CELÂLEYN TEFSİRİ

KELİME ANLAMLI VE AÇIKLAMALI TERCÜME

yasin

KELİME ANLAMLI

CELÂLEYN TERCÜMESİ

Tercüme

Talha Alp

Abdulkadir Yılmaz - Orhan Ençakar

yasin

İstanbul 2012

Önsöz

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a, salat ve selam onun kulu ve resulü olan sevgili peygamberimiz Muhammet Mustafa, ailesi ve ashabı üzerine olsun.

İlgililerin yakinen bildiği üzere tefsir kitapları içinde Celaleyn tefsirinin ayrı bir yeri vardır. Celaleyn'in, çok veciz bir tefsir olmasına rağmen Kuran kelimelerini manaca kendilerine en yakın sözcüklerle açıklaması herhalde onun en mühim özelliği olsa gerektir. Bu sebepledir ki tarih boyu medreselerde ilk okutulan tefsir kitabı olarak kabul görmüş ve Allah'ın sözünün mücmelen manasını öğrenmek isteyenler için hep ilk müracaat kaynağı olmuştur. Eski yeni hemen bütün İslam âlimleri gerek derslerinde gerekse telif çalışmalarında ayetlerin mana ve tefsiri söz konusu olduğunda Celaleyn'den daima başucu kitabı gibi faydalanmışlardır. Buna misal olarak bir önceki asrın değerli âlimlerinden merhum Ömer Nasûhi Bilmen Efendi'nin meal ve tefsirine Celaleyn'in birinci derecede kaynaklık ettiğini kolaylıkla söyleyebiliriz.

Arz ettiği bu ehemmiyete ve çevreden gelen taleplere binaen yayınevimiz bir müddet önce Celaleyn tefsirini kelime anlamlı olarak tercüme ettirmeye niyetlenmişti. Tevfik-i ilahi refikimiz oldu ve bugün elinizde tuttuğunuz işbu kitapla niyetimiz hayırlı neticesini verdi. Cenabı Allah'a hamd olsun.

Yasin Yayınevi

Mukaddime

Celaleyn tefsiri biri Celalettin el-Mahallî diğeri Celalettin es-Suyutî olmak üzere iki büyük İslam alimi tarafından kaleme alınmıştır. Bu sebepledir ki, tefsir "İki Celal" anlamına gelen "Celaleyn" diye anıla gelmiştir.

Müelliflerden ilki el-Mahallî, Fatiha suresiyle birlikte İsra suresinden sonra Kuran-ı Kerim'in ikinci yarısını tefsir etmiş ve İsra suresinden önceki bölümü tefsir etmeye fırsat bulamadan vefat etmiştir.

Bakara suresinden İsra suresinin sonuna kadar olan ilk bölümü ise talebelerinden Celalettin es-Suyutî tamamlamış ve hocasının takip ettiği üslup ve metodu büyük ölçüde muhafaza etmiştir.

Celaleyn'in Müellifleri

- Celalettin el-Mahallî:

Adı Muhammed bin Ahmet bin İbrahim. Daha çok Kahire'nin batısında bulunan büyük bir mahalleye nispetle Celalettin el-Mahallî diye anılır. Şafiî ulemasındandır. Hicri 791 senesinde Şevval ayında Kahire'de doğmuştur.

Medrese eğitimini Kahire'de almış ve İslamî ilimlerin birçoğunda maharet kesp etmiştir. el-Mahallî'nin hayatını anlatan kaynaklarda Baybarsiye medresesinde yanında kaldığı hocası Şems el-Burmavi'den, Fıkıh, usul ve Arabî ilimlerini tahsil ettiği bildirilir.

Şems el-Burmavî'nin dışında, Beycurî, Celal el-Bulkıni ve Veliyyüddin el-Irakî'den de fıkıh dersleri aldığı ayrıca belirtilmektedir. el-Mahallî, İz bin Cemaa'dan usul eğitimi, İbn-i Hişam'ın torunu Şihab el-Uceymî ve Şems eş-Şatnufî'den de nahiv eğitimi almıştır. Feraiz ve matematik ilimlerini Nasıruddin el-Mısri el-Hanefi'den, mantık, cedel, maani, beyan ve aruz gibi alet ilimlerini de Bedr el-Aksarayî'den almıştır. Ayrıca uzun süre Bisatî'nin yanında kalarak kendisinden tefsir, akait ve diğer İslamî ilimleri tahsil ettiği bilinmektedir.

Bu sayılanların dışında Celalettin el-Mahalli; Alâ el-Buhari, Nizam es-Sayrami, Şems bin ed-Diri el-Hanefi, Mecd el-Burmavi, Şems el-Iraki,

Şihab el-Mağravi el-Maliki, Kemal ed-Dümeyri, Şihab bin el-İmad, Bedr et-Tanbedî gibi bir çok alimden de ders almış ve kendisini hem aklî hem de naklî ilimlerde yetiştirerek akranları arasında temayüz etmiştir.

el-Mahallî kendi elinin emeğiyle geçinmek üzere kumaş dükkanı işletmiş sonraları kontrolü elinde tutmak kaydıyla dükkanını bir işletmeciye teslim ederek vakitlerini tasnif ve tedris işlerine vermiştir. Bu zaman zarfında usulden Cemu'l-Cevami, el-Varakat ve fıkıhtan el-Minhac isimli eserleri ve Kaside-i Bürde'yi şerh etmiştir. el-Mahallî tasnif çalışmalarının yanında tedris faaliyetlerine de önem vermiş ve bir müddet Berkukiye medresesinin fıkıh müderrisliğini deruhte etmiştir.

Kaynaklarda yer alan bilgilere göre el-Mahallî'nin Müeyyidiyye medresesinde de ders verdiği belirtilmiştir. Tedris faaliyetinin yanında el-Mahallî'ye kadılık görevi teklif edilmiş fakat "ateşe takatim yok" diyerek bu teklifi geri çevirmiştir.

Tabakat kitaplarında Celalettin el-Mahallî'nin zeki, mütevazi ve zahit bir kimse olduğu belirtilmektedir. Zeka ve muhakemesinin üstünlüğü sebebiyle akranları onun zekasının elması bile delebileceğini söylemişlerdir. Kendisi de anlayışının asla hata kabul etmeyeceğini ifade ederek bunu teyit etmiştir. Talebesi es-Sehavi, Mahalli'nin üstün zekasının yanında haksızlığa ve yağcılığa asla tahammülü olmayan sert ve keskin mizaçlı bir kimse olduğunu da bildirmiştir.

Celalettin el-Mahallî ömrünün sonlarına doğru yakalandığı ishal hastalığından kurtulamamış ve hicrî 864 senesinde Ramazan ayında vefat etmiştir.[1]

- Celalettin es-Suyûtî:

Adı Abdurrahman bin Ebubekir bin Muhammed. Künyesi Ebu'l-fadl. Suyutî hicrî 849 senesinde Recep ayında Mısır'da doğmuştur. Kendileri beş yaşında iken babaları vefat etmiştir. Babası tarafından Suyuti'nin eğitim işlerindeki vesayeti aralarında Kemalettin İbn-i Hümam'ın da bulunduğu bir cemaata tevdi edilmiştir. Suyutî henüz sekiz yaşına varmadan Kuran-ı Kerim'i hatmetmiş daha sonra Umdetü'l-Ahkam, Minhacü'n-

---

[1] es-Sehavî, *ed-Dav'u'l-Lami*, c. 7, s. 35-37.

Nevevi, Elfiyetü İbn-i Malik ve Minhacü'l-Beyzavî'yi ezberlemiş, Bulkınî, eş-Şeref el-Münavî, el-İzz el-Hanbelî ve Bedreddün el-Aksarayî gibi asrının büyük alimlerinden icazet almıştır. Talebesi Davudî, Suyutî'nin hocalarının sayısının elli bire vardığını söyler. Ayrıca Suyuti'nin hocaları arasında Celaleyn'in diğer müellifi olan Celalettin el-Mahalli de bulunmaktadır. Hatta henüz çocukluk döneminde babası tarafından İbn-i Hacer el-Askalanî'nin de ders meclisine getirilmiştir.

Suyutî İslam alimleri arasında en fazla kitap yazan alimlerden biri olarak bilinir. Kaynaklardaki bilgilere göre Suyutî'nin kitaplarının beş yüzü geçtiği bildirilir. Talebesi Davudî, Suyutî'nin bir yandan hadis yazdırıp hadislerdeki müşkülleri çözümlerken diğer yandan bir günde üç kürrase/forma kitap telif ettiğini bizzat kendisinin müşahede ettiğini söyler.

Suyutî başlıca hadis, tefsir, lügat ve usul ilimlerinde akranlarına temayüz etmiş ender simalardan biridir. Hadis ilimlerinde zamanının en iyileri arasında zikredilir. İki yüz bin hadis ezberlediği ve daha fazla olsaydı onları da ezberleyeceği bizzat kendi ifadeleriyle nakledilmiştir. Suyutî kırk yaşından sonra tedris faaliyetlerini terk ederek kendini ibadet ve zühde vermiş ve hicri 911 senesinde altmış bir yaşında vefat etmiştir.[2]

Celaleyn Tefsiri Hakkında Görülen Bir Rüya:

İmam Celalettin es-Suyuti tercümesinin sonunda Şeyh Şemseddin Muhammed b. Ebubekir el-Hatib el-Tûhî'den şunu nakleder:

İmam Celalettin Mahallinin kardeşi ve benim dostum olan Allame Kemâlüddin el-Mahalli bana bildirdi ki:

Rüyasında kardeşi İmam Celalettin el-Mahalli'yi görmüş. Yanında tefsirin (Bakara süresinden Kehf süresine kadar olan) bu tekmileyi hazırlayan İmam Celalettin es-Suyuti, elinde de bu tekmile, bazı yanlışlar bulmuş ve İmam Suyuti'ye şöyle diyor:

"Senin üslubun mu daha iyi yoksa benimkisi mi?"

İmam Suyuti: "Benimkisi daha iyi" dedi.

[2] el-Ğazzî, *el-Kevakibü's-Saire*, c. 1, s. 229-231.

O da "Öyleyse bak" dedi ve ona bazı yerleri gösterdi. Sanki yumuşak bir şekilde o yerlerdeki itiraza işaret ediyordu. Bu tekmilenin sahibi cevap olarak her ne söylese, Şeyh tebessüm ediyor ve gülüyordu."

Bu tekmilenin sahibi İmam Suyuti rüya ile ilgili olarak şöyle dedi:

"Şuna kesin olarak inanıyorum ki, Şeyh'in kendi bölümündeki üslubu, benimkinden kat kat üstündür. Nasıl öyle olmasın ki? Zira ben buraya koyduklarım çoğunu onun bölümünden aldım. Benim bu konuda hiçbir şüphem yok. Rüyada görülene gelince, herhalde şeyh, bazı sebeplerle kendisine muhalefet ettiğim ve gerçekten çok az olan yerlere işaret etmiştir. O yerlerin sayısı, zannetmem ki 10'a ulaşsın.

Bunlardan birisi şöyledir: Şeyh, Sad süresinde şöyle dedi:

"Ruh; insana nüfuz eden ve insanın kendisi sayesinde yaşadığı latif bir cisimdir." Önce ben de Şeyh'e uyarak bu tarifi Hicr süresinde zikrettim. Sonra da şu ayeti getirdim: ***"Sana ruhun ne olduğunu soruyorlar, de ki: «Ruh, Rabbimin emrinden ibarettir. Bu hususta size pek az bilgi verilmiştir.»" (İsra: 85)*** Bu ayet, ruhun Allah'ın ilminden olup onu bizim bilemeyeceğimiz konusunda açıktır veya ona yakındır. Bu sebeple tarifini yapmamak daha iyidir. Nitekim Tacüddin b. es-Subki 'Cem'u'l-Cevâmi'de: "Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) ruh hakkında konuşmamıştır, biz dahi konuşmuyoruz" demiştir.

Şeyh'e muhalefet ettiğim yerlerden biri de şudur: Şeyh Hac süresinde Sabiîlerin Yahudilerden bir fırka olduğunu söylemiş, ben de Bakara süresinde bunu zikredip, özellikle fakih ashabımızca maruf olan ikinci bir görüşü bildirmek için '...veya Hıristiyanlardan bir fırkadır' ifadesini ilave etmiştim.

Minhac'ta da şöyle bir ifade vardır: "Eğer Samira Yahudilere, Saibe de Hıristiyanlara dinlerinin asıl meselelerinde muhalefet ederlerse, kadınlarıyla evlenmek haram olur." Minhac şerhlerinde de, İmam Şafii'nin (Radiyallahu Anh) Sabiîlerin Hıristiyanlardan bir fırka olduğuna hükmettiği bildirilmektedir.

Ve şuan aklıma (Şeyh'e muhalefet ettiğim) üçüncü bir yer gelmiyor. Sanırım Şeyh bu gibi yerlere işaret etmiştir. Doğrusunu Allah bilir. Dönüş sadece onadır.[3]

---

[3] Bkz. Celaleyn, İsra Suresi'nin sonu s: 237, 238. (Salah Bilici Baskısı)

Tercümede Takip Edilen Metot

1. Metnin ulaşabildiğimiz matbu nüshaları karşılaştırılarak tashihi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Arapça metinlerde el-Mahalli tarafından yazıldığı için Tefsirin sonunda yer alan Fatiha Suresi, Kur'ân-ı Kerim'in tertibine uygun olarak tercümemizin başına konulmuştur.

2. Müptedilere kolaylık olması için Arapça metin harekelendirilmiş ve kelime anlamlı tercüme tarzı benimsenmiştir.

3. Kuran metninde, müelliflerin tercih ettiği kıraatler –ayetler bu kıraatlere göre tefsir edildiğinden- esas alınmış ve Asım kıraatinden farklı olduğu yerlerde altı çizilerek tefsirde yer alan Kuran metninin yanlış olduğu zehabının önüne geçilmiştir. Bundan başka tefsir içinde Asım kıraatinin belirtilmediği yerlerde söz konusu kıraat tarafımızdan köşeli parantezler içinde tespit edilmiştir.

4. Tercüme esnasında, kıraat ve gramerle ilgili izahlar dipnota alınarak metnin akıcılığı muhafaza edilmiştir

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Hamd; verdiği nimetlere karşılık, vereceği nimetlere de yeterli olacak şekilde Allah'a (Celle Celalühü) aittir. Salat ve Selam ise, efendimiz Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Selem) ile onun ailesi; arkadaşları ve de askerlerine...

Elinizdeki kitabın bu bölümü;

İmam, Allame, Şafii Muhakkik Âlim **Celalüddin Muhammed b. Ahmed el-Mahalli**'nin (Rahimehüllah) Kuran-ı kerim tefsirine dair yazmış olduğu kitapta, kendisinin yarım bıraktığı kısmı tamamlayıcı nitelikte kaleme alınmış olan ve de bu ilimle ilgilenenlerin son derece ihtiyaç duyduğu bir tekmiledir.

Bakara Suresinin başından, İsra suresinin sonuna kadarki bölümü oluşturan bu tekmilede; yazarın belirlemiş olduğu metot takip edilerek, öncelikle Allah kelamının anlaşılmasını sağlayacak bilgiler zikredilirken en muteber görüşlere itimat edilmiş ve ihtiyaç duyulan noktalarda iraba yer verilmiş; tüm bunlara ilaveten, gayet özlü ifadeler kullanılarak çeşitli meşhur kıraatlere dikkat çekilmiştir. Ayrıca muteber olmayan bir takım görüşleri zikrederek; yeri ve mekânı Arap Dili kitapları olan iraplardan detaylı bir şekilde bahsetmek suretiyle kitabı uzatma yolundan kaçınılmıştır.

Gerçekleştirmiş olduğum bu çalışmayla, fazlı keremiyle sadece Allah'tan, 'dünyada yarar ve ahirette de mükâfat' talep etmekteyim.

١

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

مَكِّيَّةٌ سَبْعُ آيَاتٍ

Fâtiha Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Yedi ayettir.

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

مَكِّيَّةٌ، سَبْعُ آيَاتٍ بِالْبَسْمَلَةِ إِنْ كَانَتْ مِنْهَا، وَالسَّابِعَةُ ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْهَا، فَالسَّابِعَةُ: ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ﴾ وَيُقَدَّرُ فِي أَوَّلِهَا "قُولُوا" لِيَكُونَ مَا قَبْلَ "إِيَّاكَ نَعْبُدُ" مُنَاسِبًا لَهُ بِكَوْنِهَا مِنْ مَقُولِ الْعِبَادِ.

﴿بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (١)﴾ ﴿الْحَمْدُ لِلهِ﴾ جُمْلَةٌ خَبَرِيَّةٌ قُصِدَ بِهَا الثَّنَاءُ عَلَى اللهِ بِمَضْمُونِهَا مِنْ أَنَّهُ تَعَالَى مَالِكٌ لِجَمِيعِ الْحَمْدِ مِنَ الْخَلْقِ أَوْ مُسْتَحِقٌّ لِأَنْ يَحْمَدُوهُ، وَاللهُ عَلَمٌ عَلَى الْمَعْبُودِ بِحَقٍّ ﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ (٢)﴾ أَيْ مَالِكِ جَمِيعِ الْخَلْقِ مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ وَالدَّوَابِّ وَغَيْرِهِمْ وَكُلٌّ مِنْهَا يُطْلَقُ عَلَيْهِ عَالَمٌ، يُقَالُ عَالَمُ الْإِنْسِ وَعَالَمُ الْجِنِّ إِلَى غَيْرِ ذٰلِكَ، وَغُلِّبَ فِي جَمْعِهِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ أُولِي الْعِلْمِ عَلَى غَيْرِهِمْ وَهُوَ مِنَ الْعَلَامَةِ لِأَنَّهُ عَلَامَةٌ عَلَى مُوجِدِهِ ﴿الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (٣)﴾ أَيْ ذِي الرَّحْمَةِ وَهِيَ إِرَادَةُ الْخَيْرِ لِأَهْلِهِ ﴿مَٰلِكِ يَوْمِ الدِّينِ (٤)﴾ أَيِ الْجَزَاءِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، وَخُصَّ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ لَا مُلْكَ ظَاهِرًا فِيهِ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلهِ تَعَالَى بِدَلِيلِ {لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلهِ} وَمَنْ قَرَأَ {مَالِكِ} فَمَعْنَاهُ مَالِكُ الْأَمْرِ كُلِّهِ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَىْ هُوَ مَوْصُوفٌ بِذٰلِكَ دَائِمًا {كَغَافِرِ الذَّنْبِ} فَصَحَّ وُقُوعُهُ صِفَةً لِمَعْرِفَةٍ ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (٥)﴾ أَيْ نَخُصُّكَ بِالْعِبَادَةِ مِنْ تَوْحِيدٍ وَغَيْرِهِ وَنَطْلُبُ الْمَعُونَةَ عَلَى الْعِبَادَةِ وَغَيْرِهَا ﴿اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (٦)﴾ أَيْ أَرْشِدْنَا إِلَيْهِ وَيُبْدَلُ مِنْهُ: ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ﴾ بِالْهِدَايَةِ وَيُبْدَلُ مِنَ الَّذِينَ بِصِلَتِهِ ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿وَلَا﴾ وَغَيْرِ ﴿الضَّالِّينَ (٧)﴾ وَهُمُ النَّصَارَى، وَنُكْتَةُ الْبَدَلِ إِفَادَةُ أَنَّ الْمُهْتَدِينَ لَيْسُوا يَهُودًا وَلَا نَصَارَى.

TÜRKÇE ANLAMI

Fatiha Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yedi ayettir. Eğer besmele Fatiha'dan ise yedinci ayet صِرَاطَ الَّذِينَ'den sonuna kadardır. Eğer besmele Fatiha'dan değil ise bu durumda yedinci ayet غَيْرِ الْمَغْضُوبِ'den sonuna kadardır. Bu süresinin evveline قُولُوا 'Deyiniz' şeklinde bir fiil takdir edilir ki, إِيَّاكَ نَعْبُدُ 'dan önceki cümleler de kulların sözünden olmak suretiyle إِيَّاكَ نَعْبُدُ 'ya uygun olsun.

1- **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

2- **Bütün hamdler**[1] **alemlerin** insanlar, cinler, melekler ve hayvanlardan oluşan tüm varlıkların[2] **rabbi olan Allah'a**[3] **aittir.**

3- **O rahman ve rahimdir.** Yani rahmet sahibidir. Bu da ehli için hayır istemek anlamındadır.

4- **Din**, yani ceza **gününün sahibidir.** O da kıyamet günüdür. (Allah tüm günlerin sahibi olduğu halde) kıyamet günü özellikle zikredilmiştir. Zira ***'Bu gün hüküm kimindir? (buyurulur ve) Allah'ındır (denilir)** ...(Mümin: 16)* ayetinin deliliyle o gün Allah'tan başka hiç kimsenin açıkça bir hüküm hakkı olmayacaktır.[4]

5- **Sadece sana ibadet eder** tevhid ve diğer ibadetlerimizi saha tahsis ede**riz. Ve sadece senden yardım ister** ibadet ve diğer işlerde senden yardım talep ede**riz.**

6- **Bizi doğru yola**[5] **hidayet et.** Ona eriştir.

7- **Kendilerine** hidayet ile **ihsanda bulunduklarının yoluna, Gazaba uğramış** Yahudi**lerin ve sapıtmış** Hıristiyan**ların yoluna değil.**[6]

---

[1] Bu haber cümlesidir. Bu cümlenin içerdiği mana ile Allah Teâlâ'nın mahlukatın bütün hamdlerine sahip olduğu ifade edilmek istenmiştir.

[2] Tüm bu varlıklara alem ismi verilir ve şöyle denir. İnsanlar alemi, Cinler alemi... ve diğer alemler. عَالَم kelimesinin ya ve nun ile çoğul yapılmasında akıl sahibi olanlar olmayanlara tağlip edilmiştir. عَالَم kelimesi عَلَامَة kökünden gelmektedir. Zira alem kendisini icat edene alamettir.

[3] Allah lafzı ibadete layık olan Zat'ın özel ismidir.

[4] مَالِكِ şeklinde (elif ile) okuyanlara göre bu ayetin manası; Kıyamet günündeki bütün işlere sahip olan demektir. Yani, o bu vasfı her zaman taşımaktadır. غَافِرِ الذَّنْبِ (Mümin:3) ayetinde olduğu gibi. Bu sebeple de marifenin sıfatı olabilmiştir.

[5] صِرَاطَ kelimesinden daha sonra gelen صِرَاطَ kelimesi bedel yapılır.

[6] Sılasıyla birlikte الذين kelimesinden غير kelimesi bedel yapılır. Bu bedelin yapılmasındaki nükte Yahudi ve Hıristiyanların hidayete erenlerden olmadığını belirtmektir.

KELİME ANLAMI

﴿١﴾ سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

1- Fatiha Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** سَبْعُ آيَاتٍ **Yedi ayettir**

(Ne ile birlikte?) بِالْبَسْمَلَةِ Besmeleyle birlikte إِنْ كَانَتْ Eğer besmele مِنْهَا Fatiha'dan ise صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (Bu durumda) yedinci ayet: وَالسَّابِعَةُ (ayetidir) وَإِنْ لَمْ تَكُنْ Ama besmele değilse (Neden?) مِنْهَا Fatiha'dan فَالسَّابِعَةُ Bu durumda da yedinci ayet غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (ayetidir) وَيُقَدَّرُ Ve takdir edilir (Nerede?) فِي أَوَّلِهَا Besmelenin öncesinde (Ne takdir edilir?) قُولُوا 'Deyiniz' sözü (Niye?) لِيَكُونَ Olsun diye (Ne?) مَا قَبْلَ "إِيَّاكَ نَعْبُدُ" 'İyyake na'budu' ayetinin öncesi (Ne olsun diye?) مُنَاسِبًا لَهُ 'İyyake na'budu' ayetine uygun (Nasıl uygun olsun?) بِكَوْنِهَا Besmele (ve sonrası)nın olması suretiyle (Neden?) مِنْ مَقُولِ الْعِبَادِ Kulların sözünden.

1- بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla** (deyiniz ki;)

2- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ **Bütün hamdler Allah'a mahsustur** (Bu cümle) جُمْلَةٌ خَبَرِيَّةٌ Bir haber cümlesidir ki, قُصِدَ بِهَا Kendisiyle kastedilmiştir (Ne?) اَلثَّنَاءُ عَلَى اللهِ Allah'ı övmek (Ne ile?) بِمَضْمُونِهَا Cümlenin ifade ettiği mana ile (O mana da şudur ki,) مِنْ أَنَّهُ تَعَالَى Yüce Allah مَالِكٌ Sahiptir (Neye?) لِجَمِيعِ الْحَمْدِ Tüm övgülere (Kimlerden gelen?) مِنَ الْخَلْقِ Kullardan أَوْ مُسْتَحِقٌّ Veya layıktır (Neye?) لِأَنْ يَحْمَدُوهُ Kulların onu övmesine وَاللهُ عَلَمٌ 'Allah' lafzı özel bir isimdir (Kime özel?) عَلَى الْمَعْبُودِ بِحَقٍّ Gerçek mabut olana رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi olan** أَيْ مَالِكِ جَمِيعِ الْخَلْقِ Yani tüm mahlukatın sahibi (ki mahlukat) مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinler وَالْمَلَائِكَةِ وَالدَّوَابِّ Melekler ve hayvanlar وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden (meydana gelir) وَكُلٌّ مِنْهَا Ve bunlardan her biri يُطْلَقُ عَلَيْهِ O her birine kullanılır (Ne?) عَالَمٌ Alem (ismi) يُقَالُ (Ve şöyle) denir: عَالَمُ الْإِنْسِ İnsanlar alemi وَعَالَمُ الْجِنِّ Cinler alemi إِلَى غَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer alemler وَغَلَّبَ Ve (Allah) tağlib etmiştir (Nerede?) فِي جَمْعِهِ Alem lafzını cemilemekte (Ne ile?) بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nun harfleriyle (Kimi tağlip etmiştir?) أُولِي الْعِلْمِ İlim sahiplerini (Neye tağlip etmiştir?) عَلَى غَيْرِهِمْ İlim sahibi olmayanlara وَهُوَ Ve o alem lafzı مِنَ الْعَلَامَةِ 'Alamet' kökündendir لِأَنَّهُ عَلَامَةٌ Zira o alamettir (Kime?) عَلَى مُوجِدِهِ Kendisini icat eden, yaratan Allah'a.

3- الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan** أَيْ ذِي الرَّحْمَةِ Yani rahmet sahibi وَهِيَ Ve o rahmet de إِرَادَةُ الْخَيْرِ (Allah'ın) hayır dilemesidir (Kime?) لِأَهْلِهِ Ehline.

4- مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ **Din gününün sahibidir** أَيِ الْجَزَاءِ Yani ceza günü وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Ki o da kıyamet günüdür وَخُصَّ بِالذِّكْرِ Ve özellikle bu gün zikredildi لِأَنَّهُ لَا مُلْكَ Zira mülk, hakimiyet yoktur (Öyle hakimiyet ki,) ظَاهِرًا فِيهِ O günde görülen (Kim için?) لِأَحَدٍ إِلَّا لِلّٰهِ تَعَالَى Yüce Allah'tan başkası için (Bu ne ile sabittir?) بِدَلِيلِ Şu ayetin deliliyle: لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ Bugün hüküm kimindir? (buyurulur) لِلّٰهِ Allah'ındır (denir) وَمَنْ قَرَأَ Kim okursa (Nasıl?) مَالِكِ Mâlik diye (mimi uzatarak) فَمَعْنَاهُ Onun manası مَالِكُ الْأَمْرِ كُلِّهِ Bütün işlerin sahibi demektir (Ne zaman?) فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde اَىْ هُوَ Yani o مَوْصُوفٌ بِذٰلِكَ Bu niteliği sahiptir (Nasıl?) دَائِمًا Sürekli olarak كَغَافِرِ الذَّنْبِ 'Ğafiri'z-zenb' ayeti, terkibinde olduğu gibi فَصَحَّ Ve böylece geçerli olmuştur (Ne?) وُقُوعُهُ Bu kelimenin (cümle içersinde) yer alması (Nasıl?) صِفَةً لِمَعْرِفَةٍ Bir marifeye sıfat olarak.

5- إِيَّاكَ نَعْبُدُ **Ancak sana ederiz kulluğu, ibadeti** وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ **Ve ancak senden dileriz yardımı, inayeti (Ya Rab!)** أَيْ نَخُصُّكَ Yani sana tahsis ederiz (Neyi?) بِالْعِبَادَةِ مِنْ تَوْحِيدٍ وَغَيْرِهِ Tevhit ve diğer ibadetleri وَنَطْلُبُ الْمَعُونَةَ Ve (senden) yardım isteriz (Neye?) عَلَى الْعِبَادَةِ وَغَيْرِهَا İbadet ve diğer vazifelere.

6- اِهْدِنَا **Hidayet eyle bizi** (Neye?) اَلصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ **Doğru yola** أَيْ أَرْشِدْنَا إِلَيْهِ Yani bizi ona eriştir وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ve 'sırat' kelimesinden bedel yapılır (Ne?)

7- صِرَاطَ الَّذِينَ **O kimselerin yoluna ki** أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ **Kendilerine nimet verdin** (Ne ile?) بِالْهِدَايَةِ Hidayet etmekle وَيُبْدَلُ مِنَ الَّذِينَ Ve o 'ellezine' kelimesinden de bedel yapılır (Ne ile birlikte?) بِصِلَتِهِ Sılasıyla birlikte (Ne?) غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ **Gazaba uğrayanların yoluna değil** وَهُمُ الْيَهُودُ Ki onlar Yahudilerdir وَلَا وَغَيْرِ الضَّآلِّينَ **Sapmışların da yoluna değil** وَهُمُ النَّصَارَى Ki onlar da Hıristiyanlardır وَنُكْتَةُ الْبَدَلِ Bu bedelin inceliği إِفَادَةُ Şunu ifade etmektir ki, أَنَّ الْمُهْتَدِينَ Hidayete ermiş olanlar لَيْسُوا يَهُودًا وَلَا نَصَارَى Ne Yahudi ne de Hıristiyan değildirler.

٢

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

مَدَنِيَّةٌ مِائَتَانِ وَسِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ ثَمَانُونَ آيَةً

Bakara Sûresi

Medine'de inmiştir

İki yüz seksen altı veya

iki yüz seksen yedi ayettir

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ﴿١﴾﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ هٰذَا ﴿الْكِتَابُ﴾ الَّذِي يَقْرَؤُهُ مُحَمَّدٌ ﴿لَا رَيْبَ﴾
شَكَّ ﴿فِيهِ﴾ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ خَبَرٌ مُبْتَدَؤُهُ ذٰلِكَ وَالْإِشَارَةُ بِهِ لِلتَّعْظِيمِ ﴿هُدًى﴾ خَبَرٌ ثَانٍ
أَيْ هَادٍ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾﴾ الصَّائِرِينَ إِلَى التَّقْوَى بِامْتِثَالِ الْأَوَامِرِ وَاجْتِنَابِ النَّوَاهِي لِاتِّقَائِهِمْ بِذٰلِكَ
النَّارَ ﴿اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ﴾ يُصَدِّقُونَ ﴿بِالْغَيْبِ﴾ بِمَا غَابَ عَنْهُمْ مِنَ الْبَعْثِ وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿وَيُقِيمُونَ
الصَّلٰوةَ﴾ أَيْ يَأْتُونَ بِهَا بِحُقُوقِهَا ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾﴾ فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿وَالَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِمَٓا أُنْزِلَ اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿وَمَٓا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ أَيِ التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَغَيْرِهِمَا
﴿وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾﴾ يَعْلَمُونَ ﴿أُولٰٓئِكَ﴾ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ
وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾﴾ الْفَائِزُونَ بِالْجَنَّةِ النَّاجُونَ مِنَ النَّارِ

TÜRKÇE ANLAMI

1- **Elif. Lâm. Mîm**. Bu ifadelerle kastettiği şeyi en iyi bilen Allah'tır.

2- **İşte size o**,[1] Muhammed'in okumuş olduğu bu **kitap**; **bunda**, onun Allah katından olduğu konusunda **hiç bir şüphe** kuşku **yoktur**.[2] **Muttakîler**,[3]

---

[1] Kuran-ı kerime uzaklık bildiren ذٰلِكَ sözüyle işaret edilmesi tazim dolayısıyladır.

[2] Nefiy cümlesi haber olup, mübtedası ise ذٰلِكَ sözüdür.

[3] Bu şekilde bir isim almaları, emir ve yasakları gözetmek suretiyle ateşten korundukları içindir.

emirlere sarılmak ve yasaklardan kaçınmak suretiyle takva mertebesine erenler **için bir hidâyettir.**[1]

3- **O müttakîler ki, gayba,** kendilerinden gaip olan cennet, cehennem ve diriliş gibi şeylere **inanır,** doğrular**lar, namazı da doğruca,** hakkını vererek **kılarlar ve kendilerini rızıklandırdığımız,** onlara verdiğimiz **şeylerden de** Allah yolunda **infakta bulunurlar.**

4- **Ve onlar o kimselerdir ki sana indirilmiş** olan Kuran'a **ve senden önce indirilmiş** olan Tevrat, İncil ve diğer **kitaplara da imân ederler ve onlar ahirete de yakînen inanırlar.**

5- **İşte onlar;** anlatılan vasıflardaki kişiler, **Rableri tarafından bir hidâyet üzeredirler. Felâh bulanlar,** Cenneti elde edip, Cehennemden kurtulanlar **da ancak onlardır.**

KELİME ANLAMI

﴿٢﴾ سُورَةُ الْبَقَرَةِ

2- Bakara Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** آيَةٌ بِمِائَتَانِ وَسِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَثَمَانُونَ **İki yüz seksen altı veya iki yüz seksen yedi ayettir**

بِاسْمِ اللهِ **Allah'ın adıyla (başlarım)** (Öyle Allah ki) اَلرَّحْمٰنِ **Rahman olan**

(Yine öyle Allah ki) اَلرَّحِيمِ **Rahim olan**

1- الٓمٓ **Elif, Lam, Mim.** اَللّٰهُ Allah (Nedir?) اَعْلَمُ En iyi bilendir (Neyi?) بِمُرَادِهِ Muradını (Neyle muradını?) بِذٰلِكَ Bununla

2- ذٰلِكَ **İşte o** الْكِتَابُ أَيْ هٰذَا Yani işte bu **kitap** اَلَّذِي Öyle kitap ki يَقْرَؤُهُ Onu okuyor (Kim?) مُحَمَّدٌ Muhammed (s.a.v.) لَا رَيْبَ شَكَّ **Şüphe,** kuşku **yoktur** (Nerede?) فِيهِ **Onda** أَنَّهُ Ki o (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katındandır وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefiy cümlesi (Nedir?) خَبَرٌ Haberdir مُبْتَدَؤُهُ Onun mübtedası ise (Nedir?) ذٰلِكَ 'Zâlike'dir وَالْإِشَارَةُ İşaret edilmesi (Neyle?) بِهِ 'Zâlike' ile (Niçindir?) لِلتَّعْظِيمِ (Kuran'a) tazim içindir هُدًى **Bir hidayettir** (Buradaki hüden nedir?) خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir أَيْ هَادٍ Hidayet edendir/yol gösterendir anlamında **(Kim için bir hidayettir?)** لِلْمُتَّقِينَ **Muttakiler** اَلصَّائِرِينَ Varanlar (Neye?) إِلَى التَّقْوَى Takvaya

---

[1] İkinci haber olup, 'hidayet edici' anlamındadır.

(Nasıl varanlar?) بِامْتِثَالِ الْأَوَامِرِ Emirleri yerine getirmekle (Daha?) وَاجْتِنَابِ النَّوَاهِي Ve yasaklardan kaçınmakla (Niçin muttakiler diye isimlendiler?) لِاتِّقَائِهِمْ Korundukları için (Neyle?) بِذٰلِكَ Emir ve yasakları gözetmekle (Neden korundukları için?) اَلنَّارَ Ateşten.

3- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** يُصَدِّقُونَ Doğrularlar (Neye inanırlar?) بِالْغَيْبِ **Gayba** بِمَا O şeye ki غَابَ Gaip oldu (Kimden?) عَنْهُمْ Onlardan (Kendilerinden gaip olan şey de nedendir?) مِنَ الْبَعْثِ Diriliş (Daha?) وَالْجَنَّةِ Cennet (Daha?) وَالنَّارِ Ve cehennem (Daha ne yaparlar?) وَيُقِيمُونَ **Ve dosdoğru kılarlar** (Neyi?) اَلصَّلٰوةَ **Namazı** أَيْ Yani يَأْتُونَ بِهَا Onu yerine getirirler (Neyle getirirler?) بِحُقُوقِهَا Tüm hukukuyla birlikte (Daha ne yaparlar?) وَمِمَّا **Ve o şeylerden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onları rızıklandırdık** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik يُنْفِقُونَ **Harcarlar** (Nerede harcarlar?) فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaatte

4- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** (Neye?) بِمَا **O şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) إِلَيْكَ **Sana** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'a (Daha neye inanırlar?) وَمَا **Ve o şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** أَيِ التَّوْرَاةِ Yani Tevrat'a (Daha?) وَالْإِنْجِيلِ Ve İncil'e (Daha?) وَغَيْرِهِمَا Ve bu ikisinin dışındakilere وَبِالْآخِرَةِ **Ve ahirete de** هُمْ **Onlar** يُوقِنُونَ **Yakinen inanırlar** يَعْلَمُونَ (Ahireti) kesin olarak bilirler

5- أُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلْمَوْصُوفُونَ Vasıflananlar (Neyle?) بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle (Nedir?) عَلٰى هُدًى **Bir hidayet üzeredir** (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Onlar** (Nedir?) اَلْمُفْلِحُونَ **Felaha erenlerdir** اَلْفَائِزُونَ Elde edenlerdir (Neyi?) بِالْجَنَّةِ Cenneti اَلنَّاجُونَ Kurtulanlardır (Neden?) مِنَ النَّارِ Ateşten.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ كَأَبِي جَهْلٍ وَأَبِي لَهَبٍ وَنَحْوِهِمَا ﴿سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ لِعِلْمِ اللهِ مِنْهُمْ ذٰلِكَ فَلَا تَطْمَعْ فِي إِيمَانِهِمْ، وَالْإِنْذَارُ إِعْلَامٌ مَعَ تَخْوِيفٍ ﴿خَتَمَ اللهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ طَبَعَ عَلَيْهَا وَاسْتَوْثَقَ فَلَا يَدْخُلُهَا خَيْرٌ ﴿وَعَلٰى سَمْعِهِمْ﴾ أَيْ مَوَاضِعِهِ فَلَا يَنْتَفِعُونَ بِمَا يَسْمَعُونَهُ مِنَ الْحَقِّ ﴿وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ﴾ غِطَاءٌ فَلَا يُبْصِرُونَ الْحَقَّ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾﴾ قَوِيٌّ دَائِمٌ وَنَزَلَ فِي الْمُنَافِقِينَ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ أَيْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَنَّهُ آخِرُ الْأَيَّامِ ﴿وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾﴾ رُوعِيَ فِيهِ مَعْنَى مَنْ، وَفِي ضَمِيرِ يَقُولُ لَفْظُهَا ﴿يُخَادِعُونَ اللهَ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِإِظْهَارِ خِلَافِ مَا أَبْطَنُوهُ مِنَ الْكُفْرِ لِيَدْفَعُوا عَنْهُمْ أَحْكَامَهُ الدُّنْيَوِيَّةَ ﴿وَمَا يُخَادِعُونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ لِأَنَّ وَبَالَ خِدَاعِهِمْ رَاجِعٌ إِلَيْهِمْ فَيَفْتَضِحُونَ فِي الدُّنْيَا بِإِطْلَاعِ اللهِ نَبِيَّهُ عَلَى مَا أَبْطَنُوهُ وَيُعَاقَبُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾﴾ يَعْلَمُونَ أَنَّ خِدَاعَهُمْ لِأَنْفُسِهِمْ وَالْمُخَادَعَةُ هُنَا مِنْ وَاحِدٍ كَعَاقَبْتُ اللِّصَّ وَذِكْرُ اللهِ فِيهَا تَحْسِينٌ، وَفِي قِرَاءَةٍ [وَمَا يَخْدَعُونَ] ﴿فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ شَكٌّ وَنِفَاقٌ فَهُوَ يُمْرِضُ قُلُوبَهُمْ أَيْ يُضْعِفُهَا ﴿فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضًا﴾ بِمَا أَنْزَلَهُ مِنَ الْقُرْآنِ لِكُفْرِهِمْ بِهِ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ ﴿بِمَا كَانُوا يُكَذِّبُونَ ﴿١٠﴾﴾ بِالتَّشْدِيدِ أَيْ نَبِيَّ اللهِ، وَبِالتَّخْفِيفِ [يَكْذِبُونَ] أَيْ فِي قَوْلِهِمْ آمَنَّا ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ﴾ أَيْ لِهٰؤُلَاءِ ﴿لَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْكُفْرِ وَالتَّعْوِيقِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿قَالُوا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾﴾ وَلَيْسَ مَا نَحْنُ فِيهِ بِفَسَادٍ قَالَ اللهُ تَعَالَى رَدًّا عَلَيْهِمْ ﴿اَلَٓا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿اِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا كَمَٓا اٰمَنَ النَّاسُ﴾ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﴿قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ كَمَٓا اٰمَنَ السُّفَهَٓاءُ﴾ الْجُهَّالُ أَيْ لَا نَفْعَلُ كَفِعْلِهِمْ قَالَ تَعَالَى رَدًّا عَلَيْهِمْ ﴿اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَٓاءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَاِذَا لَقُوا﴾ أَصْلُهُ لَقِيُوا حُذِفَتِ الضَّمَّةُ لِلِاسْتِثْقَالِ ثُمَّ الْيَاءُ لِالْتِقَائِهَا سَاكِنَةً مَعَ الْوَاوِ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا قَالُوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا﴾ مِنْهُمْ وَرَجَعُوا ﴿اِلٰى شَيَاطِينِهِمْ﴾ رُؤَسَائِهِمْ ﴿قَالُٓوا اِنَّا مَعَكُمْ﴾ فِي الدِّينِ ﴿اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٤﴾﴾ بِهِمْ بِإِظْهَارِ الْإِيمَانِ ﴿اَللهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ﴾ يُجَازِيهِمْ بِاسْتِهْزَائِهِمْ ﴿وَيَمُدُّهُمْ﴾ يُمْهِلُهُمْ ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ بِتَجَاوُزِهِمُ الْحَدَّ فِي الْكُفْرِ ﴿يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ تَحَيُّرًا حَالٌ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى﴾ أَيِ اسْتَبْدَلُوهَا بِهِ ﴿فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ﴾ أَيْ مَا رَبِحُوا فِيهَا بَلْ خَسِرُوا لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾﴾ فِيمَا فَعَلُوا

TÜRKÇE ANLAMI

6- **Muhakkak** Ebu Cehil, Ebu Lehep ve benzerleri **kafirler; onları korkutsan da,**[1] **korkutmasan da**[2] **onlar için eşittir, onlar imâna gelmezler.** Zira Allah teala onların imana gelmeyeceklerini bilmektedir. Dolayısıyla artık onların iman etmeleri hususunda umutlu olma.

7- **Allah onların kalplerini ve işitmelerini**, yani kulaklarını **mühürlemiş** ve bu vurduğu mührü de sağlama almış**tır**. Dolayısıyla kalplerinin içine hiçbir hayır girmez ve de onlar işittikleri gerçekten istifade edemezler. **Onların gözleri üzerinde de bir perde**, örtü **vardır**. Bundan dolayı da hakkı göremezler. **Onlar için büyük**, güçlü ve devamlı olan **bir azap da vardır**.

Münafıklar hakkında şu ayetler inmiştir:

8- **İnsanlardan birtakımı da, "Biz Allah'a ve ahiret gününe,**[3] yani kıyamet gününe **inandık," derler. Halbuki onlar inanmış değillerdir.**[4]

9- **Onlar Allah'ı ve imân etmiş kimseleri**, kendilerinden imana ait bir takım dünyevi hükümleri savmak için içlerinde gizledikleri küfrün aksini ortaya koymak suretiyle **aldatmak isterler.**[5] **Halbuki onlar kendi nefislerinden başkasını aldatamazlar da bunun**, aldatmalarının kendilerine döneceğinin **farkında değillerdir**. Zira onların bu aldatmalarının vebali neticede kendilerinedir. Allah tealanın onların gizlemiş oldukları kafirliklerini peygamberine haber vermesi suretiyle dünyada rezil olup, ahirette ise azaba uğratılırlar.

10- **Onların kalplerinde bir hastalık**, şüphe ve nifak **vardır**. Bunlar onların kalplerini hasta ederek, zayıflatmaktadır. **Allah da**, indirmiş olduğu Kuranı kerimi, inkar etmeleriyle **onların hastalıklarını artırmıştır. Ve onlar için -yalanlamaları sebebiyle**[6]**- can yakıcı**, elem verici **bir azap vardır**.

---

[1] أَأَنذَرْتَهُمْ kelimesi; 1- (Aralarına bir elif koymakla birlikte) iki hemzenin tahkiki/isbatı ile, 2- İkinci hemzenin elife çevrilmesiyle, 3- İkinci hemzenin teshiliyle ve teshil edilmiş hemzeyle diğer hemze arasına bir elif koymakla birlikte, 4- 5- (Birinci ve Üçüncü şıklarda) Bu elifin koyulmamasıyla (okunmuştur).

[2] الإنذار kelimesi, korkutma ile birlikte bildirme anlamına gelir.

[3] Günlerin sonu olduğundan böyle isimlenmiştir.

[4] بِمُؤْمِنِينَ kelimesinde مَن in manası, يَقُولُ nün zamirinde ise lafzı gözetilmiştir.

[5] Buradaki الْمُخَادَعَة tek taraftandır. Tıpkı عَاقَبْتُ اللِّصَّ sözünde olduğu gibi. Allah telalanın burada zikredilişi ise bir güzelleştirmedir. Bir kıraatte (okuduğumuz kıraatte) de وَمَا يَخْدَعُونَ şeklinde okunmuştur.

[6] Bu kelime (يُكَذِّبُونَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı "Allah'ın peygamberini yalanlamaları sebebiyle..." şeklindedir. Ayrıca bu kelime şeddesiz olarak da (okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi يَكْذِبُونَ şeklinde) okunmuştur. Bu durumda ayetin manası şöyledir: "İman ettik sözlerinde yalan söylemeleri sebebiyle."

11- **Onlara,** şu münafık kimselere "İmanı engellemek ve de inkar etmek suretiyle **yeryüzünde fesatta bulunmayınız," denilince onlar, "Biz ancak ıslah edici kimseleriz,** içinde bulunduğumuz durum kesinlikle bozuk değildir" **derler.**

Allah teala onlara ret olarak şöyle buyurmuştur:

12- **Haberiniz olsun ki**[1] **fesat çıkaran şahıslar, onların kendileridir. Fakat** bunun **farkına varmazlar.**

13- **Ve onlara: "İnsanların,** peygamberin arkadaşlarının **imân ettiği gibi siz de imân edin," denilince derler ki: "Biz o cahillerin,** bilgisizlerin **imân ettiği gibi imân eder miyiz?** Tabi ki etmeyiz. **"Muhakkak biliniz ki sefih olan ancak kendileridir. Fakat bilmezler.**

14- **Onlar imân edenlere rast gelince,**[2] **"Biz imân ettik" derler.** Onlardan uzaklaşıp, **kendi şeytanları,** liderleri **ile yalnız kalınca da, "Biz** dininizde **sizinle beraberiz, biz ancak** iman etmiş gibi yaparak iman edenlerle **alayda bulunan kimseleriz," derler.**

15- **Allah ise onlar ile alay eder,** alaylarına karşılık verir. **Onları** inkar etmek suretiyle haddi aşarak içine düştükleri **kendi azgınlıklarında şaşkın,** hayretler içinde bir oraya, bir buraya yalpalar **bir halde,**[3] **bırakır,** onlara mühlet tanır.

16- **Onlar o kimselerdir ki, hidâyet karşılığında dalâleti satın almışlar,** hidayeti bununla değiştirmişler**dir. Onların bu ticaretleri bir kazanç temin etmemiştir,** onlar -kendilerine ebedileştirilmiş olan cehenneme varacaklarından dolayı- bu ticaretlerinde kar elde edemeyip, zarar etmişlerdir. **Ve onlar** yaptıklarından **doğruya erişmiş kimseler değildir.**

KELİME ANLAMI

6- إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki,** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Kim gibi bu kimseler?) كَأَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil (Daha?) وَأَبِي لَهَبٍ Ebu Lehep (Daha?) وَنَحْوِهِمَا Ve benzerleri gibi سَوَآءٌ **Eşittir** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** ءَأَنْذَرْتَهُمْ **Korkutsan da onları** (Bu kelime) **1** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ (Aralarına bir elif koymakla birlikte) İki hemzenin tahkiki/isbatı ile (okundu) (Daha ne ile okundu?) **2** وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkinci hemzenin elife çevrilmesiyle (Daha ne ile okundu?) **3** وَتَسْهِيلِهَا İkinci hemzenin teshiliyle

---

[1] أَلَا sözü tenbih içindir.

[2] لَقُوا fiilinin aslı لَقِيُوا idi. Ağırlığından dolayı zamme, sakin olarak vav ile bir araya geldiğinden dolayı da ي harfi hazfedilmiştir.

[3] يَعْمَهُونَ cümlesi haldir.

(Ne ile birlikte?) وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elif koymakla birlikte (Nereye?) بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş hemzeyle (Daha?) وَالْأُخْرَى Ve diğer hemze arasına (Daha ne ile okundu?) **4 - 5** وَتَرْكِهِ (Birinci ve Üçüncü şıklarda) Bu elifin koyulmamasıyla (okundu) أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ **Korkutmasan da onları** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** (Niçin iman etmezler?) لِعِلْمِ اللّٰهِ Allah bildiği için (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (iman etmeyeceklerini) فَلَا تَطْمَعْ Bundan dolayı istekli olma (Nerede?) فِي إِيمَانِهِمْ Onların imanları hususunda وَالْإِنْذَارُ İnzar (Nedir?) إِعْلَامٌ Bildirmektir (Neyle birlikte?) مَعَ تَخْوِيفٍ Korkutmakla birlikte

7- خَتَمَ **Mühür vurdu** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Ne üzerine?) عَلَى قُلُوبِهِمْ **Onların kalpleri üzerine** طَبَعَ (Mühür) bastı (Ne üzerine?) عَلَيْهَا O kalpler üzerine وَاسْتَوْثَقَ Ve sağlamlaştırdı فَلَا يَدْخُلُهَا Bundan sebep o kalplere girmez (Ne?) خَيْرٌ Hiçbir hayır (**Daha ne üzerine mühür vurdu?**) وَعَلَى سَمْعِهِمْ **Onların işitmeleri üzerine** أَيْ مَوَاضِعِهِ Yani kulaklarına فَلَا يَنْتَفِعُونَ Bundan sebep faydalanamazlar (Neyle?) بِمَا O şeyle ki يَسْمَعُونَهُ Duyuyorlar (O duydukları şey de nedendir?) مِنَ الْحَقِّ Hak وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ **Ve onların gözleri üstünde de vardır** (Ne?) غِشَاوَةٌ غِطَاءٌ **Perde**, örtü فَلَا يُبْصِرُونَ Bundan sebep göremezler (Neyi?) اَلْحَقَّ Hakkı وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük**, قَوِيٌّ Güçlü, دَائِمٌ Sürekli

8- وَنَزَلَ فِي الْمُنَافِقِينَ Münafıklar hakkında da şu ayet indi: وَمِنَ النَّاسِ **Ve insanlardan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** يَقُولُ **Diyor:** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** أَيْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet gününe (Niçin buna ahiret günü denmiştir?) لِأَنَّهُ Zira o gün (Nedir?) آخِرُ الْأَيَّامِ Günlerin sonudur وَمَا هُمْ **Halbuki onlar değildir** (Ne değildir?) بِمُؤْمِنِينَ **Müminler** رُوعِيَ فِيهِ Bu "müminler" kelimesinde gözetildi (Ne?) مَعْنَى مَنْ "Men" kelimesinin manası وَفِي ضَمِيرِ يَقُولُ "Yekûlü" kelimesinin zamirinde de gözetildi (Ne?) لَفْظُهَا "Men" kelimesinin lafzı

9- يُخَادِعُونَ **Aldatmaya çalışırlar** (Kimi?) اَللّٰهَ **Allah'ı** (Daha kimi?) وَالَّذِينَ **Ve o kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Neyle aldatmaya çalışırlar?) بِإِظْهَارِ خِلَافِ مَا O şeyin tersini göstermekle ki أَبْطَنُوهُ Onu gizlediler (O gizledikleri şey de nedendir?) مِنَ الْكُفْرِ Küfür (Niçin içlerindekinin tersini gösterirler?) لِيَدْفَعُوا Defetmek için (Kimden?) عَنْهُمْ Kendilerinden (Neyi?) أَحْكَامَهُ الدُّنْيَوِيَّةَ Onun dünyevi hükümlerini وَمَا يُخَادِعُونَ **Halbuki aldatmıyorlar** إِلَّا أَنْفُسَهُمْ **Ancak kendilerini** (Niçin ancak kendilerini aldatıyorlar?) لِأَنَّ وَبَالَ خِدَاعِهِمْ

Zira aldatmalarının vebali (Nedir?) رَاجِعٌ Dönücüdür (Kime?) إِلَيْهِمْ Kendilerine فَيَفْتَضِحُونَ Bu sebeple rezil olurlar (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Neyle rezil olurlar?) بِإِطْلَاعِ اللهِ Allah'ın bildirmesiyle (Kime?) نَبِيَّهُ Peygamberine (Neyi bildirmesiyle?) عَلَى مَا O şeyi ki أَبْطَنُوهُ Onu gizlediler وَيُعَاقَبُونَ Ve azaba uğratılırlar (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَمَا يَشْعُرُونَ **Halbuki onlar farkında olmazlar** يَعْلَمُونَ Bilmezler ki أَنَّ خِدَاعَهُمْ Onların aldatmaları (Nedir?) لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerinedir وَالْمُخَادَعَةُ هُنَا Aldatmak burada (Nedir?) مِنْ وَاحِدٍ Tek taraftandır (Ne gibi?) كَعَاقَبْتُ Cezalandırdım (Kimi?) اللِّصَّ Hırsızı وَذِكْرُ اللهِ Allah'ın zikredilmesi (Nerede?) فِيهَا Burada (Nedir?) تَحْسِينٌ Güzelleştirmedir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okunmuştur) وَمَا يَخْدَعُونَ Vemâ yahde'ûne şeklinde

10- فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** (Ne?) مَرَضٌ **Hastalık** شَكٌّ وَنِفَاقٌ Şüphe ve nifak فَهُوَ Bu şüphe ve nifak يُمْرِضُ Hasta ediyor (Neyi?) قُلُوبَهُمْ Kalplerini أَيْ يُضْعِفُهَا Yani kalplerini zayıflatıyor فَزَادَهُمْ **Onları artırdı** (Kim?) اللهُ **Allah** (Ne yönden?) مَرَضًا **Hastalık yönünden** (Neyle artırdı?) بِمَا O şeyle ki أَنْزَلَهُ Onu indirdi (O indirdiği şey de nedendir?) مِنَ الْقُرْآنِ Kuran... (Niçin Kuran onların hastalıklarını artırdı?) لِكُفْرِهِمْ Onlar inkar ettiği için (Neyi?) بِهِ Kuran'ı وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici (Ne sebebiyle onlar için can yakıcı bir azap vardır?) بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يُكَذِّبُونَ **Yalanlıyorlar** (Bu kelime) بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli olarak (okundu) أَيْ نَبِيَّ اللهِ Yani Allah'ın peygamberini (yalanlamaları sebebiyle) (Daha neyle okundu?) وَبِالتَّخْفِيفِ Tahfifle/şeddesiz أَيْ فِي قَوْلِهِمْ آمَنَّا Yani iman ettik sözlerinde (yalan söylemeleri sebebiyle)

11- وَإِذَا قِيلَ **Dendiğinde** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** أَيْ لِهَؤُلَاءِ Yani bu kimselere لَا تُفْسِدُوا **Fesat çıkarmayın** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Neyle?) بِالْكُفْرِ Küfürle (Daha?) وَالتَّعْوِيقِ Ve engellemekle (Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İmandan قَالُوا **Derler** إِنَّمَا نَحْنُ **Biz ancak** (Neyiz?) مُصْلِحُونَ **Islah edicileriz** وَلَيْسَ Değildir (Ne?) مَا O şey ki نَحْنُ Biz (Neyiz?) فِيهِ Onun içindeyiz (Ne değildir?) بِفَسَادٍ Fesat değildir

12- قَالَ Dedi (Kim?) اللهُ تَعَالَى Allah teala (Nasıl?) رَدًّا Ret olarak (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine أَلَا **İyi bilin ki** (Elâ nedir?) لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** هُمُ **Onlar** (Nedir?) الْمُفْسِدُونَ **Fesat çıkaranlardır** وَلَكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında varmıyorlar** (Neyin?) بِذَلِكَ Bunun

13- وَاِذَا قِيلَ **Dendiğinde** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** اٰمِنُوا **İman edin!** (Kim gibi iman edin?) كَمَا اٰمَنَ **İman ettiği gibi** (Kim?) اَلنَّاسُ **İnsanlar,** أَصْحَابُ النَّبِيِّ Peygamberin arkadaşları قَالُوا **Derler** اَنُؤْمِنُ **İman mı edelim?** (Kim gibi?) كَمَا اٰمَنَ **İman ettiği gibi** (Kim?) اَلسُّفَهَاءُ **Sefihler,** اَلْجُهَّالُ Cahiller أَيْ لَا نَفْعَلُ Yani yapmayız (Ne gibi?) كَفِعْلِهِمْ Onların yaptıkları gibi قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Nasıl?) رَدًّا Ret olarak (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine اَلَا **İyi bilin ki!** اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** هُمُ **İşte onlar** (Nedir?) اَلسُّفَهَاءُ **Sefihlerdir** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu

14- وَاِذَا لَقُوا **Karşılaştıklarında** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı (Nedir?) لَقِيُوا Lekıyû'dur حُذِفَتْ Hazfedildi (Ne?) اَلضَّمَّةُ Zamme (Niçin hazfedildi?) لِلاِسْتِثْقَالِ Ağırlığından dolayı ثُمَّ الْيَاءُ Sonra da ya hazfedildi (Niçin hazfedildi?) لِالْتِقَائِهَا Bir araya geldiği için (Ne olduğu halde?) سَاكِنَةً Sakin olduğu halde (Neyle bir araya geldiği için?) مَعَ الْوَاوِ Vav ile (**Kimle karşılaştıklarında?**) اَلَّذِينَ **O kimselerle ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (İman edenlerle karşılaştıklarında) قَالُوا **Derler:** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** وَاِذَا خَلَوْا **Ve boş kaldıklarında** (Kimden boş kaldıklarında?) مِنْهُمْ Onlardan (Daha?) وَرَجَعُوا Ve döndüklerinde (Kime?) اِلٰى شَيَاطِينِهِمْ **Şeytanlarına,** رُؤَسَائِهِمْ Başlarına قَالُوا **Derler ki** اِنَّا **Muhakkak ki biz** (Neyiz?) مَعَكُمْ **Sizinle birlikteyiz** (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde اِنَّمَا نَحْنُ **Biz ancak** (Neyiz?) مُسْتَهْزِؤُنَ **Alay edicileriz** (Kimle?) بِهِمْ Onlarla (Neyle alay edicileriz?) بِإِظْهَارِ الْإِيمَانِ İman göstermekle

15- اَللّٰهُ **Allah** يَسْتَهْزِئُ **Alay ediyor** (Kimle?) بِهِمْ **Onlarla** يُجَازِيهِمْ Onlara karşılık veriyor (Neylerine karşılık veriyor?) بِاسْتِهْزَائِهِمْ Alaylarına (Daha ne yapıyor?) وَيَمُدُّهُمْ **Ve onlara süre veriyor** يُمَهِّلُهُمْ Mühlet veriyor onlara فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıklarında** (Nasıl azgınlık?) بِتَجَاوُزِهِمْ الْحَدَّ فِي الْكُفْرِ Küfürde haddi aşmalarıyla (Ne oldukları halde?) يَعْمَهُونَ **Şaşkınca dolaşırlar** يَتَرَدَّدُونَ Başı boş dolaşırlar (Neden dolayı?) تَحَيُّرًا Hayretlerinden (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir

16- أُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** اِشْتَرَوُا **Satın aldılar** (Neyi?) اَلضَّلَالَةَ **Dalaleti** (Neye karşılık?) بِالْهُدٰى **Hidayete karşılık** أَيِ اسْتَبْدَلُوهَا Yani onu değiştirdiler (Neyle?) بِهِ Onunla فَمَا رَبِحَتْ **Kâr etmedi** (Ne?) تِجَارَتُهُمْ **Onların ticareti** أَيْ مَا رَبِحُوا Yani onlar kâr etmediler (Nerede?) فِيهَا Ticaretlerinde بَلْ خَسِرُوا Bilakis zarar ettiler (Niçin?) لِمَصِيرِهِمْ Varacakları için (Neye?) إِلَى النَّارِ Ateşe (Öyle ateş ki) اَلْمُؤَبَّدَةِ Ebedileştirilmiş olan (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmadılar** (Ne olmadılar?) مُهْتَدِينَ **Hidayete ermişler** (Nerede?) فِيمَا O şeyde ki فَعَلُوا Yaptılar

﴿مَثَلُهُمْ﴾ صِفَتُهُمْ فِي نِفَاقِهِمْ ﴿كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ﴾ أَوْقَدَ ﴿نَارًا﴾ فِي ظُلْمَةٍ ﴿فَلَمَّا أَضَاءَتْ﴾ أَنَارَتْ ﴿مَا حَوْلَهُ﴾ فَأَبْصَرَ وَاسْتَدْفَأَ وَأَمِنَ مِمَّنْ يَخَافُهُ ﴿ذَهَبَ اللهُ بِنُورِهِمْ﴾ أَطْفَأَهُ، وَجُمِعَ الضَّمِيرُ مُرَاعَاةً لِمَعْنَى الَّذِي ﴿وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ (١٧)﴾ مَا حَوْلَهُمْ مُتَحَيِّرِينَ عَنِ الطَّرِيقِ خَائِفِينَ فَكَذَلِكَ هَؤُلَاءِ أَمِنُوا بِإِظْهَارِ كَلِمَةِ الْإِيمَانِ فَإِذَا مَاتُوا جَاءَهُمُ الْخَوْفُ وَالْعَذَابُ هُمْ ﴿صُمٌّ﴾ عَنِ الْحَقِّ فَلَا يَسْمَعُونَهُ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿بُكْمٌ﴾ خُرْسٌ عَنِ الْخَيْرِ فَلَا يَقُولُونَهُ ﴿عُمْيٌ﴾ عَنْ طَرِيقِ الْهُدَى فَلَا يَرَوْنَهُ ﴿فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ (١٨)﴾ عَنِ الضَّلَالَةِ ﴿أَوْ﴾ مَثَلُهُمْ ﴿كَصَيِّبٍ﴾ أَيْ كَأَصْحَابِ مَطَرٍ، وَأَصْلُهُ صَيْوِبٌ مِنْ صَابَ يَصُوبُ أَيْ يَنْزِلُ ﴿مِنَ السَّمَاءِ﴾ السَّحَابِ ﴿فِيهِ﴾ أَيِ السَّحَابِ ﴿ظُلُمَاتٌ﴾ مُتَكَاثِفَةٌ ﴿وَرَعْدٌ﴾ هُوَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ وَقِيلَ صَوْتُهُ ﴿وَبَرْقٌ﴾ لَمَعَانُ سَوْطِهِ الَّذِي يَزْجُرُهُ بِهِ ﴿يَجْعَلُونَ﴾ أَيْ أَصْحَابُ الصَّيِّبِ ﴿أَصَابِعَهُمْ﴾ أَيْ أَنَامِلَهَا ﴿فِي آذَانِهِمْ مِنَ﴾ أَجْلِ ﴿الصَّوَاعِقِ﴾ شِدَّةِ صَوْتِ الرَّعْدِ لِئَلَّا يَسْمَعُوهَا ﴿حَذَرَ﴾ خَوْفَ ﴿الْمَوْتِ﴾ مِنْ سَمَاعِهَا، كَذَلِكَ هَؤُلَاءِ إِذَا نَزَلَ الْقُرْآنُ وَفِيهِ ذِكْرُ الْكُفْرِ الْمُشَبَّهِ بِالظُّلُمَاتِ وَالْوَعِيدِ عَلَيْهِ الْمُشَبَّهِ بِالرَّعْدِ وَالْحُجَجِ الْبَيِّنَةِ الْمُشَبَّهَةِ بِالْبَرْقِ، يَسُدُّونَ آذَانَهُمْ لِئَلَّا يَسْمَعُوهُ فَيَمِيلُوا إِلَى الْإِيمَانِ وَتَرْكِ دِينِهِمْ وَهُوَ عِنْدَهُمْ مَوْتٌ ﴿وَاللهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ (١٩)﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً فَلَا يَفُوتُونَهُ ﴿يَكَادُ﴾ يَقْرُبُ ﴿الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ﴾ يَأْخُذُهَا بِسُرْعَةٍ ﴿كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ﴾ أَيْ فِي ضَوْئِهِ ﴿وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا﴾ وَقَفُوا، تَمْثِيلٌ لِإِزْعَاجِ مَا فِي الْقُرْآنِ مِنَ الْحُجَجِ قُلُوبَهُمْ وَتَصْدِيقِهِمْ لِمَا سَمِعُوا فِيهِ مِمَّا يُحِبُّونَ وَوُقُوفِهِمْ عَمَّا يَكْرَهُونَ ﴿وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ﴾ بِمَعْنَى أَسْمَاعِهِمْ ﴿وَأَبْصَارِهِمْ﴾ الظَّاهِرَةِ كَمَا ذَهَبَ بِالْبَاطِنَةِ ﴿إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ﴾ شَاءَهُ ﴿قَدِيرٌ (٢٠)﴾ وَمِنْهُ إِذْهَابُ مَا ذُكِرَ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اعْبُدُوا﴾ وَحِّدُوا ﴿رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾ أَنْشَأَكُمْ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا ﴿وَ﴾ خَلَقَ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (٢١)﴾ بِعِبَادَتِهِ عِقَابَهُ، وَلَعَلَّ فِي الْأَصْلِ لِلتَّرَجِّي، وَفِي كَلَامِهِ تَعَالَى لِلتَّحْقِيقِ ﴿الَّذِي جَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا﴾ حَالٌ بِسَاطًا يُفْتَرَشُ لَا غَايَةً فِي الصَّلَابَةِ أَوِ اللُّيُونَةِ فَلَا يُمْكِنُ الِاسْتِقْرَارُ عَلَيْهَا ﴿وَالسَّمَاءَ بِنَاءً﴾ سَقْفًا ﴿وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ﴾ أَنْوَاعِ ﴿الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ﴾ تَأْكُلُونَهُ وَتَعْلِفُونَ بِهِ دَوَابَّكُمْ ﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلهِ أَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٢)﴾ أَنَّهُ الْخَالِقُ وَلَا يَخْلُقُونَ، وَلَا يَكُونُ إِلَهًا إِلَّا مَنْ يَخْلُقُ ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا﴾ مُحَمَّدٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللهِ ﴿فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ﴾ أَيِ الْمُنَزَّلِ وَمِنْ لِلْبَيَانِ أَيْ هِيَ مِثْلُهُ فِي الْبَلَاغَةِ وَحُسْنِ النَّظْمِ وَالْإِخْبَارِ عَنِ الْغَيْبِ. وَالسُّورَةُ قِطْعَةٌ لَهَا أَوَّلٌ وَآخِرٌ أَقَلُّهَا ثَلَاثُ آيَاتٍ ﴿وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ﴾ آلِهَتَكُمُ الَّتِي تَعْبُدُونَهَا ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ لِتُعِينَكُمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٢٣)﴾ فِي أَنَّ مُحَمَّدًا

قَالَهُ مِنْ عِنْدِ نَفْسِهِ فَافْعَلُوا ذٰلِكَ فَإِنَّكُمْ عَرَبٌ فُصَحَاءُ مِثْلَهُ وَلَمَّا عَجَزُوا عَنْ ذٰلِكَ قَالَ تَعَالَى ﴿فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا﴾ مَا ذُكِرَ لِعَجْزِكُمْ ﴿وَلَنْ تَفْعَلُوا﴾ ذٰلِكَ أَبَدًا لِظُهُورِ إِعْجَازِهِ -اِعْتِرَاضٌ- ﴿فَاتَّقُوا﴾ بِالْإِيمَانِ بِاللهِ وَأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَلَامِ الْبَشَرِ ﴿النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ﴾ الْكُفَّارُ ﴿وَالْحِجَارَةُ﴾ كَأَصْنَامِهِمْ مِنْهَا، يَعْنِي أَنَّهَا مُفْرِطَةُ الْحَرَارَةِ تَتَّقِدُ بِمَا ذُكِرَ، لَا كَنَارِ الدُّنْيَا تَتَّقِدُ بِالْحَطَبِ وَنَحْوِهِ ﴿أُعِدَّتْ﴾ هُيِّئَتْ ﴿لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾﴾ يُعَذَّبُونَ بِهَا، جُمْلَةٌ مُسْتَأْنَفَةٌ أَوْ حَالٌ لَازِمَةٌ

TÜRKÇE ANLAMI

17- **Onların** nifaklarındaki **durumu**, karanlıkta **ateş yakmış kimsenin meseli gibidir. O ateş çevresindekileri aydınlatıp**, ateş yakan kişi bu sayede etrafını görüp, ısınıp ve de korktuğu şeylere karşı emin olu**nca, Allah hemen onların**[1] **nûrunu giderdi**, o ışığı söndürdü **onları karanlıklar içinde** yolunu kaybetmiş, korkmuş ve de etrafını **görmez bir halde bıraktı**. İşte bu münafıklar da aynen böyledir; her ne kadar onlar görünürde iman kelimesini dillendirmiş olsalar da, öldüklerinde korku ve azap içinde olacaklardır.

18- Onlar hakka karşı **sağırlardır**, onu kabul dinleyişiyle dinleyemezler. Hakka karşı **dilsizlerdir**, onu söyleyemezler. Doğru yola karşı da **körlerdir**, onu göremezler. **Artık onlar** o dalâletten **dönmezler**.

19- **Yahut** onların durumu **gök**teki bulut**tan şiddetle boşanan bir yağmur**,[2] yani bu yağmura tutulmuş kimseler **gibidir ki onda**, yani o bulutta yoğun **karanlıklar vardır, dehşetli bir gök gürültüsü**,[3] **bir şimşek**[4] **vardır**. O yağmura tutulan kişiler bu sesten meydana gelecek olan **ölüm korkusundan dolayı yıldırımlar**ın gürültüsünün şiddetin**den**, onu duymamak için **parmaklarının** uçlarını **kulaklarına tıkarlar**.[5] Kuran indiğinde de bu münafıklar da aynen bu kimseler gibidirler; onu duyunca kendi dinlerini terk edip de, imana meylederler korkusuyla kulaklarını tıkarlar. Bu ise onlar indinde ölümdür. **Allah ise** ilim ve kudret olarak **kâfirleri kuşatmıştır**, ondan asla kaçamazlar.

20- **Az daha**, yakındı ki **şimşek gözlerini hemen kapıverecek**, onları hızlıca alıverecek! **Her önlerini aydınlattığında**, onun ışığı**nda yürürler**.

---

[1] Zamirin cemi getirilişi, اَلَّذِي nin manası itibariyledir.
[2] صَيِّبٌ kelimesinin aslı صَابَ، يَصُوبُ kökünden gelen صَيْوِبٌ kelimesidir. "İniyor" anlamına gelir.
[3] Bu sesi çıkarmakla görevli melektir. Başka bir görüşe göre ise bu, o meleğin sesidir.
[4] O meleğin, bulutu kendisiyle sevkettiği kırbacının parıltılarıdır.
[5] Bu ayette Küfür, karanlıklara; küfre karşı olan tehdit yıldırımlara; açık deliller ise şimşeğe benzetilmiştir.

Üzerlerine karanlık çökünce de dikilip kalıverirler,[1] dururlar. **Eğer Allah dilemiş olsa idi onların elbette duyma hassa**larını[2] **da,** dıştaki **görmelerini de** içtekini giderdiği gibi **gideriverirdi. Şüphe yok ki Allah** dilediği **her şeye gücü yetendir,** anlatılan şeyler de onun gücünün yettiği şeylerdendir.

21- **Ey insanlar!** Mekkeliler! **Sizi ve sizden evvelkileri yaratmış,** hiçbir şey değilken baştan inşa etmiş **olan Rabbinize ibadet ediniz,** onu birleyiniz **ki** ona olan bu ibadetinizle azabından **korunasınız.**[3]

22- **Öyle Rabbiniz ki, sizlere yeryüzünü bir döşek,**[4] **göğü de bir bina,** çatı olarak **yaratmış; gökten de su indirmiş ve o su ile sizin için** yediğiniz ve de hayvanlarınızı beslediğiniz bir **rızk olmak üzere** envai çeşit **meyveler çıkarmıştır. Artık Allah için** ibadet konusunda ona **eşler koşmayınız. Halbuki siz bilirsiniz** ki yaratan O'dur, diğerleri yaratamaz. Ve de ancak yaratabilen ilah olabilir.

23- **Ve eğer siz kulumuz** Muhammed'**e indirdiğimiz**in Allah katından olduğu konusun**da şüphe,** kuşku **içinde iseniz, onun,** indirilenin **benzerinden,** belagat, güzel nazım ve gayptan haber verme gibi hususlarda onun aynısı olan **bir sûre**[5] **meydana getiriniz. Ve Allah'tan başka** ibadet etmiş olduğunuz ilahlarınız olan **şahitlerinizi** size yardım etmeleri için **dâvet ediniz, eğer siz** Muhammed'in bu Kuranı kendinden söylediği konusunda **sâdık kimseler iseniz,** bunu yapın! Zira sizler de Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) gibi fasih Araplarsınız.

Ne zaman ki böyle bir şeyi yapmaktan aciz kaldılar, Allah teala buyurdu ki:

24- **Eğer siz** zikredilen şeyi aczinizden dolayı **yapamaz iseniz, -ki** onun icazı ortada olduğu için ebedi olarak **zaten yapamayacaksınız ya!-**[6] **artık** Allah'a ve de Kuran'ın insan yapımı olmadığına iman etmek suretiyle **o ateşten sakınınız ki, onun çırası, birtakım** kafir **insanlar ile taşlar**dan yapılmış olan onların putları**dır.** Yani o ateş o kadar sıcaktır ki, adı geçen şeylerle tutuşur.

---

[1] Kuran'da bulunan delillerin onların kalplerine verdiği rahatsızlığa; ondan işittikleri hoşlarına giden şeyleri doğrulamalarına ve de hoşlarına gitmeyen şeyler karşısındaki duraksamalarına dair getirilmiş bir örneklemedir.

[2] Buradaki بِسَمْعِهِمْ sözü بِأَسْمَاعِهِمْ anlamındadır.

[3] لَعَلَّ kelimesi aslında "umma" anlamına gelir. Ama Allah kelamında gerçeklik manasındadır.

[4] Bu kelime haldir. "yayılan yaygı" anlamındadır. Yeryüzü üzerinde yaşamanın mümkün olmayacağı kadar ne çok sert, ne de çok yumuşaktır.

[5] Buradaki مِنْ beyan anlamındadır. Sûre; "en azı üç ayet olan, başı ve sonu belirli bir bölüm" demektir.

[6] Bu cümle itiraz cümlesidir.

Yoksa dünya ateşi gibi odun ve de diğer şeylerle tutuşmaz. **O ateş ise kâfirler için hazırlanmıştır,**[1] onlar bu ateşle azap görürler.

KELİME ANLAMI

17- مَثَلُهُمْ Onların meseli صِفَتُهُمْ Vasıfları (Nerede?) فِي نِفَاقِهِمْ Nifaklarında (Nedir?) كَمَثَلِ الَّذِي **O kimsenin meseli gibidir ki** اِسْتَوْقَدَ **Yaktı** أَوْقَدَ Tutuşturdu (Ne yaktı?) نَارًا **Bir ateş** (Nerede?) فِي ظُلْمَةٍ Karanlıkta فَلَمَّا أَضَاءَتْ أَنَارَتْ **Ne zaman ki aydınlattı** (Neyi?) مَا حَوْلَهُ **Çevresindekileri** فَأَبْصَرَ Böylece gördü (Daha?) وَاسْتَدْفَأَ Ve ısındı (Daha?) وَأَمِنَ Emin oldu (Kimden?) مِمَّنْ يَخَافُهُ Korktuğu kimseden ذَهَبَ **Götürdü** (Kim?) اللهُ **Allah** (Neyi?) بِنُورِهِمْ **Nurlarını** أَطْفَأَهُ Söndürdü onu وَجُمِعَ الضَّمِيرُ Zamir cemi olarak getirildi (Niçin?) مُرَاعَاةً لِمَعْنَى الَّذِي Ellezi'nin manası gözetildiği için (Daha ne yaptı?) وَتَرَكَهُمْ **Onları bıraktı** (Nerede?) فِي ظُلُمَاتٍ **Karanlıklarda** (Ne halde?) لَا يُبْصِرُونَ **Görmez oldukları halde** (Neyi?) مَا حَوْلَهُمْ Çevrelerindekileri (Ne oldukları halde?) مُتَحَيِّرِينَ Şaşmış oldukları halde (Neden şaşmış?) عَنِ الطَّرِيقِ Yoldan (Yine ne oldukları halde?) خَائِفِينَ Korkar oldukları halde فَكَذَلِكَ هَؤُلَاءِ İşte bunlar da öyle أَمِنُوا Emin oldular (Neyle?) بِإِظْهَارِ كَلِمَةِ الْإِيمَانِ İman kelimesini izhar etmekle فَإِذَا مَاتُوا Öldüklerinde de جَاءَهُمْ Onlara gelir (Ne?) الْخَوْفُ Korku (Daha?) وَالْعَذَابُ Ve azap

18- هُمْ Onlar (Nedir?) صُمٌّ **Sağırdırlar** (Neden?) عَنِ الْحَقِّ Haktan فَلَا يَسْمَعُونَهُ Bu nedenle onu işitemezler (Nasıl işitemezler?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul işitmesiyle بُكْمٌ خُرْسٌ **Dilsiz** lal**dirler** (Neden?) عَنِ الْخَيْرِ Hayırdan فَلَا يَقُولُونَهُ Bundan dolayı onu söyleyemezler عُمْيٌ **Kördürler** (Neden?) عَنْ طَرِيقِ الْهُدَى Doğru yoldan فَلَا يَرَوْنَهُ Bundan dolayı göremezler onu فَهُمْ **Bu sebeple onlar** لَا يَرْجِعُونَ **Dönmezler** (Neden dönmezler?) عَنِ الضَّلَالَةِ Dalaletten

19- أَوْ مَثَلُهُمْ **Ya da** onların meseli (Ne gibidir?) كَصَيِّبٍ **Sağanak yağmur gibidir** أَيْ كَأَصْحَابِ مَطَرٍ Yani yağmura tutulanlar gibidir وَأَصْلُهُ Bu kelimenin aslı (Nedir?) صَيْوِبٌ Sayvib[ün] dür مِنْ صَابَ يَصُوبُ Sâbe-yasûbu babından أَيْ يَنْزِلُ Yani iniyor anlamındadır (Nereden yağıyor?) مِنَ السَّمَاءِ **Gökten,** السَّحَابِ Buluttan فِيهِ أَيِ السَّحَابِ **Onda**, bulutta **vardır** (Ne?) ظُلُمَاتٌ **Karanlıklar** (Öyle karanlıklar ki) مُتَكَاثِفَةٌ Yoğun (Daha ne vardır?) وَرَعْدٌ **Ve gök gürültüsü** هُوَ O (Nedir?) الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ Bununla görevli melektir وَقِيلَ Dendi ki صَوْتُهُ Onun sesidir (Daha ne vardır?) وَبَرْقٌ **Ve yıldırım** لَمَعَانُ سَوْطِهِ Kırbacının parıltıları

[1] Bu cümle ya başlangıç cümlesidir, ya da Hâl-i lâzimedir.

الَّذِي Öyle kırbacı ki يَزْجُرُهُ O bulutu sevkediyor (Neyle?) بِهِ Onunla يَجْعَلُونَ **Kılarlar/ tıkarlar** أَيْ أَصْحَابُ الصَّيِّبِ Yani yağmura tutulanlar (Neyi?) أَصَابِعَهُمْ **Parmaklarını** أَيْ أَنَامِلَهَا Yani parmak uçlarını (Nereye?) فِي آذَانِهِمْ **Kulaklarına** (Neden böyle yaparlar?) مِنْ أَجْلِ الصَّوَاعِقِ **Yıldırımlardan** dolayı شِدَّةِ صَوْتِ الرَّعْدِ Şiddetli gök gürültüsünden dolayı (Niçin böyle yaparlar?) لِئَلَّا يَسْمَعُوهَا Onu duymasınlar diye (Niçin kulaklarını tıkarlar?) حَذَرَ خَوْفَ الْمَوْتِ **Ölüm korkusundan** (Neden olan ölüm?) مِنْ سَمَاعِهَا Onu duymaktan كَذَلِكَ İşte böyledir (Kim?) هَؤُلَاءِ Bunlar إِذَا نَزَلَ İndiğinde (Ne?) الْقُرْآنُ Kuran وَفِيهِ Ve bu ayette vardır (Ne?) ذِكْرُ الْكُفْرِ Küfrün zikredilişi (Öyle küfür ki?) الْمُشَبَّهِ Benzetilen (Neye?) بِالظُّلُمَاتِ Karanlıklara (Daha neyin zikredilişi?) وَالْوَعِيدِ عَلَيْهِ Ona vaat edilen cezanın zikri (Öyle vaat edilen ceza ki) الْمُشَبَّهِ Benzetilen (Neye?) بِالرَّعْدِ Gök gürültüsüne (Daha neyin zikri vardır?) وَالْحُجَجِ الْبَيِّنَةِ Açık delillerin (Öyle deliller ki) الْمُشَبَّهَةِ Benzetilen (Neye?) بِالْبَرْقِ Şimşeğe يَسُدُّونَ Tıkarlar (Neyi?) آذَانَهُمْ Kulaklarını (Niçin tıkarlar?) لِئَلَّا يَسْمَعُوهُ Onu işitmesinler de فَيَمِيلُوا Meyletmesinler (Neye?) إِلَى الْإِيمَانِ İmana (Daha neye meyletmesinler?) وَتَرْكِ دِينِهِمْ Dinlerini terk etmeye وَهُوَ Bu ise عِنْدَهُمْ Onların katında (Nedir?) مَوْتٌ Ölümdür وَاللهُ **Allah** (Nedir?) مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** (Kimi?) بِالْكَافِرِينَ **Kafirleri** (Ne yönden?) عِلْمًا İlim yönünden (Daha ne yönden?) وَقُدْرَةً Ve kudret yönünden فَلَا يَفُوتُونَهُ Ondan kaçamazlar

20- يَكَادُ يَقْرُبُ **Az daha,** yakındı ki الْبَرْقُ **Şimşek** يَخْطَفُ **Kapıverecek** (Neyi?) أَبْصَارَهُمْ **Onların gözlerini** يَأْخُذُهَا Onları alacak (Nasıl?) بِسُرْعَةٍ Süratle كُلَّمَا أَضَاءَ **Her aydınlattığında** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** مَشَوْا **Yürürler** (Nerede?) فِيهِ **Onda** أَيْ فِي ضَوْئِهِ Yani onun ışığında وَإِذَا أَظْلَمَ **Ve karanlık çöktüğünde de** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** قَامُوا **Kalakalırlar** وَقَفُوا Dururlar (Bu ayet nedir?) تَمْثِيلٌ Bir örneklemedir (Neye?) لِإِزْعَاجِ مَا O şeyin rahatsızlık verişine ki (O şey neredir?) فِي الْقُرْآنِ Kuran'dadır (Kuran'da olan o şey de nedendir?) مِنَ الْحُجَجِ Deliller (Neye rahatsızlık verişini?) قُلُوبَهُمْ Kalplerine (Daha neye dair bir örneklemedir?) وَتَصْدِيقِهِمْ Onların doğrulamalarına (Neyi?) لِمَا O şeyi ki سَمِعُوا İşittiler (Nerede?) فِيهِ Onda (O işittikleri şey de nedendir?) مِمَّا يُحِبُّونَ Sevdikleri şeylerden (Daha neye dair bir örneklemedir?) وَوُقُوفِهِمْ Duraksamalarına (Neden?) عَمَّا يَكْرَهُونَ Hoş görmedikleri şeylerden وَلَوْ شَاءَ **Ve şayet isteseydi** (Kim?) اللهُ **Allah** لَذَهَبَ **Elbette gideriverirdi** (Neyi?) بِسَمْعِهِمْ بِمَعْنَى أَسْمَاعِهِمْ **Onların işitmesini,** duyma hassalarını anlamındadır (Daha neyi gideriverirdi?) وَأَبْصَارِهِمْ **Ve gözlerini**

(Öyle gözleri ki) اَلظَّاهِرَةَ Dıştaki (Ne gibi dıştaki gözlerini giderivenrdi?) كَمَا ذَهَبَ Giderdiği gibi (Neyi?) بِالْبَاطِنَةِ Batını gözlerini إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Öyle her şey ki) شَاءَهُ Onu diledi (Nedir?) قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve bu gücünün yettiğindendir (Ne?) إِذْهَابُ مَا ذُكِرَ Zikredilenleri gidermesi

21- يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekkeliler اُعْبُدُوا **İbadet edin!** وَحِّدُوا Birleyin (Kimi?) رَبَّكُمُ **Rabbinizi** اَلَّذِي **Öyle Rabbiniz ki** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** أَنْشَأَكُمْ Sizi baştan inşa etti وَلَمْ تَكُونُوا Halbuki siz değildiniz (Ne değildiniz?) شَيْئًا Hiçbir şey (Daha?) وَ خَلَقَ **Ve de** yarattı اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önceki** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَتَّقُونَ **Korunasınız** (Neyle?) بِعِبَادَتِهِ Ona ibadetle (Neden korunasınız?) عِقَابَهُ Onun azabından وَلَعَلَّ فِي الْأَصْلِ Lealle kelimesi aslında (Nedir?) لِلتَّرَجِّي Teracci/umma içindir وَفِي كَلَامِهِ تَعَالٰى Allah'ın kelamında ise (Niçindir?) لِلتَّحْقِيقِ Tahkik/gerçekleşme içindir

22- اَلَّذِي **Öyle Rabbiniz ki** جَعَلَ خَلَقَ **Yaptı,** yarattı (Kim için?) لَكُمُ **Sizin için** (Neyi yarattı?) اَلْأَرْضَ **Yeryüzünü** (Ne olduğu halde yarattı?) فِرَاشًا **Döşek** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir بِسَاطًا يُفْتَرَشُ Döşenmiş yaygı anlamında (Öyle yaygı ki?) لَا غَايَةً فِي الصَّلَابَةِ Ne çok sert (Daha?) أَوِ اللُّيُونَةِ Ve ne de çok yumuşak فَلَا يُمْكِنُ Bu durumda mümkün olmazdı (Ne?) اَلْاِسْتِقْرَارُ Durmak (Ne üzerinde?) عَلَيْهَا Onun üzerinde (Daha neyi yarattı?) وَالسَّمَاءَ **Göğü** (Ne olduğu halde?) بِنَاءً **Bina,** سَقْفًا Tavan (Daha ne yaptı?) وَأَنْزَلَ **Ve indirdi** (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** (Neyi indirdi?) مَاءً **Suyu** فَأَخْرَجَ **Ve çıkardı** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Neyden çıkardı?) مِنَ أَنْوَاعِ الثَّمَرَاتِ Çeşitli **mahsullerden** (Neyi çıkardı?) رِزْقًا **Bir rızık** (Öyle rızık ki) لَكُمْ **Sizin için** (Yine öyle rızık ki?) تَأْكُلُونَهُ Onu yiyorsunuz (Daha?) وَتَعْلِفُونَ Ve besliyorsunuz (Neyle?) بِهِ Onunla (Neyi besliyorsunuz?) دَوَابَّكُمْ Hayvanlarınızı فَلَا تَجْعَلُوا **Öyleyse kılmayın** (Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** (Ne kılmayın?) اَنْدَادًا شُرَكَاءَ **Eşler,** ortaklar (Ne hususta?) فِي الْعِبَادَةِ İbadet hususunda وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** أَنَّهُ Ki o (Nedir?) اَلْخَالِقُ Yaratıcıdır وَلَا يَخْلُقُونَ Halbuki onlar yaratamazlar وَلَا يَكُونُ Ve olmaz da (Ne olmaz?) إِلٰهًا İlah إِلَّا مَنْ Ancak o zat ki يَخْلُقُ Yaratıyor

23- وَاِنْ كُنْتُمْ **Ve siz iseniz** (Nerede?) فِي رَيْبٍ **Şüphe içerisinde** شَكٍّ Şek içinde (Neden şüphe içerisinde?) مِمَّا **O şeyden ki** نَزَّلْنَا **İndirdik** (Kim üzerine?) عَلٰى عَبْدِنَا مُحَمَّدٍ **Bizim kulumuz** Muhammed üzerine (O indirdiğimiz şey de nedendir?) مِنَ الْقُرْآنِ Kuran

أَنَّهُ Ki o (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katındandır فَأْتُوا **Öyleyse getirin** (Neyi?) بِسُورَةٍ **Bir sureyi** (Öyle sure ki?) مِنْ مِثْلِهِ **Onun benzeri** أَيْ الْمُنَزَّلِ Yani o indirilenin benzeri وَمِنْ Buradaki 'min' (Nedir?) لِلْبَيَانِ Beyan içindir أَيْ هِيَ Yani o sure (Nedir?) مِثْلُهُ Onun benzeridir (Ne hususta?) فِي الْبَلَاغَةِ Belagat hususunda (Daha?) وَحُسْنِ النَّظْمِ Ve nazmının güzelliği hususunda (Daha?) وَالْإِخْبَارِ Ve haber verme hususunda (Neden?) عَنِ الْغَيْبِ Gaybtan وَالسُّورَةُ Sure (Nedir?) قِطْعَةٌ Bir bölümdür (Öyle bölüm ki?) لَهَا Onun için vardır (Ne?) أَوَّلٌ Başlangıç (Daha?) وَآخِرٌ Ve son أَقَلُّهَا Surenin en azı (Nedir?) ثَلَاثُ آيَاتٍ Üç ayettir وَادْعُوا **Ve çağırın** (Kimi?) شُهَدَاءَكُمْ **Şahitlerinizi** آلِهَتَكُمْ İlahlarınızı الَّتِي Öyle ilahlarınız ki تَعْبُدُونَهَا Onlara tapıyorsunuz (O şahitleriniz ne olduğu halde?) مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı (Niçin çağırın?) لِتُعِينَكُمْ Size yardım etsinler diye إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Ne hususta doğru kimseler?) فِي أَنَّ مُحَمَّدًا قَالَهُ Muhammed'in bunu demiş olduğu hususunda (Nereden demiş olduğu?) مِنْ عِنْدِ نَفْسِهِ Kendi tarafından فَافْعَلُوا ذٰلِكَ Bunu yapın (Niçin?) فَإِنَّكُمْ Zira siz (Nesiniz?) عَرَبٌ Araplar (Öyle Araplar ki) فُصَحَاءُ Fasih (Kim gibi?) مِثْلُهُ Onun gibi وَلَمَّا عَجَزُوا Ne zaman ki aciz kaldılar (Neden aciz kaldılar?) عَنْ ذٰلِكَ Bundan قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala:

24- فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا **Şayet yapamazsanız** (Neyi?) مَا O şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi (Niçin yapamazsanız?) لِعَجْزِكُمْ Acizliğinizden ذٰلِكَ وَلَنْ تَفْعَلُوا **Ki yapamayacaksınız** bunu أَبَدًا Ebedi olarak (Niçin ebedi olarak yapamayaksınız?) لِظُهُورِ إِعْجَازِهِ Onun icazı ortada olduğu için (Bu cümle nedir?) اِعْتِرَاضٌ İtiraz cümlesidir فَاتَّقُوا **Artık sakının** (Neyle sakının?) بِالْإِيمَانِ İman etmekle (Kime?) بِاللهِ Allah'a (Daha neye imanla?) وَأَنَّهُ Ve Kuran'ın (Ne olduğuna?) لَيْسَ مِنْ كَلَامِ الْبَشَرِ İnsan kelamı olmadığına (Neden sakının?) النَّارَ الَّتِي **Öyle bir ateşten ki** وَقُودُهَا **Onun yakacağı** (Kimlerdir?) النَّاسُ الْكُفَّارُ **İnsanlar**, kafirler (Daha nedir?) وَالْحِجَارَةُ **Taşlar** (Bu taşlar ne gibi?) كَأَصْنَامِهِمْ Onların putları gibi (Öyle putları ki) مِنْهَا O taşlardan olan يَعْنِي أَنَّهَا Yani o ateş (Nedir?) مُفْرِطَةُ الْحَرَارَةِ Aşırı sıcaktır تَتَّقِدُ Tutuşur (Neyle?) بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle لَا كَنَارِ الدُّنْيَا Ama dünyanın ateşi gibi تَتَّقِدُ Tutuşur değildir (Neyle?) بِالْحَطَبِ Odunla (Daha?) وَنَحْوِهِ Ve benzerleriyle أُعِدَّتْ **O ateş hazırlanmıştır** هُيِّئَتْ Teçhiz edilmiştir (Kim için?) لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** يُعَذَّبُونَ Azap görürler (Neyle?) بِهَا O ateşle (Bu ui'ddet... cümlesi nedir?) جُمْلَةٌ مُسْتَأْنَفَةٌ Başlangıç cümlesidir أَوْ حَالٌ لَازِمَةٌ Ya da hal-i lâzimedir

﴿وَبَشِّرِ﴾ أَخْبِرْ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ صَدَّقُوا بِاللهِ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مِنَ الْفُرُوضِ وَالنَّوَافِلِ ﴿اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ ﴿لَهُمْ جَنَّاتٍ﴾ حَدَائِقَ ذَاتَ شَجَرٍ وَمَسَاكِنَ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا﴾ أَيْ تَحْتَ أَشْجَارِهَا وَقُصُورِهَا ﴿الْاَنْهَارُ﴾ أَيِ الْمِيَاهُ فِيهَا، وَالنَّهْرُ الْمَوْضِعُ الَّذِي يَجْرِي فِيهِ الْمَاءُ لِأَنَّ الْمَاءَ يَنْهَرُهُ أَيْ يَحْفِرُهُ وَإِسْنَادُ الْجَرْيِ إِلَيْهِ مَجَازٌ ﴿كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا﴾ أُطْعِمُوا مِنْ تِلْكَ الْجَنَّاتِ ﴿مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هٰذَا الَّذِي﴾ أَيْ مِثْلُ مَا ﴿رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَهُ فِي الْجَنَّةِ لِتَشَابُهِ ثِمَارِهَا بِقَرِينَةِ ﴿وَاُتُوا بِهِ﴾ أَيْ جِيئُوا بِالرِّزْقِ ﴿مُتَشَابِهًا﴾ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا لَوْنًا وَيَخْتَلِفُ طَعْمًا ﴿وَلَهُمْ فِيهَا اَزْوَاجٌ﴾ مِنَ الْحُورِ وَغَيْرِهَا ﴿مُطَهَّرَةٌ﴾ مِنَ الْحَيْضِ وَكُلِّ قَذَرٍ ﴿وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مَاكِثُونَ أَبَدًا لَا يَفْنُونَ وَلَا يَخْرُجُونَ. وَنَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِ الْيَهُودِ لَمَّا ضَرَبَ اللهُ الْمَثَلَ بِالذُّبَابِ فِي قَوْلِهِ: {وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا} وَالْعَنْكَبُوتِ فِي قَوْلِهِ: {كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ} مَا أَرَادَ اللهُ بِذِكْرِ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ الْخَسِيسَةِ: ﴿اِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِي اَنْ يَضْرِبَ﴾ يَجْعَلَ ﴿مَثَلًا﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلُ ﴿مَا﴾ نَكِرَةٌ مَوْصُوفَةٌ بِمَا بَعْدَهَا مَفْعُولٌ ثَانٍ أَيْ أَيَّ مَثَلٍ كَانَ أَوْ زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ الْخِسَّةِ فَمَا بَعْدَهَا الْمَفْعُولُ الثَّانِي ﴿بَعُوضَةً﴾ مُفْرَدُ الْبَعُوضِ وَهُوَ صِغَارُ الْبَقِّ ﴿فَمَا فَوْقَهَا﴾ أَيْ أَكْبَرَ مِنْهَا أَيْ لَا يَتْرُكُ بَيَانَهُ لِمَا فِيهِ مِنَ الْحِكَمِ ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ﴾ أَيِ الْمَثَلَ ﴿الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ الْوَاقِعُ مَوْقِعَهُ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَٓا اَرَادَ اللهُ بِهٰذَا مَثَلًا﴾ تَمْيِيزٌ أَيْ بِهٰذَا الْمَثَلِ، وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مُبْتَدَأٌ، وَذَا بِمَعْنَى الَّذِي بِصِلَتِهِ خَبَرُهُ أَيْ: أَيُّ فَائِدَةٍ فِيهِ قَالَ تَعَالَى فِي جَوَابِهِمْ ﴿يُضِلُّ بِهِ﴾ أَيْ بِهٰذَا الْمَثَلِ ﴿كَثِيرًا﴾ عَنِ الْحَقِّ لِكُفْرِهِمْ بِهِ ﴿وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لِتَصْدِيقِهِمْ بِهِ ﴿وَمَا يُضِلُّ بِهِ اِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾﴾ الْخَارِجِينَ عَنْ طَاعَتِهِ ﴿الَّذِينَ﴾ نَعْتٌ ﴿يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ﴾ مَا عَهِدَهُ إِلَيْهِمْ فِي الْكُتُبِ مِنَ الْإِيمَانِ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ﴾ تَوْكِيدِهِ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَقْطَعُونَ مَٓا اَمَرَ اللهُ بِهٖٓ اَنْ يُوصَلَ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ بِالنَّبِيِّ وَالرَّحِمِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَأَنْ بَدَلٌ مِنْ ضَمِيرِ بِهِ ﴿وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْمَعَاصِي وَالتَّعْوِيقِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِاللهِ وَ﴾ قَدْ ﴿كُنْتُمْ اَمْوَاتًا﴾ نُطَفًا فِي الْأَصْلَابِ ﴿فَاَحْيَاكُمْ﴾ فِي الْأَرْحَامِ وَالدُّنْيَا بِنَفْخِ الرُّوحِ فِيكُمْ، وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّعْجِيبِ مِنْ كُفْرِهِمْ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ أَوْ لِلتَّوْبِيخِ ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ﴾ عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ تُرَدُّونَ بَعْدَ الْبَعْثِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ. وَقَالَ دَلِيلًا عَلَى الْبَعْثِ لَمَّا أَنْكَرُوهُ ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ﴾ أَيِ الْأَرْضَ وَمَا فِيهَا ﴿جَمِيعًا﴾ لِتَنْتَفِعُوا بِهِ وَتَعْتَبِرُوا ﴿ثُمَّ اسْتَوٰٓى﴾ بَعْدَ خَلْقِ الْأَرْضِ أَيْ قَصَدَ ﴿اِلَى السَّمَٓاءِ فَسَوّٰيهُنَّ﴾ الضَّمِيرُ يَرْجِعُ إِلَى السَّمَاءِ لِأَنَّهَا فِي مَعْنَى الْجَمْعِ الْآيِلَةِ إِلَيْهِ: أَيْ صَيَّرَهَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى {فَقَضَاهُنَّ} ﴿سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ مُجْمَلًا وَمُفَصَّلًا، أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى خَلْقِ ذٰلِكَ ابْتِدَاءً وَهُوَ أَعْظَمُ مِنْكُمْ قَادِرٌ عَلَى إِعَادَتِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

25- **İmân ed**ip, Allah'ı doğrulaya**nları ve de** farz ve nafilelerden **sâlih amellerde bulunanları müjdele!** Haber ver! **Şüphe yok ki**[1] **onlar için** ağaçlarının ve de köşklerinin **altından nehirler**[2] **akan cennetler**, ağaçlı ve de konaklı bahçeler **vardır. Her ne vakit o cennetlerden bir meyva ile rızıklanıp** tatsalar, cennetin meyvaları birbirine benzediğinden[3] **diyeceklerdir ki: "Bu meyva bizim daha önce de** cennette **rızıklandığımız meyva**nın aynısı**dır."** **Onlara birbirine benzeşen**, renk olarak birbirine benzeyen, tat olarak ayrı olan meyvalar **verilmiş**, getirilmiş **olacaktır. Ve onlar için cennetlerde** hayızdan ve de diğer pisliklerden **tertemiz olan eşler de** huriler ve de diğerleri **vardır ve onlar o cennetlerde ebedî olarak kalacaklardır**, ne yok olacaklar ne de çıkacaklardır.

Allah teala "Şayet sinek onlardan bir şey alsa..." ayetinde sineği, "Örümcek gibi" ayetinde de örümceği örnek olarak verince "Allah bu iğrenç şeylerle ne kastetti ki?" diyen Yahudilere ret olarak şu ayetler inmiştir:

26- **Şüphe yok ki, Allah bir sivrisineği**[4] **ve onun üstünde bulunanı**, ondan daha büyük olanı da **misal**[5] **olarak vermekten çekinmez**. Yani bunlarda bulunan bir takım hikmetlerden dolayı bunları beyan etmeyi bırakmaz. **İmân etmiş olanlar bunun**, bu misalin **Rableri tarafından** sabit ve yerli yerinde olan **bir hak olduğunu bilirler. Kâfir olanlar ise, "Allah bununla**[6] **misal olarak**[7] **neyi**[8] **kastetti?" derler**. Allah teala onlara cevap olarak şöyle buyurdu: **Bununla**, bu misalle **birçoklarını** inkar ettikleri için hak yoldan **saptırır**, inananlardan **birçoklarını da** onu doğruladıkları için **hidâyete eriştirir. Allah bununla ancak fâsık olanları**, kendisine itaatten ayrılmış olanları **dalâlete düşürür**.

---

[1] Buradaki أَنَّ, بِأَنَّ manasındadır.

[2] Yani "nehirlerde bulunan akan sular vardır" demektir. Zira nehir suyun aktığı oyuktur. Nehir diye isimlenişi suyun onu oymasından kaynaklanmaktadır. Akmanın nehre isnat edilmesi ise mecazdır.

[3] Meyvaları benzeştiğinden dolayı böyle demelerine karine, devamındaki cümledir.

[4] ما burada sonrasıyla sıfatlanmış nekre olup, ikinci mefuldür. Bu durumda ayetin anlamı "ne olursa olsun onu misal olarak vermekten çekinmez" demektir. Ya da ما burada zaittir. İğrençliği tekit için getirilmiştir. Sonrası ise ikinci mefuldür. بَعُوضَةً kelimesi اَلْبَعُوض kelimesinin müfredi olup, küçük sinek anlamına gelir.

[5] Birinci mefuldür.

[6] Yani bu misalle demektir.

[7] Bu kelime temyizdir.

[8] ما inkar istifhamı anlamında olup, Mübtedadır. ذَا ise اَلَّذِي anlamında olup, sılasıyla birlikte mübtedanın haberidir. Yani "Bunların ne faydası var ki? demektir.

27- **O kimseler ki**[1] **Allah'ın** kendilerine Tevrat'ta ahdetmiş olduğu Hz. Muhammed'e iman etme ile ilgili olan **ahdini onu kesin olarak onaylanmasından,** onun kendilerine iyice pekiştirilmesinden **sonra bozarlar. Ve Allah'ın bitişmesini**[2] **emretmiş olduğu şey** olan Hz. Peygambere iman, recm ve diğerlerini **kesiverirler**. Masiyetler ve de imandan engellemek suretiyle **yeryüzünde fesat çıkarırlar, işte onlar;** bu anlatılan vasıflardaki kişiler, kendilerine ebedi olan cehenneme varacakları için **hüsrana uğrayanlar asıl onlardır**.

28- Ey Mekke halkı! **Allah'ı nasıl**[3] **inkâr ediyorsunuz ki** elbette **sizi ölüler,** sulplerde nutfe **iken** rahimlerde ve de dünyada size ruh vermek suretiyle **O diriltti. Sonra sizi** eceliniz sona erdiğinde **öldürecektir. Sonra da** diriltmek suretiyle **size hayat verecektir**. Dirilişten **sonra da O'na döndürüleceksiniz,** o da sizi amellerinizle karşılıklandıracaktır.

Dirilişi inkar ettiklerinde buna delil olarak şöyle buyurmuştur:

29- **O, yerde ne varsa,** yani yeri ve içindekilerin **hepsini** onlardan faydalanasınız ve de ibret alasınız diye **sizin için yarattı.** Yeri yarattıktan **sonra da semaya yöneldi, onu**[4] **yedi gök olarak yaratıp düzenledi** yani ayetin anlamı -diğer bir ayette de olduğu gibi- "Onu yedi sema yaptı" şeklindedir. **O, her şeyi** özlü ve de tafsilatlı bir şekilde **hakkıyla bilendir**. Hala düşünmüyor musunuz ki; tüm bunları -ki bu sayılanlar siz insanlardan daha büyüktür- baştan yaratmaya gücü yeten zatın gücü, sizleri tekrar iade etmeye de yeter.

KELİME ANLAMI

25- وَبَشِّرْ **Ve müjdele!** أَخْبِرْ Haber ver! (Kimi müjdele?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** صَدَّقُوا Doğruladılar (Kimi?) بِاللهِ Allah'ı (Daha ne yaptılar?) وَعَمِلُوا **Ve işlediler** (Neyi?) اَلصَّالِحَاتِ **Salih işleri** (O salih işler de nedendir?) مِنَ الْفُرُوضِ Farzlar (Daha?) وَالنَّوَافِلِ Nafileler (Neyle müjdele? Şununla ki) اَنَّ أَيْ بِأَنَّ لَهُمْ **Muhakkak ki onlar için vardır** -Buradaki Enne, Bi enne demektir- (Ne vardır?) جَنَّاتٍ **Cennetler** حَدَائِقَ Bahçeler (Öyle bahçeler ki?) ذَاتَ شَجَرٍ Ağaçlık (Daha ne vardır?) وَمَسَاكِنَ Ve meskenler (Öyle cennetler ki) تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** أَيْ تَحْتَ أَشْجَارِهَا Yani ağaçlarının altından

---

[1] Bu kelime sıfattır.

[2] أَنْ burada بِهِ zamirinden bedeldir.

[3] Buradaki istifham, delil var olmasına rağmen bunu inkar etmelerine hayret uyandırmak için kullanılmıştır. Ya da istifham burada kınama anlamındadır.

[4] Buradaki zamir اَلسَّمَاء kelimesine dönmektedir. Zira sema sonrasında dönüşeceği cemi anlamındadır.

(Daha?) وَقُصُورِهَا Ve köşklerinin altından (Ne akıyor?) الْأَنْهَارُ **Nehirler** أَيِ الْمِيَاهُ Yani sular (Öyle sular ki) فِيهَا O nehirlerdedir وَالنَّهْرُ Nehir (Nedir?) الْمَوْضِعُ الَّذِي O yerdir ki يَجْرِي Akıyor (Nerede?) فِيهِ Orada (Ne?) الْمَاءُ Su (Niçin böyle isimlenmiştir?) لِأَنَّ الْمَاءَ Zira su يَنْهَرُهُ Onu oyar أَيْ يَحْفِرُهُ Yani kazar وَإِسْنَادُ الْجَرْيِ Akmanın isnat edilmesi (Neye?) إِلَيْهِ Nehre (Nedir?) مَجَازٌ Mecazdır كُلَّمَا رُزِقُوا **Her rızık olarak verildiğinde** (Neden?) مِنْهَا **Onlardan** أُطْعِمُوا Yedirildiklerinde (Neden?) مِنْ تِلْكَ الْجَنَّاتِ Bu cennetlerden (Onlardan bedel?) مِنْ ثَمَرَةٍ **Meyveden** (Ne olarak verildiğinde?) رِزْقًا **Rızık olarak** قَالُوا **Derler** هٰذَا **Bu** (Nedir?) الَّذِي **O şeydir ki** أَيْ مِثْلُ مَا Yani o şeyin aynısıdır ki رُزِقْنَا **Biz rızıklandırıldık** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ **Daha önce** أَيْ قَبْلَهُ Yani bundan önce (Nerede?) فِي الْجَنَّةِ Cennette (Niçin böyle derler?) لِتَشَابُهِ ثِمَارِهَا Meyveleri benzediği için بِقَرِينَةِ Şu karineyle: وَأُتُوا **Halbuki verildiler** (Neyi?) بِهِ **Bu şeyi** أَيْ جِيئُوا Yani getirildiler (Neyle?) بِالرِّزْقِ Rızıkla (O şey ne olduğu halde?) مُتَشَابِهًا **Benzeşir olarak** يُشْبِهُ Benziyor (Ne?) بَعْضُهُ Onun bazısı (Neye?) بَعْضًا Bazısına (Ne yönden?) لَوْنًا Renk olarak وَيَخْتَلِفُ Ve değişiyor (Ne olarak?) طَعْمًا Tat olarak وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Ne?) أَزْوَاجٌ **Eşler** (Öyle eşler ki?) مِنَ الْحُورِ Hurilerden (Daha?) وَغَيْرِهَا Ve diğerlerinden (Öyle eşler ki) مُطَهَّرَةٌ **Tertemiz** (Neden?) مِنَ الْحَيْضِ Hayızdan (Daha neden?) وَكُلِّ قَذَرٍ Her türlü pislikten وَهُمْ **Ve de onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar** مَاكِثُونَ Durucudurlar أَبَدًا Ebediyen لَا يَفْنُونَ Yok olmazlar وَلَا يَخْرُجُونَ Ve çıkmazlar da

26- وَنَزَلَ Ve indi (Nasıl?) رَدًّا Ret olarak (Neye?) لِقَوْلِ الْيَهُودِ Yahudilerin sözüne لَمَّا ضَرَبَ Ne zaman ki verdi (Kim?) اللّٰهُ Allah (Neyi verdi?) الْمَثَلَ Misali (Neyle?) بِالذُّبَابِ Sinekle (Nerede sineği misal verdi?) فِي قَوْلِهِ: Şu sözünde: وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ Şayet onlardan alsa (Ne?) الذُّبَابُ Sinek (Ne alsa?) شَيْئًا Bir şey (Daha neyle misal verdi?) وَالْعَنْكَبُوتِ Örümcekle (Nerede?) فِي قَوْلِهِ: Şu sözünde كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ "Örümcek misali" (Şu sözlerine ret olarak:) مَا أَرَادَ Ne kastetti? (Kim?) اللّٰهُ Allah (Neyle?) بِذِكْرِ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu şeyleri zikretmekle (Öyle şeyler ki) الْخَسِيسَةِ: Düşük - iğrenç إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَسْتَحْيِي **Çekinmez** (Neden?) أَنْ يَضْرِبَ يَجْعَلَ **Vermekten**, yapmaktan (Neyi?) مَثَلًا **Misali**, (Bu nedir?) مَفْعُولٌ أَوَّلُ Birinci mefuldür (Neyle vermeye?) مَا **O şeyle ki** (Bu 'mâ' nedir?)

نَكِرَةٌ Bir nekredir ki مَوْصُوفَةٌ بِمَا بَعْدَهَا Sonrasıyla mevsuftur (Daha nedir?) مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür كَانَ أَيَّ مَثَلٍ أَيْ Yani hangi mesel olursa olsun أَوْ زَائِدَةٌ Ya da zaittir (Niçin gelmiştir?) لِتَأْكِيدِ الْخِسَّةِ Düşüklüğü tekit içindir فَمَا بَعْدَهَا Bu durumda sonrası (Nedir?) اَلْمَفْعُولُ الثَّانِي İkinci mefuldür (O şeyden bedel?) بَعُوضَةً **Dişi sivri sineği** مُفْرَدُ الْبَعُوضِ Be'ûz kelimesinin müfredidir وَهُوَ Bu (Nedir?) صِغَارُ الْبَقِّ Sineğin küçüğüdür (**Daha neyi misal vermekten çekinmez?**) فَمَا فَوْقَهَا **Ve üstünü de** أَيْ أَكْبَرَ Daha büyüğünü de (Neden daha büyüğü?) مِنْهَا Ondan أَيْ لَا يَتْرُكُ Yani terk etmez (Neyi?) بَيَانَهُ Onu açıklamayı (Niçin terk etmez?) لِمَا فِيهِ Onda olduğu için (Ne olduğu için?) مِنَ الْحِكَمِ Hikmetler فَأَمَّا الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** فَيَعْلَمُونَ **Bilirler** أَنَّهُ **Ki o** أَيِ الْمَثَلَ Yani bu mesel (Nedir?) اَلْحَقُّ **Haktır** (Öyle hak ki) اَلثَّابِتُ Sabit اَلْوَاقِعُ Meydana gelen مَوْقِعَهُ Tam yerinde (**Kim tarafından olan hak?**) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** فَيَقُولُونَ **Derler** مَاذَآ **Ne** أَرَادَ **Murad etti** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyle?) بِهٰذَا **Bununla** (Ne olarak?) مَثَلًا **Misal olarak** (Buradaki 'meselen' nedir?) تَمْيِيزٌ Temyizdir أَيْ بِهٰذَا الْمَثَلِ Yani bu meselle وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ Mâ, inkar istifhamıdır (Daha nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَذَا Zâ ise بِمَعْنَى الَّذِي Ellezi manasındadır بِصِلَتِهِ Sılasıyla birlikte (Nedir?) خَبَرُهُ Mâ'nın haberidir أَيْ: أَيُّ فَائِدَةٍ فِيهِ Yani ne fayda vardır bunda قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Nerede?) فِي جَوَابِهِمْ Onlara cevabında يُضِلُّ **Saptırır** (Neyle?) بِهِ **Bununla** أَيْ بِهٰذَا الْمَثَلِ Yani bu meselle (**Kimi saptırır?**) كَثِيرًا **Çoğunu** (Neden saptırır?) عَنِ الْحَقِّ Haktan (Niçin saptırır?) لِكُفْرِهِمْ Onların inkarından dolayı (Neyi?) بِهِ Bunu (**Daha?**) وَيَهْدِي **Ve de hidayet verir** (Neyle?) بِهِ **Bununla** (Kime?) كَثِيرًا **Çoğuna** (Kimden olan?) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden (Niçin hidayet eder?) لِتَصْدِيقِهِمْ Onların doğrulamalarından dolayı (Neyi?) بِهِ Bunu وَمَا يُضِلُّ **Halbuki o saptırmaz** (Neyle?) بِهٖ **Bununla** اِلَّا الْفَاسِقِينَ **Ancak fasıkları** الْخَارِجِينَ Çıkanları (Neden çıkanları?) عَنْ طَاعَتِهِ Kendisine itaatten

27- اَلَّذِينَ **Öyle fasıklar ki** (Ellezine nedir?) نَعْتٌ Sıfattır يَنْقُضُونَ **Bozuyorlar** (Neyi?) عَهْدَ اللّٰهِ **Allah'ın ahdini** مَا O şeyi bozuyorlar ki عَهِدَهُ Onu anlaştı (Kimle?) إِلَيْهِمْ Onlarla (Nerede?) فِي الْكُتُبِ Kitaplarda (O anlaştığı şey de nedendir?) مِنَ الْإِيمَانِ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammed'e (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) iman (Ne vakit bozuyorlar?) مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ

Onu kesin olarak onayladıktan sonra تَوْكِيدِهِ Anlaşmanın tekit edilmesinden sonra (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Daha?) وَيَقْطَعُونَ **Ve kesiyorlar** (Neyi?) مَآ **O şeyi ki** أَمَرَ **Emretti** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi emretti?) بِهِ **Onu** (Ondan bedel?) اَنْ يُوصَلَ **Birleştirilmesini** (O şey de nedir?) مِنَ الْإِيمَانِ İman etmek (Kime?) بِالنَّبِيِّ Hz. Peygambere (Daha nedir?) وَالرَّحِمِ Recimdir (Daha?) وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerdir وَأَنْ 'En' (Nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden bedeldir?) مِنْ ضَمِيرِ بِهِ Bihi'deki zamirden (Daha?) وَيُفْسِدُونَ **Ve fesat da çıkarırlar** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Neyle?) بِالْمَعَاصِي Masiyetlerle (Daha?) وَالتَّعْوِيقِ Ve engellemekle (Neden engellemekle?) عَنِ الْإِيمَانِ İmandan أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** اَلْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle vasıflananlar هُمْ **Onlar** (Nedir?) اَلْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlardır** (Niçin hüsrana uğrayanlardır?) لِمَصِيرِهِمْ Varacakları için (Nereye?) إِلَى النَّارِ Cehenneme (Öyle cehennem ki) اَلْمُؤَبَّدَةِ Ebedileştirilen (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine

28- كَيْفَ تَكْفُرُونَ **Nasıl inkar ediyorsunuz?** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! (Kimi?) بِاللّٰهِ **Allah'ı** وَ قَدْ كُنْتُمْ **Halbuki siz idiniz** (Ne idiniz?) اَمْوَاتًا **Ölüler** نُطَفًا Nutfeler (Nerede?) فِي الْأَصْلَابِ Sulplerde فَأَحْيَاكُمْ **Sizi diriltti** (Nerede?) فِي الْأَرْحَامِ Rahimlerde (Daha?) وَالدُّنْيَا Dünyada (Neyle?) بِنَفْخِ الرُّوحِ Ruh üflemekle (Nereye?) فِيكُمْ Size وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru (Nedir?) لِلتَّعْجِيبِ Hayret uyandırmak içindir (Neye hayret uyandırmak içindir?) مِنْ كُفْرِهِمْ Onların küfürlerine (Neye rağmen küfürlerine?) مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Burhanın var olmasına rağmen أَوْ لِلتَّوْبِيخِ Ya da azarlama içindir ثُمَّ يُمِيتُكُمْ **Sonra da sizi öldürür** (Ne vakit?) عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ Ecellerinizin bitiminde ثُمَّ يُحْيِيكُمْ **Sonra da hayat verir size** (Neyle?) بِالْبَعْثِ Diriltmekle ثُمَّ إِلَيْهِ **Daha sonra da ona** تُرْجَعُونَ تُرَدُّونَ **Döndürülürsünüz** (Ne vakit?) بَعْدَ الْبَعْثِ Dirilişten sonra فَيُجَازِيكُمْ O da sizi cezalandıracaktır (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle

29- وَقَالَ Dedi (Ne olarak?) دَلِيلًا Delil olarak (Ne üzerine?) عَلَى الْبَعْثِ Diriliş üzerine (Ne zaman dedi?) لَمَّا أَنْكَرُوهُ Onu inkar ettikleri vakit هُوَ **O** (Nedir?) اَلَّذِي **O zattır ki** خَلَقَ **Yarattı** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neyi yarattı?) مَا **O şeyi ki** (Nerededir?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** أَيِ الْأَرْضَ Yani yeryüzünü (Daha?) وَمَا Ve o şeyleri ki (Nerededir?) فِيهَا Onun içindedir جَمِيعًا **Hepsini** (Niçin yarattı?) لِتَنْتَفِعُوا Faydalanmanız için (Neyle?) بِهِ Bunlarla

(Daha?) وَتَعْتَبِرُوا Ve ibret almanız için ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra yöneldi** (Ne vakit?) بَعْدَ خَلْقِ الْأَرْضِ Yeryüzünü yarattıktan sonra أَيْ قَصَدَ Yani kastetti (Nereye yöneldi?) اِلَى السَّمَاءِ **Gökyüzüne** فَسَوّٰيهُنَّ **Onları düzenledi** اَلضَّمِيرُ Buradaki zamir يَرْجِعُ Döner (Neye?) إِلَى السَّمَاءِ Semaya (Niçin semaya döner?) لِأَنَّهَا Çünkü sema (Nedir?) فِي مَعْنَى الْجَمْعِ Cemi manasındadır (Öyle cemi ki) الْآيِلَةِ O sema dönüşecektir (Neye?) إِلَيْهِ O cemiye أَيْ صَيَّرَهَا Yani onu yaptı (Bu -onu yaptı- manası ne gibidir?) كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى Diğer bir ayette olduğu gibidir: فَقَضٰهُنَّ Onları oluşturdu (Ne olarak?) سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi gök olarak** وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ **O her şeyi** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** مُجْمَلًا وَمُفَصَّلًا Mücmel ve mufassal olarak أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ Düşünmüyor musunuz ki? أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى خَلْقِ ذٰلِكَ Bunu yaratmaya gücü yeten ابْتِدَاءً İlk baştan وَهُوَ Halbuki bu (Nedir?) أَعْظَمُ Daha büyüktür (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden (Nedir buna gücü yeten?) قَادِرٌ Kadirdir (Neye?) عَلٰى إِعَادَتِكُمْ Sizi tekrar iade etmeye

﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾ يَخْلُفُنِي فِي تَنفِيذِ أَحْكَامِي فِيهَا وَهُوَ آدَمُ ﴿قَالُوٓا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ﴾ يُرِيقُهَا بِالْقَتْلِ كَمَا فَعَلَ بَنُو الْجَانِّ وَكَانُوا فِيهَا فَلَمَّا أَفْسَدُوا أَرْسَلَ اللهُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ فَطَرَدُوهُمْ إِلَى الْجَزَائِرِ وَالْجِبَالِ ﴿وَنَحْنُ نُسَبِّحُ﴾ مُتَلَبِّسِينَ ﴿بِحَمْدِكَ﴾ أَيْ نَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَنُقَدِّسُ لَكَ﴾ نُنَزِّهُكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ فَاللَّامُ زَائِدَةٌ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ أَيْ فَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْاسْتِخْلَافِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾﴾ مِنَ الْمَصْلَحَةِ فِي اسْتِخْلَافِ آدَمَ وَأَنَّ ذُرِّيَّتَهُ فِيهِمُ الْمُطِيعُ وَالْعَاصِي فَيَظْهَرُ الْعَدْلُ بَيْنَهُمْ، فَقَالُوا لَنْ يَخْلُقَ رَبُّنَا خَلْقًا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنَّا وَلَا أَعْلَمَ لِسَبْقِنَا لَهُ وَرُؤْيَتِنَا مَا لَمْ يَرَهُ فَخَلَقَ اللهُ تَعَالَى آدَمَ مِنْ أَدِيمِ الْأَرْضِ أَيْ وَجْهِهَا بِأَنْ قَبَضَ مِنْهَا قَبْضَةً مِنْ جَمِيعِ أَلْوَانِهَا وَعُجِنَتْ بِالْمِيَاهِ الْمُخْتَلِفَةِ وَسَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ الرُّوحَ فَصَارَ حَيَوَانًا حَسَّاسًا بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا ﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَآءَ﴾ أَيْ أَسْمَاءَ الْمُسَمَّيَاتِ ﴿كُلَّهَا﴾ حَتَّى الْقُصْعَةَ وَالْقُصَيْعَةَ وَالْفُسْوَةَ وَالْفُسَيَّةَ وَالْمِغْرَفَةَ بِأَنْ أَلْقَى فِي قَلْبِهِ عِلْمَهَا ﴿ثُمَّ عَرَضَهُمْ﴾ أَيِ الْمُسَمَّيَاتِ وَفِيهِ تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ ﴿عَلَى الْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ﴾ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿أَنبِئُونِي﴾ أَخْبِرُونِي ﴿بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ﴾ الْمُسَمَّيَاتِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ فِي أَنِّي لَا أَخْلُقُ أَعْلَمَ مِنْكُمْ أَوْ أَنَّكُمْ أَحَقُّ بِالْخِلَافَةِ، وَجَوَابُ الشَّرْطِ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَنِ الْاعْتِرَاضِ عَلَيْكَ ﴿لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا﴾ إِيَّاهُ ﴿إِنَّكَ أَنْتَ﴾ تَأْكِيدٌ لِلْكَافِ ﴿الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾﴾ الَّذِي لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿يَٰٓا آدَمُ أَنبِئْهُمْ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةَ ﴿بِأَسْمَآئِهِمْ﴾ الْمُسَمَّيَاتِ فَسَمَّى كُلَّ شَيْءٍ بِاسْمِهِ وَذَكَرَ حِكْمَتَهُ الَّتِي خُلِقَ لَهَا ﴿فَلَمَّآ أَنبَأَهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُمْ مُوَبِّخًا ﴿أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مَا غَابَ فِيهِمَا ﴿وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ﴾ تُظْهِرُونَ مِنْ قَوْلِكُمْ أَتَجْعَلُ فِيهَا الخ ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ تُسِرُّونَ مِنْ قَوْلِكُمْ لَنْ يَخْلُقَ أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنَّا وَلَا أَعْلَمَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْانْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدُوٓا إِلَّآ إِبْلِيسَ﴾ هُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿أَبَىٰ﴾ امْتَنَعَ مِنَ السُّجُودِ ﴿وَاسْتَكْبَرَ﴾ تَكَبَّرَ عَنْهُ وَقَالَ: {أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ} ﴿وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾﴾ فِي عِلْمِ اللهِ ﴿وَقُلْنَا يَٰٓا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ﴾ تَأْكِيدٌ لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿وَزَوْجُكَ﴾ حَوَّاءُ بِالْمَدِّ وَكَانَ خَلَقَهَا مِنْ ضِلْعِهِ الْأَيْسَرِ ﴿الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا﴾ أَكْلًا ﴿رَغَدًا﴾ وَاسِعًا لَا حَجْرَ فِيهِ ﴿حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ﴾ بِالْأَكْلِ مِنْهَا وَهِيَ الْحِنْطَةُ أَوِ الْكَرْمُ أَوْ غَيْرُهُمَا ﴿فَتَكُونَا﴾ فَتَصِيرَا ﴿مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾﴾ الْعَاصِينَ ﴿فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ أَذْهَبَهُمَا، وَفِي قِرَاءَةٍ فَأَزَالَهُمَا نَحَّاهُمَا ﴿عَنْهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ بِأَنْ قَالَ لَهُمَا: هَلْ أَدُلُّكُمَا عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَقَاسَمَهُمَا بِاللهِ إِنَّهُ لَهُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ، فَأَكَلَا مِنْهَا ﴿فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ﴾ مِنَ النَّعِيمِ ﴿وَقُلْنَا اهْبِطُوا﴾ إِلَى الْأَرْضِ

أَيْ أَنْتُمَا بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا ﴿بَعْضُكُمْ﴾ بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ ﴿لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ مِنْ ظُلْمِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ﴾ مَوْضِعُ قَرَارٍ ﴿وَمَتَاعٌ﴾ مَا تَتَمَتَّعُونَ بِهِ مِنْ نَبَاتِهَا ﴿إِلَى حِينٍ ﴿٣٦﴾﴾ وَقْتِ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ ﴿فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ﴾ أَلْهَمَهُ إِيَّاهَا، وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ آدَمَ وَرَفْعِ كَلِمَاتٍ، أَيْ جَاءَهُ وَهِيَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا الْآيَةَ فَدَعَا بِهَا ﴿فَتَابَ عَلَيْهِ﴾ قَبِلَ تَوْبَتَهُ ﴿إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ﴾ عَلَى عِبَادِهِ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾﴾ بِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

30- Yâd et **o zamanı ki, Rabbin meleklere "Muhakkak ben yeryüzünde** orada hükümlerimi uygulayarak bana halifelik edecek **bir halife** -ki o da Adem'dir- **kılacağım" diye buyurmuştu. Melekler de, "Yeryüzünde** masiyet işlemek suretiyle **fesad çıkaracak**, cinlerin yaptığı gibi öldürmek suretiyle **kanlar dökecek**, akıtacak **kimseyi mi yaratacaksın**? Bundan önce yeryüzünde cinler vardı. Yeryüzünde fesat çıkardıklarında Allah teala üzerlerine Melekleri gönderdi. Melekler de onları adalara ve dağlara sürmüşlerdi. **Halbuki bizler ise Seni hamd ile tesbih eder**, Sübhanallahi ve bi hamdihi deriz, **Seni**[1] **takdîs eyleriz**, sana yakışmayan şeylerden seni tenzih ederiz" dolayısıyla bizler halife tayin edilmeye daha layıkız **demişlerdi**. Allah teala **buyurdu ki: "Şüphe yok ki** Ademin halife tayin edilişinde var olan **sizin bilmeyeceğiniz şeyleri**, maslahatı **Ben bilirim**," Adem ise, zürriyetindeki itaatkarlar ve isyankarlar arasında adaleti sağlar. Ayrıca Melekler şöyle demişlerdi; "Biz melekler daha eski olduğumuzdan ve de onun görmediği şeyler gördüğümüzden dolayı kendisine bizden daha kıymetli, olan bizden daha bilgili birini yaratmayacaktır". Bunun üzerine Allah (c.c.) Ademi, tüm renklerinden bir avuç almak ve çeşitli sularla yoğurduktan sonra ruh üflemek suretiyle yerin yüzeyinden yarattı. O da sonunda, cansız iken hissedebilen bir canlı oluverdi.

31- **Ve** (Allah Teâlâ) **bütün** isimlenen her şeyin **isimlerini**, hatta büyük ve küçük tasın isimlerini; bir kere sessiz yellenme ve de küçük yellenmenin; kepçenin isimlerini bile onun kalbine bunlara ait bilgileri atmak suretiyle **Âdem'e bildirdi. Sonra bunları**,[2] isimlenen şeyleri **meleklere göstererek**, onları azarlayıp-susturmak için **şöyle dedi**: "**bunların**, bu isimlerde olan varlıkların **isimlerini Bana haber veriniz**, bildiriniz! **eğer siz** benim sizden daha bilgili olan bir varlığı yaratmayacağım ve de sizin halife olmaya daha layık oluşunuz konusunda **doğru iseniz...**"[3]

---

[1] Buradaki ل zaittir. Bu cümle ise haldir.

[2] عَرَضَهُمْ kelimesindeki zamirde akıllıları tağlib vardır.

[3] Şartın cevabına önceki cümle delalet etmiştir.

32- **Dediler ki**: "**Seni tesbih ederiz,** sana itiraz edilmesinden seni tenzih ederiz! **Senin bize** kendisini **bildirdiğinden başka bizim bilgimiz yoktur**. **Şüphe yok ki sen**; ilim ve hikmetinden hiçbir şey dışarıda kalmayan **ziyade bilici, ve hikmet sahibi olan Sen'sin**."[1]

33- Allah teala **buyurdu ki**: "**Ey Âdem! O şeyleri adları ile onlara**, meleklere **haber ver!**" O da her şeyi yaratıldığı hikmet ile birlikte isimiyle birlikte söyledi. **Âdem o şeyleri adları ile haber verince** Allah teala kınayarak **buyurdu ki, "Size dememiş miydim ki, Ben şüphesiz göklerin de yerin de gizliliklerini**, o ikisinde gaip olan şeyleri **bilirim. Ve sizin açığa çıkardığınız,** ortaya koyduğunuz "Orada fesat çıkaracak birini mi.." gibi sözlerinizi **ve gizlediğiniz**, sakladığınız "Allah bizden daha kıymetlisini ve daha bilgilisini yaratmaz..." gibi sözlerinizden ibaret **şeyleri de bilirim.**"

34- **Ve** yâd et! **O vakit ki; Biz meleklere demiştik ki**: "**Âdem'e** selamlama secdesi ile eğilmek suretiyle **secde ediniz**." **Onlar da hemen secde edivermişlerdi**. **Yanlız** cinlerin babası olan ve de Melekler arasında bulunan **İblîs** (Şeytan) **kaçınmış,** secde etmekten yüz çevirerek ben ondan daha hayırlıyım demek suretiyle **kibirlenmişti**. Allah'ın ilminde **o kâfirlerdendi**.

35- **Ve Biz demiştik ki**: "**Ey Âdem! Sen**[2] **ve eşin** Havva[3] **şu cennette oturun**. **Dilediğiniz yerlerde onun yemişlerinden bol bol,** sınırsızca **yiyin**. **Ancak** buğday, üzüm ya da ikisinin dışında başka bir tür olan **şu ağaca** ondan yemek suretiyle **yaklaşmayın, yoksa ikiniz de zâlimlerden**, asilerden **olursunuz**."

36- **Şeytan Âdem ile Havva'yı oradan**[4] **kaydırdı.**[5] Onları oradan çıkardı. "Sizlere ebedilik ağacını göstereyim mi? diyerek kendilerine nasihatçı olduğuna dair Allah adına yemin edince onlar da ondan yediler. **İçinde bulundukları** nimetlerden **çıkarıp uzaklaştırdı. Biz de dedik ki: "Bâzı** zürriyet**iniz bâzı** zürriyet**inize** kiminin kimine ettiği zulümden sebep **düşman olmak üzere** siz ikiniz, doğacak zürriyetinizle birlikte yeryüzüne **ininiz, sizin için yer yüzünde** ecellerinizin biteceği **bir vakte kadar bir karar** mekanı **ve** bitkisinden faydalanacağınız **bir fayda vardır**."

---

[1] أَنْتَ kelimesi كَ i tekitlemektedir.

[2] Sonraki kelime kendisine atfedilebilsin diye أُسْكُنْ kelimesindeki zamiri tekit için gelmiştir.

[3] Bu kelime med ile okunur. Allah Havva'yı Adem'in sol kaburgasından yaratmıştı.

[4] Yani cennetten.

[5] Bir kıraatte "indirdi" anlamında فَأَزَالَهُمَا şeklinde okunmuştur.

37- **Âdem,**[1] **Rabbi tarafından bir kısım kelimeler telakkî etti.** Allah onları ona ilham etti. **O da onun tövbesini kabul etti.** Kullarının **tövbelerini ziyâdesiyle kabul eden,** onlara karşı **pek ziyâde merhamet sahibi olan ise ancak O'dur.**

KELİME ANLAMI

30- وَ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ **Ve** Yâd et! Ey Muhammed! اِذْ **O vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) رَبُّكَ **Rabbin** (Kime?) لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** اِنِّي **Muhakkak ki ben** (Neyim?) جَاعِلٌ **Yaratıcıyım** (Nerede?) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** (Neyi?) خَلِيفَةً **Bir halifeyi** يَخْلُفُنِي Bana halifelik edecek (Nerede?) فِي تَنْفِيذِ أَحْكَامِي Hükümlerimi uygulamada (Nerede?) فِيهَا Orada وَهُوَ O da (Kimdir?) آدَمُ Adem'dir قَالُوا **Dediler** أَتَجْعَلُ **Yaratacak mısın?** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يُفْسِدُ **Fesat çıkaracak** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Neyle?) بِالْمَعَاصِي Masiyetlerle (Daha ne yapacak?) وَيَسْفِكُ **Ve dökecek** (Neyi?) الدِّمَاءَ **Kanları** يُرِيقُهَا Onları akıtacak (Neyle?) بِالْقَتْلِ Öldürmekle (Kim gibi?) كَمَا فَعَلَ Yaptığı gibi (Kim?) بَنُو الْجَانِّ Cinler topluluğu وَكَانُوا فِيهَا Onlar orada idiler فَلَمَّا أَفْسَدُوا Ne zaman ki fesat çıkardılar أَرْسَلَ Gönderdi (Kim?) اللّٰهُ Allah (Kim üzerine?) عَلَيْهِمُ Onlar üzerine (Kimi?) الْمَلَائِكَةَ Melekleri فَطَرَدُوهُمْ Onlar da onları kovdular (Nerelere?) إِلَى الْجَزَائِرِ Adalara (Daha?) وَالْجِبَالِ Dağlara وَنَحْنُ **Halbuki biz** نُسَبِّحُ **Tesbih ediyoruz** (Ne olduğumuz halde?) مُتَلَبِّسِينَ Kuşanıcı olduğumuz halde (Neyle?) بِحَمْدِكَ **Sana hamd ile birlikte** أَيْ نَقُولُ Yani diyoruz سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ Subhanellahi ve bi hamdihi (Daha ne yapıyoruz?) وَنُقَدِّسُ **Ve takdis ediyoruz** (Kimi?) لَكَ **Seni** نُنَزِّهُكَ Seni tenzih ediyoruz (Neden?) عَمَّا O şeylerden ki لَا يَلِيقُ بِكَ Sana yakışmıyor فَاللَّامُ Buradaki lam (Nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir وَالْجُمْلَةُ (Ve nahnu...dan itibaren başlayan) cümle ise (Nedir?) حَالٌ Haldir أَيْ فَنَحْنُ Yani biz (Neyiz?) أَحَقُّ Daha layıkız (Neye?) بِالْاِسْتِخْلَافِ Halife seçilmeye قَالَ **Dedi** (Kim?) تَعَالَى Allah teala اِنِّي **Muhakkak ki ben** أَعْلَمُ **Bilirim** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** (Sizin bilmediğiniz de nedendir?) مِنَ الْمَصْلَحَةِ Var olan maslahat (Nerede?) فِي اسْتِخْلَافِ آدَمَ Adem'in halife yapılışındaki

---

[1] Bir kıraate آدم kelimesi mensup, كلمات kelimesi de merfu olarak okunmuştur. Bu kıraatte ayetin anlamı şöyledir: "Adem'e kelimeler geldi". Bu kelimeler şu sözlerdir: "Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik..." O da bu kelimelerle dua etmiştir.

وَأَنَّ ذُرِّيَّتَهُ Ve şüphesiz onun zürriyeti فِيهِمُ Onda vardır (Ne?) الْمُطِيعُ İtaatkar (Daha?) وَالْعَاصِي Ve isyankar فَيُظْهِرُ Böylece ortaya koyar (Neyi?) الْعَدْلَ Adaleti (Nerede?) بَيْنَهُمْ Aralarında فَقَالُوا Dediler ki لَنْ يَخْلُقَ Yaratmayacak (Kim?) رَبُّنَا Bizim Rabbimiz (Neyi?) خَلْقًا Bir mahluk ki أَكْرَمَ Daha kıymetli (Kime?) عَلَيْهِ Ona (Kimden daha kıymetli) مِنَّا Bizden (Daha?) وَلَا أَعْلَمَ Ve daha bilgili (Niçin bizden kıymetli olmayacak?) لِسَبْقِنَا لَهُ Biz ondan önce olduğumuzdan (Niçin daha bilgili olmayacak?) وَرُؤْيَتِنَا Ve gördüğümüzden (Neyi?) مَا O şeyleri ki لَمْ يَرَهُ Onları görmedi فَخَلَقَ Bunun üzerine yarattı (Kim?) اللهُ تَعَالَى Allah teala (Kimi?) آدَمَ Adem'i (Neden yarattı?) مِنْ أَدِيمِ الْأَرْضِ Yerin yüzeyinden أَيْ وَجْهِهَا Yani onun yüzünden بِأَنْ Şöyle ki قَبَضَ Aldı (Neden?) مِنْهَا Ondan (Ne aldı?) قَبْضَةً Bir kabza (Neden aldı?) مِنْ جَمِيعِ أَلْوَانِهَا Tüm renklerinden وَعُجِنَتْ Ve yoğruldu (Neyle?) بِالْمِيَاهِ الْمُخْتَلِفَةِ Çeşitli sularla وَسَوَّاهُ Ve onu şekillendirdi وَنَفَخَ Ve de üfledi (Neye?) فِيهِ Ona (Ne üfledi?) الرُّوحَ Ruh فَصَارَ Böylece oldu حَيَوَانًا حَسَّاسًا Hisseden bir canlı (Neden sonra?) بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا Cansız iken

31- وَعَلَّمَ **Ve öğretti** (Kime?) آدَمَ **Adem'e** (Neyi?) الْأَسْمَاءَ **İsimleri** أَيْ أَسْمَاءَ الْمُسَمَّيَاتِ Yani isimlenen şeylerin isimlerini كُلَّهَا **Hepsini** حَتَّى الْقَصْعَةَ Hatta Büyük tasın ismini (Daha?) وَالْقُصَيْعَةَ Küçük tasın ismini; (Daha?) وَالْفَسْوَةَ Ve bir kere sessiz yellenmenin ismini (Daha?) وَالْفُسَيَّةَ Ve bir kere sessizce küçük yellenmenin ismini (Daha?) وَالْمِغْرَفَةَ Ve kepçenin ismini (Nasıl öğretti?) بِأَنْ أَلْقَى Atmakla (Nereye?) فِي قَلْبِهِ Kalbine (Neyi?) عِلْمَهَا Bunların bilgisini ثُمَّ عَرَضَهُمْ **Sonra da onları arzetti** أَيِ الْمُسَمَّيَاتِ Yani isimlenen şeyleri وَفِيهِ Burada vardır (Ne?) تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ Akıllıların tağlib edilmesi (Kim üzerine arzetti?) عَلَى الْمَلٰئِكَةِ **Melekler üzerine** فَقَالَ لَهُمْ **Ve dedi ki** onlara (Niçin dedi?) تَبْكِيتًا Azarlayıp-susturmak için أَنْبِؤُنِي **Bildirin bana** أَخْبِرُونِي Haber verin bana (Neyi?) بِأَسْمَاءِ هٰٓؤُلَاءِ **Şunların isimlerini** الْمُسَمَّيَاتِ İsimlenmiş şeylerin isimlerini إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Ne hususta?) فِي أَنِّي Benim oluşumda لَا أَخْلُقُ Yaratmaz (Kimi?) أَعْلَمَ Daha alimi (Kimden daha alim?) مِنْكُمْ Sizden (Daha?) أَوْ أَنَّكُمْ Ve sizin oluşunuzda (Ne?) أَحَقُّ Daha layık (Neye?) بِالْخِلَافَةِ Halifeliğe وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı (Nedir?) دَلَّ Delalet etmiştir (Neye?) عَلَيْهِ O cevaba (Ne delalet etmiştir?) مَا قَبْلَهُ Öncesi

32- قَالُوا **Dediler ki** سُبْحَانَكَ **Seni tesbih ederiz** تَنْزِيهًا لَكَ Tenzih ederiz seni (Neden tenzih ederiz?) عَنِ الاعْتِرَاضِ عَلَيْكَ Üzerine itiraz edilmesinden لَا عِلْمَ **İlim yok** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** اِلَّا مَا **Ancak o şey ki** عَلَّمْتَنَا **Sen bize öğrettin** (Neyi?) إِيَّاهُ Onu اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** أَنْتَ **Sen** (Buradaki ente/sen kelimesi nedir?) تَأْكِيدٌ لِلْكَافِ Kef'i tekittir (Nesin?) الْعَلِيمُ **Ziyade bilensin** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibisin** الَّذِي Öyle zat ki لَا يَخْرُجُ Çıkmaz (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden?) عَنْ عِلْمِهِ Onun ilminden (Daha?) وَحِكْمَتِهِ Ve onun hikmetinden

33- قَالَ تَعَالَى **Dedi** Allah teala يَا آدَمُ **Ey Adem** أَنْبِئْهُمْ **Bildir onlara** أَيِ الْمَلَائِكَةَ Yani meleklere (Neyi bildir?) بِأَسْمَائِهِمْ **Onların isimlerini** الْمُسَمَّيَاتِ Yani isimlenmiş şeylerin isimlerini فَسَمَّى Bunun üzerine isimlendirdi (Neyi?) كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi (Neyle?) بِاسْمِهِ İsmiyle (Daha?) وَذَكَرَ Ve de zikretti (Neyi?) حِكْمَتَهُ Onun hikmetini الَّتِي Öyle hikmeti ki خُلِقَ Yaratıldı (Ne için?) لَهَا O hikmet için فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ **Ne zaman ki bildirdi onlara** (Neyi?) بِأَسْمَائِهِمْ **Onların isimlerini** قَالَ تَعَالَى **Dedi** Allah teala (Kime?) لَهُمْ Onlara (Ne olduğu halde?) مُوَبِّخًا Kınayıcı olduğu halde أَلَمْ أَقُلْ **Ben demedim mi?** (Kime?) لَكُمْ **Size** إِنِّي **Ki muhakkak ben** أَعْلَمُ **Bilirim** (Neyi?) غَيْبَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin gizliliklerini** (Daha?) وَالْأَرْضِ **Ve de yerin** مَا O şeyi ki غَابَ Gaip oldu (Nerede?) فِيهِمَا O ikisinde وَأَعْلَمُ **Ve de bilirim** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** تُبْدُونَ **Açığa çıkarıyorsunuz** تُظْهِرُونَ İzhar ediyorsunuz (Nedendir o izhar ettiğiniz?) مِنْ قَوْلِكُمْ Sizin şu sözünüzden أَتَجْعَلُ فِيهَا الخ Orada kılacak mısın?... (**Daha neyi bilirim?**) وَمَا **Ve o şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْتُمُونَ **Gizliyor** تُسِرُّونَ Saklıyordunuz (O sakladığınız da nedendir?) مِنْ قَوْلِكُمْ Sizin şu sözünüz: لَنْ يَخْلُقَ Yaratmayacaktır (Neyi yaratmayacaktır?) أَكْرَمَ عَلَيْهِ Kendisine daha kıymetli olanı (Kimden daha kıymetli?) مِنَّا Bizden (Daha kimi yaratmaz?) وَلَا أَعْلَمَ Ve daha bilgili olanı da yaratmaz

34- وَاذْكُرْ **Ve** yâd et! اِذْ **O vakit ki** قُلْنَا **Demiştik biz** (Kime?) لِلْمَلٰٓئِكَةِ **Meleklere** اسْجُدُوا **Secde edin** (Kime secde edin?) لِآدَمَ **Adem'e** (Nasıl secde edin?) سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selamlama secdesiyle (Nasıl olan selamlama secdesi?) بِالْانْحِنَاءِ Eğilmekle فَسَجَدُوا **Onlar da secde ettiler** اِلَّا اِبْلِيسَ **Ancak iblis hariç!** هُوَ O (Kimdir?) أَبُو الْجِنِّ Cinlerin babası كَانَ İdi (Nerede?) بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler arasında أَبَى **Yüz çevirdi** اِمْتَنَعَ Kaçındı

(Neden?) مِنَ السُّجُودِ Secdeden (Daha ne yaptı?) تَكَبَّرَ وَاسْتَكْبَرَ **Ve kibirlendi** (Neden?) عَنْهُ Bundan وَقَالَ Ve dedi أَنَا Ben (Neyim?) خَيْرٌ Daha hayırlıyım (Kimden?) مِنْهُ Ondan وَكَانَ **Ve idi** (Kimlerden?) مِنَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerden** (Nerede?) فِي عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde

35- وَقُلْنَا **Ve dedik** يَا آدَمُ **Ey Adem** اسْكُنْ **Otur** أَنْتَ **Sen** (Buradaki ente nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir (Neyi?) لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ Gizli zamiri (Niçin tekit geldi?) لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ Üzerine atfedilebilsin diye (Daha kim?) وَزَوْجُكَ حَوَّاءُ **Ve zevcen** Havva **da** (Neyle okundu?) بِالْمَدِّ Uzatılarak وَكَانَ Ve idi (Ne?) خَلْقُهَا Onun yaratılışı (Neden?) مِنْ ضِلْعِهِ الْأَيْسَرِ Sol kaburgasından (Nerede oturun?) الْجَنَّةَ **Cennette** (Daha?) وَكُلَا **Ve yiyin** (Nereden?) مِنْهَا **Oradan** (Nasıl?) أَكْلًا Bir yemeyle ki رَغَدًا **Bol bol** وَاسِعًا Çokça لَا حَجْرَ فِيهِ Onda bir sınır yok حَيْثُ شِئْتُمَا **Dilediğiniz yerden** وَلَا تَقْرَبَا **Ve yaklaşmayın** (Neye?) هٰذِهِ الشَّجَرَةَ **Bu ağaca** (Neyle yaklaşmayın?) بِالْأَكْلِ Yemekle (Neden?) مِنْهَا Ondan وَهِيَ O ağaç (Nedir?) الْحِنْطَةُ Buğday ağacıdır أَوِ الْكَرْمُ Ya da üzüm أَوْ غَيْرُهُمَا Ya da ikisinden başkası فَتَكُونَا فَتَصِيرَا **Yoksa olursunuz** (Ne olursunuz?) مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** الْعَاصِينَ Asilerden

36- فَأَزَلَّهُمَا **Onları kaydırdı** (Kim?) الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis أَذْهَبَهُمَا Onları götürdü وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratte de فَأَزَالَهُمَا Onları izale etti نَحَّاهُمَا Onları indirdi (Nereden?) عَنْهَا **Oradan** أَيِ الْجَنَّةِ Yani cennetten بِأَنْ Şöyle ki قَالَ Dedi (Kime?) لَهُمَا O ikisine هَلْ أَدُلُّكُمَا Size göstereyim mi? (Neyi?) عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ Ebedilik ağacını (Daha?) وَقَاسَمَهُمَا Ve onlar için yemin etti (Kime yemin etti?) بِاللّٰهِ Allah'a إِنَّهُ Ki o لَهُمَا O ikisine (Nedir?) لَمِنَ النَّاصِحِينَ Elbette nasihat verenlerdendir فَأَكَلَا Bunun üzerine yediler (Neden?) مِنْهَا O ağaçtan فَأَخْرَجَهُمَا **Onları çıkardı** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki** كَانَا **İdiler** (Nerede?) فِيهِ **Orada** (O şey de nedendir?) مِنَ النَّعِيمِ Nimetlerden وَقُلْنَا **Ve dedik ki** اهْبِطُوا **İnin!** (Nereye inin?) إِلَى الْأَرْضِ Yeryüzüne أَيْ أَنْتُمَا Yani siz (Neyle birlikte?) بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ Şamil olduğunuz şeyle birlikte (O şey de nedendir?) مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا Sizin zürriyetinizden بَعْضُكُمْ **Sizin bazınız** بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ Zürriyetinizin bazısı (Nedir?) لِبَعْضٍ **Bazınıza** (Nedir?) عَدُوٌّ **Düşman** (Neden dolayı düşmandır?) مِنْ ظُلْمِ بَعْضِكُمْ Bazısının zulmünden (Kime?) بَعْضًا Bazısına وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Ne vardır?) مُسْتَقَرٌّ **Yerleşim** مَوْضِعُ قَرَارٍ Yerleşme yeri

(Daha ne vardır) وَمَتَاعٌ **Ve bir meta** مَا O şey ki تَتَمَتَّعُونَ Faydalanıyorsunuz (Neyle?) بِهِ Onunla (O faydalandığınız şey de nedendir?) مِنْ نَبَاتِهَا Yeryüzünün bitkisinden (Ne zamana kadar?) إِلَى حِينٍ **Bir zamana kadar** وَقْتِ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Ecellerinizin bitimi vaktine kadar

37- فَتَلَقَّى **Aldı** (Kim?) آدَمُ **Adem** (Kimden?) مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** (Neyi aldı?) كَلِمَاتٍ **Bir takım kelimeler** أَلْهَمَهُ Ona ilham etti (Neyi?) إِيَّاهَا Onları وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (okundu) (Neyle?) بِنَصْبِ آدَمَ Adem kelimesinin nasbıyla (Daha neyle?) وَرَفْعِ كَلِمَاتٍ Kelimât kelimesinin raf'ıyla أَيْ جَاءَهُ Yani "geldi" anlamındadır وَهِيَ O kelimeler de şudur: رَبَّنَا Ey Rabbimiz! ظَلَمْنَا Biz zulmettik (Kime?) أَنْفُسَنَا الآيَةَ Kendimize... ayet. فَدَعَا O da dua etti (Neyle?) بِهَا Bu kelimelerle فَتَابَ عَلَيْهِ **Bunun üzerine tövbesini kabul etti** قَبِلَ تَوْبَتَهُ Tövbesini kabul etti إِنَّهُ **Muhakkak ki o** (Nedir?) هُوَ التَّوَّابُ **Odur Çokça Tevbe kabul eden** عَلَى عِبَادِهِ Kullarından الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

﴿قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا﴾ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿جَمِيعًا﴾ كَرَّرَهُ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿فَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى﴾ كِتَابٌ وَرَسُولٌ ﴿فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ﴾ فَآمَنَ بِي وَعَمِلَ بِطَاعَتِي ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٣٨)﴾ فِي الْآخِرَةِ بِأَنْ يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ كُتُبِنَا ﴿أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٣٩)﴾ مَاكِثُونَ أَبَدًا لَا يَفْنَوْنَ وَلَا يَخْرُجُونَ ﴿يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ أَوْلَادَ يَعْقُوبَ ﴿اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ﴾ أَيْ عَلَى آبَائِكُمْ مِنَ الْإِنْجَاءِ مِنْ فِرْعَوْنَ وَفَلْقِ الْبَحْرِ وَتَظْلِيلِ الْغَمَامِ وَغَيْرِ ذَٰلِكَ بِأَنْ تَشْكُرُوهَا بِطَاعَتِي ﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِي﴾ الَّذِي عَهِدْتُهُ إِلَيْكُمْ مِنَ الْإِيمَانِ بِمُحَمَّدٍ ﴿أُوفِ بِعَهْدِكُمْ﴾ الَّذِي عَهِدْتُ إِلَيْكُمْ مِنَ الثَّوَابِ عَلَيْهِ بِدُخُولِ الْجَنَّةِ ﴿وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ (٤٠)﴾ خَافُونَ فِي تَرْكِ الْوَفَاءِ بِهِ دُونَ غَيْرِي ﴿وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ بِمُوَافَقَتِهِ لَهُ فِي التَّوْحِيدِ وَالنُّبُوَّةِ ﴿وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ﴾ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لِأَنَّ خَلْفَكُمْ تَبَعٌ لَكُمْ فَإِثْمُهُمْ عَلَيْكُمْ ﴿وَلَا تَشْتَرُوا﴾ تَسْتَبْدِلُوا ﴿بِآيَاتِي﴾ الَّتِي فِي كِتَابِكُمْ مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ عِوَضًا يَسِيرًا مِنَ الدُّنْيَا أَيْ لَا تَكْتُمُوهَا خَوْفَ فَوَاتِ مَا تَأْخُذُونَهُ مِنْ سَفَلَتِكُمْ ﴿وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ (٤١)﴾ خَافُونَ فِي ذَٰلِكَ دُونَ غَيْرِي ﴿وَلَا تَلْبِسُوا﴾ تَخْلِطُوا ﴿الْحَقَّ﴾ الَّذِي أَنْزَلْتُ عَلَيْكُمْ ﴿بِالْبَاطِلِ﴾ الَّذِي تَفْتَرُونَهُ ﴿وَ﴾ لَا ﴿تَكْتُمُوا الْحَقَّ﴾ نَعْتَ مُحَمَّدٍ ﴿وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٤٢)﴾ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ (٤٣)﴾ صَلُّوا مَعَ الْمُصَلِّينَ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ، وَنَزَلَ فِي عُلَمَائِهِمْ وَكَانُوا يَقُولُونَ لِأَقْرِبَائِهِمُ الْمُسْلِمِينَ: "اُثْبُتُوا عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ فَإِنَّهُ حَقٌّ" ﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ﴾ بِالْإِيمَانِ بِمُحَمَّدٍ ﴿وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ﴾ تَتْرُكُونَهَا فَلَا تَأْمُرُونَهَا بِهِ ﴿وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ وَفِيهَا الْوَعِيدُ عَلَى مُخَالَفَةِ الْقَوْلِ الْعَمَلَ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ (٤٤)﴾ سُوءَ فِعْلِكُمْ فَتَرْجِعُونَ، فَجُمْلَةُ النِّسْيَانِ مَحَلُّ الِاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿وَاسْتَعِينُوا﴾ اُطْلُبُوا الْمَعُونَةَ عَلَى أُمُورِكُمْ ﴿بِالصَّبْرِ﴾ الْحَبْسِ لِلنَّفْسِ عَلَى مَا تَكْرَهُ ﴿وَالصَّلَاةِ﴾ أَفْرَدَهَا بِالذِّكْرِ تَعْظِيمًا لِشَأْنِهَا وَفِي الْحَدِيثِ "كَانَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ بَادَرَ إِلَى الصَّلَاةِ" وَقِيلَ الْخِطَابُ لِلْيَهُودِ لِمَا عَاقَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ الشَّرَهُ وَحُبُّ الرِّيَاسَةِ فَأُمِرُوا بِالصَّبْرِ وَهُوَ الصَّوْمُ لِأَنَّهُ يَكْسِرُ الشَّهْوَةَ، وَالصَّلَاةِ لِأَنَّهَا تُورِثُ الْخُشُوعَ وَتَنْفِي الْكِبْرَ ﴿وَإِنَّهَا﴾ أَيِ الصَّلَاةَ ﴿لَكَبِيرَةٌ﴾ ثَقِيلَةٌ ﴿إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ (٤٥)﴾ السَّاكِنِينَ إِلَى الطَّاعَةِ ﴿الَّذِينَ يَظُنُّونَ﴾ يُوقِنُونَ ﴿أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (٤٦)﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِيهِمْ ﴿يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ﴾ بِالشُّكْرِ عَلَيْهَا بِطَاعَتِي ﴿وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ﴾ أَيْ آبَاءَكُمْ ﴿عَلَى الْعَالَمِينَ (٤٧)﴾ عَالَمِي زَمَانِهِمْ

﴿وَاتَّقُوا﴾ خَافُوا ﴿يَوْمًا لَا تَجْزِي﴾ فِيهِ ﴿نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَلَا تُقْبَلُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [وَلَا يُقْبَلُ] ﴿مِنْهَا شَفَاعَةٌ﴾ أَيْ لَيْسَ لَهَا شَفَاعَةٌ فَتُقْبَلَ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ﴾ فِدَاءٌ ﴿وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ يُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ

TÜRKÇE ANLAMI

38- **Dedik ki: "Oradan,** cennetten **hepiniz**[1] **aşağıya ininiz. Eğer benim tarafımdan size bir hidâyet,** kitap ve peygamber **gelir de**[2] **her kim** bana iman edip, itaat etmek suretiyle **hidâyetime tâbi olursa artık onlar için bir korku yoktur. Ve onlar** cennette girmek suretiyle ahirette **üzülmeyecektir de."**

39- **Ve o kimseler ki kâfir oldular ve Bizim âyetlerimizi,** kitaplarımızı **yalanladılar, onlar ateş halkıdır, onlar o ateşte ebedîyyen kalıcılardır,** orada sonsuza dek beklerler; ne yok olurlar, ne de çıkabilirler.

40- **Ey İsrail oğulları!** Ey Yakub'un oğulları! **Benim sizlere**; sizin babalarınıza **ihsan etmiş olduğum** Firavun'dan kurtarma, denizin yarılması, bulutun gölgelendirmesi ve diğer öteki **nîmetlerimi** bana itaat ederek, şükretmek suretiyle **yâd ediniz. Ve Benim** size ahdetmiş olduğum **ahdim** olan Muhammed'e iman etme sözünüzü **yerine getiriniz ki Ben de sizin** buna karşılık olarak cennete girmenizden ibaret olan **ahdinizi yerine getireyim. Ve** başkasından değil de **ancak Ben**im ahdime vefa göstermemek**den çekininiz**, korkunuz.

41- **Ve** Tevhit ve nübüvvet konularında kendilerine muvafık olmak suretiyle **sizin yanınızdaki** Tevrat ve de İncil'i **doğrulayıcı olarak indirmiş olduğum** Kuran'**a imân ediniz.** Kitap verilmişlerden **onu ilk inkâr eden olmayın.** Zira sizden sonra gelenlerde size tabi olacaktır. Onların günahı da sizin boynunuza olur. **Ve** Muhammed peygamberin sıfatını içeren kitabınızdaki **âyetlerimi az bir değere,** dünyadan küçük bir karşılığa **satmayın,** değişmeyin! Ayrıca aşağı tabakadaki halkınızdan aldıklarınızın kesilmesinden korkarak o ayetleri gizlemeyin. **Ve** bu ve diğer konularda başkasından değil, **ancak Ben'den sakının.**

42- **Ve** size indirmiş olduğum **hakkı** uydurduğunuz **bâtıl ile ört**üp karıştır**mayın. Ve hakk** olan Muhammed peygamberin sıfatını **da** saklamayın. **Halbuki siz bilirsiniz** ki o haktır.

---

[1] Bunu sonra gelen üzerine atfedilebilsin diye tekrarlamıştır.

[2] فَإِمَّا kelimesinde bulunan şart anlamındaki إِنْ deki ن harfi zait مَا ya idgam edilmiştir.

43- **Ve namazı kılınız, zekâtı da veriniz ve rüku' edenler ile beraber rüku' ediniz,** namaz kılan Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ve arkadaşları ile birlikte namaz kılınız.

Müslüman akrabalarına "Muhammed'in dininde sebat gösterin; zira o hak dindir" diyen Yahudi bilginler hakkında şu ayetler inmiştir:

44- **İnsanları iyilik ile,** Muhammed'e iman ile **emredersiniz de kendi nefislerinizi** iman etmeyi onlara emretmemek suretiyle terkederek **unutur musunuz?**[1] **Halbuki siz kitabı,** Tevrat'ı ve onda bulunan sözün amele aykırı olmasına karşı vaat edilen tehdidi **okursunuz da hiç** yaptığınız işin kötü olduğunu **düşünmez misiniz** ki bundan dönesiniz.

45- **Sabır**, hoşlanmadığı şeylere karşı nefsi hapsetmek **ve de namaz**[2] **ile** işlerinize dair **yardım isteyiniz.**[3] Hadisi şerifte şöyle rivayet edilmiştir: "***Hz. Peygamberin başına zor bir şey geldiğinde hemen namaz kılardı.***" **Ve şüphe yok ki o** namaz **ağır bir iştir. Ancak Hak'tan korkanlar,** itaatte bulunanlar **için değil.**

46- **Onlar o kimselerdir ki** dirilmek suretiyle **Rablerine mülâki olacaklarını ve** ahirette **ona döneceklerini,** sonra da Allah'ın kendilerine mükafat vereceğini **zannedęr,** kesin olarak bilir**ler.**

47- **Ey İsrail oğulları! Sizlere ihsan ettiğim nîmetimi ve sizi**n babalarınızı kendi zamanlarındaki **âlemlere üstün kıldığımı** bana itaat ederek şükretmek suretiyle **hatırlayınız.**

48- **Öyle bir günden korkunuz,** çekininiz **ki,** o günde **hiçbir şahıs hiçbir şahıstan dolayı hiçbir şey ödeyemez.** O gün kıyamet günüdür. **Ve o şahıstan hiçbir şefaat kabul edilmez.**[4] Yani o günde kabul edilecek bir şefaat yoktur. "Bize şefaat edecek kimseler yok!"...**Ve ondan hiçbir fidye alınmaz. Ve onlar yardım da olunmazlar,** azaptan engellenmezler.

KELİME ANLAMI

38- قُلْنَا **Dedik ki** اهْبِطُوا **İnin** (Nereden?) مِنْهَا **Oradan** مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten (Ne olduğunuz halde?) جَمِيعًا **Hepiniz** كَرَّرَهُ Bu cümleyi tekrarladı (Niçin?) لِيُعْطَفَ Atfedilebilmesi için

---

[1] Unutma ile ilgili bu cümle inkar anlamındaki istifhamın mahallidir.

[2] Namazı özellikle ayrıca zikretmesi ona verilen önemdendir.

[3] Bir görüşe göre de buradaki hitap Yahudileredir. Onları hırs ve makam sevgileri iman etmekten alıkoyunca -oruçtan ibaret olan ve şehveti kıran- sabır ve de huşu verip, kibri yok eden namaz ile emredilmişlerdir.

[4] Bu kelime hem ت harfi ile (وَلَا تُقْبَلُ şeklinde) hem de ي harfi ile (وَلَا يُقْبَلُ şeklinde) okunmuştur.

عَلَيْهِ Üzerine: فَإِمَّا **Ya** فِيهِ Burada vardır (Ne?) إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki İn'deki nun harfinin idgamı (Nereye?) فِي مَا الزَّائِدَةِ Zait mâ harfine يَأْتِيَنَّكُمْ **Size gelir** (Nereden?) مِنِّي **Benden** (Ne?) هُدًى **Bir hidayet** كِتَابٌ وَرَسُولٌ Bir kitap ve Peygamber فَمَنْ **Her kim ki** تَبِعَ **Tabi olursa** (Neye?) هُدَايَ **Benim hidayetime** فَآمَنَ İman ederse (Kime?) بِي Bana (Daha?) وَعَمِلَ Ve yaparsa (Neyi?) بِطَاعَتِي Bana itaati فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir de** (Ne?) يَحْزَنُونَ **Üzülecek** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette (Ne şekilde korku yoktur onlara?) بِأَنْ يَدْخُلُوا Girmeleriyle (Nereye?) الْجَنَّةَ Cennete

39- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Daha?) وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** (Neyi?) بِآيَاتِنَا كُتُبِنَا **Bizim ayetlerimizi,** kitaplarımızı أُولَئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedir?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar** مَاكِثُونَ Durucudurlar أَبَدًا Ebedi olarak لَا يَفْنُونَ Fani olmazlar (Daha?) وَلَا يَخْرُجُونَ Ve çıkmazlar.

40- يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ **Ey İsrail oğulları!** (Kimdir onlar?) أَوْلَادَ يَعْقُوبَ Yakub'un evlatları اذْكُرُوا **Hatırlayın** (Neyi?) نِعْمَتِيَ **Benim nimetimi** الَّتِي **Öyle nimetim ki** أَنْعَمْتُ **Ben ihsan ettim** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَيْ عَلَى آبَائِكُمْ Yani babalarınız üzerine (O nimetler de nedendir?) مِنَ الْإِنْجَاءِ Kurtarma (Kimden?) مِنْ فِرْعَوْنَ Firavun'dan (Daha?) وَفَلْقِ الْبَحْرِ Denizin yarılması (Daha?) وَ تَظْلِيلِ الْغَمَامِ Bulutun gölgelendirmesi (Daha?) وَغَيْرِ ذَلِكَ Ve diğerleri (Nasıl hatırlayın?) بِأَنْ تَشْكُرُوهَا O nimetlere şükretmekle (Neyle?) بِطَاعَتِي Bana itaatle (**Daha?**) وَأَوْفُوا **Ve yerine getirin** (Neyi?) بِعَهْدِي **Bana olan sözünüzü** الَّذِي Öyle ahit/söz ki عَهِدْتُهُ إِلَيْكُمْ Sizi onunla sorumlu tuttum (Nedir o ahdim?) مِنَ الْإِيمَانِ İman etmek (Kime?) بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e أُوفِ **Ki ben de yerine getireyim** بِعَهْدِكُمْ **Size verdiğim sözü** الَّذِي Öyle söz ki عَهِدْتُ إِلَيْكُمْ Onu size söz verdim (O da nedir?) مِنَ الثَّوَابِ Sevap verilmesi (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun (sözün yerine getirilmesi) üzerine (Neyle sevap verilmesi?) بِدُخُولِ الْجَنَّةِ Cennete girmekle وَإِيَّايَ **Ve yalnız benden** فَارْهَبُونِ خَافُونَ **Korkun!** (Ne hususta?) فِي تَرْكِ الْوَفَاءِ بِهِ O ahde vefa etmeyi terk hususunda دُونَ غَيْرِي Başkasından değil!

41- وَاٰمِنُوا **Ve iman edin!** (Neye?) بِمَٓا **O şeye ki** اَنْزَلْتُ **Ben indirdim** (O indirdiğim şey de nedendir?) مِنَ الْقُرْاٰنِ Kuran (O şey ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı** (Neyi?) لِمَا **O şeyi ki** مَعَكُمْ **Sizinle birliktedir** (Sizinle birlikte olan şey de nedendir?) مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat'tır (Neyle doğrulayıcı?) بِمُوَافَقَتِهِ لَهُ Ona muvafık olmakla (Nerede?) فِي التَّوْحِيدِ Tevhitte (Daha?) وَالنُّبُوَّةِ Ve nübüvvet'te وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın da** (Ne?) اَوَّلَ كَافِرٍ **İlk inkar eden** (Neyi?) بِهِ **Onu** (Kimden ilk inkar eden?) مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli kitaptan (Niçin ilk inkar eden siz olmayın?) لِأَنَّ خَلْفَكُمْ Zira sizin ardınızdakiler (Nedir?) تَبَعٌ Tabidir (Kime?) لَكُمْ Size فَإِثْمُهُمْ Bundan dolayı onların günahı (Nedir?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinizedir وَلَا تَشْتَرُوا **Ve satmayın!** تَسْتَبْدِلُوا Değiştirmeyin! (Neyi?) بِاٰيَاتِي **Benim ayetlerimi** الَّتِي Öyle ayetlerimi ki (Neredeki ayetlerimi?) فِي كِتَابِكُمْ Sizin kitabınızdaki (O ayetler de nedendir?) مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sıfatı (Neye karşılık satmayın?) ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir değere** عِوَضًا يَسِيرًا مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan az bir karşılığa أَيْ لَا تَكْتُمُوهَا Yani onu gizlemeyin (Niçin?) خَوْفَ فَوَاتِ مَا تَأْخُذُونَهُ Alacağınız şeyin kaçması korkusundan (Kimden alacağınız şeyler?) مِنْ سَفَلَتِكُمْ Sizin düşük kimselerinizden وَاِيَّايَ **Ve ancak benden** فَاتَّقُونِ خَافُونَ **Korkun** (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda دُونَ غَيْرِي Başkasından değil

42- وَلَا تَلْبِسُوا تَخْلِطُوا **Ve karıştırmayın da** (Neyi?) الْحَقَّ **Hakkı** الَّذِي Öyle hak ki أَنْزَلْتُ Ben indirdim (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Neyle karıştırmayın?) بِالْبَاطِلِ **Batılla** الَّذِي Öyle batıl ki تَفْتَرُونَهُ Onu iftira ediyorsunuz وَلَا تَكْتُمُوا **Ve gizlemeyin de** (Neyi?) الْحَقَّ نَعْتَ مُحَمَّدٍ **Hakkı,** Muhammed'in sıfatını وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** أَنَّهُ حَقٌّ Ki o haktır

43- وَاَقِيمُوا **Ve de dosdoğru kılın** (Neyi?) الصَّلٰوةَ **Namazı** (Daha?) وَاٰتُوا **Ve verin** (Neyi?) الزَّكٰوةَ **Zekatı** (Daha?) وَارْكَعُوا **Ve rüku edin!** (Kimle birlikte?) مَعَ الرَّاكِعِينَ **Rüku edenlerle birlikte** صَلُّوا Namaz kılın (Kimle birlikte?) مَعَ الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlarla birlikte (Namaz kılanlardan bedel?) مُحَمَّدٍ Muhammed'le (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşlarıyla birlikte

44- وَنَزَلَ İndi (Ne hakkında?) فِي عُلَمَائِهِمْ Onların alimleri hakkında وَكَانُوا Onlar idiler يَقُولُونَ Diyorlar (Kime?) لِأَقْرِبَائِهِمْ Akrabalarına (Öyle akrabaları ki) الْمُسْلِمِينَ Müslümanlar اُثْبُتُوا Devam gösterin (Ne üzerine?) عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in dini üzerine

(Niçin?) فَإِنَّهُ Zira o (Nedir?) حَقٌّ Haktır: أَتَأْمُرُونَ **Siz emrediyor musunuz?** (Kime?) النَّاسَ **İnsanlara** (Neyi?) بِالْبِرِّ **İyiliği** بِالْإِيمَانِ İman etmeyi (Kime?) بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e (Daha?) وَتَنْسَوْنَ **Ve unutuyormusunuz?** (Kimi?) أَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** تَتْرُكُونَهَا Kendinizi terk mi ediyorsunuz فَلَا تَأْمُرُونَهَا Kendinize emretmiyor musunuz? (Neyi?) بِهِ Ona imanı وَأَنْتُمْ **Halbuki sizler** تَتْلُونَ **Okuyorsunuz** (Neyi?) الْكِتَابَ التَّوْرَاةَ **Kitabı,** Tevrat'ı وَفِيهَا Halbuki onda da vardır (Ne?) الْوَعِيدُ Tehdit (Ne üzerine?) عَلَى مُخَالَفَةِ الْقَوْلِ Sözün aykırı olmasına (Neye aykırı olmasına?) الْعَمَلَ İşe أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hiç düşünmüyor musunuz?** (Neyi?) سُوءَ فِعْلِكُمْ Yaptığınızın kötülüğünü فَتَرْجِعُونَ Ki böylece dönesiniz فَجُمْلَةُ النِّسْيَانِ Unutma ile ilgili cümle (Nedir?) مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ İnkar sorusu mahallidir

45- وَاسْتَعِينُوا **Yardım isteyin!** اُطْلُبُوا Talep edin! (Neyi?) الْمَعُونَةَ Yardımı (Ne üzerine?) عَلَى أُمُورِكُمْ İşleriniz üzerine (Neyle yardım isteyin?) بِالصَّبْرِ **Sabırla** الْحَبْسِ Hapsetmekle (Neyi?) لِلنَّفْسِ Nefsi (Ne üzerine hapsetmekle?) عَلَى مَا O şey üzerine ki تَكْرَهُ Hoşlanmıyor (Daha neyle yardım isteyin?) وَالصَّلٰوةِ **Ve namazla** أَفْرَدَهَا بِالذِّكْرِ Bunu ayrıca söyledi (Niçin?) تَعْظِيمًا لِشَأْنِهَا Şanını yüceltmek için وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir كَانَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) idi إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ Başına zor bir durum geldiğinde بَادَرَ إِلَى الصَّلَاةِ Hemen namaza koşardı وَقِيلَ Dendi ki الْخِطَابُ Buradaki hitap (Nedir?) لِلْيَهُودِ Yahudileredir لِمَا عَاقَهُمْ Engellediği için onları (Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten (Ne?) الشَّرَهُ Hırs (Daha?) وَحُبُّ الرِّيَاسَةِ Ve riyaset sevgisi فَأُمِرُوا Emredildiler (Neyle?) بِالصَّبْرِ Sabırla وَهُوَ O sabır da (Nedir?) الصَّوْمُ Oruçtur (Niçin oruçla emredildiler?) لِأَنَّهُ Çünkü oruç يَكْسِرُ Kırar (Neyi?) الشَّهْوَةَ Şehveti (Daha neyle emredildiler?) وَالصَّلَاةِ Namazla (Niçin namazla emredildiler?) لِأَنَّهَا Çünkü namaz تُورِثُ Bırakır (Ne?) الْخُشُوعَ Huşu (Daha ne yapar?) وَتَنْفِي Ve yok eder (Neyi?) الْكِبْرَ Kibri وَإِنَّهَا أَيِ الصَّلَاةَ **Muhakkak ki o** yani namaz (Nedir?) لَكَبِيرَةٌ **Elbette büyüktür** ثَقِيلَةٌ Ağırdır إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ **Ancak kalbi saygıyla ürperenler hariç!** السَّاكِنِينَ Huzur bulanlar (Neyle?) إِلَى الطَّاعَةِ İtaatle

46- اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** (onlar) يَظُنُّونَ يُوقِنُونَ **Bilirler** أَنَّهُمْ **Ki elbette onlar** (Nedir?) مُلَاقُوا رَبِّهِمْ **Rableriyle karşılaşıcıdırlar** (Nasıl karşılaşıcıdırlar?) بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle وَأَنَّهُمْ **Ve de onlar** إِلَيْهِ **Ona** (Nedirler?) رَاجِعُونَ **Dönücüdürler** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِيهِمْ O da onlara karşılıklarını verecektir

47- يَا بَنِي إِسْرَآءِيلَ **Ey İsrail oğulları** اذْكُرُوا **Hatırlayın!** (Neyi?) نِعْمَتِيَ **Benim nimetimi** الَّتِي **Öyle nimetim ki** أَنْعَمْتُ **Ben ihsan etmiştim** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neyle hatırlayın?) بِالشُّكْرِ Şükretmekle (Ne üzerine?) عَلَيْهَا O nimet üzerine (Neyle şükredin?) بِطَاعَتِي Bana itaatle وَأَنِّي **Ve elbette ben** فَضَّلْتُكُمْ **Üstün kılmıştım sizi** أَيْ آبَاءَكُمْ Yani babalarınızı (Kim üzerine?) عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** عَالَمِي زَمَانِهِمْ Kendi zamanlarındaki alemler üzerine

48-49- وَاتَّقُوا خَافُوا **Ve korkun** يَوْمًا **Bir günden ki** لَا تَجْزِي **Ödeyemez** (Nerede?) فِيهِ O günde (Kim?) نَفْسٌ **Hiç kimse** (Kimden?) عَنْ نَفْسٍ **Hiçbir kimseden** (Neyi ödeyemez?) شَيْئًا **Hiçbir şey** هُوَ O gün de (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَلَا تُقْبَلُ **Ve de kabul edilmez** (Buradaki bu kelime...) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu) (Kimden kabul edilmez?) مِنْهَا **Ondan** (Ne?) شَفَاعَةٌ **Hiçbir şefaat** أَيْ لَيْسَ لَهَا Yani onun için yoktur (Ne?) شَفَاعَةٌ Bir şefaat ki فَتُقْبَلَ Kabul edilsin فَمَا لَنَا "Bizim için yok مِنْ شَافِعِينَ Şefaatçiler..." وَلَا يُؤْخَذُ **Ve alınmaz da** (Kimden?) مِنْهَا **Ondan** (Ne?) عَدْلٌ فِدَاءٌ **Hiçbir fidye** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** يُنْصَرُونَ **Yardım edilir** يُمْنَعُونَ Engellenmezler (Neden?) مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından

﴿وَ﴾ اذْكُرُوا ﴿إِذْ نَجَّيْنَاكُمْ﴾ أَيْ آبَاءَكُمْ، وَالْخِطَابُ بِهِ وَبِمَا بَعْدَهُ لِلْمَوْجُودِينَ فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا بِمَا أُنْعِمَ عَلَى آبَائِهِمْ تَذْكِيرًا لَهُمْ بِنِعْمَةِ اللهِ تَعَالَى لِيُؤْمِنُوا ﴿مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ﴾ يُذِيقُونَكُمْ ﴿سُوٓءَ الْعَذَابِ﴾ أَشَدَّهُ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ نَجَّيْنَاكُمْ ﴿يُذَبِّحُونَ﴾ بَيَانٌ لِمَا قَبْلَهُ ﴿اَبْنَاءَكُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَيَسْتَحْيُونَ﴾ يَسْتَبْقُونَ ﴿نِسَاءَكُمْ﴾ لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ لَهُ إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يَكُونُ سَبَبًا لِذَهَابِ مُلْكِكَ ﴿وَفِي ذٰلِكُمْ﴾ الْعَذَابِ أَوِ الْإِنْجَاءِ ﴿بَلَاءٌ﴾ ابْتِلَاءٌ أَوْ إِنْعَامٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرُوا ﴿إِذْ فَرَقْنَا﴾ فَلَقْنَا ﴿بِكُمُ﴾ بِسَبَبِكُمْ ﴿الْبَحْرَ﴾ حَتَّى دَخَلْتُمُوهُ هَارِبِينَ مِنْ عَدُوِّكُمْ ﴿فَاَنْجَيْنَاكُمْ﴾ مِنَ الْغَرَقِ ﴿وَاَغْرَقْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمَهُ مَعَهُ ﴿وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ إِلَى انْطِبَاقِ الْبَحْرِ عَلَيْهِمْ ﴿وَاِذْ وٰعَدْنَا﴾ بِأَلِفٍ وَدُونِهَا ﴿مُوسٰى اَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾ نُعْطِيهِ عِنْدَ انْقِضَائِهَا التَّوْرَاةَ لِتَعْمَلُوا بِهَا ﴿ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ﴾ الَّذِي صَاغَهُ لَكُمُ السَّامِرِيُّ إِلَهًا ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ ذَهَابِهِ إِلَى مِيعَادِنَا ﴿وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾﴾ بِاتِّخَاذِهِ لِوَضْعِكُمُ الْعِبَادَةَ فِي غَيْرِ مَحَلِّهَا ﴿ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ﴾ مَحَوْنَا ذُنُوبَكُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ الْاِتِّخَاذِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾﴾ نِعْمَتَنَا عَلَيْكُمْ ﴿وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَالْفُرْقَانَ﴾ عَطْفُ تَفْسِيرٍ أَيِ الْفَارِقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾﴾ بِهِ مِنَ الضَّلَالِ ﴿وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ﴾ الَّذِينَ عَبَدُوا الْعِجْلَ ﴿يَا قَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ﴾ إِلَهًا ﴿فَتُوبُوٓا اِلٰى بَارِئِكُمْ﴾ خَالِقِكُمْ مِنْ عِبَادَتِهِ ﴿فَاقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ﴾ أَيْ لِيَقْتُلِ الْبَرِيءُ مِنْكُمُ الْمُجْرِمَ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْقَتْلُ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ﴾ فَوَفَّقَكُمْ لِفِعْلِ ذٰلِكَ وَأَرْسَلَ عَلَيْكُمْ سَحَابَةً سَوْدَاءَ لِئَلَّا يُبْصِرَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَيَرْحَمَهُ حَتَّى قُتِلَ مِنْكُمْ نَحْوُ سَبْعِينَ أَلْفًا ﴿فَتَابَ عَلَيْكُمْ﴾ قَبِلَ تَوْبَتَكُمْ ﴿اِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿وَاِذْ قُلْتُمْ﴾ وَقَدْ خَرَجْتُمْ مَعَ مُوسَى لِتَعْتَذِرُوا إِلَى اللهِ مِنْ عِبَادَةِ الْعِجْلِ وَسَمِعْتُمْ كَلَامَهُ ﴿يَا مُوسٰى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللهَ جَهْرَةً﴾ عِيَانًا ﴿فَاَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ﴾ الصَّيْحَةُ فَمُتُّمْ ﴿وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ مَا حَلَّ بِكُمْ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ﴾ أَحْيَيْنَاكُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ نِعْمَتَنَا بِذٰلِكَ ﴿وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ﴾ سَتَرْنَاكُمْ بِالسَّحَابِ الرَّقِيقِ مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ فِي التِّيهِ ﴿وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ﴾ فِيهِ ﴿الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى﴾ هُمَا التَّرَنْجَبِينُ وَالطَّيْرُ السُّمَانَي بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ وَالْقَصْرِ وَقُلْنَا: ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ وَلَا تَدَّخِرُوا فَكَفَرُوا النِّعْمَةَ وَادَّخَرُوا فَقُطِعَ عَنْهُمْ ﴿وَمَا ظَلَمُونَا﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾﴾ لِأَنَّ وَبَالَهُ عَلَيْهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

49- **Ve o zaman**ı yâd ediniz **ki, sizin** babalarınızı **Firavun hanedanından kurtardık.**[1] **Halbuki sizi en kötü**, en şiddetli **azaba uğratıyorlar**, tattırıyorlar**dı**;[2]

---

[1] Allah'ın, buradaki ve sonrasındaki babalarına vermiş olduğu nimetler ile hitap ettiği kimseler, İman etsinler diye vermiş olduğu nimetlerini hatırlatmak için Hz. Peygamber zamanındaki Yahudilerdir.

[2] Bu cümle نَجَّيْنَاكُمْ deki zamirden haldir.

bazı kahinlerin kendisine söylemiş olduğu "İsrail oğullarından doğacak bir çocuk senin saltanatının sonu olacak" şeklindeki sözlerinden dolayı, doğan **oğullarınızı boğazlıyorlardı, kadınlarınızı da diri bırakıyorlardı.**[1] **Bunda,** bu azapta ya da sizi kurtarmamızda **sizin için Rabbiniz tarafından pek büyük bir bela,** imtihan ya da nimetlendirme **vardı.**

50- **Ve** hatırlayınız **o zamanı ki sizin için,** sizden sebep düşmanınızdan kaçarken içine girmiş olduğunuz **denizi ayırıp da** yarmıştık **ve de hepinizi** boğulmaktan **kurtarmıştık. Ve sizler** denizin onlar üzerine kapanışına **bakıp dururken Firavun hanedanını,** kendisiyle birlikte kavmini **de boğmuştuk.**

51- **Ve bir vakit Mûsa ile** bitiminde amel etmeleri için kendisine Tevrat'ı vereceğimiz **kırk geceyi vaatleşmiştik,**[2] **sonra siz O'nun** vaatleştiğimiz yere gidişinin **ardından** Samiri denen adamın şekillendirdiği **buzağıyı** ilah **edinmiştiniz. Halbuki** onu ilah edinmekle ibadeti yerli yerinde yapmayan **zalimlersiniz.**

52- **Sonra bunun,** buzağıyı ilah edinmenizin **ardından sizi affettik,** günahlarınızı sildik. **Ta ki,** size olan nimetimize karşılık **şükredesiniz.**

53- **Ve bir vakitte Mûsa'ya kitap,** Tevrat **ve furkan,**[3] hak ile batılın; helal ile haram'ın arasını ayıran kitabı **vermiştik. Tâ ki** bununla sapıklıktan **hidâyete eresiniz diye.**

54- **Ve o zaman ki Mûsa** buzağıya tapan **kavmine, "Ey kavmim! Buzağıyı** ilah **edinmekle kendinize zulmetmiş oldunuz. Hemen yaratıcınıza,** buzağıya ettiğiniz ibadetten **tevbe edin, birbirinizi öldürün.** Yani suçsuz olan suçlu olanı öldürsün. **Bu** öldürme **sizin için Rabbiniz katında hayırlıdır" demişti.** Nitekim Allah bu işe yapmaya kendilerine muvaffak kılarak; birbirlerini öldürürken kimisi kimisini görür de ona merhamet eder diye üzerlerine karşısındakini görmeyi engelleyecek siyah bir bulut gönderdi. Neticede yetmiş bin kadar kişi öldürüldü. **Bunun üzerine tövbenizi kabul etti. Zira O; çokça tövbe kabul edip, ziyade merhamet edendir.**

55- **Ve** yâd ediniz! **O vakit ki siz** buzağıya ibadet etmenizden dolayı Allah'a karşı özür beyanında bulunmak için Musa ile birlikte çıkmış ve de onun sesini işitmiştiniz sonra da: **"Ey Mûsa! Allah'ı açıkça,** ayan beyan **görmedikçe sana imân etmeyiz" demiştiniz de sizi yıldırım,** çığlık **çarpmıştı** ve de ölmüştünüz. **Siz ise** başınıza gelene **bakıp duruyordunuz.**

---

[1] Bu cümle önceki cümleyi açıklamaktadır.

[2] (وَعَدْنَا kelimesindeki vav harfi) hem elifle birlikte (çekerek) hem de elifsiz olarak (وَعَدْنَا şeklinde okunmuştur)

[3] Atfı tefsirdir.

56- **Sonra sizi ölümünüzden sonra diriltmiş,** hayat vermiş**tik, tâ ki** bu nimetimize **şükredesiniz diye.**

57- **Ve üzerinize bulutları gölgelik kıldık,** Tih çölünde güneşin sıcağını sizden ince bir bulutla örtmüştük. **Ve üzerinize kudret helvası ile bıldırcın**[1] **indirdik.** Ve dedik ki: "**Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin pâk helâl olanlarından yiyiniz!** Ama biriktirmeyiniz." Ama onlar nimete nankörlük edip biriktirince nimet kesiliverdi. Böyle yapmakla **bize zulmetmiş olmadılar,** bunun vebali onlara olduğundan **ancak kendi nefislerine zulmeder oldular.**

KELİME ANLAMI

49- وَاذْكُرُوا Ve yâd edin! إِذْ **O vakit ki** نَجَّيْنَاكُمْ **Sizi kurtarmıştık** أَيْ آبَاءَكُمْ Yani babalarınızı وَالْخِطَابُ Hitap (Neyle?) بِهِ Bu cümleyle (Daha?) وَبِمَا بَعْدَهُ Ve sonrasıyla (Nedir?) لِلْمَوْجُودِينَ Var olanlaradır (Nerede?) فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا Peygamberimiz zamanında (Neyle hitap?) بِمَا أُنْعِمَ عَلَى آبَائِهِمْ Babalarına verilen nimetlerle (Niçin babalarına verilen nimetlerle onlara hitap etmiştir?) تَذْكِيرًا Hatırlatmak için (Kime?) لَهُمْ Onlara (Neyi?) بِنِعْمَةِ اللهِ تَعَالَى Allah teala'ın nimetini (Niçin Allah'ın nimetini hatırlatmak için?) لِيُؤْمِنُوا İman etsinler diye (Kimden kurtarmıştık?) مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesinden** (Onlar ne halde idi?) يَسُومُونَكُمْ يُذِيقُونَكُمْ **Sizi uğratıyorlardı,** tattırıyorlardı (Neye?) سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın kötüsüne** أَشَدَّهُ En şiddetlisini وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ ضَمِيرِ نَجَّيْنَاكُمْ "Necceynâküm"deki zamirden يُذَبِّحُونَ **Boğazlıyorlardı** (Bu nedir?) بَيَانٌ لِمَا قَبْلَهُ Önceki cümleyi beyandır (Kimi boğazlıyorlardı?) أَبْنَاءَكُمْ **Erkek çocuklarınızı** (Öyle çocuklar ki) الْمَوْلُودِينَ Yeni doğan (Daha ne yapıyorlardı?) وَيَسْتَحْيُونَ يَسْتَبْقُونَ **Ve diri bırakıyorlardı** (Kimi?) نِسَاءَكُمْ **Kadınlarınızı** (Niçin böyle yapıyorlardı?) لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ Bazı kahinlerin sözünden dolayı (Kime olan sözü?) لَهُ Kendisine إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ Ki doğacak bir çocuk (Nerede doğacak?) فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları arasından يَكُونُ سَبَبًا Sebep olacak (Neye?) لِذَهَابِ مُلْكِكَ Mülkünün gitmesine وَفِي ذَلِكُمْ **Ve de vardır bunda** الْعَذَابِ أَوِ الْإِنْجَاءِ Bu azap ya da kurtarmada (Ne?) بَلَاءٌ ابْتِلَاءٌ **Bir imtihan** أَوْ إِنْعَامٌ Ya da nimet verme (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** (Öyle bir imtihan ki?) عَظِيمٌ **Büyük**

---

[1] Bu ikisi Terencebin ile Sümânâ/bıldırcın denilen kuştur. Sümânâ kelimesi şeddesiz mim ve de kasr ile okunmuştur.

50- وَ اذْكُرُوا **Ve** yâd edin! إِذْ **O vakit ki** فَرَقْنَا **Ayırmıştık** فَلَقْنَا Yarmıştık (Kim sebebiyle?) بِكُمْ بِسَبَبِكُمْ **Sizden** sebeple (Neyi ayırmıştık?) الْبَحْرَ **Denizi** حَتَّى دَخَلْتُمُوهُ Hatta ona girdiniz (Ne olduğunuz halde?) هَارِبِينَ Kaçıyor (Kimden?) مِنْ عَدُوِّكُمْ Düşmanınızdan فَأَنْجَيْنَاكُمْ **Sizi kurtardık da** (Neden kurtardık?) مِنَ الْغَرَقِ Boğulmaktan وَأَغْرَقْنَا **Ve de boğduk** (Kimi?) آلَ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** قَوْمَهُ مَعَهُ Onunla birlikte olan kavmini وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** تَنْظُرُونَ **Bakıyordunuz** (Neye?) إِلَى انْطِبَاقِ الْبَحْرِ Denizin kapanmasına (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine

51- وَإِذْ **Ve o vakit ki** وَعَدْنَا **Biz vaatleşmiştik** (Bu kelime...) بِأَلِفٍ Elifle birlikte (Daha?) وَدُونَهَا Ve elifsiz (okundu) (**Kimle vaatleştik?**) مُوسَى **Musa'yla** (**Neyi vaatleşmiştik?**) أَرْبَعِينَ لَيْلَةً **Kırk geceyi** (Öyle kırk gece ki) نُعْطِيهِ Biz ona vereceğiz (Ne vakit?) عِنْدَ انْقِضَائِهَا O kırk gecenin bitiminde (Neyi?) التَّوْرَاةَ Tevrat'ı (Niçin vereceğiz?) لِتَعْمَلُوا Amel edesiniz diye (Neyle?) بِهَا Onunla ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ **Sonra da siz edindiniz** (Neyi?) الْعِجْلَ **Buzağıyı** الَّذِي Öyle buzağı ki صَاغَهُ Onu şekillendirdi (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Kim?) السَّامِرِيُّ Samiri (O ne olduğu halde?) إِلَهًا İlah (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ ذَهَابِهِ Yani o gittikten sonra (Nereye?) إِلَى مِيعَادِنَا Sözleştiğimiz yere وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** (Nesiniz?) ظَالِمُونَ **Zalimlersiniz** (Neyle zalimlersiniz?) بِاتِّخَاذِهِ Onu edinmekle (Niçin zalimlersiniz?) لِوَضْعِكُمْ Koyduğunuz için (Neyi?) الْعِبَادَةَ İbadeti (Nereye?) فِي غَيْرِ مَحَلِّهَا Mahallinden gayrısına

52- ثُمَّ **Sonra da** عَفَوْنَا **Biz affettik** (Kimden?) عَنْكُمْ **Sizden** مَحَوْنَا Yok ettik (Neyi?) ذُنُوبَكُمْ Günahlarınızı (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ **Bundan sonra** الاِتِّخَاذِ Edinmenizden sonra لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** (Neye?) نِعْمَتَنَا Bizim nimetimize (Kim üzerine olan nimetimize?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize olan

53- وَإِذْ **Ve o vakit ki** آتَيْنَا **Biz vermiştik** (Kime?) مُوسَى **Musa'ya** (Neyi?) الْكِتَابَ التَّوْرَاةَ **Kitab'ı,** Tevrat'ı (Daha?) وَالْفُرْقَانَ **Ve Furkan'ı** (Bu furkan kelimesi nedir?) عَطْفُ تَفْسِيرٍ Atfı tefsirdir أَيِ الْفَارِقَ Yani ayıran (Neyi?) بَيْنَ الْحَقِّ Hakk ile وَالْبَاطِلِ Batılın arasını (Daha?) وَالْحَلاَلِ Helal ile وَالْحَرَامِ Haramın arasını لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ **Ta ki hidayete eresiniz diye** (Neyle?) بِهِ Onunla (Neden hidayete eresiniz?) مِنَ الضَّلاَلِ Dalaletten

54- وَإِذْ **Ve o vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) مُوسٰى **Musa** (Kime?) لِقَوْمِهِ **Kavmine** الَّذِينَ Öyle kimselere ki عَبَدُوا Tapmışlardı (Neye?) الْعِجْلَ Buzağıya يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** اِنَّكُمْ **Muhakkak siz** ظَلَمْتُمْ **Zulmettiniz** (Kime?) اَنْفُسَكُمْ **Nefislerinize** (Neyle zulmettiniz?) بِاتِّخَاذِكُمُ **Edinmenizle** (Neyi?) الْعِجْلَ **Buzağıyı** (Ne edinmenizle?) إِلَهًا İlah فَتُوبُوا **Onun için tevbe edin!** (Kime?) اِلٰى بَارِئِكُمْ خَالِقِكُمْ **Yaratıcınıza** (Neden dolayı tövbe edin?) مِنْ عِبَادَتِهِ Ona ibadetten etmenizden dolayı فَاقْتُلُوا **Ve öldürün** (Kimi?) اَنْفُسَكُمْ **Birbirinizi** أَيْ لِيَقْتُلِ Yani öldürsün (Kim?) الْبَرِيءُ مِنْكُمْ Sizden suçsuz olan (Kimi?) الْمُجْرِمَ Suçlu olanı ذٰلِكُمُ الْقَتْلُ **İşte bu** öldürme (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Nerede?) عِنْدَ بَارِئِكُمْ **Yaratıcınız katında** فَوَفَّقَكُمْ لِفِعْلِ ذٰلِكَ Sizi bunu yapmaya muvaffak kıldı وَأَرْسَلَ Ve de gönderdi (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Ne gönderdi?) سَحَابَةً Bulut (Öyle bulut ki) سَوْدَاءَ Kara (Niçin gönderdi?) لِئَلَّا يُبْصِرَ Görmesin diye (Kim?) بَعْضُكُمْ Sizin bazınız (Kimi?) بَعْضًا Bazınızı فَيَرْحَمَهُ Ki böylece merhamet eder حَتّٰى قُتِلَ Nihayetinde öldürüldü (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden نَحْوُ سَبْعِينَ أَلْفًا Yetmiş bin kadar فَتَابَ عَلَيْكُمْ قَبِلَ تَوْبَتَكُمْ **Bunun üzerine tövbenizi kabul etti** اِنَّهُ **Zira o** (Nedir?) هُوَ التَّوَّابُ **Odur çokça tevbe kabul eden** الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet eden**

55- وَإِذْ **Ve o vakit ki** قُلْتُمْ **Demiştiniz** وَقَدْ خَرَجْتُمْ Siz çıkmışken (Kimle birlikte?) مَعَ مُوسٰى Musa ile birlikte (Niçin?) لِتَعْتَذِرُوا Özür beyanında bulunmak için (Kime?) إِلَى اللهِ Allah'a (Neden?) مِنْ عِبَادَةِ الْعِجْلِ Buzağıya ibadetten وَسَمِعْتُمْ Ve de işitmiştiniz (Neyi?) كَلَامَهُ Onun kelamını يَا مُوسٰى **Ey Musa!** لَنْ نُؤْمِنَ **İnanmayacağız!** (Kime?) لَكَ **Sana** حَتّٰى نَرَى **Görünceye kadar** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** جَهْرَةً **Açıkça** عِيَانًا Ayan-beyan فَاَخَذَتْكُمُ **O yüzden yakalayıvermişti sizi** (Ne?) الصَّاعِقَةُ الصَّيْحَةُ **Yıldırım,** çığlık فَمُتُّمْ Bundan sebep de ölmüştünüz وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَنْظُرُونَ **bakıyordunuz** (Neye?) مَا O şeye ki حَلَّ Geldi (Kime?) بِكُمْ Size

56- ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ **Sonra da dirilttik sizi** أَحْيَيْنَاكُمْ Size hayat verdik (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ **Siz öldükten sonra** لَعَلَّكُمْ **Ta ki** تَشْكُرُونَ **Şükredesiniz** (Neye?) نِعْمَتَنَا Bizim nimetimize (Neyle olan nimetimiz?) بِذٰلِكَ Bununla (yani öldükten sonra diriltmekle)

57- وَظَلَّلْنَا **Ve de gölgelik yaptık** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neyi?) الْغَمَامَ **Bulutu** سَتَرْنَاكُمْ Sizi örttük (Neyle?) بِالسَّحَابِ الرَّقِيقِ İnce bulutla (Neden örttük?) مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ Güneşin sıcağından (Nerede?) فِي التِّيهِ Tih çölünde وَأَنْزَلْنَا **Ve de indirmiştik** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Nerede?) فِيهِ Orada (Neyi indirdik?) الْمَنَّ **Kudret helvasıyla** (Daha?) وَالسَّلْوٰى **Bıldırcın** هُمَا Bu ikisi (Nedir?) التَّرَنْجَبِينُ Terencebin ile (Daha?) وَالطَّيْرُ السُّمَانَي Sümânâ/bıldırcın denilen kuştur (Buradaki 'es-Sümânâ' kelimesi) بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ Mim'in tahfifi ile (Daha?) وَالْقَصْرِ Ve kasır ile (okundu) وَقُلْنَا: Biz dedik ki كُلُوا **Yiyin!** (Neden?) مِنْ طَيِّبَاتِ مَا **O şeyin temizlerinden ki** رَزَقْنَاكُمْ **Sizi rızıklandırdık** وَلَا تَدَّخِرُوا Ve de biriktirmeyin فَكَفَرُوا Nankörlük ettiler (Neye?) النِّعْمَةَ Nimete وَادَّخَرُوا Ve de biriktirdiler فَقُطِعَ O da kesildi (Kimden?) عَنْهُمْ Onlardan وَمَا ظَلَمُونَا **Ve onlar bize zulmetmediler** بِذٰلِكَ Bununla وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانُوا **Onlar oldular** (Kime?) أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyorlar** (Niçin kendilerine zulmediyor oldular?) لِأَنَّ وَبَالَهُ Çünkü bunun vebali (Nedir?) عَلَيْهِمْ Onların üzerinedir.

﴿وَإِذْ قُلْنَا﴾ لَهُمْ بَعْدَ خُرُوجِهِمْ مِنَ التِّيهِ ﴿ادْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ﴾ بَيْتَ الْمَقْدِسِ أَوْ أَرِيحَا ﴿فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا﴾ وَاسِعًا لَا حَجْرَ فِيهِ ﴿وَادْخُلُوا الْبَابَ﴾ أَيْ بَابَهَا ﴿سُجَّدًا﴾ مُنْحَنِينَ ﴿وَقُولُوا﴾ مَسْأَلَتُنَا ﴿حِطَّةٌ﴾ أَيْ أَنْ تُحَطَّ عَنَّا خَطَايَانَا ﴿نَغْفِرْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ فِيهِمَا ﴿لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ بِالطَّاعَةِ ثَوَابًا ﴿فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ﴾ فَقَالُوا: حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ وَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ ﴿فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ مُبَالَغَةً فِي تَقْبِيحِ شَأْنِهِمْ ﴿رِجْزًا﴾ عَذَابًا طَاعُونًا ﴿مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ أَيْ خُرُوجِهِمْ عَنِ الطَّاعَةِ فَهَلَكَ مِنْهُمْ فِي سَاعَةٍ سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ أَقَلُّ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذِ اسْتَسْقَى مُوسَى﴾ أَيْ طَلَبَ السُّقْيَا ﴿لِقَوْمِهِ﴾ وَقَدْ عَطِشُوا فِي التِّيهِ ﴿فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ﴾ وَهُوَ الَّذِي فَرَّ بِثَوْبِهِ، خَفِيفٌ مُرَبَّعٌ كَرَأْسِ الرَّجُلِ رُخَامٌ أَوْ كَذَّانٌ فَضَرَبَهُ ﴿فَانْفَجَرَتْ﴾ انْشَقَّتْ وَسَالَتْ ﴿مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا﴾ بِعَدَدِ الْأَسْبَاطِ ﴿قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ﴾ سِبْطٍ مِنْهُمْ ﴿مَشْرَبَهُمْ﴾ مَوْضِعَ شُرْبِهِمْ فَلَا يَشْرَكُهُمْ فِيهِ غَيْرُهُمْ وَقُلْنَا لَهُمْ ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِعَامِلِهَا مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ ﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ﴾ أَيْ نَوْعٍ مِنْهُ ﴿وَاحِدٍ﴾ وَهُوَ الْمَنُّ وَالسَّلْوَى ﴿فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا﴾ شَيْئًا ﴿مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا﴾ حِنْطَتِهَا ﴿وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ﴾ لَهُمْ مُوسَى ﴿أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى﴾ أَخَسُّ ﴿بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ﴾ أَشْرَفُ أَيْ أَتَأْخُذُونَهُ بَدَلَهُ، وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ فَأَبَوْا أَنْ يَرْجِعُوا فَدَعَا اللهَ تَعَالَى فَقَالَ تَعَالَى ﴿اهْبِطُوا﴾ انْزِلُوا ﴿مِصْرًا﴾ مِنَ الْأَمْصَارِ ﴿فَإِنَّ لَكُمْ﴾ فِيهِ ﴿مَا سَأَلْتُمْ﴾ مِنَ النَّبَاتِ ﴿وَضُرِبَتْ﴾ جُعِلَتْ ﴿عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ﴾ الذُّلُّ وَالْهَوَانُ ﴿وَالْمَسْكَنَةُ﴾ أَيْ أَثَرُ الْفَقْرِ مِنَ السُّكُونِ وَالْخِزْيِ فَهِيَ لَازِمَةٌ لَهُمْ، وَإِنْ كَانُوا أَغْنِيَاءَ لُزُومَ الدِّرْهَمِ الْمَضْرُوبِ لِسِكَّتِهِ ﴿وَبَاءُوا﴾ رَجَعُوا ﴿بِغَضَبٍ مِنَ اللهِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ الضَّرْبُ وَالْغَضَبُ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ﴾ كَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى ﴿بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ أَيْ ظُلْمًا ﴿ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾﴾ يَتَجَاوَزُونَ الْحَدَّ فِي الْمَعَاصِي وَكَرَّرَهُ لِلتَّأْكِيدِ

TÜRKÇE ANLAMI

58- **Ve hani** Tih çölünden çıktıktan sonra onlara **demiştik ki: Şu kasabaya** Beyti Makdis'e veya Eriha'ya **girin, ondan dilediğiniz yerde bol bol** sınırlama olmaksızın **yiyiniz. Kapısından** yani oranın kapısından **secde ederek** eğilerek **giriniz ve** isteğimiz **'hıtta'** yani "hatalarımızın bizden bağışlanmasıdır" **deyiniz, sizin için hatalarınıza mağfiret edelim**[1] **Ve** itaat ile **iyilik edenlere mükâfaatı** sevabı **daha artıracağız.**

---

[1] Bir kıraatte ise her ikisinde de meful için bina edilerek (meçhul olarak) ye ile (يُغفر şeklinde) ve de te ile (تُغفر şeklinde) okundu.

59- **Fakat** onlardan **nefislerine zulmedenler, sözü kendilerine söylenilenden başkasıyla değiştirdiler.** "Habbetün fi şa'aratin" diyerek kıçları üzerinde sürünerek girdiler. **Biz de zulmeden kimseler üzerine**[1] **yaptıkları fısklar sebebiyle** onların fıskları sebebiyle; yani itaatten çıkmalarından dolayı **gökten korkunç bir azap** taun hastalığı azabını **indirdik.** Bir saat içerisinde onlardan yetmiş bin veya bu sayıdan bir miktar az kişi ölmüştü.

60- **Ve** yâd et! **hani bir vakit Mûsa,** Tih çölünde susamış olan **kavmi için istiskâda bulunmuş,** su verilmesini istemişti. **Biz de, "Asan ile taşa vur," demiştik** Bu taş dört köşe, hafif ve de insan kafası gibi olup, mermer ya da sünger taşı cinsindendi. Elbisesini alıp kaçan taş da buydu. **(O da vurunca) taştan** kabile sayısınca **on iki göze fışkırdı,** yarılıp aktı. Onlardan **her zümre** kavim **kendisinin su alacağı gözeyi,** içeceği yeri **bildi,** başkaları onlara o yerde ortak olmadı. Biz de onlara dedik ki: **"Allah'ın rızkından yiyiniz ve içiniz ve yeryüzünde müfsitlerden olarak**[2] **haddi aşmayınız."**

61- **Hani siz bir vakitte demiştiniz ki: "Ey Mûsa! Biz** kudret helvasıyla bıldırcından ibaret **tek türlü** bir çeşit **yemeğe elbette sabredemeyiz. Bizim için Rabbine dua et de yerin bitirdiği** şeyden; **sebze, hıyar, buğday, mercimek, soğandan**[3] **Bizim için de çıkarsın."** Mûsa da onlara **Demişti ki: "Siz bayağı** düşük **olan şey ile hayırlı olan** daha kıymetli olan **şeyi değiştiriyor musunuz?**[4] Yani onu diğerinin yerine alıyor musunuz? Onlar (bundan) vazgeçmeyi kabul etmeyince o da Allah teala'ya dua etti. Allah teala da dedi ki: **Öyle ise** herhangi **bir kasabaya ininiz, sizin için** orada **istediğiniz** toprak mahsulü **vardır." Onların üzerlerine alçaklık,** zül ve adilik **ve de yoksulluk** yani fakirlik belirtileri olan durgunluk ve aşağılık **vuruldu** kılındı. Onlar zengin de olsalar bu (zillet) onlarda basılmış dirhemin sikkesine yapışıklığı gibi süreklidir. **Ve de Allah'ın gazabıyla döndüler. İşte bu** yani bu gazap ve (alçaklık ve yoksulluğa) vuruluş **şüphe yok ki Allah'ın âyetlerini inkâr, ve de** Zekeriya ve Yahya gibi **peygamberlerini haksız yere** yani zalimce **katletmeleri** sebebiyle **olmuştur. İşte bu ceza onların isyan etmelerinden, hadde tecavüz eder** masiyetler hususunda haddi aşar **olmalarından dolayıdır.**[5]

---

[1] Burada bu kişilerin durumlarını aşırı kötülemek için zamirli ifade yerine zahir isim kullanılmıştır.
[2] Bu kelime, efsede/bozdu anlamındaki üç noktalı (peltek se)nın kesresiyle okunan عَثِيَ kökünden gelen amilini tekitleyen haldir.
[3] Buradaki مِنْ beyan içindir.
[4] Buradaki hemze inkar anlamındadır.
[5] Bu ifadeyi tekitlemek için tekrarlamıştır

KELİME ANLAMI

58- وَإِذْ **O vakit ki** قُلْنَا **Demiştik** (Kime?) لَهُمْ Onlara (Ne zaman?) بَعْدَ خُرُوجِهِمْ مِنَ التِّيهِ Tih'ten çıkmalarından sonra ادْخُلُوا **Girin!** (Nereye?) هٰذِهِ الْقَرْيَةَ **Şu şehre** بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdis'e أَوْ أَرِيحَا Ya da Eriha'ya فَكُلُوا **Ve yiyin** (Nereden?) مِنْهَا **Oradan** حَيْثُ شِئْتُمْ **Dilediğiniz yerden** (Nasıl?) رَغَدًا **Bolca** وَاسِعًا Genişçe لَا حَجْرَ Bir sınırlama olmadan (Nerede?) فِيهِ Onda وَادْخُلُوا **Ve girin** (Nereye?) الْبَابَ **Kapıya** أَيْ Yani بَابَهَا Şehrin kapısına (Ne olduğunuz halde?) سُجَّدًا **Secde eder olduğunuz halde** مُنْحَنِينَ Eğilerek وَقُولُوا **Ve deyin** مَسْأَلَتُنَا Bizim isteğimiz (Nedir?) حِطَّةٌ **"Hıtta"/ Bağışlanma!** أَيْ أَنْ تَحُطَّ Düşürülmesi (Kimden?) عَنَّا Bizden (Ne?) خَطَايَانَا Hatalarımız نَغْفِرْ **Ki bağışlayalım** (Buradaki 'nağfir' kelimesi) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْيَاءِ Ya ile (okundu) (Daha?) وَالتَّاءِ Ve te ile (Ne olduğu halde?) مَبْنِيًّا Mebni olduğu halde (Ne için?) لِلْمَفْعُولِ Meful için/Meçhul olduğu halde (Nerede?) فِيهِمَا Her iki okunuşta da (**Kim için affedelim?**) لَكُمْ **Sizin için** (**Neyi affedelim?**) خَطَايَاكُمْ **Sizin hatalarınızı** وَسَنَزِيدُ **Ve arttıracağız da** (Neyi?) الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** (Ne sebebiyle?) بِالطَّاعَةِ Taat sebebiyle (Ne yönden arttıracağız?) ثَوَابًا Sevap yönünden

59- فَبَدَّلَ **Fakat değiştirdi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan (Neyle değiştirdiler?) قَوْلًا **Bir sözle** (Öyle söz ki) غَيْرَ الَّذِي **O şeyin dışında ki** قِيلَ **Denildi** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** فَقَالُوا: Dediler ki حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ "habbetün fi şa'aratin" dediler وَدَخَلُوا Ve girdiler (Ne oldukları halde?) يَزْحَفُونَ Sürünür halde (Ne üstünde?) عَلَى أَسْتَاهِهِمْ Kıçları üstünde فَأَنْزَلْنَا **Biz de indirdik** (**Kim üzerine?**) عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** فِيهِ Burada vardır (Ne?) وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koyma (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirli yerine koyma (Niçin?) مُبَالَغَةً Mübalağa için (Nerede?) فِي تَقْبِيحِ شَأْنِهِمْ Durumlarını kötülemede (Ne indirdik?) رِجْزًا **Pislik** عَذَابًا طَاعُونًا Taun azabı (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** (Ne sebebiyle?) بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَفْسُقُونَ **Fasıklık ediyorlar** بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ Fıskları sebebiyle أَيْ خُرُوجِهِمْ Yani çıkmaları sebebiyle (Neden?) عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten فَهَلَكَ Helak oldu (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan (Ne kadar vakitte?) فِي سَاعَةٍ Bir saatte (Ne kadar helak oldu?) سَبْعُونَ أَلْفًا Yetmiş bin أَوْ أَقَلَّ Ya da daha az

60- وَاذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذِ **O vakit ki** اسْتَسْقَى **Su istedi** (Kim?) مُوسَى **Musa** أَيْ طَلَبَ Yani talep etti (Neyi?) السُّقْيَا Su elde etmeyi (Kim için?) لِقَوْمِهِ **Kavmi için** وَقَدْ عَطِشُوا Onlar susamışlardı (Nerede?) فِي التِّيهِ Tih çölünde فَقُلْنَا **Biz de dedik** اضْرِبْ **Vur** (Neyle?) بِعَصَاكَ **Asan ile** (Neye vur?) الْحَجَرَ **Taşa** وَهُوَ O taş (Nedir?) الَّذِي O taştır ki فَرَّ Kaçtı (Neyle birlikte?) بِثَوْبِهِ Onun elbisesi ile birlikte خَفِيفٌ Hafiftir (Daha?) مُرَبَّعٌ Dört köşedir (Ne gibi?) كَرَأْسِ الرَّجُلِ İnsan kafası gibi رُخَامٌ Mermerdir أَوْ كَذَّانٌ Ya da sünger taşıdır فَضَرَبَهُ Ona vurdu فَانْفَجَرَتْ **Bunun üzerine fışkırdı** انْشَقَّتْ Yarıldı وَسَالَتْ ve aktı (Neden?) مِنْهُ **Ondan** (Ne?) اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا **On iki göze** بِعَدَدِ الأَسْبَاطِ Kavimler adedince قَدْ عَلِمَ **Bildi** (Kim?) كُلُّ أُنَاسٍ **Her insan** سِبْطٍ Her kavim (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan (Neyi?) مَشْرَبَهُمْ **İçeceği yeri** مَوْضِعَ شُرْبِهِمْ İçecekleri mevziyi فَلَا يَشْرَكُهُمْ Onlara ortak olmaz (Nerede?) فِيهِ Orada (Kim?) غَيْرُهُمْ Başkaları وَقُلْنَا Biz de dedik ki (Kime?) لَهُمْ Onlara كُلُوا **Yiyiniz!** (Daha?) وَاشْرَبُوا **Ve içiniz!** (Neden?) مِنْ رِزْقِ اللهِ **Allah'ın rızkından** وَلَا تَعْثَوْا **Ve bozgunculuk yapmayın** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Ne olduğunuz halde?) مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcı olduğunuz halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Hal-i Müekkidedir (Neyi tekit eder?) لِعَامِلِهَا Amilini (O amili hangi köktendir?) مِنْ عَثِيَ Asiye kökünden بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ Peltek se harfinin kesresiyle (okundu) أَفْسَدَ Fesat çıkardı anlamındadır.

61- وَإِذْ **O vakit ki** قُلْتُمْ **Siz demiştiniz** يَا مُوسَى **Ey Musa!** لَنْ نَصْبِرَ **Sabredemeyeceğiz** (Ne üzerine?) عَلَى طَعَامٍ **Bir yemeğe** أَيْ نَوْعٍ مِنْهُ Ondan bir tür (Öyle yemeğe ki?) وَاحِدٍ **Tek** وَهُوَ O da (Nedir?) الْمَنُّ Kudret helvası (Daha?) وَالسَّلْوَى Ve bıldırcındır فَادْعُ **Dua et** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Kime?) رَبَّكَ **Rabbine** يُخْرِجْ **Çıkarsın** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Ne?) شَيْئًا Bir şey (Neden bir şey çıkarsın?) مِمَّا **O şeyden ki** تُنْبِتُ **Bitiriyor** (Ne?) الْأَرْضُ **Toprak** (Toprağın çıkardığı şeyden bedel?) مِنْ لِلْبَيَانِ بَقْلِهَا **Onun sebzesinden** -min beyan içindir- (Daha?) وَقِثَّائِهَا **Hıyarından** (Daha?) وَفُومِهَا حِنْطَتِهَا **Buğdayından** (Daha?) وَعَدَسِهَا **Mercimeğinden** (Daha?) وَبَصَلِهَا **Soğanından** قَالَ **Dedi** لَهُمْ onlara مُوسَى Musa أَتَسْتَبْدِلُونَ **Değiştiriyor musunuz?** (Neyi?) الَّذِي **O şeyi ki** هُوَ **O** (Nedir?) أَدْنَى **Daha aşağı** أَخَسُّ Daha düşük (Neyle değiştiriyor musunuz?) بِالَّذِي **O şeyle ki** هُوَ **O** (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır**

أَشْرَفُ Daha kıymetlidir أَيْ أَتَأْخُذُونَهُ Yani onu alıyor musunuz? بَدَلَهُ Onun yerine وَالْهَمْزَةُ Buradaki hemze (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir فَأَبَوْا Yüz çevirdiler (Neden?) أَنْ يَرْجِعُوا Dönmekten فَدَعَا O da dua etti (Kime?) اللّٰهَ تَعَالٰى Allah teala'ya فَقَالَ تَعَالٰى Allah teala da dedi ki اِهْبِطُوا اِنْزِلُوا **İnin** (Nereye?) مِنَ الْأَمْصَارِ مِصْرًا Herhangi **bir şehre** فَاِنَّ لَكُمْ **Zira sizin için vardır** (Nerede?) فِيهِ Orada (Ne?) مَا سَاَلْتُمْ **Sizin istediğiniz** (O sizin istediğiniz de nedendir?) مِنَ النَّبَاتِ Bitkilerden وَضُرِبَتْ **Ve vuruldu** جُعِلَتْ Kılındı (Kim üzerine?) عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** (Ne?) الذِّلَّةُ **Zillet** الذُّلُّ وَالْهَوَانُ Zül ve adilik (Daha?) وَالْمَسْكَنَةُ **Ve miskinlik** أَيْ أَثَرُ الْفَقْرِ Yani fakirlik eseri (Nedir o fakirlik eseri?) مِنَ السُّكُونِ Durgunluk (Daha?) وَالْخِزْيِ Ve aşağılık فَهِيَ Bu (Nedir?) لَازِمَةٌ لَهُمْ Onlara lazımdır (onlardan ayrılmaz) وَإِنْ كَانُوا Olsalar bile أَغْنِيَاءَ Zenginler (Ne gibi lazımdır, onlardan ayrılmaz?) لُزُومَ الدِّرْهَمِ الْمَضْرُوبِ Basılmış dirhemin lüzumu gibi (Neye?) لِسِكَّتِهِ Sikkesine وَبَآؤُ رَجَعُوا **Ve döndüler** (Neyle birlikte?) بِغَضَبٍ **Bir gazapla birlikte** (Öyle gazap ki) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** ذٰلِكَ **Bu** أَيْ الضَّرْبُ Yani bu vurulma (Daha?) وَالْغَضَبُ Ve kızgınlık (Ne sebebiyledir?) بِاَنَّهُمْ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ **Onların sebebiyle** كَانُوا **Olmaları** (Ne olmaları?) يَكْفُرُونَ **İnkar ediyorlar** (Neyi?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** (Daha?) وَيَقْتُلُونَ **Ve öldürüyor olmaları sebebiyle** (Kimi?) النَّبِيِّنَ **Peygamberleri** (Kim gibi?) كَزَكَرِيَّا Zekeriya gibi (Daha?) وَيَحْيٰى Ve Yahya gibi (Nasıl?) بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** أَيْ ظُلْمًا Yani zulüm olarak ذٰلِكَ **Bu** (Ne sebebiyledir?) بِمَا عَصَوْا **Asi olmaları** (Daha?) وَكَانُوا يَعْتَدُونَ **Ve haddi aşmaları sebebiyle** يَتَجَاوَزُونَ Aşıyorlar (Neyi?) الْحَدَّ Haddi (Nerede?) فِي الْمَعَاصِي Masiyetlerde وَكَرَّرَهُ İsmi işaret/bu sözünü tekrarladı (Niçin?) لِلتَّاْكِيدِ Tekit için

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بِالْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلُ ﴿وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿وَالنَّصَارٰى وَالصَّابِئِينَ﴾ طَائِفَةٌ مِنَ الْيَهُودِ أَوِ النَّصَارٰى ﴿مَنْ آمَنَ﴾ مِنْهُمْ ﴿بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ بِشَرِيعَتِهِ ﴿فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ﴾ أَيْ ثَوَابُ أَعْمَالِهِمْ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾﴾ رُوعِيَ فِي ضَمِيرِ آمَنَ وَعَمِلَ لَفْظُ مَنْ وَفِيمَا بَعْدَهُ مَعْنَاهَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ﴾ عَهْدَكُمْ بِالْعَمَلِ بِمَا فِي التَّوْرَاةِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿رَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ﴾ الْجَبَلَ اقْتَلَعْنَاهُ مِنْ أَصْلِهِ عَلَيْكُمْ لَمَّا أَبَيْتُمْ قَبُولَهَا وَقُلْنَا ﴿خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ﴾ بِالْعَمَلِ بِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾﴾ النَّارَ أَوِ الْمَعَاصِيَ ﴿ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ﴾ أَعْرَضْتُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ الْمِيثَاقِ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ﴾ لَكُمْ بِالتَّوْبَةِ أَوْ تَأْخِيرِ الْعَذَابِ ﴿لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾﴾ الْهَالِكِينَ ﴿وَلَقَدْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿عَلِمْتُمُ﴾ عَرَفْتُمْ ﴿الَّذِينَ اعْتَدَوْا﴾ تَجَاوَزُوا الْحَدَّ ﴿مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ﴾ بِصَيْدِ السَّمَكِ وَقَدْ نَهَيْنَاهُمْ عَنْهُ وَهُمْ أَهْلُ أَيْلَةَ ﴿فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾﴾ مُبْعَدِينَ فَكَانُوهَا وَهَلَكُوا بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ﴿فَجَعَلْنَاهَا﴾ أَيْ تِلْكَ الْعُقُوبَةَ ﴿نَكَالًا﴾ عِبْرَةً مَانِعَةً مِنِ ارْتِكَابِ مِثْلِ مَا عَمِلُوا ﴿لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا﴾ أَيْ لِلْأُمَمِ الَّتِي فِي زَمَانِهَا وَ بَعْدَهَا ﴿وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾﴾ اللّٰهَ وَخُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا بِخِلَافِ غَيْرِهِمْ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ﴾ وَقَدْ قُتِلَ لَهُمْ قَتِيلٌ لَا يُدْرٰى قَاتِلُهُ وَسَأَلُوهُ أَنْ يَدْعُوَ اللّٰهَ أَنْ يُبَيِّنَهُ لَهُمْ فَدَعَاهُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِنَا حَيْثُ تُجِيبُنَا بِمِثْلِ ذٰلِكَ ﴿قَالَ أَعُوذُ﴾ أَمْتَنِعُ ﴿بِاللّٰهِ﴾ مِنْ ﴿أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾﴾ الْمُسْتَهْزِئِينَ فَلَمَّا عَلِمُوا أَنَّهُ عَزْمٌ ﴿قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ﴾ أَيْ مَا سِنُّهَا ؟ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ اللّٰهُ ﴿يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ﴾ مُسِنَّةٌ ﴿وَلَا بِكْرٌ﴾ صَغِيرَةٌ ﴿عَوَانٌ﴾ نِصْفٌ ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنَ السِّنِينَ ﴿فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾﴾ بِهِ مِنْ ذَبْحِهَا ﴿قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا﴾ شَدِيدُ الصُّفْرَةِ ﴿تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾﴾ إِلَيْهَا بِحُسْنِهَا أَيْ تُعْجِبُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

62- **Şüphe yok ki,** bundan önceki peygamberlere **iman edenler ile Yahudilerden ve Hıristiyanlar ile** Yahudi veya Hıristiyanlardan bir grup olan **Sâbii tâifesinden,** onlardan **her kim** bizim peygamberimiz zamanında **Allah'a, ahiret gününe imân edip** onun şeriatıyla **sâlih amellerde bulunmuş olurlarsa onlar için Rableri indinde ecirleri** yani amellerinin sevapları **vardır. Ve kendilerine asla korku yoktur. Ve onlar üzülmeyeceklerdir.**[1]

---

[1] آمَنَ fiilinde ve de 'عَمِلَ fiilinde "مَنْ" kelimesinin lafzı, bunlardan sonra ise onun manası gözetilmiştir

63- **Ve** yâd et! **o vakit ki misakınızı,** Tevrat'ta olanla amel edeceğinize dair sizden söz **almış,** Ve misakı kabule yanaşmadığınızdan dolayı **Tûr'u,** dağı **da** kökünden söküp-çıkarmış, **üzerinize kaldırmıştık, "Size verdiğimizi kuvvetle** ciddiyet ve çalışmayla **alınız, onda olanı zikrediniz ki,** ateşten yahut günahlardan **sakınabilmiş olasınız" demiştik.**

64- **Sonra bu** misâk**dan sonra** itaatten **dönmüştünüz,** yüz çevirmiştiniz. **Eğer üzerinize Allah'ın** Size olan Tevbe ve azabı erteleme şeklindeki **fazl ve rahmeti olmasaydı elbette hüsrâna uğrayanlardan** helak olanlardan **olurdunuz.**

65- **Andolsun ki,**[1] **sizler, içinizden** kendilerine yasakladığımız halde **cumartesi gününde** balık tutmak suretiyle **haddi aşanları** hadde tecavüz eden Eyke halkını **elbette bilmişsinizdir. Biz de onlara "Sefil, hakîr** uzaklaştırılmış **maymunlar olunuz" demiştik** onlar da oluvermiş ve de üç gün sonra helak olmuşlardı.

66- **Artık bunu** yani bu cezayı **o zamandakilere ve ondan sonrakilere** yani onlarla muasır ve de onlardan sonra gelecek ümmetlere, onların işlediklerinin benzerini işlemekten engelleyici **bir ibret,** Allah'tan **sakınanlar için de bir nasihat kıldık** Sadece 'sakınanların' zikredilmesi, başka hiç kimsenin değil de yalnız onların faydalanan kimseler olmasındandır.

67- **Ve** yâd et! **O vakit ki Mûsa,** içlerinden katili bilinmeyen birisi öldürülünce kendisinden, bu katili onlara bildirmesi için Allah'a dua etmesini istemişlerdi. O da dua etmiş ve **kavmine** (şöyle) **demişti: "Muhakkak Allah bir sığır boğazlamanızı size emrediyor." Dediler ki: "Sen bizimle alay mı ediyorsun?"** Bize böyle karşılık vermekle bizi alaya mı alıyorsun? **Mûsa da dedi ki: "Ben cahillerden** alay edenlerden **olmaktan Allah'a sığınır** imtina eder**im"** Ne zaman ki onun ciddi olduğunu anladılar:

68- **Dediler ki: "Bizim için Rabbine dua et, o sığırın ne olduğunu** kaç yaşında olduğunu **bize bildirsin.** "Musa **dedi ki: "Muhakkak o** yani Allah **buyuruyor ki: O bir sığırdır ki, ne pek kart** yaşlı, **ne de pek körpe,** küçüktür; **bunların** anılan yaşların **arası** ortası **bir sığırdır. Artık** kendisiyle **emrolunduğunuz** o sığırı kesme **işini yapınız."**

69- **Dediler ki: "Bizim için Rabbine dua et, onun rengi nedir, bize beyan etsin." Dedi ki: "Muhakkak O buyuruyor ki, o sarı renkte bir sığırdır. Onun rengi halis sarı** sapsarı**dır.** Kendisine **bakanlara** güzelliğiyle **haz verir"** yani onların hoşuna gider.

---

[1] Buradaki ل kasem lamıdır.

KELİME ANLAMI

62- إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** (Kime?) بِالْأَنْبِيَاءِ Peygamberlere (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ Bundan önce (Daha?) وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هَادُوا **Yahudi oldular** هُمْ Onlar (Kimdir?) الْيَهُودُ Yahudiler (Daha?) وَالنَّصَارَى **Ve Hıristiyanlar** (Daha?) وَالصَّابِئِينَ **Ve Sâbiîler** (Bunlar kimlerdir?) طَائِفَةٌ مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden bir grup أَوِ النَّصَارَى Ya da Hıristiyanlardan مَنْ **Kim ki** آمَنَ **İman etti** مِنْهُمْ Onlardan (Kime?) بِاللهِ **Allah'a** (Daha?) وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ve ahiret gününe** (Ne vakit?) فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا Peygamberimiz zamanında (Daha?) وَعَمِلَ **Ve işledi** (Neyi?) صَالِحًا **İyi iş** (Neyle işledi?) بِشَرِيعَتِهِ Onun şeriatıyla فَلَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) أَجْرُهُمْ **Ecirleri** أَيْ ثَوَابُ أَعْمَالِهِمْ Yani yaptıklarının sevabı (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** وَلَا خَوْفٌ **Ve korku da yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir de** يَحْزَنُونَ **Üzülücekler** رُوعِيَ Gözetildi (Nerede?) فِي ضَمِيرِ آمَنَ وَعَمِلَ Âmene ve 'Amile' fiilinin zamirlerinde (Ne?) لَفْظُ مَنْ Men'in lafzı وَفِيمَا بَعْدَهُ Ve ondan sonrasında da (gözetildi) (Ne?) مَعْنَاهَا Onun manası

63- وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذْ **O vakit ki** أَخَذْنَا **Biz almıştık** (Neyi?) مِيثَاقَكُمْ **Sizin misakınızı** عَهْدَكُمْ Sizin sözünüzü (Neyle söz almıştık?) بِالْعَمَلِ Amel etmekle (Neyle amel etmekle?) بِمَا فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'takilerle وَ قَدْ رَفَعْنَا **Ve kaldırmıştık** (Nereye?) فَوْقَكُمْ **Üstünüze** (Neyi?) الطُّورَ **Tur'u** الْجَبَلَ Dağı اِقْتَلَعْنَاهُ Onu söküp-çıkardık (Nereden?) مِنْ أَصْلِهِ Kökünden (Nereye?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Ne vakit?) لَمَّا أَبَيْتُمْ Yüz çevirdiğiniz vakit (Neden?) قَبُولَهَا Onu kabülden (Daha?) وَقُلْنَا Ve de demiştik ki خُذُوا **Alın!** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** آتَيْنَاكُمْ **Size verdik** (Neyle alın?) بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ Ciddiyetle (Daha?) وَاجْتِهَادٍ Ve çabayla وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** (Neyi?) مَا فِيهِ **Onun içerisindekini** (Neyle hatırlayın?) بِالْعَمَلِ Amel etmekle (Neyle amel etmekle?) بِهِ Onunla لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınasınız** (Neden sakınasınız?) النَّارَ Ateşten أَوِ الْمَعَاصِيَ Ya da masiyetlerden

64- ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ **Sonra dönmüştünüz** أَعْرَضْتُمْ Yüz çevirmiştiniz (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** الْمِيثَاقِ Sözden sonra (Neden yüz çevirdiniz?) عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten فَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ **Allah'ın fazlı olmasaydı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Daha ne olmasaydı?) وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** (Kime olan rahmeti?) لَكُمْ Size (Neyle olan rahmeti?)

بِالتَّوْبَةِ Tevbe ile أَوْ تَأْخِيرِ الْعَذَابِ Ya da azabı geciktirme ile لَكُنْتُمْ **Elbette siz olurdunuz** (Kimlerden?) مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan** الْهَالِكِينَ Helak olanlardan

65- وَلَقَدْ **Andolsun ki** (Buradaki lam nedir?) لَامُ قَسَمٍ Yemin lâmıdır عَلِمْتُمْ عَرَفْتُمْ **Bilirsiniz,** tanırsınız (Kimi?) الَّذِينَ **O kimseleri ki** اعْتَدَوْا تَجَاوَزُوا الْحَدَّ **Haddi aştılar** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Nerede?) فِي السَّبْتِ **Cumartesi gününde** (Neyle?) بِصَيْدِ السَّمَكِ Balık avlamakla وَقَدْ نَهَيْنَاهُمْ Halbuki onları nehyetmiştik (Neden?) عَنْهُ Bundan وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) أَهْلُ أَيْلَةَ Eyle halkıdır فَقُلْنَا لَهُمْ **Onlara demiştik** كُونُوا **Oluverin!** (Ne?) قِرَدَةً **Maymunlar** (Ne olduğunuz halde?) خَاسِئِينَ **Aşağılık** مُبْعَدِينَ Uzaklaştırılmış فَكَانُوهَا Onlar da oluverdiler وَهَلَكُوا Ve helak oldular (Ne kadar sonra?) بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Üç gün sonra

66- فَجَعَلْنَاهَا **Ve biz bunu yaptık** أَيْ تِلْكَ الْعُقُوبَةَ Yani bu cezayı (Ne yaptık?) نَكَالًا **Bir ceza** عِبْرَةً مَانِعَةً Engelleyici bir ibret (Neden?) مِنِ ارْتِكَابِ مِثْلِ مَا O şeyin mislini işlemekten ki عَمِلُوا Onlar işlediler (Kim için bir ceza?) لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا **Onların önündekilere** (Daha?) وَمَا خَلْفَهَا **Ve arkasındakilere** أَيْ لِلْأُمَمِ الَّتِي O ümmetlere ki فِي زَمَانِهَا Onların zamanındadırlar (Daha?) وَ بَعْدَهَا Ve onlardan sonradırlar (Daha ne yaptık?) وَمَوْعِظَةً **Bir va'z-u nasihat** (Kim için?) لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahibi olanlara** (Kime karşı?) اللّٰهَ Allah'a karşı وَخُصُّوا Bunlar tahsis edildiler (Neyle?) بِالذِّكْرِ Zikredilmekle (Niçin?) لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar (Nedir?) الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır (Neyle?) بِهَا O va'z-u nasihat ile بِخِلَافِ غَيْرِهِمْ Diğerlerinin aksine.

67- وَاذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذْ **O vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) مُوسَى **Musa** (Kime?) لِقَوْمِهِ **Kavmine** وَقَدْ قُتِلَ لَهُمْ Onlardan öldürülmüştü (Kim?) قَتِيلٌ Bir ölü (Öyle ölü ki) لَا يُدْرَى Bilinmiyor (Ne?) قَاتِلُهُ Onun katili وَسَأَلُوهُ Ve istemişlerdi (Neyi?) أَنْ يَدْعُوَ اللّٰهَ Allah'tan istemesini (Neyi?) أَنْ يُبَيِّنَهُ Katili açıklamasını (Kime?) لَهُمْ Onlara فَدَعَاهُ O da dua etmişti إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَأْمُرُكُمْ **Size emrediyor** (Neyi?) أَنْ تَذْبَحُوا **Kesmenizi** (Ne?) بَقَرَةً **Bir sığır** قَالُوا **Demişlerdi ki** أَتَتَّخِذُنَا **Bizi alıyor musun?** (Neye?) هُزُوًا **Alaya** مَهْزُوءًا بِنَا Bizi alay edilmiş mi ediniyorsun? (Nasıl?) حَيْثُ Şöyle ki تُجِيبُنَا Bize cevap veriyorsun (Neyle?) بِمِثْلِ ذٰلِكَ Böyle bir şeyle قَالَ **Demişti ki** أَعُوذُ **Ben sığınırım** أَمْتَنِعُ İmtina ederim (Kime sığınırım?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Neden?) مِنْ أَنْ أَكُونَ **Olmam**dan (Kimden?) مِنَ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** الْمُسْتَهْزِئِينَ Alay edenlerden فَلَمَّا عَلِمُوا Ne zaman ki bildiler أَنَّهُ Ki o عَزْمٌ Kesin kararlı oldu

68- قَالُوا **Demişlerdi ki** ادْعُ **Dua et** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Kime?) رَبَّكَ **Rabbine** يُبَيِّنْ **Açıklasın** (Kime?) لَنَا **Bize** مَا هِيَ **O nedir** ؟ أَيْ مَا سِنُّهَا Yani yaşı kaçtır? قَالَ مُوسَى **Demişti ki** Musa إِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ اللهُ Yani Allah يَقُولُ **Diyor ki** إِنَّهَا **Muhakkak ki o** (Nedir?) بَقَرَةٌ **Bir sığırdır ki** لَا فَارِضٌ **Kart değildir** مُسِنَّةٌ Yaşlı değildir (Daha?) وَلَا بِكْرٌ **Körpe de değildir** صَغِيرَةٌ Küçük değildir عَوَانٌ بَيْنَ ذٰلِكَ نِصْفٌ **Bunun arası,** ortası الْمَذْكُورِ مِنَ السِّنِينَ Zikredilen yaşların فَافْعَلُوا **Haydi yapın!** (Neyi?) مَا تُؤْمَرُونَ **Emredildiğinizi** (Neyle emredildiğiniz?) بِهِ Kendisiyle (Emredildiğiniz o şey de nedendir?) مِنْ ذَبْحِهَا Onun kesilmesi

69- قَالُوا **Demişlerdi ki** ادْعُ **Dua et** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Kime?) رَبَّكَ **Rabbine** يُبَيِّنْ **Açıklasın** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Neyi?) مَا لَوْنُهَا **Onun rengi nedir?** قَالَ **Demişti ki** إِنَّهُ **Muhakkak ki o** يَقُولُ **Diyor ki** إِنَّهَا **Muhakkak ki o** (Nedir?) بَقَرَةٌ **Bir sığırdır** (Öyle Sığır ki) صَفْرَآءُ **Sarı** (Öyle sığır ki) فَاقِعٌ **Halistir** (Ne?) لَوْنُهَا **Onun rengi** شَدِيدُ الصُّفْرَةِ Çok sarıdır (Yine öyle sığır ki) تَسُرُّ **Haz verir** (Kime?) النَّاظِرِينَ **Bakanlara** (Kime bakanlara?) إِلَيْهَا Kendisine (Ne sebebiyle?) بِحُسْنِهَا Güzelliği sebebiyle أَيْ تُعْجِبُهُمْ Yani onların hoşuna gider.

﴿قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ﴾ أَسَائِمَةٌ أَمْ عَامِلَةٌ ﴿إِنَّ الْبَقَرَ﴾ أَيْ جِنْسَهُ الْمَنْعُوتَ بِمَا ذُكِرَ ﴿تَشَابَهَ عَلَيْنَا﴾ لِكَثْرَتِهِ فَلَمْ نَهْتَدِ إِلَى الْمَقْصُودَةِ ﴿وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾﴾ إِلَيْهَا، فِي الْحَدِيثِ "لَوْ لَمْ يَسْتَثْنُوا لَمَا بُيِّنَتْ لَهُمْ آخِرَ الْأَبَدِ" ﴿قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ﴾ غَيْرُ مُذَلَّلَةٍ بِالْعَمَلِ ﴿تُثِيرُ الْأَرْضَ﴾ تَقْلِبُهَا لِلزِّرَاعَةِ، وَالْجُمْلَةُ صِفَةُ ذَلُولٌ دَاخِلَةٌ فِي النَّفْيِ ﴿وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ﴾ الْأَرْضَ الْمُهَيَّأَةَ لِلزِّرَاعَةِ ﴿مُسَلَّمَةٌ﴾ مِنَ الْعُيُوبِ وَآثَارِ الْعَمَلِ ﴿لَا شِيَةَ﴾ لَوْنَ ﴿فِيهَا﴾ غَيْرُ لَوْنِهَا ﴿قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ﴾ نَطَقْتَ بِالْبَيَانِ التَّامِّ فَطَلَبُوهَا فَوَجَدُوهَا عِنْدَ الْفَتَى الْبَارِّ بِأُمِّهِ فَاشْتَرَوْهَا بِمِلْءِ مَسْكِهَا ذَهَبًا ﴿فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾﴾ لِغَلَاءِ ثَمَنِهَا وَفِي الْحَدِيثِ: "لَوْ ذَبَحُوا أَيَّ بَقَرَةٍ كَانَتْ لَأَجْزَأَتْهُمْ وَلَكِنْ شَدَّدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ فَشَدَّدَ اللهُ عَلَيْهِمْ" ﴿وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الدَّالِ أَيْ تَخَاصَمْتُمْ وَتَدَافَعْتُمْ ﴿فِيهَا وَاللهُ مُخْرِجٌ﴾ مُظْهِرٌ ﴿مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾﴾ مِنْ أَمْرِهَا، وَهٰذَا اعْتِرَاضٌ وَهُوَ أَوَّلُ الْقِصَّةِ ﴿فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ﴾ أَيِ الْقَتِيلَ ﴿بِبَعْضِهَا﴾ فَضُرِبَ بِلِسَانِهَا أَوْ عَجْبِ ذَنَبِهَا فَحَيِيَ وَقَالَ "قَتَلَنِي فُلَانٌ وَفُلَانٌ" لِابْنَيْ عَمِّهِ وَمَاتَ فَحُرِمَا الْمِيرَاثَ وَقُتِلَا، قَالَ تَعَالَى: ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْإِحْيَاءِ ﴿يُحْيِي اللهُ الْمَوْتٰى وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ﴾ دَلَائِلَ قُدْرَتِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾﴾ تَتَدَبَّرُونَ فَتَعْلَمُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى إِحْيَاءِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ قَادِرٌ عَلَى إِحْيَاءِ نُفُوسٍ كَثِيرَةٍ فَتُؤْمِنُونَ ﴿ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ أَيُّهَا الْيَهُودُ صَلُبَتْ عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنْ إِحْيَاءِ الْقَتِيلِ وَمَا قَبْلَهُ مِنَ الْآيَاتِ ﴿فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ﴾ فِي الْقَسْوَةِ ﴿أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً﴾ مِنْهَا ﴿وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الشِّينِ ﴿فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ﴾ يَنْزِلُ مِنْ عُلُوٍّ إِلَى أَسْفَلَ ﴿مِنْ خَشْيَةِ اللهِ﴾ وَقُلُوبُكُمْ لَا تَتَأَثَّرُ وَلَا تَلِينُ وَلَا تَخْشَعُ ﴿وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾﴾ وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُكُمْ لِوَقْتِكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿أَفَتَطْمَعُونَ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿أَنْ يُؤْمِنُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ﴾ طَائِفَةٌ ﴿مِنْهُمْ﴾ أَحْبَارِهِمْ ﴿يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللهِ﴾ فِي التَّوْرَاةِ ﴿ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ﴾ يُغَيِّرُونَهُ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ﴾ فَهِمُوهُ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾﴾ أَنَّهُمْ مُفْتَرُونَ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ أَيْ لَا تَطْمَعُوا فَلَهُمْ سَابِقَةٌ بِالْكُفْرِ ﴿وَإِذَا لَقُوا﴾ أَيْ مُنَافِقُو الْيَهُودِ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا قَالُوا اٰمَنَّا﴾ بِأَنَّ مُحَمَّدًا نَبِيٌّ وَهُوَ الْمُبَشَّرُ بِهِ فِي كِتَابِنَا ﴿وَإِذَا خَلَا﴾ رَجَعَ ﴿بَعْضُهُمْ إِلٰى بَعْضٍ قَالُوا﴾ أَيْ رُؤَسَاؤُهُمُ الَّذِينَ لَمْ يُنَافِقُوا لِمَنْ نَافَقَ ﴿أَتُحَدِّثُونَهُمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِمَا فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمْ﴾ أَيْ عَرَّفَكُمْ فِي التَّوْرَاةِ مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ ﴿لِيُحَاجُّوكُمْ﴾ لِيُخَاصِمُوكُمْ وَاللَّامُ لِلصَّيْرُورَةِ ﴿بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ وَيُقِيمُوا عَلَيْكُمُ الْحُجَّةَ فِي تَرْكِ اتِّبَاعِهِ مَعَ عِلْمِكُمْ بِصِدْقِهِ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾﴾ أَنَّهُمْ يُحَاجُّونَكُمْ إِذَا حَدَّثْتُمُوهُمْ فَتَنْتَهُوا

TÜRKÇE ANLAMI

70- **Dediler ki: "Rabbine dua et, bize açıkça bildirsin o nedir?** Çalışmayıp, otlayan mı? Yoksa çalışan mı? **Şüphe yok ki** zikredilen vasıflardaki **o sığır**ın cinsinden sığır çok olduğundan **bize benzer geldi** bundan dolayı istenilene ulaşamadık. **Ve şüphesiz ki -eğer Allah dilerse- biz elbette** ona **ulaşmışlar oluruz."** Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: *"Şayet (eğer Allah dilerse şeklinde) istisna yapmamış olsalardı başka bir sığır onlara ebedi olarak açıklanmazdı"*

71- **Dedi ki: "O buyuruyor ki, o muhakkak bir sığırdır ki** çalışarak **boyunduruğa alınmamıştır. Ne tarla sürmüş,**[1] ziraat için onu ters yüz etmemiş, **ne de ekini,** ziraat için ayrılmış toprağı **sulamamıştır.** Bütün kusurlardan ve de çalışma izlerinden **sâlîmdir. Onda** kendi renginden başka **hiç alacalık,** (diğer başka bir) renk **yoktur" Dediler ki: "İşte şimdi hakikatı getirdin,** onu tam olarak açıkladın. İneği aradılar ve de annesine karşı iyi olan bir gencin yanında buldular. Sonra da derisi dolusu altın karşılığında satın alıp, **Onu hemen boğazladılar." Halbuki** çok pahalı olduğundan **(bunu) yapmağa asla yaklaşmıyorlardı.** Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: *"Şayet herhangi bir sığır kesmiş olsalardı, (emri)yerine getirmiş olacaklardı. Ama bu işi kendilerine zorlaştırdıkça, Allah daonlara zorlaştırdı"*

72- **Ve yine hatırlayınız ki, siz bir şahsı öldürmüştünüz, sonra bunda birbirinizle çekişmiştiniz**[2] yani tartışmış ve de atışmıştınız. **Allah ise** o kişinin ölümü ile ilgili **sizin gizlediğiniz şeyi** ortaya **çıkarıcıdır.**[3] Kıssanın başlangıcı burasıdır (bu ayettir).

73- **Dedik ki, "Onun bazı parçasını ona** yani öldürülen kişiye **vurunuz."** hayvanın dili ya da kuyruk sokumuyla vurulunca o kişi dirildi ve de -amcasının iki oğlunu kastederek- "beni filan ve de filan öldürdü" deyip, öldü. Bunun üzerine bu kişiler öldürülüp, ölenin mirasından da mahrum bırakıldılar. **Böyle** diriltmeyle **Allah ölüleri diriltir ve düşünesiniz** tefekkür edip, tek bir kişiye can vermeye gücü yetenin çok kişilere de can vermeye gücünün yeteceğini anlayıp, inanasınız **diye size âyetlerini** kudretinin delillerini **gösterir.**

---

[1] Bu cümle "ذَلُولٌ"ün sıfatı olup, nefye dahildir.

[2] Burada; kelimenin aslındaki te, dal harfine idgam edilmiştir.

[3] "Allah ise..." şeklinde başlayan cümle (önceki فَذَبَحُوهَا ayeti ile sonrasında gelen فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ ayeti arasına girmiş bir) itiraz cümlesidir.

74- **Sonra** Ey Yahudiler! **Onun,** zikri geçen ölen kişinin diriltilmesi ve öncesindeki mucizelerin **ardından kalpleriniz katılaştı. O kalpler** katılıkta **taşlar gibidir. Veya katılıkta** onlardan **daha şiddetlidir. Ve şüphesiz taşlardan öylesi vardır ki ondan ırmaklar kaynar. Ve yine şüphe yok taşlardan öylesi vardır ki yarılır da,[1] kendisinden su çıkar. Ve yine şüphe yok, taşlardan öylesi vardır ki** sizin kalpleriniz tesirlenmez, yumuşamaz ve boyun eğmezken **Allah korkusundan** yukarıdan aşağı **düşüverir. Allah ise sizin yaptıklarınızdan[2] asla gâfil değildir** Sadece sizi belirlenmiş olan vaktinize kadar erteler.

75- Ey iman edenler! **Artık onların** Yahudilerin **size imân edip inanacaklarını ümit eder misiniz?[3]** Onların küfürde bir geçmişleri vardır. Onun için hiç ümidiniz olmasın!. **Onlardan,** bilginlerinden **muhakkak bir gürûh** bir taife **vardır ki** Tevrat'taki **Allah'ın kelâmını işitirler de O'nu akıl ettikten** anladıktan **sonra tahrif etmeye** değiştirmeye **kalkışırlar. Halbuki onlar** iftira edici olduklarını **bilirler.**

76- **Onlar,** yani Yahudi Münafıklar **mü'minlerle karşılaştıklarında, "Biz de** Muhammed'in peygamber olduğuna ve kitabımızda müjdelenen kişi olduğuna **imân ettik," derler. Ve bunların bazıları diğer bazıları ile tenha kalınca da** onlara dönünce de münafıklık etmeyen reisleri münafıklık edenlere **derler ki: "Allah'ın size açtığını** Tevrat'ta size öğrettiği Muhammed'in vasıflarını **onlara** yani müminlere **haber verir misiniz, ki onunla** ahirette **Rabbiniz nezdinde size karşı hüccet ikame etsinler[4]** sizinle hasımlaşsınlar ve de onun doğruluğunu bildiğiniz halde ona uymayı terk ettiğinize dair aleyhinize delil getirsinler! Kendilerine anlattığınız takdirde size karşı bunu delil edineceklerine **Sizin aklınız ermiyor mu** ki buna son veresiniz?!"

KELİME ANLAMI

70- قَالُوا **Demişlerdi ki** ادْعُ **Dua et** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Kime?) رَبَّكَ **Rabbine** يُبَيِّنْ **Açıklasın** (Kime açıklasın?) لَنَا **Bize** مَا هِيَ **O nedir?** أَسَائِمَةٌ Çalışmayıp, otlayan mı? أَمْ عَامِلَةٌ Yoksa çalışan mı? إِنَّ الْبَقَرَ **Muhakkak ki sığır** أَيْ جِنْسَهُ Yani sığır cinsi

---

[1] Burada; kelimenin aslındaki ت harfi, ش harfine idgam edilmiştir.

[2] Bir diğer kıratte alttan noktalı (ي harfi) ile ("يَعْمَلُونَ /onların yaptıklarından" şeklinde okunmuştur) Bu kıraatte hitaptan iltifat/vardır (muhatap sigasından, gaip sigasına geçilmiştir).

[3] Buradaki hemze inkar anlamındadır.

[4] Buradaki ل, sayrûret içindir.

(Öyle sığır cinsi ki) الْمَنْعُوتَ Vasıflanan (Neyle?) بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle تَشَابَهَ **Benzeşti** (Kim üzerine?) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** (Niçin benzeşti?) لِكَثْرَتِهِ Çokluğundan dolayı فَلَمْ نَهْتَدِ Bundan sebep ulaşamadık (Neye?) إِلَى الْمَقْصُودَةِ İstenilene وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** إِنْ شَآءَ **Şayet dilerse** (Kim?) اللهُ **Allah** (Neyiz?) لَمُهْتَدُونَ **Elbette varırız** (Neye?) إِلَيْهَا O sığıra فِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle vardır لَوْ لَمْ يَسْتَثْنُوا "Şayet istisna etmeselerdi (şayet Allah dilerse demeselerdi...) لَمَا بُيِّنَتْ Açıklanmazdı (Kime?) لَهُمْ Onlara (Ne vakte kadar?) آخِرَ الْأَبَدِ Sonsuza dek

71- قَالَ **Demişti ki** إِنَّهُ **Muhakkak ki o** يَقُولُ **Diyor ki** إِنَّهَا **Elbette o** (Nedir?) بَقَرَةٌ **Bir sığırdır** (Öyle sığır ki) لَا ذَلُولٌ **Boyunduruğa alınmamış** غَيْرُ مُذَلَّلَةٍ Ezilmemiş (Neyle?) بِالْعَمَلِ Çalışmayla (Öyle boyunduruğa alınmamış ki) تُثِيرُ **Sürerek** (Neyi?) الْأَرْضَ **Toprağı** تَقْلِبُهَا Onu ters-yüz ediyor (Niçin?) لِلزِّرَاعَةِ Ekim için وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) صِفَةُ ذَلُولٍ "Zelül" kelimesinin sıfatıdır (Daha nedir?) دَاخِلَةٌ Dahildir (Nereye?) فِي النَّفْيِ Nefyin içine (Daha?) وَلَا تَسْقِي **Ve sulamıyor da** (Neyi?) الْحَرْثَ الْأَرْضَ **Ekini,** toprağı (Öyle toprak ki) الْمُهَيَّأَةَ Hazırlanmış (Ne için?) لِلزِّرَاعَةِ Ziraat için (**Yine öyle sığır ki**) مُسَلَّمَةٌ **Kusursuz/Kurtulmuş** (Neden?) مِنَ الْعُيُوبِ Ayıplardan (Daha?) وَآثَارِ الْعَمَلِ Ve çalışma izlerinden (**Yine öyle sığır ki**) لَا شِيَةَ لَوْنَ **Leke/alaca** Renk **yok** (Nerede?) فِيهَا **Onda** غَيْرُ لَوْنِهَا Kendi renginden başka قَالُوا **Demişlerdi ki** الْآنَ **İşte şimdi** جِئْتَ **Getirdin** (Neyi?) بِالْحَقِّ **Hakikati** نَطَقْتَ Konuştun (Neyle?) بِالْبَيَانِ التَّامِّ Tam beyan ile فَطَلَبُوهَا Onu aradılar فَوَجَدُوهَا Ve de buldular (Nerede?) عِنْدَ الْفَتَى Bir gencin yanında (Öyle genç ki) الْبَارِّ İyi olan (Kime karşı?) بِأُمِّهِ Anasına فَاشْتَرَوْهَا O sığırı satın aldılar (Neye karşılık?) بِمِلْءِ مَسْكِهَا ذَهَبًا Derisi dolu altına karşılık فَذَبَحُوهَا **Hemen onu boğazladılar** وَمَا كَادُوا **Ve az daha olmuyorlardı** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** (Niçin az daha yapar olmuyorlardı?) لِغَلَاءِ ثَمَنِهَا Fiyatı pahalı olduğu için وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste rivayet edilmiştir ki لَوْ ذَبَحُوا "Şayet kesselerdi (Neyi?) أَيَّ بَقَرَةٍ كَانَتْ Hangi sığır olursa olsun لَأَجْزَأَتْهُمْ Onlardan kabul edilirdi وَلَكِنْ Şu kadarı var ki شَدَّدُوا Zorlaştırdılar (Kim üzerine?) عَلَى أَنْفُسِهِمْ Kendileri üzerine فَشَدَّدَ Bundan sebep de zorlaştırdı (Kim?) اللهُ Allah (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine

72- وَإِذْ **Ve o vakit ki** قَتَلْتُمْ **Öldürmüştünüz** (Neyi?) نَفْسًا **Bir canı** فَادَّارَءْتُمْ **Ve de çekişmiştiniz** فِيهِ Burada vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te'nin idgamı (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye?) فِي الدَّالِ Dal'a أَيْ تَخَاصَمْتُمْ Yani tartışmıştınız وَتَدَافَعْتُمْ Ve atışmıştınız (Ne hususta?) فِيهَا **Onda** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) مُخْرِجٌ **Çıkartıcıdır** مُظْهِرٌ Ortaya çıkarıcıdır (Neyi?) مَا **O şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْتُمُونَ **Gizliyorsunuz** (O gizlediğiniz şey de nedendir?) مِنْ أَمْرِهَا O canın durumundan وَهٰذَا Bu cümle (Nedir?) اِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziyedir وَهُوَ أَوَّلُ الْقِصَّةِ Ve de bu ayet kıssanın başlangıcıdır.

73- فَقُلْنَا **Bunun üzerine demiştik ki:** اضْرِبُوهُ **Ona vurun!** أَيِ الْقَتِيلَ Yani ölüye (Neyle?) بِبَعْضِهَا **Onun bir parçasıyla** فَضُرِبَ Vuruldu (Neyle?) بِلِسَانِهَا Onun diliyle أَوْ عَجْبِ ذَنَبِهَا Ya da kuyruk sokumuyla فَحَيَّ Bunun üzerine canlandı وَقَالَ Ve dedi ki قَتَلَنِي Beni öldürdü (Kim?) فُلَانٌ وَفُلَانٌ Filanca ve filanca (Kim için böyle dedi?) لِابْنَيْ عَمِّهِ Amcasının iki oğlu için وَمَاتَ Sonra da öldü فَحُرِمَا Bunun üzerine mahrum bırakıldılar (Neden?) الْمِيرَاثَ Mirastan وَقُتِلَا Ve de öldürüldüler قَالَ تَعَالَى: Allah teala dedi ki كَذٰلِكَ الْإِحْيَاءِ **İşte böyle** diriltmeyle يُحْيِي **Diriltir** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kimi?) الْمَوْتٰى **Ölüleri** (Daha?) وَيُرِيكُمْ **Ve size gösterir** (Neyi?) اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** دَلَائِلَ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerini لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَعْقِلُونَ **Akledesiniz** تَتَدَبَّرُونَ Düşünesiniz فَتَعْلَمُونَ Ve de bilesiniz ki أَنَّ الْقَادِرَ Muhakkak ki gücü yeten (Ne üzerine?) عَلٰى إِحْيَاءِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ Bir canı diriltmeye قَادِرٌ Gücü yeter عَلٰى إِحْيَاءِ نُفُوسٍ كَثِيرَةٍ Bir çok canı da diriltmeye فَتُؤْمِنُونَ Böylece iman edersiniz

74- ثُمَّ قَسَتْ **Sonra katılaştı** (Ne?) قُلُوبُكُمْ **Sizin kalpleriniz** أَيُّهَا الْيَهُودُ Ey Yahudiler! صَلُبَتْ Katı oldu (Neden?) عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ Hakkı kabulden (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** الْمَذْكُورِ مِنْ إِحْيَاءِ الْقَتِيلِ Zikredilen öldürülmüş kişiyi diriltmeden sonra (Daha neden sonra?) وَمَا قَبْلَهُ مِنَ الْاٰيَاتِ Ve öncesindeki ayetlerden فَهِيَ **Onlar** (Ne gibidir?) كَالْحِجَارَةِ **Taşlar gibidir** (Nerede?) فِي الْقَسْوَةِ Sertlikte أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً **Ya da daha sert** (Neden?) مِنْهَا O taşlardan وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ **Muhakkak ki taşlardan vardır** لَمَا **Elbette öyle taş ki** يَتَفَجَّرُ **Fışkırır** (Neden?) مِنْهُ **Ondan** (Ne?) الْأَنْهَارُ **Nehirler** وَإِنَّ مِنْهَا **Ve muhakkak ki onlardan vardır** لَمَا **Elbette öyle taş ki** يَشَّقَّقُ **Çatlar/yarılır da** فِيهِ Burada vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te'nin idgam edilmesi

(Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye?) فِي الشِّينِ Şin harfine فَيَخْرُجُ **Çıkar** (Neden?) مِنْهُ **Ondan** (Ne?) الْمَاءُ **Su** وَإِنَّ مِنْهَا **Muhakkak ki onlardan vardır** لَمَا **Öyle taş ki** يَهْبِطُ **Yuvarlanıyor** يَنْزِلُ Düşüyor (Nereden?) مِنْ عُلُوٍّ Yüksekten (Nereye?) إِلَى أَسْفَلَ Aşağıya (Neden düşüyor?) مِنْ خَشْيَةِ اللهِ **Allah korkusundan** وَقُلُوبُكُمْ Halbuki sizin kalpleriniz لَا تَتَأَثَّرُ Tesirlenmiyor (Daha?) وَلَا تَلِينُ Ve yumuşamıyor وَلَا تَخْشَعُ Ve de boyun eğmiyor وَمَا اللهُ **Allah değildir** بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُكُمْ Ve ancak sizi erteliyor (Neye?) لِوَقْتِكُمْ Sizin vaktinize وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Neyle?) بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı ile (ya'melûn şeklinde ya ile) وَفِيهِ (Bu kıraate göre) ayette vardır (Ne?) اِلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş (Neden?) عَنِ الْخِطَابِ Hitaptan/muhatap sigasından (gaip sigasına)

75- أَفَتَطْمَعُونَ **Umut ediyor musunuz?** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey iman edenler (Neyi?) أَنْ يُؤْمِنُوا **İnanmalarını** أَيِ الْيَهُودُ Yahudilerin inanmalarını (Kime?) لَكُمْ **Size** وَقَدْ كَانَ **Halbuki idi** (Ne?) فَرِيقٌ طَائِفَةٌ **Bir fırka,** bir taife (Öyle fırka ki) مِنْهُمْ **Onlardan** أَحْبَارِهِمْ Onların bilginlerinden (Onlardan bir fırka ne idi?) يَسْمَعُونَ **İşitiyorlardı** (Neyi?) كَلَامَ اللهِ **Allah'ın kelamını** (Neredeki kelamı?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ **Sonra da onu tahrif ediyorlardı** يُغَيِّرُونَهُ Onu değiştiriyorlardı (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ **Onu akılları aldıktan sonra** فَهِمُوهُ Onu anladıktan sonra وَهُمْ يَعْلَمُونَ **Halbuki onlar biliyorlar** أَنَّهُمْ Ki onlar (Nedir?) مُفْتَرُونَ İftira edicidirler وَالْهَمْزَةُ (Cümlenin başındaki) hemze/soru (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir أَيْ لَا تَطْمَعُوا Yani ummayın فَلَهُمْ Zira onlar için vardır (Ne?) سَابِقَةٌ Bir Sabıka/Geçmiş (Nerede?) بِالْكُفْرِ Küfürde

76- وَإِذَا لَقُوا **Ve karşılaştıklarında** أَيْ مُنَافِقُو الْيَهُودِ Yani Yahudi Münafıklar (Kimle karşılaştıklarında?) الَّذِينَ **O kimselerle ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** قَالُوا **Derler** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** بِأَنَّ مُحَمَّدًا Şöyle ki; elbette Muhammed (Nedir?) نَبِيٌّ Peygamberdir وَهُوَ O (Nedir?) الْمُبَشَّرُ Müjdelenendir (Neyle?) بِهِ Kendisiyle (Nerede?) فِي كِتَابِنَا Bizim kitabımızda وَإِذَا خَلَا **Ve baş başa kaldığında** رَجَعَ Döndüğünde (Kim?) بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** (Kimle?) إِلَى بَعْضٍ **Bazısıyla** قَالُوا **Derler** أَيْ رُؤَسَاؤُهُمْ Yani onların başları (Öyle başları ki) الَّذِينَ لَمْ يُنَافِقُوا Münafıklık yapmayanlar (Kime derler?) لِمَنْ نَافَقَ Münafıklık yapanlara أَتُحَدِّثُونَهُمْ **Onlarla konuşuyor musunuz?** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani müminlerle

(Neyi konuşuyor musunuz?) بِمَا **O şeyi ki** فَتَحَ **Açtı** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَيْ عَرَّفَكُمْ Yani size öğretti (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta (O bildirdiği şeyler de nedendir?) مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ Hz. Muhammed'in sıfatı (**Niçin açıyor musunuz?**) لِيُحَآجُّوكُمْ **Size karşı delil getirmeleri için** لِيُخَاصِمُوكُمْ Sizinle hasmane tartışmaları için وَاللَّامُ Buradaki lam (Nedir?) لِلصَّيْرُورَةِ Sayruret anlamındadır (**Neyle delil** getirmeleri?) بِهِ **Onunla** (Kimin yanında?) عِنْدَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin yanında** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette (Daha niçin açıyor musunuz?) وَيُقِيمُوا Ve getirmeleri için (Kim aleyhine?) عَلَيْكُمْ Sizin aleyhinize (Neyi?) الْحُجَّةَ Delili (Ne hususta?) فِي تَرْكِ اتِّبَاعِهِ Ona tabi olmayı terk etmede مَعَ عِلْمِكُمْ Bilmenize rağmen (Neyi?) بِصِدْقِهِ Onun doğruluğunu اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala düşünemiyor musunuz?** أَنَّهُمْ Ki onlar يُحَاجُّونَكُمْ Size karşı delil getirir (Ne vakit?) إذَا حَدَّثْتُمُوهُمْ Onlarla konuştuğunuzda (Hala düşünmüyor musunuz ki) فَتَنْتَهُوا Son veresiniz.

قَالَ تَعَالَى: ﴿أَوَلَا يَعْلَمُونَ﴾ الاسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْوَاوُ الدَّاخِلُ عَلَيْهَا لِلْعَطْفِ ﴿أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾﴾ مَا يُخْفُونَ وَمَا يُظْهِرُونَ مِنْ ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ فَيَرْعَوُوا عَنْ ذٰلِكَ ﴿وَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿أُمِّيُّونَ﴾ عَوَامٌّ ﴿لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿أَمَانِيَّ﴾ أَكَاذِيبَ تَلَقَّوْهَا مِنْ رُؤَسَائِهِمْ فَاعْتَمَدُوهَا ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ﴾ فِي جَحْدِ نُبُوَّةِ النَّبِيِّ وَغَيْرِهِ مِمَّا يَخْتَلِقُونَهُ ﴿إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾﴾ ظَنًّا وَلَا عِلْمَ لَهُمْ ﴿فَوَيْلٌ﴾ شِدَّةُ عَذَابٍ ﴿لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ مُخْتَلَقًا مِنْ عِنْدِهِمْ ﴿ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا وَهُمُ الْيَهُودُ غَيَّرُوا صِفَةَ النَّبِيِّ فِي التَّوْرَاةِ وَآيَةَ الرَّجْمِ وَغَيْرَهُمَا وَكَتَبُوهَا عَلَى خِلَافِ مَا أُنْزِلَ ﴿فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ﴾ مِنَ الْمُخْتَلَقِ ﴿وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾﴾ مِنَ الرِّشَا ﴿وَقَالُوا﴾ لَمَّا وَعَدَهُمُ النَّبِيُّ النَّارَ ﴿لَنْ تَمَسَّنَا﴾ تُصِيبَنَا ﴿النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً﴾ قَلِيلَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا مُدَّةَ عِبَادَةِ آبَائِهِمُ الْعِجْلَ ثُمَّ تَزُولُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿أَتَّخَذْتُمْ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ هَمْزَةُ الْوَصْلِ اسْتِغْنَاءً بِهَمْزَةِ الاسْتِفْهَامِ ﴿عِنْدَ اللهِ عَهْدًا﴾ مِيثَاقًا مِنْهُ بِذٰلِكَ ﴿فَلَنْ يُخْلِفَ اللهُ عَهْدَهُ﴾ بِهِ، لَا ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿تَقُولُونَ عَلَى اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿بَلَى﴾ تَمَسُّكُمْ وَتَخْلُدُونَ فِيهَا ﴿مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً﴾ شِرْكًا ﴿وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ﴾ بِالْإِفْرَادِ وَالْجَمْعِ أَيِ اسْتَوْلَتْ عَلَيْهِ وَأَحْدَقَتْ بِهِ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ بِأَنْ مَاتَ مُشْرِكًا ﴿فَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾﴾ رُوعِيَ فِيهِ مَعْنَى مَنْ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ فِي التَّوْرَاةِ وَقُلْنَا ﴿لَا تَعْبُدُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿إِلَّا اللهَ﴾ خَبَرٌ بِمَعْنَى النَّهْيِ وَقُرِئَ: لَا تَعْبُدُوا ﴿وَ﴾ أَحْسِنُوا ﴿بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ بِرًّا ﴿وَذِي الْقُرْبَى﴾ الْقَرَابَةِ عَطْفٌ عَلَى الْوَالِدَيْنِ ﴿وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ﴾ قَوْلًا ﴿حَسَنًا﴾ مِنَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالصِّدْقِ فِي شَأْنِ مُحَمَّدٍ وَالرِّفْقِ بِهِمْ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِ السِّينِ مَصْدَرٌ وُصِفَ بِهِ مُبَالَغَةً ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ﴾ فَقَبِلْتُمْ ذٰلِكَ ﴿ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ﴾ أَعْرَضْتُمْ عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ، فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ وَالْمُرَادُ آبَاؤُهُمْ ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾﴾ عَنْهُ كَآبَائِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

77- **Şüphesiz Allah'ın, onların** Hz. Peygamberin sıfatı ile ilgili ve de başka şeylerle ilgili **sakladıklarını da** gizlediklerini de**, izhar eylediklerini de** açığa vurduklarını da **bildiğini bilmiyorlar mı ki**[1] bu tutumlarından vazgeçsinler.

---

[1] İstifham takrir içindir. (Takrir, muhatabı, kendince sabit bir şeye -biraz da kınayarak- kabul ve itirafa sevketmektir) İstifhamın dahil olduğu و harfi ise atıf içindir.

78- **Ve onlardan** yani Yahudilerden **bazıları da ümmîdirler** avam halktandır **Kitab'ı** Tevrat'ı **bilmezler. Ancak** lakin **birtakım kuruntuları** önderlerinden alıp, itimat ettikleri bir takım yalanları **bilirler. Ve onlar**[1] Hz. Peygamberin peygamberliğini inkarda ve de uydurdukları başka konularda **yalnız** kendilerinde kesin bir bilgi olmaksızın **zanneder** dururlar.

79- **Şimdi veyl!** Şiddetli azap! **o kimselere ki, kitabı elleriyle yazarlar** yani kendilerinden uydururlar **da sonra bununla** dünyadan **az bir karşılık satın almak için, "Bu Allah tarafındandır" derler**. Bunlar, Tevrat'taki Hz. Peygamberin sıfatını, Recm ayetini ve daha başka ayetleri de indirildiklerine aykırı olarak değiştirip onları (elleriyle) yazan Yahudilerdir. **Artık veyl onlara, o ellerinin yazmış olduğu** uydurulmuş **şeylerden dolayı. Ve veyl onlara o kazanmış oldukları şeylerden** rüşvetlerden **dolayı!**

80- **Ve** Hz. Peygamber onları ateşle tehdit ettiğinde: **"Bizlere** babalarının buzağıya tapma müddetleri olan **birkaç,** kırk kadar **sayılı** az **günden, başka cehennem ateşi temas etmeyecek** dokunmayacaktır Sonra da bu azap kalkacaktır **dediler.** Ey Muhammed! Onlara **de ki: "Siz Allah'ın huzurunda bir ahid mi** kendisinden buna dair bir söz mü **aldınız**[2]**? Elbette Allah** buna dair **sözünden dönmez** Hayır! (Böyle bir söz yok!) **Yoksa** bilakis **bilmeyeceğiniz bir şeyi Allah'a isnad edip söylüyor** musunuz."

81- **Hayır!** Size ateş dokunacak ve de orada ebedi kalacaksınız. **Her kim bir kötülük** şirk **işler, günahı**[3] **da kendisini kuşatırsa,** yani müşrik olarak ölmek suretiyle günahı kendisini istila eder ve de onu dört bir yandan çevrelerse **işte onlar**[4] **ateş halkıdır. Onlar o ateşte ebedî kalacak kimselerdir.**

82- **İmân edenler ve sâlih amellerde bulunanlar ise işte onlar cennet halkıdır. Onlar cennette ebedi kalıcıdırlar.**

83- **Ve** yâd et! **O vakit ki, Biz İsrail oğullarından** Tevrat'ta **Yalnızca Allah'a**[5] **kulluk edeceksiniz,**[6] **ana-babaya, yakın akrabaya,**[7] **yetimlere,**

---

[1] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

[2] Bu kelimeden -istifham hemzesiyle yetinilerek- vasıl hemzesi hazfedilmiştir.

[3] Hem müfret, hem de cemi olarak okunur.

[4] Burada ("hüm" şeklinde zamir çoğul getirilerek) "men" kelimesinin manası gözetilmiştir.

[5] Nehiy anlamında haberdir.

[6] Lâ ta'budûne şeklinde ت ile ve de la ya'budûne şeklinde ي ile de okundu. Ayrıca bir kıraatte de lâ ta'budû / "İbadet etmeyin!" şeklinde okundu.

[7] Bu kelime elvâlideyn kelimesine atıftır.

yoksullara ihsan iyilik **edeceksiniz. İnsanlara** iyiliği emretmek, kötülüğü nehyetmek; Hz. Muhammed'in durumu hakkında doğrulukla ve de insanlara yumuşak davranmak suretiyle **güzel**[1] güzel **konuşun, namazı kılın, zekatı verin" diye söz almıştık** Siz de bunu kabul etmiştiniz. **Sonra siz** -burada kastedilen onların babalarıdır- **içinizden pek azınız hariç** ahde vefa göstermekten **kaçındınız**[2] yüz çevirdiniz **ve siz hâlâ** babalarınız gibi o ahde vefadan **yüz çeviren kimselersiniz.**

KELİME ANLAMI

77- قَالَ تَعَالَى: Dedi ki Allah teala أَوَلَا يَعْلَمُونَ **Ya bilmezler mi ki?** الاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham (Nedir?) لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir (Bilirler demektir) وَالْوَاوُ Vav ise (Öyle vav ki) الدَّاخِلُ (İstifhamın) dahil olduğu (Ne üzerine?) عَلَيْهَا Vav üzerine (Ne içindir?) لِلْعَطْفِ Atıf içindir أَنَّ اللّٰهَ **Elbette Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** يُسِرُّونَ **Gizliyorlar** (Daha?) وَمَا **Ve o şeyi ki** يُعْلِنُونَ **İlan ediyorlar** مَا يُخْفُونَ Sakladıkları şeyleri (Daha?) وَمَا يُظْهِرُونَ Ve izhar ettikleri şeyleri (Bu şeyler de nedendir?) مِنْ ذٰلِكَ Bu konudan (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve diğer konulardan فَيَرْعَوُوا Böylece pişmanlık duyup-vazgeçsinler (Neden?) عَنْ ذٰلِكَ Bundan

78- وَمِنْهُمْ **Onlardan bazılarıdır** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudilerden (Kim?) أُمِّيُّونَ **Ümmiler** عَوَامٌّ Avam halk (Öyle ümmiler ki) لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı,** (Ondan bedel?) التَّوْرَاةَ Tevratı إِلَّا لٰكِنْ أَمَانِيَّ **Ancak,** lakin **kuruntuları (bilirler)** (Ondan bedel) أَكَاذِيبَ Yalanları (Öyle yalanlar ki) تَلَقَّوْهَا Onları aldılar (Kimden?) مِنْ رُؤَسَائِهِمْ Başlarından فَاعْتَمَدُوهَا Ve de o yalanlara itimat ettiler وَإِنْ مَا هُمْ **Ve onlar olmadı** -buradaki in, mâ anlamındadır- (Ne konuda?) فِي جَحْدِ نُبُوَّةِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin nübüvvetini inkar konusunda (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerde (O diğer şeyler de nedendir?) مِمَّا يَخْتَلِقُونَهُ Uydurdukları şeylerden إِلَّا يَظُنُّونَ **Ancak zannediyorlar** ظَنًّا Zannetmekle وَلَا عِلْمَ Ve ilim yoktur (Kim için?) لَهُمْ Onlar için

79- فَوَيْلٌ **Veyl olsun** شِدَّةُ عَذَابٍ Şiddetli azap olsun (Kime?) لِلَّذِينَ **O kimselere ki** يَكْتُبُونَ **Yazıyorlar** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Neyle?) بِأَيْدِيهِمْ **Elleriyle** أَيْ مُخْتَلَقًا Yani uydurma olarak (Kim tarafından?) مِنْ عِنْدِهِمْ Kendileri tarafından ثُمَّ يَقُولُونَ **Sonra da diyorlar ki**

---

[1] Bir kıraatte ise kendisiyle mübalağa için vasıflanmış mastar olarak hâ'nın zammesi, sin'in sükunuyla okundu.
[2] Burada gaip sigadan (muhatap sigaya) dönülmüştür.

هٰذَا **Bu** (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah tarafındandır** (Niçin elleriyle yazdıklarının Allah'tan olduğunu söylüyorlar?) لِيَشْتَرُوا **Satın almak için** (Neyle?) بِهِ **Bununla** (Neyi?) ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir değeri** (Öyle az değer ki) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan وَهُمْ Onlar (Nedir?) الْيَهُودُ Yahudilerdir غَيَّرُوا Değiştirdiler (Neyi?) صِفَةَ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin sıfatını (Neredeki sıfatını?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki (Daha neyi değiştirdiler?) وَآيَةَ الرَّجْمِ Ve Recm ayetini (Daha neyi?) وَغَيْرَهُمَا Ve diğerlerini (Daha ne yaptılar?) وَكَتَبُوهَا Ve onu yazdılar (Nasıl?) عَلَى خِلَافِ مَا أُنْزِلَ İndirilene aykırı olarak فَوَيْلٌ **Veyl olsun** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki** كَتَبَتْ **Yazdı** (Ne?) أَيْدِيهِمْ **Onların elleri** (O yazdıkları şey de nedendir?) مِنَ الْمُخْتَلَقِ Uydurmalardan (Daha?) وَوَيْلٌ **Ve veyl olsun** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki** يَكْسِبُونَ **Kazanıyorlar** (O kazandıkları şey de nedendir?) مِنَ الرِّشَا Rüşvetler

80- وَقَالُوا **Ve dediler ki** (Ne vakit?) لَمَّا وَعَدَهُمْ Ne zaman ki onlara vaat etti (Kim?) النَّبِيُّ Hz.Peygamber (Neyi vaat etti?) النَّارَ Ateşi (Ne dediler?) لَنْ تَمَسَّنَا **Dokunmayacak bize** تُصِيبَنَا İsabet etmeyecek (Ne?) النَّارُ **Ateş** إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً **Ancak sayılı birkaç gün hariç!** قَلِيلَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا Kırk gün kadar az مُدَّةَ عِبَادَةِ آبَائِهِمْ Babalarının ibadeti müddetince (Neye ibadeti?) الْعِجْلَ Buzağıya ثُمَّ تَزُولُ Sonra azap kalkacaktır قُلْ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ **De ki** onlara Ey Muhammed! أَتَّخَذْتُمْ **Aldınız mı?** حُذِفَتْ Hazfedildi (Neden?) مِنْهُ Bundan (Ne?) هَمْزَةُ الْوَصْلِ Vasıl hemzesi (Niçin hazfedildi?) اسْتِغْنَاءً بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham hemzesiyle bundan ihtiyaçsız kalındığı için (Nereden aldınız mı?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katından** (Neyi aldınız mı?) عَهْدًا **Bir söz** مِيثَاقًا Bir anlaşma (Kimden?) مِنْهُ Allah'tan (Ne ile ilgili?) بِذٰلِكَ Bununla ilgili فَلَنْ يُخْلِفَ **Öyleyse caymayacaktır** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neden?) عَهْدَهُ **Sözünden** (Neye dair olan sözü?) بِهِ Buna dair. لَا Hayır böyle bir söz almadınız! أَمْ بَلْ **Yoksa,** bilakis تَقُولُونَ **Diyor musunuz?** (Kim üzerine?) عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz**

81- بَلَى **Hayır! (Öyle değil)** تَمَسُّكُمْ (Ateş) Size dokunacak وَتَخْلُدُونَ Ve temelli kalacaksınız (Nerede?) فِيهَا Orada مَنْ **O kimse ki** كَسَبَ **Kazandı** (Neyi?) سَيِّئَةً **Bir kötülük,** (O kötülükten bedel?) شِرْكًا Şirk (Daha?) وَأَحَاطَتْ **Ve kuşattı** (Kimi?) بِهِ **Onu** (Ne?) خَطِيئَتُهُ **Onun hatası** (Bu kelime...) بِالْإِفْرَادِ Müfret olarak (Daha?) وَالْجَمْعِ Ve cemi olarak (okundu) أَيْ اسْتَوْلَتْ Yani istila etti (Neyi?) عَلَيْهِ Kendisini (Daha?) وَأَحْدَقَتْ Ve çevreledi (Kimi?)

بِهِ Onu (Nereden) مِنْ كُلِّ جَانِبٍ Her taraftan (Nasıl?) بِأَنْ مَاتَ Şöyle ki öldü (Ne olduğu halde?) مُشْرِكًا Müşrik olarak فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar** رُوعِيَ Gözetildi (Nerede?) فِيهِ Burada (Ne?) مَعْنَى مَنْ Men kelimesinin manası

82- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** (Daha?) وَعَمِلُوا **Ve işlediler** (Neyi?) الصَّالِحَاتِ **İyi işleri** أُولَٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) أَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

83- وَاذْكُرْ Ve yâd et! إِذْ **O vakit ki** أَخَذْنَا **Biz almıştık** (Neyi?) مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآءِيلَ **İsrail oğullarından söz** (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta وَقُلْنَا Ve demiştik ki لَا تَعْبُدُونَ **İbadet etmeyeceksiniz** (Bu kelime...) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu) إِلَّا اللّٰهَ **Ancak Allah'a** (Bu cümle nedir?) خَبَرٌ Haberdir (Öyle haber ki) بِمَعْنَى النَّهْيِ Nehiy manası وَقُرِئَ Ve okundu: لَا تَعْبُدُوا Lâ ta'büdû şeklinde وَ أَحْسِنُوا **Ve** iyilik edin (Kime?) بِالْوَالِدَيْنِ **Anababaya** إِحْسَانًا بِرًّا **İyilik etmekle** (Daha kime?) وَذِي الْقُرْبٰى **Akrabalara da** الْقَرَابَةِ Yakınlara (Bu kelime nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى الْوَالِدَيْنِ El-vâlideyn kelimesi üzerine وَالْيَتَامٰى **Yetimlere de** (Daha?) وَالْمَسَاكِينِ **Miskinlere de** وَقُولُوا **Ve diyin:** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Ne?) قَوْلًا Bir söz ki حَسَنًا **Güzel** (Bu güzel söz de nedendir?) مِنَ الْأَمْرِ Emretmek (Neyi?) بِالْمَعْرُوفِ İyiyi (Daha?) وَالنَّهْيِ Ve nehyetmek (Neyi?) عَنِ الْمُنْكَرِ Kötüyü (Daha?) وَالصِّدْقِ Ve doğruluk (Ne hususta?) فِي شَأْنِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in durumu hakkında (Daha?) وَالرِّفْقِ Ve yumuşak olma (Kime?) بِهِمْ Onlara/insanlara وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) بِضَمِّ الْحَاءِ Hâ harfinin zammesiyle (Daha?) وَسُكُونِ السِّينِ Ve sin harfinin sükunuyla (Husnen şeklinde) (Bu durumda bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır وُصِفَ بِهِ Kendisiyle vasıflanıldı (Niçin?) مُبَالَغَةً Mübalağa için وَأَقِيمُوا **Dosdoğru kılın** (Neyi?) الصَّلٰوةَ **Namazı** (Daha?) وَآتُوا **Ve verin** (Neyi?) الزَّكٰوةَ **Zekatı** فَقَبِلْتُمْ Siz de kabul etmiştiniz (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu ثُمَّ **Sonra da** تَوَلَّيْتُمْ **Yüz çevirdiniz** أَعْرَضْتُمْ Kaçındınız (Neden?) عَنِ الْوَفَاءِ Vefadan (Neye?) بِهِ O söze فِيهِ Burada vardır (Ne?) الْتِفَاتٌ İltifat/dönüş (Neden?) عَنِ الْغَيْبَةِ Gaib sigasından (muhatap sigaya) وَالْمُرَادُ Burada kastedilen (Nedir?) آبَاؤُهُمْ Babalarıdır إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı hariç** (Öyle azı ki) مِنْكُمْ **Sizden** وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** (Nesiniz?) مُعْرِضُونَ **Yüz çeviriciler** (Neden?) عَنْهُ Bundan (Kim gibi?) كَآبَائِكُمْ Sizin babalarınız gibi

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ﴾ وَقُلْنَا ﴿لَا تَسْفِكُونَ دِمَآءَكُمْ﴾ تُرِيقُونَهَا بِقَتْلِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴿وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ﴾ لَا يُخْرِجُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا مِنْ دَارِهِ ﴿ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ﴾ قَبِلْتُمْ ذَلِكَ الْمِيثَاقَ ﴿وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ (٨٤)﴾ عَلَى أَنْفُسِكُمْ ﴿ثُمَّ أَنْتُمْ﴾ يَا ﴿هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ﴾ بِقَتْلِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴿وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَّاهَرُونَ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الظَّاءِ، وَفِي قِرَاءَةٍ [تَظَاهَرُونَ] بِالتَّخْفِيفِ عَلَى حَذْفِهَا تَتَعَاوَنُونَ ﴿عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ﴾ بِالْمَعْصِيَةِ ﴿وَالْعُدْوَانِ﴾ الظُّلْمِ ﴿وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ أَسْرَى ﴿تَفْدُوهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ: {تُفَادُوهُمْ} تُنْقِذُوهُمْ مِنَ الْأَسْرِ بِالْمَالِ أَوْ غَيْرِهِ وَهُوَ مِمَّا عُهِدَ إِلَيْهِمْ ﴿وَهُوَ﴾ أَيِ الشَّأْنُ ﴿مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ﴾ مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ وَتُخْرِجُونَ وَالْجُمْلَةُ بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ أَيْ كَمَا حُرِّمَ تَرْكُ الْفِدَاءِ، وَكَانَتْ قُرَيْظَةُ حَالَفُوا الْأَوْسَ، وَالنَّضِيرُ الْخَزْرَجَ، فَكَانَ كُلُّ فَرِيقٍ يُقَاتِلُ مَعَ حُلَفَائِهِ وَيُخَرِّبُ دِيَارَهُمْ وَيُخْرِجُهُمْ فَإِذَا أُسِرُوا فَدَوْهُمْ، وَكَانُوا إِذَا سُئِلُوا لِمَ تُقَاتِلُونَهُمْ وَتَفْدُونَهُمْ؟ قَالُوا أُمِرْنَا بِالْفِدَاءِ فَيُقَالُ فَلِمَ تُقَاتِلُونَهُمْ؟ فَيَقُولُونَ حَيَاءَ أَنْ تُسْتَذَلَّ حُلَفَاؤُنَا قَالَ تَعَالَى: ﴿أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ﴾ وَهُوَ الْفِدَاءُ ﴿وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ﴾ وَهُوَ تَرْكُ الْقَتْلِ وَالْإِخْرَاجِ وَالْمُظَاهَرَةِ ﴿فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ﴾ هَوَانٌ وَذُلٌّ ﴿فِي الْحَيَوةِ الدُّنْيَا﴾ وَقَدْ خُزُوا بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ وَنَفْيِ النَّضِيرِ إِلَى الشَّامِ وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ (٨٥)﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ﴾ بِأَنْ آثَرُوهَا عَلَيْهَا ﴿فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (٨٦)﴾ يُمْنَعُونَ مِنْهُ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ﴾ أَيْ أَتْبَعْنَاهُمْ رَسُولًا فِي إِثْرِ رَسُولٍ ﴿وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ كَإِحْيَاءِ الْمَوْتَى وَإِبْرَاءِ الْأَكْمَهِ وَالْأَبْرَصِ ﴿وَأَيَّدْنَاهُ﴾ قَوَّيْنَاهُ ﴿بِرُوحِ الْقُدُسِ﴾ مِنْ إِضَافَةِ الْمَوْصُوفِ إِلَى الصِّفَةِ أَيِ الرُّوحِ الْمُقَدَّسَةِ جِبْرِيلَ لِطَهَارَتِهِ يَسِيرُ مَعَهُ حَيْثُ سَارَ فَلَمْ تَسْتَقِيمُوا ﴿أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى﴾ تُحِبُّ ﴿أَنْفُسُكُمْ﴾ مِنَ الْحَقِّ ﴿اسْتَكْبَرْتُمْ﴾ تَكَبَّرْتُمْ عَنِ اتِّبَاعِهِ جَوَابُ كُلَّمَا وَهُوَ مَحَلُّ الِاسْتِفْهَامِ، وَالْمُرَادُ بِهِ التَّوْبِيخُ ﴿فَفَرِيقًا﴾ مِنْهُمْ ﴿كَذَّبْتُمْ﴾ كَعِيسَى ﴿وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ (٨٧)﴾ الْمُضَارِعُ لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ: أَيْ قَتَلْتُمْ زَكَرِيَّا وَيَحْيَى ﴿وَقَالُوا﴾ لِلنَّبِيِّ اسْتِهْزَاءً ﴿قُلُوبُنَا غُلْفٌ﴾ جَمْعُ أَغْلَفَ أَيْ مُغَشَّاةٌ بِأَغْطِيَةٍ فَلَا تَعِي مَا تَقُولُ قَالَ تَعَالَى: ﴿بَلْ﴾ لِلْإِضْرَابِ ﴿لَعَنَهُمُ اللهُ﴾ أَبْعَدَهُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَخَذَلَهُمْ عَنِ الْقَبُولِ ﴿بِكُفْرِهِمْ﴾ وَلَيْسَ عَدَمُ قَبُولِهِمْ لِخَلَلٍ فِي قُلُوبِهِمْ ﴿فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ (٨٨)﴾ مَا زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ أَيْ إِيمَانُهُمْ قَلِيلٌ جِدًّا

TÜRKÇE ANLAMI

84- **Ve hani bir vakitte ahdinizi almıştık** ve de demiştik ki: Birbirinizi öldürmek suretiyle **"Kendi kanlarınızı dökmeyecek** akıtmayacak**sınız ve nefislerinizi yurdunuzdan çıkarmayacaksınız** birbirinizi yurdunuzdan çıkarmayacaksınız" **Sonra ikrar da etmiş** bu misakı kabul de etmiş**tiniz. Ve siz**kendi aleyhinize **şahitlik de edersiniz.**

85- **Sonra siz** Ey **o kimseler!** Birbirinizi öldürmek suretiyle **kendilerinizi öldürürsünüz ve sizden olan bir fırkayı da yurtlarından çıkarırsınız. Ve onların aleyhine günah** mâsiyet **ile, düşmanlık** zulm **ile yardımlaşıyorsunuz**[1] birbirinize destek oluyorsunuz **Ve onlar size esir**[2] **olarak gelince de onlara karşılık fidye veriyorsunuz.**[3] Sizden alınan söz gereği onları mal ya da başka bir şey karşılığında kurtarıyorsunuz.**Halbuki bu** durum; nasıl ki fidye vermeyi bırakmak haram kılınmışsa **onların yurtlarından çıkarılması da sizin üzerinize haram kılınmıştır.**[4]Kurayza kabilesi Evs kabilesi ile, Nazir kabilesi de Hazreç kabilesi ile anlaşma yapmıştı. Her grup müttefiki ile birlikte savaşıyor, diğer kabilenin yurtlarını harap ediyor, onları oradan çıkarıyor ama esir düştüklerinde ise onları fidye karşılığı kurtarıyordu. Onlara: Niçin hem savaşıyor hem de fidye karşılığı kurtarıyorsunuz? diye sorulduğunda derlerdi ki: "Biz fidye vermekle emrolunduk" Öyleyse niçin savaşıyorsunuz? dendiğinde ise; "Müttefiklerimiz küçükdüşmesin diye" derlerdi. Allah teala buyurdu ki: **Artık siz kitabın bir kısmına** fidye vermeye **inanıp da bir kısmını** savaşı, sürgün etmeyi, aleyhte yardımlaşmayı bırakmayı **inkar mı ediyorsunuz? Artık sizden böyle bir iş yapanların cezası, bu dünya hayatında aşağılıktan** alçaklık vezülden **başka bir şey değildir.** Nitekim Kurayza öldürülerek, Beni NadrŞam'a sürülüp, cizyeye bağlanmak suretiyle zelil düşmüştür. **Kıyamet gününde ise onlar azabın en şiddetlisine sevkolunacaklardır. Allah da asla onların yaptıklarından**[5] **gâfil değildir.**

---

[1] Burada kelimenin aslındaki ت harfi, ظ harfine idgam edilmiştir. Bir kıraatte ise ت hazfedilerek bu kelime şeddesiz okunmuştur.

[2] Bir kıraatte "أَسْرَى" şeklinde okunmuştur.

[3] Bir kıraatte "تَفَادُوهُمْ" şeklinde okunmuştur.

[4] Bu son cümle "yurtlarından çıkarırsınız...cümlesine bitişik olup, aradakiler itiraz cümlesidir.

[5] Bu kelime (metinde geçtiği gibi) ي ile ve de (Okuduğumuz kıraate uygun olarak "تَعْمَلُونَ" şeklinde) ت harfi ile okunmuştur.

86- **İşte onlar öyle bir gürûhtur ki,** dünyayı ahirete tercih etmek suretiyle **ahiret karşılığında dünya hayatını satın almışlardır. Binaenaleyh onlardan azap hafifletilmeyecektir. Ve onlar yardım da görmeyeceklerdir,** onlar o azaptan korunmayacaklardır.

87- **Yemin olsun ki muhakkak Biz Mûsa'ya kitabı** Tevrat'ı **verdik. Ondan sonra da birbiri ardınca peygamberler gönderdik** yani bir peygamberin peşine diğerini gönderdik **Meryem'in oğlu İsâ'ya da beyyineler** abraş hastasını ve körleri iyileştirme ile ölüyü diriltme gibi mucizeler **verdik. Ve onu Rûhu'l-Kudüs**[1] yani o her nereye giderse gitsin kendisiyle gelen ve de temizliğinden dolayı mukaddes ruh denilen Cibril **ile teyid ettik** güçlendirdik. Yine de düzelmediler. **Ama ne zaman size bir peygamber nefislerinizin hoşlanmadığı** sevmediği hak olan **bir şey getirdiyse büyüklük taslar**[2] ona uymakta kibirlenir, onlardan İsa gibi **kimisini yalanlar,** Zekeriya ve Yahya gibi **kimisini de öldürüyor muydunuz**[3]**?**

88- **Ve** alay ederek Peygambere **dediler ki: "Bizim kalblerimiz perdelidir.**[4]**"** Yani örtülerle örtülüdür. Bundan dolayı dediklerini anlamaz Allah teala dedi ki: **Bilakis**[5] **öyle değil! Allah onlara inkarları sebebiyle lânet etmiştir** onları rahmetinden uzaklaştırmış hakkı kabulden onları mahrum etmiştir. Yoksa peygamberin tebliğini kabul etmemeleri kalplerindeki bir kusurdan dolayı değildir **Onun içindir ki ne kadar da az**[6]**, imân ederler** yani imanları gerçekten çok azdır.

KELİME ANLAMI

84- وَاِذْ **Ve o vakit ki** اَخَذْنَا **Biz almıştık** (Neyi?) مِيثَاقَكُمْ **Sizin sözünüzü** وَقُلْنَا **Ve demiştik:** لَا تَسْفِكُونَ **Dökmeyeceksiniz** (Neyi?) دِمَآءَكُمْ **Kanlarınızı** تُرِيقُونَهَا Onları akıtmayacaksınız (Neyle?) بِقَتْلِ بَعْضِكُمْ Bazınızın öldürmesiyle (Kimi?) بَعْضًا Diğer bazınızı (Daha?) وَلَا تُخْرِجُونَ **Ve çıkarmayacaksınız** (Kimi?) اَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** (Nereden?) مِنْ دِيَارِكُمْ **Yurdunuzdan** لَا يُخْرِجُ Çıkarmayacak (Kim?)

---

[1] Buradaki izafet, mevsufun sıfatına izafeti kabilindendir

[2] Burası كُلَّمَا nın cevabı olup aynı zamanda istifham mahallidir. İstifhamdan kastedilen ise kınamadır.

[3] Buradaki muzari sigası, geçmiş hali/şimdiki zamanı hikaye içindir. قَتَلْتُمْ manasındadır.

[4] Bu kelime "أَغْلَفُ" kelimesinin çoğuludur.

[5] Buradaki "بَلْ" idrap (önceki sözü iptal) içindir.

[6] Buradaki "مَا" zait olup, azlığı tekitler.

بَعْضُكُمْ Bazınız (Kimi?) بَعْضًا Bazınızı (Nereden?) مِنْ دَارِهِ Yurdundan ثُمَّ اَقْرَرْتُمْ **Sonra da siz ikrar ettiniz** قَبِلْتُمْ Kabul ettiniz (Neyi?) ذٰلِكَ الْمِيثَاقَ Bu anlaşmayı وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَشْهَدُونَ **Şahitlik ediyordunuz** (Kim üzerine?) عَلَى اَنْفُسِكُمْ Kendi üzerinize

85- ثُمَّ اَنْتُمْ **Sonra siz** يَا Ey! هٰؤُلَاءِ **Şu kimseler!** تَقْتُلُونَ **Öldürüyorsunuz** (Kimi?) اَنْفُسَكُمْ **Birbirinizi** (Nasıl?) بِقَتْلِ بَعْضِكُمْ Bazınızın öldürmesiyle (Kimi?) بَعْضًا Diğer bazınızı (Daha?) وَتُخْرِجُونَ **Ve çıkarıyorsunuz** (Kimi?) فَرِيقًا **Bir fırkayı** (Öyle fırka ki) مِنْكُمْ **Sizden** (Nereden?) مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** (Ne olduğunuz halde?) تَظَّاهَرُونَ **Yardımlaşıyor/sırt çıkıyor halde** فِيهِ Bu kelimede vardır (Ne?) اِدْغَامُ التَّاءِ Te harfinin idgamı (Neredeki te harfi?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye?) فِي الظَّاءِ Zı harfine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Neyle?) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (Ne üzerine böyle okundu?) عَلَى حَذْفِهَا Te harfinin hazfedilmesi üzerine تَتَعَاوَنُونَ Yardımlaşıyorsunuz anlamındadır (Kim aleyhine?) عَلَيْهِمْ **Onların aleyhine** (Neyle?) بِالْاِثْمِ بِالْمَعْصِيَةِ **Günahla,** masiyetle (Daha?) وَالْعُدْوَانِ الظُّلْمِ **Ve düşmanlıkla,** zulümle وَاِنْ يَأْتُوكُمْ **Şayet size gelirlerse** (Ne oldukları halde?) اُسَارٰى **Esirler olarak** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) اَسْرٰى Esrâ şeklinde تَفْدُوهُمْ **Onlara fidye veriyorsunuz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) تُفَادُوهُمْ Tüfâdûhüm şeklinde (Mana şöyledir:) تُنْقِذُوهُمْ Onları kurtarıyorsunuz (Neden?) مِنَ الْاَسْرِ Esirlikten (Neyle?) بِالْمَالِ Mal ile اَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir şeyle وَهُوَ Bu (Nedir?) مِمَّا O şeydendir ki عُهِدَ اِلَيْهِمْ Onların sorumlu tutulduğu şeylerden وَهُوَ اَيِ الشَّاْنُ **Oysa,** yani durum şu ki مُحَرَّمٌ **Haram kılınmıştır** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne?) اِخْرَاجُهُمْ **Onları çıkarmak** (Vehüve den itibaren bu cümle nedir?) مُتَّصِلٌ Bitişiktir (Neye?) بِقَوْلِهِ وَتُخْرِجُونَ Ve tuhricûne kelimesine وَالْجُمْلَةُ بَيْنَهُمَا Bu ikisi arasındaki cümle (Nedir?) اِعْتِرَاضٌ İtirazdır اَيْ Yani (Onları çıkarmak ne gibi haram kılınmıştır?) كَمَا حُرِّمَ Haram kılındığı gibi (Ne?) تَرْكُ الْفِدَاءِ Fidyeyi terk etmek وَكَانَتْ قُرَيْظَةُ Kurayza kabilesi idi حَالَفُوا Anlaşma yapmıştı (Kimle?) الْاَوْسَ Evs kabilesi ile وَالنَّضِيرُ Nadr kabilesi de الْخَزْرَجَ Hazreçle (anlaşma yapmıştı) فَكَانَ كُلُّ فَرِيقٍ Her fırka idi يُقَاتِلُ Birbiriyle savaşıyordu (Kimle birlikte?) مَعَ حُلَفَائِهِ Müttefiki ile birlikte وَيُخَرِّبُ دِيَارَهُمْ Ve diğerlerinin yurtlarını harap ediyordu (Daha?) وَيُخْرِجُهُمْ Ve onları çıkarıyordu فَاِذَا اُسِرُوا Esir alındıklarında da فَدَوْهُمْ Fidye karşılığı onları kurtarıyorlardı

وَكَانُوا إِذَا سُئِلُوا Sorulduklarında لِمَ تُقَاتِلُونَهُمْ Niçin savaşıyorsunuz onlarla وَتَفْدُونَهُمْ Ve de fidye veriyorsunuz قَالُوا Derlerdi أُمِرْنَا بِالْفِدَاءِ Fidye ile emredildik فَيُقَالُ Ve denilirdi onlara: فَلِمَ تُقَاتِلُونَهُمْ "Niye onlarla savaşıyorsunuz" فَيَقُولُونَ Derlerdi ki حَيَاءً أَنْ تُسْتَذَلَّ حُلَفَاؤُنَا Müttefiklerimizin zelil düşmesinden utandığımız için قَالَ تَعَالَى: Allah teala dedi ki: أَفَتُؤْمِنُونَ **Siz inanıyor musunuz?** (Neye?) بِبَعْضِ الْكِتَابِ **Kitabın bazısına** وَهُوَ Kitabın inandıkları kısmı الْفِدَاءُ Fidye vermek وَتَكْفُرُونَ **Ve de inkar mı ediyorsunuz?** (Neyi?) بِبَعْضٍ **Diğer bir kısmını** وَهُوَ Bu da (Nedir?) تَرْكُ الْقَتْلِ Savaşmayı bırakmak (Daha?) وَالْإِخْرَاجِ Çıkarmayı bırakmak (Daha?) وَالْمُظَاهَرَةِ Ve aleyhte yardımlaşmak فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ **Bunu yapanın cezası değildir** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** اِلَّا خِزْيٌ **Ancak alçaklık** هَوَانٌ وَذُلٌّ Aşağılık ve zül (Nerede alçaklık?) فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** وَقَدْ خُزُوا Ve alçak düşürüldüler (Neyle?) بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ Kurayza'yı öldürülmesiyle (Daha ne ile?) وَنَفْيِ النَّضِيرِ Nadr'ın sürülmesiyle (Nereye?) إِلَى الشَّامِ Şam'a (Daha?) وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ Ve cizye vurulması وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Ve kıyamet gününde de** يُرَدُّونَ **Çevrilirler** (Nereye?) اِلٰٓى اَشَدِّ الْعَذَابِ **Azabın en şiddetlisine** وَمَا اللّٰهُ **Allah değildir** (Ne?) بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden gafil?) عَمَّا **O şeyden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بِالْيَاءِ Ya ile (Daha?) وَالتَّاءِ Ve te ile (okundu)

86- اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** اشْتَرَوُا **Satın aldılar** (Neyi?) الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** (Neye karşılık?) بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete karşılık** بِأَنْ آثَرُوهَا Şöyle ki onu tercih ettiler (Ne üzerine?) عَلَيْهَا Ahiret üzerine فَلَا يُخَفَّفُ **Hafifletilmez de** (Kimden?) عَنْهُمُ **Onlardan** (Ne?) الْعَذَابُ **Azap** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** (Ne olmazlar da?) يُنْصَرُونَ **Yardım ediliyorlar** يُمْنَعُونَ Engelleniyor/korunuyor olmazlar (Neden?) مِنْهُ O azaptan

87- وَلَقَدْ اٰتَيْنَا **Andolsun ki biz verdik** (Kime?) مُوسَى **Musa'ya** (Neyi verdik?) الْكِتَابَ **Kitabı,** Tevrat'ı التَّوْرَاةَ وَقَفَّيْنَا **Ve peşpeşe gönderdik** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** (Kimi?) بِالرُّسُلِ **Peygamberleri** أَيْ أَتْبَعْنَاهُمْ Onları takip ettirdik (Neyle?) رَسُولًا Bir peygamberle (Nerede?) فِي إِثْرِ رَسُولٍ Her bir peygamberin peşinden وَاٰتَيْنَا **Ve verdik** (Kime?) عِيسَى **İsa'ya** (Öyle İsa ki) ابْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu** (Neyi verdik?) الْبَيِّنَاتِ **Beyyineleri,** الْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri (Ne gibi?) كَإِحْيَاءِ الْمَوْتَى Ölüleri diriltmek gibi (Daha?)

وَإِبْرَاءِ الْأَكْمَهِ Ve körleri tedavi gibi (Daha kimi tedavi gibi?) وَالْأَبْرَصِ Alacalıyı tedavi gibi وَأَيَّدْنَاهُ **Onu teyit de ettik** قَوَّيْنَاهُ Kuvvetlendirdik (Neyle?) بِرُوحِ الْقُدُسِ **Rûhu'l-kudüs ile** (Bu kelime nedir?) مِنْ إِضَافَةِ الْمَوْصُوفِ Mevsufun izafe edilmesi kabilindendir (Neye?) إِلَى الصِّفَةِ Sıfata أَيِ الرُّوحِ الْمُقَدَّسَةِ جِبْرِيلَ Yani "Mukaddes Ruh-Cibril" demektir (Niçin ona mukaddes ruh denmiştir?) لِطَهَارَتِهِ Paklığından dolayı يَسِيرُ O yürüyor (Kimle birlikte?) مَعَهُ Onunla/İsa ile birlikte (Nereye?) حَيْثُ سَارَ Yürüdüğü yere فَلَمْ تَسْتَقِيمُوا Buna rağmen hala doğru yola girmediniz أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ **Size her geldiğinde mi?** (Kim geldiğinde?) رَسُولٌ **Bir peygamber** (Neyle?) بِمَا **O şeyle ki** لَا تَهْوَىٰ تُحِبُّ **Hoşlanmıyor,** sevmiyor (Ne?) أَنْفُسُكُمُ **Sizin nefisleriniz** (O gelen şey de nedendir?) مِنَ الْحَقِّ Haktan اسْتَكْبَرْتُمْ **Büyüklüklenmek isteyeceksiniz** تَكَبَّرْتُمْ Büyüklenecek-siniz (Neden?) عَنِ اتِّبَاعِهِ Ona uymaktan جَوَابُ كُلَّمَا Küllemâ'nın cevabı وَهُوَ O cevap (Nedir?) مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham mahallidir/sorulan şeydir وَالْمُرَادُ Kastedilen بِهِ Bu istifhamla (Nedir?) التَّوْبِيخُ Azarlamadır فَفَرِيقًا **Ve bir kısmını** (Öyle bir kısmı ki) مِنْهُمْ Onlardan كَذَّبْتُمْ **Yalanlamıştınız** (Kim gibi?) كَعِيسَى İsa gibi (Daha?) وَفَرِيقًا **Bir kısmını da** تَقْتُلُونَ **Öldürüyordunuz** الْمُضَارِعُ Buradaki muzari (Nedir?) لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ: Geçmiş hali hikaye içindir أَيْ قَتَلْتُمْ Yani öldürdünüz demektir (Kim gibi?) كَزَكَرِيَّا Zekeriya gibi (Daha?) وَيَحْيَى Ve Yahya gibi

88- وَقَالُوا **Ve dediler** (Kime?) لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere (Nasıl?) اسْتِهْزَاءً Alay olarak قُلُوبُنَا **Bizim kalplerimiz** (Nedir?) غُلْفٌ **Perdelidir** (Buradaki 'ğulf' kelimesi nedir?) جَمْعُ أَغْلَفَ Ağlef kelimesinin cemisidir أَيْ مُغَشَّاةٌ Yani örtülüdür (Neyle?) بِأَغْطِيَةٍ Örtülerle فَلَا تَعِي Bundan dolayı içine almaz (Neyi?) مَا تَقُولُ Söylediğini قَالَ تَعَالَى: Dedi ki Allah teala بَلْ **Bilakis** (Buradaki 'bel' sözü nedir?) لِلْإِضْرَابِ (Önceki sözü) iptal içindir لَعَنَهُمُ **Onlara lanet etti** (Kim?) اللهُ **Allah** أَبْعَدَهُمْ Onları uzaklaştırdı (Neden?) مِنْ رَحْمَتِهِ Rahmetinden وَخَذَلَهُمْ Ve geri bıraktı onları (Neden?) عَنِ الْقَبُولِ Kabulden (Ne sebebiyle?) بِكُفْرِهِمْ **Küfürleri sebebiyle** وَلَيْسَ عَدَمُ قَبُولِهِمْ Onların kabul etmeyişi değildir (Niçin değildir?) لِخَلَلٍ Bir kusurdan (Neredeki?) فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerindeki فَقَلِيلًا مَا **Ne kadar da az!** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** مَا Mâ (Nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir (Niçin gelmiştir?) لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ Azlığı tekit için أَيْ إِيمَانُهُمْ Yani onların imanları (Nedir?) قَلِيلٌ جِدًّا Gerçekten çok azdır.

﴿وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ هُوَ الْقُرْآنُ ﴿وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِ ﴿يَسْتَفْتِحُونَ﴾ يَسْتَنْصِرُونَ ﴿عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ يَقُولُونَ: اَللّٰهُمَّ انْصُرْنَا عَلَيْهِمْ بِالنَّبِيِّ الْمَبْعُوثِ آخِرَ الزَّمَانِ ﴿فَلَمَّا جَآءَهُمْ مَا عَرَفُوا﴾ مِنَ الْحَقِّ وَهُوَ بَعْثَةُ النَّبِيِّ ﴿كَفَرُوا بِهِ﴾ حَسَدًا وَخَوْفًا عَلَى الرِّيَاسَةِ وَجَوَابُ لَمَّا الْأُولَى دَلَّ عَلَيْهِ جَوَابُ الثَّانِيَةِ ﴿فَلَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْكَافِرِينَ (٨٩)﴾ ﴿بِئْسَمَا اشْتَرَوْا﴾ بَاعُوا ﴿بِهِ أَنْفُسَهُمْ﴾ أَيْ حَظَّهَا مِنَ الثَّوَابِ، وَمَا نَكِرَةٌ بِمَعْنَى شَيْئًا تَمْيِيزٌ لِفَاعِلِ بِئْسَ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ ﴿أَنْ يَكْفُرُوا﴾ أَيْ كُفْرُهُمْ ﴿بِمَا أَنْزَلَ اللهُ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿بَغْيًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ لِيَكْفُرُوا أَيْ حَسَدًا عَلَى ﴿أَنْ يُنْزِلَ اللهُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ[يُنَزِّلَ] ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ الْوَحْيِ ﴿عَلَى مَنْ يَشَآءُ﴾ لِلرِّسَالَةِ ﴿مِنْ عِبَادِهِ فَبَآؤُ﴾ رَجَعُوا ﴿بِغَضَبٍ﴾ مِنَ اللهِ بِكُفْرِهِمْ بِمَا أُنْزِلَ وَالتَّنْكِيرُ لِلتَّعْظِيمِ ﴿عَلَى غَضَبٍ﴾ اِسْتَحَقُّوهُ مِنْ قَبْلُ بِتَضْيِيعِ التَّوْرَاةِ وَالْكُفْرِ بِعِيسَى ﴿وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ (٩٠)﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا بِمَآ أَنْزَلَ اللهُ﴾ الْقُرْآنِ وَغَيْرِهِ ﴿قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَآ أُنْزِلَ عَلَيْنَا﴾ أَيِ التَّوْرَاةِ قَالَ تَعَالَى: ﴿وَيَكْفُرُونَ﴾ اَلْوَاوُ لِلْحَالِ ﴿بِمَا وَرَآءَهُ﴾ سِوَاهُ أَوْ بَعْدَهُ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿وَهُوَ الْحَقُّ﴾ حَالٌ ﴿مُصَدِّقًا﴾ حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿لِمَا مَعَهُمْ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فَلِمَ تَقْتُلُونَ﴾ أَيْ قَتَلْتُمْ ﴿أَنْبِيَآءَ اللهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٩١)﴾ بِالتَّوْرَاةِ وَقَدْ نُهِيتُمْ فِيهَا عَنْ قَتْلِهِمْ، وَالْخِطَابُ لِلْمَوْجُودِينَ فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا بِمَا فَعَلَ آبَاؤُهُمْ لِرِضَاهُمْ بِهِ ﴿وَلَقَدْ جَآءَكُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ كَالْعَصَا وَالْيَدِ وَفَلْقِ الْبَحْرِ ﴿ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ﴾ إِلٰهًا ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ مِنْ بَعْدِ ذَهَابِهِ إِلَى الْمِيقَاتِ ﴿وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (٩٢)﴾ بِاتِّخَاذِهِ ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ﴾ عَلَى الْعَمَلِ بِمَا فِي التَّوْرَاةِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿رَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ﴾ الْجَبَلَ حِينَ امْتَنَعْتُمْ مِنْ قَبُولِهَا لِيَسْقُطَ عَلَيْكُمْ وَقُلْنَا ﴿خُذُوا مَآ اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَاسْمَعُوا﴾ مَا تُؤْمَرُونَ بِهِ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿قَالُوا سَمِعْنَا﴾ قَوْلَكَ ﴿وَعَصَيْنَا﴾ أَمْرَكَ ﴿وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ﴾ أَيْ خَالَطَ حُبُّهُ قُلُوبَهُمْ كَمَا يُخَالِطُ الشَّرَابُ ﴿بِكُفْرِهِمْ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿بِئْسَمَا﴾ شَيْئًا ﴿يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ﴾ بِالتَّوْرَاةِ عِبَادَةُ الْعِجْلِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٩٣)﴾ بِهَا كَمَا زَعَمْتُمْ اَلْمَعْنَى لَسْتُمْ بِمُؤْمِنِينَ لِأَنَّ الْإِيمَانَ لَا يَأْمُرُ بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ، وَالْمُرَادُ آبَاؤُهُمْ أَيْ فَكَذٰلِكَ أَنْتُمْ لَسْتُمْ بِمُؤْمِنِينَ بِالتَّوْرَاةِ وَقَدْ كَذَّبْتُمْ مُحَمَّدًا وَالْإِيمَانُ بِهَا لَا يَأْمُرُ بِتَكْذِيبِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

89- **Daha** henüz gelmeden **önce; kâfirlere karşı** "Allah'ım! Onlara karşı bize ahir zamanda gönderilecek peygamberle yardım eyle" diyerek **zafer** yardım **isterlerken kendilerine Allah katından ellerindeki** Tevrat'ı **doğrulayan bir kitap** Kuran **gelip de o bildikleri şey** Hz. Peygamberin gönderileceği gerçeği **kendilerine gelince** hasetlerinden ve de riyaset mevkilerinin

ellerinden çıkmasından korktukları için **onu inkar ettiler**[1]. **İşte Allah'ın lâneti böyle inkârcılaradır.**

90- **Fazlı kereminden** vahyinden **olarak kullarından** peygamberlik için **dilediği zâta** Kuran'dan **indirdiğine haset ettikleri için**[2] **Allah'ın indirdiğini inkar etmeleri**-yani onların inkarları;[3] **nefislerini**nin sevaptan nasiplerini **karşılığında sattıkları, ne kötü bir şeydir**[4] **Artık** İsa'yı inkar etmek ve de Tevrat'ı zayi etmek suretiyle daha önceden hak ettikleri **gazap üzerine** indirdiğini inkar etmeleri sebebiyle Allah'tan gelen **bir gazapla**[5] **döndüler. Kâfirler için küçük düşürücü bir azap da vardır**.

91- **Kendilerine: Allah'ın indirdiğine** Kuran'a ve diğerlerine **iman edin, denilince: Biz sadece bize indirilene** Tevrat'a **inanırız, derler** Allah teala buyuruyor ki: **Halbuki ondan ötesini de** ondan başkasını ya da ondan sonra gelen Kuran'ı da **inkâr ederler. Halbuki o**[6] **Kur'an, kendi ellerinde bulunan Tevrat'ı doğrulayıcı olarak**[7] **gelmiş hak kitaptır. De ki** onlara: **Şayet siz gerçekten** Tevrat'a **inanıyor idiyseniz** Tevrat'ta kendilerini öldürmekten nehyolunduğunuz halde **neden daha önce Allah'ın peygamberlerini öldürüyordunuz** öldürdünüz? Buradaki hitap, -babalarının yaptıkları bu işe razı olduklarından dolayı- Hz. Peygamber zamanındaki Yahudileredir.

92- **Andolsun Musa size apaçık beyyineler** denizin yarılması, (güneş gibi parlayan) el ve asa gibi mucizeler **getirmişti. Sonra onun** belirlenen yere gitmesinin **ardından,** ilah edinmek suretiyle **zalimler olarak buzağıyı** ilah **edindiniz.**

93- **Hatırlayın ki,** Misakı kabul etmekten kaçındığınızda tepenize geçirmek için **Tûr** dağını **üzerinize kaldırmışken** Tevrat'ta bulunanla amel etme konusunda **sizden söz almış:** ve size demiştik ki: **Size verdiklerimizi kuvvetlice** ciddiyet ve çalışmayla **tutun,** ve de emrolunduğunuz şeyi kabul dinlemesiyle **dinleyin. Onlar:** Sözünü **işittik ve** emrine **isyan ettik, dediler. İnkârları sebebiyle kalplerinin içine** içeceğin karıştığı gibi **buzağı** sevgisi **içirildi** karıştı. Onlara **de ki: Eğer** İddia ettiğiniz gibi Tevrat'a **inanıyorsanız,**

---

[1] Birinci "لَمَّا"nın cevabına ikincisinin cevabı delalet etmiştir.

[2] يَكْفُرُ fiilinin mefulü lehidir.

[3] Zem ile tahsis edilen/yerilen şey budur.

[4] Buradaki "mâ" bi'se nin failini temyiz eden şey anlamında mâ-i nekiredir.

[5] Nekre getirilmesi azabı büyütmek içindir.

[6] Haldir.

[7] Tekitleyici ikinci haldir.

Ona **imanınız size** buzağıya ibadet gibi **ne kötü şeyler emrediyor!** Mana şöyledir: Sizler mümin değilsiniz. Zira iman buzağıya ibadeti emretmez. Burada kastedilen onların babalarıdır. Yani 'Sizler de Muhammed'i yalanladığınız için Tevrat'a inanmış değilsiniz. Zira Tevrat'a iman etmiş olmak, onu yalanlamayı emretmez.

KELİME ANLAMI

89- وَلَمَّا جَآءَهُمْ **Ne zaman ki geldi onlara** (Ne?) كِتَابٌ **Bir kitap** (Nereden?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katından** (Öyle kitap ki) مُصَدِّقٌ **Doğrulayıcı** (Neyi?) لِمَا مَعَهُمْ **Onlarla birlikte olanı** (Onlarla birlikte olan da nedir?) مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat هُوَ O kitap (Nedir?) الْقُرْآنُ Kuran'dır وَكَانُوا **Ve idiler** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِ Onun gelişinden önce يَسْتَفْتِحُونَ **Fetih/zafer istiyorlardı** يَسْتَنْصِرُونَ Yardım istiyorlardı (Kime karşı?) عَلَى الَّذِينَ **O kimselere karşı ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** يَقُولُونَ Diyorlardı اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! انْصُرْنَا Bize yardım et! (Kime karşı?) عَلَيْهِمْ Onlara karşı (Kimle yardım et!?) بِالنَّبِيِّ Peygamberle (Öyle peygamber ki) الْمَبْعُوثِ Gönderilecek olan (Ne vakit?) آخِرَ الزَّمَانِ Ahir zamanda فَلَمَّا جَآءَهُمْ **Ne zaman ki geldi onlara** (Ne?) مَا **O şey ki** عَرَفُوا **Bildiler** (O bildikleri şey de nedendir?) مِنَ الْحَقِّ Hak وَهُوَ Bu hak da (Nedir?) بِعْثَةُ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin gönderilişidir كَفَرُوا **İnkar ettiler** (Neyi?) بِهِ **Onu** (Niçin inkar ettiler?) حَسَدًا Hasetten dolayı (Daha?) وَخَوْفًا Ve korktuklarından dolayı (Ne üzerine korktuklarından dolayı?) عَلَى الرِّيَاسَةِ Riyasetleri üzerine وَجَوَابُ لَمَّا Lemma'nın cevabı (Öyle lemma ki?) الْأُولَى Birinci دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etmiştir (Ne?) جَوَابُ الثَّانِيَةِ İkincisinin cevabı (onu inkar ettiler) فَلَعْنَةُ اللّٰهِ **Allah'ın laneti** (Nedir?) عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirler üzerinedir**

90- بِئْسَمَا **Ne kötü şey!** اشْتَرَوْا بَاعُوا **Sattılar** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Neyi?) أَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** أَيْ حَظَّهَا Yani nefislerinin payını (Neden payı?) مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan وَمَا Buradaki mâ, (Nedir?) نَكِرَةٌ Nekredir بِمَعْنَى شَيْئًا Şey[en] manasında تَمْيِيزٌ Temyizdir (Neyin?) لِفَاعِلِ بِئْسَ "Bi'se"nin failinin وَالْمَخْصُوصُ Tahsis olunun (Neyle?) بِالذَّمِّ Zem ile (şudur): أَنْ يَكْفُرُوا **İnkar etmeleri** أَيْ كُفْرُهُمْ İnkarları (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (O indirdiği şey de nedir?) مِنَ الْقُرْآنِ Kuran (Niçin inkar ettiler?) بَغْيًا **Hasetten dolayı** (Buradaki 'bağyen' kelimesi nedir?) مَفْعُولٌ لَهُ لِيَكْفُرُوا Yekfurû fiilinin Meful-ü lehidir أَيْ حَسَدًا Yani haset ettikleri için (Neye?) عَلَى أَنْ يُنْزِلَ **İndirmesi** üzerine (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Yünzile fiili...) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (Daha?)

وَالتَّشْدِيدِ Ve şedde ile (okundu) (Nereden indirmesi?) مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** الْوَحْيِ Vahyinden (Kim üzerine?) عَلَى مَنْ **O kimse üzerine ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi?) لِلرِّسَالَةِ Peygamberliği (Kimden dilediği?) مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** فَبَاؤُ رَجَعُوا **Döndüler** (Neyle birlikte?) بِغَضَبٍ **Bir gazap ile birlikte** (Kim tarafından olan gazap?) مِنَ اللهِ Allah tarafından (Ne sebebiyle olan gazap?) بِكُفْرِهِمْ İnkar etmeleri sebebiyle (Neyi?) بِمَا O şeyi ki أُنْزِلَ İndirildi وَالتَّنْكِيرُ Gazap kelimesinin nekre getirilişi (Ne içindir?) لِلتَّعْظِيمِ Azamet/büyüklük ifadesi içindir (Ne üzerine olan gazap?) عَلَى غَضَبٍ **Gazap üzerine** (Öyle gazap ki) اِسْتَحَقُّوهُ Onu hak ettiler (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ Bundan önce (Ne sebebiyle?) بِتَضْيِيعِ التَّوْرَاةِ Tevratı zayi etmeleri sebebiyle (Daha ne sebebiyle?) وَالْكُفْرِ İnkar etmeleri sebebiyle (Kimi?) بِعِيسَى İsa'yı وَلِلْكَافِرِينَ **Kafirler için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** مُهِينٌ ذُو إِهَانَةٍ **Küçük düşürücü**

91- وَإِذَا قِيلَ **Ve dendiğinde** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** اٰمِنُوا **İman edin!** (Neye?) بِمَا **O şeye ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللهُ **Allah** الْقُرْآنِ Kuran'a وَغَيْرِهِ Ve diğerlerine قَالُوا **Derler** نُؤْمِنُ **İman ederiz** (Neye?) بِمَا **O şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kim üzerine?) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** أَيِ التَّوْرَاةِ Yani Tevrat'a قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi وَيَكْفُرُونَ **Halbuki inkar ediyorlar** اَلْوَاوُ Buradaki vav (Nedir?) لِلْحَالِ Hal içindir (Neyi inkar ediyorlar?) بِمَا وَرَاءَهُ **Onun ötesindekini** سِوَاهُ Onun dışındakileri أَوْ بَعْدَهُ Ya da ondan sonra geleni (O da nedir?) مِنَ الْقُرْآنِ Kuran وَهُوَ **Halbuki o** (Nedir?) الْحَقُّ **Haktır** (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir (Yine ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı** (Bu kelime nedir?) حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ İkinci tekitleyici haldir (Neyi doğrulayıcı?) لِمَا مَعَهُمْ **Onlarla birlikte olanı** قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ onlara فَلِمَ تَقْتُلُونَ **Öyleyse niye öldürüyorsunuz?** أَيْ قَتَلْتُمْ Yani öldürdünüz? (Kimi?) أَنْبِيَاءَ اللهِ **Allah'ın peygamberlerini** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** (Ne iseniz?) مُؤْمِنِينَ **İnananlar** (Neye?) بِالتَّوْرَاةِ Tevrat'a وَقَدْ نُهِيتُمْ Halbuki siz men edildiniz (Nerede?) فِيهَا O Tevrat'ta (Neden?) عَنْ قَتْلِهِمْ Onları öldürmekten وَالْخِطَابُ Buradaki hitap (Nedir?) لِلْمَوْجُودِينَ Var olanlaradır (Nerede?) فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا Peygamberimiz zamanında (Onlara neyle hitaptır?) بِمَا فَعَلَ Yaptıklarıyla (Kim?) آبَاؤُهُمْ Babaları (Niçin babalarının yaptıklarıyla onlara hitap edilmiştir?) لِرِضَاهُمْ Onlar razı oldukları için (Neye?) بِهِ Babalarının bu yaptıklarına.

92- وَلَقَدْ جَآءَكُمْ **Andolsun ki size getirdi** (Kim?) مُوسٰى **Musa** (Neyi?) بِالْبَيِّنَاتِ **Beyineleri** بِالْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri (Ne gibi?) كَالْعَصَا Asa gibi (Daha?) وَالْيَدِ El gibi (Daha?) وَفَلْقِ الْبَحْرِ Denizin yarılması gibi ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ **Sonra da siz edindiniz** (Neyi?) الْعِجْلَ **Buzağıyı** (Ne edindiniz?) إِلٰهًا İlah (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** مِنْ بَعْدِ ذَهَابِهِ Onun gidişinden sonra (Nereye?) إِلَى الْمِيقَاتِ Belirlenen yere وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** (Nesiniz?) ظَالِمُونَ **Zalimler** (Ne sebebiyle?) بِاتِّخَاذِهِ Onu edinmek sebebiyle

93- وَإِذْ **O vakit ki** اَخَذْنَا **Biz almıştık** (Neyi?) مِيثَاقَكُمْ **Sizden söz (almıştık)** (Ne üzerine?) عَلَى الْعَمَلِ Amel etme üzerine (Neyle?) بِمَا O şeyle ki فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'tadır وَ قَدْ رَفَعْنَا **Ve** andolsun ki **kaldırmıştık** (Nereye?) فَوْقَكُمْ **Üstünüze** (Neyi?) الطُّورَ **Tur'u** الْجَبَلَ Dağı (Ne vakit?) حِينَ امْتَنَعْتُمْ Kaçındığınız vakit (Neden?) مِنْ قَبُولِهَا Onu kabulden (Niçin kaldırmıştı?) لِيَسْقُطَ Düşmesi için (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize وَقُلْنَا Ve demiştik خُذُوا **Alın** (Neyi?) مَا اٰتَيْنَاكُمْ **Size verdiğimizi** (Neyle alın?) بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ Ciddiyetle ve çabayla وَاسْمَعُوا **Ve de dinleyin!** (Neyi?) مَا O şeyi ki تُؤْمَرُونَ Emrediliyorsunuz (Neyle?) بِهِ O şeyle (Nasıl dinleyin?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul etme dinleyişi ile قَالُوا **Demişlerdi ki** سَمِعْنَا **İşittik** (Neyi?) قَوْلَكَ Sözünü وَعَصَيْنَا **Ve de isyan ettik** (Neye?) أَمْرَكَ Emrine وَأُشْرِبُوا **Ve içirildiler** (Nereye?) فِي قُلُوبِهِمُ **Kalplerinin içine** (Ne?) الْعِجْلَ **Buzağı** أَيْ خَالَطَ Yani karıştı (Ne?) حُبُّهُ Onun sevgisi (Neye karıştı?) قُلُوبَهُمْ Kalplerine (Ne gibi?) كَمَا يُخَالِطُ Karıştığı gibi (Ne?) الشَّرَابُ İçecek (Ne sebebiyle içirildiler?) بِكُفْرِهِمْ **Küfürleri sebebiyle** قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ onlara! بِئْسَمَا شَيْئًا **Ne kötü şey!** يَأْمُرُكُمْ **Size emrediyor** (Neyle?) بِهٖ **Onunla** (Ne?) إِيمَانُكُمْ **Sizin imanınız** (Neye imanınız?) بِالتَّوْرَاةِ Tevrat'a (O şey de nedir?) عِبَادَةُ الْعِجْلِ Buzağıya tapmaktır إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** مُؤْمِنِينَ **İnananlar** (Neye?) بِهَا O Tevrat'a كَمَا زَعَمْتُمْ İddia ettiğiniz gibi الْمَعْنٰى Mana şudur: لَسْتُمْ بِمُؤْمِنِينَ Sizler mümin değilsiniz (Niçin mümin değilsiniz?) لِأَنَّ الْإِيمَانَ Çünkü iman لَا يَأْمُرُ Emretmez (Neyi?) بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ، Buzağıya ibadet etmeyi وَالْمُرَادُ Burada kastedilen (Kimdir?) آبَاؤُهُمْ Onların babaları أَيْ فَكَذٰلِكَ أَنْتُمْ Yani işte siz de لَسْتُمْ Değilsiniz (Ne?) بِمُؤْمِنِينَ İnananlar (Neye?) بِالتَّوْرَاةِ Tevrat'a وَقَدْ كَذَّبْتُمْ Halbuki siz yalanladınız (Kimi?) مُحَمَّدًا Muhammed'i وَالْإِيمَانُ İman etmek ise (Neye?) بِهَا Tevrat'a لَا يَأْمُرُ Emretmez (Neyi?) بِتَكْذِيبِهِ Onu yalanlamayı

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً﴾ خَاصَّةً ﴿مِنْ دُونِ النَّاسِ﴾ كَمَا زَعَمْتُمْ ﴿فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾﴾ تَعَلَّقَ بِتَمَنِّيهِ الشَّرْطَانِ عَلَى أَنَّ الْأَوَّلَ قَيْدٌ فِي الثَّانِي أَيْ إِنْ صَدَقْتُمْ فِي زَعْمِكُمْ أَنَّهَا لَكُمْ وَمَنْ كَانَتْ لَهُ يُؤْثِرُهَا وَالْمُوصِلُ إِلَيْهَا الْمَوْتُ فَتَمَنَّوْهُ ﴿وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنْ كُفْرِهِمْ بِالنَّبِيِّ الْمُسْتَلْزِمِ لِكِذْبِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾﴾ الْكَافِرِينَ فَيُجَازِيهِمْ ﴿وَلَتَجِدَنَّهُمْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰى حَيٰوةٍ وَ﴾ أَحْرَصَ ﴿مِنَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ الْمُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ عَلَيْهَا لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّ مَصِيرَهُمُ النَّارُ دُونَ الْمُشْرِكِينَ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿يَوَدُّ﴾ يَتَمَنَّى ﴿اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍ﴾ لَوْ مَصْدَرِيَّةٌ بِمَعْنَى أَنْ وَهِيَ بِصِلَتِهَا فِي تَأْوِيلِ مَصْدَرٍ مَفْعُولُ يَوَدُّ ﴿وَمَا هُوَ﴾ أَيْ أَحَدُهُمْ ﴿بِمُزَحْزِحِهِ﴾ مُبْعِدِهِ ﴿مِنَ الْعَذَابِ﴾ النَّارِ ﴿اَنْ يُعَمَّرَ﴾ فَاعِلُ مُزَحْزِحِهِ أَيْ تَعْمِيرُهُ ﴿وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ فَيُجَازِيهِمْ. وَسَأَلَ ابْنُ صُورِيَا النَّبِيَّ أَوْ عُمَرَ عَمَّنْ يَأْتِي بِالْوَحْيِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ جِبْرِيلُ فَقَالَ هُوَ عَدُوُّنَا يَأْتِي بِالْعَذَابِ وَلَوْ كَانَ مِيكَائِيلَ لَآمَنَّا لِأَنَّهُ يَأْتِي بِالْخِصْبِ وَالسَّلْمِ فَنَزَلَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ﴾ فَلْيَمُتْ غَيْظًا ﴿فَاِنَّهُ نَزَّلَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ﴾ بِأَمْرِ ﴿اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَبُشْرٰى﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾﴾ ﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ﴾ بِكَسْرِ الْجِيمِ وَفَتْحِهَا بِلَا هَمْزٍ وَبِهِ بِيَاءٍ وَدُونَهَا ﴿وَمِيكَالَ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْمَلَائِكَةِ مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ عَلَى الْعَامِّ وَفِي قِرَاءَةٍ مِيكَائِيلَ بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ وَفِي أُخْرَى بِلَا يَاءٍ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾﴾ أَوْقَعَهُ مَوْقِعَ لَهُمْ بَيَانًا لِحَالِهِمْ ﴿وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ أَيْ وَاضِحَاتٍ حَالٌ، رَدٌّ لِقَوْلِ ابْنِ صُورِيَا لِلنَّبِيِّ مَا جِئْتَنَا بِشَيْءٍ ﴿وَمَا يَكْفُرُ بِهَا اِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿٩٩﴾﴾ ﴿اَ﴾ كَفَرُوا بِهَا ﴿وَكُلَّمَا عَاهَدُوا﴾ اللّٰهَ ﴿عَهْدًا﴾ عَلَى الْإِيمَانِ بِالنَّبِيِّ إِنْ خَرَجَ، أَوِ النَّبِيَّ أَنْ لَا يُعَاوِنُوا عَلَيْهِ الْمُشْرِكِينَ ﴿نَبَذَهُ﴾ طَرَحَهُ ﴿فَرِيقٌ مِنْهُمْ﴾ بِنَقْضِهِ، جَوَابُ كُلَّمَا وَهُوَ مَحَلُّ الْاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿بَلْ﴾ لِلْانْتِقَالِ ﴿اَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿وَلَمَّا جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ﴾ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللّٰهِ﴾ أَيِ التَّوْرَاةَ ﴿وَرَآءَ ظُهُورِهِمْ﴾ أَيْ لَمْ يَعْمَلُوا بِمَا فِيهَا مِنَ الْإِيمَانِ بِالرَّسُولِ وَغَيْرِهِ ﴿كَاَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾﴾ مَا فِيهَا مِنْ أَنَّهُ نَبِيٌّ حَقٌّ أَوْ أَنَّهَا كِتَابُ اللّٰهِ

TÜRKÇE ANLAMI

94- Onlara **de ki: "Eğer Allah katında ahiret yurdu** yani cennet iddia ettiğiniz gibi **başka insanların değil de halis** hassaten **sizin ise, ölümünüzü temenni ediniz, eğer siz doğru sözlü kimseler iseniz"** iki şartın temennilerine taalluku, birincisinin ikincisinde kayıt olması üzerinedir. Yani: eğer

ahiret yurdunun sadece size ait olduğu iddianızda doğru iseniz -cennet sadece kendisine özel olan kişi cenneti seçer. O cennete ulaştıran da ölümdür- Öyleyse o ölümü temenni edin.

95- **Halbuki onu evvelce ellerinin takdim etmiş olduğu** yalancı olmalarını gerektiren peygamberi inkar etmeleri gibi **şeyler sebebiyle asla temenni etmezler. Allah zalimleri** kafirleri **hakkıyla bilir** ve onları cezalandırır.

96- **Ve andolsun ki**[1] varacakları yerin ateş olduğunu bildikleri için **onları, insanlardan ve** dirilmeyi inkar eden **müşriklerden hayata daha düşkün bulacaksınız.** Ama müşrikler dirilmeyi inkar ettikleri için onlar kadar hayata düşkün değildir. **Her biri arzu eder** temenni eder **ki bin sene ömür verilmiş**[2] **olsun. Halbuki bu ömür verilmiş olması**[3] yani uzun ömürlü yapılması **onu** yani onlardan birini **azaptan** ateşten **uzaklaştırıcı değildir. Allah ise onların neler yaptıklarını**[4] **hakkıyla görücüdür** ve de onları cezalandıracaktır.

(Yahudi) İbni Sûriyâ Hz. Peygambere ya da Hz. Ömer'e (r.a.) vahyi getiren meleği sormuş; Hz. Peygamber (ya da Ömer) ***"Cebrail"*** diye cevap verince, *"O bizim düşmanımızdır, azap getirir; şayet vahyi getiren melek Mikail olsaydı bereket ve barış getirdiği için kesin iman ederdik"* demiş, bunun üzerine bu ayet inmiştir:

97- Onlara **de ki: "Her kim Cibrîl'e düşman olmuş ise** kiniyle gebersin." **Çünkü onu** yani Kuran'ı **önündeki** kendinden önceki **kitapları doğrulayıcı ve mü'minler için** sapıklıktan (uzaklaştırıcı) **bir hidâyet ve** cennete dair **bir müjde olmak üzere Allah'ın izni** emriyle **senin kalbin üzerine indiren, şüphe yok ki O'dur.**

98- **Her kim Allah'a ve O'nun meleklerine, peygamberlerine ve Cibril**[5] **ile Mikâil'e**[6] **düşman olursa, Şüphe yok ki Allah da kâfirlerin düşmanıdır.**[7]

---

[1] Buradaki ل kasem lamıdır.

[2] Buradaki "لَوْ", "أَنْ" anlamındadır. لَوْ, sılasıyla birlikte mastar tevilinde olup, "يَوَدُّ" fiilinin mefulüdür.

[3] "Müzahzihihi" ismi failinin faildir.

[4] ي harfi ile ve de ت harfi ile (تَعْمَلُونَ şeklinde) okunmuştur.

[5] [Cibril kelimesinin okunuşları]: (1-Cibrîl şeklinde) Cim harfinin kesresiyle (2-Cebrîl şeklinde cim harfinin) fethasıyla okunur. (Yukarıdaki iki okunuşta olduğu gibi) Hemzesiz (ve de 3-Cebraîl ve 4- Cebrail şeklinde) Hemze ile birlikte; (1-2- ve 3-No'lu okunuşlarda olduğu gibi) Yâ ile Ve de (4-No'lu okunuşta olduğu gibi) Ya olmadan okunur.

[6] Mikail kelimesi -hassın âmm üzerine atfıyla- el-melâiketi kelimesi üzerine atıftır. Bir kıraatte de Mîkâîle şeklinde Hemze ve yâ ile birlikte; bir diğer kıraatte de yâ olmadan Mîkâile şeklinde okundu.

[7] Hallerini beyan için lehüm zamiri yerine bu kelimeyi (lil kâfirîn) getirdi.

99- **Andolsun ki** Ey Muhammed! **sana çok açık**[1] gayet aşikar **âyetler indirdik.** Bu ayet İbni Sûriyâ'nın 'sen bize bir şey getirmedin' sözüne reddir. **Onları fâsıklardan başka bir kimse inkâr etmez.**

100- O ayetleri inkar edip **her ne zaman,** çıktığı takdirde (son) peygambere iman edeceklerine dair Allah ile veya onun aleyhine müşriklere yardım etmeyeceklerine dair Peygamber ile **bir anlaşma yapacak olsalar, onlardan bir gürûh** bozmak suretiyle **o ahdi** fırlatıp **atmadı mı?**[2] **Zaten**[3] **onların ekserisi imân da etmezler.**

101- **Ve onlara Allah tarafından yanlarındaki kitabı doğrulayıcı bir resûl** olan Muhammed (s.a.v.) **gelince o kendilerine kitap verilmiş olanlardan bir gürûh sanki** onun hak peygamber olduğunu ya da onun Allah'ın kitabıolduğunu **bilmiyorlarmış gibi Allah'ın kitabını** Tevrat'ı **arkalarına atıverdiler** yani; orada geçen; Resule iman ile diğer şeylerle amel etmediler.

KELİME ANLAMI

94- قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara إِنْ كَانَتْ **Şayet ise** (Kime?) لَكُمُ **Size** (Ne?) الدَّارُ الْآخِرَةُ **Ahiret yurdu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Ne ise?) خَالِصَةً خَاصَّةً **Has ise** مِنْ دُونِ النَّاسِ **İnsanlara değil** كَمَا زَعَمْتُمْ Siz iddia ettiğiniz gibi فَتَمَنَّوُا **Öyleyse isteyin/temenni edin** (Neyi?) الْمَوْتَ **Ölümü** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** تَعَلَّقَ Taalluk etti (Neye?) بِتَمَنِّيهِ Temennilerine (Ne?) الشَّرْطَانِ İki şart (Ne üzere?) عَلَى أَنَّ الْأَوَّلَ Birinci şart (Nedir?) قَيْدٌ Kayıttır (Nerede?) فِي الثَّانِي İkincisinde أَيْ إِنْ صَدَقْتُمْ Yani şayet siz doğru iseniz (Nerede?) فِي زَعْمِكُمْ İddianızda أَنَّهَا Ki o لَكُمْ Sizin içindir وَمَنْ Her kim ki كَانَتْ O cennet oldu (Kim için?) لَهُ Onun için يُؤْثِرُهَا O cenneti tercih eder وَالْمُوصِلُ Halbuki ulaştıran da إِلَيْهَا o cennete (Nedir?) الْمَوْتُ Ölümdür فَتَمَنَّوْهُ Öyleyse onu temenni edin

95- وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ **Onu temenni etmeyecekler** أَبَدًا **Ebedi olarak** (Ne sebebiyle?) بِمَا **O şey sebebiyle ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti** (Ne?) أَيْدِيهِمْ **Onların elleri** (Ellerinin takdim etmiş olduğu şeyler de nedendir?) مِنْ كُفْرِهِمْ İnkar etmeleri (Kimi?) بِالنَّبِيِّ Hz. Peygamberi

---

[1] Haldir.
[2] Bu cümle "كُلَّمَا"nın cevabı olup, inkar anlamındaki istifhamın mahallidir.
[3] Buradaki "بَلْ" intikal içindir.

(Öyle inkarları ki) الْمُسْتَلْزِمِ Gerektiren (Neyi?) لِكَذِبِهِمْ Onların yalancı olmalarını وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Kimi?) بِالظَّالِمِينَ الْكَافِرِينَ **Zalimleri,** kafirleri فَيُجَازِيهِمْ Sonunda onları cezalandırır

96- وَلَتَجِدَنَّهُمْ **Andolsun ki onları bulursun** (Buradaki lam nedir?) لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır (Ne bulursun?) أَحْرَصَ النَّاسِ **İnsanların en hırslısı** (Ne üzerine?) عَلٰى حَيٰوةٍ **Yaşam üzerine** (Daha kimden hırslı?) وَأَحْرَصَ مِنَ الَّذِينَ **Ve de o kimselerden** daha hırslı **ki** أَشْرَكُوا **Şirk koştular** الْمُنْكِرِينَ İnkar edenlerden (Neyi?) لِلْبَعْثِ Dirilişi (Ne üzerine daha hırslı?) عَلَيْهَا Yaşam üzerine (Niçin yaşama müşriklerden daha hırslıdırlar?) لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için بِأَنَّ مَصِيرَهُمْ Ki elbette onların varacağı yer (Nedir?) النَّارُ Ateştir دُونَ الْمُشْرِكِينَ Müşrikler böyle (daha hırslı) değildir (Niçin?) لِإِنْكَارِهِمْ Müşrikler inkar ettikleri için (Neyi?) لَهُ O varılacak yeri يَوَدُّ يَتَمَنّٰى **İster,** temenni eder (Kim?) أَحَدُهُمْ **Onlardan her biri** (Neyi ister?) لَوْ يُعَمَّرُ **Yaşatılmak** أَلْفَ سَنَةٍ **Bin sene** لَوْ Lev (Nedir?) مَصْدَرِيَّةٌ Mastar anlamındadır (Daha nedir?) بِمَعْنٰى أَنْ En manasındadır وَهِيَ Bu lev بِصِلَتِهَا Sılasıyla birlikte (Nedir?) فِي تَأْوِيلِ مَصْدَرٍ Mastar tevilindedir (Daha nedir?) مَفْعُولُ يَوَدُّ Yeveddü fiilinin mefulüdür وَمَا هُوَ **O değildir** أَيْ أَحَدُهُمْ Yani onlardan birisi (Ne değildir?) بِمُزَحْزِحِهِ مُبْعِدِهِ **Onu uzaklaştırıcı** (Neden uzaklaştırıcı?) مِنَ الْعَذَابِ النَّارِ **Azaptan,** ateşten (Ne onu uzaklaştırıcı değildir?) أَنْ يُعَمَّرَ **Uzun ömürlü yapılması** (En yu'ammer nedir?) فَاعِلُ مُزَحْزِحِهِ Müzahzihihi kelimesinin failidir أَيْ تَعْمِيرُهُ Yani onun uzun ömürlü edilmesi وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) بَصِيرٌ **Görendir** (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** (Bu kelime...) بِالْيَاءِ Ye ile (Daha?) وَالتَّاءِ Ve te ile (okundu) فَيُجَازِيهِمْ Onları cezalandırır

97- وَسَأَلَ Sordu (Kim?) ابْنُ صُورِيَا İbnü Sûriyâ (Kime?) النَّبِيَّ Hz. Peygambere أَوْ عُمَرَ Ya da Hz. Ömer'e (Kimden?) عَمَّنْ O kimseden ki يَأْتِي Getiriyor (Neyi?) بِالْوَحْيِ Vahyi (Öyle kimse ki) مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden فَقَالَ Dedi ki (Hz. Peygamber veya Hz. Ömer) جِبْرِيلُ Cebrail'dir فَقَالَ Bunun üzerine o da dedi هُوَ O (Nedir?) عَدُوُّنَا Bizim düşmanımızdır يَأْتِي O getirir (Neyi?) بِالْعَذَابِ Azabı وَلَوْ كَانَ مِيكَائِيلَ Şayet Mikail olsaydı لَآمَنَّا Elbette iman ederdik (Niçin Mikail olsaydı iman ederdik?) لِأَنَّهُ Zira o يَأْتِي Getiriyor (Neyi?) بِالْخِصْبِ Bolluğu (Daha neyi getiriyor?) وَالسَّلْمِ Ve barışı فَنَزَلَ Bunun üzerine şu ayet indi: قُلْ لَهُمْ

De ki onlara مَنْ **Her kim ki** كَانَ **İse** (Ne ise?) عَدُوًّا **Düşman** (Kime?) لِجِبْرِيلَ **Cibril'e** فَلْيَمُتْ Gebersin (Neden?) غَيْظًا Öfkesinden فَإِنَّهُ **Zira o** نَزَّلَهُ **Onu indirdi** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı (Ne üzerine?) عَلَى قَلْبِكَ **Senin kalbin üzerine** (Neyle indirdi?) بِإِذْنِ بِأَمْرِ اللهِ **Allah'ın izni,** emri **ile** (O ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı** (Neyi?) لِمَا **O şeyi ki** (O şey neredir?) بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündedir** قَبْلَهُ Kendisinden öncedir (O kendinden öncekiler de nedendir?) مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan (Daha ne olduğu halde?) وَهُدًى **Ve de hidayet/yol gösterici** (Neden yol gösterici?) مِنَ الضَّلاَلَةِ Dalaletten (Daha ne olduğu halde?) وَبُشْرَى **Ve müjde olarak** (Neyle?) بِالْجَنَّةِ Cennetle (Kim için müjde?) لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için**

98- مَنْ **Her kim ki** كَانَ **İse** (Ne ise?) عَدُوًّا **Düşman** (Kime?) لِلَّهِ **Allah'a** (Daha?) وَمَلَئِكَتِهِ **Ve onun meleklerine** (Daha?) وَرُسُلِهِ **Ve onun peygamberlerine** (Daha?) وَجِبْرِيلَ **Ve Cibril'e** (Cibril kelimesi...) بِكَسْرِ الْجِيمِ 1-(Cibrîl şeklinde) Cim harfinin kesresiyle (Daha?) وَفَتْحِهَا 2-(Cebrîl şeklinde)Ve fethasıyla okundu (Nasıl?) بِلاَ هَمْزٍ (Yukarıdaki iki okunuşta olduğu gibi) Hemzesiz (Daha ne ile birlikte okundu?) وَبِهِ 3-(Cebraîl) ve 4-(Cebraîl şeklinde) Hemze ile birlikte (Daha ne ile birlikte okundu?) 1-2 ve 3-No'lu okunuşlarda olduğu gibi) بِيَاءٍYâ ile (Daha?) وَدُونَهَا Ve (4-No'lu okunuşta olduğu gibi) Ya olmadan (Daha kime düşman ise?) وَمِيكَالَ **Mîkâl'e** (Bu kelime nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى الْمَلاَئِكَةِ Melekler üzerine (Ne kabilden?) مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ Hâss'ın atfedilmesi kabilinden (Ne üzerine?) عَلَى الْعَامِّ Âmm üzerine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) مِيكَائِيلَ Mîkâîl şeklinde (Neyle birlikte?) بِهَمْزَةٍ Hemze ile (Daha?) وَيَاءٍ Ve ye ile وَفِي أُخْرَى Ve bir diğer kıraatte de (okundu) بِلاَ يَاءٍ Ye olmadan فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) عَدُوٌّ **Düşmandır** (Kime?) لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** أَوْقَعَهُ Bunu getirdi (Nereye?) مَوْقِعَ لَهُمْ Lehüm/onlara...kelimesi yerine (Niçin?) بَيَانًا Beyan etmek için (Neyi?) لِحَالِهِمْ Onların halini

99- وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا **Andolsun ki biz indirdik** (Kime?) إِلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ **Sana** Ey Muhammed! (Neyi indirdik?) آيَاتٍ **Ayetler** (Öyle ayetler ki) بَيِّنَاتٍ **Çok açık** أَيْ وَاضِحَاتٍ Gayet aşikar (Bu beyyinat kelimesi nedir?) حَالٌ Haldir (Bu ayet nedir?) رَدٌّ Rettir (Neyi?) لِقَوْلِ ابْنِ صُورِيَا

İbnü Suriya'nın sözünü (Kime olan sözü?) لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere مَا جِئْتَنَا Bize getirmedin (Neyi?) بِشَيْءٍ Hiçbir şey وَمَا يَكْفُرُ **İnkar etmez** (Neyi?) بِهَا **O ayetleri** إِلَّا الْفَاسِقُونَ **Ancak fasıklar**

100- أَكَفَرُوا بِهَا İnkar **mı** ettiler o ayetleri ki وَكُلَّمَا عَاهَدُوا **Her ahitleştiklerinde...** (Kimle?) اللّٰه Allah'la (**Nasıl ahitleştiklerinde?**) عَهْدًا **Bir anlaşmayla** (Ne üzerine olan bir anlaşma?) عَلَى الْإِيمَانِ İman etme üzerine (Kime?) بِالنَّبِيِّ Hz. Peygambere إِنْ خَرَجَ Şayet çıkarsa أَوِ النَّبِيِّ Ya da Hz. Peygamberle (bir anlaşma yaptıklarında) (Nasıl olan anlaşma?) أَنْ لَا يُعَاوِنُوا Yardım etmemeleri (Kime karşı?) عَلَيْهِ Ona karşı (Kime yardım etmemeleri?) الْمُشْرِكِينَ Müşriklere نَبَذَهُ طَرَحَهُ **...Onu attı** (**Kim?**) فَرِيقٌ **Bir fırka** (Öyle fırka ki) مِنْهُمْ **Onlardan** (Nasıl attı?) بِنَقْضِهِ O anlaşmayı bozarak جَوَابُ كُلَّمَا (Bu nebezehu cümlesi) Küllemâ'nın cevabıdır وَهُوَ مَحَلُّ الْاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ Ve o cevap inkar anlamındaki istifhamın mahallidir بَلْ **Bilakis** (Buradaki "bel" nedir?) لِلْانْتِقَالِ İntikal içindir أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

101- وَلَمَّا جَاءَهُمْ **Ne zaman ki geldi onlara** (Kim?) رَسُولٌ **Bir peygamber** (Nereden?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katından** مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammed (s.a.v.) geldi (Öyle peygamber ki) مُصَدِّقٌ **Doğrulayıcı** (Neyi?) لِمَا مَعَهُمْ **Onlarla birlikte olanı** نَبَذَ **Attı** (**Kim?**) فَرِيقٌ **Bir fırka** (**Kimden olan bir fırka?**) مِنَ الَّذِينَ **Öyle kimselerden ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Neyi attılar?) كِتَابَ اللّٰهِ **Allah'ın kitabını** أَيِ التَّوْرَاةَ Yani tevratı (**Nereye attılar?**) وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ **Arkalarına** أَيْ لَمْ يَعْمَلُوا Yani amel etmediler (Neyle?) بِمَا فِيهَا Onda bulunanla (Onda bulunan da nedendir?) مِنَ الْإِيمَانِ İman etmek (Kime?) بِالرَّسُولِ Hz. Peygambere (Daha nedendir?) وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden (**Ne gibi?**) كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** (Neyi?) مَا فِيهَا Onda bulunanı (Nedir onda bulunan?) مِنْ أَنَّهُ Muhakkak ki o/hz. Muhammed (Nedir?) نَبِيٌّ Peygamberdir (Öyle peygamber ki) حَقٌّ Hak أَوْ أَنَّهَا Ya da onun olduğunu bilmiyorlar (Ne olduğunu?) كِتَابُ اللّٰهِ Allah'ın kitabı

﴿وَاتَّبَعُوا﴾ عَطْفٌ عَلَى نَبَذَ ﴿مَا تَتْلُوا﴾ أَيْ تَلَتْ ﴿الشَّيَاطِينُ عَلٰى﴾ عَهْدِ ﴿مُلْكِ سُلَيْمٰنَ﴾ مِنَ السِّحْرِ وَكَانَتْ دَفَنَتْهُ تَحْتَ كُرْسِيِّهِ لَمَّا نُزِعَ مُلْكُهُ أَوْ كَانَتْ تَسْتَرِقُ السَّمْعَ وَتَضُمُّ إِلَيْهِ أَكَاذِيبَ وَتُلْقِيهِ إِلَى الْكَهَنَةِ فَيُدَوِّنُونَهُ وَفَشَا ذٰلِكَ وَشَاعَ أَنَّ الْجِنَّ تَعْلَمُ الْغَيْبَ فَجَمَعَ سُلَيْمَانُ الْكُتُبَ وَدَفَنَهَا فَلَمَّا مَاتَ دَلَّتِ الشَّيَاطِينُ عَلَيْهَا النَّاسَ فَاسْتَخْرَجُوهَا فَوَجَدُوا فِيهَا السِّحْرَ فَقَالُوا "إِنَّمَا مَلَكَكُمْ بِهٰذَا" فَتَعَلَّمُوهُ وَرَفَضُوا كُتُبَ أَنْبِيَائِهِمْ. قَالَ تَعَالَى تَبْرِئَةً لِسُلَيْمَانَ وَرَدًّا عَلَى الْيَهُودِ فِي قَوْلِهِمْ "اُنْظُرُوا إِلَى مُحَمَّدٍ يَذْكُرُ سُلَيْمَانَ فِي الْأَنْبِيَاءِ وَمَا كَانَ إِلَّا سَاحِرًا" ﴿وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ﴾ أَيْ لَمْ يَعْمَلِ السِّحْرَ لِأَنَّهُ كُفْرٌ ﴿وَلٰكِنَّ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ﴾ اَلْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ كَفَرُوا ﴿وَ﴾ يُعَلِّمُونَهُمْ ﴿مَآ أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ﴾ أَيْ أُلْهِمَاهُ مِنَ السِّحْرِ وَقُرِئَ بِكَسْرِ اللَّامِ الْكَائِنَيْنِ ﴿بِبَابِلَ﴾ بَلَدٌ فِي سَوَادِ الْعِرَاقِ ﴿هَارُوتَ وَمَارُوتَ﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ لِلْمَلَكَيْنِ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ "هُمَا سَاحِرَانِ كَانَا يُعَلِّمَانِ السِّحْرَ" وَقِيلَ مَلَكَانِ أُنْزِلَا لِتَعْلِيمِهِ ابْتِلَاءً مِنَ اللّٰهِ لِلنَّاسِ ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَآ﴾ لَهُ نُصْحًا ﴿اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ﴾ بَلِيَّةٌ مِنَ اللّٰهِ لِلنَّاسِ لِيَمْتَحِنَهُمْ بِتَعْلِيمِهِ فَمَنْ تَعَلَّمَهُ كَفَرَ وَمَنْ تَرَكَهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ ﴿فَلَا تَكْفُرْ﴾ بِتَعَلُّمِهِ فَإِنْ أَبَى إِلَّا التَّعْلِيمَ عَلَّمَاهُ ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ بِأَنْ يُبَغِّضَ كُلًّا إِلَى الْآخَرِ ﴿وَمَا هُمْ﴾ أَيِ السَّحَرَةُ ﴿بِضَآرِّينَ بِهِ﴾ بِالسِّحْرِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَلَا يَنْفَعُهُمْ﴾ وَهُوَ السِّحْرُ ﴿وَلَقَدْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿عَلِمُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿لَمَنِ﴾ لَامُ ابْتِدَاءٍ مُعَلِّقَةٌ لِمَا قَبْلَهَا وَمَنْ مَوْصُولَةٌ ﴿اشْتَرٰيهُ﴾ اخْتَارَهُ أَوِ اسْتَبْدَلَهُ بِكِتَابِ اللّٰهِ ﴿مَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ﴾ نَصِيبٌ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَلَبِئْسَ مَا﴾ شَيْئًا ﴿شَرَوْا﴾ بَاعُوا ﴿بِهٖٓ اَنْفُسَهُمْ﴾ أَيِ الشَّارِينَ أَيْ حَظَّهَا مِنَ الْآخِرَةِ أَنْ تَعَلَّمُوهُ حَيْثُ أَوْجَبَ لَهُمُ النَّارَ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ حَقِيقَةَ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ مَا تَعَلَّمُوهُ ﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودَ ﴿اٰمَنُوا﴾ بِالنَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ ﴿وَاتَّقَوْا﴾ عِقَابَ اللّٰهِ بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ كَالسِّحْرِ، وَجَوَابُ لَوْ مَحْذُوفٌ أَيْ لَأُثِيبُوا دَلَّ عَلَيْهِ ﴿لَمَثُوبَةٌ﴾ ثَوَابٌ، وَهُوَ مُبْتَدَأٌ وَاللَّامُ فِيهِ لِلْقَسَمِ ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ﴾ خَبَرُهُ مِمَّا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ لَمَا آثَرُوهُ عَلَيْهِ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقُولُوا﴾ لِلنَّبِيِّ ﴿رَاعِنَا﴾ أَمْرٌ مِنَ الْمُرَاعَاةِ وَكَانُوا يَقُولُونَ لَهُ ذٰلِكَ وَهِيَ بِلُغَةِ الْيَهُودِ سَبٌّ مِنَ الرُّعُونَةِ فَسُرُّوا بِذٰلِكَ وَخَاطَبُوا بِهَا النَّبِيَّ فَنُهِيَ الْمُؤْمِنُونَ عَنْهَا ﴿وَقُولُوا﴾ بَدَلَهَا ﴿انْظُرْنَا﴾ أَيِ انْظُرْ إِلَيْنَا ﴿وَاسْمَعُوا﴾ مَا تُؤْمَرُونَ بِهِ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾﴾ مُؤْلِمٌ هُوَ النَّارُ ﴿مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ﴾ مِنَ الْعَرَبِ عَطْفٌ عَلَى أَهْلِ الْكِتَابِ، وَمِنْ لِلْبَيَانِ ﴿اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿خَيْرٍ﴾ وَحْيٍ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ حَسَدًا لَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ﴾ نُبُوَّتِهِ ﴿مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

102- **Şeytanların Süleyman'ın hükümdarlığı zamanında söylüyor olduklarına** yani söyledikleri sihre ya da onların kulak hırsızlığı yapıp, bir çok da yalan ekleyerek bunları yazan kahinlere verdikleri ve de mülkü alındığında Süleyman'ın kürsüsünün altına gömmüş olduğu şeylere **uydular.**[1] Zamanla cinlerin gaybı bildiğine dair bir söylenti yayılmıştı. Bunun üzerine Süleyman (a.s.) da bu kitapları toplamış ve de onları gömmüştü. Kendisi vefat eder etmez, şeytanlar bunları insanlara göstermişler ve "Süleyman size ancak bunlar vasıtasıyla sahip olmuştu" demişlerdi. Onlar da bunları çıkardığında içinde sihir olduğunu gördüler ve peygamberlerinin kitaplarını atıp sihir öğrendiler. Hz. Allah da Hz. Süleyman'ı temize çıkarmak ve de Yahudilerin: "Muhammed'e bakın! Bir sihirbaz olan Süleyman'ı peygamberler arasında zikrediyor." şeklindeki sözlerine ret olarak şöyle buyurdu: **Lakin[2] Süleyman kafir değildi, ama insanlara sihri öğreten[3] şeytanlar kafir olmuşlardı.** Sevâd-ı Irakta bir belde olan **Babil'de** bulunan, **iki meleğe[4]:** İbni Abbas'ın dediğine göre sihir öğreten iki sihirbaz olan ya da denildiğine göre Allah'tan insanlara bir imtihan olarak sihri öğretmek için indirilen iki melek olan **Harut ve Marut'a[5] inen şeyi** ilham edilen sihri **de** öğretiyorlardı **Bu ikisi** öğretecekleri kişiye nasihat olarak **"Biz sadece bir fitneyiz** Allah'tan insanlara gelmiş bir belayız. Allah bu sihrin öğretilmesiyle insanları imtahana çekmektedir; Onu öğrenen kafir, öğrenmeyen ise mümindir. **Sakın** onu öğrenmekle **kafir olma" demedikçe kimseye[6] bir şey öğretmezlerdi.** Yok eğer dinlemezse ona öğretiyorlardı. **Halbuki bu ikisinden, koca ile karısının arasını** her birini diğerine buğzettirerek **ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Oysa Allah'ın izni** iradesi **olmadıkça onlar** yani sihirbazlar **onunla** yani sihirle **kimseye[7] zarar veremezlerdi. Kendilerine** ahirette **zarar verecek, faydalı olmayacak şeyleri** -ki o sihirdir- **öğreniyorlardı. And olsun ki,[8] onu satın alanın ahiretten bir payı** cennette bir nasibi **olmadığını** Yahudiler **biliyorlardı.** Bu satan kişiler **kendilerini** yani nefislerinin payını **karşılığında sattıkları** seçtikleri yahut Allah'ın kitabını değiştirdikleri **şey,** kendilerine ateşi vacip kılan o sihri öğrenmeleri[9] **ne kötü** bir şeydir. **Keşke** varacakları azabın hakikatini **bilselerdi!** O zaman onu öğrenmezlerdi.

---

[1] "نَبَذَ" üzerine atıftır.
[2] Buradaki لٰكِن şeddeli ve de şeddesiz olarak iki şekilde de okundu.
[3] Bu cümle "كَفَرُوا" fiilindeki zamirden haldir.
[4] ل harfinin kesresiyle (melikeyn/iki melik) şeklinde de okunmuştur.
[5] Melekeyn'den Bedel ya da atfı beyandır.
[6] "مِنْ" zaittir.
[7] "مِنْ" zaittir.
[8] Buradaki "ل" kasem lamı'dır.
[9] Buradaki "ل" ibtidaiyye olup, öncesini talik etmiştir. "مَن" ise mevsuledir.

103- **Onlar** yani Yahudiler Hz. Peygambere ve de Kuran'a **inanıp,** da sihir gibi masiyetleri terk etmek suretiyle Allah'ın azabından **sakınsalardı,**[1] elbette sevap kazanırlardı **Andolsun ki Allah katından olan sevap**[2] kendilerini sattıkları şeyden **daha hayırlıdır.**[3] **Keşke** bunun tercih ettikleri şeyden hayırlı olduğunu **bilselerdi!**

104- **Ey inananlar!** Peygamber'e, **"Bizi de dinle" (raina**[4]**) demeyin,** bu kelime Yahudi dilinde "ru'ûnet" kökünden sövme anlamında olup, onlar bunu Hz. Peygambere söylüyorlardı. Hz. Peygambere bununla hitapta bulunmak onları sevindirince, müminler bundan nehyedildiler. Bunun yerine **"Bize bak" (unzurna)** yani bize doğru bak **deyin ve** emredildiğiniz şeyi kabul dinlemesiyle **dinleyin, inkar edenlere can yakıcı,** elem verici **bir azab** olan ateş **vardır.**

105- **Kitap ehlinden ve** Arap **müşriklerden**[5] **inkar edenler**, haset ettikleri için **Rabbinizden size bir iyilik**[6] vahiy **gelmesini istemezler**. **Allah, rahmetini** peygamberliğini **dilediğine tahsis eder. Allah büyük nimet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

102- وَاتَّبَعُوا **Ve onlar tabi oldular** (Bu cümle nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى نَبَذَ Nebeze üzerine (Neye tabi oldular?) مَا تَتْلُوا أَيْ تَلَتْ **Uydurup-söyleddiklerine** (Kimin?) الشَّيَاطِينُ **Şeytanların** (Ne vakit?) عَلَى عَهْدِ مُلْكِ سُلَيْمَانَ **Süleyman'ın mülkü** vakt**inde** (O uydurup söyledikleri de nedendir?) مِنَ السِّحْرِ Sihirden وَكَانَتْ دَفَنَتْهُ Onu gömmüştü (Nereye?) تَحْتَ كُرْسِيِّهِ Kürsüsünün altına (Ne vakit?) لَمَّا نُزِعَ Ne zaman ki söküp-alındı (Ne?) مُلْكُهُ Onun mülkü أَوْ كَانَتْ تَسْتَرِقُ السَّمْعَ Ya da onlar kulak veriyorlardı (Daha?) وَتَضُمُّ إِلَيْهِ Ve katıp-katıştırıyorlardı ona (Neyi?) أَكَاذِيبَ Yalanları وَتُلْقِيهِ إِلَى الْكَهَنَةِ Ve onu kahinlere ulaştırıyorlardı فَيُدَوِّنُونَهُ Onlar da bunu yazıyorlardı وَفَشَا ذٰلِكَ Böylece sihir yaygınlaştı (Daha?) وَشَاعَ Ve yayıldı ki أَنَّ الْجِنَّ Elbette Cinler تَعْلَمُ الْغَيْبَ Gaybı bilir فَجَمَعَ سُلَيْمَانُ Bunun üzerine Süleyman topladı (Neyi?) الْكُتُبَ Kitapları (Daha?) وَدَفَنَهَا Ve de gömdü onları فَلَمَّا مَاتَ Ne zaman ki öldü دَلَّتِ الشَّيَاطِينُ Şeytanlar gösterdi (Neyi?) عَلَيْهَا O kitapları (Kime?) النَّاسَ İnsanlara فَاسْتَخْرَجُوهَا Onlar da kitapları çıkardılar فَوَجَدُوا فِيهَا Ve de buldular onlarda (Neyi?) السِّحْرَ Sihri

---

[1] "لَوْ"in cevabı (tefsirde geçtiği şekliyle) mahzuftur. Bu cevaba ayeti kerimenin devamı (Allah katından bir sevap...) delalet etmiştir.

[2] Bu kelime müpteda olup, başındaki "لـ"kasem içindir

[3] Bu da gerideki mübtedanın haberidir

[4] Bu kelime الْمُرَاعَاة kökünden emirdir.

[5] Bu kelime "أَهْلِ الْكِتَابِ" kelimesi üzerine atıftır. "مِنْ" ise beyan anlamındadır

[6] Buradaki "مِنْ" zaittir.

فَقَالُوا Ve dediler ki إِنَّمَا مَلَكَكُمْ O Süleyman size ancak malik oldu (Neyle?) بِهٰذَا Bununla فَتَعَلَّمُوهُ Bunun üzerine sihri öğrendiler (Daha?) وَرَفَضُوا كُتُبَ أَنْبِيَائِهِمْ Ve de Peygamberlerinin kitaplarını kaldırıp attılar قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki (Niçin?) تَبْرِئَةً لِسُلَيْمَانَ Süleymanı temize çıkarmak için (Daha?) وَرَدًّا عَلَى الْيَهُودِ Ve Yahudilere ret olarak (Ne konuda?) فِي قَوْلِهِمْ Onların şu sözleri konusunda انْظُرُوا إِلَى مُحَمَّدٍ "Bakın Muhammed'e يَذْكُرُ O anlatıyor (Kimi?) سُلَيْمَانَ Süleyman'ı (Nerede anlatıyor?) فِي الْأَنْبِيَاءِ Peygamberler arasında وَمَا كَانَ إِلَّا سَاحِرًا Halbuki O sadece bir sihirbazdı وَمَا كَفَرَ **Kafir olmadı** (Kim?) سُلَيْمٰنُ **Süleyman** أَيْ لَمْ يَعْمَلِ السِّحْرَ Yani sihir yapmadı (Niçin sihir yapmadı?) لِأَنَّهُ Çünkü o sihir (Nedir?) كُفْرٌ küfürdür وَلٰكِنَّ **Şu kadarı var ki** (Bu kelime...) بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile (Daha?) وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz (okundu) الشَّيَاطِينَ **Şeytanlar** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Ne oldukları halde kafir oldular?) يُعَلِّمُونَ **Öğretiyor oldukları halde** (Kime?) النَّاسَ **İnsanlara** (Neyi?) السِّحْرَ **Sihri** الْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) حَالٌ Haldir (Neden?) مِنْ ضَمِيرِ كَفَرُوا Keferû fiilinin zamirinden (Daha neyi öğretiyorlardı?) وَ يُعَلِّمُونَهُمْ **Ve de** onlara öğretiyorlardı (Neyi?) مَا أُنْزِلَ **İndirilen şeyi** (Kim üzerine indirilen?) عَلَى الْمَلَكَيْنِ **İki melek üzerine** أَيْ أُلْهِمَاهُ Yani ilhamla aldıklarını (O ilhamla aldıkları nedir?) مِنَ السِّحْرِ Sihirden وَقُرِئَ Ve okundu (Neyle?) بِكَسْرِ اللَّامِ (Melikeyni şeklinde) lam'ın kesresiyle (Öyle iki melek ki) الْكَائِنَيْنِ Bulunan (**Nerede bulunan?**) بِبَابِلَ **Babil'de** (Babil nedir?) بَلَدٌ Bir beldedir (Nerede?) فِي سَوَادِ الْعِرَاقِ Sevad-ı Irak'ta (**O iki melekten bedel?**) هَارُوتَ وَمَارُوتَ **Harut ile Marut** (Bu Harut ile Marut kelimeleri nedir?) بَدَلٌ Bedeldir أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Ya da atfı beyandır (Kimden?) لِلْمَلَكَيْنِ Melekeyn kelimesinden قَالَ Dedi (Kim?) ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas هُمَا O ikisi (Nedir?) سَاحِرَانِ İki sihirbazdır كَانَا Onlar idi (Ne idi?) يُعَلِّمَانِ Öğretiyorlar (Neyi?) السِّحْرَ Sihri وَقِيلَ Ve dendi ki مَلَكَانِ İki melektir (Öyle iki melek ki) أُنْزِلَا İndirildiler (Niçin?) لِتَعْلِيمِهِ Sihri öğretmek için (Niçin sihri öğretmek için indirildiler?) ابْتِلَاءً Bir imtihan olarak (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ Allah'tan (Kim için bir imtihan?) لِلنَّاسِ İnsanlar için وَمَا يُعَلِّمَانِ **O ikisi öğretmiyor** (Kime?) مِنْ زَائِدَةٌ أَحَدٍ **Hiç kimseye** -min zaittir- حَتّٰى يَقُولَا **Deyinceye kadar** (Kime?) لَهُ ona (Niçin?) نُصْحًا Nasihat için إِنَّمَا نَحْنُ **Biz ancak** (Neyiz?) فِتْنَةٌ **Bir fitneyiz** بَلِيَّةٌ Bir imtihanız (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ Allah'tan (Kime bir imtihanız?) لِلنَّاسِ İnsanlara (Niçin insanlara bir fitneyiz?) لِيَمْتَحِنَهُمْ Onları imtihan etmek için (Neyle?) بِتَعْلِيمِهِ O sihri öğretmekle فَمَنْ تَعَلَّمَهُ Her kim onu öğrenirse كَفَرَ Kafir olur وَمَنْ تَرَكَهُ Ve her kim de onu terk ederse فَهُوَ O (Nedir?) مُؤْمِنٌ Mümindir فَلَا تَكْفُرْ **Sakın kafir olma!** (Neyle?)

عَلَّمَهُ İlla öğrenmek isterse إِلَّا التَّعْلِيمَ Şayet yüz çevirirse فَإِنْ أَبَى Onu öğrenmekle بِتَعَلُّمِهِ Ona öğretirlerdi فَيَتَعَلَّمُونَ **Öğreniyorlardı** (Kimden?) مِنْهُمَا **O ikisinden** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** يُفَرِّقُونَ **Ayırıyorlar** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Neyi ayırıyorlar?) بَيْنَ الْمَرْءِ **Kişiyle** (Daha?) وَزَوْجِهِ **Eşinin arasını** (Nasıl?) بِأَنْ يُبَغِّضَ Buğzettirmekle (Kimi?) كُلاً Her birini (Kime karşı?) إِلَى الآخَرِ Diğerine karşı وَمَا هُمْ **Ve onlar olmadı** أَيِ السَّحَرَةُ Yani sihirbazlar (Ne olmadı?) بِضَارِّينَ **Zarar verici** (Neyle?) بِهِ بِالسِّحْرِ **Onunla,** sihirle (Kime zarar verici?) مِنْ زَائِدَةٌ أَحَدٍ **Hiç kimseye** -Min zaittir- إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَيَتَعَلَّمُونَ **Ve öğreniyorlardı** (Neyi?) مَا يَضُرُّهُمْ **Onlara zarar verecek şeyi** (Nerede zarar verecek?) فِي الآخِرَةِ Ahirette (Daha?) وَلَا يَنْفَعُهُمْ **Ve fayda da vermeyecek** وَهُوَ Bu şey (Nedir?) السِّحْرُ Sihirdir وَلَقَدْ **Andolsun ki** (Buradaki lam nedir?) لَامُ قَسَمٍ Kasem lamıdır عَلِمُوا **Bildiler** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler (Kimi?) لَمَنِ **O kimseyi ki** (Buradaki lam nedir?) لَامُ ابْتِدَاءٍ İbtida lam'ıdır (Bu lam nedir?) مُعَلِّقَةٌ Talik edici/ameli askıya alıcıdır (Neyi talik edicidir?) لِمَا قَبْلَهَا Öncesinin وَمَنْ Men lafzı da (Nedir?) مَوْصُولَةٌ mevsuledir اشْتَرَيهُ **Onu satın aldı** اخْتَارَهُ Onu seçti أَوِ اسْتَبْدَلَهُ Ya da değiştirdi onu (Neyle?) بِكِتَابِ اللهِ Allah'ın kitabıyla (Neyi bildiler? Şunu ki:) مَا لَهُ **Onun için yoktur** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** (Ne yoktur?) مِنْ خَلَاقٍ نَصِيبٌ **Bir nasip** (Nerede?) فِي الْجَنَّةِ Cennette وَلَبِئْسَ مَا شَيْئًا **Ve gerçekten ne kötü şey!** شَرَوْا بَاعُوا **Sattılar** (Neye karşılık?) بِهِ **O şeye karşılık** (Neyi sattılar?) أَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** أَيِ الشَّارِينَ Yani; satanları kastediyor أَيْ حَظَّهَا Yani kendilerinin paylarını satanlar (Neden olan payları?) مِنَ الْآخِرَةِ Ahiretten (Nedir o kötü şey?) أَنْ تَعَلَّمُوهُ O sihri öğrenmeleri حَيْثُ Şöyle ki أَوْجَبَ Gerektirdi (Kim için?) لَهُمُ Onlar için (Neyi gerektirdi?) النَّارَ Ateşi لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ **Şayet bilselerdi** (Neyi?) حَقِيقَةَ مَا O şeyin hakikatini ki يَصِيرُونَ Varacaklar (Nereye?) إِلَيْهِ Oraya (O varacakları şey de nedendir?) مِنَ الْعَذَابِ Azaptan (Bilselerdi...) مَا تَعَلَّمُوهُ Onu öğrenmezlerdi

103- وَلَوْ أَنَّهُمْ **Şayet onlar** أَيِ الْيَهُودَ Yani Yahudiler آمَنُوا **İman etselerdi** (Kime?) بِالنَّبِيِّ Hz. Peygambere (Daha?) وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'a (Daha ne yapsalardı?) وَاتَّقَوْا **Ve sakınsalardı** (Neden?) عِقَابَ اللهِ Allah'ın cezasından (Nasıl sakınsalardı?) بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ Masiyetleri terk ederek (Ne gibi o masiyetler?) كَالسِّحْرِ Sihir gibi وَجَوَابُ لَوْ Lev'in cevabı (Nedir?) مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ لَأُثِيبُوا Yani elbette sevaplanırlardı (Öyle cevap ki) دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etti:

لَمَثُوبَةٌ ثَوَابٌ **Andolsun ki bir sevap** وَهُوَ Bu kelime (Nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَاللاَّمُ Lam ise (Neredeki lam?) فِيهِ Buradaki (Ne içindir?) لِلْقَسَمِ Kasem içindir (Nereden olan sevap?) مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah katından** (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** خَبَرُهُ Bu da mübtedanın haberidir (Neden daha hayırlıdır?) مِمَّا O şeyden ki شَرَوْا Sattılar (Neye karşılık?) بِهِ Ona karşılık (Neyi sattılar?) أَنْفُسَهُمْ Kendilerini لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** يَعْلَمُونَ أَنَّهُ **Biliyorlar** ki o (Nedir?) خَيْرٌ Daha hayırlıdır لَمَا آثَرُوهُ O zaman tercih etmezlerdi onu (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O sevap üzerine

104- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** لَا تَقُولُوا **Demeyin** (Kime?) لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere (Ne demeyin?) رَاعِنَا **Bizi gözet-bak!/râ'inâ** (Bu kelime nedir?) أَمْرٌ مِنَ الْمُرَاعَاةِ Murâ'ât kökünden emirdir وَكَانُوا يَقُولُونَ Onlar diyorlardı (Kime?) لَهُ Hz. Peygambere (Neyi?) ذٰلِكَ Bu kelimeyi وَهِيَ Bu kelime (Nerede?) بِلُغَةِ الْيَهُودِ Yahudi lügatında (Nedir?) سَبٌّ Bir sövmedir (Nereden gelir?) مِنَ الرُّعُونَةِ Ru'ûnet kökünden فَسَرُّوا Onlar sevindiler (Neyle?) بِذٰلِكَ Bu kelimeyle (Daha?) وَخَاطَبُوا Ve hitapta bulundular (Neyle?) بِهَا Bununla (Kime hitapta bulundular?) النَّبِيَّ Hz. Peygambere فَنُهِيَ Bu sebeple nehyedildi (Kim?) الْمُؤْمِنُونَ Müminler (Neden?) عَنْهَا Bundan وَقُولُوا **Ve deyin!** بَدَلَهَا Onun yerine انْظُرْنَا **Bize bak/unzurna** أَيِ انْظُرْ إِلَيْنَا Yani bize doğru bak (Daha?) وَاسْمَعُوا **Ve de dinleyin** (Neyi?) مَا تُؤْمَرُونَ Emredildiğinizi (Neyle emredildiğinizi?) بِهِ Kendisiyle (Nasıl dinleyin?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul etme dinleyişiyle وَلِلْكَافِرِينَ **Ve kafirler için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici هُوَ O azap (Nedir?) النَّارُ Ateştir

105- مَا يَوَدُّ **İstemez** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Öyle kimseler ki) مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitaptan** (Daha kimden?) وَلَا الْمُشْرِكِينَ **Ve müşrikler den** (Öyle müşrikler ki?) مِنَ الْعَرَبِ Araptan (Bu Velel müşrikine... cümlesi nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Neye?) عَلَى أَهْلِ الْكِتَابِ "Ehlil kitabi" üzerine وَمِنْ Buradaki min ise (Nedir?) لِلْبَيَانِ Beyan içindir (Neyi istemez?) اَنْ يُنَزَّلَ **İndirilmesini** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neyin indirilmesini?) مِنْ زَائِدَةٌ خَيْرٍ **Bir hayır** -Min zaittir- وَحْيٍ Bir vahiy (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** (Niçin istemezler?) حَسَدًا لَكُمْ Size hasetten dolayı وَاللهُ **Allah** يَخْتَصُّ **Has/özel kılar** (Neye?) بِرَحْمَتِهِ **Rahmetine,** نُبُوَّتِهِ Nübüvvetine (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَاللهُ **Ve Allah** (Nedir?) ذُو الْفَضْلِ **Fazl sahibidir** (Öyle fazl ki?) الْعَظِيمِ **Büyük**

وَلَمَّا طَعَنَ الْكُفَّارُ فِي النَّسْخِ وَقَالُوا "إِنَّ مُحَمَّدًا يَأْمُرُ أَصْحَابَهُ الْيَوْمَ بِأَمْرٍ وَيَنْهَى عَنْهُ غَدًا" نَزَلَ ﴿مَا﴾ شَرْطِيَّةٌ ﴿نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ﴾ نُزِلْ حُكْمَهَا إِمَّا مَعَ لَفْظِهَا أَوْ لَا. وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ النُّونِ مِنْ أَنْسَخَ أَيْ نَأْمُرُكَ أَوْ جِبْرِيلَ بِنَسْخِهَا ﴿اَوْ نَنْسَأْهَا﴾ نُؤَخِّرْهَا فَلَا نُزِلْ حُكْمَهَا وَنَرْفَعْ تِلَاوَتَهَا أَوْ نُؤَخِّرْهَا فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُنْسِهَا] بِلَا هَمْزٍ فِي النِّسْيَانِ أَيْ نُنْسِكَهَا، أَيْ نَمْحُهَا مِنْ قَلْبِكَ وَجَوَابُ الشَّرْطِ ﴿نَاْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَآ﴾ أَنْفَعَ لِلْعِبَادِ فِي السُّهُولَةِ أَوْ كَثْرَةِ الْأَجْرِ ﴿اَوْ مِثْلِهَا﴾ فِي التَّكْلِيفِ وَالثَّوَابِ ﴿اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿١٠٦﴾﴾ وَمِنْهُ النَّسْخُ وَالتَّبْدِيلُ، وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ ﴿اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ يَفْعَلُ فِيهِمَا مَا يَشَاءُ ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ اَىْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُكُمْ ﴿وَلَا نَص۪يرٍ ﴿١٠٧﴾﴾ يَمْنَعُ عَذَابَهُ عَنْكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ، وَنَزَلَ لَمَّا سَأَلَهُ أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يُوَسِّعَهَا وَيَجْعَلَ الصَّفَا ذَهَبًا ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿تُر۪يدُونَ اَنْ تَسْـَٔلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسٰى﴾ أَيْ سَأَلَهُ قَوْمُهُ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ مِنْ قَوْلِهِمْ: أَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْا۪يمَانِ﴾ أَيْ يَأْخُذْهُ بَدَلَهُ بِتَرْكِ النَّظَرِ فِي الْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ وَاقْتِرَاحِ غَيْرِهَا ﴿فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ السَّب۪يلِ ﴿١٠٨﴾﴾ أَخْطَأَ الطَّرِيقَ الْحَقَّ وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ الْوَسَطُ ﴿وَدَّ كَث۪يرٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ﴾ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ ا۪يمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ كَائِنًا ﴿مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ﴾ أَيْ حَمَلَتْهُمْ عَلَيْهِ أَنْفُسُهُمُ الْخَبِيثَةُ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ﴾ فِي التَّوْرَاةِ ﴿الْحَقُّ﴾ فِي شَأْنِ النَّبِيِّ ﴿فَاعْفُوا﴾ عَنْهُمْ أَيِ اتْرُكُوهُمْ ﴿وَاصْفَحُوا﴾ أَعْرِضُوا فَلَا تُجَازُوهُمْ ﴿حَتّٰى يَأْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِه۪﴾ فِيهِمْ مِنَ الْقِتَالِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿١٠٩﴾ وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ﴾ طَاعَةٍ كَصِلَةٍ وَصَدَقَةٍ ﴿تَجِدُوهُ﴾ أَيْ ثَوَابَهُ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿١١٠﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا﴾ جَمْعُ هَائِدٍ ﴿اَوْ نَصَارٰى﴾ قَالَ ذٰلِكَ يَهُودُ الْمَدِينَةِ وَنَصَارَى نَجْرَانَ لَمَّا تَنَاظَرُوا بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْ قَالَ الْيَهُودُ لَنْ يَدْخُلَهَا إِلَّا الْيَهُودُ وَقَالَ النَّصَارَى لَنْ يَدْخُلَهَا إِلَّا النَّصَارَى ﴿تِلْكَ﴾ الْقَوْلَةُ ﴿اَمَانِيُّهُمْ﴾ شَهَوَاتُهُمُ الْبَاطِلَةُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ حُجَّتَكُمْ عَلَى ذٰلِكَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ ﴿١١١﴾﴾ فِيهِ ﴿بَلٰى﴾ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ غَيْرُهُمْ ﴿مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ﴾ أَيِ انْقَادَ لِأَمْرِهِ وَخَصَّ الْوَجْهَ لِأَنَّهُ أَشْرَفُ الْأَعْضَاءِ فَغَيْرُهُ أَوْلَى ﴿وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ مُوَحِّدٌ ﴿فَلَهُ اَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّه۪﴾ أَيْ ثَوَابُ عَمَلِهِ الْجَنَّةُ ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

Ne zaman ki kafirler nesih konusunda eleştirilerde bulundular ve: "Muhammed arkadaşlarına bugün emrettiği şeyi yarın yasaklıyor" dediler, bunun üzerine şu ayetler indi:

106- **Herhangi bir ayeti neshedersek**[1] yani hükmünü -ya lafzıyla birlikte, ya da lafzı olmaksızın- yürürlülükten kaldırırsak **veya ertelersek,**[2] tehir edip tilavetini kaldırır, hükmünü kaldırmazsak ya da o ayeti levh-i mahfuz'da ertelersek **onun yerine daha hayırlısını** ecrinin çokluğunda ya da kolaylıkta kullara daha faydalı olanı **veya** teklif ve sevap konusunda **onun benzerini getiririz.**[3] **Allah'ın her şeye kadir olduğunu bilmez misin?**[4] Neshetmek ve de değiştirmek de Allah'ın gücünün yettiklerindendir.

107- **Göklerin ve yerin mülkünün Allah'a ait olduğunu** onlarda istediğini yapabileceğini **bilmez misin? Allah'tan başka** ondan gayrı sizi koruyacak **ne bir dost**[5], **ne de** geldiği takdirde onun azabından sizi engelleyecek **bir yardımcınız yoktur.**

Mekke ahalisi Hz. Peygamberden Mekke'yi genişletmesini ve de safa tepesini altına çevirmesini istediklerinde şu ayet inmiştir:

108- **Yoksa,** Bilakis **daha önce** Bize Allah'ı açıkça göster şeklindeki sözleriyle **Musa'nın istekte bulunulduğu,** kavminin kendisinden istediği **gibi, siz de peygamberinizden istekte bulunmak** mı **istiyorsunuz**? **Her kim imanı inkarla değiştirirse,** Allah'ın açık ayetlerine bakmayıp, başka şeyler istemek suretiyle iman yerine inkarı alırsa **şüphesiz doğru yoldan**[6] **sapmış** hak yolda hata etmiş **olur.**

109- **Kitap ehlinin çoğu,** Hz. Peygamberin durumu hususundaki **gerçek kendilerine** Tevrat'ta **apaçık belli olduktan sonra, kendileri katındaki** var olan; yani pis nefislerinin kendilerini sevkettiği **çekememezlikten**[7] **ötürü, sizi, inandıktan sonra küfre döndürmeyi**[8] **isterler. Allah'ın** onlar hakkındaki savaş **emri gelene kadar** onları **affedin,** yani bırakın onları **geçin,** yüz çevirin ve de onları cezalandırmayın. **Şüphesiz Allah her şeye Kadir'dir.**

110- **Namazı kılın, zekatı verin, kendiniz için önden gönderdiğiniz** sıla-i rahim gibi ve de sadaka gibi her taati **her hayrı** yani onun sevabını **Allah katında**

---

[1] "مِن" şart anlamındadır. Bir diğer kıraatte de "أَنْسَخَ" kökünden ن harfinin zammesiyle "نُنْسِخْ" şeklinde okundu. Bu durumda ayetin anlamı: "Sana ya da Cibril'e neshedilmesini emredersek" şeklinde olur.

[2] Bir diğer kıraatte ise "اَلنِّسْيَانُ" kökünden hemzesiz olarak (نُنْسِهَا şeklinde) okunmuştur. Bu durumda anlamı: "onu sana unuttururşak" yani onu senin kalbinden kaldırırsak şeklinde olur.

[3] Bu, şartın cevabıdır.

[4] Buradaki istifham takrir içindir.

[5] Buradaki "مِن" zaittir.

[6] سَوَاءَ kelimesi normalde orta anlamına gelir.

[7] Bu kelime Mefulü leh'tir.

[8] Buradaki "لَوْ" mastar anlamındadır.

bulacaksınız. Allah yaptıklarınızı şüphesiz görür ve de sizi karşılıklandırır.

111- **"Yahudi**[1] **veya Hıristiyan olmayan kimse elbette cennete giremeyecek" dediler;** Bunu Medine Yahudileri ile Necran Hıristiyanları Hz. Peygamberin huzurunda tartıştıklarında söylemişlerdi. Yahudiler 'Oraya ancak Yahudiler girecek', Hıristiyanlar ise 'Oraya ancak Hıristiyanlar girecek' demişlerdi. **İşte bu** söz **onların kuruntuları** batıl istekleri**dir.** Onlara **de ki:** "Bu konudaki **sözünüz doğru ise delillerinizi,** buna dair hüccetinizi **getirin".**

112- **Hayır, öyle değil;** cennete başkaları da girecektir! **iyilik yaparak,** tevhit ederek **yüzünü**[2] **Allah'a teslim eden** yani emrine boyun eğen **kimsenin ecri,** amelinin karşılığı olan cennet **Rabbi'nin katındadır. Onlara korku yoktur, ve de onlar** ahirette **üzülmeyeceklerdir.**

KELİME ANLAMI

106- وَلَمَّا طَعَنَ Ne zaman ki ta'n etti (Kim?) الْكُفَّارُ Kafirler (Ne hususta?) فِي النَّسْخِ Nesh hakkında وَقَالُوا Ve dediler ki إِنَّ مُحَمَّدًا Muhakkak ki Muhammed يَأْمُرُ Emrediyor (Kime?) أَصْحَابَهُ Ashabına (Ne vakit?) الْيَوْمَ Bugün (Ne emrediyor?) بِأَمْرٍ Bir emir (Daha?) وَيَنْهَى Ve nehyediyor (Neden?) عَنْهُ Ondan (Ne vakit?) غَدًا Yarın نَزَلَ Şu ayet indi: مَا شَرْطِيَّةٌ نَنْسَخْ **Şayet neshedersek** -mâ, şartiyedir- (Neyi?) مِنْ آيَةٍ **Bir ayeti** نُزِلْ حُكْمَهَا Yani hükmünü kaldırırsak إِمَّا مَعَ لَفْظِهَا Ya lafzıyla birlikte (kaldırırız) أَوْ لَا Ya da lafzı olmadan وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِضَمِّ النُّونِ Nun harfinin zammesiyle (okundu) (Hangi babtan?) مِنْ أَنْسَخَ Enseha babından أَيْ Yani (bu durumda anlamı şudur) نَأْمُرُكَ Sana emredersek أَوْ جِبْرِيلَ Ya da Cebrail'e emredersek (Neyle?) بِنَسْخِهَا Onun neshiyle أَوْ نَنْسَأْهَا **Ya da ertelersek** نُؤَخِّرْهَا Tehir edersek فَلَا نُزِلْ Yok etmezsek (Neyi?) حُكْمَهَا Hükmünü وَنَرْفَعْ Ve kaldırırsak (Neyi?) تِلَاوَتَهَا Onun tilavetini أَوْ نُؤَخِّرْهَا Ya da (inmesini murat ettiğimiz zamana kadar) ertelersek o ayeti (Nerede?) فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi mahfuzda وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) بِلَا هَمْزٍ Hemzesiz (Hangi kökten olduğu halde?) مِنَ النِّسْيَانِ Nisyan kökünden أَيْ نُنْسِكَهَا Yani onu sana unutturursak أَيْ نَمْحُهَا Yani onu silersek (Nereden?) مِنْ قَلْبِكَ Senin kalbinden وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı şudur: نَأْتِ **Getiririz** (Neyi?) بِخَيْرٍ **Daha hayırlısını** (Neden?) مِنْهَا **Ondan** أَنْفَعَ لِلْعِبَادِ Kullara daha faydalısını (Ne konuda?) فِي السُّهُولَةِ Kolaylıkta

---

[1] هودا kelimesi hâdin kelimesinin cemisidir.

[2] Özellikle yüzün zikredilişi en kıymetli uzuv olduğu içindir. Bu durumda diğerleri hayli hayli bu sözün altına girererler.

أَوْ كَثْرَةِ الْأَجْرِ Ya da çok ecirde أَوْ مِثْلِهَا **Ya da benzerini** (Ne konuda?) فِي التَّكْلِيفِ Teklif konusunda (Daha?) وَالثَّوَابِ Ve sevap konusunda أَلَمْ تَعْلَمْ **Bilmez misin?** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve bu gücünün yettiği şeylerdendir (Ne?) النَّسْخُ Nesih (Daha?) وَالتَّبْدِيلُ Değiştirme وَالاسْتِفْهَامُ Buradaki istifham (Nedir?) لِلتَّقْرِيرِ Takrir/onaylatmak içindir

107- أَلَمْ تَعْلَمْ **Bilmez misin?** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَهُ **Onundur** مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** (Daha?) وَالْأَرْضِ **Ve de yerin** يَفْعَلُ Yapar (Nerede?) فِيهِمَا O ikisinde (Neyi?) مَا يَشَاءُ Dilediğini وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı مِنْ زَائِدَةٌ وَلِيٍّ **Ne bir veli** -min zaittir- (Öyle veli ki?) يَحْفَظُكُمْ Sizi koruyacak وَلَا نَصِيرٍ **Ve ne de bir yardımcı** (Öyle yardımcı ki) يَمْنَعُ Engelleyecek (Neyi?) عَذَابَهُ Onun azabını (Kimden?) عَنْكُمْ Sizden إِنْ أَتَاكُمْ Şayet size gelse

108- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا سَأَلَهُ Ne zaman ki ondan istedi (Kim?) أَهْلُ مَكَّةَ Mekkeliler (Neyi?) أَنْ يُوَسِّعَهَا Mekke'yi genişletmesini (Daha?) وَيَجْعَلَ Ve yapmasını (Neyi?) الصَّفَا Safa'yı (Ne yapmasını?) ذَهَبًا Altın أَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis أَ تُرِيدُونَ **İstiyor**mu**sunuz**? (Neyi?) أَنْ تَسْئَلُوا **İstekte bulunmayı** (Kimden?) رَسُولَكُمْ **Peygamberinizden** (Ne gibi?) كَمَا سُئِلَ **İstendiği gibi** (Kim?) مُوسٰى **Musa** أَيْ سَأَلَهُ Yani ondan istediği gibi (Kim?) قَوْمُهُ Musa'nın kavmi (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** (O istedikleri şey de nedendir?) مِنْ قَوْلِهِمْ: Onların şu sözü: أَرِنَا "Bize göster (Kimi?) اللهَ Allah'ı (Nasıl?) جَهْرَةً Açıkça (Daha nedir o istedikleri şey?) وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve bundan başka وَمَنْ **Ve her kim** يَتَبَدَّلِ **Değiştirirse** (Neyi?) الْكُفْرَ **Küfrü** (Neye karşılık?) بِالْإِيمَانِ **İmana karşılık** أَيْ يَأْخُذْهُ Yani o küfrü alırsa بَدَلَهُ O imanın yerine (Neyle alırsa?) بِتَرْكِ النَّظَرِ Bakmayı terk etmekle (Nereye?) فِي الْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ Apaçık ayetlere (Daha?) وَاقْتِرَاحِ غَيْرِهَا O ayetlerden başka şeyler istemekle birlikte فَقَدْ ضَلَّ **Şüphe yok ki sapıtmış olur** (Neyi?) سَوَاءَ السَّبِيلِ **Doğru yolu** أَخْطَأَ الطَّرِيقَ الْحَقَّ Hak yolda hata etmiş/onu kaybetmiş olur وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ es-Sevâ' kelimesi aslında (Nedir?) الْوَسَطُ Orta/mutedil anlamındadır

109- وَدَّ **İstedi** (Kim?) كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ **Ehl-i kitabın çoğu** (Neyi istediler?) لَوْ مَصْدَرِيَّةٌ يَرُدُّونَكُمْ **Sizi döndürmek-çevirmek** -lev, mastariyyedir- (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ

İmanınızdan sonra (Neye çevirmek istediler?) كُفَّارًا **Kafirlere** (Niçin kafirlere döndürmek istediler?) حَسَدًا **Hasetten dolayı** (Buradaki "haseden" kelimesi nedir?) مَفْعُولٌ لَهُ Mefulu leh'tir (Öyle haset ki) كَائِنًا Olucu (Nereden olan haset?) مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ **Kendi nefislerinden** أَيْ حَمَلَتْهُمْ Yani onları yöneltti (Neye?) عَلَيْهِ O hasede (Ne?) أَنْفُسُهُمُ الْخَبِيثَةُ Kendi pis nefisleri (Ne vakit sizi çevirmeyi istediler?) مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ **Açığa çıktıktan sonra** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta (Ne açığa çıktıktan sonra?) الْحَقُّ **Hak** (Hangi konuda?) فِي شَأْنِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin durumu hakkında فَاعْفُوا **Şimdi siz affedin** (Kimden?) عَنْهُمْ Onlardan أَيِ اتْرُكُوهُمْ Yani bırakın onları (Daha?) وَاصْفَحُوا **Ve** (kınama ve serzenişten) **geçin!** أَعْرِضُوا Yüz çevirin فَلَا تُجَازُوهُمْ Ve onları cezalandırmayın (Ne vakte değin?) حَتَّى يَأْتِيَ **Getirinceye değin** (Kim?) اللهُ **Allah** (Neyi?) بِأَمْرِهِ **Emrini** (Hangi konudaki emrini?) فِيهِمْ Onlar hakkındaki (O emir de nedir?) مِنَ الْقِتَالِ Savaştır إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Gücü yetendir**

110- وَأَقِيمُوا **Ve dosdoğru kılın!** (Neyi?) الصَّلٰوةَ **Namazı** (Daha?) وَآتُوا **Ve verin** (Neyi?) الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَمَا تُقَدِّمُوا **Ve her ne takdim eder/gönderirseniz** (Kim için?) لِأَنْفُسِكُمْ **Kendiniz için** (Ne gönderirseniz?) مِنْ خَيْرٍ **Bir hayır** طَاعَةٍ Bir taat (Ne gibi?) كَصِلَةٍ Sıla-i Rahim (Daha?) وَصَدَقَةٍ Ve sadaka gibi تَجِدُوهُ **Onu bulursunuz** أَيْ ثَوَابَهُ Yani onun sevabını (Nerede bulursunuz?) عِنْدَ اللهِ **Allah katında** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** (Nedir?) بَصِيرٌ **Hakkıyla görendir** فَيُجَازِيكُمْ Böylece sizi mükafatlandıracaktır (Ne sebebiyle?) بِهِ Yaptığınızla

111- وَقَالُوا **Ve dediler ki** لَنْ يَدْخُلَ **Asla giremeyecek** (Nereye?) الْجَنَّةَ **Cennete** إِلَّا مَنْ **Ancak o kimse ki** كَانَ **Oldu** (Ne oldu?) هُودًا **Yahudi** (Buradaki "hûd" kelimesi nedir?) جَمْعُ هَائِدٍ Hâid kelimesinin çoğuludur (Daha ne oldu?) أَوْ نَصَارٰى **Ya da Hıristiyan** قَالَ ذٰلِكَ Bunu dedi (Kim?) يَهُودُ الْمَدِينَةِ Medine Yahudileri (Daha?) وَنَصَارٰى نَجْرَانَ Ve Necran Hıristiyanları (Ne vakit?) لَمَّا تَنَاظَرُوا Ne zaman ki tartıştılar (Nerede?) بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) huzurunda أَيْ قَالَ Yani dedi (Kim?) الْيَهُودُ Yahudiler لَنْ يَدْخُلَهَا Cennete giremeyecek إِلَّا الْيَهُودُ Ancak Yahudiler وَقَالَ Ve dedi (Kim?) النَّصَارٰى Hıristiyanlar لَنْ يَدْخُلَهَا Oraya giremeyecek إِلَّا النَّصَارٰى Ancak Hıristiyanlar تِلْكَ الْقَوْلَةُ **Bu** söz (Nedir?) أَمَانِيُّهُمْ **Onların boş hülyalarıdır**

هَاتُوا **De ki** onlara قُلْ لَهُمْ Batıl الْبَاطِلَة (Öyle arzuları ki) Onların arzularıdır شَهَوَاتُهُمْ **Getirin** (Neyi?) بُرْهَانَكُمْ **Delilinizi** حُجَّتَكُمْ Hüccetinizi (Neye dair?) عَلَى ذَلِكَ Buna dair إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Hangi konuda?) فِيهِ Bu konuda

112- بَلَى **Hayır!/Bilakis** يَدْخُلُ Girer (Nereye?) الْجَنَّةَ Cennete غَيْرُهُمْ Onlardan başkası (Kim girecektir Cennete?) مَنْ **O kimse ki** أَسْلَمَ **Teslim etti** (Neyi?) وَجْهَهُ **Yüzünü** (Kime?) لِلَّهِ **Allah'a** أَيْ انْقَادَ Yani boyun eğerse (Neye?) لِأَمْرِهِ Onun emrine وَخُصَّ الْوَجْهُ Burada özellikle yüz zikredildi (Niçin?) لِأَنَّهُ Çünkü o yüz (Nedir?) أَشْرَفُ الْأَعْضَاءِ Uzuvların en kıymetlisidir فَغَيْرُهُ أَوْلَى Bu durumda diğer uzuvlar hayli hayli (emrine boyun eğer) (Ne olduğu halde teslim ederse?) وَهُوَ مُحْسِنٌ **O iyilik yapıcı olduğu halde** مُوَحِّدٌ Tevhit ehli olduğu halde فَلَهُ **İşte onun için vardır** (Ne?) أَجْرُهُ **Onun ecri** (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbinin katında** أَيْ ثَوَابُ عَمَلِهِ Yani amelinin sevabı vardır (O sevaptan bedel?) الْجَنَّةُ Cennet vardır وَلَا خَوْفٌ **Ve korku da yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir de** يَحْزَنُونَ **Üzülecekler** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ﴾ مُعْتَدٍّ بِهِ وَكَفَرَتْ بِعِيسَى ﴿وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ﴾ مُعْتَدٍّ بِهِ وَكَفَرَتْ بِمُوسَى ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ الْفَرِيقَانِ ﴿يَتْلُونَ الْكِتَابَ﴾ الْمُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ وَفِي كِتَابِ الْيَهُودِ تَصْدِيقُ عِيسَى، وَفِي كِتَابِ النَّصَارٰى تَصْدِيقُ مُوسَى وَالْجُمْلَةُ حَالٌ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا قَالَ هٰؤُلَاءِ ﴿قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ مِنَ الْعَرَبِ وَغَيْرِهِمْ ﴿مِثْلَ قَوْلِهِمْ﴾ بَيَانٌ لِمَعْنَى ذٰلِكَ: أَيْ قَالُوا لِكُلِّ ذِي دِينٍ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ ﴿فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ فَيُدْخِلُ الْمُحِقَّ الْجَنَّةَ وَالْمُبْطِلَ النَّارَ ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ ﴿مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللّٰهِ اَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ﴾ بِالصَّلَاةِ وَالتَّسْبِيحِ ﴿وَسَعٰى فِي خَرَابِهَا﴾ بِالْهَدْمِ أَوِ التَّعْطِيلِ، نَزَلَتْ إِخْبَارًا عَنِ الرُّومِ الَّذِينَ خَرَّبُوا بَيْتَ الْمَقْدِسِ أَوْ فِي الْمُشْرِكِينَ لَمَّا صَدُّوا النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ عَنِ الْبَيْتِ ﴿أُولٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَدْخُلُوهَٓا اِلَّا خَٓائِفِينَ﴾ خَبَرٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيْ أَخِيفُوهُمْ بِالْجِهَادِ فَلَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ آمِنًا ﴿لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ﴾ هَوَانٌ بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ وَالْجِزْيَةِ ﴿وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾﴾ هُوَ النَّارُ وَنَزَلَ لَمَّا طَعَنَ الْيَهُودُ فِي نَسْخِ الْقِبْلَةِ أَوْ فِي صَلَاةِ النَّافِلَةِ عَلَى الرَّاحِلَةِ فِي السَّفَرِ حَيْثُمَا تَوَجَّهَتْ ﴿وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ﴾ أَيِ الْأَرْضُ كُلُّهَا لِأَنَّهُمَا نَاحِيَتَاهَا ﴿فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا﴾ وُجُوهَكُمْ فِي الصَّلَاةِ بِأَمْرِهِ ﴿فَثَمَّ﴾ هُنَاكَ ﴿وَجْهُ اللّٰهِ﴾ قِبْلَتُهُ الَّتِي رَضِيَهَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ﴾ يَسَعُ فَضْلُهُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾﴾ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿وَقَالُوا﴾ بِوَاوٍ وَدُونَهَا اَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْهُ ﴿بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا وَالْمُلْكِيَّةُ تُنَافِي الْوِلَادَةَ وَعُبِّرَ بِمَا تَغْلِيبًا لِمَا لَا يَعْقِلُ ﴿كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾﴾ مُطِيعُونَ كُلٌّ بِمَا يُرَادُ مِنْهُ وَفِيهِ تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ ﴿بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُوجِدُهُمَا لَا عَلَى مِثَالٍ سَبَقَ ﴿وَاِذَا قَضٰى﴾ أَرَادَ ﴿اَمْرًا﴾ أَيْ إِيجَادَهُ ﴿فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ جَوَابًا لِلْأَمْرِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ﴾ أَنَّكَ رَسُولُهُ ﴿اَوْ تَاْتِينَٓا اٰيَةٌ﴾ مِمَّا اقْتَرَحْنَاهُ عَلَى صِدْقِكَ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا قَالَ هٰؤُلَاءِ ﴿قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنْ كُفَّارِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ لِأَنْبِيَائِهِمْ ﴿مِثْلَ قَوْلِهِمْ﴾ مِنَ التَّعَنُّتِ وَطَلَبِ الْآيَاتِ ﴿تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ فِي الْكُفْرِ وَالْعِنَادِ، فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾﴾ يَعْلَمُونَ أَنَّهَا آيَاتٌ فَيُؤْمِنُونَ فَاقْتِرَاحُ آيَةٍ مَعَهَا تَعَنُّتٌ ﴿اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِالْحَقِّ﴾ بِالْهُدَى ﴿بَشِيرًا﴾ مَنْ أَجَابَ إِلَيْهِ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا﴾ مَنْ لَمْ يُجِبْ إِلَيْهِ بِالنَّارِ ﴿وَلَا تُسْـَٔلُ عَنْ اَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾﴾ النَّارِ، أَيِ الْكُفَّارِ مَا لَهُمْ لَمْ يُؤْمِنُوا إِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِجَزْمِ تُسْأَلْ نَهْيًا

TÜRKÇE ANLAMI

113- **Yahudiler "Hıristiyanlar** itibar edilecek **bir şey üzerinde değil" dediler,** ve de İsa'yı inkar ettiler. **Hıristiyanlar da "Yahudiler** itibar edilecek **bir şey üzerinde değil" dediler;** ve de Musa'yı inkar ettiler. **Oysa onlar** yani iki fırka da kendilerine indirilmiş **kitaplarını da okuyorlar.**[1] Yahudilerin kitabında İsa'yı tasdik vardır, Hıristiyanların kitabında da Musa'yı tasdik vardır. Araplardan ve de diğerlerinden olan **bilgisiz** müşrik**ler de işte böyle** onların dedikleri, **söyledikleri gibi**[2] **söylemiştir** yani her din sahibine bir şey üzerine olmadıklarını söylediler. **Allah, kıyamet günü, anlaşmazlığa düştükleri** din ile ilgili **şeylerde onların arasında hüküm verecek** doğru yolda olan cennet'e, batıl yolda olan ise ateşe girecek**tir.**

114- **Allah'ın mescidlerinde O'nun isminin** namaz ve tesbih ile **anılmasını yasak eden ve de** yıkmakla, kullanılmaz hale getirmekle **oraların harap olmasına çalışan kimseden, daha zalim kimdir?** Yani daha zalim yoktur. Bu ayet, Beyt-i Makdis'i harap eden Rumlardan ya da Hudeybiye senesi Hz. Peygamberi Kabe'den alıkoyan Müşriklere dair bir bildiri olarak inmiştir. **Onların oralara korkmadan girememeleri gerekir.**[3] Yani onları cihatla öyle korkutun ki, oraya emin olarak kimse giremesin. **Dünyada rezillik** öldürülmek, esir edilmek ya da cizye vermek suretiyle alçaklık **onlaradır, ahirette de büyük** ateş **azabı onlaradır.**

115- **Doğu da batı da** yani tüm yeryüzü **Allah'ındır,**[4] onun emriyle yüzünüzü namazda **nereye dönerseniz Allah'ın yönü** razı olduğu kıblesi **orasıdır. Doğrusu Allah geniştir** onun fazlı her şeyi kapsar **ve** yarattıklarının idaresini **ziyade bilir.**

116- **Ve**[5] Yahudiler, Hıristiyanlar bir de Melekler Allah'ın kızlarıdır diyenler **"Allah oğul edindi" dediler;** Allah teala buyurduki: **haşa,** o bundan münezzehtir **oysa, göklerde ve yerde olanlar**[6] yaratma, mülk ve de kul olarak **O'nundur.** Mülkiyet ise evlat olmaya **Hepsi**[7] **O'na boyun eğmişler,** hepsi de kendilerinden istenilen şekilde itaat etmişler**dir.**

---

[1] Bu cümle, hal cümlesidir.

[2] Bu kelime, "كَذَٰلِكَ"yi açıklar.

[3] Bu ayet emir anlamında bir haberdir.

[4] Tüm yeryüzünden 'doğu ve batı' olarak bahsetmesi bu ikisinin yeryüzünün iki tarafını oluşturmasındandır.

[5] Bu ayet "vav" ile de "vav" olmadan da okundu.

[6] Burada (cansızlar için kullanılan) "mâ" edatının kullanılması, akılsızları tağlib suretiyledir.

[7] Bu ayette akıllıları tağlib vardır.

117- **Gökleri ve yeri** daha önceden bir örneği yok iken icat eden, **yoktan var eden Allah'tır. O, bir iş**in var edilmesin**e hükmeder** ister**se, ona ancak "ol" der ve** o da **oluverir.**[1]

118- **Bilmeyen** Mekkeli kafir**ler** Hz. Peygamber'e**: "Allah bizimle** senin Allah'ın elçisi olduğuna dair **konuşmalı veya bize** senin doğruluğuna dair istediğimiz **bir ayet gelmeli değil miydi?**[2]**" dediler. İşte böyle** onların söylediği gibi, **onlardan önceki** geçmiş ümmetlerin kafirleri de peygamber**ler**ine **onların** inatlaşma ve de ayetler isteme konusunda **söylediklerinin benzerini söylemişlerdi. Onların kalpleri** küfür ve inatta **birbirine benzedi.** Bu ayette Hz. Peygambere verilen bir teselli vardır. **Kesinlikle inanan** bunların ayet olduğunu bilip de iman eden **kimseler için ayetleri açıklamışızdır.** Bunlarla birlikte başka ayet istemek inatlaşmaktır.

119- **Doğrusu** Ey Muhammet! **biz, seni hak ile,** hidayet ile sana icabet edenlere **müjdeci ve** de sana icabet etmeyenleri de ateşle **uyarıcı olarak göndermişizdir. Sen, cehennemliklerden,** ateş halkı olan kafirlerin iman etmemesinden **sorumlu tutulmayacaksın**[3] Senin vazifen ancak tebliğdir.

KELİME ANLAMI

113- وَقَالَتِ **Ve dedi** (Kim?) الْيَهُودُ **Yahudiler:** لَيْسَتِ **Değildir** (Kim?) النَّصَارٰى **Hıristiyanlar** (Ne değildir?) عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şey üzerine** (Öyle şey ki) يُعْتَدُّ بِهِ Kendisine itibar edilecek bir şey وَكَفَرَتْ Ve inkar ettiler (Kimi?) بِعِيسٰى İsa'yı وَقَالَتِ **Ve dedi** (Kim?) النَّصَارٰى **Hıristiyanlar:** لَيْسَتِ **Değildir** (Kim?) الْيَهُودُ **Yahudiler** (Ne değildir?) عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şey üzerine** (Öyle şey ki) يُعْتَدُّ بِهِ Kendisine itibar edilecek bir şey وَكَفَرَتْ Ve inkar ettiler (Kimi?) بِمُوسٰى Musa'yı (Ne oldukları halde?) وَهُمْ **Halbuki onlar** أَيِ الْفَرِيقَانِ Yani her iki fırka da يَتْلُونَ **Okuyorlar** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Öyle kitap ki) الْمُنَزَّلَ İndirilen (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَفِي كِتَابِ الْيَهُودِ Yahudilerin kitabında vardır (Ne?) تَصْدِيقُ عِيسٰى İsa'nın tasdiki وَفِي كِتَابِ النَّصَارٰى Ve Hıristiyanların kitabında da vardır (Ne?) تَصْدِيقُ مُوسٰى Musa'nın tasdiki وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) حَالٌ Haldir كَذٰلِكَ **İşte bunun gibi** كَمَا قَالَ هٰؤُلَاءِ Bunların dedikleri gibi قَالَ **Dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler (Öyle müşrikler ki) مِنَ الْعَرَبِ

[1] Bir kıraatte (فَيَكُونَ şeklinde) emrin cevabı olarak nasb ile okunmuştur.
[2] Buradaki لَوْلَا, هَلَّا anlamındadır.
[3] Bir kıraatte ise nehiy olarak تَسْأَلْ kelimesi cezimli olarak okunmuştur.

Araplardan (Daha?) وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden (Ne dediler?) مِثْلَ قَوْلِهِمْ **Onların sözleri gibi** (Bu nedir?) بَيَانٌ لِمَعْنَى ذٰلِكَ Zâlike'nin anlamını beyandır أَيْ قَالُوا Yani dediler (Kime?) لِكُلِّ ذِي دِينٍ Her din sahibine (Şunu dediler:) لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ Onlar bir şey üzerine değiller فَاللّٰهُ **Allah** يَحْكُمُ **Hükmeder** (Nerede?) بَيْنَهُمْ **Aralarında** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** (Hangi konuda hükmeder?) فِيمَا **O konuda ki** كَانُوا **Onlar idiler** (Nerede?) فِيهِ **O konuda** يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** (Onların ihtilaf ettikleri şey de nedendir?) مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Dini işler فَيُدْخِلُ Böylece koyar (Kimi?) الْمُحِقَّ Hak ehlini (Nereye?) الْجَنَّةَ Cennete (Daha?) وَالْمُبْطِلَ Ve batıl ehlini de koyar (Nereye?) النَّارَ Ateşe.

114- وَمَنْ **Ve kimdir?** أَظْلَمُ **Daha zalim!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَظْلَمُ Daha zalim (Kimden daha zalim?) مِمَّنْ **O kimseden ki** مَنَعَ **Engelledi** (Neyi?) مَسَاجِدَ اللّٰهِ **Allah'ın mescitleri** (Neden?) أَنْ يُذْكَرَ **Zikredilmesinden** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Neyin?) اسْمُهُ **Onun isminin** (Neyle zikredilmesi?) بِالصَّلَاةِ Namazla (Daha?) وَالتَّسْبِيحِ Ve tesbihle (Daha o kimse ki?) وَسَعٰى **Ve çalıştı** (Neye?) فِي خَرَابِهَا **Onların harap olmasına** (Neyle harap olması?) بِالْهَدْمِ Yıkmakla أَوِ التَّعْطِيلِ Ya da kullanılmaz hale getirmekle نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Ne olduğu halde inmiştir?) إِخْبَارًا Haber verici olduğu halde (Kimden?) عَنِ الرُّومِ Rumlardan الَّذِينَ Öyle kimseler ki خَرَّبُوا Harap ettiler (Neyi?) بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdisi أَوْ فِي الْمُشْرِكِينَ Ya da müşrikler hakkında inmiştir (Ne vakit?) لَمَّا صَدُّوا Ne zaman ki engellediler (Kimi?) النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Ne vakit?) عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye yılı (Neden engellediler?) عَنِ الْبَيْتِ Kabe'den أُولٰئِكَ **İşte onlar** مَا كَانَ **Olmadı** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Ne?) أَنْ يَدْخُلُوهَا **Oraya girmeleri** إِلَّا خَائِفِينَ **Ancak korkarak** (Bu ayet nedir?) خَبَرٌ Bir haberdir ki بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasında أَيْ أَخِيفُوهُمْ Yani onları korkutun (Neyle?) بِالْجِهَادِ Cihatla ki فَلَا يَدْخُلَهَا Oraya giremesin (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse (Ne olduğu halde?) آمِنًا Emin olarak لَهُمْ **Onlar için vardır** (Nerede?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Ne vardır?) خِزْيٌ **Rezillik** هَوَانٌ Alçaklık (Neyle?) بِالْقَتْلِ Öldürülmekle (Daha?) وَالسَّبْيِ Ve de esir alınmakla (Daha?) وَالْجِزْيَةِ Ve de cizye ile وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük** هُوَ O azap (Nedir?) النَّارُ Ateştir.

115- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا طَعَنَ Ne zaman ki ileri geri konuştu (Kim?) الْيَهُودُ Yahudiler (Ne hakkında?) فِي نَسْخِ الْقِبْلَةِ Kıblenin neshedilmesi hakkında أَوْ Ya da inmiştir (Ne hakkında?)

فِي صَلَاةِ النَّافِلَةِ Nafile namaz hakkında (Ne üzerinde?) عَلَى الرَّاحِلَةِ Binek üzerinde (Nerede?) فِي السَّفَرِ Seferde (Nasıl?) حَيْثُمَا تَوَجَّهَتْ (O binek) nereye dönerse **وَلِلّٰهِ Ve Allah içindir** (Ne?) **الْمَشْرِقُ Doğu** (Daha?) **وَالْمَغْرِبُ Ve de batı** أَيِ الْأَرْضُ كُلُّهَا Yani tüm yeryüzü (Niçin doğu-batı tüm yeryüzü anlamındadır?) لِأَنَّهُمَا Çünkü bu ikisi نَاحِيَتَاهَا Yeryüzünün iki köşesidir **فَأَيْنَمَا Bundan dolayı her nereye** تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ **Çevirirseniz** yüzünüzü (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda (Neyle çevirirseniz?) بِأَمْرِهِ Onun emriyle **فَثَمَّ هُنَاكَ Oradadır** (Ne?) **وَجْهُ اللّٰهِ Allah'ın vechi** قِبْلَتُهُ Onun kıblesi الَّتِي Öyle kıblesi ki رَضِيَهَا Ondan razı oldu **اِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah** (Nedir?) **وَاسِعٌ Geniştir** يَسَعُ Kuşatır (Ne?) فَضْلُهُ Onun fazlı (Neyi?) كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi (Daha nedir?) **عَلِيمٌ Ziyade bilendir** (Neyi?) بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ Yarattıklarının idaresini.

116- **وَقَالُوا Ve dediler** (Bu kelime...) بِوَاوٍ Vav ile birlikte (Daha?) وَدُونَهَا Ve vav olmadan ('kâlû' şeklinde okundu) اَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى Yani Yahudiler ve Hıristiyanlar dedi (Daha?) وَمَنْ Ve o kimse ki زَعَمَ İddia etti ki أَنَّ الْمَلَائِكَةَ Muhakkak ki melekler (Nedir?) بَنَاتُ اللّٰهِ Allah'ın kızlarıdır **اتَّخَذَ Edindi** (Kim?) **اللّٰهُ Allah** (Ne edindi?) **وَلَدًا Çocuk** قَالَ تَعَالَى Dedi Allah teala **سُبْحَانَهُ O münezzehtir** تَنْزِيهًا لَهُ Onu tenzih ederim (Neden tenzih ederim?) عَنْهُ Bundan **بَلْ Bilakis لَهُ Onundur مَا O şey ki** (Nerededir?) **فِي السَّمٰوَاتِ Göklerde** (Daha?) **وَالْأَرْضِ Ve yeryüzünde** (Ne olarak?) مُلْكًا Mülk olarak (Daha?) وَخَلْقًا Ve yaratma olarak (Daha?) وَعَبِيدًا Ve kul olarak وَالْمُلْكِيَّةُ Mülkiyet ise (Nedir?) تُنَافِي الْوِلَادَةَ Doğuma aykırıdır. وَعُبِّرَ Tabir edildi (Neyle?) بِمَا Mâ ile (Niçin?) تَغْلِيبًا Tağlib için (Neyi?) لِمَا لَا يَعْقِلُ Aklı olmayanları **كُلٌّ Hepsi de لَهُ Ona** (Nedirler?) **قَانِتُونَ Boyun eğicidirler** مُطِيعُونَ İtaat edicidirler كُلٌّ Hepsi (itaat eder) (Ne ile?) بِمَا O şey ile ki يُرَادُ İsteniyor (Neden?) مِنْهُ Kendisinden وَفِيهِ Bu kelimede vardır (Ne?) تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ Akıllıların tağlibi.

117- **بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ (O) gökleri yoktan var edendir** (Daha neyi yoktan var edendir?) **وَالْأَرْضِ Ve de yeryüzünü** مُوجِدُهُمَا Onların mucididir لَا عَلَى مِثَالٍ سَبَقَ Geçmiş bir örneği olmadan **وَإِذَا قَضَى Ve hükmettiğinde** أَرَادَ İstediğinde (Neye hükmettiğinde?) **أَمْرًا Bir işe** أَيْ إِيجَادَهُ Yani onun yapılmasına hükmettiğinde **فَإِنَّمَا Ancak يَقُولُ der** (Kime?) **لَهُ Ona كُنْ Ol! فَيَكُونُ O da oluverir** أَيْ فَهُوَ يَكُونُ Yani o da olur وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) بِالنَّصْبِ Nasb ile (feyekune şeklinde) (Niçin böyle okundu?) جَوَابًا Cevap olarak (Neyin cevabı?) لِلْأَمْرِ Emrin

118- وَقَالَ **Ve dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirler (Kime?) لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) لَوْلَا هَلَّا **Değil miydi?** يُكَلِّمُنَا **Bizimle konuşmalı** (Kim?) اللهُ **Allah** أَنَّكَ Ki elbette sen (Nesin?) رَسُولُهُ Onun Resulü أَوْ تَأْتِينَا **Ya da bize gelmeli değil miydi?** (Ne?) اٰيَةٌ **Bir ayet** (Öyle ayet ki) مِمَّا اقْتَرَحْنَاهُ Bizim istediklerimizden (Neye dair?) عَلَى صِدْقِكَ Senin doğruluğuna dair كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا قَالَ Dediği gibi (Kim?) هَؤُلَاءِ Bunlar قَالَ **Dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** (Kimdendir bunlar?) مِنْ كُفَّارِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerin kafirlerinden (Kime dedi?) لِأَنْبِيَائِهِمْ Peygamberlerine (Neyi dedi?) مِثْلَ قَوْلِهِمْ **Onların sözlerinin benzerini** (Nedendir o sözler?) مِنَ التَّعَنُّتِ İnatlaşma (Daha?) وَطَلَبِ الْآيَاتِ Ve mucize istekleri تَشَابَهَتْ **Benzeşti** (Ne?) قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** (Hangi konuda?) فِي الْكُفْرِ Küfürde (Daha?) وَالْعِنَادِ Bu konuda inat etmede فِيهِ Bu ayette vardır (Ne?) تَسْلِيَةٌ Teselli verme (Kime?) لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) قَدْ بَيَّنَّا **Elbette biz apaçık gösterdik** (Neyi?) الْاٰيَاتِ **Ayetleri** (Kime?) لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يُوقِنُونَ **Yakinen inanıyor** يَعْلَمُونَ Kesin biliyorlar ki أَنَّهَا Şüphesiz onlar (Nedir?) آيَاتٌ Ayetlerdir فَيُؤْمِنُونَ Böylece iman ederler فَاقْتِرَاحُ آيَةٍ Başka bir ayet istemek (Neyle birlikte?) مَعَهَا O ayetlerle birlikte (Nedir?) تَعَنُّتٌ İnatlaşmadır

119- اِنَّا **Muhakkak ki biz** أَرْسَلْنَاكَ **Seni gönderdik** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (Neyle gönderdik?) بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْهُدَى Hidayet ile (Ne olduğun halde?) بَشِيرًا **Müjdeleyici** (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki أَجَابَ İcabet etti (Kime?) إِلَيْهِ Ona (Neyle müjdeleyici?) بِالْجَنَّةِ Cennet ile (Daha ne olarak?) وَنَذِيرًا **Ve korkutucu olarak** (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki لَمْ يُجِبْ İcabet etmedi (Kime?) إِلَيْهِ Ona (Neyle korkutucu olarak?) بِالنَّارِ Ateşle وَلَا تُسْئَلُ **Ve sen sorulmaz-mesul olmazsın** (Kimden?) عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ **Cehennem halkından** النَّارِ Ateş halkından أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlerden مَا لَهُمْ Onlara ne oldu ki لَمْ يُؤْمِنُوا İman etmediler (şeklinde sorulmazsın) إِنَّمَا عَلَيْكَ Senin üzerine olan ancak (Nedir?) الْبَلَاغُ Tebliğ/bildirmektir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Neyle?) بِجَزْمِ تُسْأَلْ Tüs'el kelimesinin cezmiyle (Ne olduğu halde?) نَهْيًا Nehiy olduğu halde

﴿وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ﴾ دِينَهُمْ ﴿قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ﴾ أَيِ الْإِسْلَامَ ﴿هُوَ الْهُدٰى﴾ وَمَا عَدَاهُ ضَلَالٌ ﴿وَلَئِنِ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ﴾ الَّتِي يَدْعُونَكَ إِلَيْهَا فَرْضًا ﴿بَعْدَ الَّذِي جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ الْوَحْيِ مِنَ اللّٰهِ ﴿مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُكَ ﴿وَلَا نَصِيرٍ (١٢٠)﴾ يَمْنَعُكَ مِنْهُ ﴿اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ﴾ أَيْ يَقْرَؤُونَهُ كَمَا أُنْزِلَ، وَالْجُمْلَةُ حَالٌ وَحَقَّ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ وَالْخَبَرُ ﴿اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ نَزَلَتْ فِي جَمَاعَةٍ قَدِمُوا مِنَ الْحَبَشَةِ وَأَسْلَمُوا ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ﴾ أَيْ بِالْكِتَابِ الْمُؤْتَى بِأَنْ يُحَرِّفَهُ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (١٢١)﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿يَا بَنِيٓ اِسْرَآءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِيٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (١٢٢)﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَاتَّقُوا﴾ خَافُوا ﴿يَوْمًا لَا تَجْزِي﴾ تُغْنِي ﴿نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ﴾ فِيهِ ﴿شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ﴾ فِدَاءٌ ﴿وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (١٢٣)﴾ يُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذِ ابْتَلٰٓى﴾ اِخْتَبَرَ ﴿اِبْرٰهِيمَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ إِبْرَاهَامَ ﴿رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ﴾ بِأَوَامِرَ وَنَوَاهٍ كَلَّفَهُ بِهَا، قِيلَ هِيَ مَنَاسِكُ الْحَجِّ، وَقِيلَ الْمَضْمَضَةُ وَالْاِسْتِنْشَاقُ وَالسِّوَاكُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَفَرْقُ الرَّأْسِ وَقَلْمُ الْأَظْفَارِ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ وَالْخِتَانُ وَالْاِسْتِنْجَاءُ ﴿فَاَتَمَّهُنَّ﴾ أَدَّاهُنَّ تَامَّاتٍ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُ ﴿اِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا﴾ قُدْوَةً فِي الدِّينِ ﴿قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ أَوْلَادِي اِجْعَلْ أَئِمَّةً ﴿قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي﴾ بِالْإِمَامَةِ ﴿الظَّالِمِينَ (١٢٤)﴾ الْكَافِرِينَ مِنْهُمْ دَلَّ عَلَى أَنَّهُ يَنَالُ غَيْرَ الظَّالِمِ ﴿وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ﴾ الْكَعْبَةَ ﴿مَثَابَةً لِلنَّاسِ﴾ مَرْجِعًا يَثُوبُونَ إِلَيْهِ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿وَاَمْنًا﴾ مَأْمَنًا لَهُمْ مِنَ الظُّلْمِ وَالْإِغَارَاتِ الْوَاقِعَةِ فِي غَيْرِهِ، كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى قَاتِلَ أَبِيهِ فِيهِ فَلَا يُهَيِّجُهُ ﴿وَاتَّخِذُوا﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿مِنْ مَقَامِ اِبْرٰهِيمَ﴾ هُوَ الْحَجَرُ الَّذِي قَامَ عَلَيْهِ عِنْدَ بِنَاءِ الْبَيْتِ ﴿مُصَلًّى﴾ مَكَانَ صَلَاةٍ بِأَنْ تُصَلُّوا خَلْفَهُ رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْخَاءِ خَبَرٌ ﴿وَعَهِدْنَآ اِلٰٓى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ﴾ أَمَرْنَاهُمَا ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿طَهِّرَا بَيْتِيَ﴾ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿لِلطَّٓائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ﴾ الْمُقِيمِينَ فِيهِ ﴿وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (١٢٥)﴾ جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ الْمُصَلِّينَ ﴿وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا﴾ الْمَكَانَ ﴿بَلَدًا اٰمِنًا﴾ ذَا أَمْنٍ، وَقَدْ أَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ فَجَعَلَهُ حَرَمًا لَا يُسْفَكُ فِيهِ دَمُ إِنْسَانٍ وَلَا يُظْلَمُ فِيهِ أَحَدٌ وَلَا يُصَادُ صَيْدُهُ وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهُ ﴿وَارْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ﴾ وَقَدْ فُعِلَ بِنَقْلِ الطَّائِفِ مِنَ الشَّامِ إِلَيْهِ وَكَانَ أَقْفَرَ لَا زَرْعَ فِيهِ وَلَا مَاءَ ﴿مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ بَدَلٌ مِنْ أَهْلَهُ وَخَصَّهُمْ بِالدُّعَاءِ لَهُمْ مُوَافَقَةً لِقَوْلِهِ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿وَ﴾ أَرْزُقُ ﴿مَنْ كَفَرَ فَاُمَتِّعُهُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ فِي الدُّنْيَا بِالرِّزْقِ ﴿قَلِيلًا﴾ مُدَّةَ حَيَاتِهِ ﴿ثُمَّ اَضْطَرُّهُ﴾ أُلْجِئُهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِلٰى عَذَابِ النَّارِ﴾ فَلَا يَجِدُ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٢٦)﴾ الْمَرْجِعُ هِيَ

TÜRKÇE ANLAMI

120- **Kendi milletlerine** dinlerine **uymadıkça, Yahudi ve Hıristiyanlar senden asla hoşnut olmayacaklardır. De ki: "Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur"** Yani İslam'dır. Onun dışındakiler ise sapıklıktır. **And olsun ki**[1] faraza **sana Allah'tan gelen** vahiy **ilm**inden **sonra onların** seni çağırdıkları **heveslerine uyarsan, Allah'tan sana ne** seni koruyacak **bir dost ve ne de** seni ondan engelleyecek **bir yardımcı olur.**

121- **Kendilerine verdiğimiz**[2] **Kitab'ı** indiği gibi **hakkınca bir okumayla okuyanlar**[3] **var ya, işte ona ancak onlar inanırlar.**[4] Bu ayet Habeşistan'dan gelip, Müslüman olan bir grup hakkında nazil olmuştur. **Onu,** yani tahrif etmek suretiyle kitabı **inkar edenler ise,** varacakları yer, ebedi kalacakları cehennem olduğundan **kaybedenlerdir.**

122- **Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve sizi bir zamanlar alemlere üstün tuttuğumu hatırlayın.**[5]

123- **Kimsenin kimse namına bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin yarar sağlamayacağı ve onların yardım görmeyeceği** Allah'ın azabından engellenmeyeceği **bir günden korunun**, korkun!.

124- **Ve** yâd et! **O vakit ki, Rabbi İbrahim'i**[6] **bir takım kelimelerle,** kendisini sorumlu tuttuğu ve de -bir görüşe göre- hac ibadetleriyle ilgili -bir diğer görüşe göre ise- mazmaza, istinşak, misvak, bıyığı kırpmak, saçı ayırmak, tırnakları kesmek, koltuk altını yolmak, etek tıraşı ve de sünnet olmakla ilgili bir takım emir ve yasaklarla **denemiş,** imtihana çekmiş **o da onları yerine getirmiş** tam olarak eda etmişti. Allah ona: **"Seni insanlara imam** dinde önder **kılacağım" demişti. O "soyumdan da"** çocuklarımdan da dinde önderler yap! **deyince, "Benim** imamlıkla ilgili **ahdim** onlardan **zalim** kafir **olanlara erişmez" buyurmuştu.** Bu ayet ahdin zalim olmayanlara erişeceğine delalet eder.

125- **Evi** Kabe'yi, **insanlar için toplanma** her köşe bucaktan dönüp-vardıkları **ve de** başka yerlerde meydana gelen saldırılardan ve de zulümden **güven**li bir **yer kılmıştık.** Burada kişi babasının katiliyle karşılaşsa bile ona saldırmıyordu. Ey insanlar! **İbrahim'in makamını** Kabe'yi yaparken üzerinde durduğu taşı, arkasında iki rekat tavaf namazı kıldığınız bir **namaz yeri edinin,**[7] **dedik.**

---

[1] Buradaki ل kasem lamı'dır.
[2] Bu mübtedadır.
[3] Bu cümle hal olup, hakka kelimesi de mastar (Mefulü mutlak) olmak üzere nasbedilmiştir.
[4] Bu cümle haberdir.
[5] Bu ayetin benzeri (Bakara:47 de) geçmişti.
[6] Bir kıraatte "İbrâhâm" şeklinde okunmuştur.
[7] Bir kıraatte ise vettehazû kelimesi hı harfinin fethasıyla okunmuştur. Bu durumda bu ayet (edindiler...şeklinde) haber anlamındadır.

Evimi ziyaret edenler, itikaf yapanlar, orada duranlar, **ruku ve secde**[1] **edenler** yani namaz kılanlar **için** putlardan **temiz tutun**[2] **diye İbrahim ve İsmail'e ahd**edip, emir **verdik.**

126- **İbrahim: "Rabbim! Burasını emin** güvenli **bir şehir kıl!** Allah teala burayı insan kanı akıtılmayan, hiç kimsenin zulüm görmediği, avının avlanmadığı, otunun koparılmadığı hürmetli bir yer yaparak onun duasını kabul etmiştir. **Halkından, Allah'a ve ahiret gününe inananları**[3] **meyvelerle rızıklandır" demişti.** Nitekim Taif'in Şam'dan buraya nakledilmesi suretiyle (Hz. İbrahim'in bu isteği) olmuştur. Burası ne suyu ne de ekini olmayan kurak bir yerdi. İbrahim aleyhisselam burada Allah'ın "Benim ahdim zalimlere erişmez" sözüne uygunluk olsun diye sadece Allah'a ve de ahiret gününe inananlara dua etmiştir. **Allah da: "İnkar edeni de az bir müddet** rızıklandırarak **geçindirir, sonra da** Ahirette **onu ateşin azabına uğramak** sığınmak **zorunda bırakırım,** o da oradan kaçış yolu bulamaz. **Ne kötü varacak** dönülecek **yer!" buyurmuştu.**

KELİME ANLAMI

120- وَلَنْ تَرْضٰى **Asla hoşnut olmayacaklar** (Kimden?) عَنْكَ **Senden** (Kim?) الْيَهُودُ **Yahudiler** (Daha?) وَلَا النَّصَارٰى **Ve Hıristiyanlar da** (hoşnut) **olmayacak** (Ne vakte değin?) حَتّٰى تَتَّبِعَ **Sen uyuncaya dek** (Neye?) مِلَّتَهُمْ دِينَهُمْ **Onların milletine,** dinine قُلْ **De ki** اِنَّ هُدَى اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın hidayeti** أَيِ الْإِسْلَامُ Yani İslam (Nedir?) هُوَ الْهُدٰى **Odur asıl hidayet** وَمَا عَدَاهُ Ve onun dışındakiler (Nedir?) ضَلَالٌ Sapıklıktır وَلَئِنِ **Ve andolsun ki şayet** (Buradaki lam nedir?) لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır اتَّبَعْتَ **Uyarsan sen** (Neye?) أَهْوَاءَهُمْ **Onların isteklerine** الَّتِي Öyle istekleri ki يَدْعُونَكَ Seni çağırıyorlar (Neye?) إِلَيْهَا Ona فَرْضًا Faraza (uyarsan...) (Neden sonra?) بَعْدَ الَّذِي **O şeyden sonra ki** جَاءَكَ **Sana geldi** (Nedir o gelen?) مِنَ الْعِلْمِ الْوَحْيِ **İlim,** vahiy (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ Allah'tan (Bu durumda) مَا لَكَ **Sana olmaz** (Kim tarafından?) مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** (Ne olmaz?) مِنْ وَلِيٍّ يَحْفَظُكَ **Ne bir veli** ki seni korur (Daha?) وَلَا نَصِيرٍ يَمْنَعُكَ **Ve ne de bir yardımcı** ki seni engeller (Kimden?) مِنْهُ O Allah'tan

121- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰتَيْنَاهُمُ **Biz onlara verdik** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Buradaki "Ellezine" nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır (Onlar ne oldukları halde?) يَتْلُونَهُ **Onu okurlar oldukları**

---

[1] Bu iki kelime الرَّاكِعُ ve السَّاجِدُ kelimelerinin cemileridir.
[2] Buradaki أَنْ, بِأَنْ anlamındadır.
[3] Buradaki مَنْ , أَهْلَهُ kelimesinden bedeldir.

halde (Nasıl?) حَقَّ تِلَاوَتِهِ **Hakkıyla okumayla** أَيْ يَقْرَؤُونَهُ Onu okurlar (Ne gibi?) كَمَا أُنْزِلَ İndirildiği gibi وَالْجُمْلَةُ حَالٌ (Yetlûnehu...) cümlesi haldir وَحَقَّ Hakka kelimesi نَصْبٌ Nasb olmuştur (Ne üzerine?) عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar olmak üzere وَالْخَبَرُ Haber de (şudur:) أُولٰئِكَ **İşte onlar** يُؤْمِنُونَ **İman ederler** (Neye?) بِهِ **Ona** نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Kim hakkında?) فِي جَمَاعَةٍ Bir gurup hakkında ki قَدِمُوا Geldiler (Nereden?) مِنَ الْحَبَشَةِ Habeşistan'dan (Daha?) وَأَسْلَمُوا Ve Müslüman oldular وَمَنْ **Ve her kim de** يَكْفُرْ **İnkar ederse** (Neyi?) بِهِ **Onu** أَيْ بِالْكِتَابِ Yani kitabı (Öyle kitap ki?) الْمُؤْتَى Verilmiş (Nasıl inkar ederse?) بِأَنْ يُحَرِّفَهُ Onu tahrif etmekle فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) هُمُ الْخَاسِرُونَ **Onlar hüsrana uğrayanlardır** (Niçin?) لِمَصِيرِهِمْ Varacakları için (Neye?) إِلَى النَّارِ Ateşe (Öyle ateş ki) الْمُؤَبَّدَةِ Ebedileştirilmiş (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine

122- يَا بَنِي إِسْرَآءِيلَ **Ey İsrail oğulları** اذْكُرُوا **Hatırlayın!** (Neyi?) نِعْمَتِيَ **Benim nimetimi** الَّتِي **Öyle nimetim ki** أَنْعَمْتُ **Ben ihsan ettim** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Daha?) وَأَنِّي **Ve muhakkak ki ben** فَضَّلْتُكُمْ **Sizi üstün kıldım** (Ne üzerine?) عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** تَقَدَّمَ Geçti (Ne?) مِثْلُهُ Bunun benzeri

123- وَاتَّقُوا خَافُوا **Ve korkun** (Neden?) يَوْمًا **Bir günden ki** لَا تَجْزِي **Ödeyemez** تُغْنِي Gideremez (Kim?) نَفْسٌ **Hiçbir nefis** (Kimden?) عَنْ نَفْسٍ **Hiçbir nefisten** (Nerede?) فِيهِ O günde (Neyi ödeyemez-gideremez?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** (Daha?) وَلَا يُقْبَلُ **Ve kabul de edilmez** (Kimden?) مِنْهَا **O nefisten** (Ne?) عَدْلٌ فِدَاءٌ **Hiç bir fidye** (Daha?) وَلَا تَنْفَعُهَا **Ve ona fayda da vermez** (Ne?) شَفَاعَةٌ **Hiçbir şefaat** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** يُنْصَرُونَ **Yardım ediliyorlar** يُمْنَعُونَ Engelleniyorlar (olmazlar) (Neden?) مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabından

124- وَاذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذِ **O vakit ki** ابْتَلَى **İmtihan etti** اِخْتَبَرَ Sınadı (Kimi?) إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'i** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) إِبْرَاهَامَ İbrâhâme şeklinde (**Kim imtihan etti?**) رَبُّهُ **Onun Rabbi** (Neyle imtihan etti?) بِكَلِمَاتٍ **Bir takım kelimelerle** بِأَوَامِرَ وَنَوَاهٍ Emirler ve nehilerle (Öyle emir ve nehiler ki?) كَلَّفَهُ Onu mükellef kıldı (Neyle?) بِهَا Onlarla قِيلَ Dendi ki هِيَ O kelimeler (Nedir?) مَنَاسِكُ الْحَجِّ Hac ibadetleridir وَقِيلَ Yine dendi ki الْمَضْمَضَةُ Mazmazadır (Daha?) وَالْاِسْتِنْشَاقُ İstinşaktır (Daha?) وَالسِّوَاكُ Misvaktır (Daha?) وَقَصُّ الشَّارِبِ Bıyığı kırpmaktır (Daha?) وَفَرْقُ الرَّأْسِ Saçı ayırmaktır (Daha?) وَقَلْمُ الْأَظْفَارِ

Tırnakları kesmektir (Daha?) وَنَتْفُ الْإِبْطِ Koltuk altını yolmaktır (Daha?) وَحَلْقُ الْعَانَةِ Etek tıraşıdır (Daha?) وَالْخِتَانُ Sünnet olmaktır (Daha?) وَالْإِسْتِنْجَاءُ İstincadır فَأَتَمَّهُنَّ **O da onları tamamladı** أَدَّاهُنَّ Onları yerine getirdi (Ne oldukları halde?) تَامَّاتٍ Tam oldukları halde قَالَ **Dedi ki** (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Kime?) لَهُ Ona إِنِّي **Muhakkak ki ben** (Neyim?) جَاعِلُكَ **Seni kılıcıyım** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Ne kılıcıyım?) إِمَامًا **İmam** قُدْوَةً Önder (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde قَالَ **Dedi ki** وَمِنْ ذُرِّيَّتِي **Benim zürriyetimden de** أَوْلَادِي Çocuklarımdan da اِجْعَلْ Kıl (Ne kıl?) أَئِمَّةً İmamlar قَالَ **Dedi ki** لَا يَنَالُ **Erişmez** (Ne?) عَهْدِي **Benim ahdim** (Neyle olan ahdime?) بِالْإِمَامَةِ İmamlıkla (Kime erişmez?) الظَّالِمِينَ **Zalimlere** الْكَافِرِينَ Kafirlere (Öyle kafirler ki) مِنْهُمْ Senin zürriyetinden olan دَلَّ Bu söz delalet etmiştir ki عَلَى أَنَّهُ Şuna ki يَنَالُ Benim ahdim erişir (Kime?) غَيْرَ الظَّالِمِ Zalim olmayana

125- وَإِذْ **Ve o vakit ki** جَعَلْنَا **Biz kıldık** (Neyi?) الْبَيْتَ **O evi** الْكَعْبَةَ Kabe'yi (Ne kıldık?) مَثَابَةً **Dönüp-varılacak yer** (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** مَرْجِعًا Varılacak yer (Öyle varılacak yer ki) يَثُوبُونَ إِلَيْهِ Onlar oraya dönüp-geliyorlar (Nereden?) مِنْ كُلِّ جَانِبٍ Her taraftan وَأَمْنًا مَأْمَنًا **Emin** güvenli bir yer (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Neden?) مِنَ الظُّلْمِ Zulümden (Daha neden?) وَالْإِغَارَاتِ Saldırılardan (Öyle saldırılar ki) الْوَاقِعَةِ Meydana gelen (Nerede?) فِي غَيْرِهِ Başka yerlerde كَانَ الرَّجُلُ Adam idi يَلْقَى Rastlardı (Kime?) قَاتِلَ أَبِيهِ Babasının katiline (Nerede?) فِيهِ Kabe'de فَلَا يُهَيِّجُهُ Ve ona saldırmazdı وَاتَّخِذُوا أَيُّهَا النَّاسُ **Ve edinin** ey insanlar! (Nereden?) مِنْ مَقَامِ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in makamından** هُوَ O (Nedir?) الْحَجَرُ الَّذِي O taştır ki قَامَ Durdu (Ne üzerinde?) عَلَيْهِ Onun üzerinde (Ne vakit?) عِنْدَ بِنَاءِ الْبَيْتِ Kabeyi yaptığı sırada (Ne edinin?) مُصَلًّى **Namazgah** مَكَانَ صَلَاةٍ Namaz kılma yeri (Ne şekilde?) بِأَنْ تُصَلُّوا Kılmanızla (Nerede?) خَلْفَهُ Onun arkasında (Ne kılmanızla?) رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ İki rekat tavaf namazı وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) بِفَتْحِ الْخَاءِ Hı harfinin fethasıyla (vettehazû şeklinde okundu) خَبَرٌ (Bu durumda bu kelime) haber olur (emir olmaz) وَعَهِدْنَا **Ve ahit verdik** (Kime?) إِلَى إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** (Daha?) وَإِسْمٰعِيلَ **Ve İsmail'e** أَمَرْنَاهُمَا Onlara emir verdik (Neyle?) أَنْ أَيْ بِأَنْ **Şununla ki** -en, bien anlamındadır- طَهِّرَا **İkiniz temiz tutun** (Neyi?) بَيْتِيَ **Benim evimi** (Neden temiz tutun?) مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan (Kim için?) لِلطَّائِفِينَ **Tavaf edenler için** (Daha?) وَالْعَاكِفِينَ

Ve itikaf yapanlar için الْمُقِيمِينَ Kalanlar için (Nerede?) فِيهِ Orada (Daha?) وَالرُّكَّعِ **Ve rüku edenler için** (Öyle rüku edenler ki?) السُّجُودِ **Secde eden** (Bu iki kelime nedir?) جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ Râki' ve Sâcid kelimesinin cemisidir اَلْمُصَلِّينَ Namaz kılanlar demektir

126- وَإِذْ **Ve o vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) إِبْرٰهِيمُ **İbrahim:** رَبِّ **Rabbim!** اجْعَلْ **Kıl** (Neyi?) هٰذَا **Burayı** الْمَكَانَ Bu mekanı (Ne kıl?) بَلَدًا **Bir belde ki** اٰمِنًا **Emin** ذَا أَمْنٍ Emniyetli وَقَدْ أَجَابَ İcabet etmiştir (Kim?) اللّٰهُ Allah (Neye?) دُعَاءَهُ Onun duasına فَجَعَلَهُ Orayı kılmıştır حَرَمًا Haram kılmıştır (Öyle ki) لَا يُسْفَكُ Akıtılmaz (Nerede?) فِيهِ Orada (Ne?) دَمُ إِنْسَانٍ İnsan kanı (Daha?) وَلَا يُظْلَمُ Ve zulüm görmez (Nerede?) فِيهِ Orada (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse (Daha?) وَلَا يُصَادُ Ve avlanmaz (Ne?) صَيْدُهُ Oranın avı وَلَا يُخْتَلَى Ve koparılmaz (Ne?) خَلَاهُ Oranın otu وَارْزُقْ **Rızıklandır** (Kimi?) أَهْلَهُ **Oranın ahalisini** (Neden rızıklandır?) مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerden** وَقَدْ فُعِلَ Ve de (İbrahim (a.s.)ın bu isteği) yapılmıştır (Nasıl?) بِنَقْلِ الطَّائِفِ Taif'in nakledilmesiyle (Nereden?) مِنَ الشَّامِ Şam'dan (Nereye?) إِلَيْهِ Oraya وَكَانَ Orası idi (Ne idi?) أَقْفَرَ Kurak لَا زَرْعَ فِيهِ Orada ekin yoktu (Daha?) وَلَا مَاءَ Ve su da yoktu (Oranın ahalisinden bedel, kimi rızıklandır?) مَنْ **O kimseyi ki** اٰمَنَ **İman etti** (Kimdendir bu kimse?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Kime iman etti?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** (Buradaki "men" nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden?) مِنْ أَهْلَهُ Ehlehû kelimesinden وَخَصَّهُمْ Onları has kıldı (Neyle?) بِالدُّعَاءِ Dua ile (Kime dua ile?) لَهُمْ Onlara (Niçin onları has kıldı?) مُوَافَقَةً Muvafakat olsun diye (Neye?) لِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözüne لَا يَنَالُ "Erişmez (Ne?) عَهْدِي benim ahdim (Kime?) الظَّالِمِينَ Zalimlere" قَالَ تَعَالَى **Dedi ki** Allah teala وَ أَرْزُقُ **Ve** rızıklandırırım (Kimi?) مَنْ **O kimse**yi ki كَفَرَ Kafir oldu فَأُمَتِّعُهُ **Onu faydalandırırım** (Bu kelime...) بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile (Daha?) وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz (okundu) (Nerede faydalandırırım?) فِي الدُّنْيَا Dünya'da (Neyle faydalandırırım?) بِالرِّزْقِ Rızıkla قَلِيلًا **Biraz** مُدَّةَ حَيَاتِهِ Hayatı müddetince أَجَلُهُ ثُمَّ اَضْطَرُّهُ **Sonra da onu uğratırım** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette (Neye uğratırım?) إِلٰى عَذَابِ النَّارِ **Ateş azabına** فَلَا يَجِدُ Bulamaz (Neden?) عَنْهَا Ondan (Ne bulamaz?) مَحِيصًا Sığınak وَبِئْسَ **Ne kötü!** الْمَصِيرُ **Varacak yer** الْمَرْجِعُ Dönülecek yerdir هِيَ O

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ يَرْفَعُ إِبْرٰهِيمُ الْقَوَاعِدَ﴾ الْأُسُسَ أَوِ الْجُدُرَ ﴿مِنَ الْبَيْتِ﴾ يَبْنِيهِ، مُتَعَلِّقٌ بِيَرْفَعُ ﴿وَإِسْمٰعِيلُ﴾ عَطْفٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، يَقُولَانِ ﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا﴾ بِنَاءَنَا ﴿إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ (١٢٧)﴾ بِالْفِعْلِ ﴿رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ﴾ مُنْقَادَيْنِ ﴿لَكَ وَ﴾ اجْعَلْ ﴿مِنْ ذُرِّيَّتِنَا﴾ أَوْلَادِنَا ﴿أُمَّةً﴾ جَمَاعَةً ﴿مُسْلِمَةً لَكَ﴾ وَمِنْ لِلتَّبْعِيضِ، وَأَتَى بِهِ لِتَقَدُّمِ قَوْلِهِ لَهُ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿وَأَرِنَا﴾ عَلِّمْنَا ﴿مَنَاسِكَنَا﴾ شَرَائِعَ عِبَادَتِنَا أَوْ حَجِّنَا ﴿وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (١٢٨)﴾ سَأَلَاهُ التَّوْبَةَ مَعَ عِصْمَتِهِمَا تَوَاضُعًا وَتَعْلِيمًا لِذُرِّيَّتِهِمَا ﴿رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ﴾ أَيْ أَهْلِ الْبَيْتِ ﴿رَسُولًا مِنْهُمْ﴾ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، وَقَدْ أَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ أَيْ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَيُزَكِّيهِمْ﴾ يُطَهِّرُهُمْ مِنَ الشِّرْكِ ﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ ﴿الْحَكِيمُ (١٢٩)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا ﴿يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرٰهِيمَ﴾ فَيَتْرُكُهَا ﴿إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ﴾ جَهِلَ أَنَّهَا مَخْلُوقَةٌ لِلَّهِ يَجِبُ عَلَيْهَا عِبَادَتُهُ أَوِ اسْتَخَفَّ بِهَا وَامْتَهَنَهَا ﴿وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ﴾ اخْتَرْنَاهُ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ بِالرِّسَالَةِ وَالْخُلَّةِ ﴿وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (١٣٠)﴾ الَّذِينَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى وَاذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ﴾ انْقَدْ لِلَّهِ وَأَخْلِصْ لَهُ دِينَكَ ﴿قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (١٣١)﴾ ﴿وَوَصَّى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ أَوْصَى ﴿بِهَا﴾ بِالْمِلَّةِ ﴿إِبْرٰهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ﴾ بَنِيهِ قَالَ ﴿يَا بَنِيَّ إِنَّ اللهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ﴾ دِينَ الْإِسْلَامِ ﴿فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (١٣٢)﴾ نَهْيٌ عَنْ تَرْكِ الْإِسْلَامِ وَأَمْرٌ بِالثَّبَاتِ عَلَيْهِ إِلَى مُصَادَفَةِ الْمَوْتِ وَلَمَّا قَالَ الْيَهُودُ لِلنَّبِيِّ أَلَسْتَ تَعْلَمُ أَنَّ يَعْقُوبَ يَوْمَ مَاتَ أَوْصَى بَنِيهِ بِالْيَهُودِيَّةِ نَزَلَ ﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ﴾ حُضُورًا ﴿إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي﴾ بَعْدَ مَوْتِي ﴿قَالُوا نَعْبُدُ إِلٰهَكَ وَإِلٰهَ آبَائِكَ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ﴾ عَدُّ إِسْمَاعِيلَ مِنَ الْآبَاءِ تَغْلِيبٌ، وَلِأَنَّ الْعَمَّ بِمَنْزِلَةِ الْأَبِ ﴿إِلٰهًا وَاحِدًا﴾ بَدَلٌ مِنْ إِلٰهَكَ ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (١٣٣)﴾ وَأَمْ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ أَيْ لَمْ تَحْضُرُوهُ وَقْتَ مَوْتِهِ فَكَيْفَ تَنْسِبُونَ إِلَيْهِ مَا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿تِلْكَ﴾ مُبْتَدَأٌ وَالْإِشَارَةُ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَيَعْقُوبَ وَبَنِيهِمَا وَأُنِّثَ لِتَأْنِيثِ خَبَرِهِ ﴿أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ﴾ سَلَفَتْ ﴿لَهَا مَا كَسَبَتْ﴾ مِنَ الْعَمَلِ أَيْ جَزَاؤُهُ اسْتِئْنَافٌ ﴿وَلَكُمْ﴾ الْخِطَابُ لِلْيَهُودِ ﴿مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٣٤)﴾ كَمَا لَا يُسْأَلُونَ عَنْ عَمَلِكُمْ وَالْجُمْلَةُ تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهَا

TÜRKÇE ANLAMI

127- **Ve** yâd et! **O vakit ki, İbrahim ve İsmail**[1]**, Kabenin**[2] **temellerini** ya da duvarlarını **yükseltiyor** yapıyor**lardı:** Diyorlardı ki **"Rabbimiz!** Yapımızı **bizden kabul buyur. Şüphesiz ki Sen, hem** sözü **işitir hem** yapılanı **bilirsin"**

---

[1] إسْمَاعِيل kelimesi, إبْرَاهِيم kelimesi üzerine atıftır.
[2] Buradaki “مِنْ” يَرْفَعُ fiiline taalluk eder.

128- **"Rabbimiz! İkimizi Sana teslim olanlardan** boyun eğenlerden **kıl, soyumuzdan** evlatlarımızdan **bir kısmını**[1] **da sana teslim olan bir ümmet** yap! **Bize ibadet usullerimizi** ibadet veya hacc kurallarını **göster** bildir!, **tevbemizi kabul buyur, çünkü tevbeleri daima kabul eden, merhametli olan ancak Sensin".** Kendileri günahtan korunmuş olmalarına rağmen, tevazu göstererek ve de zürriyetlerine öğretmek için ondan tevbe istemişlerdir.

129- **"Rabbimiz! İçlerinden** kendilerinden **onlara** yani Kabe halkına **Senin** Kuran **ayetlerini okuyan, Kitabı** Kuran'ı **ve hikmeti** yani onda bulunan hükümleri **öğreten, onları** şirkten **arındıran** temizleyen **bir peygamber gönder.** Nitekim Allah (c.c.) onun duasına Hz. Muhammed'i göndererek icabet etmiştir. **Doğrusu Aziz** galip **ve** yaptıklarında **Hikmet sahibi olan ancak Sensin"**

130- **Kendini bilmezden** kendisini Allah'ın yarattığını, ona ibadet etmesi gerektiğini bilmeyenden ya da kendini küçük düşürüp, alçaltandan **başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirip** de onu terkede**r?** Yani kendini bilmezden başkası yüz çevirmez. **And olsun ki, biz onu dünyada** peygamberlik ve de dostluk ile **seçtik,** ihtiyar eyledik **şüphesiz o, ahirette de** yüksek derece sahibi olan **iyilerdendir.**

131- **Ve** yâd et! **Rabbi ona: "Teslim ol"** Allah'a boyun eğ ve de dininde ona karşı ihlaslı ol! **buyurduğunda, "Alemlerin Rabbine teslim oldum" demişti.**

132- **İbrahim bunu** dini **oğullarına vasiyet etti.**[2] **Yakub da** oğullarına vasiyet etti ve dedi ki**: "Oğullarım! Allah size** İslam **din**i **seçti, siz de ancak O'na teslim olmuş olarak can verin" dedi.** Bu, ölümle karşılaşıncaya kadar İslam'ı terketmeye dair bir yasaklama ve de İslam üzere sebat etmelerine dair bir emirdir.

Yahudiler Hz. Peygambere: "Sen bilmiyor musun ki; Yakup öldüğü gün oğullarına Yahudiliği vasiyet etti?" deyince şu ayet indi:

133- **Yoksa**[3] **Yakub can verirken sizler yanında** hazır **mı idiniz?** Yani 'Siz o vakit onun yanında hazır değildiniz! Nasıl oluyor da kendisine layık olmayan bir şeyi ona nispet ediyorsunuz?'. **O, oğullarına: "Ben**im ölümüm**den sonra**

---

[1] Buradaki "مِنْ" tebiz/bazılık bildirmek içindir. Hz. Allah'ın kendisine söylediği "benim ahdim zalimlere erişmez" sözü daha önce geçtiği için "soyumuzdan" diyerek bazılarına (zalim olmayanlara) dua etmiştir.

[2] Bir kıraatte de "أَوْصَى" olarak okundu.

[3] "أَمْ" burada inkar hemzesi manasındadır.

kime kulluk edeceksiniz?" diye sormuştu;[1] **Onlar da: "Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail,**[2] **İshak'ın ilahı olan tek ilaha**[3] **kulluk edeceğiz, bizler O'na teslim olmuşuzdur" demişlerdi.**

134- **Onlar**[4] İbrahim, İshak ve de oğulları **geçmiş birer ümmettir.** Amellerinden **kazandıkları** yani onların karşılığı **kendilerine,**[5] ey Yahudiler! **sizin kazandıklarınız da sizedir.** Onlar sizin yaptıklarınızdan sorulmayacağı gibi **siz de onların yaptıklarından sorulmayacaksınız.**[6]

KELİME ANLAMI

127- وَ اذْكُرْ Ve yâd et! إِذْ O vakit ki يَرْفَعُ **Kaldırıyordu** (Kim?) إِبْرٰهِيمُ **İbrahim** (Neyi?) الْقَوَاعِدَ الأُسُسَ **Temelleri** أَوِ الْجُدُرَ Ya da duvarları (Neden kaldırıyordu?) مِنَ الْبَيْتِ **Evden** يَبْنِيهِ Onu bina ediyordu (Buradaki "min" nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder (Neye?) بِيَرْفَعُ Yerfe'u fiiline (Daha kim kaldırıyordu?) وَإِسْمٰعِيلُ **Ve de İsmail** (Bu kelime nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى إِبْرَاهِيمَ İbrahim üzerine يَقُولَانِ Diyorlardı رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** تَقَبَّلْ **Kabul et** (Kimden?) مِنَّا **Bizden** (Neyi?) بِنَاءَنَا Binamızı إِنَّكَ **Şüphesiz sen** (Nesin?) أَنْتَ السَّمِيعُ **Ziyade işiten ancak sensin** (Neyi?) لِلْقَوْلِ Sözü (Daha nesin?) الْعَلِيمُ **Ziyade bilensin** (Neyi?) بِالْفِعْلِ Yapılanı

128- رَبَّنَا **Rabbimiz!** وَاجْعَلْنَا **Bizi kıl-yap!** (Ne?) مُسْلِمَيْنِ **Teslim olmuş iki kişi** مُنْقَادَيْنِ Boyun eğmiş iki kişi (Kime?) لَكَ **Sana** (Daha?) وَاجْعَلْ **Ve de** kıl (Nereden?) مِنْ ذُرِّيَّتِنَا **Bizim zürriyetimizin bir kısmından** أَوْلَادِنَا Çocuklarımızın bir kısmından (Ne kıl?) أُمَّةً جَمَاعَةً **Bir ümmet,** bir cemaat (Öyle ümmet ki) مُسْلِمَةً **Teslim olmuş** (Kime?) لَكَ **Sana** وَمِنْ Buradaki "min" (Nedir?) لِلتَّبْعِيضِ Bazılık bildirmek içindir وَأَتَى Ve (Hz. İbrahim) getirdi (Neyi?) بِهِ Bazılık bildiren "min"i (Niçin?) لِتَقَدُّمِ قَوْلِهِ لَهُ Allah tealanın daha önce kendisine söylediği şu sözden dolayı: لَا يَنَالُ "Erişmez (Ne?) عَهْدِي benim ahdim (Kime?) الظَّالِمِينَ zalimlere" وَأَرِنَا **Ve de göster bize** عَلِّمْنَا Bildir bize (Neyi?) مَنَاسِكَنَا

---

[1] Buradaki "إذ" bir önceki "إذ" kelimesinden bedeldir.
[2] -İsmail'in atalardan sayılması amca baba gibi olduğundan bir de tağlib yoluyladır.
[3] Bu kelime "senin ilahına" kelimesinden bedeldir.
[4] Bu kelime mübtedadır. Haberi (ümmet) müennes olduğu için bu da müennes getirilmiştir.
[5] Bu cümle istinaf/başlangıç cümlesidir.
[6] Bu cümle önceki cümleyi tekitleyicidir.

İbadet usullerimizi شَرَائِعَ عِبَادَتِنَا İbadet kurallarını أَوْ حَجِّنَا Ya da hacc kurallarını وَتُبْ عَلَيْنَا **Ve de tevbemizi kabul et** إِنَّكَ **Şüphesiz sen** (Nesin?) أَنْتَ التَّوَّابُ **Sen çokça Tevbe kabul edensin** (Daha nesin?) الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet eden-sin** سَأَلَاهُ Ondan istediler (Neyi?) التَّوْبَةَ Tevbeyi (Neyle birlikte?) مَعَ عِصْمَتِهِمَا Masum olmalarıyla birlikte (Niçin istediler?) تَوَاضُعًا Tevazulanndan dolayı (Daha?) وَتَعْلِيمًا Ve öğretmek için (Kime?) لِذُرِّيَّتِهِمَا Zürriyetlerine

129- رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** وَابْعَثْ **Gönder** (Nereye?) فِيهِمْ **Onların arasına** أَيْ أَهْلِ الْبَيْتِ Yani Kabe halkına (Kimi?) رَسُولًا **Bir peygamber ki** مِنْهُمْ **Onlardan** مِنْ أَنْفُسِهِمْ Onların kendilerinden وَقَدْ أَجَابَ Nitekim icabet etmiştir (Kim?) اللّٰهُ Allah (Neye?) دُعَاءَهُ Onun duasına (Kimle icabet etmiştir?) بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammed ile (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Öyle Peygamber ki) يَتْلُوا **Okuyor** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** (Neyi okuyor?) آيَاتِكَ الْقُرْآنَ **Senin ayetlerini,** Kuran'ı (Daha?) وَيُعَلِّمُهُمُ **Ve onlara öğretiyor** (Neyi?) الْكِتَابَ الْقُرْآنَ **Kitabı,** Kuran'ı (Daha neyi öğretiyor?) وَالْحِكْمَةَ **Ve hikmeti** أَيْ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ Yani onda olan hükümleri (Daha ne yapıyor?) وَيُزَكِّيهِمْ **Ve onları arındırıyor** يُطَهِّرُهُمْ Onları temizliyor (Neden?) مِنَ الشِّرْكِ Şirkten إِنَّكَ **Şüphesiz sen** أَنْتَ الْعَزِيزُ **Aziz sensin** الْغَالِبُ Galip sen! (Daha nesin?) الْحَكِيمُ **Hikmet sahibisin** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

130- وَمَنْ أَيْ لَا يَرْغَبُ **Kim Yüz çevirir?** Yani kimse yüz çevirmez (Neden?) عَنْ مِلَّةِ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in milletinden** فَيَتْرُكُهَا Ve de onu bırakır إِلَّا مَنْ سَفِهَ **Ancak bil-meyen** (Kimi?) نَفْسَهُ **Kendini** جَهِلَ Cahil olan (Neyi cahil olan?) أَنَّهَا Ki o (Nedir?) مَخْلُوقَةٌ Yaratılmıştır (Kim tarafından?) لِلّٰهِ Allah tarafından يَجِبُ Gerektiğini bilmiyen kişi (Kim üzerine?) عَلَيْهَا Kendisinin üzerine (Ne gerektiğini?) عِبَادَتُهُ Ona ibadet أَوِ اسْتَخَفَّ بِهَا Ya da kendini küçük düşüren وَامْتَهَنَهَا Ve de onu alçaltan وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ **Andolsun ki biz onu seçtik** اِخْتَرْنَاهُ İhtiyar eyledik (Nerede?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Nasıl?) بِالرِّسَالَةِ Pey-gamberlikle (Daha?) وَالْخُلَّةِ Ve dostlukla وَإِنَّهُ **Ve de elbette o** فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** (Nedir?) لَمِنَ الصَّالِحِينَ **Şüphesiz iyilerdendir** الَّذِينَ Öyle iyiler ki لَهُمُ Onlar için vardır (Ne?) الدَّرَجَاتُ Dereceler (Öyle dereceler ki) الْعُلَى Yüksek

131- وَاذْكُرْ Ve yâd et! إِذْ **O vakit ki** قَالَ **Dedi** (Kime?) لَهُ **Ona** (Kim?) رَبُّهُ **Onun Rabbi** أَسْلِمْ **Teslim ol!** اِنْقَدْ Boyun eğ! (Kime?) لِلّٰهِ Allah'a (Daha?) وَأَخْلِصْ Ve halis kıl (Kime?) لَهُ Ona (Neyi?) دِينَكَ Dinini قَالَ **Dedi ki** أَسْلَمْتُ **Ben teslim oldum** (Kime?) لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbine**

132- وَوَصّٰى **Ve vasiyet etti** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) أَوْصَى Evsâ şeklinde (Neyi vasiyet etti?) بِهَا بِالْمِلَّةِ **Onu,** dini (Kim?) اِبْرٰهِيمُ **İbrahim** (Kime?) بَنِيهِ **Oğullarına** (Daha kim?) وَيَعْقُوبُ **Ve Yakup** (Kime?) بَنِيهِ Oğullarına قَالَ Dedi ki يَا بَنِيَّ **Oğullarım!** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اصْطَفٰى **Seçti** (Kim için?) لَكُمُ **Sizin için** (Neyi seçti?) الدِّينَ **Dini** دِينَ الْإِسْلَامِ İslam dinini فَلَا تَمُوتُنَّ **Öyleyse sakın ölmeyin!** اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ **Ancak siz Müslümanlar olarak** نَهْيٌ Bu bir nehiydir (Neden?) عَنْ تَرْكِ الْإِسْلَامِ İslam'ı terk etmekten (Daha?) وَأَمْرٌ Ve de bir emirdir (Neyle?) بِالثَّبَاتِ Sebatla (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne zamana kadar?) إِلَى مُصَادَفَةِ الْمَوْتِ Ölümle karşılaşıncaya kadar

133- وَلَمَّا قَالَ Ve ne zaman ki dedi (Kim?) الْيَهُودُ Yahudiler (Kime dedi?) لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere أَلَسْتَ تَعْلَمُ Sen bilmiyor musun? أَنَّ يَعْقُوبَ Ki elbette Yakup (Ne vakit?) يَوْمَ مَاتَ Öldüğü gün أَوْصَى Vasiyet etti (Kime?) بَنِيهِ Oğullarına (Neyi vasiyet etti?) بِالْيَهُودِيَّةِ Yahudiliği نَزَلَ İndi: أَمْ **Yoksa** كُنْتُمْ **Siz idiniz mi?** (Ne?) شُهَدَآءَ **Şahitler** حُضُورًا Hazır bulunanlar (Ne vakit?) اِذْ **O vakit ki** حَضَرَ **Geldi** (Kime?) يَعْقُوبَ **Yakub'a** (Ne?) الْمَوْتُ **Ölüm** (O vakitten bedel?) اِذْ **O vakit ki** (Buradaki "iz" nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden?) مِنْ إِذْ قَبْلَهُ Önceki "iz"den قَالَ **Dedi** (Kime?) لِبَنِيهِ **Oğullarına:** مَا تَعْبُدُونَ **Neye kulluk edeceksiniz?** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِي **Benden sonra** بَعْدَ مَوْتِي Benim ölümümden sonra قَالُوا **Dediler ki** نَعْبُدُ **Biz kulluk edeceğiz** (Kime?) اِلٰهَكَ **Senin ilahına** (Daha?) وَاِلٰهَ اٰبَآئِكَ **Ve babalarının ilahına** (O babalarından bedel?) اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in** (Daha?) وَاِسْمٰعِيلَ **Ve İsmail'in** (Daha?) وَاِسْحٰقَ **Ve İshak'ın (ilahına)** عَدُّ إِسْمَاعِيلَ İsmail'in sayılması (Kimden?) مِنَ الْآبَاءِ Babalardan (Nedir?) تَغْلِيبٌ Tağliptir وَلِأَنَّ الْعَمَّ Ve de amca olduğu için (Ne?) بِمَنْزِلَةِ الْأَبِ Baba yerinde (Senin ilahından bedel?) اِلٰهًا **Bir ilaha ki** وَاحِدًا **Tek** (Buradaki "ilah" kelimesi nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden?) مِنْ إِلٰهَكَ "İlâheke" den وَنَحْنُ **Ve de biz** لَهُ **Ona** (Neyiz?) مُسْلِمُونَ **Teslim olanlarız** وَأَمْ (Cümlenin başındaki) "Em"

(Nedir?) بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkar hemzesi manasındadır أَيْ لَمْ تَحْضُرُوهُ Yani onun yanında bulunmadınız (Ne vakit?) وَقْتَ مَوْتِهِ Ölümü vaktinde فَكَيْفَ تَنْسِبُونَ Öyleyse nasıl nispet ediyorsunuz (Kime?) إِلَيْهِ Ona (Neyi?) مَا O şeyi ki لَا يَلِيقُ Yaraşmaz (Kime?) بِهِ Ona

134- تِلْكَ **Onlar** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأ Mübtedadır وَالْإِشَارَةُ Burada işaret (Kimedir?) إِلَى إِبْرَاهِيمَ İbrahim'e (Daha?) وَيَعْقُوبَ Ve Yakub'a (Daha?) وَبَنِيهِمَا Ve onların oğullarınadır وَأُنِّثَ Ve bu zamir müennes yapılmıştır (Niçin?) لِتَأْنِيثِ خَبَرِهِ Haberi müennes olduğu için (Onlar nedir?) أُمَّةٌ **Bir ümmettir ki** قَدْ خَلَتْ سَلَفَتْ **Geçip-gitmiştir** لَهَا **Onlar için vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** كَسَبَتْ **Kazandılar** (O kazandıkları şey nedendir?) مِنَ الْعَمَلِ Amel أَيْ جَزَاؤُهُ Yani kazandıklarının karşılığı vardır اِسْتِئْنَافٌ (lehâ mâ kesebet cümlesi) istinaf / başlangıç cümlesidir وَلَكُمْ **Ve sizin için de vardır** اَلْخِطَابُ Burada hitap nedir? لِلْيَهُودِ Yahudileredir (Ne vardır?) مَا **O şey ki** كَسَبْتُمْ **Siz kazandınız** وَلَا تُسْئَلُونَ **Ve siz sorulmazsınız da** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** (Ne gibi?) كَمَا لَا يُسْأَلُونَ Onlar sorulmayacakları gibi (Neden?) عَنْ عَمَلِكُمْ Sizin amelinizden وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir (Neyi?) لِمَا قَبْلَهَا Önceki cümleyi

﴿وَقَالُوا كُونُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰى تَهْتَدُوا﴾ أَوْ لِلتَّفْصِيلِ وَقَائِلُ الْأَوَّلِ يَهُودُ الْمَدِينَةِ وَالثَّانِي نَصَارَى نَجْرَانَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿بَلْ﴾ نَتَّبِعُ ﴿مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا﴾ حَالٌ مِنْ إِبْرَاهِيمَ مَائِلاً عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾﴾ ﴿قُولُوٓا﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿وَمَٓا اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهِيمَ﴾ مِنَ الصُّحُفِ الْعَشْرِ ﴿وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ﴾ أَوْلَادِهِ ﴿وَمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ ﴿وَعِيسٰى﴾ مِنَ الْإِنْجِيلِ ﴿وَمَٓا اُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ مِنَ الْكُتُبِ وَالْآيَاتِ ﴿لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ﴾ فَنُؤْمِنَ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرَ بِبَعْضٍ كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾﴾ ﴿فَاِنْ اٰمَنُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى ﴿بِمِثْلِ﴾ مِثْلِ زَائِدَةٌ ﴿مَٓا اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿فَاِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ﴾ خِلَافٍ مَعَكُمْ ﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّٰهُ﴾ يَا مُحَمَّدُ شِقَاقَهُمْ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾﴾ بِأَحْوَالِهِمْ، وَقَدْ كَفَاهُ إِيَّاهُمْ بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ وَنَفْيِ النَّضِيرِ وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ عَلَيْهِمْ ﴿صِبْغَةَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِآمَنَّا وَنَصْبُهُ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ، أَيْ صَبَغَنَا اللّٰهُ وَالْمُرَادُ بِهَا دِينُهُ الَّذِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهِ لِظُهُورِ أَثَرِهِ عَلَى صَاحِبِهِ كَالصِّبْغِ فِي الثَّوْبِ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةً﴾ تَمْيِيزٌ ﴿وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ قَالَ الْيَهُودُ لِلْمُسْلِمِينَ: نَحْنُ أَهْلُ الْكِتَابِ الْأَوَّلِ وَقِبْلَتُنَا أَقْدَمُ وَلَمْ تَكُنِ الْأَنْبِيَاءُ مِنَ الْعَرَبِ وَلَوْ كَانَ مُحَمَّدٌ نَبِيًّا لَكَانَ مِنَّا فَنَزَلَ: ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَتُحَٓاجُّونَنَا﴾ تُخَاصِمُونَنَا ﴿فِي اللّٰهِ﴾ أَنِ اصْطَفَى نَبِيًّا مِنَ الْعَرَبِ ﴿وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ﴾ فَلَهُ أَنْ يَصْطَفِيَ مِنْ عِبَادِهِ مَنْ يَشَاءُ ﴿وَلَنَٓا اَعْمَالُنَا﴾ نُجَازَى بِهَا ﴿وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ﴾ تُجَازُونَ بِهَا فَلَا يَبْعُدُ أَنْ يَكُونَ فِي أَعْمَالِنَا مَا نَسْتَحِقُّ بِهِ الْإِكْرَامَ ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾﴾ الدِّينَ وَالْعَمَلَ دُونَكُمْ فَنَحْنُ أَوْلَى بِالْإِصْطِفَاءِ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ وَالْجُمَلُ الثَّلَاثُ أَحْوَالٌ ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَقُولُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [تَقُولُونَ] ﴿اِنَّ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰى قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿ءَاَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمِ اللّٰهُ﴾ أَيِ اللّٰهُ أَعْلَمُ، وَقَدْ بَرَّأَ مِنْهُمَا إِبْرَاهِيمَ بِقَوْلِهِ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَالْمَذْكُورُونَ مَعَهُ تَبَعٌ لَهُ ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ﴾ أَخْفَى النَّاسَ ﴿شَهَادَةً عِنْدَهُ﴾ كَائِنَةً ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ مِنْهُ وَهُمُ الْيَهُودُ كَتَمُوا شَهَادَةَ اللّٰهِ فِي التَّوْرَاةِ لِإِبْرَاهِيمَ بِالْحَنِيفِيَّةِ ﴿وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

135- "Yahudi veya[1] Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. Birincisini diyen Medine Yahudileri, ikincisini diyense Necran Hıristiyanlarıdır.

---

[1] أَوْ Tafsil içindir

Onlara **de ki** bilakis **"Hanif**[1] tüm dinlerinden uzaklaşıp, doğru dine yönelmiş **olarak** ve Allah'a **eş koşanlardan olmayan İbrahim'in dinine** uyarız**".**

136- Ey inananlar! **Deyin ki: "Allah'a, bize indirilen** Kuran'**a İbrahim'e** indirilen on sayfaya, **İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına** onların oğullarına **indirilene, Musa'ya verilen** Tevrat'**a, ve de İsa'ya verilen** İncil'**e, Rableri tarafından peygamberlere verilen** kitap ve ayetler**e,** Yahudi ve Hıristiyanların; bazısına inanarak, bazısını da inkar etmek suretiyle yaptığı gibi **onların hiç birinin arasını ayırt etmeden, inandık, biz O'na teslim olanlarız".**

137- Yahudi ve Hıristiyanlar **sizin inandığınıza**[2] **inanmış olsalar, doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer** ona imandan **yüz çevirirlerse, şüphesiz onlar** sizinle **anlaşmazlıktadır,** ayrılıktadır**lar.** Ey Muhammed! **Onlar**ın ayrılıkların**a karşı sana Allah yetecektir. O,** onların sözlerini **işitir ve** hallerini **bilir.** Nitekim Allah (c.c.) Kureyza'nın öldürülmesi, Nadr'in sürülüp, cizyeye bağlanmasıyla ona yetmiştir.

138- **Allah** bizi **boyasıyla** boyadı**!;** Buradaki boyadan kastedilen, elbisedeki boya gibi sahibi üzerinde izini belli eden; insanların kendisi üzere yaratıldığı Allah'ın dinidir. **Allah'ınkinden daha güzel boyası**[3] **olan kimdir?** Yani kimse yoktur**! "Biz O'na kulluk edenleriz" deyin.**

139- **De ki** onlara**: "Bizim ve sizin Rabbiniz olan Allah hakkında** Araplardan bir peygamber seçmesi konusunda **bize karşı hüccet mi gösteriyor** tartışıor**sunuz?**[4] O kullarından istediğini seçebilme hakkına sahiptir. **Bizim** karşılığını göreceğimiz **yaptıklarımız bize, sizin** de karşılığını göreceğiniz **yaptıklarınız sizedir.** Bizim de amellerimiz karşılığında ikramı hak etmemiz uzak değildir. **Biz O'na karşı** dinde ve de amelde **samimiyiz"** ama sizler böyle değilsiniz. Bu yüzden bizler seçilmeye daha layıkız.

140- **Yoksa**[5] bilakis **İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunlarının Yahudi veya Hıristiyan olduklarını** mı **söylüyorsunuz**[6]**? De ki** onlara**: Peki, siz mi yoksa Allah mı daha iyi bilir?** Tabi ki Allah daha iyi bilir. O Hz. İbrahim'i

---

[1] إِبْرَاهِيمَ kelimesinden haldir.
[2] مِثْل kelimesi zaittir.
[3] صِبْغَةً kelimesi temyizdir.
[4] Buradaki hemze inkar anlamındadır. Son üç cümle (وَهُوَ رَبُّنَا...وَلَنَا أَعْمَالُنَا...وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ...cümleleri) haldir.
[5] Buradaki "أَمْ", "بَلْ" anlamındadır.
[6] Bu kelime hem ت ile, hem de ي ile okundu.

bu iki fırkadan şu sözleriyle beri kılmıştır: "İbrahim ne Yahudi, ne de Hıristiyan'dı". İbrahim ile birlikte zikredilen diğer peygamberler de bu konuda ona tabidir. **Allah tarafından** olup **kendisinde bulunan bir gerçeği** saklayıp, **gizleyenden daha zalim kimdir?** Kimse ondan daha zalim değildir. Bu kişiler, Allah'ın İbrahim'in (a.s.) hanifliğine dair Tevrat'ta yaptığı şahitliğini gizlemişlerdir. **Allah yaptıklarınızdan gafil değildir.** Bu onlara bir tehdittir.

141- **Onlar geçmiş birer ümmettir. Kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da sizedir. Onların yapmış olduklarından sorumlu değilsiniz.** Bu ayetin benzeri daha önce (134. ayette) geçmişti.

KELİME ANLAMI

135- وَقَالُوا **Ve dediler** كُونُوا **Olun!** (Ne olun?) هُودًا **Yahudi** أَوْ نَصَارٰى **Ya da Hıristiyan** تَهْتَدُوا **Ki hidayet bulasınız** أَوْ "Ev" (Nedir?) لِلتَّفْصِيلِ Tafsil içindir وَقَائِلُ الْأَوَّلِ Birinci sözü diyen (Kimdir?) يَهُودُ الْمَدِينَةِ Medine Yahudileridir وَالثَّانِي İkincisini de diyen (Kimdir?) نَصَارٰى نَجْرَانَ Necran Hıristiyanlarıdır قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara بَلْ نَتَّبِعُ **Bilakis** tabi oluruz (Kime?) مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in milletine/dinine** (O İbrahim ne olduğu halde?) حَنِيفًا **Hanîf** (Buradaki "hanif" kelimesi nedir?) حَالٌ Haldir (Neden?) مِنْ إِبْرَاهِيمَ İbrahim kelimesinden (Anlamı şudur:) مَائِلًا Yönelici olduğu halde (Neden?) عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا Tüm dinlerden (Neye yönelici olduğu halde?) إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Dosdoğru dine وَمَا كَانَ **Ve olmadı** (Kimlerden?) مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

136- قُولُوا **Deyin ki** (Bu söz nedir?) خِطَابٌ Hitaptır (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere: اٰمَنَّا **Biz iman ettik** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha neye iman ettik?) وَمَا **Ve o şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) إِلَيْنَا **Bize** (Bize indirilen de nedendir?) مِنَ الْقُرْاٰنِ **Kuran** (Daha neye iman ettik?) وَمَا **Ve o şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) إِلٰى إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** (İbrahim'e indirilen de nedendir?) مِنَ الصُّحُفِ الْعَشْرِ On sahife (Daha kime indirilene iman ettik?) وَإِسْمٰعِيلَ **Ve İsmail'e** وَإِسْحٰقَ **Ve İshak'a** (Daha?) وَيَعْقُوبَ **Ve Yakup'a** (Daha?) وَالْأَسْبَاطِ أَوْلَادِهِ **Ve torunlarına,** onların çocuklarına (Daha neye iman ettik?) وَمَا **Ve o şeye ki** أُوتِيَ **Verildi** (Kim?) مُوسٰى **Musa** (Musa'ya verilen şey de nedendir?) مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat (Daha kim verildi?) وَعِيسٰى **Ve İsa** (İsa'ya verilen şey nedendir?) مِنَ الْإِنْجِيلِ İncil (Daha neye iman ettik?) وَمَا **O şeye ki** أُوتِيَ **Verildi** (Kim?) النَّبِيُّونَ **Peygamberler** (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** (Peygamberlere verilen şey de nedendir?) مِنَ الْكُتُبِ Kitaplar (Daha?)

وَالْآيَاتِ Ve ayetler/mucizeler لَا نُفَرِّقُ **Ayırmayız** (Neyi?) بَيْنَ أَحَدٍ **Hiç birisinin arasını** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** فَنُؤْمِنَ (Ayırmayız) ki inanalım (Kime?) بِبَعْضٍ Bir kısmına (Ne?) وَنَكْفُرَ Ve de inkar edelim (Kimi?) بِبَعْضٍ Diğer bir kısmını (Kim gibi?) كَالْيَهُودِ Yahudiler gibi (Daha?) وَالنَّصَارَى Ve Hıristiyanlar gibi وَنَحْنُ **Ve biz** لَهُ **Ona** (Neyiz?) مُسْلِمُونَ **Teslim olanlarız**

137- فَإِنْ اٰمَنُوا **Şayet iman ederlerse** أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى Yani Yahudi ve Hıristiyanlar (Neye iman ederlerse?) بِمِثْلِ مِثْلِ زَائِدَةٌ مَا **O şeye ki** -"Misl" kelimesi zaittir- اٰمَنْتُمْ **Siz iman ettiniz** (Neye?) بِهِ **Ona** فَقَدِ اهْتَدَوْا **Muhakkak ki doğru yola ermiş olurlar** وَاِنْ تَوَلَّوْا **Ve eğer yüz çevirirlerse** (Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten (Neye?) بِهِ O şeye فَاِنَّمَا هُمْ **Onlar ancak** (Nerededir?) فِي شِقَاقٍ **Anlaşmazlık içindedirler** خِلَافٍ Bir muhalefet içindedirler (Kime karşı?) مَعَكُمْ Size karşı فَسَيَكْفِيكَهُمُ **O halde onlara karşı sana yetecektir** (Kim?) اللّٰهُ **Allah,** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Neye yetecektir?) شِقَاقَهُمْ Onların sana muhalefetine وَهُوَ **Ve o** (Nedir?) السَّمِيعُ **Hakkıyla işitendir** (Neyi?) لِأَقْوَالِهِمْ Onların sözlerini (Daha nedir?) الْعَلِيمُ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِأَحْوَالِهِمْ Onların durumlarını وَقَدْ كَفَاهُ Ve yetmiştir de ona (Kime karşı?) إِيَّاهُمْ Onlara karşı (Neyle?) بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ Kureyza kabilesini katledilmesi (Daha?) وَنَفْيِ النَّضِيرِ Ve Nazir kabilesini sürülmesi (Daha?) وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ Ve cizye konulmasıyla (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine

138- صِبْغَةَ اللّٰهِ **Allah'ın boyasıyla!** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır (Öyle mastar ki) مُؤَكِّدٌ Tekitleyici (Neyi?) لِاٰمَنَّا Amennâ fiilini وَنَصْبُهُ Ve onun nasb oluşu (Neyledir?) بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiilledir أَيْ صَبَغَنَا Yani (şöyle demektir) Bizi boyadı (Kim?) اللّٰهُ Allah... وَالْمُرَادُ Kastedilen (Neyle?) بِهَا Boyayla (Nedir?) دِينُهُ Onun dinidir الَّذِي Öyle dini ki فَطَرَ Yarattı (Kimi?) النَّاسَ İnsanları (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O din üzerine (Niçin boya, din yerine kullanılmıştır?) لِظُهُورِ أَثَرِهِ Dinin eseri ortaya çıktığı için (Kim üzerinde?) عَلَى صَاحِبِهِ Sahibi üzerinde (Ne gibi?) كَالصَّبْغِ Boya gibi (Neredeki?) فِي الثَّوْبِ Elbisedeki وَمَنْ **Kimdir?** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَحْسَنُ **Daha güzel** (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** (Ne yönden?) صِبْغَةً **Boya olarak** (Bu kelime nedir?) تَمْيِيزٌ Temyizdir وَنَحْنُ **Ve biz de** لَهُ **Ona** (Neyiz?) عَابِدُونَ **İbadet edenleriz**

139- قَالَ Dedi (Kim?) الْيَهُودُ Yahudiler (Kime?) لِلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara: نَحْنُ Biz (Neyiz?) أَهْلُ الْكِتَابِ الْأَوَّلِ İlk Kitap sahipleriyiz (Daha?) وَقِبْلَتُنَا Ve bizim kıblemiz de (Nedir?) أَقْدَمُ Daha eskidir وَ لَمْ تَكُنْ Ve olmamıştır (Ne?) الْأَنْبِيَاءُ Peygamberler (Kimden?) مِنَ الْعَرَبِ Arap'tan وَلَوْ كَانَ Ve eğer olsaydı (Kim?) مُحَمَّدٌ Muhammed (Ne olsaydı?) نَبِيًّا Peygamber لَكَانَ Elbette olurdu (Ne olurdu?) مِنَّا Bizden فَنَزَلَ Bunun üzerine indi: قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara أَتُحَاجُّونَنَا تُخَاصِمُونَنَا **Bizimle tartışmaya mı giriyorsunuz** (Kim hakkında?) فِي اللهِ **Allah hakkında** (Allah'tan bedel?) أَنِ اصْطَفَى Seçmesi konusunda (Kimi seçmesi?) نَبِيًّا Bir peygamberi (Kimden?) مِنَ الْعَرَبِ Arap'tan وَهُوَ **Halbuki o** (Nedir?) رَبُّنَا **Bizim rabbimizdir** (Daha?) وَرَبُّكُمْ **Ve sizin rabbinizdir** فَلَهُ Onun için vardır (Ne?) أَنْ يَصْطَفِيَ Seçmesi (Kimden?) مِنْ عِبَادِهِ Kullarından (Kimi seçmesi?) مَنْ يَشَاءُ Dilediğini وَلَنَا **Halbuki bizim için vardır** (Ne?) أَعْمَالُنَا **Bizim amellerimiz** (Öyle amellerimiz ki) نُجَازَى Karşılıklandırılırız (Ne sebebiyle?) بِهَا O ameller sebebiyle (Daha?) وَلَكُمْ **Ve sizin için de vardır** (Ne?) أَعْمَالُكُمْ **Sizin amelleriniz** (Öyle amelleriniz ki) تُجَازُونَ Karşılıklandırılırsınız (Ne sebebiyle?) بِهَا Onlar sebebiyle فَلَا يَبْعُدُ Uzak değildir (Ne?) أَنْ يَكُونَ Olması (Nerede?) فِي أَعْمَالِنَا Amellerimiz içinde (Ne?) مَا O şey ki نَسْتَحِقُّ Hak ediyoruz (Ne sebebiyle?) بِهِ Onun sebebiyle (Neyi hak ediyoruz?) الْإِكْرَامَ İkramı وَنَحْنُ **Ve halbuki biz** لَهُ **Ona** (Neyiz?) مُخْلِصُونَ **Gönülden yapanlarız** (Neyi?) الدِّينَ Dini (Daha?) وَالْعَمَلَ Ve ameli دُونَكُمْ Siz değil! فَنَحْنُ Bundan dolayı biz (Neyiz?) أَوْلَى Daha layıkız (Neye?) بِالْإِصْطِفَاءِ Seçilmeye وَالْهَمْزَةُ Cümlenin başındaki hemze (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir وَالْجُمَلُ الثَّلَاثُ Ayetteki üç cümle (Nedir?) أَحْوَالٌ Haldirler

140- أَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis يَقُولُونَ **Diyorlar** mı? (Bu fiil...) بِالْيَاءِ Ye ile (yekûlûne şeklinde) (Daha?) وَالتَّاءِ Ve ta ile (tekûlûne şeklinde okundu) إِنَّ إِبْرٰهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** (Daha?) وَإِسْمٰعِيلَ **Ve İsmail** (Daha?) وَإِسْحٰقَ **Ve İshak** (Daha?) وَيَعْقُوبَ **Ve Yakup** (Daha?) وَالْأَسْبَاطَ **Ve torunları** كَانُوا **İdiler** (Ne idiler?) هُودًا **Yahudi** أَوْ نَصَارٰى **Ya da Hıristiyan** قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara ءَأَنْتُمْ **Siz mi?** أَعْلَمُ **Daha iyi bilirsiniz** أَمِ اللهُ **Yoksa Allah mı?** أَيِ اللهُ أَعْلَمُ Yani Allah daha iyi bilir وَقَدْ بَرَّأَ Halbuki (Allah) uzakberi kılmıştır (Neden?) مِنْهُمَا Yahudilik ve Hıristiyanlıktan (Kimi?) إِبْرَاهِيمَ İbrahim'i (Neyle?) بِقَوْلِهِ Şu sözüyle مَا كَانَ "Olmadı (Kim?) إِبْرَاهِيمُ İbrahim (Ne olmadı?) يَهُودِيًّا Yahudi

(Daha?) وَلَا نَصْرَانِيًّا Ve Hıristiyan da olmadı" وَالْمَذْكُورُونَ Zikredilenler ise (Kimle birlikte?) مَعَهُ İbrahim ile (Nedir?) تَبَعٌ Tabidir (Kime?) لَهُ İbrahim'e وَمَنْ **Kimdir?** أَظْلَمُ **Daha zalim** (Kimden?) مِمَّنْ **O kimseden ki** كَتَمَ **Gizledi** أَخْفَى Sakladı (Kimden?) النَّاسَ İnsanlardan (Neyi?) شَهَادَةً **Bir şahadeti ki** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** (Öyle şahadet ki) كَائِنَةً Olan (Kim tarafından olan şahadet?) مِنَ اللهِ **Allah tarafından** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَظْلَمُ Daha zalim (Kimden?) مِنْهُ Ondan وَهُمْ Onlar (Kimdir?) الْيَهُودُ Yahudilerdir كَتَمُوا Gizlediler (Neyi?) شَهَادَةَ اللهِ Allah'ın şahadetini (Neredeki?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki (Kim için olan şahadet?) لِإِبْرَاهِيمَ İbrahim için olan (Neyle olan şahadet?) بِالْحَنِيفِيَّةِ Haniflikle وَمَا اللهُ **Ve Allah olmadı** (Ne olmadı?) بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** (Bu söz nedir?) تَهْدِيدٌ Tehdittir (Kime?) لَهُمْ Onlara

141- تِلْكَ **Onlar** (Nedir?) أُمَّةٌ **Bir ümmettir ki** قَدْ خَلَتْ **Gelip-geçmiş** لَهَا **Onlar için vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** كَسَبَتْ **Kazandılar** (Daha?) وَلَكُمْ **Ve sizin için de vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** كَسَبْتُمْ **Siz kazandınız** وَلَا تُسْئَلُونَ **Ve siz sorulmazsınız da** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** تَقَدَّمَ Geçti (Ne?) مِثْلُهُ Bunun benzeri

﴿سَيَقُولُ السُّفَهَآءُ﴾ الْجُهَّالُ ﴿مِنَ النَّاسِ﴾ الْيَهُودِ وَالْمُشْرِكِينَ ﴿مَا وَلّٰيهُمْ﴾ أَيُّ شَيْءٍ صَرَفَ النَّبِيَّ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا﴾ عَلَى اسْتِقْبَالِهَا فِي الصَّلَاةِ وَهِيَ
بَيْتُ الْمَقْدِسِ، وَالْإِتْيَانُ بِالسِّينِ الدَّالَّةِ عَلَى الْاِسْتِقْبَالِ مِنَ الْإِخْبَارِ بِالْغَيْبِ ﴿قُلْ لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ﴾
أَيِ الْجِهَاتُ كُلُّهَا فَيَأْمُرُ بِالتَّوَجُّهِ إِلَى أَيِّ جِهَةٍ شَاءَ لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ ﴿يَهْدِي مَنْ يَشَآءُ﴾ هِدَايَتَهُ
﴿إِلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ أَيْ وَمِنْهُمْ أَنْتُمْ دَلَّ عَلَى هٰذَا: ﴿وَكَذٰلِكَ﴾
كَمَا هَدَيْنَاكُمْ إِلَيْهِ ﴿جَعَلْنَاكُمْ﴾ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ ﴿أُمَّةً وَسَطًا﴾ خِيَارًا عُدُولًا ﴿لِتَكُونُوا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ﴾
يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّ رُسُلَهُمْ بَلَّغَتْهُمْ ﴿وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ أَنَّهُ بَلَّغَكُمْ ﴿وَمَا جَعَلْنَا﴾ صَيَّرْنَا
﴿الْقِبْلَةَ﴾ لَكَ الْآنَ الْجِهَةَ ﴿الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَآ﴾ أَوَّلًا وَهِيَ الْكَعْبَةُ وَكَانَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي
إِلَيْهَا فَلَمَّا هَاجَرَ أُمِرَ بِاسْتِقْبَالِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ تَأَلُّفًا لِلْيَهُودِ فَصَلَّى إِلَيْهِ سِتَّةَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا ثُمَّ حُوِّلَ
﴿إِلَّا لِنَعْلَمَ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ﴾ فَيُصَدِّقُهُ ﴿مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِ﴾ أَيْ يَرْجِعُ
إِلَى الْكُفْرِ شَكًّا فِي الدِّينِ وَظَنًّا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَيْرَةٍ مِنْ أَمْرِهِ وَقَدِ ارْتَدَّ لِذٰلِكَ جَمَاعَةٌ
﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ: وَإِنَّهَا ﴿كَانَتْ﴾ أَيِ التَّوْلِيَةُ إِلَيْهَا ﴿لَكَبِيرَةً﴾ شَاقَّةً
عَلَى النَّاسِ ﴿إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللهُ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾ أَيْ صَلَاتَكُمْ إِلَى
بَيْتِ الْمَقْدِسِ بَلْ يُثِيبُكُمْ عَلَيْهِ لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا السُّؤَالُ عَمَّنْ مَاتَ قَبْلَ التَّحْوِيلِ ﴿إِنَّ اللهَ بِالنَّاسِ﴾
الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾﴾ فِي عَدَمِ إِضَاعَةِ أَعْمَالِهِمْ، وَالرَّأْفَةُ شِدَّةُ الرَّحْمَةِ وَقُدِّمَ الْأَبْلَغُ لِلْفَاصِلَةِ
﴿قَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَرٰى تَقَلُّبَ﴾ تَصَرُّفَ ﴿وَجْهِكَ فِي﴾ جِهَةِ ﴿السَّمَآءِ﴾ مُتَطَلِّعًا إِلَى الْوَحْيِ وَمُتَشَوِّقًا
لِلْأَمْرِ بِاسْتِقْبَالِ الْكَعْبَةِ وَكَانَ يَوَدُّ ذٰلِكَ لِأَنَّهَا قِبْلَةُ إِبْرَاهِيمَ وَلِأَنَّهُ أَدْعَى إِلَى إِسْلَامِ الْعَرَبِ ﴿فَلَنُوَلِّيَنَّكَ﴾
نُحَوِّلَنَّكَ ﴿قِبْلَةً تَرْضٰيهَا﴾ تُحِبُّهَا ﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ﴾ اِسْتَقْبِلْ فِي الصَّلَاةِ ﴿شَطْرَ﴾ نَحْوَ ﴿الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾
أَيِ الْكَعْبَةِ ﴿وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْأُمَّةِ ﴿فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ﴾ أَيِ التَّوَلِّيَ إِلَى الْكَعْبَةِ ﴿الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ﴾ لِمَا فِي كُتُبِهِمْ
مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَنَّهُ يَتَحَوَّلُ إِلَيْهَا ﴿وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾﴾
بِالتَّاءِ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ مِنِ امْتِثَالِ أَمْرِهِ وَبِالْيَاءِ [يَعْمَلُونَ] أَيِ الْيَهُودُ مِنْ إِنْكَارِ أَمْرِ الْقِبْلَةِ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ
﴿أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ اٰيَةٍ﴾ عَلَى صِدْقِكَ فِي أَمْرِ الْقِبْلَةِ ﴿مَا تَبِعُوا﴾ أَيْ يَتَّبِعُونَ ﴿قِبْلَتَكَ﴾
عِنَادًا ﴿وَمَآ أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ﴾ قَطْعٌ لِطَمَعِهِ فِي إِسْلَامِهِمْ وَطَمَعِهِمْ فِي عَوْدِهِ إِلَيْهَا ﴿وَمَا بَعْضُهُمْ
بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ﴾ أَيِ الْيَهُودُ قِبْلَةَ النَّصَارٰى وَبِالْعَكْسِ ﴿وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُمْ﴾ الَّتِي يَدْعُونَكَ إِلَيْهَا
﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ الْوَحْيِ ﴿إِنَّكَ إِذًا﴾ إِنِ اتَّبَعْتَهُمْ فَرْضًا ﴿لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

142- **İnsanlardan** Yahudi ve müşriklerden **bir kısım beyinsiz** cahil**ler:** namazda **yönelmekte oldukları kıbleleri** olan Beyti makdis'**den onları** Peygamberi ve de ona inananları **çeviren** döndüren? **nedir** hangi şeydir? **diyecekler**[1]. **De ki: Doğu da batı da** tüm yönler **Allah'ındır.** Kendisine hiçbir itiraz yapılmaksızın istediği yöne yönelmekle emreder. **O,** hidayete erişmesini **dilediği kimseyi doğru yol** olan İslam'**a iletir.** Ve siz de bu doğru yola eriştirilen kimselerdensiniz. Bu manaya şu ayet delalet etmiştir:

143- Ey Muhammed! **İşte böyle** sizi İslam dinine eriştirdiği gibi **sizin** kıyamet gününde peygamberlerinin kendilerine tebliğde bulunduğuna dair **insanlığa şahitler olmanız, Resûl'ün de** tebliğ ettiğine dair **size şahit olması için sizi mutedil** hayırlı ve de adil **bir millet kıldık. Ve senin,** evvelce **tarafına yönelmiş bulunduğun** yönü yani Kabe'yi[2] **yine** şimdi sana **kıble yapmadık, ancak Resûle kimlerin tâbi ol**up, onu doğrulay**acaklarını,** dinde şüphe duydukları için veya Hz. Peygamberin işinde şaşkınlık içinde olduğunu zannettikleri için **gerisin geriye** küfre **döneceklerden bilmemiz**, ortaya çıksın **için yaptık.** Nitekim bu sebeple bir çok kişi dinden dönmüştü. **Bu,** oraya yöneliş **Allah'ın** -onlardan **hidayet verdiği kimselerden başka** insan**lara- elbette büyük** ağır **gelir.**[3] **Allah sizin imanınızı** Beyti Makdis'e doğru kıldığınız namazınızı **asla zayi edecek değildir.** Bilakis buna karşılık sizi sevaplandırır. Nitekim bu ayetin nüzül sebebi kıblenin değişmesinden önce ölenlerin durumu hakkında sorulan sorudur. **Zira Allah insanlara** müminlere **karşı** amellerini zayi etmeme konusunda **şefkatli ve merhametlidir.**[4]

144- **(Ey Muhammed!) Biz senin** vahiy bekleyerek ve de kabe'ye dönmeye dair verilecek emre iştiyak duyarak **yüzünün gök** yönün**e doğru çevrilmekte** dönmekte **olduğunu görüyoruz.**[5] Hz. Peygamber bunu Kabe İbrahim (a.s.)ın kıblesi olduğu ve de Arapları İslam'a daha fazla çekeceği için istiyordu. **İşte şimdi, seni memnun olacağın** seveceğin **bir kıbleye döndürüyor** çeviriyor**uz. Artık yüzünü Mescid-i Haram** Yani Kabe **tarafına** yönüne **çevir** namazda

---

[1] Kelimenin başında gelecek zamana delalet eden س harfinin bulunması gayb'tan haber vermedir.

[2] Hz. Peygamber efendimiz daha önce Kabe'ye doğru namaz kılardı. Hicret ettiğinde ise, Yahudilerin kalbini ısındırmak için Beyti Makdis'e yönelmekle emrolunmuştu. On altı ya da on yedi ay kadar oraya doğru namaz kıldıktan sonra kıble tekrar değiştirildi.

[3] Buradaki "إن" şeddeli "إنّ"den hafifletilmiştir. İsmi ise mahzuftur. Yani "إنّها" demektir.

[4] Ayette geçen re'fet fazlaca merhamet demektir. Araya giren fasıladan dolayı daha mübalağalı olanı önce getirdi.

[5] Ayetteki "قد" tahkik içindir.

oraya dön! Ey Müslümanlar! **Siz de**[1] **nerede olursanız olun**, namazda **yüzlerinizi o tarafa çevirin. Şüphe yok ki, ehl-i kitap,** kitaplarında Hz. Peygamberin oraya yöneleceğine dair geçen sıfatını **onun** oraya yönelişinin **Rablerinden gelen gerçek olduğunu çok iyi bilirler.** Ey Müminler! **Allah sizin** onun emirlerine uymanız gibi **yaptıklarınızdan habersiz değildir.**[2]

145- **And olsun ki**[3] **(Habibim!) Sen ehl-i kitaba** kıble konusunda senin doğruluğuna dair **her türlü âyeti (mucizeyi) getirsen yine de onlar senin kıblene** sırf inatlarından **dönmez** tabi olmaz**lar. Sen de onların kıblesine dönecek değilsin.** Bu ayet Hz. Peygamberin Yahudilerin Müslüman olacağına dair umudunu, Yahudilerin de Hz. Peygamberin kendi kıblelerine döneceğine dair umudunu kesmiştir. **Onlar da birbirlerinin** yani Yahudiler Hıristiyanların, Hıristiyanlar da Yahudilerin **kıblesine dönmezler. Sana gelen ilim** vahiy**den sonra eğer onların** seni çağırdıkları **arzularına uyacak olursan, işte** faraza **o**nlara uyduğun **zaman sen zalimlerden olursun.**

KELİME ANLAMI

142- سَيَقُولُ **Diyecek** (Kim?) السُّفَهَاءُ **Beyinsizler** الْجُهَّالُ Cahiller (Kimden olan beyinsizler?) مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** (İnsanlardan bedel?) الْيَهُودِ Yahudilerden (Daha?) وَالْمُشْرِكِينَ Ve müşriklerden: مَا وَلَّيهُمْ **Ne çevirdi?** أَيُّ شَيْءٍ Hangi şey صَرَفَ Döndürdü (Kimi?) النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Daha?) وَالْمُؤْمِنِينَ Ve Müminleri (Neden çevirdi?) عَنْ قِبْلَتِهِمُ **Onların kıblelerinden** الَّتِي **Öyle kıbleleri ki** كَانُوا **Onlar idiler** عَلَيْهَا **Onun üzerine** عَلَى اسْتِقْبَالِهَا Ona yöneliş üzere idiler (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda وَهِيَ O kıble (Nedir?) بَيْتُ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdis'tir وَالْإِتْيَانُ (Fiilin) getirilmesi (Neyle?) بِالسِّينِ Sin ile (Öyle sin ki) الدَّالَّةِ Delalet eden (Ne üzerine?) عَلَى الْإِسْتِقْبَالِ Gelecek zamana (Nedendir?) مِنَ الْإِخْبَارِ Haber verme kabilindendir (Neyi haber verme?) بِالْغَيْبِ Gaybı قُلْ **De ki** لِلَّهِ **Allah içindir** (Ne?) الْمَشْرِقُ **Doğu** (Daha?) وَالْمَغْرِبُ **Ve batı** أَيِ الْجِهَاتُ كُلُّهَا Yani tüm yönler فَيَأْمُرُ Bundan dolayı emreder (Neyle?) بِالتَّوَجُّهِ Dönmekle (Nereye?) إِلَى أَيِّ جِهَةٍ شَاءَ Nereyi isterse oraya لَا اعْتِرَاضَ İtiraz olmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine يَهْدِي **Eriştirir** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) هِدَايَتَهُ Doğruya erişmesini

---

[1] Burada hitap ümmetedir.

[2] Burası hem ت harfi ile hem de ي harfi ile okunmuştur. İkinci kıraatte mana şöyledir: **Allah** Yahudilerin **yaptıkları** kıble emrini inkar etme işinden **habersiz değildir.**

[3] Buradaki lam, kasem lamıdır.

(Neye eriştirir?) إِلَى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Doğru** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine ulaştırır وَمِنْهُمْ أَيْ Yani onlardandır (Kim?) أَنْتُمْ Siz دَلَّ Delalet etti (Neye?) عَلَى هٰذَا Sizin onlardan olduğunuza (Şu ayet:)

143- وَكَذٰلِكَ **Ve işte böyle** كَمَا هَدَيْنَاكُمْ Sizi eriştirdiğimiz gibi (Neye?) إِلَيْهِ O doğru yola جَعَلْنَاكُمْ **Sizi kıldık** يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ Ey Muhammed'in Ümmeti (Ne kıldık?) أُمَّةً **Bir ümmet ki** وَسَطًا **Orta** خِيَارًا عُدُولًا Hayırlı ve adil kimseler (**Niçin orta ümmet kıldık?**) لِتَكُونُوا **Olmanız için** (Ne?) شُهَدَاءَ **Şahitler** (**Kim üzerine?**) عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde (Neye dair? Şuna ki:) أَنَّ رُسُلَهُمْ Onların peygamberleri بَلَّغَتْهُمْ Tebliğ etti onlara (**Daha niye sizi orta ümmet kıldık?**) وَيَكُونَ **Ve olsun diye** الرَّسُولُ **Peygamber** (**Kim üzerine?**) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (**Ne olsun diye?**) شَهِيدًا **Şahit** أَنَّهُ Ki o بَلَّغَكُمْ Size tebliğ etti وَمَا جَعَلْنَا صَيَّرْنَا **Ve biz kılmadık,** yapmadık (**Ne kılmadık?**) الْقِبْلَةَ **Kıble** (Kime?) لَكَ Sana (Ne vakit?) الْآنَ Şimdi (**Neyi yapmadık?**) الْجِهَةَ الَّتِي **O** yönü **ki** كُنْتَ **Sen idin** (Ne idin?) عَلَيْهَا **Onun üzerine idin** (Ne vakit?) أَوَّلًا İlk başta وَهِيَ O yön (Nedir?) الْكَعْبَةُ Kabe'dir وَكَانَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) idi يُصَلِّي Namaz kılıyordu (Neye doğru?) إِلَيْهَا Oraya doğru فَلَمَّا هَاجَرَ Ne zaman ki hicret etti أُمِرَ Emredildi (Neyle?) بِاسْتِقْبَالِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdis'e dönmekle (Niçin bununla emredildi?) تَأَلُّفًا Isındırmak için (Kimi?) لِلْيَهُودِ Yahudileri فَصَلَّى Namaz kıldı (Nereye doğru?) إِلَيْهِ Oraya doğru سِتَّةَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا On altı veya on yedi ay ثُمَّ حُوِّلَ Sonra değiştirildi (**Niçin böyle yaptık?**) إِلَّا لِنَعْلَمَ **Ancak bilmemiz için** (Nasıl?) عِلْمَ ظُهُورٍ Açığa çıkma bilmesiyle (**Kimi?**) مَنْ **O kimseyi ki** يَتَّبِعُ **Tabi oluyor** (**Kime?**) الرَّسُولَ **Peygambere** فَيُصَدِّقُهُ Ve onu tasdik ediyor (**Kimden bilelim?**) مِمَّنْ **O kimseden ki** يَنْقَلِبُ **Dönüp-gidiyor** (**Ne üzerine?**) عَلَى عَقِبَيْهِ **Topukları üzere** أَيْ يَرْجِعُ Yani dönüyor (Nereye?) إِلَى الْكُفْرِ Küfre (Niçin?) شَكًّا Şüpheden dolayı (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde (Daha?) وَظَنًّا Ve zannettiği için أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhakkak ki Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Nerededir?) فِي حَيْرَةٍ مِنْ أَمْرِهِ Durumunda hayret içindedir وَقَدِ ارْتَدَّ Dinden dönmüştü (Niçin?) لِذٰلِكَ Bundan dolayı (Kim?) جَمَاعَةٌ Bir grup وَإِنْ **Doğrusu** (Buradaki "in" nedir?) مُخَفَّفَةٌ Hafifletilmiştir (Neden?) مِنَ الثَّقِيلَةِ Ağır olandan ('İnne'den) وَاسْمُهَا Onun ismi (Nedir?) مَحْذُوفٌ Hazfedilimiştir أَيْ Yani وَإِنَّهَا "Doğrusu bu" demektir كَانَتْ **Oldu** أَيِ التَّوْلِيَةُ Yani çevirme (Nereye?) إِلَيْهَا Beyti Makdis'e (**Ne oldu?**)

لَكَبِيرَةً **Elbette büyük** شَاقَّةً Meşakkatli (Kim üzerine?) عَلَى النَّاسِ İnsanlar üzerine اِلَّا عَلَى الَّذِينَ **Ancak o kimseler üzerine (büyük olmadı) ki** هَدَى **Doğru yola eriştirdi** (Kim?) اللهُ **Allah** (Öyle kimseler ki) مِنْهُمْ Onlardan وَمَا كَانَ **Ve olmadı** (Kim?) اللهُ **Allah** (Ne olmadı?) لِيُضِيعَ **Zayi edecek** (Neyi?) إِيمَانَكُمْ **Sizin imanınızı** أَيْ صَلَاتَكُمْ Yani namazınızı (Nereye doğru olan?) إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdise doğru olan بَلْ يُثِيبُكُمْ Bilakis sizi sevaplandırır (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O namazlar üzerine لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا Nitekim bu ayetin inme sebebi (Nedir?) السُّؤَالُ Sorudur (Neden?) عَمَّنْ O kimselerden ki مَاتَ Öldü (Ne vakit?) قَبْلَ التَّحْوِيلِ (Kıblenin) çevrilişinden önce اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah,** بِالنَّاسِ **İnsanlara,** الْمُؤْمِنِينَ müminlere (Nedir?) لَرَؤُفٌ **Elbette çok şefkat gösterendir** (Daha?) رَحِيمٌ **Ve ziyade merhamet edendir** (Ne konuda?) فِي عَدَمِ إِضَاعَةِ أَعْمَالِهِمْ Amellerini zayi etmemesi konusunda وَالرَّأْفَةُ Ayette geçen re'fet (Nedir?) شِدَّةُ الرَّحْمَةِ Fazlaca merhamettir وَقُدِّمَ الْأَبْلَغُ Daha mübalağalı olan önce getirildi (Niçin?) لِلْفَاصِلَةِ Fasıladan dolayı (Daha önce geçen "müstakim" kelimesinin son harfi olan "mim" harfine, "rahim" kelimesi uygun olsun için)

144- قَدْ **Elbette** ("kad" nedir?) لِلتَّحْقِيقِ Tahkik içindir نَرَى **Görüyoruz** (Neyi?) تَقَلُّبَ تَصَرُّفَ وَجْهِكَ **Yüzünün çevrilip-durduğunu** (Nereye?) فِي جِهَةِ السَّمَاءِ **Semaya** doğru (Ne olduğun halde?) مُتَطَلِّعًا Gözlemlediğin halde (Neyi?) إِلَى الْوَحْيِ Vahyi (Daha?) وَمُتَشَوِّقًا Ve şevk duyduğun halde (Neye?) لِلْأَمْرِ Emredilmesine (Neyin emredilmesine?) بِاسْتِقْبَالِ الْكَعْبَةِ Kabeye dönmenin وَكَانَ Hz. Peygamber idi يَوَدُّ İstiyor (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (Niçin istiyordu?) لِأَنَّهَا Çünkü Kabe (Nedir?) قِبْلَةُ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in kıblesidir (Daha niçin istiyordu?) وَلِأَنَّهُ Çünkü Kabe (Nedir?) أَدْعَى Daha fazla çağırır (Neye?) إِلَى إِسْلَامِ الْعَرَبِ Arabları Müslüman olmaya فَلَنُوَلِّيَنَّكَ **Elbette seni döndüreceğiz** نُحَوِّلَنَّكَ Seni çevireceğiz (Nereye?) قِبْلَةً **Bir kıbleye ki** تَرْضٰيهَا **Sen ondan hoşnut oluyorsun** تُحِبُّهَا Onu seviyorsun فَوَلِّ **Artık dön** (Neyi?) وَجْهَكَ **Yüzünü** اِسْتَقْبِلْ Yönel (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda (Nereye?) شَطْرَ نَحْوَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i haram tarafına,** yönüne أَيِ الْكَعْبَةِ Yani Kabe tarafına وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ **Ve her nerede olursanız** (Bu nedir?) خِطَابٌ Hitaptır (Kime?) لِلْأُمَّةِ Ümmete فَوَلُّوا **Dönün!** (Neyi?) وُجُوهَكُمْ **Yüzlerinizi** (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda (Nereye dönün?) شَطْرَهُ **Onun tarafına** وَاِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** لَيَعْلَمُونَ **Elbette bilirler** اَنَّهُ **Ki o** أَيِ التَّوَلِّي Yani dönmek (Nereye?) إِلَى الْكَعْبَةِ Kabe'ye (Nedir?)

الْحَقُّ الثَّابِتُ **Haktır**, sabit olandır (Kimden?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** (Niçin bilirler?) لِمَا فِي كُتُبِهِمْ Kitaplarında olduğu için (Ne?) مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber'in (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sıfatı (Nedir o sıfatı?) مِنْ أَنَّهُ O peygamber يَتَحَوَّلُ Dönecek (Nereye?) إِلَيْهَا Oraya وَمَا اللّٰهُ **Ve Allah olmadı** (Ne olmadı?) بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** (Bu fiil...) بِالتَّاءِ Te ile أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey Müminler (sizin yaptıklarınızdan/ta'melûn şeklinde okundu) (Sizin yaptıklarınız da nedendir?) مِنَ امْتِثَالِ أَمْرِهِ Onun emrine sarılmak (Daha neyle okundu?) وَبِالْيَاءِ Ve ye ile أَيِ الْيَهُودُ Yahudilerin (yaptıklarından/ya'melûn şeklinde okundu) (Onların yaptıkları da nedendir?) مِنْ إِنْكَارِ أَمْرِ الْقِبْلَةِ Kıble emrini inkar

145- وَلَئِنْ **Andolsun ki şayet** (Buradaki "lam" nedir?) لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır اَتَيْتَ **Sen getirsen** (Kime?) الَّذِينَ **O kimselere ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Neyi getirsen?) بِكُلِّ اٰيَةٍ **Her türlü ayeti/mucizeyi** (Neye dair?) عَلَى صِدْقِكَ Senin doğruluğuna dair (Ne konuda?) فِي أَمْرِ الْقِبْلَةِ Kıble emri konusunda (her türlü mucizeyi getirsen de) مَا تَبِعُوا **Tabi olmazlar** أَيْ يَتَّبِعُونَ Yani uymazlar (Neye?) قِبْلَتَكَ **Senin kıblene** (Niçin uymazlar?) عِنَادًا İnattan dolayı وَمَا أَنْتَ **Ve sen de değilsin** (Ne değilsin?) بِتَابِعٍ **Tabi** (Neye?) قِبْلَتَهُمْ **Onların kıblesine** (Bu nedir?) قَطْعٌ Kesmedir (Neyi?) لِطَمَعِهِ Hz. Peygamberin umudunu (Ne konudaki?) فِي إِسْلَامِهِمْ Onların Müslüman olması konusunda (Daha neyi?) وَطَمَعِهِمْ Onların umudunu kesmedir (Ne konudaki?) فِي عَوْدِهِ Hz. Peygamberin dönmesi konusunda (Neye?) إِلَيْهَا Onların kıblesine وَمَا بَعْضُهُمْ **Onların bazısı değildir** (Ne değildir?) بِتَابِعٍ **Tabi** (Neye tabi?) قِبْلَةَ بَعْضٍ **Bazısının kıblesine** أَيِ الْيَهُودُ قِبْلَةَ النَّصَارٰى Yani Yahudiler, Hıristiyanların kıblesine (Daha?) وَبِالْعَكْسِ Ve de tam tersi وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ **Ve andolsun ki şayet sen uyarsan** (Neye?) أَهْوَاءَهُمْ **Onların heveslerine** الَّتِي Öyle hevesleri ki يَدْعُونَكَ Seni çağırıyorlar (Neye?) إِلَيْهَا O heveslerine (Ne vakit uyarsan?) مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ **Sana gelen şeyden sonra** (O şey de nedendir?) مِنَ الْعِلْمِ الْوَحْيِ **İlimden,** vahiyden إِنَّكَ إِذًا **Elbette o zaman sen** إِنِ اتَّبَعْتَهُمْ Şayet tabi olursan onlara فَرْضًا Faraza (Nesin?) لَمِنَ الظَّالِمِينَ **Elbette zalimlerdensin**

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ﴾ أَيْ مُحَمَّدًا ﴿كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ﴾ بِنَعْتِهِ فِي كُتُبِهِمْ قَالَ ابْنُ سَلَامٍ: لَقَدْ عَرَفْتُهُ حِينَ رَأَيْتُهُ كَمَا أَعْرِفُ ابْنِي وَمَعْرِفَتِي لِمُحَمَّدٍ أَشَدُّ ﴿وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ﴾ نَعْتَهُ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾﴾ هٰذَا الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ ﴿الْحَقُّ﴾ كَائِنًا ﴿مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾﴾ الشَّاكِّينَ فِيهِ أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ فَهُوَ أَبْلَغُ مِنْ لَا تَمْتَرِ ﴿وَلِكُلٍّ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿وِجْهَةٌ﴾ قِبْلَةٌ ﴿هُوَ مُوَلِّيهَا﴾ وَجْهَهُ فِي صَلَاتِهِ، وَفِي قِرَاءَةٍ مُوَلَّاهَا ﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾ بَادِرُوا إِلَى الطَّاعَاتِ وَقَبُولِهَا ﴿أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا﴾ يَجْمَعُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ ﴿إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾﴾ ﴿وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ﴾ لِسَفَرٍ ﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ، وَكَرَّرَهُ لِبَيَانِ تَسَاوِي حُكْمِ السَّفَرِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ كَرَّرَهُ لِلتَّأْكِيدِ ﴿لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ﴾ الْيَهُودِ أَوِ الْمُشْرِكِينَ ﴿عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ﴾ أَيْ مُجَادَلَةٌ فِي التَّوَلِّي إِلَى غَيْرِهِ اَىْ لِتَنْتَفِيَ مُجَادَلَتُهُمْ لَكُمْ مِنْ قَوْلِ الْيَهُودِ يَجْحَدُ دِينَنَا وَيَتَّبِعُ قِبْلَتَنَا، وَقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ يَدَّعِي مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ وَيُخَالِفُ قِبْلَتَهُ ﴿إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ بِالْعِنَادِ فَإِنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا تَحَوَّلَ إِلَيْهَا إِلَّا مَيْلًا إِلَى دِينِ آبَائِهِ وَالْاِسْتِثْنَاءُ مُتَّصِلٌ وَالْمَعْنَى: لَا يَكُونُ لِأَحَدٍ عَلَيْكُمْ كَلَامٌ إِلَّا كَلَامَ هٰؤُلَاءِ ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ﴾ تَخَافُوا جِدَالَهُمْ فِي التَّوَلِّي إِلَيْهَا ﴿وَاخْشَوْنِي﴾ بِامْتِثَالِ أَمْرِي ﴿وَلِأُتِمَّ﴾ عَطْفٌ عَلَى لِئَلَّا يَكُونَ ﴿نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ﴾ بِالْهِدَايَةِ إِلَى مَعَالِمِ دِينِكُمْ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾﴾ إِلَى الْحَقِّ ﴿كَمَا أَرْسَلْنَا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأُتِمَّ أَيْ إِتْمَامًا كَإِتْمَامِهَا بِإِرْسَالِنَا ﴿فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ﴾ مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَيُزَكِّيكُمْ﴾ يُطَهِّرُكُمْ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾﴾ ﴿فَاذْكُرُونِي﴾ بِالصَّلَاةِ وَالتَّسْبِيحِ وَنَحْوِهِ ﴿أَذْكُرْكُمْ﴾ قِيلَ مَعْنَاهُ أُجَازِيكُمْ، وَفِي الْحَدِيثِ عَنِ اللّٰهِ "مَنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَمَنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْ مَلَإِهِ" ﴿وَاشْكُرُوا لِي﴾ نِعْمَتِي بِالطَّاعَةِ ﴿وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾﴾ بِالْمَعْصِيَةِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا﴾ عَلَى الْآخِرَةِ ﴿بِالصَّبْرِ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبَلَاءِ ﴿وَالصَّلٰوةِ﴾ خَصَّهَا بِالذِّكْرِ لِتَكَرُّرِهَا وَعِظَمِهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾﴾ بِالْعَوْنِ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

146- **Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler kendi oğullarını bildikleri gibi O'nu da** Yani Muhammed'i de kitaplarındaki vasıflarıyla **bilirler.** Abdullah b. Selam dedi ki: "Muhammed'i ilk gördüğüm anda oğlumu tanıdığım gibi,

hatta daha rahat tanıdım." **Fakat onlardan bir fırka, hiç şüphe yok ki,** senin bulunduğun durumu **bildikleri halde hakkı** onun vasıflarını **gizlerler.**

147- **O hak, Rabbindendir. Artık şüphe edenlerden**[1] bu konuda kuşkuya kapılanlardan **sakın olma!** Yani bu tür kimselerden olma!

148- Ümmetlerden **her birinin bir** kıble **yönü vardır, o,** yüzünü namazda **o kıbleye döndürür.**[2] **Artık hayırlı işlere koşunuz.** Hemen itaate yönelip onu kabul edin! **Siz her nerede olursanız olunuz, Allah hepinizi bir araya getirir.** Sizleri kıyamet günü bir araya toplayıp, amellerinize karşılık verir. **Şüphe yok ki Allah herşeye gücü yetendir.**

149- **Ve her nereden** yolculuğa **çıkarsan hemen yüzünü Mescid-i Haram tarafına döndür. Şüphe yok ki bu Rabbin tarafından bir haktır. Ve Allah sizin**[3] **amellerinizden gâfil değildir.**[4]

150- **Ve her nereden yolculuğa çıkarsan hemen yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir ve her nerede bulunursanız yüzlerinizi, onun tarafına çeviriniz.**[5] **Tâ ki insanlar** Yahudi ve de Müşrikler **için sizin üzerinize bir hüccet** dönme ile ve de diğer şeyler ile ilgili bir cedelleşme **bulunmasın.** Yani Yahudilerin "dinimizi inkar edip, kıblemize uyuyor" şeklindeki, Müşrikerin de "İbrahim'in dinine tabi olduğunu iddia ediyor ama kıblesine uymuyor" şeklindeki sözleriyle seninle giriştikleri mücadele ta ki son bulsun. **Ancak onlardan** inatla **zalim olanlar hariç!**[6] Zira onlar "Atalarının dinine meylettiği için kıblesini kabeye döndürdü" derler. Mana şöyledir: "Bu kimseler hariç artık hiç kimse sizin hakkınızda konuşamaz. **Artık** kıblenizin değişmesi ile ilgili konuda **onlar**la tartışmak**dan korkmayınız. Ve** emirlerime uymak suretiyle **benden korkunuz. Hem üzerinizdeki nîmetimi tamamlayayım,**[7] **hem de** dininizin şiarlarını gösteriyim ki böylece doğruya **erişesiniz.**

151- **Nitekim sizin içinizden** (üzerinize olan nimetimi...) **size** göndermemizle tamamladığımız **bir resûl** Muhammed'i (s.a.v.) **gönderdiğimiz gibi**[8] **ki, size**

---

[1] Burada kullanılan kelime لَا تَمْتَرِ kelimesinden daha mübalağalıdır.

[2] Bir kıraatte ise مُوَلَّاهَا şeklinde okundu

[3] Bu kelime hem ت ile hem de ي ile okundu.

[4] Bu ayetin benzeri daha önce (144. ayette) geçmişti. Yolculuktaki hüküm ile yolculuk dışı hükmün aynı olduğunu açıklamak için bu ayeti tekrarlamıştır.

[5] Bu ayeti tekit için tekrarlamıştır.

[6] Buradaki istisna muttasıldır.

[7] Burası لِئَلَّا يَكُونَ üzerine atıftır.

[8] Burası أُتِمَّ kelimesi üzerine atıftır.

Bizim Kuran **âyetlerimizi okuyor, sizleri temizliyor ve sizlere kitabı** Kuran'ı **ve de hikmeti** içerisindeki hükümleri **öğretiyor. Ve sizlere bilmediğiniz şeyleri öğretiyor.**

152- **Artık Beni** namaz, tesbih ve de başka şeylerle **zikrediniz ki Ben de sizi zikredeyim.** Dendi ki bunun manası, size mükafat vereyim demektir. Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: "***Kim beni yalnızken zikrederse, ben de onu kendimde zikrederim, kim beni bir topluluk için zikrederse, ben de onu bulunduğu topluluktan daha hayırlı bir topluluk içinde zikrederim***" **Ve** itaat etmek suretiyle **Bana** nimetime **şükrediniz, Bana** masiyet işlemekle **nankörlük etmeyiniz.**

153- **Ey mü'minler!** İtaate ve de belaya karşı **Sabır ve namaz**[1] **ile** ahirete için **yardım isteyiniz. Şüphe yok ki Allah** desteğiyle **sabredenlerle birliktedir.**

KELİME ANLAMI

146- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰتَيْنَاهُمُ **Biz onlara verdik** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** يَعْرِفُونَهُ **Onu bilirler** أَيْ مُحَمَّدًا Yani Muhammed'i (Ne gibi bilirler?) كَمَا يَعْرِفُونَ **Bildikleri gibi** (Kimi?) أَبْنَاءَهُمْ **Oğullarını** (Neyle bilirler?) بِنَعْتِهِ Onun sıfatıyla (Neredeki sıfatıyla?) فِي كُتُبِهِمْ Kitaplarındaki قَالَ Dedi (Kim?) ابْنُ سَلَامٍ: İbnü Selam: لَقَدْ عَرَفْتُهُ Elbette bildim onu (Ne vakit?) حِينَ رَأَيْتُهُ Onu gördüğümde (Ne gibi bildim?) كَمَا أَعْرِفُ Bildiğim gibi (Kimi?) ابْنِي Oğlumu وَمَعْرِفَتِي Ve benim bilmem (Kimi?) لِمُحَمَّدٍ Muhammed'i bilmem (Nedir?) أَشَدُّ Daha şiddetlidir وَاِنَّ فَرِيقًا **Ve muhakkak ki bir fırka** (Öyle fırka ki) مِنْهُمْ **Onlardan** لَيَكْتُمُونَ **Elbette gizlerler** (Neyi?) الْحَقَّ **Hakkı** نَعْتَهُ Onun sıfatını (Ne oldukları halde?) وَهُمْ يَعْلَمُونَ **Halbuki onlar biliyorlar**

147- هٰذَا Bu الَّذِي Öyle şey ki أَنْتَ عَلَيْهِ Sen onun üzerinesin (Nedir senin üzerinde bulunduğun şey?) اَلْحَقُّ **Haktır** (Ne olduğu halde?) كَائِنًا Olarak (Kim tarafından olarak?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** فَلَا تَكُونَنَّ **Artık sakın olma!** (Kimden?) مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüpheye düşenlerden** الشَّاكِّينَ Kuşkuya kapılanlardan (Ne konuda?) فِيهِ O konuda أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ Yani bu tür kimselerden olma فَهُوَ Bu ifade (Nedir?) أَبْلَغُ Daha mübalağalıdır (Neden?) مِنْ لَا تَمْتَرِ 'Şüpheye düşme!' ifadesinden

---

[1] Özellikle namazı zikretmesi tekrar edildiği ve de önemine binaendir.

148- وَلِكُلٍّ **Ve herkes için vardır** مِنَ الْأُمَمِ Tüm ümmetlerden (herkes için) (Ne vardır?) وِجْهَةٌ **Bir yön** قِبْلَةٌ Bir kıble هُوَ **Ki o** (Nedir?) مُوَلِّيهَا **Oraya dönücüdür** (Neyi?) وَجْهَهُ Yüzünü (Nerede?) فِي صَلَاتِهِ Namazında وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) مُوَلَّاهَا Müvellâhâ şeklinde فَاسْتَبِقُوا **Artık yarışın-koşun** (Neye?) الْخَيْرَاتِ **Hayırlara** بَادِرُوا Hemen davranın (Neye?) إِلَى الطَّاعَاتِ Taatlere (Daha?) وَقَبُولِهَا Ve taatleri kabule أَيْنَ مَا تَكُونُوا **Her nerede olursanız** يَأْتِ **Getirir** (Kimi?) بِكُمُ **Sizi** (Kim?) اللهُ **Allah** (Ne olduğunuz halde?) جَمِيعًا **Hepiniz toplanmış olarak** يَجْمَعُكُمْ Sizi toplar (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَيُجَازِيكُمْ Sonra da karşılıklandırır sizi (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Gücü yetirendir**

149- وَمِنْ حَيْثُ **Ve de her nereden** خَرَجْتَ **Çıkarsan** (Niçin?) لِسَفَرٍ Yolculuk için فَوَلِّ **Dön** (Neyi?) وَجْهَكَ **Yüzünü** (Nereye?) شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram tarafına** وَاِنَّهُ **Ve muhakkak ki o** (Nedir?) لَلْحَقُّ **Elbette haktır** (Ne olduğu halde?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden olduğu halde** وَمَا اللهُ **Ve Allah olmadı** (Ne olmadı?) بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** (Bu kelime...) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve ye ile (okundu) تَقَدَّمَ Geçti (Ne?) مِثْلُهُ Bunun benzeri وَكَرَّرَهُ Bunu tekrarladı (Niçin?) لِبَيَانِ تَسَاوِي حُكْمِ السَّفَرِ Yolculuk hükmünün eşit olduğunu bildirmek için (Neyle eşit olduğu?) وَغَيْرِهِ Başkasıyla

150- وَمِنْ حَيْثُ **Ve her nereden** خَرَجْتَ **Çıkarsan** فَوَلِّ **Dön!** (Neyi?) وَجْهَكَ **Yüzünü** (Nereye?) شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram tarafına** وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ **Ve her nerede olursanız** فَوَلُّوا **Dönün!** (Neyi?) وُجُوهَكُمْ **Yüzünüzü** (Nereye?) شَطْرَهُ **Onun tarafına** كَرَّرَهُ Bunu tekrarladı (Niçin?) لِلتَّأْكِيدِ Tekit için (Niçin oraya dönün?) لِئَلَّا يَكُونَ **Olmasın diye** (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** الْيَهُودِ Yahudiler için أَوِ الْمُشْرِكِينَ Ya da müşrikler için (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne olmasın?) حُجَّةٌ **Bir delil** أَيْ مُجَادَلَةٌ Yani bir cedelleşme (Nerede?) فِي التَّوَلِّي Dönme işinde (Nereye?) إِلَى غَيْرِهِ Başka yöne أَيْ لِتَنْتَفِيَ Yani sona ersin diye (Ne?) مُجَادَلَتُهُمْ Onların cedelleşmesi (Kimle?) لَكُمْ Sizinle (Onların cedelleşmesi de nedendir?) مِنْ قَوْلِ الْيَهُودِ Yahudilerin şu sözü يَجْحَدُ

"İnkar ediyor (Neyi?) دِينَنَا Bizim dinimizi (Daha?) وَيَتَّبِعُ Ve tabi oluyor (Neye?) قِبْلَتَنَا Bizim kıblemize (Daha onların cedelleşmesi nedendir?) وَقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin şu sözü يَدَّعِي İddia ediyor (Neyi?) مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in dininine tabi olduğunu (Daha?) وَيُخَالِفُ Ve muhalefet ediyor (Neye?) قِبْلَتَهُ Onun kıblesine إِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler hariç ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** (Öyle kimseler ki) مِنْهُمْ **Onlardan** (Nasıl zulmettiler?) بِالْعِنَادِ İnatla فَإِنَّهُمْ Zira onlar يَقُولُونَ Diyorlar ki مَا تَحَوَّلَ Dönmedi (Nereye?) إِلَيْهَا Oraya إِلَّا مَيْلًا Ancak meylettiği için (Nereye?) إِلَى دِينِ آبَائِهِ Babalarının dinine وَالْإِسْتِثْنَاءُ Buradaki istisna (Nedir?) مُتَّصِلٌ Muttasıldır وَالْمَعْنَى Mana şöyledir: لَا يَكُونُ Olmaz (Kim için?) لِأَحَدٍ Kimse için (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Ne?) كَلَامٌ Bir söz إِلَّا كَلَامَ هَؤُلَاءِ Ancak bu kimselerin sözü فَلَا تَخْشَوْهُمْ تَخَافُوا **Onlardan korkma** (Neden?) جِدَالَهُمْ Onların tartışmalarından (Ne konuda?) فِي التَّوَلِّي Dönme konusunda (Nereye?) إِلَيْهَا Kabeye وَاخْشَوْنِي **Ve benden kork** (Nasıl?) بِامْتِثَالِ أَمْرِي Emrimi tutmakla (Daha niçin oraya dönün?) وَلِأُتِمَّ **Ve tamamlamam için** (Bu fiil nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى لِئَلَّا يَكُونَ Li ellâ yekûne üzerine (Neyi tamamlamam için?) نِعْمَتِي **Nimetimi** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Nasıl?) بِالْهِدَايَةِ Eriştirmeyle (Neye?) إِلَى مَعَالِمِ دِينِكُمْ Dininizin şiarlarına وَلَعَلَّكُمْ **Ve umulur ki siz** تَهْتَدُونَ إِلَى الْحَقِّ Doğruya **erişirsiniz**

151- (Sizin üzerinize nimetimi ne gibi tamamlamak için?) كَمَا أَرْسَلْنَا **Biz gönderdiğimiz gibi** (Bu nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder (Neye?) بِأُتِمَّ Ütimme fiiline أَيْ إِتْمَامًا Yani tamamlamak için (Ne gibi?) كَإِتْمَامِهَا Nimetin tamamlanması gibi (Neyle?) بِإِرْسَالِنَا Göndermemizle (Nereye?) فِيكُمْ **Sizin aranıza** (Kimi?) رَسُولًا **Bir peygamber** (Öyle Peygamber ki) مِنْكُمْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **Sizden** Muhammed'i (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Öyle peygamber ki) يَتْلُوا **Okuyor** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neyi?) آيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** الْقُرْآنَ Kuran'ı (Yine öyle Peygamber ki) وَيُزَكِّيكُمْ **Ve sizi arındırıyor** يُطَهِّرُكُمْ Temizliyor sizi (Neden?) مِنَ الشِّرْكِ Şirkten (Yine öyle Peygamber ki) وَيُعَلِّمُكُمُ **Ve size öğretiyor** (Neyi?) الْكِتَابَ الْقُرْآنَ **Kitabı,** Kuran'ı (Daha neyi öğretiyor?) وَالْحِكْمَةَ **Ve hikmeti** مَا فِيهِ Onda olanı (Onda olanlar da nedendir?) مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden (Daha?) وَيُعَلِّمُكُمْ **Ve size öğretiyor** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَمْ تَكُونُوا **Siz olmadınız** تَعْلَمُونَ **Biliyor**

152- فَاذْكُرُونِي **O halde beni anın** (Neyle?) بِالصَّلَاةِ Namazla (Daha?) وَالتَّسْبِيحِ Ve tesbihle (Daha?) وَنَحْوِهِ Ve benzerleriyle أَذْكُرْكُمْ **Ki ben de sizi anayım** قِيلَ Dendi ki مَعْنَاهُ Bunun manası (Nedir?) أُجَازِيكُمْ Sizi mükafatlandırayım وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste rivayet edildi (Kimden?) عَنِ اللهِ Allah'tan (c.c.) مَنْ ذَكَرَنِي Kim ki beni anarsa (Nerede?) فِي نَفْسِهِ Yalnızken ذَكَرْتُهُ Ben de onu anarım (Nerede?) فِي نَفْسِي Kendimde وَمَنْ ذَكَرَنِي Ve her kim de beni anarsa (Nerede?) فِي مَلَأٍ Bir toplulukta ذَكَرْتُهُ Ben de onu hatırlarım (Nerede?) فِي مَلَأٍ Bir toplulukta ki خَيْرٍ Daha hayırlıdır (Neden?) مِنْ مَلَأِهِ Onun topluluğundan وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** (Kime?) لِي **Bana** نِعْمَتِي Benim nimetime (Neyle şükredin?) بِالطَّاعَةِ İtaatle **(Daha?)** وَلَا تَكْفُرُونِ **Ve bana nankörlük etmeyin** (Neyle?) بِالْمَعْصِيَةِ Masiyetle

153- يَاأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اسْتَعِينُوا **Yardım dileyin** (Neye dair?) عَلَى الْآخِرَةِ Ahirete dair (Neyle yardım dileyin?) بِالصَّبْرِ **Sabırla** (Neye sabırla?) عَلَى الطَّاعَةِ İtaate (Daha neye sabırla?) وَالْبَلَاءِ Ve belaya (Daha neyle sabır dileyin?) وَالصَّلٰوةِ **Namazla** خَصَّهَا بِالذِّكْرِ Namazı özellikle zikretti (Niçin?) لِتَكَرُّرِهَا O tekrar ettiği için (Daha?) وَعِظَمِهَا Ve büyüklüğünden dolayı إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle beraberdir** (Ne ile beraberdir?) بِالْعَوْنِ Yardımıyla

﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ هُمْ ﴿اَمْوَاتٌ بَلْ﴾ هُمْ ﴿اَحْيَاءٌ﴾ أَرْوَاحُهُمْ فِي حَوَاصِلِ طُيُورٍ خُضْرٍ تَسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاءَتْ لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾﴾ تَعْلَمُونَ مَا هُمْ فِيهِ ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ﴾ لِلْعَدُوِّ ﴿وَالْجُوعِ﴾ الْقَحْطِ ﴿وَنَقْصٍ مِنَ الْاَمْوَالِ﴾ بِالْهَلَاكِ ﴿وَالْاَنْفُسِ﴾ بِالْقَتْلِ وَالْمَوْتِ وَالْأَمْرَاضِ ﴿وَالثَّمَرَاتِ﴾ بِالْجَوَائِحِ أَيْ لَنَخْتَبِرَنَّكُمْ فَنَنْظُرُ أَتَصْبِرُونَ أَمْ لَا ﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾﴾ عَلَى الْبَلَاءِ بِالْجَنَّةِ هُمْ ﴿اَلَّذِينَ اِذَا اَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ﴾ بَلَاءٌ ﴿قَالُوا اِنَّا لِلّٰهِ﴾ مُلْكًا وَعَبِيدًا يَفْعَلُ بِنَا مَا يَشَاءُ ﴿وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِينَا، وَفِي الْحَدِيثِ "مَنِ اسْتَرْجَعَ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ آجَرَهُ اللهُ فِيهَا وَأَخْلَفَ عَلَيْهِ خَيْرًا" وَفِيهِ أَنَّ مِصْبَاحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَفِئَ فَاسْتَرْجَعَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: إِنَّمَا هٰذَا مِصْبَاحٌ فَقَالَ: "كُلُّ مَا سَاءَ الْمُؤْمِنَ فَهُوَ مُصِيبَةٌ" رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ فِي مَرَاسِيلِهِ ﴿اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ﴾ مَغْفِرَةٌ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ﴾ نِعْمَةٌ ﴿وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾﴾ إِلَى الصَّوَابِ ﴿اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ﴾ جَبَلَانِ بِمَكَّةَ ﴿مِنْ شَعَائِرِ اللهِ﴾ أَعْلَامِ دِينِهِ جَمْعُ شَعِيرَةٍ ﴿فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوِ اعْتَمَرَ﴾ أَيْ تَلَبَّسَ بِالْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ، وَأَصْلُهُمَا الْقَصْدُ وَالزِّيَارَةُ ﴿فَلَا جُنَاحَ﴾ إِثْمَ ﴿عَلَيْهِ اَنْ يَطَّوَّفَ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الطَّاءِ ﴿بِهِمَا﴾ بِأَنْ يَسْعَى بَيْنَهُمَا سَبْعًا، نَزَلَتْ لَمَّا كَرِهَ الْمُسْلِمُونَ ذٰلِكَ لِأَنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا يَطُوفُونَ بِهِمَا وَعَلَيْهِمَا صَنَمَانِ يَمْسَحُونَهُمَا، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ السَّعْيَ غَيْرُ فَرْضٍ لِمَا أَفَادَهُ رَفْعُ الْإِثْمِ مِنَ التَّخْيِيرِ وَقَالَ الشَّافِعِيُّ وَغَيْرُهُ رُكْنٌ، وَبَيَّنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرْضِيَّتَهُ بِقَوْلِهِ "إِنَّ اللهَ كَتَبَ عَلَيْكُمُ السَّعْيَ" رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُ وَقَالَ "اِبْدَؤُوا بِمَا بَدَأَ اللهُ بِهِ" يَعْنِي الصَّفَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَمَنْ تَطَوَّعَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتِيَّةِ وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ مَجْزُومًا وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِيهَا ﴿خَيْرًا﴾ أَيْ بِخَيْرٍ، أَيْ عَمِلَ مَا لَمْ يَجِبْ عَلَيْهِ مِنْ طَوَافٍ وَغَيْرِهِ ﴿فَاِنَّ اللهَ شَاكِرٌ﴾ لِعَمَلِهِ بِالْإِثَابَةِ عَلَيْهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾﴾ بِهِ وَنَزَلَ فِي الْيَهُودِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ﴾ النَّاسَ ﴿مَآ اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدٰى﴾ كَآيَةِ الرَّجْمِ وَنَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ ﴿اُولٰٓئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللهُ﴾ يُبْعِدُهُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ الْمَلَائِكَةُ وَالْمُؤْمِنُونَ أَوْ كُلُّ شَيْءٍ بِالدُّعَاءِ عَلَيْهِمْ بِاللَّعْنَةِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾ رَجَعُوا عَنْ ذٰلِكَ ﴿وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿وَبَيَّنُوا﴾ مَا كَتَمُوا ﴿فَاُولٰٓئِكَ اَتُوبُ عَلَيْهِمْ﴾ أَقْبَلُ تَوْبَتَهُمْ ﴿وَاَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ﴾ حَالٌ ﴿اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾﴾ أَيْ هُمْ مُسْتَحِقُّونَ ذٰلِكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. وَالنَّاسُ قِيلَ: عَامٌّ وَقِيلَ: الْمُؤْمِنُونَ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ أَيِ اللَّعْنَةِ أَوِ النَّارِ الْمَدْلُولِ بِهَا عَلَيْهَا ﴿لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ﴾ طَرْفَةَ عَيْنٍ ﴿وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٦٢﴾﴾ يُمْهَلُونَ لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا صِفْ لَنَا رَبَّكَ: ﴿وَاِلٰهُكُمْ﴾ اَلْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْكُمْ ﴿اِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ لَا نَظِيرَ لَهُ فِي ذَاتِهِ وَلَا فِي صِفَاتِهِ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ﴾ هُوَ ﴿الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

154- **Ve Allah yolunda öldürülenlere** onlar **"Ölülerdir," demeyiniz. Bilakis, onlar**ın ruhları -hadiste geçtiği gibi- cennette istedikleri yere uçan yeşil kuşların kursaklarında **diridir. Fakat** onların içinde bulundukları nimetleri **siz bilmez** anlamaz**sınız.**

155- **Vallahi Biz sizleri elbette biraz** düşmandan **korkma ile, açlık** kıtlık **ile** helak olmak suretiyle **mallardan,** öldürülme, ölüm ve de hastalıklar ile **canlardan,** gelen afletler ile de **mahsulattan biraz eksilme ile imtihan edeceğiz.** Sabredip edemeyeceğinizi sınayıp, bakıp göreceğiz. Belaya **sabredenleri** cennetle **müjdele!**

156- Onlar **ki, kendilerine bir** bela **musibet isabet ettiği zaman, "Biz** mülk ve de kul olarak **Allah içiniz** bize ne isterse onu yapar **ve biz nihâyet** ahirette **ona döneceğiz,"** o da bizi karşılıklandıracak **derler.** Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: "***Her kim bir musibet esnasında 'İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râci'ûn' derse, Allah Ona o musibette ecrini verir ve o musibetin yerine de ona bir hayır verir***" Yine Ebu Davut'un Merâsil'inde rivayet ettiği bir hadiste şöyle geçmektedir: "Hz. Peygamberin kandili sönmüştü. Bunun üzerine o da "***innâ lillah***..." deyince Aişe (r.a.) de dedi ki: 'bu sadece kandil!' Hz. Peygamber dedi ki '***Mümine kötülüğü dokunan her şey musibettir***"

157- **İşte onlar için Rableri tarafından salavatlar** mağfiretler **ve rahmet** nimet **vardır.** Doğruya **erenler de onlardır.**

158- **Şüphe yok ki Safâ ile Merve**[1] **Allah'ın şiarlarından**[2] dininin nişanlarından**dır. Artık her kim hac veya umre**[3] niyetiyle **Beytullah'ı ziyaret** etmeyi kaste**derse** aralarında koşmak suretiyle **bu ikisini tavaf etmesinde**[4] **kendisi için hiçbir günah yoktur.** Bu ayet Müslümanlar bunu yapmayı hoş görmediklerinde inmiştir. Çünkü cahiliye müşrikleri bu iki dağı davaf edip, üzerlerinde bulunan iki puta el sürerlerdi. İbni Abbas'tan rivayet edildiğine göre yapıp yapmamada günahın kaldırılması, bu ikisi arasındaki sa'yin farz olmadığını bildirmektedir. İmam Şafii ve de başkaları ise bunun bir rükün olduğunu, Beyhaki'nin rivayet ettiği, Efendimiz (s.a.v.)in "***Allah üzerinize sa'y'i yazdı***" sözüyle de bunu beyan ettiğini söylemişlerdir. Ayrıca Müslim'in rivayetinde Hz. Peygamber: "***Allah'ın başladığı ile -yani Safa ile- başlayın***" buyurmuştur.

---

[1] Bu ikisi Mekke'de bulunan iki dağdır.
[2] Bu kelime شَعِيرَةٌ kelimesinin çoğuludur.
[3] Hac ve i'timâr kelimeleri aslında "kasıt" ve "ziyaret" anlamlarına gelir.
[4] يَطَّوَّفَ kelimesinde bunun aslında bulunan ت harfi ط harfine idgam edilmiştir.

Ve her kim üzerine vacip olmayan tavaf gibi ve de başka şeylerden **bir hayrı gönlünden yaparsa,** [1] **şüphe yok ki Allah** sevap vermek suretiyle onun ameline **mükafat verendir,** amelini de **bilendir.**

Yahudiler hakkında şu ayetler inmiştir:

159- **O kimseler ki Bizim indirmiş olduğumuz** recm ayeti ve de Hz. Muhammed'in vasıfları gibi **beyanatı ve doğru yolu Kitap'ta** Tevrat'ta **insanlara açıkça beyan ettikten sonra** insanlardan **saklarlar. Muhakkak onlara Allah lânet eder,** rahmetinden uzaklaştırır. **Ve onlara** lanet etmek suretiyle, Meleklerden ve insanlardan **lânet ediciler** ya da her şey **lânette bulunur.**

160- **Ancak tövbe ed**ip bundan dön**enler,** amellerini **düzeltenler ve** de gizledik-lerini **açıklayanlar hariç! İşte onların tövbelerini kabul ederim. Ve tevbeleri çokça kabul buyuran,** müminlere karşı **pek merhametli olan ancak Ben'im.**

161- **Muhakkak o kimseler ki kâfir oldular ve onlar kâfir oldukları halde öldüler**[2] **İşte Allah'ın lâneti de, meleklerin ve** kimine göre bütün **insanların** kimine göre de sadece müminlerin **lânetleri onların üzerinedir.** Yani onlar dünyada ve de ahirette laneti hak etmişlerdir.

162- **Orada** o lanette ya da lanetin delalet etmiş olduğu ateşte **ebedî olarak kalacaklardır. Azap onlardan** göz açıp kapayıncaya kadar bile **hafifletilmez ve** tövbe etmeleri ya da özür beyan etmeleri için **kendilerine asla bakılmaz,** süre verilmez.

"Bize rabbini anlat" dediklerinde şu ayet indi:

163- **Ve sizin** ibadetinize layık olan **ilâhınız, bir tek ilâhtır** ne zatında ne de sıfatlarında onun benzeri yoktur. **Allah'tan başka bir ilah yoktur** O **Çokça bağışlayan ve merhamet edendir.**

KELİME ANLAMI

154- وَلَا تَقُولُوا **Ve demeyin** (Kime?) لِمَنْ **O kimseye ki** يُقْتَلُ **Öldürülüyor** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** (Ne demeyin?) هُمْ اَمْوَاتٌ Onlar **ölülerdir** بَلْ **Bilakis** هُمْ onlar (Nedirler?) اَحْيَاءٌ **Dirilerdir** (Ne?) أَرْوَاحُهُمْ Onların ruhları (Nerede?) فِي حَوَاصِلِ طُيُورٍ خُضْرٍ Yeşil kuşların kursaklarında (Öyle kuşlar ki?) تَسْرَحُ Geziniyor (Nerede?) فِي الْجَنَّةِ Cennette

---

[1] Bir kıraatte bu kelime cezmedilmiş olarak alttan noktalı (ye) ve de şeddeli ط'ile okundu. Ayrıca bu kelimede bulunan ت harfi ط harfine idgam edilmiştir.

[2] Bu cümle haldir.

حَيْثُ شَاءَتْ Nereye isterse لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ Bu konuda hadis olduğu için وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا تَشْعُرُونَ **Farkında değilsiniz** تَعْلَمُونَ Bilmezsiniz (Neyi?) مَا O şeyi ki هُمْ Onlar (Nedir?) فِيهِ Onun içindedir

155- وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ **Ve elbette sizi imtihan edeceğiz** (Neyle?) بِشَيْءٍ **Bir şey ile** (Neden birşey?) مِنَ الْخَوْفِ **Korkudan** (Kimden?) لِلْعَدُوِّ Düşmandan (Daha neden?) وَالْجُوعِ **Açlıktan** الْقَحْطِ Kıtlık (Daha neyle imtihan edeceğiz?) وَنَقْصٍ **Ve eksilmesiyle** (Neden eksilmesiyle?) مِنَ الْأَمْوَالِ **Mallardan** (Ne sebebiyle olan eksilme?) بِالْهَلَاكِ Helak olma sebebiyle (Daha neden eksilmesiyle?) وَالْأَنْفُسِ **Canlardan** (Ne sebebiyle eksilmesi?) بِالْقَتْلِ Katledilmeleri (Daha?) وَالْمَوْتِ Ve ölüm (Daha?) وَالْأَمْرَاضِ Ve hastalıklar sebebiyle (Daha neden eksilmeyle?) وَالثَّمَرَاتِ **Ürünlerden** (Ne sebebiyle eksilmesi?) بِالْجَوَائِحِ Afetler sebebiyle أَيْ لَنَخْتَبِرَنَّكُمْ Yani elbette sizi imtihan edeceğiz فَنَنْظُرُ Ve de bakacağız أَتَصْبِرُونَ Sabrediyor musunuz? أَمْ لَا Yoksa sabretmiyor musunuz? وَبَشِّرِ **Ve müjdele** (Kimi?) الصَّابِرِينَ **Sabredenleri** (Ne üzerine sabredenleri?) عَلَى الْبَلَاءِ Bela üzerine (Neyle müjdele?) بِالْجَنَّةِ Cennetle

156- هُمْ Onlar اَلَّذِينَ **Öyle sabredenlerdir ki** اِذَآ اَصَابَتْهُمْ **Onlara eriştiğinde** (Ne?) مُصِيبَةٌ بَلَاءٌ **Bir musibet,** bir bela قَالُوٓا **Derler** اِنَّا **Muhakkak ki biz** (Neyiz?) لِلّٰهِ **Allah içiniz** (Ne yönden?) مُلْكًا Mülk olarak (Daha?) وَعَبِيدًا Ve kul olarak يَفْعَلُ Yapar (Kime?) بِنَا Bize (Neyi?) مَا يَشَاءُ Dilediğini وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** اِلَيْهِ **Yalnız ona** (Neyiz?) رَاجِعُونَ **Dönücüleriz** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِينَا O da bizi mükafatlandıracaktır وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir مَنِ "Her kim اسْتَرْجَعَ 'İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râci'ûn' derse (Nerede?) عِنْدَ الْمُصِيبَةِ Musibet esnasında آجَرَهُ Ona ecrini verir (Kim?) اللّٰهُ Allah (Ne hususta?) فِيهَا O musibet hususunda وَأَخْلَفَ عَلَيْهِ Musibetin yerine o kişiye verir (Ne verir?) خَيْرًا Bir hayır وَفِيهِ Yine bir hadiste şöyle rivayet edilmiştir: أَنَّ مِصْبَاحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) kandili طَفِئَ Söndü فَاسْتَرْجَعَ Bunun üzerine o "innâ lillah..." dedi فَقَالَتْ عَائِشَةُ: Aişe'de (r.a.) dedi ki إِنَّمَا هٰذَا مِصْبَاحٌ Bu sadece bir kandil! فَقَالَ Hz. Peygamber dedi ki كُلُّ مَا سَاءَ Kötülüğü dokunun her şey (Kime kötülüğü dokunan?) الْمُؤْمِنَ Mümine فَهُوَ O (Nedir?) مُصِيبَةٌ Bir musibettir " رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) أَبُو دَاوُدَ Ebu Davut (Nerede?) فِي مَرَاسِيلِهِ Merâsil'inde

157- أُولَٰئِكَ **İşte onlar** عَلَيْهِمْ **Onların üzerinedir** صَلَوَاتٌ **Salavât,** mağfiretler مَغْفِرَةٌ (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** (Daha ne onların üzerinedir?) وَرَحْمَةٌ نِعْمَةٌ **Ve rahmet,** nimet وَأُولَٰئِكَ **Ve de işte onlar** (Nedir?) هُمُ الْمُهْتَدُونَ **Onlar ulaşanlardır** (Neye?) إِلَى الصَّوَابِ Doğruya

158- إِنَّ الصَّفَا **Muhakkak ki Safa** (Daha?) وَالْمَرْوَةَ **Ve Merve** (Bu ikisi nedir?) جَبَلَانِ İki dağdır (Nerede?) بِمَكَّةَ Mekke'de (Safa ve Merve nedirler?) مِنْ شَعَآئِرِ اللهِ **Allah'ın şiarlarındandırlar** أَعْلَامِ دِينِهِ Dininin nişaneleridir (Bu "şe'âir" kelimesi nedir?) جَمْعُ شَعِيرَةٍ Şa'îratün kelimesinin çoğuludur فَمَنْ **Her kim** حَجَّ **Hac ederse** (Nereyi?) الْبَيْتَ **Evi** أَوْ **Ya da** اعْتَمَرَ **Umre yaparsa** أَيْ تَلَبَّسَ Niyetlenir-kastederse (Neye?) بِالْحَجِّ Hacca (Daha?) أَوِ الْعُمْرَةِ Ya da umreye وَأَصْلُهُمَا 'Hacc' ile 'İ'timâr'ın asıl anlamı (Nedir?) اَلْقَصْدُ وَالزِّيَارَةُ Kastetmek ve ziyaret etmektir فَلَا جُنَاحَ إِثْمَ **Hiç bir günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Nerede?) أَنْ يَطَّوَّفَ **Tavaf etmesinde** فِيهِ Bu kelimede vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te'nin idgam edilmesi (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye idgam edilmesi?) فِي الطَّاءِ Tı harfine (Neyi tavaf etmesinde günah yoktur?) بِهِمَا **O ikisini** (Ne şekilde?) بِأَنْ يَسْعَى Koşmakla (Nerede?) بَيْنَهُمَا O ikisi arasında سَبْعًا Yedi kere نَزَلَتْ Bu ayet indi (Ne vakit?) لَمَّا كَرِهَ Ne zaman ki hoş görmedi (Kim?) الْمُسْلِمُونَ Müslümanlar (Neyi?) ذَٰلِكَ Safa ile Merve'yi tavaf etmeyi (Niçin hoş görmemişlerdi?) لِأَنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ Çünkü Cahiliyye halkı كَانُوا İdiler يَطُوفُونَ Tavaf ediyorlar (Neyi?) بِهِمَا O ikisini وَعَلَيْهِمَا Ve onlar üzerinde vardı (Ne?) صَنَمَانِ İki put (Öyle iki put ki) يَمْسَحُونَهُمَا Onlara dokunuyorlardı وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan rivayet edildi ki أَنَّ السَّعْيَ Muhakkak ki sa'y (Nedir?) غَيْرُ فَرْضٍ Farz değildir لِمَا أَفَادَهُ Bunu bildirdiği için (Ne?) رَفْعُ الْإِثْمِ Günahın kaldırılmış oluşu (Günahın kalktığı neden anlaşılmaktadır?) مِنَ التَّخْيِيرِ Muhayyer bırakmadan وَقَالَ Dedi (Kim?) الشَّافِعِيُّ Şafii (Daha?) وَغَيْرُهُ Ve başkaları (Sa'y nedir?) رُكْنٌ Rükündür dediler وَبَيَّنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Rasülullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) beyan etti (Neyi?) فَرْضِيَّتَهُ Farz oluşunu (Neyle beyan etti?) بِقَوْلِهِ Şu sözüyle إِنَّ اللهَ "Muhakkak ki Allah كَتَبَ Yazdı (Kim üzerine?) عَلَيْكُمُ Sizin üzerinize (Neyi yazdı?) السَّعْيَ Sa'yı" رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) الْبَيْهَقِيُّ Beyhaki (Daha?) وَغَيْرُهُ Ve başkaları وَقَالَ Ve Dedi اِبْدَؤُوا "Başlayın (Neyle?) بِمَا O şeyle ki بَدَأَ Başladı (Kim?) اللهُ Allah (Neyle başladı?) بِهِ Onunla" يَعْنِي الصَّفَا

Yani Safa ile başlayın رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) مُسْلِمٌ Müslim وَمَنْ **Ve her kim** تَطَوَّعَ **Gönlünden yaparsa** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِالتَّحْتِيَّةِ Alttan noktalı ile (yani "ye" ile) (Daha?) وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ Ve "Tı" harfinin şeddesiyle (Ne olduğu halde böyle okundu?) مَجْزُومًا Cezmolduğu halde وَفِيهِ (Son okunuşta) bu kelimede vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te'nin idgamı (Nereye?) فِيهَا Tı'ya (Ne yaparsa?) خَيْرًا **Bir iyilik** أَيْ بِخَيْرٍ Yani bir iyiliği yaparsa أَيْ عَمِلَ Yani işlerse (Neyi?) مَا لَمْ يَجِبْ عَلَيْهِ Üzerine vacip olmayan şeyi (Üzerine vacip olmayan da nedir?) مِنْ طَوَافٍ Tavaf (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve başka şeyler فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) شَاكِرٌ **Mükafat verendir** (Neye?) لِعَمَلِهِ Onun ameline (Nasıl?) بِالْإِثَابَةِ Sevap vermekle (Kime?) عَلَيْهِ Ona (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Kimi?) بِهِ Onu

159- وَنَزَلَ İndi (Kim hakkında?) فِي الْيَهُودِ Yahudiler hakkında: إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَكْتُمُونَ **Gizliyorlar** (Kimden?) النَّاسَ İnsanlardan (Neyi?) مَا **O şeyi ki** أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** (İndirdiğimiz şey de nedendir?) مِنَ الْبَيِّنَاتِ **Açık deliller** (Daha neyi gizliyorlar?) وَالْهُدٰى **Doğruyu** (Ne gibi?) كَآيَةِ الرَّجْمِ Recm ayeti gibi (Daha?) وَنَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Ve Hz. Muhammed'in (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sıfatını (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ **Onu açıkça beyan ettikten sonra** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Nerede?) فِي الْكِتَابِ **Kitapta,** (Kitaptan bedel?) التَّوْرَاةِ Tevrat'ta أُولٰئِكَ **İşte onlar** يَلْعَنُهُمُ **Onlara lanet ediyor** (Kim?) اللهُ **Allah** يُبْعِدُهُمْ Onları uzaklaştırıyor (Neden?) مِنْ رَحْمَتِهِ Rahmetinden (Daha?) وَيَلْعَنُهُمُ **Ve onlara lanet ediyor** (Kim?) اللَّاعِنُونَ الْمَلَائِكَةُ **Lanet ediciler** olan Melekler (Daha?) وَالْمُؤْمِنُونَ Ve müminler أَوْ كُلُّ شَيْءٍ Ya da her şey (Nasıl lanet ediyor?) بِالدُّعَاءِ Dua etmekle (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Neyle dua etmekle?) بِاللَّعْنَةِ Lanet ile

160- إِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler hariç ki** تَابُوا **Tevbe ettiler** رَجَعُوا Döndüler (Neden?) عَنْ ذٰلِكَ Bundan (Daha?) وَأَصْلَحُوا عَمَلَهُمْ **Ve düzelttiler** amellerini (Daha?) وَبَيَّنُوا **Ve açığa çıkardılar** (Neyi?) مَا كَتَمُوا gizlediklerini فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** أَتُوبُ عَلَيْهِمْ أَقْبَلُ تَوْبَتَهُمْ **Onların tövbelerini kabul ederim** وَأَنَا **Ve de ben** (Neyim?) التَّوَّابُ **Çokça tövbe kabul edenim** (Daha neyim?) الرَّحِيمُ **Çokça merhamet edenim** (Kime?) بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere

161- إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Daha?) وَمَاتُوا **Ve öldüler** (Ne oldukları halde?) وَهُمْ كُفَّارٌ **Onlar kafirler oldukları halde** (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir أُولَٰئِكَ **İşte onlar** عَلَيْهِمْ **Onların üzerinedir** (Ne?) لَعْنَةُ اللهِ **Allah'ın laneti** (Daha?) وَالْمَلَٰئِكَةِ **Ve meleklerin de** (Daha?) وَالنَّاسِ **Ve insanların da** أَجْمَعِينَ **Hepsinin** أَيْ هُمْ Yani onlar (Nedirler?) مُسْتَحِقُّونَ ذَٰلِكَ Bunu hak edenlerdir (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Daha?) وَالآخِرَةِ Ve ahirette وَالنَّاسُ Buradaki "insanlar" hakkında قِيلَ: Dendi ki عَامٌ Geneldir (tüm insanlar kastedilmiştir) وَقِيلَ Ve yine dendi ki الْمُؤْمِنُونَ Müminler(kastedilmiş)dir

162- (Onlar ne oldukları halde?) خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** (Nerede?) فِيهَا **Onda**, أَيِ اللَّعْنَةِ Yani lanette أَوِ النَّارِ Ya da ateşte (Öyle ateş ki) الْمَدْلُولِ Delalet olunan (Neyle?) بِهَا O lanetle (Ne üzerine delalet olunan?) عَلَيْهَا O ateşin üzerine لَا يُخَفَّفُ **Hafifletilmez** (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** (Ne?) الْعَذَابُ **Azap** طَرْفَةَ عَيْنٍ Göz açıp kapama müddeti kadar bile (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** يُنْظَرُونَ **Mühlet veriliyor** يُمْهَلُونَ Süre tanınıyor olmazlar (Ne için süre?) لِتَوْبَةٍ Tövbe için أَوْ مَعْذِرَةٍ Ya da özür beyanı için

163- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا قَالُوا Ne zaman ki dediler صِفْ لَنَا Bize nitele (Kimi?) رَبَّكَ Rabbini وَإِلَٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** (Öyle ilahınız ki) الْمُسْتَحِقُّ Hak eden (Neyi?) لِلْعِبَادَةِ İbadeti (Kimden olan ibadet?) مِنْكُمْ Sizden (Nedir sizin ilahınız?) إِلَٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** لَا نَظِيرَ لَهُ Onun benzeri yoktur (Nerede?) فِي ذَاتِهِ Zatında (Daha?) وَلَا فِي صِفَاتِهِ Ve sıfatlarında da (benzeri yoktur) لَا إِلَٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır!** هُوَ O (Nedir?) الرَّحْمَٰنُ **Ziyade bağışlayandır** الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet edendir**

وَطَلَبُوا آيَةً عَلَى ذٰلِكَ فَنَزَلَ: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ وَمَا فِيهِمَا مِنَ الْعَجَائِبِ ﴿وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالذَّهَابِ وَالْمَجِيءِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿وَالْفُلْكِ﴾ السُّفُنِ ﴿الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ﴾ وَلَا تَرْسُبُ مُوَقَّرَةً ﴿بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ﴾ مِنَ التِّجَارَاتِ وَالْحَمْلِ ﴿وَمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ﴾ مَطَرٍ ﴿فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ يُبْسِهَا ﴿وَبَثَّ﴾ فَرَّقَ وَنَشَرَ بِهِ ﴿فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ﴾ لِأَنَّهُمْ يَنْمُونَ بِالْخِصْبِ الْكَائِنِ عَنْهُ ﴿وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ﴾ تَقْلِيبِهَا جَنُوبًا وَشَمَالًا حَارَّةً وَبَارِدَةً ﴿وَالسَّحَابِ﴾ الْغَيْمِ ﴿الْمُسَخَّرِ﴾ الْمُذَلَّلِ بِأَمْرِ اللّٰهِ تَعَالَى يَسِيرُ إِلَى حَيْثُ شَاءَ اللّٰهُ ﴿بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ بِلَا عِلَاقَةٍ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَالَّاتٍ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (١٦٤)﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَنْدَادًا﴾ أَصْنَامًا ﴿يُحِبُّونَهُمْ﴾ بِالتَّعْظِيمِ وَالْخُضُوعِ ﴿كَحُبِّ اللّٰهِ﴾ أَيْ كَحُبِّهِمْ لَهُ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ﴾ مِنْ حُبِّهِمْ لِلْأَنْدَادِ لِأَنَّهُمْ لَا يَعْدِلُونَ عَنْهُ بِحَالٍ مَا، وَالْكُفَّارُ يَعْدِلُونَ فِي الشِّدَّةِ إِلَى اللّٰهِ ﴿وَلَوْ تَرَى﴾ تُبْصِرُ يَا مُحَمَّدُ ﴿الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِاتِّخَاذِ الْأَنْدَادِ ﴿إِذْ يَرَوْنَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ يُبْصِرُونَ ﴿الْعَذَابَ﴾ لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا وَإِذْ بِمَعْنَى إِذَا ﴿أَنَّ﴾ أَيْ لِأَنَّ ﴿الْقُوَّةَ﴾ الْقُدْرَةَ وَالْغَلَبَةَ ﴿لِلّٰهِ جَمِيعًا﴾ حَالٌ ﴿وَأَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ (١٦٥)﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {يَرَى} بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَاعِلُ ضَمِيرُ السَّامِعِ، وَقِيلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا فَهِيَ بِمَعْنَى يَعْلَمُ وَأَنَّ وَمَا بَعْدَهَا سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ وَجَوَابُ لَوْ مَحْذُوفٌ وَالْمَعْنَى لَوْ عَلِمُوا فِي الدُّنْيَا شِدَّةَ عَذَابِ اللّٰهِ وَأَنَّ الْقُدْرَةَ لِلّٰهِ وَحْدَهُ وَقْتَ مُعَايَنَتِهِمْ لَهُ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لَمَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَنْدَادًا ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا﴾ أَيِ الرُّؤَسَاءُ ﴿مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا﴾ أَيْ أَنْكَرُوا إِضْلَالَهُمْ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿رَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ﴾ عَطْفٌ عَلَى تَبَرَّأَ ﴿بِهِمُ﴾ عَنْهُمُ ﴿الْأَسْبَابُ (١٦٦)﴾ الْوُصَلُ الَّتِي كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْأَرْحَامِ وَالْمَوَدَّةِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً﴾ رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمَتْبُوعِينَ ﴿كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا﴾ الْيَوْمَ وَلَوْ لِلتَّمَنِّي وَنَتَبَرَّأَ جَوَابُهُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ كَمَا أَرَاهُمْ شِدَّةَ عَذَابِهِ وَتَبَرُّؤَ بَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ ﴿يُرِيهِمُ اللّٰهُ أَعْمَالَهُمْ﴾ السَّيِّئَةَ ﴿حَسَرَاتٍ﴾ حَالٌ نَدَامَاتٍ ﴿عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ (١٦٧)﴾ بَعْدَ دُخُولِهَا وَنَزَلَ فِيمَنْ حَرَّمَ السَّوَائِبَ وَنَحْوَهَا: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا﴾ حَالٌ ﴿طَيِّبًا﴾ صِفَةٌ مُؤَكِّدَةٌ أَيْ مُسْتَلَذًّا ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ﴾ طُرُقَ ﴿الشَّيْطَانِ﴾ أَيْ تَزْيِينَهُ ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (١٦٨)﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ ﴿إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ﴾ الْإِثْمِ ﴿وَالْفَحْشَاءِ﴾ الْقَبِيحِ شَرْعًا ﴿وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (١٦٩)﴾ مِنْ تَحْرِيمِ مَا لَمْ يُحَرَّمْ وَغَيْرِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

İlahın birliğine dair bir delil istediklerinde de şu ayet indi:

164- Şüphe yok ki göklerin ve yerin yaradılışında ayrıca yer ve de göklerde bulunan acaip şeylerde**, gece ile gündüzün** gidip, gelmek; uzalmak ve de

kısalmak gibi **değişiminde, insanlara** yük ve ticaret gibi **faydalı olan şeyler sebebiyle denizde** ağır olduğu halde batmayıp, **akıp giden gemilerde ve Allah'ın gökten indirip onunla yeryüzünü ölümünden sonra dirilttiği su,** yağmurda **ve ölü** kuru **iken yeryüzüne onunla** bitki bitirmek suretiyle **hayat vermesinde, ve** o suyla[1] **her çeşit canlıyı orada** dağıtıp, **yaymasında, rüzgârların** kuzeye, güneye; sıcağa ve de soğuğa **değiştirilmesi,** döndürülmesi**nde ve** kendisini tutacak bir şey olmaksızın **gök ile yer arasında** Allah'ın emriyle **boyun eğdirilmiş olan** ve de Allah'ın istediği yere giden **bulutta düşün**üp tefekkür ed**en bir topluluk için elbette** Allah tealanın tekliğine delalet eden **nice âyetler vardır.**

165- **Ve insanlardan öyleleri vardır ki Allah'tan başkasını** yani ondan gayrısını **"eş ve ortaklar"** putlar **edinirler. Onları Allah'ı sever gibi** yani ona olan sevgileri gibi **sever,** boyun eğip tazim eder**ler. Mü'minlerin ise Allah'a olan sevgileri** onların putlara olan muhabbetlerinden **daha fazladır.** Zira müminler hiçbir zaman Allah'tan vazgeçmezler. Kafirler ise ancak zor zamanda Allah'a dönerler. Ey Muhammed! **Eğer** put edinmek suretiyle **zulmedenleri, azabı gördükleri**[2] **vakit**[3] **bir görseydin!**[4] Elbette büyük bir şey görmüş olurdun. **Zira**[5] **bütün**[6] **kuvvet** güç ve galip gelme **Allah'a mahsus olup, hakikaten Allah, azabı şiddetli olandır.**

166- **O vakit**[7] **o kendilerine uyulmuş kimseler,** yani önderler **o uyan şahıslardan uzaklaşıp-kaçacaklar** onları saptırdıklarını inkar edecekler **ve azabı görmüş olacaklar. Ve aralarındaki** onlarla olan **sebepleri** dünyada iken aralarında bulunan sevgi ve akrabalık bağları **kesilmiş bulunacaktır.**[8]

---

[1] Zira tüm canlılar su ile meydana gelen verimlilikte büyürler.

[2] Hem fail için bina edilerek (malum siga ile) hem de meçhul siga ile bina edilerek (meçhul siga ile) okunmuştur.

[3] Buradaki إِذْ kelimesi إِذَا anlamındadır.

[4] Bir kıraatte ise يَرَى şeklinde alttan noktalı (ي harfi ile) ile okundu. Bu durumda fail işitenin/görenin zamiridir. Denilmiştir ki: fail اَلَّذِينَ ظَلَمُوا dür. Bu durumda يَرَى sözü يَعْلَمُ anlamına gelir. أَنَّ ve de sonrası ise iki meful yerine geçmiştir. لَوْ in cevabı ise hazfedilmiştir. Bu durumda mana şöyledir: "Allah'ın azabının kıyamet gününde gördüklerindeki şiddetini ve de gücün sadece Allah'a ait olduğunu dünyada iken bilselerdi, ondan başkasını ona eş tutmazlardı."

[5] أَنَّ kelimesi لأَنَّ demektir.

[6] Bu kelime haldir.

[7] Buradaki إِذْ önceki إِذْ den bedeldir.

[8] تَقَطَّعَتْ fiili تَبَرَّأَ üzerine atıftır.

167- **Ve o uyanlar diyeceklerdir ki: "Keşke**[1] **bizim için bir kerre** dünyaya dönüş **olsa da, tıpkı onlar bizden** bu gün **uzaklaştıkları gibi biz de onlardan** yani kendilerine uydukları kişilerden **uzaklaşsak" İşte böyle** yani onlara azabının şiddetini ve de birbirlerinden uzaklaşmalarını gösterdiği gibi **Allah onlara amellerini üzerlerine hasretler** pişmanlıklar **halinde gösterecektir. Ve onlar** girdikten sonra **ateşten çıkacak kimseler de değildir.**

Sâibe ve benzeri şeyleri haram kılan kişiler hakkında şu ayetler inmiştir:

168- **Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerden tertemiz**[2] yani lezzetli **helâl olarak**[3] **yiyiniz. Ve şeytanın adımlarına** yollarına yani onun süslemesine **tâbi olmayınız. Şüphe yok ki o sizin için pek açık bir düşmandır** düşmanlığı ortadadır.

169- **O sizlere ancak kötü,** günah **ve de pek çirkin** şeriatta fena olan **şeyleri emreder. Ve Allah'a karşı** haram kılınmayanı haram kılma gibi ve de diğer **bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.**

KELİME ANLAMI

164- وَطَلَبُوا Ve istediler (Ne istediler?) آيَةً Bir ayet/mucize (Neye dair?) عَلَى ذٰلِكَ İlah'ın birliğine dair فَنَزَلَ Bunun üzerine indi: اِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ **Muhakkak göklerin yaratılışında vardır** (Daha neyin yaratılışında?) وَالْاَرْضِ **Ve de yeryüzünün** (Daha?) وَمَا فِيهِمَا Ve o ikisinin içindekilerde (Nedendir onlar?) مِنَ الْعَجَائِبِ Acaip şeyler (Daha nede vardır?) وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ **Ve gecenin değişmesinde** (Daha neyin değişmesinde?) وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün** (Nasıl değişmesinde?) بِالذَّهَابِ وَالْمَجِيءِ Gidip-gelmekle (Daha neyle değişmesinde?) وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Ve fazlalaşıp-eksilmeyle (Daha nede vardır?) وَالْفُلْكِ السُّفُنِ **Gemilerde** الَّتِي **Öyle gemiler ki** تَجْرِي **Akıp-gidiyor** (Nerede?) فِي الْبَحْرِ **Denizde** وَلَا تَرْسُبُ Ve de batmıyor (Ne olduğu halde?) مُوَقَّرَةً Ağır olduğu halde (Ne sebebiyle denizde akıp-gidiyor?) بِمَا **O şey sebebiyle ki** يَنْفَعُ **Fayda veriyor** (Kime?) النَّاسَ **İnsanlara** (O fayda da nedendir?) مِنَ التِّجَارَاتِ Ticaretler (Daha?) وَالْحَمْلِ Ve de yük (Daha nede vardır?) وَمَا **O şey de ki** اَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Nereden indirdi?) مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** (O indirdiği şey de nedendir?) مِنْ مَاءٍ مَطَرٍ **Su,** Yağmur (Daha nede vardır?) فَاَحْيَا **Ve de hayat vermesinde** (Neyle?) بِهِ **O suyla** (Neye?) الْاَرْضَ **Yeryüzüne** بِالنَّبَاتِ Bitki

---

[1] Buradaki لو temenni için olup, cevabı da نتبرأ dur.
[2] Bu kelime حلالا kelimesinin tekitleyici sıfatıdır.
[3] حلالا kelimesi haldir.

bitirmek suretiyle (Ne vakit?) بَعْدَ مَوْتِهَا **Yeryüzü öldükten** يَبَسِهَا Kuruduktan **sonra** (**Daha nede vardır?**) وَبَثَّ **Ve yaymasında** فَرَّقَ وَنَشَرَ Dağıtıp,yaymasında (Neyle?) بِهِ O suyla (**Nerede?**) فِيهَا **O yeryüzünde** (Neyi yaymasında?) مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ **Her çeşit canlıyı** (Niçin bunlar suyla yayılır?) لِأَنَّهُمْ Zira bu canlılar يَنْمُونَ Büyürler (Ne sebebiyle?) بِالْخِصْبِ Verimlilik sebebiyle (Öyle verimlilik ki) الْكَائِنِ Olan (Neden?) عَنْهُ O sudan (**Daha nede vardır?**) وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ **Ve rüzgarların değiştirilmesinde** تَقْلِيبِهَا Çevrilmesinde (O rüzgarlar ne olduğu halde?) جَنُوبًا Güneyden (Daha?) وَشِمَالًا Ve kuzeyden (Yine ne olduğu halde?) حَارَّةً Sıcak (Daha?) وَبَارِدَةً Ve soğuk (**Daha nede vardır?**) وَالسَّحَابِ الْغَيْمِ **Ve bulutta** (**Öyle bulut ki**) الْمُسَخَّرِ الْمُذَلَّلِ **Boyun eğdirilmiş** (Neyle boyun eğdirilmiş?) بِأَمْرِ اللهِ تَعَالَى Allah tealanın emriyle يَسِيرُ Yürür-gider (Nereye?) إِلَى حَيْثُ شَاءَ Dilemiş olduğu yere (Kim dilemiş?) اللهُ Allah (**Nerede boyun eğdirilmiş?**) بَيْنَ السَّمَآءِ **Gök ile** (**Daha?**) وَالْأَرْضِ **Yer arasında** (Nasıl?) بِلَا عِلَاقَةٍ Bulutu gökte tutan bir şey olmaksızın (**Bütün bunlarda ne vardır?**)لَآيَاتٍ **Elbette ayetler** (Öyle ayetler ki) دَالَّاتٍ Delalet eden (Neye?) عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى O yüce varlığın birliğine (**Kim için ayetler vardır?**) لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْقِلُونَ **Akıl ediyorlar**يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar

165- وَمِنَ النَّاسِ **Ve insanlardan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** يَتَّخِذُ **Ediniyor** (Ne **olduğu halde?**) مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka olduğu halde** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı olduğu halde (**Ne ediniyor?**) أَنْدَادًا **Eşler-denkler** أَصْنَامًا Putlar (**Öyle eşler ki**) يُحِبُّونَهُمْ **Onları seviyorlar** (Nasıl seviyorlar?) بِالتَّعْظِيمِ Tazim ile (Daha?) وَالْخُضُوعِ Ve boyun eğme ile (**Ne gibi seviyorlar?**) كَحُبِّ اللهِ **Allah'ı sever gibi** أَيْ كَحُبِّهِمْ Onların sevmeleri gibi (Kimi?) لَهُ O Allah'ı وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (**Nedir onlar?**) أَشَدُّ **Daha şiddetlidir** (Ne yönden?) حُبًّا **Sevgi olarak** (Kime?) لِلّٰهِ **Allah'a** (Neden daha şiddetlidir?) مِنْ حُبِّهِمْ Onların sevmelerinden (Neyi sevmelerinden?) لِلْأَنْدَادِ Putları (Niçin daha şiddetlidir?) لِأَنَّهُمْ Çünkü o iman edenler لَا يَعْدِلُونَ Dönüp-uzaklaşmazlar (Kimden?) عَنْهُ Allah'tan بِحَالٍ مَا Hiçbir halde وَالْكُفَّارُ Kafirler ise يَعْدِلُونَ Dönerler (Nerede?) فِي الشِّدَّةِ Yalnızca sıkıntılı olduklarında (Kime?) إِلَى اللهِ Allah'a تُبْصِرُ وَلَوْ تَرَى **Şayet görseydin!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (**Kimi?**) الَّذِينَ **O kimseleri ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** (Nasıl zulmettiler?) بِاتِّخَاذِ الْأَنْدَادِ Eşler edinmekle (**Ne vakit?**) إِذْ يَرَوْنَ **Gördükleri vakit** (Bu kelime...)

بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Fail için bina edilerek/malum siga ile (Daha?) وَالْمَفْعُولِ Ve Meful için bina edilerek/meçhul siga ile (okundu) يَبْصُرُونَ "gördüklerinde" demektir (Neyi gördüklerinde?) الْعَذَابَ **Azabı** لَرَأَيْتَ Elbette görürdün (Ne görürdün?) أَمْرًا عَظِيمًا Büyük bir olay وَإِذْ Buradaki "iz" kelimesi (Nedir?) بِمَعْنَى إِذَا "İzâ" anlamındadır أَنَّ أَيْ لِأَنَّ الْقُوَّةَ **Muhakkak ki,** Zira elbette **kuvvet** الْقُدْرَةَ وَالْغَلَبَةَ Kudret ve galip gelme (Nedir?) لِلّٰهِ **Allah içindir** جَمِيعًا **Bütün kuvvetler** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Daha?) وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** (Nedir?) شَدِيدُ الْعَذَابِ **Azabı şiddetli olandır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) {يَرَى} "yerâ/görseydi" şeklinde (Neyle okundu?) بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı (ye) ile وَالْفَاعِلُ Bu okunuşta fail (Nedir?) ضَمِيرُ السَّامِعِ (Ayeti) işiten kişiye yönelik olan zamirdir وَقِيلَ Ve denildi ki الَّذِينَ ظَلَمُوا Ellezîne zalemû (faildir) فَهِيَ Bu durumda yerâ kelimesi (Nedir?) بِمَعْنَى يَعْلَمُ Ya'lemü manasındadır (Daha?) وَأَنَّ وَمَا بَعْدَهَا 'Enne' ve sonrası (Nedir?) سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ İki meful yerine geçmiştir وَجَوَابُ لَوْ (Yine bu durumda) "Lev"in cevabı (Nedir?) مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir وَالْمَعْنَى Mana şöyledir: لَوْ عَلِمُوا Şayet bilselerdi (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Neyi?) شِدَّةَ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabının şiddetini (Daha neyi bilselerdi?) وَأَنَّ الْقُدْرَةَ Elbette kudretin olduğunu (Kim için?) لِلّٰهِ وَحْدَهُ Sadece Allah için (Ne vakit?) وَقْتَ مُعَايَنَتِهِمْ Gördükleri vakit (Neyi?) لَهُ O azabı وَهُوَ O vakit de (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür لَمَا اتَّخَذُوا Edinmezlerdi (Kimi?) مِنْ دُونِهِ Ondan başkasını (Ne edinmezlerdi?) أَنْدَادًا Denkler/putlar

166- (O vakitten bedel?) إِذْ **O vakit (görseydin) ki** (Buradaki "iz" nedir?) بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ Önceki "iz"den bedeldir تَبَرَّأَ **Uzaklaşıp-kaçtığı vakit** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** اتُّبِعُوا **Uyuldular** أَيِ الرُّؤَسَاءُ Yani reisler (Kimden kaçtığı?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** اتَّبَعُوا **Uydular** أَيْ أَنْكَرُوا Yani inkar ettileri vakit görseydin (Neyi inkar ettikleri?) إِضْلَالَهُمْ Onları saptırdıklarını وَ قَدْ رَأَوُا **Ve halbuki görmüş olacaklar** (Neyi?) الْعَذَابَ **Azabı** (Daha neyi görseydin?) وَتَقَطَّعَتْ **Ve kesildiği vakti** (Bu nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى تَبَرَّأَ "Teberre'e" üzerine (Kimden kesildiği?) بِهِمْ عَنْهُمْ **Onlar**dan (Ne kesildiği?) الْأَسْبَابُ الْوُصَلُ **Sebepler,** bağlar الَّتِي Öyle bağlar ki كَانَتْ İdi (Nerede?) بَيْنَهُمْ Aralarında (Nerede aralarındaydı?) فِي الدُّنْيَا Dünya'da (O aralarındaki bağ da nedir?) مِنَ الْأَرْحَامِ Akrabalık (Daha?) وَالْمَوَدَّةِ Ve sevgi

167- وَقَالَ **Ve dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّبَعُوا **Tabi oldular** لَوْ اَنَّ **Eğer olsaydı** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Ne?) كَرَّةً رِجْعَةً **Bir kere** dönüş (Nereye dönüş?) إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya فَنَتَبَرَّاَ **Böylece uzaklaşsaydık** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ الْمَتْبُوعِينَ Yani tabi olunanlardan (Ne gibi?) كَمَا تَبَرَّؤُا **Uzaklaştıkları gibi** (Kimden?) مِنَّا **Bizden** (Ne vakit?) اَلْيَوْمَ Bugün وَلَوْ "lev" (Nedir?) لِلتَّمَنِّي Temenni içindir وَنَتَبَرَّاَ "Neteberrae" de (Nedir?) جَوَابُهُ Onun cevabıdır كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ كَمَا أَرَاهُمْ Yani onlara gösterdiği gibi (Neyi?) شِدَّةَ عَذَابِهِ Azabının şiddetini (Daha?) وَتَبَرُّؤَ بَعْضِهِمْ Ve bazısının uzaklaşmasını (Kimden?) مِنْ بَعْضٍ Bazısından يُرِيهِمُ **Onlara gösterir** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi?) اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** (Öyle amelleri ki) اَلسَّيِّئَةَ Kötü (O ameller ne oldukları halde?) حَسَرَاتٍ **Pişmanlıklar** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir نَدَامَاتٍ Nedametler anlamında (Kim üzerine gösterecektir?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** وَمَا هُمْ **Ve onlar olmadı** (Ne olmadı?) بِخَارِجِينَ **Çıkıcı** (Neden çıkıcı?) مِنَ النَّارِ **Ateşten** (Ne vakit çıkıcı olmadılar?) بَعْدَ دُخُولِهَا Oraya girdikten sonra

168- وَنَزَلَ Ve indi (Ne hakkında?) فِيمَنْ O kimse hakkında ki حَرَّمَ Haram kıldı (Neyi?) السَّوَائِبَ Sâibeleri (Daha?) وَنَحْوَهَا Ve benzerlerini يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** كُلُوا **Yiyin!** (Neden yiyin?) مِمَّا **O şeyden ki** (Nerededir?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (O şeyler ne olduğu halde yiyin?) حَلَالاً **Helal olduğu halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Öyle helal ki) طَيِّبًا **Temiz** (Bu kelime nedir?) صِفَةٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekitleyici sıfattır أَيْ مُسْتَلَذًّا Yani "Lezzetli" demektir وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve tabi olmayın** (Neye?) خُطُوَاتِ طُرُقَ الشَّيْطَانِ **Şeytanın adımlarına** yollarına أَيْ تَزْيِينَهُ Yani onun süslemesine اِنَّهُ **Muhakkak ki o** لَكُمْ **Sizin için** (Nedir?) عَدُوٌّ مُبِينٌ **Apaçık düşmandır** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı ortadadır

169- اِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ **Ancak size emrediyor** (Neyi?) بِالسُّوءِ **Kötülüğü** اَلْإِثْمِ Günahı (Daha neyi emrediyor?) وَالْفَحْشَاءِ **Çirkini** اَلْقَبِيحِ شَرْعًا Şer'an kötü olanı (Daha neyi emrediyor?) وَاَنْ تَقُولُوا **Ve demenizi** (Kim üzerine?) عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** (Sizin bilmediğiniz şey de nedendir?) مِنْ تَحْرِيمِ مَا O şeyi haram kılmak ki لَمْ يُحَرَّمْ Haram kılınmadı (Daha?) وَغَيْرَهُ Ve diğer şeyler

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿اتَّبِعُوا مَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ وَتَحْلِيلِ الطَّيِّبَاتِ ﴿قَالُوا﴾ لَا ﴿بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا﴾ وَجَدْنَا ﴿عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا﴾ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ وَتَحْرِيمِ السَّوَائِبِ وَالْبَحَائِرِ. قَالَ تَعَالَى: ﴿أَ﴾ يَتَّبِعُونَهُمْ ﴿وَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾﴾ إِلَى الْحَقِّ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ ﴿وَمَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وَمَنْ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى ﴿كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ﴾ يَصُوتُ ﴿بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً﴾ أَيْ صَوْتًا وَلَا يَفْهَمُ مَعْنَاهُ أَيْ هُمْ فِي سَمَاعِ الْمَوْعِظَةِ وَعَدَمِ تَدَبُّرِهَا كَالْبَهَائِمِ تَسْمَعُ صَوْتَ رَاعِيهَا وَلَا تَفْهَمُهُ، هُمْ ﴿صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾﴾ الْمَوْعِظَةَ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ﴾ حَلَالَاتِ ﴿مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ﴾ عَلَى مَا أَحَلَّ لَكُمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾﴾ ﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ﴾ أَيْ أَكْلَهَا إِذِ الْكَلَامُ فِيهِ وَكَذَا مَا بَعْدَهَا وَهِيَ مَا لَمْ يُذَكَّ شَرْعًا، وَأُلْحِقَ بِهَا بِالسُّنَّةِ مَا أُبِينَ مِنْ حَيٍّ وَخُصَّ مِنْهَا السَّمَكُ وَالْجَرَادُ ﴿وَالدَّمَ﴾ أَيِ الْمَسْفُوحَ كَمَا فِي الْأَنْعَامِ ﴿وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ﴾ خُصَّ اللَّحْمُ لِأَنَّهُ مُعْظَمُ الْمَقْصُودِ وَغَيْرُهُ تَبَعٌ لَهُ ﴿وَمَآ أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللّٰهِ﴾ أَيْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ وَالْإِهْلَالُ رَفْعُ الصَّوْتِ وَكَانُوا يَرْفَعُونَهُ عِنْدَ الذَّبْحِ لِآلِهَتِهِمْ ﴿فَمَنِ اضْطُرَّ﴾ أَيْ أَلْجَأَتْهُ الضَّرُورَةُ إِلَى أَكْلِ شَيْءٍ مِمَّا ذُكِرَ فَأَكَلَهُ ﴿غَيْرَ بَاغٍ﴾ خَارِجٍ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ﴿وَلَا عَادٍ﴾ مُتَعَدٍّ عَلَيْهِمْ بِقَطْعِ الطَّرِيقِ ﴿فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ فِي أَكْلِهِ ﴿إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٧٣﴾﴾ بِأَهْلِ طَاعَتِهِ حَيْثُ وَسَّعَ لَهُمْ فِي ذٰلِكَ، وَخَرَجَ الْبَاغِي وَالْعَادِي وَيَلْحَقُ بِهِمَا كُلُّ عَاصٍ بِسَفَرِهِ كَالْآبِقِ وَالْمَكَّاسِ فَلَا يَحِلُّ لَهُمْ أَكْلُ شَيْءٍ مِنْ ذٰلِكَ مَا لَمْ يَتُوبُوا وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْمُشْتَمِلِ عَلَى نَعْتِ مُحَمَّدٍ وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا يَأْخُذُونَهُ بَدَلَهُ مِنْ سَفَلَتِهِمْ فَلَا يُظْهِرُونَهُ خَوْفَ فَوْتِهِ عَلَيْهِمْ ﴿أُولٰٓئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ﴾ لِأَنَّهَا مَآلُهُ ﴿وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ غَضَبًا عَلَيْهِمْ ﴿وَلَا يُزَكِّيهِمْ﴾ يُطَهِّرُهُمْ مِنْ دَنَسِ الذُّنُوبِ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾﴾ مُؤْلِمٌ هُوَ النَّارُ ﴿أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى﴾ أَخَذُوهَا بَدَلَهُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ﴾ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ لَوْ لَمْ يَكْتُمُوا ﴿فَمَآ أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾﴾ أَيْ مَا أَشَدَّ صَبْرَهُمْ، وَهُوَ تَعْجِيبٌ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنِ ارْتِكَابِهِمْ مُوجِبَاتِهَا مِنْ غَيْرِ مُبَالَاةٍ وَإِلَّا فَأَيُّ صَبْرٍ لَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ الَّذِي ذُكِرَ مِنْ أَكْلِهِمُ النَّارَ وَمَا بَعْدَهُ ﴿بِأَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنَزَّلَ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ حَيْثُ آمَنُوا بِبَعْضِهِ وَكَفَرُوا بِبَعْضِهِ بِكَتْمِهِ ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ﴾ بِذٰلِكَ وَهُمُ الْيَهُودُ وَقِيلَ الْمُشْرِكُونَ فِي الْقُرْآنِ حَيْثُ قَالَ بَعْضُهُمْ شِعْرٌ وَبَعْضُهُمْ سِحْرٌ وَبَعْضُهُمْ كَهَانَةٌ ﴿لَفِي شِقَاقٍ﴾ خِلَافٍ ﴿بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ

TÜRKÇE ANLAMI

170- Ve onlara yani kafirlere, **"Allah'ın indirdiğine,** tevhide ve temiz şeylerin helal kılınışına **uyun" denildiği zaman, dediler ki:** "Hayır! **Bilakis biz**

atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey olan puta tapma, Sâime ve bahirelerin haram edilişine **uyarız." Ataları bir** din hususunda bir **şeye akıl erdirememiş,** hak **yola gitmez oldukları halde de mi** onlara uyacaklar?

171- **Ve kâfirler** ile onları doğru yola davet edenlerin **durumu** hali, **bağırma çağırmadan** yani manasını anlamadığı bir sesten **başka bir şey işitmeyene haykırıp** seslenip **duranın durumu gibidir;** mana şöyledir: onlar mevizeyi işitip onu düşünememe konusunda, çobanının sesini duyup, söylediğini anlamayan hayvanlar gibidirler. Onlar **sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık onlar düşünemezler.**

172- **Ey imân edenler! Size rızk olarak verdiğimiz şeylerin tertemiz** helal **olanlarından yiyiniz ve Allah'a** size helal kıldıklarına karşı **şükrediniz. Eğer siz ancak O'na ibadette bulunuyorsanız.**

173- **O sizlere ancak** şeriata göre kesilmemiş **leş olanları**[1] yemeyi, -maide suresinde geçtiği gibi- akar **kanı, domuz etini**[2] **ve Allah'tan başkasının** namına **bağırıl**(ıp boğazlan)**anı**[3] **haram kılmıştır.** Onlar seslerini ilahlarına kurban keserken yükseltirlerdi. **Sonra kim bâğî** Müslümanlara karşı ayaklanmış **ve** de yol kesmek suretiyle onlar üzerine **haddi aşıcı olmamak üzere** zaruret kendisini bunlardan birini yemeğe iter **zorda kalır da** yerse **kendisine** yeme konusunda **bir günah terettüp etmez. Şüphe yok ki Allah** bu konuda genişlik tanımak suretiyle dostlarına karşı **çok mağfiretli,** kendisine itaat edenlere **çok merhametlidir.** Müslümanlara karşı ayaklananlar ile yol kesiciler bunların arasından çıkarılmış olup tövbe etmedikleri sürece ayette geçen şeylerden hiç biri bunlara helal olmaz. Ayrıca bu iki guruba, yaptığı yolculukta isyankar olan efendisinden kaçan köle, haraç toplamak için yola çıkan kimseler de dahildir- İmam Şafii'nin görüşü bu istikamettedir.

174- **Muhakkak o** Yahudiler öyle **kimseler ki, Allah'ın kitaptan indirdiği** Hz.Peygamberin niteliklerini **gizlerler ve bunun karşılığında** aşağı tabakadaki halktan **az bir** dünya **bedeli alırlar.** Bu menfaatin ellerinden gitmesi korkusuyla gerçeği ortaya çıkarmazlar. **İşte onlar karınlarına** varacakları yer olan **ateşten başka bir şey yemezler. Ve Allah** kızgınlığından dolayı **Kıyamet gününde onlarla konuşmaz ve onları** günah kirlerinden **temize**

---

[1] Sünnetle leşi yemeye canlı hayvandan ayrılan parçayı yeme de katılmış, ayrıca yine sünnetle ölüden balık ve de çekirge tahsis edilmiştir.

[2] Özellikle etin zikredilmesi domuzdan elde edilenin çoğunluğunu oluşturduğu içindir. Diğer yerleri ise etine tabidir.

[3] Ayette geçen إهلال kelimesi “sesi yükseltmek” anlamına gelir.

çıkarmaz arındırmaz **ve onlar için can yakıcı** elem verici **bir azap** olan ateş **vardır.**

175- **Onlar o kimselerdir ki, hidâyet karşılığında sapıklığı,** yani dünyada iken hidayet yerine sapıklığı, gizlemedikleri takdirde kendilerine olan **mağfiret karşılığında** ahirette kendileri için hazırlanmış **azabı satın almışlardır. Onları ateşe karşı bu kadar sabırlı kılan nedir?** Yani ateşe karşı ne kadar da çok sabırlılar! Bu ifade umursamadan azap getirecek şeyleri işlemelerine karşı müminlerin kafirlere karşı duyduğu hayrettir. Yoksa onların sabrı ne ki?

176- **Bu** ateş yemeleri ve sonrasında anlatılanlar **onun içindir ki: şüphesiz**[1] **Allah kitabını hak**[2] **olarak indirmiş** olması sebebiyle**dir.** Onlar ise bir kısmına inanıp, diğer bir kısmını ise gizleyerek inkar etmek suretiyle kitapta ihtilafa düşmüşlerdir. **Şüphe yok ki kitapta** böyle **ihtilafa düşen** Yahudi**ler** dendiğine göre kimisinin şiir, kimisinin sihir, kimsinin de kehanet demesi suretiyle ihtilafa düşen müşrikler haktan **pek uzak bir ayrılık** hilaf **içindedirler.**

KELİME ANLAMI

170- وَإِذَا قِيلَ **Ve dendiğinde** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlere اِتَّبِعُوا Tabi olun (Neye?) مَا **O şeye ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Onun indirdiği şey de nedendir?) مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhit (Daha?) وَتَحْلِيلِ الطَّيِّبَاتِ Ve temiz şeyleri helal kılma قَالُوا **Derler** لَا hayır! بَلْ نَتَّبِعُ **Bilakis biz tabi oluruz** (Neye?) مَا **O şeye ki** أَلْفَيْنَا وَجَدْنَا **Biz bulduk** (Ne üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Kimi bulduk?) اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** (Onları bulduğumuz şey de nedendir?) مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapmak (Daha?) وَتَحْرِيمِ السَّوَائِبِ وَالْبَحَائِرِ Ve sâibeleri ve bâhiraları haram kılma قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala أَ يَتَّبِعُونَهُمْ وَلَوْ كَانَ **Olduysa bile mi?** Tabi oluyorlar? (Kim olduysa bile mi?) اٰبَاؤُهُمْ **Onların babaları** (Ne olduysa bile?) لَا يَعْقِلُونَ **Akıl etmiyorlar** (Neyi?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** (Neden olan hiçbir şey?) مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işinden (Daha ne olsalar bile?) وَلَا يَهْتَدُونَ **Erişmiyorlar** (Neye?) إِلَى الْحَقِّ hakka وَالْهَمْزَةُ Buradaki hemze (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

171- وَمَثَلُ صِفَةُ الَّذِينَ **O kimselerin meseli,** sıfatı (Öyle kimseler ki) كَفَرُوا **Kafir oldular** (Daha kimin sıfatı?) وَمَنْ يَدْعُوهُمْ O kafirleri çağıran kimsenin meseli (Neye çağıran?) إِلَى الْهُدَى Doğru yola (Nedir onların meseli?) كَمَثَلِ الَّذِي **O kimsenin meseli gibidir ki** يَنْعِقُ

---

[1] Buradaki ب harfi sebebiyet bildirir.
[2] Bu kelime نَزَّلَ kelimesine taalluk eder.

Haykırıyor يَصُوتُ Sesleniyor (Neye?) بِمَا **O şeye ki** لَا يَسْمَعُ **İşitmiyor** اِلَّا **Ancak (işitiyor)** دُعَاءً وَنِدَآءً **Bağırıp-çağırma** أَيْ صَوْتًا Yani bir ses وَلَا يَفْهَمُ Ve de anlamıyor (Neyi?) مَعْنَاهُ Onun manasını أَيْ هُمْ Yani onlar (Nerede?) فِي سَمَاعِ الْمَوْعِظَةِ Mevize dinlemede (Daha?) وَعَدَمِ تَدَبُّرِهَا Ve onu düşünmemede (Nedirler?) كَالْبَهَائِمِ Hayvanlar gibidirler (Öyle hayvanlar ki) تَسْمَعُ İşitiyor (Neyi?) صَوْتَ رَاعِيهَا Çobanının sesini وَلَا تَفْهَمُهُ Halbuki onu anlamıyor هُمْ Onlar (Nedir?) صُمٌّ **Sağırdırlar** بُكْمٌ **Dilsizdirler** عُمْيٌ **Amadırlar** فَهُمْ **Bundan dolayı onlar** لَا يَعْقِلُونَ **Düşünmezler** (Neyi?) الْمَوْعِظَةَ Mevizeyi

172- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** كُلُوا **Yiyin** (Neden?) مِنْ طَيِّبَاتِ حَلَالَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ **Sizi rızıklandırdığımız şeyin temizlerinden** helallerinden وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** (Kime?) لِلّٰهِ **Allah'a** (Neye karşılık?) عَلَى مَا أَحَلَّ Helal kıldığı şeylere karşılık (Kim için helal kıldığı?) لَكُمْ Sizin için اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Kime?) اِيَّاهُ **Ona** (Ne iseniz?) تَعْبُدُونَ **İbadet ediyorsunuz**

173- اِنَّمَا حَرَّمَ **Ancak haram kıldı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمُ **Sizin üzerinize** (Neyi haram kıldı?) الْمَيْتَةَ **Leşi** أَيْ أَكْلَهَا Yani onu yemeyi haram kıldı إِذِ الْكَلَامُ Zira söz (Nedir?) فِيهِ Ondadır وَكَذَا Ve aynı şekildedir (Ne?) مَا بَعْدَهَا Bundan sonrası وَهِيَ Leş (Nedir?) مَا لَمْ يُذَكَّ شَرْعًا Şeriata uygun olarak boğazlanmayandır وَأُلْحِقَ Ve katıldı (Neye?) بِهَا Leşe (Neyle katıldı?) بِالسُّنَّةِ Sünnetle (Ne?) مَا O şey ki أُبِينَ Ayrıldı (Neden?) مِنْ حَيٍّ Canlı hayvandan وَخُصَّ Tahsis edildi (Neden?) مِنْهَا O leşten (Ne?) السَّمَكُ Balık (Daha?) وَالْجَرَادُ Ve çekirge (Daha neyi haram kıldı?) وَالدَّمَ **Ve kanı da** أَيِ الْمَسْفُوحَ Yani akıtılmış kanı كَمَا فِي الْأَنْعَامِ Enam suresinde olduğu gibi (Daha neyi haram kıldı?) وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ **Ve domuz etini de** خُصَّ Özellikle belirtildi (Ne?) اللَّحْمُ Et (Niçin?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) مُعْظَمُ الْمَقْصُودِ Domuzun en işe yarayan kısmıdır وَغَيْرُهُ Ve de etin dışındaki kısımlar ise (Nedir?) تَبَعٌ لَهُ Ete tabidir (Daha neyi haram kıldı?) وَمَا **O şeyi ki** أُهِلَّ **Bağırıldı** (Nerede bağrıldı?) بِهِ **Onda** (Kesiminde) (Kim için bağrıldı?) لِغَيْرِ اللّٰهِ **Allah'tan başkası için** أَيْ ذُبِحَ Yani kesildi (Ne üzerine?) عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ Allah'tan başkasının ismi üzerine وَالْإِهْلَالُ "İhlal" (Nedir?) رَفْعُ الصَّوْتِ Sesi yükseltmektir وَكَانُوا Onlar idiler (Ne idiler?) يَرْفَعُونَهُ Yükseltiyorlardı sesi (Ne vakit?) عِنْدَ الذَّبْحِ Kesimi esnasında (Kim için yükseltiyorlardı seslerini?) لِآلِهَتِهِمْ İlahları için فَمَنِ اضْطُرَّ **Her kim mecbur kalırsa** أَيْ أَلْجَأَتْهُ Onu mecbur ederse (Ne?) الضَّرُورَةُ Zaruret (Neye?) إِلَى أَكْلِ شَيْءٍ Bir şey yemeye (Neden olan bir şey?) مِمَّا ذُكِرَ Zikredilenlerden

فَأَكَلَهُ Ve de onu yerse (Ne olduğu halde mecbur kalırsa?) غَيْرَ بَاغٍ **Bâği olmadığı halde** خَارِجٍ Çıkıcı olmadığı halde (Kim aleyhine?) عَلَى الْمُسْلِمِينَ Müslümanlar aleyhine (Daha ne olduğu halde?) وَلَا عَادٍ مُتَعَدٍّ **Ve de haddi aşıcı olmadığı halde** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ O Müslümanlar üzerine (Nasıl?) بِقَطْعِ الطَّرِيقِ Yol kesmekle فَلَا إِثْمَ **O zaman günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne konuda?) فِي أَكْلِهِ Onu yeme konusunda إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Kime?) لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ve ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِأَهْلِ طَاعَتِهِ Ona itaat edenlere (Nasıl?) حَيْثُ Şöyle ki وَسَّعَ Genişlik verdi (Kime?) لَهُمْ Onlara (Ne konuda?) فِي ذٰلِكَ Zorda kalınca onların etlerini yeme konusunda وَخَرَجَ Ve çıkmıştır (Kim?) الْبَاغِي Bâği (Daha?) وَالْعَادِي Ve haddi aşan وَيَلْحَقُ بِهِمَا Bunlara katılır (Kim?) كُلُّ عَاصٍ Her asi (Neyle asi olan?) بِسَفَرِهِ Yolculuğu ile (Ne gibi?) كَالْآبِقِ Efendisinden kaçan köle gibi (Daha?) وَالْمَكَّاسِ Ve haraç toplamak için yola çıkan gibi فَلَا يَحِلُّ لَهُمْ Bu kimselere helal olmaz (Ne?) أَكْلُ شَيْءٍ مِنْ ذٰلِكَ Bunlardan bir şey yemek مَا لَمْ يَتُوبُوا Tevbe etmedikleri sürece وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ İmam Şafii bu görüştedir

174- إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَكْتُمُونَ **Gizliyorlar** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (O gizledikleri şey de nedendir?) مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** (Öyle kitap ki) الْمُشْتَمِلِ İçeren (Neyi?) عَلَى نَعْتِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sıfatını وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) الْيَهُودُ Yahudilerdir (Daha ne yapıyorlar?) وَيَشْتَرُونَ **Ve satın alıyorlar** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Neyi satın alıyorlar?) ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir değeri** (Neden olan az bir değer?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan يَأْخُذُونَهُ Onu alıyorlar (Neye karşılık?) بَدَلَهُ Onun yerine (Kimden alıyorlar?) مِنْ سَفَلَتِهِمْ Aşağı tabakadan فَلَا يُظْهِرُونَهُ O Allah'ın indirdiğini açığa çıkarmıyorlar (Niçin?) خَوْفَ فَوْتِهِ عَلَيْهِمْ Kendilerinden kaçıp gitme korkusundan أُولٰئِكَ **İşte onlar** مَا يَأْكُلُونَ **Yemiyorlar** (Nereye?) فِي بُطُونِهِمْ **Karınlarına** إِلَّا النَّارَ **Ancak ateşi** (Niçin karınlarındakiler ateştir?) لِأَنَّهَا Çünkü ateş (Nedir?) مَآلُهُ Yediklerinin dönüşeceği şeydir (Daha?) وَلَا يُكَلِّمُهُمُ **Ve onlarla konuşmaz** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** (Niçin konuşmaz?) غَضَبًا Kızgınlıktan dolayı (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Daha?) وَلَا يُزَكِّيهِمْ **Ve onları arındırmaz** يُطَهِّرُهُمْ Onları temize çıkarmaz (Neden temize çıkarmaz?) مِنْ دَنَسِ الذُّنُوبِ Günahların kirinden وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici هُوَ O azap (Nedir?) النَّارُ Ateştir

175- أُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** اشْتَرَوُا **Satın aldılar** (Neyi?) الضَّلَالَةَ **Sapıklığı** (Neye karşılık?) بِالْهُدٰى **Doğru yola karşılık** أَخَذُوهَا Onu aldılar بَدَلَهُ Onun yerine (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Daha neyi aldı?) وَالْعَذَابَ **Ve de azabı** (Neye karşılık?) بِالْمَغْفِرَةِ **Mağfirete karşılık olarak** (Öyle mağfiret ki) الْمُعَدَّةِ Hazırlanmış olan (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette لَوْ لَمْ يَكْتُمُوا Şayet onu gizlememiş olsalardı فَمَا أَصْبَرَهُمْ **Onlar ne kadar da sabırlılar?** (Ne üzerine?) عَلَى النَّارِ **Ateş üzerine** أَيْ مَا أَشَدَّ Yani ne şiddetli oldu (Ne?) صَبْرَهُمْ Onların sabrı وَهُوَ Bu (Nedir?) تَعْجِيبٌ Bir hayret uyandırmadır (Kim için?) لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için (Neden hayret uyandırmadır?) مِنِ ارْتِكَابِهِمْ Onların işlemelerinden (Neyi?) مُوجِبَاتِهَا Ateşi gerektiren şeyleri مِنْ غَيْرِ مُبَالَاةٍ Umursamadan وَإِلَّا فَأَيُّ صَبْرٍ لَهُمْ Yoksa onların ne kadar sabrı vardır ki?

176- ذٰلِكَ الَّذِي ذُكِرَ **İşte bu** zikredilen şeyler (O zikredilenler de nedendir?) مِنْ أَكْلِهِمْ Yemelerinden (Neyi?) النَّارَ Ateşi (Daha?) وَمَا بَعْدَهُ Ve ondan sonrası (Ne sebebiyledir?) بِأَنَّ بِسَبَبِ أَنَّ اللّٰهَ **Allah'ın olması sebebiyledir** -bâ sebeb anlamındadır- نَزَّلَ **İndirmiş** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** (Nasıl indirmiş?) بِالْحَقِّ **Hak ile** (Buradaki "bâ" nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِنَزَّلَ Nezzele fiiline tealluk eder فَاخْتَلَفُوا İhtilaf ettiler (Nede?) فِيهِ Onda حَيْثُ Şöyle ki آمَنُوا İman ettiler (Neye?) بِبَعْضِهِ Onun bir kısmına (Daha?) وَكَفَرُوا Ve inkar ettiler بِبَعْضِهِ Diğer bir kısmını (Nasıl inkar ettiler?) بِكَتْمِهِ Onu gizlemekle وَإِنَّ الَّذِينَ **Ve muhakkak o kimseler ki** اخْتَلَفُوا **İhtilaf ettiler** (Nerede?) فِي الْكِتَابِ **Kitapta** (Nasıl ihtilaf ettiler?) بِذٰلِكَ Bir kısmına inanıp, diğer bir kısmını inkar etmeleriyle وَهُمْ Onlar (Kimdir?) الْيَهُودُ Yahudilerdir وَقِيلَ الْمُشْرِكُونَ Dendi ki müşriklerdir (O Müşrikler nerede ihtilaf ettiler?) فِي الْقُرْآنِ Kuran'da حَيْثُ Şöyle ki قَالَ Dedi (Kim?) بَعْضُهُمْ Onların bazısı (Ne dedi?) شِعْرٌ (O) şiirdir وَبَعْضُهُمْ Ve bazısı da سِحْرٌ (O) sihirdir وَبَعْضُهُمْ Ve diğer bazısı da كَهَانَةٌ (O) kehanettir لَفِي شِقَاقٍ **Elbette bir ayrılık içindedirler** خِلَافٍ Hilaf içindedir (Öyle ayrılık ki) بَعِيدٍ **Uzak** (Neden uzak?) عَنِ الْحَقِّ Haktan

﴿لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ﴾ نَزَلَ رَدًّا عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى حَيْثُ زَعَمُوا ذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنَّ الْبِرَّ﴾ أَيْ ذَا الْبِرِّ وَقُرِئَ بِفَتْحِ الْبَاءِ أَيِ الْبَارَّ ﴿مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ﴾ أَيِ الْكُتُبِ ﴿وَالنَّبِيّٖنَ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى﴾ مَعَ ﴿حُبِّهٖ﴾ لَهُ ﴿ذَوِي الْقُرْبٰى﴾ الْقَرَابَةِ ﴿وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكٖينَ وَابْنَ السَّبٖيلِ﴾ اَلْمُسَافِرَ ﴿وَالسَّٓائِلٖينَ﴾ الطَّالِبِينَ ﴿وَفِي﴾ فَكِّ ﴿الرِّقَابِ﴾ اَلْمُكَاتَبِينَ وَالْأَسْرَى ﴿وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ﴾ اَلْمَفْرُوضَةَ وَمَا قَبْلَهُ فِي التَّطَوُّعِ ﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عَاهَدُوا﴾ اللّٰهَ أَوِ النَّاسَ ﴿وَالصَّابِرٖينَ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَدْحِ ﴿فِي الْبَاْسَٓاءِ﴾ شِدَّةِ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّٓاءِ﴾ اَلْمَرَضِ ﴿وَحٖينَ الْبَاْسِ﴾ وَقْتَ شِدَّةِ الْقِتَالِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ اَلْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿الَّذٖينَ صَدَقُوا﴾ فِي إِيمَانِهِمْ أَوِ ادِّعَاءِ الْبِرِّ ﴿وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾﴾ اللّٰهَ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ﴾ اَلْمُمَاثَلَةُ ﴿فِي الْقَتْلٰى﴾ وَصْفًا وَفِعْلاً ﴿اَلْحُرُّ﴾ يُقْتَلُ ﴿بِالْحُرِّ﴾ وَلَا يُقْتَلُ بِالْعَبْدِ ﴿وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى﴾ وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ الذَّكَرَ يُقْتَلُ بِهَا وَأَنَّهُ تُعْتَبَرُ الْمُمَاثَلَةُ فِي الدِّينِ فَلَا يُقْتَلُ مُسْلِمٌ وَلَوْ عَبْدًا بِكَافِرٍ وَلَوْ حُرًّا ﴿فَمَنْ عُفِيَ لَهُ﴾ مِنَ الْقَاتِلِينَ ﴿مِنْ﴾ دَمِ ﴿اَخٖيهِ﴾ الْمَقْتُولِ ﴿شَيْءٌ﴾ بِأَنْ تُرِكَ الْقِصَاصُ مِنْهُ، وَتَنْكِيرُ شَيْءٍ يُفِيدُ سُقُوطَ الْقِصَاصِ بِالْعَفْوِ عَنْ بَعْضِهِ وَمِنْ بَعْضِ الْوَرَثَةِ، وَفِي ذِكْرِ أَخِيهِ تَعَطُّفٌ دَاعٍ إِلَى الْعَفْوِ وَإِيذَانٌ بِأَنَّ الْقَتْلَ لَا يَقْطَعُ أُخُوَّةَ الْإِيمَانِ وَمَنْ مُبْتَدَأٌ شَرْطِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ وَالْخَبَرُ ﴿فَاتِّبَاعٌ﴾ أَيْ فَعَلَى الْعَافِي اِتِّبَاعٌ لِلْقَاتِلِ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِأَنْ يُطَالِبَهُ بِالدِّيَةِ بِلَا عُنْفٍ، وَتَرْتِيبُ الْاِتِّبَاعِ عَلَى الْعَفْوِ يُفِيدُ أَنَّ الْوَاجِبَ أَحَدُهُمَا وَهُوَ أَحَدُ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ وَالثَّانِي الْوَاجِبُ الْقِصَاصُ وَالدِّيَةُ بَدَلٌ عَنْهُ فَلَوْ عَفَا وَلَمْ يُسَمِّهَا فَلَا شَيْءَ وَرُجِّحَ ﴿وَ﴾ عَلَى الْقَاتِلِ ﴿اَدَٓاءٌ﴾ لِلدِّيَةِ ﴿اِلَيْهِ﴾ أَيِ الْعَافِي وَهُوَ الْوَارِثُ ﴿بِاِحْسَانٍ﴾ بِلَا مَطْلٍ وَلَا بَخْسٍ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْحُكْمُ الْمَذْكُورُ مِنْ جَوَازِ الْقِصَاصِ وَالْعَفْوِ عَنْهُ عَلَى الدِّيَةِ ﴿تَخْفٖيفٌ﴾ تَسْهِيلٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ عَلَيْكُمْ ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ بِكُمْ حَيْثُ وَسَّعَ فِي ذٰلِكَ وَلَمْ يُحَتِّمْ وَاحِدًا مِنْهُمَا كَمَا حَتَمَ عَلَى الْيَهُودِ الْقِصَاصَ وَعَلَى النَّصَارَى الدِّيَةَ ﴿فَمَنِ اعْتَدٰى﴾ ظَلَمَ الْقَاتِلَ بِأَنْ قَتَلَهُ ﴿بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْعَفْوِ ﴿فَلَهُ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١٧٨﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ بِالنَّارِ أَوْ فِي الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ ﴿وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ﴾ أَيْ بَقَاءٌ عَظِيمٌ ﴿يَٓا اُولِي الْاَلْبَابِ﴾ ذَوِي الْعُقُولِ لِأَنَّ الْقَاتِلَ إِذَا عَلِمَ أَنَّهُ يُقْتَلُ اِرْتَدَعَ فَأَحْيَا نَفْسَهُ وَمَنْ أَرَادَ قَتْلَهُ فَشُرِعَ ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾﴾ الْقَتْلَ مَخَافَةَ الْقَوَدِ ﴿كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿عَلَيْكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾ أَيْ أَسْبَابُهُ ﴿اِنْ تَرَكَ خَيْرًا﴾ مَالاً ﴿اَلْوَصِيَّةُ﴾ مَرْفُوعٌ بِكُتِبَ وَمُتَعَلِّقٌ إِذَا -إِنْ كَانَتْ ظَرْفِيَّةً- وَدَالٌّ عَلَى جَوَابِهَا -إِنْ كَانَتْ شَرْطِيَّةً- وَجَوَابِ إِنْ أَيْ فَلْيُوصِ ﴿لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبٖينَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِالْعَدْلِ بِأَنْ لَا يَزِيدَ عَلَى الثُّلُثِ وَلَا يُفَضِّلَ الْغَنِيَّ ﴿حَقًّا﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ ﴿عَلَى الْمُتَّقٖينَ ﴿١٨٠﴾﴾ اللّٰهَ. وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ الْمِيرَاثِ وَبِحَدِيثِ:

"لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ" رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ ﴿فَمَنْ بَدَّلَهُ﴾ أَيِ الْإِيصَاءَ مِنْ شَاهِدٍ وَوَصِيٍّ ﴿بَعْدَ مَا سَمِعَهُ﴾ عَلِمَهُ ﴿فَإِنَّمَا إِثْمُهُ﴾ أَيِ الْإِيصَاءِ الْمُبَدَّلِ ﴿عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ﴾ فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ ﴿إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ﴾ لِقَوْلِ الْمُوصِي ﴿عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾﴾ بِفِعْلِ الْوَصِيِّ فَمُجَازٍ عَلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

177- Namazda **yüzlerinizi doğudan yana ve batıdan** yana **çevirmeniz**[1] **takva değildir; Lakin takva**[2] sahibi kişi, **Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitap'a,** yani kitaplara **peygamberlere inanan,** ona olan **sevgisiyle** birlikte, **yakınlarına, yetimlere, düşkünlere, yol oğluna,** yolculara **isteyenlere** dilenenlere, yazışmalı/mükatep ve de tutsak **köleleri** serbest bırakma **uğrunda mal veren, namaz kılan,** farz kılınan **zekatı veren** -bundan önce geçen mal verme nafileler hakkındaydı- **ve** Allah'la ya da insanlarla **anlaşma yaptıklarında ahde vefa gösterenler, darda** şiddetli fakirlikte, **sıkıntıda** hastalıkta **ve zor zamanda** Allah yolundaki şiddetli savaşta **sabredenlerdir.**[3] **İşte onlar** bu anlatılan kimseler imanlarında ya da takva iddiasında **doğru olanlardır ve** Allah'tan **sakınanlar ancak onlardır.**

178- **Ey İnananlar! Öldürülenler hakkında** vasıf ve fiil olarak **size kısas** misilleme **yazıldı** farz kılındı: **Hüre karşı hür insan** öldürülür, köleye karşı hür öldürülmez. **köleye karşı köle ve kadın ile kadın.** Ayrıca Sünnet, kadına karşı erkeğin öldürüleceğini ve de kısasta denkliğin muteber olduğunu, bundan dolayı -hür olsa bile- kafire karşı Müslüman'ın -köle bile olsa- öldürülemeyeceğini beyan etmiştir. **Her kim**[4] **ki** katillerin **kendisi için,** öldürülen **kardeşi**[5]nin kan**ından** kısasın kendisinden alınmaması şeklinde **bir şey**[6] **bağışlanmışsa,** affeden kişinin kendisine kötü davranmaksızın diyet istemek suretiyle katil hakkında **örfü takip etmek**liği[7] **ve** katilin **o** bağışlayan**a** -yani varise- süreyi uzatmadan ve de eksiltmeden **güzellikle** diyet **ödemesidir.** Örfü takip etmenin, affetme üzerine tertip edilmesi vacip olanın diyet ya da kısastan birisi

---

[1] Ayet, bunu savunan Yahudi ve de Hıristiyanlara ret olarak inmiştir.

[2] ب harfinin fethasıyla بَرًّا şeklinde de okunmuştur. Yani doğru kişi demektir.

[3] Bu kelime medih olmak üzere nasbolmuştur.

[4] مَنْ kelimesi mübteda olup, ya şartiyye, ya da mevsuledir.

[5] "Kardeşinin" kelimesinin zikredilişinde öldürmenin iman kardeşliğini kesmediğini bildiren ve de affetmeye teşvik edecek bir şefkat ifadesi vardır.

[6] شَيْءٌ kelimesinin nekre getirilmesi, katilin bir kısmının affedilmesi ve de bazı varislerin affetmesi ile kısasın düşeceğini ifade eder.

[7] Haberdir.

olduğunu ifade etmektedir. Bu İmam Şafinin iki görüşünden biridir. İkinci görüşü ise: vacip olanın kısas olduğu, diyetin ise onda bedel olduğu şeklindedir. Şayet kan sahibi katili affetse ve her hangi bir bedel de belirtmese, katile hiçbir şey gerekmez. Bu ikinci görüş tercih edilmiştir. Kısas yapma ve de diyet karşılığı kısası affetme şeklinde zikredilen **bu** hüküm, size **Rabbiniz**in bu konuda tanıdığı genişlik**den** gelen **bir hafifletme** kolaylaştırma **ve de** size **bir rahmettir.** Zira size bu konuda genişlik tanıyarak Yahudilere sadece kısası, Hıristiyanlara da sadece diyeti **kesinleştirmesi** gibi iki şıktan sadece birini belirlememiştir. **Bundan** bu aftan **sonra** katili öldürmek suretiyle ona karşı haddi aşarak **tecavüzde bulunana** ahirette ateşle ya da dünyada öldürülmekle **can yakıcı** elem verici **bir azap vardır.**

179- **Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat** büyük bir beka **vardır.** Zira katil öldürüleceğini bilince vazgeçerek hem kendini, hem de öldürmek istediği kişiyi hayatta bırakmış olur. **Umulur ki** kısas gereği öldürülmekten korkarak öldürmekten **sakınırsınız** diye kısas meşru kılındı.

180- **Birinize ölüm** belirtileri **geldiği zaman, eğer bir hayır** mal **bırakıyorsa, ana babaya, yakınlara,** zengini üstün kılmayarak, üçte birden fazla vasiyet etmemek suretiyle **uygun** adil **bir şekilde vasiyet etmesi**[1] Allah'tan **sakınanlara bir borç**[2] **olarak size yazıldı** farz kılındı. Bu ayet miras ayeti ve de Tirmizi'nin rivayet ettiği "varise vasiyet yoktur" hadisiyle neshedilmiştir.

181- **Onu** yani vasiyeti **işittikten** bildikten **sonra** şahitlerden ya da vasilerden **değiştiren olursa, bunun** yani değiştirilen vasiyetin **günahı değiştirenin**[3] **üzerinedir. Allah şüphesiz** vasiyet edenin sözünü **işitir ve** de vasiyet edilenin yaptığını **bilir** ve onları karşılıklandırır.

KELİME ANLAMI

177- لَيْسَ **Değildir** (Ne değildir?) الْبِرَّ **İyilik** (Ne iyilik değildir?) اَنْ تُوَلُّوا **Çevirmeniz** (Neyi?) وُجُوهَكُمْ **Yüzlerinizi** (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda (Nereye çevirmeniz?) قِبَلَ الْمَشْرِقِ **Doğu tarafına** (Daha?) وَالْمَغْرِبِ **Ve batı tarafına** نَزَلَ Bu ayet indi (Niçin indi?) رَدًّا Ret için (Kime?) عَلَى الْيَهُودِ Yahudiler (Daha?) وَالنَّصَارَى Ve Hıristiyanlar حَيْثُ

---

[1] Bu kelime كُتِبَ fiili tarafından merfu olmuştur. Şayet ayetteki "إذا" zarf ise الْوَصِيَّةُ fiili aynı zamanda "إذا" nın müteallakıdır. Yok eğer إِذَا şart anlamında ise الْوَصِيَّةُ kelimesi onun ve de إِنْ'in hazfedilmiş cevabına delalet eder. Hazfedilmiş cevap فَلْيُوصِ "vasiyet etsin" kelimesidir.

[2] Önceki cümlenin içeriğini tekitleyici mastardır.

[3] Burada zamirli ifade yerine zahir isim getirilmiştir.

Şöyle ki زَعَمُوا İddia etiler (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu وَلٰكِنَّ الْبِرَّ **Lakin iyilik** أَيْ ذَا الْبِرِّ Yani iyi olan وَقُرِئَ Ayrıca (bu kelime) okunmuştur بِفَتْحِ الْبَاءِ Be harfinin fethasıyla أَيِ الْبَارَّ Yani "İyi olan kişi" (Nedir?) مَنْ **O kimsedir ki** اٰمَنَ **İman etti** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** (Daha?) وَالْمَلٰٓئِكَةِ **Ve Meleklere** (Daha?) وَالْكِتَابِ **Ve kitaba** أَيِ الْكُتُبِ Yani kitaplara (Daha kime?) وَالنَّبِيِّنَ **Ve Peygamberlere** (İyi olan daha kimdir?) وَاٰتَى **Verendir** (Neyi?) الْمَالَ **Malı** (O mal ne olduğu halde?) عَلٰى مَعَ حُبِّهِ **Onun sevmesiyle birlikte** (Neyi sevmesi ile birlikte?) لَهُ O malı (Kime verendir?) ذَوِي الْقُرْبٰى الْقَرَابَةِ **Yakınlarına** (Daha?) وَالْيَتَامٰى **Ve yetimlere** (Daha?) وَالْمَسَاكِينَ **Ve miskinlere** (Daha?) وَابْنَ السَّبِيلِ الْمُسَافِرَ **Ve yol oğluna,** Yolda kalana (Daha?) وَالسَّآئِلِينَ **Ve isteyenlere,** الطَّالِبِينَ Talep edenlere (Daha ne uğrunda verendir?) وَفِي فَكِّ الرِّقَابِ **Boyunlar** azat etme **uğrunda** اَلْمُكَاتَبِينَ وَالْأَسْرٰى Anlaşmalı köle ve esirlerin azat edilmesinde (Daha kimdir iyi olan?) وَأَقَامَ **Ve dosdoğru kılandır** (Neyi?) الصَّلٰوةَ **Namazı** (Daha?) وَاٰتَى **Ve verendir** (Neyi?) الزَّكٰوةَ **Zekatı** (Öyle zekatı ki) اَلْمَفْرُوضَةَ Farz kılınan وَمَا قَبْلَهُ Halbuki bundan önce zikredilenler (Nedir?) فِي التَّطَوُّعِ Nafile/gönlünden koparak verme hakkına idi (Daha kimdir iyi olan?) وَالْمُوفُونَ **Yerine getirenlerdir** (Neyi?) بِعَهْدِهِمْ **Sözlerini** (Ne vakit?) إِذَا عَاهَدُوا **Sözleştikleri vakit** (Kimle?) اللّٰهَ Allah'la (Daha?) أَوِ النَّاسَ Veya insanlarla (Özellikle de...) وَالصَّابِرِينَ **Sabredenlerdir** نَصْبٌ Bu kelime mensuptur (Ne üzerine?) عَلَى الْمَدْحِ Medh üzerine (Nerede sabredenlerdir?) فِي الْبَأْسَآءِ شِدَّةِ الْفَقْرِ **Sıkıntıda,** şiddetli fakirlikte (Daha nerede sabredenlerdir?) وَالضَّرَّآءِ اَلْمَرَضِ **hastalıkta** (Daha nerede?) وَحِينَ الْبَأْسِ **Ve savaş zamanında** وَقْتَ شِدَّةِ الْقِتَالِ Savaşın şiddetlendiği vakitte (Nerede savaşın?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** اَلْمَوْصُوفُونَ O vasflananlar (Neyle?) بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle (Kimdir?) الَّذِينَ **O kimselerdir ki** صَدَقُوا **Doğru oldular** (Nerede?) فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında أَوِ ادِّعَاءِ الْبِرِّ Ya da iyilik iddiasında وَأُولٰٓئِكَ **Ve işte onlar** (Nedir?) هُمُ الْمُتَّقُونَ **Onlar sakınanlardır** (Kimden?) اللّٰهَ Allah'tan

178- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** كُتِبَ فُرِضَ **Yazıldı,** farz kılındı (Kim üzerine?) عَلَيْكُمُ **Sizin üzerinize** (Ne?) الْقِصَاصُ **Kısas** اَلْمُمَاثَلَةُ Misilleme (Nerede?) فِي الْقَتْلٰى **Öldürülenler hakkında** (Nasıl misilleme?) وَصْفًا Vasıf olarak (Daha?) وَفِعْلًا Ve fiil olarak اَلْحُرُّ يُقْتَلُ بِالْحُرِّ **Hüre karşı hür** öldürülür وَلَا يُقْتَلُ Ve (hür) öldürülmez (Kime karşı?)

بِالْعَبْدِ Köleye karşı وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ **Köleye karşı köle** (Daha?) وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى **Ve dişiye karşı dişi** وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet açıklamıştır ki أَنَّ الذَّكَرَ Elbette erkek يُقْتَلُ Öldürülür (Kime karşı?) بِهَا Dişiye karşı وَأَنَّهُ Durum şu ki تُعْتَبَرُ İtibara alınır (Ne?) الْمُمَاثَلَةُ Denklik (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde فَلَا يُقْتَلُ Bundan sebep öldürülmez (Kim?) مُسْلِمٌ Müslüman وَلَوْ عَبْدًا Velev ki köle olsun (Kime karşılık?) بِكَافِرٍ Kafire karşılık وَلَوْ حُرًّا Velev ki (kafir) hür olsun فَمَنْ **Her kim ki** عُفِيَ **Affedildi** (Kim için?) لَهُ **Kendisi için** (Kimdendir bu kişi?) مِنَ الْقَاتِلِينَ Katillerden (**Neden affedilirse?**) مِنْ دَمِ أَخِيهِ **Kardeşin**in kanın**dan** (Öyle kardeşi ki) الْمَقْتُولِ Öldürülen (**Ne affedilirse?**) شَيْءٌ **Bir şey** (Nasıl?) بِأَنْ تُرِكَ Terk edilmekle (Ne?) الْقِصَاصُ Kısas (Kimden terk edilmekle?) مِنْهُ Ondan وَتَنْكِيرُ شَيْءٍ "Şey" kelimesinin nekre getirilmesi (Nedir?) يُفِيدُ İfade eder (Neyi ifade eder?) سُقُوطَ الْقِصَاصِ Kısasın düşmesini (Neyle düşmesini?) بِالْعَفْوِ Af ile (Neyi af ile?) عَنْ بَعْضِهِ Katilin bir kısmını (Daha kim tarafından affedilmesi ile kısas düşer?) وَمِنْ بَعْضِ الْوَرَثَةِ Ve bazı varisleri tarafından وَفِي ذِكْرِ أَخِيهِ "Ehîhi/kardeşi" lafzının zikredilişinde vardır (Ne?) تَعَطُّفٌ Bir şefkat ifadesi (Öyle şefkat ifadesi ki) دَاعٍ Çağıran (Neye?) إِلَى الْعَفْوِ Affa çağıran (Daha ne vardır?) وَإِيذَانٌ Bildirme (Neyi?) بِأَنَّ الْقَتْلَ Elbette öldürme لَا يَقْطَعُ Kesmez (Neyi?) أُخُوَّةَ الْإِيمَانِ İman kardeşliğini وَمَنْ Buradaki "men" lafzı (Nedir?) مُبْتَدَأٌ mübtedadır شَرْطِيَّةٌ Şart anlamındadır أَوْ مَوْصُولَةٌ Ya da mevsuledir وَالْخَبَرُ Haber de şudur: فَاتِّبَاعٌ **Artık uymak-takip etmek (gerekir)** أَيْ فَعَلَى الْعَافِي Yani affedenin yapacağı (Nedir?) اِتِّبَاعٌ Uymak-takip etmektir (Kimi?) لِلْقَاتِلِ Katili (**Nasıl takip etmektir?**) بِالْمَعْرُوفِ **Marufla** بِأَنْ يُطَالِبَهُ İstemekle ondan (Neyi?) بِالدِّيَةِ Diyeti بِلَا عُنْفٍ Kaba-kötü davranmaksızın وَتَرْتِيبُ الْاِتِّبَاعِ Uymak-takip etmenin tertip edilmesi (Ne üzerine?) عَلَى الْعَفْوِ Af üzerine يُفِيدُ İfade eder أَنَّ الْوَاجِبَ Ki vacip olan (Nedir?) أَحَدُهُمَا Onlardan biridir (Ya kısas, ya da diyettir) وَهُوَ Bu da (Nedir?) أَحَدُ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ Şafinin iki görüşünden biridir وَالثَّانِي (Şafinin görüşlerinden) İkincisi şudur اَلْوَاجِبُ Vacip olan (Nedir?) اَلْقِصَاصُ Kısastır وَالدِّيَةُ Diyet ise (Nedir?) بَدَلٌ عَنْهُ Ondan bedeldir فَلَوْ عَفَا Şayet affetse (Daha?) وَ لَمْ يُسَمِّهَا Ve belirtmese diyeti فَلَا شَيْءَ Hiçbir şey yoktur وَرُجِّحَ Bu ikincisi tercih edilmiştir (**Affedildiği takdirde daha ne gerekir?**) وَعَلَى الْقَاتِلِ اَدَاءٌ **Ve** katilin **ödemesi (gerekir)** (Neyi?) لِلدِّيَةِ Diyeti (**Kime?**) اِلَيْهِ أَيِ الْعَافِي **Ona** yani affedene وَهُوَ Bu affeden de (Kimdir?) اَلْوَارِثُ Varistir (**Nasıl ödemesidir?**) بِاِحْسَانٍ

İyilikle بِلَا مَطْلٍ (Ödemeyi) atlatmadan وَلَا بَخْسٍ Ve eksik vermeden ذٰلِكَ الْحُكْمُ **İşte bu** hüküm (Öyle hüküm ki) الْمَذْكُورُ Zikredilen (Nedir o hüküm de) مِنْ جَوَازِ الْقِصَاصِ Kısasın caiz olması (Daha?) وَالْعَفْوِ عَنْهُ Ve onu affetmek (Neye karşılık?) عَلَى الدِّيَةِ Diyete karşılık (Nedir?) تَخْفِيفٌ تَسْهِيلٌ **Hafifletme,** kolaylaştırmadır (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Daha nedir?) وَرَحْمَةٌ **Ve bir rahmettir** (Kime?) بِكُمْ Size حَيْثُ Şöyle ki وَسَّعَ Genişlik tanıdı (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَلَمْ يُحَتِّمْ Kesinleştirmedi (Neyi?) وَاحِدًا مِنْهُمَا Kısas ile diyetten sadece birini (Ne gibi?) كَمَا حَتَّمَ Kesinleştirdiği gibi (Kim üzerine?) عَلَى الْيَهُودِ Yahudiler üzerine (Neyi?) الْقِصَاصَ Kısası (Daha kim üzerine?) وَعَلَى النَّصَارَى Ve Hıristiyanlar üzerine kesinleştirdiği gibi (Neyi?) الدِّيَةَ Diyeti فَمَنِ اعْتَدٰى **Artık her kim haddi aşarsa** ظَلَمَ Zulmederse (Kime?) الْقَاتِلَ Katile (Ne şekilde?) بِأَنْ قَتَلَهُ Onu öldürmekle (Ne vakit?) بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan sonra** أَيِ الْعَفْوِ Yani aftan sonra فَلَهُ **Onun için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette بِالنَّارِ Ateşle أَوْ فِي الدُّنْيَا Ya da dünyada (Neyle elem verici azap vardır?) بِالْقَتْلِ Öldürülmek ile

179- وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** (Nerede?) فِي الْقِصَاصِ **Kısasta** (Ne vardır?) حَيٰوةٌ **Hayat** أَيْ بَقَاءٌ عَظِيمٌ Yani büyük bir beka vardır يَا اُولِي الْاَلْبَابِ ذَوِي الْعُقُولِ **Ey akıl sahipleri** (Niçin hayat vardır?) لِأَنَّ الْقَاتِلَ Çünkü katil إِذَا عَلِمَ Bildiğinde أَنَّهُ Ki o يُقْتَلُ Öldürülür اِرْتَدَعَ Vazgeçer فَأَحْيَا Böylece hayatta bırakır (Kimi?) نَفْسَهُ Kendisini (Daha kimi hayatta bırakmış olur?) وَمَنْ O kimseyi ki أَرَادَ Diledi (Neyi?) قَتْلَهُ Öldürmeyi فَشُرِعَ İşte bundan sebep (kısas) meşru kılındı لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınasınız** (Neden sakınasınız?) الْقَتْلَ Öldürmekten (Niçin sakınasınız?) مَخَافَةَ الْقَوَدِ Kısas gereği öldürülmekten korkarak

180- كُتِبَ **Yazıldı** فُرِضَ Farz kılındı (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne vakit?) إِذَا حَضَرَ **Geldiği vakit** (Kime?) أَحَدَكُمُ **Sizden birisine** (Ne?) الْمَوْتُ **Ölüm** أَيْ أَسْبَابُهُ Yani ölüm sebepleri إِنْ تَرَكَ **Şayet bırakmışsa** (Ne?) خَيْرًا مَالًا **Bir hayır,** bir mal (Bu durumda ne farz kılındı?) اَلْوَصِيَّةُ **Vasiyet** (Bu kelime nedir?) مَرْفُوعٌ Merfudur (Neyle merfudur?) بِكُتِبَ "Kütibe" ile (El-vasiyyetü kelimesi daha nedir?) وَمُتَعَلِّقٌ إِذَا Ve "izâ"nın müteallakıdır (Ne zaman?) إِنْ كَانَتْ ظَرْفِيَّةً Şayet "iza" zarf ise (Daha nedir?) وَدَالٌّ عَلَى جَوَابِهَا "İza"nın cevabına delalet eder (Ne zaman?) إِنْ كَانَتْ شَرْطِيَّةً Şayet izâ şartiye ise (Daha neyin cevabına delalet eder?) وَجَوَابِ إِنْ Ve "in"in cevabına

فَلْيُوصِ أَيْ Yani ('in'in cevabı) 'vasiyet etsin'dir (Kime vasiyet etsin?) لِلْوَالِدَيْنِ **Ana-babaya** (Daha?) وَالْأَقْرَبِينَ **Ve akrabalara** (Neyle vasiyet?) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf ile** بِالْعَدْلِ Adaletle (Nasıl?) بِأَنْ لَا يَزِيدَ Fazla yapmamak suretiyle (Neye?) عَلَى الثُّلُثِ Üçte bir üzerine (Daha nasıl?) وَلَا يُفَضِّلَ Ve üstün tutmayarak (Kimi?) الْغَنِيَّ Zengini (**Bu vasiyet nasıl vaciptir?**) حَقًّا **Hak olarak** (Buradaki "Hakkan" kelimesi nedir?) مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ Tekitleyici mastardır (Neyi tekitleyici?) لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ Öncesindeki cümlenin içeriğini (**Kim üzerine hak olarak?**) عَلَى الْمُتَّقِينَ **Sakınanlar üzerine** (Kimden sakınanlar?) اللهَ Allah'tan sakınanlar وَهٰذَا Bu (Nedir?) مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir (Neyle neshedilmiştir?) بِآيَةِ الْمِيرَاثِ Miras ayetiyle (Daha?) وَبِحَدِيثِ: "لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ" Ve " Varise vasiyet yoktur" hadisiyle رَوَاهُ Bu hadisi rivayet etti (Kim?) التِّرْمِذِيُّ Tirmizi

181- فَمَنْ **Her kim** بَدَّلَهُ **Onu değiştirirse** أَيْ الْإِيصَاءَ Yani vasiyeti (O değiştirecek de kimdir?) مِنْ شَاهِدٍ وَوَصِيٍّ Şahit ve vasiyet edilen kişiler (**Ne vakit değiştirirse?**) بَعْدَ مَا سَمِعَهُ **Onu işittikten sonra** عَلِمَهُ Bildikten sonra فَإِنَّمَا إِثْمُهُ **Artık onun günahı** أَيْ الْإِيصَاءِ الْمُبَدَّلِ Yani değiştirilen vasiyetin günahı (**Nedir?**) عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerinedir ki** يُبَدِّلُونَهُ **Onu değiştiriyorlar** فِيهِ Burada vardır (Ne?) إِقَامَةُ الظَّاهِرِ Zahiri geçirmek (Neye?) مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamirli yerine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Ziyade işitendir** (Neyi?) لِقَوْلِ الْمُوصِي Vasiyet edenin sözünü (**Daha nedir?**) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِفِعْلِ الْوَصِيِّ Vasiyet edilenin yaptığını فَمُجَازٍ Ve karşılıklandırandır (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onların yaptıkları üzerine

﴿فَمَنْ خَافَ مِن مُوصٍ﴾ مُخَفَّفًا وَمُثَقَّلًا ﴿جَنَفًا﴾ مَيْلًا عَنِ الْحَقِّ خَطَأً ﴿أَوْ إِثْمًا﴾ بِأَنْ تَعَمَّدَ ذٰلِكَ بِالزِّيَادَةِ عَلَى الثُّلُثِ أَوْ تَخْصِيصِ غَنِيٍّ مَثَلًا ﴿فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ (١٨٢)﴾ بَيْنَ الْمُوصِي وَالْمُوصَى لَهُ بِالْأَمْرِ بِالْعَدْلِ ﴿فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٨٣)﴾ الْمَعَاصِيَ فَإِنَّهُ يَكْسِرُ الشَّهْوَةَ الَّتِي هِيَ مَبْدَؤُهَا ﴿أَيَّامًا﴾ نَصْبٌ بِالصِّيَامِ أَوْ بِصُومُوا مُقَدَّرًا ﴿مَعْدُودَاتٍ﴾ أَيْ قَلَائِلَ أَوْ مُؤَقَّتَاتٍ بِعَدَدٍ مَعْلُومٍ وَهِيَ رَمَضَانُ كَمَا سَيَأْتِي، وَقَلَّلَهُ تَسْهِيلًا عَلَى الْمُكَلَّفِينَ ﴿فَمَنْ كَانَ مِنكُمْ﴾ حِينَ شُهُودِهِ ﴿مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ﴾ أَيْ مُسَافِرًا سَفَرَ الْقَصْرِ وَأَجْهَدَهُ الصَّوْمُ فِي الْحَالَيْنِ فَأَفْطَرَ ﴿فَعِدَّةٌ﴾ فَعَلَيْهِ عِدَّةُ مَا أَفْطَرَ ﴿مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ يَصُومُهَا بَدَلَهُ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ﴾ لَا ﴿يُطِيقُونَهُ﴾ لِكِبَرٍ أَوْ مَرَضٍ لَا يُرْجَى بُرْؤُهُ ﴿فِدْيَةٌ﴾ هِيَ ﴿طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ أَيْ قَدْرُ مَا يَأْكُلُهُ فِي يَوْمِهِ وَهُوَ مُدٌّ مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ لِكُلِّ يَوْمٍ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِإِضَافَةِ فِدْيَةٌ وَهِيَ لِلْبَيَانِ وَقِيلَ لَا غَيْرُ مُقَدَّرَةٍ وَكَانُوا مُخَيَّرِينَ فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ بَيْنَ الصَّوْمِ وَالْفِدْيَةِ ثُمَّ نُسِخَ بِتَعْيِينِ الصَّوْمِ بِقَوْلِهِ مَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: إِلَّا الْحَامِلَ وَالْمُرْضِعَ إِذَا أَفْطَرَتَا خَوْفًا عَلَى الْوَلَدِ فَإِنَّهَا بَاقِيَةٌ بِلَا نَسْخٍ فِي حَقِّهِمَا ﴿فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا﴾ بِالزِّيَادَةِ عَلَى الْقَدْرِ الْمَذْكُورِ فِي الْفِدْيَةِ ﴿فَهُوَ﴾ أَيِ التَّطَوُّعُ ﴿خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنَ الْإِفْطَارِ وَالْفِدْيَةِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (١٨٤)﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ لَكُمْ فَافْعَلُوهُ تِلْكَ الْأَيَّامَ ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾ مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنْهُ ﴿هُدًى﴾ حَالٌ هَادِيًا مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ﴾ آيَاتٍ وَاضِحَاتٍ ﴿مِنَ الْهُدَى﴾ مِمَّا يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَ﴾ مِنَ ﴿الْفُرْقَانِ﴾ مِمَّا يُفَرِّقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿فَمَنْ شَهِدَ﴾ حَضَرَ ﴿مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ وَكُرِّرَ لِئَلَّا يُتَوَهَّمَ نَسْخُهُ بِتَعْمِيمِ مَنْ شَهِدَ ﴿يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾ وَلِذَا أَبَاحَ لَكُمُ الْفِطْرَ فِي الْمَرَضِ وَالسَّفَرِ وَلِكَوْنِ ذٰلِكَ فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ أَيْضًا لِلْأَمْرِ بِالصَّوْمِ عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَلِتُكْمِلُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿الْعِدَّةَ﴾ أَيْ عِدَّةَ صَوْمِ رَمَضَانَ ﴿وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ﴾ عِنْدَ إِكْمَالِهَا ﴿عَلَى مَا هَدَاكُمْ﴾ أَرْشَدَكُمْ لِمَعَالِمِ دِينِهِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (١٨٥)﴾ اللّٰهَ عَلَى ذٰلِكَ وَسَأَلَ جَمَاعَةٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَقَرِيبٌ رَبُّنَا فَنُنَاجِيَهُ أَمْ بَعِيدٌ فَنُنَادِيَهُ، فَنَزَلَ: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ﴾ مِنْهُمْ بِعِلْمِي فَأَخْبِرْهُمْ بِذٰلِكَ ﴿أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ بِإِنَالَتِهِ مَا سَأَلَ ﴿فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي﴾ دُعَائِي بِالطَّاعَةِ ﴿وَلْيُؤْمِنُوا﴾ يُدَاوِمُوا عَلَى الْإِيمَانِ ﴿بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (١٨٦)﴾ يَهْتَدُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

182- **Vasiyet edenin**[1] hatalı olarak haktan **meyletmesinden veya** mesela zengine özel muamele ya da üçte birden fazlasını vasiyet etmek suretiyle kasten **günaha gireceğinden endişe duyan kimse,** adaleti emretmek suretiyle vasiyet eden ile edilenin **arasını düzeltirse** bu konuda **ona günah yoktur. Allah şüphesiz mağfiret edendir, merhamet edendir.**

183- **Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere yazıldığı gibi size de yazıldı** farz kılındı. **Umulur ki** masiyetlerden **sakınırsınız.** Zira oruç masiyetlerin sebebi olan şehveti kırar.

184- **Sayılı**[2] az ya da belirli bir sayı ile belli olan -birazdan da geleceği gibi- Ramazan **günlerinde...**[3] **Artık sizden her kim** o günlere vardığında **hasta olur veya sefer üzere** kısaltma yolculuğu ile misafir **bulunur** da her iki durumda da oruç kendisini bitkin düşürür de orucu bozar**sa** tutmadığı **günler adedince** diğer günlerin yerine tutacağı **sair günlerde** oruç tutması ona vaciptir. Yaşlılıktan ya da iyileşmesi umulmayan hastalıktan dolayı **Oruca dayana**maya**cak kimse üzerine de miskin bir kimsenin** bir günde yiyeceği **yemeği** kadar olan **bir fidye!**[4] -ki bu da her gün için o beldede yaygın olan azıktır- **İmdi her kim** fidye konusunda zikredilen miktarı fazlalaştırmakla **gönülden bir hayır yaparsa, bu** gönüllü yapma **kendisi için daha hayırlıdır. Ve oruç tutmanız**[5] **sizin için daha hayırlıdır.**[6] **Eğer siz** onun daha hayırlı olduğunu **bilirseniz** onu bu günlerde yapın!

185- **Ramazan ayı ki, İnsanlar için hidayet olarak**[7] sapıklıktan doğruya eriştiren olarak **ve hidayetten** hak olan hükümlere ulaştırana dair **olan ve de** hak ile batılı birbirinden **ayırıcı beyyineler** apaçık ayetler **olarak Kur'an onda**ki kadir gecesinde Levh-i Mahfuz'dan dünya semasına **indirilmiştir. Sizden bu aya her kim şahit olur,** ulaşır**sa onda oruç tutsun; hasta veya yolculukta olan, tutamadığı günlerin sayısınca diğer günlerde tutsun.** Benzer ayet daha önce geçmişti. 'Her kim şahit olursa...' sözünün genelliğinden bu hükmün neshedildiği zannedilmesin diye bu ayeti tekrarladı.

---

[1] Bu kelime مُوصٍ şeklinde şeddesiz okunduğu gibi مُوَصٍّ şeklinde şeddeli de okunmuştur.

[2] Bu günleri az yapması mükelleflere kolaylık olsun içindir.

[3] Bu kelime اَلصِّيَامُ kelimesi tarafından ya da gizli صُومُوا fiili tarafından nasbedilmiştir.

[4] Bir kıraatte ise فِدْيَةُ kelimesi طَعَامٍ kelimesine izafeti beyaniye ile izafe edilerek okunmuştur.

[5] Bu kelime mübtedadır.

[6] Bu kelime de haberdir.

[7] Bu kelime haldir.

Allah size kolaylık ister, zorluk istemez. Bundan dolayı da hastalık ve de yolculukta oruç yemeyi mubah kılmıştır. Ayrıca bu ayet oruçla ilgili gelen emir için illet manasında olduğu için şu ayet de onun üzerine atfedilmiştir: **sayıyı** Ramazan orucu sayısını **tamamlamanız**[1] **ve** sayıyı tamamlandığınızda da **size yol göstermesine** dininin şiarlarına sizi irşat etmesine **karşılık O'nu ululamanız için meşru kılmıştır; ola ki** tüm bunlar üzerine Allah'a **şükredersiniz.**

Bir grup Hz. Peygambere: "Rabbimiz bize yakın mıdır -ki ona gizlice yakaralım-yoksa uzak mıdır -ki ona seslice yakaralım-? diye sorduğunda şu ayet indi:

186- **Kullarım sana benden sorarlarsa, Ben, şüphesiz** onlara ilmimle **yakınım.** Bunu onlara bildir. **Dua edenin duasını, bana dua ettiğinde** onu istediğine nail etmek suretiyle **kabul ederim. Artık onlar da bana** itaat etmekle benim davetime **icabet edip Bana inansınlar** inanmaya devam etsinler **ki doğru yola erişsinler** ulaşsınlar.

KELİME ANLAMI

182- فَمَنْ **Her kim de** خَافَ **Korkarsa** (Kimden?) مِنْ مُوصٍ **Vasiyet edenden** (Bu kelime...) مُخَفَّفًا Tahfifli olarak/şeddesiz (okundu) (Daha?) وَمُثَقَّلًا Ve şeddeli (muvassin şeklinde okundu) (Neyden korkarsa?) جَنَفًا مَيْلًا عَنِ الْحَقِّ Haktan **meyletmesinden** (Neye meyletmesinden?) خَطَأً Hataya (Daha?) أَوْ إِثْمًا **Ya da günaha girmesinden** بِأَنْ تَعَمَّدَ ذٰلِكَ Bunu taammüt etmesiyle (Neyle taammüt etmesi?) بِالزِّيَادَةِ Fazla yapmakla (Ne üzerine?) عَلَى الثُّلُثِ Üçte bir üzerine أَوْ تَخْصِيصِ غَنِيٍّ Ya da bir zengine tahsis etmek suretiyle مَثَلًا Mesela فَأَصْلَحَ **Ve de ıslahta bulunursa** (Nerede?) بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْمُوصِي Yani vasiyet edenle (Ne?) وَالْمُوصَى لَهُ Ve vasiyet edilen arasında (Neyle ıslahta bulunursa?) بِالْأَمْرِ بِالْعَدْلِ Adaleti emirle فَلَا إِثْمَ **Günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne konuda?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Mağfiret edendir** (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ve rahmet edendir**

183- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** كُتِبَ فُرِضَ **Yazıldı,** farz kılındı (Kim üzerine?) عَلَيْكُمُ **Sizin üzerinize** (Ne farz kılındı?) الصِّيَامُ **Oruç** (Ne gibi?) كَمَا كُتِبَ **Yazıldığı gibi** (Kim üzerine?) عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine ki** مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْأُمَمِ **Sizden önce**ki ümmetlerden لَعَلَّكُمْ **tâ ki siz** تَتَّقُونَ **sakınasınız** (Neden sakınırsınız?) الْمَعَاصِي Masiyetlerden فَإِنَّهُ Zira o (Nedir?) يَكْسِرُ Kırar (Neyi?) الشَّهْوَةَ Şehveti الَّتِي O şehvet ki هِيَ O (Nedir?) مَبْدَؤُهَا O masiyetlerin sebebidir

---

[1] Buradaki وَلِتُكْمِلُوا kelimesi hem şeddesiz hem de şeddeli olarak okunmuştur.

184- (Ne vakit oruç tutun?) أَيَّامًا **Günlerde** (Bu kelime nedir?) نُصِبَ Nasbolmuştur (Neyle?) بِالصِّيَامِ Sıyam kelimesiyle أَوْ بِصُومُوا مُقَدَّرًا Ya da mukadder "Sûmû" kelimesiyle (Öyle günler ki) مَعْدُودَاتٍ **Sayılı** أَيْ قَلَائِلَ أَوْ مُؤَقَّتَاتٍ Yani az ya da belirli (Neyle belirli?) بِعَدَدٍ مَعْلُومٍ Belli bir sayıyla وَهِيَ O günler de (Nedir?) رَمَضَانُ Ramazan ayıdır كَمَا سَيَأْتِي Geleceği gibi وَقَلَّلَهُ Onu az yaptı (Niçin?) تَسْهِيلًا Kolaylaştırmak için (Kim üzerine?) عَلَى الْمُكَلَّفِينَ Mükellefler üzerine فَمَنْ **Her kim** كَانَ **Oldu** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Ne vakit?) حِينَ شُهُودِهِ Ona vardığı vakit (Ne olursa?) مَرِيضًا **Hasta** أَوْ عَلَى سَفَرٍ **Ya da yolculuk üzerinde** أَيْ مُسَافِرًا Yani yolcu olursa (Neyle yolcu olursa?) سَفَرَ الْقَصْرِ Kısaltma yolculuğu ile (Daha?) وَأَجْهَدَهُ الصَّوْمُ Ve onu oruç bitkin düşürürse (Nerede?) فِي الْحَالَيْنِ İki halde de/yani hastalıkta ve yolculukta فَأَفْطَرَ Ve de iftar etmişse فَعِدَّةٌ **Sayılı günler** فَعَلَيْهِ Onun üzerine vardır (Ne?) عِدَّةُ مَا أَفْطَرَ İftar ettiği sayısınca (Neden sayılı günler?) مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ **Diğer günlerden** (Öyle günler ki) يَصُومُهَا Onlarda oruç tutuyor بَدَلَهُ Tutamadıkları yerine وَعَلَى الَّذِينَ **Ve o kimseler üzerine de vardır ki** لَا يُطِيقُونَهُ **Güç yetiremiyorlar** (Niçin güç yetiremiyor?) لِكِبَرٍ Yaşlılıktan (Daha?) أَوْ مَرَضٍ Ya da bir hastalıktan ki لَا يُرْجَى Umulmuyor (Ne?) بُرْؤُهُ İyileşmesi (Ne vardır?) فِدْيَةٌ **Bir fidye** هِيَ O fidye (Nedir o?) طَعَامُ مِسْكِينٍ **Bir miskinin doyurulması** أَيْ قَدْرُ مَا يَأْكُلُهُ Yani yiyeceği miktarda (Nerede yiyeceği?) فِي يَوْمِهِ Bir gününde وَهُوَ O miktar da (Nedir?) مُدٌّ Bir müd/ölçektir (Neden?) مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ O beldenin yaygın azığından (Ne için bir miskini doyurmaktır?) لِكُلِّ يَوْمٍ Her gün için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Neyle?) بِإِضَافَةِ فِدْيَةٍ Fidye kelimesinin izafetiyle وَهِيَ O izafet (Nedir?) لِلْبَيَانِ Beyan içindir وَقِيلَ Dendi ki لَا غَيْرُ Lâ gayru lafzı (Nedir?) مُقَدَّرَةٌ Mukadderdir وَكَانُوا Onlar idiler (Ne idiler?) مُخَيَّرِينَ Muhayerdiler (Nerede?) فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ İslam'ın başında (Nerede muhayyerdiler?) بَيْنَ الصَّوْمِ وَالْفِدْيَةِ Oruç ile fidye arasında ثُمَّ نُسِخَ Sonra neshedildi (Neyle neshedildi?) بِتَعْيِينِ الصَّوْمِ Orucun belirlenmesiyle (Neyle belirlenmesiyle?) بِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözüyle مَنْ شَهِدَ "Her kim şahit olursa (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden (Neye şahit olursa?) الشَّهْرَ O aya فَلْيَصُمْهُ Onu oruç tutsun" قَالَ Dedi (Kim?) ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas إِلَّا الْحَامِلَ وَالْمُرْضِعَ Hamile ve süt emziren hariç (Ne vakit?) إِذَا أَفْطَرَتَا İftar ettikleri vakit (Niçin iftar ettikleri için?) خَوْفًا Korktukları için (Ne üzerine korktukları için?) عَلَى الْوَلَدِ Çocuk üzerine فَإِنَّهَا Çünkü fidye (Nedir?) بَاقِيَةٌ Bakidir (Neyle bakidir?) بِلَا نَسْخٍ Mensuh olmadan

(Nerede?) فِي حَقِّهِمَا O ikisi hakkında فَمَنْ **Her kim** تَطَوَّعَ **Nafile olarak/gönlünden koparak yaparsa** (Ne yaparsa?) خَيْرًا **Bir hayır** (Neyle yaparsa?) بِالزِّيَادَةِ Fazla vermekle (Ne üzerine?) عَلَى الْقَدْرِ الْمَذْكُورِ Zikredilen miktar üzerine (Nerede zikredilen miktar?) فِي الْفِدْيَةِ Fidyede فَهُوَ **İşte o** أَيِ التَّطَوُّعُ Yani o gönüllü hayır (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kime?) لَهُ **Ona** وَأَنْ تَصُومُوا **Ve sizin oruç tutmanız** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Onun haberi de şudur: خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neden daha hayırlıdır?) مِنَ الْإِفْطَارِ İftardan (Daha?) وَالْفِدْيَةِ Ve fidyeden إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) تَعْلَمُونَ أَنَّهُ **Biliyorsunuz** ki o (Nedir?) خَيْرٌ Daha hayırlıdır (Kim için?) لَكُمْ Sizin için فَافْعَلُوهُ O zaman onu yapın (Nerede?) تِلْكَ الْأَيَّامَ O günlerde

185- شَهْرُ رَمَضَانَ **Ramazan ayı** الَّذِي **Öyle Ramazan ayı ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Nerede?) فِيهِ **Onda** (Ne?) الْقُرْآنُ **Kuran** (Nereden indirildi?) مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuz'dan (Nereye indirildi?) إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına (Nerede indirildi?) فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ Kadir gecesinde (Öyle kadir gecesi ki) مِنْهُ Ondan/Ramazan'dan olan (O Kuran ne olduğu halde?) هُدًى **Hidayet olduğu halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir هَادِيًا Doğruya ulaştırıcı olduğu halde demektir (Neden doğruya ulaştırıcı?) مِنَ الضَّلَالَةِ Dalaletten (Kim için hidayet?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Daha ne olduğu halde?) وَبَيِّنَاتٍ **Apaçık beyyineler,** آيَاتٍ وَاضِحَاتٍ Açık ayetler (Öyle beyyinelerki) مِنَ الْهُدَى **Hidayetten** (Neye dair olan beyyineler?) مِمَّا يَهْدِي Eriştirene (Neye eriştirene?) إِلَى الْحَقِّ Doğruya (Neden olan doğru?) مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden (Daha neden?) **Furkandan** وَ مِنَ الْفُرْقَانِ O şeyden ki بِمَا يُفَرِّقُ Ayırıyor (Nereyi?) بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hak ile batıl arasını فَمَنْ **Her kim** شَهِدَ **Şahit olursa** حَضَرَ Hazır bulunursa (Kimden?) مِنْكُمُ **Sizden** (Neye şahit olursa?) الشَّهْرَ **O aya** فَلْيَصُمْهُ **Onu oruç tutsun!** وَمَنْ **Ve her kim de** كَانَ **Olursa** (Ne olursa?) مَرِيضًا **Hasta** (Daha?) أَوْ عَلَى سَفَرٍ **Ya da yolculuk üzere olursa** فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ **Sayılı günler** (Neden?) أُخَرَ **Diğer günlerden** تَقَدَّمَ مِثْلُهُ Bunun benzeri geçti وَ كُرِّرَ Tekrarlandı (Niçin?) لِئَلَّا يُتَوَهَّمَ Vehmedilmesin diye (Ne?) نَسْخُهُ Onun neshedildiği (Neyle tekrarladı?) بِتَعْمِيمِ مَنْ شَهِدَ Şahit olanlara genellemekle يُرِيدُ **İstiyor** (Kim?) اللهُ **Allah** (Kime?) بِكُمُ **Size** (Neyi istiyor?) الْيُسْرَ **Kolaylığı** (Daha?) وَلَا يُرِيدُ **Ve de istemiyor** (Kime?) بِكُمُ **Size** (Neyi istemiyor?) الْعُسْرَ **Zorluğu** وَلِذَا Bundan dolayı da أَبَاحَ Mubah kıldı (Kime?) لَكُمْ Size (Neyi?)

وَلٰكِنَّ ذٰلِكَ الْفِطْرَ Oruç bozmayı (Nerede?) فِي الْمَرَضِ Hastalıkta (Daha?) وَالسَّفَرِ Ve yolculukta ذٰلِكَ Ve bu olduğu için (Ne olduğu için?) فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ أَيْضًا Aynı zamanda illet manasında (Neye illet?) لِلْأَمْرِ بِالصَّوْمِ Oruçla ilgili emir için عُطِفَ Atfedildi (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Bunun üzerine: **(Niçin kolaylık dileyip, zorluk dilemiyor?)** وَلِتُكْمِلُوا **Ve de tamamlamanız için** (Bu kelime...) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (Daha?) وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (velitükemmilû şeklinde okundu) **(Neyi tamamlamanız?)** الْعِدَّةَ **Sayıyı** أَيْ عِدَّةَ صَوْمِ رَمَضَانَ Yani Ramazan orucunun sayısı **(Daha niçin?)** وَلِتُكَبِّرُوا **Ve büyüklemeniz için** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** (Ne zaman?) عِنْدَ إِكْمَالِهَا O sayının tamamlanması esnasında **(Ne üzerine büyüklemeniz?)** عَلٰى مَا **O şey üzerine ki** هَدٰيكُمْ **Sizi eriştirdi** أَرْشَدَكُمْ Sizi irşat etti (Neye?) لِمَعَالِمِ دِينِهِ Dininin şiarlarına **(Daha niçin kolaylık diliyor, zorluk dilemiyor?)** وَلَعَلَّكُمْ **Ve umulur ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** (Kime?) اللّٰهَ Allah'a (Ne üzerine?) عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine وَسَأَلَ Sordu (Kim?) جَمَاعَةٌ Bir cemaat (Kime?) النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) أَقَرِيبٌ Yakın mıdır? (Kim?) رَبُّنَا Bizim Rabbimiz فَنُنَاجِيهِ O zaman ona münacatta bulunalım أَمْ بَعِيدٌ Yoksa uzak mıdır? فَنُنَادِيهِ O zaman da bağıralım فَنَزَلَ Bunun üzerine şu ayet indi

186- وَإِذَا سَأَلَكَ **Ve sordukları zaman** (Kim?) عِبَادِي **Benim kullarım** (Kimden sorduğu zaman?) عَنِّي **Benden** فَإِنِّي **Muhakkak ki ben** (Neyim?) قَرِيبٌ **Yakınım** (Kime?) مِنْهُمْ Onlara (Neyle yakınım?) بِعِلْمِي İlmimle فَأَخْبِرْهُمْ Bildir onlara (Neyi?) بِذٰلِكَ Bunu أُجِيبُ **İcabet ederim** (Neye?) دَعْوَةَ الدَّاعِ **Dua edenin duasına** (Ne vakit?) إِذَا دَعَانِ **Bana dua ettikleri vakit** (Neyle icabet ederim?) بِإِنَالَتِهِ Onu nail etmekle (Neye?) مَا سَأَلَ İstediğine فَلْيَسْتَجِيبُوا **Artık icabet etsinler** (Kim için?) لِي **Benim için** (Neye icabet etsinler?) دُعَائِي Benim çağrıma (Neyle icabet etsinler?) بِالطَّاعَةِ İtaatle **(Daha ne yapsınlar?)** وَلْيُؤْمِنُوا **Ve iman etsinler** يُدَاوِمُوا Devam etsiler (Neye?) عَلَى الْإِيمَانِ İman etmeye **(Kime?)** بِي **Bana** لَعَلَّهُمْ **tâ ki onlar** يَرْشُدُونَ **İrşad olurlar** يَهْتَدُونَ Doğruya ulaşırlar

﴿أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ﴾ بِمَعْنَى الْإِفْضَاءِ ﴿إِلٰى نِسَآئِكُمْ﴾ بِالْجِمَاعِ، نَزَلَ نَسْخًا لِمَا كَانَ فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ مِنْ تَحْرِيمِهِ وَتَحْرِيمِ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ بَعْدَ الْعِشَاءِ ﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ﴾ كِنَايَةٌ عَنْ تَعَانُقِهِمَا أَوِ احْتِيَاجِ كُلٍّ مِنْهُمَا اِلَى صَاحِبِهِ ﴿عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ﴾ تَخُونُونَ ﴿اَنْفُسَكُمْ﴾ بِالْجِمَاعِ لَيْلَةَ الصِّيَامِ، وَقَعَ ذٰلِكَ لِعُمَرَ وَغَيْرِهِ وَاعْتَذَرُوا اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَتَابَ عَلَيْكُمْ﴾ قَبِلَ تَوْبَتَكُمْ ﴿وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْـٰٔنَ﴾ إِذْ أُحِلَّ لَكُمْ ﴿بَاشِرُوهُنَّ﴾ جَامِعُوهُنَّ ﴿وَابْتَغُوا﴾ اُطْلُبُوا ﴿مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ﴾ أَيْ أَبَاحَهُ مِنَ الْجِمَاعِ أَوْ قَدَّرَهُ مِنَ الْوَلَدِ ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ اللَّيْلَ كُلَّهُ ﴿حَتّٰى يَتَبَيَّنَ﴾ يَظْهَرَ ﴿لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ﴾ أَيِ الصَّادِقِ بَيَانٌ لِلْخَيْطِ الْأَبْيَضِ وَبَيَانُ الْأَسْوَدِ مَحْذُوفٌ أَيْ مِنَ اللَّيْلِ شُبِّهَ مَا يَبْدُو مِنَ الْبَيَاضِ وَمَا يَمْتَدُّ مَعَهُ مِنَ الْغَبَشِ بِخَيْطَيْنِ أَبْيَضَ وَأَسْوَدَ فِي الْاِمْتِدَادِ ﴿ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ﴾ مِنَ الْفَجْرِ ﴿اِلَى الَّيْلِ﴾ أَيْ اِلَى دُخُولِهِ بِغُرُوبِ الشَّمْسِ ﴿وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ﴾ أَيْ نِسَاءَكُمْ ﴿وَاَنْتُمْ عَاكِفُونَ﴾ مُقِيمُونَ بِنِيَّةِ الْاِعْتِكَافِ ﴿فِي الْمَسَاجِدِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِعَاكِفُونَ، نَهْيٌ لِمَنْ كَانَ يَخْرُجُ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَيُجَامِعُ امْرَأَتَهُ وَيَعُودُ ﴿تِلْكَ﴾ الْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ ﴿حُدُودُ اللّٰهِ﴾ حَدَّهَا لِعِبَادِهِ لِيَقِفُوا عِنْدَهَا ﴿فَلَا تَقْرَبُوهَا﴾ أَبْلَغُ مِنْ لَا تَعْتَدُوهَا الْمُعَبَّرِ بِهِ فِي آيَةٍ أُخْرَى ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَ لَكُمْ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ اٰيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾﴾ مَحَارِمَهُ ﴿وَلَا تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ﴾ أَيْ لَا يَأْكُلْ بَعْضُكُمْ مَالَ بَعْضٍ ﴿بِالْبَاطِلِ﴾ الْحَرَامِ شَرْعًا كَالسَّرِقَةِ وَالْغَصْبِ ﴿وَ﴾ لَا ﴿تُدْلُوا﴾ تُلْقُوا ﴿بِهَا﴾ أَيْ بِحُكُومَتِهَا أَوْ بِالْأَمْوَالِ رُشْوَةً ﴿اِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا﴾ بِالتَّحَاكُمِ ﴿فَرِيقًا﴾ طَائِفَةً ﴿مِنْ اَمْوَالِ النَّاسِ﴾ مُتَلَبِّسِينَ ﴿بِالْاِثْمِ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾﴾ أَنَّكُمْ مُبْطِلُونَ- ﴿يَسْـَٔلُونَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَنِ الْاَهِلَّةِ﴾ جَمْعُ هِلَالٍ، لِمَ تَبْدُو دَقِيقَةً ثُمَّ تَزِيدُ حَتَّى تَمْتَلِئَ نُورًا ثُمَّ تَعُودُ كَمَا بَدَتْ وَلَا تَكُونُ عَلَى حَالَةٍ وَاحِدَةٍ كَالشَّمْسِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هِيَ مَوَاقِيتُ﴾ جَمْعُ مِيقَاتٍ ﴿لِلنَّاسِ﴾ يَعْلَمُونَ بِهَا أَوْقَاتَ زَرْعِهِمْ وَمَتَاجِرِهِمْ وَعِدَدِ نِسَائِهِمْ وَصِيَامِهِمْ وَإِفْطَارِهِمْ ﴿وَالْحَجِّ﴾ عَطْفٌ عَلَى النَّاسِ أَيْ يُعْلَمُ بِهَا وَقْتُهُ فَلَوِ اسْتَمَرَّتْ عَلَى حَالَةٍ لَمْ يُعْرَفْ ذٰلِكَ ﴿وَلَيْسَ الْبِرُّ بِاَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا﴾ فِي الْإِحْرَامِ بِأَنْ تَنْقُبُوا فِيهَا نَقْبًا تَدْخُلُونَ مِنْهُ وَتَخْرُجُونَ وَتَتْرُكُوا الْبَابَ وَكَانُوا يَفْعَلُونَ ذٰلِكَ وَيَزْعُمُونَهُ بِرًّا ﴿وَلٰكِنَّ الْبِرَّ﴾ أَيْ ذَا الْبِرِّ ﴿مَنِ اتَّقٰى﴾ اللّٰهَ بِتَرْكِ مُخَالَفَتِهِ ﴿وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ اَبْوَابِهَا﴾ فِي الْإِحْرَامِ كَغَيْرِهِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾﴾ تَفُوزُونَ- وَلَمَّا صُدَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبَيْتِ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ وَصَالَحَ الْكُفَّارَ عَلَى أَنْ يَعُودَ الْعَامَ الْقَابِلَ وَيُخْلُوا لَهُ مَكَّةَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَتَجَهَّزَ لِعُمْرَةِ الْقَضَاءِ وَخَافُوا أَنْ لَا تَفِيَ قُرَيْشٌ وَيُقَاتِلُوهُمْ وَكَرِهَ الْمُسْلِمُونَ قِتَالَهُمْ فِي الْحَرَمِ وَالْإِحْرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ نَزَلَ ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ ﴿الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿وَلَا تَعْتَدُوا﴾ عَلَيْهِمْ بِالْاِبْتِدَاءِ بِالْقِتَالِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾﴾ الْمُتَجَاوِزِينَ مَا حُدَّ لَهُمْ، وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ بَرَاءَةٍ أَوْ بِقَوْلِهِ:

TÜRKÇE ANLAMI

187- **Sizin için oruç gecesi kadınlarınıza** cimada bulunmak suretiyle **yaklaşmanız** varmanız **helâl kılındı.** Bu ayet İslam'ın ilk dönemlerindeki yatsı namazından sonra yeme içme ve de kadınlarla birleşmenin haram kılınışını nesh için inmiştir. **Onlar sizin için elbise, Siz de onlar için elbisesiniz.** Bu karı kocanın birbirine sarılmasından ya da her birinin diğerine olan ihtiyacından kinayedir. **Muhakkak sizin** oruç gecesi cima etmek suretiyle **nefislerinize hıyanet edeceğinizi**[1] **Allah bildi ve tövbenizi kabul etti ve sizden (günahlarınızı) af buyurdu. Şimdi** size helal kılındıktan sonra **onlara yaklaşın** onlarla ilişkiye girin. **Ve Allah'ın sizler için yazdığı şeyi** yani mubah kıldığı ilişkiyi ya da takdir ettiği çocuğu **arayın** isteyin!. **Ve** tüm gece boyunca **sizler için fecri** sadıkın[2] **beyaz ipliği siyah ipliğinden ayırt edilinceye kadar yiyiniz ve içiniz. Sonra orucu** bu fecirden itibaren **ertesi geceye** yani güneş battıktan sonra ertesi gecenin girişine **kadar tam tutunuz. Ve siz mescitlerde itikafta bulunduğunuzda onlara** kadınlarınıza **yaklaşmayınız. Bu** anlatılan hükümler **Allah'ın** orada durmaları için çizdiği **sınırlarıdır. Sakın onlara yaklaşmayınız.** Bu ifade başka bir ayette geçen "sakın onları aşmayınız" sözünden daha güçlüdür. **İşte böyle** anlatılanları size açıkladığı gibi **Allah âyetlerini insanlara böyle açıkça beyan buyurur. Tâ ki onlar** onun haram kıldıklarından **sakınsınlar.**

188- **Ve mallarınızı aranızda** şeriatta haram kılınan hırsızlık ve de gasp gibi **bâtıl** haram **yolla yemeyiniz.** Yani kiminiz kiminizin malını yemesin demektir. **Ve insanların mallarından bir kısmını** bir bölümünü **siz** batılda olduğunuzu **bildiğiniz halde günah**a karışmak**la** mahkemeleşerek **yemek için onların** hükümlerini ya da rüşvet olarak o malları **hakîmlere düşürmeyin** atmayın

189- Ey Muhammed! **Sana hilâller**in niçin güneş gibi olmayıp, ilk önce ince olarak ortaya çıktığını, sonra da ışıkla doluncaya dek bu inceliğin arttığını, sonra yine bu ilk ortaya çıktığı hale döndüğün**den**[3] **soruyorlar. De ki: "Onlar insanlar için** kendisiyle ekinlerin, ticaretlerini, kadınlarının adetlerini, oruçlarını ve de oruçlarını bozma vakitlerini bildikleri **ve de hacc' için** kendisiyle haccın vaktini bildikleri için **birer vakit ölçüleri**[4]**dir.** Eğer hilal hep aynı

---

[1] Nitekim böyle bir olay Hz. Ömer ve diğer bazı sahabelerin başına gelmiş ve bundan dolayı Hz Peygambere özür beyan etmişlerdi.

[2] Bu kelime beyaz ipliği beyan etmektedir. Siyah ipliğin beyanı ise mahzuftur; yani "gecenin siyah ipliğinden..." demektir. Ortaya çıkan beyazlığı ve de beyazlıkla birlikte uzayan gecenin son karanlığını uzama konusunda beyaz ve de siyah iki ipliğe benzetmiştir.

[3] أهِلَة kelimesi هِلاَلٌ kelimesinin cemisidir.

[4] Bu kelime مِيقَاتٌ kelimesinin cemisidir.

görünümde olsaydı bunlar bilinmezdi. **İyilik,** kapıyı bırakıp da kendisinden içeri girip çıktığınız bir delik delmek suretiyle ihramda iken **evlere arka taraflarından gelmeniz değildir.** Onlar bunu iyi zannederek yapıyorlardı. **Fakat iyilik,** yani iyi kişi kendisine muhalefet etmeyi bırakmakla Allah'tan **sakınandır. Ve** ihramda iken **evlere** diğer günlerde olduğu gibi **kapılarından geliniz. Ve Allah'tan korkunuz ki felâha eresiniz** kurtulasınız."

Hz. Peygamber efendimiz Hudeybiye yılında Kabe'yi ziyaret etmekten engellendiğinde gelecek yıl gelmeleri ve de kendileri için Mekke'yi üç gün boyunca boşaltmaları şartıyla kafirlerle anlaşma yapmıştı. Nihayet kaza umresi için hazırlık yaptığında Müslümanlar Kureyş'in sözlerinde durmayarak kendileriyle savaşacağından korkmuşlar, buna ilaveten harem mıntıkasında, ihramda iken ve de haram ayda onlarla savaşmayı hoş görmemişlerdi. Bunun üzerine şu ayet indi:

190- Ve sizinle savaşanlar kafirler**le siz de** dinini yüceltmek için **Allah yolunda savaşın. Fakat** savaşa ilk başlayarak onlara karşı **haddi aşmayın. Şüphe yok ki Allah haddi aşanları** kendileri için çizilen sınırı geçenleri **sevmez.** Bu ayet berâe ayetiyle ya da sonrasında gelen şu ayetle neshedilmiştir.

KELİME ANLAMI

187- أُحِلَّ **Helal kılındı** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Ne vakit?) لَيْلَةَ الصِّيَامِ **Oruç günü** (**Ne helal kılındı?**) الرَّفَثُ **Yaklaşmak** (Buradaki er-Rafesü kelimesi nedir?) بِمَعْنَى الْإِفْضَاءِ İfzâ/varmak (**Kime?**) اِلٰى نِسَآئِكُمْ **Kadınlarınıza** (Neyle varmanız?) بِالْجِمَاعِ Cima/Cinsel ilişki ile نَزَلَ Bu ayet indi (Niçin?) نَسْخًا Nesh için (Neyi?) لِمَا O şeyi ki كَانَ İdi (Nerede?) فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ İslam'ın başlarında (Nedir o şey de?) مِنْ تَحْرِيمِهِ Bunun haram kılınışı (Daha?) وَتَحْرِيمِ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ Ve yemenin haram kılınışı (Ne vakit?) بَعْدَ الْعِشَاءِ Yatsıdan sonra هُنَّ **Onlar/kadınlar** (Nedir?) لِبَاسٌ **Örtüdür** (**Kim için?**) لَكُمْ **Sizin için** (**Daha?**) وَاَنْتُمْ **Ve siz de** (**Nesiniz?**) لِبَاسٌ **Örtüsünüz** (**Kim için?**) لَهُنَّ **Onlar için** (Bu nedir?) كِنَايَةٌ Kinayedir (Neden?) عَنْ تَعَانُقِهِمَا Sarılmasından اَوْ Ya da (Neden kinayedir?) احْتِيَاجِ كُلٍّ مِنْهُمَا Her birinin ihtiyacından (Neye?) اِلٰى صَاحِبِهِ Diğerine عَلِمَ **Bildi** (**Kim?**) اللّٰهُ **Allah** اَنَّكُمْ **Ki elbette siz** كُنْتُمْ **Oldunuz** تَخْتَانُونَ **Kötülük ediyorsunuz** تَخُونُونَ Hıyanet ediyorsunuz (**Kime?**) اَنْفُسَكُمْ **Kendinize** (Neyle?) بِالْجِمَاعِ Cima ile (Ne vakit?) لَيْلَةَ الصِّيَامِ Oruç gecesi وَقَعَ ذٰلِكَ Bu meydana geldi (Kim için?) لِعُمَرَ Ömer için(Daha?) وَغَيْرِهِ Ve diğerleri için وَاعْتَذَرُوا Ve özür beyan ettiler (Kime?) اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber için (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) فَتَابَ عَلَيْكُمْ قَبِلَ تَوْبَتَكُمْ **O da tevbenizi kabul etti** (Daha?) وَعَفَا **Ve affetti**

(Kimden?) عَنْكُمْ **Sizden** فَالْئٰنَ **Artık şimdi** إِذْ أُحِلَّ لَكُمْ Size helal kılındığında بَاشِرُوهُنَّ **Onlarla mübaşerette bulunun** جَامِعُوهُنَّ Onlarla ilişkiye girin (Daha?) وَابْتَغُوا **Ve isteyin** اُطْلُبُوا Talep edin (Neyi?) مَا **O şeyi ki** كَتَبَ **Yazdı** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** أَيْ أَبَاحَهُ Yani onu mubah kıldı (Nedir o şey?) مِنَ الْجِمَاعِ Cima (Daha?) أَوْ قَدَّرَهُ Ya datakdir ettiği şeyi (O şey de nedendir?) مِنَ الْوَلَدِ Çocuktan وَكُلُوا **Ve de yiyin!** (Daha?) وَاشْرَبُوا **Ve için** (Ne vakit?) اللَّيْلَ كُلَّهُ Tüm gece (Ne vakte değin?) حَتّٰى يَتَبَيَّنَ **Ayırt edilinceye değin** يَظْهَرَ Zuhur edinceye değin (Kim için?) لَكُمُ **Sizin için** (Ne?) الْخَيْطُ **İplik** (Öyle iplik ki) الْاَبْيَضُ **Beyaz** (Neden ayırt edilinceye kadar) مِنَ الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ **Siyah iplikten** (Öyle beyaz iplik ki) مِنَ الْفَجْرِ **Fecirden olan** أَيِ الصَّادِقِ Yani fecr-i Sadıktan (Bu 'minel fecri' nedir?) بَيَانٌ Beyandır (Neyi?) لِلْخَيْطِ الْأَبْيَضِ Beyaz ipliği وَبَيَانُ الْأَسْوَدِ Siyahı beyan ise (Nedir?) مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ مِنَ اللَّيْلِ Yani geceden olan شُبِّهَ Benzetildi (Ne?) مَا O şey ki يَبْدُو Ortaya çıkıyor (Nedendir o ortaya çıkan?) مِنَ الْبَيَاضِ Beyazdan (Daha neyi benzetti?) وَمَا يَمْتَدُّ Ve uzayan şeyi (Neyle birlikte?) مَعَهُ Onunla birlikte (Nedendir o beyazla birlikte ortaya çıkan?) مِنَ الْغَبَشِ Gecenin son karanlığı (Neye benzetti?) بِخَيْطَيْنِ İki ipliğe (Öyle iki iplik ki) أَبْيَضَ وَأَسْوَدَ Beyaz ve siyah (Ne konuda benzetti?) فِي الْإِمْتِدَادِ Uzama konusunda ثُمَّ اَتِمُّوا **Sonra tamamlayın** (Neyi?) الصِّيَامَ **Orucu** (Neden itibaren?) مِنَ الْفَجْرِ Fecirden itibaren (Nereye kadar?) اِلَى الَّيْلِ **Geceye kadar** أَيْ اِلَى دُخُولِهِ Yani onun girişine kadar (Neyle girişi?) بِغُرُوبِ الشَّمْسِ Güneşin batımıyla (Daha ne yapın?) وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ **Ve onlarla mübaşerette bulunmayın** أَيْ نِسَاءَكُمْ Yani kadınlarla (Ne olduğunuz halde?) وَاَنْتُمْ عَاكِفُونَ **Halbuki siz itikaftasınız** مُقِيمُونَ Kalıyorsunuz (Neyle?) بِنِيَّةِ الْإِعْتِكَافِ İtikaf niyetiyle (Nerede itikaftasınız?) فِي الْمَسَاجِدِ **Mescitlerde** (Bu kelime nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder (Neye?) بِعَاكِفُونَ 'Âkifûne kelimesine (Bu nedir?) نَهْيٌ Nehiydir (Kim için?) لِمَنْ O kimse için ki كَانَ Oldu (Ne oldu?) يَخْرُجُ Çıkıyor وَهُوَ مُعْتَكِفٌ Halbuki o itikaftadır فَيُجَامِعُ Ve de ilişkiye giriyor (Kimle?) امْرَأَتَهُ Hanımıyla (Ne?) وَيَعُودُ Ve de geri dönüyor تِلْكَ الْأَحْكَامُ **İşte bu** hükümler (Öyle hükümler ki) الْمَذْكُورَةُ Zikredilen (Nedir?) حُدُودُ اللّٰهِ **Allah'ın hudududur** حَدَّهَا Onları/o hududu sınırladı (Kim için?) لِعِبَادِهِ Kulları için (Niçin sınırladı?) لِيَقِفُوا Durmaları için (Nerede?) عِنْدَهَا O hükümler yanında فَلَا تَقْرَبُوهَا **Sakın onlara yaklaşmayın** (Bu nedir?) أَبْلَغُ Daha mubalağalıdır (Neden?)

مِنْ لَا تَعْتَدُوهَا 'Onları aşmayın' sözünden (Öyle ifade ki?) الْمُعَبَّرِ Tabir edilen (Neyle?) بِهِ Kendisiyle (Nerede tabir edilen?) فِي آيَةٍ أُخْرَى Diğer başka bir ayette كَذَٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَيَّنَ Beyan ettiği gibi (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Neyi?) مَا ذُكِرَ Zikredilenleri يُبَيِّنُ **Beyan eder** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi?) آيَاتِهِ **Ayetlerini** (Kim için beyan eder?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** لَعَلَّهُمْ **tâ ki onlar** يَتَّقُونَ **sakınsınlar** (Neden sakınsınlar?) مَحَارِمَهُ Haramlarından

188- وَلَا تَأْكُلُوا **Ve de yemeyin** (Neyi?) أَمْوَالَكُمْ **Mallarınızı** (Nerede?) بَيْنَكُمْ **Aranızda** أَيْ لَا يَأْكُلْ Yani yemesin (Kim?) بَعْضُكُمْ Sizin bazınız (Neyi?) مَالَ بَعْضٍ Bazınızın malını (Neyle yemeyin?) بِالْبَاطِلِ **Batıl ile** الْحَرَامِ Haram ile (Ne yönden haram?) شَرْعًا Şer'an (Ne gibi?) كَالسَّرِقَةِ Hırsızlık gibi (Daha?) وَالْغَصْبِ Ve gasp gibi (Daha?) وَ لَا تُدْلُوا **Ve düşürmeyin** تُلْقُوا Atmayın (Neyi?) بِهَا **Onları** أَيْ بِحُكُومَتِهَا Yani onların hükmünü أَوْ بِالْأَمْوَالِ رِشْوَةً Ya da rüşvet olarak o malları (Kime düşürmeyin?) إِلَى الْحُكَّامِ **Hakimlere** (Niçin böyle yapmayın?) لِتَأْكُلُوا **Yemeniz için** (Neyle?) بِالتَّحَاكُمِ Mahkemeleşerek (Neyi?) فَرِيقًا **Bir kısmını** طَائِفَةً Bir bölümü (Neden olan bir kısım?) مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ **İnsanların mallarından** (Ne olduğunuz halde?) مُتَلَبِّسِينَ Bürünücü olduğunuz halde (Neyle birlikte?) بِالْإِثْمِ **Günahla birlikte** (Ne olduğunuz halde?) وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ **Halbuki siz biliyorsunuz** أَنَّكُمْ Ki siz (Nesiniz?) مُبْطِلُونَ Batıldasınız يَسْئَلُونَكَ

189- **Sana soruyorlar** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Neden?) عَنِ الْأَهِلَّةِ **Hilallerden** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ هِلَالٍ، Hilal kelimesinin cemisidir (Neyden soruyorlar?) لِمَ تَبْدُو Niçin ortaya çıkıyor (Ne olarak?) دَقِيقَةً İnce olarak ثُمَّ تَزِيدُ Sonra artıyor (Neye değin?) حَتَّى تَمْتَلِئَ Doluncaya dek (Neyle?) نُورًا Işıkla ثُمَّ تَعُودُ Sonra dönüyor (Ne gibi?) كَمَا بَدَتْ Ortaya çıktığı gibi وَلَا تَكُونُ Ve olmuyor (Ne üzerine?) عَلَى حَالَةٍ وَاحِدَةٍ Tek bir hal üzerine (Ne gibi?) كَالشَّمْسِ Güneş gibi قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara هِيَ **Onlar** (Nedirler?) مَوَاقِيتُ **Vakit ölçüleridir** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ مِيقَاتٍ Mikat kelimesinin cemisidir (Kim için vakit ölçüleridir?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Öyle vakit ölçüleri ki) يَعْلَمُونَ Bilirler (Neyle?) بِهَا Onlarla/hilallerle (Neyi bilirler?) أَوْقَاتَ زَرْعِهِمْ Ekinlerinin vakitlerini (Daha neyin vakitlerini?) وَمَتَاجِرِهِمْ Ticaret zamanlarını (Daha neyin vakitlerini?) وَعِدَدِ نِسَائِهِمْ Kadınlarının adetlerinin vakitlerini (Daha neyin vakitlerini?) وَصِيَامِهِمْ Oruçlarını vakitlerini (Daha neyin vakitlerini?) وَإِفْطَارِهِمْ İftarlarının

vakitlerini (Daha ne için vakit ölçüleridir?) وَالْحَجِّ **Ve de Hacc için** (Bu kelime nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine?) عَلَى النَّاسِ en-Nâs kelimesi üzerine أَيْ يُعْلَمُ Yani bilinir (Neyle?) بِهَا Onlarla (Ne?) وَقْتُهُ Haccın vakti فَلَوِ اسْتَمَرَّتْ Şayet devam etseydi (Ne üzerine?) عَلَى حَالَةٍ Tek bir hal üzerine لَمْ يُعْرَفْ Bilinmezdi (Ne?) ذٰلِكَ Bu وَلَيْسَ الْبِرُّ **Ve iyilik değildir** (Neyle değildir?) بِأَنْ تَأْتُوا **Gelmenizle** (Nereye?) الْبُيُوتَ **Evlere** (Nereden gelmenizle değildir?) مِنْ ظُهُورِهَا **Onların arkalarından** (Ne vakit?) فِي الْإِحْرَامِ İhramdayken (Nasıl?) بِأَنْ Şöyle ki تَنْقُبُوا Deliyorsunuz (Nerede?) فِيهَا O evlerde (Ne?) نَقْبًا Bir delik (Öyle delik ki) تَدْخُلُونَ Giriyorsunuz (Nereden?) مِنْهُ Oradan (Daha?) وَتَخْرُجُونَ Ve çıkıyorsunuz (Daha?) وَتَتْرُكُوا Ve bırakıyorsunuz (Neyi?) الْبَابَ Kapıyı وَكَانُوا İdiler (Ne idiler?) يَفْعَلُونَ Yapıyorlar (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (Daha?) وَيَزْعُمُونَهُ Ve zannediyorlardı bunu (Ne zannediyorlardı?) بِرًّا İyilik الْبِرَّ وَلٰكِنَّ **Şu kadarı var ki iyilik** أَيْ ذَا الْبِرِّ Yani iyi olan (Nedir?) مَنِ **O kimsedir ki** اتَّقَى **Sakındı** (Kimden?) اللّٰهَ Allah'tan (Neyle sakındı?) بِتَرْكِ مُخَالَفَتِهِ Ona muhalefeti bırakarak وَأْتُوا **Ve gelin** (Nereye?) الْبُيُوتَ **Evlere** (Nereden gelin?) مِنْ أَبْوَابِهَا **Kapılarından** (Ne vakit?) فِي الْإِحْرَامِ İhramda (Ne gibi evlere kapılarından girin?) كَغَيْرِهِ Diğer zamanlarda olduğu gibi وَاتَّقُوا **Ve de sakının** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** لَعَلَّكُمْ **tâ ki siz** تُفْلِحُونَ تَفُوزُونَ **Kurtuluşa eresiniz** وَلَمَّا صُدَّ

190- Ne zaman ki engellendi (Kim?) صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Nereden engellendi?) عَنِ الْبَيْتِ Kabeden (Ne vakit?) عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye yılında (Daha?) وَصَالَحَ Ve sulh yaptı (Kimle?) الْكُفَّارَ Kafirlerle (Ne üzerine sulh yaptı?) عَلَى أَنْ يَعُودَ Dönmek üzere (Ne vakit?) الْعَامَ الْقَابِلَ Gelecek yıl (Daha ne üzerine sulh yaptı?) وَيُخْلُوا لَهُ Ona boşaltmaları üzerine (Neyi?) مَكَّةَ Mekke'yi ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Üç gün وَتَجَهَّزَ O da hazırlandı (Ne için?) لِعُمْرَةِ الْقَضَاءِ Kaza umresi için وَخَافُوا Ve korktular (Neden korktular?) أَنْ لَا تَفِيَ Vefa göstermemesinden (Kim?) قُرَيْشٌ Kureyş (Daha?) وَيُقَاتِلُوهُمْ Ve onlarla savaşmasından وَكَرِهَ الْمُسْلِمُونَ Ve Müslümanlar da hoş görmedi (Neyi?) قِتَالَهُمْ Onlarla savaşmayı (Nerede?) فِي الْحَرَمِ Haremde (Daha?) وَالْإِحْرَامِ Ve ihramda (Ne?) وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ Ve haram ayda نَزَلَ Bunun üzerine şu ayet indi: وَقَاتِلُوا **Ve savaşın!** (Nerede savaşın?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** أَيْ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ Yani onun dinini yüceltmek için (Kimle

savaşın?) الَّذِينَ **O kimselerle ki** يُقَاتِلُونَكُمْ **Sizinle savaşıyorlar** (Kimdendir onlar?) مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden (Daha?) وَلَا تَعْتَدُوا **Ve de haddi aşmayın** (Kim üzerine haddi aşmayın?) عَلَيْهِمْ Onların üzerine (Neyle haddi aşmayın?) بِالْاِبْتِدَاءِ Başlamakla (Neye?) بِالْقِتَالِ Savaşla إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) الْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanları** اَلْمُتَجَاوِزِينَ Tecavüz edenleri (Neye?) مَا O şeye ki حُدَّ Sınırlandı (Kim için?) لَهُمْ Onlar için وَهٰذَا Bu ayet (Nedir?) مَنْسُوخٌ Nesh edilmiştir (Neyle nesh edilmiştir?) بِآيَةِ بَرَاءَةٍ Beraet ayetiyle أَوْ بِقَوْلِهِ Ya da (sonrasındaki) şu ayetle

﴿وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ﴾ وَجَدْتُمُوهُمْ ﴿وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ﴾ أَيْ مَكَّةَ وَقَدْ فُعِلَ بِهِمْ ذٰلِكَ عَامَ الْفَتْحِ ﴿وَالْفِتْنَةُ﴾ اَلشِّرْكُ مِنْهُمْ ﴿أَشَدُّ﴾ أَعْظَمُ ﴿مِنَ الْقَتْلِ﴾ لَهُمْ فِي الْحَرَمِ أَوِ الْإِحْرَامِ الَّذِي اسْتَعْظَمْتُمُوهُ ﴿وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ فِي الْحَرَمِ ﴿حَتّٰى يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ﴾ فِيهِ ﴿فَاقْتُلُوهُمْ﴾ فِيهِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَا أَلِفٍ فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْقَتْلِ وَالْإِخْرَاجِ ﴿جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿فَإِنِ انْتَهَوْا﴾ عَنِ الْكُفْرِ وَأَسْلَمُوا ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾﴾ بِهِمْ- ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتّٰى لَا تَكُونَ﴾ تُوجَدَ ﴿فِتْنَةٌ﴾ شِرْكٌ ﴿وَيَكُونَ الدِّينُ﴾ اَلْعِبَادَةُ ﴿لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ لَا يُعْبَدُ سِوَاهُ ﴿فَإِنِ انْتَهَوْا﴾ عَنِ الشِّرْكِ فَلَا تَعْتَدُوا عَلَيْهِمْ دَلَّ عَلَى هٰذَا ﴿فَلَا عُدْوَانَ﴾ اِعْتِدَاءَ بِقَتْلٍ أَوْ غَيْرِهِ ﴿إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾﴾ وَمَنِ انْتَهَى فَلَيْسَ بِظَالِمٍ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيْهِ- ﴿اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ﴾ اَلْمُحَرَّمُ مُقَابِلٌ ﴿بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ﴾ فَكَمَا قَاتَلُوكُمْ فِيهِ فَاقْتُلُوهُمْ فِي مِثْلِهِ رَدٌّ لِاسْتِعْظَامِ الْمُسْلِمِينَ ذٰلِكَ ﴿وَالْحُرُمَاتُ﴾ جَمْعُ حُرْمَةٍ مَا يَجِبُ احْتِرَامُهُ ﴿قِصَاصٌ﴾ أَيْ يُقْتَصُّ بِمِثْلِهَا إِذَا انْتُهِكَتْ ﴿فَمَنِ اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ﴾ بِالْقِتَالِ فِي الْحَرَمِ أَوِ الْإِحْرَامِ أَوِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ ﴿فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ﴾ سُمِّيَ مُقَابَلَتُهُ اعْتِدَاءً لِشِبْهِهَا بِالْمُقَابَلِ بِهِ فِي الصُّورَةِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي الْاِنْتِصَارِ وَتَرْكِ الْاِعْتِدَاءِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ- ﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ طَاعَتِهِ الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ﴾ أَيْ أَنْفُسِكُمْ وَالْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾ اَلْهَلَاكِ بِالْإِمْسَاكِ عَنِ النَّفَقَةِ فِي الْجِهَادِ أَوْ تَرْكِهِ لِأَنَّهُ يُقَوِّي الْعَدُوَّ عَلَيْكُمْ ﴿وَأَحْسِنُوا﴾ بِالنَّفَقَةِ وَغَيْرِهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾﴾ أَيْ يُثِيبُهُمْ- ﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ﴾ أَدُّوهُمَا بِحُقُوقِهِمَا ﴿فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ﴾ مُنِعْتُمْ عَنْ إِتْمَامِهَا بِعَدُوٍّ ﴿فَمَا اسْتَيْسَرَ﴾ تَيَسَّرَ ﴿مِنَ الْهَدْيِ﴾ عَلَيْكُمْ وَهُوَ شَاةٌ ﴿وَلَا تَحْلِقُوا رُؤُوسَكُمْ﴾ أَيْ لَا تَتَحَلَّلُوا ﴿حَتّٰى يَبْلُغَ الْهَدْيُ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مَحِلَّهُ﴾ حَيْثُ يَحِلُّ ذَبْحُهُ وَهُوَ مَكَانُ الْإِحْصَارِ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ فَيُذْبَحُ فِيهِ بِنِيَّةِ التَّحَلُّلِ وَيُفَرَّقُ عَلَى مَسَاكِينِهِ وَيَحْلِقُ وَبِهِ يَحْصُلُ التَّحَلُّلُ ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ﴾ كَقَمْلٍ وَصُدَاعٍ فَحَلَقَ فِي الْإِحْرَامِ ﴿فَفِدْيَةٌ﴾ عَلَيْهِ ﴿مِنْ صِيَامٍ﴾ لِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ﴿أَوْ صَدَقَةٍ﴾ بِثَلَاثَةِ آصُعٍ مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ ﴿أَوْ نُسُكٍ﴾ أَيْ ذَبْحِ شَاةٍ وَأَوْ لِلتَّخْيِيرِ وَأُلْحِقَ بِهِ مَنْ حَلَقَ لِغَيْرِ عُذْرٍ لِأَنَّهُ أَوْلَى بِالْكَفَّارَةِ، وَكَذَا مَنِ اسْتَمْتَعَ بِغَيْرِ الْحَلْقِ كَالطِّيبِ وَاللُّبْسِ وَالدُّهْنِ لِعُذْرٍ أَوْ غَيْرِهِ ﴿فَإِذَا أَمِنْتُمْ﴾ اَلْعَدُوَّ بِأَنْ ذَهَبَ أَوْ لَمْ يَكُنْ ﴿فَمَنْ تَمَتَّعَ﴾ اِسْتَمْتَعَ ﴿بِالْعُمْرَةِ﴾ أَيْ بِسَبَبِ فَرَاغِهِ مِنْهَا بِمَحْظُورَاتِ الْإِحْرَامِ ﴿إِلَى الْحَجِّ﴾ أَيْ إِلَى الْإِحْرَامِ بِهِ بِأَنْ يَكُونَ أَحْرَمَ بِهَا فِي أَشْهُرِهِ ﴿فَمَا اسْتَيْسَرَ﴾ تَيَسَّرَ ﴿مِنَ الْهَدْيِ﴾ عَلَيْهِ وَهُوَ شَاةٌ يَذْبَحُهَا

بَعْدَ الْإِحْرَامِ بِهِ وَالْأَفْضَلُ يَوْمُ النَّحْرِ ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾ الْهَدْيَ لِفَقْدِهِ أَوْ فَقْدِ ثَمَنِهِ ﴿فَصِيَامُ﴾ أَيْ فَعَلَيْهِ صِيَامُ ﴿ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِي الْحَجِّ﴾ أَيْ فِي حَالِ الْإِحْرَامِ بِهِ فَيَجِبُ حِينَئِذٍ أَنْ يُحْرِمَ قَبْلَ السَّابِعِ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ وَالْأَفْضَلُ قَبْلَ السَّادِسِ لِكَرَاهَةِ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ وَلَا يَجُوزُ صَوْمُهَا اَيَّامَ التَّشْرِيقِ عَلَى أَصَحِّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ ﴿وَسَبْعَةٍ اِذَا رَجَعْتُمْ﴾ اِلَى وَطَنِكُمْ مَكَّةَ أَوْ غَيْرِهَا وَقِيلَ إِذَا فَرَغْتُمْ مِنْ أَعْمَالِ الْحَجِّ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ﴾ جُمْلَةٌ تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْحُكْمُ الْمَذْكُورُ مِنْ وُجُوبِ الْهَدْيِ أَوِ الصِّيَامِ عَلَى مَنْ تَمَتَّعَ ﴿لِمَنْ لَمْ يَكُنْ اَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ بِأَنْ لَمْ يَكُونُوا عَلَى دُونِ مَرْحَلَتَيْنِ مِنَ الْحَرَمِ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ فَإِنْ كَانَ فَلَا دَمَ عَلَيْهِ وَلَا صِيَامَ وَإِنْ تَمَتَّعَ. وَفِي ذِكْرِ الْأَهْلِ إِشْعَارٌ بِاشْتِرَاطِ الْاِسْتِيطَانِ، فَلَوْ أَقَامَ قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ وَلَمْ يَسْتَوْطِنْ أَوْ تَمَتَّعَ فَعَلَيْهِ ذٰلِكَ وَهُوَ أَحَدُ وَجْهَيْنِ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ وَالثَّانِي لَا، وَالْأَهْلُ كِنَايَةٌ عَنِ النَّفْسِ وَأُلْحِقَ بِالْمُتَمَتِّعِ فِيمَا ذُكِرَ بِالسُّنَّةِ الْقَارِنُ وَهُوَ مَنْ أَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ مَعًا أَوْ يَدْخُلُ الْحَجَّ عَلَيْهَا قَبْلَ الطَّوَافِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِيمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ وَيَنْهَاكُمْ عَنْهُ ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾﴾ لِمَنْ خَالَفَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

191- **Ve onları her nerede yakalarsanız** bulursanız **öldürün. Ve sizi çıkarmış oldukları yer** olan Mekke'**den siz de onları çıkarın.** Nitekim Müslümanlar bunu fetih senesinde yapmışlardı. Onların yaptıkları şirk olan **Fitne ise** tazim ettikleri ihramda ya da haremde iken onları **öldürmekten daha şiddetli** daha büyük**tür. Ve onlar sizinle orada savaşta bulunmadıkça siz de Mescid-i Haram'da** yani harem mıntıkasında **onlar ile savaşta bulunmayınız. Fakat onlar sizinle** orada **savaşta bulunurlarsa onları** orada **öldürünüz.**[1] **Kâfirlerin cezası böyle** çıkarma ve de öldürme**dir.**

192- **Artık** inkar etmeye bir **son ver**ip Müslüman olduklarını bildir**irlerse şüphe yok ki Allah** onlara **mağfiret eden, merhamet edendir.**

193- **Ve** hiçbir şirk **fitne**si bulunmayıp **kalmayıncaya; din** ibadet **yalnız Allah için oluncaya kadar** -bunun sınırı da ondan başkasına ibadet edilmemesidir- **onlar ile savaşa devam ediniz. Eğer onlar** şirke **son verirlerse** onlara karşı haddi aşmayın... bu manaya ayetin şu bölümü delalet etmiştir: **düşmanlık**

---

[1] Bir kıraate yukarıda geçen üç fiil (...وَلَا تَقْتُلُوهُمْ...حَتَّى يَقْتُلُوكُمْ...فَإِنْ قَتَلُوكُمْ) şeklinde elif olmadan okunmuştur.

öldürme ve başka yollarla haddi aşma **ancak zalimlere karşıdır.** Şirkten vazgeçen ise zalim olmadığından ona karşı düşmanlık yapılmaz.

194- **Haram** kılınmış **ay, Haram ay'a** mukabildir. Sizinle haram ayda savaştıkları gibi siz de aynı şekilde haram ayda onlarla savaşın. Bu ayet Müslümanların bunu büyük görmesine karşı bir rettir. **Ve bütün hürmetler**[1] ihtiram edilmesi gereken şeyler **birbirine kısastır.** Yani çiğnendiği takdirde aynısıyla ödeşilir. **O halde her kim** haremde, ihramda veya haram ayda savaşmak suretiyle **size karşı haddi aşarsa siz de ona, size karşı olan haddi aşmasının benzeriyle haddi aşın.** Haddi aşmaya verilen karşılığa "haddi aşma" demesi; kendisiyle karşılık verilen şeyin görünüşte haddi aşmaya benzemesi nedeniyledir. **Ve** yardım/zafer ile saldırıyı terk konusunda **Allah'tan korkunuz. Ve biliniz ki şüphesiz Allah** desteği ve yardımıyla **muttakîler ile beraberdir.**

195- **Ve Allah'**a itaat **yolunda** cihat ve benzeri yerlerde **infak ediniz. Ve kendi ellerinizi**[2] nefislerinizi **tehlikeye** size karşı düşmanların kuvvetlenmesine sebep olan cihadı bırakmak ya da cihat için infak etmeyi bırakmakla helake **atmayınız. Ve** infak etmek ve de başka şekillerle **ihsanda bulununuz. Şüphe yok ki Allah iyilik yapanları sever** yani onları sevaplandırır.

196- **Ve Allah için haccı da umreyi de tamam yapınız** onları tüm hukukunu gözeterek eda ediniz. **Fakat** bir düşman tarafından onu tamamlamaktan **engellenirseniz** size **kurbandan kolaya geleni** -ki bu da koyundur- **Ve bu** anlatılan **kurban** -İmam Şafii'ye göre- kurbanın kesilmesinin helal olduğu engellenme **mahalline varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin** (Hac ve Umreden) helal olmayın/ilişiğinizi kesmeyin. Bu kurban orada helal olmak/ihramdan çıkmak niyetiyle kesilir ve de fakirlere dağıtılır. Traş da olunduktan sonra helal/ "ihramdan çıkmış olma" işi gerçekleşmiş olur. **Ancak sizden her kim hasta olur veya başında** bit ya da ağrı gibi **bir eziyet bulunursa** bundan dolayı da başını ihramdayken keserse ona da üç gün **oruçtan veya** beldenin yaygın azığından altı fakire verilecek üç sa' **sadakadan veya**[3] **kurbandan** yani koyun kesmekten ibaret **bir fidye** vacip olur. Bu kişinin hükmüne, kefaret vermesi hayli hayli gerekli olan özürsüz yere başını kesen kişi ile, ayrıca saç kesimi dışında yine özürlü ya da özürsüz yere

---

[1] حُرْمَةٌ kelimesinin cemisidir.

[2] Buradaki ب zaittir.

[3] أَوْ kelimesi muhayyerlik bildirir.

koku, elbise ve yağ gibi şeylerden faydalanan kişiler de katılmıştır. **Sonra** çekip gitmesi ya da hiç olmaması şeklinde düşmandan **emin olduğunuzda kim hacc'a** yani hac ayları içinde umre için ihrama girmesi suretiyle hacc için ihrama girinceye **kadar umre**den boş kalması sebebi **ile** ihramda mahzurlu olan şeylerden **istifade etmiş olursa**, Hac için ihrama girdikten sonra -en faziletlisi kurban gününde- **kolayına gelen bir kurban** olan koyun **kesmek** gerekir. **Fakat her kim** kurbanlık kalmadığı için ya da parası olmadığı kurban **bulamazsa** o kişiye **üç gün hacc'da** yani hacc için ihramda iken**, yedi gün de** vatanınıza; Mekke ya da diğer başka bir beldeye **döndüğünüz**[1] **vakit** bir diğer görüşe göre ise hacc işlerini bitirdiğiniz vakit **oruç** gerekir. Bu durumda bu kişinin zilhiccenin yedinci gününden önce ihrama girmesi gerekir. En faziletlisi ise -arefe günü oruç tutmak mekruh olduğundan- altıncı günden önce girmesidir. Şafi'nin iki görüşünden en sahih olana göre bu üç günün teşrik günlerinde tutulması caiz değildir. **Bunlar tam on gündür.**[2] Temettu edene kurban ya da oruç gerekeceği şeklinde anlatılan **bu** hüküm, Şafiye göre harem mıntıkasına iki merhale kadar yakın olmayacak şekilde **ailesi Mescid-i Haram'da bulunmayan kimseler hakkındadır.** Eğer ailesi harem mıntıkasına iki merhale yakın ise -temettu yapmış olsa bile- ne kan gerekir ne de oruç! Aile kelimesinin zikredilişi vatan edinmenin şart koşulduğunu bildirir. Eğer kişi hac aylarından önce gelip de buraları vatan edinmeden temettu yapsa anlatılanlar kendisine vacip olur. Bu, Şafinin iki görüşünden birincisidir. İkincisi ise vacip olmaması şeklindedir. Ayrıca aile sözü kişinin kendisinden kinayedir. Hac ve umreyi birlikte yapmak suretiyle ya da tavaf yapmadan önce umre üzerine hacca girmek suretiyle kıran yapan kişi de anlatılan hükümlerde Temettu yapan kişiye sünnetle katılmıştır. **Ve** size emrettiği ve de size yasakladığı şeylerde **Allah'tan korkunuz ve biliniz ki Allah'ın azabı** kendisine muhalefet edene karşı **pek şiddetlidir.**

KELİME ANLAMI

191- وَاقْتُلُوهُمْ **Onları öldürün** حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ **Onları nerede yakalarsanız** وَجَدْتُمُوهُمْ Nerede bulursanız onları (Daha?) وَاَخْرِجُوهُمْ **Ve onları çıkarın** (Nereden?) مِنْ حَيْثُ اَخْرَجُوكُمْ **Sizi çıkardıkları yerden** أَيْ مَكَّةَ Yani Mekke'den وَقَدْ فُعِلَ Ve yapıldı (Kime?) بِهِمْ Onlara (Ne?) ذٰلِكَ Bu (Ne vakit?) عَامَ الْفَتْحِ Fetih senesinde

---

[1] Burada gaip sigadan muhatap sigaya dönülmüştür.
[2] Bu cümle öncesini tekitler.

وَالْفِتْنَةُ اَلشِّرْكُ **Fitne,** şirk (Kimden olan şirk?) مِنْهُمْ Onlardan (Nedir?) اَشَدُّ **Daha şiddetlidir** أَعْظَمُ Daha büyüktür (Neden daha şiddetlidir?) مِنَ الْقَتْلِ **Öldürmeden** (Kimi öldürmeden?) لَهُمْ Onları (Nerede?) فِي الْحَرَمِ Haremde أَوِ الْإِحْرَامِ Ya da ihramda الَّذِي Öyle ihram ki اسْتَعْظَمْتُمُوهُ Onu önemli addettiler وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ **Ve de onlarla savaşmayın** (Nerede?) عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haramın yanında** أَيْ فِي الْحَرَمِ Yani haremde (Ne vakte değin?) حَتّٰى يُقَاتِلُوكُمْ **Sizinle savaşana dek** (Nerede?) فِيهِ **Orada** فَاِنْ قَاتَلُوكُمْ **Şayet sizinle savaşırlarsa** (Nerede?) فِيهِ Orada فَاقْتُلُوهُمْ **Artık onlarla savaşın** (Nerede?) فِيهِ Orada وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Neyle okundu?) بِلَا أَلِفٍ Elif olmadan (Nerede elif olmadan?) فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ Üç fiilde de (1- Velâ taktulûhum, 2- Hattâ yaktulûkum, 3- Fein katelûkum şeklinde) كَذٰلِكَ الْقَتْلِ وَالْإِخْرَاجِ **İşte böyle** öldürme ve çıkarma gibi**dir** جَزَٓاءُ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin cezası**

192- فَاِنِ انْتَهَوْا **Eğer vazgeçerlerse** (Neden?) عَنِ الْكُفْرِ Küfürden (Daha?) وَأَسْلَمُوا Ve Müslüman olurlarsa فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Kime?) لَهُمْ Onlara (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

193- وَقَاتِلُوهُمْ **Ve savaşın onlarla** (Ne vakte değin?) حَتّٰى لَا تَكُونَ **Kalmayıncaya değin** تُوجَدَ Bulunmayıncaya değin (Ne?) فِتْنَةٌ شِرْكٌ **Fitne,** şirk (Daha ne vakte değin?) وَيَكُونَ **Ve oluncaya değin** (Ne?) الدِّينُ الْعِبَادَةُ **Din,** ibadet (Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** وَحْدَهُ Sadece onun için (Öyle ki) لَا يُعْبَدُ İbadet olunmayacak (Kim?) سِوَاهُ Ondan başkası فَاِنِ انْتَهَوْا **Şayet vazgeçerlerse** (Neden?) عَنِ الشِّرْكِ Şirkten فَلَا تَعْتَدُوا Haddi aşmayın (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine دَلَّ Delalet etti (Ne üzerine?) عَلَى هٰذَا Bunun üzerine فَلَا عُدْوَانَ **Düşmanlık yoktur** اِعْتِدَاءَ Haddi aşmak yoktur (Neyle?) بِقَتْلٍ Öldürme ile (Daha?) أَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir şeyle اِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ **Ancak zalimler üzerine** وَمَنِ Ve her kim انْتَهَى Vazgeçerse فَلَيْسَ بِظَالِمٍ Zalim değildir فَلَا عُدْوَانَ Düşmanlık da yoktur (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine

194- اَلشَّهْرُ **Ay** (Öyle ay ki) الْحَرَامُ **Haram** اَلْمُحَرَّمُ Haram kılınmış (Nedir?) مُقَابِلٌ Mukabildir (Neye?) بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ **Haram aya** فَكَمَا قَاتَلُوكُمْ Sizinle savaştıkları gibi (Nerede?)

فِيهِ O ayda فَاقْتُلُوهُمْ Siz de onlarla savaşın (Nerede?) فِي مِثْلِهِ Onun benzerinde (Bu ayet nedir?) رَدٌّ Rettir (Neye?) لِاسْتِعْظَامِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların büyük görmelerine (Neyi büyük görmeleri?) ذٰلِكَ Bunu وَالْحُرُمَاتُ **Hürmetler de** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ حُرْمَةٍ Hürmet kelimesinin cemisidir (Bunun anlamı nedir?) مَا يَجِبُ Gerekendir (Ne?) احْتِرَامُهُ İhtiram edilmesi (Nedir hürmetler de?) قِصَاصٌ **Kısastır/karşılıklıdır** أَيْ يُقْتَصُّ Kısas yapılır (Neyle?) بِمِثْلِهَا Onun misliyle (Ne vakit?) إِذَا انْتُهِكَتْ Çiğnendiği vakit فَمَنِ **Her kim** اعْتَدَىٰ **Saldırırsa** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** بِالْقِتَالِ Öldürme ile (Nerede?) فِي الْحَرَمِ Haremde أَوِ الْإِحْرَامِ Ya da İhram'da أَوِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ Ya da Haram ay'da فَاعْتَدُوا **Siz de saldırın** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Neyle saldırın?) بِمِثْلِ مَا **O şeyin misliyle ki** اعْتَدَىٰ **Saldırdı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** سُمِّيَ İsimlendirildi (Ne?) مُقَابَلَتُهُ Saldırıya mukabele (Neyle isimlendirildi?) اعْتِدَاءً Saldırı olarak (Niçin böyle isimlendirdi?) لِشِبْهِهَا O benzediği için (Neye?) بِالْمُقَابَلِ Karşılık verilene (Neye karşılık verilene?) بِهِ Kendisine (Yani onların saldırılarına) (Nerede?) فِي الصُّورَةِ Surette وَاتَّقُوا **Ve sakının** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Ne konuda?) فِي الْاِنْتِصَارِ Zafer konusunda (Daha?) وَتَرْكِ الْاِعْتِدَاءِ Ve saldırıyı terk konusunda وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللّٰهَ **Elbette Allah** (Nedir?) مَعَ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerle birliktedir** (Neyle?) بِالْعَوْنِ Desteğiyle (Daha?) وَالنَّصْرِ Ve yardımıyla

195- وَأَنْفِقُوا **Ve harcayın!** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** طَاعَتِهِ Ona itaatte (İtaatten bedel nerede?) اَلْجِهَادِ Cihatta (Daha nerede?) وَغَيْرِهِ Ve diğer yerlerde وَلَا تُلْقُوا **Ve de atmayın** (Neyi?) بِأَيْدِيكُمْ **Ellerinizi** أَيْ أَنْفُسَكُمْ Yani kendinizi وَالْبَاءُ Buradaki bâ (Nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir (Nereye atmayın?) إِلَى التَّهْلُكَةِ **Tehlikeye** اَلْهَلَاكِ Helaka (Neyle atmayın?) بِالْإِمْسَاكِ (Kendinizi) tutmakla (Neden?) عَنِ النَّفَقَةِ Harcamaktan (Nerede?) فِي الْجِهَادِ Cihat yolunda (Daha neyle?) أَوْ تَرْكِهِ Ya da Harcamayı terk etmekle (Niçin bu şekilde kendinizi tehlikeye atmış olursunuz?) لِأَنَّهُ Çünkü bu يُقَوِّي Güçlendirir (Kimi?) الْعَدُوَّ Düşmanı (Kim üzerine güçlendirir?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize وَأَحْسِنُوا **Ve de iyilik yapın** (Neyle?) بِالنَّفَقَةِ Harcamakla (Daha?) وَغَيْرِهَا Ve başka şeylerle إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** (Neyi?) الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** أَيْ يُثِيبُهُمْ Yani onlara sevap verir

196- وَأَتِمُّوا **Ve de tamamlayın** (Neyi?) الْحَجَّ **Haccı** (Daha?) وَالْعُمْرَةَ **Ve Umreyi** (Kim için tamamlayın?) لِلّٰهِ **Allah için** أَدُّوهُمَا Onları yerine getirin (Neyle?) بِحُقُوقِهِمَا Hukukuyla birlikte فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ **Eğer alıkonursanız** مُنِعْتُمْ Engellenirseniz (Neden?) عَنْ إِتْمَامِهَا Onları tamamlamaktan (Ne sebebiyle?) بِعَدُوٍّ Bir düşman sebebiyle فَمَا **O şey ki** اسْتَيْسَرَ تَيَسَّرَ **Kolay oldu** (Neden?) مِنَ الْهَدْيِ **Kurbandan** (Kurbandan kolay olan nedir?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinizedir وَهُوَ Bu kurban da (Nedir?) شَاةٌ Bir koyundur وَلَا تَحْلِقُوا **Ve de kesmeyin** (Neyi?) رُؤُوسَكُمْ **Başlarınızı** أَيْ لَا تَتَحَلَّلُوا (Hac veya Umreden) Helal olmayın/İlişiğinizi kesmeyin (Ne vakte değin?) حَتَّى يَبْلُغَ **Varıncaya dek** (Ne?) الْهَدْيُ **Kurban** (Öyle kurban ki) الْمَذْكُورُ Zikredilen (Nereye varıncaya kadar?) مَحِلَّهُ **Mahalline** (O mahalden bedel?) حَيْثُ O yere ki يَحِلُّ Helal oluyor (Ne?) ذَبْحُهُ Onun kesilmesi وَهُوَ Bu yer de (Nedir?) مَكَانُ الْإِحْصَارِ Engellenme yeridir (Kime göre bu böyledir?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ İmam Şafi'ye göre فَيُذْبَحُ Kurban kesilir (Nerede?) فِيهِ Orada (Neyle kesilir?) بِنِيَّةِ التَّحَلُّلِ Helal olma/ilişiği kesme niyetiyle (Daha?) وَيُفَرَّقُ Ve dağıtılır (Kime?) عَلَى مَسَاكِينِهِ Oranın miskinlerine وَيَحْلِقُ Ve de tıraş olur وَبِهِ Ve de bununla يَحْصُلُ Meydana gelir (Ne?) التَّحَلُّلُ Helal olma/ilişiği kesme فَمَنْ **Her kim de** كَانَ **Olursa** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Ne olursa?) مَرِيضًا **Hasta** أَوْ بِهِ **Ya da onda bulunursa** (Ne?) أَذًى **Bir eziyet** (Nereden olan eziyet?) مِنْ رَأْسِهِ **Başından** (Ne gibi?) كَقَمْلٍ Bit gibi (Daha?) وَصُدَاعٍ Ve baş ağrısı فَحَلَقَ Ve de kesmişse (Nerede?) فِي الْإِحْرَامِ İhramda فَفِدْيَةٌ **Bir fidye var** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Neden olan bir fidye?) مِنْ صِيَامٍ **Oruç** (Öyle ki) لِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Üç gün (Daha?) أَوْ صَدَقَةٍ **Ya da sadaka** (Neyle?) بِثَلَاثَةِ آصُعٍ Üç sâ' ile (Neden olan üç sâ'?) مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ (Mekke) Şehrin(in) yaygın azığından (Kim üzerine sadaka?) عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ Altı fakir üzerine (Daha?) أَوْ نُسُكٍ **Ya da kurban kesmesi** أَيْ ذَبْحِ شَاةٍ Bir koyun kesmesi وَأَوْ Buradaki "ev" (Nedir?) لِلتَّخْيِيرِ Tahyir/muhayyer bırakma içindir وَأُلْحِقَ Ve katıldı (Neye?) بِهِ Buna/başında bir eziyet bulunana (Kim?) مَنْ O kimse ki حَلَقَ Tıraş oldu (Niçin?) لِغَيْرِ عُذْرٍ Özürsüz yere (Niçin katıldı?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) أَوْلَى Daha layıktır (Neye?) بِالْكَفَّارَةِ Kefaret vermeye وَكَذَا Ve aynı şekildedir مَنِ O kimse ki اسْتَمْتَعَ Faydalandı (Neyle?) بِغَيْرِ الْحَلْقِ Tıraştan başka şeyle (Ne gibi?) كَالطِّيبِ Koku gibi (Daha?) وَاللُّبْسِ Ve elbise gibi (Daha?) وَالدُّهْنِ Ve yağ gibi (Niçin faydalandı?)

لِعُذْرٍ Bir özürden dolayı (Daha?) أَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir sebepten فَإِذَا أَمِنْتُمْ **Emin olduğunuzda** (Kimden?) الْعَدُوَّ Düşmandan (Nasıl?) بِأَنْ ذَهَبَ Gitmesiyle أَوْ لَمْ يَكُنْ Ya da hiç olmamışsa فَمَنْ تَمَتَّعَ **Her kim faydalanmak isterse** اِسْتَمْتَعَ Faydalanmak isterse (**Neyle faydalanmak isterse?**) بِالْعُمْرَةِ **Umre ile** أَيْ بِسَبَبِ فَرَاغِهِ Yani boş kalması sebebiyle (Neden?) مِنْهَا O umreden (Neyle faydalanmak isterse?) بِمَحْظُورَاتِ الْإِحْرَامِ İhrama mahzurlu olan şeylerden (**Nereye kadar?**) إِلَى الْحَجِّ **Hacc'a kadar** أَيْ إِلَى الْإِحْرَامِ بِهِ Yani Hacca ihrama kadar (Nasıl?) بِأَنْ يَكُونَ Olmasıyla (Ne olmasıyla?) أَحْرَمَ İhrama girmiş (Neye ihrama girmiş olursa?) بِهَا Ona/Umreye (Nerede?) فِي أَشْهُرِهِ Onun/haccın ayları içerisinde فَمَا **O şey ki** اسْتَيْسَرَ تَيَسَّرَ **Kolay oldu** (Neden?) مِنَ الْهَدْيِ **Kurbandan** (Kurbandan kolay olan nedir?) عَلَيْهِ Onun üzerinedir وَهُوَ Bu da (Nedir?) شَاةٌ Bir koyundur (Öyle koyun ki) يَذْبَحُهَا Onu kesiyor (Ne zaman?) بَعْدَ الْإِحْرَامِ İhramdan sonra (Neyle?) بِهِ Onunla/hacla ihramdan sonra وَالْأَفْضَلُ En faziletli olan (Nedir?) يَوْمُ النَّحْرِ Kurban günüdür فَمَنْ **Ve her kim de** لَمْ يَجِدْ **Bulamadıysa** (Neyi?) الْهَدْيَ Kurbanı (Niçin bulamadıysa?) لِفَقْدِهِ O/kurban bulunmadığı için (Daha?) أَوْ فَقْدِ ثَمَنِهِ Ya da parası bulunmadığı için فَصِيَامُ أَيْ فَعَلَيْهِ صِيَامُ ثَلَثَةِ أَيَّامٍ Onun üzerine **üç günlük oruç vardır** (Nerede?) فِي الْحَجِّ **Hac'da** أَيْ فِي حَالِ الْإِحْرَامِ Yani ihramlı iken (Neye?) بِهِ O Hacca فَيَجِبُ حِينَئِذٍ O zaman vacip olur (Ne?) أَنْ يُحْرِمَ İhrama girmesi (Ne vakit?) قَبْلَ السَّابِعِ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ Zilhiccenin yedisinde önce وَالْأَفْضَلُ En faziletli olan da (Nedir?) قَبْلَ السَّادِسِ Altıncı günden öncedir (Niçin böyledir?) لِكَرَاهَةِ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ Arefe günü orucunun mekruh oluşundan وَلَا يَجُوزُ Ve caiz de değildir (Ne?) صَوْمُهَا Onun/Üç gün orucu (Ne vakit?) أَيَّامَ التَّشْرِيقِ Teşrik günlerinde (Ne üzerinedir bu?) عَلَى أَصَحِّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ Şafinin iki görüşünden en sahih olana göre (**Daha ne vardır?**) وَسَبْعَةٍ **Ve de yedi (gün)** (**Ne vakit?**) إِذَا رَجَعْتُمْ **Döndüğünüzde** (Nereye?) إِلَى وَطَنِكُمْ Vatanınıza (O vatanınızdan bedel?) مَكَّةَ Mekke'ye (Daha?) أَوْ غَيْرِهَا Ya da ondan başkasına وَقِيلَ Dendi ki إِذَا فَرَغْتُمْ Boş kaldığınızda (Neden?) مِنْ أَعْمَالِ الْحَجِّ Hac işlerinden وَفِيهِ Burada vardır (Ne?) اِلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş (Neden?) عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten تِلْكَ **İşte bunlar** (**Nedir?**) عَشَرَةٌ **Ondur** (Öyle on ki) كَامِلَةٌ **Tam** (Bu cümle nedir?) جُمْلَةٌ تَأْكِيدٌ Tekit cümlesidir (Neye?) لِمَا قَبْلَهَا Öncesine ذٰلِكَ الْحُكْمُ **İşte bu** hüküm (Öyle hüküm ki) الْمَذْكُورُ Zikredilen (Nedendir o hüküm de) مِنْ وُجُوبِ الْهَدْيِ

Kurbanın vacip oluşu أَوِ الصِّيَامِ Ya da orucun vacip oluşu (Kim üzerine?) عَلَى مَنْ تَمَتَّعَ Temettu yapan üzerine (Kim içindir?) لِمَنْ **O kimse için ki** لَمْ يَكُنْ **Olmadı** (Kim?) أَهْلُهُ **Onun ailesi** (Ne olmadı?) حَاضِرِى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram'da oturan** (Nasıl?) بِأَنْ Şöyle ki لَمْ يَكُونُوا Olmadılar (Ne üzerine?) عَلَى دُونِ مَرْحَلَتَيْنِ İki merhale yakın (Neden yakın?) مِنَ الْحَرَمِ Mescid-i haram'dan (Nerede bu böyledir?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafiye göre فَإِنْ كَانَ Şayet böyle ise فَلَا دَمَ عَلَيْهِ Kendisine kan gerekmez (Daha?) وَلَا صِيَامَ Ve oruç da وَإِنْ تَمَتَّعَ. Temettu etse bile وَفِي ذِكْرِ الْأَهْلِ Ailenin zikredilişinde vardır (Ne?) إِشْعَارٌ Bildirme (Neyi?) بِاشْتِرَاطِ الْإِسْتِيطَانِ Yurt edinmenin şart koşuluşunu فَلَوْ أَقَامَ Şayet ikamet etse (Ne vakit?) قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ Hac aylarından önce (Daha?) وَ لَمْ يَسْتَوْطِنْ Ve yurt edinmese (Daha?) أَوْ تَمَتَّعَ Ve temettu yapsa فَعَلَيْهِ Onun üzerine vardır ذَلِكَ Bu/kurban ya da oruç وَهُوَ Bu görüş (Nedir?) أَحَدُ وَجْهَيْنِ İki vecihten biridir (Nerede?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafi'de وَالثَّانِي İkincisi de şudur لَا Hayır! Yoktur. وَالْأَهْلُ Aile (Nedir?) كِنَايَةٌ Kinayedir (Neden?) عَنِ النَّفْسِ Kendisinden وَأُلْحِقَ Katıldı (Kime?) بِالْمُتَمَتِّعِ Temettu yapan/faydalanana (Nerede katıldı?) فِيمَا ذُكِرَ Anlatılan hükümlerde (Neyle katıldı?) بِالسُّنَّةِ Sünnetle (Kim katıldı?) الْقَارِنُ Kıran yapan وَهُوَ Bu da (Kimdir?) مَنْ O kimsedir ki أَحْرَمَ İhrama girdi (Neyle?) بِالْعُمْرَةِ Umre ile (Daha?) وَالْحَجِّ Ve hac ile مَعًا Birlikte أَوْ يَدْخُلُ Ya da giriyor (Neye?) الْحَجَّ Hacca (Ne üzerine giriyor?) عَلَيْهَا Onun/umre üzerine (Ne vakit?) قَبْلَ الطَّوَافِ Tavaftan önce وَاتَّقُوا **Ve sakının** (Kimden?) اللهَ **Allah'tan** (Nerede korkun?) فِيمَا O şeyler de ki يَأْمُرُكُمْ Size emrediyor (Neyle?) بِهِ Onunla (Daha?) وَيَنْهَاكُمْ Ve sizi nehyediyor (Neden nehyediyor?) عَنْهُ Ondan وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** (Kime?) لِمَنْ O kimseye ki خَالَفَهُ Ona muhalefet etti

﴿الْحَجُّ﴾ وَقْتُهُ ﴿أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ﴾ شَوَّالُ وَذُو الْقَعْدَةِ وَعَشْرُ لَيَالٍ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ وَقِيلَ كُلُّهُ ﴿فَمَنْ فَرَضَ﴾ عَلَى نَفْسِهِ ﴿فِيهِنَّ الْحَجَّ﴾ بِالْإِحْرَامِ بِهِ ﴿فَلَا رَفَثَ﴾ جِمَاعَ فِيهِ ﴿وَلَا فُسُوقَ﴾ مَعَاصٍ ﴿وَلَا جِدَالَ﴾ خِصَامَ ﴿فِي الْحَجِّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [فَلَا رَفَثٌ وَلَا فُسُوقٌ] بِفَتْحِ الْأَوَّلَيْنِ، وَالْمُرَادُ فِي الثَّلَاثَةِ النَّهْيُ ﴿وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ﴾ كَصَدَقَةٍ ﴿يَعْلَمْهُ اللَّهُ﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ، وَنَزَلَ فِي أَهْلِ الْيَمَنِ وَكَانُوا يَحُجُّونَ بِلَا زَادٍ فَيَكُونُونَ كَلًّا عَلَى النَّاسِ: ﴿وَتَزَوَّدُوا﴾ مَا يُبَلِّغُكُمْ لِسَفَرِكُمْ ﴿فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾ مَا يُتَّقَى بِهِ سُؤَالُ النَّاسِ وَغَيْرُهُ ﴿وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ (١٩٧)﴾ ذَوِي الْعُقُولِ- ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ﴾ فِي ﴿أَنْ تَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿فَضْلًا﴾ رِزْقًا ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِالتِّجَارَةِ فِي الْحَجِّ نَزَلَ رَدًّا لِكَرَاهَتِهِمْ ذَلِكَ ﴿فَإِذَا أَفَضْتُمْ﴾ دَفَعْتُمْ ﴿مِنْ عَرَفَاتٍ﴾ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِهَا ﴿فَاذْكُرُوا اللَّهَ﴾ بَعْدَ الْمَبِيتِ بِمُزْدَلِفَةَ بِالتَّلْبِيَةِ وَالتَّهْلِيلِ وَالدُّعَاءِ ﴿عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ﴾ هُوَ جَبَلٌ فِي آخِرِ الْمُزْدَلِفَةِ يُقَالُ لَهُ قُزَحُ وَفِي الْحَدِيثِ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ بِهِ يَذْكُرُ اللَّهَ وَيَدْعُو حَتَّى أَسْفَرَ جِدًّا رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ﴾ لِمَعَالِمِ دِينِهِ وَمَنَاسِكِ حَجِّهِ وَالْكَافُ لِلتَّعْلِيلِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ﴾ قَبْلَ هُدَاهُ ﴿لَمِنَ الضَّالِّينَ (١٩٨)﴾- ﴿ثُمَّ أَفِيضُوا﴾ يَا قُرَيْشُ ﴿مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾ أَيْ مِنْ عَرَفَةَ بِأَنْ تَقِفُوا بِهَا مَعَهُمْ وَكَانُوا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ تَرَفُّعًا عَنِ الْوُقُوفِ مَعَهُمْ وَثُمَّ لِلتَّرْتِيبِ فِي الذِّكْرِ ﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ﴾ مِنْ ذُنُوبِكُمْ ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمٌ (١٩٩)﴾ بِهِمْ- ﴿فَإِذَا قَضَيْتُمْ﴾ أَدَّيْتُمْ ﴿مَنَاسِكَكُمْ﴾ عِبَادَاتِ حَجِّكُمْ بِأَنْ رَمَيْتُمْ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَطُفْتُمْ وَاسْتَقْرَرْتُمْ بِمِنًى ﴿فَاذْكُرُوا اللَّهَ﴾ بِالتَّكْبِيرِ وَالثَّنَاءِ ﴿كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ﴾ كَمَا كُنْتُمْ تَذْكُرُونَهُمْ عِنْدَ فَرَاغِ حَجِّكُمْ بِالْمَفَاخِرِ ﴿أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾ مِنْ ذِكْرِكُمْ إِيَّاهُمْ، وَنَصْبُ أَشَدَّ عَلَى الْحَالِ مِنْ ذِكْرًا الْمَنْصُوبِ بِاذْكُرُوا إِذْ لَوْ تَأَخَّرَ عَنْهُ لَكَانَ صِفَةً لَهُ ﴿فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا﴾ نَصِيبًا ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ فَيُؤْتَاهُ فِيهَا ﴿وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ (٢٠٠)﴾ نَصِيبٍ- ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ نِعْمَةً ﴿وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً﴾ هِيَ الْجَنَّةُ ﴿وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (٢٠١)﴾ بِعَدَمِ دُخُولِهَا وَهَذَا بَيَانٌ لِمَا كَانَ عَلَيْهِ الْمُشْرِكُونَ وَلِحَالِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْقَصْدُ بِهِ الْحَثُّ عَلَى طَلَبِ خَيْرَيِ الدَّارَيْنِ كَمَا وُعِدَ بِالثَّوَابِ عَلَيْهِ بِقَوْلِهِ:- ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ﴾ ثَوَابٌ ﴿مِنْ﴾ أَجْلِ ﴿مَا كَسَبُوا﴾ عَمِلُوا مِنَ الْحَجِّ وَالدُّعَاءِ ﴿وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ (٢٠٢)﴾ يُحَاسِبُ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذَلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

197- **Haccın** vakti **malûm aylardır.** Şevval, zilkade, ve de zil hiccenin on günüdür. Zilhiccenin tamamı olduğu da söylenmiştir. **Her kim o aylarda** ihrama girmek suretiyle kendisine **haccı farz kılarsa artık haccda yaklaşma** cima, **günah**

işlemek masiyet, **tartışma** hasımlaşma **yoktur.**[1] **Ve** sadaka vermek gibi **hayırdan her ne yaparsanız Allah onu bilir** ve de sizi mükafatlandırır. Azık bulundurmadan hac yapıp insanlara yük olan Yemenliler hakkında şu ayet inmiştir: **Ve** sizi yolculuğunuza ulaştıracak kadar **azık edininiz, azığın en hayırlısı ise takvâ** insanlardan istemekten ve de diğer başka şeylerden kendisiyle korunulacak şey**dir. Ve ey tam akıl sahipleri! Ben'den sakınınız,**

198- Hac'da ticaret yapmak suretiyle **Rabbinizden bir fazl** rızık **talep etmeniz,** istemenizde **sizin üzerinize bir günah yoktur.** Bu ayet insanların bunu iyi görmemesine ret olarak inmiştir. **Arafat'**ta durduk**tan** sonra oradan **akın ettiğinizde** çıktığınızda Müzdelife'de de geceledikten sonra dualarla, telbiye ve de tehlil ile **Allah'ı Meş'ar-i Haram**[2] **yanında hemen zikrediniz.** Müslim'in rivayet ettiği bir hadisi şerifte şöyle rivayet edilmiştir: "***Hz Peygamber efendimiz hava bir hayli aydınlanıncaya dek burada Allah'ı zikrederek ve de ona dua ederek durmuştur***" **Ve O'nu,** dinin şiarlarına ve de hac ibadetlerine **sizi gösterdiği için**[3] **zikrediniz. Şüphe yok ki,**[4] **siz bundan,** sizi buna eriştirmesinden **önce sapıklıkta kalmış kimselerden idiniz.**

199- **Sonra**[5] Ey Kureyş! **İnsanların aktığı yerden** yani insanlarla birlikte durmak suretiyle Arafat'tan **siz de akın.** Kureyş kabilesi büyüklendikleri için diğer insanlarla birlikte Arafat'ta değil de Müzdelife'de beklerdi. **Ve Allah'tan** günahlarınız için **mağfiret isteyiniz. Şüphe yok ki Allah** müminlere **mağfiret eden,** onlara **merhamet edendir.**

200- **Sonra** Akabe cemresini taşlayıp, tavaf yapıp, minada kalmak suretiyle **haccınıza ait ibadetlerinizi yerine getir**ip eda et**diğiniz zaman, babalarınızı andığınız,** haccınızın bitiminde onlardan övgüyle bahsettiğiniz **gibi veya** onları anmanızdan **daha fazla**[6] **olarak** övgü ve de tekbirlerle **Allah'ı anın. İnsanlardan öylesi vardır ki, "Rabbimiz bize** nasibimizi **dünyada ver," der. Bunlar için ahirette bir nasip** pay **yoktur.**

201- **Ve insanlardan öylesi vardır ki, "Ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik** nimet **ver, ahirette de iyilik** olan cenneti **ver ve bizi ateşe** sokmamakla

---

[1] Bir kıraate ilk iki kelime (رَفَثَ فُسُوقَ) fetha ile okunmuştur. Her üç kelimede de yasaklama kastedilmiştir.

[2] Burası Müzdelifenin sonunda "Kuzah" denilen bir dağdır.

[3] Buradaki كَ talil içindir.

[4] Buradaki إِنْ şeddeli إِنَّ den hafifletilmiştir.

[5] ثُمَّ kelimesi anlatımda tertip içindir.

[6] اَشَدَّ kelimesi اُذْكُرُوا fiiliyle mensup olan ذِكْرًا kelimesinden hal olmak üzere nasbolmuştur. Eğer ذِكْرًا kelimesinden sonra gelseydi onun sıfatı olurdu.

onun **azabından koru" der.** Bu ayet Müşrikler ile Müminlerin durumunu beyan eder. Bununla gözetilen maksat ise iki yurdun da hayırlısını istemeye teşviktir. Nitekim bir sonraki ayetle buna sevap vaat edilmiştir:

202- **İşte onlar; bunlar için kazandıkları** işledikleri hac ve dua gibi **şeylerden** dolayı **bir nasip,** sevap **vardır. Ve Allah hesabı seri olandır.** Bir hadiste beyan edildiği gibi tüm yaratılanların hesabını dünya günleri ile yarım gün kadar bir vakitte görecektir.

KELİME ANLAMI

197- اَلْحَجُّ **Hac** (Hacdan bedel?) وَقْتُهُ Onun vakti (Nedir?) اَشْهُرٌ **Aylardır** (Öyle aylarki) مَعْلُومَاتٌ **Belirli** (O aylardan bedel?) شَوَّالٌ Şevval ayıdır (Daha?) وَذُو الْقَعْدَةِ Ve zü'l-kade ayıdır (Daha?) وَعَشْرُ لَيَالٍ Ve on gecedir (Neden?) مِنْ ذِي الْحِجَّةِ Zi'l hicce'den وَقِيلَ Dendi ki كُلُّهُ O Zilhicce-nin tamamıdır فَمَنْ **Her kim** فَرَضَ **Farz kılarsa** (Kime?) عَلَى نَفْسِهِ Kendisine (Nerede?) فِيهِنَّ **O aylarda** (Neyi farz kılarsa?) اَلْحَجَّ **Haccı** (Nasıl farz kılarsa?) بِالْإِحْرَامِ İhrama gir-mekle (Neye ihrama girmekle?) بِهِ O hacca فَلَا رَفَثَ **Yaklaşmak yoktur** جِمَاعٌ Cima yoktur (Nerede?) فِيهِ O ay içerisinde (Daha?) وَلَا فُسُوقَ **Günah işlemek de yoktur** مَعَاصٍ Masiyet-ler (Daha?) وَلَا جِدَالَ **Ve tartışma da yoktur** خِصَامٌ Hasımlaşmak da (Nerede?) فِي الْحَجِّ **Hac'da** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Nasıl?) بِفَتْحِ الْاَوَّلَيْنِ İlk iki kelimenin fethasıyla (rafese + fusûka şeklinde) وَالْمُرَادُ Kastedilen (Nerede?) فِي الثَّلَاثَةِ Üçünde de (Nedir?) اَلنَّهْيُ Nehiydir وَمَا تَفْعَلُوا **Her ne yaparsanız** (Neden?) مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** (Ne gibi?) كَصَدَقَةٍ Sadaka gibi يَعْلَمْهُ **Onu bilir** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** فَيُجَازِيكُمْ Ve de sizi karşılıklandırır (Neyle?) بِهِ O yaptığınızla وَنَزَلَ Ve indi (Kim hakkında?) فِي اَهْلِ الْيَمَنِ Yemen halkı hakkında وَكَانُوا Onlar idiler يَحُجُّونَ Hac ediyorlar (Nasıl?) بِلَا زَادٍ Azıksız فَيَكُونُونَ Ve oluyorlardı (Ne oluyor-lardı?) كَلًّا عَلَى النَّاسِ İnsanlar üzerine yük وَتَزَوَّدُوا **Azık edinin** (Neyi?) مَا يُبَلِّغُكُمْ Sizi ulaş-tıranı (Neye ulaştıranı?) لِسَفَرِكُمْ Yolculuğunuza فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ **Zira azığın en hayırlısı** (Nedir?) اَلتَّقْوٰى **Takvadır** مَا O şeydir ki يُتَّقٰى Sakınılıyor (Neyle?) بِهِ Onunla (Ne sakınılıyor?) سُؤَالُ النَّاسِ İnsanlardan istemek (Daha ne sakınılıyor?) وَغَيْرُهُ Ve başka şeyler وَاتَّقُونِ **Ve benden korkup-sakının** يَا اُولِي الْاَلْبَابِ ذَوِي الْعُقُولِ **Ey akıl sahipleri!**

198- لَيْسَ **Yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne yoktur?) جُنَاحٌ **Günah** (Nere-de?) فِي اَنْ تَبْتَغُوا **İstemenizde** تَطْلُبُوا Talep etmenizde (Neyi?) فَضْلًا **Bir fazl** رِزْقًا Bir rızık (Kim tarafından?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** (Neyle istemenizde?) بِالتِّجَارَةِ Ticaret ile

(Nerede ticaret?) فِي الْحَجِّ Hac'da نَزَلَ Bu ayet indi (Niçin?) رَدًّا Ret için (Neyi ret?) لِكَرَاهَتِهِمْ Hoş görmemelerini (Neyi hoş görmemelerini?) ذٰلِكَ Bunu فَاِذَا اَفَضْتُمْ **Dolup-taştığınızda** دَفَعْتُمْ Akın ettiğinizde (Nereden?) مِنْ عَرَفَاتٍ **Arafat'tan** (Ne vakit?) بَعْدَ الْوُقُوفِ Durduktan/vakfe yaptıktan sonra (Nerede?) بِهَا Orada فَاذْكُرُوا **Zikredin** (Kimi?) اَللّٰهَ **Allah'ı** (Ne vakit?) بَعْدَ الْمَبِيتِ Geceledikten sonra (Nerede geceledikten sonra?) بِمُزْدَلِفَةَ Müzdelifede (Nasıl zikredin?) بِالتَّلْبِيَةِ Telbiye ile (Daha?) وَالتَّهْلِيلِ Ve tehlil ile (Daha?) وَالدُّعَاءِ Ve dua ile (Nerede zikredin?) عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ **Meş'ar-i Haram'da** هُوَ Bu (Nedir?) جَبَلٌ Bir dağdır ki فِي آخِرِ الْمُزْدَلِفَةِ Müzdelifenin sonunda يُقَالُ Denir (Neyi?) لَهُ Ona (Ne denir?) قُزَحُ "Kuzah" وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste rivayet edilmiştir ki أَنَّهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhakkak ki o (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) وَقَفَ Durdu (Nerede?) بِهِ Orada (Ne olduğu halde?) يَذْكُرُ Zikrediyor (Kimi?) اللّٰهَ Allah'ı (Daha?) وَيَدْعُو Ve dua ediyor (Ne vakte değin?) حَتَّى أَسْفَرَ جِدًّا Gün bayağı aydınlanıncaya kadar رَوَاهُ Bunun rivayet etti (Kim?) مُسْلِمٌ Müslim وَاذْكُرُوهُ **Ve onun anın** (Niçin?) كَمَا هَدٰيكُمْ **Size doğrusunu göstermesinden dolayı** (Neyi göstermesinden dolayı?) لِمَعَالِمِ دِينِهِ Dininin şiarlarını (Daha?) وَمَنَاسِكِ حَجِّهِ Ve hacc ibadetlerini وَالْكَافُ Kef (Nedir?) لِلتَّعْلِيلِ Talil içindir وَاِنْ مُخَفَّفَةٌ كُنْتُمْ **Şüphesiz oldunuz** -'İn' tahfif edilmiştir- (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** قَبْلَ هُدَاهُ Size doğruyu göstermesinden önce (Ne oldunuz?) لَمِنَ الضَّالِّينَ **Elbette sapıklardan**

199- ثُمَّ اَفِيضُوا **Sonra doldurup-akın!** يَا قُرَيْشُ Ey Kureyş! (Nereden?) مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ **Doldurup-aktığı yerden** (Kim?) النَّاسُ **İnsanlar** أَيْ مِنْ عَرَفَةَ Yani Arafat'tan (Nasıl?) بِأَنْ تَقِفُوا Durmakla (Nerede?) بِهَا Orada (Kimle birlikte?) مَعَهُمْ Onlarla birlikte وَكَانُوا Onlar idiler (Ne idiler?) يَقِفُونَ Duruyorlar (Nerede?) بِالْمُزْدَلِفَةِ Müzdelife'de (Niçin?) تَرَفُّعًا Büyüklendikleri için (Neden?) عَنِ الْوُقُوفِ Durmaktan (Kimle birlikte?) مَعَهُمْ Onlarla birlikte وَثُمَّ "Sümme" (Nedir?) لِلتَّرْتِيبِ Tertip içindir (Nerede?) فِي الذِّكْرِ Anlatımda وَاسْتَغْفِرُوا **Ve de mağfiret dileyin** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Neden mağfiret dileyin?) مِنْ ذُنُوبِكُمْ Günahlarınızdan اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

200- فَاِذَا قَضَيْتُمْ **Bitirdiğinizde** أَدَّيْتُمْ Eda ettiğinizde (Neyi?) مَنَاسِكَكُمْ عِبَادَاتِ حَجِّكُمْ **Hac ibadetlerinizi** (Nasıl?) بِأَنْ Şöyle ki رَمَيْتُمْ Taşladınızsa (Neyi?) جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ Akabe cemresini (Daha?) وَطُفْتُمْ Ve tavaf ettinizse (Daha?) وَاسْتَقْرَرْتُمْ Ve durdunuzsa (Nerede?) بِمِنًى Mina'da

فَاذْكُرُوا **Zikredin!** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** (Nasıl zikredin?) بِالتَّكْبِيرِ Tekbir ile Daha?) وَالثَّنَاءِ Ve övgü ile (Ne gibi?) كَذِكْرِكُمْ **Sizin zikretmeniz gibi** (Kimi?) اٰبَآءَكُمْ **Babalarınızı** كَمَا كُنْتُمْ Siz olduğunuz gibi (Ne olduğunuz gibi?) تَذْكُرُونَهُمْ Onları zikrediyorsunuz (Nerede?) عِنْدَ فَرَاغِ حَجِّكُمْ Haccınızdan bitirdiğinizde (Nasıl zikrediyorsunuz?) بِالْمَفَاخِرِ Övünülecek şeylerle (**Zikriniz ne olduğu halde?**) اَوْ اَشَدَّ ذِكْرًا **Ya da daha şiddetli zikir ile olduğu halde** (Neden daha şiddetli?) مِنْ ذِكْرِكُمْ Sizin zikretmenizden (Kimi?) إِيَّاهُمْ Onları وَنَصْبُ أَشَدَّ "Eşedde" kelimesinin Nasb oluşu (Ne üzerinedir?) عَلَى الْحَالِ Hal olmak üzere (Neden hal olmak üzere?) مِنْ ذِكْرًا الْمَنْصُوبِ Mensub olan "zikr"den (Neyle mensub olan?) بِاذْكُرُوا "Üzkurû" fiili ile (Niçin haldir?) إِذْ لَوْ تَأَخَّرَ Şayet sonra gelseydi (Neden?) عَنْهُ O 'zikran' kelimesinden لَكَانَ Elbette olurdu (Ne olurdu?) صِفَةً Sıfat (Neye?) لَهُ O 'zikran' kelimesine فَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan bazısı vardır** مَنْ **O kimse ki** يَقُولُ **Diyor** رَبَّنَآ **Ey Rabbimiz!** اٰتِنَا **Bize ver!** (Neyi?) نَصِيبًا Nasibimizi (Nerede ver?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** فَيُؤْتَاهُ Ona da istediği verilir (Nerede verilir?) فِيهَا Dünyada وَمَا لَهُ **Ve onun için olmaz** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** (Ne olmaz?) مِنْ خَلَاقٍ نَصِيبٍ **Bir pay,** bir nasip

201- وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazıları da vardır** مَنْ **O kimse ki** يَقُولُ **Diyor** رَبَّنَآ **Ey rabbimiz!** اٰتِنَا **Bize ver** (Nerede?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Ne ver?) حَسَنَةً **İyilik** نِعْمَةً Nimet (**Daha nerede ver?**) وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ve ahirette de** (Ne?) حَسَنَةً **İyilik** هِيَ O iyilik (Nedir?) الْجَنَّةُ Cennettir وَقِنَا **Ve bizi koru** (Neden?) عَذَابَ النَّارِ **Ateşin azabından** (Nasıl koru?) بِعَدَمِ دُخُولِهَا Ona girmemekle وَهٰذَا Bu (İnsanlardan bazıları...ayeti) (Nedir?) بَيَانٌ Beyandır (Neyi?) لِمَا O şeyi ki كَانَ Oldu (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O şey üzerine (Kim?) الْمُشْرِكُونَ Müşrikler (Daha neyi beyandır?) وَلِحَالِ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerin halini وَالْقَصْدُ Kastedilen (Neyle?) بِهِ Bununla (Nedir?) الْحَثُّ Teşviktir (Neye teşviktir?) عَلَى طَلَبِ خَيْرَيِ الدَّارَيْنِ İki yurttan en hayırlısını istemek üzerine olan bir teşviktir كَمَا وُعِدَ Vaat edildiği gibi (Neyle?) بِالثَّوَابِ Sevapla (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Bunun üzerine (Neyle?) بِقَوْلِهِ Onun şu sözüyle:

202- أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) نَصِيبٌ ثَوَابٌ **Bir nasip,** bir sevap (Neden?) مِنْ أَجْلِ مَا كَسَبُوا **Kazandıklarından** dolayı عَمِلُوا Yaptıklarından dolayı (Nedir o yaptıkları?) مِنَ الْحَجِّ Hac (Ne?) وَالدُّعَاءِ Dua وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı seri olandır** يُحَاسِبُ Hesaba çeker (Kimi?) الْخَلْقَ Yarattıklarını كُلَّهُمْ Hepsini (Ne kadarda?) فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün miktarında (Neden olan yarım gün?) مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden (Niçin böyledir?) لِحَدِيثٍ Hadis bulunduğu için (Ne hakkında?) بِذٰلِكَ Bunun hakkında

﴿وَاذْكُرُوا اللهَ﴾ بِالتَّكْبِيرِ عِنْدَ رَمْيِ الْجَمَرَاتِ ﴿فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ﴾ أَيْ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ الثَّلَاثَةِ ﴿فَمَنْ تَعَجَّلَ﴾ أَيِ اسْتَعْجَلَ بِالنَّفْرِ مِنْ مِنًى ﴿فِي يَوْمَيْنِ﴾ أَيْ فِي ثَانِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ بَعْدَ رَمْيِ جِمَارِهِ ﴿فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ بِالتَّعْجِيلِ ﴿وَمَنْ تَأَخَّرَ﴾ بِهَا حَتَّى بَاتَ لَيْلَةَ الثَّالِثِ وَرَمَى جِمَارَهُ ﴿فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾ بِذَلِكَ أَيْ هُمْ مُخَيَّرُونَ فِي ذَلِكَ وَنَفْيُ الْإِثْمِ ﴿لِمَنِ اتَّقَى﴾ اللهَ فِي حَجِّهِ لِأَنَّهُ الْحَاجُّ فِي الْحَقِيقَةِ ﴿وَاتَّقُوا اللهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٠٣)﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ- ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا﴾ وَلَا يُعْجِبُكَ فِي الْآخِرَةِ لِمُخَالَفَتِهِ لِاعْتِقَادِهِ ﴿وَيُشْهِدُ اللهَ عَلَى مَا فِي قَلْبِهِ﴾ أَنَّهُ مُوَافِقٌ لِقَوْلِهِ ﴿وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ (٢٠٤)﴾ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ لَكَ وَلِأَتْبَاعِكَ لِعَدَاوَتِهِ لَكَ وَهُوَ الْأَخْنَسُ بْنُ شَرِيقٍ كَانَ مُنَافِقًا حُلْوَ الْكَلَامِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْلِفُ أَنَّهُ مُؤْمِنٌ بِهِ وَمُحِبٌّ لَهُ فَيُدْنِي مَجْلِسَهُ فَأَكْذَبَهُ اللهُ فِي ذَلِكَ وَمَرَّ بِزَرْعٍ وَحُمُرٍ لِبَعْضِ الْمُسْلِمِينَ فَأَحْرَقَهُ وَعَقَرَهَا لَيْلًا كَمَا قَالَ تَعَالَى:- ﴿وَإِذَا تَوَلَّى﴾ انْصَرَفَ عَنْكَ ﴿سَعَى﴾ مَشَى ﴿فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ﴾ مِنْ جُمْلَةِ الْفَسَادِ ﴿وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ (٢٠٥)﴾ أَيْ لَا يَرْضَى بِهِ- ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ﴾ فِي فِعْلِكَ ﴿أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ﴾ حَمَلَتْهُ الْأَنَفَةُ وَالْحَمِيَّةُ عَلَى الْعَمَلِ ﴿بِالْإِثْمِ﴾ الَّذِي أُمِرَ بِاتِّقَائِهِ ﴿فَحَسْبُهُ﴾ كَافِيهِ ﴿جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ (٢٠٦)﴾ الْفِرَاشُ هِيَ- ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي﴾ يَبِيعُ ﴿نَفْسَهُ﴾ أَيْ يَبْذُلُهَا فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿ابْتِغَاءَ﴾ طَلَبَ ﴿مَرْضَاتِ اللهِ﴾ رِضَاهُ، وَهُوَ صُهَيْبٌ لَمَّا آذَاهُ الْمُشْرِكُونَ هَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَتَرَكَ لَهُمْ مَالَهُ ﴿وَاللهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ (٢٠٧)﴾ حَيْثُ أَرْشَدَهُمْ لِمَا فِيهِ رِضَاهُ- وَنَزَلَ فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا عَظَّمُوا السَّبْتَ وَكَرِهُوا الْإِبِلَ بَعْدَ الْإِسْلَامِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا [السِّلْم] الْإِسْلَامِ ﴿كَافَّةً﴾ حَالٌ مِنَ السِّلْمِ أَيْ فِي جَمِيعِ شَرَائِعِهِ ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ﴾ طُرُقَ ﴿الشَّيْطَانِ﴾ أَيْ تَزْيِينَهُ بِالتَّفْرِيقِ ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (٢٠٨)﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ- ﴿فَإِنْ زَلَلْتُمْ﴾ مِلْتُمْ عَنِ الدُّخُولِ فِي جَمِيعِهِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ الْحُجَجُ الظَّاهِرَةُ عَلَى أَنَّهُ حَقٌّ ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ عَنِ انْتِقَامِهِ مِنْكُمْ ﴿حَكِيمٌ (٢٠٩)﴾ فِي صُنْعِهِ- ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يَنْظُرُونَ﴾ يَنْتَظِرُ التَّارِكُونَ الدُّخُولَ فِيهِ ﴿إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللهُ﴾ أَيْ أَمْرُهُ كَقَوْلِهِ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ أَيْ عَذَابُهُ ﴿فِي ظُلَلٍ﴾ جَمْعُ ظُلَّةٍ ﴿مِنَ الْغَمَامِ﴾ السَّحَابِ ﴿وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ﴾ تَمَّ أَمْرُ هَلَاكِهِمْ ﴿وَإِلَى اللهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (٢١٠)﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِي

TÜRKÇE ANLAMI

203- **Ve** cemreleri taşlarken tekbir getirerek **Allah'ı sayılı günlerde** yani üç teşrik gününde **zikrediniz. Artık her kim** cemresini taşladıktan sonra **iki gün içinde** teşrik günlerinin ikincisinde **acele eder** de Mina'dan çabuk çıkmak isterse acele etmesinde **onun üzerine günah yoktur. Kim de** orada **geri kalır,**

üçüncü geceyi de orada geçirip cemresini taşlar**sa** bu konuda **ona da günah yoktur.** Yani onlar kalıp, kalmamakta serbesttirler. Günahın olmaması hac hususunda Allah'tan **sakınanlar içindir.** Zira gerçek hacı böyle bir kimsedir. **Allah'tan korkun ve bilin ki** ahirette **hepiniz O'nun huzurunda toplanacaksınız** O da sizi amellerinizle karşılıklandıracak...

204- **Ve insanlardan bazıları vardır ki,** inancına aykırı olduğu için ahiret hakkındakiler olmasa da **dünya hayatı hakkındaki sözü seni imrendirir. Ve** söylediklerinin **kalbinde olana** uygun olduğuna dair **Allah'ı şahit tutar. Halbuki o** düşmanlığından dolayı **hasımların en yamanı,** sana ve sana uyanlara karşı husumeti şiddetli olanı**dır.** Bu şahıs Ahnes b. Şerik'tir. Bu kişi Hz. Peygambere karşı çok tatlı dilli olan bir münafıktı. Kendisini sevdiğine ve de iman ettiğine dair yemin eder, böylece Peygamberin meclisine yakın olurdu. Allah da bu konuda onu yalanlamıştır. O da geceleyin bazı Müslümanlara ait tarla ve eşeklerin bulunduğu bir yere gitmiş, tarlayı yakmış, eşeklerin de ayaklarını kesmişti. Aynen Allah telanın dediği gibi:

205- **Ve dönüp-gittiğinde,** yanından ayrıldığında **yeryüzünde bozgunculuk yapmaya,** ve de bozgunculuğun bir türü olan **ekinleri, zürriyetleri helâk etmeğe çalışır. Allah ise bozguncuğu sevmez,** ona razı olmaz.

206- **Ve ona,** yaptığın şeyde **"Allah'tan kork!" denildiği zaman kendisini,** korunmakla emredilmiş olduğu **günah ile izzet-i nefs tutar.** Gurur ve hamiyet kendisini bunu yapmaya sevkeder **Artık ona cehennem yeter** kâfidir. **Ve ne fena bir döşek,** yatak**tır** o!

207- **İnsanlardan bazıları da vardır ki, Allah'ın rızasını** hoşnutluğunu **aramak** istemek **için nefsini satar** onu Allah'a itaat yolunda feda eder. Bu kişi Suheyb'dir. Müşrikler kendisine eziyet ettiğinde tüm malını bırakıp Medine'ye hicret etmişti. **Allah ise kullarına çok merhametlidir.** Zira kendi rızasının bulunduğu şeyi onlara irşat etmiştir.

İslam geldikten sonra hala Cumartesi gününe tazim eden ve de deve etini hoş görmeyen Abdullah b. Selam ve de arkadaşları hakkında şu ayetler inmiştir:

208- **Ey imân edenler! Barışın**[1] İslam'ın **tamamına**[2] yani tüm kurallarına **giriniz. Ve şeytanın adımlarına** yollarına yani (hükümlerde) ayrım yapmayı güzel göstermesine **uymayınız. Şüphe yok ki o sizin için bir apaçık düşmandır** düşmanlığı ortadadır.

209- **Şimdi size bunca beyyineler** onun hak olduğuna dair açık deliller **geldikten sonra yine** de onun tamamına girmekten meyleder, **kayarsanız, artık biliniz ki,**

---

[1] Bu kelimedeki س harfi hem kesre, hem de fetha ile okunmuştur.
[2] Bu kelime اَلسِّلْم kelimesinden haldir.

şüphesiz Allah güçlü olup, sizden intikam almasına kimse engel olamaz., yaptıklarında **hikmetlidir.**

210- **O** İslam'a girmeyi bırakan**nlar ancak beyaz buluttan gölgeler içinde**[1] **Allah'ın** emrinin[2] **ve meleklerin kendilerine gelmelerin beklerler. Halbuki,** onların helak edilmelerine dair **emir tamam olmuştur. Ve bütün işler** Ahirette **Allah'a döndürülecek,** o da onları karşılıklandıracak**tır.**[3]

KELİME ANLAMI

203- وَاذْكُرُوا **Ve zikredin** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** (Neyle?) بِالتَّكْبِيرِ Tekbirle (Ne vakit?) عِنْدَ رَمْيِ الْجَمَرَاتِ Taşları atarken (Nerede zikredin?) فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ **Sayılı günlerde** أَيْ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ الثَّلَاثَةِ Yani üç teşrik gününde فَمَنْ **Her kim** تَعَجَّلَ **Acele ederse** أَيْ اسْتَعْجَلَ Yani acele etmek isterse (Nasıl?) بِالنَّفْرِ Acele acele çıkmakla (Nereden?) مِنْ مِنًى Mina'dan (Nerede?) فِي يَوْمَيْنِ **İki gün içerisinde** أَيْ فِي ثَانِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ Yani teşrik günlerinin ikincisinde (Ne vakit?) بَعْدَ رَمْيِ جِمَارِهِ Taşlarını attıktan sonra فَلَا إِثْمَ **Günah yoktur** (**Kim üzerine günah yoktur?**) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne sebebiyle?) بِالتَّعْجِيلِ Acele etmesi sebebiyle وَمَنْ **Ve her kim de** تَأَخَّرَ **Geri kalırsa** (Nerede?) بِهَا O Mina'da حَتَّى بَاتَ Hatta gecelerse لَيْلَةَ الثَّالِثِ Üçüncü gece (Daha?) وَرَمَى جِمَارَهُ Ve taşlarını da atarsa فَلَا إِثْمَ **Günah yoktur** (**Kim üzerine günah yoktur?**) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne sebebiyle?) بِذٰلِكَ Bu sebeple أَيْ هُمْ Yani onlar (Nedir?) مُخَيَّرُونَ Muhayyerdirler (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَنَفْيُ الْإِثْمِ Günahın kaldırılması (**Kim içindir bu günahın kaldırılması?**) لِمَنِ **O kimse içindir ki** اتَّقَى **Sakındı** (Kimden sakındı?) اللّٰهَ Allah'tan (Nerede?) فِي حَجِّهِ Haccında (Niçin?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) الْحَاجُّ Hacıdır (Nerede?) فِي الْحَقِيقَةِ Gerçekte وَاتَّقُوا **Ve sakının** (**Kimden?**) اللّٰهَ **Allah'tan** (**Ne?**) وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّكُمْ **Şüphesiz siz** إِلَيْهِ **Ona** تُحْشَرُونَ **Haşrolunacak/toplanacaksınız** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِيكُمْ O da sizi karşılıklandıracaktır (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle

204- وَمِنَ النَّاسِ **Ve insanlardan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** يُعْجِبُكَ **Seni imrendirir** (**Ne?**) قَوْلُهُ **Onun sözü** (**Neredeki sözü?**) فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatındaki** وَلَا يُعْجِبُكَ Ve imrendirmez seni (Neredeki sözü?) فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki (Niçin imrendirmez?)

---

[1] Bu kelime ظُلَّةٌ kelimesinin cemisidir.

[2] Bu ayetin anlamı tıpkı "**Ya da Rabbinin emrinin** -yani azabının- **gelmesini mi bekliyorlar?**" (Nahl:33) ayetinde olduğu gibidir.

[3] Bu fiil hem fail, hem de meful için bina edilmiştir, yani hem malum, hem de meçhul olarak okunmuştur.

لِمُخَالَفَتِهِ O sözü aykırı olduğu için (Neye?) لِاعْتِقَادِهِ İnancına وَيُشْهِدُ **Ve şahit de tutar** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** (Ne üzerine şahit tutar?) عَلٰى مَا **O şey üzerine ki** فِي قَلْبِهِ **Onun kalbindedir** (Neye şahit tutar?) أَنَّهُ Ki onun kalbinde bulunan (Nedir?) مُوَافِقٌ Uygundur (Neye?) لِقَوْلِهِ Sözüne (O ne olduğu halde?) وَهُوَ **Halbuki o** (Nedir?) اَلَدُّ الْخِصَامِ **Hasımların en yamanıdır** شَدِيدُ الْخُصُومَةِ Husumeti şiddetli olandır (Kime?) لَكَ Sana (Daha kime?) وَلِأَتْبَاعِكَ Ve sana tabi olanlara (Niçin?) لِعَدَاوَتِهِ Düşmanlığından dolayı (Kime?) لَكَ Sana وَهُوَ O kişi (Kimdir?) الْأَخْنَسُ بْنُ شَرِيقٍ Ahnes b. Şerik'tir كَانَ O idi (Ne idi?) مُنَافِقًا Münafık (Daha neydi?) حُلْوَ الْكَلَامِ Tatlı Sözlü idi (Kim için?) لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) için يَحْلِفُ Yemin ediyordu أَنَّهُ Ki o (Nedir?) مُؤْمِنٌ İman edicidir (Kime?) بِهِ Hz. Peygambere (Daha?) وَمُحِبٌّ Ve sevmektedir (Kimi?) لَهُ Onu فَيُدْنِي Böylece yaklaşırdı (Nereye?) مَجْلِسَهُ Onun meclisine فَأَكْذَبَهُ Onu yalanladı (Kim?) اللّٰهُ Allah (Ne konuda?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَمَرَّ O da uğradı (Neye?) بِزَرْعٍ Bir tarlaya (Daha?) وَحُمُرٍ Ve eşeklere (Kim için olan?) لِبَعْضِ الْمُسْلِمِينَ Bazı Müslümanlar ait olan فَأَحْرَقَهُ Ve de ekinleri yaktı (Ne?) وَعَقَرَهَا Ve eşeklerin ayaklarını kesti (Ne vakit?) لَيْلًا Geceleyin كَمَا قَالَ Buyurduğu gibi (Kim?) تَعَالٰى Allah teala:

205- وَإِذَا تَوَلّٰى **Ve dönüp-gittiğinde** اِنْصَرَفَ Ayrıldığında (Kimden?) عَنْكَ Senden سَعٰى **Çalışır** مَشٰى Yürür (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Niçin?) لِيُفْسِدَ **Fesat çıkarmak için** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Daha?) وَيُهْلِكَ **Ve helak etmek için** (Neyi?) الْحَرْثَ **Ekini** (Daha?) وَالنَّسْلَ **Ve nesli** (Bu nedir?) مِنْ جُمْلَةِ الْفَسَادِ Fesattandır وَاللّٰهُ **Allah ise** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Neyi?) الْفَسَادَ **Fesadı** أَيْ لَا يَرْضٰى Yani razı olmaz (Neye?) بِهِ Ona

206- وَإِذَا قِيلَ **Ve denildiğinde de** (Kime?) لَهُ **Ona** اِتَّقِ **Kork** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Ne konuda?) فِي فِعْلِكَ Yaptığında اَخَذَتْهُ **Onu tutar** (Ne?) الْعِزَّةُ **İzzet-i nefis/gurur** حَمَلَتْهُ Onu sevk eder (Ne?) الْأَنَفَةُ Gurur (Daha?) وَالْحَمِيَّةُ Ve hamiyet (Neye sevk eder?) عَلَى الْعَمَلِ İşlemeye (Neyle tutar?) بِالْإِثْمِ **Günahla** الَّذِي Öyle günah ki أُمِرَ Emredildi (Neyle?) بِاتِّقَائِهِ Ondan sakınmakla فَحَسْبُهُ **Ona yeter** كَافِيهِ Kafidir ona جَهَنَّمُ **Cehennem** وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ **Ve kötü döşektir** اَلْفِرَاشُ هِيَ Ne kötü yataktır o!

207- وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** يَشْرِي يَبِيعُ **Satıyor** (Neyi?) نَفْسَهُ **Kendini** أَيْ يَبْذُلُهَا Yani onu feda ediyor (Nerede?) فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaatte (Niçin feda ediyor?) ابْتِغَاءَ طَلَبَ مَرْضَاتِ اللهِ **Allah'ın rızasını aramak için** رِضَاهُ Allah'ın rızasını (istediği) için وَهُوَ Bu (Kimdir?) صُهَيْبٌ Suhayb'dir لَمَّا آذَاهُ Ne zaman ki ona eziyet etti (Kim?) الْمُشْرِكُونَ Müşrikler هَاجَرَ Hicret etti (Nereye?) إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye وَتَرَكَ Ve terk etti (Kime?) لَهُمْ Onlara (Neyi terk etti?) مَالَهُ Malını وَاللهُ **Allah** (Nedir?) رَؤُوفٌ **Şefkatlidir** (Kime?) بِالْعِبَادِ **Kullarına** حَيْثُ Şöyle ki أَرْشَدَهُمْ Onları irşad etti (Neye?) لِمَا O şeye ki فِيهِ Ondadır (Ne?) رِضَاهُ Onun rızası وَنَزَلَ -İndi (Kim hakkında?)- فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam hakkında (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşları لَمَّا عَظَّمُوا Ne zaman ki tazim ettiler (Neyi?) السَّبْتَ Cumartesi gününü (Daha?) وَكَرِهُوا Ve hoş görmediler (Neyi?) الْإِبِلَ Deveyi (Ne vakit?) بَعْدَ الْإِسْلَامِ İslam'dan sonra:

208- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler** ادْخُلُوا **Girin** (Nereye?) فِي السِّلْمِ **Barışa** (Bu kelime...) بِفَتْحِ السِّينِ Sin harfinin fethasıyla okundu (Daha?) وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle (okundu) الْإِسْلَامِ İslam demektir (O "Barış" ne olduğu halde?) كَافَّةً **Tamamı olduğu halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنَ السِّلْمِ es-Selm kelimesinden أَيْ فِي جَمِيعِ شَرَائِعِهِ Yani bütün kurallarına demektir وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve de uymayın** (Neye?) خُطُوَاتِ طُرُقَ الشَّيْطَانِ **Şeytanın** yollarına **adımlarına** أَيْ تَزْيِينَهُ Yani onun süslemesine (Nasıl süslemesine?) بِالتَّفْرِيقِ Hükümlerin arasında ayrımcılık yapmak suretiyle إِنَّهُ **Zira elbette o** لَكُمْ **Sizin için** (Nedir?) عَدُوٌّ **Bir düşmandır ki** مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı açık.

209- فَإِنْ زَلَلْتُمْ **Şayet kayarsanız** مِلْتُمْ Saparsanız (Neden?) عَنِ الدُّخُولِ Girmekten (Nereye?) فِي جَمِيعِهِ O İslam'ın hepsine (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** جَاءَتْكُمْ **Size geldi** (Ne?) الْبَيِّنَاتُ **Beyyineler** الْحُجَجُ الظَّاهِرَةُ Açık deliller (Ne üzerine açık deliller?) عَلَى أَنَّهُ حَقٌّ Onun hak olduğuna dair فَاعْلَمُوا **Ve siz bilin ki** أَنَّ اللهَ **Elbette Allah** (Nedir?) عَزِيزٌ **Azizdir** لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz (Neden aciz bırakamaz?) عَنِ انْتِقَامِهِ İntikamından (Kimden olan intikamından?) مِنْكُمْ Sizden حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

210- هَلْ مَا يَنْظُرُونَ **Beklemiyorlar mı?** يَنْتَظِرُ Beklemiyor (Kim?) التَّارِكُونَ Terk edenler (Neyi terkedenler?) الدُّخُولَ Girmeyi (Nereye?) فِيهِ Barışın tamamına إِلَّا اَنْ يَأْتِيَهُمُ **Ancak onlara gelmesini** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** أَيْ أَمْرُهُ Yani onun emrinin gelmesini (Bu anlam ne gibi?) كَقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünde ki gibi أَوْ يَأْتِيَ "Ya da gelmesini (Ne?) أَمْرُ رَبِّكَ Rabbinin emri" أَيْ عَذَابُهُ Yani onun azabının gelmesini (Nerede gelmesini?) فِي ظُلَلٍ **Gölgeler içinde** ("Zulel" kelimesi nedir?) جَمْعُ ظُلَّةٍ "Zulletun" kelimesinin cemisidir (Öyle gölgeler ki) مِنَ الْغَمَامِ اَلسَّحَابِ **Buluttan olan** (Daha kimin gelmesini bekliyorlar mı?) وَالْمَلٰٓئِكَةُ **Ve meleklerin** (Daha neyi bekliyorlar mı?) وَقُضِيَ **Bitiriverilmesini** (Ne?) الْأَمْرُ **İş** تَمَّ Tamam olmasını (Ne?) أَمْرُ هَلَاكِهِمْ Helak edilmeleri işi وَإِلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** (Ne?) الْأُمُورُ **Bütün işler** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِالْبِنَاءِ Bina edildiği halde (Ne için?) لِلْمَفْعُولِ Meful için/meçhul olarak (Daha?) وَالْفَاعِلِ Ve fail için /malum olarak (okundu) (Nerede döndürülür?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِي O da karşılık verir

﴿سَلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ تَبْكِيتًا ﴿كَمْ آتَيْنَاهُمْ﴾ كَمْ اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مُعَلِّقَةٌ سَلْ عَنِ الْمَفْعُولِ الثَّانِي وَهِيَ ثَانِي مَفْعُولَيْ آتَيْنَا وَمُمَيِّزُهَا ﴿مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ﴾ ظَاهِرَةٍ كَفَلْقِ الْبَحْرِ وَإِنْزَالِ الْمَنِّ وَالسَّلْوَى فَبَدَّلُوهَا كُفْرًا ﴿وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللهِ﴾ أَيْ مَا أَنْعَمَ بِهِ عَلَيْهِ مِنَ الْآيَاتِ لِأَنَّهَا سَبَبُ الْهِدَايَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ﴾ كُفْرًا ﴿فَإِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾﴾ لَهُ- ﴿زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿الْحَيَوٰةُ الدُّنْيَا﴾ بِالتَّمْوِيهِ فَأَحَبُّوهَا ﴿وَ﴾ هُمْ ﴿يَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ لِفَقْرِهِمْ كَبِلَالٍ وَعَمَّارٍ وَصُهَيْبٍ أَيْ يَسْتَهْزِئُونَ بِهِمْ وَيَتَعَالَوْنَ عَلَيْهِمْ بِالْمَالِ ﴿وَالَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ وَهُمْ هَؤُلَاءِ ﴿فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾﴾ أَيْ رِزْقًا وَاسِعًا فِي الْآخِرَةِ أَوِ الدُّنْيَا بِأَنْ يُمَلِّكَ الْمَسْخُورَ مِنْهُمْ أَمْوَالَ السَّاخِرِينَ وَرِقَابَهُمْ- ﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ عَلَى الْإِيمَانِ فَاخْتَلَفُوا بِأَنْ آمَنَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿فَبَعَثَ اللهُ النَّبِيِّينَ﴾ إِلَيْهِمْ ﴿مُبَشِّرِينَ﴾ مَنْ آمَنَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَمُنْذِرِينَ﴾ مَنْ كَفَرَ بِالنَّارِ ﴿وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿لِيَحْكُمَ﴾ بِهِ ﴿بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ مِنَ الدِّينِ ﴿وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ﴾ أَيِ الدِّينِ ﴿إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ﴾ أَيِ الْكِتَابَ فَآمَنَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ الْحُجَجُ الظَّاهِرَةُ عَلَى التَّوْحِيدِ، وَمِنْ مُتَعَلِّقَةٌ بِاخْتَلَفَ وَهِيَ وَمَا بَعْدَهَا مُقَدَّمٌ عَلَى الْاِسْتِثْنَاءِ فِي الْمَعْنَى ﴿بَغْيًا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الْحَقِّ بِإِذْنِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَاللهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ- وَنَزَلَ فِي جَهْدٍ أَصَابَ الْمُسْلِمِينَ ﴿أَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَأْتِكُمْ مَثَلُ﴾ شِبْهُ مَا أَتَى ﴿الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمِحَنِ فَتَصْبِرُوا كَمَا صَبَرُوا ﴿مَسَّتْهُمُ﴾ جُمْلَةٌ مُسْتَأْنَفَةٌ مُبَيِّنَةٌ مَا قَبْلَهَا ﴿الْبَأْسَاءُ﴾ شِدَّةُ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّاءُ﴾ الْمَرَضُ ﴿وَزُلْزِلُوا﴾ أُزْعِجُوا بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ ﴿حَتَّى يَقُولَ﴾ بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ أَيْ قَالَ ﴿الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ﴾ اِسْتِبْطَاءً لِلنَّصْرِ لِتَنَاهِي الشِّدَّةِ عَلَيْهِمْ ﴿مَتَى﴾ يَأْتِي ﴿نَصْرُ اللهِ﴾ الَّذِي وُعِدْنَاهُ فَأُجِيبُوا مِنْ قِبَلِ اللهِ ﴿أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾﴾ إِتْيَانُهُ- ﴿يَسْأَلُونَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مَاذَا يُنْفِقُونَ﴾ أَيِ الَّذِي يُنْفِقُونَهُ، وَالسَّائِلُ عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ وَكَانَ شَيْخًا ذَا مَالٍ فَسَأَلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّا يُنْفِقُ وَعَلَى مَنْ يُنْفِقُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ﴾ بَيَانٌ لِمَا شَامِلٌ لِلْقَلِيلِ وَالْكَثِيرِ وَفِيهِ بَيَانُ الْمُنْفَقِ الَّذِي هُوَ أَحَدُ شِقَّيِ السُّؤَالِ وَأَجَابَ عَنِ الْمَصْرِفِ الَّذِي هُوَ الشِّقُّ الْآخَرُ بِقَوْلِهِ: ﴿فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ أَيْ هُمْ أَوْلَى بِهِ ﴿وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ﴾ إِنْفَاقٍ أَوْ غَيْرِهِ ﴿فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾﴾ فَمُجَازٍ عَلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

211- Ey Muhammed! **İsrail oğullarına** azarlayarak **sor; onlara** denizin yarılması, kudret helvası ile bıldırcın indirilmesi gibi **nice**[1] **apaçık ayetler verdik,** ama onlar kafirliklerinden bunları değiştirdiler. **Allah'ın nimetini,** Hidayet sebebi olan, Allah'ın ona nimet olarak verdiği ayetleri **kendisine geldikten sonra kim** kafirliğinden dolayı **değiştirirse, bilsin ki, şüphesiz Allah'ın cezası** ona karşı **şiddetlidir.**

212- Mekkelilerden **kâfir olanlar için dünya hayatı** bezetilmek suretiyle **süslenmiştir.** Böylece onlar da o hayatı sevmişlerdir. **Ve** onlar, Bilal, Ammar ve de Suheyb gibi **imân edenlerle** fakirliklerinden dolayı **eğlenirler.** Yani onlarla dalga geçip, mallarıyla üstünlük taslarlar. **Halbuki** şirkten **sakınan bu** şahıs**lar kıyamet gününde onların üstündedirler. Ve Allah dilediğini hesapsız olarak rızıklandırır.** Ya sınırsız bir şekilde ahirette, ya da bu alay edilenleri, alay edenlerin mallarına ve de kendilerine sahip kılmakla da dünyada (rızıklandırır)

213- **İnsanlar** iman üzere olan **tek bir ümmetti.** Sonra kimisinin iman etmesi, kimisinin de inkar etmesi sonucu ayrılığa düştüler. **Allah** onlara **peygamberleri** inananlara **müjdeci ve** de inkara edenlere de ateşle **uyarıcı olarak gönderdi; insanların** dinle ilgili konularda **ayrılığa düştükleri hususlarda aralarında** onunla **hüküm vermesi için onlarla birlikte hak ile**[2] **Kitap**lar **indirdi. Ancak onu** yani kitabı **verilenler, kendilerine beyyineler** tevhide dair apaçık deliller **geldikten sonra**[3], kafirlerin **aralarındaki ihtiras yüzünden onda** yani dinde **ayrılığa düştüler** Kimisi ona iman etti, kimisiyse inkar etti. **Allah, inananları, ayrılığa düştükleri gerçeğe**[4] **kendi izni** iradesi **ile eriştirdi. Allah** erişmesini **dilediğini doğru** hak **yola eriştirir.**

Müslümanların maruz kaldığı bir musibet hakkında şu ayet inmiştir:

214- **Yoksa** -bilakis- **Sizden önce gelen** müminlerin**lerin** başına gelen **durumu**n bir benzeri musibetlerin **sizin başınıza gelmeden**[5] **cennete gireceğinizi** mi **zannettiniz**? Onlar sabrettilerse, sizler de sabredin. **Peygamber ve beraberindeki inananlar** maruz kaldıkları şiddet son hadde vardığından yardımın

---

[1] كَمْ istifham anlamında olup, سَلْ kelimesini ikinci mefulden talik etmiş/amelini askıya almıştır. Ayrıca كَمْ kelimesi آتَيْنَا fiilinin ikinci mefulüdür. Temyizi de kendisinden sonra gelen مِنْ آيَةٍ dir.

[2] Bu kelime أَنْزَلَ fiiline taalluk eder

[3] Buradaki مِنْ kelimesi إِخْتَلَفَ fiiline taalluk eder. Bu مِنْ ve de sonrasındakiler manada istisnadan öncedirler.

[4] مِنْ burada beyan anlamındadır.

[5] لَمَّا burada لَمْ anlamındadır.

gelişini geç bularak: **"Allah'ın** bize vaat ettiği **yardımı ne zaman** gelecek?" **diyecek**[1] **kadar darlık** şiddetli fakirlik **ve zorluk** hastalık **dokunmuştu onlara.**[2] **Ve** türlü türlü sıkıntılara maruz kalarak **sarsılmışlardı;** Allah tarafından şöyle cevap verildi: **İyi bilin ki Allah'ın yardımının** gelişi **şüphesiz yakındır.**

215- Ey Muhammed! **Sana, ne infak edeceklerini** infak edecekleri şeyin ne olduğunu **sorarlar,** Bunu Amr b. el-Cemûh sormuştu. Bu şahıs gayet varlıklı olan yaşlı bir kimseydi. Hz. Peygambere "Neyi, kime infak edeceğini" sormuştu. Onlara **de ki: "İnfak edeceğiniz** (az, çok her türlü) **hayır**[3], **ana baba, yakınlar, yetimler, düşkünler, yolda kalmışlar içindir.** Yani onlar buna daha layıktırlar. **Yaptığınız** infak ya da başka **her** türlü **iyiliği Allah şüphesiz bilir** ve de onun karşılığını verir.**".**

KELİME ANLAMI

211- سَلْ **Sor!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Kime sor?) بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** (Nasıl sor?) تَبْكِيتًا Azarlayarak (Şunu sor ki:) كَمْ آتَيْنَاهُمْ **Onlara kaç verdik?** كَمْ "Kem" (Nedir?) اِسْتِفْهَامِيَّةٌ İstifham anlamındadır (Daha nedir?) مُعَلِّقَةٌ سَلْ "Sel" kelimesini talik edici/amelini askıya alıcıdır (Neden amelini?) عَنِ الْمَفْعُولِ الثَّانِي İkinci mefulden وَهِيَ Bu "Kem" de nedir ثَانِي مَفْعُولَيْ آتَيْنَا "Âteynâ" fiilinin iki mefulünden ikincisidir وَمُمَيِّزُهَا Ve "Kem"in de temyizi şudur: (O verdiğimiz şey de nedendir?) مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ **Açık ayet/mucize** ظَاهِرَةٍ Zahir ayet (Ne gibi?) كَفَلْقِ الْبَحْرِ Denizin yarılması gibi (Daha?) وَإِنْزَالِ الْمَنِّ وَالسَّلْوَى Ve Kudret helvası ile Bıldırcın indirilmesi gibi فَبَدَّلُوهَا O ayeti değiştirdiler (Neden?) كُفْرًا Kafirliklerinden وَمَنْ **Ve her kim** يُبَدِّلْ **Değiştirirse** (Neyi?) نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** أَيْ مَا Yani o şeyi ki أَنْعَمَ Nimet olarak verdi (Neyi?) بِهِ O şeyi (Kim üzerine nimet verdi?) عَلَيْهِ O kimse üzerine (Nedendir o verdiği şeyde?) مِنَ الْآيَاتِ Ayetlerden (Gerçekten ayetler nimet midir? Evet:) لِأَنَّهَا Çünkü o ayetler (Nedir?) سَبَبُ الْهِدَايَةِ Hidayet sebebidir (Ne vakit değiştirirse?) مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** جَاءَتْهُ **O nimet geldi** (Neden değiştirirse?) كُفْرًا Kafirliğinden فَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** (Kime?) لَهُ O kimseye

---

[1] Bu kelime قَالَ anlamında olup, hem mensup, hem de merfu olarak okunmuştur.

[2] Bu cümle başlangıç cümlesi olup, öncesini beyan eder.

[3] Buradaki مِنْ , az ve çoğu içeren مَا yı beyan eder. Ayetin bu kısmında sorunun iki şıkkından biri olan "infak edilecek şeyin ne olduğu?" cevaplandırılmıştır. Sorunun ikinci şıkkı olan "infak edilecek kimselerin kim olduğu? ise ayetin devamında cevaplandırılmıştır.

212- زُيِّنَ **Bezetildi** (Kim için?) لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Öyle kafir kimseler ki) مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ahalisinden olan (Ne bezetildi?) الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** (Ne sebebiyle bezetildi?) بِالتَّمْوِيهِ Süslenmesi sebebiyle فَأَحَبُّوهَا Böylece onlar da onu sevdiler وَ هُمْ يَسْخَرُونَ **Ve halbuki** onlar **alay ederler** (Kimle?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerle ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Niçin alay ederler?) لِفَقْرِهِمْ Fakirliklerinden dolayı (Kim gibi bu alay edilen kimseler?) كَبِلَالٍ Bilal gibi (Daha?) وَعَمَّارٍ Ve Ammar gibi (Daha?) وَصُهَيْبٍ Ve Suhayb gibi أَيْ يَسْتَهْزِئُونَ Yani istihza ediyorlardı (Kimle?) بِهِمْ Onlarla (Daha?) وَيَتَعَالَوْنَ Ve büyükleniyorlardı (Kime karşı?) عَلَيْهِمْ Onlara karşı (Neyle büyükleniyorlardı?) بِالْمَالِ Mal ile وَالَّذِينَ **Ve de o kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** (Neden?) اَلشِّرْكَ Şirkten وَهُمْ Onlar (Kimdir?) هٰؤُلَاءِ Bu kimselerdir (Nedir bu kimseler?) فَوْقَهُمْ **Onların üzerlerindedir** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** وَاللّٰهُ **Allah** يَرْزُقُ **Rızık verir** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاۤءُ **Diliyor** (Nasıl) بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsız** أَيْ رِزْقًا Yani bir rızıkla ki وَاسِعًا Geniş (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette أَوِ الدُّنْيَا Ya da dünyada (Dünyada nasıl rızık verir?) بِأَنْ يُمَلِّكَ Sahip kılmakla (Kimi?) الْمَسْخُورَ مِنْهُمْ Onlardan alay edileni (Neye sahip kılmakla?) أَمْوَالَ السَّاخِرِينَ Alay edenlerin mallarına (Daha neye sahip kılmakla?) وَرِقَابَهُمْ Ve onların boyunlarına/kendilerine

213- كَانَ النَّاسُ **İnsanlar idi** (Ne idi?) أُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir ümmet** (Ne üzerine tek bir ümmettiler?) عَلَى الْإِيمَانِ İman üzerine فَاخْتَلَفُوا Sonra ihtilaf ettiler (Nasıl?) بِأَنْ Şöyle ki آمَنَ İman etti (Kim?) بَعْضٌ Onların bazısı (Daha?) وَ كَفَرَ Ve inkar etti (Kim?) بَعْضٌ Onların diğer bazısı فَبَعَثَ **Ve de gönderdi** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimi?) اَلنَّبِيِّينَ **Peygamberleri** (Kime gönderdi?) إِلَيْهِمْ Onlara (O peygamberler ne oldukları halde?) مُبَشِّرِينَ **Müjdeleyici** (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki آمَنَ İman etti (Neyle müjdeleyici?) بِالْجَنَّةِ Cennetle (O peygamberler daha ne oldukları halde?) وَمُنْذِرِينَ **Ve korkutucu** (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki كَفَرَ İnkar etti (Neyle korkutucu?) بِالنَّارِ Ateşle وَأَنْزَلَ **Ve indirdi** (Kimle birlikte?) مَعَهُمُ **Onlarla birlikte** (Neyi indirdi?) الْكِتَابَ **Kitabı** بِمَعْنَى الْكُتُبِ 'Kitapları' anlamında (Neyle indirdi?) بِالْحَقِّ **Hak ile** (Bu kelime nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ "Enzele" fiiline taalluk eder (Niçin gönderdi?) لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** (Neyle?) بِهِ O kitapla (Nerede?) بَيْنَ النَّاسِ **İnsanlar arasında** (Hangi konuda hükmetmesi?) فِيمَا **O konulardaki ki** اخْتَلَفُوا **İhtilaf ettiler** (Nerede ihtilaf ettiler?) فِيهِ **O konularda** (O ihtilaf ettikleri şey de nedendir?) مِنَ الدِّينِ Dinden وَمَا اخْتَلَفَ **Ve ihtilaf etmedi**

(Nerede?) فِيهِ **Onda** أَيْ الدِّينِ Yani dinde اِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler ki** أُوتُوهُ **O kendilerine verildi** أَيْ الْكِتَابَ Yani kitap kendilerine verildi فَآمَنَ İman etti (Kim?) بَعْضٌ Bir kısmı (Daha?) وَ كَفَرَ Ve inkar etti (Kim?) بَعْضٌ Diğer bir kısmı (Ne vakit ihtilaf ettiler?) مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** جَآءَتْهُمْ **Onlara geldi** (Ne?) الْبَيِّنَاتُ **Beyyineler** اَلْحُجَجُ الظَّاهِرَةُ Açık deliller (Ne üzerine açık deliller?) عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine وَمِنْ "Min" (Nedir?) مُتَعَلِّقَةٌ Taalluk eder (Neye taalluk eder?) بِ اِخْتَلَفَ "İhtelefe" fiiline وَهِيَ Bu "min" (Daha?) وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonra gelenler (Nedir?) مُقَدَّمٌ Öncedir (Ne üzerine?) عَلَى الإِسْتِثْنَاءِ İstisna üzerine (Nerede?) فِي الْمَعْنَى Manada (Niçin ihtilaf ettiler?) بَغْيًا **İhtirastan dolayı** (Kim tarafından olan ihtiras?) مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirler tarafından olan (Neredeki ihtirastan dolayı?) بَيْنَهُمْ **Aralarındaki** فَهَدَى **Ve gösterdi** (Kim?) اَللهُ **Allah** (Kime?) الَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Neyi gösterdi?) لِمَا **O şeyi ki** اخْتَلَفُوا **İhtilaf ettiler** (Nerede?) فِيهِ **O şeyde** (O ihtilafa düştükleri şey de nedendir?) مِنَ لِلْبَيَانِ الْحَقِّ **Haktan** -"Min" beyan anlamındadır- (Neyle gösterdi?) بِاِذْنِهِ بِإِرَادَتِهِ **Kendisinin izniyle,** iradesiyle وَاللهُ **Allah** يَهْدِى **İletir** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَآءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) هِدَايَتَهُ Onu eriştirmeyi (Neye iletir?) اِلَى صِرَاطٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yola

214- وَنَزَلَ Ve indi (Ne konuda?) فِي جَهْدٍ Bir sıkıntı ki أَصَابَ İsabet etti (Kime?) اَلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara أَمْ **Yoksa** بَلْ أَ حَسِبْتُمْ Bilakis **zannettiniz** mi **ki**? (Neyi zannettiniz mi ki?) اَنْ تَدْخُلُوا **Gireceğinizi** (Nereye?) اَلْجَنَّةَ **Cennete** وَلَمَّا لَمْ يَأْتِكُمْ **Ve size gelmeden** -Buradaki lemmâ, lem anlamındadır- (Ne?) مَثَلُ شِبْهُ مَا أَتَى الَّذِينَ **O kimselerin hali,** onlara gelenin benzeri ki خَلَوْا **Gelip-geçtiler** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizlerden önce** (Öyle kimseler ki) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden (Nedendir onlara gelenler?) مِنَ الْمِحَنِ Mihnetler/sıkıntılar فَتَصْبِرُوا Siz de sabredin (Ne gibi?) كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi مَسَّتْهُمْ **Onlara değdi** (Bu cümle nedir?) جُمْلَةٌ مُسْتَأْنَفَةٌ İstinaf/başlangıç cümlesidir (Daha nedir?) مُبَيِّنَةٌ Açıklayıcıdır (Neyi?) مَا قَبْلَهَا Öncesini (Ne değdi?) اَلْبَاْسَآءُ شِدَّةُ الْفَقْرِ **Sıkıntı,** şiddetli fakirlik (Daha?) وَالضَّرَّآءُ اَلْمَرَضُ **Ve hastalık,** maraz (Daha?) وَزُلْزِلُوا **Ve sarsıldılar** أُزْعِجُوا Sıkıntıya maruz kaldılar (Neyle?) بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ Çeşitli belalarla حَتَّى يَقُولَ **Hatta diyecek kadar** (Bu kelime...) بِالنَّصْبِ Nasb ile (Daha?) وَالرَّفْعِ Ve raf ile

(okundu) أَيْ قَالَ Yani dedi: (Kim?) الرَّسُولُ **Peygamber** (Daha kim?) وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Kimle birlikte iman ettiler?) مَعَهُ **Onunla birlikte** (Niçin demişlerdi?) اِسْتِبْطَاءً Yavaş buldukları için (Neyi?) لِلنَّصْرِ Yardımı (Niçin yardımı yavaş bulmuşlardı?) لِتَنَاهِي الشِّدَّةِ Sıkıntı son haddinde olduğu için (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Şunu diyecek kadar:) مَتٰى يَأْتِي **Ne zaman** gelecek (Ne?) نَصْرُ اللّٰهِ **Allah'ın yardımı** الَّذِي Öyle yardımı ki وُعِدْنَاهُ Biz onu vaat edildik فَأُجِيبُوا Bunun üzerine kabul gördü (Kim tarafından?) مِنْ قِبَلِ اللّٰهِ Allah tarafından اَلَآ **İyi bilin ki** اِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın yardımı** (Nedir?) قَرِيبٌ **Yakındır** (Ne yakındır?) إِتْيَانُهُ Onun gelişi

215- يَسْـَٔلُونَكَ يَا مُحَمَّدُ **Sana soruyorlar** Ey Muhammed! مَاذَا **Neyi** يُنْفِقُونَ **İnfak edecekler** أَيِ الَّذِي يُنْفِقُونَهُ Yani infak edecekleri şeyi soruyorlar وَالسَّائِلُ Soran (Kimdir?) عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ Amr b. el-Cemûh'tur وَكَانَ O idi (Ne idi?) شَيْخًا Yaşlı biriydi (Öyle yaşlı biri ki) ذَا مَالٍ Mal sahibi فَسَأَلَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Selem) sordu (Neden sordu?) عَمَّا O şeyden ki يُنْفِقُ İnfak edecek (Daha neden sordu?) وَعَلٰى مَنْ Ve de kime يُنْفِقُ İnfak edecek قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara مَا **O şey ki** اَنْفَقْتُمْ **İnfak ettiniz** (Neden?) مِنْ خَيْرٍ **Bir hayırdan** (Buradaki "min" nedir?) بَيَانٌ Beyandır (Neyi?) لِمَا "mâ"yı (Daha nedir?) شَامِلٌ Ve içine alır (Neyi?) لِلْقَلِيلِ Azı da (Ne?) وَالْكَثِيرِ Ve çoğu da وَفِيهِ Ve bunda vardır (Ne?) بَيَانُ الْمُنْفَقِ İnfak edilen şeyi beyan vardır الَّذِي Öyle infak edilecek şey ki هُوَ O (Nedir?) أَحَدُ شِقَّيِ السُّؤَالِ Sorunun iki şıkkından biridir وَأَجَابَ Ve cevap da verdi (Neden?) عَنِ الْمَصْرِفِ Onu infak edilecek yerden الَّذِي Öyle infak edilecek yer ki هُوَ O (Nedir?) الشِّقُّ الْاٰخَرُ Diğer şıktır (Neyle cevap verdi?) بِقَوْلِهِ Şu sözüyle: فَلِلْوَالِدَيْنِ **Ana baba içindir** (Daha?) وَالْأَقْرَبِينَ **Ve yakınlar içindir** (Daha?) وَالْيَتَامٰى **Ve yetimler içindir** (Daha?) وَالْمَسَاكِينِ **Ve miskinler içindir** (Daha?) وَابْنِ السَّبِيلِ **Ve yol oğlu** (yolda kalmış kimse) **içindir** أَيْ هُمْ Yani onlar (Nedir?) أَوْلٰى بِهِ Buna daha layıktır وَمَا تَفْعَلُوا **Her ne yaparsanız** (Neden?) مِنْ خَيْرٍ إِنْفَاقٍ **Hayırdan**-İnfaktan أَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir şeyden فَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** بِهِ **Onu** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** فَمُجَازٍ Ve de size karşılık verecektir (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O ameliniz üzerine

﴿كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ﴾ لِلْكُفَّارِ ﴿وَهُوَ كُرْهٌ﴾ مَكْرُوهٌ ﴿لَكُمْ﴾ طَبْعًا لِمَشَقَّتِهِ
﴿وَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسٰى اَنْ تُحِبُّوا شَيْـًٔا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ﴾ لِمَيْلِ النَّفْسِ
إِلَى الشَّهَوَاتِ الْمُوجِبَةِ لِهَلَاكِهَا وَنُفُورِهَا عَنِ التَّكْلِيفَاتِ الْمُوجِبَةِ لِسَعَادَتِهَا فَلَعَلَّ لَكُمْ فِي الْقِتَالِ
-وَإِنْ كَرِهْتُمُوهُ- خَيْرًا لِأَنَّ فِيهِ إِمَّا الظَّفَرَ وَالْغَنِيمَةَ أَوِ الشَّهَادَةَ وَالْأَجْرَ وَفِي تَرْكِهِ -وَإِنْ أَحْبَبْتُمُوهُ-
شَرًّا لِأَنَّ فِيهِ الذُّلَّ وَالْفَقْرَ وَحِرْمَانَ الْأَجْرِ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ مَا هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ﴿وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾﴾
ذٰلِكَ فَبَادِرُوا إِلَى مَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ- وَأَرْسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَ سَرَايَاهُ وَعَلَيْهَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ
جَحْشٍ فَقَاتَلُوا الْمُشْرِكِينَ وَقَتَلُوا ابْنَ الْحَضْرَمِيِّ آخِرَ يَوْمٍ مِنْ جُمَادَى الْآخِرَةِ وَالْتَبَسَ عَلَيْهِمْ
بِرَجَبٍ فَعَيَّرَهُمُ الْكُفَّارُ بِاسْتِحْلَالِهِ فَنَزَلَ: ﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ﴾ الْمُحَرَّمِ ﴿قِتَالٍ فِيهِ﴾
بَدَلُ اشْتِمَالٍ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ﴾ عَظِيمٌ وِزْرًا مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ ﴿وَصَدٌّ﴾ مُبْتَدَأٌ مَنْعٌ لِلنَّاسِ
﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ ﴿وَكُفْرٌ بِهِ﴾ بِاللّٰهِ ﴿وَ﴾ صَدٌّ عَنِ ﴿الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ مَكَّةَ ﴿وَاِخْرَاجُ
اَهْلِهِ مِنْهُ﴾ وَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَخَبَرُ الْمُبْتَدَإِ ﴿اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ وِزْرًا ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾
مِنَ الْقِتَالِ فِيهِ ﴿وَالْفِتْنَةُ﴾ الشِّرْكُ مِنْكُمْ ﴿اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ﴾ لَكُمْ فِيهِ ﴿وَلَا يَزَالُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ
﴿يُقَاتِلُونَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿حَتّٰى﴾ كَيْ ﴿يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ﴾ إِلَى الْكُفْرِ ﴿اِنِ اسْتَطَاعُوا
وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَاُولٰٓئِكَ حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ الصَّالِحَةُ
﴿فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ فَلَا اعْتِدَادَ بِهَا وَلَا ثَوَابَ عَلَيْهَا وَالتَّقْيِيدُ بِالْمَوْتِ عَلَيْهِ يُفِيدُ أَنَّهُ لَوْ رَجَعَ
إِلَى الْإِسْلَامِ لَمْ يَبْطُلْ عَمَلُهُ فَيُثَابُ عَلَيْهِ وَلَا يُعِيدُهُ كَالْحَجِّ مَثَلًا وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾﴾- وَلَمَّا ظَنَّ السَّرِيَّةُ أَنَّهُمْ إِنْ سَلِمُوا مِنَ الْإِثْمِ فَلَا يَحْصُلُ لَهُمْ أَجْرٌ
نَزَلَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ فَارَقُوا أَوْطَانَهُمْ ﴿وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ لِإِعْلَاءِ
دِينِهِ ﴿اُولٰٓئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللّٰهِ﴾ ثَوَابَهُ ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾﴾ بِهِمْ- ﴿يَسْـَٔلُونَكَ
عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ﴾ الْقِمَارِ مَا حُكْمُهُمَا؟ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فِيهِمَٓا﴾ أَيْ فِي تَعَاطِيهِمَا ﴿اِثْمٌ كَبِيرٌ﴾
عَظِيمٌ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُثَلَّثَةِ لِمَا يَحْصُلُ بِسَبَبِهِمَا مِنَ الْمُخَاصَمَةِ وَالْمُشَاتَمَةِ وَقَوْلِ الْفُحْشِ ﴿وَمَنَافِعُ
لِلنَّاسِ﴾ بِاللَّذَّةِ وَالْفَرَحِ فِي الْخَمْرِ وَإِصَابَةِ الْمَالِ بِلَا كَدٍّ فِي الْمَيْسِرِ ﴿وَاِثْمُهُمَٓا﴾ أَيْ مَا يَنْشَأُ
عَنْهُمَا مِنَ الْمَفَاسِدِ ﴿اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ ﴿مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ وَلَمَّا نَزَلَتْ شَرِبَهَا قَوْمٌ وَامْتَنَعَ آخَرُونَ
إِلَى أَنْ حَرَّمَتْهَا آيَةُ الْمَائِدَةِ ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ﴾ أَيْ مَا قَدْرُهُ ﴿قُلِ﴾ أَنْفِقُوا ﴿الْعَفْوَ﴾
أَيِ الْفَاضِلَ عَنِ الْحَاجَةِ وَلَا تُنْفِقُوا مَا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ وَتُضِيعُوا أَنْفُسَكُمْ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ
هُوَ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ كَمَا بَيَّنَ لَكُمْ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

216- Kafirlere karşı **savaşmak,** zorluğundan dolayı tabii olarak **hoşunuza gitmediği halde size yazıldı,** farz kılındı. **İhtimal ki hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinizedir ve ihtimal ki sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzedir.** Zira nefis, kendisini helak götüren şehvetlere meyleder ve de saadetini gerektirecek sorumluluklardan da kaçınır. Belki de -sizin hoşunuza gitmese bile- savaşta sizin için hayır vardır. Zira savaş ya zafer ve ganimet, ya da şehadet ve ecir demektir. Savaşın terkedilmesi ise -sizin hoşunuza bile gitse- zelillik, fakirlik ve de ecirden mahrum olma gibi sebeplerden dolayı kötüdür. **Allah** sizin için hayırlı olanı **bilir siz ise** bunu **bilmezsiniz** dolayısıyla size emrettiği şeylere koşuşun.

Hz. Peygamber, başlarında Abdullah b. Cahş'ın bulunduğu ilk seriyesini göndermişti. Onlar da Cemadiyel Ahira ayının son gününde Müşriklerle çatışıp, İbnül Hadrami isimli bir şahsı öldürmüşlerdi. Bu ayı Recep ayıyla karıştırmaları sonucunda müşrikler, kendilerini Recep ayını helal kabul etmekle ayıplayınca şu ayet indi:

217- **Sana haram** kılınan **aydan; o ayda yapılan savaşı**[1] **soruyorlar.** Onlara **de ki: "O ayda savaş büyük** bir günah**tır.**[2] **Fakat** insanları **Allah'ın yolu** olan dinin**den engelle**yip çevir**mek**[3] **ve onu** yani Allah'ı **inkar etmek, Ve de Mescid-i Haram'dan** Mekke'den engellemek **ve oranın ahalisini** yani Peygamber ve ona inananları **oradan çıkarmak Allah yanında** orada savaşmaktan **daha büyük** bir günah**tır. Ve** sizdeki şirk **fitne**si **ise** sizi orada **öldürmekten daha büyüktür."** Kafirler **güç yetirseler** Ey Müslümanlar! **sizi dininizden** küfre **döndürmek için sizinle savaştan geri durmazlar. Sizden ise her kim dininden dönüp de kâfir olarak ölürse artık onların** iyi **amelleri dünyada da, ahirette de boşa gitmiş,** batıl olmuş **olur.** Onlara ne itibar edilir, ne de sevap verilir. "ölürse..." şeklinde kayıtlanması, tekrar bu kişinin İslam'a döndüğünde amellerinin batıl olmayıp, bunlarla sevaba nail olacağını, -hac gibi- amellerini tekrar iade etmesi gerekmediğini ifade eder. İmam Şafii de bu görüştedir. **Ve onlar artık cehennem halkıdır. Onlar orada ebedîyyen kalacaklardır.**

Seriyye'ye katılanlar, günahtan kurtulmuş olsalar bile, herhangi bir ecir alamayacaklarını zannettiklerinde şu ayet indi:

218- **Şüphe yok ki imân edenler ve** vatanlarını terk etmek suretiyle **hicret edip de Allah yolunda** onun dinini yüceltmek için **cihat edenler, Allah'ın rahmeti**

---

[1] Bedeli iştimaldir.
[2] Bu cümle Mübteda-haber cümlesidir.
[3] Mübtedadır.

olan sevabını **umarlar. Allah da** müminlere karşı **çok mağfiretli ve** yine onlara karşı **çok merhametlidir.**

219- **Sana şarap ve kumar**ın hükmünün ne olduğun**dan soruyorlar.** Onlara **de ki: "İkisin**in teatisin**de de** kötü söz, sövüşme ve de hasımlaşmaya neden olduğundan **büyük**[1] **günah vardır. Ve insanlar için** şaraptaki "lezzet ve keyif", kumardaki "ter dökmeden elde edilen kazanç" gibi **menfaatler de vardır. Bunların günahı** kendileriyle meydana gelen bozgunlar **ise menfaatlerinden çok büyüktür."** Bu ayet inince kimi müminler -Maide suresindeki ayet haram edinceye kadar- şarap içmeye devam etti, kimisi ise bundan kaçındı **Sana ne** kadar **infak edeceklerini de soruyorlar. De ki: "İhtiyacınızdan artanı**[2] infak edin! İhtiyaç duyduğunuz şeyleri infak ederek kendinizi zayi etmeyin. **Allah âyetlerini sizlere işte böyle** anlatılanları açıkladığı gibi **beyan ediyor, tâ ki tefekkür edesiniz...**

KELİME ANLAMI

216- كُتِبَ **Yazıldı** فُرِضَ **Farz kılındı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمُ **Sizin üzerinize** (Ne?) الْقِتَالُ **Savaş** (Kimle?) لِلْكُفَّارِ Kafirlerle وَهُوَ **Halbuki o savaş** (Nedir?) كُرْهٌ **Hoş değildir** مَكْرُوهٌ Nahoştur (Kime?) لَكُمْ **Size** (Ne yönden hoş değildir?) طَبْعًا Tabii olarak (Niçin tabii olarak hoş değildir?) لِمَشَقَّتِهِ Meşakkatli olduğu için وَعَسٰى **Ve olur ki** اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا **Bir şeyi çirkin görmeniz** وَهُوَ **Halbuki o şey** (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** وَعَسٰى **Ve olur ki** اَنْ تُحِبُّوا **Sizin sevmeniz** (Neyi?) شَيْئًا **Bir şeyi** (Ne olduğu halde?) وَهُوَ **Halbuki o** (Nedir?) شَرٌّ **Şerdir** (Kime?) لَكُمْ **Size** (Niçin böyledir?) لِمَيْلِ النَّفْسِ Nefis meylettiği için (Neye?) اِلَى الشَّهَوَاتِ Şehvetlere (Öyle şehvetler ki?) الْمُوجِبَةِ Gerektiren (Neyi?) لِهَلَاكِهَا Kendisinin helakını (Daha neyi gerekten?) وَنُفُورِهَا Kendisinin hoşlanmamasını (Neden?) عَنِ التَّكْلِيفَاتِ O tekliflerden/sorumluluklardan ki الْمُوجِبَةِ Gerektiren (Neyi?) لِسَعَادَتِهَا Onun saadetini فَلَعَلَّ Belki de لَكُمْ Sizin için vardır (Nerede?) فِي الْقِتَالِ Savaşta وَاِنْ كَرِهْتُمُوهُ Siz onu kötü görseniz de (Ne vardır?) خَيْرًا Hayır (Niçin onda hayır vardır?) لِاَنَّ فِيهِ Çünkü onda vardır (Ne?) اِمَّا الظَّفَرُ Ya zafer (Daha?) وَالْغَنِيمَةُ Ve ganimet اَوِ الشَّهَادَةُ Ya da şahadet (Daha?) وَالْاَجْرُ Ve mükafat وَفِي تَرْكِهِ Ve onun terk edilmesinde de vardır وَاِنْ اَحْبَبْتُمُوهُ Ve siz onu sevseniz de (Ne vardır?)

[1] Bir kıraatte ise üsten üç noktalı (ث) ile okunmuştur.

[2] Bu kelime bir kıraatte هو takdiriyle merfu olarak okunmuştur.

شَرًّا Kötülük vardır (Niçin savaşın terk edilmesinde kötülük vardır?) لِأَنَّ فِيهِ Çünkü onda vardır (Ne?) الذُّلَّ Alçaklık (Daha?) وَالْفَقْرَ Ve fakirlik (Daha?) وَحِرْمَانَ الْأَجْرِ Ve mükafattan mahrum olmak وَاللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi bilir?) مَا O şeyi ki هُوَ O şey (Nedir?) خَيْرٌ Daha hayırlıdır (Kim için?) لَكُمْ Sizin için وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** لَا تَعْلَمُونَ **Bilmiyorsunuz** (Neyi bilmiyorsunuz?) ذٰلِكَ Bunu فَبَادِرُوا Davranın (Neye?) اِلَى مَا O şeye ki يَأْمُرُكُمْ Size emrediyor (Neyi?) بِهِ O şeyi

217- وَأَرْسَلَ Ve göndermişti (Kim?) النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Neyi gönderdi?) أَوَّلَ سَرَايَاهُ İlk seriyesini وَعَلَيْهَا Ve o seriyyenin üzerinde de vardı (Kim?) عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ جَحْشٍ Abdurrahman b. Cahş فَقَاتَلُوا Savaştılar (Kimle?) الْمُشْرِكِينَ Müşriklerle (Daha?) وَقَتَلُوا Ve öldürdüler (Kimi?) ابْنَ الْحَضْرَمِيِّ İbnü'l-Hadrami'yi (Ne vakit?) آخِرَ يَوْمٍ Son günde (Neden olan son gün?) مِنْ جُمَادَى الْآخِرَةِ Cemâdiye'l-Âhira' ayından وَالْتَبَسَ Ve bu ay karıştı (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Neyle karıştı?) بِرَجَبٍ Recep ayı ile فَعَيَّرَهُمُ Onları ayıpladı (Kim?) الْكُفَّارُ Kafirler (Neyle ayıpladı?) بِاسْتِحْلَالِهِ O ayı helal kabul etmekle فَنَزَلَ Bunun üzerine indi: يَسْـَٔلُونَكَ **Sana soruyorlar** (Neden?) عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ **Haram aydan** الْمُحَرَّمِ Haram kılınmış aydan (Haram aydan bedel?) قِتَالٍ فِيهِ **O ay içinde savaşmaktan soruyorlar** (Bu kelime nedir?) بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i İştimaldir قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara قِتَالٌ **Savaşmak** (Nerede?) فِيهِ **O ay içinde** (Nedir?) كَبِيرٌ **Büyüktür** عَظِيمٌ وِزْرًا Günah olarak büyüktür مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ (Bu son cümle) Mübteda ve haber (cümlesi)dir وَصَدٌّ **Ama engelleme** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır مَنْعٌ Menetme anlamında (Kimi?) لِلنَّاسِ İnsanları (**Neden engelleme?**) عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Onun dininden (**Daha?**) وَكُفْرٌ **Ve de inkar** (Kimi?) بِهِ بِاللّٰهِ **Onu,** Allah'ı (**Daha neden engelleme?**) وَ صَدٌّ **Ve de** engelleme (Neden?) عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haramdan** engelleme أَيْ مَكَّةَ Yani Mekke'den (**Daha?**) وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ **Ve oranın halkını çıkarmak** (Nereden?) مِنْهُ **Oradan** وَهُمْ Bunlar (Kimlerdir?) النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Daha?) وَالْمُؤْمِنُونَ Ve Müminler وَخَبَرُ الْمُبْتَدَإِ Mübtedanın haberi şudur أَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ وِزْرًا Günah olarak daha büyüktür (**Nerede daha büyüktür?**) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Neden daha büyüktür?) مِنَ الْقِتَالِ Savaşmaktan (Nerede?) فِيهِ O ay içinde وَالْفِتْنَةُ **Ve fitne ise** الشِّرْكُ Şirk (Kimden olan şirk?)

مِنْكُمْ Sizden (Nedir?) أَكْبَرُ **Daha büyüktür** (Neden daha büyüktür?) مِنَ الْقَتْلِ **Öldürmekten** (Kimi öldürmekten daha büyüktür?) لَكُمْ Sizi (Nerede?) فِيهِ O ay içinde وَلَا يَزَالُونَ **Ve devam ederler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler يُقَاتِلُونَكُمْ **Sizinle savaşırlar** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey Müminler (Niçin savaşırlar?) حَتَّى كَيْ يَرُدُّوكُمْ **Sizi döndürmek için** -Hatta, key anlamındadır- (Neden döndürmek için?) عَنْ دِينِكُمْ **Dininizden** (Neye döndürmek için?) إِلَى الْكُفْرِ Küfre إِنِ اسْتَطَاعُوا **Şayet güç yetirirlerse** وَمَنْ يَرْتَدِدْ **Ve her kim de dönerse** (Ne olduğu halde?) مِنْكُمْ **Sizden olduğu halde** (Neden dönerse?) عَنْ دِينِهِ **Dininden** فَيَمُتْ **Ve de ölürse** (Ne olduğu halde?) وَهُوَ كَافِرٌ **Halbuki o kafirdir** فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** بَطَلَتْ Batıl olmuştur (Ne boşa çıkmıştır?) أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** (Öyle amelleri ki) الصَّالِحَةُ İyi olan (Nerede boşa çıkmıştır?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Daha?) وَالْآخِرَةِ **Ve de ahirette** فَلَا اعْتِدَادَ Kabul etme yoktur (Neyi?) بِهَا O amelleri (Daha?) وَلَا ثَوَابَ Ve sevap da yoktur (Neye karşılık?) عَلَيْهَا O amellere karşılık وَالتَّقْيِيدُ Kayıtlama (Neyle?) بِالْمَوْتِ Ölümle (Ne üzerine kayıtlama?) عَلَيْهِ Dinden dönme üzerine يُفِيدُ İfade eder ki أَنَّهُ Elbette o kişi لَوْ رَجَعَ Şayet dönse (Neye?) إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a لَمْ يَبْطُلْ Boşa çıkmaz (Ne?) عَمَلُهُ Onun ameli فَيُثَابُ Nihayetinde sevap da alır (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O amelinin üzerine وَلَا يُعِيدُهُ Ve o amelini iade de etmez (O ameli ne gibi?) كَالْحَجِّ Hac gibi مَثَلًا mesela وَعَلَيْهِ Ve bu görüş üzerinedir (Kim?) الشَّافِعِيُّ Şafii وَأُولَٰئِكَ **Ve işte onlar** (Kimdir?) أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

218- وَلَمَّا ظَنَّ Ne zaman ki zannetti (Kim?) السَّرِيَّةُ Seriye أَنَّهُمْ Ki onlar إِنْ سَلِمُوا Kurtulsalar da (Neden?) مِنَ الْإِثْمِ Günahtan فَلَا يَحْصُلُ Meydana gelmez (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Ne?) أَجْرٌ Bir ecir نَزَلَ Şu ayet indi: إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** (Daha ne yaptılar?) وَالَّذِينَ **Ve de o kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** فَارَقُوا Ayrıldılar (Neden?) أَوْطَانَهُمْ Vatanlarından (Daha ne yaptılar?) وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** (Niçin cihat ettiler?) لِإِعْلَاءِ دِينِهِ Dinini yüceltmek için أُولَٰئِكَ **İşte onlar** يَرْجُونَ **Umarlar** (Neyi?) رَحْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın rahmetini** ثَوَابَهُ Onun sevabını وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Çok mağfiret edendir** (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ve çok merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

219- يَسْـَٔلُونَكَ **Sana soruyorlar** (Neden?) عَنِ الْخَمْرِ **Şaraptan** (Daha neden?) وَالْمَيْسِرِ الْقِمَارِ **Ve kumardan** مَا حُكْمُهُمَا؟ O ikisinin hükmü nedir diye soruyorlar قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara فِيهِمَآ أَيْ فِي تَعَاطِيهِمَا **O ikisin**in teatisin**de vardır** (Ne?) إِثْمٌ **Bir günah ki** كَبِيرٌ عَظِيمٌ **Büyük** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِالْمُثَلَّثَةِ Üç noktalı ile (peltek se ile "Kesirun" şeklinde) (Niçin ikisinde büyük günah vardır?) لِمَا يَحْصُلُ Meydana geldiği için (Neyle?) بِسَبَبِهِمَا O ikisinden sebeple (Ne meydana geldiği için?) مِنَ الْمُخَاصَمَةِ Hasımlaşma (Daha?) وَالْمُشَاتَمَةِ Ve sövüşme (Daha?) وَقَوْلِ الْفُحْشِ Ve kötü söz (**Daha ne vardı o ikisinde?**) وَمَنَافِعُ **Ve menfaatler** (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Neyle menfaatler vardır?) بِاللَّذَّةِ Lezzet ile (Daha?) وَالْفَرَحِ Ve hoşlukla (Nerede bunlar vardır?) فِي الْخَمْرِ Şarapta (Daha ne vardır?) وَإِصَابَةِ الْمَالِ Ve mal kazanma (Nasıl?) بِلَا كَدٍّ Yorulmaksızın (Nerededir bunlar?) فِي الْمَيْسِرِ Kumarda وَإِثْمُهُمَآ **Ve o ikisinin günahları** أَيْ مَا Yani o şey ki يَنْشَأُ Doğuyor (Neden?) عَنْهُمَا O ikisinden (Nedendir o ikisinden doğan?) مِنَ الْمَفَاسِدِ Zararlardan (**Nedir o ikisinin günahları?**) أَكْبَرُ أَعْظَمُ **Daha büyüktür** (**Neden daha büyüktür?**) مِن نَّفْعِهِمَا **O ikisinin faydasından** وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki bu ayet indi شَرِبَهَا Şarabı içti (Kim?) قَوْمٌ Bir kısım müminler (Daha?) وَامْتَنَعَ Ve sakındı (Kim?) آخَرُونَ Diğer başkaları (Ne vakte değin bir kısmı onu içti?) إِلَى أَنْ حَرَّمَتْهَا Onu haram kılıncaya değin (Ne?) آيَةُ الْمَائِدَةِ Maide suresindeki ayet وَيَسْـَٔلُونَكَ **Ve sana soruyorlar ki** مَاذَا **Neyi?** يُنفِقُونَ **İnfak edecekler** أَيْ مَا قَدْرُهُ Yani miktarı nedir? قُلِ **De ki** أَنفِقُوا İnfak edin الْعَفْوَ **İhtiyaç fazlasını** أَيِ الْفَاضِلَ Yani fazla olanı (Neden?) عَنِ الْحَاجَةِ İhtiyaçtan وَلَا تُنْفِقُوا Ve infak etmeyin (Neyi?) مَا O şeyi ki تَحْتَاجُونَ İhtiyaç duyuyorsunuz (Neye?) إِلَيْهِ O şeye (Daha?) وَتُضِيعُوا Ki böylece zayi etmeyin (Neyi?) أَنْفُسَكُمْ Kendinizi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratte de (okundu) (Neyle?) بِالرَّفْعِ Raf ile (kulil afv<u>u</u> şeklinde) (Nasıl böyle okundu?) بِتَقْدِيرِ هُوَ "Hüve" takdiriyle كَذَٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ كَمَا بَيَّنَ Yani beyan ettiği gibi (Kime?) لَكُمْ Size (Neyi?) مَا O şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi يُبَيِّنُ **Beyan eder/açıklar** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kime?) لَكُمُ **Size** (Neyi açıklar?) الْاٰيَاتِ **Ayetleri** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَتَفَكَّرُونَ **Tefekkür edesiniz**

﴿فِي﴾ أَمْرِ ﴿الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ فَتَأْخُذُونَ بِالْأَصْلَحِ لَكُمْ فِيهِمَا ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْيَتَامٰى﴾ وَمَا يَلْقَوْنَهُ مِنَ الْحَرَجِ فِي شَأْنِهِمْ فَإِنْ وَاكَلُوهُمْ يَأْثَمُوا وَإِنْ عَزَلُوا مَالَهُمْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَصَنَعُوا لَهُمْ طَعَامًا وَحْدَهُمْ فَحَرَجٌ ﴿قُلْ اِصْلَاحٌ لَهُمْ﴾ فِي أَمْوَالِهِمْ بِتَنْمِيَتِهَا وَمُدَاخَلَتُكُمْ خَيْرٌ مِنْ تَرْكِ ذٰلِكَ ﴿وَاِنْ تُخَالِطُوهُمْ﴾ أَيْ تَخْلِطُوا نَفَقَتَكُمْ بِنَفَقَتِهِمْ ﴿فَاِخْوَانُكُمْ﴾ أَيْ فَهُمْ إِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمِنْ شَأْنِ الْأَخِ أَنْ يُخَالِطَ أَخَاهُ أَيْ فَلَكُمْ ذٰلِكَ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ﴾ لِأَمْوَالِهِمْ بِمُخَالَطَتِهِ ﴿مِنَ الْمُصْلِحِ﴾ بِهَا فَيُجَازِي كُلًّا مِنْهُمَا ﴿وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَاَعْنَتَكُمْ﴾ لَضَيَّقَ عَلَيْكُمْ بِتَحْرِيمِ الْمُخَالَطَةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ- ﴿وَلَا تَنْكِحُوا﴾ تَتَزَوَّجُوا أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ ﴿الْمُشْرِكَاتِ﴾ أَيِ الْكَافِرَاتِ ﴿حَتّٰى يُؤْمِنَّ وَلَاَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ﴾ حُرَّةٍ لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا الْعَيْبُ عَلَى مَنْ تَزَوَّجَ أَمَةً وَتَرْغِيبُهُ فِي نِكَاحِ حُرَّةٍ مُشْرِكَةٍ ﴿وَلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ﴾ لِجَمَالِهَا وَمَالِهَا وَهٰذَا مَخْصُوصٌ بِغَيْرِ الْكِتَابِيَّاتِ بِآيَةِ {وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ} ﴿وَلَا تُنْكِحُوا﴾ تُزَوِّجُوا ﴿الْمُشْرِكِينَ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ الْمُؤْمِنَاتِ ﴿حَتّٰى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ اَعْجَبَكُمْ﴾ لِمَالِهِ وَجَمَالِهِ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ أَيْ أَهْلُ الشِّرْكِ ﴿يَدْعُونَ اِلَى النَّارِ﴾ بِدُعَائِهِمْ اِلَى الْعَمَلِ الْمُوجِبِ لَهَا فَلَا تَلِيقُ مُنَاكَحَتُهُمْ ﴿وَاللّٰهُ يَدْعُو﴾ عَلَى لِسَانِ رُسُلِهِ ﴿اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ﴾ أَيِ الْعَمَلِ الْمُوجِبِ لَهُمَا ﴿بِاِذْنِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ فَتَجِبُ إِجَابَتُهُ بِتَزْوِيجِ أَوْلِيَائِهِ ﴿وَيُبَيِّنُ اٰيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾﴾ يَتَّعِظُونَ- ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ﴾ أَيِ الْحَيْضِ أَوْ مَكَانِهِ مَاذَا يُفْعَلُ بِالنِّسَاءِ فِيهِ ﴿قُلْ هُوَ اَذًى﴾ قَذَرٌ أَوْ مَحَلُّهُ ﴿فَاعْتَزِلُوا النِّسَآءَ﴾ اُتْرُكُوا وَطْأَهُنَّ ﴿فِي الْمَحِيضِ﴾ أَيْ وَقْتِهِ أَوْ مَكَانِهِ ﴿وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ﴾ بِالْجِمَاعِ ﴿حَتّٰى يَطْهُرْنَ﴾ بِسُكُونِ الطَّاءِ وَتَشْدِيدِهَا وَالْهَاءِ وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الطَّاءِ اَيْ يَغْتَسِلْنَ بَعْدَ انْقِطَاعِهِ ﴿فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ﴾ بِالْجِمَاعِ ﴿مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّٰهُ﴾ بِتَجَنُّبِهِ فِي الْحَيْضِ وَهُوَ الْقُبُلُ وَلَا تَعْدُوهُ اِلَى غَيْرِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ﴾ يُثِيبُ وَيُكْرِمُ ﴿التَّوَّابِينَ﴾ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾﴾ مِنَ الْأَقْذَارِ- ﴿نِسَآؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ﴾ أَيْ مَحَلُّ زَرْعِكُمُ الْوَلَدَ ﴿فَأْتُوا حَرْثَكُمْ﴾ أَيْ مَحَلَّهُ وَهُوَ الْقُبُلُ ﴿اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿شِئْتُمْ﴾ مِنْ قِيَامٍ وَقُعُودٍ وَاضْطِجَاعٍ وَإِقْبَالٍ وَإِدْبَارٍ نَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِ الْيَهُودِ: مَنْ أَتَى امْرَأَتَهُ فِي قُبُلِهَا أَيْ مِنْ جِهَةِ دُبُرِهَا جَاءَ الْوَلَدُ أَحْوَلَ ﴿وَقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ﴾ اَلْعَمَلَ الصَّالِحَ كَالتَّسْمِيَةِ عِنْدَ الْجِمَاعِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ﴾ بِالْبَعْثِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾﴾ الَّذِينَ اتَّقَوْهُ بِالْجَنَّةِ- ﴿وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ﴾ أَيِ الْحَلِفَ بِهِ ﴿عُرْضَةً﴾ عِلَّةً مَانِعَةً ﴿لِاَيْمَانِكُمْ﴾ أَيْ نَصْبًا لَهَا بِأَنْ تُكْثِرُوا الْحَلِفَ بِهِ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا﴾ فَتُكْرَهُ الْيَمِينُ عَلَى ذٰلِكَ وَيُسَنُّ فِيهِ الْحِنْثُ

وَيُكَفِّرُ بِخِلَافِهَا عَلَى فِعْلِ الْبِرِّ وَنَحْوِهِ فَهِيَ طَاعَةٌ ﴿وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ﴾ اَلْمَعْنَى لَا تَمْتَنِعُوا مِنْ فِعْلِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْبِرِّ وَنَحْوِهِ إِذَا حَلَفْتُمْ عَلَيْهِ بَلِ ائْتُوهُ وَكَفِّرُوا لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا الْاِمْتِنَاعُ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾﴾ بِأَحْوَالِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

220- **...Dünya ve ahiret** işlerin**de** (tefekkür edesiniz diye) Böylece her iki yurtta da sizin için en hayırlı olanı alasınız. (diye) **Ve sana yetimlerden;** onlar hakkında karşılaştıkları zorluklardan **soruyorlar.** Eğer onlarla birlikte yeseler, günaha giriyorlar; mallarını ayırıp onlara ayrı yemek yapsalar, bu da çok meşakkatli oluyor... **De ki: "Onlar için** mallarını kıymetlendirme**k** suretiyle **ıslahta bulunmak,** bu şekilde sizin müdahalede bulunmanız, bunu yapmamaktan daha **hayırlıdır. Onlarla karışırsanız** yani nafakanızı, nafakalarıyla karıştırırsanız **onlar sizin kardeşlerinizdir"** yani onlar sizin din kardeşleriniz olup, kardeş kardeşe zaten karışır. Yani siz bunu yapabilirsiz demektir. **Allah ise** onlara karışmakla, mallarını **ifsat eden ile** o malları **ıslah edeni bilir. Ve Allah dilese idi** karışmayı haram kılmakla **sizleri elbette meşakkate uğratır,** sizi zora sokar**dı.Şüphe yok ki Allah azîzdir,**işinde galiptir yaptıklarında **hikmetlidir.**

221- Ey Müslümanlar! **Müşrik** kafir **kadınları imân edinceye kadar nikah etmeyin,** evlenmeyin**iz. Elbette mü'min bir cariye,** hür **bir müşrik kadından daha hayırlıdır.** Zira bu ayetin iniş sebebi cariye ile evlenen bir kişinin, ayıplanması, hür ve müşrik bir kadınla evlenmeye teşvik edilmesidir. **Velev ki Müşrik kadın** güzelliği ve de zenginliği ile **sizin hoşunuza gitsin.** Bu ayet, "kitap verilenlerden muhsan olan kadınlar..." ayetiyle kitap ehli olmayan kadınlara tahsis edilmiştir. **Ve müşrik** kafir **erkeklere de, imân etmedikçe** müslüman kadınları **nikah ettirmeyin,** evlendirmeyin**iz. Elbette mü'min bir köle, bir müşrikten hayırlıdır. Velev ki o müşrik** yakışıklılığı ve de zenginliği ile **hoşunuza gidecek olsun. Onlar** o müşrikler ateşi gerektiren işe çağırmalarıyla **ateşe davet ederler.** Dolayısıyla onlarla evlenmek uygun olmaz/doğru değildir. **Allah ise** peygamberlerinin dili ile ve de **kendi izni** ve irade**siyle cennete ve mağfirete** yani bu ikisini gerektirecek amele **davet eder.** Ve onun bu davetine, onun dostlarıyla evlenmek suretiyle icabet etmek gerekir. **Ve insanlara âyetlerini açıkça bildirir, tâ ki düşünsünler,** öğüt edinsinler

222- **Ve sana hayız** ya da hayızın olduğu yerden; bu durumda kadınlara ne yapılacağın**dan** soruyorlar**. De ki: "O** ya da onun olduğu yer **bir eziyettir**, pis bir şeydir**. Artık hayz zamanında kadınlarınızdan uzak durun,** onlarla

ilişkiye girmeyin! **Ve temizleninceye**[1] yani kanın kesilmesinden sonra gusül alıncaya **kadar onlara** cima etmek suretiyle **yaklaşmayınız. Fakat iyice temizlendikleri vakit onlara Allah'ın** hayız halinde **size** kaçınmanızı **emrettiği yer** olan ön**den** cima ederek **varın,** O yeri aşarak başka bir yere varmayın! **Şüphe yok ki Allah** günahlardan **çok tevbe edenleri sever** onlara sevap ihsan edip, ikramda bulunur. **Ve de** pisliklerden **çok temizlenenleri de sever.**

223- **Kadınlarınız sizin için bir ekim yeridir,** yani çocuklarınızı ekeceğiniz bir yerdir. **Dolayısıyla bu ekim yerinize** -ki bu da ön taraftır- ister ayakta, ister oturarak, ister yatarak, ister ön taraftan yaklaşarak, isterse arka taraftan yaklaşarak **nasıl**[2] **isterseniz öyle varın.** Bu ayet Yahudilerin "Karısına arka taraftan yaklaşarak önünden ilişkiye girerse, çocuk şaşı doğar" sözlerine ret olarak inmiştir. **Ve kendiniz için** cima esnasında -besmele gibi- güzel ameller **takdim edin. Ve** emir ve yasaklamalarında **Allah'tan sakınınız. Ve biliniz ki sizler** dirilmek suretiyle **şüphesiz O'nun huzuruna varacaksınız,** ve o da sizi amellerinizle karşılıklandıracaktır. **Ve** ondan sakınan **mü'minleri** cennetle **müjdele!**

224- **Ve** kendisine çokça yemin etmek suretiyle **Allah'ı yeminleriniz için; sözünüzde durma**ma**manıza, sakınma**ma**nıza ve de insanların arasını düzeltme**meye dair konulmuş **bir hedef** engelleyici bir neden **kılmayınız.** Bunlar üzerine yemin etmek mekruh olup, yemin edildiği takdirde bozmak sünnet olur ve de kefaret verilir. İyilik yapmak ve benzeri şeyler üzerine yemin ise bunun aksine (olup, mekruh değil)dir. Zira bu tür yemin bir taattir. Ayetin manası şöyledir: Üzerlerine yemin ettiğiniz vakit anlatılan (sözde durmak, sakınmak ve de insanların arasını düzeltmek gibi) iyilikleri yapmaktan sakınmayın, bilakis o iyilikleri yapın, sonra da kefaret verin. Nitekim bu ayetin iniş sebebi de bu iyiliklerden kaçınmadır. **Ve Allah** sözlerinizi **işiten,** durumunuzu **bilendir.**

KELİME ANLAMI

220- (Ne hakkında tefekkür edesiniz?) فِي أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ **Dünya ve ahiret** işleri **hakkında** فَتَأْخُذُونَ Ve de alasınız (Neyi?) بِالْأَصْلَحِ En iyi olan (Kim için en iyi olan?) لَكُمْ Sizin için (Nerede iyi olan?) فِيهِمَا Hem dünya, hem de ahirette وَيَسْـَٔلُونَكَ **Ve sana soruyorlar** (Neden soruyorlar?) عَنِ الْيَتَامٰى **Yetimlerden** (Daha neden soruyorlar?) وَمَا O şeyden ki

---

[1] Bu kelimedeki ط harfi ile ه harfi aynı zamanda; (يَطَّهَّرْنَ şeklinde) hem sükun, hem de şedde ile okunmuştur. Bu durumda kelimenin aslındaki ت harfi ط harfine idgam edilmiştir.

[2] أَنَّى burada كَيْفَ anlamındadır.

يَلْقَوْنَهُ Onunlar karşılaşıyorlar (O karşılaştıkları şey de nedir?) مِنَ الْحَرَجِ Sıkıntı (Ne konuda?) فِي شَأْنِهِمْ O yetimler hakkında فَإِنْ وَاكَلُوهُمْ Şayet onlarla birlikte yeseler يَأْثَمُوا Günaha giriyorlar وَإِنْ عَزَلُوا Eğer ayırsalar (Neyi?) مَالَهُمْ Onların malını (Neden ayırsalar?) مِنْ أَمْوَالِهِمْ Kendi mallarından وَصَنَعُوا Ve de yapsalar (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Ne yapsalar?) طَعَامًا Yemek (Onlar ne oldukları halde?) وَحْدَهُمْ Tek başlarına فَحَرَجٌ Bu da büyük zorluk! قُلْ **De ki** إِصْلَاحٌ **Islah/düzeltmede bulunmak** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Nerede düzeltmede bulunmak?) فِي أَمْوَالِهِمْ Mallarında (Neyle düzeltmede bulunmak?) بِتَنْمِيَتِهَا Onları artırarak وَمُدَاخَلَتُكُمْ Sizin (onlarla) içli dışlı olmanız ise (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Neden daha hayırlıdır?) مِنْ تَرْكِ ذَلِكَ Bunu terk etmekten وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ **Ve şayet onlara karışırsanız/birlikte yaşarsanız** أَيْ تَخْلِطُوا Yani karıştırırsanız (Neyi?) نَفَقَتَكُمْ Kendi nafakanızı (Neyle karıştırırsanız?) بِنَفَقَتِهِمْ Onların nafakasıyla فَإِخْوَانُكُمْ **Sizin kardeşlerinizdir** أَيْ فَهُمْ Yani onlar (Nedir?) إِخْوَانُكُمْ Sizin kardeşlerinizdir (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde وَمِنْ شَأْنِ الْأَخِ Ve de kardeş olmanın kaçınılmaz sonucudur (Ne?) أَنْ يُخَالِطَ Kardeşin karışması (Kime?) أَخَاهُ Kardeşine أَيْ فَلَكُمْ Yani sizin için vardır (Ne?) ذَلِكَ Bu karışma وَاللَّهُ **Allah** يَعْلَمُ **Bilir/ayırt eder** (Neyi?) الْمُفْسِدَ **Bozanı** (Neyi bozanı?) لِأَمْوَالِهِمْ Onların mallarını (Neyle bozanı?) بِمُخَالَطَتِهِ Onlara karışmakla (**Kimden bilir?**) مِنَ الْمُصْلِحِ **Düzeltenden** (Neyle düzelten?) بِهَا Karışmakla فَيُجَازِي Ve de karşılıklarını verir (Kime?) كُلًّا مِنْهُمَا Onlardan her birine وَلَوْ شَاءَ **Ve eğer dileseydi** (Kim?) اللَّهُ **Allah** لَأَعْنَتَكُمْ **Elbette siz zora sokardı** لَضَيَّقَ Elbette dar ederdi (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Nasıl dar ederdi?) بِتَحْرِيمِ الْمُخَالَطَةِ Onlara karışmayı haram kılmakla إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) عَزِيزٌ **Azizdir/güçlüdür** غَالِبٌ Galiptir (Ne üzerine?) عَلَى أَمْرِهِ İşi üzerine (Daha nedir?) حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

221- وَلَا تَنْكِحُوا **Ve nikahlamayın!** تَتَزَوَّجُوا Evlenmeyin! أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ Ey Müslümanlar (Kimi nikahlamayın?) الْمُشْرِكَاتِ **Müşrik kadınları** أَيِ الْكَافِرَاتِ Yani kafir kadınlarla (Ne vakte değin nikahlamayın?) حَتَّى يُؤْمِنَّ **Onlar iman edinceye dek** وَلَأَمَةٌ **Ve elbette bir cariye** (Öyle cariye ki) مُؤْمِنَةٌ **Mümine olan** (Nedir bu cariye?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kimden daha hayırlıdır?) مِنْ مُشْرِكَةٍ **Müşrik bir kadından** (Öyle müşrik kadın ki) حُرَّةٍ Hür olan (Niçin Mümin cariye demiştir?) لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا

Çünkü bu ayetin nüzül sebebi (Nedir?) الْعَيْبُ Ayıplamadır (Kimi?) عَلَى مَنْ O kimseyi ki تَزَوَّجَ Evlendi (Kimle?) أَمَةً Bir cariye ile (Daha nedir?) وَتَرْغِيبُهُ Ve o kişinin teşvik edilmesidir (Neye?) فِي نِكَاحِ حُرَّةٍ Hür bir kadınla evlenmeye (Öyle hür kadın ki) مُشْرِكَةٍ Müşrik olan وَلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ **Velev hoşunuza gitse bile o kadın** (Niçin hoşunuza gitse?) لِجَمَالِهَا Güzelliğinden dolayı (Daha?) وَمَالِهَا Ve malından dolayı وَهٰذَا Bu hüküm (Nedir?) مَخْصُوصٌ Mahsustur (Neye mahsustur?) بِغَيْرِ الْكِتَابِيَّاتِ Kitap ehli olmayan kadınlara (Neyle mahsus olmuştur?) بِآيَةِ Şu ayetle: وَالْمُحْصَنَاتُ "İffetli kadınlar (Kimden olan?) مِنَ الَّذِينَ O kimselerden ki أُوتُوا Verildiler (Neyi?) الْكِتَابَ Kitabı" وَلَا تُنْكِحُوا **Ve de nikahlatmayın!** تُزَوِّجُوا Evlendirmeyin (Kimle?) الْمُشْرِكِينَ **Müşrik erkeklerle** أَيِ الْكُفَّارَ Kafir erkeklerle (Kimi nikahlatmayın?) الْمُؤْمِنَاتِ Mümin kadınları (Ne vakte değin nikahlatmayın?) حَتّٰى يُؤْمِنُوا **Onlar iman edinceye kadar** وَلَعَبْدٌ **Ve elbette bir köle** (Öyle köle ki) مُؤْمِنٌ **Mümin** (Nedir böyle bir köle?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kimden?) مِنْ مُشْرِكٍ **Bir müşrikten** وَلَوْ اَعْجَبَكُمْ **Velev sizin hoşunuza gitse bile o erkek** (Niçin hoşunuza gitse?) لِمَالِهِ Malından (Ne?) وَجَمَالِهِ Ve cemalinden dolayı أُولٰئِكَ **İşte onlar** أَيْ أَهْلُ الشِّرْكِ Yani şirk ehli يَدْعُونَ **Çağırırlar** (Nereye?) اِلَى النَّارِ **Ateşe** (Nasıl ateşe çağırırlar?) بِدُعَائِهِمْ Çağırmalarıyla (Neye?) اِلَى الْعَمَلِ Bir işe ki الْمُوجِبِ Gerektirici (Neyi?) لَهَا O ateşi فَلَا تَلِيقُ Layık/uygun olmaz (Ne?) مُنَاكَحَتُهُمْ Onlarla evlenmek وَاللّٰهُ **Allah ise** يَدْعُو **Çağırır** (Neyle çağırır?) عَلَى لِسَانِ رُسُلِهِ Peygamberlerinin diliyle (Nereye çağırır?) اِلَى الْجَنَّةِ **Cennete** (Daha?) وَالْمَغْفِرَةِ **Ve mağfirete** أَيِ الْعَمَلِ Yani o işe ki الْمُوجِبِ Gerektirici (Neyi?) لَهُمَا Bu cenneti ve mağfireti (Neyle çağırır?) بِاِذْنِهِ **Kendisinin izniyle** بِاِرَادَتِهِ Kendisinin iradesi ile فَتَجِبُ Dolayısıyla vacip olur (Ne?) إِجَابَتُهُ Ona icabet (Nasıl icabet?) بِتَزْوِيجِ أَوْلِيَائِهِ Dostlarıyla evlenmek suretiyle وَيُبَيِّنُ **Ve açıklıyor** (Neyi?) اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünsünler** يَتَّعِظُونَ Öğütlensinler

222- وَيَسْـَٔلُونَكَ **Ve sana soruyorlar** (Neden soruyorlar?) عَنِ الْمَحِيضِ **Hayızdan** أَيِ الْحَيْضِ أَوْ مَكَانِهِ Hayızdan ya da hayızın olduğu yerden (Şunu soruyorlar) مَاذَا Ne يُفْعَلُ Yapılır (Kime?) بِالنِّسَاءِ Kadınlara (O kadınlar ne olduğu halde?) فِيهِ O hayzın içinde oldukları halde قُلْ **De ki** هُوَ **O** (Nedir?) اَذًى **Bir eziyettir** قَذَرٌ Pistir أَوْ مَحَلُّهُ Ya da onun olduğu yer pistir

وَطْأَهُنَّ Terk edin (Neyi?) اُتْرُكُوا Kadınlardan النِّسَاءَ (Kimden?) **Uzak durun** فَاعْتَزِلُوا Onlarla ilişkiyi (Nerede?) فِي الْمَحِيضِ أَيْ وَقْتِهِ **Hayız vaktinde** أَوْ مَكَانِهِ Ya da hayız yerinde وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ **Ve de yaklaşmayın onlara** (Neyle?) بِالْجِمَاعِ Cima/cinsel ilişki ile (Ne vakte değin?) حَتّٰى يَطْهُرْنَ **Onlar temiz oluncaya kadar** (Bu kelime...) بِسُكُونِ الطَّاءِ Tı harfinin sükunuyla (okundu) (Daha neyle okundu?) وَتَشْدِيدِهَا Ve şeddesiyle (okundu) (Daha neyin şeddesiyle okundu?) وَالْهَاءِ Ve he harfinin de وَفِيهِ Bu kelimede vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te harfinin idgam edilmesi (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye idgamı?) فِي الطَّاءِ Tı harfine أَيْ يَغْتَسِلْنَ Yani gusül alıncaya kadar (Ne vakit?) بَعْدَ انْقِطَاعِهِ O kesildikten sonra فَإِذَا تَطَهَّرْنَ **Ve temizlendiklerinde de** فَأْتُوهُنَّ **Onlara varın** (Nasıl?) بِالْجِمَاعِ Cima etmek suretiyle (Nereden varın?) مِنْ حَيْثُ **O yerden ki** أَمَرَكُمُ **Size emretti** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi emretti?) بِتَجَنُّبِهِ Uzak durulmasını (Nerede?) فِي الْحَيْضِ Hayızda وَهُوَ O yer de (Nedir?) الْقُبُلُ Ön taraftır وَلَا تَعْدُوهُ Ve de o ön tarafı aşarak varmayın (Nereye?) إِلَى غَيْرِهِ Arka tarafa إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** يُثِيبُ Sevap verir (Daha?) وَيُكْرِمُ Ve ikram eder (Kimi sever?) اَلتَّوَّابِينَ **Çokça Tevbe edenleri** (Neden Tevbe edenleri?) مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan (Daha?) وَيُحِبُّ **Ve de sever** (Kimi?) اَلْمُتَطَهِّرِينَ **Çokça temizlenenleri** (Neden temizlenenleri?) مِنَ الْأَقْذَارِ Pisliklerden

223- نِسَاؤُكُمْ **Kadınlarınız** (Nedir?) حَرْثٌ **Ekim yeri/Tarladır** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** أَيْ مَحَلُّ زَرْعِكُمْ Yani sizin ekme yerinizdir (Neyi ekme?) الْوَلَدَ Çocuğu فَأْتُوا **O halde varın** (Neye?) حَرْثَكُمْ **Tarlanıza** أَيْ مَحَلَّهُ Yani ekim yerine وَهُوَ O mahal de (Nedir?) الْقُبُلُ Ön taraftır أَنّٰى **Nasıl** كَيْفَ Her ne şekilde شِئْتُمْ **İsterseniz** (Nedendir bu sizin istedikleriniz?) مِنْ قِيَامٍ Ayakta (Daha?) وَقُعُودٍ Ve oturarak (Daha?) وَاضْطِجَاعٍ Ve yatarak (Daha?) وَإِقْبَالٍ Ve ön taraftan yaklaşarak (Daha?) وَإِدْبَارٍ Ve arkadan yaklaşarak نَزَلَ Bu ayet indi (Niçin?) رَدًّا Reddetmek için (Neyi?) لِقَوْلِ الْيَهُودِ Yahudilerin sözünü (Nedir o söz de?) مَنْ Her kim أَتَى Varırsa (Kime?) امْرَأَتَهُ Kadınına (Nereye varırsa?) فِي قُبُلِهَا Ön tarafına (Nereden varırsa?) أَيْ مِنْ جِهَةِ دُبُرِهَا Arkası tarafından جَاءَ Gelir (Kim?) الْوَلَدُ Çocuk (Ne olduğu halde gelir?) أَحْوَلَ Şaşı olarak وَقَدِّمُوا **Ve de takdim edin** (Kim için?) لِأَنْفُسِكُمْ **Kendiniz için** (Neyi yapın?) اَلْعَمَلَ الصَّالِحَ Yani iyi işler yapın (Ne gibi?) كَالتَّسْمِيَةِ Besmele çekmek gibi (Nerede besmele çekmek?) عِنْدَ الْجِمَاعِ Cima esnasında

وَاتَّقُوا **Ve de sakının** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Nerede sakının?) فِي أَمْرِهِ Onun emrinde (Daha?) وَنَهْيِهِ Ve nehyinde وَاعْلَمُوا **Ve de bilin** أَنَّكُمْ **Şüphesiz ki siz** (Nesiniz?) مُلَاقُوهُ **Onunla karşılaşıcılarsınız** (Onunla nasıl karşılaşıcılarsınız?) بِالْبَعْثِ Dirilmekle فَيُجَازِيكُمْ O da sizi karşılıklandıracaktır (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle وَبَشِّرِ **Ve de müjdele** (Kimi?) الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** الَّذِينَ Öyle müminler ki اتَّقَوْهُ Ondan sakındılar (Neyle müjdele?) بِالْجَنَّةِ Cennetle

224- وَلَا تَجْعَلُوا **Ve de kılmayın** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** أَيِ الْحَلْفَ Yani yeminlerinizi kılmayın (Kime?) بِهِ Ona (Ne kılmayın?) عُرْضَةً **Bir hedef** عِلَّةً مَانِعَةً Engelleyici bir neden (Ne için hedef?) لِأَيْمَانِكُمْ **Yeminleriniz için** أَيْ نَصَبًا Dikilmiş hedef (Ne için?) لَهَا Yeminleriniz için (Nasıl?) بِأَنْ تُكْثِرُوا Çok yapmakla (Neyi?) الْحَلْفَ Yemini (Kime?) بِهِ Ona/Allah'a (Neye hedef kılmayın?) أَنْ لَا تَبَرُّوا **Sözünüzde durmamanıza** (Daha?) وَتَتَّقُوا **Ve sakınmamanıza** فَتُكْرَهُ Zira mekruh olur (Ne?) الْيَمِينُ Yemin (Ne üzerine?) عَلَى ذٰلِكَ Bunlar üzerine وَيُسَنُّ Ve sünnet olur (Nerede?) فِيهِ Bunlarda (Ne?) الْحِنْثُ Yemini bozmak وَيُكَفِّرُ Ve de kefaret verilir بِخِلَافِهَا Yukardakinin aksine yemin etmek mekruh değildir (Ne üzerine yemin etmek?) عَلَى فِعْلِ الْبِرِّ İyi olan işi yapmak üzere (Daha?) وَنَحْوِهِ Ve benzeri şeyi yapmak üzere فَهِيَ Zira bu gibi yeminler (Nedir?) طَاعَةٌ Taattir (Daha neye hedef kılmayın?) وَتُصْلِحُوا **Islah etmemenize** (Neyi?) بَيْنَ النَّاسِ **İnsanların arasını** اَلْمَعْنَى Mana şudur لَا تَمْتَنِعُوا Çekinmeyin (Neden?) مِنْ فِعْلِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْبِرِّ Anılan iyilikleri yapmaktan (Daha?) وَنَحْوِهِ Ve benzeri iyilikleri (Ne vakit?) إِذَا حَلَفْتُمْ Yemin ettiğiniz vakit (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine بَلِ ائْتُوهُ Bilakis o iyiliği yapın وَكَفِّرُوا Ve de kefaret verin (Niçin mana böyledir?) لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا Çünkü bunun nüzül sebebi (Nedir?) اَلْإِمْتِنَاعُ İmtina etmektir (Neden?) مِنْ ذٰلِكَ Bu iyiliklerden وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** (Neyi?) لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ve hakkıyla bilendir** (Neyi?) بِأَحْوَالِكُمْ Durumunuzu

﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ﴾ الْكَائِنِ ﴿فِىٓ اَيْمَانِكُمْ﴾ وَهُوَ مَا يَسْبِقُ إِلَيْهِ اللِّسَانُ مِنْ غَيْرِ قَصْدِ الْحِلْفِ نَحْوُ لَا وَاللهِ، وَبَلَى وَاللهِ، فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَلَا كَفَّارَةَ ﴿وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ أَيْ قَصَدَتْهُ مِنَ الْأَيْمَانِ إِذَا حَنِثْتُمْ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ﴾ لِمَا كَانَ مِنَ اللَّغْوِ ﴿حَلِيمٌ ﴿٢٢٥﴾﴾ بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ عَنْ مُسْتَحِقِّهَا- ﴿لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَآئِهِمْ﴾ أَيْ يَحْلِفُونَ أَنْ لَا يُجَامِعُوهُنَّ ﴿تَرَبُّصُ﴾ اِنْتِظَارُ ﴿اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ فَاِنْ فَاؤُوا﴾ رَجَعُوا فِيهَا أَوْ بَعْدَهَا عَنِ الْيَمِينِ إِلَى الْوَطْءِ ﴿فَاِنَّ اللهَ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ مَا أَتَوْهُ مِنْ ضَرَرِ الْمَرْأَةِ بِالْحِلْفِ ﴿رَحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾﴾ بِهِمْ- ﴿وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ﴾ أَيْ عَلَيْهِ بِأَنْ لَمْ يَفِيئُوا فَلْيُوقِعُوهُ ﴿فَاِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِقَوْلِهِمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾﴾ بِعَزْمِهِمْ اَلْمَعْنَى لَيْسَ لَهُمْ بَعْدَ تَرَبُّصِ مَا ذُكِرَ إِلَّا الْفَيْئَةُ أَوِ الطَّلَاقُ- ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ﴾ أَيْ لِيَنْتَظِرْنَ ﴿بِاَنْفُسِهِنَّ﴾ عَنِ النِّكَاحِ ﴿ثَلٰثَةَ قُرُوٓءٍ﴾ تَمْضِي مِنْ حِينِ الطَّلَاقِ، جَمْعُ قَرْءٍ بِفَتْحِ الْقَافِ وَهُوَ الطُّهْرُ أَوِ الْحَيْضُ قَوْلَانِ وَهٰذَا فِي الْمَدْخُولِ بِهِنَّ أَمَّا غَيْرُهُنَّ فَلَا عِدَّةَ عَلَيْهِنَّ لِقَوْلِهِ {فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ} وَفِي غَيْرِ الْآيِسَةِ وَالصَّغِيرَةِ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالْحَوَامِلِ فَعِدَّتُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ كَمَا فِي سُورَةِ الطَّلَاقِ وَالْإِمَاءِ فَعِدَّتُهُنَّ قَرْءَانِ بِالسُّنَّةِ ﴿وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللهُ فِىٓ اَرْحَامِهِنَّ﴾ مِنَ الْوَلَدِ اَوِ الْحَيْضِ ﴿اِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ﴾ أَزْوَاجُهُنَّ ﴿اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ﴾ بِمُرَاجَعَتِهِنَّ وَلَوْ أَبَيْنَ ﴿فِي ذٰلِكَ﴾ أَيْ فِي زَمَنِ التَّرَبُّصِ ﴿اِنْ اَرَادُوٓا اِصْلَاحًا﴾ بَيْنَهُمَا لَا إِضْرَارَ الْمَرْأَةِ، وَهُوَ تَحْرِيضٌ عَلَى قَصْدِهِ لَا شَرْطٌ لِجَوَازِ الرَّجْعَةِ وَهٰذَا فِي الطَّلَاقِ الرَّجْعِيِّ وَأَحَقُّ لَا تَفْضِيلَ فِيهِ إِذْ لَا حَقَّ لِغَيْرِهِمْ مِنْ نِكَاحِهِنَّ فِي الْعِدَّةِ ﴿وَلَهُنَّ﴾ عَلَى الْأَزْوَاجِ ﴿مِثْلُ الَّذِي﴾ لَهُمْ ﴿عَلَيْهِنَّ﴾ مِنَ الْحُقُوقِ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ شَرْعًا مِنْ حُسْنِ الْعِشْرَةِ وَتَرْكِ الضِّرَارِ وَنَحْوِ ذٰلِكَ ﴿وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾ فَضِيلَةٌ فِي الْحَقِّ مِنْ وُجُوبِ طَاعَتِهِنَّ لَهُمْ لِمَا سَاقُوهُ مِنَ الْمَهْرِ وَالْإِنْفَاقِ ﴿وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لِخَلْقِهِ- ﴿اَلطَّلَاقُ﴾ اَيِ التَّطْلِيقُ الَّذِي يُرَاجَعُ بَعْدَهُ ﴿مَرَّتَانِ﴾ اَيِ اثْنَتَانِ ﴿فَاِمْسَاكٌ﴾ اَيْ فَعَلَيْكُمْ إِمْسَاكُهُنَّ بَعْدَهُ بِأَنْ تُرَاجِعُوهُنَّ ﴿بِمَعْرُوفٍ﴾ مِنْ غَيْرِ اِضْرَارٍ ﴿اَوْ تَسْرِيحٌ﴾ اَيْ إِرْسَالُ لَهُنَّ ﴿بِاِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْأَزْوَاجُ ﴿اَنْ تَاْخُذُوا مِمَّآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ﴾ مِنَ الْمُهُورِ ﴿شَيْئًا﴾ إِذَا طَلَّقْتُمُوهُنَّ ﴿اِلَّآ اَنْ يَخَافَا﴾ اَيِ الزَّوْجَانِ ﴿اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللهِ﴾ اَيْ لَا يَأْتِيَا بِمَا حَدَّهُ لَهُمَا مِنَ الْحُقُوقِ وَفِي قِرَاءَةٍ {يُخَافَا} بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ فَأَنْ لَا يُقِيمَا بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ الضَّمِيرِ فِيهِ وَقُرِئَ بِالْفَوْقَانِيَّةِ فِي الْفِعْلَيْنِ ﴿فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ نَفْسَهَا مِنَ الْمَالِ لِيُطَلِّقَهَا اَيْ لَا حَرَجَ عَلَى الزَّوْجِ فِي أَخْذِهِ وَلَا الزَّوْجَةِ فِي بَذْلِهِ ﴿تِلْكَ﴾ اَلْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ ﴿حُدُودُ اللهِ

فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾ ﴾- ﴿فَإِنْ طَلَّقَهَا﴾ الزَّوْجُ بَعْدَ الثِّنْتَيْنِ ﴿فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ الطَّلْقَةِ الثَّالِثَةِ ﴿حَتَّىٰ تَنْكِحَ﴾ تَتَزَوَّجَ ﴿زَوْجًا غَيْرَهُ﴾ وَيَطَأَهَا كَمَا فِي الْحَدِيثِ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿فَإِنْ طَلَّقَهَا﴾ أَيِ الزَّوْجُ الثَّانِي ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا﴾ أَيِ الزَّوْجَةِ وَالزَّوْجِ الْأَوَّلِ ﴿أَنْ يَتَرَاجَعَا﴾ إِلَى النِّكَاحِ بَعْدَ انْقِضَاءِ الْعِدَّةِ ﴿إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللهِ وَتِلْكَ﴾ الْمَذْكُورَاتُ ﴿حُدُودُ اللهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

225- **Allah sizi kasıtsız** olan **yeminlerinizden sorumlu tutmaz.** Bu tür yeminler, yemin etme kastı olmaksızın dile gelen "Vallahi yok!" "Evet, vallahi" gibi olan yeminlerdir. Bunlarda ne günah, ne de kefaret vardır. **Lâkin kalplerinizin kazandığı** kasıtlı yaptığı **yeminlerinizden dolayı** onları bozduğunuz takdirde **sizi sorumlu tutar. Allah** bu kasıtsız yeminlerinizi **bağışlayandır,** azabı hak edenlerden ertelemesiyle de **halîmdir.**

226- **Kadınlarına yaklaşmamağa** onlarla cima etmemeye dair **yemin edenler için dört ay beklemek vardır. Eğer** bu yeminlerinden dört ay içinde ya da dört ay sonrasında **dön**üp de ilişkiye gir**erlerse şüphe yok ki Allah** bu ettikleri yeminle kadınlara vermiş oldukları zararları kendileri için **mağfiret edendir,** onlara **merhamet edendir.**

227- **Eğer boşamaya** yani (ilişkiye) dönmemek suretiyle boşama üzerine **karar verirlerse** o boşamayı gerçekleştirsinler. **Biliniz ki, Allah** onların sözlerini **işitir ve** onların kararlarını **bilir.** Mana şöyledir: Geride geçen müddetin bitiminden sonra onlar ya kadınlarına geri dönerler, ya da onları boşarlar.

228- **Boşanmış kadınlar kendi kendilerine** boşama anından itibaren geçecek **üç bekleme müddetini**[1] evlenmeden **beklerler** yani beklesinler. Bu hüküm gerdeğe girilmiş kadınlar hakkındadır. Gerdeğe girilmemiş kadınlar ise iddet beklemezler. Zira "Sizin için o kadınlar üzerinde iddet hakkınız yoktur..." buyrulmuştur. Aynı zamanda bu ayet -iddetleri üç ay olan- hayız görmeyen kadın ile küçük kız; iddetleri Talak suresinde olduğu gibi yüklerini bırakmak olan hamile kadınlar ile iddetleri sünnet ile iki kar' olan cariyelerin dışındaki kadınlar hakkındadır. **Onların Allah'ın rahîmlerinde yarattığı** çocuğu ya da hayızları**nı gizlemeleri, onlara helâl olmaz. Tabi eğer**

---

[1] Bu kelime قرأ kelimesinin cemisidir. Anlamının "tuhr/temizlik" ya da "hayız" olduğuna dair iki görüş vardır.

onlar Allah'a ve de ahiret gününe imân etmişseler... Ve onların kocaları eğer kadına zarar vermeyi değil de, aralarını **düzeltmeyi isterlerse**[1] **onda** yani bekleme zamanında -istemeseler bile- **o zevcelerini geri almağa hak sahibi**[2]**dirler.** Bu hüküm ric'î talaktadır. **Kadınlar için** kocaları üzerinde, kocalarının **kendilerinin üzerinde olan** iyi geçim, zarar vermeme vb. haklarının şeriatça **maruf aynısı vardır. Fakat erkekler için kadınlar üzerine** kendilerine vermiş oldukları mehir ve nafaka sebebiyle kendilerine itaat etmekten ibaret **bir derece** hakta fazlalık **vardır. Ve Allah** mülkünde **azîzdir,** yarattıkları için düzenlediklerinde **hikmet sahibidir.**

229- Kendisinden sonra dönülebilir olan **Talak/boşama iki keredir** yani ikidir. **Artık** size düşen **ya** boşamadan sonra onlara dönmek suretiyle **iyilik ile** onlara zarar vermeden **tutmaktır veya** onları **güzellikle salıvermektir. Ve** Ey Kocalar! Boşadığınız takdirde **onlara verdikleriniz** mehirler**den bir şey almanız sizlere helâl olmaz, ancak** karı ve kocanın **Allah'ın sınırlarını** yani ikisi için belirlemiş olduğu hakları **yerine getiremeyeceklerinden korkmaları**[3] **durumu hariç. Eğer siz de onların Allah'ın sınırlarını yerine getiremeyeceklerinden korkarsanız o halde kadının** kendisine karşılık **fidye olarak vereceği şeyde,** kendisini boşaması için vereceği malda **onların üzerine bir günah yoktur.** Yani kocanın bunu almasında, kadının ise bunu vermesinde herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir. **İşte bu** anlatılan hükümler **Allah'ın sınırlarıdır. Bunları aşmayınız. Ve her kim Allah'ın sınırlarını aşarsa işte zalim olan onlardır.**

230- Eğer koca **onu** iki kereden sonra **bir daha boşarsa artık bundan** bu üçüncü boşamadan **sonra, başka bir koca ile nikahlanmadıkça** ve de Buhari ile Müslim'in rivayet ettikleri hadiste olduğu gibi (ikinci koca) o kadınla ilişkiye girmedikçe **ona helâl olmaz. Bu** ikinci koca **da onu boşarsa Allah'ın sınırlarına riayet edeceklerini zannettikleri takdirde**

---

[1] Bu cümle dönmek için şart olmayıp, ara düzeltmeyi istemeye teşvik içindir.

[2] Bu kelimede bir tafzil/üstün olma manası yoktur. Zira kocalardan başkası için o kadınları iddet esnasında nikahlamada kimsenin hakkı yoktur (ki kocalar onlardan 'daha fazla hak sahibi' olsun)

[3] Bir kıraatte ise meful için bina edilerek (yani meçhul olarak) يُخَافَا şeklinde okundu. Bu durumda أَنْ لاَيُقِيمَا sözü يُخَافَا fiilindeki zamirden bedeli iştimal olur. Ayrıca (şaz olarak) bir kıraatte de her iki fiil üstten noktalı (ت harfi) ile (يَخَافَا fiili تَخَافَا şeklinde; يُقِيمَا fiili de تُقِيمَا şeklinde) okundu.

iddet bittikten sonra nikaha **dönmelerinde o ikisi** yani kadın ile birinci kocası **için bir günah yoktur. İşte bu** anlatıla**nlar Allah'ın sınırlarıdır. Bunları, bilen** düşünen **bir topluluk için açıklar.**

KELİME ANLAMI

225- لَا يُؤَاخِذُكُمُ **Sizi sorumlu tutmaz** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyle sorumlu tutmaz?) بِاللَّغْوِ **Lağıv/boş sözlerle** (Öyle lağıv ki) اَلْكَائِنِ Olan (Nerede olan lağıv?) فِى اَيْمَانِكُمْ **Yeminlerinizdeki** وَهُوَ Bu lağıv (Nedir?) مَا O sözdür ki يَسْبِقُ Geçiyor (Neye geçiyor?) إِلَيْهِ O söze (Ne geçiyor?) اَللِّسَانُ Dil (Dil ne olduğu halde?) مِنْ غَيْرِ قَصْدِ الْحِلْفِ Yemin etme kastında olmadığı halde نَحْوُ لَا وَاللّٰهِ، " Hayır!.. Vallahi" (Daha?) وَبَلَى وَاللّٰهِ، Ve "Evet!.. Vallahi" sözlerinde olduğu gibi فَلَا إِثْمَ Günah yoktur (Nerede?) عَلَيْهِ Bu sözlerde (Daha?) وَلَا كَفَّارَةَ Ve kefaret de yoktur وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** يُؤَاخِذُكُمْ **Sizi sorumlu tutar** (Ne sebebiyle sorumlu tutar?) بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَسَبَتْ **Kazandı** (Ne?) قُلُوبُكُمْ **Sizin kalpleriniz** أَيْ قَصَدَتْهُ Yani kalpleriniz onu kastetti (Nedir o kalplerinizin kastettiği?) مِنَ الْأَيْمَانِ Yeminler (Ne vakit?) إِذَا حَنِثْتُمْ Yemin ettiğiniz vakit وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Neye?) لِمَا O şeye ki كَانَ Oldu (Neden oldu?) مِنَ اللَّغْوِ Lağıvdan (Daha nedir?) حَلِيمٌ **Halim/yumuşak davranandır** (Nasıl?) بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ Cezayı ertelemekle (Kimden ertelemekle?) عَنْ مُسْتَحِقِّهَا Onu hak edenden

226- لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır ki** يُؤْلُونَ **Yaklaşmamaya yemin ediyorlar** (Kime yaklaşmamaya?) مِنْ نِسَائِهِمْ **Kadınlarına** أَيْ يَحْلِفُونَ Yani yemin ediyorlar ki أَنْ لَا يُجَامِعُوهُنَّ Onlarla ilişkiye girmeyeceklerine dair (Ne vardır?) تَرَبُّصُ اِنْتِظَارُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ **Dört ay beklemek vardır** فَإِنْ فَاؤُوا **Şayet dönerlerse** رَجَعُوا Rücu ederlerse (Nerede?) فِيهَا O dört ay içerisinde أَوْ بَعْدَهَا Ya da dört ay sonra (Neden dönerlerse?) عَنِ الْيَمِينِ Yeminden (Neye dönerlerse?) اِلَى الْوَطْءِ İlişkiye فَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Çok mağfiret edendir** (Kime?) لَهُمْ Onlara (Neyi mağfiret edendir?) مَا O şeyi ki أَتَوْهُ Onu yaptılar (Nedendir o yaptıkları da?) مِنْ ضَرَرِ الْمَرْأَةِ Kadına verdikleri zarar (Nasıl verdikleri zarar?) بِالْحِلْفِ Yemin etmekle رَحِيمٌ **Çok merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

227- وَإِنْ عَزَمُوا **Ve eğer azmederlerse/karar verirlerse** (Neye?) الطَّلَاقَ **Boşamaya** أَيْ عَلَيْهِ Yani onun üzerine (Nasıl?) بِأَنْ لَمْ يَفِيئُوا Ona dönmemekle فَلْيُوقِعُوهُ O boşamayı yapsınlar فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** (Neyi?) لِقَوْلِهِمْ Onların sözünü (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Neyi?) بِعَزْمِهِمْ Onların kararını اَلْمَعْنَى Mana şöyledir: لَيْسَ Yoktur (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Ne vakit?) بَعْدَ تَرَبُّصِ مَا ذُكِرَ Adı geçen sürenin beklenmesinden sonra إِلَّا الْفَيْئَةُ Ancak eşine dönüş (Daha?) أَوِ الطَّلَاقُ Ya da onu boşama vardır

228- وَالْمُطَلَّقَاتُ **Boşanmış kadınlar** يَتَرَبَّصْنَ **Beklerler** أَيْ لِيَنْتَظِرْنَ Yani beklesinler (Nasıl beklerler?) بِأَنْفُسِهِنَّ **Kendileriyle** (Neden beklerler?) عَنِ النِّكَاحِ Evlenmekten (Ne kadar beklerler?) ثَلٰثَةَ قُرُوءٍ **Üç hayız müddeti** (Öyle hayız müddeti ki?) تَمْضِي Geçiyor (Neden itibaren?) مِنْ حِينِ الطَّلَاقِ Boşamadan itibaren (Bu kelime nedir?) جَمْعُ قَرْءٍ "Kar' kelimesinin cemisidir (Neyle okundu bu kelime?) بِفَتْحِ الْقَافِ Kaf kelimesinin fethasıyla وَهُوَ Bu kelimenin anlamı (Nedir?) اَلطُّهْرُ Temizlik dönemidir أَوِ الْحَيْضُ Ya da hayız dönemidir (Bu ne olduğu halde böyledir?) قَوْلَانِ İki görüş olduğu halde وَهٰذَا Bu hüküm (Kim hakkındadır?) فِي الْمَدْخُولِ بِهِنَّ Zifafa girilmiş olan kadınlar hakkındadır أَمَّا غَيْرُهُنَّ Zifafa girilmemiş olan kadınlara gelince فَلَا عِدَّةَ İddet yoktur (Kim üzerine?) عَلَيْهِنَّ O kadınlar üzerine (Bu hüküm niçin böyledir?) لِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünden dolayı: فَمَا لَكُمْ "Sizin için yoktur عَلَيْهِنَّ Onlar üzerinde (Ne yoktur?) مِنْ عِدَّةٍ Bir iddet" (Ayetteki hüküm daha kim hakkındadır?) وَفِي غَيْرِ الْآيِسَةِ Hayızdan ümidini kesmiş kadınların dışındaki kadınlar hakkındadır (Daha kim hakkında?) وَالصَّغِيرَةِ Ve küçük olmayan kadınlar hakkında فَعِدَّتُهُنَّ Hayızdan ümidini kesmiş olan ya da hayız görecek yaştan küçük olanların iddetleri ise (Nedir?) ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ Üç aydır (Bu hüküm daha kim hakkındadır?) وَالْحَوَامِلِ Hamilelerin dışındaki kadınlar hakkındadır فَعِدَّتُهُنَّ Hamile kadınların iddeti ise (Nedir?) أَنْ يَضَعْنَ Bırakmalarıdır (Neyi?) حَمْلَهُنَّ Yüklerini (Bu hüküm ne gibi?) كَمَا فِي سُورَةِ الطَّلَاقِ Talak suresinde olduğu gibi (Bu hüküm daha kim hakkındadır?) وَالْإِمَاءِ Cariyelerin dışındaki kadınlar hakkındadır فَعِدَّتُهُنَّ Cariyelerin iddeti ise قَرْءَانِ İki kur' dur (Neyle sabittir bu?) بِالسُّنَّةِ Sünnet ile وَلَا يَحِلُّ **Ve helal olmaz** (Kim için?) لَهُنَّ **O kadınlar için** (Ne?) أَنْ يَكْتُمْنَ **Gizlemeleri** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** خَلَقَ

Yarattı (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Nerede yarattı?) فِي أَرْحَامِهِنَّ **Onların rahimlerinde** (Nedir onların gizledikleri de?) مِنَ الْوَلَدِ Çocuk (Daha?) أَوِ الْحَيْضِ Ya da hayız (Ne vakit gizlemesinler?) إِنْ كُنَّ **Şayet onlar iseler** (Ne iseler?) يُؤْمِنَّ **İman ediyorlar** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha neye iman ediyorlar ise?) وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve de ahiret gününe** وَبُعُولَتُهُنَّ **Ve onların kocaları da** أَزْوَاجُهُنَّ Onların zevceleri de (Nedirler?) أَحَقُّ **Hak sahibidirler** (Neye?) بِرَدِّهِنَّ **Onları döndürmeye** بِمُرَاجَعَتِهِنَّ Onları geri döndürmeye وَلَوْ أَبَيْنَ Velev istemeseler bile (Nerede daha hak sahibidirler?) فِي ذٰلِكَ **Bunun içerisinde** أَيْ فِي زَمَنِ التَّرَبُّصِ Yani bekleme dönemi içinde إِنْ أَرَادُوا **Şayet isterlerse** (Ne isterlerse?) إِصْلَاحًا **Islah/düzeltmede bulunmak** (Nerede?) بَيْنَهُمَا Aralarında لَا إِضْرَارَ الْمَرْأَةِ، Kadına zarar vermeyi değil وَهُوَ Ayetin bu kısmı (Nedir?) تَحْرِيضٌ Teşviktir (Ne üzerine?) عَلَى قَصْدِهِ Bunu yapmayı kastetmeye لَا شَرْطٌ Şart değildir (Neye şart değildir?) لِجَوَازِ الرَّجْعَةِ Dönmenin cevazına وَهٰذَا Bu hüküm (Neredir?) فِي الطَّلَاقِ الرَّجْعِيِّ Ric'î talaktadır وَأَحَقُّ "Daha hak sahibidir" sözü لَا تَفْضِيلَ Üstün kılma yoktur (Nerede?) فِيهِ Bu sözde (Niçin?) إِذْ لَا حَقَّ Zira hak yoktur (Kim için?) لِغَيْرِهِمْ Başkaları için (Nerede?) مِنْ نِكَاحِهِنَّ Onlarla nikahlanmada (Nerede iken?) فِي الْعِدَّةِ Onlar iddette iken وَلَهُنَّ **Ve onlar için vardır** (Kim üzerine?) عَلَى الْأَزْوَاجِ Kocaları üzerine (Ne vardır?) مِثْلُ الَّذِي **O şeyin dengi/aynısı ki** لَهُمْ O erkekler içindir (Kim üzerine o erkekler içindir?) عَلَيْهِنَّ **O kadınlar üzerine** (O kadınların üzerlerine olan şeyin dengi nedendir?) مِنَ الْحُقُوقِ Haklardan (Nasıl olan denk?) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf /belli olan ile** (Ne yönden belli?) شَرْعًا Şeriat yönünden (Nedir o şeran belli olan denk haklar?) مِنْ حُسْنِ الْعِشْرَةِ İyi geçim (Daha?) وَتَرْكِ الضِّرَارِ Ve zarar vermeyi bırakmak (Daha?) وَنَحْوِ ذٰلِكَ Ve benzeri şeyler وَلِلرِّجَالِ **Ve erkekler için de vardır** (Kim üzerine?) عَلَيْهِنَّ **O kadınlar üzerine** (Ne vardır?) دَرَجَةٌ فَضِيلَةٌ **Bir derece,** fazilet (Nerede?) فِي الْحَقِّ Hakta (Nedir o derece de?) مِنْ وُجُوبِ طَاعَتِهِنَّ O kadınların itaatinin gerekli oluşu (Kime?) لَهُمْ O erkeklere (Niçin onlara itaatleri gereklidir?) لِمَا سَاقُوهُ Onlara verdiklerinden dolayı (Nedir onlara verdikleri de?) مِنَ الْمَهْرِ Mehir (Daha?) وَالْإِنْفَاقِ Ve harcadıkları وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) عَزِيزٌ **Azizdir** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِيمَا O şey de ki دَبَّرَهُ Onu düzenledi (Kim için?) لِخَلْقِهِ Yarattıkları için

229- اَلطَّلَاقُ **Talak/Boşama** أَيِ التَّطْلِيقُ الَّذِي Yani o boşama ki يُرَاجَعُ Geri dönülebiliyor (Ne vakit?) بَعْدَهُ O boşamadan sonra (Nedir?) مَرَّتَانِ **İki defadır** أَيِ اثْنَتَانِ Yani ikidir فَإِمْسَاكٌ **Ya tutmaktır** أَيْ فَعَلَيْكُمْ Yani size gerekir (Ne?) إِمْسَاكُهُنَّ O kadınları tutmanız (Ne vakit?) بَعْدَهُ Boşamadan sonra (Nasıl?) بِأَنْ تُرَاجِعُوهُنَّ Onlara geri dönmenizle (Nasıl tutmaktır?) بِمَعْرُوفٍ **İyilikle** مِنْ غَيْرِ اِضْرَارٍ Zarar vermeksizin أَوْ تَسْرِيحٌ **Ya da salıvermektir** أَيْ إِرْسَالٌ Yani bırakmaktır (Kimi?) لَهُنَّ Onları (Nasıl salıvermektir?) بِإِحْسَانٍ **İyilik yaparak** وَلَا يَحِلُّ **Ve de helal olmaz** (Kime?) لَكُمْ أَيُّهَا الْأَزْوَاجُ Ey kocalar! **Size** (Ne helal olmaz?) أَنْ تَأْخُذُوا **Almanız** (Neden almanız?) مِمَّا **O şeylerden ki** آتَيْتُمُوهُنَّ **Onlara vermiştiniz** (Nedir onlara verdiğiniz şeyler?) مِنَ الْمُهُورِ Mehirler (Neyi almanız helal olmaz?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** (Ne vakit helal olmaz?) إِذَا طَلَّقْتُمُوهُنَّ Onları boşadığınızda إِلَّا أَنْ يَخَافَا **Ancak o ikisinin korkmaları durumu hariç** (bu durumda kadınlara verdikleri şeyi geri alabilirler) أَيِ الزَّوْجَانِ Yani karı-kocanın korkması (Neden korkmaları?) أَلَّا يُقِيمَا **Yerine getiremeyeceklerinden** (Neyi?) حُدُودَ اللهِ **Allah'ın çizdiği hududunu** أَيْ لَا يَأْتِيَا Yani getirememelerinden korkarlarsa (Neyi?) مَا O şeyi ki حَدَّهُ Onu sınırladı (Kime?) لَهُمَا O ikisine (Nedir onları sınırladığı şey?) مِنَ الْحُقُوقِ Haklar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) يُخَافَا "Yuhâfâ" şeklinde (Nasıl böyle okundu?) بِالْبِنَاءِ Bina edilmekle (Neye?) لِلْمَفْعُولِ Mefule (yani meçhul olarak) فَأَنْ لَا يُقِيمَا Bu durumda "En lâ yukîmâ" cümlesi (Nedir?) بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir (Neden bedeli iştimaldir?) مِنَ الضَّمِيرِ Zamirden (Neredeki?) فِيهِ Bu meçhul fiildeki وَقُرِئَ Ve (şaz olarak) okundu (Neyle okundu?) بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üsten noktalı ile ("ye" harfi yerine "te" ile) (Nerede böyle okundu?) فِي الْفِعْلَيْنِ İki fiilde de (Yehâfâ fiili, Tehâfâ şeklinde, Yukîmâ fiili de, Tukîmâ şeklinde okundu) فَإِنْ خِفْتُمْ **Şayet korkarsanız** (Neden?) أَلَّا يُقِيمَا **Yerine getiremeyeceklerinden** (Neyi?) حُدُودَ اللهِ **Allah'ın hududunu** فَلَا جُنَاحَ **O vakit günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمَا **O ikisi üzerine** (Nerede günah yoktur?) فِيمَا **O şeyde ki** افْتَدَتْ **O kadın fidye verdi** (Kime?) بِهِ **Kocasına** (Neye karşılık?) نَفْسَهَا Kendisine karşılık (Neden fidye verdi?) مِنَ الْمَالِ Maldan (Niçin verdi?) لِيُطَلِّقَهَا Kendisini boşaması için أَيْ لَا حَرَجَ Yani güçlük yoktur (Kim üzerine?) عَلَى الزَّوْجِ Koca üzerine (Nerede?) فِي أَخْذِهِ Onu almasında (Daha kim için güçlük yoktur?)

وَلَا الزَّوْجَةِ Ve kadın için de yoktur (Nerede?) فِي بَذْلِهِ Onu vermesinde تِلْكَ **İşte bunlar** (Bunlardan bedel?) اَلْأَحْكَامُ Bu hükümler (Öyle hükümler ki) الْمَذْكُورَةُ Zikredilen (Nedir bu hükümler?) حُدُودُ اللهِ **Allah'ın sınırlarıdır** فَلَا تَعْتَدُوهَا **Onları aşmayın** وَمَنْ **Ve her kim de** يَتَعَدَّ **Aşarsa** (Neyi?) حُدُودَ اللهِ **Allah'ın sınırlarını** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) هُمُ الظَّالِمُونَ **Zalimler onlardır**

230- فَإِنْ طَلَّقَهَا **Eğer bir daha boşarsa onu** اَلزَّوْجُ Yani koca boşarsa (Ne vakit?) بَعْدَ الثِّنْتَيْنِ İki boşamadan sonra فَلَا تَحِلُّ **Artık helal olmaz (o kadın)** (Kime?) لَهُ **O erkeğe** مِنْ بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ الطَّلْقَةِ الثَّالِثَةِ Yani üçüncü boşamadan sonra (Ne vakte değin helal olmaz?) حَتّٰى تَنْكِحَ **O kadın nikahlanincaya kadar** تَتَزَوَّجَ Evleninceye kadar (Kimle nikahlanıncaya kadar?) زَوْجًا **Bir kocayla ki** غَيْرَهُ **Ondan başka** (Daha?) وَيَطَأَهَا Ve de onunla ilişkiye girinceye kadar (Bu hüküm ne gibi?) كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu gibi (Öyle hadis ki) رَوَاهُ Onu rivayet etti (Kim?) الشَّيْخَانِ İki şeyh/ Buhari ve Müslim فَإِنْ طَلَّقَهَا **Ve eğer bu (şahıs) da boşarsa onu** أَيِ الزَّوْجُ الثَّانِي Yani ikinci koca فَلَا جُنَاحَ **O takdirde günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمَا **O ikisi üzerine** أَيِ الزَّوْجَةِ Yani karı ile (Daha?) وَالزَّوْجِ الْأَوَّلِ Ve birinci koca üzerine (Nede günah yoktur?) أَنْ يَتَرَاجَعَا **O ikisinin dönmesinde** (Neye dönmesinde?) إِلَى النِّكَاحِ Evliliğe (Ne vakit?) بَعْدَ انْقِضَاءِ الْعِدَّةِ İddetin bitiminden sonra إِنْ ظَنَّا **Şayet zannederlerse** (Neyi zannederlerse?) أَنْ يُقِيمَا **Yerine getireceklerini** (Neyi?) حُدُودَ اللهِ **Allah'ın sınırlarını** وَتِلْكَ **Ve işte bunlar** اَلْمَذْكُورَاتُ Bu zikredilenler (Nedir?) حُدُودُ اللهِ **Allah'ın sınırlarıdır** (Öyle sınırları ki) يُبَيِّنُهَا **Onları açıklıyor** (Kime?) لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler

﴿وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ﴾ قَارَبْنَ انْقِضَاءَ عِدَّتِهِنَّ ﴿فَأَمْسِكُوهُنَّ﴾ بِأَنْ تُرَاجِعُوهُنَّ ﴿بِمَعْرُوفٍ﴾ مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ ﴿أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ اُتْرُكُوهُنَّ حَتَّى تَنْقَضِيَ عِدَّتُهُنَّ ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ﴾ بِالرَّجْعَةِ ﴿ضِرَارًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿لِتَعْتَدُوا﴾ عَلَيْهِنَّ بِالْإِلْجَاءِ إِلَى الْافْتِدَاءِ وَالتَّطْلِيقِ وَتَطْوِيلِ الْحَبْسِ ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ﴾ بِتَعْرِيضِهَا إِلَى عَذَابِ اللّٰهِ ﴿وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِهَا بِمُخَالَفَتِهَا ﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَالْحِكْمَةِ﴾ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿يَعِظُكُمْ بِهِ﴾ بِأَنْ تَشْكُرُوهَا بِالْعَمَلِ بِهِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٢٣١)﴾ وَلَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ- ﴿وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ﴾ انْقَضَتْ عِدَّتُهُنَّ ﴿فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ﴾ خِطَابٌ لِلْأَوْلِيَاءِ أَيْ تَمْنَعُوهُنَّ مِنْ ﴿أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ﴾ الْمُطَلِّقِينَ لَهُنَّ لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا أَنَّ أُخْتَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا فَأَرَادَ أَنْ يُرَاجِعَهَا فَمَنَعَهَا مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ كَمَا رَوَاهُ الْحَاكِمُ ﴿إِذَا تَرَاضَوْا﴾ أَيِ الْأَزْوَاجُ وَالنِّسَاءُ ﴿بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ شَرْعًا ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّهْيُ عَنِ الْعَضْلِ ﴿يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ لِأَنَّهُ الْمُنْتَفِعُ بِهِ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ أَيْ تَرْكُ الْعَضْلِ ﴿أَزْكَى﴾ خَيْرٌ ﴿لَكُمْ وَأَطْهَرُ﴾ لَكُمْ وَلَهُمْ لِمَا يُخْشَى عَلَى الزَّوْجَيْنِ مِنَ الرِّيبَةِ بِسَبَبِ الْعَلَاقَةِ بَيْنَهُمَا ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ مَا فِيهِ الْمَصْلَحَةُ ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (٢٣٢)﴾ ذٰلِكَ فَاتَّبِعُوا أَمْرَهُ- ﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ﴾ أَيْ لِيُرْضِعْنَ ﴿أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ﴾ عَامَيْنِ ﴿كَامِلَيْنِ﴾ صِفَةٌ مُؤَكِّدَةٌ، ذٰلِكَ ﴿لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ﴾ وَلَا زِيَادَةَ عَلَيْهِ ﴿وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ﴾ أَيِ الْأَبِ ﴿رِزْقُهُنَّ﴾ إِطْعَامُ الْوَالِدَاتِ ﴿وَكِسْوَتُهُنَّ﴾ عَلَى الْإِرْضَاعِ إِذَا كُنَّ مُطَلَّقَاتٍ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِقَدْرِ طَاقَتِهِ ﴿لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا﴾ طَاقَتَهَا ﴿لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا﴾ أَيْ بِسَبَبِهِ بِأَنْ تُكْرَهَ عَلَى إِرْضَاعِهِ إِذَا امْتَنَعَتْ ﴿وَلَا﴾ يُضَارَّ ﴿مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ﴾ أَيْ بِسَبَبِهِ بِأَنْ يُكَلَّفَ فَوْقَ طَاقَتِهِ وَإِضَافَةُ الْوَلَدِ إِلَى كُلٍّ مِنْهُمَا فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِلْاسْتِعْطَافِ ﴿وَعَلَى الْوَارِثِ﴾ أَيْ وَارِثِ الْأَبِ وَهُوَ الصَّبِيُّ أَيْ عَلَى وَلِيِّهِ فِي مَالِهِ ﴿مِثْلُ ذٰلِكَ﴾ الَّذِي عَلَى الْأَبِ لِلْوَالِدَةِ مِنَ الرِّزْقِ وَالْكِسْوَةِ ﴿فَإِنْ أَرَادَا﴾ أَيِ الْوَالِدَانِ ﴿فِصَالًا﴾ فِطَامًا لَهُ قَبْلَ الْحَوْلَيْنِ صَادِرًا ﴿عَنْ تَرَاضٍ﴾ اتِّفَاقٍ ﴿مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ﴾ بَيْنَهُمَا لِتَظْهَرَ مَصْلَحَةُ الصَّبِيِّ فِيهِ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَإِنْ أَرَدْتُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْآبَاءِ ﴿أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ﴾ مَرَاضِعَ غَيْرَ الْوَالِدَاتِ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ فِيهِ ﴿إِذَا سَلَّمْتُمْ﴾ إِلَيْهِنَّ ﴿مَا آتَيْتُمْ﴾ أَيْ أَرَدْتُمْ إِيتَاءَهُ لَهُنَّ مِنَ الْأُجْرَةِ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِالْجَمِيلِ كَطِيبِ النَّفْسِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٢٣٣)﴾ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

231- **Ve kadınları boşadığınızda, onlar da müddetlerine ulaştıklarında,** iddetlerinin sonuna yaklaştıklarında **artık onları ya** onlara dönmek suretiyle zarar vermeden **iyilikle tutunuz veya iyilikle salıveriniz,** iddetleri bitene dek onları bırakınız. **Onları,** fidye vermeye, boşanmaya zorlamak ve de beklemelerini uzatmak suretiyle **haklarına tecavüz için zararlarına olarak**[1] dönmekle **tutuvermeyiniz. Bunu her kim yaparsa muhakkak** kendisini Allah'ın azabına sunmakla **nefsine zulüm etmiş olur. Ve Allah'ın âyetlerini eğlence,** kendisine karşı gelinmek suretiyle eğlenilmiş bir şey **edinmeyin! Ve Allah'ın üzerinize olan** İslam **nîmetini ve sizlere indirip kendisiyle** o nimete şükretmeniz ve de indirilenle amel etmeniz şeklinde **öğüt verdiği kitap** olan Kuran'ı **ve hikmeti,** ondaki hükümleri **hatırlayınız. Ve Allah'tan korkunuz. Ve biliniz ki şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilicidir,** hiçbir şey ona gizli kalmaz.

232- **Ve kadınları boşadığınızda, onlar da müddetlerine ulaştıklarında,** iddetleri sona erdiğinde, kocalar ile kadınlar **kendi aralarında** şer'an **maruf** olan **veçhile karşılıklı anlaştıklarında** kendilerini boşayan **kocaları ile tekrar evlenmelerine engel,** mani **olmayınız.**[2] Nitekim bu ayetin iniş sebebi Hakim'in rivayet ettiği gibi: "Ma'kil b. Yesâr'ın kızkardeşini boşayan kocası, ona tekrar dönmek istediğinde Ma'kil'in, kızkardeşine engel olması" idi. **Sizden Allah'a ve Ahiret gününe inanmış olanlar işte bununla** engel olmaya dair gelen bu yasaklamayla **öğütlenir.** Zira bu yasakla ancak o faydalanabilir. **İşte size bu;** aralarındaki bağdan kaynaklanan, karı ve koca'nın (ilişkiye girme) şüphesinden korkulduğundan dolayı **sizin için daha iyi** daha hayırlı **ve** siz ve onlar için **daha temizdir ve Allah** bundaki maslahatı **bilir, siz ise** bunu **bilmezsiniz,** dolayısıyla onun emrine uyun!

233- **Analar çocuklarını tam**[3] **iki sene emzirirler,** yani emzirsinler! Bu, **emzirmeyi tamamlamayı isteyen içindir.** Ve iki seneden fazlası da yoktur. Eğer boşanmış iseler emzirmeye karşılık **O anaların rızıkları** doyrulmaları **ve elbiseleri ma'ruf üzere** takati kadarınca, (çocuk) **kendisi için doğrulmuş olan** baba **üzerinedir. Hiçbir şahıs kendi takatinden fazlasıyla sorumlu olmaz. Hiç bir ana** istemediği halde emzirmeye

---

[1] Bu kelime mefulü leh'tir.

[2] Buradaki hitap, velileredir.

[3] Bu tekit edici bir sıfattır.

zorlanmak suretiyle **çocuğu** sebebi**yle zarar uğratılmasın, ve de hiç bir baba** takatinden fazlasıyla sorumlu tutulmak suretiyle **evladı** sebebi**yle** zarara sokulmasın.[1] Babanın **Varisi** olan çocuk; daha doğrusu malı hususunda onun velisi olan kişi **üzerine de bunun** yani babanın üzerine borç olan; annenin yedirilmesi ve de giydirilmesinin **aynısı vardır. Eğer** ana ile baba **kendi rızalarından,** karşılıklı anlaşmalarından olarak **ve** çocuğun yararına olanı bulmak için aralarında **danışarak çocuğu** iki seneden önce memeden **kesmek isterlerse** bunda **ikisinin üzerine de bir günah yoktur. Ve siz evladınızı** öz analarından **başka** süt ana**larına emzirtmek isterseniz,**[2] **verdiğiniz** yani kendilerine vermek istediğiniz (emzirme) ücretini **ma'ruf şekliyle** gönül hoşnutluğu ve de güzellikle o süt analara **verdiğiniz takdirde** bunda **yine size bir günah yoktur. Ve Allah'tan korkunuz ve biliniz, şüphe yok ki Allah yaptığınız şeyleri hakkıyla görücüdür.** Ona hiçbir şey gizli kalmaz.

KELİME ANLAMI

231- وَاِذَا طَلَّقْتُمُ **Ve boşadığınızda** (Kimi?) النِّسَاءَ **Kadınları** فَبَلَغْنَ **Ve onlar da ulaştıklarında** (Neye?) اَجَلَهُنَّ **Müddetlerine** قَارَبْنَ Yaklaştıklarında (Neye?) انْقِضَاءَ عِدَّتِهِنَّ İddetlerini bitirmeye فَاَمْسِكُوهُنَّ **Artık onları ya tutun** (Ne suretle?) بِاَنْ تُرَاجِعُوهُنَّ Onlara dönmeniz suretiyle (Nasıl tutun?) بِمَعْرُوفٍ **İyilikle** مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ Zarar vermeden اَوْ سَرِّحُوهُنَّ **Ya da onları salıverin** (Nasıl?) بِمَعْرُوفٍ **İyilikle** اُتْرُكُوهُنَّ Onları bırakın (Ne vakte değin?) حَتَّى تَنْقَضِيَ Bitinceye dek (Ne?) عِدَّتُهُنَّ Onların iddetleri وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ **Ve onları tutmayın** (Nasıl tutmayın?) بِالرَّجْعَةِ Onlara dönmekle (Niçin tutmayın?) ضِرَارًا **Zarar vermek için** (Bu kelime nedir?) مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü lehtir (Niye zarar vermek için?) لِتَعْتَدُوا **Haddi aşmanız için** (Kim üzerine?) عَلَيْهِنَّ Onlar üzerine (Nasıl?) بِالْاِلْجَاءِ Onları zorlamakla (Neye?) اِلَى الْاِفْتِدَاءِ Fidye vermeye (Daha neye?) وَالتَّطْلِيقِ Ve boşattırmaya (Daha nasıl?) وَتَطْوِيلِ الْحَبْسِ Ve iddetlerini uzatarak وَمَنْ **Ve de her kim** يَفْعَلْ **Yaparsa** (Neyi?) ذٰلِكَ **Bunu** فَقَدْ ظَلَمَ **Elbette zulmetmiştir** (Kime?) نَفْسَهُ **Kendine** (Nasıl zulmetmiştir?) بِتَعْرِيضِهَا Kendini sunmakla (Neye sunmakla?) اِلَى عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabına وَلَا تَتَّخِذُوا **Ve edinmeyin** (Neyi?) اٰيَاتِ اللّٰهِ

---

[1] Her iki yerde de çocuğun hem ana hem de babaya nispet edilmesi (nesebi beyan için değil de) çocuğa karşı şefkat talebinde bulunulması içindir.

[2] Buradaki hitap, ana-babayadır.

Allah'ın ayetlerini (Ne edinmeyin?) هُزُوًا **Eğlence** مَهْزُوءًا Eğlenilmiş (Neyle?) بِهَا Onlarla (Nasıl eğlence edinmeyin?) بِمُخَالَفَتِهَا Onlara muhalefet etmek suretiyle وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** (Neyi?) نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** (Kim üzerine olan nimetini?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olan** (Neyle sizin üzerinize olan nimeti?) بِالْإِسْلَامِ İslam'la (Daha neyi hatırlayın?) وَمَا **Ve o şeyi ki** أَنْزَلَ **İndirdi** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (O şey de nedendir?) مِنَ الْكِتَابِ الْقُرْآنِ **Kitap,** Kuran (Daha nedendir?) وَالْحِكْمَةِ **Ve hikmet** مَا O şey ki فِيهِ Ondadır (Nedendir onda olan şey?) مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden (Öyle kitap ki) يَعِظُكُمْ **Size öğüt veriyor** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Nasıl öğüt veriyor?) بِأَنْ تَشْكُرُوهَا O nimete şükretmenizle (Neyle şükretmenizle?) بِالْعَمَلِ Amel etmekle (Neyle amel etmekle?) بِهِ O indirilenle وَاتَّقُوا **Ve de sakının** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Daha?) وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** (Nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilicidir** وَلَا يَخْفَى Ve gizli kalmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey

232- وَإِذَا طَلَّقْتُمُ **Ve boşadığınızda** (Kimi?) اَلنِّسَاءَ **Kadınları** فَبَلَغْنَ **Ve de onlar ulaştıklarında** (Neye?) أَجَلَهُنَّ **Müddetlerine** اِنْقَضَتْ Bittiğinde (Ne?) عِدَّتُهُنَّ Onların iddeti فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ **Onlara engel olmayın** (Bu ayet nedir?) خِطَابٌ Hitaptır (Kime?) لِلْأَوْلِيَاءِ Velilere أَيْ تَمْنَعُوهُنَّ Yani menetmeyin onları (Neye engel olmayın?) مِنْ أَنْ يَنْكِحْنَ **Evlenmelerine** (Kimle?) أَزْوَاجَهُنَّ **Kocalarıyla** (Öyle kocaları ki) اَلْمُطَلِّقِينَ Boşayan (Kimi?) لَهُنَّ O kadınları (Anlam niçin böyledir?) لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا Zira bu ayetin iniş sebebi şudur: أَنَّ أُخْتَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ Ma'kil b. Yesâr'ın kız kardeşi طَلَّقَهَا Onu boşadı (Kim?) زَوْجُهَا Onun kocası فَأَرَادَ Sonra da kocası istedi (Neyi istedi?) أَنْ يُرَاجِعَهَا O kadına tekrar dönmeyi فَمَنَعَهَا Ama bu sefer kız kardeşini engelledi (Kim?) مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ Ma'kil b. Yesâr كَمَا رَوَاهُ Bunu rivayet ettiği gibi (Kim?) اَلْحَاكِمُ Hâkim (Ne vakit engel olmayın?) إِذَا تَرَاضَوْا **Anlaştıklarında** أَيِ الْأَزْوَاجُ Yani kocalar (Daha?) وَالنِّسَاءُ Ve kadınlar (Nerede?) بَيْنَهُمْ **Aralarında** (Neyle anlaştıklarında?) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf ile** (Ne yönden maruf olan?) شَرْعًا Şeran ذٰلِكَ النَّهْيُ **İşte bu** nehiy (Neden nehiy?) عَنِ الْعَضْلِ Engellemeden يُوعَظُ **Öğütlenir** (Neyle?) بِهِ **Bununla** (Kim?) مَنْ **O kimse ki** كَانَ **Oldu** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Ne oldu?) يُؤْمِنُ **İman ediyor** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a**

(Daha kime iman ediyor?) وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ve ahiret gününe** (Niçin öğüt alan Allah'a ve ahirete inanan kişidir?) لِأَنَّهُ Zira o kişi (Nedir?) الْمُنْتَفِعُ Faydalanandır (Neyle?) بِهِ Bu nehiy ile ذٰلِكُمْ **İşte size bu** أَيْ تَرْكُ الْعَضْلِ Yani engellemeyi terk etmek (Nedir?) أَزْكٰى **En iyisidir** خَيْرٌ En hayırlısıdır (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Daha nedir?) وَأَطْهَرُ **Ve de en temizidir** (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Daha kim için?) وَلَهُمْ Ve de onlar için (Niçin siz ve onlar için en iyisi budur?) لِمَا يُخْشَى Korkulduğu için (Kim üzerine?) عَلَى الزَّوْجَيْنِ Karı-koca üzerine (Neden korkulduğu için?) مِنَ الرِّيبَةِ (İlişki) Şüphe(sin)den (Ne sebebiyle olan şüphe?) بِسَبَبِ الْعَلَاقَةِ Alaka sebebiyle olan (Neredeki alaka?) بَيْنَهُمَا Aralarındaki وَاللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) مَا O şeyi ki فِيهِ Ondadır (Ne ondadır?) الْمَصْلَحَةُ Maslahat وَأَنْتُمْ **Ve halbuki siz** لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz** (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu فَاتَّبِعُوا Öyleyse tabi olun (Neye?) أَمْرَهُ Onun emrine

233- وَالْوَالِدَاتُ **Ve anneler** يُرْضِعْنَ **Emzirirler** أَيْ لِيُرْضِعْنَ Yani emzirsinler (Kimi emzirirler?) أَوْلَادَهُنَّ **Çocuklarını** (Ne kadar?) حَوْلَيْنِ عَامَيْنِ **İki sene** (Öyle iki sene ki?) كَامِلَيْنِ **Tam** (Bu kelime nedir?) صِفَةٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekit edici sıfattır ذٰلِكَ Bu (Kim içindir bu?) لِمَنْ **O kimse için ki** أَرَادَ **İstedi** (Neyi istedi?) أَنْ يُتِمَّ **Tamamlamayı** (Neyi tamamlamayı?) الرَّضَاعَةَ **Emzirmeyi** وَلَا زِيَادَةَ Ve fazlası da yoktur (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Bu iki sene üzerine وَعَلَى الْمَوْلُودِ **Ve doğmuş üzerine de vardır** (Kim için doğmuş?) لَهُ **Kendisi için** أَيِ الْأَبِ Yani baba üzerine vardır (Ne vardır?) رِزْقُهُنَّ **O annelerin rızıkları** إِطْعَامُ الْوَالِدَاتِ O anneleri yedirmek vardır (Daha ne vardır?) وَكِسْوَتُهُنَّ **Ve o annelerin giysileri** (Neye karşılık vardır bunlar?) عَلَى الْإِرْضَاعِ Emzirmeye karşılık (Ne vakit bunlar vardır?) إِذَا كُنَّ O anneler oldukları vakit (Ne oldukları vakit?) مُطَلَّقَاتٍ Boşanmışlar (Bunlar nasıl vardır?) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf/örfte bilinen ile** بِقَدْرِ طَاقَتِهِ O babanın takati kadarıyla لَا تُكَلَّفُ **Mükellef tutulmaz** (Kim?) نَفْسٌ **Hiç kimse** إِلَّا وُسْعَهَا **Ancak gücünün yettiğiyle** طَاقَتَهَا Takatinin yettiğiyle لَا تُضَارَّ **Zarara uğratılmasın** (Kim?) وَالِدَةٌ **Hiçbir anne** (Neyle?) بِوَلَدِهَا **Çocuğuyla** أَيْ بِسَبَبِهِ Yani onun sebebiyle بِأَنْ تُكْرَهَ Zorlanmakla (Ne üzerine?) عَلَى إِرْضَاعِهِ Onu emzirmesi üzerine (Ne vakit?) إِذَا امْتَنَعَتْ Bundan kaçındığında (Daha?) وَلَا يُضَارَّ **Ve** zarara **uğratılmasın da** (Kim?) مَوْلُودٌ **Doğmuş olan** (Kim için?) لَهُ **Kendisi için** (Neyle zarara uğratılmasın?) بِوَلَدِهِ **Çocuğuyla**

أَيْ بِسَبَبِهِ Yani onun sebebiyle (Nasıl?) بِأَنْ يُكَلَّفَ Mükellef tutulmasıyla (Neyle mükellef tutulmasıyla?) فَوْقَ طَاقَتِهِ Takatinin üstüyle وَإِضَافَةُ الْوَلَدِ Çocuğun nispet edilmesi (Kime?) اِلَى كُلٍّ مِنْهُمَا O anne-babadan her birine (Nerede nispet edilmesi?) فِي الْمَوْضِعَيْنِ Ayrı ayrı iki yerde de (**بِوَلَدِهَا/بِوَلَدِهِ** şeklinde) (Niçindir?) لِلإِسْتِعْطَافِ Çocuğa karşı şefkat istemek içindir وَعَلَى الْوَارِثِ **Ve varis üzerine de vardır** أَيْ وَارِثِ الْأَبِ Yani babanın varisi üzerine وَهُوَ O da (Kimdir?) الصَّبِيُّ Çocuktur أَيْ عَلَى وَلِيِّهِ Yani onun velisi üzerine vardır (Neredeki velisi?) فِي مَالِهِ Onun malındaki velisi (Ne vardır?) مِثْلُ ذٰلِكَ **Bunun benzeri** الَّذِي O şeyin benzeri ki (Kim üzerinedir?) عَلَى الْأَبِ Baba üzerinedir (Kim için baba üzerinedir?) لِلْوَالِدَةِ Anne için (Nedir o anne için babanın üzerine olan şey?) مِنَ الرِّزْقِ Rızık (Daha?) وَالْكِسْوَةِ Ve giysi فَاِنْ اَرَادَا **Eğer isterlerse** أَيْ الْوَالِدَانِ Yani ana-baba (**Neyi isterlerse?**) فِصَالًا **Kesmeyi** فِطَامًا Sütten kesmeyi (Kimi?) لَهُ O çocuğu (Ne vakit?) قَبْلَ الْحَوْلَيْنِ İki seneden önce (Öyle kesme ki) صَادِرًا Sadır olan (**Kimden sadır olan kesmek?**) عَنْ تَرَاضٍ **Anlaşmadan** اِتِّفَاقٍ İttifaktan (**Öyle anlaşma ki**) مِنْهُمَا **Her ikisinden olan** (**Daha neden sadır olan kesme?**) وَتَشَاوُرٍ **Ve karşılıklı danışmadan** (Nerede olan danışma?) بَيْنَهُمَا Aralarında (Niçin olan karşılıklı danışma?) لِتَظْهَرَ Ortaya çıksın için (Ne?) مَصْلَحَةُ الصَّبِيِّ Çocuğun maslahatı (Nerede?) فِيهِ O karşılıklı danışmada فَلَا جُنَاحَ **O vakit günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمَا **O ikisi üzerine** (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَاِنْ اَرَدْتُمْ **Ve eğer isterseniz** (Bu nedir?) خِطَابٌ Hitaptır (Kime?) لِلْآبَاءِ Babalara (**Neyi isterseniz?**) اَنْ تَسْتَرْضِعُوا **Emzirtmek isterseniz** (Kimi?) اَوْلَادَكُمْ **Çocuklarınızı** (Kime emzirtmek isterseniz?) مَرَاضِعَ Süt annelere ki غَيْرَ الْوَالِدَاتِ Annelerden başka فَلَا جُنَاحَ **O vakit günah yoktur** (**Kim üzerine?**) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Nerede?) فِيهِ Bunda (**Ne vakit günah yoktur?**) اِذَا سَلَّمْتُمْ **Teslim ettiğinizde** (Kime?) اِلَيْهِنَّ Onlara (**Neyi teslim ettiğinizde?**) مَا **O şeyi ki** اٰتَيْتُمْ **Siz verdiniz** أَيْ أَرَدْتُمْ Yani istediniz (Neyi?) إِيتَاءَهُ Onu vermeyi (Kime?) لَهُنَّ Onlara (Nedir onlara vermek istediğiniz şey?) مِنَ الْأُجْرَةِ Ücret (**Nasıl teslim ettiğinizde?**) بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** بِالْجَمِيلِ Güzellikle (Ne gibi bu?) كَطِيبِ النَّفْسِ Gönül hoşnutluğu gibi وَاتَّقُوا **Ve sakının** (**Kimden?**) اللّٰهَ **Allah'tan** وَاعْلَمُوا **Ve de bilin ki** اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** بِمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** (Nedir onları?) بَصِيرٌ **Hakkıyla görücüdür** لَا يَخْفَى Gizli kalmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden gizli kalmaz?) مِنْهُ Bu yaptıklarınızdan

﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ﴾ يَمُوتُونَ ﴿مِنكُمْ وَيَذَرُونَ﴾ يَتْرُكُونَ ﴿أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ﴾ أَيْ لِيَتَرَبَّصْنَ ﴿بِأَنفُسِهِنَّ﴾ بَعْدَهُمْ عَنِ النِّكَاحِ ﴿أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ مِنَ اللَّيَالِي وَهٰذَا فِي غَيْرِ الْحَوَامِلِ وَأَمَّا الْحَوَامِلُ فَعِدَّتُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ بِآيَةِ الطَّلَاقِ وَالْأَمَةُ عَلَى النِّصْفِ مِنْ ذٰلِكَ بِالسُّنَّةِ ﴿فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ﴾ اِنْقَضَتْ مُدَّةُ تَرَبُّصِهِنَّ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ ﴿فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ﴾ مِنَ التَّزَيُّنِ وَالتَّعَرُّضِ لِلْخِطَابِ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ شَرْعًا ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾﴾ عَالِمٌ بِبَاطِنِهِ كَظَاهِرِهِ ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ﴾ لَوَّحْتُمْ ﴿بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ﴾ الْمُتَوَفَّى عَنْهُنَّ أَزْوَاجُهُنَّ فِي الْعِدَّةِ كَقَوْلِ الْإِنْسَانِ مَثَلًا: إِنَّكِ لَجَمِيلَةٌ، وَمَنْ يَجِدُ مِثْلَكِ، وَرُبَّ رَاغِبٍ فِيكِ ﴿أَوْ أَكْنَنتُمْ﴾ أَضْمَرْتُمْ ﴿فِي أَنفُسِكُمْ﴾ مِنْ قَصْدِ نِكَاحِهِنَّ ﴿عَلِمَ اللّٰهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ﴾ بِالْخِطْبَةِ وَلَا تَصْبِرُونَ عَنْهُنَّ فَأَبَاحَ لَكُمُ التَّعْرِيضَ ﴿وَلٰكِن لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا﴾ أَيْ نِكَاحًا ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿أَن تَقُولُوا قَوْلًا مَّعْرُوفًا﴾ أَيْ مَا عُرِفَ شَرْعًا مِنَ التَّعْرِيضِ فَلَكُمْ ذٰلِكَ ﴿وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ﴾ أَيْ عَلَى عَقْدِهِ ﴿حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ﴾ أَيِ الْمَكْتُوبُ مِنَ الْعِدَّةِ ﴿أَجَلَهُ﴾ بِأَنْ تَنْتَهِيَ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنفُسِكُمْ﴾ مِنَ الْعَزْمِ وَغَيْرِهِ ﴿فَاحْذَرُوهُ﴾ أَنْ يُعَاقِبَكُمْ إِذَا عَزَمْتُمْ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِمَنْ يَحْذَرُهُ ﴿حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾﴾ بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ عَنْ مُسْتَحِقِّهَا ﴿لَّا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {تُمَاسُّوهُنَّ} أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ ﴿أَوْ﴾ لَمْ ﴿تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً﴾ مَهْرًا، وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ ظَرْفِيَّةٌ أَيْ لَا تَبِعَةَ عَلَيْكُمْ فِي الطَّلَاقِ زَمَنَ عَدَمِ الْمَسِيسِ وَالْفَرْضِ بِإِثْمٍ وَلَا مَهْرٍ فَطَلِّقُوهُنَّ ﴿وَمَتِّعُوهُنَّ﴾ أَعْطُوهُنَّ مَا يَتَمَتَّعْنَ بِهِ ﴿عَلَى الْمُوسِعِ﴾ الْغَنِيِّ مِنْكُمْ ﴿قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ﴾ الضَّيِّقِ الرِّزْقِ ﴿قَدَرُهُ﴾ يُفِيدُ أَنَّهُ لَا نَظَرَ إِلَى قَدْرِ الزَّوْجَةِ ﴿مَتَاعًا﴾ تَمْتِيعًا ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ شَرْعًا صِفَةُ مَتَاعًا ﴿حَقًّا﴾ صِفَةٌ ثَانِيَةٌ أَوْ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ ﴿عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٦﴾﴾ الْمُطِيعِينَ ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾ يَجِبُ لَهُنَّ وَيَرْجِعُ لَكُمُ النِّصْفُ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿أَن يَعْفُونَ﴾ أَيِ الزَّوْجَاتُ فَيَتْرُكْنَهُ ﴿أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ﴾ وَهُوَ الزَّوْجُ فَيَتْرُكَ لَهَا الْكُلَّ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: الْوَلِيُّ إِذَا كَانَتْ مَحْجُورَةً فَلَا حَرَجَ فِي ذٰلِكَ ﴿وَأَن تَعْفُوا﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَلَا تَنسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ﴾ أَيْ أَنْ يَتَفَضَّلَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴿إِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

234- Ve sizlerden vefat edip, ölüp **de** geriye **eşler bırakanların eşleri, kendi kendilerine** kocalarının ölümünden sonra **dört ay ve de on** gece evlenmeden **beklerler,** beklesinler! Bu hüküm hamile olmayanlar hakkındadır.

Hamile olanların iddeti ise, -Talak suresindeki ayetle sabit olduğu üzere- doğurmalarıdır. Cariyeler ise -sünnetle sabit olduğu üzere- bu müddetin yarısını (yani iki ay beş gün) bekler. **Sonra müddetlerine ulaşınca,** bekleme iddetleri bitince **artık kendileri hakkında** şeran **maruf şekliyle yapacakları** süslenmek ve de kendisini istenmeye sunmak gibi **şeyler**d**en, dolayı siz** velileri**n üzerine bir günah yoktur. Ve Allah yapacağınız şeyler**in dış görünüşün**den haberdar** olduğu gibi onların içini de bilen**dir.**

235- **Ve böyle** iddet esnasında kocaları vefat etmiş olan **kadınları nikahlama isteğini tarizde** imada **bulunmanızda;** mesela kişinin "sen çok güzelsin!", "Senin gibisini kim bulacak?" "Seni isteyen ne kadar da çok kişi vardır!" gibi şeyler demesiyle **ya da içinizdeki** onlarlarla evlenme isteği**ni gizlemenizde sizin üzerinize günah yoktur. Şüphesiz Allah bildi ki siz** sabır gösteremeyerek **onları** istemek suretiyle **anacaksınız.** Bundan dolayı da tarizde bulunmayı size mubah kılmıştır. **Lakin onlarla gizliyi,** yani nikahı **vaatleşmeyin ancak sizin** şeriatça **bilinen** şekliyle tariz yollu **bir sözü demeniz hariç!** Siz böyle bir sözü diyebilirsiniz. **Ve yazı,** yani yazılı olan iddet biterek **müddetine ulaşıncaya dek nikah akdin**i akdetmey**e kalkışmayın. Ve bilin ki Şüphesiz Allah, sizin içinizdeki** evlenme isteğini ve de diğerleri**ni bilir.** Nikaha kalkıştığınız takdirde sizi cezalandırması konusunda **ondan sakının Ve yine bilin ki Şüphesiz Allah** kendisinden sakınana karşı **çok mağfiret edendir,** hak eden kişinin azabını ertelemek suretiyle de **halimdir/yumuşak davranandır**

236- **Kadınlara el sürmeden**[1]/[2] **ve bir mehir biçmeden onları boşarsanız size günah yoktur.** Yani; dokunmadan ve de bir mehir belirlemeden yapılan boşamada size ne bir günah, ne de bir mehir gerekir. Onları boşayın ve de **Onları,** -sizden **eli genişe** varlıklı olana **gücü kadar, eli dara** geçimi zor olana **da gücü kadar olmak üzere-** şeran **bilinen**[3] **bir faydalandırmayla faydalandırın,** onlara faydalanacakları şeyler verin. Bu ayet, zevcenin gücüne itibar olmadığını ifade etmiştir. **Bu iyi davrananlara** itaatkarlara **bir borç olarak**[4]**...**

237- **Eğer onlara mehir biçer de el sürmeden onları boşarsanız, -Ancak** kadınların **bağışla**yıp da bırak**ması veya nikah akdi elinde olan** koca**nın**

---

[1] Bir kıraatte ise "ilişkide bulunmak" anlamında تُمَاسُّوهُنَّ şeklinde okunmuştur.

[2] Buradaki مَا mastar anlamında zarftır.

[3] بِالْمَعْرُوفِ kelimesi مَتَاعًا kelimesinin sıfatıdır.

[4] حَقًّا kelimesi ya ikinci sıfattır, ya da tekitleyici mastardır.

-İbni Abbas'tan rivayet edildiğine göre bu kişi, kadın hacredilmiş olduğunda velidir- mehrin tümünü **bağışlaması hali hariç** ki kocanın mehrin tümünü affetmesi hususunda herhangi bir kısıtlama da yoktur- **biçtiğinizin yarısı**nın onlara verilmesi gerekir, diğer yarısı da size döner. **Bağışlamanız**[1] **Allah'tan sakınmaya daha yakındır**[2]. **Aranızda iyiliği** kiminizin, kiminize iyilik yapmasını **unutmayın. Allah şüphesiz işlediklerinizi görür** ve de bunlarla sizi karşılıklandırır.

KELİME ANLAMI

234- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُتَوَفَّوْنَ **Vefat ediyorlar** يَمُوتُونَ Ölüyorlar (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Daha?) وَيَذَرُونَ **Ve de bırakıyorlar** يَتْرُكُونَ Geride bırakıyorlar (Ne bırakıyorlar?) أَزْوَاجًا **Eşler** يَتَرَبَّصْنَ **O eşler beklerler** أَيْ لِيَتَرَبَّصْنَ Yani beklesinler! (Neyle?) بِأَنْفُسِهِنَّ **Kendileriyle** (Ne vakit?) بَعْدَهُمْ O kocalarından sonra (Neden beklesinler?) عَنِ النِّكَاحِ Evlenmeden (Ne kadar beklesinler?) أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ **Dört ay** (Daha?) وَعَشْرًا **Ve de on** (Neden olan onu beklesinler?) مِنَ اللَّيَالِي Gecelerden وَهٰذَا Bu hüküm (Nerededir?) فِي غَيْرِ الْحَوَامِلِ Hamilelerin dışındadır وَأَمَّا الْحَوَامِلُ Hamileler ise فَعِدَّتُهُنَّ Onların iddeti (Nedir?) أَنْ يَضَعْنَ Bırakmalarıdır (Neyi?) حَمْلَهُنَّ Yüklerini (Bu neyle böyledir?) بِآيَةِ الطَّلَاقِ Talak suresindeki ayetle وَالْأَمَةُ Cariye ise (Nedir onun iddeti?) عَلَى النِّصْفِ Yarı üzeredir (Neyin yarısı?) مِنْ ذٰلِكَ Hürrün iddetinin (Bu ne ile sabittir?) بِالسُّنَّةِ Sünnet ile فَإِذَا بَلَغْنَ **Ve ulaştıklarında da** (Neye?) أَجَلَهُنَّ **Müddetlerine** اِنْقَضَتْ Bittiğinde (Ne?) مُدَّةُ تَرَبُّصِهِنَّ Bekleme müddetleri فَلَا جُنَاحَ **Günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ Ey veliler! (Nerede günah yoktur?) فِيمَا **O şeyde ki** فَعَلْنَ **Yaptılar** (Nerede?) فِي أَنْفُسِهِنَّ **Kendilerinde** (Nedir o kendilerinde yaptıkları şeyler?) مِنَ التَّزَيُّنِ Süslenme (Daha?) وَالتَّعَرُّضِ Ve de sunma (Neye sunma?) لِلْخُطَّابِ İstenmeye (Kendilerine nasıl yaptıklarında size bir günah yoktur?) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf/Bilinen ile** (Nasıl bilinen?) شَرْعًا Şer'an وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا **O şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** (Nedir?) خَبِيرٌ **Haberdardır** عَالِمٌ Bilir (Neyi?) بِبَاطِنِهِ Yaptığınızın gizlisini (Ne gibi bilir?) كَظَاهِرِهِ Açığını bildiği gibi

235- وَلَا جُنَاحَ **Ve günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Nerede?) فِيمَا عَرَّضْتُمْ **Tarizde bulunmanızda** لَوَّحْتُمْ İmada bulunmanızda (Neyle?) بِهِ **Onunla**

---

[1] Bu kelime mübtedadır.
[2] Bu kelime de önceki mübtedanın haberidir.

(O şey ne de nedendir?) مِنْ خِطْبَةِ النِّسَآءِ **Böyle kadınları nikahlama isteği** (Öyle kadınlar ki) الْمُتَوَفّٰى Vefat etmiş (Kimden?) عَنْهُنَّ Onlardan (Kim?) أَزْوَاجُهُنَّ Kocaları (Onlar neredeyken?) فِي الْعِدَّةِ İddet beklerlerken (Ne gibi bu tariz?) كَقَوْلِ الْإِنْسَانِ مَثَلاً Kişinin demesi gibi mesela: إِنَّكِ لَجَمِيلَةٌ "Sen çok güzelsin" (Daha ne demesi gibi?) وَمَنْ يَجِدُ "Kim bulabilir (Kimi?) مِثْلَكِ Senin benzerini" (Daha ne gibi?) وَرُبَّ رَاغِبٍ "Ne çok istekli vardır (Kimde istekli?) فِيكِ Sende" gibi... (**Daha nerede üzerinize günah yoktur?**) أَوْ أَكْنَنْتُمْ **Gizlemenizde** أَضْمَرْتُمْ Saklamanızda (Nerede gizlemenizde?) فِي أَنْفُسِكُمْ **İçinizde** (Nedir o içinizde gizlediğiniz?) مِنْ قَصْدِ نِكَاحِهِنَّ Onlarla evlenmek kastı عَلِمَ **Bildi ki** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** أَنَّكُمْ **Şüphesiz siz** سَتَذْكُرُونَهُنَّ **Onları anacaksınız** (Neyle?) بِالْخِطْبَةِ Onları istetmekle (Daha?) وَلَا تَصْبِرُونَ Ve sabır göstermeyeceksiniz (Kimden?) عَنْهُنَّ Onlardan فَأَبَاحَ Bundan sebep Allah mubah kıldı (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Neyi mubah kıldı?) التَّعْرِيضَ Tarizi وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا تُوَاعِدُوهُنَّ **Onlarla vaatleşmeyin** (Neyi vaatleşmeyin?) سِرًّا **Gizliyi** أَيْ نِكَاحًا Yani nikahı vaatleşmeyin demektir إِلَّا **Ancak müstesna** لٰكِنْ Şu var ki أَنْ تَقُولُوا **Sizin demeniz** (Neyi?) قَوْلاً **Bir sözü** (Öyle söz ki) مَعْرُوفًا **Bilinen (Meşru)** أَيْ مَا Yani o şeyi ki عُرِفَ Bilindi شَرْعًا Şeran (Nedir o şey de?) مِنَ التَّعْرِيضِ Tariz فَلَكُمْ Sizin için vardır (Ne?) ذٰلِكَ Bu tarizde bulunma وَلَا تَعْزِمُوا **Ve kalkışmayın** (Neye?) عُقْدَةَ النِّكَاحِ **Nikah akdine** أَيْ عَلَى عَقْدِهِ Yani nikahı akdetmeye (**Ne vakte değin?**) حَتّٰى يَبْلُغَ **Ulaşıncaya dek** (Ne?) الْكِتَابُ **Yazı** أَيِ الْمَكْتُوبُ Yani yazılmış olan (Nedir o yazılmış olan?) مِنَ الْعِدَّةِ İddet (**Neye ulaşıncaya dek?**) أَجَلَهُ **Müddetine** (Nasıl?) بِأَنْ تَنْتَهِيَ Sona ermekle وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** فِي أَنْفُسِكُمْ **Sizin içinizdedir** (Nedir sizin içinizde olan?) مِنَ الْعَزْمِ Azim (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve başka şeyler فَاحْذَرُوهُ **Ondan sakının** (Ondan bedel?) أَنْ يُعَاقِبَكُمْ Sizi cezalandırmasından sakının (Ne vakit cezalandırmasından?) إِذَا عَزَمْتُمْ Siz kalkıştığınızda وَاعْلَمُوا **Ve yine bilin ki** أَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Çok mağfiret edendir** (Kime?) لِمَنْ O kimseye ki يَحْذَرُهُ Kendisinden sakınıyor (Daha nedir?) حَلِيمٌ **Ve halimdir/yumuşak davranandır** (Nasıl halimdir?) بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ Cezayı ertelemekle (Kimden ertelemekle?) عَنْ مُسْتَحِقِّهَا Onu hak edenden

236- لَا جُنَاحَ **Günah yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** اِنْ طَلَّقْتُمُ **Eğer boşarsanız** (Kimi?) اَلنِّسَاءَ **Kadınları** مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ **Onlara el sürmeden** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) تُمَاسُّوهُنَّ "Tümâssûhünne" şeklinde أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ Yani onlarla cima etmeden (Daha ne yapmadan?) اَوْ **Ya da** لَمْ تَفْرِضُوا **Belirlemeden** (Kim için?) لَهُنَّ **O kadınlar için** (Neyi belirlemeden?) فَرِيضَةً مَهْرًا **Bir mehir** وَمَا Buradaki "mâ" (Nedir?) مَصْدَرِيَّةٌ ظَرْفِيَّةٌ Mastar anlamında zarftır أَيْ لَا تَبِعَةَ Yani takip yoktur (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Nerede?) فِي الطَّلَاقِ Boşamada (Ne vakit?) زَمَنَ عَدَمِ الْمَسِيسِ Dokunma olmadığı zaman (Daha ne olmadığı zaman?) وَالْفَرْضِ Ve mehir belirleme de olmadığı zaman (Neyle takip yoktur?) بِإِثْمٍ Günahla (Daha neyle takip yoktur?) وَلَا مَهْرٍ Ve de mehirle فَطَلِّقُوهُنَّ Onları boşayın (Daha?) وَمَتِّعُوهُنَّ **Ve de onları yararlandırın/hediye verin** أَعْطُوهُنَّ Onlara verin (Neyi?) مَا O şeyi ki يَتَمَتَّعْنَ Faydalanıyorlar (Neyle?) بِهِ Onunla عَلَى الْمُوسِعِ **Eli geniş olan üzerine vardır** الْغَنِيِّ Zengin olana (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden (Ne vardır?) قَدَرُهُ **Gücü kadar** (Daha?) وَعَلَى الْمُقْتِرِ **Ve eli dar olan üzerine de vardır** الضَّيِّقِ الرِّزْقِ Rızkı dar olana vardır (Ne vardır?) قَدَرُهُ **Gücü kadar** يُفِيدُ Bu ayet ifade ediyor أَنَّهُ Durum şu ki لَا نَظَرَ İtibar yoktur (Neye?) إِلَى قَدْرِ الزَّوْجَةِ Zevcenin gücüne (Nasıl faydalandırın onları?) مَتَاعًا تَمْتِيعًا **Faydalandırmakla** (faydalandırın onları) (Öyle faydalandırmak ki) بِالْمَعْرُوفِ **Maruf olan** (Ne yönden maruf?) شَرْعًا Şeran (Bu bil marufi kelimesi nedir?) صِفَةُ مَتَاعًا "Metâ' kelimesinin sıfatıdır (Yine öyle faydalandırma ki) حَقًّا **Hak olan** (Bu kelime nedir?) صِفَةٌ ثَانِيَةٌ İkinci sıfattır أَوْ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ Ya da tekitleyici mastardır (Kim üzerine hak?) عَلَى الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenler üzerine** اَلْمُطِيعِينَ İtaat edenler üzerine

237- وَاِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ **Ve eğer boşarsanız onları** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ **Onlara el sürmeden önce** وَقَدْ فَرَضْتُمْ **Ve halbuki siz belirlemiştiniz** (Kime?) لَهُنَّ **Onlara** (Ne belirlemiştiniz?) فَرِيضَةً **Bir mehir** فَنِصْفُ مَا **Bu durumda o şeyin yarısı ki** فَرَضْتُمْ **Siz belirlediniz** يَجِبُ (Belirlediğinizin yarısı) Vacip olur (Kime?) لَهُنَّ Onlara وَيَرْجِعُ Ve döner (Kime?) لَكُمْ Size (Ne?) النِّصْفُ Diğer yarısı اِلَّا لَكِنْ اَنْ يَعْفُونَ **Ancak** lakin (kadınların) **affetmeleri hariç** أَيِ الزَّوْجَاتُ Yani zevcelerin affetmeleri فَيَتْرُكْنَهُ Ve de onu bırakmaları hariç اَوْ **Ya da** يَعْفُوَ **Affetmesi** (Kim?) الَّذِي

O kimse ki بِيَدِهِ **Onun elindedir** (Ne?) عُقْدَةُ النِّكَاحِ **Nikah bağı** وَهُوَ Bu (Kimdir?) الزَّوْجُ Kocadır فَيَتْرُكُ Ve de bırakması hariç (Kime?) لَهَا O kadına (Neyi bırakır?) الْكُلَّ (Mehrin) tamamını وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: İbni Abbas'tan rivayet edildi ki اَلْوَلِيُّ (Bu nikah bağı elinde olan kişi) velidir (Ne vakit bu kişi velidir?) إِذَا كَانَتْ Kadın oldursa (Ne olursa?) مَحْجُورَةً Hacredilmiş فَلَا حَرَجَ Her hangi bir kısıtlama yoktur (Ne konuda?) فِي ذٰلِكَ Kocanın mehri affetmesi konusunda وَأَنْ تَعْفُوا **Ve affetmeniz** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de şudur: أَقْرَبُ **Daha yakındır** (Neye?) لِلتَّقْوٰى **Takvaya** وَلَا تَنْسَوُا **Ve de unutmayın** (Neyi?) اَلْفَضْلَ **İyiliği** (Neredeki?) بَيْنَكُمْ **Aranızdaki** أَيْ أَنْ يَتَفَضَّلَ Yani iyilik yapmasını (Kim?) بَعْضُكُمْ Sizin bazınızın (Kim üzerine?) عَلَى بَعْضٍ Bazınız üzerine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** بِمَا **O şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** (Nedir?) بَصِيرٌ **Görücüdür** فَيُجَازِيكُمْ Ve de sizi karşılıklandırır (Neyle?) بِهِ Bununla

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ﴾ الْخَمْسِ بِأَدَائِهَا فِي أَوْقَاتِهَا ﴿وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى﴾ هِيَ الْعَصْرُ أَوِ الصُّبْحُ أَوِ الظُّهْرُ أَوْ غَيْرُهَا أَقْوَالٌ وَأَفْرَدَهَا بِالذِّكْرِ لِفَضْلِهَا ﴿وَقُومُوا لِلّٰهِ﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿قَانِتِينَ (٢٣٨)﴾ قِيلَ مُطِيعِينَ لِقَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "كُلُّ قُنُوتٍ فِي الْقُرْآنِ فَهُوَ طَاعَةٌ" رَوَاهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ، وَقِيلَ سَاكِتِينَ لِحَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ: كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ حَتَّى نَزَلَتْ فَأُمِرْنَا بِالسُّكُوتِ وَنُهِينَا عَنِ الْكَلَامِ، رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ﴾ مِنْ عَدُوٍّ أَوْ سَيْلٍ أَوْ سَبُعٍ ﴿فَرِجَالًا﴾ جَمْعُ رَاجِلٍ أَيْ مُشَاةً صَلُّوا ﴿أَوْ رُكْبَانًا﴾ جَمْعُ رَاكِبٍ أَيْ كَيْفَ أَمْكَنَ مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ أَوْ غَيْرِهَا وَيُومِئُ بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ ﴿فَإِذَا أَمِنْتُمْ﴾ مِنَ الْخَوْفِ ﴿فَاذْكُرُوا اللهَ﴾ أَيْ صَلُّوا ﴿كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ (٢٣٩)﴾ قَبْلَ تَعْلِيمِهِ مِنْ فَرَائِضِهَا وَحُقُوقِهَا وَالْكَافُ بِمَعْنَى مِثْلِ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا﴾ فَلْيُوصُوا ﴿وَصِيَّةً﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ أَيْ عَلَيْهِمْ ﴿لِأَزْوَاجِهِمْ﴾ وَيُعْطُوهُنَّ ﴿مَتَاعًا﴾ مَا يَتَمَتَّعْنَ بِهِ مِنَ النَّفَقَةِ وَالْكِسْوَةِ ﴿إِلَى﴾ تَمَامِ ﴿الْحَوْلِ﴾ مِنْ مَوْتِهِمُ الْوَاجِبِ عَلَيْهِنَّ تَرَبُّصُهُ ﴿غَيْرَ إِخْرَاجٍ﴾ حَالٌ أَيْ غَيْرَ مُخْرَجَاتٍ مِنْ مَسْكَنِهِنَّ ﴿فَإِنْ خَرَجْنَ﴾ بِأَنْفُسِهِنَّ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ يَا أَوْلِيَاءَ الْمَيِّتِ ﴿فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ﴾ شَرْعًا كَالتَّزَيُّنِ وَتَرْكِ الْإِحْدَادِ وَقَطْعِ النَّفَقَةِ عَنْهَا ﴿وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمٌ (٢٤٠)﴾ فِي صُنْعِهِ، وَالْوَصِيَّةُ الْمَذْكُورَةُ مَنْسُوخَةٌ بِآيَةِ الْمِيرَاثِ وَتَرَبُّصُ الْحَوْلِ بِآيَةِ {أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا} السَّابِقَةِ الْمُتَأَخِّرَةِ فِي النُّزُولِ، وَالسُّكْنَى ثَابِتَةٌ لَهَا عِنْدَ الشَّافِعِيِّ رَحِمَهُ اللهُ ﴿وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ﴾ يُعْطَيْنَهُ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ ﴿حَقًّا﴾ نُصِبَ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿عَلَى الْمُتَّقِينَ (٢٤١)﴾ اللهَ تَعَالَى كَرَّرَهُ لِيَعُمَّ الْمَمْسُوسَةَ أَيْضًا إِذِ الْآيَةُ السَّابِقَةُ فِي غَيْرِهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا يُبَيِّنُ لَكُمْ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (٢٤٢)﴾ تَتَدَبَّرُونَ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ وَتَشْوِيقٍ إِلَى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ أَيْ يَنْتَهِ عِلْمُكَ ﴿إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ﴾ أَرْبَعَةٌ أَوْ ثَمَانِيَةٌ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلَاثُونَ أَوْ أَرْبَعُونَ أَوْ سَبْعُونَ أَلْفًا ﴿حَذَرَ الْمَوْتِ﴾ مَفْعُولٌ لَهُ وَهُمْ قَوْمٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَقَعَ الطَّاعُونُ بِبِلَادِهِمْ فَفَرُّوا ﴿فَقَالَ لَهُمُ اللهُ مُوتُوا﴾ فَمَاتُوا ﴿ثُمَّ أَحْيَاهُمْ﴾ بَعْدَ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ أَوْ أَكْثَرَ بِدُعَاءِ نَبِيِّهِمْ حِزْقِيلَ بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ وَالْقَافِ وَسُكُونِ الزَّايِ فَعَاشُوا دَهْرًا عَلَيْهِمْ أَثَرُ الْمَوْتِ لَا يَلْبَسُونَ ثَوْبًا إِلَّا عَادَ كَالْكَفَنِ وَاسْتَمَرَّتْ فِي أَسْبَاطِهِمْ ﴿إِنَّ اللهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ وَمِنْهُ إِحْيَاءُ هَؤُلَاءِ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَشْكُرُونَ (٢٤٣)﴾ وَالْقَصْدُ مِنْ ذِكْرِ خَبَرِ هَؤُلَاءِ تَشْجِيعُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ وَلِذَا عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿عَلِيمٌ (٢٤٤)﴾ بِأَحْوَالِكُمْ فَمُجَازِيكُمْ ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللهَ﴾ بِإِنْفَاقِ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿قَرْضًا حَسَنًا﴾ بِأَنْ يُنْفِقَهُ لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ طِيبِ قَلْبٍ

﴿فَيُضَاعِفَهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {فَيُضَعِّفَهُ} بِالتَّشْدِيدِ ﴿لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ مِنْ عَشْرٍ إِلَى أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِمِائَةٍ كَمَا سَيَأْتِي ﴿وَاللّٰهُ يَقْبِضُ﴾ يُمْسِكُ الرِّزْقَ عَمَّنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿وَيَبْسُطُ﴾ يُوَسِّعُهُ لِمَنْ يَشَاءُ امْتِحَانًا ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ بِالْبَعْثِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

238- Beş vakit **Namazları** vaktinde eda etmek suretiyle **ve de orta namaz**[1] olan ikindi ya da sabah, ya da öğle ya da bunların dışındaki namazı **muhafaza edin! Ve Allah için O'na gönülden boyun eğiciler**[2] **olarak** namazda **kıyamda bulununuz.**

239- **Fakat** düşmandan, selden ya da yırtıcı hayvandan **korkarsanız yayan**[3] yani yürür halde **veya binekte iken**[4] kılın. Yani kıbleye dönmek mümkünse o şekilde; mümkün değilse dönmeyerek, ruku ve secdeyi ima ile yaparak (kılın!) Korkudan **emin olduğunuz zaman ise Allah'ı, sizlere** öğretmeden önce **bilmediğiniz** namazın farzları, hukuku gibi **şeyleri size öğrettiği gibi**[5] **zikrediniz,** yani namaz kılınız!

240- **Sizden vefat edip de geriye zevceler bırakanlar, zevcelerine,** üzerlerine beklemeleri vacip olan, kendilerinin ölümlerinden itibaren **bir sene** tamamlanıncaya **kadar çıkarma olmaksızın**[6] yani hanelerinden (ölünün velileri tarafından) çıkarılmaksızın **bir vasiyet**[7] ile vasiyette bulunsunlar, **kendisiyle faydalanacakları** nafaka ve de elbise gibi **bir şey** versinler. **Şâyet zevceler** kendi başlarına **çıkarlarsa onların kendileri hakkında** şeran **ma'ruf şekliyle yapacakları** süslenme, süslenmemeyi bırakma ve de onlardan nafakayı kesmeniz gibi **şeylerden dolayı siz** ölünün velileri **üzerinize bir günah yoktur. Ve Allah** mülkünde **azîzdir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.** Bu vasiyet miras ayetiyle; bir sene beklemek de -iniş olarak bu ayetten sonra olan- gerideki "dört ay on gün" ayetiyle neshedilmiştir. İmam Şafi'ye göre (rahimehullah) ise, sükna/oturacak yer sabittir.

---

[1] Bu namazı ayrıca zikretmesi onun faziletinden dolayıdır.

[2] İmam Ahmed'in ve de başkalarının rivayet ettiği "Kuran'daki her kunut, itaattir" hadisinden dolayı buradaki قَانِتِينَ kelimesinin مُطِيعِينَ anlamında olduğu söylenmiştir. Ayrıca Buhari ile Müslim'in Zeyd b. Erkam'dan rivayet etmiş olduğu "Bu ayet inip de susmakla emrolunup, konuşmaktan nehyedilinceye kadar biz namazda konuşurduk." hadisi şerifinden dolayı da buradaki قَانِتِينَ kelimesinin سَاكِتِينَ anlamında olduğu da söylenmiştir.

[3] رِجَالاً kelimesi رَاجِلٌ kelimesinin cemisidir.

[4] رُكْبَانًا kelimesi رَاكِبٌ kelimesinin çoğuludur.

[5] ك burada مثل anlamındadır. ما ise ya mastariyedir, ya da mevsuledir.

[6] Bu kelime haldir.

[7] Bir kıraatte ise وَصِيَّةٌ şeklinde raf ile okunmuştur. Bu durumda عَلَيْهِمْ وَصِيَّةٌ anlamındadır.

241- **Boşanmış kadınlar için, hakkaniyet ölçülerinde** imkan nispetinde kendilerine verilen **bir menfaat vardır; Bu,** Allah teala'dan **sakınanlar üzerine bir borç olarak**[1] (bir hak olmuştur) Bu ayeti, el sürülmüş kadınları da içine alsın diye tekrar etmiştir. Zira önceki ayet el sürülmüş olmayan kadınlar hakkında idi.

242- **İşte böyle** anlatılanları açıkladığı gibi **Allah ayetlerini düşünesiniz** tefekkür edesiniz **diye açıklamaktadır.**

243- **Binlerce** -dört bin, sekiz bin, on bin, otuz bin, kırk bin, ya da yetmiş bin- **kişinin memleketlerinden ölüm korkusundan dolayı**[2] **çıktıklarını görmedin mi**[3]**?** Senin ilmin buna varmadı mı? Bu kişiler, memleketlerini taun hastalığı vuran ve de sonrasında kaçan İsrail oğullarından bir kavimdir. **Allah onlara "Ölün" dedi.** Onlar da ölüverdiler. **Sonra onları** Peygamberleri Hızkîl'in duasıyla sekiz ya da daha fazla gün sonra **diriltti.** Sonrasında bunlar üzerlerinde ölüm belirtileri olduğu halde bir müddet yaşadılar. Giydikleri elbise bile hemen kefene dönüşüveriyordu. Bu hal onların torunlarında da devam etti. **Allah insanlara karşı fazl sahibidir.** Bunları diriltmesi de onlara karşı olan fazlındandır. **Fakat insanların çoğu** olan kafirler **şükretmezler.** Bu kimselerin haberlerinin anlatılmasında güdülen maksat Müminleri savaşmaya karşı cesaretlendirmektir. Bundan dolayı da:

244- **Ve de Allah yolunda** onun dinini yüceltmek için **savaşın**! ayeti bu ayet üzerine atfedilmiştir. **Ve de bilin ki Allah,** sözlerinizi **işitir ve** durumunuzu **bilir** de, size karşılığınızı verir.

245- Allah yolunda malını infak etmek suretiyle **Kim Allah'a, vereceği şeyi onun için kat kat** -birazdan da geleceği gibi denildiğine göre- yediyüz kat **katlayacağı,**[4] gönlünden koparak Allah için harcanması suretiyle **güzel** olan **bir ödünç verir? Allah hem** deneme olarak dilediği kimseden rızkı **tutar, hem** de dilediği kimseye imtihan olarak rızkı **bollaştırır;** Diriltilmek suretiyle ahirette **O'na döndürüleceksiniz** ve de size amellerinizin karşılığını verecektir.

KELİME ANLAMI

238- حَافِظُوا **Devam edin** (Ne üzerine?) عَلَى الصَّلَوَاتِ **Namazlara** (Öyle namazlar ki) الْخَمْسِ Beş (Nasıl devam edin?) بِأَدَائِهَا Onları eda etmekle (Nerede?) فِي أَوْقَاتِهَا Vakitlerinde (**Daha ne üzerine devam edin?**) وَالصَّلَوٰةِ الْوُسْطَى **Ve orta namaz üzerine** هِيَ O namaz (Nedir?)

---

[1] حَقًّا kelimesi fiili olan حَقَّ ile mensuptur.

[2] Mefulü leh'tir.

[3] Buradaki istifham hayret bildirme anlamında olup, sonrasında gelenleri dinlemeye teşvik eder.

[4] Bir kıraatte فَيُضَعِّفَهُ şeklinde şeddeli okunmuştur.

الْعَصْرِ İkindi namazıdır أَوِ الصُّبْحِ Ya da sabah namazıdır أَوِ الظُّهْرِ Ya da öğle namazıdır أَوْ غَيْرُهَا Ya da bunlardan başka bir namazdır (Tüm bunları nedir?) أَقْوَالٌ Farklı farklı görüşlerdir وَأَفْرَدَهَا بِالذِّكْرِ Orta namazı ayrıca zikretti (Niçin?) لِفَضْلِهَا Faziletinden dolayı وَقُومُوا **Ve de kalkın** (Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda (Ne olduğunuz halde?) قَانِتِينَ **Boyun eğici olduğunuz halde** قِيلَ Dendi ki مُطِيعِينَ İtaat edici olduğunuz halde (Niçin böyle dendi?) لِقَوْلِهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şu sözünden dolayı: كُلُّ قُنُوتٍ "Her "kunût" (Neredeki?) فِي الْقُرْآنِ Kuran'daki فَهُوَ O (Nedir?) طَاعَةٌ İtaattir رَوَاهُ Bunu rivayet etti أَحْمَدُ Ahmet (Daha kim rivayet etti?) وَغَيْرُهُ Ve diğerleri وَقِيلَ Dendi ki: سَاكِتِينَ (Buradaki kânitîn) Susarak (anlamındadır) (Niçin böyle dendi?) لِحَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ: Zeyd b. Erkam'ın şu hadisinden dolayı: كُنَّا "Biz idik نَتَكَلَّمُ Konuşuyorduk (Nerede?) فِي الصَّلَاةِ Namazda حَتَّى نَزَلَتْ Bu ayet ininceye kadar فَأُمِرْنَا Emrolunduk (Neyle?) بِالسُّكُوتِ Susmakla (Daha?) وَنُهِينَا Ve nehyedildik (Neden?) عَنِ الْكَلَامِ Konuşmaktan" رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) الشَّيْخَانِ İki şeyh/Buhari ve Müslim

239- فَإِنْ خِفْتُمْ **Şayet korkarsanız** (Kimden?) مِنْ عَدُوٍّ Düşmandan أَوْ سَيْلٍ Ya da selden أَوْ سَبُعٍ Ya da yırtıcı hayvandan (Ne olduğunuz halde?) فَرِجَالًا **Yaya olduğunuz halde** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ رَاجِلٍ "Râcil" kelimesinin cemisidir أَيْ مُشَاةً صَلُّوا Yani yürüyerek kılın أَوْ رُكْبَانًا **Ya da binekli olduğunuz halde** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ رَاكِبٍ "Râkib" kelimesinin cemisidir أَيْ كَيْفَ أَمْكَنَ Yani nasıl mümkün olursa öyle kılın demektir (Ne olduğunuz halde?) مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ Kıbleye dönücü olarak أَوْ غَيْرِهَا Ya da başka şekilde وَيُومِئُ Ve ima eder (Neyi ima eder?) بِالرُّكُوعِ Rükuyu (Daha neyi?) وَالسُّجُودِ Ve de secdeleri فَإِذَا أَمِنْتُمْ **Emin olduğunuzda** (Neden?) مِنَ الْخَوْفِ Korkudan فَاذْكُرُوا **Zikredin** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** أَيْ صَلُّوا Yani namaz kılın (**Ne gibi Allah'ı zikredin/**namaz kılın?) كَمَا **O şey/namaz gibi ki** عَلَّمَكُمْ **Size öğretti** (Size öğrettiği şeyden bedel?) مَا **O şeyi/namazı ki** لَمْ تَكُونُوا **Siz olmadınız** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** (Ne vakit o şeyi biliyor olmadınız?) قَبْلَ تَعْلِيمِهِ Onu öğretmeden önce (Nedendir öğrettiği şey?) مِنْ فَرَائِضِهَا Namazın farzları (Daha?) وَحُقُوقِهَا Ve hukuku وَالْكَافُ Buradaki "kef" (Nedir?) بِمَعْنَى مِثْلٍ "Misl" anlamındadır وَمَا "Mâ" ise (Nedir?) مَصْدَرِيَّةٌ Mastar anlamındadır أَوْ مَوْصُولَةٌ Ya da mevsuledir

240- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُتَوَفَّوْنَ **Vefat ediyorlar** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Daha?) وَيَذَرُونَ **Ve bırakıyorlar** (Ne?) أَزْوَاجًا **Eşler** فَلْيُوصُوا Vasiyet etsinler وَصِيَّةً **Vasiyetle**

(vasiyet etsinler) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِالرَّفْعِ Raf ile أَيْ عَلَيْهِمْ Yani (bu kıratta mana:Vasiyet) onların üzerinedir **(Kime vasiyetle vasiyet etsinler?)** لِأَزْوَاجِهِمْ **Eşlerine** وَيُعْطُوهُنَّ Ve onlara versinler **(Neyi versinler onlara)** مَتَاعًا **Bir meta/fayda** مَا O şey ki يَتَمَتَّعْنَ Faydalanıyorlar (Neyle?) بِهِ O şeyle (Nedir o şey de?) مِنَ النَّفَقَةِ Nafaka (Daha?) وَالْكِسْوَةِ Ve giysi **(Ne vakte kadar olan bir meta?)** إِلَى تَمَامِ الْحَوْلِ **Bir yılın** tamamlanmasın**a kadar** (Neden itibaren?) مِنْ مَوْتِهِمْ Kocalarının ölümlerinden (Öyle ölümleri ki) الْوَاجِبِ Gereken (Kim üzerine?) عَلَيْهِنَّ O kadınlar üzerine (Ne?) تَرَبُّصُهُ Onu beklemek **(O eşler ne oldukları halde?)** غَيْرَ إِخْرَاجٍ **Çıkarılma olmaksızın** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir أَيْ غَيْرَ مُخْرَجَاتٍ Yani (yani ölenin velileri tarafından) çıkarılmamış oldukları halde (Nereden?) مِنْ مَسْكَنِهِنَّ Oturdukları yerden فَإِنْ خَرَجْنَ **Şayet çıkarlarsa** (Nasıl?) بِأَنْفُسِهِنَّ Kendi başlarına فَلَا جُنَاحَ **O vakit günah yoktur (Kim üzerine?)** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** يَا أَوْلِيَاءَ الْمَيِّتِ Ey ölünün velileri **(Nerede size günah yoktur?)** فِي مَا **O şey de ki** فَعَلْنَ **Yaptılar** (Nerede yaptılar?) فِي أَنْفُسِهِنَّ **Kendilerinde** **(O yaptıkları şey de nedir?)** مِنْ مَعْرُوفٍ **Bilinen/meşru olan** (Ne yönden?) شَرْعًا Şeriat yönünden (Ne gibi meşru olan?) كَالتَّزَيُّنِ Süslenme gibi (Daha?) وَتَرْكِ الْإِحْدَادِ Ve süslenmemeyi bırakma gibi (Daha?) وَقَطْعِ النَّفَقَةِ Ve nafakayı kesmek gibi (Kimden?) عَنْهَا Kendilerinden وَاللهُ **Allah (Nedir?)** عَزِيزٌ **Aziz/güçlüdür** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde **(Daha nedir?)** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında وَالْوَصِيَّةُ Vasiyet (Öyle vasiyet ki) الْمَذْكُورَةُ Zikredilen (Nedir bu vasiyet?) مَنْسُوخَةٌ Neshedilmiştir (Neyle neshedilmiştir?) بِآيَةِ الْمِيرَاثِ Miras ayetiyle (Daha ne neshedilmiştir?) وَتَرَبُّصُ الْحَوْلِ Ve bir sene beklemek de neshedilmiştir (Neyle neshedilmiştir?) بِآيَةِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا Dört ay on gün (bekleme) ayetiyle (Öyle ayet ki) السَّابِقَةِ Önce gecen (Yine öyle ayet ki) الْمُتَأَخِّرَةِ Sonra olan (Nerede?) فِي النُّزُولِ İnişte وَالسُّكْنَى Oturacak yer (Nedir?) ثَابِتَةٌ Sabittir (Kime?) لَهَا O kadına (Nerede?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafinin görüşünde رَحِمَهُ اللهُ Allah ona rahmet etsin!

241- وَلِلْمُطَلَّقَاتِ **Boşanmış kadınlar için vardır** (Ne?) مَتَاعٌ **Bir meta/bir fayda** (Öyle meta ki) يُعْطَيْنَهُ O kadınlar onu veriliyorlar **(Nasıl?)** بِالْمَعْرُوفِ **Maruf ile/örfe uygun surette** بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ İmkan kadarınca حَقًّا **(Bu) Hak olarak (hak oldu)** (Bu kelime...) نَصْبٌ Mensuptur (Neyle mensuptur?) بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Mukadder (حَقَّ) fiiliyle

(Kim üzerine hak olarak?) عَلَى الْمُتَّقِينَ **Sakınanlar** (Kimden sakınanlar?) اَللّٰهُ تَعَالَى Allah tealadan كَرَّرَهُ Bunu tekrarladı (Niçin?) لِيَعُمَّ Kapsasın diye (Kimi?) الْمَمْسُوسَةَ أَيْضًا El değmiş kadını da إِذِ الْآيَةُ Zira ayet (Öyle ayet ki) اَلسَّابِقَةُ Geçen ayet (Kim hakkındadır?) فِي غَيْرِهَا El değmiş olmayan hakkındadır.

242- كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا يُبَيِّنُ Açıkladığı gibi (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Neyi?) مَا O şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi يُبَيِّنُ **Açıklar** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kim için açıklar?) لَكُمْ **Sizin için** (Neyi açıklar?) اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَعْقِلُونَ **Akıl erdiresiniz** تَتَدَبَّرُونَ Düşünesiniz

243- أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** (Buradaki istifham nedir?) اِسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ Hayrete düşürme istifhamıdır (Daha?) وَتَشْوِيقٍ Ve teşvik istifhamıdır (Neye teşvik?) إِلَى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ Sonrasını dinlemeye أَيْ يَنْتَهِ Yani varmadı mı? (Ne?) عِلْمُكَ Senin ilmin (Kimi görmedin mi?) إِلَى الَّذِينَ **O kimseleri ki** خَرَجُوا **Çıktılar** (Nereden?) مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** (Ne oldukları halde?) وَهُمْ أُلُوفٌ **Halbuki onlar binlerce** أَرْبَعَةُ Dört (bin) أَوْ ثَمَانِيَةُ Ya da Sekiz (bin) أَوْ عَشَرَةُ Ya da On (bin) أَوْ ثَلَاثُونَ Ya da Otuz (bin) أَوْ أَرْبَعُونَ Ya da Kırk (bin) أَوْ سَبْعُونَ أَلْفًا Ya da yetmiş bin (Niçin çıktılar?) حَذَرَ الْمَوْتِ **Ölüm korkusundan** (Bu kelime nedir?) مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü lehtir وَهُمْ Bunlar (Kimdir?) قَوْمٌ Bir kavimdir (Öyle kavim ki) مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından (Yine öyle kavim ki) وَقَعَ Meydana geldi (Ne?) اَلطَّاعُونَ Taun (Nerede?) بِبِلَادِهِمْ Beldelerinde فَفَرُّوا Onlar da kaçtılar فَقَالَ **Dedi** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kime?) مُوتُوا: **Ölün** فَمَاتُوا Onlar da öldüler ثُمَّ اَحْيَاهُمْ **Sonra da diriltti onları** (Ne zaman?) بَعْدَ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ Sekiz gün sonra أَوْ أَكْثَرَ Ya da daha fazla gün sonra (Ne sebebiyle diriltti?) بِدُعَاءِ نَبِيِّهِمْ Peygamberlerinin duası sebebiyle (Kimdir o Peygamber?) حِزْقِيلَ Hızkil (Neyle okundu bu kelime?) بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ Noktasızın (Ha harfinin) kesresiyle (Daha neyin kesresiyle?) وَالْقَافِ Ve kaf harfinin (Daha neyle okundu?) وَسُكُونِ الزَّايِ Ve ze harfinin sükunuyla فَعَاشُوا Onlar da yaşadılar (Ne kadar?) دَهْرًا Bir müddet (Ne oldukları halde yaşadılar?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerinde olduğu halde (Ne?) أَثَرُ الْمَوْتِ Ölüm belirtileri لَا يَلْبِسُونَ Giymiyorlardı (Ne?) ثَوْبًا Hiçbir elbise إِلَّا عَادَ Ancak o elbise olurdu (Ne gibi olurdu?) كَالْكَفَنِ Kefen gibi وَاسْتَمَرَّتْ Ve bu böylece sürüp gitmiştir (Nerede?) فِي أَسْبَاطِهِمْ Onların torunlarında إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah**

(Nedir?) لَذُو فَضْلٍ **Elbette fazlaca ihsan sahibidir** (Kim üzerine?) عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** وَمِنْهُ Ve bu fazlındandır (Ne?) إِحْيَاءُ هَؤُلَاءِ Onları diriltmesi وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Şu kadarı var ki insanların çoğu** وَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلْكُفَّارُ Kafirlerdir لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** وَالْقَصْدُ Kastedilen (Neden?) مِنْ ذِكْرِ خَبَرِ هَؤُلَاءِ Bu kişilerin haberini zikretmekten (Nedir?) تَشْجِيعُ الْمُؤْمِنِينَ Müslümanları cesaretlendirmektir (Ne üzerine?) عَلَى الْقِتَالِ Savaş üzerine وَلِذَا Bundan dolayı عُطِفَ Atfedildi (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Bunun üzerine (şu ayeti kerime):

244- وَقَاتِلُوا **Ve siz de savaşın** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** أَيْ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ Yani dinini yüceltmek için وَاعْلَمُوا **Ve de bilin ki** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** (Neyi?) لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Neyi?) بِأَحْوَالِكُمْ Durumunuzu فَمُجَازِيكُمْ Ve de sizi karşılıklandırıcıdır

245- مَنْ **Kimdir?** ذَا الَّذِي **O öyle kimse ki** يُقْرِضُ **Borç verir** (Kime?) اللهَ **Allah'a** (Neyle borç verir?) بِإِنْفَاقِ مَالِهِ Malını harcamakla (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ Allah yolunda (Nasıl borç verir?) قَرْضًا حَسَنًا **Güzel bir borç vermekle** (Nasıl güzel borç vermekle borç verir?) بِأَنْ يُنْفِقَهُ Malını harcamakla (Kim için?) لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ Allah azze ve celle için (Nereden vermekle?) عَنْ طِيبِ قَلْبٍ Gönül hoşnutluğundan vermekle فَيُضَاعِفَهُ **Ki bu sebeple onu katlasın** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) فَيُضَعِّفَهُ "feyuza"ifehu" şeklinde بِالتَّشْدِيدِ şedde ile (Kime katlasın?) لَهُ **O kişiye** (Neye katlasın?) أَضْعَافًا **Katlara** (Öyle katlara ki) كَثِيرَةً **Bir çok** مِنْ عَشْرٍ On kattan (Neye kadar?) إِلَى أَكْثَرَ Daha fazlasına kadar (Neden daha fazlası?) مِنْ سَبْعِمِائَةٍ Yedi yüz kattan daha fazlasına كَمَا سَيَأْتِي Yakında geleceği gibi وَاللهُ **Allah** يَقْبِضُ **Sıkar** يُمْسِكُ Tutar (Neyi?) الرِّزْقَ Rızkı (Kimden tutar?) عَمَّنْ O kimseden ki يَشَاءُ Diliyor (Niçin tutar?) اِبْتِلَاءً İmtihan için (Daha?) وَيَبْسُطُ **Ve hem de bollaştırır** يُوَسِّعُهُ Genişletir rızkı (Kime?) لِمَنْ O kimseye ki يَشَاءُ Diliyor (Niçin böyle yapar?) اِمْتِحَانًا İmtihan için وَإِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette (Nasıl?) بِالْبَعْثِ Diriltmek suretiyle فَيُجَازِيكُمْ Ve de sizi karşılıklandıracaktır (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle

﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ﴾ اَلْجَمَاعَةِ ﴿مِنْ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ مِنْ بَعْدِ﴾ مَوْتِ ﴿مُوسٰى﴾ أَيْ اِلَى قِصَّتِهِمْ
وَخَبَرِهِمْ ﴿اِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ﴾ هُوَ شَمْوِيلُ ﴿ابْعَثْ﴾ أَقِمْ ﴿لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ﴾ مَعَهُ ﴿فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾
تَنْتَظِمُ بِهِ كَلِمَتُنَا وَنَرْجِعُ إِلَيْهِ ﴿قَالَ﴾ النَّبِيُّ لَهُمْ ﴿هَلْ عَسَيْتُمْ﴾ بِالْفَتْحِ وَالْكَسْرِ ﴿اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوا﴾ خَبَرُ عَسَى وَالْاِسْتِفْهَامُ لِتَقْرِيرِ التَّوَقُّعِ بِهَا ﴿قَالُوا وَمَا لَنَآ اَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ
وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَاَبْنَآئِنَا﴾ بِسَبْيِهِمْ وَقَتْلِهِمْ وَقَدْ فَعَلَ بِهِمْ ذٰلِكَ قَوْمُ جَالُوتَ أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا
مِنْهُ مَعَ وُجُودِ مُقْتَضِيهِ، قَالَ تَعَالَى: ﴿فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا﴾ عَنْهُ وَجَبُنُوا ﴿اِلَّا قَلِيلاً مِنْهُمْ﴾
وَهُمُ الَّذِينَ عَبَرُوا النَّهَرَ مَعَ طَالُوتَ كَمَا سَيَأْتِي ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾﴾ فَمُجَازِيهِمْ وَسَأَلَ النَّبِيُّ
رَبَّهُ إِرْسَالَ مَلِكٍ فَأَجَابَهُ اِلَى إِرْسَالِ طَالُوتَ ﴿وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكاً
قَالُوٓا اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ اَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ﴾ لِأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ سِبْطِ الْمَمْلَكَةِ
وَلَا النُّبُوَّةِ وَكَانَ دَبَّاغًا أَوْ رَاعِيًا ﴿وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ﴾ يَسْتَعِينُ بِهَا عَلَى إِقَامَةِ الْمُلْكِ ﴿قَالَ﴾
النَّبِيُّ لَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيهُ﴾ اِخْتَارَهُ لِلْمُلْكِ ﴿عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً﴾ سَعَةً ﴿فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ﴾
وَكَانَ أَعْلَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَوْمَئِذٍ وَأَجْمَلَهُمْ وَأَتَمَّهُمْ خَلْقًا ﴿وَاللّٰهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَآءُ﴾ إِيتَاءَهُ لَا اعْتِرَاضَ
عَلَيْهِ ﴿وَاللّٰهُ وَاسِعٌ﴾ فَضْلُهُ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾﴾ بِمَنْ هُوَ أَهْلٌ لَهُ ﴿وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ﴾ لَمَّا طَلَبُوا مِنْهُ آيَةً
عَلَى مُلْكِهِ ﴿اِنَّ اٰيَةَ مُلْكِهٖٓ اَنْ يَاْتِيَكُمُ التَّابُوتُ﴾ اَلصَّنْدُوقُ كَانَ فِيهِ صُوَرُ الْأَنْبِيَاءِ أَنْزَلَهُ اللّٰهُ عَلَى
آدَمَ وَاسْتَمَرَّ إِلَيْهِمْ فَغَلَبَتْهُمُ الْعَمَالِقَةُ عَلَيْهِ وَأَخَذُوهُ وَكَانُوا يَسْتَفْتِحُونَ بِهِ عَلَى عَدُوِّهِمْ وَيُقَدِّمُونَهُ
فِي الْقِتَالِ وَيَسْكُنُونَ إِلَيْهِ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿فِيهِ سَكِينَةٌ﴾ طُمَأْنِينَةٌ لِقُلُوبِكُمْ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا
تَرَكَ اٰلُ مُوسٰى وَاٰلُ هٰرُونَ﴾ وَتَرِكَاهُ هُمَا وَهِيَ نَعْلَا مُوسَى وَعَصَاهُ وَعِمَامَةُ هَارُونَ وَقَفِيزٌ مِنَ الْمَنِّ الَّذِي
كَانَ يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ وَرُضَاضٌ مِنَ الْأَلْوَاحِ ﴿تَحْمِلُهُ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ يَأْتِيكُمْ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ
لَاٰيَةً لَكُمْ﴾ عَلَى مُلْكِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾﴾ فَحَمَلَتْهُ الْمَلَائِكَةُ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ
إِلَيْهِ حَتَّى وَضَعَتْهُ عِنْدَ طَالُوتَ فَأَقَرُّوا بِمُلْكِهِ وَتَسَارَعُوا اِلَى الْجِهَادِ فَاخْتَارَ مِنْ شَبَابِهِمْ سَبْعِينَ أَلْفًا

TÜRKÇE ANLAMI

246- **Görmedin mi Mûsa'**nın vefatın**dan sonra İsrail oğullarından olan bir cemaati**n kıssa ve haberlerini **ki onlar kendi peygamberlerine:** Eşmoil'e **"Bize** kendisiyle birliğimizin sağlanacağı ve de kendisine danışacağımız **bir hükümdar gönder,** tayin et **de** onunla birlikte **Allah yolunda savaşalım," dediler.** Peygamberleri de onlara **dedi ki: "Üzerinize savaş farz kılınsa, ya siz savaşmayacak**[1] **olursanız**[2]**?" Dediler ki: "Biz niçin Allah**

---

[1] Bu عَسَى nın haberidir. İstifham ise savaşmamaları beklentisinin takriri içindir.

[2] Bu kelime hem fetha ile hem de (عَسِيتُمْ şeklinde) kesre ile okunmuştur.

yolunda savaşmayalım ki; biz vatanımızdan, ve de ayrıca esir edilmeleri, öldürülmeleri sebebiyle **çocuklarımızdan çıkarıldık."** Bunu onlara Câlut'un kavmi yapmıştı. Yani "Savaşmamızı gerektiren sebepler varken, savaşmamıza hiçbir engel yok!" Allah teala dedi ki;" **Fakat ne zaman ki, onların üzerlerine savaş farz kılındı, -onların içlerinden bir kısmı**[1] **hariç-,** savaştan **geri dönüverdiler** ve de korkaklık ettiler. **Allah ise o zalimleri hakkıyla bilicidir** ve de onların cezalarını verecektir.

Peygamberleri, rabbinden onlara bir hükümdar göndermesini istediğinde, Rabbi de Talut'u göndererek onun duasını kabul etti:

247- **Ve peygamberleri onlara dedi ki: "İşte Allah size hükümdar olmak üzere Tâlut'u gönderdi." Dediler ki: "Onun, bizim üzerimize hükümdar olması nasıl olabilir? Halbuki, biz hükümdarlığa ondan daha fazla hak sahibiyiz.** Zira o ne hükümdar, ne de peygamber soyundan değildi; deri tabaklayıcısı ya da bir çobandı. **Kendisine malca bir genişlik verilmiş de değildir** ki onun yardımıyla hükümdarlığını ortaya koysun "Peygamberleri de onlara **dedi ki: "Şüphesiz Allah onu sizin üzerinize** hükümdarlığa **seçmiştir ve ilim ile cisimde onu genişlik olarak da artırmıştır.** O vakitlerde Talut, İsrail oğullarının en bilgini, en yakışıklısı ve de yaratılışı en mükemmel olan kişiydi. **Ve Allah** vermeyi **dilediğine mülkünü verir.** Ona itiraz edilmez. **Ve Allah** fazlı ihsanı **geniş olandır,** hükümdarlığa ehil olan kişiyi **hakkıyla bilendir."**

248- **Ve** onun hükümdarlığına dair kendisinden bir alamet istediklerinde **onlara peygamberleri dedi ki: "Şüphesiz Tâlut'un hükümdarlığına açık alâmet, size tabutun,** Allah tealanın Hz. Adem'e indirmiş olduğu, içerisinde peygamberlerin suretleri bulunan, Amalikalıların kendilerine galip gelip de onu alıncaya kadar İsrail oğullarında bulunan, kendisiyle düşmanlarına karşı fetih talebinde bulundukları, savaşta kendisini öne sürüp -Allah'ın da dediği gibi- sükunet buldukları sandığı **melekler taşıdığı halde**[2] **gelmesidir ki, onda Rabbiniz tarafından bir sükunet** kalpleriniz için tatminlik duygusu **vardır ve Mûsa ile Hârun hanedanının bıraktıklarından arta kalanlar vardır.** Yani bizzat Musa ve Harun'un bıraktıkları; Musa'nın iki pabucu, asası; Harun'un sarığı ve kendilerine inen kudret helvasından bir ölçek ile kırık levha parçaları vardı. **Eğer siz inanıyorsanız şüphe yok ki, onda** Talut'un hükümdarlığına dair **sizin için bir ayet/alamet vardır.** Nitekim İsrail oğullarının bakışları arasında melekler sandığı taşıyarak Talut'un yanına koymuşlardı.

---

[1] Birazdan da geleceği üzere bunlar Talut ile birlikte nehri geçen kimselerdir.

[2] Bu cümle يَأْتِيَكُمْ fiilinin failinden haldir.

Bunun üzerine onlar da onun hükümdarlığını tanıdılar ve de hemen cihad için koşuştular. Talut da onların gençlerinden yetmiş bin kişi seçti.

KELİME ANLAMI

246- أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** (Kimi?) إِلَى الْمَلَإِ **O ileri gelenleri** اَلْجَمَاعَةِ O cemaati ki (Öyle ileri gelenler ki) مِنْ بَنِي إِسْرَآئِيلَ **İsrail oğullarından** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَوْتِ مُوسَى **Musanın ölümünden sonra** أَيْ إِلَى قِصَّتِهِمْ Yani onların kıssalarını (görmedin mi?) وَخَبَرِهِمْ Ve haberlerini إِذْ **O vakit ki** قَالُوا **Demişlerdi** (Kime?) لِنَبِيٍّ **Bir peygambere** (Kim için olan peygamber?) لَهُمْ **Onlar için olan** هُوَ O peygamber (Kimdir?) شَمْوِيلُ Eşmoil peygamber اِبْعَثْ **Gönder** أَقِمْ Tayin et (Kime?) لَنَا **Bize** (Kimi?) مَلِكًا **Bir hükümdar** نُقَاتِلْ **Ki savaşalım** (Kimle birlikte?) مَعَهُ Onunla birlikte (Nerede savaşalım?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** (Öyle hükümdar ki) تَنْتَظِمُ Düzene giriyor (Neyle?) بِهِ O hükümdar sebebiyle (Ne?) كَلِمَتُنَا Bizim kelimemiz (Daha?) وَنَرْجِعُ Ve biz dönüyoruz (Kime?) إِلَيْهِ Ona قَالَ **Dedi** (Kim?) اَلنَّبِيُّ O peygamber (Kime dedi?) لَهُمْ Onlara هَلْ عَسَيْتُمْ **Umulur mu ki siz?** (Bu kelime...) بِالْفَتْحِ Fetha ile (Daha?) وَالْكَسْرِ Ve kesre ile ('asîtüm şeklinde okundu) إِنْ كُتِبَ **Şayet yazılsa** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne?) اَلْقِتَالُ **Savaş** (Ne umulur mu?) أَلَّا تُقَاتِلُوا **Savaşmamanız?** (Bu nedir?) خَبَرُ عَسَى 'Asâ'nın haberidir وَالْإِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham (Nedir?) لِتَقْرِيرِ التَّوَقُّعِ Böyle bir beklentinin takriri/meydana gelişi içindir (Neye dair beklentinin?) بِهَا Savaşmamaya dair قَالُوا **Dediler ki** وَمَا لَنَا **Bize ne oluyor ki** أَلَّا نُقَاتِلَ **Savaşmayalım** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yokunda** وَقَدْ أُخْرِجْنَا **Halbuki biz çıkarıldık** (Nereden?) مِنْ دِيَارِنَا **Yurtlarımızdan** (Daha neden çıkarıldık?) وَأَبْنَآئِنَا **Oğullarımızdan** (Ne sebebiyle?) بِسَبْيِهِمْ Onların esir edilmesi sebebiyle (Daha?) وَقَتْلِهِمْ Ve onların öldürülmeleri sebebiyle وَقَدْ فَعَلَ Ve yapmıştı (Kime?) بِهِمْ Onlara (Neyi?) ذَلِكَ Bunu (Kim?) قَوْمُ جَالُوتَ Calut'un kavmi أَيْ لَا مَانِعَ Yani engel yok (Kim için?) لَنَا Bizim için (Neye engel yok?) مِنْهُ Savaşmaya (Neyle birlikte engel yok?) مَعَ وُجُودِ مُقْتَضِيهِ Savaşmayı gerektiren şeyin var olması ile birlikte قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala فَلَمَّا كُتِبَ **Ne zaman ki yazıldı** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** (Ne?) اَلْقِتَالُ **Savaş** تَوَلَّوْا **Yüz çevirdiler** (Neden?) عَنْهُ Ondan وَجَبُنُوا Ve korkaklık ettiler إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı hariç** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** وَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلَّذِينَ O kimseler ki عَبَرُوا Geçtiler (Neyi?) اَلنَّهْرَ Nehri (Kimle birlikte?) مَعَ طَالُوتَ Talut ile birlikte كَمَا سَيَأْتِي (Bu olay) Yakında geleceği gibi وَاللهُ **Allah**

(Nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Kimi?) بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri** فَمُجَازِيهِمْ Ve de onları cezalandıracaktır

247- وَسَأَلَ İstedi (Kim?) النَّبِيُّ Peygamberleri (Kimden?) رَبَّهُ Rabbinden (Neyi istedi?) إِرْسَالَ مَلِكٍ Bir hükümdar göndermesini فَأَجَابَهُ O da icabet etti (Nasıl icabet etti?) إِلَى إِرْسَالِ طَالُوتَ Talut'u göndermekle وَقَالَ **Ve dedi** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Kim?) نَبِيُّهُمْ **Onların peygamberleri** إِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** قَدْ بَعَثَ **Şüphesiz gönderdi** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Kimi gönderdi?) طَالُوتَ **Talut'u** (O ne olduğu halde?) مَلِكاً **Hükümdar olduğu halde** قَالُوٓا **Dediler ki** أَنَّى كَيْفَ **Nasıl** يَكُونُ **Olur** (Kim için?) لَهُ **Onun için** (Ne?) الْمُلْكُ **Hükümdarlık** (Kim üzerine hükümdarlık?) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** وَنَحْنُ **Halbuki biz** (Neyiz?) أَحَقُّ **Daha layıkız** (Neye?) بِالْمُلْكِ **Hükümdarlığa** (Kimden daha layıkız?) مِنْهُ **Ondan** (Niçin daha layıkız?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) لَيْسَ Değildir (Neden?) مِنْ سِبْطِ الْمَمْلَكَةِ Hükümdar torunlarından (Daha?) وَلَا النُّبُوَّةِ Ve peygamber torunlarından da değildir وَكَانَ O idi (Ne idi?) دَبَّاغاً Deri tabaklayıcısı أَوْ رَاعِياً Ya da çobandı وَلَمْ يُؤْتَ **Halbuki verilmedi de** (Neyi verilmedi?) سَعَةً **Genişlik** (Neden?) مِنَ الْمَالِ **Maldan** (Öyle mal ki) يَسْتَعِينُ Yardım alıyor (Neyle?) بِهَا O malla (Ne üzerine?) عَلَى إِقَامَةِ الْمُلْكِ Hükümdarlık ortaya koymaya قَالَ **Dedi** (Kim?) النَّبِيُّ Hz. Peygamber (Kime?) لَهُمْ Onlara إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** اصْطَفَاهُ **Onu seçti** اخْتَارَهُ Onu ihtiyar etti (Neye seçti?) لِلْمُلْكِ Hükümdarlığa (Kim üzerine seçti?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Daha?) وَزَادَهُ **Ve de onu artırdı** (Ne yönden?) بَسْطَةً سَعَةً **Genişlik olarak** (Nerede?) فِي الْعِلْمِ **İlimde** (Daha?) وَالْجِسْمِ **Ve cisimde** وَكَانَ O idi (Ne idi?) أَعْلَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının en bilginiydi (Ne vakit?) يَوْمَئِذٍ O gün (Daha ne idi?) وَأَجْمَلَهُمْ Ve onların en yakışıklısıydı (Daha?) وَأَتَمَّهُمْ Ve tam olanıydı (Ne yönden?) خَلْقاً Yaratılış olarak وَاللهُ **Allah** يُؤْتِي **Verir** (Neyi?) مُلْكَهُ **Mülkünü** (Kime verir?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَآءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) إِيتَاءَهُ Ona vermeyi لَا اعْتِرَاضَ İtiraz yoktur (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine وَاللهُ **Allah** (Nedir?) وَاسِعٌ **Geniştir** (Ne?) فَضْلُهُ Onun fazl-u ihsanı (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Kimi?) بِمَنْ O kimseyi ki هُوَ O kimse (Nedir?) أَهْلٌ Ehildir (Neye?) لَهُ O hükümdarlığa

248- وَقَالَ **Dedi ki** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Kim?) نَبِيُّهُمْ **Peygamberleri** (Ne vakit?) لَمَّا طَلَبُوا Ne zaman ki istediler (Kimden?) مِنْهُ Ondan (Ne istediler?) آيَةً Bir ayet/alamet (Ne üzerine?)

عَلَى مُلْكِهِ Onun hükümdarlığı üzerine اِنَّ اٰيَةَ مُلْكِهٖ **Şüphesiz ki onun hükümdarlığının alameti** (Nedir?) اَنْ يَأْتِيَكُمُ **Size gelmesidir** (Ne?) اَلتَّابُوتُ **Tabut** اَلصَّنْدُوقُ Sandık (Öyle sandık ki?) فِيهِ كَانَ Onda vardı (Ne?) صُوَرُ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerin suretleri أَنْزَلَهُ Onu indirmişti (Kim?) اللّٰهُ Allah (Kim üzerine?) عَلَى آدَمَ Adem üzerine وَاسْتَمَرَّ Süregelmişti o tabut (Kime kadar?) إِلَيْهِمْ Onlara kadar فَغَلَبَتْهُمُ Sonra onlara galip gelmişti (Kim?) الْعَمَالِقَةُ Amalikalılar (Ne üzerine onlara galip gelmişti?) عَلَيْهِ O tabut üzerine وَأَخَذُوهُ Ve de onu almışlardı وَكَانُوا İsrail oğulları idiler يَسْتَفْتِحُونَ Fetih istiyorlardı (Ne sebebiyle?) بِهِ O tabut sebebiyle (Kim üzerine?) عَلَى عَدُوِّهِمْ Düşmanları üzerine وَيُقَدِّمُونَهُ Ve onu öne sürüyorlardı (Nerede?) فِي الْقِتَالِ Savaşta وَيَسْكُنُونَ إِلَيْهِ Ve onunla sükunet buluyorlardı كَمَا قَالَ Dediği gibi (Kim?) تَعَالَى Allah teala فِيهِ **Onda vardır** (Ne?) سَكِينَةٌ **Sükunet** طُمَأْنِينَةٌ Tatminlik duygusu (Ne için?) لِقُلُوبِكُمْ Kalpleriniz için (**Kimden olan sükunet?**) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizde** (Daha?) وَبَقِيَّةٌ **Ve bir kalıntı** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki** تَرَكَ **Bıraktı** (Kim?) اٰلُ مُوسٰى **Musa hanedanı** (Daha?) وَاٰلُ هَارُونَ **Ve Harun hanedanı** وَتَرَكَاهُ Ve bırakmışlardı onu (Kim?) هُمَا O ikisi وَهِيَ Bakiyye/kalıntı (Nedir?) نَعْلَا مُوسَى Musa'nın pabuçları (Daha?) وَعَصَاهُ Ve asası (Daha?) وَعِمَامَةُ هَارُونَ Ve Harun'un sarığı وَقَفِيزٌ مِنَ الْمَنِّ Bir miktar kudret helvası الَّذِي Öyle kudret helvası ki كَانَ İdi (Ne idi?) يَنْزِلُ İniyor (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Daha vardı?) وَرُضَاضٌ مِنَ الْأَلْوَاحِ Ve kırık levha parçaları (**O tabut ne olduğu halde?**) تَحْمِلُهُ **Onu taşıyor** (**Kim?**) اَلْمَلٰٓئِكَةُ **Melekler** (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ فَاعِلِ يَأْتِيكُمْ "Ye'tîkum" fiilinin failinden اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz ki bunda vardır** (Ne vardır?) لَاٰيَةً **Elbette bir ayet/alamet** (**Kim için?**) لَكُمْ **Sizin için** (Ne üzerine bir alamet vardır?) عَلَى مُلْكِهِ Talut'un hükümdarlığı üzerine اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (**Ne iseniz?**) مُؤْمِنِينَ **İnananlar** فَحَمَلَتْهُ Onu taşıdı (Kim?) الْمَلَائِكَةُ Melekler (Nerede?) بَيْنَ السَّمَاءِ Gök ile وَالْأَرْضِ yer arasında وَهُمْ يَنْظُرُونَ Halbuki onlar bakıyorlardı (Neye?) إِلَيْهِ Ona حَتَّى وَضَعَتْهُ Nihayetinde onu koydular (Nereye?) عِنْدَ طَالُوتَ Talut'un yanına فَأَقَرُّوا Onlar da kabul ettiler (Neyi?) بِمُلْكِهِ Onun hükümdarlığını وَتَسَارَعُوا Ve koşuştular (Neye?) إِلَى الْجِهَادِ Cihada فَاخْتَارَ O da seçti (Kimden?) مِنْ شَبَابِهِمْ Onların gençlerinden (Kimi seçti?) سَبْعِينَ أَلْفًا Yetmiş bin kişi

﴿فَلَمَّا فَصَلَ﴾ خَرَجَ ﴿طَالُوتُ بِالْجُنُودِ﴾ مِنْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَكَانَ حَرًّا شَدِيدًا وَطَلَبُوا مِنْهُ الْمَاءَ ﴿قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيكُمْ﴾ مُخْتَبِرُكُمْ ﴿بِنَهَرٍ﴾ لِيَظْهَرَ الْمُطِيعُ مِنْكُمْ وَالْعَاصِي وَهُوَ بَيْنَ الْأُرْدُنِ وَفِلِسْطِينَ ﴿فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ﴾ أَيْ مِنْ مَاءِهِ ﴿فَلَيْسَ مِنِّي﴾ أَيْ مِنْ أَتْبَاعِي ﴿وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ﴾ يَذُقْهُ ﴿فَاِنَّهُ مِنِّيٓ اِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غَرْفَةً﴾ بِالْفَتْحِ وَالضَّمِّ [غُرْفَةً] ﴿بِيَدِهِ﴾ فَاكْتَفَى بِهَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَيْهَا فَإِنَّهُ مِنِّي ﴿فَشَرِبُوا مِنْهُ﴾ لَمَّا وَافَوْهُ بِكَثْرَةٍ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ﴾ فَاقْتَصَرُوا عَلَى الْغَرْفَةِ رُوِيَ أَنَّهَا كَفَتْهُمْ لِشُرْبِهِمْ وَدَوَابِّهِمْ وَكَانُوا ثَلَاثَمِائَةٍ وَبِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا ﴿فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ﴾ وَهُمُ الَّذِينَ اقْتَصَرُوا عَلَى الْغَرْفَةِ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الَّذِينَ شَرِبُوا ﴿لَا طَاقَةَ﴾ قُوَّةَ ﴿لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ﴾ أَيْ بِقِتَالِهِمْ وَجَبُنُوا وَلَمْ يُجَاوِزُوهُ ﴿قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ﴾ يُوقِنُونَ ﴿اَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَهُمُ الَّذِينَ جَاوَزُوهُ ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرٍ ﴿مِنْ فِئَةٍ﴾ جَمَاعَةٍ ﴿قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (٢٤٩)﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ﴾ أَيْ ظَهَرُوا لِقِتَالِهِمْ وَتَصَافُّوا ﴿قَالُوا رَبَّنَآ اَفْرِغْ﴾ أُصْبُبْ ﴿عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا﴾ بِتَقْوِيَةِ قُلُوبِنَا عَلَى الْجِهَادِ ﴿وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (٢٥٠)﴾ ﴿فَهَزَمُوهُمْ﴾ كَسَرُوهُمْ ﴿بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَقَتَلَ دَاوُدُ﴾ وَكَانَ فِي عَسْكَرِ طَالُوتَ ﴿جَالُوتَ وَاٰتٰيهُ﴾ أَيْ دَاوُدَ ﴿اللّٰهُ الْمُلْكَ﴾ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ اَلنُّبُوَّةَ بَعْدَ مَوْتِ شَمْوِيلَ وَطَالُوتَ وَلَمْ يَجْتَمِعَا لِأَحَدٍ قَبْلَهُ ﴿وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَآءُ﴾ كَصَنْعَةِ الدُّرُوعِ وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ ﴿وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ﴾ بَدَلُ بَعْضٍ مِنَ النَّاسِ ﴿بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْاَرْضُ﴾ بِغَلَبَةِ الْمُشْرِكِينَ وَقَتْلِ الْمُسْلِمِينَ وَتَخْرِيبِ الْمَسَاجِدِ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ (٢٥١)﴾ فَدَفَعَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا﴾ نَقُصُّهَا ﴿عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿وَاِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (٢٥٢)﴾ اَلتَّأْكِيدُ بِإِنَّ وَغَيْرِهَا رَدٌّ لِقَوْلِ الْكُفَّارِ لَهُ لَسْتَ مُرْسَلًا

TÜRKÇE ANLAMI

249- **Ne zaman ki Tâlut,** Beyt-i Makdis'den **ordusu ile ayrılıp, çıktı.** Hava çok sıcaktı, bundan dolayı kavmi kendisinden su istemişti **Dedi ki: "Allah sizi** aranızdan itaat edenle, isyan eden ortaya çıksın diye **bir ırmak**[1] **ile imtihan edecektir. Her kim on**un suyun**dan içerse ben**im tabilerim**den değildir ve her kim ondan tatmazsa o şüphesiz bendendir. Ancak eliyle bir avuç avuçlayan**[2] ve de daha fazla almayıp, bununla yetinen kişi **hariç,**

---

[1] Bu ırmak Ürdün ile Filistin arasındadır.

[2] Bu kelime hem (غَرْفَة şeklinde) fetha ile okundu, hem de (غُرْفَة şeklinde) zamme ile okundu.

o da bendendir." Suya vardıklarında çoğunlukla **ondan içiverdiler Fakat onlardan** sadece bir avuç içmekle yetinen **çok azı hariç.** Rivayet edilmiştir ki, Üç yüz on küsur kişi olan bu az guruba aldıkları bir avuç su kendilerine ve de hayvanlarına yetmiştir. **Ne zaman ki Tâlût ve maiyetindeki** tek bir avuç suyla yetinen **imân edenler ırmağı geçtiler.** Sudan içenler: **"Bizim bugün Câlût ile ordusuna karşı** savaşacak **takatimiz,** gücümüz **yok." de**yip korkaklık ettiler ve de ırmağı geçeme**diler.** Diriltilmek suretiyle **Allah'la karşılaşacaklarına kani olan** ırmağı aşan kişi**ler ise dediler ki: "Nice**[1] **az fırka, çok fırkalara Allah'ın izni,** iradesi**yle galip gelmiştir. Ve Allah** desteği ve de yardımıyla **sabredenler ile beraberdir."**

250- **Ve ne zaman ki Calut ve ordusuna karşı** savaşmak için **meydana çık**ıp saf düzenine geç**tiler, şöyle dediler "Ey rabbimiz! Üzerlerimize sabır** boşaltıp, **dök ve** kalplerimizi cihada karşı kuvvetlendirerek **ayaklarımıza sebat ver ve kâfir kavme karşı bize yardım et!"**

251- **Allah'ın izni,** iradesi**yle onları** kırıp, **bozguna uğrattılar;** Talut'un askerleri arasında bulunan **Davud Calut'u öldürdü, Allah ona** yani Davut'a Eşmoil ve de Talut'un ölümünden sonra İsrail oğullarına arasında **hükümranlık ve hikmet,** peygamberlik **verdi.** Daha önce hükümdarlık ve de peygamberlik hiçbir şahısta bir araya gelmemişti. **Ve ona dilediğinden,** kuşlarla konuşma ve demiri işleme sanatı gibi şeyleri **öğretti. Allah'ın insanları; kimini**[2] **kimiyle savması olmasaydı** müşriklerin galip gelmesi, Müslümanların öldürülmesi ve de Mescitlerin tahrip olmasıyla **yeryüzünün düzeni bozulurdu. Fakat Allah alemlere karşı lütufkardır.** Bundan dolayı da insanların bir kısmını, diğeriyle savar.

252- **İşte bu** ayetler **Allah'ın ayetleridir.** Ey Muhammed! **Biz onları sana hak ile,** doğru olarak **okuyor,** anlatıyor**uz. Şüphesiz sen, elbette peygamberlerden birisin.**[3]

KELİME ANLAMI

249- فَلَمَّا فَصَلَ **Ne zaman ki ayrıldı** خَرَجَ Çıktı (Kim?) طَالُوتُ **Talut** (Neyle birlikte?) بِالْجُنُودِ **Ordusuyla birlikte** (Nereden ayrıldı?) مِنْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdisten

[1] Haberiye olup, "çok" anlamındadır.

[2] النَّاسَ kelimesinden bedel-i ba'z'dır.

[3] Bu cümlenin إِنَّ ve diğer tekit edatlarıyla tekit edilmesi, kafirlerin Hz. Peygambere söyledikleri ' sen peygamber değilsin ' sözlerini ret içindir.

وَكَانَ Ve hava idi (Ne idi?) حَرًّا شَدِيدًا Çok sıcaktı وَطَلَبُوا Ve istediler (Kimden?) مِنْهُ Ondan (Ne istediler?) الْمَاءَ Su قَالَ **Dedi ki** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) مُبْتَلِيكُمْ **Sizi imtihan edicidir** مُخْتَبِرُكُمْ Sınayıcıdır sizi (Neyle imtihan edicidir?) بِنَهَرٍ **Bir nehirle** (Niçin sınayıcıdır?) لِيَظْهَرَ Ortaya çıksın diye (Kim?) الْمُطِيعُ İtaatkar (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden (Daha kim ortaya çıksın?) وَالْعَاصِي Asi kişi وَهُوَ Bu nehir (Nerededir?) بَيْنَ الْأُرْدُنِ وَفِلَسْطِينَ Ürdün ile Filistin arasında فَمَنْ شَرِبَ **Her kim içerse** (Neden?) مِنْهُ **Ondan** أَيْ مِنْ مَاءِهِ Yani onun suyundan فَلَيْسَ **Değildir** (Kimden?) مِنِّي **Benden** أَيْ مِنْ أَتْبَاعِي Yani benim tabilerimden وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ يَذُقْهُ **Ve her kim de onu tatmazsa** فَإِنَّهُ **Şüphesiz ki o** (Nedir?) مِنِّي **Bendendir** إِلَّا **Ancak müstesna** مَنِ **O kimse ki** اغْتَرَفَ **Avuçladı** (Neyi avuçladı?) غَرْفَةً **Bir avucu** (Buradaki "garfe" kelimesi...) بِالْفَتْحِ Fetha ile (garfeten şeklinde) (Daha?) وَالضَّمِّ Ve zamme ile (gurfeten şeklinde) (Neyle avuçladı?) بِيَدِهِ **Eliyle** فَاكْتَفَى Ve de yetindi (Neyle?) بِهَا Onunla (Daha?) وَلَمْ يَزِدْ Ve fazla almadı (Ne üzerine?) عَلَيْهَا O bir avuç üzerine فَإِنَّهُ Bu kişi de (Nedir?) مِنِّي Bendendir فَشَرِبُوا **İçtiler** (Neden?) مِنْهُ **Ondan** (Ne vakit?) لَمَّا وَافَوْهُ O nehre vardıklarında (Ne kadar içtiler?) بِكَثْرَةٍ Çokça إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı hariç** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** فَاقْتَصَرُوا Yetindiler (Ne üzerine?) عَلَى الْغَرْفَةِ Bir avuç üzerine رُوِيَ Rivayet edildi ki أَنَّهَا Şüphesiz ki o bir avuç كَفَتْهُمْ Yetti onlara (Neye yetti?) لِشُرْبِهِمْ Onların içmelerine (Daha kimin içmesine?) وَدَوَابِّهِمْ Ve de hayvanlarının وَكَانُوا Onlar idiler ثَلَاثَمِائَةٍ Üç yüz (Daha?) وَبِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا Ve on küsur adam فَلَمَّا جَاوَزَهُ **Ne zaman ki onu aştı** (Kim?) هُوَ **O** (Daha?) وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** (Öyle kimseler ki) مَعَهُ **Onunla birlikteler** وَهُمْ Onlar الَّذِينَ O kimseler ki اقْتَصَرُوا Yetindiler (Ne üzerine yetindiler?) عَلَى الْغَرْفَةِ Bir avuç üzerine قَالُوا **Dediler** أَيِ الَّذِينَ Yani o kimseler ki شَرِبُوا İçtiler: لَا طَاقَةَ **Takat yoktur** قُوَّةَ Güç yoktur (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Ne zaman?) الْيَوْمَ **Bu gün** (Kime karşı?) بِجَالُوتَ **Calut'a karşı** (Daha kime karşı?) وَجُنُودِهِ **Ve onun ordusuna karşı** أَيْ بِقِتَالِهِمْ Yani onlarla savaşmaya gücümüz yoktur وَجَبُنُوا Ve korkaklık yaptılar وَلَمْ يُجَاوِزُوهُ Ve o nehri aşmadılar قَالَ **Dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** يَظُنُّونَ **Zannediyorlar** يُوقِنُونَ Kesin olarak biliyorlar ki أَنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** (Nedirler?) مُلَاقُوا اللّٰهِ **Allah ile karşılaşıcıdırlar** (Nasıl karşılaşıcıdırlar?) بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle

وَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلَّذِينَ O kimselerdir ki جَاوَزُوهُ O nehri aştılar كَمْ **Nice** (Bu kelime nedir?) خَبَرِيَّةٌ Haberiyedir (Daha nedir?) بِمَعْنَى كَثِيرٍ "Çok" anlamındadır مِنْ فِئَةٍ **Topluluk vardır** جَمَاعَةٍ Cemaatler vardır (Öyle topluluklar ki) قَلِيلَةٍ **Az** (Öyle az topluluklar ki) غَلَبَتْ **Galip gelmiş** (Kime?) فِئَةً **Bir topluluğa ki** كَثِيرَةً **Çok** (Neyle galip gelmiş?) بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَاللهُ **Allah** (Nedir?) مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle birliktedir** (Neyle onlarla birliktedir?) بِالْعَوْنِ Desteği ile (Daha?) وَالنَّصْرِ Ve yardımı ile

250- وَلَمَّا بَرَزُوا **Ne zaman ki meydana çıktılar** (Kim için?) لِجَالُوتَ **Calut için** (Daha?) وَجُنُودِهِ **Ve onun ordusu için** أَيْ ظَهَرُوا Yani belirdiler (Ne için?) لِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmak için (Daha?) وَتَصَافُّوا Ve de saf saf oldular قَالُوا **Dediler** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** أَفْرِغْ **Boşalt** أَصْبُبْ Dök (Kim üzerine?) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** (Neyi boşalt?) صَبْرًا **Sabrı** (Daha?) وَثَبِّتْ **Ve sabit kıl** (Neyi?) أَقْدَامَنَا **Ayaklarımızı** (Nasıl sabit kıl?) بِتَقْوِيَةِ قُلُوبِنَا Kalplerimizi güçlendirerek (Ne üzerine?) عَلَى الْجِهَادِ Cihat üzerine وَانْصُرْنَا **Ve de yardım et bize** (Kime karşı yardım et?) عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ **Kafir kavime karşı**

251- فَهَزَمُوهُمْ **Derken onları hezimete uğrattılar** كَسَرُوهُمْ Onları kırdılar (Neyle hezimete uğrattılar?) بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَقَتَلَ **Ve de ölürdü** (Kim?) دَاوُدُ **Davut** وَكَانَ O idi (Nerede idi?) فِي عَسْكَرِ طَالُوتَ Talut'un askeri arasında (Kimi öldürdü?) جَالُوتَ **Calut'u** وَ آتَيهُ **Ve de ona verdi** أَيْ دَاوُدَ Yani Davud'a (Kim?) اَللهُ **Allah** (Neyi verdi?) اَلْمُلْكَ **Hükümdarlığı** (Nerede?) فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları arasında (Daha neyi verdi?) وَالْحِكْمَةَ **Ve hikmeti** اَلنُّبُوَّةَ Peygamberliği (Ne vakit peygamberliği verdi?) بَعْدَ مَوْتِ شَمْوِيلَ Eşmoil'in ölümünden sonra (Daha kimin ölümünden sonra?) وَطَالُوتَ Ve de Talut'un وَ لَمْ يَجْتَمِعَا Halbuki bu ikisi/hükümdarlık ve peygamberlik birleşmemişti (Kim için?) لِأَحَدٍ Hiç kimse için (Ne vakit?) قَبْلَهُ Davut'tan önce وَعَلَّمَهُ **Ve ona öğretti** (Neden öğretti?) مِمَّا **O şeyden ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Ne gibi o öğrettiği şeyler?) كَصَنْعَةِ الدُّرُوعِ Zırh yapımı gibi (Daha?) وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ Ve kuş dili gibi وَلَوْلَا **Ve eğer olmasaydı** (Ne?) دَفْعُ اللهِ **Allah'ın defetmesi** (Kimi?) اَلنَّاسَ **İnsanları** (İnsanlardan bedel?) بَعْضَهُمْ **Onların bazısını** (Bu kelime nedir?) بَدَلُ بَعْضٍ

Bedeli ba'zdır (Neden?) مِنَ النَّاسِ en-Nâs kelimesinden (Kimle defetmesi olmasaydı?) بِبَعْضٍ **Bazısıyla** لَفَسَدَتْ **Elbette bozulurdu** (Ne?) الْأَرْضُ **Yeryüzü** (Neyle bozulurdu?) بِغَلَبَةِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin galip gelmesiyle (Daha?) وَقَتْلِ الْمُسْلِمِينَ Ve Müslümanları öldürmeleriyle (Daha?) وَتَخْرِيبِ الْمَسَاجِدِ Ve Mescitleri tahrip etmeleriyle وَلَكِنَّ اللهَ **Şu kadarı var ki Allah** (Nedir?) ذُو فَضْلٍ **Fazl/fazlaca iyilik sahibidir** (Kim üzerine?) عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** فَدَفَعَ Bundan sebep de defetti (Kimi?) بَعْضَهُمْ Onların bazısını (Kimle defetti?) بِبَعْضٍ Bazısıyla

252- تِلْكَ **İşte bunlar** أَيْ هَذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler (Nedir?) آيَاتُ اللهِ **Allah'ın ayetleridir** نَتْلُوهَا **Biz onları okuyoruz** نَقُصُّهَا Anlatıyoruz (Kim üzerine?) عَلَيْكَ **Senin üzerine** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Ne olduğu halde o ayetler?) بِالْحَقِّ **Hak ile olduğu halde** بِالصِّدْقِ Yani doğru olarak وَإِنَّكَ **Ve şüphesiz ki sen** (Nesin?) لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Elbette gönderilenlerdensin** التَّأْكِيدُ Tekitleme (Neyle?) بِإِنَّ "inne" ile (Daha?) وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerle (Nedir?) رَدٌّ Rettir (Neyi?) لِقَوْلِ الْكُفَّارِ Kafirlerin sözünü (Kime olan sözünü?) لَهُ Hz. Peygambere: (O sözden bedel?) لَسْتَ Sen değilsin (Ne değilsin?) مُرْسَلًا Gönderilmiş

﴿تِلْكَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿الرُّسُلُ﴾ صِفَةٌ وَ الْخَبَرُ ﴿فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ بِتَخْصِيصِهِ بِمَنْقِبَةٍ لَيْسَتْ لِغَيْرِهِ ﴿مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللهُ﴾ كَمُوسَى ﴿وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ﴾ أَيْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿دَرَجَاتٍ﴾ عَلَى غَيْرِهِ بِعُمُومِ الدَّعْوَةِ وَخَتْمِ النُّبُوَّةِ وَتَفْضِيلِ أُمَّتِهِ عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ وَالْمُعْجِزَاتِ الْمُتَكَاثِرَةِ وَالْخَصَائِصِ الْعَدِيدَةِ ﴿وَاٰتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ﴾ قَوَّيْنَاهُ ﴿بِرُوحِ الْقُدُسِ﴾ جِبْرِيلَ يَسِيرُ مَعَهُ حَيْثُ سَارَ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللهُ﴾ هُدَى النَّاسِ جَمِيعًا ﴿مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ بَعْدَ الرُّسُلِ أَيْ أُمَمُهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ لِاخْتِلَافِهِمْ وَتَضْلِيلِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ﴿وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا﴾ لِمَشِيئَتِهِ ذٰلِكَ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ﴾ ثَبَتَ عَلَى إِيمَانِهِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ﴾ كَالنَّصَارَى بَعْدَ الْمَسِيحِ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللهُ مَا اقْتَتَلُوا﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَلٰكِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾﴾ مِنْ تَوْفِيقِ مَنْ شَاءَ وَخِذْلَانِ مَنْ شَاءَ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ﴾ زَكَاتَهُ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ﴾ فِدَاءَ ﴿فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ﴾ صَدَاقَةَ تَنْفَعُ ﴿وَلَا شَفَاعَةٌ﴾ بِغَيْرِ إِذْنِهِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، وَفِي قِرَاءَةٍ [لَا بَيْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةُ وَلَا شَفَاعَةُ] بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ ﴿وَالْكَافِرُونَ﴾ بِاللهِ أَوْ بِمَا فُرِضَ عَلَيْهِمْ ﴿هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾﴾ لِوَضْعِهِمْ أَمْرَ اللهِ فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ ﴿اَللهُ لَآ اِلٰهَ﴾ أَيْ لَا مَعْبُودَ بِحَقٍّ فِي الْوُجُودِ ﴿اِلَّا هُوَ الْحَيُّ﴾ الدَّائِمُ الْبَقَاءِ ﴿الْقَيُّومُ﴾ اَلْمُبَالِغُ فِي الْقِيَامِ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ﴾ نُعَاسٌ ﴿وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿مَنْ ذَا الَّذِي﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِهِ﴾ لَهُ فِيهَا ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ أَيِ الْخَلْقِ ﴿وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ أَيْ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ﴾ أَيْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا مِنْ مَعْلُومَاتِهِ ﴿اِلَّا بِمَا شَآءَ﴾ أَنْ يُعْلِمَهُمْ بِهِ مِنْهَا بِإِخْبَارِ الرُّسُلِ ﴿وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ قِيلَ أَحَاطَ عِلْمُهُ بِهِمَا وَقِيلَ مُلْكُهُ وَقِيلَ الْكُرْسِيُّ نَفْسُهُ مُشْتَمِلٌ عَلَيْهِمَا لِعَظَمَتِهِ، لِحَدِيثِ: "مَا السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَدَرَاهِمَ سَبْعَةٍ أُلْقِيَتْ فِي تُرْسٍ". ﴿وَلَا يَؤُدُهُ﴾ يُثْقِلُهُ ﴿حِفْظُهُمَا﴾ أَيِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ فَوْقَ خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ ﴿الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾﴾ اَلْكَبِيرُ ﴿لَآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ عَلَى الدُّخُولِ فِيهِ ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ أَيْ ظَهَرَ بِالْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ أَنَّ الْإِيمَانَ رُشْدٌ وَالْكُفْرَ غَيٌّ نَزَلَتْ فِيمَنْ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَنْصَارِ أَوْلَادٌ أَرَادَ أَنْ يُكْرِهَهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ﴾ اَلشَّيْطَانِ أَوِ الْأَصْنَامِ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْمُفْرَدِ وَالْجَمْعِ ﴿وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ﴾ تَمَسَّكَ ﴿بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى﴾ بِالْعَقْدِ الْمُحْكَمِ ﴿لَا انْفِصَامَ﴾ اِنْقِطَاعَ ﴿لَهَا وَاللهُ سَمِيعٌ﴾ بِمَا يُقَالُ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾﴾ بِمَا يُفْعَلُ

TÜRKÇE ANLAMI

253- **İşte bu**[1] **peygamberlerden**[2] **bir kısmını** başkasında olmayan bir menkıbeyi sadece kendisine özel yapmakla **diğerlerinden üstün kıldık.**[3] **Onlardan** Hz. Musa gibi **Allah'ın konuştuğu;** davetinin genel olması, son peygamber olması, ümmetinin diğer ümmetlerden üstün tutulması, ve daha bir çok mucize ve de özelliklerle Hz. Muhammed (s.a.v.) gibi **derecelerini yükselttikleri vardır. Meryem oğlu İsa'ya açık mucizeler verdik, onu** her nereye giderse kendisiyle gelen ve de Cibril olan **Mukaddes Ruh'la destekledik,** kuvvetlendirdik. **Allah** tüm insanların hidayetini **dileseydi, açık mucizeler kendilerine geldikten sonra,** ayrılığa düşüp, birbirlerini sapmakla suçladıklarından dolayı **onların;** o peygamberlerin **ardından** ümmetleri **birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat** Allah bunu dilediği için **ayrılığa düştüler, kimi inandı,** imanında sebat gösterdi, **kimi de** Mesih'ten sonraki Hıristiyanlar gibi **inkar etti. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi,**[4] **lakin Allah istediğini yapar,** dilediğini muvaffak kılar; dilediğini ise terk edip-bırakır.

254- **Ey inananlar! Alışverişin,** fidyenin, **dostluğun,** fayda sağlayacak bir arkadaşlığın, izni olmadan **şefaatin**[5] **bulunmayacağı** kıyamet **gününün gelmesinden önce sizi rızıklandırdığımızdan,** onların zekatını **infak edin.** Allah'ı ya da kendilerine farz kılınanı **inkar edenler, ancak** Allah'ın emirlerini yerli yerine koymayan **zalimlerdir.**

255- **Allah ki, O'ndan başka bir ilah,** hakkıyla ibadet edilecek bir zat varlık sahasında **yoktur. O'dur, Hayy** kalıcılığı sürekli **olan, Kayyûm** yarattıklarının yönetiminde son derece mükemmel **olan. O'nu ne uyukla**yıp dal**ma, ne de uyku tutmaz. Göklerde ve yerde ne varsa,** mülk, yaratma ve kul-köle olarak **hep O'nundur. Kendisinin** bu konuda **izni olmaksızın O'nun yanında şefaat edecek olan kimdir?** Yani hiç kimse yoktur. **O, onların** yani yarattıklarının **önlerindekini ve de arkalarındaki** yani (önlerindeki) dünya ve (arkalarındaki) ahirete ait işleri**nin hepsini bilir. Ve O'nun** peygamberler aracılığı ile kendilerini bildirmeyi **dilediğinden başka; O'nun ilminden hiç bir şeyi kuşatamazlar,** yani onun bildiklerinden

---

[1] Mübtedadır.

[2] (Mübtedanın) Sıfatıdır.

[3] Önceki mübtedanın haberidir.

[4] Bu cümle tekittir.

[5] Bir kıraatte, üç kelime de (بَيْعٌ , خُلَّةٌ , شَفَاعَةٌ şeklinde) merfu olarak okunmuştur.

hiçbir şeyi bilemezler. **O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine almıştır.** Dendi ki: onun ilmi bu ikisini kapsamıştır; yine dendi ki onun mülkü bu ikisini kapsamıştır; ve yine dendi ki bizzat kürsünün kendisi büyüklüğünden dolayı bu ikisini içine almıştır. Nitekim (bu manayı destekler mahiyette) hadisi şerifte şöyle rivayet edilmiştir: *"Kürsü içerisindeki gökler ve yer, bir kalkan içerisine atılmış yedi dirhem kadardır"* **O ikisinin** yani göklerin ve yerin **korunması O'na zor,** ağır **gelmez. Ve en yüce,** gücüyle mahlukatının fevkinde **ve en ulu,** büyük **olan da ancak O'dur.**

256- **Dine** girme meselesin**de zorlama yoktur; Artık doğru, sapıklıktan iyice ayrılmıştır.** Yani apaçık ayetlerle ortaya çıkmıştır ki; iman doğruluk, küfür ise sapıklıktır. Bu ayet, çocuklarını dine girmeye zorlayan Ensar'dan bir kimse hakkında inmiştir. **Tağutu**[1] Şeytanı ya da putları **inkar edip Allah'a inanan kimse, kop**up, ayrıl**mak bilmeyen sağlam bir kulpa,** dayanıklı bir bağa **tutunmak istemiş,** tutunmuş**tur. Allah** denileni **işitendir,** yapılanı **bilendir.**

KELİME ANLAMI

253- تِلْكَ **İşte bu** (Nedir bu kelime?) مُبْتَدَأ Mübtedadır (Öyle bu ki) اَلرُّسُلُ **(Bu) Peygamberler** (Bu kelime nedir?) صِفَةٌ Sıfattır وَالْخَبَرُ Haber ise şudur: فَضَّلْنَا **Biz üstün kılmışızdır** (Kimi?) بَعْضَهُمْ **Onlardan bazısını** (Kim üzerine üstün kılmışızdır?) عَلَى بَعْضٍ **Bazısı üzerine** (Neyle üstün kıldık?) بِتَخْصِيصِهِ Onu tahsis etmekle (Neyle tahsis etmekle?) بِمَنْقَبَةٍ Bir menkıbe ile ki لَيْسَتْ O menkıbe yoktur (Kim için?) لِغَيْرِهِ Ondan başkası için مِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı vardır ki** مَنْ **O kimse ki** كَلَّمَ **Konuştu** (Kim konuştu?) اللّٰهُ **Allah** (Kim gibi bu peygamber?) كَمُوسَى Musa gibi (Daha?) وَرَفَعَ **Ve de yükseltmiştir** (Kimi?) بَعْضَهُمْ **Onlardan bazısını** أَيْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Yani Hz. Muhammedi (s.a.v.) (Onlardan bazısından bedel?) دَرَجَاتٍ **Dereceleri (yükseltmiştir)** (Kim üzerine yükseltmiştir?) عَلَى غَيْرِهِ Başkaları üzerine (Neyle yükseltmiştir?) بِعُمُومِ الدَّعْوَةِ Davetin umumiliği ile (Daha?) وَخَتْمِ النُّبُوَّةِ Ve son peygamberlik ile (Daha?) وَتَفْضِيلِ أُمَّتِهِ Ve ümmetinin üstün kılınması ile (Kim üzerine?) عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ Diğer ümmetler üzerine (Daha neyle üstün kılmıştır?) وَالْمُعْجِزَاتِ الْمُتَكَاثِرَةِ Çok mucizelerle (Daha?) وَالْخَصَائِصِ الْعَدِيدَةِ Ve bir çok özelliklerle وَاٰتَيْنَا **Ve de verdik** (Kime?) عِيسَى

[1] Bu kelime hem müfrede, hem de cemiye kullanılır.

İsa'ya (Öyle İsa ki) اِبْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu** (Neyi verdik?) اَلْبَيِّنَاتِ **Beyyyineleri/açık mucizeleri** (Daha?) وَاَيَّدْنَاهُ **Ve de onu destekledik** قَوَّيْنَاهُ Güçlendirdik onu (Neyle destekledik?) بِرُوحِ الْقُدُسِ **Mukaddes ruhla** (Kimdir o?) جِبْرِيلَ Cibril'dir يَسِيرُ Yürüyordu (Kimle birlikte?) مَعَهُ Onunla birlikte (Nereye?) حَيْثُ سَارَ Yürüdüğü yere وَلَوْ شَآءَ **Ve eğer isteseydi** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) هُدَى النَّاسِ İnsanların hidayetini (İnsanlar ne oldukları halde?) جَمِيعاً Hepsi مَا اقْتَتَلَ **Birbirini öldürmezdi** (Kim?) اَلَّذِينَ **O kimseler** (Öyle kimseler ki) مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonraki** بَعْدَ الرُّسُلِ Peygamberlerden sonrakiler أَيْ أُمَمُهُمْ Yani ümmetleri birbirini öldürmezdi (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** جَآءَتْهُمُ **Onlara geldi** (Ne?) اَلْبَيِّنَاتُ **Beyyineler** (Niçin birbirlerini öldürdüler?) لِاخْتِلَافِهِمْ İhtilaf ettikleri için (Daha?) وَتَضْلِيلِ بَعْضِهِمْ Ve bazısı saptırdığı için (Kimi?) بَعْضاً Diğer bazısını وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا **Şu kadarı var ki ihtilaf ettiler** (Niçin ihtilaf ettiler?) لِمَشِيئَتِهِ Allah istediği için (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu فَمِنْهُمْ **Bundan dolayı onlardan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** ثَبَتَ Devam gösterdi (Ne üzerine?) عَلَى إِيمَانِهِ İmanı üzerine (Daha?) وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı da vardır** مَنْ **O kimse ki** كَفَرَ **Kafir oldu** (Kim gibi bunlar?) كَالنَّصَارَى Hıristiyanlar gibi (Ne vakit?) بَعْدَ الْمَسِيحِ Mesih'ten sonra وَلَوْ شَآءَ **Ve eğer isteseydi** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** مَا اقْتَتَلُوا **Birbirini öldürmezlerdi** (Bu cümle nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Şu kadarı var ki Allah** يَفْعَلُ **Yapar** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** يُرِيدُ **Diliyor** (Nedir onun dilediği?) مِنْ تَوْفِيقِ مَنْ O kimseyi muvaffak kılmak ki شَاءَ Diledi (Daha?) وَخِذْلَانِ مَنْ Ve o kimseyi terk edip-bırakmak ki شَاءَ Diledi

254- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اَنْفِقُوا **İnfak edin** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki** رَزَقْنَاكُمْ **Sizi rızıklandırdık** (Neyi infak edin?) زَكَاتَهُ Onun zekatını (Ne zaman?) مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ **Gelmeden önce** (Ne?) يَوْمٌ **Bir gün ki** لَا بَيْعٌ **Alışveriş yok** فِدَاءَ Fidye yok (Nerede?) فِيهِ **O günde** (Daha?) وَلَا خُلَّةٌ **Ve dostluk da yok** صَدَاقَةَ Arkadaşlık (Öyle arkadaşlık ki) تَنْفَعُ Fayda sağlıyor (Daha?) وَلَا شَفَاعَةٌ **Ve şefaat de yok** (Nesiz?) بِغَيْرِ إِذْنِهِ Onun izni olmaksızın وَهُوَ O gün (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratte de (okundu) (Neyle okundu?) بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ Bu üç kelimenin (Bey', hulle, şefaat) raf edilmesiyle وَالْكَافِرُونَ **İnkar edenler** (Kimi?) بِاللّٰهِ Allah'ı

اَلظَّالِمُونَ أَوْ بِمَا فُرِضَ عَلَيْهِمْ Ya da üzerlerine farz kılınanı (Nedirler?) هُمْ **Onlar zalimlerdir** (Niçin zalimlerdir?) لِوَضْعِهِمْ Koydukları için (Neyi?) أَمْرَ اللهِ Allah'ın emrini (Nereye?) فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ Mahalli olmayan yere

255- اَللهُ **Allah** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yok** أَيْ لَا مَعْبُودَ Yani ibadet edilecek hiç kimse yok (Nasıl ibadet edilecek?) بِحَقٍّ Hakkıyla (Nerede yok?) فِي الْوُجُودِ Varlık sahasında yok إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** (Daha nedir o Allah?) اَلْحَيُّ **Hayy'dır** اَلدَّائِمُ الْبَقَاءِ Bekası daimdir اَلْقَيُّومُ **Kayyum'dur** اَلْمُبَالِغُ Son derece mükemmel olandır (Nerede?) فِي الْقِيَامِ Yürütmede (Neyi) بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ Yarattıklarının yönetimini لَا تَأْخُذُهُ **Onu almaz** (Ne?) سِنَةٌ **Uyuklama** نُعَاسٌ Dalma (Daha ne almaz?) وَلَا نَوْمٌ **Ve uykuda almaz** لَهُ **Onundur** (Ne?) مَا **O şey ki** (Neredeyken?) فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** (Daha?) وَمَا **Ve o şey ki** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** (Ne yönden?) مُلْكًا Mülk olarak (Daha?) وَخَلْقًا Ve yaratma olarak (Daha?) وَعَبِيدًا Ve kul olarak مَنْ **Kimdir?** ذَا الَّذِي **O öyle kimse ki** أَيْ لَا أَحَدَ Yani hiç kimse yoktur يَشْفَعُ **Şefaat edecek** (Nerede?) عِنْدَهُ **Onun yanında** إِلَّا بِإِذْنِهِ **Ancak onun izniyle** (Kime izniyle?) لَهُ Ona (Ne konuda izniyle?) فِيهَا Şefaat konusunda يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** بَيْنَ أَيْدِيهِمْ **Onların önlerindedir** أَيِ الْخَلْقِ Yani yarattıklarının önündedir (Daha neyi bilir?) وَمَا **Ve o şeyi ki** خَلْفَهُمْ **Onların arkasındadır** أَيْ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا Yani dünya işlerini de bilir (Daha?) وَالْآخِرَةِ Ve ahiret işlerini de bilir وَلَا يُحِيطُونَ **Halbuki onlar kapsayamazlar** (Neyi?) بِشَيْءٍ **Bir şeyi** (Neden olan bir şey?) مِنْ عِلْمِهِ **Onun ilminden** أَيْ لَا يَعْلَمُونَ Yani bilemezler (Neyi?) شَيْئًا Hiçbir şeyi (Neden olan hiçbir şey?) مِنْ مَعْلُومَاتِهِ Onun bildiklerinden إِلَّا بِمَا **Ancak o şeyi ki** شَاءَ **Diledi** (Neyi diledi?) أَنْ يُعَلِّمَهُمْ Onlara bildirmeyi (Neyi bildirmeyi?) بِهِ O şeyi (Neden olan o şey?) مِنْهَا Onun bildiklerinden (Nasıl bilirler?) بِإِخْبَارِ الرُّسُلِ Peygamberlerin haber vermesiyle وَسِعَ **İçine aldı** (Ne?) كُرْسِيُّهُ **Onun kürsüsü** (Neyi içine aldı?) اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** (Daha?) وَالْأَرْضَ **Ve de yeri** قِيلَ Dendi ki أَحَاطَ Kuşattı (Ne?) عِلْمُهُ Onun ilmi (Neyi kuşattı?) بِهِمَا O ikisini وَقِيلَ Yine dendi ki مُلْكُهُ Onun mülkü kuşattı وَقِيلَ Yine dendi ki اَلْكُرْسِيُّ Onun kürsüsü نَفْسُهُ Bizzat o kürsü مُشْتَمِلٌ Kapsar (Neyi?) عَلَيْهِمَا O ikisini لِعَظَمَتِهِ Azametinden dolayı (Niçin böyle anlam verilmiştir?) لِحَدِيثِ Şu hadisten dolayı: مَا السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ "Yedi gök olmadı (Nerede?) فِي الْكُرْسِيِّ Kürsü içerisinde

إِلَّا كَدَرَاهِمَ سَبْعَةٍ Ancak yedi dirhem gibi (Öyle yedi dirhem ki?) أُلْقِيَتْ Atıldı (Nereye?) فِي تُرْسٍ Bir kalkanın içine" وَلَا يَؤُودُهُ **Ve ona zor gelmez** يَثْقُلُهُ Ağır gelmez ona (Ne zor-ağır gelmez?) حِفْظُهُمَا **O ikisinin korunması** أَيِ السَّمَاوَاتِ Yani gökler ile وَالْأَرْضَ Ve de yerin وَهُوَ **O** (Nedir?) الْعَلِيُّ **Yücedir** فَوْقَ خَلْقِهِ Yarattıklarının fevkinde (Neyle?) بِالْقَهْرِ Kahrı ile الْعَظِيمُ **Büyüktür** الْكَبِيرُ Uludur

256- لَا إِكْرَاهَ **Zorlama yoktur** (Nerede?) فِي الدِّينِ **Dinde** عَلَى الدُّخُولِ Girme üzerine zorlama yoktur (Nereye girmeye?) فِيهِ Ona قَدْ تَبَيَّنَ **Elbette açığa çıkmıştır** (Ne?) الرُّشْدُ **Doğru** (Neden açığa çıkmıştır?) مِنَ الْغَيِّ **Sapıklıktan** أَيْ ظَهَرَ Yani zuhur etmiştir (Neyle?) بِالْآيَاتِ Ayetlerle (Öyle ayetler ki) الْبَيِّنَاتِ Apaçık أَنَّ الْإِيمَانَ Ki elbette iman (Nedir?) رُشْدٌ Doğruluktur (Daha?) وَالْكُفْرَ Ve küfür de (Nedir?) غَيٌّ Sapıklıktır نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Kim hakkında?) فِيمَنْ O kimse hakkında ki كَانَ Oldu (Kim için?) لَهُ Onun için (Öyle kimse ki) مِنَ الْأَنْصَارِ Ensar'dan (Ne oldu?) أَوْلَادٌ Çocuklar أَرَادَ O da istedi (Neyi?) أَنْ يُكْرِهَهُمْ Onları zorlamayı (Ne üzerine zorlamayı?) عَلَى الْإِسْلَامِ İslam üzerine فَمَنْ يَكْفُرْ **Her kim inkar ederse** (Kimi?) بِالطَّاغُوتِ **Tağutu** الشَّيْطَانِ Şeytanı أَوِ الْأَصْنَامِ Ya da putları وَهُوَ Bu kelime يُطْلَقُ Kullanılır (Ne üzerine?) عَلَى الْمُفْرَدِ Müfrede de (Daha?) وَالْجَمْعِ Ve cemiye de (Daha ne yaparsa?) وَيُؤْمِنْ **Ve de iman ederse** (Kime?) بِاللهِ **Allah'a** فَقَدِ اسْتَمْسَكَ **Elbette kesin olarak tutunmak istemiştir** تَمَسَّكَ Tutunmuştur. (Neye?) بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى **Sağlam bir kulpa** بِالْعَقْدِ الْمُحْكَمِ Dayanıklı bir bağa (Öyle kulp ki) لَا انْفِصَامَ **Ayrılış yoktur** اِنْقِطَاعَ Kopuş yoktur (Kim için?) لَهَا **O kulp için** وَاللهُ **Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Ziyade işitendir** (Neyi?) بِمَا O şeyi ki يُقَالُ Söyleniyor (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِمَا O şeyi ki يُفْعَلُ Yapılıyor

﴿اللّٰهُ وَلِيُّ﴾ نَاصِرُ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ اَلْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ اَلْإِيمَانِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ اِلَى الظُّلُمَاتِ﴾ ذِكْرُ الْإِخْرَاجِ إِمَّا فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِ {يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ} أَوْ فِي كُلِّ مَنْ آمَنَ بِالنَّبِيِّ قَبْلَ بِعْثَتِهِ مِنَ الْيَهُودِ ثُمَّ كَفَرَ بِهِ ﴿اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ﴾ جَادَلَ ﴿اِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ﴾ لِ ﴿اَنْ اٰتَاهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ﴾ أَيْ حَمَلَهُ بَطَرُهُ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ عَلَى ذٰلِكَ وَهُوَ نَمْرُودُ ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ حَاجَّ ﴿قَالَ اِبْرَاهِيمُ﴾ لَمَّا قَالَ لَهُ مَنْ رَبُّكَ الَّذِي تَدْعُونَا إِلَيْهِ، ﴿رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ أَيْ يَخْلُقُ الْحَيَاةَ وَالْمَوْتَ فِي الْأَجْسَادِ ﴿قَالَ﴾ هُوَ ﴿اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ﴾ بِالْقَتْلِ وَالْعَفْوِ عَنْهُ وَدَعَا بِرَجُلَيْنِ فَقَتَلَ أَحَدَهُمَا وَتَرَكَ الْآخَرَ، فَلَمَّا رَآهُ غَبِيًّا ﴿قَالَ اِبْرَاهِيمُ﴾ مُنْتَقِلًا اِلَى حُجَّةٍ أَوْضَحَ مِنْهَا ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ يَاْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا﴾ أَنْتَ ﴿مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ﴾ تَحَيَّرَ وَدَهِشَ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾﴾ بِالْكُفْرِ اِلَى مَحَجَّةِ الْاِحْتِجَاجِ ﴿اَوْ﴾ رَأَيْتَ ﴿كَالَّذِي﴾ اَلْكَافُ زَائِدَةٌ ﴿مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ﴾ هِيَ بَيْتُ الْمَقْدِسِ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ وَمَعَهُ سَلَّةُ تِينٍ وَقَدَحُ عَصِيرٍ وَهُوَ عُزَيْرٌ ﴿وَهِيَ خَاوِيَةٌ﴾ سَاقِطَةٌ ﴿عَلَى عُرُوشِهَا﴾ سُقُوفِهَا لِمَا خَرَّبَهَا بُخْتُنَصَّرُ ﴿قَالَ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يُحْيِي هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ اِسْتِعْظَامًا لِقُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ﴾ وَأَلْبَثَهُ ﴿مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ﴾ أَحْيَاهُ لِيُرِيَهُ كَيْفِيَّةَ ذٰلِكَ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُ ﴿كَمْ لَبِثْتَ﴾ مَكَثْتَ هُنَا ﴿قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ لِأَنَّهُ نَامَ أَوَّلَ النَّهَارِ فَقُبِضَ وَأُحْيِيَ عِنْدَ الْغُرُوبِ فَظَنَّ أَنَّهُ يَوْمُ النَّوْمِ ﴿قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ﴾ اَلتِّينِ ﴿وَشَرَابِكَ﴾ اَلْعَصِيرِ ﴿لَمْ يَتَسَنَّهْ﴾ لَمْ يَتَغَيَّرْ مَعَ طُولِ الزَّمَانِ، وَالْهَاءُ قِيلَ أَصْلٌ مِنْ سَانَهْتَ وَقِيلَ لِلسَّكْتِ مِنْ سَانَيْتَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِهَا ﴿وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ﴾ كَيْفَ هُوَ فَرَآهُ مَيِّتًا وَعِظَامُهُ بِيضٌ تَلُوحُ! فَعَلْنَا ذٰلِكَ لِتَعْلَمَ ﴿وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً﴾ عَلَى الْبَعْثِ ﴿لِلنَّاسِ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ﴾ مِنْ حِمَارِكَ ﴿كَيْفَ نُنْشِرُهَا﴾ نُحْيِيهَا بِضَمِّ النُّونِ وَقُرِئَ بِفَتْحِهَا مِنْ أَنْشَرَ وَنَشَرَ لُغَتَانِ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُنْشِزُهَا] بِضَمِّهَا وَالزَّايِ نُحَرِّكُهَا وَنَرْفَعُهَا ﴿ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا﴾ فَنَظَرَ إِلَيْهَا وَقَدْ تَرَكَّبَتْ وَكُسِيَتْ لَحْمًا وَنُفِخَ فِيهِ الرُّوحُ وَنَهَقَ ﴿فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ﴾ ذٰلِكَ بِالْمُشَاهَدَةِ ﴿قَالَ اَعْلَمُ﴾ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿اَنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {اِعْلَمْ} أَمْرٌ مِنَ اللّٰهِ لَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

257- **Allah imân edenlerin dostu,** yardımcısı**dır. Onları karanlıklardan,** küfürden **nûr** olan iman**a çıkarır. Kâfir olanların dostları ise Tağuttur. Onları nûrdan karanlıklara çıkarırlar.** Burada "çıkarma" kelimesi ya; "Onları karanlıklardan nura çıkarır" sözüne karşılık olarak; ya da "gönderilmesinden önce Hz. Peygambere inanıp da, sonra onu inkar eden Yahudiler hakkında" kullanılmıştır. **İşte onlar ateş halkıdır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.**

258- **Sen görmedin mi; sırf Allah kendisine mülk verdiği** için **İbrahim ile Rabbi hakkında mücadelede bulun**up tartış**anı?** Yani Allah'ın kendisine verdiği nimet sebebiyle oluşan kibri kendisini buna sevkeden Nemrut'u...; **O vakit ki**[1] bizi kendisine çağırdığın Rabbin kimdir? diye sorduğunda **İbrahim: "Rabbim, o dur ki,** cesetlerde hayatı ve de ölümü yaratmak suretiyle **diriltir ve öldürür deyince** O da: **"Ben de** affetmek suretiyle **diriltir ve de** katletmek suretiyle de **öldürürüm" demişti.** Sonra da iki adam çağırmıştı; birisini öldürüp, diğerini de sağ bırakmıştı. Onun bu kadar düşük zekalı olduğunu görünce **İbrahim** daha açık olan başka bir delile geçerek: **"Şüphe yok ki, Allah güneşi doğudan getirir,** sen de **onu batı tarafından getir," deyince de o inkarcı dona kalmış,** hayretler içerisinde dehşete kapılmış**tı. Ve Allah** küfürleri sebebiyle **zalim** olan kimse**leri** delil getirme menhecine **eriştirmez.**

259- **Yahut o kimse gibisini**[2] görmedin mi **ki,** eşek üzerinde **bir kasabaya;** Beyt-i Makdise **uğramıştı.** Beraberinde de bir torba incir, bir bardak da üzüm suyu vardı. Bu kişi 'Uzeyr (a.s.) idi. Buhtunnasr harap ettiğinde **O kasaba**[daki evlerin duvarları,] **çatılarının,** tavanlarının **üzerine çökmüştü.** Allah tealanın kudretini yücelterek: **"Allah bu kasabayı ölümünden sonra nasıl**[3] **diriltecek?" demişti. Bunun üzerine Allah o kimseyi öldürüp, yüz sene** bekletti. **Sonra da onu diriltti,** bunun nasıl olduğunu göstermek için ona hayat verdi. Allah teala ona **dedi ki: "** Orada **ne kadar kal**ıp bekle**din?"** O da günün ilk vakitlerinde uyuyup, ruhu alındığı ve de gün batımı esnasında hayat verildiği için bu günü, uyuduğu o gün zannederek **dedi ki: "Bir gün veya bir günün bir kısmı kadar kaldım."** [Allah teala] **Dedi ki: "Hayır, yüz sene kaldın. Yiyeceğin** olan incir**e ve içeceğin** olan sıkılmış üzüm**e bak ki, hiç biri yıllanmamış**[4]**,** değişmemiş **eşeğin**in nasıl olduğun**a da bak!** Baktığında onu kemikleri beyaz ve de (tüysüz) parlak bir halde ölmüş olarak gördü. Bunu senin bilmen **ve de seni insanlara** dirilişe dair **bir âyet kılmak için** yaptık. **Ve** eşeğinin **kemiklerine bak, onları nasıl da diriltiyor,** onlara hayat veriyor**uz.**[5] **Sonra da onlara**

---

[1] حَاجَّ den bedeldir.

[2] كَ zaittir.

[3] أَنَّى burada كَيْفَ anlamındadır.

[4] Bu kelimedeki ه harfi kökü olan سَانَهْتُ kelimesinin aslındadır. Ve diğer bir görüşe göre kelimenin kökü olan سَانَيْتُ kelimesinde sekte içindir. Bu kelime bir (daha doğrusu bu ikinci görüşteki) kıraatte ise (vasıl/geçiş halinde) bu ه harfi olmadan okunmuştur.

[5] نُنْشِرُهَا kelimesi, أَنْشَرَ ve de نَشَرَ kökünden gelmek üzere -iki ayrı lügat olarak- hem ن harfinin zammesiyle ve hem de ن harfinin fethasıyla okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise (ki bu kıraat bizim okuduğumuz kıraattir) ن harfinin zammesiyle ve de (ر değil de) ز harfiyle (نُنْشِزُهَا şeklinde) okunmuştur.

et giydiriyoruz." Eşeğinin kemiklerine baktığında ise onların birleştirilmiş, et giydirilmiş ve de ruh üflenmiş olarak anırdığını gördü. **Ne zaman ki** bu **kendisine** müşahede yoluyla **açığa çıktı. Dedi ki: "Ben** müşahede bilgisiyle **bilirim**[1] **ki; şüphesiz Allah her şeye gücü yetendir."**

KELİME ANLAMI

257- اَللّٰهُ **Allah** (Nedir?) وَلِيُّ نَاصِرُ الَّذِينَ **O kimselerin velisi,** yardımcıdır **ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Daha nedir?) يُخْرِجُهُمْ **Onları çıkarır** (Neden?) مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden (Neye çıkarır?) اِلَى النُّورِ **Nura** اَلْإِيمَانِ İmana وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** اَوْلِيَاؤُهُمُ **Onların dostları** (Kimdir?) اَلطَّاغُوتُ **Tağuttur** (Daha nedir o kimseler?) يُخْرِجُونَهُمْ **Onları çıkarırlar** (Neden?) مِنَ النُّورِ **Nurdan** (Neye?) اِلَى الظُّلُمَاتِ **Karanlıklara** ذِكْرُ الْإِخْرَاجِ 'Çıkarma'nın zikredilişi إِمَّا فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِ Ya şu sözünün karşılığındadır: يُخْرِجُهُمْ "Onları çıkarır (Neden?) مِنَ الظُّلُمَاتِ Karanlıklardan..." أَوْ فِي كُلِّ مَنْ آمَنَ بِالنَّبِيِّ Ya da Peygambere iman eden herkes hakkındadır (Ne vakit iman eden?) قَبْلَ بِعْثَتِهِ Onun gönderilişinden önce (Öyle herkes ki) مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden ثُمَّ كَفَرَ Sonra da inkar ettiler (Kimi?) بِهِ Onu اُولٰئِكَ **İşte onlar** (Kimdir?) اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar.**

258- اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi** (Kimi?) اِلَى الَّذِي **O kimseyi ki** حَاجَّ **Tartıştı** جَادَلَ Cedelleşti (Kimle tartıştı?) اِبْرَاهِيمَ **İbrahim'le** (Kim hakkında?) فِي رَبِّهِ **Onun rabbi hakkında** (Niçin tartışmaya girdi?) لِ اَنْ اٰتَاهُ **Ona vermesinden** dolayı (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) اَلْمُلْكَ **Mülk** أَيْ حَمَلَهُ Yani onu sevketti (Ne sevketti?) بَطَرُهُ Onun kibri (Ne sebebiyle olan kibri?) بِنِعْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın nimeti sebebiyle (Neye sevketti?) عَلَى ذٰلِكَ Bu tartışmaya وَهُوَ O kişi (Kimdir?) نَمْرُودُ Nemrut'tur (O tartışmadan bedel ne vakit tartıştı?) اِذْ **O vakit ki** (Bu nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden?) مِنْ حَاجَّ Hâcce'den قَالَ **Demişti** (Kime?) اِبْرَاهِيمُ **İbrahim'e** (Ne vakit?) لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi (Kime?) لَهُ Ona (Ne dedi?) مَنْ Kimdir? رَبُّكَ Senin rabbin اَلَّذِي Öyle rabbin ki تَدْعُونَا Bizi çağırıyorsun (Neye?) اِلَيْهِ Ona رَبِّيَ **Benim rabbim** اَلَّذِي **O zattır ki** يُحْيِي **Diriltir** (Daha?) وَيُمِيتُ **Ve de öldürür** أَيْ يَخْلُقُ Yani yaratır (Neyi?) اَلْحَيَاةَ Hayatı (Daha neyi yaratır?) وَالْمَوْتَ Ölümü de yaratır (Nerede yaratır?) فِي الْأَجْسَادِ Cesetlerde قَالَ **Dedi** (Kim?) هُوَ O Nemrut اَنَا اُحْيِي **Ben de diriltirim** (Daha?) وَاُمِيتُ **Ve de öldürürüm** (Nasıl öldürür

---

[1] Bir kıraatte ise Allah tealadan kendisine bir emir olarak إِعْلَمْ şeklinde okunmuştur.

ve diriltirim?) بِالْقَتْلِ Öldürmekle (Daha?) وَالْعَفْوِ عَنْهُ Ve ölüm cezasını affetmekle وَدَعَا Ve çağırdı (Kimi?) بِرَجُلَيْنِ İki adamı فَقَتَلَ Ve de öldürdü (Kimi?) أَحَدَهُمَا Onlardan birini (Daha?) وَتَرَكَ Ve bıraktı (Kimi?) الْآخَرَ Diğerini فَلَمَّا رَآهُ Ne zaman ki İbrahim (a.s.) onu gördü (Ne olduğunu gördü?) غَبِيًّا Zekası düşük olduğunu قَالَ **Dedi ki** (Kim?) إِبْرَاهِيمُ **İbrahim** (Ne olduğu halde?) مُنْتَقِلًا İntikal edici olduğu halde (Neye?) إِلَى حُجَّةٍ Bir delile ki أَوْضَحَ Daha açık (Neden?) مِنْهَا Bu önceki delilden فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يَأْتِي **Getirir** (Neyi?) بِالشَّمْسِ **Güneşi** (Nereden getirir?) مِنَ الْمَشْرِقِ **Doğudan** فَأْتِ **Getir** (Neyi?) بِهَا **Onu** أَنْتَ Sen (Nereden getir?) مِنَ الْمَغْرِبِ **Batıdan** فَبُهِتَ **Dona kaldı** (Kim?) اَلَّذِي **O kimse ki** كَفَرَ **Kafir oldu** تَحَيَّرَ وَدَهِشَ Hayret ve dehşete düştü وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Eriştirmez** Kimi?) اَلْقَوْمَ **Bir kavmi ki** اَلظَّالِمِينَ **Zalimlerdir** (Ne sebeple zalimlerdir?) بِالْكُفْرِ Küfür sebebiyle (Neye eriştirmez?) إِلَى مَحَجَّةِ الْاِحْتِجَاجِ Delil getirme menhecine

259- أَوْ **Ya da** رَأَيْتَ Görmedin mi? (**Kimi?**) كَالَّذِي **O kimseyi ki** اَلْكَافُ Kef (Nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir مَرَّ **Uğradı** (Nereye?) عَلَى قَرْيَةٍ **Bir kasabaya** هِيَ O kasaba (Nedir?) بَيْتُ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdistir (Ne olduğu halde uğradı?) رَاكِبًا Binici olduğu halde (Ne üzerine?) عَلَى حِمَارٍ Bir eşek وَمَعَهُ Ve onunla birlikte vardı (Ne?) سَلَّةُ تِينٍ Bir torba incir (Daha?) وَقَدَحُ عَصِيرٍ Ve bir bardak üzüm suyu وَهُوَ O (Kimdir?) عُزَيْرٌ 'Uzeyr'dir وَهِيَ **Halbuki o kasaba** (Nedir?) خَاوِيَةٌ **Çökmüştür** سَاقِطَةٌ Düşmüştür (Ne üzerine çökmüştür?) عَلَى عُرُوشِهَا **Çatıları üzerine** سُقُوفِهَا Tavanları üzerine (Niçin böyle olmuştur?) لِمَا خَرَّبَهَا Onu harap ettiğinden (Kim?) بُخْتُنَصَّرُ Buhtunnasr قَالَ **Dedi ki** أَنَّى كَيْفَ **Nasıl!?** يُحْيِي **Diriltir** (Neyi?) هٰذِهِ **Bunu** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Ne vakit?) بَعْدَ مَوْتِهَا **Onun ölümünden sonra** (Niçin böyle dedi?) اِسْتِعْظَامًا Yüce gördüğü için (Neyi?) لِقُدْرَتِهِ تَعَالَى Allah tealanın kudretini فَأَمَاتَهُ اللّٰهُ **Allah da onu öldürdü** (Daha?) وَأَلْبَثَهُ Ve onu bekletti مِائَةَ عَامٍ **Yüz sene** ثُمَّ بَعَثَهُ **Sonra da onu diriltti** أَحْيَاهُ Ona hayat verdi (Niçin?) لِيُرِيَهُ Ona göstermek için (Neyi?) كَيْفِيَّةَ ذٰلِكَ Nasıl dirilteceğini قَالَ تَعَالَى Allah **dedi ki** (Kime?) لَهُ Ona كَمْ **Kaç?** لَبِثْتَ **Kaldın** مَكَثْتَ Bekledin (Nerede?) هُنَا Burada قَالَ **Dedi ki** لَبِثْتُ **Kaldım** (Ne kadar?) يَوْمًا **Bir gün** أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ **Ya da günün bir kısmı** (Niçin böyle dedi?) لِأَنَّهُ Çünkü o نَامَ Uyumuştu (Ne vakit?) أَوَّلَ النَّهَارِ Günün ilk bölümünde فَقُبِضَ Sonra da ruhu alınmıştı وَأُحْيِيَ Ve de diriltilmişti (Ne vakit?) عِنْدَ الْغُرُوبِ Gün batımında فَظَنَّ O da bundan sebep zannetti ki أَنَّهُ Elbette o gün (Nedir?) يَوْمُ النَّوْمِ Uyuduğu gündür

قَالَ **Dedi ki** بَلْ لَبِثْتَ **Bilakis kaldın** (Ne kadar?) مِائَةَ عَامٍ **Yüz sene** فَانْظُرْ **İstersen bak** (Neye?) اِلٰى طَعَامِكَ **Yemeğine** اَلتِّينِ Zeytine (Daha neye bak?) وَشَرَابِكَ **Ve içeceğine** اَلْعَصِيرِ Üzüm suyuna لَمْ يَتَسَنَّهْ **Yıllanmadı** لَمْ يَتَغَيَّرْ Değişmedi (Neyle birlikte?) مَعَ طُولِ الزَّمَانِ Zaman uzun olmasına rağmen وَالْهَاءُ Buradaki 'he' قِيلَ Dendi ki أَصْلٌ مِنْ سَانَهْتُ Sânehte kelimesinin aslındandır وَقِيلَ Dendi ki (Bu 'he' niçindir?) لِلسَّكْتِ Sekte/Duruş içindir (Bu durumda nedendir bu kelimenin aslı?) مِنْ سَانَيْتُ Sâneyte kökündendir وَفِي قِرَاءَةٍ Bu kıraatte (okunmuştur) (Nasıl okunmuştur?) بِحَذْفِهَا (Vasıl halinde) 'he'nin hazfedilmesiyle وَانْظُرْ **Ve de bak** (Neye?) اِلٰى حِمَارِكَ **Eşeğine** كَيْفَ هُوَ Nasıl olduğuna bak فَرَآهُ Eşeğini gördü (Eşek ne olduğu halde?) مَيِّتًا Ölü (Daha?) وَعِظَامُهُ Ve kemikleri de (Nedir?) بِيضٌ Beyazdır (Öyle beyaz ki) تَلُوحُ (Sadece kemik kaldığı için) parlıyor فَعَلْنَا ذٰلِكَ Biz bunu yaptık (Niçin yaptık?) لِتَعْلَمَ Bilesin diye (Daha **Niçin yaptık bunu?**) وَلِنَجْعَلَكَ **Ve seni yapalım diye** (Ne yapalım diye?) اٰيَةً **Bir ayet/mucize** (Ne üzerine?) عَلَى الْبَعْثِ Dirilişe (**Kim için bir mucize?**) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** وَانْظُرْ **Ve bak** (Neye?) اِلَى الْعِظَامِ **Kemiklere** (Neden olan kemikler?) مِنْ حِمَارِكَ Eşeğinden (**O kemiklerden bedel?**) كَيْفَ نُنْشِزُهَا **Onları nasıl da diriltiyoruz** نُحْيِيهَا Onlara nasıl da hayat veriyoruz (Bu kelime neyle okundu?) بِضَمِّ النُّونِ Nun harfinin zammesiyle (Daha?) وَقُرِئَ Ve de okundu (Neyle?) بِفَتْحِهَا Nun harfinin fethasıyla (Hangi kökten?) مِنْ أَنْشَرَ Enşere وَنَشَرَ Ve de Neşere'den (Ne olduğu halde bunlar?) لُغَتَانِ İki lügat وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِضَمِّهَا Nun harfinin zammesiyle (Daha?) وبِالزَّايِ Ve Ze harfiyle birlikte (Nünşizuhâ şeklinde) نُحَرِّكُهَا (Bu durumda ayetin manası şöyledir): 'Nasıl onları hareket ettiriyoruz' (Daha?) وَنَرْفَعُهَا Ve 'onları nasıl dikiyoruz' şeklindedir (**Daha?**) ثُمَّ نَكْسُوهَا **Ve (nasıl da) o kemiklere giydiriyoruz** (Neyi?) لَحْمًا **Eti** فَنَظَرَ O da baktı (Neye?) إِلَيْهَا Eşeğine وَقَدْ تَرَكَّبَتْ O birleştirilmişti (Daha?) وَكُسِيَتْ لَحْمًا Ve et giydirilmişti وَنُفِخَ Ve üflendi (Neye?) فِيهِ Ona (Ne?) اَلرُّوحُ Ruh وَنَهَقَ Ve anırdı فَلَمَّا تَبَيَّنَ **Ne zaman ki açığa çıktı** (**Kim için?**) لَهُ **Onun için** (Ne?) ذٰلِكَ Bu (Nasıl açığa çıktı?) بِالْمُشَاهَدَةِ Müşahede ile قَالَ **Dedi ki** اَعْلَمُ **Ben biliyorum** (Nasıl?) عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşahede ilmiyle اَنَّ اللّٰهَ **Ki şüphesiz Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Güç yetirendir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) اِعْلَمْ İ'lam/sen bil ki şeklinde (Bu durumda bu kelime nedir?) أَمْرٌ Emirdir (Kimden emirdir?) مِنَ اللّٰهِ Allah'tan (Kime?) لَهُ Uzeyr'e (a.s.)

﴿وَ﴾ اذكر ﴿إِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ رَبِّ اَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتٰى قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُ ﴿اَوَلَمْ تُؤْمِنْ﴾ بِقُدْرَتِي عَلَى الإِحْيَاءِ، سَأَلَهُ مَعَ عِلْمِهِ بِإِيمَانِهِ بِذٰلِكَ لِيُجِيبَهُ بِمَا سَأَلَ فَيَعْلَمَ السَّامِعُونَ غَرَضَهُ ﴿قَالَ بَلٰى﴾ آمَنْتُ ﴿وَلٰكِنْ﴾ سَأَلْتُكَ ﴿لِيَطْمَئِنَّ﴾ يَسْكُنَ ﴿قَلْبِي﴾ بِالْمُعَايَنَةِ الْمَضْمُومَةِ إِلَى الاِسْتِدْلَالِ ﴿قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصِرْهُنَّ اِلَيْكَ﴾ بِكَسْرِ الصَّادِ وَضَمِّهَا [فَصُرْهُنَّ]، أَمِلْهُنَّ إِلَيْكَ وَقَطِّعْهُنَّ وَاخْلِطْ لَحْمَهُنَّ وَرِيشَهُنَّ ﴿ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ﴾ مِنْ جِبَالِ أَرْضِكَ ﴿مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ﴾ إِلَيْكَ ﴿يَأْتِينَكَ سَعْيًا﴾ سَرِيعًا ﴿وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ فَأَخَذَ طَاوُوسًا وَنَسْرًا وَغُرَابًا وَدِيكًا وَفَعَلَ بِهِنَّ مَا ذُكِرَ وَأَمْسَكَ رُؤُسَهُنَّ عِنْدَهُ وَدَعَاهُنَّ فَتَطَايَرَتِ الأَجْزَاءُ إِلَى بَعْضِهَا حَتَّى تَكَامَلَتْ ثُمَّ أَقْبَلَتْ إِلَى رُؤُسِهَا ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ نَفَقَاتِ ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ ﴿كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ﴾ فَكَذٰلِكَ نَفَقَاتُهُمْ تُضَاعَفُ لِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ ﴿وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ﴾ أَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ﴾ فَضْلُهُ ﴿عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾﴾ بِمَنْ يَسْتَحِقُّ الْمُضَاعَفَةَ ﴿اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَآ اَنْفَقُوا مَنًّا﴾ عَلَى الْمُنْفَقِ عَلَيْهِ بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا: قَدْ أَحْسَنْتُ إِلَيْهِ وَجَبَرْتُ حَالَهُ ﴿وَلَآ اَذًى﴾ لَهُ بِذِكْرِ ذٰلِكَ إِلَى مَنْ لَا يُحِبُّ وُقُوفَهُ عَلَيْهِ وَنَحْوِهِ ﴿لَهُمْ اَجْرُهُمْ﴾ ثَوَابُ إِنْفَاقِهِمْ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾﴾ فِي الآخِرَةِ ﴿قَوْلٌ مَعْرُوفٌ﴾ كَلَامٌ حَسَنٌ وَرَدٌّ عَلَى السَّائِلِ جَمِيلٌ ﴿وَمَغْفِرَةٌ﴾ لَهُ فِي إِلْحَاحِهِ ﴿خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا اَذًى﴾ بِالْمَنِّ وَتَعْيِيرٍ لَهُ بِالسُّؤَالِ ﴿وَاللّٰهُ غَنِيٌّ﴾ عَنْ صَدَقَةِ الْعِبَادِ ﴿حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾﴾ بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ عَنِ الْمَانِّ وَالْمُؤْذِي ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ﴾ أَيْ أُجُورَهَا ﴿بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى﴾ إِبْطَالًا ﴿كَالَّذِي﴾ أَيْ كَإِبْطَالِ نَفَقَةِ الَّذِي ﴿يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَآءَ النَّاسِ﴾ مُرَائِيًا لَهُمْ ﴿وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ وَهُوَ الْمُنَافِقُ ﴿فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ﴾ حَجَرٍ أَمْلَسَ ﴿عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهُ وَابِلٌ﴾ مَطَرٌ شَدِيدٌ ﴿فَتَرَكَهُ صَلْدًا﴾ صُلْبًا أَمْلَسَ لَا شَيْءَ عَلَيْهِ ﴿لَا يَقْدِرُونَ﴾ اِسْتِئْنَافٌ لِبَيَانِ مَثَلِ الْمُنَافِقِ الْمُنْفِقِ رِئَاءَ النَّاسِ وَجَمْعُ الضَّمِيرِ بِاعْتِبَارِ مَعْنَى الَّذِي ﴿عَلٰى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا﴾ عَمِلُوا أَيْ لَا يَجِدُونَ لَهُ ثَوَابًا فِي الآخِرَةِ كَمَا لَا يُوجَدُ عَلَى الصَّفْوَانِ شَيْءٌ مِنَ التُّرَابِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ لِإِذْهَابِ الْمَطَرِ لَهُ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

260- **Ve** yâd et! **O vakit ki, İbrahim, "Ya rabbi! Ölüleri nasıl dirilteceğini bana göster," demiş,** Allah teala da ona "benim diriltmeye olan gücüme **inanmadın mı?" buyurmuştu.** Buna inandığını bilmesine rağmen, 'cevap

versin de, dinleyenler İbrahim peygamberin bu isteğindeki maksadını öğrensinler' diye ona bu soruyu sordu. **O da, "Evet.** İnandım, **fakat kalbim** delillere ek olarak bir de görmeyle **mutmain olsun,** sükunet bulsun **için** sordum" **demiş;** [Allah Teâlâ da:] **"Kuşlardan dört tanesini kendine tut da, sonra onları parçala ve böl**[1], onları kendine alıştır, parçala ve de etleriyle tüylerini birbirine karıştır **sonra da** memleketinin dağlarından **her bir dağ üzerine onlardan birer parça at, sonra da onları** kendine **çağır, sana** hızlıca **koşarak gelirler ve bil ki Şüphesiz Allah azîzdir,** onu hiç kimse aciz düşüremez, yaptıklarında **hikmet sahibidir" buyurmuştur.** O da bir tavus kuşu, bir akbaba, bir karga, bir de horoz alıp, anlatılanları bu kuşlara aynen yaptı. Bunların başlarını da kendi yanında bıraktı. Sonra da onları çağırınca, kuşların parçaları tamamlanıncaya kadar diğer parçalara doğru uçuşuverdi. Sonra da bu parçalar kafalarına doğru dönüpgeldiler.

261- **Allah'**a itaat **yolunda mallarını infak edenlerin** infak ettiklerinin **meseli,** durumu, **yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz dane bulunan bir danenin durumu gibidir.** İşte onların nafakaları da böyle yedi yüz katına katlanır. **Ve Allah dilediğine** bundan daha fazlasını **kat kat artırır. Ve Allah** fazl-u ihsanı **geniş olandır,** kat kat artırılmayı hak edeni **bilendir.**

262- **O kimseler ki, mallarını Allah yolunda infak ederler. Sonra da o infak ettikleri şeyin peşine** "ben iyilik yaptım da filancanın durumunu düzelttim" gibi sözlerle infak ettikleri kişiye **ne bir minnet,** ve de bu iyiliği, duymasını istemediği birisine anlatmak gibi ve de benzeri şeylerle **ne de bir eziyet takmıyorlar. İşte onlar için Rableri katında bir ecir,** infaklarının sevabı **vardır. Ve onların üzerine bir korku yoktur ve onlar** ahirette **üzülmeyeceklerdir de.**

263- **İyi,** güzel **bir söz,** isteyen kişiye hoş bir karşılık, ısrarı konusunda o kişiye karşı **bir bağışlama, kendisini** minnet ve de istemesini ayıplama gibi **bir eziyet takip eden bir sadakadan hayırlıdır. Ve Allah** kullarının sadakasından **ganîdir,** minnet bırakan ve de eziyet edenin azabını ertelemesiyle **halîmdir.**

264- **Ey imân edenler! Sadakalarınızın** sevabını, **malını insanlara gösteriş için,** onlara karşı gösterişçilik yaparak **infak edip de, Allah'a ve de ahiret**

---

[1] فَصِرْهُنَّ kelimesindeki ص harfi hem kesre, hem de (okuduğumuz kıraatte olduğu gibi) zamme ile okunmuştur.

gününe inanmayan münafık **bir kimse**nin iptal etmesi **gibi, minnet ve eziyetle iptal etmeyiniz. Artık o kimsenin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan** pürüzsüz-dümdüz **kaypak bir kayanın** taşın, **durumu gibidir ki, ona sağanak halinde** şiddetli **bir yağmur isabet etmiş,** üzerinde hiçbir şey bırakmayarak **onu dümdüz bırakmıştır. Onlar kazanmış oldukları,** yapmış olduklarından **bir şeye güç yetiremezler.**[1] Yani ahirette yaptıkları bu infakın sevabını bulamazlar. Tıpkı üzerinde toprak bulunan bu taşın, yağmur götürdüğü için artık üstünde topraktan eser kalmaması gibi... **Ve Allah kâfirler gürûhuna hidâyet etmez.**

KELİME ANLAMI

260- وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! اِذْ **O vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) اِبْرَاهِيمُ **İbrahim:** رَبِّ **Ey Rabbim** اَرِنِي **Göster bana** كَيْفَ **Nasıl** تُحْيِي **Diriltiyorsun** (Neyi?) اَلْمَوْتَى **Ölüyü** قَالَ **Dedi ki** تَعَالَى Allah teala (Kime?) لَهُ Ona اَوَلَمْ تُؤْمِنْ **İman etmedin mi?** (Neye iman etmedin mi?) بِقُدْرَتِي Benim kudretime (Neye olan kudretim?) عَلَى الْإِحْيَاءِ Diriltmeye سَأَلَهُ İman edip-etmediğini sordu (Neyle birlikte?) مَعَ عِلْمِهِ Bilmesiyle birlikte (Neyi bilmesiyle?) بِإِيمَانِهِ Onun imanını (Neye imanını?) بِذَلِكَ Buna (Niçin sordu?) لِيُجِيبَهُ Kendisine cevap vermesi için (Neyin cevabını?) بِمَا O şeyin ki سَأَلَ Allah sordu فَيَعْلَمَ Ki bu cevapla bilsin (Kim?) اَلسَّامِعُونَ İşitenler (Neyi bilsin?) غَرَضَهُ İbrahim peygamberin maksadını قَالَ **Dedi ki** بَلَى **Evet!** آمَنْتُ İman ettim وَلَكِنْ **Lakin** سَأَلْتُكَ sana sordum (Niçin sordum?) لِيَطْمَئِنَّ **Tatmin olsun diye** يَسْكُنَ Yatışsın diye (Ne?) قَلْبِي **Kalbim** (Neyle yatışsın?) بِالْمُعَايَنَةِ Gözle görmekle (Öyle gözle görmek ki) اَلْمَضْمُومَةِ Katılan (Neye?) اِلَى الْاِسْتِدْلَالِ Delil getirmeye قَالَ **Dedi ki** فَخُذْ **Öyleyse tut!** (Neyi tut?) اَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ **Dört kuş** فَصِرْهُنَّ **Onları parçala ve böl** (Kime dört tane kuş tut?) اِلَيْكَ **Kendine** (Bu 'parçala, böl anlamındaki kelime neyle okundu?) بِكَسْرِ الصَّادِ Sad harfinin kesresiyle (fesırhünne şeklinde) (Daha?) وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (fesurhunne şeklinde okundu) أَمِلْهُنَّ إِلَيْكَ Onları kendine çevir (Daha?) وَقَطِّعْهُنَّ Ve onları parçala (Daha?) وَاخْلِطْ لَحْمَهُنَّ وَرِيشَهُنَّ Ve etleriyle tüylerini birbirine karıştır ثُمَّ اجْعَلْ **Sonra da koy** (Ne üzerine?)

---

[1] Bu cümle başlangıç cümlesi olup, insanlara gösteriş için infak eden münafık kimsenin durumunu beyan eder. Zamirin (لَا يَقْدِرُونَ) cemi oluşu الَّذِي nin manasına itibarladır.

عَلَى كُلِّ جَبَلٍ **Her dağın üstüne** (Öyle dağ ki) مِنْ جِبَالِ أَرْضِكَ Yurdunun dağlarından (Neden koy?) مِنْهُنَّ **O kuşlardan** (Neyi koy?) جُزْءًا **Bir parça** ثُمَّ ادْعُهُنَّ **Sonra da onları çağır** (Kime?) إِلَيْكَ Kendine يَأْتِينَكَ **Sana gelirler** (Ne oldukları halde?) سَعْيًا **Koşarak** سَرِيعًا Hızlıca وَاعْلَمْ **Ve bil ki** أَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** (Nedir?) عَزِيزٌ **Azizdir/Güçlüdür** لَا يُعْجِزُهُ Onu aciz bırakamaz (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında فَأَخَذَ O da aldı (Ne aldı?) طَاوُوسًا Bir tavus kuşu (Daha?) وَنَسْرًا Bir akbaba (Daha?) وَغُرَابًا Bir karga (Daha?) وَدِيكًا Bir de horoz وَفَعَلَ Yaptı (Neye?) بِهِنَّ Onlara (Neyi yaptı?) مَا ذُكِرَ Anlatılan şeyleri (Daha?) وَأَمْسَكَ Ve de tuttu (Neyi?) رُؤُسَهُنَّ Onların başlarını (Nerede tuttu?) عِنْدَهُ Yanında (Daha?) وَدَعَاهُنَّ Sonra da çağırdı onları فَتَطَايَرَتْ Uçuşuverdi (Ne?) الْأَجْزَاءُ Parçalar (Nereye?) إِلَى بَعْضِهَا Diğer parçalara حَتَّى تَكَامَلَتْ Nihayet tamamlandı ثُمَّ أَقْبَلَتْ Sonra da o parçalar döndü (Nereye?) إِلَى رُؤُسِهَا Kafalarına

261- مَثَلُ صِفَةِ نَفَقَاتِ الَّذِينَ **O kimselerin** harcamalarının durumu, **örneği ki** يُنْفِقُونَ **Harcıyorlar** (Neyi?) أَمْوَالَهُمْ **Mallarını** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** أَيْ طَاعَتِهِ Yani ona itaat yolunda (Nedir onların örneği?) كَمَثَلِ حَبَّةٍ **Bir tane gibidir ki** أَنْبَتَتْ **Bitirdi** (Neyi bitirdi?) سَبْعَ سَنَابِلَ **Yedi başak** (Öyle başaklar ki) فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ **Her başakta vardır** (Ne?) مِائَةُ حَبَّةٍ **Yüz dane** فَكَذٰلِكَ İşte böyledir (Ne?) نَفَقَاتُهُمْ Onların harcamaları تُضَاعَفُ Katlanır (Neye?) لِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ Yedi yüz katına وَاللّٰهُ **Allah** يُضَاعِفُ **Kat kat verir** (Neyi kat kat verir?) أَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha fazlasını (Kime kat kat verir?) لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) وَاسِعٌ **Geniştir** (Ne geniştir?) فَضْلُهُ Fazl-ı ihsanı (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Kimi?) بِمَنْ O kimseyi ki يَسْتَحِقُّ Hak ediyor (Neyi?) الْمُضَاعَفَةَ Kat kat verilmeyi

262- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُنْفِقُونَ **Harcıyorlar** (Neyi?) أَمْوَالَهُمْ **Mallarını** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** ثُمَّ **Sonra da** لَا يُتْبِعُونَ **Peşine takmıyorlar** (Neyin peşine?) مَا **O şeyin ki** أَنْفَقُوا **İnfak ettiler** (Neyi peşine takmıyorlar?) مَنًّا **Ne bir minnet** (Kim üzerine?) عَلَى الْمُنْفَقِ İnfak edilen kimseye (Kim üzerine infak edilen?) عَلَيْهِ Kendisi üzerine (Neyle peşine minnet takmıyorlar?) بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا Mesela şu sözleriyle قَدْ أَحْسَنْتُ

'Ben iyilik yaptım (Kime?) إِلَيْهِ Ona (Daha?) وَجَبَرْتُ Ve de düzelttim (Neyi?) حَالَهُ Onun durumunu (Daha ne peşine takmıyor?) وَلَا أَذًى **Ve bir eziyet de takmıyorlar** (Neye?) لَهُ O infak ettikleri şeye (Neyle eziyet takmıyorlar?): بِذِكْرِ ذٰلِكَ Bunu söylemekle (Kime?) إِلَى مَنْ O kimseye ki لَا يُحِبُّ Sevmiyor o kişi (Neyi sevmiyor?) وُقُوفَهُ Onun vakıf olmasını (Neye vakıf olmasını istemiyor?) عَلَيْهِ O infaka (Daha neye vakıf olmasını istemiyor?) وَنَحْوِهِ Ve benzeri şeylere لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) أَجْرُهُمْ **Onların ecirleri** ثَوَابُ إِنْفَاقِهِمْ Harcamalarının sevabı (Nerede vardır?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** وَلَا خَوْفٌ **Ve korku da yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** (Ne değillerdir?) يَحْزَنُونَ **Üzülecekler** (Nerede üzülüyor değillerdir?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette

263- قَوْلٌ **Söz** (Öyle söz ki) مَعْرُوفٌ **Hoş** كَلَامٌ حَسَنٌ Güzel söz وَرَدٌّ Karşılık (Kim üzerine?) عَلَى السَّائِلِ İsteyen üzerine (Öyle karşılık ki) جَمِيلٌ İyi (Daha?) وَمَغْفِرَةٌ **Ve bağışlama** (Kimi?) لَهُ O isteyeni (Ne konuda?) فِي إِلْحَاحِهِ Onun ısrarcılığı konusunda (Nedir bunlar?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Neden?) مِنْ صَدَقَةٍ **Sadakadan** (Öyle sadaka ki) يَتْبَعُهَا **Onun peşinden geliyor** (Ne?) أَذًى **Bir eziyet** (Neyle eziyet?) بِالْمَنِّ Minnet ile (Daha ne ile?) وَتَعْيِيرٍ Ve ayıplama ile (Kimi?) لَهُ O isteyen kişiyi (Ne sebebiyle?) بِالسُّؤَالِ İstemek sebebiyle وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) غَنِيٌّ **Ganidir** (Neden?) عَنْ صَدَقَةِ الْعِبَادِ Kulların sadakasından (Daha nedir?) حَلِيمٌ **Halimdir/yumuşak davranandır** (Neyle yumuşak davranandır?) بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ Cezayı ertelemekle (Kimden?) عَنِ الْمَانِّ Minnet verenden (Daha?) وَالْمُؤْذِي Ve eziyet verenden

264- يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** لَا تُبْطِلُوا **İptal etmeyin** (Neyi?) صَدَقَاتِكُمْ **Sadakalarınızı** أَيْ أُجُورَهَا Yani sadakalarınızın ecirlerini (Neyle iptal etmeyin?) بِالْمَنِّ **Minnet ile** (Daha?) وَالْأَذٰى **Ve eziyet ile** (Nasıl?) إِبْطَالًا Bir iptal ile (Kim gibi?) كَالَّذِي **O kimse gibi ki** أَيْ كَإِبْطَالِ نَفَقَةِ الَّذِي Yani o kimsenin infakının iptali gibi ki يُنْفِقُ **İnfak ediyor** (Neyi?) مَالَهُ **Malını** (Ne olduğu halde infak ediyor?) رِئَاءَ النَّاسِ **İnsanlara gösteriş olarak** مُرَائِيًا Gösterişçi olduğu halde (Kime?) لَهُمْ Onlara (O kimse daha ne yapar?) وَلَا يُؤْمِنُ **Ve iman da etmez** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?)

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve de ahiret gününe** وَهُوَ O kişi (Kimdir?) اَلْمُنَافِقُ Münafıktır فَمَثَلُهُ **Onun durumu** (Ne gibidir?) كَمَثَلِ صَفْوَانٍ **Kaya gibidir** حَجَرٍ أَمْلَسَ Pürüzsüz-dümdüz taş gibi (Öyle kaya ki) عَلَيْهِ **Onun üzerinde vardır** (Ne?) تُرَابٌ **Toprak** فَأَصَابَهُ **Ve de isabet etmiştir ona** (Ne?) وَابِلٌ **Sağanak yağmur** مَطَرٌ شَدِيدٌ Şiddetli yağmur فَتَرَكَهُ **Ve de onu bırakmıştır** (Ne olarak bırakmıştır?) صَلْدًا **Dümdüz** صُلْبًا Katı bir şey ki أَمْلَسَ Dümdüz (Yine öyle şey ki) لَا شَيْءَ Hiçbir şey yok (Ne üzerinde?) عَلَيْهِ Onun üzerinde لَا يَقْدِرُونَ **Güç yetiremezler/elde edemezler** (Bu cümle nedir?) اِسْتِئْنَافٌ Başlangıç cümlesidir (Niçindir bu cümle?) لِبَيَانِ مَثَلِ الْمُنَافِقِ Münafıkın durumunu beyan içindir (Öyle münafık ki) اَلْمُنْفِقُ Harcayan (Ne olduğu halde harcayan?) رِئَاءَ النَّاسِ İnsanlara gösterişçi olduğu halde وَجَمْعُ الضَّمِيرِ Zamirin cemi gelmesi (Neyledir?) بِاعْتِبَارِ مَعْنَى الَّذِي Ellezi'nin manası itibariyledir (Ne üzerine güç yetiremezler?) عَلَى شَيْءٍ **Hiçbir şey üzerine** (Neden bir şey üzerine?) مِمَّا **O şeylerden ki** كَسَبُوا **Kazanıyorlar** عَمِلُوا Yapıyorlar أَيْ لَا يَجِدُونَ Yani bulamazlar (Kim için?) لَهُ O infak için (Ne bulamazlar?) ثَوَابًا Bir sevap (Nerede bulamazlar?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette (Ne gibi?) كَمَا لَا يُوجَدُ Bulunmadığı gibi (Ne üzerinde?) عَلَى الصَّفْوَانِ Dümdüz taş üzerinde (Ne bulunmadığı gibi?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden bir şey?) مِنَ التُّرَابِ Topraktan اَلَّذِي Öyle toprak ki كَانَ İdi (Ne üzerinde?) عَلَيْهِ O taşın üzerinde (Niçin yoktur?) لِإِذْهَابِ الْمَطَرِ Yağmur götürdüğü için (Neyi?) لَهُ O toprağı وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Doğruya eriştirmez** (Kimi?) اَلْقَوْمَ **O kavmi ki** اَلْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

﴿وَمَثَلُ﴾ نَفَقَاتِ ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ﴾ طَلَبَ ﴿مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَتَثْبِيتاً مِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ أَيْ تَحْقِيقًا لِلثَّوَابِ عَلَيْهِ بِخِلَافِ الْمُنَافِقِينَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَهُ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ وَمِنْ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿كَمَثَلِ جَنَّةٍ﴾ بُسْتَانٍ ﴿بِرُبْوَةٍ﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَفَتْحِهَا [بِرَبْوَةٍ] مَكَانٌ مُرْتَفِعٌ مُسْتَوٍ ﴿اَصَابَهَا وَابِلٌ فَاٰتَتْ﴾ أَعْطَتْ ﴿أُكُلَهَا﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا ثَمَرَهَا ﴿ضِعْفَيْنِ﴾ مِثْلَيْ مَا يُثْمِرُ غَيْرُهَا ﴿فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ﴾ مَطَرٌ خَفِيفٌ يُصِيبُهَا وَيَكْفِيهَا لِارْتِفَاعِهَا، الْمَعْنَى: تُثْمِرُ وَتَزْكُو كَثُرَ الْمَطَرُ أَمْ قَلَّ فَكَذٰلِكَ نَفَقَاتُ مَنْ ذُكِرَ تَزْكُو عِنْدَ اللّٰهِ كَثُرَتْ أَمْ قَلَّتْ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٢٦٥)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿اَيَوَدُّ﴾ أَيُحِبُّ ﴿اَحَدُكُمْ اَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ﴾ بُسْتَانٌ ﴿مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا﴾ ثَمَرٌ ﴿مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَ﴾ قَدْ ﴿اَصَابَهُ الْكِبَرُ﴾ فَضَعُفَ مِنَ الْكِبَرِ عَنِ الْكَسْبِ ﴿وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ﴾ أَوْلَادٌ صِغَارٌ لَا يَقْدِرُونَ عَلَيْهِ ﴿فَاَصَابَهَا اِعْصَارٌ﴾ رِيحٌ شَدِيدَةٌ ﴿فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ﴾ فَفَقَدَهَا أَحْوَجَ مَا كَانَ إِلَيْهَا وَبَقِيَ هُوَ وَأَوْلَادُهُ عَجَزَةً مُتَحَيِّرِينَ لَا حِيلَةَ لَهُمْ وَهٰذَا تَمْثِيلٌ لِنَفَقَةِ الْمُرَائِي وَالْمَانِّ فِي ذَهَابِهَا وَعَدَمِ نَفْعِهَا أَحْوَجَ مَا يَكُونُ إِلَيْهَا فِي الْآخِرَةِ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ هُوَ لِرَجُلٍ عَمِلَ بِالطَّاعَاتِ ثُمَّ بُعِثَ لَهُ الشَّيْطَانُ فَعَمِلَ بِالْمَعَاصِي حَتَّى أَحْرَقَ أَعْمَالَهُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ (٢٦٦)﴾ فَتَعْتَبِرُونَ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْفِقُوا﴾ أَيْ زَكُّوا ﴿مِنْ طَيِّبَاتِ﴾ جِيَادِ ﴿مَا كَسَبْتُمْ﴾ مِنَ الْمَالِ ﴿وَمِـ﴾ ـنْ طَيِّبَاتِ ﴿مَٓا اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْحُبُوبِ وَالثِّمَارِ ﴿وَلَا تَيَمَّمُوا﴾ تَقْصِدُوا ﴿الْخَبِيثَ﴾ الرَّدِيءَ ﴿مِنْهُ﴾ أَيْ مِنَ الْمَذْكُورِ ﴿تُنْفِقُونَ﴾ هُ فِي الزَّكَاةِ، حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَيَمَّمُوا ﴿وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيهِ﴾ أَيِ الْخَبِيثِ لَوْ أُعْطِيتُمُوهُ فِي حُقُوقِكُمْ ﴿اِلَّٓا اَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ﴾ بِالتَّسَاهُلِ وَغَضِّ الْبَصَرِ فَكَيْفَ تُؤَدُّونَ مِنْهُ حَقَّ اللّٰهِ ﴿وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ﴾ عَنْ نَفَقَاتِكُمْ ﴿حَمِيدٌ (٢٦٧)﴾ مَحْمُودٌ عَلَى كُلِّ حَالٍ ﴿اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ﴾ يُخَوِّفُكُمْ بِهِ إِنْ تَصَدَّقْتُمْ فَتُمْسِكُوا ﴿وَيَاْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَٓاءِ﴾ الْبُخْلِ وَمَنْعِ الزَّكَاةِ ﴿وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ﴾ عَلَى الْإِنْفَاقِ ﴿مَغْفِرَةً مِنْهُ﴾ لِذُنُوبِكُمْ ﴿وَفَضْلاً﴾ رِزْقًا خَلَفًا مِنْهُ ﴿وَاللّٰهُ وَاسِعٌ﴾ فَضْلُهُ ﴿عَلِيمٌ (٢٦٨)﴾ بِالْمُنْفِقِ ﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ﴾ أَيِ الْعِلْمَ النَّافِعَ الْمُؤَدِّي إِلَى الْعَمَلِ ﴿مَنْ يَشَٓاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ لِمَصِيرِهِ إِلَى السَّعَادَةِ الْأَبَدِيَّةِ ﴿وَمَا يَذَّكَّرُ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ يَتَّعِظُ ﴿اِلَّٓا اُولُوا الْاَلْبَابِ (٢٦٩)﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ

TÜRKÇE ANLAMI

265- Ve mallarını rızayı ilâhiyi aramak, talep etmek **ve nefislerine**[1] [infakın sevabını] **tesbit/gerçekleştirmek için** yani sevaba inanmadığı için onu inkar eden

---

[1] مِن ibtidaiye anlamındadır.

münafıkların aksine, yaptıkları infaka karşılık sevabı gerçekleştirmek için **infakta bulunanların** infak ettiklerinin **durumu ise düz ve yüksek bir tepede**[1] **bulunan bir** bağ-**bahçenin durumu gibidir ki, ona çokça yağmur yağar da yemişlerini**[2] meyvelerini başkalarının verdiğinin **iki katı,** iki misli **olarak vermiştir**[3]**. Ona çokça yağmur değil de çisenti** şeklinde hafif bir yağmur **isabet etse bile!** yine de yüksekliğinden dolayı bu ona yeter. Mana şudur: Yağmur ister az olsun, ister çok olsun o bahçe meyve verir ve de yetişir. İşte anlatılan kişilerin infak ettikleri de böyledir; az olsun çok olsun Allah katında onların nafakaları büyür. **Ve Allah yapacağınız şeyleri görücüdür,** sizleri de onlarla karşılıklandırır.

266- Sizden biriniz arzu eder mi,[4] ister mi **ki, hurma ve üzüm ağaçlarıyla dolu, arasından sular akan ve kendisi için orada her çeşit meyveden** meyve **bulunan bir** bağ-**bahçesi olsun da, bakıma muhtaç** çalışmaya gücü yetmeyecek kadar küçük **çoluk çocuğu varken kendisine ihtiyarlık gelip çatmış,** ihtiyarlıktan dolayı çalışmaktan zayıf düşmüş **olsun, bahçeye de içinde ateş bulunan bir** şiddetli **bir kasırga isabet ederek yanıp kül olsun!** O da en muhtaç olduğu bir vakitte o bahçeyi kaybetmiş, o ve evlatları aciz, şaşkın ve çaresiz kalmış olsun. Bu misal, yok olması ve de ahirette en ihtiyaç duyulan bir vakitte fayda vermemesi konusunda minnet bırakan ile gösterişçinin infak ettiklerine dair bir misaldir. İbni Abbas'tan rivayet edilmiştir ki; Bu, taat işleyip de, kendisine şeytan geldikten sonra masiyet işlemek suretiyle amelini yakan kişidir. **İşte böyle** anlatılanları açıkladığı gibi **düşünüp anlayasınız** ve de ibret alasınız **diye Allah size âyetleri açıklar.**

267- Ey iman edenler! Kazandıklarınız malların **temizlerinden,** iyilerinden **ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımız**ın iyilerin**den harcayın,** hayır olarak verin! Kendi hukukunuzda size verilse, **gözünüzü yummadan** müsamaha göstererek, görmezden gelerek **alamayacağınız o** anlatıla**nlardan kötüyü,** düşük kalite olanı, zekat'ta **hayır olarak**[5] **vermeye kalkışmayın.** (Kendi hukukunuzu onunla ödeyemiyorsanız) Allah'ın hakkını

---

[1] بِرَبْوَةٍ kelimesindeki ر harfi hem zamme, hem de fetha ile okunmuştur. Bu kelime yüksek ve düz yer anlamına gelir.

[2] أُكُلَهَا kelimesindeki ك harfi hem zamme, hem de sükun ile okunmuştur.

[3] آتَتْ fiili burada أَعْطَتْ anlamındadır.

[4] Buradaki istifham nefiy anlamındadır.

[5] Bu cümle تَيَمَّمُوا deki zamirden haldir.

böyle bir malla nasıl ödersiniz. **Biliniz ki Allah** sizin infaklarınızdan **ganidir,** ve her halükarda **övgüye lâyıktır.**

268- **Şeytan size fakirliği vaat eder,** infak ettiğiniz takdirde sizi fakirlikle korkutur siz de bu sayede infak etmekten kendinizi tutarsınız. **Ve size kötüyü** cimriliği ve de zekatı vermemeyi **emreder. Allah ise** infaka karşılık **size katından** günahlarınıza karşılık **bir mağfiret ve** infaktan sonra gelecek **bir lütuf,** bir rızık **vâdeder. Allah** fazl-u ihsanı **geniş olandır ve** infak edileni **bilendir.**

269- **Allah hikmeti,** amele götüren faydalı ilmi **dilediğine verir. Kime hikmet verilirse,** ebedi saadete varacağı için **ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak akıl sahipleri düşünüp** ibret **alırlar.**[1]

KELİME ANLAMI

265- وَمَثَلُ نَفَقَاتِ الَّذِينَ **Ve o kimselerin** infak ettiklerinin **durumu ki** يُنْفِقُونَ **Harcıyorlar** (Neyi?) أَمْوَالَهُمُ **Mallarını** (Niçin harcıyorlar?) ابْتِغَاءَ طَلَبِ مَرْضَاتِ اللهِ **Allah'ın rızasını aramak,** talep etmek **için** (Daha ne için?) وَتَثْبِيتاً **Ve** [infakın sevabını] **tesbit/gerçekleştirmek için** (Neye olan tesbit?) مِنْ أَنْفُسِهِمْ **Nefislerine** أَيْ تَحْقِيقاً Yani meydana getirmek için (Neyi?) لِلثَّوَابِ Sevabı (Neye karşılık?) عَلَيْهِ O harcamaya karşılık بِخِلَافِ الْمُنَافِقِينَ Münafıklar bunun tersinedir الَّذِينَ Öyle münafıklar ki لَا يَرْجُونَهُ Sevabı ummuyorlar (Niçin ummuyorlar?) لِإِنْكَارِهِمْ Onlar inkar ettikleri için (Neyi?) لَهُ Sevabı وَمِنْ "Min" (Nedir?) اِبْتِدَائِيَّةٌ İbtidaiyyedir (Bu kişinin durumu ne gibidir?) كَمَثَلِ جَنَّةٍ بُسْتَانٍ **Bir bahçe**, bostan **gibidir** (Nerede olan bostan?) بِرُبْوَةٍ **Düzce bir tepede bulunan** (Bu kelime ne ile okundu?) بِضَمِّ الرَّاءِ "Ra" harfinin zammesiyle (Daha?) وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) مَكَانٌ مُرْتَفِعٌ مُسْتَوٍ Yüksek ve düz mekan demektir (Öyle bahçe ki) أَصَابَهَا **Ona düşmüş** (Ne?) وَابِلٌ **Sağanak yağmur** (Daha?) فَآتَتْ أَعْطَتْ **Ve de vermiş** (Neyi?) أُكُلَهَا **Yemişlerini** (Bu kelime ne ile okundu?) بِضَمِّ الْكَافِ Kef harfinin zammesiyle (Daha?) وَسُكُونِهَا Ve sükunuyla (okundu) ثَمَرَهَا ...Meyvesini demektir (O yemişler ne olduğu halde?) ضِعْفَيْنِ **İki katı olduğu halde** مِثْلَيْ مَا O şeyin iki misli ki يُثْمِرُ Meyve veriyor (Ne?) غَيْرُهَا O bahçeden başkası فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا

[1] يَذَّكَّرُ kelimesinin aslında bulunan ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

Şayet ona düşmezse (Ne?) وَابِلٌ **Sağanak yağmur** فَطَلٌّ **O vakit çisenti (düşer)** مَطَرٌ خَفِيفٌ Hafif yağmur (Öyle hafif yağmur ki) يُصِيبُهَا Ona düşüyor (Daha?) وَيَكْفِيهَا Ve de o bahçeye yetiyor (Niçin hafif yağmur yetiyor?) لِارْتِفَاعِهَا Yüksekliğinden dolyı اَلْمَعْنَى Mana şudur: تُثْمِرُ Meyve veriyor o bahçe (Daha?) وَتَزْكُو Büyüyüp, yetişiyor كَثُرَ الْمَطَرُ Yağmur çok olsun أَمْ قَلَّ Ya da az olsun فَكَذٰلِكَ İşte böyledir (Ne?) نَفَقَاتُ مَنْ O kimsenin harcamaları ki ذُكِرَ Zikredildi تَزْكُو Büyür (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında كَثُرَتْ O harcamalar çok olsun أَمْ قَلَّتْ Ya da az olsun وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** (Nedir?) بَصِيرٌ **Hakkıyla görücüdür** فَيُجَازِيكُمْ Ve de karşılılıklandırır sizi (Neyle?) بِهِ Yaptıklarınızla

266- أَيَوَدُّ **İster mi?** أَيُحِبُّ Sever mi? (Kim?) أَحَدُكُمْ **Sizden biri** (Neyi ister mi?) أَنْ تَكُونَ **Olmasını** (Kim için?) لَهُ **Onun için** (Ne olmasını?) جَنَّةٌ **Bir bahçe** بُسْتَانٌ Bir bostan (Neden olan bir bahçe?) مِنْ نَخِيلٍ **Hurma ağaçlarından** (Daha?) وَأَعْنَابٍ **Ve üzümlerden** (Öyle Hurma ağaçları ve üzümler ki) تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** (Ne?) الْأَنْهَارُ **Nehirler** لَهُ **Onun için vardır** (Nerede?): فِيهَا **Orada** ثَمَرٌ Meyve (Neden vardır?) مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Her türlü meyvelerden** وَقَدْ أَصَابَهُ **Halbuki ona isabet etmiştir** (Ne?) الْكِبَرُ **Yaşlılık** فَضَعُفَ Ve de zayıf düşmüştür (Ne sebeple?) مِنَ الْكِبَرِ Yaşlılıktan dolayı (Neden zayıf düşmüştür?) عَنِ الْكَسْبِ Kazanmaktan وَلَهُ **Halbuki onun için de vardır** (Ne?) ذُرِّيَّةٌ **Bir zürriyet ki** ضُعَفَاءُ **Zayıflar** أَوْلَادٌ صِغَارٌ Küçük çocuklar لَا يَقْدِرُونَ Güç yetiremiyorlar (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Kazanmaya فَأَصَابَهَا **Ve de isabet etmiştir ona** (Ne?) إِعْصَارٌ **Bir kasırga** رِيحٌ شَدِيدَةٌ Şiddetli bir rüzgar (Öyle kasırga ki) فِيهِ **Onda vardır** (Ne vardır?) نَارٌ **Ateş** فَاحْتَرَقَتْ **Ve de yanıp-kül olmuştur** فَفَقَدَهَا Ve de o bahçeyi kaybetmiştir (Ne olduğu halde kaybetmiştir?) أَحْوَجَ مَا كَانَ En çok muhtaç olduğu halde (Neye?) إِلَيْهَا O bahçeye وَبَقِيَ Ve kalmıştır (Kim?) هُوَ O (Daha?) وَأَوْلَادُهُ Ve onun çocukları (Ne oldukları halde kalmıştır?) عَجَزَةً Acizler olarak (Daha ne oldukları halde?) مُتَحَيِّرِينَ Şaşkınlar olara لَا حِيلَةَ Çıkış yok لَهُمْ onlar için وَهٰذَا Bu (Nedir?) تَمْثِيلٌ Bir temsil/örneklemedir (Neye?) لِنَفَقَةِ الْمُرَائِي Gösterişçinin harcamasına dair (Daha kime temsildir?) وَالْمَانِّ Ve minnet bırakana (Hangi konuda bunlara dair bir örneklemedir?) فِي ذَهَابِهَا Harcamalarının boşa gitmesi konusunda

(Daha ne konuda?) وَعَدَمِ نَفْعِهَا Harcamalarının fayda vermemesi konusunda (Onlar ne oldukları halde?) أَحْوَجَ مَا يَكُونُ En çok muhtaç oldukları durumda (Neye en çok muhtaç oldukları durumda?) إِلَيْهَا O harcamaya (Nerede muhtaç oldukları durumda?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham (ister mi? sorusu) (Nedir?) بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefiy manasındadır وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir ki هُوَ Bu temsil (Nedir?) لِرَجُلٍ Bir adam içindir ki عَمِلَ İşledi (Neyi?) بِالطَّاعَاتِ İbadetleri ثُمَّ بُعِثَ Sonra da gönderildi (Kime?) لَهُ Ona (Kim?) اَلشَّيْطَانُ Şeytan فَعَمِلَ Ve de işledi (Neyi?) بِالْمَعَاصِي Günahları حَتَّى أَحْرَقَ Nihayetinde yaktı-gitti (Neyi?) أَعْمَالَهُ Yaptıklarını كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَيَّنَ Açıkladığı gibi (Neyi?) مَا ذُكِرَ Zikredilenleri يُبَيِّنُ **Açıklıyor** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kime?) لَكُمْ **Size** (Neyi açıklıyor?) الْاٰيَاتِ **Ayetleri** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَتَفَكَّرُونَ **Düşünesiniz** فَتَعْتَبِرُونَ Ve de ibret alasınız diye

267- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اَنْفِقُوا **Harcayın** أَيْ زَكُّوا Hayır olarak verin (Neden harcayın?) مِنْ طَيِّبَاتِ جِيَادِ مَا **O şeylerin temizlerinden,** güzellerinden ki كَسَبْتُمْ **Siz kazandınız** (Nedendir o kazandıklarınız?) مِنَ الْمَالِ Maldan (Daha neden harcayın?) وَمِـ نْ طَيِّبَاتِ مَّا **Ve o şeyler**in temizlerin**den ki** اَخْرَجْنَا **Biz çıkardık** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Nereden çıkardık?) مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** (Nedendir o çıkardıklarınız?) مِنَ الْحُبُوبِ Hububattan (Daha?) وَالثِّمَارِ Ve meyvelerden وَلَا تَيَمَّمُوا **Ve kalkışmayın** تَقْصُدُوا Kastetmeyin (Neye?) اَلْخَبِيثَ **Kötüsüne** اَلرَّدِيءَ Adisine (Neden olan kötü?) مِنْهُ **Ondan** أَيْ مِنَ الْمَذْكُورِ Yani zikredilenden (Ne olduğunuz halde kalkışmayın?) تُنْفِقُونَ هُ **Harcıyor olduğunuz halde** onu (Nerede harcıyor olduğunuz halde?) فِي الزَّكَاةِ Zekatta (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ ضَمِيرِ تَيَمَّمُوا "Teyemmemû" fiilindeki zamirden وَلَسْتُمْ **Halbuki siz değilsiniz** (Ne değilsiniz?) بِاٰخِذِيهِ **Onu alıcı** أَيِ الْخَبِيثِ Yani o kötüsünü (Ne vakit?) لَوْ أُعْطِيتُمُوهُ Şayet onu size verseler (Nerede alıcı değilsiniz?) فِي حُقُوقِكُمْ Kendi haklarınızda اِلَّا **Ancak müstesna** اَنْ تُغْمِضُوا **Göz yummanız** (Nerede?) فِيهِ **Onda** (Neyle göz yummanız?) بِالتَّسَاهُلِ Gevşek davranmakla (Daha?) وَغَضِّ الْبَصَرِ Göz yummakla فَكَيْفَ O zaman nasıl تُؤَدُّونَ Veriyorsunuz (Neden?) مِنْهُ Ondan (Neyi veriyorsunuz?) حَقَّ اللّٰهِ Allah hakkını وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** (Nedir?) غَنِيٌّ **Ganidir** (Neden?) عَنْ نَفَقَاتِكُمْ

Sizin harcamalarınızdan (Daha nedir?) حَمِيدٌ **Övgüye layıktır** مَحْمُودٌ Övülendir عَلَى كُلِّ حَالٍ Her hal ve durumda

268- اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ **Şeytan vaat ediyor size** (Neyi vaat ediyor?) اَلْفَقْرَ **Fakirliği** يُخَوِّفُكُمْ Sizi korkutuyor (Neyle?) بِهِ Onunla (Ne vakit korkutuyor sizi?) إِنْ تَصَدَّقْتُمْ Eğer sadaka verirseniz فَتَمْسِكُوا Ki siz de böylece tutarsınız وَيَأْمُرُكُمْ **Ve de emrediyor size** (Neyi emrediyor?) بِالْفَحْشَاءِ **Kötü şeyleri** اَلْبُخْلَ Cimriliği (Daha?) وَمَنْعَ الزَّكَاةِ Ve zekat vermemeyi وَاللّٰهُ **Allah ise** يَعِدُكُمْ **Size vaat ediyor** (Neye karşılık vaat ediyor?) عَلَى الْإِنْفَاقِ Harcamaya karşılık (Neyi vaat ediyor?) مَغْفِرَةً **Bir bağışlanma** (Kimden olan bağışlanma?) مِنْهُ **Kendisinden** (Ne için bir bağışlanma?) لِذُنُوبِكُمْ Günahlarınız için (Daha ne vaat ediyor?) وَفَضْلاً **Ve de bir ihsan** رِزْقًا Bir rızık (Öyle rızık ki) خَلَفًا Peşine gelen (Neyin peşine gelen?) مِنْهُ O infak ettiklerinizin وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) وَاسِعٌ **Geniştir** (Ne?) فَضْلَهُ Onun ihsanı (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Kimi?) بِالْمُنْفِقِ Harcananı

269- يُؤْتِي **Verir** (Neyi?) اَلْحِكْمَةَ **Hikmeti** أَيِ الْعِلْمَ النَّافِعَ Yani faydalı ilmi (Öyle faydalı ilim ki) اَلْمُؤَدِّي Götüren (Neye?) إِلَى الْعَمَلِ Amel etmeye (Kime verir?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَمَنْ **Ve her kim de** يُؤْتَ **Verilirse** (Neyi?) اَلْحِكْمَةَ **Hikmeti** فَقَدْ أُوتِيَ **Elbette verilmiştir** (Ne verilmiştir?) خَيْرًا كَثِيرًا **Çok hayır** (Niçin çok hayır verilmiştir?) لِمَصِيرِهِ O kişi varacağı için (Nereye?) إِلَى السَّعَادَةِ الْأَبَدِيَّةِ Ebedi saadete وَمَا يَذَّكَّرُ **Ve düşünmez** فِيهِ Bu kelimede vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ Te'nın idgamı (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye?) فِي الذَّالِ Zel harfine يَتَّعِظُ Vaazlanmaz إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ **Ancak akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllılar

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ﴾ أَدَّيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ أَوْ صَدَقَةٍ ﴿أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ﴾ فَوَفَّيْتُمْ بِهِ ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهُ﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ﴾ بِمَنْعِ الزَّكَاةِ وَالنَّذْرِ أَوْ بِوَضْعِ الْإِنْفَاقِ فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ مِنْ مَعَاصِي اللّٰهِ ﴿مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾﴾ مَانِعِينَ لَهُمْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿إِنْ تُبْدُوا﴾ تُظْهِرُوا ﴿الصَّدَقَاتِ﴾ أَيِ النَّوَافِلَ ﴿فَنِعِمَّا هِيَ﴾ أَيْ نِعْمَ شَيْئًا إِبْدَاؤُهَا ﴿وَإِنْ تُخْفُوهَا﴾ تُسِرُّوهَا ﴿وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنْ إِبْدَائِهَا وَإِيتَائِهَا الْأَغْنِيَاءَ أَمَّا صَدَقَةُ الْفَرْضِ فَالْأَفْضَلُ إِظْهَارُهَا لِيُقْتَدَى بِهِ وَلِئَلَّا يُتَّهَمَ وَإِيتَاؤُهَا الْفُقَرَاءَ مُتَعَيَّنٌ ﴿وَيُكَفِّرْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَجْزُومًا بِالْعَطْفِ عَلَى مَحَلِّ فَهُوَ وَمَرْفُوعًا عَلَى الْاِسْتِئْنَافِ ﴿عَنْكُمْ مِنْ﴾ بَعْضِ ﴿سَيِّئَاتِكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾﴾ عَالِمٌ بِبَاطِنِهِ كَظَاهِرِهِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ وَلَمَّا مُنِعَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ التَّصَدُّقِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ لِيُسْلِمُوا نَزَلَ: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ إِلَى الدُّخُولِ فِي الْإِسْلَامِ إِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ هِدَايَتَهُ إِلَى الدُّخُولِ فِيهِ ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ﴾ مَالٍ ﴿فَلِأَنْفُسِكُمْ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَهُ لَهَا ﴿وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ﴾ أَيْ ثَوَابِهِ لَا غَيْرِهِ مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا خَبَرٌ بِمَعْنَى النَّهْيِ ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ﴾ جَزَاؤُهُ ﴿وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾﴾ تُنْقَصُونَ مِنْهُ شَيْئًا وَالْجُمْلَتَانِ تَأْكِيدٌ لِلْأُولَى ﴿لِلْفُقَرَاءِ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَيِ الصَّدَقَاتُ ﴿الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ حَبَسُوا أَنْفُسَهُمْ عَلَى الْجِهَادِ، نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ وَهُمْ أَرْبَعُمِائَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ أَرْصَدُوا لِتَعَلُّمِ الْقُرْآنِ وَالْخُرُوجِ مَعَ السَّرَايَا ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا﴾ سَفَرًا ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ لِلتِّجَارَةِ وَالْمَعَاشِ لِشُغْلِهِمْ عَنْهُ بِالْجِهَادِ ﴿يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ﴾ بِحَالِهِمْ ﴿أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ﴾ أَيْ لِتَعَفُّفِهِمْ عَنِ السُّؤَالِ وَتَرْكِهِ ﴿تَعْرِفُهُمْ﴾ يَا مُخَاطَبُ ﴿بِسِيمَاهُمْ﴾ عَلَامَتِهِمْ مِنَ التَّوَاضُعِ وَأَثَرِ الْجَهْدِ ﴿لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ﴾ شَيْئًا فَيُلْحِفُونَ ﴿إِلْحَافًا﴾ أَيْ لَا سُؤَالَ لَهُمْ أَصْلًا فَلَا يَقَعُ مِنْهُمْ إِلْحَافٌ وَهُوَ الْإِلْحَاحُ ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾﴾ فَمُجَازٍ عَلَيْهِ ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

270- **Ve nafakadan her ne infak ederseniz,** sadaka ve yahut zekattan hangisini eda ederseniz **veya adaktan her ne adar** ve de onu yerine getirir **iseniz şüphe yok ki, Allah onu bilir** ve de ona karşılık sizi mükafatlandırır. **Ve** zekatı yahut nezri menetmekle ya da harcamayı, yeri olmayan Allah'a masiyet yolunda harcamakla **zalim** olmuş kimse**ler için hiçbir yardımcı,** onları Allah'ın azabından engelleyecek hiç kimse **yoktur.**

271- **Eğer** nafile **sadakaları açıkça yaparsanız** onu açıkça çıkarmak **ne iyi** şey**dir. Ve eğer onları gizlerseniz, ve fakirlere** [öylece] **verirseniz**

o sizin için onu açığa çıkarmaktan ve de zenginlere vermek **daha hayırlıdır.** Farz olan sadakaya gelince; en faziletli olan onu, -kendisine uyulsun ve de töhmet altında kalmasın diye- açıkça vermektir. Ayrıca farz olan sadaka ancak fakirlere verilir. **Ve de sizin günahlarınız**dan bir kısmını **örter.**[1] **Ve Allah yaptıklarınızdan haberdardır.** Onların iç yüzünü de, dış yüzünü bildiği gibi bilir, ona hiç bir şey gizli kalmaz.

Hz. Peygamber efendimiz, Müslüman olmaları için müşriklere sadaka vermekten men edilince şu ayet indi:

272- **O** insa**nları** İslam'a girmeye **eriştirmek, senin üzerine** [bir vecibe] **değildir,** senin görevin sadece tebliğdir. **Ve lâkin Allah** erişmesini **dilediğini** İslam'a girmeye **eriştirir. Ve hayırdan,** maldan **her neyi infak ederseniz, kendi nefsiniz içindir.** Zira onun sevabı kendinizedir. **Ve siz ancak Allah'ın vechini,** sevabını **istemek için infakta bulunursunuz**[2], başka bir dünyevi maksat için değil! **Ve hayırdan her ne infak ederseniz size** karşılığı **ödenir ve siz zulme uğratılmayacaksınız.** Onun karşılığından hiç bir şey eksik bırakılmayacaksınız.

273- [Sadakalar] **O fakirlere ki**[3], **Allah yolunda kapanmış kalmışlar,** kendilerini cihada hapsetmişler**dir.** Bu ayet Muhacirlerden oluşan kendilerini Kuran öğrenme ve de seriyelerle birlikte (cihada) çıkmaya hazır tutan dört yüz kişilik suffa ashabı hakkında inmiştir. Sürekli cihatla meşgul olduklarından **yeryüzünde** ticaret ve maişet için **dolaşmaya güç yetiremezler. Onların** bu durumunu **bilmeyen,** istemekten **çekindikleri** ve de istemedikleri **için onları zengin kimseler sanarlar.** Ey Muhatap kişi! **Sen onları simalarıyla,** cihat izi ve de tevazu alametleriyle **tanırsın. Onlar insanlardan ısrarla isteyerekten** bir şey **istemezler.** Yani Onlar asla istemezler ve de onlardan ısrarlı istek meydana gelmez.[4] **Ve siz hayırdan her ne infak ederseniz, şüphe yok ki Allah onu tamamen bilir,** onun karşılığını verir.

274- **Onlar ki, mallarını gece ve gündüz, gizli ve âşikâr olarak infak ederler, artık onlar için Rableri katında mükâfatları vardır. Ve onlara bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.**

---

[1] وَيُكَفِّرْ fiili فَهُوَ nin mahalline atıfla cezimli olarak hem ي hem de ن harfi ile okunmuştur. Ayrıca başlangıç cümlesi olarak merfu olarak da okunmuştur.

[2] Bu, nehiy anlamında bir haberdir.

[3] Hazfedilmiş mübteda olan اَلصَّدَقَاتُ kelimesinin haberidir.

[4] إلْحَافًا kelimesi إلْحَاحًا anlamındadır.

KELİME ANLAMI

270- وَمَٓا اَنْفَقْتُمْ **Her ne harcarsanız** (Neden harcarsanız?) مِنْ نَفَقَةٍ **Bir harcamadan** أَدَّيْتُمْ Her ne verirseniz (Nedir o verdiğiniz şeyler de?) مِنْ زَكَاةٍ Zekat (Daha?) أَوْ صَدَقَةٍ Ya da sadaka أَوْ نَذَرْتُمْ **Ya da nezrettiyseniz** (Neyi?) مِنْ نَذْرٍ **Bir neziri** فَوَفَّيْتُمْ Ve de yerine getirdiyseniz (Neyi?) بِهِ Onu فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يَعْلَمُهُ **Bilir onu** فَيُجَازِيكُمْ Ve de karşılık verir (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine وَمَا لِلظَّالِمِينَ **Ve zalimler için yoktur** (Neyle zalim olanlar?) بِمَنْعِ الزَّكَاةِ Zekatı menetmekle (Daha?) وَالنَّذْرِ Ve de nezri أَوْ بِوَضْعِ الْإِنْفَاقِ Ya da harcamayı yapmakla (Nerede?) فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ Yapılmaması gereken yerde (Nedir o yapılmaması gereken yer?) مِنْ مَعَاصِي اللهِ Allah'a olan masiyetler (Zalimler için ne yoktur?) مِنْ أَنْصَارٍ **Bir yardımcı** مَانِعِينَ لَهُمْ Onları engelleyen (Neden engelleyen?) مِنْ عَذَابِهِ Azabından

271- اِنْ تُبْدُوا **Eğer açığa çıkarırsanız** تُظْهِرُوا İzhar ederseniz (Neyi?) اَلصَّدَقَاتِ **Sadakaları** أَيِ النَّوَافِلَ Yani nafileleri فَنِعِمَّا هِيَ **O ne güzeldir** أَيْ نِعْمَ شَيْئًا Yani ne güzel şeydir (Ne?) إِبْدَاؤُهَا Onu açığa çıkarmak وَاِنْ تُخْفُوهَا **Ve de eğer onları gizlerseniz** تُسِرُّوهَا Saklarsanız (Daha?) وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَٓاءَ **Ve de onları fakirlere verirseniz** فَهُوَ **İşte o** (Nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için daha hayırlıdır?) لَكُمْ **Sizin için** (Neden daha hayırlıdır?) مِنْ إِبْدَائِهَا Onu açığa çıkarmaktan (Daha?) وَإِيتَائِهَا Ve onu vermekten (Kime?) الْأَغْنِيَاءَ Zenginlere أَمَّا صَدَقَةُ الْفَرْضِ Farz olan sadaka gelince فَالْأَفْضَلُ En iyi olan (Nedir?) إِظْهَارُهَا Onları açığa çıkarmaktır (Niçin açığa çıkarmak daha iyidir?) لِيُقْتَدَى Uyulsun diye (Kime?) بِهِ Kendisine (Daha niçin?) وَلِئَلَّا يُتَّهَمَ (Ve de zekat vermemekle) İtham edilmesin diye وَإِيتَاؤُهَا الْفُقَرَاءَ Ve de onu fakirlere vermek de (Nedir?) مُتَعَيَّنٌ Belirlenmiştir وَيُكَفِّرُ **Ve örter** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ya ile (Daha?) وَالنُّونِ Ve nun ile de (nükeffir şeklinde okundu) (Ne olduğu halde böyle nun ile okundu?) مَجْزُومًا Cezm olduğu halde (Neyle böyle okundu?) بِالْعَطْفِ Atıfla (Ne üzerine atıfla?) عَلَى مَحَلِّ فَهُوَ Fehüve'nin mahalli üzerine (Daha ne olduğu halde nun ile okundu?) وَمَرْفُوعًا Ve merfu olduğu halde (Ne üzerine böyle merfu okundu?) عَلَى الْإِسْتِئْنَافِ İstinaf/başlangıç cümlesi olmak üzere (Kimden örter?) عَنْكُمْ **Sizden** (Neyi örter?) مِنْ بَعْضِ سَيِّئَاتِكُمْ **Günahlarınızdan** bir kısmını وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** (Nedir?)

خَبِيرٌ **Haberdardır** عَالِمٌ Bilir (Neyi bilir?) بِبَاطِنِهِ Onların gizlisini (Ne gibi bilir?) كَظَاهِرِهِ Açıkta olanı bildiği gibi لَا يَخْفَى Gizli kalmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne gizli kalmaz?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden olan hiçbir şey?) مِنْهُ Yaptıklarınızdan

272- وَلَمَّا مُنِعَ Ne zaman ki menedildi (Kim?) صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Neden men edildi?) مِنَ التَّصَدُّقِ Sadaka vermekten (Kime?) عَلَى الْمُشْرِكِينَ Müşriklere (Niçin sadaka vermekten?) لِيُسْلِمُوا Müslüman olsunlar diye نَزَلَ İndi: لَيْسَ **Değildir** (Kim üzerine?) عَلَيْكَ **Senin üzerine** (Ne senin üzerine değildir?) هُدَاهُمْ **Onları doğruya eriştirmek** أَيِ النَّاسِ Yani insanları (Neye eriştirmek?) إِلَى الدُّخُولِ Girmeye (Nereye girmeye?) فِي الْإِسْلَامِ İslam'a إِنَّمَا عَلَيْكَ Senin üzerine ancak vardır (Ne?) الْبَلَاغُ Ulaştırmak/bildirmek وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Şu kadarı var ki Allah** يَهْدِي **Doğruya eriştirir** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) هِدَايَتَهُ Erişmesini (Neye erişmesini?) إِلَى الدُّخُولِ Girmeye (Nereye girmeye?) فِيهِ Ona وَمَا تُنْفِقُوا **Her ne harcarsanız** (Neden harcarsanız?) مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** مَالٍ Maldan فَلِأَنْفُسِكُمْ **Kendiniz içindir** (Niçin kendiniz içindir?) لِأَنَّ ثَوَابَهُ Çünkü onun sevabı (Nedir?) لَهَا Kendinizedir وَمَا تُنْفِقُونَ **Ve harcamıyorsunuz** إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ın vechini aramak için** أَيْ ثَوَابِهِ Yani onun sevabını لَا غَيْرِهِ Başka bir şeyi değil (Neden olan başka bir şey?) مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا Dünyanın geçici şeylerinden (Bu cümle nedir?) خَبَرٌ Haber cümlesidir (Öyle haber cümlesi ki) بِمَعْنَى النَّهْيِ Nehiy anlamında وَمَا تُنْفِقُوا **Ve her ne harcarsanız** (Neden?) مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** يُوَفَّ **Verilir** (Kime?) إِلَيْكُمْ **Size** (Ne?) جَزَاؤُهُ Onun karşılığı وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** لَا تُظْلَمُونَ **Zulme uğramazsınız** تُنْقَصُونَ Eksiltilmezsiniz (Neden eksiltilmezsiniz?) مِنْهُ Onun karşılığından (Neyi eksiltilmezsiniz?) شَيْئًا Hiçbir şey وَالْجُمْلَتَانِ Her iki cümle de (Nedir?) تَأْكِيدٌ لِلْأُولَى Birincisini tekittir

273- لِلْفُقَرَاءِ **Fakirler içindir** (Bu kelime nedir?) خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş mübtedanın haberidir أَيِ الصَّدَقَاتُ Yani "Sadakalar fakirler içindir" demektir الَّذِينَ **Öyle fakirler ki** أُحْصِرُوا **Kapanıp-kaldılar** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** أَيْ حَبَسُوا Yani hapsettiler (Kimi?) أَنْفُسَهُمْ Kendilerini (Ne üzerine hapsettiler?) عَلَى الْجِهَادِ Cihat üzerine نَزَلَتْ Bu ayet indi (Kim hakkında?) فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ Suffa ehli hakkında وَهُمْ

Onlar (Nedir?) أَرْبَعمِائَةٍ Dört yüz kişidir (Kimden?) مِنَ الْمُهَاجِرِينَ Muhacirlerden أَرْصَدُوا Hazırlandılar (Niçin?) لِتَعَلُّمِ الْقُرْآنِ Kuran öğrenmek için (Daha?) وَالْخُرُوجِ Ve çıkmak için (Kimle birlikte?) مَعَ السَّرَايَا Seriyelerle birlikte لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** (Neye?) ضَرْبًا **Dolaşmaya** سَفَرًا Yolculuğa (Nerede dolaşmaya?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** (Niçin dolaşmaya?) لِلتِّجَارَةِ Ticaret için (Daha?) وَالْمَعَاشِ Ve maişet için (Niçin bunlar için dolaşamazlar?) لِشُغْلِهِمْ عَنْهُ Onlardan meşgul oldukları için (Neyle meşgul oldukları için?) بِالْجِهَادِ Cihatla **يَحْسَبُهُمُ Onları sanır** (Kim?) **اَلْجَاهِلُ Bilmeyen** (Neyi bilmeyen?) بِحَالِهِمْ Onların halini (Ne sanır?) **اَغْنِيَاءَ Zenginler sanır** (Neden dolayı böyle sanır?) **مِنَ التَّعَفُّفِ İffetlerinden dolayı** أَيْ لِتَعَفُّفِهِمْ Yani çekindikleri için (Neden?) عَنِ السُّؤَالِ İstemekten (Daha neden dolayı onları zengin sanır?) وَتَرْكِهِ İstemeyi terk etmelerinden dolayı **تَعْرِفُهُمْ Sen tanırsın onları** يَا مُخَاطَبُ Ey muhatap! (Neyle tanırsın?) **بِسِيمٰهُمْ Onların simalarıyla** عَلَامَتِهِمْ Onların alametleriyle tanırsın (Nedendir o alametler?) مِنَ التَّوَاضُعِ Tevazudan (Daha?) وَأَثَرِ الْجَهْدِ Ve cihat eserinden **لَا يَسْئَلُونَ İstemezler** (Kimden?) **اَلنَّاسَ İnsanlardan** (Ne istemezler?) شَيْئًا Hiçbir şey فَيُلْحِفُونَ Ve de ısrarla istemezler (Nasıl?) **اِلْحَافًا Israrla isteyerekten** أَيْ لَا سُؤَالَ Yani isteme yoktur (Kim için?) لَهُمْ Onlar için أَصْلاً Asla فَلَا يَقَعُ Meydana gelmez (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan (Ne?) إِلْحَافٌ Israrla isteme وَهُوَ Bu "İlhaf" (Nedir?) اَلْإِلْحَاحُ "İlhah" anlamındadır **وَمَا تُنْفِقُوا Her ne harcarsanız** (Neden?) **مِنْ خَيْرٍ Hayırdan** **فَاِنَّ اللهَ Şüphesiz ki Allah** **بِهٖ Onu** (Nedir?) **عَلِيمٌ Hakkıyla bilendir** فَمُجَازٍ Ve de karşılık verendir (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine

274- **اَلَّذِينَ O kimseler ki** **يُنْفِقُونَ Harcıyorlar** (Neyi?) **اَمْوَالَهُمْ Mallarını** (Ne vakit harcıyorlar?) **بِالَّيْلِ Geceleyin** (Daha?) **وَالنَّهَارِ Ve gündüzleyin** (Nasıl harcıyorlar?) **سِرًّا Gizli harcamayla** (Daha?) **وَعَلَانِيَةً Ve açık harcamayla** **فَلَهُمْ Onlar için vardır** (Ne?) **اَجْرُهُمْ Onların ecirleri** (Nerede?) **عِنْدَ رَبِّهِمْ Rableri katında** (Daha?) **وَلَا خَوْفٌ Ve korku da yoktur** (Kim üzerine?) **عَلَيْهِمْ Onlar üzerine** (Daha?) **وَلَا هُمْ Ve onlar değillerdir de** (Ne değillerdir?) **يَحْزَنُونَ Üzülecekler**

﴿اَلَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا﴾ أَيْ يَأْخُذُونَهُ وَهُوَ الزِّيَادَةُ فِي الْمُعَامَلَةِ بِالنُّقُودِ وَالْمَطْعُومَاتِ فِي الْقَدْرِ أَوِ الْأَجَلِ ﴿لَا يَقُومُونَ﴾ مِنْ قُبُورِهِمْ ﴿اِلَّا﴾ قِيَامًا ﴿كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ﴾ يَصْرَعُهُ ﴿الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾ اَلْجُنُونِ بِهِمْ مُتَعَلِّقٌ بِيَقُومُونَ ﴿ذٰلِكَ﴾ الَّذِي نَزَلَ بِهِمْ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿قَالُوا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا﴾ فِي الْجَوَازِ وَهٰذَا مِنْ عَكْسِ التَّشْبِيهِ مُبَالَغَةً فَقَالَ تَعَالَى رَدًّا عَلَيْهِمْ ﴿وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا فَمَنْ جَاءَهُ﴾ بَلَغَهُ ﴿مَوْعِظَةٌ﴾ وَعْظٌ ﴿مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهٰى﴾ عَنْ أَكْلِهِ ﴿فَلَهُ مَا سَلَفَ﴾ قَبْلَ النَّهْيِ أَيْ لَا يُسْتَرَدُّ مِنْهُ ﴿وَاَمْرُهُ﴾ فِي الْعَفْوِ عَنْهُ ﴿اِلَى اللّٰهِ وَمَنْ عَادَ﴾ اِلَى أَكْلِهِ مُشَبِّهًا لَهُ بِالْبَيْعِ فِي الْحِلِّ ﴿فَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٧٥)﴾ ﴿يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا﴾ يَنْقُصُهُ وَيُذْهِبُ بَرَكَتَهُ ﴿وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ﴾ يَزِيدُهَا وَيُنَمِّيهَا وَيُضَاعِفُ ثَوَابَهَا ﴿وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ﴾ بِتَحْلِيلِ الرِّبَا ﴿اَثِيمٍ (٢٧٦)﴾ فَاجِرٍ بِأَكْلِهِ أَيْ يُعَاقِبُهُ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٢٧٧)﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوا﴾ اُتْرُكُوا ﴿مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰٓوا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٢٧٨)﴾ صَادِقِينَ فِي إِيمَانِكُمْ فَإِنَّ مِنْ شَأْنِ الْمُؤْمِنِ اِمْتِثَالَ أَمْرِ اللّٰهِ تَعَالَى، نَزَلَتْ لَمَّا طَالَبَ بَعْضُ الصَّحَابَةِ بَعْدَ النَّهْيِ بِرِبًا كَانَ لَهُ قَبْلُ ﴿فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا﴾ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ ﴿فَاْذَنُوا﴾ اِعْلَمُوا ﴿بِحَرْبٍ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ﴾ لَكُمْ فِيهِ تَهْدِيدٌ شَدِيدٌ لَهُمْ وَلَمَّا نَزَلَتْ قَالُوا لَا يَدَ لَنَا بِحَرْبِهِ ﴿وَاِنْ تُبْتُمْ﴾ رَجَعْتُمْ عَنْهُ ﴿فَلَكُمْ رُؤُسُ﴾ أُصُولُ ﴿اَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ﴾ بِزِيَادَةٍ ﴿وَلَا تُظْلَمُونَ (٢٧٩)﴾ بِنَقْصٍ ﴿وَاِنْ كَانَ﴾ وَقَعَ غَرِيمٌ ﴿ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ﴾ لَهُ أَيْ عَلَيْكُمْ تَأْخِيرُهُ ﴿اِلٰى مَيْسَرَةٍ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا أَيْ وَقْتِ يُسْرٍ ﴿وَاَنْ تَصَدَّقُوا﴾ بِالتَّشْدِيدِ عَلَى إِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ وَبِالتَّخْفِيفِ عَلَى حَذْفِهَا [وَاَنْ تَصَدَّقُوا] أَيْ تَتَصَدَّقُوا عَلَى الْمُعْسِرِ بِالْإِبْرَاءِ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٨٠)﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ فَافْعَلُوهُ فِي الْحَدِيثِ "مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ عَنْهُ أَظَلَّهُ اللّٰهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ" رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ تُرَدُّونَ وَلِلْفَاعِلِ تَسِيرُونَ ﴿فِيهِ اِلَى اللّٰهِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿ثُمَّ تُوَفّٰى﴾ فِيهِ ﴿كُلُّ نَفْسٍ﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (٢٨١)﴾ بِنَقْصِ حَسَنَةٍ أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ

TÜRKÇE ANLAMI

275- **O kimseler ki, faizi yerler,** yani nakitlerde ya da yiyecek maddelerinde miktar ya da süredeki fazlalığı alırlar, **onlar** kabirlerinden **kalkamazlar, ancak** kendisindeki **delilikten**[1]**; şeytanın çarpmış,** yere çalmış **olduğu bir şahs**ın

[1] Bu kelime يقومون fiiline taalluk eder.

kalkışı **gibi kalkarlar.** Onların başlarına gelen **bu** durum **ise onların,** "Caiz olma hususunda **alış veriş, tıpkı faiz gibidir**[1]**,"demeleri** sebebiy**ledir.** Allah teala onlara ret olarak demiştir ki: **Halbuki, Allah alış-verişi helâl, faizi ise haram kılmıştır. Her kim ki, kendisine Rabbinden bir öğüt,** bir vaaz **gelip** ulaşır **da, faiz** yemeye **son verirse,** yasaklama gelmeden **önce aldığı, kendisinedir,** bu ondan geri istenmez.. **Ve onun** bu günahtan affedilmesi **işi Allah'adır. Ve her kim** helal olma konusunda onu alış-verişe benzeterek **tekrar faiz** yemeye **dönerse işte onlar ateş halkıdır, onlar orada ebedî kalacaklardır.**

276- **Allah faizi mahveder,** onu eksiltip, bereketini giderir, **sadakaları ise artırır,** fazlalaştırır, büyütür ve de ecrini katlar. **Ve Allah,** faizi helal kabul etmek suretiyle **ısrarcı,** ve de faiz yemekle **günahkar,** facir olan **kafirleri sevmez,** yani onları cezalandırır.

277- **O kimseler ki, imân ettiler ve iyi amellerde bulundular ve namazlarını doğruca kıldılar, zekâtlarını da verdiler. İşte onlar için Rableri katında mükâfatları vardır ve onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.**

278- **Ey imân edenler! Allah'tan korkunuz! Eğer siz mü'min kimseler iseniz,** imanınızda sadıksanız **faizden arta kalanı da bırakınız,** terk ediniz. Zira Allah teala'nın emirlerine uymak, mümin kimsenin şanındadır. Bu ayet, faize dair gelen yasaklamadan sonra daha önceleri kendisine ait olan bir faizi talep eden bazı sahabe hakkında inmiştir.

279- **Eğer** kendisiyle emredildiğiniz şeyi **yapmazsanız Allah ile Resûlü tarafından** size karşı **olan bir savaşı kesin olarak bilin.** Bu ayette şiddetli bir tehdit vardır. Bu ayeti kerime indiğinde o sahabeler: "Allah ile savaşmaya bizim gücümüz yetmez" dediler. **Ve eğer tövbe edip,** faizi almaktan vazgeçipdön**erseniz sermayeniz olan mallar,** ana paranız **sizindir. Ne** fazla almak suretiyle **zulüm edersiniz ne de** az almak suretiyle **zulme uğrarsınız.**

280- **Ve eğer o, darda olan** borçlu **biri ise o halde genişlik** kolaylık **vaktine**[2] **kadar** onu **bekleme**niz, ve de borcunu ertelemeniz gerekir. **Ve sadaka**

---

[1] Burada mübalağa olsun diye aks-i teşbih yapılmıştır. [Aksi teşbih veya diğer adıyla teşbih-i maklub, "benzetme yönünün, benzetilende (müşebbeh), kendisine benzetilen (müşebbehün bih)den daha kuvvetli ve daha belirgin olduğunu iddia ederek, benzetileni, kendisine benzetilen haline getirerek yapılan teşbih/benzetmedir. Bkz. et-Taftazani, Muhtasarul Me'ânî, 303. Ali el-Carim, Mustafa el-Emin, el-Belâgatül-Vâzıha, 60.]

[2] مَيْسَرَة kelimesindeki س harfi hem fetha, hem de (مَيْسُرَة şeklinde) zamme ile okunmuştur.

olarak vermeniz[1] zorda kalan bu kişinin borcunu düşürerek ona tasaddukta bulunmanız **sizin için hayırlıdır, eğer** sizin için daha hayırlı olduğunu **bilirseniz,** onu hemen yapın! İmam Müslim'in rivayet ettiği bir hadisi şerifte: *"Her kim zorda kalmış bir borçluya mühlet verir veya onun borcunu düşürürse, yalnız kendisinin gölgesinin bulunacağı bir günde Allah teala onu gölgesinde gölgelendirir"* buyurulmuştur.

281- Ve o kıyamet **günden korkunuz ki, o günde Allah'a döndürüleceksinizdir.**[2] **Sonra** o günde **herkese kazan**ıp, işle**miş olduğu** iyilik ve kötülüğün karşılığı **tamamen verilecektir. Ve onlara** bir iyiliklerinin azaltılması veya bir kötülüklerinin fazlalaştırılması şeklinde **zulmedilmeyecektir.**

KELİME ANLAMI

275- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَأْكُلُونَ **Yiyorlar** (Neyi?) اَلرِّبٰوا **Faizi** أَيْ يَأْخُذُونَهُ Yani onu alıyorlar وَهُوَ O riba (Nedir?) اَلزِّيَادَةُ Fazlalıktır (Neredeki?) فِي الْمُعَامَلَةِ Muamelelerdeki (Neyle olan muameleler?) بِالنُّقُودِ Nakitlerle (Daha neyle olan?) وَالْمَطْعُومَاتِ Yiyecek maddeleriyle (Neredeki fazlalıktır?) فِي الْقَدْرِ Miktarda (Daha?) أَوِ الْأَجَلِ Ya da sürede لَا يَقُومُونَ **Kalkmazlar** (Nereden?) مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden إِلَّا **Ancak (kalkarlar)** (Nasıl?) قِيَامًا bir kalkışla ki كَمَا يَقُومُ **Kalktığı gibi** (Kim?) اَلَّذِي **O kimse ki** يَتَخَبَّطُهُ **Çarpıyor onu** يَصْرَعُهُ Yere çalıyor onu (Kim çarpıyor?) اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** (Neden kalkıyorlar?) مِنَ الْمَسِّ **Delilikten** بِهِمْ اَلْجُنُونِ Kendilerindeki Mecnunluktan (Bu kelime nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder (Neye taalluk eder?) بِيَقُومُونَ "Yakûmûne" fiiline ذٰلِكَ **İşte bu** اَلَّذِي O şey ki نَزَلَ İndi (Kime?) بِهِمْ Onlara (Ne sebebiyledir?) بِأَنَّهُمْ **Onların olmalarıyla** بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Onların olmalarından sebep قَالُوا **Demiş olmalarından** إِنَّمَا الْبَيْعُ **Alışveriş** (Nedir?) مِثْلُ الرِّبٰوا **Faiz gibidir** (Ne hususta?) فِي الْجَوَازِ Caizlik hususunda وَهٰذَا Bu (Nedir?) مِنْ عَكْسِ التَّشْبِيهِ Aks-i teşbihtir (Niçin aks-i teşbih yapılmıştır?) مُبَالَغَةً Mübalağa olsun için فَقَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Niçin dedi?) رَدًّا Ret olsun için

---

[1] تَصَدَّقُوا fiili, hem kelimenin aslında bulunan ت harfinin, ص harfine idgam edilmesi ile ve de şeddeli olarak; hem de ت harfi hazfedilerek şeddesiz olarak (تَصَدَقُوا şeklinde) okunmuştur.

[2] تُرْجَعُونَ fiili meful için bina edilerek (meçhul olarak) okunmuş olup, "Döndürüleceksiniz" anlamındadır. Fail için bina edilerek (malum olarak) da okunmuş olup, bu durumda anlamı "varacaksınız" şeklindedir.

(Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَاَحَلَّ **Ve helal kıldı** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) اَلْبَيْعَ **Alışverişi** (Daha?) وَحَرَّمَ **Ve de haram kıldı** (Neyi?) اَلرِّبٰوا **Faizi** فَمَنْ **Her kim** جَاءَهُ **Ona gelirse** بَلَغَهُ Ulaşırsa (Ne?) مَوْعِظَةٌ **Bir öğüt** وَعْظٌ Bir vaaz (Kimden gelirse?) مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** فَانْتَهٰى **Ve de son verir-vazgeçerse** (Neden?) عَنْ اَكْلِهِ Faiz yemekten فَلَهُ **Onun için vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** سَلَفَ **Geçti** (Ne vakit?) قَبْلَ النَّهْيِ Nehiyen önce أَيْ لَا يُسْتَرَدُّ Yani geri istenmez o faizler (Kimden geri istenmez?) مِنْهُ Ondan وَاَمْرُهُ **Ve onun işi de** (Ne konuda?) فِي الْعَفْوِ (Günahların) Affedilmesi konusunda (Kimden?) عَنْهُ O kişiden (Kimedir onun işi?) اِلَى اللّٰهِ **Allah'adır** وَمَنْ **Ve her kim de** عَادَ **dönerse** (Neye?) اِلَى اَكْلِهِ Onu yemeğe (Ne olduğu halde dönerse?) مُشَبِّهًا Benzeterek (Neyi?) لَهُ O faizi (Neye benzeterek?) بِالْبَيْعِ Alışverişe (Ne konuda?) فِي الْحِلِّ Helallik konusunda فَاُولٰٓئِكَ **İşte onlar** (Kimdir?) اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

276- يَمْحَقُ **Tüketir/mahveder** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) اَلرِّبٰوا **Faizi** يَنْقُصُهُ Onu eksiltir (Daha?) وَيُذْهِبُ Ve götürür (Neyi?) بَرَكَتَهُ Bereketini (Daha ne yapar?) وَيُرْبِي **Ve artırır** (Neyi?) اَلصَّدَقَاتِ **Sadakaları** يَزِيدُهَا Onları ziyade eder (Daha?) وَيُنَمِّيهَا Ve büyütür (Daha?) وَيُضَاعِفُ Ve katlar (Neyi?) ثَوَابَهَا Onların sevabını وَاللّٰهُ **Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) كُلَّ كَفَّارٍ **Tüm ısrarcı kafirleri** (Neyle kafir olanlar?) بِتَحْلِيلِ الرِّبَا Faizi helal kılmakla (Öyle kafirler ki) اَثِيمٍ **Israrcı günahkar olan** فَاجِرٍ Facir olan (Neyle facir olan?) بِأَكْلِهِ Onu yemekle أَيْ يُعَاقِبُهُ Yani onu cezalandırır

277- اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Daha?) وَعَمِلُوا **Ve işlediler** (Neyi?) اَلصَّالِحَاتِ **İyi işleri** (Daha?) وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** (Neyi?) اَلصَّلٰوةَ **Namazı** (Daha?) وَاٰتَوُا **Ve verdiler** (Neyi?) اَلزَّكٰوةَ **Zekatı** لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) اَجْرُهُمْ **Onların ecirleri** (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** (Ne?) وَلَا خَوْفٌ **Ve korku da yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir de** (Ne değillerdir?) يَحْزَنُونَ **Üzülecekler**

278- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اتَّقُوا **Korkun** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Ne?) وَذَرُوا **Ve bırakın** اُتْرُكُوا Terk edin (Neyi bırakın?) مَا **O şeyi ki** بَقِيَ **Kaldı**

(Nedendir o kalan şey?) مِنَ الرِّبٰوٓا **Faizden** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** مُؤْمِنِينَ **Müminler** صَادِقِينَ Doğru kimseler (Nerede?) فِي إِيمَانِكُمْ İmanlarınızda فَإِنَّ مِنْ شَأْنِ الْمُؤْمِنِ Zira müminin şanındandır (Ne?) اِمْتِثَالَ أَمْرِ اللهِ تَعَالَى Allah tealanın emrine sarılmak نَزَلَتْ İnmiştir bu ayet (Ne vakit?) لَمَّا طَالَبَ Ne zaman ki istedi (Kim?) بَعْضُ الصَّحَابَةِ Bazı sahabeler (Ne vakit?) بَعْدَ النَّهْيِ Nehiyden sonra (Neyi istedi?) رِبًا O faizi ki كَانَ İdi (Kim için?) لَهُ Onun için (Ne vakit?) قَبْلُ Bundan önce

279- فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا **Şayet yapmazsanız** (Neyi?) مَا أُمِرْتُمْ بِهِ Kendisiyle emredildiğiniz şeyi فَأْذَنُوا اِعْلَمُوا **Kesin olarak bilin** (Neyi?) بِحَرْبٍ **Bir harbi** (Öyle harp ki) مِنَ اللهِ **Allah'tan olan** (Daha?) وَرَسُولِهِ **Ve onun rasulünden olan** (Kime olan savaş?) لَكُمْ Size فِيهِ Bunda vardır (Ne?) تَهْدِيدٌ شَدِيدٌ Şiddetli tehdit (Kime?) لَهُمْ Onlara وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki indi قَالُوا Dediler ki لَا يَدَ El/güç yok (Kim için?) لَنَا Bizim için (Neye güç yok?) بِحَرْبِهِ Onunla harp etmeye وَإِنْ تُبْتُمْ **Ve eğer Tevbe ederseniz** رَجَعْتُمْ Dönerseniz (Neden?) عَنْهُ Ondan (faizden) فَلَكُمْ **Sizin için vardır** (Ne?) رُؤُسُ أُصُولُ أَمْوَالِكُمْ **Baş,** asıl **mallarınız** لَا تَظْلِمُونَ **Zulmetmezsiniz** (Neyle?) بِزِيَادَةٍ Bir fazlalık ile (Daha?) وَلَا تُظْلَمُونَ **Ve zulme de uğramazsınız** (Neyle?) بِنَقْصٍ Bir noksanlık ile

280- وَإِنْ كَانَ **Eğer olduysa** (Kim?) وَقَعَ غَرِيمٌ Borçlu olduysa (Öyle borçlu ki) ذُو عُسْرَةٍ **Darlıkta olan** فَنَظِرَةٌ **O zaman beklemek vardır!** (Kimi?) لَهُ Onu أَيْ عَلَيْكُمْ Yani size gerekir (Ne?) تَأْخِيرُهُ Onu ertelemek (Ne vakte kadar beklemek?) اِلَى مَيْسَرَةٍ **Kolaylık (zamanın)a kadar** (Bu kelime ne ile okundu?) بِفَتْحِ السِّينِ Sin harfinin fethasıyla (Daha?) وَضَمِّهَا Ve zammesiyle أَيْ وَقْتِ يُسْرٍ Yani kolaylık vaktine kadar demektir وَأَنْ تَصَدَّقُوا **Ve sizin sadaka vermeniz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile (Ne üzerine şeddeli okundu?) عَلَى إِدْغَامِ التَّاءِ Te harfinin idgam edilmesi üzerine (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye idgam edilmesiyle?) فِي الصَّادِ Sad harfine (Daha ne ile okundu?) وَبِالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz okundu (Ne üzerine böyle şeddesiz okundu?) عَلَى حَذْفِهَا Te harfinin hazfedilmesi üzerine أَيْ تَتَصَدَّقُوا Yani sadaka vermeniz (Kim üzerine?) عَلَى الْمُعْسِرِ Zorda kalan üzerine (Neyle sadaka vermeniz?) بِالْإِبْرَاءِ Borçtan düşürmek suretiyle (Nedir sizin sadaka vermeniz?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için**

إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** أَنَّهُ Ki o (Nedir?) خَيْرٌ Daha hayırlıdır فَافْعَلُوهُ Öyleyse onu yapın فِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir ki مَنْ أَنْظَرَ "Her kim mühlet verirse (Kime?) مُعْسِراً Zorda kalan birine أَوْ وَضَعَ Ya da düşürürse (Kimden?) عَنْهُ Ondan أَظَلَّهُ Onu gölgelendirir (Kim?) اللهُ Allah (Nerede?) فِي ظِلِّهِ Gölgesinde (Ne vakit?) يَوْمَ لَا ظِلَّ Gölge olmadığı günde إِلَّا ظِلُّهُ Ancak onun gölgesinin olduğu günde رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) مُسْلِمٌ Müslim

281- وَاتَّقُوا **Ve sakının** (Neden?) يَوْماً **Bir günden ki** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** (Neyle okundu bu kelime?) بِالْبِنَاءِ Bina edilerek/kurularak (Ne için bina edilerek?) لِلْمَفْعُولِ Meful için(yani meçhul olarak) (Ne olduğu halde böyle okundu?) تُرَدُّونَ "Geri çevrileceksiniz" anlamında (Daha ne için bina edilerek okundu?) وَلِلْفَاعِلِ Fail için (Ne olduğu halde böyle okundu bu kelime?) تَسِيرُونَ Döneceksiniz/varacaksınız anlamında (**Nerede döndürüleceksiniz?**) فِيهِ **O günde** (**Kime döndürüleceksiniz?**) إِلَى اللهِ **Allah'a** هُوَ O gün (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür ثُمَّ تُوَفَّى **Sonra da ödenecek** (Nerede?) فِيهِ O günde (**Kim?**) كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** (**Neyi ödenecek?**) جَزَاءَ مَا كَسَبَتْ **Kazandığı şeyin** karşılığını عَمِلَتْ Yaptığı şeyin (Nedendir onun yaptığı şey?) مِنْ خَيْرٍ Hayırdan (Daha?) وَشَرٍّ Ve de şerden وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulme uğramazlar** (Nasıl zulme uğramazlar?) بِنَقْصِ حَسَنَةٍ Bir iyiliklerinin eksiltilmesiyle (Daha?) أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ Ve bir kötülüklerinin fazlalaştırılmasıyla

﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا تَدَايَنْتُمْ﴾ تَعَامَلْتُمْ ﴿بِدَيْنٍ﴾ كَسَلَمٍ وَقَرْضٍ ﴿اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ مَعْلُومٍ ﴿فَاكْتُبُوهُ﴾ اِسْتِيثَاقًا وَدَفْعًا لِلنِّزَاعِ ﴿وَلْيَكْتُبْ﴾ كِتَابَ الدَّيْنِ ﴿بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ﴾ صبِالْحَقِّ فِي كِتَابَتِهِ لَا يَزِيدُ فِي الْمَالِ وَالْأَجَلِ وَلَا يَنْقُصُ ﴿وَلَا يَأْبَ﴾ يَمْتَنِعُ ﴿كَاتِبٌ﴾ مِنْ ﴿اَنْ يَكْتُبَ﴾ إِذَا دُعِيَ إِلَيْهَا ﴿كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ﴾ أَيْ فَضَّلَهُ بِالْكِتَابَةِ فَلَا يَبْخَلْ بِهَا، وَالْكَافُ مُتَعَلِّقَةٌ بِيَأْبَ ﴿فَلْيَكْتُبْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَلْيُمْلِلِ﴾ يُمِلَّ الْكَاتِبَ ﴿الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ﴾ الدَّيْنُ لِأَنَّهُ الْمَشْهُودُ عَلَيْهِ فَيُقِرَّ لِيَعْلَمَ مَا عَلَيْهِ ﴿وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ﴾ فِي إِمْلَائِهِ ﴿وَلَا يَبْخَسْ﴾ يَنْقُصْ ﴿مِنْهُ﴾ أَيِ الْحَقِّ ﴿شَيْئًا فَاِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا﴾ مُبَذِّرًا ﴿اَوْ ضَعِيفًا﴾ عَنِ الْإِمْلَاءِ لِصِغَرٍ أَوْ كِبَرٍ ﴿اَوْ لَا يَسْتَطِيعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ﴾ لِخَرَسٍ أَوْ جَهْلٍ بِاللُّغَةِ أَوْ نَحْوِ ذٰلِكَ ﴿فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ﴾ مُتَوَلِّي أَمْرِهِ مِنْ وَالِدٍ وَوَصِيٍّ وَقَيِّمٍ وَمُتَرْجِمٍ ﴿بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا﴾ أَشْهِدُوا عَلَى الدَّيْنِ ﴿شَهِيدَيْنِ﴾ شَاهِدَيْنِ ﴿مِنْ رِجَالِكُمْ﴾ أَيْ بَالِغِي الْمُسْلِمِينَ الْأَحْرَارِ ﴿فَاِنْ لَمْ يَكُونَا﴾ أَيِ الشَّهِيدَانِ ﴿رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَاَتَانِ﴾ يَشْهَدُونَ ﴿مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَآءِ﴾ لِدِينِهِ وَعَدَالَتِهِ وَتَعَدُّدُ النِّسَاءِ لِأَجْلِ ﴿اَنْ تَضِلَّ﴾ تَنْسَى ﴿اِحْدٰيهُمَا﴾ الشَّهَادَةَ لِنَقْصِ عَقْلِهِنَّ وَضَبْطِهِنَّ ﴿فَتُذَكِّرَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [فَتُذْكِرَ] ﴿اِحْدٰيهُمَا﴾ الذَّاكِرَةُ ﴿الْاُخْرٰى﴾ النَّاسِيَةَ، وَجُمْلَةُ الْإِذْكَارِ مَحَلُّ الْعِلَّةِ أَيْ لِتُذْكِرَ إِنْ ضَلَّتْ وَدَخَلَتْ عَلَى الضَّلَالِ لِأَنَّهُ سَبَبُهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ {إِنْ} شَرْطِيَّةٌ وَرَفْعِ تُذَكِّرُ اِسْتِئْنَافٌ جَوَابُهُ ﴿وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَآءُ اِذَا مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿دُعُوا﴾ إِلَى تَحَمُّلِ الشَّهَادَةِ وَأَدَائِهَا ﴿وَلَا تَسْـَٔمُوا﴾ تَمَلُّوا مِنْ ﴿اَنْ تَكْتُبُوهُ﴾ أَيْ مَا شَهِدْتُمْ عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ لِكَثْرَةِ وُقُوعِ ذٰلِكَ ﴿صَغِيرًا﴾ كَانَ ﴿اَوْ كَبِيرًا﴾ قَلِيلًا أَوْ كَثِيرًا ﴿اِلٰى اَجَلِهِ﴾ وَقْتِ حُلُولِهِ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ فِي تَكْتُبُوهُ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ أَيِ الْكَتْبُ ﴿اَقْسَطُ﴾ أَعْدَلُ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ﴾ أَيْ أَعْوَنُ عَلَى إِقَامَتِهَا لِأَنَّهُ يُذَكِّرُهَا ﴿وَاَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَنْ لَا تَرْتَابُوا﴾ تَشُكُّوا فِي قَدْرِ الْحَقِّ وَالْأَجَلِ ﴿اِلَّآ اَنْ تَكُونَ﴾ تَقَعَ ﴿تِجَارَةٌ حَاضِرَةٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [تِجَارَةً حَاضِرَةً] بِالنَّصْبِ فَتَكُونَ نَاقِصَةٌ وَاسْمُهَا ضَمِيرُ التِّجَارَةِ ﴿تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ﴾ أَيْ تَقْبِضُونَهَا وَلَا أَجَلَ فِيهَا ﴿فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ﴾ فِي ﴿اَلَّا تَكْتُبُوهَا﴾ وَالْمُرَادُ بِهَا الْمُتَّجَرُ فِيهِ ﴿وَاَشْهِدُوا اِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ أَدْفَعُ لِلِاخْتِلَافِ وَهٰذَا وَمَا قَبْلَهُ أَمْرُ نَدْبٍ ﴿وَلَا يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ﴾ صَاحِبَ الْحَقِّ وَمَنْ عَلَيْهِ بِتَحْرِيفٍ أَوِ امْتِنَاعٍ مِنَ الشَّهَادَةِ أَوِ الْكِتَابَةِ وَلَا يَضُرُّهُمَا صَاحِبُ الْحَقِّ بِتَكْلِيفِهِمَا مَا لَا يَلِيقُ فِي الْكِتَابَةِ وَالشَّهَادَةِ ﴿وَاِنْ تَفْعَلُوا﴾ مَا نُهِيتُمْ عَنْهُ ﴿فَاِنَّهُ فُسُوقٌ﴾ خُرُوجٌ عَنِ الطَّاعَةِ لَاحِقٌ ﴿بِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ﴿وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ﴾ مَصَالِحَ أُمُورِكُمْ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَوْ مُسْتَأْنَفٌ ﴿وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

282- **Ey müminler! Belirli bir vakte kadar** selem akdi ve borç alma gibi **bir borç ile borçlandığınız,** muamele ettiğiniz **zaman** emin olmak ve de tartışmaya mahal bırakmamak için **onu yazınız ve** borç yazısını **bir katip, onu aranızda âdilâne,** yazısında miktar ve müddeti fazla ve eksik yazmayarak, hakkaniyete uygun **bir sûrette yazıversin. Ve** yazmak için çağrıldığında **bir katip, Allah'ın ona öğret**erek onu yazı ile faziletlendir**miş olduğu gibi**[1] **yazmak**tan **kaçınmasın,** imtina etmesin; yazı hususunda cimrilik etmesin, **yazsın.**[2] **Ve hak,** borç **kendi üzerinde bulunan** aleyhine şahitlik yapılan **kimse, yazdırsın,** yazıyı imla ettirsin ki böylece ikrar etmiş olmakla üzerine olan borç bilinsin **Ve rabbi olan Allah'tan** yazı hususunda **korkusun da, o** borcu**ndan bir şey eksiltmesin. Ve şayet borçlu şahıs, sefih,** savurgan **veya** küçük olması ya da yaşlı olması sebebiyle yazı yazmaktan **zayıf veya** dilsiz olduğundan, lisan bilmediğinden yahut da başka sebeplerle **bizzat kendisi doğruca yazdırmaya güç yetiremiyorsa, onun velîsi,** işlerini yürüten babası, vasisi, ondan sorumlu olan kişi yahut tercümanı **adâlet üzere yazdırıversin. Ve sizin erkeklerinizden,** yani hür ve ergen müslümanlardan **iki kişiyi de** borca dair **şahit isteyiniz,** şahit tutunuz. **Ve o iki** şahit **erkek olmazsa,** dindarlığından ve adaletinden sebep **şahit olmalarına razı olacağınız kimselerden bir erkek ile iki kadın** şahitlik yapar. Kadın şahitlerin birden fazla oluşu, **Bu iki kadından biri** aklı ve de hafızası eksik olduğundan dolayı **doğrudan sapıp,** unuta**cak olursa o** unutan**a** aklında tutan **diğeri hatırlatsın**[3]/[4] diyedir. **Şahitler de** şahit olmaya ve de şahitliği eda etmeye **dâvet edildikleri zaman**[5] **kaçınmasınlar. Siz de** -çok meydana geldiği için- **küçük, büyük,** az olsun çok olsun, **onu,** şahit olduğunuz o hakkı **vadesine,** süresinin doluşuna **kadar**[6] **yazmaktan üşenmeyin,** usanmayın. **İşte bu** yazmalar, **Allah katında daha adil, şehâdet için daha kuvvetlidir.** Hatırlattığı için şehadeti yerine getirmeye çok daha yardımcıdır. **Ve** borcun

---

[1] ك harfi burada يَأْبَ fiiline taalluk ederi.

[2] Bu tekit içindir.

[3] فَتُذْكِرَ kelimesi hem şeddesiz, hem de (فَتُذَكِّرَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[4] فَتُذْكِرَ ...cümlesi illet mahallidir. Yani "eğer unutursa hatırlatsın diye..." anlamındadır. أَنْ تَضِلَّ cümlesine dahil olması, unutmanın hatırlatmaya sebep oluşundandır. Bir kıraatte ise تَضِلَّ fiilinin başındaki ان maddesi şart anlamında kesre ile okunmuş, تُذَكِّرُ fiilinin (şedde ve de) raf ile okunması istinaf/başlangıç cümlesi olaraktır. Ayrıca تذكر cümlesi (fiil+fail) şart anlamındaki إِنْ in cevabıdır.

[5] إِذَا مَا daki ما zaittir.

[6] إِلَى أَجَلِهِ sözü, تَكْتُبُوهُ fiilindeki zamirden haldir.

ve de sürenin miktarı konusunda **şüpheye düşmemenize, daha yakındır. Ancak** süre olmaksızın hemen (karşılıklı) kabzettiğiniz **aranızda çevirdiğiniz hazır bir ticaret olması,**[1] meydana gelmesi **hariç! O halde bunu,** kendisinde ticaret yapılan şeyi **yazdırmamanızda sizlere bir günah yoktur. Ve alım satım yaptığınız vakitte de** bu alım satıma **şahit tutunuz.** Zira bu, ihtilaf meydana gelmesini önleyen en güçlü şeydir. Bu ve bundan önceki emirler, mendubluk bildiren emirleridir. **Katip de, şahit de** yazıyı bozmak, şahitlikten ya da yazmaktan sakınmak suretiyle alacaklıyı ve de borçluyu **zarara uğratmasın!** Alacaklı da katip ile şahidi, yazıya ve de şahitliğe uygun olmayan şeylerle sorumlu tutarak zarara uğratmasın! **Ve eğer** size yasaklananı **yaparsanız, şüphe yok ki bu sizde** oluşan **bir fısk,** itaaten çıkış**tır. Ve** emir ve yasaklamaları hususunda **Allah'tan korkunuz. Ve Allah sizlere** işlerinizdeki maslahatları **öğretiyor.**[2] **Ve Allah her şeyi, hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

282- يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا **Ey iman edenler** اِذَا تَدَايَنْتُمْ **Borçlandığınız zaman** تَعَامَلْتُمْ Muamele yaptığınız zaman (Neyle borçlandığınız zaman?) بِدَيْنٍ **Bir borçla** (Ne gibi?) كَسَلَمٍ Selem akdi gibi (Daha?) وَقَرْضٍ Ve borç alma gibi (Ne vakte kadar?) اِلٰٓى اَجَلٍ **Bir müddette kadar** (Öyle müddet ki) مُسَمًّى **İsimlenmiş,** مَعْلُومٍ belirli فَاكْتُبُوهُ **Onu yazın** (Niçin yazın?) اِسْتِيثَاقًا Emin olmak için (Daha ne için?) وَدَفْعًا لِلنِّزَاعِ Tartışmaya mahal bırakmamak için وَلْيَكْتُبْ **Ve yazsın** (Neyi yazsın?) كِتَابَ الدَّيْنِ Borç yazısını (Nerede?) بَيْنَكُمْ **Aranızda** (Kim yazsın?) كَاتِبٌ **Bir katip** (Nasıl yazsın?) بِالْعَدْلِ **Adaletle** بِالْحَقِّ Hak ile (Nerede adaletle yazsın?) فٖي كِتَابَتِهٖ Yazışmada (Öyle ki) لَا يَزِيدُ Fazla yapmıyor (Nerede?) فِي الْمَالِ Malda (Daha?) وَالْاَجَلِ Ve müddette (Daha ne yapmıyor?) وَلَا يَنْقُصُ Ve noksan da yapmıyor وَلَا يَاْبَ **Ve kaçınmasın** يَمْتَنِعُ İmtina etmesin (Kim?) كَاتِبٌ **Bir katip** (Neden kaçınmasın?) مِنْ اَنْ يَكْتُبَ **Yazmaktan** (Ne vakit?) اِذَا دُعِيَ Çağrıldığı vakit (Neye?) اِلَيْهَا Yazmaya (Ne gibi yazmaktan?) كَمَا عَلَّمَهُ **Ona öğrettiği gibi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** اَيْ فَضَّلَهُ Yani onu üstün kıldığı gibi (Neyle?) بِالْكِتَابَةِ Yazıyla فَلَا يَبْخَلْ Cimrilik göstermesin (Neye?) بِهَا O yazıya وَالْكَافُ Kef harfi (Nedir?) مُتَعَلِّقَةٌ Taalluk eder (Neye?) بِيَأْبَ "Ye'be" fiiline فَلْيَكْتُبْ **Yazsın!** (Bu nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir وَلْيُمْلِلِ **Yazdırsın** يُمِلُّ

[1] تجارة حاضرة kelimeleri bir kıraatte nasb olarak da okunmuştur. Bu kıraate تكون fiili nakıs olup, ismi ise ticarete dönen zamirdir.

[2] Ya hal-i mukaddera, ya da başlangıç cümlesidir.

İmla ettirsin (Kime?) اَلْكَاتِبَ Katibe (Kim?) اَلَّذِي **O kimse ki** عَلَيْهِ **Üzerinde vardır** (Ne?) اَلْحَقُّ **Hak** اَلدَّيْنُ Borç (Niçin yazdırsın?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Kimdir?) اَلْمَشْهُودُ Şahitlik yapılandır (Kim aleyhine?) عَلَيْهِ Kendi aleyhine فَيُقِرَّ Ki böyle ikrarda da bulunmuş olsun (Niçin ikrarda bulunmuş olsun?) لِيُعْلَمَ Bilinsin diye (Ne?) مَا O şey ki عَلَيْهِ Onun üzerinedir وَلْيَتَّقِ **Ve korksun** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Öyle Allah ki) رَبَّهُ **Onun Rabbi** (Ne konuda korksun?) فِي إِمْلَائِهِ Onu yazma konusunda وَلَا يَبْخَسْ **Ve eksiltmesin** يَنْقُصْ Noksan yapmasın (Neden?) مِنْهُ **Ondan** أَيِ الْحَقِّ Yani haktan (Neyi eksiltmesin?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** فَإِنْ كَانَ **Şayet ise** (Kim?) اَلَّذِي **O kimse ki** عَلَيْهِ **Üzerinde vardır** (Ne?) اَلْحَقُّ **Hak** (Ne ise?) سَفِيهًا **Sefih ise** مُبَذِّرًا Savurgan ise أَوْ ضَعِيفًا **Ya da zayıfsa** (Neden zayıfsa?) عَنِ الْإِمْلَاءِ Yazmaktan (Niçin zayıfsa?) لِصِغَرٍ Küçüklükten dolayı (Daha?) أَوْ كِبَرٍ Ya da yaşlılıktan dolayı أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ **Ya da güç yetiremiyorsa** (Neye?) أَنْ يُمِلَّ **Yazdırmaya** (Kim?) هُوَ **Bizzat o** (Niçin güç yetiremiyorsa?) لِخَرَسٍ Dilsizlikten dolayı أَوْ جَهْلٍ Ya da bilmediğinden (Neyi?) بِاللُّغَةِ Dili أَوْ نَحْوِ ذٰلِكَ Ya da benzeri şeylerden dolayı فَلْيُمْلِلْ **O vakit yazdırsın** (Kim?) وَلِيُّهُ **Onun velisi** مُتَوَلِّي أَمْرِهِ İşlerini düzenleyen kişi (Kimdir o kişi?) مِنْ وَالِدٍ Baba (Daha?) وَوَصِيٍّ Ve vasi (Daha?) وَقَيِّمٍ Ve kayyim/ondan sorumlu olan kişi (Daha?) وَمُتَرْجِمٍ Ve tercüman (Nasıl yazdırsın?) بِالْعَدْلِ **Adaletle** وَاسْتَشْهِدُوا **Ve de şahit isteyin** أَشْهِدُوا Şahit tutun (Ne üzerine?) عَلَى الدَّيْنِ Borç üzerine (Kimi?) شَهِيدَيْنِ شَاهِدَيْنِ **İki şahidi** (Öyle iki şahit ki) مِنْ رِجَالِكُمْ **Sizin erkeklerinizden** أَيْ بَالِغِي الْمُسْلِمِينَ Yani akıl baliğ olmuş Müslüman erkeklerden (Öyle erkekler ki) اَلْأَحْرَارِ Hürler olan فَإِنْ لَمْ يَكُونَا **Şayet ikisi olmazlarsa** أَيِ الشَّهِيدَانِ Yani şahitler (Ne olmazlarsa?) رَجُلَيْنِ **İki erkek** فَرَجُلٌ **O zaman bir erkek** (Daha?) وَامْرَأَتَانِ **Ve iki kadın** يَشْهَدُونَ Şahitlik ederler (Öyle kimseler ki) مِمَّنْ تَرْضَوْنَ **Sizin razı olduklarınız** (Kimdendir onlar?) مِنَ الشُّهَدَاءِ **Şahitlerden** (Niçin razı oluyorsunuz?) لِدِينِهِ Dininden dolayı (Daha?) وَعَدَالَتِهِ Ve adaletinden dolayı وَتَعَدُّدُ النِّسَاءِ Kadınların birkaç tane oluşu (Niçindir kadınların birkaç tane oluşu?) لِأَجْلِ أَنْ تَضِلَّ تَنْسَى **Sapmasından,** unutmasından **(korkulduğu için)** (Kim?) إِحْدٰيهُمَا **O ikisinden birisi** (Neyi unutmasından?) اَلشَّهَادَةَ Şahadeti (Niçin unutmasından?) لِنَقْصِ عَقْلِهِنَّ Akıllarının noksanlığından (Daha?) وَضَبْطِهِنَّ Ve akıllarında tutmalarının zayıflığından (Daha niçindir kadınların birkaç tane oluşu?) فَتُذَكِّرَ **Hatırlatsın diye de** (Bu kelime

ne ile okundu?) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile (fetüzkira şeklinde) (Daha?) وَالتَّشْدِيدِ Ve şedde ile (fetüzekkira şeklinde okundu) (Kim hatırlatsın?) اِحْدٰيهُمَا **Onlardan birisi** (Kimdir o?) اَلذَّاكِرَةُ Aklında tutan kadın (Kime hatırlatsın?) اَلْاُخْرٰى **Diğerine** (Kimdir o?) اَلنَّاسِيَةَ Unutan kadın وَجُمْلَةُ الْإِذْكَارِ Hatırlatma cümlesi (Nedir?) مَحَلُّ الْعِلَّةِ İllet mahallidir أَيْ لِتُذْكِرَ Yani hatırlatsın diye إِنْ ضَلَّتْ Şayet yanılır-saparsa (o diğer kadın) (Daha?) وَدَخَلَتْ Ve girerse (Neye?) عَلَى الضَّلَالِ Sapkınlığa (Niçin "sapmak" dedi?) لِأَنَّهُ Çünkü doğrudan saparak, unutmak (Nedir?) سَبَبُهُ Hatırlatmanın sebebidir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de okundu (Neyle okundu?) بِكَسْرِ إِنْ İn harfinin kesresi ile ("in dallet" şeklinde okundu) (Ne olduğu halde böyle okundu?) شَرْطِيَّةً Şart olarak (Daha ne ile okundu?) وَرَفْعِ تُذَكِّرُ Tüzekkiru kelimesinin raf okunmasıyla (Bu durumda tüzekiru kelimesi nedir?) اِسْتِئْنَافٌ İstinaftır/başlangıçtır (Daha nedir?) جَوَابُهُ (tüzekkiru fiili faili ile birlikte) İn'in cevabıdır وَلَا يَأْبَ **Ve kaçınmasın** (Kim?) اَلشُّهَدَآءُ **Şahitler** (Ne vakit?) اِذَا مَا زَائِدَةٌ دُعُوا **Çağrıldıklarında** -Mâ zaittir- (Neye çağrıldıklarında?) اِلَى تَحَمُّلِ الشَّهَادَةِ Şehadeti yüklenmeye (Daha neye?) وَأَدَائِهَا Ve de şahadeti eda etmeye وَلَا تَسْئَمُوا **Ve usanmayın** تَمَلُّوا Bıkmayın (Neden usanmayın?) مِنْ اَنْ تَكْتُبُوهُ **Onu yazmaktan** أَيْ مَا شَهِدْتُمْ عَلَيْهِ Yani üzerine şahitlik yaptığınız şeyi (Nedir o şey de?) مِنَ الْحَقِّ Haktan (Niçin bunu özellikle söyledi?) لِكَثْرَةِ وُقُوعِ ذٰلِكَ Bu usanma çok meydana geldiği için (O borç ne olduğu halde?) كَانَ صَغِيرًا **Küçük** olsun اَوْ كَبِيرًا **Ya da büyük** قَلِيلًا أَوْ كَثِيرًا Az ya da çok (O borç ne olduğu halde?) اِلَى اَجَلِهِ **Müddetine kadar olduğu halde** وَقْتِ حُلُولِهِ Süresinin doluşu vaktine kadar (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنَ الْهَاءِ He'den (Neredeki?) فِي تَكْتُبُوهُ Tektubûhu fiilindeki ذٰلِكُمْ **İşte size bu** أَيِ الْكَتْبُ Yani bu yazma (Nedir?) اَقْسَطُ أَعْدَلُ **Daha adaletlidir** (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Daha nedir?) وَأَقْوَمُ **Ve daha sağlam** (Ne için?) لِلشَّهَادَةِ **Şahadet için** أَيْ أَعْوَنُ Daha yardımcıdır (Neye?) عَلَى إِقَامَتِهَا Şahadeti yerine getirmeye (Niçin daha yardımcıdır?) لِأَنَّهُ Çünkü yazma (Nedir?) يُذَكِّرُهَا O şehadeti hatırlatır (Daha nedir?) وَاَدْنٰى أَقْرَبُ **Ve daha yakındır** (Neye daha yakındır?) اِلَى اَنْ لَا تَرْتَابُوا **Şüpheye düşmemenize** تَشُكُّوا Şek etmemenizde (Nerede?) فِي قَدْرِ الْحَقِّ Borcun miktarı hakkında (Daha ne hakkında?) وَالْأَجَلِ Müddetin miktarı hakkında اِلَّآ اَنْ تَكُونَ **Ancak olması hariç** تَقَعَ Meydana gelmesi hariç (Ne olması?) تِجَارَةً **Bir ticaret ki** حَاضِرَةً

Hazır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte okundu (Neyle okundu?) بِالنَّصْبِ Nasb ile فَتَكُونَ Bu durumda Tekûne (Nedir?) نَاقِصَةٌ Nakıstır (Daha?) وَاسْمُهَا Ve onun ismi de ضَمِيرُ التِّجَارَةِ Ticaret kelimesine dönen zamirdir (O ticaret ne olduğu halde?) تُدِيرُونَهَا **Onu çeviriyorsunuz/yapıp bitiriyorsunuz** (Nerede?) بَيْنَكُمْ **Aranızda** أَيْ تَقْبِضُونَهَا Onu kabzediyorsunuz (Daha?) وَلَا أَجَلَ Ve müddet de yok (Nerede?) فِيهَا O ticarette فَلَيْسَ **Yoktur** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne yoktur?) جُنَاحٌ **Günah** (Nerede?) فِي أَلَّا تَكْتُبُوهَا **Onu yazmamanızda** وَالْمُرَادُ Kastedilen (Neyle?) بِهَا 'Onu' sözüyle (Nedir?) الْمُتَّجَرُ Ticaret yapılandır (Nerede?) فِيهِ Kendisinde وَأَشْهِدُوا **Ve şahit tutun** (Ne vakit?) إِذَا تَبَايَعْتُمْ **Alış-veriş yaptığınızda** (Ne üzerine şahit tutun?) عَلَيْهِ O alış-veriş üzerine فَإِنَّهُ Zira bu (Nedir?) أَدْفَعُ لِلِاخْتِلَافِ Anlaşmazlığa düşmekten daha engelleyicidir وَهٰذَا وَمَا قَبْلَهُ Bu ve öncesi emirler (Nedir?) أَمْرُ نَدْبٍ Mendupluk bildiren emirdir وَلَا يُضَارَّ **Ve zarara uğratmasın** (Kim?) كَاتِبٌ **Hiçbir katip** (Daha?) وَلَا شَهِيدٌ **Ve de hiçbir şahit** (Kimi?) صَاحِبَ الْحَقِّ Hak sahibini (Daha?) وَمَنْ Ve o kimseyi ki عَلَيْهِ Üzerine (borç) vardır (Nasıl zarara uğratmasın?) بِتَحْرِيفٍ Tahrif etmekle (Daha?) أَوِ امْتِنَاعٍ Ve kaçınmakla (Neden kaçınmakla?) مِنَ الشَّهَادَةِ Şahadetten (Daha neden kaçınmakla?) أَوِ الْكِتَابَةِ Ya da yazmaktan وَلَا يَضُرُّهُمَا Ve onları da zarara uğratmasın (Kim?) صَاحِبُ الْحَقِّ Hak sahibi (Nasıl zarara uğratmasın?) بِتَكْلِيفِهِمَا Onları sorumlu tutmakla (Neyle sorumlu tutmakla?) مَا لَا يَلِيقُ Uygun olmayan şeylerle (Nerede uygun olmayan?) فِي الْكِتَابَةِ Yazmada (Daha?) وَالشَّهَادَةِ Ve şahadette وَإِنْ تَفْعَلُوا **Şayet yaparsanız** (Neyi yaparsanız?) مَا O şeyi ki نُهِيتُمْ Nehyedildiniz (Neden nehyedildiniz?) عَنْهُ Ondan فَإِنَّهُ **Şüphesiz ki o** (Nedir?) فُسُوقٌ **Fasıklıktır** خُرُوجٌ Çıkmaktır (Neden çıkmaktır?) عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten (Öyle fasıklık ki) لَاحِقٌ Varan (Kime?) بِكُمْ **Size** وَاتَّقُوا **Ve korkun** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Nerede?) فِي أَمْرِهِ Onun emrinde (Daha?) وَنَهْيِهِ Ve nehyinde وَيُعَلِّمُكُمُ **Halbuki size öğretiyor** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi öğretiyor?) مَصَالِحَ أُمُورِكُمْ İşlerinizin maslahatlarını (Bu cümle nedir?) حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Hal-i mukadderadır أَوْ مُسْتَأْنَفٌ Ya da müste'neftir/başlangıçtır وَاللّٰهُ **Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir**

وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ﴾ أَيْ مُسَافِرِينَ وَتَدَايَنْتُمْ ﴿وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهٰنٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {فَرِهَانٌ} جَمْعُ رَهْنٍ ﴿مَقْبُوضَةٌ﴾ تَسْتَوْثِقُونَ بِهَا، وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ جَوَازَ الرَّهْنِ فِي الْحَضَرِ وَوُجُودِ الْكَاتِبِ فَالتَّقْيِيدُ بِمَا ذُكِرَ لِأَنَّ التَّوْثِيقَ فِيهِ أَشَدُّ وَأَفَادَ قَوْلُهُ مَقْبُوضَةٌ اِشْتِرَاطَ الْقَبْضِ فِي الرَّهْنِ وَالِاكْتِفَاءَ بِهِ مِنَ الْمُرْتَهِنِ وَوَكِيلِهِ ﴿فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا﴾ أَيِ الدَّائِنُ الْمَدِينَ عَلَى حَقِّهِ فَلَمْ يَرْتَهِنْ ﴿فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ﴾ أَيِ الْمَدِينُ ﴿اَمَانَتَهُ﴾ دَيْنَهُ ﴿وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ﴾ فِي أَدَائِهِ ﴿وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ﴾ إِذَا دُعِيتُمْ لِإِقَامَتِهَا ﴿وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ﴾ خُصَّ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ مَحَلُّ الشَّهَادَةِ وَلِأَنَّهُ إِذَا أَثِمَ تَبِعَهُ غَيْرُهُ فَيُعَاقَبُ عَلَيْهِ مُعَاقَبَةَ الْآثِمِينَ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾﴾ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ ﴿لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنْ تُبْدُوا﴾ تُظْهِرُوا ﴿مَا فِي اَنْفُسِكُمْ﴾ مِنَ السُّوءِ وَالْعَزْمِ عَلَيْهِ ﴿اَوْ تُخْفُوهُ﴾ تُسِرُّوهُ ﴿يُحَاسِبْكُمْ﴾ يُخْبِرْكُمْ ﴿بِهِ اللّٰهُ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ الْمَغْفِرَةَ لَهُ ﴿وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ﴾ تَعْذِيبَهُ وَالْفِعْلَانِ بِالْجَزْمِ عَطْفٌ عَلَى جَوَابِ الشَّرْطِ وَالرَّفْعِ [فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ] أَيْ فَهُوَ ﴿وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾﴾ وَمِنْهُ مُحَاسَبَتُكُمْ وَجَزَاؤُكُمْ ﴿اٰمَنَ﴾ صَدَّقَ ﴿الرَّسُولُ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ عَطْفٌ عَلَيْهِ ﴿كُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ مِنَ الْمُضَافِ إِلَيْهِ ﴿اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ ﴿وَرُسُلِهِ﴾ يَقُولُونَ ﴿لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ فَنُؤْمِنَ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرَ بِبَعْضٍ كَمَا فَعَلَ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى ﴿وَقَالُوا سَمِعْنَا﴾ أَيْ مَا أُمِرْنَا بِهِ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاَطَعْنَا﴾ نَسْأَلُكَ ﴿غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾﴾ الْمَرْجِعُ بِالْبَعْثِ، وَلَمَّا نَزَلَتِ الْآيَةُ قَبْلَهَا شَكَا الْمُؤْمِنُونَ مِنَ الْوَسْوَسَةِ وَشَقَّ عَلَيْهِمُ الْمُحَاسَبَةُ بِهَا فَنَزَلَ: ﴿لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا﴾ أَيْ مَا تَسَعُهُ قُدْرَتُهَا ﴿لَهَا مَا كَسَبَتْ﴾ مِنَ الْخَيْرِ أَيْ ثَوَابُهُ ﴿وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ﴾ مِنَ الشَّرِّ أَيْ وِزْرُهُ وَلَا يُؤَاخَذُ أَحَدٌ بِذَنْبِ أَحَدٍ وَلَا بِمَا لَمْ يَكْسِبْهُ مِمَّا وَسْوَسَتْ بِهِ نَفْسُهُ، قُولُوا ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا﴾ بِالْعِقَابِ ﴿اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَأْنَا﴾ تَرَكْنَا الصَّوَابَ لَا عَنْ عَمْدٍ كَمَا آخَذْتَ بِهِ مَنْ قَبْلَنَا وَقَدْ رَفَعَ اللّٰهُ ذٰلِكَ عَنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ فَسُؤَالُهُ اعْتِرَافٌ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ ﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا﴾ أَمْرًا يَثْقُلُ عَلَيْنَا حَمْلُهُ ﴿كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ قَتْلِ النَّفْسِ فِي التَّوْبَةِ وَإِخْرَاجِ رُبْعِ الْمَالِ فِي الزَّكَاةِ وَقَرْضِ مَوْضِعِ النَّجَاسَةِ ﴿رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ﴾ قُوَّةَ ﴿لَنَا بِهِ﴾ مِنَ التَّكَالِيفِ وَالْبَلَاءِ ﴿وَاعْفُ عَنَّا﴾ اُمْحُ ذُنُوبَنَا ﴿وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا﴾ فِي الرَّحْمَةِ زِيَادَةٌ عَلَى الْمَغْفِرَةِ ﴿اَنْتَ مَوْلٰينَا﴾ سَيِّدُنَا وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا ﴿فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾﴾ بِإِقَامَةِ الْحُجَّةِ وَالْغَلَبَةِ فِي قِتَالِهِمْ فَإِنَّ مِنْ شَأْنِ الْمَوْلَى أَنْ يَنْصُرَ مَوَالِيَهُ عَلَى الْأَعْدَاءِ، وَفِي الْحَدِيثِ "لَمَّا نَزَلَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ فَقَرَأَهَا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِيلَ لَهُ عَقِبَ كُلِّ كَلِمَةٍ قَدْ فَعَلْتُ.

TÜRKÇE ANLAMI

283- **Ve eğer siz bir yolculukta,** misafir **iseniz** ve de borçlanmışsanız, **ayrıca bir katip de bulamaz iseniz** kendilerine güvendiğiniz **alınmış, rehinler**[1]**...** Sünnet de beyan etmiştir ki, misafir değilken ve de katip de var iken rehin almak caizdir. Rehinin bunlarla kayıtlanması ise bunlarda güvenin daha fazla olmasındandır. "Alınmış" sözü ise, rehinde "alma"nın şart olduğunu ve rehin alınan kimse ile vekilinden rehin almakla yetinileceğini ifade etmiştir. **Fakat bazınız bazınıza,** alacaklı borçludan alacağı hususunda **emin olur** da rehin almaz**sa kendisine güvenilen** borçlu **emaneti,** borcunu **ödesin. Ve rabbi olan Allah'tan** onu ödeme hususunda **korksun.** Yerine getirmek için çağrıldığınızda **şahadeti de gizlemeyiniz. Onu kim gizlerse şüphe yok ki, onun kalbi günahkârdır.** Özellikle sadece kalbi zikretmesi, kalbin şahitlik yeri oluşundan ve de kalp günahkar olduğunda diğer yerlerin de günahkar olup, günahkarların cezalandırılması gibi cezalandırılacağından dolayıdır. **Ve Allah sizin yapacağınız şeyleri bilendir,** yapacaklarınızdan hiçbir şey ona gizli kalmaz.

284- **Göklerde olanlar da, yerde bulunanlar da Allah'ındır. Ve siz nefsinizde olan** kötülüğü ve de kötülüğe azmetmeyi **açıklasanız** ortaya çıkarsanız **da veya** saklayıp, **gizleseniz de Allah sizi** kıyamet gününde **onunla hesaba çekecek,** sizi ondan haberdar edecek, bağışlamayı **dilediğini de bağışlayacak,** azap etmeyi **dilediğine de azap edecektir.**[2] **Ve Allah her şeye fazlasıyla gücü yetendir.**

285- Muhammed **Peygamber, kendisine Rabbinden indirilen** Kuran'**a imân etti,** doğruladı. **Mü'minler de**[3]**..., hepsi de**[4] **Allah'a ve O'nun meleklerine, kitaplarına**[5] **ve peygamberlerine imân etti.** Derler ki onlar: **"Biz** Yahudi ve Hıristiyanların yaptığı gibi kimine inanmak, kimini de inkar etmek suretiyle **Allah'ın peygamberlerinden hiçbirinin arasını ayırmayız". "Ve biz,** bize emredileni kabul dinlemesiyle **dinledik, itaat da ettik, mağfiretini** dileriz, **ey Rabbimiz." Ve varış,** diriltilmek suretiyle dönüş **yalnız sanadır.**

Bundan bir önceki ayet indiğinde müminler kendilerindeki vesveseden şikayetçi olup, bu vesveseden sebep hesaba çekilmek onlara zor gelince şu ayet indi:

---

[1] Bir kıraatte ise فَرُهُنٌ şeklinde okunmuştur. Bu iki kelime de رَهْنٌ kelimesinin cemisidir.

[2] فَيَغْفِرْ ve وَيُعَذِّبْ fiilleri, şartın cevabı (olan يُحَاسِبْكُمْ fiili) üzerine atfedilmek suretiyle cezimli olarak okunmuşlardır. فَهُوَ takdiriyle (فَيَغْفِرُ ve وَيُعَذِّبُ şeklinde) merfu olarak da okunmuşlardır.

[3] وَالْمُؤْمِنُونَ kelimesi الرَّسُولُ kelimesi üzerine atıftır.

[4] كُلٌّ kelimesindeki tenvin muzafun ileyh'ten 'ivaz, onun yerinedir.

[5] Bu kelime hem cemi, hem de müfret olarak okunmuştur.

286- **Allah bir kimseye takatinden,** gücünün yettiğinden **başkasını teklif buyurmaz. Herkesin kazandığı** iyiliğin sevabı **kendine ve ettiği** kötülüğün günahı da **kendi aleyhinedir.** Hiç kimse başkasının günahı ile ve de henüz yapmadığı kendisindeki vesveselerden dolayı da sorumlu tutulmaz. Ve deyin!: **"Ey Rabbimiz! Eğer unutmuş veya hata etmiş** ve böylece bir kasıt olmaksızın doğruyu bırakmış **isek** bizden öncekileri aldığın gibi **bizi** azap ile **alma!** Nitekim Allah teala hadiste de geçtiği gibi, azap ile alıvermeyi bu ümmetten kaldırmıştır. Durum böyle olduğu halde bunun istenmesi Allah'ın bu nimetini dile getirme maksadıyladır. **Ey Rabbimiz! Ve bize, bizden öncekilere** İsrail oğullarına **yüklemiş olduğun** tövbede kendini öldürme, zekat'ta malın dörtte birini verme, necis yeri kesme **gibi ağır bir yük,** bize yüklenmesi ağır gelecek bir şey **yükleme! Ey Rabbimiz! Bizim için kendisine takat,** güç **bulunmayan bir** sorumluluk ve bela gibi bir **şey de yükleme. Ve bizden af buyur,** günahlarımızı sil **ve bizim için mağfiret buyur ve bizlere merhamet et,**[1] **Sen bizim mevlâmız,** efendimiz, işlerimizi yönetensin. **Artık kâfir kavimlere karşı** delil getirme ve de savaşta galip gelme şeklinde **bizlere yardım et!"** Zira düşmanlarına karşı kölesine yardım etmek, efendinin şanındandır. Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: ***"Bu ayet inip de, Hz. Peygamber onu okuduğunda her kelimenin ardından kendisine 'elbette yaptım/yerine getirdim' denilmiştir"...***

KELİME ANLAMI

283- وَإِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) عَلَى سَفَرٍ **Yolculuk üzere iseniz** أَيْ مُسَافِرِينَ Yani yolcular iseniz (Daha?) وَتَدَايَنْتُمْ Ve de borçlandınızsa وَلَمْ تَجِدُوا **Ve de bulamadınızsa** (Neyi?) كَاتِبًا **Bir katip** فَرُهُنٌ **O vakit rehinler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu فرِهَانٌ "Ferihânun" şeklinde (Nedir bu kelimeler?) جَمْعُ رَهْنٍ "Rehn" kelimesinin cemisidir (Öyle rehinler ki) مَقْبُوضَةٌ **Alınmış** (Öyle rehinler ki) تَسْتَوْثِقُونَ Vesika istiyorsunuz (Neyi?) بِهَا Onları وَبَيَّنَتْ Açıkladı (Ne?) اَلسُّنَّةُ Sünnet (Neyi?) جَوَازَ الرَّهْنِ Rehnin caiz oluşunu (Nerede?) فِي الْحَضَرِ Mukim iken (Daha nerede?) وَوُجُودِ الْكَاتِبِ Ve katibin bulunduğu yerde فَالتَّقْيِيدُ Kayıtlama (Ne ile?) بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle (Niçindir?) لِأَنَّ التَّوْثِيقَ Çünkü güvenme (Nerede?) فِيهِ Bunlarda (Nedir?) أَشَدُّ Daha şiddetlidir وَأَفَادَ İfade etti (Ne?) قَوْلُهُ Onun şu sözü مَقْبُوضَةٌ "Alınmış" (Neyi ifade etti?) اِشْتِرَاطَ الْقَبْضِ Almanın şart oluşunu (Nerede?) فِي الرَّهْنِ Rehinde (Daha neyi ifade etti?) وَالْاِكْتِفَاءَ Yetinmeyi (Neyle?) بِهِ Almayla (Kimden yetinmeyi?) مِنَ الْمُرْتَهِنِ Rehin alınandan (Daha?) وَوَكِيلِهِ Ve de vekilinden فَإِنْ أَمِنَ **Şayet emin olursa** (Kim?)

[1] Merhamette, mağfiret kelimesinden daha fazla bir anlam vardır.

بَعْضُكُمْ **Sizin bazınız** (Neden emin olursa?) بَعْضًا **Bazınızdan** أَيِ الدَّائِنُ Yani alacaklı (Kimden emin olursa?) الْمَدِينَ Borçludan (Ne üzerine emin olursa?) عَلَى حَقِّهِ Hakkı üzerine فَلَمْ يَرْتَهِنْ Ve de rehin almamışsa فَلْيُؤَدِّ **Ödesin** (Kim?) الَّذِي **O kimse ki** اؤْتُمِنَ **Güvenildi** أَيِ الْمَدِينُ Yani borçlu (Neyi ödesin?) أَمَانَتَهُ **Emanetini** دَيْنَهُ Borcunu (Daha?) وَلْيَتَّقِ **Ve de korksun** (Kimden?) اللَّهَ **Allah'tan** (Öyle Allah ki) رَبَّهُ **Rabbi olan** (Ne konuda korksun ondan?) فِي أَدَائِهِ Borcunu eda konusunda وَلَا تَكْتُمُوا **Ve de gizlemeyin** (Neyi?) الشَّهَادَةَ **Şehadeti** (Ne vakit?) إِذَا دُعِيتُمْ Çağrıldığınızda (Ne için çağrıldığınızda?) لِإِقَامَتِهَا O şehadeti yerine getirmek için وَمَنْ يَكْتُمْهَا **Ve her kim onu gizlerse** فَإِنَّهُ **Şüphesiz ki o** (Nedir?) آثِمٌ **Günahkardır** (Ne günahkardır?) قَلْبُهُ **Onun kalbi** خُصَّ بِالذِّكْرِ Özellikle zikredildi (Niçin?) لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) مَحَلُّ الشَّهَادَةِ Şehadet mahallidir (Daha?) وَلِأَنَّهُ Ve de çünkü o إِذَا أَثِمَ Günahkar olduğunda تَبِعَهُ Ona tabi olur (Kim?) غَيْرُهُ Ondan gayrısı فَيُعَاقَبُ Ve de cezalandırılır (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Nasıl cezalandırılır?) مُعَاقَبَةَ الْآثِمِينَ Günahkarların cezasıyla وَاللَّهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** لَا يَخْفَى Gizli kalmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden?) مِنْهُ O yaptıklarınızdan

284- لِلَّهِ **Allah'ındır** (Ne?) مَا **O şeyler ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** (Daha?) وَمَا **Ve o şeyler ki** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** وَإِنْ تُبْدُوا **Ve eğer açığa çıkarırsanız** تُظْهِرُوا İzhar ederseniz (Neyi?) مَا **O şeyi ki** فِي أَنْفُسِكُمْ **Nefislerinizdedir** (Nedendir o nefislerinizdekiler?) مِنَ السُّوءِ Kötülükten (Daha?) وَالْعَزْمِ عَلَيْهِ Ve ona azmetmekten أَوْ تُخْفُوهُ **Ya da onu gizlerseniz** تُسِرُّوهُ Saklarsanız يُحَاسِبْكُمْ **Sizi hesaba çeker** يُخْبِرْكُمْ Sizi haberdar eder (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Kim?) اللَّهُ **Allah** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَيَغْفِرُ **Ve de mağfiret eder** (Kime?) لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) الْمَغْفِرَةَ Mağfireti (Kime diliyor?) لَهُ Ona وَيُعَذِّبُ **Ve de azap eder** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) تَعْذِيبَهُ Azap etmeyi وَالْفِعْلَانِ İki fiil de بِالْجَزْمِ Cezm ile (Nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine atıftır?) عَلَى جَوَابِ الشَّرْطِ Şartın cevabı üzerine (Daha ne ile okundu bu iki kelime?) وَالرَّفْعِ Ve de raf ile (okundu) أَيْ فَهُوَ Yani o (affeder...azap eder... anlamında) وَاللَّهُ **Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Güç yetirendir** وَمِنْهُ Bundandır (Ne?) مُحَاسَبَتُكُمْ Sizi hesaba çekmesi (Daha?) وَجَزَاؤُكُمْ Ve sizi karşılıklandırması

285- آمَنَ **İman etti** صَدَّقَ Doğruladı (Kim?) الرَّسُولُ **Peygamber** (Kimdir o?) مُحَمَّدٌ Muhammed (Neye iman etti?) بِمَا **O şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) إِلَيْهِ **Ona** (Kim tarafından indirildi?)

مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** (Nedendir o indirilen?) مِنَ الْقُرْآنِ Kurandan (Daha kim iman etti?) وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve de müminler** (Bu kelime nedir?) عَطْفٌ Atıftır (Ne üzerine atıftır?) عَلَيْهِ O Rasül üzerine كُلٌّ **Hepsi** تَنْوِينُهُ Bunun tenvini (Nedir?) عِوَضٌ İvaz/yerine geçicidir (Neden ivazdır?) مِنَ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafun ileyhten اٰمَنَ **İman etti** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَمَلٰئِكَتِهِ **Ve meleklerine** (Daha?) وَكُتُبِهِ **Ve de kitaplarına** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْجَمْعِ Cemi olarak (Ne?) وَالْإِفْرَادِ Ve de müfret olarak (Daha kime iman etti?) وَرُسُلِهِ **Onun peygamberlerine** يَقُولُونَ Diyorlar onlar لَا نُفَرِّقُ **Biz ayırmayız** (Neyi?) بَيْنَ اَحَدٍ **Hiç kimsenin arasını** (Kimden olan kimse?) مِنْ رُسُلِهِ **Onun peygamberlerinden** فَنُؤْمِنَ İman ederek (Kime?) بِبَعْضٍ Bazısına (Daha?) وَنَكْفُرَ Ve de inkar ederek (Kimi?) بِبَعْضٍ Diğer bazısını (Kimler gibi?) كَمَا فَعَلَ Yaptığı gibi (Kim?) الْيَهُودُ Yahudiler (Ne?) وَالنَّصَارٰى Ve de Hıristiyanlar وَقَالُوا **Ve de dediler** سَمِعْنَا **Biz işittik** أَيْ مَا أُمِرْنَا بِهِ Yani kendisiyle emrolunduğumuz şeyi (Nasıl işittik?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul etme işitmesiyle (Daha?) وَاَطَعْنَا **Ve de itaat ettik** نَسْأَلُكَ İsteriz (Neyi?) غُفْرَانَكَ **Senin mağfiretini (isteriz)** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** وَاِلَيْكَ **Ve de yalnız sanadır** (Ne?) اَلْمَصِيرُ **Varacak yer** اَلْمَرْجِعُ Dönülecek yer (Neyle dönülecek?) بِالْبَعْثِ Dirilme ile

286- وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki indi (Ne?) الْآيَةُ Ayet (Öyle ayet ki) قَبْلَهَا Bundan önceki شَكَا Şikayet etti (Kim?) الْمُؤْمِنُونَ Müminler (Neden?) مِنَ الْوَسْوَسَةِ Vesveseden (Daha?) وَشَقَّ Ve de zor geldi (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Ne zor geldi?) اَلْمُحَاسَبَةُ Hesaba çekilme (Neyle?) بِهَا Vesvese ile فَنَزَلَ Bunun üzerine indi لَا يُكَلِّفُ **Mükellef tutmaz** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimi?) نَفْسًا **Hiç kimseyi** اِلَّا وُسْعَهَا **Ancak yapabilme gücüyle** أَيْ مَا Yani o şeyle ki تَسَعُهُ Yetiyor (Ne?) قُدْرَتُهَا Onun gücü لَهَا **Onun yararına vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** كَسَبَتْ **Kazandı** (Nedendir onun kazandığı?) مِنَ الْخَيْرِ Hayırdan أَيْ ثَوَابُهُ Yani sevabı vardır وَعَلَيْهَا **Ve onun zararına vardır** (Ne?) مَا **O şey ki** اِكْتَسَبَتْ **Kazandı** (Nedendir onun kazandığı?) مِنَ الشَّرِّ Şerden أَيْ وِزْرُهُ Yani onun günahı vardır وَلَا يُؤَاخَذُ Ve de sorumlu tutulmaz (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse (Neyle sorumlu tutulmaz?) بِذَنْبِ أَحَدٍ Hiç kimsenin günahıyla (Daha neyle sorumlu tutulmaz?) وَلَا بِمَا Ve o şeyle de sorumlu tutulmaz ki لَمْ يَكْسِبْهُ Onu kazanmadı (Nedendir o kazanmadığı şey?) مِمَّا O şeyden ki وَسْوَسَتْ Vesveseye kapıldı (Neyle?) بِهِ Onunla (Kim?) نَفْسُهُ Onun kendisi قُولُوا Deyin: رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لَا تُؤَاخِذْنَا **Bizi alıverme!** (Neyle?) بِالْعِقَابِ

Azapla إِنْ نَسِينَا **Eğer unutursak** أَوْ أَخْطَأْنَا **Ya da hata edersek** تَرَكْنَا Eğer bırakırsak (Neyi?) اَلصَّوَابَ Doğruyu لَا عَنْ عَمْدٍ Kasıtlı olmayarak (Ne gibi alıverme bizi?) كَمَا آخَذْتَ Alıverdiğin gibi (Ne sebebiyle?) بِهِ Hata sebebiyle (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki قَبْلَنَا Bizden öncedir وَقَدْ رَفَعَ Kaldırdı (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (Kimden kaldırdı?) عَنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Hadiste geldiği gibi فَسُؤَالُهُ Bunu istemek (Nedir?) اِعْتِرَافٌ İtiraftır (Neyi?) بِنِعْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın nimetini رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** وَلَا تَحْمِلْ **Ve yükleme de** (**Kim üzerine?**) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** (**Neyi?**) إِصْرًا **Bir yükü** أَمْرًا Bir işi ki يَثْقُلُ Ağır gelir (Kim üzerine?) عَلَيْنَا Bizim üzerimize (Ne ağır gelir?) حَمْلُهُ Onu yüklenmek (**Ne gibi yükleme?**) كَمَا حَمَلْتَهُ **Onu yüklediğin gibi** (**Kim üzerine?**) عَلَى الَّذِينَ **O kimselerin üzerine ki** مِنْ قَبْلِنَا **Bizden öncedir** أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ Yani İsrail oğulların üzerine (İsrail oğullarının üzerine yüklenen de nedir?) مِنْ قَتْلِ النَّفْسِ Kendini öldürmek (Nerede?) فِي التَّوْبَةِ Tevbede (Daha?) وَإِخْرَاجِ رُبُعِ الْمَالِ Ve malın dörtte birini çıkarıp-vermek (Nerede?) فِي الزَّكَاةِ Zekatta (Daha?) وَقَرْضِ مَوْضِعِ النَّجَاسَةِ Ve necis yeri kesmek رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** وَلَا تُحَمِّلْنَا **Ve de yükleme bize** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَا طَاقَةَ **Takat yok** قُوَّةَ Kuvvet yok (**Kim için?**) لَنَا **Bizim için** (**Neye takat yok?**) بِهِ **Ona** (Nedendir o takat olmayan şey?) مِنَ التَّكَالِيفِ Sorumluluklar (Daha?) وَالْبَلَاءِ Ve de belalar وَاعْفُ **Ve da affet** (**Kimden?**) عَنَّا **Bizden** اُمْحُ Sil (Neyi?) ذُنُوبَنَا Günahlarımızı وَاغْفِرْ **Ve de mağfiret et** (**Kime?**) لَنَا **Bize** (**Daha?**) وَارْحَمْنَا **Ve de Rahmet et** فِي الرَّحْمَةِ Rahmette vardır (Ne?) زِيَادَةٌ Fazlalık (Ne üzerine fazlalık?) عَلَى الْمَغْفِرَةِ Mağfiret üzerine أَنْتَ **Sen** (**Nesin?**) مَوْلٰينَا **Bizim Mevlamızsın** سَيِّدُنَا Efendimizsin (Daha?) وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا İşlerimizi de yürütensin فَانْصُرْنَا **Bize yardım et** (**Kime karşı?**) عَلَى الْقَوْمِ **O kavme karşı ki** اَلْكَافِرِينَ **Kafirlerdir** (Neyle yardım et?) بِإِقَامَةِ الْحُجَّةِ Delil getirmeyle (Daha?) وَالْغَلَبَةِ Ve de galiplik vermekle (Nerede?) فِي قِتَالِهِمْ Onlarla savaşmada فَإِنَّ مِنْ شَأْنِ الْمَوْلٰى Zira mevlanın şanındandır (Ne?) أَنْ يَنْصُرَ Yardım etmesi (Kime yardım etmesi?) مَوَالِيَهُ Mevalisine/kölelerine (Kime karşı yardım etmesi?) عَلَى الْأَعْدَاءِ Düşmanlara karşı وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir: لَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki indi (Ne?) هٰذِهِ الْآيَةُ Bu ayet فَقَرَأَهَا Onu okudu (Kim?) صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) قِيلَ Denildi (Kime?) لَهُ Ona (Nerede?) عَقِبَ كُلِّ كَلِمَةٍ Her kelimenin peşinden (Şöyle dendi:) قَدْ فَعَلْتُ "Elbette yaptım/yerine getirdim"

٣

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

مَدَنِيَّةٌ مِائَتَانِ اَوْ اِلاَّ آيَةً

Âli İmran Sûresi

Medine'de inmiştir

İki yüz veya
yüz doksan dokuz
ayettir.

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ۝١﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۝٢﴾ ﴿نَزَّلَ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ﴾ اَلْقُرْآنَ مُلْتَبِسًا ﴿بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ فِي أَخْبَارِهِ ﴿مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَأَنْزَلَ التَّوْرٰيةَ وَالْإِنْجِيلَ ۝٣﴾ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ تَنْزِيلِهِ ﴿هُدًى﴾ حَالٌ بِمَعْنَى هَادِيَيْنِ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿لِلنَّاسِ﴾ مِمَّنْ تَبِعَهُمَا، وَعَبَّرَ فِيهِمَا بِأَنْزَلَ وَفِي الْقُرْآنِ بِنَزَّلَ الْمُقْتَضِي لِلتَّكْرِيرِ لِأَنَّهُمَا أُنْزِلَا دَفْعَةً وَاحِدَةً بِخِلَافِهِ ﴿وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ الْفَارِقَةِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَذِكْرُهُ بَعْدَ ذِكْرِ الثَّلَاثَةِ لِيَعُمَّ مَا عَدَاهَا ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللهِ﴾ اَلْقُرْآنِ وَغَيْرِهِ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ فَلَا يَمْنَعُهُ شَيْءٌ مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿ذُو انْتِقَامٍ ۝٤﴾ عُقُوبَةٍ شَدِيدَةٍ مِمَّنْ عَصَاهُ لَا يَقْدِرُ عَلَى مِثْلِهَا أَحَدٌ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ﴾ كَائِنٌ ﴿فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۝٥﴾ لِعِلْمِهِ بِمَا يَقَعُ فِي الْعَالَمِ مِنْ كُلِّيٍّ وَجُزْئِيٍّ وَخَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ لِأَنَّ الْحِسَّ لَا يَتَجَاوَزُهُمَا ﴿هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَآءُ﴾ مِنْ ذُكُورَةٍ وَأُنُوثَةٍ وَبَيَاضٍ وَسَوَادٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ۝٦﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ اٰيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ﴾ وَاضِحَاتُ الدَّلَالَةِ ﴿هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ﴾ أَصْلُهُ الْمُعْتَمَدُ عَلَيْهِ فِي الْأَحْكَامِ ﴿وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ﴾ لَا تُفْهَمُ مَعَانِيهَا كَأَوَائِلِ السُّوَرِ وَجَعَلَهُ كُلَّهُ مُحْكَمًا فِي قَوْلِهِ {أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ} بِمَعْنَى أَنَّهُ لَيْسَ فِيهِ عَيْبٌ، وَمُتَشَابِهًا فِي قَوْلِهِ {كِتَابًا مُتَشَابِهًا} بِمَعْنَى أَنَّهُ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي الْحُسْنِ وَالصِّدْقِ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ﴾ مَيْلٌ عَنِ الْحَقِّ ﴿فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ﴾ طَلَبَ ﴿الْفِتْنَةِ﴾ لِجُهَّالِهِمْ بِوُقُوعِهِمْ فِي الشُّبُهَاتِ وَاللَّبْسِ

﴿وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ﴾ تَفْسِيرِهِ ﴿وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ﴾ تَفْسِيرَهُ ﴿إِلَّا اللَّهُ﴾ وَحْدَهُ ﴿وَالرَّاسِخُونَ﴾ الثَّابِتُونَ الْمُتَمَكِّنُونَ ﴿فِي الْعِلْمِ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ﴾ أَيْ بِالْمُتَشَابِهِ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَلَا نَعْلَمُ مَعْنَاهُ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْمُحْكَمِ وَالْمُتَشَابِهِ ﴿مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ أَيْ يَتَّعِظُ ﴿إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ (٧)﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ وَيَقُولُونَ أَيْضًا إِذَا رَأَوْا مَنْ يَتَّبِعُهُ: ﴿رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا﴾ تُمِلْهَا عَنِ الْحَقِّ بِابْتِغَاءِ تَأْوِيلِهِ الَّذِي لَا يَلِيقُ بِنَا كَمَا أَزَغْتَ قُلُوبَ أُولَئِكَ ﴿بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا﴾ أَرْشَدْتَنَا إِلَيْهِ ﴿وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ عِنْدِكَ ﴿رَحْمَةً﴾ تَثْبِيتًا ﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ (٨)﴾ يَا ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ﴾ تَجْمَعُهُمْ ﴿لِيَوْمٍ﴾ أَيْ فِي يَوْمٍ ﴿لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ فَتُجَازِيهِمْ بِأَعْمَالِهِمْ كَمَا وَعَدْتَ بِذَلِكَ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ (٩)﴾ مَوْعِدَهُ بِالْبَعْثِ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ وَيَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ مِنْ كَلَامِهِ تَعَالَى وَالْغَرَضُ مِنَ الدُّعَاءِ بِذَلِكَ بَيَانُ أَنَّ هَمَّهُمْ أَمْرُ الْآخِرَةِ وَلِذَلِكَ سَأَلُوا الثَّبَاتَ عَلَى الْهِدَايَةِ لِيَنَالُوا ثَوَابَهَا، رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "تَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الْآيَةَ: {هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ} إِلَى آخِرِهَا، وَقَالَ فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللَّهُ فَاحْذَرُوهُمْ" وَرَوَى الطَّبَرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي إِلَّا ثَلَاثَ خِلَالٍ وَذَكَرَ مِنْهَا أَنْ يُفْتَحَ لَهُمُ الْكِتَابُ فَيَأْخُذَهُ الْمُؤْمِنُ يَبْتَغِي تَأْوِيلَهُ وَلَيْسَ يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ" الْحَدِيثَ

TÜRKÇE ANLAMI

Âli İmran Sûresi

Medine'de inmiştir. İki yüz ya da yüz doksan dokuz ayettir.

1- **Elif, lâm, mîm.** Allah bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.

2- **Allah ki, O'ndan başka ilah yoktur, hayy ve kayyum olan O'dur.**

3- Ey Muhammed! **O, senin üzerine kitabı,** Kuran'ı **önündekileri,** kendisinden önceki kitapları **doğrulayıcı olarak hak ile,** verdiği haberlerde doğruluğa bürünen olarak **indirdi. Ve Tevrat ile İncil'i de indirmişti...**[1]

4- **...daha önce,** Yani Kuran'ın indirilişinden evvel. Kendilerine tabi olan **insanlara hidâyet olarak.**[2] (indirmişti) **Ve Furkan'ı,** hak ile batılı birbirinden ayıran kitapları **da indirdi.**[3] **O kimseler ki, Allah'ın âyetlerini,** Kuran'ı ve

[1] Tevrat ve İncil'den أَنْزَلَ fiili ile, Kuran'dan ise tekrar ifade eden نَزَّلَ fiili ile bahsetmesi, Kuran'ın peyderpey, diğer ikisinin ise tek bir defada indirilişinden dolayıdır.

[2] Bu kelime haldir. 'Sapıklıktan hidayete erdirici' anlamındadır.

[3] Bunun diğer üçünden sonra zikredilmesi, onların dışındaki kitapları da içine alması içindir.

diğerlerini **inkar ettiler, onlar için şüphe yok ki, şiddetli bir azap vardır. Ve Allah azîzdir,** işinde galip olandır, kimse onun vaadini ve de tehdidini yerine getirmesine engel olamaz, **intikam,** kendisine asi olanlara karşı benzerine hiç kimsenin gücünün yetmeyeceği şiddetli bir azap **sahibidir.**

5- **Şüphe yok ki,** alemde külli-cüzi meydana gelecek ne varsa bildiği için **Allah'a ne yerde ve ne de gökte**[1] olan **hiç bir şey gizli kalmaz.**

6- **O, öyle bir zattır ki, sizleri rahimlerde** erkeklik, dişilik; beyazlık, siyahlık ve de başka yönlerden **dilediği gibi şekillendirir.** Mülkünde **azîz,** yaptıklarında ise **hikmet sahibi olan O'ndan başka ilah yoktur.**

7- **O, öyle bir zattır ki, senin üzerine Kur'an'ı indirdi. Ondan bir kısmı,** ifade ettiği mana açık olan **muhkem âyetlerdir ki, onlar o kitabın anası,** hükümlerde kendisine itimat edilen aslı**dır. Diğer bir kısmı da** sure başlarındaki harflerde olduğu gibi manaları anlaşılmayan **müteşâbih âyetlerdir.** "Ayetleri muhkem kılındı..."ayetinde Kuran'ın tamamının muhkem kabul edilmesi, onda hiçbir ayıbın olmadığı anlamındadır. "Müteşâbih bir kitap..." ayetinde ise mütaşabih kabul edilmesi, güzellik ve doğrulukta bazısının diğer bazısına benzemesi anlamındadır. **Artık kalblerinde eğrilik,** haktan [batıla doğru bir] meyil **bulunan kimseler,** kendilerini şüphe ve de karışıklığa düşürmeleri suretiyle aralarındaki cahiller için **fitne aramak,** istemek **ve onu te'vil,** tefsir **arzusunda bulunmak için o kitaptan müteşâbih olanına tabi olurlar. Halbuki, onun te'vilini,** tefsirini **kimse bilmez,** bir tek **Allah hariç! İlimde kök salanlar,** sağlam olup, yer edinmiş kimseler **ise**[2] **"Biz ona,** manasının ne olduğunu bilmeden müteşâbihin Allah katından olduğuna **imân ettik,** Muhkem olsun, müteşabih olsun **hepsi de Allah katındandır,"derler.**[3] **(Bunları) Tam akıllı kimselerden başkası düşünmez,**[4] öğütlenmez. Onlar aynı zamanda o mütaşabih olan ayetlere tabi olanları gördüklerinde de şöyle derler:

8- Ey **Rabbimiz! Bize hidâyet ettikten,** doğru olana irşat ettikten **sonra** şu kimselerin kalplerini kaydırdığın gibi **kalplerimizi** haktan **kaydırma,** zaten bize düşmeyen tevilini aramak suretiyle [batıla] meylettirme **ve kendi tarafından,** katından **bizlere bir rahmet,** sebat **hibe et! Şüphe yok ki çok hibe edici olan ancak Sen'sin.**

---

[1] Özellikle gök ile yeri zikretmesi, hissin onları aşamaması nedeniyledir.

[2] Bu kelime mübtedadır.

[3] Bu da mübtedanın haberidir.

[4] Kelimenin aslında bulunan ت harfi ذ harfine idgam edilerek okunmuştur.

9- Ey **Rabbimiz! Şüphe yok ki, insanları, kendisinde şüphe,** kuşku **olmayan bir gün için** yani kıyamet gününde, **toplayacak olan,** onları toplayan ve de bizlere vaat ettiğin gibi onları amelleriyle karşılıklandıracak olan **ancak Sen'sin. Şüphe yok ki, Allah vaadinden,** vaat ettiği diriltme sözünden **dönmez.** Burada muhatap sigadan (gaip) sigaya dönülmüştür. Bu sözün Allah tealanın sözünden olması da muhtemeldir. Bu şekilde dua etmekten maksat, kendilerini ilgilendiren şeyin ahiret durumu olduğunu beyan etmektir. Zaten bundan dolayı da -sevabına nail olmak için- hidayet üzere sebat etmeyi istemişlerdir. Buhari ve Müslim'in Hz. Aişe'den (r.a.) rivayet ettiklerine göre o şöyle demiştir: 'Hz. Peygamber "Bir kısmı muhkem olan...ayetleri sana indiren O'dur" ayetini sonuna kadar okudu ve de:"***Müteşabih ayetlere tabi olanları gördüğünde işte onlar Allah'ın bahsettiği kimselerdir; onlardan sakın!***" buyurdu. Taberani'nin Kebir'inde Ebu Musa el-Eş'arî'den rivayet ettiğine göre: O Hz. Peygamberi şöyle derken işitmişti: "***Ümmetim üzerine sadece üç ihlalden korkarım" ve üç ihlalden biri olarak şunu zikretti "Kitap açılıp da, tevilini bilmeyen bir müminin onun tevilini araması. Halbuki onun tevilini ancak Allah bilir. İlimde kök salanlar ise ona inandık; hepsi Allah katındandır derler. Ancak akıl sahipleri düşünüp,ibret alır***" hadis...

KELİME ANLAMI

﴿٣﴾ سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

3-Âli İmran Sûresi

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ **Âli İmran Suresi** مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** إِلَّا آيَةً أَوْ مِائَتَانِ **İki yüz ya da yüz doksan dokuz ayettir**

بِاسْمِ اللّٰهِ **Allah'ın adıyla** (başlarım) (Öyle Allah ki) اَلرَّحْمٰنِ **Rahman olan** (Yine öyle Allah ki) اَلرَّحِيمِ **Rahim olan**

1- الٓمٓ **Elif, lam, mim** اَللّٰهُ Allah (Nedir?) أَعْلَمُ En iyi bilendir (Neyi?) بِمُرَادِهِ Muradını (Ne ile muradını?) بِذٰلِكَ Bununla

2- اَللّٰهُ **Allah** (Nedir?) لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o** (Daha nedir?) اَلْحَيُّ **Hayy'dır** اَلْقَيُّومُ **Kayyum'dur**

3- نَزَّلَ **İndirdi** (Kim üzerine?) عَلَيْكَ **Senin üzerine** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (Neyi indirdi?) اَلْكِتَابَ اَلْقُرْآنَ **Kitabı,** Kuranı (Ne olduğu halde?) مُلْتَبِسًا Bürünücü olduğu halde (Ne ile?)

بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالصِّدْقِ Doğruluk ile (Nerede doğruluk?) فِي أَخْبَارِهِ Verdiği haberlerde (Kitap ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı** (Neyi doğrulayıcı?) لِمَا **O şeyi ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündedir** قَبْلَهُ Ondan öncedir (Nedir ondan önce olan?) مِنَ الْكُتُبِ Kitaplar وَأَنْزَلَ **Ve de indirdi** (Neyi?) اَلتَّوْرٰيةَ **Tevrat'ı** (Daha?) وَالْاِنْجِيلَ **Ve de incili**

4- (Ne vakit Tevrat ve İncili indirdi?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ تَنْزِيلِهِ Yani Kuranı indirişinden önce (Ne olduğu halde onları indirdi?) هُدًى **Hidayet oldukları halde** (Bu nedir?) حَالٌ Haldir (Öyle ki) بِمَعْنَى هَادِيَيْنِ Hidayet ediciler manasında (Neden?) مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan (Kim için hidayet?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Öyle insanlar ki) مِمَّنْ O kimselerden ki تَبِعَهُمَا Onlara tabi oldu وَعَبَّرَ Tabir etti (Nerede?) فِيهِمَا Tevrat ve İncil'de بِأَنْزَلَ "Enzele" fiili ile (Daha?) وَفِي الْقُرْاٰنِ Kuran'da da tabir etti (Ne ile?) بِنَزَّلَ "Nezzele" fiili ile (Öyle "nezzele" fiili ki) اَلْمُقْتَضِي Gerektiren (Neyi?) لِلتَّكْرِيرِ Tekrarı لِأَنَّهُمَا Zira o ikisi أُنْزِلَا İndirildiler دَفْعَةً وَاحِدَةً Bir defada بِخِلَافِهِ Kuran ise bunun hilafınadır وَأَنْزَلَ **Ve de indirdi** (Neyi?) اَلْفُرْقَانَ **Furkanı** بِمَعْنَى الْكُتُبِ الْفَارِقَةِ Ayırt edici kitaplar anlamında (Neyi ayırt edici?) بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hak ile batıl arasını وَذِكْرُهُ Bunun zikredilişi (Ne vakit?) بَعْدَ ذِكْرِ الثَّلَاثَةِ Üç kitabın zikredilişinden sonra (Niçin böyledir?) لِيَعُمَّ Kapsasın diye (Neyi?) مَا عَدَاهَا Üçünün dışındaki kitapları da اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** (Neyi inkar ettiler?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'ı وَغَيْرِهِ ve diğer kitapları لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** شَدِيدٌ **Şiddetli** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galiptir (Ne üzerine?) عَلَى أَمْرِهِ İşi üzerine فَلَا يَمْنَعُهُ Onu menedemez (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey (Neden men edemez?) مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ Vaadini gerçekleştirmekten (Daha neyi gerçekleştirmekten?) وَوَعِيدِهِ Ve de tehdidini (Daha nedir Allah?) ذُو انْتِقَامٍ **İntikam alıcıdır** عُقُوبَةٍ شَدِيدَةٍ Şiddetli ceza sahibidir (Kimden intikam alıcıdır?) مِمَّنْ O kimseden ki عَصَاهُ Kendisine asi oldu لَا يَقْدِرُ Güç yetiremez (Neye?) عَلَى مِثْلِهَا Onun azabının benzerine (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse

5- اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** لَا يَخْفَى **Gizli kalmaz** (Kim üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne gizli kalmaz?) شَيْءٌ **Hiçbir şey** (Öyle şey ki) كَائِنٌ Olan (Nerede olan hiçbir şey?) فِي الْاَرْضِ **Yerde** (Daha?) وَلَا فِي السَّمَاءِ **Ve sema'da olan da** (Niçin gizli kalmaz?)

لِعِلْمِهِ Bildiği için (Neyi?) بِمَا O şeyi ki يَقَعُ Meydana geliyor (Nerede?) فِي الْعَالَمِ Alemde (Alemde meydana gelen şeyler de nedendir?) مِنْ كُلِّيٍّ وَجُزْئِيٍّ Külli ve cüzi her şey وَخَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ O ikisini özellikle zikretti (Niçin?) لِأَنَّ الْحِسَّ Çünkü his لَا يَتَجَاوَزُهُمَا O ikisini aşmaz

6- هُوَ **O** الَّذِي **Öyle zattır ki** يُصَوِّرُكُمْ **Sizi şekillendirir** (Nerede?) فِي الْأَرْحَامِ **Rahimlerde** كَيْفَ يَشَاءُ **Nasıl dilerse** (Ne yönden?) مِنْ ذُكُورَةٍ Erkeklik (Daha?) وَأُنُوثَةٍ Ve kadınlık (Daha?) وَبَيَاضٍ Ve beyazlık (Daha?) وَسَوَادٍ Ve de siyahlık (Daha?) وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeyler لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır (Daha nedir o?)** الْعَزِيزُ **Azizdir** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Daha nedir?) الْحَكِيمُ **Hakimdir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptığında

7- هُوَ **O** (Kimdir?) اَلَّذِي **O kimsedir ki** اَنْزَلَ **İndirdi** (Kim üzerine?) عَلَيْكَ **Senin üzerine** (Neyi indirdi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** مِنْهُ **Ondan bazıları** (Nedir?) اٰيَاتٌ **Bir takım ayetlerdir ki** مُحْكَمَاتٌ **Muhkemdirler** وَاضِحَاتُ الدَّلَالَةِ Delaletleri açıktır هُنَّ **Onlar** (Nedir?) أُمُّ الْكِتَابِ **Kitabın anasıdır** أَصْلُهُ Onun aslıdır (Öyle aslı ki) الْمُعْتَمَدُ İtimat edilen (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Nerede itimat edilen?) فِي الْأَحْكَامِ Hükümlerde وَأُخَرُ **Ve diğerleri de** (Nedir?) مُتَشَابِهَاتٌ **Müteşabihtirler** لَا تُفْهَمُ Anlaşılmıyor (Ne?) مَعَانِيهَا Onların manaları (Ne gibi bunlar?) كَأَوَائِلِ السُّوَرِ Surelerin başları gibi وَجَعْلُهُ Kuranı yapması كُلَّهُ Tamamını (Ne yapması?) مُحْكَمًا Muhkem yapması (Nerede?) فِي قَوْلِهِ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ "Ayetleri muhkem kılındı" ayetinde بِمَعْنَى Şu manadadır ki أَنَّهُ Durum şu ki لَيْسَ Yoktur (Nerede?) فِيهِ Onda (Ne yoktur?) عَيْبٌ Bir ayıp (Daha ne yapması?) وَمُتَشَابِهًا Müteşabih yapması (Nerede?) فِي قَوْلِهِ Şu sözünde كِتَابًا مُتَشَابِهًا "Müteşabih bir kitap" بِمَعْنَى Şu manada أَنَّهُ Durum şu ki يُشْبِهُ Benzer (Ne?) بَعْضُهُ Onun bir kısmı (Neye benzer?) بَعْضًا Diğer bazısına (Nerede?) فِي الْحُسْنِ Güzellikte (Daha?) وَالصِّدْقِ Ve doğrulukta فَأَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** (Ne?) زَيْغٌ **Eğrilik** مَيْلٌ Meyl (Neden meyl?) عَنِ الْحَقِّ Haktan فَيَتَّبِعُونَ **Tabi olurlar** (Neye?) مَا **O şeye ki** تَشَابَهَ **Müteşabih oldu** (Nedendir o?) مِنْهُ **O Kuran'dan** (Niçin tabi olurlar?) ابْتِغَاءَ طَلَبَ الْفِتْنَةِ **Fitne aramak,** istemek **için** (Kim için fitne?) لِجُهَّالِهِمْ Cahilleri için (Nasıl?) بِوُقُوعِهِمْ Onların düşmeleriyle (Nereye?) فِي الشُّبُهَاتِ Şüphelere (Daha?)

وَاللَّبْسِ Ve de karışıklığa (Daha ne için?) وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ **Onun tevilini aramak için** تَفْسِيرِهِ Onun tefsirini وَمَا يَعْلَمُ **Halbuki bilmez** (Neyi?) تَأْوِيلَهُ **Onun tevilini** تَفْسِيرَهُ Onun tefsirini إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ **Ancak** bir tek **Allah** وَالرَّاسِخُونَ **Kök salanlar** الثَّابِتُونَ الْمُتَمَكِّنُونَ Sağlam ve yerleşmiş olanlar (Nerede?) فِي الْعِلْمِ **İlimde** مُبْتَدَأٌ Bu mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de şudur: يَقُولُونَ **Derler:** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** (Neye?) بِهِ **Ona** أَيْ بِالْمُتَشَابِهِ Yani müteşabihlere أَنَّهُ Ki onlar (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katındandır وَلَا نَعْلَمُ Ve biz bilmeyiz (Neyi?) مَعْنَاهُ Onların manasını كُلٌّ **Hepsi** مِنَ الْمُحْكَمِ وَالْمُتَشَابِهِ Muhkem olsun müteşabih olsun (Nedir?) مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا **Rabbimiz katındandır** وَمَا يَذَّكَّرُ **Düşünmez** (Neyle okundu bu kelime?) بِإِدْغَامِ التَّاءِ Te'nin idgam edilmesiyle (Neredeki te?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki (Nereye idgam edilmesiyle?) فِي الذَّالِ Zel harfine أَيْ يَتَّعِظُ Yani vaazlanmaz إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ **Ancak akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllı kimseler

8- وَيَقُولُونَ أَيْضًا Ve yine derler ki (Ne vakit?) إِذَا رَأَوْا Gördüklerinde (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki يَتَّبِعُهُ O müteşabihlere tabi oluyor رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** لَا تُزِغْ **Kaydırma** (Neyi?) قُلُوبَنَا **Kalplerimizi** تُمِلْهَا Onu meylettirme (Neden?) عَنِ الْحَقِّ Haktan (Nasıl?) بِابْتِغَاءِ تَأْوِيلِهِ Tevilini aramakla اَلَّذِي Öyle tevili ki لَا يَلِيقُ Yaraşmaz (Kime?) بِنَا Bize (Ne gibi kaydırma?) كَمَا أَزَغْتَ Kaydırdığın gibi (Neyi?) قُلُوبَ أُولَئِكَ Onların kalplerini (**Ne vakit kaydırma?**) بَعْدَ إِذْ **O vakitten sonra ki** هَدَيْتَنَا **Bizi eriştirdin** أَرْشَدْتَنَا Bizi irşat ettin (Neye?) إِلَيْهِ Ona وَهَبْ **Ve hibe et** (Kime?) لَنَا **Bize** (Nereden?) مِنْ لَدُنْكَ **Senin tarafından** مِنْ عِنْدِكَ Senin katından (**Neyi hibe et?**) رَحْمَةً **Bir rahmet** تَثْبِيتًا Bir sabitleme إِنَّكَ **Şüphesiz ki sen** أَنْتَ **Sen** (Nesin?) الْوَهَّابُ **Çok hibe edensin**

9- يَا رَبَّنَا Ey **Rabbimiz!** إِنَّكَ **Şüphesiz ki sen** (Nesin?) جَامِعُ النَّاسِ **İnsanları toplayıcısın** تَجْمَعُهُمْ Onları toplarsın (**Ne için?**) لِيَوْمٍ **Bir gün için ki** أَيْ فِي يَوْمٍ Yani bir günde ki لَا رَيْبَ **Hiç şüphe yoktur** لَا شَكَّ Hiç kuşku yoktur (Nerede?) فِيهِ **O günde** هُوَ O gün (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür فَتُجَازِيهِمْ Onlara karşılıklarını verirsin (Neyle?) بِأَعْمَالِهِمْ Amellerine karşılık كَمَا وَعَدْتَ Vaat ettiğin gibi (Neyi?) بِذَلِكَ Bunu إِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** لَا يُخْلِفُ **Dönmez** (Neden?) اَلْمِيعَادَ **Sözünden** مَوْعِدَهُ بِالْبَعْثِ

Dirilmekle ilgili sözünden فِيهِ Burada vardır (Ne?) اِلْتِفَاتٌ İltifat (Neden?) عَنِ الْخِطَابِ Hitaptan وَيَحْتَمِلُ Ayrıca ihtimal eder bu söz (Neye?) أَنْ يَكُونَ Olmaya (Neden olmaya?) مِنْ كَلَامِهِ تَعَالَى Allah tealanın sözünden وَالْغَرَضُ Maksat (Neden?) مِنَ الدُّعَاءِ Duadan (Neyle duadan?) بِذٰلِكَ Bununla (Nedir?) بَيَانُ أَنَّ هَمَّهُمْ İlgilendiklerinin olduğunu beyandır (Ne olduğunu?) أَمْرُ الْآخِرَةِ Ahiret işi وَلِذٰلِكَ Bundan dolayı da سَأَلُوا İstediler (Neyi?) الثَّبَاتَ Sabit kalmayı (Ne üzerine?) عَلَى الْهِدَايَةِ Hidayet üzerine (Niçin bunu istediler?) لِيَنَالُوا Nail olmak için (Neye?) ثَوَابَهَا Hidayetin sevabına رَوَى Rivayet etti (Kim?) اَلشَّيْخَانِ İki şeyh/Buhari ve Müslim (Kimden rivayet ettiler?) عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا Aişe'den (r.a.) قَالَتْ Dedi ki o: تَلَا Okudu (Kim?) رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Rasülullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Neyi okudu?) هٰذِهِ الْآيَةَ Sonuna kadar Şu ayeti: هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ إِلَى آخِرِهَا "Hüvellezi enzele aleykel kitabe minhü âyâtün muhkemâtün..." وَقَالَ Ve de dedi فَإِذَا رَأَيْتِ Gördüğünde (Kimi?) اَلَّذِينَ O kimseleri ki يَتَّبِعُونَ Tabi oluyorlar (Neye?) مَا O şeye ki تَشَابَهَ Müteşabih oldu (Müteşabih olan da nedendir?) مِنْهُ Kuran'dan فَأُولٰئِكَ İşte onlar اَلَّذِينَ O kimselerdir ki سَمَّى İsimlendirdi (Kim?) اَللّٰهُ Allah فَاحْذَرُوهُمْ Onlardan sakının diye وَرَوَى Rivayet etti (Kim?) اَلطَّبَرَانِيُّ Taberani (Nerede?) فِي الْكَبِيرِ Kebir'de (Kimden?) عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ Ebu Musa el-Eş'arî'den أَنَّهُ Şüphesiz ki o سَمِعَ İşitti (Kimden?) اَلنَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberden (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) يَقُولُ Diyordu: مَا أَخَافُ Korkmam (Kim üzerine?) عَلَى أُمَّتِي Ümmetim üzerine إِلَّا ثَلَاثَ خِلَالٍ Ancak üç ihlalden korkarım وَذَكَرَ مِنْهَا O üç taneden olarak zikretti أَنْ يُفْتَحَ Açılmasını (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Ne?) اَلْكِتَابُ Kitap فَيَأْخُذَهُ Onu almasını (Kim?) اَلْمُؤْمِنُ Mümin (Ne olduğu halde?) يَبْتَغِي Arıyor (Neyi?) تَأْوِيلَهُ Onun tevilini وَلَيْسَ يَعْلَمُ Halbuki bilmiyor (Neyi?) تَأْوِيلَهُ Onun tevilini إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah وَالرَّاسِخُونَ Kökleşenler (Nerede?) فِي الْعِلْمِ İlimde يَقُولُونَ Derler آمَنَّا Biz iman ettik (Neye?) بِهِ Ona كُلٌّ Ki onların hepsi (Nedir?) مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا Rabbimiz katındandır وَمَا يَذَّكَّرُ Düşünmez إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ Ancak akıl sahipleri اَلْحَدِيثَ Hadis...

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ﴾ تَدْفَعَ ﴿عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿شَيْئًا وَأُولٰٓئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ مَا تُوقَدُ بِهِ دَأْبُهُمْ ﴿كَدَأْبِ﴾ كَعَادَةِ ﴿اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ كَعَادٍ وَثَمُودَ ﴿كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللّٰهُ﴾ أَهْلَكَهُمْ ﴿بِذُنُوبِهِمْ﴾ وَالْجُمْلَةُ مُفَسِّرَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَهُودَ بِالْإِسْلَامِ مَرْجِعَهُ مِنْ بَدْرٍ فَقَالُوا لَهُ لَا يَغُرَّنَّكَ أَنْ قَتَلْتَ نَفَرًا مِنْ قُرَيْشٍ أَغْمَارًا لَا يَعْرِفُونَ الْقِتَالَ: ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنَ الْيَهُودِ ﴿سَتُغْلَبُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ فِي الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ وَقَدْ وَقَعَ ذٰلِكَ ﴿وَتُحْشَرُونَ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ فِي الْآخِرَةِ ﴿إِلٰى جَهَنَّمَ﴾ فَتَدْخُلُونَهَا ﴿وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾﴾ الْفِرَاشُ هِيَ ﴿قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ﴾ عِبْرَةٌ وَذُكِّرَ الْفِعْلُ لِلْفَصْلِ ﴿فِي فِئَتَيْنِ﴾ فِرْقَتَيْنِ ﴿الْتَقَتَا﴾ يَوْمَ بَدْرٍ لِلْقِتَالِ ﴿فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ وَهُمُ النَّبِيُّ وَأَصْحَابُهُ وَكَانُوا ثَلَثَمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا مَعَهُمْ فَرَسَانِ وَسِتُّ أَدْرُعٍ وَثَمَانِيَةُ سُيُوفٍ وَأَكْثَرُهُمْ رَجَّالَةٌ ﴿وَأُخْرٰى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِثْلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُسْلِمِينَ أَيْ أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَكَانُوا نَحْوَ أَلْفٍ ﴿رَأْيَ الْعَيْنِ﴾ أَيْ رُؤْيَةً ظَاهِرَةً مُعَايَنَةً وَقَدْ نَصَرَهُمُ اللّٰهُ مَعَ قِلَّتِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ﴾ يُقَوِّي ﴿بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ نَصْرَهُ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾﴾ لِذَوِي الْبَصَائِرِ أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ بِذٰلِكَ فَتُؤْمِنُوا ﴿زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ﴾ مَا تَشْتَهِيهِ النَّفْسُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ، زَيَّنَهَا اللّٰهُ ابْتِلَاءً أَوِ الشَّيْطَانُ ﴿مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ﴾ الْأَمْوَالِ الْكَثِيرَةِ ﴿الْمُقَنْطَرَةِ﴾ الْمُجَمَّعَةِ ﴿مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ﴾ الْحِسَانِ ﴿وَالْأَنْعَامِ﴾ أَيِ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ ﴿وَالْحَرْثِ﴾ الزَّرْعِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا ثُمَّ يَفْنَى ﴿وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاٰبِ ﴿١٤﴾﴾ الْمَرْجِعِ وَهُوَ الْجَنَّةُ فَيَنْبَغِي الرَّغْبَةُ فِيهِ دُونَ غَيْرِهِ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِقَوْمِكَ ﴿أَؤُنَبِّئُكُمْ﴾ أُخْبِرُكُمْ ﴿بِخَيْرٍ مِنْ ذٰلِكُمْ﴾ الْمَذْكُورِ مِنَ الشَّهَوَاتِ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿لِلَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ خَبَرٌ مُبْتَدَؤُهُ ﴿جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ﴾ أَيْ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فِيهَا﴾ إِذَا دَخَلُوهَا ﴿وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ﴾ مِنَ الْحَيْضِ وَغَيْرِهِ مِمَّا يُسْتَقْذَرُ ﴿وَرِضْوَانٌ﴾ بِكَسْرِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ لُغَتَانِ أَيْ رِضًا كَثِيرٌ ﴿مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ﴾ عَالِمٌ ﴿بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾﴾ فَيُجَازِي كُلًّا مِنْهُمْ بِعَمَلِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

10- **O kimseler ki kâfir oldular, onların malları ve evlatları onlar için Allah'**ın azabın**a karşı hiçbir fayda vermez,** onlardan hiçbir şey engellemez **ve işte onlar ateş çırasıdırlar.** [1]

11- Onların bu tutumu, **tıpkı Firavun hanedanının ve ondan evvelki** ümmetlerden Âd ve Semud kavmi gibi**lerin tutumu**, adeti **gibidir ki; Bizim**

---

[1] وَقُودَ kelimesindeki و harfi fetha ile okunur. Kendisiye ateş tutuşturulan şeydir.

âyetlerimizi yalanladılar. Allah da onları günahları sebebiyle alıverdi,[1] onları helak etti. **Ve Allah azabı şiddetli olandır.**

Hz. Peygamber Bedir'den dönüp Yahudilere Müslüman olmalarını emrettiğinde, onlar da ona "Kureyş kabilesinden savaşmayı bilmeyen bir takım cahilleri öldürdüysen, bu seni aldatmasın!" demişlerdi. Bunun üzerine şu ayet indi:

12- Ey Muhammed! Yahudi **kâfirlere de ki: "Yakında** dünyada iken öldürülmek, esir düşmek ve de cizyeye vurulmak suretiyle **mağlup olacaksınız**[2]. Ve tüm bunlar meydana gelmiştir. **Ayrıca** ahirette de **cehenneme toplanıp-sürüleceksiniz,**[3] Oraya gireceksiniz. **O ne fena bir yataktır?"** Ne kötü bir döşektir o!

13- **Şüphe yok ki sizin için** bedir gününde savaşmak için **birbiriyle karşılaşan iki fırkada bir ayet,** bir ibret **vardır.**[4] **Bir fırka Allah'**a itaat **yolunda savaşıyordu,** ki bunlar Hz. Peygamber ve üç yüz on kişiden ibaret olan arkadaşlarıdır. İki atları, altı adet zırhları ve sekiz adet de kılıçları vardı, çoğunlukla da yaya idiler, **diğeri ise kâfir idi.** Kafirler **Onları göz görmesiyle,** açıkça ve ayan-beyan, Müslümanların **olduklarının, iki katı,** yani [Müslümanları] oldukları sayıdan daha fazla **görüyorlardı.**[5] Kafirlerin sayısı ise bin kadardı. Az olmalarına rağmen Allah onlara yardım etti. **Allah ise** yardım etmeyi **dilediğini yardımıyla destekler,** güçlendirir. **Şüphe yok ki bu** anlatılan**lar**da **görebilen** basiret sahip**leri için bir ibret vardır.** Hala ibret alıp da, iman etmiyor musunuz?

14- **İnsanlara; kadınlardan, oğullardan; Altından ve gümüşten** yığılıp toplan**mış yığın** yığın mal**lardan; güzel cins** hoş **atlardan, davarlardan,** yani deve inek ve koyunlardan, **ekinlerden** [ileri gelen] **şehvetler,** nefsin canının çekip, kendisine çağırdıklarının **sevgisi süslendi,** Şeytan yahut da imtihan için Allah bunları süsledi. **Bunlar, dünya hayatının metaı/faydalarıdır.** Bunlarla dünyada faydalanılır. **Halbuki varılacak yerin en güzeli** olan cennet **Allah'ın yanındadır** ve başkasına değil de yalnız oraya rağbet edilmesi gerekir.

15- Ey Muhammed! Kavmine **de ki: "Size o** anlatılan arzu**lardan daha hayırlısını bildireyim,** haber vereyim **mi?**[6] **Rablerinin yanında altlarından**

---

[1] Bu cümle öncesi tefsir edicidir.

[2] سَتُغْلَبُونَ kelimesi hem ت harfi ile, hem de (سَيُغْلَبُونَ şeklinde) ي harfi ile okunmuştur.

[3] وَتُحْشَرُونَ kelimesi hem ت harfi ile, hem de ي harfi ile okunmuştur.

[4] كَانَ fiili (faili olan آيَةٌ kelimesi müennes olmasına rağmen faili ile arasına giren) fasıladan dolayı müzekker olarak getirilmiştir.

[5] Bu ayet ile Enfal: 44. ayet arasındaki zahiri tearuz ve bunun halli için ilgili ayetin Celaleyn'deki tefsirine müracaat ediniz. (mütercim)

[6] Buradaki istifham, takrir içindir.

ırmaklar akan cennetler[1], Şirkten **sakınanlar içindir.**[2] **Orada,** oraya girdikleri vakitte **ebediyyen kalacaklardır,** Yani ebedi kalışları takdir edilmiştir. **Ve** hayız ve diğer pis görülen şeylerden **tertemiz eşler vardır. Ve Allah tarafından** büyük **bir hoşnutluk**[3] **vardır. Ve Allah kullarını hakkıyla görendir** ve de onlardan her birini ameliyle karşılıklandırır.

KELİME ANLAMI

10- إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** لَنْ تُغْنِيَ **Asla engellemeyecektir** تَدْفَعَ Defetmeyecektir (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** (Ne?) أَمْوَالُهُمْ **Onların malları** (Daha ne engellemeyecektir?) وَلَا أَوْلَادُهُمْ **Ve evlatları da** (Neden engellemeyecektir?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani onun azabından (Neyi engellemeyecektir?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Onlar** (Nedirler?) وَقُودُ النَّارِ **Ateş çırasıdır** (Bu kelime ne ile okundu?) بِفَتْحِ الْوَاوِ Vav harfinin fethasıyla مَا تُوقَدُ بِهِ Kendisiyle ateş tutuşturulan şey demektir

11- دَأْبُهُمْ Onların tutumu (Ne gibidir onların tutumu?) كَدَأْبِ كَعَادَةِ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun hanedanının tutumu,** adeti **gibidir** (Daha ne gibidir?) وَالَّذِينَ **O kimseler gibidir ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** (Kimdir onlardan öncekiler?) مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden (Kim gibi ümmetler?) كَعَادٍ وَثَمُودَ Ad ve Semut kavmi gibi كَذَّبُوا **Yalanladılar** (Neyi?) بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** فَأَخَذَهُمُ **Bundan dolayı da onları alıverdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** أَهْلَكَهُمْ Helak etti onlar (Ne sebebiyle helak etti?) بِذُنُوبِهِمْ **Onların günahları sebebiyle** وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) مُفَسِّرَةٌ Tefsir edicidir (Neyi?) لِمَا قَبْلَهَا Öncesini وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır**

12- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا أَمَرَ Ne zaman ki emretti (Kim?) النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Kime?) الْيَهُودَ Yahudilere (Neyi emretti?) بِالْإِسْلَامِ İslam'ı (Ne vakit?) مَرْجِعَهُ Dönüşünde (Nereden dönüşünde?) مِنْ بَدْرٍ Bedir'den فَقَالُوا Ve dediler (Kime?) لَهُ Ona لَا يَغُرَّنَّكَ Seni aldatmasın (Ne aldatmasın?) أَنْ قَتَلْتَ Öldürmen (Kimi?) نَفَرًا Bir gurubu (Kimden olan bir grup?) مِنْ قُرَيْشٍ Kureyş'ten (Öyle grup ki) أَغْمَارًا Cahil kişiler (Yine öyle grup ki) لَا يَعْرِفُونَ Bilmiyorlar (Neyi bilmiyorlar?) الْقِتَالَ Savaşmayı: قُلْ **De ki** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Kime?) لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Öyle kimseler ki) مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden سَتُغْلَبُونَ

---

[1] Mübtedadır.
[2] Haberdir.
[3] رِضْوَانٌ kelimesindeki ر harfi iki ayrı lügatte, kesre ve de zamme ile okunmuştur.

Yakında mağlup olacaksınız (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve de ye ile (yuğlebûne şeklinde okundu) (Nerede mağlup olacaksınız?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Ne ile mağlup olacaksınız?) بِالْقَتْلِ Öldürülmekle (Daha?) وَالْأَسْرِ Ve de esir düşmekle (Daha?) وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ Ve de cizyeye vurulmakla وَقَدْ وَقَعَ ذٰلِكَ Bunlar olmuştur (Daha?) وَتُحْشَرُونَ **Ve de toplanıp-sürüleceksiniz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde de (hem ya ile, hem de ta ile) (Nerede toplanıp-sürüleceksiniz?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette (Nereye toplanıp-sürüleceksiniz?) إِلٰى جَهَنَّمَ **Cehenneme** فَتَدْخُلُونَهَا Oraya gireceksiniz وَبِئْسَ الْمِهَادُ **Ve ne kötü döşektir** الْفِرَاشُ هِيَ Ne kötü yataktır o!

13- قَدْ كَانَ **Şüphesiz ki oldu** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Ne oldu?) آيَةٌ **Bir ayet** عِبْرَةٌ Bir ibret وَذُكِّرَ Müzekker getirildi (Ne?) الْفِعْلُ Fiili (Ne sebeple?) لِلْفَصْلِ Fasıldan dolayı (Nerede?) فِي فِئَتَيْنِ فِرْقَتَيْنِ **İki fırkada** (Öyle iki fırka ki) الْتَقَتَا **Karşılaştılar** (Ne vakit?) يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde (Niçin karşılaştılar?) لِلْقِتَالِ Savaş için فِئَةٌ **Bir fırka** تُقَاتِلُ **Savaşıyor** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** أَيْ طَاعَتِهِ Yani ona itaat uğruna وَهُمْ Onlar (Kimdirler?) النَّبِيُّ Hz.Peygamber (Daha?) وَأَصْحَابُهُ Ve de arkadaşlarıdır وَكَانُوا Onlar idiler ثَلَثَمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا Üç yüz on üç adam مَعَهُمْ Onlarla birlikte vardı (Ne?) فَرَسَانِ İki at (Daha?) وَسِتُّ أَدْرُعٍ Altı zırh (Daha?) وَثَمَانِيَةُ سُيُوفٍ Ve de sekiz kılıç وَأَكْثَرُهُمْ رَجَّالَةٌ Ve çoğu da yaya idi وَأُخْرٰى **Ve diğeri de** (Nedir?) كَافِرَةٌ **Kafirdir** (Öyle diğeri ki) يَرَوْنَهُمْ **Onları görüyorlardı** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler (Müslümanları) görüyorlardı (Müslümanlar ne oldukları halde) مِثْلَيْهِمْ **Olduklarının iki katı** أَيِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanları olduklarının iki katı أَيْ أَكْثَرَ Yani kafirler Müslümanları daha çok görüyorlardı (Neden daha çok?) مِنْهُمْ Oldukları sayıdan (Müslümanları, oldukları sayıdan daha fazla görüyorlardı) وَكَانُوا Kafirler ise idi نَحْوَ الْأَلْفِ Bin kişi kadardı (Nasıl görüyorlardı?) رَأْيَ الْعَيْنِ **Göz görmesiyle** أَيْ رُؤْيَةً ظَاهِرَةً مُعَايَنَةً Açıkça, ayan beyan görmekle وَقَدْ نَصَرَهُمُ Onlara yardım etti (Kim?) اللهُ Allah (Ne ile birlikte?) مَعَ قِلَّتِهِمْ Onlar az olmakla birlikte وَاللهُ يُؤَيِّدُ **Allah destekler** يُقَوِّي Takviye eder (Neyle?) بِنَصْرِهِ **Yardımıyla** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) نَصْرَهُ Yardımını إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Bu zikredilende (Ne vardır?) لَعِبْرَةً **Elbette ibret**

vardır (Kim için?) لِأُولِي الْأَبْصَارِ **Görebilenler için** لِذَوِي الْبَصَائِرِ Basiret sahipleri için أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ İbret almıyor musunuz (Neyle?) بِذٰلِكَ Bununla فَتُؤْمِنُوا Ki iman edesiniz

14- زُيِّنَ **Bezendi** (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Ne?) حُبُّ الشَّهَوَاتِ **Şehvetlerin sevgisi** مَا O şeyler ki تَشْتَهِيهِ İstiyor onu (Ne?) اَلنَّفْسُ Nefis (Daha?) وَتَدْعُو Ve de çağırıyor (Neye?) إِلَيْهِ Ona زَيَّنَهَا Onları süsledi (Kim süsledi?) اَللّٰهُ Allah (Niçin süsledi?) اِبْتِلَاءً İmtihan olsun için أَوِ الشَّيْطَانُ Ya da şeytan süsledi (Nedendir o şehvetler de?) مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** (Daha?) وَالْبَنِينَ **Ve oğullardan** (Daha?) وَالْقَنَاطِيرِ **Ve yığınlar** الْأَمْوَالِ الْكَثِيرَةِ Çok mallar (Öyle yığınlar ki) اَلْمُقَنْطَرَةِ **Yığılmış** اَلْمُجَمَّعَةِ Toplanmış (Nedendir o yığınlar) مِنَ الذَّهَبِ **Altından** (Daha?) وَالْفِضَّةِ **Ve gümüşten** (Daha neden olan şehvetler?) وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ **Güzel cins atlar** اَلْحِسَانِ Hoş olan (Daha neden olan şehvetler?) وَالْأَنْعَامِ **Davarlardan** أَيِ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ Yani deve, inek ve koyun (Daha neden olan?) وَالْحَرْثِ اَلزَّرْعِ **Ekinler** ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** zikredilenler (Nedir?) مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metâı/faydalarıdır** يُتَمَتَّعُ Faydalanılır (Neyle?) بِهِ Onunla (Nerede?) فِيهَا O dünyada ثُمَّ يَفْنَى Sonra onlar fani olur وَاللّٰهُ **Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** (Ne?) حُسْنُ الْمَآبِ **Varılacak yerin güzeli** اَلْمَرْجِعِ Dönülecek yerin güzeli وَهُوَ O yer (Nedir?) اَلْجَنَّةُ Cennettir فَيَنْبَغِي Gerekir (Nedir?) اَلرَّغْبَةُ Rağbet (Nereye?) فِيهِ Oraya دُونَ غَيْرِهِ Başka yere değil!

15- قُلْ **De ki** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Kime?) لِقَوْمِكَ Kavmine أَؤُنَبِّئُكُمْ **Size bildireyim mi?** أُخْبِرُكُمْ Haber vereyim mi size? (Neyi?) بِخَيْرٍ **Daha hayırlı bir şeyi** (Neden daha hayırlı?) مِنْ ذٰلِكُمْ **İşte bunlardan** اَلْمَذْكُورِ مِنَ الشَّهَوَاتِ Bu zikredilen şehvetlerden (Buradaki istifham nedir?) اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir istifhamıdır لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır ki** اِتَّقَوْا **Sakındılar onlar** (Neden sakındılar?) اَلشِّرْكَ Şirkten (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** (Buradaki car-mecrur ve de zarf nedir?) خَبَرٌ Haber cümlesidir مُبْتَدَؤُهُ Mübtedası da şudur: (Ne vardır?) جَنَّاتٌ **Cennetler** (Öyle cennetler ki) تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** (Ne akıyor?) اَلْأَنْهَارُ **Nehirler** (O kimseler ne oldukları halde?) خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** أَيْ مُقَدَّرِينَ Yani takdir olundukları halde (Neye?) اَلْخُلُودَ Ebedi kalışa (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Ne vakit?) إِذَا دَخَلُوهَا

Oraya girdikleri vakitte (Daha ne vardır?) وَأَزْوَاجٌ **Ve eşler** (Öyle eşler ki) مُطَهَّرَةٌ **Tertemiz** (Neden tertemiz?) مِنَ الْحَيْضِ Hayızdan (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden (Öyle diğer şeyler ki) مِمَّا يُسْتَقْذَرُ Pis görülen şeylerden (Daha ne vardır?) وَرِضْوَانٌ **Ve hoşnutluk** (Bu kelime ne ile okundu?) بِكَسْرِ أَوَّلِهِ İlk harfinin kesresiyle (Daha ne ile okundu?) وَضَمِّهِ Ve de zammesiyle (Ne olduğu halde böyle okundu?) لُغَتَانِ İki lügat olduğu halde أَيْ رِضًا كَثِيرٌ Büyük hoşnutluk (Kim tarafından?) مِنَ اللهِ **Allah tarafından** وَاللهُ **Allah** (Nedir?) بَصِيرٌ عَالِمٌ **Görendir,** bilendir (Kimi?) بِالْعِبَادِ **Kullarını** فَيُجَازِي Karşılıklandırır (Kimi?) كُلًّا مِنْهُمْ Onlardan her birini (Neyle?) بِعَمَلِهِ Ameliyle

﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ أَوْ بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿يَقُولُونَ﴾ يَا ﴿رَبَّنَآ اِنَّنَآ اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا بِكَ وَبِرَسُولِكَ ﴿فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾﴾ ﴿اَلصَّابِرِينَ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ نَعْتٌ ﴿وَالصَّادِقِينَ﴾ فِي الْإِيمَانِ ﴿وَالْقَانِتِينَ﴾ اَلْمُطِيعِينَ لِلّٰهِ ﴿وَالْمُنْفِقِينَ﴾ اَلْمُتَصَدِّقِينَ ﴿وَالْمُسْتَغْفِرِينَ﴾ اللّٰهَ بِأَنْ يَقُولُوا اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ﴿بِالْاَسْحَارِ ﴿١٧﴾﴾ أَوَاخِرِ اللَّيْلِ خُصَّتْ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهَا وَقْتُ الْغَفْلَةِ وَلَذَّةِ النَّوْمِ ﴿شَهِدَ اللّٰهُ﴾ بَيَّنَ لِخَلْقِهِ بِالدَّلَائِلِ وَالْآيَاتِ ﴿اَنَّهُ لَا اِلٰهَ﴾ أَيْ لَا مَعْبُودَ فِي الْوُجُودِ بِحَقٍّ ﴿اِلَّا هُوَ وَ﴾ شَهِدَ بِذٰلِكَ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ بِالْإِقْرَارِ ﴿وَاُولُوا الْعِلْمِ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُؤْمِنِينَ بِالْإِعْتِقَادِ وَاللَّفْظِ ﴿قَائِمًا﴾ بِتَدْبِيرِ مَصْنُوعَاتِهِ وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْجُمْلَةِ أَيْ تَفَرَّدَ ﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا ﴿الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿اِنَّ الدِّينَ﴾ اَلْمَرْضِيَّ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ هُوَ ﴿الْاِسْلَامُ﴾ أَيِ الشَّرْعُ الْمَبْعُوثُ بِهِ الرُّسُلُ الْمَبْنِيُّ عَلَى التَّوْحِيدِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ {أَنَّ} بَدَلٌ مِنْ أَنَّهُ الخ بَدَلَ اشْتِمَالٍ ﴿وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ﴾ اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى فِي الدِّينِ بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿بَغْيًا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾﴾ أَيِ الْمُجَازَاةِ لَهُ ﴿فَاِنْ حَآجُّوكَ﴾ خَاصَمَكَ الْكُفَّارُ يَا مُحَمَّدُ فِي الدِّينِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ﴾ اِنْقَدْتُ لَهُ أَنَا ﴿وَمَنِ اتَّبَعَنِ﴾ وَخُصَّ الْوَجْهُ بِالذِّكْرِ لِشَرَفِهِ فَغَيْرُهُ أَوْلَى ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ﴾ اَلْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى ﴿وَالْاُمِّيِّينَ﴾ مُشْرِكِي الْعَرَبِ ﴿اَاَسْلَمْتُمْ﴾ أَيْ أَسْلِمُوا ﴿فَاِنْ اَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا﴾ مِنَ الضَّلَالِ ﴿وَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِسْلَامِ ﴿فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ﴾ اَلتَّبْلِيغُ لِلرِّسَالَةِ ﴿وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِأَعْمَالِهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {يُقَاتِلُونَ} ﴿النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَاْمُرُونَ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿مِنَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ رُوِيَ أَنَّهُمْ قَتَلُوا ثَلَاثَةً وَأَرْبَعِينَ نَبِيًّا فَنَهَاهُمْ مِائَةٌ وَسَبْعُونَ مِنْ عُبَّادِهِمْ فَقَتَلُوهُمْ مِنْ يَوْمِهِمْ ﴿فَبَشِّرْهُمْ﴾ أَعْلِمْهُمْ ﴿بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢١﴾﴾ مُؤْلِمٍ وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ تَهَكُّمٌ بِهِمْ وَدَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِ إِنَّ لِشِبْهِ اسْمِهَا الْمَوْصُولِ بِالشَّرْطِ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ مَا عَمِلُوا مِنْ خَيْرٍ كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ فَلَا اعْتِدَادَ بِهَا لِعَدَمِ شَرْطِهَا ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾﴾ مَانِعِينَ مِنَ الْعَذَابِ

TÜRKÇE ANLAMI

16- **Onlar ki**[1], "Ey **Rabbimiz! Biz muhakkak imân ettik,** seni ve Peygamberini doğruladık, **artık bizim günahlarımızı mağfiret buyur ve bizleri o ateş azabından koru,"derler.**

---

[1] Önceki اَلَّذِينَ den sıfat yahut bedeldir.

17- **Onlar**[1] günahtan uzaklaşma ve de itaatte olma hali üzerine **sabredenlerdir,** imanlarında **sâdıktırlar, boyun eğicilerdir,** Allah'a itaatkardırlar, **infak edenlerdir,** tasaddukta bulunanlardır, gecenin son vakitleri olan **seher vakitlerinde de**[2] "اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي / Ey Allah'ım! Bizi bağışla"demek suretiyle Allah'tan **istiğfarda bulunanlardır.**

18- **Allah, kendisinden başka bir ilâh,** ibadet edilmeyi hak etmiş bir mabudun varlık sahasında **bulunmadığına** yarattıklarını yönetmekte **adâletle kâim olarak,**[3] **şahâdet etmiş,** yarattıklarına ayet ve delillerle [bunu] beyan etmiş**tir. Ve Melekler de** ikrar etmek suretiyle şahadet etti buna. Peygamberlerden ve de müminlerden **ilim sahipleri de** inanmak ve de söylemek suretiyle [buna şahadet etmişlerdir] **O** mülkünde **Aziz,** yaptıklarında **hikmet sahibi olandan başka asla bir ilâh yoktur.**[4]

19- **Şüphe yok ki**[5] **Allah indinde** razı olunan o **din,** Peygamberlerin gönderildiği şeriat olan, tevhit üzere kurulu **İslâm'dır. O kendilerine kitap verilmiş olan** Yahudi ve Hıristiyan**ların** kimisinin tevhitte bulunması, kimisinin de inkar etmesi suretiyle dinde **ihtilafta bulunmaları ise kendilerine** tevhide dair **ilim geldikten sonra** kafirlerin **sırf aralarındaki hasetten dolayıdır. Her kim Allah'ın âyetlerini inkar ederse, şüphe yok ki Allah, hesabı,** o kişiyi cezalandırması **seri olandır,**

20- Ey Muhammed! **Artık** kafirler **seninle** din hususunda **tartışmaya girişirlerse,** seninle münakaşaya kalkışırlarsa **de ki:** onlara **"Ben yüzümü**[6]**/kendimi Allah'a teslim ettim,** ona ben ve **bana tâbi olanlar da** boyun eğdi" **Ve kendilerine kitap verilmiş olan** Yahudi ve Hıristiyanlar**lar ile ümmî** olan Arap Müşrik**lere de de ki: "Müslüman oldunuz mu?"**Yani Müslüman olun! demektir. **Şayet Müslüman olurlarsa elbette** sapıklıktan uzaklaşarak **doğruya erişmişlerdir. Ve eğer** İslam'dan **yüz çevirirlerse senin üzerine gereken ancak** risaleti **ulaştırmaktır,** tebliğdir. **Allah ise kulları büsbütün görücüdür** ve onları amelleriyle karşılıklandırır. Bu hüküm savaş ile ilgili gelen emirden öncedir.

---

[1] Sıfattır.

[2] Bu vaktin özellikle zikredilişi, gaflet ve tatlı uyku vakti olmasındandır.

[3] Hal olmak üzere mensuptur. Amili ise cümlenin manası olan "تَفَرَّدَ" fiilidir.

[4] Bunu tekit için tekrarlamıştır.

[5] Bir kıraatte ise أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ cümlesindeki أَنَّهُ den bedeli iştimal olmak üzere أَنَّ الدِّينَ olarak okunmuştur.

[6] Özellikle yüzün zikredilmesi şerefinden dolayıdır. O teslim edildikten sonra diğer azalar hayli hayli teslim edilmiş olur.

21- **O kimseler ki, Allah'ın âyetlerini inkar ve peygamberleri haksız yere katlederler**[1] **ve insanlardan adâletle emredenleri de öldürürler,** Anlatılan bu kimseler Yahudilerdir. Rivayet edildiğine göre onlar kırk üç peygamberi öldürdüklerinde abitlerinden yüz yetmiş kişi onları bundan nehyetmişti. Bunun üzerine aynı gün onları da öldürmüşlerdi. **Artık onları can yakıcı,** elem verici **bir azap ile müjdele**[2]**!** Onlara bu azabı bildir. "Müjde"nin zikredilişi, onlarla alay etmek içindir.

22- **İşte onlar,** sadaka, sıla-i rahim gibi işledikleri hayırlı **amelleri dünyada da, ahirette de boşa çıkmış,** bâtıl olmuş **kimselerdir.** Bu amellerin kabul şartı bulunmadığı için, onlara itibar edilmez. **Ve onlar için yardım edecek,** onları azaptan engelleyecek **kimseler de yoktur.**

KELİME ANLAMI

16- اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki onlar** (Bu kelime nedir?) نَعْتٌ Sıfattır أَوْ بَدَلٌ Ya da bedeldir (Neden?) مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ Önceki "ellezine"den يَقُولُونَ **Derler** يَا رَبَّنَا Ey **rabbimiz!** إِنَّنَا **Şüphesiz ki biz** آمَنَّا **İman ettik** صَدَّقْنَا Doğruladık (Kimi?) بِكَ Seni (Daha kimi?) وَبِرَسُولِكَ Ve de senin rasülünü فَاغْفِرْ **Bağışla!** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Neyi bağışla?) ذُنُوبَنَا **Günahlarımızı** (Daha?) وَقِنَا **Ve de bizi koru** (Neden?) عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabından**

17- (Öyle kimseler ki onlar) اَلصَّابِرِينَ **Sabredenler** (Ne üzerine?) عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine (Daha neden sabredenler?) وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Günah işlemekten (Bu kelime nedir?) نَعْتٌ Sıfattır (Daha yine öyle kimseler ki) وَالصَّادِقِينَ **Doğru olan** (Ne konuda doğru olanlar?) فِي الْإِيمَانِ İmanları konusunda (Daha?) وَالْقَانِتِينَ **Ve boyu eğenler** اَلْمُطِيعِينَ İtaat edenler (Kime?) لِلّٰهِ Allah'a (Daha?) وَالْمُنْفِقِينَ **Ve harcayanlar** اَلْمُتَصَدِّقِينَ Tasadduk edenler (Daha?) وَالْمُسْتَغْفِرِينَ **Ve bağışlanma dileyenler** (Kimden?) اَللّٰهَ Allah'tan (Nasıl?) بِأَنْ يَقُولُوا Demeleriyle اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! اِغْفِرْ Mağfiret et (Kime?) لَنَا Bize (Nerede bağışlanma dileyenler?) بِالْأَسْحَارِ **Seher vakitlerinde** أَوَاخِرِ اللَّيْلِ Gecenin sonlarında خُصَّتْ بِالذِّكْرِ Özellikle zikredildi (Niçin?) لِأَنَّهَا Çünkü seher vakti (Nedir?) وَقْتُ الْغَفْلَةِ Gaflet vaktidir (Daha?) وَلَذَّةِ النَّوْمِ Ve uykunun tatlı olduğu vakittir

---

[1] يَقْتُلُونَ kelimesi bir kıraatte يُقَاتِلُونَ şeklinde okunmuştur.

[2] إِنَّ nin haberine فَ harfinin gelişi, onun mevsul olan ismi şarta benzediği içindir.

18- شَهِدَ **Şahit oldu** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** بَيَّنَ Beyan etti (Kim için?) لِخَلْقِهِ Yarattıkları için (Neyle beyan etti?) بِالدَّلَائِلِ Delillerle (Daha?) وَالْآيَاتِ Ve ayetlerle اَنَّهُ **Şüphesiz durum şu ki** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** أَيْ لَا مَعْبُودَ Yani hiçbir mabut yoktur (Nerede?) فِي الْوُجُودِ Varlıkta بِحَقٍّ Hakkıyla اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** (Daha kim şahit oldu?) وَ شَهِدَ بِذٰلِكَ الْمَلٰٓئِكَةُ **Ve de** şahit oldu buna **melekler** (Neyle şahit oldu?) بِالْإِقْرَارِ İkrar etmekle (Daha kim şahit oldu?) وَاُولُوا الْعِلْمِ **Ve de ilim sahipleri** (Öyle ilim sahipleri ki) مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden olan (Daha?) وَالْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerden olan (Neyle şahitlik etti?) بِالْإِعْتِقَادِ İnanmakla (Daha?) وَاللَّفْظِ Ve söylemekle (O Allah ne olduğu halde?) قَائِمًا **Kaim olduğu halde** (Neyle?) بِتَدْبِيرِ مَصْنُوعَاتِهِ Yarattıklarını düzenlemekle وَنَصْبُهُ Bunun nasb oluşu (Ne üzerinedir?) عَلَى الْحَالِ Hal olmak üzere وَالْعَامِلُ Amil (Nerede?) فِيهَا Bu kelimede (Nedir?) مَعْنَى الْجُمْلَةِ Cümlenin manasıdır أَيْ تَفَرَّدَ Yani tek oldu (Ne ile?) بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** كَرَّرَهُ Bunu tekrar etti (Niçin?) تَأْكِيدًا Tekit için (O nedir?) اَلْعَزِيزُ **Azizdir** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Daha nedir?) اَلْحَكِيمُ **Hakimdir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

19- اِنَّ الدِّينَ **Şüphesiz ki din** (Öyle din ki) اَلْمَرْضِيَّ Razı olunan (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** هُوَ O din (Nedir?) اَلْاِسْلَامُ **İslam'dır** أَيِ الشَّرْعُ Yeni şeriattır (Öyle şeriat ki) اَلْمَبْعُوثُ Gönderilen (Neyle?) بِهِ Onunla (Kim?) اَلرُّسُلُ Peygamberler (Yine öyle şeriat ki) اَلْمَبْنِيُّ Bina edilen (Ne üzerine?) عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِفَتْحِ أَنَّ Elif-nun maddesinin fethasıyla (enneddine şeklinde) (Bu durumda bu elif nun maddesi nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden?) مِنْ أَنَّهُ الخ Ennehü...den (Nasıl?) بَدَلَ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir وَمَا اخْتَلَفَ **Ve ihtilaf etmedi** (Kim?) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** (Kimdir onlar?) اَلْيَهُودُ Yahudiler (Daha?) وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar (Neredeki ihtilaf?) فِي الدِّينِ Dindeki (Nasıl?) بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ Bazısının tevhit etmesiyle (Daha?) وَكَفَرَ بَعْضٌ Ve bazısının inkar etmesiyle اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا **Ancak o vakitten sonra ki** جَٓاءَهُمُ **Onlara geldi** (Ne?) اَلْعِلْمُ **İlim** (Neye dair olan ilim?) بِالتَّوْحِيدِ Tevhide (Niçin ihtilaf ettiler?) بَغْيًا **İhtirastan dolayı** (Kimden olan?) مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirlerden olan (Öyle ihtiras ki) بَيْنَهُمْ **Aralarındaki** وَمَنْ **Ve her kim** يَكْفُرْ **İnkar ederse** (Neyi?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?)

سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı seri olandır** أَيِ الْمُجَازَاةِ Yani karşılıklandırması seri olandır (Kimi?) لَهُ Onu

20- فَإِنْ حَآجُّوكَ **Seninle tartışmaya girişirlerse** خَاصَمَكَ Seninle münakaşaya kalkışırsa (Kim?) اَلْكُفَّارُ Kafirler يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde فَقُلْ لَهُمْ **De ki** onlara أَسْلَمْتُ **Ben teslim ettim** (Neyi?) وَجْهِيَ **Yüzümü/kendimi** لَهُ اِنْقَدْتُ Ona boyun eğdim أَنَا Ben (Daha kim?) وَمَنْ **Ve o kimse ki** اِتَّبَعَنِ **Bana tabi oldu** وَخُصَّ الْوَجْهُ بِالذِّكْرِ Özellikle yüz zikredildi (Niçin?) لِشَرَفِهِ Şerefinden dolayı فَغَيْرُهُ Bu durumda ondan gayrısı (Nedir?) أَوْلَى Daha evladır وَقُلْ **Ve de ki** (Kime?) لِلَّذِينَ **O kimselere ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** (Kimdir onlar?) اَلْيَهُودُ Yahudiler (Daha?) وَالنَّصَارَى Ve de Hıristiyanlar (Daha kime de?) وَالْأُمِّيِّينَ **Ve de ümmilere** مُشْرِكِي الْعَرَبِ Müşrik Araplara أَاَسْلَمْتُمْ **Müslüman oldunuz mı?** أَيْ أَسْلِمُوا Yani Müslüman olun! فَإِنْ أَسْلَمُوا **Şayet Müslüman olurlarsa** فَقَدِ اهْتَدَوْا **Elbette doğruya erişmişlerdir** (Neden doğruya erişmişlerdir?) مِنَ الضَّلَالِ Sapıklıktan وَإِنْ تَوَلَّوْا **Ve eğer yüz çevirirlerse** (Neden?) عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan فَإِنَّمَا عَلَيْكَ **Senin üzerine ancak vardır** (Ne?) اَلْبَلَاغُ **Ulaştırmak** اَلتَّبْلِيغُ Tebliğ etmek (Neyi?) لِلرِّسَالَةِ Risaleti وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) بَصِيرٌ **Görendir** (Kimi?) بِالْعِبَادِ **Kullarını** فَيُجَازِيهِمْ Onları karşılıklandırır (Neyle?) بِأَعْمَالِهِمْ Amelleriyle وَهٰذَا Bu (Nedir?) قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Savaş ile ilgili olan emirden öncedir

21- إِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** يَكْفُرُونَ **İnkar ediyorlar** (Neyi?) بِآيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** (Daha?) وَيَقْتُلُونَ **Ve de öldürüyorlar** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) يُقَاتِلُونَ Yukâtilûne şeklinde (Kimi öldürüyorlar?) اَلنَّبِيِّينَ **Peygamberleri** (Nasıl?) بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** (Daha?) وَيَقْتُلُونَ **Ve de öldürüyorlar** (Kimi?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** يَأْمُرُونَ **Emrediyorlar** (Neyle?) بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** (Kimdendir onlar?) مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلْيَهُودُ Yahudilerdir رُوِيَ Rivayet edildi ki أَنَّهُمْ Onlar قَتَلُوا Öldürdüler (Kimi?) ثَلَاثَةً وَأَرْبَعِينَ نَبِيًّا Kırk üç peygamberi فَنَهَاهُمْ Bunun üzerine onları nehyetti (Kim?) مِائَةٌ وَسَبْعُونَ مِنْ عُبَّادِهِمْ Abitlerinden yüz yetmiş kişi فَقَتَلُوهُمْ Onları da öldürdüler (Ne vakitte?) مِنْ يَوْمِهِمْ O aynı günde فَبَشِّرْهُمْ **Onları**

müjdele أَعْلِمْهُمْ Onlara bildir (Neyle müjdele onları?) بِعَذَابٍ **Bir azap ki** اَلِيمٍ **Can yakıcı** مُؤْلِمٍ Elem verici وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ Müjdenin zikredilişi (Nedir?) تَهَكُّمٌ بِهِمْ Onlarla alay içindir وَدَخَلَتْ اَلْفَاءُ Fa dahil olmuştur (Nereye?) فِي خَبَرِ إِنَّ İnne'nin haberine (Niçin?) لِشِبْهِهِ اسْمِهَا الْمَوْصُولِ Onun mevsul olan ismi benzediği içindir (Neye?) بِالشَّرْطِ Şarta

22- أُولَٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** بَطَلَتْ Batıl olmuştur (Ne?) أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** مَا عَمِلُوا Yani yaptıkları (Nedendir o yaptıkları?) مِنْ خَيْرٍ Hayırdan (Ne gibi?) كَصَدَقَةٍ Sadaka gibi (Daha?) وَصِلَةِ رَحِمٍ Ve sıla-i rahim gibi (Nerede boşa çıkmıştır?) فِي الدُّنْيَا **Dünya da** (Daha?) وَالْآخِرَةِ **Ve de ahirette** فَلَا اعْتِدَادَ بِهَا O amellere itibar yoktur (Niçin?) لِعَدَمِ شَرْطِهَا Şartları olan iman bulunmadığı için وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için de yoktur** (Ne?) مِنْ نَاصِرِينَ **Yardımcılar** مَانِعِينَ Engelleyiciler (Neden?) مِنَ الْعَذَابِ Azaptan

﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَنظُرْ ﴿إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا﴾ حَظًّا ﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ ﴿يُدْعَوْنَ﴾ حَالٌ ﴿إِلَى كِتَابِ اللهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾﴾ عَنْ قَبُولِ حُكْمِهِ نَزَلَ فِي الْيَهُودِ زَنَى مِنْهُمُ اثْنَانِ فَتَحَاكَمُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَكَمَ عَلَيْهِمَا بِالرَّجْمِ فَأَبَوْا فَجِيءَ بِالتَّوْرَاةِ فَوُجِدَ فِيهَا فَرُجِمَا فَغَضِبُوا ﴿ذَلِكَ﴾ التَّوَلِّي وَالْإِعْرَاضُ ﴿بِأَنَّهُمْ قَالُوا﴾ أَيْ بِسَبَبِ قَوْلِهِمْ ﴿لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ﴾ أَرْبَعِينَ يَوْمًا مُدَّةَ عِبَادَةِ آبَائِهِمُ الْعِجْلَ ثُمَّ تَزُولُ عَنْهُمْ ﴿وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ مِنْ قَوْلِهِمْ ذَلِكَ ﴿فَكَيْفَ﴾ حَالُهُمْ ﴿إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ﴾ أَيْ فِي يَوْمٍ ﴿لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ﴾ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَغَيْرِهِمْ جَزَاءَ ﴿مَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾﴾ بِنَقْصِ حَسَنَةٍ أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ وَنَزَلَتْ لَمَّا وَعَدَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّتَهُ مُلْكَ فَارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ هَيْهَاتَ: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ﴾ يَا اللهُ ﴿مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي﴾ تُعْطِي ﴿الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾ مِنْ خَلْقِكَ ﴿وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ﴾ بِإِيتَائِهِ ﴿وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ﴾ بِنَزْعِهِ مِنْهُ ﴿بِيَدِكَ﴾ بِقُدْرَتِكَ ﴿الْخَيْرُ﴾ أَيْ وَالشَّرُّ ﴿إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿تُولِجُ﴾ تُدْخِلُ ﴿اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ﴾ تُدْخِلُهُ ﴿فِي اللَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ كُلٌّ مِنْهُمَا بِمَا نَقَصَ مِنَ الْآخَرِ ﴿وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ كَالْإِنْسَانِ وَالطَّائِرِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالْبَيْضَةِ ﴿وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ﴾ كَالنُّطْفَةِ وَالْبَيْضَةِ ﴿مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ رِزْقًا وَاسِعًا ﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ﴾ يُوَالُونَهُمْ ﴿مِنْ دُونِ﴾ أَيْ غَيْرِ ﴿الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ﴾ أَيْ يُوَالِهِمْ ﴿فَلَيْسَ مِنَ﴾ دِينِ ﴿اللهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَيةً﴾ مَصْدَرُ تَقَيْتُهُ أَيْ تَخَافُوا مَخَافَةً فَلَكُمْ مُوَالَاتُهُمْ بِاللِّسَانِ دُونَ الْقَلْبِ وَهَذَا قَبْلَ عِزَّةِ الْإِسْلَامِ وَيَجْرِي فِيمَنْ هُوَ فِي بَلَدٍ لَيْسَ قَوِيًّا فِيهَا ﴿وَيُحَذِّرُكُمُ﴾ يُخَوِّفُكُمْ ﴿اللهُ نَفْسَهُ﴾ أَنْ يَغْضَبَ عَلَيْكُمْ إِنْ وَالَيْتُمُوهُمْ ﴿وَإِلَى اللهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾﴾ الْمَرْجِعُ فَيُجَازِيكُمْ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ﴾ قُلُوبِكُمْ مِنْ مُوَالَاتِهِمْ ﴿أَوْ تُبْدُوهُ﴾ تُظْهِرُوهُ ﴿يَعْلَمْهُ اللهُ وَ﴾ هُوَ ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾﴾ وَمِنْهُ تَعْذِيبُ مَنْ وَالَاهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

23- **Görmedin mi kendilerine kitaptan,** Tevrat'tan **bir nâsip,** bir pay **verilmiş olanları ki, aralarında hükmetmesi için Allah'ın kitabına çağrıldıkları halde**[1] **sonra onlardan bir fırka yüz çevirir. Ve onlar** onun hükmünü kabulden **kaçınan kimselerdir.** Aralarından iki kişi zina edip de, Hakem olarak Hz. Peygambere başvuran Yahudiler hakkında inmiştir. Hz. Peygamber de

[1] Haldir

o iki kişi hakkında recm kararı verince, bunu kabul etmediler. Bunun üzerine Tevrat getirildi ve recm hükmü orada bulununca zina eden iki kişi recm edildi. Yahudiler bu hükme çok kızmışlardı.

24- **Bu** yüz çeviriş ve kaçınma **onların, "Bize ateş sayılı günlerden,** babalarının buzağıya ibadet müddetleri olan kırk günden **başka asla dokunmayacaktır,"** sonra da azabın kendilerinden kalkacağını **demeleri** sebebi**yledir. Ve onları, dinlerinde iftira ettikleri şeyler** olan bu sözleri **aldatmıştır.**[1]

25- **Onları, kendisinde hiç şüphe,** kuşku **olmayan bir gün** -ki o gün kıyamet günüdür- **için,** böyle bir gün içerisinde **topladığımız ve** kitap ehli olsun-olmasın **her şahsa kazanmış olduğu,** işlemiş olduğu iyilik ve kötülüğü**nün** karşılığının **ödeneceği zaman** onların hali **ne olacaktır. Ve o** insa**nlar,** bir iyilikleri eksiltilmek veya bir kötülükleri fazlalaştırılmak suretiyle **zulmedilmiş olmayacaklardır.**

Hz. Peygamber efendimiz ümmetine Rum ve Fâris mülkünü vaat ettiğinde münafıkların "Heyhat! Nerde o günler!?"demesi üzerine şu ayet inmiştir:

26- **De ki: "Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü** yarattıklarından **dilediğine verir,** bahşeder**sin ve mülkü dilediğinden çeker alırsın ve dilediğini** mülkü vermek suretiyle **yüceltirsin, dilediğini de** kendisinden mülkü almak suretiyle **alçaltırsın. Hayır** ve şer **Senin elinde,** gücün dahilin**dedir. Şüphe yok ki, Sen her şeye fazlasıyla gücü yetensin."**

27- **"Geceyi gündüz içine geçirir,** girdirir**sin, gündüzü de gecenin içine geçirir,** girdirir**sin,** böylece onlardan her biri diğerinden eksilenle artmış olur. **Ve** İnsanın nutfeden, kuşun da yumurtadan çıkmasında olduğu gibi, **diriyi ölüden çıkarırsın,** nutfe ve yumurtada olduğu gibi de **ölüyü diriden çıkarırsın ve dilediğini hesapsız olarak** bol bir rızıkla **rızıklandırırsın."**

28- **Mü'minler, mü'minlerden başka,** onlardan gayrı **kâfirleri dostlar edinmesinler. Her kim bunu yaparsa,** onları dost edinirse **Allah'**ın dinin**den hiçbir şeyde değildir. Ancak, onlardan sakınmakla**[2] **sakınmanız hariç!** Yani ancak korkarsanız o vakit kalple değil de dil ile onlarla dostluk kurabilirsiniz. Bu hüküm İslam'ın güçlenmesinden önceydi. İslam'ın güçlü olmadığı bölgelerde yaşayan kimseler hakkında da geçerlidir. **Allah ise** onları dost edindiğiniz takdirde **sizi kendisinden** size kızmasından **sakındırıyor. Ve varacak,** dönecek **yer de yalnız Allah'adır.** Ve de sizi karşılıklandıracaktır.

---

[1] وَغَرَّهُمْ sözü فِي دِينِهِمْ sözüne taalluk eder.
[2] تُقَاةً kelimesi تَقِيَّة kelimesinin mastarıdır.

29- Onlara **de ki: "Sinelerinizde,** kalplerinizde**ki** onlarla **olan** dostluğunuz**u gizleseniz de, açıklasanız da onu Allah bilir. Ve** O **göklerdekini de, yerlerdekini de bilir. Ve Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir."** Onları dost edinenlere azap etmek de onun gücünün yettiği şeylerdendir.

❧ KELİME ANLAMI ❧

23- أَلَمْ تَرَ تَنْظُرْ **Bakmaz mısın?** (Kime?) إِلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) نَصِيبًا **Bir nasibi** حَظًّا Bir payı (Neden olan bir nasibi?) مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** (Kitaptan bedel?) التَّوْرَاةِ Tevrat'tan (Ne oldukları halde?) يُدْعَوْنَ **Çağırılıyor oldukları halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neye çağırılıyor oldukları halde?) إِلَى كِتَابِ اللهِ **Allah'ın kitabına** (Niçin?) لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** (Nerede?) بَيْنَهُمْ **Aralarında** ثُمَّ يَتَوَلَّى **Sonra da yüz çeviriyor** (Ne?) فَرِيقٌ **Bir fırka** (Öyle fırka ki) مِنْهُمْ **Onlardan** وَهُمْ مُعْرِضُونَ **Halbuki onlar kaçınanlardır** (Neden kaçınanlardır?) عَنْ قَبُولِ حُكْمِهِ Onun hükmünü kabulden نَزَلَ (Bu) ayet inmiştir (Ne hakkında?) فِي الْيَهُودِ Yahudiler hakkında زَنَى Zina etmişti (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan (Kim?) اِثْنَانِ İki kişi فَتَحَاكَمُوا Ve de hakem olarak başvurdular (Kime?) إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) فَحَكَمَ Hz. Peygamber de hükmetti (Kim üzerine?) عَلَيْهِمَا O ikisi üzerine (Neyle hükmetti?) بِالرَّجْمِ Recm ile فَأَبَوْا Onlar da yüz çevirdiler فَجِيءَ بِالتَّوْرَاةِ Bunun üzerine Tevrat getirildi فَوُجِدَ Recm bulundu (Nerede?) فِيهَا Tevrat'ta فَرُجِمَا O ikisi recmedildi فَغَضِبُوا Ve Yahudiler bundan dolayı kızmışlardı.

24- ذٰلِكَ التَّوَلِّي وَالْإِعْرَاضُ **İşte bu** yüz çeviriş ve kaçınma (Ne sebebiyledir?) بِأَنَّهُمْ قَالُوا **Onların demeleri sebebiyledir** أَيْ بِسَبَبِ قَوْلِهِمْ Yani şu sözleri sebebiyledir: لَنْ تَمَسَّنَا **Bize dokunmayacak** (Ne?) النَّارُ **Ateş** إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ **Ancak sayılı günler** أَرْبَعِينَ يَوْمًا Kırk gün مُدَّةَ عِبَادَةِ آبَائِهِمْ Babalarının ibadetleri müddetince (Neye?) الْعِجْلَ Buzağıya ثُمَّ تَزُولُ Sonra da kalkacak (Kimden?) عَنْهُمْ Onlardan وَغَرَّهُمْ **Ve onları aldattı** فِي دِينِهِمْ **Dinleri konusunda** (Bu terkip nedir?) مُتَعَلِّقٌ Talluk eder (Neye taalluk eder?) بِقَوْلِهِ Şu söze: (Ne aldattı?) مَا **O şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَفْتَرُونَ **İftira ediyorlar** (O şey de nedendir?) مِنْ قَوْلِهِمْ ذٰلِكَ Onların bu sözü

25- فَكَيْفَ **Nasıldır?** (Ne?) حَالُهُمْ Onların hali (Ne vakit?) إِذَا جَمَعْنَاهُمْ **Onları topladığımızda** (Niçin?) لِيَوْمٍ **Bir gün için ki** أَيْ فِي يَوْمٍ Yani bir günde ki لَا رَيْبَ **Hiç şüphe yok**

شَكَّ kuşku yok (Nerede?) فِيهِ **O günde** هُوَ O gün (Nedir?) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür (Daha ne vakit?) وَوُفِّيَتْ **Ve ödendiği vakit** (Ne?) كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** (Öyle her nefis ki) مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Kitap ehlinden (Daha?) وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden olan her nefis (Neyi ödendiği zaman?) جَزَاءَ مَا **O şeyin** karşılığını **ki** كَسَبَتْ **Kazandı** عَمِلَتْ İşledi (Nedendir o şey de?) مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerden وَهُمْ **Halbuki onlar** أَيِ النَّاسُ Yani insanlar لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** (Neyle?) بِنَقْصِ حَسَنَةٍ Bir iyiliğin eksiltilmesiyle (Daha?) أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ Ve de bir kötülüğün fazlalaştırılmasıyla

26- وَنَزَلَتْ İndi (Ne vakit?) لَمَّا وَعَدَ Ne zaman ki vaat etti (Kim?) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Kime vaat etti?) أُمَّتَهُ Ümmetine (Neyi vaat etti?) مُلْكَ فَارِسٍ وَالرُّومِ Rum ve Faris mülkünü فَقَالَ Ve dedi (Kim?) الْمُنَافِقُونَ Münafıklar (Ne dediler?) هَيْهَاتَ Heyhat! Nerdee!.. قُلْ **De ki** اَللّٰهُمَّ **Allah'ım** يَا اللهُ Ey Allah (Öyle Allah ki) مَالِكَ الْمُلْكِ **Mülkün sahibi** تُؤْتِي **Sen verirsin** تُعْطِي Bahşedersin (Neyi?) اَلْمُلْكَ **Mülkü** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** (Kimdendir o kimse?) مِنْ خَلْقِكَ Senin yarattıklarından (Daha?) وَتَنْزِعُ **Ve de söker-alırsın** (Neyi?) اَلْمُلْكَ **Mülkü** (Kimden söker alırsın?) مِمَّنْ **O kimseden ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** (Daha ne yaparsın?) وَتُعِزُّ **Ve yüceltirsin** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** تَشَاءُ **Diliyorsun** (Nasıl yüceltirsin?) بِإِيتَائِهِ Ona vermekle (Daha?) وَتُذِلُّ **Ve de alçaltırsın** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** (Nasıl alçaltırsın?) بِنَزْعِهِ مِنْهُ Ondan söküp almakla بِيَدِكَ **Senin elindedir** بِقُدْرَتِكَ Senin kudretindedir (Ne?) اَلْخَيْرُ **Hayır** أَيْ وَالشَّرُّ Yani ve de şer إِنَّكَ **Şüphesiz ki sen** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nesin?) قَدِيرٌ **Güç yetirensin**

27- تُولِجُ **Geçirirsin** تُدْخِلُ Girdirirsin (Neyi?) اَللَّيْلَ **Geceyi** (Nereye?) فِي النَّهَارِ **Gündüzün içine** (Daha?) وَتُولِجُ **Ve de geçirirsin** (Neyi?) اَلنَّهَارَ **Gündüzü** تُدْخِلُهُ Onu girdirirsin (Nereye?) فِي اللَّيْلِ **Gecenin içine** فَيَزِيدُ Böylece artar (Ne?) كُلٌّ مِنْهُمَا Onlardan her biri (Neyle?) بِمَا نَقَصَ Eksilen bölüm ile (Neden eksilen?) مِنَ الْآخَرِ Diğerinden وَتُخْرِجُ **Ve çıkarırsın** (Neyi?) اَلْحَيَّ **Diriyi** (Neden çıkarırsın?) مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** (Ne gibi?) كَالْإِنْسَانِ İnsan gibi (Daha?) وَالطَّائِرِ Ve kuş gibi (Neden çıkarırsın?) مِنَ النُّطْفَةِ Nutfeden (Daha?) وَالْبَيْضَةِ Ve de yumurtadan (Daha nesin?) وَتُخْرِجُ **Ve çıkarırsın** (Neyi?) اَلْمَيِّتَ **Ölüyü** (Ne gibi?)

كَالنُّطْفَةِ وَالْبِيضَةِ Nutfe ve yumurta gibi (Neden çıkarırsın?) مِنَ الْحَيِّ **Diriden** (Daha?) وَتَرْزُقُ **Ve rızık verirsin** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** تَشَاءُ **Diliyorsun** (Nasıl rızık verirsin?) بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsızca** أَيْ رِزْقًا وَاسِعًا Yani bol rızıkla

28- لَا يَتَّخِذِ **Edinmesin!** (Kim?) اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler** (Kimi?) اَلْكَافِرِينَ **Kafirleri** (Ne edinmesin?) أَوْلِيَاءَ **Dostlar** (Öyle dostlar ki) يُوَالُونَهُمْ Onları dost ediniyorlar (Yine öyle dostlar ki) مِنْ دُونِ أَيْ غَيْرِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden başka,** onlardan gayrı وَمَنْ يَفْعَلْ **Ve her kim de yaparsa** (Neyi?) ذٰلِكَ **Bunu** أَيْ يُوَالِهِمْ Yani her kim onları dost edinirse فَلَيْسَ مِنَ دِينِ اللهِ **Allah'ın dininden değildir** (Nerede değildir?) فِي شَيْءٍ **Hiçbir şeyde** إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا **Ancak sakınmanız hariç** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Nasıl?) تُقٰيةً **Sakınmakla** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرُ تَقَيْتُهُ Tekaytehû'nun mastarıdır أَيْ تَخَافُوا مَخَافَةً Yani korkmanız hariç فَلَكُمْ O vakit sizin için vardır (Ne?) مُوَالَاتُهُمْ Onlarla dost olmak (Neyle dost olmak?) بِاللِّسَانِ Dil ile دُونَ الْقَلْبِ Kalpten değil! وَهٰذَا Bu قَبْلَ عِزَّةِ الْإِسْلَامِ İslam'ın güçlenmesinden önceydi وَيَجْرِي Ve bu hüküm cari olur (Nerede?) فِيمَنْ O kimsede ki هُوَ فِي بَلَدٍ O bir beldededir (Öyle belde ki) لَيْسَ İslam değildir (Ne değildir?) قَوِيًّا Güçlü (Nerede?) فِيهَا O beldede وَيُحَذِّرُكُمْ **Ve sizi sakındırıyor** يُخَوِّفُكُمْ Sizi korkutuyor (Kim?) اَللهُ **Allah** (Neden sakındırıyor?) نَفْسَهُ **Kendisinden** (Kendinden bedel?) أَنْ يَغْضَبَ عَلَيْكُمْ Size kızmasından sakındırıyor (Ne vakit?) إِنْ وَالَيْتُمُوهُمْ Eğer onları dost edinirseniz وَإِلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'adır** (Ne?) اَلْمَصِيرُ **Varacak yer** اَلْمَرْجِعُ Dönecek yer فَيُجَازِيكُمْ Ve de sizi karşılıklandıracaktır

29- قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara إِنْ تُخْفُوا **Eğer gizlerseniz** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** (O şey neredendir?) فِي صُدُورِكُمْ **Sinelerinizdedir** قُلُوبِكُمْ Kalplerinizdedir (Nedendir o şey de?) مِنْ مُوَالَاتِهِمْ Onlarla olan dostluğunuz أَوْ تُبْدُوهُ **Ya da onu açığa çıkarırsanız** تُظْهِرُوهُ İzhar ederseniz onu يَعْلَمْهُ **Onu bilir** (Kim?) اَللهُ **Allah** (Daha?) وَهُوَ يَعْلَمُ **Ve de o bilir** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** (Daha?) وَمَا **Ve o şeyi ki** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** وَاللهُ **Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Güç yetirendir** وَمِنْهُ Ve bu güç yetirdiğindendir (Ne?) تَعْذِيبُ مَنْ وَالَاهُمْ Onları dost edinenlere azap etmesi

اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ﴾ هُ ﴿مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ﴾ هُ ﴿مِنْ سُوءٍ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمَدًا بَعِيدًا﴾ غَايَةً فِي نِهَايَةِ الْبُعْدِ فَلَا يَصِلُ إِلَيْهَا ﴿وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ﴾ كُرِّرَ لِلتَّأْكِيدِ ﴿وَاللّٰهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ (٣٠)﴾ وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا مَا نَعْبُدُ الْأَصْنَامَ إِلَّا حُبًّا لِلّٰهِ لِيُقَرِّبُونَا إِلَيْهِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ﴾ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُثِيبُكُمْ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ﴾ لِمَنِ اتَّبَعَنِي مَا سَلَفَ مِنْهُ قَبْلَ ذٰلِكَ ﴿رَحِيمٌ (٣١)﴾ بِهِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ﴾ فِيمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ أَعْرَضُوا عَنِ الطَّاعَةِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (٣٢)﴾ فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ أَيْ لَا يُحِبُّهُمْ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ ﴿إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى﴾ اِخْتَارَ ﴿اٰدَمَ وَنُوحًا وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ وَاٰلَ عِمْرٰنَ﴾ بِمَعْنَى أَنْفُسَهُمَا ﴿عَلَى الْعَالَمِينَ (٣٣)﴾ بِجَعْلِ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَسْلِهِمْ ﴿ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ﴾ وَلَدِ ﴿بَعْضٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٣٤)﴾ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَتِ امْرَاَةُ عِمْرٰنَ﴾ حَنَّةُ لَمَّا أَسَنَّتْ وَاشْتَاقَتْ لِلْوَلَدِ فَدَعَتِ اللّٰهَ وَأَحَسَّتْ بِالْحَمْلِ يَا ﴿رَبِّ اِنِّي نَذَرْتُ﴾ أَنْ أَجْعَلَ ﴿لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ عَتِيقًا خَالِصًا مِنْ شَوَاغِلِ الدُّنْيَا لِخِدْمَةِ بَيْتِكَ الْمُقَدَّسِ ﴿فَتَقَبَّلْ مِنِّي اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ﴾ لِلدُّعَاءِ ﴿الْعَلِيمُ (٣٥)﴾ بِالنِّيَّاتِ، وَهَلَكَ عِمْرَانُ وَهِيَ حَامِلٌ ﴿فَلَمَّا وَضَعَتْهَا﴾ وَلَدَتْهَا جَارِيَةً وَكَانَتْ تَرْجُو أَنْ يَكُونَ غُلَامًا إِذْ لَمْ يَكُنْ يُحَرَّرُ إِلَّا الْغِلْمَانُ ﴿قَالَتْ﴾ مُعْتَذِرَةً يَا ﴿رَبِّ اِنِّي وَضَعْتُهَا اُنْثٰى وَاللّٰهُ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَا وَضَعَتْ﴾ جُمْلَةُ اعْتِرَاضٍ مِنْ كَلَامِهِ تَعَالَى وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ التَّاءِ ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ﴾ الَّذِي طَلَبَتْ ﴿كَالْاُنْثٰى﴾ الَّتِي وَهَبَتْ لِأَنَّهُ يُقْصَدُ لِلْخِدْمَةِ وَهِيَ لَا تَصْلُحُ لَهَا لِضَعْفِهَا وَعَوْرَتِهَا وَمَا يَعْتَرِيهَا مِنَ الْحَيْضِ وَنَحْوِهِ ﴿وَاِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّي اُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا﴾ أَوْلَادَهَا ﴿مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (٣٦)﴾ الْمَطْرُودِ فِي الْحَدِيثِ "مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلَّا مَسَّهُ الشَّيْطَانُ حِينَ يُولَدُ فَيَسْتَهِلُّ صَارِخًا إِلَّا مَرْيَمَ وَابْنَهَا" رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا﴾ أَيْ قَبِلَ مَرْيَمَ مِنْ أُمِّهَا ﴿بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا﴾ أَنْشَأَهَا بِخُلُقٍ حَسَنٍ فَكَانَتْ تَنْبُتُ فِي الْيَوْمِ كَمَا يَنْبُتُ الْمَوْلُودُ فِي الْعَامِ وَأَتَتْ بِهَا أُمُّهَا الْأَحْبَارَ سَدَنَةَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَقَالَتْ: دُونَكُمْ هٰذِهِ النَّذِيرَةُ فَتَنَافَسُوا فِيهَا لِأَنَّهَا بِنْتُ إِمَامِهِمْ فَقَالَ زَكَرِيَّا أَنَا أَحَقُّ بِهَا لِأَنَّ خَالَتَهَا عِنْدِي فَقَالُوا لَا حَتَّى نَقْتَرِعَ فَانْطَلَقُوا وَهُمْ تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ إِلَى نَهْرِ الْأُرْدُنِ وَأَلْقَوْا أَقْلَامَهُمْ عَلَى أَنَّ مَنْ ثَبَتَ قَلَمُهُ فِي الْمَاءِ وَصَعِدَ فَهُوَ أَوْلَى بِهَا فَثَبَتَ قَلَمُ زَكَرِيَّا فَأَخَذَهَا وَبَنَى لَهَا غُرْفَةً فِي الْمَسْجِدِ بِسُلَّمٍ لَا يَصْعَدُ إِلَيْهَا غَيْرُهُ وَكَانَ يَأْتِيهَا بِأَكْلِهَا وَشُرْبِهَا وَدُهْنِهَا فَيَجِدُ عِنْدَهَا فَاكِهَةَ الصَّيْفِ فِي الشِّتَاءِ وَفَاكِهَةَ الشِّتَاءِ فِي الصَّيْفِ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿وَكَفَلَهَا زَكَرِيَّاءُ﴾ ضَمَّهَا إِلَيْهِ وَفِي قِرَاءَةٍ [وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا] بِالتَّشْدِيدِ وَنَصْبِ زَكَرِيَّا مَمْدُودًا وَمَقْصُورًا وَالْفَاعِلُ اللّٰهُ ﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّاءُ [زَكَرِيَّا] الْمِحْرَابَ﴾ الْغُرْفَةَ وَهِيَ أَشْرَفُ الْمَجَالِسِ ﴿وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ اَنّٰى﴾ مِنْ أَيْنَ ﴿لَكِ هٰذَا قَالَتْ﴾ وَهِيَ صَغِيرَةٌ ﴿هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ﴾ يَأْتِينِي بِهِ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿إِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (٣٧)﴾ رِزْقًا وَاسِعًا بِلَا تَبِعَةٍ

TÜRKÇE ANLAMI

30- **O** günü yad et **ki, herkes hayırdan her ne yapmış ise onu hazırlanmış olarak bulacaktır. Kötülükten de ne yapmış ise**[1] kendisine ulaşmasın diye **onunla kendi arasında uzak bir mesafe,** çok çok fazla bir uzaklık **bulunmasını temenni edecektir.**[2] **Ve Allah sizi kendisinden sakındırır.**[3] **Ve Allah kullarına çok şefkatlidir.**

Müşrikler: "Biz putlara yalnız Allah'ı sevdiğimizden, bizi ona yaklaştırmaları için ibadet ediyoruz"dediklerinde şu ayet indi:

31- Ey Muhammed! Onlara **de ki: "Eğer Allah'ı seviyor iseniz bana olunuz ki, Allah da sizi sevsin,** size sevap ihsan etsin **ve sizin için günahlarınıza mağfiret etsin. Ve Allah** bana tabi olanın geçmiş günahlarını **bağışlayandır,** o kişiye karşı **çok merhametlidir."**

32- Onlara **de ki: "Allah'a ve Peygambere** size emretmiş oldukları tevhit konusunda **itaat ediniz, eğer** itaatten **yüz çeviririp,** kaçınırlar**sa şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez."**[4]

33- **Şüphe yok ki, Allah Âdem'i, Nûh'u, İbrahim ve İmrân hanedanını**[5] nesillerinden peygamber göndermekle **âlemler üzerine seçkin kıldı,** seçti.

34- **Onların kimisi, diğerlerinin** çocuklar**ından olan bir zürriyet olarak... Ve Allah işitendir, bilendir.**

35- Yâd et! **O vakit ki,** Yaşlanıp, çocuk sahibi olmaya iştiyak duyunca Allah'a dua etti ve hamile olduğunu sezince: **İmrân'ın karısı** Hana: "Ey **Rabbim! Ben karnımda olanı hür bırakılmış,** Senin kutsal evine hizmet için dünya meşgalelerinden azat edilmiş **bir köle olarak Sana nezrettim. Benden kabul buyur. Şüphe yok ki** duayı **hakkıyla işitici Sen'sin,** niyetleri **kemaliyle bilici Sen'sin" demişti.** Hana henüz hamile iken İmran da ölmüştü.

36- **Ne zaman ki onu koydu,** bir kız doğurdu, halbuki Hana, sadece erkekler kutsal ev için azat edildiğinden doğacak çocuğunun erkek olmasını diliyordu, **dedi ki:** "Ey **rabbim! Ben onu kız olarak doğurdum." -ki Allah onun ne doğurduğunu en iyi bilendir-**[6] **Halbuki** istemiş olduğu **erkek,**

---

[1] Mübtedadır.

[2] Haberdir.

[3] Bunu tekit için tekrarlamıştır.

[4] Burada zahir isim, zamirli ifade yerine kullanılmıştır. Yani onları cezalandırır anlamında "onları sevmez" demektir.

[5] "İbrahim ve İmran'ın kendileri" anlamındadır.

[6] Bu söz, Allah tealanın kelamından olup, itiraz cümlesidir. Bir kıraatte ise وَضَعْتُ şeklinde ت harfi zamme ile okunmuştur.

hibe ettiği **dişi gibi değildir.** Zira erkek çocuk, hizmet için istendiği halde kız çocuk zayıflığından, avret olduğundan ve de kendisine gelen hayız vb. hallerden dolayı hizmete elverişli değildir. **"Ve ona Meryem adını verdim. Ve ben onu ve onun zürriyetini,** çocuklarını **kovulmuş olan şeytandan sana sığındırdım."** Buhari ve Müslim'in rivayet etmiş oldukları bir hadiste şöyle geçmektedir "***Meryem ve oğlu hariç, doğan her çocuğa doğduğu vakit şeytan dokunur ve o da sesini yükselterek çığlık atar***"

37- **Artık onu** Meryemi **Rabbi bir güzel kabul ile** annesinden **kabul etti, ve onu bir güzel bitki olarak yetiştirdi.** Onu güzel bir ahlakla yetiştirdi. Meryem, diğer çocukların bir yılda yetiştiği kadarı, bir günde yetişiyordu. Ve annesi de onu Beyti Makdisin hizmetkarları olan bilginlere getirip şöyle dedi: "Nezredilmiş olan bu çocuğu alın!"Bunun üzerine onlar imamlarının kızı olan Meryem[i himaye altına almak] için aralarında tartıştılar. Zekeriya dedi ki: "Meryem'in teyzesi benim hanımım olduğu için, onu almaya en layık olan benim". Bunun üzerine onlar "Hayır"dediler. "Kura çekinceye dek olmaz!"Yirmi dokuz kişi, Ürdün nehrine gittiler ve de 'Kimin kalemi suda sabit kalır, batmaz yükselirse o kişinin Meryem'i almaya layık olması üzerine' anlaşarak kalemlerini nehre attılar. Zekeriya'nın kalemi sabit kalınca Meryem'i o aldı ve onun için Mescitte kendisinden başka kimsenin tırmanamayacağı merdivenli bir oda yaptı. Kendisi, Meryem'e yiyeceğini, içeceğini ve yağını getirdiği zaman onun yanında kış mevsiminde yaz, yaz mevsiminde de kış meyvesi olduğunu görüyordu. Tıpkı Allah tealanın buyurduğu gibi: **Ve Zekeriya onu himayesine aldı,**[1] onun bakımını kendisine aldı. **Zekeriya her ne zaman** meclislerin en kıymetlisi olan **mihrab'a,** odaya **onun yanına girse, onun yanında bir rızık bulurdu. "Ey Meryem! Bu sana nereden geldi?"O da;** küçücük olmasına rağmen **"Bu, Allah tarafından,** onu bana cennetten getiriyor**"derdi. Şüphe yok ki, Allah dilediğini** peşine düşmeksizin **hesapsız,** bol bir rızıkla **rızıklandırır.**

KELİME ANLAMI

30- اُذْكُرْ Yâd et! (Neyi?) يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ **Her nefsin bulacağı günü** (Neyi bulacağı günü?) مَا **O şeyi ki** عَمِلَتْهُ **İşledi** onu (O işlediği şey nedendir?) مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** (O şey ne olduğu halde onu bulacak?) مُحْضَراً **Hazırlanmış olarak.** وَمَا **Ve o şey ki** عَمِلَتْهُ **İşledi** onu (O şey de nedendir?) مِنْ سُوءٍ **Kötülükten** (Buradaki mâ nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de şudur: (Nedir o şey?) تَوَدُّ **İster (o nefis)** لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ **Keşke**

[1] Bir kıraatte ise (وَكَفَّلَهَا şeklinde) şeddeli ve mensup olarak -memdud ve de maksur halde- okunmuştur. Bu durumda fail ise Allah'tır.

kendisiyle o kötülük arasında olsaydı أَمَدًا بَعِيدًا **Uzun bir mesafe** غَايَةً فِي نِهَايَةِ الْبُعْدِ Nihai uzaklıkta gaye, son nokta فَلَا يَصِلُ Ki o kötülük ulaşamasın (Kime?) إِلَيْهَا Kendisine, o nefse وَيُحَذِّرُكُمُ **Ve sizi sakındırıyor** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kimden sakındırıyor?) نَفْسَهُ **Kendisinden** كُرِّرَ Bu ifade tekrar edildi (Niçin tekrar edildi?) لِلتَّأْكِيدِ Tekit için وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) رَؤُفٌ **Çok şefkatlidir** (Kime?) بِالْعِبَادِ **Kullarına**

31- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا قَالُوا Ne zaman ki dediler مَا نَعْبُدُ Biz ibadet etmiyoruz (Neye?) الْأَصْنَامَ Putlara (Ne olduğumuz halde?) إِلَّا حُبًّا لِلّٰهِ Ancak Allah'ı sever olduğumuz halde (Niçin ibadet ediyoruz?) لِيُقَرِّبُونَا Bizleri yakınlaştırsınlar diye (Neye?) إِلَيْهِ Ona قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** تُحِبُّونَ **Seviyor iseniz** (Kimi?) اللّٰهَ **Allah'ı** فَاتَّبِعُونِي **Öyleyse bana tabi olun** يُحْبِبْكُمُ **Ki sizi sevsin** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Bu ne demektir?) بِمَعْنَى أَنَّهُ يُثِيبُكُمْ Onun size sevap vereceği anlamındadır وَيَغْفِرْ **Ve de mağfiret etsin** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neye mağfiret etsin?) ذُنُوبَكُمْ **Günahlarınıza** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Kime?) لِمَنْ O kimseye ki اتَّبَعَنِي Bana tabi oldu (Neye mağfiret edendir?) مَا O şeye ki سَلَفَ Geçti (Kimden?) مِنْهُ Ondan (Ne vakit?) قَبْلَ ذٰلِكَ Tabi olmadan önce (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِهِ Ona

32- قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara أَطِيعُوا **İtaat edin** (Kime?) اللّٰهَ **Allah'a** (Daha kime itaat edin?) وَالرَّسُولَ **Ve de resulüne** (Ne konuda?) فِيمَا يَأْمُرُكُمْ Size emrettiği şeyde (Neyle emrettiği?) بِهِ Kendisiyle (Nedir o şey?) مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhit فَإِنْ تَوَلَّوْا **Şayet yüz çevirirlerse** أَعْرَضُوا Kaçınırlarsa (Neden?) عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) اَلْكَافِرِينَ **Kafirleri** فِيهِ Burada vardır (Ne?) إِقَامَةُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak (Nereye?) مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamirli ifade yerine أَيْ لَا يُحِبُّهُمْ Yani onları sevmez (Bu ne demektir?) بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Onları cezalandırır anlamında

33- إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اِصْطَفَى **Seçkin kıldı** اِخْتَارَ Seçti (Kimi?) آدَمَ **Ademi** (Daha kimi?) وَنُوحًا **Ve de Nuh'u** (Daha kimi?) وَآلَ إِبْرٰهِيمَ **Ve de İbrahim hanedanını** (Daha kimi?) وَآلَ عِمْرَانَ **Ve de İmran hanedanını** (Bunlar nedir?) بِمَعْنَى أَنْفُسَهُمَا Kendilerini seçkin kıldı anlamındadır (Yani İbrahim ile İmran'ı seçkin kıldı demektir)

(Kim üzerine seçkin kıldı?) عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** (Nasıl?) بِجَعْلِ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberleri yapmakla (Nereden?) مِنْ نَسْلِهِمْ Onların neslinden

34- (Onları ne oldukları halde seçkin kıldı?) ذُرِّيَّةً **Bir zürriyet ki** بَعْضُهَا **Onun bazısı** (Nedir?) مِنْ وَلَدِ بَعْضٍ مِنْهُمْ Onların **bazısın**ın çocukların**dandır** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Ziyade işitendir** (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir**

35- اُذْكُرْ Yad et! إِذْ **O vakit ki** قَالَتْ **Demişti** (Kim?) اِمْرَأَةُ عِمْرَانَ **İmran'ın karısı** (Kimdir o?) حَنَّةُ Hana (Ne vakit?) لَمَّا أَسَنَّتْ Ne zaman ki yaşlandı (Daha?) وَاشْتَاقَتْ Ve iştiyak duydu (Neye?) لِلْوَلَدِ Çocuğa فَدَعَتْ Ve de dua etti (Kime?) اَللّٰهَ Allah'a (Daha?) وَأَحَسَّتْ Ve de hissetti (Neyi?) بِالْحَمْلِ Hamileliğini يَا رَبِّ Ey **Rabbim!** إِنِّي **Şüphesiz ki ben** نَذَرْتُ **Nezrettim** (Neyi?) أَنْ أَجْعَلَ Yapmayı (Kim için?) لَكَ **Senin için** (Neyi yapmayı?) مَا **O şeyi ki** (Neredеdir?) فِي بَطْنِي **Benim karnımdadır** (O şey ne olduğu halde?) مُحَرَّرًا **Hür bırakılmış olduğu halde** عَتِيقًا Azat edilmiş olduğu halde (Yine ne olduğu halde?) خَالِصًا Kurtulmuş (Neden?) مِنْ شَوَاغِلِ الدُّنْيَا Dünya meşgalelerinden (Niçin kurtulmuş?) لِخِدْمَةِ بَيْتِكَ الْمُقَدَّسِ Senin kutsan evine hizmet için فَتَقَبَّلْ **Sen de kabul buyur** (Kimden?) مِنِّي **Benden** إِنَّكَ **Zira şüphesiz ki sen** (Nesin?) أَنْتَ السَّمِيعُ **Sensin hakkıyla işiten** (Neyi?) لِلدُّعَاءِ Duayı (Daha nesin?) اَلْعَلِيمُ **Hakkıyla bilen** (Neyi?) بِالنِّيَّاتِ Niyetleri وَهَلَكَ عِمْرَانُ İmran öldü (Ne olduğu halde?) وَهِيَ حَامِلٌ Hanna hamile olduğu halde

36- فَلَمَّا وَضَعَتْهَا **Ne zaman ki onu koydu** وَلَدَتْهَا Doğurdu (O ne olduğu halde?) جَارِيَةً Cariye olduğu halde وَكَانَتْ تَرْجُو O Hanna umuyordu (Neyi?) أَنْ يَكُونَ Olmasını (Ne olmasını?) غُلَامًا Erkek (Niçin böyle umuyordu?) إِذْ لَمْ يَكُنْ يُحَرَّرُ Çünkü hür bırakılmazdı إِلَّا الْغِلْمَانُ Ancak erkekler قَالَتْ **Dedi ki** (Ne olduğu halde?) مُعْتَذِرَةً Özür beyan edici olduğu halde يَا رَبِّ Ey **Rabbim!** إِنِّي **Şüphesiz ki ben** وَضَعْتُهَا **Onu koydum** (O ne olduğu halde?) أُنْثَى **Dişi** وَاللّٰهُ **-Ki Allah** (Nedir?) أَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani bilendir (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** وَضَعَتْ **Koydu-** (Bu cümle nedir?) جُمْلَةُ اعْتِرَاضٍ İtiraz cümlesidir (Nedendir bu cümle?) مِنْ كَلَامِهِ تَعَالَى Allah tealanın kelamındandır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Ne ile okundu?) بِضَمِّ التَّاءِ Te harfinin zammesiyle

(vaza'tü şeklinde) وَلَيْسَ **Ve değildir** (Ne?) اَلذَّكَرُ **Erkek** اَلَّذِي Öyle erkek ki طَلَبَتْ O istemişti (Ne gibi değildir?) كَالْأُنْثَى **Kız gibi** اَلَّتِي Öyle dişi ki وَهَبَتْ Hibe etti (Niçin erkek kız gibi değildir?) لِأَنَّهُ Çünkü o erkek يُقْصَدُ İstenir (Niçin?) لِلْخِدْمَةِ Hizmet için وَهِيَ Halbuki kız لَا تَصْلُحُ Elverişli değildir (Niçin?) لَهَا Hizmet için (Niçin elverişli değildir?) لِضَعْفِهَا Zayıflığından dolayı (Daha?) وَعَوْرَتِهَا Ve avret olduğundan (Daha?) وَمَا يَعْتَرِيهَا مِنَ الْحَيْضِ وَنَحْوِهِ Ve ona gelen hayız ve benzeri hallerden dolayı وَإِنِّي **Muhakkak ki ben** سَمَّيْتُهَا **Onu isimlendirdim** (Ne diye?) مَرْيَمَ **Meryem diye** وَإِنِّي **Ve şüphesiz ki ben** أُعِيذُهَا **Onu sığındırırım** (Kime?) بِكَ **Sana** (Daha kimi sığındırırım?) وَذُرِّيَّتَهَا **Ve de onun zürriyetini** أَوْلَادَهَا Çocuklarını (Kimden?) مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ اَلْمَطْرُودِ **Kovulmuş şeytandan** فِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir مَا مِنْ مَوْلُودٍ "Hiçbir doğan çocuk yoktur ki يُولَدُ Doğuyor إِلَّا مَسَّهُ Ancak ona dokunmuştur (Kim?) اَلشَّيْطَانُ Şeytan (Ne vakit?) حِينَ يُولَدُ Doğduğu vakit فَيَسْتَهِلُّ O çocuk da sesini yükseltir (Ne olduğu halde?) صَارِخًا Çığlık atarak إِلَّا مَرْيَمَ وَابْنَهَا Ancak Meryem ve oğlu hariç" رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) اَلشَّيْخَانِ İki şeyh (Buhari ve Müslim)

37- فَتَقَبَّلَهَا **Onu kabul etti** (Kim?) رَبُّهَا **Onun rabbi** أَيْ قَبِلَ مَرْيَمَ مِنْ أُمِّهَا Yani annesinden Meryem'i kabul etti (Nasıl kabul etti?) بِقَبُولٍ حَسَنٍ **Güzel kabul ile** (Daha?) وَأَنْبَتَهَا **Ve onu yetiştirdi** (Nasıl?) نَبَاتًا حَسَنًا **Güzel bir bitki olarak** أَنْشَأَهَا Onu büyüttü (Neyle?) بِخَلْقٍ حَسَنٍ Güzel ahlakla فَكَانَتْ O idi تَنْبُتُ Yetişiyor (Nerede?) فِي الْيَوْمِ Bir günde (Ne gibi?) كَمَا يَنْبُتُ Yetiştiği gibi (Kim?) اَلْمَوْلُودُ Doğan çocuk (Nerede?) فِي الْعَامِ Bir sene de وَأَتَتْ بِهَا Ve de Onu getirdi (Kim?) أُمُّهَا Onun annesi (Kime getirdi?) اَلْأَحْبَارَ Bilginlere (Öyle bilginler ki) سَدَنَةَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdisin hizmetkarları olan فَقَالَتْ Ve de dedi ki دُونَكُمْ هَذِهِ النَّذِيرَةُ Alın bu nezredilmişi فَتَنَافَسُوا فِيهَا Onlar da onun hakkında tartıştılar (Niçin tartıştılar?) لِأَنَّهَا بِنْتُ إِمَامِهِمْ Çünkü o imamlarının/önderlerinin kızıydı فَقَالَ Dedi ki (Kim?) زَكَرِيَّا Zekeriya أَنَا أَحَقُّ بِهَا Ben onda daha fazla hak sahibiyim (Niçin?) لِأَنَّ خَالَتَهَا عِنْدِي Çünkü onun teyzesi benim hanımımdır فَقَالُوا Dediler ki لَا Hayır حَتَّى نَقْتَرِعَ Kura çekinceye kadar olmaz! فَانْطَلَقُوا Gittiler وَهُمْ تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ Onlar yirmi dokuz kişiydiler (Nereye gittiler?) إِلَى نَهْرِ الْأُرْدُنِ Ürdün nehrine وَأَلْقَوْا Ve de attılar (Neyi?) أَقْلَامَهُمْ Kalemlerini (Ne üzerine böyle kura yaptılar?) عَلَى أَنَّ مَنْ ثَبَتَ قَلَمُهُ

Her kimin kalemi sabit kalırsa (Nerede?) فِي الْمَاءِ Suda (Daha?) وَصَعِدَ Ve de yükselir (de batmaz)sa فَهُوَ O kişi (Nedir?) أَوْلَى Daha layıktır (Kime?) بِهَا Meryem'e فَثَبَتَ Sabit kaldı (Ne?) قَلَمُ زَكَرِيَّا Zekeriya'nın kalemi فَأَخَذَهَا O da Meryem'i aldı وَبَنَى لَهَا غُرْفَةً Ve de ona bir oda inşa etti (Nerede?) فِي الْمَسْجِدِ Mescitte (Neyle birlikte?) بِسُلَّمٍ Bir merdivenle birlikte ki (Öyle ki) لَا يَصْعَدُ Tırmanmıyor (Nereye?) إِلَيْهَا O odaya (Kim?) غَيْرُهُ Kendisinden başkası وَكَانَ Zekeriya idi يَأْتِيهَا بِأَكْلِهَا Ona yiyeceklerini getiriyordu (Daha?) وَشُرْبِهَا Ve de içeceğini getiriyordu (Daha?) وَدُهْنِهَا Ve de yağını getiriyordu فَيَجِدُ Ve de buluyordu (Nerede?) عِنْدَهَا Meryem'in yanında (Ne buluyordu?) فَاكِهَةَ الصَّيْفِ Yaz meyvesi (Ne vakit?) فِي الشِّتَاءِ Kış mevsiminde (Daha?) وَفَاكِهَةَ الشِّتَاءِ Ve de kış meyvesi buluyordu (Ne vakit?) فِي الصَّيْفِ Yaz mevsiminde كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurduğu gibi وَكَفَلَهَا **Onu himayesine aldı** (Kim?) زَكَرِيَّاءُ **Zekeriya** ضَمَّهَا Onu/Meryem'i kattı (Kime?) إِلَيْهِ Kendisine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu (Neyle?) بِالتَّشْدِيدِ Şeddeyle (Daha neyle?) وَنَصْبِ زَكَرِيَّا Zekeriya'nın nasbıyla (Ne olduğu halde?) مَمْدُودًا Memdud (Daha?) وَمَقْصُورًا Ve de maksur olduğu halde وَالْفَاعِلُ Bu durumda fail (Nedir?) اللهُ Allah lafzıdır كُلَّمَا دَخَلَ **Her ne vakit girse** (Kimin üzerine?) عَلَيْهَا **Meryem'in üzerine** (Kim?) زَكَرِيَّاءُ **Zekeriya** (Nereye girse?) الْمِحْرَابَ **Mihraba** الْغُرْفَةَ Odaya (Mihrab nedir?) وَهِيَ أَشْرَفُ الْمَجَالِسِ Meclislerin en şereflisi وَجَدَ **Bulurdu** (Nerede?) عِنْدَهَا **O Meryem'in yanında** (Ne bulurdu?) رِزْقًا **Rızık** قَالَ **Dedi ki** يَا مَرْيَمُ **Ey Meryem** أَنَّى مِنْ أَيْنَ **Nereden?** لَكِ هٰذَا **Sana bu** قَالَتْ **Dedi ki (Meryem)** وَهِيَ صَغِيرَةٌ O küçüktü هُوَ **O** (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah katındandır** يَأْتِينِي بِهِ Bana bunu getiriyor (Nereden?) مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten إِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** يَرْزُقُ **Rızık verir** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Nasıl verir?) بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsızca** رِزْقًا وَاسِعًا Bol rızıkla بِلَا تَبِعَةٍ Peşine düşmeksizin/izini sürmeksizin

﴿هُنَالِكَ﴾ أَيْ لَمَّا رَأَى زَكَرِيَّا ذٰلِكَ وَعَلِمَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى الْإِتْيَانِ بِالشَّيْءِ فِي غَيْرِ حِينِهِ قَادِرٌ عَلَى الْإِتْيَانِ بِالْوَلَدِ عَلَى الْكِبَرِ وَكَانَ أَهْلُ بَيْتِهِ انْقَرَضُوا ﴿دَعَا زَكَرِيَّاءُ [زَكَرِيَّا] رَبَّهُ﴾ لَمَّا دَخَلَ الْمِحْرَابَ لِلصَّلَاةِ جَوْفَ اللَّيْلِ ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ عِنْدِكَ ﴿ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً﴾ وَلَدًا صَالِحًا ﴿اِنَّكَ سَمِيعُ﴾ مُجِيبُ ﴿الدُّعَاءِ (٣٨)﴾ ﴿فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ أَيْ جِبْرِيلُ ﴿وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ﴾ أَيِ الْمَسْجِدِ ﴿اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ بِتَقْدِيرِ الْقَوْلِ ﴿اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ﴾ مُثَقَّلًا وَمُخَفَّفًا ﴿بِيَحْيٰى مُصَدِّقاً بِكَلِمَةٍ﴾ كَائِنَةٍ ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ بِعِيسَى أَنَّهُ رُوحُ اللّٰهِ وَسُمِّيَ كَلِمَةً لِأَنَّهُ خُلِقَ بِكَلِمَةِ كُنْ ﴿وَسَيِّدًا﴾ مَتْبُوعًا ﴿وَحَصُورًا﴾ مَنُوعًا مِنَ النِّسَاءِ ﴿وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ (٣٩)﴾ رُوِيَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا ﴿قَالَ رَبِّ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لِي غُلَامٌ﴾ وَلَدٌ ﴿وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ﴾ أَيْ بَلَغْتُ نِهَايَةَ السِّنِّ مِائَةً وَعِشْرِينَ سَنَةً ﴿وَامْرَاَتِي عَاقِرٌ﴾ بَلَغَتْ ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ غُلَامًا مِنْكُمَا ﴿اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ (٤٠)﴾ لَا يُعْجِزُهُ عَنْهُ شَيْءٌ وَلِإِظْهَارِ هٰذِهِ الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ أَلْهَمَهُ السُّؤَالَ لِيُجَابَ بِهَا وَلَمَّا تَاقَتْ نَفْسُهُ اِلَى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي اٰيَةً﴾ أَيْ عَلَامَةً عَلَى حَمْلِ امْرَأَتِي ﴿قَالَ اٰيَتُكَ﴾ عَلَيْهِ ﴿اَنْ لَا تُكَلِّمَ النَّاسَ﴾ أَيْ تَمْتَنِعَ مِنْ كَلَامِهِمْ بِخِلَافِ ذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالَى ﴿ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ﴾ أَيْ بِلَيَالِيهَا ﴿اِلَّا رَمْزًا﴾ إِشَارَةً ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ﴾ صَلِّ ﴿بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ (٤١)﴾ أَوَاخِرِ النَّهَارِ وَأَوَائِلِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ أَيْ جِبْرِيلُ ﴿يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيكِ﴾ اِخْتَارَكِ ﴿وَطَهَّرَكِ﴾ مِنْ مَسِيسِ الرِّجَالِ ﴿وَاصْطَفٰيكِ عَلٰى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ (٤٢)﴾ أَيْ أَهْلِ زَمَانِكِ ﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ﴾ أَطِيعِيهِ ﴿وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ (٤٣)﴾ أَيْ صَلِّي مَعَ الْمُصَلِّينَ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ أَمْرِ زَكَرِيَّا وَمَرْيَمَ ﴿مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ ﴿نُوحِيهِ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُونَ اَقْلَامَهُمْ﴾ فِي الْمَاءِ يَقْتَرِعُونَ لِيَظْهَرَ لَهُمْ ﴿اَيُّهُمْ يَكْفُلُ﴾ يُرَبِّي ﴿مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِمُونَ (٤٤)﴾ فِي كَفَالَتِهَا فَتَعْرِفَ ذٰلِكَ فَتُخْبِرَ بِهِ وَإِنَّمَا عَرَفْتَهُ مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ. اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ أَيْ جِبْرِيلُ ﴿يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ﴾ أَيْ وَلَدٍ ﴿اِسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ خَاطَبَهَا بِنِسْبَتِهِ إِلَيْهَا تَنْبِيهًا عَلَى أَنَّهَا تَلِدُهُ بِلَا أَبٍ إِذْ عَادَةُ الرِّجَالِ نِسْبَتُهُمْ اِلَى آبَائِهِمْ ﴿وَجِيهًا﴾ ذَا جَاهٍ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالشَّفَاعَةِ وَالدَّرَجَاتِ الْعُلَا ﴿وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ (٤٥)﴾ عِنْدَ اللّٰهِ

TÜRKÇE ANLAMI

38- **Oracıkta** bunu görüp de, bir şeyi zamanı olmadan getirmeye gücü yetenin, yaşlı kimselere de çocuk vermeye gücünün yeteceğini kesin olarak bilen ve de Hane halkı zaten inkıraza uğramış olan **Zekeriya,** gecenin ortasında namaz

kılmak için mihraba girdiğinde **Rabbine dua ederek dedi ki: "Rabbim! Bana tarafından,** katından **pek temiz bir zürriyet,** Salih bir çocuk **bağışla. Şüphe yok ki, Sen duayı hakkıyla işitici,** ve onu kabul edici**sin."**

39- **Zekeriya mihrapta,** yani mescitte **kalkmış namaz kılarken ona melekler,** yani Cibril **nidâ etti: "Muhakkak**[1] **Allah sana, tarafından** olan **bir kelimeyi,**[2] yani İsa'yı; onun Ruhullah olduğunu **doğrulayıcı ve** tabi olunan bir **efendi, kadınlara karşı nefsine hakim,** onlardan el-etek çekmiş **ve sâlihlerden bir peygamber olmak üzere Yahya'yı müjdeliyor.**[3]**"** Rivayet edildiğine göre Yahya peygamber ne bir hata işlemiş ve ne de hata işlemeyi istemişti.

40- **Dedi ki: "Rabbim! Benim nasıl bir oğlum,** bir çocuğum **olabilir ki, bana hakikaten ihtiyarlık erişti,** ben yüz yirmi yaşındayım; son derece yaşlandım **Karım ise** doksan sekiz yaşında, **kısırdır." Dedi ki,** "Allah'ın sizden çocuk yaratması işi **böyledir."Allah dilediğini yapar,** hiçbir şey onu bundan aciz bırakamaz. Bu şekilde cevap verilmesi suretiyle yüce kudretini ortaya koyma gayesiyle, Zekeriya peygambere böyle bir soru sormasını ilham etmişti. Ne zaman ki müjdelendiği şeyin çabucak olmasına iştiyak duydu:

41- **Dedi ki: "Rabbim! Benim için** karımın hamileliğine dair **bir ayet,** bir alamet **kıl. "Dedi ki: "Senin için** buna dair **alâmet, insanlar ile -bir işaretten başka-** geceleriyle birlikte **üç gün konuşamamandır.** Allah teala'yı zikretmek hariç, insanlarla konuşmanın mümkün olmamasıdır. **Rabbini çokça zikret ve akşam**ın son saatleriyle **sabah**ın ilk vakitlerinde**, tesbih et,** namaz kıl!"

42- **Ve** yâd et! **o vakit ki Melekler,** yani Cibril **demişti: "Ey Meryem! Şüphe yok ki, Allah seni seçkin kıldı,** seni seçti **ve seni** erkeklerin sana dokunmasından **tertemiz yaptı ve seni âlemlerin,** senin zamanındaki **kadınları üzerine seni seçkin kıldı."**

43- **Ey Meryem! Rabbin için boyun eğ,** ona itaat et, **secde et, rükûya varanlarla birlikte rükûya var,** yani namaz kılanlarla birlikte namaz kıl!"

44- Ey Muhammed! Zekeriya ile Meryem'in anlatılan **bu** durumu, **sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir,** yani senden gaip olan haberlerdendir.

---

[1] بِأَنَّ anlamındadır. Bir kıraatte ise kavl takdir edilmek suretiyle kesre ile (إِنَّ şeklinde) okunmuştur.

[2] İsa'nın كَلِمَة diye isimlendirilmesi كُنْ sözüyle yaratılmış olmasındandır.

[3] يبشرك kelimesi hem (يُبَشِّرُكَ şeklinde) şeddeli, hem de (يَبْشُرُكَ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

Meryem'i hangisi himaye edecek, kim büyütecek **diye kalemlerini** suya **at**arak kuralaş**tıkları zaman sen onların yanında değildin ve onlar** Meryem'in himayesi hususunda **tartıştıkları zaman da sen onların yanında bulunmuyordun** ki bunları bilesin ve de haber veresin. Sen bunları ancak vahiy yoluyla bildin.

45- Yâd et! **O vakit ki melekler,** yani Cibril **demişlerdi: "Ey Meryem! Şüphesiz Allah sana kendi tarafından bir kelime,** yani bir çocuk **ile müjde veriyor ki, adı Meryem oğlu**[1] **İsâ, Mesih'tir. Dünyâda da** Peygamberlikle, **ahirette de** şefaat ve de yüksek derecelerle **itibarlı ve** Allah katında **yakın kılınanlardandır."**

KELİME ANLAMI

38- هُنَالِكَ **Oracıkta** أَيْ لَمَّا رَأَى زَكَرِيَّا Yani ne zaman ki Zekeriya gördü (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (Daha?) وَعَلِمَ Ve de bildi ki أَنَّ الْقَادِرَ Şüphesiz ki gücü yeten (Neye?) عَلَى الْإِتْيَانِ بِالشَّيْءِ Bir şeyi getirmeye (Ne vakit?) فِي غَيْرِ حِينِهِ Zamansız (Nedir o?) قَادِرٌ Gücü yetendir (Neye?) عَلَى الْإِتْيَانِ Getirmeye (Neyi?) بِالْوَلَدِ Çocuğu (Ne üzerine?) عَلَى الْكِبَرِ Yaşlılık üzerine وَكَانَ أَهْلُ بَيْتِهِ Onun hane halkı idi اِنْقَرَضُوا İnkıraza uğramıştı دَعَا **Dua etti** (Kim?) زَكَرِيَّاءُ **Zekeriya** (Kime?) رَبَّهُ **Rabbine** (Ne vakit?) لَمَّا دَخَلَ Ne zaman ki girdi (Nereye?) الْمِحْرَابَ Mihraba (Niçin?) لِلصَّلَاةِ Namaz için (Ne vakit?) جَوْفَ اللَّيْلِ Gecenin ortasında قَالَ **Dedi ki** رَبِّ **Rabbim!** هَبْ **Hibe et** (Kime?) لِي **Bana** (Nereden?) مِنْ لَدُنْكَ Senin tarafından مِنْ عِنْدِكَ Senin katından (Ne hibe et?) ذُرِّيَّةً **Bir zürriyet ki** طَيِّبَةً **Tertemiz** وَلَدًا صَالِحًا Salih bir evlat إِنَّكَ **Şüphesiz ki sen** (Nesin?) سَمِيعُ مُجِيبُ الدُّعَاءِ **Duayı ziyade işiten** cevap veren**sin**

39- فَنَادَتْهُ **Ona nida etti** (Kim?) الْمَلٰٓئِكَةُ **Melekler** أَيْ جِبْرِيلُ Yani Cibril وَهُوَ **Halbuki o** (Nedir?) قَائِمٌ **Ayaktadır** (Ne olduğu halde?) يُصَلِّي **Namaz kılıyor** (Nerede?) فِي الْمِحْرَابِ **Mihrap'ta** أَيِ الْمَسْجِدِ Yani Mescit'te أَنَّ **Şüphesiz şununla ki** أَيْ بِأَنَّ Yani "Bienne" anlamındadır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) (Neyle?) بِالْكَسْرِ Kesre ile (Neyle böyle okundu?) بِتَقْدِيرِ الْقَوْلِ "Kavl" takdiriyle اَللّٰهَ (Şüphesiz ki) **Allah** يُبَشِّرُكَ **Seni müjdeliyor** (Bu kelime ne olduğu halde?) مُثَقَّلًا Müsakkal/şeddeli (Daha?) وَمُخَفَّفًا

[1] Kendisini babasız doğuracağına tembih için, Meryem'e; İsa'yı kendisine nispet ederek hitap etti. Zira adet olan erkeklerin babaya nispet edilmesidir.

Ve de muhaffef/şeddesiz (Yebşuruke şeklinde) (Neyle müjdeliyor?) بِيَحْيَى **Yahya ile** (O Ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı** (Neyi?) بِكَلِمَةٍ **Bir kelimeyi** (Öyle kelime ki) كَائِنَةٍ Olan (**Kim tarafından olan bir kelime?**) مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** أَيْ بِعِيسَى Yani İsa'yı (Neyi doğrulayıcı?) أَنَّهُ Ki o (Nedir?) رُوحُ اللّٰهِ Allah'ın ruhudur وَسُمِّيَ كَلِمَةً Kelime diye isimlendirildi (Niçin?) لِأَنَّهُ Çünkü o خُلِقَ Yaratıldı (Neyle?) بِكَلِمَةِ كُنْ "Kün" kelimesiyle (Daha ne olduğu halde?) وَسَيِّدًا **Ve de efendi** مَتْبُوعًا Tabi olunan (Daha ne olduğu halde?) وَحَصُورًا **Nefsine hakim** مَنُوعًا مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan kendisini engellemiş (Daha ne olduğu halde?) وَنَبِيًّا **Ve de nebi** (Öyle nebi ki) مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden** رُوِيَ أَنَّهُ Rivayet olundu ki o لَمْ يَعْمَلْ İşlemedi (Neyi?) خَطِيئَةً Bir hata (Daha?) وَ لَمْ يَهُمَّ بِهَا Ve onu istemedi de

40- قَالَ **Dedi ki** رَبِّ **Rabbim!** أَنَّى كَيْفَ **Nasıl** يَكُونُ **Olur** (Kim için?) لِي **Benim için** (Ne?) غُلَامٌ **Bir çocuk** وَلَدٌ Bir evlat وَقَدْ بَلَغَنِيَ **Halbuki bana ulaştı** (Ne?) اَلْكِبَرُ **Yaşlılık** أَيْ بَلَغْتُ Yani ben ulaştım نِهَايَةَ السِّنِّ Son derece yaşlılığa (Ondan bedel) مِائَةً وَعِشْرِينَ سَنَةً Yüz yirmi seneye وَامْرَأَتِي **Halbuki benim hanımım da** (Nedir?) عَاقِرٌ **Kısır** بَلَغَتْ O ulaşmıştır (Neye?) ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً Doksan sekiz seneye قَالَ **Dedi** اَلْأَمْرُ كَذٰلِكَ Durum **böyledir** (O durumda nedendir?) مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ غُلَامًا مِنْكُمَا Allah'ın sizden bir çocuk yaratması اَللّٰهُ يَفْعَلُ **Allah yapar** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** يَشَآءُ **Diliyor** لَا يُعْجِزُهُ Onu aciz bırakmaz (Neden?) عَنْهُ Dilediğinden (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey وَلِإِظْهَارِ هٰذِهِ الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ Bu büyük kudreti ortaya koymak için أَلْهَمَهُ Ona ilham etti (Neyi?) اَلسُّؤَالَ Bu soruyu sormayı (Niçin?) لِيُجَابَ Cevap verilsin diye (Neye?) بِهَا O soruya

41- وَلَمَّا تَاقَتْ Ne zaman ki iştiyak duydu (Ne?) نَفْسُهُ Onun nefis (Neye?) إِلَى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ Kendisiyle müjdelendiği şeyin çabuk olmasına قَالَ **Dedi ki** رَبِّ **Rabbim!** اِجْعَلْ **Yap** (Kim için?) لِي **Benim için** (Ne kıl?) آيَةً **Bir ayet** أَيْ عَلَامَةً Yani bir alamet (Neye alamet?) عَلَى حَمْلِ امْرَأَتِي Karımın hamileliğine dair قَالَ **Dedi ki** آيَتُكَ **Senin ayetin** (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun hamileliği üzerine أَنْ لَا تُكَلِّمَ **Konuşamamandır** (Kimle?) اَلنَّاسَ **İnsanlarla** أَيْ تَمْتَنِعَ Mümkün olmamasıdır (Ne?) مِنْ كَلَامِهِمْ Onlarla konuşmak بِخِلَافِ ذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالَى Allah'ı zikir bunun haricindedir (Ne kadar?) ثَلٰثَةَ أَيَّامٍ

Üç gün أَيْ بِلَيَالِيهَا Yani geceleriyle birlikte إِلَّا رَمْزًا إِشَارَةً **Ancak işaretle konuşman hariç** وَاذْكُرْ **Ve zikret** (Kimi?) رَبَّكَ **Rabbini** (Nasıl?) كَثِيرًا **Çokça** (Daha ne yap?) وَسَبِّحْ **Ve de tesbih et** صَلِّ Namaz kıl (Ne vakit?) بِالْعَشِيِّ **Akşam** (Daha?) وَالْإِبْكَارِ **Ve de sabah** أَوَاخِرِ النَّهَارِ Gecenin sonlarıyla (Daha?) وَأَوَائِلِهِ Ve de sabahın ilk vakitlerinde

42- (Daha neyi yâd et?) وَ اذْكُرْ **Ve de** yâd et إِذْ **O vakti ki** قَالَتْ **Demişti** (Kim?) اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** أَيْ جِبْرِيلُ Yani Cibril يَا مَرْيَمُ **Ey Meryem** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اصْطَفٰيكِ **Seni seçkin kıldı** اِخْتَارَكِ Seni seçti (Daha?) وَطَهَّرَكِ **Ve de seni temiz yaptı** (Neden?) مِنْ مَسِيسِ الرِّجَالِ Erkeklerin dokunmasından (Daha?) وَاصْطَفٰيكِ **Ve de seni seçkin kıldı** (Kim üzerine?) عَلٰى نِسَآءِ الْعَالَمِينَ **Bütün alemin kadınları üzerine** أَيْ أَهْلِ زَمَانِكَ Yani zamanındaki kadınlar üzerine

43- يَا مَرْيَمُ **Ey Meryem** اُقْنُتِي **Boyun eğ!** (Kim için?) لِرَبِّكِ **Rabbin için** أَطِيعِيهِ Ona itaat et (Daha?) وَاسْجُدِي **Ve de secde et** (Daha?) وَارْكَعِي **Ve de ruku et** (Kimle birlikte?) مَعَ الرَّاكِعِينَ **Ruku edenlerle birlikte** أَيْ صَلِّي Yani namaz kıl (Kimle birlikte?) مَعَ الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlarla birlikte

44- ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** anlatılanlar (Nedendir o anlatılanlar?) مِنْ أَمْرِ زَكَرِيَّا وَمَرْيَمَ Zekeriya ve Meryem'in durumu (Nedir bunlar?) مِنْ اَنْبَآءِ الْغَيْبِ **Gayb haberlerindendir** أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ Senden gaip olanların haberlerindendir (Öyle haberler ki) نُوحِيهِ **Biz vahyediyoruz onu** (Kime?) اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! وَمَا كُنْتَ **Ve sen olmadın** (Nerede?) لَدَيْهِمْ **Onların yanında** (Ne vakit?) اِذْ يُلْقُونَ **Attıkları vakit** (Neyi?) اَقْلَامَهُمْ **Kalemlerini** (Nereye?) فِي الْمَاءِ Suyun içine (Ne oldukları halde?) يَقْتَرِعُونَ Kura çeker oldukları halde (Niçin kura çeker halde?) لِيَظْهَرَ Ortaya çıksın diye (Kime?) لَهُمْ Onlara اَيُّهُمْ **Ki onların hangisi** يَكْفُلُ **Himaye edecek** يُرَبِّي Terbiye edecek (Kimi?) مَرْيَمَ **Meryem'i** وَمَا كُنْتَ **Ve sen değildin de** (Nerede?) لَدَيْهِمْ **Onların yanında** (Ne vakit?) اِذْ يَخْتَصِمُونَ **Çekiştikleri vakit** (Ne konuda?) فِي كَفَالَتِهَا Onun himayesi konusunda فَتَعْرِفَ ذٰلِكَ (Onlarla birlikte değildin ki) bilesin bunu (Daha?) فَتُخْبِرَ بِهِ Ve de bunu haber veresin وَإِنَّمَا عَرَفْتَهُ Ancak sen bunu bildin (Nereden?) مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ Vahiy tarafından

45- اُذْكُرْ Yâd et! إِذْ **O vakti ki** قَالَتْ **Demişti** (Kim?) اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** أَيْ جِبْرِيلُ Yani Cibril يَا مَرْيَمُ **Ey Meryem!** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يُبَشِّرُكِ **Seni müjdeliyor** (Neyle?) بِكَلِمَةٍ **Bir kelimeyle** (Öyle kelime ki) مِنْهُ **Kendisinden** أَيْ وَلَدٍ Bir çocuğu müjdeliyor (Öyle kelime ki) اِسْمُهُ **Onun ismi** (Nedir?) اَلْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa, Mesih'tir** خَاطَبَهَا Ona/meryem'e hitap etti (Neyle?) بِنِسْبَتِهِ Onu/İsa'yı nispet ederek (Kime?) إِلَيْهَا Kendisine (Niçin böyle yaptı?) تَنْبِيهًا Tenbih ederek (Neye?) عَلَى أَنَّهَا Ki Meryem تَلِدُهُ Onu doğuracak (O ne olduğu halde?) بِلَا أَبٍ Babasız olduğu halde إِذْ عَادَةُ الرِّجَالِ Zira erkeklerin adeti (Nedir?) نِسْبَتُهُمْ Nispet edilmeleridir (Neye?) إِلَى آبَائِهِمْ Babalarına (O ne olduğu halde?) وَجِيهًا **İtibarlı** ذَا جَاهٍ İtibar sahibi (Nerede?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Neyle itibar sahibi?) بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle (Daha nerede?) وَالْآخِرَةِ **Ve de ahirette** (Neyle itibar sahibi?) بِالشَّفَاعَةِ Şefaat ile (Daha?) وَالدَّرَجَاتِ الْعُلَا Ve yüksek derecelerle (Daha ne olduğu halde?) وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Ve yakın kılınanlardan** (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında

﴿وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ﴾ أَيْ طِفْلاً قَبْلَ وَقْتِ الْكَلَامِ ﴿وَكَهْلاً وَمِنَ الصَّالِحِينَ (٤٦)﴾ ﴿قَالَتْ رَبِّ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ بِتَزَوُّجٍ وَلَا غَيْرِهِ ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ مِنْ خَلْقِ وَلَدٍ مِنْكِ بِلَا أَبٍ ﴿اللّٰهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ اِذَا قَضٰى اَمْرًا﴾ أَرَادَ خَلْقَهُ ﴿فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (٤٧)﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ ﴿وَنُعَلِّمُهُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ [وَيُعَلِّمُهُ] ﴿الْكِتَابَ﴾ اَلْخَطَّ ﴿وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ (٤٨)﴾ ﴿وَ﴾ نَجْعَلُهُ ﴿رَسُولاً اِلٰى بَنِيَ اِسْرَآئِيلَ﴾ فِي الصِّبَا أَوْ بَعْدَ الْبُلُوغِ فَنَفَخَ جِبْرِيلُ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا فَحَمَلَتْ، وَكَانَ مِنْ أَمْرِهَا مَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ مَرْيَمَ فَلَمَّا بَعَثَهُ اللّٰهُ اِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ لَهُمْ: إِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ إِلَيْكُمْ ﴿اَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي ﴿قَدْ جِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ﴾ عَلَامَةٍ عَلَى صِدْقِي ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ هِيَ ﴿اَنِّي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا ﴿اَخْلُقُ﴾ أُصَوِّرُ ﴿لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ﴾ مِثْلَ صُورَتِهِ فَالْكَافُ اسْمُ مَفْعُولٍ ﴿فَاَنْفُخُ فِيهِ﴾ اَلضَّمِيرُ لِلْكَافِ ﴿فَيَكُونُ طَيْراً﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ طَائِرًا ﴿بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ فَخَلَقَ لَهُمُ الْخُفَّاشَ لِأَنَّهُ أَكْمَلُ الطَّيْرِ خَلْقًا فَكَانَ يَطِيرُ وَهُمْ يَنْظُرُونَهُ فَإِذَا غَابَ عَنْ أَعْيُنِهِمْ سَقَطَ مَيِّتًا ﴿وَاُبْرِئُ﴾ أَشْفِي ﴿الْاَكْمَهَ﴾ اَلَّذِي وُلِدَ أَعْمَى ﴿وَالْاَبْرَصَ﴾ وَخُصَّا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمَا دَاءَا إِعْيَاءٍ وَكَانَ بَعْثَهُ فِي زَمَنِ الطِّبِّ فَأَبْرَأَ فِي يَوْمٍ خَمْسِينَ أَلْفًا بِالدُّعَاءِ بِشَرْطِ الْإِيمَانِ ﴿وَاُحْيِ الْمَوْتٰى بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ كَرَّرَهُ لِنَفْيِ تَوَهُّمِ الْأُلُوهِيَّةِ فِيهِ فَأَحْيَا عَازَرَ صَدِيقًا لَهُ وَابْنَ الْعَجُوزِ وَابْنَةَ الْعَاشِرِ فَعَاشُوا وَوُلِدَ لَهُمْ ، وَسَامَ بْنَ نُوحٍ وَمَاتَ فِي الْحَالِ ﴿وَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَاْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ﴾ تَخْبَئُونَ ﴿فِي بُيُوتِكُمْ﴾ مِمَّا لَمْ أُعَايِنْهُ فَكَانَ يُخْبِرُ الشَّخْصَ بِمَا أَكَلَ وَبِمَا يَأْكُلُ بَعْدُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَةً لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٤٩)﴾ ﴿وَ﴾ جِئْتُكُمْ ﴿مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ﴾ قَبْلِي ﴿مِنَ التَّوْرٰيةِ وَلِاُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ﴾ فِيهَا فَأَحَلَّ لَهُمْ مِنَ السَّمَكِ وَالطَّيْرِ مَا لَا صِيصِيَةَ لَهُ وَقِيلَ أَحَلَّ الْجَمِيعَ فَبَعْضٌ بِمَعْنَى كُلٍّ ﴿وَجِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا وَلِيَبْنِيَ عَلَيْهِ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ (٥٠)﴾ فِيمَا آمُرُكُمْ بِهِ مِنْ تَوْحِيدِ اللّٰهِ وَطَاعَتِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا﴾ الَّذِي آمُرُكُمْ بِهِ ﴿صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ (٥١)﴾ فَكَذَّبُوهُ وَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ ﴿فَلَمَّا اَحَسَّ﴾ عَلِمَ ﴿عِيسٰى مِنْهُمُ الْكُفْرَ﴾ وَأَرَادُوا قَتْلَهُ ﴿قَالَ مَنْ اَنْصَارِي﴾ أَعْوَانِي ذَاهِبًا ﴿اِلَى اللّٰهِ﴾ لِأَنْصُرَ دِينَهُ ﴿قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ﴾ أَعْوَانُ دِينِهِ وَهُمْ أَصْفِيَاءُ عِيسَى أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِهِ وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً مِنَ الْحَوَرِ وَهُوَ الْبَيَاضُ الْخَالِصُ وَقِيلَ كَانُوا قَصَّارِينَ يُحَوِّرُونَ الثِّيَابَ أَيْ يُبَيِّضُونَهَا ﴿اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا ﴿بِاللّٰهِ وَاشْهَدْ﴾ يَا عِيسَى ﴿بِاَنَّا مُسْلِمُونَ (٥٢)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

46- **"Ve** konuşma zamanından önce çocukken **beşikte iken de, yetişkin iken de insanlarla konuşacaktır. Ve o sâlihlerdendir."**

47- **Dedi ki: "Rabbim! Benim nereden** nasıl **çocuğum olabilir! Halbuki bana hiçbir insan** evlilik ya da başka bir yolla **dokunmamıştır."Dedi ki,** "Senden babasız bir şekilde çocuk yaratma işi **böyledir. Allah neyi dilerse yaratır. Bir şeye hükmettiğinde,** onu yaratmayı istediğinde **ona sadece 'Ol!' der,** o da hemen **oluverir,** olur"

48- **Ve ona kitabeti,** yazı yazmayı **ve hikmeti ve Tevrat ile İncil'i öğreteceğiz.**[1]

49- **Ve de** onu çocukluğunda ya da ergenlikten sonra **İsrail oğullarına peygamber** yapacağız. Sonra Cibril Meryem'in gömleğinin cebine üfledi o da hamile kaldı ve kendisi hakkında Meryem suresinde anlatılanlar meydana geldi. Ne zaman ki Allah onu İsrail oğullarına peygamber olarak gönderdi, onlara dedi ki "Ben Allah'ın size göndermiş olduğu peygamberiyim", **"Muhakkak**[2] **ben size** doğruluğuma dair **Rabbiniz tarafından bir ayet,** bir alamet **getirdim. Şüphesiz ki**[3] **ben sizin için çamurdan kuş şekli gibi olan**[4], kuş suretinin benzeri **bir şey yaratırım,** şekil veririm **sonra ona**[5] **üfürürüm. O da Allah'ın izni,** iradesi**yle hemen kuş**[6] **oluverir.** Ve onlara yaratılış olarak en mükemmel kuş olan ve onların gözü önünde uçan bir yarasa yaptı. Gözden kaybolduğunda ise ölü olarak yere düştü. **Ve ben yine Allah'ın izni,** iradesi**yle**[7] anadan doğma **körü ve alacalıyı iyileştirir,** şifa veriri**m,** Devasız hastalıklar olduğu için özellikle bu ikisini zikretti. Allah teala Hz. İsa'yı tıp çağında göndermişti ve o da iman etme şartı ile dua etmek suretiyle elli bin kişiyi bir günde iyileştirmişti. **Ve ölüyü de diriltirim.** Arkadaşı 'Âzer'i, yaşlı birinin çocuğunu ve de vergi tahsildarının kızını dirilmişti. Bunlar, yaşamış ve çoluk-çocuk sahibi olmuşlardı. Nuh'un oğlu Sâm'ı da diriltmişti ama, o hemen ölmüştü. **Ve size evlerinizde** benim görmemiş olduğumu **yediğinizi ve biriktirdiğinizi,** sakladığınızı **da haber veririm.** O; kişiye, yediğini ve birazdan yiyeceği şeyi haber verirdi. **Şüphe yok ki, bunda sizin için bir alâmet vardır. Eğer siz mü'minler iseniz."**

50- **"Ve önümde bulunan,** benden önceki **Tevrat'ı doğrulayıcı olarak ve** Tevrat'ta **üzerinize haram kılınmış olan şeylerin bazısını helâl kılmak için** size geldim. Nitekim onlara balığı ve de horoz mahmuzu olmayan kuşu

---

[1] Bu kelime ن harfi ile (وَنُعَلِّمُهُ şeklinde) ve de ي harfi ile (وَيُعَلِّمُهُ şeklinde) okunmuştur.
[2] أَنِّي sözü بِأَنِّي anlamındadır.
[3] Bir kıraatte ise istinaf/başlangıç olarak kesre ile (إِنِّي şeklinde) okunmuştur.
[4] كَ, isim olup, mefuldür.
[5] Buradaki zamir كَ 'e döner.
[6] Bir kıraatte de طَائِرًا şeklinde okunmuştur.
[7] Kendisindeki ilahlık vehmini kaldırmak için bu sözü tekrarlamıştır.

helal kılmıştır. Denildiğine göre "haram kılınan her şeyi helal kılmıştır" ve buradaki 'bazısını" sözü "tümünü" anlamındadır. **Ve sizlere Rabbinizden bir ayet getirdim.**[1] **Artık Allah'tan korkunuz ve** size emrettiğim Allah'ı tevhit etme ve ona boyun eğme konusunda **bana itaat ediniz."**

51- **"Şüphe yok ki, Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na ibadet ediniz. Bu** size emrettiklerim **dosdoğru yoldur."** Onlarsa onu yalanladılar ve kendisine iman da etmediler.

52- **Ne zaman ki, İsa onlardan küfrü** ve kendisini öldürmek istediklerini **hissetti,** bildi **dedi ki: "Benim,** dinine yardım etmem konusunda **Allah'a** giden **yardımcılarım,** dostlarım **kimlerdir? "Havariler**[2] **dedi ki: "Biz Allah'ın yardımcılarıyız,** dininin yoldaşlarıyız. Bunlar, İsa'nın kendisine ilk iman eden on iki seçkin arkadaşıdır. **Allah'a imân ettik,** onu doğruladık **ve** Ey İsa! **şahit ol ki, bizler şüphesiz Müslümanlarız."**

KELİME ANLAMI

46- (O kelime ne olduğu halde?) وَيُكَلِّمُ **Ve konuşacak olduğu halde** (Kimle?) اَلنَّاسَ **İnsanlarla** (Ne olduğu halde konuşacak?) فِي الْمَهْدِ **Beşikteyken** أَيْ طِفْلاً Yani çocukken (Ne vakit?) قَبْلَ وَقْتِ الْكَلاَمِ Konuşma zamanından önce (Daha ne olduğu halde?) وَكَهْلاً **Ve de yetişkin iken** (Yine o kelime ne olduğu halde?) وَمِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden olduğu halde**

47- قَالَتْ **Dedi ki** رَبِّ **Rabbim!** أَنّٰى كَيْفَ **Nasıl?** يَكُونُ **Olur** (Kim için?) لِي **Benim için** (Ne?) وَلَدٌ **Bir çocuk** وَلَمْ يَمْسَسْنِي **Halbuki bana dokunmadı** (Kim?) بَشَرٌ **Hiçbir insan** (Neyle?) بِتَزَوُّجٍ Evlilik yoluyla (Daha?) وَلاَ غَيْرِهِ Ve başka şekilde de dokunmadı قَالَ **Dedi ki** كَذٰلِكَ الأَمْرُ Durum **böyledir!** (Nedir o durum?) مِنْ خَلْقِ وَلَدٍ Bir çocuk yaratmak (Kimden?) مِنْكِ Senden (O çocuk ne olduğu halde?) بِلاَ أَبٍ Babasız اَللّٰهُ **Allah** يَخْلُقُ **Yaratır** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** إِذَا قَضٰى **Hükmettiği zaman** (Neye?) أَمْرًا **Bir işe** أَرَادَ İstediği zaman (Neyi?) خَلْقَهُ Onu yaratmayı فَإِنَّمَا يَقُولُ **Ancak der** (Kime?) لَهُ **Ona** كُنْ **"Ol!"** فَيَكُونُ **Oluverir** أَيْ فَهُوَ يَكُونُ Yani o şey olur

[1] Bunu tekit için ve de sonrasında gelen cümle üzerine kurulabilmesi için tekrar etmiştir.
[2] Bu kelime saf beyaz anlamına gelen اَلْحَوَرُ kökündendir. Dendiğine göre onlar elbise beyazlatıp (يُحَوِّرُونَ) aklaştıran temizlikçilerdi.

48- وَنُعَلِّمُهُ **Ve ona öğreteceğiz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالنُّونِ Nun ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve de ye ile (Neyi öğreteceğiz?) اَلْكِتَابَ **Yazmayı** اَلْخَطَّ Hattı (Daha neyi öğreteceğiz?) وَالْحِكْمَةَ **Ve de hikmeti** (Daha?) وَالتَّوْرٰيةَ **Ve de Tevrat'ı** (Daha?) وَالْاِنْجِيلَ **Ve de İncil'i**

49- (Daha ne yapacağız?) وَنَجْعَلُهُ **Ve de** kılacağız onu رَسُولاً **Peygamber olarak** (Kime?) اِلٰى بَنِي اِسْرَآئِيلَ **İsrail oğullarına** (Ne vakit peygamber olarak gönderildi?) فِي الصِّبَا Çocukluğunda أَوْ بَعْدَ الْبُلُوغِ Ya da ergenlikten sonra فَنَفَخَ Ve de üfledi (Kim?) جِبْرِيلُ Cibril (Nereye?) فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Gömleğinin cebine فَحَمَلَتْ O da hamile kaldı وَكَانَ Ve oldu (Olan şey de nedendir?) مِنْ أَمْرِهَا Onun durumundan (Ne oldu?) مَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ مَرْيَمَ Meryem suresinde zikredilenler فَلَمَّا بَعَثَهُ Ne zaman ki onu gönderdi (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Kime?) اِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına قَالَ Dedi ki (Kime?) لَهُمْ Onlara إِنِّي Muhakkak ki ben (Neyim?) رَسُولُ اللّٰهِ Allah'ın Peygamberiyim (Kime?) إِلَيْكُمْ Size اَنِّي **(Şöyle ki) Şüphesiz ben** أَيْ بِأَنِّي Yani bienni anlamındadır قَدْ جِئْتُكُمْ **Size getirdim** (Neyi?) بِاٰيَةٍ **Bir ayet/ mucize** عَلَامَةٍ Bir alamet (Neye dair?) عَلَى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair (Kimden getirdim?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** هِيَ O mucize (Nedir?) اَنِّي **Şüphesiz ki ben** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de okundu (Neyle okundu?) بِالْكَسْرِ Kesre ile (Nasıl böyle okundu?) اسْتِئْنَافًا İstinaf olarak اَخْلُقُ **Yaratırım** أُصَوِّرُ Şekil veririm (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neden yaratırım?) مِنَ الطِّينِ **Çamurdan** (Neyi yaratırım?) كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ **Kuş şekli benzerini** فَالْكَافُ Kaf (Nedir?) اسْمٌ İsimdir (Daha nedir?) مَفْعُولٌ Mefuldür فَاَنْفُخُ **Sonra da üflerim** (Neye?) فِيهِ **Ona** اَلضَّمِيرُ Zamir (Nedir?) لِلْكَافِ Kaf içindir فَيَكُونُ **O da oluverir** (Ne?) طَيْرًا **Kuş** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) (Ne ile?) طَائِرًا Tâir şeklinde (Neyle kuş olur?) بِاِذْنِ اللّٰهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle فَخَلَقَ Ve de yarattı (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Neyi?) اَلْخُفَّاشَ Yarasa (Niçin yarasa yaptı?) لِأَنَّهُ أَكْمَلُ الطَّيْرِ Çünkü o kuşların en tamam olanıdır (Ne yönden?) خَلْقًا Yaratılış yönünden فَكَانَ يَطِيرُ O da uçmaya başladı وَهُمْ يَنْظُرُونَهُ Halbuki onlar ona bakıyordu فَإِذَا غَابَ Kaybolduğunda ise (Kimden?) عَنْ أَعْيُنِهِمْ Onların gözlerinden سَقَطَ Düştü (Ne olduğu halde düştü?) مَيِّتًا Ölü وَأُبْرِئُ **Ve de iyileştiririm** أَشْفِي Şifa veririm (Kime?) اَلْاَكْمَهَ **Köre** اَلَّذِي Öyle kimse ki وُلِدَ Doğdu (Ne olduğu halde?) أَعْمَى Ama olduğu halde (Daha kimi iyileştiririm?) وَالْاَبْرَصَ **Alacalıyı** وَخُصَّا بِالذِّكْرِ Bunlar özellikle zikredildi

وَكَانَ بَعَثَهُ فِي زَمَنِ الطِّبِّ Onu tıp çağında göndermişti (Niçin?) لِأَنَّهُمَا Çünkü bunlar (Nedir?) دَاءٌ إِعْيَاءٍ Devasız hastalıklardır فَأَبْرَأَ O da iyileştirdi (Ne kadar vakitte?) فِي يَوْمٍ Bir günde (Ne kadarını iyileştirdi?) خَمْسِينَ أَلْفًا Elli bin kişiyi (Nasıl iyileştirdi?) بِالدُّعَاءِ Dua ile (Ne şartla?) بِشَرْطِ الْإِيمَانِ İman etme şartıyla (Daha ne yaparım?) وَأُحْيِي **Ve de diriltirim** (Kimi?) الْمَوْتَى **Ölüyü** (Neyle diriltirim?) بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** كَرَّرَهُ Bu sözü tekrarladı (Niçin?) لِنَفْيِ تَوَهُّمِ الْأُلُوهِيَّةِ فِيهِ Kendisinden ilahlık vehmini kaldırmak için فَأَحْيَا Ve de diriltti (Kimi?) عَازَرَ صَدِيقًا لَهُ Kendisinin arkadaşı olan Azeri (Daha kimi?) وَابْنَ الْعَجُوزِ Ve de yaşlı birinin çocuğunu (Daha kimi?) وَابْنَةَ الْعَاشِرِ Vergi tahsildarının kızını فَعَاشُوا Hepsi de yaşadı (Daha?) وَوُلِدَ Ve de (çocuk) doğdu (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Daha kimi diriltti?) وَسَامَ بْنَ نُوحٍ Ve de Nuh oğlu Sam'ı وَمَاتَ O ise öldü فِي الْحَالِ Hemen (**Daha ne yaparım?**) وَأُنَبِّئُكُمْ **Ve de size bildiririm** (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** تَأْكُلُونَ **Siz yiyorsunuz** (**Daha neyi bildiririm?**) وَمَا **Ve o şeyi ki** تَدَّخِرُونَ **Biriktiriyorsunuz** تَخْبَؤُنَ Saklıyorsunuz (**Nerede?**) فِي بُيُوتِكُمْ **Evlerinizde** (Öyle şeyler ki bunlar) مِمَّا لَمْ أُعَايِنْهُ Benim görmediklerimden فَكَانَ O idi يُخْبِرُ Haber veriyor (Kime?) الشَّخْصَ Bir kişiye (Neyi?) بِمَا أَكَلَ Yediğini (Daha?) وَبِمَا Ve o şeyi ki يَأْكُلُ Yiyecek (Ne vakit?) بَعْدُ Daha sonra إِنَّ فِي ذَلِكَ **Şüphesiz ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Bu zikredilenlerde (Ne vardır?) لَآيَةً **Elbette ayet** (**Kim için?**) لَكُمْ **Sizin için** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** مُؤْمِنِينَ **İnananlar**

50- وَ جِئْتُكُمْ **Ve de** ben size geldim مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olduğum halde** (Neyi?) لِمَا **O şeyi ki** بَيْنَ يَدَيَّ **Benim önümdedir** قَبْلِي Benden öncedir (**Nedir o benim önümdeki?**) مِنَ التَّوْرٰيةِ **Tevrat** (**Daha niçin geldim?**) وَلِأُحِلَّ **Ve de helal kılmak için** (Kime?) لَكُمْ **Size** (Neyi?) بَعْضَ الَّذِي **O şeyin bir kısmını ki** حُرِّمَ **Haram kılındı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Nerede haram kılındı?) فِيهَا Tevrat'ta فَأَحَلَّ لَهُمْ Onlara helal kıldı (Neyi?) مِنَ السَّمَكِ Balığı (Daha?) وَالطَّيْرِ Ve de kuşu (Öyle kuş ki) مَا لَا صِيصِيَةَ لَهُ Horoz mahmuzu olmayan وَقِيلَ Dendi ki أَحَلَّ Helal kıldı (Neyi helal kıldı?) الْجَمِيعَ Hepsini فَبَعْضُ Buradaki bir kısmını demek بِمَعْنَى كُلِّ Hepsini demektir وَجِئْتُكُمْ **Ve de size getirdim** (**Neyi?**) بِآيَةٍ **Bir ayet** (**Kimden?**) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** كَرَّرَهُ Bunu tekrarladı (Niçin?) تَأْكِيدًا Tekit için (Daha niçin?) وَلِيَبْنِيَ Ve de kurulsun diye (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (şu cümle): فَاتَّقُوا **Artık korkun** (Kimden?) اللهَ **Allah'tan** (Daha?) وَأَطِيعُونِ **Ve de bana**

itaat edin (Ne konuda?) فِيمَا آمُرُكُمْ Size emrettiğim şeylerde (Neyle?) بِهِ Kendisiyle (Nedir o şeyler?) مِنْ تَوْحِيدِ اللهِ Allah'ı tevhit (Daha?) وَطَاعَتِهِ Ve de ona itaat

51- إِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) رَبِّي **Benim rabbimdir** (Daha nedir?) وَرَبُّكُمْ **Ve sizin de rabbinizdir** فَاعْبُدُوهُ **Artık ona ibadet edin!** هٰذَا **İşte bu** الَّذِي Öyle şey ki آمُرُكُمْ Size emrediyorum (Neyle?) بِهِ O şeyle (Nedir?) طَرِيقٌ صِرَاطٌ **Bir yoldur ki** مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru** فَكَذَّبُوهُ Onu yalanladılar وَ لَمْ يُؤْمِنُوا Ve de iman etmediler (Kime?) بِهِ Ona

52- فَلَمَّا أَحَسَّ **Ne zaman ki hissetti** عَلِمَ Bildi (Kim?) عِيسٰى **İsa** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Neyi hissetti?) الْكُفْرَ **Küfrü** (Daha?) وَأَرَادُوا Ve onlar da istediler (Neyi?) قَتْلَهُ Onu öldürmeyi قَالَ **Dedi ki** مَنْ **Kimdir** أَنْصَارِي **Benim yardımcılarım** أَعْوَانِي Dostlarım (Ne oldukları halde?) ذَاهِبًا Gidici (Neye?) إِلَى اللهِ **Allah'a** (Niçin yardımcılar?) لِأَنْصُرَ Ben yardım edeyim diye (Neye?) دِينَهُ Onun dinine قَالَ **Dedi ki** (Kim?) الْحَوَارِيُّونَ **Havariler** نَحْنُ **Biz** (Neyiz?) أَنْصَارُ اللهِ **Allah'ın yardımcılarıyız** أَعْوَانُ دِينِهِ Dininin yoldaşlarıyız وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) أَصْفِيَاءُ عِيسٰى İsa'nın seçkin arkadaşlarıdır (Daha kimlerdir?) أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِهِ Ona ilk iman edenler وَكَانُوا Onlar idiler (Ne idiler?) اِثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا On iki kişi (Bu "havari" kelimesi nedir?) مِنَ الْحَوَرِ Havr kökündendir وَهُوَ Bu kelimenin anlamı (Nedir?) الْبَيَاضُ الْخَالِصُ Saf beyazdır وَقِيلَ Dendi ki كَانُوا قَصَّارِينَ Onlar temizleyicilerdi يُحَوِّرُونَ Beyazlatırlardı (Neyi?) الثِّيَابَ Elbiseleri أَيْ يُبَيِّضُونَهَا Yani onları aklaştırırlardı اٰمَنَّا **Biz iman ettik** صَدَّقْنَا Doğruladık (Kimi?) بِاللهِ **Allah'ı** وَاشْهَدْ **Ve de şahit ol** يَا عِيسٰى Ey İsa بِأَنَّا **Şüphesiz ki biz** (Neyiz?) مُسْلِمُونَ **Müslümanlarız**

﴿رَبَّنَآ اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ﴾ مِنَ الْإِنْجِيلِ ﴿وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ﴾ عِيسَى ﴿فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٣﴾﴾ لَكَ بِالْوَحْدَانِيَّةِ وَلِرَسُولِكَ بِالصِّدْقِ قَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَكَرُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِعِيسَى إِذْ وَكَّلُوا بِهِ مَنْ يَقْتُلُهُ غِيلَةً ﴿وَمَكَرَ اللّٰهُ﴾ بِهِمْ بِأَنْ أَلْقَى شِبْهَ عِيسَى عَلَى مَنْ قَصَدَ قَتْلَهُ فَقَتَلُوهُ وَرُفِعَ عِيسَى إِلَى السَّمَاءِ ﴿وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٥٤﴾﴾ أَعْلَمُهُمْ بِهِ اُذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسٰى إِنِّي مُتَوَفِّيكَ﴾ قَابِضُكَ ﴿وَرَافِعُكَ إِلَيَّ﴾ مِنَ الدُّنْيَا مِنْ غَيْرِ مَوْتٍ ﴿وَمُطَهِّرُكَ﴾ مُبْعِدُكَ ﴿مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ﴾ صَدَّقُوا بِنُبُوَّتِكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالنَّصَارَى ﴿فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِكَ وَهُمُ الْيَهُودُ يَعْلُونَهُمْ بِالْحُجَّةِ وَالسَّيْفِ ﴿إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً شَدِيداً فِي الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ وَالْجِزْيَةِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالنَّارِ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْهُ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿أُجُورَهُمْ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾﴾ أَيْ يُعَاقِبُهُمْ، رُوِيَ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالَى أَرْسَلَ إِلَيْهِ سَحَابَةً فَرَفَعَتْهُ فَتَعَلَّقَتْ بِهِ أُمُّهُ وَبَكَتْ فَقَالَ لَهَا إِنَّ الْقِيَامَةَ تَجْمَعُنَا وَكَانَ ذٰلِكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ وَلَهُ ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ سَنَةً، وَعَاشَتْ أُمُّهُ بَعْدَهُ سِتَّ سِنِينَ وَرَوَى الشَّيْخَانِ حَدِيثَ "إِنَّهُ يَنْزِلُ قُرْبَ السَّاعَةِ وَيَحْكُمُ بِشَرِيعَةِ نَبِيِّنَا وَيَقْتُلُ الدَّجَّالَ وَالْخِنْزِيرَ وَيَكْسِرُ الصَّلِيبَ وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ" وَفِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ إِنَّهُ يَمْكُثُ سَبْعَ سِنِينَ وَفِي حَدِيثٍ عَنْ أَبِي دَاوُدَ الطَّيَالِسِيِّ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَيُتَوَفَّى وَيُصَلَّى عَلَيْهِ فَيَحْتَمِلُ أَنَّ الْمُرَادَ مَجْمُوعُ لُبْثِهِ فِي الْأَرْضِ قَبْلَ الرَّفْعِ وَبَعْدَهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ أَمْرِ عِيسَى ﴿نَتْلُوهُ﴾ نَقُصُّهُ ﴿عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مِنَ الْاٰيَاتِ﴾ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ فِي نَتْلُوهُ وَعَامِلُهُ مَا فِي ذٰلِكَ مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾﴾ الْمُحْكَمِ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسٰى﴾ شَأْنَهُ الْغَرِيبَ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ﴾ كَشَأْنِهِ فِي خَلْقِهِ مِنْ غَيْرِ أُمٍّ وَلَا أَبٍ وَهُوَ مِنْ تَشْبِيهِ الْغَرِيبِ بِالْأَغْرَبِ لِيَكُونَ أَقْطَعَ لِلْخَصْمِ وَأَوْقَعَ فِي النَّفْسِ ﴿خَلَقَهُ﴾ أَىْ آدَمَ اَىْ قَالِبَهُ ﴿مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ﴾ بَشَرًا ﴿فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾﴾ أَيْ فَكَانَ وَكَذٰلِكَ عِيسَى قَالَ لَهُ كُنْ مِنْ غَيْرِ أَبٍ فَكَانَ ﴿اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَيْ أَمْرُ عِيسَى ﴿فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ الشَّاكِّينَ فِيهِ ﴿فَمَنْ حَاجَّكَ﴾ جَادَلَكَ مِنَ النَّصَارَى ﴿فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ بِأَمْرِهِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ﴾ فَنَجْمَعُهُمْ ﴿ثُمَّ نَبْتَهِلْ﴾ نَتَضَرَّعْ فِي الدُّعَاءِ ﴿فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾﴾ بِأَنْ نَقُولَ: اَللّٰهُمَّ الْعَنِ الْكَاذِبَ فِي شَأْنِ عِيسَى وَقَدْ دَعَا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفْدَ نَجْرَانَ لِذٰلِكَ لَمَّا حَاجُّوهُ بِهِ فَقَالُوا: حَتَّى نَنْظُرَ فِي أَمْرِنَا ثُمَّ نَأْتِيكَ فَقَالَ ذُو رَأْيِهِمْ: لَقَدْ عَرَفْتُمْ نُبُوَّتَهُ وَأَنَّهُ مَا بَاهَلَ قَوْمٌ نَبِيًّا إِلَّا هَلَكُوا فَوَادِعُوا الرَّجُلَ وَانْصَرِفُوا فَأَتَوُا الرَّسُولَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ خَرَجَ وَمَعَهُ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَفَاطِمَةُ وَعَلِيٌّ وَقَالَ لَهُمْ: إِذَا دَعَوْتُ فَأَمِّنُوا فَأَبَوْا أَنْ يُلَاعِنُوا وَصَالَحُوهُ عَلَى الْجِزْيَةِ رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَوْ خَرَجَ الَّذِينَ يُبَاهِلُونَ لَرَجَعُوا لَا يَجِدُونَ مَالًا وَلَا أَهْلًا، وَرُوِيَ: لَوْ خَرَجُوا لَاحْتَرَقُوا

TÜRKÇE ANLAMI

53- **"Rabbimiz! İndirdiğin** İncil'**e inandık ve** İsa **peygambere tâbi olduk, artık bizleri** sana tevhit ile, Peygamberine de doğrulukla **Şahitlik yapanlarla beraber yaz."**

54- Allah teala dedi ki: **Ve** İsa'yı gizlice öldürecek birini görevlendirdiklerinde **hilekarlık yaptılar, Allah da** İsa'yı öldürmek isteyenlere, İsa'nın benzerini atmak suretiyle **hile yaptı,** onlar da o benzerini öldürdüler. İsa ise göğe yükseltildi. **Ve Allah hile yapanların en hayırlısıdır,** hileyi en iyi bilendir.

55- Yâd et! **O vakit ki, Allah demişti: "Ey İsâ! Muhakkak seni alacak,** kabzedecek **olan Ben'im ve** ölmeksizin **seni** dünyadan **kendime yükselteceğim ve inkar edenlerden seni tertemiz,** uzak **kılacağım ve sana tâbi ol**up, peygamberliğini doğrulayan Müslüman ve (senin zamanındaki) Hıristiy**anları kıyamete kadar** seni **inkâr eden** Yahudi**lerin üstünde tutacağım.** Onlar o Yahudilere karşı delil ve de kılıçla üstünlük sağlayacaklardır. **Sonra dönüşünüz yalnız bana olacaktır. İşte o zaman, kendisinde ihtilâf etmiş olduğunuz** dini konulardaki **şeyler hakkında Ben hükmedeceğim."**

56- **"Artık o kimseler ki, kâfir olmuşlardır. Onları** öldürülmek, esir alınmak ve de cizyeye vurulmaları suretiyle **dünyada da,** ateşe atılmak suretiyle **ahirette de şiddetli bir azap ile azaplandıracağım, ve onlar için yardımcılardan,** onları ateşten engelleyecek **bir kimse yoktur."**

57- **Fakat iman edip, Salih ameller işleyenlere de mükâfaatlarını tamamen ödeyecektir.**[1] **Ve Allah zalimleri sevmez,** onları cezalandırır. Rivayet edildiğine göre, Allah teala Hz. İsa'ya bir bulut göndermişti. Bulut onu göğe yükseltirken, annesi kendisine sarılıp, ağlayınca o da "Bizi bir araya kıyamet getirecek" demiştir. Bu olay, Hz. İsa otuz üç yaşında iken Beyti Makdis'te meydana gelmiştir. Kendisinden sonra annesi altı sene daha yaşamıştır. Buhari ve Müslim'in rivayet ettiğine göre Hz. İsa kıyamete yakın inecek ve Peygamberimizin şeriatıyla hükmedecektir. Deccalı ve domuzu öldürecek, haçı kıracak ve de cizyeyi kaldıracaktır. Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste, Hz. İsa'nın dünyada yedi sene, Ebu Davut et-Tayalisi'nin rivayet ettiği bir hadiste ise kırk sene kalacağı, sonra vefat edip, cenaze namazının kılınacağı geçmektedir. İhtimaldir ki, (bu rivayette geçen) kırk seneden kastedilen, göğe kaldırılmadan önce ve sonra olmak üzere yeryüzünde kaldığı sürenin toplamıdır. **(33 + 7 = 40)**

---

[1] Bu kelime hem ي harfi ile (فَيُوَفِّيهِمْ şeklinde) hem de ن harfi ile (فَنُوَفِّيهِمْ şeklinde) okunmuştur.

58- Hz. İsa'nın anlatılan **bu** durumunu, ey Muhammed! **sana âyetlerden**[1] **ve hakîm** yani muhkem **olan zikirden,** yani Kuran'dan **olarak okuyor,** anlatıyor**uz.**

59- **Şüphe yok ki, Allah katında İsâ'nın** bu ilginç **hali, Âdem'in** babasız yaratılmasındaki **durumu gibidir**[2] **ki, O'nu,** yani Ademin kalıbını **topraktan yarattı, sonra O'na** "İnsan **ol!"dedi, O da oluverdi,** oldu. İşte İsa da tıpkı bunun gibi; ona 'babasız ol!' dedi, o da oluverdi.

60- İsa'nın durumu **Rabbinden olarak Haktır**[3], **artık** bu konuda **şüphe edenlerden,** kuşkuya kapılanlardan **olma!**

61- **Artık** İsa'nın durumu hakkında **sana ilim geldikten sonra** Hıristiyanlardan **her kim onun hakkında seninle tartışacak,** mücadele edecek **olursa,** onlara **de ki: "Geliniz, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve sizi çağıralım,** onları topladıktan **sonra** huşu ile **dua edelim; ve de** "Ey Allah'ım! İsa'nın durumu hakkında yalan söyleyene lanet et!"demek suretiyle **Allah'ın lânetini yalancılar üzerine kılalım."** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz, kendisiyle İsa hakkında tartıştıkları vakit Necran kafilesini lanetleşmeye çağırmıştı. Onlar da "Bi bakalım, sonra biz sana geliriz" demişlerdi. Ve sonrasında onların fikir babaları: "Onun peygamberliğinin gerçek olduğunu ve bir peygamberle lanetleşen her topluluğun mutlaka helak olduğunu da biliyorsunuz. Bundan dolayı bu adamla (Hz. Peygamberi kastediyor) anlaşma yapın, sonra da çekip gidin!" deyince, hz. Peygamberin yanına geldiler. Hz. Peygamber (mescitten) yanında Hz. Hasan ve Hüseyin; Hz. Fatıma ve de Hz. Ali ile birlikte çıkmıştı. Hz. Peygamber onlara "Ben dua edersem, sizler de amin deyin" buyurdu. Ama Hıristiyanlar lanetleşmekten kaçındılar ve cizye vermek üzere anlaşma yaptılar. Ebu Nuaym, İbni Abbas'ın "***Eğer onlar lanetleşmek için çıksalardı, geriye döndüklerinde ne mallarını ne de ailelerini bulamazlardı***" dediğini rivayet eder. Yine rivayet edildiğine göre "***Eğer lanetleşmeye çıksalardı, yanarlardı***".

KELİME ANLAMI

53- رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** (Neye?) بِمَا **O şeye ki** اَنْزَلْتَ **Sen indirdin** (Nedir senin indirdiğin?) مِنَ الْاِنْجِيلِ İncil (Daha?) وَاتَّبَعْنَا **Ve de tabi olduk** (Kime?) الرَّسُولَ

---

[1] الآيَاتِ sözü تَتْلُوهُ fiilindeki ه zamirinden haldir. Amili ise ذَلِكَ deki işaret anlamıdır. (Bu ayetin, Celaleyn'deki irabında bulunan bir problem için Celaleyn haşiyesi Cemel'den ilgili ayete müracaat ediniz. Mütercim)

[2] Bu hasmı daha kesici, kişide daha tesirli olsun diye ilginç olanı, daha ilginç olana benzetme kabilindendir.

[3] Hazfedilmiş mübtedanın haberidir. Hazfedilen mübteda da "İsa'nın durumu"dur.

Rasule (O Rasülden bedel?) عِيسَى İsa'ya فَاكْتُبْنَا **Sen de bizi yaz** (Kimlerle birlikte?) مَعَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlerle birlikte** (Kime şahit olan?) لَكَ Sana (Neyle şahit olan?) بِالْوَحْدَانِيَّةِ Teklikle (Daha kime şahit olan?) وَلِرَسُولِكَ Ve de peygamberine (Neyle şahit olan?) بِالصِّدْقِ Doğrulukla

54- قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki: وَمَكَرُوا **Ve hile yaptılar** أَيْ كُفَّارُ بَنِي إِسْرَائِيلَ Yani İsrail oğullarının kafirleri (Kime hile yaptılar?) بِعِيسَى İsa'ya إِذْ وَكَّلُوا Zira görevlendirmişlerdi (Kimle ilgili?) بِهِ Onunla/İsa ile (Kimi?) مَنْ O kimseyi ki يَقْتُلُهُ Onu öldürecek (Nasıl?) غِيلَةً Gizlice وَمَكَرَ **Ve de hile yaptı** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kime?) بِهِمْ Onlara (Nasıl?) بِأَنْ أَلْقَى شِبْهَ عِيسَى İsa'nın benzerini atmakla (Kime?) عَلَى مَنْ قَصَدَ قَتْلَهُ Onu öldürmek isteyenlere فَقَتَلُوهُ Ve onlar da o benzerini öldürdüler وَرُفِعَ عِيسَى İsa da kaldırıldı (Nereye?) إِلَى السَّمَاءِ Semaya وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) خَيْرُ الْمَاكِرِينَ **Hile yapanların en hayırlısıdır** أَعْلَمُهُمْ Onların en iyi bilenidir (Neyi?) بِهِ Hileyi

55- أُذْكُرْ Yâd et إِذْ **O vakit ki** قَالَ **Demişti** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Şöyle demişti:) يَا عِيسَى **Ey İsa!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** (Neyim?) مُتَوَفِّيكَ **Seni alıcıyım** قَابِضُكَ Seni kabzediciyim (Daha?) وَرَافِعُكَ **Ve de seni yükselticiyim** (Nereye?) إِلَيَّ **Bana** (Nereden yükselticiyim?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ مَوْتٍ Ölüm olmaksızın **(Daha neyim?)** وَمُطَهِّرُكَ **Ve de seni temizleyiciyim** مُبْعِدُكَ Seni uzak tutucuyum (Kimden?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Daha neyim?) وَجَاعِلُ الَّذِينَ **Ve de o kimseleri kılıcıyım** (Öyle kimseler ki) اِتَّبَعُوكَ **Sana tabi oldular** صَدَّقُوا Doğruladılar (Neyi doğruladılar?) بِنُبُوَّتِكَ Senin peygamberliğini (Kimdir onlar?) مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالنَّصَارَى Müslümanlar ve de (senin zamanındaki) Hıristiyanlardır (Onları ne kılıcıyım?) فَوْقَ الَّذِينَ **O kimselerin üstünde ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** (Kimi?) بِكَ Seni وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) اَلْيَهُودُ Yahudilerdir يَعْلُونَهُمْ Onlara üstün geleceklerdir (Neyle?) بِالْحُجَّةِ وَالسَّيْفِ Delil ve de kılıçla (Ne vakte kadar?) إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** ثُمَّ إِلَيَّ **Sonra da yalnız banadır** (Ne?) مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** فَأَحْكُمُ **Ve de ben hükmedeceğim** (Nerede?) بَيْنَكُمْ **Aranızda** (Ne konuda?) فِيمَا **O konuda ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** (Nerede?) فِيهِ **O konuda** (Ne oldunuz?) تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyor** (Nedendir o konu?) مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din ile ilgili şeyler

56- فَأَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** فَأُعَذِّبُهُمْ **Onlara azap edeceğim** (Nasıl?) عَذَابًا **Bir azapla ki** شَدِيدًا **Şiddetli** (Nerede azap edeceğim?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** (Neyle?) بِالْقَتْلِ Öldürülmekle (Daha?) وَالسَّبْيِ Ve esir alınmakla (Daha?) وَالْجِزْيَةِ Ve de cizye ile (Daha nerede azap edeceğim?) وَالْآخِرَةِ **Ve de ahirette** (Neyle?) بِالنَّارِ Ateşle وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur** (Ne?) مِنْ نَاصِرِينَ **Yardım ediciler** مَانِعِينَ مِنْهُ Azaptan engelleyiciler

57- وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimselere gelince ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Daha?) وَعَمِلُوا **Ve de işlediler** (Neyi?) اَلصَّالِحَاتِ **Salih işleri** فَيُوَفِّيهِمْ **Tam olarak verecektir onlara** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ya ile (Daha?) وَالنُّونِ Ve de nun ile (nüveffîhim şeklinde okundu) (Neyi tam olarak verecektir?) أُجُورَهُمْ **Ecirlerini** وَاللّٰهُ **Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) اَلظَّالِمِينَ **Zalimleri** أَيْ يُعَاقِبُهُمْ Yani onlara azap eder رُوِيَ Rivayet edildi ki أَنَّ اللّٰهَ تَعَالَى Şüphesiz ki Allah teala أَرْسَلَ Gönderdi (Kime?) إِلَيْهِ İsa'ya (Ne gönderdi?) سَحَابَةً Bir bulut فَرَفَعَتْهُ O bulut da onu yükseltti فَتَعَلَّقَتْ Asıldı (Kime?) بِهِ İsa'ya (Kim?) أُمُّهُ Annesi (Daha?) وَبَكَتْ Ve de ağladı فَقَالَ İsa da dedi ki (Kime?) لَهَا Annesine إِنَّ الْقِيَامَةَ Şüphesiz ki kıyamet تَجْمَعُنَا Bizi toplayacak وَكَانَ ذٰلِكَ Bu oldu (Ne vakit?) لَيْلَةَ الْقَدْرِ Kadir gecesinde (Nerede oldu?) بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdis'te وَلَهُ ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ سَنَةً O otuz üç yaşındaydı وَعَاشَتْ Ve yaşadı (Kim?) أُمُّهُ Annesi (Ne vakit?) بَعْدَهُ Ondan sonra (Ne kadar yaşadı?) سِتَّ سِنِينَ Altı sene وَرَوَى Rivayet etti (Kim?) اَلشَّيْخَانِ İki Şeyh (Buhari ve Müslim) حَدِيثَ Şu hadisi إِنَّهُ "Şüphesiz ki İsa يَنْزِلُ İnecek (Ne vakit?) قُرْبَ السَّاعَةِ Kıyamete yakın وَيَحْكُمُ Ve de hükmedecek (Neyle?) بِشَرِيعَةِ نَبِيِّنَا Peygamberimizin şeriatıyla (Daha?) وَيَقْتُلُ Ve de öldürecek (Kimi?) اَلدَّجَّالَ Deccalı (Daha neyi öldürecek?) وَالْخِنْزِيرَ Ve de domuzu (Daha ne yapacak?) وَيَكْسِرُ Ve de kıracak (Neyi?) اَلصَّلِيبَ Haçı (Daha ne yapacak?) وَيَضَعُ Ve de kaldıracak (Neyi?) اَلْجِزْيَةَ Cizyeyi" وَفِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ Müslimin rivayet ettiği hadiste de أَنَّهُ Şüphesiz ki o يَمْكُثُ Bekleyecek (Ne kadar?) سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene وَفِي حَدِيثٍ Bir diğer hadiste de (Kimden rivayet edilen?) عَنْ أَبِي دَاوُدَ الطَّيَالِسِيِّ Ebu Davut et-Tayalisi'den أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk sene bekleyecek وَيَتَوَفَّى Ve de vefat edecek (Daha?) وَيُصَلَّى عَلَيْهِ Ve de üzerine namaz kılınacak فَيَحْتَمِلُ İhtimaldir ki أَنَّ الْمُرَادَ Kastedilen (Nedir?) مَجْمُوعُ لُبْثِهِ Toplam bekleme süresidir (Nerede?) فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde (Ne vakit?) قَبْلَ الرَّفْعِ وَبَعْدَهُ Göğe yükseltilmeden önce ve de sonra

58- ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** zikredilenler (Nedendir o zikredilenler?) مِنْ أَمْرِ عِيسَى İsa'nın durumundan نَتْلُوهُ **Onu anlatıyoruz** نَقُصُّهُ Kıssa ediyoruz (Kime?) عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! (O ne olduğu halde?) مِنَ الْآيَاتِ **Ayetlerden** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنَ الْهَاءِ فِي نَتْلُوهُ Netlûhu deki "he"den وَعَامِلُهُ Onun amili de (Nedir?) مَا O şeydir ki فِي ذٰلِكَ Zalike kelimesindedir (Nedir o şey de?) مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ İşaret manası (Daha ne olduğu halde?) وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ **Hakîm zikirdendir** الْمُحْكَمِ Muhkem anlamında أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'dandır

59- إِنَّ مَثَلَ عِيسَى **Şüphesiz ki İsa'nın durumu** شَأْنَهُ الْغَرِيبَ Onun garip durumu (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Ne gibidir?) كَمَثَلِ اٰدَمَ **Adem'in durumu gibidir** كَشَأْنِهِ Onun hali gibidir (Ne konuda?) فِي خَلْقِهِ Yaratılışı konusunda (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ أُمٍّ وَلَا أَبٍ Ana-babasız (Bu nedir?) وَهُوَ مِنْ تَشْبِيهِ الْغَرِيبِ Garip bir şeyi benzetmektir (Neye?) بِالْأَغْرَبِ Daha garip olana (Niçin böyle benzetme yapılır?) لِيَكُونَ Olsun diye (Ne olsun?) أَقْطَعَ Daha kesici (Neyi?) لِلْخَصْمِ Hasmı (Daha ne olsun?) وَأَوْقَعَ Daha tesirli (Nerede?) فِي النَّفْسِ Nefiste خَلَقَهُ **Onu yarattı** أَيْ آدَمَ Yani Adem'i أَيْ قَالِبَهُ Yani onun kalıbını yarattı (Neden?) مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** ثُمَّ قَالَ **Sonra da dedi** (Kime?) لَهُ **Ona** (Şöyle dedi:) كُنْ **Ol** (Ne ol?) بَشَرًا İnsan فَيَكُونُ **O da oldu** أَيْ فَكَانَ Yani oluverdi وَكَذٰلِكَ İşte böyledir (Kim?) عِيسَى İsa قَالَ Dedi (Kime?) لَهُ Ona (Ne dedi?) كُنْ Ol (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ أَبٍ Babasız فَكَانَ O da oluverdi

60- اَلْحَقُّ **(Bu olay) Haktır** (Bu hak ne olduğu halde?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden olduğu halde** (Bu kelime nedir?) خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ Mahzuf Mübtedanın haberidir أَيْ أَمْرُ عِيسَى Yani "İsa'nın durumu" (haktır demektir) فَلَا تَكُنْ **Artık olma** (Kimlerden?) مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüpheye düşenlerden** الشَّاكِّينَ Kuşkuya kapılanlardan (Ne konuda?) فِيهِ Bu konuda

61- فَمَنْ حَاجَّكَ **Her kim seninle tartışacak olursa** جَادَلَكَ Mücadele edecek olursa (Kimdendir onlar?) مِنَ النَّصَارَى Hıristiyanlardan (Ne konuda?) فِيهِ **Bu konuda** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا **O vakitten sonra ki** جَاءَكَ **Sana geldi** (O gelen şey de nedendir?) مِنَ الْعِلْمِ **İlimden** (Neyle ilgili ilim?) بِأَمْرِهِ Onun durumuyla ilgili فَقُلْ لَهُمْ **De ki** onlara تَعَالَوْا **Haydi gelin!** نَدْعُ **Çağıralım** (Kimi?) أَبْنَاءَنَا **Çocuklarımızı** (Daha?) وَأَبْنَاءَكُمْ

Ve de sizin çocuklarınızı (Daha?) وَنِسَآءَنَا **Ve kadınlarımızı** (Daha?) وَنِسَآءَكُمْ **Ve de sizin kadınlarınızı** (Daha?) وَاَنْفُسَنَا **Ve kendimizi** (Daha?) وَاَنْفُسَكُمْ **Ve de kendinizi** فَنَجْمَعُهُمْ Onları toplayalım ثُمَّ نَبْتَهِلْ **Sonra da dua edelim** نَتَضَرَّعْ فِي الدُّعَاءِ Huşu ile dua edelim فَنَجْعَلْ **Ve de kılalım** (Neyi?) لَعْنَةَ اللّٰهِ **Allah'ın lanetini** (Kim üzerine kılalım?) عَلَى الْكَاذِبِينَ **Yalancılar üzerine** (Nasıl?) بِأَنْ نَقُولَ Dememizle اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım الْعَنْ Lanet et (Kime?) اَلْكَاذِبَ Yalancıya (Ne konuda yalancı olan?) فِي شَأْنِ عِيسَى İsa'nın durumu hakkında وَقَدْ دَعَا Çağırmıştı (Kim?) صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Kimi?) وَفْدَ نَجْرَانَ Necran kafilesini (Neye?) لِذٰلِكَ Buna (Ne vakit?) لَمَّا حَاجُّوهُ Ne zaman ki onunla tartıştılar (Neyle ilgili?) بِهِ İsa ile ilgili فَقَالُوا Ve onlar da dediler حَتَّى نَنْظُرَ فِي أَمْرِنَا Önce durumumuza bakalım ثُمَّ نَأْتِيكَ Sonra sana geliriz فَقَالَ Dedi (Kim?) ذُو رَأْيِهِمْ Onların fikir babaları لَقَدْ عَرَفْتُمْ Siz bildiniz (Neyi?) نُبُوَّتَهُ Onun peygamberliğini وَأَنَّهُ Ve durum şu ki مَا بَاهَلَ Lanet için dua da bulunmadı (Kim?) قَوْمٌ Hiçbir kavim (Kiminle?) نَبِيًّا Bir peygamberle إِلَّا هَلَكُوا Ancak helak oldular فَوَادِعُوا Bundan dolayı anlaşma yapın (Kimle?) الرَّجُلَ Bu adamla (hz. Peygamberi kastediyor) وَانْصَرِفُوا Sonra da çekip gidin! فَأَتَوُا Sonra da geldiler (Kime?) الرَّسُولَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (s.a.v.) وَقَدْ خَرَجَ Ve o da çıktı وَمَعَهُ Ve onunla birlikte vardı (Kim?) اَلْحَسَنُ Hasan وَالْحُسَيْنُ Ve de Hüseyin (Daha?) وَفَاطِمَةُ Ve Fatıma ile وَعَلِيٌّ Ve de Ali وَقَالَ Ve (Hz. Peygamber) dedi (Kime?) لَهُمْ Onlara (yanındaki ehli beytine) إِذَا دَعَوْتُ Ben dua ettiğimde فَأَمِّنُوا Siz amin deyin فَأَبَوْا Fakat Hıristiyanlar kaçındılar (Neden?) أَنْ يُلَاعِنُوا Lanetleşmekten وَصَالَحُوهُ Ve de anlaşma yaptılar (Ne üzerine?) عَلَى الْجِزْيَةِ Cizye vermek üzere رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) أَبُو نُعَيْمٍ Ebu Nuaym وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan rivayet edildiğine göre قَالَ O Dedi لَوْ خَرَجَ Çıksaydı (Kim?) اَلَّذِينَ O kimseler ki يُبَاهِلُونَ Lanet için dua ediyorlar لَرَجَعُوا Elbette geri dönerlerdi (Ne oldukları halde?) لَا يَجِدُونَ Bulamaz oldukları halde (Neyi?) مَالًا وَلَا أَهْلًا Ne mallarını ne de ailelerini وَرُوِيَ Ve rivayet olundu ki لَوْ خَرَجُوا Eğer çıksalardı لَاحْتَرَقُوا Elbette yanarlardı

﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الْمَذْكُورَ ﴿لَهُوَ الْقَصَصُ﴾ الْخَبَرُ ﴿الْحَقُّ﴾ الَّذِي لَا شَكَّ فِيهِ ﴿وَمَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ
﴿اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ أَعْرَضُوا عَنِ الْإِيمَانِ
﴿فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ وَفِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ﴾
الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى ﴿تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى مُسْتَوٍ أَمْرُهَا ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ هِيَ ﴿اَ﴾ نْ
﴿لَا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ كَمَا اتَّخَذْتُمُ الْأَحْبَارَ
وَالرُّهْبَانَ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ أَعْرَضُوا عَنِ التَّوْحِيدِ ﴿فَقُولُوا﴾ أَنْتُمْ لَهُمْ ﴿اشْهَدُوا بِاَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾﴾
مُوَحِّدُونَ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْيَهُودُ: إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيٌّ وَنَحْنُ عَلَى دِينِهِ، وَقَالَتِ النَّصَارَى كَذٰلِكَ: ﴿يَا اَهْلَ
الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ﴾ تُخَاصِمُونَ ﴿فِي اِبْرٰهِيمَ﴾ بِزَعْمِكُمْ أَنَّهُ عَلَى دِينِكُمْ ﴿وَمَا اُنْزِلَتِ التَّوْرٰيةُ
وَالْاِنْجِيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهٖ﴾ بِزَمَنٍ طَوِيلٍ وَبَعْدَ نُزُولِهِمَا حَدَثَتِ الْيَهُودِيَّةُ وَالنَّصْرَانِيَّةُ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾﴾
بُطْلَانَ قَوْلِكُمْ ﴿هَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿اَنْتُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ يَا ﴿هٰٓؤُلَٓاءِ﴾ وَالْخَبَرُ ﴿حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ﴾
مِنْ أَمْرِ مُوسَى وَعِيسَى وَزَعْمِكُمْ أَنَّكُمْ مِنْ دِينِهِمَا ﴿فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ﴾
مِنْ شَأْنِ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ شَأْنَهُ ﴿وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ قَالَ تَعَالَى تَبْرِئَةً لِإِبْرَاهِيمَ:
﴿مَا كَانَ اِبْرٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلٰكِنْ كَانَ حَنِيفًا﴾ مَائِلًا عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا اِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ
﴿مُسْلِمًا ﴿٦٧﴾﴾ مُوَحِّدًا ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ ﴿اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ﴾ أَحَقَّهُمْ ﴿بِاِبْرٰهِيمَ
لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ﴾ فِي زَمَانِهِ ﴿وَهٰذَا النَّبِيُّ﴾ مُحَمَّدٌ لِمُوَافَقَتِهِ لَهُ فِي أَكْثَرِ شَرْعِهِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ مِنْ أُمَّتِهِ
فَهُمُ الَّذِينَ يَنْبَغِي أَنْ يَقُولُوا نَحْنُ عَلَى دِينِهِ لَا أَنْتُمْ ﴿وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾﴾ نَاصِرُهُمْ وَحَافِظُهُمْ
وَنَزَلَ لَمَّا دَعَا الْيَهُودُ مُعَاذًا وَحُذَيْفَةَ وَعَمَّارًا اِلَى دِينِهِمْ: ﴿وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ
وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ لِأَنَّ إِثْمَ إِضْلَالِهِمْ عَلَيْهِمْ وَالْمُؤْمِنُونَ لَا يُطِيعُونَهُمْ فِيهِ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾﴾
بِذٰلِكَ ﴿يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى نَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾﴾ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ حَقٌّ

TÜRKÇE ANLAMI

62- **Şüphe yok ki bu** anlatılanlar, **elbette onlar** kendisinde hiç şüphe olmayan **Hak haberlerdir. Ve Allah'tan başka hiçbir ilâh**[1] **yoktur Muhakkak ki Allah,** mülkünde **aziz,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

63- **Artık yine yüz çevirirlerse,** iman etmekten kaçınırlarsa **şüphe yok ki Allah bozgunculuk yapanları tamamıyla bilir**[2] ve onları cezalandırır.

---

[1] Buradaki مِنْ zaittir.

[2] Burada zahir isim, zamirli ifade yerine kullanılmıştır.

64- **De ki: "Ey ehl-i kitap** olan Yahudi ve Hıristiyanlar! **Bizimle sizin aranızda eşit**[1] **olan bir kelimeye geliniz.** O kelime: **Allah'tan başkasına ibadet etmememiz, Ve O'na hiç bir şeyi ortak koşmamamız, Ve** sizin Haham ve Rahiplerinizi edindiğiniz gibi **Allah'tan başka, bazımızın diğer bazımızı rabler edinmememiz**dir.**"Eğer yüz çevirirlerse,** tevhitten kaçınırlarsa **deyiniz ki, "Şahit olunuz, bizler muhakkak müslümanlarız,** tevhitçileriz"

Yahudiler "İbrahim, bir Yahudi'ydi. Bizler de onun dinin üzereyiz; Hıristiyanlar da bu sözün benzerini söylediklerinde şu ayet indi:

65- **"Ey ehl-i kitap! İbrahim hakkında,** onun sizin kendi dininizden olduğunu ileri sürmek suretiyle **niçin tartışıyor,** münakaşa ediyor**sunuz? Halbuki** Yahudilik ve Hıristiyanlık dinlerinin, kendilerinin inişlerinden sonra ortaya çıkmış olduğu **Tevrat da, İncil de ondan** uzun zaman **sonra indirilmiştir.** Sözünüzün batıl olduğunu **anlayamıyor musunuz?"**

66- **İşte**[2] **siz!**[3] Ey **o kimseler! Sizin için kendisine dair bilgi bulunan şeyde,** Musa ve İsa'nın durumu hakkında ve sizin onların dini üzere olduğunuz konusunda **tartıştınız**[4], münakaşa ettiniz. **Peki, sizin için kendisine ait bilgi bulunmayan şey** olan İbrahim'in durumu **hakkında niçin tartışıyorsunuz? Halbuki Allah** onun durumunu **bilir, siz ise** bunu **bilmezsiniz.**

Allah teala İbrahim'i (a.s.) temize çıkarmak için şöyle dedi:

67- **Şüphe yok ki İbrahim ne Yahudi idi, ne de Hıristiyan.... Fakat o Hanîf,** diğer tüm dinlerden uzaklaşıp, dosdoğru dine meyleden biri **idi, Müslüman,** Tevhit ehli **idi; müşriklerden de olmamıştı.**

68- **Şüphe yok ki, İnsanların İbrahim'e en yakını,** en çok hak kazananı **O'na** zamanında **tâbi olanlar ve de** şeriatının çoğunda ona uyduğu için **bu Peygamber ile** onun ümmetinden **imân eden** ve "Siz değil! Asıl biz onun dini üzereyiz" demeyi hak eden **kimselerdir. Allah mü'minlerin velîsi,** onların yardımcısı ve de koruyucusu**dur.**

Yahudiler, Mu'âz, Huzeyfe ve de Ammar'ı kendi dinlerine davet ettiklerinde şu ayet indi:

69- **Ehl-i kitaptan bir taife, sizi saptırmayı arzu etmiştir. Halbuki, onlar** müminlerin bu konuda onlara zaten uymayacak olmaları ve de saptırmalarının

---

[1] Bu kelime "durumu eşit olan" anlamında bir mastardır.

[2] ها tenbih içindir.

[3] Mübtedadır.

[4] Haberdir.

günahının kendi üzerlerine olması sebebiyle **ancak kendilerini saptırırlar. Halbuki** bunun **farkına varamazlar.**

70- **Ey Ehl-i kitap! Allah'ın âyetlerini,** Hz. Muhammedin sıfatını içeren Kuran'ı **niçin inkar ediyorsunuz? Halbuki, siz şahitlik ediyorsunuz,** onun hak olduğunu biliyorsunuz.

KELİME ANLAMI

62- إِنَّ هٰذَا **Şüphesiz ki bu** الْمَذْكُورُ Zikredilenler (Nedir?) لَهُوَ الْقَصَصُ **Elbette onlar kıssalardır** اَلْخَبَرُ Haberdir (Öyle kıssa ki) الْحَقُّ **Hak** اَلَّذِي Öyle ki لَا شَكَّ Hiç şüphe yok (Nerede?) فِيهِ Onda وَمَا مِنْ زَائِدَةٌ إِلٰهٍ **Ve hiçbir ilah yoktur** -Min zaittir- إِلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah vardır** وَإِنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** لَهُوَ **Elbette o** (Nedir?) اَلْعَزِيزُ **Çok güçlüdür** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Daha nedir?) اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

63- فَإِنْ تَوَلَّوْا **Şayet yüz çevirirlerse** أَعْرَضُوا Kaçınırlarsa (Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Kimi?) بِالْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanları** فَيُجَازِيهِمْ Ve de onları karşılıklandırır وَفِيهِ Burada vardır (Ne?) وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirli yerine

64- قُلْ **De ki** يَا أَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli!** اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yahudiler ve Hıristiyanlar تَعَالَوْا **Gelin** (Neye?) إِلٰى كَلِمَةٍ **Bir kelimeye ki** سَوَاءٍ **Eşittir** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır (Öyle mastar ki) بِمَعْنَى مُسْتَوٍ أَمْرُهَا "Durumu eşit olan" anlamında (Nerede eşittir?) بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ **Bizimle sizin aranızda** هِيَ O kelime (Şudur o kelime:) أَنْ لَا نَعْبُدَ **İbadet etmememiz** إِلَّا اللّٰهَ **Ancak Allah'a** (Daha?) وَلَا نُشْرِكَ **Ve şirk koşmamamız** (Kime?) بِهِ **Ona** (Neyi?) شَيْئًا **Hiçbir şeyi** (Daha?) وَلَا يَتَّخِذَ **Ve edinmemesi** (Kim?) بَعْضُنَا **Bizim bir kısmımızın** (Kimi?) بَعْضًا **Diğer bir kısmını** (Ne edinmemesi?) أَرْبَابًا **Rabler** (Öyle rabler ki) مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** (Ne gibi?) كَمَا اتَّخَذْتُمُ Edindiğiniz gibi (Kimi?) اَلْأَحْبَارَ Hahamları (Daha?) وَالرُّهْبَانَ Ve de rahipleri فَإِنْ تَوَلَّوْا **Şayet yüz çevirirlerse** أَعْرَضُوا Kaçınırlarsa (Neden?) عَنِ التَّوْحِيدِ Tevhitten فَقُولُوا **O vakit deyin** أَنْتُمْ لَهُمْ Siz onlara اِشْهَدُوا **Şahit olun ki** بِأَنَّا مُسْلِمُونَ **Şüphesiz biz Müslümanlarız** مُوَحِّدُونَ Muvahhitleriz

65- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi (Kim?) اَلْيَهُودُ Yahudiler اِبْرَاهِيمُ İbrahim (Nedir?) يَهُودِيٌّ Yahudidir وَنَحْنُ Ve bizler de (Neyiz?) عَلَى دِينِهِ Onun dini üzerineyiz وَقَالَتْ Ve de dedi (Kim?) اَلنَّصَارٰى Hıristiyanlar (Neyi dedi?) كَذٰلِكَ Bunun aynısını يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey Kitap ehli** لِمَ تُحَاجُّونَ **Niçin tartışıyorsunuz** تُخَاصِمُونَ Münakaşa ediyorsunuz (Nerede?) فِي اِبْرَاهِيمَ **İbrahim hakkında** (Neyle?) بِزَعْمِكُمْ İleri sürmenizle أَنَّهُ Ki o (Nedir?) عَلَى دِينِكُمْ Sizin dininiz üzerinedir وَمَٓا اُنْزِلَتْ **Halbuki indirilmedi** (Ne?) اَلتَّوْرٰيةُ **Tevrat** (Daha?) وَالْاِنْجِيلُ **Ve de İncil** اِلَّا مِنْ بَعْدِهِ **Ancak ondan sonra** بِزَمَنٍ طَوِيلٍ Uzun bir zaman sonra وَبَعْدَ نُزُولِهِمَا Ve de o iki kitap indikten sonra حَدَثَتْ Ortaya çıktı (Ne?) اَلْيَهُودِيَّةُ Yahudilik (Daha?) وَالنَّصْرَانِيَّةُ Ve de Hıristiyanlık اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıl etmiyor musunuz?** (Neyi?) بُطْلَانَ قَوْلِكُمْ Sözünüzün batıl olduğunu

66- هَٓا **İşte!** (Bu kelime nedir?) لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir اَنْتُمْ **Siz!** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَا هٰٓؤُلَٓاءِ Ey **O kimseler!** وَالْخَبَرُ Haber de şudur: حَاجَجْتُمْ **Tartıştınız** (Nerede?) فِيمَا **O konuda ki** لَكُمْ **Sizin için vardır** (Neye dair?) بِهِ **O konuya dair** (Ne vardır?) عِلْمٌ **Bir bilgi** (O bilgi de nedir?) مِنْ أَمْرِ مُوسَى وَعِيسَى Musa ve İsa'nın durumu ile ilgili şeyler وَزَعْمِكُمْ أَنَّكُمْ مِنْ دِينِهِمَا Ve kendinizin onların dininden olması hususunda فَلِمَ تُحَاجُّونَ **Peki neden tartışıyorsunuz** (Nerede?) فِيمَا **O şeyde ki** لَيْسَ لَكُمْ **Sizin için yoktur** (Neye dair?) بِهِ **O şeye dair** (Ne yoktur?) عِلْمٌ **Bir bilgi** (O bilgi de nedir?) مِنْ شَأْنِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in durumu وَاللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) شَأْنَهُ Onun durumunu وَاَنْتُمْ **Ve halbuki siz** لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz**

67- قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Niçin?) تَبْرِئَةً Temize çıkarmak için (Kimi?) لِإِبْرَاهِيمَ İbrahim'i مَا كَانَ اِبْرَاهِيمُ **Ve İbrahim olmadı** (Ne olmadı?) يَهُودِيًّا **Yahudi** (Daha?) وَلَا نَصْرَانِيًّا **Ve Hıristiyan da olmadı** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانَ **O idi** (Ne idi?) حَنِيفًا **Hanif** مَائِلًا Meyledici (Neden?) عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا Tüm dinlerden (Nereye meyledici?) اِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Doğru dine (Ne olduğu halde?) مُسْلِمًا مُوَحِّدًا **Müslüman** Tevhit ehli **olduğu halde** وَمَا كَانَ **Ve de olmadı** (Kimlerden?) مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

68- اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ **Şüphesiz ki insanların en yakını** أَحَقَّهُمْ En çok hak kazananı (Kime?) بِإِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** (Kimdir?) لَلَّذِينَ **Elbette o kimselerdir ki** اِتَّبَعُوهُ **Ona tabi oldular** (Nerede?) فِي زَمَانِهِ Onun zamanında (Daha kimdir?) وَهٰذَا النَّبِيُّ **Ve de bu peygamberdir**

(Kimdir o?) مُحَمَّدٌ Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Niçin bu peygamber daha layıktır ona?) لِمُوَافَقَتِهِ O muvafakat ettiği için (Kime?) لَهُ O İbrahim'e (Nerede?) فِي أَكْثَرِ شَرْعِهِ Şeriatının çoğunda (**Daha kimdir?**) وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Öyle kimseler ki) مِنْ أُمَّتِهِ Onun ümmetinden olan فَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلَّذِينَ O kimselerdir ki يَنْبَغِي Gerekiyor (Ne?) أَنْ يَقُولُوا Demeleri: نَحْنُ Biz (Neyiz?) عَلَى دِينِهِ Onun dini üzerineyiz لَا أَنْتُمْ Siz değil! وَاللّٰهُ **Allah** (**Nedir?**) وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin dostudur** نَاصِرُهُمْ Onların yardımcısıdır (Daha?) وَحَافِظُهُمْ Ve de koruyucudur

69- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا دَعَا Ne zaman ki çağırdı (Kim?) اَلْيَهُودُ Yahudiler (Kimi?) مُعَاذًا Muaz'ı (Daha?) وَحُذَيْفَةَ Ve de Huzeyfe'yi (Daha?) وَعَمَّارًا Ve de Ammar'ı (Neye?) إِلَى دِينِهِمْ Dinlerine وَدَّتْ **İstedi** (Kim?) طَائِفَةٌ **Bir taife** (Öyle taife ki) مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ **Kitap ehlinden** لَوْ يُضِلُّونَكُمْ **Sizi saptırmayı** وَمَا يُضِلُّونَ **Halbuki saptırmıyorlar** اِلَّا اَنْفُسَهُمْ **Ancak kendilerini** (Niçin yalnız kendilerini saptırıyorlar?) لِأَنَّ إِثْمَ إِضْلَالِهِمْ Çünkü saptırmalarının günahı (Nedir?) عَلَيْهِمْ Onların üzerinedir وَالْمُؤْمِنُونَ Müminler ise zaten لَا يُطِيعُونَهُمْ Onlara uymazlar (Nerede?) فِيهِ Bu konuda وَمَا يَشْعُرُونَ **Halbuki onlar farkına varmazlar** (Neyin?) بِذٰلِكَ Bunun

70- يَا أَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli!** لِمَ تَكْفُرُونَ **Niçin inkar ediyorsunuz** (Neyi?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı (Öyle Kuran ki) اَلْمُشْتَمِلِ İçeren (Neyi?) عَلَى نَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) in sıfatını وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ **Halbuki şahitlik ediyorsunuz** تَعْلَمُونَ Biliyorsunuz أَنَّهُ Ki o (Nedir?) حَقٌّ Haktır

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ﴾ تَخْلِطُونَ ﴿الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ﴾ بِالتَّحْرِيفِ وَالتَّزْوِيرِ ﴿وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ﴾ أَيْ نَعْتَ النَّبِيِّ ﴿وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٧١)﴾ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ الْيَهُودِ لِبَعْضِهِمْ ﴿آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿وَجْهَ النَّهَارِ﴾ أَوَّلَهُ ﴿وَاكْفُرُوا﴾ بِهِ ﴿آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿يَرْجِعُونَ (٧٢)﴾ عَنْ دِينِهِمْ إِذْ يَقُولُونَ مَا رَجَعَ هَؤُلَاءِ عَنْهُ بَعْدَ دُخُولِهِمْ فِيهِ وَهُمْ أُولُو عِلْمٍ إِلَّا لِعِلْمِهِمْ بُطْلَانَهُ وَقَالُوا أَيْضًا ﴿وَلَا تُؤْمِنُوا﴾ تُصَدِّقُوا ﴿إِلَّا لِمَنْ﴾ اَللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿تَبِعَ﴾ وَافَقَ ﴿دِينَكُمْ﴾ قَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ﴾ الَّذِي هُوَ الْإِسْلَامُ وَمَا عَدَاهُ ضَلَالٌ، وَالْجُمْلَةُ إِعْتِرَاضٌ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ﴾ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ وَالْفَضَائِلِ، وَأَنْ مَفْعُولُ تُؤْمِنُوا، وَالْمُسْتَثْنَى مِنْهُ أَحَدٌ قُدِّمَ عَلَيْهِ الْمُسْتَثْنَى الْمَعْنَى: لَا تُقِرُّوا بِأَنَّ أَحَدًا يُؤْتَى ذَلِكَ إِلَّا لِمَنِ اتَّبَعَ دِينَكُمْ ﴿أَوْ﴾ بِأَنْ ﴿يُحَاجُّوكُمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ يَغْلِبُوكُمْ ﴿عِنْدَ رَبِّكُمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِأَنَّكُمْ أَصَحُّ دِينًا، وَفِي قِرَاءَةٍ: أَأَنْ بِهَمْزَةِ التَّوْبِيخِ أَيْ أَإِيتَاءُ أَحَدٍ مِثْلَهُ تُقِرُّونَ بِهِ قَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ فَمِنْ أَيْنَ لَكُمْ أَنَّهُ لَا يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ ﴿وَاللَّهُ وَاسِعٌ﴾ كَثِيرُ الْفَضْلِ ﴿عَلِيمٌ (٧٣)﴾ بِمَنْ هُوَ أَهْلُهُ ﴿يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (٧٤)﴾ ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ﴾ أَيْ بِمَالٍ كَثِيرٍ ﴿يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ﴾ لِأَمَانَتِهِ كَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ أَوْدَعَهُ رَجُلٌ أَلْفًا وَمِائَتَيْ أُوقِيَةٍ ذَهَبًا فَأَدَّاهَا إِلَيْهِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ﴾ لِخِيَانَتِهِ ﴿إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا﴾ لَا تُفَارِقُهُ فَمَتَى فَارَقْتَهُ أَنْكَرَهُ كَكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ اِسْتَوْدَعَهُ قُرَشِيٌّ دِينَارًا فَجَحَدَهُ ﴿ذَلِكَ﴾ أَيْ تَرْكُ الْأَدَاءِ ﴿بِأَنَّهُمْ قَالُوا﴾ بِسَبَبِ قَوْلِهِمْ ﴿لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ﴾ أَيِ الْعَرَبِ ﴿سَبِيلٌ﴾ أَيْ إِثْمٌ لِاسْتِحْلَالِهِمْ ظُلْمَ مَنْ خَالَفَ دِينَهُمْ وَنَسَبُوهُ إِلَيْهِ تَعَالَى، قَالَ تَعَالَى ﴿وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ﴾ فِي نِسْبَةِ ذَلِكَ إِلَيْهِ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ (٧٥)﴾ أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ ﴿بَلَى﴾ عَلَيْهِمْ فِيهِمْ سَبِيلٌ ﴿مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ﴾ الَّذِي عَاهَدَ عَلَيْهِ أَوْ بِعَهْدِ اللَّهِ إِلَيْهِ مِنْ أَدَاءِ الْأَمَانَةِ وَغَيْرِهِ ﴿وَاتَّقَى﴾ اللَّهَ بِتَرْكِ الْمَعَاصِي وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ ﴿فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ (٧٦)﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ أَيْ يُحِبُّهُمْ بِمَعْنَى يُثِيبُهُمْ وَنَزَلَ فِي الْيَهُودِ لَمَّا بَدَّلُوا نَعْتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَهْدَ اللَّهِ إِلَيْهِمْ فِي التَّوْرَاةِ وَفِيمَنْ حَلَفَ كَاذِبًا فِي دَعْوَى أَوْ فِي بَيْعِ سِلْعَةٍ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ﴾ يَسْتَبْدِلُونَ ﴿بِعَهْدِ اللَّهِ﴾ إِلَيْهِمْ فِي الْإِيمَانِ بِالنَّبِيِّ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ ﴿وَأَيْمَانِهِمْ﴾ حَلِفِهِمْ بِهِ تَعَالَى كَاذِبِينَ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا ﴿أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ﴾ نَصِيبَ ﴿لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ﴾ غَضَبًا عَلَيْهِمْ ﴿وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ﴾ يَرْحَمُهُمْ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ﴾ يُطَهِّرُهُمْ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٧٧)﴾ مُؤْلِمٌ

TÜRKÇE ANLAMI

71- **Ey ehl-i kitap! Niçin** bozmak ve de sahtesini yapmak suretiyle **hakkı bâtıl ile örtüyor,** karıştırıyor**sunuz? Ve de hakkı,** yani Hz. Peygamberin sıfatını **gizliyorsunuz? Halbuki, siz** onun hak olduğunu **bilirsiniz.**

72- **Ehl-i kitaptan,** Yahudilerden **bir taife,** diğer bir kısmına **dedi ki: "Mü'minlere indirilmiş olan** Kuran'**a günün başında,** evvelinde **imân ediniz, ve sonunda da** onu **inkâr ediniz. Olabilir ki** müminler "İlim sahibi olan bu kimseler bu dine girdikten sonra ondan döndülerse, ancak bu dinin batıl olduğunu bildikleri için dönmüşlerdir" derler de böylece dinlerinden **dönüverirler."**

73- Ve yine şöyle dediler: **"Sizin dininize tâbi o**lup, uy**andan başkasına**[1] **inanmayınız,** doğrulamayınız!" -Allah teala buyurdu ki: Ey Muhammed! Onlara **de ki: "Şüphe yok ki hidâyet, Allah'ın hidâyeti** olan İslam dini**dir.**[2] Ondan başkası ise dalalettir.- **Size verilen şeyin,** kitabın, hikmetin ve de faziletlerin **benzerinin başka bir kimseye verildiğine**[3] **veya** kıyamet gününde **Rabbinizin katında** inananların **aleyhinize delil getir**ip size karşı galip gele**ceklerine**[4] **inanmayın;** çünkü sizin dininiz daha doğrudur.**"De ki: "Fazl, şüphesiz Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir.** Size verilenin bir benzerini kimsenin verilmeyeceğini de nereden çıkarıyorsunuz? **Ve Allah,** fazlı çok, **geniştir,** fazlı ihsanına ehil olanı **bilendir."**

74- **Rahmetini dilediğine ayırır. Ve Allah pek büyük fazl sahibidir.**

75- **Ehl-i kitaptan** Abdullah b. Selam gibi **bazıları vardır ki, kendisine kantarlarca** çok mal **emanet versen,** güvenilirliğinden dolayı **onu sana ödeyiverir.** Nitekim kendisine bir adam bin iki yüz ukiyye altın emanet bırakmıştı, o da onları o kişiye ödemişti. **Ve onlardan öylesi de vardır ki, kendisine bir dinar emanet bıraksan** hıyanetinden dolayı **onu sana ödemez, ancak onun üzerine** ayrılmaksızın **ayak direyip durman hariç!** Onun yanından ayrıldığın an bunu inkar eder. Nitekim Kureyşli biri Kab b. Eşref'e bir dinar emanet bırakmıştı, o da bunu inkar etmişti. **İşte bu** emaneti geri vermeme, kendi dinlerine aykırı olan kişiye zulmetmeyi helal kabul ettikleri için Allah tealaya nispet ederek **"Ümmîler hakkında,** yani araplarda **bizim üzerimize bir yol,** bir günah **yoktur," demeleri,** sebebi**yledir.** Allah teala buyurdu ki: **ve onlar** yalancı olduklarını **bildikleri halde Allah'a karşı yalan söylerler.**

---

[1] Buradaki ل harfi zaittir.

[2] Bu cümle itiraz cümlesidir.

[3] بِأَنْ demektir. Ayrıca أَنْ sözü تُؤمِنُوا fiilinin mefulüdür. Müstesna minh ise أَحَدٌ sözü olup, müstesna bunun üzerine öne alınmıştır. Mana şöyledir : "Sizin dininize tabi olan kimseden başka hiç kimseye bunun verildiğini ikrar etmeyin" Bir kıraatte ise أَأَنْ يُؤْتَى şeklinde tevbih/kınama hemzesiyle birlikte okundu. Yani "Size verilenin bir benzerini bir kimsenin verilmesini ikrar mı ediyorsunuz?" manasında...

[4] بِأَنْ demektir.

76- **Hayır.** Bunda onlar üzerine günah vardır. **Kim** Allah'ın üzerine ahdettiği yahut da Allah tealanın kendisine ahdetmiş olduğu emanetleri geri verme ve diğer başka şeyler ile ilgili **ahdini yerine getirir ve de** masiyetleri terk etmek ve de taatleri işlemek suretiyle Allah'tan **sakınırsa şüphe yok ki Allah o muttakîleri sever.**[1]

Tevrattaki Hz. Peygamberin sıfatını ve de Allah tealanın kendileriyle olan ahdini değiştiren Yahudilerle; bir davada yahut bir şey satarken yalan yere yemin edenler hakkında şu ayet inmiştir:

77- **Muhakkak o kimseler ki Allah'ın** Hz. Peygambere iman etme ve de emaneti eda etmekle ilgili kendileriyle olan **ahdini ve de** Allah'a yalan yere ettikleri **yeminlerini** dünyadan **az bir şey karşılığında satıyorlar, İşte onlar için ahirette bir pay,** bir nasip **yoktur. Ve Allah onlarla konuşmayacaktır ve Kıyamet gününde onlara bakmayacak,** merhamet etmeyecek **ve onları temize çıkarmayacak,** temizlemeyecek**tir. Ve onlar için can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

71- يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli!** لِمَ تَلْبِسُونَ **Niçin örtüyorsunuz?** تَخْلِطُونَ Karıştırıyorsunuz? (Neyi?) اَلْحَقَّ **Hakkı** (Neyle?) بِالْبَاطِلِ **Batılla** (Ne şekilde?) بِالتَّحْرِيفِ Bozmakla (Daha?) وَالتَّزْوِيرِ Sahtesini yapmakla (Daha?) وَتَكْتُمُونَ **Ve de gizliyorsunuz** (Neyi?) اَلْحَقَّ **Hakkı** أَيْ نَعْتَ النَّبِيِّ Yani hz. Peygamberin sıfatını وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** اَنَّهُ Ki o (Nedir?) حَقٌّ Haktır

72- وَقَالَتْ **Ve dedi ki** (Kim?) طَائِفَةٌ **Bir taife** (Öyle taife ki) مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitaptan olan** اَلْيَهُودِ Yahudiler (Kime dedi?) لِبَعْضِهِمْ Bazılarına اٰمِنُوا **İman edin** (Kime?) بِالَّذِي **O şeye ki** اُنْزِلَ **İndirildi** (Kim üzerine?) عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** أَيْ الْقُرْآنِ Yani Kuran'a iman edin (Ne vakit?) وَجْهَ النَّهَارِ **Günün başında** أَوَّلَهُ Evvelinde (Daha?) وَاكْفُرُوا **Ve de inkar edin** (Neyi?) بِهِ Onu (Ne vakit?) اٰخِرَهُ **Sonunda** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** أَيْ الْمُؤْمِنِينَ Yani müminler يَرْجِعُونَ **Dönerler** (Neden dönerler?) عَنْ دِينِهِمْ Dinlerinden إِذْ يَقُولُونَ Zira derler مَا رَجَعَ Dönmedi (Kim?) هَؤُلَاءِ Bunlar (Neden?) عَنْهُ Bu dinden (Ne vakit?) بَعْدَ دُخُولِهِمْ فِيهِ Ona girdikten sonra

---

[1] Burada zahir isim, zamirli yerine konulmuştur. Yani onlara sevap bahşeder anlamında "onları sever" demektir.

وَهُمْ أُولُو عِلْمٍ Halbuki onlar ilim sahibi kimselerdir إِلَّا لِعِلْمِهِمْ Ancak bildikleri için döndüler (Neyi?) بُطْلَانَهُ Bu dinin batıl olduğunu

73- وَقَالُوا أَيْضًا Ve yine dediler: وَلَا تُؤْمِنُوا **Ve de inanmayın!** تُصَدِّقُوا Doğrulamayın إِلَّا لِمَنْ **Ancak o kimse hariç ki** اَللَّامُ (Buradaki lam nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir تَبِعَ **Tabi oldu** وَافَقَ Uydu (Neye?) دِينَكُمْ **Sizin dininize** قَالَ Dedi ki (Kim?) تَعَالَى Allah teala قُلْ- **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! إِنَّ الْهُدٰى **Şüphesiz ki hidayet** (Nedir?) هُدَى اللهِ **Allah'ın hidayetidir-** اَلَّذِي Öyle ki هُوَ O (Nedir?) اَلْإِسْلَامُ İslam'dır وَمَا عَدَاهُ Ve onun dışındakiler de (Nedir?) ضَلَالٌ Dalalettir وَالْجُمْلَةُ Bu cümle (Nedir?) إِعْتِرَاضٌ İtiraz cümlesidir (Neye inanmayın?) أَنْ أَيْ بِأَنْ يُؤْتٰى **Verilmesine** -yani bien demektir- (Kimin verilmesine?) أَحَدٌ **Hiçbir kimsenin** (Neyi verilemesine?) مِثْلَ مَا **O şeyin benzerini ki** أُوتِيتُمْ **Siz verildiniz** (Nedir o şey de?) مِنَ الْكِتَابِ Kitap (Daha?) وَالْحِكْمَةِ Ve de hikmet (Daha?) وَالْفَضَائِلِ Ve de faziletler وَأَنْ En kelimesi (Nedir?) مَفْعُولُ تُؤْمِنُوا Tüminû fiilinin mefulüdür وَالْمُسْتَثْنٰى مِنْهُ Müstesna minh ise (Nedir?) أَحَدٌ Ehadün kelimesidir (Öyle kelime ki) قُدِّمَ Takdim edildi (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne?) اَلْمُسْتَثْنٰى Müstesna اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir: لَا تُقِرُّوا İkrar etmeyin (Neyi?) بِأَنَّ أَحَدًا يُؤْتٰى Bir kişinin verilmesini (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu إِلَّا لِمَنِ اتَّبَعَ دِينَكُمْ Ancak sizin dininize tabi olan hariç (Daha neye inanmayın?) أَوْ بِأَنْ يُحَاجُّوكُمْ **Ya da aleyhinize delil getireceklerine** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ يَغْلِبُوكُمْ Yani Müslümanların siz üstün geleceğine (Nerede?) عِنْدَ رَبِّكُمْ **Rabbiniz katında** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde (Niçin buna inanmayın?) لِأَنَّكُمْ Zira siz (Nesiniz?) أَصَحُّ دِينًا Din olarak en doğru olansınız وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu أَأَنْ Een şeklinde (Ne ile?) بِهَمْزَةِ التَّوْبِيخِ Tevbih hemzesi ile أَيْ أَإِيتَاءُ أَحَدٍ مِثْلَهُ Yani bunun benzerinin birisine verilmesini mi? تُقِرُّونَ بِهِ Siz onu ikrar ediyorsunuz yoksa? قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala قُلْ **De ki** إِنَّ الْفَضْلَ **Şüphesiz ki fazl** (Nedir?) بِيَدِ اللهِ **Allah'ın elindedir** يُؤْتِيهِ **Onu verir** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** فَمِنْ أَيْنَ Nereden (geldi)? (Kime?) لَكُمْ Size أَنَّهُ Durumun şu olduğu: لَا يُؤْتٰى Ki verilmez (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse (Neyi?) مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ Size verilenin benzerini وَاللهُ **Allah** (Nedir?) وَاسِعٌ **Geniştir** كَثِيرُ الْفَضْلِ Fazlı boldur (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Kimi?) بِمَنْ O kimseyi ki هُوَ O (Nedir?) أَهْلُهُ Onun ehlidir

74- يَخْتَصُّ **Ayırır** (Neyi?) بِرَحْمَتِهِ **Rahmetini** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَآءُ **Diliyor** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) ذُو الْفَضْلِ **Fazl sahibidir** (Öyle fazl ki) الْعَظِيمِ **Çok büyük**

75- وَمِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitaptan bazıları vardır** مَنْ **O kimse ki** اِنْ تَأْمَنْهُ **Şayet ona emanet etsen** (Neyi?) بِقِنْطَارٍ **Kantarlarcayı** أَيْ بِمَالٍ كَثِيرٍ Yani çokça malı يُؤَدِّهِ **Onu öder** (Kime?) اِلَيْكَ **Sana** (Niçin?) لِأَمَانَتِهِ Güvenilirliğinden dolayı (Kim gibi bu?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi أَوْدَعَهُ Ona emanet bıraktı (Kim?) رَجُلٌ Bir adam (Neyi?) أَلْفًا وَمِائَتَيْ أُوقِيَّةٍ ذَهَبًا Bin iki yüz ukiyye altın فَأَدَّاهَا O da onları ödedi (Kime?) إِلَيْهِ O adama وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazıları da vardır ki** مَنْ **O kimse ki** اِنْ تَأْمَنْهُ **Şayet ona emanet versen** (Neyi?) بِدِينَارٍ **Bir dinarı** لَا يُؤَدِّهِ اِلَيْكَ **Onu sana ödemez** (Niçin ödemez?) لِخِيَانَتِهِ Hıyanetinden dolayı اِلَّا مَا **Ancak o durum hariç ki** دُمْتَ **Sen daim oldun** (Kim üzerinde?) عَلَيْهِ **Onun üzerinde** (Ne olduğun halde?) قَائِمًا **Ayakta** لَا تُفَارِقُهُ Ondan ayrılmaksızın فَمَتَى فَارَقْتَهُ Ne zaman ayrılsan ondan أَنْكَرَهُ Onu inkar eder (Kim gibi?) كَكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ Kab b. Eşref gibi اِسْتَوْدَعَهُ Ona emanet bıraktı (Kim?) قُرَشِيٌّ Bir Kureyşli (Neyi?) دِينَارًا Bir dinarı فَجَحَدَهُ O da onu inkar etti ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ تَرْكُ الْأَدَاءِ Vermemek (Ne sebebiyledir?) بِاَنَّهُمْ قَالُوا **Onları demeleri sebebiyledir** بِسَبَبِ قَوْلِهِمْ Şu sözleri sebebiyledir لَيْسَ عَلَيْنَا **Bizim üzerimize yoktur** (Nerede?) فِي الْاُمِّيِّنَ **Ümmilerde** أَيِ الْعَرَبِ Yani arapta (Ne yoktur?) سَبِيلٌ **Yol** أَيْ إِثْمٌ Yani günah yoktur (Niçin böyle derler?) لِاسْتِحْلَالِهِمْ Helal kabul ettikleri için (Neyi?) ظُلْمَ مَنْ O kimseye zulmetmeyi ki خَالَفَ Muhalif oldu (Neye?) دِينَهُمْ Onların dinine وَنَسَبُوهُ Ve de bunu nisbet ettiler (Kime?) إِلَيْهِ تَعَالَى Allah tealaya قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar** (Kim üzerine?) عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** (Neyi?) الْكَذِبَ **Yalanı** (Nerede?) فِي نِسْبَةِ ذٰلِكَ Bunu nispet etmekte (Kime?) إِلَيْهِ Ona وَهُمْ يَعْلَمُونَ **Halbuki onlar biliyorlar** أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ Ki onlar yalancıdırlar

76- بَلَى **Hayır! (Öyle değil)** عَلَيْهِمْ Onlar üzerine vardır (Nerede?) فِيهِمْ Bunda (Ne vardır?) سَبِيلٌ Yol مَنْ **Her kim** اَوْفَى **Vefa gösterirse** (Neye?) بِعَهْدِهِ **Ahdine** الَّذِي Öyle ahdi ki عَاهَدَ عَلَيْهِ Onun üzerine ahitleşti أَوْ بِعَهْدِ اللّٰهِ إِلَيْهِ Ya da Allahın kendisine olan ahdine vefa gösterirse (Nedir Allah'ın ona olan ahdi?) مِنْ أَدَاءِ الْأَمَانَةِ Emaneti eda etmek (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve de başka şeyler (Daha ne yaparsa?) وَاتَّقَى **Ve de sakınırsa** (Kimden?)

اللّٰهِ Allah'tan (Neyle?) بِتَرْكِ الْمَعَاصِي Masiyetleri terk etmekle (Daha?) وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ Ve de taatleri işlemekle فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُتَّقِينَ **Muttakileri** فِيهِ Burada vardır (Ne?) وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirli ifade yerine أَيْ يُحِبُّهُمْ Yani onları sever demektir بِمَعْنَى يُثِيبُهُمْ Onlara sevap bahşeder anlamında

77- وَنَزَلَ Ve indi (Kim hakkında?) فِي الْيَهُودِ Yahudiler hakkında (Ne vakit?) لَمَّا بَدَّلُوا Ne zaman ki değiştirdiler (Neyi?) نَعْتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sıfatını (Daha neyi?) وَعَهْدَ اللّٰهِ Ve Allah'ın ahdini (Kimle olan ahdi?) إِلَيْهِمْ Onlarla (Neredeki?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki (Daha kim hakkında inmiştir?) وَفِيمَنْ Ya da o kimse hakkında inmiştir ki حَلَفَ Yemin etti (Ne olduğu halde?) كَاذِبًا Yalancı olduğu halde (Nerede?) فِي دَعْوَى Bir davada أَوْ فِي بَيْعِ سِلْعَةٍ Ya da bir şey satarken اِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** يَشْتَرُونَ **Satıyorlar** يَسْتَبْدِلُونَ Değiştiriyorlar (Neyi?) بِعَهْدِ اللّٰهِ **Allah'ın ahdini** (Kimle olan ahdini?) إِلَيْهِمْ Onlarla olan (Ne konuda ki ahdi?) فِي الْإِيمَانِ بِالنَّبِيِّ Hz. Peygambere iman hakkındaki (Daha?) وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ Ve de emaneti eda etmekle ilgili olan ahdini (Daha neyi satıyorlar?) وَاَيْمَانِهِمْ **Ve de yeminleri** حَلِفِهِمْ بِهِ تَعَالَى Allah'a ettikleri yeminleri (Ne oldukları halde ettikleri?) كَاذِبِينَ Yalancılar (Neye karşı satanlar?) ثَمَنًا قَلِيلاً **Az bir karşılığa** (Neden olan karşılık?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan اُولٰئِكَ **İşte onlar** لَا خَلَاقَ **Pay yoktur** نَصِيبَ Nasip yoktur (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** وَلَا يُكَلِّمُهُمُ **Ve de konuşmayacaktır onlarla** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Niçin konuşmayacaktır?) غَضَبًا عَلَيْهِمْ Onlara olan kızgınlığından dolayı (Daha?) وَلَا يَنْظُرُ **Ve de bakmayacaktır** (Kime?) اِلَيْهِمْ **Onlara** يَرْحَمُهُمْ Onlara merhamet etmeyecektir (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** (Daha?) وَلَا يُزَكِّيهِمْ **Ve onları temize de çıkarmayacaktır** يُطَهِّرُهُمْ Temizlemeyecektir وَلَهُمْ **Ve de onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici

﴿وَاِنَّ مِنْهُمْ﴾ أَيْ أَهْلِ الْكِتَابِ ﴿لَفَرِيقًا﴾ طَائِفَةً كَكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ ﴿يَلْوُونَ اَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ﴾
أَيْ يَعْطِفُونَهَا بِقِرَاءَتِهِ عَنِ الْمُنَزَّلِ اِلَى مَا حَرَّفُوهُ مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ وَنَحْوِهِ ﴿لِتَحْسَبُوهُ﴾ أَيِ الْمُحَرَّفَ
﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ الَّذِي أَنْزَلَهُ اللّٰهُ ﴿وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾﴾ أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ. وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ نَصَارَى نَجْرَانَ إِنَّ عِيسَى
أَمَرَهُمْ أَنْ يَتَّخِذُوهُ رَبًّا وَلَمَّا طَلَبَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ السُّجُودَ لَهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿مَا كَانَ﴾ يَنْبَغِي
﴿لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ﴾ أَيِ الْفَهْمَ لِلشَّرِيعَةِ ﴿وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا
لِي مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ﴾ يَقُولُ ﴿كُونُوا رَبَّانِيِّينَ﴾ عُلَمَاءَ عَامِلِينَ مَنْسُوبِينَ اِلَى الرَّبِّ بِزِيَادَةِ أَلِفٍ وَنُونٍ
تَفْخِيمًا ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [تُعَلِّمُونَ] ﴿الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾﴾
أَيْ بِسَبَبِ ذٰلِكَ فَإِنَّ فَائِدَتَهُ أَنْ تَعْمَلُوا ﴿وَلَا يَاْمُرَكُمْ﴾ بِالرَّفْعِ اِسْتِئْنَافًا أَيِ اللّٰهُ، وَالنَّصْبِ [وَلَا يَاْمُرُكُمْ]
عَطْفًا عَلَى يَقُولَ أَيِ الْبَشَرُ ﴿اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ اَرْبَابًا﴾ كَمَا اتَّخَذَتِ الصَّابِئَةُ الْمَلَائِكَةَ وَالْيَهُودُ
عُزَيْرًا وَالنَّصَارَى عِيسَى ﴿اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾﴾ لَا يَنْبَغِي لَهُ هٰذَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ
﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ﴾ عَهْدَهُمْ ﴿لَمَا﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ لِلِابْتِدَاءِ وَتَوْكِيدِ مَعْنَى الْقَسَمِ الَّذِي
فِي أَخْذِ الْمِيثَاقِ وَكَسْرِهَا مُتَعَلِّقَةٌ بِأَخَذَ وَمَا مَوْصُولَةٌ عَلَى الْوَجْهَيْنِ أَيْ لَلَّذِي ﴿اٰتَيْتُكُمْ﴾ إِيَّاهُ، وَفِي قِرَاءَةٍ
{آتَيْنَاكُمْ} ﴿مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ﴾ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ وَهُوَ
مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ﴾ جَوَابُ الْقَسَمِ إِنْ أَدْرَكْتُمُوهُ وَأُمَمُهُمْ تَبَعٌ لَهُمْ فِي ذٰلِكَ
﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُمْ ﴿ءَاَقْرَرْتُمْ﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَاَخَذْتُمْ﴾ قَبِلْتُمْ ﴿عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِي﴾ عَهْدِي ﴿قَالُوا اَقْرَرْنَا قَالَ
فَاشْهَدُوا﴾ عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَأَتْبَاعِكُمْ بِذٰلِكَ ﴿وَاَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾﴾ عَلَيْكُمْ وَعَلَيْهِمْ ﴿فَمَنْ
تَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ ﴿بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ الْمِيثَاقِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿اَفَغَيْرَ دِينِ اللّٰهِ يَبْغُونَ﴾
بِالْيَاءِ أَيِ الْمُتَوَلُّونَ وَالتَّاءِ ﴿وَلَهُ اَسْلَمَ﴾ اِنْقَادَ ﴿مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا﴾ بِلَا إِبَاءٍ ﴿وَكَرْهًا﴾
بِالسَّيْفِ وَمُعَايَنَةِ مَا يُلْجِئُ إِلَيْهِ ﴿وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يُرْجَعُونَ] وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ

TÜRKÇE ANLAMI

78- **Ve şüphesiz onlardan,** yani kitap ehlinden **elbette bir fırka,** Ka'b b. el-Eşref gibi bir grup **da vardır ki, kitap ile dillerini eğer bükerler.** Hz. Peygamberin sıfatı ve benzeri indirilen şeylerde, kendi değiştirdiklerini okumak suretiyle dillerini eğip bükerler. **Onu,** yani o değiştirdiklerini Allah'ın indirmiş olduğu **kitaptan sanasınız diye. Halbuki o kitaptan değildir. Ve derler ki, "O Allah katındandır." Halbuki, o Allah katından değildir. Ve onlar,** kendilerinin yalancı olduklarını **bildikleri halde Allah'a karşı yalan söylerler.**

Necran Hıristiyanları, kendisini rab edinmelerini emreden kişinin İsa olduğunu söylediklerinde; bir de bazı Müslümanlar Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) secde etmek istediklerinde şu ayet indi:

79- **Hiçbir beşer için** (mümkün) **olmaz,** yaraşmaz **ki, Allah ona kitap, hüküm,** şeriatı anlayış **ve peygamberlik versin de sonra o insanlara, "Allah'a değil, bana kul olunuz," deyiversin. Fakat, "Kitabı bilmeniz**[1] **ve ders alıp vermeniz** sebebiyle **Rabbanîler,**[2] rabbe mensup, ilmiyle amel eden -zira onu öğrenmenin ve ders alıp-vermenin faydası amel etmenizdir- alimler **olunuz,"**der.

80- **Ve size,** Sâbilerin melekleri, Yahudilerin Üzeyri, ve Hıristiyanların da İsa'yı edindiği gibi **"Melekleri ve peygamberleri rabler edininiz,"diye de emretmez.**[3] **Siz müslüman olduktan sonra hiç size küfür ile emreder mi?** Kesinlikle bu ona yaraşmaz.

81- Yâd et! **O vakit ki, Allah "And olsun size** kendisini **vermiş olduğum**[4] **şey**[5] **olan kitap ve hikmete ki; sonra sizinle birlikte olan** kitabı ve hikmeti **doğrulayıcı olarak** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **Peygamber gelecek ve** kendisine eriştiğiniz takdirde **siz O'na elbette imân ve yardım edeceksiniz"**[6] **diye peygamberlerden bir söz,** onlardan bir ahit **almıştı.** Allah teala **dedi ki,** "Bunu **ikrar ettiniz mi? Ve bunun üzerine benim o ahdimi al**ıp kabul eyle**diniz mi?"Onlar da, "İkrar ettik,"dediler. (Cenâb-ı Hak da) Dedi ki: "Öyleyse** kendinize ve size tabi olanlara bununla **şahitlikte bulunun, ben de sizinle beraber** sizin ve size tabi olanların üzerine **şahit olanlardanım."**

---

[1] تعلمون kelimesi tahfif ile şeddesiz olarak (تَعْلَمُونَ şeklinde) ve de şeddeli olarak (تُعَلِّمُونَ şeklinde) okunmuştur.

[2] Nispet edildiği şeyi tazim için elif ve nun ziyade edilerek okunmuştur.

[3] Bu kelime istinaf olarak merfu ile okunmuştur. Bu okunuşta ayetin anlamı "Allah size melekleri ve peygamberleri rabler edinmenizi emretmez" şeklindedir. يَقُولَ kelimesi üzerine atıfla da mensup olarak okunmuştur. Bu durumda da ayetin anlamı "(Kendisine kitap, hüküm ve de peygamberlik verilen hiçbir beşere...) Melekleri ve peygamberleri rabler edinmenizi emretmesi de yaraşmaz" şeklinde olur. (Celaleyn tefsirinde birinci kıraat tercih edildiğinden, tercümede buna göre anlam verilmiştir. Okuduğumuz kıraate uygun olan anlam ikinci anlamdır. Mütercim)

[4] Bir kıraatte ise آتَيْنَاكُمْ [لَمَّا] şeklinde okunmuştur.

[5] لَمَا kelimesindeki ل harfi ibtida için olduğundan ve de misakın alınmasındaki yemin anlamını tekit edişinden dolayı fetha ile okunmuştur. Yine bu ل harfi, أخذ fiiline taalluk ederek, kesre ile de okunmuştur. ما ise her iki okunuşta da لِلَّذِي anlamında mevsuledir.

[6] Bu cümle kasemin cevabıdır. Bu peygamberlerin ümmetleri de bu konuda kendilerine tabidir.

82- **Artık bundan,** bu misaktan **sonra kimler yüz çeviriri**p kaçınır**sa işte fâsık kimseler onlardır.**

83- **Artık** bu yüz çevirenler **Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar**[1]**? Halbuki O'na göklerde olanlar da, yerde olanlar da** kaçınmaksızın **isteyerek ve** kılıç ve de ona itaat etmeye zorlayan şeyi görmek suretiyle **istemeyerek teslim olmuş,** boyun eğmiş**lerdir. Ve yalnız O'na döndürüleceksiniz.**[2]

KELİME ANLAMI

78- وَاِنَّ مِنْهُمْ **Şüphesiz onlardan vardır** أَيْ أَهْلِ الْكِتَابِ Yani Kitap ehlinden لَفَرِيقًا **Elbette bir fırka ki** طَائِفَةٌ Bir taife ki (Kim gibi?) كَكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ Kab b. el-Eşref gibi يَلْوُونَ **Eğip bükerler** (Neyi?) اَلْسِنَتَهُمْ **Dillerini** (Neyle?) بِالْكِتَابِ **Kitap ile** أَيْ يَعْطِفُونَهَا Onu eğer bükerler (Neyle?) بِقِرَاءَتِهِ Onu okumakla (Neden eğer-bükerler?) عَنِ الْمُنَزَّلِ İndirilenden (Neye?) إِلَى مَا حَرَّفُوهُ Değiştirdiklerine (O değiştirdikleri şey de nedendir?) مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin sıfatı (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Daha?) وَنَحْوِهِ Ve de onun benzeri (Niçin dillerini eğip-bükerler?) لِتَحْسَبُوهُ **Onu sanasınız diye** أَيِ الْمُحَرَّفَ Yani değiştirileni (Neden sanasınız diye?) مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** اَلَّذِي Öyle kitap ki أَنْزَلَهُ Onu indirdi (Kim?) اَللّٰهُ Allah وَمَا هُوَ **Halbuki o değildir** (Neden değildir?) مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** وَيَقُولُونَ **Ve de derler** هُوَ **O** (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katındandır** وَمَا هُوَ **Halbuki o değildir** (Nereden?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katından** وَيَقُولُونَ **Ve de söylerler** (Kim üzerine?) عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** (Neyi söylerler?) اَلْكَذِبَ **Yalanı** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** أَنَّهُمْ Ki onlar (Nedirler?) كَاذِبُونَ Yalancılardır

79- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi (Kim?) نَصَارَى نَجْرَانَ Necran Hıristiyanları إِنَّ عِيسَى Şüphesiz ki İsa أَمَرَهُمْ Onlara emretti (Neyi?) أَنْ يَتَّخِذُوهُ Onu edinmelerini (Ne edinmelerini?) رَبًّا Rab وَلَمَّا طَلَبَ Ve de ne zaman ki istedi (Kim?) بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ Bazı Müslümanlar (Neyi?) اَلسُّجُودَ Secde etmeyi (Kime?) لَهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) مَا كَانَ **(Mümkün) Olmadı** يَنْبَغِي Yaraşmaz (Kim için?) لِبَشَرٍ **Hiçbir beşer için** (Ne olmadı?) أَنْ يُؤْتِيَهُ **Ona vermesi** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** (Daha neyi?) وَالْحُكْمَ **Ve de hükmü** أَيِ الْفَهْمَ لِلشَّرِيعَةِ Yani şeriatı anlamayı (Daha neyi?) وَالنُّبُوَّةَ

[1] يَبْغُونَ kelimesi ي harfi ile ve de (تَبْغُونَ şeklinde) ت harfi ile okunmuştur.
[2] Bu kelime hem (تُرْجَعُونَ şeklinde) ت harfi ile, hem de (يُرْجَعُونَ şeklinde okuduğumuz kıraate uygun olarak) ي harfi ile okunmuştur. Buradaki hemze de inkar içindir.

Ve de peygamberliği ثُمَّ يَقُولَ **Sonra da demesi (mümkün) olmaz** (Kime demesi?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** كُونُوا **Olun** (Ne olun?) عِبَادًا **Kullar** (Kim için?) لِي **Benim için** (Ben ne olduğum halde?) مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka olduğum halde** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** يَقُولُ Der كُونُوا **Olun** (Ne olun?) رَبَّانِيِّينَ **Rabbâniler** عُلَمَاءَ عَامِلِينَ Amel eden alimler olunuz (Ne olduğunuz halde?) مَنْسُوبِينَ اِلَى الرَّبِّ Rabbe mensup olduğunuz halde (Bu ne şekilde böyle bir kelime oldu?) بِزِيَادَةِ أَلِفٍ وَنُونٍ تَفْخِيمًا Tefhim için elif ve nun ziyadesiyle (Ne sebebiyle Rabbaniler olunuz?) بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** (Ne olmanız?) تَعْلَمُونَ **Biliyor** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/Şeddesiz olarak (talemûne şeklinde) (Daha?) وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli olarak (Tuallimûne şeklinde) (Neyi biliyor olmanız?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** (Daha ne sebebiyle?) وَبِمَا كُنْتُمْ **Ve olmanız sebebiyle** (Ne olmanız sebebiyle?) تَدْرُسُونَ **Ders alıp-veriyor** أَيْ بِسَبَبِ ذٰلِكَ Yani bu sebeple فَإِنَّ فَائِدَتَهُ Zira öğrenmenin ve ders alıp vermenin faydası (Nedir?) أَنْ تَعْمَلُوا Amel etmenizdir

80- وَلَا يَأْمُرَكُمْ **Ve size de emretmez** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالرَّفْعِ Raf ile (Nasıl?) اِسْتِئْنَافًا İstinaf olarak أَيِ اللّٰهُ Yani Allah emretmez (Daha ne ile okundu?) وَالنَّصْبِ Nasb ile (Nasıl?) عَطْفًا Atıf olarak (Ne üzerine?) عَلَى يَقُولَ Yakûle kelimesi üzerine أَيِ الْبَشَرُ Yani Hiçbir beşerin emretmesi...mümkün olmaz (Ne ile?) أَنْ تَتَّخِذُوا **Edinmenizle** (Kimi?) اَلْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** (Daha?) وَالنَّبِيِّينَ **Ve de peygamberleri** (Ne edinmenizle?) أَرْبَابًا **Rabler** (Ne gibi?) كَمَا اتَّخَذَتْ Edindiği gibi (Kim?) اَلصَّابِئَةُ Sabiler (Kimi?) اَلْمَلَائِكَةَ Melekler (Daha kim?) وَالْيَهُودُ Ve de Yahudiler (Kimi?) عُزَيْرًا Uzeyri (Daha kim?) وَالنَّصَارٰى Ve de Hıristiyanlar (Kimi?) عِيسَى İsa'yı أَيَأْمُرُكُمْ **Sizi emreder mi?** (Neyle?) بِالْكُفْرِ **Küfürle** (Neden sonra?) بَعْدَ اِذْ **O vakitten sonra ki** أَنْتُمْ **Siz** (Nesiniz?) مُسْلِمُونَ **Müslümanlarsınız** لَا يَنْبَغِي Yaraşmaz (Kime?) لَهُ Ona (Ne?) هٰذَا Bu

81- وَ اذْكُرْ **Ve** Yâd et **o vakit ki** إِذْ حِينَ O anı ki أَخَذَ **Almıştı** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ **Peygamberlerin sözünü** عَهْدَهُمْ Onların ahdini لَمَا **Andolsun o şey ki** (Bu kelime ne ile okundu?) بِفَتْحِ اللَّامِ Lam harfinin fethasıyla (Niçin böyle okundu?) لِلْاِبْتِدَاءِ İbtidadan dolayı (Daha niçin?) وَتَوْكِيدِ مَعْنَى الْقَسَمِ Ve kasem manasının tekit için اَلَّذِي Öyle kasem manası ki (Neredadir?) فِي أَخْذِ الْمِيثَاقِ Misakın alınmasındadır (Daha ne ile okundu?) وَكَسْرِهَا Ve de lamın kesresiyle (Nedir bu kelime?) مُتَعَلِّقَةٌ Taalluk edicidir (Neye?) بِأَخَذَ

Ahaze fiiline وَمَا Ma ise (Nedir?) مَوْصُولَةٌ Mevsuledir (Ne üzerine?) عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecih üzerine de أَيْ لَلَّذِي Yani o şey ki اٰتَيْتُكُمْ **Size verdim** (Neyi?) إِيَّاهُ O şeyi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) آتَيْنَاكُمْ Âteynâkum şeklinde (Nedir o verdiğimiz şey de?) مِنْ كِتَابٍ **Kitap** (Daha?) وَحِكْمَةٍ **Ve de hikmet** ثُمَّ جَآءَكُمْ **Sonra da size geldi** (Kim?) رَسُولٌ **Bir peygamber** (Öyle peygamber ki) مُصَدِّقٌ **Doğrulayıcı** (Neyi?) لِمَا **O şeyi ki** مَعَكُمْ **Sizinle beraberdir** (Nedir o sizinle beraber olan?) مِنَ الْكِتَابِ Kitap وَالْحِكْمَةِ Ve de hikmet وَهُوَ O kişi (Kimdir?) مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammet'tir (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) لَتُؤْمِنُنَّ **Elbette iman edeceksiniz** (Kime?) بِهِ **Ona** (Daha?) وَلَتَنْصُرُنَّهُ **Ve de ona yardım edeceksiniz** (Bu nedir?) جَوَابُ الْقَسَمِ Kasemin cevabıdır (Ne vakit ona iman edecek ve de yardım edeceksiniz?) إِنْ أَدْرَكْتُمُوهُ Eğer ona erişirsiniz وَأُمَمُهُمْ Onların ümmetleri de (Nedir?) تَبَعٌ Tabidir (Kime?) لَهُمْ Onlara (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda قَالَ **Dedi** (Kim?) تَعَالَى Allah teala (Kime dedi?) لَهُمْ Onlara أَاَقْرَرْتُمْ **İkrar ettiniz mi?** (Neyi?) بِذٰلِكَ Bunu (Daha?) وَاَخَذْتُمْ **Ve de aldınız mı?** قَبِلْتُمْ Kabul ettiniz mi (Ne üzerine?) عَلَى ذٰلِكُمْ **Bunun üzerine size** (Neyi aldınız mı?) اِصْرِي **Benim sözümü** عَهْدِي Ahdimi قَالُوا **Dediler ki** اَقْرَرْنَا **Biz ikrar ettik** قَالَ **Dedi ki** فَاشْهَدُوا **Öyleyse şahit olun** (Kim üzerine?) عَلَى أَنْفُسِكُمْ Kendiniz üzerine (Daha?) وَأَتْبَاعِكُمْ Ve de tabileriniz üzerine (Neyle?) بِذٰلِكَ Bununla وَاَنَا **Ve ben de** (Kimle birlikte?) مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** (Neyim?) مِنَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlerdenim** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize (Daha?) وَعَلَيْهِمْ Ve de onlar üzerine

82- فَمَنْ **Ve her kim de** تَوَلَّى **Yüz çevirirse** أَعْرَضَ Kaçınırsa (Ne vakit?) بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan sonra** الْمِيثَاقِ Bu misaktan sonra فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) هُمُ الْفَاسِقُونَ **Onlar fasıklardır**

83- اَفَغَيْرَ دِينِ اللهِ **Allah'ın dininden başkasını mı?** يَبْغُونَ **Arıyorlar** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ye ile أَيِ الْمُتَوَلُّونَ Yani yüz çevirenler (Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar?) (Daha ne ile okundu?) وَالتَّاءِ Ve de te ile وَلَهُ **Halbuki yalnız ona** اَسْلَمَ **Teslim oldu** اِنْقَادَ Boyun eğdi (Kim?) مَنْ **O kimseler ki** (Nerededir?) فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** (Daha?) وَالْأَرْضِ **Ve de yerde** (Nasıl?) طَوْعاً **İsteyerek** بِلَا إِبَاءٍ Kaçınmayarak (Daha?) وَكَرْهاً **Ve de istemeyerek** (Neyle?) بِالسَّيْفِ Kılıçla (Daha?) وَمُعَايَنَةِ مَا يُلْجِئُ إِلَيْهِ Ve Allah'a itaat etmeye zorlayan şeyi görmekle وَإِلَيْهِ **Ve de yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve de ya ile وَالْهَمْزَةُ Hemze ise (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْاَسْبَاطِ﴾ أَوْلَادِهِ ﴿وَمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى وَعٖيسٰى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ﴾
بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾﴾ مُخْلِصُونَ فِي الْعِبَادَةِ. وَنَزَلَ فِيمَنِ ارْتَدَّ وَلَحِقَ بِالْكُفَّارِ:
﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دٖينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرٖينَ ﴿٨٥﴾﴾ لِمَصِيرِهِ إِلَى النَّارِ
الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِ ﴿كَيْفَ﴾ أَيْ لَا ﴿يَهْدِي اللّٰهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ اٖيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا﴾ أَيْ وَشَهَادَتِهِمْ
﴿اَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَ﴾ قَدْ ﴿جَٓاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ الْحُجَجُ الظَّاهِرَاتُ عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ ﴿٨٦﴾﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ ﴿اُو۬لٰٓئِكَ جَزَٓاؤُ۬هُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ
اَجْمَعٖينَ ﴿٨٧﴾﴾ ﴿خَالِدٖينَ فٖيهَا﴾ أَيِ اللَّعْنَةِ أَوِ النَّارِ الْمَدْلُولِ بِهَا عَلَيْهَا ﴿لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٨﴾﴾ يُمْهَلُونَ ﴿اِلَّا الَّذٖينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾
لَهُمْ ﴿رَحٖيمٌ ﴿٨٩﴾﴾ بِهِمْ. وَنَزَلَ فِي الْيَهُودِ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا﴾ بِعِيسَى ﴿بَعْدَ اٖيمَانِهِمْ﴾ بِمُوسَى
﴿ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا﴾ بِمُحَمَّدٍ ﴿لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ﴾ إِذَا غَرْغَرُوا أَوْ مَاتُوا كُفَّارًا ﴿وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الضَّٓالُّونَ ﴿٩٠﴾﴾
﴿اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ اَحَدِهِمْ مِلْءُ الْاَرْضِ﴾ مِقْدَارُ مَا يَمْلَؤُهَا
﴿ذَهَبًا وَلَوِ افْتَدٰى بِهٖ﴾ أُدْخِلَ الْفَاءُ فِي خَبَرِ إِنَّ لِشِبْهِ الَّذِينَ بِالشَّرْطِ وَإِيذَانًا بِتَسَبُّبِ عَدَمِ الْقَبُولِ عَنِ الْمَوْتِ
عَلَى الْكُفْرِ ﴿اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٖينَ ﴿٩١﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

84- Ey Muhammed! Onlara **de ki: "Biz Allah'a, ve bize indirilene ve İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına,** çocuklarına **indirilmiş olana ve Mûsa'ya, İsâ'ya ve peygamberlere Rableri tarafından verilmiş olanlara imân ettik, onlardan hiçbirinin arasını,** kimini doğrulamak, kimini ise yalanlamak suretiyle **ayırmayız. Ve biz ona teslim olanlarız"** İbadet konusunda ona karşı ihlas sahibi olanlarız.

Dinden dönüp, kafirlere katılan kimseler hakkında şu ayetler inmiştir:

85- **Ve her kim İslâm'dan başka bir din ararsa elbette ondan kabul edilmez ve o** kendisi üzerine ebedileştirilmiş olan ateşe gireceği için **ahirette hüsrâna uğramışlardan olur.**

86- **İmân etmelerinden, resûlün hak olduğuna şahitlik ettikten,** yani şahadetlerinden **sonra ve** elbette **kendilerine** Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) doğruluğuna dair **açık deliller,** zahir hüccetler **gelmiş olduğu halde kâfir olan bir kavmi Allah nasıl hidâyete erdirir?** Yani asla hidayete erdirmez. **Halbuki, Allah zalim** olan kafir**ler gürûhunu hidâyete erdirmez.**

87- **İşte onların cezaları, Allah'ın ve meleklerin ve bütün insanların lânetinin muhakkak onların üzerine olmasıdır.**

88- **(Onlar) Bunun,** lanetin veya lanetin delalet etmiş olduğu ateşin **içinde ebedi olarak kalıcılardır. Onlardan azap hafifletilmez ve onlara bakılmaz,** mühlet verilmez.

89- **Ancak o kimseler hariç ki, bundan sonra tevbe ettiler ve** amellerini **ıslah ettiler. Çünkü Allah şüphe yok ki** onları **fazlaca bağışlayandır** ve onlara karşı **fazlaca merhametlidir.**

Yahudiler hakkında şu ayetler inmiştir:

90- **Muhakkak o kimseler ki,** Musa'ya olan **imânlarından sonra** İsa'yı **inkar ettiler, sonra da** Hz. Muhammed('i (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) inkar etmek)le **küfür olarak arttılar, artık** canları boğazlarına dayandığında veya böyle kafir olarak öldüklerinde **onların tövbeleri elbette kabul olunmayacaktır. İşte sapık olanlar, onlardır.**

91- **Şüphesiz o kimseler ki, kâfir oldular ve Kâfirler olarak öldüler, artık onların hiçbirinden yeryüzü dolusu,** yeri dolduracak kadar **altın feda edecek olsa elbette bu sebeple kabul edilmeyecektir.**[1] **İşte onlar için can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır. Ve onlar için** azabı onlardan engelleyecek **yardımcılardan, bir kimse yoktur.**

KELİME ANLAMI

84- قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! اٰمَنَّا **Biz iman ettik** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha neye?) وَمَٓا **O şeye ki** اُنْزِلَ **İndirildi** (Kim üzerine?) عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** (Daha neye?) وَمَٓا **Ve o şeye ki** اُنْزِلَ **İndirildi** (Kim üzerine?) عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in üzerine** (Daha kimin üzerine indirildi?) وَاِسْمٰعِيلَ **Ve de İsmail'in** (Daha kimin üzerine?) وَاِسْحٰقَ **Ve de İshak'ın** (Daha kimin üzerine?) وَيَعْقُوبَ **Ve de Yakup'un** (Daha kimin üzerine?) وَالْاَسْبَاطِ **Ve de torunlarının** أَوْلَادِهِ Çocuklarının üzerine (Daha neye iman ettik?) وَمَٓا **Ve o şeye ki** اُوتِيَ **Verildi** (Kim?) مُوسٰى **Musa** (Daha kim verildi?) وَعِيسٰى **Ve de İsa** (Daha kim verildi?) وَالنَّبِيُّونَ **Ve de peygamberler** (Kim tarafından verildi?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** لَا نُفَرِّقُ **Biz ayırmayız** (Neyi?)

---

[1] إنَّ nin haberine فـ dahil olması الَّذِينَ nin şarta benzemesi ve de tövbelerinin kabul edilmeyişine onların küfür üzere ölmelerinin sebep olduğunu bildirmek içindir.

بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ (Kimisini) doğrulayıp (kimisini) yalanlamakla بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ **Onlardan hiç birinin arasını** (Nasıl ayırmayız?) وَنَحْنُ **Ve de biz** لَهُ **Ona** (Neyiz?) مُسْلِمُونَ **Teslim olanlarız** مُخْلِصُونَ İhlas sahibi olanlarız (Ne konuda?) فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda

85- وَنَزَلَ Ve de indi (Ne hakkında?) فِيمَنْ O kimse hakkında ki اِرْتَدَّ Dinden döndü (Daha?) وَلَحِقَ Ve de katıldı (Kime?) بِالْكُفَّارِ Kafirlere: وَمَنْ يَبْتَغِ **Ve her kim de ararsa** (Neden başka?) غَيْرَ الإِسْلاَمِ **İslam'dan başka** (Neyi ararsa?) دِينًا **Bir din** فَلَنْ يُقْبَلَ **Asla kabul edilmeyecektir** (Kimden?) مِنْهُ **Ondan** وَهُوَ **Ve de o** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** (Nedir?) مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardandır** (Niçin?) لِمَصِيرِهِ Varacağı için (Nereye?) اِلَى النَّارِ Ateşe (Öyle ateş ki) اَلْمُؤَبَّدَةِ Ebedileştirilmiş (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine

86- كَيْفَ **Nasıl?** أَيْ لاَ Yani olmaz! يَهْدِي **Doğru yola eriştirir** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimi?) قَوْمًا **Bir kavmi ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Ne vakit?) بَعْدَ إِيمَانِهِمْ **İmanlarından sonra** (Daha neden sonra?) وَشَهِدُوا **Ve de şahit olduktan sonra** أَيْ وَشَهَادَتِهِمْ Yani şahadetlerinden sonra (Neye şahit olduktan sonra?) اَنَّ الرَّسُولَ **Şüphesiz ki Resul** (Nedir?) حَقٌّ **Haktır** وَ قَدْ جَآءَهُمُ **Halbuki** elbette **onlara gelmişti** (Ne?) اَلْبَيِّنَاتُ **Beyyineler** اَلْحُجَجُ الظَّاهِرَاتُ Apaçık deliller (Ne üzerine deliller?) عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin doğruluğu üzerine وَاللّٰهُ **Allah** لاَ يَهْدِي **Doğru yola eriştirmez** (Kimi?) اَلْقَوْمَ **Bir kavmi ki** اَلظَّالِمِينَ **Zalimlerdir** أَيِ الْكَافِرِينَ Yani kafirleri (doğru yola eriştirmez)

87- أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** جَزَآؤُهُمْ **Onların cezaları** (Nedir?) اَنَّ عَلَيْهِمْ **Şüphesiz onların üzerinedir** (Ne?) لَعْنَةَ اللّٰهِ **Allah'ın laneti** (Daha kimin laneti?) وَالْمَلٰٓئِكَةِ **Ve de Meleklerin** (Daha kimin?) وَالنَّاسِ **Ve de İnsanların** اَجْمَعِينَ **Hepsinin** (Onlar ne oldukları halde?)

88- خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** (Nerede?) فِيهَا **Orada** أَيِ اللَّعْنَةِ Yani lanetin içinde أَوِ النَّارِ Ya da ateşin için de (Öyle ateş ki) اَلْمَدْلُولِ Delalet olunan (Neyle?) بِهَا O lanetle (Ne üzerine?) عَلَيْهَا O ateş üzerine لاَيُخَفَّفُ **Hafifletilmez** (Kimden?) عَنْهُمُ

Onlardan (Ne?) اَلْعَذَابُ **Azap** (Daha?) وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** يُنْظَرُونَ **Nazar olunuyorlar** يُمْهَلُونَ Mühlet veriliyorlar

89- اِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler hariç ki** تَابُوا **Tövbe ettiler** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** (Daha?) وَاَصْلَحُوا **Ve de ıslah ettiler** (Neyi?) عَمَلَهُمْ Amellerini فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Fazlaca mağfiret edendir** (Kimi?) لَهُمْ Onları (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Fazlaca merhamet edendir** (Kime?) بِهِمْ Onlara

90- وَنَزَلَ Ve indi (Kim hakkında?) فِي الْيَهُودِ Yahudiler hakkında اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** (Kimi?) بِعِيسَى İsa'yı (Ne vakit?) بَعْدَ اِيمَانِهِمْ **İnanmalarından sonra** (Kime?) بِمُوسَى Musa'ya ثُمَّ ازْدَادُوا **Sonra arttılar** (Ne yönden?) كُفْرًا **Küfür/inkar olarak** (Kimi inkar?) بِمُحَمَّدٍ Muhammed'i (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) لَنْ تُقْبَلَ **Asla kabul edilmeyecektir** (Ne?) تَوْبَتُهُمْ **Onların tövbesi** (Ne vakit?) اِذَا غَرْغَرُوا Can boğaza dayandığında اَوْ مَاتُوا Ya da öldüklerinde (Ne oldukları halde?) كُفَّارًا Halbuki onlar kafirlerdir وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** (Nedir?) هُمُ الضَّآلُّونَ **Onlar sapıklardır**

91- اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Daha?) وَمَاتُوا **Ve de öldüler** (Ne oldukları halde?) وَهُمْ كُفَّارٌ **Halbuki onlar kafirlerdir** فَلَنْ يُقْبَلَ **Asla kabul edilmeyecektir** (Kimden?) مِنْ اَحَدِهِمْ **Onların hiç birinden** (Ne?) مِلْءُ الْاَرْضِ **Yeryüzü dolusu** مِقْدَارُ مَا يَمْلَؤُهَا O yeryüzünü dolduracak miktar (Ne yönden?) ذَهَبًا **Altın olarak** وَلَوِ افْتَدٰى **Velev ki fidye verse bile** (Neyle?) بِهِ **Onunla** اُدْخِلَ Dahil edildi (Ne?) اَلْفَاءُ Fe harfi (Nereye?) فِي خَبَرِ اِنَّ İnne'nin haberinde (Niçin?) لِشِبْهِ الَّذِينَ بِالشَّرْطِ Ellezine'nin şarta benzeyişinden dolayı (Daha niçin?) وَاِيذَانًا Ve de duyurmak için (Neyi?) بِتَسَبُّبِ عَدَمِ الْقَبُولِ Kabul olunmamasına sebep oluşunu (Neyin?) عَنِ الْمَوْتِ عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzerine ölmenin اُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur da** (Ne?) مِنْ نَاصِرِينَ **Hiçbir yardımcı** مَانِعِينَ Engelleyiciler (Neden?) مِنْهُ O azaptan

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ﴾ أَيْ ثَوَابَهُ وَهُوَ الْجَنَّةُ ﴿حَتّٰى تُنْفِقُوا﴾ تَصَدَّقُوا ﴿مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ مِنْ أَمْوَالِكُمْ ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾﴾ فَيُجَازِي عَلَيْهِ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْيَهُودُ: إِنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّكَ عَلَى مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَكَانَ لَا يَأْكُلُ لُحُومَ الْإِبِلِ وَأَلْبَانَهَا: ﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلاًّ﴾ حَلاَلاً ﴿لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَآئِيلُ﴾ يَعْقُوبُ ﴿عَلٰى نَفْسِهِ﴾ وَهُوَ الْإِبِلُ لَمَّا حَصَلَ لَهُ عِرْقُ النَّسَا بِالْفَتْحِ وَالْقَصْرِ فَنَذَرَ إِنْ شُفِيَ لَا يَأْكُلُهَا فَحُرِّمَ عَلَيْهِمْ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰيةُ﴾ وَذٰلِكَ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ وَلَمْ تَكُنْ عَلَى عَهْدِهِ حَرَامًا كَمَا زَعَمُوا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فَأْتُوا بِالتَّوْرٰيةِ فَاتْلُوهَا﴾ لِيَتَبَيَّنَ صِدْقُ قَوْلِكُمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾﴾ فِيهِ فَبُهِتُوا وَلَمْ يَأْتُوا بِهَا قَالَ تَعَالَى: ﴿فَمَنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ أَيْ ظُهُورِ الْحُجَّةِ بِأَنَّ التَّحْرِيمَ إِنَّمَا كَانَ مِنْ جِهَةِ يَعْقُوبَ لَا عَلَى عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ ﴿فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾﴾ الْمُتَجَاوِزُونَ الْحَقَّ إِلَى الْبَاطِلِ ﴿قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ﴾ فِي هٰذَا كَجَمِيعِ مَا أَخْبَرَ بِهِ ﴿فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ﴾ الَّتِي أَنَا عَلَيْهَا ﴿حَنِيفًا﴾ مَائِلًا عَنْ كُلِّ دِينٍ إِلَى الْإِسْلَامِ ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا قِبْلَتُنَا قَبْلَ قِبْلَتِكُمْ ﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ﴾ مُتَعَبَّدًا ﴿لِلنَّاسِ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿لَلَّذِي بِبَكَّةَ﴾ بِالْبَاءِ لُغَةٌ فِي مَكَّةَ سُمِّيَتْ بِذٰلِكَ لِأَنَّهَا تَبُكُّ أَعْنَاقَ الْجَبَابِرَةِ أَيْ تَدُقُّهَا، بَنَاهُ الْمَلَائِكَةُ قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ وَوُضِعَ بَعْدَهُ الْأَقْصٰى وَبَيْنَهُمَا أَرْبَعُونَ سَنَةً كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ وَفِي حَدِيثٍ" إِنَّهُ أَوَّلُ مَا ظَهَرَ عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ عِنْدَ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ زُبْدَةً بَيْضَاءَ فَدُحِيَتِ الْأَرْضُ مِنْ تَحْتِهِ" ﴿مُبَارَكًا﴾ حَالٌ مِنَ الَّذِي أَيْ ذَا بَرَكَةٍ ﴿وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾﴾ لِأَنَّهُ قِبْلَتُهُمْ ﴿فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ﴾ مِنْهَا ﴿مَقَامُ إِبْرٰهِيمَ﴾ أَيِ الْحَجَرُ الَّذِي قَامَ عَلَيْهِ عِنْدَ بِنَاءِ الْبَيْتِ فَأَثَّرَ قَدَمَاهُ فِيهِ وَبَقِيَ إِلَى الْآنِ مَعَ تَطَاوُلِ الزَّمَانِ وَتَدَاوُلِ الْأَيْدِي عَلَيْهِ وَمِنْهَا تَضْعِيفُ الْحَسَنَاتِ فِيهِ وَأَنَّ الطَّيْرَ لَا يَعْلُوهُ ﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾ لَا يُتَعَرَّضُ إِلَيْهِ بِقَتْلٍ أَوْ ظُلْمٍ أَوْ غَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ﴾ وَاجِبٌ بِكَسْرِ الْحَاءِ وَفَتْحِهَا لُغَتَانِ فِي مَصْدَرِ حَجَّ بِمَعْنَى قَصَدَ وَيُبْدَلُ مِنَ النَّاسِ ﴿مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ طَرِيقًا فَسَّرَهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَغَيْرُهُ ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ بِاللّٰهِ أَوْ بِمَا فَرَضَهُ مِنَ الْحَجِّ ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَاللّٰهُ شَهِيدٌ عَلٰى مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ﴾ تَصْرِفُونَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ دِينِهِ ﴿مَنْ آمَنَ﴾ بِتَكْذِيبِكُمُ النَّبِيَّ وَكَتْمِ نَعْتِهِ ﴿تَبْغُونَهَا﴾ أَيْ تَطْلُبُونَ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى مُعْوَجَّةً أَيْ مَائِلَةً عَنِ الْحَقِّ ﴿وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ﴾ عَالِمُونَ بِأَنَّ الدِّينَ الْمَرْضِيَّ الْقَيِّمَ دِينُ الْإِسْلَامِ كَمَا فِي كِتَابِكُمْ ﴿وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُكُمْ إِلَى وَقْتِكُمْ لِيُجَازِيَكُمْ وَنَزَلَ لَمَّا مَرَّ بَعْضُ الْيَهُودِ عَلَى الْأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ فَغَاظَهُ تَأَلُّفُهُمْ فَذَكَّرَهُمْ بِمَا كَانَ بَيْنَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنَ الْفِتَنِ فَتَشَاجَرُوا وَكَادُوا يَقْتَتِلُونَ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

92- **Sevdikleriniz** mallar**dan infak edinceye,** tasaddukta bulununcaya **kadar iyiliğ**in sevabı olan cennet**e eremezsiniz ve her ne şey infak ederseniz şüphe yok ki, Allah onu hakkıyla bilir** ve de karşılığını verir.

Yahudiler Hz. Peygamber efendimize "Sen İbrahim'in dinine tabi olduğunu söylüyorsun ama o deve eti ve sütünü asla kullanmazdı "dediklerinde şu ayetler indi:

93- **Bütün yiyecekler, Tevrat'ın inişinden**[1] **önce İsrail oğullarına helâl idi. İsrail'in,** Yakub'un siyatik[2] hastalığına tutulduktan sonra şifa bulursa yemeyeceğini nezredip, **kendi nefsine haram kıldığı şey** olan deve **hariç.** Onu kendisine haram kılmasından dolayı onun oğulları üzerine de haram kılınmıştı. Onlara **de ki: "Eğer** bu konuda **doğru kimseler iseniz Tevrat'ı getiriniz de onu okuyuveriniz."** bunun üzerine onlar kalakaldılar ve Tevrat'ı da getiremediler.

94- Allah teala dedi ki: **Bundan,** yani [Deve eti ve sütündeki] haram kılınışın Yakup tarafından olduğu, İbrahim'in zamanında böyle bir haram kılınışın bulunmadığına dair delil ortaya çıktıktan **sonra Allah'a kim yalan yere iftirada bulunursa işte onlar zalîmdirler,** hakkı aşıp, batıla varanlardır.

95- **De ki: "Allah** diğer haber verdiği şeylerin tümünde olduğu gibi, bunda da **doğru söyledi. Artık** benim üzerinde bulunmuş olduğum **Hanîf,** tüm dinlerden uzak olup, yalnız İslam'a meyledici **olan İbrahim milletine tâbi olunuz. Ve o asla müşriklerden olmamıştır"**

Yahudiler "Bizim kıblemiz, sizin kıblenizden öncedir" dediklerinde şu ayetler inmiştir:

96- **Şüphe yok ki, insanlar**ın ibadet etmesi **için** yeryüzünde **ilk yapılmış olan ev, Bekke'deki**[3] **o çok mübarek**[4], bereketli **ve âlemler için** onların kıblesi olduğundan **bir hidâyettir.** Buhari ve Müslim'deki bir rivayette geçtiğine göre: "***Mekke şehrini Melekler, daha Adem aleyhisselam yaratılmadan önce bina etmişlerdi. Ondan sonra Mescid-i aksa bina edilmiştir. İkisinin arasında ise kırk sene vardır.***" Yine bir hadiste: ***"Kabenin bulunduğu yer, yeryüzünün yaratılışı esnasında beyaz bir öz halinde ilk defa ortaya çıkan şey olup, yeryüzü de kendisinin altından döşenmiştir"***

---

[1] Tevrat'ın inişi İbrahim'den sonradır. Dolayısıyla iddia ettikleri gibi İbrahim'in zamanında deve eti ve sütü haram değildi.

[2] عِرْقُ النَّسَا şeklinde fethalı ن harfi ile ve de kasr ile okunur.

[3] Bu kelime "Mekke" isminde bir lügat olarak بَكَّة şeklinde ب harfi ile okundu. Mekke şehri zalimlerin boyunlarını dövüp-ezdiği (تَبُكُّ) için بَكَّة diye isimlenmiştir.

[4] الَّذِي den haldir.

97- **Onda açık alâmetler**den, **İbrahim'in makamı** olan; Kabeyi yaparken üzerinde durduğu ve aradan zaman uzun geçmesine ve de çok el değiştirmesine rağmen hâlâ iki ayağının izinin kaldığı taş **vardır.** Ayrıca orada iyiliklerin kat kat mükafatlandırılması ve de kuşlarını onun üzerinde uçamaması da bu ayetlerdendir. **Ve her kim ona girerse emîn olur,** öldürme, zulüm veya başka bir yolla kendisine ilişilmez. **Ve Allah için insanlar üzerine; onun yoluna gücü yeten kimseye**[1] **o evi haccetmek**[2] **vardır,** vaciptir. Hakim ve de başkalarının rivayetinde Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) yolu binek ve azık olarak tefsir etmiştir. **Ve her kim** Allah'ı ya da farz kıldığı haccı **inkar ederse şüphe yok ki, Allah bütün âlemlerden,** insanlardan, cinlerden, Meleklerden ve de bunların ibadetlerinden **ganîdir.**

98- **De ki: "Ey ehl-i kitap! Ne için Allah'ın** Kuran **âyetlerini inkar ediyorsunuz? Halbuki Allah yaptıklarınıza hakkıyla şahittir** ve de sizi bunun üzerine cezalandıracaktır."

99- **De ki: "Ey ehl-i kitap! Niçin** hz. Peygamberi inkar etmek ve de onun sıfatını gizlemek suretiyle **imân edenleri Allah'ın yolu** olan dinin**den; onu çarpık**[3] **olarak isteyerek, engelliyor,** çeviriyor**sunuz? Halbuki sizler şahitlersiniz,** sizin kitabınızda da olduğu gibi; razı olunan, dosdoğru dinin İslam dini olduğunu bilen kişilersiniz. **Allah da sizin** küfür ve yalanlamalarınız gibi **yaptıklarınızdan gâfil değildir"** Sizi (o belirlenmiş olan) vaktinize kadar ertelemesi ise, sadece size karşılık vermesi içindir.

Yahudiler; Evs ve Hazreç kabilelerinin yanından geçerken, bu iki kabile arasında gördükleri yakınlaşma ve dostluk kendilerini epey kızdırmıştı. Bundan dolayı da onlara cahiliyye devrinde aralarında meydana gelen fitneleri hatırlattılar. Bu iki kabile birdenbire tartışmaya başladı. O kadar ki; az daha bir birleriyle savaşacaklardı. Bu olay üzerine şu ayetler indi:

100- **Ey imân edenler! Kendilerine kitap verilmiş olanlardan herhangi bir gürûha itaat ederseniz sizi imânınızdan sonra çevirip kâfir yaparlar.**

KELİME ANLAMI

92- لَنْ تَنَالُوا **Asla eremezsiniz** (Neye?) اَلْبِرَّ **İyiliğe** أَيْ ثَوَابَهُ Yani iyiliğin sevabına وَهُوَ الْجَنَّةُ O iyiliğin sevabı da cennettir (Ne vakte değin?) حَتّٰى تُنْفِقُوا **Harcayınca kadar** تَصَدَّقُوا

---

[1] مَنْ kelimesi النَّاسِ kelimesinden bedeldir.

[2] "Kastetti" anlamındaki حَجَّ fiilinin mastarı olan حِجُّ kelimesindeki ح harfi iki lügat olmak üzere hem kesre, hem de fetha ile okunmuştur.

[3] عِوَجًا kelimesi "eğrilmiş, haktan sapmış" anlamında bir mastardır.

Tasadduk edinceye kadar (Neden?) مِمَّا **O şeylerden ki** تُحِبُّونَ **Siz seviyorsunuz** (Öyle şeyler ki) مِنْ أَمْوَالِكُمْ Sizin mallarınızdan وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ **Ve her ne şey harcarsanız** فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** بِهِ **O şeyi** (Nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** فَيُجَازِي Ve de karşılığını verir (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine

93- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi (Kim?) اَلْيَهُودُ Yahudiler إِنَّكَ Şüphesiz ki sen تَزْعُمُ İddiada bulunuyorsun ki أَنَّكَ Elbette sen (Nesin?) عَلَى مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in milleti üzerinesin وَكَانَ Halbuki o İbrahim لَا يَأْكُلُ Yemezdi (Neyi?) لُحُومَ الْإِبِلِ Deve etlerini (Daha neyi?) وَأَلْبَانَهَا Ve de onların sütlerini içmezdi كُلُّ الطَّعَامِ **Bütün yiyecekler** كَانَ **İdi** (Ne idi?) حِلاًّ حَلَالاً **Helal idi** (Kime?) لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ **İsrail oğullarına** إِلَّا مَا **Ancak o şey hariç ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** (Kim?) إِسْرَآئِيلُ **İsrail** (Kimdir o?) يَعْقُوبُ Yakup (Kim üzerine?) عَلَى نَفْسِهِ **Kendisi üzerine** وَهُوَ O şey de (Nedir?) اَلْإِبِلُ Devedir (Ne vakit haram kıldı?) لَمَّا حَصَلَ Ne zaman ki meydana geldi (Kim için?) لَهُ Onun için (Ne meydana geldi?) عِرْقُ النَّسَا Siyatik (Neyle okundu bu kelime?) بِالْفَتْحِ Fetha ile (Daha ne ile?) وَالْقَصْرِ Ve de kasr ile فَنَذَرَ O da nezretti إِنْ شُفِيَ Şayet şifa bulursa لَا يَأْكُلُهَا Onları yemeyecek فَحُرِّمَ Ve de bundan sepep haram kılındı (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onun oğulları üzerine de (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ **İndirilmesinden önce** (Ne?) اَلتَّوْرٰيةُ **Tevrat** وَذٰلِكَ Bu ise (Ne vakittir?) بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'den sonradır وَلَمْ تَكُنْ Ve de olmadı bunlar (Ne vakit?) عَلَى عَهْدِهِ Onun zamanında (Ne olmadı?) حَرَامًا Haram olmadı (Ne gibi?) كَمَا زَعَمُوا Zannettikleri gibi قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara فَأْتُوا **Öyleyse getirin** (Neyi?) بِالتَّوْرٰيةِ **Tevrat'ı** فَاتْلُوهَا **Ve de okuyun onu** (Niçin?) لِيَتَبَيَّنَ Ortaya çıksın diye (Ne?) صِدْقُ قَوْلِكُمْ Sözünüzün doğruluğu إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Ne hakkında?) فِيهِ Bu konu hakkında فَبُهِتُوا Kalakaldılar وَلَمْ يَأْتُوا Ve de getiremediler (Neyi?) بِهَا Tevrat'ı

94- قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala فَمَنْ **Her kim** اِفْتَرٰى **İftira ederse** (Kim üzerine?) عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** (Neyi iftira ederse?) اَلْكَذِبَ **Yalanı** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** أَيْ ظُهُورِ الْحُجَّةِ Yani delil ortaya çıktıktan sonra (Neye dair?) بِأَنَّ التَّحْرِيمَ Şüphesiz ki haram kılınış إِنَّمَا كَانَ Ancak oldu (Kim tarafından?) مِنْ جِهَةِ يَعْقُوبَ Yakup

tarafından لَا عَلَى عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in zamanında değil! فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) هُمُ الظَّالِمُونَ **Onlar zalimlerdir** اَلْمُتَجَاوِزُونَ Aşıp-varanlardır (Neyi aşanlar?) اَلْحَقَّ Hakkı (Neye varanlar?) إِلَى الْبَاطِلِ Batıla

95- قُلْ **De ki** صَدَقَ **Doğru söyledi** (Kim?) اللَّهُ **Allah** (Ne konuda?) فِي هٰذَا Bu konuda (Ne gibi?) كَجَمِيعِ مَا أَخْبَرَ بِهِ Kendisini haber verdiği şeylerin tümü gibi فَاتَّبِعُوا **Artık tabi olun** (Neye?) مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in milletine** اَلَّتِي Öyle ki أَنَا Ben (Neyim?) عَلَيْهَا Onun üzerineyim (İbrahim ne olduğu halde?) حَنِيفًا **Hanif olduğu halde** مَائِلًا Meyledici olduğu halde (Neden?) عَنْ كُلِّ دِينٍ Her dinden (Neye meyledici olduğu halde?) إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a وَمَا كَانَ **Ve o İbrahim olmadı da** (Kimlerden olmadı?) مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

96- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا قَالُوا Ne zaman ki dediler قِبْلَتُنَا Bizim kıblemiz (Nedir?) قَبْلَ قِبْلَتِكُمْ Sizin kıblenizden öncedir إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ **Şüphesiz ki ilk ev** (Öyle ev ki) وُضِعَ **Yapıldı** (Ne olarak yapıldı?) مُتَعَبَّدًا İbadet edilecek yer olarak (Kim için yapıldı?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde (Nedir?) لَلَّذِي **O evdir ki** بِبَكَّةَ **Bekke'dedir** بِالْبَاءِ Ba ile (Nedir bu?) لُغَةٌ Bir lügattir (Nerede?) فِي مَكَّةَ Mekke kelimesinde سُمِّيَتْ İsimlendi (Neyle?) بِذٰلِكَ Bununla (Niçin?) لِأَنَّهَا تَبُكُّ Çünkü Mekke döver (Neyi?) أَعْنَاقَ الْجَبَابِرَةِ Zalimlerin boyunlarını أَيْ تَدُقُّهَا Yani onları ezer بَنَاهُ Onu bina etmiştir (Kim?) اَلْمَلَائِكَةُ Melekler (Ne vakit?) قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ Adem'in yaratılmasından evvel وَوُضِعَ Ve kuruldu (Ne vakit?) بَعْدَهُ Ondan sonra (Ne?) اَلْأَقْصَى Mescid-i Aksa وَبَيْنَهُمَا Ve aralarında vardır (Ne?) أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk sene (Bu ne gibi?) كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahihayn'ın hadisinde olduğu gibi وَفِي حَدِيثٍ Bir diğer hadiste de rivayet edilmiştir ki إِنَّهُ "Kabenin bulunduğu yer (Nedir?) أَوَّلُ مَا O şeyin evvelidir ki ظَهَرَ Ortaya çıktı (Ne üzerinde?) عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ Su üzerinde (Ne vakit?) عِنْدَ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ Yerin ve göklerin yaratılışı esnasında (Ne olduğu halde?) زُبْدَةً بَيْضَاءَ Beyaz bir öz olduğu halde فَدُحِيَتِ الْأَرْضُ Ve yer de döşendi (Nereden?) مِنْ تَحْتِهِ O özün altından altından (O ne olduğu halde?) مُبَارَكًا **Mübarek** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden?) مِنَ الَّذِي Ellezi'den أَيْ ذَا بَرَكَةٍ Yani bereketli demektir (Daha ne olduğu halde?) وَهُدًى **Ve de bir hidayet** (Kim için?) لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** (Niçin böyledir?) لِأَنَّهُ Zira o (Nedir?) قِبْلَتُهُمْ Onların kıblesidir

97- فِيهِ **Orada vardır** (Nedir?) اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ **Apaçık ayetler** مِنْهَا Onlardandır (Ne?) مَقَامُ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in makamı vardır** أَيِ الْحَجَرُ Yani taş اَلَّذِي Öyle taş ki قَامَ عَلَيْهِ Üzerinde durdu (Ne vakit?) عِنْدَ بِنَاءِ الْبَيْتِ Evi yaparken فَأَثَّرَ İz bıraktı (Ne?) قَدَمَاهُ İki ayağı (Nerede?) فِيهِ O taşta وَبَقِيَ Ve de kaldı (Ne vakte kadar?) إِلَى الْآنَ Şu zamana kadar (Ne olduğu halde?) مَعَ تَطَاوُلِ الزَّمَانِ Zaman uzun olmasına rağmen (Daha?) وَتَدَاوُلِ الْأَيْدِي عَلَيْهِ Ve de üzerinde çok el değişmesine rağmen وَمِنْهَا Ve o ayetlerdendir (Ne?) تَضْعِيفُ الْحَسَنَاتِ فِيهِ Orada iyiliklerin kat kat mükafatlandırılması (Daha?) وَأَنَّ الطَّيْرَ لَا يَعْلُوهُ Ve kuşların onun üzerine yükselememesi وَمَنْ دَخَلَهُ **Ve her kim de ona girerse** كَانَ **Olur** (Ne olur?) اٰمِنًا **Emin** لَا يَتَعَرَّضُ إِلَيْهِ Ona ilişilmez (Neyle?) بِقَتْلٍ Öldürme ile أَوْ ظُلْمٍ Ya da zulüm ile أَوْ غَيْرِ ذٰلِكَ Ya da başka bir şey ile وَلِلّٰهِ **Ve Allah için vardır** (Kim üzerine?) عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** (Ne vardır?) حِجُّ الْبَيْتِ **Evi hac etmek** (Allah için evi hac etmek nedir?) وَاجِبٌ Vaciptir (Bu kelime ne ile okundu?) بِكَسْرِ الْحَاءِ Hâ harfinin kesresiyle (Daha ne ile okundu?) وَفَتْحِهَا Ve de fethasıyla (haccül beyti şeklinde) (Ne olduğu halde?) لُغَتَانِ İki lügat olduğu halde (Nerede iki lügat?) فِي مَصْدَرِ حَجَّ Hacce fiilinin mastarında (Öyle hacce fiili ki) بِمَعْنَى قَصَدَ Kastetti anlamına gelen وَيُبْدَلُ Ve bedel yapılır (Neden?) مِنَ النَّاسِ "İnsanlar"dan: (O insanlardan bedel?) مَنِ **O kimse üzerine ki** اسْتَطَاعَ **Güç yetirdi** (Neye?) اِلَيْهِ **Ona** (Ne olarak?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Yol olarak** فَسَّرَهُ Bunu tefsir etti (Kim?) صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (s.a.v.) (Neyle tefsir etti?) بِالزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ Azık ve binek ile رَوَاهُ Bunu rivayet etti (Kim?) اَلْحَاكِمُ Hakim (Daha kim rivayet etti?) وَغَيْرُهُ Ve de diğerleri وَمَنْ كَفَرَ **Ve her kim de inkar ederse** (Kimi?) بِاللّٰهِ Allah'ı أَوْ بِمَا Ya da o şeyi ki فَرَضَهُ Onu farz kıldı (O farz kıldığı şey de nedendir?) مِنَ الْحَجِّ Hacdan فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) غَنِيٌّ **Ganidir** (Neden?) عَنِ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** اَلْإِنْسِ İnsanlardan (Daha?) وَالْجِنِّ Ve cinlerden (Daha?) وَالْمَلَائِكَةِ Ve meleklerden (Daha?) وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ Ve de onların ibadetlerinden

98- قُلْ **De ki** يَا اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli** لِمَ تَكْفُرُونَ **Niçin inkar ediyorsunuz** (Neyi?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْاٰنِ Kuranı وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) شَهِيدٌ **Şahittir** (Ne üzerine?) عَلٰى مَا **O şey üzerine ki** تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz** فَيُجَازِيكُمْ Sizi karşılıklandırır (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O yaptığınız üzerine

99- قُلْ **De ki** يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli** لِمَ تَصُدُّونَ **Niçin engelliyorsunuz?** تَصْرِفُونَ Çeviriyorsunuz (Neden?) عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** أَيْ دِينِهِ Yani onun dininden (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki** اٰمَنَ **İman etti** (Nasıl engelliyorsunuz?) بِتَكْذِيبِكُمْ Yalanlamanızla (Kimi?) اَلنَّبِيَّ Hz. Peygamberi (Daha neyle?) وَكَتْمِ نَعْتِهِ Ve onun sıfatlarını gizlemekle (Ne olduğunuz halde engelliyorsunuz?) تَبْغُونَهَا **Onu istiyor olduğunuz halde** أَيْ تَطْلُبُونَ السَّبِيلَ Yani yolu talep ediyor olduğunuz halde (O yol ne olduğu halde?) عِوَجًا **Çarpık** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır (Öyle mastar ki) بِمَعْنَى مَعْوَجَةً Eğrilmiş manasında أَيْ مَائِلَةً عَنِ الْحَقِّ Yani haktan sapmış manasında وَاَنْتُمْ شُهَدَٓاءُ **Halbuki siz şahitlersiniz** عَالِمُونَ Bilenlersiniz بِأَنَّ الدِّينَ Ki din (Öyle din ki) اَلْمَرْضِيَّ Razı olunan (Yine öyle din ki) اَلْقَيِّمَ Dosdoğru olan (Nedir o din?) دِينُ الْإِسْلَامِ İslam dinidir كَمَا فِي كِتَابِكُمْ Sizin kitabınızda da olduğu gibi وَمَا اللّٰهُ **Ve Allah olmadı** (Ne olmadı?) بِغَافِلٍ **Gafil** (Neden?) عَمَّا **O şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** (O yaptığınız şeyler de nedendir?) مِنَ الْكُفْرِ Küfürden (Daha?) وَالتَّكْذِيبِ Ve yalanlamadan وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُكُمْ Ancak erteliyor sizi (Neye?) إِلَى وَقْتِكُمْ Vaktinize kadar (Niçin?) لِيُجَازِيَكُمْ Size karşılık vermek için

100- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا مَرَّ Ne zaman ki uğradı (Kim?) بَعْضُ الْيَهُودِ Bazı Yahudiler (Kim üzerine uğradı?) عَلَى الْأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ Evs ve hazreç üzerine فَغَاظَهُ Ve onları kızdırdı (Ne?) تَآلُفُهُمْ Onların aralarındaki yakınlaşma فَذَكَّرَهُمْ Ve onlara hatırlattılar (Neyi?) بِمَا O şeyleri ki كَانَ İdi (Nerede?) بَيْنَهُمْ Aralarında (Nerede?) فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliyye devrinde (O şeyler de nedendir?) مِنَ الْفِتَنِ Fitnelerden فَتَشَاجَرُوا Bunun üzerine tartıştılar وَكَادُوا يَقْتَتِلُونَ Ve az kaldı savaşıyorlardı يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا **Ey iman edenler** اِنْ تُطِيعُوا **Şayet itaat ederseniz** (Kime?) فَرِيقًا **Bir fırkaya** (Öyle fırka ki) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** اُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** يَرُدُّوكُمْ **Sizi çevirirler** (Ne vakit?) بَعْدَ اِيمَانِكُمْ **İman etmenizden sonra** (Neye çevirirler?) كَافِرِينَ **Kafirlere**

﴿وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ وَتَوْبِيخٍ ﴿وَأَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللّٰهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ
وَمَنْ يَعْتَصِمْ﴾ يَتَمَسَّكْ ﴿بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (١٠١)﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ
حَقَّ تُقَاتِهِ﴾ بِأَنْ يُطَاعَ فَلَا يُعْصَى وَيُشْكَرَ فَلَا يُكْفَرَ وَيُذْكَرَ فَلَا يُنْسَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَنْ
يَقْوِى عَلَى هٰذَا فَنُسِخَ بِقَوْلِهِ تَعَالَى {فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ} ﴿وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (١٠٢)﴾
مُوَحِّدُونَ ﴿وَاعْتَصِمُوا﴾ تَمَسَّكُوا ﴿بِحَبْلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ دِينِهِ ﴿جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ بَعْدَ الْإِسْلَامِ
﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ﴾ إِنْعَامَهُ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ يَا مَعْشَرَ الْأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ ﴿اِذْ كُنْتُمْ﴾ قَبْلَ الْإِسْلَامِ
﴿اَعْدَٓاءً فَاَلَّفَ﴾ جَمَعَ ﴿بَيْنَ قُلُوبِكُمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿فَاَصْبَحْتُمْ﴾ فَصِرْتُمْ ﴿بِنِعْمَتِهٖٓ اِخْوَانًا﴾
فِي الدِّينِ وَالْوَلَايَةِ ﴿وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا﴾ طَرَفِ ﴿حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ﴾ لَيْسَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الْوُقُوعِ
فِيهَا إِلَّا أَنْ تَمُوتُوا كُفَّارًا ﴿فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَ لَكُمْ مَا ذُكِرَ
﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (١٠٣)﴾ ﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ﴾
الْإِسْلَامِ ﴿وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاُولٰٓئِكَ﴾ الدَّاعُونَ الْآمِرُونَ النَّاهُونَ
﴿هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٠٤)﴾ الْفَائِزُونَ، وَمِنْ لِلتَّبْعِيضِ لِأَنَّ مَا ذُكِرَ فَرْضُ كِفَايَةٍ لَا يَلْزَمُ كُلَّ الْأُمَّةِ
وَلَا يَلِيقُ بِكُلِّ أَحَدٍ كَالْجَاهِلِ. وَقِيلَ زَائِدَةٌ أَيْ لِتَكُونُوا أُمَّةً. ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا﴾
عَنْ دِينِهِمْ ﴿وَاخْتَلَفُوا﴾ فِيهِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى ﴿وَاُولٰٓئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (١٠٥)﴾ ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ
اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ﴾ وَهُمُ الْكَافِرُونَ فَيُلْقَوْنَ فِي النَّارِ وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿اَكَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ﴾
يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (١٠٦)﴾ ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ﴾
وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿فَفِي رَحْمَةِ اللّٰهِ﴾ أَيْ جَنَّتِهِ ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (١٠٧)﴾ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ
﴿اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِالْحَقِّ وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ (١٠٨)﴾
بِأَنْ يَأْخُذَهُمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ

TÜRKÇE ANLAMI

101- **Ve nasıl inkar ediyorsunuz ki,**[1] **Halbuki sizlerin üzerine Allah'ın âyetleri okunuyor, ve aranızda da peygamberi bulunuyor. Artık her kim Allah'a sarılır,** sımsıkı tutunur**sa muhakkak dosdoğru bir yola iletilmiş olur.**

102- **Ey imân edenler!** İtaat edilmesi, isyan edilmemesi; şükredilmesi, nankörlük edilmemesi; hatırlanması, unutulmaması şeklinde **Allah'tan hakkıyla**

[1] Buradaki soru, hayrete düşürme ve kınama bildirir.

sakınmakla sakınınız. Sahabe dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Buna kim güç yetirir ki? Bunun üzerine bu ayet, Allah tealanın "Allah'tan gücünüz nispetinde sakınınız" (Tegabün:16) ayetiyle neshedildi. **Ve siz ancak Müslümanlar,** tevhitçiler **olduğunuz halde ölünüz.**

103- **Ve hepiniz Allah'ın ipine,** yani onun dinine **sımsıkı sarılın,** sımsıkı tutunun. **Ve** İslam'dan sonra **parçalanmayın. Ve** Ey Evs ve Hazreç kabileleri! **Allah'ın üzerinizde olan nîmetini,** sizi nimetlendirmesini **de yâd ediniz ki, siz** İslam'dan önce **birbirinize düşmanlar iken sonra Allah kalplerinizi birleştirdi,** bir araya getirdi **de O'nun nîmeti sebebiyle** dinde ve de velayette **kardeşler oluverdiniz. Sizler ateşten bir çukurun kenarında** ucunda **iken;** siz ile o çukura düşmeniz arasında kafir olarak ölmenizden başka bir şey yokken **sizi ondan** iman sebebiyle **çekip kurtardı. İşte** anlatılanları size **böyle** açıkladığı gibi **Allah âyetlerini sizlere açıklar, tâ ki doğru yola erişesiniz.**

104- **Ve sizin bir kısmınızdan**[1] **hayır** olan İslam'**a davet eden, iyilikle emreden, kötülükten nehy eden bir ümmet/bir topluluk bulunsun, işte** o davet edip, emreden ve nehyeden kişiler; **kurtuluşa erenler,** kurtulanlar **onlardır**.

105- **Ve kendilerine beyyineler geldikten sonra** dinlerinde **ayrılık çıkarıp** onda **ihtilâfa düşen** Hıristiyan ve Yahudi**ler gibi de olmayınız. Ve işte onlar için büyük bir azap vardır.**

106- **Bir takım yüzlerin ağaracağı ve bir takım yüzlerin de kararacağı** kıyamet **gününü** [yâd edin]. **O yüzleri kararmış olan** kafir **kimselere gelince** onlar ateşe atılır ve de kınama ile onlara şöyle denir: "Söz alınma günündeki **imânınızdan sonra inkar mı ettiniz? Öyleyse inkar etmeniz sebebiyle azabı tadınız"**

107- **Ve ama yüzleri ağaran o** mümin **kimselere gelince, onlar Allah'ın rahmeti** olan cennetinin **içindedirler. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.**

108- **İşte bunlar,** yani bu ayetler, **Allah'ın âyetleridir.** Ey Muhammed! **Onları sana hak olarak okuyoruz. Allah ise** kendilerini suçsuz yeri alıvermek suretiyle **âlemlere zulüm istemez.**

---

[1] مِن harfi burada baziyet bildirir. Nitekim anlatılanlar farzı kifaye olup, ümmetin tamamına ve de cahil kişiler gibi herkese uygun olmayan şeylerdir. Ayrıca مِن harfinin zait olduğunu söyleyenler de olmuştur. Bu durumda ayetin anlamı şöyledir: [Anlatılan vasıflarda bir] "ümmet olsunlar".

KELİME ANLAMI

101- وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ **Nasıl inkar ediyorsunuz?** (Bu nedir?) اِسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ Hayrete düşürme sorusudur (Daha?) وَتَوْبِيخٍ Ve de kınama sorusudur وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تُتْلَى **Okunuyor** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Ne?) اٰيَاتُ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleri** وَفِيكُمْ **Halbuki sizin aranızda vardır** (Kim?) رَسُولُهُ **Onun Resulü** وَمَنْ يَعْتَصِمْ **Ve her kim sarılırsa** يَتَمَسَّكْ Sımsıkı tutunursa (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** فَقَدْ هُدِيَ **Elbette iletilmiştir** (Neye?) اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yola**

102- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اِتَّقُوا **Sakının** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Nasıl?) حَقَّ تُقَاتِهِ **Hakkıyla sakınmakla** (Bu hakkıyla sakınmak nasıl?) بِأَنْ يُطَاعَ İtaat edilmekle (Daha?) فَلَا يُعْصَى Ve isyan edilmemekle وَيُشْكَرَ Ve şükredilmekle (Daha?) فَلَا يُكْفَرَ Ve de nankörlük edilmemekle وَيُذْكَرَ Hatırlanmakla (Daha?) فَلَا يُنْسَى Ve de unutulmamakla فَقَالُوا Dediler ki يَا رَسُولَ اللّٰهِ Ya Rasülallah وَمَنْ يَقْوِى Kim güç yetirir (Ne üzerine?) عَلَى هٰذَا Bunun üzerine فَنُسِخَ Bunun üzerine neshedildi (Neyle?) بِقَوْلِهِ تَعَالَى Allah'ın şu sözüyle: فَاتَّقُوا "Sakının! (Kimden?) اَللّٰهَ Allah'tan (Ne kadar?) مَا اسْتَطَعْتُمْ Güç yetirdiğiniz kadar" وَلَا تَمُوتُنَّ **Ve de sakın ölmeyin** اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ **Ancak sizler Müslümanlar olarak** مُوَحِّدُونَ Muvahhitler olarak

103- وَاعْتَصِمُوا **Ve sarılın** تَمَسَّكُوا Sımsıkı tutunun (Neye?) بِحَبْلِ اللّٰهِ **Allah'ın ipine** أَيْ دِينِهِ Yani onun dinine جَمِيعًا **Topluca** (Daha?) وَلَا تَفَرَّقُوا **Ve de parçalanmayın** (Ne vakit?) بَعْدَ الْإِسْلَامِ İslam'dan sonra (Daha?) وَاذْكُرُوا **Ve de hatırlayın** (Neyi?) نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** اِنْعَامَهُ Onun nimet verişini (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** يَا مَعْشَرَ الْأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ Ey evs ve hazreç topluluğu (Ne vakit?) اِذْ **O vakit ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** (Ne vakit?) قَبْلَ الْإِسْلَامِ İslam'dan önce (Ne idiniz?) اَعْدَاءً **Düşman** فَاَلَّفَ **Ve de birleştirdi** جَمَعَ Bir araya getirdi (Neyi?) بَيْنَ قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizin arasını** (Nasıl birleştirdi?) بِالْإِسْلَامِ İslam'la فَاَصْبَحْتُمْ صِرْتُمْ **Ve de oldunuz** (Neyle?) بِنِعْمَتِهِ **Onun nimetiyle** (Ne oldunuz?) اِخْوَانًا **Kardeşler** (Nerede?) فِي الدِّينِ وَالْوَلَايَةِ Dinde ve velayette وَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** (Ne üzerinde?) عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ **Ateşten bir çukurun** ucu, **kenarı üzerinde** لَيْسَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الْوُقُوعِ فِيهَا Sizinle oraya düşmek arasında yoktu اِلَّا اَنْ تَمُوتُوا كُفَّارًا Ancak kafir olarak ölmeniz فَاَنْقَذَكُمْ

Ve de kurtardı sizi (Neden?) مِنْهَا **Oradan** (Neyle?) بِالْإِيمَانِ İman ile كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَيَّنَ Açıkladığı gibi (Kime?) لَكُمْ Size (Neyi?) مَا ذُكِرَ Zikredilenleri يُبَيِّنُ **Açıklar** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kime?) لَكُمْ **Size** (Neyi?) اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** لَعَلَّكُمْ **Ta ki sizler** تَهْتَدُونَ **Doğru yola erişesiniz**

104- وَلْتَكُنْ **Ve olsun** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizin bir kısmınızdan** (Ne olsun?) أُمَّةٌ **Bir ümmet/topluluk** (Öyle ümmet ki) يَدْعُونَ **Çağırıyorlar** (Neye?) اِلَى الْخَيْرِ **Hayra** اَلْإِسْلَامِ İslam'a (Daha?) وَيَأْمُرُونَ **Ve de emrediyorlar** (Neyle?) بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** (Daha?) وَيَنْهَوْنَ **Ve de nehyediyorlar** (Neden?) عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** اَلدَّاعُونَ الْآمِرُونَ النَّاهُونَ Davet eden, emreden ve nehyedenler (Nedirler?) هُمُ الْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenler onlardır** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır وَمِنْ Min harfi (Nedir?) لِلتَّبْعِيضِ Baziyet bildirmek içindir لِأَنَّ مَا ذُكِرَ Zira zikredilenler (Nedir?) فَرْضُ كِفَايَةٍ Farzı kifayedir لَا يَلْزَمُ Gerekmez (Kime?) كُلَّ الْأُمَّةِ Tüm ümmete وَلَا يَلِيقُ Ve de düşmez (Kime?) بِكُلِّ أَحَدٍ Herkese (Kim gibi?) كَالْجَاهِلِ Cahil gibi وَقِيلَ Dendi ki (Bu min nedir?) زَائِدَةٌ Zaittir أَيْ لِتَكُونُوا أُمَّةً Yani ümmet olsunlar

105- وَلَا تَكُونُوا **Ve de olmayın** (Kim gibi?) كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki** تَفَرَّقُوا **Ayrılığa düştüler** (Neden?) عَنْ دِينِهِمْ Dinlerinden (Daha?) وَاخْتَلَفُوا **Ve de ihtilaf ettiler** (Nerede?) فِيهِ Onda (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِ مَا **O vakitten sonra ki** جَاءَهُمُ **Onlara geldi** (Ne?) اَلْبَيِّنَاتُ **Beyyineler** وَهُمْ Onlar (Kimdir?) اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük**

106- (Neyi yâd edin?) يَوْمَ **O günü** (yâd edin) **ki** تَبْيَضُّ **Ağarıyor** (Ne?) وُجُوهٌ **Bir takım yüzler** (Daha?) وَتَسْوَدُّ **Ve de kararıyor** (Ne?) وُجُوهٌ **Diğer bir takım yüzler** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet gününde فَأَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki** اِسْوَدَّتْ **Karardı** (Ne?) وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** وَهُمْ Onlar (Nedirler?) اَلْكَافِرُونَ Kafirlerdir فَيُلْقَوْنَ Atılırlar (Nereye?) فِي النَّارِ Ateşin içine وَيُقَالُ Ve denir (Kime?) لَهُمْ Onlara (Nasıl?) تَوْبِيخًا Kınayarak أَكَفَرْتُمْ **İnkar mı ettiniz?** (Ne vakit?) بَعْدَ إِيمَانِكُمْ **İman etmenizden sonra** يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ Misak/söz alınma gününde فَذُوقُوا **Öyleyse**

tadın! (Neyi?) اَلْعَذَابَ **Azabı** (Ne sebebiyle?) بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** تَكْفُرُونَ **İnkar ediyorsunuz**

107- وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimselere gelince ki** اِبْيَضَّتْ **Ağardı** (Ne?) وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) اَلْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir (Neredeler onlar?) فَفِي رَحْمَةِ اللهِ **Allah'ın rahmetindedirler** أَيْ جَنَّتِهِ Yani onun cennetindedirler هُمْ **Onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

108- تِلْكَ **İşte bunlar** أَيْ هَذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler (Nedirler?) اٰيَاتُ اللهِ **Allah'ın ayetleridirler** (Öyle ayetler ki) نَتْلُوهَا **Biz onları okuyoruz** (Kim üzerine?) عَلَيْكَ **Sizin üzerinize** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! (Ne olduğumuz halde?) بِالْحَقِّ **Hak ile birlikte** وَمَا اللهُ **Allah olmadı** يُرِيدُ **İstiyor** (Ne istiyor olmadı?) ظُلْمًا **Zulüm** (Ne için zulüm?) لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** (Nasıl?) بِأَنْ يَأْخُذَهُمْ Onları almakla (Neyle?) بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz yere

﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ﴾ تَصِيرُ ﴿الْاُمُورُ (١٠٩)﴾
﴿كُنْتُمْ﴾ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالَى ﴿خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ﴾ أُظْهِرَتْ ﴿لِلنَّاسِ تَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَوْ اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ﴾ الْإِيمَانُ ﴿خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ﴾
كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَأَصْحَابِهِ ﴿وَاَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ (١١٠)﴾ الْكَافِرُونَ ﴿لَنْ يَضُرُّوكُمْ﴾
أَيِ الْيَهُودُ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ بِشَيْءٍ ﴿اِلَّا اَذًى﴾ بِاللِّسَانِ مِنْ سَبٍّ وَوَعِيدٍ ﴿وَاِنْ يُقَاتِلُوكُمْ يُوَلُّوكُمُ الْاَدْبَارَ﴾
مُنْهَزِمِينَ ﴿ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ (١١١)﴾ عَلَيْكُمْ بَلْ لَكُمُ النَّصْرُ عَلَيْهِمْ ﴿ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوا﴾
حَيْثُمَا وُجِدُوا فَلَا عِزَّ لَهُمْ وَلَا اعْتِصَامَ ﴿اِلَّا﴾ كَائِنِينَ ﴿بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ﴾ الْمُؤْمِنِينَ وَهُوَ
عَهْدُهُمْ إِلَيْهِمْ بِالْأَمَانِ عَلَى أَدَاءِ الْجِزْيَةِ أَيْ لَا عِصْمَةَ لَهُمْ غَيْرَ ذٰلِكَ ﴿وَبَآؤُ﴾ رَجَعُوا ﴿بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ
وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ الْاَنْبِيَآءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ ذٰلِكَ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿بِمَا عَصَوْا﴾ أَمْرَ اللّٰهِ ﴿وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (١١٢)﴾ يَتَجَاوَزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ
﴿لَيْسُوا﴾ أَيْ أَهْلُ الْكِتَابِ ﴿سَوَآءً﴾ مُسْتَوِينَ ﴿مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اُمَّةٌ قَائِمَةٌ﴾ مُسْتَقِيمَةٌ ثَابِتَةٌ عَلَى الْحَقِّ
كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَأَصْحَابِهِ ﴿يَتْلُونَ اٰيَاتِ اللّٰهِ اٰنَآءَ الَّيْلِ﴾ أَيْ فِي سَاعَاتِهِ ﴿وَهُمْ
يَسْجُدُونَ (١١٣)﴾ يُصَلُّونَ، حَالٌ ﴿يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَاُولٰٓئِكَ﴾ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ (١١٤)﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ لَيْسُوا
كَذٰلِكَ وَلَيْسُوا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿وَمَا تَفْعَلُوا﴾ بِالتَّاءِ أَيَّتُهَا الْأُمَّةُ وَالْيَاءِ [يَفْعَلُوا] أَيِ الْأُمَّةُ الْقَائِمَةُ ﴿مِنْ خَيْرٍ
فَلَنْ تُكْفَرُوهُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ [يُكْفَرُوهُ] أَيْ تَعْدَمُوا ثَوَابَهُ بَلْ تُجَازَوْنَ عَلَيْهِ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ (١١٥)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

109- Mülk olarak, yaratma ve de kul olarak **Göklerde olan da, yer de olan da Allah'ındır. Ve de bütün işler Allah'a döndürülür,** ona varır.

110- Ey Muhammed'in Ümmeti! Allah'ın ilminde **siz insanlar için** ortaya **çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz, iyilik ile emredersiniz, kötülükten nehy edersiniz ve Allah'a da inanırsınız. Eğer ehl-i kitap da imân etselerdi, elbette** bu imanları **kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan** Abdullah b. Selam (Radiyallahü anh) ve arkadaşları gibi **mü'min olanlar vardır, en çoğu ise fâsık,** kafir **kimselerdir.**

111- Ey Müslümanlar! Yahudiler **Size** dil ile, sövme ve de tehdit ile **eziyet etmekten başka** bir şeyle **asla bir zarar veremezler. Ve eğer sizinle savaşacak olsalar, size arka çevirip,** hezimete uğramış bir halde **kaçarlar. Sonra** size karşı **yardım da olunmazlar.** Ama siz onlara karşı yardım edilirsiniz.

112- **Onların üzerlerine her nerede bulunurlarsa bulunsunlar, zillet** [damgası] **vurulmuştur.** Her nerede var olurlarsa olsunlar onlar yüce olamazlar ve de korunmazlar. **Ancak, Allah'tan bir ipe/ahde ve insanlardan,**[1] kendilerine cizye vermeleri şartıyla onlara eman vermeleri şeklindeki onlarla yaptıkları ahitleri olan **bir ipe/ahde** [sarılı] olmaları [durumu] **hariç!** Bunun haricinde onların bir korunmuşluğu yoktur. **Ve Allah'tan bir gazap ile birlikte döndüler. Ve onların üzerine miskinlik de vuruldu. İşte Bu da onların Allah'ın ayetlerini inkar etmeleri ve peygamberleri haksız yere öldürmeleri sebebiyledir. İşte bu,**[2] Allah'ın emrine **âsi olmaları ve** helalden geçip, harama varmaları şeklinde olan **haddi aşmaları sebebiyledir.**

113- Ehli kitabın **hepsi eşit,** aynı **değildirler. Ehl-i kitaptan** Abdullah b. Selam (Radiyallahü Anh) ve arkadaşları gibi **kaim,** hak üzere sabit ve müstakim **bir cemaat vardır ki, gece saatlerinde Allah'ın âyetlerini okurlar ve onlar secde ederler**[3], namaz kılarlar.

114- **Allah'a, ahiret gününe imân ederler, iyilik ile emir, kötülükten nehy ederler. Ve hayırlı işlere koşarlar ve işte bu** anlatılanlarla vasıflana**nlar sâlih kimselerdendirler.** Ve onlardan bazıları da böyle olmayıp, salihlerden değildir.

115- **Ve hayırdan her ne yaparsanız**[4] **elbette ondan mahrum bırakılmayacaksınız.**[5] Yani onun sevabını kaybetmeyip, bilakis onun karşılığında mükafatlandırılacaksınız. **Ve Allah o muttakîleri hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

109- وَلِلّٰهِ **Allah'ındır** (Ne?) مَا **O şeyler ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** (Daha?) وَمَا **Ve de o şeyler ki** فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedir** (Ne yönden onundur?) مُلْكًا Mülk olarak (Daha?) وَخَلْقًا Ve yaratma olarak (Daha?) وَعَبِيدًا Ve de kul olarak وَاِلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** تَصِيرُ Varır (Ne?) اَلْاُمُورُ **Tüm işler**

110- كُنْتُمْ **Siz oldunuz** يَا اُمَّةَ مُحَمَّدٍ Ey Muhammed'in Ümmeti (Nerede?) فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالَى Allah tealanın ilminde (Ne oldunuz?) خَيْرَ اُمَّةٍ **En hayırlı ümmet** (Öyle ümmet ki) اُخْرِجَتْ

---

[1] Müminler kastedilmektedir.

[2] Bu cümle tekit içindir.

[3] Haldir.

[4] Bu kelime (yukarıda olduğu gibi) ت ile okunduğunda "Ey Ümmet! Hayırdan her ne yaparsanız..." anlamına gelir. (Ve de bizim kıraatimizde olduğu gibi) ي harfi ile okunduğunda "O kaim ümmet her ne yaparsa..." anlamına gelir.

[5] İki şekilde de (yani hem ت harfi ile, hem de ي harfi ile okunmuştur.)

Çıkarılmış أُظْهِرَتْ Ortaya çıkarılmış (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** (Öyle ümmet ki) تَأْمُرُونَ **Emrediyorsunuz** (Neyle?) بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** (Daha?) وَتَنْهَوْنَ **Ve de nehyediyorsunuz** (Neden?) عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** (Daha?) وَتُؤْمِنُونَ **Ve de inanıyorsunuz** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** وَلَوْ اٰمَنَ **Ve eğer iman etseydi** (Kim?) اَهْلُ الْكِتَابِ **Kitap ehli** لَكَانَ **Elbette olurdu** (Ne?) اَلْإِيمَانُ İman (Ne olurdu?) خَيْرًا **Daha hayırlı** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** مِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı vardır** (Kim?) اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler** (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Allah ondan razı olsun (Daha kim gibi?) وَأَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşları gibi وَاَكْثَرُهُمُ **Ve onları çoğu da** (Nedirler?) اَلْفَاسِقُونَ **Fasıklardır** اَلْكَافِرُونَ Kafirlerdir

111- لَنْ يَضُرُّوكُمْ **Size asla zarar veremezler** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler (zarar veremez) يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ Ey Müslümanlar (Neyle zarar veremezler?) بِشَيْءٍ Hiçbir şeyle اِلَّا اَذًى **Ancak eziyetle** (Neyle eziyet?) بِاللِّسَانِ Dil ile (O eziyet de nedendir?) مِنْ سَبٍّ Sövme (Daha?) وَوَعِيدٍ Ve de tehdit وَاِنْ يُقَاتِلُوكُمْ **Şayet sizinle savaşacak olsalar** يُوَلُّوكُمُ **Size dönerler** (Neyi?) اَلْاَدْبَارَ **Arkalarını** (Ne oldukları halde?) مُنْهَزِمِينَ Hezimete uğramış oldukları halde ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ **Sonra da yardım olunmazlar** (Kime karşı?) عَلَيْكُمْ Size karşı بَلْ لَكُمْ Bilakis sizin için vardır (Ne?) اَلنَّصْرُ Yardım (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine

112- ضُرِبَتْ **Vuruldu** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** (Ne?) اَلذِّلَّةُ **Zillet** (Nerede?) اَيْنَ مَا ثُقِفُوا **Her nerede bulunurlarsa** حَيْثُمَا وُجِدُوا Her nerede var olurlarsa فَلَا عِزَّ Yücelik yoktur (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (Daha?) وَلَا اعْتِصَامَ Ve korunmuşluk da yoktur اِلَّا كَائِنِينَ **Ancak** olmaları durumu **hariç** (Ne olmaları?) بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan bir ipe/ahde (sarılmış olmaları)** (Daha kimden olan bir ahde?) وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ **Ve insanlardan bir ipe/ahde** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlerden وَهُوَ Bu (Nedir?) عَهْدُهُمْ Onların ahitleridir (Kime?) اِلَيْهِمْ Onlara (Neyle olan ahitleri?) بِالْأَمَانِ Eman vermekle (Neye karşılık?) عَلَى اَدَاءِ الْجِزْيَةِ Cizye vermeye karşılık أَيْ لَا عِصْمَةَ Yani korunmuşluk yoktur (Kim için?) لَهُمْ Onlar için غَيْرُ ذٰلِكَ Bundan başka وَبَآؤُ رَجَعُوا **Ve döndüler** (Neyle birlikte?) بِغَضَبٍ **Bir gazap ile birlikte** (Kimden olan gazap?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** وَضُرِبَتْ **Ve vuruldu** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** (Ne vuruldu?) اَلْمَسْكَنَةُ **Miskinlik** ذٰلِكَ **İşte bu** (Ne sebebiyledir?) بِاَنَّهُمْ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ كَانُوا **Onların olmalarıyla** -Yani onların olmaları sebebiyle-

(Ne olmaları sebebiyle?) يَكْفُرُونَ **İnkar ediyorlar** (Neyi?) بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** (Daha ne sebebiyle?) وَيَقْتُلُونَ **Ve öldürmeleri sebebiyle** (Kimi?) اَلْاَنْبِيَاءَ **Peygamberleri** (Nasıl öldürmeleri?) بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** ذٰلِكَ **İşte bu** (Bu kelime nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir (Ne sebebiyledir?) بِمَا عَصَوْا **Asi olmaları sebebiyledir** (Neye asi olmaları?) أَمْرَ اللّٰهِ Allah'ın emrine (Daha ne sebebiyledir?) وَكَانُوا **Ve olmaları sebebiyledir** (Ne olmaları?) يَعْتَدُونَ **Haddi aşıyorlar** يَتَجَاوَزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ Helali aşıp, harama varıyorlar

113- لَيْسُوا **Olmadılar** أَيْ أَهْلُ الْكِتَابِ Yani kitap ehli olmadı (Ne olmadı?) سَوَاءً **Eşit** مُسْتَوِينَ Aynı مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitaptan bir kısmı vardır** (Ne?) أُمَّةٌ **Bir topluluk** (Öyle topluluk ki) قَائِمَةٌ **Doğru** مُسْتَقِيمَةٌ ثَابِتَةٌ عَلَى الْحَقِّ Hak üzere sabit ve müstakim (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Allah ondan razı olsun (Daha kim gibi?) وَ أَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşları gibi يَتْلُونَ **Okurlar** (Neyi?) اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** (Ne vakit?) اٰنَاءَ الَّيْلِ **Gece vakitlerinde** أَيْ فِي سَاعَاتِهِ Yani o saatlerde وَهُمْ **Halbuki onlar** يَسْجُدُونَ **Secde ederler** يُصَلُّونَ Namaz kılarlar (Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir

114- (Yine öyle topluluk ki) يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha neye?) وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve de ahiret gününe** (Daha ne yaparlar?) وَيَأْمُرُونَ **Ve de emrederler** (Neyle?) بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** (Daha?) وَيَنْهَوْنَ **Ve de nehyederler** (Neden?) عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** (Daha ne yaparlar?) وَيُسَارِعُونَ **Ve de koşuşurlar** (Nerede?) فِي الْخَيْرَاتِ **Hayır işlerinde** وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** اَلْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ Anlatılanlarla vasıflananlar (Kimdirler?) مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerdendir** وَمِنْهُمْ Ve onlardan bazıları da vardır ki مَنْ O kimseler ki لَيْسُوا Olmadılar (Ne olmadılar?) كَذٰلِكَ Böyle وَلَيْسُوا مِنَ الصَّالِحِينَ Ve de Salihlerden olmadılar

115- وَمَا تَفْعَلُوا **Ve her ne yaparsanız** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ Te ile أَيَّتُهَا الْأُمَّةُ Ey Ümmet! (Her ne yaparsanız...anlamında) (Daha ne ile okundu?) وَالْيَاءِ Ve de ye ile أَيِ الْأُمَّةُ الْقَائِمَةُ Yani O doğru ümmet/topluluk (her ne yaparsa...) (O yaptığı şey de nedendir?) مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** فَلَنْ تُكْفَرُوهُ **Ondan mahrum bırakılmayacaksınız** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde de أَيْ تَعْدَمُوا ثَوَابَهُ Yani onun sevabını kaybetmeyeceksiniz بَلْ تُجَازَوْنَ عَلَيْهِ Bilakis onun karşılığı olarak mükafaatlandırılacaksınız وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِالْمُتَّقِينَ **Muttakileri**

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ﴾ تَدْفَعَ ﴿عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿شَيْـًٔا﴾ وَخَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ لِأَنَّ الْإِنْسَانَ يَدْفَعُ عَنْ نَفْسِهِ تَارَةً بِفِدَاءِ الْمَالِ وَتَارَةً بِالْاِسْتِعَانَةِ بِالْأَوْلَادِ ﴿وَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (١١٦)﴾ ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿مَا يُنْفِقُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فِي عَدَاوَةِ النَّبِيِّ أَوْ صَدَقَةٍ وَنَحْوِهَا ﴿كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ﴾ حَرٌّ أَوْ بَرْدٌ شَدِيدٌ ﴿اَصَابَتْ حَرْثَ﴾ زَرْعَ ﴿قَوْمٍ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ ﴿فَاَهْلَكَتْهُ﴾ فَلَمْ يَنْتَفِعُوا بِهِ فَكَذٰلِكَ نَفَقَاتُهُمْ ذَاهِبَةٌ لَا يَنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ﴾ بِضَيَاعِ نَفَقَاتِهِمْ ﴿وَلٰكِنْ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (١١٧)﴾ بِالْكُفْرِ الْمُوجِبِ لِضَيَاعِهَا ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً﴾ أَصْفِيَاءَ تُطْلِعُونَهُمْ عَلَى سِرِّكُمْ ﴿مِنْ دُونِكُمْ﴾ أَيْ غَيْرِكُمْ مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَالْمُنَافِقِينَ ﴿لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا﴾ نَصْبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ أَيْ لَا يُقَصِّرُونَ لَكُمْ فِي الْفَسَادِ ﴿وَدُّوا﴾ تَمَنَّوْا ﴿مَا عَنِتُّمْ﴾ أَيْ عَنَتَكُمْ وَهُوَ شِدَّةُ الضَّرَرِ ﴿قَدْ بَدَتِ﴾ ظَهَرَتِ ﴿الْبَغْضَآءُ﴾ الْعَدَاوَةُ لَكُمْ ﴿مِنْ اَفْوَاهِهِمْ﴾ بِالْوَقِيعَةِ فِيكُمْ وَإِطْلَاعِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى سِرِّكُمْ ﴿وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ﴾ مِنَ الْعَدَاوَةِ ﴿اَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ عَلَى عَدَاوَتِهِمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ (١١٨)﴾ ذٰلِكَ فَلَا تُوَالُوهُمْ ﴿هَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿اَنْتُمْ﴾ يَا ﴿اُولَآءِ﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿تُحِبُّونَهُمْ﴾ لِقَرَابَتِهِمْ مِنْكُمْ وَصَدَاقَتِهِمْ ﴿وَلَا يُحِبُّونَكُمْ﴾ لِمُخَالَفَتِهِمْ لَكُمْ فِي الدِّينِ ﴿وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ﴾ أَيْ بِالْكُتُبِ كُلِّهَا وَلَا يُؤْمِنُونَ بِكِتَابِكُمْ ﴿وَاِذَا لَقُوكُمْ قَالُوٓا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ﴾ أَطْرَافَ الْأَصَابِعِ ﴿مِنَ الْغَيْظِ﴾ شِدَّةِ الْغَضَبِ لِمَا يَرَوْنَ مِنَ ائْتِلَافِكُمْ، وَيُعَبَّرُ عَنْ شِدَّةِ الْغَضَبِ بِعَضِّ الْأَنَامِلِ مَجَازًا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ عَضٌّ ﴿قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ﴾ أَيِ ابْقَوْا عَلَيْهِ إِلَى الْمَوْتِ فَلَنْ تَرَوْا مَا يَسُرُّكُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (١١٩)﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ وَمِنْهُ مَا يُضْمِرُهُ هٰؤُلَاءِ ﴿اِنْ تَمْسَسْكُمْ﴾ تُصِبْكُمْ ﴿حَسَنَةٌ﴾ نِعْمَةٌ كَنَصْرٍ وَغَنِيمَةٍ ﴿تَسُؤْهُمْ﴾ تُحْزِنْهُمْ ﴿وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ﴾ كَهَزِيمَةٍ وَجَدْبٍ ﴿يَفْرَحُوا بِهَا﴾ وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ مُتَّصِلَةٌ بِالشَّرْطِ قَبْلُ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ وَالْمَعْنَى أَنَّهُمْ مُتَنَاهُونَ فِي عَدَاوَتِكُمْ فَلِمَ تُوَالُونَهُمْ فَاجْتَنِبُوهُمْ ﴿وَاِنْ تَصْبِرُوا﴾ عَلَى أَذَاهُمْ ﴿وَتَتَّقُوا﴾ اللّٰهَ فِي مُوَالَاتِهِمْ وَغَيْرِهَا ﴿لَا يَضِرْكُمْ﴾ بِكَسْرِ الضَّادِ وَسُكُونِ الرَّاءِ وَضَمِّهَا وَتَشْدِيدِهَا [لَا يَضُرُّكُمْ] ﴿كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مُحِيطٌ (١٢٠)﴾ عَالِمٌ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ﴾ مِنَ الْمَدِينَةِ ﴿تُبَوِّئُ﴾ تُنْزِلُ ﴿الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ﴾ مَرَاكِزَ يَقِفُونَ فِيهَا ﴿لِلْقِتَالِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿عَلِيمٌ (١٢١)﴾ بِأَحْوَالِكُمْ، وَهُوَ يَوْمُ أُحُدٍ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَلْفٍ أَوْ إِلَّا خَمْسِينَ رَجُلًا وَالْمُشْرِكُونَ ثَلَاثَةُ آلَافٍ وَنَزَلَ بِالشِّعْبِ يَوْمَ السَّبْتِ سَابِعَ شَوَّالٍ سَنَةَ ثَلَاثٍ مِنَ الْهِجْرَةِ وَجَعَلَ ظَهْرَهُ وَعَسْكَرِهِ إِلَى أُحُدٍ وَسَوَّى صُفُوفَهُمْ وَأَجْلَسَ جَيْشًا مِنَ الرُّمَاةِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ جُبَيْرٍ بِسَفْحِ الْجَبَلِ وَقَالَ: إِنْضَحُوا عَنَّا بِالنَّبْلِ لَا يَأْتُوا مِنْ وَرَائِنَا وَلَا تَبْرَحُوا غُلِبْنَا أَوْ نُصِرْنَا.

TÜRKÇE ANLAMI

116- **Muhakkak o kimseler ki, inkar ettiler, onların ne malları ve ne de evlatları**[1] **Allah'**ın azabın**a karşı hiçbir şey sağlamayacak,** geri çevirmeyecek**tir. Ve onlar ateş halkıdırlar. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar.**

117- Kafirlerin **bu dünya hayatında** peygambere düşmanlıkta **infak ettikleri** sadaka benzeri **şeylerin durumu,** sıfatı **bir rüzgâr gibidir ki, onda kasıp kavuruculuk,** aşırı sıcak veya aşırı soğuk **vardır, nefislerine zulmetmiş olan bir kavmin ekinlerine,** mahsulüne **vurup onları mahvetmiştir,** böylece ondan faydalanamamışlardır. İşte onların infak ettikleri de böyle helak olup gitmiştir. Artık ondan faydalanamazlar. **Ve Allah onlara** infaklarını zayi etmekle **zulmetmedi, fakat onlar** infaklarının zayi olmasını gerektiren inkarlarıyla **kendilerine zulmederler.**

118- **Ey imân edenler! Sizden başka olan** Yahudi, Hıristiyan ve Münafık**ları sırdaş,** sırrınızı verdiğiniz sıkı dostlar **edinmeyin. Size fesat eriştirmede**[2] **asla kusur etmezler,** yani size karşı fesatta kusur göstermezler. **Sizin sıkıntıya düşmenizi,** yani zarara uğramanızı **isterler,** temenni ederler. **Muhakkak buğzları,** size karşı olan düşmanlıkları sizin hakkınızda konuşmaları ve de müşrikleri sizin sırrınıza muttali kılmaları suretiyle **ağızlarından ortaya çıktı,** zahir oldu. **İçlerinin gizlediği** düşmanlık **ise daha büyüktür. Şüphe yok ki,** onların size karşı olan düşmanlıklarına dair **âyetleri size apaçık beyan ettik, eğer siz bunu akıl ediyorsanız** onları dost edinmeyin.

119- **İşte**[3] **siz** Ey müminler! **öyle kimselersiniz ki,** size olan yakınlıklar ve de dostluklarından dolayı **onları seversiniz, halbuki onlar** din konusunda size aykırı olduklarından **sizi sevmezler. Ve siz kitabın,** yani kitapların **hepsine inanırsınız,** onlarsa sizin kitaplarınıza inanmazlar. **Ve sizinle karşılaştıkları zaman "İmân ettik," derler. Ve kendi kendilerine kaldıklarında ise sizin aleyhinize kızgınlıklarından,** sizin birbirinizle olan kaynaşmanızı görmüş olmalarından kaynaklanan aşırı gazaplarından **dolayı parmaklarının** uçlarını **ısırırlar.**[4] **De ki: "Kin ve öfkenizle geberin."** Yani ölene kadar kindar ve öfkeli kalın. Sizi sevindirecek şeyi asla göremeyeceksiniz. **Şüphe yok ki Allah sinelerin özünü,** yani kalplerde olanı **hakkıyla bilicidir.** Onların gizledikleri şeyler de onun bildiklerindendir.

---

[1] Özellikle mal ve de evlatları zikretmesi, insanın bazen mal karşılığı, bazen de evlatlarından yardım almak suretiyle kendisinden bazı şeyler defedebilmesi sebebiyledir.

[2] خبالا kelimesi Cer edicinin hafz(çekip alınmas)ıyla nasb olmuştur.

[3] Tenbih içindir.

[4] Mecazi olarak, aşırı kızgınlıktan -böyle bir şey olmasa da- parmak ısırmakla tabir edilir.

120- **Size bir iyilik,** zafer ve ganimet gibi bir nîmet **dokunur,** isabet eder**se onların fenasına gider,** onları üzer. **Size** hezimet ve de kıtlık gibi **bir fenalık dokunursa onunla sevinirler.**[1] Mana şöyledir: size olan düşmanlıkları son hadde varmışken niçin onları dost ediniyorsunuz. Artık onlardan kaçının! **Eğer** onların eziyetlerine karşı **sabreder ve de** onları dost edinme konusunda ve de diğer konularda Allah'tan **sakınırsanız onların hileleri size hiç bir şeyle zarar vermez.**[2] **Allah onların yaptıklarını**[3] **kuşatıcıdır,** bilicidir ve yaptıklarıyla karşılığını vericidir.

121- Ey Muhammed! Yad et! **O vakit ki, erkenden ehlinden,** Medine'den **ayrılmıştın. Mü'minleri savaş için oturacakları yerlere,** duracakları mevzilere **yerleştiriyor,** indiriyor**dun. Ve Allah** sözlerinizi **hakkıyla işiticidir,** durumunuzu **hakkıyla bilicidir.** O vakit, Hz. Peygamberin dokuz yüz elli kişiyle, Müşriklerin ise üç bin kişiyle çıktıkları Uhut günüdür. Hz. Peygamber hicretin üçüncü senesinde şevval ayının yedisinde cumartesi günü beraberindekilerle birlikte Uhut mevkiine inmiş, kendisinin ve askerlerinin sırtını Uhut dağına vermiş, saflarını düzeltmişti. Bir grup okçuyu da başlarına Abdullah b. Cübeyr'i tayin ederek dağın düzlüğünde konuşlandırmış ve onlara "***düşmana ok yağdırarak bizi savunun ki arkamızdan gelemesinler. Biz mağlup da olsak, zafer de kazansak burayı asla terk etmeyin***" şeklinde talimat vermişti.

KELİME ANLAMI

116- إِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** لَنْ تُغْنِيَ **Asla bir fayda sağlamayacaktır** تَدْفَعَ Savmayacaktır (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlar**dan (Ne?) أَمْوَالُهُمْ **Onların malları** (Daha?) وَلَا أَوْلَادُهُمْ **Ve evlatları da** (Kime karşı bir fayda sağlamayacaktır?) مِنَ اللهِ **Allah'a karşı** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani onun azabına karşı (Ne sağlamayacaktır?) شَيْئًا **Hiçbir şey** وَخَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ Bu ikisini/mallarını ve evlatlarını özellikle zikretti (Niçin?) لِأَنَّ الْإِنْسَانَ Zira insan يَدْفَعُ عَنْ نَفْسِهِ Kendinden engeller تَارَةً Bazen (Neyle engeller?) بِفِدَاءِ الْمَالِ Malı karşılık olarak vererek (Daha?) وَتَارَةً Ve bazen de بِالْاِسْتِعَانَةِ بِالْأَوْلَادِ Çocuklarından yardım/güç alarak engeller وَأُولٰئِكَ **İşte onlar** (Nedirler?) أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdırlar** هُمْ **Onlar** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Nedirler?) خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

---

[1] Buradaki şart cümlesi önceki şart cümlesine bitişik olup, aralarındakiler ise itirazdır.

[2] لا يضرك kelimesi ض harfinin kesresi ve de ر harfinin sükunu ile (لَا يَضِرْكُمْ şeklinde); bir de ض harfinin zammesi ve de ر harfinin şeddesi ile (لَا يَضُرُّكُمْ şeklinde) okunmuştur.

[3] Bu kelime ي harfi ile (يَعْمَلُونَ şeklinde) bir de ت harfi ile (تَعْمَلُونَ şeklinde) okunmuştur.

117- مَثَلُ صِفَةُ مَا **O şeyin durumu,** sıfatı **ki** يُنْفِقُونَ **Harcıyorlar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler (Nerede?) فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Şu dünya hayatında** (Nerede harcıyorlar?) فِي عَدَاوَةِ النَّبِيِّ أَوْ صَدَقَةٍ وَنَحْوِهَا Peygambere düşmanlıkta harcadıkları, ya da harcadıkları sadaka ve benzeri şeyler (Nedir bu harcadıklarının durumu?) كَمَثَلِ رِيحٍ **Bir rüzgar gibidir** (Öyle rüzgar ki) فِيهَا **Onda vardır** (Ne?) صِرٌّ **Kasıp-kavuruculuk** حَرٌّ Aşırı sıcak أَوْ بَرْدٌ شَدِيدٌ Ya da aşırı soğuk vardır (Yine öyle rüzgar ki) أَصَابَتْ **Vurmuştur** (Neye?) حَرْثَ زَرْعَ قَوْمٍ **Bir kavmin ekinine,** mahsulüne (Öyle kavim ki) ظَلَمُوٓا **Zulmettiler** (Kime?) أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** (Neyle zulmettiler?) بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ Küfür ve masiyetle فَأَهْلَكَتْهُ **Ve de onu helak etmiştir** فَلَمْ يَنْتَفِعُوا بِهِ Ondan faydalanamamışlardır فَكَذٰلِكَ İşte böyledir (Ne?) نَفَقَاتُهُمْ Onların harcamaları ذَاهِبَةٌ Gitmiştir لَا يَنْتَفِعُونَ بِهَا Onlardan fayda görmezler وَمَا ظَلَمَهُمُ **Onlara zulmetmedi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Nasıl?) بِضَيَاعِ نَفَقَاتِهِمْ Harcamalarını zayi etmekle وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyorlar** (Neyle?) بِالْكُفْرِ Küfürle (Öyle küfür ki) اَلْمُوجِبِ لِضَيَاعِهَا Harcamalarının zayi olmasını gerektiren

118- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** (Ne edinmeyin?) بِطَانَةً **Sırdaş** أَصْفِيَاءَ Sıkı dostlar (Öyle sıkı dost ki) تُطْلِعُونَهُمْ عَلَى سِرِّكُمْ Siz onları sırrınıza vâkıf ediyorsunuz (Kimden başka?) مِنْ دُونِكُمْ **Sizden başka** أَيْ غَيْرِكُمْ Yani sizden gayrı (Kimdir o sizden gayrı olanlar?) مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى وَالْمُنَافِقِينَ Yahudi, Hıristiyan ve münafıklardır لَا يَأْلُونَكُمْ **Size karşı kusur etmezler** (Nerede?) خَبَالًا **Fesat eriştirmede** (Bu fiil nedir?) نَصْبٌ Mensuptur (Neyle?) بِنَزْعِ الْخَافِضِ Cer ediciyi çekip almakla أَيْ لَا يَقْصُرُونَ Yani kusur göstermezler (Kim için?) لَكُمْ Sizin için (Nerede?) فِي الْفَسَادِ Fesatta وَدُّوا **Ve istediler** تَمَنَّوْا Temenni ettiler (Neyi?) مَا عَنِتُّمْ **Sıkıntıya düşmenizi** أَيْ عَنَتَكُمْ Yani zarara uğramanızı وَهُوَ Bu kelimenin anlamı (Nedir?) شِدَّةُ الضَّرَرِ Şiddetli zarardır قَدْ بَدَتْ **Ortaya çıktı** ظَهَرَتْ Zahir oldu (Ne?) اَلْبَغْضَاءُ **Buğzları** اَلْعَدَاوَةُ لَكُمْ Size olan düşmanlıkları (Nereden ortaya çıktı?) مِنْ اَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarından** (Nasıl çıktı?) بِالْوَقِيعَةِ فِيكُمْ Sizin hakkınızda konuşmalarıyla وَإِطْلَاعِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى سِرِّكُمْ Ve müşrikleri sizin sırrınıza muttali kılmalarıyla (Daha?) وَمَا **O şey ki** تُخْفِي **Gizliyor** (Ne?) صُدُورُهُمْ **Onların içleri** (İçlerinin gizledikleri de nedendir?) مِنَ الْعَدَاوَةِ Düşmanlıktan (Nedir bu şey?) أَكْبَرُ **Daha büyüktür** قَدْ بَيَّنَّا **Biz beyan ettik** (Kim için?) لَكُمُ **Sizin için** (Neyi beyan ettik?) اَلْاٰيَاتِ **Ayetleri** (Neye dair olan ayetleri?)

تَعْقِلُونَ عَلَى عَدَاوَتِهِمْ Size olan düşmanlıklarına dair olan اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** تَعْقِلُونَ **Akıl ediyor** (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu فَلَا تُوَالُوهُمْ Onları dost edinmeyin.

119- هَا **İşte!** (Niçindir bu?) لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir اَنْتُمْ يَا اُولَاءِ **Siz** ey **onlar ki** اَلْمُؤْمِنِينَ O müminler ki تُحِبُّونَهُمْ **Onları seviyorsunuz** (Niçin seviyorsunuz?) لِقَرَابَتِهِمْ Yakınlıklarından dolayı (Kime?) مِنْكُمْ Size (Daha?) وَصَدَاقَتِهِمْ Ve de arkadaşlıklarından dolayı وَلَا يُحِبُّونَكُمْ **Ve de onlar sizi sevmiyorlar** (Niçin sevmiyorlar?) لِمُخَالَفَتِهِمْ لَكُمْ Size aykırı olduklarından (Nerede?) فِي الدِّينِ Din hususunda (Daha?) وَتُؤْمِنُونَ **Ve de siz inanırsınız** (Neye?) بِالْكِتَابِ كُلِّهِ **Tüm kitaba** أَيْ بِالْكُتُبِ كُلِّهَا Yani tüm kitaplara وَلَا يُؤْمِنُونَ Halbuki onlar inanmazlar (Neye?) بِكِتَابِكُمْ Sizin kitabınıza وَاِذَا لَقُوكُمْ **Sizinle karşılaştıklarında da** قَالُوا **Derler** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** وَاِذَا خَلَوْا **Boş kaldıklarında da** عَضُّوا **Isırırlar** عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinize** (Neyi?) الْاَنَامِلَ **Parmaklarını** أَطْرَافَ الْأَصَابِعِ Parmak uçlarını (**Neden ısırırlar?**) مِنَ الْغَيْظِ **Kızgınlıklarından** شِدَّةِ الْغَضَبِ Aşırı kızgınlıklarından (Neye olan kızgınlıklarından?) لِمَا يَرَوْنَ Gördüklerinden dolayı (Nedir o gördükleri?) مِنِ ائْتِلَافِكُمْ Sizin birbirinizle kaynaşmanız وَيُعَبَّرُ Tabir edilir (Neden?) عَنْ شِدَّةِ الْغَضَبِ Şiddetli gazaptan (Neyle tabir edilir?) بِعَضِّ الْاَنَامِلِ Parmak ısırmakla (Nasıl böyle tabir edilmiştir?) مَجَازًا Mecaz olarak وَاِنْ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ عَضٌّ Bu durumda parmak ısırma olayı olmasa bile قُلْ **De ki** مُوتُوا **Geberin** (Neyle?) بِغَيْظِكُمْ **Kin ve öfkenizle** أَيِ ابْقَوْا عَلَيْهِ Yani onun üzerine kalın (Ne vakte kadar?) اِلَى الْمَوْتِ Ölene kadar فَلَنْ تَرَوْا Göremeyeceksiniz (Neyi?) مَا يَسُرُّكُمْ Sizi sevindirecek bir şeyi اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** (Neyi?) بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Yani kalplerde olanı وَمِنْهُ Ve bundandır (Ne?) مَا يُضْمِرُهُ Gizledikleri (Kimin?) هَؤُلَاءِ Bunların

120- اِنْ تَمْسَسْكُمْ **Şayet size dokunursa** تُصِبْكُمْ İsabet ederse (Ne?) حَسَنَةٌ **Bir iyilik** نِعْمَةٌ Bir nimet (Ne gibi?) كَنَصْرٍ Zafer gibi (Daha?) وَغَنِيمَةٍ Ve de ganimet gibi تَسُؤْهُمْ **Onların fenasına gider** تُحْزِنُهُمْ Onları üzer وَاِنْ تُصِبْكُمْ **Şayet size isabet etse** (Ne?) سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** (Ne gibi?) كَهَزِيمَةٍ Hezimet gibi (Daha?) وَجَدْبٍ Ve de kıtlık gibi يَفْرَحُوا **Sevinirler** (Neyle?) بِهَا **Onunla** وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ Şart cümlesi (Nedir?) مُتَّصِلَةٌ بِالشَّرْطِ قَبْلُ Bundan önceki şarta bitişiktir وَمَا بَيْنَهُمَا Bu iki şart arasındakiler ise (Nedir?) اِعْتِرَاضٌ İtirazdır وَالْمَعْنَى Mana şudur أَنَّهُمْ Onlar مُتَنَاهُونَ فِي عَدَاوَتِكُمْ Size olan düşmanlıklarında son noktadadırlar فَلِمَ تُوَالُونَهُمْ Öyleyse niçin onları dost ediniyorsunuz فَاجْتَنِبُوهُمْ Onlardan kaçının وَاِنْ تَصْبِرُوا

Ve eğer sabrederseniz (Ne üzerine?) عَلَى أَذَاهُمْ Onların eziyetleri üzerine (Daha?) وَتَتَّقُوا **Ve de sakınırsanız** (Kimden?) اللّٰهَ Allah'tan (Ne konuda?) فِي مُوَالَاتِهِمْ Onları dost edinme konusunda (Daha?) وَغَيْرِهَا Ve diğer konularda لَا يَضِرْكُمْ **Size zarar vermez** (Neyle okundu bu kelime?) بِكَسْرِ الضَّادِ Dad harfinin kesresiyle (Daha?) وَسُكُونِ الرَّاءِ Ve de râ harfinin sükunuyla (yazirküm şeklinde) (Daha neyle okundu?) وَضَمِّهَا Ve de (bir diğer kıraatte) zad harfinin zammesiyle (Daha?) وَتَشْدِيدِهَا Ve de râ harfinin şeddesiyle (yazurrukum şeklinde okundu) (Ne zarar vermez?) كَيْدُهُمْ **Onların hileleri** (Neyle zarar vermez?) شَيْئًا **Hiçbir şeyle** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** بِمَا يَعْمَلُونَ **Yaptıklarını** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ye ile (Daha?) وَالتَّاءِ Ve de te ile (okundu) (Nedir?) مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** عَالِمٌ Bilicidir فَيُجَازِيهِمْ بِهِ Ve bununla onları karşılıklandırır

121- وَ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ **Ve** yâd et Ey Muhammet! إِذْ **O vakit ki** غَدَوْتَ **Sen erkenden ayrılmıştın** (Kimden?) مِنْ اَهْلِكَ **Ailenden** (Nereden?) مِنَ الْمَدِينَةِ Medine'den (Ne olduğun halde?) تُبَوِّئُ **Yerleştiriyordun** تُنْزِلُ İndiriyordun (Kimi?) اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** (Nereye?) مَقَاعِدَ **Oturacakları yerlere** مَرَاكِزَ Mevzilere (Öyle Mevziler ki) يَقِفُونَ Duruyorlar (Nerede?) فِيهَا Orada (Niçin oturacakları?) لِلْقِتَالِ **Savaş için** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) سَمِيعٌ **Ziyade işitendir** (Neyi?) لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi (Daha nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِأَحْوَالِكُمْ Durumlarınızı وَهُوَ O vakit (Nedir?) يَوْمُ أُحُدٍ Uhut günüdür خَرَجَ Çıkmıştı (Kim?) اَلنَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (s.a.v.) (Kimle birlikte?) بِأَلْفٍ Bin adam ile birlikte أَوْ إِلَّا خَمْسِينَ رَجُلاً Ya da elli kişi hariç (950 kişi ile birlikte) وَالْمُشْرِكُونَ Müşrikler de çıkmıştı (Ne oldukları halde?) ثَلَاثَةَ آلَافٍ Üç bin kişi oldukları halde وَنَزَلَ Ve inmişti (Kimle birlikte?) بِالشِّعْبِ Toplulukla birlikte (Ne vakit?) يَوْمَ السَّبْتِ Cumartesi gününde سَابِعَ شَوَّالٍ سَنَةَ ثَلَاثَةٍ مِنَ الْهِجْرَةِ Hicretin üçüncü yılının Şevval ayının yedinci gününde وَجَعَلَ ظَهْرَهُ وَعَسْكَرِهِ إِلَى أُحُدٍ Ve kendisinin ve de askerlerinin sırtını uhud'a vermişti وَسَوَّى صُفُوفَهُمْ Ve saflarını düzenlemişti وَأَجْلَسَ Ve oturtmuştu (Kimi?) جَيْشًا مِنَ الرُّمَاةِ Atıcılardan bir grup askeri وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ جُبَيْرٍ Ve de onların başına Abdullah b. Cübeyr'i getirmişti (Nereye oturtmuştu?) بِسَفْحِ الْجَبَلِ Dağın düzlüğüne وَقَالَ Ve demişti اِنْضَحُوا عَنَّا بِالنَّبْلِ Ok yağdırmak suretiyle bizi savunun لَا يَأْتُوا Ki gelmesinler bize (Nereden?) مِنْ وَرَائِنَا Arkamızdan وَلَا تَبْرَحُوا Ve bırakıp gitmeyin غُلِبْنَا أَوْ نُصِرْنَا Malup da olsak, zafer de elde etsek yine de bırakıp gitmeyin

﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿هَمَّتْ طَآئِفَتَانِ مِنكُمْ﴾ بَنُو سَلَمَةَ وَبَنُو حَارِثَةَ جَنَاحَا الْعَسْكَرِ ﴿أَنْ تَفْشَلَا﴾
تَجْبُنَا عَنِ الْقِتَالِ وَتَرْجِعَا لَمَّا رَجَعَ عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ الْمُنَافِقُ وَأَصْحَابُهُ وَقَالَ: عَلَامَ نَقْتُلُ أَنْفُسَنَا وَأَوْلَادَنَا
وَقَالَ لِأَبِي جَابِرٍ السَّلَمِيِّ الْقَائِلِ لَهُ أَنْشُدُكُمُ اللهَ فِي نَبِيِّكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ: لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ فَثَبَّتَهُمَا
اللهُ وَلَمْ يَنْصَرِفَا ﴿وَاللهُ وَلِيُّهُمَا﴾ نَاصِرُهُمَا ﴿وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (١٢٢)﴾ لِيَثِقُوا بِهِ دُونَ غَيْرِهِ
وَنَزَلَ لَمَّا هُزِمُوا تَذْكِيرًا لَهُمْ بِنِعْمَةِ اللهِ: ﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ﴾ مَوْضِعٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ ﴿وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ﴾
بِقِلَّةِ الْعَدَدِ وَالسِّلَاحِ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (١٢٣)﴾ نِعَمَهُ ﴿إِذْ﴾ ظَرْفٌ لِنَصَرَكُمْ ﴿تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾
تُوعِدُهُمْ تَطْمِينًا ﴿أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ﴾ يُعِينَكُمْ ﴿رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُنْزَلِينَ (١٢٤)﴾
بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿بَلٰى﴾ يَكْفِيكُمْ ذٰلِكَ، وَفِي الْأَنْفَالِ بِأَلْفٍ لِأَنَّهُ أَمَدَّهُمْ أَوَّلًا بِهَا ثُمَّ صَارَتْ ثَلَاثَةً
ثُمَّ صَارَتْ خَمْسَةً كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿إِنْ تَصْبِرُوا﴾ عَلَى لِقَاءِ الْعَدُوِّ ﴿وَتَتَّقُوا﴾ اللهَ فِي الْمُخَالَفَةِ ﴿وَيَأْتُوكُمْ﴾
أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿مِنْ فَوْرِهِمْ﴾ وَقْتِهِمْ ﴿هٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُسَوِّمِينَ (١٢٥)﴾
بِكَسْرِ الْوَاوِ وَفَتْحِهَا أَيْ مُعْلِمِينَ وَقَدْ صَبَرُوا وَأَنْجَزَ اللهُ وَعْدَهُ بِأَنْ قَاتَلَتْ مَعَهُمُ الْمَلَائِكَةُ عَلَى خَيْلٍ بُلْقٍ
عَلَيْهِمْ عَمَائِمُ صُفْرٌ أَوْ بِيضٌ أَرْسَلُوهَا بَيْنَ أَكْتَافِهِمْ ﴿وَمَا جَعَلَهُ اللهُ﴾ أَيِ الْإِمْدَادَ ﴿إِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ﴾
بِالنَّصْرِ ﴿وَلِتَطْمَئِنَّ﴾ تَسْكُنَ ﴿قُلُوبُكُمْ بِهِ﴾ فَلَا تَجْزَعَ مِنْ كَثْرَةِ الْعَدُوِّ وَقِلَّتِكُمْ ﴿وَمَا النَّصْرُ إِلَّا
مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ (١٢٦)﴾ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَلَيْسَ بِكَثْرَةِ الْجُنْدِ ﴿لِيَقْطَعَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنَصَرَكُمْ
أَيْ لِيُهْلِكَ ﴿طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿أَوْ يَكْبِتَهُمْ﴾ يُذِلَّهُمْ بِالْهَزِيمَةِ ﴿فَيَنْقَلِبُوا﴾
يَرْجِعُوا ﴿خَائِبِينَ (١٢٧)﴾ لَمْ يَنَالُوا مَا رَامُوهُ وَنَزَلَ لَمَّا كُسِرَتْ رُبَاعِيَّتُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشُجَّ
وَجْهُهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَقَالَ: "كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ خَضَبُوا وَجْهَ نَبِيِّهِمْ بِالدَّمِ" ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾
بَلِ الْأَمْرُ لِلّٰهِ فَاصْبِرْ ﴿أَوْ﴾ بِمَعْنَى إِلَى أَنْ ﴿يَتُوبَ عَلَيْهِمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ (١٢٨)﴾
بِالْكُفْرِ ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ﴾
الْمَغْفِرَةَ لَهُ ﴿وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿رَحِيمٌ (١٢٩)﴾ بِأَهْلِ طَاعَتِهِ
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبٰوا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً﴾ بِأَلِفٍ وَدُونَهَا بِأَنْ تَزِيدُوا فِي الْمَالِ عِنْدَ حُلُولِ
الْأَجَلِ وَتُؤَخِّرُوا الطَّلَبَ ﴿وَاتَّقُوا اللهَ﴾ بِتَرْكِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (١٣٠)﴾ تَفُوزُونَ ﴿وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (١٣١)﴾ أَنْ تُعَذَّبُوا بِهَا ﴿وَأَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (١٣٢)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

122- O vakit[1] ki, Münafık Abdullah b. Übeyy ve arkadaşları "Kendimizi ve çocuklarımız niçin öldüreceğiz"deyip döndüğünde, **sizden iki zümre,** Askerin iki

[1] Buradaki إذ , önceki إذ den bedeldir.

cenahı olan Seleme ve haris oğulları **dağılmaya,** savaştan çekilmeye ve de dönmeye **yüz tutmuştu.** Ayrıca Cabir es-Selemi kendisine "peygamberiniz ve kendiniz hakkında sizden Allah adına isterim" dediğinde o "Eğer savaşmayı bilseydik, elbette size tabi olurduk" demişti. Ama Allah o iki bölüğe sebat verdi, onlar da ayrılmadılar. **Allah o ikisinin velisi,** yardımcısı**dır. Ve müminler ancak Allah'a tevekkül etsin,** ona güvensin**ler,** başkasına değil!

Müminler, hezimete uğradıklarında, Allah'ın kendilerine olan nimetini hatırlatmak için şu ayetler indi:

123- **Ve şüphe yok ki, siz** sayı ve silah azlığı ile **zeliller/kuvvetsiz iken Allah size Bedir'de**[1] **yardım etmişti, artık Allah'dan korkunuz, tâ ki** onun nimetlerine **şükredesiniz.**

124- **O vakitte**[2] [size yardım etmişti] **ki, sen mü'minlere** onları tatmin etmek için **diyordun** ve vaat ediyordun **ki: "Rabbinizin; indirilmiş**[3] **üç bin melek ile size yardım etmesi size yetmez mi?"**Enfal suresinde bin melek geçmektedir. Zira Allah'ın müminlere yardım ettiği melekler önce bin, sonra üç bin, sonra da -Allah tealanın buyurduğu gibi- beş bin olmuştu.

125- **Evet...**size yeter! Eğer düşmanla karşılaşmaya karşı **sabır gösterir ve de** kendisine muhalefet etme konusunda Allah'tan **sakınırsanız, o** müşrik ola**nlar da şu anda,** şu vakitte **ansızın üzerinize gelecek olurlarsa Rabbiniz size beş bin nişanlı**[4] yani alametli **melekler ile yardım eder.** Nitekim onlar sabretmiş ve de omuzları arasına salınmış sarı veya beyaz sarıklı meleklerin, alaca atlar üzerinde onlarla birlikte savaşmaları suretiyle Allah da vaadini yerine getirmiştir.

126- **Ve Allah bunu ancak size bir müjde,** yardım **ve bununla kalpleriniz mutmain olsun,** durulsun **için yapmıştır** ki böylece düşmanın çokluğundan ve de kendi azlığınızdan dolayı endişelenmeyesiniz. **Yoksa yardım, ancak azîz, hakîm olan Allah tarafındandır.** Zafer, ordunun çokluğu ile değil, Allah'ın onu dilediğine vermesi iledir.

127- **Tâ ki, o kafirlerden bir kısmını** öldürmekle veya esir düşmekle **kessin,**[5] helak etsin **ya da onları sindirsin,** hezimetle zelil etsin **de umutları boşa çıkmış,** istediklerini elde edememiş **bir halde geri dönüp gitsinler.**

---

[1] Mekke ile Medine arasında bir bölgedir.

[2] نَصَرَكُمْ fiilinin zarfıdır.

[3] منزلين kelimesi (مُنْزَلِينَ şeklinde) şeddesiz ve de (مُنَزَّلِينَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[4] مُسَوِّمِينَ kelimesindeki و harfi hem kesre, hem de fetha ile okunmuştur.

[5] نَصَرَكُمْ sözüne taalluk eder.

Uhut savaşında Hz. Peygamberin azı dişi kırılıp, yüzü yarılınca "Peygamberlerinin yüzünü kanla boyayan bir topluluk iflah olmaz" demesi üzerine şu ayet inmiştir:

128- Müslüman olmak suretiyle **tövbelerini kabul edinceye**[1], **ya da onlara azap edinceye kadar sana işten bir şey yoktur.** Bilakis iş Allah'a aittir. Sen sabır göster. **Çünkü onlar** inkarları sebebiyle **zalim kimselerdir.**

129- **Ve** mülk, yaratma ve de kul olarak **göklerde ne varsa, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır.** Kendisi için mağfiret **dilediği kimseyi affeder ve** azap etmeyi **dilediğini azaplandırır, ve Allah** dostlarına karşı **mağfiretli,** kendisine itaat edenlere karşı **merhametlidir.**

130- **Ey imân edenler! Faizi** vakit dolduğunda malı fazlalaştırarak, alacak talebini ertelemek suretiyle **kat kat katlanmış**[2] **olarak yemeyiniz. Ve** faizi terk etmekle **Allah'tan korkunuz, ta ki siz felaha kavuşasınız,** kurtuluşa eresiniz.

131- **Ve kâfirler için hazırlanmış olan o ateş**le azap edilmek**ten korkunuz.**

132- **Ve Allah'a ve Peygambere itaat ediniz ki, merhamet olunasınız.**

KELİME ANLAMI

122- (Senin erkenden ayrıldığın vakitten bedel?) إِذْ **O vakit ki** (Bu kelime nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Neden bedeldir?) مِنْ إِذْ قَبْلَهُ Öncesindeki iz'den هَمَّتْ **İstemişti/yüz tutmuştu** (Kim?) طَآئِفَتَانِ **İki bölük** (Öyle iki bölük ki) مِنْكُمْ **Sizden** (Kimdir bu iki bölük?) بَنُو سَلَمَةَ وَبَنُو حَارِثَةَ Seleme oğulları ile harise oğulları (Nedir bunlar?) جَنَاحَا الْعَسْكَرِ Askerin iki cenahı (Neyi istemişti?) أَنْ تَفْشَلَا **Dağılmayı** جَبُنَا عَنِ الْقِتَالِ Savaştan korkmaya yüz tutmuşlardı (Daha?) وَتَرْجِعَا Ve de dönmeye (Ne vakit?) لَمَّا رَجَعَ Ne zaman ki döndü (Kim?) عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أُبَيٍّ الْمُنَافِقُ Münafık Abdullah b. Übeyy (Daha?) وَأَصْحَابُهُ Ve de arkadaşları وَقَالَ Ve demişti: عَلَامَ نَقْتُلُ Ne için öldüreceğiz (Kimi?) أَنْفُسَنَا Kendimizi (Daha?) وَأَوْلَادَنَا Ve de çocuklarımızı وَقَالَ Ve de (Übeyy) demişti (Kime?) لِأَبِي جَابِرٍ السَّلَمِيِّ Ebu Cabir es-Selemi'ye (Öyle Ebu Cabir es-Selemi ki) الْقَائِلِ Diyen (Kime?) لَهُ O münafığa (Ne diyen? Şöyle diyen) أَنْشُدُكُمُ اللّٰهَ Sizden Allah adına isterim (Ne konuda?) فِي نَبِيِّكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ Peygamberiniz ve kendiniz hakkında (Ne dedi Übeyy?) لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا Eğer savaşmayı bilseydik لَاتَّبَعْنَاكُمْ

---

[1] أَوْ burada إِلَى anlamındadır.

[2] Bu kelime ا harfi ile birlikte ve de (مُضَعَّفَةً şeklinde) elifsiz olarak okunmuştur.

Elbette size tabi olurduk فَثَبَّتَهُمَا اللّٰهُ Ve Allah da o iki bölüğü sağlam kıldı وَ لَمْ يَنْصَرِفَا Ve onlar da ayrılmadılar وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) وَلِيُّهُمَا **O ikisinin velisidir** نَاصِرُهُمَا O ikisinin yardımcısıdır وَعَلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah üzerine** فَلْيَتَوَكَّلِ **Tevekkül etsin** (Kim?) اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler** لِيَثِقُوا Güvensinler (Kime?) بِهِ Ona دُونَ غَيْرِهِ Başkasına değil!

123- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا هُزِمُوا Ne zaman ki hezimete uğradılar (Niçin indi?) تَذْكِيرًا Hatırlatmak için (Kime?) لَهُمْ Onlara (Neyi?) بِنِعْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın nimetini وَلَقَدْ نَصَرَكُمْ **Ve andolsun ki size yardım etmişti** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Nerede?) بِبَدْرٍ **Bedir'de** (Bu Bedir nedir?) مَوْضِعٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ Mekke ve Medine arasında bir bölgedir وَاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ **Ve halbuki siz zeliller idiniz** (Neyle zelil idiniz?) بِقِلَّةِ الْعَدَدِ وَالسِّلَاحِ Sayı ve silah azlığı ile فَاتَّقُوا **Artık sakının** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **Ta ki şükredesiniz** (Neye?) نِعَمَهُ Onun nimetlerine

124- (Allah size ne vakit yardım etmişti?) اِذْ **O vakit ki** (Bu kelime nedir?) ظَرْفٌ لِنَصَرَكُمْ "Size yardım etti" sözünün zarfıdır تَقُولُ **Sen diyordun** (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** تُوعِدُهُمْ Onlara vaat ediyordun (Niçin?) تَطْمِينًا Onları tatmin etmek için اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ **Size yetmeyecek mi?** (Ne?) اَنْ يُمِدَّكُمْ **Size yardım etmesi** يُعِينَكُمْ Size destek vermesi (Kim?) رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** (Neyle yardım etmesi?) بِثَلٰثَةِ الْاٰفٍ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Üç bin melek ile** (O melekler ne olduğu halde?) مُنْزَلِينَ **İndirilmişler** (Ne?) بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (Daha?) وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli (okundu)

125- بَلٰى **Evet!** يَكْفِيكُمْ Size yeter (Ne?) ذٰلِكَ Bu وَفِي الْاَنْفَالِ بِاَلْفٍ Enfal suresinde bin geçiyor (Niçin?) لِاَنَّهُ Zira Allah اَمَدَّهُمْ Onlara yardım etti اَوَّلًا İlk önce (Neyle?) بِهَا Bin melekle ثُمَّ صَارَتْ Sonra onlar oldu (Ne oldu?) ثَلَاثَةً Üç bin ثُمَّ صَارَتْ Sonra da oldu (Ne oldu?) خَمْسَةً Beş bin كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah tealanın dediği gibi اِنْ تَصْبِرُوا **Eğer sabrederseniz** (Neye?) عَلَى لِقَاءِ الْعَدُوِّ Düşmanla karşılaşmaya (Daha?) وَتَتَّقُوا **Ve de sakınırsanız** (Kimden?) اَللّٰهَ Allah'tan (Ne konuda?) فِي الْمُخَالَفَةِ Ona muhalefette (Daha?) وَيَاْتُوكُمْ **Ve de size gelirlerse** اَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler (Ne vakit?) مِنْ فَوْرِهِمْ وَقْتِهِمْ هٰذَا **Hemen şu anda,** şu vakitte يُمْدِدْكُمْ **Size yardım eder** (Kim?) رَبُّكُمْ **Rabbiniz**

(Neyle?) بِخَمْسَةِ الآفٍ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Beş bin melek ile** (Onlar ne oldukları halde?) مُسَوِّمِينَ **Nişanlı** (Bu kelime ne ile okundu?) بِكَسْرِ الْوَاوِ Vavın kesresiyle (Daha?) وَفَتْحِهَا Ve de fethasıyla أَيْ مُعْلِمِينَ Yani alametli oldukları halde وَقَدْ صَبَرُوا Ve onlar da sabrettiler وَأَنْجَزَ اللّٰهُ وَعْدَهُ Allah da vaadini yerine getirdi (Nasıl?) بِأَنْ قَاتَلَتْ مَعَهُمْ Onlarla birlikte savaştı (Kim?) اَلْمَلَائِكَةُ Melekler (Öyle melekler ki) عَلَى خَيْلٍ At üzerinde (Öyle atlar ki) بُلْقٍ Alaca (Yine öyle melekler ki) عَلَيْهِمْ Üzerlerinde vardır (Ne?) عَمَائِمُ صُفْرٌ Sarı sarıklar أَوْ بِيضٌ Ya da beyaz أَرْسَلُوهَا Ve o sarıkları salmışlar (Nereye?) بَيْنَ أَكْتَافِهِمْ Omuzları arasına

126- وَمَا جَعَلَهُ **Ve bunu yapmadı** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** أَيِ الْإِمْدَادَ Yani bu desteği yapmadı اِلَّا بُشْرٰى **Ancak bir müjde** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neyle olan müjde?) بِالنَّصْرِ Yardımla (Daha ne için yaptı?) وَلِتَطْمَئِنَّ **Ve de mutmain olsun için** تَسْكُنَ Durulsun için (Ne?) قُلُوبُكُمْ **Sizin kalpleriniz** (Neyle?) بِهٖ **Bununla** فَلَا تَجْزَعُ Böylece endişelenmeyesiniz (Neden?) مِنْ كَثْرَةِ الْعَدُوِّ Düşmanın çokluğundan (Daha?) وَقِلَّتِكُمْ Ve de sizin azlığınızdan وَمَا النَّصْرُ **Ve yardım/zafer değildir** اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Ancak Allah katından** (Öyle Allah ki) اَلْعَزِيزِ الْحَكِيمِ **Aziz ve hakim olan** يُؤْتِيهِ O yardımı verir (Kime?) مَنْ O kimseye ki يَشَاءُ Diliyor وَلَيْسَ بِكَثْرَةِ الْجُنْدِ Zafer ordunun çokluğu ile değildir

127- (Daha niçin yardım etti?) لِيَقْطَعَ **Kessin diye** (Bu kelime nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِنَصَرَكُمْ "Size yardım etti" sözüne taalluk eder أَيْ لِيُهْلِكَ Yani helak etsin için (Neyi?) طَرَفًا **Bir tarafı** (Kimden?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Neyle kessin diye?) بِالْقَتْلِ Öldürmekle (Daha?) وَالْأَسْرِ Ve de esirlikle (Daha niçin?) أَوْ يَكْبِتَهُمْ **Ya da onları sindirsin diye** يُذِلَّهُمْ Onları zelil kılsın diye (Neyle?) بِالْهَزِيمَةِ Hezimetle فَيَنْقَلِبُوا يَرْجِعُوا **Ki geri dönsünler** (Ne oldukları halde?) خَائِبِينَ **Umutları boşa çıkmış halde** لَمْ يَنَالُوا Elde edememiş olarak (Neyi?) مَا O şeyi ki رَامُوهُ Onu dilemişlerdi

128- وَنَزَلَ Ve indi (Ne vakit?) لَمَّا كُسِرَتْ ، Ne zaman ki kırıldı (Ne?) رُبَاعِيَّتُهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberin azı dişi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) (Daha?) وَشُجَّ Ve de yarıldı (Ne?) وَجْهُهُ Onun yüzü (Ne vakit?) يَوْمَ أُحُدٍ Uhut gününde وَقَالَ Ve demişti o كَيْفَ يُفْلِحُ Nasıl iflah olur (Kim?) قَوْمٌ Bir kavim ki خَضَبُوا Boyadılar (Neyi?) وَجْهَ نَبِيِّهِمْ Peygamberlerinin yüzünü

(Neyle?) بِالدَّمِ Kanla لَيْسَ **Olmadı** (Kim için?) لَكَ **Senin için** (Neden olmadı?) مِنَ الْاَمْرِ **İşten** (Ne olmadı?) شَيْءٌ **Hiçbir şey** بَلِ الْاَمْرُ Bilakis iş (Nedir?) لِلّٰهِ Allah içindir فَاصْبِرْ Sen sabret اَوْ بِمَعْنَى اِلَى "Ev" kelimesi ila manasındadır (Ne vakte değin?) اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ **Tevbelerini kabul edinceye kadar** (Neyle?) بِالْاِسْلَامِ İslam'la اَوْ يُعَذِّبَهُمْ **Ya da onlara azap edinceye kadar** فَاِنَّهُمْ **Zira onlar** (Nedirler?) ظَالِمُونَ **Zalimlerdir** (Ne sebebiyle?) بِالْكُفْرِ İnkarları sebebiyle

129- وَلِلّٰهِ **Ve Allah içindir** (Ne?) مَا **O şeyler ki** (Neredediг?) فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** (Daha?) وَمَا **Ve o şeyler ki** (Neredediг?) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedir** (Ne yönden?) مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülk, yaratma ve kul olarak يَغْفِرُ **Mağfiret eder** (Kime?) لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) اَلْمَغْفِرَةَ Mağfireti (Kime?) لَهُ O kimseye (Daha?) وَيُعَذِّبُ **Ve de azap eder** (Kime?) مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** (Neyi diliyor?) تَعْذِيبَهُ Ona azap etmeyi وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** (Kime?) لِاَوْلِيَائِهِ Dostlarına (Daha nedir?) رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edendir** (Kime?) بِاَهْلِ طَاعَتِهِ Kendisine itaat edenlere

130- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** لَا تَاْكُلُوا **Yemeyin** (Neyi?) اَلرِّبٰوا **Faizi** (O faiz ne olduğu halde?) اَضْعَافًا **Kat kat olduğu halde** (Öyle kat kat ki) مُضَاعَفَةً **Katlanmış** (Bu kelime ne ile okundu?) بِاَلِفٍ Elifle (Daha?) وَدُونَهَا Ve de onsuz (Nasıl kat kat katlanmış faiz yemeyin?) بِاَنْ تَزِيدُوا فِي الْمَالِ Malı fazlalaştırmanız suretiyle (Ne vakit?) عِنْدَ حُلُولِ الْاَجَلِ Vaktin dolduğu zamanda (Daha?) وَتُؤَخِّرُوا الطَّلَبَ Ve de talebi ertelemekle وَاتَّقُوا **Ve de sakının** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Neyle sakının?) بِتَرْكِهِ Faizi terk etmekle لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha kavuşasınız** تَفُوزُونَ Kurtuluşa eresiniz

131- وَاتَّقُوا **Sakının** (Neden?) اَلنَّارَ **Ateşten** اَلَّتِي **Öyle ki** اُعِدَّتْ **Hazırlandı** (Kim için?) لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** (Neden sakının?) اَنْ تُعَذَّبُوا Azap görmekten (Neyle?) بِهَا O ateşle

132- وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** (Kime?) اَللّٰهَ **Allah'a** (Daha?) وَالرَّسُولَ **Ve de Resule** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunasınız**

﴿وَسَارِعُوا﴾ بِوَاوٍ وَدُونَهَا ﴿إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ﴾ أَيْ كَعَرْضِهِمَا لَوْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا بِالْأُخْرَى، وَالْعَرْضُ اَلسِّعَةُ ﴿أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ اللّٰهَ بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ وَتَرْكِ الْمَعَاصِي ﴿اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ﴾ فِي طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿فِي السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ﴾ اَلْيُسْرِ وَالْعُسْرِ ﴿وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ﴾ اَلْكَافِّينَ عَنْ إِمْضَائِهِ مَعَ الْقُدْرَةِ ﴿وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ﴾ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ أَيِ التَّارِكِينَ عُقُوبَتَهُمْ ﴿وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾﴾ بِهَذِهِ الْأَفْعَالِ، أَيْ يُثِيبُهُمْ ﴿وَالَّذِينَ اِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً﴾ ذَنْبًا قَبِيحًا كَالزِّنَا ﴿اَوْ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِمَا دُونَهُ كَالْقُبْلَةِ ﴿ذَكَرُوا اللّٰهَ﴾ أَيْ وَعِيدَهُ ﴿فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ﴾ أَيْ لَا ﴿يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اللّٰهُ وَلَمْ يُصِرُّوا﴾ يُدِيمُوا ﴿عَلٰى مَا فَعَلُوا﴾ بَلْ أَقْلَعُوا عَنْهُ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾﴾ أَنَّ الَّذِي أَتَوْهُ مَعْصِيَةٌ ﴿اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ، اَيْ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ فِيهَا إِذَا دَخَلُوهَا ﴿وَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ بِالطَّاعَةِ هٰذَا الْأَجْرُ وَنَزَلَ فِي هَزِيمَةِ أُحُدٍ: ﴿قَدْ خَلَتْ﴾ مَضَتْ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ﴾ طَرَائِقُ فِي الْكُفَّارِ بِإِمْهَالِهِمْ ثُمَّ أَخْذِهِمْ ﴿فَسِيرُوا﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾﴾ الرُّسُلَ اَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنَ الْهَلَاكِ فَلَا تَحْزَنُوا لِغَلَبَتِهِمْ فَأَنَا أُمْهِلُهُمْ لِوَقْتِهِمْ ﴿هٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَيَانٌ لِلنَّاسِ﴾ كُلِّهِمْ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾﴾ مِنْهُمْ ﴿وَلَا تَهِنُوا﴾ تَضْعُفُوا عَنْ قِتَالِ الْكُفَّارِ ﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾ عَلَى مَا أَصَابَكُمْ بِأُحُدٍ ﴿وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ﴾ بِالْغَلَبَةِ عَلَيْهِمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ حَقًّا وَجَوَابُهُ دَلَّ عَلَيْهِ مَجْمُوعُ مَا قَبْلَهُ ﴿اِنْ يَمْسَسْكُمْ﴾ يُصِبْكُمْ بِأُحُدٍ ﴿قَرْحٌ﴾ بِفَتْحِ الْقَافِ وَضَمِّهَا: جَهْدٌ مِنْ جُرْحٍ وَنَحْوِهِ ﴿فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ﴾ الْكُفَّارَ ﴿قَرْحٌ مِثْلُهُ﴾ بِبَدْرٍ ﴿وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا﴾ نُصَرِّفُهَا ﴿بَيْنَ النَّاسِ﴾ يَوْمًا لِفِرْقَةٍ وَيَوْمًا لِأُخْرَى لِيَتَّعِظُوا ﴿وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ أَخْلَصُوا فِي إِيمَانِهِمْ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَآءَ﴾ يُكْرِمُهُمْ بِالشَّهَادَةِ ﴿وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾﴾ الْكَافِرِينَ أَيْ يُعَاقِبُهُمْ وَمَا يُنْعِمُ بِهِ عَلَيْهِمْ اسْتِدْرَاجٌ

TÜRKÇE ANLAMI

133- **Ve Rabbinizden olan bir mağfiret ve genişliği,**[1] biri diğeriyle birleşecek olsa **gökler ile yer**in genişliği kadar **olan bir cennete koşuşunuz**[2] **ki,** o cennet masiyeleri terk etmek ve de taatleri işlemek suretiyle Allah'tan **sakınanlar için hazırlanmıştır.**

---

[1] اَلْعَرْضُ kelimesi genişlik anlamına gelir.

[2] Bu kelime (وَسَارِعُوا şeklinde) و harfi ile birlikte ve de (سَارِعُوا şeklinde) و harfi olmaksızın da okunmuştur.

134- **Öyle kimseler ki onlar, bollukta da darlıkta da,** kolaylıkta da zorlukta da Allah'a itaat yolunda **infakta bulunurlar. Ve öfkeyi zapteden,** gücü yetmekle birlikte öfkesinin harekete geçmesini engelleyen **ve** kendilerine zulmeden **insanlardan affeden,** onları cezalandırmayı terk eden **kimselerdir. Allah da** bu işlerle **iyilik yapanları sever,** yani onları sevaplandırır.

135- **Ve öyle kimseler ki onlar,** zina gibi **bir kötülük,** çirkin bir günah **işledikleri ya da** öpücük gibi zinadan daha düşük seviyede olan bir şeyle **kendilerine zulmettikleri vakit Allah'ın** tehdidini **hatırlarlar, hemen günahları için affedilmeyi dilerler. Ve kimdir Allah'tan başka günahları affedecek?**..Hiç kimse yoktur. **Ve onlar yaptıkları şey üzerinde ısrar etmez,** devam göstermez**ler.** Bilakis, ondan vazgeçerler. **Ve onlar bilirler** ki işledikleri şey elbette günahtır.

136- **İşte onların karşılıkları rablerinden olan bir mağfiret ve altlarından nehirler akan cennetlerdir. Onlar orada ebedî kalıcılardır.**[1] Yani girdikleri takdirde orada ebedi kalmaları takdir edilmiştir. **Ve** taatle **çalışanların ecri** olan bu ecir **ne güzeldir!**

Uhut hezimeti hakkında şu ayet inmiştir:

137- **Muhakkak sizden evvel,** kendilerine önce mühlet verilip, sonra da alıverilmeleri şeklinde **birçok sünnetler gelip geçmiştir.** Ey Müminler! **Artık yerde dolaşınız da bakınız ki,** Peygamberleri **yalanlayanların akıbetleri,** yani son durumları olan helakları **nasıl olmuştur?** Ve de sakın onların galip gelmelerinden dolayı üzülmeyin! Zira ben kendilerine ait olan vakte kadar onlara zaman tanıyorum.

138- **İşte bu** Kuran **insanların** tamamı **için bir beyandır, ve muttakîler için de** sapıklıktan uzaklaştıran **bir hidâyettir,** onlara **bir nasihattir.**

139- **Ve** kafirlere karşı savaşmaktan **zayıf düşmeyin ve de** Uhut'ta size isabet eden şeye **üzülmeyin. Ve** onların üzerine galip gelmek suretiyle **en üstün olanlar ancak sizlersiniz, eğer** gereği gibi **mümin kişiler iseniz.**[2]

140- **Eğer size bir yara**[3] ve benzeri meşakkatler **dokunmuş ise, şüphesiz o** kafir **kavme de** Bedir'de **onun benzeri bir yara dokunmuştu. Ve Biz**

---

[1] Bu kelime hal-i mukadderadır.

[2] Bu şartın cevabına, öncekilerin tamamı delalet etmiştir. (Yani "gereği gibi inanan kişiler iseniz, -yeryüzünde dolaşınız...zayıf düşmeyiniz...üzülmeyiniz...- şeklinde)

[3] قرح kelimesindeki ق harfi fetha ile (قَرْحٌ şeklinde) ve de zamme ile (قُرْحٌ şeklinde) de okunmuştur.

o günleri bir gün biri, diğer gün ötekisi için yapmak suretiyle **insanlar arasında döndürüp**, çeviririz ki nasihat alsınlar **ve de Allah, imân edenleri** ve imanlarında samimi olanları, bunun ortaya çıkmasıyla diğerlerinden **bilsin ve de** şahadetle ikramda bulunmak için **sizden şahitler edinsin diye. Ve Allah zalimleri,** kafirleri **sevmez** yani onları cezalandırır. Kendilerine nimet olarak verdiği şeyler ise birer istidraçtır.

KELİME ANLAMI

133- وَسَارِعُوا **Ve koşuşun** (Bu kelime ne ile okundu?) بِوَاوٍ Vav ile (Daha?) وَدُونَهَا Ve de vav'sız (Neye koşuşun?) اِلٰى مَغْفِرَةٍ **Bir mağfirete** (Öyle mağfiret ki) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden olan** (Daha neye koşuşun?) وَجَنَّةٍ **Ve de cennete** (Öyle cennet ki) عَرْضُهَا **Onun eni** (Nedir?) اَلسَّمٰوَاتُ **Göklerdir** (Daha?) وَالْاَرْضُ **Ve de yeryüzüdür** أَيْ كَعَرْضِهِمَا Yani o ikisinin en gibidir وَلَوْ وَصَلَتْ Şayet birleşse (Ne?) إِحْدَاهُمَا Onlardan birisi (Neyle?) بِالْأُخْرَى Diğeriyle وَالْعَرْضُ 'Arz (Nedir?) اَلسِّعَةُ Genişliktir (Yine öyle cennet ki) أُعِدَّتْ **Hazırlandı** (Kim için?) لِلْمُتَّقِينَ **Sakınanlar için** (Kimden sakınanlar?) اَللّٰهُ Allah'tan (Neyle sakınanlar?) بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ Taatleri işlemekle (Daha?) وَتَرْكِ الْمَعَاصِي Ve de masiyetleri terk etmekle

134- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُنْفِقُونَ **Harcıyorlar** (Ne yolda?) فِي طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat yolunda (Nerede harcıyorlar?) فِي السَّرَّاءِ **Bollukta** (Daha?) وَالضَّرَّاءِ **Ve darlıkta** اَلْيُسْرِ وَالْعُسْرِ Kolaylıkta ve de zorlukta (Daha kim?) وَالْكَاظِمِينَ **Ve zaptedenler** (Neyi?) اَلْغَيْظَ **Öfkesini** اَلْكَافِّينَ Tutanlar (Neden?) عَنْ إِمْضَائِهِ Onun yerine getirilmesini (Neyle birlikte?) مَعَ الْقُدْرَةِ Buna güç yetirmekle birlikte (Daha kim?) وَالْعَافِينَ **Ve de affedenler** (Kimden?) عَنِ النَّاسِ **İnsanlardan** (Öyle insanlar ki) مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ Kendilerine zulmedenlerden أَيِ التَّارِكِينَ Yani bırakanlar (Neyi?) عُقُوبَتَهُمْ Onları cezalandırmayı وَاللّٰهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُحْسِنِينَ **İyilik edenleri** (Neyle iyilik edenleri?) بِهٰذِهِ الْأَفْعَالِ Bu fiillerle أَيْ يُثِيبُهُمْ Yani onları sevaplandırır

135- وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اِذَا فَعَلُوا **İşledikleri vakit** (Neyi?) فَاحِشَةً **Bir kötülüğü** ذَنْبًا قَبِيحًا Çirkin bir günahı (Ne gibi?) كَالزِّنَا Zina gibi أَوْ ظَلَمُوا **Ya da zulmettikleri vakit** (Kime?) أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** (Neyle?) بِمَا دُونَهُ Zinadan daha düşük olanla (Ne gibi bu?) كَالْقُبْلَةِ Öpücük gibi ذَكَرُوا **Hatırlarlar** (Kimi?) اَللّٰهَ **Allah'ı** أَيْ وَعِيدَهُ Yani onun

tehdidini فَاسْتَغْفَرُوا **Ve de tövbe ederler** (Ne için?) لِذُنُوبِهِمْ **Günahları için** وَمَنْ **Ve kimdir?** أيْ لَا Yani kimse yoktur يَغْفِرُ **Mağfiret edecek** (Neye?) اَلذُّنُوبَ **Günahlarına** إلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah!** وَلَمْ يُصِرُّوا **Ve de ısrar etmezler** يُدَاوِمُوا Devam göstermezler (Ne üzerine?) عَلٰى مَا فَعَلُوا **Yaptıklarına** بَلْ أقْلَعُوا Bilakis vazgeçerler (Neden?) عَنْهُ Ondan وَهُمْ يَعْلَمُونَ **Halbuki onlar biliyorlar** أنَّ الَّذِي أتَوْهُ Ki yaptıkları şüphesiz (Nedir?) مَعْصِيَةٌ Günahtır

136- اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** جَزَآؤُهُمْ **Onların karşılıkları** (Nedir?) مَغْفِرَةٌ **Mağfirettir** (Öyle mağfiret ki) مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden olan** (Daha nedir?) وَجَنَّاتٌ **Ve de cennetlerdir** (Öyle cennetler ki) تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** (Ne akıyor?) اَلْأنْهَارُ **Nehirler** (Onlar ne oldukları halde?) خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Bu cümle nedir?) حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Hal-i mukadderadır اَيْ مُقَدِّرِينَ Yani takdir edilmiş oldukları halde (Neye?) اَلْخُلُودَ Ebedi kalmaya (Nerede?) فِيهَا Orada (Ne vakit?) إذَا دَخَلُوهَا Oraya girdikleri vakit وَنِعْمَ **Ve ne güzeldir** (Ne?) اَجْرُ الْعَامِلِينَ **Çalışanların ecri** (Neyle çalışanlar?) بِالطَّاعَةِ Taatle (Güzel olan nedir?) هٰذَا الْأجْرُ Bu ecir

137- وَنَزَلَ Ve indi (Ne konuda?) فِي هَزِيمَةِ أُحُدٍ Uhut hezimeti hakkında قَدْ خَلَتْ مَضَتْ **Gelipgeçti** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** (Ne?) سُنَنٌ **Sünnetler** طَرَائِقُ Yollar (Kim hakkında?) فِي الْكُفَّارِ Kafirler hakkında (Nasıl?) بِإمْهَالِهِمْ Onlara mühlet vermekle ثُمَّ أخْذِهِمْ Sonra da onları almakla فَسِيرُوا **Artık dolaşın** أيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey Müminler (Nerede?) فِي الْأرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve de bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** (Ne?) عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların akibeti** (Kimi yalanlayanların?) الرُّسُلَ Peygamberleri اَيْ آخِرُ أمْرِهِمْ Yani son durumları nasıl oldu (ona bakın) (Nedendir o son durum?) مِنَ الْهَلَاكِ Helak فَلَا تَحْزَنُوا Ve de üzülmeyin (Niçin?) لِغَلَبَتِهِمْ Onların size galip gelmelerinden dolayı فَأنَا أمْهِلُهُمْ Ben onlara zaman tanıyorum (Ne için?) لِوَقْتِهِمْ Onlara ait vakit için

138- هٰذَا **İşte bu** (Bundan bedel?) اَلْقُرْآنُ Kuran (Nedir?) بَيَانٌ **Bir beyan/açıklamadır** (Kim için?) لِلنَّاسِ **İnsanlar için** كُلِّهِمْ Hepsi için (Daha nedir?) وَهُدًى **Ve de hidayettir** (Neden?) مِنَ الضَّلَالَةِ Dalaletten (Daha nedir?) وَمَوْعِظَةٌ **Ve de bir nasihattir** (Kim için?) لِلْمُتَّقِينَ **Muttakiler için** (Öyle muttakiler ki) مِنْهُمْ O insanlardan

139- وَلَا تَهِنُوا تَضْعُفُوا **Zayıf düşmeyin!** عَنْ قِتَالِ الْكُفَّارِ Kafirlere karşı savaşmaktan zayıf düşmeyin (Daha?) وَلَا تَحْزَنُوا **Ve de üzülmeyin!** (Ne üzerine üzülmeyin?) عَلَى مَا أَصَابَكُمْ Size isabet eden üzerine (Nerede isabet eden?) بِأُحُدٍ Uhut'ta وَأَنْتُمُ **Ve siz** (Nesiniz?) الْأَعْلَوْنَ **En üstünsünüz** (Neyle?) بِالْغَلَبَةِ Galip gelmekle (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine إِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** (Ne iseniz?) مُؤْمِنِينَ **İnananlar** حَقًّا Hakkıyla inananlar وَجَوَابُهُ Bunun cevabı دَلَّ Delalet etmiştir (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Cevabı üzerine (Ne?) مَجْمُوعُ مَا قَبْلَهُ Öncesinin toplamı

140- إِنْ يَمْسَسْكُمْ **Şayet size dokundu ise** يُصِبْكُمْ بِأُحُدٍ Uhut'ta size isabet ettiyse (Ne?) قَرْحٌ **Bir yara** (Bu kelime ne ile okundu?) بِفَتْحِ الْقَافِ وَضَمِّهَا Kaf harfinin fethasıyla ve de zammesiyle (Bu "karh" ne demektir?) جَهْدٌ مِنْ جُرْحٍ وَنَحْوِهِ Yara ve benzeri meşakkatlerdir فَقَدْ مَسَّ **Elbette dokunmuştu** (Kime?) الْقَوْمَ **Kavme** الْكُفَّارَ Kafirlere (Ne?) قَرْحٌ **Bir yara ki** مِثْلُهُ **Onun benzeri** (Nerede?) بِبَدْرٍ Bedir'de وَتِلْكَ الْأَيَّامُ **İşte bu günler** نُدَاوِلُهَا **Onları döndürürüz** نُصَرِّفُهَا Çeviririz (Nerede?) بَيْنَ النَّاسِ **İnsanlar arasında** يَوْمًا لِفِرْقَةٍ وَيَوْمًا لِأُخْرَى Bir gün biri, diğer günde diğeri için (Niçin böyle döndürürüz?) لِيَتَّعِظُوا Öğütlensinler diye (Daha niçin?) وَلِيَعْلَمَ **Ve de bilsin diye** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** عِلْمَ ظُهُورٍ Ortaya çıkma şeklindeki bilmeyle (Kimi?) الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** أَخْلَصُوا İhlas sahibi oldular (Nerede?) فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında (Kimden bilsin?) مِنْ غَيْرِهِمْ Diğer başkalarından (Daha niçin?) وَيَتَّخِذَ **Ve edinmesi için** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Ne edinmesi?) شُهَدَاءَ **Şahitler** (Öyle şahitler ki?) يُكْرِمُهُمْ Onlara ikramda bulunuyor (Neyle?) بِالشَّهَادَةِ Şahadetle وَاللّٰهُ **Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) الظَّالِمِينَ **Zalimleri** الْكَافِرِينَ Kafirleri أَيْ يُعَاقِبُهُمْ Yani onları cezalandırır وَمَا يُنْعِمُ بِهِ عَلَيْهِمْ Onlara nimet olarak verdikleri ise (Nedir?) اسْتِدْرَاجٌ İstidraçtır

﴿وَلِيُمَحِّصَ اللهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ يُطَهِّرَهُمْ مِنَ الذُّنُوبِ بِمَا يُصِيبُهُمْ ﴿وَيَمْحَقَ﴾ يُهْلِكَ ﴿الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾﴾ ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَعْلَمِ اللهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾﴾ فِي الشَّدَائِدِ ﴿وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ ﴿الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ﴾ حَيْثُ قُلْتُمْ: لَيْتَ لَنَا يَوْمًا كَيَوْمِ بَدْرٍ لِنَنَالَ مَا نَالَ شُهَدَاؤُهُ ﴿فَقَدْ رَاَيْتُمُوهُ﴾ أَيْ سَبَبَهُ اَلْحَرْبَ ﴿وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾﴾ أَيْ بُصَرَاءُ تَتَأَمَّلُونَ الْحَالَ كَيْفَ هِيَ فَلِمَ انْهَزَمْتُمْ؟ وَنَزَلَ فِي هَزِيمَتِهِمْ لَمَّا أُشِيعَ أَنَّ النَّبِيَّ قُتِلَ وَقَالَ لَهُمُ الْمُنَافِقُونَ إِنْ كَانَ قُتِلَ فَارْجِعُوا اِلَى دِينِكُمْ: ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَاِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ﴾ كَغَيْرِهِ ﴿انْقَلَبْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ﴾ رَجَعْتُمْ اِلَى الْكُفْرِ، وَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ أَيْ مَا كَانَ مَعْبُودًا فَتَرْجِعُوا ﴿وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا﴾ وَإِنَّمَا يَضُرُّ نَفْسَهُ ﴿وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ نِعَمَهُ بِالثَّبَاتِ ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللهِ﴾ بِقَضَائِهِ ﴿كِتَابًا﴾ مَصْدَرٌ أَيْ: كَتَبَ اللهُ ذٰلِكَ ﴿مُؤَجَّلًا﴾ مُؤَقَّتًا لَا يَتَقَدَّمُ وَلَا يَتَأَخَّرُ فَلِمَ انْهَزَمْتُمْ! وَالْهَزِيمَةُ لَا تَدْفَعُ الْمَوْتَ وَالثَّبَاتُ لَا يَقْطَعُ الْحَيَاةَ ﴿وَمَنْ يُرِدْ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿ثَوَابَ الدُّنْيَا﴾ أَيْ جَزَاءَهُ مِنْهَا ﴿نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ مَا قُسِمَ لَهُ وَلَا حَظَّ لَهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنْ ثَوَابِهَا ﴿وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾﴾ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ كَمْ ﴿مِنْ نَبِيٍّ قُتِلَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {قَاتَلَ} وَالْفَاعِلُ ضَمِيرُهُ ﴿مَعَهُ﴾ خَبَرٌ مُبْتَدَؤُهُ ﴿رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ﴾ جُمُوعٌ كَثِيرَةٌ ﴿فَمَا وَهَنُوا﴾ جَبُنُوا ﴿لِمَآ اَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ مِنَ الْجِرَاحِ وَقَتْلِ أَنْبِيَائِهِمْ وَأَصْحَابِهِمْ ﴿وَمَا ضَعُفُوا﴾ عَنِ الْجِهَادِ ﴿وَمَا اسْتَكَانُوا﴾ خَضَعُوا لِعَدُوِّهِمْ كَمَا فَعَلْتُمْ حِينَ قِيلَ قُتِلَ النَّبِيُّ ﴿وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾﴾ عَلَى الْبَلَاءِ أَيْ يُثِيبُهُمْ ﴿وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ﴾ عِنْدَ قَتْلِ نَبِيِّهِمْ مَعَ ثَبَاتِهِمْ وَصَبْرِهِمْ ﴿اِلَّٓا اَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا﴾ تَجَاوُزَنَا الْحَدَّ ﴿فِيٓ اَمْرِنَا﴾ إِيذَانًا بِأَنَّ مَا أَصَابَهُمْ لِسُوءِ فِعْلِهِمْ وَهَضْمًا لِأَنْفُسِهِمْ ﴿وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا﴾ بِالْقُوَّةِ عَلَى الْجِهَادِ ﴿وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾﴾ ﴿فَاٰتٰيهُمُ اللهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا﴾ النَّصْرَ وَالْغَنِيمَةَ ﴿وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةَ، وَحُسْنُهُ التَّفَضُّلُ فَوْقَ الْاِسْتِحْقَاقِ ﴿وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

141- **Ve** [ayrıca bu günleri döndürmememiz] **Allah imân edenleri arındırması,** kendilerine isabet eden şeylerle onları günahlardan temizlemesi **ve kâfirleri mahvetmesi,** helak etmesi **içindir.**

142- **Yoksa**[1] bilakis **siz, Allah sizden cihat edenleri** bunun ortaya çıkması şeklindeki bilmesiyle **bilmedikçe ve** musibetlere **sabredenleri de bilmedikçe cennete girivereceğinizi** mi **sanıverdiniz**?

---

[1] أَمْ burada بَلْ anlamındadır.

143- **Ant olsun ki, siz, kendisiyle karşılaşmadan evvel** "keşke Bedir şehitlerinin elde ettiğini elde edebilmemiz için o Bedir günü gibi bir güne sahip olsaydık" demek suretiyle **ölümü temenni ediyordunuz.**[1] **İşte siz bakıyor**, görüyor **olduğunuz halde,** oturup durum değerlendirmesi yaparak ve de bunun nasıl olduğunu, niçin hezimete uğradığınızı düşündüğünüz halde **onun** sebebi olan harbi **görüverdiniz.**

Müslümanların hezimetleri ile ilgili olarak, Hz. Peygamberin öldürüldüğü haberinin yayılması ve de münafıkların Müslümanlara "Madem o öldürüldü, artık dininize geri dönün" demeleri hakkında şu ayetler inmiştir:

144- **Ve Muhammed de ancak bir peygamberdir. Nitekim ondan evvel de peygamberler gelip geçmiştir. Eğer o ölse veya** diğer bazı peygamberler gibi **öldürülse siz topuklarınız üzerine** küfre geri **mi döneceksiniz?**[2] Yani 'kendisine ibadet edilen kişi o değil ki, siz küfre geri dönesiniz' demektir. **Ve her kim topukları üzerine** [geri] **dönerse elbette Allah'a hiç bir zarar vermiş olamaz,** ancak ve ancak kendisine zarar vermiş olur. **Ve Allah** nimetlerine **şükredenlere** sebat vermek suretiyle **karşılıklarını verecektir.**

145- **Ve hiç bir kimse için Allah'ın izni,** onun kazası **olmadıkça ölmek yoktur.** Allah ölümü **süresi belirli,** vakitli **bir yazıyla**[3] yazdı; ne öne alınır bu, ne de sonraya kalır. Peki o zaman niye hezimete uğradınız?! Halbuki hezimet ölümü engelleyemediği gibi, savaşta sebat göstermek de yaşamaya engel değildir. **Ve her kim** ameliyle **dünya sevabını,** yani amelinin karşılığını o dünyada **isterse ona ondan veririz. Ve kim ahiret sevabını isterse ona da** ahirette kendisi için ayrılanı **ondan,** dünyanın sevabından **veririz. Ve şükredenlere elbette karşılıklarını vereceğiz.**

146- **Ve öldürülen**[4] **nice,** kaç **peygamber vardır ki kendileriyle birlikte olan birçok adam** topluluğu **vardır.**[5] [Onlar] **Allah yolunda kendilerine isabet eden** yaralar, peygamberlerinin ve arkadaşlarının öldürülmesi gibi **şeylerden dolayı ne gevşe**yip, korkaklık göster**diler ne** cihattan **zayıf düştüler, ne de** "peygamber öldürüldü" dendiğinde sizin yaptığınız gibi düşmanlarına **boyun eğdiler. Allah** belalara karşı **sabredenleri sever** yani onlara sevap bahşeder.

---

[1] تَمَنَّوْنَ kelimesinin aslında bulunan iki ت den biri hazfedilmiştir.

[2] Bu cümle istifham-ı inkari mahallidir.

[3] Mastardır.

[4] Bu kelime bir kıraatte (bizim kıraatimizde) قَاتَلَ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte fail, bu fiilin zamiridir.

[5] Haberdir.

147- **Ve** peygamberleri öldürüldüğü vakit **onların** sabır ve sebatla, kendilerine isabet eden şeyin kendi kötü işlerinden dolayı olduğunu duyurmak ve de nefislerini sindirmek için [söyledikleri] **sözleri "Ey Rabbimiz! Bizim için günahlarımızı ve işlerimizdeki aşırılığımızı,** haddi aşmamızı **affet ve** cihada karşı kuvvetlendirmek suretiyle **ayaklarımızı sabit kıl ve bizlere kâfirler gürûhu üzerine yardım et!" demelerinden başka bir şey olmadı.**

148- **Artık Allah da onlara dünya sevabı** olan ganimet ve yardımını **ve de ahiret sevabını,** yani cennetin **güzelliğini verdi.** Sevabın güzelliği ile kastedilen şey hak edilenden de öte olarak ihsanda bulunulmaktır. **Ve Allah iyilik edenleri sever.**

KELİME ANLAMI

141- (Daha ne içindir bu döndürme?) وَلِيُمَحِّصَ **Ve arındırması için** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kimi?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** يُطَهِّرَهُمْ Temizlemesi için onları (Neden?) مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan (Neyle temizlemesi için?) بِمَا يُصِيبُهُمْ Onlara isabet edenle (Daha niçin?) وَيَمْحَقَ **Ve de mahvetmesi için** يُهْلِكَ Helak etmesi için (Kimi?) اَلْكَافِرِينَ **Kafirleri**

142- اَمْ **Yoksa** حَسِبْتُمْ بَلْ أ Bilakis **zannetiniz** mi? (Neyi?) اَنْ تَدْخُلُوا **Gireceğinizi** (Nereye?) اَلْجَنَّةَ **Cennete** وَلَمَّا لَمْ يَعْلَمْ **Bilmeyince** -lemma, lem manasındadır- (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kimi?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** (O kimseler kimdendir?) مِنْكُمْ **Sizden** (Nasıl bilmeyince?) عِلْمَ ظُهُورٍ Bunun ortaya çıkması şeklindeki bilmesiyle (Daha?) وَيَعْلَمَ **Ve de bilmeyince** (Kimi?) اَلصَّابِرِينَ **Sabredenleri** (Nerede?) فِي الشَّدَائِدِ Şiddetli zamanlarda

143- وَلَقَدْ كُنْتُمْ **Andolsun ki siz idiniz** تَمَنَّوْنَ **Temenni ediyordunuz** فِيهِ Burada vardır (Ne?) حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki iki te den birini hazfetme (Neyi temenni ediyordunuz?) اَلْمَوْتَ **Ölümü** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ **Onunla karşılaşmadan önce** حَيْثُ قُلْتُمْ Şöyle ki demiştiniz لَيْتَ لَنَا Keşke bizim için olsaydı (Ne olsaydı?) يَوْمًا Bir gün ki كَيَوْمِ بَدْرٍ Bedir günü gibi (Niçin?) لِنَنَالَ Elde etmemiz için (Neyi?) مَا نَالَ شُهَدَاؤُهُ Bedrin şehitlerinin elde ettiğini فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ **Şüphesiz ki onu gördünüz** أَيْ سَبَبَهُ Yani ölümün sebebini (Ondan bedel?) اَلْحَرْبَ Savaşı وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ **Halbuki siz bakıyorsunuz** أَيْ بُصَرَاءُ Yani Halbuki sizler görücülersiniz تَتَأَمَّلُونَ Düşünüyor olduğunuz halde (Neyi?) اَلْحَالَ Durumu كَيْفَ هِيَ Bu nasıl oldu? فَلِمَ انْهَزَمْتُمْ Niçin hezimete uğradınız?

144- وَنَزَلَ Ve indi (Ne hakkında?) فِي هَزِيمَتِهِمْ Onların hezimeti hakkında (Ne vakit?) لَمَّا أُشِيعَ Ne zaman ki yayıldı أَنَّ النَّبِيَّ Ki hz. Peygamber قُتِلَ Öldürüldü وَقَالَ Ve de dedi (Kime?) لَهُمْ Onlara (Kim?) اَلْمُنَافِقُونَ Münafıklar إِنْ كَانَ قُتِلَ Şayet öldürüldüyse فَارْجِعُوا Artık dönün (Neye?) إِلَى دِينِكُمْ Dininize **وَمَا مُحَمَّدٌ Ve Muhammet olmadı إِلَّا رَسُولٌ Ancak bir peygamber قَدْ خَلَتْ Elbette geçmiştir مِنْ قَبْلِهِ Ondan önce** (Kim?) **اَلرُّسُلُ Peygamberler اَفَإِنْ مَاتَ Eğer ölse أَوْ قُتِلَ Ya da öldürülse** (Kim gibi?) كَغَيْرِهِ Diğer bazı peygamberler gibi **اِنْقَلَبْتُمْ Dönüvereceksiniz öyle mi?** (Ne üzerine?) **عَلَى اَعْقَابِكُمْ Topuklarınız üzerine** رَجَعْتُمْ Döneceksiniz (Nereye?) إِلَى الْكُفْرِ Küfre وَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ Son cümle (Nedir?) مَحَلُّ الْإِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ İstifham-ı inkari mahallidir أَيْ مَا كَانَ مَعْبُودًا ، O ibadet edilen olmadı فَتَرْجِعُوا Ki dönesiniz **وَمَنْ يَنْقَلِبْ Ve her kim dönerse** (Ne üzerine?) **عَلَى عَقِبَيْهِ Topukları üzerine فَلَنْ يَضُرَّ Asla zarar veremez** (Kime?) **اَللّٰهَ Allah'a** (Neyle?) **شَيْئًا Hiçbir şeyle** وَإِنَّمَا يَضُرُّ Ancak zarar verir (Kime?) نَفْسَهُ Kendine **وَسَيَجْزِي Ve karşılıklandıracaktır** (Kim?) **اَللّٰهُ Allah** (Kimi?) **اَلشَّاكِرِينَ Şükredenleri** (Neye şükredenleri?) نِعَمَهُ Nimetlerine (Ne ile şükredenleri?) بِالثَّبَاتِ Sebatla

145- **وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ Ve hiçbir nefis için olmadı** (Ne?) **أَنْ تَمُوتَ Ölmesi إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ Ancak Allah'ın izniyle** بِقَضَائِهِ Onun kazasıyla (Allah bunu nasıl yazdı?) **كِتَابًا Yazmakla yazdı** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır أَيْ كَتَبَ Yani yazdı (demektir) (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu (Öyle yazmakla ki) **مُؤَجَّلًا Süresi belirli** مُؤَقَّتًا Vakitli لَا يَتَقَدَّمُ Ne önce geçer (Daha?) وَلَا يَتَأَخَّرُ Ve de ne sonraya kalır! فَلِمَ انْهَزَمْتُمْ Öyleyse niye hezimete uğradınız? وَالْهَزِيمَةُ Hezimet لَا تَدْفَعُ Defetmez (Neyi?) اَلْمَوْتَ Ölümü وَالثَّبَاتُ Sebat ise لَا يَقْطَعُ Kesmez (Neyi?) اَلْحَيَاةَ Hayatı **وَمَنْ يُرِدْ Ve her kim isterse** (Neyle?) بِعَمَلِهِ Ameliyle (Neyi isterse?) **ثَوَابَ الدُّنْيَا Dünya sevabını** أَيْ جَزَاءَهُ Yani onun karşılığını (Neden?) مِنْهَا O dünyada **نُؤْتِهِ Ona veririz** (Nereden?) **مِنْهَا Ondan/dünyadan** (Neyi?) مَا O şeyi ki قُسِمَ لَهُ Kendisi için ayrıldı وَلَا حَظَّ لَهُ Ve pay da yoktur ona (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette **وَمَنْ يُرِدْ Ve her kim de isterse** (Neyi?) **ثَوَابَ الْآخِرَةِ Ahiretin sevabını نُؤْتِهِ Ona veririz** (Nereden veririz?) **مِنْهَا Ondan** أَيْ مِنْ ثَوَابِهَا Yani dünyanın sevabından **وَسَنَجْزِي Ve biz karşılıklandıracağız** (Kimi?) **اَلشَّاكِرِينَ Şükredenleri**

146- **وَكَأَيِّنْ كَمْ مِنْ نَبِيٍّ Ve nice, kaç! Peygamber vardır ki قُتِلَ Öldürüldü** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu قَاتَلَ Kâtele şeklinde وَالْفَاعِلُ Bu durumda Fail ise (Nedir?) ضَمِيرُهُ

Onun zamiridir (Öyle peygamber ki) مَعَهُ **Onunla birlikte vardır** (Bu kelime nedir?) خَبَرٌ Haberdir مُبْتَدَؤُهُ Onun mübtedası (şudur): (Kim vardır?) رِبِّيُّونَ **Rabbaniler** (Öyle rabbaniler ki) كَثِيرٌ **Çok** جُمُوعٌ كَثِيرَةٌ Çok bir topluluk فَمَا وَهَنُوا **Ve gevşeklik göstermediler** جَبُنُوا Korkaklık etmediler (Neden dolayı?) لِمَا أَصَابَهُمْ **Kendilerine isabet edenden dolayı** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** (Nedir o isabet eden şeyler?) مِنَ الْجِرَاحِ Yara (Daha?) وَقَتْلِ أَنْبِيَائِهِمْ Ve peygamberlerinin öldürülmesi (Daha?) وَأَصْحَابِهِمْ Ve de arkadaşlarının öldürülmesi (Daha?) وَمَا ضَعُفُوا **Ve de zayıf düşmediler** (Neden?) عَنِ الْجِهَادِ Cihattan (Daha?) وَمَا اسْتَكَانُوا **Ve boyun eğmediler** خَضَعُوا Teslimiyet göstermediler (Kime?) لِعَدُوِّهِمْ Düşmanlarına (Ne gibi?) كَمَا فَعَلْتُمْ Sizin yaptığınız gibi (Ne vakit?) حِينَ قِيلَ قُتِلَ النَّبِيُّ Peygamber öldürüldü dendiği vakitte وَاللهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلصَّابِرِينَ **Sabredenleri** (Ne üzerine sabredenler?) عَلَى الْبَلَاءِ Bela üzerine أَيْ يُثِيبُهُمْ Yani onları sevaplandırır

147- وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ **Ve onların sözleri olmadı** (Ne vakit?) عِنْدَ قَتْلِ نَبِيِّهِمْ Peygamberleri öldürüldüğü vakit (Neyle birlikte?) مَعَ ثَبَاتِهِمْ وَصَبْرِهِمْ Sabır ve sebatlarıyla birlikte اِلَّا اَنْ قَالُوا **Ancak demeleri** رَبَّنَا **Rabbimiz!** اِغْفِرْ **Mağfiret et** (Kim için?) لَنَا **Bizim için** (Neye mağfiret et?) ذُنُوبَنَا **Günahlarımıza** (Daha neye mağfiret et?) وَاِسْرَافَنَا **Ve de aşırılığımıza** تَجَاوُزَنَا الْحَدَّ Haddi aşmamıza (Neredeki aşırılığımız?) فِي اَمْرِنَا **İşimizdeki** (Niçin böyle dediler?) إِيذَانًا Duyurmak için بِأَنَّ مَا أَصَابَهُمْ Ki onlara isabet eden (Niçindir?) لِسُوءِ فِعْلِهِمْ Fiilerinin kötülüğünden dolayı (Daha?) وَهَضْمًا لِأَنْفُسِهِمْ Ve de nefislerini sindirmek için (Daha?) وَثَبِّتْ **Ve de sabit kıl** (Neyi?) اَقْدَامَنَا **Ayaklarımızı** (Neyle?) بِالْقُوَّةِ Kuvvet ile (Ne üzerine sabit kıl?) عَلَى الْجِهَادِ Cihat üzerine (Daha?) وَانْصُرْنَا **Ve de bize yardım et** (Ne üzerine?) عَلَى الْقَوْمِ **Bir kavme ki** اَلْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

148- فَاٰتَاهُمُ **Bu yüzden onlara verdi** (Kim?) اللهُ **Allah** (Neyi verdi?) ثَوَابَ الدُّنْيَا **Dünya sevabını** (Ondan bedel?) اَلنَّصْرَ Zafer (Daha?) وَالْغَنِيمَةَ Ve de ganimet (Daha neyi verdi?) وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ **Ve de ahiret sevabının güzelliğini** أَيِ الْجَنَّةَ Yani cenneti وَحُسْنُهُ Onun güzelliği (Nedir?) اَلتَّفَضُّلُ İhsanda bulunulmaktır فَوْقَ الْاِسْتِحْقَاقِ Hak etmekten öte وَاللهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُحْسِنِينَ **İyilik edenleri**

﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِيمَا يَأْمُرُونَكُمْ بِهِ ﴿يَرُدُّوكُمْ عَلٰىٓ اَعْقَابِكُمْ﴾
إِلَى الْكُفْرِ ﴿فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾﴾ ﴿بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰيكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ ﴿وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾﴾
فَأَطِيعُوهُ دُونَهُمْ ﴿سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ﴾ بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا اَلْخَوْفَ،
وَقَدْ عَزَمُوا بَعْدَ ارْتِحَالِهِمْ مِنْ أُحُدٍ عَلَى الْعَوْدِ وَاسْتِئْصَالِ الْمُسْلِمِينَ فَرَعَبُوا وَلَمْ يَرْجِعُوا ﴿بِمَٓا اَشْرَكُوا﴾
بِسَبَبِ إِشْرَاكِهِمْ ﴿بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً عَلَى عِبَادَتِهِ وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ
وَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾﴾ الْكَافِرِينَ هِيَ ﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدَهُ﴾ إِيَّاكُمْ بِالنَّصْرِ
﴿اِذْ تَحُسُّونَهُمْ﴾ تَقْتُلُونَهُمْ ﴿بِاِذْنِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿حَتّٰىٓ اِذَا فَشِلْتُمْ﴾ جَبُنْتُمْ عَنِ الْقِتَالِ ﴿وَتَنَازَعْتُمْ﴾
اِخْتَلَفْتُمْ ﴿فِي الْاَمْرِ﴾ أَيْ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمُقَامِ فِي سَفْحِ الْجَبَلِ لِلرَّمْيِ فَقَالَ بَعْضُكُمْ:
نَذْهَبُ فَقَدْ نُصِرَ أَصْحَابُنَا، وَبَعْضُكُمْ: لَا نُخَالِفُ أَمْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَعَصَيْتُمْ﴾
أَمْرَهُ فَتَرَكْتُمُ الْمَرْكَزَ لِطَلَبِ الْغَنِيمَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَٓا اَرٰيكُمْ﴾ اللّٰهُ ﴿مَا تُحِبُّونَ﴾ مِنَ النَّصْرِ وَجَوَابُ
إِذَا دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ أَيْ مَنَعَكُمْ نَصْرَهُ ﴿مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا﴾ فَتَرَكَ الْمَرْكَزَ لِلْغَنِيمَةِ ﴿وَمِنْكُمْ
مَنْ يُرِيدُ الْاٰخِرَةَ﴾ فَثَبَتَ بِهِ حَتَّى قُتِلَ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جُبَيْرٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿ثُمَّ صَرَفَكُمْ﴾ عَطْفٌ
عَلَى جَوَابِ إِذَا الْمُقَدَّرِ، رَدَّكُمْ بِالْهَزِيمَةِ ﴿عَنْهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿لِيَبْتَلِيَكُمْ﴾ لِيَمْتَحِنَكُمْ فَيَظْهَرَ الْمُخْلِصُ
مِنْ غَيْرِهِ ﴿وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ﴾ مَا ارْتَكَبْتُمُوهُ ﴿وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾﴾ بِالْعَفْوِ اُذْكُرُوا
﴿اِذْ تُصْعِدُونَ﴾ تَبْعُدُونَ فِي الْأَرْضِ هَارِبِينَ ﴿وَلَا تَلْوُنَ﴾ تَعْرُجُونَ ﴿عَلٰىٓ اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ
فِيٓ اُخْرٰيكُمْ﴾ أَيْ مِنْ وَرَائِكُمْ يَقُولُ: إِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ إِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ ﴿فَاَثَابَكُمْ﴾ فَجَازَاكُمْ ﴿غَمًّا﴾
بِالْهَزِيمَةِ ﴿بِغَمٍّ﴾ بِسَبَبِ غَمِّكُمْ لِلرَّسُولِ بِالْمُخَالَفَةِ وَقِيلَ الْبَاءُ بِمَعْنَى عَلَى، أَيْ مُضَاعَفًا عَلَى غَمِّ
فَوْتِ الْغَنِيمَةِ ﴿لِكَيْلَا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِعَفَا أَوْ بِأَثَابَكُمْ فَ{لَا} زَائِدَةٌ ﴿تَحْزَنُوا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ﴾ مِنَ الْغَنِيمَةِ
﴿وَلَا مَٓا اَصَابَكُمْ﴾ مِنَ الْقَتْلِ وَالْهَزِيمَةِ ﴿وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

149- **Ey imân edenler! Eğer** size emrettikleri hususlarda **kâfir olanlara itaat ederseniz sizi topuklarınız üzerine** küfre [geri] **çevirirler. Artık hüsrana uğramış olduğunuz halde geri dönmüş olursunuz.**

150- **Bilakis, Allah sizin mevlânız,** yardımcınız**dır. Ve O, yardımcıların en hayırlısıdır.** Dolayısıyla başkasına değil de, yalnız ona itaat edin!

151- **Yakında; Allah'ın,** kendilerine ibadet edilmesine dair **hiçbir sultan** hiçbir hüccet **indirmemiş olduğu şeyler** olan putları**, O'na şirk koşmaları** sebebiyle **kâfirlerin kalplerine korku**[1] **düşüreceğiz.** Nitekim onlar Uhut'tan

[1] اَلرُّعْب kelimesindeki ع harfi hem sükün, hem de zamme ile okunmuştur.

dönerlerken, geri dönüp, Müslümanların kökünü kazımak istemişlerdi. Fakat korkup, bundan vazgeçtiler. **Onların varacakları yer cehennemdir. Ve o zalimlerin,** o kafirlerin **duracakları,** varacakları **yer, ne kötüdür** o yer.

152- **Andolsun ki, Allah** yardımıyla, size olan **vaadini size karşı yerine getirdi. O vakit ki, onları onun izni,** iradesiyle **kesip doğruyor,** öldürüyor**dunuz. Nihayet,** Allah **size o sevdiğiniz** şey olan yardımı **gösterdikten sonra siz, yılgınlık gösterdiniz,** savaştan korkaklık ettiğiniz; Hz. Peygamberin, dağın eteğinde kalıp, ot atmakla ilgili **emrinde** kiminizin 'arkadaşlarımız zafer kazandı, artık gidelim'; kiminizinse 'Hz. Peygamberin emrine aykırı davranmayalım' demesi şeklinde **çekişmeye düştüğünüz,** tartıştığınız **ve isyan ettiğiniz vakitte**[1] [sizden yardımını engelledi.] **içinizden kimi,** ganimet elde etmek için mevziyi terk etmek suretiyle **dünyayı istiyordu ve sizden** Abdullah b. Cübeyr ve yanındakiler gibi **kimisi de** öldürülünceye kadar orada sebat etmek suretiyle **ahireti istiyordu. Sonra** samimi olanla, olmayan ayrılsın diye **sizi sınamak,** imtihan etmek **için onlardan,** yani kafirlerden, hezimete uğramış bir şekilde **çevirdi**[2] **Ve elbette sizden** işlediklerinizi **bağışladı. Ve Allah** kendilerini affetmesiyle **müminler üzerine fazl sahibidir.**

153- Yâd edin! **O vakit ki, siz** yeryüzünde firar ederek, **kaçıp-uzaklaşıyordunuz, ve hiç kimseye** durup, **bakmıyordunuz. Peygamber ise** 'Ey Allah'ın kulları! Bana doğru gelin, bana doğru gelin' diyerek **sizleri arkanızdan,** peşinizden **çağırıyordu. Artık Allah sizleri** Hz. Peygambere muhalefet ederek ona **gam** vermeniz **sebebiyle gam ile,** hezimet ile **cezalandırdı.**[3] **Tâ ki, hem sizden kaçan** ganimet**ler üzerine ve hem de sizlere isabet eden** öldürülme ve hezimet gibi **şeylerden dolayı üzülmeyesiniz diye.**[4] **Ve Allah yaptığınız şeylerden fazlasıyla haberdardır.**

KELİME ANLAMI

149- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اِنْ تُطِيعُوا **Eğer itaat ederseniz** (Kime?) الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Ne konuda itaat ederseniz?) فِيمَا O konuda ki يَأْمُرُونَكُمْ Size emrediyorlar (Neyle emrediyorlar?) بِهِ Kendisiyle يَرُدُّوكُمْ **Sizi çevirirler**

---

[1] إذا nın cevabına öncesi delalet etmiştir. Yani '...sizden yardımını engelledi' şeklinde...

[2] Yukarıdaki إذا nın mukadder cevabı üzerine atıftır.

[3] Bir görüşe göre de buradaki ب harfi على manasında olup, ayetin manası şöyledir: "Allah sizi ganimeti kaçırma gamının üzerine katlanmış olarak bir gam ile cezalandırdı.

[4] لِكَيْلَا sözü, ya عَفَا fiiline ya da أَثَابَكُمْ fiiline taalluk eder ki bu ikinci şıkta لا zait olur.

(Ne üzerine çevirirler?) عَلَىٰٓ أَعْقَابِكُمْ **Topuklarınız üzerine** (Neye?) اِلَى الْكُفْرِ Küfre فَتَنْقَلِبُوا **Ve de geri dönmüş olursunuz** (Ne olduğunuz halde?) خَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayıcılar olduğunuz halde**

150- بَلِ اللهُ **Bilakis Allah** (Nedir?) مَوْلَيكُمْ **Sizin mevlanızdır** نَاصِرُكُمْ Yardımcınızdır وَهُوَ **O** (Nedir?) خَيْرُ النَّاصِرِينَ **Yardımcıların en hayırlısıdır** فَأَطِيعُوهُ Ona itaat edin دُونَهُمْ Onlara değil!

151- سَنُلْقِي **Yakında atacağız** (Nereye?) فِي قُلُوبِ الَّذِينَ **O kimselerin kalplerinin içine ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Neyi atacağız?) اَلرُّعْبَ **Korkuyu** (Bu kelime ne ile okundu?) بِسُكُونِ الْعَيْنِ Ayn harfinin sükunu ile (Daha?) وَضَمِّهَا Ve de zammesiyle اَلْخَوْفَ Korkuyu atacağız anlamındadır وَقَدْ عَزَمُوا Azmetmişlerdi (Ne vakit?) بَعْدَ ارْتِحَالِهِمْ مِنْ أُحُدٍ Uhut'tan geri dönüşte (Neye azmetmişlerdi?) عَلَى الْعَوْدِ Dönmeye (Daha?) وَاسْتِئْصَالِ الْمُسْلِمِينَ Ve de Müslümanları çıkarmaya فَرَعَبُوا Fakat korktular وَ لَمْ يَرْجِعُوا Ve de dönmediler (Ne sebebiyle korku atacağız?) بِمَآ أَشْرَكُوا **Şirk koşmaları sebebiyle** بِسَبَبِ إِشْرَاكِهِمْ Şirk etmelerinden sebep (Kime?) بِاللهِ **Allah'a** (Neyi şirk koşmaları sebebiyle?) مَا **O şeyi ki** لَمْ يُنَزِّلْ **İndirmedi** (Neye dair?) بِهِ **O şeye dair** (Ne indirmedi?) سُلْطَانًا **Bir sultan** حُجَّةً Bir huccet (Ne üzerine?) عَلَى عِبَادَتِهِ Ona ibadet üzerine وَهُوَ O şeyler (Nedir?) الْأَصْنَامُ Putlardır وَمَاْوِيهُمُ **Onların varacağı yer** (Nedir?) اَلنَّارُ **Ateştir** وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ **Ve zalimlerin varacağı yer ne kötüdür** الْكَافِرِينَ Kafirlerin varacağı yer ne kötüdür هِيَ O yer

152- وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ **Ve andolsun ki size karşı yerine getirdi** (Kim?) اَللهُ **Allah** (Neyi?) وَعْدَهُ **Vaadini** (Kime olan vaadini?) إِيَّاكُمْ Size (Neyle yerine getirdi?) بِالنَّصْرِ Yardımı ile (Ne vakit?) إِذْ **O vakit ki** تَحُسُّونَهُمْ **Kesip doğruyordunuz onları** تَقْتُلُونَهُمْ Öldürüyordunuz onları (Neyle?) بِإِذْنِهِ **Onun izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ **Nihayet yılgınlık gösterdiğiniz vakit** جَبُنْتُمْ عَنِ الْقِتَالِ Savaşmaktan korkaklık ettiğiniz vakit (Daha?) وَتَنَازَعْتُمْ **Ve de çekiştiğiniz vakit** إِخْتَلَفْتُمْ İhtilaf ettiğinizde (Nerede?) فِي الْأَمْرِ **Emirde** أَيْ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Yani hz. Peygamberin emrinde (s.a.v.) (Neyle olan emri?) بِالْمُقَامِ Kalmakla (Nerede?) فِي سَفْحِ الْجَبَلِ Dağın düzlüğünde

(Niçin?) لِلرَّمْيِ Atmak için فَقَالَ Dedi (Kim?) بَعْضُكُمْ Sizin bazınız نَذْهَبُ Gidelim فَقَدْ نُصِرَ Yardım gördü/Zafer kazandı (Kim?) أَصْحَابُنَا Arkadaşlarımız وَبَعْضُكُمْ Ve bazınız da dedi لَا نُخَالِفُ Muhalefet etmeyelim (Neye?) أَمْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberin emrine (s.a.v.) (Daha ne vakitte?) وَعَصَيْتُمْ **Ve de isyan ettiğiniz vakitte** (Neye?) أَمْرَهُ Onun emrine فَتَرَكْتُمْ Terk ettiğinizde (Neyi?) اَلْمَرْكَزَ Mevziyi (Niçin?) لِطَلَبِ الْغَنِيمَةِ Ganimet elde etmek için (Neden sonra olan isyan?) مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** أَرَاكُمْ **Size gösterdi** (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Neyi?) مَا **O şeyi ki** تُحِبُّونَ **Siz seviyorsunuz** (O sevdiğiniz şey nedendir?) مِنَ النَّصْرِ Yardımdan وَجَوَابُ إِذَا İza'nın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Delalet etmiştir ona (Ne?) مَا قَبْلَهُ Onun öncesi أَيْ مَنَعَكُمْ Yani sizden engelledi (Neyi?) نَصْرَهُ Yardımını مِنْكُمْ **Sizden bir kısmı vardır** مَنْ **O kimse ki** يُرِيدُ **İstiyor** (Neyi istiyor?) اَلدُّنْيَا **Dünyayı** فَتَرَكَ Ve de terk etmiştir (Neyi?) اَلْمَرْكَزَ Mevziyi (Niçin terketmiştir?) لِلْغَنِيمَةِ Ganimet için وَمِنْكُمْ **Ve sizden bir kısmı da vardır** مَنْ **O kimse ki** يُرِيدُ **İstiyor** (Neyi istiyor?) اَلْاٰخِرَةَ **Ahireti** فَثَبَتَ بِهِ Orada sabit kalmıştır حَتَّى قُتِلَ Öldürülünceye kadar (Kim gibi bunlar?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جُبَيْرٍ وَأَصْحَابِهِ Abdullah b. Cübeyr ve arkadaşları gibi ثُمَّ صَرَفَكُمْ **Sonra sizi çevirdi** (Bu nedir?) عَطْفٌ عَلَى جَوَابِ إِذَا الْمُقَدَّرِ İza'nın mukadder cevabı üzerine atıftır رَدَّكُمْ Sizi geri çevirdi (Neyle?) بِالْهَزِيمَةِ Hezimetle (Kimden çevirdi?) عَنْهُمْ **Onlardan** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlerden (Niçin?) لِيَبْتَلِيَكُمْ **Sizi sınamak için** لِيَمْتَحِنَكُمْ İmtihan etmek için فَيَظْهَرَ الْمُخْلِصُ مِنْ غَيْرِهِ Ki samimi olanla olmayan ayrılsın diye وَلَقَدْ عَفَا **Ve elbette bağışladı** (Kimden?) عَنْكُمْ **Sizden** (Neyi bağışladı?) مَا ارْتَكَبْتُمُوهُ İşlediklerinizi وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) ذُو فَضْلٍ **Fazl sahibidir** (Kim üzerine?) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminler üzerine** (Neyle?) بِالْعَفْوِ Affetmekle

153- اُذْكُرُوا Yâd edin! إِذْ **O vakit ki** تُصْعِدُونَ **Kaçıp-uzaklaşıyordunuz** تَبْعُدُونَ Uzaklaşıyordunuz (Nerede?) فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde (Ne olduğunuz halde?) هَارِبِينَ Kaçıcı olduğunuz halde (Daha?) وَلَا تَلْوُنَ **Ve dönmüyordunuz** تُعَرِّجُونَ Durup-dönmüyordunuz (Kime?) عَلَى أَحَدٍ **Hiç kimseye** وَالرَّسُولُ **Ve peygamber de** يَدْعُوكُمْ **Sizi çağırıyordu** (Nereden?) فِي أُخْرٰيكُمْ **Sizin arkanızdan** أَيْ مِنْ وَرَائِكُمْ ، Yani peşinizden يَقُولُ Diyordu إِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ إِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ Bana doğru gelin ey Allah'ın kulları, Bana doğru gelin! فَأَثَابَكُمْ فَجَازَاكُمْ **Sizi cezalandırdı** (Ne ile?) غَمًّا **Gam ile** بِالْهَزِيمَةِ Hezimet ile

(Ne sebebiyle?) بِغَمٍّ **Gam sebebiyle** غَمَّكُمْ بِسَبَبِ Gam vermeniz sebebiyle (Kime?) لِلرَّسُولِ Peygambere (Ne sebebiyle?) بِالْمُخَالَفَةِ Muhalefet etmeniz sebebiyle وَقِيلَ Dendi ki الْبَاءُ Ba (Nedir?) بِمَعْنَى عَلَى Alâ manasındadır أَيْ مُضَاعَفًا عَلَى غَمِّ فَوْتِ الْغَنِيمَةِ Yani (bu durumda mana) "ganimeti kaçırma gamının üstüne katlanmış olarak"... (Niçin affetti?) لِكَيْلَا مُتَعَلِّقٌ بِعَفَا أَوْ بِأَثَابَكُمْ وَ{لَا} زَائِدَةٌ تَحْزَنُوا **Üzülmeyesiniz diye** -lâ zaittir, lam da afâ fiiline ya da esâbeküm fiiline taalluk eder- (Ne üzerine üzülmeyesiniz diye?) عَلَى مَا فَاتَكُمْ **Sizden kaçanlar üzerine** (Nedir o kaçanlar?) مِنَ الْغَنِيمَةِ Ganimet (Daha neye üzülmeyesiniz diye?) وَلَا مَا أَصَابَكُمْ **Ve de size isabet edene de üzülmeyesiniz** (Size isabet eden nedir?) مِنَ الْقَتْلِ وَالْهَزِيمَةِ Öldürülme ve hezimet وَاللَّهُ **Allah** (Nedir?) خَبِيرٌ **Ziyade haberdardır** (Neden?) بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan**

﴿ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً﴾ أَمْنًا ﴿نُّعَاسًا﴾ بَدَلٌ ﴿يَغْشَى﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿طَائِفَةً مِّنكُمْ﴾
وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ فَكَانُوا يَمِيدُونَ تَحْتَ الْحَجَفِ وَتَسْقُطُ السُّيُوفُ مِنْهُمْ ﴿وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ﴾
أَيْ حَمَلَتْهُمْ عَلَى الْهَمِّ فَلَا رَغْبَةَ لَهُمْ إِلَّا نَجَاتُهَا دُونَ النَّبِيِّ وَأَصْحَابِهِ فَلَمْ يَنَامُوا وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ ﴿يَظُنُّونَ
بِاللَّهِ﴾ ظَنًّا ﴿غَيْرَ﴾ الظَّنِّ ﴿الْحَقِّ ظَنَّ﴾ أَيْ كَظَنِّ ﴿الْجَاهِلِيَّةِ﴾ حَيْثُ اعْتَقَدُوا أَنَّ النَّبِيَّ قُتِلَ أَوْ لَا يُنْصَرُ
﴿يَقُولُونَ هَل﴾ مَا ﴿لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ﴾ أَيِ النَّصْرِ الَّذِي وُعِدْنَاهُ ﴿مِن﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ قُلْ﴾ لَهُمْ
﴿إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ﴾ بِالنَّصْبِ تَوْكِيدًا وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿لِلَّهِ﴾ أَيِ الْقَضَاءُ لَهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿يُخْفُونَ
فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ﴾ يُظْهِرُونَ ﴿لَكَ يَقُولُونَ﴾ بَيَانٌ لِمَا قَبْلَهُ ﴿لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا
هَاهُنَا﴾ أَيْ لَوْ كَانَ الِاخْتِيَارُ إِلَيْنَا لَمْ نَخْرُجْ فَلَمْ نُقْتَلْ لَكِنْ أُخْرِجْنَا كَرْهًا ﴿قُل﴾ لَهُمْ ﴿لَّوْ كُنتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ﴾
وَفِيكُمْ مَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْقَتْلَ ﴿لَبَرَزَ﴾ خَرَجَ ﴿الَّذِينَ كُتِبَ﴾ قُضِيَ ﴿عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ﴾ مِنْكُمْ
﴿إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ﴾ مَصَارِعِهِمْ فَيُقْتَلُوا وَلَمْ يُنْجِهِمْ قُعُودُهُمْ لِأَنَّ قَضَاءَهُ تَعَالَى كَائِنٌ لَا مَحَالَةَ ﴿وَ﴾ فَعَلَ
مَا فَعَلَ بِأُحُدٍ ﴿لِيَبْتَلِيَ﴾ يَخْتَبِرَ ﴿اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ﴾ قُلُوبِكُمْ مِنَ الْإِخْلَاصِ وَالنِّفَاقِ ﴿وَلِيُمَحِّصَ﴾
يُمَيِّزَ ﴿مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (١٥٤)﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ وَإِنَّمَا يَبْتَلِي
لِيُظْهِرَ لِلنَّاسِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنكُمْ﴾ عَنِ الْقِتَالِ ﴿يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ﴾ جَمْعُ الْمُسْلِمِينَ وَجَمْعُ الْكُفَّارِ
بِأُحُدٍ وَهُمُ الْمُسْلِمُونَ إِلَّا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا ﴿إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ﴾ أَزَلَّهُمْ ﴿الشَّيْطَانُ﴾ بِوَسْوَسَتِهِ
﴿بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا﴾ مِنَ الذُّنُوبِ وَهُوَ مُخَالَفَةُ أَمْرِ النَّبِيِّ ﴿وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ
﴿حَلِيمٌ (١٥٥)﴾ لَا يَعْجَلُ عَلَى الْعُصَاةِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ
﴿وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ﴾ أَيْ فِي شَأْنِهِمْ ﴿إِذَا ضَرَبُوا﴾ سَافَرُوا ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ فَمَاتُوا ﴿أَوْ كَانُوا غُزًّى﴾
جَمْعُ غَازٍ، فَقُتِلُوا ﴿لَّوْ كَانُوا عِندَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا﴾ أَيْ لَا تَقُولُوا كَقَوْلِهِمْ ﴿لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ﴾
الْقَوْلَ فِي عَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ ﴿حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ فَلَا يَمْنَعُ عَنِ الْمَوْتِ قُعُودٌ ﴿وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿بَصِيرٌ (١٥٦)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَلَئِن﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾
أَيِ الْجِهَادِ ﴿أَوْ مُتُّمْ﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَكَسْرِهَا مِنْ مَاتَ يَمُوتُ وَيَمَاتُ أَتَاكُمُ الْمَوْتُ فِيهِ ﴿لَمَغْفِرَةٌ﴾ كَائِنَةٌ
﴿مِّنَ اللَّهِ﴾ لِذُنُوبِكُمْ ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ مِنْهُ لَكُمْ عَلَى ذَلِكَ وَاللَّامُ وَمَدْخُولُهَا جَوَابُ الْقَسَمِ وَهُوَ مَوْضِعُ الْفِعْلِ
مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿خَيْرٌ مِّمَّا تَجْمَعُونَ (١٥٧)﴾ مِنَ الدُّنْيَا بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَجْمَعُونَ]

TÜRKÇE ANLAMI

154- **Sonra o gammın ardından üzerinize bir emniyet, hafif bir uyku**[1] **indirdi ki, sizden bir taifeyi örtüp kaplayıverdi.**[2] Bu kişiler müminler

---

[1] نُعَاسًا kelimesi أَمَنَةً kelimesinden bedeldir.

[2] Bu kelime hem (يَغْشَى şeklinde) ي harfi ile, hem de (تَغْشَى şeklinde) ت harfi ile okundu.

olup, bunlar kalkanlarının altında sağa sola yalpalıyorlardı ve de kılıçları ellerinden düşüyordu. **Sizden bir tâifeyi de kendi canları kaygıya düşürmüştü.** Can korkusu onları tasalandırmıştı. Ne Hz. Peygamber, ne de onun arkadaşları umurlarında değildi. Kendi canlarından başka bir şey düşünmüyorlardı. Bundan dolayı da uyumamışlardı. Bahsedilen bu kişiler münafıklardı. Hz. Peygamberin öldürüldüğüne ya da yardım görmediğine inanmak suretiyle **Allah'a karşı cahiliye zannı gibi hak** zan **olmayan bir** zanla, **zanda bulunuyorlardı. Diyorlardı ki:** "Vaat edildiğimiz **emir** olan yardım**dan bize bir şey**[1] **var mıdır?**"Yoktur! Onlara **de ki: "Şüphesiz emrin hepsi**[2] **de Allah'ındır."** Yani karar verme yetkisi Allah'ındır. O dilediğini yapar. **Onlar sana açıklamayacakları,** ortaya koymayacakları **şeyleri kendi içlerinde gizleyiverirler; derler ki**[3]**: "Eğer bizim için bu emirden bir şey olsaydı burada katledilmezdik** eğer seçme şansımız olsaydı, savaşa çıkmaz ve de savaşmazdık. Biz savaşa zorla çıkarıldık. Onlara **de ki:** "Aranızda Allah'ın kendisine ölüm yazdığı kimseler bulunduğu halde **eğer sizler evlerinizde olsaydınız, üzerlerine öldürülmeleri yazılı**p hükmedil**miş olanlar** serilip, **uzanacakları yerlere kadar muhakkak yine çıkıp-gider** ve de öldürülür**lerdi."** Ve savaşa gitmeyip oturmaları onları kurtarmazdı. Zira Allah tealanın kazası behemehal gerçekleşir. **Ve Allah** Uhut'ta yaptığını **göğüslerinizin,** kalplerinizin **içinde olan** samimiyet ve nifakı **sınamak,** imtihan etmek **ve kalplerinizde olanı ayırt etmek için** yapmıştır. **Ve Allah sinelerdekini,** kalplerde olanı **hakkıyla bilendir,** hiçbir şey kendisine gizli kalmaz. İmtihan etmesi ise sadece insanlara karşı [gerçeği] ortaya koymak içindir.

155- **Şüphe yok ki, iki topluluğun,** Uhut'taki Müslümanlar ile kafirler topluluğunun **karşılaştığı gün içinizden** on iki kişi hariç savaşmaktan **geri dönen** mümin**ler yok mu, bazı kazanmış oldukları** Hz. Peygamberin emrine muhalefet etmekten ibaret olan, **şeyler,** günahlar **sebebiyle şeytan** vesvesesiyle **onların ayaklarını kaydırmak istemiş,** kaydırmış**tır. Elbette Allah onları affetmiştir. Şüphe yok ki Allah** müminlere karşı **mağfiret sahibidir, halîmdir,** asi kimselere karşı aceleci davranmaz.

156- **Ey imân edenler! Kâfir olan** münafık**lar ve kardeşleri için,** onlar hakkında **yolculuğa çıktıkları** ve de öldükleri, **yahut gaziler oldukları**

---

[1] مِن burada zaittir.

[2] كُلَّهُ kelimesi tekit olarak mensup, mübteda olarak da merfu okunmuştur. Bu durumda haberi de لِلّٰه kelimesidir.

[3] Önceki cümleyi beyan eder.

ve de öldürüldükleri **zaman, "Eğer onlar bizim yanımızda olsalardı, ne ölürlerdi ve ne de öldürülürlerdi" diyenler gibi olmayınız,** onların dedikleri gibi demeyiniz. Akıbetlerinde, **Allah bunu,** bu sözlerini **kalplerinde bir hasret kılmak için yapmıştır. Halbuki Allah yaşatır ve öldürür,** savaşa gitmeyip, oturmak, o kişiyi ölümden kurtarmaz. **Allah yaptığınız**[1] **şeyleri hakkıyla görücüdür** ve de sizin karşılığınızı verir.

157- **Ve andolsun ki**[2] **Allah yolunda,** cihatta **öldürülürseniz veya ölürseniz**[3], yani Allah yolunda size ölüm gelirse **Allah'tan** günahlarınıza karşı olan **bir mağfiret**[4] **ve** size gelen ölüm ve öldürülme gibi şeylerden dolayı Allah'tan olan **bir rahmet, topladığınız**[5] dünyalık **şeylerden hayırlıdır.**[6]/[7]

KELİME ANLAMI

154- ثُمَّ أَنْزَلَ **Sonra indirdi** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neden sonra?) مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ **Gamdan sonra** (Neyi indirdi?) أَمَنَةً **Bir emniyet** (Emniyetten bedel?) نُعَاسًا **Bir uyuklama** (Bu kelime nedir?) بَدَلٌ Bedeldir (Öyle uyuklama ki) يَغْشَى **Kaplıyor** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ye ile (Daha?) وَالتَّاءِ Ve de te ile (Kimi kaplıyor?) طَائِفَةً **Bir taifeyi** (Öyle taife ki) مِنْكُمْ **Sizden** وَهُمْ Onlar (Kimlerdir?) الْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir فَكَانُوا Onlar idiler (Ne?) يَمِيدُونَ Yalpalıyorlardı (Nerede?) تَحْتَ الْحَجَفِ Kalkanlarının altında وَتَسْقُطُ Ve de düşüyordu (Ne?) السُّيُوفُ Kılıçlar (Kimden?) مِنْهُمْ Onlardan وَطَائِفَةٌ **Ve bir diğer taife de** قَدْ أَهَمَّتْهُمْ **Onları kaygılandırmıştı** (Ne?) أَنْفُسُهُمْ **Kendi canları** أَيْ حَمَلَتْهُمْ Yani onları yükledi (Ne üzerine?) عَلَى الْهَمِّ Tasalanmaya فَلَا رَغْبَةَ لَهُمْ Onların isteği yoktur إِلَّا نَجَاتَهَا Ancak kendilerini kurtarmak دُونَ النَّبِيِّ Hz. Peygamberi değil (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve de ashabını da فَلَمْ يَنَامُوا Ve de uyumadılar وَهُمْ Onlar (Kimdirler?) الْمُنَافِقُونَ Münafıklar يَظُنُّونَ **Zanda bulunuyorlar** (Kim hakkında?) بِاللَّهِ **Allah hakkında** ظَنًّا Bir zanla ki غَيْرَ الْحَقِّ **Hak olmayan** zan

---

[1] Bu kelime hem (تَعْمَلُونَ şeklinde) ت harfi ile, hem de (يَعْمَلُونَ şeklinde) ي harfi ile okunmuştur.

[2] لَ, burada kasem içindir.

[3] Bu kelime مَاتَ - يَمُوتُ kökünden geldiğinde (مُتُّمْ şeklinde) م harfi zamme ile; مَاتَ - يَمَاتُ kökünden geldiğinde ise (مِتُّمْ şeklinde) kesre ile okunmuştur.

[4] Mübtedadır.

[5] Bu kelime (تَجْمَعُونَ şeklinde) ت harfi ile de, (يَجْمَعُونَ şeklinde) ي harfi ile de okunmuştur.

[6] Mübtedanın haberidir.

[7] ل harfi ve de onun dahil olduğu mübteda-haber cümlesi kasemin cevabıdır. Mübteda-haber cümlesi fiil mevzisindedir.

حَيْثُ اعْتَقَدُوا (O düşünceler nasıl?) ظَنَّ أَيْ كَظَنِّ الْجَاهِلِيَّةِ **Cahiliye zannı gibi** (Ne gibi?) Şöyle ki inandılar أَنَّ النَّبِيَّ Elbette Hz. Peygamber قُتِلَ Öldürüldü أَوْ لَا يُنْصَرُ Ya da yardım edilmedi يَقُولُونَ **Diyorlar** هَلْ لَنَا مَا **Bizim için var mıdır?** Yoktur! (Neden?) مِنَ الْأَمْرِ **İşten** أَيِ النَّصْرِ الَّذِي Yani o yardım ki وُعِدْنَاهُ biz onu vaat edildik (Ne var mıdır?) مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Bir şey** -min zaittir قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara إِنَّ الْأَمْرَ **Şüphesiz ki iş** كُلَّهُ **Onun hepsi** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالنَّصْبِ Nasb ile (Nasıl?) تَوْكِيدًا Tekit olarak (Daha ne ile okundu?) وَالرَّفْعِ Ve de raf ile (Nasıl?) مُبْتَدَأً Mübteda olarak خَبَرُهُ Onun haberi de şudur: (Kim içindir?) لِلّٰهِ **Allah içindir** أَيِ الْقَضَاءُ لَهُ Yani hüküm onun içindir يَفْعَلُ Yapar (Neyi?) مَا يَشَاءُ Dilediğini يُخْفُونَ **Gizliyorlar** (Nerede?) فِي أَنْفُسِهِمْ **Nefislerinde** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَا يُبْدُونَ **Açığa çıkarmıyorlar** يُظْهِرُونَ İzhar etmiyorlar (Kime?) لَكَ **Sana** يَقُولُونَ **Diyorlar** (Bu kelime nedir?) بَيَانٌ Beyandır (Neye beyandır?) لِمَا قَبْلَهُ Öncesine لَوْ كَانَ لَنَا **Şayet bizim için olsaydı** (Neden?) مِنَ الْأَمْرِ **İşten** (Ne olsaydı?) شَيْءٌ **Bir şey** مَا قُتِلْنَا **Öldürülmezdik** (Nerede?) هٰهُنَا **Burada** أَيْ لَوْ كَانَ Yani eğer olsaydı (Ne?) الْاِخْتِيَارُ إِلَيْنَا Bize seçme hakkı لَمْ نَخْرُجْ Çıkmazdık (Daha?) فَلَمْ نُقْتَلْ Ve de öldürülmezdik لٰكِنْ أُخْرِجْنَا Şu kadarı var ki çıkarıldık (Nasıl?) كَرْهًا Zorla قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara لَوْ كُنْتُمْ **Şayet siz olsaydınız** (Nerede?) فِي بُيُوتِكُمْ **Evlerinizde** وَفِيكُمْ Ve sizin içinizden de olsaydı (Kim?) مَنْ O kimse ki كَتَبَ Yazdı (Kim?) اللّٰهُ Allah (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Neyi?) الْقَتْلَ Öldürülmeyi لَبَرَزَ خَرَجَ **Elbette çıkardı** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** كُتِبَ **Yazıldı** قُضِيَ Hükmedildi (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Ne yazıldı?) الْقَتْلُ **Öldürülme** (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden (Nereye çıkarlardı?) إِلَى مَضَاجِعِهِمْ **Yatacakları yere** مَصَارِعِهِمْ Yere düşecekleri yere فَيُقْتَلُوا Ve de öldürülürlerdi وَلَمْ يُنْجِهِمْ Ve onları da kurtarmazdı (Ne?) قُعُودُهُمْ Onların oturmaları (Niçin?) لِأَنَّ قَضَاءَهُ تَعَالَى Çünkü Allah tealanın kazası (Nedir?) كَائِنٌ Olucudur لَا مَحَالَةَ Kesinlikle وَفَعَلَ **Ve** yaptı (Neyi?) مَا O şeyi ki فَعَلَ Yaptı (Nerede?) بِأُحُدٍ Uhutta (Niçin?) لِيَبْتَلِيَ **Sınaması için yaptı** يَخْتَبِرَ İmtihan etmesi için (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** فِي صُدُورِكُمْ **Sinelerinizdedir** قُلُوبِكُمْ Kalplerinizdedir (O şey de nedendir?) مِنَ الْإِخْلَاصِ وَالنِّفَاقِ İhlas ve nifak (Daha niçin yaptı?) وَلِيُمَحِّصَ **Ve de ayırt etmesi için** يُمَيِّزَ Temyiz etmesi için (Neyi?) مَا **O şeyi ki**

(Nerededir?) فِي قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizin içindedir** وَاللّٰهُ **Allah** (Nedir?) عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sine sahiplerini** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerdekini لَا يَخْفَى Gizli kalmaz (Kim üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey وَإِنَّمَا يَبْتَلِي Ancak imtihan eder (Niçin?) لِيُظْهِرَ Ortaya çıkarsın için (Kim için ortaya çıksın için?) لِلنَّاسِ İnsanlar için

155- إِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** تَوَلَّوْا **Çekip gittiler** (Kimden olan kimseler?) مِنْكُمْ **Sizden** (Neden çekip gittiler?) عَنِ الْقِتَالِ Savaştan (Ne vakit?) يَوْمَ الْتَقَى **Karşılaştığı gün** (Kim?) اَلْجَمْعَانِ **İki topluluk** جَمْعُ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlar topluluğu ile (Daha?) وَجَمْعُ الْكُفَّارِ Ve de kafirler topluluğu (Nerede?) بِأُحُدٍ Uhut'ta وَهُمْ Onlar (Kimdirler?) اَلْمُسْلِمُونَ Müslümanlardır إِلَّا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا Ancak on iki adam hariç إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ **Ancak onları kaydırmak istedi** أَزَلَّهُمْ kaydırdı (Kim?) اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** (Neyle kaydırdı?) بِوَسْوَسَتِهِ Vesvesesiyle (Ne sebebiyle kaydırdı?) بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا **Kazandıklarının bazıları sebebiyle** (Nedendir o kazandıkları?) مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan وَهُوَ Bu (Nedir?) مُخَالَفَةُ أَمْرِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin emrine muhalefet وَلَقَدْ عَفَا **Elbette affetti** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) غَفُورٌ **Ziyade mağfiret sahibidir** (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere (Daha nedir?) حَلِيمٌ **Halimdir** لَا يَعْجَلُ Acele etmez (Kim üzerine?) عَلَى الْعُصَاةِ Asiler üzerine

156- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَكُونُوا **Olmayın** (Kim gibi?) كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani münafıklar (Daha?) وَقَالُوا **Ve de dediler** (Kime?) لِإِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerine** أَيْ فِي شَأْنِهِمْ Yani durumları konusunda إِذَا ضَرَبُوا سَافَرُوا **Onlar yolculuğa çıktıklarında** (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَمَاتُوا Ve de öldüklerinde أَوْ كَانُوا **Ya da olduklarında** (Ne olduklarında?) غُزًّى **Gaziler** (Bu kelimeler nedir?) جَمْعُ غَازٍ Gazi kelimesinin cemisidir فَقُتِلُوا Ve de öldürüldüklerinde (Şöyle dediler:) لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** (Nerede?) عِنْدَنَا **Bizim yanımızda** مَا مَاتُوا **Ölmezlerdi** (Daha?) وَمَا قُتِلُوا **Ve de öldürülmezlerdi** أَيْ لَا تَقُولُوا Yani demeyin (Ne gibi?) كَقَوْلِهِمْ Onların dedikleri gibi (Allah bunları niçin yaptı?) لِيَجْعَلَ **Yapması için** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) ذٰلِكَ **Bunu** الْقَوْلَ Bu sözü (Nerede?) فِي عَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ Son durumlarında (Ne yapması için?) حَسْرَةً **Bir hasret** (Nerede?) فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde**

وَاللّٰهُ **Allah** يُحْيِي **Diriltir** (Daha?) وَيُمِيتُ **Ve de öldürür** فَلَا يَمْنَعُ Engellemez (Neden?) عَنِ الْمَوْتِ Ölümden (Ne?) قُعُودٌ Savaşmayıp, oturmak وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Te ve ye ile okundu (Nedir?) بَصِيرٌ **Görücüdür** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve onunla sizi karşılıklandırır

157- وَلَئِنْ **Andolsun ki eğer** (Buradaki lam nedir?) لَامُ قَسَمٍ Kasem lamıdır قُتِلْتُمْ **Öldürülürseniz** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** أَيِ الْجِهَادِ Yani cihat(ta öldürülürseniz) أَوْ مُتُّمْ **Ya da ölürseniz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِضَمِّ الْمِيمِ Mimin zammesiyle (Daha?) وَكَسْرِهَا Ve de kesresiyle (Hangi köktendir?) مِنْ مَاتَ يَمُوتُ وَيَمَاتُ Mâte-Yemûtu ve Yemâtu kökünden أَتَاكُمُ الْمَوْتُ (Eğer) size ölüm gelirse (Nerede?) فِيهِ Allah yolunda لَمَغْفِرَةٌ **Elbette bir mağfiret** (Öyle mağfiret ki) كَائِنَةٌ Olan (Kimden olan?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** (Ne için olan?) لِذُنُوبِكُمْ **Günahlarınız için olan** (Daha?) وَرَحْمَةٌ **Ve de bir rahmet** (Öyle rahmet ki) مِنْهُ Ondan olan (Kime olan?) لَكُمْ Size (Neye karşılık?) عَلَى ذٰلِكَ Buna karşılık (Ölüm, öldürülme vs.) وَاللَّامُ Lam (Daha?) وَمَدْخُولُهَا Ve de onun başına geldiği (Nedir?) جَوَابُ الْقَسَمِ Kasemin cevabıdır وَهُوَ Ve bu kasemin (Nedir?) مَوْضِعُ الْفِعْلِ Fiil mevzisidir (Daha nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Onun haberi de şudur: (Bu mağfiret ve rahmet nedir?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Neden daha hayırlıdır?) مِمَّا يَجْمَعُونَ **Topladıklarınızdan** (Neden topladıklarınızdan?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ Te ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve de ye ile

﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿مُتُّمْ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿اَوْ قُتِلْتُمْ﴾ فِي الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ ﴿لَاِلَى اللّٰهِ﴾ لَا اِلَى غَيْرِهِ ﴿تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِيكُمْ ﴿فَبِمَا﴾ مَا زَائِدَةٌ ﴿رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لَهُمْ﴾ أَيْ سَهَّلْتَ أَخْلَاقَكَ إِذْ خَالَفُوكَ ﴿وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا﴾ سَيِّءَ الْأَخْلَاقِ ﴿غَلِيظَ الْقَلْبِ﴾ جَافِيًا فَأَغْلَظْتَ لَهُمْ ﴿لَانْفَضُّوا﴾ تَفَرَّقُوا ﴿مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ﴾ تَجَاوَزْ ﴿عَنْهُمْ﴾ مَا أَتَوْهُ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ ذَنْبَهُمْ حَتَّى أَغْفِرَ لَهُمْ ﴿وَشَاوِرْهُمْ﴾ اِسْتَخْرِجْ آرَاءَهُمْ ﴿فِي الْاَمْرِ﴾ أَيْ شَأْنِكَ مِنَ الْحَرْبِ وَغَيْرِهِ تَطْيِيبًا لِقُلُوبِهِمْ وَلِيُسْتَنَّ بِكَ وَكَانَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَثِيرَ الْمُشَاوَرَةِ لَهُمْ ﴿فَاِذَا عَزَمْتَ﴾ عَلَى إِمْضَاءِ مَا تُرِيدُ بَعْدَ الْمُشَاوَرَةِ ﴿فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ﴾ ثِقْ بِهِ لَا بِالْمُشَاوَرَةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿اِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ﴾ يُعِنْكُمْ عَلَى عَدُوِّكُمْ كَيَوْمِ بَدْرٍ ﴿فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَاِنْ يَخْذُلْكُمْ﴾ بِتَرْكِ نَصْرِكُمْ كَيَوْمِ أُحُدٍ ﴿فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ خِذْلَانِهِ أَيْ لَا نَاصِرَ لَكُمْ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ﴾ لَا غَيْرِهِ ﴿فَلْيَتَوَكَّلِ﴾ لِيَثِقِ ﴿الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾﴾ وَنَزَلَتْ لَمَّا فُقِدَتْ قَطِيفَةٌ حَمْرَاءُ يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ: لَعَلَّ النَّبِيَّ أَخَذَهَا ﴿وَمَا كَانَ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لِنَبِيٍّ اَنْ يَغُلَّ﴾ يَخُونَ فِي الْغَنِيمَةِ فَلَا تَظُنُّوا بِهِ ذٰلِكَ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ أَيْ يُنْسَبَ اِلَى الْغُلُولِ ﴿وَمَنْ يَغْلُلْ يَاْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ حَامِلًا لَهُ عَلَى عُنُقِهِ ﴿ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ﴾ اَلْغَالُّ وَغَيْرُهُ جَزَاءَ ﴿مَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾﴾ شَيْئًا ﴿اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ﴾ فَأَطَاعَ وَلَمْ يَغُلَّ ﴿كَمَنْ بَٓاءَ﴾ رَجَعَ ﴿بِسَخَطٍ مِنَ اللّٰهِ﴾ لِمَعْصِيَتِهِ وَغُلُولِهِ ﴿وَمَاْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾﴾ أَيِ الْمَرْجِعُ هِيَ لَا ﴿هُمْ دَرَجَاتٌ﴾ أَيْ أَصْحَابُ دَرَجَاتٍ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ أَيْ مُخْتَلِفُو الْمَنَازِلِ فَلِمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ الثَّوَابُ وَلِمَنْ بَاءَ بِسَخَطِهِ الْعِقَابُ ﴿وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ أَيْ عَرَبِيًّا مِثْلَهُمْ لِيَفْهَمُوا عَنْهُ وَيَشْرُفُوا بِهِ لَا مَلَكًا وَلَا أَعْجَمِيًّا ﴿يَتْلُو عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿وَيُزَكِّيهِمْ﴾ يُطَهِّرُهُمْ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ اَلسُّنَّةَ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُمْ ﴿كَانُوا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ بَعْثِهِ ﴿لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿اَوَلَمَّا اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ﴾ بِأُحُدٍ بِقَتْلِ سَبْعِينَ مِنْكُمْ ﴿قَدْ اَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا﴾ بِبَدْرٍ بِقَتْلِ سَبْعِينَ وَأَسْرِ سَبْعِينَ مِنْهُمْ ﴿قُلْتُمْ﴾ مُتَعَجِّبِينَ ﴿اَنّٰى﴾ مِنْ أَيْنَ لَنَا ﴿هٰذَا﴾ الْخِذْلَانُ وَنَحْنُ مُسْلِمُونَ وَرَسُولُ اللّٰهِ فِينَا، وَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ﴾ لِأَنَّكُمْ تَرَكْتُمُ الْمَرْكَزَ فَخُذِلْتُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾﴾ وَمِنْهُ النَّصْرُ وَمَنْعُهُ وَقَدْ جَازَاكُمْ بِخِلَافِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

158- **Ve andolsun**[1] **ki ölseniz**[2] **de** cihat ederken veya başka bir şekide **öldürülseniz de her halde** başkasına değil, ahirette yalnız **Allah'a haşrolunacaksınız,** o da size karşılığınızı verecektir.

159- Ey Muhammed! **Allah'tan bir rahmet sebebiyledir**[3] **ki,** onlar sana aykırı davrandıklarında, sen **onlara yumuşak davrandın,** iyi huylu oldun, **ve eğer sen çirkin huylu,** kötü ahlaklı, **katı yürekli,** ezâkar **olsaydın** ve de onlara sert davransaydın, **elbette senin çevrenden dağılırlardı. Artık onları affet,** yaptıklarından geç! Ki ben de affedeyim. **Onlar için** günahlarına dair **istiğfarda bulun. Ve** kalplerini hoş tutmak ve de sana uymalarını sağlamak için **onlar ile** senin harp ve de diğer **işlerin hakkında müşavere yap,** görüşlerini bildirmelerini iste! Nitekim Hz. Peygamber ashabı ile çok müşavere yapardı. **Sonra azmettiğinde Allah'a tevekkül et. Şüphe yok ki Allah** kendisine **tevekkül edenleri sever.**

160- **Eğer Allah** Bedir gününde olduğu gibi **size yardım eder,** düşmanlarınıza karşı size destek verirse **artık size galip olacak kimse yoktur. Ve eğer** Uhut gününde olduğu gibi **siz**den yardımını **bırakıverirse artık ondan sonra,** o sizi bıraktıktan sonra **size yardım edecek kimdir?** Yani kimse yoktur. **Ve mü'minler** başkasına değil, **ancak Allah'a tevekkül etsin,** güvensin**ler.**

Bedir savaşında kırmızı kadife bir kumaş kaybolunca, insanların "belki de onu Hz. Peygamber almıştır" demeleri üzerine şu ayet inmiştir:

161- **Bir peygamber için** ganimete **hıyânet etmesi**[4] **olamaz,** yaraşmaz. Dolayısıyla onun hakkında böyle şeyler düşünmeyin! **Her kim hıyânet ederse Kıyamet gününde o hıyânet ettiği şey ile,** onu boynunda taşıyarak **gelir. Sonra** hıyanet etmiş olsun, olmasın **her şahsa kazanıp,** yap**mış olduğu şeyin** karşılığı **ödenir ve onlar** hiçbir şeyle **zulme uğramazlar.**

162- **Ya Allah'ın rızasına tâbi olan,** ona itaat edip, hıyanet etmeyen **kimse,** günahlarından ve de hıyanetinden dolayı **Allah'tan müthiş bir gazapla dönen ve** varıp, döne**ceği yer cehennem olan kimseye benzer mi? Ne fena bir dönüş yeri!** Hayır! (elbette bu kimseye benzemez)

---

[1] ل, burada kasem içindir.

[2] (Önceki ayette olduğu gibi) Bu kelime iki şekilde de okunmuştur.

[3] Buradaki مَا zaittir.

[4] Bir kıratte ise (أَنْ يُغَلَّ şeklinde) meful için bina edilerek hıyanete nispet edilmesi anlamında (meçhul olarak) okunmuştur.

163- **Onlar Allah'ın katında derece** sahipleri**dirler.** Yani konumları farklıdır; onun hoşnutluğuna uyan kimselere sevap, onun gazabıyla birlikte dönenlere ise azap vardır. **Ve Allah yaptıkları şeyleri hakkıyla görücüdür,** bunların karşılığını onlara verecektir.

164- **Andolsun ki, Allah, içlerine kendilerinden olan,** yani kendisini anlamaları için ve de onunla şereflenmeleri için, ne melek ne de acem; onlar gibi Arap olan; **onlara kendisinin** Kuran **âyetlerini okuyan ve onları** günahlardan **arındıran,** temizleyen **ve onlara kitabı,** Kuranı **ve hikmeti,** sünneti **öğreten bir peygamber gönderdiği vakit müminlere iyilikte bulunmuştur. Halbuki bundan evvel,** onun gönderilişinden önce **onlar apaçık bir dalâlet içindeydiler.**[1]

165- Bedir'de müşriklerden yetmiş kişiyi öldürüp, yetmiş kişiyi de esir almak suretiyle **siz onun iki katını isabet ettirmiş olduğunuz halde** Uhut'ta sizden yetmiş kişinin katledilmesiyle **size bir musibet isabet edince,** hayretler içinde "Aramızda Allah'ın peygamberi varken ve de bizler Müslüman kimseler iken **bu** hezimet **de nereden** geldi bize?" **mi dediniz.**[2] Onlara **de ki:** Siz mevziiyi terk ettiğinizden dolayı hezimete uğradığınız için **"O sizin kendi tarafınızdandır. Şüphe yok ki, Allah her şeye gücü yetendir."** Yardım etmek ve de etmemek onun gücünün yettiği şeylerdendir ve de muhalefetiniz sebebiyle sizi cezalandırmıştır.

KELİME ANLAMI

158- وَلَئِنْ **Ve andolsun ki eğer** لَامُ قَسَمٍ Kasem lamıdır مُتُّمْ **Ölürseniz** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْوَجْهَيْنِ Her iki şekilde de أَوْ قُتِلْتُمْ **Ya da öldürülürseniz** (Nerede?) فِي الْجِهَادِ Cihat'ta (Daha?) وَغَيْرِهِ Ve de diğer şeylerde لَإِلَى اللهِ **Elbette yalnız Allah'a** لَا إِلَى غَيْرِهِ Başkasına değil! تُحْشَرُونَ **Haşrolunursunuz** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِيكُمْ O da sizi karşılıklandırır

159- فَبِمَا مَا زَائِدَةٌ رَحْمَةٍ **Ve bir rahmetten dolayı** -Buradaki mâ zaittir- (Kimden olan rahmet?) مِنَ اللهِ **Allah'tan** لِنْتَ **Yumuşak davrandın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! (Kime?) لَهُمْ **Onlara** أَيْ سَهَّلْتَ أَخْلَاقَكَ Yani ahlakını yumuşak yaptın (Ne vakit?) إِذْ خَالَفُوكَ Sana muhalefet ettiklerinde وَلَوْ كُنْتَ **Ve eğer sen olsaydın** (Ne olsaydın?)

---

[1] Buradaki إِنْ , إِنَّ den tahfif edilmiş olup, إِنَّهُمْ anlamına gelir.

[2] Bu cümle, bir inkar sorusudur.

فَظًّا **Çirkin huylu** سَيِّءَ الْأَخْلَاقِ Kötü ahlaklı غَلِيظَ الْقَلْبِ **Katı kalpli** جَافِيًا Eziyet veren لَهُمْ فَأَغْلَظْتَ Ve de onlara katı davranmış olsaydın لَانْفَضُّوا **Elbette dağılırlardı** تَفَرَّقُوا Ayrılıp giderlerdi (Nereden?) مِنْ حَوْلِكَ **Senin çevrenden** فَاعْفُ **Affet** تَجَاوَزْ Geç (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** (Neyi affet?) مَا أَتَوْهُ **Yaptıklarını** (Daha?) وَاسْتَغْفِرْ **Ve de bağışlanma dile** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Neyin bağışlanmasını dile?) ذَنْبَهُمْ Onların günahını حَتَّى أَغْفِرَ لَهُمْ Ki ben de onlar için affedeyim وَشَاوِرْهُمْ **Ve de onlarla müşavere et** إِسْتَخْرِجْ آرَاءَهُمْ Görüşlerini bildirmelerini iste (Nerede?) فِي الْأَمْرِ **İş hakkında** أَيْ شَأْنِكَ Yani senin durumun hakkında (Nedir o durumun?) مِنَ الْحَرْبِ وَغَيْرِهِ Harp ve diğer şeyler (Niçin böyle yap?) تَطْيِيبًا لِقُلُوبِهِمْ Onların kalplerini hoş etmek için (Daha niçin?) وَلِيُسْتَنَّ بِكَ Ve de sana uyulması için وَكَانَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) idi (Ne idi?) كَثِيرَ الْمُشَاوَرَةِ لَهُمْ Onlarla müşaveresi çok idi فَإِذَا عَزَمْتَ **Ve kesin karar verdiğinde de** (Neye?) عَلَى إِمْضَاءِ مَا تُرِيدُ İstediğin şeyi yerine getirmeye (Ne vakit?) بَعْدَ الْمُشَاوَرَةِ Müşavereden sonra فَتَوَكَّلْ **Tevekkül et** (Kim üzerine?) عَلَى اللهِ **Allah üzerine** ثِقْ بِهِ Ona güven لَا بِالْمُشَاوَرَةِ Müşavereye değil! إِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُتَوَكِّلِينَ **Tevekkül edenleri** (Kime tevekkül edenleri?) عَلَيْهِ Kendisine

160- إِنْ يَنْصُرْكُمْ **Eğer size yardım ederse** (Kim?) اَللهُ **Allah** يُعِنْكُمْ Size destek verirse (Kime karşı?) عَلَى عَدُوِّكُمْ Düşmanlarınıza karşı (Ne gibi?) كَيَوْمِ بَدْرٍ Bedir günü gibi فَلَا غَالِبَ **Galip gelecek yoktur** (Kime galip gelecek?) لَكُمْ **Size** وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ **Ve eğer sizi bırakıverirse** (Nasıl?) بِتَرْكِ نَصْرِكُمْ Yardımınızı bırakmak suretiyle (Ne gibi?) كَيَوْمِ أُحُدٍ Uhut günü gibi فَمَنْ **Kimdir?** ذَا الَّذِي **O öyle kimse ki** يَنْصُرُكُمْ **Size yardım edecek** (Ne vakit?) مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ خِذْلَانِهِ Yani sizi bırakıverdikten sonra أَيْ لَا نَاصِرَ لَكُمْ Yani size yardım edecek kimse yoktur وَعَلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** لَا غَيْرِهِ Başkasına değil فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** لِيَثِقْ Güvensin (Kim?) اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler**

161- وَنَزَلَتْ Ve nazil oldu (Ne vakit?) لَمَّا فُقِدَتْ Ne zaman ki kayboldu (Ne?) قَطِيفَةٌ حَمْرَاءُ Kırmızı bir kadife (Ne vakit?) يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ Bazı insanlar dedi ki

لَعَلَّ النَّبِيَّ أَخَذَهَا Belki de onu hz. Peygamber almıştır وَمَا كَانَ **Ve olmadı** مَا يَنْبَغِي Yani yaraşmaz (Kim için?) لِنَبِيٍّ **Hiçbir peygamber için** (Ne olmadı?) أَنْ يَغُلَّ **Hıyanet etmesi** يَخُونَ فِي الْغَنِيمَةِ Ganimette hıyanet etmesi فَلَا تَظُنُّوا بِهِ ذٰلِكَ Ona karşı bunu zannetmeyiniz وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu (Neyle okundu?) بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meful için bina edilerek (Bu durumda manası şudur:) أَيْ يُنْسَبَ إِلَى الْغُلُولِ Hıyanete nisbet edilmesi وَمَنْ يَغْلُلْ **Ve her kim hıyanet ederse** يَأْتِ **Gelir** (Neyle birlikte?) بِمَا غَلَّ **Hıyanet ettiği ile birlikte** (Ne vakit gelir?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** (Ne olduğu halde gelir?) حَامِلاً Taşıyıcı olduğu halde (Neyi?) لَهُ Onu (Ne üzerinde taşıyıcı olduğu halde?) عَلَى عُنُقِهِ Boynu üzerinde ثُمَّ تُوَفّٰى **Sonra verilir** (Kim?) كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** (Öyle nefis ki) اَلْغَالُّ وَغَيْرُهُ Hıyanet eden ve etmeyen (Ne ödenir?) جَزَاءَ مَا كَسَبَتْ **Kazandığının** karşılığı عَمِلَتْ Yaptığının karşılığı وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ **Halbuki onlar zulme uğramazlar** (Neyle?) شَيْئًا Hiçbir şeyle

162- اَفَمَنِ اتَّبَعَ **Tabi olan kişi benzer mi?** (Neye tabi olan?) رِضْوَانَ اللّٰهِ **Allah'ın hoşnutluğuna** فَأَطَاعَ وَلَمْ يَغُلَّ İtaat edip de, hıyanet etmeyen kişi (Kime benzer mi?) كَمَنْ **O kimseye ki** بَاءَ رَجَعَ **Döndü** (Neyle birlikte?) بِسَخَطٍ **Bir kızgınlıkla birlikte** (Öyle kızgınlık ki) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** (Niçin?) لِمَعْصِيَتِهِ وَغُلُولِهِ Masiyet ve hıyanetinden dolayı وَمَاْوٰيهُ **Onun varacağı yer** (Nedir?) جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ الْمَصِيرُ **Ve ne kötü varacak yerdir** أَيِ الْمَرْجِعُ هِيَ Dönülecek yerdir o! لَا Hayır! (Benzemez elbet!)

163- هُمْ **Onlar** (Nedir?) دَرَجَاتٌ **Derecelerdir** أَيْ أَصْحَابُ دَرَجَاتٍ Yani derece sahiplerídirler (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** أَيْ مُخْتَلِفُو الْمَنَازِلِ Yani konumları değişiktir فَلِمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ Onun hoşnutluğuna tabi olan için vardır (Ne?) الثَّوَابُ Sevap (Daha?) وَلِمَنْ بَاءَ بِسَخَطِهِ Ve onun kızgınlığıyla birlikte dönen için de vardır (Ne?) اَلْعِقَابُ Azap وَاللّٰهُ **Allah** بَصِيرٌ **Hakkıyla görendir** (Neyi?) بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarını** فَيُجَازِيهِمْ بِهِ Onları yaptıklarıyla karşılıklandırır

164- لَقَدْ مَنَّ **Andolsun ki iyilikte bulunmuştur** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kim üzerine?) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminler üzerine** (Ne vakit?) إِذْ بَعَثَ **Gönderdiği vakit** (Nereye?) فِيهِمْ **Onların içine** (Kimi gönderiği vakit?) رَسُولاً **Bir peygamber** (Öyle peygamber ki)

مِنْ اَنْفُسِهِمْ **Onların kendilerinden**مِثْلَهُمْ أَيْ عَرَبِيًّا Yani onlar gibi arap (Niçin böyle yapmıştır?) لِيَفْهَمُوا عَنْهُ Ondan anlasınlar diye (Daha?) وَيُشَرَّفُوا بِهِ Ve onunla şereflensinler diye لَا مَلَكًا Melek olarak değil (Daha?) وَلَا أَعْجَمِيًّا Ve de acem olarak da değil (Öyle peygamber ki) يَتْلُو **Okuyor** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Neyi okuyor?) اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerini** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı (Daha?) وَيُزَكِّيهِمْ **Ve de onları arındırıyor** يُطَهِّرُهُمْ مِنَ الذُّنُوبِ Onları günahlardan temizliyor (Daha?) وَيُعَلِّمُهُمْ **Ve de onlara öğretiyor** (Neyi öğretiyor?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuranı (Daha neyi?) وَالْحِكْمَةَ **Ve de hikmeti** اَلسُّنَّةَ Sünneti وَاِنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُمْ كَانُوا **Elbette olmuşlardı** -in muhaffeftir yani şüphesiz ki onlar demektir- (Ne vakit?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ بَعْثِهِ Yani gönderilmesinden önce (Ne olsa bile?) لَفِي ضَلَالٍ **Elbette sapıklıkta** (Öyle sapıklık ki) مُبِينٍ بَيِّنٍ **Apaçık**

165- اَوَ لَمَّا اَصَابَتْكُمْ **Size gelince mi** (Ne?) مُصِيبَةٌ **Bir musibet** (Nerede?) بِأُحُدٍ Uhut'ta (Neyle?) بِقَتْلِ سَبْعِينَ مِنْكُمْ Sizden yetmiş kişinin öldürülmesi ile قَدْ اَصَبْتُمْ **Halbuki siz isabet ettirmiştiniz** (Neyi?) مِثْلَيْهَا **Onun iki katını** (Nerede?) بِبَدْرٍ Bedir'de (Neyle?) بِقَتْلِ سَبْعِينَ Yetmiş kişinin öldürmekle (Daha?)وَأَسْرِ سَبْعِينَ مِنْهُمْ Ve de onlardan yetmiş kişinin esir almakla قُلْتُمْ **Dediniz** (Ne olduğunuz halde?) مُتَعَجِّبِينَ Hayret edici olduğunuz halde اَنّٰى **Nerden?** مِنْ أَيْنَ لَنَا Bizim için nereden? (Ne?) هٰذَا الْخِذْلَانُ **Bu** başarısızlık وَنَحْنُ مُسْلِمُونَ Halbuki biz Müslümanlarız (Daha?) وَرَسُولُ اللهِ فِينَا Ve Rasülullah da bizim aramızdadır وَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ Son cümle (Nedir?) مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ İnkari istifham mahallidir قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara هُوَ **O** (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ **Sizin kendiniz tarafındandır** لِأَنَّكُمْ Çünkü siz تَرَكْتُمْ Terk ettiniz (Neyi?) اَلْمَرْكَزَ Mevziyi فَخُذِلْتُمْ Ve de başarısızlığa uğradınız اِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Güç yetirendir** وَمِنْهُ Ve bu güç yetirdiklerindendir (Ne?) اَلنَّصْرُ Yardım (Daha?) وَمَنْعُهُ Ve de yardımın engellenmesi وَقَدْ جَازَاكُمْ Ve elbette sizi cezalandırmıştır (Ne sebebiyle?) بِخِلَافِكُمْ ، Sizin aykırı davranmanız sebebiyle

﴿وَمَآ اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ﴾ بِأُحُدٍ ﴿فَبِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَلِيَعْلَمَ﴾ اللهُ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾﴾ حَقًّا ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَ﴾ الَّذِينَ ﴿قِيلَ لَهُمْ﴾ لَمَّا انْصَرَفُوا عَنِ الْقِتَالِ وَهُمْ عَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابُهُ ﴿تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَعْدَاءَهُ ﴿اَوِ ادْفَعُوا﴾ عَنَّا الْقَوْمَ بِتَكْثِيرِ سَوَادِكُمْ إِنْ لَمْ تُقَاتِلُوا ﴿قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ﴾ نُحْسِنُ ﴿قِتَالاً لَاتَّبَعْنَاكُمْ﴾ قَالَ تَعَالَى تَكْذِيبًا لَهُمْ: ﴿هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْاِيمَانِ﴾ بِمَا أَظْهَرُوا مِنْ خِذْلَانِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَكَانُوا قَبْلُ أَقْرَبَ إِلَى الْإِيمَانِ مِنْ حَيْثُ الظَّاهِرِ ﴿يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ وَلَوْ عَلِمُوا قِتَالاً لَمْ يَتَّبِعُوكُمْ ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾﴾ مِنَ النِّفَاقِ ﴿اَلَّذِينَ﴾ بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ أَوْ نَعْتٌ ﴿قَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ﴾ فِي الدِّينِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿قَعَدُوا﴾ عَنِ الْجِهَادِ ﴿لَوْ اَطَاعُونَا﴾ أَيْ شُهَدَاءُ أُحُدٍ أَوْ إِخْوَانُنَا فِي الْقُعُودِ ﴿مَا قُتِلُوا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فَادْرَؤُا﴾ اِدْفَعُوا ﴿عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾﴾ فِي أَنَّ الْقُعُودَ يُنَجِّي مِنْهُ وَنَزَلَ فِي الشُّهَدَاءِ: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ لِأَجْلِ دِينِهِ ﴿اَمْوَاتاً بَلْ﴾ هُمْ ﴿اَحْيَآءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ أَرْوَاحُهُمْ فِي حَوَاصِلِ طُيُورٍ خُضْرٍ تَسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاءَتْ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ يَأْكُلُونَ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ ﴿فَرِحِينَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُرْزَقُونَ ﴿بِمَآ اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ﴾ هُمْ ﴿يَسْتَبْشِرُونَ﴾ يَفْرَحُونَ ﴿بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ﴾ مِنْ إِخْوَانِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ وَيُبَدَّلُ مِنَ الَّذِينَ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ ﴿وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ الْمَعْنَى يَفْرَحُونَ بِأَمْنِهِمْ وَفَرَحِهِمْ ﴿يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ﴾ ثَوَابٍ ﴿مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ﴾ زِيَادَةٍ عَلَيْهِ ﴿وَاَنَّ﴾ بِالْفَتْحِ عَطْفًا عَلَى نِعْمَةٍ وَبِالْكَسْرِ اِسْتِئْنَافًا ﴿اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾﴾ بَلْ يَأْجُرُهُمْ ﴿اَلَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿اسْتَجَابُوا لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ﴾ دُعَاءَهُ بِالْخُرُوجِ لِلْقِتَالِ لَمَّا أَرَادَ أَبُو سُفْيَانَ وَأَصْحَابُهُ الْعَوْدَ وَتَوَاعَدُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ سُوقَ بَدْرٍ الْعَامَ الْمُقْبِلَ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ ﴿مِنْ بَعْدِ مَآ اَصَابَهُمُ الْقَرْحُ﴾ بِأُحُدٍ وَخَبَرُ الْمُبْتَدَإِ ﴿لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا مِنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَاتَّقَوْا﴾ مُخَالَفَتَهُ ﴿اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿اَلَّذِينَ﴾ بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ أَوْ نَعْتٌ ﴿قَالَ لَهُمُ النَّاسُ﴾ أَيْ نُعَيْمُ بْنُ مَسْعُودٍ الْأَشْجَعِيُّ ﴿اِنَّ النَّاسَ﴾ أَبَا سُفْيَانَ وَأَصْحَابَهُ ﴿قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ﴾ الْجُمُوعَ لِيَسْتَأْصِلُوكُمْ ﴿فَاخْشَوْهُمْ﴾ وَلَا تَأْتُوهُمْ ﴿فَزَادَهُمْ﴾ ذٰلِكَ الْقَوْلُ ﴿اِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا بِاللهِ وَيَقِينًا ﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ﴾ كَافِينَا أَمْرَهُمْ ﴿وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾﴾ الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ الْأَمْرُ هُوَ، وَخَرَجُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَافَوْا سُوقَ بَدْرٍ وَأَلْقَى اللهُ الرُّعْبَ فِي قَلْبِ أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ فَلَمْ يَأْتُوا وَكَانَ مَعَهُمْ تِجَارَاتٌ فَبَاعُوا وَرَبِحُوا

TÜRKÇE ANLAMI

166- Uhut'ta **iki topluluğun karşılaştığı gün size isabet eden, Allah'ın izni,** iradesi**yleydi. Ve** Allah'ın gerçek **müminleri** ortaya çıkma bilmesiyle **bilmesi içindi.**

167- Ve nifakta bulunmuş olanları bilmesi içindi. Ve onlara, Abdullah b. Übeyy ve arkadaşlarına, savaştan çekip gittiklerinde **"Geliniz Allah yolunda** onun düşmanlarıyla **savaşın veya** savaşmazsanız sayıyı çoğaltmak suretiyle bizi kafir kavme karşı **savunun" denildi. Dediler ki: "Biz savaşmayı** iyi **bilseydik elbette size uyardık."** Allah teala onları yalanlayarak şöyle dedi: **Onlar o gün** Müslümanları terk edişlerini ortaya koymalarıyla **imândan daha fazla küfre yakındılar.** Bundan önce ise görünürde imana daha yakındılar. **Onlar kalplerinde olmayan şeyi dilleriyle söylerler.** Eğer savaşmayı bilselerdi, yine de size tabi olmazlardı. **Ve Allah onların sakladıkları** nifaklarını **tamamen bilicidir.**

168- Onlar ki,[1] **kendileri** cihada gitmeksizin **oturdukları halde** din **kardeşleri için "Eğer** Uhut şehitleri, ya da kardeşlerimiz oturma konusunda **bize itaat etseydiler, öldürülmezlerdi" dediler.** Onlara **de ki: Eğer** cihada gitmeyip oturmanın ölümden kurtardığı konusunda **doğru kimseler iseniz, öyleyse kendinizden ölümü savın,** defedin!

Şehitler hakkında şu ayetler inmiştir:

169- Ve Allah yolunda onun dini uğruna **öldürülmüş**[2] **olanları ölmüşler sanma! hayır,** onları **Rablerinin indinde diridirler,** hadiste de geçtiği gibi onların ruhları, cennette istediği yere uçan yeşil kuşların kursaklarındadır. Onlar cennet meyvelerinden yiyerek **rızıklanıyorlar.**

170- Onlar kendilerine Allah'ın fazlından verdiği şeyler sebebiyle hoşnut oldukları halde[3]**... Ve halbuki** onlar, **henüz kendilerine katılmamış olan, arkalarındakilerle** mümin kardeşleriyle; **onların üzerlerine,** yani henüz kendilerine katılmayan kimselere **bir korku olmamasıyla**[4]/ [5] **ve de onların** ahirette **üzülmeyecekleriyle müjdelenirler,** sevinirler. Mana şöyledir: "onların emin ve de hoşnut olacakları müjdesiyle sevinirler"

---

[1] Önceki اَلَّذِينَ den bedel yahut sıfattır.

[2] Bu kelime hem (قُتِلُوا şeklinde) şeddesiz, hem de (قُتِّلُوا şeklinde) şeddeli okunmuştur.

[3] Bu kelime يُرْزَقُونَ fiilindeki zamirden haldir.

[4] Bu kelime اَلَّذِينَ den bedel yapılır.

[5] بِأَنْ manasındadır.

171- **Ve onlar Allah'tan bir nîmet,** bir sevap **ile ve de bir fazl,** bunun üzerine bir fazlalık **ile, Allah'ın, inananların mükâfatını elbette zâyi etmey**ip, onlara ecir ver**eceğiyle müjdelenirler.**

172- **Onlar ki**[1] **kendilerine** Uhut'ta **yara isabet ettikten sonra Allah ve Peygamberi için** savaşa çıkmak suretiyle onların davetine **icâbet ettiler.** Bu olay Uhut gününde Ebu Süfyan ve arkadaşlarının, Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ve arkadaşları ile gelecek sene Bedir panayırı için anlaşmalarına rağmen geri dönüp, Müslümanlara saldırmayı istediklerinde vuku bulmuştur. **Onlardan** itaat etmek suretiyle **iyilik edenler ve** ona muhalefet etmekten **sakınanlar için pek büyük bir mükâfat** olan cennet **vardır.**[2]

173- **Onlar ki**[3], **insanlar** yani Nu'aym b. Mesut el-Eşca'î **kendilerine: Halk,** yani Ebu Süfyan ve tebaası **sizin** kökünüzü kazımak **için** ordu **topladılar, artık onlardan korkunuz** ve onlara gitmeyiniz **dediler de** bu söz **onların imânını,** Allah'a olan tasdik ve yakinlerini **artırdı ve** "Onların bu durumu karşısında **Allah bizlere yeter,** kafidir **ve O ne güzel vekîldir,** işler kendisine ısmarlanandır O!" **dediler.** Ve de Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ile birlikte çıkıp, Bedir panayırına ulaşmışlardı. Allah teala da Ebu Süfyan ve tebaasının kalplerine korku attığından onlar savaşa gelememişlerdi. Yanlarındaki ticaret mallarını satıp, kar edip geri dönmüşlerdi.

KELİME ANLAMI

166- وَمَآ اَصَابَكُمْ **Size isabet eden** (Ne vakit?) يَوْمَ الْتَقَى **Karşılaştığı gün** (Kim?) اَلْجَمْعَانِ **İki topluluk** (Nerede?) بِأُحُدٍ Uhut'ta (**Nedir size isabet eden?**) فَبِاِذْنِ اللّٰهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَلِيَعْلَمَ **Ve de bilsin içindir** (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Nasıl?) عِلْمَ ظُهُورٍ Ortaya çıkma bilmesiyle (**Kimi?**) حَقًّا اَلْمُؤْمِنِينَ Gerçek **müminleri** (**Daha ne içindir?**)

167- وَلِيَعْلَمَ **Ve de bilsin içindir** (Kimi?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** نَافَقُوا **Münafıklık ettiler** (Daha kimi?) وَ الَّذِينَ قِيلَ **Ve** de o kimseleri ki **dendi** (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Ne vakit?) لَمَّا انْصَرَفُوا Ne zaman ki çekip gittiler (Neden?) عَنِ الْقِتَالِ Savaştan وَهُمْ Onlar (Kimdirler?) عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أُبَيٍّ وَأَصْحَابُهُ Abdullah b. Übeyy ve arkadaşları تَعَالَوْا **Gelin!**

---

[1] Mübtedadır.
[2] Mübtedanın haberidir.
[3] Önceki اَلَّذِينَ den bedel yahut sıfattır.

قَاتِلُوا **Savaşın** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** (Kimle savaşın?) أَعْدَاءَهُ Onun düşmanlarıyla أَوِ ادْفَعُوا **Ya da savın** (Kimden?) عَنَّا Bizden (Kimi savın?) اَلْقَوْمَ Kavmi (Neyle?) بِتَكْثِيرِ سَوَادِكُمْ Sizin sayıyı çoğaltmanızla إِنْ لَمْ تُقَاتِلُوا Eğer savaşmayacaksanız قَالُوا **Dediler ki** لَوْ نَعْلَمُ **Şayet bilseydik** نُحْسِنُ İyi bilseydik (Neyi?) قِتَالاً **Savaşmayı** لَاتَّبَعْنَاكُمْ **Elbette size tabi olurduk** قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala لَهُمْ تَكْذِيبًا Onlara yalanlama olarak هُمْ **Onlar** (Neye?) لِلْكُفْرِ **Küfre** يَوْمَئِذٍ **O gün** (Nedir?) أَقْرَبُ **Daha yakındır** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onların oluşundan** (Neye oluşundan?) لِلْاِيمَانِ **İmana** (Ne sebebiyle?) بِمَا أَظْهَرُوا İzhar ettikleri şey sebebiyle (O izhar ettikleri şey nedendir?) مِنْ خِذْلَانِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri bırakıp-gitmeleri sebebiyle وَكَانُوا قَبْلُ أَقْرَبَ اِلَى الْاِيمَانِ Bundan önce imana daha yakındılar مِنْ حَيْثُ الظَّاهِرِ Zahir bakımından يَقُولُونَ **Diyorlar** (Neyle?) بِاَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** لَيْسَ **Değildir** (Nerede?) فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde** وَلَوْ عَلِمُوا قِتَالاً Eğer savaşmayı bilselerdi لَمْ يَتَّبِعُوكُمْ Size tabi olmazlardı وَاللهُ **Allah** (Nedir?) أَعْلَمُ **En iyi bilendir** (Neyi?) بِمَا يَكْتُمُونَ **Onların gizlediklerini** (O gizledikleri de nedendir?) مِنَ النِّفَاقِ Nifaktır

168- (O münafıklık yapan kimselerden bedel?) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** (Bu kelime nedir?) بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ أَوْ نَعْتٌ Önceki ellezine'den bedeldir ya da sıfattır قَالُوا **Dediler** (Kime?) لِإِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerine** (Neredeki kardeşleri?) فِي الدِّينِ Dindeki وَ قَدْ قَعَدُوا **Halbuki oturmuşlardı** (Neden?) عَنِ الْجِهَادِ Cihattan لَوْ أَطَاعُونَا **Eğer bize uysalardı** أَيْ شُهَدَاءُ أُحُدٍ Yani uhut şehitleri أَوْ إِخْوَانُنَا Ya da kardeşlerimiz (Ne konuda?) فِي الْقُعُودِ Oturma konusunda مَا قُتِلُوا **Öldürülmezlerdi** قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara فَادْرَؤُوا **Artık savın** ادْفَعُوا Defedin (Kimden?) عَنْ اَنْفُسِكُمْ **Kendinizden** (Neyi?) اَلْمَوْتَ **Ölümü** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** (Ne iseniz?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Ne konuda?) فِي أَنَّ الْقُعُودَ يُنَجِّي مِنْهُ Oturmanın ölümden kurtardığı konusunda

169- وَنَزَلَ Ve indi (Ne hakkında?) فِي الشُّهَدَاءِ Şehitler hakkında وَلَا تَحْسَبَنَّ **Sakın zannetme!** (Kimi?) اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** قُتِلُوا **Öldürüldüler** (Bu ne ile okundu?) بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz (Nerede öldürüldüler?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** أَيْ لِأَجْلِ دِينِهِ Yani onun dininden dolayı öldürüldüler (Ne zannetme?) اَمْوَاتًا **Ölüler** بَلْ هُمْ **Bilakis** onlar (Nedirler?) اَحْيَاءٌ **Diridirler** (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** أَرْوَاحُهُمْ

Onların ruhları (Neredeydir?) فِي حَوَاصِلِ طُيُورٍ خُضْرٍ تَسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاءَتْ Cennette istediği yere uçan yeşil kuşların kursaklarındadır كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Hadiste varit olduğu gibi يُرْزَقُونَ **Rızıklanıyorlar** يَأْكُلُونَ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ Cennet meyvelerinden yiyorlar

170- (Onlar ne oldukları halde rızıklanıyorlar?) فَرِحِينَ **Hoşnut oldukları halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُرْزَقُونَ Yurzekûne fiilindeki zamirden haldir (Ne sebebiye hoşnutlar?) بِمَا آتَاهُمُ اللهُ **Allah'ın onlara verdikleri sebebiyle** (Neden verdiği?) مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَ هُمْ **Ve halbuki** onlar يَسْتَبْشِرُونَ **Müjdelenirler** يَفْرَحُونَ Sevinirler (Kimle?) بِالَّذِينَ **O kimselerle ki** لَمْ يَلْحَقُوا **Katılmadı henüz** (Kime?) بِهِمْ **Onlara** (O kimselerden bedel?) مِنْ خَلْفِهِمْ **Arkalarındakileri** مِنْ إِخْوَانِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ Mümin kardeşleriyle وَيُبْدَلُ Bu kelime bedel yapılır (Neden?) مِنَ الَّذِينَ Ellezine'den (Onlardan bedel neyle müjdelenirler?) أَنْ أَيْ بِأَنْ لَا خَوْفٌ **Korkunun olmamasıyla** -yani en, bien demektir- (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيِ الَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ Yani kendilerine katılmayanlar üzerine (Daha ne ile sevinirler?) وَلَا هُمْ **Ve onların olmamasıyla** (Ne olmamasıyla?) يَحْزَنُونَ **Üzülecekler** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette اَلْمَعْنَى Mana şöyledir: يَفْرَحُونَ بِأَمْنِهِمْ وَفَرَحِهِمْ Onların emin ve hoşnut olacak olmalarıyla sevinirler.

171- يَسْتَبْشِرُونَ **Müjdelenirler** (Neyle?) بِنِعْمَةٍ **Bir nimetle ki** ثَوَابٍ Bir sevapla ki (Kim tarafından olan?) مِنَ اللهِ **Allah tarafından olan** (Daha?) وَفَضْلٍ **Ve de bir fazl ile** زِيَادَةٍ عَلَيْهِ Onun üzerine bir fazlalık ile (Daha neyle?) وَأَنَّ بِالْفَتْحِ عَطْفًا عَلَى نِعْمَةٍ وَبِالْكَسْرِ اِسْتِئْنَافًا اللهَ **Ve şüphesiz ki Allah** -Fetha ile nimet üzerine atıfla okundu, kesre ile de başlangıç olarak okundu- لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** (Neyi?) أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ **İnananların ecrini** بَلْ يَأْجُرُهُمْ Bilakis onlara ecir verir

172- اَلَّذِينَ **O kimseler ki** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır اِسْتَجَابُوا **İcabet ettiler** (Kime?) لِلّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَالرَّسُولِ **Ve de Resule** (Onlardan bedel?) دُعَاءَهُ Onların çağrısına (Neye çağrısına?) بِالْخُرُوجِ لِلْقِتَالِ Savaşa çıkmaya لَمَّا أَرَادَ Ne zaman ki istedi (Kim?) أَبُو سُفْيَانَ Ebu Süfyan (Daha?) وَأَصْحَابُهُ Ve de onun arkadaşları (Neyi istedi?) اَلْعَوْدَ Dönmeyi وَتَوَاعَدُوا Halbuki vaatleşmişlerdi (Kimle birlikte?) مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ Hz.Peygamberle (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ve de onun arkadaşlarıyla birlikte (Neyi anlaşmışlardı?)

مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ (Ne vakit anlaşmışlardı?) سُوقَ بَدْرٍ الْعَامَ الْمُقْبِلَ Gelecek seneki bedir panayırına Uhut gününde (Ne vakit icabet ettiler?) مِنْ بَعْدِ مَا اَصَابَهُمُ **Onlara isabet ettikten sonra** (Ne?) اَلْقَرْحُ **Yara** (Nerede?) بِأُحُدٍ Uhut'ta وَ خَبَرُ الْمُبْتَدَاِ Mübteda'nın haberi: لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır ki** اَحْسَنُوا **İyilikte bulundular** (O kimseler ne olduğu halde?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Neyle iyilikte bulundular bulundular?) بِطَاعَتِهِ Ona itaatle (Daha?) وَاتَّقَوْا **Ve de sakındılar** (Neden?) مُخَالَفَتَهُ Ona muhalefetten (Ne vardır?) اَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظِيمٌ **Büyük** هُوَ O ecir (Nedir?) اَلْجَنَّةُ Cennettir

173- (Allah ve Resulüne icabet edenlerden bedel?) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** (Bu kelime nedir?) بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ أَوْ نَعْتٌ Önceki ellezine'den bedel ya da sıfattır قَالَ **Dedi** (Kime?) لَهُمُ **Onlara** (Kim?) اَلنَّاسُ **İnsanlar** أَيْ نُعَيْمُ بْنُ مَسْعُودٍ الْأَشْجَعِيُّ Yani Nuaym b. Mesut el-Eşca'î dedi اِنَّ النَّاسَ **Şüphesiz ki insanlar** (O insanlardan bedel?) أَبَا سُفْيَانَ وَأَصْحَابَهُ Ebu Süfyan ve arkadaşları قَدْ جَمَعُوا **Elbette topladılar** (Kim için?) لَكُمْ **Sizin için** (Neyi topladılar?) اَلْجُمُوعَ Topluluk (Niçin?) لِيَسْتَأْصِلُوكُمْ Sizin kökünüzü kazımak için فَاخْشَوْهُمْ **Onlardan korkun!** وَلَا تَأْتُوهُمْ Ve onlara gitmeyin! فَزَادَهُمْ **Onları artırdı** (Ne?)ذٰلِكَ الْقَوْلُ Bu söz (Ne bakımdan?) اِيمَانًا **İman bakımından** تَصْدِيقًا بِاللّٰهِ وَيَقِينًا Allah'ı tasdik olarak ve yakin olarak وَقَالُوا **Ve dediler** حَسْبُنَا **Bize yeter** كَافِينَا Bize kafidir (Neye karşı?) أَمْرَهُمْ Onların durumuna karşı (Kim yeter?) اَللّٰهُ **Allah** وَنِعْمَ الْوَكِيلُ **Ve ne güzel vekildir** اَلْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ الْأَمْرُ هُوَ Kendisine işler bırakılandır o! وَخَرَجُوا Ve de çıktılar (Kimle birlikte?) مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ile birlikte فَوَافُوا سُوقَ بَدْرٍ Ve bedir panayırına ulaştılar وَأَلْقَى Ve de attı (Kim?) اَللّٰهُ Allah (Neyi?) اَلرُّعْبَ Korkuyu (Nereye?)فِي قَلْبِ أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ Ebu Süfyan'ın ve de arkadaşlarının kalbine فَلَمْ يَأْتُوا Onlar gelmediler وَكَانَ مَعَهُمْ Onlarla birlikte vardı (Ne?) تِجَارَاتٌ Ticaret malları فَبَاعُوا Onları sattılar (Daha?) وَرَبِحُوا Ve de kar ettiler

قَالَ تَعَالَى: ﴿فَانْقَلَبُوا﴾ رَجَعُوا مِنْ بَدْرٍ ﴿بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ﴾ بِسَلَامَةٍ وَرِبْحٍ ﴿لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ﴾ مِنْ قَتْلٍ أَوْ جُرْحٍ ﴿وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللهِ﴾ بِطَاعَتِهِ وَرَسُولِهِ فِي الْخُرُوجِ ﴿وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ١٧٤﴾ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿إِنَّمَا ذٰلِكُمُ﴾ أَيِ الْقَائِلُ لَكُمْ إِنَّ النَّاسَ الخ ﴿الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ﴾ كُمْ ﴿أَوْلِيَاءَهُ﴾ الْكُفَّارَ ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ﴾ فِي تَرْكِ أَمْرِي ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ١٧٥﴾ حَقًّا ﴿وَلَا يُحْزِنْكَ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الزَّايِ وَبِفَتْحِهَا وَضَمِّ الزَّايِ [وَلَا يَحْزُنْكَ] مِنْ حَزَنَهُ لُغَةٌ فِي أَحْزَنَهُ ﴿الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾ يَقَعُونَ فِيهِ سَرِيعًا بِنُصْرَتِهِ وَهُمْ أَهْلُ مَكَّةَ أَوِ الْمُنَافِقُونَ أَيْ لَا تَهْتَمَّ لِكُفْرِهِمْ ﴿إِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللهَ شَيْئًا﴾ بِفِعْلِهِمْ وَإِنَّمَا يَضُرُّونَ أَنْفُسَهُمْ ﴿يُرِيدُ اللهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا﴾ نَصِيبًا ﴿فِي الْآخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةِ فَلِذٰلِكَ خَذَلَهُمْ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ١٧٦﴾ فِي النَّارِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ﴾ أَيْ أَخَذُوهُ بَدَلَهُ ﴿لَنْ يَضُرُّوا اللهَ﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ١٧٧﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي﴾ أَيْ إِمْلَاءَنَا ﴿لَهُمْ﴾ بِتَطْوِيلِ الْأَعْمَارِ وَتَأْخِيرِهِمْ ﴿خَيْرٌ لِأَنْفُسِهِمْ﴾ وَأَنَّ وَمَعْمُولَاهَا سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ فِي قِرَاءَةِ التَّحْتَانِيَّةِ وَمَسَدَّ الثَّانِي فِي الْأُخْرَى ﴿إِنَّمَا نُمْلِي﴾ نُمْهِلُ ﴿لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا﴾ بِكَثْرَةِ الْمَعَاصِي ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ١٧٨﴾ ذُو إِهَانَةٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿مَا كَانَ اللهُ لِيَذَرَ﴾ لِيَتْرُكَ ﴿الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿عَلَيْهِ﴾ مِنِ اخْتِلَاطِ الْمُخْلِصِ بِغَيْرِهِ ﴿حَتَّى يَمِيزَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ يَفْصِلَ ﴿الْخَبِيثَ﴾ الْمُنَافِقَ ﴿مِنَ الطَّيِّبِ﴾ الْمُؤْمِنِ بِالتَّكَالِيفِ الشَّاقَّةِ الْمُبَيِّنَةِ لِذٰلِكَ فَفَعَلَ ذٰلِكَ يَوْمَ أُحُدٍ ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ﴾ فَتَعْرِفُوا الْمُنَافِقَ مِنْ غَيْرِهِ قَبْلَ التَّمْيِيزِ ﴿وَلٰكِنَّ اللهَ يَجْتَبِي﴾ يَخْتَارُ ﴿مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ فَيُطْلِعُهُ عَلَى غَيْبِهِ كَمَا أَطْلَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَالِ الْمُنَافِقِينَ ﴿فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا﴾ النِّفَاقَ ﴿فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ١٧٩﴾ ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ أَيْ بِزَكَاتِهِ ﴿هُوَ﴾ أَيْ بُخْلُهُمْ ﴿خَيْرًا لَهُمْ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ وَالضَّمِيرُ لِلْفَصْلِ وَالْأَوَّلُ بُخْلَهُمْ مُقَدَّرًا قَبْلَ الْمَوْصُولِ عَلَى الْفَوْقَانِيَّةِ وَقَبْلَ الضَّمِيرِ عَلَى التَّحْتَانِيَّةِ ﴿بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ﴾ أَيْ بِزَكَاتِهِ مِنَ الْمَالِ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بِأَنْ يُجْعَلَ حَيَّةً فِي عُنُقِهِ تَنْهَشُهُ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿وَلِلهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ يَرِثُهُمَا بَعْدَ فَنَاءِ أَهْلِهِمَا ﴿وَاللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] ﴿خَبِيرٌ ١٨٠﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

174- Allah teala bu durumla ilgili olarak şöyle buyurdu: **Sonra da kendilerine** yaralanma ve de öldürülme gibi **hiçbir fenalık dokunmaksızın Allah'nın bir nîmeti ve de bir fazlı,** selamet ve de kâr **ile** Bedir'den geri **döndüler**

ve Allah'ın hoşnutluğuna, savaş gitme konusunda ona ve de peygamberine itaate **tâbi oldular. Allah ise** kendisine itaat edenlere karşı **büyük bir fazl sahibidir.**

175- **Ancak size bu** "Şüphesiz ki insanlar..." sözünü söyleyen **şeytandır,** sizi **dostlarından,** kafirlerden **korkutuyor. Onlardan korkmayınız** emrimi terk etme hususunda **benden korkunuz eğer** gerçekten **mümin kimseler iseniz.**

176- **O küfürde yarışanlar,** küfre yardım etmek suretiyle hızlıca küfre düşen Mekkeliler, ya da Münafıklar **seni üzmesinler!**[1] Yani onların küfürleri seni ilgilendirmesin. **Şüphe yok ki onlar** bu yaptıklarıyla **Allah'a bir şey ile zarar veremezler,** bilakis kendilerine zarar verirler. **Allah istiyor ki onlara ahirette bir pay,** bir nâsip olan cenneti **vermesin.** Bundan dolayı onları bırakmıştır. **Ve onlar için** ateşte **büyük bir azap vardır.**

177- **Muhakkak o kimseler ki imân karşılığında küfrü satın almışlardır,** ona karşılık küfrü almışlardır. **Elbette onlar Allah'a** inkarları sebebiyle **bir şey ile zarar veremezler. Ve onlar için can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır.**

178- **Kafirler asla sanmasınlar**[2] **ki,** ömürlerini uzatmak ve de kendilerini ertelemek suretiyle **onlara mühlet verişimiz**[3]**, onların kendileri için bir hayırdır.**[4] **Bizim onlara mühlet verişimiz,** zaman tanıyışımız **ancak** çok masiyet işlemek suretiyle **günahlarını arttırsınlar diyedir. Ve onlar için** ahirette **küçük düşürücü,** alçak edici **bir azap vardır.**

179- **Allah müminleri siz** insanların **üzerinde bulunduğu** samimi olanla olmayanın karışmış olması **hali üzere bırak**ıp terke**decek değildir. Nihâyet pisi,** münafık olanı **temizden,** mümin olandan bunu belli edecek bir takım zor sorumluluklarla **ayıracaktır.**[5] Nitekim Uhut gününde bunu yapmıştır. **Ve Allah sizi gayba muttali edecek de değildir** ki böylece o ayırmadan

---

[1] Bu kelime hem (يُحْزِنْكَ şeklinde) ي harfi zammeli, ز harfi de kesreli olarak, hem de (يَحْزُنْكَ şeklinde) ي harfi fethalı, ز harfi de zammeli olarak okunmuştur. Bu kelimenin kökü, bir lügatta أَحْزَنَهُ kelimesinin manasında kullanılan حَزَنَهُ kelimesidir.

[2] Bu kelime hem (يَحْسَبَنَّ şeklinde) ي harfi ile, hem de (تَحْسَبَنَّ şeklinde) ت harfi ile okunmuştur.

[3] أَنَّمَا نُمْلِي burada إِمْلَاءَنَا anlamına gelir.

[4] Ayetteki أَنَّ ve iki mamülü (مَا نُمْلِي ve خَيْرٌ), "zannetme fiili" alttan noktalı (yani ي harfi ile يَحْسَبَنَّ şeklinde) okunduğunda iki meful yerine geçmiştir. Diğer (تَحْسَبَنَّ şeklindeki ikinci) okumada ise (bu iki mamul) sadece ikinci meful yerine geçmiştir.

[5] Bu kelime (يَمِيزَ şeklinde) şeddesiz ve de (يُمَيِّزَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

önce münafık olanla olmayan kişileri bilesiniz. **Velâkin peygamberlerinden dilediği kişiyi seçer** ve Hz. Peygambere, münafıkların durumunu bildirdiği gibi dilediğini gayba muttali kılar. **Artık Allah'a ve peygamberlerine imân ediniz ve eğer imân eder ve** nifaktan **sakınırsanız, elbette sizin için büyük bir ecir vardır.**

180- **Allah'nın kendilerine fazlından olarak verdiği şeyde,** yani onun zekatını vermekte **cimrilik edenler, bunun,** cimriliklerinin **kendileri için bir hayır**[1] **olduğunu sanmasınlar.**[2] **Hayır...! Bu onlar için bir şerdir. O** zekatı hususunda **cimrilik ettikleri şey** olan mal, **Kıyamet gününde** -hadiste geçtiği gibi- kendisini ısıran bir yılan yapılmak suretiyle **boyunlarına dolanacaktır. Ve göklerin ve yerin mirası Allah içindir.** Yerde ve göktekiler helak olunca, onlara Allah varis olur. **Ve Allah onların yaptıkları**[3] **her şeyden tamamıyla haberdardır** ve de sizleri (onları) bunlarla cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

174- قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki فَانْقَلَبُوا **Ve döndüler** رَجَعُوا مِنْ بَدْرٍ Bedir'den geri döndüler (Neyle?) بِنِعْمَةٍ **Bir nimetle** (Öyle nimet ki) مِنَ اللهِ **Allah tarafından olan** (Daha neyle döndüler?) وَفَضْلٍ **Ve de bir fazıl ile** بِسَلَامَةٍ وَرِبْحٍ Bir selamet ve kar ile (Ne oldukları halde?) لَمْ يَمْسَسْهُمْ **Onlara dokunmamış olduğu halde** (Ne?) سُوءٌ **Bir kötülük** (O kötülük nedendir?) مِنْ قَتْلٍ أَوْ جُرْحٍ Öldürülme veya yaralanma (Daha?) وَاتَّبَعُوا **Ve de tabi oldular** (Neye?) رِضْوَانَ اللهِ **Allah'ın hoşnutluğuna** (Nasıl tabi oldular?) بِطَاعَتِهِ وَرَسُولِهِ Ona ve Rasulüne tabi olmakla (Nerede?) فِي الْخُرُوجِ Çıkma konusunda وَاللهُ **Allah** (Nedir?) ذُو فَضْلٍ **Fazl sahibidir** (Öyle fazl ki) عَظِيمٍ **Büyük** (Kim üzerine fazl sahibidir?) عَلَى أَهْلِ طَاعَتِهِ Kendine itaat edenler üzerine

175- إِنَّمَا ذٰلِكُمْ **Ancak size bu:** أَيِ الْقَائِلُ لَكُمْ إِنَّ النَّاسَ الخ Yani size "şüphesiz ki insanlar..." sözünü diyen (Nedir?) اَلشَّيْطَانُ **Şeytandır** (Öyle şeytan ki) يُخَوِّفُ **Korkutuyor**

---

[1] خَيْرًا kelimesi ikinci meful olup, (هو) zamiri ise fasl içindir. Üstten noktalı (ت harfi) ile (yani تَحْسَبَنَّ şeklindeki) okuyuşta Birinci meful mevsulden önce takdir edilen (بُخْلَهُمْ) dür. (daha doğrusu takdir edilen بُخْلَ kelimesidir. Bkz: Cemel, 1: 340) Alttan noktalı (ي harfi) ile (يَحْسَبَنَّ şeklindeki) okuyuşta ise birinci meful zamirden önce takdir edilen (بُخْلَهُمْ) dür.

[2] Bu kelime hem (يَحْسَبَنَّ şeklinde) ي harfi ile, hem de (تَحْسَبَنَّ şeklinde) ت harfi ile okunmuştur

[3] Bu kelime hem (يَعْمَلُونَ şeklinde) ي harfi ile, hem de (bizim kıraatimizde olduğu gibi تَعْمَلُونَ şeklinde) ت harfi ile okunmuştur.

(Kimi korkuyor?) كُمْ Sizi (Kimle korkutuyor?) أَوْلِيَآءَهُ **Dostlarıyla** (Kimdir onlar?) اَلْكُفَّارَ Kafirlerle korkutuyor فَلَا تَخَافُوهُمْ **Onlardan korkmayın!** وَخَافُونِ **Benden korkun!** (Ne konuda?) فِي تَرْكِ أَمْرِي Emrimi terk etme konusunda اِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** (Ne iseniz?) مُؤْمِنِينَ حَقًّا Gerçek **inananlar**

176- وَلَا يَحْزُنْكَ **Ve seni üzmesin!** (Bu kelime ne ile okundu?) بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الزَّايِ Yâ'nın zammesiyle ve ze'nin kesresiyle okundu (Daha?) وَبِفَتْحِهَا وَضَمِّ الزَّايِ Ve yâ'nın zammesiyle ve ze'nin zammesiyle okundu (Bu kelime nereden geliyor?) مِنْ حَزَنَهُ Hazenehü' kökünden (Nedir bu?) لُغَةٌ فِي أَحْزَنَهُ Ahzenehû kelimesinin manasında bir lügat (**Kim üzmesin?**) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُسَارِعُونَ **Yarışıyorlar** (Nerede?) فِي الْكُفْرِ **Küfürde** يَقَعُونَ فِيهِ Onun içine düşüyorlar (Nasıl?) سَرِيعًا Seri olarak (Nasıl?) بِنُصْرَتِهِ Küfre yardım etmeleriyle وَهُمْ أَهْلُ مَكَّةَ Onlar Mekke ehlidir أَوِ الْمُنَافِقُونَ Ya da münafıklardır أَيْ لَا تَهْتَمَّ لِكُفْرِهِمْ Yani onların kafirliklerini umursama اِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** لَنْ يَضُرُّوا **Zarar veremeyecekler** (Kime?) اَللّٰهَ **Allah'a** (Ne ile?) شَيْئًا **Hiçbir şey ile** (Neyle zarar veremezler?) بِفِعْلِهِمْ Onların yapmalarıyla وَاِنَّمَا يَضُرُّونَ أَنْفُسَهُمْ Ancak kendilerine zarar veriyorlar يُرِيدُ اَللّٰهُ **Allah istiyor** (Neyi?) اَلَّا يَجْعَلَ **Kılmamayı** (**Kim için?**) لَهُمْ **Onlar için** (**Neyi kılmamayı?**) حَظًّا **Bir pay** نَصِيبًا Bir nasip (**Nerede?**) فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** أَيِ الْجَنَّةِ Yani cennette فَلِذٰلِكَ خَذَلَهُمْ Bundan dolayı Allah teala onları terketmiştir وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük** (Nerede?) فِي النَّارِ Ateşte

177- اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** اِشْتَرَوُا **Satın aldılar** (Neyi?) اَلْكُفْرَ **Küfrü** (**Ne karşılığında?**) بِالْاِيمَانِ **İman karşılığında** أَيْ أَخَذُوهُ بَدَلَهُ Yani onu diğerinin yerine aldılar لَنْ يَضُرُّوا **Zarar veremeyeceklerdir** (Kime?) اَللّٰهَ **Allah'a** (Ne sebebiyle zarar veremeyeceklerdir?) بِكُفْرِهِمْ Kafirlikleri sebebiyle (**Neyle zarar veremeyeceklerdir?**) شَيْئًا **Hiçbir şeyle** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici

178- وَلَا يَحْسَبَنَّ **Ve sakın zannetmesin** (Ne ile okundu?) بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile (**Kim?**) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** (Şunu ki) أَنَّمَا نُمْلِي أَيْ إِمْلَاءَنَا **Şüphesiz ki**

bizim mühlet verişimiz (Kime?) لَهُمْ **Onlara** (Neyle?) بِتَطْوِيلِ الْأَعْمَارِ Ömürlerini uzatmakla (Daha?) وَتَأْخِيرِهِمْ Ve de onları ertelemekle (Nedir bizim onlara mühlet verişimiz?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لِأَنْفُسِهِمْ **Kendileri için** وَأَنَّ وَمَعْمُولَاهَا سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ Enne ve mamülü iki meful yerine geçmiştir (Nerede?) فِي قِرَاءَةِ التَّحْتَانِيَّةِ (Zannetme fiili) Alttan noktalı ile (yani ya ile) okunduğunda. وَمَسَدَّ الثَّانِي Ve ikinci meful yerine geçmiştir (Nerede?) فِي الْأُخْرَى Diğer okunuşta إِنَّمَا نُمْلِي نُمْهِلُ **Bizim mühlet verişimiz** Süre tanıyışımız **ancak** (Kime mühlet verişimiz?) لَهُمْ **Onlara** (Niçindir?) لِيَزْدَادُوا **Artsınlar diyedir** (Ne bakımdan?) إِثْمًا **Günah bakımından** (Nasıl?) بِكَثْرَةِ الْمَعَاصِي Çok masiyetler sebebiyle وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ **Bir azap ki** مُهِينٌ **Küçük düşürücü** ذُو إِهَانَةٍ فِي الْآخِرَةِ Ahirette alçak düşürücü bir azap

179- مَا كَانَ اللّٰهُ **Allah olmadı** (Ne olmadı?) لِيَذَرَ **Bırakır** لِيَتْرُكَ Terk eder (Kimi?) اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** (Ne üzerine?) عَلَى مَا **O şey üzerine ki** أَنْتُمْ أَيُّهَا النَّاسُ **Siz** ey insanlar! (Nesiniz?) عَلَيْهِ **Onun üzerinesiniz** (Nedendir o şey de?) مِنِ اخْتِلَاطِ الْمُخْلِصِ بِغَيْرِهِ İhlaslı olanla diğerinin karışması (Ne vakte kadar?) حَتَّى يَمِيزَ **Ayırıncaya kadar** (Ne ile okundu bu?) بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli olarak يَفْصِلَ Arasını ayırıncaya kadar demektir (Neyi ayırıncaya kadar?) اَلْخَبِيثَ **Pisi** اَلْمُنَافِقَ Münafıkı (Kimden?) مِنَ الطَّيِّبِ **Temizden** اَلْمُؤْمِنِ Müminden (Neyle?) بِالتَّكَالِيفِ الشَّاقَّةِ Meşakkatli sorumluluklarla (Öyle sorumluluklar ki) اَلْمُبَيِّنَةِ لِذٰلِكَ Bunu ortaya çıkaran فَفَعَلَ ذٰلِكَ Ve bunu da yapmıştır (Nerede?) يَوْمَ أُحُدٍ Uhut gününde وَمَا كَانَ **Ve olmadı** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Ne olmadı?) لِيُطْلِعَكُمْ **Sizi muttali edecek** (Neye?) عَلَى الْغَيْبِ **Gayb'a** فَتَعْرِفُوا Ki böylece bileceksiniz (Kimi?) اَلْمُنَافِقَ مِنْ غَيْرِهِ Münafıkı başkasından (Ne vakit?) قَبْلَ التَّمْيِيزِ Ayırmadan önce وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Şu kadarı var ki Allah** يَجْتَبِي **Seçer** يَخْتَارُ İhtiyar eder (Kimden?) مِنْ رُسُلِهِ **Resullerinden** (Kimi seçer?) مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** فَيُطْلِعُهُ Ve onu erdirir (Neye?) عَلَى غَيْبِهِ Gaybına (Ne gibi?) كَمَا أَطْلَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberi muttali kıldığı gibi (Ne üzerine?) عَلَى حَالِ الْمُنَافِقِينَ Münafıkların durumu üzerine فَآمِنُوا **Artık iman edin** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَرُسُلِهِ **Ve de peygamblerine** وَإِنْ تُؤْمِنُوا **Ve eğer iman eder de** (Daha?) وَتَتَّقُوا **Bir de sakınırsanız** (Neden?) اَلنِّفَاقَ Nifaktan فَلَكُمْ **Sizin için vardır** (Ne?) أَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظِيمٌ **Büyük**

180- وَلَا تَحْسَبَنَّ **Ve sakın zannetmesin!** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Te ve ye ile (Kim?) اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَبْخَلُونَ **Cimrilik yapıyorlar** (Nede?) بِمَآ **O şeyde ki** اٰتَاهُمُ **Onlara verdi** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neden verdi?) مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** أَيْ بِزَكَاتِهِ Yani onun zekatında cimrilik yapmasınlar هُوَ **Onu** أَيْ بُخْلُهُمْ Yani cimriliklerini (Ne zannetmesinler?) خَيْرًا **Daha hayırlı** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Bu nedir?) مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür وَالضَّمِيرُ لِلْفَصْلِ Zamir de fasl içindir وَالْأَوَّلُ Birinci meful ise (Nedir?) بُخْلَهُمْ "Onların cimrilikleri" dir (Ne olduğu halde?) مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde (Neden önce?) قَبْلَ الْمَوْصُولِ Mevsulden önce (Ne vakit böyledir?) عَلَى الْفَوْقَانِيَّةِ Üsten noktalı (tahsebenne olarak) okunduğunda وَقَبْلَ الضَّمِيرِ Ve de zamirden önce mukadderdir (Ne vakit?) عَلَى التَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı olarak okunduğunda بَلْ هُوَ **Bilakis o** (Nedir?) شَرٌّ **Şerdir** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** سَيُطَوَّقُونَ **Boyunlarına dolanacak** (Ne?) مَا **O şey ki** بَخِلُوا **Cimrilik yaptılar** (Nede?) بِهِ **O şeyde** أَيْ بِزَكَاتِهِ Yani onun zekatında (Neden olan zekatı?) مِنَ الْمَالِ Maldan (Ne vakit boyunlarına dolanacak?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** (Nasıl?) بِأَنْ يُجْعَلَ حَيَّةً (O zekat malları) bir yılan yapılarak (Nerede?) فِي عُنُقِهِ Boynunda (Öyle yılan ki) تَنْهَشُهُ Onu ısırıyor كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Hadiste geldiği gibi وَ لِلّٰهِ **Ve Allah içindir** (Ne?) مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mirası** (Daha?) وَالْاَرْضِ **Ve de yerin** يَرِثُهُمَا Onlara varis olur (Neden sonra?) بَعْدَ فَنَاءِ أَهْلِهِمَا Ahalisi yok olduktan sonra وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarından** (Neyle okundu bu kelime?) بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ye ve te ile (Nedir?) خَبِيرٌ **Haberdardır** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Sizi onunla karşılıklandıracaktır

﴿لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ اَغْنِيَآءُ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ قَالُوهُ لَمَّا نَزَلَ {مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا} وَقَالُوا: لَوْ كَانَ غَنِيًّا مَا اسْتَقْرَضَنَا ﴿سَنَكْتُبُ﴾ نَأْمُرُ بِكَتْبِ ﴿مَا قَالُوا﴾ فِي صَحَائِفِ أَعْمَالِهِمْ لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْيَاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ ﴿وَ﴾ نَكْتُبُ ﴿قَتْلَهُمُ﴾ بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ ﴿الْاَنْبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ أَيِ اللّٰهُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ (١٨١)﴾ النَّارِ وَيُقَالُ لَهُمْ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا: ﴿ذٰلِكَ﴾ الْعَذَابُ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ﴾ عُبِّرَ بِهَا عَنِ الْإِنْسَانِ لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ﴾ اَيْ بِذِي ظُلْمٍ ﴿لِلْعَبِيدِ (١٨٢)﴾ فَيُعَذِّبُهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ لِلَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿قَالُوا﴾ لِمُحَمَّدٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ﴾ قَدْ ﴿عَهِدَ اِلَيْنَا﴾ فِي التَّوْرَاةِ ﴿اَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ﴾ نُصَدِّقَهُ ﴿حَتّٰى يَاْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَاْكُلُهُ النَّارُ﴾ فَلَا نُؤْمِنُ لَكَ حَتَّى تَأْتِيَنَا بِهِ وَهُوَ مَا يُتَقَرَّبُ بِهِ اِلَى اللّٰهِ مِنْ نَعَمٍ وَغَيْرِهَا فَإِنْ قُبِلَ جَاءَتْ نَارٌ بَيْضَاءُ مِنَ السَّمَاءِ فَأَحْرَقَتْهُ وَإِلَّا بَقِيَ مَكَانَهُ، وَعُهِدَ اِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ذٰلِكَ إِلَّا فِي الْمَسِيحِ وَمُحَمَّدٍ قَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿قَدْ جَآءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ ﴿وَبِالَّذِي قُلْتُمْ﴾ كَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى فَقَتَلْتُمُوهُمْ وَالْخِطَابُ لِمَنْ فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنْ كَانَ الْفِعْلُ لِأَجْدَادِهِمْ لِرِضَاهُمْ بِهِ ﴿فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٨٣)﴾ فِي أَنَّكُمْ تُؤْمِنُونَ عِنْدَ الْإِتْيَانِ بِهِ ﴿فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَآؤُوا بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿وَالزُّبُرِ﴾ كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَالْكِتَابِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِإِثْبَاتِ الْبَاءِ فِيهِمَا ﴿الْمُنِيرِ (١٨٤)﴾ الْوَاضِحِ هُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُورَكُمْ﴾ جَزَاءَ أَعْمَالِكُمْ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ﴾ بُعِّدَ ﴿عَنِ النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ﴾ نَالَ غَايَةَ مَطْلُوبِهِ ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ أَيِ الْعَيْشُ فِيهَا ﴿اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ (١٨٥)﴾ الْبَاطِلِ يُتَمَتَّعُ بِهِ قَلِيلًا ثُمَّ يَفْنَى ﴿لَتُبْلَوُنَّ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ، لَتُخْتَبَرُنَّ ﴿فِي اَمْوَالِكُمْ﴾ بِالْفَرَائِضِ فِيهَا وَالْجَوَائِحِ ﴿وَاَنْفُسِكُمْ﴾ بِالْعِبَادَاتِ وَالْبَلَاءِ ﴿وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى ﴿وَمِنَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ مِنَ الْعَرَبِ ﴿اَذًى كَثِيرًا﴾ مِنَ السَّبِّ وَالطَّعْنِ وَالتَّشْبِيبِ بِنِسَائِكُمْ ﴿وَاِنْ تَصْبِرُوا﴾ عَلَى ذٰلِكَ ﴿وَتَتَّقُوا﴾ اللّٰهَ ﴿فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ (١٨٦)﴾ أَيْ مِنْ مَعْزُومَاتِهَا الَّتِي يُعْزَمُ عَلَيْهَا لِوُجُوبِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

181- Andolsun ki Allah, "Şüphe yok Allah fakirdir, bizler ise zenginleriz" diyen Yahudi**lerin sözünü işitmiştir.** Onlar bu sözü "Kim Allah'a güzel bir borç vermeyle borç verir"ayeti indiğinde söylemişler ve de demişlerdi ki:

"Allah zengin olsaydı, bizden borç istemezdi" **Elbette** cezalandırılsınlar diye **o dediklerini** amel sayfalarına **yazacağız**[1] yazılmasını emredeceğiz. **Ve peygamberleri haksız yere öldürmelerini de**[2] yazacağız. **Ve, "O yakıcı** ateş **azabını tadınız!"diyeceğiz.**[3]

182- Onlar oraya atıldıklarında kendilerine şöyle denilir: "**Bu** azap, **sizin ellerinizin takdim ettiği**[4] **şey sebebiyledir.**"**Ve şüphe yok ki, Allah kullarına** suçsuz yere azap ederek **çok zulmeden,** zalim **biri değildir.**

183- **O kimseler ki**[5], Muhammed'e (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **"Şüphe yok Allah bize** Tevrat'ta **ahdet**mişti **ki; Ateşin yiyeceği bir kurban**[6] **getirinceye kadar hiçbir peygambere imân etmeyelim,** kendisini doğrulamayalım" Dolayısıyla böyle bir kurban getirinceye kadar da sana iman etmeyeceğiz. Eğer o kurban kabul edilirse, gökten beyaz bir ateş gelip yakar; yok kabul edilmezse o kurban oracıkta kalır" **dediler. De ki: "Şüphe yok benden evvel size**[7] **peygamberler beyyineler** mûcizeler **ile ve** Zekeriya ve de Yahya gibi peygamberler **dediğiniz şey ile gelmişlerdi,** sizler de onları öldürmüştünüz. Bu istediğinizi getirmesi durumunda kendisine iman edeceğiniz hususunda **eğer siz doğru kimseler iseniz, öyleyse onları niçin öldürdünüz? "**

184- **Eğer seni yalanlarlarsa, şüphe yok senden evvel de peygamberler yalanlanmıştı, beyyineler,** mucizeler **ile,** İbrahim'in sayfaları gibi **sahifeler ve aydınlatıcı,** açık **kitapla**[8], Tevrat ve İncil ile **gelmişlerdi.** Sen de onlar nasıl sabrettilerse, öyle sabret.

185- **Her nefis ölümü tadıcıdır. Ve şüphe yok sizlere** amellerinizin karşılığı olan **ecirleriniz, Kıyamet gününde tam olarak ödenecektir. Artık kim ateşten uzaklaştırılır**, ırak tutulur **ve de cennete girdirilirse,** elbette

---

[1] Bu kelime bir kıraatte meful için bina edilerek ي harfi ile (yani meçhul olarak سَيُكْتَبُ şeklinde) okunmuştur.

[2] وَقَتْلَهُمْ kelimesi hem nasb, hem de raf ile okunmuştur.

[3] Bu kelime hem ن harfi ile (وَنَقُولُ şeklinde) hem de ي harfi ile (وَيَقُولُ şeklinde) okunmuştur. Bu son okunuşta ayetin manası şöyledir: "Allah ahirette meleklerin diliyle onlara şöyle diyecektir..."

[4] İnsanın yaptıklarından, ellerinin yaptıkları sözüyle bahsetmesi, işlerin çoğunun ellerle halledilip, görülmesi sebebiyledir.

[5] Önceki اَلَّذِينَ nin sıfatıdır.

[6] Kendisini kesmek suretiyle Allah'a yaklaşılan Deve/koyun ve diğer hayvanlardır.

[7] Burada hitap, -her ne kadar yapılanlar dedelerine ait olsa da, kendileri bunlardan hoşnut oldukları için,- Hz. Peygamber zamanında yaşayan Yahudileredir.

[8] Bir kıraatte her iki kelime de (وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ şeklinde) ب harfi ile birlikte okunmuştur.

istediği şeye ulaşarak **kurtulmuş olur. Ve dünya hayatını** yaşamak **ise** kendisinden azıcık faydalandıktan sonra yok olan **aldatıcı** batıl **bir metadan başka bir şey değildir.**

186- **Elbette** kendisi hakkındaki farzlar ve de başına gelen afetler sebebiyle **mallarınız ile** ibadet ve de belalar ile **kendiniz hakkında sınanacaksınız**[1], imtihana çekileceksiniz. **Ve elbette sizden evvel kendilerine kitap verilmiş olan** Yahudi ve Hıristiyan**lardan ve** Arap **müşriklerden** sövme, yerme ve kadınlarınıza laf atma gibi **birçok incitici sözler işiteceksiniz. Ve eğer** buna **sabrederseniz ve** Allah'tan **sakınırsanız, işte şüphe yok ki, bu azmedilecek işlerdendir,** yani vacip olduğu için kendisine azmedilecek şeylerdendir.

KELİME ANLAMI

181- لَقَدْ سَمِعَ **Elbette duydu** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi?) قَوْلَ الَّذِينَ **O kimselerin sözünü ki** قَالُوا **Dediler** (Şöyle dediler:) إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) فَقِيرٌ **Fakirdir** وَنَحْنُ **Halbuki biz** (Neyiz?) أَغْنِيَاءُ **Zenginleriz** وَهُمْ O kimseler (Kimdir?) الْيَهُودُ Yahudiler قَالُوهُ Bunu dediler (Ne vakit?) لَمَّا نَزَلَ Ne zaman ki indi (Şu ayet) مَنْ "Kimdir? ذَا الَّذِي O öyle kimse ki يُقْرِضُ Borç verecek (Kime?) اللّٰهَ Allah'a (Nasıl?) قَرْضًا حَسَنًا Güzel borç vermekle" وَقَالُوا Ve dediler لَوْ كَانَ غَنِيًّا O zengin olsaydı مَا اسْتَقْرَضَنَا Bizden borç istemezdi سَنَكْتُبُ **Yazacağız** نَأْمُرُ بِكَتْبِ Yazmakla emredeceğiz (Neyi?) مَا قَالُوا **Dediklerini** (Nereye yazacağız?) فِي صَحَائِفِ أَعْمَالِهِمْ Amel sayfalarına (Niçin yazacağız?) لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ Ona karşılık cezalandırılsınlar diye وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu بِالْيَاءِ Ye ile{سَيُكْتَبُ} (Ne olduğu halde?) مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ Meful için mebni olarak (Daha neyi yazacağız?) وَ نَكْتُبُ قَتْلَهُمُ **Ve de öldürmelerini** yazacağız (Bu قتلهم Kelimesi neyle okundu?) بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ Nasb ve raf ile (Kimi öldürmelerini yazacağız?) الْأَنْبِيَاءَ **Peygamberleri** (Nasıl?) بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** (Daha?) وَنَقُولُ **Ve de diyeceğiz** (Neyle okundu bu kelime?) بِالنُّونِ Nun ile (Daha?) وَالْيَاءِ Ve de ye ile أَيِ اللّٰهُ Yani Allah diyecek anlamında olur (Kime diyecek?) لَهُمْ Onlara (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette (Ne üzerine diyecek?) عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin dili üzerine ذُوقُوا **Tadın!** (Neyi?) عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yakıcı azabı** النَّارِ Ateş azabını

---

[1] Bu kelimedeki raf nunu, nun harfleri peşpeşe geldiği için; cemi zamiri olan vav harfi de iki sakin yan yana geldiğinden dolayı hazfedilmiştir.

182- وَيُقَالُ Ve denir (Kime?) لَهُمْ Onlara (Ne vakit?) إِذَا أُلْقُوا ، Atıldıkları vakit (Nereye?) فِيهَا Oraya ذٰلِكَ الْعَذَابُ **İşte bu** azap (Ne sebebiyledir?) بِمَا **O şey sebebiyledir ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti** (Ne?) أَيْدِيكُمْ **Sizin elleriniz** عَبَّرَ Tabir edildi (Neyle?) بِهَا Onlarla/ellerle (Kimden tabir etti?) عَنِ الْإِنْسَانِ İnsandan (Niçin?) لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Çünkü işlerin çoğu تُزَاوَلُ Halledilir/görülür (Neyle?) بِهَا Onlarla وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve şüphesiz ki Allah** لَيْسَ **Değildir** (Ne değildir?) بِظَلَّامٍ **Çok zulmeden** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Zulum sahibi (Kime?) لِلْعَبِيدِ **Kullarına** فَيُعَذِّبَهُمْ Ki onlara azap etsin (Nasıl?) بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız yere

183- (O sözü diyenler) اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** (Bu kelime nedir?) نَعْتٌ لِلَّذِينَ قَبْلَهُ Önceki ellezine'nin sıfatıdır قَالُوا **Dediler** (Kime?) لِمُحَمَّدٍ Muhammed'e إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** قَدْ عَهِدَ Elbette **ahdetmişti** (Kime?) إِلَيْنَا **Bize** (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta (Neyi ahdetti?) أَلَّا نُؤْمِنَ **İman etmememizi** (Kime?) لِرَسُولٍ **Bir peygambere** نُصَدِّقَهُ Onu doğrulamamızı (Ne vakte değin?) حَتّٰى يَأْتِيَنَا **Bize getirinceye değin** (Neyi?) بِقُرْبَانٍ **Bir kurbanı** (Öyle kurban ki) تَأْكُلُهُ **Onu yiyor** (Ne?) اَلنَّارُ **Ateş** فَلَا نُؤْمِنُ Dolayısıyla biz iman etmeyiz (Kime?) لَكَ Sana (Ne vakte değin?) حَتّٰى تَأْتِيَنَا Sen bize getirinceye kadar (Neyi?) بِهِ Onu وَهُوَ Kurban (Nedir?) مَا يُتَقَرَّبُ بِهِ Kendisiyle yaklaşılandır (Kime?) إِلَى اللّٰهِ Allah'a (Nedendir o yaklaşılan şey?) مِنْ نَعَمٍ وَغَيْرِهَا Deve/Koyun ve diğer hayvanlar فَإِنْ قُبِلَ Eğer kabul edilirse جَاءَتْ Gelir (Ne?) نَارٌ بَيْضَاءُ Beyaz bir ateş (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ Gökten فَأَحْرَقَتْهُ Ve de onu yakar وَإِلَّا بَقِيَ مَكَانَهُ Yoksa yerinde kalır وَعُهِدَ إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ذٰلِكَ İsrail oğullarına bu ahdedilmişti إِلَّا فِي الْمَسِيحِ وَمُحَمَّدٍ Ancak Mesih ve Muhammed'de hariç قَالَ Dedi (Kim?) تَعَالَى Allah teala قُلْ **De ki** (Kime?) لَهُمْ Onlara (Nasıl?) تَوْبِيخًا Kınayarak قَدْ جَآءَكُمْ **Elbette size getirdi** (Kim?) رُسُلٌ **Peygamberler** (Neden önce?) مِنْ قَبْلِي **Benden önce** (Ne getirdi?) بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyineler** بِالْمُعْجِزَاتِ Mucizeler (Daha ne getirdi?) وَبِالَّذِي **Ve o şeyi ki** قُلْتُمْ **Siz dediniz** (Kim gibi bu?) كَزَكَرِيَّا Zekeriya gibi (Daha?) وَيَحْيَى Ve de Yahya gibi فَقَتَلْتُمُوهُمْ Siz de onları öldürdünüz وَالْخِطَابُ Hitap (Kim içindir?) لِمَنْ O kimse için ki (Neredddir?) فِي زَمَنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamberimiz Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) in zamanındadır وَإِنْ كَانَ الْفِعْلُ Bu iş olsa da (Kim için?) لِأَجْدَادِهِمْ Dedeleri için (Niçin iş dedeleri için olduğu halde hitap onlaradır?) لِرِضَاهُمْ Razı oldukları için (Neye?) بِهِ O işe

فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ **Niçin öldürdünüz onları** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** (Ne?) صَادِقِينَ **Doğru kimseler** (Ne konuda?) فِي أَنَّكُمْ تُؤْمِنُونَ İman edeceğiniz konusunda (Ne vakit?) عِنْدَ الإِتْيَانِ بِهِ Bunu getirmesi anında

184- فَاِنْ كَذَّبُوكَ **Eğer seni yalanlarlarsa**: فَقَدْ كُذِّبَ **Elbette yalanlandı** (Kim?) رُسُلٌ **Peygamberler** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** جَآؤُوا **Onlar geldiler** (Neyle birlikte?) بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyinelerle birlikte** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizelerle birlikte (Daha neyle birlikte?) وَالزُّبُرِ **Ve de sayfalarla** (Ne gibi?) كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in sayfaları gibi (Daha?) وَالْكِتَابِ **Ve de kitapla** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise okundu (Neyle?) بِإِثْبَاتِ الْبَاءِ Ba harfinin isbatı ile (Nerede?) فِيهِمَا Her ikisinde de (zübür ve kitab) (Öyle kitap ki) اَلْمُنِيرِ **Aydınlatıcı** اَلْوَاضِحِ Açık هُوَ O kitaplar (Nedir?) اَلتَّوْرَاةُ Tevrat ve İncil'dir وَالإِنْجِيلُ Ve de incildir. فَاصْبِرْ Sen de sabret (Ne gibi?) كَمَا صَبَرُوا Onlar sabrettikleri gibi

185- كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** (Nedir?) ذَائِقَةُ الْمَوْتِ **Ölümü tadıcıdır** وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ **Ve ancak tam olarak verilirsiniz** (Neyi?) أُجُورَكُمْ **Ücretlerinizi** جَزَاءَ أَعْمَالِكُمْ İşlerinizin karşılığını (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** فَمَنْ زُحْزِحَ **Her kim uzaklaştırılırsa** بُعِّدَ Irak kılınırsa (Neden?) عَنِ النَّارِ **Ateşten** (Daha?) وَأُدْخِلَ **Ve de girdirilirse** (Nereye?) اَلْجَنَّةَ **Cennet'e** فَقَدْ فَازَ **Elbette kurtulmuştur** نَالَ Nail olmuştur (Neye?) غَايَةَ مَطْلُوبِهِ İstediğinin gayesine وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı olmadı** اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ **Ancak aldatıcı bir meta** أَيِ الْعَيْشُ فِيهَا Yani orada yaşamak اَلْبَاطِلِ Batıl bir meta يُتَمَتَّعُ Faydalanılır (Neyle?) بِهِ Onunla قَلِيلاً Azıcık ثُمَّ يَفْنَى Sonra da yok olur

186- لَتُبْلَوُنَّ **Elbette imtihan olunacaksınız** حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ Bundan raf nunu hazfedilmiştir (Niçin?) لِتَوَالِي النُّونَاتِ Nunlar peş, peşe geldiği için (Daha ne hazfedildi?) وَالْوَاوُ Vav (Öyle vav ki?) ضَمِيرُ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan (Niçin?) لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin karşılaştığı için لَتُخْتَبَرُنَّ Elbette sınanacaksınız demektir (Nerede?) فِي أَمْوَالِكُمْ **Mallarınız hakkında** بِالْفَرَائِضِ Farzlarla (Neredeki?) فِيهَا Ondaki (Daha?) وَالْجَوَائِحِ Ve de onları yok edici şeylerle (Daha nerede?) وَأَنْفُسِكُمْ **Ve de kendiniz hakkında** (Neyle?) بِالْعِبَادَاتِ İbadetlerle (Daha?) وَالْبَلَاءِ Ve de bela ile (Daha?) وَلَتَسْمَعُنَّ **Ve de elbette işiteceksiniz** (Kimden?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** أُوتُوا **Verildiler**

(Neyi?) اَلْكِتَابَ **Kitabı** (Ne vakit?) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** اَلْيَهُودِ Yani Yahudiler وَالنَّصَارٰى ve Hıristiyanlar (Daha kimden işiteceksiniz?) وَمِنَ الَّذِينَ **Ve o kimselerden ki** اَشْرَكُوا **Şirk koştular** (Öyle kimseler ki) مِنَ الْعَرَبِ Araplardan (Neyi işiteceksin?) اَذًى كَثِيرًا **Çok eziyet** مِنَ السَّبِّ وَالطَّعْنِ وَالتَّشْبِيبِ بِنِسَائِكُمْ Sövme, yerme ve kadınlarınıza asılmalar وَاِنْ تَصْبِرُوا **Ve eğer sabrederseniz** (Ne üzerine?) عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine (Daha?) وَتَتَّقُوا **Ve de sakınırsanız** (Kimden?) اللّٰهَ Allah'tan فَاِنَّ ذٰلِكَ **Şüphesiz ki bu** (Nedir?) مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ **Azmedilecek işlerdendir** أَيْ مِنْ مَعْزُومَاتِهَا Yani onların azmedilmiş olanlarındandır الَّتِي يُعْزَمُ عَلَيْهَا Yani kendisine azmedilecek olanlardandır (Niçin?) لِوُجُوبِهَا Vacip olduğu için

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ اَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْعَهْدَ عَلَيْهِمْ فِي التَّوْرَاةِ ﴿لَيُبَيِّنُنَّهُ﴾ أَيِ الْكِتَابَ ﴿لِلنَّاسِ وَلَا يَكْتُمُونَهُ﴾ أَيِ الْكِتَابَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ فِي الْفِعْلَيْنِ [لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ] ﴿فَنَبَذُوهُ﴾ طَرَحُوا الْمِيثَاقَ ﴿وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ﴾ فَلَمْ يَعْمَلُوا بِهِ ﴿وَاشْتَرَوْا بِهِ﴾ أَخَذُوا بَدَلَهُ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا مِنْ سَفَلَتِهِمْ بِرِيَاسَتِهِمْ فِي الْعِلْمِ فَكَتَمُوهُ خَوْفَ فَوْتِهِ عَلَيْهِمْ ﴿فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾﴾ شِرَاؤُهُمْ هٰذَا ﴿لَا تَحْسَبَنَّ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا اَتَوْا﴾ فَعَلُوا فِي إِضْلَالِ النَّاسِ ﴿وَيُحِبُّونَ اَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا﴾ مِنَ التَّمَسُّكِ بِالْحَقِّ وَهُمْ عَلَى ضَلَالٍ ﴿فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ تَأْكِيدٌ ﴿بِمَفَازَةٍ﴾ بِمَكَانٍ يَنْجُونَ فِيهِ ﴿مِنَ الْعَذَابِ﴾ مِنَ الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي مَكَانٍ يُعَذَّبُونَ فِيهِ وَهُوَ جَهَنَّمُ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِيهَا، وَمَفْعُولَا يَحْسَبُ الْأُولَى دَلَّ عَلَيْهِمَا مَفْعُولَا الثَّانِيَةِ عَلَى قِرَاءَةِ التَّحْتَانِيَّةِ وَعَلَى الْفَوْقَانِيَّةِ حُذِفَ الثَّانِي فَقَطْ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهَا ﴿وَاللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾﴾ وَمِنْهُ تَعْذِيبُ الْكَافِرِينَ وَإِنْجَاءُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ وَمَا فِيهِمَا مِنَ الْعَجَائِبِ ﴿وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالْمَجِيءِ وَالذَّهَابِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿لِاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾﴾ لِذَوِي الْعُقُولِ ﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ لِمَا قَبْلَهُ أَوْ بَدَلٌ ﴿يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ﴾ مُضْطَجِعِينَ أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يُصَلُّونَ كَذٰلِكَ حَسْبَ الطَّاقَةِ ﴿وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ لِيَسْتَدِلُّوا بِهِ عَلَى قُدْرَةِ صَانِعِهِمَا يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا﴾ الْخَلْقَ الَّذِي نَرَاهُ ﴿بَاطِلًا﴾ حَالٌ، عَبَثًا بَلْ دَلِيلًا عَلَى كَمَالِ قُدْرَتِكَ ﴿سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَنِ الْعَبَثِ ﴿فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿رَبَّنَا اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ﴾ لِلْخُلُودِ فِيهَا ﴿فَقَدْ اَخْزَيْتَهُ﴾ أَهَنْتَهُ ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ، فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ إِشْعَارًا بِتَخْصِيصِ الْخِزْيِ بِهِمْ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾﴾ يَمْنَعُونَهُمْ مِنْ عَذَابِ اللهِ تَعَالَى ﴿رَبَّنَا اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي﴾ يَدْعُو النَّاسَ ﴿لِلْاِيمَانِ﴾ أَيْ إِلَيْهِ وَهُوَ مُحَمَّدٌ أَوِ الْقُرْآنُ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اٰمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا﴾ بِهِ ﴿رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ﴾ غَطِّ ﴿عَنَّا سَيِّئَاتِنَا﴾ فَلَا تُظْهِرْهَا بِالْعِقَابِ عَلَيْهَا ﴿وَتَوَفَّنَا﴾ اقْبِضْ أَرْوَاحَنَا ﴿مَعَ﴾ فِي جُمْلَةِ ﴿الْاَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾﴾ الْأَنْبِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ ﴿رَبَّنَا وَاٰتِنَا﴾ أَعْطِنَا ﴿مَا وَعَدْتَنَا﴾ بِهِ ﴿عَلٰى﴾ أَلْسِنَةِ ﴿رُسُلِكَ﴾ مِنَ الرَّحْمَةِ وَالْفَضْلِ، وَسُؤَالُهُمْ ذٰلِكَ وَإِنْ كَانَ وَعْدُهُ تَعَالَى لَا يُخْلَفُ سُؤَالُ أَنْ يَجْعَلَهُمْ مِنْ مُسْتَحِقِّيهِ لِأَنَّهُمْ لَمْ يَتَيَقَّنُوا اسْتِحْقَاقَهُمْ لَهُ وَتَكْرِيرُ رَبَّنَا مُبَالَغَةٌ فِي التَّضَرُّعِ ﴿وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾﴾ الْوَعْدَ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ

TÜRKÇE ANLAMI

187- **Ve** yâd et! **O vakit ki, Allah kendilerine kitap verilmiş olanlardan, "Elbette onu,** kitabı **insanlara açıklayacaklar ve onu,** yani kitabı **gizlemeyecekler.**[1]**"** **diye** Tevrat'ta onlardan **bir söz** bir ahit **almıştı, Onlar ise onu,** o sözü **omuzlarının arkasına atıverdiler,** onunla amel etmediler **ve** İlimdeki riyasetlerini kullanarak **onunla,** onun yerine dünyalık olarak düşük tabakadaki kimselerden **az bir karşılık satın aldılar** ve de o az karşılığın kendilerinden gitmesi korkusuyla o sözü gizlediler. Bu satın almalarıyla **satın aldıkları ne kötü bir şey!**

188- **O yaptıklarıyla,** işlemiş oldukları insanları saptırma ile **şımaran ve** sapıklık üzere oldukları halde **yapmadıkları** hakka sarılma **ile de övülmeyi seven kimseleri sakın sanma!**[2] **Artık onları** ahirette **azaptan kurtulacakları bir yerde,** kendisinde bulunmakla azaptan kurtulacakları bir mekanda **zannetme!**[3] Onlar bilakis azap edildikleri yer olan cehennemdedirler. **Ve onlar için can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır.**[4]

189- **Ve göklerin de, yerin de, mülkü;** yağmuru, rızkı, bitki hazineleri ve diğer şeyler **Allah'ındır. Ve Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir.** Kafirle azap etmek, müminleri de kurtarmak onun gücünün yettiği şeylerdendir.

190- **Şüphe yok ki göklerin ve yerin,** ve de o ikisinde bulunan acayip mahlukatın **yaratılışında ve gece ile gündüzün** gelip-gitmek; artmak ve eksilmek şeklinde gerçekleşen **değişiminde elbette tam akıl sahipleri için** Allah tealanın kudretine delalet eden **açıkça ayetler vardır.**

191- **Onlar** (öyle akıl sahipleri kimselerdir)**ki,**[5] **ayakta iken, otururken ve de yanları üzerine** yatarlarken **de** kısacası her durumda **Allah'ı zikrederler.** İbni Abbas şöyle buyurmuştur: "***Takatleri kadarıyla bu şekillerde namaz kılarlar***" **Ve** yaratıcılarının kudretine delil edinmek için **göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkürde bulunurlar.** Derler ki: **"Rabbimiz! Sen bunları,** gördüğümüz bu mahlukatı **batıl olarak**[6], boşuna **yaratmadın,**

---

[1] Ayetteki iki fiil de hem ي harfi ile (لَيُبَيِّنُنَّهُ وَلَايَكْتُمُونَهُ şeklinde) hem de (Bizim kıraatimizde olduğu gibi) ت harfi ile (لَتُبَيِّنُنَّهُ وَلَاتَكْتُمُونَهُ şeklinde) okunmuştur.

[2] Bu kelime hem ت harfi ile (تَحْسَبَنَّ şeklinde), hem de ي harfi ile (يَحْسَبَنَّ şeklinde) okunmuştur.

[3] Bu kelime de yukarıdaki kelime gibi iki şekilde okunmuştur.

[4] لَايَحْسَبَنَّ şeklinde alttan noktalı (ي harfi) ile okunduğunda birinci يحسب fiilinin iki mefulüne, ikinci fiilin iki mefulü delalet etmiştir. لَاتَحْسَبَنَّ şeklinde okunduğunda ise birinci fiilin sadece ikinci mefulü hazfedilmiştir.

[5] Öncesindeki (لِأُولِى الْأَلْبَابِ kelimesi) nin sıfatı ya da bedelidir.

[6] Bu kelime haldir.

bilakis gücünün mükemmelliğine delil olarak yarattın. **Sen noksan sıfatlardan münezzehsin,** seni boş iş yapmaktan tenzih ederiz. **Artık bizleri ateş azabından koru!"**

192- **"Rabbimiz! Sen kimi** ebedi kalması için **o ateşe sokarsan şüphesiz onu rezil etmiş,** küçük düşür**müşsündür. Ve zalimler,** kafirler **için** kendilerinden Allah telanın azabını engelleyecek **yardımcılar**[1] **da yoktur.**[2]"

193- **"Rabbimiz! Biz, 'Rabbinize imân ediniz'**[3] **diye** insanları **imâna çağıran,** davet eden **bir çağırıcı** olan Hz. Muhammed'i (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ya da Kuran'ı **işittik ve hemen** ona **imân ettik. Rabbimiz! Artık günahlarımızı bize mağfiret buyur ve bizim kötülüklerimizi bizden ört,** onlara karşılık azap etmek suretiyle onları ortaya çıkarma **ve bizleri iyiler** olan Peygamberler ve de salihler**le birlikte,** onların zümresi içinde **öldür,** ruhlarımızı al!"

194- **"Rabbimiz!**[4] **Peygamberler**inin diliy**le** kendisiyle **vaatte bulunduğun** rahmet ve fazlını **bizlere ver.** Allah vaadinden dönmese bile onların bu istekleri, kendilerini bu şeyleri hak eden kimselerden kılmasına yöneliktir. Zira onlar bunları hak ettiklerini kesinkes bilmemektedirler. **Ve bizleri Kıyamet gününde rezil etme. Şüphe yok ki, sen sözünden,** dirilme ve de karşılık vermeye dair olan vaadinden **dönmezsin."**

KELİME ANLAMI

187- وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! إِذْ **O vakit ki** أَخَذَ **Almıştı** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Neyi?) مِيثَاقَ الَّذِينَ **O kimselerin misakını/sözünü ki** أُوتُوا **Verildiler** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı** أَيِ الْعَهْدَ عَلَيْهِمْ Yani onlar üzerine ahit almıştı (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta (Şöyle ki:) لَيُبَيِّنُنَّهُ **Elbette onu açıklayacaklar** أَيِ الْكِتَابَ Yani kitabı (Kime açıklayacaksınız?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Daha?) وَلَا يَكْتُمُونَهُ **Ve de onu gizlemeyecekler** أَيِ الْكِتَابَ Yani kitabı gizlemeyecekler (Bu ayetteki iki fiil ne ile okundu?) بِالْيَاءِ Ya ile (Daha?) وَالتَّاءِ Ve de te ile (Nerede?) فِي الْفِعْلَيْنِ Her iki fiilde de (letübeyyinünnehü vela tektümünehü şeklinde) فَنَبَذُوهُ **Onu attılar** طَرَحُوا الْمِيثَاقَ Misakı attılar (Nereye?) وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ **Sırtlarının arkasına** فَلَمْ يَعْمَلُوا بِهِ Onunla amel etmediler (Daha?) وَاشْتَرَوْا **Ve de**

[1] مِنْ burada zaittir.

[2] Burada zamirli yerine zahir isim konulması, rezil edilmenin onlara tahsis edildiğini bildirmek içindir.

[3] أَنْ burada بِأَنْ anlamındadır.

[4] "Rabbimiz!" sözünün tekrar edilmesi ise, yakarışta tevazuda bulunmak içindir.

satın aldılar (Neyle?) بِهِ **Onunla** أَخَذُوا بَدَلَهُ Onun yerine aldılar (Neyi aldılar?) **ثَمَنًا قَلِيلًا Az bir karşılık** (Neden az bir karşılık?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan (Kimlerden aldılar) مِنْ سَفَلَتِهِمْ Düşük tabakadakilerden (Ne sebebiyle aldılar?) بِرِيَاسَتِهِمْ فِي الْعِلْمِ İlimdeki riyasetleri sebebiyle فَكَتَمُوهُ Ve de onu gizlediler (Niçin?) خَوْفَ فَوْتِهِ عَلَيْهِمْ O az karşılığın kendilerinden gitmesi korkusuyla **فَبِئْسَ Ne kötü** مَا يَشْتَرُونَ **Satın aldıkları** (Kötü olan ne?) شِرَاؤُهُمْ Onların satın almaları هٰذَا Bu

188- **لَا تَحْسَبَنَّ Sakın sanma** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Te ve ya ile okundu (Kimi?) **اَلَّذِينَ O kimseleri ki** يَفْرَحُونَ **Şımarıyorlar** (Neyle?) بِمَا أَتَوْا **Yaptıklarıyla** فَعَلُوا İşledikleriyle (İşledikleri şey neden?) فِي إِضْلَالِ النَّاسِ İnsanları saptırmaktan (Daha?) **وَيُحِبُّونَ Ve de seviyorlar** (Neyi?) أَنْ يُحْمَدُوا **Övülmeyi** (Neyle?) بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا **Yapmadıklarıyla** (Nedendir o yapmadıkları?) مِنَ التَّمَسُّكِ بِالْحَقِّ Hakka yapışmak وَهُمْ Halbuki onlar (Nedir?) عَلَى ضَلَالٍ Dalalet üzerinedirler **فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ Artık onları sakın sanmayasın!** (Bu kelime ne ile okundu?) بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde de (te ve ya ile) تَأْكِيدٌ Tekittir (Nerede sanmayasın?) **بِمَفَازَةٍ Bir kurtuluşta** بِمَكَانٍ Bir yerde ki يَنْجُونَ Kurtuluyorlar (Nerede?) فِيهِ Orada (Neden kurtuluşta?) **مِنَ الْعَذَابِ Azaptan** (Neredeki azap?) مِنَ الْآخِرَةِ Ahiretteki بَلْ هُمْ Bilakis onlar (Neredededir?) فِي مَكَانٍ Bir yerdedirler ki يُعَذَّبُونَ Azap görüyorlar (Nerede?) فِيهِ Orada وَهُوَ O yer (Nedir?) جَهَنَّمُ Cehennemdir **وَلَهُمْ Ve onlar için vardır عَذَابٌ Bir azap ki أَلِيمٌ Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici (Nerede?) فِيهَا Orada وَمَفْعُولَا يَحْسَبُ الْأُولَى Yahsebü fiilinin iki mefulü دَلَّ عَلَيْهِمَا O ikisine delalet etti (Ne?) مَفْعُولَا الثَّانِيَةِ İkinci hasibe fiilinin iki mefulü (Bu ne üzerine böyledir?) عَلَى قِرَاءَةِ التَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye ile okunduğu görüş) üzerine وَعَلَى الْفَوْقَانِيَّةِ Üsten iki noktalı (te ile okunduğu görüş) üzerine ise حُذِفَ Hazfedildi (Ne?) الثَّانِي فَقَطْ Sadece ikinci meful

189- **وَلِلّٰهِ Ve yalnız Allah içindir** (Ne?) مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** (Daha?) **وَالْأَرْضِ Ve de yerin** خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهَا Yağmur, rızık, bitki ve diğer hazineleri **وَاللّٰهُ Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** (Nedir?) قَدِيرٌ **Güç yetirendir** وَمِنْهُ Ve bu güç yetirdiği şeylerdendir (Ne?) تَعْذِيبُ الْكَافِرِينَ Kafirlere azap etmek (Daha?) وَإِنْجَاءُ الْمُؤْمِنِينَ Ve de müminleri kurtarmak

190- إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ **Şüphesiz ki göklerin yaratılışında vardır** (Daha nerede?) وَالْأَرْضِ **Ve de yerin** (Daha?) وَمَا فِيهِمَا مِنَ الْعَجَائِبِ Ve de o ikisindeki acaip şeyler (Daha nerede vardır?) وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ **Ve de gecenin değişmesinde** (Daha?) وَالنَّهَارِ **Ve de gündüzün değişmesinde** (Nasıl?) بِالْمَجِيءِ وَالذَّهَابِ Gelmek ve gitmek suretiyle (Daha?) وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Artmak ve eksilmek suretiyle (Ne vardır?) لَآيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** دَلَالَاتٍ Delaletler (Ne üzerine?) عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى Allah tealanın kudreti üzerine (Kim için ayetler vardır?) لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri için** لِذَوِي الْعُقُولِ Akıllılar için

191- (O akıl sahipleri...) اَلَّذِينَ **Öyle akıl sahipleri ki** (Bu kelime nedir?) نَعْتٌ لِمَا قَبْلَهُ أَوْ بَدَلٌ Öncesinin sıfatı ya da bedelidir يَذْكُرُونَ **Zikrederler** (Kimi?) اَللّٰهَ **Allah'ı** (Ne oldukları halde?) قِيَامًا **Ayakta** (Daha?) وَقُعُودًا **Ve de oturarak** (Daha?) وَعَلَى جُنُوبِهِمْ **Ve de yanları üzere oldukları halde** مُضْطَجِعِينَ Yatıcı oldukları halde أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ Yani her halde وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan rivayet edildi ki يُصَلُّونَ كَذٰلِكَ İşte böylece namaz kılarlar حَسْبَ الطَّاقَةِ Takat kadarınca (Daha?) وَيَتَفَكَّرُونَ **Ve de tefekkür ederler** (Nerede?) فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılışında** (Daha?) وَالْأَرْضِ **Ve de yerin** (Niçin tefekkür ederler?) لِيَسْتَدِلُّوا بِهِ Onunla delil getirmek için (Ne üzerine?) عَلَى قُدْرَةِ صَانِعِهِمَا O ikisini yapanın kudreti üzerine يَقُولُونَ Derler: رَبَّنَا **Rabbimiz!** مَا خَلَقْتَ **Sen yaratmadın** (Neyi?) هٰذَا **Bunu** اَلْخَلْقَ الَّذِي نَرَاهُ Gördüğümüz yaratılmışları (Ne olduğu halde yaratmadın?) بَاطِلًا **Batıl olduğu halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir عَبَثًا Abes olduğu halde anlamında بَلْ دَلِيلًا Bilakis delil olarak yarattın (Ne üzerine?) عَلَى كَمَالِ قُدْرَتِكَ Kudretinin kemaline سُبْحَانَكَ **Sen noksan sıfatlardan münezzehsin** تَنْزِيهًا لَكَ Seni tenzih ederiz (Neden?) عَنِ الْعَبَثِ Abesten فَقِنَا **Bizi koru** (Neden?) عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabından**

192- رَبَّنَا **Rabbimiz!** إِنَّكَ **Şüphesiz sen** مَنْ **Her kimi** تُدْخِلِ **Girdirirsen** (Neye?) اَلنَّارَ **Ateşe** (Ne için?) لِلْخُلُودِ فِيهَا Orada ebedi kalmak için فَقَدْ اَخْزَيْتَهُ **Elbette sen onu rezil etmişsindir** أَهَنْتَهُ Küçük düşürmüşsündür وَمَا لِلظَّالِمِينَ **Ve zalimler için yoktur** اَلْكَافِرِينَ Kafirler için فِيهِ Burada vardır (Ne?) وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak

إِشْعَارًا بِتَخْصِيصِ الْخِزْيِ بِهِمْ (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirli ifade yerine (Niçin böyle yapıldı?) Rezil duruma düşürülmenin sadece onlara tahsis edildiğini bildirmek için (Ne yoktur zalimler için?) مِنْ زَائِدَةٌ أَنْصَارٍ **Hiçbir yardımcı yoktur** -min zaittir- (Öyle yardımcı ki) يَمْنَعُونَهُمْ Onları engelliyor (Neden?) مِنْ عَذَابِ اللهِ تَعَالَى Allah tealanın azabından

193- رَبَّنَا **Rabbimiz!** إِنَّنَا **Şüphesiz ki biz** سَمِعْنَا **İşittik** (Kimi?) مُنَادِيًا **Bir çağırıcıyı ki** يُنَادِي **Çağırıyor** يَدْعُو Davet ediyor (Kimi?) اَلنَّاسَ İnsanları (Neye çağırıyor?) لِلْإِيمَانِ **İmana** أَيْ إِلَيْهِ Yani ona çağırıyor وَهُوَ مُحَمَّدٌ O Muhammed'dir (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) أَوِ الْقُرْآنُ Ya da Kuran'dır (Ne diye çağırıyor?) أَنْ أَيْ بِأَنْ اٰمِنُوا **İman edin diye** -yani 'bien' manasındadır- (Kime iman edin?) بِرَبِّكُمْ **Rabbinize** فَاٰمَنَّا **Biz de iman ettik** (Kime?) بِهِ Ona رَبَّنَا **Rabbimiz!** فَاغْفِرْ **Mağfiret et!** (Kime?) لَنَا **Bize** (Neyi mağfiret et?) ذُنُوبَنَا **Günahlarımızı** (Daha?) وَكَفِّرْ **Ve de ört!** غَطِّ Kapat (Kimden?) عَنَّا **Bizden** (Neyi ört-kapat?) سَيِّئَاتِنَا **Kötülüklerimizi** فَلَا تُظْهِرْهَا Onları ortaya çıkarma (Neyle?) بِالْعِقَابِ عَلَيْهَا Onlara karşılık olarak azap etmekle (Daha?) وَتَوَفَّنَا **Ve de bizleri vefat ettir!** اِقْبِضْ أَرْوَاحَنَا Ruhlarımızı al (Kimle birlikte?) مَعَ فِي جُمْلَةِ الْأَبْرَارِ الْأَنْبِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ **İyilerle** peygamberler ve Salihlerle **birlikte,** onların zümresi içinde

194- رَبَّنَا **Rabbimiz!** وَاٰتِنَا أَعْطِنَا **Ve de bize ver** (Neyi?) مَا وَعَدْتَنَا **Bize vaat ettiğini** (Neyle?) بِهِ Kendisiyle (Ne üzere vaat ettiğin şeyler?) عَلَى أَلْسِنَةِ رُسُلِكَ **Resullerinin** dilleri **üzerine** (Nedir o vaat ettiklerin?) مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmet (Daha?) وَالْفَضْلِ Ve de fazldır وَإِنْ كَانَ وَعْدُهُ تَعَالَى لَا يُخْلَفُ Allah'ın vaadi geri kalmasa da وَسُؤَالُهُمْ ذٰلِكَ Onların bu istemeleri سُؤَالُ أَنْ يَجْعَلَهُمْ مِنْ مُسْتَحِقِّيهِ Onları bunları hak edenlerden kılmasına dair yapılmış bir istemedir لِأَنَّهُمْ لَمْ يَتَيَقَّنُوا Zira onlar kesinkes bilemediler اِسْتِحْقَاقَهُمْ لَهُ Kendilerinin bunları hak kazandıklarını وَتَكْرِيرُ رَبَّنَا Rabbimiz! Sözünün tekrarlanması (Nedir?) مُبَالَغَةٌ فِي التَّضَرُّعِ Tazarruda mübalağadır وَلَا تُخْزِنَا ، **Ve bizi rezil etme!** (Ne vakit?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** إِنَّكَ **Şüphesiz ki sen** لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ **Sözünden dönmezsin** اَلْوَعْدَ Vaadinden dönmezsin (Neyle olan vaadin?) بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Dirilme ve karşılıklandırmaya dair olan

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ﴾ دُعَاءَهُمْ ﴿اَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي ﴿لَآ اُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى بَعْضُكُمْ﴾ كَائِنٌ ﴿مِنْ بَعْضٍ﴾ أَيِ الذُّكُورِ مِنَ الإِنَاثِ وَبِالْعَكْسِ، وَالْجُمْلَةُ مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا أَيْ هُمْ سَوَاءٌ فِي الْمُجَازَاةِ بِالأَعْمَالِ وَتَرْكِ تَضْيِيعِهَا، نَزَلَتْ لَمَّا قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَا أَسْمَعُ ذِكْرَ النِّسَاءِ بِالْهِجْرَةِ بِشَيْءٍ ﴿فَالَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿وَاُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَاُوذُوا فِي سَبِيلِي﴾ دِينِي ﴿وَقَاتَلُوا﴾ الْكُفَّارَ ﴿وَقُتِلُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَقْدِيمِهِ ﴿لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ أَسْتُرُهَا بِالْمَغْفِرَةِ ﴿وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ثَوَابًا﴾ مَصْدَرٌ مِنْ مَعْنَى لَأُكَفِّرَنَّ مُؤَكِّدٌ لَهُ ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ التَّكَلُّمِ ﴿وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾﴾ الْجَزَاءِ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْمُسْلِمُونَ: أَعْدَاءُ اللهِ فِيمَا نَرَى مِنَ الْخَيْرِ وَنَحْنُ فِي الْجَهْدِ: ﴿لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ تَصَرُّفُهُمْ ﴿فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾﴾ بِالتِّجَارَةِ وَالْكَسْبِ هُوَ ﴿مَتَاعٌ قَلِيلٌ﴾ يَتَمَتَّعُونَ بِهِ يَسِيرًا فِي الدُّنْيَا وَيَفْنَى ﴿ثُمَّ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾﴾ الْفِرَاشُ هِيَ ﴿لٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ﴾ أَيْ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فِيهَا نُزُلًا﴾ هُوَ مَا يُعَدُّ لِلضَّيْفِ، وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ مِنْ جَنَّاتٍ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الظَّرْفِ ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿خَيْرٌ لِلْاَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾﴾ مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا ﴿وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ وَالنَّجَاشِي ﴿وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ﴾ أَيِ التَّوْرَاةِ وَالإِنْجِيلِ ﴿خَاشِعِينَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُؤْمِنُ مُرَاعًى فِيهِ مَعْنَى مَنْ أَيْ: مُتَوَاضِعِينَ ﴿لِلّٰهِ لَا يَشْتَرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الَّتِي عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالإِنْجِيلِ مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا بِأَنْ يَكْتُمُوهَا خَوْفًا عَلَى الرِّيَاسَةِ كَفِعْلِ غَيْرِهِمْ مِنَ الْيَهُودِ ﴿اُولٰٓئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ﴾ ثَوَابُ أَعْمَالِهِمْ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ ﴿١٩٩﴾﴾ يُؤْتَوْنَهُ مَرَّتَيْنِ كَمَا فِي الْقَصَصِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ يُحَاسِبُ الْخَلْقَ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اصْبِرُوا﴾ عَلَى الطَّاعَاتِ وَالْمَصَائِبِ وَعَنِ الْمَعَاصِي ﴿وَصَابِرُوا﴾ الْكُفَّارَ فَلَا يَكُونُوا أَشَدَّ صَبْرًا مِنْكُمْ ﴿وَرَابِطُوا﴾ أَقِيمُوا عَلَى الْجِهَادِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِكُمْ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾﴾ تَفُوزُونَ بِالْجَنَّةِ وَتَنْجُونَ مِنَ النَّارِ

TÜRKÇE ANLAMI

195- **Artık onların Rabbi onlar için** dualarını **şöyle kabul etti ki: "Şüphesiz ki ben**[1] **sizden; erkek olsun, kadın olsun bir amel işleyenin amelini zâyi etmem. Bazınız bazınızdan**[2] olmuştur. Yani erkekler, kadınlardan; kadınlar da

---

[1] أَنِّي, بِأَنِّي anlamına gelir.

[2] Bu cümle öncesini tekitlemektedir.

erkeklerden olmuştur. Mana şöyledir: 'onlar amellerin karşılığını alma ve de onların zayi edilmesi konusunda eşittirler.' Bu ayet Ümmü Seleme'nin "Ey Allah'ın Rasülü! Ben hicret konusunda kadınların faziletlerinin anlatıldığını işitmiyorum" demesi üzerine inmiştir. Mekke'den Medine'ye **hicret etmiş olanlar ve yurtlarından çıkarılmış bulunanlar ve Benim yolumda** dinim uğruna **eziyete uğrayanlar ve** kafirlerle **savaşta bulunan ve öldürülenler**[1] **yok mu, elbette Allah katından**[2] **bir sevap olmak üzere**[3] **onların kötülüklerini** mağfiretimle **örteceğim, ve elbette onları altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağım!. Ve güzel sevap,** mükafat **ise Allah katındadır."**

Müslümanların "gördüğümüz kadarıyla Allah düşmanları oldukça iyi durumdalar. Biz ise çok sıkıntı içindeyiz" demeleri üzerine şu ayetler indi:

196- **Kâfirlerin** ticaret yaparak ve büyük karlar elde ederek **şehirlerde dolaşıp-durmaları,** gezmeleri **sakın seni aldatmasın.**

197- **Azıcık bir metadır,** dünyada bundan azıcık faydalanırlar, hemen bitiverir. **Sonra onların varıp sığınacakları yer cehennemdir ve o ne kötü bir yatak,** döşektir o!

198- **Fakat o kimseler ki, Rablerinden sakınmışlardır, onlar için Allah tarafından bir ziyafet**[4] **olarak altından ırmaklar akan cennetler vardır. Orada ebedîyyen kalacaklardır,** yani orada ebedi kalmaları takdir edilmiştir. **Ve Allah katında olan** sevap **ise sâlih kullar için** dünyanın faydasından **daha hayırlıdır.**

199- **Ve şüphe yok ki, ehl-i kitaptan** Abdullah b. Selam, onun arkadaşları ve de Necaşi gibi **öyleleri de vardır ki, Allah'a ve size indirilmiş olan** Kuran'**a ve kendilerine indirilmiş olan** İncil ve Tevrat'**a Allah'a boyun eğici,** ona karşı tevazu gösterici **oldukları halde**[5] **imân ederler.** Kendileri dışındakilerin -Örneğin Yahudilerin- yaptıkları gibi, riyaset makamlarının elden gitmesinden korkarak **Allah'ın** Tevrat ve İncil'deki Hz. Peygamber efendimizin

---

[1] وقتلوا kelimesi hem şeddesiz, hem de (وَقُتِّلُوا şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur. Ve bir diğer kıraatte de önce gelen sonraya alınmak suretiyle (وَقُتِلُوا وَقَاتَلُوا şeklinde) okunmuştur.

[2] Burada tekellüm sigasından gaip sigaya dönülmüştür.

[3] Bu kelime لَأُكَفِّرَنَّ kelimesinin manasından mastar (mefulü mutlak) olup, onu tekitler.

[4] نُزُلًا kelimesi "misafir için hazırlanan yiyecek ve içecekler" anlamında olup, جَنَّاتٍ kelimesinden hal olmak üzere nasbedilmiştir. جنات kelimesinin amili ise (لَهُمْ) zarfının manasıdır.

[5] Bu, يُؤْمِنُ fiilindeki zamirden haldir. Kendisinde مَنْ in manası gözetilerek cemi sigasında kullanılmıştır.

gönderilişi ile ilgili olan **âyetler ile** dünyadan **az bir karşılığı satın almazlar. İşte onlar için Rableri katında** -Kasas suresinde olduğu gibi- **ecirlerinin** amellerinin iki katı, mükafat **vardır. Muhakkak Allah hesabı seri olandır.** Tüm mahlukatın hesabını dünya günleriyle yarım günde görür.

200- **Ey imân edenler!** İbadet etmeye, musibetlere dayanma ve de günahlardan kaçınmaya dair **Sabır gösterin ve sabırda** kafirlerle **yarış edin.** Sakın onlar sizden daha sabırlı olmasınlar. **Ve nöbet bekleyin,** cihada kalkın **ve** tüm hallerinizde **Allah'tan korkunuz ki,** cenneti elde etmek ve de ateşten kurtulmak suretiyle **felâha,** kurtuluşa **kavuşasınız.**

KELİME ANLAMI

195- فَاسْتَجَابَ **Kabul etti** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Kim?) رَبُّهُمْ **Rableri** (Neyi kabul etti?) دُعَاءَهُمْ Dualarını أَيْ بِأَنِّي أَنِّي **Şüphesiz ki ben** -yani bienni demektir- لَا أُضِيعُ **Zayi etmem** (Neyi?) عَمَلَ عَامِلٍ **Hiçbir iş yapanın işini** (Öyle iş yapan ki) مِنْكُمْ **Sizden** مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى **Erkek olsun kadın olsun** بَعْضُكُمْ **Sizin bazınız** (Nedir?) كَائِنٌ Olucudur (Kimden?) مِنْ بَعْضٍ **Bazınızdan** أَيِ الذُّكُورُ Erkekler (Kimdendir?) مِنَ الْإِنَاثِ Kadınlardandır (Daha?) وَبِالْعَكْسِ Ve de tam tersinedir وَالْجُمْلَةُ Cümle (Nedir?) مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا Öncesini tekitleyicidir أَيْ Yani هُمْ Onlar (Nedir?) سَوَاءٌ Eşittirler (Hangi konuda?) فِي الْمُجَازَاةِ بِالْأَعْمَالِ İşleriyle karşılıklandırılma konusunda (Daha ne konuda?) وَتَرْكِ تَضْيِيعِهَا Ve de amellerinin zayi edilmemesi konusunda نَزَلَتْ Okuduğumuz ayet inmiştir (Ne vakit?) لَمَّا قَالَتْ Ne zaman ki dedi (Kim?) أُمُّ سَلَمَةَ Ümmü Seleme: يَا رَسُولَ اللّٰهِ "Ey Allah'ın Resulü إِنِّي لَا أَسْمَعُ Şüphesiz ki ben duymuyorum (Neyi?) ذِكْرَ النِّسَاءِ Kadıların zikredilişini (Nerede?) بِالْهِجْرَةِ Hicret'te (Neyle zikredilişini?) بِشَيْءٍ Hiçbir şeyle. فَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** (Nereden?) مِنْ مَكَّةَ Mekke'den (Nereye?) إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye (Daha?) وَأُخْرِجُوا **Ve de çıkarıldılar** (Nereden?) مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** (Ne?) وَأُوذُوا **Ve de eziyet edildiler** (Nerede?) فِي سَبِيلِي **Benim yolumda** دِينِي Benim dinimde (Daha?) وَقَاتَلُوا **Ve de savaştılar** (Kimlerle?) الْكُفَّارَ Kafirlerle (Daha?) وَقُتِلُوا **Ve de öldürüldüler** (Neyle okundu bu kelime?) بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve de şeddeli olarak وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise بِتَقْدِيمِهِ Bu kelime bir öncekinin önüne alınmasıyla okundu لَأُكَفِّرَنَّ **Elbette örteceğim** (Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** (Neyi?) سَيِّئَاتِهِمْ **Kötülüklerini** أَسْتُرُهَا بِالْمَغْفِرَةِ Onları mağfiretimle örteceğim (Daha?) وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ **Ve de onları**

elbette girdireceğim (Nereye?) جَنَّاتٍ **Bir takım cennetlere ki** تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** (Ne?) اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** (Onların günahlarını nasıl örteceğim?) ثَوَابًا **Sevap olarak** (Bu kelime nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır-Mefulü mutlaktır (Neden mastardır?) مِنْ مَعْنَى لَأُكَفِّرَنَّ Leükeffiranne'nin manasından مُؤَكِّدٌ لَهُ Onu tekitleyicidir (Kim katından bir sevap olarak?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katından** فِيهِ Burada vardır (Ne?) اِلْتِفَاتٌ İltifat (Neden?) عَنِ التَّكَلُّمِ Mütekellim sigasından وَاللّٰهُ **Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** (Ne?) حُسْنُ الثَّوَابِ **Sevabın güzeli** اَلْجَزَاءِ Karşılığın güzeli

196- وَنَزَلَ İndi (Ne vakit?) لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi (Kim?) اَلْمُسْلِمُونَ Müslümanlar أَعْدَاءُ اللّٰهِ Allah'ın düşmanları فِيمَا نَرَى Gördüğümüz kadarıyla (Nedirler?) مِنَ الْخَيْرِ Hayırdadırlar وَنَحْنُ Biz ise فِي الْجَهْدِ Sıkıntıdayız لَا يَغُرَّنَّكَ **Seni sakın aldatmasın!** (Ne?) تَقَلُّبُ الَّذِينَ **O kimselerin dolaşıp-durmaları ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** تَصَرُّفُهُمْ Onların gezmeleri (Nerede?) فِي الْبِلَادِ **Beldelerde** (Neyle?) بِالتِّجَارَةِ Ticaretle (Daha?) وَالْكَسْبِ Ve de kazançla

197- هُوَ O (Nedir o?) مَتَاعٌ قَلِيلٌ **Az bir meta** يَتَمَتَّعُونَ بِهِ يَسِيرًا Onunla azıcık faydalanırlar (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada وَيَفْنَى Ve biter ثُمَّ مَأْوٰيهُمْ **Sonra onların varacakları yer** (Nedir?) جَهَنَّمُ **Cehennem** وَبِئْسَ الْمِهَادُ **Ne kötü yatak** اَلْفِرَاشُ هِيَ Döşektir o

198- لٰكِنِ **Şu kadarı var ki** اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اِتَّقَوْا **Sakındılar** (Kimden?) رَبَّهُمْ **Rablerinden** لَهُمْ **Onlar için vardır** (Ne?) جَنَّاتٌ **Cennetler** (Öyle cennetler ki) تَجْرِي **Akıyor** (Nereden?) مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** (Ne?) اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** (Ne oldukları halde?) خَالِدِينَ **Kalıcı oldukları halde** أَيْ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ Yani ebedi oluşları takdir edildiği halde (Nerede?) فِيهَا **Orada** (O cennetler ne olduğu halde?) نُزُلًا **Bir ziyafet olarak** هُوَ O (nüzül) (Nedir?) مَا يُعَدُّ لِلضَّيْفِ Misafir için hazırlanandır وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ Hal olarak nasb olmuştur (Neden haldir?) مِنْ جَنَّاتٍ Cennetlerden وَالْعَامِلُ فِيهَا Ondaki amil (Nedir?) مَعْنَى الظَّرْفِ Zarfın manasıdır (Kim tarafından?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah katından** وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında olan** (Nedir o?) مِنَ الثَّوَابِ Sevap (Nedir Allah katında olan sevap?) خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** (Kim için?) لِلْاَبْرَارِ **İyiler için** (Neden daha hayırlıdır?) مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا Dünya metaından

199- وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Şüphesiz kitap ehlinden bazısı vardır** لَمَنْ **O kimse ki** يُؤْمِنُ **İman ediyor** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Kim gibi o?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi

(Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve de arkadaşları gibi (Daha?) وَالنَّجَاشِي Ve de Necaşi gibi (Daha neye iman ediyor?) وَمَا **O şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) اِلَيْكُمْ **Size** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'a (Daha neye?) وَمَا **O şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** (Kime?) اِلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ Yani Tevrat ve İncil'e (Ne oldukları halde?) خَاشِعِينَ **Boyun eğici oldukları halde** (Bu kelime nedir?) حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُؤْمِنُ İman ediyor kelimesindeki zamirden haldir مُرَاعًى فِيهِ مَعْنَى مَنْ Kendisinde "men" kelimesinin manası gözetilmiş أَيْ: مُتَوَاضِعِينَ Yani mütevazı oldukları halde (Kim için boyun eğici oldukları halde?) لِلّٰهِ **Allah için** لَا يَشْتَرُونَ **Satın almazlar** (Ne ile?) بِآيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleri ile** الَّتِي Öyle ayetleri ki عِنْدَهُمْ Onların yanındadır (Nerede yanındadır?) فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ Tevrat'ta ve de İncil'de (Nedir o Tevrat ve incil'deki?) مِنْ نَعْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz. Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sıfatı (Neyi satın almazlar?) ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir karşılığı** (Neden olan karşılık?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan (Nasıl?) بِأَنْ يَكْتُمُوهَا Onları gizlemeleriyle (Niçin?) خَوْفًا عَلَى الرِّيَاسَةِ Riyasetleri üzerine korktukları için (Bu ne gibi?) كَفِعْلِ غَيْرِهِمْ مِنَ الْيَهُودِ Bunların dışındaki -Yahudilerin yaptıkları gibi أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onları için vardır** (Ne?) أَجْرُهُمْ **Onların ecri** ثَوَابُ أَعْمَالِهِمْ Amellerinin sevabı (Nerede?) عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** يُؤْتَوْنَهُ مَرَّتَيْنِ Onu iki kere verilirler كَمَا فِي الْقَصَصِ Kasas suresinde olduğu gibi إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** (Nedir?) سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı seri olandır** يُحَاسِبُ الْخَلْقَ Mahlukatı hesaba çeker (Nerede?) فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden yarım gün miktarında

200- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِصْبِرُوا **Sabredin!** (Ne üzerine?) عَلَى الطَّاعَاتِ وَالْمَصَائِبِ وَعَنِ الْمَعَاصِي Taatler, musibetler ve de masiyetlerden (Daha?) وَصَابِرُوا **Ve de sabırda yarış edin** (Kimle?) اَلْكُفَّارَ Kafirlerle فَلَا يَكُونُوا أَشَدَّ صَبْرًا مِنْكُمْ Onlar sizden daha sabırlı olmasınlar (Daha?) وَرَابِطُوا **Ve de nöbet bekleyin!** أَقِيمُوا عَلَى الْجِهَادِ Cihada kalkın (Daha?) وَاتَّقُوا **Ve de sakının** (Kimden?) اَللّٰهَ **Allah'tan** (Nerede?) فِي جَمِيعِ أَحْوَالِكُمْ Tüm hallerinizde لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha kavuşasınız** تَفُوزُونَ Elde edesiniz (Neyi?) بِالْجَنَّةِ Cenneti (Daha?) وَتَنْجُونَ مِنَ النَّارِ Ve de ateşten kurtulasınız

٤

سُورَةُ النِّسَاءِ

مَدَنِيَّةٌ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً

Nisâ Sûresi

Medine'de inmiştir

Yüz yetmiş beş
yüz yetmiş altı veya
yüz yetmiş yedi ayettir

سُورَةُ النِّسَآءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمُ﴾ أَيْ عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ آدَمَ ﴿وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ حَوَّاءَ بِالْمَدِّ مِنْ ضِلْعٍ مِنْ أَضْلَاعِهِ الْيُسْرَى ﴿وَبَثَّ﴾ فَرَّقَ وَنَشَرَ ﴿مِنْهُمَا﴾ مِنْ آدَمَ وَحَوَّاءَ ﴿رِجَالًا كَثِيراً وَنِسَآءً﴾ كَثِيرَةً ﴿وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي السِّينِ، وَفِي قِرَاءَةٍ [تَسَآءَلُونَ] بِالتَّخْفِيفِ بِحَذْفِهَا أَيْ تَتَسَاءَلُونَ ﴿بِهِ﴾ فِيمَا بَيْنَكُمْ حَيْثُ يَقُولُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ: أَسْأَلُكَ بِاللهِ وَأَنْشُدُكَ بِاللهِ ﴿وَ﴾ اتَّقُوا ﴿الْأَرْحَامَ﴾ أَنْ تَقْطَعُوهَا، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَرِّ عَطْفًا عَلَى الضَّمِيرِ فِي بِهِ وَكَانُوا يَتَنَاشَدُونَ بِالرَّحِمِ ﴿إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾ حَافِظًا لِأَعْمَالِكُمْ فَيُجَازِيكُمْ بِهَا، أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذَلِكَ وَنَزَلَ فِي يَتِيمٍ طَلَبَ مِنْ وَلِيِّهِ مَالَهُ فَمَنَعَهُ: ﴿وَآتُوا الْيَتَامَىٰ﴾ الصِّغَارَ الَّذِينَ لَا أَبَ لَهُمْ ﴿أَمْوَالَهُمْ﴾ إِذَا بَلَغُوا ﴿وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ﴾ الْحَرَامَ ﴿بِالطَّيِّبِ﴾ الْحَلَالِ أَيْ تَأْخُذُوهُ بَدَلَهُ كَمَا تَفْعَلُونَ مِنْ أَخْذِ الْجَيِّدِ مِنْ مَالِ الْيَتِيمِ وَجَعْلِ الرَّدِيءِ مِنْ مَالِكُمْ مَكَانَهُ ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ﴾ مَضْمُومَةً ﴿إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ﴾ أَيْ أَكْلَهَا ﴿كَانَ حُوباً﴾ ذَنْبًا ﴿كَبِيرًا ﴿٢﴾﴾ عَظِيمًا وَلَمَّا نَزَلَتْ تَحَرَّجُوا مِنْ وَلَايَةِ الْيَتَامَى وَكَانَ فِيهِمْ مَنْ تَحْتَهُ الْعَشْرُ أَوِ الثَّمَانُ مِنَ الْأَزْوَاجِ فَلَا يَعْدِلُ بَيْنَهُنَّ فَنَزَلَ: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا﴾ تَعْدِلُوا ﴿فِي الْيَتَامَىٰ﴾ فَتَحَرَّجْتُمْ مِنْ أَمْرِهِمْ فَخَافُوا أَيْضًا أَنْ لَا تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ إِذَا نَكَحْتُمُوهُنَّ ﴿فَانكِحُوا﴾ تَزَوَّجُوا ﴿مَا﴾ بِمَعْنَى مَنْ ﴿طَابَ لَكُم مِّنَ النِّسَآءِ مَثْنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَ﴾ أَيِ اثْنَتَيْنِ اثْنَتَيْنِ وَثَلَاثًا ثَلَاثًا وَأَرْبَعًا أَرْبَعًا وَلَا تَزِيدُوا عَلَى ذَلِكَ ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا﴾ فِيهِنَّ بِالنَّفَقَةِ وَالْقَسْمِ ﴿فَوَاحِدَةً﴾ انْكِحُوهَا ﴿أَوْ﴾ اقْتَصِرُوا عَلَى ﴿مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْإِمَاءِ

إِذْ لَيْسَ لَهُمْ مِنَ الْحُقُوقِ مَا لِلزَّوْجَاتِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ نِكَاحُ الْأَرْبَعِ فَقَطْ أَوِ الْوَاحِدَةِ أَوِ التَّسَرِّي ﴿اَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَلَّا تَعُولُوا ۝٣﴾ تَجُورُوا ﴿وَاٰتُوا﴾ أَعْطُوا ﴿النِّسَآءَ صَدُقَاتِهِنَّ﴾ جَمْعُ صَدُقَةٍ، مُهُورَهُنَّ ﴿نِحْلَةً﴾ مَصْدَرٌ، عَطِيَّةً عَنْ طِيبِ نَفْسٍ ﴿فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ، أَيْ طَابَتْ أَنْفُسُهُنَّ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنَ الصِّدَاقِ فَوَهَبْنَهُ لَكُمْ ﴿فَكُلُوهُ هَنٖيٓـًٔا﴾ طَيِّبًا ﴿مَرٖيٓـًٔا ۝٤﴾ مَحْمُودَ الْعَاقِبَةِ لَا ضَرَرَ فِيهِ عَلَيْكُمْ فِي الْآخِرَةِ، نَزَلَتْ رَدًّا عَلَى مَنْ كَرِهَ ذٰلِكَ ﴿وَلَا تُؤْتُوا﴾ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ ﴿السُّفَهَآءَ﴾ اَلْمُبَذِّرِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ ﴿اَمْوَالَكُمُ﴾ أَيْ أَمْوَالَهُمُ الَّتِي فِي أَيْدِيكُمْ ﴿الَّتٖي جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَامًا﴾ مَصْدَرُ قَامَ، أَيْ تَقُومُ بِمَعَاشِكُمْ وَصَلَاحِ أَوَدِكُمْ فَيُضَيِّعُوهَا فِي غَيْرِ وَجْهِهَا، وَفِي قِرَاءَةٍ {قِيَمًا} جَمْعُ قِيمَةٍ، مَا تُقَوَّمُ بِهِ الْأَمْتِعَةُ ﴿وَارْزُقُوهُمْ فٖيهَا﴾ أَطْعِمُوهُمْ مِنْهَا ﴿وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۝٥﴾ عِدُوهُمْ عِدَةً جَمِيلَةً بِإِعْطَائِهِمْ أَمْوَالَهُمْ إِذَا رَشَدُوا ﴿وَابْتَلُوا﴾ اِخْتَبِرُوا ﴿الْيَتَامٰى﴾ قَبْلَ الْبُلُوغِ فِي دِينِهِمْ وَتَصَرُّفِهِمْ فِي أَحْوَالِهِمْ ﴿حَتّٰٓى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ﴾ أَيْ صَارُوا أَهْلًا لَهُ بِالْاِحْتِلَامِ أَوِ السِّنِّ وَهُوَ اسْتِكْمَالُ خَمْسَةَ عَشَرَ سَنَةً عِنْدَ الشَّافِعِيِّ ﴿فَاِنْ اٰنَسْتُمْ﴾ أَبْصَرْتُمْ ﴿مِنْهُمْ رُشْدًا﴾ صَلَاحًا فِي دِينِهِمْ وَمَالِهِمْ ﴿فَادْفَعُٓوا اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَاْكُلُوهَا﴾ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ ﴿اِسْرَافًا﴾ بِغَيْرِ حَقٍّ حَالٌ ﴿وَبِدَارًا﴾ أَيْ مُبَادِرِينَ إِلَى إِنْفَاقِهَا مَخَافَةَ ﴿اَنْ يَكْبَرُوا﴾ رُشَدَاءَ فَيَلْزَمَكُمْ تَسْلِيمُهَا إِلَيْهِمْ ﴿وَمَنْ كَانَ﴾ مِنَ الْأَوْلِيَاءِ ﴿غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ﴾ أَيْ يَعِفَّ عَنْ مَالِ الْيَتِيمِ وَيَمْتَنِعْ مِنْ أَكْلِهِ ﴿وَمَنْ كَانَ فَقٖيرًا فَلْيَاْكُلْ﴾ مِنْهُ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ بِقَدْرِ أُجْرَةِ عَمَلِهِ ﴿فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ﴾ أَيْ إِلَى الْيَتَامٰى ﴿اَمْوَالَهُمْ فَاَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ﴾ أَنَّهُمْ تَسَلَّمُوهَا وَبَرِئْتُمْ لِئَلَّا يَقَعَ اخْتِلَافٌ فَتَرْجِعُوا إِلَى الْبَيِّنَةِ، وَهٰذَا الْأَمْرُ إِرْشَادٌ ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ﴾ اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿حَسٖيبًا ۝٦﴾ حَافِظًا لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ وَمُحَاسِبِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

Nisa Sûresi

Yüz yetmiş beş, yetmiş altı veya yetmiş yedi ayettir.

1- **Ey insanlar!** Mekke ehli! **Sizi bir tek nefisten** Adem'den **yaratan, ondan da eşini** sol kaburga kemiklerinin birinden Havva'yı[1] **var eden ve ikisinden** Adem ve Havva'dan **birçok erkek ve** birçok **kadın üreten** çıkarıp yayan **Rabbinizden** ona itaat etmek suretiyle azabından **korkun.** Aranızda 'Allah adına senden istiyorum ve Allah adına senden diliyorum diyerek' **kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz**[2] **Allah'tan korkun. Ve akrabalık**

---

[1] حَوَّاء kelimesi çekilerek okunur.

[2] تَسَّاءَلُون fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri diğerine idğam edilmiştir. Bir kıraatte ise iki ta'dan biri hazfedilmek suretiyle şeddesiz olarak okunur. Bu fiilin aslı تَتَسَاءَلُون şeklinde iki ta'lıdır.

bağını koparmak**tan da** sakının.[1] **Şüphesiz Allah, daima sizin üzerinizde bir gözeticidir.** Amellerinizi kaydetmektedir. Yani, ezelden beri bu sıfata sahiptir.

Velisinden malını isteyen fakat alamayan bir yetim hakkında şu ayet inmiştir:

2- **Yetimlere** babası olmayan küçüklere buluğa erdiklerinde **mallarını verin. Temizi** helali **pis olanla** haramla **değişmeyin.** Yetimin malından iyisini alıp yerine kendi malınızdan kötüsünü koyarak yaptığınız gibi kötüsünün yerine iyiyi almayın. **Onların mallarını kendi mallarınızla** karıştırarak **yemeyin. Çünkü bu** yani onların malını yemek **büyük bir suç** günah**tır.**

Bu ayet inince yetimlerin velayetinden sıkıntı duydular. Halbuki onlardan eli altında sekiz on tane eşi olup aralarında adaletli davranamayanlar vardı. Bunun üzerine şu ayet indi:

3- **Eğer yetimler hakkında adaleti sağlayamamaktan korkar** ve onların velayetinden sıkıntı duyar**sanız,** nikahladığınız zaman kadınlar arasında da adaleti sağlayamamaktan korkun ve **hoşunuza giden**[2] **kadınlardan ikişer** ikişer, **üçer** üçer, **dörder** dörder **nikahlayın,** evlenin. Bu sayıyı aşmayın. **Şayet, aralarında** gecelerin bölüştürülmesi ve nafaka konusunda **adaletsizlik davranmaktan korkarsanız bir tane**sini nikahlayın **veya sahip olduğunuz** cariyeler ile yetinin. Çünkü onların eşler kadar hakkı yoktur. **Bu** yani, sadece dört kadın veya bir kadın nikahlamak ya da cariye ile yetinmek **meyl** zulüm **etmemenize en uygunu** en yakınıdır.

4- **Kadınlara mehirlerini**[3] **cömertçe**[4] gönül hoşluğuyla bir bağış olarak **verin, eğer kendileri**[5] **onun bir kısmını size hoş görürlerse** yani, onların gönülleri size mehrin bir kısmını hoş görür ve onu size bağışlarlarsa **onu afiyetli** temiz **ve sağlıklı** sonu hoş, **bir halde yiyin.** Ahirette size zararı yoktur. Bu ayet (kibrinden dolayı) bunu hoş görmeyene ret olarak inmiştir.

5- Ey veliler! **Allah'ın, sizin için geçim kaynağı**[6] **yaptığı** yani, geçiminizi sağlayan ve eksiğinizi gideren **mallarınızı** yani, sizin elinizdeki onların mallarını **aklı ermez** savurgan çocuk, kadın ve erkek**lere vermeyin** ki, gereksiz yere harcamasınlar. **O mallarla onları besleyin,** o mallardan onlara yedirin,

---

[1] Bir kıraatte بِهِ kelimesindeki zamire atfedilerek cer ile okunur. Onlar akrabalık adına da birbirlerinden istekte bulunurlardı.

[2] مَا طَابَ 'deki مَا ismi mevsulü مَنْ manasındadır.

[3] صَدُقَة kelimesinin çoğuludur. Mehir anlamındadır.

[4] نِحْلَة mastar, (آتُوا fiilinin kendi lafzından olmayan meful-u mutlağı)dır.

[5] نَفْسًا kelimesi failden çevrilmiş bir temyizdir.

[6] قِيَامًا kelimesi قَامَ fiilinin mastarıdır.

giydirin ve onlara güzel söz söyleyin. Onlara akıllandıkları zaman mallarını vereceğinize dair güzel sözler verin.

6- **Yetimleri** buluğa ermeden önce dinleri ve kendi hallerindeki tasarrufları konusunda**, evlenme çağına gelene** ihtilam olmak veya yaşını doldurmak[1] suretiyle buna ehil olana **kadar deneyin,** sınayın. **Eğer onlarda olgunlaşma** dinleri ve malları konusunda bir iyileşme **hisseder** görür**seniz, mallarını kendilerine verin.** Akılları başlarına gelip **büyüyecekler** korkusuyla ve sizi mallarını teslim etmeye zorlayacaklar **diye onları israf ederek**[2] haksız yere **ve çabucak** hemen harcamaya koyularak **yemeyin,** ey veliler! Velilerden **zengin olan, sakınsın,** yani, yetimin malından uzak dursun ve onu yemekten çekinsin. **Yoksul olan da** ondan **uygun olan şekilde** emeğinin karşılığı kadar **yesin. Mallarını kendilerine** yani, yetimlere **verdiğiniz zaman,** telsim aldıklarına ve sorumluluktan kurtulduğunuza dair **onlara şahit tutun** ki, aranızda anlaşmazlık çıkıp delile başvurmak zorunda kalmayasınız.[3] **Hesap görücü** kullarının amellerini kaydeden ve onların sorgulayıcı **olarak Allah**[4] **yeter.**

KELİME ANLAMI

﴿٤﴾ سُورَةُ النِّسَآءِ

4- Nisa Sûresi

﴿مَدَنِيَّةٌ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً﴾

Medine'de inmiştir. Yüz yetmiş beş, yüz yetmiş altı veya yüz yetmiş yedi ayettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla**

1- يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı اِتَّقُوا رَبَّكُمْ **Rabbinizden korkun** اَيْ عِقَابَهُ Yani O'nun azabından (Nasıl?) بِاَنْ تُطِيعُوهُ O'na itaat etmeniz suretiyle اَلَّذِي خَلَقَكُمْ **Ki O sizi yarattı** (Neden?) مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ **Tek bir nefisten** (Kimdir O?) آدَمَ Adem'dir وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا **Ve ondan eşini yarattı** (Ondan bedel?) حَوَّاءَ Havva'yı (Bu kelime nasıl okunur?) بِالْمَدِّ Uzatılarak (Neden yarattı?) مِنْ ضِلَعٍ مِنْ اَضْلَاعِهِ الْيُسْرَى

---

[1] Bu yaş İmam-ı Şafiî'ye göre on beş yaşını doldurmaktır.
[2] إِسْرَافًا kelimesi haldir.
[3] Bu emir irşat/yol göstermek içindir. (Yoksa kesinlik ifade etmez.)
[4] بِاللّٰهِ kelimesindeki ba harfi ceri zaittir.

Onun sol kaburga kemiklerinden birinden وَبَثَّ **Ve türetti** فَرَّقَ وَنَشَرَ Ayırdı ve yaydı (Kimden?) مِنْهُمَا **O ikisinden**, مِنْ آدَمَ وَحَوَّاءَ Adem ve Havva'dan (Kimi?) رِجَالًا كَثِيرًا **Pek çok erkeği** وَنِسَاءً كَثِيرَةً **Ve** pek çok **kadını** وَاتَّقُوا اللّٰهَ **O halde Allah'tan korkun** الَّذِي تَسَّاءَلُونَ **Ki istekte bulunuyorsunuz** فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Burada kelimenin aslındaki te'nin idğamı vardır (Neye?) فِي السِّينِ Sin'e وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatta (Neyledir?) بِالتَّخْفِيفِ بِحَذْفِهَا Te'nin hazfedilmesi suretiyle hafifletmeyle أَيْ تَتَسَاءَلُونَ Yani dilekte bulunuyorsunuz (Kiminle?) بِهِ **Onunla** (Nerede?) فِيمَا بَيْنَكُمْ Aranızda حَيْثُ يَقُولُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ Şöyle ki; kiminiz kiminize diyor (Ne diyor?) أَسْأَلُكَ بِاللّٰهِ Allah aracılığıyla senden istiyorum, وَأَنْشُدُكَ بِاللّٰهِ Ve Allah adına senden diliyorum وَاتَّقُوا الْأَرْحَامَ **Ve akrabalıktan da** sakının (Neden sakının?) أَنْ تَقْطَعُوهَا Onu kesmekten وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَرِّ Bir kıraatte bu mecrurdur (Ne olarak?) عَطْفًا عَلَى الضَّمِيرِ فِي بِهِ 'Bihi'deki zamire matuf olarak وَكَانُوا يَتَنَاشَدُونَ بِالرَّحِمِ Ki, onlar rahim/akrabalık aracılığıyla istekte bulunuyorlardı إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ عَلَيْكُمْ **Daima sizin üzerinize olmuştur** (Ne?) رَقِيبًا **Gözetici** حَافِظًا لِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizi kaydedici فَيُجَازِيكُمْ بِهَا Ve size onlarla karşılık verecektir أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا Yani O daima sahiptir (Neye?) بِذٰلِكَ Bu vasfa

2- وَنَزَلَ فِي يَتِيمٍ Bir yetim hakkında (şu ayet) indi (Öyle yetim ki,) طَلَبَ مِنْ وَلِيِّهِ مَالَهُ Velisinden malını istemişti فَمَنَعَهُ O da onu reddetti وَآتُوا الْيَتَامٰى الصِّغَارَ Küçük **yetimlere verin** الَّذِينَ لَا أَبَ لَهُمْ Ki onların babası yoktur (Neyi verin?) أَمْوَالَهُمْ **Malları̇nı** (Ne zaman?) إِذَا بَلَغُوا Büluğa erdiklerinde وَلَا تَتَبَدَّلُوا **Ve değişmeyin** (Neyi?) الْخَبِيثَ الْحَرَامَ Haram olan **pisi** (Neyle?) بِالطَّيِّبِ الْحَلَالِ Helal olan **temizle** أَيْ تَأْخُذُوهُ بَدَلَهُ Yani, onun yerine onu almayın (Nasıl?) كَمَا تَفْعَلُونَ Yaptığınız gibi (O yaptığınız da nedir?) مِنْ أَخْذِ الْجَيِّدِ Güzel olanı alıp (Neden?) مِنْ مَالِ الْيَتِيمِ Yetimin malından وَجَعْلِ الرَّدِيءِ مِنْ مَالِكُمْ Ve kendi malınızdan çirkin olanı koymaktır (Nereye?) مَكَانَهُ Onun yerine وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ **Ve onların mallarını yemeyin** (Nasıl?) مَضْمُومَةً إِلٰى أَمْوَالِكُمْ **Kendi mallarınıza** katarak إِنَّهُ أَيْ أَكْلَهَا **Kuşkusuz bu,** yani onların yenmesi كَانَ حُوبًا ذَنْبًا Cürüm, **günahtır** (Öyle günah ki,) كَبِيرًا عَظِيمًا **Büyük,** ağır.

3- وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki önceki ayet indi تَحَرَّجُوا Sıkıntı duydular (Neden?) مِنْ وِلَايَةِ الْيَتَامٰى Yetimlerin velayetinden وَكَانَ فِيهِمْ مَنْ تَحْتَهُ İçlerinde mülkiyetinde bulunan vardı

(Ne bulunan?) ٱلْعَشْرُ أَوِ الثَّمَانُ مِنَ الْأَزْوَاجِ Sekiz on eş فَلَا يَعْدِلُ بَيْنَهُنَّ Ve aralarında adaletli olmuyordu فَنَزَلَ Bu sebeple şu ayet indi وَإِنْ خِفْتُمْ **Eğer korkarsanız** (Neden?) أَلَّا تُقْسِطُوا تَعْدِلُوا Dengeli, **adaletli olamayacağınızdan** (Kimler hakkında?) فِي الْيَتَامٰى **Yetimler hakkında** فَتَحَرَّجْتُمْ مِنْ أَمْرِهِمْ Ve de bu şekilde onların velayetinden sıkıntı duyarsanız فَخَافُوا أَيْضًا Aynı şekilde korkun (Neden?) أَنْ لَا تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ Kadınlar arasında adaletli olamayacağınızdan (Ne zaman?) إِذَا نَكَحْتُمُوهُنَّ Onları nikahladığınız zaman فَانْكِحُوا تَزَوَّجُوا **Bu durumda nikahlayın,** evlenin (Kimi?) مَا **O kimseyi ki** (Bu mâ nedir?) بِمَعْنَى مَنْ 'Men' manasındadır طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan **size temiz** (helal) **olmuştur** (Nasıl nikahlayın?) مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ **İkişer, üçer ve dörder tane** أَيِ اثْنَتَيْنِ اثْنَتَيْنِ وَثَلَاثًا ثَلَاثًا وَأَرْبَعًا أَرْبَعًا Yani iki iki, üç üç ve dört dört وَلَا تَزِيدُوا عَلَى ذٰلِكَ Bu sayıyı aşmayın فَإِنْ خِفْتُمْ **Eğer korkarsanız** (Neden?) أَلَّا تَعْدِلُوا فِيهِنَّ **Onlar** arasında **adaletli olamayacağınızdan** (Nerede?) بِالنَّفَقَةِ وَالْقَسْمِ Nafaka ve gecelerin taksiminde فَوَاحِدَةً **O zaman bir tane** اِنْكِحُوهَا Onu nikahlayın أَوِ اقْتَصِرُوا **Ya da** yetinin (Kim üzerine?) عَلٰى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ **Sağ ellerinizin sahip olduğu şey** üzerine (O sahip oldukları da nedendir?) مِنَ الْإِمَاءِ Cariyelerden (Niçin?) إِذْ لَيْسَ لَهُنَّ Zira onlar için yoktur (Neden?) مِنَ الْحُقُوقِ Haklardan (Ne yoktur?) مَا لِلزَّوْجَاتِ Zevcelere ait olan ذٰلِكَ أَيْ نِكَاحُ الْأَرْبَعِ فَقَطْ **İşte bu,** yani sadece dört أَوِ الْوَاحِدَةِ Veya tek kadın nikahlamak أَوِ التَّسَرِّي Ya da cariye edinmek أَدْنٰى أَقْرَبُ Daha münasip, **daha yakındır** (Neye?) إِلٰى أَلَّا تَعُولُوا تَجُورُوا **Adaletten şaşmamanıza,** haksızlık etmemenize.

4- وَآتُوا أَعْطُوا النِّسَاءَ **Kadınlara verin** (Neyi?) صَدُقَاتِهِنَّ **Evlilik paralarını** (Bu 'sadûkât' kelimesi nedir?) جَمْعُ صَدُقَةٍ Sadukatin'in cemisidir. (Yani neyi verin?) مُهُورَهُنَّ Onların mehirlerini (Ne olarak?) نِحْلَةً **Bir hibe olarak** (Bu 'nihleten' kelimesi nedir?) مَصْدَرٌ Masdardır (Anlamı nedir?) عَطِيَّةً عَنْ طِيبِ نَفْسٍ Gönülden kopan bir bağış olarak فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ **Şayet onlar sizin için hoşnut olurlarsa** (Neden?) عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ **Ondan herhangi bir şeyden** (Ne bakımdan hoşnut olurlarsa?) نَفْسًا **Gönül bakımından** (Bu nefis kelimesi nedir?) تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ Failden dönüşmüş bir temyizdir أَيْ طَابَتْ أَنْفُسُهُنَّ لَكُمْ Yani, onların gönülleri sizin için hoşnut olursa (Neden?) عَنْ شَيْءٍ مِنَ الصَّدَاقِ Mehirden herhangi bir şeyden فَوَهَبْنَهُ لَكُمْ Ve onu size hibe ederlerse فَكُلُوهُ هَنِيئًا **Bu durumda**

onu afiyetle yiyin طَيِّبًا Hoşnutlukla مَرِيئًا **Ve rahatlıkla** مَحْمُودَ الْعَاقِبَةِ Sonu hoş olarak لَا ضَرَرَ فِيهِ عَلَيْكُمْ Onda size bir zarar yoktur (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette نَزَلَتْ رَدًّا (Bu ayet) ret olarak inmiştir (Kime?) عَلَى مَنْ كَرِهَ ذٰلِكَ Bunu kerih gören kimseye.

5- وَلَا تُؤْتُوا **Vermeyin** أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ Ey veliler (Kime?) اَلسُّفَهَآءَ **Savurgan kimselere** اَلْمُبَذِّرِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ Erkekler, kadınlar ve çocuklardan müsriflere **(Neyi vermeyin?)** اَمْوَالَكُمُ **Mallarınızı** أَيْ أَمْوَالَهُمُ الَّتِي Yani, onların o mallarını ki (Nerededir?) فِي أَيْدِيكُمْ Sizin elinizdedir الَّتِي جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ **Ki Allah (o malları) sizin için kılmıştır** (Ne kılmıştır?) قِيَامًا **(Geçiminizi) ayakta tutan şey** (Bu kıyam nedir?) مَصْدَرُ قَامَ Kame'nin masdarıdır أَيْ تَقُومُ Yani, (o mallar) sağlar (Neyi?) بِمَعَاشِكُمْ Geçiminizi (Daha neyi?) وَصَلَاحِ أَوَدِكُمْ Ve eğriliğinizin düzeltimini (onlara mallarını vermeyin ki,) فَيُضَيِّعُوهَا فِي غَيْرِ وَجْهِهَا O malları amaçları dışında zayi etmesinler وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatta (Nasıl okunmuştur?) جَمْعُ قِيمَةٍ {قِيَمًا} Kiymetün'ün cemisi 'Kıyemen' şeklinde (Nedir O?) مَا تُقَوَّمُ بِهِ الْأَمْتِعَةُ Malların kendisiyle değer bulduğu şeydir وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا **Ve onları o mallarda rızıklandırın** أَطْعِمُوهُمْ مِنْهَا Onlara o mallardan yedirin وَاكْسُوهُمْ **Ve giydirin** وَقُولُوا لَهُمْ **Onlara söyleyin** (Ne?) قَوْلًا مَعْرُوفًا **Güzel söz** عِدُوهُمْ Onlara va'd edin (Nasıl?) عِدَةً جَمِيلَةً Güzel bir şekilde (Neyi va'd edin?) بِإِعْطَائِهِمْ أَمْوَالَهُمْ Onlara mallarını vereceğinizi (Ne zaman?) إِذَا رَشَدُوا Reşit oldukları zaman.

6- وَابْتَلُوا اِخْتَبِرُوا **Deneyin,** imtihan edin (Kimi?) اَلْيَتَامٰى قَبْلَ الْبُلُوغِ Buluğdan önce **yetimleri** (Hangi konuda?) فِي دِينِهِمْ Dinleri hususunda (Daha?) وَتَصَرُّفِهِمْ فِي أَحْوَالِهِمْ Ve de kendilerinin durumu (malları) hakkındaki tasarruflarında حَتّٰى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ **Ta ki onlar nikaha ulaşıncaya kadar** أَيْ صَارُوا أَهْلًا لَهُ Yani, ona yetkin oluncaya kadar (Neyle?) بِالْاِحْتِلَامِ أَوِ السِّنِّ İhtilam ya da yaşla وَهُوَ اسْتِكْمَالُ خَمْسَةَ عَشَرَ سَنَةً O (yaş da) on beş seneyi tamamlamaktır (Kime göre?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafii'ye göre فَإِنْ اٰنَسْتُمْ أَبْصَرْتُمْ **Şayet hissederseniz,** görürseniz (Ne?) مِنْهُمْ رُشْدًا **Onlardan reşitlik** صَلَاحًا فِي دِينِهِمْ وَمَالِهِمْ Dinlerinde ve mallarında bir düzgünlük فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ **Bu durumda onlara teslim edin** (Neyi?) اَمْوَالَهُمْ **Mallarını** وَلَا تَأْكُلُوهَا أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ **Onları yemeyin** ey veliler! (Ne olarak yemeyin?) إِسْرَافًا بِغَيْرِ حَقٍّ **İsraf olarak,** haksız yere (Bu kelime nedir?)

حَالٌ Haldir (Daha ne olarak?) وَبِدَارًا **Ve çarçabuk** أَيْ مُبَادِرِينَ إِلَى إِنْفَاقِهَا Yani, o malları harcamaya acele ederek (Neden?) مَخَافَةَ أَنْ يَكْبَرُوا رُشَدَاءَ Reşitler olarak **büyümeleri korkusundan** فَيُلْزِمَكُمْ تَسْلِيمَهَا إِلَيْهِمْ Ve sizi o malları kendilerine teslim etmeye mecbur etmesinler diye (onların mallarını çabucak yemeyin) وَمَنْ كَانَ مِنَ الْأَوْلِيَاءِ غَنِيًّا Velilerden **kim zengin ise** فَلْيَسْتَعْفِفْ **İffetli olsun** أَيْ يَعِفَّ عَنْ مَالِ الْيَتِيمِ Yani, yetimin malından sakınsın وَيَمْتَنِعْ مِنْ أَكْلِهِ Ve onu yemekten geri dursun وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا **Kim de fakir ise** فَلْيَأْكُلْ مِنْهُ Ondan **yesin** (Neyle?) بِالْمَعْرُوفِ **Güzellikle** بِقَدْرِ أُجْرَةِ عَمَلِهِ Emeğinin karşılığı kadar فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَيْ إِلَى الْيَتَامَى **Onlara** yani, yetimlere **geri verdiğiniz zaman** (Neyi?) أَمْوَالَهُمْ **Mallarını** فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine şahit bulundurun** (Neye dair?) أَنَّهُمْ تَسَلَّمُوهَا Onların malları teslim aldığına وَبَرِئْتُمْ Sizin de (bu sorumluluktan) kurtulduğunuza dair لِئَلَّا يَقَعَ اخْتِلَافٌ İleride bir ihtilaf çıkmasın فَتَرْجِعُوا إِلَى الْبَيِّنَةِ Ve delil aramaya yönelmeyesiniz diye وَهٰذَا الْأَمْرُ إِرْشَادٌ Bu emir irşad/yönlendirmedir وَكَفَى بِاللّٰهِ **Allah yeter** اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ Ba harfi ceri zaittir (Ne olarak yeter?) حَسِيبًا **Hesap edici** حَافِظًا Gözetleyici (Neyi?) لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ Yaratıklarının amellerini (Daha ne olarak?) وَمُحَاسِبِهِمْ Onları hesaba çekici olarak.

وَنَزَلَ رَدًّا لِمَا كَانَ عَلَيْهِ الْجَاهِلِيَّةُ مِنْ عَدَمِ تَوْرِيثِ النِّسَاءِ وَالصِّغَارِ: ﴿لِلرِّجَالِ﴾ الْأَوْلَادِ وَالْأَقْرِبَاءِ ﴿نَصِيبٌ﴾ حَظٌّ ﴿مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ﴾ الْمُتَوَفُّونَ ﴿وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ﴾ أَيِ الْمَالِ ﴿أَوْ كَثُرَ﴾ جَعَلَهُ اللهُ ﴿نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿٧﴾﴾ مَقْطُوعًا بِتَسْلِيمِهِ إِلَيْهِمْ ﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ﴾ لِلْمِيرَاثِ ﴿أُولُوا الْقُرْبَى﴾ ذَوُو الْقَرَابَةِ مِمَّنْ لَا يَرِثُ ﴿وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ﴾ شَيْئًا قَبْلَ الْقِسْمَةِ ﴿وَقُولُوا﴾ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ ﴿لَهُمْ﴾ إِذَا كَانَ الْوَرَثَةُ صِغَارًا ﴿قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾﴾ جَمِيلًا بِأَنْ تَعْتَذِرُوا إِلَيْهِمْ أَنَّكُمْ لَا تَمْلِكُونَهُ وَأَنَّهُ لِلصِّغَارِ وَهٰذَا قِيلَ إِنَّهُ مَنْسُوخٌ وَقِيلَ لَا وَلٰكِنْ تَهَاوَنَ النَّاسُ فِي تَرْكِهِ وَعَلَيْهِ فَهُوَ نَدْبٌ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَاجِبٌ ﴿وَلْيَخْشَ﴾ أَيْ لِيَخَفْ عَلَى الْيَتَامَى ﴿الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا﴾ أَيْ قَارَبُوا أَنْ يَتْرُكُوا ﴿مِنْ خَلْفِهِمْ﴾ أَيْ بَعْدَ مَوْتِهِمْ ﴿ذُرِّيَّةً ضِعَافًا﴾ أَوْلَادًا صِغَارًا ﴿خَافُوا عَلَيْهِمْ﴾ الضِّيَاعَ ﴿فَلْيَتَّقُوا اللهَ﴾ فِي أَمْرِ الْيَتَامَى وَلْيَأْتُوا إِلَيْهِمْ مَا يُحِبُّونَ أَنْ يُفْعَلَ بِذُرِّيَّتِهِمْ مِنْ بَعْدِهِمْ ﴿وَلْيَقُولُوا﴾ لِلْمَيِّتِ ﴿قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾﴾ صَوَابًا بِأَنْ يَأْمُرُوهُ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِدُونِ ثُلُثِهِ وَيَدَعَ الْبَاقِيَ لِوَرَثَتِهِ وَلَا يَتْرُكَهُمْ عَالَةً ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا﴾ بِغَيْرِ حَقٍّ ﴿إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ﴾ أَيْ مِلْأَهَا ﴿نَارًا﴾ لِأَنَّهُ يَؤُولُ إِلَيْهَا ﴿وَسَيَصْلَوْنَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ يَدْخُلُونَ ﴿سَعِيرًا ﴿١٠﴾﴾ نَارًا شَدِيدَةً يَحْتَرِقُونَ فِيهَا ﴿يُوصِيكُمُ﴾ يَأْمُرُكُمُ ﴿اللهُ فِي﴾ شَأْنِ ﴿أَوْلَادِكُمْ﴾ بِمَا يُذْكَرُ ﴿لِلذَّكَرِ﴾ مِنْهُمْ ﴿مِثْلُ حَظِّ﴾ نَصِيبِ ﴿الْأُنْثَيَيْنِ﴾ إِذَا اجْتَمَعَتَا مَعَهُ فَلَهُ نِصْفُ الْمَالِ وَلَهُمَا النِّصْفُ فَإِنْ كَانَ مَعَهُ وَاحِدَةٌ فَلَهَا الثُّلُثُ وَلَهُ الثُّلُثَانِ وَإِنِ انْفَرَدَ حَازَ الْمَالَ ﴿فَإِنْ كُنَّ﴾ أَيِ الْأَوْلَادُ ﴿نِسَاءً﴾ فَقَطْ ﴿فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ﴾ الْمَيِّتُ وَكَذَا الْاِثْنَتَانِ لِأَنَّهُ لِلْأُخْتَيْنِ بِقَوْلِهِ {فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ} فَهُمَا أَوْلَى وَلِأَنَّ الْبِنْتَ تَسْتَحِقُّ الثُّلُثَ مَعَ الذَّكَرِ فَمَعَ الْأُنْثَى أَوْلَى {وَفَوْقَ} قِيلَ صِلَةٌ وَقِيلَ لِدَفْعِ تَوَهُّمِ زِيَادَةِ النَّصِيبِ بِزِيَادَةِ الْعَدَدِ لِمَا فُهِمَ اسْتِحْقَاقُ الْبِنْتَيْنِ الثُّلُثَيْنِ مِنْ جَعْلِ الثُّلُثِ لِلْوَاحِدَةِ مَعَ الذَّكَرِ ﴿وَإِنْ كَانَتْ﴾ الْمَوْلُودَةُ ﴿وَاحِدَةً﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ فَكَانَ تَامَّةٌ ﴿فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ﴾ أَيِ الْمَيِّتِ وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا ﴿لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ﴾ ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى وَنُكْتَةُ الْبَدَلِ إِفَادَةُ أَنَّهُمَا لَا يَشْتَرِكَانِ فِيهِ وَأُلْحِقَ بِالْوَلَدِ وَلَدُ الْاِبْنِ وَبِالْأَبِ الْجَدُّ ﴿فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ﴾ فَقَطْ أَوْ مَعَ زَوْجٍ ﴿فَلِأُمِّهِ﴾ بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا فِرَارًا مِنَ الْاِنْتِقَالِ مِنْ ضَمَّةٍ إِلَى كَسْرَةٍ لِثِقَلِهِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿الثُّلُثُ﴾ أَيْ ثُلُثُ الْمَالِ أَوْ مَا يَبْقَى بَعْدَ الزَّوْجِ وَالْبَاقِي لِلْأَبِ ﴿فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ﴾ أَيِ اثْنَانِ فَصَاعِدًا ذُكُورًا أَوْ إِنَاثًا ﴿فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ﴾ وَالْبَاقِي لِلْأَبِ وَلَا شَيْءَ لِلْإِخْوَةِ وَإِرْثُ مَنْ ذُكِرَ مَا ذُكِرَ ﴿مِنْ بَعْدِ﴾ تَنْفِيذِ ﴿وَصِيَّةٍ يُوصِي﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿بِهَا أَوْ﴾ قَضَاءِ ﴿دَيْنٍ﴾ عَلَيْهِ وَتَقْدِيمُ الْوَصِيَّةِ عَلَى الدَّيْنِ وَإِنْ كَانَتْ مُؤَخَّرَةً عَنْهُ فِي الْوَفَاءِ

لِلاِهْتِمَامِ بِهَا ﴿اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَظَانٌّ أَنَّ ابْنَهُ أَنْفَعُ لَهُ فَيُعْطِيهِ الْمِيرَاثَ فَيَكُونُ الْأَبُ أَنْفَعَ وَبِالْعَكْسِ وَإِنَّمَا الْعَالِمُ بِذٰلِكَ هُوَ اللّٰهُ فَفَرَضَ لَكُمُ الْمِيرَاثَ ﴿فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿١١﴾﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

Cahiliye devri insanlarının kadın ve çocuklara miras vermemesine karşılık şu ayet inmiştir:

7- Ölmüş **ana baba ve yakınların bıraktıklarından, erkek** evlat ve akrabalara **hisse** pay **vardır. Ana baba ve yakınların bıraktıklarından kadınlara da o** mal **ister az olsun ister çok** Allah tarafından **farz** kılınmış **olan,** onlara teslim edilmesine hükmedilmiş **bir hisse vardır.**

8- Mirasın **dağıtımında** varis olmayan yakınlık sahibi **akrabalar, yetimler ve fakirler hazır bulunduğu zaman, onlara da** dağıtmadan önce **ondan** bir şey **verin ve** varisler küçük ise "Bu mallar küçüklerindir siz bunlara sahip olamazsınız" şeklinde özür belirterek **onlara iyi** güzel **söz söyleyin** Ey veliler!**.** Bu ayetin nesh edildiği söylenmiştir. Nesh edilmediği de söylenmiştir. Fakat insanlar bunun terkinde gevşeklik göstermişlerdir. Bu durumda onlara da bir şeyler vermek menduptur. İbni Abbas'tan vacip olduğu rivayet edilmiştir.

9- **Şayet arkalarında** ölümlerinden sonra **güçsüz bir nesil** küçük çocuklar **bırakacak** bırakmaya yaklaşmış **olsalardı, onlar hakkında** perişan olmalarından **endişe edecek olanlar,** yetimler üzerine de korkup **titresinler.** Yetimlerin işlerinde **Allah'tan korksunlar** ve arkalarından kendi nesillerine yapılmasından hoşlandıkları şeyi onlara yapsınlar **ve de** ölene, malının üçte birinden az kısmını infak edip geri kalanını varislerine bırakmasını ve onları muhtaç bir halde terk etmemesini emrederek **doğru söz söylesinler.**

10- **Yetimlerin mallarını zulmen** haksız yere **yiyenler, karınlarına ancak ateş tıkınır** doldururl**ar.** Çünkü yedikleri ateşe dönecektir. **Çok yakında onlar çılgın aleve** içinde yanacakları şiddetli bir ateşe **gireceklerdir.**[1]

11- **Allah çocuklarınız** hakkın**da, size** şu zikredileni **tavsiye** emr**eder.** Onlardan **erkeğe iki kadının hissesi** payı **kadar vardır.** Bir erkekle iki kız bulunduğunda, erkeğe malın yarısı kızlara da diğer yarısı vardır. Eğer erkekle birlikte bir kız varsa, kıza üçte biri, erkeğe üçte ikisi vardır. Ve eğer erkek tekse,

---

[1] يَصْلَوْنَ kelimesi hem malum hem de meçhul olarak okunur. Girecekler anlamındadır.

malın tamamını alır. **Eğer** çocuklar **ikinin üstünde kadın iseler,** ölünün **bıraktığının üçte ikisi onlarındır.** İki kişi olsalar da böyledir. Zira ***"Bıraktığından üçte ikisi o ikisinindir"*** ayetiyle (ölenin bıraktığı malın) üçte ikisi iki kız kardeşinindir. İki kızı ise buna daha layıktır. Ve de kız erkekle beraber olduğunda üçte bir alır. Kız kızla beraber (üçte bir almaya) daha da layıktır. (Böylece iki kız kardeş toplamda üçte iki almış olurlar).[1] **Şayet** kız **bir ise**[2] **yarısı onundur.** Ölünün **ana babasından her birine,**[3] **ölenin** erkek veya kız **çocuğu varsa altıda biri, çocuğu yok ve** eşiyle birlikte veya sadece **anası babası ona varis olursa, annesine**[4] malın veya eşi hakkını aldıktan sonra kalanın **üçte biri vardır.** Geri kalan da babanındır. **Eğer onun** iki ve daha fazla kız ve erkek **kardeşleri varsa, altıda biri annesinindir.** Geri kalanı ise babanındır. Kardeşlere hiçbir şey yoktur. Zikredilen kişilerin bu belirtilen miktarlara varis olmaları (ölünün) **yapacağı**[5] **vasiyet**in yerine getirilmesin**den veya** üzerine olan **borc**un ödenmesin**den sonradır.** Her ne kadar ödeme konusunda sonra gelse de vasiyetin borca takdim edilmesi, ona önem gösterildiği içindir. **Babalarınız ve oğullarınız,**[6] **bilemezsiniz ki,**[7] **onların hangisi size** dünya ve ahirette **fayda yönünden daha yakındır.** Oğlunun daha faydalı olduğunu zannedip mirası ona verenler vardır. Oysaki babası daha faydalı olur. Durum tersine de olabilir. Bunu bilen sadece Allah'tır. **Allah tarafından bir farz olarak** miras size emredilmiştir. **Doğrusu Allah daima** yarattığını **bilendir,** onlar için aldığı tedbirlerde **hikmet sahibidir.** Yani her zaman bu sıfata sahiptir.

KELİME ANLAMI

7- رَدًّا وَنَزَلَ Ret olarak inmiştir (Neye ret olarak?) لِمَا كَانَ عَلَيْهِ الْجَاهِلِيَّةُ Cahiliyyenin üzerine olduğu hale (Neye ilişkin?) مِنْ عَدَمِ تَوْرِيثِ النِّسَاءِ وَالصِّغَارِ Kadınlara ve çocuklara miras

---

[1] فَوْقَ kelimesi zait olduğu söylenmiştir. Şöyle de denilmiştir. "Kız erkekle beraber olduğunda ona üçte bir verilmesinden iki kız kardeşin üçte ikiyi hakkettikleri anlaşılınca 'Sayı arttıkça hisseder artar' diye bir anlayışı defetmek için getirilmiştir."

[2] Bir kıraatte وَاحِدَةٌ kelimesi ref ile okunur. Bu durumda كَانَ tam fiildir.

[3] لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ifadesi لِأَبَوَيْهِ kelimesinden bedeldir. Bedelin faydası, her ikisinin altıda birde ortak olmadığını (aksine her birinin tek tek altıda bir alacağını) ifade etmesidir. (Miras konusunda kişinin) oğlunun çocuğu çocuğuna, dedesi de babasına katılmıştır.

[4] فَلِأُمِّهِ kelimesinin hemzesi her iki yerde hem zammeli hem de kesreli okunur. Kesreli okunması, zammeden sonra tekrar kesreye dönme zorluğundan kaçmak içindir.

[5] يُوصِي fiili malum ve meçhul olarak okunur.

[6] آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ kelimeleri mübtedadır.

[7] لَا تَدْرُونَ Haberdir.

bırakmamasına ilişkin (Şu ayetler inmiştir.) لِلرِّجَالِ الأَوْلَادِ وَالأَقْرَبَاءِ Evlatlardan ve akrabadan **erkekler için vardır** (Ne?) نَصِيبٌ حَظٌّ **Bir nasip,** pay (Neden?) مِمَّا تَرَكَ **Bıraktığından** (Kimin?) الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ الْمُتَوَفَّوْنَ Ölmüş **anne-baba ve en yakınların** وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ **Kadınlar için de bir pay vardır** (Neden?) مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ **Anne-babanın ve en yakınların bıraktığından** (Ondan bedel?) مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَيِ الْمَالِ **Ondan,** Yani, maldan **az olandan** أَوْ كَثُرَ **Veya çok olandan** نَصِيبًا جَعَلَهُ اللهُ **Ki** Allah onu bir **hisse kılmıştır** (Öyle hisse ki,) مَفْرُوضًا **Farz kılınmış** مَقْطُوعًا بِتَسْلِيمِهِ إِلَيْهِمْ Malın onlara teslimi karara bağlanmış.

8- وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ **Bölüşüme hazır bulunursa** (Neyin bölüşümü?) لِلْمِيرَاثِ Mirasın (Kim?) أُولُوا الْقُرْبٰى ذَوُو الْقَرَابَةِ **Yakınlar**, karabet sahipleri (Öyle karabet sahipleri ki,) مِمَّنْ لَا يَرِثُ Varis olamayandan (**Daha kim hazır bulunursa?**) وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينُ **Yetimler ve miskinler** فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ شَيْئًا **Bu durumda onları maldan** bir şeyle **rızıklandırın** (Ne zaman?) قَبْلَ الْقِسْمَةِ Bölüşmeden önce وَقُولُوا أَيُّهَا الأَوْلِيَاءُ لَهُمْ **Ve** Ey veliler **onlara deyin** إِذَا كَانَ الْوَرَثَةُ صِغَارًا Eğer varisler ufaksa (Ne deyin?) قَوْلًا مَعْرُوفًا جَمِيلًا **İyi,** güzel **söz** (Nasıl?) بِأَنْ تَعْتَذِرُوا إِلَيْهِمْ Onlara mazeret göstererek أَنَّكُمْ لَا تَمْلِكُونَهُ Ki siz bu mallara sahip olamazsınız وَأَنَّهُ لِلصِّغَارِ Zira o ufaklar içindir وَهٰذَا Bu ayet قِيلَ إِنَّهُ مَنْسُوخٌ Dendi ki bu hüküm nesh edilmiştir وَقِيلَ لَا Yine dendi ki: Hayır (nesh edilmemiştir) وَلٰكِنْ تَهَاوَنَ النَّاسُ Fakat insanlar gevşek davranmışlardır (Hangi konuda?) فِي تَرْكِهِ Onun terkinde وَعَلَيْهِ Bu görüşe göre فَهُوَ نَدْبٌ O menduptur وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَاجِبٌ İbni Abbas'tan vacip olduğu gelmiştir.

9- وَلْيَخْشَ **Sakınsın** أَيْ لِيَخَفْ عَلَى الْيَتَامٰى Yani, yetimler üzerine korksun (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki,** لَوْ تَرَكُوا **Sayet bıraksalardı** أَيْ قَارَبُوا أَنْ يَتْرُكُوا Yani, bırakmaya yaklaşmış olsalardı (Nerede?) مِنْ خَلْفِهِمْ **Arkalarında** أَيْ بَعْدَ مَوْتِهِمْ Yani, ölümlerinden sonra (Ne bırakmaya yaklaşmış olsalardı?) ذُرِّيَّةً ضِعَافًا **Zayıf bir zürriyet** أَوْلَادًا صِغَارًا Küçük çocuklar خَافُوا عَلَيْهِمْ (Bu taktir de) **onlar üzerine korkacaklardı** (Hangi konuda?) الضَّيَاعَ Zayi edilmeleri konusunda فَلْيَتَّقُوا اللهَ **Öyleyse Allah'tan sakınsınlar** (Ne konuda?) فِي أَمْرِ الْيَتَامٰى Yetimlerin durumu konusunda da وَلْيَأْتُوا إِلَيْهِمْ Ve onlara versinler

(Neyi?) مَا يُحِبُّونَ أَنْ يُفْعَلَ Yapılmasından hoşlandıkları şeyi (Kime?) بِذُرِّيَّتِهِمْ Zürriyetlerine (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِهِمْ Kendilerinden sonra وَلْيَقُولُوا لِلْمَيِّتِ **Ve** ölüye **desinler** (Ne?) قَوْلًا سَدِيدًا صَوَابًا **Münasip,** doğru **söz** (Nasıl?) بِأَنْ يَأْمُرُوهُ Ona öngörerek (Neyi?) أَنْ يَتَصَدَّقَ بِدُونِ ثُلُثِهِ Malının üçte biri dışındakini tasadduk etmesini وَيَدَعَ الْبَاقِيَ Ve kalanını bırakmasını (Kime?) لِوَرَثَتِهِ Varislerine وَلَا يَتْرُكَهُمْ عَالَةً Ve onları muhtaç bırakmamasını.

10- اِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ **Kuşkusuz yiyen kimseler** (Neyi?) اَمْوَالَ الْيَتَامٰى **Yetimlerin mallarını** (Nasıl?) ظُلْمًا بِغَيْرِ حَقٍّ **Zulmederek,** haksız yere اِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ **Ancak karınlarında yerler** أَيْ مِلْأَهَا Yani, karın dolusu (Neyi?) نَارًا **Ateşi** لِأَنَّهُ يَؤُولُ إِلَيْهَا Zira o yedikleri ateşe dönecektir وَسَيَصْلَوْنَ **Ve yakında gireceklerdir** (Ne olduğu halde bu fiil?) بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Malum ve meçhul olduğu halde يَدْخُلُونَ Dahil olacaklardır (Nereye?) سَعِيرًا نَارًا شَدِيدَةً **Alevlenmiş ateşe**, şiddetli ateşe يَحْتَرِقُونَ فِيهَا Ki orada yanacaklardır.

11- يُوصِيكُمُ يَأْمُرُكُمُ اللّٰهُ **Allah size vasiyet ediyor,** emrediyor (Ne konuda?) فِي شَأْنِ اَوْلَادِكُمْ **Çocuklarınız**ın durumu hakkın**da** (Neyle?) بِمَا يُذْكَرُ Şu zikredilenle: لِلذَّكَرِ مِنْهُمْ Onlardan **erkek olana** مِثْلُ حَظِّ نَصِيبِ الْاُنْثَيَيْنِ **İki kadının hissesi,** payı **kadarı vardır** إِذَا اجْتَمَعَتَا مَعَهُ O iki kadın bir erkekle beraber (varis) olduğunda فَلَهُ نِصْفُ الْمَالِ Erkek için malın yarısı vardır وَلَهُمَا النِّصْفُ Onlar için de yarısı فَإِنْ كَانَ مَعَهُ وَاحِدَةٌ Eğer onunla birlikte tek bir kadın varsa فَلَهَا الثُّلُثُ O kadına üçte bir vardır وَلَهُ الثُّلُثَانِ Erkeğe de üçte iki vardır وَإِنِ انْفَرَدَ حَازَ الْمَالَ Şayet tek kalırsa (tüm) mala sahip olur فَإِنْ كُنَّ أَيِ الْأَوْلَادُ **Eğer onlar,** yani, çocuklar **ise** (Ne ise?) نِسَاءً فَقَطْ Sadece **kadınlar** (Ne kadar?) فَوْقَ اثْنَتَيْنِ **İkiden fazla** فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ **Bu taktirde onlar için terk ettiğinin üçte ikisi vardır** (Kimin terk ettiğinin?) اَلْمَيِّتُ Ölünün وَكَذَا الِاثْنَتَانِ Kadın iki tane olursa da durum aynıdır. (Neden?) لِأَنَّهُ لِلْأُخْتَيْنِ Zira o üçte ikilik pay, iki kız kardeş içindir (Bu hüküm niçin böyledir?) بِقَوْلِهِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ 'O iki kız kardeş için (ölünün) bıraktığının üçte ikisi vardır' ayeti sebebiyle فَهُمَا أَوْلَى Bu durumda iki kız (üçte ikiyi almaya kız kardeşlerden) daha layıktır (Bu hüküm daha niçin böyledir?) وَلِأَنَّ الْبِنْتَ تَسْتَحِقُّ الثُّلُثَ Ve zira kız üçte biri hak eder (Kimle birlikte?) مَعَ الذَّكَرِ Erkekle birlikte فَمَعَ الْأُنْثَى أَوْلَى Kadınla birlikte iken ise hayli hayli hak eder وَفَوْقَ Ayetteki

'fevk' kelimesi (hakkında) قِيلَ صِلَةٌ Dendi ki: Zaittir وَقِيلَ لِدَفْعِ تَوَهُّمِ زِيَادَةِ النَّصِيبِ Yine dendi ki: Hissenin fazlalaşacağı zannını ortadan kaldırmak içindir (Neyle fazlalaşacağı?) بِزِيَادَةِ الْعَدَدِ Sayının artmasıyla (Niçin?) لِمَا فُهِمَ Anlaşıldığı için (Ne?) اِسْتِحْقَاقُ الْبِنْتَيْنِ الثُّلُثَيْنِ İki kızın üçte ikilik payı hak etmesi (Neden anlaşılacağı?) مِنْ جَعْلِ الثُّلُثِ لِلْوَاحِدَةِ Bir kıza üçte bir pay kılmaktan (Kimle beraber?) مَعَ الذَّكَرِ Erkekle beraber وَاِنْ كَانَتِ الْمَوْلُودَةُ **Şayet kız** çocuğu **ise** (Ne ise?) وَاحِدَةً **Tek** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ Bir kıraatta (vahide kelimesi) merfûdur فَكَانَ تَامَّةٌ Bu taktirde 'Kâne' tam fiildir فَلَهَا النِّصْفُ **Ona (malın) yarısı vardır** وَلِأَبَوَيْهِ أَيِ الْمَيِّتِ **Onun** yani, ölünün **ana-babası için vardır** وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا Ana-babasından bedel kılınır لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا **İkisinden her biri için vardır** (Ne vardır?) اَلسُّدُسُ **Altıda bir** (Neden?) مِمَّا تَرَكَ **Geriye bıraktığından** (Hangi durumda?) اِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ **Eğer onun bir çocuğu varsa** ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى Erkek veya kız وَنُكْتَةُ الْبَدَلِ Bedelin nüktesi (Nedir?) إِفَادَةُ أَنَّهُمَا لَا يَشْتَرِكَانِ فِيهِ Ana-babanın altıda birde ortak olmadığını ifade etmektir وَأُلْحِقَ بِالْوَلَدِ Çocuğa katılmıştır (Kim?) وَلَدُ الْإِبْنِ Oğlunun çocuğu وَبِالْأَبِ اَلْجَدُّ Babaya da dede (katılmıştır) فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ **Şayet onun için yoksa** (Ne?) وَلَدٌ **Bir çocuk** وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَقَطْ **Ve ona** yalnız **ana-babası varis olduysa** أَوْ مَعَ زَوْجٍ Ya da eşiyle beraber (ana-babası varis olduysa) فَلِأُمِّهِ **Annesi için vardır** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا Hemzenin zammesi ve kesresiyle (Niçin kesre ile okunur?) فِرَارًا مِنَ الْإِنْتِقَالِ مِنْ ضَمَّةٍ Zammeden intikal etmekten kaçmak için (Neye intikali?) إِلَى كَسْرَةٍ Kesreye (Hangi düşünceyle?) لِثِقَلِهِ Ağır kaçacağı düşüncesiyle (Nerede böyle okunmuştur?) فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de (Bu durumda anası için ne vardır?) اَلثُّلُثُ **Üçte bir** أَيْ ثُلُثُ الْمَالِ Yani, malın üçte biri أَوْ مَا يَبْقَى بَعْدَ الزَّوْجِ Veya eşten sonra kalanın (üçte biri vardır) وَالْبَاقِي لِلْأَبِ Kalan babanındır فَاِنْ كَانَ لَهُ اِخْوَةٌ **Eğer onun kardeşleri varsa** أَيِ اثْنَانِ فَصَاعِدًا Yani, iki veya daha çok ذُكُورًا أَوْ إِنَاثًا Erkek ya da kadınlar olsun فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ **Bu durumda annesi için altıda bir vardır** وَالْبَاقِي لِلْأَبِ Kalan babanındır. وَلَا شَيْءَ لِلْإِخْوَةِ Kardeşlere bir şey yoktur وَإِرْثُ مَنْ ذُكِرَ مَا ذُكِرَ Anlatılan kişilerin anlatılan miktara varis olması (Ne vakittir?) مِنْ بَعْدِ تَنْفِيذِ وَصِيَّةٍ **Vasiyeti** gerçekleştirdik**ten sonradır** يُوصِي بِهَا **Ki o vasiyeti ediyor** (Bu fiil ne olduğu halde?) بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Hem malûm, hem meçhul olduğu halde

(Daha neden sonra?) أَوْ قَضَاءِ دَيْنٍ عَلَيْهِ Veya ölünün üzerindeki **borç** ödendik**ten sonra** وَتَقْدِيمُ الْوَصِيَّةِ عَلَى الدَّيْنِ Vasiyetin borçtan öne alınması وَإِنْ كَانَتْ مُؤَخَّرَةً عَنْهُ Her ne kadar borçtan sonra olsa da (Nerede?) فِي الْوَفَاءِ Yerine getirilmesinde (Niçindir?) لِلْإِهْتِمَامِ بِهَا Ona önem gösterildiği içindir اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ **Babalarınız ve çocuklarınız** (Bu nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise şudur; لَا تَدْرُونَ **Bilemezsiniz ki,** اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ **Hangisi size daha yakındır** (Hangi bakımdan?) نَفْعًا **Menfaat bakımından** (Nerede?) فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve ahirette فَظَانٌّ İnsan zanneder ki, أَنَّ ابْنَهُ أَنْفَعُ لَهُ Çocuğu ona faydalıdır فَيُعْطِيهِ الْمِيرَاثَ Böylece mirası ona verir فَيَكُونُ الْأَبُ أَنْفَعَ Halbuki baba daha faydalı olur وَبِالْعَكْسِ Ya da tam tersi وَإِنَّمَا الْعَالِمُ بِذٰلِكَ هُوَ اللّٰهُ Bunu bilen ancak Allah'tır. فَفَرَضَ لَكُمُ الْمِيرَاثَ Bu nedenle size mirası taktir etti (Tüm bunlar ne olduğu halde?) فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan bir buyruk olduğu halde** اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** (Nedir?) كَانَ عَلِيمًا بِخَلْقِهِ Yaratıklarını **daima bilendir** حَكِيمًا فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ **Ve** onlar için hazırladığı her şeyde **hikmet sahibidir** أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Yani, daima bu vasfa sahiptir.

﴿وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ﴾ مِنْكُمْ أَوْ مِنْ غَيْرِكُمْ ﴿فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ﴾ وَأُلْحِقَ بِالْوَلَدِ فِي ذٰلِكَ وَلَدُ الْاِبْنِ بِالْاِجْمَاعِ ﴿وَلَهُنَّ﴾ أَيِ الزَّوْجَاتِ تَعَدَّدْنَ أَوْ لَا ﴿الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ﴾ مِنْهُنَّ أَوْ مِنْ غَيْرِهِنَّ ﴿فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ﴾ وَوَلَدُ الْاِبْنِ فِي ذٰلِكَ كَالْوَلَدِ إِجْمَاعًا ﴿وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ﴾ صِفَةٌ وَالْخَبَرُ ﴿كَلَالَةً﴾ أَيْ لَا وَالِدَ لَهُ وَلَا وَلَدَ ﴿اَوِ امْرَاَةٌ﴾ تُورَثُ كَلَالَةً ﴿وَلَهُ﴾ أَيْ لِلْمَوْرُوثِ كَلَالَةً ﴿اَخٌ اَوْ اُخْتٌ﴾ أَيْ مِنْ أُمٍّ وَقَرَأَ بِهِ ابْنُ مَسْعُودٍ وَغَيْرُهُ ﴿فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ﴾ مِمَّا تَرَكَ ﴿فَاِنْ كَانُوٓا﴾ أَيِ الْإِخْوَةُ وَالْأَخَوَاتُ مِنَ الْأُمِّ ﴿اَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ﴾ أَيْ مِنْ وَاحِدٍ ﴿فَهُمْ شُرَكَٓاءُ فِي الثُّلُثِ﴾ يَسْتَوِي فِيهِ ذَكَرُهُمْ وَأُنْثَاهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصٰى بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَٓارٍّ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُوصَى أَيْ غَيْرَ مُدْخِلِ الضَّرَرِ عَلَى الْوَرَثَةِ بِأَنْ يُوصِيَ بِأَكْثَرَ مِنَ الثُّلُثِ ﴿وَصِيَّةً﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِيُوصِيكُمْ ﴿مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِمَا دَبَّرَهُ لِخَلْقِهِ مِنَ الْفَرَائِضِ ﴿حَلِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ عَمَّنْ خَالَفَهُ، وَخَصَّتِ السُّنَّةُ تَوْرِيثَ مَنْ ذُكِرَ بِمَنْ لَيْسَ فِيهِ مَانِعٌ مِنْ قَتْلٍ أَوِ اخْتِلَافِ دِينٍ أَوْ رِقٍّ ﴿تِلْكَ﴾ الْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ مِنْ أَمْرِ الْيَتَامَى وَمَا بَعْدَهُ ﴿حُدُودُ اللّٰهِ﴾ شَرَائِعُهُ الَّتِي حَدَّهَا لِعِبَادِهِ لِيَعْمَلُوا بِهَا وَلَا يَتَعَدَّوْهَا ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ فِيمَا حَكَمَ بِهِ ﴿يُدْخِلْهُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ الْتِفَاتًا ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾﴾ ﴿وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ﴾ فِيهَا ﴿عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾﴾ ذُو إِهَانَةٍ رُوعِيَ فِي الضَّمَائِرِ فِي الْآيَتَيْنِ لَفْظُ مَنْ وَفِي خَالِدِينَ مَعْنَاهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

12- **Eşlerinizin, eğer** sizden ve başkasından **çocukları yoksa, bıraktıklarının yarısı, eğer çocukları varsa bıraktıklarının dörtte biri, yapacakları vasiyetten ve borçtan sonra sizindir.** Kadının oğlunun çocuğu da icma ile çocuklarına katılır. Onlardan veya başkalarından **çocuğunuz yoksa, sizin de bıraktığınızın dörtte biri, çocuğunuz varsa, bıraktığınızın sekizde biri, yapacağınız vasiyetten ve borçtan sonra** bir veya fazla olsun **onların** hanımlarınız**ındır.** Erkeğin oğlunun çocuğu da bu konuda icma ile kendi çocuğu gibidir. **Eğer, kelâle** ana babasız ve çocuksuz **olarak varis olunan bir erkek veya** kelâle olarak varis olunan **bir kadın ise ve de onun** kelâle olarak varis olunanın **bir erkek yahut** ana bir[1] **kız kardeşi**

---

[1] مِن أُمٍّ kaydıyla İbni Mesud ve başkaları okumuştur.

bulunursa, her birine bıraktığından **altıda bir vardır. Eğer** erkek kardeşler ve ana bir kız kardeşler **bundan** birden **fazla iseler onlar üçte birde ortaktırlar.** Orada erkeği ve kadını eşit olur. **(Bu paylaştırma) yapılacak vasiyet ve borçtan sonra, zarar vermeden**[1] malın üçte birinden fazlasını vasiyet edip varisleri zarara sokmadan **(yapılacaktır). Allah'tan vasiyettir.**[2] **Allah** yarattıkları için aldığı miras tedbirini **bilendir,** kendisine muhalefet edenin cezasını geciktirmekle de **halîmdir.** Sünnet, zikredilen kişilerin varis olmasını, (miras bırakanı) öldürme, başka dinden veya köle olmak gibi bir engeli bulunmayanlarla sınırlamıştır.

13- **Bunlar** yani, yetimlerin durumu ile ilgili ve ondan sonra zikredilen hükümler **Allah'ın** kulları bilsin ve onu aşmasın diye belirlediği kanunları, **sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine** hüküm verdiği şeyde **itaat ederse Allah onu, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyar.**[3] **İşte bu büyük kurtuluştur.**

14- **Kim de Allah'a ve Peygamberine karşı isyan eder ve sınırlarını aşarsa Allah onu, temelli kalacağı bir ateşe sokar**[4] **ve onun için** orada **alçaltıcı** küçük düşürücü **bir azap vardır.**[5]

KELİME ANLAMI

12- وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ **Sizin için terk ettiğinin yarısı vardır** (Kimin terk ettiğinin?) اَزْوَاجُكُمْ **Eşlerinizin** (Hangi durumda?) اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ **Eğer onlar için çocuk yoksa** (Kimden?) مِنْكُمْ Sizden أَوْ مِنْ غَيْرِكُمْ Ya da sizin dışınızdakinden فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ **Eğer onların çocuğu varsa** فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ **Bu durumda size onların terk ettiğinden dörtte bir vardır.** (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ **Vasiyetten sonra** يُوصِينَ بِهَآ **Ki onlar o vasiyeti yaparlar** اَوْ دَيْنٍ **Veya borçtan sonra** وَأُلْحِقَ بِالْوَلَدِ فِي ذٰلِكَ Bu konuda çocuğa katılmıştır (Kim?) وَلَدُ الْاِبْنِ Oğlunun çocuğu (Neyle?) بِالْاِجْمَاعِ İcma ile وَلَهُنَّ أَيِ الزَّوْجَاتِ **Onlar,** yani, hanımlar **için vardır** تَعَدَّدْنَ أَوْ لَا İster çok sayıda olsun, ister olmasın (Ne vardır?) اَلرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ **Bıraktıklarınızdan dörtte bir**

---

[1] غَيْرَ مُضَارٍّ kelimesi يُوصِى fiilinin zamirinden haldir.
[2] وَصِيَّةً kelimesi يُوصِيكُمْ filini tekit eden bir mastardır.
[3] يُدْخِلْهُ fiili ya ile okunur. (Gaipten mütekellime) iltifat olarak da nun ile okunur.
[4] يُدْخِلْهُ fiili (bir önceki gibi) iki türlü okunur.
[5] Her iki ayette geçen zamirlerde مَنْ kelimesinin lafzına, خَالِدِينَ kelimesinde de مَنْ kelimesinin manasına riayet edilmiştir.

(Hangi durumda?) إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ **Şayet sizin çocuğunuz yoksa** فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ **Eğer çocuğunuz varsa** (Kimden?) مِنْهُنَّ أَوْ مِنْ غَيْرِهِنَّ Onlardan veya onların dışındakinden فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ **Bu durumda onlar için bıraktığınızın sekizde biri vardır** (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ **Vasiyetten sonra** تُوصُونَ بِهَا **Ki siz o vasiyeti yaparsınız** أَوْ دَيْنٍ **Ya da borçtan sonra** وَوَلَدُ الاِبْنِ فِي ذٰلِكَ Bu konuda oğlun çocuğu (Nedir?) كَالْوَلَدِ Evlat gibidir (Nasıl?) إِجْمَاعًا İcma ile وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ **Şayet adam olursa** (Öyle adam ki,) يُورَثُ Kendisine varis olunuyor (Nedir bu ifade?) صِفَةٌ Sıfattır وَالْخَبَرُ Haber ise şudur; (Ne olursa?) كَلَالَةً **Kelale** أَيْ لَا وَالِدَ لَهُ وَلَا وَلَدَ Yani, ne babası ne de çocuğu yok أَوِ امْرَأَةٌ **Veya kadın olursa** (Öyle kadın ki,) تُورَثُ كَلَالَةً Kelale olarak kendisine varis olunuyor وَلَهُ أَيْ لِلْمَوْرُوثِ كَلَالَةً **Onun,** Yani, kelale olarak varis olunan kişi **için vardır** (Ne?) أَخٌ أَوْ أُخْتٌ **Erkek ya da kız kardeş** (Kimden?) أَيْ مِنْ أُمٍّ Yani, anneden وَقَرَأَ Okudu (Ne ile?) بِهِ Bu 'min ümmin' sözüyle (Kim?) اِبْنُ مَسْعُودٍ İbni Mesud (Daha?) وَغَيْرُهُ Ve de başkaları فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا **O ikisinden her biri için vardır** (Ne?) اَلسُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ Ölünün bıraktığının **altıda biri** فَإِنْ كَانُوا أَيِ الإِخْوَةُ وَالأَخَوَاتُ مِنَ الأُمِّ **Eğer onlar** yani, ana bir erkek ya da kız kardeşler **olursa** (Ne olursa?) أَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ أَيْ مِنْ وَاحِدٍ **Bundan** yani, birden **fazla** فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ **Bu durumda onlar üçte birde ortaktır** يَسْتَوِي فِيهِ Onda eşit olur (Kim?) ذَكَرُهُمْ وَأُنْثَاهُمْ Onların erkek ve kız olanları (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ **Vasiyetten sonra** يُوصٰى بِهَا **Ki o vasiyet ediliyor** أَوْ دَيْنٍ **Veya borçtan sonra** (Ne olduğu halde vasiyet olunuyor?) غَيْرَ مُضَارٍّ **Zarar vermeyici olduğu halde** (Bu terkip nedir?) حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُوصٰى 'Yusa'daki zamirden haldir أَيْ غَيْرَ مُدْخِلِ الضَّرَرِ Yani, zarar getirmediği halde (Kim üzerine?) عَلَى الْوَرَثَةِ Varisler üzerine (Nasıl?) بِأَنْ يُوصِيَ بِأَكْثَرَ مِنَ الثُّلُثِ Üçte birden fazla vasiyet etmesi şeklinde وَصِيَّةً **Vasiyet olarak** (Bu ifade nedir?) مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِيُوصِيكُمْ 'Yüsiküm' fiilinin tekitleyici masdarıdır. (Kimden vasiyet olarak?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** وَاللّٰهُ عَلِيمٌ **Allah ziyade bilicidir** (Neyi?) بِمَا دَبَّرَهُ لِخَلْقِهِ Mahlûkâtı için hazırladığı şeyi (Nelerden?) مِنَ الْفَرَائِضِ Farzlardan (Daha nedir?) حَلِيمٌ **Halimdir** (Neyle?) بِتَأْخِيرِ الْعُقُوبَةِ عَمَّنْ خَالَفَهُ Kendisine muhalefet edenin cezasını ertelemekle وَخَصَّتِ السُّنَّةُ Sünnet sınırlandırmıştır (Neyi) تَوْرِيثَ مَنْ ذُكِرَ Anlatılan kimselerin varis edilmesini

(Neyle sınırlandırmıştır?) بِمَنْ لَيْسَ فِيهِ Kendisinde olmayan şahısla (Ne olmayan?) مَانِعٌ Bir engel (O engel de nedir?) مِنْ قَتْلٍ Öldürme (Daha?) أَوِ اخْتِلَافِ دِينٍ Farklı dinden olma (Daha?) أَوْ رِقٍّ Ya da köleliktir.

13- تِلْكَ الْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ **İşte bu** anlatılan hükümler (Nelerden?) مِنْ أَمْرِ الْيَتَامَى وَمَا بَعْدَهُ Yetimlerin durumu ve ondan sonra gelenler (Nedir?) حُدُودُ اللهِ شَرَائِعُهُ **Allah'ın hudûdu**, kanunları**dır** الَّتِي حَدَّهَا Ki onları belirlemiştir (Kime?) لِعِبَادِهِ Kullarına (Niçin?) لِيَعْمَلُوا بِهَا Onlarla amel etsinler diye وَلَا يَتَعَدَّوْهَا Onları aşmasınlar diye وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ **Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse** (Hangi konuda?) فِيمَا حَكَمَ بِهِ Onunla hükmettiği şey konusunda يُدْخِلْهُ **Onu koyar** (Bu fiil ne olduğu halde okundu?) بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ye ve de nun ile olduğu halde (Nasıl?) اِلْتِفَاتًا (Gaip sigadan mütekellim sigasına) iltifat edilerek (Nereye koyar?) جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından akan cennetlere** (Ne akan?) الْأَنْهَارُ **Nehirler** خَالِدِينَ فِيهَا **Orada ebedi kalıcı oldukları halde** وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **İşte bu büyük bir kurtuluştur.**

14- وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ **Kim de Allah ve Resûlüne asi olursa** وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ **Ve onun hudûdunu aşarsa** يُدْخِلْهُ **Onu sokar** (Bu fiil ne olduğu halde?) بِالْوَجْهَيْنِ Hem ye ile hem de nûn ile olduğu halde (Nereye sokar?) نَارًا **Ateşe** خَالِدًا فِيهَا **Orada ebedi kalıcı olduğu halde** وَلَهُ فِيهَا **Onun için** orada **vardır** (Ne?) عَذَابٌ مُهِينٌ ذُو إِهَانَةٍ **Alçaltıcı,** küçük düşüren **bir azap** رُوعِيَ فِي الضَّمَائِرِ فِي الْآيَتَيْنِ İki ayetteki zamirlerde gözetilmiştir (Ne?) لَفْظُ مَنْ 'Men' kelimesinin lafzı وَفِي خَالِدِينَ 'Halidine'de ise (Ne gözetilmiştir?) مَعْنَاهَا Men kelimesinin manası.

﴿وَالّٰتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ﴾ الزِّنَا ﴿مِنْ نِسَآئِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ اَرْبَعَةً مِنْكُمْ﴾ أَيْ مِنْ رِجَالِكُمُ الْمُسْلِمِينَ ﴿فَإِنْ شَهِدُوا﴾ عَلَيْهِنَّ بِهَا ﴿فَاَمْسِكُوهُنَّ﴾ اِحْبِسُوهُنَّ ﴿فِي الْبُيُوتِ﴾ وَامْنَعُوهُنَّ مِنْ مُخَالَطَةِ النَّاسِ ﴿حَتّٰى يَتَوَفّٰيهُنَّ الْمَوْتُ﴾ أَيْ مَلَائِكَتُهُ ﴿اَوْ﴾ اِلَى أَنْ ﴿يَجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾﴾ طَرِيقًا اِلَى الْخُرُوجِ مِنْهَا، أُمِرُوا بِذٰلِكَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ ثُمَّ جُعِلَ لَهُنَّ سَبِيلًا بِجَلْدِ الْبِكْرِ مِائَةً وَتَغْرِيبِهَا عَامًا وَرَجْمِ الْمُحْصَنَةِ، وَفِي الْحَدِيثِ لَمَّا بَيَّنَ الْحَدَّ قَالَ: "خُذُوا عَنِّي خُذُوا عَنِّي قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيلًا" رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَالَّذَانِ﴾ بِتَخْفِيفِ النُّونِ وَتَشْدِيدِهَا ﴿يَأْتِيَانِهَا﴾ أَيِ الْفَاحِشَةَ الزِّنَا أَوِ اللِّوَاطَ ﴿مِنْكُمْ﴾ أَيِ الرِّجَالِ ﴿فَاٰذُوهُمَا﴾ بِالسَّبِّ وَالضَّرْبِ بِالنِّعَالِ ﴿فَإِنْ تَابَا﴾ مِنْهَا ﴿وَاَصْلَحَا﴾ الْعَمَلَ ﴿فَاَعْرِضُوا عَنْهُمَا﴾ وَلَا تُؤْذُوهُمَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا﴾ عَلَى مَنْ تَابَ ﴿رَحِيمًا ﴿١٦﴾﴾ بِهِ، وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِالْحَدِّ إِنْ أُرِيدَ بِهَا الزِّنَا وَكَذَا إِنْ أُرِيدَ بِهَا اللِّوَاطَ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ لٰكِنَّ الْمَفْعُولَ بِهِ لَا يُرْجَمُ عِنْدَهُ وَإِنْ كَانَ مُحْصَنًا بَلْ يُجْلَدُ وَيُغَرَّبُ وَإِرَادَةُ اللِّوَاطِ أَظْهَرُ بِدَلِيلِ تَثْنِيَةِ الضَّمِيرِ وَالْأَوَّلُ قَالَ أَرَادَ الزَّانِيَ وَالزَّانِيَةَ وَيَرُدُّهُ تَبْيِينُهُمَا بِمِنَ الْمُتَّصِلَةِ بِضَمِيرِ الرِّجَالِ وَاشْتِرَاكُهُمَا فِي الْأَذَى وَالتَّوْبَةِ وَالْإِعْرَاضِ وَهُوَ مَخْصُوصٌ بِالرِّجَالِ لِمَا تَقَدَّمَ فِي النِّسَاءِ مِنَ الْحَبْسِ ﴿اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ﴾ أَيِ الَّتِي كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ قَبُولَهَا بِفَضْلِهِ ﴿لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوٓءَ﴾ الْمَعْصِيَةَ ﴿بِجَهَالَةٍ﴾ حَالٌ أَيْ جَاهِلِينَ إِذْ عَصَوْا رَبَّهُمْ ﴿ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ﴾ زَمَنٍ ﴿قَرِيبٍ﴾ قَبْلَ أَنْ يُغَرْغِرُوا ﴿فَاُولٰٓئِكَ يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ﴾ يَقْبَلُ تَوْبَتَهُمْ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿١٧﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ الذُّنُوبَ ﴿حَتّٰٓى إِذَا حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ﴾ وَأَخَذَ فِي النَّزْعِ ﴿قَالَ﴾ عِنْدَ مُشَاهَدَةِ مَا هُوَ فِيهِ ﴿إِنِّي تُبْتُ الْاٰنَ﴾ فَلَا يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ وَلَا يُقْبَلُ مِنْهُ ﴿وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ﴾ إِذَا تَابُوا فِي الْآخِرَةِ عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ لَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ اَعْتَدْنَا﴾ أَعْدَدْنَا ﴿لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٨﴾﴾ مُؤْلِمًا ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَٓاءَ﴾ أَيْ ذَاتَهُنَّ ﴿كَرْهًا﴾ بِالْفَتْحِ وَالضَّمِّ لُغَتَانِ، أَيْ مُكْرِهِيهِنَّ عَلَى ذٰلِكَ كَانُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ يَرِثُونَ نِسَاءَ أَقْرِبَائِهِمْ فَإِنْ شَاءُوا تَزَوَّجُوهُنَّ بِلَا صِدَاقٍ أَوْ زَوَّجُوهَا وَأَخَذُوا صِدَاقَهَا أَوْ عَضَلُوهَا حَتَّى تَفْتَدِيَ بِمَا وَرِثَتْهُ أَوْ تَمُوتَ فَيَرِثُوهَا فَنُهُوا عَنْ ذٰلِكَ ﴿وَلَا﴾ أَنْ ﴿تَعْضُلُوهُنَّ﴾ أَيْ تَمْنَعُوا أَزْوَاجَكُمْ عَنْ نِكَاحِ غَيْرِكُمْ بِإِمْسَاكِهِنَّ وَلَا رَغْبَةَ لَكُمْ فِيهِنَّ ضِرَارًا ﴿لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ﴾ مِنَ الْمَهْرِ ﴿اِلَّٓا اَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيَّنَةٍ]، أَيْ بُيِّنَتْ أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ، أَيْ زِنًا أَوْ نُشُوزٍ فَلَكُمْ أَنْ تُضَارُّوهُنَّ حَتَّى يَفْتَدِينَ مِنْكُمْ وَيَخْتَلِعْنَ ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ أَيْ بِالْإِجْمَالِ فِي الْقَوْلِ وَالنَّفَقَةِ وَالْمَبِيتِ ﴿فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ﴾ فَاصْبِرُوا ﴿فَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾﴾ وَلَعَلَّهُ يَجْعَلُ فِيهِنَّ ذٰلِكَ بِأَنْ يَرْزُقَكُمْ مِنْهُنَّ وَلَدًا صَالِحًا

TÜRKÇE ANLAMI

15- **Kadınlarınızdan fuhuş** zina **yapanlara karşı sizden** Müslüman erkeklerinizden **dört şahit getirin. Eğer,** onlar aleyhine zina ile **şahitlik ederlerse, onları evlerde tutun,** hapsedin ve insanların arasına karışmaktan men edin. **Ta ki ölüm** melekleri **onları alıncaya veya Allah onlara bir yol** bundan çıkmaya bir çare **gösterinceye kadar.** İslam'ın başında bununla emrolundular. Sonra onlara, bekara yüz sopa vurulması ve bir yıl sürgün edilmesi, evli olanın da recm edilmesiyle bir yol gösterildi. Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste şöyle denilir: "Had beyan edilince Peygamberimiz: ***'Allah onlar için bir yol gösterdi, (gelin) benden alın, benden alın'*** demiştir."

16- **İçiniz**deki erkekler**den onu** yani, fuhuş; zina ve livata **yapan her iki tarafa** sövmek ve takunya ile dövmek suretiyle **eziyet edin. Eğer** ondan **tövbe eder ve** davranışlarını **düzeltirlerse artık onlardan yüz çevirin** ve onlara eziyet etmeyin**; çünkü Allah** tövbe edenin yaptığı **tövbeleri çok kabul eden** ve ona **çok merhamet edendir.** Bu ayet, eğer kendisiyle zina kastedildiyse, had ayetiyle nesh edilmiştir. İmam-ı Şafiî'ye göre livata kastedildiyse de durum böyledir. Fakat livata edilen kişi evli dahi olsa recm edilmez. Bilakis had vurulur ve sürgün edilir. Birinci görüş (sahibin)e göre (Allah), zina eden erkekle kadını kastetmiştir. Fakat erkekler zamiri olan كُمْ lafzına bitişen مِنْ harfi ceri ile o iki kişinin kim olduklarının açıklanması, eziyet, tövbe ve yüz çevirmede ortak olmaları ki bu erkeklere mahsustur; zira kadınlar hakkında hapis hükmü geçmişti, (tüm bunlar) birinci görüşü reddetmektedir.

17- **Allah'ın üzerine olan,** kendisine, fazlı keremiyle kabul edeceğini yazdığı **tövbe ancak,** rablerine asi olduklarında **bilmeyerek**[1] farkında olmadan **kötülük** masiyet **yapıp da** can boğaza gelmeden **yakın** zaman**da tövbe edenleredir. İşte Allah, onlara döner** tövbelerini kabul eder. **Allah** yarattığını **bilendir,** onlara yaptıklarında **hikmet sahibi olandır.**

18- **Yoksa kötülükleri** günahları **yapıp da onlardan birine ölüm gelip çatınca** ve ruhu çıkmaya başlayınca, içinde bulunduğu hali görerek **"Ben şimdi tövbe ettim" diyenler ile** ki, bu onlara fayda vermeyecek ve kabul edilmeyecektir **kafir olarak ölenler için tövbe yoktur.** Ahirette azabı görüp tövbe ettiklerinde, bu kabul edilmeyecektir. **Biz onlar için acı** can yakıcı **bir azap hazırladık.**[2]

---

[1] بِجَهَالَةٍ kelimesi haldir. جَاهِلِينَ anlamındadır.
[2] أَعْتَدْنَا fiilinin aslı أَعْدَدْنَا 'dır.

19- **Ey iman edenler! Kadınlara** yani, onların bizzat kendilerine **zorla** onları buna zorlayarak **varis olmanız size helal değildir.** Cahiliye devrinde kadınlara akrabaları varis olurdu. Eğer dilerseler onlarla mehirsiz evlenirler veya onları evlendirip mehrini alırlardı. Ya da kadın varis olduğunu fidye olarak verinceye veya ölünceye kadar onları sıkıştırırlardı. Böylece bundan men edildiler. **İspatlanmış**[1] veya apaçık **bir edepsizlik** zina veya itaatsizlik **yapmadıkça,** ki bu durumda fidye verip sizden ayrılıncaya kadar onları sıkıştırabilirsiniz **onlara verdiğiniz** mehr**in bir kısmını ele geçirmek için kadınları sıkıştırmanız,** onlara karşı isteğiniz olmadığı halde sırf zarar vermek için, onları tutarak başkalarıyla evlenmelerine mani olmanız **da (size helal değildir). Onlarla** söz, nafaka ve geceleme konusunda **iyi** güzel **geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız,** sabredin **belkide hoşlanmadığınız bir şeyi Allah çok hayırlı kılabilir.** Belkide Allah size, onlardan salih bir evlat vererek onlarda bir hayır kılabilir.

KELİME ANLAMI

15- وَالّٰتِي **O kadınlar ki,** يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ الزِّنَا **Fahişeyi;** zinayı **işliyorlar** (Kimlerden?) مِنْ نِسَآئِكُمْ **Kadınlarınızdan** فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ **Onlara karşı şahit getirin** (Kimi?) أَرْبَعَةً مِنْكُمْ **Sizden dört kişiyi** أَيْ مِنْ رِجَالِكُمُ الْمُسْلِمِينَ Yani, Müslüman adamlarınızdan فَإِنْ شَهِدُوا عَلَيْهِنَّ بِهَا **Şayet** o fahişeyle **onların aleyhine tanıklık ederlerse** فَأَمْسِكُوهُنَّ إِحْبِسُوهُنَّ **Bu taktirde onları tutun,** hapsedin (Nerede?) فِي الْبُيُوتِ **Evlerde** وَامْنَعُوهُنَّ مِنْ مُخَالَطَةِ النَّاسِ Ve onları insanlarla kaynaşmaktan alıkoyun حَتّٰى يَتَوَفّٰيهُنَّ **Ta ki onları alıp götürünceye kadar** (Ne?) اَلْمَوْتُ أَيْ مَلَائِكَتُهُ **Ölüm,** Yani, onun melekleri أَوْ إِلَى أَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ **Ya da Allah kılıncaya kadar** (Kim için?) لَهُنَّ **Onlar için** (Ne?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Bir yol** çare (Neye?) إِلَى الْخُرُوجِ مِنْهَا Ondan çıkmaya أُمِرُوا بِذٰلِكَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ İslam'ın ilk döneminde bununla emrolundular ثُمَّ جُعِلَ لَهُنَّ سَبِيلًا Sonra onlar için çıkar yol bulundu (Neyle?) بِجَلْدِ الْبِكْرِ مِائَةً Bakireye yüz sopayla وَتَغْرِيبِهَا عَامًا Ve onu bir yıl sürgün etmeyle (Daha neyle?) وَرَجْمِ الْمُحْصَنَةِ Evli kadının recm edilmesiyle وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle rivayet edilmiştir ki; لَمَّا بُيِّنَ الْحَدُّ Ne zaman ki had cezası açıklandı قَالَ Hz. Peygamber şöyle dedi خُذُوا عَنِّي Benden alın! (öğrenin), خُذُوا عَنِّي Benden alın قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيلًا Kuşkusuz Allah onlar için bir çıkar yol yapmıştır. رَوَاهُ مُسْلِمٌ Hadisi Müslim rivayet etmiştir.

---

[1] مُبَيِّنَة kelimesi ب harfinin fethası ve kesresiyle okunur.

16- وَالَّذَانِ **O iki kişi ki,** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِتَخْفِيفِ النُّونِ وَتَشْدِيدِهَا Nûnun şeddeli ve şeddesiz haliyle يَأْتِيَانِهَا أَيِ الْفَاحِشَةَ **Ki onlar onu,** yani, fahişeyi **işliyorlar** (Nedir o fahişe?) اَلزِّنَا أَوِ اللِّوَاطَ Zina ya da livatadır (**Öyle iki kişi ki,**) مِنْكُمْ أَيِ الرِّجَالِ **Sizden,** yani, erkeklerden فَآذُوهُمَا **O ikisine eziyet edin** (Neyle?) بِالسَّبِّ وَالضَّرْبِ بِالنِّعَالِ Azarlama ve papuçla dövmeyle فَإِنْ تَابَا مِنْهَا **Eğer** ondan **tövbe ederlerse** وَأَصْلَحَا الْعَمَلَ **Ve** ameli **düzeltirlerse** فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا **Onlardan yüz çevirin** وَلَا تُؤْذُوهُمَا Ve onlara eziyet etmeyin إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ تَوَّابًا **Daima (rahmetiyle) yönelendir** (Kime?) عَلَى مَنْ تَابَ Tövbe edene رَحِيمًا بِهِ **Ve** ona **rahmet edendir** وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِالْحَدِّ Bu hüküm had cezasıyla nesh edilmiştir (Nasıl?) إِنْ أُرِيدَ بِهَا الزِّنَا Eğer bununla zina kast edildiyse وَكَذَا إِنْ أُرِيدَ بِهَا اللِّوَاطُ Livata kastedilse de durum aynıdır (nesh edilmiştir) (Kime göre?) عِنْدَ الشَّافِعِيِّ İmam Şafii'ye göre لٰكِنَّ الْمَفْعُولَ بِهِ Fakat (suç) kendi üzerine gerçekleşen kimse لَا يُرْجَمُ عِنْدَهُ وَإِنْ كَانَ مُحْصَنًا Ona göre evli de olsa recmedilmez بَلْ يُجْلَدُ وَيُغَرَّبُ Bilakis sopalanır ve sürgün edilir وَإِرَادَةُ اللِّوَاطِ أَظْهَرُ Burada livata'nın anlatılmak istenmesi daha açıktır (Hangi sebeple?) بِدَلِيلِ تَثْنِيَةِ الضَّمِيرِ Zamirin tesniye getirilmesi deliliyle وَالْأَوَّلُ قَالَ İlk görüşü savunan şöyle demiştir; أَرَادَ الزَّانِي وَالزَّانِيَةَ Allah zina eden kadın ve erkeği kastetmiştir. وَيَرُدُّهُ Bu görüşü reddeder (Ne?) تَبْيِينُهُمَا O iki kişinin açıklanması (Neyle açıklanması?) بِمِنَ الْمُتَّصِلَةِ بِضَمِيرِ الرِّجَالِ Erkeklere ait zamire bitişen 'min' harfi ceriyle (Daha ne onu reddeder?) وَاشْتِرَاكُهُمَا Onların ortak olması (Hangi konuda?) فِي الْأَذَى وَالتَّوْبَةِ وَالْإِعْرَاضِ Eziyet, tövbe ve yüz çevirme konusunda وَهُوَ مَخْصُوصٌ بِالرِّجَالِ Halbuki bunların her biri erkeklere aittir. (Neye binaen?) لِمَا تَقَدَّمَ فِي النِّسَاءِ مِنَ الْحَبْسِ Kadınlara ilişkin geçen hapis cezasına binaen.

17- إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine tövbe ancak** أَيِ الَّتِي كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ Yani, kendi zatına yazdığı (Neyi?) قَبُولَهَا بِفَضْلِهِ Lütfuyla onu kabûl etmeyi (**Kim içindir o?**) لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ **İşleyenler içindir** (Neyi?) اَلسُّوءَ الْمَعْصِيَةَ **Kötülüğü;** günahı (**Neyle işleyen?**) بِجَهَالَةٍ **Cehaletle** (Nedir bu kelime?) حَالٌ Haldir أَيْ جَاهِلِينَ إِذْ عَصَوْا رَبَّهُمْ Yani, Rablerine asi olduklarında cahil kimseler oldukları halde ثُمَّ يَتُوبُونَ **Sonra onlar tövbe ederler** (Nereden?) مِنْ زَمَنٍ قَرِيبٍ **Yakın** zaman**dan** قَبْلَ أَنْ يُغَرْغِرُوا Can boğaza dayanmadan önce فَأُولٰئِكَ **İşte bunlar var ya,** يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ **Allah onlara (rahmetiyle)**

yönelir يَقْبَلُ تَوْبَتَهُمْ Tövbelerini kabul eder وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا بِخَلْقِهِ **Ve Allah daima** mahlûkatını **bilendir** حَكِيمًا فِي صُنْعِهِ بِهِمْ **Ve** onlara yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

18- وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ **Tövbe** (geçerli) **olmaz** (Kim için?) لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ الذُّنُوبَ **Kötülükleri,** günahları **işleyenler için** حَتّٰى اِذَا حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ **Onlardan birine ölüm gelip çatınca** وَأَخَذَ فِي النَّزْعِ Ve can çekişmeye başlayınca قَالَ **O kimse der** (Hangi durumda?) عِنْدَ مُشَاهَدَةِ مَا هُوَ فِيهِ İçinde bulunduğu hali görünce (Ne der?) اِنّ۪ي تُبْتُ الْـٰٔنَ **Hiç şüphesiz ben şimdi tövbe ettim** فَلَا يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ Bu tövbe ona fayda vermez وَلَا يُقْبَلُ مِنْهُ Ve ondan kabûl edilmez وَلَا الَّذ۪ينَ يَمُوتُونَ **Ölenler için de** (tövbe geçerli olmaz) (Ne oldukları halde?) وَهُمْ كُفَّارٌ **Halbuki onlar kafirlerdir** (Ne zaman tövbe geçerli olmaz?) اِذَا تَابُوا فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette tövbe ettikleri zaman عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ Azabı bizzat gördüklerinde لَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ Tövbe onlardan kabûl olmaz اُو۬لٰٓئِكَ **İşte bunlar var ya;** اَعْتَدْنَا أَعْدَدْنَا لَهُمْ **Onlar için hazırladık,** tertip ettik (Ne?) عَذَابًا اَل۪يمًا مُؤْلِمًا **Acı,** can yakıcı **bir azap**.

19- يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا يَحِلُّ لَكُمْ **Size helal olmaz** (Ne?) اَنْ تَرِثُوا النِّسَٓاءَ **Kadınlara mirasçı olmanız** أَيْ ذَاتَهُنَّ Yani, onların kendilerine (Nasıl?) كَرْهًا **Zorla** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِالْفَتْحِ وَالضَّمِّ لُغَتَانِ Fetha ve zamme olmak üzere iki lûgat olduğu halde أَيْ مُكْرِهِيهِنَّ عَلَى ذٰلِكَ Yani, siz onları buna zorlayıcı olduğunuz halde كَانُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ يَرِثُونَ Araplar cahiliyyede varis oluyorlardı (Kime?) نِسَاءَ أَقْرِبَائِهِمْ Akrabalarının kadınlarına فَإِنْ شَاءُوا تَزَوَّجُوهُنَّ Dilerlerse onlarla evlenirlerdi (Nasıl?) بِلَا صِدَاقٍ Mehirsiz أَوْ زَوَّجُوهَا Ya da onları evlendirirlerdi وَأَخَذُوا صِدَاقَهَا Ve mehrini alırlardı أَوْ عَضَلُوهَا Ve yahut onları evlilikten engellerlerdi (Ne vakte kadar?) حَتَّى تَفْتَدِيَ بِمَا وَرِثَتْهُ Varis olduğu şeyi fidye olarak verinceye kadar أَوْ تَمُوتَ فَيَرِثُوهَا Ya da kadın ölüp, ona mirasçı olana kadar فَنُهُوا عَنْ ذٰلِكَ İşte bundan men edildiler وَلَا **Yine** (size helal) **olmaz** (Ne?) أَنْ تَعْضُلُوهُنَّ **Onları sıkıştırmanız** أَيْ تَمْنَعُوا أَزْوَاجَكُمْ Yani, eşlerinizi engellemeniz (Neden?) عَنْ نِكَاحِ غَيْرِكُمْ Sizin dışınızda biriyle nikahlanmasından (Nasıl engellemeniz?) بِإِمْسَاكِهِنَّ Onları tutarak وَلَا رَغْبَةَ لَكُمْ فِيهِنَّ Halbuki sizin ona karşı bir rağbetiniz yoktur (Niçin engelliyorsunuz?) ضِرَارًا Sadece zarar vermek için لِتَذْهَبُوا **Gidermeniz için**

(Neyi?) بِبَعْضِ مَآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ مِنَ الْمَهْرِ **Onlara verdiğiniz** mehr**in bir kısmını** اِلَّآ اَنْ يَأْتِينَ **Ancak işlerlerse** (Neyi?) بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ **İspatlanmış bir çirkinliği** (Bu mübeyyen ne olduğu halde?) بِفَتْحِ الْيَاءِ وَ كَسْرِهَا Ye harfinin fethası ve kesresiyle olduğu halde أَيْ بُيِّنَتْ Yani, açığa çıkarılmış çirkinlik أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ Ya da o (çirkinlik) apaçıktır أَيْ زِنًا أَوْ نُشُوزٍ Yani, zina veya itaatsizlik فَلَكُمْ أَنْ تُضَارُّوهُنَّ Bu durumda sizin için onlara baskı yapma hakkı vardır حَتَّى يَفْتَدِينَ مِنْكُمْ وَيَخْتَلِعْنَ Ta ki onlar size karşılık olarak bir mal verip de ayrılıncaya dek وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ **Ve onlarla iyilikle geçinin** أَيْ بِالْإِجْمَالِ Yani, güzel davranmakla (Ne konuda?) فِي الْقَوْلِ وَالنَّفَقَةِ وَالْمَبِيتِ Söz, nafaka ve geceleme konusunda فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَاصْبِرُوا **Eğer onları kerih görürseniz** sabredin فَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا Zira **umulur ki siz bir şeyi kerih görürsünüzde** وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا **Allah o şeyde pek çok hayır kılar** وَلَعَلَّهُ يَجْعَلُ فِيهِنَّ ذٰلِكَ Belki Allah, kadınlarda da hayır kılacaktır (Nasıl?) بِأَنْ يَرْزُقَكُمْ مِنْهُنَّ Onlardan sizi rızıklandırması suretiyle (Neyle?) وَلَدًا صَالِحًا Salih evlatla.

﴿وَاِنْ اَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ﴾ أَيْ أَخْذَهَا بَدَلَهَا بِأَنْ طَلَّقْتُمُوهَا ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿اٰتَيْتُمْ اِحْدٰيهُنَّ﴾ أَيِ الزَّوْجَاتِ ﴿قِنْطَارًا﴾ مَالاً كَثِيرًا صِدَاقًا ﴿فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْـًٔا اَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا﴾ ظُلْمًا ﴿وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾﴾ بَيِّنًا، وَنَصْبُهُمَا عَلَى الْحَالِ وَالِاسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ وَلِلْإِنْكَارِ فِي ﴿وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ﴾ اَيْ بِاَيِّ وَجْهٍ ﴿وَقَدْ اَفْضٰى﴾ وَصَلَ ﴿بَعْضُكُمْ اِلٰى بَعْضٍ﴾ بِالْجِمَاعِ الْمُقَرِّرِ لِلْمَهْرِ ﴿وَاَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا﴾ عَهْدًا ﴿غَلِيظًا ﴿٢١﴾﴾ شَدِيدًا وَهُوَ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ مِنْ إِمْسَاكِهِنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحِهِنَّ بِإِحْسَانٍ ﴿وَلَا تَنْكِحُوا مَا﴾ بِمَعْنَى مَنْ ﴿نَكَحَ اٰبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ اِلَّا﴾ لَكِنْ ﴿مَا قَدْ سَلَفَ﴾ مِنْ فِعْلِكُمْ ذٰلِكَ فَإِنَّهُ مَعْفُوٌّ عَنْهُ ﴿اِنَّهُ﴾ أَيْ نِكَاحُهُنَّ ﴿كَانَ فَاحِشَةً﴾ قَبِيحًا ﴿وَمَقْتًا﴾ سَبَبًا لِلْمَقْتِ مِنَ اللهِ وَهُوَ أَشَدُّ الْبُغْضِ ﴿وَسَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿سَبِيلًا ﴿٢٢﴾﴾ طَرِيقًا ذٰلِكَ ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ﴾ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَشَمِلَتِ الْجَدَّاتِ مِنْ قِبَلِ الْأَبِ أَوِ الْأُمِّ ﴿وَبَنَاتُكُمْ﴾ وَشَمِلَتْ بَنَاتِ الْأَوْلَادِ وَإِنْ سَفَلْنَ ﴿وَاَخَوَاتُكُمْ﴾ مِنْ جِهَةِ الْأَبِ أَوِ الْأُمِّ ﴿وَعَمَّاتُكُمْ﴾ أَيْ أَخَوَاتُ آبَائِكُمْ وَأَجْدَادِكُمْ ﴿وَخَالَاتُكُمْ﴾ أَيْ أَخَوَاتُ أُمَّهَاتِكُمْ وَجَدَّاتِكُمْ ﴿وَبَنَاتُ الْاَخِ وَبَنَاتُ الْاُخْتِ﴾ وَيَدْخُلُ فِيهِنَّ أَوْلَادُهُمْ ﴿وَاُمَّهَاتُكُمُ الّٰت۪ٓي اَرْضَعْنَكُمْ﴾ قَبْلَ اسْتِكْمَالِ الْحَوْلَيْنِ خَمْسَ رَضَعَاتٍ كَمَا بَيَّنَهُ الْحَدِيثُ ﴿وَاَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ﴾ وَيَلْحَقُ بِذٰلِكَ بِالسُّنَّةِ الْبَنَاتُ مِنْهَا وَهُنَّ مَنْ أَرْضَعَتْهُنَّ مَوْطُوأَتُهُ وَالْعَمَّاتُ وَالْخَالَاتُ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ مِنْهَا لِحَدِيثِ: "يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ". رَوَاهُ الْبُخَارِي وَمُسْلِمٌ. ﴿وَاُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ﴾ جَمْعُ رَبِيبَةٍ وَهِيَ بِنْتُ الزَّوْجَةِ مِنْ غَيْرِهِ ﴿الّٰت۪ي ف۪ي حُجُورِكُمْ﴾ تُرَبُّونَهَا صِفَةٌ مُوَافِقَةٌ لِلْغَالِبِ فَلَا مَفْهُومَ لَهَا ﴿مِنْ نِسَائِكُمُ الّٰت۪ي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ﴾ أَيْ جَامَعْتُمُوهُنَّ ﴿فَاِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ فِي نِكَاحِ بَنَاتِهِنَّ إِذَا فَارَقْتُمُوهُنَّ ﴿وَحَلَائِلُ﴾ أَزْوَاجُ ﴿اَبْنَائِكُمُ الَّذ۪ينَ مِنْ اَصْلَابِكُمْ﴾ بِخِلَافِ مَنْ تَبَنَّيْتُمُوهُمْ فَلَكُمْ نِكَاحُ حَلَائِلِهِمْ ﴿وَاَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْاُخْتَيْنِ﴾ مِنْ نَسَبٍ أَوْ رَضَاعٍ بِالنِّكَاحِ وَيَلْحَقُ بِهِمَا بِالسُّنَّةِ الْجَمْعُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا وَيَجُوزُ نِكَاحُ كُلٍّ وَاحِدَةٍ عَلَى الْاِنْفِرَادِ وَمِلْكُهُمَا مَعًا وَيَطَأُ وَاحِدَةً ﴿اِلَّا﴾ لَكِنْ ﴿مَا قَدْ سَلَفَ﴾ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ نِكَاحِهِمْ بَعْضَ مَا ذُكِرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا﴾ لِمَا سَلَفَ مِنْكُمْ قَبْلَ النَّهْيِ ﴿رَح۪يمًا ﴿٢٣﴾﴾ بِكُمْ فِي ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

20- **Bir eşin yerine başka bir eşi değiştirmek** birini boşayarak onun yerine başkasını almak **isterseniz,** hem de **onlardan** eşlerden **birine bir yük altın** mehir olarak çok mal **vermiş olsanız bile ondan bir şey almayın.**

İftira zulüm **ederek ve apaçık**[1] aşikâr **günaha girerek verdiğinizi geri alır mısınız?**[2]

21- **Nasıl alırsınız ki, oysa kiminiz kiminize** mehri gerektiren cima ile **karıştı,** ulaştı **ve onlar sizden sağlam** ağır **bir teminat** söz **almışlardı.** O da Allah'ın emri olan, onları iyilikle tutmak veya güzellikle salmaktır.

22- **Geçmiş** yaptıklarınız **hariç,** zira onlar affedilmiştir, **artık babalarınızın evlendiği**[3] **kadınlarla evlenmeyin. Çünkü bu,** onlarla evlenmek çok kötü **bir fuhuş ve hınçtır.** Allah'ın hıncına sebeptir ki o, en şiddetli öfkedir. **Ve** bu **ne iğrenç** kötü **bir yoldur.**

23- **Analarınız,** onları nikahlamanız, bu anne ve baba tarafından neneleri de içerir **kızlarınız,** bu ise, ne kadar aşağı gitse dahi çocukların kızlarını da içerir, ana veya baba tarafından **kız kardeşleriniz, halalarınız,** yani, babanızın ve dedelerinizin kız kardeşleri **teyzeleriniz,** yani, anne ve nenelerinizin kız kardeşleri **erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları,** bunlara onların çocukları da dahildir, iki seneyi doldurmadan önce, hadiste belirtildiği gibi (en az) beş emme **sizi emziren analarınız, süt bacılarınız,** süt kızları,[4] süt hala, süt teyze, süt erkek kardeşin ve süt kız kardeşin kızları da Buhari ve Müslim'in rivayet etteği ***'Nesep ile haram olan süt ile de haram olur'*** hadisi gereğince sünnet ile bunlara dahil olur, **eşlerinizin anaları, kendileriyle birleştiğiniz** cima ettiğiniz **eşlerinizden olup evlerinizde bulunan**[5] yetiştirdiğiniz **üvey kızlarınız,**[6] **eğer onlarla henüz birleşmemişseniz** onlardan ayrıldığınız zaman kızlarını nikahlamanızda **size bir günah yoktur. Kendi sulbünüzden olan oğullarınızın helalleri** eşleri **ve** nesep veya sütten **iki kız kardeşin** nikah ile **arasını cem etmek size haram kılındı.** Buna, sünnet ile kız ile halasının veya teyzesinin arasını cem etmek de dahil olur. Bunların her birini tek başına nikahlamak ve her ikisine sahip olup sadece biriyle cima etmek caizdir. **Ancak** cahiliye devrinde **geçen,** bu zikredilenlerden bir kısmını nikahlamanız **hariç.** Onlar hakkında size günah yoktur. **Çünkü Allah** yasaktan önce sizin yaptıklarınızı **çok bağışlayıcı** ve bu konuda size **çok merhamet edicidir.**

---

[1] بُهْتَانًا وَإِثْمًا kelimelerinin nasbı hal olmaları üzeredir.

[2] Soru azarlamak içindir.

[3] مَا نَكَحَ ifadesindeki مَا ismi mevsulü مَنْ manasındadır.

[4] Süt kızları; kişinin hanımının emzirdiği çocuklardır.

[5] اَللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ ifadesi genele uygun olan bir sıfattır. Dolayısıyla bunun mefhumu muhalifi yoktur.

[6] رَبَائِبُ kelimesi رَبِيبَة kelimesinin çoğuludur. Rebibe; kadının başkasından olan kızıdır.

KELİME ANLAMI

20- وَاِنْ اَرَدْتُمْ **Ve eğer arzu ederseniz** (Neyi?) اِسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ Bir eş yerine başka bir eşi değiştirmeyi أَيْ أَخْذَهَا بَدَلَهَا Yani, birinin yerine ötekini almayı (Nasıl?) بِأَنْ طَلَّقْتُمُوهَا Onu boşamanız suretiyle وَقَدْ اٰتَيْتُمْ **Ve de vermişseniz** (Kime?) اِحْدَاهُنَّ أَيِ الزَّوْجَاتِ **Onlar,** yani, eşler**den birine** (Neyi vermiştiniz?) قِنْطَارًا مَالًا كَثِيرًا صِدَاقًا **Kantarlarca** mehir olarak pek çok mal فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا **Ondan herhangi bir şey almayın** اَتَأْخُذُونَهُ **Yoksa onu alacak mısınız?** (Ne olarak?) بُهْتَانًا ظُلْمًا **İftira** haksızlık **olarak** (Daha ne olarak?) وَاِثْمًا مُبِينًا بَيِّنًا Ortada, **apaçık bir günah olarak** وَنَصْبُهُمَا عَلَى الْحَالِ Bu iki kelime (buhtânen ve ismen)in nasbı hal oluşlarına binaendir. وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ İstifham ise azarlama içindir.

21- وَلِلْاِنْكَارِ Ve inkar içindir (Neredeki istifham?) فِي وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ **Onu nasıl alırsınız?** (ayetin)de أَيْ بِأَيِّ وَجْهٍ Yani, hangi nedenle (alabilirsiniz) وَقَدْ اَفْضٰى وَصَلَ **Halbuki ulaştı,** vardı (Kim?) بَعْضُكُمْ اِلٰى بَعْضٍ **Bazınız bazınıza** (Neyle?) بِالْجِمَاعِ İlişkiyle (Öyle ilişki ki,) اَلْمُقَرِّرِ لِلْمَهْرِ Mehri kararlaştıran وَاَخَذْنَ مِنْكُمْ **Ve onlar sizden aldı** (Ne?) مِيثَاقًا عَهْدًا **Söz,** ahit (Öyle söz ki,) غَلِيظًا شَدِيدًا **Ağır,** kuvvetli وَهُوَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ O da Allah'ın kendisiyle emrettiğidir (Neye ilişkin?) مِنْ إِمْسَاكِهِنَّ بِمَعْرُوفٍ Onları iyilikle tutmaya أَوْ تَسْرِيحِهِنَّ بِإِحْسَانٍ Ya da güzellikle bırakmaya ilişkin.

22- وَلَا تَنْكِحُوا **Nikahlamayın** (Kimi?) مَا **O kimseyi ki** (Bu 'mâ' ne olduğu halde?) بِمَعْنَى مَنْ 'Men' manasında olduğu halde نَكَحَ اٰبَاؤُكُمْ **Babalarınız nikahlanmıştır** مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** اِلَّا لٰكِنْ مَا قَدْ سَلَفَ **Ancak geride kalan şey müstesna** (Neden?) مِنْ فِعْلِكُمْ ذٰلِكَ Bu işinizden فَإِنَّهُ مَعْفُوٌّ عَنْهُ Zira o affolunmuştur اِنَّهُ أَيْ نِكَاحُهُنَّ **Kuşkusuz o,** Yani, onların nikahı كَانَ فَاحِشَةً قَبِيحًا **Kötü** ve çirkindir (Daha?) وَمَقْتًا سَبَبًا لِلْمَقْتِ مِنَ اللّٰهِ **Ve kindir;** Allah'ın kinine sebeptir وَهُوَ أَشَدُّ الْبُغْضِ O buğzun en şiddetlisidir وَسَاءَ بِئْسَ **Ve ne** kötü, **çirkindir** (Ne bakımından?) سَبِيلًا طَرِيقًا Çare, **yol bakımından** (Ne?) ذٰلِكَ Bu fiil.

23- حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ **Size anneleriniz haram kılınmıştır** (Ondan bedel) أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ Onları nikahlamanız وَشَمِلَتِ الْجَدَّاتِ Bu nineleri de kapsar (Kim tarafından?) مِنْ قِبَلِ الْأَبِ أَوِ الْأُمِّ

Baba ve anne tarafından (Daha ne haram kılındı?) وَبَنَاتُكُمْ **Kızlarınız** وَشَمِلَتْ بَنَاتِ الْأَوْلَادِ Bu onların kızlarını da kapsar وَإِنْ سَفَلْنَ Ne kadar alta inseler de وَأَخَوَاتُكُمْ **Ve kız kardeşleriniz** (Kim tarafından?) مِنْ جِهَةِ الْأَبِ أَوِ الْأُمِّ Baba ya da anne yönünden وَعَمَّاتُكُمْ **Ve halalarınız** أَيْ أَخَوَاتُ آبَائِكُمْ وَأَجْدَادِكُمْ Yani, babalarınızın ve dedelerinizin kız kardeşleri وَخَالَاتُكُمْ **Ve teyzeleriniz** أَيْ أَخَوَاتُ أُمَّهَاتِكُمْ وَجَدَّاتِكُمْ Yani, annelerinizin ve ninelerinizin kız kardeşleri وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ **Erkek kardeş kızları ve kız kardeş kızları** وَيَدْخُلُ فِيهِنَّ أَوْلَادُهُمْ Onlara evlatları da dahil olur وَأُمَّهَاتُكُمُ الَّتِي **Ve o annelerinizin ki** أَرْضَعْنَكُمْ **Sizi emzirmişlerdir** (Ne zaman?) قَبْلَ اسْتِكْمَالِ الْحَوْلَيْنِ خَمْسَ رَضَعَاتٍ İki sene dolmadan önce (en az) beş süt emmeyle كَمَا بَيَّنَهُ الْحَدِيثُ Hadis bunu beyan ettiği gibi (Daha kim haram kılınmıştır?) وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ **Sütten olan kız kardeşleriniz** وَيَلْحَقُ بِذٰلِكَ بِالسُّنَّةِ Sünnete dayalı olarak buna katılır (Kim katılır?) الْبَنَاتُ مِنْهَا Sütten olan kızlar وَهُنَّ Süt kızlar (Kimlerdir?) مَنْ أَرْضَعَتْهُنَّ مَوْطُوأَتُهُ Kendisiyle ilişkiye girmiş olduğu kadının emzirdiği kızlardır (Daha kim katılır?) وَالْعَمَّاتُ وَالْخَالَاتُ Süt halalar, teyzeler وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ مِنْهَا Süt erkek kardeşin ve kız kardeşin kızları (Neden ötürü?) لِحَدِيثِ: يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ Sütten haram olur.., hadisinden ötürü (Ne haram olur?) مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ Nesepten haram olan şey رَوَاهُ الْبُخَارِي وَمُسْلِمٌ Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir. (Daha kim haram kılındı?) وَأُمَّهَاتُ نِسَآئِكُمْ **Hanımlarınızın anneleri** وَرَبَآئِبُكُمْ **Ve üvey kızlarınız** (Bu Rebâib kelimesi nedir?) جَمْعُ رَبِيبَةٍ Rebibe'nin cemisidir وَهِيَ بِنْتُ الزَّوْجَةِ مِنْ غَيْرِهِ O da hanımın başka adamdan olan kızıdır اَللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ **Ki o kızlar sizin evlerinizdedir** تُرَبُّونَهَا Siz onları terbiye ediyorsunuzdur ('Sizin evlerinizdedir' sıfatı nedir?) صِفَةٌ مُوَافِقَةٌ لِلْغَالِبِ Genele uygun bir niteliktir فَلَا مَفْهُومَ لَهَا Dolayısıyla onun hükme yansıyan bir anlamı yoktur (O kızlarınız kimdendir?) مِنْ نِسَآئِكُمُ الَّتِي **O kadınlarınızdan ki** دَخَلْتُمْ بِهِنَّ **Onlarla** (gerdeğe) **girdiniz** أَيْ جَامَعْتُمُوهُنَّ Yani, cima ettiniz فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ **Eğer onlarla** (gerdeğe) **girmemişseniz** فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ **Bu durumda size günah yoktur** (Nerede?) فِي نِكَاحِ بَنَاتِهِنَّ Onların kızını nikahlamakta (Ne zaman?) إِذَا فَارَقْتُمُوهُنَّ Onlardan ayrıldığınız zaman (Daha ne haram kılınmıştır?) وَحَلَائِلُ أَزْوَاجُ أَبْنَآئِكُمْ **Çocuklarınızın helalleri,** eşleri اَلَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ **Ki, o çocuklar sizin sulbünüzdendir**

بِخِلَافِ مَنْ تَبَنَّيْتُمُوهُمْ Evlat edindikleriniz bunun aksinedir فَلَكُمْ نِكَاحُ حَلَائِلِهِمْ Size onların hanımlarını nikahlama hakkı vardır وَاَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْاُخْتَيْنِ **Ve iki kızkardeşi toplamanız** (Neden olan iki kardeş?) مِنْ نَسَبٍ Nesepten اَوْ رَضَاعٍ Ya da sütten (Neyle toplamanız?) بِالنِّكَاحِ Nikahla وَيَلْحَقُ بِهِمَا بِالسُّنَّةِ Sünnete dayalı olarak bu ikisine katılır (Ne?) اَلْجَمْعُ بَيْنَهَا Kızı almak (Kimle?) وَبَيْنَ عَمَّتِهَا اَوْ خَالَتِهَا Halası veya teyzesiyle وَيَجُوزُ نِكَاحُ كُلٍّ وَاحِدَةٍ Her birinin nikahı caizdir عَلَى الْاِنْفِرَادِ Tek başına وَمُلْكُهُمَا مَعًا Ve ikisine birden (cariye olarak) malik olup وَيَطَأُ وَاحِدَةً Sadece biriyle ilişkiye girmek اِلَّا لَكِنْ مَا قَدْ سَلَفَ **Ancak** lakin **geride kalan müstesna** (Nerede?) فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliyyede (Neye ilişkin?) مِنْ نِكَاحِهِمْ Onların nikahlamasına ilişkin (Neyi?) بَعْضَ مَا ذُكِرَ Anlatılanların kimisini فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيهِ Size onda bir günah yoktur اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ غَفُورًا **Daima çok affedicidir** (Neyi?) لِمَا سَلَفَ مِنْكُمْ قَبْلَ النَّهْيِ Yasaktan önce sizden geçeni رَحِيمًا بِكُمْ فِي ذٰلِكَ **Ve** bu konuda size **merhametlidir.**

﴿وَ﴾حُرِمَتْ عَلَيْكُمْ ﴿الْمُحْصَنَاتُ﴾ أَيْ ذَوَاتُ الْأَزْوَاجِ ﴿مِنَ النِّسَآءِ﴾ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ قَبْلَ مُفَارَقَةِ أَزْوَاجِهِنَّ حَرَائِرَ مُسْلِمَاتٍ كُنَّ أَوْ لَا ﴿إِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْإِمَاءِ بِالسَّبْيِ فَلَكُمْ وَطْؤُهُنَّ وَإِنْ كَانَ لَهُنَّ أَزْوَاجٌ فِي دَارِ الْحَرْبِ بَعْدَ الْاِسْتِبْرَاءِ ﴿كِتَابَ اللّٰهِ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ أَيْ كَتَبَ ذٰلِكَ ﴿عَلَيْكُمْ وَاُحِلَّ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [وَاُحِلَّ] ﴿لَكُمْ مَا وَرَآءَ ذٰلِكُمْ﴾ أَيْ سِوَى مَا حُرِمَ عَلَيْكُمْ مِنَ النِّسَاءِ ﴿اَنْ تَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا النِّسَاءَ ﴿بِاَمْوَالِكُمْ﴾ بِصِدَاقٍ أَوْ ثَمَنٍ ﴿مُحْصِنِينَ﴾ مُتَزَوِّجِينَ ﴿غَيْرَ مُسَافِحِينَ﴾ زَانِينَ ﴿فَمَا﴾ فَمَنْ ﴿اسْتَمْتَعْتُمْ﴾ تَمَتَّعْتُمْ ﴿بِهِ مِنْهُنَّ﴾ مِمَّنْ تَزَوَّجْتُمْ بِالْوَطْءِ ﴿فَاٰتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ الَّتِي فَرَضْتُمْ لَهُنَّ ﴿فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ﴾ أَنْتُمْ وَهُنَّ ﴿بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ﴾ مِنْ حَطِّهَا أَوْ بَعْضِهَا أَوْ زِيَادَةٍ عَلَيْهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا (٢٤)﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ ﴿وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا﴾ أَيْ غِنًى لِ﴿اَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ﴾ الْحَرَائِرَ ﴿الْمُؤْمِنَاتِ﴾ هُوَ جَرَي عَلَى الْغَالِبِ فَلَا مَفْهُومَ لَهُ ﴿فَمِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ يَنْكِحُ ﴿مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِكُمْ﴾ فَاكْتَفُوا بِظَاهِرِهِ وَكِلُوا السَّرَائِرَ إِلَيْهِ فَإِنَّهُ الْعَالِمُ بِتَفْصِيلِهَا وَرُبَّ أَمَةٍ تَفْضُلُ الْحُرَّةَ فِيهِ وَهٰذَا تَأْنِيسٌ بِنِكَاحِ الْإِمَاءِ ﴿بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ أَيْ أَنْتُمْ وَهُنَّ سَوَاءٌ فِي الدِّينِ فَلَا تَسْتَنْكِفُوا مِنْ نِكَاحِهِنَّ ﴿فَانْكِحُوهُنَّ بِاِذْنِ اَهْلِهِنَّ﴾ مَوَالِيهِنَّ ﴿وَاٰتُوهُنَّ﴾ أَعْطُوهُنَّ ﴿أُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ ﴿بِالْمَعْرُوفِ﴾ مِنْ غَيْرِ مَطْلٍ وَنَقْصٍ ﴿مُحْصَنَاتٍ﴾ عَفَائِفَ حَالٌ ﴿غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ﴾ زَانِيَاتٍ جَهْرًا ﴿وَلَا مُتَّخِذَاتِ اَخْدَانٍ﴾ أَخِلَّاءَ يَزْنُونَ بِهِنَّ سِرًّا ﴿فَإِذَا أُحْصِنَّ﴾ زُوِّجْنَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ تَزَوَّجْنَ ﴿فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ﴾ زِنًا ﴿فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ﴾ الْحَرَائِرِ الْأَبْكَارِ إِذَا زَنَيْنَ ﴿مِنَ الْعَذَابِ﴾ الْحَدِّ فَيُجْلَدْنَ خَمْسِينَ وَيُغَرَّبْنَ نِصْفَ سَنَةٍ وَيُقَاسُ عَلَيْهِنَّ الْعَبِيدُ وَلَمْ يُجْعَلِ الْإِحْصَانُ شَرْطًا لِوُجُوبِ الْحَدِّ بَلْ لِإِفَادَةِ أَنَّهُ لَا رَجْمَ عَلَيْهِنَّ أَصْلًا ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ نِكَاحُ الْمَمْلُوكَاتِ عِنْدَ عَدَمِ الطَّوْلِ ﴿لِمَنْ خَشِيَ﴾ خَافَ ﴿الْعَنَتَ﴾ الزِّنَا، وَأَصْلُهُ الْمَشَقَّةُ، سُمِّيَ بِهِ الزِّنَا لِأَنَّهُ سَبَبُهَا بِالْحَدِّ فِي الدُّنْيَا وَالْعُقُوبَةِ فِي الْآخِرَةِ ﴿مِنْكُمْ﴾ بِخِلَافِ مَنْ لَا يَخَافُهُ مِنَ الْأَحْرَارِ فَلَا يَحِلُّ لَهُ نِكَاحُهَا وَكَذَا مَنِ اسْتَطَاعَ طَوْلَ حُرَّةٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ وَخَرَجَ بِقَوْلِهِ {مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ}: الْكَافِرَاتُ، فَلَا يَحِلُّ لَهُ نِكَاحُهَا وَلَوْ عَدِمَ وَخَافَ ﴿وَاَنْ تَصْبِرُوا﴾ عَنْ نِكَاحِ الْمَمْلُوكَاتِ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ﴾ لِئَلَّا يَصِيرَ الْوَلَدُ رَقِيقًا ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٢٥)﴾ بِالتَّوْسِعَةِ فِي ذٰلِكَ ﴿يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ﴾ شَرَائِعَ دِينِكُمْ وَمَصَالِحَ أَمْرِكُمْ ﴿وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ﴾ طَرَائِقَ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فِي التَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ فَتَتَّبِعُوهُمْ ﴿وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ﴾ يَرْجِعَ بِكُمْ عَنْ مَعْصِيَتِهِ الَّتِي كُنْتُمْ عَلَيْهَا إِلَى طَاعَتِهِ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِكُمْ ﴿حَكِيمٌ (٢٦)﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لَكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

24- Evli kocası bulunan **kadınlar**la, ister Müslüman olsun ister olamasın eşlerinden hür olarak ayrılmadan önce evlenmeniz **de haram kılındı. Ellerinizin**

altındaki esir alınan cariyeler **müstesna.** Darul harpte kocaları olsa bile rahmi temizlendikten sonra (helaldir) **Allah'ın üzerinize yazgısı,** yani, bunu size yazmıştır. **Bunlardan,** size haram kılınan kadınlardan **başkasını, iffetli** evli **olup zinadan kaçınarak, mallarınızla** mehir veya bir bedel ile kadınları **istemenizi size helal kıldı.**[1] **Onlardan** kendisiyle evlendiklerinizden cima etmek suretiyle **faydalandığınıza**[2] onlar için belirlediğiniz **ücret** mehir**lerini farz olarak verin; belirtilen ücretten sonra** onların ve sizin **karşılıklı razı olduğunuz** mehri veya bir kısmını kaldırmak ve arttırmak gibi **bir şeyde size günah yoktur. Şüphesiz Allah** yarattığını **bilendir,** ve onlar hakkında aldığı tedbirde **hikmet sahibidir.**

25- **İçinizden, imanlı**[3] **iffetli** hür **kadınlarla evlenmeye** mali **gücü yetmeyen kimse, ellerinizin altında bulunan** nikahlayabileceği **imanlı genç kızlarınız (cariyeleriniz)den (alsın). Allah sizin imanınızı daha iyi bilmektedir.** Bu sebeple zahiri imanla yetinin, sırları Allah'a havale edin. Zira o, onları ayrıntılarıyla bilir. İman konusunda hürden daha üstün nice cariyeler vardır.[4] **Kiminiz kiminizdensiniz,** siz ve onlar din konusunda eşitsiniz. Dolayısıyla onları nikahlamaktan çekinmeyin. **Artık ehli** sahipleri**nin izni ve iffetli** namuslu **olmaları,**[5] aşikâre **zina etmemeleri ve de** gizlice zina ettikleri **dostlar edinmemeleri şartı ile onları nikâhlayın, mehirlerini de** uzatmadan ve kesmeden **iyilikle verin. Evlendikleri zaman eğer bir fuhuş** zina **yaparlarsa, onlara, hür** ve bekar **kadınlara** zina ettiklerindeki **verilen cezanın yarısı** had **vardır.** Bu sebeple onlara elli sopa vurulur ve altı ay sürgün edilirler. Erkek köleler de bunlara kıyas edilir. Evli olmak haddin vacip olması için şart koşulmamıştır. Bilakis asla recm edilmeyeceklerini ifade etmek için getirilmiştir. **Bu** yani, mali güç olmadığında cariyelerle evlenmek **içinizden zora**[6] zinaya **düşmekten ürperen** korkan **içindir.** Zinaya düşmekten korkmayan hür kimseler böyle değildir. Onlara cariyelerin nikahı helal olmaz. Hür kadına gücü yeten de böyledir. İmam-ı Şafiî bu görüştedir. ***'İmanlı kızlarınız'*** sözüyle kafir olanlar çıkmıştır. Kişinin, gücü yetmese ve zinaya düşme korkusu olsa da onu nikahlaması helal olmaz çocuk köle olmasın diye. Cariyeleri nikahlamaktan **sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah** bu konuda gösterdiği genişlikle **çok bağışlayıcı ve merhamet edicidir.**

---

[1] أَحَلَّ fiili malum ve meçhul olarak okunur.

[2] فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ'daki مَا ismi mevsulü مَنْ manasındadır.

[3] Bu sıfat genele göre gelmiştir. Dolayısıyla mefhum-u muhalifi yoktur.

[4] Bu cariyenin nikahına ısındırmaktır.

[5] مُحْصَنَاتٍ kelimesi (فَانْكِحُوهُنَّ fiilindeki هُنَّ zamirinden) haldir.

[6] اَلْعَنَتَ kelimesinin aslı meşakkattir. Zina bununla isimlendirilmiştir. Zira zina, dünyada had ve ahirette azap ile meşakkatin sebebidir.

26- **Allah size** dininizin hükümlerini ve işlerinizin maslahatını **açıklamak, sizi, sizden önceki** peygamber**lerin** helal ve haram kılma konusundaki **yollarına iletmek** böylece onlara tabi olmanızı **ve sizin günahlarınızı bağışlamak,** içinde bulunduğunuz Allah'a isyandan kendisine itaate çevirmek **istiyor. Allah** sizleri **bilendir,** sizin için aldığı tedbirlerde **hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

24- وَحُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ **Ve** yine size haram kılındı (**Kim?**) اَلْمُحْصَنَاتُ أَيْ ذَوَاتُ الْأَزْوَاجِ Evli kadınlar, **eş sahipleri** (Kimden?) مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** (Ne haram kılındı?) أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ Onları nikahlamanız (Ne zaman?) قَبْلَ مُفَارَقَةِ أَزْوَاجِهِنَّ حَرَائِرَ Hür olarak kocalarından ayrılmadan önce مُسْلِمَاتٍ كُنَّ أَوْ لَا (O kadınlar) Müslüman olsunlar ya da olmasınlar إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ **Sahip olduklarınız müstesna** (Kimlerden?) مِنَ الْإِمَاءِ بِالسَّبْيِ Esir alınmış cariyelerden فَلَكُمْ وَطْؤُهُنَّ Zira size onlarla ilişkiye girme hakkı vardır وَإِنْ كَانَ لَهُنَّ أَزْوَاجٌ Onlar için eşler olsa da (Nerede?) فِي دَارِ الْحَرْبِ Darû'l Harpte (Ne zaman onlarla ilişkiye girmeniz caizdir?) بَعْدَ الْإِسْتِبْرَاءِ Bir adet görünceye kadar bekledikten sonra كِتَابَ اللّٰهِ **Allah'ın yazgısı** (Bu nedir?) نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Masdar olmak üzere mensuptur أَيْ كَتَبَ ذٰلِكَ Yani, bunu yazdı (**Kime?**) عَلَيْكُمْ **Size** وَأَحَلَّ **Ve helal kıldı** (Bu fiil ne olduğu halde?) بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Malûm ve meçhul olduğu halde (**Kime helal kıldı?**) لَكُمْ **Size** (**Neyi?**) مَا وَرَاءَ ذٰلِكُمْ **Bunların dışındakileri** أَيْ سِوَى مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ Yani, size haram kılınanın dışındakileri (Kimlerden?) مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan (**Ondan bedel neyi helal kıldı?**) أَنْ تَبْتَغُوا **Aramanızı** تَطْلُبُوا النِّسَاءَ Kadınları istemenizi (**Neyle?**) بِأَمْوَالِكُمْ بِصِدَاقٍ أَوْ ثَمَنٍ **Mallarınızla;** mehirle ya da ücretle (**Nasıl?**) مُحْصِنِينَ مُتَزَوِّجِينَ **İffetli;** evl(enmey)i (istiyor) **olduğunuz halde** غَيْرَ مُسَافِحِينَ زَانِينَ **Ve fuhuş,** zina **etmeyici olduğu halde** فَمَا فَمَنِ اسْتَمْتَعْتُمْ **Hangi şey ki siz faydalanmak istediniz** تَمَتَّعْتُمْ Faydalandınız (Neyle?) بِهِ **Onunla** (**Kimlerden?**) مِنْهُنَّ مِمَّنْ تَزَوَّجْتُمْ **Onlardan,** evlendiklerinizden (Nasıl faydalandığınız?) بِالْوَطْءِ Cinsel ilişkiyle فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ **Onlara ücretlerini veriniz** مُهُورَهُنَّ Mehirlerini الَّتِي فَرَضْتُمْ لَهُنَّ Ki siz onlara takdir ettiniz (Ne olarak?) فَرِيضَةً **Bir farz olarak** وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize bir günah yoktur** (**Hangi konuda?**) فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ **Anlaştığınız konuda** (Kim?) أَنْتُمْ وَهُنَّ (Karşılıklı olarak) siz ve onlar (**Neyle anlaştığınız?**) بِهِ **O şeyle** (**Neden sonra?**) مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ **Takdir edilen şeyden sonra** (Neye ilişkin bir günah yoktur?) مِنْ حَطِّهَا Onun tümünü düşürmeye أَوْ بَعْضِهَا

Veya bazını (düşürmeye) أَوْ زِيَادَةٍ عَلَيْهَا Ya da onun üzerine eklemeye ilişkin إِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ عَلِيمًا بِخَلْقِهِ **Daima** mahlûkatını **bilendir** حَكِيمًا فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ **Ve** onlar için hazırladığı şeyde **hikmet sahibidir.**

25- وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ **Sizden kim güç yetiremezse** (Neye?) طَوْلاً أَيْ غِنًى **Bolluğa,** imkana (Niçin?) لِ أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ اَلْحَرَائِرَ **İffetli;** hür **kadınları nikahlamaya** (Öyle kadınlar ki,) اَلْمُؤْمِنَاتِ **Mümin olan** هُوَ جَرَيَ عَلَى الْغَالِبِ فَلَا مَفْهُومَ لَهُ Genele göre cari olduğundan onun için bir anlam yoktur فَمِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ **Bu durumda sağ ellerinizin sahip olduklarından** يَنْكِحُ Nikahlar (Kimlerden?) مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ **Müslüman genç cariyelerinizden** وَاللهُ اَعْلَمُ بِايمَانِكُمْ **Allah imanınızı en iyi bilendir** فَاكْتَفُوا بِظَاهِرِهِ Bu nedenle onun zahiriyle yetinin وَكِلُوا السَّرَائِرَ إِلَيْهِ Ve sırları Allah'a bırakın فَإِنَّهُ الْعَالِمُ بِتَفْصِيلِهَا Zira Allah sırların detaylarını bilendir وَرُبَّ أَمَةٍ Nice cariye vardır ki, تَفْضِلُ الْحُرَّةَ فِيهِ İmanda hürden üstündür وَهٰذَا تَأْنِيسٌ Bu alıştırmaktır (Neye?) بِنِكَاحِ الْإِمَاءِ Cariyeleri nikahlamaya بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ **Bazınızın bazınızdansınız** أَيْ أَنْتُمْ وَهُنَّ سَوَاءٌ Yani, sizler ve onlar eşittir (Hangi konuda?) فِي الدِّينِ Din konusunda فَلَا تَسْتَنْكِفُوا مِنْ نِكَاحِهِنَّ Bu sebeple onların nikahına çekimser kalmayın فَانْكِحُوهُنَّ **Onları nikahlayın** (Neyle?) بِإِذْنِ اَهْلِهِنَّ مَوَالِيهِنَّ **Velilerinin,** efendilerinin **izniyle** وَاٰتُوهُنَّ أَعْطُوهُنَّ **Ve onlara verin** (Neyi?) أُجُورَهُنَّ مُهُورَهُنَّ **Ücretlerini**, mehirlerini (Nasıl?) بِالْمَعْرُوفِ مِنْ غَيْرِ مَطْلٍ وَنَقْصٍ **İyilikle;** atlatmak ve eksiltmeksizin (Onlar ne oldukları halde?) مُحْصَنَاتٍ عَفَائِفَ **Namuslu,** iffetli oldukları halde (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ زَانِيَاتٍ جَهْرًا **Ve fuhuş,** açlıktan zina **işlemeyici oldukları halde** وَلَا مُتَّخِذَاتِ اَخْدَانٍ أَخِلَّاءَ **Gizli dost,** ahbap **da tutmadıkları halde** يَزْنُونَ بِهِنَّ سِرًّا Ki onlarla saklı saklı zina ediyorlar فَإِذَا أُحْصِنَّ زُوِّجْنَ **Onlar nikahlandıkları,** evlendirildikleri zaman وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ (Bu fiil) bir kıraatte malûmdür تَزَوَّجْنَ Evledikleri zaman فَإِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ زِنًا **Eğer onlar fuhşu,** zinayı **işlerlerse** فَعَلَيْهِنَّ **Bu durumda onlar üzerine vardır** (Ne?) نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ **Hür kadınlara gerekenin yarısı** اَلْحَرَائِرِ الْأَبْكَارِ Hür ve bakire olan (Ne zaman?) إِذَا زَنَيْنَ Onlar zina ettiklerinde (Neye ilişkin?) مِنَ الْعَذَابِ اَلْحَدِّ **Azaba,** had cezasına **ilişkin** فَيُجْلَدْنَ خَمْسِينَ Bu durumda

onlara elli sopa vurulur وَيُغَرَّبْنَ نِصْفَ سَنَةٍ Ve yarım sene sürülürler وَيُقَاسُ عَلَيْهِنَّ الْعَبِيدُ Köleler de onlara kıyas olunur. وَ لَمْ يُجْعَلِ الْإِحْصَانُ Evlenmek kılınmamıştır (Ne?) شَرْطًا لِوُجُوبِ الْحَدِّ Haddin vacip olmasının şartı بَلْ لِإِفَادَةِ أَنَّهُ Bilakis şunu anlatmak içindir ki, لَا رَجْمَ عَلَيْهِنَّ أَصْلاً Onlara asla recm yoktur ذٰلِكَ أَيْ نِكَاحُ الْمَمْلُوكَاتِ **Bu,** yani, cariyelerin nikahı (Ne zaman?) عِنْدَ عَدَمِ الطَّوْلِ Bolluk (imkan) bulunmadığı zaman (Kim içindir?) لِمَنْ خَشِيَ خَافَ **Ürperen,** korkan **kimse içindir** (Neden ürperen?) اَلْعَنَتَ الزِّنَا **Zordan,** zinadan وَأَصْلُهُ الْمَشَقَّةُ Anet'in aslı sıkıntıdır سُمِّيَ بِهِ الزِّنَا Zina onunla isimlenmiştir (Niçin?) لِأَنَّهُ سَبَبُهَا بِالْحَدِّ فِي الدُّنْيَا Çünkü zina dünyadaki had cezasıyla sıkıntının sebebidir (Daha neyle onun sebebidir?) وَالْعُقُوبَةِ فِي الْآخِرَةِ Ahirette de azapla (Bu kişi kimdendir) مِنْكُمْ **Sizden** olan بِخِلَافِ مَنْ لَا يَخَافُهُ Zinaya düşmekten korkmayan kişi böyle değildir (Kimlerden?) مِنَ الْأَحْرَارِ Hürlerden فَلَا يَحِلُّ لَهُ نِكَاحُهَا Zira hür için cariyelerin nikahı helal olmaz وَكَذَا مَنِ اسْتَطَاعَ Güç yetiren de aynıdır (Neye?) طَوْلَ حُرَّةٍ Hürlerle evlenme imkanına وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafi bu görüş üzerinedir وَخَرَجَ بِقَوْلِهِ Şu sözle çıkmıştır مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ 'Mümin olan cariyeler' (Kim çıkmıştır?) اَلْكَافِرَاتُ Kafir olan cariyeler فَلَا يَحِلُّ لَهُ نِكَاحُهَا Onlarla evlenmesi helal olmaz وَلَوْ عَدِمَ وَخَافَ İmkan bulamasa ve (zinaya düşmekten) korksa da وَأَنْ تَصْبِرُوا **Sabretmeniz** (Neden?) عَنْ نِكَاحِ الْمَمْلُوكَاتِ Cariyelerin nikahından (Nedir?) خَيْرٌ لَكُمْ **Sizin için daha hayırlıdır** (Niçin?) لِئَلَّا يَصِيرَ الْوَلَدُ Doğan çocuk olmasın diye (Ne?) رَقِيقًا Köle وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ **Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir** (Nasıl?) بِالتَّوْسِعَةِ فِي ذٰلِكَ Bu konuda genişlik göstererek.

26- يُرِيدُ اللّٰهُ **Allah diliyor** (Neyi?) لِيُبَيِّنَ لَكُمْ **Size açıklamayı** (Neyi?) شَرَائِعَ دِينِكُمْ Dininizin kurallarını وَمَصَالِحَ أَمْرِكُمْ Ve işlerinizin maslahatını وَيَهْدِيَكُمْ **Ve sizi ulaştırmayı** (Neye?) سُنَنَ طَرَائِقَ الَّذِينَ **O kimselerin, yollarına ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **(Onlar) sizden öncedir** (Kimlerden?) مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden (Hangi konuda?) فِي التَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ Helal ve haram kılma konusunda فَتَتَّبِعُوهُمْ Ta ki onlara tabi olasınız (Allah daha neyi diliyor?) وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ **Size (rahmetiyle) yönelmeyi** يَرْجِعْ بِكُمْ Sizi döndürmeyi (Neden?) عَنْ مَعْصِيَتِهِ الَّتِي O masiyetten ki كُنْتُمْ عَلَيْهَا Siz onun üzerineydiniz (Nereye döndürmeyi?) إِلَى طَاعَتِهِ İtaatına وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِكُمْ **Allah** sizi **ziyadesiyle bilendir** حَكِيمٌ فِيمَا دَبَّرَهُ لَكُمْ **Ve** size hazırladığı şeyde **hikmet sahibidir.**

﴿وَاللهُ يُرِيدُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ﴾ كَرَّرَهُ لِيُبْنَى عَلَيْهِ ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ﴾ الْيَهُودُ
وَالنَّصَارَى أَوِ الْمَجُوسُ أَوِ الزُّنَاةُ ﴿اَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾﴾ تَعْدِلُوا عَنِ الْحَقِّ بِارْتِكَابِ
مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ فَتَكُونُوا مِثْلَهُمْ ﴿يُرِيدُ اللهُ اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ﴾ يُسَهِّلَ عَلَيْكُمْ أَحْكَامَ الشَّرْعِ
﴿وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾﴾ لَا يَصْبِرُ عَنِ النِّسَاءِ وَالشَّهَوَاتِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَاْكُلُوٓا
اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ بِالْحَرَامِ فِي الشَّرْعِ كَالرِّبَا وَالْغَصْبِ ﴿اِلَّٓا﴾ لَكِنْ ﴿اَنْ تَكُونَ﴾ تَقَعَ
﴿تِجَارَةٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ [تِجَارَةً]، أَيْ تَكُونَ الْأَمْوَالُ أَمْوَالَ تِجَارَةٍ صَادِرَةٍ ﴿عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ﴾
وَطِيبِ نَفْسٍ فَلَكُمْ أَنْ تَأْكُلُوهَا ﴿وَلَا تَقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ﴾ بِارْتِكَابِ مَا يُؤَدِّي إِلَى هَلَاكِهَا أَيًّا كَانَ
فِي الدُّنْيَا أَوِ الْآخِرَةِ بِقَرِينَةِ ﴿اِنَّ اللهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ فِي مَنْعِهِ لَكُمْ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ
ذٰلِكَ﴾ أَيْ مَا نُهِيَ عَنْهُ ﴿عُدْوَانًا﴾ تَجَاوُزًا لِلْحَلَالِ حَالٌ ﴿وَظُلْمًا﴾ تَأْكِيدٌ ﴿فَسَوْفَ نُصْلِيهِ﴾
نُدْخِلُهُ ﴿نَارًا﴾ يَحْتَرِقُ فِيهَا ﴿وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾﴾ هَيِّنًا ﴿اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَٓائِرَ
مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ﴾ وَهِيَ مَا وَرَدَ عَلَيْهَا وَعِيدٌ كَالْقَتْلِ وَالزِّنَا وَالسَّرِقَةِ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: هِيَ إِلَى
السَّبْعِمِائَةِ أَقْرَبُ ﴿نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ﴾ الصَّغَائِرَ بِالطَّاعَاتِ ﴿وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ
وَفَتْحِهَا أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا ﴿كَرِيمًا ﴿٣١﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللهُ بِهٖ بَعْضَكُمْ
عَلٰى بَعْضٍ﴾ مِنْ جِهَةِ الدُّنْيَا أَوِ الدِّينِ لِئَلَّا يُؤَدِّيَ إِلَى التَّحَاسُدِ وَالتَّبَاغُضِ ﴿لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ﴾
ثَوَابٌ ﴿مِمَّا اكْتَسَبُوا﴾ بِسَبَبِ مَا عَمِلُوا مِنَ الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلِلنِّسَٓاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ﴾
مِنْ طَاعَةِ أَزْوَاجِهِنَّ وَحِفْظِ فُرُوجِهِنَّ، نَزَلَتْ لَمَّا قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: لَيْتَنَا كُنَّا رِجَالًا فَجَاهَدْنَا وَكَانَ
لَنَا مِثْلُ أَجْرِ الرِّجَالِ ﴿وَاسْـَٔلُوا﴾ بِهَمْزَةٍ وَدُونَهَا ﴿اللهَ مِنْ فَضْلِهٖ﴾ مَا احْتَجْتُمْ إِلَيْهِ يُعْطِكُمْ
﴿اِنَّ اللهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾﴾ وَمِنْهُ مَحَلُّ الْفَضْلِ وَسُؤَالُكُمْ ﴿وَلِكُلٍّ﴾ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ ﴿جَعَلْنَا مَوَالِيَ﴾ عَصَبَةً يُعْطَوْنَ ﴿مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَ﴾ لَهُمْ مِنَ الْمَالِ
﴿وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ﴾ بِأَلِفٍ وَدُونَهَا [عَقَدَتْ] ﴿اَيْمَانُكُمْ﴾ جَمْعُ يَمِينٍ بِمَعْنَى الْقَسَمِ أَوِ الْيَدِ أَيِ
الْحُلَفَاءُ الَّذِينَ عَاهَدْتُمُوهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عَلَى النُّصْرَةِ وَالْإِرْثِ ﴿فَاٰتُوهُمْ﴾ اَلْآنَ ﴿نَصِيبَهُمْ﴾
حُظُوظَهُمْ مِنَ الْمِيرَاثِ وَهُوَ السُّدُسُ ﴿اِنَّ اللهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾﴾ مُطَّلِعًا وَمِنْهُ
حَالُكُمْ، وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِقَوْلِهِ {وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ}.

TÜRKÇE ANLAMI

27- **Allâh, sizin tövbenizi kabul etmek istiyor,**[1] **şehvetlerine uyan** Yahudi ve Hıristiyanlar veya Mecusiler ya da zinakâr**lar ise sizin büyük bir**

[1] Ayetin bu kısmı,sonraki kısmı üzerine eklensin diye tekrar edilmiştir.

sapıklıkla kaymanızı size haram olan şeyleri yapıp haktan sapmanızı ve böylece onlar gibi olmanızı **istiyorlar.**

28- **Allah sizden hafifletmek** hükümleri size kolaylaştırmak **ister, zaten insan zayıf yaratılmıştır.** Kadınlara ve şehevi şeylere sabredemez.

29- **Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda haksızlıkla** şeraitte haram olan faiz ve gasp gibi bir şeyle **yemeyin. Fakat karşılıklı rıza** ve gönül hoşluğu **ile yapılan bir ticaret olması**[1] **hariç.** Bu durumda yiyebilirsiniz. **Nefsinizi** ne olursa olsun onu dünyada veya ahirette helake sürükleyecek şeyleri yaparak **öldürmeyin/mahvetmeyin.** (Bu helakin umum ifade ettiğinin) karinesi şu ayettir: **Şüphesiz Allah** sizleri bundan men etmesiyle **size karşı merhametlidir.**

30- **Kim aşırı giderek**[2] helali aşarak **ve haksızca**[3] **bunu,** men edildiği şeyi **yaparsa, yakında onu** içinde yanacağı **ateşe koyacağız,** sokacağız. **Ve bu Allah'a çok kolaydır,** basittir.

31- **Size yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız,** ki onlar haklarında tehdit gelen öldürmek, zina ve hırsızlık gibi suçlardır. İbni Abbas'tan gelen rivayete göre bunlar yedi yüze yakındır, **kusurlarınızı** küçük günahlarınızı ibadetlerinizle **örter ve sizi hoş bir** yerleştirmekle veya **makama**[4] **yerleştiririz.** O da cennettir.

32- **Allah'ın kiminizi kiminize** dünya veya din yönünden **üstün kıldığı şeyleri** kıskançlık ve nefrete götürmemesi için **arzu etmeyin. Erkeklerin de** yaptıkları cihat ve diğer işler sebebiyle **kazandıklarından nasipleri** sevabı **vardır, kadınların da** eşlerine itaat etmek ve namuslarını korumak gibi **kazandıklarından nasipleri vardır.** Bu ayet Ümmü Seleme'nin 'Keşke biz de erkek olsaydık da cihat etseydik ve bizim de erkeklerin gibi sevabımız olsaydı' demesi üzerine inmiştir. **Allah'ın fazlı kereminden** ihtiyaç duyduğunuz şeyi **isteyin,**[5] size verecektir. **Şüphesiz Allah her şeyi bilendir.** Fazlı kereminin mahalli ve istemeniz onun bildiği şeylerdendir.

33- Kadın ve erkeklerin **her birine varisler, ana baba ve yakınların bıraktığı** mal**dan** kendilerine hisse verilen mirasçılar **kıldık. Yeminlerinizin bağladığı**

---

[1] تِجَارَةً kelimesi bir kıraatte nasp ile okunur. Yani, malların ticaret malı olması anlamındadır.
[2] عُدْوَانًا kelimesi (يَفْعَلْ fiilinin altındaki zamirden) haldir.
[3] ظُلْمًا kelimesi tekittir.
[4] مُدْخَلًا kelimesi mim harfinin zammesi ve fethasıyla okunur.
[5] وَاسْئَلُوا fiili hemzeli ve hemzesiz olarak okunur.

kimselere yani, cahiliye devrinde yardım ve miras üzerine anlaştığınız yeminli dostlarınıza mirastan payları olan altıda bir **hisselerini** şimdi **verin. Şüphesiz Allah her şeye şahittir,** haberdârdır. Haliniz de onun şahit olduğu şeylerdendir. Bu hüküm ***"Allah'ın kitabına göre rahim sahipleri (yakın akrabalar) birbirlerine (varis olmaya) daha uygundur." (Enfal: 75)*** ayetiyle nesh edilmiştir.

KELİME ANLAMI

27- وَاللّٰهُ يُرِيدُ **Allah diliyor** (Neyi?) اَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ **Sizi (rahmetiyle) yönelmeyi** كَرَّرَهُ Allah bu ifadeyi tekrarlamıştır (Niçin?) لِيَبْنِيَ عَلَيْهِ Şu ayet onun üzerine kurulsun diye وَيُرِيدُ الَّذِينَ **O kimseler de istiyor ki** يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ **onlar kötü arzularına tabi oluyorlar** (Kimdir onlar?) اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar أَوِ الْمَجُوسُ أَوِ الزُّنَاةُ Ya da Mecusiler veya zina edenler (Neyi istiyorlar?) اَنْ تَمِيلُوا **Haktan meyletmenizi** (Nasıl?) مَيْلًا عَظِيمًا **Büyük bir meyille** تَعْدِلُوا عَنِ الْحَقِّ Haktan dönmenizi (Neyle?) بِارْتِكَابِ مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ Size haram kılınanı işlemekle فَتَكُونُوا مِثْلَهُمْ Böylece onlar gibi olmanızı (istiyorlar).

28- يُرِيدُ اللّٰهُ **Allah ise diliyor** (Neyi?) اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ **Sizden hafifletmeyi** يُسَهِّلَ عَلَيْكُمْ Size kolaylaştırmayı (Neyi?) أَحْكَامَ الشَّرْعِ Şeri hükümleri وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا **Ve insan zayıf yaratılmıştır** لَا يَصْبِرُ Sabredemez (kendini tutamaz) (Neden?) عَنِ النِّسَاءِ وَالشَّهَوَاتِ Kadınlardan ve arzulardan.

29- يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَأْكُلُوٓا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ **Kendi aranızda mallarınızı yemeyin** (Neyle?) بِالْبَاطِلِ **Batılla** بِالْحَرَامِ فِي الشَّرْعِ Şeriatta haram olanla (Ne gibi?) كَالرِّبَا وَالْغَصْبِ Faiz ve gasp gibi اِلَّٓا لٰكِنْ اَنْ تَكُونَ تَقَعَ **Ancak olması,** gerçekleşmesi **müstesna** (Ne olması?) تِجَارَةً **Ticaret** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ (Bu kelime) bir kıraatta mensuptur أَيْ تَكُونَ الْأَمْوَالُ Yani, malların olması (müstesna) (Ne olması?) أَمْوَالَ تِجَارَةٍ Ticaret malları (Öyle ticaret ki,) صَادِرَةً Ortaya çıkan (Neden?) عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ **Karşılıklı rızanızdan** وَطِيبِ نَفْسٍ Ve gönül hoşnutluğundan فَلَكُمْ أَنْ تَأْكُلُوهَا Bu durumda size onları yemek vardır وَلَا تَقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ **Ve kendinizi öldürmeyiniz** (Neyle?) بِارْتِكَابِ مَا يُؤَدِّي Sürükleyen şeyi yapmakla (Neye sürükleyen?) إِلَى هَلَاكِهَا Nefsin helakına أَيًّا كَانَ فِي الدُّنْيَا أَوِ الْآخِرَةِ Dünya ya da ahiret; nerede olursa olsun (Neye dayalı olarak?) بِقَرِينَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا **Kuşkusuz Allah size karşı merhametlidir**

karinesine dayalı olarak (Hangi konuda merhametlidir?) فِي مَنْعِهِ لَكُمْ مِنْ ذٰلِكَ Sizi bundan menetmesi konusunda.

30- وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ **Kim bunu yaparsa** أَيْ مَا نُهِيَ عَنْهُ Yani, yasaklanan şeyi (Ne olarak?) عُدْوَانًا تَجَاوُزًا لِلْحَلَالِ **Sınırı geçerek;** helali aşarak (Bu ifade nedir?) حَالٌ Haldir وَظُلْمًا **Ve zulüm olarak** (Bu nedir?) تَأْكِيدٌ Tekittir فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نُدْخِلُهُ **Yakında onu salacağız,** sokacağız (Neye?) نَارًا **Ateşe** ki, يَحْتَرِقُ فِيهَا Orada yanacaktır وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ **Ve bu Allah üzerine olmuştur** (Ne?) يَسِيرًا هَيِّنًا **Kolay,** basit.

31- إِنْ تَجْتَنِبُوا **Şayet kaçınırsanız** (Neden?) كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ **Nehyolunduğunuz şeylerin büyüklerinden** وَهِيَ مَا وَرَدَ عَلَيْهَا O, (büyük günah) kendisine gelendir (Ne?) وَعِيدٌ Tehdit (Ne gibi?) كَالْقَتْلِ وَالزِّنَا وَالسَّرِقَةِ Katl, zina ve hırsızlık gibi وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan aktarılmıştır ki, هِيَ إِلَى السَّبْعَمِائَةِ أَقْرَبُ Büyük günahlar yedi yüze yakındır نُكَفِّرْ عَنْكُمْ **Sizden sileriz** (Neyi?) سَيِّئَاتِكُمْ الصَّغَائِرَ Küçük **günahlarınızı** (Neyle?) بِالطَّاعَاتِ İbadetlerle وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا **Ve sizi bir girdirmekle girdiririz** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا Mimin zammesi ve fethasıyla olduğu halde أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا Yani, öyle bir girdirmekle ya da öyle bir yere ki كَرِيمًا هُوَ الْجَنَّةُ **Kerim** (çok güzel) **olan,** o da cennettir.

32- وَلَا تَتَمَنَّوْا **Arzu etmeyin** (Neyi?) مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهِ **Allah'ın kendisiyle üstün kıldığı şeyi** (Kimi üstün kıldığı?) بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ **Bazınıza bazınızı** (Hangi yönden?) مِنْ جِهَةِ الدُّنْيَا أَوِ الدِّينِ Dünya veya din yönünden (Niçin böyle yapmasın?) لِئَلَّا يُؤَدِّيَ إِلَى التَّحَاسُدِ وَالتَّبَاغُضِ Karşılıklı hasede ve buğza sevketmesin diye لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ **Erkekler için bir pay** ثَوَابٌ Sevap **vardır** (Nelerden?) مِمَّا اكْتَسَبُوا **Elde ettikleri şeylerden** (Neyle?) بِسَبَبِ مَا عَمِلُوا Amelleri sebebiyle (Neye ilişkin?) مِنَ الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ Cihada ve başka şeye ilişkin وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ **Kadınlar için de bir pay vardır** (Nelerden?) مِمَّا اكْتَسَبْنَ **Kazandıkları şeylerden** (Neden kazandıkları şeyler?) مِنْ طَاعَةِ أَزْوَاجِهِنَّ Eşlerine itaatten وَحِفْظِ فُرُوجِهِنَّ Ve namuslarını korumaktan نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ Ümmü Seleme (r.anh.) şöyle dediğinde: لَيْتَنَا كُنَّا رِجَالًا 'Keşke erkek olsaydık, فَجَاهَدْنَا وَكَانَ لَنَا Böylece cihad etsek ve bizim için olsaydı (Ne?) مِثْلُ أَجْرِ الرِّجَالِ

Erkeklerin mükafatının aynısı' وَاسْئَلُوا **Ve isteyin** (Bu fiil ne olduğu halde?) بِهَمْزَةٍ وَدُونَهَا Hemzeyle ve hemzesiz (Kimden isteyin?) اَللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ **Allah'tan lütfunu** مَا احْتَجْتُمْ إِلَيْهِ Kendisine muhtaç olduğunuz şeyi يُعْطِكُمْ Ki onu size versin إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَلِيمًا بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi ziyadesiyle bilendir** وَمِنْهُ مَحَلُّ الْفَضْلِ وَسُؤَالُكُمْ Sizin isteğinizin ve lütfun kaynağı da onun bildiği şeylerdendir.

33- وَلِكُلٍّ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ **Her** erkek ve kadın **için** جَعَلْنَا مَوَالِيَ **Akrabalar kıldık** (Ondan bedel) عَصَبَةً يُعْطَوْنَ Nasiplenecek varisler (Nelerden?) مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ **Ana-baba ve akrabanın geride bıraktığından** (Kim için?) لَهُمْ Onlar için (bıraktığı) مِنَ الْمَالِ Maldan وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ **O kimseler ki bağladı** (Bu fiile ne olduğu halde?) بِأَلِفٍ وَدُونَهَا Elifli ve elifsiz (Ne bağladı?) أَيْمَانُكُمْ **Yeminleriniz** (Bu nedir?) جَمْعُ يَمِينٍ بِمَعْنَى الْقَسَمِ أَوِ الْيَدِ Yemin veya el anlamında 'Yemin'in cemisidir أَيِ الْحُلَفَاءُ Yani, müttefikler الَّذِينَ عَاهَدْتُمُوهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ Ki onlarla Cahiliyyede anlaşma yaptınız (Ne üzerine?) عَلَى النُّصْرَةِ وَالْإِرْثِ Yardım ve miras üzerine فَآتُوهُمُ الْآنَ **Onlara** şimdi **verin** (Neyi?) نَصِيبَهُمْ حُظُوظَهُمْ مِنَ الْمِيرَاثِ **Nasiplerini,** mirastan paylarını وَهُوَ السُّدُسُ O da altıda birdir إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** شَهِيدًا **Sahittir** مُطَّلِعًا Vakıftır وَمِنْهُ حَالُكُمْ Sizin haliniz de onun vakıf olduğu şeylerdendir وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِقَوْلِهِ Bu ayet Allah'ın şu sözüyle neshedilmiştir: وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ Akraba olanların bazısı bazısına (varis olmaya) daha uygundur.

﴿اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ﴾ مُسَلَّطُونَ ﴿عَلَى النِّسَآءِ﴾ يُؤَدِّبُونَهُنَّ وَيَأْخُذُونَ عَلَى أَيْدِيهِنَّ ﴿بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ﴾ أَيْ بِتَفْضِيلِهِ لَهُمْ عَلَيْهِنَّ بِالْعِلْمِ وَالْعَقْلِ وَالْوَلَايَةِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَبِمَآ اَنْفَقُوا﴾ عَلَيْهِنَّ ﴿مِنْ اَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ﴾ مِنْهُنَّ ﴿قَانِتَاتٌ﴾ مُطِيعَاتٌ لِأَزْوَاجِهِنَّ ﴿حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ﴾ أَيْ لِفُرُوجِهِنَّ وَغَيْرِهَا فِي غَيْبَةِ أَزْوَاجِهِنَّ ﴿بِمَا حَفِظَ﴾ هُنَّ ﴿اللّٰهُ﴾ حَيْثُ أَوْصَى عَلَيْهِنَّ الْأَزْوَاجَ ﴿وَالّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ﴾ عِصْيَانَهُنَّ لَكُمْ بِأَنْ ظَهَرَتْ أَمَارَتُهُ ﴿فَعِظُوهُنَّ﴾ فَخَوِّفُوهُنَّ اللّٰهَ ﴿وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ﴾ اِعْتَزِلُوا اِلَى فِرَاشٍ آخَرَ إِنْ أَظْهَرْنَ النُّشُوزَ ﴿وَاضْرِبُوهُنَّ﴾ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ إِنْ لَمْ يَرْجِعْنَ بِالْهِجْرَانِ ﴿فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ﴾ فِيمَا يُرَادُ مِنْهُنَّ ﴿فَلَا تَبْغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا﴾ طَرِيقًا اِلَى ضَرْبِهِنَّ ظُلْمًا ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾﴾ فَاحْذَرُوهُ أَنْ يُعَاقِبَكُمْ إِنْ ظَلَمْتُمُوهُنَّ ﴿وَاِنْ خِفْتُمْ﴾ عَلِمْتُمْ ﴿شِقَاقَ﴾ خِلَافَ ﴿بَيْنِهِمَا﴾ بَيْنَ الزَّوْجَيْنِ، وَالْإِضَافَةُ لِلْاِتِّسَاعِ أَيْ شِقَاقًا بَيْنَهُمَا ﴿فَابْعَثُوا﴾ إِلَيْهِمَا بِرِضَاهُمَا ﴿حَكَمًا﴾ رَجُلًا عَدْلًا ﴿مِنْ اَهْلِهِ﴾ أَقَارِبِهِ ﴿وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا﴾ وَيُوَكِّلُ الزَّوْجُ حَكَمَهُ فِي طَلَاقٍ وَقَبُولِ عِوَضٍ عَلَيْهِ وَتُوَكِّلُ هِيَ حَكَمَهَا فِي الْاِخْتِلَاعِ فَيَجْتَهِدَانِ وَيَأْمُرَانِ الظَّالِمَ بِالرُّجُوعِ أَوْ يُفَرِّقَانِ إِنْ رَأَيَاهُ، قَالَ تَعَالَى: ﴿اِنْ يُرِيدَا﴾ أَيِ الْحَكَمَانِ ﴿اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا﴾ بَيْنَ الزَّوْجَيْنِ أَيْ يُقَدِّرُهُمَا عَلَى مَا هُوَ الطَّاعَةُ مِنْ إِصْلَاحٍ أَوْ فِرَاقٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿خَبِيرًا ﴿٣٥﴾﴾ بِالْبَوَاطِنِ كَالظَّوَاهِرِ ﴿وَاعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَلَا تُشْرِكُوا بِهٖ شَيْئًا وَ﴾ أَحْسِنُوا ﴿بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا﴾ بِرًّا وَلِينَ جَانِبٍ ﴿وَبِذِي الْقُرْبٰى﴾ اَلْقَرَابَةِ ﴿وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى﴾ اَلْقَرِيبِ مِنْكَ فِي الْجِوَارِ أَوِ النَّسَبِ ﴿وَالْجَارِ الْجُنُبِ﴾ اَلْبَعِيدِ عَنْكَ فِي الْجِوَارِ أَوِ النَّسَبِ ﴿وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ﴾ اَلرَّفِيقِ فِي سَفَرٍ أَوْ صِنَاعَةٍ وَقِيلَ الزَّوْجَةُ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ اَلْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ ﴿وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْأَرِقَّاءِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا﴾ مُتَكَبِّرًا ﴿فَخُورًا ﴿٣٦﴾﴾ عَلَى النَّاسِ بِمَا أُوتِيَ ﴿اَلَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَبْخَلُونَ﴾ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ﴾ بِهِ ﴿وَيَكْتُمُونَ مَآ اٰتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ﴾ مِنَ الْعِلْمِ وَالْمَالِ وَهُمُ الْيَهُودُ، وَخَبَرُ الْمُبْتَدَإِ لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ ﴿وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ﴾ بِذٰلِكَ وَبِغَيْرِهِ ﴿عَذَابًا مُهِينًا ﴿٣٧﴾﴾ ذَا إِهَانَةٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

34- **Allah kimini kimine** yani, erkekleri kadınlara ilim, akıl, velayet ve diğer şeylerle **üstün tutması ve bir de erkeklerin mallarından** kadınlara **harcamaları sebebiyle erkekler, kadınlar üzerine idareci** hakim**dirler.** Onları terbiye eder ve ellerinden tutarlar. Onlardan **sâliha kadınlar itaatkâr** kocasına saygılı **ve Allah'ın** kendilerini **koruması sebebiyle** zira Allah onları kocalarına vasiyet etmiştir **gaybı** yani, kocaları olmadığında namuslarını ve diğer şeyleri **koruyucudurlar.** Emarelerinin görünmesi sebebiyle **itaatsizlikliklerinden** size karşı gelmelerinden **endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin,**

Allah'tan sakındırın **onları yataklarda yalnız bırakın** asilik gösterirlerse başka bir yatağa ayrılın **ve** yalnız bırakmakla da dönmezlerse yaralamayacak şekilde **onları dövün. Eğer** kendilerinden istenen şeyde **size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol** onları haksız yere dövmenin çaresini **aramayın. Şüphesiz Allah çok yücedir, büyüktür.** Bu sebeple, eğer onlara zulmederseniz Allah'ın sizi cezalandırmasından sakının.

35- **Eğer** karı-kocanın **aralarının açılmasından**[1] anlaşmazlığa düşmelerinden **korkar** anlar**sanız, erkeğin ailesinden** akrabalarından **bir hakem** adil bir erkek **ve kadının ailesinden bir hakem**i ikisine **gönderin.** Koca boşanma ve ona karşılık alınacak bedel konusunda o hakemi vekil kılar. Kadın da para karşılığı boşanma konusunda vekil kılar. Onlar da uğraşırlar ve haksız olana bu tutumundan vazgeçmesini emrederler veya uygun görürlerse aralarını ayırırlar. Yüce Allah buyurdu ki: **Eğer bunlar** yani, iki hakem **gerçekten tartışmayı kesmek isterlerse Allah** eşlerin **aralarını bulur,** onlara barıştırılma veya ayrılma imkanı verir ki, her ikisi de itaattir. **Şüphesiz Allah** her şeyi **bilen,** gizli şeylerden de aşikâr olanlar gibi **haberdar olandır.**

36- Sadece **Allah'a kulluk edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anababaya,** iyilik ve yumuşak davranarak **akrabaya, yetimlere, yoksullara,** nesep veya yer olarak sana **yakın komşuya,** nesep veya yer olarak sana **uzak komşuya,** yolculuk veya işte refakat eden **yanındaki arkadaşa,** eşine olduğu da söylenmiştir **yolcuya,** seferinde yolda kalmış olana **ellerinizin altında bulunan** köle**lere** iyi davranın**; Çünkü Allah kendini beğenen** büyüklük taslayan **ve** kendisine verilenle insanlara karşı **sürekli övünüp duran kimseyi sevmez.**

37- **Onlar**[2] üzerlerine gerekli olan şeyde **cimrilik eden ve insanlara da** o konuda **cimriliği tavsiye eden ve Allah'ın kendilerine fazlı kereminden verdiği** ilmi ve malı **gizleyen kimselerdir.** Ki onlar da Yahudilerdir. Onlar için ağır bir tehdit vardır.[3] **Ve biz,** bu ve diğer nimetleri **inkar edenlere alçaltıcı** küçük düşürücü **bir azap hazırladık.**

KELİME ANLAMI

34- اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ مُسَلَّطُونَ **Erkekler idareci,** yetkindirler (Kim üzerine?) عَلَى النِّسَاءِ **Kadınlar üzerine** يُؤَدِّبُونَهُنَّ Onları terbiye ederler وَيَأْخُذُونَ عَلَى أَيْدِيهِنَّ Ve onların ellerinden tutarlar (Ne sebebiyle?) بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ **Allah'ın üstün kılması sebebiyle** (Kimi?) بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ

---

[1] شِقَاقَ بَيْنِهِمَا terkibindeki izafette genişlik gösterilmiştir. Bunun aslı شِقَاقًا بَيْنَهُمَا şeklindedir.
[2] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.
[3] Bu da اَلَّذِينَ mübtedasının haberidir.

Bazısı üzerine bazısını أَيْ بِتَفْضِيلِهِ لَهُمْ Yani, erkekleri üstün kılmasıyla (Kim üzerine?) عَلَيْهِنَّ O kadınlar üzerine (Neyle?) بِالْعِلْمِ وَالْعَقْلِ وَالْوَلَايَةِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ İlim, akıl, velayet ve bunun dışındakilerle (Daha neyle?) وَبِمَا اَنْفَقُوا عَلَيْهِنَّ Kadınlar üzerine **infak etmeleri sebebiyle** (Neden?) مِنْ اَمْوَالِهِمْ **Mallarından** فَالصَّالِحَاتُ مِنْهُنَّ **Kadınlardan saliha olanlar** (Nedir?) قَانِتَاتٌ مُطِيعَاتٌ لِأَزْوَاجِهِنَّ **Saygılıdırlar,** kocalarına itaatkardırlar حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ Ve **gaybı koruyucudurlar** أَيْ لِفُرُوجِهِنَّ وَغَيْرِهَا Yani, namuslarını ve diğer şeyleri (Ne zaman?) فِي غَيْبَةِ أَزْوَاجِهِنَّ Eşlerinin yokluğunda (Neyle?) بِمَا حَفِظَ هُنَّ اللّٰهُ **Allah'ın** onları **muhafaza etmesi sebebiyle** حَيْثُ أَوْصَى عَلَيْهِنَّ Şöyle ki; onlar üzerine vasiyet etmiştir (Kime?) الْأَزْوَاجَ Kocalara وَالّٰتِي تَخَافُونَ **O kadınlar ki, siz korkuyorsunuz** (Neden?) نُشُوزَهُنَّ **Onların itaatsizliğinden,** عِصْيَانَهُنَّ لَكُمْ Size isyanından (Nasıl?) بِأَنْ ظَهَرَتْ أَمَارَتُهُ Alametleri görülmesi suretiyle فَعِظُوهُنَّ **Bu durumda onlara öğüt verin,** فَخَوِّفُوهُنَّ اللّٰهَ Onları Allah'tan korkutun وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ **Ve onları yataklarında terk edin** اِعْتَزِلُوا اِلَى فِرَاشٍ آخَرَ Başka bir döşeğe ayrılın (Ne zaman?) إِنْ أَظْهَرْنَ النُّشُوزَ İtaatsizlik gösterirlerse وَاضْرِبُوهُنَّ **Ve onlara vurun** (Nasıl?) ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ Yaralamayan bir vuruşla (Ne zaman?) إِنْ لَمْ يَرْجِعْنَ بِالْهِجْرَانِ Şayet terk etmeyle dönmezlerse فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ **Yok eğer size itaat ederlerse** (Hangi konuda?) فِيمَا يُرَادُ مِنْهُنَّ Onlardan istenen şey konusunda فَلَا تَبْغُوا تَطْلُبُوا عَلَيْهِنَّ **Bu durumda** koyulmayın, **onlar üzerine aramayın** (Ne?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Bir** çare, **yol** (Neye?) اِلَى ضَرْبِهِنَّ ظُلْمًا Onları haksız yere dövmeye اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَلِيًّا كَبِيرًا **Çok yüce ve büyüktür** فَاحْذَرُوهُ أَنْ يُعَاقِبَكُمْ Onun size azap etmesinden sakının (Ne zaman?) إِنْ ظَلَمْتُمُوهُنَّ Kadınlara zulmetmeniz durumunda.

35- وَاِنْ خِفْتُمْ عَلِمْتُمْ **Şayet korkar,** bilirseniz (Neden korkarsanız?) شِقَاقَ خِلَافَ بَيْنِهِمَا بَيْنَ الزَّوْجَيْنِ **İkisinin arasının açılmasından;** eşlerin ihtilafından وَالْإِضَافَةُ لِلْاِتِّسَاعِ Ayetteki izafet (zarflara tanınan) genişliktendir أَيْ شِقَاقًا بَيْنَهُمَا Yani, aralarında anlaşmazlıktan فَابْعَثُوا إِلَيْهِمَا بِرِضَاهُمَا **Bu durumda** ikisinin rızasıyla onlara **gönderin** (Ne?) حَكَمًا رَجُلًا عَدْلًا **Hakem**; adaletli bir adam (Kimlerden?) مِنْ اَهْلِهِ أَقَارِبِهِ **Erkeğin ehlinden,** akrabasından وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا **Ve kadının da ehlinden bir hakem** وَيُوَكِّلُ الزَّوْجُ حَكَمَهُ Koca, hakemini vekil kılar (Hangi konuda?) فِي طَلَاقٍ وَقَبُولِ عِوَضٍ عَلَيْهِ Ayrılma ve

ayrılmaya dair verilecek bir karşılığı kabul etme konusunda وَتُوَكِّلُ هِيَ Kadın da vekil kılar (Kimi?) حَكَمَهَا Hakemini (Hangi konuda?) فِي الْإِخْتِلَاعِ Hul (para karşılığı ayrılma) konusunda فَيَجْتَهِدَانِ Bu durumda o iki hakem çaba sarf eder وَيَأْمُرَانِ الظَّالِمَ Ve zulmedene emrederler (Neyi?) بِالرُّجُوعِ Geri dönmeyi أَوْ يُفَرِّقَانِ Yada onları ayırırlar إِنْ رَأَيَاهُ Şayet bunu gerekli görürlerse قَالَ تَعَالَى Allah teâla buyuruyor ki: إِنْ يُرِيدَا أَيِ الْحَكَمَانِ **Şayet onlar dilerlerse,** yani, iki hakem (Neyi?) إِصْلَاحًا **Sulh sağlamayı** يُوَفِّقِ اللهُ **Allah birleştirir** (Neyi?) بَيْنَهُمَا بَيْنَ الزَّوْجَيْنِ **Onların** karı kocanın **arasını** أَيْ يُقَدِّرُهُمَا Yani, onları muvaffak kılar (Neye?) عَلَى مَا هُوَ الطَّاعَةُ İtaat olan şey üzerine (Neden?) مِنْ إِصْلَاحٍ أَوْ فِرَاقٍ Arayı bulmaktan veya ayrılmaktan إِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَلِيمًا بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi **ziyadesiyle bilendir** خَبِيرًا بِالْبَوَاطِنِ كَالظَّوَاهِرِ **Ve** aşikâr olanlar gibi gizli olanlardan da **haberdardır.**

36- وَاعْبُدُوا اللهَ **Allah'a ibadet edin,** وَحِّدُوهُ Onu birleyin وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا **Ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın** وَأَحْسِنُوا بِالْوَالِدَيْنِ **Ve ana-babaya** iyi davranın (Nasıl?) إِحْسَانًا بِرًّا وَلِينَ جَانِبٍ **İyilikle;** saygıyla ve yumuşak kalplilikle (Daha kime iyilik yapın?) وَبِذِي الْقُرْبَى الْقَرَابَةِ **Ve akrabalara,** yakınlara وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ **Yetimlere ve miskinlere** (Daha kime?) وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى **Yakınlık sahibi komşuya** الْقَرِيبِ مِنْكَ Sana yakın olana (Hangi konuda?) فِي الْجِوَارِ أَوِ النَّسَبِ Çevre (komşuluk) veya soy konusunda وَالْجَارِ الْجُنُبِ **Ve ırak komşuya** الْبَعِيدِ عَنْكَ فِي الْجِوَارِ أَوِ النَّسَبِ Çevre ve soyda senden uzak olana وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ **Ve yandaki** (yanınızdaki) **arkadaşa** الرَّفِيقِ فِي سَفَرٍ أَوْ صِنَاعَةٍ Yolda veya işteki dosta وَقِيلَ الزَّوْجَةُ Dendi ki: o hanımdır وَابْنِ السَّبِيلِ **Ve yolcuya** الْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ Yolculuk esnasında yolda kalmışa وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنَ الْأَرِقَّاءِ **Ve** kölelerden **sağ ellerinizin sahip olduğuna** إِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** (Kimi?) مَنْ كَانَ مُخْتَالًا مُتَكَبِّرًا **Kendini beğenmiş,** kibirli فَخُورًا **Ve sürekli övüneni** (Kime karşı övüneni?) عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı (Neyle övüneni?) بِمَا أُوتِيَ Kendisine verilenle.

37- الَّذِينَ **O kimseler ki** (Bu kelime nedir?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَبْخَلُونَ **Onlar cimri davranıyorlar** (Nede?) بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ Kendilerine vacip olan şeyde وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ **Ve insanlara emrediyorlar** (Neyi?) بِالْبُخْلِ بِهِ O şeyde **cimriliği** وَيَكْتُمُونَ **Ve gizliyorlar** (Neyi?) مَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ **Allah'ın lütfundan onlara verdiği** مِنَ الْعِلْمِ وَالْمَالِ İlim ve malı وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir وَخَبَرُ الْمُبْتَدَإِ Mübtedanın haberi ise şudur: لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ Onlar için şiddetli azap vardır وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ بِذَلِكَ وَبِغَيْرِهِ **Biz** bunu ve diğer şeyleri inkar edenlere **hazırladık** (Ne?) عَذَابًا مُهِينًا ذَا إِهَانَةٍ **Alçaltıcı,** küçük düşürücü **bir azap.**

﴿وَالَّذِينَ﴾ عَطْفٌ عَلَى الَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿يُنفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ رِئَاۤءَ النَّاسِ﴾ مُرَائِينَ لَهُمْ ﴿وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ كَالْمُنَافِقِينَ وَأَهْلِ مَكَّةَ ﴿وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا﴾ صَاحِبًا يَعْمَلُ بِأَمْرِهِ كَهٰؤُلَاءِ ﴿فَسَاۤءَ﴾ بِئْسَ ﴿قَرِينًا ﴿٣٨﴾﴾ هُوَ ﴿وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ﴾ أَيْ أَيُّ ضَرَرٍ عَلَيْهِمْ فِي ذٰلِكَ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ وَلَوْ مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ لَا ضَرَرَ فِيهِ وَإِنَّمَا الضَّرَرُ فِيمَا هُمْ عَلَيْهِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِمَا عَمِلُوا ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ﴾ أَحَدًا ﴿مِثْقَالَ﴾ وَزْنَ ﴿ذَرَّةٍ﴾ أَصْغَرِ نَمْلَةٍ بِأَنْ يَنْقُصَهَا مِنْ حَسَنَاتِهِ أَوْ يَزِيدَهَا فِي سَيِّئَاتِهِ ﴿وَاِنْ تَكُ﴾ الذَّرَّةُ ﴿حَسَنَةً﴾ مِنْ مُؤْمِنٍ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ فَكَانَ تَامَّةٌ ﴿يُضَاعِفْهَا﴾ مِنْ عَشْرٍ إِلَى أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِمِائَةٍ وَفِي قِرَاءَةٍ {يُضَعِّفْهَا} بِالتَّشْدِيدِ ﴿وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ﴾ مِنْ عِنْدِهِ مَعَ الْمُضَاعَفَةِ ﴿اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾﴾ لَا يَقْدِرُهُ أَحَدٌ ﴿فَكَيْفَ﴾ حَالُ الْكُفَّارِ ﴿اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ بِشَهِيدٍ﴾ يَشْهَدُ عَلَيْهَا بِعَمَلِهَا وَهُوَ نَبِيُّهَا ﴿وَجِئْنَا بِكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلٰى هٰۤؤُلَاۤءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾﴾ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْمَجِيءِ ﴿يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ﴾ أَيْ أَنْ ﴿تُسَوّٰى﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ مَعَ حَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ، وَمَعَ إِدْغَامِهَا فِي السِّينِ أَيْ تَتَسَوَّى ﴿بِهِمُ الْاَرْضُ﴾ بِأَنْ يَكُونُوا تُرَابًا مِثْلَهَا لِعِظَمِ هَوْلِهِ كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى: {وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا} ﴿وَلَا يَكْتُمُونَ اللّٰهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾﴾ عَمَّا عَمِلُوهُ وَفِي وَقْتٍ آخَرَ يَكْتُمُونَهُ وَيَقُولُونَ {وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ} ﴿يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَيْ لَا تُصَلُّوا ﴿وَاَنْتُمْ سُكَارٰى﴾ مِنَ الشَّرَابِ لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا صَلَاةُ جَمَاعَةٍ فِي حَالِ سُكْرٍ ﴿حَتّٰى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ﴾ بِأَنْ تَصْحُوا ﴿وَلَا جُنُبًا﴾ بِإِيلَاجٍ أَوْ إِنْزَالٍ، وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْمُفْرَدِ وَغَيْرِهِ ﴿اِلَّا عَابِرِي﴾ مُجْتَازِي ﴿سَبِيلٍ﴾ طَرِيقٍ أَيْ مُسَافِرِينَ ﴿حَتّٰى تَغْتَسِلُوا﴾ فَلَكُمْ أَنْ تُصَلُّوا وَاسْتِثْنَاءُ الْمُسَافِرِ لِأَنَّ لَهُ حُكْمًا آخَرَ سَيَأْتِي، وَقِيلَ الْمُرَادُ النَّهْيُ عَنْ قُرْبَانِ مَوَاضِعِ الصَّلَاةِ أَيِ الْمَسَاجِدِ لَا عُبُورِهَا مِنْ غَيْرِ مُكْثٍ ﴿وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى﴾ مَرَضًا يَضُرُّهُ الْمَاءُ ﴿اَوْ عَلٰى سَفَرٍ﴾ أَيْ مُسَافِرِينَ وَأَنْتُمْ جُنُبٌ أَوْ مُحْدِثُونَ ﴿اَوْ جَاۤءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَاۤئِطِ﴾ هُوَ الْمَكَانُ الْمُعَدُّ لِقَضَاءِ الْحَاجَةِ أَيْ أَحْدَثَ ﴿اَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاۤءَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَا أَلِفٍ وَكِلَاهُمَا بِمَعْنَى اللَّمْسِ هُوَ الْجَسُّ بِالْيَدِ، قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ وَأُلْحِقَ بِهِ الْجَسُّ بِبَاقِي الْبَشَرَةِ، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ هُوَ الْجِمَاعُ ﴿فَلَمْ تَجِدُوا مَاۤءً﴾ تَتَطَهَّرُونَ بِهِ لِلصَّلَاةِ بَعْدَ الطَّلَبِ وَالتَّفْتِيشِ وَهُوَ رَاجِعٌ إِلَى مَا عَدَا الْمَرْضَى ﴿فَتَيَمَّمُوا﴾ اقْصُدُوا بَعْدَ دُخُولِ الْوَقْتِ ﴿صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ تُرَابًا طَاهِرًا فَاضْرِبُوا بِهِ ضَرْبَتَيْنِ ﴿فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ﴾ مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ مِنْهُ، وَمَسَحَ يَتَعَدَّى بِنَفْسِهِ وَبِالْحَرْفِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ اُوتُوا نَصِيبًا﴾ حَظًّا ﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ﴾ بِالْهُدَى ﴿وَيُرِيدُونَ اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾﴾ تُخْطِئُوا الطَّرِيقَ الْحَقَّ لِتَكُونُوا مِثْلَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

38- Münafıklar ve Mekke ehli gibi **Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları halde mallarını, insanlara gösteriş için** onlara gösteriş yaparak **sarf edenlere de,**[1] (ağır bir tehdit vardır.) Tıpkı bunlar gibi **şeytan kime** emri yerine getirilen bir **arkadaş** ahbap **olursa, artık ne kötü** ne fena **bir arkadaştır** o!

39- **Onlara ne olurdu sanki? Allah'a, ahiret gününe inanmış ve Allah'ın verdiği rızıklardan infak etmiş olsalardı.** Bunda onlara ne zarar vardır?[2] Yani, bunda bir zarar yoktur. Esas zarar onların içinde bulundukları haldedir. **Allah daima onları çok iyi bilendir.** Onları yaptıklarına karşılık cezalandıracaktır.

40- **Allâh** hiç kimseye **zerre** en küçük karınca **miktarı** ağırlığı**nca,** iyiliğini azaltmak, kötülüğünü çoğaltmak suretiyle **haksızlık etmez,** bir müminden zerre miktarı **bir iyilik**[3] **olsa onu** on katından yedi yüz küsür katına kadar **katlar ve kendi katından** yanından **da** katlayarak **büyük bir mükâfât verir** ki, onu kimse takdir edemez.

41- **Her ümmetten** aleyhlerine amelleriyle şahitlik edecek **bir şahit** peygamberlerini **getirdiğimiz ve seni de** ey Muhammed! **bunlara şahit getirdiğimiz vakit** kafirlerin hali **nasıl olacak?**

42- **O gün,** (şahitler) getirildiği gün **inkar edip Peygambere isyan etmiş olanlar,** o günün dehşetinden ötürü yer gibi toprak olarak **yerle bir olmayı**[4] **ne kadar isterler.** Tıpkı ***'...ve kafir: "Keşke ben, toprak olsaydım!" der' (Nebe: 40)*** ayetinde olduğu gibi. **Ve** yaptıklarından **hiçbir sözü Allah'tan gizleyemezler.** Diğer bir vakitte ise gizlerler ve şöyle derler: ***"Rabbimiz Allah'a yemin ederiz ki, bizler müşrik değildik." (En'am: 23)***

43- **Ey iman edenler! Siz** şarap içmekten **sarhoş iken**[5] ayılıp da **ne dediğinizi bilene kadar** duhul veya boşalma sebebiyle **cünüp**[6] **iken de yol aşan**

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi bir önceki üzerine atıftır.

[2] Soru inkar içindir. لَوْ ise mastar harfidir.

[3] حَسَنَةً kelimesi bir kıraatte ref ile okunur. Bu durumda كَانَ tam fiildir.

[4] تُسَوَّي fiili (diğer ikinci bir kıraatte) aslından olan iki ta harfinden birinin hazf edilmesi ve (üçüncü bir kıraatte ise) ikinci ta harfinin sin harfine idğam edilmesiyle malum ve meçhul olarak okunur. (Bu diğer iki kıraate göre) aslı تَتَسَوَّي 'dır.

[5] Zira bu ayetin iniş sebebi; sarhoş haldeki bir cemaatin namazıdır.

[6] جُنُبًا kelimesinin nasbı (لاَ تَقْرَبُوا fiilindeki vav'dan) hal olması üzeredir. Ve bu kelime müfrede ve diğerlerine kullanılır.

geçen yani, yolcular **hariç gusül edene kadar namaza yaklaşmayın,** onu kılmayın. Guslettiğinizde namazı kılabilirsiniz. Yolcunun istisna edilmesi onun az sonra gelecek ayrı bir hükmü olmasından dolayıdır. Ayetten kastedilenin; namaz yerlerine, yani mescitlere -durmadan geçmek hariç- yaklaşmayı yasaklamak olduğu da söylenmiştir. **Eğer** suyun zarar verdiği bir hastalıkla **hasta veya sefer halinde** yani, yolcu ve de cünüp veya abdestsiz **iseniz, yahut sizden biriniz heladan** ihtiyaç gidermek için hazırlanmış yerden **gelmiş,** yani, abdest bozmuş **ise yahut kadınlarınıza dokunup**[1] **da** arayıp sorduğunuz halde namaz için temizlenebileceğiniz bir **su bulamamışsanız** ki, bu (arayıp soruşturma) hasta olmayanlara yöneliktir, **o zaman temiz bir toprağa** pak yere vakit girdikten sonra **teyemmüm edin,** yönelin ve ona iki defa (ellerinizi) vurup ondan **yüzlerinize ve** dirseklerle birlikte **ellerinize sürün.**[2] **Şüphesiz Allah daima çok affedicidir, bağışlayıcıdır.**

44- **Kendilerine kitaptan bir nasip** hisse **verilen** Yahudi**leri görmedin mi?!** Hidayete karşılık **sapıklığı satın alıyorlar ve sizin de** kendileri gibi olmanız için **yoldan çıkmanızı** hak yolu şaşırmanızı **istiyorlar.**

KELİME ANLAMI

38- وَالَّذِينَ **O kimseler ki** (Nedir bu ifade?) عَطْفٌ عَلَى الَّذِينَ قَبْلَهُ Kendisinden önceki 'ellezine'ye atıftır يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ **Mallarını infak ediyorlar** (Nasıl?) رِئَاءَ النَّاسِ **İnsanlara riya olarak** مُرَائِينَ لَهُمْ Onlara gösterici oldukları halde وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ **Ve Allah'a inanmıyorlar** وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ahiret gününe de** (Ne gibi?) كَالْمُنَافِقِينَ وَأَهْلِ مَكَّةَ Münafıklar ve Mekke halkı gibi وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ **Kim ki şeytan onun için olursa** (Ne?) قَرِينًا صَاحِبًا **Yakın,** dost (Öyle ki,) يَعْمَلُ بِأَمْرِهِ Onun emriyle davranışta bulunuyor (Ne gibi?) كَهٰؤُلَاءِ Bunlar gibi فَسَاءَ بِئْسَ قَرِينًا هُوَ **Ne kötü,** ne fena **dosttur** o.

39- وَمَاذَا عَلَيْهِمْ **Onlara ne olurdu** لَوْ اٰمَنُوا بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Şayet Allah'a ve ahiret gününe inansalardı** وَاَنْفَقُوا **Ve infak etselerdi** (Neden?) مِمَّا رَزَقَهُمُ اللهُ **Allah'ın onlara verdiği rızıktan** أَيْ أَيُّ ضَرَرٍ عَلَيْهِمْ فِي ذٰلِكَ Yani, bunda onlara ne zarar vardır وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ Soru eki inkar bildirmek içindir وَلَوْ مَصْدَرِيَّةٌ 'Lev'de masdar anlamı

---

[1] لَامَسْتُمْ fiili bir kıraatte elifsiz okunur. Her ikisi de dokunmak manasındadır ki, bu el ile tutmaktır. Bunu İbni Ömer söylemiştir. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir, ve bedenin diğer kısımlarıyla tutmayı da buna katmıştır. İbni Abbas'tan gelen rivayete göre bu cimadır.

[2] مَسَحَ fiili harfi cerle ve harfi cersiz meful alır.

ifade eder أَيْ لَا ضَرَرَ فِيهِ Yani, onda bir zarar yoktur وَإِنَّمَا الضَّرَرُ فِيمَا Zarar ancak o şeydedir ki هُمْ عَلَيْهِ Onlar o şey üzerinedir وَكَانَ اللهُ **Allah daima** بِهِمْ عَلِيمًا **Onları ziyadesiyle bilendir** فَيُجَازِيهِمْ بِمَا عَمِلُوا Ve işlediklerine göre onları cezalandıracaktır.

40- إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ أَحَدًا **Kuşkusuz Allah** kimseye **zulmetmez** (Ne kadar?) مِثْقَالَ وَزْنَ ذَرَّةٍ **Zerre miktarı,** ağırlığı**nca** (Nedir Zerre?) أَصْغَرِ نَمْلَةٍ En küçük karınca (Nasıl zulmetmez?) بِأَنْ يَنْقُصَهَا مِنْ حَسَنَاتِهِ Kişinin iyiliklerinden eksiltmesi أَوْ يَزِيدَهَا فِي سَيِّئَاتِهِ Ya da kötülüklerine eklemesi suretiyle وَإِنْ تَكُ الذَّرَّةُ **Şayet o** zerre **olursa** (Ne?) حَسَنَةً مِنْ مُؤْمِنٍ **Bir** müminin **iyiliği** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ Bir kıraatta (Hasene) ref halindedir فَكَانَ تَامَّةٌ Bu durumda 'Kâne' tam fiildir يُضَاعِفْهَا (Allah) **onu katlar** (Ne kadar?) مِنْ عَشْرٍ إِلَى أَكْثَرَ مِنْ سَبْعَمِائَةٍ Ondan yedi yüz küsüre kadar وَفِي قِرَاءَةٍ {يُضَعِّفْهَا} بِالتَّشْدِيدِ Bir kıraatta şeddeli halde 'Yuza'ıfhâ' şeklindedir وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ **Ve kendi katından verir** مِنْ عِنْدِهِ Kendi tarafından (Neyle?) مَعَ الْمُضَاعَفَةِ Ecri katlamayla birlikte (Ne verir?) أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir** (Öyle ki,) لَا يُقَدِّرُهُ أَحَدٌ Kimse onu belirleyemez.

41- فَكَيْفَ حَالُ الْكُفَّارِ Kafirlerin **hali nasıl olur?** (Ne zaman?) إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ **Biz her ümmetten getirdiğimiz zaman** (Ne?) بِشَهِيدٍ يَشْهَدُ عَلَيْهَا O ümmete tanıklık edecek **bir şahit** (Neyle tanıklık edecek?) بِعَمَلِهَا O ümmetin ameliyle وَهُوَ نَبِيُّهَا Bu da o ümmetin peygamberidir وَجِئْنَا بِكَ يَا مُحَمَّدُ **Ve seni getirdiğimizde** Ey Muhammed! (Ne olarak?) عَلَى هٰۤؤُلَاۤءِ شَهِيدًا **Bunlar üzerine şahit olarak.**

42- يَوْمَئِذٍ يَوْمَ الْمَجِيءِ **O gün,** getireceğimiz gün يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafir olanlar temenni eder** وَعَصَوُا الرَّسُولَ **Ve peygambere asi olmuş kimseler** (Neyi temenni eder?) لَوْ أَيْ أَنْ تُسَوَّى بِهِمُ **Kendileriyle beraber düzlenmesini** -Lev burada En anlamında mastariyedir- (Bu fiil ne olduğu halde?) بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ Malûm ve meçhul olduğu halde (İkinci bir kıraatte nasıldır?) مَعَ حَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki tâ'dan birinin atılmasıyladır (Nerede bulunan ta harfi?) فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında (Üçüncü bir kıraatte de nasıldır?) وَمَعَ إِدْغَامِهَا فِي السِّينِ İkinci ta harfinin sin'e idğam edilmesiyledir أَيْ تَتَسَوَّى Yani, (bu son iki kıraate göre fiilin aslı) tetesevvâ'dır (Neyin düzlenmesini temenni ederler?) الْأَرْضُ **Yeryüzünün** (Nasıl?) بِأَنْ يَكُونُوا تُرَابًا مِثْلَهَا Onun gibi toprak olmaları suretiyle

(Niçin?) لِعِظَمِ هَوْلِهِ O günün korkusu çok büyük olduğu için كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى Başka bir ayette olduğu gibi وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا Kafir der ki: Ne olaydı ben de toprak olaydım وَلَا يَكْتُمُونَ **Ve gizlemeyecekler** (Kimden?) اللّٰهَ **Allah'tan** (Neyi?) حَدِيثًا **Hiçbir haberi** (Neye ilişkin?) عَمَّا عَمِلُوهُ İşledikleri şeylere ilişkin وَفِي وَقْتٍ آخَرَ يَكْتُمُونَهُ Başka bir vakitte ise onu gizleyecekler وَيَقُولُونَ Ve şöyle diyecekler وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ Rabbimiz olan Allah hakkı için biz müşrikler değildik.

43- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ **Namaza yaklaşmayın** أَيْ لَا تُصَلُّوا Yani, namaz kılmayın وَأَنْتُمْ سُكَارَى **Siz sarhoşlar olduğunuz halde** (Neden?) مِنَ الشَّرَابِ Şaraptan لِأَنَّ سَبَبَ نُزُولِهَا Zira bu ayetin iniş sebebi (Nedir?) صَلَاةُ جَمَاعَةٍ فِي حَالِ سُكْرٍ Sarhoş haldeki bir cemaatin namazıdır (Ne zamana kadar?) حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ **Ne dediklerinizi bilinceye kadar** (Nasıl?) بِأَنْ تَصْحُوا Kendinize gelmek suretiyle وَلَا جُنُبًا **Cûnup olarak da (namaza yaklaşmayın)** (Neyle cûnup olarak?) بِإِيلَاجٍ أَوْ إِنْزَالٍ İlişki veya inzal suretiyle وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ Bunun mensup oluşu hal oluşundandır وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْمُفْرَدِ وَغَيْرِهِ Bu kelime müfrede ve diğerlerine de kullanılır. إِلَّا عَابِرِي مُجْتَازِي سَبِيلٍ طَرِيقٍ **Yol aşan,** kateden **olduğunuz hal müstesna** أَيْ مُسَافِرِينَ Yani, yolcu olduğunuz hal (müstesna) (Ne zamana dek namaza yaklaşmayın?) حَتَّى تَغْتَسِلُوا **Ta ki yıkanıncaya dek** فَلَكُمْ أَنْ تُصَلُّوا Bu durumda namaz kılabilirsiniz وَاسْتِثْنَاءُ الْمُسَافِرِ Yolcunun istisna oluşu (Nedendir?) لِأَنَّ لَهُ حُكْمًا آخَرَ Çünkü onun için başka bir hüküm vardır سَيَأْتِي Ki yakında gelecektir وَقِيلَ الْمُرَادُ Dendi ki: Amaç (Nedir?) اَلنَّهْيُ Sakındırmaktır (Neden?) عَنْ قُرْبَانِ مَوَاضِعِ الصَّلَاةِ Namazgâhlara yaklaşmaktan أَيِ الْمَسَاجِدِ Yani, mescitlere لَا عُبُورِهَا (Yoksa amaç) oralardan geçmeyi yasaklamak değildir (Nasıl geçmeyi?) مِنْ غَيْرِ مَكْثٍ Hiç durmadan geçmeyi (mescitte durmaksızın) وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى **Şayet siz hastalar iseniz** (Nasıl?) مَرَضًا Öyle bir hastalıkla ki, يَضُرُّهُ الْمَاءُ Su ona zarar veriyor أَوْ عَلَى سَفَرٍ **Ya da sefer üzerine** أَيْ مُسَافِرِينَ Yani, yolcu iseniz وَأَنْتُمْ جُنُبٌ أَوْ مُحْدِثُونَ Ve siz cûnup ya da abdestsizseniz أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ **Veya sizden biri gelmişse** (Nereden?) مِنَ الْغَائِطِ **Ayak yolundan** هُوَ الْمَكَانُ الْمُعَدُّ O, hazırlanmış yerdir (Niçin?) لِقَضَاءِ الْحَاجَةِ İhtiyaç gidermek için أَيْ أَحْدَثَ Yani, abdest bozmuşsa أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ **Veya kadınlara dokunduysanız** وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَا أَلِفٍ

Bir kıraatta (Lâmestüm fiili) elifsizdir وَكِلَاهُمَا بِمَعْنَى اللَّمْسِ İkisi de 'lems' anlamındadır وَهُوَ الْجَسُّ بِالْيَدِ O da elle temas demektir قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ Bunu İbni Ömer demiştir وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii de bunun üzerinedir وَأُلْحِقَ بِهِ Ona (elle temasa) katılmıştır (Ne?) اَلْجَسُّ Temas etmek (Neyle?) بِبَاقِي الْبَشَرَةِ Diğer vücut organlarıyla وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan gelmiştir ki, هُوَ الْجِمَاعُ O cimadır **فَلَمْ تَجِدُوا مَآءً Ve de su bulamamışsanız** تَتَطَهَّرُونَ بِهِ Ki onunla temizleneceksiniz (Ne için?) لِلصَّلَاةِ Namaz için (Ne zaman bulamamışsanız?) بَعْدَ الطَّلَبِ وَالتَّفْتِيشِ Arama ve soruşturmadan sonra وَهُوَ رَاجِعٌ Bu hüküm yöneliktir (Neye?) إِلَى مَا عَدَا الْمَرْضَى Hastaların dışındakilere **فَتَيَمَّمُوا O zaman teyemmüm alın** اُقْصُدُوا Yönelin (Ne zaman?) بَعْدَ دُخُولِ الْوَقْتِ Vakit girdikten sonra (Neye?) **صَعِيدًا طَيِّبًا Temiz yere** تُرَابًا طَاهِرًا Pak toprağa فَاضْرِبُوا بِهِ ضَرْبَتَيْنِ Ona iki vuruş yapın **فَامْسَحُوا Ve meshedin** (Neyi?) **بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ Yüzlerinizi ve ellerinizi** مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ مِنْهُ O ellerinizin dirsekleriyle beraber وَمَسَحَ 'Meseha' fiili يَتَعَدَّى بِنَفْسِهِ وَبِالْحَرْفِ Kendi başına da harfi cerle de müteaddi olur **اِنَّ اللّٰهَ Kuşkusuz Allah كَانَ Daima عَفُوًّا غَفُورًا Çok affedici ve bağışlayıcıdır.**

44- **اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ O kimselere bakmadın mı ki? أُوتُوا نَصِيبًا حَظًّا Kendilerine bir pay,** hisse **verildi** (Neden?) **مِنَ الْكِتَابِ Kitaptan** وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir **يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى İşte onlar** hidayet karşılığında **sapıklığı satın alırlar وَيُرِيدُونَ Ve isterler** (Neyi?) **اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ Yolu sapıtmanızı** تُخْطِئُوا الطَّرِيقَ الْحَقَّ Hak yoldan yanılmanızı لِتَكُونُوا مِثْلَهُمْ Onlar gibi olmanız için.

﴿وَاللهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ﴾ مِنكُمْ فَيُخْبِرُكُمْ بِهِمْ لِتَجْتَنِبُوهُمْ ﴿وَكَفَى بِاللهِ وَلِيًّا﴾ حَافِظًا لَكُمْ مِنْهُمْ ﴿وَكَفَى بِاللهِ نَصِيرًا (٤٥)﴾ مَانِعًا لَكُمْ مِنْ كَيْدِهِمْ ﴿مِنَ الَّذِينَ هَادُوا﴾ قَوْمٌ ﴿يُحَرِّفُونَ﴾ يُغَيِّرُونَ ﴿الْكَلِمَ﴾ الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ فِي التَّوْرَاةِ مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿عَنْ مَوَاضِعِهِ﴾ الَّتِي وُضِعَ عَلَيْهَا ﴿وَيَقُولُونَ﴾ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَمَرَهُمْ بِشَيْءٍ ﴿سَمِعْنَا﴾ قَوْلَكَ ﴿وَعَصَيْنَا﴾ أَمْرَكَ ﴿وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ﴾ حَالٌ بِمَعْنَى الدُّعَاءِ أَيْ لَا سَمِعْتَ ﴿وَ﴾ يَقُولُونَ لَهُ ﴿رَاعِنَا﴾ وَقَدْ نُهِيَ عَنْ خِطَابِهِ بِهَا وَهِيَ كَلِمَةُ سَبٍّ بِلُغَتِهِمْ ﴿لَيًّا﴾ تَحْرِيفًا ﴿بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا﴾ قَدْحًا ﴿فِي الدِّينِ﴾ الْإِسْلَامِ ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا﴾ بَدَلَ وَعَصَيْنَا ﴿وَاسْمَعْ﴾ فَقَطْ ﴿وَانْظُرْنَا﴾ أُنْظُرْ إِلَيْنَا بَدَلَ رَاعِنَا ﴿لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ﴾ مِمَّا قَالُوهُ ﴿وَأَقْوَمَ﴾ أَعْدَلَ مِنْهُ ﴿وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللهُ﴾ أَبْعَدَهُمْ عَنْ رَحْمَتِهِ ﴿بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا (٤٦)﴾ مِنْهُمْ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا﴾ نَمْحُوَ مَا فِيهَا مِنَ الْعَيْنِ وَالْأَنْفِ وَالْحَاجِبِ ﴿فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا﴾ فَنَجْعَلَهَا كَالْأَقْفَاءِ لَوْحًا وَاحِدًا ﴿أَوْ نَلْعَنَهُمْ﴾ نَمْسَخَهُمْ قِرَدَةً ﴿كَمَا لَعَنَّا﴾ مَسَخْنَا ﴿أَصْحَابَ السَّبْتِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللهِ﴾ قَضَاؤُهُ ﴿مَفْعُولًا (٤٧)﴾ وَلَمَّا نَزَلَتْ أَسْلَمَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ فَقِيلَ كَانَ وَعِيدًا بِشَرْطٍ فَلَمَّا أَسْلَمَ بَعْضُهُمْ رُفِعَ وَقِيلَ يَكُونُ طَمْسٌ وَمَسْخٌ قَبْلَ قِيَامِ السَّاعَةِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ﴾ أَيِ الْإِشْرَاكَ ﴿بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ﴾ سِوَى ﴿ذَلِكَ﴾ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ الْمَغْفِرَةَ لَهُ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ بِلَا عَذَابٍ وَمَنْ شَاءَ عَذَّبَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِذُنُوبِهِ ثُمَّ يُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا﴾ ذَنْبًا ﴿عَظِيمًا (٤٨)﴾ كَبِيرًا ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ حَيْثُ قَالُوا نَحْنُ أَبْنَاءُ اللهِ وَأَحِبَّاؤُهُ أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ بِتَزْكِيَتِهِمْ أَنْفُسَهُمْ ﴿بَلِ اللهُ يُزَكِّي﴾ يُطَهِّرُ ﴿مَنْ يَشَاءُ﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿وَلَا يُظْلَمُونَ﴾ يُنْقَصُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمْ ﴿فَتِيلًا (٤٩)﴾ قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ ﴿اُنْظُرْ﴾ مُتَعَجِّبًا ﴿كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ﴾ بِذَلِكَ ﴿وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا (٥٠)﴾ بَيِّنًا وَنَزَلَ فِي كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ وَنَحْوِهِ مِنْ عُلَمَاءِ الْيَهُودِ لَمَّا قَدِمُوا مَكَّةَ وَشَاهَدُوا قَتْلَى بَدْرٍ وَحَرَّضُوا الْمُشْرِكِينَ عَلَى الْأَخْذِ بِثَأْرِهِمْ وَمُحَارَبَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾ صَنَمَانِ لِقُرَيْشٍ ﴿وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ حِينَ قَالُوا لَهُمْ أَنَحْنُ أَهْدَى سَبِيلًا وَنَحْنُ وُلَاةٌ نَسْقِي الْحَاجَّ وَنَقْرِي الضَّيْفَ وَنَفُكُّ الْعَانِيَ وَنَفْعَلُ أَمْ مُحَمَّدٌ وَقَدْ خَالَفَ دِينَ آبَائِهِ وَقَطَعَ الرَّحِمَ وَفَارَقَ الْحَرَمَ ﴿هَؤُلَاءِ﴾ أَيْ أَنْتُمْ ﴿أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا (٥١)﴾ أَقْوَمُ طَرِيقًا.

TÜRKÇE ANLAMI

45- **Allah düşmanlarınızı** sizden **daha iyi bilir.** Ve kaçınasınız diye onları size bildirir. Sizi onlardan koruyan bir **veli, olarak Allah yeter,** onların tuzaklarına sizin için engel olan bir **yardımcı olarak da Allah yeter.**

46- **Yahudilerden,** Allah'ın Tevrat'ta indirdiği Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in vasıflarıyla ilgili **kelimeleri** konulduğu **yerlerinden değiştiren,** oynatan ve Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) kendilerine bir şey emrettiği zaman ona **dillerini eğerek,** bükerek **ve dine** İslam'a **saldırarak** karalayarak "Sözünü **işittik ve** emrine **karşı geldik, dinle, dinlemez olası"** diyen ve söylemekten men edildikleri ve kendi dillerinde sövme kelimesi olan **"Râinâ" diyen** bir kavim **vardır. Eğer onlar "İşittik,** isyan ettik yerine **itaat ettik,** sadece **dinle ve** râinâ yerine de **bize bak" deselerdi şüphesiz kendileri için** söylediklerinden **daha hayırlı ve daha doğru** uygun **olurdu; fakat küfürleri sebebiyle Allah onları lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmış**tır. Artık** onlardan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi **pek azı hariç iman etmezler.**

47- **Ey Ehl-i kitap! Biz bazı yüzleri,** onda bulunan göz, burun ve kaşları silip **dümdüz etmeden ve arkalarına döndürmeden** ve böylece enseler gibi düz bir levha yapmadan, **ya da Cumartesi adamlarını lanetlediğimiz** çevirdiğimiz **gibi onları da lanetlemeden** maymuna çevirmeden **önce, yanınızdaki** Tevrat'ı **doğrulayıcı olarak indirdiğimiz** Kuran**'a inanın. Allah'ın emri** hükmü **daima yapıla gelmiştir.** Bu ayet inince Abdullah b. Selam iman etti. Denildi ki: Bu şarta bağlı olan bir tehdit idi. Bir kısmı iman edince kaldırıldı. (Yüzlerin) dümdüz edilmesi ve (maymuna) çevrilmesinin kıyametten önce olacağı da söylenmiştir.

48- **Allah, kendisine ortak koşulmasını** şirki **elbette bağışlamaz; bunun dışında kalan** günahları, affetmeyi **dilediği kimse için** ona azap etmeden cennete koymak suretiyle **bağışlar.** Müminlerden dilediğini de günahları kadar azap ettikten sonra cennete koyar. **Allah'a ortak koşan kimse şüphesiz pek büyük bir suç,** günah **iftira etmiş olur.**

49- **Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi?** Onlar 'Biz Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz' diyen Yahudilerdir. Ama iş onların kendilerini temize çıkarmaları değildir. **Bilakis Allah dilediğini** iman ile **temize çıkarır ve kendilerine zerre,** çekirdek zarı kadar **haksızlık yapılmaz,** amellerinden eksiltilmez.

50- Hayretle **bak, nasıl da** bununla **Allah'a yalan uyduruyorlar. Apaçık** aşikâr **bir günah olarak bu yeter.**

Mekke'ye gelip Bedir'de öldürülenleri gören ve müşrikleri onların intikamını almaya ve Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'le savaşmaya teşvik eden, Yahudi alimlerinden Kâb b. Eşref ve benzerleri hakkında şu ayet inmiştir:

51- **Kendilerine kitaptan nasip verilenleri görmedin mi? Cibt ve Tâgût'a** Kureyş'in iki putuna **iman ediyorlar, sonra da kafirler** Ebu Süfyan ve arkadaşları **için,** kendilerine: "Biz mi daha doğru yoldayız? ki, biz Kâbe'nin (işlerini yerine getiren) himayecileriyiz; hacıları sular, misafirlere ikram eder, köleleri serbest bırakır ve (daha nice güzel işler) yaparız, yoksa Muhammed mi ki, babalarınındinine muhalefet etti, akrabalığı kesti Harem'i de terk etti?" dediklerinde **"Bunlar,** yani siz **iman edenlerden daha doğru** düzgün **yoldadır" diyorlar.**

KELİME ANLAMI

45- وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ **Allah düşmanlarınızı en iyi bilendir** (Kimden en iyi bilir?) مِنْكُمْ Sizden فَيُخْبِرُكُمْ بِهِمْ Ve onları size haber verir (Niçin?) لِتَجْتَنِبُوهُمْ Onlardan sakınmanız için وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّا **Allah himayeci olarak yeter** حَافِظًا لَكُمْ مِنْهُمْ Sizi onlardan koruyucu (olarak)وَكَفٰى بِاللّٰهِ نَصِيرًا **Allah yardımcı olarak yeter** (Öyle yardımcı ki,) مَانِعًا لَكُمْ مِنْ كَيْدِهِمْ Sizi onların tuzağından engelliyici.

46- مِنَ الَّذِينَ هَادُوا **Yahudi olanlardan vardır** (Kim?) قَوْمٌ Bir topluluk ki, يُحَرِّفُونَ يُغَيِّرُونَ **Onlar** bozar, **değiştirirler** (Neyi?) الْكَلِمَ **Kelimeleri** الَّذِي أَنْزَلَ اللّٰهُ فِي التَّوْرَاةِ Ki Allah Tevrat'ta indirdi (Neye ilişkin?) مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ Hz. Muhammed'in sıfatına ilişkin صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Neden değiştirirler?) عَنْ مَوَاضِعِهِ **Yerlerinden** الَّتِي وَضَعَ عَلَيْهَا Ki Allah onun üzerine koymuştur وَيَقُولُونَ لِلنَّبِيِّ **Ve** peygambere **şöyle derler** صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَAllah ona salat-u selam eylesin (Ne zaman?) إِذَا أَمَرَهُمْ بِشَيْءٍ Onlara bir şey emrettiği zaman سَمِعْنَا قَوْلَكَ Sözünü **işittik** وَعَصَيْنَا أَمْرَكَ **Ve** emrine **isyan ettik** وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ **Dinlenmez olduğun halde dinle** (Bu ifade nedir?) حَالٌ بِمَعْنَى الدُّعَاءِ Dua anlamında haldir أَيْ لَا سَمِعْتَ Yani, işitmeyesin وَ يَقُولُونَ لَهُ **Ve** ona derler (Ne?) رَاعِنَا **'Raina'** وَقَدْ نُهِيَ Halbuki men edilmişlerdi (Neden?) عَنْ خِطَابِهِ بِهَا Bununla Resûlûllah'a hitap etmekten وَهِيَ كَلِمَةُ سَبٍّ Bu sövgü kelimesidir (Neye göre?) بِلُغَتِهِمْ Onların lügatına göre (Nasıl derler onu?) لَيًّا تَحْرِيفًا **Eğerek,** bükerek (Neyi?) بِأَلْسِنَتِهِمْ **Dillerini** وَطَعْنًا قَدْحًا **Ve saldırarak,** yererek

(Neye?) فِي الدِّينِ الْإِسْلَامِ **Dine,** İslam'a وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوا **Şayet onlar şöyle demiş olsalardı** سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا **İşittik ve itaat ettik** (Neyin yerine?) بَدَلَ وَعَصَيْنَا İsyan ettik yerine (Daha ne demiş olsalardı?) وَاسْمَعْ فَقَطْ Yalnız **'Duy'** وَانْظُرْنَا **Ve bize bak** اُنْظُرْ إِلَيْنَا Ünzur ileyna (demiş olsalardı) (Neyin yerine?) بَدَلَ رَاعِنَا 'Râinâ' nın yerine لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ **Elbette onlar için daha hayırlı olurdu** (Neden?) مِمَّا قَالُوهُ Dediklerinden وَاَقْوَمَ **Ve daha doğru** أَعْدَلَ مِنْهُ Ondan daha isabetli وَلٰكِنْ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ **Fakat Allah onlara lanet etmiştir** أَبْعَدَهُمْ عَنْ رَحْمَتِهِ Onları rahmetinden uzaklaştırmıştır (Ne sebebiyle?) بِكُفْرِهِمْ **Küfürleri sebebiyle** فَلَا يُؤْمِنُونَ **Artık onlar iman edemezler** اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ İçlerinden **azı müstesna** كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi.

47- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kimseler ki,** اُوتُوا الْكِتَابَ **Kendilerine kitap verildi** اٰمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا **Bizim indirdiğimize iman edin** (Neden?) مِنَ الْقُرْآنِ Kur'andan (Ne olduğu halde?) مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ **Sizinle olanı doğrulayıcı olduğu halde** (Sizin yanınızda olan nedir?) مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat'tır (Ne zaman iman edin?) مِنْ قَبْلِ اَنْ نَطْمِسَ **Biz silmeden önce** (Neyi?) وُجُوهًا **Bir takım yüzleri** نَمْحُو مَا فِيهَا Onda olanı imha etmeden (O şeyler de nedendir?) مِنَ الْعَيْنِ Göz, وَالْأَنْفِ Burun وَالْحَاجِبِ Ve kaş فَنَرُدَّهَا **Ve onları çevirmeden önce** (Ne üzerine?) عَلٰى اَدْبَارِهَا **Arkaları üzerine** فَنَجْعَلَهَا كَالْأَقْفَاءِ Bu şekilde onları enseler gibi kılmadan önce (Ne?) لَوْحًا وَاحِدًا Dümdüz bir levha اَوْ نَلْعَنَهُمْ **Ya da onlara lanet etmeden (önce)** نَمْسَخُهُمْ قِرَدَةً Onları maymuna çevirmeden (önce) كَمَا لَعَنَّا مَسَخْنَا **Lanet ettiğimiz,** çevirdiğimiz **gibi** (Kimi?) اَصْحَابَ السَّبْتِ مِنْهُمْ Onlardan **Cumartesi ashabını** وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَضَاؤُهُ **Ve Allah'ın emri,** kazası **oldu** (Ne oldu?) مَفْعُولًا **Yapılmış** (yerine gelmiş) وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki bu ayet indi أَسْلَمَ Müslüman oldu (Kim?) عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ سَلَامٍ Abdullah b. Selam فَقِيلَ Dendi ki: كَانَ وَعِيدًا بِشَرْطٍ Bu şartlı bir tehdit idi فَلَمَّا أَسْلَمَ بَعْضُهُمْ رُفِعَ Onların bir kısmı iman edince bu tehdit kaldırıldı وَقِيلَ Yine dendi ki: يَكُونُ طَمْسٌ وَمَسْخٌ Silme ve çevirme olacak (Ne zaman?) قَبْلَ قِيَامِ السَّاعَةِ Kıyamet kopmadan evvel.

48- اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ **Kuşkusuz Allah bağışlamaz** (Neyi?) اَنْ يُشْرَكَ **Şirk koşulmasını** أَيِ الْإِشْرَاكَ Yani, şirk koşmayı (Kime?) بِهِ **Kendisine** وَيَغْفِرُ **Ve bağışlar** (Neyi?)

مَا دُونَ سِوَى ذٰلِكَ **Bunun dışındakini** (Nelerden?) مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan (**Kim için?**) لِمَنْ يَشَآءُ **Dilediği kişi için** (Neyi dilediği?) الْمَغْفِرَةَ لَهُ Onu bağışlamayı (Nasıl?) بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ Onu cennete sokması suretiyle بِلَا عَذَابٍ Hiç azap etmeden وَمَنْ شَاءَ عَذَّبَهُ Dilediğine de azap eder (Kimlerden?) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Mü'minlerden (Ne sebebiyle?) بِذُنُوبِهِ Günahları sebebiyle ثُمَّ يُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ Sonra onu cennete sokar وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ **Kim Allah'a şirk koşarsa** فَقَدِ افْتَرٰى إِثْمًا ذَنْبًا **Kuşkusuz bir** cürüm, **günah iftira etmiş olur** (Öyle günah ki,) عَظِيمًا كَبِيرًا **Ağır**, büyük **olan.**

49- أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ **O kimselere bakmadın mı ki,** يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ **Kendilerini temize çıkarıyorlar** وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir حَيْثُ قَالُوا Ki onlar şöyle demişlerdir: نَحْنُ أَبْنَاءُ اللّٰهِ وَأَحِبَّاؤُهُ Biz Allah'ın çocukları ve dostlarıyız أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ Yani, durum değildir (Nasıl?) بِتَزْكِيَتِهِمْ أَنْفُسَهُمْ Onların kendilerini temize çıkarması بَلِ اللّٰهُ **Bilakis Allah** يُزَكِّي يُطَهِّرُ **Tezkiye eder,** arındırır (Kimi?) مَنْ يَشَآءُ **Dilediğini** (Neyle?) بِالْإِيمَانِ İmanla وَلَا يُظْلَمُونَ **Ve onlar zulüm görmezler** يُنْقَصُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمْ Amellerinden eksiltilmez (Ne kadar?) فَتِيلًا **Çekirdeğin ipçiği kadar** قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ Çekirdek zarı kadar.

50- أُنْظُرْ مُتَعَجِّبًا Hayret ederek **bak ki** كَيْفَ يَفْتَرُونَ **Nasıl uyduruyorlar** (Neyi?) عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ بِذٰلِكَ Bununla **Allah üzerine yalanı** وَكَفٰى بِهِ **Ve bu yeter** (Ne olarak?) إِثْمًا مُبِينًا بَيِّنًا Aşikar, **apaçık bir günah olarak.**

51- وَنَزَلَ فِي كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ Önümüzdeki ayet, Ka'b b. Eşref hakkında indi (Daha?) وَنَحْوِهِ مِنْ عُلَمَاءِ الْيَهُودِ Ve Yahudi alimlerinden onun benzerleri (hakkında) لَمَّا قَدِمُوا مَكَّةَ Onlar ne zaman ki Mekke'ye geldiler وَشَاهَدُوا قَتْلَى بَدْرٍ Ve Bedir'de öldürülenlere tanık oldular وَحَرَّضُوا الْمُشْرِكِينَ Ve müşrikleri teşvik ettiler (Neye?) عَلَى الْأَخْذِ بِثَأْرِهِمْ İntikamlarını almaya (Daha?) وَمُحَارَبَةِ النَّبِيِّ Ve peygamberle savaşmaya صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ **O kimselere bakmadın mı ki,** أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ **Kendilerine kitaptan bir pay verildi** يُؤْمِنُونَ **Onlar inanıyorlar** (Neye?) بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ **Cibt ve Tağut'a** (Nedir onlar?) صَنَمَانِ لِقُرَيْشٍ Kureyşin iki putudur وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا **Ve küfredenlere derler ki** (Kimdir onlar?) أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ Ebû Süfyan ve adamlarıdır حِينَ قَالُوا لَهُمْ O müşrikler olanlara şöyle

dediklerinde: أَنَحْنُ أَهْدَى سَبِيلاً Biz mi daha doğru yoldayız? وَنَحْنُ وُلَاةُ Ki biz Ka'be'nin himayecileriyiz نَسْقِي الْحَاجَّ Hacılara su veririz وَنَقْرِي الضَّيْفَ Misafir ağırlarız وَنَفُكُّ الْعَانِيَ Köleleri azad ederiz وَنَفْعَلُ Şunu şunu yaparız... أَمْ مُحَمَّدٌ Yoksa Muhammed mi (daha doğru yoldadır?) وَقَدْ خَالَفَ دِينَ آبَائِهِ Ki O, babalarının dinine muhalif olmuştur وَقَطَعَ الرَّحِمَ Sılay-ı rahmi kesmiştir وَفَارَقَ الْحَرَمَ Ve Harem'den ayrılmış (Ne der onlar?) هَٰؤُلَاءِ أَيْ أَنْتُمْ **İşte bunlar,** yani, siz (Mekke müşrikleri) أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا **İman edenlerden daha doğrudur** (Ne bakımından?) سَبِيلاً **Yol bakımından** أَقْوَمُ طَرِيقًا Daha düzgün bir yolda(sınız).

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللهُ وَمَنْ يَلْعَنِ﴾ هُ ﴿اللهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾﴾ مَانِعًا مِنْ عَذَابِهِ ﴿أَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ﴾ أَيْ لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنْهُ وَلَوْ كَانَ ﴿فَإِذًا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾﴾ أَيْ شَيْئًا تَافِهًا قَدْرَ النَّقْرَةِ فِي ظَهْرِ النَّوَاةِ لِفَرْطِ بُخْلِهِمْ ﴿أَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَحْسُدُونَ النَّاسَ﴾ أَيِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿عَلَى مَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ أَيْ يَتَمَنَّوْنَ زَوَالَهُ عَنْهُ وَيَقُولُونَ لَوْ كَانَ نَبِيًّا لَاشْتَغَلَ عَنِ النِّسَاءِ ﴿فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ﴾ جَدَّهُ كَمُوسَى وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ ﴿الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾ وَالنُّبُوَّةَ ﴿وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾﴾ فَكَانَ لِدَاوُدَ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً وَلِسُلَيْمَانَ أَلْفٌ مَا بَيْنَ حُرَّةٍ وَسُرِّيَّةٍ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ﴾ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ﴾ أَعْرَضَ ﴿عَنْهُ﴾ فَلَمْ يُؤْمِنْ ﴿وَكَفَى بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾﴾ عَذَابًا لِمَنْ لَا يُؤْمِنُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ﴾ نُدْخِلُهُمْ ﴿نَارًا﴾ يَحْتَرِقُونَ فِيهَا ﴿كُلَّمَا نَضِجَتْ﴾ احْتَرَقَتْ ﴿جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا﴾ بِأَنْ تُعَادَ إِلَى حَالِهَا الْأَوَّلِ غَيْرَ مُحْتَرِقَةٍ ﴿لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ لِيُقَاسُوا شِدَّتَهُ ﴿إِنَّ اللهَ كَانَ عَزِيزًا﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿حَكِيمًا ﴿٥٦﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ﴾ مِنَ الْحَيْضِ وَكُلِّ قَذَرٍ ﴿وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾﴾ دَائِمًا لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ هُوَ ظِلُّ الْجَنَّةِ ﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ﴾ أَيْ مَا اؤْتُمِنَ عَلَيْهِ مِنَ الْحُقُوقِ ﴿إِلَى أَهْلِهَا﴾ نَزَلَتْ لَمَّا أَخَذَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِفْتَاحَ الْكَعْبَةِ مِنْ عُثْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ الْحَجَبِيِّ سَادِنِهَا قَسْرًا لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ وَمَنَعَهُ وَقَالَ: لَوْ عَلِمْتُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ لَمْ أَمْنَعْهُ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَدِّهِ إِلَيْهِ وَقَالَ: هَاكَ خَالِدَةً تَالِدَةً. فَعَجِبَ مِنْ ذَلِكَ فَقَرَأَ لَهُ عَلِيٌّ الْآيَةَ فَأَسْلَمَ وَأَعْطَاهُ عِنْدَ مَوْتِهِ لِأَخِيهِ شَيْبَةَ فَبَقِيَ فِي وَلَدِهِ، وَالْآيَةُ وَإِنْ وَرَدَتْ عَلَى سَبَبٍ خَاصٍّ فَعُمُومُهَا مُعْتَبَرٌ بِقَرِينَةِ الْجَمْعِ ﴿وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ﴾ يَأْمُرُكُمْ ﴿أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللهَ نِعِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ مِيمِ نِعْمَ فِي مَا النَّكِرَةِ الْمَوْصُوفَةِ أَيْ نِعْمَ شَيْئًا ﴿يَعِظُكُمْ بِهِ﴾ تَأْدِيَةُ الْأَمَانَةِ وَالْحُكْمُ بِالْعَدْلِ ﴿إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿بَصِيرًا ﴿٥٨﴾﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي﴾ أَصْحَابَ ﴿الْأَمْرِ﴾ أَيِ الْوُلَاةَ ﴿مِنْكُمْ﴾ إِذَا أَمَرُوكُمْ بِطَاعَةِ اللهِ وَرَسُولِهِ ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ﴾ اخْتَلَفْتُمْ ﴿فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ﴾ أَيْ إِلَى كِتَابِهِ ﴿وَالرَّسُولِ﴾ مُدَّةَ حَيَاتِهِ وَبَعْدَهُ إِلَى سُنَّتِهِ أَيِ اكْشِفُوا عَلَيْهِ مِنْهُمَا ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ﴾ أَيِ الرَّدُّ إِلَيْهِمَا ﴿خَيْرٌ﴾ لَكُمْ مِنَ التَّنَازُعِ وَالْقَوْلِ بِالرَّأْيِ ﴿وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾ مَآلًا.

TÜRKÇE ANLAMI

52- İşte bunlar, Allah'ın lanetlediği kimselerdir. Ve Allah kimi lanetlerse, artık ona Allah'ın azabını engelleyecek **bir yardımcı bulamazsın.**

53- **Yoksa onların mülkten bir nasipleri mi var?** Yani, onların mülkten hiçbir şeyi yoktur. Şayet öyle olsaydı **o zaman** aşırı cimriliklerinden dolayı **insanlara** çekirdeğin sırtında bulunan **filiz** kadar değersiz bir şey bile **vermezlerdi.**

54- **Yoksa insanları** Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'i **Allah'ın, fazlı kereminden onlara verdiği** peygamberlik ve çok kadın gibi **şeylerden dolayı kıskanıyorlar mı?** Yani, o nimetin elinden çıkmasını istiyorlar ve diyorlar ki: "Eğer peygamber olsaydı, kadınlardan uzak dururdu." **Oysa biz** Peygamberin atası **İbrahim'in ailesine** Musa, Davut ve Süleyman gibilerine **de kitap ve hikmet** peygamberlik **vermiş ve onlara büyük bir mülk bahşetmiştik.** Davut'un doksan dokuz tane eşi vardı. Süleyman'ın ise hür ve cariyelerden bin tane eşi vardı.

55- **Onlardan kimi ona** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e **inandı, kimi de ondan yüz çevirdi,** iman etmedi. **Çılgın ateş,** inanmayana azap **olarak cehennem yeter.**

56- **Şüphesiz ki ayetlerimizi inkar edenleri yakında** içinde yanacakları bir **ateşe atacağız,** sokacağız. **Derileri piştikçe** yandıkça **azabı duysunlar** sürekli şiddetine maruz kalsınlar **diye, onları başka derilerle değiştireceğiz. Şüphesiz Allah daima azizdir,** onu hiçbir şey aciz bırakamaz, yaratmasında da **hikmet sahibidir.**

57- **İman edip salih amel işleyenleri de; çok yakında, içinde temelli ve ebedi kalacakları, altından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Onlara orada** hayız ve her türlü pislikten **tertemiz eşler vardır. Onları** güneşin kaldıramadığı sürekli **koyu bir gölgeye koyacağız** ki, o cennet gölgesidir.

58- **Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi emrediyor.** Bu ayet Hz. Ali -Allah ondan razı olsun- Kâbe'nin anahtarını onun hizmetçisi olan Osman b. Talha el-Hicebi'den zorla aldığında inmiştir. Bu olay Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) fetih yılında Mekke'ye geldiğinde oldu. Osman b. Talha, Peygamberimizi Kâbe'ye girmekten men etmiş ve: 'Eğer Allah'ın Resûlü olduğunu kabul etseydim, onu men etmezdim' demişti. Allah Resûlü (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) de (Kabe'nin içinde namazı kıldıktan sonra Hz. Ali'ye) anahtarı ona geri vermesini emredip ona ***'Bundan önce olduğu gibi bundan sonra da bu görevi sen al'*** dedi. O da bundan çok hayret duydu ve Hz. Ali kendisine bu ayeti okuyunca Müslüman oldu. Anahtarı ölürken kardeşi Şeybe'ye teslim etmiş ve anahtar onun çocuklarında kalmıştır. Bu ayet özel bir sebeple gelmiş olsa da lafzın cemi olması karinesiyle, ayetin umumu dikkate alınmıştır. **Ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi** size emrediyor. **Allah'ın size öğüt olarak verdiği şey** emaneti ehline teslim etmek ve adaletle hükmetmek **ne**

kadar da güzeldir![1] **Şüphesiz Allah daima** söyleneni **işitici,** yapılanı da **görücüdür.**

59- **Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere itaat edin. Ve sizden olan emir sahiplerine** yani, idarecilere **de** size Allah'a ve peygamberine itaati emrettikleri sürece **itaat edin. Eğer bir şeyde çekişir** anlaşmazlığa düşer**seniz, Allah'a ve ahiret gününe inanmışsanız, onu Allah'**ın kitabı**na ve** ve hayatta olduğu sürece **Peygamberine** öldükten sonra da sünnetine **bırakın,** yani, o meseleyi bu ikisinden çözün. **Bu,** kitaba ve sünnete bırakmak sizin için çekişmekten ve kendi görüşüyle hükmetmekten **hem daha hayırlı hem de netice** sonuç **itibariyle daha güzeldir.**

KELİME ANLAMI

52- أُولٰئِكَ الَّذِينَ **Onlar o kimselerdir ki,** لَعَنَهُمُ اللّٰهُ **Allah onlara lanet etmiştir** وَمَنْ يَلْعَنِ اللّٰهُ **Ve kim ki, Allah** ona **lanet etmişse** فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا **Asla ona bir yardımcı bulamazsınız** (Öyle yardımcı ki,) مَانِعًا مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından engelleyici.

53- أَمْ بَلْ أَلَهُمْ **Yoksa,** bilakis **onlar için var mıdır?** (Ne?) نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ **Mülkten bir pay** أَيْ لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنْهُ Yani, onlar için ondan bir şey yoktur وَلَوْ كَانَ Şayet bu olsaydı فَإِذًا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ **Bu durumda insanlara vermezlerdi** (Ne?) نَقِيرًا أَيْ شَيْئًا تَافِهًا **Nakir**, yani, küçücük bir şey (Ne kadar?) قَدْرَ النُّقْرَةِ Bir yarık kadar (Neredeki?) فِي ظَهْرِ النَّوَاةِ Hurma çekirdeğinin üzerindeki (Neden vermezlerdi?) لِفَرْطِ بُخْلِهِمْ Aşırı cimriliklerinden dolayı.

54- أَمْ بَلْ أَ يَحْسُدُونَ النَّاسَ **Yoksa,** bilakis **insanlara haset** mi **ediyorlar**? أَيِ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Yani, peygambere allah ona salat-u selam eylesin (Ne üzerine?) عَلٰى مَا آتَاهُمُ اللّٰهُ **Allah'ın onlara verdiği şeyler üzerine** (Neden verdiği?) مِنْ فَضْلِهِ **Lütfundan** (Neye ilişkin?) مِنَ النُّبُوَّةِ وَ كَثْرَةِ النِّسَاءِ Peygamberlik ve çok kadınlara ilişkin أَيْ يَتَمَنَّوْنَ Yani, arzuluyorlar (Neyi?) زَوَالَهُ عَنْهُ Onun peygamberden yok olmasını وَيَقُولُونَ Ve şöyle diyorlar: لَوْ كَانَ نَبِيًّا Şayet o peygamber olsaydı لَا شْتَغَلَ عَنِ النِّسَاءِ Kadınlardan uzak dururdu فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ **Kuşkusuz biz İbrahim'in soyuna verdik** جَدَّهُ Onun (Hz. Peygamberin) ceddine (Kim gibi?) كَمُوسٰى وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ Musa, Davud ve Süleyman gibi (Ne verdik?) الْكِتَابَ **Kitap** وَالْحِكْمَةَ وَالنُّبُوَّةَ **Ve hikmet** peygamberlik وَآتَيْنَاهُمْ **Ve onlara bağışladık** (Ne bağışladık?) مُلْكًا عَظِيمًا **Büyük bir mülk** فَكَانَ لِدَاوُدَ Davud (a.s.)

---

[1] نِعِمَّا terkibinde نِعْمَ fiilindeki mim harfinin nekre-i mevsufe olan مَا 'ya idğamı vardır. Aslı نِعْمَ شَيْئًا 'dir.

için vardı (Ne?) تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً Doksan dokuz kadın وَلِسُلَيْمَانَ Süleyman için de (Ne vardı?) أَلْفٌ مَا بَيْنَ حُرَّةٍ وَسُرِّيَّةٍ Hür ve cariyelerden müteşekkil bin kadın.

55- فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ **Onlardan iman eden kimse vardır** (Kime?) بِهٖ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **Ona;** Muhammed'e Allah ona salat-u selam eylesin وَمِنْهُمْ **Yine onlardan vardır** (Kim?) مَنْ صَدَّ أَعْرَضَ عَنْهُ **Ondan kaçınan,** yüz çeviren فَلَمْ يُؤْمِنْ Ve ona iman etmeyen وَكَفٰى بِجَهَنَّمَ **Cehennem yeter** (Ne olarak?) سَعِيرًا عَذَابًا **Çılgın alev,** azap **olarak** (Kime?) لِمَنْ لَا يُؤْمِنُ İman etmeyene.

56- اِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi inkar ettiler** سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نُدْخِلُهُمْ **Yakında onları sokacağız,** girdireceğiz (Neye?) نَارًا **Ateşe** يَحْتَرِقُونَ فِيهَا Ki onda yanacaklar كُلَّمَا نَضِجَتْ اِحْتَرَقَتْ **Her piştiğinde,** yandığında (Ne?) جُلُودُهُمْ **Onların derileri** بَدَّلْنَاهُمْ **Onlara değiştirip vereceğiz** (Ne?) جُلُودًا غَيْرَهَا **O derilerden başka derileri** (Nasıl?) بِأَنْ تُعَادَ اِلٰى حَالِهَا الْأَوَّلِ İlk haline dönerek (Ne halde) غَيْرَ مُحْتَرِقَةٍ Yanmamış olduğu halde (Niçin?) لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ **Azabı tatsınlar için** لِيُقَاسُوا شِدَّتَهُ Onun şiddetine maruz kalsınlar için اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَزِيزًا **Çok azizdir** لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz حَكِيمًا فِي خَلْقِهِ **Ve** yarattığında **hikmet sahibidir.**

57- وَالَّذِينَ اٰمَنُوا **O kimseler ki iman ettiler** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve salih amel işlediler** سَنُدْخِلُهُمْ **Çok yakında onları koyacağız** (Nereye?) جَنَّاتٍ **Cennetlere** تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Ki onların altında akmaktadır** (Ne?) الْأَنْهَارُ **Nehirler** خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا **Orada ebediyen kalacaklardır** لَهُمْ فِيهَا **Orada o kimseler için vardır** (Ne?) أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ **Arınmış eşler** (Neden arınmış?) مِنَ الْحَيْضِ وَكُلِّ قَذَرٍ Hayızdan ve her türlü pislikten وَنُدْخِلُهُمْ **Ve onları girdireceğiz** (Nereye?) ظِلًّا ظَلِيلًا **Sürekli bir gölgeye** دَائِمًا Daimi olan لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ Güneş onu gideremez هُوَ ظِلُّ الْجَنَّةِ O cennetin gölgesidir.

58- اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ **Kuşkusuz Allah size emrediyor** (Neyi?) اَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ **Emanetleri vermenizi** أَيْ مَا ائْتُمِنَ عَلَيْهِ Yani, emanet edilen şeyi (Neden?) مِنَ الْحُقُوقِ Haklardan (Kime vermenizi emrediyor?) اِلٰى اَهْلِهَا **Ehline** نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا أَخَذَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Ali (r.a.) aldığı zaman (Neyi?) مِفْتَاحَ الْكَعْبَةِ Ka'benin anahtarını (Kimden?) مِنْ عُثْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ الْحَجَبِيِّ Osman bin Talha el-Hıcebi (Kimdir o?) سَادِنِهَا Ka'benin hizmetçisi (muhafızıdır) (Nasıl almıştır?) قَسْرًا Zorla (Ne zaman?) لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peygamberimiz geldiğinde Allah ona salat-u selam eylesin (Nereye?) مَكَّةَ Mekke'ye (Hangi sene?) عَامَ الْفَتْحِ Fetih senesi وَمَنَعَهُ Osman onu reddetmişti (anahtarı vermek istememişti) وَقَالَ Ve şöyle demişti: لَوْ عَلِمْتُ أَنَّهُ رَسُولُ اللّٰهِ Bilseydim (inansaydım) ki, O Resûlüllahtır لَمْ أَمْنَعْهُ Onu men etmezdim فَأَمَرَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Resûlüllah (Kabe'nin içinde namaz kıldıktan sonra) emretmiştir Allah ona salat-u selam eylesin (Neyi?) بِرَدِّهِ إِلَيْهِ Anahtarın Osman bin Talha'ya geri verilmesini وَقَالَ Ve şöyle demiştir: هَاكَ خَالِدَةً تَالِدَةً Al! Ezelden ebede فَعَجِبَ مِنْ ذٰلِكَ O ise buna şaşırdı فَقَرَأَ لَهُ عَلِيٌّ Bunun ardından Hz.Ali ona okudu (Neyi?) الْآيَةَ Bu (hakkında inen) ayeti فَأَسْلَمَ O da Müslüman oldu وَأَعْطَاهُ عِنْدَ مَوْتِهِ Ölürken anahtarı verdi (Kime?) لِأَخِيهِ شَيْبَةَ Kardeşi Şeybe'ye فَبَقِيَ فِي وَلَدِهِ Onun da oğluna kaldı وَالْآيَةُ Ayet, وَإِنْ وَرَدَتْ عَلَى سَبَبٍ خَاصٍّ Her ne kadar belli sebep üzerine nazil olmuşsa da فَعُمُومُهَا مُعْتَبَرٌ بِقَرِينَةِ الْجَمْعِ Cemi siga kullanılması karinesiye genel oluşu muteberdir وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ **İnsanlar arasında hükmettiğiniz zaman** يَأْمُرُكُمْ Size (Allah) emrediyor (Neyi?) أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ **Adaletle hükmetmenizi** إِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا **Kuşkusuz Allah ne güzel,** فِيهِ إِدْغَامُ مِيمِ نِعْمَ Burada 'Ni'me'deki mimin idğamı vardır (Neye?) فِي مَا النَّكِرَةِ الْمَوْصُوفَةِ Nekrelik ve vasıflık bildiren mâ'ya أَيْ نِعْمَ شَيْئًا Yani, ne güzel şey يَعِظُكُمْ بِهِ **Size onunla öğüt veriyor** (Nedir o şey?) تَأْدِيَةُ الْأَمَانَةِ Emanetin iade edilmesini وَالْحُكْمُ بِالْعَدْلِ Ve adaletle hükmedilmesi إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** سَمِيعًا **İşitendir** (Neyi?) لِمَا يُقَالُ Denileni بَصِيرًا بِمَا يُفْعَلُ **Ve** yapılanı **görendir.**

59- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman eden kimseler,** أَطِيعُوا اللّٰهَ **Allah'a itaat edin** وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ **Ve Peygambere itaat edin** وَأُولِي أَصْحَابِ الْأَمْرِ **Ve emir sahiplerine,** أَيِ الْوُلَاةَ Yani, idarecilere (Kimden?) مِنْكُمْ **İçinizden** (Ne zaman?) إِذَا أَمَرُوكُمْ Size emrettiğimiz zaman (Neyi?) بِطَاعَةِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ Allah ve Resûlüne itaati فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ اِخْتَلَفْتُمْ **Ayrılığa,** ihtilafa **düşerseniz** (Nerede?) فِي شَيْءٍ **Bir şeyde** فَرُدُّوهُ إِلَى اللّٰهِ **Onu Allah'a havale edin** أَيْ إِلَى كِتَابِهِ Yani, onun kitabına وَالرَّسُولِ **Ve Resûle (havale edin)** (Ne zaman?) مُدَّةَ حَيَاتِهِ Yaşadığı dönemde وَبَعْدَهُ إِلَى سُنَّتِهِ Ondan sonra ise sünnetine (havale edin) أَيِ اكْشِفُوا عَلَيْهِ مِنْهُمَا O ikisinden hareketle onun hükmünü açığa kavuşturun إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ **Şayet inanıyorsanız** (Neye?) بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Allah'a ve ahiret gününe** ذٰلِكَ أَيِ الرَّدُّ إِلَيْهِمَا **Bu,** onlara havale etmek (Nedir?) خَيْرٌ لَكُمْ **Sizin için daha hayırlıdır** (Neden?) مِنَ التَّنَازُعِ Ayrılığa düşmekten وَالْقَوْلِ بِالرَّأْيِ Ve kişisel görüş belirtmekten وَأَحْسَنُ **Ve daha güzeldir** (Ne bakımdan?) تَأْوِيلًا مَآلًا **Akibet,** netice **bakımından.**

وَنَزَلَ لَمَّا اخْتَصَمَ يَهُودِيٌّ وَمُنَافِقٌ فَدَعَا اِلَى كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمَا وَدَعَا الْيَهُودِيُّ اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيَاهُ فَقَضَى لِلْيَهُودِيِّ فَلَمْ يَرْضَ الْمُنَافِقُ، وَأَتَيَا عُمَرَ فَذَكَرَ الْيَهُودِيُّ ذٰلِكَ فَقَالَ لِلْمُنَافِقِ أَكَذٰلِكَ قَالَ نَعَمْ فَقَتَلَهُ ﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُوا اِلَى الطَّاغُوتِ﴾ اَلْكَثِيرِ الطُّغْيَانِ وَهُوَ كَعْبُ بْنُ الْأَشْرَفِ ﴿وَقَدْ اُمِرُوٓا اَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾ وَلَا يُوَالُوهُ ﴿وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَٓا اَنْزَلَ اللهُ﴾ فِي الْقُرْآنِ مِنَ الْحُكْمِ ﴿وَاِلَى الرَّسُولِ﴾ لِيَحْكُمَ بَيْنَكُمْ ﴿رَاَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ﴾ يُعْرِضُونَ ﴿عَنْكَ﴾ اِلَى غَيْرِكَ ﴿صُدُودًا ﴿٦١﴾﴾ ﴿فَكَيْفَ﴾ يَصْنَعُونَ ﴿اِذَٓا اَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ﴾ عُقُوبَةٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي أَيْ أَيَقْدِرُونَ عَلَى الْإِعْرَاضِ وَالْفِرَارِ مِنْهَا لَا ﴿ثُمَّ جَٓاؤُكَ﴾ مَعْطُوفٌ عَلَى يَصُدُّونَ ﴿يَحْلِفُونَ بِاللهِ اِنْ﴾ مَا ﴿اَرَدْنَٓا﴾ بِالْمُحَاكَمَةِ اِلَى غَيْرِكَ ﴿اِلَّٓا اِحْسَانًا﴾ صُلْحًا ﴿وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾﴾ تَأْلِيفًا بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ بِالتَّقْرِيبِ فِي الْحُكْمِ دُونَ الْحَمْلِ عَلَى مُرِّ الْحَقِّ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ مِنَ النِّفَاقِ وَكِذْبِهِمْ فِي عُذْرِهِمْ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ بِالصَّفْحِ ﴿وَعِظْهُمْ﴾ خَوِّفْهُمُ اللهَ ﴿وَقُلْ لَهُمْ فِي﴾ شَأْنِ ﴿اَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾﴾ مُؤَثِّرًا فِيهِمْ، أَيْ اِزْجُرْهُمْ لِيَرْجِعُوا عَنْ كُفْرِهِمْ ﴿وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ﴾ فِيمَا يَأْمُرُ بِهِ وَيَحْكُمُ ﴿بِاِذْنِ اللهِ﴾ بِأَمْرِهِ لَا لِيُعْصَى وَيُخَالَفَ ﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِتَحَاكُمِهِمْ اِلَى الطَّاغُوتِ ﴿جَٓاؤُكَ﴾ تَائِبِينَ ﴿فَاسْتَغْفَرُوا اللهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ تَفْخِيمًا لِشَأْنِهِ ﴿لَوَجَدُوا اللهَ تَوَّابًا﴾ عَلَيْهِمْ ﴿رَحِيمًا ﴿٦٤﴾﴾ بِهِمْ ﴿فَلَا وَرَبِّكَ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ﴾ اِخْتَلَطَ ﴿بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا﴾ ضِيقًا أَوْ شَكًّا ﴿مِمَّا قَضَيْتَ﴾ بِهِ ﴿وَيُسَلِّمُوا﴾ يَنْقَادُوا لِحُكْمِكَ ﴿تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾﴾ مِنْ غَيْرِ مُعَارَضَةٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

60- Bir Yahudi ile münafık anlaşmazlığa düşünce aralarında hükmetmesi için münafık, Kâb b. Eşref'e, Yahudi ise Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e çağırmış ve böylece ona gelmişlerdi. Peygamberimiz Yahudi'nin lehine hüküm verdi. Münafık buna razı olmadı ve Hz. Ömer'e gittiler. Yahudi durumu ona anlattı. O da münafığa: 'Durum böyle mi?' diye sordu, 'Evet!' diyince de onu öldürdü. Bunun üzerine şu ayet indi:

Sana indirilen Kuran'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Azgınlığı çok olan **Tâgût'a** ki, o Kâb bin Eşref'tir **muhakeme olunmalarını isterler. Oysa, onu inkar etmekle** ve dost edinmemekle **emr olunmuşlardı. Şeytan da onları** haktan **uzak bir sapıklığa saptırmak ister.**

61- **Onlara: "Allah'ın** Kuran'da **indirdiği** hükmüne **ve** aranızda hüküm vermesi için **Peygambere gelin" dendiği zaman, münafıkların senden** başkasına doğru **tamamen uzaklaştıklarını,** yüz çevirdiklerini **görürsün.**

62- **Ellerinin takdim ettiği** küfür ve günah **yüzünden onlara bir felaket** azap **gelince nasıl** yapacaklar? Ondan kaçmaya ve yüz çevirmeye güçleri yeter mi? Hayır! **Sonra da sana gelip,**[1] **"Biz** senden başkasına mahkemeleşmekle **yalnızca iyilik etmek,**[2] barışmak **ve** işi acı gerçeğe vardırmadan yaklaşık bir hükümle iki davalının arasını kaynaştırmak, **arayı bulmak istedik" diye yemin ederler.**

63- **Onlar öyle kimseler ki; kalplerinde olan** münafıklık ve özürlerindeki yalanı **Allah bilir. Sen onlardan** aldırmadan **yüz çevir de öğüt ver,** onları Allah'tan korkut. **Ve onlara kendileri** hakkında **tesirli** onları etkileyen **söz söyle.** Yani, küfürlerinden dönmeleri için onları caydır.

64- **Biz her peygamberi sadece, Allah'ın izni** emriyle, hükmettiği ve emrettiği şeylerde **itaat olunsun diye gönderdik.** Yoksa isyan ve muhalefet edilsin diye göndermedik. **Onlar, kendilerine** Tâğût'a başvurmak suretiyle **zulmettiklerinde,** tövbe ederek **sana gelip Allah'tan mağfiret dileseler ve Peygamber de**[3] **onlara mağfiret dileseydi, elbette Allah'ı** onların **tövbelerini kabul edici ve** onlara **merhamet edici olarak bulurlardı.**

65- **Hayır!**[4] **Rabbine and olsun ki, onlar aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem seçmedikçe sonra da verdiğin karardan ötürü, gönüllerinde hiçbir sıkıntı** darlık ve şüphe **duymaksızın, kesin bir teslimiyetle** karşı çıkmadan **teslim olmadıkça** kararına boyun eğmedikçe **mümin olamazlar.**

KELİME ANLAMI

60- وَنَزَلَ Önümüzdeki ayet indi (Ne zaman?) لَمَّا اخْتَصَمَ يَهُودِيٌّ وَمُنَافِقٌ Bir Yahudi ve münafık ayrılığa düştüğünde فَدَعَا الْمُنَافِقُ إِلَى كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ Münafık, Ka'b b. Eşref'e çağırdı (Ne için?) لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمَا Aralarında hükmetsin için وَدَعَا الْيَهُودِيُّ Yahudi ise çağırdı (Kime?) إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygambere Allah ona salat-u selam eylesin فَأَتَيَاهُ Bunun üzerine Peygamberin yanına geldiler فَقَضَى لِلْيَهُودِيِّ Peygamber, Yahudi lehine hükmetti فَلَمْ يَرْضَ الْمُنَافِقُ münafık razı olmadı وَأَتَيَا عُمَرَ Ve Hz. Ömer'e geldiler

---

[1] ثُمَّ جَاءُوكَ cümlesi يَصُدُّونَ üzerine atıftır.
[2] إِنْ kelimesi مَا anlamında nefiy harfidir.
[3] Burada peygamberin şanını yüceltmek için muhataptan gaibe iltifat vardır.
[4] لَا harfi zaittir.

فَذَكَرَ الْيَهُودِيُّ ذٰلِكَ Yahudi ona durumu anlattı فَقَالَ لِلْمُنَافِقِ O da münafığa dedi ki: أَكَذٰلِكَ Böyle mi? قَالَ نَعَمْ Münafık: 'Evet' dedi فَقَتَلَهُ Bunun üzerine onu öldürdü أَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ **O kimselere bakmadın mı?** يَزْعُمُونَ **İddia ediyorlar** اَنَّهُمْ اٰمَنُوا **İman ettiklerini** (Neyi?) بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ **Sana indirilene** (Daha?) وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ **Ve senden önce indirilene** (Ne oldukları halde?) يُرِيدُونَ **Arzuladıkları halde** (Neyi?) اَنْ يَتَحَاكَمُوااِلَى الطَّاغُوتِ **Tağut'a hüküm arzetmeyi** (Nedir o?) اَلْكَثِيرِ الطُّغْيَانِ Çok azgın olan demektir وَهُوَ كَعْبُ بْنُ الْأَشْرَفِ O da Ka'b b. Eşref'tir وَقَدْ اُمِرُوٓا **Halbuki emrolundular** (Neyle?) اَنْ يَكْفُرُوا بِهِ **Onu inkar etmeleriyle** (Daha neyle emrolundular?) وَلَا يُوَالُوهُ Onu dost edinmemekle وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ **Şeytansa arzuluyor** (Neyi?) اَنْ يُضِلَّهُمْ **Onları saptırmayı** (Nasıl?) ضَلَالًا **Bir sapmayla ki,** بَعِيدًا عَنِ الْحَقِّ Haktan **uzak.**

61- وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ **Onlara dendiği zaman** (Ne?) تَعَالَوْا **Gelin** (Neye?) اِلٰى مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah'ın indirdiğine** (Nerede?) فِي الْقُرْآنِ Kur'anda (Neye ilişkin?) مِنَ الْحُكْمِ Hükme ilişkin (Daha neye gelin?) وَاِلَى الرَّسُولِ **Peygambere** (Niçin?) لِيَحْكُمَ بَيْنَكُمْ Aralarında hükmetsin için رَاَيْتَ الْمُنَافِقِينَ **Münafıkları görürsün** (Nasıl?) يَصُدُّونَ يُعْرِضُونَ **Sırt dönüyor,** yüz çeviriyor **olarak** (Kimden?) عَنْكَ **Senden** (Kime?) اِلَى غَيْرِكَ Başkasına (Nasıl?) صُدُودًا **Tam bir sırt dönmekle.**

62- فَكَيْفَ يَصْنَعُونَ **Nasıl** yapacaklar? (Ne zaman?) اِذَآ اَصَابَتْهُمْ **Onlara isabet ettiğinde** (Ne?) مُصِيبَةٌ عُقُوبَةٌ **Bir musibet,** ceza (Ne sebebiyle?) بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ **Ellerinin işlediği şeyler sebebiyle** (Neye ilişkin?) مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfre ve günahlara ilişkin أَيْ أَيَقْدِرُونَ Yani, güç getirebilecekler mi? (Neye?) عَلَى الْإِعْرَاضِ وَالْفِرَارِ مِنْهَا Ondan kaçmaya ve yüz çevirmeye لَا Hayır, ثُمَّ جَآؤُوكَ **Sonra sana geldiklerinde** (Nedir bu fiil?) مَعْطُوفٌ عَلَى يَصُدُّونَ 'Yasüddüne' Fiiline atıftır يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ **Allah'a yemin ederler** (Ne diye?) اِنْ مَآ اَرَدْنَآ **Biz amaçlamadık (diye)** (Neyle?) بِالْمُحَاكَمَةِ اِلَى غَيْرِكَ Senden başkasına hüküm arzetmekle اِلَّآ اِحْسَانًا صُلْحًا **Ancak güzelliği,** barışı **(amaçladık)** (Daha?) وَتَوْفِيقًا تَأْلِيفًا **Ara bulmayı,** birleştirmeyi (Neyi?) بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ İki düşmanın arasını (Neyle?) بِالتَّقْرِيبِ فِي الْحُكْمِ Yaklaşık bir hükümle (Nasıl?) دُونَ الْحَمْلِ عَلَى مُرِّ الْحَقِّ İşi acı gerçeğe vardırmadan.

63- أُولٰئِكَ الَّذِينَ **İşte onlar o kimselerdir ki,** يَعْلَمُ اللّٰهُ **Allah bilir** (Neyi?) مَا فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde olan** مِنَ النِّفَاقِ Münafıklığı وَكِذْبِهِمْ فِي عُذْرِهِمْ Ve özürlerinde ki yalanı فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ **Artık onlardan yüz çevir** (Neyle?) بِالصَّفْحِ Aldırış etmemekle وَعِظْهُمْ **Ve onlara vaaz et,** خَوِّفْهُمْ اللّٰهَ Onları Allah'tan korkut وَقُلْ لَهُمْ **Ve onlara de ki** (Ne hakkında?) فِي شَأْنِ اَنْفُسِهِمْ **Kendileri**nin durumu **hakkında** (Ne de?) قَوْلًا بَلِيغًا **Etkili söz** مُؤَثِّرًا فِيهِمْ Onlara tesir edici أَيْ اَزْجُرْهُمْ Yani, onları caydır (Niçin?) لِيَرْجِعُوا عَنْ كُفْرِهِمْ Küfürlerinden dönsünler için.

64- وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ **Biz hiçbir peygamberi göndermedik** اِلَّا لِيُطَاعَ **Ancak itaat olunsun için (gönderdik)** (Hangi konuda?) فِيمَا يَأْمُرُ بِهِ وَيَحْكُمُ Emrettiği ve hükmettiği konuda (Neyle itaat olunsun diye gönderdik?) بِاِذْنِ اللّٰهِ بِأَمْرِهِ **Allah'ın izniyle,** onun emriyle لَا لِيُعْصَى İsyan edilsin için değil وَيُخَالَفَ Ve karşı çıkılsın için وَلَوْ اَنَّهُمْ **Şayet onlar,** اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine zulmettikleri zaman** (Neyle?) بِتَحَاكُمِهِمْ اِلَى الطَّاغُوتِ Tağut'a hüküm arzetmekle جَآؤُكَ تَائِبِينَ **Sana** tövbe edici oldukları halde **gelseler,** فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ **Ve Allah'tan mağfiret dileseler** وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ **Peygamber de onlar için mağfiret dileseydi** فِيهِ اِلْتِفَاتٌ Bu ifadede iltifat vardır (Neden?) عَنِ الْخِطَابِ Muhatap kalıbından (Niçin?) تَفْخِيمًا لِشَأْنِهِ Peygamberin kadrini yüceltmek için لَوَجَدُوا اللّٰهَ **Elbette Allah'ı bulurlardı** (Ne olarak?) تَوَّابًا عَلَيْهِمْ Onlara **(rahmetiyle) yönelici** رَحِيمًا بِهِمْ Ve onlara **merhamet edici olarak.**

65- فَلَا وَرَبِّكَ **Hayır! Rabbine yemin olsun ki,** لَا زَائِدَةٌ Buradaki 'La' zaittir لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmiş olmazlar** حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ **Ta ki seni hakem tayin edinceye kadar** (Ne konuda?) فِيمَا شَجَرَ اِخْتَلَطَ بَيْنَهُمْ **Aralarının çakıştığı,** karıştığı **konuda** ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ **Sonra nefislerinde bulmayıncaya kadar** (Ne bulmayıncaya?) حَرَجًا ضِيقًا اَوْ شَكًّا **Bir sıkıntı,** darlık veya şüphe (Neden ötürü?) مِمَّا قَضَيْتَ بِهِ **Senin** kendisiyle **hükmettiğin şeyden** وَيُسَلِّمُوا يَنْقَادُوا **Ve onlar teslim olmadıkça,** boyun eğmedikçe (Neye boyun eğmedikçe?) لِحُكْمِكَ Senin hükmüne (Nasıl?) تَسْلِيمًا **Tam bir teslimiyetle** مِنْ غَيْرِ مُعَارَضَةٍ Hiç karşı koymaksızın.

﴿وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿اقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ﴾ كَمَا كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿مَا فَعَلُوهُ﴾ أَيِ الْمَكْتُوبَ عَلَيْهِمْ ﴿اِلَّا قَلِيلٌ﴾ بِالرَّفْعِ عَلَى الْبَدَلِ وَالنَّصْبِ عَلَى الْاِسْتِثْنَاءِ ﴿مِنْهُمْ وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ﴾ مِنْ طَاعَةِ الرَّسُولِ ﴿لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا (٦٦)﴾ تَحْقِيقًا لِإِيمَانِهِمْ ﴿وَاِذًا﴾ أَيْ لَوْ ثَبَتُوا ﴿لَاٰتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا ﴿اَجْرًا عَظِيمًا (٦٧)﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا (٦٨)﴾ قَالَ بَعْضُ الصَّحَابَةِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ نَرَاكَ فِي الْجَنَّةِ وَأَنْتَ فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى وَنَحْنُ أَسْفَلَ مِنْكَ فَنَزَلَ ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ﴾ فِيمَا أَمَرَ بِهِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ﴾ أَفَاضِلِ أَصْحَابِ الْأَنْبِيَاءِ لِمُبَالَغَتِهِمْ فِي الصِّدْقِ وَالتَّصْدِيقِ ﴿وَالشُّهَدَاءِ﴾ الْقَتْلَى فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿وَالصَّالِحِينَ﴾ غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ ﴿وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيقًا (٦٩)﴾ رُفَقَاءَ فِي الْجَنَّةِ بِأَنْ يَسْتَمْتِعَ فِيهَا بِرُؤْيَتِهِمْ وَزِيَارَتِهِمْ وَالْحُضُورِ مَعَهُمْ وَإِنْ كَانَ مَقَرُّهُمْ فِي الدَّرَجَاتِ الْعَالِيَةِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى غَيْرِهِمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ كَوْنُهُمْ مَعَ مَنْ ذُكِرَ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ﴾ تَفَضَّلَ بِهِ عَلَيْهِمْ لَا أَنَّهُمْ نَالُوهُ بِطَاعَاتِهِمْ ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا (٧٠)﴾ بِثَوَابِ الْآخِرَةِ، أَيْ فَثِقُوا بِمَا أَخْبَرَكُمْ بِهِ {وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ} ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ﴾ مِنْ عَدُوِّكُمْ، أَيِ احْتَرِزُوا مِنْهُ وَتَيَقَّظُوا لَهُ ﴿فَانْفِرُوا﴾ انْهَضُوا إِلَى قِتَالِهِ ﴿ثُبَاتٍ﴾ مُتَفَرِّقِينَ سَرِيَّةً بَعْدَ أُخْرَى ﴿اَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا (٧١)﴾ مُجْتَمِعِينَ ﴿وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ﴾ لَيَتَأَخَّرَنَّ عَنِ الْقِتَالِ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ الْمُنَافِقِ وَأَصْحَابِهِ وَجَعَلَهُ مِنْهُمْ مِنْ حَيْثُ الظَّاهِرِ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلِ لِلْقَسَمِ ﴿فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ﴾ كَقَتْلٍ وَهَزِيمَةٍ ﴿قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا (٧٢)﴾ حَاضِرًا فَأُصَابَ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللّٰهِ﴾ كَفَتْحٍ وَغَنِيمَةٍ ﴿لَيَقُولَنَّ﴾ نَادِمًا ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُ ﴿لَمْ يَكُنْ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [لَمْ تَكُنْ] ﴿بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ﴾ مَعْرِفَةٌ وَصَدَاقَةٌ وَهٰذَا رَاجِعٌ إِلَى قَوْلِهِ قَدْ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اُعْتُرِضَ بِهِ بَيْنَ الْقَوْلِ وَمَقُولِهِ وَهُوَ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا (٧٣)﴾ آخُذُ حَظًّا وَافِرًا مِنَ الْغَنِيمَةِ قَالَ تَعَالَى: ﴿فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ ﴿الَّذِينَ يَشْرُونَ﴾ يَبِيعُونَ ﴿الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَيُقْتَلْ﴾ يُسْتَشْهَدْ ﴿اَوْ يَغْلِبْ﴾ يَظْفَرْ بِعَدُوِّهِ ﴿فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا (٧٤)﴾ ثَوَابًا جَزِيلًا.

TÜRKÇE ANLAMI

66- **Eğer onlara** Beni İsrail'e emrettiğimiz gibi **"Kendinizi öldürünüz"**[1] **ya da "Yurtlarınızdan çıkınız" diye emretmiş olsaydık, pek azı**[2] **dışında, bunu** yani, kendilerine emredileni **yapmazlardı. Oysa onlar kendilerine**

---

[1] أَنْ tefsir harfidir.

[2] قَلِيلٌ kelimesi bedel olmak üzere ref ile ve istisna olmak üzere nasb ile okunur.

verilen öğüdü Allah resûlüne itaat etmeyi **yerine getirselerdi, elbette onlar için daha hayırlı ve** imanlarını **daha da sağlamlaştırıcı** kesinleştirici **olurdu.**

67- **O zaman** yani, (imanlarını) sağlamlaştırsaydılar **elbette kendilerine tarafımızdan** katımızdan **büyük bir mükâfat verirdik** ki, o cennettir.

68- **Ve de onları dosdoğru bir yola iletirdik.**

Bazı sahabeler Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e "Seni cennette nasıl göreceğiz, oysaki sen yüksek derecelerdesin, biz ise senden aşağıdayız" dediler. Bunun üzerine şu ayet indi:

69- **Kim Allah'a ve Peygambere** emrettikleri şeylerde **itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine ihsanda bulunduğu peygamberler,** onların arkadaşlarının doğruluk ve tasdik etmedeki ciddiyetlerinden ötürü en üstünleri olan **sıddıklar,** Allah yolunda öldürülen **şehitler ve** zikredilenlerin dışındaki **salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!**. Cennetteki dostlardır. (Bu beraberlik) orada onları görmek, ziyaret etmek ve onlarlar beraber olmaktan faydalanmak suretiyle olur. Her ne kadar onların bulunduğu yer diğerlerine nispetle yüksek derecelerde olsa da.

70- **İşte bu** yani, zikredilen kişilerle beraber olmaları **Allah'ın fazlı keremidir** ki, bununla onlara ihsanda bulunmuştur. Yoksa onlar itaatleriyle bunu kazanmış değillerdir. Ahiret sevabını **bilen olarak Allah yeter.** Öyleyse Allah'ın size verdiği habere güvenin. ***"Haberdar olan gibi, kimse sana haber veremez." (Fatır: 14)***

71- **Ey iman edenler!** Düşmanınıza karşı **tedbirinizi alın,** ondan sakının ve ona karşı uyanık olun, **birlikler halinde** dağınık olarak bir bölükten sonra bir bölük **savaşa çıkın,** düşmanla savaşa kalkın **yahut hep birlikte** toplu halde **savaşın.**

72- **And olsun ki, sizden** münafık Abdullah b. Übeyy ve arkadaşları gibi **pek ağır davranan** savaştan geri kalan **da vardır.** Bu münafığı onlardan sayması dış görünüşü itibariyledir. **Size** bozgun veya öldürülmek gibi **bir musibet gelirse: "Doğrusu Allah bana iyilik etti; çünkü ben onlarla beraber** hazır **bulunmadım** ki, bana isabet etsin" **der.**

73- **Ve and olsun ki, eğer**[1] **size Allah'tan** zafer ve ganimet gibi **bir lütuf erişirse -sanki**[2] **sizinle onun arasında bir dostluk** tanışıklık ve bağlılık

---

[1] لَئِنْ 'deki lam kasem içindir.

[2] كَأَنْ 'deki أَنْ en-i muhaffefedir. İsmi de hazf edilmiştir. Yani كَأَنَّهُ demektir.

yokmuş[1] **gibi**[2]- pişman olarak **şöyle der: "Ah!**[3] **Keşke onlarla beraber olsaydım da ben de büyük bir başarı kazansa,** ganimetten bolca pay alsa**ydım!** Yüce Allah buyurdu ki:

74- **O halde, dünya hayatını ahiret karşılığı satanlar, Allah yolunda** dinini yüceltmek için **savaşsınlar. Kim Allah yolunda savaşır da öldürülür,** şehit edilir **veya galip gelir,** düşmanını ele geçirirse **biz ona yakında büyük bir mükafat** bol sevap **vereceğiz.**

KELİME ANLAMI

66- وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ **Şayet biz onlar üzerine yazacak olsaydık** (Ne diye?) اَنِ مُفَسِّرَةٌ اقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ **Nefislerinizi öldürün diye** emirden önceki en tefsir edatıdır اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ **Veya bölgelerinizden çıkın** كَمَا كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ Tıpkı İsrailoğullarına yazdığımız gibi مَا فَعَلُوهُ **Onu yapmazlardı** أَيِ الْمَكْتُوبَ عَلَيْهِمْ Yani, kendilerine yazılan şeyi اِلَّا قَلِيلٌ **Pek azı müstesna** (Bu kelime neyledir?) بِالرَّفْعِ عَلَى الْبَدَلِ Bedel olarak raf iledir (Daha?) وَالنَّصْبِ عَلَى الْإِسْتِثْنَاءِ Müstesna olarak nasp (iledir) (**Kimden** pek azı müstesna?) مِنْهُمْ **Onlardan** وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا **Eğer onlar yapsalardı** (Neyi?) مَا يُوعَظُونَ بِهِ **Kendilerine vaaz edilen** مِنْ طَاعَةِ الرَّسُولِ Rasûle itaati لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ **Elbette onlar için daha hayırlı** وَاَشَدَّ **Ve daha kuvvetli olurdu** (Ne bakımından?) تَثْبِيتًا تَحْقِيقًا لِإِيمَانِهِمْ **Sabitleştirme,** imanlarını sağlamlaştırma **bakımından.**

67- وَاِذًا أَيْ لَوْ ثَبَّتُوا **Bu durumda;** yani, sağlamlaştırsaydılar لَاٰتَيْنَاهُمْ **Elbette onlara verirdik** (Nereden?) مِنْ لَدُنَّا مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan,** kendi katımızdan (Ne?) اَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir** هُوَ الْجَنَّةُ Ki o cennettir.

68- وَلَهَدَيْنَاهُمْ **Ve elbette onları ulaştırırdık** (Neye?) صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru yola.**

69- قَالَ بَعْضُ الصَّحَابَةِ Kimi sahabe demişti (Kime?) لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygambere Allah ona salat-u selam eylesin كَيْفَ نَرَاكَ فِي الْجَنَّةِ 'Seni cennet nasıl göreceğiz?

---

[1] يَكُنْ fiili ya ve ta ile okunur.

[2] Bu söz onun قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ sözüne yöneliktir. (Aslında o cümleye bağlıdır.) Bununla kaville mekulun (söz ile, söylenen şeyin) arası ayrılmıştır. (Yani bu cümle-i itiraziyedir.)

[3] يَا harfi tembih içindir.

وَأَنْتَ فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى Halbuki sen yüksek derecelerdesin وَنَحْنُ أَسْفَلَ مِنْكَ Bizse senden daha aşığıdayız' فَنَزَلَ Bunun üzerine şu ayet indi: وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَالرَّسُولَ **Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse** (Ne konuda?) فِيمَا أَمَرَ بِهِ Emrettikleri şeyler konusunda فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) مَعَ الَّذِينَ **O kimselerle birliktedir ki** أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ **Allah onlara nimet vermiştir** (Onlar kimden oldukları halde?) مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ **Nebilerden ve sıddıklardan** (Kimdir sıddıklar?) أَفَاضِلِ أَصْحَابِ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerin adamlarının en üstünleridir (Niçin böyle isim verilmiştir?) لِمُبَالَغَتِهِمْ Çok yüksek oldukları için (Hangi konuda?) فِي الصِّدْقِ وَالتَّصْدِيقِ Doğruluk ve iman konusunda وَالشُّهَدَاءِ **Ve şehitler,** الْقَتْلَى فِي سَبِيلِ اللهِ Allah yolunda öldürülenler وَالصَّالِحِينَ **Ve salihler** (Öyle salihler ki,) غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ Zikredilenin dışında olan وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ **Bunlar ne güzeldir** (Ne bakımından?) رَفِيقًا **Arkadaş bakımından** رُفَقَاءَ فِي الْجَنَّةِ Cennette ahbaplar olarak (Nasıl?) بِأَنْ يَسْتَمْتِعَ فِيهَا Orada faydalanmak suretiyle (Neyle?) بِرُؤْيَتِهِمْ Onları görmekle وَزِيَارَتِهِمْ Onları ziyaret etmekle وَالْحُضُورِ مَعَهُمْ Ve onlarla bir arada bulunmakla وَإِنْ كَانَ مَقَرُّهُمْ Her ne kadar esas yerleri olsa da (Nerede?) فِي الدَّرَجَاتِ الْعَالِيَةِ Yüksek derecelerde (Neye göre?) بِالنِّسْبَةِ إِلَى غَيْرِهِمْ Kendilerinden başkalarına göre.

70- ذَٰلِكَ **Bu,** أَيْ كَوْنُهُمْ مَعَ مَنْ ذُكِرَ Yani, onların zikredilenlerle oluşu (Nedir bu ismi işaret?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise şudur; الْفَضْلُ مِنَ اللهِ **Allah tarafından bir fazilettir** تَفَضَّلَ بِهِ Ki onunla lûtufta bulunmuştur (Kime?) عَلَيْهِمْ Onlara لَا أَنَّهُمْ نَالُوهُ Yoksa onlar ona nail olmuş değillerdir (Neyle?) بِطَاعَاتِهِمْ İtaatleriyle وَكَفَى بِاللهِ عَلِيمًا **Allah bilen olarak yeter** (Neyi?) بِثَوَابِ الْآخِرَةِ Ahiretin mükafatını أَيْ فَثِقُوا بِمَا أَخْبَرَكُمْ بِهِ Artık size haber verdiği şeylere güvenin وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ Sana her şeyden haberi olanın haber vermesi gibi kimse haber veremez.

71- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** خُذُوا حِذْرَكُمْ **Tedbirinizi alın** (Neye karşı?) مِنْ عَدُوِّكُمْ Düşmanınıza karşı أَيِ احْتَرِزُوا مِنْهُ Yani, ona karşı hazırlıklı olun وَتَيَقَّظُوا لَهُ Ve ona uyanık olun فَانْفِرُوا **Çıkın,** اِنْهَضُوا إِلَى قِتَالِهِ Onunla savaşa kalkın (Nasıl?) ثُبَاتٍ مُتَفَرِّقِينَ **Dağınık cemaatler;** bölük bölük **olarak** سَرِيَّةً بَعْدَ أُخْرَى Peşpeşe seriyyeler halinde أَوِ انْفِرُوا **Ya da çıkın** (Nasıl?) جَمِيعًا مُجْتَمِعِينَ **Topluca** hep birlikte.

72- وَاِنَّ مِنْكُمْ **Kuşkusuz içinizden vardır** (Kim?) لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ **Yemin olsun ki ağır davranan** عَنِ الْقِتَالِ لَيَتَأَخَّرَنَّ Elbette savaştan geri kalan (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ الْمُنَافِقِ Münafık Abdullah b. Übeyy gibi وَأَصْحَابِهِ Ve adamları (gibi) وَجَعَلَهُ مِنْهُمْ Onu mümin-lerden kabûl etmiştir (Hangi açıdan?) مِنْ حَيْثُ الظَّاهِرِ Görünüş açısından وَاللَّامُ فِي الْفِعْلِ Fiildeki lam (Ne içindir?) لِلْقَسَمِ Yemin içindir فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ **Şayet size bir musibet arız olursa** (Ne gibi?) كَقَتْلٍ وَهَزِيمَةٍ Ölüm ve yenilgi gibi قَالَ **O der ki;** قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ **Kuşkusuz Allah beni nimetlendirdi** اِذْ لَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ **Çünkü onlarla beraber olmadım** (Ne?) شَهِيدًا حَاضِرًا **Şahit**, hazır فَأُصَابُ Yoksa ben de isabet alırdım.

73- وَلَئِنْ **Ve yemin olsun, şayet** لَامُ قَسَمٍ Lam yemin bildirir اَصَابَكُمْ فَضْلٌ **Size bir lûtuf gelse** (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** (Ne gibi?) كَفَتْحٍ وَغَنِيمَةٍ Fetih ve ganimet gibi لَيَقُولَنَّ نَادِمًا **Elbette** pişman bir şekilde **der** (Nasıl?) كَاَنْ **Sanki,** (Bu edat nedir?) مُخَفَّفَةٌ Şeddesiz, hafifletilmiştir وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ Onun ismi hazfedilmiştir أَيْ كَأَنَّهُ Yani, san ki o لَمْ يَكُنْ **Hiç olmamıştır** (Bu fiil ne olduğu halde?) بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Hem ya hem de ta ile olduğu halde (Nerede olmamıştır?) بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ **Sizinle onun arasında** (Ne olmamıştır?) مَوَدَّةٌ مَعْرِفَةٌ وَصَدَاقَةٌ **Bir dostluk;** tanışıklık ve sadakat وَهٰذَا رَاجِعٌ Bu ifade matuftur (bağ-lantılıdır) (Neye?) اِلَى قَوْلِهِ قَدْ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ 'Kuşkusuz Allah beni nimetlendirmiştir' sözüne اُعْتُرِضَ بِهِ Onunla cümle-i itiraziyye yapılmıştır (Nereye?) بَيْنَ الْقَوْلِ وَمَقُولِهِ Kavl ile mekûlü arasına وَهُوَ O mekûl (söylenen) de şudur: يَا لِلتَّنْبِيهِ لَيْتَنِي **Ne olaydı da!** ya, tenbih edatıdır كُنْتُ مَعَهُمْ **Onlarla olaydım** فَاَفُوزَ **Böylelikle kurtulaydım** (Nasıl?) فَوْزًا عَظِيمًا **Büyük bir kurtuluşla** آخُذَ حَظًّا وَافِرًا Bolca pay alaydım (Neden?) مِنَ الْغَنِيمَةِ Ganimetten.

74- قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki: فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **O halde Allah yolunda savaşsın** (Niçin?) لِإِعْلَاءِ دِينِهِ Onun dinini yüceltmek için (Kim?) اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** يَشْرُونَ **Satın alıyorlar,** يَبِيعُونَ Değiş tokuş yapıyorlar (Neyi?) اَلْحَيَاةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** (Ne karşılığında?) بِالْاٰخِرَةِ **Ahiret karşılığında** وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Kim Allah yolunda savaşırsa** فَيُقْتَلْ يُسْتَشْهَدْ **Ve öldürülürse,** şehit edilirse اَوْ يَغْلِبْ **Ya da galip gelirse** يَظْفَرْ بِعَدُوِّهِ Düşmanına karşı zafer elde ederse فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ **Yakında ona vereceğiz** (Ne?) اَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir,** ثَوَابًا جَزِيلًا Bol mükafat.

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ، أَيْ لَا مَانِعَ لَكُمْ مِنَ الْقِتَالِ ﴿فِي سَبِيلِ اللهِ وَ﴾ فِي تَخْلِيصِ ﴿الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ﴾ الَّذِينَ حَبَسَهُمُ الْكُفَّارُ عَنِ الْهِجْرَةِ وَآذَوْهُمْ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِنْهُمْ. ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ﴾ دَاعِينَ يَا ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ﴾ مَكَّةَ ﴿الظَّالِمِ أَهْلُهَا﴾ بِالْكُفْرِ ﴿وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ عِنْدِكَ ﴿وَلِيًّا﴾ يَتَوَلَّى أُمُورَنَا ﴿وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾ يَمْنَعُنَا مِنْهُمْ، وَقَدِ اسْتَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُمْ فَيَسَّرَ لِبَعْضِهِمُ الْخُرُوجَ وَبَقِيَ بَعْضُهُمْ إِلَى أَنْ فُتِحَتْ مَكَّةُ وَوَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِتَابًا بْنَ أَسِيدٍ فَأَنْصَفَ مَظْلُومَهُمْ مِنْ ظَالِمِهِمْ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ﴾ الشَّيْطَانِ ﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ﴾ أَنْصَارَ دِينِهِ تَغْلِبُوهُمْ لِقُوَّتِكُمْ بِاللهِ ﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾﴾ وَاهِيًا لَا يُقَاوِمُ كَيْدَ اللهِ بِالْكَافِرِينَ ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ﴾ عَنْ قِتَالِ الْكُفَّارِ لَمَّا طَلَبُوهُ بِمَكَّةَ لِأَذَى الْكُفَّارِ لَهُمْ وَهُمْ جَمَاعَةٌ مِنَ الصَّحَابَةِ ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ﴾ يَخَافُونَ ﴿النَّاسَ﴾ الْكُفَّارَ أَيْ عَذَابَهُمْ بِالْقَتْلِ ﴿كَخَشْيَةِ﴾ هِمْ عَذَابَ ﴿اللهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً﴾ مِنْ خَشْيَتِهِمْ لَهُ، وَنَصْبُ أَشَدَّ عَلَى الْحَالِ وَجَوَابُ لَمَّا دَلَّ عَلَيْهِ إِذَا وَمَا بَعْدَهَا أَيْ فَاجَأَتْهُمُ الْخَشْيَةُ ﴿وَقَالُوا﴾ جَزَعًا مِنَ الْمَوْتِ ﴿رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَتَاعُ الدُّنْيَا﴾ مَا يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا أَوِ الْاِسْتِمْتَاعُ بِهَا ﴿قَلِيلٌ﴾ آيِلٌ إِلَى الْفَنَاءِ ﴿وَالْآخِرَةُ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى﴾ عِقَابَ اللهِ بِتَرْكِ مَعْصِيَتِهِ ﴿وَلَا تُظْلَمُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ، تُنْقَصُونَ مِنْ أَعْمَالِكُمْ ﴿فَتِيلًا ﴿٧٧﴾﴾ قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ فَجَاهِدُوا ﴿أَيْنَ مَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ﴾ حُصُونٍ ﴿مُشَيَّدَةٍ﴾ مُرْتَفِعَةٍ فَلَا تَخْشَوُا الْقِتَالَ خَوْفَ الْمَوْتِ ﴿وَإِنْ تُصِبْهُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودَ ﴿حَسَنَةٌ﴾ خِصْبٌ وَسِعَةٌ ﴿يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ جَدْبٌ وَبَلَاءٌ كَمَا حَصَلَ لَهُمْ عِنْدَ قُدُومِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ ﴿يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ أَيْ بِشُؤْمِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْحَسَنَةِ وَالسَّيِّئَةِ ﴿مِنْ عِنْدِ اللهِ﴾ مِنْ قِبَلِهِ ﴿فَمَا لِهٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ﴾ أَيْ لَا يُقَارِبُونَ أَنْ يَفْهَمُوا ﴿حَدِيثًا ﴿٧٨﴾﴾ يُلْقَى إِلَيْهِمْ، وَمَا اسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ مِنْ فَرْطِ جَهْلِهِمْ وَنَفْيُ مُقَارَبَةِ الْفِعْلِ أَشَدُّ مِنْ نَفْيِهِ ﴿مَا أَصَابَكَ﴾ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ ﴿مِنْ حَسَنَةٍ﴾ خَيْرٍ ﴿فَمِنَ اللهِ﴾ أَتَتْكَ فَضْلًا مِنْهُ ﴿وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ﴾ بَلِيَّةٍ ﴿فَمِنْ نَفْسِكَ﴾ أَتَتْكَ حَيْثُ ارْتَكَبْتَ مَا يَسْتَوْجِبُهَا مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَأَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِلنَّاسِ رَسُولًا﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿وَكَفَى بِاللهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾﴾ عَلَى رِسَالَتِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

75- Savaşmanıza engel yokken **size ne oluyor da Allah yolunda ve** dua ederek "Ey **Rabbimiz! Halkı** küfür sebebiyle **zalim olan bu şehir** Mekke'**den bizi çıkar, bize tarafından** katından işlerimizi üslenecek **bir veli gönder, bize**

katından bizi onlardan koruyacak **bir yardımcı yolla!" diyen,** kafirlerin hicretten alıkoyduğu ve eziyet ettiği **zavallı erkekler, kadınlar ve çocukları** kurtarma **uğrunda savaşmıyorsunuz!**[1] İbni Abbas "Ben ve annem de onlardandık" demiştir. Kuşkusuz Allah onların dualarına karşılık vererek onlardan bir kısmına oradan çıkmayı nasip etmiştir. Diğer bir kısmı da Mekke fethedilene kadar orada kalmıştır. Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) 'İtâb bin Esîd'i Mekke'ye vali tayin etmiş. O da zalimlerden mazlumların hakkını almıştır.

76- **İman edenler Allah yolunda savaşırlar, inanmayanlar ise tâğutun** şeytanın **yolunda savaşırlar. O halde şeytanın dostlarına** dininin yardımcılarına **karşı savaşın,** Allah'la kuvvetlendiniz için onlara galip geleceksiniz. **Şüphesiz şeytanın** inananlara **hilesi daima zayıf,** dayanıksız**dır.** Allah'ın kafirlere hazırladığı tuzağa karşı koyamaz.

77- Kafirler kendilerine eziyet ettiği için, Mekke'de onlarla savaşmayı istedikleri zaman **kendilerine:** "Kafirlerle savaştan **elinizi çekin, namaz kılın, zekat verin" denenleri** sahabeden bir grubu **görmedin mi? Onlara savaş yazılınca** farz kılınınca, **içlerinden kimileri ansızın insanlardan,** kafirlerden yani, onların savaş sebebiyle verecekleri acıdan **Allah'**ın azabın**dan korkar gibi, hatta** ondan korktuklarından **daha şiddetli**[2] **korkarlar** hemen onları korku sarar **ve** ölüm kaygısından **"Rabbimiz! Bize savaşı niçin farz kıldın, bizi yakın bir zamana kadar ertelesen olmaz mıydı,** erteleseydin ya?" **derler.** Onlara **de ki: "Dünya menfaati** dünyada kendisinden faydalandığınız şey veya dünyadan faydalanmak **azdır,** yok olmaya gitmektedir. **Ahiret** cennet **ise,** günahı terk ederek Allah'ın azabından **sakınan için daha hayırlıdır, size zerre** çekirdek zarı kadar **haksızlık yapılmaz"**[3] amellerinizden eksiltilmez. Öyleyse cihat edin.

78- **Nerede olursanız olun, sağlam** yüksek **burçlar** kaleler **içinde bulunsanız bile, ölüm size yetişecektir.** Öyleyse ölüm korkusuyla savaştan çekinmeyin. **Onlara** Yahudilere **bir iyilik** bolluk ve bereket **gelirse: "Bu Allah tarafındandır" derler.** Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Medine'ye geldiğinde olduğu gibi **bir kötülüğe** kuraklık ve belaya **uğrarlarsa** "Ey Muhammed! **Bu da, senin tarafındandır,** senin uğursuzluğun sebebiyledir" **derler.** Onlara **de ki:** "İyilik ve kötülüklerin **hepsi Allah katından,** onun tarafından**dır."**

---

[1] Bu soru azarlamak içindir.

[2] أَشَدَّ kelimesinin nasbı hal olmak üzeredir. لَمَّا 'nın cevabına إِذَا ve sonrası delalet etmiştir.

[3] تُظْلَمُونَ fiili ta ve ya ile okunur.

Bunlara ne[1] **oluyor ki, neredeyse** kendilerine söylenen **hiçbir sözü idrak etmiyor,** anlamaya yanaşmıyor**lar?**

79- Ey insan! **Sana ne iyilik** hayır **gelirse Allah'tandır,** ondan bir lütuf olarak sana gelmiştir. **Sana ne kötülük** bela **dokunursa kendindendir,** onu gerektiren bir günah işlediğin için sana gelmiştir. Ey Muhammed! **Seni insanlara peygamber olarak**[2] **gönderdik.** Peygamberliğine **şahit olarak Allah yeter.**

KELİME ANLAMI

75- وَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor da?** لَا تُقَاتِلُونَ **Savaşmıyorsunuz** إِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ İstifham, tevbih (azar) içindir أَيْ لَا مَانِعَ لَكُمْ مِنَ الْقِتَالِ Yani; savaş için bir engeliniz yoktur (Nerede savaş?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** (Daha nerede?) وَ فِي تَخْلِيصِ الْمُسْتَضْعَفِينَ **Ve zor durumda olanları** kurtarma**da** (Kimlerdendir onlar?) مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ **Erkekler, kadınlar ve çocuklardan** اَلَّذِينَ Onlar o kimselerdir ki, حَبَسَهُمُ الْكُفَّارُ Kafirler onları alıkoymuştur (Neden?) عَنِ الْهِجْرَةِ Hicret etmekten وَآذَوْهُمْ، Ve onlara eza vermişlerdir قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas dedi ki: رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا -Allah babasından da ondan da razı olsun- كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي Ben ve annem idik (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan' اَلَّذِينَ يَقُولُونَ **Ki onlar derler:** (Ne oldukları halde?) دَاعِينَ Dua edici oldukları halde (Ne derler?) يَا رَبَّنَا Ey **Rabbimiz!** أَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ **Bizi bu şehirden çıkar** مَكَّةَ Mekke'den (Öyle şehir ki,) اَلظَّالِمِ أَهْلُهَا **Ahalisi zalim olan** (Neyle?) بِالْكُفْرِ Küfürle وَاجْعَلْ لَنَا **Ve bizim için kıl** (Nereden?) مِنْ لَدُنْكَ مِنْ عِنْدِكَ **Tarafından,** kendi katından (Ne kıl?) وَلِيًّا **Bir sahip** يَتَوَلَّى أُمُورَنَا Ki bizim işlerimizi idare edecek وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ **Ve kendi katından bizim için kıl,** (Ne?) نَصِيرًا **Bir yardımcı** يَمْنَعُنَا مِنْهُمْ Ki bizi onlardan alıkoyacak وَقَدِ اسْتَجَابَ اللهُ Kuşkusuz Allah karşılık vermiştir (Neye?) دُعَاءَهُمْ Onların duasına فَيَسَّرَ لِبَعْضِهِمْ Bazılarına nasip etmiştir (Neyi?) اَلْخُرُوجَ Hicreti (çıkmayı) وَبَقِيَ بَعْضُهُمْ Bazıları da kalmıştır (Ne zamana dek?) إِلَى أَنْ فُتِحَتْ مَكَّةَ Mekke fethedilene dek وَوَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Resûlüllah -Allah ona salat-u selam eylesin- vali tayin etmiştir (Kimi?) عِتَابًا بْنَ أَسِيدٍ 'İtâb b. Esîd'i فَأَنْصَفَ مَظْلُومَهُمْ O da mazlumların hakkını almıştır (Kimden?) مِنْ ظَالِمِهِمْ Onların zalimlerinden.

---

[1] ما harfi aşırı cehaletlerine duyulan hayreti ifade eden bir soru edatıdır. Anlamaya yanaşmalarının nefy edilmesi fiilin bizzat kendisinin nefy edilmesinden daha şiddetlidir.

[2] رسولا kelimesi hal-i müekkededir.

76- اَلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman eden kimseler** يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda savaşırlar** وَالَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler ise** يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ **Tağût'un yolunda çarpışırlar** الشَّيْطَانِ Şeytanın yolunda فَقَاتِلُوا **Öyleyse savaşın** (Kimle?) اَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ **Şeytanın dostlarıyla** أَنْصَارَ دِينِهِ Onun dininin yardımcılarıyla تَغْلِبُوهُمْ Sonuçta onlara galip gelirsiniz (Neden ötürü?) لِقُوَّتِكُمْ بِاللّٰهِ İlahi gücünüzden ötürü اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ **Şüphesiz şeytanın hilesi** (Kime karşı?) بِالْمُؤْمِنِينَ Mü'minlere karşı كَانَ ضَعِيفًا **Zayıftır** وَاهِيًا Dayanıksızdır لَا يُقَاوِمُ Karşı koyamaz (Neye?) كَيْدَ اللّٰهِ بِالْكَافِرِينَ Allah'ın kafirlere karşı tuzağına.

77- اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ **O kimselere bakmadın mı?** قِيلَ لَهُمْ **Ki onlara dendi:** كُفُّوا اَيْدِيَكُمْ **Ellerinizi çekin** (Neden?) عَنْ قِتَالِ الْكُفَّارِ Kafirlerle savaştan (Ne zaman dendi?) لَمَّا طَلَبُوهُ O savaşı arzuladıklarında (Nerede?) بِمَكَّةَ Mekke'de (Hangi sebeple?) لِأَذَى الْكُفَّارِ لَهُمْ Kafirlerin onlara ezası sebebiyle وَهُمْ جَمَاعَةٌ مِنَ الصَّحَابَةِ Onlar sahabeden bir gruptur (Daha ne dendi?) وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ **Namazı dosdoğru kılın** وَاٰتُوا الزَّكَاةَ **Ve zekatı verin** فَلَمَّا كُتِبَ فُرِضَ **Ne zaman ki yazıldı,** farz kılındı (Kime?) عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** (Ne?) اَلْقِتَالُ **Cihad** اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ **Bir de onlardan bir grup** يَخْشَوْنَ يَخَافُونَ **Çekinir**, korkar **oldular** (Kimden?) اَلنَّاسَ الْكُفَّارَ **İnsanlardan;** kafirlerden أَيْ عَذَابَهُمْ Yani, onların azabından (korkar oldular) (Neyle azabı?) بِالْقَتْلِ Öldürmeyle (Nasıl korkar oldular?) كَخَشْيَتِهِمْ Onların **korkmaları gibi** (Neden?) عَذَابَ اللّٰهِ **Allah'**ın azabın**dan** اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً **Veya daha büyük bir korkuyla** (Neden daha büyük?) مِنْ خَشْيَتِهِمْ لَهُ Onların Allah korkusundan وَنَصْبُ أَشَدَّ 'Eşedde'nin mensup oluşu (Neye binaendir?) عَلَى الْحَالِ Hal oluşuna binaendir وَجَوَابُ لَمَّا 'Lemmâ'nın cevabı ise دَلَّ عَلَيْهِ O cevaba delalet eder (Ne?) إِذَا وَمَا بَعْدَهَا 'İzâ' ve sonrası أَيْ فَاجَأَتْهُمُ الْخَشْيَةُ Yani, ansızın onlara korku geldi وَقَالُوا **Ve dediler** (Nasıl?) جَزَعًا مِنَ الْمَوْتِ Ölümden korkarak (Ne dediler?) رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا **Bize niçin farz kıldın** (Neyi?) الْقِتَالَ **Cihadı** لَوْلَا هَلَّا اَخَّرْتَنَا **Bizi ertelemeli değil miydin** (Nereye?) اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ **Yakın bir süreye** قُلْ لَهُمْ Onlara **de ki;** مَتَاعُ الدُّنْيَا **Dünya zevki** مَا يَتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا Orada kendisiyle zevk alınan şey أَوِ الْاِسْتِمْتَاعُ بِهَا Ya da kendisiyle faydalanmak (Nedir?) قَلِيلٌ **Azdır** آيِلٌ اِلَى الْفَنَاءِ Yok olmaya gitmektedir وَالْاٰخِرَةُ أَيِ الْجَنَّةُ **Ahiret ise,** yani, cennet (Nedir?) خَيْرٌ لِمَنِ **O kimse için daha hayırlıdır ki,** اِتَّقٰى عِقَابَ اللّٰهِ Allah'ın azabından **sakınmıştır** (Neyle?) بِتَرْكِ مَعْصِيَتِهِ Onun yasakladığını terk etmekle

وَلَا تُظْلَمُونَ **Ve size zulmedilmez** (Ne olduğu halde bu fiil?) بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ve ya ile olduğu halde تُنْقَصُونَ مِنْ أَعْمَالِكُمْ Amelleriniz eksiltilmez (Ne kadar?) فَتِيلًا **En ufak bir miktarda** قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ Çekirdeğin zarı kadar فَجَاهِدُوا O halde cihad edin.

78- أَيْنَ مَا تَكُونُوا **Nerede olursanız (olun)** يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ **Ölüm size erişir** وَلَوْ كُنْتُمْ **Olsanız bile** (Nerede?) فِي بُرُوجٍ حُصُونٍ Surlarda, **kalelerde** (Öyle kaleler ki,) مُشَيَّدَةٍ مُرْتَفِعَةٍ **Sağlamlaştırılmış,** yükseltilmiş فَلَا تَخْشَوُا الْقِتَالَ O halde savaştan çekinmeyin (Neyle) خَوْفَ الْمَوْتِ Ölüm korkusuyla وَإِنْ تُصِبْهُمْ أَيِ الْيَهُودَ **Şayet onlara,** yani, Yahudilere **isabet etse** (Ne?) حَسَنَةٌ **Bir iyilik** (Ondan bedel?) خِصْبٌ وَسِعَةٌ Bolluk ve genişlik يَقُولُوا **Derler ki:** هٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Bu Allah'tandır** وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ **Şayet onlara bir musibet gelse** جَدْبٌ وَبَلَاءٌ Verimsizlik ve bela كَمَا حَصَلَ لَهُمْ Onlara arız olduğu gibi (Ne zaman?) عِنْدَ قُدُومِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Rasûlüllah -Allah ona salat-u selam eylesin- geldiğinde (Nereye?) الْمَدِينَةَ Medine'ye يَقُولُوا **Derler ki:** هٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ **Bu senden kaynaklanmaktadır** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! أَيْ بِشُؤْمِكَ Yani, senin uğursuzluğundandır قُلْ لَهُمْ Onlara **de ki:** كُلٌّ مِنَ الْحَسَنَةِ وَالسَّيِّئَةِ İyilik ve kötülükten **her biri** (Nedir?) مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مِنْ قِبَلِهِ **Allah tarafından,** onun katından**dır.** فَمَا لِهٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ **Şu kavme ne oluyor ki** لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ **Akletmeye gelmiyorlar** لَا أَيْ يُقَارِبُونَ أَنْ يَفْهَمُوا Yani, anlamaya yanaşmıyorlar (Neyi?) حَدِيثًا **Hiçbir sözü** (Öyle söz ki,) يُلْقَى إِلَيْهِمْ Kendilerine söyleniyor وَمَا اسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ Ayetteki 'ma' hayret uyandıran istifham edatıdır (Neden?) مِنْ فَرْطِ جَهْلِهِمْ Onların aşırı cehaletinden وَنَفْيُ مُقَارَبَةِ الْفِعْلِ Bu fiilin yakınlığının yok sayılması (Nedir?) أَشَدُّ مِنْ نَفْيِهِ O fiilin yok sayılmasından daha etkilidir.

79- أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا أَصَابَكَ Ey insan! **Sana her ne isabet ederse** (Neden?) مِنْ حَسَنَةٍ خَيْرٍ **İyilikten,** hayırdan فَمِنَ اللّٰهِ **O Allah'tandır** أَتَتْكَ فَضْلًا مِنْهُ Sana ondan bir lûtuf olarak gelmiştir وَمَا أَصَابَكَ **Sana her ne de isabet ederse** (Neden?) مِنْ سَيِّئَةٍ بَلِيَّةٍ **Kötülükten,** beladan فَمِنْ نَفْسِكَ **O da sendendir** أَتَتْكَ Sana gelmiştir (Niçin?) حَيْثُ ارْتَكَبْتَ Sen işlediğin için (Ne?) مَا يَسْتَوْجِبُهَا Onu gerektiren bir şey (Neden?) مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan يَا مُحَمَّدُ وَأَرْسَلْنَاكَ Ey Muhammed! **Biz seni gönderdik** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Ne olarak?) رَسُولًا **Peygamber olarak** (Nedir bu kelime?) حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekitleyici haldir وَكَفَى بِاللّٰهِ **Allah yeter** (Ne olarak?) شَهِيدًا عَلَى رِسَالَتِكَ Senin peygamberliğine **şahit olarak.**

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ عَنْ طَاعَتِهِ فَلَا يَهُمَّنَّكَ ﴿فَمَآ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾﴾ حَافِظًا لِأَعْمَالِهِمْ بَلْ نَذِيرًا وَإِلَيْنَا أَمْرُهُمْ فَنُجَازِيهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ إِذَا جَاءُكَ أَمْرُنَا ﴿طَاعَةٌ﴾ لَكَ ﴿فَإِذَا بَرَزُوا﴾ خَرَجُوا ﴿مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الطَّاءِ وَتَرْكِهِ أَيْ أَضْمَرَتْ ﴿غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ﴾ لَكَ فِي حُضُورِكَ مِنَ الطَّاعَةِ أَيْ عِصْيَانَكَ ﴿وَاللّٰهُ يَكْتُبُ﴾ يَأْمُرُ بِكَتْبِ ﴿مَا يُبَيِّتُونَ﴾ فِي صَحَائِفِهِمْ لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ بِالصَّفْحِ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ﴾ ثِقْ بِهِ فَإِنَّهُ كَافِيكَ ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾﴾ مُفَوَّضًا إِلَيْهِ ﴿اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ﴾ يَتَأَمَّلُونَ ﴿الْقُرْاٰنَ﴾ وَمَا فِيهِ مِنَ الْمَعَانِي الْبَدِيعَةِ ﴿وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾﴾ تَنَاقُضًا فِي مَعَانِيهِ وَتَبَايُنًا فِي نَظْمِهِ ﴿وَإِذَا جَآءَهُمْ اَمْرٌ﴾ عَنْ سَرَايَا النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا حَصَلَ لَهُمْ ﴿مِنَ الْاَمْنِ﴾ بِالنَّصْرِ ﴿اَوِ الْخَوْفِ﴾ بِالْهَزِيمَةِ ﴿اَذَاعُوا بِهِ﴾ أَفْشَوْهُ نَزَلَ فِي جَمَاعَةٍ مِنَ الْمُنَافِقِينَ أَوْ فِي ضُعَفَاءِ الْمُؤْمِنِينَ كَانُوا يَفْعَلُونَ ذٰلِكَ فَتَضْعُفُ قُلُوبُ الْمُؤْمِنِينَ وَيَتَأَذَّى النَّبِيُّ ﴿وَلَوْ رَدُّوهُ﴾ اَيِ الْخَبَرَ ﴿اِلَى الرَّسُولِ وَاِلٰٓى اُولِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ﴾ اَيْ ذَوِي الرَّأْيِ مِنْ أَكَابِرِ الصَّحَابَةِ، اَيْ لَوْ سَكَتُوا عَنْهُ حَتّٰى يُخْبَرُوا بِهِ ﴿لَعَلِمَهُ﴾ هَلْ هُوَ مِمَّا يَنْبَغِي اَنْ يُذَاعَ أَوْ لَا ﴿الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ﴾ يَتَّبِعُونَهُ وَيَطْلُبُونَ عِلْمَهُ وَهُمُ الْمُذِيعُونَ ﴿مِنْهُمْ﴾ مِنَ الرَّسُولِ وَأُولِي الْأَمْرِ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَرَحْمَتُهُ﴾ لَكُمْ بِالْقُرْآنِ ﴿لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ﴾ فِيمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ مِنَ الْفَوَاحِشِ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾﴾ ﴿فَقَاتِلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي سَبِيلِ اللّٰهِ لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ﴾ فَلَا تَهْتَمَّ بِتَخَلُّفِهِمْ عَنْكَ، الْمَعْنَى: قَاتِلْ وَلَوْ وَحْدَكَ فَإِنَّكَ مَوْعُودٌ بِالنَّصْرِ ﴿وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ حُثَّهُمْ عَلَى الْقِتَالِ وَرَغِّبْهُمْ فِيهِ ﴿عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَكُفَّ بَأْسَ﴾ حَرْبَ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللّٰهُ اَشَدُّ بَأْسًا﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴿٨٤﴾﴾ تَعْذِيبًا مِنْهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَخْرُجَنَّ وَلَوْ وَحْدِي" فَخَرَجَ بِسَبْعِينَ رَاكِبًا اِلَى بَدْرِ الصُّغْرَى فَكَفَّ اللّٰهُ بَأْسَ الْكُفَّارِ بِإِلْقَاءِ الرُّعْبِ فِي قُلُوبِهِمْ وَمَنْعِ أَبِي سُفْيَانَ عَنِ الْخُرُوجِ كَمَا تَقَدَّمَ فِي آلِ عِمْرَانَ ﴿مَنْ يَشْفَعْ﴾ بَيْنَ النَّاسِ ﴿شَفَاعَةً حَسَنَةً﴾ مُوَافِقَةً لِلشَّرْعِ ﴿يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ﴾ مِنَ الْأَجْرِ ﴿مِنْهَا﴾ بِسَبَبِهَا ﴿وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً﴾ مُخَالِفَةً لَهُ ﴿يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ﴾ نَصِيبٌ مِنَ الْوِزْرِ ﴿مِنْهَا﴾ بِسَبَبِهَا ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾﴾ مُقْتَدِرًا فَيُجَازِي كُلَّ أَحَدٍ بِمَا عَمِلَ ﴿وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ﴾ كَأَنْ قِيلَ لَكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ﴿فَحَيُّوا﴾ الْمُحَيِّيَ ﴿بِاَحْسَنَ مِنْهَآ﴾ بِأَنْ تَقُولُوا لَهُ: عَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ ﴿اَوْ رُدُّوهَا﴾ بِأَنْ تَقُولُوا لَهُ كَمَا قَالَ أَيِ الْوَاجِبُ أَحَدُهُمَا وَالْأَوَّلُ أَفْضَلُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾﴾ مُحَاسِبًا فَيُجَازِي عَلَيْهِ وَمِنْهُ رَدُّ السَّلَامِ، وَخَصَّتِ السُّنَّةُ الْكَافِرَ وَالْمُبْتَدِعَ وَالْفَاسِقَ وَالْمُسْلِمَ عَلَى قَاضِي الْحَاجَةِ وَمَنْ فِي الْحَمَّامِ وَالْآكِلَ فَلَا يَجِبُ الرَّدُّ عَلَيْهِمْ بَلْ يُكْرَهُ فِي غَيْرِ الْأَخِيرِ وَيُقَالُ لِلْكَافِرِ: وَعَلَيْكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

80- **Peygambere itaat eden, şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yan çizer** Allah'a itaatten yüz çevirirse, seni üzmesin, (zira) **biz, seni onlara** amellerine **bekçi olarak göndermedik.** Aksine uyarıcı olarak (gönderdik.) İşleri bize varacaktır. Biz de onları cezalandıracağız. Bu savaş ayetinden önce idi.

81- Münafıklar sana geldiklerinde "İşimiz sana **itaattir" derler, ama yanından ayrılınca** çıkınca **onlardan bir kısmı,** huzurunda sana **dediği** itaatten **başkasını** isyanı **kurar,**[1] gizler. **Allah da onların gizlice kurduklarını yazar,** cezalandırmak için defterlerine yazılmasını emreder. **Artık onlardan** aldırmadan **yüz çevir ve Allah'a dayan,** ona güven; zira o sana yeter. (İşler) kendisine ısmarlanan **vekil olarak Allah yeter.**

82- **Hala Kuran'ı** ve içindeki eşsiz manaları **gereği gibi düşünmeyecek** tefekkür etmeyecek**ler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı, elbette onda birçok tutarsızlık** manalarında çelişki ve dizesinde farklılık **bulurlardı.**

83- **Onlara,** Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) birliklerinden, Allah'ın yardımı ile elde ettikleri **güven veya** yenilgiye uğramak sebebiyle başlarına gelen **korkuya dair bir emir** haber **gelince hemen onu yayar,** etrafa salar**lar.** Bu ayet münafıklardan bir grup veya zayıf Müslümanlar hakkında inmiştir. Bunu onlar yapıyordu da Müslümanların kalpleri zayıflıyor ve peygamber bundan sıkıntı duyuyordu. **Halbuki onu** yani haberi, **Peygambere ve içlerinden yetki sahibi** sahabenin büyüklerinden görüş sahibi **kimselere götürseler,** kendilerine haber verilinceye kadar sussalar**dı, onu çıkaranlar,** araştırıp bilmek isteyenler ki, onlar haberi yayanlardır **onun** yayılması gereken bir haber mi yoksa değil mi? olduğunu **onlardan** peygamber ve yetki sahiplerinden **öğrenirlerdi. Allah'ın size** İslam ile **lütuf ve** Kuran ile **rahmeti olmasaydı, pek azınız bir yana,** size emrettiği kötülüklerde **şeytana uyup gitmiştiniz.**

84- Ey Muhammed! **Artık Allah yolunda savaş. Sen, ancak kendinden sorumlusun.** Senden geri kalmalarına üzülme. Yalnız da olsan savaş; çünkü sana yardım sözü verilmiştir. **İman edenleri de teşvik et,** onları savaşa yüreklendir, rağbet ettir. **Umulur ki Allah, küfredenlerin gücünü** harbini **önler. Allah'ın gücü** onlarınkinden **daha çetin, caydırıcı cezası** azap etmesi **de** onlarınkinden **daha şiddetlidir.** Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: ***"Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki,***

---

[1] بَيَّتَ fiilinin te harfi طَائِفَةٌ kelimesinin tı harfine idğam edilerek veya edilmeden okunur.

tek başıma olsam da çıkacağım." Ve yetmiş tane atlı ile Küçük Bedir'e çıktı. Allah da -Âli İmran suresinde geçtiği gibi- kafirlerin gücünü, kalplerine korku atarak ve Ebu Süfyan'ı Mekke'den çıkmaktan men ederek önledi.

85- **Kim** insanlar arasında şeriata uygun **iyi bir işe aracılık ederse, onun da o işten** onun sebebiyle sevaptan **bir nasibi olur. Kim de** şeriate uymayan **kötü bir işe aracılık ederse, onun da o işten** onun sebebiyle günahtan bir payı **sorumluluğu olur. Allah daima her şeye kadir,** gücü yeten**dir.** Ve herkesi işlediğiyle cezalandıracaktır.

86- Size 'Selamun aleyküm' denilmesi gibi **bir selam ile selamlandığınız zaman siz de** selam vereni **ondan daha güzeliyle** 'Aleyke's-selam ve rahmetullahi ve berakâtuhû' demek suretiyle **selamlayın veya** size dediği gibi demek suretiyle **aynısıyla karşılık verin.** Bu ikisinden birini yapmak vaciptir. Birincisi ise daha faziletlidir. **Şüphesiz Allah daima her şeyin hesabını yapandır.** Hesap edendir. Ve o şeye karşılık cezalandıracaktır. Selama karşılık vermek de bundandır. Sünnet, kafir, bidatçi, fasık, ihtiyacını gören, yıkanan ve yemek yiyen Müslüman'ı bunlardan ayırmıştır. Dolayısıyla bunlara karşılık vermek vacip olmaz, hatta sonuncusu hariç mekruh olur. Kafire de 'Ve aleyke' denilir.

KELİME ANLAMI

80- مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ **Kim peygambere itaat ederse** فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah'a itaat etmiştir** وَمَنْ تَوَلّٰى **Kim de sırt çevirirse** أَعْرَضَ عَنْ طَاعَتِهِ Ona itaatten yüz çevirirse فَلَا يَهُمَّنَّكَ Bu seni sakın üzmesin فَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ **Zira biz seni onlara göndermedik** (Ne olarak?) حَفِيظًا **Muhafız olarak,** حَافِظًا لِأَعْمَالِهِمْ Amellerini gözetleyici olarak بَلْ نَذِيرًا Bilakis uyarıcı olarak (gönderdik) وَإِلَيْنَا أَمْرُهُمْ Onların akıbetteki hali bize aittir فَنُجَازِيهِمْ Sonuçta amellerinin karşılığını biz vereceğiz. وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ Bu durum emir gelmeden önceydi (Neye ilişkin?) بِالْقِتَالِ Cihada ilişkin.

81- وَيَقُولُونَ أَيِ الْمُنَافِقُونَ **Derler:** Yani, münafıklar (Ne zaman?) إِذَا جَاؤُكَ Sana geldiklerinde (Ne derler?) أَمْرُنَا **Bizim işimiz** (Nedir?) طَاعَةٌ لَكَ Sana **itaattir** فَاِذَا بَرَزُوا خَرَجُوا **Ayrıldıklarında,** çıktıklarında (Nereden?) مِنْ عِنْدِكَ **Senin yanından** بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı gizler** (Ne olduğu halde bu kelime?) بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الطَّاءِ 'Ta'nın 'Tı'ya idğamıyla olduğu halde وَتَرْكِهِ Ve onun terkiyle أَيْ أَضْمَرَتْ Yani, içinde besler (Neyi?) غَيْرَ الَّذِي **O şeyin başkasını ki,** تَقُولُ لَكَ **Onu** sana **diyor** (Nerede?) فِي حُضُورِكَ

Senin yanında (Neye ilişkin?) مِنَ الطَّاعَةِ İtaata ilişkin أَيْ عِصْيَانَكَ Yani,; sana isyana ilişkin sözler (gizler) وَاللّٰهُ **Allah** يَكْتُبُ **Yazıyor** يَأْمُرُ Emrediyor (Neyi?) بِكَتْبِ مَا **O şeyin** kaydedilmesini **ki,** يُبَيِّتُونَ **Onu gizliyorlar** (Nereye yazılmasını emrediyor?) فِي صَحَائِفِهِمْ Sayfalarına (Niçin yazıyor?) لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ Ona göre karşılık görsünler için فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ **O halde onlardan yüz çevir** (Neyle?) بِالصَّفْحِ Aldırış etmemekle وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ **Ve Allah'a tevekkül et** ثِقْ بِهِ Ona güven فَإِنَّهُ كَافِيكَ Zira o sana yeterlidir وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا **Allah vekil olarak yeter** مُفَوَّضًا إِلَيْهِ Kendisine havale edilen olarak.

82- أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ **Hala tefekkür etmeyecekler mi?** يَتَأَمَّلُونَ Düşünmeyecekler mi? (Neyi?) الْقُرْاٰنَ وَمَا فِيهِ **Kur'anı** ve onun içindekini (Neye ilişkin?) مِنَ الْمَعَانِي الْبَدِيعَةِ Benzersiz manalara ilişkin وَلَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** (Nereden?) مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ **Allah'tan başkasının tarafından** لَوَجَدُوا فِيهِ **Elbette onda bulurlardı** (Ne?) اِخْتِلَافًا كَثِيرًا **Pek çok ihtilaf** تَنَاقُضًا فِي مَعَانِيهِ Manalarında çelişki وَتَبَايُنًا فِي نَظْمِهِ Ve lafzında uyumsuzluk.

83- وَاِذَا جَاءَهُمْ اَمْرٌ **Onlara bir iş (haber) geldiği vakit** (Kimden?) عَنْ سَرَايَا النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz.Peygamberin -Allah ona salat-u selam eylesin- düşmana yolladığı askerlerden (Neyle ilgili?) بِمَا حَصَلَ لَهُمْ Onlara arız olan şeyle ilgili (**Neden?**) مِنَ الْاَمْنِ بِالنَّصْرِ Yardımdan doğan **güvenden** أَوِ الْخَوْفِ بِالْهَزِيمَةِ **Ya da** hezimet sebebiyle **korkudan** اَذَاعُوا بِهِ **Onu ifşa ederler** أَفْشَوْهُ Onu yayarlar نَزَلَ فِي جَمَاعَةٍ Ayet bir grup hakkında inmiştir (Kimlerden?) مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafıklardan أَوْ فِي ضُعَفَاءِ الْمُؤْمِنِينَ Ya da zayıf Müminler hakkında (inmiştir) كَانُوا يَفْعَلُونَ ذٰلِكَ Onlar bunu yapıyorlardı da فَتَضْعُفُ قُلُوبُ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin kalbi zayıf düşüyordu وَيَتَأَذَّى النَّبِيُّ Ve Peygamber üzüntü duyuyordu وَلَوْ رَدُّوهُ أَيِ الْخَبَرَ **Şayet onu bıraksalardı** Yani, haberi (**Kime?**) اِلَى الرَّسُولِ **Peygambere** وَاِلٰى اُولِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ **Ve içlerinden idarecilere** أَيْ ذَوِي الرَّأْيِ Yani, derin anlayış sahiplerine (Kimlerden?) مِنْ أَكَابِرِ الصَّحَابَةِ Sahabenin büyüklerinden أَيْ لَوْ سَكَتُوا عَنْهُ Yani, onun hakkında sükût etselerdi (Ne zamana dek?) حَتّٰى يُخْبِرُوا بِهِ Onlar, bunu bildirinceye kadar لَعَلِمَهُ **Elbette onu öğrenirdi,** هَلْ هُوَ Acaba o haber, مِمَّا يَنْبَغِي اَنْ يُذَاعَ Yayılması gereken şeylerden midir? أَوْ لَا Yoksa böyle değil midir? (**Kim bilirdi?**) الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ **Onu çıkaran kimseler** يَتَّبِعُونَهُ o haberin peşine düşenler وَيَطْلُبُونَ عِلْمَهُ Ve onun ilmini elde etmeye uğraşanlar وَهُمُ الْمُذِيعُونَ Ki, onlar haberi yayanlardır

(Kimden öğrenirdi?) مِنْهُمْ مِنَ الرَّسُولِ وَأُولِي الْأَمْرِ **Onlardan**; Peygamberden ve idarecilerden وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ **Eğer üzerinize Allah'ın lûtfu olmasaydı** (Neyle?) بِالْإِسْلَامِ İslam'la وَرَحْمَتُهُ لَكُمْ **Ve** size olan **rahmeti** (Neyle?) بِالْقُرْآنِ Kur'an'la لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ **Elbette şeytana uyardınız** (Ne konuda?) فِيمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ Onun size emrettiği مِنَ الْفَوَاحِشِ Kötülükler konusunda إِلَّا قَلِيلاً **Pek azınız müstesna.**

84- فَقَاتِلْ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! **Harbet** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolunda** لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ **Sen ancak kendinden sorumlu tutulursun** فَلَا تَهْتَمَّ O halde tasalanma (Neyle?) بِتَخَلُّفِهِمْ عَنْكَ Onların senden geri kalmasıyla اَلْمَعْنَى Mana şöyledir; قَاتِلْ وَلَوْ وَحْدَكَ Tek başına da olsan savaş فَإِنَّكَ مَوْعُودٌ بِالنَّصْرِ Zira sen yardımla (zaferle) vadolunmuşsun وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ **Ve mü'minleri teşvik et** حُثَّهُمْ عَلَى الْقِتَالِ Onları savaşa karşı yüreklendir وَرَغِّبْهُمْ فِيهِ Ve bu konuda onları harekete geçir عَسَى اللهُ **Umulur ki Allah** أَنْ يَكُفَّ **Def eder** (Neyi?) بَأْسَ حَرْبَ الَّذِينَ **O kimselerin şiddetini,** harbini **ki,** كَفَرُوا **Onlar kafir oldular** وَاللهُ أَشَدُّ **Allah daha etkilidir** (Ne bakımından?) بَأْسًا **Güç bakımından** (Kimden daha etkilidir?) مِنْهُمْ Onlardan وَأَشَدُّ تَنْكِيلاً **Ve cezalandırma bakımından daha çetindir** تَعْذِيبًا Azap etme bakımından (Kimden daha çetindir?) مِنْهُمْ Onlardan فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Bunun üzerine Allah Rasûlüllah -Allah ona salat-u selam eylesin- şöyle demiştir: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, لَأَخْرُجَنَّ وَلَوْ وَحْدِي Yalnız başıma da olsam savaşa çıkacağım فَخَرَجَ بِسَبْعِينَ رَاكِبًا Sonuçta yetmiş suvariyle harekete geçti (Nereye?) إِلَى بَدْرٍ الصُّغْرَى Küçük Bedir'e فَكَفَّ اللهُ Ve Allah defetti (Neyi?) بَأْسَ الْكُفَّارِ Kafirlerin gücünü (Neyle?) بِإِلْقَاءِ الرُّعْبِ فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerine korku salmakla (Daha neyle defetti?) وَمَنْعِ أَبِي سُفْيَانَ Ebû Süfyan'ı alıkoymakla (Neden?) عَنِ الْخُرُوجِ Savaşa çıkmaktan كَمَا تَقَدَّمَ فِي آلِ عِمْرَانَ Ali imran suresinde anlatıldığı gibi.

85- مَنْ يَشْفَعْ **Kim aracılık ederse** (Nerede?) بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında (Nasıl?) شَفَاعَةً حَسَنَةً **İyi aracılıkla** مُوَافِقَةً لِلشَّرْعِ Şeriata uygun olarak يَكُنْ لَهُ **Onun için olur** (Ne?) نَصِيبٌ مِنَ الْأَجْرِ **Ecirden bir pay** (Neden sebep?) مِنْهَا بِسَبَبِهَا O iyi aracılık sebebiyle وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً **Kim de kötü bir aracılıkla aracılık ederse** مُخَالِفَةً لَهُ Şeriata muhalif olarak يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ **Onun için de bir sorumluluk olur** نَصِيبٌ مِنَ الْوِزْرِ

Günahtan bir nasip (Neden sorumluluk olur?) مِنْهَا **Ondan,** بِسَبَبِهَا Onun sebebiyle وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** (Nedir?) مُقِيتًا مُقْتَدِرًا **Güçlü** iktidar sahibi **olandır** فَيُجَازِي كُلَّ أَحَدٍ Sonuçta herkese karşılık verir (Neyle?) بِمَا عَمِلَ Yaptığı şeyle.

86- وَإِذَا حُيِّيتُمْ **Selamlandığınız zaman** (Neyle?) بِتَحِيَّةٍ **Bir selamla** كَأَنْ قِيلَ لَكُمْ Size şöyle denmesi gibi: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ Selamûn Aleykûm فَحَيُّوا الْمُحَيِّيَ Selam vereni **hemen selamlayın** (Neyle?) بِأَحْسَنَ مِنْهَا **Ondan daha güzeliyle** (Nasıl?) بِأَنْ تَقُولُوا لَهُ Ona şöyle demeniz suretiyle, عَلَيْكَ السَّلَامُ Aleykes selam وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ Ve rahmetûllahi ve berakâtûhû' أَوْ رُدُّوهَا **Ya da onu iade edin** (Neyle?) بِأَنْ تَقُولُوا لَهُ Ona söylemeniz suretiyle (Neyi?) كَمَا قَالَ Onun dediğini أَيِ الْوَاجِبُ أَحَدُهُمَا Yani, vacip olan bu ikisinden birisidir وَالْأَوَّلُ أَفْضَلُ Birincisi daha faziletlidir إِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** (Nedir?) حَسِيبًا مُحَاسِبًا **Gözetleyici,** denetleyici**dir** فَيُجَازِي عَلَيْهِ Ve onun üzerine cezalandıracaktır وَمِنْهُ رَدُّ السَّلَامِ Selamın iadesi de bu kabildendir وَخَصَّتِ السُّنَّةُ Sünnet bu hükümden tahsis etmiştir (Kimi?) اَلْكَافِرَ وَالْمُبْتَدِعَ وَالْفَاسِقَ Kafiri, bidatçıyı, fasığı (Daha?) وَالْمُسْلِمَ Ve Müslüman'ı (Öyle müslüman ki,) عَلَى قَاضِي الْحَاجَةِ ihtiyacını gideren وَمَنْ فِي الْحَمَّامِ Hamamda olan وَالْآكِلَ Yemek yiyen فَلَا يَجِبُ الرَّدُّ عَلَيْهِمْ Bunlara selamın iadesi vacip olmaz بَلْ يُكْرَهُ فِي غَيْرِ الْأَخِيرِ Bilakis sonuncusu (yemek yiyen) hariç mekruh olur وَيُقَالُ لِلْكَافِرِ Kafire de denir (Ne?) وَعَلَيْكَ Ve aleyke.

﴿اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ﴾ وَاللّٰهِ ﴿لَيَجْمَعَنَّكُمْ﴾ مِنْ قُبُورِكُمْ ﴿اِلٰى﴾ فِي ﴿يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهِ وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾﴾ قَوْلًا وَلَمَّا رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أُحُدٍ اخْتَلَفَ النَّاسُ فِيهِمْ فَقَالَ فَرِيقٌ أُقْتُلْهُمْ وَقَالَ فَرِيقٌ لَا فَنَزَلَ ﴿فَمَا لَكُمْ﴾ أَيْ مَا شَأْنُكُمْ صِرْتُمْ ﴿فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ﴾ فِرْقَتَيْنِ ﴿وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ﴾ رَدَّهُمْ ﴿بِمَا كَسَبُوا﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿اَتُرِيدُونَ اَنْ تَهْدُوا مَنْ اَضَلَّ﴾ هُ ﴿اللّٰهُ﴾ اَيْ تَعُدُّوهُمْ مِنْ جُمْلَةِ الْمُهْتَدِينَ، وَالْإِسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِلْإِنْكَارِ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ﴾ هُ ﴿اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾﴾ طَرِيقًا اِلَى الْهُدٰى ﴿وَدُّوا﴾ تَمَنَّوْا ﴿لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ﴾ أَنْتُمْ وَهُمْ ﴿سَوَآءً﴾ فِي الْكُفْرِ ﴿فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَآءَ﴾ تُوَالُونَهُمْ وَإِنْ أَظْهَرُوا الْإِيمَانَ ﴿حَتّٰى يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ هِجْرَةً صَحِيحَةً تُحَقِّقُ إِيمَانَهُمْ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ وَأَقَامُوا عَلَى مَا هُمْ عَلَيْهِ ﴿فَخُذُوهُمْ﴾ بِالْأَسْرِ ﴿وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا﴾ تُوَالُونَهُ ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾﴾ تَنْصُرُونَ بِهِ عَلَى عَدُوِّكُمْ ﴿اِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ﴾ يَلْجَؤُونَ ﴿اِلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ﴾ عَهْدٌ بِالْأَمَانِ لَهُمْ وَلِمَنْ وَصَلَ إِلَيْهِمْ كَمَا عَاهَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِلَالَ بْنَ عُوَيْمِرٍ الْأَسْلَمِيَّ ﴿اَوْ﴾ الَّذِينَ ﴿جَآؤُكُمْ﴾ وَقَدْ ﴿حَصِرَتْ﴾ ضَاقَتْ ﴿صُدُورُهُمْ﴾ عَنْ ﴿اَنْ يُقَاتِلُوكُمْ﴾ مَعَ قَوْمِهِمْ ﴿اَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ﴾ مَعَكُمْ أَيْ مُمْسِكِينَ عَنْ قِتَالِكُمْ وَقِتَالِهِمْ فَلَا تَتَعَرَّضُوا إِلَيْهِمْ بِأَخْذٍ وَلَا قَتْلٍ، وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ﴾ تَسْلِيطَهُمْ عَلَيْكُمْ ﴿لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ﴾ بِأَنْ يُقَوِّيَ قُلُوبَهُمْ ﴿فَلَقَاتَلُوكُمْ﴾ وَلٰكِنَّهُ لَمْ يَشَأْهُ فَأَلْقَى فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ﴿فَاِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَاَلْقَوْا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ﴾ الصُّلْحَ أَيِ انْقَادُوا ﴿فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾﴾ طَرِيقًا بِالْأَخْذِ وَالْقَتْلِ ﴿سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ يُرِيدُونَ اَنْ يَاْمَنُوكُمْ﴾ بِإِظْهَارِ الْإِيمَانِ عِنْدَكُمْ ﴿وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ وَهُمْ أَسَدٌ وَغَطَفَانُ ﴿كُلَّمَا رُدُّوا اِلَى الْفِتْنَةِ﴾ دُعُوا اِلَى الشِّرْكِ ﴿اُرْكِسُوا فِيهَا﴾ وَقَعُوا أَشَدَّ وُقُوعٍ ﴿فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ﴾ بِتَرْكِ قِتَالِكُمْ ﴿وَ﴾ لَمْ ﴿يُلْقُوا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَ﴾ لَمْ ﴿يَكُفُّوا اَيْدِيَهُمْ﴾ عَنْكُمْ ﴿فَخُذُوهُمْ﴾ بِالْأَسْرِ ﴿وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ﴾ وَجَدْتُمُوهُمْ ﴿وَاُولٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾﴾ بُرْهَانًا بَيِّنًا ظَاهِرًا عَلَى قَتْلِهِمْ وَسَبْيِهِمْ لِغَدْرِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

87- **Allah, kendisinden başka ilah olmayandır.** And olsun ki, **kendisinde şüphe** kuşku **olmayan kıyamet günü, sizi mutlaka** kabirlerinizden **toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?** Hiç kimse yoktur.

Bir grup insan (münafıklar) Uhud'dan dönünce, insanlar (sahabe) onlar hakkında anlaşmazlığa düştü. Kimileri "Onları öldür (Ya Resûlellah!)" dedi, kimileri de "Öldürme" dedi. Bunun üzerine şu ayet indi:

88- **Size ne oldu da** bu haliniz ne ki, **münafıklar hakkında iki grup** oldunuz? **Halbuki Allah onları kendi ettikleri** küfür ve isyan **yüzünden tersine döndürmüş,** geri çevirmiş**tir. Allah'ın saptırdığını doğru yola getirmek** onları hidayet üzere olanlardan saymak **mı istiyorsunuz?**[1] **Allah'ın saptırdığı kimse için asla** doğruya **yol bulamazsın.**

89- **Sizin de kendileri gibi inkar etmenizi istediler** arzuladılar **ki** siz ve onlar küfürde **eşit olasınız. O halde Allah yolunda** imanlarını ispatlayan gerçek bir **göç edinceye kadar** iman ettiklerini gösterseler de **onlardan** yardımlaşacağınız **dostlar edinmeyin. Eğer yüz çevirirler** ve oldukları halde kalırlar**sa, onları** esir ederek **yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini** yardımlaşacağınız bir **dost ve** düşmanınıza karşı kendilerinden destek göreceğiniz bir **yardımcı edinmeyin.**

90- **Ancak kendileriyle** onlara ve onlara sığınanlara güven verileceğine dair Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in Hilal bin Uveymir el-Eslemi ile anlaştığı gibi **aranızda anlaşma,** sözleşme **bulunan bir topluma varan** sığınan**lar yahut** halklarıyla birlikte **sizinle veya** sizinle birlikte **kendi halklarıyla savaşmaktan yürekleri sıkılarak** daralarak **size gelenler müstesna.** Yani, sizinle ve kendi halklarıyla savaşmaktan el çekmiş olarak gelenlere esir almak veya öldürmek suretiyle saldırmayın. Bu ve bundan sonrası kılıç (savaş) ayetiyle nesh edilmiştir. **Eğer Allah** onları başınıza bela etmeyi **dileseydi onları** kalplerine metanet vererek **başınıza bela ederdi de sizinle savaşırlardı.** Fakat Allah bunu dilemedi ve onların kalplerine korku saldı. **Eğer onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmazlar ve size barış teklif ederler,** yani, boyun eğerler**se, bu durumda Allah size, onların aleyhine** esir edip öldürmeye **bir yol vermemiştir.**

91- Yanınızda iman etmiş gibi görünüp **hem sizden emin olmak hem de** yanlarına döndükleri zaman küfür ile **kendi toplumlarından emin olmak isteyen başkalarını** Esed ile Gatafan kabilelerini **de bulacaksınız. Bunlar her fitneye sevk edildiklerinde** şirke çağrıldıklarında **ona balıklama dalar,** en şiddetli şekilde atlar**lar. Eğer sizden** sizinle savaşmayarak **uzak durmaz, barış teklif etmez ve** sizden **ellerini çekmezlerse onları** esir **alın, ve yakaladığınız yerde öldürün. İşte onlar üzerine, sizin için apaçık yetki** ihanetlerinden dolayı öldürülmeleri ve esir alınmalarına net ve aşikâr bir delil **verdik.**

---

[1] Soru her iki yerde de inkar içindir.

KELİME ANLAMI

87- اَللّٰهُ O Allah ki, لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ Ondan başka bir ilah yoktur وَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki, لَيَجْمَعَنَّكُمْ مِنْ قُبُورِكُمْ **Elbette o sizi**, kabirlerinizden **toplayacaktır** (Nerede?) اِلٰى فِي يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** -burada ila, fi manasındadır.- لَا رَيْبَ شَكَّ فِيهِ **Onda bir şüphe**, kuşku **yoktur** وَمَنْ أَيْ لَا أَحَدَ **Kimdir,** Yani, kimse yoktur اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan daha doğru** (Ne bakımından?) حَدِيثًا قَوْلًا Hadis, **söz bakımından.**

وَلَمَّا رَجَعَ نَاسٌ İnsanlar döndüklerinde (Nereden?) مِنْ أُحُدٍ Uhud'dan اِخْتَلَفَ النَّاسُ İnsanlar ihtilafa düştüler (Kim hakkında?) فِيهِمْ Savaştan geri kalanlar hakkında فَقَالَ فَرِيقٌ Bir grup dedi ki: أُقْتُلْهُمْ Onları öldür (Ya Resûlellah!) وَقَالَ فَرِيقٌ Bir grup da dedi ki: لَا Hayır, olmaz فَنَزَلَ Ve şu ayet indi:

88- فَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor da** أَيْ مَا شَأْنُكُمْ صِرْتُمْ Yani, Sizin haliniz nedir, ki oldunuz (Kim hakkında?) فِي الْمُنَافِقِينَ **Münafıklar hakkında** (Ne?) فِئَتَيْنِ فِرْقَتَيْنِ **İki grup,** fırka وَاللّٰهُ **Allah ise** أَرْكَسَهُمْ رَدَّهُمْ Baş aşağı çevirmiş, **onları geri döndürmüştür** (Ne sebebiyle?) بِمَا كَسَبُوا **Elde ettikleri şey sebebiyle** (Neye ilişkin?) مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfre ve günahlara ilişkin أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا **Hidayete erdirmeyi mi istiyorsunuz?** (Kimi?) مَنْ **O kimseyi ki,** أَضَلَّهُ اللّٰهُ **Allah** onu **saptırmıştır** أَيْ تَعُدُّوهُمْ Yani, onları saymak mı istiyorsunuz? (Neden?) مِنْ جُمْلَةِ الْمُهْتَدِينَ Hidayete erenler grubundan وَالْإِسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde deistifham (Niçindir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir. وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ **Kim ki Allah** onu **saptırmışsa** فَلَنْ تَجِدَ لَهُ **Asla onun için bulamazsın** (Ne?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Yol,** çare (Neye?) اِلَى الْهُدٰى Hidayete.

89- وَدُّوا تَمَنَّوْا **Onlar** arzuladılar, **temenni ettiler ki,** لَوْ تَكْفُرُونَ **Siz de inkar etseniz** (Ne gibi?) كَمَا كَفَرُوا **Onlar inkar ettikleri gibi** فَتَكُونُونَ **Ve olsanız** أَنْتُمْ وَهُمْ Siz ve onlar (Ne?) سَوَآءً فِي الْكُفْرِ Küfürde **eşit** فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَآءَ **O halde onlardan dostlar edinmeyin** تُوَالُونَهُمْ Ki, onlarla içli dışlı oluyorsunuz وَإِنْ أَظْهَرُوا الْإِيمَانَ İmanlarını dışa vursalar da (**Ne zamana dek?**) حَتّٰى يُهَاجِرُوا **Hicret etmelerine dek** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** (Nasıl?) هِجْرَةً صَحِيحَةً Geçer bir hicretle (Öyle hicret ki,) تُحَقِّقُ إِيمَانَهُمْ Onların imanlarını ispatlıyor فَإِنْ تَوَلَّوْا **Şayet yüz çevirirlerse** وَأَقَامُوا Ve devam ederlerse (Neye?) عَلٰى مَا O yola ki, هُمْ عَلَيْهِ Onlar onun üzerinedir

فَخُذُوهُمْ بِالْأَسْرِ **Bu durumda onları** esaretle **alın,** وَاقْتُلُوهُمْ **Ve onları öldürün** (Nerede?) حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ **Onları bulduğunuz yerde** وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا **Onlardan dost edinmeyin** تُوَالُونَهُ Ki, onunla içli dışlı oluyorsunuz وَلَا نَصِيرًا **Yardımcı da edinmeyin** تَنْصُرُونَ بِهِ Ki onunla yardım sağlıyorsunuz (Kime karşı?) عَلَى عَدُوِّكُمْ Düşmanınıza karşı.

90- اِلَّا الَّذِينَ **O kimseler müstesna ki,** يَصِلُونَ يَلْجَؤُونَ **Ulaşıyorlar,** sığınıyorlar (Kime?) اِلَى قَوْمٍ **Bir topluluğa ki,** بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ **Sizinle onlar arasında vardır** (Ne?) مِيثَاقٌ **Anlaşma,** عَهْدٌ بِالْأَمَانِ Güvenlik sözleşmesi (Kime ilişkin?) لَهُمْ وَلِمَنْ Onlara ve o kimseye ilişkin ki, وَصَلَ إِلَيْهِمْ Onlara sığınmıştır. كَمَا عَاهَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Hz.Peygamber -Allah ona salat-u selam eylesin- sözleşme yaptığı gibi (Kiminle?) هِلَالَ بْنَ عُوَيْمِرٍ الْأَسْلَمِيَّ Hilal b. Uveymir el-Eslemi ile أَوْ الَّذِينَ **Ya da** o kimseler(i öldürmeyin) ki, جَآؤُكُمْ **Size geldiler** وَقَدْ حَصِرَتْ ضَاقَتْ **Ve sıkışmış,** daralmı**ştır** (Ne?) صُدُورُهُمْ **Göğüsleri** (Neden?) عَنْ اَنْ يُقَاتِلُوكُمْ **Sizinle savaşmaktan** (Kimle birikte size karşı savaşmaktan?) مَعَ قَوْمِهِمْ Kendi kavmiyle birlikte أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ **Veya kendi kavmiyle savaşmaktan** (Kimle?) مَعَكُمْ Sizinle أَيْ مُمْسِكِينَ Yani, kaçındıkları halde (Neden?) عَنْ قِتَالِكُمْ وَقِتَالِهِمْ Sizinle ve kendi milletleriyle savaşmaktan فَلَا تَتَعَرَّضُوا إِلَيْهِمْ Bu durumda onlara taarruzda bulunmayın (Neyle?) بِأَخْذٍ وَلَا قَتْلٍ Esir edinme ve öldürmeyle وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ Bu ve sonraki hükümler (Nedir?) مَنْسُوخٌ Kaldırılmıştır (Neyle?) بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç ayetiyle (Tevbe Suresi: 5) وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ **Şayet Allah dileseydi** (Neyi?) تَسْلِيطَهُمْ عَلَيْكُمْ Onları başınıza musallat etmeyi لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ **Elbette onları size musallat ederdi** (Nasıl?) بِأَنْ يُقَوِّيَ قُلُوبَهُمْ Onların kalplerini güçlendirerek فَلَقَاتَلُوكُمْ **Ve onlar elbette sizinle muharebe ederlerdi** وَلٰكِنَّهُ لَمْ يَشَأْهُ Fakat o dilemedi فَأَلْقَى فِي قُلُوبِهِمْ Bu nedenle onların kalplerine saldı (Ne?) اَلرُّعْبَ Korku فَاِنِ اعْتَزَلُوكُمْ **Şayet onlar sizi bırakıp, çekilirlerse** فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ **Ve sizinle savaşmazlarsa** وَأَلْقَوْا اِلَيْكُمْ **Size verirlerse** (Ne?) اَلسَّلَمَ **Selam** اَلصُّلْحَ Barış (yaparlarsa) أَيِ انْقَادُوا Yani, boyun eğerlerse فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ **Bu durumda Allah kılmamıştır** (Kim için?) لَكُمْ عَلَيْهِمْ **Onlara karşı sizin için** (Ne kılmamıştır?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Yol,** çare (Neyle?) بِالْأَخْذِ وَالْقَتْلِ Esir alma ve öldürmeyle.

91- سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ **Yakında başkalarını bulacaksınız** (Ne halde?) يُرِيدُونَ **Onlar ister halde** (Neyi?) اَنْ يَاْمَنُوكُمْ **Size karşı güvende olmayı** (Neyle?) بِإِظْهَارِ الْإِيمَانِ عِنْدَكُمْ Yanınızda imanı açığa vurmakla (Daha neyi?) وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ **Kavimlerine karşı güvende olmayı** (Hangi yolla?) بِالْكُفْرِ Küfrü itiraf etme yoluyla (Ne zaman?) إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ Onlara döndüklerinde وَهُمْ أَسَدٌ وَغَطَفَانُ Onlar Esed ve Gatafân kabileleridir كُلَّمَا رُدُّوا اِلَى الْفِتْنَةِ **Ne zaman fitneye döndürüldülerse** دُعُوا اِلَى الشِّرْكِ Şirke çağrıldılarsa أُرْكِسُوا **Baş aşağı çevrilirler** (Nereye baş aşağı çevrilirler?) فِيهَا **Onun içine** وَقَعُوا Düşerler (Nasıl?) أَشَدَّ وُقُوعٍ Çok hızlı bir düşmeyle فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ **Eğer sizden uzak durmazlarsa** (Neyle?) بِتَرْكِ قِتَالِكُمْ Sizinle savaşmayı bırakmakla (Daha?) وَ لَمْ يُلْقُوا اِلَيْكُمْ **Ve size vermezlerse** (Ne?) اَلسَّلَمَ **Selam** (Daha?) وَلَمْ يَكُفُّوا اَيْدِيَهُمْ **Ve ellerini de çekmezlerse** (Kimden?) عَنْكُمْ Sizden فَخُذُوهُمْ بِالْأَسْرِ **Onları** esaret yoluyla **alın** وَاقْتُلُوهُمْ **Ve onları öldürün** (Nerede?) حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ **Nerede rastlarsanız** وَجَدْتُمُوهُمْ Onları bulursanız وَاُولٰئِكُمْ **İşte onlar var ya!** جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ **Sizin için onların aleyhine kıldık** (Ne?) سُلْطَانًا مُبِينًا **Apaçık bir yetki** بُرْهَانًا بَيِّنًا ظَاهِرًا Açık seçik hüccet (Ne üzerine?) عَلَى قَتْلِهِمْ Onların katli وَسَبْيِهِمْ Ve tutsak edilmeleri üzerine (Niçin?) لِغَدْرِهِمْ İhanetlerinden dolayı.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا﴾ أَيْ مَا يَنْبَغِي أَنْ يَصْدُرَ مِنْهُ قَتْلٌ لَهُ ﴿اِلَّا خَطَأً﴾ مُخْطِئًا فِي قَتْلِهِ مِنْ غَيْرِ قَصْدٍ ﴿وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً﴾ بِأَنْ قَصَدَ رَمْيَ غَيْرِهِ كَصَيْدٍ أَوْ شَجَرَةٍ فَأَصَابَهُ أَوْ ضَرَبَهُ بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا ﴿فَتَحْرِيرُ﴾ عِتْقُ ﴿رَقَبَةٍ﴾ نَسَمَةٍ ﴿مُؤْمِنَةٍ﴾ عَلَيْهِ ﴿وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ﴾ مُؤَدَّاةٌ ﴿اِلٰٓى اَهْلِهِ﴾ أَيْ وَرَثَةِ الْمَقْتُولِ ﴿اِلَّٓا اَنْ يَصَّدَّقُوا﴾ يَتَصَدَّقُوا عَلَيْهِ بِهَا بِأَنْ يَعْفُوا عَنْهَا، وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّهَا مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ عِشْرُونَ بِنْتُ مَخَاضٍ وَكَذَا بَنَاتُ لَبُونٍ وَبَنُو لَبُونٍ وَحِقَاقٌ وَجِذَاعٌ وَأَنَّهَا عَلَى عَاقِلَةِ الْقَاتِلِ وَهُمْ عَصَبَتُهُ إِلَّا الْأَصْلَ وَالْفَرْعَ مُوَزَّعَةً عَلَيْهِمْ عَلَى ثَلَاثِ سِنِينَ عَلَى الْغَنِيِّ مِنْهُمْ نِصْفُ دِينَارٍ وَالْمُتَوَسِّطِ رُبُعٌ كُلَّ سَنَةٍ فَإِنْ لَمْ يَفُوا فَمِنْ بَيْتِ الْمَالِ فَإِنْ تَعَذَّرَ فَعَلَى الْجَانِي ﴿فَاِنْ كَانَ﴾ الْمَقْتُولُ ﴿مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ﴾ حَرْبٍ ﴿لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ﴾ عَلَى قَاتِلِهِ كَفَّارَةً وَلَا دِيَةَ تُسَلَّمُ إِلَى أَهْلِهِ لِحِرَابَتِهِمْ ﴿وَاِنْ كَانَ﴾ الْمَقْتُولُ ﴿مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ﴾ عَهْدٌ كَأَهْلِ الذِّمَّةِ ﴿فَدِيَةٌ﴾ لَهُ ﴿مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهِ﴾ وَهِيَ ثُلُثُ دِيَةِ الْمُؤْمِنِ إِنْ كَانَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا وَثُلُثَا عُشْرِهَا إِنْ كَانَ مَجُوسِيًّا ﴿وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ﴾ عَلَى قَاتِلِهِ ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾ الرَّقَبَةَ بِأَنْ فَقَدَهَا وَمَا يُحَصِّلُهَا بِهِ ﴿فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ﴾ عَلَيْهِ كَفَّارَةً، وَلَمْ يَذْكُرِ اللّٰهُ تَعَالَى الْانْتِقَالَ إِلَى الطَّعَامِ كَالظِّهَارِ وَبِهِ أَخَذَ الشَّافِعِيُّ فِي أَصَحِّ قَوْلَيْهِ ﴿تَوْبَةً مِنَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿٩٢﴾﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا﴾ بِأَنْ يَقْصِدَ قَتْلَهُ بِمَا يَقْتُلُ غَالِبًا عَالِمًا بِإِيمَانِهِ ﴿فَجَزَٓاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ﴾ أَبْعَدَهُ مِنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَاَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾﴾ فِي النَّارِ وَهٰذَا مُؤَوَّلٌ بِمَنْ يَسْتَحِلُّهُ أَوْ بِأَنَّ هٰذَا جَزَاؤُهُ إِنْ جُوزِيَ، وَلَا بِدْعَ فِي خُلْفِ الْوَعِيدِ لِقَوْلِهِ {وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ} وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهَا عَلَى ظَاهِرِهَا وَأَنَّهَا نَاسِخَةٌ لِغَيْرِهَا مِنْ آيَاتِ الْمَغْفِرَةِ وَبَيَّنَتْ آيَةُ الْبَقَرَةِ أَنَّ قَاتِلَ الْعَمْدِ يُقْتَلُ بِهِ وَأَنَّ عَلَيْهِ الدِّيَةَ إِنْ عُفِيَ عَنْهُ وَسَبَقَ قَدْرُهَا، وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ بَيْنَ الْعَمْدِ وَالْخَطَإِ قَتْلًا يُسَمَّى شِبْهَ الْعَمْدِ وَهُوَ أَنْ يَقْتُلَهُ بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا فَلَا قِصَاصَ فِيهِ بَلْ دِيَةٌ كَالْعَمْدِ فِي الصِّفَةِ وَالْخَطَإِ فِي التَّأْجِيلِ وَالْحَمْلِ وَهُوَ وَالْعَمْدُ أَوْلَى بِالْكَفَّارَةِ مِنَ الْخَطَإِ وَنَزَلَ لَمَّا مَرَّ نَفَرٌ مِنَ الصَّحَابَةِ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ وَهُوَ يَسُوقُ غَنَمًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا مَا سَلَّمَ عَلَيْنَا إِلَّا تَقِيَّةً، فَقَتَلُوهُ وَاسْتَاقُوا غَنَمَهُ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا ضَرَبْتُمْ﴾ سَافَرْتُمْ لِلْجِهَادِ ﴿فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُثَلَّثَةِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ السَّلَامَ﴾ بِأَلِفٍ أَوْ دُونَهَا أَيِ التَّحِيَّةَ أَوِ الْانْقِيَادَ بِكَلِمَةِ الشَّهَادَةِ الَّتِي هِيَ أَمَارَةٌ عَلَى الْإِسْلَامِ ﴿لَسْتَ مُؤْمِنًا﴾ وَإِنَّمَا قُلْتَ هٰذَا تَقِيَّةً لِنَفْسِكَ وَمَالِكَ فَتَقْتُلُوهُ ﴿تَبْتَغُونَ﴾ تَطْلُبُونَ لِذٰلِكَ ﴿عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ مَتَاعَهَا مِنَ الْغَنِيمَةِ ﴿فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ﴾ تُغْنِيكُمْ

عَنْ قَتْلِ مِثْلِهِ لِمَالِهِ ﴿كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ﴾ تُعْصَمُ دِمَاؤُكُمْ وَأَمْوَالُكُمْ بِمُجَرَّدِ قَوْلِكُمُ الشَّهَادَةَ ﴿فَمَنَّ اللهُ عَلَيْكُمْ﴾ بِالْاِشْتِهَارِ بِالْإِيمَانِ وَالْاِسْتِقَامَةِ ﴿فَتَبَيَّنُوا﴾ أَنْ تَقْتُلُوا مُؤْمِنًا وَافْعَلُوا بِالدَّاخِلِ فِي الْإِسْلَامِ كَمَا فُعِلَ بِكُمْ ﴿إِنَّ اللهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (٩٤)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

92- **Bir müminin bir mümini öldürmeye yanlışlıkla,** onu öldürmede hata edip kasıtsız **olmadıkça hakkı olamaz,** mümini öldürme fiilinin kendisinden meydana gelmesi yakışmaz. **Bir mümini yanlışlıkla** örneğin ava veya ağaca atmak isterken ona isabet ettirerek veya genelde öldürmeyen bir cisimle vurarak **öldüren kimsenin, mümin bir köle azat etmesi,** serbest bırakması **ve ailesine** öldürülenin varislerine -affetmek suretiyle diyeti **bağışlamaları**[1] **hariç- teslim edilecek** ödenecek **bir diyet vermesi** katile **gereklidir.** Sünnet bu diyetin yüz deve olduğunu beyan etmiştir. Bu develerden yirmisi binti mahad (iki yaşındaki dişi deve) yirmisi binti lebun, (üç yaşındaki dişi deve) yirmisi benu lebun, (üç yaşındaki erkek deve) yirmisi hikak (dört yaşındaki dişi deve) ve yirmisi ciza' (beş yaşındaki dişi deve)dir. Ve bu diyeti katilin â'kilesi yani aslı ve fer'i hariç asabası (herkes hakkını aldıktan sonra mirastan geri kalanı alanlar) üç sene içersinde öderler. Zengin olana her sene yarım dinar, orta halliye de dörtte biri vardır. Eğer onlar ödeyemezlerse devlet bütçesinden alınır. Bu da mümkün olmazsa ödeme suçu işleyene kalır. **Eğer** öldürülen **mümin olduğu halde, size düşman olan** savaş eden **bir toplumdan ise** kefaret olarak **mümin bir köle azat etmek** katile **gereklidir**, savaş halinde oldukları için ailesine teslim edilecek diyet yoktur. Öldürülen **eğer kendileriyle aranızda anlaşma bulunan** ehli zimmet gibi **bir toplumdan ise ailesine teslim edilecek bir diyet** öldürülen Yahudi ve Hıristiyan ise bu diyet Müslüman'ın diyetinin üçte biridir ve eğer Mecusi ise otuzda ikisi/ on beşte biridir **ve bir mümin köleyi azat etmek** katile **gereklidir.** Yoksun veya alacak parası olmaması sebebiyle azat edecek bir köle **bulamayan kimsenin, Allah tarafından tövbesinin**[2] **kabulü için** kefaret olarak **iki ay peş peşe oruç tutması lazımdır.** Allah Teâlâ burada zıharda olduğu gibi (altmış fakiri) doyurma hükmüne gidileceğini zikretmedi. İmam-ı Şafiî de iki görüşünden en sahih olanına göre bu hükmü almıştır. **Allah daima** yarattıklarını **bilendir,** ve onlar için aldığı tedbirlerde **hikmet sahibidir.**

---

[1] يَصَّدَّقُوا fiilinin aslı يَتَصَدَّقُوا 'dur.
[2] تَوْبَةً kelimesi takdir edilen fiiliyle nasb olmuş bir mastardır.

93- **Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmış **ve onun için** ateşte **büyük azap hazırlamıştır.** Bu hüküm, mümini öldürmeyi helal gören kişi hakkındadır veya cezası, şayet cezalandırılacak olsa budur diye tevil edilmiştir. ***"..bunun dışında kalanı dilediği kimse için bağışlar" (Nisa: 48)*** ayeti gereğince Allah'ın vaat ettiği bir cezadan dönmesinde her hangi bir sakınca yoktur. İbni Abbas'tan bir rivayete göre: "Bu ayet kendisinden anlaşılan mana üzeredir. Ve tüm bağışlama ile ilgili ayetleri nesh etmiştir." Bakara süresindeki (178.) ayet kasıtlı olarak öldürülenin öldürüleceğini ve de affedilirse diyet vereceğini belirtmiştir. Diyetin ne kadar olduğu da (bir önceki ayette) geçmişti. Sünnet, kasıt ile hata arasında 'Kasta benzeyen' diye isimlendirilen bir öldürme çeşidinin daha bulunduğunu ifade etmiştir. O da genellikle öldürmeyen bir şeyle öldürmektir. Bunda da kısas yoktur. Bilakis diyet vardır. Bu diyet, sıfatı konusunda kasıtlı olan gibi, zamana yayılması ve paylaştırılması konusunda da hata ile olan öldürme gibidir. Bu ve kasıtlı öldürme kefarete, hata ile öldürmekten daha layıktırlar.

94- Sahabeden bir grup Süleymoğulları kabilesinden koyunları süren bir adamın yanından geçtiler. Adam bunlara selam verdi. Bunlar da "Bu adam bize sadece kendisini korumak için selam verdi" diyerek adamı öldürdüler ve koyunlarını aldılar. Bunun üzerine şu ayet indi:

Ey iman edenler! Allah yoluna koyulduğunuz cihat için sefere çıktığınız **zaman iyice anlayın.**[1] **Size selam**[2] **verene,** İslam'ın alameti olan kelime-i şahadeti söyleyerek saygı veya teslimiyet gösterene **dünya hayatının geçici menfaatine** ganimet malına **göz dikerek,** isteyerek **"Sen mümin değilsin,** bunu sadece malını ve canını kurtarmak için söyledin" **de**mek suretiyle onu öldür**meyin. Allah'ın katında** malı için böyle birini öldürmenize gerek bırakmayacak **sayısız ganimetler vardır. Önceden siz de böyle idiniz.** Sırf şahadet kelimesini söylemenizle malınız ve canınız korunuyordu. **Allah da size** iman ve istikamet ile meşhur olmayı **lütfetti. O halde iyice anlayın** ki, bir mümini öldürmeyesiniz. Ve İslam'a girene size davranıldığı gibi davranın. **Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan daima haberdardır.** Ve sizi yaptıklarınızla cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

92- وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ **Hiçbir mümin için olmaz** (Ne?) أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا **Bir mümini öldürmesi** أَيْ مَا يَنْبَغِي Yani, yaraşmaz (Ne?) أَنْ يَصْدُرَ مِنْهُ Ondan meydana gelmesi (Neyin?)

---

[1] فَتَبَيَّنُوا kelimesi bir kıraatte her iki yerde de فَتَثَبَّتُوا şeklinde okunur.
[2] اَلسَّلَامَ kelimesi elifsiz ve elif ile okunur.

قَتْلَ لَهُ Bir mümin öldürmenin إِلَّا خَطَأً **Hata hali müstesna** مُخْطِئًا فِي قَتْلِهِ Katlinde hatalı olursa (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ قَصْدٍ Hiçbir kasıt olmaksızın وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً **Kim bir mümini hatayla katlederse** (Nasıl?) بِأَنْ قَصَدَ Amaçlaması suretiyle (Neyi?) رَمْيَ غَيْرِهِ Başka bir şeye atmayı (Ne gibi?) كَصَيْدٍ أَوْ شَجَرَةٍ Av ya da ağaç gibi فَأَصَابَهُ Ve sonuçta adama isabet etse أَوْ ضَرَبَهُ Veya ona vurursa (Neyle?) بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا Genelde öldürmeyen bir şeyle فَتَحْرِيرُ عِتْقُ رَقَبَةٍ نَسَمَةٍ مُؤْمِنَةٍ **Bu durumda** bir **mümin kölenin** kişinin **hür bırakılması,** azat edilmesi (Nedir?) عَلَيْهِ O öldüren üzerinedir وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ مُؤَدَّاةٌ **Ve teslim edilmiş,** ödenmiş **bir diyet** (Kime?) إِلَى أَهْلِهِ أَيْ وَرَثَةِ الْمَقْتُولِ **Onun ehline;** Yani, maktûlün varislerine إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا **Ancak tasadduk etmeleri hali müstesna** يَتَصَدَّقُوا عَلَيْهِ بِهَا Diyeti ona bağışlamaları (Nasıl?) بِأَنْ يَعْفُوا عَنْهَا Diyeti affetmeleri suretiyle وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet açıkladı ki, أَنَّهَا مِئَةٌ مِنَ الْإِبِلِ Diyet, yüz devedir (Nedir onlar?) عِشْرُونَ بِنْتُ مَخَاضٍ Yirmi tane iki yaşına girmiş dişi deve, وَكَذَا بَنَاتُ لَبُونٍ Aynı sayıda üç yaşına girmiş dişi deve; وَبَنُو لَبُونٍ (Yirmi tane) üç yaşına girmiş erkek deve, وَحِقَاقٌ (Yirmi tane) dört yaşına girmiş dişi deve وَجِذَاعٌ Ve (yirmi tane) beş yaşına girmiş dişi deve وَأَنَّهَا Anlatılan diyet (Kim üzerinedir?) عَلَى عَاقِلَةِ الْقَاتِلِ Katilin âkilesi üzerinedir وَهُمْ O âkileler de (Kimdir?) عَصَبَتُهُ Onun asabesidir (mirasta asıl hissedarlar, herkes payını aldıktan sonra geri kalanı alan kimseler) (Bunlar ne olduğu halde?) إِلَّا الْأَصْلَ وَالْفَرْعَ Baba ve evladın dışında olduğu halde مُوَزَّعَةٌ عَلَيْهِمْ Bu diyet onlar arasında dağılmıştır (Ne kadar zaman zarfında?) عَلَى ثَلَاثِ سِنِينَ Üç sene zarfında عَلَى الْغَنِيِّ مِنْهُمْ İçlerinden zengin olana (Ne gerekir?) نِصْفُ دِينَارٍ Yarım dinar وَالْمُتَوَسِّطِ رُبُعٌ Orta halliye dörtte bir gerekir (Ne zaman?) كُلَّ سَنَةٍ Her yıl فَإِنْ لَمْ يَفُوا Eğer onlar ödeyemezlerse فَمِنْ بَيْتِ الْمَالِ Bu durumda devlet malından (hazineden) karşılanır فَإِنْ تَعَذَّرَ Eğer devlet hazinesinden ödemek mümkün olmazsa فَعَلَى الْجَانِي O vakit öldüren kişi öder فَإِنْ كَانَ الْمَقْتُولُ **Şayet** maktûl **olursa** (Kimlerden?) مِنْ قَوْمٍ **Bir kavimden** (Öyle kavim ki,) عَدُوٍّ حَرْبٍ لَكُمْ **Size** savaş açan, **düşman olan** وَهُوَ مُؤْمِنٌ **Halbuki o mümindir** فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ **Bu durumda mümin bir kölenin azadı gerekir** (Kime?) عَلَى قَاتِلِهِ Onun katiline (Ne olarak?) كَفَّارَةً Kefaret olarak وَلَا دِيَةَ تُسَلَّمُ Ödenecek bir diyet yoktur (Kime?) إِلَى أَهْلِهِ Onun ehline

(Niçin?) لِحِرَابَتِهِمْ Harb ehli olduklarından dolayı وَإِنْ كَانَ الْمَقْتُولُ **Şayet maktûl olursa** (Kimden?) مِنْ قَوْمٍ **Öyle bir kavimden ki,** بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ **Sizinle onlar arasında vardır** (Ne?) مِيثَاقٌ عَهْدٌ **Anlaşma,** sözleşme (Ne gibi?) كَأَهْلِ الذِّمَّةِ Zimmet ehli gibi فَدِيَةٌ لَهُ **O zaman** onun için **bir diyet** (Öyle diyet ki,) مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ **Ehline ödenmiş** وَهِيَ ثُلُثُ دِيَةِ الْمُؤْمِنِ Bu da müminin diyetinin üçte biridir. (Ne zaman?) إِنْ كَانَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا Öldürülen Yahudi ve Hıristiyan olursa (Daha nedir?) وَثُلُثَا عُشْرِهَا Diyetin otuzda ikisi (Ne zaman?) إِنْ كَانَ مَجُوسِيًّا Şayet maktûl Mecusi olursa (Daha ne gerekir?) وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ **Mümin bir kölenin azadı** (Kime gerekir bu?) عَلَى قَاتِلِهِ Onun katiline فَمَنْ لَمْ يَجِدْ الرَّقَبَةَ **Kim** köle **bulamazsa** (Nasıl?) بِأَنْ فَقَدَهَا Ondan yoksun olması وَمَا يُحَصِّلُهَا بِهِ Ve de köleyi elde edecek karşılığı bulamaması suretiyle فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ **O halde peşpeşe iki ay oruç gerekir** (Kime?) عَلَيْهِ Katile (Ne olarak?) كَفَّارَةً Kefaret olarak وَ لَمْ يَذْكُرِ اللهُ تَعَالَى Allah teala zikretmemiştir (Neyi?) الْاِنْتِقَالَ Geçmeyi (Neye?) إِلَى الطَّعَامِ Yemeğe (yani, fakirlere yemek verin dememiştir) (Ne gibi?) كَالظِّهَارِ Ziharda olduğu gibi وَبِهِ أَخَذَ الشَّافِعِيُّ Şafii de bununla amel etmiştir (Nerede?) فِي أَصَحِّ قَوْلَيْهِ İki görüşünün en geçerlisinde (Tüm bunlar ne olarak?) تَوْبَةً مِنَ اللهِ **Allah tarafından bir tövbe (yolu) olarak** (Nedir bu ifade?) مَصْدَرٌ مَنْصُوبٌ Mensup bir masdardır (Ne tarafından?) بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Gizli fiili tarafından وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَلِيمًا بِخَلْقِهِ Mahlûkatını **ziyadesiyle bilendir** حَكِيمًا **Ve hikmet sahibidir** (Nerede?) فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ Onlar için hazırladığı şeyde.

93- وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا **Kim bir mümini öldürürse** (Nasıl?) مُتَعَمِّدًا **Kasıtlı olarak** بِأَنْ يَقْصِدَ قَتْلَهُ Onu öldürmeyi amaçlayarak (Neyle?) بِمَا يَقْتُلُ غَالِبًا Genelde öldüren bir şeyle (Ne olduğu halde?) عَالِمًا بِإِيمَانِهِ Maktûlün imanlı olduğunu bilici olduğu halde فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ **Onun cezası cehennemdir** (Ne kadar?) خَالِدًا فِيهَا **Orada ebedi olarak** وَغَضِبَ اللهُ عَلَيْهِ **Allah onun üzerine gazap etmiştir** وَلَعَنَهُ **Ve ona lanet etmiştir** أَبْعَدَهُ مِنْ رَحْمَتِهِ Onu rahmetinden uzaklaştırmıştır وَأَعَدَّ لَهُ **Ve onun için hazırlamıştır** (Ne?) عَذَابًا عَظِيمًا **Büyük bir azap** (Nerede?) فِي النَّارِ Cehennemde وَهٰذَا مُؤَوَّلٌ Bu hüküm tevil olunmuştur (Neyle?) بِمَنْ يَسْتَحِلُّهُ Onu öldürmeyi helal sayan kimseyle أَوْ بِأَنَّ هٰذَا جَزَاؤُهُ Ya da bu onun cezasıdır (Ne zaman?) إِنْ جُوزِيَ Şayet cezalandırılacak olursa

وَلَا بِدْعَ Ve şaşılacak bir şey yoktur (Nerede?) فِي خُلْفِ الْوَعِيدِ Tehditten dönmede (Niçin?) لِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünden dolayı; وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ O Allah bunun dışındakini dilediğinden affeder... وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan nakledilmiştir ki, أَنَّهَا عَلَى ظَاهِرِهَا Bu hüküm lafzın zahiri üzerinedir وَأَنَّهَا نَاسِخَةٌ لِغَيْرِهَا Ve o, diğerlerini nesh edicidir (Neden?) مِنْ آيَاتِ الْمَغْفِرَةِ Mağfiret ayetlerinden وَبَيَّنَتْ آيَةُ الْبَقَرَةِ Bakara suresindeki ayet açıklamıştır ki, أَنَّ قَاتِلَ الْعَمْدِ Kasten adam öldüren يُقْتَلُ بِهِ Bu nedenle öldürülür وَأَنَّ عَلَيْهِ الدِّيَةَ Ve ona diyet gerekir (Ne zaman?) إِنْ عُفِيَ عَنْهُ Şayet bağışlanırsa وَسَبَقَ قَدْرُهَا Ki bu diyetin miktarı açıklanmıştır وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet de beyan etmiştir ki; أَنَّ بَيْنَ الْعَمْدِ وَالْخَطَإِ Kastın ve hatanın arasında vardır (Ne?) قَتْلاً Bir cinayet ki, يُسَمَّى شِبْهَ الْعَمْدِ 'Kast benzeri' diye isimlenir وَهُوَ أَنْ يَقْتُلَهُ Bu da, katilin öldürmesidir (Neyle?) بِمَا لَا يَقْتُلُ غَالِبًا Genelde öldürmeyen bir şeyle فَلَا قِصَاصَ فِيهِ Bunda bir kısas yoktur بَلْ دِيَةٌ Bilakis diyet vardır (Bu kast benzeri ne gibidir?) كَالْعَمْدِ فِي الصِّفَةِ Nitelikte kasti gibidir وَالْخَطَإِ فِي التَّأْجِيلِ وَالْحَمْلِ Zamana yayılması ve paylaştırılması konusunda da hata ile olan öldürme gibidir وَهُوَ وَالْعَمْدُ Bu ve kasıtlı öldürme (Nedir?) أَوْلَى بِالْكَفَّارَةِ Kefarete daha layıktır (Neden?) مِنَ الْخَطَإِ Hata ile öldürmeden.

94- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) indi (Ne zaman?) لَمَّا مَرَّ Uğradığında (Kim?) نَفَرٌ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir grup (Kime?) بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ Süleymoğullarından bir adama وَهُوَ O adam (Ne yapıyordu?) يَسُوقُ غَنَمًا Koyun güdüyordu فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ Ve Müslümanlara selam verdi فَقَالُوا Müslümanlar bunun üzerine şöyle dedi: مَا سَلَّمَ عَلَيْنَا O bize selam vermedi إِلَّا تَقِيَّةً Ancak korunmak için فَقَتَلُوهُ Ve onu öldürdüler وَاسْتَاقُوا غَنَمَهُ Sürüsünü de aldılar **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا Ey iman edenler! إِذَا ضَرَبْتُمْ Yola koyulduğunuz zaman** سَافَرْتُمْ لِلْجِهَادِ Cihada çıktığınız zaman (Nerede?) **فِي سَبِيلِ اللهِ Allah yolunda فَتَبَيَّنُوا İyice araştırın** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatta (Neyledir?) بِالْمُثَلَّثَةِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de (fiil) peltek se harfiyle (fetesebbetü şeklinde) okunmuştur **وَلَا تَقُولُوا Ve demeyin** (Kime?) **لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمْ Size verene** (Ne verene?) **اَلسَّلَامَ Selam** (Ne olduğu halde bu kelime?) بِأَلِفٍ أَوْ دُونَهَا Elifli ve elifsiz أَيِ التَّحِيَّةَ أَوِ الْإِنْقِيَادَ Yani, selam veren veya boyun eğene (Ne ile?) بِكَلِمَةِ الشَّهَادَةِ Kelime-i Şehadet ile الَّتِي هِيَ أَمَارَةٌ Ki o alamettir (Neye?) عَلَى الْإِسْلَامِ Müslümanlığa (Ne demeyin?) **لَسْتَ مُؤْمِنًا Sen mümin değilsin** وَإِنَّمَا قُلْتَ هٰذَا

Ancak bunu söyledin (Niçin?) تَقِيَّةً لِنَفْسِكَ Canını korumak için وَمَالِكَ Ve malını فَتَقْتُلُوهُ Deyip de onu öldürmeyin (Ne olarak?) تَبْتَغُونَ تَطْلُبُونَ لِذَلِكَ Bununla **umarak,** arzulayarak (Neyi?) عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının menfaatini** مَتَاعَهَا مِنَ الْغَنِيمَةِ Onun ganimet malını فَعِنْدَ اللّٰهِ **Zira Allah katında vardır** (Ne?) مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ **Pek çok ganimetler** (Öyle ganimetler ki,) تُغْنِيكُمْ Sizi ihtiyaçsız bırakacak (Neden?) عَنْ قَتْلِ مِثْلِهِ Onun gibisini öldürmekten (Niçin?) لِمَالِهِ Malı için كَذٰلِكَ كُنْتُمْ **Siz de böyleydiniz** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** (Nasıl böyleydiniz?) تُعْصَمُ Korunuyordu (Ne?) دِمَاؤُكُمْ وَأَمْوَالُكُمْ Kanlarınız ve mallarınız (Neyle?) بِمُجَرَّدِ قَوْلِكُمُ الشَّهَادَةَ Sırf kelime-i şehadet getirmenizle فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ **Ve Allah size lûtfetti** (Neyle?) بِالْإِشْتِهَارِ Tanınmakla (Neyle tanınmakla?) بِالْإِيمَانِ وَالْإِسْتِقَامَةِ İman ve istikametle فَتَبَيَّنُوا **Öyleyse iyice araştırıp, anlayın!** (Neyi?) أَنْ تَقْتُلُوا مُؤْمِنًا Bir mümini öldürmüş olup-olmamayı وَافْعَلُوا بِالدَّاخِلِ فِي الْإِسْلَامِ Ve İslam'a giren kişiye davranın كَمَا فُعِلَ بِكُمْ Tıpkı size davranıldığı gibi إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptığınızdan** (Nedir?) خَبِيرًا **Haberdardır** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve o yaptığınızla size karşılık verecektir.

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ عَنِ الْجِهَادِ ﴿غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾ بِالرَّفْعِ صِفَةٌ وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ مِنْ زَمَانَةٍ أَوْ عَمًى وَنَحْوِهِ ﴿وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ﴾ لِضَرَرٍ ﴿دَرَجَةً﴾ فَضِيلَةً لِاسْتِوَائِهِمَا فِي النِّيَّةِ وَزِيَادَةِ الْمُجَاهِدِينَ بِالْمُبَاشَرَةِ ﴿وَكُلًّا﴾ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى﴾ الْجَنَّةَ ﴿وَفَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ﴾ لِغَيْرِ ضَرَرٍ ﴿أَجْرًا عَظِيمًا (٩٥)﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ: ﴿دَرَجَاتٍ مِنْهُ﴾ مَنَازِلَ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ مِنَ الْكَرَامَةِ ﴿مَغْفِرَةً وَرَحْمَةً﴾ مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿رَحِيمًا (٩٦)﴾ بِأَهْلِ طَاعَتِهِ وَنَزَلَ فِي جَمَاعَةٍ أَسْلَمُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا فَقُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ﴾ بِالْمُقَامِ مَعَ الْكُفَّارِ وَتَرْكِ الْهِجْرَةِ ﴿قَالُوا﴾ لَهُمْ مُوَبِّخِينَ ﴿فِيمَ كُنْتُمْ﴾ أَيْ فِي أَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ فِي أَمْرِ دِينِكُمْ ﴿قَالُوا﴾ مُعْتَذِرِينَ ﴿كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ﴾ عَاجِزِينَ عَنْ إِقَامَةِ الدِّينِ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مَكَّةَ ﴿قَالُوا﴾ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا﴾ مِنْ أَرْضِ الْكُفْرِ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ كَمَا فَعَلَ غَيْرُكُمْ قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى ﴿فَأُولٰٓئِكَ مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَسَآءَتْ مَصِيرًا (٩٧)﴾ هِيَ ﴿إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَانِ﴾ الَّذِينَ ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً﴾ لَا قُوَّةَ لَهُمْ عَلَى الْهِجْرَةِ وَلَا نَفَقَةَ ﴿وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا (٩٨)﴾ طَرِيقًا إِلَى أَرْضِ الْهِجْرَةِ ﴿فَأُولٰٓئِكَ عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا غَفُورًا (٩٩)﴾ ﴿وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا﴾ مُهَاجَرًا ﴿كَثِيرًا وَسَعَةً﴾ فِي الرِّزْقِ ﴿وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ﴾ فِي الطَّرِيقِ كَمَا وَقَعَ لِجُنْدَعَ بْنِ ضَمْرَةَ اللَّيْثِيِّ ﴿فَقَدْ وَقَعَ﴾ ثَبَتَ ﴿أَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا (١٠٠)﴾ ﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ﴾ سَافَرْتُمْ ﴿فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ﴾ فِي ﴿أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلٰوةِ﴾ بِأَنْ تَرُدُّوهَا مِنْ أَرْبَعٍ إِلَى اثْنَتَيْنِ ﴿إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ﴾ أَيْ يَنَالَكُمْ بِمَكْرُوهٍ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بَيَانٌ لِلْوَاقِعِ، إِذْ ذَاكَ، فَلَا مَفْهُومَ لَهُ وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ الْمُرَادَ بِالسَّفَرِ الطَّوِيلُ وَهُوَ أَرْبَعَةُ بُرُدٍ وَهِيَ مَرْحَلَتَانِ وَيُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ {فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ} أَنَّهُ رُخْصَةٌ لَا وَاجِبٌ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا (١٠١)﴾ بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

95- **Müminlerden** kötürüm, körlük ve benzeri bir **özür sahibi olmaksızın**[1] cihattan (geri kalan) **oturanlar ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenler bir olamazlar. Allah, malları ve canlarıyla cihat edenleri**

---

[1] غَيْرُ kelimesi الْقَاعِدُونَ kelimesinin sıfatı olarak ref ve müstesna olarak nasb okunur.

derece fazilet **yönünden** bir özürden dolayı **oturanlara üstün tutmuştur.** Zira bunlar niyette eşittirler. Fakat mücahitlerin üstünlüğü bizzat cihada katılmalarıyladır. **Gerçi Allah** iki grubun **hepsine de güzeli,** cenneti **vaat etmiştir. Bununla beraber Allah mücahitleri** bir özürden dolayı **oturanlara çok büyük bir ecirle üstün tutmuştur.**

96- **Kendinden dereceler,**[1] birbiri üstünde kıymetli makamlar **bağışlama ve rahmet.**[2] **Allah daima** dostlarını **çok bağışlayıcıdır,** kendisine itaat edenlere **merhamet edicidir.**

Müslüman olup hicret etmeyen ve bu sebepler Bedir'de öldürülenler hakkında şu ayet inmiştir:

97- Kafirlerle beraber kalmak ve hicreti terk etmek sebebiyle **kendilerine yazık eden kimselere melekler, canlarını alırken,** azarlayarak onlara: "Dininiz konusunda **nerede** hangi halde **idiniz!" dediler. Onlar da,** özür beyan ederek: **"Biz yeryüzünde** Mekke'de **çaresiz** dini yerine getirmekten aciz**dik" dediler.** Onlara azar olarak: **"Allah'ın yeri geniş değil miydi?** Diğerlerinin yaptığı gibi siz de küfür diyarından başka yerlere **hicret etseydiniz ya!" dediler.** Yüce Allah buyurdu ki: **İşte onların sığınağı cehennemdir.** O, **varılacak yer olarak ne kadar da kötüdür.**

98- **Erkekler, kadınlar ve çocuklardan aciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler,** hicret etmeye kuvveti ve parası olmayan **ve** hicret diyarına **hiçbir yol bulamayanlar ayrıdır.**

99- **İşte bunları, umulur ki Allah affeder. Allah daima çok affedicidir, bağışlayıcıdır.**

00- **Allah yolunda hicret eden kişi, yeryüzünde çok yer ve** rızık konusunda **genişlik bulur. Kim evinden, Allah'a ve Peygamberine hicret ederek çıkar da sonra da** Cünda' b. Damra el-Leysi'ye olduğu gibi yolda **ona ölüm yetişirse, şüphesiz onun ecri Allah'a kalmış,** vacip olmuş**tur. Allah daima çok bağışlayıcıdır, merhamet edicidir.**

01- **Yeryüzünde yolculuk ettiğiniz** sefere çıktığınız**da, kafirlerin**[3] **size eziyet etmesinden** bir kötülük yapmasından **korkarsanız, namazı** dört rekattan iki rekata indirerek **kısaltmanızda size bir günah yoktur.** Sünnet, seferden kastedilenin uzunu olduğunu belirtmiştir. O da dört berid (yaklaşık

---

[1] دَرَجَاتٍ kelimesi أَجْرًا عَظِيمًا kelimesinden bedeldir.

[2] مَغْفِرَةً وَرَحْمَةً kelimeleri kendi fiilleri ile mensupturlar.

[3] اَلَّذِينَ كَفَرُوا ifadesi o zamanki durumu beyan etmek içindir. (Emniyet durumdan itiraz için değildir.) Dolayısıyla mefhum-u muhalife gidilmez.

doksan dört km.)dir. Dört berid de iki merhaledir. ***"Size bir günah yoktur"*** sözünden bunun bir ruhsat olup vacip olmadığı anlaşılır. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir. **Şüphesiz kafirler daima, size açıkça düşmandırlar.** Düşmanlıkları bellidir.

KELİME ANLAMI

95- لَا يَسْتَوِي **Eşit olmaz** (Kim?) الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden oturanlar (geri kalanlar)** (Neden?) عَنِ الْجِهَادِ Cihattan (Öyle oturanlar ki,) غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ **Zarar (özür) sahiplerinden başka** (Bu kelime nedir?) بِالرَّفْعِ صِفَةٌ Ref ile sıfat وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ Ve nasb ile istisnadır (Bu özür nedendir?) مِنْ زَمَانَةٍ Muzmin hastalıktan, أَوْ عَمًى Veya körlükten وَنَحْوِهِ Ve de benzerinden (Daha kim eşit olmaz?) وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda cihad edenler** (Neyle?) بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ **Malları ve canlarıyla** فَضَّلَ اللهُ **Allah üstün kılmıştır** (Kimi?) الْمُجَاهِدِينَ **Cihat edenleri** (Neyle cihat edenler?) بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ **Mallarıyla ve canlarıyla** (Kime üstün kılmıştır?) عَلَى الْقَاعِدِينَ **Oturanlara (geri kalanlara)** (Neyle geri kalan?) لِضَرَرٍ Bir mazeretle (Ne bakımından üstün kılmıştır?) دَرَجَةً فَضِيلَةً **Derece,** fazilet **bakımından** (Niçin?) لِاسْتِوَائِهِمَا فِي النِّيَّةِ İkisi de niyette eşit olduğu için وَزِيَادَةِ الْمُجَاهِدِينَ Ve mücahitler üstün geldiği için (Neyle?) بِالْمُبَاشَرَةِ Uygulamayla (bizzat icraatla) وَكُلًّا مِنَ الْفَرِيقَيْنِ İki grubun **hepsine;** وَعَدَ اللهُ **Allah vaat etmiştir** (Neyi?) الْحُسْنَى الْجَنَّةَ **En güzeli,** cenneti وَفَضَّلَ اللهُ الْمُجَاهِدِينَ **Ve Allah mücahitleri üstün kılmıştır** (Kim üzerine?) عَلَى الْقَاعِدِينَ **Oturanlar üzerine** (Nasıl?) لِغَيْرِ ضَرَرٍ Mazeretsiz (Ne bakımından üstün kıldı?) أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir bakımından** وَيُبْدَلُ مِنْهُ O ecirden (şu kelime) bedel yapılır:

96- دَرَجَاتٍ مِنْهُ **Onun tarafından öyle dereceler ki** مَنَازِلَ Öyle mertebeler ki, بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ Bazısı bazısının üstündedir (Neden dereceler?) مِنَ الْكَرَامَةِ (Allah'ın) kereminden (Daha ne bakımından üstün kıldı?) مَغْفِرَةً وَرَحْمَةً **Mağfiret ve rahmet bakımından** (Nedir bu iki kelime?) مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ Gizli fiileri tarafından mensupturlar وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** غَفُورًا **Çok bağışlayıcıdır** (Neyi?) لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını رَحِيمًا بِأَهْلِ طَاعَتِهِ **Ve** kendisine itaat edenlere **merhametlidir.**

97- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir (Kim hakkında?) فِي جَمَاعَةٍ O topluluk hakkında ki, أَسْلَمُوا Onlar Müslüman oldular وَ لَمْ يُهَاجِرُوا Fakat hicret etmediler فَقُتِلُوا Ve öldürüldüler (Ne zaman?) يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü (Kiminle?) مَعَ الْكُفَّارِ Kafirlerle birlikte **إِنَّ الَّذِينَ Hiç şüphesiz o kimseler ki, تَوَفَّاهُمُ الْمَلٰئِكَةُ Melekler onların canlarını almıştır** (Onlar ne oldukları halde?) **ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ Nefislerine zulmedici oldukları halde** (Neyle?) بِالْمُقَامِ مَعَ الْكُفَّارِ Kafirlerle kalmakla وَتَرْكِ الْهِجْرَةِ Ve hicreti terk etmekle **قَالُوا لَهُمْ Melekler onlara dediler:** (Nasıl?) مُوَبِّخِينَ Azarlayıcı oldukları halde (Ne dediler?) **فِيمَ كُنْتُمْ Neredeydiniz?** أَيْ فِي أَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ Yani, hangi şeyde idiniz (Ne konuda?) فِي أَمْرِ دِينِكُمْ Dininizin emri konusunda **قَالُوا Onlar da dediler** (Ne oldukları halde?) مُعْتَذِرِينَ Özür beyan ediciler oldukları halde (Ne dediler?) **كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ Biz çaresiz kimselerdik** عَاجِزِينَ عَنْ إِقَامَةِ الدِّينِ Dini yerine getirmekten acizlerdik (Nerede?) **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** أَرْضِ مَكَّةَ Mekke bölgesinde **قَالُوا لَهُمْ Meleklerse onlara dediler** (Niçin?) تَوْبِيخًا Azarlamak için (Ne derler?) **أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللّٰهِ Allah'ın arzı değil miydi?** (Ne?) **وَاسِعَةً Geniş فَتُهَاجِرُوا فِيهَا Ki orada hicret etseydiniz** (Nereden?) مِنْ أَرْضِ الْكُفْرِ Küfür topraklarından (Nereye?) إِلَى بَلَدٍ آخَرَ Başka bir bölgeye كَمَا فَعَلَ غَيْرُكُمْ Sizin dışınızdakilerin yaptığı gibi قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki: **فَأُولٰئِكَ İşte onlar var ya! مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ Onların sığınağı cehennemdir وَسَاءَتْ مَصِيرًا Ne kötü varılacak yerdir** (Ne?) هِيَ O cehennem.

98- **إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ Ancak zayıf sayılanlar müstesna** (Kimlerden?) **مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ Erkeklerden, kadınlardan ve çocuklardan** الَّذِينَ Onlar o kimselerdir ki, **لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً Bir hileye güç yetiremezler** لَا قُوَّةَ لَهُمْ Onların gücü yoktur (Neye?) عَلَى الْهِجْرَةِ Hicrete وَلَا نَفَقَةَ Masrafa da (güçleri yetmiyor) **وَلَا يَهْتَدُونَ Ve erişemiyorlar** (Neye?) **سَبِيلًا** طَرِيقًا **Yola,** çareye (Neye doğru?) إِلَى أَرْضِ الْهِجْرَةِ Hicret bölgesine doğru.

99- **فَأُولٰئِكَ İşte onlar, عَسَى اللّٰهُ Umulur ki, Allah أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ Onları bağışlar وَكَانَ اللّٰهُ Ve Allah daima عَفُوًّا غَفُورًا Çok affeden ve bağışlayandır.**

100- **وَمَنْ يُهَاجِرْ Kim hicret ederse** (Nerede?) **فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda يَجِدْ فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde bulur** (Ne?) **مُرَاغَمًا** مُهَاجَرًا **Barınacak toprak,** hicret edecek yer

(Ne kadar?) كَثِيرًا **Pek çok** (Daha ne bulur?) وَسَعَةً فِي الرِّزْقِ Rızıkta **bolluk** وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ **Kim de evinden çıkarsa** (Ne olarak?) مُهَاجِرًا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ **Allah ve Resûlüne mühacir olarak** ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ **Sonra ölüm ona yetişirse** (Nerede?) فِي الطَّرِيقِ Yolda كَمَا وَقَعَ Nitekim olduğu gibi (Kime?) لِجُنْدَعَ بْنِ ضَمْرَةَ اللَّيْثِيِّ Cünda b. Damra el-Leysi'ye فَقَدْ وَقَعَ ثَبَتَ **Kuşkusuz vaki,** sabit **olmuştur** (Ne?) اَجْرُهُ **Onun mükafatı** (Kim üzerine?) عَلَى اللهِ **Allah üzerine** وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** غَفُورًا رَحِيمًا **Çok bağışlayan ve merhamet edendir.**

101- وَاِذَا ضَرَبْتُمْ سَافَرْتُمْ **Yola koyulduğunuz** sefere çıktığınız **zaman** (Nerede?) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ **Sizin üzerinize bir günah yoktur** (Ne konuda?) فِي اَنْ تَقْصُرُوا **Kısaltmanız** konusun**da** (Neden?) مِنَ الصَّلٰوةِ **Namazdan** (Nasıl?) بِأَنْ تَرُدُّوهَا Onu çevirmeniz suretiyle (Neden?) مِنْ أَرْبَعٍ Dört rekattan (Neye?) اِلَى اثْنَتَيْنِ İki rekata (Ne zaman?) اِنْ خِفْتُمْ **Şayet korkarsanız** (Neden?) اَنْ يَفْتِنَكُمْ **Size kötülük etmesinden** اَيْ يَنَالَكُمْ بِمَكْرُوهٍ Yani, size bir zarar vermelerinden (**Kimin kötülük etmesinden?**) الَّذِينَ كَفَرُوا **Küfreden kimselerin** (Bu son kayıt nedir?) بَيَانٌ لِلْوَاقِعِ Durumu beyandır (Ne zamanki?) إِذْ ذَاكَ O zamandaki فَلَا مَفْهُومَ لَهُ Bu nedenle onun (farklı) bir anlamı yoktur وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet açıklamıştır ki, أَنَّ الْمُرَادَ بِالسَّفَرِ Seferden maksat (Nedir?) الطَّوِيلُ Uzun olandır وَهُوَ أَرْبَعَةُ بُرُدٍ O da dört beridlik mesafedir وَهِيَ مَرْحَلَتَانِ Berid ise iki merhaledir وَيُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ Allah'ın şu sözünden sonuç çıkarılır (Hangi sözünden?) فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ Bu durumda size bir günah yoktur (Ne sonucu çıkarılır?) أَنَّهُ رُخْصَةٌ Kısaltma ruhsattır لَا وَاجِبٌ Vacip değildir وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii bu görüş üzerinedir اِنَّ الْكَافِرِينَ **Kuşkusuz kafirler** كَانُوا لَكُمْ **Sizin için oldular** (Ne?) عَدُوًّا مُبِينًا **Apaçık bir düşman** بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı aşikar.

﴿وَاِذَا كُنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ حَاضِرًا ﴿فِيهِمْ﴾ وَأَنْتُمْ تَخَافُونَ الْعَدُوَّ ﴿فَاَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ﴾ وَهٰذَا جَرَي عَلَى عَادَةِ الْقُرْآنِ فِي الْخِطَابِ فَلَا مَفْهُومَ لَهُ ﴿فَلْتَقُمْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ﴾ وَتَتَأَخَّرْ طَائِفَةٌ ﴿وَلْيَاْخُذُوٓا﴾ أَيِ الطَّائِفَةُ الَّتِي قَامَتْ مَعَكَ ﴿اَسْلِحَتَهُمْ﴾ مَعَهُمْ ﴿فَاِذَا سَجَدُوا﴾ أَيْ صَلُّوا ﴿فَلْيَكُونُوا﴾ أَيِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى ﴿مِنْ وَرَٓائِكُمْ﴾ يَحْرُسُونَ اِلَى أَنْ تَقْضُوا الصَّلَاةَ وَتَذْهَبَ هَذِهِ الطَّائِفَةُ تَحْرُسُ ﴿وَلْتَاْتِ طَٓائِفَةٌ اُخْرٰى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَاْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَاَسْلِحَتَهُمْ﴾ مَعَهُمْ اِلَى أَنْ تَقْضُوا الصَّلَاةَ، وَقَدْ فَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذٰلِكَ بِبَطْنِ نَخْلٍ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ﴾ إِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلَاةِ ﴿عَنْ اَسْلِحَتِكُمْ وَاَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً﴾ بِأَنْ يَحْمِلُوا عَلَيْكُمْ فَيَأْخُذُوكُمْ وَهٰذَا عِلَّةُ الْأَمْرِ بِأَخْذِ السِّلَاحِ ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ كَانَ بِكُمْ اَذًى مِنْ مَطَرٍ اَوْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَنْ تَضَعُوٓا اَسْلِحَتَكُمْ﴾ فَلَا تَحْمِلُوهَا وَهٰذَا يُفِيدُ إِيجَابَ حَمْلِهَا عِنْدَ عَدَمِ الْعُذْرِ وَهُوَ أَحَدُ قَوْلَيْنِ لِلشَّافِعِيِّ وَالثَّانِي أَنَّهُ سُنَّةٌ وَرُجِّحَ ﴿وَخُذُوا حِذْرَكُمْ﴾ مِنَ الْعَدُوِّ أَيِ احْتَرِزُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٢﴾﴾ ذَا إِهَانَةٍ ﴿فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ﴾ فَرَغْتُمْ مِنْهَا ﴿فَاذْكُرُوا اللّٰهَ﴾ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّسْبِيحِ ﴿قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِكُمْ﴾ مُضْطَجِعِينَ أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ ﴿فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ﴾ أَمِنْتُمْ ﴿فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدُّوهَا بِحُقُوقِهَا ﴿اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا﴾ مَكْتُوبًا أَيْ مَفْرُوضًا ﴿مَوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾﴾ أَيْ مُقَدَّرًا وَقْتُهَا فَلَا تُؤَخَّرُ عَنْهُ وَنَزَلَ لَمَّا بَعَثَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَائِفَةً فِي طَلَبِ أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا رَجَعُوا مِنْ أُحُدٍ فَشَكَوُا الْجِرَاحَاتِ ﴿وَلَا تَهِنُوا﴾ تَضْعُفُوا ﴿فِي ابْتِغَٓاءِ﴾ طَلَبِ ﴿الْقَوْمِ﴾ الْكُفَّارِ لِتُقَاتِلُوهُمْ ﴿اِنْ تَكُونُوا تَاْلَمُونَ﴾ تَجِدُونَ أَلَمَ الْجِرَاحِ ﴿فَاِنَّهُمْ يَاْلَمُونَ كَمَا تَاْلَمُونَ﴾ أَيْ مِثْلَكُمْ وَلَا يَجْبُنُونَ عَلَى قِتَالِكُمْ ﴿وَتَرْجُونَ﴾ أَنْتُمْ ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ مِنَ النَّصْرِ وَالثَّوَابِ عَلَيْهِ ﴿مَا لَا يَرْجُونَ﴾ هُمْ فَأَنْتُمْ تَزِيدُونَ عَلَيْهِمْ بِذٰلِكَ فَيَنْبَغِي أَنْ تَكُونُوا أَرْغَبَ مِنْهُمْ فِيهِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾﴾ فِي صُنْعِهِ وَسَرَقَ طِعْمَةُ بْنُ أُبَيْرِقٍ دِرْعًا وَخَبَأَهَا عِنْدَ يَهُودِيٍّ فَوُجِدَتْ عِنْدَهُ فَرَمَاهُ طِعْمَةُ بِهَا وَحَلَفَ أَنَّهُ مَا سَرَقَهَا فَسَأَلَ قَوْمُهُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَادِلَ عَنْهُ وَيُبَرِّئَهُ فَنَزَلَ ﴿اِنَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَٓا اَرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿اللّٰهُ﴾ فِيهِ ﴿وَلَا تَكُنْ لِلْخَٓائِنِينَ﴾ كَطِعْمَةَ ﴿خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾﴾ مُخَاصِمًا عَنْهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

102- **Sen de** Ey Muhammed! **Onların içinde** hazır **bulunup** düşmandan korkar olduğunuz halde **onlara namaz kıldırdığın zaman,**[1] **onlardan bir grup**

---

[1] Bu ifade Kuran'ın hitap konusunda adeti olan şekilde gelmiştir. (Kuran bir emir verileceği zaman genellikle peygamberimize hitap eder; fakat tüm Müslümanlar bununla sorumludur. Burada da böyle olmuştur.) Dolayısıyla burada mefhum-u muhalife gidilmez.

seninle beraber dursunlar, diğer bir grup da geri kalsınlar **ve** seninle beraber namaza duranlar **silahlarını** yanlarına **alsınlar, böylece secde ettiklerinde** yani, namazı kıldıklarında diğer grup, siz namazı kılıp onları korumaya gidene kadar **arkanızda** sizi koruyor **olsunlar. Ve namazını kılmamış olan diğer grup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve onlar da** namazı bitirinceye kadar **tedbirlerini ve** yanlarına **silahlarını alsınlar.** Buhari ve Müslim'in rivayetine göre Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Batn-ı Nahl denilen yerde böyle yapmıştır. **O kafirler arzu ettiler ki, siz** namaza kalktığınızda **silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da ansızın üzerinize** size saldırıp yakalayarak **bir baskın yapsalar.** Silahları alma emrinin sebebi onların bu arzusudur. **Eğer yağmur size eziyet vermiş veya hasta olmuşsanız silahlarınızı bırakmanızda size bir günah yoktur.** Bu durumda silahları taşımayabilirsiniz. Bu ayet özür bulunmadığı zaman silah taşımanın vacip olduğunu ifade eder. Bu da İmam-ı Şafiî'nin iki görüşünden biridir. İkincisi ve tercih edileni sünnet olduğudur. **Yine de** düşmana karşı **tedbirinizi alın.** Gücünüz yettiğince ondan korunun. **Şüphesiz Allah, kafirler için alçaltıcı** küçük düşürücü **bir azap hazırlamıştır.**

103- **Namazı kılınca** ondan çıkınca da **ayakta, otururken ve yanınız üzerinde** yatarken yani, her halde La ilahe illallah, Sübhânellah... diyerek **Allah'ı anın. Huzura kavuşunca** emin olunca **da namazı dosdoğru kılın,** tüm şartlarıyla eda edin; **çünkü namaz müminler üzerine vakitli** yani, zamanı belirlenmiş dolayısıyla vakti geçirilemeyecek **bir yazgı,** yazılmış yani, farz kılınmış**tır.**

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Uhud savaşından dönen Ebu Süfyan ve arkadaşlarının peşine bir grup göndermiş onlar da yaralarından şikayet etmişlerdi. Bunun üzerine şu ayet indi:

104- **O** kafir **topluluğu,** onlarla savaşmak için **takip etmekte** peşine düşmekte **gevşeklik** zayıflık **göstermeyin. Eğer siz acı çekiyor,** yaraların acısını duyuyor**sanız onlar da, sizin çektiğinizgibi acı çekiyorlar;** ama sizinle savaşmaktan korkmuyorlar. **Üstelik siz Allah'tan, onların ümit etmedikleri** yardım ve savaş sevabı gibi **şeyleri umuyorsunuz.** Ve bununla onları geçmiş oluyorsunuz. Öyleyse savaşa onlardan daha istekli olmalınız gerekir. **Allah daima** her şeyi **bilendir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

Tı'me bin Ubeyrık bir zırh çalıp onu bir Yahudi'nin yanına gizledi. Zırh Yahudi'nin yanında bulununca, Tı'me Yahudi'ye iftira attı ve çalmadığına dair yemin etti. Kavmi de Peygamberimizden (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onu savunmasını ve kurtarmasını istediler. Bunun üzerine şu ayet indi:

Allah'ın sana orada **gösterdiği** öğrettiği **ile insanlar arasında hükmedesin diye sana kitabı** Kuran'ı **hak ile indirdik;** Tıme' gibi **hainlerden taraf olma,** onları savunma.

KELİME ANLAMI

102- وَإِذَا كُنْتَ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! **Sen de olduğunda** (Ne?) حَاضِرًا فِيهِمْ **Onlar arasında** hazır وَأَنْتُمْ Ve halbuki siz تَخَافُونَ الْعَدُوَّ Düşmandan korkuyorsanız فَأَقَمْتَ لَهُمُ **Ve onlara kıldırdığında** (Neyi?) الصَّلٰوةَ **Namazı** وَهٰذَا جَرَى Bu ifade gelmiştir (Ne üzere?) عَلَى عَادَةِ الْقُرْآنِ Kur'anın adeti üzere (Ne konuda?) فِي الْخِطَابِ Hitap etme konusunda فَلَا مَفْهُومَ لَهُ Bu nedenle (farklı) bir anlamı yoktur فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı namaza dursun** (Kimle?) مَعَكَ **Seninle** وَتَتَأَخَّرْ طَائِفَةٌ Bir kısım da geri kalsın وَلْيَأْخُذُوٓا **Ve alsınlar** أَيِ الطَّائِفَةُ الَّتِي Yani, o kısım ki, قَامَتْ مَعَكَ Seninle namaza kalkmıştır (Neyi alsınlar?) أَسْلِحَتَهُمْ **Silahlarını** (Nereye?) مَعَهُمْ Yanlarına فَإِذَا سَجَدُوا **Onlar secde ettiğinde,** yani, namaz kıldıklarında أَيْ صَلُّوا فَلْيَكُونُوا **Olsunlar** أَيِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى Yani, diğer kimseler (Nerede?) مِنْ وَرَآئِكُمْ **Arkanızda** (Ne olsunlar?) يَحْرُسُونَ Koruyor olsunlar (Ne zamana kadar?) إِلَى أَنْ تَقْضُوا الصَّلَاةَ Siz namazı tamamlayıncaya kadar وَتَذْهَبَ هٰذِهِ الطَّائِفَةُ تَحْرُسُ Ve bu kimseler korumaya gidinceye kadar وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرٰى **(Sonra) diğer kısım gelsin** لَمْ يُصَلُّوا **Ki onlar namaz kılmadılar** فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ **Ve seninle birlikte namaz kılsınlar** وَلْيَأْخُذُوا **Ve alsınlar** (Neyi?) حِذْرَهُمْ **Tedbirlerini** وَأَسْلِحَتَهُمْ **Ve silahlarını** (Nereye?) مَعَهُمْ Yanlarına (Ne zamana kadar?) إِلَى أَنْ تَقْضُوا الصَّلَاةَ Siz namazı tamamlayıncaya kadar وَقَدْ فَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Nitekim Peygamberimiz -Allah ona salat-u selam eylesin- yapmıştır (Nasıl?) كَذٰلِكَ Bu şekilde (Nerede?) بِبَطْنِ نَخْلٍ 'Batn-ı Nahl' denilen mevkide رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir وَدَّ الَّذِينَ **O kimseler istedi ki,** كَفَرُوا **Onlar inkar ettiler** (Neyi istediler?) لَوْ تَغْفُلُونَ **Keşke gafil olsanız** (Ne zaman?) إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ Namaza kalktığınızda (Neden?) عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ **Silahlarınızdan** وَأَمْتِعَتِكُمْ **Ve mallarınızdan** فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ **Bu şekilde meyletseler üzerinize** (Nasıl?) مَيْلَةً وَاحِدَةً **Tek bir meyille** (Ne surette?) بِأَنْ يَحْمِلُوا عَلَيْكُمْ Üzerinize çullanmaları suretiyle فَيَأْخُذُوكُمْ Ve böylece sizi tutsak alsalar

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize bir günah yoktur (Ne zaman?) إِنْ كَانَ بِكُمْ Eğer sizde varsa (Ne?) أَذًى مِنْ مَطَرٍ Yağmurdan ötürü bir güçlük أَوْ كُنْتُمْ مَرْضٰى Ya da hasta iseniz (Ne konuda bir günah yoktur?) أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ Silahlarınızı koymanızda فَلَا تَحْمِلُوهَا Ve onları taşımamanızda وَهٰذَا يُفِيدُ Bu ifade eder (Neyi?) إِيجَابَ حَمْلِهَا Silah taşımanın vacip oluşunu (Ne zaman?) عِنْدَ عَدَمِ الْعُذْرِ Özür olmadığı zaman وَهُوَ أَحَدُ قَوْلَيْنِ Bu iki görüşünden biridir (Kimin?) لِلشَّافِعِيِّ Şafii'nin وَالثَّانِي أَنَّهُ سُنَّةٌ İkinci görüşü de sünnet olduğudur وَرُجِّحَ Ve de bu görüş tercih edilmiştir وَهٰذَا عِلَّةُ الْأَمْرِ Bu emrin illetidir (Neyle ilgili emir?) بِأَخْذِ السِّلَاحِ Silah almayla وَخُذُوا حِذْرَكُمْ Ve tedbirinizi alın (Neye karşı?) مِنَ الْعَدُوِّ Düşmana karşı أَيِ احْتَرِزُوا مِنْهُ Yani, ondan sakının (Ne kadar?) مَا اسْتَطَعْتُمْ Gücünüz yettiği kadar إِنَّ اللّٰهَ Kuşkusuz Allah أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ Kafirlere hazırlamıştır (Ne?) عَذَابًا مُهِينًا Aşağılayıcı ذَا إِهَانَةٍ Küçük düşürücü bir azap.

103- فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ Namazı bitirdiğinizde فَرَغْتُمْ مِنْهَا Ondan boş kaldığınızda فَاذْكُرُوا اللّٰهَ Allah'ı zikredin (Neyle?) بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّسْبِيحِ Kelime-i tevhitle ve tesbihle (Nasıl?) قِيَامًا وَقُعُودًا Ayakta, otururken وَعَلٰى جُنُوبِكُمْ Ve yanlarınız üzerine iken مُضْطَجِعِينَ Yatıcı olduğunuz halde أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ Yani, her halûkârda فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ Mutmain olduğunuzda أَمِنْتُمْ Emin olduğunuzda فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ Artık namazı ikame edin أَدُّوهَا بِحُقُوقِهَا Onu hukukuyla eda edin إِنَّ الصَّلٰوةَ Kuşkusuz namaz كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminler üzerine olmuştur (Ne?) كِتَابًا Yazgı, أَيْ مَكْتُوبًا مَفْرُوضًا Yazılmış yani, farz (Öyle yazgı ki,) مَوْقُوتًا Vakitli أَيْ مُقَدَّرًا وَقْتُهَا Yani, vakti belirlenmiş فَلَا تُؤَخَّرُ عَنْهُ Bu sebeple o vakitten ertelenemez.

104- وَنَزَلَ (Şu ayet) inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا بَعَثَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamberimiz -Allah ona salat-u selam eylesin- gönderdiğinde (Kimi?) طَائِفَةً Bir topluluğu (Nereye?) فِي طَلَبِ أَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ Ebû Süfyan ve ordusunun peşine (Ne zaman?) لَمَّا رَجَعُوا مِنْ أُحُدٍ Uhud'dan döndüklerinde فَشَكَوُا الْجِرَاحَاتِ Onlarsa yaralarından şikayette bulundular وَلَا تَهِنُوا تَضْعُفُوا Gevşek davranmayın, zayıf olmayın (Ne konuda?) فِي ابْتِغَاءِ طَلَبِ الْقَوْمِ O kavmi arzulama peşine düşme konusunda (O kavimden bedel) اَلْكُفَّارِ Kafirleri (Niçin?) لِتُقَاتِلُوهُمْ Onlarla savaşmak için إِنْ تَكُونُوا Şayet siz iseniz (Ne?) تَأْلَمُونَ تَجِدُونَ

Duyuyor, buluyorsanız (Neyi?) أَلَمَ الجِرَاحِ Yaranın acısını فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ **Onlar da acı duyuyorlar** كَمَا تَأْلَمُونَ **Sizin acı duyduğunuz gibi** أَيْ مِثْلَكُمْ Yani, sizin gibi وَلَا يَجْبُنُونَ عَلَى قِتَالِكُمْ Ama onlar sizle savaşmaktan korkmuyorlar وَتَرْجُونَ أَنْتُمْ **Üstelik** siz **umuyorsunuz** (Kimden?) مِنَ اللهِ **Allah'tan** (Neye ilişkin?) مِنَ النَّصْرِ Zafere ilişkin وَالثَّوَابِ عَلَيْهِ Ve savaş üzerine sevaba ilişkin (Neyi?) مَا لَا يَرْجُونَ **Ummadıklarını** (Kimin?) هُمْ Onların فَأَنْتُمْ تَزِيدُونَ عَلَيْهِمْ Siz onlara üstünlük sağlıyorsunuz (Neyle?) بِذٰلِكَ Bununla فَيَنْبَغِي أَنْ تَكُونُوا Bu nedenle olmalısınız (Ne?) أَرْغَبَ مِنْهُمْ فِيهِ Bu konuda onlardan daha arzulu وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَلِيمًا **Ziyadesiyle bilendir** (Neyi?) بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi حَكِيمًا فِي صُنْعِهِ **Ve** yaptığında **hikmet sahibidir.**

105- وَسَرَقَ طِعْمَةُ بْنُ أُبَيْرِقٍ Tı'me bin Ubeyrik çaldı (Ne?) دِرْعًا Bir zırh وَخَبَأَهَا عِنْدَ يَهُودِيٍّ Ve onu bir Yahudi'nin yanında gizledi فَوُجِدَتْ عِنْدَهُ Sonuçta mal onun yanında bulundu فَرَمَاهُ طِعْمَةُ Ve Tı'me ona iftira etti (Neyle?) بِهَا Zırhı çalmakla وَحَلَفَ Ve de yemin etti ki, أَنَّهُ مَا سَرَقَهَا Onu çalmamıştır فَسَأَلَ قَوْمُهُ Kavmi istedi (Kimden?) النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamberden -Allah ona salat-u selam eylesin- (Neyi?) أَنْ يُجَادِلَ عَنْهُ Onu savunmasını وَيُبَرِّئَهُ Ve bu suçtan kurtarmasını فَنَزَلَ Bunun üzerine (şu ayet) indi إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ **Kuşkusuz biz sana indirdik** (Neyi?) اَلْكِتَابَ الْقُرْآنَ **Kitabı,** Kur'an'ı (Neyle indirdik?) بِالْحَقِّ **Hak ile** (Nedir bu kelime?) مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ 'Enzele'ye müteallıktir (Niçin indirdik?) لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ **İnsanlar arasında hükmedesin için** (Neyle?) بِمَا أَرَاكَ أَعْلَمَكَ اللهُ **Allah'ın sana gösterdiği,** öğrettiği **şeyle** (Nerede?) فِيهِ O kitapta وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ **Hainler için olma** (Kim gibi hainler?) كَطِعْمَةَ Tı'me gibi (Ne olma?) خَصِيمًا **Koruyucu** مُخَاصِمًا عَنْهُمْ Onları müdafaacı.

﴿وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ﴾ مِمَّا هَمَمْتَ بِهِ ﴿إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا (١٠٦)﴾ ﴿وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ اَنْفُسَهُمْ﴾ يَخُونُونَهَا بِالْمَعَاصِي لِأَنَّ وَبَالَ خِيَانَتِهِمْ عَلَيْهِمْ ﴿إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا﴾ كَثِيرَ الْخِيَانَةِ ﴿اَثِيمًا (١٠٧)﴾ أَيْ يُعَاقِبُهُ ﴿يَسْتَخْفُونَ﴾ أَيْ طِعْمَةُ وَقَوْمُهُ حَيَاءً ﴿مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ﴾ بِعِلْمِهِ ﴿إِذْ يُبَيِّتُونَ﴾ يُضْمِرُونَ ﴿مَا لَا يَرْضٰى مِنَ الْقَوْلِ﴾ مِنْ عَزْمِهِمْ عَلَى الْحِلْفِ عَلَى نَفْيِ السَّرِقَةِ وَرَمْيِ الْيَهُودِيِّ بِهَا ﴿وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا (١٠٨)﴾ عِلْمًا ﴿هَا اَنْتُمْ﴾ يَا ﴿هٰۤؤُلَاءِ﴾ خِطَابٌ لِقَوْمِ طِعْمَةَ ﴿جَادَلْتُمْ﴾ خَاصَمْتُمْ ﴿عَنْهُمْ﴾ أَيْ عَنْ طِعْمَةَ وَذَوِيهِ وَقُرِئَ {عَنْهُ} ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللّٰهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ إِذَا عَذَّبَهُمْ ﴿اَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا (١٠٩)﴾ يَتَوَلَّى أَمْرَهُمْ وَيَذُبُّ عَنْهُمْ أَيْ لَا أَحَدَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ سُوۤءًا﴾ ذَنْبًا يَسُوءُ بِهِ غَيْرَهُ كَرَمْيِ طِعْمَةَ الْيَهُودِيَّ ﴿اَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ﴾ يَعْمَلْ ذَنْبًا قَاصِرًا عَلَيْهِ ﴿ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ﴾ مِنْهُ أَيْ يَتُبْ ﴿يَجِدِ اللّٰهَ غَفُورًا﴾ لَهُ ﴿رَحِيمًا (١١٠)﴾ بِهِ ﴿وَمَنْ يَكْسِبْ اِثْمًا﴾ ذَنْبًا ﴿فَاِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلٰى نَفْسِهِ﴾ لِأَنَّ وَبَالَهُ عَلَيْهَا وَلَا يَضُرُّ غَيْرَهُ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا (١١١)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيۤئَةً﴾ ذَنْبًا صَغِيرًا ﴿اَوْ اِثْمًا﴾ ذَنْبًا كَبِيرًا ﴿ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيۤئًا﴾ مِنْهُ ﴿فَقَدِ احْتَمَلَ﴾ تَحَمَّلَ ﴿بُهْتَانًا﴾ بِرَمْيِهِ ﴿وَاِثْمًا مُبِينًا (١١٢)﴾ بَيِّنًا بِكَسْبِهِ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿وَرَحْمَتُهُ﴾ بِالْعِصْمَةِ ﴿لَهَمَّتْ﴾ أَضْمَرَتْ ﴿طَۤائِفَةٌ مِنْهُمْ﴾ مِنْ قَوْمِ طِعْمَةَ ﴿اَنْ يُضِلُّوكَ﴾ عَنِ الْقَضَاءِ بِالْحَقِّ بِتَلْبِيسِهِمْ عَلَيْكَ ﴿وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّۤا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ لِأَنَّ وَبَالَ إِضْلَالِهِمْ عَلَيْهِمْ ﴿وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ وَالْغَيْبِ ﴿وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ﴾ بِذٰلِكَ وَغَيْرِهِ ﴿عَظِيمًا (١١٣)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

106- **Ve Allah'tan** kalkıştığın şeyden ötürü **mağfiret dile, çünkü Allah, daima çok bağışlayıcıdır, merhamet edicidir.**

107- **Kendilerine ihanet edenleri,** günahlarla kendilerini kandıranları, zira hıyanetlerinin mesuliyeti kendilerinedir **savunma; çünkü Allah, hainlik içine işlemiş** çok hainlik eden **günahkâr kimseyi sevmez.** Yani ona azap eder.

108- Tı'me ve kavmi utandıkları için **insanlardan gizler de Allah'tan gizlemezler. Halbuki O'nun razı olmadığı** (Tı'me'nin) hırsızlık yapmadığına yemin etmeye ve bu hırsızlığı Yahudi'nin üzerine atmaya karar aldıkları **sözü kurarken** içlerinde saklarken **O,** ilmiyle **onlarla beraber idi. Ve Allah daima onların yaptıklarını** ilmiyle **kuşatıcıdır.**

109- **İşte siz,** Ey Tı'me'nin kavmi! **Öyle kimselersiniz ki, dünya hayatında onlar**[1] **adına mücadele verdiniz,** Tı'me ve kavmini savundunuz. **Peki! Ya kıyamet günü** onlara azap ettiği zaman **Allah'a karşı onları kim savunacak yahut onlara kim vekil olacak?** Onların işini üslenip onları kim müdafaa edecek? Yani, bunu yapacak kimse yoktur.

110- **Kim bir kötülük yapar,** Tı'me'nin Yahudi'ye iftirası gibi, onunla başkasını suçlayacağı bir günah işler **yahut nefsine zulmeder** sadece kendisine zararı olan bir günah işler **de sonra Allah'tan mağfiret diler,** tövbe ederse, **Allah'ı,** kendisini **çok bağışlayıcı ve merhamet edici bulur.**

111- **Kim bir günah işlerse, onu ancak kendi aleyhine işlemiş olur.** Zira onun vebali kendisinedir; başkasına zarar vermez. **Allah daima bilendir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

112- **Kim bir hata** küçük günah **veya suç** büyük günah **işler de sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, muhakkak ki,** onu başkasına atmakla **büyük bir iftira ve** işlemiş olmasıyla **apaçık** aşikâr **bir günah yüklenmiş olur.**

113- Ey Muhammed! **Allah'ın sana lütuf ve rahmeti olmasaydı, onlardan** Ti'me'nin kavminden **bir grup** olayı çarpıtarak **seni** hak ile hüküm vermekten **saptırmaya yeltenmişti,** içinden böyle kurmuştu. **Onlar yalnızca kendilerini saptırırlar, sana hiçbir**[2] **zarar veremezler.** Çünkü saptırmalarının vebali kendilerinedir. **Allah sana kitabı** Kuran'ı **ve hikmeti** Kuran'da bulunan hükümleri **indirmiş ve sana bilmediğin** gayb ve hükümleri **öğretmiştir. Allah'ın** bu ve diğer şeylerle **sana lütfu gerçekten büyük olmuştur.**

KELİME ANLAMI

106- وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ **Allah'tan mağfiret dile** (Neden ötürü?) مِمَّا هَمَمْتَ بِهِ Kendisine yöneldiğin şeyden ötürü إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** كَانَ **Daima** غَفُورًا رَحِيمًا **Çok bağışlayan ve merhamet edendir.**

107- وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ **O kimselerden yana mücadele etme ki,** يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine hainlik ediyorlar** يَخُونُونَهَا Nefislerine ihanette bulunuyorlar (Neyle?) بِالْمَعَاصِي Günahlarla لِأَنَّ وَبَالَ خِيَانَتِهِمْ Zira onların hıyanetinin vebali (Kimedir?) عَلَيْهِمْ Kendilerinedir إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ **Kuşkusuz Allah sevmez** (Kimi?) مَنْ كَانَ **Olan**

---

[1] عَنْهُمْ kelimesi bir kıraatte عَنْهُ şeklinde okunmuştur.
[2] مِنْ شَيْءٍ'deki مِنْ harfi ceri zaittir.

kimseyi (Ne olan?) كَثِيرَ الْخِيَانَةِ خَوَّانًا **Çok hain,** son derece ihanetkâr أَثِيمًا **Ve fazlasıyla günahkar** أَيْ يُعَاقِبُهُ Yani, onu cezalandırır.

108- يَسْتَخْفُونَ **Onlar gizliyorlar** أَيْ طِعْمَةُ وَقَوْمُهُ Yani, Tı'me ve kavmi (Niçin?) حَيَاءً Utandıkları için (Kimden?) مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللهِ **Ama Allah'tan gizlemezler** وَهُوَ مَعَهُمْ **Halbuki O, onlarladır** (Neyle?) بِعِلْمِهِ İlmiyle إِذْ يُبَيِّتُونَ **Onlar gizlerlerken** يُضْمِرُونَ Saklarlarken (Neyi?) مَا لَا يَرْضَى **Allah'ın razı olmadığı** مِنَ الْقَوْلِ **Sözü** مِنْ عَزْمِهِمْ Onların kararını (Neye?) عَلَى الْحَلْفِ Yemin etmeye (Ne üzerine yemin?) عَلَى نَفْيِ السَّرِقَةِ Hırsızlığın reddi üzerine وَرَمْيِ الْيَهُودِيِّ Ve Yahudiyi itham etme üzerine (Neyle?) بِهَا O hırsızlıkla وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarını** مُحِيطًا **Kuşatıcıdır** (Ne bakımından?) عِلْمًا İlim bakımından.

109- هَا أَنْتُمْ يَا هٰؤُلَاءِ **İşte siz! Ey o kimseler** (Nedir bu ifade?) خِطَابٌ لِقَوْمِ طِعْمَةَ Tı'me'nin kavmine hitaptır جَادَلْتُمْ خَاصَمْتُمْ **Mücadele ettiniz,** çekiştiniz (Kimden yana?) عَنْهُمْ **Onlardan yana** أَيْ عَنْ طِعْمَةَ وَذَوِيهِ Yani, Tı'me ve adamlarından وَقُرِئَ {عَنْهُ} 'Anhü' diye de okunmuştur (Nerede?) فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** فَمَنْ يُجَادِلُ اللهَ **Ya kim Allah'la mücadele edecek** (Kimden yana?) عَنْهُمْ **Onlardan yana** (Ne zaman?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** إِذَا عَذَّبَهُمْ Onlara azap ettiğinde أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ **Yahut onlar üzerine kim olacak** (Ne?) وَكِيلًا **Vekil** (Öyle ki,) يَتَوَلَّى أَمْرَهُمْ Onların işlerini üstlenecek وَيَذُبُّ عَنْهُمْ Ve onları müdafaa edecek أَيْ لَا أَحَدَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ Yani, bunu yapacak kimse yoktur.

110- وَمَنْ يَعْمَلْ **Her kim işlerse** (Ne?) سُوءًا **Bir kötülük,** ذَنْبًا Bir günah يَسُوءُ بِهِ Ki onunla kötülük ediyor (Kime?) غَيْرَهُ Başkasına (Ne gibi?) كَرَمْيِ طِعْمَةَ الْيَهُودِيَّ Tı'me'nin Yahudi'ye iftira atması gibi أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ **Ya da kendine zulmederse** يَعْمَلُ ذَنْبًا Bir günah işlirse (Öyle günah ki,) قَاصِرًا عَلَيْهِ Yalnız ona sınırlı ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللهَ مِنْهُ **Sonra** ondan ötürü **Allah'tan af dilerse** أَيْ يَتُبْ Yani, tövbe ederse يَجِدِ اللهَ **Allah'ı bulur** (Ne olarak?) غَفُورًا لَهُ Onu **çok bağışlayıcı olarak** رَحِيمًا بِهِ **Ve** ona karşı **merhametli olarak.**

111- وَمَنْ يَكْسِبْ **Kim de kazanırsa** (Neyi?) إِثْمًا ذَنْبًا **Bir cürmü,** günahı فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ **Onu ancak kendi aleyhine kazanır** لِأَنَّ وَبَالَهُ عَلَيْهَا Çünkü onun vebali

kendi üzerinedir وَلَا يَضُرُّ غَيْرَهُ Başkasına zarar veremez وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَلِيمًا حَكِيمًا **Ziyadesiyle bilendir, hikmet sahibidir** (Nede?) فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

112- وَمَنْ يَكْسِبْ **Kim ederse** (Ne?) خَطِيئَةً **Bir hata** ذَنْبًا صَغِيرًا Küçük günah أَوْ إِثْمًا **Ya da bir cürüm** ذَنْبًا كَبِيرًا Büyük günah ثُمَّ يَرْمِ بِهِ **Sonra onu atarsa** (Kime?) بَرِيئًا **Suçsuza** (Neden?) مِنْهُ O suçtan فَقَدِ احْتَمَلَ **Kuşkusuz yüklenmiştir,** تَحَمَّلَ Sorumluluğuna almıştır (Neyi?) بُهْتَانًا Büyük **bir iftirayı** (Nasıl?) بِرَمْيِهِ Onu atmakla (Daha?) وَإِثْمًا مُبِينًا **Ve apaçık bir günahı** بَيِّنًا Aşikar (Neyle yüklenmiştir?) بِكَسْبِهِ Onu elde etmekle.

113- وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكَ **Şayet senin üzerine Allah'ın fazlı olmasaydı** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** (Neyle?) بِالْعِصْمَةِ Günahtan masumiyetle لَهَمَّتْ أَضْمَرَتْ **Elbette arzulamıştı,** içinde kurmuştu (Kim?) طَائِفَةٌ مِنْهُمْ **Onlardan bir topluluk** (Kimlerden?) مِنْ قَوْمِ طِعْمَةَ Tı'me'nin kavminden (Neyi?) أَنْ يُضِلُّوكَ **Seni saptırmayı** (Neden?) عَنِ الْقَضَاءِ بِالْحَقِّ Doğruya hükmetmekten (Neyle?) بِتَلْبِيسِهِمْ عَلَيْكَ Sana karşı hile kurmayla (batılı hak göstermekle) وَمَا يُضِلُّونَ **Ama onlar saptıramazlar** إِلَّا أَنْفُسَهُمْ **Ancak nefislerini (saptırırlar)** وَمَا يَضُرُّونَكَ **Ve sana zarar veremezler** (Neyle?) مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şeyle** -'min' zaittir- لِأَنَّ وَبَالَ إِضْلَالِهِمْ Çünkü onların saptırmalarının vebali (Kimedir?) عَلَيْهِمْ Kendilerinedir وَأَنْزَلَ اللهُ عَلَيْكَ **Allah sana indirdi** (Neyi?) الْكِتَابَ الْقُرْآنَ **Kitabı,** Kur'an'ı وَالْحِكْمَةَ **Ve hikmeti** مَا فِيهِ O kitapta olan مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümleri وَعَلَّمَكَ **Ve sana öğretti** (Neyi?) مَا لَمْ تَكُنْ **Senin olmadığını** (Ne olmadığını?) تَعْلَمُ **Bilir** (Neye ilişkin?) مِنَ الْأَحْكَامِ وَالْغَيْبِ Hükümlere ve gayba ilişkin وَكَانَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكَ **Senin üzerine Allah'ın lütfu oldu** (Neyle?) بِذَلِكَ وَغَيْرِهِ Bunun ve başkasıyla (Ne oldu?) عَظِيمًا **Büyük.**

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوٰيهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ أَيْ مَا يَتَنَاجَوْنَ فِيهِ وَيَتَحَدَّثُونَ ﴿إِلَّا﴾ نَجْوَى ﴿مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ مَعْرُوفٍ﴾ عَمَلِ بِرٍّ ﴿اَوْ اِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ ﴿ابْتِغَآءَ﴾ طَلَبَ ﴿مَرْضَاتِ اللّٰهِ﴾ لَا غَيْرِهِ مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا ﴿فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ أَيِ اللّٰهُ ﴿اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾﴾ ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ﴾ يُخَالِفِ ﴿الرَّسُولَ﴾ فِيمَا جَاءَ بِهِ مِنَ الْحَقِّ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى﴾ ظَهَرَ لَهُ الْحَقُّ بِالْمُعْجِزَاتِ ﴿وَيَتَّبِعْ﴾ طَرِيقًا ﴿غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ اَيْ طَرِيقِهِمُ الَّذِي هُمْ عَلَيْهِ مِنَ الدِّينِ بِأَنْ يَكْفُرَ ﴿نُوَلِّهِ مَا تَوَلّٰى﴾ نَجْعَلْهُ وَالِيًا لِمَا تَوَلَّاهُ مِنَ الضَّلَالِ بِأَنْ نُخَلِّيَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَنُصْلِهِ﴾ نُدْخِلْهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿جَهَنَّمَ﴾ فَيَحْتَرِقُ فِيهَا ﴿وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾﴾ مَرْجِعًا هِيَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُ الْمُشْرِكُونَ ﴿مِنْ دُونِهٖ﴾ أَيِ اللّٰهِ، أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِلَّا اِنَاثًا﴾ أَصْنَامًا مُؤَنَّثَةً كَاللَّاتِ وَالْعُزَّى وَمَنَاةَ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ بِعِبَادَتِهَا ﴿اِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾﴾ خَارِجًا عَنِ الطَّاعَةِ لِطَاعَتِهِمْ لَهُ فِيهَا وَهُوَ إِبْلِيسُ ﴿لَعَنَهُ اللّٰهُ﴾ أَبْعَدَهُ عَنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَقَالَ﴾ أَيِ الشَّيْطَانُ ﴿لَاَتَّخِذَنَّ﴾ لَأَجْعَلَنَّ لِي ﴿مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا﴾ حَظًّا ﴿مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾﴾ مَقْطُوعًا أَدْعُوهُمْ إِلَى طَاعَتِي ﴿وَلَاُضِلَّنَّهُمْ﴾ عَنِ الْحَقِّ بِالْوَسْوَسَةِ ﴿وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ﴾ أُلْقِي فِي قُلُوبِهِمْ طُولَ الْحَيَاةِ أَنْ لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ ﴿وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ﴾ يُقَطِّعُنَّ ﴿اٰذَانَ الْاَنْعَامِ﴾ وَقَدْ فُعِلَ ذٰلِكَ بِالْبَحَائِرِ ﴿وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ﴾ دِينَهُ بِالْكُفْرِ وَإِحْلَالِ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ وَتَحْرِيمِ مَا أَحَلَّ ﴿وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا﴾ يَتَوَلَّاهُ وَيُطِيعُهُ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١١٩﴾﴾ بَيِّنًا لِمَصِيرِهِ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِ ﴿يَعِدُهُمْ﴾ طُولَ الْعُمْرِ ﴿وَيُمَنِّيهِمْ﴾ نَيْلَ الْآمَالِ فِي الدُّنْيَا وَأَنْ لَا بَعْثَ وَلَا جَزَاءَ ﴿وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ بِذٰلِكَ ﴿اِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾﴾ بَاطِلًا ﴿اُولٰٓئِكَ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾﴾ مَعْدِلًا.

TÜRKÇE ANLAMI

114- **O** insan**ların fısıldaşmalarının** yani, fısıldaştıkları ve konuştukları şeylerin **birçoğunda hayır yoktur. Ancak bir sadaka yahut bir iyilik** güzel bir iş **ya da insanların arasını düzeltmeyi emreden**in fısıldaşması **müstesna. Kim bu** zikredilen**i,** dünya işlerinden birini değil de **Allah'ın rızasını kazanmak** elde etmek **için yaparsa, biz** yani, Allah **ona yakında büyük bir mükafat vereceğiz.**[1]

115- **Kendisi için doğru yol belli** mucizelerle hak ona aşikâr **olduktan sonra, kim Peygambere** getirdiği şeyde **karşı çıkar** muhalefet eder **ve** küfretmek

[1] نؤتيه kelimesi nun ve ya ile okunur.

sebebiyle **müminlerin** din konusunda üzerinde bulundukları **yolundan başka** bir yola **uyarsa, onu o döndüğü yolda bırakırız** onu seçtiği sapıklığın sorumlusu kılarız. Bunu da onunla seçtiği şeyin arasını serbest bırakmakla yaparız **ve** ahirette onu **cehenneme sokarız,** koyarız da orada yanar. O, **varılacak** dönülecek **yer olarak ne kadar da kötüdür.**

116- **Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, şüphesiz** haktan **çok uzak bir sapıklığa sapıtmıştır.**

117- Müşrikler **O'nun dışında,** Allah'tan başka **dişilerden** Lat, Uzza ve Menat gibi dişi (isimli) putlardan **başkasına tapmıyor,** ibadet etmiyor**lar.**[1] **Aslında onlar,** o putlara ibadet etmekle **inatçı** itaatten çıkmış **şeytandan başkasına tapmıyor,** ibadet etmiyor**lar.** Zira onlar bu konuda ona uyuyorlar. O da İblis'tir.

118- **Allah onu lanetlemiş,** rahmetinden uzaklaştırmış**tır. O** şeytan **da: şöyle demiştir: "Yemin ederim ki, kullarından** itaatime çağıracağım **belli** kesin **bir pay** grup **edineceğim,** kendim için seçeceğim**".**

119- **"Onları** vesvese ile haktan **saptıracağım, onlara boş kuruntular aşılayacağım,** kalplerine uzun hayat var; dirilmek ve hesap yok (gibi duygular) atacağım, **onlara emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar** kesecekler, bu bahîra isimli develere yapılmıştır **onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını** Yani, dinini; küfür ve haram kıldığını helal, helal kıldığını haram kılmakla **değiştirecekler". Kim Allah'tan başka** yani onun dışında **şeytanı** itaat ettiği ve kendisine döndüğü bir **dost edinirse** ebedi kalacağı ateşe gittiği için **elbette apaçık** aşikâr **bir zarara düşmüştür.**

120- **Onlara** uzun ömür **vaat eder ve** dünyada arzulara kavuşmak var ve dirilmek yok, ceza yok (gibi) **boş kuruntular aşılar. Halbuki şeytan onlara** bununla, kuru bir **aldatmadan başka bir şeyi vaat etmez.**

121- **İşte onların yeri cehennemdir, ondan kaçacak** dönecek **bir yer de bulamayacaklardır.**

KELİME ANLAMI

114- لَا خَيْرَ **Hiçbir hayır yoktur** (Nerede?) فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوٰيهُمْ **Onların gizli konuşmalarının çoğunda** أَيِ النَّاسِ Yani, insanların أَيْ مَا يَتَنَاجَوْنَ فِيهِ Yani, hakkında fısıldaşdıkları şeylerin وَيَتَحَدَّثُونَ Ve bahsettiklerinin اِلَّا نَجْوٰى مَنْ **Ancak o kimse** nin gizli saklı konuşması **müstesna ki** اَمَرَ بِصَدَقَةٍ **O sadakayı emretti** اَوْ مَعْرُوفٍ **Ya da**

---

[1] إِنْ يَدْعُونَ fiilindeki إِنْ kelimesi مَا harfi anlamında olumsuzluk edatıdır.

iyiliği عَمَلِ بِرٍّ Takva davranışını أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ **Veya insanlar arasında ıslahı** وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ **Kim bunu** اَلْمَذْكُورَ Anlatılanı **yaparsa** (Niçin?) اِبْتِغَآءَ طَلَبَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın rızasını arzulamak,** elde etmek **için** لَا غَيْرِهِ Başka bir şey için değil (Neden?) مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا Dünya işlerinden فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ **Yakında biz ona vereceğiz** (Neyledir bu fiil?) بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve ya iledir أَيِ اللّٰهُ Yani, Allah (verir) (Ne?) أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir.**

115- وَمَنْ يُشَاقِقِ يُخَالِفُ **Kim karşı çıkarsa,** muhalif olursa (Kime?) اَلرَّسُولَ **Peygambere** (Ne konuda?) فِيمَا جَاءَ بِهِ Onun getirdiği şey konusunda (Kimden?) مِنَ الْحَقِّ Haktan (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ **Ona aşikâr olduktan sonra** (Ne?) اَلْهُدٰى **Doğru yol** ظَهَرَ لَهُ الْحَقُّ Hakk ona zahir olduktan sonra (Neyle?) بِالْمُعْجِزَاتِ Mucizelerle وَيَتَّبِعْ طَرِيقًا **Ve,** bir yol **izlerse** (Öyle yol ki,) غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin yolunun dışına** أَيْ طَرِيقِهِمُ الَّذِي Yani, onların o yolunun dışında ki هُمْ Onlar (Nedir?) عَلَيْهِ O yol üzeredirler (Neye ilişkin?) مِنَ الدِّينِ Dine ilişkin (Nasıl başka yol izlerse?) بِأَنْ يَكْفُرَ Küfrederek نُوَلِّهِ **Onu takip ettiririz** (Neye?) مَا تَوَلّٰى **Döndüğü şeye** نَجْعَلْهُ وَالِيًا Onu vali kılarız (Neye?) لِمَا تَوَلَّاهُ Döndüğü مِنَ الضَّلَالِ Delalete (Nasıl?) بِأَنْ نُخَلِّيَ Boş bırakmamız suretiyle (Neyi?) بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ Onunla o yolun arasını (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada وَنُصْلِهِ **Ve onu sokarız** نُدْخِلْهُ فِي الْآخِرَةِ Ahirette girdiririz (Nereye?) جَهَنَّمَ **Cehenneme** فَيَحْتَرِقُ فِيهَا Ve orada yanar وَسَآءَتْ **O ne kötüdür** (Ne bakımından?) مَصِيرًا مَرْجِعًا **Varılacak yer,** dönülecek yer **bakımından** (Ne?) هِيَ O cehennem.

116- إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ **Kuşkusuz Allah bağışlamaz** (Neyi?) أَنْ يُشْرَكَ بِهِ **Kendisine şirk koşulmasını** وَيَغْفِرُ **Ve bağışlar** (Neyi?) مَا دُونَ ذٰلِكَ **Bunun dışındakini** (Kime?) لِمَنْ يَشَآءُ **Dilediğine** وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ **Kim Allah'a şirk koşarsa** فَقَدْ ضَلَّ **Kuşkusuz sapıtmıştır** (Nasıl?) ضَلَالًا بَعِيدًا **Uzak bir sapıklıkla** (Neden uzak?) عَنِ الْحَقِّ Hakk'tan.

117- إِنْ مَا يَدْعُونَ **Onlar tapmazlar** -İn burada mâ anlamındadır- يَعْبُدُ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler ibadet etmezler (Kimden başkasına?) مِنْ دُونِهِ **Ondan başkasına** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah'tan أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışındakine إِلَّا إِنَاثًا **Ancak dişilere** أَصْنَامًا مُؤَنَّثَةً Dişi isimli putlar (Ne gibi?) كَاللَّاتِ وَالْعُزّٰى وَمَنَاةَ Lât, Uzza ve Menât gibi وَإِنْ مَا يَدْعُونَ **Ve onlar tapmazlar** يَعْبُدُونَ بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmekle tapmış olmazlar إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا

Ancak inatçı şeytana (tapmış olurlar) خَارِجًا عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten çıkmış olan (Niçin?) لِطَاعَتِهِمْ لَهُ Onlar ona itaat ettikleri için (Nerede?) فِيهَا O putlara tapma konusunda وَهُوَ إِبْلِيسُ O da İblis'tir.

118- لَعَنَهُ اللهُ **Allah ona lanet etmiş** أَبْعَدَهُ عَنْ رَحْمَتِهِ Onu rahmetinden uzaklaştırmış**tır** وَقَالَ **Ve dedi:** أَيِ الشَّيْطَانُ Yani, şeytan (**Ne dedi?**) لَأَتَّخِذَنَّ **Elbette edineceğim** لَأَجْعَلَنَّ لِي Kendim için kılacağım (**Kimden?**) مِنْ عِبَادِكَ **Kullarından** (**Ne?**) نَصِيبًا حَظًّا **Pay,** hisse (Öyle pay ki,) مَفْرُوضًا مَقْطُوعًا **Belirlenmiş,** karara bağlanmış أَدْعُوهُمْ إِلَى طَاعَتِي Onları bana itaate çağıracağım.

119- وَلَأُضِلَّنَّهُمْ **Elbette onları saptıracağım** (Neden?) عَنِ الْحَقِّ بِالْوَسْوَسَةِ Vesvese ile haktan وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ **Elbette onları kuruntuya düşüreceğim** أُلْقِي فِي قُلُوبِهِمْ Onların kalplerine salacağım (Neyi?) طُولَ الْحَيَاةِ Uzun ömrü وَأَنْ لَا بَعْثَ Dirilmenin olmadığını وَلَا حِسَابَ Ve hesabın olmadığını وَلَآمُرَنَّهُمْ **Onlara elbette emredeceğim** فَلَيُبَتِّكُنَّ **Ve hiç kuşkusuz onlar yaracaklar** يُقَطِّعُنَّ Kesecekler (Neyi?) آذَانَ الْأَنْعَامِ **Hayvanların kulaklarını** وَقَدْ فُعِلَ ذَلِكَ Ki bu yapılmıştır (Neye?) بِالْبَحَائِرِ 'Bahire' adlı develere وَلَآمُرَنَّهُمْ **Ve elbette onlara emredeceğim** فَلَيُغَيِّرُنَّ **Onlar da kuşkusuz değiştirecekler** (Neyi?) خَلْقَ اللهِ دِينَهُ **Allah'ın yarattığını,** dinini (Neyle?) بِالْكُفْرِ Küfürle وَإِحْلَالِ مَا حَرَّمَ اللهُ Ve Allah'ın haram kıldığını helal saymakla (Daha?) وَتَحْرِيمِ مَا أَحَلَّ Helal kıldığını da haram kılmakla وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ **Kim şeytanı edinirse** (Ne?) وَلِيًّا **Dost** يَتَوَلَّاهُ وَيُطِيعُهُ Ki ona yönelip, itaat eder (Kimden başka?) مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında فَقَدْ خَسِرَ **Elbette ziyana uğramıştır** (Nasıl?) خُسْرَانًا مُبِينًا بَيِّنًا **Apaçık** aşikar **bir ziyanla** (Niçin?) لِمَصِيرِهِ Varacağı için (Nereye?) إِلَى النَّارِ Ateşe (Öyle ateş ki,) الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِ O kimseye ebedi olan.

120- يَعِدُهُمْ طُولَ الْعُمْرِ **Onlara** uzun ömrü **vaat eder** وَيُمَنِّيهِمْ **Ve onlara kuruntular verir** (Neyle?) نَيْلَ الْآمَالِ Emellerine kavuşmayla (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَنْ لَا بَعْثَ وَلَا جَزَاءَ Ve dirilme ve ceza yok diye وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ **Şeytan onlara vaat etmez** (Ne ile?) بِذَلِكَ Bununla إِلَّا غُرُورًا بَاطِلًا **Ancak bir aldatma,** boş şey (vaat eder).

121- أُولَئِكَ **İşte onlar** مَأْوَيهُمْ جَهَنَّمُ **Onların varacakları yer cehennemdir** وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا **Ve ondan bulamazlar** (Ne?) مَحِيصًا مَعْدِلًا **Kaçacak,** sığınacak **yer.**

﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَٓا اَبَدًا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا﴾ أَيْ وَعَدَهُمُ اللّٰهُ ذٰلِكَ وَحَقَّهُ حَقًّا ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾﴾ أَيْ قَوْلاً وَنَزَلَ لَمَّا افْتَخَرَ الْمُسْلِمُونَ وَأَهْلُ الْكِتَابِ ﴿لَيْسَ﴾ الْأَمْرُ مَنُوطًا ﴿بِاَمَانِيِّكُمْ وَلَٓا اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتَابِ﴾ بَلْ بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ ﴿مَنْ يَعْمَلْ سُٓوءًا يُجْزَ بِهِ﴾ إِمَّا فِي الْآخِرَةِ أَوِ الدُّنْيَا بِالْبَلَاءِ وَالْمِحَنِ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيًّا﴾ يَحْفَظُهُ ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾﴾ يَمْنَعُهُ مِنْهُ ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ﴾ شَيْئًا ﴿مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ [يُدْخَلُونَ] ﴿الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾﴾ قَدْرَ نَقْرَةِ النَّوَاةِ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ﴾ أَيِ انْقَادَ وَأَخْلَصَ عَمَلَهُ ﴿لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ مُوَحِّدٌ ﴿وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ﴾ الْمُوَافِقَةَ لِمِلَّةِ الْإِسْلَامِ ﴿حَنِيفًا﴾ حَالٌ أَيْ مَائِلاً عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾﴾ صَفِيًّا خَالِصَ الْمَحَبَّةِ لَهُ ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا ﴿١٢٦﴾﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ﴾ يَطْلُبُونَ مِنْكَ الْفَتْوَى ﴿فِي﴾ شَأْنِ ﴿النِّسَٓاءِ﴾ وَمِيرَاثِهِنَّ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مِنْ آيَةِ الْمِيرَاثِ وَيُفْتِيكُمْ أَيْضًا ﴿فِي يَتَامَى النِّسَٓاءِ الّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ﴾ فُرِضَ ﴿لَهُنَّ﴾ مِنَ الْمِيرَاثِ ﴿وَتَرْغَبُونَ﴾ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ عَنْ ﴿اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ لِدَمَامَتِهِنَّ وَتَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَتَزَوَّجْنَ طَمَعًا فِي مِيرَاثِهِنَّ أَيْ يُفْتِيكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا ذٰلِكَ ﴿وَ﴾ فِي ﴿الْمُسْتَضْعَفِينَ﴾ الصِّغَارِ ﴿مِنَ الْوِلْدَانِ﴾ أَنْ تُعْطُوهُمْ حُقُوقَهُمْ ﴿وَ﴾ يَأْمُرُكُمْ ﴿اَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ فِي الْمِيرَاثِ وَالْمَهْرِ ﴿وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

122- **İman eden ve salih amel işleyenleri, içinde temelli ve ebedi kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Allah, hak bir söz olarak vaat etti.** Yani, Allah onlara bunu vaat etti. Ve onu gerçekten hak kıldı. **Söz bakımından Allah'tan daha doğru olan kimdir?** Yani böyle biri yoktur.

Müslümanlar ve Ehl-i kitap övününce şu ayet indi:

123- İş **ne sizin kuruntularınız ne de Ehl-i kitabın kuruntular**ına bağlı **değildir.** Bilakis salih amele bağlıdır. **Kim bir kötülük yaparsa** hadiste geldiği gibi ya ahirette ya da bela ve sıkıntılarla dünyada **onun cezasını görür ve kendisi için Allah'tan başka** onu koruyacak **ne bir dost ne de** Allah'ı kendisinden men edecek **bir yardımcı bulamaz.**

124- **Erkek veya kadın, kim mümin olarak salih amellerden** bir şey **yaparsa, işte onlar cennete girdirilirler**[1] **ve kendilerine zerre** çekirdeğin filizi kadar **haksızlık yapılmaz.**

125- **İhsan ederek** tevhid ehlinden olup **kendini Allah'a teslim eden** boyun eğen, ihlasla amel eden **ve hakka yönelen**[2] tüm dinlerden hak dine dönen **İbrahim'in** İslam dinine uygun **dinine tabi olandan din bakımından daha güzel olan kimdir?** Yani, böyle biri yoktur. **Allah İbrahim'i dost** sadece kendisine muhabbet besleyen seçkin kul **edinmiştir.**

126- **Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır ve Allah daima her şeyi** ilmi ve kudretiyle **kuşatmıştır.** Yani, hep bu sıfata sahiptir.

127- **Sana kadınlar** hakkın**da fetva soruyor,** senden fetva istiyor**lar.** Onlara **de ki, onlar hakkında size Allah fetva veriyor: Ve kitapta** Kuran'da **sizlere okunan** miras **ayetleri var.** Ey veliler! **Kendilerine yazılmış** farz kılınmış **olan** mirası **vermediğiniz ve** çirkin göründükleri için **nikahlamayı istemediğiniz** ve miraslarında gözünüz olduğu için evlenmekten de alıkoydunuz **yetim kızlar hakkında** da, size fetva veriyor. Yani böyle yapmamanızı tavsiye ediyor. **Ve mağdur** küçük **çocuklar** hakkında haklarını vermenizi (tavsiye ediyor) **Ve** size **yetimlere** miras ve mehirde **insafla** adaletle **bakmanızı** emrediyor. **Ne hayır yaparsanız, şüphesiz Allah, daima onu bilendir.** Ve sizi onunla cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

122- وَالَّذِينَ اٰمَنُوا **O kimseler ki iman ettiler,** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve salih amel işlediler** سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ **Çok yakında onları cennetlere sokacağız** تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Ki onların altlarından akmaktadır** (Ne?) اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** (Ne oldukları halde?) خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا **Orada ebedi kalıcı oldukları halde** (Nasıl?) وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا **Allah'ın hak olarak vaat etmesiyle** أَيْ وَعَدَهُمُ اللّٰهُ ذٰلِكَ Yani, Allah onlara bunu vaat etmiştir وَحَقَّهُ حَقًّا Ve bunu kesinlikle hak kılmıştır وَمَنْ **Kimdir?** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, kimse yoktur اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan daha doğru** (Ne bakımından?) قِيلًا أَيْ قَوْلًا **Söz bakımından**.

---

[1] يُدْخَلُونَ fiili meçhul ve malum olarak okunur.
[2] حَنِيفًا kelimesi haldir.

123- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) indi (Ne zaman?) لَمَّا افْتَخَرَ Övündüğünde (Kim?) اَلْمُسْلِمُونَ وَأَهْلُ الْكِتَابِ Müslümanlar ve ehl-i kitap لَيْسَ الْأَمْرُ Durum **olmadı** (Ne?) مَنُوطًا Bağlı (Neye?) بِاَمَانِيِّكُمْ **Sizin kuruntularınıza** وَلَآ اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ne de ehli kitabın kuruntularına** بَلْ بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ Bilakis salih amele (bağlıdır) مَنْ يَعْمَلْ سُوٓءًا **Kim kötülük işlerse** يُجْزَ بِهِ **Onunla cezalandırılır** إِمَّا فِي الْآخِرَةِ Ya ahirette أَوِ الدُّنْيَا Ya da dünyada (Neyle?) بِالْبَلَاءِ وَالْمِحَنِ Bela ve zorluklarla كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Hadiste geçtiği gibi وَلَا يَجِدْ لَهُ **Ve kendisi için bulamaz** (Kimden başka?) مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında (Ne bulamaz?) وَلِيًّا **Dost** يَحْفَظُهُ Ki onu koruyacak وَلَا نَصِيرًا **Yardımcı da** يَمْنَعُهُ مِنْهُ Ki onu Allah'tan alıkoyacak.

124- وَمَنْ يَعْمَلْ شَيْئًا **Kim** bir şey **işlerse** (Neden?) مِنَ الصَّالِحَاتِ **Salih amellerden** (O kimlerden olduğu halde?) مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى **Erkekten ya da kadından** وَهُوَ مُؤْمِنٌ **Ki o mümindir** فَاُولٰٓئِكَ يُدْخَلُونَ **İşte onlar girdirileceklerdir** (Ne olduğu halde bu fiil?) بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ Her malum hem de meçhul olduğu (Nereye?) اَلْجَنَّةَ **Cennete** وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا **Ve onlar en ufak şekilde zulm olunmazlar** قَدْرَ نَقْرَةِ النَّوَاةِ Hurma çekirdeklerinin filizi kadar.

125- وَمَنْ **Kimdir?** اَيْ لَا أَحَدَ Yani, kimse yoktur اَحْسَنُ دِينًا **Din bakımından daha güzel** (Kimden?) مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ **Yüzünü teslim edenden** اَيْ انْقَادَ Yani, boyun eğenden وَاَخْلَصَ عَمَلَهُ Ve amelini halis kılandan (Kime?) لِلّٰهِ **Allah'a** وَهُوَ مُحْسِنٌ **Ki o ihsan edicidir** مُوَحِّدٌ Tevhid ehlidir وَاتَّبَعَ **Ve tabi olmuştur** (Neye?) مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in milletine** (Öyle millet ki,) اَلْمُوَافِقَةَ Uygun olan (Neye?) لِمِلَّةِ الْإِسْلَامِ İslam milletine (Ne olarak?) حَنِيفًا **Hanif olarak** (Nedir bu kelime?) حَالٌ Haldir اَيْ مَائِلًا عَنِ الْأَدْيَانِ كُلِّهَا Yani, bütün dinlerden meyledici olduğu halde (Neye?) اِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Doğru olan dine وَاتَّخَذَ اللهُ **Ve Allah edinmiştir** (Kimi?) اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'i** (Ne?) خَلِيلًا **Dost** صَفِيًّا خَالِصَ الْمَحَبَّةِ لَهُ Muhabbeti sırf O'na olan seçkin kul.

126- وَلِلّٰهِ **Allah'a aittir** (Ne?) مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ **Göklerde ve yerde olan** (Ne bakımından?) مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülkiyet, yaratma ve kulluk bakımından وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** مُحِيطًا عِلْمًا وَقُدْرَةً İlim ve kudret bakımından **kuşatıcıdır** أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا Yani, daima sahiptir (Neye?) بِذٰلِكَ Bu sıfata.

127- وَيَسْتَفْتُونَكَ **Senden hüküm danışıyorlar** يَطْلُبُونَ مِنْكَ الْفَتْوٰى Senden fetva istiyorlar (Ne konuda?) فِي شَأْنِ النِّسَاءِ **Kadınlar** hakkında وَمِيرَاثِهِنَّ Ve onların mirasları hakkında قُلْ لَهُمْ Onlara **de ki:** اَللّٰهُ يُفْتِيكُمْ **Allah size fetva veriyor** (Kim hakkında?) فِيهِنَّ **Onlar hakkında** (Daha neyi fetva veriyor?) وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ **Ve size okunanları** (Nerede?) فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَلْقُرْآنِ Kur'an'da (Neye ilişkin okunan?) مِنْ آيَةِ الْمِيرَاثِ Miras ayetine ilişkin وَيُفْتِيكُمْ أَيْضًا Size yine fetva veriyor (Ne konuda?) فِي يَتَامَى النِّسَاءِ **Yetim kadınlar konusunda** اَلَّتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ **Ki siz onlara vermiyorsunuz** (Neyi?) مَا كُتِبَ فُرِضَ **Yazılan,** farz kılınanı (Kim için?) لَهُنَّ **Onlar için** (Neye ilişkin?) مِنَ الْمِيرَاثِ Mirasa ilişkin وَتَرْغَبُونَ أَيُّهَا الْأَوْلِيَاءُ **Ve** ey veliler, **siz sakınıyorsunuz** (Neden?) عَنْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ **Onları nikahlamaktan** (Niçin?) لِدَمَامَتِهِنَّ Çirkinliklerinden dolayı وَتَعْضُلُوهُنَّ Ve onları engelliyorsunuz (Neden?) أَنْ يَتَزَوَّجْنَ Evlenmelerinden (Niçin?) طَمَعًا فِي مِيرَاثِهِنَّ Miraslarına istekli olduğunuz için أَيْ يُفْتِيكُمْ Yani, (Allah) size fetva veriyor (Neyi?) أَنْ لَا تَفْعَلُوا ذٰلِكَ Bunu yapmamanızı (Daha kimler hakkında okunan ayetler?) وَفِي الْمُسْتَضْعَفِينَ الصِّغَارِ **Zayıflar** küçükler **hakkında** (Kimlerden?) مِنَ الْوِلْدَانِ **Çocuklardan** (Neyi fetva veriyor?) أَنْ تُعْطُوهُمْ حُقُوقَهُمْ Onlara haklarını vermenizi وَ يَأْمُرُكُمْ **Ve** size emrediyor (Neyi?) أَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى **Yetimler hakkında hareket etmenizi** (Neyle?) بِالْقِسْطِ **Doğrulukla** بِالْعَدْلِ Adaletle (Nerede?) فِي الْمِيرَاثِ وَالْمَهْرِ Mirasta ve mehirde وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ **Hayır adına ne yaparsanız** فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ **Kuşkusuz Allah daima** بِهِ عَلِيمًا **Onu ziyadesiyle bilendir** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve size onunla karşılık verecektir.

﴿وَاِنِ امْرَاَةٌ﴾ مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿خَافَتْ﴾ تَوَقَّعَتْ ﴿مِنْ بَعْلِهَا﴾ زَوْجِهَا ﴿نُشُوزًا﴾ تَرَفُّعَهُ عَلَيْهَا بِتَرْكِ مُضَاجَعَتِهَا وَالتَّقْصِيرِ فِي نَفَقَتِهَا لِبُغْضِهَا وَطُمُوحِ عَيْنِهِ إِلَى أَجْمَلَ مِنْهَا ﴿اَوْ اِعْرَاضًا﴾ عَنْهَا بِوَجْهِهِ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يَصَّالَحَا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ وَفِي قِرَاءَةٍ {يُصْلِحَا} مِنْ أَصْلَحَ ﴿بَيْنَهُمَا صُلْحًا﴾ فِي الْقَسْمِ وَالنَّفَقَةِ بِأَنْ تَتْرُكَ لَهُ شَيْئًا طَلَبًا لِبَقَاءِ الصُّحْبَةِ فَإِنْ رَضِيَتْ بِذٰلِكَ وَإِلَّا فَعَلَى الزَّوْجِ أَنْ يُوَفِّيَهَا حَقَّهَا أَوْ يُفَارِقَهَا ﴿وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ مِنَ الْفُرْقَةِ وَالنُّشُوزِ وَالْإِعْرَاضِ قَالَ تَعَالَى فِي بَيَانِ مَا جُبِلَ عَلَيْهِ الْإِنْسَانُ ﴿وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ﴾ شِدَّةَ الْبُخْلِ أَيْ جُبِلَتْ عَلَيْهِ فَكَأَنَّهَا حَاضِرَتُهُ لَا تَغِيبُ عَنْهُ، اَلْمَعْنَى أَنَّ الْمَرْأَةَ لَا تَكَادُ تَسْمَحُ بِنَصِيبِهَا مِنْ زَوْجِهَا وَالرَّجُلَ لَا يَكَادُ يَسْمَحُ عَلَيْهَا بِنَفْسِهِ إِذَا أَحَبَّ غَيْرَهَا ﴿وَاِنْ تُحْسِنُوا﴾ عِشْرَةَ النِّسَاءِ ﴿وَتَتَّقُوا﴾ الْجَوْرَ عَلَيْهِنَّ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (١٢٨)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوٓا اَنْ تَعْدِلُوا﴾ تُسَوُّوا ﴿بَيْنَ النِّسَآءِ﴾ فِي الْمَحَبَّةِ ﴿وَلَوْ حَرَصْتُمْ﴾ عَلَى ذٰلِكَ ﴿فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ﴾ إِلَى الَّتِي تُحِبُّونَهَا فِي الْقَسْمِ وَالنَّفَقَةِ ﴿فَتَذَرُوهَا﴾ أَيْ تَتْرُكُوا الْمُمَالَ عَنْهَا ﴿كَالْمُعَلَّقَةِ﴾ الَّتِي لَا هِيَ أَيِّمٌ وَلَا هِيَ ذَاتُ بَعْلٍ ﴿وَاِنْ تُصْلِحُوا﴾ بِالْعَدْلِ بِالْقَسْمِ ﴿وَتَتَّقُوا﴾ الْجَوْرَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا﴾ لِمَا فِي قَلْبِكُمْ مِنَ الْمَيْلِ ﴿رَحِيمًا (١٢٩)﴾ بِكُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاِنْ يَتَفَرَّقَا﴾ اَيِ الزَّوْجَانِ بِالطَّلَاقِ ﴿يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا﴾ عَنْ صَاحِبِهِ ﴿مِنْ سَعَتِهِ﴾ اَيْ فَضْلِهِ بِأَنْ يَرْزُقَهَا زَوْجًا غَيْرَهُ وَيَرْزُقَهُ غَيْرَهَا ﴿وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا﴾ لِخَلْقِهِ فِي الْفَضْلِ ﴿حَكِيمًا (١٣٠)﴾ فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى ﴿وَاِيَّاكُمْ﴾ يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اتَّقُوا اللّٰهَ﴾ خَافُوا عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿وَ﴾ قُلْنَا لَهُمْ وَلَكُمْ ﴿اِنْ تَكْفُرُوا﴾ بِمَا وَصَّيْتُمْ بِهِ ﴿فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ خَلْقًا وَمُلْكًا وَعَبِيدًا فَلَا يَضُرُّهُ كُفْرُكُمْ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا﴾ عَنْ خَلْقِهِ وَعِبَادَتِهِمْ ﴿حَمِيدًا (١٣١)﴾ مَحْمُودًا فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا لِتَقْرِيرِ مُوجِبِ التَّقْوَى ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا (١٣٢)﴾ شَهِيدًا بِأَنَّ مَا فِيهِمَا لَهُ ﴿اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ﴾ يَا ﴿اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ بِاٰخَرِينَ﴾ بَدَلَكُمْ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيرًا (١٣٣)﴾ ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ لِمَنْ أَرَادَهُ لَا عِنْدَ غَيْرِهِ فَلِمَ يَطْلُبُ أَحَدُهُمَا الْأَخَسَّ وَهَلَّا طَلَبَ الْأَعْلَى بِإِخْلَاصٍ لَهُ حَيْثُ كَانَ مَطْلَبُهُ لَا يُوجَدُ إِلَّا عِنْدَهُ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا بَصِيرًا (١٣٤)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

128- Eğer bir kadın kocasının eşinin onunla yatmayı terk etmesi, kendisini sevmediği için nafakasını eksik vermesi ve gözünün ondan daha güzel bir kadında olması suretiyle **geçimsizliğinden** üzerine gelmesinden **veya** kendisinden

yüz **çevirmesinden endişe eder** beklerse, **aralarında** eğer kadın isterse beraberliklerinin devam etmesi için nafaka veya gecelerinden bir kısmını terk ederek **bir sulh**[1] **yapmalarında onlara günah yoktur.** Eğer kadın razı olmazsa, koca, ya kadının hakkını verir ya da ondan ayrılır. **Sulh** ayrılmak, geçimsizlik ve yüz çevirmekten **daha hayırlıdır.** Yüce Allah insanın yaratıldığı huyu bildirmek üzere şöyle buyurdu: **Zaten nefisler kıskançlığa** çok cimriliğe **hazırdır.** Yani, bu huy üzere yaratılmıştır. Sanki bu huy onda her an hazırdır ve ondan asla ayrılmaz. Kadın kocasındaki hakkından vazgeçmez. Koca da başkasını sevdiği zaman kendisini eşine vermeye yaklaşmaz. **Eğer** kadınlarla geçinmeyi **iyi yapar ve** onlara zulmetmekten **korkarsanız şüphesiz Allah yaptıklarınızdan daima haberdardır.** Ve sizi onunla cezalandıracaktır.

129- **Ne kadar isteseniz de kadınlar arasında** sevgi konusunda **adil** eşit **davranmaya güç yetiremezsiniz; bari** gecelerin taksimi ve nafaka konusunda sevdiğiniz kadına **tamamen meyledip de diğerini,** kendisinden uzaklaştığınızı **askıya alınmış** ne kocasız ne de kocası varmış **gibi bırakmayın,** terk etmeyin. **Eğer** gecelerin taksiminde adaletli davranarak **arayı düzeltir ve** haksızlıktan **sakınırsanız, şüphesiz Allah** kalplerinizdeki meyli **daima çok bağışlayıcıdır,** bu konuda size **merhamet edicidir.**

130- **Eğer** karı-koca boşanarak **birbirinden ayrılırsa, Allah, genişliği** fazlı kereminden kadına başka bir koca, kocaya da başka bir kadın vermek suretiyle **her birini** diğerinden **ihtiyaçsız kılar. Allah daima** yarattıklarına lütuf konusunda **geniştir,** onlar için aldığı tedbirlerde **hikmet sahibidir.**

131- **Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. Sizden önce kendilerine kitap**[2] **verilen** Hıristiyan ve Yahudi**lere ve size** Ey Kuran ehli! **"Allah'tan** ona itaat ederek azabından **sakının,** korkun" **diye vasiyet ettik.** Onlara ve size dedik ki: **Eğer** size vasiyet edileni **inkar ederseniz, şüphesiz göklerde ve yerde olanlar Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır.** İnkarınız ona zarar vermez. **Allah** yarattıklarından ve onların ibadetlerinden **daima ihtiyaçsızdır,** onlara yaptığında **övgüye layıktır,** övülendir.

132- **Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır.**[3] Göklerde ve yerde olanın onun olduğuna **vekil** şahit **olarak Allah yeter.**

133- **Dilerse sizleri giderir de** Ey **insanlar!** Yerinize **başkalarını getirir, Allah buna da daima gücü yetendir.**

---

[1] يَصَّالَحَا fiilinde asıl (يَتَصَالَحَا) da bulunan ta harfinin sad harfine idğamı vardır. Bir kıraatte de أَصْلَحَ fiilinin müzarisi olan يُصْلِحَا şeklinde okunur.

[2] Kitap burada 'Kitaplar' anlamındadır.

[3] Allah, takvanın sebebi iyice anlaşılsın diye, bu ayeti tekrar etmiştir.

134- **Kim** ameliyle **dünya mükafatını isterse, dünyanın da ahiretin de mükâfatı** onu isteyen için, başkasının değil **Allah katındadır.** Öyleyse niçin o ikisinden en düşük olanını istiyor? Ve mademki istediği sadece Allah'ın katında bulunuyor, öyleyse ona karşı ihlaslı olarak en üstününü istese ya! **Allah daima işitendir, görendir.**

KELİME ANLAMI

128- وَاِنِ امْرَأَةٌ **Eğer bir kadın** (Nedir bu kelime?) مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ Bir fiille merfudur (Öyle fiil ki,) يُفَسِّرُهُ Onu açıklıyor (Ne?) خَافَتْ تَوَقَّعَتْ **Korkarsa,** beklerse (Kimden?) مِنْ بَعْلِهَا زَوْجِهَا **Kocasından,** eşinden (Neden korkarsa?) نُشُوزًا **Kötü muameleden** تَرَفُّعَهُ عَلَيْهَا Üzerine gelmesinden (Hangi yolla?) بِتَرْكِ مُضَاجَعَتِهَا Onun beraber yatmayı terk etmesiyle وَالتَّقْصِيرِ فِي نَفَقَتِهَا Nafakasından kısmakla (Niçin?) لِبُغْضِهَا Ondan nefret ettiği için وَطُمُوحِ عَيْنِهِ Ve kocanın gözü çevrildiği için (Kime?) اِلَى أَجْمَلَ مِنْهَا O kadından daha güzeline (Veya neden korkarsa?) أَوْ اِعْرَاضًا عَنْهَا **Ya da** o kadından **çevirmesinden** (Neyi?) بِوَجْهِهِ Yüzünü فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا **Bu durumda onlara bir günah yoktur** (Ne konuda?) أَنْ يَصَّالَحَا **Anlaşmaya varmalarında** فِيهِ Bu ifade de vardır (Ne?) وَفِي قِرَاءَةٍ فِي الصَّادِ 'Sad'a إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındakı 'te'nin idğamı (Neye?) Bir kıraatta da şöyledir; {يُصْلِحَا} مِنْ أَصْلَحَ İf'al babından gelen 'yusliha' şeklinde (Nerede anlaşmaya varmalarında?) بَيْنَهُمَا **Aralarında** (Neyle?) صُلْحًا **Tam bir anlaşmayla** (Nerede?) فِي الْقَسْمِ وَالنَّفَقَةِ Gecelerin taksimi ve nafakada (Nasıl?) بِأَنْ تَتْرُكَ لَهُ Kadının adama bırakması suretiyle (Ne?) شَيْئًا Bir şey (Neden dolayı?) طَلَبًا Arzuladığından dolayı (Neyi?) لِبَقَاءِ الصُّحْبَةِ Beraberliğin devamını فَإِنْ رَضِيَتْ بِذٰلِكَ Eğer bununla razı olursa (ne âlâ!) وَإِلَّا Eğer razı olmazsa فَعَلَى الزَّوْجِ Kocaya gerekir (Ne?) أَنْ يُوَفِّيَهَا حَقَّهَا Eşine hakkını vermesi أَوْ يُفَارِقَهَا Ya da ondan ayrılması وَالصُّلْحُ خَيْرٌ **Anlaşma daha hayırlıdır** (Neden?) مِنَ الْفُرْقَةِ وَالنُّشُوزِ وَالْإِعْرَاضِ Ayırma, geçimsizlik ve yüz çevirmeden قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu: (Ne konuda?) فِي بَيَانِ مَا O halin beyanı konusunda ki, جُبِلَ عَلَيْهِ Onun üzerine yaratılmıştır (Kim?) الْإِنْسَانُ İnsan وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ **Ve nefisler hazırlandı** (Neye?) اَلشُّحَّ **Pintiliğe** شِدَّةَ الْبُخْلِ Şiddetli cimriliğe أَيْ جُبِلَتْ عَلَيْهِ Yani, (nefisler) onun üzerine yaratıldı فَكَأَنَّهَا حَاضِرَتُهُ Sanki o duygu insanda hazırdır لَا تَغِيبُ عَنْهُ Ondan hiç ayrılmaz اَلْمَعْنَى Mana şöyledir: أَنَّ الْمَرْأَةَ لَا تَكَادُ تَسْمَحُ Kadın

hoşgörülü davranmaz (Ne konuda?) بِنَصِيبِهَا مِنْ زَوْجِهَا Kocasından olan hakkı konusunda وَالرَّجُلَ لَا يَكَادُ يَسْمَحُ Erkek de hoşgörülü olmaz (Kime karşı?) عَلَيْهَا Karısına karşı (Ne konuda?) بِنَفْسِهِ Kendisi konusunda (Ne zaman?) إِذَا أَحَبَّ غَيْرَهَا Ondan başkasını sevdiği zaman وَإِنْ تُحْسِنُوا **Şayet iyi yaparsanız** (Neyi?) عِشْرَةَ النِّسَاءِ Kadınlarla geçinmeyi وَتَتَّقُوا **Ve sakınırsanız** (Neden?) الْجَوْرَ عَلَيْهِنَّ Onlara zulmetmekten فَإِنَّ اللهَ كَانَ **Kuşkusuz Allah daima** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** (Nedir?) خَبِيرًا **Haberdardır** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve size onlarla karşılık verecektir.

129- وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا **Asla güç yetiremezsiniz** (Neye?) أَنْ تَعْدِلُوا تُسَوُّوا **Adaletli olmaya** eşit davranmaya (Nerede?) بَيْنَ النِّسَاءِ **Kadınlar arasında** (Ne konuda?) فِي الْمَحَبَّةِ Sevgi konusunda وَلَوْ حَرَصْتُمْ عَلَى ذٰلِكَ Buna **düşkün olsanız da** فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ **O halde tamamen meyletmeyin** (Kime?) إِلَى الَّتِي O kadına ki, تُحِبُّونَهَا Onu seviyorsunuz (Nerede meyletmeyin?) فِي الْقَسْمِ وَالنَّفَقَةِ Gecelerin taksimi ve nafakada فَتَذَرُوهَا **Ve onu (diğerini) bırakmayın** أَيْ تَتْرُكُوا Yani, ilgiyi kesmeyin (Kimden?) الْمُمَالَ عَنْهَا Kendisinden uzaklaşılan kadından (Ne gibi?) كَالْمُعَلَّقَةِ **Askıya alınmış gibi** الَّتِي Öyle ki, لَا هِيَ أَيِّمٌ O ne duldur, وَلَا هِيَ ذَاتُ بَعْلٍ Ne de kocalıdır وَإِنْ تُصْلِحُوا **Şayet arayı düzeltirseniz** (Neyle?) بِالْعَدْلِ بِالْقَسْمِ Gecelerin taksiminde adaletle وَتَتَّقُوا الْجَوْرَ **Ve** zulümden **sakınırsanız** فَإِنَّ اللهَ كَانَ **Kuşkusuz Allah daima** غَفُورًا **Çok bağışlayıcıdır** (Neyi?) لِمَا فِي قَلْبِكُمْ Kalbinizde olanı (Neye ilişkin?) مِنَ الْمَيْلِ Meyle ilişkin رَحِيمًا بِكُمْ فِي ذٰلِكَ **Ve** bu konuda size **merhametlidir.**

130- وَإِنْ يَتَفَرَّقَا أَيِ الزَّوْجَانِ **Şayet onlar;** karı-koca **ayrılırlarsa** (Neyle?) بِالطَّلَاقِ Boşanmayla يُغْنِ اللهُ كُلًّا **Allah her birini ihtiyaçsız kılar** (Kimden?) عَنْ صَاحِبِهِ Diğerinden (Neden?) مِنْ سَعَتِهِ **Bolluğundan** أَيْ فَضْلِهِ Yani, lütfundan (Nasıl?) بِأَنْ يَرْزُقَهَا Kadını rızıklandırarak (Neyle?) زَوْجًا غَيْرَهُ Onun dışında bir kocayla وَيَرْزُقَهُ غَيْرَهَا Kocayı da ondan başka bir kadınla rızıklandırarak وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** وَاسِعًا **(Rahmeti) geniş olandır** (Neye karşı?) عَلَى خَلْقِهِ Mahlûkatına karşı (Ne konuda?) فِي الْفَضْلِ Lütfu konusunda حَكِيمًا **Ve hikmet sahibidir** (Nerede?) فِيمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ Onlar için hazırladığı şeyde.

131- وَلِلّٰهِ **Allah içindir** (Ne?) مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olan** وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ **Elbette biz o kimselere emrettik ki,** أُوتُوا الْكِتَابَ **Kendilerine**

kitap verildi. (Nedir bu kitap?) بِمَعْنَى الْكُتُبِ 'Kitaplar' anlamındadır (**Kimden evvel?**) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden evvel** أَيِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى Yani, Yahudi ve Hıristiyanlara (Daha kime emrettik?) وَإِيَّاكُمْ يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ **Size,** ey Kur'an ehli! (**Ne diye?**) اَنِ أَيْ بِأَنْ اتَّقُوا اللهَ **Allah'tan korkun diye** خَافُوا عِقَابَهُ Onun azabından sakının (Nasıl?) بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat etmeniz suretiyle وَ قُلْنَا لَهُمْ وَلَكُمْ **Ve** onlara da size de dedik ki; اِنْ تَكْفُرُوا **Eğer inkar ederseniz** (Neyi?) بِمَا وُصِّيتُمْ بِهِ Size vasiyet edileni فَإِنَّ لِلّٰهِ **Kuşkusuz Allah'dır** (**Ne?**) مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olan** (Ne bakımından?) خَلْقًا وَمُلْكًا وَعَبِيدًا Yaratma, mülkiyet ve kulluk bakımından فَلَا يَضُرُّهُ كُفْرُكُمْ Dolayısıyla küfrünüz ona zarar vermez وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** غَنِيًّا **İhtiyaçsızdır** (Neden?) عَنْ خَلْقِهِ وَعِبَادَتِهِمْ Mahlûkatından ve onların ibadetinden حَمِيدًا **Ve övülmüştür** (Ondan bedel?) مَحْمُودًا فِي صُنْعِهِ Yaptığında medh olunmuştur (Kime yaptığında?) بِهِمْ Onlara.

132- وَلِلّٰهِ **Ve Allah'ındır** (**Ne?**) مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olan** كَرَّرَهُ Allah bu ifadeyi tekrarlamıştır (Niçin?) تَأْكِيدًا Pekiştirmek için (Neyi?) لِتَقْرِيرِ مُوجِبِ التَّقْوَى Takvanın nedenini yerleştirmeyi وَكَفٰى بِاللّٰهِ **Allah yeter** (**Ne olarak?**) وَكِيلًا شَهِيدًا **Vekil,** şahit **olarak** (Neye?) بِأَنَّ مَا فِيهِمَا Yerdeki ve göktekilerin olduğuna (Kim için olduğuna?) لَهُ Onun için.

133- اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ **Eğer dilerse sizi giderir,** يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** وَيَأْتِ بِاٰخَرِينَ **Ve başkalarını getirir** (Nereye?) بَدَلَكُمْ Sizin yerinize وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَلٰى ذٰلِكَ **Buna** قَدِيرًا **Gücü yetendir.**

134- مَنْ كَانَ يُرِيدُ **Kim arzularsa** (Neyle?) بِعَمَلِهِ Ameliyle (**Neyi?**) ثَوَابَ الدُّنْيَا **Dünyanın ecrini** فَعِنْدَ اللهِ **Allah katındadır** (**Ne?**) ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ **Dünya ve ahiretin mükafatı** (Kim için?) لِمَنْ أَرَادَهُ Onu arzulayan için لَا عِنْدَ غَيْرِهِ Başkasının yanında değil فَلِمَ يَطْلُبُ أَحَدُهُمَا الْأَخَسَّ Niçin insan iki şeyden en düşük olanı arzular ki? وَهَلَّا طَلَبَ الْأَعْلَى En yüceyi arzulasa ya (Neyle?) بِإِخْلَاصٍ لَهُ Ona içten bağlanarak حَيْثُ كَانَ مَطْلَبُهُ Zira onun arzusu لَا يُوجَدُ إِلَّا عِنْدَهُ Ancak onun yanında bulunur وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** سَمِيعًا بَصِيرًا **İşitendir, görendir**

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ﴾ قَائِمِينَ ﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿شُهَدَآءَ﴾ بِالْحَقِّ ﴿لِلّٰهِ وَلَوْ﴾ كَانَتِ الشَّهَادَةُ ﴿عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ﴾ فَاشْهَدُوا عَلَيْهَا بِأَنْ تُقِرُّوا بِالْحَقِّ وَلَا تَكْتُمُوهُ ﴿اَوِ﴾ عَلَى ﴿الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ اِنْ يَكُنْ﴾ اَلْمَشْهُودُ عَلَيْهِ ﴿غَنِيًّا اَوْ فَقِيرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا﴾ مِنْكُمْ وَأَعْلَمُ بِمَصَالِحِهِمَا ﴿فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰى﴾ فِي شَهَادَتِكُمْ بِأَنْ تُحَابُوا الْغَنِيَّ لِرِضَاهُ أَوِ الْفَقِيرَ رَحْمَةً لَهُ لِـ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَعْدِلُوا﴾ تَمِيلُوا عَنِ الْحَقِّ ﴿وَاِنْ تَلْوُٓا﴾ تُحَرِّفُوا الشَّهَادَةَ ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِ الْوَاوِ الْأُولَى تَخْفِيفًا ﴿اَوْ تُعْرِضُوا﴾ عَنْ أَدَائِهَا ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اٰمِنُوا﴾ دَاوِمُوا عَلَى الْإِيمَانِ ﴿بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ﴾ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الْقُرْآنُ ﴿وَالْكِتَابِ الَّذِيٓ اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ﴾ عَلَى الرُّسُلِ بِمَعْنَى الْكُتُبِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ فِي الْفِعْلَيْنِ [نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ...اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ] ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِمُوسَى وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿ثُمَّ كَفَرُوا﴾ بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ ﴿ثُمَّ اٰمَنُوا﴾ بَعْدَهُ ﴿ثُمَّ كَفَرُوا﴾ بِعِيسَى ﴿ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا﴾ بِمُحَمَّدٍ ﴿لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ﴾ مَا أَقَامُوا عَلَيْهِ ﴿وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾﴾ طَرِيقًا اِلَى الْحَقِّ ﴿بَشِّرِ﴾ أَخْبِرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْمُنَافِقِينَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٣٨﴾﴾ مُؤْلِمًا هُوَ عَذَابُ النَّارِ ﴿اَلَّذِينَ﴾ بَدَلٌ أَوْ نَعْتٌ لِلْمُنَافِقِينَ ﴿يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ لِمَا يَتَوَهَّمُونَ فِيهِمْ مِنَ الْقُوَّةِ ﴿اَيَبْتَغُونَ﴾ يَطْلُبُونَ ﴿عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ، أَيْ لَا يَجِدُونَهَا عِنْدَهُمْ ﴿فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَا يَنَالُهَا إِلَّا أَوْلِيَاؤُهُ ﴿وَقَدْ نَزَّلَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ ﴿اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنَ ﴿يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ وَالْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ اِنَّكُمْ اِذًا﴾ إِنْ قَعَدْتُمْ مَعَهُمْ ﴿مِثْلُهُمْ﴾ فِي الْإِثْمِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾﴾ كَمَا اجْتَمَعُوا فِي الدُّنْيَا عَلَى الْكُفْرِ وَالْاِسْتِهْزَاءِ.

TÜRKÇE ANLAMI

135- **Ey iman edenler! Doğruluğu** adaleti **icra eden,** yerine getiren **Allah için** hak ile **şahitlik eden kimseler olun.** Bu şahitlik **kendiniz, ana-babanız ve akrabalarınız aleyhine de olsa** hakkı itiraf edip gizlemeden kendi aleyhinize şahitlik ediniz. **Eğer** aleyhinde şahitlik edilenler **zengin veya fakir iseler Allah onlara** sizden **daha yakındır** ve çıkarlarını daha iyi bilir. Şahitliğinizde rızasını kazanmak için zengine veya merhamet ettiğiniz için fakire sevgi göstererek **hislerinize uymayın ki,** haktan **sap**may**asınız,** meyletmeyesiniz. **Eğer,**

şahitliği **çarpıtır,**[1] bozar **veya** şahitlik etmekten **kaçınırsanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan daima haberdardır.** Ve sizi onlarla cezalandıracaktır.

136- **Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberi** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'**e indirilen kitaba** ki, o Kuran'dır **ve daha önce** peygamberlere **indirilen kitap**lara[2] **iman ediniz,**[3] iman etmeye devam ediniz. **Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve kıyamet gününü inkar ederse, şüphesiz** haktan **çok uzak bir sapıklığa sapmıştır.**

137- **Şüphesiz** Musa'ya **iman edip sonra** buzağıya tapınarak **inkar eden** Yahudiler, **sonra** onun ardından **yine iman edip bu sefer** İsa'yı **inkar edenler, sonra da** Muhammed'e **inkarlarını arttıranlar, Allah onları** inkar üzere oldukça **ne bağışlayacak, ne de onları doğru** hak **yola iletecek değildir.**

138- **Münafıklara, kendileri için acı** can yakıcı **bir azap** cehennem azabı **olduğunu müjdele,** haber ver, Ey Muhammed!

139- **Ki onlar,**[4] **müminleri bırakıp da** onların kuvveti var sanarak **kafirleri dost ediniyorlar. Onların yanında izzet mi arıyorlar?**[5] Onu orada bulamazlar. **Çünkü** dünya ve ahirette **bütün izzet yalnızca Allah'a aittir.** Onu dostlarından başkası elde edemez.

140- **Halbuki kitapta** Kuran'ın Enam süresinde **size şöyle indirmiştir: Allah'ın ayetlerinin** Kuran'ın **inkar edildiğini veya onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman,**[6] **onlar bundan başka bir söze dalıncaya kadar onlarla** kafirler ve alay edenlerle **beraber oturmayın; yoksa siz de** şayet onlarla oturursanız günah konusunda **onlar gibi olursunuz. Şüphesiz Allah, münafık ve kafirlerin hepsini** dünyada inkar ve alay için bira araya geldikleri gibi **cehennemde** de **bir araya getirecektir.**

KELİME ANLAMI

135- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** كُونُوا قَوَّامِينَ **İcra edenler** قَائِمِينَ Yerine getirenler **olun** (Neyi?) بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Doğruluğu;** adaleti شُهَدَآءَ بِالْحَقِّ **Ve** hakla **şahitler** olun

1 Bir kıraatte تَلْوُوا kelimesi hafiflik olsun diye birinci vav harfinin hazf edilmesiyle (تَلُوا şeklinde) okunur.

2 Kitap burada 'Kitaplar' anlamındadır.

3 Bir kıraatte نَزَّلَ وَأَنْزَلَ fiilleri malum olarak okunur.

4 اَلَّذِينَ kelimesi مُنَافِقِينَ kelimesinden bedel veya onun sıfatıdır.

5 Soru burada inkar içindir.

6 أَنْ harfi أَنَّ 'den hafifletilmiştir. İsmi de hazf edilmiştir. Aslı أَنَّهُ 'dur.

(Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** وَلَوْ كَانَتِ الشَّهَادَةُ **Velev ki** şahitlik olsa bile (Kim aleyhine?) عَلٰى اَنْفُسِكُمْ **Kendiniz aleyhine** فَاشْهَدُوا عَلَيْهَا Bu durumda onun (nefsinizin) aleyhine şahitlik edin (Nasıl?) بِأَنْ تُقِرُّوا بِالْحَقِّ Hakkı dile getirmenizle وَلَا تَكْتُمُوهُ Ve onu gizlemenizle (Ya da kimin aleyhine?) اَوِ عَلَى الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ **Ana-babanın ve en yakınların** اِنْ يَكُنِ الْمَشْهُودُ عَلَيْهِ Aleyhine şahitlik edilen **olursa** (Ne?) غَنِيًّا اَوْ فَقِيرًا **Zengin veya fakir** فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا **Allah onlara daha yakındır** (Kimden? مِنْكُمْ Sizden وَأَعْلَمُ بِمَصَالِحِهِمَا Ve onların iyiliğini daha iyi bilendir فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰى **O halde nefsinizin arzusuna tabi olmayın** (Nerede?) فِي شَهَادَتِكُمْ Şahitliğinizde (Nasıl?) بِأَنْ تُحَابُوا Sevmeniz suretiyle (Kimi?) الْغَنِيَّ لِرِضَاهُ Rızası için zengini أَوِ الْفَقِيرَ رَحْمَةً لَهُ Veya kendisine acıyarak fakiri (Niçin?) لِاَنْ لَا تَعْدِلُوا **Sapmamanız için** تَمِيلُوا عَنِ الْحَقِّ Haktan meyletmemeniz için وَاِنْ تَلْوُا **Şayet eğip bükerseniz** تُحَرِّفُوا الشَّهَادَةَ Şahitliği değiştirirseniz وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraat (Neyledir?) بِحَذْفِ الْوَاوِ الْاُولٰى Birinci 'vav'ın hazfiyledir (Niçin?) تَخْفِيفًا Hafifletmek için اَوْ تُعْرِضُوا **Ya da yüz çevirirseniz** (Neden?) عَنْ أَدَائِهَا Onu yerine getirmekten فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ **Kuşkusuz Allah daima** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** خَبِيرًا **Haberdardır** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve size yaptıklarınızla karşılık verecektir.

136- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اٰمِنُوا **İman edin** دَاوِمُوا عَلَى الْاِيمَانِ İman üzere devam edin (Kime?) بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ **Allah'a ve Resûlüne** وَالْكِتَابِ الَّذِي **Ve o kitaba ki,** نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ **Resûlüne indirildi** (Kimdir o?) مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Muhammed'dir -Allah ona salat-u selam eylesin- وَهُوَ الْقُرْاٰنُ O kitap da Kur'an'dır (Daha neye?) وَالْكِتَابِ الَّذِي **O kitaba ki,** اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ **Bundan evvel indirildi** (Kime?) عَلَى الرُّسُلِ Peygamberlere (Nedir bu kitap?) بِمَعْنَى الْكُتُبِ 'Kitaplar' anlamındadır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta, (İnzal fiili neyledir?) بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ فِي الْفِعْلَيْنِ İki yerde de malum kalıbıyladır وَمَنْ يَكْفُرْ **Kim inkar ederse** (Kimi?) بِاللّٰهِ **Allah'ı,** وَمَلٰئِكَتِهِ **Meleklerini,** وَكُتُبِهِ **Kitaplarını,** وَرُسُلِهِ **Resûllerini,** وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününü** فَقَدْ ضَلَّ **Kuşkusuz sapmıştır** (Nasıl?) ضَلَالًا بَعِيدًا **Uzak bir sapıklıkla** (Neden uzak?) عَنِ الْحَقِّ Haktan.

137- اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Kime?) بِمُوسٰى Musa'ya وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir ثُمَّ كَفَرُوا **Sonra küfre girdiler** (Neyle?) بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ Buzağıya ibadetle ثُمَّ اٰمَنُوا بَعْدَهُ **Sonra** ardından **iman ettiler** ثُمَّ كَفَرُوا بِعِيسٰى **Sonra** İsa'yı **inkar ettiler**

ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا **Sonra da küfürleri arttırdılar** (Kime?) بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e لَمْ يَكُنِ اللهُ **Allah olmadı** (Ne?) لِيَغْفِرَ لَهُمْ **Onları mağfiret edecek** (Ne müddetçe?) مَا أَقَامُوا عَلَيْهِ O küfür üzere daim oldukları müddetçe وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا **Onları yola ulaştıracak da değildir** طَرِيقًا اِلَى الْحَقِّ Hak yoluna.

138- بَشِّرِ **Müjdele,** أَخْبِرْ يَا مُحَمَّدُ Haber ver ya Muhammed! (Kime?) اَلْمُنَافِقِينَ **Münafıklara** (Neyi?) بِأَنَّ لَهُمْ **Onlar için olduğunu** (Ne?) عَذَابًا اَلِيمًا مُؤْلِمًا **Can yakıcı,** acı veren **bir azap** هُوَ عَذَابُ النَّارِ Ki o cehennem azabıdır.

139- اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** (Nedir bu kelime?) بَدَلٌ أَوْ نَعْتٌ لِلْمُنَافِقِينَ Münafikin kelimesinin bedeli veya sıfatıdır يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ **Kafirleri ediniyorlar** (Ne?) أَوْلِيَاءَ **Dostlar** (Kimlerden başka?) مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden başka** (Niye kafirleri dost ediniyorlar?) لِمَا يَتَوَهَّمُونَ فِيهِمْ Onlarda var olduğunu zannettikleri için (Ne?) مِنَ الْقُوَّةِ Kuvvet اَيَبْتَغُونَ يَطْلُبُونَ **Onlar arıyorlar mı,** istiyorlar mı? (Nerede?) عِنْدَهُمُ **Onların yanında** (Neyi?) اَلْعِزَّةَ **İzzeti** (Bu soru nedir?) اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar bildiren bir sorudur أَيْ لَا يَجِدُونَ عِنْدَهُمْ Yani, onu kafirlerin yanında bulamazlar فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ **Zira izzet Allah'a aittir** (Nasıl?) جَمِيعًا **Bütünüyle** (Nerede?) فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve ahirette وَلَا يَنَالُهَا إِلَّا أَوْلِيَاؤُهُ Ve ona ancak dostları erişebilir.

140- وَقَدْ نَزَّلَ **Halbuki kuşkusuz indirdi** (Bu fiil neyledir?) بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Hem malum hem de meçhul kalıbıyla (Kime?) عَلَيْكُمْ **Size** (Nerede?) فِي الْكِتَابِ الْقُرْآنِ **Kitapta,** Kur'an'da (Neresinde?) فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ En'am suresinde (Neyi?) أَنْ **Şunu ki,** (Nedir bu edat?) مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi mahzuf olan şeddesiz 'en'dir أَيْ أَنَّهُ Yani, durum şu ki, اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini işittiğinizde** اَلْقُرْآنَ Kur'an'ı (Ne halde?) يُكْفَرُ بِهَا **Onlara küfrolunduğu halde** وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا **Ve onlarla alay edildiği halde** فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ **Onlarla beraber oturmayın** أَيِ الْكَافِرِينَ وَالْمُسْتَهْزِئِينَ Yani, kafirler ve alaycılarla (Ne zamana dek?) حَتّٰى يَخُوضُوا **Onlar dalıncaya dek** (Neye?) فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ **Ondan başka bir söze** اِنَّكُمْ اِذًا **Kuşkusuz siz bu durumda** إِنْ قَعَدْتُمْ مَعَهُمْ Eğer onlarla oturursanız (Nesiniz?) مِثْلُهُمْ **Onlar gibisiniz** (Ne konuda?) فِي الْإِثْمِ Günah konusunda اِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ **Münafıkları toplayıcıdır** (Daha kimi?) وَالْكَافِرِينَ **Ve kafirleri** (Nerede?) فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** (Nasıl?) جَمِيعًا **Toplu halde** كَمَا اجْتَمَعُوا فِي الدُّنْيَا Tıpkı onlar dünyada toplandıkları gibi (Ne üzere?) عَلَى الْكُفْرِ وَالْاِسْتِهْزَاءِ Küfür ve alay üzerine.

﴿اَلَّذِينَ﴾ بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿يَتَرَبَّصُونَ﴾ يَنْتَظِرُونَ ﴿بِكُمْ﴾ الدَّوَائِرَ ﴿فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ﴾ ظَفَرٌ وَغَنِيمَةٌ ﴿مِنَ اللّٰهِ قَالُوٓا﴾ لَكُمْ ﴿اَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ﴾ فِي الدِّينِ وَالْجِهَادِ فَأَعْطُونَا مِنَ الْغَنِيمَةِ ﴿وَاِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ﴾ مِنَ الظَّفَرِ عَلَيْكُمْ ﴿قَالُوٓا﴾ لَهُمْ ﴿اَلَمْ نَسْتَحْوِذْ﴾ نَسْتَوْلِ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ وَنَقْدِرْ عَلَى أَخْذِكُمْ وَقَتْلِكُمْ فَأَبْقَيْنَا عَلَيْكُمْ ﴿وَ﴾ أَلَمْ ﴿نَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ أَنْ يَظْفَرُوا بِكُمْ بِتَخْذِيلِهِمْ وَمُرَاسَلَتِكُمْ بِأَخْبَارِهِمْ فَلَنَا عَلَيْكُمُ الْمِنَّةُ، قَالَ تَعَالَى ﴿فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ﴾ وَبَيْنَهُمْ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِأَنْ يُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ وَيُدْخِلَهُمُ النَّارَ ﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾﴾ طَرِيقًا بِالْاِسْتِئْصَالِ ﴿اِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّٰهَ﴾ بِإِظْهَارِ خِلَافِ مَا أَبْطَنُوهُ مِنَ الْكُفْرِ لِيَدْفَعُوا عَنْهُمْ أَحْكَامَهُ الدُّنْيَوِيَّةَ ﴿وَهُوَ خَادِعُهُمْ﴾ مُجَازِيهِمْ عَلَى خِدَاعِهِمْ فَيَفْتَضِحُونَ فِي الدُّنْيَا بِإِطْلَاعِ اللّٰهِ نَبِيَّهُ عَلَى مَا أَبْطَنُوهُ وَيُعَاقَبُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَاِذَا قَامُوٓا اِلَى الصَّلٰوةِ﴾ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَامُوا كُسَالٰى﴾ مُتَثَاقِلِينَ ﴿يُرَآؤُونَ النَّاسَ﴾ بِصَلَاتِهِمْ ﴿وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ﴾ يُصَلُّونَ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾﴾ رِيَاءً ﴿مُذَبْذَبِينَ﴾ مُتَرَدِّدِينَ ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ ﴿لَآ﴾ مَنْسُوبِينَ ﴿اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿وَلَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ﴾ هُ ﴿اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾﴾ طَرِيقًا إِلَى الْهُدَى ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ اَتُرِيدُونَ اَنْ تَجْعَلُوا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِمُوَالَاتِهِمْ ﴿سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٤٤﴾﴾ بُرْهَانًا بَيِّنًا عَلَى نِفَاقِكُمْ ﴿اِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ﴾ الْمَكَانِ ﴿الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ﴾ وَهُوَ قَعْرُهَا ﴿وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾﴾ مَانِعًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾ مِنَ النِّفَاقِ ﴿وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿وَاعْتَصَمُوا﴾ وَثِقُوا ﴿بِاللّٰهِ وَاَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلّٰهِ﴾ مِنَ الرِّيَاءِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ فِيمَا يُؤْتَوْنَهُ ﴿وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ﴾ نِعَمَهُ ﴿وَاٰمَنْتُمْ﴾ بِهِ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا يُعَذِّبُكُمْ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا﴾ لِأَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَابَةِ ﴿عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾﴾ بِخَلْقِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

141- **Ki onlar,**[1] **sizi gözetlerler,** başınıza bir bela gelmesini beklerler; **eğer size Allah'tan bir fetih** zafer ve ganimet **olursa,** size "Din ve cihatta **sizinle beraber değil miydik?** Bize de ganimetten verin" **derler. Eğer kafirlerin** size karşı zaferden **bir nasibi olursa,** onlara **"Sizi galip gelmedik mi,** yenmedik mi ve sizi yakalayıp öldürmeye gücümüz yetmedi mi? Ama biz yine de sizi bırakıp **müminlerden** onların haberlerini size vermekle ve onları terk etmek suretiyle **sizi** ele geçirmelerinden **korumadık mı?** Öyleyse bizim

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi bir önceki اَلَّذِينَ kelimesinden bedeldir.

sizde hakkımız var" **derler. Artık Allah kıyamet gününde** onlarla **sizin aranızda** sizi cennete koyarak onları da cehenneme atarak **hükmedecektir ve Allah kafirlere müminler aleyhine** onları tamamen yok edecekleri **bir yol asla vermeyecektir.**

142- **Münafıklar,** içlerinde gizledikleri küfrün aksini göstermekle onun dünyadaki hükümlerinden kurtulmak için **Allah'ı aldatmağa çalışırlar. Oysa, O, onları aldatır,** bu aldatmacalarına karşılık cezalandırır da, dünyada Allah'ın, peygamberini gizledikleri şeyden haberdar etmesiyle rezil olurlar. Ahirette de azap görürler. Müminlerle beraber **namaza kalktıkları zaman da üşene üşene** ağırdan alarak **kalkarlar,** namazlarıyla **insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı** o da riya olsun diye **pek az anar,** namaz kılar**lar.**

143- **Bu** küfürle iman **ara**sı**nda bocalayıp** yalpalayıp **dururlar. Ne bunlara,** kafirlere bağlıdırlar**, ne de onlara,** müminlere. **Allah kimi şaşırtırsa, artık ona asla** hidayete çıkan **bir yol bulamazsın.**

144- **Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin.** Onları dost edinerek **Allah'a, aleyhinizde** münafıklığınıza net bir ispat **apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz?**

145- **Şüphesiz münafıklar cehennemin en alt tabakasında** mekanında**dırlar.** Ki orası dibidir. **Artık onlara asla bir yardımcı** azaba engel olacak birini **bulamazsın.**

146- **Ancak** münafıklıktan **tövbe edip** amellerini **düzeltenler, Allah'a sımsıkı sarılıp** güvenip **dinlerini Allah için** riyadan **halis tutanlar başkadır. İşte bunlar** yaptıklarında **müminlerle beraberdirler ve Allah müminlere yakında** ahirette **büyük mükâfat verecektir.** O da cennettir.

147- **Eğer siz** ona **iman eder ve** nimetlerine **şükrederseniz, Allah size azabı ne yapsın?**[1] **Allah daima** müminlerin amellerine sevap ile **karşılık verendir,** yarattıklarını **bilendir.**

KELİME ANLAMI

141- اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** (Nedir bu?) بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ قَبْلَهُ Önceki 'ellezine'den bedeldir. يَتَرَبَّصُونَ يَنْتَظِرُونَ **Gözetlerler,** beklerler (Kime?) بِكُمْ **Size** (Ne beklerler?) اَلدَّوَائِرَ Başınıza gelecekleri فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ **Eğer sizin için bir fetih olursa** ظَفَرٌ وَغَنِيمَةٌ Zafer ve ganimet (Kimden?) مِنَ اللهِ **Allah tarafından** قَالُوا لَكُمْ Size **derler ki:** اَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ

[1] Buradaki soru nefiy manasındadır. Yani, size azap etmez.

Sizinle değil miydik (Nerede?) فِي الدِّينِ وَالْجِهَادِ Dinde ve cihatta فَأَعْطُونَا مِنَ الْغَنِيمَةِ Öyleyse ganimetten bize de verin وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ **Eğer kafirler için olursa** (Ne?) نَصِيبٌ مِنَ الظَّفَرِ عَلَيْكُمْ Size karşı zaferden **bir pay** قَالُوا لَهُمْ Onlara **derler ki:** أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ **Biz galip gelmedik mi** نَسْتَوْلِ İstila etmedik mi (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** وَنَقْدِرْ Muktedir değil miydik (Neye?) عَلَى أَخْذِكُمْ وَقَتْلِكُمْ Sizi tutsak etmeye ve öldürmeye فَأَبْقَيْنَا عَلَيْكُمْ Ama sizi öylece bıraktık وَأَلَمْ نَمْنَعْكُمْ **Ve sizi alıkoymadık mı?** (Kimden?) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** (Ondan bedel?) أَنْ يَظْفَرُوا بِكُمْ Size zafer sağlamalarından (Neyle alıkoymadık mı?) بِتَخْذِيلِهِمْ Onları kötü duruma düşürmekle وَمُرَاسَلَتِكُمْ بِأَخْبَارِهِمْ Ve onların haberlerini size ulaştırmakla فَلَنَا عَلَيْكُمُ الْمِنَّةُ Bu durumda sizin üzerinizde minnetimiz var قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki: فَاللَّهُ يَحْكُمُ **Allah hükmedecek** (Nerede?) بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ **Sizin**le onlar **arasında** (Ne zaman?) يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** (Nasıl?) بِأَنْ يُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ Sizi cennete koyarak وَيُدْخِلَهُمُ النَّارَ Onları da cehenneme sokarak وَلَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ **Allah hiçbir zaman kılmaz** (Kim için?) لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** (Kim üzerine?) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminler üzerine** (Ne?) سَبِيلًا طَرِيقًا **Yol** (Neye?) بِالْاِسْتِئْصَالِ Toptan yoketmeye.

142- اِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Şüphesiz münafıklar** يُخَادِعُونَ اللّٰهَ **Allah'a oyun oynamaya kalkarlar** (Neyle?) بِإِظْهَارِ خِلَافِ مَا O şeyin tersini dışa vurmalarıyla ki أَبْطَنُوهُ Onu gizlediler (Neye ilişkin?) مِنَ الْكُفْرِ Küfre ilişkin (Niçin böyle yaparlar?) لِيَدْفَعُوا عَنْهُمْ Kendilerinden defetmek için (Neyi?) أَحْكَامَهُ الدُّنْيَوِيَّةَ Küfrün dünyevi yükümlülüklerini وَهُوَ خَادِعُهُمْ **Allah da onların oyunlarına karşılık verir** مُجَازِيهِمْ عَلَى خِدَاعِهِمْ Oyunlarına karşılık onları cezalandırır فَيَفْتَضِحُونَ فِي الدُّنْيَا Böylece dünyada rezil olurlar (Neyle?) بِإِطْلَاعِ اللّٰهِ نَبِيَّهُ Allah'ın peygamberini haberdâr etmesiyle (Neden?) عَلَى مَا أَبْطَنُوهُ Gizledikleri şeyden وَيُعَاقَبُونَ فِي الْآخِرَةِ Ahirette de cezaya çarptırılırlar وَاِذَا قَامُوا اِلَى الصَّلٰوةِ **Namaza kalktıklarında** (Kimle?) مَعَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle birlikte قَامُوا **Kalkarlar** (Nasıl?) كُسَالٰى **Üşene üşene** مُتَثَاقِلِينَ Ağır ağır يُرَآؤُونَ النَّاسَ **İnsanlara gösteriş yaparlar** (Ne ile?) بِصَلَاتِهِمْ Namazlarıyla وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ **Ve Allah'ı zikretmezler** يُصَلُّونَ Namaz kılmazlar اِلَّا قَلِيلًا **Ancak çok az** رِيَاءً Riya için (kılarlar).

143- بَيْنَ ذٰلِكَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ **Kararsız,** tereddütlü **oldukları halde** (Nerede?) مُذَبْذَبِينَ مُتَرَدِّدِينَ **Bunlar arasında;** İman ve küfür arasında لَا مَنْسُوبِينَ Mensup **değillerdir** (Kime?) اِلٰى هٰؤُلَاءِ أَيِ الْكُفَّارِ **Bunlara,** kafirlere وَلَا **Yine mensup değillerdir** (Kime?) اِلٰى هٰؤُلَاءِ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ **Onlara,** yani, Müminlere وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ **Kim ki Allah** onu **saptırırsa** فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا **Asla onun için bir yol bulamazsın** طَرِيقًا اِلَى الْهُدٰى Hidayete giden yol.

144- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ **Kafirleri edinmeyin** (Ne edinmeyin?) أَوْلِيَاءَ **Dostlar** (Kimden başka?) مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden başka** أَتُرِيدُونَ **İstiyor musunuz?** (Neyi?) أَنْ تَجْعَلُوا لِلّٰهِ **Allah için kılmayı** (Kime?) عَلَيْكُمْ **Size karşı** (Neyle?) بِمُوَالَاتِهِمْ Onların dostluğuyla (Ne kılmayı?) سُلْطَانًا مُبِينًا **Apaçık bir delil** بُرْهَانًا بَيِّنًا Aşikar hüccet (Ne üzerine?) عَلَى نِفَاقِكُمْ Münafıklığınız üzerine.

145- اِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Kuşkusuz münafıklar** (Nerededir?) فِي الدَّرْكِ الْمَكَانِ الْأَسْفَلِ **En alt tabakada,** mekandadır (Nereden?) مِنَ النَّارِ **Cehennemden** وَهُوَ قَعْرُهَا O tabaka da cehennemin dibidir وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا **Onlar için asla yardımcı bulamazsın** مَانِعًا مِنَ الْعَذَابِ Azaptan engel olan.

146- اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا **O kimseler müstesna ki, onlar tövbe ettiler** (Neden?) مِنَ النِّفَاقِ Nifaktan وَأَصْلَحُوا عَمَلَهُمْ **Ve** amellerini **düzelttiler** وَاعْتَصَمُوا وَثِقُوا **Sarıldılar,** güvendiler (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ **Ve dinlerini arındırdılar** (Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** (Neden?) مِنَ الرِّيَاءِ Gösterişten فَأُولٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ **İşte onlar müminlerledir** (Ne konuda?) فِيمَا يُؤْتَوْنَهُ Onlara verilenler konusunda وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ **Ve yakında Allah bahşedecektir** (Kime?) اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** (Ne?) أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük mükafat** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette هُوَ الْجَنَّةُ O da cennettir.

147- مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ **Allah ne yapsın?** (Neyi?) بِعَذَابِكُمْ **Size azap etmeyi** (Ne zaman?) اِنْ شَكَرْتُمْ **Şayet şükrederseniz** (Neye?) نِعَمَهُ Onun nimetlerine وَاٰمَنْتُمْ بِهِ **Ve** ona **iman ederseniz** وَالْإِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ İstifham olumsuzluk anlamındadır أَيْ لَا يُعَذِّبُكُمْ Yani, size azap etmez وَكَانَ اللّٰهُ **Ve Allah daima** شَاكِرًا **Karşılık verendir** (Neye?) لِأَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin amellerine (Neyle?) بِالْإِثَابَةِ Sevap vermekle عَلِيمًا بِخَلْقِهِ **Ve** mahlûkatını **ziyadesiyle bilendir.**

﴿لَا يُحِبُّ اللهُ الْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ مِنْ أَحَدٍ أَيْ يُعَاقِبُهُ عَلَيْهِ ﴿إِلَّا مَنْ ظُلِمَ﴾ فَلَا يُؤَاخِذُهُ بِالْجَهْرِ بِهِ بِأَنْ يُخْبِرَ عَنْ ظُلْمِ ظَالِمِهِ وَيَدْعُو عَلَيْهِ ﴿وَكَانَ اللهُ سَمِيعًا﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿إِنْ تُبْدُوا﴾ تُظْهِرُوا ﴿خَيْرًا﴾ مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ ﴿أَوْ تُخْفُوهُ﴾ تَعْمَلُوهُ سِرًّا ﴿أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوٓءٍ﴾ ظُلْمٍ ﴿فَإِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ﴾ بِأَنْ يُؤْمِنُوا بِهِ دُونَهُمْ ﴿وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ﴾ مِنَ الرُّسُلِ ﴿وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ ﴿سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾﴾ طَرِيقًا يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ ﴿أُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ ﴿وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾﴾ ذَا إِهَانَةٍ هُوَ عَذَابُ النَّارِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ﴾ كُلِّهِمْ ﴿وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولٰٓئِكَ سَوْفَ نُؤْتِيهِمْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ [يُؤْتِيهِمْ] ﴿أُجُورَهُمْ﴾ ثَوَابَ أَعْمَالِهِمْ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾﴾ بِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿يَسْأَلُكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿أَهْلُ الْكِتَابِ﴾ الْيَهُودُ ﴿أَنْ تُنَزِّلَ [أَنْ تُنْزِلَ] عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَآءِ﴾ جُمْلَةً كَمَا أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى تَعَنُّتًا فَإِنِ اسْتَكْبَرْتَ ذٰلِكَ ﴿فَقَدْ سَأَلُوا﴾ أَيْ آبَاؤُهُمْ ﴿مُوسٰٓى أَكْبَرَ﴾ أَعْظَمَ ﴿مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللهَ جَهْرَةً﴾ عِيَانًا ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ﴾ الْمَوْتُ عِقَابًا لَهُمْ ﴿بِظُلْمِهِمْ﴾ حَيْثُ تَعَنَّتُوا فِي السُّؤَالِ ﴿ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ﴾ إِلٰهًا ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ الْمُعْجِزَاتُ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ ﴿فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ﴾ وَلَمْ نَسْتَأْصِلْهُمْ ﴿وَاٰتَيْنَا مُوسٰى سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾﴾ تَسَلُّطًا بَيِّنًا ظَاهِرًا عَلَيْهِمْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ تَوْبَةً فَأَطَاعُوهُ ﴿وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ﴾ الْجَبَلَ ﴿بِمِيثَاقِهِمْ﴾ بِسَبَبِ أَخْذِ الْمِيثَاقِ عَلَيْهِمْ لِيَخَافُوا فَقَبِلُوهُ ﴿وَقُلْنَا لَهُمُ﴾ وَهُوَ مُظِلٌّ عَلَيْهِمْ ﴿ادْخُلُوا الْبَابَ﴾ بَابَ الْقَرْيَةِ ﴿سُجَّدًا﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ ﴿وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْعَيْنِ وَتَشْدِيدِ الدَّالِ وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الدَّالِ أَيْ لَا تَعْتَدُوا ﴿فِي السَّبْتِ﴾ بِاصْطِيَادِ الْحِيتَانِ فِيهِ ﴿وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾﴾ عَلَى ذٰلِكَ فَنَقَضُوهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

148- **Allah kötü sözün** kimse tarafından **açıkça söylenmesini sevmez,** yani o söze karşılık cezalandırır; **ancak haksızlığa uğrayan başka.** Onu, kendisine zulmedenin zulmünü haber vererek ve ona beddua ederek o sözü açıkça söyledi diye cezalandırmaz. **Allah** söyleneni **işitendir,** yapılanı da **bilendir.**

149- İyi amellerden **bir hayrı açıklar** ortaya çıkarır **veya gizlerseniz** onu gizlice yaparsanız **ya da bir kötülüğü** zulmü **affederseniz, şüphesiz Allah da daima çok affedici ve kadirdir.**

150- **Allah'ı ve peygamberlerini inkar edenler ve Allah ile peygamberlerini arasını** sadece Allah'a inanıp peygamberlere inanmayarak **ayırmak**

isteyenler ve "Peygamberlerin **bir kısmına iman eder,** onlardan **bir kısmını da inkar ederiz" diyenler ve bu** iman ile küfür **arasında** kendisine gidecekleri **bir yol tutmak isteyenler (var ya!)**

151- **İşte onlar gerçek**[1] **kafirlerdir. Ve biz kafirlere alçaltıcı** küçük düşürücü **bir azap hazırlamışızdır.** O da cehennem azabıdır.

152- **Allah'a ve** tüm **peygamberlerine iman edenler ve onlardan hiçbirinin arasını ayırmayanlar, işte biz onlara yakında mükâfatlarını** amellerinin sevabını **vereceğiz.**[2] **Ve Allah daima** dostlarını **çok bağışlayıcıdır,** kendine itaat edenlere de **merhamet edicidir.**

153- Ey Muhammed! **Ehl-i kitap** Yahudiler **senden,** inat olsun diye **kendilerine gökten** Musa'ya indirildiği gibi toplu halde **bir kitap indirmeni istiyor.** Eğer bunu gözünde büyütüyorsan, **onlar Musa'dan, bunun daha büyüğünü istemişlerdi de, "Bize Allah'ı açıkça** gözle **göster" demişlerdi. Zulümleri sebebiyle onları hemen** kendilerine bir azap olarak **yıldırım,** ölüm **çarptı.** Zira istemekte inat ettiler. **Ardından kendilerine açık deliller geldikten sonra buzağıyı** ilah **edindiler. Biz bunu da affettik** ve onları topluca helak etmedik. **Ve Musa'ya apaçık yetki** onlar üzerine, aşikâr besbelli bir hakimiyet **verdik.** Ta ki onlara tövbe olarak kendilerini öldürmelerini emretti. Onlar da ona itaat ettiler.

154- **Söz versinler,** onlardan söz alalım ve böylece korksunlar da kabul etsinler **diye Tûr** dağını **üzerlerine kaldırdık ve onlara,** dağ üzerlerinde gölge yaparken: **"Secde ederek** eğilerek şehrin **kapıdan girin!" dedik. Ve onlara: "Cumartesi gününde** o gün balık avlayarak **aşırı gitmeyin"**[3] **dedik. Ve** bu konuda **onlardan ağır bir söz aldık** da sözlerini bozdular.

KELİME ANLAMI

148- لَا يُحِبُّ اللّٰهُ **Allah sevmez** (Neyi?) اَلْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ **Kötülüğü açığa vurmayı** (Neden?) مِنَ الْقَوْلِ **Sözden** (Kimden sevmez?) مِنْ أَحَدٍ Hiç kimseden أَيْ يُعَاقِبُهُ عَلَيْهِ Yani, o söz üzerine o kimseyi cezalandırır إِلَّا مَنْ **O kimse müstesna ki,** ظُلِمَ **Zulme uğradı** فَلَا يُؤَاخِذُهُ Allah onu sorumlu tutmaz (Neyle?) بِالْجَهْرِ بِهِ O sözü açığa vurmakla (Nasıl?)

---

[1] حَقًّا kelimesi kendinden önceki cümlenin manasını pekiştiren bir mastardır.

[2] نُؤْتِي fiili nun ve ya ile okunur.

[3] لَا تَعْدُّوا kelimesi bir kıraatte ayn harfinin fethası ve dal harfinin şeddesiyle okunur. Bu okuyuşta kelimenin aslından olan ta harfinin dal harfine idğamı vardır. Kelimenin aslı لَا تَعْتَدُوا 'dur.

بِأَنْ يُخْبِرَ Haber vermesi suretiyle (Neyi?) عَنْ ظُلْمِ ظَالِمِهِ Kendisine zulmedenin zulmünü وَيَدْعُو عَلَيْهِ Ve ona beddua etmesi suretiyle وَكَانَ اللّٰهُ **Ve Allah daima** سَمِيعًا **İşitendir** (Neyi?) لِمَا يُقَالُ Denileni عَلِيمًا بِمَا يُفْعَلُ Yapılanı da **bilendir**.

149- اِنْ تُبْدُوا تُظْهِرُوا **Eğer açıklarsanız,** aşikar edersiniz (Neyi?) خَيْرًا مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ Takva amellerinden **bir hayrı** أَوْ تُخْفُوهُ **Yahut onu gizlerseniz** تَعْمَلُوهُ سِرًّا Onu gizli yaparsanız أَوْ تَعْفُوا **Veya affederseniz** (Neden?) عَنْ سُوءٍ ظُلْمٍ **Bir kötülükten,** zulümden فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ **Kuşkusuz Allah daima** عَفُوًّا قَدِيرًا **Çok affedicidir, güçlüdür.**

150- اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ **İnkar eden kimseler** (Kimi?) بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ **Allah ve peygamberlerini** وَيُرِيدُونَ اَنْ يُفَرِّقُوا **Ve ayırmayı istiyenler** (Neyi?) بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ **Allah ve peygamberlerinin arasını** (Nasıl?) بِأَنْ يُؤْمِنُوا بِهِ Allah'a iman ederek دُونَهُمْ Onlara iman etmeden وَيَقُولُونَ **Ve diyenler:** نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ **Bir kısmına inanırız** (Kimden?) مِنَ الرُّسُلِ Peygamberlerden وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ **Kimini de inkar ederiz** (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan وَيُرِيدُونَ اَنْ يَتَّخِذُوا **Ve edinmek istiyenler** (Nerede?) بَيْنَ ذٰلِكَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ **Bunun;** küfrün ve imanın **arasında** (Ne?) سَبِيلًا **Yol** طَرِيقًا يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ Gidecekleri bir yol.

151- اُولٰئِكَ **İşte onlar var ya,** هُمُ الْكَافِرُونَ **Kafirler onlardır** (Nasıl?) حَقًّا **Gerçek** (Nedir bu kelime?) مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ Tekitleyen mastardır (Neyi?) لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ Önceki cümlenin içeriğini وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ **Ve biz kafirlere hazırladık** (Ne?) عَذَابًا مُهِينًا **Alçaltıcı bir azap** ذَا إِهَانَةٍ Küçük düşürücü هُوَ عَذَابُ النَّارِ O da cehennem azabıdır.

152- وَالَّذِينَ اٰمَنُوا **İman eden kimseler** (Kime?) بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ **Allah'a ve peygamberlerine** كُلِّهِمْ Hepsine وَلَمْ يُفَرِّقُوا **Ve ayırmadılar** (Neyi?) بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ **Onlardan hiçbirinin arasını** اُولٰئِكَ **İşte onlar var ya;** سَوْفَ نُؤْتِيهِمْ **Yakında onlara vereceğiz** (Bu fiil ne iledir?) بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nûn ve ya ile (Neyi vereceğiz?) أُجُورَهُمْ **Mükafatlarını** ثَوَابَ أَعْمَالِهِمْ Amellerinin sevabını وَكَانَ اللّٰهُ **Ve Allah daima** غَفُورًا **Çok bağışlayandır** (Kimi?) لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını رَحِيمًا بِأَهْلِ طَاعَتِهِ **Ve** kendisine itaat edenlere **merhamet edendir.**

153- يَسْأَلُكَ يَا مُحَمَّدُ **Senden istiyorlar,** ey Muhammed! (Kim?) اَهْلُ الْكِتَابِ الْيَهُودُ **Ehli kitap,** Yahudiler (Neyi?) اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ **Onlara indirmeni** (Ne?) كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ

Gökten bir kitap (Nasıl?) جُمْلَةً Toptan كَمَا أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى Musa'ya indirildiği gibi (Niçin isterler?) تَعَنُّتًا İnattan dolayı فَإِنِ اسْتَكْبَرْتَ ذٰلِكَ Şayet bunu çok görürsen فَقَدْ سَأَلُوا **Elbette onlar istemişlerdi** أَيْ آبَائُهُمْ Yani, onların ataları (Kimden?) مُوسَى **Musa'dan** (Neyi?) أَكْبَرَ أَعْظَمَ مِنْ ذٰلِكَ **Bundan daha büyüğünü,** ağırını فَقَالُوا أَرِنَا اللهَ **Ve dediler ki: Bize Allah'ı göster** (Nasıl?) جَهْرَةً عَيَانًا **Açıkça,** ayan beyan فَأَخَذَتْهُمُ **Hemen onları yakaladı** (Ne?) الصَّاعِقَةُ الْمَوْتُ **Yıldırım;** ölüm (Ne olarak?) عِقَابًا لَهُمْ Onlara bir azap olarak (Ne sebebiyle?) بِظُلْمِهِمْ **Zulümleri sebebiyle** حَيْثُ تَعَنَّتُوا Zira onlar inatçı davrandılar (Ne konuda?) فِي السُّؤَالِ Soru konusunda ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ **Sonra buzağıyı edindiler** (Ne edindiler?) إِلٰهًا İlah (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ **Onlara geldikten sonra** (Ne?) الْبَيِّنَاتُ الْمُعْجِزَاتُ **Açık deliller,** mucizeler (Ne üzerine?) عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ Allah'ın birliği üzerine فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ **Biz bunu da affettik** وَ لَمْ نَسْتَأْصِلْهُمْ Onları kökten yok etmedik وَآتَيْنَا مُوسَى **Ve Musa'ya verdik** (Ne?) سُلْطَانًا مُبِينًا **Açık bir yetki** تَسَلُّطًا بَيِّنًا ظَاهِرًا Aşikar ortada bir iktidar (Kime karşı?) عَلَيْهِمْ Onlara karşı حَيْثُ أَمَرَهُمْ Zira onlara emretti (Neyi?) بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ Kendilerini öldürmeyi (Ne olarak?) تَوْبَةً Tövbe olarak فَأَطَاعُوهُ Onlar da ona itaat ettiler.

154- وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ **Ve onların üstüne kaldırdık** (Neyi?) الطُّورَ الْجَبَلَ **Tûr'u,** dağı (Niye?) بِمِيثَاقِهِمْ **Söz versinler diye** بِسَبَبِ أَخْذِ الْمِيثَاقِ Söz alabilmek sebebiyle (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ Onlar üzerine (Niçin dağı kaldırdık?) لِيَخَافُوا Korksunlar için فَقَبِلُوهُ Onlar da kabul ettiler وَقُلْنَا لَهُمُ **Ve onlara dedik** وَهُوَ مُظِلٌّ عَلَيْهِمْ Ki o dağ, onları gölgelemekteydi (Ne dedik?) ادْخُلُوا الْبَابَ **Kapıdan girin** بَابَ الْقَرْيَةِ Şehrin kapısından (Ne olduğunuz halde?) سُجَّدًا **Secde edici olduğunuz halde** (Nasıl?) سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilme secdesi ile وَقُلْنَا لَهُمْ **Ve onlara dedik ki:** لَا تَعْدُوا **Aşmayın** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatta (Neyledir?) بِفَتْحِ الْعَيْنِ وَتَشْدِيدِ الدَّالِ Ayn harfinin fethasıyla ve dal harfinin şeddesiyledir وَفِيهِ Yine bu fiilde vardır (Ne?) إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki 'te'nin idğamı (Neye?) فِي الدَّالِ 'Dal'a (تَعَدُّوا şeklinde) أَيْ لَا تَعْتَدُوا Yani, sınırı geçmeyin (Nerede?) فِي السَّبْتِ **Cumartesi gününde** (Neyle?) بِاصْطِيَادِ الْحِيتَانِ فِيهِ O günde balık avlamayla وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ **Ve onlardan almıştık** (Ne?) مِيثَاقًا غَلِيظًا **Ağır söz** (Neye dair?) عَلَى ذٰلِكَ Buna dair فَنَقَضُوهُ Ve sözlerini bozdular.

﴿فَبِمَا نَقْضِهِمْ﴾ مَا زَائِدَةٌ وَالْبَاءُ لِلسَّبَبِيَّةِ مُتَعَلِّقَةٌ بِمَحْذُوفٍ، أَيْ لَعَنَّاهُمْ بِسَبَبِ نَقْضِهِمْ ﴿مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ﴾ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿قُلُوبُنَا غُلْفٌ﴾ لَا تَعِي كَلَامَكَ ﴿بَلْ طَبَعَ﴾ خَتَمَ ﴿اللّٰهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ﴾ فَلَا تَعِي وَعْظًا ﴿فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾﴾ مِنْهُمْ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿وَبِكُفْرِهِمْ﴾ ثَانِيًا بِعِيسَى وَكُرِّرَ الْبَاءُ لِلْفَصْلِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ مَا عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَقَوْلِهِمْ عَلٰى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾﴾ حَيْثُ رَمَوْهَا بِالزِّنَا ﴿وَقَوْلِهِمْ﴾ مُفْتَخِرِينَ ﴿اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللّٰهِ﴾ فِي زَعْمِهِمْ، أَيْ بِمَجْمُوعِ ذٰلِكَ عَذَّبْنَاهُمْ قَالَ تَعَالَى تَكْذِيبًا لَهُمْ فِي قَتْلِهِ ﴿وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ﴾ الْمَقْتُولُ وَالْمَصْلُوبُ وَهُوَ صَاحِبُهُمْ بِعِيسَى، أَيْ أَلْقَى اللّٰهُ عَلَيْهِ شِبْهَهُ فَظَنُّوهُ إِيَّاهُ ﴿وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ أَيْ فِي عِيسَى ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ﴾ مِنْ قَتْلِهِ حَيْثُ قَالَ بَعْضُهُمْ لَمَّا رَأَوُا الْمَقْتُولَ الْوَجْهُ وَجْهُ عِيسَى وَالْجَسَدُ لَيْسَ بِجَسَدِهِ فَلَيْسَ بِهِ وَقَالَ آخَرُونَ بَلْ هُوَ هُوَ ﴿مَا لَهُمْ بِهِ﴾ بِقَتْلِهِ ﴿مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ﴾ اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ، أَيْ لٰكِنْ يَتَّبِعُونَ فِيهِ الظَّنَّ الَّذِي تَخَيَّلُوهُ ﴿وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِنَفْيِ الْقَتْلِ ﴿بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ﴾ أَحَدٌ ﴿اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ﴾ بِعِيسَى ﴿قَبْلَ مَوْتِهِ﴾ اَيِ الْكِتَابِيِّ حِينَ يُعَايِنُ مَلَائِكَةَ الْمَوْتِ فَلَا يَنْفَعُهُ إِيمَانُهُ أَوْ قَبْلَ مَوْتِ عِيسَى لِمَا يَنْزِلُ قُرْبَ السَّاعَةِ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُونُ﴾ عِيسَى ﴿عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾﴾ بِمَا فَعَلُوهُ لَمَّا بُعِثَ إِلَيْهِمْ ﴿فَبِظُلْمٍ﴾ أَيْ فَبِسَبَبِ ظُلْمٍ ﴿مِنَ الَّذِينَ هَادُوا﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ اُحِلَّتْ لَهُمْ﴾ هِيَ الَّتِي فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: {حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ} اَلْآيَةَ ﴿وَبِصَدِّهِمْ﴾ اَلنَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ صَدًّا ﴿كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾﴾ ﴿وَاَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ﴾ فِي التَّوْرَاةِ ﴿وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ﴾ بِالرِّشَا فِي الْحُكْمِ ﴿وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦١﴾﴾ مُؤْلِمًا ﴿لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ﴾ الثَّابِتُونَ ﴿فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ﴾ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ ﴿يُؤْمِنُونَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَدْحِ وَقُرِئَ بِالرَّفْعِ ﴿وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اُولٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ.

TÜRKÇE ANLAMI

155- **Sözlerini bozmaları,**[1] **Allah'ın ayetlerini inkar etmeleri, haksız yere peygamberleri öldürmeleri ve** Peygambere (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **"Kalplerimiz perdelenmiştir,** senin sözünü anlamaz**" demeleri sebebiyle** onlara lanet ettik.

---

[1] بِمَا نَقْضِهِمْ kelimesindeki مَا harfi zaittir. ب harfi ceri de sebebiyet içindir ve taalluk ettiği fiil hazfedilmiştir.

Bilakis küfürleri sebebiyle Allah o kalpler üzerine mühür vurmuştur, hiçbir vaazı anlamaz. Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi **pek azı müstesna artık iman etmezler.**

156- **Bir de** ikinci olarak İsa'yı **inkar etmeleri**[1] **ve Meryem'in üzerine büyük bir iftira atmaları,** zira ona zina ile iftira ettiler.

157- **Ve** övünerek, kendi iddialarına göre **"Biz, Allah'ın resûlü Mesih'i, Meryem oğlu İsa'yı öldürdük" demeleri sebebiyle,** tüm bunlar yüzünden onlara azap ettik. Yüce Allah İsa'yı öldürmeleri konusunda onları yalanlamak üzere şöyle buyurdu: **Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat** öldürülen ve asılan kişi ki, onların arkadaşıdır **onlara** İsa gibi **gösterildi.** Yani Allah İsa'nın suretini ona verdi. Onlar da arkadaşlarını İsa zannettiler. **Ve şüphesiz onun** yani, İsa'nın **hakkında ihtilafa düşenler bunda,** onu öldürdüklerinde **tam bir kararsızlık içindedirler;** zira bir kısmı öldürüleni görünce "Bu yüz İsa'nın yüzü, ceset ise onun cesedi değil, öyleyse bu o değil" dediler. Diğerleri de "Hayır! Bu o" dediler. **Onların bu hususta,** onu öldürmelerinde **zanna uymak dışında**[2] **hiçbir bilgileri yoktur ve kesin olarak**[3] **onu öldürmediler.**

158- **Bilakis Allah onu kendine doğru kaldırmıştır. Allah daima** mülkünde **azizdir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

159- **Ehl-i kitaptan** kimse **yoktur ki,** o kitap ehlinden olan kişi **ölümünden önce** ölüm meleklerini gördüğünde **ona** İsa'ya **muhakkak iman edecektir;** fakat imanı fayda vermeyecektir. Veya, hadiste de geçtiği gibi kıyamete yakın ineceği için İsa ölmeden önce iman edecektir. **Kıyamet gününde de** İsa, onlara gönderildiği zaman kendisine yaptıklarıyla **onların aleyhine şahit olacaktır.**

160- **Yahudilerin zulmü** sebebiyle; insanları **Allah yolundan** Tevrat'taki dininden **çokça çevirmeleri yüzünden kendilerine helal kılınmış temiz şeyleri onlara haram kıldık.** O şeyler de Yüce Allah'ın ***"Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık..." (Enam: 146)*** ayetinde yer alır.

161- Tevrat'ta **men edildikleri halde faizi almaları ve haksız yere** hüküm

---

[1] بِكُفْرِهِمْ kelimesindeki ب harfi ceri matuf ile matufu aleyh arasına fasıla girdiği için tekrarlanmıştır.

[2] إِلاَّ اتِّبَاعَ الظَّنِّ Buradaki istisna muntakidir. Yani, "Sadece hayal ettikleri zanna tabi olmaktadırlar" demektir.

[3] يَقِينًا kelimesi öldüremediklerini pekiştiren bir hal (hal-i müekkede)dir.

konusunda rüşvet alarak **insanların mallarını yemeleri yüzünden. Ve onlardan inkar edenlere acı** can yakıcı **bir azap hazırladık.**

162- **Fakat içlerinden** Abdullah b. Selam gibi **ilimde derinleşmiş** sabit **olanlar ve** muhacir ve ensar **müminler, sana indirilene ve senden önce indirilen** kitaplar**a iman edenler, namazı**[1] **kılanlar, zekatı verenler, Allah'a ve ahiret gününe inananlar (var ya!) işte onlara çok yakında büyük mükafat vereceğiz.**[2] O da cennettir.

KELİME ANLAMI

155- فَبِمَا نَقْضِهِمْ **Onların bozlamaları sebebiyle** مَا زَائِدَةٌ 'Mâ' zaittir وَالْبَاءُ لِلسَّبَبِيَّةِ 'Bâ' sebep bildirir (Neye müteallіktir?) مُتَعَلِّقَةٌ بِمَحْذُوفٍ Mahzuf bir fiile müteallіktir أَيْ لَعَنَّاهُمْ Yani, onlara lanet ettik (Neyle?) بِسَبَبِ نَقْضِهِمْ Bozmaları sebebiyle (Neyi?) مِيثَاقَهُمْ **Sözlerini** وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللهِ **Ve Allah'ın ayetlerini inkar etmeleri** وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَاءَ **Ve peygamberleri katletmeleri** (Nasıl?) بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** وَقَوْلِهِمْ **Ve demeleri (sebebiyle)** (Kime?) لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamber'e -Allah ona salat-u selam eylesin- (Ne demeleri?) قُلُوبُنَا غُلْفٌ **Kalplerimiz perdelidir** لَا تَعِي كَلَامَكَ Senin sözünü anlamaz بَلْ طَبَعَ **Bilakis mühür vurmuştur** خَتَمَ Damgalamıştır (Kim?) اللهُ **Allah** (Neye mühür vurmuştur?) عَلَيْهَا **O kalplere** (Ne sebebiyle?) بِكُفْرِهِمْ **Küfürleri sebebiyle** فَلَا تَعِي Bu nedenle anlamaz (Neyi?) وَعْظًا Hiçbir öğütü فَلَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmezler** اِلَّا قَلِيلًا **Pek azı müstesna** (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi.

156- (Daha ne sebebiyle onlara lanet ettik?) وَبِكُفْرِهِمْ ثَانِيًا İkin kez **küfretmeleri sebebiyle** (Kime?) بِعِيسَى İsa'ya وَكَرَّرَ الْبَاءُ 'Bâ' tekrarlanmıştır (Niçin?) لِلْفَصْلِ Fasıla girdiği için (Nereye?) بَيْنَهُ Matuf kelimeyle وَبَيْنَ مَا عُطِفَ عَلَيْهِ Atfedildiği şey arasına وَقَوْلِهِمْ **Ve demeleri sebebiyle** (Kim aleyhine?) عَلَى مَرْيَمَ **Meryem aleyhine** (Ne?) بُهْتَانًا عَظِيمًا **Büyük iftira** حَيْثُ رَمَوْهَا Söyle ki, ona iftira atmışlardı (Neyle?) بِالزِّنَا Zina ile

---

[1] اَلْمُقِيمِينَ kelimesi medih fiiliyle nasb olmuştur. Bu kelime ref ile de okunmuştur.
[2] نُؤْتِيهِ kelimesi nun ve ya ile okunur.

157- وَقَوْلِهِمْ **Ve demeleriyle** (Nasıl?) مُفْتَخِرِينَ İftihar edici oldukları halde (Ne demeleri?) إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ **Biz Mesih'i öldürdük** (Kimdir o?) عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa** رَسُولَ اللّٰهِ **Allah'ın Resûlü** (Nerede öldürdüler?) فِي زَعْمِهِمْ Kendi zanlarında أَيْ بِمَجْمُوعِ ذٰلِكَ Yani, tüm bunlar sebebiyle عَذَّبْنَاهُمْ Onlara azap ettik قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu: (Nasıl?) تَكْذِيبًا لَهُمْ Onları yalanlayarak (Ne konuda?) فِي قَتْلِهِ Onun katli konusunda وَمَا قَتَلُوهُ **Halbuki onu öldüremediler** وَمَا صَلَبُوهُ **Onu asamadılar da** وَلٰكِنْ شُبِّهَ **Fakat benzetildi** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Kim benzetildi?) اَلْمَقْتُولُ وَالْمَصْلُوبُ Öldürülen ve asılan kimse وَهُوَ صَاحِبُهُمْ Ki o, arkadaşlarıdır (Kime benzetildi?) بِعِيسَى İsa'ya أَيْ أَلْقَى اللّٰهُ عَلَيْهِ Yani, Allah ona verdi (Neyi?) شِبْهَهُ İsa'nın suretini فَظَنُّوهُ إِيَّاهُ Böylece onu İsa sandılar وَاِنَّ الَّذِينَ **Kuşkusuz o kimseler ki,** اِخْتَلَفُوا فِيهِ **Onda ihtilafa düştüler** (Ondan bedel?) أَيْ فِي عِيسَى Yani, İsa'da (Ne içindedirler?) لَفِي شَكٍّ مِنْهُ **Elbette ondan şüphe içindedirler** (Ondan bedel?) مِنْ قَتْلِهِ Onun ölümünden حَيْثُ قَالَ بَعْضُهُمْ Ki bazısı dedi (Ne zaman?) لَمَّا رَأَوُا الْمَقْتُولَ Maktulu gördüklerinde (Ne dedi?) اَلْوَجْهُ وَجْهُ عِيسَى Yüz, İsa'nın yüzü وَالْجَسَدُ لَيْسَ بِجَسَدِهِ Fakat beden onun bedeni değil فَلَيْسَ بِهِ Dolayısıyla bu o değil وَقَالَ آخَرُونَ Diğerleri de dedi ki: بَلْ هُوَ هُوَ Bilakis bu, o مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** (Neye dair?) بِهِ بِقَتْلِهِ **Ona,** öldürülmesine **dair** (Ne yoktur?) مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ **Zanna uymaktan başka** (Bu istisna nedir?) اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisna-i munkatidir أَيْ لٰكِنْ يَتَّبِعُونَ فِيهِ Yani, ne varki o konuda tabi oluyorlar (Neye?) اَلظَّنَّ Zanna اَلَّذِي تَخَيَّلُوهُ Ki onu zihinlerinde canlandırıyorlar وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا **Onu kesin bir şekilde öldüremediler** (Nedir bu 'yakinen' kelimesi?) حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekitleyen bir haldir(Neyi?) لِنَفْيِ الْقَتْلِ Katlin olmayışını.

158- بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ **Bilakis Allah onu yükseltmiştir** (Kime?) اِلَيْهِ **Kendisine** وَكَانَ اللّٰهُ **Ve Allah daima** عَزِيزًا **İzzet sahibidir** (Nerede?) فِي مُلْكِهِ Mülkünde حَكِيمًا فِي صُنْعِهِ **Ve** yaptığında **hikmet sahibidir.**

159- وَاِنْ مَا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitaptan yoktur** (Kim?) أَحَدٌ Hiç kimse اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ **Ancak yemin olsun inanacaktır** (Kime?) بِهِ بِعِيسَى **Ona,** İsa'ya (Ne zaman?) قَبْلَ مَوْتِهِ **Ölümünden evvel** أَيِ الْكِتَابِيِّ Yani, ehli kitap olan kişinin (ölümünden evvel) (Ne zaman?) حِينَ يُعَايِنُ Bizzat gördüğü zaman (Kimi?) مَلَائِكَةَ الْمَوْتِ Ölüm meleklerini

فَلَا يَنْفَعُهُ إِيمَانُهُ Fakat imanı ona fayda vermeyecektir أَوْ قَبْلَ مَوْتِ عِيسَى Ya da İsa'nın ölümünden evvel (ona inanacaktır) (Nasıl?) لِمَا يَنْزِلُ Gökten ineceği için (Ne zaman?) قُرْبَ السَّاعَةِ Kıyamete yakın كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ Hadiste geçtiği gibi وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Ve kıyamet gününde** يَكُونُ عِيسَى İsa **olacaktır** (Ne?) عَلَيْهِمْ شَهِيدًا **Onların aleyhine şahit** (Ne ile?) بِمَا فَعَلُوهُ Yaptıkları şeylerle (Ne zaman?) لَمَّا بُعِثَ إِلَيْهِمْ Kendilerine gönderildiği zaman.

160- فَبِظُلْمٍ **Zulümle** أَيْ فَبِسَبَبِ ظُلْمٍ Yani, zulüm sebebiyle (Kimden?) مِنَ الَّذِينَ هَادُوا **Yahudi olan kimselerden** هُمُ الْيَهُودُ Ki onlar Yahudilerdir حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ **Onlara haram kıldık** (Neyi?) طَيِّبَاتٍ **Bir takım güzel şeyleri ki,** أُحِلَّتْ لَهُمْ **Onlara helal kılınmıştı** هِيَ الَّتِي Onlar da (Nerededir?) فِي قَوْلِهِ تَعَالَى Allah teala'nın şu sözündedir حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ الْآيَةَ 'Her tırnaklı (hayvan) haram kıldık...' (Daha ne sebebiyle?) وَبِصَدِّهِمْ النَّاسَ İnsanları **engellemeleri sebebiyle** (Neden?) عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Dininden (Nasıl?) صَدًّا كَثِيرًا **Çokça** engellemeyle.

161- وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا **Ve faiz almalarıyla** وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ **Halbuki ondan nehyolunmuşlardı** (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevratta وَأَكْلِهِمْ **Ve yemeleri sebebiyle** (Neyi?) أَمْوَالَ النَّاسِ **İnsanların mallarını** (Neyle?) بِالْبَاطِلِ **Haksız yolla** بِالرِّشَا فِي الْحُكْمِ Hükümde rüşvetle وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ **Ve biz kafirlere hazırladık** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Ne hazırladık?) عَذَابًا أَلِيمًا مُؤْلِمًا **Acı** can yakıcı **bir azap.**

162- لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ **Lakin derinleşmiş olanlar** الثَّابِتُونَ Sağlam olanlar (Nerede?) فِي الْعِلْمِ **İlimde** (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve müminler** الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ Muhacirler ve Esnar (Ne oldukları halde?) يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ **Sana indirilene iman ettikleri halde** وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ **Ve senden evvel indirilene** (Neden?) مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ **Ve hakkıyla namaz kılanları** (Nedir bu ifade?) نَصْبٌ عَلَى الْمَدْحِ (Gizli fiil tarafından) medh üzere nasptır وَقُرِئَ بِالرَّفْعِ Merfu olarak da okunmuştur وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ **Ve zekatı verenler** وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve iman edenler** (Neye?) بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Allah'a ve ahiret gününe** أُولٰئِكَ **İşte onlar var ya,** سَنُؤْتِيهِمْ **Çok yakında onlara vereceğiz** (Bu fiil neyledir?) بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve ya iledir (Ne vereceğiz?) أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir ecir** هُوَ الْجَنَّةُ Ki o cennettir.

﴿إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنۢ بَعْدِهِۦ﴾ ﴿وَ﴾ كَمَا ﴿أَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ﴾ اِبْنَيْهِ ﴿وَيَعْقُوبَ﴾ اِبْنِ إِسْحَاقَ ﴿وَالْأَسْبَاطِ﴾ أَوْلَادِهِ ﴿وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيْمَٰنَ وَءَاتَيْنَا﴾ أَبَاهُ ﴿دَاوُۥدَ زَبُورًا (١٦٣)﴾ بِالْفَتْحِ اسْمٌ لِلْكِتَابِ الْمُؤْتَى، وَبِالضَّمِّ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى مَزْبُورًا أَيْ مَكْتُوبًا ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿رُسُلًا قَدْ قَصَصْنَٰهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ﴾ رُوِيَ أَنَّهُ تَعَالَى بَعَثَ ثَمَانِيَةَ آلَافِ نَبِيٍّ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ سَائِرِ النَّاسِ قَالَهُ الشَّيْخُ فِي سُورَةِ غَافِرٍ ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ﴾ بِلَا وَاسِطَةٍ ﴿تَكْلِيمًا (١٦٤)﴾ ﴿رُّسُلًا﴾ بَدَلٌ مِنْ رُسُلًا قَبْلَهُ ﴿مُّبَشِّرِينَ﴾ بِالثَّوَابِ مَنْ آمَنَ ﴿وَمُنذِرِينَ﴾ بِالْعِقَابِ مَنْ كَفَرَ أَرْسَلْنَاهُمْ ﴿لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ﴾ تُقَالُ ﴿بَعْدَ﴾ إِرْسَالِ ﴿الرُّسُلِ﴾ إِلَيْهِمْ فَيَقُولُوا: {رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ} فَبَعَثْنَاهُمْ لِقَطْعِ عُذْرِهِمْ ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمًا (١٦٥)﴾ فِي صُنْعِهِ وَنَزَلَ لَمَّا سُئِلَ الْيَهُودُ عَنْ نُبُوَّتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْكَرُوهُ ﴿لَّٰكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ﴾ يُبَيِّنُ نُبُوَّتَكَ ﴿بِمَآ أَنزَلَ إِلَيْكَ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ الْمُعْجِزِ ﴿أَنزَلَهُۥ﴾ مُلْتَبِسًا ﴿بِعِلْمِهِۦ﴾ أَيْ عَالِمًا بِهِ أَوْ وَفِيهِ عِلْمُهُ ﴿وَالْمَلَٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ﴾ لَكَ أَيْضًا ﴿وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا (١٦٦)﴾ عَلَى ذَلِكَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِاللَّهِ ﴿وَصَدُّوا﴾ النَّاسَ ﴿عَن سَبِيلِ اللَّهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ بِكَتْمِهِمْ نَعْتَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿قَدْ ضَلُّوا ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا (١٦٧)﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِاللَّهِ ﴿وَظَلَمُوا﴾ نَبِيَّهُ بِكِتْمَانِ نَعْتِهِ ﴿لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا (١٦٨)﴾ مِنَ الطُّرُقِ ﴿إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ﴾ أَيِ الطَّرِيقَ الْمُؤَدِّيَ إِلَيْهَا ﴿خَٰلِدِينَ﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فِيهَآ﴾ إِذَا دَخَلُوهَا ﴿أَبَدًا وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا (١٦٩)﴾ هَيِّنًا ﴿يَٰٓأَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿قَدْ جَآءَكُمُ الرَّسُولُ﴾ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿بِالْحَقِّ مِن رَّبِّكُمْ فَـَٔامِنُوا﴾ بِهِ وَاقْصُدُوا ﴿خَيْرًا لَّكُمْ﴾ مِمَّا أَنْتُمْ فِيهِ ﴿وَإِن تَكْفُرُوا﴾ بِهِ ﴿فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا فَلَا يَضُرُّهُ كُفْرُكُمْ ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا (١٧٠)﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

163- Biz Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahy ettiğimiz gibi sana da vahy ettik. Ve nitekim **İbrahim'e,** iki oğlu **İsmail'e, İshak'a,** İshak'ın oğlu **Yakub'a, torunlara** Yakub'un çocuklarına, **İsa'ya, Eyyûb'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahy ettik.** Süleyman'ın babası **Davud'a da Zebûr'u**[1] **verdik.**

164- Daha önce sana anlattığımız peygamberleri ve sana anlatmadığımız

[1] زَبُورًا kelimesi ze harfinin fethasıyla verilen kitabın ismidir. Ze harfinin zammesi ile مَزْبُور (ismi meful) anlamında mastardır. Yani مَكْتُوب (yazılmış) demektir.

peygamberleri de[1] gönderdik. **Ve Allah Musa ile** vasıtasız **gerçekten konuştu.**

165- **Müjdeleyici ve uyarıcı peygamberler olarak. Ta ki** onlara **peygamberler** gönderildik**ten sonra insanların Allah'a karşı** söyleyecek **bahaneleri kalmasın** ve ***"Rabbimiz! Ne olurdu bize bir peygamber gönderseydin de, ayetlerine uysak ve müminlerden olsaydık!" (Kasas: 47)*** demesinler. Bu sebeple onların özürlerini kesmek için peygamberleri gönderdik. **Allah daima** mülkünde **azizdir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

Yahudiler peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in nübüvvetinden sorup da inkar edince şu ayet indi:

166- **Fakat Allah sana indirdiği** aciz bırakan **Kuran** ile **şahitlik eder,** nübüvvetini açıklar **onu kendi ilmi ile** iç içe yani, onu bilerek veya ilmi içinde olduğu halde **indirdi. Melekler** de sana **şahitlik ederler. Ve** buna **şahit olarak Allah yeter.**

167- Allah'ı **inkar eden ve** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in vasıflarını gizleyerek insanları **Allah yolundan** İslam dininden **alıkoyan** Yahudi**ler şüphesiz** haktan **çok uzak bir sapıklığa sapmışlardır.**

168- Allah'ı **inkar edip** vasıflarını gizlemek suretiyle peygamberine **zulmedenleri Allah asla bağışlayacak değildir. Onları** her hangi **bir yola da iletecek değildir.**

169- **Onları ancak** girdikleri zaman **içinde temelli ve ebedî kalacakları** takdir edilmiş olan **cehennem yoluna** yani, ona götüren yola **(iletecektir). Bu da Allah'a çok kolaydır,** basittir.

170- **Ey insanlar!** Ehli Mekke! **Peygamber** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **size Rabbinizden gerçeği getirdi. Öyleyse** ona **iman edin.** Ve **sizin için** şuan içinizde bulunduğunuz şeyden **daha hayırlısına** yönelin. **Eğer** onu **inkar ederseniz, şüphesiz göklerde ve yerde olanlar Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır.** Bu sebeple küfrünüz ona zarar vermez. **Allah daima** yarattıklarını **bilendir,** onlara yaptığında **hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

163- إِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ **Kuşkusuz biz sana vahyettik** (Ne gibi?) كَمَآ اَوْحَيْنَآ اِلٰى نُوحٍ **Nuh'a vahyettiğimiz gibi** (Daha?) وَالنَّبِيّٖنَ مِنْ بَعْدِهٖ **Ondan sonraki peygamberlere**

---

[1] Şehy (Celaleddin Mahalli)'in Ğâfir (Mümin) Suresi (78)'de söylediğine göre Yüce Allah'ın, dört bini Beni İsrail'den dört bini de diğer insanlardan olmak üzere sekiz bin peygamber gönderdiği rivayet edilmiştir.

وَكَمَا أَوْحَيْنَا **Yine vahyettiğimiz** gibi (Kime?) إِلَى إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ **İbrahim, İsmail ve İshak'a** اِبْنَيْهِ İbrahim'in iki oğluna (Daha?) وَيَعْقُوبَ اِبْنِ إِسْحَاقَ **Yakub** bin İshak**'a** وَالْأَسْبَاطِ أَوْلَادِهِ **Onun torunları** çocukları**na** (Daha?) وَعِيسٰى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ **İsa, Eyyüb, Yunus, Harun ve Süleyman'a** وَآتَيْنَا أَبَاهُ دَاوُدَ Süleyman'ın babası **Davud'a verdik** (Ne?) زَبُورًا **Zebûr** (Neyledir bu kelime?) بِالْفَتْحِ Fethayla (Bu durumda nedir?) اِسْمٌ لِلْكِتَابِ الْمُؤْتَى Verilen kitabın adıdır وَبِالضَّمِّ Ve zammeyledir (Bu durumda nedir?) مَصْدَرٌ بِمَعْنَى مَزْبُورًا أَيْ مَكْتُوبًا 'Mezbûr' yazılan anlamında masdardır.

164- وَأَرْسَلْنَا رُسُلًا **Biz peygamberler** gönderdik قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ **Ki onları sana anlattık** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ **Bundan evvel** وَرُسُلًا **Bir takım peygamberler de var ki,** لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ **Onları sana anlatmadık** رُوِيَ أَنَّهُ تَعَالَى Rivayet edilir ki, Allah teala بَعَثَ ثَمَانِيَةَ آلَافِ نَبِيٍّ Sekiz bin peygamber göndermiştir; أَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ Dört bini İsrail oğullarından وَأَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ سَائِرِ النَّاسِ Dört bini de diğer insanlardan قَالَهُ الشَّيْخُ Bunu Şeyh Celalettin el-Mahalli söylemiştir (Nerede?) فِي سُورَةِ غَافِرٍ Gafir (Mümin) Suresi (78)'de وَكَلَّمَ اللهُ مُوسٰى **Ve Allah Musa ile konuştu** (Nasıl?) بِلَا وَاسِطَةٍ Vasıtasız (Nasıl?) تَكْلِيمًا **Konuşmakla.**

165- رُسُلًا **Peygamberler (gönderdik)** (Nedir bu kelime?) بَدَلٌ مِنْ رُسُلًا قَبْلَهُ Önceki Rusûl kelimesinden bedeldir (Ne oldukları halde?) مُبَشِّرِينَ **Müjdeleyici oldukları halde** (Neyle?) بِالثَّوَابِ مَنْ آمَنَ İman edene mükafatla وَمُنْذِرِينَ **Ve korkutucu oldukları halde** (Neyle?) بِالْعِقَابِ مَنْ كَفَرَ Küfredene cezayla أَرْسَلْنَاهُمْ Biz onları gönderdik (Niye?) لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ **İnsanlar için olmasın diye** (Kime karşı?) عَلَى اللهِ **Allah'a karşı** (Ne?) حُجَّةٌ تُقَالُ Denecek **bir hüccet** (Ne zaman?) بَعْدَ إِرْسَالِ الرُّسُلِ إِلَيْهِمْ Onlara **peygamberler** gönderdik**ten sonra** فَيَقُولُوا Ve demesinler رَبَّنَا Ey Rabbimiz! لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا Şayet bize gönderseydin (Ne?) رَسُولًا Peygamber فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ Biz de senin ayetlerine tabi olurduk وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerden olurduk فَبَعَثْنَاهُمْ Biz de o peygamberleri gönderdik (Niçin?) لِقَطْعِ عُذْرِهِمْ Onların mazeretini kesmek için وَكَانَ اللهُ **Ve Allah daima** عَزِيزًا فِي مُلْكِهِ Mülkünde **izzet sahibi** حَكِيمًا فِي صُنْعِهِ **Ve** yaptığında **hikmet sahibidir**.

66- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir: (Ne zaman?) لَمَّا سُئِلَ الْيَهُودُ Yahudiler sorduğunda (Neyi?) عَنْ نُبُوَّتِهِ Hz.Muhammed'in peygamberliğini صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin فَأَنْكَرُوهُ Ve onu inkar ettiklerinde لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ **Fakat Allah şahitlik eder** يُبَيِّنُ نُبُوَّتَكَ Senin peygamberliğini açıklar (Neyle?) بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ **Sana indirdiği** مِنَ الْقُرْآنِ الْمُعْجِزِ Benzerini getirmekten insanları aciz kılan Kur'an'a **ile** أَنْزَلَهُ **Ki onu indirdi** (Nasıl?) مُلْتَبِسًا İç içe olduğu halde (Neyle?) بِعِلْمِهِ **İlmiyle** أَيْ عَالِمًا بِهِ Yani, onu bilici olduğu halde أَوْ وَفِيهِ عِلْمُهُ Ya da onda ilmi olduğu halde وَالْمَلٰئِكَةُ يَشْهَدُونَ **Melekler de şahitlik ediyorlar** (Kime?) لَكَ أَيْضًا Aynı şekilde sana وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا **Ve Allah şahit olarak yeter** (Ne üzerine?) عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine.

67- إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاللّٰهِ **O kimseler ki,** Allah'ı **inkar ettiler** وَصَدُّوا النَّاسَ **Ve** insanları **engellediler** (Neden?) عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dininden (Neyle engellediler?) بِكَتْمِهِمْ Gizlemeleriyle (Neyi?) نَعْتَ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sıfatını صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir قَدْ ضَلُّوا **Kuşkusuz onlar sapıtmıştır** (Nasıl?) ضَلَالًا بَعِيدًا **Uzak bir sapıtmayla** (Neden uzak?) عَنِ الْحَقِّ Haktan.

68- إِنَّ الَّذِينَ **Kuşkusuz o kimseler ki,** كَفَرُوا بِاللّٰهِ Allah'ı **inkar ettiler** وَظَلَمُوا نَبِيَّهُ **Ve** peygamberine **zulmettiler** (Neyle?) بِكِتْمَانِ نَعْتِهِ Onun sıfatını gizlemekle لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ **Allah olmadı** (Ne?) لِيَغْفِرَ لَهُمْ **Onları mağfiret edecek** وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ **Ve onları ulaştıracak** (Neye?) طَرِيقًا مِنَ الطُّرُقِ Her hangi **bir yola.**

69- إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ **Ancak cehennem yoluna (ulaştırır)** أَيِ الطَّرِيقَ Yani, o yola ki الْمُؤَدِّيَ إِلَيْهَا Cehenneme sevk eden خَالِدِينَ **Kalıcı oldukları halde** مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ Ebedi kalışları takdir edildiğ halde (Nerede?) فِيهَا **Orada** (Ne zaman?) إِذَا دَخَلُوهَا Oraya girdikleri zaman (Ne kadar?) أَبَدًا **Ebedi olarak** وَكَانَ ذٰلِكَ **Ve bu daima** عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** يَسِيرًا **Kolaydır** هَيِّنًا Basittir.

70- يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar,** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ **Kuşkusuz size peygamber gelmiştir** (Kimdir o?) مُحَمَّدٌ Muhammed'dir صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Neyle?) بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden hak ile**

فَآمِنُوا بِهِ **O halde** ona **iman edin** وَاقْصُدُوا Ve yönelin (Neye?) خَيْرًا لَكُمْ **Sizin için hayırlı olana** (Neden yönelin?) لِمَا أَنْتُمْ فِيهِ İçinde bulunduğunuz şeyden وَاِنْ تَكْفُرُوا بِهِ **Şayet** onu **inkar ederseniz** فَاِنَّ لِلّٰهِ **Kuşkusuz Allah'ındır** (Ne?) مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerde ve yerde olan** (Ne bakımından?) مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülkiyet, yaratılış ve kul olma bakımından فَلَا يَضُرُّهُ كُفْرُكُمْ Bu nedenle sizin küfrünüz ona zarar vermez وَكَانَ اللّٰهُ **Ve Allah daima** عَلِيمًا بِخَلْقِهِ Mahlukatını **ziyadesiyle bilendir** حَكِيمًا **Ve hikmet sahibidir** (Nerede?) فِي صُنْعِهِ بِهِمْ Onlara yaptığında.

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ الْإِنْجِيلِ ﴿لَا تَغْلُوا﴾ تَتَجَاوَزُوا الْحَدَّ ﴿فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلَّا﴾ الْقَوْلَ ﴿الْحَقَّ﴾ مِنْ تَنْزِيهِهِ عَنِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ ﴿إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَيهَا﴾ أَوْصَلَهَا اللهُ ﴿إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ﴾ أَيْ ذُو رُوحٍ ﴿مِنْهُ﴾ أُضِيفَ إِلَيْهِ تَعَالَى تَشْرِيفًا لَهُ وَلَيْسَ كَمَا زَعَمْتُمُ ابْنَ اللهِ أَوْ إِلَهًا مَعَهُ أَوْ ثَالِثَ ثَلَاثَةٍ لِأَنَّ ذَا الرُّوحِ مُرَكَّبٌ وَالْإِلَهُ مُنَزَّهٌ عَنِ التَّرْكِيبِ وَعَنْ نِسْبَةِ الْمُرَكَّبِ إِلَيْهِ ﴿فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا﴾ الْآلِهَةُ ﴿ثَلَاثَةٌ﴾ اللهُ وَعِيسَى وَأُمُّهُ ﴿انْتَهُوا﴾ عَنْ ذَلِكَ وَأْتُوا ﴿خَيْرًا لَكُمْ﴾ مِنْهُ وَهُوَ التَّوْحِيدُ ﴿إِنَّمَا اللهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ ﴿أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ خَلْقًا وَمُلْكًا وَعَبِيدًا وَالْمِلْكِيَّةُ تُنَافِي الْبُنُوَّةَ ﴿وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾﴾ شَهِيدًا عَلَى ذَلِكَ ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ﴾ يَتَكَبَّرَ وَيَأْنَفَ ﴿الْمَسِيحُ﴾ الَّذِي زَعَمْتُمْ أَنَّهُ إِلَهٌ عَنْ ﴿أَنْ يَكُونَ عَبْداً لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ عِنْدَ اللهِ لَا يَسْتَنْكِفُونَ أَنْ يَكُونُوا عَبِيدًا وَهَذَا مِنْ أَحْسَنِ الْاِسْتِطْرَادِ ذُكِرَ لِلرَّدِّ عَلَى مَنْ زَعَمَ أَنَّهَا آلِهَةٌ أَوْ بَنَاتُ اللهِ كَمَا رُدَّ بِمَا قَبْلَهُ عَلَى النَّصَارَى الزَّاعِمِينَ ذَلِكَ الْمَقْصُودُ خِطَابُهُمْ ﴿وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ﴾ ثَوَابَ أَعْمَالِهِمْ ﴿وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنْ عِبَادَتِهِ ﴿فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ مُؤْلِمًا هُوَ عَذَابُ النَّارِ ﴿وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيًّا﴾ يَدْفَعُهُ عَنْهُمْ ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾﴾ يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ﴾ حُجَّةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ عَلَيْكُمْ وَهُوَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾﴾ بَيِّنًا وَهُوَ الْقُرْآنُ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا﴾ طَرِيقًا ﴿مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾﴾ هُوَ دِينُ الْإِسْلَامِ ﴿يَسْتَفْتُونَكَ﴾ فِي الْكَلَالَةِ ﴿قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ﴾ مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿هَلَكَ﴾ مَاتَ ﴿لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ﴾ أَيْ وَلَا وَالِدَ وَهُوَ الْكَلَالَةُ ﴿وَلَهُ أُخْتٌ﴾ مِنْ أَبَوَيْنِ أَوْ أَبٍ ﴿فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ﴾ أَيِ الْأَخُ كَذَلِكَ ﴿يَرِثُهَا﴾ جَمِيعَ مَا تَرَكَتْ ﴿إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ﴾ فَإِنْ كَانَ لَهَا وَلَدٌ ذَكَرٌ فَلَا شَيْءَ لَهُ أَوْ أُنْثَى فَلَهُ مَا فَضَلَ مِنْ نَصِيبِهَا وَلَوْ كَانَتِ الْأُخْتُ أَوِ الْأَخُ مِنْ أُمٍّ فَفَرْضُهُ السُّدُسُ كَمَا تَقَدَّمَ أَوَّلَ السُّورَةِ ﴿فَإِنْ كَانَتَا﴾ أَيِ الْأُخْتَانِ ﴿اثْنَتَيْنِ﴾ أَيْ فَصَاعِدًا لِأَنَّهَا نَزَلَتْ فِي جَابِرٍ وَقَدْ مَاتَ عَنْ أَخَوَاتٍ ﴿فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ﴾ الْأَخُ ﴿وَإِنْ كَانُوا﴾ أَيِ الْوَرَثَةُ ﴿إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ﴾ مِنْهُمْ ﴿مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ﴾ شَرَائِعَ دِينِكُمْ لِ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تَضِلُّوا وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾﴾ وَمِنْهُ الْمِيرَاثُ، رَوَى الشَّيْخَانِ عَنِ الْبَرَاءِ أَنَّهَا آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ أَيْ مِنَ الْفَرَائِضِ.

TÜRKÇE ANLAMI

171- **Ey Ehl-i kitap,** İncil ehli! **Dininizde aşırı gitmeyin** haddi aşmayın **ve Allah hakkında,** onu şirkten ve çocuktan beri tutmak olan **gerçek** söz**den başkasını söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesîh, ancak Allah'ın peygamberi, Allah'ın, Meryem'e attığı** ulaştırdığı **kelimesi ve O'ndan bir ruhtur,** yani ruh sahibidir. Hz. İsa'ya bir şeref olarak kendisi Allah'a isnat edilmiştir. Yoksa sizin zannettiğiniz gibi Allah'ın oğlu veya onunla birlikte bir ilah ya da üçün üçüncüsü değildir. Zira ruh sahibi mürekkep, karmadır. İlah ise karışımdan ve karma olanın kendisine nispet edilmesinden münezzehtir. **Şu halde Allah'a ve peygamberlerine iman edin.** "İlahlar **üçtür"** Allah, İsa ve annesi **demeyin,** bundan **vazgeçin** ve **sizin için** bundan **daha hayırlı olan** tevhide gelin. **Allah ancak bir tek ilahtır. O, çocuğu olmaktan yücedir,** beridir. **Göklerde ve yerde olanlar O'nun** mülkü, yarattığı ve kulu**dur.** Allah'ın mülkü olmak ise oğul olmaya zıttır. Buna **vekil** şahit **olarak Allah yeter.**

172- İlah sandığınız **Mesîh Allah'a kul olmaktan asla geri durmaz,** kibirlenip burun kıvırmaz. Allah'a katında **yakın melekler de** kul olmaktan geri durmazlar. Bu en güzel tamamlayıcı cümlelerdendir. Meleklerin ilah veya Allah'ın kızları olduğunu iddia edene ret olarak zikredilmiştir. Nitekim öncesiyle de bunu (İsa'nın ilah olduğunu) iddia edenlere rette bulunulmuştu. Asıl maksat onlara (şununla) hitap etmektir: **Kim O'na kulluktan geri durur ve büyüklenirse, hepsini çok yakında** ahirette **kendisine toplayacaktır.**

173- **İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlara da ecirlerini** amellerinin sevabını **tam olarak verecek ve onlara kendi lütfundan fazla olarak** hiçbir gözün görmedi, hiçbir kulağın işitmedi ve hiç kimsenin aklına gelmeyen şeyler **verecektir.** Ona ibadetten **geri duran ve kibirlenenlere gelince onlara da acı** can yakıcı **bir şekilde azap edecektir,** o da cehennem azabıdır. **Onlar, kendileri için Allah'tan başka** onun dışında **ne** onu kendilerinden uzaklaştıracak **bir dost ne de** onları Allah'tan koruyacak **bir yardımcı bulamazlar.**

174- **Ey insanlar! Şüphesiz size Rabbinizden** aleyhinize **kesin bir delil** hüccet **geldi,** o da peygamberdir (Sallallahu Aleyhi ve Sellem). **Ve size apaçık** aşikâr **bir nur indirdik,** o da Kuran'dır.

175- **Allah'a iman edip O'na sımsıkı sarılanlara gelince, çok yakında onları kendinden bir rahmet ve lütuf içine koyacak ve onları kendine** varan **dosdoğru bir yola iletecektir,** o da İslam dinidir.

176- **Senden** kelâle hakkında **fetva isterler. De ki: "Kelâle hakkında size Allah fetva verecek: Eğer çocuğu** ve babası **olmayan bir kimse,**[1] ki, kelâle odur **helak olur** ölür **de onun** ana-babasından veya sadece babasından **bir kız kardeşi bulunursa, bıraktığının yarısı onundur. Kız kardeşin çocuğu olmazsa, o** erkek kardeş **de** aynı şekilde **ona** tüm bıraktığında **vâris olur.** Eğer kız kardeşin erkek çocuğu varsa, erkek kardeşe hiçbir şey yoktur. Kız çocuğu varsa, ona, kız nasibini aldıktan sonra kalan vardır. Kız veya erkek sadece ana bir kardeşseler, onların hakkı surenin başında geçtiği gibi altıda birdir. Kız kardeşler **iki tane** veya daha fazla **olursa;** zira bu ayet Cabir (r.a.) hakkında inmiş ve o birçok kız kardeşi varken ölmüştü, **o ikisine** erkek kardeşin **bıraktığının üçte ikisi vardır. Eğer** varisler **erkekli kadınlı kardeşlerse,** onlardan erkek olana**, iki kadın payı vardır. Allah, şaşırmamanız için size** dininizin hükümlerini **açıklıyor. Allah her şeyi bilendir.** Miras da onlardandır. Buhari ve Müslim Berâ (r.a.)'dan bunun -miras hakkında- inen son ayet olduğunu rivayet etmiştir.

KELİME ANLAMI

171- يَآ أَهْلَ الْكِتَابِ الْإِنْجِيلِ **Ey kitap;** İncil **ehli,** لاَ تَغْلُوا **Aşırıya kaçmayın** تَتَجَاوَزُوا الْحَدَّ Haddi aşmayın (Nerede?) فِي دِينِكُمْ **Dininizde** وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللهِ **Ve Allah hakkında söylemeyin** إِلَّا الْقَوْلَ الْحَقَّ **Doğru** sözün **dışındakini** (Neye ilişkin doğru?) مِنْ تَنْزِيهِهِ Beri kılmaya (Neden?) عَنِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ Ortaktan ve çocuktan إِنَّمَا الْمَسِيحُ **Ancak Mesih** عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa** (Nedir o?) رَسُولُ اللهِ **Allah'ın resûlüdür** وَكَلِمَتُهُ **Ve onun kelimesidir** اَلْقٰيهَآ **Ki onu bırakmıştır** أَوْصَلَهَا اللهُ Allah onu ulaştırmıştır (Kime?) إِلٰى مَرْيَمَ **Meryem'e** (Daha nedir İsa?) وَرُوحٌ **Bir ruhtur** أَيْ ذُو رُوحٍ Yani, ruh sahibidir (Kimden?) مِنْهُ **Ondan** أُضِيفَ إِلَيْهِ تَعَالَى Allah tealaya nisbet edilmiştir (Niçin?) تَشْرِيفًا لَهُ Onu onurlandırmak için وَلَيْسَ كَمَا زَعَمْتُمْ Sizin iddia ettiğiniz gibi değildir (Ne?) اِبْنَ اللهِ Allah'ın oğlu أَوْ إِلٰهًا مَعَهُ Veya onunla beraber ilah أَوْ ثَالِثَ ثَلَاثَةٍ Ya da üçün üçüncüsü (Niçin böyle değildir?) لِأَنَّ ذَا الرُّوحِ Zira ruh sahibi olan (Nedir?) مُرَكَّبٌ Bileşiktir وَالْإِلٰهُ İlah ise (Nedir?) مُنَزَّهٌ عَنِ التَّرْكِيبِ Bileşiklikten beridir (Daha neden beridir?) وَعَنْ نِسْبَةِ الْمُرَكَّبِ إِلَيْهِ Bileşik olanın kendisine nispet edilmesinden فَاٰمِنُوا **O halde iman edin** (Kime?) بِاللهِ وَرُسُلِهِ **Allah'a ve peygamberlerine**

[1] اِمْرُؤٌ kelimesi (هَلَكَ fiilinin) tefsir ettiği bir fiil ile merfudur.

وَلَا تَقُولُوا **Ve demeyin** (Ne?) اَلْآلِهَةُ ثَلٰثَةٌ İlahlar **üçtür** اَللّٰهُ وَعِيسٰى وَأُمُّهُ Allah, İsa ve onun annesi اِنْتَهُوا عَنْ ذٰلِكَ Bundan **vazgeçin** وَأْتُوا Ve gelin (Neye?) خَيْرًا لَكُمْ **Sizin için daha hayırlı olana** (Neden?) مِنْهُ Ondan وَهُوَ التَّوْحِيدُ Ki o da tevhittir اِنَّمَا اللّٰهُ **Allah ancak** (Nedir?) اِلٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** سُبْحَانَهُ **O yücedir** تَنْزِيهًا لَهُ O beridir (Neden?) عَنْ اَنْ يَكُونَ لَهُ **Kendisi için olmasından** (Ne?) وَلَدٌ **Bir çocuk** لَهُ **Onun içindir** (Ne?) مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olan** (Ne bakımından?) خَلْقًا وَمُلْكًا وَعَبِيدًا Yaratma, mülkiyet ve kul olma bakımından وَالْمُلْكِيَّةُ Mülkiyet ise تُنَافِي الْبُنُوَّةَ Evlatlığa zıt düşmektedir وَكَفٰى بِاللّٰهِ **Allah yeter** (Ne olarak?) وَكِيلًا شَهِيدًا **Vekil,** şahit **olarak** (Neye?) عَلٰى ذٰلِكَ Buna.

172- لَنْ يَسْتَنْكِفَ **Asla çekinmez** يَتَكَبَّرَ وَيَأْنَفَ Böbürlenmez ve burun kıvırmaz (Kim?) اَلْمَسِيحُ **Mesih** اَلَّذِي زَعَمْتُمْ Ki siz iddia ediyorsunuz; أَنَّهُ إِلٰهٌ O ilahtır diye (Neden çekinmez?) عَنْ اَنْ يَكُونَ **Olmaktan** (Ne?) عَبْدًا لِلّٰهِ **Allah'a kul** (Daha kim çekinmez?) وَلَا الْمَلٰئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ **En yakın melekler de** (Kimin katında mukarrabûn?) عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında لَا يَسْتَنْكِفُونَ Çekinmezler (Neden?) أَنْ يَكُونُوا عَبِيدًا Kul olmalarından وَهٰذَا مِنْ أَحْسَنِ الْاِسْتِطْرَادِ Bu istidratın (konudan, ona uyumlu başka bir konuya geçmenin) en güzel örneğindendir ذُكِرَ لِلرَّدِّ Ret için zikredilmiştir (Kime?) عَلٰى مَنْ زَعَمَ İddia edene ki, أَنَّهَا آلِهَةٌ Melekler ilahlardır أَوْ بَنَاتُ اللّٰهِ Ya da Allah'ın kızlarıdır كَمَا رُدَّ بِمَا قَبْلَهُ Bir önceki ifadeyle rette bulunulduğu gibi (Kime?) عَلَى النَّصَارٰى Hıristiyanlara (Öyle Hıristiyanlar ki,) الزَّاعِمِينَ ذٰلِكَ Bunu (İsa'nın ilah olduğunu) iddia eden اَلْمَقْصُودُ خِطَابُهُمْ Amaç onlara hitaptır وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ **Kim ona ibadetten çekinir** وَيَسْتَكْبِرْ **Ve böbürlenirse** فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ **Yakında onları kendisine toplayacaktır** (Nasıl?) جَمِيعًا **Her birlikte** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

173- فَاَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve salih amel işlediler** فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ **Onlara elbette ecirlerini verecektir** ثَوَابَ أَعْمَالِهِمْ Amellerinin mükafatını وَيَزِيدُهُمْ **Ve onlara fazladan verecektir** (Neden?) مِنْ فَضْلِهِ **Lütfundan** (Ne verecektir?) مَا O şeyi ki, لَا عَيْنٌ رَأَتْ Hiçbir göz görmemiştir, وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ Hiçbir kulak işitmemiştir وَلَا خَطَرَ Ve gelmemiştir (Neye?) عَلٰى قَلْبِ بَشَرٍ Hiçbir beşerin

kalbine وَأَمَّا الَّذِينَ **O kimseler ki,** اِسْتَنْكَفُوا **Çekindiler** وَاسْتَكْبَرُوا **Ve böbürlendiler** (Neden?) عَنْ عِبَادَتِهِ Ona ibadetten فَيُعَذِّبُهُمْ **Onlara azap edecektir** (Neyle?) عَذَابًا أَلِيمًا مُؤْلِمًا **Acı** can yakıcı **bir azapla** هُوَ عَذَابُ النَّارِ Ki o cehennem azabıdır وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ **Kendileri için bulamayacaklardır** (Kimden başka?) مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında (Ne?) وَلِيًّا **Bir dost** يَدْفَعُهُ عَنْهُمْ Ki, Allah'ı kendilerinden uzak tutacak وَلَا نَصِيرًا **Yardımcı da** يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ Ki onları Allah'tan savunacak.

174- يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** قَدْ جَاءَكُمْ **Kuşkusuz size gelmiştir** (Ne?) بُرْهَانٌ حُجَّةٌ **Delil,** hüccet (Kimden?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** عَلَيْكُمْ Aleyhinize (delil) وَهُوَ النَّبِيُّ Ki o Nebi'dir صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin وَأَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ **Ve size indirdik** (Ne?) نُورًا مُبِينًا **Açık bir nûr** بَيِّنًا Aşikâr وَهُوَ الْقُرْآنُ O da Kur'an'dır.

175- فَأَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki,** اٰمَنُوا بِاللهِ **Allah'a iman ettiler** وَاعْتَصَمُوا بِهِ **Ve O'na sımsıkı sarıldılar** فَسَيُدْخِلُهُمْ **Çok yakında onları girdirecektir** (Nereye?) فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ **Kendinden bir rahmet ve lütfun içine** وَيَهْدِيهِمْ **Ve onları eriştirecektir** (Neye?) اِلَيْهِ صِرَاطًا **Kendine varan yola** طَرِيقًا مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** bir yola هُوَ دِينُ الْإِسْلَامِ O, İslam dinidir.

176- يَسْتَفْتُونَكَ **Senden fetva istiyorlar** (Kim hakkında?) فِي الْكَلَالَةِ Kelale hakkında قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ **De ki: Allah size fetva veriyor** (Kim hakkında?) فِي الْكَلَالَةِ **Kelâle hakkında** اِنِ امْرُؤٌ **Eğer bir kimse** (Nedir bu kelime?) مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ Bir fiille merfudur يُفَسِّرُهُ Ki onu açıklıyor (Ne?) هَلَكَ مَاتَ Helak olursa, **ölürse** لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ **Ki onun çocuğu yoktur** أَيْ وَلَا وَالِدَ Yani, babası da yoktur وَهُوَ الْكَلَالَةُ Ki o kelâledir وَلَهُ أُخْتٌ **Ve halbuki onun bir kız kardeşi vardır** (Kimden?) مِنْ أَبَوَيْنِ أَوْ أَبٍ Ana-babadan veya sadece babadan فَلَهَا **O kız kardeş için vardır** (Ne?) نِصْفُ مَا تَرَكَ **Onun terk ettiğinin yarısı** وَهُوَ **O da,** أَيِ الْأَخُ كَذٰلِكَ Yani,aynı şekilde erkek kardeş يَرِثُهَا **O kıza varis olur** (Ondan bedel?) جَمِيعَ مَا تَرَكَتْ Onun terk ettiğinin tümüne (Ne zaman?) اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا **O kız kardeş için yoksa** (Ne?) وَلَدٌ **Bir evlat** فَإِنْ كَانَ لَهَا وَلَدٌ Eğer onun için varsa (Ne?) ذَكَرٌ Erkek çocuk فَلَا شَيْءَ لَهُ Bu durumda ona

hiçbirşey yoktur أَوْ أُنْثَى Ya da kız çocuk varsa فَلَهُ مَا فَضَلَ Bu durumda ölenin erkek kardeşi için artan vardır (Neden?) مِنْ نَصِيبِهَا Kız çocuğun hissesinden وَلَوْ كَانَتْ Şayet olursa (Kim?) الْأُخْتُ أَوِ الْأَخُ Kız veya erkek kardeş (Kimden?) مِنْ أُمٍّ Bir anneden فَفَرْضُهُ السُّدُسُ Bu durumda ona altıda bir tayin olunur كَمَا تَقَدَّمَ أَوَّلَ السُّورَةِ Sûrenin başında geçtiği gibi فَإِنْ كَانَتَا Eğer iseler أَيِ الْأُخْتَانِ Yani, iki kızkardeş (Ne iseler?) اِثْنَتَيْنِ أَيْ فَصَاعِدًا **İki tane;** ve fazlası لِأَنَّهَا Zira bu ayet نَزَلَتْ فِي جَابِرٍ Hz.Cabir hakkında inmiştir وَقَدْ مَاتَ عَنْ أَخَوَاتٍ Ki o, geride çok sayıda kız kardeş bırakarak öldü فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ **Bu durumda o ikisi için üçte iki vardır** (Neden?) مِمَّا تَرَكَ الْأَخُ Ölen kardeşin **bıraktığından** وَإِنْ كَانُوا أَيِ الْوَرَثَةُ **Şayet** varisler **olurlarsa** (Ne?) إِخْوَةً **Kardeşler** (Ondan bedel?) رِجَالًا وَنِسَاءً **Erkekler ve kadınlar** فَلِلذَّكَرِ مِنْهُمْ Onlardan **erkek için vardır** (Ne?) مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ **İki kadının payının misli** يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ **Allah size açıklıyor** (Neyi?) شَرَائِعَ دِينِكُمْ Dininizin kurallarını (Niçin?) لِ أَنْ لَا تَضِلُّوا **Sapıt**ma**manız** için وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ **Allah her şeyi bilendir** وَمِنْهُ الْمِيرَاثُ Miras da o şeylerdendir رَوَى الشَّيْخَانِ Buhari ve Müslim rivayet etmiştir (Kimden?) عَنِ الْبَرَاءِ Berâ (r.a.)'dan أَنَّهَا آخِرُ آيَةٍ Ki bu son ayettir (Öyle ayet ki,) نَزَلَتْ İnmiştir أَيْ مِنَ الْفَرَائِضِ Yani, mirasa ilişkin.

٥

سُورَةُ الْمَآئِدَةِ

مَدَنِيَّةٌ مِأَةٌ وَعِشْرُونَ اَوْ وَثِنْتَانِ اَوْ وَثَلَاثُ اٰيَةً

Mâide Sûresi

Medine'de inmiştir

Yüz yirmi veya yüz yirmi iki
veya yüz yirmi üç ayettir

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ﴾ الْعُهُودِ الْمُؤَكَّدَةِ الَّتِي بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ ﴿أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ﴾ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ أَكْلًا بَعْدَ الذَّبْحِ ﴿إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ﴾ تَحْرِيمُهُ فِي {حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ} الْآيَةَ، فَالِاسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلًا وَالتَّحْرِيمُ لِمَا عَرَضَ مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ ﴿غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ﴾ أَيْ مُحْرِمُونَ وَنَصْبُ غَيْرَ عَلَى الْحَالِ مِنْ ضَمِيرِ لَكُمْ ﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ (١)﴾ مِنَ التَّحْلِيلِ وَغَيْرِهِ لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ﴾ جَمْعُ شَعِيرَةٍ، أَيْ مَعَالِمَ دِينِهِ بِالصَّيْدِ فِي الْإِحْرَامِ ﴿وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ﴾ بِالْقِتَالِ فِيهِ ﴿وَلَا الْهَدْيَ﴾ مَا أُهْدِيَ إِلَى الْحَرَمِ مِنَ النَّعَمِ بِالتَّعَرُّضِ لَهُ ﴿وَلَا الْقَلَائِدَ﴾ جَمْعُ قِلَادَةٍ وَهِيَ مَا كَانَ يُقَلَّدُ بِهِ مِنْ شَجَرِ الْحَرَمِ لِيَأْمَنَ أَيْ فَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهَا وَلَا لِأَصْحَابِهَا ﴿وَلَا﴾ تُحِلُّوا ﴿آمِّينَ﴾ قَاصِدِينَ ﴿الْبَيْتَ الْحَرَامَ﴾ بِأَنْ تُقَاتِلُوهُمْ ﴿يَبْتَغُونَ فَضْلًا﴾ رِزْقًا ﴿مِنْ رَبِّهِمْ﴾ بِالتِّجَارَةِ ﴿وَرِضْوَانًا﴾ مِنْهُ بِقَصْدِهِ بِزَعْمِهِمُ الْفَاسِدِ، وَهَٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ بَرَاءَةٍ ﴿وَإِذَا حَلَلْتُمْ﴾ مِنَ الْإِحْرَامِ ﴿فَاصْطَادُوا﴾ أَمْرُ إِبَاحَةٍ ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ﴾ يَكْسِبَنَّكُمْ ﴿شَنَآنُ﴾ بِفَتْحِ النُّونِ وَسُكُونِهَا، بُغْضُ ﴿قَوْمٍ﴾ لِأَجْلِ ﴿أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا﴾ عَلَيْهِمْ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ﴾ بِفِعْلِ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ ﴿وَالتَّقْوَىٰ﴾ بِتَرْكِ مَا نُهِيتُمْ عَنْهُ ﴿وَلَا تَعَاوَنُوا﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ ﴿عَلَى الْإِثْمِ﴾ الْمَعَاصِي ﴿وَالْعُدْوَانِ﴾ التَّعَدِّي فِي حُدُودِ اللَّهِ ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ خَافُوا عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢)﴾ لِمَنْ خَالَفَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

Maide Sûresi

Medine'de inmiştir. Yüz yirmi veya yüz yirmi iki ya da yüz yirmi üç ayettir.

1- **Ey imân edenler!** Sizinle, Allah ve insanlar arasındaki kesinlik kazanmış anlaşmaları, **akitleri yerine getiriniz. Size behime denilen** deve, inek ve koyun (gibi) **hayvanlar**ı kestikten sonra yemek **helâl kılınmıştır. Ancak size** haram oldukları ***"Size leş haram kılınmıştır..."*** ayetinde **bildirilecek olanlar müstesna**[1] **ve siz ihrama girmiş bir halde iken avlamayı helal görmemek şartıyla.**[2] **Şüphe yok ki, Allah** helal ve haram kılmada **dilediğine hükmeder,** ona itiraz edilmez.

2- **Ey imân edenler!** İhramda avlanmak suretiyle **Allah'ın şiarlarına,**[3] dininin alametlerine, içinde savaşmak suretiyle **haram olan aya,** kendisine saldırmak suretiyle Harem'e hediye olarak gönderilen **kurbanlık** hayvan**a ve** emniyet için harem (bölgesi) ağacından takılan **gerdanlıklara**[4] yani onlara ve sahiplerine saldırmayın **Ve** kendi bozuk inançlarınca Harem'i ziyaret edip **Rablerinden** ticaret ile **lütuf,** rızk **ve rıza talebinde bulunmak üzere Beyt-i Harâm'a gelme niyetinde** kastında **olanlara** öldürmek suretiyle **hürmetsizlik etmeyiniz** Bu, Beraat suresindeki ayetle nesh edilmiştir **Ve** ihramdan **çıktığınız zaman artık avlanabilirsiniz.**[5] **Sizi, Mescid-i Haram'dan men etmiş** olmalarından dolayı **bir kavme olan öfkeniz**[6], kininiz **sizi** öldürmek veya başka bir suretle onlara **adaletsiz davranmaya sevk etmesin,** yönlendirmesin. **Ve** yapmanız emredilen **iyilik ve** yapmaktan men edildiğiniz şeyi terk etmekle **takvâ üzere yardımlaşınız. Cürüm** günahlar **ve taşkınlık** Allah'ın hudutlarını aşma **üzere yardımlaşmayınız.**[7] **Ve Allah'tan sakınınız,** ona itaat etmek suretiyle azabından korkunuz. **Şüphesiz Allah'ın** kendisine muhalefet edene **azabı pek şiddetlidir.**

---

[1] Bu istisna munkatıdır. Muttasıl olması da mümkündür. Bu durumda haram olması ölüm ve benzeri şeylerden kaynaklanır.

[2] غَيْرَ kelimesinin nasbı لَكُمْ kelimesindeki zamirden hal olmasıyladır.

[3] شَعِيرَة kelimesinin çoğuludur.

[4] قِلَادَة kelimesinin çoğuludur.

[5] Bu emir ibaha ifade eder.

[6] شَنَآن kelimesi ن harfinin fethası ve sükunuyla okunur.

[7] تَعَاوَنُوا kelimesinin aslında bulunan iki ت harfinden biri hazfedilmiştir.

~ KELİME ANLAMI ~

﴿٥﴾ سُورَةُ الْمَائِدَةِ

5- Maide Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** مِائَةٌ وَعِشْرُونَ **Yüz yirmi,** أَوْ وَثِنْتَانِ **Veya yüz yirmi iki** أَوْ وَثَلَاثُ اٰيَةً **Ya da yüz yirmi üç ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla**

1- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اَوْفُوا بِالْعُقُودِ **Akitlerinizi yerine getirin** اَلْعُهُودِ الْمُؤَكَّدَةِ Kesinlik kazanmış sözleri اَلَّتِي Ki o sözler (NeredEdir?) بَيْنَكُمْ Sizinle وَبَيْنَ اللّٰهِ Allah وَالنَّاسِ Ve insanlar arasındadır اُحِلَّتْ لَكُمْ **Sizin için helal kılındı** (Ne?) بَهِيمَةُ الْاَنْعَامِ **En'am olan hayvanlar** (Nedir onlar?) اَلْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ Deve, sığır ve koyundur (Ne bakımından helal kılındı?) أَكْلاً Yeme bakımından (Neden sonra?) بَعْدَ الذَّبْحِ Kesimden sonra اِلَّا مَا **Ancak o müstesna ki** يُتْلٰى عَلَيْكُمْ **Size okunacak** (Ne?) تَحْرِيمُهُ Onun haram kılınışı (Nerede?) فِي {حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ} اَلْآيَةَ 'Ölü (hayvan) size haram kılındı' ayetinde فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ İstisna munkatıdır. وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلاً Muttasıl da olabilir. وَالتَّحْرِيمُ Bu durumda haram kılma لِمَا عَرَضَ Meydana gelen مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ Ölüm ve benzeri şeylerden dolayıdır (Ne olduğunuz halde size helal kılındı?) غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ **Avlanmayı helal görmediğiniz halde** وَأَنْتُمْ حُرُمٌ **Halbuki siz ihramlısınız** أَيْ مُحْرِمُونَ Yani ihram halinde وَنَصْبُ غَيْرَ 'Gayr'ın mensup oluşu عَلَى الْحَالِ Hal oluşuna binaendir (Neden?) مِنْ ضَمِيرِ لَكُمْ 'Lekûm' zamirinden اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ **Kuşkusuz Allah hükmeder** (Neyi?) مَا يُرِيدُ **Dilediğini** (Neden?) مِنَ التَّحْلِيلِ وَغَيْرِهِ Helal kılma ve diğer şeylerden لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ Ona itiraz olmaz.

2- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تُحِلُّوا **Hürmetsizlik etmeyiniz** (Neye?) شَعَائِرَ اللّٰهِ **Allah'ın şeâirine** (Bu şeâir kelimesi nedir?) جَمْعُ شَعِيرَةٍ 'Şeîratin'in cemisidir أَيْ مَعَالِمَ دِينِهِ Yani; dininin alametlerine (Neyle?) بِالصَّيْدِ فِي الْإِحْرَامِ İhramda avlanmakla (Daha neye hürmetsizlik etmeyiniz?) وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ **Haram aya da** (Neyle?) بِالْقِتَالِ فِيهِ O ayda savaşmakla (Daha neye hürmetsizlik etmeyiniz?) وَلَا الْهَدْيَ **Hedye de** (Nedir o?) مَا أُهْدِيَ اِلَى الْحَرَمِ Kabe'ye hediye edilen مِنَ النَّعَمِ (Kurbanlık) hayvanlardır (Ona nasıl hürmetsizlik etmeyin?) بِالتَّعَرُّضِ لَهُ Ona saldırarak (Daha neye hürmetsizilik etmeyiniz?)

وَلَا الْقَلَائِدَ **Gerdanlıklara da** (Bu kelime nedir?) جَمْعُ قِلَادَةٍ 'Kılâde'nin cemisidir وَهِيَ مَا كَانَ يُقَلَّدُ بِهِ O da (hayvanın boynuna) takılan şeydir (Neden?) مِنْ شَجَرِ الْحَرَمِ Harem (bölgesin)in ağacından (Niçin?) لِيَأْمَنَ Emin olması için أَيْ فَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهَا Yani onlara saldırmayın وَلَا لِأَصْحَابِهَا Onların sahiplerine de (Daha?) وَلَا تُحِلُّوا **Yine** hürmetsizlik **etmeyin** (Kime?) آمِّينَ **Niyet edenlere,** قَاصِدِينَ Yönelenlere (Neye?) الْبَيْتَ الْحَرَامَ **Mukaddes Ev'e** (Nasıl hürmetsizlik etmeyin?) بِأَنْ تُقَاتِلُوهُمْ Onlarla savaşarak (Ne halde ona yönelenler?) يَبْتَغُونَ **Talep eder halde** (Neyi?) فَضْلًا **Bir lütfu,** رِزْقًا Rızkı (Kimden?) مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** (Neyle?) بِالتِّجَارَةِ Ticaretle (Daha neyi talep eder halde?) وَرِضْوَانًا مِنْهُ **Ve** onun **rızasını** (Nasıl?) بِقَصْدِهِ Mukaddes Ev'e yönelerek (Neye göre onun rızasını talep edenlere?) بِزَعْمِهِمِ الْفَاسِدِ Kendi yanlış inançlarına göre وَهٰذَا مَنْسُوخٌ Fakat bu hüküm kaldırılmıştır (Neyle?) بِآيَةِ بَرَاءَةٍ Tevbe suresinin ayetiyle وَإِذَا حَلَلْتُمْ **Ve serbest kaldığınız zaman** (Neden?) مِنَ الْإِحْرَامِ İhramdan فَاصْطَادُوا **Avlanın** (Bu nedir?) أَمْرُ إِبَاحَةٍ Mübahlık bildiren bir emirdir وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ **Sizi sevketmesin** يَكْسِبَنَّكُمْ Sizi temin etmesin (Ne?) شَنَآنُ **Kini** (Şeneân kelimesi ne iledir?) بِفَتْحِ النُّونِ Nûn'un fethası وَسُكُونِهَا Ve sukünuyladır (Şu anlamdadır) بُغْضُ قَوْمٍ **Bir kavme** olan nefret (Neden doğan?) لِأَجْلِ أَنْ صَدُّوكُمْ **Sizi menetmelerinden** (Neden?) عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram'dan** (Neye sevk etmesin?) أَنْ تَعْتَدُوا عَلَيْهِمْ Onlara **tecavüz etmeye** (Neyle?) بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Öldürme ve başka şeyle وَتَعَاوَنُوا **Yardımlaşın** (Ne üzerine?) عَلَى الْبِرِّ **İyilik üzerine** (Nasıl?) بِفِعْلِ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ Size emredileni yaparak (Daha ne üzerine yardımlaşın?) وَالتَّقْوٰى **Takva üzerine** (Nasıl?) بِتَرْكِ مَا نُهِيتُمْ عَنْهُ Size yasaklananı terk ederek وَلَا تَعَاوَنُوا **Ve yardımlaşmayın** فِيهِ Bu fiilde vardır (Ne?) حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ Aslındaki iki tâ'dan birinin harfi (Ne üzerine yardımlaşmayın?) عَلَى الْإِثْمِ الْمَعَاصِي **Cürüm,** günahlar **üzerine** (Daha?) وَالْعُدْوَانِ **Sınırı geçme** التَّعَدِّي فِي حُدُودِ اللّٰهِ Allah'ın hudûdunu aşma **üzerine** وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan sakının** خَافُوا عِقَابَهُ Onun azabından korkun (Nasıl?) بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat ederek إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** (Kime?) لِمَنْ خَالَفَهُ Kendisine karşı gelene.

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ﴾ أَيْ أَكْلُهَا ﴿وَالدَّمُ﴾ أَيِ الْمَسْفُوحُ كَمَا فِي الْأَنْعَامِ ﴿وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ
وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهٖ﴾ بِأَنْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ ﴿وَالْمُنْخَنِقَةُ﴾ اَلْمَيْتَةُ خَنْقًا ﴿وَالْمَوْقُوذَةُ﴾ اَلْمَقْتُولَةُ
ضَرْبًا ﴿وَالْمُتَرَدِّيَةُ﴾ اَلسَّاقِطَةُ مِنْ عُلْوٍ إِلَى أَسْفَلَ فَمَاتَتْ ﴿وَالنَّطِيحَةُ﴾ اَلْمَقْتُولَةُ بِنَطْحِ أُخْرَى لَهَا
﴿وَمَآ أَكَلَ السَّبُعُ﴾ مِنْهُ ﴿إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾ أَيْ أَدْرَكْتُمْ فِيهِ الرُّوحَ مِنْ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ فَذَبَحْتُمُوهُ ﴿وَمَا ذُبِحَ
عَلَى﴾ اسْمِ ﴿النُّصُبِ﴾ جَمْعُ نِصَابٍ وَهِيَ الْأَصْنَامُ ﴿وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا﴾ تَطْلُبُوا الْقَسْمَ وَالْحُكْمَ
﴿بِالْأَزْلَامِ﴾ جَمْعُ زَلَمٍ بِفَتْحِ الزَّايِ وَضَمِّهَا مَعَ فَتْحِ اللَّامِ، قِدْحٌ بِكَسْرِ الْقَافِ صَغِيرٌ لَا رِيشَ لَهُ وَلَا نَصْلَ
وَكَانَتْ سَبْعَةً عِنْدَ سَادِنِ الْكَعْبَةِ عَلَيْهَا أَعْلَامٌ وَكَانُوا يُحَكِّمُونَهَا فَإِنْ أَمَرَتْهُمُ ائْتَمَرُوا وَإِنْ نَهَتْهُمُ انْتَهَوْا
﴿ذَلِكُمْ فِسْقٌ﴾ خُرُوجٌ عَنِ الطَّاعَةِ، وَنَزَلَ يَوْمَ عَرَفَةَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ: ﴿اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ دِينِكُمْ﴾ أَنْ تَرْتَدُّوا عَنْهُ بَعْدَ طَمَعِهِمْ فِي ذَلِكَ لِمَا رَأَوْا مِنْ قُوَّتِهِ ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ اَلْيَوْمَ
اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾ أَحْكَامَهُ وَفَرَائِضَهُ فَلَمْ يَنْزِلْ بَعْدَهَا حَلَالٌ وَلَا حَرَامٌ ﴿وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي﴾
بِإِكْمَالِهِ وَقِيلَ بِدُخُولِ مَكَّةَ آمِنِينَ ﴿وَرَضِيتُ﴾ أَيِ اخْتَرْتُ ﴿لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ
فِي مَخْمَصَةٍ﴾ مَجَاعَةٍ إِلَى أَكْلِ شَيْءٍ مِمَّا حُرِّمَ عَلَيْهِ فَأَكَلَهُ ﴿غَيْرَ مُتَجَانِفٍ﴾ مَائِلٍ ﴿لِاِثْمٍ﴾ مَعْصِيَةٍ
﴿فَاِنَّ اللهَ غَفُورٌ﴾ لَهُ مَا أَكَلَ ﴿رَحِيمٌ ﴿٣﴾﴾ بِهِ فِي إِبَاحَتِهِ لَهُ بِخِلَافِ الْمَائِلِ لِإِثْمٍ أَيِ الْمُتَلَبِّسِ بِهِ
كَقَاطِعِ الطَّرِيقِ وَالْبَاغِي مَثَلًا فَلَا يَحِلُّ لَهُ الْأَكْلُ ﴿يَسْـَٔلُونَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مَاذَآ أُحِلَّ لَهُمْ﴾ مِنَ الطَّعَامِ
﴿قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ﴾ اَلْمُسْتَلَذَّاتُ ﴿وَ﴾ صَيْدُ ﴿مَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ﴾ اَلْكَوَاسِبِ مِنَ الْكِلَابِ
وَالسِّبَاعِ وَالطَّيْرِ ﴿مُكَلِّبِينَ﴾ حَالٌ مِنْ كَلَّبْتُ الْكَلْبَ بِالتَّشْدِيدِ أَيْ أَرْسَلْتُهُ عَلَى الصَّيْدِ ﴿تُعَلِّمُونَهُنَّ﴾
حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ مُكَلِّبِينَ أَيْ تُؤَدِّبُونَهُنَّ ﴿مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ﴾ مِنْ آدَابِ الصَّيْدِ ﴿فَكُلُوا مِمَّآ اَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ﴾
وَإِنْ قَتَلْنَهُ بِأَنْ لَمْ يَأْكُلْنَ مِنْهُ بِخِلَافِ غَيْرِ الْمُعَلَّمَةِ فَلَا يَحِلُّ صَيْدُهَا وَعَلَامَتُهَا أَنْ تَسْتَرْسِلَ إِذَا أُرْسِلَتْ
وَتَنْزَجِرَ إِذَا زُجِرَتْ وَتُمْسِكَ الصَّيْدَ وَلَا تَأْكُلَ مِنْهُ وَأَقَلُّ مَا يُعْرَفُ بِهِ ذَلِكَ ثَلَاثُ مَرَّاتٍ فَإِنْ أَكَلَتْ
مِنْهُ فَلَيْسَ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَى صَاحِبِهِنَّ فَلَا يَحِلُّ أَكْلُهُ كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ وَفِيهِ أَنَّ صَيْدَ السَّهْمِ
إِذَا أُرْسِلَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ كَصَيْدِ الْمُعَلَّمِ مِنَ الْجَوَارِحِ ﴿وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهِ﴾ عِنْدَ إِرْسَالِهِ
﴿وَاتَّقُوا اللهَ اِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾﴾ ﴿اَلْيَوْمَ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ﴾ اَلْمُسْتَلَذَّاتُ ﴿وَطَعَامُ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ أَيْ ذَبَائِحُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى ﴿حِلٌّ﴾ حَلَالٌ ﴿لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ﴾ إِيَّاهُمْ ﴿حِلٌّ لَهُمْ
وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ﴾ اَلْحَرَائِرُ ﴿مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾
حِلٌّ لَكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ ﴿اِذَآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ ﴿مُحْصِنِينَ﴾ مُتَزَوِّجِينَ ﴿غَيْرَ مُسَافِحِينَ﴾
مُعْلِنِينَ بِالزِّنَا بِهِنَّ ﴿وَلَا مُتَّخِذِيٓ اَخْدَانٍ﴾ مِنْهُنَّ تُسِرُّونَ بِالزِّنَا بِهِنَّ ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْاِيمَانِ﴾ أَيْ يَرْتَدَّ
﴿فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ﴾ اَلصَّالِحُ قَبْلَ ذَلِكَ فَلَا يُعْتَدُّ بِهِ وَلَا يُثَابُ عَلَيْهِ ﴿وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾﴾
إِذَا مَاتَ عَلَيْهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

3- **Sizlere ölüyü** yemek, Enam suresinde olduğu gibi akıtılmış **kan, domuz eti,** Allah'tan başkası adına kesilmek suretiyle **Allah'tan başkası için ses yükseltilen, boğulmuş** yani boğularak ölmüş, **vurulmuş** yani, vurularak öldürülmüş, yukarıdan aşağıya **yuvarlanmış** ve ölmüş, **süsülmüş** başka bir hayvanın vurmasıyla ölmüş, **veya** bir kısmını **yırtıcı hayvan yemiş, fakat** bu hayvanlardan kendisinde canlılık hissedip kestiğiniz **boğazladığınız müstesna, ve dikili taşlar**[1] putlar adına **boğazlanan hayvanlar ve** tüyü ve ucunda demiri olmayan küçük kıdh,[2] **oklar**[3] **ile kısmet** ve hüküm **aramanız haram kılınmıştır.** Üzerlerinde bazı işaretler bulunan bu oklardan Kâbe'nin bekçisinde yedi tane bulunuyordu. Bu oklara hüküm arz ederler, şayet onlara bir şeyi emrederse onu yapar ve bir şeyi yasaklarsa ondan vazgeçerlerdi. **Bunlar birer fısk** itaatten çıkmak**tır.** Şu ayet Veda Haccı senesinde Arafat'ta inmiştir. **Bugün kâfirler** dininizin kuvvetini gördükleri için **sizin, dininizden** yani ondan dönmenizden, bu konudaki isteklerinden sonra **ümitsizliğe düşmüşlerdir. Artık onlardan korkmayınız, Benden korkunuz. Bu gün dininizi**n hüküm ve farzlarını **kemale erdirdim,** artık bundan sonra helal ve haram inmemiştir. **Sizin üzerinize nîmetimi** onu kemale erdirmekle, diğer bir görüşle Mekke'ye emin olarak girmenizle **tamamladım. Ve sizin için din olarak İslâmiyet'e razı oldum,** onu seçtim. **Artık her kim son derece açlık halinde cürüme,** günaha **kaymadan,** meyletmeden kendisine haram kılınan bir şeyi yemeye **mecbur kalır** ve yerse, **şüphesiz Allah** onun yediğini **bağışlayan** ve ona bu yediğini serbest kılma konusunda **merhamet edendir.** Fakat günaha meyleden yani ona bulaşmış olan yol kesiciler ve asiler gibilerine (bunları) yemek helal değildir.

4- Ey Muhammed! **Senden sorarlar ki, kendileri için helal kılınmış olan** yemek **nedir? De ki: "Sizin için temiz** lezzetli **nîmetler helal kılınmıştır. Allah'ın size öğrettiği** avlanma kaideler**inden öğreterek**[4] yani onları eğiterek **avcılığa alıştırmak suretiyle**[5] avın üzerine gönderdiğiniz **sizin yetiştirdiğiniz yırtıcı,** avcı köpek, hayvan ve kuşların avı **da** (size helaldir)

---

[1] نُصُب kelimesi نِصَاب kelimesinin çoğuludur.

[2] قِدْح kelimesi kaf harfinin kesresiyle okunur.

[3] أَزْلَام kelimesi, ز harfinin fethası ve zammesiyle ve ل harfinin fethasıyla okunan زلم kelimesinin çoğuludur.

[4] تُعَلِّمُونَهُنَّ fiili مُكَلِّبِينَ kelimesinden haldir.

[5] مُكَلِّبِينَ kelimesi haldir. Şedde ile okunan كَلَّبْتُ الْكَلْبَ (Köpeğe av öğrettim fiilin)den (ismi fail)dir.

Artık onların, sizin için yemeden öldürmek suretiyle **tuttuklarından yeyiniz.** Eğitilmemiş olanlar böyle değildir. Dolayısıyla onların avları helal olmaz. Eğitilmiş olmasının alameti salındığında saldırması, geri çekildiğinde sakınması ve avı yemeden tutmasıdır. Eğitildiğinin anlaşılması en az üç kerede olur. Eğer avdan yerse, tuttukları sahipleri için değildir. Bu sebeple de yemeleri helal olmaz. Nitekim bu Buhari ve Müslim'de geçen bir hadiste yer almaktadır. Orada şöyle bir ifade vardır: ***"Allah'ın ismi anılarak atılan okun avı, eğitilmiş avcı hayvanların avı gibidir."*** **Ve** saldığınız zamanda **onun üzerine Allah'ın adını zikrediniz. Ve Allah'tan korkunuz. Çünkü Allah'ın hesabı çok süratlidir.**

5- **Bugün sizin için temiz** lezzetli **nîmetler helal kılınmıştır. Ve kendilerine kitap verilmiş olan** Yahudi ve Hıristiyan**ların yemeği** yani kestikleri **size helaldir, sizin** onlara **yedirmeniz de onlara helaldir. Ve mümin kadınlardan hür ve iffetli olanlar ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olanlardan hür ve iffetli olanlar, onlara ücretleri** mehirlerini **verdiğiniz zaman** onları nikahlamanız size helaldir. **Namuslu** evlenme niyetinde **olmak, zina etmemek** onlarla zinayı ilan etmemek **ve** onlardan kendisiyle zina ettiğinizi sakladığınız **gizli dostlar edinmemek üzere** (size helaldir). **Ve her kim imanı inkar eder** dinden dönerse **muhakkak** bundan önceki salih **ameli boşa gider.** Dolayısıyla o ameline itibar edilmez ve ona karşılık bir sevap verilmez. **Ve o kimse** bu hal üzere öldüğünde **ahirette de hüsrana uğrayanlardandır.**

KELİME ANLAMI

3- حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ **Size haram kılındı** (Ne?) اَلْمَيْتَةُ **Ölü** أَيْ أَكْلُهَا Yani onu yemek وَالدَّمُ **Ve kan** أَيِ الْمَسْفُوحُ Yani akıtılmış olan كَمَا فِي الْأَنْعَامِ En'am suresinde olduğu gibi وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ **Ve hınzır eti** وَمَآ أُهِلَّ **Ve ses yükseltilen şey** (Kim için?) لِغَيْرِ اللهِ **Allah'tan başkası için** (Neyle?) بِهِ **Onunla** (Nasıl?) بِأَنْ ذُبِحَ Kesilerek (Ne üzerine?) عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ Allah'tan başkasının adı üzerine وَالْمُنْخَنِقَةُ **Ve boğulmuş** اَلْمَيْتَةُ خَنْقًا Boğularak ölmüş (**Daha ne haram kılındı?**) وَالْمَوْقُوذَةُ **Vurulmuş** اَلْمَقْتُولَةُ ضَرْبًا Vurularak öldürülen وَالْمُتَرَدِّيَةُ **Ve yuvarlanan** اَلسَّاقِطَةُ مِنْ عُلُوٍّ Yüksekten düşen (Nereye?) إِلَى أَسْفَلَ Aşağıya فَمَاتَتْ Ve ölen (**Daha ne haram kılındı?**) وَالنَّطِيحَةُ **Toslanmış** اَلْمَقْتُولَةُ Öldürülmüş (Neyle?) بِنَطْحِ أُخْرَى لَهَا Başka bir hayvanın ona toslamasıyla وَمَآ **Ve o şey (hayvan) ki,** أَكَلَ السَّبُعُ مِنْهُ **Yırtıcı hayvan** ondan **yemiştir** إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ

Kestiğiniz müstesna أَيْ أَدْرَكْتُمْ فِيهِ Yani kendisinde hissettiğiniz (Ne?) اَلرُّوحَ Can (Neden?) مِنْ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu hayvanlardan فَذَبَحْتُمُوهُ Ve hemen kestiğiniz (müstesna) (Daha ne haram kılındı?) وَمَا ذُبِحَ **Kesilen şey** (Ne üzerine?) عَلَى اسْمِ النُّصُبِ **Dikili taşların** ismi **üzerine** (Nedir bu nusub?) جَمْعُ نِصَابٍ 'Nisab'ın cemisidir وَهِيَ الْأَصْنَامُ Ki, onlar putlardır وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا **Ve kısmet aramanız** تَطْلُبُوا الْقِسْمَ وَالْحُكْمَ Şans ve hüküm amaçlamanız (Neyle?) بِالْأَزْلَامِ **Fal oklarıyla** (Nedir bu ezlâm?) جَمْعُ زَلَمٍ 'Zelem'in cemisidir (Ne olduğu halde?) بِفَتْحِ الزَّايِ وَضَمِّهَا Zâ'nın fethası ve zammesiyle olduğu halde (Ne ile birlikte?) مَعَ فَتْحِ اللَّامِ Lâm'ın fethasıyla birlikte (Bu kelime ne demektir?) قِدْحٌ Bir oktur (Bu kelime ne olduğu halde?) بِكَسْرِ الْقَافِ Kâf'ın kesresiyle olduğu halde (Öyle ok ki,) صَغِيرٌ Küçük لَا رِيشَ لَهُ Onun tüyü yoktur وَلَا نَصْلَ Ve (ucunda) demiri de yoktur وَكَانَتْ سَبْعَةً Bu oklar yedi tane idi (Nerede?) عِنْدَ سَادِنِ الْكَعْبَةِ Ka'be bekçisinin yanında عَلَيْهَا أَعْلَامٌ Üzerlerinde işaretler mevcuttu وَكَانُوا يُحَكِّمُونَهَا Onlara hüküm arz ederlerdi فَإِنْ أَمَرَتْهُمْ Şayet onlara emrederse اِئْتَمَرُوا İşe koyulurlar وَإِنْ نَهَتْهُمْ Şayet men ederse اِنْتَهَوْا Sakınırlardı ذٰلِكُمْ فِسْقٌ **Bütün bunlar bir fısktır** خُرُوجٌ عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten çıkmaktır وَنَزَلَ (Şu ayet) inmiştir (Hangi gün?) يَوْمَ عَرَفَةَ Arafat günü (Hangi yıl?) عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ Veda haccı yılında اَلْيَوْمَ **Bugün** يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler ümit kesti** (Neden ümit kesti?) مِنْ دِينِكُمْ **Sizin dininizden** (Ne konuda ümit kesti?) أَنْ تَرْتَدُّوا عَنْهُ Ondan dönmeniz konusunda (Neden sonra ümit kestiler?) بَعْدَ طَمَعِهِمْ Hırslarından sonra (Hangi konuda?) فِي ذٰلِكَ Bu (dininizden dönme) konusunda (Niçin ümit kestiler?) لِمَا رَأَوْا مِنْ قُوَّتِهِ Onun gücünü gördükleri için فَلَا تَخْشَوْهُمْ **Artık onlardan korkmayın** وَاخْشَوْنِ **Benden korkun** اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ **Bugün sizin için kemale erdirdim** (Neyi?) دِينَكُمْ **Dininizi** أَحْكَامَهُ وَفَرَائِضَهُ Onun hükümlerini ve farzlarını فَلَمْ يَنْزِلْ بَعْدَهَا Artık bunlardan sonra inmemiştir (Ne?) حَلَالٌ وَلَا حَرَامٌ Helal ve haram وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ **Ve üzerinize tamamladım** (Neyi?) نِعْمَتِي **Nimetimi** (Neyle?) بِإِكْمَالِهِ Onu kemale erdirmekle وَقِيلَ Dendi ki; بِدُخُولِ مَكَّةَ Mekke'ye girmekle (Nasıl?) آمِنِينَ Güven içinde وَرَضِيتُ **Ve razı oldum** أَيِ اخْتَرْتُ Yani seçtim (Kim için?) لَكُمُ **Sizin için** (Neyi?) اَلْإِسْلَامَ **İslam'ı** (Ne olarak?) دِينًا **Din olarak** فَمَنِ اضْطُرَّ **Artık kim mecbur kalırsa** (Nerede?) فِي مَخْمَصَةٍ **Aşırı açlık halinde** مَجَاعَةٍ Açlıkta (Neye?) إِلَى أَكْلِ شَيْءٍ

Bir şeyi yemeye (Neden?) مِمَّا حُرِّمَ عَلَيْهِ Kendisine haram kılınanlardan فَأَكَلَهُ Ve onu yerse (Ne olduğu halde?) غَيْرَ مُتَجَانِفٍ مَائِلٍ Eğilimli, meyilli olmadığı halde (Neye?) لِإِثْمٍ مَعْصِيَةٍ Cürüme, günaha فَإِنَّ اللّٰهَ Kuşkusuz Allah غَفُورٌ لَهُ Ona çok bağışlayıcıdır (Neyi?) مَا أَكَلَ Yediğini رَحِيمٌ بِهِ Ve ona karşı merhametlidir (Ne konuda?) فِي إِبَاحَتِهِ لَهُ O haramı ona mubah kılma konusunda بِخِلَافِ الْمَائِلِ لِإِثْمٍ Günaha meyledenin aksine أَيِ الْمُتَلَبِّسِ بِهِ Yani ona karışanın (Kim gibi?) كَقَاطِعِ الطَّرِيقِ Yol kesen وَالْبَاغِي مَثَلًا Ve mesela asi gibi فَلَا يَحِلُّ لَهُ الْأَكْلُ Bu kimselere onu yemek helal olmaz

4- يَسْئَلُونَكَ Sana soruyorlar يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ Onlara ne helal kılındı? (Neden?) مِنَ الطَّعَامِ Yiyecekten قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ De ki: Size helal kılındı (Ne?) اَلطَّيِّبَاتُ Temiz şeyler اَلْمُسْتَلَذَّاتُ Lezzetli şeyler وَ صَيْدُ مَا عَلَّمْتُمْ Ve sizin eğittiğiniz مِنَ الْجَوَارِحِ Yırtıcı hayvanlar اَلْكَوَاسِبِ Avcıların avı (Neden?) مِنَ الْكِلَابِ وَالسِّبَاعِ وَالطَّيْرِ Köpek, yırtıcı hayvan ve kuşlardan (Ne olduğunuz halde eğittiğiniz?) مُكَلِّبِينَ Ava alıştırıcı olduğunuz halde (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden alınmıştır?) مِنْ كَلَّبْتُ الْكَلْبَ بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli olan 'Kellebtü'l kelbe'den أَيْ أَرْسَلْتُهُ عَلَى الصَّيْدِ Yani 'Köpeği avın üzerine saldım' anlamındadır (Nasıl ava alıştırırsınız?) تُعَلِّمُونَهُنَّ Onlara öğreterek (Bu kelime nedir?) حَالٌ Haldir (Neden?) مِنْ ضَمِيرِ مُكَلِّبِينَ 'Mükellibine'nin zamirinden أَيْ تُؤَدِّبُونَهُنَّ Yani onları terbiye edersiniz (Onlara ne öğretirsiniz?) مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ Allah'ın size öğrettiği مِنْ آدَابِ الصَّيْدِ Av âdâbından فَكُلُوا O halde yiyin (Neden?) مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ Onların size tuttuğundan وَإِنْ قَتَلْنَهُ Avı öldürmüş olsalar da (Nasıl?) بِأَنْ لَمْ يَأْكُلْنَ مِنْهُ Ondan hiç yememek suretiyle بِخِلَافِ غَيْرِ الْمُعَلَّمَةِ Eğitilmemiş olanın tam tersine فَلَا يَحِلُّ صَيْدُهَا Zira onun avı helal olmaz وَعَلَامَتُهَا Eğitilmiş olmasının alameti (Nedir?) أَنْ تَسْتَرْسِلَ Davranmasıdır (Ne zaman?) إِذَا أُرْسِلَتْ Gönderildiği zaman وَتَنْزَجِرَ Ve geri durmasıdır (Ne zaman?) إِذَا زُجِرَتْ Alı konduğu zaman وَتُمْسِكَ الصَّيْدَ Ve avını tutması وَلَا تَأْكُلَ مِنْهُ Ve ondan yememesidir وَأَقَلُّ مَا يُعْرَفُ بِهِ ذٰلِكَ Bunun (köpeğin eğitildiğinin) anlaşılmasının en azı ثَلَاثُ مَرَّاتٍ Üç defadır فَإِنْ أَكَلَتْ مِنْهُ Şayet avdan yerse فَلَيْسَ Bu durumda olmaz (Neden?) مِمَّا أَمْسَكْنَ Tutanlardan (Kime?) عَلَى صَاحِبِهِنَّ Sahiplerine فَلَا يَحِلُّ أَكْلُهُ Dolayısıyla tuttuğunun yenmesi helal olmaz كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Buhari ve Müslim'in rivayet ettiği

hadiste olduğu gibi وَفِيهِ O hadiste vardır ki; أَنَّ صَيْدَ السَّهْمِ Okla avlanan (Ne zaman?) إِذَا أُرْسِلَ Atıldığı وَذُكِرَ Ve anıldığı zaman (Ne?) اِسْمُ اللهِ Allah'ınadı (Ne üzerine?) عَلَيْهِ Onun üzerine (o da yenir) (Ne gibi?) كَصَيْدِ الْمُعَلَّمِ مِنَ الْجَوَارِحِ Eğitilmiş avcı hayvanların avı gibi وَاذْكُرُوا **Ve anın** (Neyi?) اِسْمَ اللهِ **Allah'ın adını** (Neyin üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Ne zaman?) عِنْدَ إِرْسَالِهِ O avcı hayvanları saldığınız zaman وَاتَّقُوا اللهَ **Allah'tan sakının** اِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı çok çabuk olandır**

5- اَلْيَوْمَ **Bugün** أُحِلَّ لَكُمْ **Size helal kılındı** (Ne?) اَلطَّيِّبَاتُ **Temiz** اَلْمُسْتَلَذَّاتُ Lezzetli **şeyler** وَطَعَامُ الَّذِينَ **Ve o kimselerin yiyeceği ki,** أُوتُوا الْكِتَابَ **Kendilerine kitap verilmiştir** أَيْ ذَبَائِحُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى Yani Yahudi ve Hıristiyanların kestikleri (Nedir?) حَلَالٌ لَكُمْ حِلٌّ **Size helaldir** وَطَعَامُكُمْ إِيَّاهُمْ **Sizin de** onlara **yedirmeniz** (Nedir?) حِلٌّ لَهُمْ **Onlara helaldir** وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ **Mü'min kadınlardan iffetli olanlar** وَالْمُحْصَنَاتُ الْحَرَائِرُ **Yine iffetli,** hür **kadınlar** (Kimlerden?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** أُوتُوا الْكِتَابَ **Kendilerine kitap verildi** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** (Nedir onlar?) حِلٌّ لَكُمْ Size helaldir (Ne helaldir?) أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ Onları nikahlamanız (Ne zaman?) إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ **Onlara verdiğiniz zaman** (Neyi?) أُجُورَهُنَّ **Ücretlerini,** مُهُورَهُنَّ Mehirlerini (Ne olduğunuz halde?) مُحْصِنِينَ **İffetli,** مُتَزَوِّجِينَ Evlenmeyi istiyor **olduğunuz halde** غَيْرَ مُسَافِحِينَ **Açıkça fuhuş işlemeden** مُعْلِنِينَ بِالزِّنَا بِهِنَّ Onlarla zinayı ilan etmeden وَلَا مُتَّخِذِي **Ve edinmeden** (Ne?) أَخْدَانٍ مِنْهُنَّ Onlardan **gizli dostlar** تُسِرُّونَ بِالزِّنَا بِهِنَّ Ki onlarla zinayı gizliyorsunuz وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ **Kim imanı inkar ederse** أَيْ يَرْتَدَّ Yani dinden dönerse فَقَدْ حَبِطَ **Elbette heba olmuştur** (Ne?) عَمَلُهُ الصَّالِحُ **Onun amel-i** salihi (Ne zaman ki?) قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önceki فَلَا يُعْتَدُّ بِهِ Artık o ameline itibar edilmez وَلَا يُثَابُ عَلَيْهِ Ona karşılık mükafat da verilmez وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ **Ve o ahirette de** مِنَ الْخَاسِرِينَ **Zarara uğrayanlardandır** (Ne zaman?) إِذَا مَاتَ عَلَيْهِ O hal üzere öldüğü zaman.

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا قُمْتُمْ﴾ أَيْ أَرَدْتُمُ الْقِيَامَ ﴿اِلَى الصَّلٰوةِ﴾ وَأَنْتُمْ مُحْدِثُونَ ﴿فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ﴾ أَيْ مَعَهَا كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ ﴿وَامْسَحُوا بِرُؤُوسِكُمْ﴾ اَلْبَاءُ لِلْإِلْصَاقِ أَيْ أَلْصِقُوا الْمَسْحَ بِهَا مِنْ غَيْرِ إِسَالَةِ مَاءٍ وَهُوَ اسْمُ جِنْسٍ فَيَكْفِي أَقَلُّ مَا يَصْدُقُ عَلَيْهِ وَهُوَ مَسْحُ بَعْضِ شَعْرِهِ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَاَرْجُلَكُمْ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى أَيْدِيكُمْ وَبِالْجَرِّ عَلَى الْجِوَارِ ﴿اِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ أَيْ مَعَهُمَا كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ وَهُمَا الْعَظْمَانِ النَّاتِئَانِ فِي كُلِّ رِجْلٍ عِنْدَ مَفْصَلِ السَّاقِ وَالْقَدَمِ وَالْفَصْلُ بَيْنَ الْأَيْدِي وَالْأَرْجُلِ الْمَغْسُولَةِ بِالرَّأْسِ الْمَمْسُوحِ يُفِيدُ وُجُوبَ التَّرْتِيبِ فِي طَهَارَةِ هَذِهِ الْأَعْضَاءِ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ وَيُؤْخَذُ مِنَ السُّنَّةِ وُجُوبُ النِّيَّةِ فِيهِ كَغَيْرِهِ مِنَ الْعِبَادَاتِ ﴿وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾ فَاغْتَسِلُوا ﴿وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى﴾ مَرَضًا يَضُرُّهُ الْمَاءُ ﴿اَوْ عَلٰى سَفَرٍ﴾ أَيْ مُسَافِرِينَ ﴿اَوْ جَٓاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَٓائِطِ﴾ أَيْ أَحْدَثَ ﴿اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَٓاءَ﴾ سَبَقَ مِثْلُهُ فِي آيَةِ النِّسَاءِ ﴿فَلَمْ تَجِدُوا مَٓاءً﴾ بَعْدَ طَلَبِهِ ﴿فَتَيَمَّمُوا﴾ اُقْصُدُوا ﴿صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ تُرَابًا طَاهِرًا ﴿فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ﴾ مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ ﴿مِنْهُ﴾ بِضَرْبَتَيْنِ وَالْبَاءُ لِلْإِلْصَاقِ، وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ الْمُرَادَ اسْتِيعَابُ الْعُضْوَيْنِ بِالْمَسْحِ ﴿مَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ﴾ ضِيقٍ بِمَا فَرَضَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْوُضُوءِ وَالْغُسْلِ وَالتَّيَمُّمِ ﴿وَلٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ﴾ مِنَ الْأَحْدَاثِ وَالذُّنُوبِ ﴿وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ بِبَيَانِ شَرَائِعِ الدِّينِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾﴾ نِعَمَهُ ﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَمِيثَاقَهُ﴾ عَهْدَهُ ﴿الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهٖ﴾ عَاهَدَكُمْ عَلَيْهِ ﴿اِذْ قُلْتُمْ﴾ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَايَعْتُمُوهُ ﴿سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا﴾ فِي كُلِّ مَا تَأْمُرُ بِهِ وَتَنْهَى مِمَّا نُحِبُّ وَنَكْرَهُ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي مِيثَاقِهِ أَنْ تَنْقُضُوهُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ فَبِغَيْرِهِ أَوْلَى ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ﴾ قَائِمِينَ ﴿لِلّٰهِ﴾ بِحُقُوقِهِ ﴿شُهَدَٓاءَ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ﴾ يَحْمِلَنَّكُمْ ﴿شَنَاٰنُ﴾ بُغْضُ ﴿قَوْمٍ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿عَلٰٓى اَلَّا تَعْدِلُوا﴾ فَتَنَالُوا مِنْهُمْ لِعَدَاوَتِهِمْ ﴿اِعْدِلُوا﴾ فِي الْعَدُوِّ وَالْوَلِيِّ ﴿هُوَ﴾ أَيِ الْعَدْلُ ﴿اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ وَعْدًا حَسَنًا ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ.

TÜRKÇE ANLAMI

6- **Ey iman edenler! Namaza kalktığınız** yani kalkmayı istediğiniz ve abdestsiz olduğunuz **zaman, yüzlerinizi ve dirseklerinize kadar** yani sünnette açıklandığı gibi dirseklerle beraber **ellerinizi yıkayınız ve başlarınızı**[1]

[1] بِرُؤُسِكُمْ kelimesindeki ب harfi ceri ilsak içindir.

meshediniz yani, suyu akıtmadan mesh (aleti olan eliniz)i başınıza sürünüz. Mesh cins isim olduğu için mesh sayılabilecek en az miktar yetirli olur ki, bu İmam-ı Şafiî'nin de görüşü olan saçın bir kısmıdır **ve ayaklarınızı**[1] **iki topuğa kadar** yani sünnette açıklandığı gibi iki topuklarla beraber **yıkayınız.** Topuklar; her insanın bacakla ayağının birleştiği yerdeki iki çıkıntılı kemiktir. Yıkanan ellerle yıkanan ayakların arasının meshedilen baş ile ayrılması bu azaların temizliğinde sıralamanın vacip olduğunu ifade eder ki, İmam-ı Şafiî bu görüştedir. Diğer ibadetlerde olduğu gibi abdestte de niyetin farz olduğu sünnetten alınır. **Ve eğer cünüp iseniz iyice temizlenin** gusül edin. **Ve eğer** suyun zarar verdiği bir hastalıkla **hasta veya sefer halinde** yolcu **iseniz veya sizden biri heladan gelmiş** yani abdest bozmuş **ise veya kadınlarınıza dokunup da**[2] aradığınız halde **su bulamamışsanız, o halde temiz bir toprağa** pak yere **teyemmüm edin,** ona yönelin ve **ondan yüzlerinize**[3] **ve** dirseklerinizle birlikte **ellerinize** iki kez vurarak **sürün.** Sünnet (burada) kastedilenin her iki azanın da mesh ile tamamen kaplanması olduğunu açıklamıştır. **Allah,** farz kıldığı abdest, gusül ve teyemmüm ile **size bir sıkıntı** zorluk **vermek istemez. Fakat o sizi** pisliklerden ve günahlardan **tertemiz kılmak ve üzerinize olan** İslam **nimetini** dinin hükümlerini açıklamak suretiyle **tamamlamak ister ki** nimetlerine **şükredesiniz.**

7- **Allah'ın size olan** İslam **nimetini ve** peygambere biat ettiğinizde sevdiğimiz ve çirkin gördüğümüz şeylerden bize emrettiklerin ve yasak ettiklerin hususunda **"İşittik ve itaat ettik" dediğiniz vakit sizi onunla bağladığı** sizinle üzerine anlaştığı **ahdini** anlaşmasını **hatırlayın ve** bu anlaşmayı bozmaktan **Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah sinelerin özünü** kalplerde olanı ve dolayısıyla diğer şeyleri daha da iyi **bilendir.**

8- **Ey iman edenler! Allah için** onun haklarını **ayakta tutan, doğrulukla** adaletle **şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa** yani, kafirlere **duyduğunuz kin** nefret, **sizi adil davranmamaya** ve düşmanlıklarından ötürü onlardan bir şeyler elde etmeye **sevk etmesin,** itmesin. Dostunuza düşmanınıza **adaletli olun; bu** adalet **Allah korkusuna en yakın olandır. Allah'tan korkun. Çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır.** Ve sizi onunla cezalandıracaktır.

9- **Allah, iman eden ve salih amel işleyenlere** güzel bir **söz vermiştir; onlara bağışlanma ve büyük mükâfat vardır.** O da cennettir.

---

[1] وَأَرْجُلَكُمْ kelimesi أَيْدِيَكُمْ üzerine atfedilmek suretiyle nasb ile ve yakınındaki بِرُؤُسِكُمْ kelimesinin iğrabı üzere cer ile okunur.

[2] Nisa suresinin (43.) ayetinde aynısı geçmişti.

[3] بِوُجُوهِكُمْ kelimesindeki ب harfi ceri ilsak içindir.

KELİME ANLAMI

6- يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا **Ey iman edenler!** اِذَا قُمْتُمْ **Kalktığınız zaman** أَيْ أَرَدْتُمُ الْقِيَامَ Yani doğrulmaya niyetlendiğiniz zaman (Neye?) اِلَى الصَّلٰوةِ **Namaza** وَأَنْتُمْ مُحْدِثُونَ Halbuki abdestsizsiniz فَاغْسِلُوا **Yıkayın** (Neyi?) وُجُوهَكُمْ **Yüzlerinizi** وَأَيْدِيَكُمْ **Ve ellerinizi** (Nereye kadar?) اِلَى الْمَرَافِقِ **Dirseklere kadar** أَيْ مَعَهَا Yani onlarla beraber كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ Nitekim sünnet bunu açıklamıştır وَامْسَحُوا بِرُؤُوسِكُمْ **Ve başlarınızı meshedin** اَلْبَاءُ لِلْإِلْصَاقِ 'Bâ' harfi ceri, ilsak manasındadır أَيْ أَلْصِقُوا الْمَسْحَ Yani meshi temas ettirin (yapıştırın) (Neye?) بِهَا O başınıza (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ إِسَالَةِ مَاءٍ Su akıtmaksızın وَهُوَ اسْمُ جِنْسٍ Ve o mesh bir ism-i cinstir فَيَكْفِي Bu nedenle yeterli olur (Ne?) أَقَلُّ مَا O miktarın en azı ki, يَصْدُقُ عَلَيْهِ O meshe uygun düşüyor وَهُوَ O miktar da (Nedir?) مَسْحُ بَعْضِ شَعْرِهِ Bazı saç kıllarını mesh etmesidir وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii bunun üzerinedir (Daha neyi yıkayın?) وَأَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** (Bu kelime ne iledir?) بِالنَّصْبِ Nasp iledir (Ne olarak?) عَطْفًا عَلَى أَيْدِيكُمْ 'Eydiküm' üzerine atıf olarak وَبِالْجَرِّ Ve cer iledir (Ne üzere?) عَلَى الْجِوَارِ Yakınlık (en yakınındaki 'Biruûsiküm'e atıf olmak) üzere (Nereye kadar yıkayın?) اِلَى الْكَعْبَيْنِ **Topuklara kadar** أَيْ مَعَهُمَا Yani onlarla beraber كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ Nitekim sünnet bunu açıklamıştır وَهُمَا الْعَظْمَانِ النَّاتِئَانِ Onlar çıkıntılı iki kemiktir (Nerede?) فِي كُلِّ رِجْلٍ Her ayakta (Neresinde?) عِنْدَ مَفْصَلِ السَّاقِ وَالْقَدَمِ Ayak ve inciğin eklem yerinde وَالْفَصْلُ Ayırımda bulunmak (Nerede?) بَيْنَ الْأَيْدِي وَالْأَرْجُلِ الْمَغْسُولَةِ Yıkanan eller ve ayaklar arasında (Ne ile?) بِالرَّأْسِ الْمَمْسُوحِ Meshedilen baş ile يُفِيدُ (Bu ayırım) ifade eder (Neyi?) وُجُوبَ التَّرْتِيبِ Sıra gözetmenin vacip olduğunu (Nerede?) فِي طَهَارَةِ هٰذِهِ الْأَعْضَاءِ Bu organların temizlenmesinde وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii bu görüş üzeredir وَيُؤْخَذُ مِنَ السُّنَّةِ Ve sünnetten alınır (Ne?) وُجُوبُ النِّيَّةِ فِيهِ Abdestte niyetin vacip oluşu (Ne gibi?) كَغَيْرِهِ مِنَ الْعِبَادَاتِ Bunun dışındaki diğer ibadetlerde olduğu gibi وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا **Şayet cünüpseniz** فَاطَّهَّرُوا **Temizlenin** فَاغْتَسِلُوا Yıkanın وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى **Şayet hastalar iseniz** (Nasıl?) مَرَضًا Öyle bir hastalıkla ki, يَضُرُّهُ الْمَاءُ Su ona zarar veriyor (Daha ne iseniz?) أَوْ عَلٰى سَفَرٍ **Veya yolculuk üzere** أَيْ مُسَافِرِينَ Yani misafirler أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ **Veya içinizden biri geldiyse** (Nereden?) مِنَ الْغَآئِطِ **Heladan** أَيْ أَحْدَثَ Yani abdest bozduysa أَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَآءَ **Ya da kadınlara dokunduysanız** سَبَقَ مِثْلُهُ Bunun benzeri geçmişti (Nerede?) فِي آيَةِ النِّسَاءِ Nisa suresinin

(43.) ayetinde فَلَمْ تَجِدُوا مَآءً **Ve su bulamadıysanız** (Ne zaman?) بَعْدَ طَلَبِهِ Onu aradıktan sonra فَتَيَمَّمُوا **Bu durumda teyemmüm edin,** اُقْصُدُوا Yönelin (Neye?) صَعِيدًا طَيِّبًا **Temiz toprağa** تُرَابًا طَاهِرًا Pak yere فَامْسَحُوا **Ve meshedin** (Neyi?) بِوُجُوهِكُمْ **Yüzlerinizi** وَاَيْدِيكُمْ **Ve ellerinizi** (Ne ile birlikte?) مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ Dirseklerle birlikte (Neden meshedin?) مِنْهُ **O topraktan** (Neyle?) بِضَرْبَتَيْنِ İki vuruşla وَالْبَاءُ لِلْاِلْصَاقِ 'Bâ' ilsak manasındadır وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet açıklamıştır ki; اَنَّ الْمُرَادَ Amaçlanan (Nedir?) اِسْتِيعَابُ الْعُضْوَيْنِ İki uzvun kaplanmasıdır (Neyle?) بِالْمَسْحِ Meshle مَا يُرِيدُ اللّٰهُ **Allah istemiyor** (Ne?) لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ **Üzerinize kılmayı** (Ne kılmayı?) مِنْ حَرَجٍ **Bir güçlük** ضِيقٍ Darlık (Neyle?) بِمَا فَرَضَ عَلَيْكُمْ Size farz kıldığı مِنَ الْوُضُوءِ وَالْغُسْلِ وَالتَّيَمُّمِ Abdest, gusül ve teyemmümle وَلٰكِنْ يُرِيدُ **Fakat (Allah) istiyor** (Neyi?) لِيُطَهِّرَكُمْ **Sizi arındırmayı** (Neden?) مِنَ الْاَحْدَاثِ وَالذُّنُوبِ Pisliklerden ve günahlardan وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ **Ve nimetini tamamlamayı** (Kim üzerine?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** (Neyle olan nimetini?) بِالْاِسْلَامِ İslam'la olan (Hangi yolla tamamlamak istiyor?) بِبَيَانِ شَرَائِعِ الدِّينِ Dinin kurallarını açıklama yoluyla لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz diye** (Neye?) نِعَمَهُ Onun nimetlerine.

7- وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın** (Neyi?) نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ **Allah'ın size nimetini** (Neyle?) بِالْاِسْلَامِ İslam'la وَمِيثَاقَهُ **Ve onun sözünü** عَهْدَهُ Ahdini الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ **Ki, sizi onunla bağladı** عَاهَدَكُمْ عَلَيْهِ Onun üzerine sizinle anlaştı (Ne zaman?) اِذْ قُلْتُمْ **Siz dediğinizde** (Kime?) لِلنَّبِيِّ Peygambere صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin حِينَ بَايَعْتُمُوهُ Ona biat ettiğinizde (Ne dediğinizde?) سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا **İşittik ve itaat ettik** (Ne konuda?) فِي كُلِّ مَا تَأْمُرُ بِهِ Her emrettiğin şeyde وَتَنْهَى Ve yasakladığında (Nelerden?) مِمَّا نُحِبُّ وَنَكْرَهُ Hoşlandığımız ve hoşlanmadığımız şeylerden وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan sakının** (Ne konuda?) فِي مِيثَاقِهِ Onun sözü konusunda (Neden sakının?) اَنْ تَنْقُضُوهُ Onu bozmaktan اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** (Neyi?) بِذَاتِ الصُّدُورِ **Kalplerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanı فَبِغَيْرِهِ Onun dışındakini bilmesi ise (Nedir?) اَوْلَى Çok daha aşikardır.

8- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** كُونُوا **Olun** (Kim olun?) قَوَّامِينَ **Sabit duranlar** قَائِمِينَ Ayakta tutanlar (Kim için?) لِلّٰهِ **Allah için** (Neyi?) بِحُقُوقِهِ Onun hakkını شُهَدَآءَ

Ve şahitler (olun) (Neyle?) بِالْقِسْطِ **Doğrulukla** بِالْعَدْلِ Adaletle وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ **Sizi sevketmesin** يَحْمِلَنَّكُمْ Sizi yönlendirmesin (Ne?) شَنَآنُ بُغْضِ قَوْمٍ **Bir kavme olan kin,** nefret أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlere (olan kin) (Neye?) عَلَىٰ اَلَّا تَعْدِلُوا **Adalet etmemenize** فَتَنَالُوا مِنْهُمْ Ve onlardan bir şeyler temin etmenize (Niçin?) لِعَدَاوَتِهِمْ Düşmanlıklarından dolayı اِعْدِلُوا **Adil olun** (Kimde?) فِي الْعَدُوِّ وَالْوَلِيِّ Düşman ve dostta هُوَ **Ki o** أَيِ الْعَدْلُ Yani adalet (Nedir?) اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى **Takvaya daha yakındır** وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan sakının** اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** خَبِيرٌ **Haberdardır** (Neden?) بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Sonuçta size o yaptıklarınızla karşılık verecektir.

9- وَعَدَ اللّٰهُ **Allah va'detti** (Kime?) اَلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman eden kimselere** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve iyi davranış sergileyenlere** (Nasıl va'detti?) وَعْدًا حَسَنًا Güzel va'detle لَهُمْ **Ki onlar için vardır** (Ne?) مَغْفِرَةٌ **Bağışlanma** وَاَجْرٌ عَظِيمٌ **Ve büyük ecir** هُوَ الْجَنَّةُ O cennettir.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا اُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ هَمَّ قَوْمٌ﴾ هُمْ قُرَيْشٌ ﴿اَنْ يَبْسُطُوٓا﴾ يَمُدُّوا ﴿اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ﴾ لِيَفْتُكُوا بِكُمْ ﴿فَكَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ﴾ وَعَصَمَكُمْ مِمَّا أَرَادُوا بِكُمْ ﴿وَاتَّقُوا اللهَ وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ بَنِيٓ اِسْرَآءِيلَ﴾ بِمَا يُذْكَرُ بَعْدُ ﴿وَبَعَثْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ أَقَمْنَا ﴿مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا﴾ مِنْ كُلِّ سِبْطٍ نَقِيبٌ يَكُونُ كَفِيلاً عَلَى قَوْمِهِ بِالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ تَوْثِقَةً عَلَيْهِمْ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿اللهُ اِنِّي مَعَكُمْ﴾ بِالْعَوْنِ وَالنُّصْرَةِ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ﴾ نَصَرْتُمُوهُمْ ﴿وَاَقْرَضْتُمُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ بِالإِنْفَاقِ فِي سَبِيلِهِ ﴿لَاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ الْمِيثَاقِ ﴿مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾﴾ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْحَقِّ وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ الْوَسَطُ فَنَقَضُوا الْمِيثَاقَ قَالَ تَعَالَى: ﴿فَبِمَا نَقْضِهِمْ﴾ مَا زَائِدَةٌ ﴿مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ﴾ أَبْعَدْنَاهُمْ عَنْ رَحْمَتِنَا ﴿وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً﴾ لَا تَلِينُ لِقَبُولِ الإِيمَانِ ﴿يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ﴾ الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِ ﴿عَنْ مَوَاضِعِهِ﴾ الَّتِي وَضَعَهُ اللهُ عَلَيْهَا أَيْ يُبَدِّلُونَهُ ﴿وَنَسُوا﴾ تَرَكُوا ﴿حَظًّا﴾ نَصِيبًا ﴿مِمَّا ذُكِّرُوا﴾ أُمِرُوا ﴿بِهِ﴾ فِي التَّوْرَاةِ مِنِ اتِّبَاعِ مُحَمَّدٍ ﴿وَلَا تَزَالُ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿تَطَّلِعُ﴾ تَظْهَرُ ﴿عَلَى خَآئِنَةٍ﴾ أَيْ خِيَانَةٍ ﴿مِنْهُمْ﴾ بِنَقْضِ الْعَهْدِ وَغَيْرِهِ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ﴾ مِمَّنْ أَسْلَمَ ﴿فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ اِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ

TÜRKÇE ANLAMI

10- **İnkar edenler ve ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar cehennem halkıdırlar.**

11- **Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; hani bir topluluk** Kureyşliler, öldürmek için **size el uzatmaya yeltenmişti de Allah, onların ellerini sizden çekmişti,** sizi, yapmak istedikleri şeyden korumuştu. **Allah'tan korkun ve müminler sadece Allah'a güvensinler.**

12- **And olsun ki, Allah, İsrailoğullarından** az sonra zikredilecek şeyle **söz almıştı. Onlardan on iki reis seçtik**[1], tayin ettik. Her soydan kavmi adına sözlerinde duracaklarına dair kefil olacak bir reis vardı. Bu aleyhlerine bir delil olsun diye yapılmıştı. **Allah,** onlara **dedi ki: "Hiç şüphesiz ben** yardım

[1] Burada gaip sığasından mütekellim sığasına iltifat vardır.

ve destekle **sizinleyim, namazı kılar**[1]**, zekatı verir, peygamberlerime inanır, onlara güç kazandırır,** yardım ederseniz, **ve Allah'a,** yolunda harcamak suretiyle **güzel bir takdimde bulunursanız, and olsun ki kötülüklerinizi örterim. Ve and olsun ki, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere koyarım. Artık bu** anlaşma**dan sonra sizden kim inkar ederse şüphesiz doğru yoldan sapmış,** hak yolu şaşırmış **olur."**[2] Ve anlaşmayı bozdular. Allah Teâlâ da buyurdu ki:

13- **Sözlerini bozmaları**[3] **sebebiyle onlara lanet ettik** rahmetimizden uzaklaştırdık, **kalplerini katılaştırdık,** imanı kabul etmek için yumuşamaz. **Onlar** Tevrat'ta yer alan Hz. Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in sıfatlarını ve diğer **sözleri** Allah'ın koyduğu **yerlerinden oynatırlar,** değiştirirler. **Kendilerine** Tevrat'ta **öğütlenen,** emredilen**den bir kısmını,** bir bölümünü yani, Muhammed'e tabi olmayı **unuttular,** terk ettiler. **İçlerinden** Müslüman olmuş **pek azından başkasının** sözü bozmak ve diğer şeylerle **daima hainlik ettiklerini görürsün.**[4] **Onları affet ve görmezlikten gel. Çünkü Allah iyilik yapanları sever.** Bu kılıç (savaş) ayetiyle nesh edilmiştir.

KELİME ANLAMI

10- وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** (Neyi?) بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَصْحَابُ الْجَحِيمِ **Cehennem halkıdır.**

11- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اذْكُرُوا **Hatırlayın** (Neyi?) نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ **Allah'ın üzerinize nimetini** اِذْ هَمَّ قَوْمٌ **Hani bir kavim yeltenmişti** هُمْ قُرَيْشٌ Onlar Kureyş'tir (Neye?) اَنْ يَبْسُطُوا **Uzatmaya** (Kime?) اِلَيْكُمْ **Size** (Neyi?) اَيْدِيَهُمْ **Ellerini** (Hangi amaçla?) لِيَفْتِكُوا بِكُمْ Ansızın size saldırmaları amacıyla فَكَفَّ **(Allah) da men etmişti** (Neyi?) اَيْدِيَهُمْ **Onların ellerini** (Kimden?) عَنْكُمْ **Sizden** وَعَصَمَكُمْ Ve sizi korumuştu (Neden?) مِمَّا اَرَادُوا بِكُمْ Onların size amaçladığı şeyden وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan sakının** وَعَلَى اللّٰهِ **Ve ancak Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ **Mü'minler güvensin.**

12- وَلَقَدْ اَخَذَ اللّٰهُ **Andolsun ki Allah aldı** (Neyi?) مِيثَاقَ بَنِي اِسْرَآءِيلَ **İsrailoğullarının sözünü** (Neye ilişkin?) بِمَا يُذْكَرُ بَعْدُ Bundan sonra zikredecek olana ilişkin وَبَعَثْنَا

---

[1] لَئِنْ kelimesindeki lam yemin lam'ıdır.

[2] اَلسَّوَاءُ kelimesi aslında vasat-orta anlamındadır.

[3] مَا harfi zaittir.

[4] Bu söz peygambere hitaptır

Ve gönderdik فِيهِ الْتِفَاتٌ Bu ifadede iltifat vardır (Neden?) عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sigasından (mütekellim sigasına) أَقَمْنَا Tayin ettik (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Ne?) اِثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا **On iki reis** نَقِيبٌ مِنْ كُلِّ سِبْطٍ Her soydan bir reis ki, يَكُونُ كَفِيلاً Kefil oluyordu (Kim üzerine?) عَلَى قَوْمِهِ Kavmi üzerine (Neyle?) بِالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ Ahde vefa ile (Ne olarak on iki kefil seçtik?) تَوْثِقَةً عَلَيْهِمْ Onlar aleyhine bir belgelendirme olarak وَقَالَ لَهُمُ اللّٰهُ **Ve Allah** onlara **dedi:** اِنِّي مَعَكُمْ **Şüphesiz ben sizinleyim** (Neyle?) بِالْعَوْنِ وَالنُّصْرَةِ Destek ve yardımla لَئِنْ لَامُ قَسَمٍ **Yemin olsun şayet,** -lam, kasem içindir- اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ **Namazı ikame eder,** وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ **Zekatı verir** وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِي **Resûllerime iman eder,** وَعَزَّرْتُمُوهُمْ **Onlara destek olur,** نَصَرْتُمُوهُمْ Onlara yardım ederseniz وَاَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ **Ve Allah'a ödünç verirseniz** (Nasıl?) قَرْضًا حَسَنًا **Güzel ödünçle** (Hangi yolla?) بِالْإِنْفَاقِ فِي سَبِيلِهِ Onun yolunda infak etme suretiyle لَاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ **Elbette sizden örterim** (Neyi?) سَيِّئَاتِكُمْ **Günahlarınızı** وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ **Ve elbette sizi sokarım** (Nereye?) جَنَّاتٍ **Cennetlere** (Öyle cennetler ki,) تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından akmaktadır** (Ne?) الْاَنْهَارُ **Nehirler** فَمَنْ كَفَرَ **Artık kim küfrederse** (Ne zaman?) بَعْدَ ذٰلِكَ الْمِيثَاقِ **Bu** anlaşma**dan sonra** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizin içinizden** فَقَدْ ضَلَّ **Elbette sapmıştır** (Neden?) سَوَاءَ السَّبِيلِ **Yolun doğrusundan** أَخْطَأَ Şaşırmıştır (Neyi?) طَرِيقَ الْحَقِّ Hak yolu وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ Aslında 'sevâ' (Nedir?) اَلْوَسَطُ Orta yoldur فَنَقَضُوا الْمِيثَاقَ Ve onlar anlaşmayı bozdular.

13- قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ da buyurdu ki; فَبِمَا نَقْضِهِمْ **Bozmaları sebebiyle** مَا زَائِدَةٌ 'Ma' zaittir. (Neyi?) مِيثَاقَهُمْ **Anlaşmalarını** لَعَنَّاهُمْ **Onları lanetledik** أَبْعَدْنَاهُمْ Onları uzaklaştırdık (Neden?) عَنْ رَحْمَتِنَا Rahmetimizden وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ **Ve kalplerini kıldık** (Ne?) قَاسِيَةً **Kaskatı** لَا تَلِينُ Yumuşamaz (Neye?) لِقَبُولِ الْإِيمَانِ İmanı kabul etmeye يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ **Onlar kelimeleri oynatırlar** الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ Ki o Tevrat'tadır (Neye ilişkin kelimeleri?) مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sıfatına ilişkin صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin وَغَيْرِهِ Ve başka şeye ilişkin (Nereden oynatırlar?) عَنْ مَوَاضِعِهِ **Yerlerinden** الَّتِي وَضَعَهُ اللّٰهُ Ki Allah onu koymuştu (Ne üzere?) عَلَيْهَا O yerler üzere أَيْ يُبَدِّلُونَهُ Yani onu değiştirirler وَنَسُوا **Ve unuttular,** تَرَكُوا Terk ettiler

(Neyi?) حَظًّا **Bir payı,** نَصِيبًا Hisseyi (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki,** ذُكِّرُوا **Onlar öğütlendiler,** أُمِرُوا Emrolundular (Neyle?) بِهِ **O şeyle** (Nerede?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta (Neye ilişkin?) مِنِ اتِّبَاعِ مُحَمَّدٍ Muhammed'e ittibaya ilişkin وَلَا تَزَالُ **Sen daim olacaksın** (Nedir bu ifade?) خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamber'e hitaptır صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Ne olmaya?) تَطَّلِعُ **Muttali olmaya,** تَظْهَرُ Haberdar olmaya (Neye?) عَلَى خَائِنَةٍ **Hainliğe** خِيَانَةٍ أَيْ Yani bir ihanete (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Neyle?) بِنَقْضِ الْعَهْدِ Ahdi bozmakla وَغَيْرِهِ Ve başka şeyle إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ **İçlerinden azı müstesna** (Kimlerden?) مِمَّنْ أَسْلَمَ Müslüman olanlardan فَاعْفُ عَنْهُمْ **O halde onları affet** وَاصْفَحْ **Ve görmezlikten gel** إِنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenleri** وَهٰذَا مَنْسُوخٌ Bu hüküm kaldırılmıştır (Neyle?) بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç/savaş ayetiyle.

﴿وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّا نَصَارٰى﴾ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿اَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ﴾ كَمَا أَخَذْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ الْيَهُودِ ﴿فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ﴾ فِي الْإِنْجِيلِ مِنَ الْإِيمَانِ وَغَيْرِهِ وَنَقَضُوا الْمِيثَاقَ ﴿فَاَغْرَيْنَا﴾ أَوْقَعْنَا ﴿بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ بِتَفَرُّقِهِمْ وَاخْتِلَافِ أَهْوَائِهِمْ فَكُلُّ فِرْقَةٍ تُكَفِّرُ الْأُخْرٰى ﴿وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللّٰهُ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ﴾ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا﴾ مُحَمَّدٌ ﴿يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ﴾ تَكْتُمُونَ ﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ كَآيَةِ الرَّجْمِ وَصِفَتِهِ ﴿وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ﴾ مِنْ ذٰلِكَ فَلَا يُبَيِّنُهُ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَصْلَحَةٌ إِلَّا افْتِضَاحُكُمْ ﴿قَدْ جَآءَكُمْ مِنَ اللّٰهِ نُورٌ﴾ هُوَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَكِتَابٌ﴾ قُرْآنٌ ﴿مُبِينٌ ﴿١٥﴾﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ ﴿يَهْدِي بِهِ﴾ أَيْ بِالْكِتَابِ ﴿اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ﴾ بِأَنْ آمَنَ ﴿سُبُلَ السَّلَامِ﴾ طُرُقَ السَّلَامَةِ ﴿وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿بِاِذْنِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَيَهْدِيهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾ حَيْثُ جَعَلُوهُ إِلٰهًا وَهُمُ الْيَعْقُوبِيَّةُ فِرْقَةٌ مِنَ النَّصَارٰى ﴿قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ﴾ أَيْ يَدْفَعُ ﴿مِنَ﴾ عَذَابِ ﴿اللّٰهِ شَيْئًا اِنْ اَرَادَ اَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهُ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا﴾ أَيْ لَا أَحَدَ يَمْلِكُ ذٰلِكَ وَلَوْ كَانَ الْمَسِيحُ إِلٰهًا لَقَدَرَ عَلَيْهِ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ﴾ شَاءَهُ ﴿قَدِيرٌ ﴿١٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

14- **"Biz Hıristiyanlar'ız" diyenlerden de**[1] Yahudi, İsrailoğulların'dan aldığımız gibi **söz almıştık; onlar, kendilerine** İncil'de **öğütlenen** iman ve diğer şeyler**in bir kısmını unuttular** ve sözü bozdular**, bu yüzden aralarına,** ayrılığa düşmeleri ve farklı düşüncelere sahip olmaları suretiyle **kıyamete kadar düşmanlık ve kin saldık,** koyduk. Her bir grup diğerini kafir sayar. **Allah, yapmakta olduklarını kendilerine,** ahirette **haber verecektir.** Ve onları yaptıklarına karşı cezalandıracaktır.

15- **Ey kitap ehli,** Yahudi ve Hıristiyanlar**! Kitaptan** İncil ve Tevrat'tan **gizlediğiniz** sakladığınız recm ve peygamberin vasıfları gibi ayetler**in çoğunu size açıkça anlatan ve** bunların **çoğundan da** sizi rezil etmekten başka bir faydası olmadığı zaman açıklamayıp **geçiveren peygamberimiz** Muhammed **size gelmiştir. Doğrusu size Allah'tan bir nur,** Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **ve apaçık** aşikâr, besbelli **bir kitap,** Kuran **gelmiştir.**

---

[1] مِن harfi ceri أَخَذْنَا fiiline mütealliktir.

16- **Allah,** iman etmek suretiyle **rızasının peşine düşenleri onunla,** yani kitapla **selamet yollarına eriştirir ve onları, izni,** iradesi **ile,** küfür **karanlıklarından,** iman **aydınlığına, çıkarır. Onları doğru yola,** İslam dinine **iletir.**

17- **Andolsun ki, "Şüphesiz Allah, O Meryem oğlu Mesih'tir" diy**erek onu ilah yapan Hıristiyan fırkası Yakûbî**ler kafir olmuşlardır. De ki: "Allah, Meryem oğlu Mesih'i, annesini ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmeyi dilerse, kim Allah'**ın azabın**dan bir şey**i def etmeye **güç yetirebilir?"** Yani, buna güç yetirebilecek kimse yoktur. Eğer Mesih ilah olsaydı elbette buna güç yetirirdi. **Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü Allah'a aittir, O, dilediğini yaratır. Allah** dilediği **her şeye gücü yetendir.**

KELİME ANLAMI

14- وَمِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** قَالُوٓا **Dediler** (Ne?) اِنَّا نَصَارٰى **Biz Hıristiyanlarız** (Nedir bu cümle?) مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ Şu ayet ile ilişkilidir (müteallikTir) اَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ **Onların sözlerini aldık** كَمَٓا اَخَذْنَا Aldığımız gibi (Kim üzerine?) عَلٰى بَنِي اِسْرَائِيلَ الْيَهُودِ Yahudi İsrailoğulları üzerine فَنَسُوا حَظًّا **Onlar da bir kısmını unuttular** (Neden?) مِمَّا **O şeyden ki,** ذُكِّرُوا بِهِ **Onunla emrolundular** (Nerede?) فِي الْاِنْجِيلِ İncil de (Neye ilişkin?) مِنَ الْاِيمَانِ İmana وَغَيْرِهِ Ve başka şeye ilişkin وَنَقَضُوا الْمِيثَاقَ Sözlerini bozdular فَاَغْرَيْنَا **Sonuçta saldık,** اَوْقَعْنَا Koyduk (Nereye?) بَيْنَهُمُ **Aralarına** (Neyi?) اَلْعَدَاوَةَ **Düşmanlığı** وَالْبَغْضَٓاءَ **Ve kini** (Ne zamana kadar?) اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** (Neyle?) بِتَفَرُّقِهِمْ Bölünmeleriyle وَاخْتِلَافِ اَهْوَائِهِمْ Ve arzularının farklılığıyla فَكُلُّ فِرْقَةٍ Her fırka تُكَفِّرُ الْاُخْرٰى Diğerini tekfir eder وَسَوْفَ **Yakında** يُنَبِّئُهُمُ **Onlara haber verecektir** (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette (Neye ilişkin?) بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ **Yapar oldukları şeye ilişkin** فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ Ve onları yaptıklarına karşılık cezalandıracaktır.

15- يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli!** الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar قَدْ جَٓاءَكُمْ رَسُولُنَا **Elbette size elçimiz gelmiştir** (Kimdir O?) مُحَمَّدٌ Muhammed'dir يُبَيِّنُ لَكُمْ **Ki o size açıklar** (Neyi?) كَثِيرًا مِمَّا **O şeyden bir çoğunu ki,** كُنْتُمْ تُخْفُونَ **Siz saklar oldunuz,** تَكْتُمُونَ Gizler oldunuz (Neden?) مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat ve

İncil'den (Ne gibi?) كَآيَةِ الرَّجْمِ Recm ayeti وَصِفَتِهِ Ve O'nun (peygamberin) sıfatı gibi وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ **Bir çoğunu da affeder (geçer)** (Neden?) مِنْ ذٰلِكَ Bu (saklar olduklarınız)dan فَلَا يُبَيِّنُهُ Onu açıklamaz اِذَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ Onda olmadığında (Ne?) مَصْلَحَةٌ Bir yarar (Neyin dışında?) إِلَّا افْتِضَاحُكُمْ Sizin kusurlarınızın ortaya çıkması dışında قَدْ جَآءَكُمْ **Elbette size gelmiştir** (Ne?) مِنَ اللّٰهِ نُورٌ **Allah'tan bir nûr** هُوَ النَّبِيُّ O, Peygamber'dir صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (**Daha ne gelmiştir?**) وَكِتَابٌ **Ve kitap,** قُرْآنٌ Kur'an (Öyle kitap ki,) مُبِينٌ **Apaçık,** بَيِّنٌ ظَاهِرٌ Aşikar, besbelli.

16- يَهْدِي بِهِ **Onunla eriştirir** أَيْ بِالْكِتَابِ Yani kitapla (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimi?) مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ **Onun rızasına uyanı** (Nasıl?) بِأَنْ آمَنَ İman etmek suretiyle (**Nereye eriştirir?**) سُبُلَ السَّلَامِ **Selamet yollarına** طُرُقَ السَّلَامَةِ Kurtuluş yollarına وَيُخْرِجُهُمْ **Ve onları çıkarır** (Nereden?) مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan,** اَلْكُفْرِ Küfürden (Nereye?) اِلَى النُّورِ **Aydınlığa,** الْإِيمَانِ İmana (Neyle?) بِإِذْنِهِ **İzniyle,** بِإِرَادَتِهِ İradesiyle وَيَهْدِيهِمْ **Ve onları ulaştırır** (Nereye?) اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yola** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine.

17- لَقَدْ كَفَرَ **Andolsun ki, küfre girdi** (Kim?) اَلَّذِينَ قَالُوا **Diyen kimseler** (Ne?) اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ **O, Meryem oğlu Mesih'tir** حَيْثُ جَعَلُوهُ Şöyle ki, onu kıldılar (Ne?) إِلٰهًا İlah وَهُمُ الْيَعْقُوبِيَّةُ Onlar 'Ya'kûbiyye'dir (Bunlar kimdir?) فِرْقَةٌ مِنَ النَّصَارٰى Hıristiyanlardan bir gruptur قُلْ **De ki;** فَمَنْ يَمْلِكُ **Kim güç yetirir** أَيْ يَدْفَعُ Yani defeder (Neden?) مِنَ عَذَابِ اللّٰهِ **Allah**'ın azabın**dan** (Neye güç yetirir?) شَيْئًا **Bir şeye** اِنْ أَرَادَ **Şayet o dilerse** (Neyi?) أَنْ يُهْلِكَ **Helak etmeyi** (Kimi?) اَلْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu Mesih'i** وَأُمَّهُ **Ve onun annesini** وَمَنْ فِي الْأَرْضِ **Ve yeryüzündekileri** (Nasıl?) جَمِيعًا **Hep birlikte** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur (Öyle kimse ki,) يَمْلِكُ ذٰلِكَ Buna güç yetirecek وَلَوْ كَانَ الْمَسِيحُ Eğer Mesih olsaydı (Ne?) إِلٰهًا İlah لَقَدَرَ عَلَيْهِ Elbette buna güç yetirirdi وَلِلّٰهِ **Allah içindir** (Ne?) مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin mülkü** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasındakiler(in mülkü)** يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ **O dilediğini yaratır** وَاللّٰهُ **Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَاءَهُ Dilediği **her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى﴾ أَيْ كُلٌّ مِنهُمَا ﴿نَحْنُ اَبْنَآءُ اللّٰهِ﴾ أَيْ كَأَبْنَائِهِ فِي الْقُرْبِ وَالْمَنْزِلَةِ وَهُوَ كَأَبِينَا فِي الرَّحْمَةِ وَالشَّفْقَةِ ﴿وَاَحِبَّآؤُهُ قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ﴾ إِنْ صَدَقْتُمْ فِي ذٰلِكَ وَلَا يُعَذِّبُ الْأَبُ وَلَدَهُ وَلَا الْحَبِيبُ حَبِيبَهُ وَقَدْ عَذَّبَكُمْ فَأَنْتُمْ كَاذِبُونَ ﴿بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ﴾ مِنْ جُمْلَةِ مَنْ ﴿خَلَقَ﴾ مِنَ الْبَشَرِ لَكُمْ مَا لَهُمْ وَعَلَيْكُمْ مَا عَلَيْهِمْ ﴿يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ﴾ اَلْمَغْفِرَةَ لَهُ ﴿وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾﴾ اَلْمَرْجِعُ ﴿يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا﴾ مُحَمَّدٌ ﴿يُبَيِّنُ لَكُمْ﴾ شَرَائِعَ الدِّينِ ﴿عَلٰى فَتْرَةٍ﴾ اِنْقِطَاعٍ ﴿مِنَ الرُّسُلِ﴾ اِذْ لَمْ يَكُنْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ عِيسَى رَسُولٌ وَمُدَّةُ ذٰلِكَ خَمْسَمِأَةٍ وَتِسْعٌ وَسِتُّونَ سَنَةً لِ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَقُولُوا﴾ إِذَا عُذِّبْتُمْ ﴿مَا جَآءَنَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَآءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ﴾ فَلَا عُذْرَ لَكُمْ إِذًا ﴿وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾﴾ وَمِنْهُ تَعْذِيبُكُمْ إِنْ لَمْ تَتَّبِعُوهُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فِيكُمْ﴾ أَيْ مِنْكُمْ ﴿اَنْبِيَآءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا﴾ أَصْحَابَ خَدَمٍ وَحَشَمٍ ﴿وَاٰتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾﴾ مِنَ الْمَنِّ وَالسَّلْوٰى وَفَلْقِ الْبَحْرِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ﴾ اَلْمُطَهَّرَةَ ﴿الَّتِي كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ﴾ أَمَرَكُمْ بِدُخُولِهَا وَهِيَ الشَّامُ ﴿وَلَا تَرْتَدُّوا عَلٰٓى اَدْبَارِكُمْ﴾ تَنْهَزِمُوا خَوْفَ الْعَدُوِّ ﴿فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾﴾ فِي سَعْيِكُمْ ﴿قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ﴾ مِنْ بَقَايَا عَادٍ طِوَالًا ذَوِي قُوَّةٍ ﴿وَاِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾﴾ لَهَا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ﴾ مُخَالَفَةَ أَمْرِ اللّٰهِ وَهُمَا يُوشَعُ وَكَالِبُ مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ بَعَثَهُمْ مُوسَى فِي كَشْفِ أَحْوَالِ الْجَبَابِرَةِ ﴿اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمَا﴾ بِالْعِصْمَةِ فَكَتَمَا مَا اطَّلَعَا عَلَيْهِ مِنْ حَالِهِمْ إِلَّا عَنْ مُوسَى بِخِلَافِ بَقِيَّةِ النُّقَبَاءِ فَأَفْشَوْهُ فَجَبُنُوا ﴿ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ﴾ بَابَ الْقَرْيَةِ وَلَا تَخْشَوْهُمْ فَإِنَّهُمْ أَجْسَادٌ بِلَا قُلُوبٍ ﴿فَاِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَاِنَّكُمْ غَالِبُونَ﴾ قَالَا ذٰلِكَ تَيَقُّنًا بِنَصْرِ اللّٰهِ وَإِنْجَازِ وَعْدِهِ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

18- **Yahudiler ve Hıristiyanlar**dan her biri, **"Biz Allah'ın oğulları** yani, yakınlık ve değerde biz onun oğulları gibi, şefkat ve merhamette de o bizim babamız gibidir **ve** (biz Allah'ın) **sevdikleriyiz" dediler.** Ey Muhammed! Onlara **de ki:** Şayet bu konuda doğru iseniz **"Öyleyse günahlarınızdan ötürü size niçin azap ediyor?** Oysaki baba oğluna, seven de sevdiğine azap etmez. Halbuki Allah size azap etmiştir. Bu durumda siz yalancısınız.

Bilakis siz O'nun yarattığı insanlar topluluğun**dansınız"** Onlar için olan sizin için de vardır. Ve onların aleyhine olan sizin de aleyhinizedir. **Allah** bağışlamayı **dilediğini bağışlar,** azap etmeyi **dilediğine de azap eder.** Ona itiraz edilmez. **Göklerin, yerin ve ikisinin arasındakilerin mülkü Allah'a aittir. Dönüş de ancak O'nadır.**

19- **Ey kitap ehli! Peygamberlerin (gelişinin) kesintiye uğraması üzerine,** zira peygamberimizle Hz. İsa arasında beş yüz altmış sene resul gelmemiştir. Azaba uğradığınızda **"Bize müjdeci ve uyarıcı gelmedi"** de**meye**s**iniz diye, size** dinin hükümlerini **açıklayan peygamberimiz** Muhammed **geldi. Şüphesiz O, size müjdeci ve uyarıcı olarak gelmiştir.** Artık sizin için özür yoktur. **Ve Allah her şeye gücü yetendir.** O peygambere tabi olmadığınız takdirde size azap etmesi gücünün yettiği şeylerdendir.

20- Hatırla, **hani Musa kavmine demişti ki: "Ey kavmim, Allah'ın size verdiği nimetleri hatırlayınız. Hani içinizden peygamberler çıkardı, sizleri** maiyet ve hizmetçilere sahip **hükümdar yaptı, size dünyada hiç kimseye vermediği** kudret helvası, bıldırcın eti, denizin yarılması ve diğer **şeyleri verdi."**

21- **"Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı** girmenizi emrettiği **kutsal** temiz **yere,** Şam'a **girin, ardınıza dönmeyin, yoksa** düşman korkusundan darmadağın olur ve mücadelenizde **kaybedenler olarak dönersiniz."**

22- **Dediler ki: "Ey Musa! Orada** Ad kavminden geri kalan uzun boylu ve kuvvetli **zorba bir millet var, onlar oradan çıkmadıkça biz oraya girmeyeceğiz, eğer çıkarlarsa, biz de** oraya **gireriz."**

23- Allah'ın emrine muhalefet etmekten **korkanlardan Allah'ın kendilerine** korumak suretiyle **lütufta bulunduğu,** ve Hz. Musa'nın o zorbaların halini keşif için gönderdiği kavminin önde gelenlerinden **iki kişi** Yuşa ve Kâlib, ki bu ikisi gördüklerini kavimlerinden gizlemiş ve sadece Hz. Musa'ya anlatmışlardı. Diğer seçilen reisler ise gördüklerini kavimlerine anlatmış, onlar da korkmuştu. İşte bu ikisi kavmine **şöyle dedi: "Onların üzerine** şehrin **kapı**sın**dan girin** ve onlardan korkmayın. Zira onlar yüreksiz bedenlere sahiptirler. **Oraya bir girdiniz mi artık siz galipsinizdir.** Böyle demeleri, Allah'ın yardım edeceğine ve sözünü yerine getireceğine kesin olarak inandıkları içindir. **Ve eğer mümin iseniz sadece Allah'a güvenin.**

KELİME ANLAMI

18- وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى **Yahudi ve Hıristiyanlar dedi ki:** أَيْ كُلٌّ مِنْهُمَا Yani onlardan her biri نَحْنُ اَبْنَآءُ اللّٰهِ **Biz Allah'ın çocuklarıyız** أَيْ كَأَبْنَائِهِ Yani onun oğulları gibiyiz

(Ne konuda?) فِي الْقُرْبِ وَالْمَنْزِلَةِ Yakınlık ve derece konusunda وَهُوَ كَأَبِينَا O da bizim babamız gibidir (Ne konuda?) فِي الرَّحْمَةِ وَالشَّفَقَةِ Merhamet ve şefkat konusunda وَأَحِبَّآؤُهُ **Ve onun dostlarıyız** قُلْ لَهُمْ Onlara **de ki;** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ **O halde size niye azap ediyor** (Ne sebebiyle?) بِذُنُوبِكُمْ **Günahlarınız sebebiyle** إِنْ صَدَقْتُمْ Şayet doğruysanız (Nerede?) فِي ذٰلِكَ Bu iddianızda وَلَا يُعَذِّبُ Oysa azap etmez الْأَبُ وَلَدَهُ Baba oğluna وَلَا الْحَبِيبُ حَبِيبَهُ Dost da dostuna وَقَدْ عَذَّبَكُمْ Halbuki o size azap etmiştir فَأَنْتُمْ كَاذِبُونَ O halde siz yalancılarsınız بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ **Bilakis siz bir beşersiniz** (Kimden olan?) مِمَّنْ **O kimseden ki,** مِنْ جُمْلَةِ مَنْ O kimselerin topluluğundan ki, خَلَقَ **(Allah) yarattı** (Neden?) مِنَ الْبَشَرِ Beşerden (insandan) لَكُمْ Sizin lehinizedir (Ne?) مَا لَهُمْ Onların lehine olan وَعَلَيْكُمْ Ve sizin aleyhinizedir (Ne?) مَا عَلَيْهِمْ Onların aleyhine olan يَغْفِرُ **O bağışlar** (Kimi?) لِمَنْ يَشَآءُ **Dilediği kimseyi** (Neyi dilediği?) الْمَغْفِرَةَ لَهُ Onu bağışlamayı وَيُعَذِّبُ **Ve azap eder** (Kime?) مَنْ يَشَآءُ **Dilediği kimseye** (Neyi dilediği?) تَعْذِيبَهُ Ona azap etmeyi لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ Ona itiraz olmaz وَلِلّٰهِ **Allah içindir** (Ne?) مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin mülkiyeti** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasındakinin** وَإِلَيْهِ **Ancak O'nadır** (Ne?) الْمَصِيرُ **Varış,** الْمَرْجِعُ Dönüş

19- يَا أَهْلَ الْكِتَابِ **Ey kitap ehli!** قَدْ جَآءَكُمْ **Elbette size gelmiştir** (Kim?) رَسُولُنَا **Elçimiz** مُحَمَّدٌ Muhammed, يُبَيِّنُ لَكُمْ **Ki o size açıklar** (Neyi?) شَرَائِعَ الدِّينِ Dinin hükümlerini (Ne üzere geldi?) عَلٰى فَتْرَةٍ **Bir fetret,** اِنْقِطَاعٍ Kesinti **(duraklama devri) üzerine** (Kimden?) مِنَ الرُّسُلِ **Peygamberlerden** إِذْ لَمْ يَكُنْ Zira olmamıştır (Nerede?) بَيْنَهُ وَبَيْنَ عِيسٰى Onunla, İsa (a.s.) arasında (Kim?) رَسُولٌ Hiçbir peygamber وَمُدَّةُ ذٰلِكَ Bunun müddeti (Ne kadardır?) خَمْسِمِائَةٍ وَتِسْعٌ وَسِتُّونَ سَنَةً Beş yüz altmış dokuz senedir (Niye geldi?) لِ أَنْ لَا تَقُولُوا **Ta ki, demeyesiniz diye** (Ne zaman?) إِذَا عُذِّبْتُمْ Cezalandırıldığınız zaman (Ne demeyesiniz?) مَا جَآءَنَا **Bize gelmedi** (Kim?) مِنْ زَائِدَةٌ بَشِيرٍ **Bir müjdeleyici** -'Min' zaittir- وَلَا نَذِيرٍ **Ve korkutucu** فَقَدْ جَآءَكُمْ **Muhakkak size gelmiştir** (Kim?) بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ **Müjdeleyici ve korkutucu** فَلَا عُذْرَ لَكُمْ إِذًا O halde sizin için bir mazeret yoktur وَاللّٰهُ **Allah,** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ تَعْذِيبُكُمْ Azaplandırması da o şeylerdendir (Hangi durumda?) إِنْ لَمْ تَتَّبِعُوهُ O peygambere tabi olmazsanız.

20- وَاذْكُرْ **Ve** hatırla; اِذْ قَالَ مُوسٰى **Hani Musa demişti** (Kime?) لِقَوْمِهِ **Kavmine** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اُذْكُرُوا **Hatırlayın** (Neyi?) نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ **Allah'ın sizin üzerinize olan nimetini** اِذْ جَعَلَ **Hani kılmıştı** (Nerede?) فِيكُمْ **İçinizde** أَيْ مِنْكُمْ Yani sizden (Ne kılmıştı?) أَنْبِيَاءَ **Peygamberler** وَجَعَلَكُمْ **Ve sizi kılmıştı** (Kimler?) مُلُوكًا **Hükümdarlar** أَصْحَابَ خَدَمٍ وَحَشَمٍ Hizmetkâr ve maiyet sahipleri وَآتَاكُمْ **Ve size vermişti** (Neyi?) مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا **Hiç kimseye vermediğini** (Kimlerden?) مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** (Ne vermişti?) مِنَ الْمَنِّ وَالسَّلْوٰى Kudret helvası ve bıldırcın eti وَفَلْقِ الْبَحْرِ Ve denizin yarılması وَغَيْرِ ذٰلِكَ Daha bundan başka şeyler.

21- يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اُدْخُلُوا **Girin,** (Nereye?) الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ **Kutsal topraklara** الْمُطَهَّرَةَ Arındırılmış الَّتِي كَتَبَ اللّٰهُ **Ki Allah yazdı** (Kime?) لَكُمْ **Size** أَمَرَكُمْ بِدُخُولِهَا Oraya girmeyi size emretti وَهِيَ الشَّامُ Orası da Şam'dır. وَلَا تَرْتَدُّوا **Sakın dönmeyin** (Ne üzere?) عَلٰى أَدْبَارِكُمْ **Arkalarınız üzere** تَنْهَزِمُوا Hezimete uğrarsınız (Neden dönmeyin?) خَوْفَ الْعَدُوِّ Düşman korkusundan فَتَنْقَلِبُوا **Yoksa dönersiniz** (Kimler olarak?) خَاسِرِينَ **Zarara uğrayanlar olarak** (Nerede?) فِي سَعْيِكُمْ Gayretinizde.

22- قَالُوا **Dediler ki:** يَا مُوسٰى **Ey Musa!** اِنَّ فِيهَا **Kuşkusuz orada vardır** (Ne?) قَوْمًا جَبَّارِينَ **Zorbalar topluluğu** (Kimlerden?) مِنْ بَقَايَا عَادٍ Ad kavminin kalıntılarından (torunlarından) (Öyle ki,) طِوَالًا Uzun boylular ذَوِي قُوَّةٍ Ve güç sahipleri وَاِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا **Oraya asla giremeyiz** (Ne zamana dek?) حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا **Onlar oradan çıkıncaya dek** فَاِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا **Eğer onlar oradan çıkarlarsa** فَاِنَّا دَاخِلُونَ لَهَا **O zaman biz** oraya **gireriz.**

23- قَالَ لَهُمْ Onlara **dedi;** (Kim?) رَجُلَانِ **İki adam** (Kimlerden?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** يَخَافُونَ **Korkuyorlar** (Neden?) مُخَالَفَةَ أَمْرِ اللّٰهِ Allah'ın emrine karşı gelmekten وَهُمَا يُوشَعُ وَكَالِبُ Onlar Yuşa ve Kalib'tir (Kimlerden olan?) مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ O reislerden ki, بَعَثَهُمْ مُوسٰى Musa onları göndermiştir (Nereye?) فِي كَشْفِ أَحْوَالِ الْجَبَابِرَةِ Zorbaların durumunu araştırmaya أَنْعَمَ اللّٰهُ **Ki Allah ihsan etmiştir** (Kime?) عَلَيْهِمَا **O ikisine** (Neyle?) بِالْعِصْمَةِ Himayeyle فَكَتَمَا Ve böylece onlar gizlemişlerdi (Neyi?) مَا اطَّلَعَا عَلَيْهِ Haberdar oldukları şeyi (Neye ilişkin?) مِنْ حَالِهِمْ O zorbaların haline ilişkin إِلَّا عَنْ مُوسٰى

Ancak Musa'dan gizlememişlerdir بِخِلَافِ بَقِيَّةِ النُّقَبَاءِ Diğer reisler böyle yapmadı فَأَفْشَوْهُ Ve o sırrı yaydılar فَجَبُنُوا Kavimleri de korktu (**Bu ikisi kavmine ne dedi?**) اُدْخُلُوا عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine girin** (Nereden?) الْبَابَ **Kapıdan** بَابَ الْقَرْيَةِ Şehrin kapısından وَلَا تَخْشَوْهُمْ Onlardan korkmayın فَإِنَّهُمْ أَجْسَادٌ Zira onlar bedenlerdir (Öyle bedenler ki,) بِلَا قُلُوبٍ Kalpleri olmayan فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ **Oraya girdiğiniz vakit** فَإِنَّكُمْ **Kuşkusuz siz** غَالِبُونَ **Galip olanlarsınız** قَالَا ذٰلِكَ Bunu demişlerdir (Niçin?) تَيَقُّنًا Kesin bildikleri için (Neyi?) بِنَصْرِ اللّٰهِ Allah'ın yardımı وَإِنْجَازِ وَعْدِهِ Ve sözünü yerine getireceğini وَعَلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a** فَتَوَكَّلُوا **Güvenin** إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Şayet mümin kimselerseniz.**

﴿قَالُوا يَا مُوسٰى اِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَٓا اَبَدًا مَا دَامُوا فٖيهَا فَاذْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَٓا﴾ هُمْ ﴿اِنَّا هٰهُنَا قَاعِدُونَ (٢٤)﴾ عَنِ الْقِتَالِ ﴿قَالَ﴾ مُوسَى حِينَئِذٍ ﴿رَبِّ اِنّٖي لَٓا اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسٖي وَ﴾ إِلَّا ﴿اَخٖي﴾ وَلَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا فَأُجْبِرَهُمْ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿فَافْرُقْ﴾ فَافْصِلْ ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقٖينَ (٢٥)﴾ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُ ﴿فَاِنَّهَا﴾ أَيِ الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ ﴿مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ﴾ أَنْ يَدْخُلُوهَا ﴿اَرْبَعٖينَ سَنَةً يَتٖيهُونَ﴾ يَتَحَيَّرُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ وَهِيَ تِسْعَةُ فَرَاسِخَ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿فَلَا تَاْسَ﴾ تَحْزَنْ ﴿عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقٖينَ (٢٦)﴾ رُوِيَ أَنَّهُمْ كَانُوا يَسِيرُونَ اللَّيْلَ جَادِّينَ فَإِذَا أَصْبَحُوا إِذَا هُمْ فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي ابْتَدَؤُوا مِنْهُ وَيَسِيرُونَ النَّهَارَ كَذٰلِكَ حَتَّى انْقَرَضُوا كُلُّهُمْ إِلَّا مَنْ لَمْ يَبْلُغِ الْعِشْرِينَ، قِيلَ وَكَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ وَمَاتَ هَارُونُ وَمُوسَى فِي التِّيهِ وَكَانَ رَحْمَةً لَهُمَا وَعَذَابًا لِأُولَئِكَ وَسَأَلَ مُوسَى رَبَّهُ عِنْدَ مَوْتِهِ أَنْ يُدْنِيَهُ مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ رَمْيَةً بِحَجَرٍ فَأَدْنَاهُ كَمَا فِي الْحَدِيثِ وَنُبِّئَ يُوشَعُ بَعْدَ الْأَرْبَعِينَ وَأُمِرَ بِقِتَالِ الْجَبَّارِينَ فَسَارَ بِمَنْ بَقِيَ مَعَهُ وَقَاتَلَهُمْ وَكَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَوَقَفَتْ لَهُ الشَّمْسُ سَاعَةً حَتَّى فَرَغَ مِنْ قِتَالِهِمْ، وَرَوَى أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ حَدِيثَ "إِنَّ الشَّمْسَ لَمْ تُحْبَسْ عَلَى بَشَرٍ إِلَّا لِيُوشَعَ لَيَالِيَ سَارَ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ"

﴿وَاتْلُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى قَوْمِكَ ﴿نَبَاَ﴾ خَبَرَ ﴿ابْنَيْ اٰدَمَ﴾ هَابِيلَ وَقَابِيلَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِاتْلُ ﴿اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا﴾ إِلَى اللهِ وَهُوَ كَبْشٌ لِهَابِيلَ وَزَرْعٌ لِقَابِيلَ ﴿فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا﴾ وَهُوَ هَابِيلُ بِأَنْ نَزَلَتْ نَارٌ مِنَ السَّمَاءِ فَأَكَلَتْ قُرْبَانَهُ ﴿وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ﴾ وَهُوَ قَابِيلُ فَغَضِبَ وَأَضْمَرَ الْحَسَدَ فِي نَفْسِهِ إِلَى أَنْ حَجَّ آدَمُ ﴿قَالَ﴾ لَهُ ﴿لَاَقْتُلَنَّكَ﴾ قَالَ: لِمَ؟ قَالَ: لِتَقَبُّلِ قُرْبَانِكَ دُونِي ﴿قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقٖينَ (٢٧)﴾ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ الْقَسَمِ ﴿بَسَطْتَ﴾ مَدَدْتَ ﴿اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنٖي مَٓا اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَ اِنّٖٓي اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمٖينَ (٢٨)﴾ فِي قَتْلِكَ ﴿اِنّٖٓي اُرٖيدُ اَنْ تَبُٓوءَ﴾ تَرْجِعَ ﴿بِاِثْمٖي﴾ بِإِثْمِ قَتْلِي ﴿وَاِثْمِكَ﴾ الَّذِي ارْتَكَبْتَهُ مِنْ قَبْلُ ﴿فَتَكُونَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ﴾ وَلَا أُرِيدُ أَنْ أَبُوءَ بِإِثْمِكَ إِذَا قَتَلْتُكَ فَأَكُونَ مِنْهُمْ، قَالَ تَعَالَى ﴿وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الظَّالِمٖينَ (٢٩)﴾ ﴿فَطَوَّعَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ اَخٖيهِ فَقَتَلَهُ فَاَصْبَحَ﴾ فَصَارَ ﴿مِنَ الْخَاسِرٖينَ (٣٠)﴾ بِقَتْلِهِ وَلَمْ يَدْرِ مَا يَصْنَعُ بِهِ لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَيِّتٍ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ مِنْ بَنِي آدَمَ فَحَمَلَهُ عَلَى ظَهْرِهِ ﴿فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْاَرْضِ﴾ يَنْبُشُ التُّرَابَ بِمِنْقَارِهِ وَبِرِجْلَيْهِ وَيُثِيرُهُ عَلَى غُرَابٍ مَيِّتٍ مَعَهُ حَتَّى وَارَاهُ ﴿لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارٖي﴾ يَسْتُرُ ﴿سَوْاَةَ﴾ جِيفَةَ ﴿اَخٖيهِ قَالَ يَا وَيْلَتٰٓى اَعَجَزْتُ﴾ عَنْ ﴿اَنْ اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِيَ سَوْاَةَ اَخٖي فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِمٖينَ (٣١)﴾ عَلَى حَمْلِهِ وَحَفَرَ لَهُ وَوَارَاهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

24- **Dediler ki: "Ey Musa! Onlar orada bulundukları müddetçe biz oraya asla girmeyiz; şu halde sen ve Rabbin gidin** onlarla **savaşın; biz burada** savaşmadan **oturacağız."**

25- O zaman Musa **dedi ki: "Rabbim! Ben kendimden ve kardeşimden başkasına hakim olamıyorum;** bu ikisinden başkasına gücüm yetmiyor ki, onları itaate mecbur edeyim. **Öyleyse bizimle, bu yoldan çıkmış toplumun arasını ayır,** hükmünü ver."

26- Yüce Allah ona **dedi ki: "Orası** yani, kutsal topraklar **onlara kırk yıl** oraya girmeleri **haram kılındı; oldukları yerde**[1] **şaşkın şaşkın,** hayretler içinde **dolaşacaklar. Artık sen, yoldan çıkmış millet için tasalanma,** üzülme." Rivayete göre (çölde) geceleyin tüm güçleriyle yol alıyorlardı. Fakat sabah olduğunda kendilerini başladıkları yerde buluyorlardı. Gündüz de aynı şekilde yol alıyorlardı. Bu durum yirmi yaşının üstündekilerin hepsi ölene kadar devam etmiştir. Bin altı yüz kişi oldukları söylenmiştir. Hz. Musa ile Harun çölde vefat ettiler. Bu ölüm, ikisi için rahmet, diğerleri için azap olmuştur. Hz. Musa ölüm esnasında Rabbinden kendisini mukaddes yere bir taş atımlık mesafeye kadar yaklaştırmasını istemişti. Allah da onu -hadiste belirtildiği gibi- oraya yaklaştırmıştı. Çölde geçen kırk seneden sonra Yuşa peygamber oldu. Ve zorba kavimle savaşmakla görevlendirildi. O da geriye kalanlarla birlikte gidip onlarla savaştı. Savaş Cuma günü olmuştu. Ve o gün güneş, savaş bitinceye kadar bir saat geç batmıştı. Ahmet ibni Hanbel Müsned'inde "Güneş, Yuşa'nın Beyt-i Mukaddes'e gittiği geceler dışında hiçbir beşer için bekletilmemiştir" şeklinde bir hadis rivayet etmiştir.

27- Ey Muhammed! **Onlara,** kavmine **Adem'in iki oğlu** Habil ve Kabil'in **haberini hakkıyla**[2] **oku: Hani, ikisi** de Allah'a **birer kurban sunmuşlar**dı, Habil'in ki koçtu, Kabil'inki ise ekindi. **Ve birinden kabul edilmiş**ti, o da Habil'di. Gökten bir ateş inerek kurbanını yemişti, **diğerinden ise kabul edilmemişti,** o da Kabil'di. Bu duruma çok kızan Kabil (kardeşine karşı olan) hasedini babası Adem hacca gidinceye kadar içinde sakladı ve ona şöyle **dedi: "Andolsun ki, seni öldüreceğim"** Habil "Niye?" dedi. O da "Çünkü benim değil senin kurbanın kabul edildi" dedi. (Kardeşi de): **"Allah ancak takva sahiplerinden kabul eder" dedi.**

[1] İbni Abbas'a göre o yer dokuz fersahtır

[2] بِالْحَقِّ kelimesindeki بـ harfi ceri أُتْلُ fiiline müteallıktir.

28- **"Andolsun ki[1] sen, öldürmek için bana elini uzatırsan, ben sana, öldürmek için elimi uzatacak değilim. Çünkü ben,** seni öldürme konusunda **alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım."**

29- **"Ben istiyorum ki, sen, hem benim** öldürülme **günahımı hem de kendi,** bundan önceki işlediğin **günahınla** (Allah'a) **dönesin ve ateş ehlinden olasın."** Seni öldürüp de senin günahınla dönmek ve cehennem ehlinden olmak istemiyorum. Yüce Allah buyurdu ki: **"Zalimlerin cezası işte budur."**

30- **Nihayet nefsi ona, kardeşini öldürmeyi kolaylaştırdı,** süsledi **o da onu öldürdü. Ve böylece** onu öldürmekle **zarara uğrayanlardan oldu.** Fakat onu ne yapacağını bilemedi. Zira o yeryüzünde ölen ilk ademoğluydu. Onu sırtında taşıdı.

31- **Derken Allah, kardeşinin ölüsünü** cesedini **nasıl gömeceğini,** örteceğini **göstermek üzere, ona yeri eşeleyen** gagası ve ayaklarıyla toprağı kazan ve yanındaki ölü karga(yı içine koyduktan sonra) toprağı onu gömene kadar üzerine atan **bir karga gönderdi. "Yazıklar olsun bana! Kardeşimin ölüsünü örtmek için bu karga kadar olmaktan aciz mi kaldım?" dedi de** onu taşıdığına **pişman olanlardan oldu.** Bir çukur açtı ve onu gömdü.

KELİME ANLAMI

24- قَالُوا **Dediler ki:** يَا مُوسَى **Ey Musa!** اِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَآ **Biz asla oraya girmeyeceğiz** اَبَدًا **Sonsuza dek** مَا دَامُوا فِيهَا **Onlar orada olduğu müddetçe** فَاذْهَبْ **O halde git** اَنْتَ وَرَبُّكَ **Sen ve Rabbim** فَقَاتِلَآ هُمْ **Ve** onlarla **savaşın** اِنَّا هٰهُنَا **Biz ise burada** (Neyiz?) قَاعِدُونَ **Oturucularız** (geri kalıcılarız) (Neden?) عَنِ الْقِتَالِ Savaştan

25- قَالَ مُوسَى حِينَئِذٍ Musa o zaman **dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** اِنِّي لَآ اَمْلِكُ **Şüphesiz ben güç yetiremiyorum** اِلَّا نَفْسِي **Ancak kendime** وَ إِلَّا اَخِي **Ve** ancak **kardeşime** وَلَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا Bu ikisinden başkasına kudretli değilim فَأُجْبِرَهُمْ عَلَى الطَّاعَةِ Ta ki, onları itaate zorlayayım فَافْرُقْ **O halde sen ayır,** فَافْصِلْ Böl (Nereyi?) بَيْنَنَا **Bizim aramızla** وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ **Fasık kavim arasını.**

26- قَالَ تَعَالَى لَهُ Allah teala ona **dedi ki:** فَاِنَّهَا **Artık orası** أَيِ الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ Yani kutsal topraklar (Nedir?) مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ **Onlara haram kılınmıştır** (Ne?) أَنْ يَدْخُلُوهَا Oraya

---

[1] لَإِنْ kelimesindeki lam kasem içindir.

girmeleri (Ne kadar?) أَرْبَعِينَ سَنَةً **Kırk sene** يَتِيهُونَ **Şaşkın vaziyette olacaklardır** يَتَحَيَّرُونَ Hayretler içinde dolaşacaklardır (Nerede?) فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَهِيَ تِسْعَةُ فَرَاسِخَ O yer de dokuz fersahtır قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ Bunu İbni Abbas demiştir فَلَا تَأْسَ **O halde tasalanma,** تَحْزَنْ Mahzun olma (Kim üzerine?) عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ **Fasıklar kavmi üzerine** رُوِيَ أَنَّهُمْ Rivayet edilir ki, onlar كَانُوا يَسِيرُونَ اللَّيْلَ Geceleyin yürüyorlardı (Nasıl?) جَادِّينَ Gayretli (aceleci) oldukları halde فَإِذَا أَصْبَحُوا Sabahladıkların da إِذَا هُمْ Bir de onlar (Nerdedir?) فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي O yerdedirler ki; ابْتَدَؤُوا مِنْهُ Oradan başlamışlardı وَيَسِيرُونَ النَّهَارَ Gündüzleri de yürüyorlardı (Nasıl?) كَذَٰلِكَ Aynı şekilde (Ne zamana kadar böyle devam ettiler?) حَتَّى انْقَرَضُوا كُلُّهُمْ Ta ki hepsi ölene kadar إِلَّا مَنْ Onlar müstesna ki, لَمْ يَبْلُغِ الْعِشْرِينَ Yirmi yaşına varmamışlardır قِيلَ Dendi ki; وَكَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ Onlar altı yüz bin kişiydiler وَمَاتَ هَارُونُ وَمُوسَى Harun ve Musa ölmüştür (Nerede?) فِي التِّيهِ Tih çölünde وَكَانَ رَحْمَةً لَهُمَا Bu onlar için rahmetti وَعَذَابًا لِأُولَٰئِكَ Ötekiler içinse azap وَسَأَلَ مُوسَى رَبَّهُ Musa Rabbinden diledi (Ne zaman?) عِنْدَ مَوْتِهِ Ölürken (Neyi?) أَنْ يُدْنِيَهُ Onu yaklaştırmasını (Nereye?) مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ Kutsal topraklara (Ne kadar?) رَمْيَةً بِحَجَرٍ Bir taş atımı kadar فَأَدْنَاهُ Allah da onu yaklaştırdı كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste geçtiği gibi وَنُبِّئَ يُوشَعُ Ve Yuşâ peygamber seçildi (Ne zaman?) بَعْدَ الْأَرْبَعِينَ Kırk seneden sonra وَأُمِرَ Ve emrolundu (Neyle?) بِقِتَالِ الْجَبَّارِينَ Zorbalarla savaşmakla فَسَارَ Ve yürüdü (Kiminle?) بِمَنْ بَقِيَ مَعَهُ Beraberinde kalanla وَقَاتَلَهُمْ Ve onlarla savaştı وَكَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ Cuma günüydü وَوَقَفَتْ لَهُ Onun için durdu (Ne?) الشَّمْسُ Güneş (Ne kadar?) سَاعَةً Bir müddet حَتَّى فَرَغَ Ta ki boş kalıncaya kadar (Neden?) مِنْ قِتَالِهِمْ Onlarla savaşmaktan وَرَوَى أَحْمَدُ İmam Ahmet rivayet etti (Nerede?) فِي مُسْنَدِهِ 'Müsned'inde (Neyi?) حَدِيثَ Şu hadisi: إِنَّ الشَّمْسَ Kuşkusuz güneş لَمْ تُحْبَسْ عَلَى بَشَرٍ Hiçbir insan üzerine tutulmamıştır إِلَّا لِيُوشَعَ Ancak Yûşâ için tutulmuştur (Ne zaman?) لَيَالِي سَارَ Yürüdüğü gecelerde (Nereye?) إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyti Makdis'e.

27- وَاتْلُ **Oku** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (Kime?) عَلَيْهِمْ **Onlara** عَلَى قَوْمِكَ Kavmine (Neyi?) نَبَأَ خَبَرَ ابْنَيْ آدَمَ **Adem'in iki oğlunun haberini** (Kimdir onlar?) هَابِيلَ وَقَابِيلَ Habil ve Kabil (Neyle oku?) بِالْحَقِّ **Hakkıyla** (Nedir bu harfi cer?) مُتَعَلِّقٌ بِاتْلُ 'Ütlü' fiiline müteallıktir إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا **Hani onlar birer kurban sunmuşlardı** (Kime?) إِلَى اللهِ Allah'a وَهُوَ كَبْشٌ لِهَابِيلَ O, kurban Habil'in koçu وَزَرْعٌ لِقَابِيلَ Kabil'in de mahsuldüydü فَتُقُبِّلَ

Ve kabul edildi (Kimden?) مِنْ اَحَدِهِمَا **İkisinden birinden** وَهُوَ هَابِيلُ Ki, o Habil'dir (Nasıl kabul edildi?) بِأَنْ نَزَلَتْ نَارٌ Bir ateşin inip (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ Gökten فَأَكَلَتْ قُرْبَانَهُ Onun kurbanını yemesiyle وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ **Ama diğerinden kabul edilmedi** وَهُوَ قَابِيلُ O da Kabil'dir. فَغَضِبَ Bu nedenle öfkelendi وَأَضْمَرَ الْحَسَدَ Ve kinini gizledi (Nerede?) فِي نَفْسِهِ İçinde (Ne zamana dek?) إِلَى أَنْ حَجَّ آدَمُ Adem hacca gidene dek قَالَ لَهُ Ona **dedi ki:** لَاَقْتُلَنَّكَ **Elbette seni öldüreceğim** قَالَ (Habil) şöyle dedi: لِمَ؟ Niçin (öldüreceksin)? قَالَ (Kabil) dedi ki: لِتَقَبُّلِ قُرْبَانِكَ دُونِي Benim değil de senin kurbanın kabul edildiği için قَالَ **(Habil) dedi ki:** اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ **Allah ancak kabul eder** (Kimden?) مِنَ الْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerinden.**

28- لَئِنْ لَامُ الْقَسَمِ **Andolsun ki, şayet** - 'Lam' yemin içindir بَسَطْتَ مَدَدْتَ **Uzatırsan** (Kime?) اِلَيَّ **Bana** (Neyi?) يَدَكَ **Elini** (Niçin?) لِتَقْتُلَنِي **Beni öldüresin için** مَا اَنَا بِبَاسِطٍ **Ben uzatıcı değilim** (Neyi?) يَدِيَ **Elimi** (Kime?) اِلَيْكَ **Sana** (Niçin?) لِاَقْتُلَكَ **Seni öldüreyim için** اِنِّي اَخَافُ **Kuşkusuz ben korkarım** (Kimden?) اَللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi olan Allah'tan** (Ne konuda?) فِي قَتْلِكَ Seni öldürme konusunda.

29- اِنِّي اُرِيدُ **Muhakkak ben istiyorum** (Neyi?) اَنْ تَبُوَٓا **Dönmeni** تَرْجِعَ Gitmeni (Neyle?) بِاِثْمِي **Benim günahımla** بِإِثْمِ قَتْلِي Öldürülmemin günahıyla (Daha?) وَاِثْمِكَ **Ve senin günahınla** الَّذِي ارْتَكَبْتَهُ Ki sen onu işledin (Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ Bundan evvel فَتَكُونَ **Ve sonuçta olmanı** (Kimlerden?) مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ **Cehennem halkından** وَلَا أُرِيدُ Yoksa ben istemiyorum (Neyi?) أَنْ أَبُوءَ Dönmemi (Neyle?) بِإِثْمِكَ Senin günahınla (Ne zaman?) إِذَا قَتَلْتُكَ Seni öldürdüğüm zaman فَأَكُونَ مِنْهُمْ Ve onlardan (cehennem halkından) olmamı (istemiyorum) قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki; وَذٰلِكَ **İşte bu** (Nedir?) جَزٰٓؤُا الظَّالِمِينَ **Zalimlerin cezasıdır.**

30- فَطَوَّعَتْ **Sonunda kolaylaştırıldı,** زَيَّنَتْ Süsledi (Kime?) لَهُ **Ona** (Ne?) نَفْسُهُ **Nefsi** (Neyi?) قَتْلَ اَخِيهِ **Kardeşini öldürmeyi** فَقَتَلَهُ **Ve onu öldürdü** فَاَصْبَحَ فَصَارَ **Bu yüzden oldu** (Kimlerden?) مِنَ الْخَاسِرِينَ **Zarar edenlerden** (Neyle?) بِقَتْلِهِ Onu öldürmekle وَ لَمْ يَدْرِ Ve bilemedi (Neyi?) مَا يَصْنَعُ بِهِ Onu ne yapacağını لِأَنَّهُ Çünkü o (Nedir?) أَوَّلُ مَيِّتٍ İlk ölüdür (Nerede?) عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzünde (Kimlerden?) مِنْ بَنِي آدَمَ Ademoğullarından فَحَمَلَهُ عَلَى ظَهْرِهِ Ve onu sırtında taşıdı.

31- فَبَعَثَ اللّٰهُ **Allah gönderdi** (Ne?) غُرَابًا **Bir karga** يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ **Ki yeri eşiyordu** يَنْبُشُ التُّرَابَ Toprağı kazıyordu (Neyle?) بِمِنْقَارِهِ وَبِرِجْلَيْهِ Gagası ve ayaklarıyla وَيُثِيرُهُ Ve onu atıyordu (Ne üzerine?) عَلَى غُرَابٍ مَيِّتٍ Ölü bir karga üzerine (Neredeki?) مَعَهُ Beraberindeki حَتَّى وَارَاهُ Ta ki onu örtene kadar (Niçin gönderdi?) لِيُرِيَهُ **Ona göstersin için** (Neyi?) كَيْفَ يُوَارِي **Nasıl örteceğini,** يَسْتُرُ Kapatacağını (Neyi?) سَوْأَةَ جِيفَةَ أَخِيهِ **Kardeşinin ölüsünü,** cesedini قَالَ **Dedi ki;** يَا وَيْلَتَى **Yazıklar olsun bana** أَعَجَزْتُ **Aciz mi oldum?** (Neden?) عَنْ أَنْ أَكُونَ **Olmaktan** (Ne gibi?) مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ **Şu karga gibi** فَأُوَارِيَ **Ve gömmekten** (Neyi?) سَوْأَةَ أَخِي **Kadreşimin cesedini** فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ **Sonuçta pişman olanlardan oldu** (Neye?) عَلَى حَمْلِهِ Onu taşıdığına لَهُ وَحَفَرَ Onun için çukur kazdı وَوَارَاهُ Ve onu gömdü.

﴿مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ﴾ الَّذِي فَعَلَهُ قَابِيلُ ﴿كَتَبْنَا عَلٰى بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ اَنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ﴾ قَتَلَهَا ﴿اَوْ﴾ بِغَيْرِ ﴿فَسَادٍ﴾ أَتَاهُ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ مِنْ كُفْرٍ أَوْ زِنًا أَوْ قَطْعِ طَرِيقٍ أَوْ نَحْوِهِ ﴿فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ اَحْيَاهَا﴾ بِأَنِ امْتَنَعَ مِنْ قَتْلِهَا ﴿فَكَاَنَّمَآ اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: مِنْ حَيْثُ انْتِهَاكِ حُرْمَتِهَا وَصَوْنِهَا ﴿وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلْمُعْجِزَاتِ ﴿ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾﴾ مُجَاوِزُونَ الْحَدَّ بِالْكُفْرِ وَالْقَتْلِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَنَزَلَ فِي الْعُرَنِيِّينَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ وَهُمْ مَرْضَى فَأَذِنَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَخْرُجُوا اِلَى الْإِبِلِ وَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَلَمَّا صَحُّوا قَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَاقُوا الْإِبِلَ ﴿اِنَّمَا جَزَآءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ بِمُحَارَبَةِ الْمُسْلِمِينَ ﴿وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا﴾ بِقَطْعِ الطَّرِيقِ ﴿اَنْ يُقَتَّلُوٓا اَوْ يُصَلَّبُوٓا اَوْ تُقَطَّعَ اَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ أَيْ أَيْدِيهِمُ الْيُمْنَى وَأَرْجُلُهُمُ الْيُسْرَى ﴿اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ﴾ أَوْ لِتَرْتِيبِ الْأَحْوَالِ فَالْقَتْلُ لِمَنْ قَتَلَ فَقَطْ وَالصَّلْبُ لِمَنْ قَتَلَ وَأَخَذَ الْمَالَ وَالْقَطْعُ لِمَنْ أَخَذَ الْمَالَ وَلَمْ يَقْتُلْ وَالنَّفْيُ لِمَنْ أَخَافَ فَقَطْ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ وَأَصَحُّ قَوْلَيْهِ أَنَّ الصَّلْبَ ثَلَاثًا بَعْدَ الْقَتْلِ وَقِيلَ قَبْلَهُ قَلِيلًا وَيَلْحَقُ بِالنَّفْيِ مَا أَشْبَهَهُ فِي التَّنْكِيلِ مِنَ الْحَبْسِ وَغَيْرِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْجَزَاءُ الْمَذْكُورُ ﴿لَهُمْ خِزْيٌ﴾ ذُلٌّ ﴿فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾﴾ هُوَ عَذَابُ النَّارِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾ مِنَ الْمُحَارِبِينَ وَالْقُطَّاعِ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ مَا أَتَوْهُ ﴿رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ بِهِمْ عَبَّرَ بِذٰلِكَ دُونَ فَلَا تَحُدُّوهُمْ لِيُفِيدَ أَنَّهُ لَا يَسْقُطُ عَنْهُ بِتَوْبَتِهِ إِلَّا حُدُودُ اللّٰهِ دُونَ حُقُوقِ الْآدَمِيِّينَ كَذَا ظَهَرَ لِي وَلَمْ أَرَ مَنْ تَعَرَّضَ لَهُ وَاللّٰهُ أَعْلَمُ فَإِذَا قَتَلَ وَأَخَذَ الْمَالَ يُقْتَلُ وَيُقْطَعُ وَلَا يُصْلَبُ وَهُوَ أَصَحُّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ وَلَا تُفِيدُ تَوْبَتُهُ بَعْدَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهِ شَيْئًا وَهُوَ أَصَحُّ قَوْلَيْهِ أَيْضًا ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ﴾ خَافُوا عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿وَابْتَغُوٓا﴾ اُطْلُبُوا ﴿اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ مَا يُقَرِّبُكُمْ إِلَيْهِ مِنْ طَاعَتِهِ ﴿وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ﴾ لِإِعْلَاءِ دِينِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾﴾ تَفُوزُونَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ﴾ ثَبَتَ ﴿اَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

32- **İşte** Kabil'in yaptığı **bu** iş **yüzünden İsrailoğulları'na şöyle yazdık: "Kim, bir cana** kıymaya **veya yeryüzünde** küfür, zina, yol kesmek ve benzeri bir **bozgunculuk** yapmaya **karşılık olmaksızın birini öldürürse,**

bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de birinin onu öldürmekten sakınarak **hayatını kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur."** İbni Abbas bu (benzetmenin) insan hayatının hürmetini ihlal etmek ve korumak yönünden olduğunu söylemiştir. **Peygamberlerimiz onlara** Beni İsrail'e **apaçık deliller** mucizeler **getirdiler; ama bundan sonra da onlardan çoğu yine de yeryüzünde aşırı gitmektedirler.** Küfür, öldürme ve benzeri şeylerle haddi aşmaktadırlar.

Bu ayet Ureniler hakkında inmiştir. Medine'ye hasta olarak gelmişlerdi. Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) de onlara develerin yanına gidip süt ve sidiklerinden içmelerine izin vermişti. Onlar (bunu yapıp) iyileştikten sonra Peygamberimizin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) çobanını öldürdüler ve develeri aldılar.

33- Müslümanlarla savaşmak suretiyle **Allah ve peygamberiyle savaşanların ve** yol keserek **yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası; öldürülmeleri veya asılmaları yahut** sağ **el ve** sol **ayaklarının çaprazlama kesilmesi ya da bulundukları yerden sürülmeleridir.**[1] Dolayısıyla öldürmek, sadece öldüren için, asmak, öldürüp de malını alan için, (el ve ayakları çaprazlama) kesmek, malı alıp öldürmeyen için, sürgün ise sadece korkutan içindir. Bunu İbni Abbas söylemiştir. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir. Onun bu konudaki iki görüşünden en sahih olanına göre, adam asmanın süresi öldürdükten sonra üç gündür. Ve denildi ki, öldürmeden önce az bir süredir. Cezalandırma konusunda sürgüne benzeyen hapis ve diğer ceza çeşitleri de sürgünden sayılır. **Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette de büyük azap vardır.** O da cehennem azabıdır.

34- **Ancak, onları yakalamanızdan önce tövbe eden** savaşanlar ve yok kesiciler **bunun dışındadır. Biliniz ki Allah,** onların yaptıklarını **bağışlar ve** onlara **merhamet eder.** Bu şekilde bir ifadenin kullanılıp "Onlara had uygulamayınız" diye bir ifadenin kullanılmaması, tövbe etmeleriyle Allah haklarının düşüp kul haklarının düşmeyeceğini belirtmek içindir. Benim içime böyle doğdu. Ve bu konuya temas edeni de görmedim. Yine de en iyi Allah bilir. Buna göre (tövbe eden) öldürüp malını almışsa, öldürülür ve çaprazlama eli ayağı kesilir; fakat asılmaz. Bu İmam-ı Şafiî'nin iki görüşünden en sahih olanıdır. Yakalandıktan sonra tövbe etmesi hiçbir fayda vermez. Bu da iki görüşünden en sahih olanıdır.

35- **Ey iman edenler! Allah**'a itaat etmek suretiyle onun azabın**dan sakının,** korkun. Sizi **O'na** yaklaştıracak **bir yol** ibadet **arayın ve** dinini yüceltmek için **yolunda cihat edin ki felaha** kurtuluşa **eresiniz.**

---

[1] Atıf harfi olan أَوْ tertip içindir.

36- **Şüphe yok ki kâfir olanlar, yer yüzündeki her şey ve onunla birlikte bir o kadarı daha kendilerinin olsa da kıyamet gününün azabından kurtulmak için onu fidye verseler,** (bu) **onlardan asla kabul edilmez. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

32- مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ **Bundan dolayı** الَّذِي فَعَلَهُ قَابِيلُ Ki onu Kabil yaptı كَتَبْنَا عَلَى بَنِي اِسْرَآئِيلَ **İsrailoğullarına yazdık** أَيِ الشَّأْنُ اَنَّهُ **Şan! (Durum o ki;)** مَنْ قَتَلَ نَفْسًا **Kim bir nefsi öldürürse** (Ne olmadan?) بِغَيْرِ نَفْسٍ **Bir nefis mukabilinde olmadan** (Öyle bir nefis ki) قَتَلَهَا (Maktul) onu öldürmüştür اَوْ بِغَيْرِ فَسَادٍ **Ya da bir fesat** olmadan أَتَاهُ Ki onu yaptı (Nerede?) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** (Neye ilişkin?) مِنْ كُفْرٍ Küfre, أَوْ زِنًا Zinaya, أَوْ قَطْعِ طَرِيقٍ Yol kesmeye أَوْ نَحْوِهِ Ya da benzer bir şeye ilişkin فَكَاَنَّمَا **Sanki o,** قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا **Bütün insanları öldürmüştür** وَمَنْ اَحْيَاهَا **Her kim de onu diriltirse** (Nasıl?) بِأَنِ امْتَنَعَ Geri durarak (Neden?) مِنْ قَتْلِهَا Onu öldürmekten فَكَاَنَّمَا **Sanki o,** اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا **Bütün insanları diriltmiştir** قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas dedi ki; (Tüm insanları öldürmüş veya diriltmiş gibi olması) مِنْ حَيْثُ انْتِهَاكِ Çiğnemesi açısındandır (Neyi?) حُرْمَتِهَا Onun haramlığını وَصَوْنِهَا Ve koruması açısındandır وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ **Andolsun ki onlara geldi** أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ Yani İsrail oğullarına (Kim?) رُسُلُنَا **Peygamberlerimiz** (Neyle?) بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık delillerle,** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizelerle ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ **Sonra içlerinden bir çoğu** (Neden sonra?) بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan sonra** فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** (Kimdirler?) لَمُسْرِفُونَ **Elbette aşırı gidicidirler** مُجَاوِزُونَ الْحَدَّ Haddi aşanlardır (Neyle?) بِالْكُفْرِ وَالْقَتْلِ Küfür ve cinayetle وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve bundan başka şeylerle.

33- وَنَزَلَ Ve inmiştir (Kimler hakkında?) فِي الْعُرَنِيِّينَ Urenîler hakkında (Ne zaman?) لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ Medine'ye geldiklerinde وَهُمْ مَرْضَى Ki, onlar hastaydılar فَأَذِنَ لَهُمُ النَّبِيُّ Peygamber Efendimiz onlara izin verdi صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Ne için izin verdi?) أَنْ يَخْرُجُوا اِلَى الْإِبِلِ Develerin yanına gitmeleri وَيَشْرَبُوا Ve içmeleri için (Neden?) مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا Onların sidiklerinden ve sütlerinden فَلَمَّا صَحُّوا Ne zaman ki sağlık buldular قَتَلُوا Öldürdüler (Kimi?) رَاعِيَ النَّبِيِّ Peygamberin çobanını صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Allah ona salat-u selam eylesin وَاسْتَاقُوا الْإِبِلَ Ve develeri sürdüler إِنَّمَا جَزَآءُ الَّذِينَ **Ancak o kimselerin cezası ki,** يُحَارِبُونَ **Onlar muharebe ediyorlar** (Kimle?) اللّٰهَ وَرَسُولَهُ **Allah ve Resûlüyle** (Nasıl?) بِمُحَارَبَةِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlarla savaşarak وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ **Ve yeryüzünde koşuyorlar** (Niçin?) فَسَادًا **Fesat için** (Nasıl?) بِقَطْعِ الطَّرِيقِ Yol kesmekle (Nedir cezası bunların?) أَنْ يُقَتَّلُوا **Katledilmeleridir** أَوْ يُصَلَّبُوا **Veya asılmalarıdır** أَوْ تُقَطَّعَ **Ya da kesilmesidir** (Neyin?) أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ **Ellerinin ve ayaklarının** (Nasıl?) مِنْ خِلَافٍ **Çaprazlama olarak** أَيْ أَيْدِيهِمُ الْيُمْنَى Yani sağ ellerinin وَأَرْجُلُهُمُ الْيُسْرَى Ve sol ayaklarının أَوْ يُنْفَوْا **Ve yahut sürülmeleridir** (Nereden?) مِنَ الْأَرْضِ **(Bulundukları) yerden** أَوْ 'Ev' edatı (Ne içindir?) لِتَرْتِيبِ الْأَحْوَالِ Bu durumların sırasını bildirmek içindir فَالْقَتْلُ O halde katl, (Kim içindir?) لِمَنْ قَتَلَ فَقَطْ Yalnızca katleden içindir وَالصَّلْبُ Asma ise لِمَنْ قَتَلَ Öldüren وَأَخَذَ الْمَالَ Ve mal olan içindir وَالْقَطْعُ Kesilme ise (Kim içindir?) لِمَنْ أَخَذَ الْمَالَ Malı alıp وَ لَمْ يَقْتُلْ Öldürmeyen kişi içindir وَالنَّفْيُ Sürgün ise لِمَنْ أَخَافَ فَقَطْ Sırf korkutan kimse içindir قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ Bunu İbni Abbas demiştir وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii de bu görüş üzeredir وَأَصَحُّ قَوْلَيْهِ Onun iki görüşünden en geçerlisi şudur: أَنَّ الصَّلْبَ Kuşkusuz asmak (Kaç gündür?) ثَلَاثًا Üç gündür (Ne zaman?) بَعْدَ الْقَتْلِ Öldürdükten sonra وَقِيلَ قَبْلَهُ Dendi ki: Ondan öncedir (Ne kadar?) قَلِيلًا Az bir zaman وَيَلْحَقُ بِالنَّفْيِ Sürgün hükmüne katılır (Ne?) مَا أَشْبَهَهُ Ona benzeyen (Ne konuda?) فِي التَّنْكِيلِ Cezalandırma konusunda (ona benzeyen) مِنَ الْحَبْسِ وَغَيْرِهِ Hapis ve benzer uygulamalar ذٰلِكَ الْجَزَاءُ الْمَذْكُورُ **İşte bu;** anlatılan ceza لَهُمْ خِزْيٌ **Onlar için rüsvaylıktır,** ذُلٌّ Alçaklıktır (Nerede?) فِي الدُّنْيَا **Dünyada** وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ **Ahirette de onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ عَظِيمٌ **Büyük azap** هُوَ عَذَابُ النَّارِ O cehennem azabıdır.

34- إِلَّا الَّذِينَ **O kimseler müstesna ki,** تَابُوا **Tövbe ettiler** (Bunlar kimlerdendir?) مِنَ الْمُحَارِبِينَ Muharebe edenlerden وَالْقُطَّاعِ Ve yol kesenlerden (Ne zaman tövbe ettiler?) مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا **Siz kadir olmadan önce** (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** فَاعْلَمُوا **O halde bilin ki;** أَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** (Kimdir?) غَفُورٌ لَهُمْ Onlar için **bağışlayıcıdır** (Neyi?) مَا أَتَوْهُ İşledikleri şeyi رَحِيمٌ بِهِمْ **Ve** onlara **merhamet edicidir** عَبَّرَ بِذٰلِكَ Bununla ifade edildi (Nasıl?) دُونَ فَلَا تَحُدُّوهُمْ 'Onlara had uygulamayın'

denmeksizin (Niçin?) لِيُفِيدَ Şunu ifade etsin için ki, أَنَّهُ لَا يَسْقُطُ عَنْهُ Ondan düşmez (Neyle?) بِتَوْبَتِهِ Tövbesiyle إِلَّا حُدُودُ اللهِ Ancak Allah'ın haddi düşer دُونَ حُقُوقِ الْآدَمِيِّينَ İnsanların hukuku değil كَذَا ظَهَرَ لِي Bana bu şekilde ayan oldu وَلَمْ أَرَ Ve ben görmedim (Kimi?) مَنْ تَعَرَّضَ لَهُ Buna değineni وَاللهُ أَعْلَمُ Allah en iyisini bilir فَإِذَا قَتَلَ Kişi adam öldürdüğünde وَأَخَذَ الْمَالَ Ve malını aldığında يُقْتَلُ وَيُقْطَعُ Öldürülür ve kesilir وَلَا يُصْلَبُ Ama asılmaz وَهُوَ أَصَحُّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ Bu, Şafii'nin iki görüşünün en doğrusudur. وَلَا تُفِيدُ تَوْبَتُهُ Onun tövbesi fayda etmez (Ne zaman?) بَعْدَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهِ Onu güç yetirdikten sonra (Neye fayda etmez?) شَيْئًا Hiçbir şeye وَهُوَ أَصَحُّ قَوْلَيْهِ أَيْضًا Bu da onun iki görüşünün en sahih olanıdır.

35- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اِتَّقُوا اللهَ **Allah'tan sakının** خَافُوا عِقَابَهُ Onun azabından korkun (Nasıl?) بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat etmeniz suretiyle وَابْتَغُوا اُطْلُبُوا **Ve** amaçlayın, **arayın** (Kime?) اِلَيْهِ **Ona** (Neyi?) اَلْوَسِيلَةَ **Vesileyi** مَا يُقَرِّبُكُمْ إِلَيْهِ Sizi ona yaklaştıracak مِنْ طَاعَتِهِ Ona itaati وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ **Ve onun yolunda cihat edin** (Niçin?) لِإِعْلَاءِ دِينِهِ Dinini yüceltmek için لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ **Ta ki, kurtuluşa eresiniz** تَفُوزُونَ Kazanç sağlayasınız.

36- اِنَّ الَّذِينَ **Kuşkusuz o kimseler ki,** كَفَرُوا **Küfre düştüler** لَوْ ثَبَتَ **Şayet** sabit **olsaydı** (Kim için?) أَنَّ لَهُمْ **Onlar için** (Ne?) مَا فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde olanlar** (Nasıl?) جَمِيعًا **Tümüyle birlikte** وَمِثْلَهُ مَعَهُ **Ve bununla birlikte onun bir misli daha** (Niçin?) لِيَفْتَدُوا بِهِ **Onu fidye versinler için** (Neye karşılık?) مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününün azabına karşılık** مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ **Onlardan kabul edilmezdi** وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ **Onlara acı bir azap vardır.**

﴿يُرِيدُونَ﴾ يَتَمَنَّوْنَ ﴿أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٧﴾﴾ دَائِمٌ ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ﴾ أَلْ فِيهِمَا مَوْصُولَةٌ مُبْتَدَأٌ وَلِشَبَهِهِ بِالشَّرْطِ دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا﴾ أَيْ يَمِينَ كُلٍّ مِنْهُمَا مِنَ الْكُوعِ وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ الَّذِي يُقْطَعُ فِيهِ رُبُعُ دِينَارٍ فَصَاعِدًا وَأَنَّهُ إِذَا عَادَ قُطِعَتْ رِجْلُهُ الْيُسْرَى مِنْ مَفْصِلِ الْقَدَمِ ثُمَّ الْيَدُ الْيُسْرَى ثُمَّ الرِّجْلُ الْيُمْنَى وَبَعْدَ ذٰلِكَ يُعَزَّرُ ﴿جَزَآءً﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ ﴿بِمَا كَسَبَا نَكَالًا﴾ عُقُوبَةً لَهُمَا ﴿مِنَ اللهِ وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ﴾ رَجَعَ عَنِ السَّرِقَةِ ﴿وَأَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَإِنَّ اللهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾﴾ فِي التَّعْبِيرِ بِهٰذَا مَا تَقَدَّمَ فَلَا يَسْقُطُ بِتَوْبَتِهِ حَقُّ الْآدَمِيِّ مِنَ الْقَطْعِ وَرَدِّ الْمَالِ، نَعَمْ بَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّهُ إِنْ عَفَا عَنْهُ قَبْلَ الرَّفْعِ إِلَى الْإِمَامِ سَقَطَ الْقَطْعُ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ﴾ الْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ ﴿أَنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ﴾ الْمَغْفِرَةَ لَهُ ﴿وَاللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾﴾ وَمِنْهُ التَّعْذِيبُ وَالْمَغْفِرَةُ ﴿يَآ أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ﴾ صُنْعُ ﴿الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾ يَقَعُونَ فِيهِ بِسُرْعَةٍ أَيْ يُظْهِرُونَهُ إِذَا وَجَدُوا فُرْصَةً ﴿مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الَّذِينَ قَالُوٓا اٰمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ مُتَعَلِّقٌ بِقَالُوا ﴿وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ﴾ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ ﴿وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا﴾ قَوْمٌ ﴿سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ﴾ الَّذِي افْتَرَتْهُ أَحْبَارُهُمْ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿سَمَّاعُونَ﴾ مِنْكَ ﴿لِقَوْمٍ﴾ لِأَجْلِ قَوْمٍ ﴿اٰخَرِينَ﴾ مِنَ الْيَهُودِ ﴿لَمْ يَأْتُوكَ﴾ وَهُمْ أَهْلُ خَيْبَرَ زَنَى فِيهِمْ مُحْصَنَانِ فَكَرِهُوا رَجْمَهُمَا فَبَعَثُوا قُرَيْظَةَ لِيَسْأَلُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ حُكْمِهِمَا ﴿يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ﴾ الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ كَآيَةِ الرَّجْمِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ﴾ الَّتِي وَضَعَهُ اللهُ عَلَيْهَا أَيْ يُبَدِّلُونَهُ ﴿يَقُولُونَ﴾ لِمَنْ أَرْسَلُوهُمْ ﴿إِنْ أُوتِيتُمْ هٰذَا﴾ الْحُكْمَ الْمُحَرَّفَ أَيِ الْجَلْدَ أَيْ أَفْتَاكُمْ بِهِ مُحَمَّدٌ ﴿فَخُذُوهُ﴾ فَاقْبَلُوهُ ﴿وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ﴾ بَلْ أَفْتَاكُمْ بِخِلَافِهِ ﴿فَاحْذَرُوا﴾ أَنْ تَقْبَلُوهُ ﴿وَمَنْ يُرِدِ اللهُ فِتْنَتَهُ﴾ إِضْلَالَهُ ﴿فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللهِ شَيْئًا﴾ فِي دَفْعِهَا ﴿أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَلَوْ أَرَادَهُ لَكَانَ ﴿لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ﴾ ذُلٌّ بِالْفَضِيحَةِ وَالْجِزْيَةِ ﴿وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

37- **Ateşten çıkmak isterler,** arzu ederler **oysa onlar oradan çıkacak değildirler. Ve onlara sürekli** daimi **bir azap vardır.**

38- **Hırsızlık yapan erkek ve kadının,**[1] **yaptıklarına karşılık bir**

[1] Her iki kelimedeki lam-ı tarif (aslı itibariyle) ismi mevsuldür. Ve bu kelimeler mübtedadır. Şarta benzediği için de haberine fa-ı cezaiye dahil olmuştur.

ceza[1] **ve Allah'tan bir ibret** her ikisine bir azap **olarak** bileklerinden sağ **ellerini kesin.** Sünnet, el kesilebilmesi için gerekli olan miktarın bir dinarın dörtte biri ve daha fazlası olduğunu belirtmiştir. Ve tekrar hırsızlık yaparsa önce sol bacağı ayak bileğinden, sonra sol eli, sonra da sağ bacağı kesilir. Bundan sonra da ta'zir cezası verilir. **Allah azizdir** işine galip gelendir ve yaptığında **hikmet sahibidir.**

39- **Ve her kim ettiği zulümden sonra tövbe eder** hırsızlıktan döner **ve** amelini **düzeltirse, şüphesiz Allah onun tövbesini kabul eder. Çünkü Allah çok bağışlayandır, merhamet edendir.** Bu şekilde ifade edilmesinde az önce belirtilen mana bulunmaktadır. Dolayısıyla tövbe etmesiyle elinin kesilmesi ve malın geri verilmesi gibi kul hakları düşmez. Evet! sünnette belirtilmiştir ki: "Eğer hakime başvurmadan önce affederse, el kesilme cezası düşer." İmam-ı Şafiî de bu görüştedir.

40- **Bilmez misin ki,**[2] **göklerin ve yerin mülkiyeti Allah'a aittir;** azap etmeği **dilediğine azap eder ve** bağışlamayı **dilediğini de bağışlar. Ve Allah her şeye gücü yetendir.** Azap etmek ve bağışlamak da gücünün yettiği şeylerdendir.

41- **Ey Peygamber! Kalpleri iman etmediği halde ağızlarıyla**[3] dilleriyle **"İnandık" diyen kimselerden**[4] **küfürde yarışanlar,** hızla küfre girenler yani, fırsat bulduklarında onu açığa vuranların yaptığı **seni üzmesin. Ve Yahudilerden** bir kavim vardır ki, **onlar durmadan** hahamların uydurduğu **yalana** kabul ederek **kulak verirler, ve sana gelmeyen kimseler** Yahudilerden Hayber ehli **için,** onlar adına sana **kulak verirler,** onlardan evli iki kişi zina etmişti. Fakat onları recm etmek istemediler. Ve bu iki kişinin hükmünü sormak için Kureyza kabilesini Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e gönderdiler. Tevrat'ta yer alan recm ayeti gibi **kelimeleri** Allah'ın koyduğu **yerlerinden oynatırlar,** değiştirirler. Ve gönderdiklerine **derler ki: "Eğer size şu** değiştirilmiş hükmü yani, sopa vurulması Muhammed tarafından fetva olarak **verilirse, onu hemen alın,** kabul edin **ve eğer o verilmez** de aksine bir hüküm verirse, onu almaktan **sakının!" Allah bir kimseyi fitneye düşürmek,** saptırmak **isterse, sen Allah'tan,** o fitneyi defetme konusunda **onun lehine hiçbir şeye sahip olamazsın. İşte bunlar, Allah'ın**

---

[1] جَزَاءً kelimesi mastar (meful-u mutlak) olmak üzere mensuptur.

[2] Bu soru takrir/onaylatma anlamındadır.

[3] بِأَفْوَاهِهِمْ kelimesindeki ب harfi ceri قَالُوا fiiline mütealliktir.

[4] مِنَ الَّذِينَ kelimesindeki مِنْ harfi ceri beyan içindir.

kalplerini küfürden **temizlemek istemediği kimselerdir.** Eğer isteseydi, elbette olurdu. **Onlar için dünyada** (Yahudilere) cizye ve (münafıklara da ikiyüzlülüklerinin) ifşa edilmesiyle **rezillik,** zillet **vardır. Ve onlara ahirette de büyük bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

37- يُرِيدُونَ **Onlar isterler,** يَتَمَنَّوْنَ Arzularlar (Neyi?) أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ **Ateşten çıkmayı** وَمَا هُمْ **Halbuki onlar değillerdir** (Ne?) بِخَارِجِينَ مِنْهَا **Oradan çıkıcılar** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ مُقِيمٌ دَائِمٌ **Devam eden,** sürekli **azap.**

38- وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ **Çalan erkek ve çalan kadın** أَلْ فِيهِمَا مَوْصُولَةٌ İkisinde de 'lam-ı tarif takısı' mevsüledir مُبْتَدَأٌ Ve mübtedadır وَلِشِبْهِهِ بِالشَّرْطِ Şarta benzediği için de دَخَلَتِ الْفَاءُ 'Fa' gelmiştir (Nereye?) فِي خَبَرِهِ Haberine وَهُوَ O haber de şudur: فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا **Onların ellerini kesin** أَيْ يَمِينَ كُلٍّ مِنْهُمَا Yani her birinin sağ elini (Nereden?) مِنَ الْكُوعِ Bilekten وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ Sünnet açıklamıştır ki; أَنَّ الَّذِي O şey ki, يُقْطَعُ فِيهِ Onda kesim uygulanıyor (Nedir o miktar?) رُبُعُ دِينَارٍ Bir dinarın dörtte biri فَصَاعِدًا Ve daha fazlasıdır وَأَنَّهُ إِذَا عَادَ Ve yine tekrarlarsa قُطِعَتْ Kesilir (Ne?) رِجْلُهُ الْيُسْرَى Sol ayağı (Nereden?) مِنْ مَفْصِلِ الْقَدَمِ Ayak ekleminden ثُمَّ الْيَدُ الْيُسْرَى Sonra sol el ثُمَّ الرِّجْلُ الْيُمْنَى Sonra sağ ayak وَبَعْدَ ذَلِكَ Bundan sonra يُعَزَّرُ Tazir uygulanır (Ne olarak kesin?) جَزَاءً **Bir ceza olarak** (Bu kelime nedir?) نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Masdar olmak üzere mensuptur. (Ne sebebiyle ceza olarak?) بِمَا كَسَبَا **Yaptıkları şey sebebiyle** نَكَالاً **Bir caydırı ceza,** عُقُوبَةً لَهُمَا Onlara bir azap olarak (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** وَاللّٰهُ عَزِيزٌ **Allah izzet sahibidir** غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ İşine galiptir حَكِيمٌ فِي خَلْقِهِ **Ve** yaratmasında **hikmet sahibidir.**

39- فَمَنْ تَابَ **Kim tövbe ederse** (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ **Zulmünden sonra** رَجَعَ عَنِ السَّرِقَةِ Hırsızlıktan dönerse وَأَصْلَحَ عَمَلَهُ **Ve** amelini **düzeltirse** فَإِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** يَتُوبُ عَلَيْهِ **Tövbesini kabul eder** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayan** رَحِيمٌ **Ve merhamet edendir** فِي التَّعْبِيرِ بِهَذَا Bununla ifade etmede vardır (Ne?) مَا تَقَدَّمَ Geride geçen şey فَلَا يَسْقُطُ Bu nedenle düşmez (Neyle?) بِتَوْبَتِهِ Onun tövbesiyle (Ne?) حَقُّ الْآدَمِيِّ Kul hakkı (Neye ilişkin?) مِنَ الْقَطْعِ (Elinin) kesilmesine

أَنَّهُ إِنْ عَفَا عَنْهُ Evet sünnet açıklamıştır ki; نَعَمْ بَيَّنَتِ السُّنَّةُ Ve malın iadesine ilişkin وَرَدِّ الْمَالِ Şayet onu bağışlarsa (Ne zaman?) قَبْلَ الرَّفْعِ اِلَى الْإِمَامِ Hakime baş vurmadan önce سَقَطَ الْقَطْعُ (El) kesilme (cezası) düşer وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii de bunun üzerinedir.

40- أَلَمْ تَعْلَمْ **Bilmedin mi?** الْإِسْتِفْهَامُ فِيهِ Buradaki soru (Ne içindir?) لِلتَّقْرِيرِ Takrir/onaylatmak içindir أَنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** لَهُ **Onun içindir** (Ne?) مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin mülkiyeti** يُعَذِّبُ **O azap eder** (Kime?) مَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** (Neyi dilediğine?) تَعْذِيبَهُ Ona azap etmeyi وَيَغْفِرُ **Ve bağışlar** (Kimi?) لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** (Neyi?) اَلْمَغْفِرَةَ لَهُ Onu bağışlamayı وَاللّٰهُ **Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve gücünün yettiği şeylerdendir (Ne?) اَلتَّعْذِيبُ Azaplandırma وَالْمَغْفِرَةُ Ve bağışlama.

41- يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ **Ey peygamber!** لَا يَحْزُنْكَ **Seni mahzun etmesin** (Ne?) صُنْعُ الَّذِينَ **O kimseler**in fiili **ki,** يُسَارِعُونَ **Yarışıyorlar** (Nerede?) فِي الْكُفْرِ **Küfürde** يَقَعُونَ فِيهِ Ona düşüyorlar (Neyle?) بِسُرْعَةٍ Süratle أَيْ يُظْهِرُونَهُ Yani onu aşikar ediyorlar (Ne zaman?) إِذَا وَجَدُوا فُرْصَةً Fırsat bulduklarında (Bu kimseler kimdendir?) مِنَ لِلْبَيَانِ الَّذِينَ **O kişilerden ki,** -'min' beyan içindir- قَالُوا اٰمَنَّا **Biz iman ettik, dediler** (Neyle?) بِأَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle (Biefvâhihim kelimesindeki ba harfi ceri nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِقَالُوا 'Kâlû'ye müteallıktir. وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ **Halbuki onların kalpleri iman etmemiştir** وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ Onlar münafıklardır وَمِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** هَادُوا **Yahudi oldular** (Kim vardır?) قَوْمٌ Bir kavim سَمَّاعُونَ **Onlar son derece dinleyicidirler** (Neyi?) لِلْكَذِبِ **Yalanı** الَّذِي افْتَرَتْهُ Ki o yalanı uydurdu (Kim?) أَحْبَارُهُمْ Onların hahamları (Nasıl dinleyicidirler?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kâbul dinleyişiyle سَمَّاعُونَ **Onlar ziyade dinleyicidirler** (Kimden?) مِنْكَ Senden (Kim için?) لِقَوْمٍ **Bir kavim için** لِأَجْلِ قَوْمٍ O kavim adına (Öyle kavim ki,) اٰخَرِينَ **Başkadırlar** (Kimlerden olan?) مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden (Öyle kavim ki,) لَمْ يَأْتُوكَ **Onlar sana hiç gelmediler** وَهُمْ أَهْلُ خَيْبَرَ Onlar Hayber Yahudileridir زَنَى فِيهِمْ İçlerinde zina etmişti (Kim?) مُحْصَنَانِ Evlilik geçirmiş iki insan فَكَرِهُوا رَجْمَهُمَا Ve onları recm etmeyi uygun görmediler فَبَعَثُوا قُرَيْظَةَ Bu sebeple Kureyza kabilesini gönderdiler (Niçin?) لِيَسْأَلُوا النَّبِيَّ Peygamber'e sormaları için

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Neyi sormaları için?) عَنْ حُكْمِهِمَا O ikisinin hükmünü يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ **Onlar kelimeleri oynatırlar** الَّذِي Ki o (Nerededir?) فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'tadır (Ne gibi?) كَآيَةِ الرَّجْمِ Recm ayeti gibi (Neden sonra?) مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ **Yerlerine konulduktan sonra** الَّتِي وَضَعَهُ اللّٰهُ Ki Allah o kelimeleri koymuştur (Ne üzere?) عَلَيْهَا O yerler üzere أَيْ يُبَدِّلُونَهُ Yani onu değiştirirler يَقُولُونَ **Onlar diyorlar** (Kime?) لِمَنْ أَرْسَلُوهُمْ Gönderdikleri kimselere إِنْ أُوتِيتُمْ **Eğer size verilirse** (Ne?) هٰذَا **Şu** الْحُكْمَ الْمُحَرَّفَ Tahrif edilmiş hüküm أَيْ الْجَلْدَ Yani sopa cezası أَيْ أَفْتَاكُمْ بِهِ Yani size onunla fetva verirse (Kim?) مُحَمَّدٌ Muhammed فَخُذُوهُ **Onu hemen alın** فَاقْبَلُوهُ Onu kabul edin وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ **Şayet size o hüküm verilmezse** بَلْ أَفْتَاكُمْ بِخِلَافِهِ Bilakis onun zıttıyla size fetva verirse فَاحْذَرُوا **Bu durumda sakının** (Neden?) أَنْ تَقْبَلُوهُ Onu kabul etmekten وَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ **Kim ki Allah dilerse** (Neyi?) فِتْنَتَهُ **Onun fitresini** إِضْلَالَهُ Onu saptırmayı فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ **Sen onun için asla güç yetiremezsin** (Kimden?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** (Neye?) شَيْئًا **Hiçbir şeye** (Ne konuda?) فِي دَفْعِهَا O fitnenin def'i konusunda أُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki,** لَمْ يُرِدِ اللّٰهُ **Allah dilememiştir** (Neyi?) أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ **Onların kalplerini arındırmayı** (Neden?) مِنَ الْكُفْرِ Küfürden وَلَوْ أَرَادَهُ لَكَانَ Eğer onu dileseydi elbette olurdu. لَهُمْ فِي الدُّنْيَا **Onlar için dünyada vardır** (Ne?) خِزْيٌ **Rüsvaylık,** ذُلٌّ Alçaklık (Neyle?) بِالْفَضِيحَةِ وَالْجِزْيَةِ Rezillik ve cizye ile وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ **Onlar için ahirette de vardır** (Ne?) عَذَابٌ عَظِيمٌ **Büyük azap.**

هُمْ ﴿سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ اَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ﴾ بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِهَا [لِلسُّحْتِ] أَيِ الْحَرَامَ كَالرَّشَا ﴿فَاِنْ جَاۤؤُكَ﴾ لِتَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ﴿فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ هٰذَا التَّخْيِيرُ مَنْسُوخٌ بِقَوْلِهِ {وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ} اَلْآيَةَ فَيَجِبُ الْحُكْمُ بَيْنَهُمْ إِذَا تَرَافَعُوا إِلَيْنَا وَهُوَ أَصَحُّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ فَلَوْ تَرَافَعُوا إِلَيْنَا مَعَ مُسْلِمٍ وَجَبَ إِجْمَاعًا ﴿وَاِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْـًٔا وَاِنْ حَكَمْتَ﴾ بَيْنَهُمْ ﴿فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾﴾ الْعَادِلِينَ فِي الْحُكْمِ أَيْ يُثِيبُهُمْ ﴿وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ فِيهَا حُكْمُ اللّٰهِ﴾ بِالرَّجْمِ اسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ أَيْ لَمْ يَقْصُدُوا بِذٰلِكَ مَعْرِفَةَ الْحَقِّ بَلْ مَا هُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِمْ ﴿ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ﴾ يُعْرِضُونَ عَنْ حُكْمِكَ بِالرَّجْمِ الْمُوَافِقِ لِكِتَابِهِمْ ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ التَّحْكِيمِ ﴿وَمَاۤ اُولٰۤئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿اِنَّاۤ اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَنُورٌ﴾ بَيَانٌ لِلْأَحْكَامِ ﴿يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ﴾ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿الَّذِينَ اَسْلَمُوا﴾ اِنْقَادُوا لِلّٰهِ ﴿لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ﴾ اَلْعُلَمَاءُ مِنْهُمْ ﴿وَالْاَحْبَارُ﴾ اَلْفُقَهَاءُ ﴿بِمَا﴾ أَيْ بِسَبَبِ الَّذِي ﴿اسْتُحْفِظُوا﴾ اُسْتُوْدِعُوهُ أَيِ اسْتَحْفَظَهُمُ اللّٰهُ إِيَّاهُ ﴿مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ﴾ أَنْ يُبَدِّلُوهُ ﴿وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاۤءَ﴾ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ﴾ أَيُّهَا الْيَهُودُ فِي إِظْهَارِ مَا عِنْدَكُمْ مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالرَّجْمِ وَغَيْرِهِمَا ﴿وَاخْشَوْنِ﴾ فِي كِتْمَانِهِ ﴿وَلَا تَشْتَرُوا﴾ تَسْتَبْدِلُوا ﴿بِاٰيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا تَأْخُذُونَهُ عَلَى كِتْمَانِهَا ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَاۤ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰۤئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَكَتَبْنَا﴾ فَرَضْنَا ﴿عَلَيْهِمْ فِيهَا﴾ أَيِ التَّوْرَاةِ ﴿اَنَّ النَّفْسَ﴾ تُقْتَلُ ﴿بِالنَّفْسِ﴾ إِذَا قَتَلَتْهَا ﴿وَالْعَيْنَ﴾ تُفْقَأُ ﴿بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ﴾ يُجْدَعُ ﴿بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ﴾ تُقْطَعُ ﴿بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ﴾ تُقْلَعُ ﴿بِالسِّنِّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ فِي الْأَرْبَعَةِ ﴿وَالْجُرُوحَ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿قِصَاصٌ﴾ أَيْ يُقْتَصُّ فِيهَا إِذَا أَمْكَنَ كَالْيَدِ وَالرِّجْلِ وَالذَّكَرِ وَنَحْوِ ذٰلِكَ وَمَا لَا يُمْكِنُ فِيهِ الْحُكُومَةُ وَهٰذَا الْحُكْمُ وَإِنْ كُتِبَ عَلَيْهِمْ فَهُوَ مُقَرَّرٌ فِي شَرْعِنَا ﴿فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ﴾ أَيْ بِالْقِصَاصِ بِأَنْ مَكَّنَ مِنْ نَفْسِهِ ﴿فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ﴾ لِمَا أَتَاهُ ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَاۤ اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ فِي الْقِصَاصِ وَغَيْرِهِ ﴿فَاُولٰۤئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

42- Onlar **yalana kulak verirler, haram**[1] rüşvet **yerler. Eğer** aralarında hükmetmen için **sana gelirlerse, aralarında hükmet, veya onlardan yüz çevir.** Bu tercih hakkı ***'Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet' (Maide: 49)*** ayetiyle nesh edilmiştir. Bu sebeple bize başvurduklarında aralarında hüküm vermemiz vacip olur. İmam-ı Şafiî'nin iki görüşünden en sahih olanı da budur. Bir Müslüman'la birlikte bize başvurduklarında ise, hüküm vermemiz icma ile vaciptir. **Yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Eğer** aralarında **hükmedersen, aralarında doğrulukla** adaletle **hüküm ver. Allah** verdiği hükümde **doğru,** adil **olanları sever** yani, onlara sevap verir.

---

[1] سحت kelimesi ha harfinin zammesi ve sükunu ile okunur.

43- **Allah'ın** recm **hükmü bulunan Tevrat yanlarında iken, nasıl seni hakem tayin ediyorlar?**[1] Yani, onlar aslında hakkı değil de kendileri için daha kolay olanı öğrenmek istiyorlar. Bu hükümden **sonra da** onların kitabına uygun olan senin recm hükmünden (ne diye) **dönüyorlar,** yüz çeviriyorlar? **İşte bunlar inanmış değillerdir.**

44- **Doğrusu Biz** sapıklığa karşı **bir hidayet ve nur** hükümleri beyan **olarak Tevrat'ı indirdik. Allah'a teslim olmuş,** boyun eğmiş Beni İsrail **peygamberleri, ve Rabbe kul olan** alimler **ile, bilginleri** fakihleri **de Yahudi olanlara, onunla, Allah'ın kitabından** değiştirilmekten **korunması kendilerinden istenen,** emanetçi oldukları, yani Allah'ın onlardan korumalarını istemesi sebebiy**le hükmederlerdi. Ve Tevrat'**ın hak olduğun**a şahittiler. O halde** Ey Yahudiler! Kitabınızda yer alan, Muhammed'in (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sıfatları, recm ayeti ve diğerlerini açıklama hususunda **insanlardan korkmayın,** onu gizleme hususunda **benden korkun, ve ayetlerimi** onu gizlemeye karşılık dünyadan aldığınız **az bir değer karşılığında satmayın,** değiştirmeyin; **Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar kafirlerdir.**

45- **Orada** Tevrat'ta **onlara şöyle yazdık,** farz kıldık: Öldürdüğü **cana** karşılık **cana** kıyılır, **göze** karşılık **göz** çıkarılır, **buruna** karşılık **burun** kesilir, **kulağa** karşılık **kulak** koparılır, **dişe** karşılık **diş**[2] sökülür **ve yaralara**[3] **karşılıklı ödeşme vardır.** Yani, el, ayak, tenasül uzvu gibi kısasın mümkün olduğu yaralarda kısas yapılır. Mümkün olmayan yerde ise hüküm verilir. Bu hüküm her ne kadar onlara farz kılınmış olsa da bizim şeriatımızda da geçerlidir. **Fakat her kim bu** kısası -kendisine yapılmasına izin vererek- **tasadduk ederse bu, onun** yaptığın**a kefaret olur. Ve kim** kısas ve diğerlerinde **Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar zalimlerdir.**

KELİME ANLAMI

42- هُمْ سَمَّاعُونَ Onlar **ziyade dinleyicidirler** (Neyi?) لِلْكَذِبِ **Yalanı** اَكَّالُونَ **Ve çok yiyicidirler** (Neyi?) لِلسُّحُتِ **Haramı** (Neyledir bu ifade?) بِضَمِّ الْحَاءِ Hâ'nın zammesiyle وَسُكُونِهَا Ve sakin haliyle أَيِ الْحَرَامَ Yani haram(ı yiyicidirler) (Ne gibi?) كَالرَّشَا Rüşvet gibi فَاِنْ جَآؤُكَ **Şayet sana gelirlerse** (Niçin?) لِتَحْكُمَ بَيْنَهُمْ Aralarında hüküm veresin için فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ **Aralarında hükmet** اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْ **Ya da onlardan yüz çevir** هٰذَا التَّخْيِيرُ مَنْسُوخٌ Bu serbestlik kaldırılmıştır (Neyle?) بِقَوْلِهِ {وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ} اَلْآيَةَ

---

[1] Soru hayret ifade etmek içindir.
[2] Bir kıraatte dört kelime de (عَيْن أَنْف أُذُن سِن) ref okunur.
[3] İki türlü (ref ve nasb ile) okunur.

'Onlar arasında hükmet.. ayetiyle' فَيَجِبُ الْحُكْمُ Bu durumda hükmetmek vaciptir (Nerede?) بَيْنَهُمْ Aralarında (Ne zaman?) إِذَا تَرَافَعُوا إِلَيْنَا Bize dava arz ettikleri zaman وَهُوَ Ve bu (Nedir?) أَصَحُّ قَوْلَيِ الشَّافِعِيِّ Şafii'nin iki görüşünün en geçerlisidir فَلَوْ تَرَافَعُوا إِلَيْنَا Eğer bize dava arz ederlerse (Kimle?) مَعَ مُسْلِمٍ Bir müslümanla وَجَبَ إِجْمَاعًا Hükmetmek icma ile vaciptir وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ **Şayet onlardan yüz çevirirsen** فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا **Sana asla bir zarar veremezler** وَإِنْ حَكَمْتَ بَيْنَهُمْ **Eğer** aralarında **hükmedersen** فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ **Onlar arasında hükmet** (Neyle?) بِالْقِسْطِ **Adaletle,** بِالْعَدْلِ Doğrulukla إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُقْسِطِينَ **Haklılıkla davrananları** اَلْعَادِلِينَ فِي الْحُكْمِ Hükümde adaletli olanları أَيْ يُثِيبُهُمْ Yani onları mükafatlandırır.

43- وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ **Seni nasıl hakem kılıyorlar?** وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ **Halbuki yanlarında Tevrat vardır** فِيهَا **Onda bulunmaktadır** (Ne?) حُكْمُ اللّٰهِ **Allah'ın hükmü** (Neyle ilgili?) بِالرَّجْمِ Recmle ilgili إِسْتِفْهَامُ تَعْجِيبٍ Bu soru hayret uyandırmak içindir أَيْ لَمْ يَقْصُدُوا بِذٰلِكَ Yani, onlar bununla amaçlamadılar (Neyi?) مَعْرِفَةَ الْحَقِّ Hakkı bilmeyi بَلْ مَا Aksine o şeyi amaçlarlar ki, هُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِمْ O, onlara daha kolaydır ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ **Sonra dönüyorlar** يُعْرِضُونَ عَنْ حُكْمِكَ Senin hükmünden yüz çeviriyorlar (Neyle hükmüne?) بِالرَّجْمِ Recm ile (Öyle recm ki) اَلْمُوَافِقِ لِكِتَابِهِمْ Onların kitabına da uygun (Ne zaman dönüyorlar?) مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ التَّحْكِيمِ **Bu** hakem tutma**dan sonra** وَمَا أُولٰٓئِكَ **İşte bunlar değildir** (Ne?) بِالْمُؤْمِنِينَ **İman etmiş.**

44- إِنَّا أَنْزَلْنَا **Kuşkusuz biz indirdik** (Neyi?) اَلتَّوْرٰيةَ **Tevrat'ı** فِيهَا هُدًى **Onda kurtuluş vardır** (Neden?) مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan وَنُورٌ **Ve nur** بَيَانٌ لِلْأَحْكَامِ Hükümlerin beyanı vardır يَحْكُمُ بِهَا **Onunla hükmeder** (Kim?) اَلنَّبِيُّونَ **Peygamberler** (Kimlerden olan?) مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrailoğullarından اَلَّذِينَ أَسْلَمُوا **Ki onlar teslim olmuşlardır** إِنْقَادُوا لِلّٰهِ Allah'a boyun eğmişlerdir (Kime hükmeder?) لِلَّذِينَ هَادُوا **Yahudi kimselere** (Daha kimler hükmeder?) وَالرَّبَّانِيُّونَ **Rabbaniyyûn** اَلْعُلَمَاءُ مِنْهُمْ Onların alimleri وَالْأَحْبَارُ **Ve Ahbâr** اَلْفُقَهَاءُ Fakihler (Neyle hükmederler?) بِمَا **O şeyle ki,** أَيْ بِسَبَبِ الَّذِي Yani o şey sebebiyle ki, اُسْتُحْفِظُوا **Korumaları istendi** اُسْتُوْدِعُوهُ Ona emanetçi oldular أَيِ اسْتَحْفَظَهُمُ اللّٰهُ Yani Allah onların korumasını istedi (Neyi?) إِيَّاهُ O şeyi (Neden olan şey?) مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ **Allah'ın kitabından** (Neden korumasını?) أَنْ يُبَدِّلُوهُ Onu değiştirmelerinden

وَكَانُوا عَلَيْهِ **Ve onun üzerine idiler** (Ne?) شُهَدَاءَ **Şahitler** (Ne diye?) أَنَّهُ حَقٌّ O haktır diye فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ **O halde insanlardan korkmayın** أَيُّهَا الْيَهُودُ Ey Yahudiler (Ne konuda?) فِي إِظْهَارِ مَا O şeyin ifşası konusunda ki, عِنْدَكُمْ Sizin beraberinizdedir (Neye ilişkin?) مِنْ نَعْتِ مُحَمَّدٍ Hz. Muhammed'in sıfatına ilişkin صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin وَالرَّجْمِ Ve recme ilişkin (Daha?) وَغَيْرِهِمَا İkisi dışındakilere ilişkin وَاخْشَوْنِ **Benden korkun** (Ne konuda?) فِي كِتْمَانِهِ Onu gizleme konusunda وَلَا تَشْتَرُوا **Ve satmayın,** تَسْتَبْدِلُوا Değişmeyin (Neyi?) بِآيَاتِي **Benim ayetlerimi** (Neye?) ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir pahaya** (Neden?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan تَأْخُذُونَهُ Ki onu alıyorsunuz (Neye karşılık?) عَلَى كِتْمَانِهَا O ayetleri gizlemeye karşılık وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ **Kim hükmetmezse** (Neyle?) بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah'ın indirdiğiyle** فَأُولٰئِكَ هُمُ **İşte asıl onlardır** (Kimler?) اَلْكَافِرُونَ **Küfredenler** (Neye?) بِهِ Allah'ın indirdiğine.

45- وَكَتَبْنَا **Biz yazdık,** فَرَضْنَا Farz kıldık (Kim üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** (Nerede?) فِيهَا **Orada** أَيِ التَّوْرَاةِ Yani, Tevrat'ta أَنَّ النَّفْسَ **Ki bir nefis** تُقْتَلُ Katledilir (Neye karşılık?) بِالنَّفْسِ **Bir nefse karşılık** (Ne zaman?) إِذَا قَتَلَتْهَا Onu öldürdüğü zaman وَالْعَيْنَ **Göz ise** تُفْقَأُ Çıkarılır (Neye karşılık?) بِالْعَيْنِ **Göze karşılık** وَالْأَنْفَ **Burun da** يُجْدَعُ Kesilir (Neye karşılık?) بِالْأَنْفِ **Buruna karşılık** وَالْأُذُنَ **Kulak** تُقْطَعُ Koparılır (Neye karşılık?) بِالْأُذُنِ **Kulağa karşı** وَالسِّنَّ **Diş ise** تُقْلَعُ Sökülür (Neye karşılık?) بِالسِّنِّ **Dişe karşılık** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ Bir kıraatta raf iledir (Nerede?) فِي الْأَرْبَعَةِ Dört yerde وَالْجُرُوحَ **Yaralar da** (Bu kelime ne olduğu halde?) بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde olduğu halde (raf ve nasp) (Nedir yaralar?) قِصَاصٌ **Kısastır** أَيْ يُقْتَصُّ فِيهَا Yani onlarda da kısas yapılır (Ne zaman?) إِذَا أَمْكَنَ Mümkün olduğu zaman (Ne gibi?) كَالْيَدِ وَالرِّجْلِ وَالذَّكَرِ El, ayak, erkeklik organı وَنَحْوِ ذٰلِكَ Ve benzeri gibi وَمَا لَا يُمْكِنُ Kısas mümkün olmayanda ise فِيهِ الْحُكُومَةُ Orada hüküm verilir وَهٰذَا الْحُكْمُ Bu hüküm وَإِنْ كُتِبَ عَلَيْهِمْ Her ne kadar onlara farz kılınsa da فَهُوَ مُقَرَّرٌ O geçerlidir (Nerede?) فِي شَرْعِنَا Bizim şeriatımızda فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ **Kim onu bağışlarsa** أَيْ بِالْقِصَاصِ Yani kısası (Nasıl?) بِأَنْ مَكَّنَ İzin vererek (Neye?) مِنْ نَفْسِهِ Kendisine (kısas yapılmasına) فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ **Bu durum onun için bir kefarettir** (Neye?) لِمَا أَتَاهُ İşlediği suça وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ **Kim hükmetmezse** (Neyle?) بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah'ın indirdiğiyle** (Ne konuda?) فِي الْقِصَاصِ وَغَيْرِهِ Kısas ve benzeri konuda فَأُولٰئِكَ هُمُ **İşte asıl onlardır** (Kimler?) اَلظَّالِمُونَ **Zalimler.**

﴿وَقَفَّيْنَا﴾ أَتْبَعْنَا ﴿عَلٰىٓ اٰثَارِهِمْ﴾ أَيِ النَّبِيِّينَ ﴿بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ ﴿مِنَ التَّوْرٰيةِ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَنُورٌ﴾ بَيَانٌ لِلْأَحْكَامِ ﴿وَمُصَدِّقًا﴾ حَالٌ ﴿لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ﴾ لِمَا فِيهَا مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾﴾ وَقُلْنَا ﴿وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ يَحْكُمْ وَكَسْرِ لَامِهِ عَطْفًا عَلَى مَعْمُولِ آتَيْنَاهُ ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلْنَا ﴿مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ ﴿مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا﴾ شَاهِدًا ﴿عَلَيْهِ﴾ وَالْكِتَابُ بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِذَا تَرَافَعُوا إِلَيْكَ ﴿بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ إِلَيْكَ ﴿وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ﴾ عَادِلًا ﴿عَمَّا جَآءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْأُمَمُ ﴿شِرْعَةً﴾ شَرِيعَةً ﴿وَمِنْهَاجًا﴾ طَرِيقًا وَاضِحًا فِي الدِّينِ يَمْشُونَ عَلَيْهِ ﴿وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ عَلَى شَرِيعَةٍ وَاحِدَةٍ ﴿وَلٰكِنْ﴾ فَرَّقَكُمْ فِرَقًا ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ لِيَخْتَبِرَكُمْ ﴿فِيمَآ اٰتٰيكُمْ﴾ مِنَ الشَّرَائِعِ الْمُخْتَلِفَةِ لِيَنْظُرَ الْمُطِيعَ مِنْكُمْ وَالْعَاصِيَ ﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾ سَارِعُوا إِلَيْهَا ﴿اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا﴾ بِالْبَعْثِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ وَيَجْزِي كُلًّا مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ ﴿وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ﴾ لِ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿يَفْتِنُوكَ﴾ يُضِلُّوكَ ﴿عَنْ بَعْضِ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْحُكْمِ الْمُنَزَّلِ وَأَرَادُوا غَيْرَهُ ﴿فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُصِيبَهُمْ﴾ بِالْعُقُوبَةِ فِي الدُّنْيَا ﴿بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ﴾ الَّتِي أَتَوْهَا وَمِنْهَا التَّوَلِّي وَيُجَازِيهِمْ عَلَى جَمِيعِهَا فِي الْأُخْرَى ﴿وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَطْلُبُونَ مِنَ الْمُدَاهَنَةِ وَالْمَيْلِ إِذَا تَوَلَّوْا؟ اِسْتِفْهَامٌ إِنْكَارِيٌّ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ﴾ عِنْدَ قَوْمٍ ﴿يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِهِ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الَّذِينَ يَتَدَبَّرُونَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

46- **Ve onların** yani peygamberlerin **izine Meryem oğlu İsa'yı, önündeki** kendisinden önceki **Tevrat'ı doğrulayıcı olarak gönderdik,** tabi kıldık. **Ve ona İncil'i verdik. Onda** sapıklıktan **hidayet ve nur,** hükümlerin beyanı **vardır. Kendinden önceki Tevrat'ı**n içindeki hükümleri **doğrulayıcı, hidayet ve takva sahiplerine bir öğüt olarak.** [1]

[1] مُصَدِّقًا kelimesi الإنجيل kelimesinden haldir.

47- Ve dedik ki: "**İncil ehli, Allah'ın onda indirdiği** hükümler **ile hükmetsinler.**[1] **Kim de Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse; işte onlar, fasıkların kendileridir.**

48- **Sana da** Ya Muhammed! **Önündeki** kendinden önceki **kitapları doğrulayıcı ve üzerlerine muhafız** şahit **olarak bu kitabı** Kuran'ı **hak ile**[2] **indirdik. Artık onların** ehli kitabın **aralarında** sana başvurduklarında **Allah'ın** sana **indirdiği ile hükmet. Sana hak gelmişken** ondan dönüp **onların heveslerine uyma.** Ey ümmetler! **Sizden her biriniz için** din hususunda üzerinde yürüyeceğiniz geniş **bir yol ve bir şeriat tayin ettik. Şayet Allah dileseydi; sizi** aynı şeriat üzerinde **tek bir ümmet yapardı. Lakin sizi verdiği** farklı şeraitler **ile denemek,** imtihan etmek ve sizden itaatkârla asi olanı görmek **istediği** için fırkalara ayırdı. **Öyleyse hayırda yarışın,** ona koşun. Diriltilmek suretiyle **hepinizin dönüşü Allah'adır. Ve o size kendisinde ayrılığa düştüğünüz şeyleri** din işlerini **bildirecek,** ve sizden her birine amelinin karşılığını verecek**tir.**

49- **Ve aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Onların heveslerine uyma. Onlardan sakın ki, Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni caydırmasınlar** saptırmasınlar. **Eğer** indirilen hükümden **yüz çevirirler** ve başkasını isterler**se, bil ki, Allah onları** işlemiş oldukları **bir kısım günahları yüzünden** dünyada azap ile **cezalandırmak istiyor.** O işledikleri günahlardan biri de, yüz çevirmeleridir. Ve ahirette, yaptıklarının hepsine karşılık onları cezalandıracaktır. **Gerçekten insanların bir çoğu fasıktır.**

50- (Senden) yüz çevirip gittiklerinde yağcılık ve diğer tarafa meyletmek gibi **cahiliye devri hükmünü mü arayır,** istiyor**lar?**[3] Allah'a **yakinen inanan bir millet için**[4], onlara göre **Allah'tan daha iyi hüküm veren kim vardır?** Yani, kimse yoktur.

KELİME ANLAMI

46- وَقَفَّيْنَا **Ve Biz tabi kıldık,** أَتْبَعْنَا Peşi sıra getirdik (Ne üzerine?) عَلَىٰ اٰثَارِهِمْ **Onların izleri üzerine** أَيِ النَّبِيِّينَ Yani peygamberlerin (Kimi?) بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa'yı** (Ne olarak?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olarak** (Neyi?) لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ **Ellerini**

---

[1] Bir kıraatte لِيَحْكُمَ fiilinin nasbı ve başındaki lam harfinin kesresiyle آتَيْنَاهُ fiilinin mefulü (lehi olması durumunda هُدًى وَمَوْعِظَةً kelimeleri)ne atıf olarak okunur.
[2] بِالْحَقِّ kelimesi أَنْزَلْنَا fiiline müteallikti r.
[3] يَبْغُونَ fiili ي ve ت ile okunur. Soru da inkar içindir.
[4] Özellikle yakinen inananlar zikredilmiştir. Çünkü düşünenler onlardır.

arasındaki قَبْلَهُ Kendinden önceki مِنَ التَّوْرٰيةِ **Tevrat'ı** وَاٰتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** (Neyi?) الْاِنْجِيلَ **İncil'i** فِيهِ هُدًى **Onda kurtuluş vardır** (Neden?) مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan وَنُورٌ **Ve nur** بَيَانٌ لِلْاَحْكَامِ Hükümlerin beyanı vardır (İncil ne olduğu halde?) وَمُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olduğu halde** (Nedir bu kelime?) حَالٌ Haldir (Neyi doğrulayıcı?) لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ **Kendinden önceki** مِنَ التَّوْرٰيةِ **Tevrat'ı** لِمَا فِيهَا Onda olan مِنَ الْاَحْكَامِ Hükümleri (Daha ne olduğu halde?) وَهُدًى **Bir hidayet** وَمَوْعِظَةً **Ve öğüt** (Kim için?) لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için.**

47- وَقُلْنَا **Ve** dedik ki: وَلْيَحْكُمْ **Hükmetsin** (Kim?) اَهْلُ الْاِنْجِيلِ **İncil ehli** (Neyle?) بِمَا اَنْزَلَ اللهُ **Allah'ın indirdiğiyle** (Nerede?) فِيهِ Orada (Neye ilişkin?) مِنَ الْاَحْكَامِ Hükümlere ilişkin وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (Neyledir?) بِنَصْبِ يَحْكُمْ 'Yahküm'ün nasp hali وَكَسْرِ لَامِهِ Ve lâm'ın kesresiyle (Liyahküme şeklinde)dir (Ne olarak?) عَطْفًا Matuf olarak (Ne üzerine?) عَلَى مَعْمُولِ آتَيْنَاهُ 'Ateynahü' fiilinin mamulüne وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ **Kim hükmetmezse** (Neyle?) بِمَا اَنْزَلَ اللهُ **Allah'ın indirdiğiyle** فَاُولٰئِكَ هُمُ **İşte asıl onlardır** (Kimler?) الْفَاسِقُونَ **Fasıklar.**

48- وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ **Ve sana indirdik** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed, (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı,** الْقُرْآنَ Kur'anı (Neyle?) بِالْحَقِّ **Hakk ile** (Buradaki ba harfi ceri nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلْنَا 'Enzelna' fiiline müteallıktir (Ne olduğu halde indirdik?) مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olduğu halde** (Neyi?) لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ **Ellerinin arasındaki,** قَبْلَهُ Kendinden önceki مِنَ الْكِتَابِ **Kitabı** (Daha ne olduğu halde indirdik?) وَمُهَيْمِنًا **Ve tanık,** شَاهِدًا Şahit **olarak** (Ne üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** وَالْكِتَابُ بِمَعْنَى الْكُتُبِ 'Kitap','kitaplar' anlamındadır فَاحْكُمْ **O halde hükmet** (Nerede?) بَيْنَهُمْ **Onlar arasında** بَيْنَ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i Kitap arasında (Ne zaman?) إِذَا تَرَافَعُوا إِلَيْكَ Sana dava arz ettiklerinde (Neyle hükmet?) بِمَا اَنْزَلَ اللهُ **Allah'ın indirdiğiyle** (Kime?) إِلَيْكَ Sana وَلَا تَتَّبِعْ **Ve uyma** (Neye?) اَهْوَآءَهُمْ **Onların arzularına** (Nasıl?) عَادِلًا Dönerek (Neden?) عَمَّا جَآءَكَ **Sana gelen** مِنَ الْحَقِّ **Haktan** لِكُلٍّ جَعَلْنَا **Her biri için kıldık** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** أَيُّهَا الْأُمَمُ Ey ümmetler (Ne kıldık?) شِرْعَةً **Bir şeriat,** شَرِيعَةً Hukuk وَمِنْهَاجًا **Ve metot,** طَرِيقًا وَاضِحًا Açık bir yol (Nerede?) فِي الدِّينِ Dinde يَمْشُونَ عَلَيْهِ Ki onun üzerinde yürürler وَلَوْ شَآءَ اللهُ **Eğer Allah dileseydi** لَجَعَلَكُمْ **Elbette sizi yapardı** (Ne?) اُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir ümmet** (Ne üzere?) عَلَى شَرِيعَةٍ وَاحِدَةٍ

Tek şeriat üzere وَلٰكِنْ **Fakat** فَرَّقَكُمْ فِرَقًا Sizi fırkalara ayırdı (Niçin?) لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi imtihan etmek** لِيَخْتَبِرَكُمْ Sınamak **için** (Nerede?) فِيمَا اٰتٰيكُمْ **Size verdiği** مِنَ الشَّرَائِعِ الْمُخْتَلِفَةِ Çeşitli şeriatlarda (Niçin böyle yaptı?) لِيَنْظُرَ Görsün (bilsin) diye (Kimi?) اَلْمُطِيعَ مِنْكُمْ Sizden itaat edeni وَالْعَاصِيَ Ve isyan edeni فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ **O halde hayırlara yarışın** سَارِعُوا إِلَيْهَا Onlara koşun اِلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'adır** (Ne?) مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** (Nasıl?) جَمِيعًا **Topyekün halde** (Neyle?) بِالْبَعْثِ Yeniden dirilişle فَيُنَبِّئُكُمْ **Ve size haber verecektir** (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki,** كُنْتُمْ فِيهِ **Siz onda idiniz** (Ne idiniz?) تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf eder** (O şey de nedir?) مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işidir وَيَجْزِي Ve karşılık verecektir (Kime?) كُلاًّ مِنْكُمْ İçinizden her birine (Neyle?) بِعَمَلِهِ Ameliyle.

49- وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ **Ve aralarında hükmet** (Neyle?) بِمَا **O şeyle ki,** اَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah indirmiştir** وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ **Onların arzularına uyma** وَاحْذَرْهُمْ **Ve onlardan sakın** (Niye?) لِ اَنْ لَا يَفْتِنُوكَ **Seni fitneye düşürmesinler** diye يُضِلُّوكَ Seni saptırmasınlar diye (Neden?) عَنْ بَعْضِ مَا **O şeyin bazısından ki,** اَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah indirmiştir** (Kime?) اِلَيْكَ **Sana** فَاِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirlerse** (Neden?) عَنِ الْحُكْمِ الْمُنَزَّلِ İndirilen hükümden وَأَرَادُوا غَيْرَهُ Ve başkasını arzularlarsa فَاعْلَمْ **Bil ki,** اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ **Allah ancak diliyor** (Neyi?) اَنْ يُصِيبَهُمْ **Onlara musibet vermeyi** (Neyle?) بِالْعُقُوبَةِ فِي الدُّنْيَا Dünyada ceza ile (Ne sebebiyle?) بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ **Günahlarının bazısı sebebiyle** اَلَّتِي أَتَوْهَا Ki onları işlemişlerdir وَمِنْهَا التَّوَلِّي Yüz çevirme de onlardandır وَيُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracaktır (Neye binaen?) عَلَى جَمِيعِهَا Günahların tümüne binaen (Nerede?) فِي الْأُخْرَى Öte dünyada وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ **Kuşkusuz insanlardan pek çoğu** لَفَاسِقُونَ **Elbette fasıklardır.**

50- اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ **Cahiliyye hükmünü mü?** يَبْغُونَ **Arzuluyorlar** (Bu fiil neyledir?) بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile يَطْلُبُونَ İstiyorlar (O cahiliye hükmü) مِنَ الْمُدَاهَنَةِ İki yüzlülük وَالْمَيْلِ Ve meyletmektir (Ne zaman?) إِذَا تَوَلَّوْا (Senden) yüz çevirdiklerinde اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارِيٍّ İstifham inkar bildirir وَمَنْ **Kim?** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan daha güzel** (Ne bakımından?) حُكْمًا **Hüküm bakımından** (Kim için?) لِقَوْمٍ **Bir kavim için,** عِنْدَ قَوْمٍ Bir kavim nazarında (Öyle kavim ki,) يُوقِنُونَ بِهِ O hükme **hakkıyla inanıyorlar** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Hakkıyla inananlar özellikle zikredilmiştir (Niye?) لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar (Kimlerdir?) اَلَّذِينَ يَتَدَبَّرُونَهُ O hükmü düşünüp anlayan kimselerdir.

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى اَوْلِيَآءَ﴾ تُوَالُونَهُمْ وَتَوَدُّونَهُمْ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ﴾ لِاتِّحَادِهِمْ فِي الْكُفْرِ ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ مِنْ جُمْلَتِهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾ بِمُوَالَاتِهِمُ الْكُفَّارَ ﴿فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ الْمُنَافِقِ ﴿يُسَارِعُونَ فِيهِمْ﴾ فِي مُوَالَاتِهِمْ ﴿يَقُولُونَ﴾ مُعْتَذِرِينَ عَنْهَا ﴿نَخْشٰى اَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ﴾ يَدُورُ بِهَا الدَّهْرُ عَلَيْنَا مِنْ جَذْبٍ أَوْ غَلَبَةٍ وَلَا يَتِمُّ أَمْرُ مُحَمَّدٍ فَلَا يُمِيرُونَا، قَالَ تَعَالَى ﴿فَعَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ﴾ بِالنَّصْرِ لِنَبِيِّهِ بِإِظْهَارِ دِينِهِ ﴿اَوْ اَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ﴾ بِهَتْكِ سَتْرِ الْمُنَافِقِينَ وَافْتِضَاحِهِمْ ﴿فَيُصْبِحُوا عَلٰى مَآ اَسَرُّوا فِيٓ اَنْفُسِهِمْ﴾ مِنَ الشَّكِّ وَمُوَالَاةِ الْكُفَّارِ ﴿نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَيَقُولُ﴾ بِالرَّفْعِ اسْتِئْنَافًا بِوَاوٍ وَدُونَهَا وَبِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى يَأْتِيَ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ لِبَعْضِهِمْ إِذَا هُتِكَ سَتْرُهُمْ تَعَجُّبًا ﴿اَهٰٓؤُلَاءِ الَّذِينَ اَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿اِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ﴾ فِي الدِّينِ قَالَ تَعَالَى: ﴿حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ الصَّالِحَةُ ﴿فَاَصْبَحُوا﴾ صَارُوا ﴿خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾﴾ الدُّنْيَا بِالْفَضِيحَةِ وَالْآخِرَةَ بِالْعِقَابِ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَنْ يَرْتَدِدْ﴾ بِالْفَكِّ وَالْإِدْغَامِ، [يَرْتَدَّ] يَرْجِعْ ﴿مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ﴾ اِلَى الْكُفْرِ إِخْبَارٌ بِمَا عَلِمَ اللّٰهُ تَعَالَى وُقُوعَهُ وَقَدِ ارْتَدَّ جَمَاعَةٌ بَعْدَ مَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ﴾ بَدَلَهُمْ ﴿بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾ قَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "هُمْ قَوْمُ هٰذَا وَأَشَارَ اِلَى أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ" رَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي صَحِيحِهِ ﴿اَذِلَّةٍ﴾ عَاطِفِينَ ﴿عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اَعِزَّةٍ﴾ أَشِدَّاءَ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ﴾ فِيهِ كَمَا يَخَافُ الْمُنَافِقُونَ لَوْمَ الْكُفَّارِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنَ الْأَوْصَافِ ﴿فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ﴾ كَثِيرُ الْفَضْلِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾﴾ بِمَنْ هُوَ أَهْلُهُ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ ابْنُ سَلَامٍ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ قَوْمَنَا هَجَرُونَا: ﴿اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾﴾ خَاشِعُونَ أَوْ يُصَلُّونَ صَلَاةَ التَّطَوُّعِ ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ فَيُعِينَهُمْ وَيَنْصُرَهُمْ ﴿فَاِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾﴾ لِنَصْرِهِ إِيَّاهُمْ أَوْقَعَهُ مَوْقِعَ فَإِنَّهُمْ بَيَانًا لِأَنَّهُمْ مِنْ حِزْبِهِ، أَيْ أَتْبَاعِهِ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِهِ ﴿وَلَعِبًا مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ﴾ الْمُشْرِكِينَ بِالْجَرِّ وَالنَّصْبِ [وَالْكُفَّارَ] ﴿اَوْلِيَآءَ وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ بِتَرْكِ مُوَالَاتِهِمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾﴾ صَادِقِينَ فِي إِيمَانِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

51- **Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları** onlara yardım ederek ve severek **dost edinmeyin. Onlar** inkarda bir oldukları için **birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost edinenler, onlar**ın grubun**dandır. Şüphesiz Allah,** kafirleri dost edinen **zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.**

52- **Kalplerinde hastalık,** zayıf iman **olan** Abdullah İbni Ubey gibi münafıkla**rın, "Bize** şu günlerde başımızda dolanan kıtlık ve düşmanın galebesi gibi **bir felaket gelmesinden,** Muhammed'in dininin tamama ermemesi ve bu durumda da onların bize yiyecek vermemelerinden **korkuyoruz" diyerek** bu bahaneyle **onlar**ın dostluğun**a koştuğunu görürsün.** Yüce Allah buyurdu: **"Olur ki Allah** dinini galip getirerek peygamberine **bir zafer** yardım **verir veya** münafıkların maskesini düşürüp onları rezil ederek **katından bir emir getirir de içlerinde gizledikleri** şüphe ve kafir dostluğu/sevgisi**ne pişman hale gelirler."**

53- **İman edenler,** münafıkların maskeleri düştüğünde hayretle birbirlerine **derler**[1] **ki:** "Din konusunda **sizinle beraber olduklarına en kuvvetli yeminleriyle** bütün güçleriyle **Allah'a yemin edenler bunlar mıdır?"** Allah buyurdu ki: "Salih **amelleri boşa gitmiş ve** dünyada rezalet ahirette ise azap ile **hüsrana uğrayanlardan olmuşlardır."**

54- **Ey iman edenler! Sizden kim dininden** küfre **dönerse,**[2] bu Allah Teâlâ tarafından ileride olacağını bildiği şeyin haber verilmesidir. Nitekim Peygamberin (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ölümünden sonra bir cemaat dinden dönmüştür. **Allah,** onların yerine **bir millet getirir ki, onları sever ve onlar da O'nu sever.** Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Ebu Musa el-Eşa'ri'ye işaret ederek şöyle buyurdular: ***"Onlar şunun kavmidir."***[3] (Onlar) **inananlara karşı alçak gönüllü,** yumuşak **inkarcılara karşı güçlü,** sert**tirler. Allah yolunda cihat ederler ve** münafıkların, kafirlerin yermesinden korktukları gibi **yerenin yermesinden korkmazlar. Bu** zikredilen özellikler, **Allah'ın lütfüdür. Onu dilediğine verir. Allah geniş,** lütfü bol **ve** kendi ehlini **bilendir.**

55- Abdullah b. Selam "Ya Resûlellah! Kavmimiz bizi terk etti" dediğinde şu ayet inmiştir. **Sizin dostunuz ancak Allah, Resûlü ve iman edenlerdir. Ki onlar rüku ederek** (Allah'ın emirlerine) boyun eğerek veya nafile namaz kılarak **namaz kılar ve zekât verirler.**

56- **Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinir** ve onlara yardım edip destek verir**se, (bilsin ki) Allah'tan yana olanlar,**[4]ona tabi olanlar -Allah onlara yardım ettiği için- **galip gelecek yalnızca onlardır.**

---

[1] وَيَقُولُ kelimesi isti'naf/başlangıç cümlesi olarak ref olarak vavlı ve vavsız olarak okunur. يَأْتِيَ kelimesine atfedilerek de nasb ile okunur.

[2] يَرْتَدَّ kelimesi يَرْتَدِدْ şeklinde idgamsız olarak ve يَرْتَدَّ şeklinde idgamlı olarak okunur.

[3] Bu hadisi Hâkim Sahih'inde rivayet etmiştir.

[4] Yüce Allah, inananların kendi tarafında olduğunu beyan etmek için فَإِنَّهُمْ yerine فَإِنَّ حِزْبَ اللهِ ifadesini kullanmıştır.

57- **Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden**[1] **ve kâfirler** müşriklerden[2] **dininizi alay ve eğlence konusu edinenleri, dost edinmeyin. Eğer mümin** imanınızda sadık **iseniz** onların dostluğunu terk etmek suretiyle **Allah'tan korkun.**

KELİME ANLAMI

51- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى **Yahudi ve Hıristiyanları edinmeyin** (Kimler?) أَوْلِيَاءَ **Dostlar** تُوَالُونَهُمْ Ki onlara yakın oluyor وَتَوَدُّونَهُمْ Ve sevgi besliyorsunuz بَعْضُهُمْ **Onların kimisi** (Nedir?) أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Kimisinin dostudur** (Niçin?) لِاتِّحَادِهِمْ فِي الْكُفْرِ Küfürde bir oldukları için وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ **Kim onları dost edinirse** (Kimden?) مِنْكُمْ **İçinizden** فَإِنَّهُ مِنْهُمْ **Kuşkusuz o, onlardandır** مِنْ جُمْلَتِهِمْ Onların grubundan إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** (Kimi?) الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ **Zalimler kavmini** (Ne sebebiyle?) بِمُوَالَاتِهِمُ الْكُفَّارَ Kafirlerle dostlukları sebebiyle.

52- فَتَرَى الَّذِينَ **O kimseleri görürsün ki,** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** (Ne?) مَرَضٌ **Hastalık** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İnanç zayıflığı (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ الْمُنَافِقِ Münafik Abdullah b. Ubeyy gibi (Ne görürsün?) يُسَارِعُونَ فِيهِمْ **Onlar hakkında koşuşturur halde** فِي مُوَالَاتِهِمْ Onların dostluklarında يَقُولُونَ **Onlar derler;** (Nasıl?) مُعْتَذِرِينَ عَنْهَا Bundan ötürü mazeret ileri sürücü oldukları halde نَخْشَى **Biz korkuyoruz** (Neden?) أَنْ تُصِيبَنَا **Bize isabet etmesinden** (Ne?) دَائِرَةٌ **Bir musibet** ki يَدُورُ بِهَا Onunla dönüyor (Ne?) الدَّهْرُ Zaman (Neye?) عَلَيْنَا Aleyhimize (Neye ilişkin bir musibet?) مِنْ جَدْبٍ Kuraklığa ilişkin أَوْ غَلَبَةٍ Ya da (düşmanın) galip gelmesine وَلَا يَتِمَّ أَمْرُ مُحَمَّدٍ Ve Muhammed'in dininin tamamlanmamasından فَلَا يُمِيرُونَا Bu durumda da onların bize yiyecek vermemelerinden (korkuyoruz) قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki, فَعَسَى اللّٰهُ **Umulur ki Allah** أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ **Fethi getirir** (Nasıl?) بِالنَّصْرِ لِنَبِيِّهِ Peygamberine yardım ederek (Neyle?) بِإِظْهَارِ دِينِهِ Dinini aşikar ederek أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ **Veya kendi katından bir emir (getirir)** (Neyle?) بِهَتْكِ سَتْرِ الْمُنَافِقِينَ Münafıkların perdesini yırtarak وَافْتِضَاحِهِمْ Ve onları rezil ederek فَيُصْبِحُوا **Onlar da olurlar** (Ne üzerine?) عَلٰى مَا أَسَرُّوا **Gizledikleri üzere** (Nerede?)

---

[1] مِنَ الَّذِينَ kelimesindeki مِنْ harfi ceri beyan içindir.
[2] اَلْكُفَّارَ kelimesi cer ve nasb ile okunur.

فِي أَنْفُسِهِمْ **İçlerinde** (Neye ilişkin?) مِنَ الشَّكِّ Şüpheye وَمُوَالَاةِ الْكُفَّارِ Ve kafirlerle dostluğa ilişkin (Ne olurlar?) نَادِمِينَ **Pişman.**

53- وَيَقُولُ **Ve der:** (Bu fiil ne iledir?) بِالرَّفْعِ Raf' iledir (Ne olarak?) اسْتِئْنَافًا Söz başlangıcı olarak (Neyle?) بِوَاوٍ وَدُونَهَا 'Vavlı' ve 'vav'sız وَبِالنَّصْبِ Ve nasp iledir (Ne olarak?) عَطْفًا عَلَى يَأْتِيَ 'Ye'tiye' fiilinin üzerine atıf olarak (Kim der?) الَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** (Kime der?) لِبَعْضِهِمْ İçlerinden bazısına (Ne zaman?) إِذَا هُتِكَ Yırtıldığında (Ne?) سَتْرُهُمْ O münafıkların örtüsü (Nasıl der?) تَعَجُّبًا Şaşkınlıkla أَهٰٓؤُلَٓاءِ **Bunları mı?** الَّذِينَ **O kimseler ki,** أَقْسَمُوا بِاللّٰهِ **Allah'a yemin ettiler** (Neyle?) جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ **Yeminlerinin en kuvvetlisiyle** غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ Son derece gayret göstererek (Nerede?) فِيهَا O yeminlerde (Ne diye yemin ettiler?) إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ **Kuşkusuz onlar sizinledir** (Ne konuda?) فِي الدِّينِ Din konusunda قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki: حَبِطَتْ **Heba olmuştur,** بَطَلَتْ Boşa gitmiştir (Ne?) أَعْمَالُهُمُ الصَّالِحَةُ **Onların** salih **amelleri** فَأَصْبَحُوا صَارُوا **Ve oldular** (Kimlerden?) خَاسِرِينَ الدُّنْيَا Dünyada **hüsrana uğrayanlardan** (Neyle?) بِالْفَضِيحَةِ Rezillikle وَالْآخِرَةِ Ve ahirette de (Neyle?) بِالْعِقَابِ Azapla.

54- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** مَنْ يَرْتَدِدْ **Kim irtidat ederse** (Neyledir bu fiil?) بِالْفَكِّ İdğamsız وَالْإِدْغَامِ Ve idğamlı şekliyledir يَرْجِعْ Dönerse (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Neden?) عَنْ دِينِهِ **Dininden** (Neye?) إِلَى الْكُفْرِ Küfre (Nedir bu ifade?) إِخْبَارٌ بِمَا O şeye ilişkin bildiridir ki, عَلِمَ اللّٰهُ تَعَالَى Allah teala bilmiştir (Neyi?) وُقُوعَهُ Onun gerçekleşeceğini وَقَدِ ارْتَدَّ جَمَاعَةٌ Ki bir grup dinden dönmüştür (Ne zaman?) بَعْدَ مَوْتِ النَّبِيِّ Peygamber'in ölümünden sonra صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin فَسَوْفَ **Yakında** يَأْتِي اللّٰهُ **Allah getirecektir** بَدَلَهُمْ Onların yerine (Kimi?) بِقَوْمٍ **Bir kavmi ki,** يُحِبُّهُمْ **Allah, onları seviyor** وَيُحِبُّونَهُ **Onlar da, Allah'ı seviyor** قَالَ Peygamberimiz dedi: صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin هُمْ قَوْمُ هٰذَا Onlar şunun kavmidir وَأَشَارَ Ve işaret etti (Kime?) إِلَى أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ Ebu Musa el-Eş'ari'ye رَوَاهُ الْحَاكِمُ Bu hadisi Hakim rivayet etmiştir (Nerede?) فِي صَحِيحِهِ Sahih'inde (Öyle kavim ki,) أَذِلَّةٍ **Alçak gönüllüler,** عَاطِفِينَ Şefkat gösterirler (Kime?) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Mü'minlere** أَعِزَّةٍ **Ve izzetliler,** أَشِدَّاءَ Serttirler (Kime karşı?) عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirlere karşı** يُجَاهِدُونَ **Onlar cihad ederler** (Nerede?) فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** وَلَا يَخَافُونَ

Ve korkmazlar (Neden?) لَوْمَةَ لَائِمٍ **Hiçbir kınayanın kınamasından** (Nerede?) فِيهِ O yolda (Nasıl korkmazlar?) كَمَا يَخَافُ الْمُنَافِقُونَ Münafıklar korktukları gibi (Neden?) لَوْمَ الْكُفَّارِ Kafirlerin kınamasından ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **Bu** anlatılan مِنَ الْأَوْصَافِ Vasıflar (Nedir?) فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın bir lütfudur** يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ **Onu dilediğine verir** وَاللّٰهُ وَاسِعٌ **Allah geniştir** كَثِيرُ الْفَضْلِ Lütfu çoktur عَلِيمٌ **Ve o ziyade bilicidir** (Kimi?) بِمَنْ هُوَ أَهْلُهُ Lütfuna layık olanı.

55- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا قَالَ ابْنُ سَلَامٍ İbni Selam şöyle dediğinde: يَا رَسُولَ اللّٰهِ Ey Allah Resûlü, إِنَّ قَوْمَنَا هَجَرُونَا Kavmimiz, bizi terk etti إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ **Ancak sizin dostunuz** (Kimdir?) اَللّٰهُ وَرَسُولُهُ **Allah ve Resûlüdür** وَالَّذِينَ اٰمَنُوا **Ve iman edenlerdir** اَلَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki,** يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ **Namazı ikame ederler** وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ **Ve zekatı verirler** وَهُمْ **Ve onlar** رَاكِعُونَ **Rükû edicilerdir** خَاشِعُونَ Huşû sahibidirler أَوْ يُصَلُّونَ Ya da kılarlar (Neyi?) صَلَاةَ التَّطَوُّعِ Nafile namazı.

56- وَمَنْ يَتَوَلَّ **Kim dost edinirse** (Kimi?) اَللّٰهَ وَرَسُولَهُ **Allah ve Resûlünü** وَالَّذِينَ اٰمَنُوا **Ve iman edenleri** فَيُعِينَهُمْ Bu sebeple de onlara destek olur وَيَنْصُرَهُمْ Ve yardım ederse فَإِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ **Kuşkusuz Allah'ın taraftarları** هُمُ الْغَالِبُونَ **Asıl galip onlardır** (Niçin?) لِنَصْرِهِ إِيَّاهُمْ Allah onlara yardım ettiği için أَوْقَعَهُ Allah 'hizb' ifadesini getirmiştir (Nereye?) مَوْقِعَ فَإِنَّهُمْ 'Fe innehüm' (şeklinde) bir zamir yerine (Niçin?) بَيَانًا Şunu açıklamak için; لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar مِنْ حِزْبِهِ Onun hızbindendir أَيْ أَتْبَاعِهِ Yani onun taraftarlarıdır.

57- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** (Kimleri?) اَلَّذِينَ اتَّخَذُوا **Edinen kimseleri** (Neyi?) دِينَكُمْ **Dininizi** (Ne edinen?) هُزُوًا **Alay konusu** مَهْزُوءًا بِهِ Kendisiyle alay olunan şey وَلَعِبًا **Ve oyun** (Kimlerden?) مِنَ لِلْبَيَانِ الَّذِينَ **O kimselerden ki** -'min' beyan içindir- أُوتُوا الْكِتَابَ **Kendilerine kitap verildi** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** (Onlar daha kimlerdendir?) وَالْكُفَّارِ **Ve de kafirlerden,** اَلْمُشْرِكِينَ Müşriklerden (dininizi alay konusu yapanları edinmeyin) (Neyledir bu kelime?) بِالْجَرِّ وَالنَّصْبِ Hem cer hem naspla (Ne edinmeyin?) أَوْلِيَاءَ **Dostlar** وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan korkun** (Neyle?) بِتَرْكِ مُوَالَاتِهِمْ Onlarla dostluğu terk etmekle إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Şayet mümin kimselerseniz** صَادِقِينَ فِي إِيمَانِكُمْ İmanınızda sadık iseniz.

﴿وَ﴾ الَّذِينَ ﴿إِذَا نَادَيْتُمْ﴾ دَعَوْتُمْ ﴿إِلَى الصَّلٰوةِ﴾ بِالْأَذَانِ ﴿اتَّخَذُوهَا﴾ أَيِ الصَّلَاةَ ﴿هُزُوًا وَلَعِبًا﴾
بِأَنْ يَسْتَهْزِئُوا بِهَا وَيَتَضَاحَكُوا ﴿ذٰلِكَ﴾ الِاتِّخَاذُ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾﴾
وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْيَهُودُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِمَنْ تُؤْمِنُ مِنَ الرُّسُلِ فَقَالَ: {بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا}
الْآيَةَ فَلَمَّا ذَكَرَ عِيسَى قَالُوا: لَا نَعْلَمُ دِينًا شَرًّا مِنْ دِينِكُمْ ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ﴾ تُنْكِرُونَ
﴿مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ﴾ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ ﴿وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾﴾
عَطْفٌ عَلَى أَنْ آمَنَّا. الْمَعْنَى: مَا تُنْكِرُونَ إِلَّا إِيمَانَنَا وَمُخَالَفَتَكُمْ فِي عَدَمِ قَبُولِهِ الْمُعَبَّرِ عَنْهُ بِالْفِسْقِ اللَّازِمِ
عَنْهُ وَلَيْسَ هٰذَا مِمَّا يُنْكَرُ ﴿قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ﴾ أُخْبِرُكُمْ ﴿بِشَرٍّ مِنْ﴾ أَهْلِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الَّذِي تَنْقِمُونَهُ
﴿مَثُوبَةً﴾ ثَوَابًا بِمَعْنَى جَزَاءً ﴿عِنْدَ اللهِ﴾ هُوَ ﴿مَنْ لَعَنَهُ اللهُ﴾ أَبْعَدَهُ عَنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَغَضِبَ عَلَيْهِ
وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ﴾ بِالْمَسْخِ ﴿وَ﴾ مَنْ ﴿عَبَدَ الطَّاغُوتَ﴾ الشَّيْطَانَ بِطَاعَتِهِ، وَرَاعَى
فِي مِنْهُمْ مَعْنَى مَنْ وَفِيمَا قَبْلَهُ لَفْظَهَا وَهُمُ الْيَهُودُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ بَاءِ عَبَدَ وَإِضَافَةٍ إِلَى مَا بَعْدَهُ اِسْمُ
جَمْعٍ لِعَبْدٍ وَنَصْبُهُ بِالْعَطْفِ عَلَى الْقِرَدَةِ ﴿أُولٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا﴾ تَمْيِيزٌ لِأَنَّ مَأْوَاهُمُ النَّارُ ﴿وَأَضَلُّ عَنْ
سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ وَأَصْلُ السَّوَاءِ الْوَسَطُ وَذِكْرُ شَرٌّ وَأَضَلُّ فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ لَا نَعْلَمُ
دِينًا شَرًّا مِنْ دِينِكُمْ ﴿وَإِذَا جَاؤُكُمْ﴾ أَيْ مُنَافِقُو الْيَهُودِ ﴿قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا﴾ إِلَيْكُمْ مُتَلَبِّسِينَ
﴿بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا﴾ مِنْ عِنْدِكُمْ مُتَلَبِّسِينَ ﴿بِهِ﴾ وَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾﴾
هُ مِنَ النِّفَاقِ ﴿وَتَرٰى كَثِيرًا مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿يُسَارِعُونَ﴾ يَقَعُونَ سَرِيعًا ﴿فِي الْإِثْمِ﴾ الْكَذِبِ
﴿وَالْعُدْوَانِ﴾ الظُّلْمِ ﴿وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ﴾ الْحَرَامَ كَالرِّشَا ﴿لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾﴾ هُ
عَمَلُهُمْ هٰذَا ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ﴾ مِنْهُمْ ﴿عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ﴾ الْكَذِبَ
﴿وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾﴾ هُ تَرْكُ نَهْيِهِمْ ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ﴾ لَمَّا ضُيِّقَ
عَلَيْهِمْ بِتَكْذِيبِهِمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أَنْ كَانُوا أَكْثَرَ النَّاسِ مَالًا ﴿يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ﴾
مَقْبُوضَةٌ عَنْ إِدْرَارِ الرِّزْقِ عَلَيْنَا كَنَوْا بِهِ عَنِ الْبُخْلِ تَعَالَى اللهُ عَنْ ذٰلِكَ قَالَ تَعَالَى ﴿غُلَّتْ﴾ أُمْسِكَتْ
﴿أَيْدِيهِمْ﴾ عَنْ فِعْلِ الْخَيْرَاتِ دُعَاءٌ عَلَيْهِمْ ﴿وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾ مُبَالَغَةٌ فِي الْوَصْفِ
بِالْجُودِ وَثُنِّيَ الْيَدُ لِإِفَادَةِ الْكَثْرَةِ إِذْ غَايَةُ مَا يَبْذُلُهُ السَّخِيُّ مِنْ مَالِهِ أَنْ يُعْطِيَ بِيَدَيْهِ ﴿يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ﴾
مِنْ تَوْسِيعٍ وَتَضْيِيقٍ لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ ﴿وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ
﴿طُغْيَانًا وَكُفْرًا﴾ لِكُفْرِهِمْ بِهِ ﴿وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ فَكُلُّ فِرْقَةٍ
مِنْهُمْ تُخَالِفُ الْأُخْرَى ﴿كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ﴾ أَيْ لِحَرْبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿أَطْفَأَهَا اللهُ﴾
أَيْ كُلَّمَا أَرَادُوهُ رَدَّهُمْ ﴿وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا﴾ أَيْ مُفْسِدِينَ بِالْمَعَاصِي ﴿وَاللهُ لَا يُحِبُّ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾﴾ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

58- Ezanla **namaza çağırdığınız** davet ettiğiniz **zaman onu** namazı dalga geçerek ve gülerek **alay ve eğlence konusu yaparlar. Bu** namazı alay konusu yapmaları, onların **düşünemeyen bir toplum olmalarından** dolayı**dır.**

Yahudiler Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e "Peygamberlerden kime inanıyorsun?" diye sorduklarında, Peygamberimiz ***"Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarınaindirilene, Rableri tarafından Musa, İsa ve peygamberlere verilene inandık..."*** **(Ali İmran: 84)** ayetini okumaya başladı. Hz. İsa zikredilince Yahudiler "Sizin dininizden daha şerli bir din bilmiyoruz" dediler. Bunun üzerine şu ayet indi:

59- **De ki: "Ey kitap ehli! Yalnızca Allah'a, bize indirilene ve daha önce** peygamberlere **indirilene inandığımız için ve çoğunuz**[1] **fasık olmasından ötürü mü bizden hoşlanmıyor** inkar ediyor**sunuz?** Yani, siz sadece bizim imanımızdan ve fasıklığı gerektiren imansızlığı kabul etmeme konusunda size olan muhalefetimizden hoşlanmıyorsunuz. Oysa bu hoşlanılmayacak bir durum değildir.

60- **De ki: "Allah katında durumu** cezası **bu** hoşlanmadığınız şeyin ehl**inden daha kötü olanı size haber vereyim mi?** O **Allah'ın lânetlediği** rahmetinden uzaklaştırdığı, **gazap ettiği ve aralarından** suretlerini değiştirerek **maymunlar, domuzlar ve tâğuta** şeytana itaat ederek **tapanlar**[2] **çıkardığı kimsedir.**[3]O kimseler de Yahudilerdir. **İşte bunlar, yeri en kötü**[4] **olan** çünkü onların varacağı yer ateştir **ve doğru** hak **yoldan en fazla sapmış olanlardır.**[5]

61- Yahudilerin münafıkları **size geldiklerinde "İnandık" derler, oysa** yanınıza **inkarla** ona bürünmüş halde **girmiş ve yine** yanınızdan **inkarla** ona bürünmüş bir halde inanmadan **çıkmışlardır. Allah, onların gizlemekte oldukları** münafıklığı **çok iyi bilir.**

62- **Onlardan** yani, Yahudilerden **birçoğunun günah,** yalan **düşmanlık** zulüm **ve haram** rüşvet **yemede yarıştıklarını** hızlı bir şekilde bunlara düştüğünü **görürsün.** Bu **yaptıkları ne kadar kötü** bir amel**dir!**

---

[1] وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ cümlesi أَنْ آمَنَّا üzerine atıftır.

[2] Bir kıraatte عَبَدَ kelimesi د harfinin refi ve kendisinden sonra gelen kelimeye izafe edilmesiyle okunur. Ve bu kelime عَبْد 'Abd' kelimesinin ism-i cemisi(çoğulunun bir ismidir, gerçek cemisi olan أَعْبُد değil)dir. Nasbı ise قِرَدَةَ üzerine atfedilmesiyledir.

[3] مِنْهُمْ zamirinde مَنْ lafzının manası dikkate alınmıştır. Bundan önceki لَعَنَهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ kelimelerinde ise lafzı dikkate alınmıştır.

[4] مَكَانًا kelimesi temyizdir.

[5] اَلسَّوَاء kelimesi aslında اَلْوَسَط /orta anlamındadır. شَرّ وَأَضَلّ kelimeleri zikredilmesi Yahudilerin "Sizin dininizden daha şerli bir din bilmiyoruz" sözlerine karşılıktır.

63- **Bari** onlardan **rabbe kul olanlar ve alimler onlara günah söz söylemeyi** yalanı **ve haram yemeyi yasak etselerdi** ya! **Yapmakta oldukları** bu yasaklamayı terk etmek **ne kadar kötüdür!**

64- İnsanlar içinde en çok mala sahip olduktan sonra -Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'i yalanlamaları sebebiyle- rızıkları daraltılan **Yahudiler dedi ki: "Allah'ın eli** bizim üzerimize bol bol rızık indirmekten **bağlı** sıkı**dır."** Ve bu sözleriyle cimrilikten kinayede bulundular. Allah böyle bir şeyden son derece yücedir. Allah Teâlâ buyurdu ki: **"Hay dedikleri yüzünden** hayır işlerinden **elleri bağlanası ve lânet olasılar!** Bu onlara bedduadır. **Bilâkis, Allah'ın elleri açıktır.**[1] **Dilediği gibi** ister az ister çok **verir.** Ona itiraz edilmez. **And olsun ki sana Rabbinden indirilen,** Kuran **onlardan çoğunun azgınlığını ve küfrünü arttırır.** Zira onlar onu inkar etmektedir. **Aralarına, kıyamete kadar düşmanlık ve kin koyduk.** Onlardan her bir fırka diğerine muhalefet eder. **Ne zaman** Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'le **savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür.** Ne zaman savaşmak isteseler, Allah onları geri çevirmiştir. **Onlar yeryüzünde fesada** günahlarla bozgunculuk yaparak **koşarlar. Allah ise fesatçıları sevmez.** Yani onları cezalandırır.

KELİME ANLAMI

58- وَالَّذِينَ **Ve** o kimseler ki, إِذَا نَادَيْتُمْ **Siz çağırdığınız,** دَعَوْتُمْ Davet ettiğiniz **zaman** (Neye?) إِلَى الصَّلٰوةِ **Namaza** (Neyle?) بِالْأَذَانِ Ezanla اِتَّخَذُوهَا **Onu edinirler** أَيِ الصَّلٰوةَ Yani namazı (Ne?) هُزُوًا وَلَعِبًا **Alay ve oyun** (Nasıl?) بِأَنْ يَسْتَهْزِئُوا بِهَا Onunla dalga geçerek وَيَتَضَاحَكُوا Ve gülüşerek ذٰلِكَ الْاِتِّخَاذُ **Bu** edinme (alaya alma) بِأَنَّهُمْ **Olmalarındandır** أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Yani onlar oldukları içindir (Ne?) قَوْمٌ **Bir kavim ki,** لَا يَعْقِلُونَ **Hiç akletmeyen.**

59- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) indi (Ne zaman?) لَمَّا قَالَ الْيَهُودُ Yahudiler dediğinde (Kime?) لِلنَّبِيِّ Peygamber'e صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Ne dediğinde?) بِمَنْ تُؤْمِنُ Kime iman ediyorsun (Kimlerden?) مِنَ الرُّسُلِ Peygamberlerden فَقَالَ O da dedi ki; بِاللّٰهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا الْآيَةَ Allah'a ve bize indirilene... (ayet) فَلَمَّا ذَكَرَ عِيسَى Ne zaman ki İsa'yı zikretti قَالُوا Dediler ki; لَا نَعْلَمُ دِينًا Biz hiçbir din bilmiyoruz (Öyle ki,) شَرًّا Daha şerli (Neden?) مِنْ دِينِكُمْ Sizin dininizden قُلْ **De ki:** يَا أَهْلَ الْكِتَابِ **Ey ehli kitap,** هَلْ تَنْقِمُونَ **Siz**

---

[1] Bu ifade cömertlik vasfında mübalağa ifade eder. يد 'El' lafzının tesniye olarak gelmesi çokluk ifade etmesi içindir. Zira bir zengin malını en fazla iki eliyle verebilir.

nefret etmiyor, تُنْكِرُونَ İnkar etmiyor**sunuz** (Kimden?) مِنَّآ **Bizden** اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا **Ancak iman etmemizi** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Daha?) وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا **Ve bize indirilene** وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ **Ve önceden indirilene** (Kime?) اِلَى الْأَنْبِيَاءِ Nebilere (Daha neyi inkar ediyorsunuz?) وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ **Ve de çoğunuzun** فَاسِقُونَ **Fasıklar** (oluşunu inkar ediyorsunuz) (Nedir bu ifade?) عَطْفٌ Matuftur (Neye?) عَلَى أنْ آمَنَّا 'En amenna'ya اَلْمَعْنَى Mana şudur: مَا تُنْكِرُونَ Siz inkar etmiyorsunuz (Neyi?) إِلَّا إِيمَانَنَا Sadece bizim imanımızı وَمُخَالَفَتَكُمْ Ve bizim (size) muhalefetimizi (inkar ediyorsunuz) (Hangi konuda?) فِي عَدَمِ قَبُولِهِ O imanı kabul etmeme konusunda اَلْمُعَبَّرُ عَنْهُ Ki bu tabir olunmuştur (Neyle?) بِالْفِسْقِ 'Fısk'la (Öyle fısk ki,) اَللَّازِمِ عَنْهُ İmanı kabul etmemekten lazım gelmektedir وَلَيْسَ هٰذَا Oysaki bu (Allah'a iman etmemiz ve ona iman etmeme konusunda size muhalefet etmemiz) değildir (Neden?) مِمَّا يُنْكَرُ İnkar edilecek türden.

60- قُلْ **De ki:** هَلْ اُنَبِّئُكُمْ **Size haber vereyim mi?** أُخْبِرُكُمْ Bildireyim mi? (Neyi?) بِشَرٍّ **Daha kötü bir şeyi** (Neden kötü?) مِنْ أَهْلِ ذٰلِكَ **Bun**un ehlin**den** الَّذِي تَنْقِمُونَهُ Ki siz onu nefretle karşılıyorsunuz (Ne bakımından daha kötü?) مَثُوبَةً ثَوَابًا **Sevap bakımından** (Nedir bu?) بِمَعْنَى جَزَاءً Ceza anlamındadır (Nerede?) عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Nedir o kötü şey?) هُوَ مَنْ O, **o kimsedir ki,** لَعَنَهُ اللّٰهُ **Allah ona lanet etmiştir** أَبْعَدَهُ عَنْ رَحْمَتِهِ Onu rahmetinden uzaklaştırmıştır وَغَضِبَ عَلَيْهِ **Ve ona gazab etmiştir** وَجَعَلَ مِنْهُمُ **Ve onlardan kılmıştır** (Ne?) اَلْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ **Maymunlar ve hınzırlar** (Neyle?) بِالْمَسْخِ Dönüştürmeyle وَمَنْ عَبَدَ **Ve tapan** kimse (Neye?) اَلطَّاغُوتَ اَلشَّيْطَانَ **Tağuta,** şeytana (Neyle?) بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmesiyle وَرَاعَى فِي مِنْهُمْ (Allah) 'Minhüm'de gözetmiştir (Neyi?) مَعْنَى مَنْ 'Men' kelimesinin anlamını وَفِيمَا قَبْلَهُ Bundan önce de (gözetmiştir) (Neyi?) لَفْظَهَا Onun (men kelimesinin) lafzını وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ('Abade' kelimesi neyledir?) بِضَمِّ بَاءِ عَبَدَ 'Abede'nin 'ba' sının zammesiyledir وَإِضَافَةٍ Ve muzaf olmasıyladır (Neye?) اِلَى مَا بَعْدَهُ Kendinden sonrakine (Nedir bu durumda?) إِسْمُ جَمْعٍ İsmi cemi'dir (Neyin?) لِعَبْدٍ 'Abd' kelimesinin وَنَصْبُهُ Nasp oluşu ise (Neyledir?) بِالْعَطْفِ عَلَى الْقِرَدَةَ 'Kırade' kelimesine atıfladır اُولٰٓئِكَ **İşte bunlar** شَرٌّ **Daha kötüdür** (Ne cihetinden?) مَكَانًا **Yer cihetinden** (Nedir bu ifade?) تَمْيِيزٌ Temyizdir (Niçin daha kötüdür?) لِأَنَّ مَأْوَاهُمْ Çünkü onları varacağı yer (Neresidir?) اَلنَّارُ Ateştir وَاَضَلُّ **Ve daha**

fazla sapıcıdır (Neden?) عَنْ سَوَآءِ السَّبِيلِ **Doğru yoldan** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yolundan شَرٌّ وَأَضَلُّ (Ne?) Zikredilmiştir وَذُكِرَ Orta yoldur الْوَسَطُ (Nedir?) 'Seva'ın aslı وَأَضَلُّ السَّوَاءِ 'Şer' ve 'edallü' ifadeleri (Nerede zikredilmiştir?) فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ Onların şu sözünün karşılığında: لَا نَعْلَمُ دِينًا Biz hiçbir din bilmiyoruz (Öyle din ki,) شَرًّا مِنْ دِينِكُمْ Sizin dininizden daha kötü.

61- وَإِذَا جَآؤُكُمْ **Size geldikleri vakitte** أَيْ مُنَافِقُو الْيَهُودِ Yani Yahudilerin münafıkları قَالُوٓا **Derler ki:** اٰمَنَّا **İman ettik** وَقَدْ دَخَلُوا إِلَيْكُمْ **Halbuki** yanınıza **girdiler** (Nasıl?) مُتَلَبِّسِينَ بِالْكُفْرِ **Küfr**ü kuşanmış oldukları halde وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا **Ve halbuki onlar çıkmışlardır** (Nereden?) مِنْ عِنْدِكُمْ Sizin yanınızdan (Nasıl?) مُتَلَبِّسِينَ Kuşanıcı oldukları halde (Neyi?) بِهِ **O küfrü** وَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve iman etmemiş bir halde وَاللّٰهُ أَعْلَمُ **Allah en iyi bilendir** (Neyi?) بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ هُ **Gizler oldukları şeyi** (Neye ilişkin?) مِنَ النِّفَاقِ Münafıklığa ilişkin.

62- وَتَرٰى **Sen görürsün** (Kimi?) كَثِيرًا مِنْهُمْ **Onlardan bir çoğunu** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudilerden يُسَارِعُونَ **Onlar yarışırlar** يَقَعُونَ سَرِيعًا Hızla dalarlar (Ne konuda yarışırlar?) فِي الْاِثْمِ الْكَذِبِ **Günah,** yalan **konusunda** وَالْعُدْوَانِ الظُّلْمِ **Ve düşmanlık,** zulüm **konusunda** (Daha ne konuda yarışırken görürsün?) وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ **Yasaklanan şeyi yemeleri konusunda** الْحَرَامَ Haramı (Ne gibi?) كَالرِّشَا Rüşvet gibi لَبِئْسَ **Ne kötüdür** (Ne?) مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ هُ **O yapar oldukları şey** (O şey de nedir?) عَمَلُهُمْ هٰذَا Onların bu ameli.

63- لَوْلَا هَلَّا يَنْهٰيهُمُ **Onları nehyetse**ydi ya! (Kim?) الرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ **Abidler ve alimler** (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan (Neden nehyetseydi?) عَنْ قَوْلِهِمُ **Demelerinden** (Neyi?) الْاِثْمَ **Günahı** الْكَذِبَ Yalanı وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ **Ve haramı yemelerinden** لَبِئْسَ **Ne kötüdür** (Ne?) مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ هُ **yapar oldukları şey** (O şey de nedir?) تَرْكُ نَهْيِهِمْ Onlara engel olmayı terketmeleri.

64- وَقَالَتِ الْيَهُودُ **Yahudiler dedi** (Ne zaman?) لَمَّا ضُيِّقَ عَلَيْهِمْ Kendilerine darlık geldiğinde (Ne sebebiyle?) بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle (Kimi?) النَّبِيَّ Peygamberi صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Ne zaman kendilerine darlılk geldi?) بَعْدَ أَنْ كَانُوا Onlar

olduktan sonra (Ne?) أَكْثَرَ النَّاسِ İnsanların en çoğu (fazlası) (Ne bakımından?) مَالاً Mal bakımından (Ne dedi?) يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ **Allah'ın eli bağlıdır** مَقْبُوضَةٌ Sıkıdır (Neden?) عَنْ إِدْرَارِ الرِّزْقِ Rızkı akıtmaktan (Kime?) عَلَيْنَا Bize كَنَّوْا بِهِ Bununla imada bulunmuşlardır (Neden?) عَنِ الْبُخْلِ Cimrilikten تَعَالَى اللهُ Allah yüce (münezzeh)tir (Neden?) عَنْ ذٰلِكَ Bu cimrilikten قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurmuştur ki: غُلَّتْ **Bağlansın,** أُمْسِكَتْ Tutulsun (Ne?) أَيْدِيهِمْ **Onların elleri** (Neden?) عَنْ فِعْلِ الْخَيْرَاتِ Hayır işlerinden (Nasıl böyle dedi?) دُعَاءٌ عَلَيْهِمْ Onlara beddua olarak وَلُعِنُوا **Ve lanetlensinler** (Ne sebebiyle?) بِمَا قَالُوا **Dedikleri şey sebebiyle** بَلْ يَدَاهُ **Bilakis O'nun iki eli de** (Nedir?) مَبْسُوطَتَانِ **Açıktır** (Nedir bu ifade?) مُبَالَغَةٌ فِي الْوَصْفِ Vasıflamada mübalağadır (Neyle vasıflama?) بِالْجُودِ Cömertlikle وَثُنِّيَ الْيَدُ 'Yed' kelimesi tensiye yapıldı (Niçin?) لِإِفَادَةِ الْكَثْرَةِ Çokluk ifade etsin için إِذْ غَايَةُ مَا Çünkü o şeyin sınırı ki, يَبْذُلُهُ السَّخِيُّ Cömert kişi onu veriyor (Neden?) مِنْ مَالِهِ Malından (Nedir?) أَنْ يُعْطِيَ بِيَدَيْهِ İki eliyle vermesidir يُنْفِقُ **O verir** (Nasıl?) كَيْفَ يَشَآءُ **Nasıl dilerse** (Neye ilişkin?) مِنْ تَوْسِيعٍ Genişletmeye وَتَضْيِيقٍ Ve daraltmaya ilişkin لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْهِ Ona itiraz olmaz وَلَيَزِيدَنَّ **Andolsun ki artırır** (Kimi?) كَثِيرًا مِنْهُمْ **Onlardan bir çoğunu** (Ne?) مَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ **Sana indirilen şey** (Kimden?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** (indirilen) مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an (Ne bakımından artırır?) طُغْيَانًا **Azgınlık** وَكُفْرًا **Ve küfür bakımından** (Niçin?) لِكُفْرِهِمْ بِهِ Onu inkar ettikleri için وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ **Biz onların arasına bıraktık** (Neyi?) الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ **Düşmanlığı ve buğzu** (Ne zamana dek?) إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe dek** فَكُلُّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ Onlardan her fırka تُخَالِفُ الْأُخْرٰى Diğerine ters düşer كُلَّمَآ **Ne zaman** أَوْقَدُوا نَارًا **Ateş tutuşturduysalar** (Niçin?) لِلْحَرْبِ **Savaş için** أَيْ لِحَرْبِ النَّبِيِّ Yani peygamberle harp için صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin أَطْفَأَهَا اللهُ **Allah onu söndürdü** أَيْ كُلَّمَا أَرَادُوهُ Yani onu her amaçladıklarında رَدَّهُمْ Onları geri çevirdi وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ **Onlar yeryüzünde koşarlar** (Niçin?) فَسَادًا **Fesat için** أَيْ مُفْسِدِينَ بِالْمَعَاصِي Yani günahlarla bozguncular olarak وَاللهُ **Oysaki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuları** بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Allah onları cezalandırır anlamındadır.

﴿وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اٰمَنُوا﴾ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَاتَّقَوْا﴾ اَلْكُفْرَ ﴿لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَاَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ ﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ﴾ بِالْعَمَلِ بِمَا فِيهِمَا وَمِنْهُ
اْلإِيمَانُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ﴾ مِنَ الْكُتُبِ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ لَاَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ﴾ بِأَنْ يُوَسَّعَ عَلَيْهِمُ الرِّزْقُ وَيَفِيضَ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ ﴿مِنْهُمْ اُمَّةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿مُقْتَصِدَةٌ﴾
تَعْمَلُ بِهِ وَهُمْ مَنْ آمَنَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَٓاءَ﴾
بِئْسَ ﴿مَا﴾ شَيْئًا ﴿يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾﴾ هُ ﴿يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ﴾ جَمِيعَ ﴿مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾
وَلَا تَكْتُمْ شَيْئًا مِنْهُ خَوْفًا أَنْ تُنَالَ بِمَكْرُوهٍ ﴿وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ﴾ أَيْ لَمْ تُبَلِّغْ جَمِيعَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ ﴿فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَتَهُ﴾ بِالْإِفْرَادِ وَالْجَمْعِ لِأَنَّ كِتْمَانَ بَعْضِهَا كَكِتْمَانِ كُلِّهَا ﴿وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ أَنْ يَقْتُلُوكَ
وَكَانَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحْرَسُ حَتَّى نَزَلَتْ فَقَالَ: "اِنْصَرِفُوا فَقَدْ عَصَمَنِيَ اللّٰهُ" رَوَاهُ الْحَاكِمُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾﴾ ﴿قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلٰى شَيْءٍ﴾ مِنَ الدِّينِ مُعْتَدٍّ بِهِ
﴿حَتّٰى تُقِيمُوا التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِأَنْ تَعْمَلُوا بِمَا فِيهِ وَمِنْهُ اْلإِيمَانُ بِي
﴿وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا﴾ ﴿مِنْهُمْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿طُغْيَانًا وَكُفْرًا﴾ لِكُفْرِهِمْ بِهِ
﴿فَلَا تَاْسَ﴾ تَحْزَنْ ﴿عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾﴾ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِكَ أَيْ لَا تَهْتَمَّ بِهِمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ هُمُ الْيَهُودُ مُبْتَدَأٌ ﴿وَالصَّابِئُونَ﴾ فِرْقَةٌ مِنْهُمْ ﴿وَالنَّصَارٰى﴾ وَيُبْدَلُ مِنَ الْمُبْتَدَأِ
﴿مَنْ اٰمَنَ﴾ مِنْهُمْ ﴿بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾﴾
فِي الْآخِرَةِ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ وَدَالٌّ عَلَى خَبَرِ إِنَّ ﴿لَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِٓي اِسْرَٓائِيلَ﴾ عَلَى الْإِيمَانِ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ
﴿وَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلَّمَا جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ﴾ مِنْهُمْ ﴿بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْ﴾ مِنَ الْحَقِّ كَذَّبُوهُ
﴿فَرِيقًا﴾ مِنْهُمْ ﴿كَذَّبُوا وَفَرِيقًا﴾ مِنْهُمْ ﴿يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾﴾ كَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَالتَّعْبِيرُ بِهِ دُونَ قَتَلُوا
حِكَايَةٌ لِلْحَالِ الْمَاضِيَةِ لِلْفَاصِلَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

65- **Eğer Ehl-i Kitap,** Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e **iman edip** küfürden **de sakınsalardı, elbette kötülüklerini örter ve onları Naîm cennetlerine koyardık.**

66- **Eğer onlar; Tevrat'ı, İncil'i** içindekilerle amel ederek ki, onlardan biri de Hz. Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e iman etmektir **ve kendilerine Rablerinden indirilmiş olan** kitapları **dosdoğru tatbik etselerdi, elbette** rızıklarının üzerlerine geniş tutulması ve her taraftan gönderilmesiyle **hem üstlerinden, hem de ayaklarının altlarından yiyeceklerdi. Onlardan orta**

yolu tutan Tevrat'la amel eden **bir ümmet** cemaat **vardır.** Ve onlardan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e inananlar vardır. **Ama onlardan bir çoğunun yapmakta oldukları** şey **ise ne kötüdür,** ne fenadır.

67- **Ey Peygamber! Rabbinden sana indirilenin** hepsini **tebliğ et.** Başına kötü bir iş gelir korkusuyla hiçbir şeyi gizleme. **Eğer bunu yapmaz,** sana indirilenin hepsini açıklamaz**san O'nun elçiliğini**[1] **yapmamış olursun.** Çünkü bir kısmını gizlemek hepsini gizlemek gibidir. **Allah, seni insanlardan** seni öldürmelerinden **korur.** Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) nöbetçi bulundururdu. Fakat bu ayet inince: "Gidin! Şüphesiz Allah beni korudu"[2] buyurdu. **Şüphesiz Allah, kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.**

68- **De ki: "Ey Ehl-i Kitap! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni** içindekilerle amel etmek suretiyle **dosdoğru tatbik etmedikçe,** -ki, onlardan biri de bana iman etmektir- din hususunda itibar edilir **hiç bir şey üzerinde değilsiniz. Andolsun ki, Rabbinden sana indirilen,** Kuran **onlardan çoğunun** ona inanmadıkları için **azgınlık ve küfrünü artıracaktır. Öyleyse** sana inanmazlarsa **kafirler topluluğu için tasalanma,** üzülme. Yani, onlara önem verme.

69- **Doğrusu, iman edenler,**[3] **Yahudiler, Sâbiîler** Yahudilerden bir grup **ve Hıristiyanlar,** Onlar**dan**[4] **Allah'a ve ahiret gününe inananlar ve salih amel işleyenler, onlara hiç korku yoktur ve onlar,** ahirette **üzülecek de değillerdir.**[5]

70- **And olsun ki İsrailoğullarından** Allah'a ve peygamberlerine iman etmek üzere **söz aldık ve onlara peygamberler gönderdik. Ne zaman** onlardan **bir peygamber, onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir şey** hak **ile gelmişse,** onu yalanladılar. O peygamberlerden **bir kısmını yalanlarlar ve** onlardan Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahya gibi **bir kısmını da öldürürlerdi.**[6]

---

[1] رِسَالَتَهُ kelimesi müfret ve cemi okunur.

[2] Bu hadisi Hakim Müstedrek'in de rivayet etmiştir.

[3] إِنَّ الَّذِينَ lafzı mübtedadır.

[4] مَنْ آمَنَ lafzı Mübteda'dan bedeldir.

[5] فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ cümlesi مَنْ آمَنَ mübtedasının haberidir. Ve yukarıdaki إِنَّ الَّذِينَ mübtedasının haberine de delalet ederler.

[6] قَتَلُوا fiili yerine, geçmiş hali hikaye eden يَقْتُلُونَ fiilinin kullanılması ayet sonlarındaki fasılalara riayet içindir.

KELİME ANLAMI

65- وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ **Şayet ehl-i kitap** اٰمَنُوا **İman etseydiler** (Kime?) بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin وَاتَّقَوْا الْكُفْرَ **Ve** küfürden **sakınsalardı** لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ **Elbette onlardan silerdik** (Neyi?) سَيِّئَاتِهِمْ **Kötülüklerini** وَلَاَدْخَلْنَاهُمْ **Elbette onları sokardık** (Nereye?) جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Nimetlerle dolu cennetlere.**

66- وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا **Eğer onlar dosdoğru tatbik etselerdi** (Neyi?) اَلتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ **Tevratı ve İncil'i** (Neyle?) بِالْعَمَلِ Uygulamayla (Neyi?) بِمَا فِيهِمَا İkisinde olan şeyi وَمِنْهُ Ki, o iki kitapta yer alan şeylerdendir (Ne?) اَلْاِيمَانُ İman etmek (Kime?) بِالنَّبِيِّ Peygamber'e صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (**Daha neyi tatbik etselerdi?**) وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ **Kendilerine indirilen** مِنَ الْكُتُبِ Kitapları (**Kim tarafından indirilen?**) مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** لَاَكَلُوا **Elbette yerlerdi** (Nereden?) مِنْ فَوْقِهِمْ **Üstlerinden** وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ **Ve ayaklarının altından** (Nasıl?) بِاَنْ يُوَسَّعَ عَلَيْهِمْ Üzerlerine genişletilerek (Ne?) اَلرِّزْقُ Rızık وَيَفِيضَ Ve akarak (Nereden?) مِنْ كُلِّ جِهَةٍ Her yönden مِنْهُمْ اُمَّةٌ **Onlardan bir ümmet** جَمَاعَةٌ Bir cemaat **vardır ki,** مُقْتَصِدَةٌ **Orta yolu tutar** تَعْمَلُ بِهِ Onunla amel eder وَهُمْ مَنْ آمَنَ Onlar iman eden kimselerdir (Kime?) بِالنَّبِيِّ Peygamber'e صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Kim gibi?) كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ **İçlerinden pek çoğu** سَاءَ بِئْسَ **Ne kötüdür,** çirkindir (Ne?) مَا شَيْئًا **O** şey **ki,** هُ يَعْمَلُونَ Onu **işliyorlar.**

67- يَا اَيُّهَا الرَّسُولُ **Ey Peygamber** بَلِّغْ **Tebliğ et** (Neyi?) جَمِيعَ مَا **O şeyin** tamamını **ki,** اُنْزِلَ اِلَيْكَ **Sana indirildi** (Kimden?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** وَلَا تَكْتُمْ Sakın gizleme (Ne?) شَيْئًا مِنْهُ Ondan hiçbir şey (Nasıl?) خَوْفًا أَنْ تُنَالَ Başına gelmesinden korkarak (Neyin?) بِمَكْرُوهٍ Kötü bir şeyin وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ **Şayet yapmazsan** أَيْ لَمْ تُبَلِّغْ Yani tebliğ etmezsen (Neyi?) جَمِيعَ مَا O şeyin tümünü ki, أُنْزِلَ إِلَيْكَ Sana indirilmiştir. فَمَا بَلَّغْتَ **Ulaştırmamış olursun** (Neyi?) رِسَالَتَهُ **Onun elçiliğini** (Neyledir bu kelime?) بِالْإِفْرَادِ وَالْجَمْعِ Müfret ve cemilikle لِأَنَّ كِتْمَانَ بَعْضِهَا Çünkü onun bazısını gizlenmek كَكِتْمَانِ كُلِّهَا

Hepsini gizlemek gibidir وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ **Allah seni korur;** (Neden?) مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** أَنْ يَقْتُلُوكَ Seni öldürmelerinden وَكَانَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحْرَسُ Peygamberimiz (s.a.v) korunuyordu حَتَّى نَزَلَتْ Bu ayet inene dek فَقَالَ Bunun üzerine dedi ki; اِنْصَرِفُوا 'Dağılın فَقَدْ عَصَمَنِيَ اللّٰهُ Şüphesiz beni Allah korudu' رَوَاهُ الْحَاكِمُ Bunu İmam Hakim rivayet etmiştir اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** (Kimi?) اَلْقَوْمَ الْكَافِرِينَ **Kafirler kavmini.**

68- قُلْ **De ki:** يَا اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey ehl-i kitap!** لَسْتُمْ عَلٰى شَيْءٍ **Siz hiçbir şey üzere değilsiniz** (Neden?) مِنَ الدِّينِ Dinden (Öyle şey ki,) مُعْتَدٍّ بِهِ Kendisine itibar olunan حَتّٰى تُقِيمُوا **Ta ki ikame edinceye dek** (Neyi?) اَلتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ **Tevratı ve İncil'i** وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ **Ve size indirileni** (Kimden?) مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** (Nasıl ikame edinceye dek?) بِأَنْ تَعْمَلُوا Amel etmeniz suretiyle (Neyle?) بِمَا فِيهِ Onda olan şeyle وَمِنْهُ İşte o şeydendir (Ne?) الْإِيمَانُ بِي Bana iman etmek وَلَيَزِيدَنَّ **Andolsun ki artırır** (Kimi?) كَثِيرًا مِنْهُمْ **Onlardan pek çoğunu** (Ne?) مَا اُنْزِلَ **İndirilen şey** (Kime?) اِلَيْكَ **Sana** (Kimden?) مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** (Neye ilişkin?) مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'a ilişkin (Ne bakımından artırır?) طُغْيَانًا وَكُفْرًا **Azgınlık ve küfür bakımından** (Niçin?) لِكُفْرِهِمْ بِهِ Onu inkar ettikleri için فَلَا تَأْسَ **O halde tasalanma,** تَحْزَنْ Hüzünlenme (Kime?) عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ **Kafirler kavmine** إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِكَ Şayet sana inanmazlarsa اَيْ لَا تَهْتَمَّ بِهِمْ Yani onları önemseme.

69- اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَالَّذِينَ **Ve onlar ki** هَادُوا **Yahudi oldular** هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir (Nedir bu?) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَالصَّابِئُونَ **Ve Sâbiler** (Kimdir onlar?) فِرْقَةٌ مِنْهُمْ Yahudilerden bir fırkadır وَالنَّصَارٰى **Ve Hıristiyanlar** وَيُبْدَلُ مِنَ الْمُبْتَدَاِ (Gelen ifade) mübtedadan bedel kılınır مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ **İçlerinden iman edenler** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** وَعَمِلَ صَالِحًا **Ve amel-i salih işleyen** فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine korku yoktur** وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ **Onlar mahzun da olmayacaklardır.** (Nerede?) فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette (Nedir bu ifadeler?) خَبَرُ الْمُبْتَدَاِ Mübtedanın haberidir وَدَالٌّ Ve delalet edicidir (Neye?) عَلٰى خَبَرِ إِنَّ 'İnne' nin haberine.

70- لَقَدْ اَخَذْنَا **Andolsun biz aldık** (Neyi?) مِيثَاقَ بَنِي اِسْرَآئِيلَ **İsrailoğulları'nın sözünü** (Neye dair?) عَلَى الْإِيمَانِ İman etmeye dair (Kime?) بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ Allah'a ve peygamberlerine وَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ **Ve onlara gönderdik** (Kimler?) رُسُلًا **Peygamberler** كُلَّمَا جَآءَهُمْ **Ne zaman onlara getirdiyse** (Kim?) رَسُولٌ مِنْهُمْ İçlerinden **bir peygamber** (Neyi?) بِمَا لَا تَهْوٰى اَنْفُسُهُمْ **Nefislerinin arzu etmediği** مِنَ الْحَقِّ Hakkı كَذَّبُوهُ Onu yalanladılar فَرِيقًا مِنْهُمْ **Onlardan bir grubu** كَذَّبُوا **Yalanladılar** وَفَرِيقًا مِنْهُمْ **Onlardan bir kısımını da** يَقْتُلُونَ **Öldürüyorlar** (Kim gibi?) كَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى Zekeriyya ve Yahya gibi وَالتَّعْبِيرُ بِهِ Muzari kalıbıyla anlatım (Nasıl?) دُونَ قَتَلُوا Mazinin (öldürdüler) yerine (Nedir?) حِكَايَةٌ Hikayedir (Neyi?) لِلْحَالِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş vakıayı (Niçin?) لِلْفَاصِلَةِ Fasıla (ayet sonlarının aynı olmasına riayet) için.

﴿وَحَسِبُوا﴾ ظَنُّوا ﴿أَ﴾ نْ ﴿لَا تَكُونَ﴾ بِالرَّفْعِ فَأَنْ مُخَفَّفَةٌ وَالنَّصْبِ [تَكُونَ] فَهِيَ نَاصِبَةٌ أَيْ تَقَعُ ﴿فِتْنَةٌ﴾ عَذَابٌ بِهِمْ عَلَى تَكْذِيبِ الرُّسُلِ وَقَتْلِهِمْ ﴿فَعَمُوا﴾ عَنِ الْحَقِّ فَلَمْ يُبْصِرُوهُ ﴿وَصَمُّوا﴾ عَنِ اسْتِمَاعِهِ ﴿ثُمَّ تَابَ اللهُ عَلَيْهِمْ﴾ لَمَّا تَابُوا ﴿ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا﴾ ثَانِيًا ﴿كَثِيرٌ مِنْهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الضَّمِيرِ ﴿وَاللهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (٧١)﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾ سَبَقَ مِثْلُهُ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿الْمَسِيحُ يَا بَنِي اِسْرَآئِيلَ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ﴾ فَإِنِّي عَبْدٌ وَلَسْتُ بِإِلَهٍ ص ﴿اِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ﴾ فِي الْعِبَادَةِ غَيْرَهُ ﴿فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾ مَنَعَهُ أَنْ يَدْخُلَهَا ﴿وَمَأْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَنْصَارٍ (٧٢)﴾ يَمْنَعُونَهُمْ مِنْ عَذَابِ اللهِ ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللهَ ثَالِثُ﴾ آلِهَةٍ ﴿ثَلٰثَةٍ﴾ أَيْ أَحَدُهَا وَالْآخَرَانِ عِيسَى وَأُمُّهُ وَهُمْ فِرْقَةٌ مِنَ النَّصَارٰى ﴿وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ﴾ مِنَ التَّثْلِيثِ وَيُوَحِّدُوا ﴿لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ ثَبَتُوا عَلَى الْكُفْرِ ﴿مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ (٧٣)﴾ مُؤْلِمٌ وَهُوَ النَّارُ ﴿اَفَلَا يَتُوبُونَ اِلَى اللهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ﴾ مِمَّا قَالُوا اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿وَاللهُ غَفُورٌ﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿رَحِيمٌ (٧٤)﴾ بِهِ ﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ﴾ مَضَتْ ﴿مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ فَهُوَ يَمْضِي مِثْلَهُمْ وَلَيْسَ بِإِلَهٍ كَمَا زَعَمُوا وَإِلَّا لَمَا مَضَى ﴿وَاُمُّهُ صِدِّيقَةٌ﴾ مُبَالَغَةٌ فِي الصِّدْقِ ﴿كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ﴾ كَغَيْرِهِمَا مِنَ الْحَيَوَانَاتِ وَمَنْ كَانَ كَذٰلِكَ لَا يَكُونُ إِلٰهًا لِتَرْكِيبِهِ وَضَعْفِهِ وَمَا يَنْشَأُ مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ ﴿اُنْظُرْ﴾ مُتَعَجِّبًا ﴿كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْاٰيَاتِ﴾ عَلَى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿ثُمَّ انْظُرْ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يُؤْفَكُونَ (٧٥)﴾ يُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿الْعَلِيمُ (٧٦)﴾ بِأَحْوَالِكُمْ وَالْإِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ.

TÜRKÇE ANLAMI

71- Peygamberleri yalanlamaları ve öldürmelerine karşılık başlarına **bir** azap **belâ gelmeyecek**[1] **sandılar** zannettiler **de** hakka karşı **kör** olup onu görmediler **ve** onu işitmekten **sağır kesildiler. Sonra** onlar tövbe edince **Allah tövbelerini kabul etti. Sonra onlardan çoğu**[2] ikinci kez **kör ve sağır kesildi. Allah onların yaptıklarını görmektedir.** Ve onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır.

72- Andolsun ki, "Şüphesiz Allah, O Meryem oğlu Mesîh'tir" diyenler kafir olmuşlardır.[3] **Halbuki Mesîh** onlara **demişti ki: "Ey İsrailoğulları!**

---

[1] تَكُونُ fiili ref ile okunur. Bu durumda أَنْ muhaffefedir. Ve nasb ile okunur. Bu durumda da أَنْ fiili müzariyi nasb edicidir.

[2] كَثِيرٌ kelimesi عَمُوا وَصَمُّوا fiillerindeki zamirden bedeldir.

[3] Bunun aynısı (bu sürenin on yedinci ayetinde) geçmişti.

Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk ediniz. Çünkü ben bir kulum kesinlikle bir ilah değilim. **(Biliniz ki,) kim Allah'a** ibadet ve diğerlerinde **ortak koşarsa şüphesiz Allah ona cenneti haram kılmıştır,** onu oraya girmekten men etmiştir, **artık onun yeri ateştir ve zalimlerin** onları Allah'ın azabından koruyacak **hiç yardımcıları**[1] **yoktur."**

73- **Andolsun ki, "Allah, üç** ilahın **üçüncüsüdür"** onlardan biridir **diyenler kâfir olmuşlardır.** Diğer ikisi de İsa ile annesidir. Bunu söyleyenler Hıristiyanlardan bir gruptur. **Halbuki bir tek Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Eğer dedikleri** üçlü ilah akides**inden vazgeçmez** ve Allah'ı birlemez**lerse, onlardan kâfir olanlara** küfür üzere sabit kalanlara **acı** veren **bir azap isabet edecektir.** O da ateştir.

74- Dediklerinden dolayı **Allah'a tövbe etmezler, ve O'ndan mağfiret dilemezler mi?**[2] **Oysa Allah** tövbe edeni **çok bağışlayandır** ve ona **merhamet edendir.**

75- **Meryem oğlu Mesîh ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir.** O da onlar gibi gelip geçecektir. Onların zannettiği gibi o bir ilah değildir. Eğer öyle olsaydı, geçip gitmezdi. **Anası da dosdoğru**[3] **bir kadındır. Her ikisi de** diğer canlılar gibi **yemek yerlerdi.** Böyle olan biri ise yediklerinden oluştuğu ve zayıf olduğu için ve de yediklerinden meydana gelen sidik ve dışkıdan dolayı ilah olamaz. Hayretle **bak, onlara** Allah'ın birliğini gösteren **delilleri nasıl açıklıyoruz, sonra bak** delilinin olmasına rağmen haktan **nasıl çevriliyor,** döndürülüyor**lar.**

76- **De ki: "Allah'ı bırakıp da sizin için fayda ve zarara gücü yetmeyen şeylere mi tapıyorsunuz?**[4] **Halbuki Allah,** sözlerinizi **işiten ve** hallerinizi **bilen odur.**

KELİME ANLAMI

71- وَحَسِبُوا **Sandılar,** ظَنُّوا Zannettiler (Neyi?) أَنْ لَّا تَكُونَ **Olmayacağını** (Neyledir bu fiil?) بِالرَّفْعِ Raf' iledir فَأَنْ مُخَفَّفَةٌ Buna göre elif nun hafif durumdadır وَالنَّصْبِ Ve nasp iledir فَهِيَ نَاصِبَةٌ Bu durumda da elif nun nasp edicidir أَيْ تَقَعُ Yani (sandılar ki,) gerçekleşmeyecek (Ne?) فِتْنَةٌ **Bir fitne** بِهِمْ عَذَابٌ Onlara azap (Ne üzerine?) عَلَى تَكْذِيبِ الرُّسُلِ

---

[1] مِن harfi ceri zaittir.
[2] Soru tevbih/azarlama içindir.
[3] "Sıddıka" kelimesi Sıdk kökünden mübalağalı ismi faildir.
[4] Soru inkar içindir.

Peygamberleri yalanlama وَقَتْلِهِمْ Ve onları katletme üzerine فَعَمُوا **Böylece kör oldular** (Neden?) عَنِ الْحَقِّ Haktan فَلَمْ يُبْصِرُوهُ Onu göremediler وَصَمُّوا **Ve sağır oldular** (Neden?) عَنِ اسْتِمَاعِهِ Onu işitmekten ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ **Sonra Allah (mağfiretle) yöneldi** (Kime?) عَلَيْهِمْ **Onlara** (Ne zaman?) لَمَّا تَابُوا Tövbe ettikleri zaman ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا **Ardından kör ve sağır oldular** ثَانِيًا İkinci kez (Onlardan bedel kim böyle oldu?) كَثِيرٌ مِنْهُمْ **İçlerinden pek çoğu** (Nedir bu ifade?) بَدَلٌ مِنَ الضَّمِيرِ Cemi vavından bedeldir وَاللّٰهُ بَصِيرٌ **Allah görendir** (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Onlar yapıyorlar** فَيُجَازِيهِمْ بِهِ Sonuçta onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır.

72- لَقَدْ كَفَرَ **Andolsun ki küfre girmiştir** (Kim?) اَلَّذِينَ قَالُوا **Diyen kimseler** (Ne diyen?) اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ **O Meryem oğlu Mesih'tir.'** سَبَقَ مِثْلُهُ Bunun benzeri geçmişti وَقَالَ لَهُمْ **Oysaki** onlara **dedi:** (Kim?) اَلْمَسِيحُ **Mesih** يَا بَنِي اِسْرَآئِيلَ **Ey İsrailoğulları!** اُعْبُدُوا اللّٰهَ **Allah'a ibadet edin** (Öyle Allah ki,) رَبِّي وَرَبَّكُمْ **Benim ve sizin Rabbiniz olan** فَإِنِّي عَبْدٌ Çünkü ben bir kulum وَلَسْتُ بِإِلٰهٍ İlah değilim اِنَّهُ **Zira durum şu ki;** مَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ **Kim Allah'a şirk koşarsa** (Nerede?) فِي الْعِبَادَةِ İbadette (Kimi şirk koşarsa?) غَيْرَهُ Ondan başka birini فَقَدْ حَرَّمَ **Kuşkusuz haram kılmıştır** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kimin üzerine?) عَلَيْهِ **Onun üzerine** (Neyi?) اَلْجَنَّةَ **Cenneti** مَنَعَهُ Onu engellemiştir (Neden?) أَنْ يَدْخُلَهَا Oraya girmekten وَمَأْوٰيهُ النَّارُ **Onun varacağı yer ateştir** وَمَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** (Ne?) مِنْ زَائِدَةٌ اَنْصَارٍ **Yardımcılar** 'min' zaittir. (Öyle yardımcılar ki,) يَمْنَعُونَهُمْ Onları men ederler (Neden?) مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabından.

73- لَقَدْ كَفَرَ **Andolsun ki, küfre girmiştir** (Kim?) اَلَّذِينَ قَالُوا **Diyen kimseler** (Ne diyen?) اِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** (Kimdir?) ثَالِثُ آلِهَةٍ ثَلٰثَةٍ **Üç** ilahın **üçüncüsüdür** أَيْ أَحَدُهَا Yani onlardan biridir وَالْآخَرَانِ Diğer ikisi ise (Kimdir?) عِيسٰى وَأُمُّهُ İsa ve annesidir وَهُمْ فِرْقَةٌ Bu diyenler bir gruptur (Kimden?) مِنَ النَّصَارٰى Hıristiyanlardan وَمَا مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا اِلٰهٌ وَاحِدٌ **Ancak tek bir ilah vardır** وَاِنْ لَمْ يَنْتَهُوا **Eğer vazgeçmezlerse** (Neden?) عَمَّا يَقُولُونَ **Dediklerinden** (Neye ilişkin?) مِنَ التَّثْلِيثِ 'Teslis'e (üçlemeye) ilişkin وَيُوَحِّدُوا Ve (Allah'ı) birlemezlerse لَيَمَسَّنَّ **Hiç kuşkusuz**

dokunacaktır (Kime?) اَلَّذِينَ كَفَرُوا **Küfreden kimselere** أَيْ ثَبَتُوا عَلَى الْكُفْرِ Yani küfür üzere sabit duranlara (Kimden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Ne?) عَذَابٌ اَلِيمٌ **Acı bir azap** مُؤْلِمٌ Can yakıcı وَهُوَ النَّارُ O da cehennemdir.

74- اَفَلَا يَتُوبُونَ **Hala tövbe etmeyecekler mi?** (Kime?) اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** وَيَسْتَغْفِرُونَهُ **Ve ondan mağfiret dilemeyecekler mi?** (Neden ötürü?) مِمَّا قَالُوا Dedikleri şeylerden ötürü اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ İstifham, azarlama içindir. وَاللّٰهُ غَفُورٌ **Allah çok bağışlayıcıdır** (Kimi?) لِمَنْ تَابَ Tövbe eden kimseyi رَحِيمٌ بِهِ **Ve** ona **merhametlidir.**

75- مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu Mesih değildir** اِلَّا رَسُولٌ **Ancak bir peygamberdir** قَدْ خَلَتْ مَضَتْ **Kuşkusuz geçti,** gitti (Ne zaman?) مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** (Kim?) اَلرُّسُلُ **Peygamberler** فَهُوَ O da, يَمْضِي مِثْلَهُمْ Onlar gibi geçip gidecektir وَلَيْسَ بِاِلٰهٍ İlah değildir (Nasıl?) كَمَا زَعَمُوا İddia ettikleri gibi وَاِلَّا لَمَا مَضَى Aksi olsaydı geçip gitmezdi وَاُمُّهُ صِدِّيقَةٌ **Onun annesi dosdoğru bir kadındı** مُبَالَغَةٌ فِي الصِّدْقِ Sıdk kökünden mübalağalı ismi faildir. كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ **İkisi de yemek yerlerdi** (Ne gibi?) كَغَيْرِهِمَا Diğerleri gibi (Nelerden?) مِنَ الْحَيَوَانَاتِ Canlılardan وَمَنْ كَانَ كَذٰلِكَ Kim de böyle ise لَا يَكُونُ اِلٰهًا İlah olamaz (Niçin?) لِتَرْكِيبِهِ Bir şeylerden oluştuğu için, وَضَعْفِهِ Ve zayıf olduğu için وَمَا يَنْشَأُ Ve kendisinden çıkan مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ Küçük ve büyük abdesten dolayı اُنْظُرْ مُتَعَجِّبًا Hayret ederek **bak ki,** كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ **Onlara nasıl açıklıyoruz** (Neyi?) اَلْاٰيَاتِ **Açık delilleri** (Ne üzerine?) عَلَى وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimiz üzerine ثُمَّ انْظُرْ **Sonra yine bak ki,** اَنّٰى كَيْفَ يُؤْفَكُونَ **Nasıl döndürülüyor** يُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ Haktan saptırılıyor**lar?** (Neye rağmen?) مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Açık delilin bulunmasına rağmen.

76- قُلْ اَتَعْبُدُونَ **De ki: Tapıyor musunuz?** (Kimin dışında?) مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'ın dışında** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan başka (Neye?) مَا **O şeye ki,** لَا يَمْلِكُ لَكُمْ **Sizin için güç yetiremez** (Neye?) ضَرًّا وَلَا نَفْعًا **Hiçbir zarara ve faydaya** وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيعُ **Allah, o ziyade işitendir** (Neyi?) لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi اَلْعَلِيمُ بِأَحْوَالِكُمْ **Ve** hallerinizi **ziyade bilendir** وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ İstifham, inkar içindir.

﴿قُلْ يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ﴾ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى ﴿لَا تَغْلُوا﴾ تَجَاوَزُوا الْحَدَّ ﴿فِي دِينِكُمْ﴾ غُلُوًّا ﴿غَيْرَ الْحَقِّ﴾ بِأَنْ تَضَعُوا عِيسَى أَوْ تَرْفَعُوهُ فَوْقَ حَقِّهِ ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا اَهْوَآءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ﴾ بِغُلُوِّهِمْ وَهُمْ أَسْلَافُهُمْ ﴿وَاَضَلُّوا كَثِيرًا﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَضَلُّوا عَنْ سَوَآءِ السَّبِيلِ (٧٧)﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ الْوَسَطُ ﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوُدَ﴾ بِأَنْ دَعَا عَلَيْهِمْ فَمُسِخُوا قِرَدَةً وَهُمْ أَصْحَابُ أَيْلَةَ ﴿وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ بِأَنْ دَعَا عَلَيْهِمْ فَمُسِخُوا خَنَازِيرَ وَهُمْ أَصْحَابُ الْمَائِدَةِ ﴿ذٰلِكَ﴾ اللَّعْنُ ﴿بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (٧٨)﴾ ﴿كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ﴾ أَيْ لَا يَنْهَى بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿عَنْ﴾ مُعَاوَدَةِ ﴿مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (٧٩)﴾ فِعْلُهُمْ هٰذَا ﴿تَرٰى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ بُغْضًا لَكَ ﴿لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ اَنْفُسُهُمْ﴾ مِنَ الْعَمَلِ لِمَعَادِهِمُ الْمُوجِبِ لَهُمْ ﴿اَنْ سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ (٨٠)﴾ ﴿وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿اَوْلِيَآءَ وَلٰكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ (٨١)﴾ خَارِجُونَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿لَتَجِدَنَّ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ اٰمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ لِتَضَاعُفِ كُفْرِهِمْ وَجَهْلِهِمْ وَانْهِمَاكِهِمْ فِي اتِّبَاعِ الْهَوَى ﴿وَلَتَجِدَنَّ اَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ اٰمَنُوا الَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّا نَصَارٰى ذٰلِكَ﴾ أَيْ قُرْبُ مَوَدَّتِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿بِاَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ﴾ عُلَمَاءَ ﴿وَرُهْبَانًا﴾ عُبَّادًا ﴿وَاَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ (٨٢)﴾ عَنِ اتِّبَاعِ الْحَقِّ كَمَا يَسْتَكْبِرُ الْيَهُودُ وَأَهْلُ مَكَّةَ. نَزَلَتْ فِي وَفْدِ النَّجَاشِي الْقَادِمِينَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَبَشَةِ قَرَأَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُورَةَ يٰسٓ فَبَكَوْا وَأَسْلَمُوا وَقَالُوا مَا أَشْبَهَ هٰذَا بِمَا كَانَ يَنْزِلُ عَلَى عِيسَى.

TÜRKÇE ANLAMI

77- **De ki: "Ey Ehl-i Kitap!** Yahudi ve Hıristiyanlar **Dininizde haksız yere** Hz. İsa'yı alçaltarak veya hakkından fazla yükselterek **taşkınlık etmeyin** haddi aşmayın, **daha önce** taşkınlıklarıyla **hem kendi sapmış hem de** insanların **birçoğunu saptırmış ve doğru**[1] hak **yoldan ayrılmış bir kavmin** atalarınızın **heveslerine uymayın."**

78- **İsrailoğullarından inkar edenler, Davud'un** onlardan Eyle halkına beddua edip maymuna dönmeleri **ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle** sofradan yiyenlere beddua edip domuza dönmeleriyle **lanetlenmişlerdir. Bu,** lanet **isyan etmeleri ve haddi aşar olmaları sebebiyledir.**

---

[1] اَلسَّوَاءُ kelimesi aslında اَلْوَسَطُ /orta anlamındadır.

79- **Onlar, işledikleri kötülüğe** tekrar dönme**kten men etmezlerdi.** Bir kısmı diğer bir kısmına engel olmazdı. **İşlemekte oldukları** bu amelleri **ne kadar kötü idi.**

80- Ey Muhammed!**Görürsün ki, Onlardan çoğu,** sana kin tuttukları için Mekke ehlinden **küfredenleri dost edinmektedirler. Nefislerinin kendilerine** ahiretleri **için sunduğu** amel **gerçektende ne kötüdür** ki, **Allah'ın onlara gazap etmesini ve azapta ebedi kalmalarını** gerektirir.

81- **Eğer onlar Allah'a, Peygambere** Muhammed'e **ve ona indirilene inanmış olsalardı, onları** kafirleri **dost edinmezlerdi, fakat onların çoğu fasık** imandan çıkmış**tır.**

82- Ey Muhammed! **İnsanlar içerisinde iman edenlere düşmanlık yönünden en şiddetli olarak Yahudiler ile,** Mekke ehlinden **şirk koşanları bulacaksın.** Çünkü bunların küfürleri ve cahillikleri kat kattır. Ve nefislerinin arzularına dalmışlardır. **Onlar içinde iman edenlere sevgi yönünden en yakın olarak da "Biz Hıristiyanlarız" diyenleri bulacaksın. Bu,** iman edenlere sevgi yönünden yakın olmaları **onların içinde keşişler** alimler **ve râhipler** abitler **olması ve onlar**ın Yahudiler ve Mekke ehlinin yaptığı gibi hakka uymaktan **kibirlenmemeleri** sebebi**yledir.** Bu ayet Habeş'ten gelen Necâşi'nin elçileri hakkında inmiştir. Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onlara Yasin süresini okudu. Onlar da ağlayıp Müslüman oldular. Ve "Bu ayetler, Hz. İsa'ya inenlere ne kadar çok benziyor" dediler.

KELİME ANLAMI

77- قُلْ **De ki;** يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ **Ey Ehl-i Kitap!** اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارَى Yahudi ve Hıristiyanlar لَا تَغْلُوا **Aşırılığa kaçmayın** تَجَاوَزُوا الْحَدَّ Haddi aşmayın (Nerede?) فِي دِينِكُمْ **Dininizde** غُلُوًّا Öyle bir aşırılıkla ki غَيْرَ الْحَقِّ **Hakkın dışında** (Nasıl?) بِأَنْ تَضَعُوا عِيسَى İsa'yı aşağı görmeniz suretiyle أَوْ تَرْفَعُوهُ Ya da onu yükseltmeniz (Nereye?) فَوْقَ حَقِّهِ Hak ettiğinin üstüne وَلَا تَتَّبِعُوٓا **Ve uymayın** (Neye?) اَهْوَآءَ قَوْمٍ **O kavmin arzuların ki,** قَدْ ضَلُّوا **Onlar sapıtmışlardır** (Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ **Bundan evvel** (Ne sebebiyle?) بِغُلُوِّهِمْ Aşırılıkları sebebiyle وَهُمْ أَسْلَافُهُمْ Bunlar, onların dedeleridir وَاَضَلُّوا **Ve saptırmışlardır** (Kimi?) كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ İnsanlardan **bir çoğunu** وَضَلُّوا **Ve sapmışlardır** (Neden?) عَنْ سَوَآءِ السَّبِيلِ **Yolun doğrusundan** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yoldan وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ 'Seva' aslında (Ne demektir?) اَلْوَسَطُ Orta yol demektir.

78- لُعِنَ الَّذِينَ **O kimseler lanet olundu ki,** كَفَرُوا **Küfre girdiler** (Kimlerden?) مِنْ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ **İsrailoğulların'dan** (Ne üzerine lanet olundular?) عَلٰى لِسَانِ دَاوُدَ **Davud'un dili üzerine** (Nasıl?) بِأَنْ دَعَا عَلَيْهِمْ Onlara beddua etmesi suretiyle فَمُسِخُوا قِرَدَةً Onlar da maymunlara dönüştüler وَهُمْ أَصْحَابُ أَيْلَةَ Onlar, Eyle halkıdır (Daha kimin dili üzere lanetlendiler?) وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ **Ve Meryem oğlu İsa'nın** (Nasıl?) بِأَنْ دَعَا عَلَيْهِمْ Onlara beddua etmesiyle فَمُسِخُوا خَنَازِيرَ Onlar da hınzırlara dönüştüler وَهُمْ أَصْحَابُ الْمَائِدَةِ Bunlar gökten inen sofranın ehlidir ذٰلِكَ اللَّعْنُ **Bu** lanet (Ne sebebiyledir?) بِمَا عَصَوْا **İsyan etmeleri** وَكَانُوا يَعْتَدُونَ **Ve haddi aşar olmaları sebebiyledir.**

79- كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ **Onlar vazgeçirmeye çalışmazlardı** أَيْ لَا يَنْهٰى بَعْضُهُمْ بَعْضًا Yani bazısı bazısını sakındırmazdı (Neden?) عَنْ مُعَاوَدَةِ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ **Yaptıkları kötülüğe** geri dönmek**ten** لَبِئْسَ مَا **Andolsun, o şey ne kötü ki,** كَانُوا يَفْعَلُونَ **Onu yapıyorlardı** (O kötü şey nedir?) فِعْلُهُمْ هٰذَا Onların bu fiili.

80- تَرٰى يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed **sen görürsün** (Kimi?) كَثِيرًا مِنْهُمْ **Onlardan çoğunu** (Ne halde?) يَتَوَلَّوْنَ **Dost edinir oldukları halde** (Kimi?) اَلَّذِينَ كَفَرُوا **Küfreden kimseleri** (Kimden?) مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından (Niçin onları dost edinirler?) بُغْضًا لَكَ Senden nefret ettikleri için لَبِئْسَ مَا **Ne kötü şey** قَدَّمَتْ لَهُمْ **Onlara hazırladı** (Ne?) اَنْفُسُهُمْ **Nefisleri** (Neden?) مِنَ الْعَمَلِ Amelden (Neresi için hazırladı?) لِمَعَادِهِمْ Varacakları yer (ahiret) için (Öyle ki,) اَلْمُوجِبِ لَهُمْ Kendilerine gerektiren (Neyi?) اَنْ سَخِطَ اللّٰهُ **Allah'ın gazap etmesini** (Kime?) عَلَيْهِمْ **Onlara** وَفِي الْعَذَابِ **Azapta ise** هُمْ خَالِدُونَ **Onlar ebedi kalıcıdırlar.**

81- وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ **Şayet iman ediyor olsalardı** (Kime?) بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ **Allah'a ve peygambere** (Kimdir o?) مُحَمَّدٍ Muhammed'tir. وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ **Ve ona indirilen şeye** مَا اتَّخَذُوهُمْ **Onları edinmezlerdi** أَيِ الْكُفَّارَ Yani kafirleri (Ne edinmezlerdi?) اَوْلِيَآءَ **Dostlar** وَلٰكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ **Fakat içlerinden pek çoğu** فَاسِقُونَ **Fasıklardır** خَارِجُونَ عَنِ الْإِيمَانِ İmanın dışındadırlar.

82- لَتَجِدَنَّ **Elbette bulursun** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! (Kimi?) اَشَدَّ النَّاسِ **İnsanların en şiddetlisini** (Ne bakımından?) عَدَاوَةً **Düşmanlık bakımından** (Kime?) لِلَّذِينَ اٰمَنُوا

İman eden kimselere (Kimi bulursun?) اَلْيَهُودَ **Yahudileri** وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا **Ve şirk koşanları** (Kimlerden?) مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından (Niçin?) لِتَضَاعُفِ كُفْرِهِمْ وَ جَهْلِهِمْ Onların küfrü ve cehaletleri katmerli olduğu için وَانْهِمَاكِهِمْ Ve tamamen yöneldikleri için (Neye?) فِي اتِّبَاعِ الْهَوَى Nefsi arzuya tabi olmaya وَلَتَجِدَنَّ **Ve elbette bulursun** (Kimi?) أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً **Sevgi bakımından onların en yakınını** (Kime?) لِلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenlere** (Kimleri bulursun?) اَلَّذِينَ قَالُوٓا **Diyen kimseleri:** (Ne?) اِنَّا نَصَارٰى **Biz Hıristiyanlarız** ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ قُرْبُ مَوَدَّتِهِمْ Yani onların sevgi yakınlığı (Kime?) لِلْمُؤْمِنِينَ İman edenlere (Neyledir?) بِأَنَّ بِسَبَبِ أَنَّ مِنْهُمْ **İçlerinden olması** sebebi**yledir** (Kimler olması?) قِسِّيسِينَ عُلَمَاءَ **Keşişler,** alimler وَرُهْبَانًا عُبَّادًا **Ve rahipler,** abidler وَأَنَّهُمْ **Ve kuşkusuz onlar** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Büyüklenmezler** (Neden?) عَنِ اتِّبَاعِ الْحَقِّ Hakka tabi olmaktan كَمَا يَسْتَكْبِرُ Tıpkı büyüklendiği gibi (Kimler?) اَلْيَهُودُ وَأَهْلُ مَكَّةَ Yahudiler ve Mekke ehli نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir (Kimler hakkında?) فِي وَفْدِ النَّجَاشِي Necaşi'nin temsilcileri hakkında اَلْقَادِمِينَ عَلَيْهِ Ki onlar Müslümanlara gelmişlerdir (Nereden?) مِنَ الْحَبَشَةِ Habeşistan'dan قَرَأَ Peygamberimiz okumuştu صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin (Neyi okumuştu?) سُورَةَ يٰسٓ Yasin suresini فَبَكَوْا Onlar da ağlamışlar وَأَسْلَمُوا Müslüman olmuş وَقَالُوا Ve şöyle demişlerdi: مَا أَشْبَهَ هٰذَا Bu ne kadar da benziyor (Neye?) بِمَا كَانَ يَنْزِلُ İnen şeye (Kime?) عَلَى عِيسَى İsa'ya.

قَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَآ أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَآ اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا بِنَبِيِّكَ وَكِتَابِكَ ﴿فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾﴾
الْمُقِرِّينَ بِتَصْدِيقِهِمَا ﴿وَ﴾ قَالُوا فِي جَوَابِ مَنْ عَيَّرَهُمْ بِالْإِسْلَامِ مِنَ الْيَهُودِ ﴿مَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللهِ
وَمَا جَآءَنَا مِنَ الْحَقِّ﴾ الْقُرْآنِ أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا مِنَ الْإِيمَانِ مَعَ وُجُودِ مُقْتَضِيهِ ﴿وَنَطْمَعُ﴾ عَطْفٌ
عَلَى نُؤْمِنُ ﴿أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ قَالَ تَعَالَى: ﴿فَأَثَابَهُمُ
اللهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾﴾
بِالْإِيمَانِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا أُولٰٓئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا هَمَّ قَوْمٌ
مِنَ الصَّحَابَةِ أَنْ يُلَازِمُوا الصَّوْمَ وَالْقِيَامَ وَلَا يَقْرَبُوا النِّسَاءَ وَالطِّيبَ وَلَا يَأْكُلُوا اللَّحْمَ وَلَا يَنَامُوا
عَلَى الْفِرَاشِ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَآ أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا﴾ تَتَجَاوَزُوا
أَمْرَ اللهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾﴾ ﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ مَفْعُولٌ
وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ قَبْلَهُ حَالٌ مُتَعَلِّقٌ بِهِ ﴿وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِيٓ أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ
اللهُ بِاللَّغْوِ﴾ الْكَائِنِ ﴿فِيٓ أَيْمَانِكُمْ﴾ هُوَ مَا يَسْبِقُ إِلَيْهِ اللِّسَانُ مِنْ غَيْرِ قَصْدِ الْحَلِفِ كَقَوْلِ الْإِنْسَانِ:
لَا وَاللهِ، وَبَلَى وَاللهِ ﴿وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ وَفِي قِرَاءَةٍ {عَاقَدْتُمْ}
﴿الْأَيْمَانَ﴾ عَلَيْهِ بِأَنْ حَلَفْتُمْ عَنْ قَصْدٍ ﴿فَكَفَّارَتُهُ﴾ أَيِ الْيَمِينِ إِذَا حَنِثْتُمْ فِيهِ ﴿إِطْعَامُ عَشَرَةِ
مَسَاكِينَ﴾ لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ ﴿مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ﴾ مِنْهُ ﴿أَهْلِيكُمْ﴾ أَيْ أَقْصَدِهِ وَأَغْلَبِهِ
لَا أَعْلَاهُ وَلَا أَدْنَاهُ ﴿أَوْ كِسْوَتُهُمْ﴾ بِمَا يُسَمَّى كِسْوَةً كَقَمِيصٍ وَعِمَامَةٍ وَإِزَارٍ وَلَا يَكْفِي دَفْعُ
مَا ذُكِرَ إِلَى مِسْكِينٍ وَاحِدٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿أَوْ تَحْرِيرُ﴾ عِتْقُ ﴿رَقَبَةٍ﴾ أَيْ مُؤْمِنَةٍ كَمَا فِي كَفَّارَةِ
الْقَتْلِ وَالظِّهَارِ حَمْلًا لِلْمُطْلَقِ عَلَى الْمُقَيَّدِ ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾ وَاحِدًا مِمَّا ذُكِرَ ﴿فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ أَيَّامٍ﴾
كَفَّارَتُهُ وَظَاهِرُهُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ التَّتَابُعُ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا
حَلَفْتُمْ﴾ وَحَنِثْتُمْ ﴿وَاحْفَظُوٓا أَيْمَانَكُمْ﴾ أَنْ تَنْكُثُوهَا مَا لَمْ تَكُنْ عَلَى فِعْلِ بِرٍّ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ
كَمَا فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ مَا بَيَّنَ لَكُمْ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾﴾ هُ عَلَى ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

83- Yüce Allah buyurdu ki: **Peygambere indirileni** Kuran'ı **duydukları zaman, tanıdıkları gerçekten dolayı gözlerinden yaşlar boşandığını görürsün. Derler ki: "Rabbimiz! Biz iman ettik,** peygamberini ve kitabını tasdik ettik **bizi de şahit olanlarla** bu ikisinin doğruluğunu kabul edenlerle **beraber yaz."**

84- **Ve** Müslüman oldukları için kendilerini ayıplayan Yahudilere cevap olarak dediler ki: **"Bize ne oluyor ki, Allah'a ve bize gelen gerçeğe** Kuran'a **iman etmeyelim.** Yani, bizim için -hem de sebebi mevcutken- iman etmeye hiçbir engel yoktur. **Ve Rabbimizin bizi iyi kişiler** iman edenlerle **birlikte** cennete **koymasını ummayalım?"**[1]

85- **Allah da onları, dediklerine karşılık altlarından ırmaklar akan ve içinde temelli kalacakları cennetlerle mükafatlandırdı. İşte bu** iman etmek suretiyle **iyilik yapanların mükafatıdır.**

86- **İnkar eden ve ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar cehennem halkıdır.**

Sahabelerden bir kısmı, sürekli oruç tutmak, namaz kılmak, kadınlara yaklaşmamak, koku sürmemek, et yememek ve yatakta yatmamak isteyince şu ayet indi:

87- **Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı temiz şeyleri haram kılmayın ve sınırı aşmayın,** Allah'ın emrini çiğnemeyin. **Zira Allah sınırı aşanları sevmez.**

88- **Allah'ın size verdiği rızıktan helal ve temiz**[2] **olanı yeyin. Ve kendisine inandığınız Allah'tan da korkun.**

89- **Allah sizi, kasıtsız,** yemin niyeti olmadan dile gelen, 'Yok vallahi! Evet vallahi!' gibi **yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz, fakat** kasıtlı olarak yemin etmek suretiyle **bilerek yaptığınız**[3] **yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar. Bunun** yani, bozduğunuz zaman yeminin **kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden** yani, daha üstün veya düşüğünü değil de iktisatlı ve genellikle yedirdiğinizi **on fakire yedirmek,** her fakire bir müdd (;yaklaşık 812,5 gr tahıl) vermek **yahut onları** giyecek diye isimlendirilen gömlek, sarık ve izar gibi bir şey ile **giydirmek,** bu sayılan şeyleri bir fakire vermek yeterli değildir. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir **yahut da** mutlağı mukayyede hamlederek zıhar ve adam öldürme kefaretinde olduğu gibi mümin **bir köleyi hür bırakmak** azat etmek**tir. Artık kim de** bunlardan birini **bulamazsa üç gün oruç tutmak** onun kefaretidir. Ayetin zahiri peş peşe olmasının şart koşulmamasıdır. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir. **Bu** zikredilenler **yemin ettiğiniz** ve bozduğunuz **takdirde yeminlerinizin**

---

1 وَنَطْمَعُ cümlesi نُؤْمِنُ cümlesi üzerine atıftır.

2 حَلاَلاً kelimesi (كُلُوا fiilinin) mefulu bihidir. Öncesindeki مِمَّا رَزَقَكُمْ car ile mercuru hal olup kendisine taalluk eder.

3 عَقَّدْتُمْ fiili şeddeli ve şeddesiz okunur. Bir kıraatte de عَاقَدْتُمْ şeklinde okunur.

kefaretidir. Bakara suresi (224)'te olduğu gibi iyi bir iş veya insanların arasını ıslah etmek için olmadıkça **yeminlerinizi** bozmaktan **koruyun. İşte** tıpkı bu hükümleri açıkladığı gibi **Allah size âyetlerini açıklıyor ki,** bu açıklamaya karşılık ona **şükredesiniz.**

KELİME ANLAMI

83- قَالَ تَعَالَى Allah teala şöyle buyurdu: وَاِذَا سَمِعُوا **Onlar işittiklerinde** (Neyi?) مَآ اُنْزِلَ **İndirileni** (Kime?) اِلَى الرَّسُولِ **Peygambere** (Neden?) مِنَ الْقُرْآنِ Kur'andan تَرٰى اَعْيُنَهُمْ **Sen onların gözlerini görürsün** (Ne halde?) تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ **Yaştan dolup taşıyor halde** (Neden sebep?) مِمَّا **O şeyden sebep ki,** عَرَفُوا **Anladılar** (Neden?) مِنَ الْحَقِّ **Haktan** يَقُولُونَ **Şöyle derler:** رَبَّنَآ اٰمَنَّا **Ey Rabbimiz, iman ettik** صَدَّقْنَا Tasdik ettik (Neyi?) بِنَبِيِّكَ وَ كِتَابِكَ Peygamberini ve kitabını فَاكْتُبْنَا **O halde bizi yaz** (Kimlerle?) مَعَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlerle beraber** اَلْمُقِرِّينَ بِتَصْدِيقِهِمَا O ikisini tasdik ettiğini ikrar edenlerle.

84- وَ قَالُوا **Ve** onlar derler (Nerede?) فِي جَوَابِ مَنْ O kimseye cevapta ki, عَيَّرَهُمْ Onları ayıplamıştır (Neyle?) بِالْإِسْلَامِ İslam'la (Kimlerden?) مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden مَا لَنَا **Bize ne oluyor da** لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ **Allah'a iman etmeyelim** وَمَا جَآءَنَا **Ve bize gelen** مِنَ الْحَقِّ **Hakka,** اَلْقُرْآنِ Kur'an'a (iman etmeyelim) أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا Yani bizim için bir engel yoktur (Neden?) مِنَ الْإِيمَانِ İmandan مَعَ وُجُودِ مُقْتَضِيهِ Onun gerekleri de bulunduğu halde وَنَطْمَعُ **Ve ummayalım** (Nedir bu?) عَطْفٌ عَلَى نُؤْمِنُ 'Nü'minü'ye matuftur (Neyi?) اَنْ يُدْخِلَنَا **Bizi sokmasını** (Kimin?) رَبُّنَا **Rabbimizin** (Kimlerle beraber?) مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ اَلْمُؤْمِنِينَ **Salihler,** Mü'minler **kavmiyle beraber** (Nereye sokmasını?) اَلْجَنَّةَ Cennete.

85- قَالَ تَعَالَى Allah teala da buyurdu ki: فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ **Allah onları mükafatlandırmıştır** (Ne sebebiyle?) بِمَا قَالُوا **Dedikleri şey sebebiyle** (Neyle?) جَنَّاتٍ **Cennetlerle** تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Ki onların altından akmaktadır** (Ne?) اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** (Ne oldukları halde?) خَالِدِينَ فِيهَا **Orada ebedi kalıcı oldukları halde** وَذٰلِكَ **İşte bu** (Nedir?) جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ **İyi davrananların mükafatıdır** (Neyle iyi davranan?) بِالْإِيمَانِ İmanla.

86- وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا وَكَذَّبُوا **İnkar ettiler ve yalanladılar** (Neyi?) بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** أُولٰئِكَ **İşte onlar** (Nedir?) أَصْحَابُ الْجَحِيمِ **Cehennem halkıdır.**

87- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا هَمَّ Niyetlendiğinde (Kim?) قَوْمٌ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir grup (Neye?) أَنْ يُلَازِمُوا Devam etmeye (Neye?) اَلصَّوْمَ وَالْقِيَامَ Oruca ve gece namazına وَلَا يَقْرَبُوا Yaklaşmamaya (Kime?) اَلنِّسَاءَ وَالطِّيبَ Kadınlara ve hoş kokuya وَلَا يَأْكُلُوا اللَّحْمَ Et yememeye وَلَا يَنَامُوا عَلَى الْفِرَاشِ Ve döşek üstünde uyumamaya يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تُحَرِّمُوا **Haram kılmayın** (Neyi?) طَيِّبَاتِ مَا **O şeyin temizlerini ki,** أَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ **Allah size helal kıldı** وَلَا تَعْتَدُوا **Aşırılığa kaçmayın** تَتَجَاوَزُوا Aşmayın (Neyi?) أَمْرَ اللّٰهِ Allah'ın emrini إِنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** اَلْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanları.**

88- وَكُلُوا **Ve yiyin** (Neden?) مِمَّا رَزَقَكُمْ **Sizi rızıklandırdığından** (Kimin?) اَللّٰهُ **Allah'ın** (Neyi yiyin?) حَلَالًا طَيِّبًا **Tertemiz helali** (Nedir bu ifade?) مَفْعُولٌ Fiilin mefûlüdür وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ Car ver mecrur ise (Neredeki?) قَبْلَهُ Kendisinden önceki (Nedir?) حَالٌ Haldir مُتَعَلِّقٌ بِهِ Ve o mefule müteallıktir وَاتَّقُوا اللّٰهَ **Allah'tan sakının** اَلَّذِي أَنْتُمْ بِهِ **Ki siz ona** مُؤْمِنُونَ **İnanıcılarsınız.**

89- لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ **Allah sizi sorumlu tutmaz** (Neyle?) بِاللَّغْوِ الْكَائِنِ Meydana gelen **lağıvle** (Nerede?) فِي أَيْمَانِكُمْ **Yeminlerinizde** هُوَ مَا Bu o şeydir ki, يَسْبِقُ إِلَيْهِ Ona gitmektedir (Ne?) اَللِّسَانُ Dil (söz) (Nasıl?) مِنْ غَيْرِ قَصْدِ الْحَلِفِ Yemin amacı olmaksızın كَقَوْلِ الْإِنْسَانِ İnsanın şöyle demesi gibi لَا وَاللّٰهِ Hayır, vallahi وَبَلَى وَاللّٰهِ Evet, vallahi وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ **Fakat sizi sorumlu tutar** (Neyle?) بِمَا عَقَّدْتُمُ **Bağladığınız şeyler sebebiyle** (Neyledir bu fiil?) بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddelidir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de {عَاقَدْتُمْ} 'Âkâttûm'dür (Neyi bağladınız şeyler?) اَلْأَيْمَانَ **Yeminleri** (Ne üzerine?) عَلَيْهِ O şey üzerine (Nasıl?) بِأَنْ حَلَفْتُمْ Yemin etmeniz suretiyle (Ne şekilde?) عَنْ قَصْدٍ Kasıtlı olarak فَكَفَّارَتُهُ **Onun kefareti** أَيِ الْيَمِينِ Yani yeminin (Ne zaman?) إِذَا حَنِثْتُمْ فِيهِ Onda geri döndüğünüz (yemini bozduğunuz zaman) (Nedir?) إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ **On miskini doyurmaktır** لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ Her miskine bir müdd (;yaklaşık 812,5 gr tahıl) vardır (Neden?) مِنْ أَوْسَطِ مَا **O şeyin ortasından ki,** تُطْعِمُونَ مِنْهُ Ondan

yediriyorsunuz (Kime?) أَهْلِيكُمْ **Ehlinize** أَيْ أَقْصَدِهِ Yani onun en sıradanından وَأَغْلَبِهِ Ve çoğunlukla olanından لَا أَعْلَاهُ وَلَا أَدْنَاهُ En yükseği ve en düşüğü değil أَوْ كِسْوَتُهُمْ **Yahut onları giydirmektir** (Neyle?) بِمَا يُسَمَّى كِسْوَةً 'Kisve' denecek bir şeyle (Ne gibi?) كَقَمِيصٍ وَعِمَامَةٍ وَإِزَارٍ Gömlek, sarık ve izar (belden aşağıya giyilen elbise) gibi وَلَا يَكْفِي Yeterli olmaz (Ne?) دَفْعُ مَا ذُكِرَ Anlatılanın verilmesi (Kime?) إِلَى مِسْكِينٍ وَاحِدٍ Tek bir miskine وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii de bu görüş üzeredir أَوْ تَحْرِيرُ عِتْقِ رَقَبَةٍ **Ya da bir kölenin azadı,** hür bırakılması أَيْ مُؤْمِنَةٍ Yani mü'min olan (Neredeki gibi?) كَمَا فِي كَفَّارَةِ الْقَتْلِ وَالظِّهَارِ Katl ve zihar kefaretindeki gibi (Niçin mümin köle olmalıdır?) حَمْلًا لِلْمُطْلَقِ Mutlak olan atfedildiği için (Neye?) عَلَى الْمُقَيَّدِ Mukayyed olana فَمَنْ لَمْ يَجِدْ **Her kim bulamazsa** (Neyi?) وَاحِدًا مِمَّا ذُكِرَ Anlatılandan birini فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ **Bu durumda üç gün oruçtur** (Ne?) كَفَّارَتُهُ Onun kefareti وَظَاهِرُهُ Ayetin (ifadenin) zahiri şudur; أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ Şart koşulmaz (Ne?) التَّتَابُعُ Peşpeşelik وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ Şafii bunun üzeredir ذَلِكَ الْمَذْكُورُ **Bu** ifade edilen (Nedir?) كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ **Yeminlerinizin kefaretidir** (Ne zaman?) إِذَا حَلَفْتُمْ **Yemin ettiğinizde** وَحَنِثْتُمْ Ve bozduğunuzda وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ **Yeminlerinizi koruyun** (Neden?) أَنْ تَنْكُثُوهَا Onları bozmaktan مَا لَمْ تَكُنْ Olmadıkça (Ne üzerine?) عَلَى فِعْلِ بِرٍّ Takva işi üzerine أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ Ya da insanlar arasında sulh yapma üzerine كَمَا فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ Bakara suresi (224)'te olduğu gibi كَذَلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ مَا Yani o şey gibi ki, بَيَّنَ لَكُمْ Size açıkladı (Neyi?) مَا ذُكِرَ İfade edileni يُبَيِّنُ اللّٰهُ **Allah beyan ediyor** (Kime?) لَكُمْ **Size** (Neyi?) آيَاتِهِ **Ayetlerini** لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾ **Umulur ki** ona **şükredesiniz** (Neye karşılık?) عَلَى ذَلِكَ Bu açıklamaya karşılık.

﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا إِنَّمَا الْخَمْرُ﴾ اَلْمُسْكِرُ الَّذِي يُخَامِرُ الْعَقْلَ ﴿وَالْمَيْسِرُ﴾ اَلْقِمَارُ ﴿وَالْاَنْصَابُ﴾ اَلْأَصْنَامُ ﴿وَالْاَزْلَامُ﴾ قِدَاحُ الْاِسْتِقْسَامِ ﴿رِجْسٌ﴾ خَبِيثٌ مُسْتَقْذَرٌ ﴿مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ الَّذِي يُزَيِّنُهُ ﴿فَاجْتَنِبُوهُ﴾ أَيِ الرِّجْسَ الْمُعَبَّرَ بِهِ عَنْ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ أَنْ تَفْعَلُوهُ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿اِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ﴾ إِذَا أَتَيْتُمُوهُمَا لِمَا يَحْصُلُ فِيهِمَا مِنَ الشَّرِّ وَالْفِتَنِ ﴿وَيَصُدَّكُمْ﴾ بِالْاِشْتِغَالِ بِهِمَا ﴿عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ﴾ خَصَّهَا بِالذِّكْرِ تَعْظِيمًا لَهَا ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾﴾ عَنْ إِتْيَانِهِمَا، أَيِ انْتَهُوا ﴿وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا﴾ اَلْمَعَاصِيَ ﴿فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿فَاعْلَمُوٓا اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾﴾ اَلْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ وَجَزَاؤُكُمْ عَلَيْنَا ﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا﴾ أَكَلُوا مِنَ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قَبْلَ التَّحْرِيمِ ﴿اِذَا مَا اتَّقَوْا﴾ اَلْمُحَرَّمَاتِ ﴿وَاٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا﴾ ثَبَتُوا عَلَى التَّقْوَى وَالْإِيمَانِ ﴿ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُوا﴾ اَلْعَمَلَ ﴿وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾﴾ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُثِيبُهُمْ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ﴾ لَيَخْتَبِرَنَّكُمُ ﴿اللّٰهُ بِشَيْءٍ﴾ يُرْسِلُهُ لَكُمْ ﴿مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ﴾ أَيِ الصِّغَارَ مِنْهُ ﴿اَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ﴾ اَلْكِبَارَ مِنْهُ، وَكَانَ ذَلِكَ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَهُمْ مُحْرِمُونَ فَكَانَتِ الْوَحْشُ وَالطَّيْرُ تَغْشَاهُمْ فِي رِحَالِهِمْ ﴿لِيَعْلَمَ اللّٰهُ﴾ عِلْمَ الظُّهُورِ ﴿مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ أَيْ غَائِبًا لَمْ يَرَهُ فَيَجْتَنِبُ الصَّيْدَ ﴿فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ النَّهْيِ عَنْهُ فَاصْطَادَهُ ﴿فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٩٤﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ﴾ مُحْرِمُونَ بِحَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ ﴿وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ﴾ بِالتَّنْوِينِ وَرَفْعِ مَا بَعْدَهُ أَيْ فَعَلَيْهِ جَزَاءٌ هُوَ ﴿مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ﴾ أَيْ شِبْهُهُ فِي الْخِلْقَةِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِإِضَافَةِ جَزَاءٍ ﴿يَحْكُمُ بِهِ﴾ أَيْ بِالْمِثْلِ رَجُلَانِ ﴿ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ لَهُمَا فِطْنَةٌ يُمَيِّزَانِ بِهَا أَشْبَهَ الْأَشْيَاءِ بِهِ وَقَدْ حَكَمَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعُمَرُ وَعَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ فِي النَّعَامَةِ بِبَدَنَةٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبُو عُبَيْدَةَ فِي بَقَرِ الْوَحْشِ وَحِمَارِهِ بِبَقَرَةٍ وَابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَوْفٍ فِي الظَّبْيِ بِشَاةٍ وَحَكَمَ بِهَا ابْنُ عَبَّاسٍ وَعُمَرُ وَغَيْرُهُمَا فِي الْحَمَامِ لِأَنَّهُ يُشْبِهُهَا فِي الْعَبِّ ﴿هَدْيًا﴾ حَالٌ مِنْ جَزَاءٍ ﴿بَالِغَ الْكَعْبَةِ﴾ أَيْ يَبْلُغُ بِهِ الْحَرَمَ فَيُذْبَحُ فِيهِ وَيُتَصَدَّقُ بِهِ عَلَى مَسَاكِينِهِ وَلَا يَجُوزُ أَنْ يُذْبَحَ حَيْثُ كَانَ وَنَصْبُهُ نَعْتًا لِمَا قَبْلَهُ وَإِنْ أُضِيفَ لِأَنَّ إِضَافَتَهُ لَفْظِيَّةٌ لَا تُفِيدُ تَعْرِيفًا فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِلصَّيْدِ مِثْلٌ مِنَ النَّعَمِ كَالْعُصْفُورِ وَالْجَرَادِ فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ ﴿اَوْ﴾ عَلَيْهِ ﴿كَفَّارَةٌ﴾ غَيْرُ الْجَزَاءِ وَإِنْ وَجَدَهُ هِيَ ﴿طَعَامُ مَسَاكِينَ﴾ مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ مَا يُسَاوِي قِيمَةَ الْجَزَاءِ لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِإِضَافَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَعْدَهُ وَهِيَ لِلْبَيَانِ ﴿اَوْ﴾ عَلَيْهِ ﴿عَدْلُ﴾ مِثْلُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الطَّعَامِ ﴿صِيَامًا﴾ يَصُومُهُ عَنْ كُلِّ مُدٍّ يَوْمًا وَإِنْ وَجَدَهُ وَجَبَ ذَلِكَ عَلَيْهِ ﴿لِيَذُوقَ وَبَالَ﴾ ثِقَلَ جَزَاءِ

﴿أَمْرِهِ﴾ الَّذِي فَعَلَهُ ﴿عَفَا اللهُ عَمَّا سَلَفَ﴾ مِنْ قَتْلِ الصَّيْدِ قَبْلَ تَحْرِيمِهِ ﴿وَمَنْ عَادَ﴾ إِلَيْهِ ﴿فَيَنْتَقِمُ اللهُ مِنْهُ وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾﴾ مِمَّنْ عَصَاهُ، وَأُلْحِقَ بِقَتْلِهِ مُتَعَمِّدًا فِيمَا ذُكِرَ الْخَطَأُ.

TÜRKÇE ANLAMI

90- **Ey iman edenler! Şarap,** insanın aklını başından alan sarhoş edici maddeler **kumar, dikili taşlar,** putlar **fal** kısmet arama **okları şeytanın** süsleyerek **yaptığı pisliktir** (Akıl sahipleri tarafından) kötü görülen iğrenç şeylerdir. **Bunu** yani, pislik diye tabir edilen şeyleri yapmaktan **uzak durun ki kurtuluşa eresiniz.**

91- **Şeytan şüphesiz içki ve kumarda** bunları yaptığınız takdirde meydana gelecek kötülük ve fitne ile **aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve** bu ikisiyle meşgul olmanız suretiyle **sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkoymak ister.** Namaza hürmeten özel olarak zikredilmiştir **Artık bunları** yapmak**tan vazgeçiyorsunuz değil mi?** Yani vazgeçin.

92- **Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin,** günahlardan **sakının. Eğer** itaatten **yüz çevirirseniz bilin ki, Peygamberimize düşen sadece açıkça tebliğ etmek,** aşikâre bildirmek**tir.** Cezanız ise bizim üzerimizedir.

93- **İman edip iyi ameller işleyenlere,** haramlardan **sakındıkları, iman ettikleri ve iyi amel işledikleri, ardından yine sakınıp iman ettikleri** takva ve iman üzere devam ettikleri **ve sonra yine sakınıp iyi** amel **işledikleri takdirde** haram kılınmadan önce **tattıklarında** içtikleri şarap ve oynadıkları kumarda **günah yoktur. Allah, iyilik yapanları sever.** Yani onlara sevap verir.

94- **Ey iman edenler! Andolsun ki Allah, gıyabında**[1] onu görmediği halde **kendisinden kimin korktuğunu** ve böylece avlanmaktan sakındığını **bilmek** bilgisini ortaya koymak **için,** küçüklerine **elinizin ve** büyüklerine **mızraklarınızın ulaştığı** size gönderdiği **avdan bir şeyle sizi dener,** imtihan eder. Bu Hudeybiye'de olmuştu. Müslümanlar (umre için) ihramlı iken vahşi hayvanlar ve kuşlar onların kervanlarına kadar geliyordu. **Bu** yasak**tan sonra kim haddi aşar** da onu avlar**sa ona can yakıcı bir azap vardır.**

95- **Ey iman edenler!** Hac veya umre için **ihramlı iken av öldürmeyin. Sizden kim onu kasten öldürürse** ona **ceza olarak öldürdüğü hayvanın**

---

[1] بِالْغَيْبِ kelimesi غَائِبًا şeklinde haldir.

yaratılış yönünden **dengi,** benzeri **vardır.**[1] **Buna** bu denge **içinizden adalet sahibi,** avlanan o hayvana en çok benzeyen şeyi ayırabilecek bir zekası olan **iki** adam **hükmeder** İbni Abbas, Hz. Ömer ve Ali -Allah onlardan razı olsun- devekuşu hakkında deveye hükmettiler. İbni Abbas ve Ebu Ubeyde yaban sığırı ve eşekte ineğe hükmettiler. İbni Ömer ve İbni Avf ceylanda koyuna hükmettiler. İbni Abbas, Hz. Ömer ve bu ikisinden başkaları da su içmeleri benzeştiği için güvercinde de koyuna hükmettiler **ki,** (Bu kurban) **Kâbe'ye varacak**[2] oraya götürülüp orada kesilecek -başka yerde kesilmesi caiz olmaz- ve yine oranın fakirlerine dağıtılacak **bir kurban**[3] **olmalıdır.** Eğer av, serçe ve çekirge gibi benzeri olmayan bir hayvansa, bu durumda kıymeti verilir. **Veya** o kişiye, ceza olarak verilen hayvanı bulsa bile ondan başka **fakirleri** o beldenin genelde yenilen yemeğiyle cezanın kıymetine denk ve her fakire bir müdd/ölçek olacak şekilde **doyurma kefareti**[4] **ya da** o kişiye **onun dengi** misli her müdde karşılık bir gün **oruç tutmak vardır.** Yemek kefaretini bulsa bile. Ona bu (üç cezadan biri) vacip olmuştur **ta ki** yaptığı **işin vebalini** cezasının ağırlığını **tatmış olsun. Allah geride kalanı** haram kılınmadan önceki av öldürmeyi **affetmiştir. Kim** bu suça **tekrar dönerse Allah ondan intikam alır. Allah azizdir,** işine galip gelendir ve kendisine isyan edenden **öç alandır.** Zikredilen konulardaki kasıtlı öldürmeye hatayla öldürme de eklenmiştir.

KELİME ANLAMI

90- يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا **Ey iman edenler!** اِنَّمَا الْخَمْرُ **Ancak içki** الَّذِي اَلْمُسْكِرُ O sarhoş edici ki, تُخَامِرُ الْعَقْلَ Aklı örtüyor وَالْمَيْسِرُ اَلْقِمَارُ **Ve kumar** وَالْاَنْصَابُ اَلْأَصْنَامُ **Ve dikili taşlar,** putlar (Daha?) وَالْاَزْلَامُ **Oklar** قِدَاحُ الإِسْتِقْسَامِ Kısmet okları (Nedir?) رِجْسٌ **Pisliktir** خَبِيثٌ مُسْتَقْذَرٌ İğrenç ve dışkıdır (Neden?) مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın amelinden** الَّذِي يُزَيِّنُهُ Ki onu süslüyor فَاجْتَنِبُوهُ **O halde ondan kaçının** أَيِ الرِّجْسَ Yani pislikten (Öyle pislik ki) اَلْمُعَبَّرُ بِهِ Kendisiyle ifade olunan (Neden?) عَنْ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu şeylerden (Neden kaçının?) أَنْ تَفْعَلُوهُ Onu yapmaktan لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ **ki felaha kavuşasınız.**

---

[1] جَزَاءٌ tenvinlidir. Kendisinden sonra gelen مِثْلُ kelimesi de ref ile okunur. Bir kıraatte ise جَزَاءُ kelimesi izafeli olarak okunur.

[2] بَالِغَ kelimesinin nasbı izafe edilmiş olsa dahi هَدْيًا kelimesinin sıfatı olmak üzeredir. Zira بَالِغَ kelimesinin izafeti lafzi olup marifelik ifade etmez.

[3] هَدْيًا kelimesi جَزَاءٌ kelimesinden haldir.

[4] Bir kıraatte كَفَّارَةُ kelimesi izafetle okunur. Ve bu izafet beyan içindir.

91- إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ **Şeytan ancak ister** (Neyi?) اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ **Aranıza sokmak** (Ne?) اَلْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ **Düşmanlık ve nefret** (Nede?) فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ **İçki ve kumarda** (Ne zaman?) إِذَا أَتَيْتُمُوهُمَا O ikisini işlediğiniz zaman (Niçin?) لِمَا يَحْصُلُ فِيهِمَا O ikisinde meydana gelen مِنَ الشَّرِّ وَالْفِتَنِ Şer ve fitnelerden dolayı (Daha ne ister?) وَيَصُدَّكُمْ **Ve sizi alıkoymak** (Neyle?) بِالْإِشْتِغَالِ بِهِمَا O ikisiyle meşgul olmakla (Neden?) عَنْ ذِكْرِ اللهِ **Allah'ın zikrinden** وَعَنِ الصَّلٰوةِ **Ve namazdan** خَصَّهَا Allah namazı ayrı ifade etti (Neyle?) بِالذِّكْرِ Zikirle (Niçin?) تَعْظِيمًا لَهَا Ona ta'zim için فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ **Artık siz vazgeçtiniz değil mi**? (Neden?) عَنْ إِتْيَانِهِمَا O ikisini yapmaktan أَيِ انْتَهُوا Yani vazgeçin.

92- وَاَطِيعُوا اللهَ **Ve Allah'a itaat edin** وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ **Ve peygambere itaat edin** وَاحْذَرُوا الْمَعَاصِيَ Günahlardan **geri durun** فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Şayet yüz çevirirseniz** (Neden?) عَنِ الطَّاعَةِ Söz dinlemekten فَاعْلَمُوا **Bilin ki,** اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا **Peygamberimize düşen ancak** (Nedir?) اَلْبَلَاغُ الْمُبِينُ **Açık tebliğdir** اَلْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ Açıkça ulaştırmaktır وَجَزَاؤُكُمْ عَلَيْنَا Sizin cezanız bizim üzerimizedir.

93- لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine yoktur ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve güzel davranışta bulundular** (Ne yoktur?) جُنَاحٌ **Bir günah** (Nerede?) فِيمَا طَعِمُوا أَكَلُوا **Yiyip** içtiklerinde (Neden?) مِنَ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ İçki ve kumardan (Ne zaman?) قَبْلَ التَّحْرِيمِ Haram kılınmadan evvel (Hangi takdirde?) إِذَا مَا اتَّقَوْا اَلْمُحَرَّمَاتِ Haramlardan **sakındıkları taktirde** وَاٰمَنُوا **Ve iman ettikleri** وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve iyi davranış sergiledikleri** ثُمَّ اتَّقَوْا **Sonra tekrar sakındıkları** وَاٰمَنُوا **Ve iman ettikleri** ثُمَّ اتَّقَوْا ثَبَتُوا Sabit oldukları **taktirde** (Ne üzere?) عَلَى التَّقْوٰى وَالْإِيمَانِ Takva ve iman üzere **Sonra tekrar sakındıkları** وَاَحْسَنُوا الْعَمَلَ **Ve güzel** amel **işlediklerinde** وَاللهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** (Kimi?) اَلْمُحْسِنِينَ **İyi davrananları** بِمَعْنٰى أَنَّهُ يُثِيبُهُمْ Onları mükafatlandırır anlamındadır.

94- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَيَبْلُوَنَّكُمُ **Elbette sizi imtihan edecek,** لَيَخْتَبِرَنَّكُمْ Sınayacak (Kim?) اَللهُ **Allah** (Neyle?) بِشَيْءٍ **Bir şeyle** يُرْسِلُهُ لَكُمْ Ki onu size gönderiyor (Neden olan şey?) مِنَ الصَّيْدِ **Avdan** (Öyle av ki,) تَنَالُهُ **Ona erişiyor** أَيِ الصِّغَارَ مِنْهُ Yani onun küçüğüne (Ne?) أَيْدِيكُمْ **Elleriniz** (Daha?) وَرِمَاحُكُمْ **Mızraklarınız** (Neye?) اَلْكِبَارَ مِنْهُ Onun büyüğüne وَكَانَ ذٰلِكَ بِالْحُدَيْبِيَةِ Bu Hudeybiye'de olmuştu

وَهُمْ مُحْرِمُونَ Müslümanlar ihramlıydılar فَكَانَتِ الْوَحْشُ وَالطَّيْرُ Vahşi hayvan ve kuşlar تَغْشَاهُمْ Onları sarmıştı (Nerede?) فِي رِحَالِهِمْ Seferlerinde (Niçin imtihan edecek?) لِيَعْلَمَ اللهُ **Allah bilsin için** (Nasıl?) عِلْمَ الظُّهُورِ İlminin açığa çıkmasıyla (Kimi?) مَنْ يَخَافُهُ **Kendisinden korkanı** (Ne olarak?) بِالْغَيْبِ **Gıyabında olarak** (Nedir bu kelime?) حَالٌ Haldir أَيْ غَائِبًا Yani gaip olduğu لَمْ يَرَهُ Ki onu görmediği halde فَيَجْتَنِبُ الصَّيْدَ Ve bu halde avdan sakınıyor فَمَنِ اعْتَدٰى **Artık kim haddi aşarsa** (Ne zaman?) بَعْدَ ذٰلِكَ النَّهْيِ عَنْهُ **Bu** yasak**tan sonra** فَاصْطَادَهُ Ve onu avlarsa فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ **Onun için acı azap vardır.**

95- يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ **Avı öldürmeyin** (Ne halde?) وَاَنْتُمْ حُرُمٌ **Sizler haram iken** مُحْرِمُونَ İhramlı olduğunuz halde (Ne ile?) بِحَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ Hac veya umre ile وَمَنْ قَتَلَهُ **Kim onu öldürürse** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** (Nasıl?) مُتَعَمِّدًا **Kasıtlı olarak** فَجَزَٓاءٌ **Bu durumda ceza vardır** (Neyledir bu kelime?) بِالتَّنْوِينِ Tenvin وَرَفْعِ مَا بَعْدَهُ Ve kendinden sonrakinin raf'ı iledir أَيْ فَعَلَيْهِ جَزَاءٌ Yani, ona ceza vardır هُوَ O da (Nedir?) مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ **öldürdüğü hayvanın mislidir.** أَيْ شِبْهُهُ Yani onun benzeridir (Ne konuda?) فِي الْخِلْقَةِ Yaratılış konusunda وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (Neyledir?) بِإِضَافَةِ جَزَاءٌ 'Ceza' kelimesinin muzaf haliyledir يَحْكُمُ بِهِ **Ona hükmeder** أَيْ بِالْمِثْلِ Yani benzere (onun dengine) (Kim?) رَجُلَانِ İki adam (Öyle ki,) ذَوَا عَدْلٍ **Adalet sahipleri** (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizden** لَهُمَا فِطْنَةٌ Ki güçlü anlayışları vardır يُمَيِّزَانِ بِهَا Onun sayesinde ayırırlar (Neyi?) أَشْبَهَ الْأَشْيَاءِ En çok benzeyeni (Neye?) بِهِ Av hayvanına وَقَدْ حَكَمَ Nitekim hükmetmiştir (Kim?) اِبْنُ عَبَّاسٍ وَعُمَرُ وَعَلِيٌّ İbni Abbas, Ömer ve Ali رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ Allah onlardan razı olsun (Nerede?) فِي النَّعَامَةِ Deve kuşunda (Neye?) بِبَدَنَةٍ Deveye وَابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبُو عُبَيْدَةَ İbni Abbas ve Ebu Ubeyde (r.a) ise (Nerede?) فِي بَقَرِ الْوَحْشِ Yabani sığırda وَحِمَارِهِ Ve yabani eşekte (Neye hükmetmiştir?) بِبَقَرَةٍ İneğe وَابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَوْفٍ İbni Ömer ve İbni Avf ise (Nerede?) فِي الظَّبْيِ Ceylanda (Neye hükmetmiştir?) بِشَاةٍ Koyuna وَحَكَمَ بِهَا Ve koyuna hükmetmiştir (Kim?) اِبْنُ عَبَّاسٍ وَعُمَرُ İbni Abbas ve Ömer (r.a) وَغَيْرُهُمَا Ve başkaları (Nerede?) فِي الْحَمَامِ Gerdanı halkalı olan kuşlarda (güvercin, kumru vs.) لِأَنَّهُ يُشْبِهُهَا Çünkü bunlar koyuna benzer (Ne konuda?) فِي الْعَبِّ Su içme konusunda (Ne olarak?) هَدْيًا **Bir kurbanlık olarak** (Nedir bu kelime?)

حَالٌ مِنْ جَزَاءٌ 'Ceza'dan haldir (Öyle kurbanlık ki,) بَالِغَ الْكَعْبَةِ **Kabe'ye varacak** أَيْ يُبْلَغُ بِهِ الْحَرَمَ Yani o hareme ulaştırılır فَيُذْبَحُ فِيهِ Ve orada kesilir وَيُتَصَدَّقُ بِهِ Ve o tasadduk edilir (Kime?) عَلَى مَسَاكِينِهِ Harem miskinlerine وَلَا يَجُوزُ Caiz değildir (Ne?) أَنْ يُذْبَحَ Kesilmesi (Nerede?) حَيْثُ كَانَ Nerede olursa olsun (herhangi bir yerde) وَنَصْبُهُ 'Baliğa'nın nasp oluşu (Neye binaendir?) نَعْتًا لِمَا قَبْلَهُ Makabline sıfat oluşuna binaendir وَإِنْ أُضِيفَ He ne kadar muzaf olsa da لِأَنَّ إِضَافَتَهُ لَفْظِيَّةٌ Çünkü onun izafeti lafzidir لَا تُفِيدُ تَعْرِيفًا Marifelik ifade etmez فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِلصَّيْدِ Eğer av hayvanı için olmazsa (Ne?) مِثْلٌ مِنَ النَّعَمِ Hayvanlardan bir dengi (Ne gibi?) كَالْعُصْفُورِ وَالْجَرَادِ Serçe ve çekirge gibi فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ Bu durumda ona, onun değeri gerekir أَوْ عَلَيْهِ كَفَّارَةٌ **Ya da** ona **kefaret gerekir** غَيْرُ الْجَزَاءِ Cezanın dışında وَإِنْ وَجَدَهُ Onun benzerini bulsa da هِيَ طَعَامُ مَسَاكِينَ O da **miskinlere yedirmektir** (Neden?) مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ Beldenin normal yiyeceğinden (Neyi yedirmektir?) مَا يُسَاوِي Eşit olan şeyi (Neye?) قِيمَةَ الْجَزَاءِ Cezanın değerine لِكُلِّ مِسْكِينٍ مُدٌّ Her miskin için bir müdd vardır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise بِإِضَافَةِ كَفَّارَةٌ 'Keffaretün' kelimesi izafe edilerek (okunur) (Neye izafe edilir?) لِمَا بَعْدَهُ Kendinden sonrakine وَهِيَ لِلْبَيَانِ İzafet de beyanniyyedir أَوْ عَلَيْهِ **Ya da** ona gerekir (Ne?) عَدْلُ مِثْلِ ذَلِكَ الطَّعَامِ **Bu** yiyeceğin **dengi,** misli (Ne bakımından?) صِيَامًا **Oruç bakımından** يَصُومُهُ Ki onu tutar (Neye karşılık?) عَنْ كُلِّ مُدٍّ Her müdde karşılık (Ne kadar?) يَوْمًا Bir gün وَإِنْ وَجَدَهُ Onun benzerini bulsa da وَجَبَ ذَلِكَ عَلَيْهِ Bu ona vacip olmuştur (Niçin?) لِيَذُوقَ **Tatsın için** (Neyi?) وَبَالَ ثِقْلَ جَزَاءِ أَمْرِهِ **Fiilinin** cezasının ağırlığını, **vebalini** الَّذِي فَعَلَهُ Ki onu işlemişti عَفَا اللهُ **Allah affetti** (Neyi?) عَمَّا سَلَفَ **Geçen** مِنْ قَتْلِ الصَّيْدِ Avı öldürmeyi (Ne zaman?) قَبْلَ تَحْرِيمِهِ Haram kılınmadan evvel وَمَنْ عَادَ إِلَيْهِ **Kim** ona **dönerse** فَيَنْتَقِمُ اللهُ **Allah intikam alır** (Kimden?) مِنْهُ **Ondan** وَاللهُ عَزِيزٌ **Allah azizdir** غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ İşine galiptir ذُو انْتِقَامٍ **Ve intikam sahibidir** (Kimden?) مِمَّنْ عَصَاهُ Kendisine isyan edenden وَأُلْحِقَ بِقَتْلِهِ Hayvanın öldürülmesine katıldı (Nasıl?) مُتَعَمِّدًا Kasten (Ne konuda?) فِيمَا ذُكِرَ Anlatılan (hüküm)ler konusunda (Ne katıldı?) الْخَطَأُ Hata ile öldürme.

﴿أُحِلَّ لَكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ حَلَالًا كُنْتُمْ أَوْ مُحْرِمِينَ ﴿صَيْدُ الْبَحْرِ﴾ أَنْ تَأْكُلُوهُ وَهُوَ مَا لَا يَعِيشُ إِلَّا فِيهِ كَالسَّمَكِ بِخِلَافِ مَا يَعِيشُ فِيهِ وَفِي الْبَرِّ كَالسَّرَطَانِ ﴿وَطَعَامُهُ﴾ مَا يَقْذِفُهُ مَيِّتًا ﴿مَتَاعًا﴾ تَمْتِيعًا ﴿لَكُمْ﴾ تَأْكُلُونَهُ ﴿وَلِلسَّيَّارَةِ﴾ الْمُسَافِرِينَ مِنْكُمْ يَتَزَوَّدُونَهُ ﴿وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ﴾ وَهُوَ مَا يَعِيشُ فِيهِ مِنَ الْوَحْشِ الْمَأْكُولِ أَنْ تَصِيدُوهُ ﴿مَا دُمْتُمْ حُرُمًا﴾ فَلَوْ صَادَهُ مُحِلٌّ فَلِلْمُحْرِمِ أَكْلُهُ كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ﴾ الْمُحَرَّمَ ﴿قِيَامًا لِلنَّاسِ﴾ يَقُومُ بِهِ أَمْرُ دِينِهِمْ بِالْحَجِّ إِلَيْهِ وَدُنْيَاهُمْ بِأَمْنِ دَاخِلِهِ وَعَدَمِ التَّعَرُّضِ لَهُ وَجَبْيِ ثَمَرَاتِ كُلِّ شَيْءٍ إِلَيْهِ وَفِي قِرَاءَةٍ {قِيَمًا} بِلَا أَلِفٍ مَصْدَرُ قَامَ غَيْرَ مُعَلٍّ ﴿وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ﴾ بِمَعْنَى الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ الْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ قِيَامًا لَهُمْ بِأَمْنِهِمْ مِنَ الْقِتَالِ فِيهَا ﴿وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ﴾ قِيَامًا لَهُمْ بِأَمْنِ صَاحِبِهِمَا مِنَ التَّعَرُّضِ لَهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْجَعْلُ الْمَذْكُورُ ﴿لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾﴾ فَإِنَّ جَعْلَهُ ذٰلِكَ لِجَلْبِ الْمَصَالِحِ لَكُمْ وَدَفْعِ الْمَضَارِّ عَنْكُمْ قَبْلَ وُقُوعِهَا دَلِيلٌ عَلَى عِلْمِهِ بِمَا هُوَ فِي الْوُجُودِ وَمَا هُوَ كَائِنٌ ﴿اِعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ لِأَعْدَائِهِ ﴿وَأَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾﴾ بِهِمْ ﴿مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ﴾ لَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ﴾ تُظْهِرُونَ مِنَ الْعَمَلِ ﴿وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾﴾ تُخْفُونَ مِنْهُ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ﴾ الْحَرَامُ ﴿وَالطَّيِّبُ﴾ الْحَلَالُ ﴿وَلَوْ أَعْجَبَكَ﴾ أَيْ سَرَّكَ ﴿كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي تَرْكِهِ ﴿يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ تَفُوزُونَ وَنَزَلَ لَمَّا أَكْثَرُوا سُؤَالَهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَسْئَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ﴾ تُظْهَرْ ﴿لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾ لِمَا فِيهَا مِنَ الْمَشَقَّةِ ﴿وَإِنْ تَسْئَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ﴾ أَيْ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿تُبْدَ لَكُمْ﴾ الْمَعْنَى: إِذَا سَأَلْتُمْ عَنْ أَشْيَاءَ فِي زَمَنِهِ يَنْزِلُ الْقُرْآنُ بِإِبْدَائِهَا وَمَتَى أَبْدَاهَا سَاءَتْكُمْ فَلَا تَسْأَلُوا عَنْهَا قَدْ ﴿عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا﴾ عَنْ مَسْأَلَتِكُمْ فَلَا تَعُودُوا ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾﴾ ﴿قَدْ سَئَلَهَا﴾ أَيِ الْأَشْيَاءَ ﴿قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ أَنْبِيَاءَهُمْ فَأُجِيبُوا بِبَيَانِ أَحْكَامِهَا ﴿ثُمَّ أَصْبَحُوا﴾ صَارُوا ﴿بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ بِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ بِهَا ﴿مَا جَعَلَ﴾ شَرَعَ ﴿اللّٰهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ﴾ كَمَا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَفْعَلُونَهُ، رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ: الْبَحِيرَةُ الَّتِي يُمْنَعُ دَرُّهَا لِلطَّوَاغِيتِ فَلَا يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ، وَالسَّائِبَةُ الَّتِي كَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِآلِهَتِهِمْ فَلَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ، وَالْوَصِيلَةُ النَّاقَةُ الْبِكْرُ تُبَكِّرُ فِي أَوَّلِ نِتَاجِ الْإِبِلِ بِأُنْثَى ثُمَّ تُثَنِّي بَعْدُ بِأُنْثَى وَكَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِطَوَاغِيتِهِمْ إِنْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا بِأُخْرَى لَيْسَ بَيْنَهُمَا ذَكَرٌ، وَالْحَامُ فَحْلُ الْإِبِلِ يَضْرِبُ الضِّرَابَ الْمَعْدُودَةَ فَإِذَا قَضَى ضِرَابَهُ وَدَعُوهُ لِلطَّوَاغِيتِ وَأَعْفَوْهُ مِنَ الْحَمْلِ عَلَيْهِ فَلَا يُحْمَلُ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَسَمَّوْهُ الْحَامِيَ ﴿وَلٰكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ﴾ فِي ذٰلِكَ وَفِي نِسْبَتِهِ إِلَيْهِ ﴿وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ أَنَّ ذٰلِكَ افْتِرَاءٌ لِأَنَّهُمْ قَلَّدُوا فِيهِ آبَاءَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

96- Ey insanlar! İster ihramlı olun ister ihramdan çıkmış olun, **hem kendinize,** sizin yiyebileceğiniz **hem de** sizden sefere çıkan **yolculara** onların da erzak edinebilecekleri **bir geçimlik olmak üzere deniz avı** yani, onu yemeniz **ve** ölü olarak karaya vuran **yiyeceği size helal kılındı.** Deniz avı; balık gibi sadece suda yaşayabilen canlılardır. Hem suda hem de karada yaşayan yengeç gibi canlılar böyle değildir **İhramda olduğunuz sürece size kara avı** karada yaşayan ve eti yenilen vahşi hayvanı avlamak **yasaklandı.** Fakat kara avını ihramlı olmayan biri avlarsa, ihramlı kişi, sünnette de beyan edildiği gibi onu yiyebilir. **Huzuruna toplanacağınız Allah'tan korkun.**

97- **Allah Kabe'yi, o kutsal** kılınmış **evi, insanlar için hayat kaynağı**[1] **yaptı.** Onu haccetmekle dinleri ayakta durur. İçinde emniyette olmak, saldırıya uğramamak ve her yerin mahsullerinin orada toplanmasıyla da dünyaları ayakta durur. **Haram ayı da,** haram ayları; Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb'i içlerinde savaştan emin olmak suretiyle onlar için hayat kaynağı yapmıştır, **kurbanı, gerdanlıkları da** sahiplerinin saldırıdan emin olması suretiyle onlar için bir hayat kaynağı yapmıştır. **Bu** anlatılan uygulama **Allah'ın göklerde ve yerde olanları bildiğini ve Allah'ın şüphesiz her şeyi bilen olduğunu bilmeniz içindir.** Zira Allah'ın sizi fayda sağlamak ve daha meydana gelmeden sizden zararı defetmek için bu (Kabe, haram ay, kurbanlık ve gerdanlık)ları böyle yapması, şuan var olanı ve sonra meydana gelecek olanı bildiğine delildir.

98- **Biliniz ki, gerçekten Allah'ın** düşmanlarına **azabı pek şiddetlidir. Ve şüphesiz Allah** dostlarını **bağışlayan,** onlara **merhamet edendir.**

99- **Peygamberin görevi sadece tebliğ etmek** size bildirmek**tir. Allah, sizin açıkladıklarınızı** ortaya koyduğunuz amelinizi **ve gizlediklerinizi** o amellerinizden sakladıklarınızı **bilir.** Dolayısıyla sizi onlara karşılık cezalandıracaktır.

100- **De ki: "Murdar,** haram**la temiz** helal **bir olmaz. Murdarın çokluğu hoşuna gitse,** seni sevindirse **de." Öyleyse ey akıl sahipleri!** Haramı terk etmekte **Allah'tan korkun ki felaha** kurtuluşa **eresiniz.**

(Ashab,) Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e çok soru sorunca şu ayet indi:

101- **Ey iman edenler! Açıklandığı** beyan edildiği **zaman** kendisinde zorluk olduğu için **hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Eğer Kuran indirilirken** yani, Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in zamanında **onları sorarsanız, size açıklanır.** Mana şöyledir; Onun zamanında bazı şeyleri sorarsanız, Kuran

[1] Bir kıraatte قِيَمًا şeklinde elifsiz قَامَ fiilinin i'lalsız mastarı olarak okunmuştur.

onların açıklamasıyla iner. Açıkladığı zamanda da (zor olduğu için) onlar sizin hoşunuza gitmez. Öyleyse o şeyleri sormayın. Şüphesiz **Allah onu** soru sormanızı **affetti.** Artık bir daha (aynı şeye) geri dönmeyin. **Allah çok bağışlayandır, halimdir.**

102- **Sizden önce gelen bir toplum da onları,** o şeyleri peygamberlerine **sormuştu** ve kendilerine hükümleri beyan edilerek cevap verilmişti **de sonra onları,** amel etmeyi terk ederek **inkar eder olmuşlardı.**

103- **Allah,** Cahiliye ehlinin yaptığı gibi **bahîre, sâibe, vasîle ve hâm diye bir şeyi** meşru **kılmamıştır.** Buhari Said bin Müseyyib'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Bahîre; sütü putlara adanmış insanlardan kimsenin sağmadığı deve, Sâibe; ilahları için serbest bıraktıkları ve üzerine kimsenin yük vurmadığı deve, Vasîle; bakire dişi devedir ki, ilk yavruladığında dişi doğurduktan sonra tekrar dişi doğurur. Eğer iki yavru arasında bir erkek doğmadan biri diğerine ulaşırsa onu putları için serbest bırakıyorlardı. Hâm; belli bir sayıda (on kere) dölleyen erkek devedir. Döllemesini bitirdikten sonra onu putları için bırakır ve yükten muaf tutarlardı. Bu sebeple üzerine hiçbir yük vurulmaz. Ve onu 'Hâm' diye isimlendirirlerdi. **Fakat inkar edenler,** bu zikredilen şeyde ve onun Allah'a nispetinde **Allah'a karşı yalan iftira etmektedirler ve onların çoğu da** bunun bir iftira olduğuna **akıl erdiremiyorlar.** (Bu bir iftiradır) Çünkü onlar bu konuda babalarına uymuşlardır. (Yoksa Allah böyle bir şey emretmemiştir.)

KELİME ANLAMI

96- أُحِلَّ لَكُمْ **Size helal kılındı** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar (Ne olduğunuz halde?) كُنْتُمْ حَلَالًا Sizler ihramsız (ya da helal sahada) أَوْ مُحْرِمِينَ Veya ihramlı (ya da haram sahada) olduğunuz halde (**Ne helal kılındı?**) صَيْدُ الْبَحْرِ **Deniz avı** أَنْ تَأْكُلُوهُ Onu yemeniz وَهُوَ مَا Deniz avı, o canlıdır ki, لَا يَعِيشُ Yaşamıyor إِلَّا فِيهِ Ancak denizde yaşıyor (Ne gibi?) كَالسَّمَكِ Balık gibi بِخِلَافِ مَا يَعِيشُ Yaşayan canlının tam tersine (Nerede?) فِيهِ وَفِي الْبَرِّ Denizde ve karada (Ne gibi?) كَالسَّرَطَانِ Yengeç gibi وَطَعَامُهُ **Ve onun yemeği** مَا O canlı ki, يَقْذِفُهُ مَيِّتًا Deniz onu ölü olarak atıyor (kıyıya vuruyor) (**Niçin helal kıldı?**) مَتَاعًا **Geçimlik olsun** تَمْتِيعًا Faydalandırmak **için** (**Kime geçimlik olsun?**) لَكُمْ **Size** (**Öyle geçimlik ki,**) تَأْكُلُونَهُ Onu yersiniz (**Daha kime geçimlik olsun?**) وَلِلسَّيَّارَةِ **Yolculara** الْمُسَافِرِينَ مِنْكُمْ İçinizden misafirlere يَتَزَوَّدُونَهُ Ki onu azık edinirler وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ **Ve size haram kılındı** (Ne?) صَيْدُ الْبَرِّ **Kara avı** وَهُوَ مَا O, o canlıdır ki, يَعِيشُ فِيهِ Karada yaşar (Nelerden olan?)

مِنَ الْوَحْشِ الْمَأْكُولِ Yenen yabanilerden (Ne haram kılındı?) أَنْ تَصِيدُوهُ Onu avlamanız (Ne sürece?) مَا دُمْتُمْ **Siz olduğunuz sürece** (Ne?) حُرُمًا **İhramlı** فَلَوْ صَادَهُ Şayet onu avladıysa (Kim?) مُحِلٌّ İhramsız biri فَلِلْمُحْرِمِ أَكْلُهُ İhramlı için onu yeme vardır كَمَا بَيَّنَتْهُ السُّنَّةُ Nitekim sünnet bunu açıklamıştır وَاتَّقُوا اللهَ **Allah'tan sakının** اَلَّذِي اِلَيْهِ **Ki yalnız ona (huzuruna)** تُحْشَرُونَ **Diriltilip toplanacaksınız.**

97- جَعَلَ اللهُ **Allah kıldı** (Neyi?) اَلْكَعْبَةَ **Ka'beyi** اَلْبَيْتَ الْحَرَامَ **Haram evi** اَلْمُحَرَّمَ Yani haram kılınmış (saygı gösterilmiş evi) (Ne kıldı?) قِيَامًا لِلنَّاسِ **İnsanlar için kıyam (sebebi)** يَقُومُ بِهِ Ki onunla düzeliyor (Ne?) أَمْرُ دِينِهِمْ Din işleri (Hangi yolla?) بِالْحَجِّ إِلَيْهِ Kendisine hac yoluyla وَدُنْيَاهُمْ Ve dünya işleri (Hangi yolla?) بِأَمْنِ دَاخِلِهِ Oraya girenin güvenliği yoluyla وَعَدَمِ التَّعَرُّضِ لَهُ Ve onu saldırılmaması وَجَبْيِ ثَمَرَاتِ كُلِّ شَيْءٍ Ve her şeyin meyvelerinin toplanmasıyla (Nereye?) إِلَيْهِ Oraya وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (Nasıldır?) {قِيَمًا} 'Kıyamen'dir (Neyle?) بِلَا أَلِفٍ Elifsiz haliyle (Nedir bu kelime?) مَصْدَرُ قَامَ 'Kame'nin masdarıdır غَيْرَ مُعَلٍّ İ'lalsız olarak (Daha neyi kıldı?) وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ **Haram ayı** بِمَعْنَى الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ Haram aylar anlamındadır (Nedir onlar?) ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ اَلْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ Zilka'de, Zilhicce, Muharrem ve Recep'tir (Ne kıldı bunları?) قِيَامًا لَهُمْ Onlar için kıyam nedeni (Neyle?) بِأَمْنِهِمْ Güvende oluşlarıyla (Neden?) مِنَ الْقِتَالِ فِيهَا O aylarda katledilmeden (Daha neyi kıldı?) وَالْهَدْيَ **Hediye hac kurbanını** وَالْقَلَائِدَ **Ve gerdanlıkları** (Ne kıldı?) قِيَامًا لَهُمْ İnsanların kıyamı (Nasıl?) بِأَمْنِ صَاحِبِهِمَا Sahiplerinin güvenliğiyle (Neden?) مِنَ التَّعَرُّضِ لَهُ Kendisine saldırılmasından ذٰلِكَ الْجَعْلُ الْمَذْكُورُ **Bu;** anlatılan kılınış لِتَعْلَمُوا **Bilmeniz içindir ki,** أَنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** يَعْلَمُ **Bilir** (Neyi?) مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olanı** وَأَنَّ اللهَ **Ve kuşkusuz Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمٌ **Ziyadesiyle bilendir** فَإِنَّ جَعْلَهُ ذٰلِكَ Zira onun sözkonusu bu kılışı (Niçin?) لِجَلْبِ الْمَصَالِحِ لَكُمْ Size maslahatlar sağlamak وَدَفْعِ الْمَضَارِّ عَنْكُمْ Ve sizden zararları defetmek için (Ne zaman böyle kılması?) قَبْلَ وُقُوعِهَا Onlar meydana gelmeden evvel (Nedir bu durum?) دَلِيلٌ عَلَى عِلْمِهِ İlmine bir delildir (Neye ilişkin ilmi?) بِمَا O şeye ilişkin ki هُوَ O, (Nerededir?) فِي الْوُجُودِ Varlık halindedir وَمَا هُوَ كَائِنٌ Ve o şey ki olacaktır (sonradan gelecektir).

98- اِعْلَمُوا **Bilin ki,** أَنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** (Kimdir?) شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı çok şiddetli olandır** (Kim için?) لِأَعْدَائِهِ Düşmanları için وَأَنَّ اللهَ **Ve şüphesiz Allah** (Kimdir?) غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıdır** (Kimi?) لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını رَحِيمٌ بِهِمْ **Ve** onlara karşı **çok merhametlidir.**

99- مَا عَلَى الرَّسُولِ **Peygamber üzerine vazife değildir** اِلَّا الْبَلَاغُ لَكُمْ Size **tebliğin dışında bir şey** وَاللّٰهُ يَعْلَمُ **Allah bilir** (Neyi?) مَا تُبْدُونَ **Açıkladıklarınızı** تُظْهِرُونَ مِنَ الْعَمَلِ Açığa vurduğunuz amelleri وَمَا تَكْتُمُونَ **Ve gizlediklerinizi** تُخْفُونَ مِنْهُ Saklı tuttuğunuz amelleri فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve onunla size karşılık verecektir.

100- قُلْ **De ki:** لَا يَسْتَوِي **Eşit olmaz** (Ne?) اَلْخَبِيثُ اَلْحَرَامُ **Pis,** haram وَالطَّيِّبُ اَلْحَلَالُ **Ve temiz,** helal وَلَوْ اَعْجَبَكَ **Seni hoşnut kılsa da** أَيْ سَرَّكَ Yani sevindirse de (Ne?) كَثْرَةُ الْخَبِيثِ **Pisin çokluğu** فَاتَّقُوا اللّٰهَ **O halde Allah'tan sakının** (Ne konuda?) فِي تَرْكِهِ Onun terki konusunda يَا أُولِي الْاَلْبَابِ **Ey akıl sahipleri** لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ **Umulur ki felaha kavuşasınız** تَفُوزُونَ Kurtuluşa eresiniz.

101- وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir (Ne zaman?) لَمَّا أَكْثَرُوا Çoğalttıklarında (Neyi?) سُؤَالَهُ Peygamberimize soru sormayı صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَسْئَلُوا **Sormayın** (Neden?) عَنْ اَشْيَاءَ **Bir takım şeylerden ki,** اِنْ تُبْدَ **Şayet açıklanırsa,** تُظْهَرْ Aşikar edilirse (Kime?) لَكُمْ **Size** تَسُؤْكُمْ **Sizi kötü eder (üzer)** (Niçin?) لِمَا فِيهَا Onda bulunan مِنَ الْمَشَقَّةِ Zorluktan dolayı وَاِنْ تَسْئَلُوا عَنْهَا **Şayet onlardan sorarsanız** (Ne zaman?) حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ **Kur'an indirilirken** أَيْ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ Yani Peygamber zamanında صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin تُبْدَ لَكُمْ **Onlar size açıklanır** اَلْمَعْنَى Mana şudur; إِذَا سَأَلْتُمْ عَنْ أَشْيَاءَ Bir takım şeylerden sorduğunuzda (Ne vakit?) فِي زَمَنِهِ O'nun (s.a.v) zamanında يَنْزِلُ الْقُرْآنُ Kur'an iner (Ne ile?) بِإِبْدَائِهَا Onun açıklamasıyla وَمَتَى أَبْدَاهَا Ve ne zaman onu açıklarsa سَاءَتْكُمْ O şeyler sizi üzer فَلَا تَسْأَلُوا عَنْهَا O halde onlardan sormayın عَفَا اللّٰهُ قَدْ **Kuşkusuz Allah affetmiştir** (Neden?) عَنْهَا **Onlardan** عَنْ مَسْأَلَتِكُمْ Sormanızdan فَلَا تَعُودُوا Artık onlara dönmeyin وَاللّٰهُ غَفُورٌ **Allah çok bağışlayandır** حَلِيمٌ **Hemen ceza vermeyendir.**

102- قَدْ سَئَلَهَا **Ki onlardan sormuştu** أَيِ الْأَشْيَاءَ Yani bir takım şeylerden (Kim?) قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce bir kavim** (Kime sormuştu?) أَنْبِيَاءَهُمْ Peygamberlerine فَأُجِيبُوا Ve kendilerine cevap verilmişti (Neyle?) بِبَيَانِ أَحْكَامِهَا O şeylerin hükümlerinin açıklamasıyla ثُمَّ اَصْبَحُوا صَارُوا **Sonra oldular** (Ne?) بِهَا كَافِرِينَ **Onları inkar ediciler** (Ne sebebiyle?) بِتَرْكِهِمْ Terk etmeleri sebebiyle (Neyi?) اَلْعَمَلَ بِهَا Onlarla amel etmeyi.

103- مَا جَعَلَ شَرَعَ **Kılmadı,** meşru etmedi (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Neyi?) مِنْ بَحِيرَةٍ **'Bahire'yi** وَلَا سَائِبَةٍ **'Saibe'yi,** وَلَا وَصِيلَةٍ **'Vasîle'yi** وَلَا حَامٍ **Ve 'Ham'ı** كَمَا كَانَ Nitekim idi (Kim?) أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliyye halkı (Ne idi?) يَفْعَلُونَهُ Bunu yapıyorlardı رَوَى الْبُخَارِي İmam Buhari rivayet etti (Kimden?) عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ Said bin Müseyyib'ten قَالَ Dedi ki: اَلْبَحِيرَةُ الَّتِي Bahira o şeydir ki, يُمْنَعُ Engellenir (Ne?) دَرُّهَا Onun sütü (kendisinden istifade edilmez) (Niçin?) لِلطَّوَاغِيتِ Putlar için فَلَا يَحْلِبُهَا Bu sebeple onu sağmaz (Kim?) أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ İnsanlardan kimse وَالسَّائِبَةُ الَّتِي Saibe de o şeydir ki كَانُوا يَسِيبُونَهَا Onu salıverirlerdi (Niçin?) لِآلِهَتِهِمْ Tanrıları için فَلَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا Ona da yüklenmezdi (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey وَالْوَصِيلَةُ Vasîle ise (Nedir?) اَلنَّاقَةُ الْبِكْرُ Genç dişi devedir (Öyle ki,) تُبَكِّرُ İlk olarak doğurur (Nerede?) فِي أَوَّلِ نِتَاجِ الْإِبِلِ İlk deve yavrulamasında (Ne doğurur?) بِأُنْثَى Dişi deve ثُمَّ تُثَنِّي بَعْدُ Sonra da ikinci olarak doğurur (Neyi?) بِأُنْثَى Dişi yavruyu وَكَانُوا يَسِيبُونَهَا Araplar onu salıverirdi (Ne için?) لِطَوَاغِيتِهِمْ Putları için (Ne vakit?) إِنْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا Onlardan biri ulaşırsa (Neye?) بِأُخْرَى Diğerine (Nasıl?) لَيْسَ بَيْنَهُمَا O ikisi arasında olmadığı halde (Ne?) ذَكَرٌ Erkek yavru وَالْحَامُ Ham da (Nedir?) فَحْلُ الْإِبِلِ Damızlık erkek devedir يَضْرِبُ Ki döller (Nasıl?) اَلضِّرَابَ الْمَعْدُودَةَ Belli sayıda döllemeyle فَإِذَا قَضَى ضِرَابَهُ Döllemesini tamamladığında وَدَعُوهُ Onu bırakırlardı (Ne için?) لِلطَّوَاغِيتِ Putlar için وَأَعْفَوْهُ Ve onu bağışlarlardı (Neden?) مِنَ الْحَمْلِ عَلَيْهِ Üzerine yük vurulmasından فَلَا يُحْمَلُ عَلَيْهِ Bu sebeple ona yüklenmezdi (Ne?) شَيْءٌ Hiçbir şey وَسَمَّوْهُ Ve onu isimlendirirlerdi (Ne diye?) اَلْحَامِي 'Hami' (kendini binilmekten koruyan) diye وَلٰكِنَّ الَّذِينَ **Fakat o kimseler ki** كَفَرُوا **Küfre girdiler** يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ **Allah'a iftira ediyorlar** (Neyi?) اَلْكَذِبَ **Yalanı** (Ne konuda?) فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَفِي نِسْبَتِهِ إِلَيْهِ Ve onun (meşru kılmanın) Allah'a isnadında وَأَكْثَرُهُمْ **Ve onların çoğu** لَا يَعْقِلُونَ **Akletmezler** ki, أَنَّ ذٰلِكَ Bu (Nedir?) اِفْتِرَاءٌ Bir iftiradır لِأَنَّهُمْ Zira onlar قَلَّدُوا فِيهِ Bu konuda taklit etmişlerdir (Kimi?) آبَاءَهُمْ Babalarını.

﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ﴾ أَيْ إِلَى حُكْمِهِ مِنْ تَحْلِيلِ مَا حَرَّمْتُمْ ﴿قَالُوا حَسْبُنَا﴾ كَافِينَا ﴿مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا﴾ مِنَ الدِّينِ وَالشَّرِيعَةِ قَالَ تَعَالَى: ﴿اَ﴾ حَسْبُهُمْ ذٰلِكَ ﴿وَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾﴾ إِلَى الْحَقِّ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾ أَيِ احْفَظُوهَا وَقُومُوا بِصَلَاحِهَا ﴿لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ قِيلَ الْمُرَادُ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَقِيلَ الْمُرَادُ غَيْرُهُمْ لِحَدِيثِ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ: سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: "اِئْتَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنَاهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا وَهَوًى مُتَّبَعًا وَدُنْيَا مُؤْثَرَةً وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ فَعَلَيْكَ نَفْسَكَ" رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَغَيْرُهُ ﴿اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾ أَيْ أَسْبَابُهُ ﴿حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ خَبَرٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيْ لِيَشْهَدْ، وَإِضَافَةُ شَهَادَةُ لِبَيْنَ عَلَى الْاِتِّسَاعِ، وَحِينَ بَدَلٌ مِنْ إِذَا أَوْ ظَرْفٌ لِحَضَرَ ﴿اَوْ اٰخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ﴾ أَيْ غَيْرِ مِلَّتِكُمْ ﴿اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ﴾ سَافَرْتُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا﴾ تُوقِفُونَهُمَا صِفَةُ آخَرَانِ ﴿مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ﴾ أَيْ صَلَاةِ الْعَصْرِ ﴿فَيُقْسِمَانِ﴾ يَحْلِفَانِ ﴿بِاللّٰهِ اِنِ ارْتَبْتُمْ﴾ شَكَكْتُمْ فِيهَا وَيَقُولَانِ ﴿لَا نَشْتَرِي بِهِ﴾ بِاللّٰهِ ﴿ثَمَنًا﴾ عِوَضًا نَأْخُذُهُ بَدَلَهُ مِنَ الدُّنْيَا بِأَنْ نَحْلِفَ بِهِ أَوْ نَشْهَدَ كَذِبًا لِأَجْلِهِ ﴿وَلَوْ كَانَ﴾ الْمُقْسَمُ لَهُ وَالْمَشْهُودُ لَهُ ﴿ذَا قُرْبٰى﴾ قَرَابَةٍ مِنْهُ ﴿وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ﴾ الَّتِي أَمَرَنَا بِهَا ﴿اِنَّٓا اِذًا﴾ إِنْ كَتَمْنَاهَا ﴿لَمِنَ الْاٰثِمِينَ ﴿١٠٦﴾﴾ ﴿فَاِنْ عُثِرَ﴾ اُطُّلِعَ بَعْدَ حَلْفِهِمَا ﴿عَلٰٓى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّٓا اِثْمًا﴾ أَيْ فَعَلَا مَا يُوجِبُهُ مِنْ خِيَانَةٍ أَوْ كَذِبٍ فِي الشَّهَادَةِ بِأَنْ وُجِدَ عِنْدَهُمَا مَثَلًا مَا اتُّهِمَا بِهِ وَادَّعَيَا أَنَّهُمَا ابْتَاعَاهُ مِنَ الْمَيِّتِ أَوْ أَوْصَى لَهُمَا بِهِ ﴿فَاٰخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا﴾ فِي تَوَجُّهِ الْيَمِينِ عَلَيْهِمَا ﴿مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ﴾ الْوَصِيَّةُ وَهُمُ الْوَرَثَةُ وَيُبْدَلُ مِنْ آخَرَانِ ﴿الْاَوْلَيَانِ﴾ بِالْمَيِّتِ أَيِ الْأَقْرَبَانِ إِلَيْهِ وَفِي قِرَاءَةٍ {الْأَوَّلِينَ} جَمْعُ أَوَّلَ صِفَةٌ أَوْ بَدَلٌ مِنَ الَّذِينَ ﴿فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ﴾ عَلَى خِيَانَةِ الشَّاهِدَيْنِ وَيَقُولَانِ ﴿لَشَهَادَتُنَٓا﴾ يَمِينُنَا ﴿اَحَقُّ﴾ أَصْدَقُ ﴿مِنْ شَهَادَتِهِمَا﴾ يَمِينِهِمَا ﴿وَمَا اعْتَدَيْنَا﴾ تَجَاوَزْنَا الْحَقَّ فِي الْيَمِينِ ﴿اِنَّٓا اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾﴾ الْمَعْنَى: لِيُشْهِدِ الْمُحْتَضِرُ عَلَى وَصِيَّتِهِ اثْنَيْنِ أَوْ يُوصِي إِلَيْهِمَا مِنْ أَهْلِ دِينِهِ أَوْ غَيْرِهِمْ إِنْ فَقَدَهُمْ لِسَفَرٍ وَنَحْوِهِ فَإِنِ ارْتَابَ الْوَرَثَةُ فِيهِمَا فَادَّعَوْا أَنَّهُمَا خَانَا بِأَخْذِ شَيْءٍ أَوْ دَفْعِهِ إِلَى شَخْصٍ زَعْمًا أَنَّ الْمَيِّتَ أَوْصَى لَهُ بِهِ فَلْيَحْلِفَا إِلَى آخِرِهِ... فَإِنِ اطُّلِعَ عَلَى أَمَارَةِ تَكْذِيبِهِمَا فَادَّعَيَا دَافِعًا لَهُ حَلَفَ أَقْرَبُ الْوَرَثَةِ عَلَى كَذِبِهِمَا وَصِدْقِ مَا ادَّعَوْهُ وَالْحُكْمُ ثَابِتٌ فِي الْوَصِيَّيْنِ مَنْسُوخٌ فِي الشَّاهِدَيْنِ وَكَذَا شَهَادَةُ غَيْرِ أَهْلِ الْمِلَّةِ مَنْسُوخَةٌ وَاعْتِبَارُ صَلَاةِ الْعَصْرِ لِلتَّغْلِيظِ وَتَخْصِيصُ الْحَلْفِ فِي الْآيَةِ بِاثْنَيْنِ مِنْ أَقْرَبِ الْوَرَثَةِ لِخُصُوصِ الْوَاقِعَةِ الَّتِي نَزَلَتْ لَهَا وَهِيَ مَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي سَهْمٍ خَرَجَ مَعَ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ وَعَدِيِّ بْنِ بَدَّاءَ أَيْ وَهُمَا نَصْرَانِيَّانِ فَمَاتَ السَّهْمِيُّ بِأَرْضٍ لَيْسَ فِيهَا مُسْلِمٌ فَلَمَّا قَدِمَا بِتَرِكَتِهِ فَقَدُوا جَامًا مِنْ فِضَّةٍ مُخَوَّصًا

بِالذَّهَبِ فَرَفَعَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَزَلَتْ فَأَحْلَفَهُمَا ثُمَّ وُجِدَ الْجَامُ بِمَكَّةَ فَقَالُوا ابْتَعْنَاهُ مِنْ تَمِيمٍ وَعَدِيٍّ فَنَزَلَتِ الْآيَةُ الثَّانِيَةُ فَقَامَ رَجُلَانِ مِنْ أَوْلِيَاءِ السَّهْمِيِّ فَحَلَفَا وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ فَقَامَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ وَرَجُلٌ آخَرُ مِنْهُمْ فَحَلَفَا وَكَانَ أَقْرَبَ إِلَيْهِ، وَفِي رِوَايَةٍ فَمَرِضَ فَأَوْصَى إِلَيْهِمَا وَأَمَرَهُمَا أَنْ يُبَلِّغَا مَا تَرَكَ أَهْلَهُ فَلَمَّا مَاتَ أَخَذَا الْجَامَ وَدَفَعَا إِلَى أَهْلِهِ مَا بَقِيَ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْحُكْمُ الْمَذْكُورُ مِنْ رَدِّ الْيَمِينِ عَلَى الْوَرَثَةِ ﴿اَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَنْ يَاْتُوا﴾ أَيِ الشُّهُودُ أَوِ الْأَوْصِيَاءُ ﴿بِالشَّهَادَةِ عَلٰى وَجْهِهَا﴾ الَّذِي تَحَمَّلُوهَا عَلَيْهِ مِنْ غَيْرِ تَحْرِيفٍ وَلَا خِيَانَةٍ ﴿اَوْ﴾ أَقْرَبُ إِلَى أَنْ ﴿يَخَافُوا اَنْ تُرَدَّ اَيْمَانٌ بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ عَلَى الْوَرَثَةِ الْمُدَّعِينَ فَيَحْلِفُونَ عَلَى خِيَانَتِهِمْ وَكَذِبِهِمْ فَيَفْتَضِحُونَ وَيَغْرَمُونَ فَلَا يَكْذِبُوا ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ بِتَرْكِ الْخِيَانَةِ وَالْكَذِبِ ﴿وَاسْمَعُوا﴾ مَا تُؤْمَرُونَ بِهِ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ اَلْخَارِجِينَ عَنْ طَاعَتِهِ إِلَى سَبِيلِ الْخَيْرِ.

TÜRKÇE ANLAMI

104- **Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve peygambere** yani, sizin haram kıldığınız şeyi helal kılması hükmüne **gelin!" dendiğinde, "Babalarımızı üzerinde bulduğumuz şey** din ve şeriat **bize yeter,** kafi gelir" **derler. Babaları hiçbir şey bilmeyen ve** doğru yolu **bulamayan kimseler olsa da mı,** bu onlara yeter**?**[1]

105- **Ey iman edenler! Siz kendinize bakın** yani, kendinizi koruyun ve kendinizi ıslah edin **siz doğru yolda olduğunuz takdirde sapıtan kimse size zarar vermez.** Ayetten kastedilenin, 'Ehl-i Kitap'tan sapıtan kimse, diğer bir görüşe göre de: 'Başkaları size zarar veremez' anlamında olduğu söylenmiştir. Başkaları olduğu konusunda Ebu Sa'leb el-Huşeyni'nin hadisi vardır. (O şöyle diyor:) "Bu ayeti Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e sordum şöyle dedi: "İyiliği emredin, kötülüğü yasaklayın. Kendisine uyulan bir kötülük, peşine gidilen bir heves, (ahirete) tercih edilen bir dünya ve herkesin kendi görüşünü beğendiğini gördüğünde, sen kendine bak."[2] **Hepinizin dönüşü Allah'adır. O size ne yaptığınızı haber verecektir.** Ve sizi yaptıklarınıza karşılık cezalandıracaktır.

106- **Ey iman edenler! Birinize ölüm**ün sebepleri **gelince vasiyet anında aranızdaki şahitlik içinizden iki adil kişi(yle)dir.**[3] Yani, (iki adil kişi)

---

[1] Soru inkar içindir.

[2] Bu hadisi Hakim ve diğerleri rivayet etmiştir.

[3] شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ cümlesi haberî cümle olup emir manasındadır. شَهَادَة kelimesinin بَيْنِكُمْ kelimesine izafe edilmesi zarflara tanınan genişlik sebebiyledir. حِينَ kelimesi اِذَا kelimesinden bedel veya حَضَرَ fiilinin zarfıdır.

şahitlik etsin. **Veya yeryüzünde yolculuk** sefer **ederken başınıza ölüm musibeti gelmişse, sizden olmayan** başka dinden **ve eğer şüphelenir** kuşkuya düşer**seniz,** ikindi **namazından sonra tutup** alıkoyacağınız, **Allah'a yemin edecek** ve şöyle diyecek **iki kişi (şahitlik etsin).** "Yemin veya şahitlik ettiğimiz **akraba da olsa onu,** yani Allah'ı, bir şeye yalan yere yemin veya şahitlik etmek suretiyle onun yerine alacağımız dünyalık **hiçbir paraya** karşılığa **satmayacağız, Allah'ın** bize emrettiği **şahitliğini gizlemeyeceğiz, yoksa biz,** şahitliği gizlediğimiz takdirde **elbette günahkârlardan oluruz."**

107- **Eğer onların** yemin ettikten sonra örneğin, yanlarında, haklarında kötü düşünülmesine sebep olacak bir şey bulunur, onlar da bunu ölüden aldıklarını veya kendilerine vasiyet ettiğini iddia etmek suretiyle şahadette hıyanet ve yalanı gerektiren bir fiil, **günah işledikleri anlaşılır** farkına varılır**sa,** vasiyeti **hakketmiş** varis **kimselerden** ölüye **daha layık** yakın **olan iki kişi,**[1] yeminin kendilerine yöneltilmesi konusunda **onların yerine geçer.** O iki şahidin hain olduğuna dair **Allah'a yemin eder** ve şöyle der**ler: "Elbette bizim şahitliğimiz,** yeminimiz **onların şahitliğinden** yemininden **daha doğrudur ve biz** yeminimizde **haddi aşmadık** hakka tecavüz etmedik, **yoksa biz elbette zalimlerden oluruz."**

Ayetin anlamı şöyledir: Ölüme hazırlanan kişi, kendi dininden veya sefer ve benzeri bir sebeple bulamaması durumunda başka dinden iki kişiyi vasiyetine şahit tutsun ya da onlara vasiyet etsin. Eğer varisler bu iki kişi hakkında kuşkulanır ve bir şey alarak veya -ölenin birisine vasiyet ettiğini ileri sürmek suretiyle- başkasına bir şey vererek hainlik ettiklerini iddia ederlerse, o iki şahit (belirtilen şekilde) yemin eder...

İki şahidin yalancı olduğuna dair emarelere rastlanır ve onlar da bunu reddeden bir şey iddia ederlerse, en yakın varis, şahitlerin yalan, varislerinse iddia ettikleri konuda doğru söylediğine dair yemin eder.

Bu hüküm vasiyet edilen kişiler hakkında geçerlidir. Fakat şahitler hakkında kaldırılmıştır. Kendi dininden olmayanların şahadeti de kaldırılmıştır. (Yemin için) ikindi namazın itibar edilmesi (bu vaktin tüm dinlerde kıymetli olması sebebiyle yeminin) daha katı olması içindir. Ayette yeminin varislerden en yakın iki kişiye tahsis edilmesi ayetin inmesine sebep olan olay hususi olduğu içindir. O da Buhari'nin rivayet ettiği şu hadisedir:

---

[1] آخَرَانِ kelimesinden bedeldir. Bir kıraatte de أَوَّل kelimesinin çoğulu olan الأَوَّلِينَ şeklinden الَّذِينَ kelimesinden sıfat veya bedel olarak okunur.

"Beni Sehm'den bir adam, ikisi de Hıristiyan olan Temimi Dârî ve Adiyy bin Beddâ ile sefere çıkmış ve Müslüman bulunmayan bir yerde vefat etmiş. Onlar da bıraktığı malları geri getirmişler; fakat altın işlemeli gümüş bir kabı kaybettikleri için Peygamberimize (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) dava edilmişler. Konuyla ilgili ayet inince Peygamberimiz onlara yemin ettirmiş. Daha sonra kaybolan kap Mekke'de bulunmuş. Kabı ellerinde bulunduranlar, onu Temim ve Adiyy'den aldıklarını söylemişler. Bunun üzerine de ikinci ayet inmiş. (Ayetin hükmü gereğince) Sehmi'nin varislerinden iki kişi kalkıp yemin etmişler."

Tirmizi'nin rivayetinde şöyledir: "...Amr bin As ve onlardan diğer bir adam daha kalkıp yemin ettiler. Ve bu ikisi ona en yakın olan kişilerdi."

Diğer bir rivayette: "...(Yolda) hastalandı ve onlara vasiyet edip geriye bıraktıklarını ailesine götürmelerini emretti. O ölünce kabı aldılar geri kalanı da ailesine verdiler."

108- Yeminin varislere yöneltilmesi hakkında zikredilen **bu** hüküm, şahit ve vasilerin sorumluluğunu üslendikleri **şahadeti** değiştirmeden ve ihanet etmeden **gereği gibi yapmalarına veya yeminden sonra yeminlerinin** davacı varislere **reddedilmesi** ve onların da şahitlerin ihanet ettikleri ve yalan söylediklerine yemin etmeleri ve bu sebeple rezil ve borçlu olmalarından **korkmalarına** ve böylece yalan söylememelerine **daha yakındır.** İhanet ve yalanı terk ederek **Allah'tan korkun ve** size emredileni kabul ederek **dinleyin. Allah** itaatinden çıkmış olan **fasıklar toplumunu hidayete** doğru yola **erdirmez.**

KELİME ANLAMI

104- وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ **Onlara dendiğinde:** (Ne?) تَعَالَوْا **Gelin** (Neye?) اِلٰى مَآ **O şeye ki,** اَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah indirmiştir** (Daha kime gelin?) وَاِلَى الرَّسُولِ **Peygambere** أَيْ اِلَى حُكْمِهِ Yani onun hükmüne (Neye ilişkin?) مِنْ تَحْلِيلِ مَا O şeyi helal kılmaya ilişkin ki حَرَّمْتُمْ Siz haram kıldınız (saydınız) قَالُوا **Derler ki:** حَسْبُنَا **Bize yeter** كَافِينَا Bize kâfi gelir (Ne?) مَا **O şey ki,** وَجَدْنَا عَلَيْهِ **Onun üzerine bulduk** (Kimi?) اٰبَآءَنَا **Babalarımızı** (Nedir o şey?) مِنَ الدِّينِ وَالشَّرِيعَةِ Din ve şeriattir قَالَ تَعَالَى Bunun üzerine Allah teala dedi ki; اَحَسْبُهُمْ ذٰلِكَ Bu onlara yeter **mi?** وَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ **Babaları olsa bile** (Ne?) لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا **Hiçbir şey bilmez** وَلَا يَهْتَدُونَ **Ve erişmez** (Neye?) اِلَى الْحَقِّ Hakka وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ İstifham inkar içindir.

105- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ **Nefislerinize sıkı sıkıya yapışın** أَيْ احْفَظُوهَا Yani onları koruyun وَقُومُوا بِصَلاَحِهَا Ve onların islahıyla meşgul olun لَا يَضُرُّكُمْ **Size zarar veremez** (Kim?) مَنْ ضَلَّ **Sapıtan kimse** (Ne zaman?) اِذَا اهْتَدَيْتُمْ **Doğru yolda olduğunuz zaman** قِيلَ الْمُرَادُ Dendi ki, anlatılmak istenen şudur; لَا يَضُرُّكُمْ Size zarar veremez (Kim?) مَنْ ضَلَّ Sapıtan kimse (Kimlerden?) مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Kitap ehlinden وَقِيلَ Dendi ki: اَلْمُرَادُ غَيْرُهُمْ Amaç bunlardan başkalarıdır (Niçin?) لِحَدِيثِ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ Ebû Sa'lebe Huşeni'nin rivayet ettiği hadisten dolayı (O şöyle demiştir;) سَأَلْتُ عَنْهَا Bu ayetten sordum (Kime?) رَسُولَ اللّٰهِ Allah Resûlüne صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin فَقَالَ O dedi ki; اِئْتَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ Aranızda iyiliği emredin وَتَنَاهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ Ve birbirinizi kötüden sakındırın حَتَّى إِذَا رَأَيْتَ Ta ki (sen) görünceye dek (Neyi?) شُحًّا مُطَاعًا İtaat edilen cimriliği, وَهَوًى مُتَّبَعًا Uyulan nefsi arzuyu, وَدُنْيَا مُؤْثَرَةً Tercih edilen dünyayı وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ Ve her görüş sahibinin beğenmesini (Neyi?) بِرَأْيِهِ Kendi görüşünü فَعَلَيْكَ نَفْسَكَ Bu durumda yalnız kendine yönel رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَغَيْرُهُ Bunu İmam Hakim ve başkası rivayet etmiştir اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz ancak Allah'adır** (Nasıl?) جَمِيعًا **Hep birlikte** فَيُنَبِّئُكُمْ **Ve o size haber verecektir** (Neyi?) بِمَا **O şeyi ki** كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Siz işler oldunuz** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Böylelikle size onunla karşılık verecektir.

106- يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ **Aranızın şehadeti** (Ne zaman?) اِذَا حَضَرَ **Gelip çattığında** (Kime?) اَحَدَكُمُ **Sizden birine** (Ne?) الْمَوْتُ **Ölüm** أَيْ أَسْبَابُهُ Yani onun sebepleri (Ne zaman?) حِينَ الْوَصِيَّةِ **Vasiyet esnasında** اِثْنَانِ **İki kişi** (Öyle iki kişi ki,) ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ **İçinizden adalet sahipleri** (Nedir bu 'isnani'?) خَبَرٌ Haberdir بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir anlamında أَيْ لِيَشْهَدْ Yani (iki kişi) şahit olsun وَإِضَافَةُ شَهَادَةٌ 'Şehadetü'nün muzaf oluşu (Neye?) لِبَيْنَ 'Beyn' kelimesine (Ne üzerinedir?) عَلَى الْاِتِّسَاعِ (Zarflara tanınan) genişlik üzeredir وَحِينَ 'Hine' ise (Nedir?) بَدَلٌ مِنْ إِذَا 'İza'dan bedeldir أَوْ ظَرْفٌ لِحَضَرَ Veya 'Hazara'nın zarfıdır اَوْ اٰخَرَانِ **Yahut diğer iki kimsedir** (Kimden?) مِنْ غَيْرِكُمْ **Sizin dışınızdakinden** أَيْ غَيْرِ مِلَّتِكُمْ Yani başka dinden اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ سَافَرْتُمْ **Eğer** sefer ettiyseniz, **yola çıktıysanız** (Nerede?) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَاَصَابَتْكُمْ **Ve size isabet ettiyse** (Ne?) مُصِيبَةُ الْمَوْتِ **Ölüm musibeti** تَحْبِسُونَهُمَا **Onları alıkoyarsınız**

تُوقِفُونَهُمَا O ikisini bırakmazsınız (Nedir bu fiil?) صِفَةُ آخَرَانِ 'Aharani'nin sıfatıdır (Ne zaman?) مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ **Namazdan sonra** أَيْ صَلَاةِ الْعَصْرِ Yani ikindi namazından فَيُقْسِمَانِ يَحْلِفَانِ **Ve onlar kasem,** yemin **ederler** (Kime?) بِاللّٰهِ **Allah'a** (Hangi durumda?) اِنِ ارْتَبْتُمْ **Eğer kuşkulanırsanız** شَكَكْتُمْ فِيهَا Vasiyet konusunda şüphelenirseniz وَيَقُولَانِ Ve şöyle derler: لَا نَشْتَرِي بِهِ **Ona karşılık biz satın almayacağız** بِاللّٰهِ Allah'a karşılık (Neyi satın almayacağız?) ثَمَنًا عِوَضًا **Hiçbir pahayı,** bedeli نَأْخُذُهُ بَدَلَهُ Ki onu O'nun yerine alıyoruz (Neden?) مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan (Nasıl?) بِأَنْ نَحْلِفَ بِهِ O'nun adına yemin ederek أَوْ نَشْهَدَ كَذِبًا Veya yalan yere şahitlik ederek (Niçin?) لِأَجْلِهِ O paha için وَلَوْ كَانَ **Olsa bile** (Kim?) اَلْمُقْسَمُ لَهُ Kendisi için yemin edilen وَالْمَشْهُودُ لَهُ Ve kendisi için şahitlik edilen (Ne?) ذَا قُرْبٰى **Yakınlık sahibi** قَرَابَةٍ مِنْهُ Ona akraba وَلَا نَكْتُمُ **Ve biz gizlemeyeceğiz** (Neyi?) شَهَادَةَ اللّٰهِ **Allah'ın şahitliğini** الَّتِي أَمَرَنَا بِهَا Ki bize onu emretti اِنَّا اِذًا **Kuşkusuz bu durumda biz** إِنْ كَتَمْنَاهَا Şayet onu gizlersek (Kimlerdeniz?) لَمِنَ الْاٰثِمِينَ **Elbette günahkarlardanız.**

107- فَاِنْ عُثِرَ اُطِّلِعَ **Şayet haberdar,** muttali **olunursa** (Ne zaman?) بَعْدَ حِلْفِهِمَا İkisinin yemininden sonra (Neye dair?) عَلٰى أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا **Onların hak ettiğine dair** (Neyi?) اِثْمًا **Bir günahı** أَيْ فَعَلَا مَا Yani o fiili yaptıkları ki, يُوجِبُهُ Günahı gerektiriyor (Nedir o fiil?) مِنْ خِيَانَةٍ أَوْ كَذِبٍ İhanet ya da yalandır (Nerede?) فِي الشَّهَادَةِ Şahitlik konusunda (Nasıl?) بِأَنْ وُجِدَ عِنْدَهُمَا Onların yanında bulunması suretiyle مَثَلًا Mesela; (Ne bulunması?) مَا O şey ki اتُّهِمَا بِهِ Onunla itham olundular وَادَّعَيَا Ve bunun üzerine iddia ettiler ki, أَنَّهُمَا ابْتَاعَاهُ Onu satın almışlardır (Kimden?) مِنَ الْمَيِّتِ Ölüden أَوْ أَوْصٰى لَهُمَا Veya ölü onlara vasiyet etti (Neyle?) بِهِ O şeyle فَاٰخَرَانِ **Bu durumda diğer iki kişi** يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا **Onların yerlerine geçerler** (Ne konuda?) فِي تَوَجُّهِ الْيَمِينِ Yemin yöneltilmesi konusunda (Kime?) عَلَيْهِمَا O ilk iki kişiye (Kimlerden diğer iki kişi?) مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** اِسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ **Onlara müstehak oldu** (Ne?) اَلْوَصِيَّةُ Vasiyet وَهُمُ الْوَرَثَةُ Onlar varislerdir وَيُبَدَّلُ مِنْ آخَرَانِ 'Aharani'den bedel kılınır (Diğer iki kişiden bedel?) اَلْاَوْلَيَانِ بِالْمَيِّتِ Ölüye **yakın olan iki kişi** أَيِ الْأَقْرَبَانِ إِلَيْهِ Yani onun en yakın akrabası iki kişi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (Nasıldır?) {اَلْاَوَّلِينَ} جَمْعُ أَوَّلَ 'Evvel'in cemisi olan 'evveline' şeklindedir. (Bu durumda nedir?) صِفَةٌ أَوْ بَدَلٌ Sıfat ya da bedeldir (Neden?) مِنَ الَّذِينَ 'Ellezine'den فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ

Böylece o ikisi Allah'a yemin ederler (Neye dair?) عَلَى خِيَانَةِ الشَّاهِدَيْنِ Şahitlerin ihanetine dair وَيَقُولَانِ Ve şöyle derler: لَشَهَادَتُنَا يَمِينُنَا **Elbette bizim şehadetimiz,** yeminimiz (Nedir?) أَحَقُّ أَصْدَقُ **Daha doğrudur,** güvenilirdir (Neden?) مِنْ شَهَادَتِهِمَا **O ikisinin şehadetinden** يَمِينِهِمَا Onların yemininden وَمَا اعْتَدَيْنَا **Biz sınırı aşmadık** تَجَاوَزْنَا الْحَقَّ Doğruyu geçmedik (Ne konuda?) فِي الْيَمِينِ Yemin konusunda إِنَّا إِذًا **Kuşkusuz o halde biz** (Kimlerden oluruz?) لَمِنَ الظَّالِمِينَ **Elbette zalimlerden oluruz...**

الْمَعْنَى Mana şudur: لِيُشْهِدْ Şahit tutsun (Kim?) الْمُحْتَضِرُ Son nefesini veren (Neye?) عَلَى وَصِيَّتِهِ Vasiyetine (Kimi?) اِثْنَيْنِ İki kişiyi أَوْ يُوصِي إِلَيْهِمَا Ya da vasiyetini yapsın مِنْ أَهْلِ دِينِهِ Kendi dininin ehlinden أَوْ غَيْرِهِمْ Veya başka dinden olanlara (Ne zaman?) إِنْ فَقَدَهُمْ Şayet kendi dininden olanları bulamadıysa (Niçin?) لِسَفَرٍ وَنَحْوِهِ Sefer veya benzeri bir şey sebebiyle فَإِنِ ارْتَابَ الْوَرَثَةُ Şayet varisler kuşkulanırsa (Kim hakkında?) فِيهِمَا O iki şahit hakkında فَادَّعَوْا Ve iddia ederlerse (Neyi?) أَنَّهُمَا خَانَا O ikisinin ihanet ettiğini (Nasıl?) بِأَخْذِ شَيْءٍ Bir şeyi alarak أَوْ دَفْعِهِ إِلَى شَخْصٍ Veya başkasına vererek (Nasıl?) زَعْمًا Şunu iddia ederek; أَنَّ الْمَيِّتَ Kuşkusuz ölen kimse أَوْصَى لَهُ O'na vasiyet etmiştir (Neyi?) بِهِ O şeyi فَلْيَحْلِفَا Bu durumda onlar yemin etsinler إِلَى آخِرِهِ Ayetin sonuna kadar...

فَإِنِ اطُّلِعَ Şayet vakıf olunursa (Neye?) عَلَى أَمَارَةِ تَكْذِيبِهِمَا Onların yalan söylediğine dair bir işarete فَادَّعَيَا Onlar da iddia etseler (Ne?) دَافِعًا لَهُ Bu iddiayı def eden bir şey (Bu durumda ne olur?) حَلَفَ أَقْرَبُ الْوَرَثَةِ En yakın varis yemin eder (Neye?) عَلَى كَذِبِهِمَا Onların yalan söylediği وَصِدْقِ مَا ادَّعَوْهُ Ve kendilerinin iddia ettiğinin doğru olduğuna.

وَالْحُكْمُ ثَابِتٌ Bu hüküm geçerlidir (Kimler hakkında?) فِي الْوَصِيَّيْنِ Vasiyet edilen iki kişi hakkında مَنْسُوخٌ فِي الشَّاهِدَيْنِ Şahit tutulan iki kişi hakkında ise kaldırılmıştır. وَكَذَا Aynı şekilde شَهَادَةُ غَيْرِ أَهْلِ الْمِلَّةِ Farklı din mensuplarının şehadeti (Nedir?) مَنْسُوخَةٌ Kaldırılmıştır. وَاعْتِبَارُ صَلَاةِ الْعَصْرِ İkindi namazının itibar edilmesi (Niçindir?) لِلتَّغْلِيظِ (Yemini) ağırlaştırmak içindir وَتَخْصِيصُ الْحَلْفِ Yeminin sınırlanması (Nerede?) فِي الْآيَةِ Ayette (Neyle?) بِاثْنَيْنِ İki kişiyle (Kimlerden?) مِنْ أَقْرَبِ الْوَرَثَةِ En yakın varislerden (Niçindir?) لِخُصُوصِ الْوَاقِعَةِ Vakıanın özelliğine binaendir الَّتِي نَزَلَتْ لَهَا Ki ayet onun (vakıa) üzere inmiştir وَهِيَ O da (Nedir?) مَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Buhari'nin rivayet ettiğidir:

أَنَّ رَجُلًا Bir adam (Kimlerden?) مِنْ بَنِي سَهْمٍ Sehm oğullarından خَرَجَ Yola çıktı (Kimle?) مَعَ تَمِيمِ الدَّارِيِّ Temimi Dari وَعَدِيِّ بْنِ بَدَّاءَ Ve Adiyy İbni Bedda' ile أَيْ وَهُمَا نَصْرَانِيَّانِ Yani halbuki o ikisi Hıristiyandı فَمَاتَ السَّهْمِيُّ Ve Sehmi kabilesinden olan adam öldü (Nerede?) بِأَرْضٍ Bir yerde ki, لَيْسَ فِيهَا مُسْلِمٌ Orda hiçbir Müslüman yoktu فَلَمَّا قَدِمَا بِتَرِكَتِهِ Onun bıraktığını getirdiklerinde فَقَدُوا Kaybettiler (bulamadılar) (Neyi?) جَامًا مِنْ فِضَّةٍ Gümüş bir kaseyi (Öyle kase ki,) مُخَوَّصًا بِالذَّهَبِ Altın nakışlı فَرُفِعَا Bu sebeple şikayet edildiler (Kime?) إِلَى النَّبِيِّ Peygamberimize صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin فَنَزَلَتْ Bunun üzerine (yukarıdaki) ayet indi فَأَحْلَفَهُمَا Allah Resûlü de (ayetin emrince) onlar yemin ettirdi ثُمَّ وُجِدَ الْجَامُ بِمَكَّةَ Sonra kase Mekke'de bulundu فَقَالُوا Onlar (kase yanlarında bulunanlar) da dediler ki; اِبْتَعْنَاهُ Biz onu satın aldık (Kimden?) مِنْ تَمِيمٍ وَعَدِيٍّ Temim ve Adiyy'den فَنَزَلَتْ Bunun üzerine indi (Ne?) الْآيَةُ الثَّانِيَةُ İkinci ayet فَقَامَ رَجُلَانِ Ve iki adam kalktı (Kimlerden?) مِنْ أَوْلِيَاءِ السَّهْمِيِّ Sehmi kabilesinden olan adamın velilerinden فَحَلَفَا Ve yemin ettiler.

وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ Tirmizi'nin rivayetinde ise; فَقَامَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ Bunun üzerine Amr b. As kalktı وَرَجُلٌ آخَرُ مِنْهُمْ Ve onlardan başka bir kimse فَحَلَفَا Ve yemin ettiler وَكَانَ أَقْرَبَ إِلَيْهِ Onlar ölünün en yakınlarıydı.

وَفِي رِوَايَةٍ Bir rivayette ise şöyledir: فَمَرِضَ Ve adam hastalandı فَأَوْصَى إِلَيْهِمَا Yanındaki iki kişiye vasiyette bulundu وَأَمَرَهُمَا Ve onlara emretti (Neyi?) أَنْ يَبْلُغَا Ulaştırmalarını (Neyi?) مَا تَرَكَ Geride bıraktığını (Kime?) أَهْلَهُ Ailesine فَلَمَّا مَاتَ Öldüğünde ise أَخَذَا الْجَامَ Onlar kâseyi aldı وَدَفَعَا إِلَى أَهْلِهِ Ve ailesine verdiler (Neyi?) مَا بَقِيَ Geri kalanı.

108- ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْحُكْمُ الْمَذْكُورُ Anlatılan hüküm (Neye ilişkin?) مِنْ رَدِّ الْيَمِينِ Yeminin arz edilmesine (Kime?) عَلَى الْوَرَثَةِ Varislere (Nedir?) أَدْنٰى أَقْرَبُ **Daha uygun** yakın**dır** (Neye?) إِلَى أَنْ يَأْتُوا **Yerine getirmelerine** أَيِ الشُّهُودُ Yani şahitlerin أَوِ الْأَوْصِيَاءُ Veya vasiyet edilenlerin (Neyi?) بِالشَّهَادَةِ **Şehadeti** (Ne üzere?) عَلٰى وَجْهِهَا **Gerektiği şekil üzere** الَّذِي Öyle şekil ki, تَحَمَّلُوهَا Şehadeti üslenmişlerdi (Ne üzere?) عَلَيْهِ O şekil üzere مِنْ غَيْرِ تَحْرِيفٍ Hiç değiştirmeden وَلَا خِيَانَةٍ Ve ihanet etmeden أَوْ أَقْرَبُ **Ya da** (bu durum) daha yakındır (Neye?) إِلَى أَنْ يَخَافُوا **Korkmalarına** (Neden?) أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ **Yeminlerin**

yöneltilmesinden (Ne zaman?) بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ **Kendi yeminlerinden sonra** (Kime yöneltilmesi?) عَلَى الْوَرَثَةِ Mirasçılara (Öyle mirasçılar ki,) اَلْمُدَّعِينَ İddia sahipleri فَيَحْلِفُونَ Onlar da yemin ederler (Ne üzere?) عَلَى خِيَانَتِهِمْ Şahitlerin ihaneti وَ كَذِبِهِمْ Ve yalanı üzere فَيَفْتَضِحُونَ Böylece rezil olurlar وَيَغْرِمُونَ Ve borçlanırlar فَلَا يَكْذِبُوا Bu nedenle yalan söylememelerine (en yakın olanı budur) وَاتَّقُوا اللهَ **Allah'tan sakının** (Neyle?) بِتَرْكِ الْخِيَانَةِ وَ الْكَذِبِ İhaneti ve yalanı terk etmekle وَاسْمَعُوا **Ve dinleyin** (Neyi?) مَا تُؤْمَرُونَ بِهِ Kendisiyle emrolunduğunuz şeyi (Nasıl dinleyin?) سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul dinlemesiyle وَاللهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** (Kimi?) اَلْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ **Fasıklar kavmini** اَلْخَارِجِينَ عَنْ طَاعَتِهِ Ona itaattan çıkanları (Neye hidayet etmez?) اِلَى سَبِيلِ الْخَيْرِ Hayır yoluna.

اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَيَقُولُ﴾ لَهُمْ تَوْبِيخًا لِقَوْمِهِمْ ﴿مَاذَآ﴾ أَيِ الَّذِي ﴿أُجِبْتُمْ﴾ بِهِ حِينَ دَعَوْتُمْ إِلَى التَّوْحِيدِ ﴿قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا﴾ بِذٰلِكَ ﴿اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾﴾ مَا غَابَ عَنِ الْعِبَادِ وَذَهَبَ عَنْهُمْ عِلْمُهُ لِشِدَّةِ هَوْلِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَفَزَعِهِمْ ثُمَّ يَشْهَدُونَ عَلَى أُمَمِهِمْ لِمَا يَسْكُنُونَ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ﴾ أُشْكُرْهَا ﴿اِذْ اَيَّدْتُكَ﴾ قَوَّيْتُكَ ﴿بِرُوحِ الْقُدُسِ﴾ جِبْرِيلَ ﴿تُكَلِّمُ النَّاسَ﴾ حَالٌ مِنَ الْكَافِ فِي أَيَّدْتُكَ ﴿فِي الْمَهْدِ﴾ أَيْ طِفْلًا ﴿وَكَهْلًا﴾ يُفِيدُ نُزُولَهُ قَبْلَ السَّاعَةِ لِأَنَّهُ رُفِعَ قَبْلَ الْكُهُولَةِ كَمَا سَبَقَ فِي آلِ عِمْرَانَ ﴿وَاِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ﴾ كَصُورَةِ ﴿الطَّيْرِ﴾ وَالْكَافُ اسْمٌ بِمَعْنَى مِثْلِ مَفْعُولٌ ﴿بِاِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْنِي﴾ بِإِرَادَتِي ﴿وَتُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِي وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى﴾ مِنْ قُبُورِهِمْ أَحْيَاءً ﴿بِاِذْنِي وَاِذْ كَفَفْتُ بَنِي اِسْرَآئِيلَ عَنْكَ﴾ حِينَ هَمُّوا بِقَتْلِكَ ﴿اِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ﴾ الَّذِي جِئْتَ بِهِ ﴿اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١١٠﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ {سَاحِرٌ} أَيْ عِيسَى ﴿وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيِّينَ﴾ أَمَرْتُهُمْ عَلَى لِسَانِهِ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اٰمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي﴾ عِيسَى ﴿قَالُوا اٰمَنَّا﴾ بِهِمَا ﴿وَاشْهَدْ بِاَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ﴾ أَيْ يَفْعَلُ ﴿رَبُّكَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَنَصْبِ مَا بَعْدَهُ أَيْ تَقْدِرُ أَنْ تَسْأَلَهُ ﴿اَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ قَالَ﴾ لَهُمْ عِيسَى ﴿اتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي اقْتِرَاحِ الْآيَاتِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿قَالُوا نُرِيدُ﴾ سُؤَالَهَا مِنْ أَجْلِ ﴿اَنْ نَاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ﴾ تَسْكُنَ ﴿قُلُوبُنَا﴾ بِزِيَادَةِ الْيَقِينِ ﴿وَنَعْلَمَ﴾ نَزْدَادَ عِلْمًا ﴿اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّكَ ﴿قَدْ صَدَقْتَنَا﴾ فِي ادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ ﴿وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾﴾.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

109- Hatırla! Hani **Allah peygamberleri toplayıp da** kavimlerine azar olarak onlara "Tevhide davet ettiğinizde **size ne** ile **cevap verildi" diyeceği** kıyamet **günü, "Bizim** bu konuda **hiçbir bilgimiz yok, şüphesiz gizlilikleri** kulların göremediklerini, **en iyi bilen ancak sensin" derler.** Kıyametin dehşeti ve korkularından ötürü (kendilerine ne cevap verildiği hakkındaki) bilgileri kaybolur. Sonra da korkuları dinince ümmetleri aleyhine şahitlik ederler.

110- Hatırla! Hani **Allah demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa, sana ve annene olan nimetimi** şükrederek **hatırla. Hani seni Ruhu'l-Kudüs** Cebrail **ile desteklemiş** kuvvetlendirmiş**tim; beşikte** bir çocuk **ve yetişkin iken insanlarla konuşuyordun.**[1] Bu ayet Hz. İsa'nın kıyametten önce ineceğini ifade eder. Zira o -Âli İmran süresinde de geçtiği gibi- kuhulet/kemal yaşına varmadan

---

[1] تكلم fiili ايدتك fiilindeki ك zamirinden haldir.

gökyüzüne kaldırılmıştı. **Sana kitabı, hikmeti, Tevrât'ı ve İncil'i öğrettim. Benim iznimle çamurdan kuş sureti** şekline **benzer**[1] **bir şey yapıyor, ona üflüyor o da benim iznimle kuş oluyordu. Anadan doğma körü ve alacalıyı benim iznimle iyileştiriyordun. Benim iznimle ölüleri** diri olarak kabirlerinden **çıkarıyordun. Ve hani sen onlara açık deliller** mucizeler **getirdiğin zaman** seni öldürmek istediklerinde **İsrailoğullarını da senden çekmiştim. Ve onlardan inkar edenler: "Bu** senin getirdiğin **açık bir büyüden**[2] **başka bir şey değil" demişti.**

111- **Hani Havarilere: "Bana ve peygamberim** İsa (Mesih)'e **iman edin" diye vahy etmiş** İsa'nın diliyle onlara emretmiş**tim. Onlar da, "**İkisine de **iman ettik ve şahit ol ki, biz gerçekten müslümanız" demişlerdi.**

112- Hatırla! Hani **Havariler: "Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?"**[3] yani bunu yapabilir mi? **demişlerdi de,** İsa da onlara **"Eğer iman etmiş iseniz** böyle benzeri görülmemiş mucizeler isteme konusunda **Allah'tan korkun" demişti.**

113- **Dediler ki: "**Onu istememiz şu sebeptendir; **İstiyoruz ki, ondan yiyelim, kalplerimiz** imanının artmasıyla **mutmain olsun** sükunet bulsun, **senin** peygamberlik iddianda **bize doğru söylediğini**[4] **bilelim,** bu konudaki bilgimiz artsın **ve buna bizzat şahit olalım".**

KELİME ANLAMI

109- اُذْكُرْ Hatırla (Neyi?) يَوْمَ **O günü ki,** اللهُ يَجْمَعُ **Allah toplar** (Kimi?) اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O, kıyamet günüdür فَيَقُولُ لَهُمْ **Ve** onlar şöyle **der:** (Nasıl?) تَوْبِيخًا لِقَوْمِهِمْ Kavimlerine azar olarak مَاذَآ **Neyle** أَيِ الَّذِي Yani ne şeyle, أُجِبْتُمْ بِهِ **Size** onunla **cevap verildi** (Ne zaman?) حِينَ دَعَوْتُمْ Davet ettiğinizde (Neye?) إِلَى التَّوْحِيدِ Tevhide قَالُوا **Onlar derler ki:** لَا عِلْمَ لَنَا **Bizim için bir bilgi yoktur** (Neye ilişkin?) بِذٰلِكَ Buna ilişkin اِنَّكَ اَنْتَ **Kuşkusuz yegane sensin** (Kim?) عَلَّامُ الْغُيُوبِ **Bütün gizlilikleri hakkıyla bilen** مَا غَابَ Gaip olanı (Kimlerden?) عَنِ الْعِبَادِ Kullardan وَذَهَبَ عَنْهُمْ Peygamberlerden gitmiştir (Ne?) عِلْمُهُ (Kendilerine nasıl cevap verildiği) bilgisi (Neden ötürü?)

---

[1] كَهَيْئَةِ kelimesindeki ك harfi مِثْل manasında isim olup تَخْلُقُ fiilinin mefulüdür.

[2] Bir kıraatte سَاحِرٌ yani "İsa bir büyücüden başka biri değildir." şeklinde okunur.

[3] Bir kıraatte تَسْتَطِيعُ şeklinde üstten noktalı olarak ve bu fiilden sonra gelen رَبَّكَ kelimesinin nasbı ile okunur. Bu durumda mana 'Ondan istemeye gücün yeter mi?' şeklindedir.

[4] أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا cümlesindeki أَنْ muhaffefedir.

لِشِدَّةِ هَوْلِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününün dehşetinin şiddetinden وَفَزَعِهِمْ Ve korkularından ötürü ثُمَّ يَشْهَدُونَ Sonra şahitlik ederler (Neye?) عَلَى أُمَمِهِمْ Ümmetlerinin aleyhine (Niçin?) لِمَا يَسْكُنُونَ Dinginliğe kavuştukları (yatıştıkları) için.

110- أُذْكُرْ Hatırla ki, إِذْ قَالَ اللّٰهُ **Hani Allah demişti:** يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ **Ey Meryem oğlu İsa!** أُذْكُرْ نِعْمَتِي **Benim nimetimi anımsa** (Kime olan?) عَلَيْكَ **Sana** وَعَلَى وَالِدَتِكَ **Ve annene olan** أُشْكُرْهَا O nimete şükret إِذْ أَيَّدْتُكَ قَوَّيْتُكَ **Hani seni desteklemiş,** kuvvetlendirmiş**tim** (Neyle?) بِرُوحِ الْقُدُسِ **Ruhu'l Kudüs** جِبْرِيلَ Cibril **ile** تُكَلِّمُ النَّاسَ **İnsanlarla konuşuyordun** (Nedir bu fiil?) حَالٌ Haldir (Neden?) مِنَ الْكَافِ فِي أَيَّدْتُكَ 'Eyyettüke'deki 'kaf'tan (Nerede konuşuyordun?) فِي الْمَهْدِ **Beşikte** أَيْ طِفْلًا Yani çocukken وَكَهْلًا **Ve yetişkinken** يُفِيدُ نُزُولَهُ Bu ifade O'nun (a.s.) ineceğini gösterir (Ne zaman?) قَبْلَ السَّاعَةِ Kıyametten önce لِأَنَّهُ رُفِعَ Çünkü o semaya yükseltilmiştir (Ne zaman?) قَبْلَ الْكُهُولَةِ Yetişkinlik döneminden önce كَمَا سَبَقَ فِي آلِ عِمْرَانَ Ali İmran suresinde geçtiği gibi وَإِذْ عَلَّمْتُكَ **Ve hani sana öğretmiştim** (Neyi?) الْكِتَابَ **Kitabı,** وَالْحِكْمَةَ **Hikmeti,** وَالتَّوْرٰيةَ **Tevrat'ı** وَالْإِنْجِيلَ **Ve İncil'i** وَإِذْ تَخْلُقُ **Ve sen yapıyordun** (Neden?) مِنَ الطِّينِ **Çamurdan** (Ne?) كَهَيْئَةِ كَصُورَةِ الطَّيْرِ **Kuş sureti** şekli **gibi bir şey** وَالْكَافُ 'Kaf' harfi (Burada nedir?) إِسْمٌ بِمَعْنَى مِثْلِ 'Misle' anlamında isimdir (Daha nedir?) مَفْعُولٌ Mef'uldür. (Neyle yapıyordun?) بِإِذْنِي **Benim iznimle** فَتَنْفُخُ فِيهَا **Sonra ona üflüyordun** فَتَكُونُ طَيْرًا **O da kuş oluyordu** (Neyle?) بِإِذْنِي **Benim iznimle,** بِإِرَادَتِي İrademle وَتُبْرِئُ **Ve sen iyileştiriyordun** (Kimi?) الْأَكْمَهَ **Anadan doğma körü** وَالْأَبْرَصَ **Ve alacalıyı** (Neyle?) بِإِذْنِي **Benim iznimle** وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى **Ve hani ölüleri çıkarıyordun** (Neden?) مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden (Kimler olarak) أَحْيَاءً Diriler olarak (Neyle?) بِإِذْنِي **Benim iznimle** وَإِذْ كَفَفْتُ **Ve hani ben engelledim** (Kimi?) بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrailoğullarını** (Kimden?) عَنْكَ **Senden** (Ne zaman?) حِينَ هَمُّوا Onlar niyetlendiğinde (Neye?) بِقَتْلِكَ Seni öldürmeye (Hangi vakitte?) إِذْ جِئْتَهُمْ **Onlara getirdiğin vakitte** (Neyi?) بِالْبَيِّنَاتِ **Açık delileri,** الْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri فَقَالَ **Bunun üzerine dedi** (Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **Küfre girdiler** (Kimlerden?) مِنْهُمْ **Onlardan** (Ne dedi?) إِنْ مَا هٰذَا **Bu değildir** الَّذِي جِئْتَ بِهِ Ki sen onu getirdin إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ **Ancak apaçık bir sihirdir** {سَاحِرٌ} وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de 'sihircidir' şeklindedir أَيْ عِيسَى Yani İsa (a.s.).

111- وَإِذْ أَوْحَيْتُ **Ve hani vahyetmiştim** (Kime?) إِلَى الْحَوَارِيِّينَ **Havarilere** أَمَرْتُهُمْ Onlara emretmiştim (Ne üzere?) عَلَى لِسَانِهِ İsa'nın lisanı üzere (Ne diye?) أَنْ أَيْ بِأَنْ آمِنُوا **İman edin diye** (Kime?) بِي وَبِرَسُولِي **Bana ve Resûlüme** (Kimdir o Rasûl?) عِيسَى İsa'dır قَالُوا **Onlar da demişti ki:** آمَنَّا بِهِمَا O ikisine **iman ettik** وَاشْهَدْ **Şahit ol ki,** بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ **Şüphesiz biz Müslümanlarız.**

112- أُذْكُرْ Yine hatırla ki; إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ **Hani havariler demişti:** يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ **Ey Meryem oğlu İsa!** هَلْ يَسْتَطِيعُ **Güç yetirebilir mi?** أَيْ يَفْعَلُ Yani yapabilir mi? (Kim?) رَبُّكَ **Senin Rabbin** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (Neyledir?) بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı (te harfi) iledir (testetı'u şeklinde) وَنَصْبِ مَا بَعْدَهُ Ve kendinden sonraki (rabbüke)'nin nasbıyladır أَيْ Yani (bu durumda mana şudur:) تَقْدِرُ أَنْ تَسْأَلَهُ Ondan isteyebilir misin? (Neyi?) أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا **Üzerimize indirmesini** (Ne?) مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ **Gökten bir sofra** قَالَ لَهُمْ Onlara **dedi** (Kim?) عِيسَى İsa (a.s.) اِتَّقُوا اللهَ **Allah'tan korkun** (Ne konuda?) فِي اقْتِرَاحِ الْآيَاتِ Benzeri görülmemiş mucizeler isteme konusunda إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Şayet mü'minlerseniz.**

113- قَالُوا **Dediler ki:** نُرِيدُ **Biz istiyoruz** (Neyi?) سُؤَالَهَا O sofrayı dilemeyi (Niçin?) مِنْ أَجْلِ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا **Ondan yiyelim** amacıyla وَتَطْمَئِنَّ **Ve mutmain olsun,** تَسْكُنَ Dinginliğe kavuşsun (Ne?) قُلُوبُنَا **Kalplerimiz** (Neyle?) بِزِيَادَةِ الْيَقِينِ Daha fazla inanmayla وَنَعْلَمَ **Ve bilelim ki** نَزْدَادَ عِلْمًا İlim bakımından artalım ki, أَنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّكَ **Kuşkusuz sen** -elif nûn hafifletilmiştir- قَدْ صَدَقْتَنَا **Bize doğru söyledin** (Nerede?) فِي ادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ Peygamberlik iddiasında وَنَكُونَ عَلَيْهَا **Ve onun üzerine olalım** (Kimlerden?) مِنَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlerden.**

﴿قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَآ اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ تَكُونُ لَنَا﴾ أَيْ يَوْمَ نُزُولِهَا ﴿عِيدًا﴾ نُعَظِّمُهُ وَنُشَرِّفُهُ ﴿لِاَوَّلِنَا﴾ بَدَلٌ مِنْ لَنَا بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿وَاٰخِرِنَا﴾ مِمَّنْ يَأْتِي بَعْدَنَا ﴿وَاٰيَةً مِنْكَ﴾ عَلَى قُدْرَتِكَ وَنُبُوَّتِي ﴿وَارْزُقْنَا﴾ إِيَّاهَا ﴿وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (١١٤)﴾ ﴿قَالَ اللّٰهُ﴾ مُسْتَجِيبًا لَهُ ﴿اِنّي مُنْزِلُهَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [مُنَزِّلُهَا] ﴿عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ نُزُولِهَا ﴿مِنْكُمْ فَاِنّي اُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا اُعَذِّبُهُٓ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ (١١٥)﴾ فَنَزَلَتِ الْمَلَائِكَةُ بِهَا مِنَ السَّمَاءِ عَلَيْهَا سَبْعَةُ أَرْغِفَةٍ وَسَبْعَةُ أَحْوَاتٍ فَأَكَلُوا مِنْهَا حَتَّى شَبِعُوا قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَفِي حَدِيثٍ أُنْزِلَتِ الْمَائِدَةُ مِنَ السَّمَاءِ خُبْزًا وَلَحْمًا فَأُمِرُوا أَنْ لَا يَخُونُوا وَلَا يَدَّخِرُوا لِغَدٍ فَخَانُوا وَادَّخَرُوا فَمُسِخُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ﴾ أَيْ يَقُولُ ﴿اللّٰهُ﴾ لِعِيسَى فِي الْقِيَامَةِ تَوْبِيخًا لِقَوْمِهِ ﴿يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَاُمِّيَ اِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ﴾ عِيسَى وَقَدْ أُرْعِدَ ﴿سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ مِنَ الشَّرِيكِ وَغَيْرِهِ ﴿مَا يَكُونُ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لِيٓ اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ﴾ خَبَرُ لَيْسَ، وَلِي لِلتَّبْيِينِ ﴿اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا﴾ أُخْفِيهِ ﴿فِي نَفْسِي وَلَا اَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ﴾ أَيْ مَا تُخْفِيهِ مِنْ مَعْلُومَاتِكَ ﴿اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ (١١٦)﴾ ﴿مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا مَا اَمَرْتَنِي بِهٖٓ﴾ وَهُوَ ﴿اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا﴾ رَقِيبًا أَمْنَعُهُمْ مِمَّا يَقُولُونَ ﴿مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي﴾ قَبَضْتَنِي بِالرَّفْعِ إِلَى السَّمَاءِ ﴿كُنْتَ اَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ﴾ الْحَفِيظَ لِأَعْمَالِهِمْ ﴿وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ قَوْلِي لَهُمْ وَقَوْلِهِمْ بَعْدِي وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿شَهِيدٌ (١١٧)﴾ مُطَّلِعٌ عَالِمٌ بِهِ ﴿اِنْ تُعَذِّبْهُمْ﴾ أَيْ مَنْ أَقَامَ عَلَى الْكُفْرِ مِنْهُمْ ﴿فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ﴾ وَأَنْتَ مَالِكُهُمْ تَتَصَرَّفُ فِيهِمْ كَيْفَ شِئْتَ لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْكَ ﴿وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ﴾ أَيْ لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ ﴿فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿الْحَكِيمُ (١١٨)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿قَالَ اللّٰهُ هٰذَا﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ﴾ فِي الدُّنْيَا كَعِيسَى ﴿صِدْقُهُمْ﴾ لِأَنَّهُ يَوْمُ الْجَزَاءِ ﴿لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ بِثَوَابِهِ ﴿ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (١١٩)﴾ وَلَا يَنْفَعُ الْكَاذِبِينَ فِي الدُّنْيَا صِدْقُهُمْ فِيهِ كَالْكُفَّارِ لَمَّا يُؤْمِنُونَ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْعَذَابِ ﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَالرِّزْقِ وَغَيْرِهَا ﴿وَمَا فِيهِنَّ﴾ أَتَى بِمَا تَغْلِيبًا لِغَيْرِ الْعَاقِلِ ﴿وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٢٠)﴾ وَمِنْهُ إِثَابَةُ الصَّادِقِ وَتَعْذِيبُ الْكَاذِبِ وَخَصَّ الْعَقْلُ ذَاتَهُ وَلَيْسَ بِقَادِرٍ عَلَيْهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

114- Meryem oğlu İsa şöyle dedi: "Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki, indiği gün **bizim için, öncekilerimiz ve** bizden sonra gelecek olan **sonrakilerimiz için** kendisine hürmet ve saygı gösterdiğimiz bir **bayram ve senden** kudretine ve benim peygamberliğime **bir delil olsun. Bizi** onunla **rızıklandır; zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısısın.**

115- **Allah** ona cevap olarak şöyle **buyurdu: "Ben şüphesiz onu size indireceğim;**[1] **ama bundan** indikten **sonra içinizden kim inkar ederse, ona dünyalarda hiç bir kimseye etmediğim azabı edeceğim."** Ve melekler o sofrayı üzerinde yedi tane çörek ve yedi tane balık olduğu halde indirdiler. Onlar da doyuncaya kadar yediler. Bunu İbni Abbas rivayet etmiştir. Diğer bir hadiste de şöyle bir ifade vardır: "... Ve gökten, üzerinde ekmek ve et olan bir sofra indirildi. Ve kendilerine ihanet etmemeleri ve yarın için saklamamaları emredildi. Fakat onlar ihanet ettiler ve sakladılar. Bu sebeple de maymun ve domuza döndürüldüler."

116- **Ve** hatırla! **Allah: "Ey Meryem'in oğlu İsa! İnsanlara, 'Beni ve annemi, Allah'tan başka iki ilah edinin' diye sen mi dedin?" dediği** yani, İsa'ya kıyamet günü kavmine bir azar olarak diyeceği **zaman,** İsa tüyleri diken diken olarak **"Hâşâ! Seni** şanına yakışmayan şirk ve diğer şeylerden tenzih ederek **tesbih ederim, hakkım olmayan**[2] **şeyi söylemek bana yakışmaz. Eğer söylemiş olsaydım, şüphesiz sen onu bilirdin. Sen benim içimde olanı** gizlediğimi **bilirsin, halbuki ben senin zatında olanı** yani gizlediğin malumatını **bilmem. Çünkü gizlilikleri en iyi bilen yalnızca sensin."**

117- **Ben onlara, sadece bana emrettiğini söyledim.** O da şudur: **"Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin." İçlerinde bulunduğum müddetçe onlar üzerine şahit** onları söylediklerinden alıkoyan bir gözetleyici **idim. Beni vefat ettirince** göğe kaldırmak suretiyle beni alınca **artık onlar üzerine gözetleyici** onların amellerini kontrol eden **yalnız sen oldun. Ve sen her şeye** benim onlara söylediklerime, onların benden sonra söylediklerine ve diğer şeylere **şahitsin,** haberdârsın, onları bilensin.

118- **Eğer onlara** yani, onlardan küfür üzere devam edene **azap edersen şüphesiz onlar senin kullarındır.** Sen de onların sahibisin. Onlar hakkında istediğin gibi karar verirsin; sana itiraz edilmez. **Ve eğer onları** yani, onlardan iman edeni **bağışlarsan şüphesiz sen aziz** işine galip gelen**sin,** ve yaptığında **hikmet sahibisin."**

119- **Allah buyurur ki: "Bu,** yani, kıyamet günü, İsa gibi dünyada **doğru** olanlara **doğruluklarının fayda verdiği gündür.** Çünkü bu ceza günüdür. **Onlar için içlerinde ebedi ve temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Allah onlardan** kendisine itaat etmeleri sebebiyle **razı olmuştur, onlar da Allah'tan** verdiği sevap sebebiyle

---

[1] مُنَزِّلُهَا kelimesi şeddeli ve şeddesiz olarak okunur.

[2] بِحَقٍّ kelimesi لَيْسَ 'nin haberidir. Öncesindeki لِي kimin hakkı olmadığını belirtmek içindir.

razı olmuşlardır. İşte bu büyük kurtuluştur." Kafirler gibi dünyada yalancı olanlara orada azabı görünce iman ederek doğru olmaları fayda vermez.

120- **Göklerin, yerin ve içlerindekilerin**[1] **mülkiyeti** yağmur, bitki, rızık ve diğer şeylerin hazineleri **Allah'a aittir. O, her şeye gücü yetendir.** Doğru kişiye sevap vermesi, yalancıya azap etmesi gücünün yettiği şeylerdendir. Fakat akıl, Allah'ın zatını bunlardan tahsis etmiştir. Allah'ın zatına gücü yetmez.

KELİME ANLAMI

114- قَالَ **Dedi** (Kim?) عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa** اَللّٰهُمَّ **Ey Allahım!** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** أَنْزِلْ عَلَيْنَا **Üzerimize indir** (Ne?) مَائِدَةً مِنَ السَّمَآءِ **Gökten bir sofra** (Öyle ki,) تَكُونُ لَنَا **Bizim için olacak** أَيْ يَوْمَ نُزُولِهَا Yani indiği gün (Ne olacak?) عِيدًا **Bayram** نُعَظِّمُهُ وَنُشَرِّفُهُ Ki ona ta'zim edip onurlandıracağız (Kim için?) لِأَوَّلِنَا **Geçmişlerimiz için** (Nedir bu ifade?) بَدَلٌ مِنْ لَنَا 'Lenâ'den bedeldir (Neyle?) بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerrin tekrarlanmasıyla وَاٰخِرِنَا **Ve geleceklerimiz için** مِمَّنْ O kimselerden ki, يَأْتِي بَعْدَنَا Bizden sonra gelecek (Daha ne olacak?) وَاٰيَةً مِنْكَ **Senin tarafından açık bir delil** (Ne üzerine?) عَلَى قُدْرَتِكَ Senin kudretin وَنُبُوَّتِي Ve benim peygamberliğim üzerine وَارْزُقْنَا **Bizi rızıklandır** (Neyle?) إِيَّاهَا Onunla وَأَنْتَ **Zaten sen** (Kimsin?) خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Rızık verenlerin en hayırlısısın.**

115- قَالَ اللّٰهُ **Allah dedi ki:** (Nasıl?) مُسْتَجِيبًا لَهُ Ona cevap vererek إِنِّي مُنَزِّلُهَا **Şüphesiz ben onu indiriciyim** (Neyledir bu isim?) بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz veşeddeli haliyledir (Kime?) عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** فَمَنْ يَكْفُرْ **Artık kim küfrederse** (Ne zaman?) بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ نُزُولِهَا Yani onun inişinin ardından (Kimden?) مِنْكُمْ **Sizin içinizden** فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ **Ona gerçekten azap edeceğim** (Nasıl?) عَذَابًا **Öyle bir azapla ki,** لَا أُعَذِّبُهُ **Onunla azap etmem** (Kime?) أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden hiç kimseye** فَنَزَلَتِ الْمَلَائِكَةُ Bunun üzerine melekler indirdi (Neyi?) بِهَا Sofrayı (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ Gökten (Ne olduğu halde?) عَلَيْهَا Üzerinde olduğu halde (Ne?) سَبْعَةُ أَرْغِفَةٍ Yedi çörek وَسَبْعَةُ أَحْوَاتٍ Ve yedi balık فَأَكَلُوا مِنْهَا Böylelikle ondan yediler (Ne kadar?) حَتَّى شَبِعُوا Doyana dek قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ Bunu İbni Abbas demiştir وَفِي حَدِيثٍ Bir hadiste

[1] Akıl sahibi olmayanlar akıl sahibi olanlara tağlib edilerek/galip getirilerek, akıl sahibi olmayanlarda kullanılan مَا ismi mevsulü getirilmiştir.

şöyle geçmiştir أُنْزِلَتِ الْمَائِدَةُ Sofra indirildi (Nereden?) مِنَ السَّمَاءِ Gökten (Ne olarak?) خُبْزًا وَ لَحْمًا Ekmek ve et(le dolu) olarak فَأُمِرُوا Ve emrolundular (Neyle?) أَنْ لَا يَخُونُوا Hainlik etmemeleri وَلَا يَدَّخِرُوا Ve yiyeceği saklamamalarıyla (Ne için?) لِغَدٍ Yarın için فَخَانُوا Onlarsa ihanet ettiler وَادَّخَرُوا Ve stok yaptılar فَمُسِخُوا Bu sebeple döndürüldüler (Neye?) قِرَدَةً وَ خَنَازِيرَ Maymunlara ve hınzırlara.

116- وَاذْكُرْ **Ve** yine hatırla ki, إِذْ قَالَ **Hani demişti:** أَيْ يَقُولُ Yani diyecek (Kim?) اللّٰهُ **Allah** (Kime?) لِعِيسَى فِي الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde İsa'ya (Nasıl?) تَوْبِيخًا لِقَوْمِهِ Kavmini azar olarak يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ **Ey Meryem oğlu İsa!** ءَاَنْتَ قُلْتَ **Sen mi dedin?** (Kime?) لِلنَّاسِ **İnsanlara** (Ne diye?) اِتَّخِذُونِي وَاُمِّيَ **Beni ve annemi edinin diye** (Ne edinin?) اِلٰهَيْنِ **İki ilah** (Kimden başka?) مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** قَالَ عِيسَى İsa **dedi ki:** (Ne halde?) وَقَدْ أُرْعِدَ Tüyleri diken diken olduğu halde سُبْحَانَكَ **Seni tüm noksanlıktan tenzih ederim!** تَنْزِيهًا لَكَ Seni beri kılarım (Neden?) عَمَّا O şeyden ki لَا يَلِيقُ بِكَ Şanına yakışmıyor (Nedir o şey?) مِنَ الشَّرِيكِ وَغَيْرِهِ Ortak ve benzeri şeylerdir مَا يَكُونُ **Olmaz** مَا يَنْبَغِي Yaraşmaz (Kime?) لِي **Bana** (Ne?) اَنْ اَقُولَ مَا **O şeyi demem ki,** لَيْسَ لِي **Benim için olmadı** (Ne?) بِحَقٍّ **Hak (gerçek)** (Nedir bu 'Hak' kelimesi?) خَبَرُ لَيْسَ 'Leyse'nin haberidir وَلِي لِلتَّبْيِينِ 'Liye' kelimesi ise (kimin hakkı olmadığını) açıklamak içindir اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ **Eğer onu söylemişsem** فَقَدْ عَلِمْتَهُ **Kuşkusuz onu bilmişsindir** تَعْلَمُ **Ki sen bilirsin** (Neyi?) مَا أُخْفِيهِ Gizlediğim **şeyi** (Nerede?) فِي نَفْسِي **İçimde** وَلَا اَعْلَمُ **Halbuki ben bilemem** (Neyi?) مَا **O şeyi ki** (Nerededir?) فِي نَفْسِكَ **Senin zatındadır** أَيْ مَا تُخْفِيهِ Yani, senin saklı tuttuğun مِنْ مَعْلُومَاتِكَ Bildiklerini اِنَّكَ اَنْتَ **Kuşkusuz yegane sensin** (Kim?) عَلَّامُ الْغُيُوبِ **Bütün gizlilikleri hakkıyla bilen.**

117- مَا قُلْتُ لَهُمْ **Ben onlara demedim** اِلَّا مَا **Ancak o şeyi ki,** اَمَرْتَنِي بِهِ **Bana onu emrettin** وَهُوَ O da (şudur) اَنِ اعْبُدُوا **İbadet edin** (Kime?) اللّٰهَ **Allah'a** (Öyle Allah ki,) رَبِّي وَرَبَّكُمْ **Benim ve sizin Rabbiniz** وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ **Ve ben onlar üzerine idim** (Ne?) شَهِيدًا رَقِيبًا **Şahit,** gözcü ki, أَمْنَعُهُمْ مِمَّا يَقُولُونَ Onları dediklerinden engelliyordum (Ne müddetçe?) مَا دُمْتُ فِيهِمْ **Onların içinde olduğum müddetçe** فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي **Ne zaman ki beni vefat ettirdin** قَبَضْتَنِي Beni aldın (Neyle?) بِالرَّفْعِ اِلَى السَّمَاءِ Göğe yükselterek كُنْتَ اَنْتَ **Sen oldun** (Ne?) الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ **Onları gözetleyen** اَلْحَفِيظَ لِأَعْمَالِهِمْ

Amellerini kontrol eden وَأَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Ve sen her şeye** مِنْ قَوْلِي لَهُمْ Benim onlara sözüme وَقَوْلِهِمْ بَعْدِي Ve benden sonra onların sözüne وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylere (Sen her şeye nesin?) شَهِيدٌ **Şahitsin** مُطَّلِعٌ Haberdarsın عَالِمٌ بِهِ Ve onu bilensin.

118- اِنْ تُعَذِّبْهُمْ **Eğer onlara azap edersen** أَيْ مَنْ Yani, o kimseye ki, أَقَامَ عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere daim oldu (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ **Kuşkusuz onlar senin kullarındır** وَأَنْتَ مَالِكُهُمْ Sen de onların sahibisin تَتَصَرَّفُ فِيهِمْ Onlar hakkında iradeni kullanırsın (Nasıl?) كَيْفَ شِئْتَ Nasıl dilersen لَا اعْتِرَاضَ عَلَيْكَ Sana itiraz olmaz وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ **Eğer sen onlara mağfiret edersen** أَيْ لِمَنْ Yani, o kimseye ki, آمَنَ İman etti (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan فَاِنَّكَ **Kuşkusuz sen** (Kimsin?) أَنْتَ الْعَزِيزُ **Yegane izzet sahibi** الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ Kendi işine hakim اَلْحَكِيمُ فِي صُنْعِهِ **Ve** yaptığında **hikmet sahibi.**

119- قَالَ اللهُ **Allah dedi ki;** هٰذَا أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ **Bu**; yani kıyamet günü (Nedir?) يَوْمُ يَنْفَعُ **Fayda vereceği gündür** (Kime?) اَلصَّادِقِينَ **Sadık kimseler** (Nerede?) فِي الدُّنْيَا Dünyada (Kim gibi?) كَعِيسَى İsa gibi (Ne fayda verecek?) صِدْقُهُمْ **Doğrulukları** لِأَنَّهُ يَوْمُ الْجَزَاءِ Çünkü o, mükafat günüdür لَهُمْ جَنَّاتٌ **Onlar için cennetler vardır** تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Ki onların altlarından akmaktadır** (Ne?) اَلْأَنْهَارُ **Nehirler** (Ne oldukları halde?) خَالِدِينَ فِيهَا **Orada kalıcılar oldukları halde** (Ne kadar?) أَبَدًا **Ebediyen** رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ **Allah onlardan razı olmuştur** (Neyle?) بِطَاعَتِهِ Kendisine itaatla وَرَضُوا عَنْهُ **Onlar da ondan razı olmuştur** (Neyle?) بِثَوَابِهِ Onun mükafatıyla ذٰلِكَ **İşte bu** (Nedir?) اَلْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur** وَلَا يَنْفَعُ الْكَاذِبِينَ Yalancılara fayda vermez (Neredeki?) فِي الدُّنْيَا Dünyadaki (Ne fayda vermez?) صِدْقُهُمْ فِيهِ O gündeki doğrulukları (Kimler gibi?) كَالْكُفَّارِ Kafirler gibi (Niçin doğru olurlar?) لِمَا يُؤْمِنُونَ İman edecekleri için (Ne zaman?) عِنْدَ رُؤْيَةِ الْعَذَابِ Azabı gördükleri zaman.

120- لِلّٰهِ **Allah'dır** (Ne?) مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin mülkiyeti** خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَالرِّزْقِ وَغَيْرِهَا Yağmur, bitki, rızk ve diğer şeylerin hazineleri وَمَا فِيهِنَّ **Ve onların içinde olanların (mülkiyeti)** أُتِيَ بِمَا 'Ma' edatı kullanılmıştır (Niçin?) تَغْلِيبًا Tağlip için (Neyi?) لِغَيْرِ الْعَاقِلِ Akılsızları وَهُوَ **Ve O,** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve gücünün yettiği şeylerdendir (Ne?) إِثَابَةُ الصَّادِقِ Sadık kimseyi mükafatlandırmak وَتَعْذِيبُ الْكَاذِبِ Ve yalancıyı azaplandırmak وَخَصَّ الْعَقْلُ Akıl tahsis etmiştir. (Neyi?) ذَاتَهُ Allah'ın zatını وَلَيْسَ بِقَادِرٍ عَلَيْهِ Allah zatına kadir değildir.

Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

2. Cilt

Tercüme:

Talha ALP

Orhan Ençakar - Abdulkadir Yılmaz

yasin

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – FATİH / İSTANBUL

Tel: 0212 635 30 55

Fax: 0 212 635 78 65

e-mail: yasinyayin@mail.com

"Kelime Anlamlı Celâleyn Tercümesi"

İç Düzen:
Abdulkadir YILMAZ

Kapak:
Abdulkadir GÜRSU

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST

İSTANBUL 2011

بسم الله الرحمن الرحيم

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

٦

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ) اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ

وَإِلَّا (قُلْ تَعَالَوْا) اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ

وَهِىَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَسِتُّونَ آيَةً

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا ﴿وَمَا قَدَرُوا اللهَ﴾ اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ وَإِلَّا ﴿قُلْ تَعَالَوْا﴾ اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَسِتُّونَ آيَةً

﴿اَلْحَمْدُ﴾ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ ثَابِتٌ ﴿لِلَّهِ﴾ وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ اَوِ الثَّنَاءُ بِهِ اَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ اَفْيَدُهَا الثَّالِثُ قَالَهُ الشَّيْخُ فِي سُورَةِ الْكَهْفِ ﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ خَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ لِاَنَّهُمَا اَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ لِلنَّاظِرِينَ ﴿وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ﴾ اَيْ كُلَّ ظُلْمَةٍ وَنُورٍ وَجَمَعَهَا دُونَهُ لِكَثْرَةِ اَسْبَابِهَا وَهٰذَا مِنْ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِهِ ﴿ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مَعَ قِيَامِ هٰذَا الدَّلِيلِ ﴿بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ۝١﴾ يُسَوُّونَ غَيْرَهُ فِي الْعِبَادَةِ ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ﴾ بِخَلْقِ اَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ قَضَىٰ اَجَلًا﴾ لَكُمْ تَمُوتُونَ عِنْدَ انْتِهَائِهِ ﴿وَاَجَلٌ مُسَمًّى﴾ مَضْرُوبٌ ﴿عِنْدَهُ﴾ لِبَعْثِكُمْ ﴿ثُمَّ اَنْتُمْ﴾ اَيُّهَا الْكُفَّارُ ﴿تَمْتَرُونَ ۝٢﴾ تَشُكُّونَ فِي الْبَعْثِ بَعْدَ عِلْمِكُمْ اَنَّهُ ابْتَدَاَ خَلْقَكُمْ وَمَنْ قَدَرَ عَلَى الْاِبْتِدَاءِ فَهُوَ عَلَى الْإِعَادَةِ اَقْدَرُ ﴿وَهُوَ اللهُ﴾ مُسْتَحِقُّ الْعِبَادَةِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَفِي الْاَرْضِ

يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ﴾ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَكُمْ ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾﴾ تَعْمَلُونَ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَمَا تَأْتِيهِمْ﴾ اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ ﴿مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾﴾ ﴿فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ اَنْبٰٓؤُا﴾ عَوَاقِبُ ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾﴾ ﴿اَلَمْ يَرَوْا﴾ فِي اَسْفَارِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿مَكَّنَّاهُمْ﴾ اَعْطَيْنَاهُمْ مَكَانًا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْقُوَّةِ وَالسَّعَةِ ﴿مَا لَمْ نُمَكِّنْ﴾ نُعْطِ ﴿لَكُمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿وَاَرْسَلْنَا السَّمَاءَ﴾ اَلْمَطَرَ ﴿عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا﴾ مُتَتَابِعًا ﴿وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ﴾ تَحْتَ مَسَاكِنِهِمْ ﴿فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ﴾ بِتَكْذِيبِهِمُ الْاَنْبِيَاءَ ﴿وَاَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا﴾ مَكْتُوبًا ﴿فِي قِرْطَاسٍ﴾ رَقٍّ كَمَا اقْتَرَحُوهُ ﴿فَلَمَسُوهُ بِاَيْدِيهِمْ﴾ اَبْلَغُ مِنْ عَايَنُوهُ لِاَنَّهُ اَنْفَى لِلشَّكِّ ﴿لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾﴾ تَعَنُّتًا وَعِنَادًا ﴿وَقَالُوا لَوْلَآ﴾ هَلاَّ ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مَلَكٌ﴾ يُصَدِّقُهُ ﴿وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا﴾ كَمَا اقْتَرَحُوا فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿لَقُضِيَ الْاَمْرُ﴾ بِهَلَاكِهِمْ ﴿ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ ﴿٨﴾﴾ يُمَهَّلُونَ لِتَوْبَةٍ اَوْ مَعْذِرَةٍ كَعَادَةِ اللهِ فِيمَنْ قَبْلَهُمْ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ عِنْدَ وُجُودِ مُقْتَرَحِهِمْ إِذَا لَمْ يُؤْمِنُوا

TÜRKÇE ANLAMI

6- Enâm Sûresi

91–93 ve 101–103 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir.
165 veya 166 ayettir

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Hamd,** güzel ile niteleme **o Allah için** sabit**tir**[1] **ki, gökleri ve yeri**[2] **yaratmış ve karanlıklar**[3] **ile nûru**n hepsini **var etmiş,** yaratmış**tır. Sonra** delilin varlığına rağmen **kâfir olanlar, Rablerine denk tutuyorlar,** ibadet konusunda başkasını onunla eşit görüyorlar.

---

[1] Burada kastedilen kendisine (1) inanılması için, ya da (2) kendisinin övülmesi için bunu bildirmek midir? Yoksa (3) bu iki görüş de mümkün birer ihtimal midir? Kehf suresinde Şeyh Celalettin el-Mahalli'nin de ifade ettiği gibi bunlar arasından en doğru gözükeni üçüncü ihtimaldir.

[2] Özellikle gökleri ve yeri zikretmesi, bu ikisinin kişiler nezdinde yaratılmışların en büyüğü olmalarından kaynaklanmaktadır.

[3] اَلظُّلُمَات kelimesinin cemi, اَلنُّور kelimesinin ise müfret olarak getirilmesi, karanlığın sebebinin birçok olmasından kaynaklanmaktadır. Tüm bu zikredilenler onun birliğinin delillerindendir.

2. **O, o zattır ki,** babanız Adem'i yaratması suretiyle **sizi bir çamurdan yarattı, sonra** bitimi esnasında öleceğiniz **bir ecel takdir etti ve O'nun katında** dirilişiniz için **isimlenmiş,** belirlenmiş **bir ecel de vardır. Sonra da siz** ey kâfirler! Allah'ın sizi yoktan var ettiğini bilmenize rağmen diriliş konusunda kuşku duyuyor, **şüphe ediyorsunuz.** Hâlbuki yoktan var etmeye gücü yeten zat, varlığı iade etmeye daha muktedirdir.
3. **Ve O göklerde de, yerde de** ibadeti gerçekten hak eden **Allah'dır, sizin gizli ve aşikar olan,** aranızda gizlediğiniz ve açıktan yaptığınız **her şeyinizi bilir ve ne kazanacağınızı,** hayır olsun, şer olsun ne yapacağınızı **da bilir.**
4. **Ve onlara,** yani Mekke halkına **Rablerinin** Kuran'daki **âyetlerinden bir âyet**[1] **gelmeye görsün, illâ onlar O'ndan yüz çevirirler.**
5. **İşte onlar hakk** olan Kuran'ı **kendilerine geldiği vakit yalanladılar. Fakat onlara alay ettiklerinin haberleri,** sonuçları **yakında gelecektir.**
6. Şam ve diğer bölgelere yaptıkları yolculuklarında **görmediler mi ki; onlardan evvel** gelip-geçmiş ümmetlerden **yeryüzünde, sizi**[2] **yerleştirmediğimiz bir biçimde kendilerini yerleştirdiğimiz,** kuvvet ve bollukla birlikte kendilerine mekan verdiğimiz **nice**[3] **nesli,** ümmeti **helâk ettik. Ve onların üzerine göğü,** yağmuru **bol bol,** sağanak halde **salıvermiştik ve ırmakları onların** oturmuş oldukları yerlerin **altlarından akar bir halde kılmıştık, sonra onları,** peygamberlerini inkar ederek kazandıkları **günahları sebebiyle helâk ettik ve onlardan sonra başka bir nesil var ettik.**
7. **Eğer sana,** istedikleri gibi **kağıtta** parşömen halinde yazılı **bir kitap indirseydik de onu eller ile yoklayacak olsalardı**[4] **elbette o kâfir olanlar, yine** ısrarla ve inatla **diyeceklerdi ki; 'bu bir sihirden başka değildir'.**[5]
8. **Ve dediler ki: «Onun,** Muhammed'in (s.a.v.) **üzerine** kendisine doğrulayacak **bir melek indirilmeli değil miydi?,** indirilseydi ya!»[6] **Ve eğer Biz** onların istedikleri şekilde **bir melek indirmiş olsaydık** da onlar yine de iman etmeyecek olsalardı, **elbette** onların helak edilmeleri **işi bitirilmiş olurdu. Sonra onlara göz açtırılmazdı,** tevbe etmeleri

---

[1] Buradaki مِنْ zaittir.

[2] Burada gaip sigadan, muhatap sigasına dönülmüştür.

[3] Buradaki كَمْ haberiye olup, "çok" anlamındadır.

[4] Bu, "gözleriyle görecek olsalardı" ifadesinden kuşku götürmez olduğu için daha mübalağalı bir ifadedir.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[6] لَوْلَا burada هَلَّا anlamındadır.

ya da mazeret beyan etmeleri için kendilerine süre tanınmazdı. Nitekim Cenab-ı Hakk'ın adeti de, bunlardan önceki kavimlerin –istekleri yerine getirildiği halde iman etmediklerinde– helak edilmeleri şeklindedir.

KELİME ANLAMI

﴿٦﴾ سُورَةُ الْاَنْعَامِ

6- Enam suresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اَلْآيَاتِ الثَّلَاثَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ...) إِلَّا Ancak "vema kaderullaha...ile başlayan üç ayet hariç الثَّلَاثَ اَلْآيَاتِ (قُلْ تَعَالَوْا) وَإِلَّا Ve de "kul te'âlev...ile başlayan üç ayet hariç وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَسِتُّونَ آيَةً Bu sure yüz atmış beş veya yüz atmış altı ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** وَهُوَ Hamd *(Nedir?)* اَلْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ İyi nitelemedir *(Bu hamd nedir?)* ثَابِتٌ Sabittir *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için وَهَلِ الْمُرَادُ Acaba (Hamd Allah içindir sözünden) murad بِذٰلِكَ الْإِعْلَامُ Bunu bildirmek midir? *(Niçin?)* لِلْإِيمَانِ بِهِ Buna inanılması için اَوِ الثَّنَاءُ بِهِ Ya da Allah övgü müdür? اَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ Yoksa bunlar her ikisi de (mümkün) ihtimaller midir? اَفْيَدُهَا الثَّالِثُ (Bunlar arasından) en doğru gözükeni üçüncü ihtimaldir قَالَهُ الشَّيْخُ Bunu Şeyh (Celalettin el-Mahalli) dedi *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الْكَهْفِ Kehf suresinde اَلَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Yeri** خَصَّهُمَا بِالذِّكْرِ Gökleri ve Yeri özellikle zikretti *(Niçin?)* لِاَنَّهُمَا Çünkü bu ikisi *(Nedir?)* اَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ Mahlukatın en yüceleridir *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ Görenler için وَجَعَلَ **Ve kıldı** خَلَقَ (yani) yarattı *(Neyi?)* الظُّلُمَاتِ **Karanlıkları** *(Daha?)* وَالنُّورَ **Aydınlığı** اَيْ كُلَّ ظُلْمَةٍ وَنُورٍ Yani her karanlık ve nuru وَجَمَعَهَا "Zulümat /karanlıklar" kelimesini cemi getirdi دُونَهُ "Nur" kelimesini cemi getirmedi *(Niçin?)* لِكَثْرَةِ اَسْبَابِهَا Karanlığın sebebi daha çok olduğu için وَهٰذَا Bu durum *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِهِ Allah(c.c.) birliğinin delillerindendir ثُمَّ الَّذِينَ **Sonra o kimseler ki;** كَفَرُوا **Kafir oldular** مَعَ قِيَامِ هٰذَا الدَّلِيلِ bu delilin varlığına rağmen بِرَبِّهِمْ **Rablerini** يَعْدِلُونَ **Denk tutarlar** يُسَوُّونَ غَيْرَهُ başkasıyla eşit görürler *(Ne konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda

2. هُوَ الَّذِي **O** (Allah) **ki;** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** بِخَلْقِ اَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Ademi yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهُ Çamurdan ثُمَّ قَضٰى **Sonra belirledi** *(Ne?)* اَجَلًا **Bir müddet** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle müddet ki?)* تَمُوتُونَ Siz ölüyorsunuz *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهِ O müddetin bitiminde وَاَجَلٌ **Bir müddet vardır (ki)** مُسَمًّى **İsimlenmiş** مَضْرُوبٌ (kesin olarak) belirlenmiş *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun katında** *(Ne için bir müddet?)* لِبَعْثِكُمْ Dirilişiniz için ثُمَّ اَنْتُمْ **Sonra siz** اَيُّهَا الْكُفَّارُ Ey kafirler تَمْتَرُونَ **Kuşkuya kapılırsınız** تَشُكُّونَ şüpheye düşersiniz *(Ne konuda?)* فِي الْبَعْثِ Dirilme konusunda بَعْدَ عِلْمِكُمْ Bildikten sonra *(Neyi?)* اَنَّهُ Şunu ki اِبْتَدَاَ خَلْقَكُمْ Sizi yoktan var etti وَمَنْ O kimse ki; قَدَرَ Güç yetirdi عَلَى الْاِبْتِدَاءِ İlk defa yaratmaya فَهُوَ عَلَى الْاِعَادَةِ O kimse tekrar hayata döndürmeye *(Nedir?)* اَقْدَرُ Daha muktedirdir.

3. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اللّٰهُ **Allahtır** مُسْتَحَقُّ الْعِبَادَةِ İbadete layıktır *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha?)* وَفِي الْاَرْضِ **Ve yerde** يَعْلَمُ **O bilir** *(Neyi?)* سِرَّكُمْ **Sizin gizlinizi** *(Daha?)* وَجَهْرَكُمْ **Sizin aşikarınızı** مَا تُسِرُّونَ وَمَا تَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَكُمْ Yani aranızda gizlediklerinizi ve açığa vurduklarınızı وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا تَكْسِبُونَ **Kazandıklarınızı** تَعْمَلُونَ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Yani işlediğiniz iyi ve kötüyü

4. وَمَا تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmiyor** اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekkelilere *(Ne gelmiyor?)* مِنْ صِلَةٌ اٰيَةٍ **Bir ayet** –"min" kelimesi zaittir- *(Öyle ayet ki)* مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerinden** *(O ayet de nedendir?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kurandan اِلَّا كَانُوا **Ancak onlar oldular** عَنْهَا **O** (gelen) **ayetlerden** مُعْرِضِينَ **Yüz çeviriciler**

5. فَقَدْ كَذَّبُوا **Muhakkak ki yalanladılar** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** بِالْقُرْآنِ yani Kuranı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ **Yakında onlara gelecektir** *(Ne?)* اَنْبٰٓؤُا **Ol şeyin Haberleri** عَوَاقِبُ مَا Akibetleri **ki** كَانُوا بِهِ **Onlar o şeyi** يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyorlar**

6. اَلَمْ يَرَوْا **Onlar görmediler mi?** *(Nerede?)* فِي اَسْفَارِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا Şam'a ve diğer yerlere كَمْ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنٰى كَثِيرًا اَهْلَكْنَا **Nicesini** -çok manasında kem-i haberiyedir- **helak ettik** مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ **onlardan önceki kavimlerden** اُمَّةٍ مِنَ الْاُمَمِ الْمَاضِيَةِ geçmiş ümmetlerden bir ümmeti ki مَكَّنَّاهُمْ **Onları yerleştirdik** اَعْطَيْنَاهُمْ مَكَانًا Onlara yer verdik *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** بِالْقُوَّةِ وَالسَّعَةِ Güç ve bollukla

فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ birlikte مَا لَمْ نُمَكِّنْ **İmkan tanımadık** نُعْطِ vermedik *(kime?)* لَكُمْ **Size** فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Bu ayette gaibten (muhataba) dönüş vardır وَأَرْسَلْنَا **Ve gönderdik** *(Neyi?)* السَّمَآءَ **Göğü** الْمَطَرَ Yağmuru *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Ne olduğu halde?)* مِدْرَارًا **Sağanak halde** مُتَتَابِعًا kesintisiz وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Neyi?)* الْأَنْهَارَ **Nehirleri** *(Ne kıldık?)* تَجْرِي **Akar halde** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمْ **Altlarından** تَحْتَ مَسَاكِنِهِمْ Oturdukları yerin altından فَأَهْلَكْنَاهُمْ **Ve onları helak ettik** *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* الْأَنْبِيَاءَ Peygamberleri وَأَنْشَأْنَا **Ve yetiştirdik** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Ne?)* قَرْنًا اٰخَرِينَ **Başka bir topluluk**

7. وَلَوْ نَزَّلْنَا **Eğer indirseydik** عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Ne?)* كِتَابًا **Bir kitap** مَكْتُوبًا yazılı bir şey *(Nerede?)* فِي قِرْطَاسٍ **kağıtta** رَقٍّ parşömende كَمَا اقْتَرَحُوهُ istedikleri gibi فَلَمَسُوهُ **Sonra ona dokunsalardı** بِأَيْدِيهِمْ **Elleriyle** اَبْلَغُ مِنْ عَايَنُوهُ (Elleriyle dokunsalardı demek) onu görselerdi (demek)den daha mübalağalıdır *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü bu (: ellerler dokunmak) *(Nedir?)* أَنْفَى لِلشَّكِّ Şüpheyi kaldırmada daha kesindir لَقَالَ **Muhakkak derdi** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafir olanlar** *(Ne derlerdi?)* إِنْ مَا هٰذَا -"ma" nefiy içindir- **Bu (kur'ân) ancak** *(Nedir?)* إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ **Apaçık bir sihirdir** *(Niçin böyle derlerdi?)* تَعَنُّتًا وَعِنَادًا Israr ve inatlarından

8. وَقَالُوا **Ve onlar dediler** *(Ne dediler?)* لَوْلَآ هَلَّا أُنْزِلَ **Keşke** –"hadi!"– **indirilseydi** ya! عَلَيْهِ **Onun üzerine** ﷺ عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed (s.a.v.) üzerine *(Ne?)* مَلَكٌ **Bir melek** *(öyle melek ki?)* يُصَدِّقُهُ Onu doğrulayan وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا **Ve eğer bir melek indirseydik** كَمَا اقْتَرَحُوا Onların istediği gibi, فَلَمْ يُؤْمِنُوا sonra (onlar yine) iman etmeselerdi لَقُضِيَ الْأَمْرُ **İş bitirilmiş olurdu** *(Neye dair?)* بِهَلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine dair ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ **Sonra göz açtırılmazlardı** يُمْهَلُونَ onlara mühlet tanınmazdı *(Ne için?)* لِتَوْبَةٍ Tevbe (etmeleri) için *(Daha ne için?)* أَوْ مَعْذِرَةٍ Özür (beyan etmeleri) için كَعَادَةِ اللّٰهِ Allah'ın (c.c.) adeti olduğu gibi *(Nerede?)* فِيمَنْ قَبْلَهُمْ Onlardan öncekilerde *(Nedir o adet?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak edilişleri *(Ne zaman?)* عِنْدَ وُجُودِ مُقْتَرَحِهِمْ İstedikleri olup da إِذَا لَمْ يُؤْمِنُوا İman etmedikleri zaman

﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ﴾ اَيِ الْمُنَزَّلَ إِلَيْهِمْ ﴿مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ﴾ اَيِ الْمَلَكَ ﴿رَجُلًا﴾ اَيْ عَلَى صُورَتِهِ لِيَتَمَكَّنُوا مِنْ رُؤْيَتِهِ إِذْ لَا قُوَّةَ لِلْبَشَرِ عَلَى رُؤْيَةِ الْمَلَكِ لَوْ اَنْزَلْنَاهُ وَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا ﴿وَلَلَبَسْنَا﴾ شَبَّهْنَا ﴿عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ (٩)﴾ عَلَى اَنْفُسِهِمْ بِاَنْ يَقُولُوا مَا هٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (١٠)﴾ وَهُوَ الْعَذَابُ فَكَذَا يَحِيقُ بِمَنِ اسْتَهْزَاَ بِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سِيرُوا فِي الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ (١١)﴾ اَلرُّسُلَ مِنْ هَلَاكِهِمْ بِالْعَذَابِ لِيَعْتَبِرُوا ﴿قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلْ لِلّٰهِ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿كَتَبَ﴾ قَضَى ﴿عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾ فَضْلًا مِنْهُ وَفِيهِ تَلَطُّفٌ فِي دُعَائِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ لِيُجَازِيَكُمْ بِاَعْمَالِكُمْ ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِتَعْرِيضِهَا لِلْعَذَابِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (١٢)﴾ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالَى ﴿مَا سَكَنَ﴾ حَلَّ ﴿فِي الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ اَيْ كُلِّ شَيْءٍ فَهُوَ رَبُّهُ وَخَالِقُهُ وَمَالِكُهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْعَلِيمُ (١٣)﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا﴾ اَعْبُدُهُ ﴿فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُبْدِعِهِمَا ﴿وَهُوَ يُطْعِمُ﴾ يَرْزُقُ ﴿وَلَا يُطْعَمُ﴾ لَا يُرْزَقُ، لَا ﴿قُلْ اِنِّي اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ﴾ لِلّٰهِ مِنْ هٰذِهِ الْاُمَّةِ ﴿وَ﴾ قِيلَ لِي ﴿لَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٤)﴾ بِهِ ﴿قُلْ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي﴾ بِعِبَادَةِ غَيْرِهِ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (١٥)﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿مَنْ يُصْرَفْ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ اَيِ الْعَذَابُ وَلِلْفَاعِلِ اَيِ اللّٰهُ وَالْعَائِدُ مَحْذُوفٌ ﴿عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ﴾ تَعَالَى اَيْ اَرَادَ لَهُ الْخَيْرَ ﴿وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ (١٦)﴾ اَلنَّجَاةُ الظَّاهِرَةُ ﴿وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ﴾ بَلَاءٍ كَمَرَضٍ وَفَقْرٍ ﴿فَلَا كَاشِفَ﴾ رَافِعَ ﴿لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ﴾ كَصِحَّةٍ وَغِنًى ﴿فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٧)﴾ وَمِنْهُ مَسُّكَ بِهِ وَلَا يَقْدِرُ عَلَى رَدِّهِ عَنْكَ غَيْرُهُ ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ﴾ اَلْقَادِرُ الَّذِي لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ مُسْتَعْلِيًا ﴿فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿الْخَبِيرُ (١٨)﴾ بِبَوَاطِنِهِمْ كَظَوَاهِرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

9. **Ve eğer O'nu** yani kendilerine indirileni **bir melek kılsaydık, elbette O'nu** yani o meleği **yine** görebilsinler diye **bir erkek** suretinde **kılardık.** Çünkü hiçbir beşer, meleği görme gücüne sahip değildir. **Ve** onu indirip de adam suretinde yapsaydık **onların** "bu ancak sizin gibi bir beşerdir" demek suretiyle, kendilerine **karıştırdıkları şeyi yine onlara karışık,** benzer **yapardık.**

10. **Andolsun ki, senden evvelki peygamberler ile de elbette alay edilmiştir.**[1] **Artık o kendisiyle alay ettikleri şey** olan azap, **onlardan alay edenleri her taraftan kuşatıp** i**niverdi.** Dolayısıyla seninle alay edenleri de aynı akıbet beklemektedir.

11. Onlara ibret almaları için **de ki: «Yeryüzünde dolaşınız, sonra bakınız ki,** peygamberleri **yalanlayanların** azapla helak olmaktan ibaret **akıbet**(ler)**i nasıl olmuştur?»**

12. **De ki: «Göklerde ve yerde olan şeyler kimindir?»** onlar bunu cevap olarak vermezlerse sen **de ki: «Allah'ındır.** Zira bundan başka cevap yoktur. **O kendi zâtı üzerine** kendinden bir fazlı ihsan olarak **rahmeti yazmış,** bununla hükmetmiş**tir.**[2] **Elbette sizleri** amellerinizin karşılığını alasınız diye **kıyamet gününe toplayacaktır. Bunda şüphe,** kuşku **yoktur.» O kimseler ki,**[3] canlarını azaba sunmakla **kendilerine yazık etmişlerdir. İşte onlar imân etmezler.**[4]

13. **Halbuki, gecede ve gündüzde,** yani her yerde **barınan,** bulunan **her ne varsa O** Allah teala**nındır,** O, bunların tümünün rabbi, yaratıcısı ve de sahibidir. **Ve** söyleneni **hakkıyle işiten,** yapılanı **bilen de ancak O'dur.**

14. Onlara **de ki: «Göklerin ve yerin yaratıcısı,** yoktan var edicisi **olan Allah'tan başkasını,** ibadet edeceğim bir **velî edinir miyim?** Hayır, edinmem! **Halbuki, O doyurur,** rızık verir **ve kendisi doyurulmaz,** rızıklandırılmaz » Hayır (edinmem)! **De ki: « Muhakkak ben** bu ümmetten Allah'a **teslim olanların ilki olmakla emredildim ve** bana **'sakın** ona **şirk koşanlardan olma!** '» buyruldu.

15. **De ki: «Eğer ben** başkasına ibadet etmek suretiyle **Rabbime isyan edersem elbette büyük gün** olan kıyamet gününün **azabından korkarım.»**

16. **«Kim kendisinden o gün** azab **bertaraf edilirse**[5] **muhakkak** ki Allah teala **ona merhamet etmiştir,** yani onun için hayır dilemiştir. **Ve işte apaçık kurtuluş,** ayan beyan necat **odur.»**

17. **Ve eğer Allah sana bir zarar,** hastalık ve fakirlik gibi bir fakirlik gibi bir bela **dokundurursa onu O'ndan başka** a**çıp** kaldır**acak yoktur. Ve eğer sana** sıhhat ve zenginlik gibi **bir hayır dokundurursa, işte O her şeye hakkıyla kâdirdir.** Sana bu hayrı eriştirmek de onun gücünün yettiği şeylerdendir. Ondan başka hiç kimse onu senden geri çevirmeye gücü yetmez.

---

[1] Bu ayette hz. Peygambere (s.a.v.) bir teselli vardır.

[2] Bu ayette onları imana çağırma konusunda hassasiyet gösterilmiştir.

[3] Bu mübtedadır.

[4] Bu da önceki mübtedanın haberidir.

[5] يصرف fiili –naibi faili 'azap' olmak üzere- hem meçhul; hem de –faili 'Allah' lafzı olmak ve de 'âid (daha doğrusu meful zamiri) de mahzuf olmak üzere- malum olarak okunmuştur. (Bu ikinci kıraate göre ayetin takdiri şöyledir: مَنْ يَصْرِفْهُ اللهُ عَنْهُ)

18. Ve O, kullarının üzerinde üstün olarak **kahirdir** kendisini hiç kimse aciz bırakmayacak şekilde güçlü olandır. **Ve O** yarattıklarında **hikmet sahibidir,** onların içlerini de dışları gibi **hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

9. وَلَوْ جَعَلْنَاهُ **Şayet onu kılsaydık** اَيِ الْمُنَزَّلَ اِلَيْهِمْ kendilerine indirileni (gönderileni) *(Ne kılsaydık?)* مَلَكًا **Bir melek** لَجَعَلْنَاهُ **Onu elbet kılardık** اَيِ الْمَلَكَ Yani meleği *(Ne kılardık?)* رَجُلًا **Bir adam** اَيْ عَلٰى صُورَتِهِ Yani adam suretinde (kılardık) (Niçin?) لِيَتَمَكَّنُوا Güç yetirebilsinler diye (Neye?) مِنْ رُؤْيَتِهِ Onu görmeye اِذْ Zira لَا قُوَّةَ لِلْبَشَرِ İnsanın gücü yoktur (Neye?) عَلٰى رُؤْيَةِ الْمَلَكِ Meleği görmeye وَلَوْ اَنْزَلْنَاهُ **Ve onu** indirseydik وَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا Ve onu Adam yapsaydık لَلَبَسْنَا **Elbet karıştırırdık** شَبَّهْنَا Benzetirdik *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** (Neyi?) مَا يَلْبِسُونَ **Karıştırdıklarını** عَلٰى اَنْفُسِهِمْ Kendilerine (Ne şekilde?) بِاَنْ يَقُولُوا Demeleriyle (Ne demeleriyle?) مَا هٰذَا Bu değildir اِلَّا بَشَرٌ Ancak insandır (Öyle insan ki?) مِثْلُكُمْ sizin gibi

10. وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ **Muhakkak ki alay edildi** *(kimle?)* بِرُسُلٍ **Peygamberlerle** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önceki** فِيهِ Bu ayette vardır (Ne?) تَسْلِيَةٌ Teselli etmek (Kim kimi?) لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) için فَحَاقَ **Çepeçevre kuşattı** نَزَلَ indi (Kime?) بِالَّذِينَ **Ol kimseler ki** سَخِرُوا **Alay ettiler** *(O alay edenler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kuşattı?)* مَا **Ol şey ki;** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* بِهِ **O şeyi** يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor** وَهُوَ الْعَذَابُ O (alaya aldıkları) şey azabtır فَكَذَا Aynı şekilde يَحِيقُ Kuşatır (Kimi?) بِمَنْ Ol kimseyi ki; اسْتَهْزَاَ Alaya aldı (Kimi?) بِكَ Seni

11. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara *(Ne?)* سِيرُوا **Dolaşın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** ثُمَّ انْظُرُوا **Sonra bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayan-ların akıbeti** (Kimi yalanlayanların?) الرُّسُلَ Peygamberleri (Onların akibeti nedir?) مِنْ هَلَاكِهِمْ Helak olmaları (Ne ile?) بِالْعَذَابِ Azapla (Onlara niye bunu söyle?) لِيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar diye

12. قُلْ **De ki;** لِمَنْ **Kime aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdekiler** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerdekiler** قُلْ **De ki;** لِلّٰهِ **Allah'a aittir** اِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Şayet bunu demezlerse لَا جَوَابَ Cevap da yoktur غَيْرُهُ Bundan başka كَتَبَ **(O Allah) yazdı** قَضٰى hükmetti عَلٰى نَفْسِهِ **Kendisine** *(Neyi yazdı?)* الرَّحْمَةَ **Rahmeti** *(Ne olduğu halde?)*

فَضْلًا مِنْهُ Kendi fazlından وَفِيهِ Bu ayette vardır تَلَطُّفٌ Yumuşak davranma (Ne konuda?) فِي دُعَائِهِمْ Onları çağırmalarında (Neye?) إِلَى الْإِيمَانِ İmana لَيَجْمَعَنَّكُمْ **Sizi elbette toplayacaktır** إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe** (Niçin?) لِيُجَازِيَكُمْ Size karşılık vermek için (Neyle?) بِأَعْمَالِكُمْ Yaptıklarınıza لَا شَكَّ لَا رَيْبَ **Şüphe** –şek **yoktur** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** اَلَّذِينَ **O kimseler ki;** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne şekilde?)* بِتَعْرِيضِهَا Kendilerini sunmalarıyle *(Neye?)* لِلْعَذَابِ Azaba مُبْتَدَأٌ (Bu cümle) mübteda olup, خَبَرُهُ Haberi de şudur: فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ **İşte onlar iman etmezler**

13. وَلَهُ تَعَالَى **Onun** –yüce Allah **için vardır** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** سَكَنَ **Barındı** حَلَّ – hulul etti *(Nerede?)* فِي الَّيْلِ **Gecede** *(Daha?)* وَالنَّهَارِ **Ve gündüzde** أَيْ كُلِّ شَيْءٍ Yani her şey ki; فَهُوَ O (Allah) *(Nedir?)* رَبُّهُ Onun Rabbidir *(Daha?)* وَخَالِقُهُ Ve Yaratıcısıdır *(Daha?)* وَمَالِكُهُ Ve Sahibidir وَهُوَ **O (Allah)** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِمَا يُقَالُ Söyleneni اَلْعَلِيمُ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا يُفْعَلُ Yapılanı

14. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara أَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَتَّخِذُ **Edineyim** *(Ne?)* وَلِيًّا **Bir dost** *(Öyle dost ki?)* أَعْبُدُهُ İbadet ettiğim *(Öyle Allah ki?)* فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratıcısı** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerlerin** مُبْدِعِهِمَا O ikisini yoktan var eden وَهُوَ يُطْعِمُ **O (Allah) doyurur** يَرْزُقُ rızık verir وَلَا يُطْعَمُ **Ve (o Allah) doyurulmaz** لَا يُرْزَقُ rızıklandırılmaz لَا hayır, edinmem! قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أُمِرْتُ **Emredildim** *(Ne ile?)* أَنْ أَكُونَ **Olmamla** *(Ne?)* أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ **İlk teslim olan** *(kime?)* لِلّٰهِ Allah'a (c.c.) *(Kimlerden?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten وَ قِيلَ لِي **Ve** bana denildi ki لَا تَكُونَنَّ **Sakın olmayasın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Şirk koşanlardan** *(Kime?)* بِهِ Ona

15. قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** إِنْ عَصَيْتُ **Şayet isyan edersem** *(Kime?)* رَبِّي **Rabbime** *(Ne şekilde?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِهِ Ondan başkasına ibadet ederek *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından ki** عَظِيمٍ **Büyük** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O (gün) kıyamet günüdür

16. مَنْ **Her kim ki;** يُصْرَفْ **Döndürülür** بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ (Bu kelime) Mefule bina edilerek (yani yusraf şeklinde meçhul okunursa) أَيْ Yani (o zaman anlamı) اَلْعَذَابُ "azab (döndürülürse" olur) وَلِلْفَاعِلِ (Bu kelime) Faile bina edilerek (yani yasrif şeklinde malum

okunursa,) أَيْ Yani (o zaman anlamı) اللّٰهُ "Allah (döndürürse" olur) وَالْعَائِدُ aid (daha doğrusu meful zamiri) ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ hazfedilmiştir. *(Kimden döndürülürse?)* عَنْهُ **Kendisinden** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O** (kıyamet) **gün(ün)de** فَقَدْ رَحِمَهُ **Ona rahmet etmiştir.** *(Kim?)* تَعَالَى Yüce olan (Allah) أَرَادَ لَهُ أَيْ Yani Onun için istemiştir *(Ne istemiştir?)* اَلْخَيْرَ İyilik وَذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* الْفَوْزُ الْمُبِينُ **Apaçık kurtuluştur** اَلنَّجَاةُ الظَّاهِرَةُ Ayan beyan necattır وَاِنْ يَمْسَسْكَ **Eğer sana dokundurursa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne dokundurursa?)* بِضُرٍّ **Bir zararı** بَلَاءٍ Bir belayı *(Ne gibi?)* كَمَرَضٍ وَفَقْرٍ hastalık ve fakirlik gibi فَلَا كَاشِفَ **Açan olmaz** رَافِعَ kaldıran *(Neyi?)* لَهُ **Onu** اِلَّا هُوَ **Ancak O (Allah) olur**

17. وَاِنْ يَمْسَسْكَ **Eğer sana dokundurursa** *(Ne dokundurursa ?)* بِخَيْرٍ **Bir hayrı** كَصِحَّةٍ وَغِنًى Sağlık ve zenginlik gibi فَهُوَ **O** *(Nedir?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Bu gücünün yettiği şeylerdendir *(Ne?)* مَسُّكَ بِهِ onları sana dokundurmak وَلَا يَقْدِرُ Ve güç yetiremez عَلٰى رَدِّهِ Onu çevirmeye عَنْكَ Senden *(Kim?)* غَيْرُهُ Ondan başkası

18. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَاهِرُ **Kâhirdir** اَلْقَادِرُ gücü yetendir اَلَّذِي Öyle kudretli ki لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Hiçbir şey onu aciz kılamıyor *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَعْلِيًا üstün olarak_*(Nerede kahirdir?)* فَوْقَ عِبَادِهِ **Kullarının üstünde** وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* اَلْحَكِيمُ **Hikmetli** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yaratmasında اَلْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden haberdardır?)* بِبَوَاطِنِهِمْ Kullarının içlerinden كَظَوَاهِرِهِمْ Dışları gibi

وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ: اِئْتِنَا بِمَنْ يَشْهَدُ لَكَ بِالنُّبُوَّةِ فَإِنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اَنْكَرُوكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْمُبْتَدَاِ ﴿قُلِ اللّٰهُ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ هُوَ ﴿شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلَى صِدْقِي ﴿وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ﴾ أُخَوِّفَكُمْ يَا اَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِهِ وَمَنْ بَلَغَ﴾ عَطْفٌ عَلَى ضَمِيرِ أُنْذِرَكُمْ اَيْ بَلَغَهُ الْقُرْآنُ مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَٓا اَشْهَدُ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِي بَرِٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (١٩)﴾ مَعَهُ مِنَ الْاَصْنَامِ ﴿اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ﴾ اَيْ مُحَمَّدًا بِنَعْتِهِ فِي كِتَابِهِمْ ﴿كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَٓاءَهُمْ اَلَّذِينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ﴾ مِنْهُمْ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (٢٠)﴾ بِهِ ﴿وَمَنْ﴾ اَيْ لَا اَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اِنَّهُ﴾ اَيِ الشَّاْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (٢١)﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُٓوا﴾ تَوْبِيخًا ﴿اَيْنَ شُرَكَٓاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ (٢٢)﴾ اَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللّٰهِ ﴿ثُمَّ لَمْ تَكُنْ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿فِتْنَتَهُمْ﴾ بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ [فِتْنَتُهُمْ] اَيْ مَعْذِرَتُهُمْ ﴿اِلَّٓا اَنْ قَالُوا﴾ اَيْ قَوْلُهُمْ ﴿وَاللّٰهِ رَبِّنَا﴾ بِالْجَرِّ نَعْتٌ وَالنَّصْبِ نِدَاءٌ ﴿مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ (٢٣)﴾ قَالَ تَعَالٰى: ﴿اُنْظُرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ بِنَفْيِ الشِّرْكِ عَنْهُمْ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٢٤)﴾ هُ عَلَى اللّٰهِ مِنْ شُرَكَاءَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ﴾ إِذَا قَرَأْتَ ﴿وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً﴾ اَغْطِيَةً لِـ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿يَفْقَهُوهُ﴾ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ ﴿وَفِٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ صَمَمًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُٓوا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَٓا﴾ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّٓا اَسَاطِيرُ﴾ اَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ (٢٥)﴾ كَالْاَضَاحِيكِ وَالْاَعَاجِيبِ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿وَهُمْ يَنْهَوْنَ﴾ اَلنَّاسَ ﴿عَنْهُ﴾ عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَيَنْئَوْنَ﴾ يَتَبَاعَدُونَ ﴿عَنْهُ﴾ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَقِيلَ نَزَلَتْ فِي اَبِي طَالِبٍ كَانَ يَنْهَى عَنْ اَذَاهُ وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿يُهْلِكُونَ﴾ بِالنَّأْيِ عَنْهُ ﴿اِلَّا اَنْفُسَهُمْ﴾ لِاَنَّ ضَرَرَهُ عَلَيْهِمْ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ (٢٦)﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَلَوْ تَرٰى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ وُقِفُوا﴾ عُرِضُوا ﴿عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنَا نُرَدُّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (٢٧)﴾ بِرَفْعِ الْفِعْلَيْنِ اِسْتِئْنَافًا وَنَصْبِهِمَا [نُكَذِّبَ] [وَنَكُونَ] فِي جَوَابِ التَّمَنِّي وَرَفْعِ الْاَوَّلِ وَنَصْبِ الثَّانِي وَجَوَابُ لَوْ رَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا

TÜRKÇE ANLAMI

Hz. Peygamber efendimize "bize, senin peygamberliğine şahitlik edecek birilerini getir; zira ehli kitap seni inkar ediyor" dediklerinde şu ayetler inmiştir:

19. Onlara **de ki: «Hangi şey, şahadet olarak**[1] **daha büyüktür?»** eğer onlar cevap olarak bunu demezlerse verilecek başka bir cevap olmadığından **de ki: «Allah** (şehadet olarak daha büyüktür) O **benimle sizin aranızda** benim doğruluğuma **hakkıyla şahittir ve bana bu Kur'an vahyolundu ki** Ey Mekkeliler **sizleri ve**[2] kendisine Kuran'ın **erişeceği** insanlardan ve cinlerden olan **kimseleri O'nunla uyarayım. Ya siz Allah ile beraber başka ilâhlar da olduğuna şahâdet mi edersiniz?»**[3] Onlara **de ki: «Ben** buna **şahâdet etmem.» De ki: «O ancak bir ilahtır. Ve muhakkak ben sizin** O'na **ortak koştuklarınız** putlar**dan tamamen berîyim.»**

20. Kendilerine kitap vermiş olduğumuz kimseler, O'nu, yani Muhammed'i(s.a.v.) kitaplarında bulunan vasıflarıyla **kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanır bilirler. O kimseler ki** onlar arasından **kendilerine yazık etmişlerdir, işte onlar** ona **imân etmezler.**

21. Allah'a karşı ona ortak koşmak suretiyle **yalan yere iftirada bulunandan veya O'nun** Kuran'daki **âyetlerini yalanlayandan daha zalim kimdir?** Yani hiç kimse bunlardan daha zalim değildir. **Şüphe yok** durum şu **ki o zalimler** bu sebeple **kurtuluşa ermeyecektir.**

22. Ve yâd et! **O gün ki, onları hep birlikte haşredeceğiz, sonra şirke düşmüş olanlara** onları kınayarak, **«Hani nerede sizin** Allah'ın ortakları olduğunu **iddia ettiğiniz şerikleriniz» diyeceğiz.**

23. Sonra onların hilesi,[4] yani mazeretleri **«Vallahi ey Rabbimiz!**[5] **Bizler müşriklerden olmadık,» demekten başka olmadı.**[6]

24. Allah teala buyuruyor ki; **Bak** ey Muhammed! Kendilerinde şirk bulunmadığını söyleyerek **kendi nefisleri aleyhine nasıl yalan söylediler. Ve** kendisini Allah'a **iftira ettikleri şey** olan şerikler **de onlardan nasıl zail olup** kaybolu**verdi.**

25. Ve onlardan okuduğunda **seni dinleyenler vardır. Fakat onların kalpleri üzerine onu,** Kuran'ı **anlamamaları,** için **kat kat perdeler,** örtüler **ve kulaklarının içine de ağırlık,** sağırlık **koymuşuzdur.**

---

[1] شَهَادَةً kelimesi mübtedadan dönüştürülmüş temyizdir.

[2] مَنْ kelimesi أُنْذِرَكُمْ deki zamir üzerine atıftır.

[3] İnkar anlamında bir sorudur.

[4] فِتْنَتُهُمْ kelimesi hem nasb, hem de (bizim kıratımızda olduğu gibi) raf ile okunmuştur.

[5] رَبِّنَا kelimesi cer ile okunduğunda ile sıfat, nasb ile okunduğunda nidadır.

[6] Bu kelime hem ي ile, hem de ت ile okunmuştur.

Bundan dolayı onu kabul kulağıyla dinleyemezler. **Ve eğer her bir mûcizeyi görseler ona yine de inanmazlar. Hatta sana geldiklerinde seninle mücadelede bulunurlar. Kâfir olanlar der ki: «Bu** Kuran **eskilerin masallarından**[1], uydurmalarından **başka bir şey değildir.»**[2]

26. Ve onlar insanları **bundan,** Hz. Peygambere *(s.a.v.)* uymaktan **nehyederler ve kendileri de bundan uzaklaşırlar.** Böylece ona iman etmezler. Denmiştir ki; bu ayet Ebu Talip hakkında inmiştir; zira o Hz. Peygambere bir zarar eriştirmekten nehyeder; ama ona yine de iman etmezdi. **Ve başkalarını değil,**[3] zararı kendilerine olduğundan dolayı **yalnız kendi nefislerini helâk etmiş olurlar da** bunun **farkına varamazlar.**

27. Ve (onları) ateşin üzerine durdurulup, ona sunulup **da: «Eyvah**[4] **bize ne olurdu** dünyaya **bir çevrilseydik ki, Rabbimizin âyetlerini yalanlamasaydık ve de müminlerden olsaydık»**[5] **dedikleri zaman bir görecek olsan** Ey Muhammed! Elbette çok büyük bir şey görmüş olurdun.

KELİME ANLAMI

19. وَنَزَلَ indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالُوا Dediklerinde *(Kime?)* ﷺ لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Ne dediklerinde?)* اِئْتِنَا Bize getir *(Kimi?)* بِمَنْ Ol kimseyi ki يَشْهَدُ Senin için şahitlik eder *(Kime?)* لَكَ sana *(Neye şahitlik eder?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberliğine فَإِنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ Zira Kitap ehli اَنْكَرُوكَ Seni inkar ettiler قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara اَيُّ شَيْءٍ **Hangi şey** اَكْبَرُ **Daha büyüktür** شَهَادَةً **Şahadet olarak** تَمْيِيزٌ "şehadeten" kelimesi temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مُحَوَّلٌ dönüştürülmüş *(Neden?)* عَنِ الْمُبْتَدَاِ Mübtedadan قُلِ اللّٰهُ **De ki: Allah** إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Zaten bunu demezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ Başka cevap da yoktur هُوَ O (Allah) *(Nedir?)* شَهِيدٌ **Şahittir** *(Nerede?)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** *(Neye şahittir?)* عَلَى صِدْقِي doğruluğuma وَاُوحِيَ **Ve vahyedildi** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْاٰنُ **Bu kur'an** *(Niçin?)* لِاُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmam için** اُخَوِّفَكُمْ Sizi korkutmam için يَا اَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler *(Ne ile uyarmam için?)* بِهِ **Onunla** *(Daha kimi uyarmam için?)* وَمَنْ **Ol kimseyi ki** بَلَغَ **Ulaştı** عَطْفٌ ('ve men..." cümlesi) atıftır *(Nereye?)* عَلَى ضَمِيرِ اُنْذِرَكُمْ 'Ünzira**küm**" (kelimesinin) zamirine اَيْ بَلَغَهُ الْقُرْاٰنُ Yani "Kuranın ulaştığını *(Onlar da kimlerdendir?)*

---

[1] اَسَاطِيرُ kelimesi "gülünç ve ilginç hikayeler" anlamında olup, اُسْطُورَةٌ ün cemisidir.
[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.
[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.
[4] يَا burada tenbih içindir.
[5] نُكَذِّبَ ile نَكُونَ fiilleri istinaf olarak raf ile, temenninin cevabı olarak da nasb ile okunmuştur. لَوْ'in cevabı "elbette büyük bir şey görmüş olurdun"dur.

مِنَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlardan ve cinlerden اَئِنَّكُمْ **Yoksa siz mi?** لَتَشْهَدُونَ **Şahadet ediyorsunuz** *(Neye?)* اَنَّ مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte olduğuna** *(Ne?)* اٰلِهَةً اُخْرٰى **Başka ilahlar** اِسْتِفْهَامُ اِنْكَارٍ İnkar anlamında sorudur (istifham-ı inkari) قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara لَا اَشْهَدُ **Şahadet etmem** *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna قُلْ **De ki;** اِنَّمَا هُوَ **Muhakkak ki o (Allah)** *(Nedir?)* اِلٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** وَاِنَّنِي **Ve muhakkak ki ben** بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neden?)* مِمَّا تُشْرِكُونَ **Ortak koştuklarınızdan** *(Kime?)* مَعَهُ Ona *(O ortak koştukları nedendir?)* مِنَ الْاَصْنَامِ putlardan

20. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(kime?)* هُمْ **onlara** *(Neyi verdik?)* الْكِتَابَ **Kitabı** يَعْرِفُونَهُ **Onlar bilirler onu** اَيْ مُحَمَّدًا Yani Muhammedi (bilirler) *(Ne ile bilirler?)* بِنَعْتِهِ Özellikleriyle *(Neredeki özellikleri?)* فِي كِتَابِهِمْ Kitaplarında (Tevratta) bulunan *(Ne gibi bilirler?)* كَمَا يَعْرِفُونَ **Bildikleri gibi** *(Kimi?)* اَبْنَاءَهُمْ **Çocuklarını** اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki;** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(O yazık edenler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan (Kitap ehlinden) فَهُمْ **İşte onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِهِ Ona (Hz. Muhammed'e)

21. وَمَنْ **Kimdir!** اَيْ لَا اَحَدَ Yani hiç kimse yoktur اَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira attı** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyi iftira olarak attı?)* كَذِبًا **Bir yalanı** بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ اِلَيْهِ Ona ortak isnad ederek اَوْ **Ya da** (Ol kimseden ki) كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِهِ **Onun ayetlerini** اَلْقُرْاٰنِ Kuranı (yalanladı) اِنَّهُ اَيِ الشَّاْنُ **durum şu ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtuluşa eremez** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** *(Ne sebebiyle?)* بِذٰلِكَ Bundan (şirk koşmalarından) sebep

22. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla! *(Neyi?)* يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ **Onları** (mahşerde) **toplayacağımız günü** *(Ne oldukları halde?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** ثُمَّ نَقُولُ **Sonra deriz** لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** اَشْرَكُوا **Ortak koştular** تَوْبِيخًا (Onları) kınayarak اَيْنَ شُرَكَاؤُكُمْ "**Nerede ortak koştuklarınız?** اَلَّذِينَ **Onlar ki** كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ **Siz** (onları) **sanıyordunuz** *(Ne sanıyordunuz?)* اَنَّهُمْ Onlar *(Nedir?)* شُرَكَاءُ اللّٰهِ Allah'ın ortaklarıdır

23. ثُمَّ لَمْ تَكُنْ **Sonra olmadı** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ya ile (yekün) ve ta ile (tekün) *(Ne olmadı?)* فِتْنَتُهُمْ **onların fitneleri** بِالنَّصْبِ وَالرَّفْعِ nasb ile (fitnet**e**hum) ve raf ile (fitnet**u**hum şeklinde okunur) اَيْ مَعْذِرَتُهُمْ yani onların özürleri (olmadı) اِلَّا اَنْ قَالُوا

Ancak demeleri oldu أَيْ قَوْلُهُمْ Yani onların (şu) sözleri oldu وَاللهِ رَبِّنَا **"Vallahi ey rabbimiz"** بِالْجَرِّ (Rabbina şeklinde) cer ile *(Nedir?)* نَعْتٌ (Vallahi kelimesine) sıfattır *(Daha?)* وَالنَّصْبِ (Rabbena şeklinde) nasb ile *(Nedir?)* نِدَاءٌ Nidadır مَا كُنَّا **Biz olmadık** *(Ne?)* مُشْرِكِينَ **Müşrikler**

24. قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki اُنْظُرْ يَا مُحَمَّدُ **Bak!** Ey Muhammed كَيْفَ كَذَبُوا **Nasıl yalan söylediler** عَلَى اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri aleyhine** *(Ne şekilde?)* بِنَفْيِ الشِّرْكِ Şirki inkar etmekle *(Kimden?)* عَنْهُمْ Kendilerinden وَضَلَّ **Ve zail oldu** غَابَ Kayboldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki;** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَفْتَرُونَ **İftira ediyor** *(Neyi?)* هُ O şeyi *(Kime?)* عَلَى اللهِ Allah'a *(O iftira ettikleri şeyler nedir?)* مِنْ شُرَكَاءَ Ortaklar

25. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki;** يَسْتَمِعُ **Kulak verir** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne zaman?)* اِذَا قَرَأْتَ Okuduğunda وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** عَلَى قُلُوبِهِمْ **Onların kalpleri üzerinde** *(Ne?)* اَكِنَّةً اَغْطِيَةً **Örtüler** *(Niçin?)* لِ اَنْ لَا يَفْقَهُوهُ **Onu anlamamaları** için يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ Kuranı anlamasınlar diye وَفِي اٰذَانِهِمْ **Ve kulaklarında da** (kıldık) وَقْرًا **Ağırlık** صَمَمًا sağırlık فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu (kuranı) dinleyemezler سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul kulağıyla وَاِنْ يَرَوْا **Şayet onlar görse** *(Neyi?)* كُلَّ اٰيَةٍ **Her ayeti** لَا يُؤْمِنُوا **İnanmazlar** *(Neye?)* بِهَا **Onlara** حَتّٰى اِذَا جَاؤُكَ **Sana geldikleri zaman da** يُجَادِلُونَكَ **Seninle tartışırlar** يَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** اِنْ مَا 'mâ' manasında **olmadı** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْآنَ **Bu** kuran *(Ne?)* اِلَّا **Ancak** اَسَاطِيرُ اَكَاذِيبُ الْاَوَّلِينَ **Öncekilerin masalları** yalanları *(Ne gibi bunlar?)* كَالْاَضَاحِيكِ gülünç hikayeler gibi *(daha?)* وَالْاَعَاجِيبِ ilginç hikayeler gibi *(Nedir bu kelime?)* جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ('esâtîru') zammeli '**üstûratün**' kelimesinin cemisidir

26. وَهُمْ **Onlar** يَنْهَوْنَ **Engelliyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) uymaktan وَيَنْئَوْنَ **Ve uzaklaşırlar** يَتَبَاعَدُونَ ıraklaşırlar عَنْهُ **Ondan** فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ Ona iman etmezler وَقِيلَ Dendi ki; نَزَلَتْ Bu ayet indi *(Kim hakkında?)* فِي اَبِي طَالِبٍ Ebu Talip hakkında كَانَ يَنْهَى O engellerdi *(Neden?)* عَنْ اَذَاهُ Ona (peygambere) eziyet edilmesini *(Daha?)* وَلَا يُؤْمِنُ Ve iman da etmezdi *(kime?)* بِهِ Ona وَاِنْ مَا 'mâ' manasında **helak etmiyorlar** *(Ne ile?)* بِالنَّأْيِ عَنْهُ O peygamberden uzaklaşmakla اِلَّا **Ancak** (helak ediyorlar) *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini**

لِأَنَّ ضَرَرَهُ Çünkü bunun zararı *(Nedir?)* عَلَيْهِمْ Kendilerinedir وَمَا يَشْعُرُونَ **Ve fark etmiyorlar** *(Neyi?)* بِذَٰلِكَ Bunu

27. وَلَوْ تَرَى **Şayet görseydin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet إِذْ **Ol zaman ki** وُقِفُوا **durduruldular** عُرِضُوا Sunuldular *(Neye?)* عَلَى النَّارِ **Ateşe** فَقَالُوا **Ve dediler** يَا لِلتَّنْبِيهِ لَيْتَنَا **Ne olaydı bize** –"yâ" tenbih içindir نُرَدُّ **Döndürüleydik** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya وَلَا نُكَذِّبَ **Yalanlamayaydık** *(Neyi?)* بِآيَاتِ رَبِّنَا **Rabbimizin ayetlerini** وَنَكُونَ **Ve olsaydık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** بِرَفْعِ الْفِعْلَيْنِ ('nüraddü ve nükezzib**ü**') fiilleri raf ile (okunur) *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا istinaf (başlangıç cümlesi) olarak *(Daha?)* وَنَصْبِهِمَا ('nüradd**e** ve nükezzib**e**') fiilleri nasb ile (okunur) *(Nerede?)* فِي جَوَابِ التَّمَنِّي Temenninin cevabında *(Daha ne ile okunur?)* وَرَفْعِ الْأَوَّلِ Birincisinin (nüradd**ü**) raf'ı ile وَنَصْبِ الثَّانِي İkincisinin (nükezzibe) nasbı ile (okunur) وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı *(Nedir?)* رَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا 'Elbette büyük bir şey görürdün' cümlesidir

قَالَ تَعَالَى ﴿بَلْ﴾ لِلْإِضْرَابِ عَنْ إِرَادَةِ الْإِيمَانِ الْمَفْهُومِ مِنَ التَّمَنِّي ﴿بَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ﴾ يَكْتُمُونَ بِقَوْلِهِمْ (وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) بِشَهَادَةِ جَوَارِحِهِمْ فَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ ﴿وَلَوْ رُدُّوا﴾ إِلَى الدُّنْيَا فَرْضًا ﴿لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (٢٨)﴾ فِي وَعْدِهِمْ بِالْإِيمَانِ ﴿وَقَالُوا﴾ اَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هِيَ﴾ اَيِ الْحَيَاةُ ﴿إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ (٢٩)﴾ ﴿وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا﴾ عُرِضُوا ﴿عَلَى رَبِّهِمْ﴾ لَرَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ تَوْبِيخًا ﴿اَلَيْسَ هٰذَا﴾ الْبَعْثُ وَالْحِسَابُ ﴿بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا﴾ إِنَّهُ لَحَقٌّ ﴿قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (٣٠)﴾ بِهِ فِي الدُّنْيَا ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿حَتَّى﴾ غَايَةٌ لِلتَّكْذِيبِ ﴿إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ﴾ اَلْقِيَامَةُ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْاَةً ﴿قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا﴾ هِيَ شِدَّةُ التَّاَلُّمِ وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ اَيْ هٰذَا اَوَانُكِ فَاحْضُرِي ﴿عَلَى مَا فَرَّطْنَا﴾ قَصَّرْنَا ﴿فِيهَا﴾ اَيِ الدُّنْيَا ﴿وَهُمْ يَحْمِلُونَ اَوْزَارَهُمْ عَلَى ظُهُورِهِمْ﴾ بِاَنْ تَاْتِيَهُمْ عِنْدَ الْبَعْثِ فِي اَقْبَحِ شَيْءٍ صُورَةً وَاَنْتَنِهِ رِيحًا فَتَرْكَبَهُمْ ﴿اَلَا سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَزِرُونَ (٣١)﴾ يَحْمِلُونَهُ حَمْلُهُمْ ذٰلِكَ ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ اَيِ الْاِشْتِغَالُ بِهَا ﴿إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ﴾ وَاَمَّا الطَّاعَةُ وَمَا يُعِينُ عَلَيْهَا فَمِنْ اُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ) اَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ الشِّرْكَ ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ (٣٢)﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] ذٰلِكَ فَيُؤْمِنُوا ﴿قَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ إِنَّهُ﴾ اَيِ الشَّاْنَ ﴿لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ﴾ لَكَ مِنَ التَّكْذِيبِ ﴿فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ﴾ فِي السِّرِّ لِعِلْمِهِمْ اَنَّكَ صَادِقٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّخْفِيفِ اَيْ لَا يَنْسِبُونَكَ إِلَى الْكِذْبِ ﴿وَلٰكِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ وَضَعَهُ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿يَجْحَدُونَ (٣٣)﴾ يُكَذِّبُونَ ﴿وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَاُوذُوا حَتَّى اَتَاهُمْ نَصْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِ قَوْمِهِمْ فَاصْبِرْ حَتَّى يَاْتِيَكَ النَّصْرُ بِإِهْلَاكِ قَوْمِكَ ﴿وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ﴾ مَوَاعِيدِهِ ﴿وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ (٣٤)﴾ مَا يَسْكُنُ بِهِ قَلْبُكَ ﴿وَإِنْ كَانَ كَبُرَ﴾ عَظُمَ ﴿عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ﴾ عَنِ الْإِسْلَامِ لِحِرْصِكَ عَلَيْهِمْ ﴿فَإِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا﴾ سَرَبًا ﴿فِي الْاَرْضِ اَوْ سُلَّمًا﴾ مَصْعَدًا ﴿فِي السَّمَاءِ فَتَاْتِيَهُمْ بِآيَةٍ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا فَافْعَلْ ، اَلْمَعْنَى اَنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذٰلِكَ فَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللّٰهُ ﴿وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ﴾ هِدَايَتَهُمْ ﴿لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى﴾ وَلٰكِنْ لَمْ يَشَاْ ذٰلِكَ فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ (٣٥)﴾ بِذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

28. Allah teala buyuruyor ki; **Hayır:**[1] **Evvelce** "Vallahi rabbimiz bizler müşrik değiliz" sözleriyle **gizledikleri,** sakladıkları **şey,** azalarının şahitlik etmeleriyle **kendilerine göründü,** zahir oldu **da** ondan bunu temenni ettiler **ve eğer** faraza dünyaya **geri çevrilselerdi, kendisinden nehy olundukları şey** olan şirke **elbette yine dönüverirlerdi. Ve şüphe yok ki, onlar** iman etme vaatlerinde **elbette yalancılardır.**

29. Ve dirilişi inkar edenler **dediler ki, «Bu,** hayat, **dünya hayatımızdan başka bir şey değildir**[2] **ve bizler bir daha dirilecek de değiliz.»**

30. Ve (onları) görecek olsan, Rablerinin huzuruna durduruldukları, arzedildikleri **zaman!** Çok büyük bir şey görmüş olurdun. Onlara, Meleklerin diliyle kınayarak **buyuracak ki: «Şu** diriliş ve hesap **hak değil miymiş?» Onlar da: «Evet. Rabbimize and olsun ki** o hakmış» **diyecekler. (Cenâbı Hak da) «O halde** dünyada kendisini **inkar ettiğiniz şeyler sebebiyle azabı tadınız» buyuracaktır.**

31. Kendilerine ansızın, birdenbire **o** Kıyamet **vakti gelinceye kadar**[3] **Allah'ın huzuruna** diriltilerek **çıkacaklarını inkâr eden kimseler, muhakkak hüsrâna uğramıştır. Onlar,** diriliş esnasında kendilerine en kötü surette ve en pis kokuda gelecek ve de üzerlerine binecek olan **bütün veballerini sırtlarına yüklenmiş oldukları halde, «Orada,** dünyada **yaptığımız kusurlardan dolayı eyvah bizlere!**[4]**» diyeceklerdir. Dikkat ediniz! Onların yüklenip taşıyacakları şeyler** olan yüklendikleri bu yükler **ne kadar kötü!**

32. Ve dünya hayatıyla uğraşıp didinmek **bir oyundan, bir eğlenceden başka bir şey değildir.** Bunun yanı sıra taatler ve onlara yardımcı olan uğraşlarla uğraşmak ise ahiret işlerindendir. **Ve elbette ahiret yurdu**[5] olan cennet, şirkten **sakınanlar için hayırlıdır.** Buna **Akıl etmiyor musunuz?**[6] ki iman edesiniz.

33. Muhakkak[7] **biliyoruz;** durum şu **ki, onların** sana **dedikleri şey** olan seni yalanlamaları, **seni elbette üzüyor. Gerçekte onlar** senin doğruluğunu bildiklerinden **seni** içlerinden **yalanlamıyorlar**[8]**, fakat o zalimler**[1]

---

[1] بَلْ burada temenniden anlaşılan iman isteklerini ret/idrap içindir.

[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[3] Bu, yalanlamalarının gayesidir.

[4] يَا حَسْرَتَنَا ifadesi çok acı çekme anlamını ifade eder. Buna nida edilmesi ise mecazdır; yani "pişmanlıklar!..işte senin zamanın geldi…artık gel" demektir.

[5] وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ sözü bir kıraatte وَلَدَارُ الْآخِرَةِ şeklinde okunmuştur.

[6] تَعْقِلُونَ kelimesi hem ت hem de ي ile okunmuştur.

[7] قَدْ tahkik içindir.

[8] Bir kıraatte لَا يُكْذِبُونَكَ şeklinde şeddesiz olarak okunmuştur. Bu kıraatte ayetin anlamı şöyledir: "seni yalana nispet etmiyorlar"

Allah'ın Kuran'daki **âyetlerini inkâr ediyor,** yalanlıyor**lar.**

34. **Ve andolsun ki, senden evvel de peygamberler yalanlanmışlardır.**[2] **Fakat** kavimlerinin helak edilmeleri şeklindeki **bizim yardımımız onlara gelinceye kadar yalanlandıkları ve eziyete uğradıkları şeylere karşı sabretmişlerdir.** İşte sen de kavminin helak edilmesi suretiyle sana yardım gelinceye kadar sabret! **Ve Allah'ın kelimelerini değiştirecek yoktur. Ve andolsun ki, sana peygamberlerin haberlerinden** kalbini teskin edecek olanlar **gelivermiştir.**

35. **Ve eğer senin üzerine, onların** Müslüman olmaktan **kaçınmaları** sen buna çok istekli olduğundan dolayı **ağır,** büyük **gelmiş ise, artık gücün yeterse yerde bir dehliz,** tünel **veya gökte bir merdiven, arayıp da onlara** istedikleri türden **bir ayet getirecek isen** haydi yap! Yani senin gücün buna yetmez. Bundan dolayı Allah hükmedinceye kadar sen sabret! **Ve eğer Allah** onların hidayetini **dileseydi, onları hidâyet üzerine toplardı.** Fakat o bunu dilemediğinden, onlar iman etmezler. **Sakın** bunu **bilmeyenlerden olma!**

KELİME ANLAMI

28. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki بَلْ **Bilakis** *('Bel' kelimesi nedir?)* لِلْإِضْرَابِ Yüz çevirme anlamındadır *(Neden?)* عَنْ إِرَادَةِ الْإِيمَانِ İman isteklerinden *(Öyle iman isteği ki?)* الْمَفْهُومِ Anlaşılan *(Neden?)* مِنَ التَّمَنِّي Temenniden بَدَا **Açığa çıktı** ظَهَرَ Zahir oldu *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يُخْفُونَ **Saklıyor** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** يَكْتُمُونَ gizliyorlardı *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle *(O sözlerinden bedel?)* وَاللهِ رَبِّنَا 'Vallahi ey Rabbimiz مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ Bizler müşrik olmadık' *(Ne ile açığa çıktı?)* بِشَهَادَةِ جَوَارِحِهِمْ Azalarının şehadetiyle فَتَمَنَّوْا Bu sebeple istediler ذٰلِكَ Bunu (dünyaya dönüp, ayetleri yalanmamayı) وَلَوْ رُدُّوا **Şayet onlar döndürülseler** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya فَرْضًا Faraza لَعَادُوا **Onlar elbette dönerlerdi** *(Neye?)* لِمَا **Ol bir şeye ki** نُهُوا **nehyedildiler** *(Neden?)* عَنْهُ **O şeyden** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَإِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancılardır** *(Ne konuda?)* فِي وَعْدِهِمْ بِالْإِيمَانِ İman vaatlerinde

29. وَقَالُوا **Ve onlar dediler** أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani dirilişi inkar edenler إِنْ مَا **Olmadı** – 'mâ' anlamındadır هِيَ **O,** أَيِ الْحَيَاةُ Yani hayat إِلَّا **Ancak** (oldu) حَيَاتُنَا الدُّنْيَا

---

[1] Burada zamirli ifade yerine, açık ifade kullanılmıştır.

[2] Bu ayette hz Peygamber *(s.a.v.)* teselli edilmektedir.

Bizim dünya hayatımız وَمَا نَحْنُ **Ve biz olmadık** *(Ne?)* بِمَبْعُوثِينَ **Dirilecek kimseler**

30. وَلَوْ تَرٰى **Şayet sen görseydin** *(Neyi?)* إِذْ **Ol anı ki** وُقِفُوا **Durduruldular** عُرِضُوا Sunuldular *(Kime?)* عَلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** لَرَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا 'Büyük bir şey görmüş olurdun' قَالَ **Der** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle *(Nasıl?)* تَوْبِيخًا kınayarak *(Şöyle der:)* اَلَيْسَ هٰذَا **Bu değil miymiş?** *(Bundan bedel?)* اَلْبَعْثُ وَالْحِسَابُ Diriliş ve Hesap (değil midir?) *(Ne değil miymiş?)* بِالْحَقِّ **Hak** قَالُوا **Onlar derler** *(Ne?)* بَلٰى **Evet öyledir** وَرَبِّنَا **Rabbimize yemin olsun ki** إِنَّهُ لَحَقٌّ O (diriliş) elbette haktır *(Bunun üzerine...)* قَالَ **O der** *(Ne?)* فَذُوقُوا **Tadın o zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** *(Ne?)* تَكْفُرُونَ **İnkar ediyor** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

31. قَدْ خَسِرَ **Muhakkak ki hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِلِقَاءِ اللّٰهِ **Allah'la karşılaşmayı** *(Nasıl?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle حَتّٰى **Hatta** – غَايَةٌ لِلتَّكْذِيبِ Yalanlamalarının gayesidir إِذَا جَاءَتْهُمُ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Vakit** الْقِيَامَةُ Kıyamet بَغْتَةً **Ansızın** فَجْاَةً Birdenbire قَالُوا **Onlar derler** يَا حَسْرَتَنَا **Ey hasretimiz** (Vah bize!) هِيَ شِدَّةُ التَّاَلُّمِ Hasret, şiddetli elemdir. وَنِدَاؤُهَا Hasret'e nidada bulunmak *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır اَيْ هٰذَا Yani bu *(Nedir?)* اَوَانُكِ Senin vaktindir (ey hasret!) فَاحْضُرِي Hazır ol *(Neye hasret?)* عَلٰى مَا فَرَّطْنَا قَصَّرْنَا **Yaptığımız kusurlara** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada وَهُمْ **Onlar** يَحْمِلُونَ **Yüklerler** *(Neyi?)* اَوْزَارَهُمْ **Günahlarını** *(Nereye?)* عَلٰى ظُهُورِهِمْ **Sırtlarının üzerine** *(Nasıl?)* بِاَنْ تَاْتِيَهُمْ Gelmeleriyle *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriliş esnasında *(Ne şekilde ?)* فِي اَقْبَحِ شَيْءٍ En kötü şekilde صُورَةً Suret olarak وَاَنْتَنِهِ Ve en pis şekilde رِيحًا Koku olarak فَتَرْكَبُهُمْ Onların sırtına biner اَلَا **Agah olun** سَاءَ بِئْسَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** يَزِرُونَ يَحْمِلُونَهُ Onu **yükleniyorlar** *(Nedir kötü olan?)* حَمْلُهُمْ ذٰلِكَ Onların bu yükleri

32. وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı olmadı** اَيِ الْاِشْتِغَالُ Yani meşgul olmak *(Ne ile?)* بِهَا Dünya hayatıyla اِلَّا **Ancak** (oldu) لَعِبٌ **Bir oyun** *(Daha?)* وَلَهْوٌ **Ve bir oyalanma** وَاَمَّا الطَّاعَةُ Taata gelince *(Daha?)* وَمَا Ol şey ki يُعِينُ Yardımcı oluyor *(Neye?)* عَلَيْهَا O ibadete *(Nedir?)* فَمِنْ اُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerindendir. وَلَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ

Ve elbette ahiret yurdu وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta (okunmuştur) *(Ne şekilde?)* «وَلَدَارُ الْآخِرَةِ» 'veledâru'l' şeklinde (Eliflam olmadan) أَيِ الْجَنَّةُ Yani Cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Kaçınıyorlar** *(Neden?)* الشِّرْكَ Şirkten أَفَلَا يَعْقِلُونَ **Akıl etmiyorlar mı?** بِالْيَاءِ Ya ile (yakilûn olarak) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (takilûn olarak okunur) *(Neyi akıl etmiyor musunuz?)* ذَٰلِكَ Bunu فَيُؤْمِنُوا Ki iman edesiniz

33. قَدْ لِلتَّحْقِيقِ **Kesinlikle;** 'kad' Tahkik içindir نَعْلَمُ **Biliyoruz** إِنَّهُ أَيِ الشَّأْنَ **Durum şu ki** لَيَحْزُنُكَ **Gerçekten seni üzüyor** (Ne?) الَّذِي **Ol şey ki;** يَقُولُونَ **Onlar diyorlar** (Kime?) لَكَ Sana (O dedikleri de nedendir?) مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlama فَإِنَّهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُكَذِّبُونَكَ **Seni yalanlamıyorlar** (Nerede?) فِي السِّرِّ İçlerinde (Niçin?) لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için (Neyi?) أَنَّكَ Muhakkak ki sen صَادِقٌ Doğrusun وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta بِالتَّخْفِيفِ Tahfifle ('Lâ yekzibûne' şeklinde okundu) أَيِ Yani (tahfifle okunduğu zaman manası) (Nedir?) لَا يَنْسِبُونَكَ Seni nisbet etmezler (Neye?) إِلَى الْكَذِبِ Yalana وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ **Şu kadarı var ki zalimler** وَضَعَهُ Bunu koydu ('Zalimin' kelimesini) (Nereye?) مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine ('hüm' zamiri yerine) بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** الْقُرْآنِ Kuranı يَجْحَدُونَ **İnkar ediyorlar** يُكَذِّبُونَ Yalanlıyorlar

34. وَلَقَدْ كُذِّبَتْ **And olsun ki yalanlandı** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle peygamberler ki?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önceki** فِيهِ Bunda (bu ayette) vardır (Ne?) تَسْلِيَةٌ Teselli etme (Kim için?) لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz.Peygamber için (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) فَصَبَرُوا **Onlar sabrettiler** *(Neye?)* عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا **Yalanlanmalarına** *(Daha?)* وَأُوذُوا **Eziyet edilmelerine** حَتَّىٰ أَتَاهُمْ **Nihayet onlara geldi** *(Ne?)* نَصْرُنَا **Bizim yardımımız** (Ne şekilde?) بِإِهْلَاكِ قَوْمِهِمْ Kavimlerini helak etmek suretiyle فَاصْبِرْ Sen de sabret حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ Gelinceye dek (Ne?) النَّصْرُ Yardım (Ne şekilde?) بِإِهْلَاكِ قَوْمِكَ Kavminin helak edilmesi şeklinde وَلَا مُبَدِّلَ **Değiştirebilecek kimse yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِ اللهِ **Allah'ın kelimlerini** مَوَاعِيدِهِ Onun vaatlerini وَلَقَدْ **And olsun ki** جَاءَكَ **Sana geldi** مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerin haberlerinden** *(Ne geldi?)* مَا Ol şey ki يَسْكُنُ Yatışıyor (Ne ile?) بِهِ O şeyle (Ne?) قَلْبُكَ Senin kalbin

35. وَإِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Ne?)* كَبُرَ عَظُمَ **Büyük**, zor **geldiyse** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* إِعْرَاضُهُمْ **Onların yüz çevirmeleri** *(Neden?)* عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan (Niçin büyük-

zor geldi ise?) عَلَيْهِمْ لِحِرْصِكَ Onlara fazla düşkün olduğundan فَإِنِ اسْتَطَعْتَ **Bu durumda güç yetirirsen** *(Neye?)* أَنْ تَبْتَغِيَ **Arayıp-bulmaya** نَفَقًا سَرَبًا **Bir tünel** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** أَوْ **Ya da** سُلَّمًا مَصْعَدًا **bir merdiven** *(Nereye?)* فِي السَّمَاءِ **Gökyüzüne** فَتَأْتِيَهُمْ **Ki böylece onlara getiresin** *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** (Öyle mucize ki?) مِمَّا اقْتَرَحُوا Onların istediği (Bunu yapabilirsen?) فَافْعَلْ Yap! الْمَعْنَى Ayetin manası (şudur) أَنَّكَ Elbette sen لَا تَسْتَطِيعُ Güç yetirmezsin (Neye?) ذٰلِكَ Buna فَاصْبِرْ Öyleyse sabret حَتَّى يَحْكُمَ Hükmedene dek (Kim?) اللّٰهُ Allah (c.c.) وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ **Şayet Allah dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُمْ Onların hidayetini لَجَمَعَهُمْ **Onları topları** عَلَى الْهُدَى **Hidayet üzerine** وَلٰكِنْ Şu kadarı var ki لَمْ يَشَأْ Dilemedi (Neyi?) ذٰلِكَ Bunu فَلَمْ يُؤْمِنُوا Onlar da iman etmediler فَلَا تَكُونَنَّ **Sakın olmayasın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْجَاهِلِينَ **Bilmeyenlerden** *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu

﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ﴾ دُعَاءَكَ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿الَّذِينَ يَسْمَعُونَ﴾ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ وَاعْتِبَارٍ ﴿وَالْمَوْتٰى﴾ اَيِ الْكُفَّارُ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ السَّمَاعِ ﴿يَبْعَثُهُمُ اللهُ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يُرَدُّونَ فَيُجَازِيهِمْ بِاَعْمَالِهِمْ ﴿وَقَالُوا﴾ اَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْمَائِدَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّ اللهَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يُنَزِّلَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿اٰيَةً﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾﴾ اَنَّ نُزُولَهَا بَلَاءٌ عَلَيْهِمْ لِوُجُوبِ هَلَاكِهِمْ إِنْ جَحَدُوهَا ﴿وَمَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ﴾ تَمْشِي ﴿فِي الْاَرْضِ وَلَا طَآئِرٍ يَطِيرُ﴾ فِي الْهَوَاءِ ﴿بِجَنَاحَيْهِ اِلَّٓا اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْ﴾ فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهَا وَرِزْقِهَا وَاَحْوَالِهِمْ ﴿مَا فَرَّطْنَا﴾ تَرَكْنَا ﴿فِي الْكِتَابِ﴾ اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ فَلَمْ نَكْتُبْهُ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ فَيَقْضِي بَيْنَهُمْ وَيَقْتَصُّ لِلْجَمَّاءِ مِنَ الْقَرْنَاءِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُمْ كُونُوا تُرَابًا ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿صُمٌّ﴾ عَنْ سَمَاعِهَا سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَبُكْمٌ﴾ عَنِ النُّطْقِ بِالْحَقِّ ﴿فِي الظُّلُمَاتِ﴾ اَلْكُفْرِ ﴿مَنْ يَشَاِ اللهُ﴾ إِضْلَالَهُ ﴿يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِاَهْلِ مَكَّةَ ﴿اَرَاَيْتَكُمْ﴾ اَخْبِرُونِي ﴿إِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُ اللهِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اَوْ اَتَتْكُمُ السَّاعَةُ﴾ اَلْقِيَامَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ بَغْتَةً ﴿اَغَيْرَ اللهِ تَدْعُونَ﴾ لَا ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾﴾ فِي اَنَّ الْاَصْنَامَ تَنْفَعُكُمْ فَادْعُوهَا ﴿بَلْ إِيَّاهُ﴾ لَا غَيْرَهُ ﴿تَدْعُونَ﴾ فِي الشَّدَائِدِ ﴿فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ اِلَيْهِ﴾ اَنْ يَكْشِفَهُ عَنْكُمْ مِنَ الضُّرِّ وَنَحْوِهِ ﴿إِنْ شَآءَ﴾ كَشْفَهُ ﴿وَتَنْسَوْنَ﴾ تَتْرُكُونَ ﴿مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾﴾ مَعَهُ مِنَ الْاَصْنَامِ فَلَا تَدْعُونَهُ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا فَكَذَّبُوهُمْ ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ بِالْبَاْسَآءِ﴾ شِدَّةِ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّآءِ﴾ اَلْمَرَضِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾﴾ يَتَذَلَّلُونَ فَيُؤْمِنُوا ﴿فَلَوْلَٓا﴾ فَهَلَّا ﴿اِذْ جَآءَهُمْ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿تَضَرَّعُوا﴾ أَيْ لَمْ يَفْعَلُوا ذٰلِكَ مَعَ قِيَامِ الْمُقْتَضِي لَهُ ﴿وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ فَلَمْ تَلِنْ لِلْإِيمَانِ ﴿وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ مِنَ الْمَعَاصِي فَأَصَرُّوا عَلَيْهَا ﴿فَلَمَّا نَسُوا﴾ تَرَكُوا ﴿مَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا وَخُوِّفُوا ﴿بِهِ﴾ مِنَ الْبَاْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ فَلَمْ يَتَّعِظُوا ﴿فَتَحْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنَ النِّعَمِ اِسْتِدْرَاجًا لَهُمْ ﴿حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوا بِمَآ اُوتُوا﴾ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿اَخَذْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْاَةً ﴿فَاِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾﴾ آيِسُونَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ

TÜRKÇE ANLAMI

36. Senin imana davetini **ancak** anlama ve ibret alma kulağıyla **dinleyenler kabul ederler.** İşitmeme konusunda **Ölüler** gibi olan kafirleri[1] **de Allah** ahirette **diriltir, sonra O'na döndürülür,** geri çevrilirler ve de amellerine karşılık cezalandırılırlar.

37. **Ve** Mekkeli kafirler **dediler ki: «Onun üzerine Rabbinden** dişi deve, asa ve sofra gibi **bir âyet indirilmeli değil miydi?** İndirilseydi ya!» onlara **de ki: «Şüphe yok Allah,** istedikleri türdün **âyet indirmeye**[2] **kâdirdir. Fakat onların çoğu** inkar etmeleri durumunda onların helak edilmelerini gerektireceğinden böyle bir ayetin inmesinin bir bela olduğunu **bilmezler.»**

38. **Ve yerde** yürüyen **hiçbir canlı**[3] **ve iki kanadı ile** havada **uçan bir kuş yoktur ki, onlar** yaratılışlarının ayarlanması, rızıkları ve de durumları açısından **sizin gibi ümmetlerdir. Biz kitapta,** levhi mahfuzda **hiçbir şeyi**[4] yazmamak suretiyle **eksik bırakmadık, sonra Rablerinin huzuruna sevkedileceklerdir.** O da aralarında hükmedip, boynuzsuz hayvanın bile, boynuzludan hakkını alacak ve sonra da onlara "toprak olun" diyecektir.

39. **Ve o kimseler ki, Bizim** Kuran'daki **ayetlerimizi yalanladılar;** küfrün **karanlıkları içinde kalmış,** ayetleri kabul kulağıyla dinleyemeyen **birtakım sağırlar ve de** hakkı dile getiremeyen **dilsizlerdir. Allah kimi** saptırmak **isterse şaşırtır, kimi** doğru yola eriştirmeyi **isterse de doğru bir yol** olan İslam dini **üzerinde kılar.**

40. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki: «Siz hiç düşündünüz mü?** söyleyin bana! **Eğer size** dünyada iken **Allah'ın azabı gelirse veya size o** azap dolu kıyamet **vakti** ansızın **gelirse Allah'tan başkasına mı niyazda bulunursunuz?** Hayır!.. **Eğer siz** putların size fayda sağlayacağı konusunda **doğru sözlü kimseler iseniz** onlara yalvarıp-yakarın bakalım!»

41. **«Hayır!** Zor zamanda başkasına değil, **ancak O'na yalvarırsınız. O da** sizden açılıp, kalkması için **kendisine yalvardığınız** hastalık vb **şeyleri,** açmayı **dilerse açar ve siz de** ona **ortak koştuğunuz şeyler** olan putları **(o zaman) unutursunuz** ve de onlara yalvarıp-yakarmazsınız.»

42. **Andolsun ki, senden önceki**[5] **ümmetlere** peygamberler **gönderdik,** onlar da bu peygamberleri yalanlardılar. **Sonra o ümmetleri birtakım** aşırı yoksulluk gibi **şiddetler ve de** hastalık gibi **zorluklar ile yakaladık, ta ki yalvarsınlar;** boyun eğip, iman etsinler diye...

43. **Artık Bizim şiddetli** azabımız **onlara geldiği zaman yalvarmalı değil**

---

[1] İşitmeme konusunda kâfirleri ölülere benzetmiştir.

[2] Bu fiil hem şeddeli hem de يُنْزِل şeklinde şeddesiz olarak okunmuştur.

[3] مِنْ burada zaittir.

[4] مِنْ burada zaittir.

[5] مِنْ burada zaittir.

miydiler? Yalvarsalar ya! Ama yapmalarını gerektiren nedenler olmasına rağmen böyle yapmadılar. **Fakat onların gönülleri** iman için yumuşamayıp, **katılaşmış ve şeytan onlara yapar oldukları şeyler** olan masiyetleri **süslemişti.** Bunun neticesinde bu masiyetleri işlemeye devam ettiler.

44. Ne zaman ki onlar kendilerine öğüt verildikleri, vaaz-u nasihat edilip, korkutuldukları **şeyler** olan hastalık ve aşırı fakirliği **unut**up terk ettiler ve bundan bir ders çıkarmadılar, onları günbegün helak olmaya yaklaştırmak için **onların üzerine** nimetlerden **her şeyin kapılarını, açıverdik,**[1] **nihayet kendilerine verilen şeyler ile** azma derecesinde bir rahatlıkla **şımardıkları vakit onları ansızın,** beklemedikleri bir anda azap ile **yakaladık. Artık onlar o anda** her türlü hayırdan **umutlarını yitir**ip, ümitlerini kes**tiler.**

KELİME ANLAMI

36. إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ **Ancak kabul eder** *(Neyi?)* دُعَاءَكَ Senin davetini *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَسْمَعُونَ **Dinlerler** سَمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama maksatlı dinlemeyle *(daha?)* وَاعْتِبَارٍ Düşünme maksatlı dinlemeyle وَالْمَوْتَى **Ölüler ise** اَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Neye?)* بِهِمْ Ölülere *(Ne konuda?)* فِي عَدَمِ السَّمَاعِ İşitmeme konusunda يَبْعَثُهُمُ **Onları diriltir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra O'na** يُرْجَعُونَ يُرَدُّونَ **Döndürülürler** فَيُجَازِيهِمْ Böylece onları karşılıklandırır *(Neyle?)* بِأَعْمَالِهِمْ Amelleriyle

37. وَقَالُوا **Dediler** اَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirler *(Ne?)* لَوْلَا هَلَّا نُزِّلَ **Keşke** – "madem" – **indirilseydi ya!** عَلَيْهِ **Onun üzerine** آيَةٌ **Bir mucize** *(Nereden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(Ne gibi?)* كَالنَّاقَةِ Deve gibi *(Daha?)* وَالْعَصَا Asa gibi *(Daha?)* وَالْمَائِدَةِ Sofra gibi قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara إِنَّ اللهَ **Allah elbette** *(Nedir?)* قَادِرٌ **Kadirdir** *(Neye?)* عَلَى اَنْ يُنَزِّلَ **İndirmeye** بِالتَّشْدِيدِ ('en yünezzile' şeklinde) şeddeli *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ ('en yünzile' şeklinde) tahfifli *(Ne indirmeye?)* آيَةً **Bir ayet** *(Öyle ayet ki?)* مِمَّا اقْتَرَحُوا Onların istediklerinden وَلَكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Fakat onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* اَنَّ نُزُولَهَا O mucizenin inmesi بَلَاءٌ Bir beladır *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Niçin?)* لِوُجُوبِ هَلَاكِهِمْ (bu durumda) helak olmaları gerekeceğinden *(Ne zaman?)* إِنْ جَحَدُوهَا Şayet o mucizeyi inkar ederlerse

[1] فَتَحْنَا fiili hem şeddesiz, hem de فَتَّحْنَا şeklinde şeddeli olarak okunmuştur.

38. وَمَا مِنْ زَائِدَةٌ دَابَّةٍ **Hiçbir** –'min' zaittir **canlı yoktur** *(Öyle canlı ki?)* تَمْشِي Yürüyen *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلَا طَائِرٍ **Hiçbir kuş da yoktur** *(Öyle kuş ki?)* يَطِيرُ **Uçuyor** *(Nerede?)* فِي الْهَوَاءِ Havada *(Ne ile?)* بِجَنَاحَيْهِ **İki kanadıyla** إِلَّا (Onlar) **Ancak** *(Nedir?)* أُمَمٌ **Ümmetlerdir** *(Öyle ümmetler ki?)* أَمْثَالُكُمْ **Sizler gibi** *(Ne konuda?)* فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهَا Yaratılışının düzeni konusunda *(Daha?)* وَرِزْقِهَا Ve Rızkının *(Daha?)* وَأَحْوَالِهِمْ Ve Hallerinin مَا فَرَّطْنَا تَرَكْنَا **Terk etmedik** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi Mahfuzda مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir** –'min' zaittir- **şey** *(Öyle şey ki?)* فَلَمْ نَكْتُبْهُ Yazmadığımız ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ **Sonra rablerine** يُحْشَرُونَ **Toplanacaktırlar** فَيَقْضِي بَيْنَهُمْ O da aralarında hüküm verecektir وَيَقْتَصُّ Ve misillemede bulunacak/kısasını alacaktır *(Kim için?)* لِلْجَمَّاءِ Boynuzsuz hayvan için *(Kimden?)* مِنَ الْقَرْنَاءِ Boynuzlu hayvandan ثُمَّ يَقُولُ Sonra diyecektir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كُونُوا Olun *(Ne olun?)* تُرَابًا Toprak

39. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** الْقُرْآنِ Kur'ânı (İşte onlar nedir?) صُمٌّ **Sağırdırlar** عَنْ سَمَاعِهَا O ayetleri işitmekte سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul dinlemesiyle *(Daha nedirler?)* وَبُكْمٌ **Dilsizdirler** (Nede dilsizdirler?) عَنِ النُّطْقِ بِالْحَقِّ Hakkı söylemekte (Onlar neredеdir?) فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklarda** اَلْكُفْرِ Küfürde مَنْ يَشَإِ **Her kimi dilerse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi dilerse?)* إِضْلَالَهُ Saptırmayı يُضْلِلْهُ **Onu saptırır** وَمَنْ يَشَأْ **Her kimi dilerse** (Neyi dilerse?) هِدَايَتَهُ Hidayetini يَجْعَلْهُ **Onu kılar** عَلَى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Bir yol üzere** *(Öyle yol ki?)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** (Nedir o dosdoğru yol?) دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dini (üzere kılar)

40. قُلْ **De ki;** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere أَرَأَيْتَكُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي bana haber verin إِنْ أَتَيكُمْ **Şayet size gelse** *(Ne?)* عَذَابُ اللهِ **Allah'ın**(c.c) **azabı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَوْ **Ya da** أَتَتْكُمُ **Size gelse** *(Ne?)* اَلْقِيَامَةُ السَّاعَةُ **Kıyamet** *(Öyle kıyamet ki?)* اَلْمُشْتَمِلَةُ Kapsayan *(Neyi?)* عَلَيْهِ O saati بَغْتَةً Ansızın (gelse!) أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasına mı?** تَدْعُونَ **Yakarırsınız?** لَا Hayır!.. إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne konuda?)* فِي أَنَّ الْأَصْنَامَ Muhakkak ki putlar تَنْفَعُكُمْ Size yarar sağlayacak فَادْعُوهَا O zaman onlara dua edin

41. بَلْ **Bilakis** إِيَّاهُ **Yalnız O'na** لَا غَيْرَهُ Başkasına değil! تَدْعُونَ **Yakarırsınız** (Nerede?) فِي الشَّدَائِدِ Sıkıntılarda فَيَكْشِفُ **O da açar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** تَدْعُونَ

Dua ediyorsunuz *(Neye dair?)* إِلَيْهِ **Ona** أَنْ يَكْشِفَهُ Onu açmasını (Kimden?) عَنْكُمْ Sizden (O açmasını istediğiniz şey de nedendir?) مِنَ الضَّرِّ Zarardan (Daha?) وَنَحْوِهِ Onun benzerlerinden إِنْ شَاءَ **Eğer isterse** *(Neyi?)* كَشْفَهُ Açmayı وَتَنْسَوْنَ **Unutursunuz** تَتْرُكُونَ Bırakırsınız (Neyi?) مَا **Ol şeyi ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** (Kime ortak koşuyorsunuz?) مَعَهُ Ona (O ortak koştukları nedendir?) مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan فَلَا تَدْعُونَهُ Böylece onlara dua etmezsiniz

42. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا **And olsun ki, gönderdik** *(Kime?)* إِلَى أُمَمٍ **Ümmetlere** *(Öyle ümmetler ki?)* مِنْ زَائِدَةٌ قَبْلِكَ **Senden** –min zaittir– **önceki** *(Kimi gönderdik?)* رُسُلًا Peygamberleri فَكَذَّبُوهُمْ O peygamberleri yalanladılar فَأَخَذْنَاهُمْ **Biz onları alıverdik** *(Neyle?)* بِالْبَأْسَاءِ **Sıkıntılarla** شِدَّةِ الْفَقْرِ Şiddetli fakirlikle (Daha?) وَالضَّرَّاءِ **Zorluklarla** الْمَرَضِ Hastalıkla لَعَلَّهُمْ **Tâ ki onlar** يَتَضَرَّعُونَ **Yalvarsınlar** يَتَذَلَّلُونَ – Zelil düşsünler de فَيُؤْمِنُوا Böylece iman etsinler

43. فَلَوْلَا فَهَلَّا **Hiç olmazsa** –madem! إِذْ جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** بَأْسُنَا عَذَابُنَا **Azabımız** تَضَرَّعُوا **Yalvarsaydılar ya!** أَيْ Yani; لَمْ يَفْعَلُوا ذَلِكَ Bunu yapmadılar *(Ne olduğu halde?)* مَعَ قِيَامِ الْمُقْتَضِي Gerektirici şey bulunduğu halde *(Neyi?)* لَهُ Bunu (Allah'a yalvarmayı) وَلَكِنْ **Şu kadarı var ki;** قَسَتْ **Kaskatı oldu** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** فَلَمْ تَلِنْ Yumuşamadı *(Ne için?)* لِلْإِيمَانِ İman için وَزَيَّنَ **Ve süsledi** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardan فَأَصَرُّوا Onlarda ısrar ettiler *(Neye?)* عَلَيْهَا O günahlara

44. فَلَمَّا نَسُوا **Ne zaman ki unuttular** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** ذُكِّرُوا **Onlar hatırlatıldılar** وُعِظُوا Öğüt verilip, وَخُوِّفُوا Korkutuldular *(Ne ile?)* بِهِ **O şey ile** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْبَأْسَاءِ Sıkıntılardan *(Daha?)* وَالضَّرَّاءِ Zorluklardan فَلَمْ يَتَّعِظُوا Ama öğütlenmediler فَتَحْنَا **Böylece biz açtık** بِالتَّخْفِيفِ ('fetahna şeklinde) tahfif ile (okunur) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('fettahnâ şeklinde) şeddeli (olarak da okunur) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin kapısını** *(O şey de nedendir?)* مِنَ النِّعَمِ Nimetlerden *(Niçin böyle yaptık?)* إِسْتِدْرَاجًا İsttidraç olsun/günbegün helaka çekilsinler diye *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için حَتَّى إِذَا فَرِحُوا **Nihayet ferahlandıkları vakit** *(Ne ile?)* بِمَا **Ol bir şeyle ki** أُوتُوا **Onlar verildiler** فَرَحَ بَطَرٍ Azma

rahatlığıyla أَخَذْنَاهُمْ **Onları alıverdik** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile بَغْتَةً **Ansızın** فَجْأَةً Birdenbire فَاِذَا هُمْ **Birde bakarsın onlar** *(Nedir?)* مُبْلِسُونَ **Ümitsizdirler** آيِسُونَ Umutları kalmamıştır *(Neden?)* مِنْ كُلِّ خَيْرٍ Her türlü hayırdan

﴿فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ أَيْ آخِرُهُمْ بِأَنِ اسْتُؤْصِلُوا ﴿وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾﴾ عَلٰى نَصْرِ الرُّسُلِ وَإِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ ﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿أَرَأَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿إِنْ أَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَكُمْ﴾ أَصَمَّكُمْ ﴿وَأَبْصَارَكُمْ﴾ أَعْمَاكُمْ ﴿وَخَتَمَ﴾ طَبَعَ ﴿عَلٰى قُلُوبِكُمْ﴾ فَلَا تَعْرِفُونَ شَيْئًا ﴿مَنْ إِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ﴾ بِمَا أَخَذَهُ مِنْكُمْ بِزَعْمِكُمْ ﴿أُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ﴾ اَلدَّلَالَاتِ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾﴾ يُعْرِضُونَ عَنْهَا فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتٰيكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً﴾ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا ﴿هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾﴾ اَلْكَافِرُونَ أَيْ مَا يُهْلَكُ إِلَّا هُمْ ﴿وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ﴾ مَنْ آمَنَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَمُنْذِرِينَ﴾ مَنْ كَفَرَ بِالنَّارِ ﴿فَمَنْ آمَنَ﴾ بِهِمْ ﴿وَأَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَخْرُجُونَ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللّٰهِ﴾ اَلَّتِي مِنْهَا يُرْزَقُ ﴿وَلَا﴾ أَنِّي ﴿أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنِّي وَلَمْ يُوحَ إِلَيَّ ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿إِنْ﴾ ما ﴿أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحٰى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمٰى﴾ اَلْكَافِرُ ﴿وَالْبَصِيرُ﴾ اَلْمُؤْمِنُ لَا ﴿أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ فِي ذٰلِكَ فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَأَنْذِرْ﴾ خَوِّفْ ﴿بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيٌّ﴾ يَنْصُرُهُمْ ﴿وَلَا شَفِيعٌ﴾ يَشْفَعُ لَهُمْ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُحْشَرُوا وَهِيَ مَحَلُّ الْخَوْفِ وَالْمُرَادُ بِهِمُ الْمُؤْمِنُونَ الْعَاصُونَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾﴾ اللّٰهَ بِإِقْلَاعِهِمْ عَمَّا هُمْ فِيهِ وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ ﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَجْهَهُ﴾ تَعَالٰى لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا وَهُمُ الْفُقَرَاءُ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ طَعَنُوا فِيهِمْ وَطَلَبُوا أَنْ يَطْرُدَهُمْ لِيُجَالِسُوهُ وَأَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ ذٰلِكَ طَمَعًا فِي إِسْلَامِهِمْ ﴿مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ إِنْ كَانَ بَاطِنُهُمْ غَيْرَ مَرْضِيٍّ ﴿وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ﴾ جَوَابُ النَّفْيِ ﴿فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾﴾ إِنْ فَعَلْتَ

TÜRKÇE ANLAMI

45. Artık o zulmeden kavmin kökleri kazınmak suretiyle **arkası,** sonu **kesilmiş oldu.** Peygamberlere yardım ettiği ve de kafirleri de helak ettiği için **Hamdolsun âlemlerin Rabbi olan Allah'a.**

46. Mekkelilere **de ki: «Gördünüz mü?** haber veriniz, **Eğer Allah sizin kulaklarınızı alsa,** sizi sağır etse **ve gözlerinizi de alıverse,** sizi kör etse **ve kalplerinizin üzerini mühürlese,** böylece hiç bir şeyi bilemeseniz; **Allah'tan başka onu,** sizden almış olduğu şeyleri **size getirecek** sizce **hangi ilâh vardır?» Bak, biz** birliğimize delalet eden **âyetleri nasıl açıklıyor,** beyan ediyor**uz, sonra onlar** bu ayetlerden **yüz çevirip** iman etmi**yorlar.**

47. Onlara **de ki: «Gördünüz mü kendinizi! Eğer Allah'ın azabı sizlere ansızın veya apaçık,** gece veya gündüz **gelirse, zalimler olan** kâfir **kavimden başkası helâk edilir mi?** Yani sadece o kâfirler helak edilirler.»

48. **Biz peygamberleri ancak** iman edenleri cennetle **müjdeleyiciler ve de** inkâr edenleri ateşle **uyarıcılar olmak üzere göndeririz. Artık her kim** onlara **iman eder ve** amelini **düzeltirse, artık onlar için bir korku yoktur ve onlar** ahirette **üzülmeyeceklerdir.**

49. **Ve o kimseler ki, bizim ayetlerimizi yalanladılar, onlara; yapmış oldukları fısk sebebiyle,** itaatten çıkmalarından dolayı **azap dokunacaktır.**

50. Onlara **de ki: «Ben size demiyorum ki, benim yanımda** kendisinden rızık verilen **Allah'ın hazineleri vardır. Ve ben,** bana vahyedilmemiş olan **gaybı da bilmem ve size 'Ben hakikaten** meleklerden bir **meleğim' de demiyorum. Ben, bana vahyedilenden başkasına tâbi olmam.**[1]**» De ki: «Kör** olan kâfir **ile gören** mümin **kişi eşit olur mu?** Hayır olmaz! Peki, bu konuda **hiç düşünmez misiniz** ki, iman edesiniz?»

51. **Ve onunla,** yani Kuranla **Rablerinin huzuruna –kendileri için ondan başka,** onun haricinde **ne** yardım edecek **bir yâr, ne de** şefaat edecek **bir şefaatçi olmadığı halde**[2] **toplanacaklarından korkan kimseleri uyar,** korkut; **ta ki** Allah'ın; kendilerini bulundukları durumdan ve de taat işlemekten söküp almasından **sakınsınlar.**

52. **Sabah ve akşam** yüce **Rablerine** ibadet etmek suretiyle dünyalık bir şey hedeflemeyerek sadece **O'nun cemalini dileyerek dua eden kişiler** olan fakirleri **yanından kovma!** Nitekim müşrikler bu fakir kimseleri hor görüp, hz. Peygamberden kendileriyle birlikte oturması için onları kovmalarını isteyince; hz. Peygamber de belki Müslüman olurlar ümidiyle onların dediklerini yapmayı istemişti. Eğer bu fakir kimselerin içleri hoşnut olunacak gibi değilse, **senin aleyhine onların hesabından**[3] **bir şey yoktur, ve senin hesabından da onların üzerine bir şey yoktur ki, onları kovasın; yoksa** bunu yaptığın takdirde **zalimlerden olursun.**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Burada kendisinden korkulan şey olan nefiy cümlesi, يُحْشَرُوا fiilindeki zamirden haldir.

[3] مِنْ burada zaittir.

KELİME ANLAMI

45. فَقُطِعَ **Kesildi** *(Ne?)* دَابِرُ الْقَوْمِ **Kavmin ardı** الَّذِينَ **Öyle kavim ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** أَيْ Yani; آخِرُهُمْ Onların sonu *(Sonları nasıl kesildi?)* بِأَنِ اسْتُؤْصِلُوا kökleri kazınmak suretiyle وَالْحَمْدُ **Ve hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki?)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbı** *(Ne üzerine Allah'a hamdolsun?)* عَلٰى نَصْرِ الرُّسُلِ Peygamberlere yardım ettiği için *(Daha?)* وَإِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ Kafirleri helak ettiği için

46. قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere اَرَاَيْتُمْ **Sizler gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Bana haber verin! اِنْ اَخَذَ اللّٰهُ **Eğer Allah** (c.c.) **alsa** *(Neyi?)* سَمْعَكُمْ **Kulaklarınızı** أَصَمَّكُمْ Sizi sağır etse *(Daha neyi alsa?)* وَاَبْصَارَكُمْ **Gözlerinizi** أَعْمَاكُمْ Sizi kör etse *(Daha ne yapsa?)* وَخَتَمَ **Ve mühürlese** طَبَعَ Bassa *(Nereye?)* عَلٰى قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizin üstüne** فَلَا تَعْرِفُونَ شَيْئًا Ve böylece bir şey bilmeseniz مَنْ اِلٰهٌ **Hangi ilah** غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan gayrı** يَأْتِيكُمْ **Size getirir** بِهِ **O şeyi** بِمَا أَخَذَهُ Almış olduğu şey(ler)i *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden بِزَعْمِكُمْ Sizce? اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** نُصَرِّفُ نُبَيِّنُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ ayetleri الدَّلَالَاتِ Delalet eden şeyleri *(Neye delalet eden?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimize ثُمَّ هُمْ **Sonra onlar** يَصْدِفُونَ **Uzaklaşıyorlar** يُعْرِضُونَ Yüz çeviriyorlar *(Neden?)* عَنْهَا O ayetlerden فَلَا يُؤْمِنُونَ Ve iman etmiyorlar

47. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara اَرَاَيْتَكُمْ **Kendinizi gördünüz mü?** اِنْ اَتٰيكُمْ **Şayet gelse** *(Ne?)* عَذَابُ اللّٰهِ **Allah'ın azabı** بَغْتَةً **Ansızın** اَوْ جَهْرَةً **Ya da açıkça** لَيْلًا أَوْ نَهَارًا Gündüz veya gece هَلْ يُهْلَكُ **Helak olur mu?** اِلَّا **Ancak** الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ **Zalim kavimler** الْكَافِرُونَ Kafirler أَيْ Yani; مَا يُهْلَكُ Helak olmaz إِلَّا هُمْ Ancak onlar (helak olur)

48. وَمَا نُرْسِلُ **Göndermiyoruz** *(kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** اِلَّا مُبَشِّرِينَ **Ancak müjdeleyici olarak (gönderiyoruz)** *(Kimi müjdeleyici?)* مَنْ Ol kimseyi ki آمَنَ İman etti *(Ne ile müjdeleyici?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle *(Daha ne olarak gönderiyoruz?)* وَمُنْذِرِينَ **Korkutucu olarak** *(Kimi?)* مَنْ Ol kimseyi ki كَفَرَ Kafir oldu *(Ne ile korkutucu?)* بِالنَّارِ Cehennemle فَمَنْ اٰمَنَ **Her kim iman ederse** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Daha?)* وَاَصْلَحَ **Ve düzeltirse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ **Ve onlar üzülmezler de** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette

49. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** يَمَسُّهُمُ **Onlara dokunur** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَفْسُقُونَ **Fısk ediyor** يَخْرُجُونَ Çıkıyor *(Neden?)* عَنِ الطَّاعَةِ İtaatten

50. قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara لَا اَقُولُ **Ben demiyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne demiyorum?)* عِنْدِي **Benim yanımdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُ اللّٰهِ **Allah'ın** (c.c) **hazineleri ki** اَلَّتِي Öyle hazineleri ki مِنْهَا Onlardan يُرْزَقُ Rızıklanılır وَلَا **Yine demiyorum** *(Ne?)* أَنِّي Elbette ben اَعْلَمُ **Biliyorum** *(Neyi?)* اَلْغَيْبَ **Gaybı** مَا غَابَ عَنِّي Bana gayb olanı *(Daha?)* وَلَمْ يُوحَ Vahyedilmeyeni *(Kime?)* إِلَيَّ Bana وَلَا اَقُولُ **Yine demiyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنِّي **Elbette ben** مَلَكٌ **Bir meleğim** مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden اِنْ ما اَتَّبِعُ **Ben uymam** – 'min', 'ma' anlamındadır اِلَّا **Ancak** (uyarım) مَا يُوحٰى **Vahyedilene** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** قُلْ **De ki;** هَلْ يَسْتَوِي **Bir olur mu?** *(Kim?)* اَلْاَعْمٰى **Kör ile** اَلْكَافِرُ Kâfir ile وَالْبَصِيرُ **Gören** اَلْمُؤْمِنُ Mümin لَا Hayır! (bir olmaz) اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ **Düşünmüyor musunuz?** فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

51. وَاَنْذِرْ خَوِّفْ **Ve korkut** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'ânla *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَخَافُونَ **Onlar korkuyorlar** *(Neden?)* اَنْ يُحْشَرُوا **Toplanacaklarından** اِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne oldukları halde?)* لَيْسَ لَهُمْ **Onlar için yoktur** مِنْ دُونِهِ أَيْ غَيْرِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* وَلِيٌّ **Bir dost** *(Öyle dost ki?)* يَنْصُرُهُمْ Onlara yardım eder *(Daha ne yoktur?)* وَلَا شَفِيعٌ **Ve bir şefaatçi de** يَشْفَعُ Şefaat eden *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefy cümlesi ('leyse lehüm...) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنْ ضَمِيرِ يُحْشَرُوا 'yuhşerû' kelimesinin zamirinden (: vav) وَهِيَ Bu cümle *(Nedir?)* مَحَلُّ الْخَوْفِ Korku mahallidir وَالْمُرَادُ Ve kastedilen *(Ne ile?)* بِهِمْ Onlarla *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُونَ الْعَاصُونَ İsyankar müminlerdir لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَتَّقُونَ **Korkarlar** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Ne şekilde?)* بِإِقْلَاعِهِمْ Sıyrılmalarıyla *(Neden?)* عَمَّا Ol bir şeyden ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* فِيهِ Ondadır *(Daha ne şekilde?)* وَعَمَلِ الطَّاعَاتِ Ve taat işlemekle

52. وَلَا تَطْرُدْ **Ve kovma!** اَلَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَدْعُونَ **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** بِالْغَدٰوةِ **Sabah** وَالْعَشِيِّ **Ve akşam** يُرِيدُونَ **Onlar isterler** بِعِبَادَتِهِمْ İbadetleriyle (Neyi isterler?) وَجْهَهُ تَعَالٰى **Onun** (c.c) **vechini** لَا شَيْئًا Bir şey istemezler *(Neden?)* مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا Dünya metâından وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* اَلْفُقَرَاءُ Fakirlerdir

وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler idi *(Ne?)* طَعَنُوا Kötü konuşuyorlardı فِيهِمْ O fakirler hakkında وَطَلَبُوا Ve istemişlerdi *(Ne istemişlerdi?)* أَنْ يَطْرُدَهُمْ Peygamberin onları kovmasını (Niçin istemişlerdi?) لِيُجَالِسُوهُ Peygamberle birlikte oturmak için وَأَرَادَ Ve istemişti *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* *(Neyi?)* ذَلِكَ Bunu *(Niçin?)* طَمَعًا فِي إِسْلَامِهِمْ Müslüman olmalarını umarak مَا عَلَيْكَ **Senin aleyhine yoktur** مِنْ حِسَابِهِمْ **Onların hesabından** مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir** –'min' zaittir– **şey** إِنْ كَانَ Şayet ise *(Ne?)* بَاطِنُهُمْ Onların içi *(Ne ise?)* غَيْرَ مَرْضِيٍّ Razı olunan değilse وَمَا مِنْ حِسَابِكَ **Senin hesabından da yoktur** عَلَيْهِمْ **Onlar aleyhine** مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** فَتَطْرُدَهُمْ **Ki onları kovasın** جَوَابُ النَّفْيِ Nefyin cevabıdır فَتَكُونَ **Yoksa olursun** مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** إِنْ فَعَلْتَ Şayet yaparsan

﴿وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا﴾ ابْتَلَيْنَا ﴿بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ﴾ أَيِ الشَّرِيفَ بِالْوَضِيعِ وَالْغَنِيَّ بِالْفَقِيرِ بِأَنْ قَدَّمْنَاهُ بِالسَّبْقِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿لِيَقُولُوا﴾ أَيِ الشُّرَفَاءُ وَالْأَغْنِيَاءُ مُنْكِرِينَ ﴿اَهٰٓؤُلَٓاءِ﴾ الْفُقَرَاءُ ﴿مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا﴾ بِالْهِدَايَةِ أَيْ لَوْ كَانَ مَا هُمْ عَلَيْهِ هُدًى مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ قَالَ تَعَالٰى: ﴿اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾﴾ لَهُ فَيَهْدِيَهُمْ ، بَلٰى ﴿وَاِذَا جَٓاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِنَا فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ﴾ قَضٰى ﴿رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَتْحِ [اَنَّهُ] بَدَلٌ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوٓءًا بِجَهَالَةٍ﴾ مِنْهُ حَيْثُ ارْتَكَبَهُ ﴿ثُمَّ تَابَ﴾ رَجَعَ ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ بَعْدَ عَمَلِهِ مِنْهُ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَاَنَّهُ﴾ أَيِ اللّٰهَ ﴿غَفُورٌ﴾ لَهُ ﴿رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾﴾ بِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَتْحِ [فَاَنَّهُ] أَيْ فَالْمَغْفِرَةُ لَهُ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ﴾ اَلْقُرْآنَ لِيَظْهَرَ الْحَقُّ فَيُعْمَلَ بِهِ ﴿وَلِتَسْتَبِينَ﴾ تَظْهَرَ ﴿سَبِيلُ﴾ طَرِيقُ ﴿الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فَتُجْتَنَبُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَفِي أُخْرٰى بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَنَصْبِ سَبِيلِ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿قُلْ اِنِّي نُهِيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ قُلْ لَٓا اَتَّبِعُ اَهْوَٓاءَكُمْ﴾ فِي عِبَادَتِهَا ﴿قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا﴾ إِنِ اتَّبَعْتُهَا ﴿وَمَٓا اَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿قُلْ اِنِّي عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَ﴾ قَدْ ﴿كَذَّبْتُمْ بِهِ﴾ بِرَبِّي حَيْثُ أَشْرَكْتُمْ ﴿مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ﴾ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ ﴿اِلَّا لِلّٰهِ يَقُصُّ﴾ الْقَضَاءَ ﴿الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾﴾ اَلْحَاكِمِينَ ، وَفِي قِرَاءَةٍ (يَقْضِ) أَيْ يَقُولُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ اَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْاَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ بِأَنْ أُعَجِّلَهُ لَكُمْ وَأَسْتَرِيحَ وَلٰكِنَّهُ عِنْدَ اللّٰهِ ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾﴾ مَتٰى يُعَاقِبُهُمْ ﴿وَعِنْدَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿مَفَاتِحُ الْغَيْبِ﴾ خَزَائِنُهُ أَوِ الطُّرُقُ الْمُوصِلَةُ إِلٰى عِلْمِهِ ﴿لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَ﴾ وَهِيَ الْخَمْسَةُ الَّتِي فِي قَوْلِهِ (إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)... اَلْآيَةَ كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿وَيَعْلَمُ مَا﴾ يَحْدُثُ ﴿فِي الْبَرِّ﴾ اَلْقِفَارِ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ اَلْقُرٰى الَّتِي عَلَى الْأَنْهَارِ ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ﴾ عَطْفٌ عَلٰى وَرَقَةٍ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ وَالْاِسْتِثْنَاءُ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ الْاِسْتِثْنَاءِ قَبْلَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

53. Ve işte böylece onların bazısını bazısı ile, yani üst tabakayı, alt tabaka ile; zengini fakir ile; alt tabakadan olan fakirlere ilk olarak iman nasip etmek suretiyle **fitneye düşürmüşüz,** sınamışız**dır ki,** Üst tabakadakiler ve de zenginler inkar ederek: **«Yâ Allah aramızdan şu** yoksul insan**lara mı,** hidayet etmek suretiyle **lütfunu reva görmüştür?»** Yani eğer bunların

içinde bulundukları yol doğru olsaydı, bizden önce onlara nasip olmazdı **deyiversinler.** Allah(c.c.) buyuruyor ki; **Allah** kendisine **şükredenleri ziyadesiyle bil**ip onlara hidayet ed**en değil midir?** Tabi ki öyledir.

54. **Âyetlerimize imân edenler, sana geldikleri zaman** onlara **de ki: «Selâm sizlere! Rabbiniz kendi üzerine rahmeti yazdı,** kesinleştirdi ve de durum şu **ki**[1]**, sizden her kim** kendinden kaynaklanan **bir cehaletle bir kötülük** işlemek suretiyle bu kötü şeyi **yapsa da, o**nu yaptık**dan sonra** o işten **tövbe edip** dönse **ve** amelini **düzeltse, şüphesiz ki,**[2] **O** Allah, o kişiye **çok mağfiret edendir,** ona karşı **çok merhamet edendir.»**

55. **Ve böyle** zikredilenleri beyan ettiğimiz gibi **âyetleri mufassalan beyan ediyor,** açıklıyor**uz. Tâ ki, günah işleyenlerin yolu apaçık seçilsin,**[3] ayrılsın da, o yoldan sakınılsın **diye.**

56. **De ki: «Ben Allah'tan başka yakardığınız,** ibadet ettiğiniz **şeylere ibadetten nehyedildim.» De ki: «Sizin** onlara ibadet konusundaki **arzularınıza asla uymam. O** arzularınıza tabi olduğum **takdirde ben muhakkak sapıtmış ve de hidayete ermişlerden olmamış olurum.»**

57. **De ki: «Ben şüphesiz Rabbimden bir beyine,** açık bir delil ve burhan **üzerindeyim. Ve** halbuki **siz O'nu,** şirk koşmak suretiyle Rabbimi **yalanladınız. Sizin alelacele istediğiniz şey** olan azap **benim yanımda değil, hüküm ise ancak Allah'ındır.**[4] **Hakk** olan hükme **o hükmeder**[5] **ve o ayırt edenlerin,** hâkimlerin **en hayırlısıdır.»**

58. Onlara **de ki: «Eğer o acele istediğiniz şey benim yanımda olsaydı, iş benimle sizin aranızda** benim o azabı size acele olarak getirmem ve de rahatlamam suretiyle **elbette halledilmiş olurdu.** Fakat bu yalnız Allah'ın elindedir. **Allah zalimleri** ne zaman cezalandıracağını **hakkıyla bilendir.»**

59. **Ve gaybın anahtarları,** hazineleri ya da onu bilmeye götüren yollar **O'nun** Cenâbı Hakk'ın **yanındadır. Onları O'ndan başkası bilemez.** Buhari'nin rivayetinde; Gayb bilgileri –Allah tealanın "Muhakkak ki Allah; gaybın anahtarları onun katındadır"[6] sözünde de beyan ettiği gibi beştir. **Ve karada,** çöllerde **ve deniz** ve nehir kenarlarındaki yerleşim yerlerin**de**

---

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَنَّهُ şeklinde okunmuştur.

[2] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) فَأَنَّهُ şeklinde okunmuştur. Bu durumda mana "mağfiret onadır" şeklindedir.

[3] Bir kıraatte alttan noktalı ي ile وَلِيَسْتَبِينَ şeklinde okunmuştur. Diğer bir kıraatte ise üstten noktalı ت ile ve de Hz. Peygambere (s.a.v.) hitaben سَبِيلَ kelimesinin nasbıyla okunmuştur.

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ayet يَقُصُّ الْحَقَّ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası "Hakkı O söyler" şeklindedir.

[6] Lokman: 34

meydana gelen **ne varsa bilir. Bir yaprak**[1] **düşmez ve yerin karanlıkları içinde bir dane de bulunmaz ki; illa O'nu bilir. Ve bir yaş ve bir kuru**[2] **da yoktur ki, illâ**[3] **apaçık bir kitap** olan levhi mahfuz**dadır.**

KELİME ANLAMI

53. وَكَذٰلِكَ **Ve böylece** فَتَنَّا **Fitneye düşürdük** اِبْتَلَيْنَا İmtihan ettik بَعْضَهُمْ **Onlardan bazısını** بِبَعْضٍ **Bazısıyla** أَيْ Yani; الشَّرِيفَ Üst tabakayı بِالْوَضِيعِ Alt tabakayla *(Daha kimi imtihan ettik?)* وَالْغَنِيَّ Zengini *(Kimle?)* بِالْفَقِيرِ Fakirle *(Ne şekilde imtihan ettik?)* بِأَنْ قَدَّمْنَاهُ Onu (Alt tabakayla, fakiri) önceleyerek *(Ne ile?)* بِالسَّبْقِ İlk önce geçmekle *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana *(Niçin böyle yaptık?)* لِيَقُولُوا **Desinler diye** أَيْ Yani الشُّرَفَاءُ Üst tabaka وَالْأَغْنِيَاءُ Ve zenginler *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkar ederekten: أَهٰؤُلَاءِ **Şunlar mıdır?** الْفُقَرَاءُ (Şu) fakirler (mi?) مَنَّ اللّٰهُ **Allah lütfetti** عَلَيْهِمْ **Onlara** مِنْ بَيْنِنَا **Bizim aramızdan** *(Ne ile?)* بِالْهِدَايَةِ Hidayet ile أَيْ Yani; لَوْ كَانَ Şayet olsaydı *(Ne?)* مَا Ol şey ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir *(Ne olsaydı?)* هُدًى Hidayet مَا سَبَقُونَا Onlar ilk önce girmezlerdi *(Neye?)* إِلَيْهِ O şeye قَالَ تَعَالَى Allah (c.c) buyurdu ki: أَلَيْسَ اللّٰهُ **Allah değil midir?** بِأَعْلَمَ **Daha iyi bilen** *(Kimi?)* بِالشَّاكِرِينَ **Şükredenleri** *(Kime şükredenleri?)* لَهُ Kendisine فَيَهْدِيَهُمْ Ve (buna karşılık) onlara hidayet verir (değil midir?) بَلٰى Evet O öyledir

54. وَإِذَا جَاءَكَ **Ve sana geldiği zaman** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Neye?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** فَقُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara سَلَامٌ **'Selam** عَلَيْكُمْ **Üzerinize olsun** كَتَبَ **Yazdı** قَضٰى Hükmetti *(Kim üzerine?) (Kim?)* رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** *(Kim üzerine?)* عَلٰى نَفْسِهِ **Kendisi üzerine** *(Neyi yazdı?)* الرَّحْمَةَ **Rahmeti** أَنَّهُ أَيِ الشَّأْنُ **durum şu ki** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratta (Bu 'İnnehû' kelimesi) بِالْفَتْحِ ('ennehû' şeklinde) fetha ile *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmset kelimesinden مَنْ **Her kim** عَمِلَ **İşlerse** مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne işlerse?)* سُوءًا **Bir kötülük** بِجَهَالَةٍ **Cahillikle** *(Kimden olan cahillik?)* مِنْهُ Kendisinden حَيْثُ Şöyle ki; اِرْتَكَبَهُ O kötülüğü işlese ثُمَّ تَابَ **Ve de tevbe etse** رَجَعَ Dönse مِنْ بَعْدِهِ

---

[1] مِنْ burada zaittir.

[2] Ayetteki يَابِسٍ , رَطْبٍ , حَبَّةٍ kelimeleri önceki وَرَقَةٍ kelimesi üzerine atıftır.

[3] Buradaki istisna, önceki istisnadan bedeli iştimaldir.

Ondan sonra بَعْدَ عَمَلِهِ Onu yaptıktan sonra *(Neden dönse?)* مِنْهُ Ondan (o kötülükten) *(Daha?)* وَاَصْلَحَ **Ve düzeltse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَاِنَّهُ **Muhakkak ki O,** أَيِ اللّٰهُ Yani Allah(c.c.) *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edicidir** *(Kime?)* لَهُ O kişiye رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِ O kişiye وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْفَتْحِ ('Fe ennehû' şeklinde) fetha ile okunmuştur أَيْ Yani (ayetin manası şöyledir) فَالْمَغْفِرَةُ 'Mağfiret'*(Nedir?)* لَهُ O kişi için hasıldır

55. وَكَذٰلِكَ **Ve yine böylece** كَمَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Zikredileni نُفَصِّلُ نُبَيِّنُ **(Türlü,türlü)** açıklarız *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** اَلْقُرْاٰنَ Kuranı *(Niçin?)* لِيَظْهَرَ ...va çıksın için *(Ne?)* الْحَقُّ Hak/gerçek فَيُعْمَلَ Ta ki amel edilsin بِهِ Onunla (O h... ...ha ne için?) وَلِتَسْتَبِينَ **Açıkça belli olsun için** تَظْهَرَ Ortaya çıksın için *(Ne?)* ...مِينَ الْ... سَبِيلُ طَرِيقُ **Suçluların yolu** فَتُجْتَنَبَ Ki ondan kaçınılsın وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ ('liyestebine' şeklinde) alttan noktalı ile (okundu) وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde ise بِالْفَوْقَانِيَّةِ ('litestebine' şeklinde) üstten noktalı ile (okundu) *(Daha?)* وَنَصْبِ سَبِيلَ ('litestebine' kıratında) 'sebil' kelimesi nasbı ile *(Bu durumda bu ayet nedir?)* خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere (s.a.v.) hitaptır

56. قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** نُهِيتُ **Nehyedildim** *(Neden?)* اَنْ اَعْبُدَ **İbadet etmekten** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** تَدْعُونَ **Siz yakarıyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(O kimseler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka olduğu halde** قُلْ **De ki;** لَا اَتَّبِعُ **Ben uymam** *(Neye?)* اَهْوَاءَكُمْ **Sizin hevalarınıza** *(Ne konudaki hevanıza?)* فِي عِبَادَتِهَا O (Allah'ın gayrısındaki) şeylere ibadet konusudaki قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا **Şaşırmışım ben o zaman** إِنِ اتَّبَعْتُهَا Şayet hevalarınıza uyarsam وَمَا اَنَا **Ve olmamışım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُهْتَدِينَ **Hidayete erenlerden**

57. قُلْ **De ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** عَلٰى بَيِّنَةٍ **Bir açık delil üzerineyim** بَيَانٍ Bir beyan (üzerineyim) *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَقَدْ **Ve** elbette كَذَّبْتُمْ **Siz yalanladınız** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِرَبِّي Rabbimi *(O yalanlama nasıl oldu?)* حَيْثُ Şöyle ki أَشْرَكْتُمْ Ona şirk koştunuz مَا عِنْدِي **Benim yanımı... ...tur** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan اِنْ مَا **Olmadı** –'İn' burada 'mâ' anlamındadır *(Ne?)* الْحُكْمُ **Hüküm**

(Nerede?) فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ Bu ve başka konuda إِلَّا **Ancak** (oldu) لِلّٰهِ **Allah için** يَقْضِ **Hükmeder** *(Neye?)* اَلْقَضَاءَ Hükme *(Öyle hüküm ki)* اَلْحَقَّ **Hak olana** وَهُوَ **O (Allah)** *(Nedir?)* خَيْرُ الْفَاصِلِينَ اَلْحَاكِمِينَ **ayırt edenlerin**hükmedenlerin**en hayırlısıdır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «يَقُصُّ أَيْ يَقُولُ» ('Yakzi' yerine) söyler anlamında yekussu (şeklinde okundu)

58. قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara لَوْ اَنَّ عِنْدِي **Şayet benim yanımda olsaydı** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** لَقُضِيَ **Elbette sonuçlanmıştı** *(Ne?)* الْاَمْرُ **İş** *(Öyle iş ki)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda olan** *(Ne şekilde sonuçlanırdı?)* بِأَنْ أُعَجِّلَهُ O (acele) istediğinizi hemen yapmam suretiyle *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Daha?)* وَأَسْتَرِيحَ Ve rahatlamam suretiyle وَلٰكِنَّهُ Şu kadarı var ki o iş *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah'ın (c.c.) katındadır وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri** مَتٰى يُعَاقِبُهُمْ Ne zaman cezalandıracağını

59. وَعِنْدَهُ تَعَالٰى **Ve onun** –yüce Allah'ın– **katındadır** *(Ne?)* مَفَاتِحُ الْغَيْبِ **Gaybın anahtarları** خَزَائِنُهُ Gaybın hazineleri أَوْ Ya da الطُّرُقُ Yollar onun katındadır *(Öyle yollar ki?)* اَلْمُوصِلَةُ Ulaştıran *(Neye?)* إِلٰى عِلْمِهِ O gaybın bilgisine لَا يَعْلَمُهَا **Onu bilmez** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** وَهِيَ الْخَمْسَةُ Gayb(ın bilgisi) beştir اَلَّتِي فِي قَوْلِهِ Hz. Peygamberin şu sözünde olan «إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah عِنْدَهُ Onun katındadır عِلْمُ السَّاعَةِ)... الْآيَةَ Kıyametin bilgisi...ayet كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Buhari'nin de rivayet ettiği gibi وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يَحْدُثُ Oluyor *(Nerede?)* فِي الْبَرِّ **Karada** اَلْقِفَارِ Çölde *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizde** اَلْقُرٰى الَّتِي Beldelerde ki عَلٰى الْأَنْهَارِ Nehir kıyılarındadır وَمَا تَسْقُطُ **Düşmez** *(Ne?)* مِنْ زَائِدَةٌ وَرَقَةٍ **Hiç bir yaprak** -'min' zaittir- إِلَّا يَعْلَمُهَا **Ancak onu bilir** وَلَا حَبَّةٍ **Ve tek bir tane yoktur** *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ **Yerin karanlıklarında** *(Daha?)* وَلَا رَطْبٍ **Hiçbir yaş da** وَلَا يَابِسٍ **Hiçbir kuru da** عَطْفٌ عَلٰى وَرَقَةٍ Bunlar 'Verakatin' üzerine atıftır. إِلَّا **Ancak** فِي كِتَابٍ مُبِينٍ **Apaçık kitaptadır** هُوَ O kitap *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levhi mahfuzdur وَالْاِسْتِثْنَاءُ Ve istisna *(Nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimaldir *(Neden?)* مِنَ الْاِسْتِثْنَاءِ قَبْلَهُ Önceki istisnadan ('İlla ya'lemuhâ')

﴿وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّيكُمْ بِاللَّيْلِ﴾ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ عِنْدَ النَّوْمِ ﴿وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ﴾ كَسَبْتُمْ ﴿بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ﴾ أَيِ النَّهَارِ بِرَدِّ أَرْوَاحِكُمْ ﴿لِيُقْضَى اَجَلٌ مُسَمًّى﴾ هُوَ أَجَلُ الْحَيَاةِ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٦٠)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ﴾ مُسْتَعْلِيًا ﴿فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً﴾ مَلَائِكَةً تُحْصِي أَعْمَالَكُمْ ﴿حَتّٰى اِذَا جَٓاءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (تَوَفَّيهُ) ﴿رُسُلُنَا﴾ اَلْمَلَائِكَةُ الْمُوَكَّلُونَ بِقَبْضِ الْأَرْوَاحِ ﴿وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ (٦١)﴾ يُقَصِّرُونَ فِيمَا يُؤْمَرُونَ بِهِ ﴿ثُمَّ رُدُّوا﴾ أَيِ الْخَلْقُ ﴿اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ﴾ مَالِكِهِمْ ﴿الْحَقِّ﴾ اَلثَّابِتِ الْعَدْلِ لِيُجَازِيَهُمْ ﴿اَلَا لَهُ الْحُكْمُ﴾ اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ فِيهِمْ ﴿وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ (٦٢)﴾ يُحَاسِبُ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ أَهْوَالِهَا فِي أَسْفَارِكُمْ حِينَ ﴿تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا﴾ عَلَانِيَةً ﴿وَخُفْيَةً﴾ سِرًّا تَقُولُونَ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَنْجٰيتَنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (اَنْجَانَا) أَيِ اللّٰهُ ﴿مِنْ هٰذِهِ﴾ الظُّلُمَاتِ وَالشَّدَائِدِ ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (٦٣)﴾ اَلْمُؤْمِنِينَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿اللّٰهُ يُنَجِّيكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ﴾ غَمٍّ سِوَاهَا ﴿ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُونَ (٦٤)﴾ بِهِ ﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰٓى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ﴾ مِنَ السَّمَاءِ كَالْحِجَارَةِ وَالصَّيْحَةِ ﴿اَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ﴾ كَالْخَسْفِ ﴿اَوْ يَلْبِسَكُمْ﴾ يُخَلِّطَكُمْ ﴿شِيَعًا﴾ فِرَقًا مُخْتَلِفَةَ الْأَهْوَاءِ ﴿وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ﴾ بِالْقِتَالِ قَالَ ﷺ لَمَّا نَزَلَتْ: (هٰذَا أَهْوَنُ وَأَيْسَرُ) وَلَمَّا نَزَلَ مَا قَبْلَهُ: (أَعُوذُ بِوَجْهِكَ" رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَرَوٰى مُسْلِمٌ حَدِيثَ (سَأَلْتُ رَبِّي أَلَّا يَجْعَلَ بَأْسَ أُمَّتِي بَيْنَهُمْ فَمَنَعَنِيهَا" وَفِي حَدِيثٍ "لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ: أَمَا إِنَّهَا كَائِنَةٌ وَلَمْ يَأْتِ تَأْوِيلُهَا بَعْدُ" ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ لَهُمْ ﴿الْاٰيَاتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ (٦٥)﴾ يَعْلَمُونَ أَنَّ مَا هُمْ عَلَيْهِ بَاطِلٌ ﴿وَكَذَّبَ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ﴾ اَلصِّدْقُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ (٦٦)﴾ فَأُجَازِيَكُمْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَأَمْرُكُمْ إِلَى اللّٰهِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿لِكُلِّ نَبَاٍ﴾ خَبَرٍ ﴿مُسْتَقَرٌّ﴾ وَقْتٌ يَقَعُ فِيهِ وَيَسْتَقِرُّ وَمِنْهُ عَذَابُكُمْ ﴿وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ (٦٧)﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي اٰيَاتِنَا﴾ اَلْقُرْآنِ بِالْاِسْتِهْزَاءِ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ وَلَا تُجَالِسْهُمْ ﴿حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يُنْسِيَنَّكَ﴾ بِسُكُونِ النُّونِ وَالتَّخْفِيفِ وَفَتْحِهَا وَالتَّشْدِيدِ ﴿الشَّيْطَانُ﴾ فَقَعَدْتَ مَعَهُمْ ﴿فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى﴾ أَيْ تَذَكُّرِهِ ﴿مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٦٨)﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ

TÜRKÇE ANLAMI

60. **Ve O, öyle bir zattır ki,** uyku esnasında ruhlarınızı almak suretiyle **sizleri geceleyin uykuya daldırır ve gündüzün ne kazandığınızı bilir. Sonra** ruhlarınızı iade etmek suretiyle **onun içinde,** gündüzleyin **sizi uyandırır. Tâ ki belirlenmiş vakit olan** yaşam müddeti **nihâyete ersin. Sonra** diriltilmek suretiyle **dönüşünüz O'nadır. Sonra size ne işler yapar olduğunuzu haber verecek** ve de sizi karşılıklandıracak**tır.**

61. **Ve o kullarının üzerinde** yüce olarak **kahirdir. Ve sizin üzerinize** amellerinizi sayan **hafaza** meleklerini **gönderir. Nihayet sizden birinize ölüm gelince onu bizim gönderdiğimiz** ruhları almakla görevlendirilmiş **elçiler** olan melekler**imiz alırlar. Ve onlar** emredildikleri şeyde **kusur etmezler.**

62. **Sonra** yaratılanlar, kendilerini karşılıklandırması için **hak,** yani mevcut ve de adil **olan Mevlâlarına;** sahipleri **olan Allah'a döndürülürler. Agâh olunuz ki, hüküm,** onlarda geçerli olan karar, **o mevlâ'ya aittir. Ve O, hesap görenlerin en hızlısıdır.** Tüm yaratılanların hesabını dünya günleriyle yarım gün kadar bir müddet içerisinde görür. Nitekim bu konuda hadis varit olmuştur.

63. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki:** yolculuk ettiğinizde **O'na yalvararak,** açıktan **ve gizlice dua edip de, 'Andolsun ki;**[1] **eğer bizi bundan,** bu karanlık ve zorluklardan **kurtarırsan**[2] **elbette bizler şükreden** mümin**lerden oluruz'** diyerek **yalvardığınız** vakitte **«Sizleri karanın ve denizin karanlıklarından,** bela ve afetlerinden **kim kurtarır?**

64. Onlara **de ki: «Allah sizi ondan ve her türlü sıkıntı** ve diğer gam**lardan kurtarır,**[3] **sonra siz yine** ona **ortak koşarsınız.»**

65. **De ki: «O, sizin üzerinize üstünüz**deki gök**den** taş ve çığlık gibi **veya ayaklarınızın altından** yere batırılma gibi **bir azap göndermeye ve sizi fırkalar,** görüşleri farklı gruplar **halinde karıştırmaya ve bazınıza bazınızın hıncını** savaş ile **tattırmaya kâdirdir.»** Hz. Peygamber (s.a.v.) bu ayet indiğinde "*bu daha iyi ve kolay*", sonrasındaki ayet indiğinde ise "*sana sığınırım*" demişti. Bu hadisi Buhari rivayet etmiştir. İmam Müslim de şu hadisi şerifi rivayet etmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) "*Rabbimden, ümmetimin azabını birbirlerinden yapmamasını istedim; isteğimi kabul etmedi*" buyurmuştur. Bir diğer hadiste de şöyle rivayet edilmiştir: "bu ayet indiğinde Hz. Peygamber şöyle buyurdu, "*Bu dört şey* (1. Gökten azap inmesi, 2. Yerden azap gelmesi, 3. Ümmetin çeşitli gruplara ayrılması, 4. Aralarında

---

[1] ل burada kasem anlamındadır.

[2] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لَئِنْ أَنْجَانَا şeklinde okunmuştur. Yani bu kıraatte ayet "eğer (Allah) bizi kurtarırsa..." anlamındadır.

[3] يُنَجِّيكُمْ fiili, hem şeddeli, hem de şeddesiz olarak okunmuştur.

savaşmaları, kıyametten önce) *olacaktır. Bu ayetin tevili* (onu zahiri anlamından çevirecek başka bir ayet) *henüz gelmemiştir*" **Bak** gücümüze delalet eden **ayetlerimizi** onlara **nasıl açıklıyoruz! Ta ki onlar** bulundukları yolun batıl olduğunu **anlayabilsinler.**

66. Kavmin O'nu, Kuran'ı **yalanladı. Halbuki, o haktır,** doğrudur. **De ki: «Ben sizin üzerinize** sizi cezalandıracak **bir vekil değilim.»** Ben ancak uyarıcıyım. Sizin durumunuz ise Allah'a kalmıştır. Bu hüküm, savaş emri gelmeden önceydi.

67. Her bir haberin bir mukarrer zamanı, dolduğunda meydana gelip, oluşacağı bir vakti **vardır.** Sizin azabınız da o vakitte olacaktır. **Ve yakında bileceksiniz.** Bu ayet, müşriklere karşı bir tehdittir.

68. Ve Bizim Kuran'daki **âyetlerimize** alay ederek **dalanları gördüğün zaman, ondan başka bir söze dalıncaya kadar hemen onlardan yüz çevir,** onlarla birlikte oturma! **Ve şâyet**[1] **(bunu) şeytan sana unutturursa**[2] ve sen de onlarla birlikte oturmuş bulunursan, bunu **hatırladıktan, sonra o zalimler**[3] **olan kavim ile beraber oturma.**

KELİME ANLAMI

60. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Ol kimsedir ki** يَتَوَفّٰيكُمْ **Sizi alır** بِالَّيْلِ **Geceleyin** يَقْبِضُ Alır *(Neyi?)* أَرْوَاحَكُمْ Ruhlarınızı عِنْدَ النَّوْمِ Uyku esnasında وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كَسَبْتُمْ جَرَحْتُمْ Siz kazandınız *(Ne zaman?)* بِالنَّهَارِ **Gündüz** ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ **Sonra sizi diriltir** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** أَيِ النَّهَارِ Yani gündüzde *(Ne şekilde?)* بِرَدِّ أَرْوَاحِكُمْ Ruhlarınızı geri vermekle *(Niçin böyle yapar?)* لِيُقْضٰى **Tamamlansın için** *(Ne?)* اَجَلٌ **Müddet** *(Öyle müddet ki?)* مُسَمًّى **İsimlenmiş/belirlenmiş** هُوَ O (belirlenmiş müddet) *(Nedir?)* أَجَلُ الْحَيَاةِ Yaşam müddetidir ثُمَّ اِلَيْهِ **Sonra onadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Diriliş ile ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ **Sonra size haber verecektir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** فَيُجَازِيكُمْ Sizi karşılıklandıracaktır بِهِ Onunla (yaptıklarınızla)

61. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَاهِرُ **Kahirdir** *(Nasıl?)* مُسْتَعْلِيًا Üstün olarak *(Nerede?)* فَوْقَ عِبَادِهِ Kullarının fevkinde وَيُرْسِلُ **Ve gönderir** عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyi?)* حَفَظَةً

---

[1] Burada şart anlamındaki إِنْ kelimesinin nun'u zait مَا ya idgam edilmiştir.

[2] يُنْسِيَنَّكَ fiilindeki nun harfi sükun, sin harfi ise şeddesiz olarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise يُنَسِّيَنَّكَ şeklinde nun harfi fethalı, sin harfi ise şeddeli olarak okunmuştur.

[3] Burada zamirli ifade yerine zahir ifade tercih edilmiştir.

koruyucu مَلاَئِكَةً Melekler *(Öyle melekler ki?)* تُحْصِي Sayıyorlar *(Neyi?)* أَعْمَالَكُمْ Amellerinizi حَتَّى اِذَا جَاءَ **Nihayet geldiğinde** *(Kime?)* اَحَدَكُمُ **Sizden birinize** *(Ne?)* الْمَوْتُ **Ölüm** تَوَفَّتْهُ **Onu vefat ettirir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «تَوَفَّيهُ» 'teveffâhu' (şeklinde okundu) *(Kim vefat ettirir?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** اَلْمَلاَئِكَةُ Meleklerimiz *(Öyle melekler ki)* الْمُوَكَّلُونَ görevli *(Ne ile?)* بِقَبْضِ الْأَرْوَاحِ Ruhların alınmasıyla وَهُمْ **Onlar** لاَ يُفَرِّطُونَ، يُقَصِّرُونَ **Kusur göstermezler** *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol şeyde ki يُؤْمَرُونَ Emrediliyorlar *(Ne ile?)* بِهِ O şey ile

62. ثُمَّ رُدُّوا **Sonra döndürülürler** أَيِ الْخَلْقُ Yani yaratılanlar *(Kime?)* اِلَى اللهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki?)* مَوْلَيهُمُ **Onların mevlası** مَالِكُهُمُ Onların sahibi *(Öyle sahibi ki?)* الْحَقِّ **Gerçek** اَلثَّابِتِ الْعَدْلِ Değişmez ve Adil *(Niçin döndürülürler?)* لِيُجَازِيهِمْ Onları karşılıklandırsın diye اَلاَ **Agah olun ki** لَهُ **Yalnız onundur** *(Ne?)* الْحُكْمُ **Hüküm** اَلْقَضَاءُ Yargı *(Öyle yargı ki?)* النَّافِذُ Geçerli *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ **Hesaplayanların en hızlısıdır** يُحَاسِبُ Hesaba çeker الْخَلْقَ Yaratılmışları كُلَّهُمْ Hepsini *(Ne kadarda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün süresinde *(O yarım gün de nedendir?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Niçin dünya günlerinden yarım gün?)* لِحَدِيثٍ Hadis bulunduğu için بِذَلِكَ Bununla (ilgili)

63. قُلْ **De ki;** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere مَنْ يُنَجِّيكُمْ **Sizi kim kurtarır?** *(Neden?)* مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ **Karanın karanlıklarından** *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizin** أَهْوَالِهَا O ikisinin ürkütücü hallerinden فِي أَسْفَارِكُمْ Yolculuklarınızdaki حِينَ Ol zamandaki تَدْعُونَهُ **Dua edersiniz ona** تَضَرُّعًا عَلاَنِيَةً **Aleni olarak** *(Daha?)* وَخُفْيَةً سِرًّا **Gizli olarak** تَقُولُونَ Dersiniz لَئِنْ لاَمُ قَسَمٍ **Vallahi şayet** -Yemin lamıdır- اَنْجَيْتَنَا **Bizi kurtarırsan** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «اَنْجَانَا» 'encânâ'(kurtarırsa şeklinde okundu) أَيِ اللهُ Yani Allah (kurtarırsa) *(Neden kurtarırsa?)* مِنْ هَذِهِ **Bundan** الظُّلُمَاتِ Bu karanlıklardan *(Daha?)* وَالشَّدَائِدِ Ve sıkıntılardan لَنَكُونَنَّ **Biz elbette oluruz** مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükreden** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlerden

64. قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara اَللهُ **Allah** يُنَجِّيكُمْ **Sizi kurtarır** بِالتَّخْفِيفِ ('yüncîküm' şeklinde) tahfif ile *(daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('yüneccikûm' şeklinde) şeddeli (okundu) *(Neden kurtarır?)* مِنْهَا **Ondan** *(Daha?)* وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ **Ve her sıkıntıdan** غَمٍّ سِوَاهَا Onun dışında her gamdan ثُمَّ اَنْتُمْ **Sonra siz** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Kime?)* بِهِ Ona

65. قُلْ **De ki;** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْقَادِرُ **Kâdirdir** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ يَبْعَثَ **Göndermeye** *(Nereye?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyi?)* عَذَابًا **Bir azabı** *(O azap nereden?)* مِنْ فَوْقِكُمْ **Tepenizden** مِنَ السَّمَاءِ Semadan *(O azab ne gibi?)* كَالْحِجَارَةِ Taşlar gibi *(Daha?)* وَالصَّيْحَةِ Çığlık gibi اَوْ **Ya da** *(O azap nereden?)* مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ **Ayaklarınızın altından** *(Ne gibi?)* كَالْخَسْفِ Yere batma gibi اَوْ **Ya da** *(O neye kadirdir?)* يَلْبِسَكُمْ يُخْلِطَكُمْ **Karıştırmaya/ayırmaya** *(Neye ayırmaya?)* شِيَعًا **Taraflara** فِرَقًا Fırkalara *(Öyle fırkalar ki?)* مُخْتَلِفَةَ الْأَهْوَاءِ Görüşleri farklı *(Daha neye kadirdir?)* وَيُذِيقَ **Tattırmaya** *(Kime?)* بَعْضَكُمْ **Bazınıza** *(Neyi?)* بَاْسَ بَعْضٍ **Bazınızın hıncını/azabını** *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla ﷺ قَالَ Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki *(Ne zaman?)* لَمَّا نَزَلَتْ ('yelbiseküm şiye'an' ile ve yüzîka ba'zaküm.. ayetleri) indiğinde *(Şöyle dedi:)* «هٰذَا أَهْوَنُ وَأَيْسَرُ» Bu (ayette belirtilen azab) daha küçük ve daha kolaydır وَلَمَّا نَزَلَ Ve indiğinde de dedi *(Ne indiğinde?)* مَا قَبْلَهُ Önceki ayet (Kul hüve'l kadiru...) indiğinde *(Ne dedi?)* «أَعُوذُ بِوَجْهِكَ» Senin vechine sığınırım رَوَاهُ Bu hadisi rivayet etti *(Kim?)* اَلْبُخَارِيُّ Buhari وَرَوٰى Ve rivayet etti *(Kim?)* مُسْلِمٌ Müslim حَدِيثَ Şu hadisi: سَأَلْتُ İstedim رَبِّي Rabbimden *(Ne?)* أَلَّا يَجْعَلَ Yapmamasını *(Neyi?)* بَأْسَ أُمَّتِي Ümmetimin azabını *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında فَمَنَعَنِيهَا Beni bu isteğimi kabul etmedi وَفِي حَدِيثٍ Bir hadiste de vardır لَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki (bu ayet) indi قَالَ Hz. Peygamber (s.a.v.) dedi *(Ne dedi?)* أَمَا إِنَّهَا Bunlar (Üst taraftan gelen azab, Alt taraftan gelen azab, Fırkalaşma ve Müslümanların aralarında savaşması) *(Nedir?)* كَائِنَةٌ (Kıyamet kopmadan) olacaktır وَلَمْ يَأْتِ Ve gelmedi de تَأْوِيلُهَا Bu ayetin tevili بَعْدُ Henüz اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** نُبَيِّنُ نُصَرِّفُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Neyi açıklıyoruz?)* اَلْاٰيَاتِ **ayetleri** *(Öyle ayetler ki)* اَلدَّالَّاتِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَفْقَهُونَ **Anlasınlar** يَعْلَمُونَ Bilsinler *(Neyi?)* أَنَّ مَا Elbette o şey *(öyle şey ki?)* هُمْ Ki onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir بَاطِلٌ Batıldır

66. وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِالْقُرْآنِ Kur'ânı *(Kim?)* قَوْمُكَ **Senin kavmin** وَهُوَ **Halbuki o** *(Nedir?)* اَلْحَقُّ **Haktır** اَلصِّدْقُ Doğrudur قُلْ **De ki;** لَهُمْ Onlara *(Şunu de:)* لَسْتُ **Ben değilim** عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Ne değilim?)* بِوَكِيلٍ **Vekil** فَأُجَازِيَكُمْ Ki sizi karşılıklandırayım إِنَّمَا أَنَا Ben ancak *(Neyim?)* مُنْذِرٌ Bir uyarıcı وَأَمْرُكُمْ Sizin işiniz *(Nedir?)* إِلَى اللهِ Allah'a aittir وَهٰذَا Bu (ayet) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden önceydi *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

67. لِكُلِّ نَبَإٍ خَبَرٍ **Her haber için vardır** *(Ne?)* مُسْتَقَرٌّ **Kararlaştırılmış bir zaman** وَقْتٌ Bir vakit ki يَقَعُ Olur *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte وَيَسْتَقِرُّ Ve karara bağlanır/meydana gelir وَمِنْهُ Bu haberdendir *(Ne?)* عَذَابُكُمْ Azabınız وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Ve yakında bileceksiniz** تَهْدِيدٌ (Bu ayet) tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

68. وَإِذَا رَأَيْتَ **Ve gördüğün zaman** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَخُوضُونَ **Dalıyorlar/ileri geri konuşuyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي آيَاتِنَا **Ayetlerimiz hakkında** الْقُرْآنِ Kuranda *(Ne olduğu halde?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay ederekten فَأَعْرِضْ **İşte yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَلَا تُجَالِسْهُمْ Onlarla oturma حَتَّى يَخُوضُوا **Dalıncaya kadar** *(Neye?)* فِي حَدِيثٍ **Bir konuşmaya** *(Öyle konuşma ki)* غَيْرِهِ **O ayetlerden başka** وَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Bu kelimede vardır إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart manasındaki 'in' kelimesindeki 'nun' harfinin idgamı *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine يُنْسِيَنَّكَ **Unuttururursa sana** بِسُكُونِ النُّونِ 'nun' harfinin sükunu ile *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ (sin harfi) tahfif ile/şeddesiz (olarak "yünsîneke" şeklinde okundu) *(Daha ne olarak okundu?)* وَفَتْحِهَا 'nun' harfi fetha ile *(Daha nasıl okundu?)* وَالتَّشْدِيدِ (sin harfi) şeddeli (olarak –"yünessineke" şeklinde okundu) *(Kim unutturursa?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** فَقَعَدْتَ مَعَهُمْ Ve onlarla oturduysan فَلَا تَقْعُدْ **Oturma** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الذِّكْرَى **Hatırlamandan sonra** أَيْ تَذَكُّرِهِ Yani hatırladıktan sonra *(Kimlerle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **Zalim kavim ile birlikte** فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirli yerine

وَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِنْ قُمْنَا كُلَّمَا خَاضُوا لَمْ نَسْتَطِعْ أَنْ نَجْلِسَ فِي الْمَسْجِدِ وَأَنْ نَطُوفَ فَنَزَلَ: ﴿وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ اللّٰهَ ﴿مِنْ حِسَابِهِمْ﴾ أَيِ الْخَائِضِينَ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ إِذَا جَالَسُوهُمْ ﴿وَلٰكِنْ﴾ عَلَيْهِمْ ﴿ذِكْرٰى﴾ تَذْكِرَةٌ لَهُمْ وَمَوْعِظَةٌ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾﴾ اَلْخَوْضَ ﴿وَذَرِ﴾ اُتْرُكِ ﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ﴾ اَلَّذِي كُلِّفُوهُ ﴿لَعِبًا وَلَهْوًا﴾ بِاسْتِهْزَائِهِمْ بِهِ ﴿وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ فَلَا تَتَعَرَّضْ لَهُمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَذَكِّرْ﴾ عِظْ ﴿بِهٖ﴾ بِالْقُرْآنِ النَّاسَ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تُبْسَلَ نَفْسٌ﴾ تُسْلَمَ إِلَى الْهَلَاكِ ﴿بِمَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ ﴿لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيٌّ﴾ نَاصِرٌ ﴿وَلَا شَفِيعٌ﴾ يَمْنَعُ عَنْهَا الْعَذَابَ ﴿وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ﴾ تَفْدِ كُلَّ فِدَاءٍ ﴿ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا﴾ مَا تَفْدٰى بِهٖ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مَاءٌ بَالِغٌ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿وَعَذَابٌ اَلِيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿قُلْ اَنَدْعُو﴾ أَنَعْبُدُ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّنَا﴾ بِتَرْكِهَا وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا﴾ نَرْجِعُ مُشْرِكِينَ ﴿بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ﴾ إِلَى الْإِسْلَامِ ﴿كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ﴾ أَضَلَّتْهُ ﴿الشَّيَاطِينُ فِي الْاَرْضِ حَيْرَانَ﴾ مُتَحَيِّرًا لَا يَدْرِي أَيْنَ يَذْهَبُ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ ﴿لَهٗٓ اَصْحَابٌ﴾ رِفْقَةٌ ﴿يَدْعُونَهٗٓ اِلَى الْهُدَى﴾ أَيْ لِيَهْدُوهُ الطَّرِيقَ يَقُولُونَ لَهُ ﴿ائْتِنَا﴾ فَلَا يُجِيبُهُمْ فَيَهْلِكُ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ نُرَدُّ ﴿قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ﴾ اَلَّذِي هُوَ الْإِسْلَامُ ﴿هُوَ الْهُدٰى﴾ وَمَا عَدَاهُ ضَلَالٌ ﴿وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ﴾ أَيْ بِأَنْ نُسْلِمَ ﴿لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿وَاَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَهُوَ الَّذِيٓ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ تُجْمَعُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِلْحِسَابِ ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يَقُولُ﴾ لِلشَّيْءِ ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يَقُولُ لِلْخَلْقِ قُومُوا فَيَقُومُوا ﴿قَوْلُهُ الْحَقُّ﴾ اَلصِّدْقُ الْوَاقِعُ لَا مَحَالَةَ ﴿وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ اَلْقَرْنِ اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ مِنْ إِسْرَافِيلَ لَا مُلْكَ فِيهِ لِغَيْرِهِ (لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ) ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾﴾ بِبَاطِنِ الْأَشْيَاءِ كَظَاهِرِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

Müslümanlar: "*onlar ayetleri böyle cahilane bir şekilde mütalaaya her daldıklarında biz kalkarsak, mescitte hiçbir zaman oturamayız, tavaf da edemeyiz*" dediklerinde şu ayet şu ayet inmiştir:

69. Ve Allah'tan **sakınanların üzerine** kendileriyle birlikte oturduklarında, **o**

bilgisizce mütalaalara dala**nların hesabından bir şey**[1] **yoktur. Fakat** onların görevi **bir öğüttür,** onlara vaaz-u nasihat etmeleri gerekir. **Ola ki, onlar** bu bilgisizce mütalaalardan **sakınırlar.**

70. Sorumlu oldukları **dinlerini** onunla alay etmek suretiyle **bir oyuncak ve bir eğlence edinen ve kendilerini dünya hayatı aldatmış bulunan kimseleri bırak,** terk et, onlarla muhatap olma! Bu hüküm, cihat ile ilgili emir gelmeden önceydi. **Ve** insanlara **onunla,** Kuran'la **hiç kimsenin kazandığı,** işlediği **şey sebebiyle helâke düşmemesi,** kendisini helake teslim etmemesi **için öğüt ver, onun için Allah'tan başka ne bir dost,** yardımcı **ve ne de** ondan azabı engelleyecek **bir şefaatçi yoktur. Ve o bütün fidyeyi feda edecek olsa,** her türlü fidyeyi verecek olsa bile **ondan** fidye olarak verdiği şey **alınmaz. Onlar o kimselerdir ki, kazanmış oldukları şeyler sebebiyle azaba teslim edilmişlerdir. Onlar için inkâr ediyor olmaları,** inkârları **sebebiyle çok sıcak,** harareti son dereceye ulaşmış **bir sudan bir içki ve de can yakıcı,** elem verici **bir azap vardır.**

71. De ki: «Biz Allah'tan başka bize kendisine ibadet etmemiz **ne bir fayda ve** kendisine ibadet etmeyi bırakmamız **da bir zarar veremeyecek olan şeyler** olan putlar**a yalvarır,** ibadet eder **miyiz?**[2] **Ve bizi Allah** İslam'a **hidayet etmişken yerde şaşkınca,**[3] nereye gideceğini bilmeyerek şaşırmış bir halde **dolaşırken şeytanların kendisini dalâlete düşürmüş,** yoldan çıkarmış **olduğu kimse gibi ardımıza döndürülür** de müşrik olur **muyuz? Hâlbuki o kimsenin birtakım arkadaşları,** yoldaşları **vardır ki,** ona **«Gel bize,»** diyerek **onu doğru yola** sevk etmek için **çağırır dururlardı.»** O kişi ise bunlara icabet etmediğinden helak olmuştu. **De ki: «Muhakkak Allah'ın hidâyeti** olan İslam **asıl hidâyettir,** ondan başkaları ise dalalettir. **Ve biz, âlemlerin Rabbine teslim olmakla emredildik.»**

72. «Ve namaz kılın ve O yüce Allah**tan korkunuz ve O, o (Hâlikı Azîm) dir ki,** kıyamet gününde hesap vermek için **O'na toplanacaksınız diye de**[4] emredildik.»

73. Ve O, o zattır ki, gökleri ve yeri hak olarak[5] **yaratmıştır. Ve O'nun «Ol!» deyip hemen (her şeyin) oluvereceği,** tüm mahlukata "kalkın" deyip, hepsinin ayağa dikileceği kıyamet **gün**ünü yâd et!. **Sözü haktır,** doğrudur ve dedikleri kesinlikle olacaktır. **Ve sûra,** boynuzdan yapılmış

---

[1] مِنْ burada zaittir.

[2] İstifham, burada inkar anlamındadır. Teşbih cümlesi de نُرَدُّ fiilinin zamirinden haldir.

[3] حيران kelimesi ه zamirinden haldir.

[4] أَنْ burada بِأَنْ anlamındadır.

[5] حَقًّا kelimesi مُحِقًّا tevilinde (olup hal)dir.

boruya İsrafil tarafından ikinci kez (diriliş ve de hesap için) **üfürüleceği gün, mülk O'nundur.** O gün bir başkası için mülk yoktur. "Bugün mülk kimindir? Allah'ın..." **Gaybı da müşahede edilebileni de bilendir. O** yarattıklarında **hikmet sahibidir.** Varlıkların dışları gibi içlerinden de **ziyade haberdar olandır.**

KELİME ANLAMI

69. وَقَالَ الْمُسْلِمُونَ Ve Müslümanlar dedi *(Ne dedi?)* إِنْ قُمْنَا Şayet kalkarsak *(Ne zaman?)* كُلَّمَا خَاضُوا (Ayetler hakkında söze) her daldıklarında لَمْ نَسْتَطِعْ Güç yetiremeyiz *(Neye?)* أَنْ نَجْلِسَ Oturmaya *(Nerede?)* فِي الْمَسْجِدِ Mescide *(Daha neye güç yetiremeyiz?)* وَأَنْ نَطُوفَ Tavaf etmeye فَنَزَلَ Bunun üzerine (şu ayet) indi وَمَا عَلَى الَّذِينَ **Yoktur ol kimseler üzerine ki** يَتَّقُونَ **Korkuyorlar** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan *(Ne yoktur?)* مِنْ حِسَابِهِمْ **Onların hesabından** أَيِ الْخَائِضِينَ O (ayetler hakkında ileri geri konuşmaya) dalanların hesabından *(Ne yoktur?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey** –'min' zaittir– *(Ne zaman?)* إِذَا جَالَسُوهُمْ Onlarla oturduklarında وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** عَلَيْهِمْ O kimseler üzerine vardır *(Ne vardır?)* ذِكْرٰى **Hatırlatma** تَذْكِرَةٌ لَهُمْ Onlara hatırlatma *(Daha ne vardır?)* وَمَوْعِظَةٌ Ve vaaz لَعَلَّهُمْ **Ola ki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* الْخَوْضَ (Ayetlerde ileri geri konuşmaya) dalmaktan

70. وَذَرْ **Bırak** أُتْرُكْ Terk et الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi edindiler?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** اَلَّذِي Öyle dinleri ki كُلِّفُوهُ Kendisinden sorumlu oldukları *(Ne edindiler?)* لَعِبًا **Bir oyun** *(Daha?)* وَلَهْوًا **Ve bir oyalanma** *(Ne şekilde oyun ve oyalanma edindiler?)* بِاسْتِهْزَائِهِمْ Alay etmeleriyle *(Ne ile?)* بِهِ O dinle وَغَرَّتْهُمُ **Ve onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَلَا تَتَعَرَّضْ Dokunma *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَهٰذَا Bu (ayet/hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emirden öncedir *(Ne ile emir?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile وَذَكِّرْ **Ve hatırlat** عِظْ Vaaz et بِهِ **Onunla** بِالْقُرْآنِ Kuranla *(Kime?)* النَّاسَ İnsanlara *(Niçin?)* أَنْ لَا تُبْسَلَ **Helaka atılmasın için** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiçbir nefis** تُسْلَمُ teslim olmasın için *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helake *(Ne sebebiyle helake atılmasın?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَسَبَتْ **(O nefis) kazandı** عَمِلَتْ İşledi لَيْسَ لَهَا **Onun için yoktur** *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** olduğu halde أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı *(Ne yoktur?)* وَلِيٌّ **Bir dost** نَاصِرٌ Yardımcı وَلَا شَفِيعٌ **Ve bir şefaatçi**

(Öyle şefaatçi ki?) عَنْهَا يَمْنَعُ O kişiden engelliyor *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı وَاِنْ تَعْدِلْ **Ve denkleştirse** *(Neyi?)* كُلَّ عَدْلٍ **Her fidyeyi** تَفْدِ Fidye olarak verse *(Neyi?)* كُلَّ فَدَاءٍ Her fidyeyi لَا يُؤْخَذْ **Alınmaz** *(Kimden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne alınmaz?)* مَا Ol şey ki تَفْدِي Fidye olarak verecek *(Neyi?)* بِهِ O şeyi اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اُبْسِلُوا **(Helaka) teslim olmuşlardır** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَسَبُوا **Onlar kazandılar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* شَرَابٌ **Bir içecek** *(O da nedendir?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar su** مَاءٌ Bir su *(Öyle su ki?)* بَالِغٌ Ulaşmış *(Neye?)* نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ Nihai sıcaklığa *(Daha ne vardır?)* وَعَذَابٌ **Ve bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı verici *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** *(Ne olmaları?)* يَكْفُرُونَ **Küfrediyor** بِكُفْرِهِمْ Kafir olmaları sebebiyle

71. قُلْ **De ki;** اَنَدْعُوا **Yakaralım mı?** أَنَعْبُدُ İbadet edelim mi? مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Kime?)* مَا **Ol şeylere ki** لَا يَنْفَعُنَا **Bize fayda vermiyor** (Ne fayda vermiyor?) بِعِبَادَتِهِ Kendisine ibadet etmemiz *(Daha?)* وَلَا يَضُرُّنَا **Ve bize zarar da vermiyor** (Ne zarar vermiyor?) بِتَرْكِهَا Ona ibadeti terk وَهُوَ Bunlar (Nedir?) الْأَصْنَامُ Putlardır وَنُرَدُّ **Döndürülelim mi?** عَلٰى اَعْقَابِنَا **Ökçelerimiz üzerine/gerisi geriye** نَرْجِعُ مُشْرِكِينَ Müşrikler olarak dönelim mi? بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا **Bize hidayet ettikten sonra** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** (Neye hidayet ettikten sonra?) إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a *(Ne olduğumuz halde?)* كَالَّذِي **Ol kimse gibi ki** اسْتَهْوَتْهُ **Onu düşürdü/ayarttı** أَضَلَّتْهُ Onu saptırdı (Kim?) الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar** *(Nerede saptırdı?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(O kişi ne olduğu halde?)* حَيْرَانَ **Şaşkın** مُتَحَيِّرًا Şaşırmış bir halde لَا يَدْرِي Bilmiyor (Neyi?) أَيْنَ يَذْهَبُ Nereye gideceğini حَالٌ ('Hayrane' sözü (Nedir?) haldir (Neden haldir?) مِنَ الْهَاءِ ('İstehvet**hü**' fiilindeki) 'he' harfinden لَهُ **O kişi için vardır** *(Ne?)* اَصْحَابٌ **Arkadaşlar** رُفْقَةٌ Dostlar (Öyle dostlar ki?) يَدْعُونَهُ **O kişiyi çağırır** *(Neye?)* اِلَى الْهُدَى **Hidayete** أَيْ Yani (Ne için çağırır?) لِيَهْدُوهُ Ona göstermek için (Neyi?) الطَّرِيقَ (Doğru) yolu يَقُولُونَ Derler (Kime?) لَهُ Ona (Ne derler?) اِئْتِنَا **Bize gel** فَلَا يُجِيبُهُمْ O da onlara uymaz da فَيَهْلِكُ Helak oluverir وَالْاِسْتِفْهَامُ (Bu ayetteki) istifham (Nedir?) لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ Teşbih cümlesi ('ke'llezi'stehvethü...) (Nedir?) حَالٌ Haldir (Neden haldir?) مِنْ ضَمِيرِ نُرَدُّ

Nüraddü'elimesinin zamirinden قُلْ **De ki;** اِنَّ هُدَى اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın hidayeti** اَلَّذِي Öyle hidayet ki هُوَ الْإِسْلَامُ O Hidayet İslamdır هُوَ الْهُدٰى **Hidayet odur** وَمَا عَدَاهُ O Allah'ın hidayetinin dışındakiler (Nedir?) ضَلَالٌ Sapıklıktır وَاُمِرْنَا **Ve biz emredildik** *(Ne ile?)* لِنُسْلِمَ أَيْ بِأَنْ نُسْلِمَ **Yani teslim olmamızla** *(Kime?)* لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbine**

72. ***(Daha ne ile emredildik?)*** وَاَنْ أَيْ بِأَنْ اَقِيمُوا **Dosdoğru kılmakla** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** ***(Daha ne ile?)*** وَاتَّقُوهُ تَعَالٰى **Ondan** (Allah tealadan) **sakınmakla** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Ol kimsedir ki** اِلَيْهِ **Yalnız ona** تُحْشَرُونَ تُجْمَعُونَ Toplanacaksınız *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne için toplanacaksınız?)* لِلْحِسَابِ Hesap için

73. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Ol kimsedir ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Nasıl?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** أَيْ مُحِقًّا Yani (O Allah) Hak üzere olarak وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **Ol günü ki** يَقُولُ **O der** *(Neye?)* لِلشَّيْءِ Şeye *(Ne der?)* كُنْ **Ol!** فَيَكُونُ **Oluverir** هُوَ O (gün) يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür يَقُولُ Der *(Kime?)* لِلْخَلْقِ Mahlukata *(Ne der?)* قُومُوا Kalkın فَيَقُومُوا Kalkıverirler قَوْلُهُ **Onun sözü** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** اَلصِّدْقُ Gerçektir *(Öyle gerçek ki)* الْوَاقِعُ Olacak olan لَا مَحَالَةَ Kesinlikle وَلَهُ **Yalnız onundur** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Nerede?)* يَوْمَ **Ol günde ki** يُنْفَخُ **Üfürülür** *(Nereye?)* فِي الصُّورِ **Sura** اَلْقَرْنِ Boynuza *(Ne üfürülür?)* اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ İkinci üfürülüş *(Kim tarafından?)* مِنْ إِسْرَافِيلَ İsrafil tarafından لَا مُلْكَ Mülk yoktur *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Kim için?)* لِغَيْرِهِ Ondan başkası için لِمَنْ Kim içindir? *(Ne?)* الْمُلْكُ Mülk الْيَوْمَ Bugün لِلّٰهِ Allah içindir ***(O Allah nedir?)*** عَالِمُ الْغَيْبِ **Gaybı bilendir** *(Daha?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadeti** مَا Ol şeyi (bilir) ki غَابَ Gaip oldu *(Daha?)* وَمَا Ol şeyi de (bilir) ki شُوهِدَ Müşahade edildi وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْحَكِيمُ **Hikmetlidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yarattığında الْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden haberdardır?)* بِبَاطِنِ الْأَشْيَاءِ Varlığın iç yüzünden *(Ne gibi?)* كَظَاهِرِهَا Varlığın dış yüzünden haberdar olduğu gibi

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ لِاَبِيهِ اٰزَرَ﴾ هُوَ لَقَبُهُ وَاسْمُهُ تَارِخُ ﴿اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا اٰلِهَةً﴾ تَعْبُدُهَا اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿اِنِّي اَرٰيكَ وَقَوْمَكَ﴾ بِاتِّخَاذِهَا ﴿فِي ضَلَالٍ﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿مُبِينٍ ﴿٧٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَرَيْنَاهُ إِضْلَالَ أَبِيهِ وَقَوْمِهِ ﴿نُرِيٓ اِبْرٰهِيمَ مَلَكُوتَ﴾ مُلْكَ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ لِيَسْتَدِلَّ بِهِ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾﴾ بِهَا وَجُمْلَةُ وَكَذٰلِكَ وَمَا بَعْدَهَا اِعْتِرَاضٌ وَعَطْفٌ عَلٰى قَالَ ﴿فَلَمَّا جَنَّ﴾ أَظْلَمَ ﴿عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًا﴾ قِيلَ هُوَ الزُّهْرَةُ ﴿قَالَ﴾ لِقَوْمِهِ وَكَانُوا نَجَّامِينَ ﴿هٰذَا رَبِّي﴾ فِي زَعْمِكُمْ ﴿فَلَمَّآ اَفَلَ﴾ غَابَ ﴿قَالَ لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ ﴿٧٦﴾﴾ أَنْ أَتَّخِذَهُمْ أَرْبَابًا لِأَنَّ الرَّبَّ لَا يَجُوزُ عَلَيْهِ التَّغَيُّرُ وَالْاِنْتِقَالُ لِأَنَّهُمَا مِنْ شَأْنِ الْحَوَادِثِ فَلَمْ يَنْجَعْ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا رَاَ الْقَمَرَ بَازِغًا﴾ طَالِعًا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿هٰذَا رَبِّي فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي﴾ يُثَبِّتْنِي عَلَى الْهُدٰى ﴿ لَاَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّآلِّينَ ﴿٧٧﴾﴾ تَعْرِيضٌ لِقَوْمِهِ بِأَنَّهُمْ عَلٰى ضَلَالٍ فَلَمْ يَنْجَعْ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا رَاَ الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا﴾ ذَكَّرَهُ لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ ﴿رَبِّي هٰذَآ اَكْبَرُ﴾ مِنَ الْكَوْكَبِ وَالْقَمَرِ ﴿فَلَمَّآ اَفَلَتْ﴾ وَقَوِيَتْ عَلَيْهِمُ الْحُجَّةُ وَلَمْ يَرْجِعُوا ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اِنِّي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾﴾ بِاللهِ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَجْرَامِ الْمُحْدَثَةِ الْمُحْتَاجَةِ إِلٰى مُحْدِثٍ فَقَالُوا لَهُ مَا تَعْبُدُ؟ قَالَ ﴿اِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ﴾ قَصَدْتُ بِعِبَادَتِي ﴿لِلَّذِي فَطَرَ﴾ خَلَقَ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾﴾ بِهِ ﴿وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ﴾ جَادَلُوهُ فِي دِينِهِ وَهَدَّدُوهُ بِالْأَصْنَامِ أَنْ تُصِيبَهُ بِسُوءٍ إِنْ تَرَكَهَا ﴿قَالَ اَتُحَآجُّونِّي﴾ بِتَشْدِيدِ النُّونِ وَتَخْفِيفِهَا بِحَذْفِ إِحْدَى النُّونَيْنِ وَهِيَ نُونُ الرَّفْعِ عِنْدَ النُّحَاةِ وَنُونُ الْوِقَايَةِ عِنْدَ الْقُرَّاءِ أَتُجَادِلُونَنِي ﴿فِي﴾ وَحْدَانِيَّةِ ﴿اللهِ وَقَدْ هَدٰينِ﴾ تَعَالٰى إِلَيْهَا ﴿وَلَآ اَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ﴾ ـهُ ﴿بِهِ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ أَنْ تُصِيبَنِي بِسُوءٍ لِعَدَمِ قُدْرَتِهَا عَلٰى شَيْءٍ ﴿اِلَّآ﴾ لٰكِنْ ﴿اَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا﴾ مِنَ الْمَكْرُوهِ يُصِيبُنِي فَيَكُونُ ﴿وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَكَيْفَ اَخَافُ مَآ اَشْرَكْتُمْ﴾ بِاللهِ وَهِيَ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ ﴿وَلَا تَخَافُونَ﴾ أَنْتُمْ مِنَ اللهِ ﴿اَنَّكُمْ اَشْرَكْتُمْ بِاللهِ﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً وَبُرْهَانًا وَهُوَ الْقَادِرُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ ﴿فَاَيُّ الْفَرِيقَيْنِ اَحَقُّ بِالْاَمْنِ﴾ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾﴾ مَنِ الْأَحَقُّ بِهِ أَيْ وَهُوَ نَحْنُ فَاتَّبِعُوهُ

TÜRKÇE ANLAMI

74. Ve yâd et! **O vakit ki, İbrahim babası Azer'e**[1] **demişti ki: «Sen putları** ibadet ettiğin **ilâhlar mı ediniyorsun!**[2] **Ben şüphe yok ben, seni ve kavmini** onları ilah edinmeniz sebebiyle hak yoldan **apaçık bir sapkınlık içerisinde görüyorum»**

75. **Ve işte böylece**[3] ona babasının ve de kavminin sapkınlığını gösterdiğimiz gibi, **İbrahim'e** birliğimize delil göstersin **ve de** birliğimize **yakînen inananlardan oluversin** diye **göklerin ve yerin melekûtunu,** mülkünü **gösteriyorduk.**

76. **Ne zaman ki, üzerine yine gece bastı,** karanlık çöküverdi, **bir yıldızı,** dendiğine göre Zühre yıldızını **gördü** ve yıldız ilmini iyi bilen kavmine: «Size göre **bu benim Rabbim,» dedi. Bat**ıp kaybolu**nca da, «Ben öyle batanları** rab edinmeyi **sevmem;** çünkü rabbin değişmesi ve bir yerden diğer bir yere intikal etmesi mümkün değildir, zira bunlar sonradan yaratılanların belirtileridir» **deyiverdi.** Ama bu onlarda pek bir tesir uyandırmadı.

77. **Ne zaman ki, ay'ı doğar bir halde gördü,** onlara **«Rabbim budur» dedi. Sonra ay batınca da «Andolsun ki, eğer bana Rabbim hidâyet etmemiş,** beni hidayet üzere sabit kılmamaış **olsaydı, elbette ben dalâlete düşenlerden olacaktım» dedi.** Bu sözüyle, kavminin dalalette olduğuna dair onlara bir gönderme yapmıştı. Ama bu delil de onlarda bir tesir uyandırmamıştı.

78. **Ve ne zaman ki, güneşi doğmaya başlar gördü. Dedi ki: «İşte bu**[4] **Rabbimdir; bu,** yıldız ve aydan **daha büyük!» Nihayet o da bat**ıp artık kavmi üzerinde getirdiği bu hüccet çok güçlü olmasına rağmen yine de onlar şirkten geri dönmeyi**nce dedi ki: «Ey kavmim! Ben muhakkak sizin** Allah'a **ortak koştuğunuz şeyler** olan putlar ve de bir yaratıcıya muhtaç olan yaratılmış kütleler**den berîyim.**

Kavmi ona "peki sen neye ibadet ediyorsun" deyince o dedi ki:

79. **Muhakkak ben,** tüm dinlerden yüz çevirip hak dine yönelmiş **bir muvahhit olarak yüzümü,** ibadetimi **gökleri ve yeri yoktan var ed**ip, yarat**ana,** yani Allah'a **yöneltttim ve ben** ona **şirk koşanlardan değilim.»**

80. **Ve O'na karşı kavmi hüccet getirmeğe,** onunla dini konusunda tartışmaya **kalkıştı.** Ve onu, kendilerine ibadeti bıraktığı takdirde putların kendisine bir kötülük eriştireceğiyle tehdit ettiler. **Dedi ki: «Siz Allah'**ın

---

[1] Bu onun lakabıdır. İsmi ise "Târıh"tir.

[2] İstifham, burada kınama bildirir.

[3] وَكَذَلِكَ ve de مِنَ الْمُوقِنِينَ sözüne kadar sonrası (وَإِذْ قَالَ إِبراهيم cümlesi ise فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ cümlesi arasına girmiş bir) itiraz cümlesi olup, قَالَ üzerine atıftır.

[4] هَذَا zamirini, haberi müzekker olduğu için müzekker sigada getirmiştir.

birliği **hakkında benimle tartışmaya,** mücadele etmeye **mi yelteniyorsunuz?**[1] **Hâlbuki O** yüce Allah, **beni** kendisinin bir olduğuna **hidayet etmiştir. Ve ben** O'na **kendisini ortak koştuğunuz şeyler** olan putların hiçbir şeye güçleri yetmediğinden, bana bir kötülük yapmaların**dan korkmam. Ancak** şu kadarı var ki, **Rabbim** bana kötü **bir şey**in erişmesini **dilemiş olursa** o zaman olur. **Rabbim her şeyi ilim olarak kuşatmıştır.** Yani Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. **Artık siz** bu **hiç düşünmez misiniz** ki, iman edesiniz?»

81. «**Ve nasıl olur da sizin** Allah'a **ortak koştuklarınız,** ne zarar ne de fayda sağlayan putlar**dan korkarım? Halbuki** siz ibadette **Allah'a** – O'nun her şeye gücü yeterken kendilerine ibadet edilmesi **hakkında sizin üzerinize hiç bir delil,** bir hüccet ve burhan **indirmemiş olduğu şeyleri ortak koşuyorsunuz da,** Allah'tan **korkmuyorsunuz! Eğer siz** emin olmaya kimin daha hak sahibi olduğunu **biliyorsanız (söyleyin bakalım) 'Artık korkudan emin olmaya bu iki tâifeden hangisi daha hak sahibidir?** Biz mi yoksa siz mi? » Tabi ki biz bunda daha hak sahibiyiz. Öyleyse bize tabi olun!

KELİME ANLAMI

74. وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! اِذْ **Ol vakti ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* اِبْرٰهِيمُ **İbrahim** *(Kime demişti?)* لِاَبِيهِ **Babasına** *(Kimdir o?)* اٰزَرَ **Azer** هُوَ Bu Azer *(Nedir?)* لَقَبُهُ Babasının lakabıdır وَاسْمُهُ Babasının ismi *(Nedir?)* تَارَخُ Târıh'tır اَتَتَّخِذُ **Ediniyor musun?** *(Neyi?)* اَصْنَامًا **Putları** *(Ne?)* اٰلِهَةً **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki)* تَعْبُدُهَا Onlara ibadet ediyorsun *(Bu soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Tevbih/azarlama istifhamıdır اِنِّي اَرٰيكَ **Ve Muhakkak ki ben seni görüyorum** *(Daha kimi?)* وَقَوْمَكَ **Ve senin kavmini** *(Ne sebebiyle?)* بِاتِّخَاذِهَا O putları edinmeniz sebebiyle *(Nerede görüyorum?)* فِي ضَلَالٍ **Sapkınlıkta** *(Neden sapkınlık?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Öyle sapkınlık ki)* مُبِينٍ **Aşikar** بَيِّنٍ Apaçık

75. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا اَرَيْنَاهُ Ona (İbrahim'e [(a.s.)]) gösterdiğimiz gibi *(Neyi?)* اِضْلَالَ اَبِيهِ Babasının sapkınlığını *(Daha kimin sapkınlığını?)* وَقَوْمِهِ Kavminin نُرِي **Gösteriyorduk** *(Kime?)* اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** *(Neyi?)* مَلَكُوتَ مُلْكَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin melekûtunu** –mülkünü *(Daha neyin mülkünü?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** *(Niçin gösteriyorduk?)* لِيَسْتَدِلَّ Delil edinsin diye *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Neye delil edinsin?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا Bizim tekliğimize *(Daha niçin gösteriyorduk?)* وَلِيَكُونَ **Olsun diye** *(Neden olsun?)*

---

[1] أَتُحَاجُّونِّي kelimesindeki nun harfi hem şeddeli hem de iki nundan birinin – nahivcilere göre raf nunu, kurralara göre vikaye nunu– hazfedilerek şeddesiz olarak أَتُحَاجُونِي şeklinde okunmuştur.

وَجُمْلَةَ ona بِهَا (Neye kesin inananlardan?) **Kesin inananlardan olsun** مِنَ الْمُوقِنِينَ وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan (ve kezâlike) *(Daha?)* 'Ve kezâlike' ile başlayan cümle وَكَذٰلِكَ sonraki cümle *(Nedir?)* اِعْتِرَاضٌ İtirazdır (cümle-i itiraziyedir) *(Daha?)* وَعَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* قَالَ عَلٰى 'Kâle' üzerinde atıftır

76. فَلَمَّا جَنَّ **Ne zaman ki çöktü** أَظْلَمَ Kararttı *(Kimin üzerinde çöktü/kararttı?)* عَلَيْهِ **Onun (İbrahim'in a.s.) üzerine** *(Ne çöktü?)* اللَّيْلُ **Gece** رَاٰى **Gördü** *(Ne gördü?)* كَوْكَبًا **Bir yıldız** قِيلَ Dendi ki هُوَ O yıldız *(Nedir?)* الزُّهْرَةُ Zühredir قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine وَكَانُوا Onlar idiler *(Ne?)* نَجَّامِينَ Yıldızbilimci هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** فِي زَعْمِكُمْ Sizce فَلَمَّا اَفَلَ **Ne zaman ki battı** غَابَ Kayboldu قَالَ **Dedi ki;** لَا أُحِبُّ **Ben sevmem** الْاٰفِلِينَ **Batanları** *(Batanlardan bedel)* أَنْ أَتَّخِذَهُمْ Onları edinmeyi (sevmem) *(Ne edinmeyi?)* أَرْبَابًا İlahlar *(Niçin?)* لِأَنَّ الرَّبَّ Zira rab *(Nedir?)* لَا يَجُوزُ Caiz değildir *(Kime caiz değildir?)* عَلَيْهِ Ona *(Ne caiz değildir?)* التَّغَيُّرُ Değişim *(Daha?)* وَالْاِنْتِقَالُ İntikal *(Niçin caiz değildir?)* لِأَنَّهُمَا Çünkü bu ikisi (Değişme ve intikal) *(Nedir?)* مِنْ شَأْنِ الْحَوَادِثِ Sonradan yaratılanların halidir فَلَمْ يَنْجَعْ Tesir etmedi *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (delil)

77. فَلَمَّا رَاٰى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* الْقَمَرَ **Ayı** *(Ne olduğu halde?)* بَازِغًا طَالِعًا **Doğarken** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* هٰذَا **Bu** (Ay) *(Nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** فَلَمَّا اَفَلَ **Ne zaman ki battı** قَالَ **Dedi ki** لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي **Şayet bana hidayet etmezse** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** يُثَبِّتْنِي Beni sabit bırakmazsa عَلَى الْهُدٰى Hidayet üzerinde لَأَكُونَنَّ **Ben elbette olurum** *(Ne olurum?)* مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ **Sapkın kavimden** تَعْرِيضٌ (Bu söz) tarizdir *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine بِأَنَّهُمْ Şöyle ki onlar *(Nedir?)* عَلٰى ضَلَالٍ Sapkınlık üzerineler فَلَمْ يَنْجَعْ Tesir etmedi *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (delil)

78. فَلَمَّا رَاٰى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne olduğu halde gördü?)* بَازِغَةً **Doğarken** قَالَ **Dedi ki** هٰذَا **Bu** ذَكَّرَهُ Zamiri müzekker getirdi (Halbuki 'şems' kelimesi müennestir) *(Niçin?)* لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ Haberi müzekker olduğu için *(Bu nedir?)* رَبِّي **Benim rabbimdir** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنَ الْكَوْكَبِ Yıldızlardan *(Daha?)* وَالْقَمَرِ Ve aydan فَلَمَّا اَفَلَتْ **Ve ne zaman (güneş) ki battı** وَقَوِيَتْ Ve güçlendi عَلَيْهِمْ Onların aleyhine *(Ne?)* الْحُجَّةُ Delil وَلَمْ يَرْجِعُوا

Ve hala (Allah'a ortak koşma fikrinden) dönmediler قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neden uzağım?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a *(Ortak koştuklarınız da nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَالْأَجْرَامِ الْمُحْدَثَةِ Sonradan yapılmış maddelerden *(Öyle maddeler/putlar ki)* الْمُحْتَاجَةِ Muhtaç olan *(Neye?)* إِلَى مُحْدِثٍ Bir yapana فَقَالُوا Bunun üzerine onlar dediler *(Kime?)* لَهُ Ona (İbrahim'e) *(Ne dediler?)* مَا تَعْبُدُ؟ Sen neye tapıyorsun?

79. قَالَ O da dedi ki; إِنِّي **Muhakkak ki ben** وَجَّهْتُ **Döndürdüm** *(Neyi?)* وَجْهِيَ **Yüzümü** قَصَدْتُ بِعِبَادَتِي İbadetimi yönelttim *(Kime?)* لِلَّذِي **Ol kimseye ki** فَطَرَ خَلَقَ Yarattı *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** أَيِ اللهِ Yani (ibadetimi) Allah'a (yönelttim) *(Ne olduğum halde?)* حَنِيفًا **Hanif olarak** مَائِلًا Meyledici olarak *(Neye?)* إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Doğru dine وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** *(Kimlerden değilim?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Kime?)* بِهِ Ona (Allah'a)

80. وَحَاجَّهُ **Hüccet getirmeye kalkıştı** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Kavmi** جَادَلُوهُ Onunla tartıştılar *(Ne hakkında?)* فِي دِينِهِ Dini hakkında وَهَدَّدُوهُ Ve onu tehdit ettiler *(Ne ile tehdit ettiler?)* بِالْأَصْنَامِ Putlarla *(Putlardan bedel ne ile tehdit ettiler?)* أَنْ تُصِيبَهُ Ona isabet etmesiyle *(Neyin isabet etmesi?)* بِسُوءٍ Bir kötülüğün *(Ne zaman?)* إِنْ تَرَكَهَا Şayet onları(putları) terk ederse قَالَ **Dedi ki** (Hz.İbrahim) أَتُحَاجُّونِّي **Bana hüccet getirmeye mi yelteniyorsunuz?** بِتَشْدِيدِ النُّونِ ('Etühâccû<u>nn</u>î') kelimesi şeddeli nun ile (okundu) *(Daha?)* وَتَخْفِيفِهَا ('Etühâccû<u>n</u>î' şeklinde) şeddesiz nun ile de (okundu) *(Ne şekilde böyle okundu?)* بِحَذْفِ إِحْدَى النُّونَيْنِ İki 'nun'dan birini hazfederek وَهِيَ O 'nun' *(Nedir?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf' 'nun'udur. *(Kime göre?)* عِنْدَ النُّحَاةِ Nahivcilere göre *(Daha nedir?)* وَنُونُ الْوِقَايَةِ Vikayet 'nun'udur *(Kime göre?)* عِنْدَ الْقُرَّاءِ Kurralara göre *('Etühâccûnnî' nin manası şudur:)* أَتُجَادِلُونَنِي Benimle mücadele mi ediyorsunuz ? *(Ne konuda?)* فِي وَحْدَانِيَّةِ اللهِ **Allah**'ın birliği **konusunda** وَقَدْ هَدٰينِ **Halbuki beni iletti** تَعَالَى (Allah) teâla *(Neye iletti?)* إِلَيْهَا Ona (kendisinin birliğine) وَلَا أَخَافُ **Ve ben korkmam** *(Neden korkmam?)* مَا **Ol şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorsunuz** *(Neyi?)* هُ O şeyi *(Kime ortak koşuyorsunuz?)* بِهِ **Ona** (Allah'a) *(O ortak koştuklarınız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan *(Putlardan bedel?)* أَنْ تُصِيبَنِي Bana isabet etmesinden korkmam *(Ne isabet etmesinden?)* بِسُوءٍ Bir kötülük *(Niçin korkmam?)* لِعَدَمِ قُدْرَتِهَا Onların gücü yetmediği

için *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şeye اِلَّا لٰكِنْ **Ancak** –lakin اَنْ يَشَاءَ **Dilerse** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Ne dilerse?)* شَيْئًا **Bir şey** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْمَكْرُوهِ Kötülük *(Öyle kötülük ki)* يُصِيبُنِي Bana isabet ediyor فَيَكُونُ Bu durumda (Allah'ın dilediği kötü şey) oluverir وَسِعَ **Kuşatmıştır** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne bakımdan?)* عِلْمًا **İlim bakımından** أَيْ Yani وَسِعَ Kuşatmıştır *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun ilmi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ **Hiç düşünmüyor musunuz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُونَ Böylece (düşünseniz de) iman etseniz

81. وَكَيْفَ اَخَافُ **Ben nasıl korkarım?** *(Neden?)* مَا **Ol şeyden ki** اَشْرَكْتُمْ **Siz ortak koştunuz** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a وَهِيَ O şeyler لَا تَضُرُّ Zarar vermez وَلَا تَنْفَعُ Ve fayda da vermez وَلَا تَخَافُونَ **Halbuki siz korkmuyorsunuz** أَنْتُمْ مِنَ اللّٰهِ Siz Allah'tan اَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** اَشْرَكْتُمْ **Ortak koştunuz** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne Konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda *(Neyi ortak koştunuz?)* مَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُنَزِّلْ **İndirmedi** *(Neye dair?)* بِهِ **o şeye dair** بِعِبَادَتِهِ Onlara ibadet etmeye dair *(Kim üzerine indirmedi?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne indirmedi?)* سُلْطَانًا **Bir sultan** حُجَّةً وَبُرْهَانًا Bir huccet ve burhan وَهُوَ O Allah *(Nedir?)* الْقَادِرُ Kadirdir *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ her şeye فَاَيُّ الْفَرِيقَيْنِ **Şimdi bu iki fırkadan hangisi** اَحَقُّ **Daha haklıdır** *(Neye?)* بِالْاَمْنِ **Emin olmaya** أَنَحْنُ Biz mi? أَمْ Yoksa أَنْتُمْ Siz mi? اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** مَنِ الْاَحَقُّ Kim daha hak sahibidir *(Neye?)* بِهِ Ona (emin olmaya) أَيْ Yani وَهُوَ O (emin olmaya daha hak sahibi olan) *(Kimdir?)* نَحْنُ Biziz فَاتَّبِعُوهُ Öyleyse ona uyun

قَالَ تَعَالَى: ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوٓا﴾ يَخْلِطُوا ﴿اِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾ أَيْ شِرْكٍ كَمَا فُسِّرَ
بِذٰلِكَ فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿اُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾﴾
﴿وَتِلْكَ﴾ مُبْتَدَأٌ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿حُجَّتُنَآ﴾ اَلَّتِي احْتَجَّ بِهَا إِبْرٰهِيمُ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ مِنْ اُفُولِ
الْكَوْكَبِ وَمَا بَعْدَهُ وَالْخَبَرُ ﴿اٰتَيْنَاهَٓا اِبْرٰهِيمَ﴾ أَرْشَدْنَاهُ لَهَا حُجَّةً ﴿عَلٰى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ
مَنْ نَشَٓاءُ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ [دَرَجَاتٍ] فِي الْعِلْمِ وَالْحِكْمَةِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ﴾ فِي
صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ﴾ اِبْنَهُ ﴿كُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿هَدَيْنَا
وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ إِبْرٰهِيمَ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ﴾ أَيْ نُوحٍ ﴿دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ﴾ اِبْنَهُ
﴿وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ﴾ بْنَ يَعْقُوبَ ﴿وَمُوسٰى وَهَارُونَ وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى﴾ اِبْنَهُ ﴿وَعِيسٰى﴾ بْنَ مَرْيَمَ يُفِيدُ أَنَّ الذُّرِّيَّةَ تَتَنَاوَلُ
أَوْلَادَ الْبِنْتِ ﴿وَاِلْيَاسَ﴾ بْنَ أَخِي هَارُونَ أَخِي مُوسٰى ﴿كُلٌّ﴾ مِنْهُمْ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ
﴿٨٥﴾﴾ ﴿وَاِسْمٰعِيلَ﴾ بْنَ إِبْرٰهِيمَ ﴿وَالْيَسَعَ﴾ اَللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿وَيُونُسَ وَلُوطًا﴾ بْنَ هَارَانَ أَخِي
إِبْرٰهِيمَ ﴿وَكُلًّا﴾ مِنْهُمْ ﴿فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَمِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
وَاِخْوَانِهِمْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى كُلًّا أَوْ نُوحًا وَمِنْ لِلتَّبْعِيضِ لِأَنَّ بَعْضَهُمْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ
وَبَعْضُهُمْ كَانَ فِي وَلَدِهِ كَافِرٌ ﴿وَاجْتَبَيْنَاهُمْ﴾ اِخْتَرْنَاهُمْ ﴿وَهَدَيْنَاهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
﴿٨٧﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ الدِّينُ الَّذِي هُدُوا إِلَيْهِ ﴿هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ
اَشْرَكُوا﴾ فَرْضًا ﴿لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾
بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿وَالْحُكْمَ﴾ اَلْحِكْمَةَ ﴿وَالنُّبُوَّةَ فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا﴾ أَيْ بِهٰذِهِ الثَّلَاثَةِ ﴿هٰٓؤُلَٓاءِ﴾
أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا﴾ أَرْصَدْنَا لَهَا ﴿قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾﴾ هُمُ
الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدَى﴾ هُمْ ﴿اللّٰهُ فَبِهُدَاهُمُ﴾ طَرِيقِهِمْ مِنَ التَّوْحِيدِ
وَالصَّبْرِ ﴿اقْتَدِهْ﴾ بِهَاءِ السَّكْتِ وَقْفًا وَوَصْلًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِهَا وَصْلًا ﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ
﴿لَٓا اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿اَجْرًا﴾ تُعْطُونِيهِ ﴿اِنْ هُوَ﴾ مَا الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٰى﴾ عِظَةٌ
﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾﴾ اَلْإِنْسِ وَالْجِنِّ

TÜRKÇE ANLAMI

82. O kimseler ki, imân etmişler ve imânlarını bir zulme, Sahihayn'da buradaki zulmün açıklandığı bir hadise göre şirke **bulaştırmamışlardır. İşte** azaptan **emin olmak onlara aittir. Ve hidâyete ermiş olanlar da onlardır.**

83. **Ve işte bu,**[1] yıldızların ve diğerlerinin batışıyla ilgili Allah'ın birliğine dair İbrahim'in getirdiği hüccetler, **bizim hüccetimizdir ki, onu kavmine karşı İbrahim'e vermiş,** onu bu hüccetlere yönlendirmiş**tik.**[2] **Dilediklerimizin** ilim ve hikmetteki **derecelerini**[3] **yükseltiriz. Şüphe yok ki, Rabbin** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

84. **Ve ona İshak'ı ve** onun oğlu **Yakub'u ihsan ettik ve** o ikisinden **her birini de hidayete erdirdik.** İbrahim'den **daha önce de Nûh'u ve O'nun,** yani Nuh'un **neslinden Dâvud'u,** oğlu **Süleyman'ı, Eyyûb'u,** Yakub'un oğlu **Yusuf'u, Mûsa'yı ve Harun'u da hidâyete erdirmiştik. Ve işte Biz güzel hareket edenleri** bu sayılan kimseleri mükâfatlandırdığımız gibi **böylece mükâfatlandırırız.**

85. **Ve Zekeriya'yı da,** oğlu **Yahya'yı da,** Meryem oğlu **İsa'yı**[4] **da,** Musa'nın kardeşi olan Harun'un kardeşinin oğlu olan **İlyas'ı da (hidâyete erdirdik).** Onların **hepsi de sâlih kimselerdendi.**

86. **Ve** İbrahim'in oğlu **İsmail'i, Elyesa'yı**[5] **ve Yûnus ile** İbrahim'in kardeşi Hârân'ın oğlu **Lût'u da (hidâyete erdirdik) ve** onların **hepsini âlemlerin üzerine** peygamberlikle **üstün kıldık.**

87. **Ve onların babalarından, zürriyetlerinden ve kardeşlerinden**[6] **bir kısmını da**[7] **(hidâyete erdirdik) ve onları seçtik ve kendilerini doğru bir yola kavuşturduk.**

88. **İşte** onların nail oldukları **bu** din, **Allah'ın hidayetidir, onunla kullarından dilediğine hidayet eder. Ve eğer onlar** faraza **şirk koşmuş olsalardı, elbette yapmış oldukları amelleri kendilerinden heder olup giderdi.**

89. **İşte onlar o kimselerdir ki, kendilerine kitap**lar, **hüküm,** hikmet **ve peygamberlik vermişizdir. Şimdi şunlar da,** Yani Mekkeliler de **eğer onları,** o üç şeyi **inkâr ederlerse artık Biz onlara inkârcı olmayan bir kavmi vekil,** muvaffak **kılmışızdır.** Bu kimseler Muhacirler ve de Ensar'dır.

90. **İşte onlar, Allah'ın** kendilerine **hidayet ettiği kimselerdir. Sen de**

---

[1] تِلْكَ kelimesi mübteda olup, sonrası ondan bedel yapılır.

[2] Bu da mübtedanın haberidir.

[3] دَرَاجَاتِ مَنْ terkibi, hem izafetle; hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) tenvin ile دَرَاجَاتٍ مَنْ şeklinde okunmuştur.

[4] İsa (Aleyhisselam) ın (Nuh peygambere zürriyeti olarak) annesine nispet edilerek zikredilmesi, zürriyetin kız evladın çocuklarını da içine aldığını ifade eder.

[5] Bu kelimedeki ال zaittir.

[6] كُلاًّ ya da نُوحًا kelimeleri üzerine atıftırlar.

[7] مِنْ burada bazılık ifade eder. Zira bu kimselerin bazısının çocuğu yoktu; bazısının çocuğu ise kafirdi.

onların bu tevhit ve sabırdan ibaret olan **hidayet** yol**larını takip et.**[1] Mekkelilere **de ki: «Sizden bu** Kurana **karşılık** bana vereceğiniz **bir ücret istemem, o** Kuran İnsan ve cin **âlemleri için bir öğüt,** nasihat**ten başka bir şey değildir.»**

KELİME ANLAMI

82. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu ki اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَلَمْ يَلْبِسُوا يَخْلِطُوا Karıştırmadılar *(Neyi?)* إِيمَانَهُمْ **İmanlarını** *(Ne ile karıştırmadılar?)* بِظُلْمٍ **Zulüm ile** أَيْ شِرْكٍ Yani şirk ile كَمَا فُسِّرَ Tefsir edildiği gibi *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla (şirk ile) *(Nerede?)* فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahihayn'daki hadiste أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمُ **Onlar içindir** *(Ne?)* الْأَمْنُ **Emin olma** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan وَهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُهْتَدُونَ **Hidayete erenlerdir**

83. وَتِلْكَ **Bu** *(Tilke zamiri nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha?)* وَيُبَدَّلُ Ve bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan: *(Bundan bedel?)* حُجَّتُنَا **Bizim huccetimiz** اَلَّتِي Öyle huccet ki احْتَجَّ Hüccet edindi *(Neyi?)* بِهَا Onu *(Kim?)* إِبْرٰهِيمُ İbrahim *(Neye?)* عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ Allah'ın birliğine *(O delil edindiği şeyler de nedendir?)* مِنْ أُفُولِ الْكَوْكَبِ Yıldızların kayboluşu...*(Daha?)* وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonrakiler (Ay ve Güneşin batışı) وَالْخَبَرُ ('Ve tilke' mübteda'sının) Haber(i şudur:) اٰتَيْنَاهَا **Biz onu verdik** *(Kime?)* إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** أَرْشَدْنَاهُ Biz onu (İbrahim'i) irşad ettik/yönlendirdik *(Neye?)* لَهَا Ona حُجَّةً Hüccet olaraktan *(O hücceti kime karşı verdik?)* عَلٰى قَوْمِهِ **Kavmine karşı** نَرْفَعُ **Biz yükseltiriz** *(Neyi?)* دَرَجَاتٍ مَنْ **O kimsenin derecelerini ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** بِالْإِضَافَةِ (Deracâtin men' sözü) izafetle ('Deracâtimen' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّنْوِينِ ('Deracâtin men' şeklinde) tenvinle (okundu) *(Nerede yükseltiriz?)* فِي الْعِلْمِ İlimde *(Daha?)* وَالْحِكْمَةِ Ve hikmette إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hakimdir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı şeyde عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

84. وَوَهَبْنَا **Ve biz hibe ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** (İbrahim'e) *(Kimi?)* إِسْحَاقَ **İshak'ı** *(Daha?)* وَيَعْقُوبَ اِبْنَهُ **Ve** (İshak'ın) oğlu **Yakub'u** كُلًّا **Hepsini** مِنْهُمَا O ikisinden هَدَيْنَا **Hidayete erdirdik** وَنُوحًا **Ve Nuh'u da** هَدَيْنَا **Hidayete eriştirdik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ إِبْرٰهِيمَ İbrahim'den önce *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَمِنْ

[1] اقْتَدِهْ kelimesi hem vakıf ve hem de vasıl hallerinde sekte he'si ile; bir diğer kıraatte ise vasıl halinde bu he'nin hazfi ile okunmştur.

ذُرِّيَّتِهِ **Ve onun zürriyetinden** (oldukları halde) أَيْ نُوحٍ Yani Nuh'un zürriyetinden de hidayete erdirdik *(Kimi?)* دَاوُدَ **Davut'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَسُلَيْمَانَ **Süleyman'ı** *(Öyle Süleyman ki)* اِبْنَهُ Davud'un oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَأَيُّوبَ **Eyyub'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيُوسُفَ **Yusuf'u** *(Öyle Yusuf ki)* بْنَ يَعْقُوبَ Yakup oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَمُوسٰى **Musa'yı** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَهَارُونَ **Harun'u da** وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları karşılıklandırdığımız gibi نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyi davrananları**

85. *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَزَكَرِيَّا **Zekeriya'yı** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيَحْيٰى **Yahya'yı** *(Öyle Yahya ki?)* اِبْنَهُ Onun oğlu *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَعِيسٰى **İsa'yı** *(Öyle İsa ki?)* بْنَ مَرْيَمَ Meryem oğlu يُفِيدُ (Bu ayet) ifade ediyor ki أَنَّ الذُّرِّيَّةَ Zürriyet *(Nedir?)* تَتَنَاوَلُ İçine alır *(Neyi?)* أَوْلَادَ الْبِنْتِ Kızın çocuklarını da *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَإِلْيَاسَ بْنَ أَخِي هٰرُونَ Harun'un kardeşinin oğlu **İlyas'ı** *(Kimdir o Harun?)* أَخِي مُوسٰى Musa'nın kardeşi olan كُلٌّ **Hepsi** مِنْهُمْ Onlardan *(Nedir?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerdendir**

86. *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَاِسْمٰعِيلَ بْنَ إِبْرٰهِيمَ İbrahim oğlu **İsmail'i** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَالْيَسَعَ **Elyesa'yı** اَللَّامُ (Bu kelimedeki) 'lam' *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَيُونُسَ **Yunus'u** *(Daha kimi hidayete erdirdik?)* وَلُوطًا بْنَ هَارَانَ Hârân'ın oğlu **Lut'u** *(Kimdir o Hârân)* أَخِي إِبْرٰهِيمَ İbrahim'in kardeşi وَكُلًّا **Hepsini** مِنْهُمْ Onlardan فَضَّلْنَا **Üstün kıldık** *(Neye?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemlere** *(Ne ile üstün kıldık?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle

87. *(Daha kimi üstün kıldık?)* وَمِنْ اٰبَائِهِمْ **Babalarından bazılarını** *(Daha?)* وَذُرِّيَّاتِهِمْ **Zürriyetlerinden bazılarını** *(Daha?)* وَاِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerinden bazılarını** *(Bunların hepsi nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلٰى كُلًّا 'Küllen' üzerine أَوْ Ya da نُوحًا 'Nûhan' üzerine وَمِنْ 'Min' kelimesi de *(Nedir?)* لِلتَّبْعِيضِ Teb'îz/bazılık bildirmek içindir *(Niçin teb'îz içindir?)* لِأَنَّ بَعْضَهُمْ Çünkü onlardan (peygamberlerden) *(Nedir?)* لَمْ يَكُنْ Olmadı لَهُ Onun için *(Ne?)* وَلَدٌ Çocuk *(Daha?)* وَبَعْضُهُمْ Onlardan bazıları da كَانَ فِي وَلَدِهِ Çocuklarında vardı *(Ne?)* كَافِرٌ Kafir vardı وَاجْتَبَيْنَاهُمْ، اِخْتَرْنَاهُمْ **Onları seçtik** *(Daha?)* وَهَدَيْنَاهُمْ **Ve eriştirdik onları** *(Neye?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru**

88. ذٰلِكَ **İşte bu** الدِّينُ Din الَّذِي Öyle din ki هُدُوا Eriştirildiler *(Neye?)* إِلَيْهِ Ona *(İşte bu eriştirildikleri din nedir?)* هُدَى اللهِ **Allah'ın hidayetidir** *(Öyle hidayeti ki)* يَهْدِي **Eriştirir**

(Ne ile?) بِهِ **O hidayeti ile** *(Kimi eriştirir?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O dilediği kimsede kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَلَوْ اَشْرَكُوا **Şayet ortak koşsalar** فَرْضًا Faraza لَحَبِطَ **Elbette boşa giderdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Kendilerinden** *(Ne boşa giderdi?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor (idiler)**

89. اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** اٰتَيْنَاهُمْ **Biz onlara verdik** الْكِتَابَ **Kitabı** بِمَعْنَى الْكُتُبِ Kitapları anlamında *(Daha neyi verdik?)* وَالْحُكْمَ **Hükmü** اَلْحِكْمَةَ Hikmeti *(Daha neyi verdik?)* وَالنُّبُوَّةَ **Peygamberliği** فَاِنْ يَكْفُرْ **Şayet inkar ederlerse** بِهَا **Onları** أَيْ بِهٰذِهِ الثَّلَاثَةِ Yani bu üçünü *(Kim inkar ederse?)* هٰؤُلَاءِ **Onlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekkeliler فَقَدْ وَكَّلْنَا **Muhakkak ki vekil ederiz** *(Neye?)* بِهَا **Ona** (Kitap,Hüküm ve Nübüvvet) أَرْصَدْنَا لَهَا Onlar için getirir/tedarik ederiz *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir kavmi ki** لَيْسُوا **Onlar olmadılar** *(Neyi?)* بِهَا **Bunları** *(Ne olmadılar?)* بِكَافِرِينَ **İnkarcılar** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْمُهَاجِرُونَ Muhacirler *(Daha?)* وَالْأَنْصَارُ Ve Ensar

90. اُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** هَدَى **Hidayete eriştirdi** *(Kimi?)* هُمْ Onları *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَبِهُدَاهُمْ **Öyleyse onların hidayetine** طَرِيقِهِمْ Yoluna *(O yol da nedendir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhid *(Daha?)* وَالصَّبْرِ Ve Sabır اِقْتَدِهْ **Uy!** *(Bu 'İktedih' kelimesi ne olduğu halde?)* بِهَاءِ السَّكْتِ Duruş 'he'si ile olduğu halde *(Daha?)* وَقْفًا وَوَصْلًا (Bu kelime üzerinde) dururken (de duruş "he"si ile) geçerken (de...) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) *(Ne ile?)* بِحَذْفِهَا Onun ('he') hazfiyle وَصْلًا Geçerken قُلْ **De ki** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekkelilere *(Ne de?)* لَا اَسْاَلُكُمْ **Ben sizden istemiyorum** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'a *(Ne istemiyorum?)* اَجْرًا **Bir ücret** *(Öyle ücret ki)* تُعْطُونِيهِ Sizin vereceğiniz اِنْ هُوَ **O olmadı** مَا الْقُرْآنُ Kur'ân olmadı *(Ne?)* اِلَّا ذِكْرَى **Ancak bir hatırlatma** عِظَةً Bir öğüt *(Kime?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemlere** الْإِنْسِ İnsanara *(Daha?)* وَالْجِنِّ Ve cinlere

﴿وَمَا قَدَرُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ أَيْ مَا عَظَّمُوهُ حَقَّ عَظَمَتِهِ أَوْ مَا عَرَفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ ﴿إِذْ قَالُوا﴾ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ خَاصَمُوهُ فِي الْقُرْآنِ ﴿مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ اَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَآءَ بِهِ مُوسٰى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَجْعَلُونَهُ] فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ ﴿قَرَاطِيسَ﴾ أَيْ يَكْتُبُونَهُ فِي دَفَاتِرَ مُقَطَّعَةٍ ﴿يُبْدُونَهَا﴾ [تُبْدُونَهَا] أَيْ مَا يُحِبُّونَ إِبْدَاءَهُ مِنْهَا ﴿وَيُخْفُونَ كَثِيرًا﴾ [تُخْفُونَ] مِمَّا فِيهَا كَنَعْتِ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿وَعُلِّمْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْيَهُودُ فِي الْقُرْآنِ ﴿مَا لَمْ تَعْلَمُوا اَنْتُمْ وَلَا اٰبَاؤُكُمْ﴾ مِنَ التَّوْرَاةِ بِبَيَانِ مَا الْتَبَسَ عَلَيْكُمْ وَاخْتَلَفْتُمْ فِيهِ ﴿قُلِ اللّٰهُ﴾ أَنْزَلَهُ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ﴾ بَاطِلِهِمْ ﴿يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَلِتُنْذِرَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ عَطْفٌ عَلٰى مَعْنَى مَا قَبْلَهُ أَيْ أَنْزَلْنَاهُ لِلْبَرَكَةِ وَالتَّصْدِيقِ وَلِتُنْذَرَ بِهِ ﴿اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَسَائِرَ النَّاسِ ﴿وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾﴾ خَوْفًا مِنْ عِقَابِهَا ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ وَلَمْ يُنَبَّأْ ﴿اَوْ قَالَ اُوحِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ﴾ نَزَلَتْ فِي مُسَيْلَمَةَ ﴿وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ وَهُمُ الْمُسْتَهْزِئُونَ قَالُوا: لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا ﴿وَلَوْ تَرٰى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذِ الظَّالِمُونَ﴾ الْمَذْكُورُونَ ﴿فِي غَمَرَاتِ﴾ سَكَرَاتِ ﴿الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا اَيْدِيهِمْ﴾ إِلَيْهِمْ بِالضَّرْبِ وَالتَّعْذِيبِ يَقُولُونَ لَهُمْ تَعْنِيفًا ﴿اَخْرِجُوٓا اَنْفُسَكُمْ﴾ إِلَيْنَا لِنَقْبِضَهَا ﴿اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ﴾ الْهَوَانِ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ﴾ بِدَعْوَى النُّبُوَّةِ وَالْإِيحَاءِ كَذِبًا ﴿وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾﴾ تَتَكَبَّرُونَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا وَجَوَابُ لَوْ رَأَيْتَ أَمْرًا فَظِيعًا وَيُقَالُ لَهُمْ إِذَا بُعِثُوا ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى﴾ مُنْفَرِدِينَ عَنِ الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ أَيْ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا ﴿وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ﴾ أَعْطَيْنَاكُمْ مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِغَيْرِ اخْتِيَارِكُمْ وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ﴾ الْأَصْنَامَ ﴿الَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ﴾ أَيْ فِي اسْتِحْقَاقِ عِبَادَتِكُمْ ﴿شُرَكَآءُ﴾ لِلّٰهِ ﴿لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنُكُمْ﴾ وَصْلُكُمْ، أَيْ تَشَتَّتَ جَمْعُكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ [بَيْنَكُمْ] ظَرْفٌ أَيْ وَصْلُكُمْ بَيْنَكُمْ ﴿وَضَلَّ﴾ ذَهَبَ ﴿عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾﴾ فِي الدُّنْيَا فِي شَفَاعَتِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

91. **Ve** Yahudiler Hz. Peygamberle Kuran hakkında tartışıyorlarken **«Allah insanlara bir şey indirmiş değildir» dediklerinde Allah'ı gereği gibi takdir edemediler,** yani O'na gereği gibi tazim göstermediler ya da O'nu gereği gibi tanıyamadılar. Onlara **de ki: «Musa'nın bir nûr ve insanlar için bir hidayet olarak getirmiş olduğu kitabı kim indirmiştir? Onlar onu** parça parça **kâğıtlara,** defterlere **yazıyor ve onu** yani ondan ortaya çıkarmak istediklerini **ortaya çıkarıyor ve** ondan Hz. Peygamberin sıfatı gibi **birçoğunu da gizliyorlar.**[1] **Ve** Ey Yahudiler! Kuran'da size karışık gelen ve de ihtilafa düştüğünüz bir takım şeylerin açıklanması suretiyle **sizin ve de babalarınızın** Tevrat'ta **bilmediklerinizi öğretilmiş oluyorsunuz».** Eğer onlar demezlerse **Sen «** Onu **Allah** indirdi» **de!** Zaten verilecek başka bir cevap da yoktur. **Sonra onları bırak, daldıkları** batıl **bataklarında oynayıp dursunlar.**

92. **Ve işte bu** Kuran **da bir kitaptır ki, O'nu Biz indirmişizdir, mübarektir, kendisinden önündeki,** kendisinden önceki kitap**ları doğrulayıcıdır. Ve Ümmü'l-Kurâ ile çevresinde bulunanları,** yani Mekkelilerle diğer insanları **uyarmak**[2] **için indirmiştir. Ve ahirete imân edenler buna da imân ederler. Ve onlar** ahiretin azabından korktukları için **namazlarını da muhafaza ederler.**

93. **Ve** peygamber olmadığı halde peygamberlik iddia ederek **yalan yere Allah'a iftirada bulunmuş veya kendisine bir şey vahyedilmediği halde, «Bana vahyolundu,» demiş**[3] **ve «Ben de Allah'ın indirdiğinin mislini indireceğim,» diye iddiada bulunmuş kimse**den[4] **daha zalim kimdir?** Yani kimse bunlardan daha zalim değildir. Ey Muhammed! **O zalimler, ölümün şiddetli acıları,** sarhoşluğu **içindeyken, melekler de** vurmak ve azap etmek için **ellerini** onlara doğru **uzatmış;** azarlayarak onlara: **«Haydi** almamız için **canlarınızı** bize **çıkarın!** Yalan yere Peygamberlik ve de vahyedilme iddiasıyla **Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden ve O'nun âyetlerine** iman etmeye **karşı kibirlilik taslamış olmanızdan ötürü, bugün alçaklık azabı ile cezalandırılacaksınız!»** derken **onların halini bir görecek olsan** Ey Muhammed! elbette büyük bir olay görmüş olurdun.[5]

---

[1] يَجْعَلُونَهَا يُبْدُونَهَا يُخْفُونَهَا fiillerinin üçü de hem ي harfi ile, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت harfi ile okunmuştur.

[2] Bu fiil hem ت harfi ile hem de ي harfi ile (وَلِيُنْذِرَ şeklinde) okunmuştur. Ayrıca bu kelime, öncesinin manasına atıftır; "O Kuranı bereket, tasdik ve de onunla uyarman için indirdik" anlamındadır.

[3] Ayetin buraya kadar olan kısmı Müseyleme hakkında inmiştir.

[4] Bu kimseler "eğer istesek bu Kuran'ın benzerini yaparız" diyen alaycılardır.

[5] لَوْ in (mahzuf) cevabıdır

94. **Ve** diriltildikleri vakit onlara şöyle denilir: **Andolsun ki, siz Bizim huzurumuza ilk evvel yarattığımız gibi** yalın ayak, çıplak ve de sünnetsiz bir şekilde; aile, mal ve çocuktan yoksun olarak **tek başınıza gelmişsinizdir. Ve size** bahşedip **verdiğimiz şeyler** olan malları, isteğiniz olmadan **arkalarınızın gerisine** dünyada **bırakmışsınızdır. Ve sizinle beraber, siz**in ibadetinizi hak etme konusun**da onların** Allah'a **ortaklar olduğunu sandığınız şefaatçileriniz** olan putları **göremiyoruz. Muhakkak ki bağınız parçalanıp kopmuş,** birlikteliğiniz dağılmış[1] **ve** dünyada iken (gerçekleşeceğini) **sandığınız** şefaatlerinden ibaret olan **şeyler sizden kaybol**up git**miştir.**

KELİME ANLAMI

91. وَمَا قَدَرُوا **Takdir edemediler** *(Kim?)* أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** حَقَّ قَدْرِهِ **Gerçek kadriyle** أَيْ Yani مَا عَظَّمُوهُ Onu yüceltemediler حَقَّ عَظَمَتِهِ Gerçek yüceliğiyle أَوْ Ya da مَا عَرَفُوهُ Bilemediler onu حَقَّ مَعْرِفَتِهِ Ona layık bir bilmeyle إِذْ **Çünkü** قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* وَقَدْ خَاصَمُوهُ Onunla tartışmışlardı *(Ne hakkında?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında *(Ne dediler?)* مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah indirmedi** *(Kime?)* عَلَى بَشَرٍ **Hiçbir beşere** *(Ne indirmedi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara *(Şunu de;)* مَنْ **Kim** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** الَّذِي **Öyle kitap ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(O kitap ne olarak?)* نُورًا **Bir nur** *(Daha?)* وَهُدًى **Ve bir hidayet** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** يَجْعَلُونَهُ **Onu yapıyor/yazıyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime 'yec'alûnehû' şeklinde) 'ya' ile (okundu) *(Daha nasıl okundu?)* وَالتَّاءِ ('Tec'alûnehû' şeklinde) 'ta' ile (okundu) *(Nerede böyle iki şekilde de okundu?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ Üç yerde (1."Ye-Te"c'alûnehû, 2."Yü-Tü"bdûnehâ, 3."Yu-Tu"hfûne) *(Neye yazıyorsunuz?)* قَرَاطِيسَ **Kağıtlara** أَيْ يَكْتُبُونَهُ Yani Onu yazıyorlar *(Nereye?)* فِي دَفَاتِرَ Defterlere مُقَطَّعَةٍ Parça, Parça *(Öyle kağıtlar ki)* يُبْدُونَهَا **Onu açığa çıkarıyorlar** أَيْ Yani مَا Ol şeyi ki يُحِبُّونَ Onlar seviyorlar *(Neyi?)* إِبْدَاءَهُ Ortaya çıkarmayı *(Neden?)* مِنْهَا O şeyden وَيُخْفُونَ **Ve gizliyorlar** *(Neyi?)* كَثِيرًا **Bir çoğunu** *(O gizlediklerinizi de nedendir?)* مِمَّا Ol şeyden ki فِيهَا O kağıtlardadır كَنَعْتِ مُحَمَّدٍ ﷺ Hz. Muhammed'in *(s.a.v.)* sıfatları gibi وَعُلِّمْتُمْ **Ve siz öğretildiniz** أَيُّهَا الْيَهُودُ Ey Yahudiler *(Nerede?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da

---

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) بين kelimesi zarf olarak nasb ile de okunmuştur. Bu kıraatte ayetin manası şöyledir: "**aranızdaki** bağınız **kopmuştur**"

(Neyi ?) مَا **Ol şeyi ki** لَمْ تَعْلَمُوا **Siz bilmiyordunuz** اَنْتُمْ **Ne siz** وَلَا اٰبَاؤُكُمْ **Ne de babalarınız** *(Nereden bilmiyordunuz?)* مِنَ التَّوْرَاةِ Tevrat'tan *(Ne şekilde öğretildiniz?)* بِبَيَانِ مَا Ol şeyin beyanı ile ki الْتَبَسَ Karışık gelmişti عَلَيْكُمْ Size وَاخْتَلَفْتُمْ Ve ihtilafa düşmüştünüz فِيهِ Onda قُلْ **De ki** اللّٰهُ **Allah** أَنْزَلَهُ Onu indirdi إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Şayet bunu demezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ Zaten başka cevap da yoktur ثُمَّ **Sonra** ذَرْهُمْ **Bırak onları** *(Nerede?)* فِي خَوْضِهِمْ **Daldıkları(bataklıkları)nda** بَاطِلِهِمْ Batıllarında يَلْعَبُونَ **oynayadursunlar**

92. وَهٰذَا الْقُرْآنَ **Ve bu** Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır ki** أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Daha nedir?)* مُبَارَكٌ **Mübarektir** *(Daha nedir?)* مُصَدِّقُ الَّذِي **Ol şeyi doğrulayandır ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Kendisinin önündedir** قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ Ondan önceki kitapları doğrulayıcıdır *(Onu niçin indirdik?)* وَلِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** بِالتَّاءِ (**'litü**nzira' kelimesi) 'ta' ile (okundu) *(Daha?)* وَالْيَاءِ ('li**yü**nzira'şeklinde) 'ya' ile (de okundu) *(Bu 'Velitünzira' kelimesi nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Nereye?)* عَلَى مَعْنَى مَا قَبْلَهُ Öncesinin manasına أَيْ Yani أَنْزَلْنَاهُ Biz onu indirdik *(Niçin?)* لِلْبَرَكَةِ Bereket için *(Daha?)* وَالتَّصْدِيقِ Doğrulasın diye *(Daha?)* وَلِتُنْذِرَ بِهِ **Onunla uyarasın diye** *(Kimi uyarasın diye?)* أُمَّ الْقُرٰى **Ümmü'l-Kurâ'yı** *(Daha?)* وَمَنْ حَوْلَهَا **Onun çevresindekileri** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekkelileri *(Daha?)* وَسَائِرَ النَّاسِ Diğer insanları وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahiret'e** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** *(Neye?)* بِهِ **Ona** وَهُمْ **Onlar** عَلَى صَلَاتِهِمْ **Namazlarını** يُحَافِظُونَ **uhafaza ederler** *(Niçin böyle yaparlar?)* خَوْفًا Korktukları için *(Neden?)* مِنْ عِقَابِهَا Onun (Ahiretin) azabından

93. وَمَنْ **Kimdir!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani hiç kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira attı** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyi iftira attı?)* كَذِبًا **Bir yalanı** *(Ne şekilde iftira attı?)* بِادِّعَاءِ النُّبُوَّةِ Peygamberlik iddia etmek suretiyle *(O kişi ne olduğu halde?)* وَلَمْ يُنَبَّأْ Halbuki ona peygamberlik verilmemiş olduğu halde أَوْ **Ya da** قَالَ **Dedi** *(Ne?)* أُوحِيَ **Vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** وَلَمْ يُوحَ **Halbuki vahyedilmedi** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne vahyedilmedi?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey** نَزَلَتْ Bu ayet indi *(Kim hakkında indi?)* فِي مُسَيْلَمَةَ Müseyleme hakkında وَمَنْ **Ve** (hangi kimse) **o kimse**den (daha zalim olabilir) **ki** قَالَ **Dedi** سَأُنْزِلُ **Ben indireceğim** *(Neyi?)* مِثْلَ مَا **Ol şeyin mislini ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْمُسْتَهْزِئُونَ Alay edenler قَالُوا Onlar dediler *(Ne dediler?)* لَوْ نَشَاءُ Biz dilesek لَقُلْنَا

Elbette deriz/söyleriz *(Ne deriz?)* مِثْلَ هٰذَا Bunun mislini deriz/söyleriz وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed اِذْ **Ol zamanı ki** الظَّالِمُونَ **O zalimler** الْمَذْكُورُونَ Anlatılan (o zalimler) *(Nedir?)* فِي غَمَرَاتِ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ **Ölüm acılarında** sarhoşluğunda *(Daha?)* وَالْمَلٰئِكَةُ **Ve melekler de** *(Nedir?)* بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ **Ellerini uzatmışlar** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne şekilde?)* بِالضَّرْبِ Vurarak *(Daha ne şekilde?)* وَالتَّعْذِيبِ Azap ederek يَقُولُونَ Derler لَهُمْ Onlara (O zalimlere) *(Ne olarak?)* تَعْنِيفًا Sıkıntı vererekten *(Ne derler?)* اَخْرِجُوا **Çıkartın** *(Kimi?)* اَنْفُسَكُمْ **Canlarınızı** *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize *(Niçin?)* لِنَقْبِضَهَا Canınızı kabz etmemiz için اَلْيَوْمَ **Bu gün** تُجْزَوْنَ **Cezalandırılırsınız** *(Ne ile?)* عَذَابَ الْهُونِ **Alçak azapla** اَلْهَوَانِ Alçaltıcı *(Ne sebebiyle cezalandırılırsınız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَقُولُونَ **Diyor idiniz** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyi?)* غَيْرَ الْحَقِّ **Hak olmayanı** *(Ne şekilde?)* بِدَعْوَى النُّبُوَّةِ Peygamberlik iddia etmekle *(Daha ne iddia etmekle?)* وَالْإِيحَاءِ Vahiye geldiğini *(Bunlar ne olduğu halde?)* كَذِبًا Yalan olduğu halde وَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerinden** تَسْتَكْبِرُونَ **Böbürleniyordunuz** تَتَكَبَّرُونَ Kibirleniyordunuz *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهَا Onlara (o ayetlere) وَجَوَابُ لَوْ 'lev'in cevabı *(Nedir?)* رَأَيْتَ Elbette görürdün *(Neyi?)* اَمْرًا Bir işi ki فَظِيعًا Rezil

94. وَيُقَالُ **Ve** denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* إِذَا بُعِثُوا Diriltildiklerinde *(Ne denir?)* لَقَدْ جِئْتُمُونَا **Muhakkak ki siz bize gelmişsinizdir** *(Ne olarak?)* فُرَادٰى **Teker, teker** مُنْفَرِدِينَ Ayrı olarak *(Neden?)* عَنِ الْأَهْلِ Aileden *(Daha?)* وَالْمَالِ Maldan *(Daha?)* وَالْوَلَدِ Çocuktan *(Ne gibi?)* كَمَا خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattığımız gibi** اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk başta** أَيْ حُفَاةً Yani yalınayak عُرَاةً Çıplak غُرْلًا Sünnetsiz (olarak) وَتَرَكْتُمْ **Ve bırakmışsınızdır** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** أَعْطَيْنَاكُمْ خَوَّلْنَاكُمْ **Size verdik** *(O verdiğimiz şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَمْوَالِ Mallardan *(Nerede bırakmışsınızdır?)* وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ **Sırtınızın arkasında** فِي الدُّنْيَا Dünyada بِغَيْرِ اخْتِيَارِكُمْ İster-istemez وَيُقَالُ **Ve** denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara تَوْبِيخًا Azarlayaraktan *(Ne denilir?)* مَا نَرٰى **Biz görmüyoruz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyi görmüyoruz?)* شُفَعَاءَكُمْ **Şefaatçilerinizi** *(Ondan bedel)* اَلْأَصْنَامَ Putlarınızı الَّذِينَ **Öyle şefaatçileriniz ki** زَعَمْتُمْ **Siz sanmıştınız** *(Ne sanmıştınız?)* اَنَّهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizde** أَيْ Yani فِي اسْتِحْقَاقِ عِبَادَتِكُمْ Sizin ibadetinizi hak etmeleri konusunda *(Onlar nedir?)* شُرَكَاءُ **Ortaklardır** *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a لَقَدْ تَقَطَّعَ **Elbette kopmuştur** *(Ne?)* بَيْنَكُمْ **Aranız** وَصْلُكُمْ Bağınız أَيْ تَشَتَّتَ جَمْعُكُمْ yani birliğiniz parçalanmıştır وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir

kıraatte بِالنَّصْبِ ('Beyneküm' şeklinde) nasb ile ('Beyne' sözü *(Nedir?)* ظَرْفٌ Zarftır أَيْ Yani (bu durumda manası) وَصْلُكُمْ Bağınız (kopmuştur) *(Neredeki bağ?)* بَيْنَكُمْ Aranızda وَضَلَّ **Ve sapmıştır** ذَهَبَ Gitmiştir *(Nereden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَزْعُمُونَ **Sanıyor/umuyordunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne konudaki umutlarınız?)* فِي شَفَاعَتِهَا Onların şefaat edeceği konusunda

﴿إِنَّ اللهَ فَالِقُ﴾ شَاقٌّ ﴿الْحَبِّ﴾ عَنِ النَّبَاتِ ﴿وَالنَّوٰى﴾ عَنِ النَّخْلِ ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ كَالْإِنْسَانِ وَالطَّائِرِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالْبِيضَةِ ﴿وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ﴾ اَلنُّطْفَةِ وَالْبِيضَةِ ﴿مِنَ الْحَيِّ ذٰلِكُمُ﴾ اَلْفَالِقُ الْمُخْرِجُ ﴿اللهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾﴾ فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿فَالِقُ الْاِصْبَاحِ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الصُّبْحِ أَيْ شَاقُّ عُمُودِ الصُّبْحِ وَهُوَ أَوَّلُ مَا يَبْدُو مِنْ نُورِ النَّهَارِ عَنْ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ ﴿وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا﴾ تَسْكُنُ فِيهِ الْخَلْقُ مِنَ التَّعَبِ ﴿وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا مِنْ مَحَلِّ اللَّيْلِ ﴿حُسْبَانًا﴾ حِسَابًا لِلْأَوْقَاتِ أَوِ الْبَاءُ مَحْذُوفَةٌ وَهُوَ حَالٌ مِنْ مُقَدَّرٍ أَيْ يَجْرِيَانِ بِحُسْبَانٍ كَمَا فِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ فِي الْأَسْفَارِ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿الْاٰيَاتِ﴾ اَلدَّلَالَاتِ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِيٓ اَنْشَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ هِيَ آدَمُ ﴿فَمُسْتَقِرٌّ﴾ مِنْكُمْ فِي الرَّحِمِ ﴿وَمُسْتَوْدَعٌ﴾ مِنْكُمْ فِي الصُّلْبِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْقَافِ[فَمُسْتَقَرٌّ] أَيْ مَكَانُ قَرَارٍ لَكُمْ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾﴾ مَا يُقَالُ لَهُمْ ﴿وَهُوَ الَّذِيٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَخْرَجْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِهِ﴾ بِالْمَاءِ ﴿نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَنْبُتُ ﴿فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ﴾ أَيِ النَّبَاتِ شَيْئًا ﴿خَضِرًا﴾ بِمَعْنَى أَخْضَرَ ﴿نُخْرِجُ مِنْهُ﴾ مِنَ الْخَضِرِ ﴿حَبًّا مُتَرَاكِبًا﴾ يَرْكَبُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَسَنَابِلِ الْحِنْطَةِ وَنَحْوِهَا ﴿وَمِنَ النَّخْلِ﴾ خَبَرٌ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿مِنْ طَلْعِهَا﴾ أَوَّلُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَالْمُبْتَدَأُ ﴿قِنْوَانٌ﴾ عَرَاجِينُ ﴿دَانِيَةٌ﴾ قَرِيبٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ ﴿وَ﴾ أَخْرَجْنَا بِهِ ﴿جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مِنْ اَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا﴾ وَرَقُهُمَا حَالٌ ﴿وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ﴾ ثَمَرُهَا ﴿اُنْظُرُوا﴾ يَا مُخَاطَبُونَ نَظَرَ اعْتِبَارٍ ﴿اِلٰى ثَمَرِهٖٓ﴾ بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ وَبِضَمِّهِمَا وَهُوَ جَمْعُ ثَمَرَةٍ كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ وَخَشَبَةٍ وَخَشَبٍ ﴿اِذَٓا اَثْمَرَ﴾ أَوَّلُ مَا يَبْدُو كَيْفَ هُوَ ﴿وَ﴾ إِلٰى ﴿يَنْعِهٖ﴾ نُضْجِهِ إِذَا أَدْرَكَ كَيْفَ يَعُودُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى عَلَى الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿شُرَكَٓاءَ﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلُ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿الْجِنَّ﴾ حَيْثُ أَطَاعُوهُمْ فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿خَلَقَهُمْ﴾ فَكَيْفَ يَكُونُونَ شُرَكَاءَ ﴿وَخَرَقُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَيِ اخْتَلَقُوا ﴿لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ حَيْثُ قَالُوا عُزَيْرٌ ابْنُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا هُوَ ﴿بَدِيعُ

السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُبْدِعُهُمَا مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ﴾ زَوْجَةٌ ﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ ﴿وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (١٠١)

TÜRKÇE ANLAMI

95. **Şüphe yok ki,** bitkilerden **daneleri ve** hurmadan **da çekirdekleri yaran Allah'tır.** Nutfeden çıkan insan ve yumurtadan çıkan kuşta olduğu gibi **diriyi ölüden çıkarır ve** nutfe ile yumurtada olduğu gibi **ölüyü de diriden çıkaran O'dur. İşte** yaran ve çıkaran **Allah O'dur. Artık** güçlü deliller var olmasına rağmen **nasıl olur da** iman etmekten **çevriliyorsunuz?**

96. **(O) sabahın**[1] karanlıktan kopup ayrılan ilk ışıklarını **yarıp çıkaran ve geceyi** canlıların yorgunluktan dinlendikleri **bir rahat zamanı, güneş ile ay'ı da**[2] zaman için **birer hesap**[3] **kılandır. İşte bu** anlatıla**nlar** mülkünde **Azîz olan,** yarattıklarını **hakkıyla bilenin takdiridir.**

97. **Ve O, o zâttır ki, yıldızları sizin için yaratmıştır. Tâ ki** yolculuklarınız esnasında **onlar ile karanın ve denizin karanlıklarında yollarınızı dosdoğru takip edesiniz. Muhakkak biz** kudretimize delalet eden **âyetleri, bilen,** düşünen **bir kavim için genişçe beyan ettik.**

98. **Ve O, zattır ki sizleri bir tek nefisten,** Adem'den **inşa etmiş,** yaratmıştır. **Artık** sizden rahimde olup **yerleşen vardır,**[4] **bir de** henüz sulpde olup **emanet bırakılmış olan vardır. Gerçek şu ki, Biz âyetleri** kendilerine söyleneni **anlayan bir kavim için uzun uzadıya açıkladık.**

99. **Ve o zattır ki, gökten su indirmiştir. Sonra o su ile** biten **her şeyin bitkisini çıkardık.**[5] **Sonra ondan,** o bitkiden **de yeşil**[6] bir şey **çıkarıverdik. Ondan,** o yeşil şeyden de hurma ve diğerlerininki gibi **birbiri üzerine binmiş başaklar çıkarıyoruz. Ve hurma ağacından**[7]**; onun tomurcuğundan da,**[8] birbirine **yakın salkımlar**[9] **çıkardık. Ve** su ile

---

[1] اَلْإِصْبَاحُ kelimesi sabah anlamındadır.

[2] وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ kelimeleri اَللَّيْلَ kelimesinin mahalline atfedilerek nasb ile okunmuştur. [Bizim kıraatimizde ise وَجَعَلَ اللَّيْلَ şeklinde okunarak وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ kelimeleri اَللَّيْلَ kelimesinin lafzına atfedilmiştir –mütercim–]

[3] Bir diğer tevcihte ise بِ harfi mahzuf olup, –rahman suresinde olduğu gibi– bu kelime mukadder يَجْرِيَانِ kelimesinden haldir. Ayet يَجْرِيَانِ بِحُسْبَانٍ takdirindedir.

[4] Bir kıraatte ise (ki bu bizim okuduğumu kıraatte de böyledir) فَمُسْتَقَرٌّ şeklinde قَ harfinin fethasıyla okunmuştur. Bu durumda mana "sizin için **bir yerleşim yeri vardır**" şeklindedir.

[5] Burada gaip sigadan dönülerek mütekellim maal gayr sigası kullanılmıştır.

[6] خَضِرًا kelimesi أَخْضَرَ anlamındadır.

[7] Bu kelime haber olup, kendisinden sonraki ondan bedel yapılır.

[8] Hurma ağacında "ilk ortaya çıkan şey" anlamındadır.

[9] قِنْوَانٌ kelimesi mübtedadır.

üzüm bağ-bahçe**leri ve** dalları **birbirine benzeye**[1] **ve** de meyveleri **benzemeyen zeytin ve nar** çıkardık. Ey Muhatap kimseler! İbret gözüyle **'Her birinin** ilk **meyve verdiği vakit meyvesine**[2] **ve** zamanı geldiğinde **kemale erişip,** olgunlaşmasına'; bunun nasıl olduğuna **bakınız! Şüphe yok ki, bunda iman eden bir kavim için** Allah tealanın diriltmeye ve başka şeylere olan kudretini gösteren **birçok ayetler vardır.** Özellikle "iman eden bir kavim için" demesi, bu ayetlerden iman konusunda faydalanan kişiler bunlar olduğu içindir. Kâfirler ise bunların aksine böyle değillerdir.

100. **Ve Allah**[3] **için cinleri**[4] putlara ibadet etme hususunda onlara itaat etmek suretiyle **ortaklar**[5] **kıldılar. Hâlbuki onları da o yaratmıştır.** Böyle olduğu halde onlar nasıl Allah'a ortak olurlar? **Ve** "Uzeyr Allah'ın oğludur" "Melekler Allah'ın kızlarıdır" demek suretiyle **O'na bilgisizce oğullar ve kızlar uydurdular.**[6] **Hâşâ!** O bundan münezzehtir. **O, onların ileri sürdüğü,** oğlu olduğu şeklindeki **vasıflardan uzak ve yücedir.**

101. O **gökleri ve yeri** öncesinde bir örneği **yoktan var edendir. O'nun için nereden**[7] **çocuk olabilir? Ve O'nun için bir refika,** bir eş **de yoktur. Ve her şeyi O yaratmıştır.** Zaten yaratmak onun şanındandır. **Ve O, her şeyi tamamıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

95. إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* فَالِقُ شَاقُّ الْحَبِّ **Daneyi yaran** *(O dane nedendir?)* عَنِ النَّبَاتِ Bitkiden *(Daha neyi yaran?)* وَالنَّوٰى **Çekirdeği** *(O Çekirdek de nedendir?)* عَنِ النَّخْلِ Hurmadan يُخْرِجُ **Çıkartır** *(Neyi?)* الْحَيَّ **Diriyi** *(Neden?)* مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** كَالْإِنْسَانِ İnsan gibi *(Daha?)* وَالطَّائِرِ Kuş gibi *(İnsanı neden çıkartır?)* مِنَ النُّطْفَةِ Nutfeden *(Kuşu neden çıkartır?)* وَالْبِيضَةِ Yumurtadan *(Allah daha nedir?)* وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ **Ölüyü çıkartan** اَلنُّطْفَةَ yani nutfeyi *(Daha?)* وَالْبِيضَةَ Yumurtayı *(Neden çıkartan?)* مِنَ الْحَيِّ **Diriden** ذٰلِكُمُ **Size** (söylüyorum) **bu** اَلْفَالِقُ الْمُخْرِجُ Yaran, çıkartan *(Nedir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** فَاَنّٰى **Öyleyse nereden** تُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorsunuz** فَكَيْفَ Nasıl oluyor da تُصْرَفُونَ Dönüyorsunuz

---

[1] مُشْتَبِهًا kelimesi اَلزَّيْتُونَ ve اَلرُّمَّانَ kelimelerinden haldir.

[2] ثَمَرِهِ kelimesindeki ث ve م harfleri hem fetha, hem de zamme ile okunmuştur. Bu kelime شَجَرَةٌ - شَجَرٌ gibi, خَشَبَةٌ - خَشَبٌ kelimelerinde olduğu gibi ثَمَرَةٌ kelimesinin cemisidir.

[3] Bu kelime ikinci mefuldür.

[4] Bu kelime birinci mefulden bedeldir.

[5] Bu kelime birinci mefuldür.

[6] وخرقوا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de وَخَرَّقُوا şeklinde şeddeli olarak okunmuştur.

[7] أَنّٰى burada كَيْفَ anlamındadır.

(Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Ne olduğu halde?)* مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Burhan var olduğu halde

96. *(O Allah daha nedir?)* فَالِقُ الْإِصْبَاحِ **Sabahı yaran** مَصْدَرٌ ('İsbâh' kelimesi) mastardır *(Öyle mastar ki?)* بِمَعْنَى الصُّبْحِ Sabah anlamında أَيْ Yani *(O Allah nedir?)* شَاقُّ عُمُودِ الصُّبْحِ Sabahın direklerini (çizgilerini) yarandır وَهُوَ Bu *(Nedir?)* أَوَّلُ مَا يَبْدُو İlk ortaya çıkandır *(Neden?)* مِنْ نُورِ النَّهَارِ Gündüzün ışığından عَنْ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gecenin karanlığından kopup gelen وَجَعَلَ **Ve yarattı** *(Neyi?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Ne olarak?)* سَكَنًا **Dinlenme zamanı** تَسْكُنُ فِيهِ Gecede dinleniyor *(Kim?)* الْخَلْقُ Yaratılmışlar *(Neden dinleniyor?)* مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan *(Daha neyi yaptı?)* وَالشَّمْسَ **Güneşi** *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ayı** بِالنَّصْبِ (Bu iki kelime) Nasb ile (okundu) *(Ne olarak?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Nereye?)* مِنْ مَحَلِّ اللَّيْلِ 'Leyl' kelimesinin mahalline *(Güneş ve ayı ne yaptı?)* حُسْبَانًا، حِسَابًا **Bir hesap** *(Neye?)* لِلْأَوْقَاتِ Vakitlere أَوِ الْبَاءُ Ya da 'bâ' *(Nedir?)* مَحْذُوفَةٌ Hazfedilmiştir وَهُوَ Bu (Husbânen) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنْ مُقَدَّرٍ Bir mukadder lafızdan أَيْ Yani (o zaman mana nedir?) يَجْرِيَانِ Onlar yürürler *(Ne ile?)* بِحُسْبَانٍ Bir hesapla كَمَا فِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ Rahman suresindeki ayette olduğu gibi ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **Bu** anlatılanlar *(Nedir?)* تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ **Aziz olanın takdiridir** *(Neredeki takdiri?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde (aziz olan) الْعَلِيمِ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

97. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle** (bir Allah'tır) **ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* النُّجُومَ **Yıldızları** *(Ne için yarattı?)* لِتَهْتَدُوا **Doğruya erişesiniz diye** *(Ne ile?)* بِهَا **O yıldızlarla** *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ **Kara ve denizin karanlıklarında** فِي الْأَسْفَارِ Yolculuklarınızda قَدْ فَصَّلْنَا بَيَّنَّا **Ve elbette** (türlü,türlü) açıkladık *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** اَلدَّلَالَاتِ Delalet eden şeyleri *(Neye delalet eden?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimize *(Kime açıkladık?)* لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler

98. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle** (Allah'tır) **ki** أَنْشَأَكُمْ خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden yarattı?)* مِنْ نَفْسٍ **Bir nefisten** *(Öyle nefis ki)* وَاحِدَةٍ **Tek** هِيَ O (nefis) *(Nedir?)* آدَمُ Ademdir فَمُسْتَقَرٌّ **Yerleşendir** مِنْكُمْ Sizden bazısı *(Nerede?)* فِي الرَّحِمِ Rahimde *(Daha?)* وَمُسْتَوْدَعٌ **Emanet bırakılmıştır** مِنْكُمْ Sizden bazısı *(Nerede?)* فِي الصُّلْبِ Sulbde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) *(Ne ile?)* بِفَتْحِ الْقَافِ 'Kaf' harfinin fethasıyla أَيْ Yani (bu kıraatte manası) مَكَانُ قَرَارٍ Yerleşme mekanı vardır *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için قَدْ فَصَّلْنَا **Elbette tafsil ettik** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **bir kavim ki** يَفْقَهُونَ **Anlayan** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يُقَالُ Deniliyor *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

99. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle** (Allah) ki أَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** فَأَخْرَجْنَا **Ve biz çıkardık** فِيهِ Bunda vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaibten *(Ne ile çıkardık?)* بِهِ **Onunla** بِالْمَاءِ O su ile *(Neyi?)* نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin bitkisini** *(Öyle bitki ki)* يَنْبُتُ Biten فَأَخْرَجْنَا **Ve biz çıkardık** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيْ النَّبَاتِ Yani bitkiden *(Neyi çıkardık?)* شَيْئًا Bir şeyi *(Öyle bir şey çıkardık ki)* خَضِرًا **Yeşil** بِمَعْنَى أَخْضَرَ (**'**Haziran' kelimesi) 'Ahzara' manasındadır (Yani ikisi de 'yeşil' anlamına gelir) نُخْرِجُ مِنْهُ **Ondan çıkartırız** مِنَ الْخَضِرِ Yeşilden *(Neyi çıkartırız?)* حَبًّا **Daneyi** *(Öyle dane ki)* مُتَرَاكِبًا **Üst üste binmiş** يَرْكَبُ Binmiş *(Ne?)* بَعْضُهُ Onun bazısı *(Neye?)* بَعْضًا Bazısına كَسَنَابِلِ الْحِنْطَةِ Buğday başakları gibi وَنَحْوِهَا Ve benzerleri gibi *(Daha neden çıkartırız?)* وَمِنَ النَّخْلِ **Ve Hurma ağacından** خَبَرٌ Haberdir *(Daha?)* وَيُبْدَلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (ve min**e'nahli'** kelimesinden şu kelime bedel yapılır:) مِنْ طَلْعِهَا **Onun ilk tomurcuğundan** أَوَّلُ مَا Ol şeyin ilki ki يَخْرُجُ Çıkıyor *(Neden?)* مِنْهَا Ondan (o hurma ağacından) وَالْمُبْتَدَأُ Ve mübteda (şudur:) قِنْوَانٌ عَرَاجِينُ **Salkımlar** *(Öyle salkımlar ki)* دَانِيَةٌ قَرِيبٌ **Yakın** *(Ne?)* بَعْضُهَا Onların bazısı *(Neye?)* مِنْ بَعْضٍ Bazısına وَ أَخْرَجْنَا **Ve** çıkardık *(Ne ile?)* بِهِ O suyla *(Neyi çıkardık?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar *(O bahçeler de nedendir?)* مِنْ اَعْنَابٍ **Üzüm** *(Daha?)* وَالزَّيْتُونَ **Ve Zeytin** *(Daha?)* وَالرُّمَّانَ **Ve Nar** *(Bu saydıklarınız ne olduğu halde?)* مُشْتَبِهًا **Benzeşir** *(Ne benzeşir?)* وَرَقُهُمَا O ikisinin yaprakları حَالٌ (Bu kelime) haldir *(Bu saydıklarınız daha ne olduğu halde?)* وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ **Ve benzeşmez** *(Ne?)* ثَمَرُهَا O ikisinin meyveleri اُنْظُرُوا **Bakın!** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar *(Ne ile bakın?)* نَظَرَ اعْتِبَارٍ Düşündürecek bakışla *(Neye bakın?)* اِلَى ثَمَرِهِ **Onun Meyvesine** بِفَتْحِ الثَّاءِ (**'Semer'** kelimesi) 'se' harfinin fethasıyla (okundu) *(Daha neyin fethasıyla?)* وَالْمِيمِ 'Mim' harfinin *(Daha ne ile okundu?)* وَبِضَمِّهِمَا İkisinin de (hem 'se'nin, hem de 'mim'in) zammesiyle ('sümürihi' şeklinde) وَهُوَ Bu ('sümür' kelimesi) *(Nedir?)* جَمْعُ ثَمَرَةٍ 'Semeretin' kelimesinin cemisidir كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ 'Şeceretin ' – 'Şücürün' gibi *(Daha?)* وَخَشَبَةٍ وَخَشَبٍ 'Haşebetin' 'Huşübün' gibi *(Ne zaman bakın?)* اِذَا أَثْمَرَ **Meyve verdiğinde** أَوَّلَ مَا يَبْدُو İlk (meyva) ortaya çıktığında كَيْفَ هُوَ Onun nasıl olduğuna bakın *(Daha neye bakın?)* وَ اِلَى يَنْعِهِ **Ve kemale ermesine** نُضْجِهِ Olgunlaşmasına *(Ne zaman?)* اِذَا أَدْرَكَ Vakti geldiğinde كَيْفَ يَعُودُ Nasıl da dönüşür اِنَّ فِي ذٰلِكُمْ **Sizin için bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى

Yüce Allah'ın kudretine *(Neye olan kudreti?)* عَلَى الْبَعْثِ Diriltmeye *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka şeylere *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** خُصُّوا Tahsis edildiler *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikredilmekle *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar (inananlar) الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır *(Ne ile?)* بِهَا Onlarla (ayetlerle) *(Ne konuda?)* فِي الْإِيمَانِ İman konusunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin aksine

100. وَجَعَلُوا **Ve onlar kıldılar** *(Kime?)* لِلَّهِ **Allah'a** مَفْعُولٌ ثَانٍ (Allah sözü) ikinci mefuldür *(Ne kıldılar?)* شُرَكَاءَ **Ortaklar** مَفْعُولٌ أَوَّلُ (Şüreka sözü) birinci mefuldür وَيُبْدَلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (Şüreka kelimesinden şu bedel yapılır:) الْجِنَّ **Cinleri** *(Ne şekilde cinleri Allah'a ortak kıldılar?)* حَيْثُ Şöyle ki أَطَاعُوهُمْ Onlara itaat ettiler *(Ne konuda itaat ettiler?)* فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ Putlara tapma konusunda وَ قَدْ خَلَقَهُمْ **Halbuki** şüphesiz **onları yarattı** فَكَيْفَ Nasıl olur da! يَكُونُونَ Onlar olurlar *(Ne?)* شُرَكَاءَ Ortaklar وَخَرَقُوا **Ve onlar yakıştırdılar** بِالتَّخْفِيفِ ('harakû' şeklinde) tahfifle/şeddesiz (okunda) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('harrakû' şeklinde) şeddeli (okundu) أَيْ Yani (anlamı) اخْتَلَقُوا Uydurdular *(Kime?)* لَهُ **Ona (Allah'a)** *(Ne yakıştırdılar/uydurdular?)* بَنِينَ **Oğullar** *(Daha?)* وَبَنَاتٍ **Ve kızlar** *(Onlar ne oldukları halde?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler عُزَيْرٌ Uzeyr [a.s.] *(Nedir?)* ابْنُ اللَّهِ Allah'ın oğludur *(Daha ne dediler?)* وَالْمَلَائِكَةُ Ve melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللَّهِ Allah'ın kızlarıdır سُبْحَانَهُ **Münezzehtir O!** تَنْزِيهًا لَهُ O tenzih oldu... وَتَعَالَى **Yücedir O!** *(Neden?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يَصِفُونَ **Onlar vasıflıyorlar** بِأَنَّ Şu şekilde ki لَهُ Onun için vardır *(Ne?)* وَلَدًا Çocuk

101. هُوَ O *(Nedir?)* بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratıcısı** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** مُبْدِعُهُمَا O ikisini yoktan var eden *(Ne olduğu halde yoktan var eden?)* مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ Bir örnek olmaksızın *(Öyle örnek ki)* سَبَقَ Önceden geçmiş أَنَّى كَيْفَ **Nasıl olur da!** يَكُونُ **Olur** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* وَلَدٌ **Çocuk** وَلَمْ تَكُنْ **Halbuki olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* صَاحِبَةٌ زَوْجَةٌ **Eş** وَخَلَقَ **Ve yarattı** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** مِنْ شَأْنِهِ Onun şanındandır *(Ne?)* أَنْ يُخْلَقَ Yaratmak وَهُوَ **O** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir**

﴿ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾﴾ حَفِيظٌ ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ﴾ أَيْ لَا تَرَاهُ وَهٰذَا مَخْصُوصٌ لِرُؤْيَةِ الْمُؤْمِنِينَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى: (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ) وَحَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ (إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ) وَقِيلَ الْمُرَادُ لَا تُحِيطُ بِهِ ﴿وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ﴾ أَيْ يَرَاهَا وَلَا تَرَاهُ وَلَا يَجُوزُ فِي غَيْرِهِ أَنْ يُدْرِكَ الْبَصَرَ وَلَا يُدْرِكَهُ أَوْ يُحِيطَ بِهِ عِلْمًا ﴿وَهُوَ اللَّطِيفُ﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾﴾ بِهِمْ قُلْ يَا مُحَمَّدُ لَهُمْ: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ﴾ حُجَجٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ﴾ هَا فَآمَنَ ﴿فَلِنَفْسِهِ﴾ أَبْصَرَ لِأَنَّ ثَوَابَ إِبْصَارِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ عَمِيَ﴾ عَنْهَا فَضَلَّ ﴿فَعَلَيْهَا﴾ وَبَالُ إِضْلَالِهِ [والصحيح: «وَبَالُ ضَلَالِهِ»] ﴿وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾﴾ رَقِيبٌ لِأَعْمَالِكُمْ إِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ﴾ لِيَعْتَبِرُوا ﴿وَلِيَقُولُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿دَارَسْتَ﴾ ذَاكَرْتَ أَهْلَ الْكِتَابِ وَفِي قِرَاءَةٍ (دَرَسْتَ) أَيْ كُتُبَ الْمَاضِينَ وَجِئْتَ بِهٰذَا مِنْهَا ﴿وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ ﴿اِتَّبِعْ مَآ اُوحِيَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ شَاءَ اللهُ مَآ اَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ فَتُجَازِيَهُمْ بِأَعْمَالِهِمْ ﴿وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾﴾ فَتُجْبِرَهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ هُمْ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿فَيَسُبُّوا اللهَ عَدْوًا﴾ اِعْتِدَاءً وَظُلْمًا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ أَيْ جَهْلًا مِنْهُمْ بِاللهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زَيَّنَّا لِهٰؤُلَاءِ مَا هُمْ عَلَيْهِ ﴿زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ﴾ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ فَأَتَوْهُ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَاَقْسَمُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿بِاللهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ أَيْ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَئِنْ جَاءَتْهُمْ اٰيَةٌ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللهِ﴾ يُنْزِلُهَا كَمَا يَشَاءُ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ ﴿وَمَا يُشْعِرُكُمْ﴾ يُدْرِيكُمْ بِأَيْمَانِهِمْ إِذَا جَاءَتْ أَيْ أَنْتُمْ لَا تَدْرُونَ ذٰلِكَ ﴿اِنَّهَا اِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ لِمَا سَبَقَ فِي عِلْمِي، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ خِطَابًا لِلْكُفَّارِ وَفِي أُخْرٰى بِفَتْحِ أَنَّ [اَنَّهَا] بِمَعْنٰى لَعَلَّ أَوْ مَعْمُولَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿وَنُقَلِّبُ اَفْئِدَتَهُمْ﴾ نُحَوِّلُ قُلُوبَهُمْ عَنِ الْحَقِّ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَاَبْصَارَهُمْ﴾ عَنْهُ فَلَا يُبْصِرُونَهُ وَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٖ﴾ أَيْ بِمَا أُنْزِلَ مِنَ الْآيَاتِ ﴿اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ﴾ نَتْرُكُهُمْ ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ ضَلَالِهِمْ ﴿يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ مُتَحَيِّرِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

102. **İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin,** onu birleyin. **O her şeye vekildir,** koruyucudur.

103. **Gözler O'nu idrak edemez,** göremez. Bu ayet "o gün bir takım parlak yüzler vardır, rablerine bakan..." ayetiyle ve de Şeyhaynin rivayet etmiş olduğu "Şüphesiz siz, dolunay olduğu gece ayı nasıl görüyorsanız, rabbinizi de öyle göreceksiniz" hadisi şerifiyle sabit olan müminlerin O'nu görmesiyle tahsis olunmuştur. Bir diğer görüşe göre ise ayet "Gözler onu kuşatamaz" anlamındadır. **O ise bütün gözleri idrak eder,** yani onları görür ama onlar onu göremez. Kendisini idrak edemeyen gözleri idrak etmek ise Allah'tan başka bir şeyde olamaz. Ya da ayetin manası "O gözleri kuşatır" şeklindedir. **Ve O** dostlarına karşı **latîftir,** onlardan **haberdardır.**

104. Ey Muhammed! Onlara de ki: «**Muhakkak size Rabbiniz tarafından basiretler,** deliller **gelmiştir. Artık kim** onları **görür** ve de iman ederse **kendisi için** görmüş**tür;** zira bu görüp-iman etmesinin sevabı kendinedir. **Kim de görmez** ve de sapıtır**sa** sapmasının vebali **kendinedir. Ve ben sizin üzerinize** amellerinizi gözeten **bir muhafız değilim,** ben ancak bir uyarıcıyım.»

105. **Ve işte** anlatılanları beyan ettiğimiz gibi **Biz âyetleri** ibret almanız için **böyle türlü türlü beyan ederiz. Tâ ki o** kafir ola**nlar** işin sonunda, «**Sen** kitap verilenlerden **ders almış,**[1] onlarla müzakere de bulunmuşsun » **desinler de Biz de onları bilen bir kavim için açıkça beyan edelim.**

106. **Sen, Rabbin tarafından sana vahyolunan** Kuran'**a tâbi ol, O'ndan başka ilâh yoktur. Ve müşriklerden yüz çevir.**

107. **Ve eğer Allah dileseydi, onlar şirke düşmezlerdi. Ve seni onların üzerine bir muhafız,** gözetleyici **kılmadık** ki, böylece onları amelleriyle karşılıklandırasın. **Ayrıca sen onların üzerine bir vekil de değilsin** ki, onları imana etmeye zorlayasın. Bu ayet, savaş ile ilgili emirden önce inmiştir.

108. **Allah'tan başka** olan **onların taptıkları** putları**na sövmeyiniz. Sonra onlar da** Allah'a karşı olan cahilliklerinden **bilmeksizin, Allah'a düşmanlıkla,** zalimce ve düşmanca **söverler.** İşte bu kimselere **böyle** bulundukları durumu süslediğimiz gibi **her ümmete işledikleri** hayır ve şerri **süslemişizdir.** Böylece onlar da bunları işlemişlerdir. **Sonra** ahirette **dönüşleri Rablerinedir. Artık onlara ne yapar olduklarını haber verecek** ve de onları amelleriyle karşılıklandıracak**tır.**

---

[1] Bir kıraatte (ki bu bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) دَرَسْتَ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte ayetin manası " **Sen** öncekilerin kitaplarını **ders olarak görmüşsün**, bunları da o kitaplardan aktarıyorsun" şeklindedir.

109. **Ve** Mekkeli kâfirler **Allah'a olanca yeminleriyle,** yeminlerinde gösterdikleri olağanüstü bir çabayla **yemin ettiler ki, eğer onlara** istedikleri türden **bir âyet gelirse elbette O'na imân edecekler.** Onlara **de ki: «Âyetler ancak Allah'ın katındadır,** onları dilediği gibi indirir. Bense ancak bir uyarıcıyım» **Size** ayet geldiği takdirde iman edeceğinizi **ne bildirecektir ki,** yani siz bunu bilemezsiniz. Ve ilmimde böyle olduğu için **O âyet geldiği vakit de yine imân etmeyeceklerdir.**[1]

110. **Ve Biz onların kalplerini ve gözlerini O'na,** o indirilen ayetlere **daha önce de iman etmedikleri gibi** hak yoldan **döndürürüz** de onu anlayamazlar. **Ve onları, o azgınlıkları içinde yuvarlanır gider,** hayretler içerisinde, sağa sola meyleder **bir halde bırakır,** terkederiz.

KELİME ANLAMI

102. ذَٰلِكُمْ **Size** (söylüyorum) **bu** *(Nedir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi yaratandır** فَاعْبُدُوهُ **Bundan dolayı ona ibadet edin** وَحِّدُوهُ Onu tevhid edin/birleyin وَهُوَ **O** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ (Her şeyi) Koruyandır

103. لَا تُدْرِكُهُ **Onu idrak edemez/algılayamaz** *(Ne?)* الْأَبْصَارُ **Gözler** أَيْ Yani لَا تَرَاهُ Onu göremez وَهٰذَا Bu (ayetteki gözlerin Allah'ı görmeme hükmü) *(Nedir?)* مَخْصُوصٌ Tahsis edilmiştir *(Kim için?)* لِرُؤْيَةِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin görmesiyle *(Kimi?)* لَهُ Onu (Allah'ı) *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Niçin tahsis edilmiştir?)* لِقَوْلِهِ تَعَالٰى Allah' tealanın şu ayetinden dolayı وُجُوهٌ Bir takım yüzler vardır يَوْمَئِذٍ O günde نَاضِرَةٌ Parlak إِلٰى رَبِّهَا Rablerine نَاظِرَةٌ Bakan *(Daha neyle tahsis edilmiştir?)* وَحَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ Şeyhayn'ın hadisi sebebiyle «إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz سَتَرَوْنَ Yakında göreceksiniz *(Kimi?)* رَبَّكُمْ Rabbinizi *(Ne gibi?)* كَمَا تَرَوْنَ Gördüğünüz gibi *(Neyi?)* الْقَمَرَ Ay'ı *(Nerede?)* لَيْلَةَ الْبَدْرِ» Dolunay gününde وَقِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ (Bu ayetten) murad (göremez değil de, şu manadır:) لَا تُحِيطُ Kuşatamaz *(Kimi?)* بِهِ Onu وَهُوَ **O ise** يُدْرِكُ **İdrak eder** *(Neyi?)* الْأَبْصَارَ **Gözleri** أَيْ Yani يَرَاهَا Onları görür وَلَا تَرَاهُ Halbuki, sen onu göremezsin وَلَا يَجُوزُ Caiz değildir *(Nerede?)* فِي غَيْرِهِ Ondan başkasında *(Ne caiz değildir?)* أَنْ يُدْرِكَهُ الْبَصَرُ Gözü görmek *(Daha?)* وَلَا يُدْرِكُهُ

---

[1] Bu kelime bir kıraatte ت harfi ile kâfirlere hitaben لَا تُؤْمِنُونَ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أن maddesi -لَعَلَّ anlamında ya da öncesine mamul olarak- fetha ile (أَنَّ şeklinde) okunmuştur. [bu kıraatte ayetin anlamı şöyledir "Ama mucize geldiğinde de inanmayacaklarının farkında mısınız?]

Halbuki o gözün Onu (göreni) idrak edememesi أَوْ Ya da (mana) يُحِيطُ Kuşatamaz *(Neyi?)* بِهِ Onu (Allah'ı) *(Ne bakımdan?)* عِلْمًا İlimce وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* اللَّطِيفُ **Lütufkardır** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına *(Daha nedir?)* الْخَبِيرُ **Bilendir** *(kimi?)* بِهِمْ Onları

104. قُلْ De ki يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed لَهُمْ onlara قَدْ جَاءَكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne geldi?)* بَصَائِرُ **Basiretler** حُجَجٌ Deliller *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** فَمَنْ **Her kim** أَبْصَرَ **Görürse** *(Neyi?)* هَا Onları (delilleri) فَآمَنَ ve de iman ederse *(Nedir?)* فَلِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** أَبْصَرَ Görmüştür لِأَنَّ ثَوَابَ إِبْصَارِهِ Zira görmesinin sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendinedir وَمَنْ **Her kim de** عَمِيَ **Kör olursa** *(Neden?)* عَنْهَا Onlardan فَضَلَّ Ve saparsa فَعَلَيْهَا **Onun üzerinedir** *(Ne?)* «وَبَالُ إِضْلَالِهِ [والصحيح: «وَبَالُ ضَلَالِهِ] Sapmasının vebali [Doğrusu, ibarenin «وَبَالُ ضَلَالِهِ» şeklinde olmasıdır] وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِحَفِيظٍ **Koruyucu** رَقِيبٌ Gözetleyici *(Neyi?)* لِأَعْمَالِكُمْ İşlerinizi إِنَّمَا أَنَا Ben ancak *(Neyim?)* نَذِيرٌ Uyarıcı

105. وَكَذَلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki ذُكِرَ Anlatıldı نُصَرِّفُ، نُبَيِّنُ **(türlü, türlü) açıklıyoruz** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** *(Niçin?)* لِيَعْتَبِرُوا İbret almanız için *(Daha ne için?)* وَلِيَقُولُوا **Desinler diye** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler (desin diye) *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Ne desinler diye?)* دَارَسْتَ، ذَاكَرْتَ **Müzakere ettin** *(Kiminle?)* أَهْلَ الْكِتَابِ Ehli kitapla وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (şu şekilde okundu) «دَرَسْتَ» 'Deraste'/okudun أَيْ كُتُبَ الْمَاضِينَ Yani eskilerin kitaplarını okudun وَجِئْتَ Ve böylece getirdin *(Neyi?)* بِهَذَا Bunu (Kur'ân'ı) *(Nereden getirdin?)* مِنْهَا Oradan (eskilerin kitaplarından) *(Daha ne için ayetleri açıklıyoruz?)* وَلِنُبَيِّنَهُ **Onları beyan etmek/açıklamak için** *(Kime?)* لِقَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler**

106. اِتَّبِعْ **Tabi ol** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'a (tabi ol) لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** وَأَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Kimden?)* عَنِ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

107. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مَا أَشْرَكُوا **Şirk koşmazlardı** وَمَا جَعَلْنَاكَ **Ve biz kılmadık seni** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne kılmadık?)* حَفِيظًا **Koruyucu,** Gözetleyici فَتُجَازِيَهُمْ ki onları karşılıklandırasın *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِهِمْ Amelleri ile وَمَا أَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* بِوَكِيلٍ

Vekil فَتُجْبِرَهُمْ Ki onları zorlayasın *(Neye?)* عَلَى الْإِيمَانِ İmana وَهٰذَا Bu (ayetteki hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

108. وَلَا تَسُبُّوا **Siz sövmeyin** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** *(Kime?)* هُمْ Onlara *(Onlar ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putlara (tapıyorlar) فَيَسُبُّوا **Bundan sebep söverler** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** عَدْوًا اِعْتِدَاءً **Düşmanlıktan** *(Daha?)* وَظُلْمًا Ve zulümden *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeden** أَيْ Yani جَهْلًا Bilmezlik sonucu مِنْهُمْ Onlardan *(Kimi?)* بِاللّٰهِ Allah'ı كَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا زَيَّنَّا Süslediğimiz gibi *(Kime?)* لِهٰؤُلَاءِ Onlara *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki هُمْ Onlar *(Nedir?)* عَلَيْهِ O şey üzerinedir زَيَّنَّا **Süsledik** *(Kime?)* لِكُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmete** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ **İşlerini** *(O işler de nedendir?)* مِنَ الْخَيْرِ Hayır *(Daha?)* وَالشَّرِّ Ve şer فَاَتَوْهُ Onlar onu (o işleri) yaparlar ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ **Sonra da rablerinedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُنَبِّئُهُمْ **Onlara haber verecek** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler** فَيُجَازِيهِمْ Onları karşılıklandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (o işlerle)

109. وَاَقْسَمُوا **Onlar yemin ettiler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirler *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ **Olanca yeminleriyle** أَيْ Yani غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ Olanca çalışmalarıyla *(Nerede?)* فِيهَا Yemin etme konusunda لَئِنْ جَاءَتْهُمْ **Şayet onlara gelirse** *(Ne?)* اٰيَةٌ **Bir ayet** *(Öyle ayet ki)* مِمَّا اقْتَرَحُوا İstedikleri türden لَيُؤْمِنُنَّ **Elbette inanacaklar** *(Neye?)* بِهَا **O ayete** قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara اِنَّمَا الْاٰيَاتُ **Muhakkak ki ayetler** *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** يُنَزِّلُهَا Onları indirir كَمَا يَشَاءُ Nasıl isterse وَاِنَّمَا اَنَا Ve ben ancak *(Neyim?)* نَذِيرٌ Bir uyarıcıyım وَمَا يُشْعِرُكُمْ يُدْرِيكُمْ **Size ne bildirir** *(Neyi?)* بِإِيمَانِهِمْ Onların imanını *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَتْ Ayet geldiğinde أَيْ Yani أَنْتُمْ Siz لَا تَدْرُونَ Bilemezsiniz *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu اِنَّهَا **Muhakkak o ayet** اِذَا جَاءَتْ **Geldiğinde** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmezler** لِمَا سَبَقَ Geçtiği için *(Nerede?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (okundu) *(Ne ile?)* بِالتَّاءِ ('lâ **tü**'minûn' şeklinde) 'tâ' ile *(Ne olarak?)* خِطَابًا Hitap olarak *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere وَفِي أُخْرٰى Bir diğer kıraatte (okundu) بِفَتْحِ أَنَّ 'Enne'nin fethasıyla *(Ne olduğu halde?)* بِمَعْنٰى لَعَلَّ 'le'alle' manasında أَوْ Ya da ('Enne' nedir?) مَعْمُولَةٌ Mamüldür *(Neye mamüldür?)* لِمَا Ol şeye ki قَبْلَهَا Kendinden öncedir

110. وَنُقَلِّبُ **Ters çeviririz** *(Neyi?)* اَفْئِدَتَهُمْ **Onların kalplerini** نُحَوِّلُ Döndürürüz *(Neyi?)* قُلُوبَهُمْ Onların kalplerini *(Neden döndürürüz?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan فَلَا يَفْهَمُونَهُ Böylece onu anlamazlar *(Daha neyi döndürürüz?)* وَاَبْصَارَهُمْ **Onların gözlerini** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan

(haktan) فَلَا يُبْصِرُونَهُ Böylece onu göremezler وَلَا يُؤْمِنُونَ Ve iman etmezler كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا **İman etmedikleri gibi** *(Neye?)* بِهِ **Ona** أَيْ Yani بِمَا Ol şeye ki أُنْزِلَ İndirildi *(O indirilenler de nedendir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetlerden اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defada** وَنَذَرُهُمْ **Ve onları bırakırız** نَتْرُكُهُمْ Terk ederiz *(Nerede?)* فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıklarında** ضَلَالِهِمْ Sapkınlıklarında يَعْمَهُونَ **Bocalarlar** يَتَرَدَّدُونَ Gidip gelirler *(Ne oldukları halde?)* مُتَحَيِّرِينَ Hayretler içinde/şaşkın

﴿وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَا اِلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى﴾ كَمَا اقْتَرَحُوا ﴿وَحَشَرْنَا﴾ جَمَعْنَا ﴿عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا﴾ بِضَمَّتَيْنِ جَمْعُ قَبِيلٍ أَيْ فَوْجًا فَوْجًا وَبِكَسْرِ الْقَافِ وَفَتْحِ الْبَاءِ أَيْ مُعَايَنَةً فَشَهِدُوا بِصِدْقِكَ ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ لِمَا سَبَقَ عِلْمُ اللهِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ﴾ إِيمَانَهُمْ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ (١١١)﴾ ذٰلِكَ ﴿وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا﴾ كَمَا جَعَلْنَا هٰؤُلَاءِ أَعْدَاءَكَ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿شَيَاطِينَ﴾ مَرَدَةَ ﴿الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي﴾ يُوَسْوِسُ ﴿بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ﴾ مُمَوَّهَهُ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿غُرُورًا﴾ أَيْ لِيَغُرُّوهُمْ ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ﴾ أَيِ الْإِيحَاءَ الْمَذْكُورَ ﴿فَذَرْهُمْ﴾ دَعِ الْكُفَّارَ ﴿وَمَا يَفْتَرُونَ (١١٢)﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ مِمَّا زُيِّنَ لَهُمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَلِتَصْغٰى﴾ عَطْفٌ عَلٰى غُرُورًا أَيْ تَمِيلَ ﴿اِلَيْهِ﴾ أَيِ الزُّخْرُفِ ﴿اَفْئِدَةُ﴾ قُلُوبُ ﴿الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا﴾ يَكْتَسِبُوا ﴿مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ (١١٣)﴾ مِنَ الذُّنُوبِ فَيُعَاقَبُوا عَلَيْهِ وَنَزَلَ لَمَّا طَلَبُوا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ حَكَمًا، قُلْ: ﴿اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغِي﴾ أَطْلُبُ ﴿حَكَمًا﴾ قَاضِيًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿مُفَصَّلًا﴾ مُبَيَّنًا فِيهِ الْحَقُّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿وَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنْزَلٌ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [مُنَزَّلٌ] ﴿مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (١١٤)﴾ اَلشَّاكِّينَ فِيهِ وَالْمُرَادُ بِذٰلِكَ اَلتَّقْرِيرُ لِلْكُفَّارِ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ بِالْأَحْكَامِ وَالْمَوَاعِيدِ ﴿صِدْقًا وَعَدْلًا﴾ تَمْيِيزٌ ﴿لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ﴾ بِنَقْصٍ أَوْ خُلْفٍ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْعَلِيمُ (١١٥)﴾ بِمَا يُفْعَلُ ﴿وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ﴾ فِي مُجَادَلَتِهِمْ لَكَ فِي أَمْرِ الْمَيْتَةِ إِذْ قَالُوا: مَا قَتَلَ اللهُ أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ مِمَّا قَتَلْتُمْ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ (١١٦)﴾ يَكْذِبُونَ فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (١١٧)﴾ فَيُجَازِي كُلًّا مِنْهُمْ ﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ أَيْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ (١١٨)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

111. Eğer Biz hakikaten istedikleri gibi **onlara melekleri indirsek ve onlar ile ölüler konuşacak olsalar ve onların üzerine her şeyi de bölük bölük**[1] **haşretsek,** toplasak Allah'ın ilminde sabit olduğundan **yine**

---

[1] قُبُلًا kelimesi iki zamme ile okunmakta olup, قَبِيل kelimesinin cemisidir. "Bölük bölük" anlamına gelir. Bir kıraatte de bu kelime ق harfinin kesresi, ب harfinin fethası ile قِبَلًا şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte göre mana "Önünden gelip de doğruluğuna şahitlik etseler" şeklindedir.

iman edecek değillerdir. Ancak şu kadarı var ki **Allah** iman etmelerini **dilerse başka!** O zaman iman ederler. **Fakat onların çokları** bunu **bilmezler.**

112. **Ve** bu kimseleri sana **böyle** düşman yaptığımız gibi **her peygamber için** küstah **insan ve cin**[1] **şeytanlarını düşman kıldık. Onların bazısı bazısına, aldatmak için sözün yaldızlısını,** batıl ile kamufle edilmiş sözü **telkin,** vesvese **eder. Ve eğer Rabbin dilemiş olsaydı onu,** bu telkini **yapamazlardı, artık onları,** o kâfirleri **ve iftira eder oldukları** kendilerine yaldızlı gösterilmiş **şeyler** olan küfür ve ötekilerini **bırak.** Bu , savaş ile ilgili emir gelmeden önceydi.

113. **Ve ahirete inanmayanların gönülleri,** kalpleri **ona,** o yaldızlı sözlere **kaysın,**[2] meyletsin **ve ondan hoşlansınlar ve onların yaptıklarını,** işledikleri günahları **yapsınlar** da azap görsünler **diye (telkin ederler.)**

Hz. Peygamberden, onunla kendileri arasına bir hakem tayin etmesini istediklerinde şu ayetler inmiştir:

114. **Allah'tan başka hakem,** benimle sizin aranızda hüküm verecek birini **ister miyim ki o size kitabı,** Kuran'ı **mufassal olarak,** kendisinde hak ile batıl ayrılmış olarak **indirmiş olan zattır. Ve kendilerine kitap,** Tevrat **verdiklerimiz** kişiler olan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi kimseler **bilirler ki, o şüphesiz Rabbin tarafından hak olarak indirilmiştir.**[3] **Artık sakın şüpheye düşmüşlerden,** kuşkuya kapılanlardan **olma!** Bu sözle kastedilen, Kuran'ın hak olduğunu kâfirlere takrir etmektir.

115. **Rabbinin** vaat edilen şeylere ve de hükümlere dair olan **kelimesi, doğruluk**[4] **ve adaletce tamamlanmıştır. Onun kelimelerini** bozmak ya da sözden dönmek suretiyle **değiştirecek yoktur. O** söylenilen **her şeyi işiten,** yapılanı **hakkıyla bilendir.**

116. **Ve eğer yerde bulunanların çoğun**luğunu oluşturan inkârcılar**a itaat edersen seni Allah'ın yolu** olan din**inden saptırırlar. Onlar** "Allah'ın canını almış olduğu şey, sizin öldürdüğünüz şeylerden yenmeye daha layıktır" gibi sözleriyle leş konusunda seninle giriştikleri mücadelede **sırf zandan başka bir şeye tâbi olmazlar**[5] **ve onlar** bu konuda **yalan yanlış söyler dururlar.**[6]

117. **Şüphe yok ki yoldan sapıvermiş kimseleri bilen**[7] **Rabbindir ve doğru yola gidenleri de bilen O'dur.** Her birine karşılığına verecektir.

---

[1] شَيَاطِينَ kelimesi عَدُوًّا kelimesinden bedeldir.

[2] وَلِتَصْغَى kelimesi غُرُورًا kelimesi üzerine atıftır.

[3] مُنَزَّلٌ Kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak okunmuştur.

[4] صِدْقًا kelimesi temyizdir.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[6] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[7] أَعْلَمُ kelimesi عَالِمٌ kelimesi anlamındadır.

118. Artık eğer siz O'nun ayetlerine inanan kimseler iseniz üzerine Allah'ın ismi anılmış olanlardan, yani onun ismi üzerine boğazlanmış olan hayvanlardan **yiyin.**

KELİME ANLAMI

111. وَلَوْ اَنَّنَا **Şayet biz** نَزَّلْنَا **İndirseydik** *(Kime?)* اِلَيْهِمُ **Onlara** *(Neyi?)* الْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** وَكَلَّمَهُمُ **Ve onlarla konuşsa** *(Kim?)* الْمَوْتٰى **Ölüler** كَمَا اقْتَرَحُوا İstedikleri gibi وَحَشَرْنَا، جَمَعْنَا **Ve toplasak** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(O şeyler ne olduğu halde?)* قُبُلًا **Küme, küme (Kubulen)** بِضَمَّتَيْنِ ('kaf' ve 'be' harfinin) zammesiyle جَمْعُ قَبِيلٍ 'kabîl'in cemisidir أَيْ Yani فَوْجًا فَوْجًا Grup, grup وَبِكَسْرِ الْقَافِ 'kaf' harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِ الْبَاءِ 'bâ' harfinin fethasıyla (da 'kıbelen' şeklinde okundu) أَيْ Yani (bu durumda manası) مُعَايَنَةً Gözlemleyerekten فَشَهِدُوا Şahit olsalar *(Neye?)* بِصِدْقِكَ Senin doğruluğuna مَا كَانُوا **Olmazlardı** *(Ne?)* لِيُؤْمِنُوا **İman eder olmazlardı** *(Niçin iman etmezlerdi?)* لِمَا سَبَقَ Geçtiği için *(Nerede?)* عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın (c.c.) ilminde اِلَّا لٰكِنْ **Ancak** şu kadarı var ki اَنْ يَشَاءَ **Dilerse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* إِيمَانَهُمْ İmanlarını فَيُؤْمِنُوا O zaman iman ederler وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onların çoğu** *(Nedir?)* يَجْهَلُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

112. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** جَعَلْنَا **Kıldık/yaptık** *(Kim için?)* لِكُلِّ نَبِيٍّ **Her peygamber için** *(Ne kıldık?)* عَدُوًّا **Bir düşman** كَمَا جَعَلْنَا Yaptığımız gibi *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ Şunları *(Ne?)* أَعْدَاءَكَ Senin düşmanın وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Bundan ('adüvven kelimesinden) *(O düşmandan bedel?)* شَيَاطِينَ مَرَدَةَ الْاِنْسِ **İnsan şeytanlar** – Dikkafalılar *(Daha?)* وَالْجِنِّ **Cin** (Şeytanlar) *(Öyle şeytanlar ki?)* يُوحِي **Telkin eder** يُوَسْوِسُ Vesvese verir *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime?)* اِلٰى بَعْضٍ **Bazısına** *(Neyi telkin eder?)* زُخْرُفَ الْقَوْلِ **Yaldızlı sözü** مُمَوَّهَهُ Kamufle edilmiş sözü *(Neden kamufle edilmiş?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan *(Niçin telkin eder?)* غُرُورًا **Aldatmak için** أَيْ Yani لِيَغُرُّوهُمْ Onları aldatmak için وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** مَا فَعَلُوهُ **Onu yapamazlardı** أَيْ Yani الْإِيحَاءَ الْمَذْكُورَ Adı geçen telkini فَذَرْهُمْ **Bırak onları** دَعِ الْكُفَّارَ Kafirleri bırak *(Daha neyi bırak?)* وَمَا **Ol şeyi ki** يَفْتَرُونَ **İftira ediyorlar** *(O iftira ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfür *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve ondan başka şeyler مِمَّا Ol şeylerden ki زُيِّنَ Yaldızlandı *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَهٰذَا Bu (ayette geçen hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emirden öncedir *(Ne ile emir?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

113. *(Daha niçin telkin ederler?)* وَلِتَصْغٰى **Kansın diye** عَطْفٌ (bu) atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلٰى غُرُورًا 'gurûr' üzerine أَيْ تَمِيلَ Yani meyletsin diye *(Neye?)* اِلَيْهِ **Buna** أَيِ الزُّخْرُفِ Yani yaldızlı söze *(Ne kansın diye?)* اَفْئِدَةُ قُلُوبُ الَّذِينَ **Ol kimsenin kalpleri ki** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar iman etmezler** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Daha niye telkin ederler?)* وَلِيَرْضَوْهُ **Ondan hoşlansın diye** *(Daha?)* وَلِيَقْتَرِفُوا، يَكْتَسِبُوا **elde etsinler diye** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُقْتَرِفُونَ **İşliyorlar** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan فَيُعَاقَبُوا Ve böylece azab görünler عَلَيْهِ Bunun üzerine (o günahlara karşılık)

114. وَنَزَلَ Ve indi *(Ne zaman?)* لَمَّا طَلَبُوا Ne zaman ki istediler *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberden[s.a.v.] *(Ne istediler?)* أَنْ يَجْعَلَ Kılmasını *(Nerede?)* بَيْنَهُ Kendisiyle وَبَيْنَهُمْ Onlar arasında *(Ne kılmasını?)* حَكَمًا Bir hakem (bunun üzerine şu ayet indi) قُلْ De ki اَفَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını mı?** اَبْتَغِي **İsteyeyim** أَطْلُبُ Talep edeyim *(Ne olarak?)* حَكَمًا **Hakem olarak** قَاضِيًا Yargılayıcı olarak *(Nerede?)* بَيْنِي Benimle وَبَيْنَكُمْ Sizin aranızda وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle** (Allah'tır) **ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Neyi indirdi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuranı *(Ne olarak indirdi?)* مُفَصَّلًا **Tafsil edilmiş** مُبَيَّنًا Açıklanmış/ayırt edilmiş *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne açıklanmış?)* اَلْحَقُّ Hak *(Neden açıklanmış?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰتَيْنَاهُمْ **Biz onlara verdik** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevratı *(Bu kimseler kim gibi?)* كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi *(Daha?)* وَأَصْحَابِهِ Onun arkadaşları gibi يَعْلَمُونَ **Onlar bilirler** *(Neyi?)* اَنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* مُنَزَّلٌ **İndirilmiştir** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) Tahfifli/şeddesiz (olarak 'Münzelün' şeklinde okundu) *(Daha)* وَالتَّشْدِيدِ şeddeli (olarak 'münezzelün' şeklinde okundu) *(Nereden indirilmiş?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Ne ile indirildi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** فَلَا تَكُونَنَّ **Öyleyse olma!** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüphelenenlerden** اَلشَّاكِّينَ Kuşkuya kapılanlardan *(Nerede şüphelenenlerden?)* فِيهِ Onda وَالْمُرَادُ Kastedilen *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Nedir?)* اَلتَّقْرِيرُ Takrir etmektir/yerleştirmektir *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere أَنَّهُ ki O kuran *(Nedir?)* حَقٌّ Haktır

115. وَتَمَّتْ **Ve tamam oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Ne ile ilgili kelimesi?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümlerle *(Daha?)* وَالْمَوَاعِيدِ Vaadlerle *(Nasıl tamam oldu?)* صِدْقًا **Doğru olarak** *(Daha?)* وَعَدْلًا **Ve adil** تَمْيِيزٌ (Bu iki kelime) temyizdir لَا مُبَدِّلَ **Değiştirici yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِهِ **O'nun kelimesini** *(Ne ile?)* بِنَقْصٍ Bozarak *(Daha?)* أَوْ خُلْفٍ Cayarak وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِمَا Ol şeyi ki يُقَالُ Söyleniyor الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki يُفْعَلُ İşleniyor

116. وَاِنْ تُطِعْ **Şayet itaat edersen** *(Kime?)* اَكْثَرَ مَنْ **Ol kimselerin çoğuna ki** فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedirler** أَيْ Yani الْكُفَّارَ Kafirlere (itaat edersen demektir) يُضِلُّوكَ **Seni saptırırlar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** دِينِهِ Onun dininden اِنْ مَا يَتَّبِعُونَ **Onlar tabi olmazlar** (Buradaki 'in',) 'mâ' anlamındadır اِلَّا الظَّنَّ **Ancak zanna** (tabi olurlar) *(Nerede?)* فِي مُجَادَلَتِهِمْ Mücadelelerinde *(Kiminle mücadelelerinde?)* لَكَ Seninle olan *(Ne konudaki mücadelelerinde?)* فِي أَمْرِ الْمَيْتَةِ Leş konusundaki إِذْ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler مَا Ol şey ki قَتَلَ Öldürdü *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(O şey nedir?)* أَحَقُّ Daha layıktır *(Neye?)* أَنْ تَأْكُلُوهُ Onu yemenize *(Hangi şeyden daha layıktır?)* مِمَّا Ol şeyden ki قَتَلْتُمْ Siz öldürdünüz وَاِنْ مَا هُمْ **Ve onlar olmadı** (Buradaki 'İn,) 'mâ' anlamındadır اِلَّا **Ancak** يَخْرُصُونَ، يَكْذِبُونَ **Yalan söylerler** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda

117. اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Nedir?)* هُوَ **O'dur** اَعْلَمُ **Bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani (senin rabbin) bilendir *(Neyi bilendir?)* مَنْ يَضِلُّ **Kim sapıyor** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Onun yolundan** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **Bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُهْتَدِينَ **Doğru yolda gidenleri** فَيُجَازِي Buna göre karşılıklandırır *(Kimi?)* كُلًّا مِنْهُمْ Onların hepsini

118. فَكُلُوا **Yiyin!** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذُكِرَ **Zikredildi** *(Ne?)* اسْمُ اللّٰهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** أَيْ Yani ذُبِحَ Kesildi *(Ne ile kesildi?)* عَلَى اسْمِهِ Onun ismi üzere (ismi zikredilerek) اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِهِ **Onun ayetlerine** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **İnanıyor**

﴿وَمَا لَكُمْ اَ﴾ نْ ﴿لَا تَاْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الذَّبَائِحِ ﴿وَقَدْ فُصِّلَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ فِي الْفِعْلَيْنِ [فَصَّلَ حَرَّمَ] ﴿لَكُمْ مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ﴾ فِي آيَةِ (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ) ﴿اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ﴾ مِنْهُ فَهُوَ أَيْضًا حَلَالٌ لَكُمْ اَلْمَعْنٰى لَا مَانِعَ لَكُمْ مِنْ أَكْلِ مَا ذُكِرَ وَقَدْ بَيَّنَ لَكُمُ الْمُحَرَّمُ أَكْلُهُ وَهٰذَا لَيْسَ مِنْهُ ﴿وَاِنَّ كَثِيرًا لَيَضِلُّونَ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لَيُضِلُّونَ] ﴿بِاَهْوَآئِهِمْ﴾ بِمَا تَهْوَاهُ أَنْفُسُهُمْ مِنْ تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ وَغَيْرِهَا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ يَعْتَمِدُونَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ ﴿وَذَرُوا﴾ اُتْرُكُوا ﴿ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ﴾ عَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ وَالْإِثْمُ قِيلَ: اَلزِّنَا، وَقِيلَ: كُلُّ مَعْصِيَةٍ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾﴾ يَكْتَسِبُونَ ﴿وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ بِأَنْ مَاتَ أَوْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ وَإِلَّا فَمَا ذَبَحَهُ الْمُسْلِمُ وَلَمْ يُسَمِّ فِيهِ عَمْدًا أَوْ نِسْيَانًا فَهُوَ حَلَالٌ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَاِنَّهُ﴾ أَيِ الْأَكْلُ مِنْهُ ﴿لَفِسْقٌ﴾ خُرُوجٌ عَمَّا يَحِلُّ ﴿وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ﴾ يُوَسْوِسُونَ ﴿اِلٰى اَوْلِيَآئِهِمْ﴾ اَلْكُفَّارِ ﴿لِيُجَادِلُوكُمْ﴾ فِي تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ ﴿وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ﴾ فِيهِ ﴿اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾﴾ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ ﴿اَوَ مَنْ كَانَ مَيْتًا﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَحْيَيْنَاهُ﴾ بِالْهُدٰى ﴿وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهٖ فِي النَّاسِ﴾ يَتَبَصَّرُ بِهِ الْحَقَّ مِنْ غَيْرِهِ وَهُوَ الْإِيمَانُ ﴿كَمَنْ مَثَلُهُ﴾ مَثَلُ زَائِدَةٌ أَيْ كَمَنْ هُوَ ﴿فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ وَهُوَ الْكَافِرُ لَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زُيِّنَ لِلْمُؤْمِنِينَ الْإِيمَانُ ﴿زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَعَلْنَا فُسَّاقَ مَكَّةَ أَكَابِرَهَا ﴿جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا﴾ بِالصَّدِّ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ﴾ لِأَنَّ وَبَالَهُ عَلَيْهِمْ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَاِذَا جَاءَتْهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اٰيَةٌ﴾ عَلٰى صِدْقِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ﴾ بِهِ ﴿حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَا اُوتِيَ رُسُلُ اللّٰهِ﴾ مِنَ الرِّسَالَةِ وَالْوَحْيِ إِلَيْنَا لِأَنَّا أَكْثَرُ مَالًا وَأَكْبَرُ سِنًّا قَالَ تَعَالٰى: ﴿اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَاتِهٖ﴾ بالجمع والإفراد، [رِسَالَتَهُ] وَحَيْثُ مَفْعُولٌ بِهِ لِفِعْلٍ دَلَّ عَلَيْهِ أَعْلَمُ أَيْ يَعْلَمُ الْمَوْضِعَ الصَّالِحَ لِوَضْعِهَا فِيهِ فَيَضَعُهَا وَهٰؤُلَاءِ لَيْسُوا أَهْلًا لَهَا ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ اَجْرَمُوا﴾ بِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ ﴿صَغَارٌ﴾ ذُلٌّ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ أَيْ بِسَبَبِ مَكْرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

119. Size ne var ki, üzerine Allah'ın ismi zikredilmiş olarak boğazlanmış **olanı yemeyesiniz. Ve muhakkak size haram kılınan şeyler** "leş size haram kılındı..." ayetinde **mufassal olarak bildirilmiştir.**[1] **Ancak** onlardan **kendisine zorunlu kaldığınız şey hariç!** O da size helaldir. Ayetin manası şöyledir: "Allah'ın ismi zikredilmiş olarak boğazlanan hayvanı yemenize bir engel yoktur. Zira bu, yenmesi haram kılınan şeyler arasında bulunmamaktadır" **Ve şüphe yok ki birçokları** bu konuda itimat edecekleri **bir bilgileri olmadan kendi hevâlarıyla,** leş eti ve diğer başka şeyleri helal kabul etmek türünden kendi nefislerinin arzuladıkları şeyler sebebiyle **saparlar.**[2] **Senin Rabbin ise muhakkak ki,** helalden geçip, harama varmak suretiyle **haddi aşanları en iyi bilendir.**

120. Günahın[3] **görünenini de, görünmeyenini de,** aşikar olanını da, gizli olanını da **bırakınız,** terk ediniz. **Şüphesiz günahı kazanan kimseler elbette işledikleri,** kazandıkları **şeyden dolayı** ahirette **cezalanacaklardır.**

121. Ölmesi veya Allah'tan başkasının adına boğazlanması şeklinde **üzerine Allah'ın ismi zikredilmemiş olanlardan yemeyiniz.** Yoksa bir Müslüman'ın kasten veya unutarak Allah'ın adını anmamak suretiyle boğazlamış olduğu hayvan helaldir. Bu tefsiri İbni Abbas yapmıştır. İmam Şafii de bu görüştedir.[4] **Ve şüphe yok ki,** ondan yemek **bir fısktır,** helal dairesinden çıkıştır. **Ve muhakkak ki, şeytanlar** leşin helal kabul edilmesi konusunda **sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına,** kâfirlere **telkinde,** vesvesede **bulunurlar. Ve eğer** bu konuda **onlara itaat ederseniz şüphe yok ki, siz de müşriklersiniz.**

Ebu Cehil vb. kâfirler hakkında şu ayetler inmiştir:

122. Küfrü sebebiyle **ölü iken** hidayetle **dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği,** kendisiyle hak olanı olmayandan ayırt edip göreceği **bir ışık** olan iman **verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki** kâfir **kimse gibi**[5] **olur mu?** Tabi ki olmaz. **İşte** müminlere iman süslü gösterildiği gibi **kâfirlere yaptıkları** küfür ve masiyetler **böyle süslü gösterilmiştir.**

123. Ve böyle Mekke'nin fasıklarını büyüklerinden yaptığımız gibi **her bir**

---

[1] فصل ve حرم fiilleri hem meçhul hem de (bizim kıraatımızda da olduğu gibi) malum olarak okunmuştur.

[2] ليضلون kelimesi hem ي harfinin fethasıyla لَيَضِلُّونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatımızda da olduğu gibi) لَيُضِلُّونَ şeklinde ي harfinin zammesiyle okunmuştur.

[3] Burada günah kelimesi bir görüşte zina, diğer bir görüşte ise her türlü masiyettir.

[4] [Hanefi mezhebinde ise bir Müslüman'ın kasten besmele çekmeyerek boğazlamış olduğu hayvan helal değildir. –mütercim–]

[5] مَثَل kelimesi burada zaittir. كَمَنْ هُوَ demektir.

beldede günahkârları büyüklerden kıldık ki, imandan engellemek suretiyle **orada hilede bulunsunlar. Hâlbuki onlar hilekarlık yapmazlar, ancak** bunun vebali üzerlerine olduğundan **kendilerine (hile) yapmış olurlar da** bunun **farkına varamazlar.**

124. Ve onlara, yani Mekkelilere Hz. Peygamberin doğruluğuna dair **bir âyet geldiği zaman derler ki, «Allah'ın peygamberlerine verilmiş olan** peygamberlik ile vahy**in aynısı bizlere verilinceye kadar biz** buna **imân etmeyiz.»** Zira bizim hem malımız çok, hem de yaşımız büyük. [Peygamberlik verilmeye biz daha layığız] Allah teala buyuruyor ki: **Allah peygamberliğini**[1] **nereye**[2] **vereceğini en iyi bilendir. Elbette** bu sözleri sebebiyle **günahkâr olanlara yapar oldukları hileden,** yani hile yapmalarından **dolayı Allah katında bir küçüklük,** zül **ve şiddetli bir azap isabet edecektir.**

KELİME ANLAMI

119. وَمَا لَكُمْ **Size ne var ki** اَ نْ لَا تَأْكُلُوا **Yemeyesiniz** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذُكِرَ **Zikredildi** *(Ne?)* اسْمُ اللّٰهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** *(O şey de nedendir?)* مِنَ الذَّبَائِحِ Kesilen hayvanlardan وَقَدْ فُصِّلَ **Ve tafsil edildi** بِالْبِنَاءِ Bina edilerek (okundu) *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için (Yani meçhul olarak 'fussile' şeklinde) *(Daha ne ile okundu?)* وَلِلْفَاعِلِ Fail için (Fassale şeklinde malum olarak okundu) *(Nerede?)* فِي الْفِعْلَيْنِ İki fiilde de (Hem 'Fassale' fiilinde, hem de bundan sonra gelen 'Harrame' fiilinde) *(Kime tafsil etti?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kılındı** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Nerede?)* فِي آيَةِ Şu ayette «حُرِّمَتْ 'Haram kılındı' عَلَيْكُمُ sizin üzerinize *(Ne?)* الْمَيْتَةُ» Leş اِلَّا **Ancak** (Hariç) مَا **Ol şey ki** اضْطُرِرْتُمْ **Muzdar/çaresiz kaldınız** *(Neye?)* اِلَيْهِ **O şeye** *(O çaresiz kaldığınız şey de nedendir?)* مِنْهُ Ondan (o leşten) فَهُوَ أَيْضًا O da aynı şekilde *(Nedir?)* حَلَالٌ Helaldir *(Kime?)* لَكُمْ Size الْمَعْنٰى Mana (şudur) لَا مَانِعَ Mani yoktur *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Neye mani yoktur?)* مِنْ أَكْلِ مَا Ol şeyin yemeye ki ذُكِرَ anlatıldı وَقَدْ بُيِّنَ Halbuki beyan edilmiştir *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Ne beyan edilmiştir?)* الْمُحَرَّمُ Haram kılınan *(Ne haram kılınan?)* أَكْلُهُ Yemesi وَهٰذَا Bu (yemekten kaçınamayacağınız şeyler) *(Nedir?)* لَيْسَ Değildir *(Neden?)* مِنْهُ Ondan (haram kılınanlardan) وَاِنَّ كَثِيرًا **Elbette bir çoğu** لَيُضِلُّونَ **Sapıyorlar** بِفَتْحِ الْيَاءِ (leyezillûne şeklinde) ya harfinin fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّهَا (leyuzillûne şeklinde) ya harfinin zammesiyle (okundu) *(Ne sebebiyle sapıyorlar?)* بِاَهْوَائِهِمْ **Hevaları sebebiyle**

---

[1] Bu kelime hem cemi hem de müfret olarak okunmuştur.

[2] حَيْثُ kelimesi أَعْلَمُ fiilinin delalet ettiği bir fiilin mefulü bihidir. Yani ayetin manası şöyledir: "Allah peygamberliğin verileceği uygun kişiyi bilir ve de ona peygamberlik verir. Şunlar ise buna ehil kimseler değildirler."

بِمَا Ol şeyle ki تَهْوَاهُ İstiyor *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ Onların nefisleri *(O istedikleri şey de nedendir?)* مِنْ بِغَيْرِ عِلْمٍ **İlimleri olmaksızın** *(Öyle ilim ki)* يَعْتَمِدُونَهُ İtimat edecekleri *(Nerede itimat edecekleri?)* فِي تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ Leşin helal kılınması *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerden *(Nasıl?)* ذٰلِكَ Bu konuda اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُعْتَدِينَ، اَلْمُتَجَاوِزِينَ **Aşanları** *(Neyi?)* الْحَلَالَ Helalı *(aşıp)* إِلَى الْحَرَامِ Harama *(geçenleri)*

120. وَذَرُوا، اُتْرُكُوا **Terk edin** *(Neyi?)* ظَاهِرَ الْاِثْمِ **Günahın zahirini** *(Daha?)* وَبَاطِنَهُ **Onun batınını** عَلَانِيَتَهُ Aşikarını *(Daha?)* وَسِرَّهُ Ve gizlisini وَالْاِثْمُ Günah(ın tefsirinde) قِيلَ Dendi ki اَلزِّنَا Zinadır وَقِيلَ Ve dendi ki كُلُّ مَعْصِيَةٍ Her günahtır اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** يَكْسِبُونَ **Kazanıyorlar** *(Neyi?)* الْاِثْمَ **Günahı** سَيُجْزَوْنَ **Yakında cezalandırılacaklardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne sebebiyle cezalandırılacaklardır?)* بِمَا **Ol şeyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَقْتَرِفُونَ **İşliyorlar** يَكْتَسِبُونَ Kazanıyorlar

121. وَلَا تَأْكُلُوا **Ve yemeyin** *(Neden?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** لَمْ يُذْكَرِ **Zikredilmedi** *(Ne?)* اسْمُ اللهِ **Allah'ın ismi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Üzerine** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ مَاتَ Ölmesi suretiyle أَوْ Ya da ذُبِحَ Kesilmesi *(Ne ile kesilmesi?)* عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ Başkasının ismi üzerine وَإِلَّا Yoksa! فَمَا Ol şey ki ذَ بَحَهُ Onu kesti *(Kim?)* الْمُسْلِمُ Müslüman وَلَمْ يُسَمِّ Halbuki (Allah'ın) ismini söylemedi *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne olduğu halde o ismi söylemedi?)* عَمْدًا Kasten *(Daha?)* أَوْ نِسْيَانًا Ya da unutarak فَهُوَ O (kesilen hayvan) *(Nedir?)* حَلَالٌ Helaldir قَالَهُ Bunu dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas وَعَلَيْهِ Bu görüş üzerinedir *(Kim?)* الشَّافِعِيُّ Şafii وَاِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيْ Yani الْأَكْلُ Yemek *(Neden?)* مِنْهُ Ondan *(Nedir?)* لَفِسْقٌ **Elbette fısktır** خُرُوجٌ Çıkmaktır *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki يَحِلُّ Helal oluyor وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ **Ve muhakkak ki şeytanlar** لَيُوحُونَ **Telkin ediyorlar** يُوَسْوِسُونَ Vesvese veriyorlar *(Kime?)* اِلَى اَوْلِيَائِهِمْ **Dostlarına** اَلْكُفَّارِ Kafirlere *(Niçin vesvese veriyorlar?)* لِيُجَادِلُوكُمْ **Sizinle mücadele etmeleri için** *(Ne konuda?)* فِي تَحْلِيلِ الْمَيْتَةِ Leşin helalliği konusunda وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ **Eğer onlara itaat ederseniz** *(Nerede?)* فِيهِ O konuda اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* لَمُشْرِكُونَ **Elbette müşriklersiniz**

122. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil hakkında *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başkaları hakkında (şu ayet inmiştir:) أَوَ مَنْ **Ol kimse olur mu?** كَانَ **İdi** *(Ne?)* مَيْتًا **Ölü** *(Ne sebebiyle ölü idi)* بِالْكُفْرِ Küfrü sebebiyle فَاَحْيَيْنَاهُ **Ve biz de onu dirilttik** *(Ne ile?)* بِالْهُدٰى

Hidayet ile وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* نُورًا **Bir nur** *(Öyle nur ki)* يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Nerede?)* فِي النَّاسِ **İnsanlar**(arasın)**da** يَتَبَصَّرُ Ayırt edip, görüyor بِهِ o nurla *(Neyi?)* الْحَقَّ Hakkı *(Neden görüp-ayırt ediyor?)* مِنْ غَيْرِهِ Batıldan وَهُوَ O *(Nedir?)* الْإِيمَانُ İmandır *(O kimse ne olur mu?)* كَمَنْ **Ol kimse gibi ki** مَثَلُهُ **O kimse** مَثَلُ ;(Buradaki) 'mesel' zaittir زَائِدَةٌ Yani (mana şu şekildedir) أَيْ كَمَنْ Ol kimse gibi ki هُوَ O kimse *(Neredit?)* فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklarda** لَيْسَ بِخَارِجٍ **Çıkacak değildir** *(Nereden)* مِنْهَا **Oradan** وَهُوَ الْكَافِرُ O kişi kafirdir لَا Hayır!..(bir olmaz) كَذَٰلِكَ **Ve yine aynı şekilde** كَمَا زُيِّنَ Yaldızlandığı gibi *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne?)* الْإِيمَانُ İman زُيِّنَ **Yaldızlandı** *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **İşliyor** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfür *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Masiyet

123. وَكَذَٰلِكَ **Ve yine aynı şekilde** كَمَا جَعَلْنَا Kıldığımız gibi *(Kimi?)* فُسَّاقَ مَكَّةَ Mekke'nin fasıklarını *(Ne kıldığımız gibi?)* أَكَابِرَهَا Oranın büyükleri جَعَلْنَا **Kıldık/yaptık** *(Nerede?)* فِي كُلِّ قَرْيَةٍ **Her beldede** *(Kimi?)* أَكَابِرَ **Büyükleri** *(Ne kıldık?)* مُجْرِمِيهَا **Oranın günahkarları** *(Niçin böyle yaptık?)* لِيَمْكُرُوا **Hile yapsınlar diye** *(Nerede?)* فِيهَا **Oralarda** *(Ne şekilde günahkarları yaptık?)* بِالصَّدِّ Engellemeleri suretiyle *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَمَا يَمْكُرُونَ **Onlar hile yapmıyorlar** إِلَّا **Ancak** *(Kime hile yapıyorlar?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Kendilerine** *(Niçin kendilerine hile yapmış oluyorlar?)* لِأَنَّ وَبَالَهُ Çünkü yaptıklarının vebali *(Nedir?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerinedir وَمَا يَشْعُرُونَ **Halbuki farkına varmıyorlar** *(Neyin?)* بِذَٰلِكَ Bunun

124. وَإِذَا جَاءَتْهُمْ **Ve geldiğinde onlara** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekkelilere *(Ne geldiğinde?)* آيَةٌ **Bir ayet** *(Neye dair bir ayet?)* عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberin (s.a.v.) doğruluğuna dair قَالُوا **Onlar derler** *(Şunu;)* لَنْ نُؤْمِنَ **Kesinlikle iman etmeyiz** *(Neye?)* بِهِ Ona (O ayete) حَتَّى نُؤْتَى **Biz verilinceye dek** *(Neyi verilinceye dek?)* مِثْلَ مَا **Ol şeyin mislini ki,** أُوتِيَ **Verildi** *(Kim?)* رُسُلُ اللَّهِ **Allah'ın Peygamberleri** *(Onların verildikleri de nedendir?)* مِنَ الرِّسَالَةِ Peygamberlik *(Daha?)* وَالْوَحْيِ Vahiy *(Kime verilinceye kadar?)* إِلَيْنَا Bize *(Niçin?)* لِأَنَّا Zira biz *(Neyiz?)* أَكْثَرُ Daha çoğuz *(Ne bakımdan?)* مَالًا Mal bakımından *(Daha?)* وَأَكْبَرُ Daha büyüğüz *(Ne bakımdan?)* سِنًّا Yaş olarak قَالَ تَعَالَى Allah (c.c.) dedi ki اللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi en iyi bilendir?)* حَيْثُ **Nereye** يَجْعَلُ **Koyacak/verecek** *(Neyi?)* رِسَالَاتِهِ **Peygamberliğini** بِالْجَمْعِ (Bu söz) Cemi ile (Risalâtih şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالْإِفْرَادِ (Risaleteh şeklinde) müfred olarak da (okundu) وَحَيْثُ 'Haysü' sözü *(Nedir?)*

مَفْعُولٌ بِهِ Mefûlü bih'tir *(Ne için Mefûlü bih'tir?)* لِفِعْلٍ Bir fiil için ki دَلَّ Delalet etti عَلَيْهِ Üzerine (o fiile) *(Ne delalet etti?)* أَعْلَمُ 'E'lemü ' sözü أَيْ Yani (mana şudur) يَعْلَمُ (Allah) bilir/ya'lemü *(Neyi bilir?)* الْمَوْضِعَ Ol yeri ki الصَّالِحَ Elverişli olan *(Ne için elverişli olan?)* لِوَضْعِهَا Onu koymak için *(Nereye?)* فِيهِ Oraya فَيَضَعُهَا Ve de onu koyar وَهٰؤُلَاءِ Onlarsa لَيْسُوا Değiller *(Ne değiller?)* أَهْلًا Ehil değiller *(Neye?)* لَهَا Buna (peygamberliğe) سَيُصِيبُ **Yakında isabet edecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** أَجْرَمُوا **Günah işlediler** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Sözleriyle *(O sözlerden bedel?)* ذٰلِكَ Bu (sözleriyle) *(Ne isabet edecektir?)* صَغَارٌ **Alçaklık** ذُلٌّ Zillet *(Nereden?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katından** *(Daha ne isabet edecektir?)* وَعَذَابٌ **Bir azap ki** شَدِيدٌ **Şiddetlidir** *(Ne sebebiyle isabet edecektir?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَمْكُرُونَ **Hile yapıyor** أَيْ Yani بِسَبَبِ مَكْرِهِمْ Hileleri sebebiyle

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ﴾ بِأَنْ يَقْذِفَ فِي قَلْبِهِ نُورًا فَيَنْفَسِحَ لَهُ وَيَقْبَلَهُ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَمَنْ يُرِدْ﴾ اللّٰهُ ﴿اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [ضَيِّقًا] عَنْ قَبُولِهِ ﴿حَرِجًا﴾ شَدِيدَ الضِّيقِ بِكَسْرِ الرَّاءِ صِفَةٌ وَفَتْحِهَا [حَرَجًا] مَصْدَرٌ وُصِفَ بِهِ مُبَالَغَةً ﴿كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (يَصَّاعَدُ) وَفِيهِمَا إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا ﴿فِي السَّمَاءِ﴾ إِذَا كُلِّفَ الْإِيمَانَ لِشِدَّتِهِ عَلَيْهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْجَعْلِ ﴿يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ﴾ الْعَذَابَ أَوِ الشَّيْطَانَ أَيْ يُسَلِّطُهُ ﴿عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ يَا مُحَمَّدُ ﴿صِرَاطُ﴾ طَرِيقُ ﴿رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا﴾ لَا عِوَجَ فِيهِ وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ الْمُؤَكِّدَةِ لِلْجُمْلَةِ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿قَدْ فَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ أَيْ يَتَّعِظُونَ وَخُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ ﴿لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ﴾ أَيِ السَّلَامَةِ وَهِيَ الْجَنَّةُ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ [يَحْشُرُهُمْ] أَيِ اللّٰهُ الْخَلْقَ ﴿جَمِيعًا﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْاِنْسِ﴾ بِإِغْوَائِكُمْ ﴿وَقَالَ اَوْلِيَٓاؤُهُمْ﴾ الَّذِينَ أَطَاعُوهُمْ ﴿مِنَ الْاِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ﴾ اِنْتَفَعَ الْإِنْسُ بِتَزْيِينِ الْجِنِّ لَهُمُ الشَّهَوَاتِ وَالْجِنُّ بِطَاعَةِ الْإِنْسِ لَهُمْ ﴿وَبَلَغْنَٓا اَجَلَنَا الَّذِيٓ اَجَّلْتَ لَنَا﴾ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَهٰذَا تَحَسُّرٌ مِنْهُمْ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُمْ عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ ﴿النَّارُ مَثْوٰيكُمْ﴾ مَأْوَاكُمْ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْأَوْقَاتِ الَّتِي يَخْرُجُونَ فِيهَا لِشُرْبِ الْحَمِيمِ فَإِنَّهُ خَارِجَهَا كَمَا قَالَ تَعَالٰى (ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ فِيمَنْ عَلِمَ اللّٰهُ أَنَّهُمْ يُؤْمِنُونَ فَمَا بِمَعْنٰى مَنْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا مَتَّعْنَا عُصَاةَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ ﴿نُوَلِّي﴾ مِنَ الْوَلَايَةِ ﴿بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا﴾ أَيْ عَلٰى بَعْضٍ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ﴾ أَيْ مِنْ مَجْمُوعِكُمْ أَيْ بَعْضِكُمُ الصَّادِقِ بِالْإِنْسِ أَوْ رُسُلُ الْجِنِّ نُذُرُهُمُ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ كَلَامَ الرُّسُلِ فَيُبَلِّغُونَ قَوْمَهُمْ ﴿يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا﴾ أَنْ قَدْ بَلَغَنَا قَالَ تَعَالٰى: ﴿وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِرْسَالُ الرُّسُلِ ﴿اَنْ﴾ اللَّامُ مُقَدَّرَةٌ وَهِيَ مُخَفَّفَةٌ أَيْ لِأَنَّهُ ﴿لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ﴾ مِنْهَا ﴿وَاَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾﴾ لَمْ يُرْسَلْ إِلَيْهِمْ رَسُولٌ يُبَيِّنُ لَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

125. **Artık Allah her kime hidayet etmek isterse** kalbine bir nur atmak suretiyle **onun göğsünü İslâm için genişletir,** kalbi İslam için genişleyince o da İslam'ı kabul eder. Nitekim bu konuda bir hadis de varit olmuştur. **Ve her kimi** Allah **dalâlete düşürmek dilerse onun göğsünü** İslam'ı kabul etme konusunda **daraltır,**[1] **sıkışmış**[2] **bir hale getirir,** onu iman ile mükellef kıldığında bu ona çok zor geldiğinden **sanki zorla göğe yükselecekmiş**[3] **gibi (olur). İşte** bu darlık verişi gibi **Allah imân etmeyenlerin üzerine böylece pislik,** azap ya da şeytan **verir,** bunu ona musallat kılar.

126. **Ve** ey Muhammed! **Bu** senin bulunduğun durum **Rabbinin** kendisinde hiç eğrilik bulunmayan **dosdoğru**[4] **olan yoludur. Muhakkak ki, Biz âyetleri düşünen**[5] nasihat dinleyen **bir kavim**[6] **için tafsilatlı olarak beyan etmişizdir.**

127. **Onlar için Rablerinin indinde selam**et **yurdu** olan cennet **vardır. Ve yaptıkları amelleri sebebiyle onların velîsidir.**

128. **Ve** yad et! **O gün de onların hepsini haşr edeceğiz.**[7] Ve onlara denilir ki; **«Ey cin tâifesi!** Saptırmanız suretiyle **insanlardan birçok kimseler edindiniz» Onların insanlardan** kendilerine itaat eden **dostları da: «Rabbimiz! Bizim bazımız bazımızdan faydalandı.** Kendilerine şehvetleri yaldızlayan cinlerden, insanlar; kendilerine itaat etmeleriyle de cinler insanlardan faydalandı. **Ve bizim için tayin ettiğin ecelimize,** kıyamet gününe **erdik,» diyecekler.** Bu onlardan bir pişmanlıktır. Allah teala da Meleklerin diliyle onlara **buyuruyor ki: «Ateş sizin karargâhınız,** yerleşeceğiniz yeriniz**dir, orada ebedîyen kalacaksınız, ancak** ateşin dışındaki kaynar sudan içmek için **Allah'ın dilediği** miktarda çıkacakları vakit **müstesna.** Allah telanın buyurduğu gibi: "Sonra onların döneceği yer

---

[1] ضَيِّقًا kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak okunmuştur.

[2] حَرِجًا kelimesi "şiddetli darlık" anlamına gelir. Bu kelime ر harfinin kesresi ile okunduğunda sıfat; fethayla okunduğunda ise kendisiyle mübalağa için vasıflanılmış mastartır.

[3] Bir diğer kıraatte bu kelime يَصَّاعَدُ şeklinde okunmuştur. Her iki kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ص harfine idgam edilmiştir. Bir başka kıraatte ise ص harfi sükun ile يَصْعَدُ şeklinde okunmuştur.

[4] مُسْتَقِيمًا kelimesi cümleyi te'kitleyen [daha doğrusu sahibi olan صِرَاطُ رَبِّكَ yi tekitleyen -mütercim-] bir hal olmak üzere nasbolmuştur. Kendisinde amel eden ise işaretin manasıdır. [Daha doğrusu kendisinde fiil manası bulunan ismi işarettir –mütercim-]

[5] يَذَّكَّرُونَ kelimesinin aslındaki ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[6] Sadece "düşünen bir kavim" demesi bundan faydalananların sadece onlar olmasındandır.

[7] Bu kelime hem ن ile نَحْشُرُهُمْ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfi ile يَحْشُرُهُمْ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası şöyledir: "Allah mahlukatı haşredecektir"

yine cehennemdir"» İbni Abbas'tan bu ayetin Allah'ın iman edeceğini bildiği kimseler hakkında indiği rivayet edilmiştir.[1] **Şüphe yok ki, senin Rabbin** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

129. Ve işte böyle insanları ve cinleri birbirlerinden faydalandırdığımız gibi **işledikleri şeyler** olan günahları **sebebiyle zalimlerin bazısını bazısının** üzerine **musallat kılarız.**[2]

130. «Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden[3] size benim âyetlerimi tebliğ eder ve sizi bu güne kavuşmanızla korkutan peygamberler gelmedi mi?» Diyeceklerdir ki: «Biz onların bize tebliğ ettiğine dair **kendi aleyhimize şehâdet ederiz.»** Allah teala buyuruyor ki; **Ve onları dünya hayatı aldattığından** dolayı onlar iman etmediler **ve kendi aleyhlerine kesinlikle kafir olduklarına dair şehâdette bulundular.**

131. İşte bu, peygamberlerin gönderilmesi **Rabbin, ülkelerin ahalisini** kendilerine hakkı beyan edecek bir peygamber gönderilmeyişinden sebep, **gafil bir halde bulunurlarken** onların **zulümleri sebebiyle helâk edici olmadığından[4] dolayıdır.**

KELİME ANLAMI

125. فَمَنْ يُرِدْ **Her kimi dilerse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi dilerse?)* اَنْ يَهْدِيَهُ **Onu hidayete eriştirmeyi** يَشْرَحْ **Açar** *(Neyi?)* صَدْرَهُ **Onun göğsünü** *(Ne için açmayı?)* لِلْاِسْلَامِ **İslam için** بِأَنْ يَقْذِفَ Atmak suretiyle *(Nereye?)* فِي قَلْبِهِ Kalbine *(Neyi atmak suretiyle?)* نُورًا Bir nuru فَيَنْفَسِحَ Açılır *(Kim için?)* لَهُ Onun için وَيَقْبَلَهُ Ve onu kabul eder كَمَا وَرَدَ Varid olduğu gibi *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ Bir hadiste وَمَنْ يُرِدْ **Her kimi de isterse** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi isterse?)* اَنْ يُضِلَّهُ **Onu saptırmayı** يَجْعَلْ **Kılar** *(Neyi?)* صَدْرَهُ **Onun göğsünü** *(Ne yapmayı?)* ضَيْقًا **Dar** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) tahfifle/şeddesiz (olarak 'Dayk' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (Dayyik şeklinde de) şeddeli (olarak okundu) *(Ne konuda dar kılar?)* عَنْ قَبُولِهِ Onu kabülden *(Öyle dar ki)* حَرِجاً **Dapdar** شَدِيدَ الضِّيقِ (Bu kelime) Şiddetli darlık (anlamındadır) بِكَسْرِ الرَّاءِ 'Râ' nın kesresiyle ('Haricün şeklinde okunduğunda) *(Nedir bu kelime?)* صِفَةٌ sıfattır وَفَتْحِهَا 'Râ' nın fethasıyle ('Haracün şeklinde okunduğunda)

---

[1] Bu tefsire göre مَا burada مَنْ anlamındadır.

[2] نُوَلِّي kelimesi velayet kökündendir.

[3] مِنْكُمْ sözüyle sizin toplamınızdan; yani "bir kısmınızdan" anlamı kastedilmektedir. Bu durumda iki şık söz konusudur: 1. bu bir kısmınızdan sözüyle sadece insanlar kastedilmiştir, 2. Yahut peygamberlerin sözünü dinleyip, kavimlerine ulaştıran uyarıcı cin peygamberler kastedilmiştir.

[4] أنْ kelimesinde lam mukadderdir. ان ise şeddeliden hafifletilmiştir. لِأَنَّهُ anlamına gelir.

(Nedir?) مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* وُصِفَ بِهِ kendisiyle vasıflanılmıştır *(Niçin vasıflanılmıştır?)* مُبَالَغَةً Mübalağa olsun için كَاَنَّمَا **Sanki** يَصَّعَّدُ **Yükseliyor** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «يَصَّاعَدُ» 'Yessâ'adü' şeklinde (okundu) وَفِيهِمَا Her ikisinde de (her iki kıraatte de bu kelimede) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'te'nin idğamı *(Öyle te ki)* فِي الْأَصْلِ (kelimenin) aslında bulunan *(Nereye idğam edilmesi vardır?)* فِي الصَّادِ 'Sad' harfine وَفِي أُخْرٰى Diğer bir kıraatte ise بِسُكُونِهَا 'Sad' harfinin sükunuyla ('Yes'adü şeklinde okundu) *(Nereye yükseliyor?)* فِي السَّمَاءِ **Göğe** *(Ne zaman?)* إِذَا كُلِّفَ Mükellef kılındığı zaman *(Ne ile?)* الْإِيمَانَ İmanla *(Niçin böyle olur?)* لِشِدَّتِهِ İman şiddetli olduğu için *(Kime?)* عَلَيْهِ Onun üzerine كَذٰلِكَ الْجَعْلِ **Aynı bu** kılış **gibi** يَجْعَلُ **Kılar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الرِّجْسَ **Pisliği** اَلْعَذَابَ Azabı أَوْ Ya da الشَّيْطَانَ Şeytanı أَيْ Yani يُسَلِّطُهُ Ona musallat kılar *(Kim üzerine?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

126. وَهٰذَا **Ve bu** الَّذِي Ol şey ki أَنْتَ Sen *(Nesin?)* عَلَيْهِ Onun üzerindesin *(Nedir bu ?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet صِرَاطُ طَرِيقُ رَبِّكَ **Rabbinin yolu** *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** لَا عِوَجَ Eğrilik yok فِيهِ Onda وَنَصْبُهُ (bu kelimenin) nasbedilmesi *(Nedir?)* عَلَى الْحَالِ الْمُؤَكِّدَةِ Hali müekkide olaraktır *(Neyi tekit eden?)* لِلْجُمْلَةِ Cümleyi وَالْعَامِلُ Amil ise *(Nerede?)* فِيهَا Bunda *(Nedir?)* مَعْنَى الْإِشَارَةِ İşaretin ('hâzâ'nin) manasıdır قَدْ فَصَّلْنَا **Tafsil ettik** بَيَّنَّا Açıkladık *(Neyi?)* الْأٰيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَذَّكَّرُونَ **Düşünürler** فِيهِ Bu ('Yezzekkerûn kelimesinde) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'tâ'nın idgamı *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ (kelimenin) aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الذَّالِ 'Zal' harfine أَيْ Yani (anlamı;) يَتَّعِظُونَ öğütlenirler وَخُصُّوا tahsis edildiler *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ zikredilmekle (Yani özellikle Düşünen kavim zikredildi) *(Niçin?)* لِأَنَّهُمُ Çünkü onlar الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır

127. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* دَارُ السَّلَامِ **Selam yurdu** أَيِ السَّلَامَةِ Yani selamet (yurdu) وَهِيَ O da *(Nedir?)* الْجَنَّةُ Cennettir *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* وَلِيُّهُمْ **Onların velisidir** *(Neye velidir?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor**

128. وَ اذْكُرْ **Ve** yâd et! يَوْمَ **Ol günü ki** نَحْشُرُهُمْ **Onları toplarız** بِالنُّونِ (Bu kelime) Nun ile ('nahşurühüm' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالْيَاءِ ('yahşurühum' şeklinde) 'yâ' ile (de okundu) أَيِ اللّٰهُ Yani Allah (toplar) *(Kimi?)* الْخَلْقَ Halkı جَمِيعًا **Hepsini** وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ **Ey cinler topluluğu** قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ **Elbette çok**

kimseler edindiniz *(Neden?)* مِنَ الاِنْسِ **İnsanlardan** *(Nasıl?)* بِاِغْوَائِكُمْ Kandırmanız suretiyle وَقَالَ **Ve dediler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim?)* اَوْلِيَاؤُهُمْ **Onların dostları** الَّذِينَ Öyle dostları ki أَطَاعُوهُمْ Onlara itaat ettiler *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْاِنْسِ **İnsanlardan** *(Şunu dediler)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اسْتَمْتَعَ **Faydalandı** *(Kim?)* بَعْضُنَا **Bazımız** *(Kimle?)* بِبَعْضٍ **Bazımızla** اِنْتَفَعَ Faydalandı *(Kim?)* الْإِنْسُ İnsanlar *(Ne ile?)* بِتَزْيِينِ الْجِنِّ Cinlerin yaldızlaması ile *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Neyi?)* الشَّهَوَاتِ Şehvetleri وَالْجِنُّ Cinler de (faydalandı) *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ الْإِنْسِ İnsanların itaat etmesi ile *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَبَلَغْنَا **Ve biz ulaştık** *(Neye?)* اَجَلَنَا **Bizim süremize** الَّذِي **Öyle süre ki** اَجَّلْتَ **Süre verdin** *(kime?)* لَنَا **Bize** وَهُوَ O süre de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* تَحَسُّرٌ Kederlenmedir *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan قَالَ **Dedi** تَعَالَى Allah teala *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile dedi?)* عَلَى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle النَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* مَثْوٰيكُمْ **Sizin karargâhınızdır** مَأْوَاكُمْ Sizin varacağınız yerdir *(Onlar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اِلَّا **Ancak müstesna** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O Allah'ın dilediği şey de nedendir?)* مِنَ الْأَوْقَاتِ Vakitler الَّتِي Öyle vakitler ki يَخْرُجُونَ Onlar çıkarlar *(Ne zaman?)* فِيهَا O vakitlerde *(Niçin çıkarlar?)* لِشُرْبِ الْحَمِيمِ Kaynar su içmek için فَإِنَّهُ Zira kaynar su *(Neredir?)* خَارِجَهَا Ateşin dışındadır كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah tealanın dediği gibi; «ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ 'Sonra elbette onların dönüşler *(Nereyedir?)* لَإِلَى الْجَحِيمِ» Elbette cehennemedir' (Saffat:68) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan (rivayet edildi) أَنَّهُ Bu ayet *(Nedir?)* فِيمَنْ Ol kimseler hakkındadır ki عَلِمَ اللّٰهُ Allah bildi *(Neyi?)* أَنَّهُمْ Ol kimseleri ki يُؤْمِنُونَ İman ederler فَمَا Bu durumda (ayetteki 'mâ') *(Nedir?)* بِمَعْنَى مَنْ 'men' manasındadır اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

129. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا مَتَّعْنَا Yani faydalandırdığımız gibi عُصَاةَ الْإِنْسِ İnsanların asilerini *(Dahı?)* وَالْجِنِّ Cinlerin asilerini *(Onlardan bedel)* بَعْضَهُمْ Onların bazısını بِبَعْضٍ Bazısıyla نُوَلِّي **Musallat ederiz** مِنَ الْوَلَايَةِ (Emir kılma, musallat etme manasındaki) Velayet kökünden gelir *(Kimi?)* بَعْضَ الظَّالِمِينَ **Bazı zalimleri** *(Kime çeviririz?)* بَعْضًا **Bazısına** أَيْ Yani عَلَى بَعْضٍ Bazısı aleyhine *(Ne ile?)* بِمَا **Ol şey ile ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(O kazandıkları da nedendir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Masiyetlerden

130. يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ **Ey cinler topluğu** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **Ve insanlar (topluluğu)** اَلَمْ يَاْتِكُمْ **Size gelmedi mi** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle peygamberler ki)* مِنْكُمْ **Sizden** أَيْ مِنْ مَجْمُوعِكُمْ Yani sizin toplamınızdan أَيْ yani بَعْضِكُمْ "Sizin bazınızdan" anlamı kastedilmiştir (Bu 'minküm' sözünün 'bazınızdan' şeklindeki tefsiri) *(Öyle tefsir ki)* الصَّادِقِ doğru olan *(Neye?)* بِالْإِنْسِ Sadece insanlara (cinlere değil) أَوْ Ya da ('minküm' sözüyle "bazınızdan" anlamı kastedildiğinde tefsiri şöyledir) رُسُلُ الْجِنِّ Cinlerin rasülleri *(Öyle Rasulleri ki)* نُذُرُهُمْ Onların uyarıcıları olan الَّذِينَ Öyle uyarıcıları ki يَسْتَمِعُونَ Dinliyorlar *(Neyi?)* كَلَامَ الرُّسُلِ Peygamberlerin sözünü فَيُبَلِّغُونَ Sonra da ulaştırıyorlar *(Kime?)* قَوْمَهُمْ Kavimlerine *(Öyle rasuller ki)* يَقُصُّونَ **Anlatıyorlar** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Ayetlerimi** *(Daha?)* وَيُنْذِرُونَكُمْ **Ve uyarıyorlar sizi** *(Neye karşı uyarıyorlar?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ **Gününüze kavuşmakla** *(Öyle gün ki)* هٰذَا **Bu** قَالُوا **Onlar dediler ki** شَهِدْنَا **Biz şehadet ederiz** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِنَا **Kendi aleyhimize** *(Ne ile?)* أَنْ Şununla ki قَدْ بَلَغَنَا Bize ulaştı قَالَ تَعَالٰى Allah teala dedi ki وَغَرَّتْهُمُ **Ve onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve iman etmediler وَشَهِدُوا **Ve şahitlik yaptılar** عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri aleyhine** اَنَّهُمْ **Onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* كَافِرِينَ **Kafirler**

131. ذٰلِكَ **Ve bu** أَيْ Yani إِرْسَالُ الرُّسُلِ Peygamber gönderme *(Niçindir?)* اَنْ **Şöyle ki** اَللَّامُ 'lam' *(Nedir?)* مُقَدَّرَةٌ mukadderdir وَهِيَ Bu ('En') *(Nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ Yani (şu demektir) لِأَنَّهُ Çünkü durum şu ki لَمْ يَكُنْ **Olmadı** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** مُهْلِكَ الْقُرٰى **Ülkeleri helak edici** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ **Zulüm ile** *(Öyle zulüm ki)* مِنْهَا Kendisinden وَاَهْلُهَا **Halbuki onun ahalisi** *(Nedir?)* غَافِلُونَ **Gafiller,** لَمْ يُرْسَلْ إِلَيْهِمْ Kendilerine gönderilmemiştir *(Ne?)* رَسُولٌ Peygamber *(Öyle peygamber ki)* يُبَيِّنُ Açıklıyor *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

﴿وَلِكُلٍّ﴾ مِنَ الْعَامِلِينَ ﴿دَرَجَاتٌ﴾ جَزَاءٌ ﴿مِمَّا عَمِلُوا﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ وَعِبَادَتِهِمْ ﴿ذُو الرَّحْمَةِ اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ بِالْإِهْلَاكِ ﴿وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَآءُ﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿كَمَآ اَنْشَاَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَرِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ أَذْهَبَهُمْ وَلٰكِنَّهُ أَبْقَاكُمْ رَحْمَةً لَكُمْ ﴿اِنَّ مَا تُوعَدُونَ﴾ مِنَ السَّاعَةِ وَالْعَذَابِ ﴿لَاٰتٍ﴾ لَا مَحَالَةَ ﴿وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾﴾ فَائِتِينَ عَذَابَنَا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿اِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلٰى حَالَتِي ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ ﴿اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ﴾ يَسْعَدُ ﴿الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾﴾ اَلْكَافِرُونَ ﴿وَجَعَلُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لِلّٰهِ مِمَّا ذَرَاَ﴾ خَلَقَ ﴿مِنَ الْحَرْثِ﴾ اَلزَّرْعِ ﴿وَالْاَنْعَامِ نَصِيبًا﴾ يَصْرِفُونَهُ إِلَى الضِّيفَانِ وَالْمَسَاكِينِ وَلِشُرَكَائِهِمْ نَصِيبًا يَصْرِفُونَهُ إِلٰى سَدَنَتِهَا ﴿فَقَالُوا هٰذَا لِلّٰهِ بِزَعْمِهِمْ﴾ بِالْفَتْحِ وَالضَّمِّ ﴿وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا﴾ فَكَانُوا إِذَا سَقَطَ فِي نَصِيبِ اللهِ شَيْءٌ مِنْ نَصِيبِهَا اِلْتَقَطُوهُ أَوْ فِي نَصِيبِهَا شَيْءٌ مِنْ نَصِيبِهِ تَرَكُوهُ وَقَالُوا: إِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنْ هٰذَا كَمَا قَالَ تَعَالٰى: ﴿فَمَا كَانَ لِشُرَكَآئِهِمْ فَلَا يَصِلُ اِلَى اللهِ﴾ أَيْ لِجِهَتِهِ ﴿وَمَا كَانَ لِلّٰهِ فَهُوَ يَصِلُ اِلٰى شُرَكَآئِهِمْ سَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾﴾ أَيْ حُكْمُهُمْ هٰذَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا زُيِّنَ لَهُمْ مَا ذُكِرَ ﴿زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ اَوْلَادِهِمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿شُرَكَآؤُهُمْ﴾ مِنَ الْجِنِّ بِالرَّفْعِ، فَاعِلُ زَيَّنَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِبِنَائِهِ لِلْمَفْعُولِ وَرَفْعِ قَتْلَ وَنَصْبِ الْأَوْلَادِ بِهِ وَجَرِّ شُرَكَائِهِمْ بِإِضَافَتِهِ وَفِيهِ الْفَصْلُ بَيْنَ الْمُضَافِ وَالْمُضَافِ إِلَيْهِ بِالْمَفْعُولِ وَلَا يَضُرُّ وَإِضَافَةُ الْقَتْلِ إِلَى الشُّرَكَاءِ لِأَمْرِهِمْ بِهِ ﴿لِيُرْدُوهُمْ﴾ يُهْلِكُوهُمْ ﴿وَلِيَلْبِسُوا﴾ يَخْلِطُوا ﴿عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَآءَ اللهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

132. Ve amel eden **herkes için yaptıkları** hayır ve şer olan **şeylerden dolayı dereceler,** karşılıklar **vardır. Ve senin Rabbin onların yapar olduklarından**[1] **gafil değildir.**

133. Ve senin Rabbin yarattıklarından ve onların ibadetlerinden **ihtiyaçsızdır, rahmet sahibidir.** Ey Mekkeliler **eğer dilerse sizi** helak etmek suretiyle **giderir ve sizin arkanızdan dilediği** yarattığını, **yerinize getirir; tıpkı sizi,** giderdiği **başka bir kavmin zürriyetinden vücuda getirdiği gibi.** Fakat rahmet ettiğinden dolayı sizi gidermeyip, bırakmıştır.

---

[1] Bu kelime hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي ile يَعْمَلُونَ şeklinde, hem de ت harfi ile تَعْمَلُونَ şeklinde okunmuştur.

134. **Şüphe yok ki, vaad olunduğunuz şey** olan kıyamet ve azap **elbette** kesinkes **gelecektir. Ve siz onu bertaraf edebilecek,** azabımızdan kaçabilecek **değilsiniz.**

135. Onlara **de ki: «Ey kavmim! Üzerinde bulunduğunuz tutumunuzu,** tavrınızı **devam ettirin, şüphe yok ki, ben de** bulunduğum durum üzere **hareket etmekteyim. Artık şüphesiz yakında ahiret yurdunun,** oradaki güzel akibetin **kime**[1]**;** bize mi yoksa size mi **nâsip olacağını bileceksinizdir! Şu muhakkak ki, zalimler** olan kâfirler **kurtuluşa,** saadete **eremeyeceklerdir.»**

136. **Ve** Mekke kâfirleri **Allah için O'nun yarattığından; ekinden,** mahsulden **ve hayvanlardan** misafirler, miskinler ve de ortak koştukları şeyler için onların hizmetçilerine sarf edecekleri **bir pay ayırdılar, sonra kendilerince,**[2] **«Bu Allah içindir, bu da ortaklarımız içindir» dediler.** O kadar ki eğer Allah'ın payı olan şeyin içine şirk koştukları şeylerin payı düşecek olsa, onu gerisi geriye yerine koyarlardı. Ama onların payının içine Allah'ın payından bir şey düşecek olsa onu orada bırakıp, "Şüphesiz Allah bundan ihtiyaçsızdır" derlerdi. Allah teala buyuruyor ki; **Artık ortakları için olan Allah**'ın tarafına **ulaşmıyor ama Allah için olan şey o ortaklarına ulaşıyor! Hükmeder oldukları şey,** onların bu hükmü **ne fena!**

137. **Ve** anlatılanları **böyle** onlara süslediği gibi **müşriklerden birçoklarına çocuklarını** gömmek suretiyle **öldürmeyi, onların** cinlerden olan **ortakları**[3] **süsledi. Tâ ki onları helâk etsinler ve dinlerini de kendilerine karıştırsınlar. Ve eğer Allah dileseydi onu yapmazlardı. Artık onları da, iftira ettikleri şeyi de bırak!**

KELİME ANLAMI

132. وَلِكُلٍّ **Hepsi için** (vardır) *(O hepsi de kimlerdendir?)* مِنَ الْعَامِلِينَ (İtaatkar olsun, asi olsun) Amel edenlerden *(Ne vardır?)* دَرَجَاتٌ **Dereceler** جَزَاءٌ Karşılık *(O dereceler/karşılık nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** عَمِلُوا **Onlar işledi** *(O işledikleri şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ Hayır *(Daha?)* وَشَرٍّ Ve şer وَمَا رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** *(Ne?)* بِغَافِلٍ **Gafil** *(Neden?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime) 'Yâ' ile (okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ ('Ta'lemûn') şeklinde 'Tâ' ile (okundu)

---

[1] İsmi mevsul olup, تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

[2] بِزَعْمِهِمْ kelimesi hem fetha, hem de zamme ile okunmuştur.

[3] شُرَكَاؤُهُمْ kelimesi raf ile okunduğunda زَيَّنَ fiilinin faildir. Bir kıraatte ise زين fiili meçhul, قتل kelimesi merfu, الأولاد kelimesi mensup ve de شركاؤهم kelimesi de قتل kelimesinin kendisine muzaf olmasıyla mecrur olarak وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلُ -أَوْلَادَهُمْ- شُرَكَائِهِمْ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte muzaf ile muzafun ileyhin arası –zarar vermeyen- meful ile ayrılmıştır. Öldürmenin ortaklara izafeti ise onlara bunu emrettikleri içindir.

133. وَرَبُّكَ **Ve senin rabbin** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Gani'dir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattığından *(Daha neden?)* وَعِبَادَتِهِمْ Onların ibadetlerinden *(Daha nedir?)* ذُو الرَّحْمَةِ **Rahmet sahibidir** اِنْ يَشَأْ **Şayet dilese** يُذْهِبْكُمْ **Giderir sizi** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne şekilde giderir?)* بِالْإِهْلَاكِ Helakla وَيَسْتَخْلِفْ **Ve getirir** *(Nereden?)* مِنْ بَعْدِكُمْ **Arkanızdan** *(Neyi getirir?)* مَا **Ol şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O dilediği şey de nedendir?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlukattan كَمَا اَنْشَاَكُمْ **Sizi vücuda getirdiği gibi** *(Neden?)* مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ **Bir kavmin zürriyetinden** *(Öyle kavim ki)* اٰخَرِينَ **Başka** أَذْهَبَهُمْ Onları giderdi (yok etti) وَلٰكِنَّهُ Şu kadarı var ki أَبْقَاكُمْ Sizi bıraktı *(Niçin?)* رَحْمَةً Rahmet olarak *(Kime?)* لَكُمْ Size

134. اِنَّ مَا **Muhakkak ki ol şey** *(Öyle şey ki)* تُوعَدُونَ **Siz vaat ediliyorsunuz** *(O vaad edildiğiniz şey de nedendir?)* مِنَ السَّاعَةِ Saat (kıyamet) *(Daha?)* وَالْعَذَابِ Ve azap *(O vaat edildiğiniz şey nedir?)* لَاٰتٍ **Elbette gelicidir** لَا مَحَالَةَ Şüphesiz وَمَا أَنْتُمْ **Siz olmadınız** *(Ne?)* بِمُعْجِزِينَ، فَائِتِينَ **Kaçıcı** *(Neden?)* عَذَابَنَا Azabımızdan

135. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْمَلُوا **Yapın** عَلٰى مَكَانَتِكُمْ **İktidarınız/durumunuza göre** حَالَتِكُمْ Halinize göre (Elinizden ne geliyorsa) اِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* عَامِلٌ **Yapıcıyım** عَلٰى حَالَتِي Halime göre فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** مَنْ **Ol kimse ki** مَوْصُولَةٌ Mevsuledir مَفْعُولُ الْعِلْمِ İlmin (ta'lemûne) mefulüdür تَكُونُ **Olacaktır** *(Kim için?)* لَهُ **O kimse için** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الدَّارِ **Yurdun sonu** أَيْ Yani الْعَاقِبَةُ Son *(Öyle son ki)* الْمَحْمُودَةُ Övülmüş *(Nerede?)* فِي الدَّارِ الْاٰخِرَةِ Ahiret yurdunda أَنَحْنُ Biz mi? أَمْ أَنْتُمْ Yoksa siz mi? اِنَّهُ **Muhakkak** (durum) **şu ki** لَا يُفْلِحُ **Felaha ermez** يَسْعَدُ Mutlu olmaz *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلْكَافِرُونَ Kafirler

136. وَجَعَلُوا **Onlar kıldılar** أَيْ Yani كُفَّارُ مَكَّةَ Mekkeli kafirler *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(O kıldıkları şey de nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** ذَرَاَ، خَلَقَ **Yarattı** *(O yarattığı da nedendir?)* مِنَ الْحَرْثِ، اَلزَّرْعِ **Ekin** *(Daha?)* وَالْاَنْعَامِ **Hayvanlar** *(Allah için ne kıldılar/ayırdılar?)* نَصِيبًا **Bir nasip/pay** *(Öyle pay ki)* يَصْرِفُونَهُ Onu sarfediyorlar/harcıyorlar *(Nereye?)* إِلَى الضِّيفَانِ Misafirlere *(Daha?)* وَالْمَسَاكِينِ Miskinlere وَلِشُرَكَائِهِمْ Ve (Allah'a koştukları) ortakları(putları) için de (kıldılar/ayırdılar) نَصِيبًا Bir pay ki يَصْرِفُونَهُ O payı sarf ediyorlar *(Nereye?)* إِلَى سَدَنَتِهَا Onların hizmetçilerine فَقَالُوا **Ve dediler** هٰذَا **bu** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** بِزَعْمِهِمْ **Kendilerince** بِالْفَتْحِ (Bu 'Za'm' kelimesi) fethayla (okundu) *(Daha?)* وَالضَّمِّ ('Zü'm' şeklinde) kesre ile (de okundu) وَهٰذَا **Bu da** *(Nedir?)* لِشُرَكَائِنَا **Ortaklarımız**

içindir فَكَانُوا Onlar idi *(Ne zaman?)* إِذَا سَقَطَ Düştüğünde *(Nereye?)* فِي نَصِيبِ اللهِ Allah'ın payına *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey *(Neden olan şey?)* مِنْ نَصِيبِهَا Onların (putların) payına اِلْتَقَطُوهُ Onu hemen devşirirlerdi أَوْ Ya da فِي نَصِيبِهَا Onlarınkine (putlarınkine bir düştüğünde) *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey *(Öyle şey ki)* مِنْ نَصِيبِهِ Allah'ın payından تَرَكُوهُ Onu bırakırlardı وَقَالُوا Ve derlerdi إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah *(Nedir?)* غَنِيٌّ Ganidir *(Neden?)* عَنْ هٰذَا Bundan كَمَا قَالَ تَعَالَى Allah [c.c.] dediği gibi; فَمَا **Ol şey ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* لِشُرَكَائِهِمْ **Ortakları için** فَلَا يَصِلُ **O şey ulaşmaz** *(Nereye?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** أَيْ Yani لِجِهَتِهِ Onun tarafına وَمَا **Ol şey ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* لِلّٰهِ **Allah için** فَهُوَ **O şey** يَصِلُ **Ulaşır** *(Nereye?)* إِلَى شُرَكَائِهِمْ **Onların ortaklarına** سَاءَ **Ne fena!** بِئْسَ Ne çirkin! *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** يَحْكُمُونَ **Hükmediyorlar** أَيْ Yani حُكْمُهُمْ Onların hükmü *(Ondan bedel)* هٰذَا Bu hükmü

137. وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا زَيَّنَ Süslediği/hoş gösterdiği gibi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne?)* مَا Ol şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi زَيَّنَ **Süsledi/hoş gösterdi** *(Kim için?)* لِكَثِيرٍ **Çoğu için** *(O çoğu da kimlerdendir?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Neyi?)* قَتْلَ اَوْلَادِهِمْ **Çocuklarını öldürmeyi** *(Ne şekilde?)* بِالْوَأْدِ Gömerek *(Kim hoş gösterdi?)* شُرَكَاؤُهُمْ **Onların ortakları** *(O ortaklar da kimdendir?)* مِنَ الْجِنِّ Cinlerden بِالرَّفْعِ ('Şürekâ' kelimesi) Raf ile *(Nedir?)* فَاعِلُ زَ يَّنَ 'Zeyyene nin failidir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de ('Zeyyene fiili okundu) *(Ne şekilde okundu?)* بِبِنَاءِهِ Bina edilerek *(Neye?)* لِلْمَفْعُولِ Mefule (Yani meçhul okundu) وَرَفْعِ قَتْلَ (Bu kıraatte) 'Katl kelimesi Raf ile (okundu) *(Daha?)* وَنَصْبِ الْأَوْلَادِ Ve 'el-Evlâd' kelimesi nasb ile (okundu) *(Bu kelime ne ile nasb oldu?)* بِهِ Onunla ('katlü kelimesi ile) *(Daha?)* وَجَرِّ شُرَكَائِهِمْ 'Şürakühüm' kelimesi de cer ile ('şürakâihim' şeklinde okundu) *(Ne ile böyle cer okundu?)* بِاِضَافَتِهِ ('Katl kelimesinin) Ona izafe edilmesiyle وَفِيهِ Burada ('katlü kelimesinin 'şüraka' kelimesine izafetinde vardır) *(Ne?)* الْفَصْلُ Fasıl/ayırma *(Neyi?)* بَيْنَ الْمُضَافِ Muzaf ile *(Daha?)* وَالْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafı ileyhi *(Ne ile ayırmak vardır?)* بِالْمَفْعُولِ Meful ile وَلَا يَضُرُّ Ve bu da zarar vermez وَإِضَافَةُ الْقَتْلِ 'Katlü kelimesinin muzaf olması *(Neye?)* إِلَى الشُّرَكَاءِ 'Şüraka' kelimesine *(Ne içindir?)* لِأَمْرِهِمْ بِهِ Ortakları bununla emrettiği içindir *(Niçin ortakları onlara bunu süsledi/hoş gösterdi?)* لِيُرْدُوهُمْ، يُهْلِكُوهُمْ **Onları helak etsinler diye** *(Daha?)* وَلِيَلْبِسُوا يُخَلِّطُوا **Karıştırsınlar diye** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مَا فَعَلُوهُ **Onu yapamazlardı** فَذَرْهُمْ **Onları bırak** *(Daha neyi bırak?)* وَمَا **Ol şeyi ki** يَفْتَرُونَ **Onlar iftira ediyorlar**

﴿وَقَالُوا هٰذِهِ اَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ﴾ حَرَامٌ ﴿لَا يَطْعَمُهَآ اِلَّا مَنْ نَشَآءُ﴾ مِنْ خَدَمَةِ الْأَوْثَانِ وَغَيْرِهِمْ ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ أَيْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ فِيهِ ﴿وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا﴾ فَلَا تُرْكَبُ كَالسَّوَائِبِ وَالْحَوَامِي ﴿وَاَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ ذَبْحِهَا بَلْ يَذْكُرُونَ اسْمَ أَصْنَامِهِمْ وَنَسَبُوا ذٰلِكَ إِلَى اللّٰهِ ﴿افْتِرَآءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (١٣٨)﴾ عَلَيْهِ ﴿وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ﴾ اَلْمُحَرَّمَةِ وَهِيَ السَّوَائِبُ وَالْبَحَائِرُ ﴿خَالِصَةٌ﴾ حَلَالٌ ﴿لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰٓى اَزْوَاجِنَا﴾ أَيِ النِّسَاءِ ﴿وَاِنْ تَكُنْ مَيْتَةً﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ مَعَ تَأْنِيثِ الْفِعْلِ وَتَذْكِيرِهِ [يَكُنْ مَيْتَةً] ﴿فَهُمْ فِيهِ شُرَكَآءُ سَيَجْزِيهِمْ﴾ اللّٰهُ ﴿وَصْفَهُمْ﴾ ذٰلِكَ بِالتَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿اِنَّهُ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ (١٣٩)﴾ بِخَلْقِهِ ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿اَوْلَادَهُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿سَفَهًا﴾ جَهْلًا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿افْتِرَآءً عَلَى اللّٰهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (١٤٠)﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَ﴾ خَلَقَ ﴿جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مَعْرُوشَاتٍ﴾ مَبْسُوطَاتٍ عَلَى الْأَرْضِ كَالْبِطِّيخِ ﴿وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ﴾ بِأَنِ ارْتَفَعَتْ عَلَى سَاقٍ كَالنَّخْلِ ﴿وَ﴾ أَنْشَأَ ﴿النَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ﴾ ثَمَرُهُ وَحَبُّهُ فِي الْهَيْئَةِ وَالطَّعْمِ ﴿وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا﴾ وَرَقُهُمَا، حَالٌ ﴿وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ﴾ طَعْمُهُمَا ﴿كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذَآ اَثْمَرَ﴾ قَبْلَ النَّضْجِ ﴿وَاٰتُوا حَقَّهُ﴾ زَكَاتَهُ ﴿يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ بِالْفَتْحِ وَالْكَسْرِ مِنَ الْعُشْرِ أَوْ نِصْفِهِ ﴿وَلَا تُسْرِفُوا﴾ بِإِعْطَاءِ كُلِّهِ فَلَا يَبْقَى لِعِيَالِكُمْ شَيْءٌ ﴿اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (١٤١)﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ مَا حُدَّ لَهُمْ ﴿وَ﴾ أَنْشَأَ ﴿مِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً﴾ صَالِحَةً لِلْحَمْلِ عَلَيْهَا كَالْإِبِلِ الْكِبَارِ ﴿وَفَرْشًا﴾ لَا تَصْلُحُ لَهُ كَالْإِبِلِ الصِّغَارِ وَالْغَنَمِ سُمِّيَتْ فَرْشًا لِأَنَّهَا كَالْفَرْشِ لِلْأَرْضِ لِدُنُوِّهَا مِنْهَا ﴿كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾ طَرَائِقَهُ مِنَ التَّحْرِيمِ وَالتَّحْلِيلِ ﴿اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (١٤٢)﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

138. Ve hiçbir delilleri olmaksızın **kendilerince dediler ki: «Bu hayvanlar ve ekin yasaklanmıştır,** haramdır. **Onları dilediğimiz kimselerden,** putların hizmetçileri ve onların dışındaki bazı kimselerden **başkası yiyemez.» Ve** saibe ve ham denilen **bir kısım hayvanların da sırtları haram kılınmıştır,** onlara binilmez. **Ve bir kısım hayvanlar da vardır ki,** boğazlanırken **onların üzerine Allah Teâlâ'nın ismini zikretmezler,** bilakis putlarının ismini zikredip, bunu da Allah'a nispet ederler. **Bunları hep Allah'a iftira ederek yaparlar. Elbette bunları** kendisine **iftira ettikleri şey yüzünden yakında cezalandıracaktır**

139. **Ve dediler ki: «Şu** saibe ve bahira denilen haram kılınan **hayvanların karınlarındaki, sadece erkeklerimize mahsus,** onlara helal**dir. Ve eşlerimize,** kadınlarımıza **haram kılınmıştır». Ve eğer ölmüş**[1] **olursa onlar onda ortaklardır.** Allah Teâlâ **onlara** helal olma ve haram olma şeklindeki bu **vasıflamalarının cezasını yakında verecektir. Şüphe yok ki O,** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **hakkıyla bilendir.**

140. **Çocuklarını sefihlikten dolayı, bilgisizce,** cahilce gömerek **öldürenler**[2] **ve Allah'ın rızık olarak verdiği** zikri geçen **şeyleri Allah'a iftira ederek haram sayanlar, şüphe yok ki hüsrana uğramışlardır. Muhakkak ki onlar sapıtmışlar, doğru yolu bulamamışlardır.**

141. **Ve O, o zâttır ki, yeryüzüne** karpuz gibi yere **döşenmiş,** hurma gibi bir gövde üzerinde yükselerek **döşenmemiş bahçeleri;** yemişleri ve taneleri görünüm ve tat olarak **farklı olan hurmaları ve ekinleri; ayrıca** yaprakları **birbirine benzeşen,** tatları **benzeşmeyen zeytini ve narı yaratmıştır. Onlardan her birinin meyve verdiğinde** tam olgunlaşmadan **meyvesinden yiyiniz, biçildiği**[3] **gün de hakkı** olan zekatını 1/10 olarak veya 1/20 olarak **veriniz ve** ailenize hiçbir şey kalmayacak şekilde hepsini verip de **israfta bulunmayınız, şüphe yok ki, Allah israf yapanları,** kendilerine çizilen sınırı aşanları **sevmez.**

142. **Ve hayvanlardan** iri develer gibi **yük taşıyanları ve** küçük deve ve de koyun gibi **serilecek olanları da** yaratmıştır. Bunların böyle isimlenişi, yere yakın olma konusunda serilecek şeyler gibi olmasındandır. **Allah'ın size rızk kıldığı şeylerden yiyin ve** haram ve helal kılma konusunda **şeytanın izlerine,** yollarına **uymayın. Şüphe yok ki o, sizin için** düşmanlığı açık **apaçık bir düşmandır.**

KELİME ANLAMI

138. وَقَالُوا **Ve dediler** هٰذِهِ **İşte bunlar** *(Ondan bedel?)* اَنْعَامٌ **(Bu) Hayvanlar** *(Daha?)* وَحَرْثٌ **(Ve bu) ekin** *(Nedir?)* حِجْرٌ **Alıkonmuştur** حَرَامٌ Haramdır لَا يَطْعَمُهَا **Onu yemez** اِلَّا **Ancak (yer)** مَنْ **Ol kimse ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** *(O dilediğimiz kimseler de kimlerdendir?)* مِنْ خَدَمَةِ الْأَوْثَانِ Putların hizmetçilerinden *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden *(Ne oldukları halde böyle dediler?)* بِزَعْمِهِمْ **Kendi zanlarınca** أَيْ Yani لَا حُجَّةَ Hüccet yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda وَاَنْعَامٌ **Bir takım hayvanlar** *(Nedir?)*

---

[1] مَيْتَة kelimesi hem raf ile, hem de -fiilin müzekker ve müennes getirilmesiyle birlikte- nasb ile okunmuştur.

[2] قَتَلُوا kelimesi hem şeddesiz, hem de şeddeli olarak قَتَّلُوا şeklinde okunmuştur.

[3] حَصَادِه kelimesi hem fetha, hem de kesre ile حِصَادِه okunmuştur.

حُرِّمَتْ **Haram kılınmıştır** *(Ne?)* ظُهُورُهَا **Onların sırtları** فَلَا تُرْكَبُ Binilmezler *(Ne gibi?)* كَالسَّوَائِبِ Sâibeler[1] gibi *(Daha?)* وَالْحَوَامِي Hâm[2]'lar gibi وَأَنْعَامٌ **Bir takım hayvanlar da vardır ki** لَا يَذْكُرُونَ **Onlar zikretmezler** *(Neyi?)* اسْمَ اللّٰهِ **Allah'ın ismini** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Nerede?)* عِنْدَ ذَبْحِهَا Kesimi esnasında بَلْ Bilakis يَذْكُرُونَ Zikrederler اسْمَ أَصْنَامِهِمْ Putlarının isimlerini وَنَسَبُوا Ve nisbet ettiler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (Yani bu yaptıkları üç taksimi) *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ Allah'a(c.c.) *(Ne olarak?)* افْتِرَاءً **İftira olarak** *(Kime?)* عَلَيْهِ **O'na (Allah'a)** سَيَجْزِيهِمْ **Yakında onları cezalandıracaktır** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne?)* يَفْتَرُونَ **İftira ediyor** *(Kime?)* عَلَيْهِ Onun üzerine

139. وَقَالُوا **Ve dediler** مَا **Ol şey ki** *(Nerededir?)* فِي بُطُونِ هٰذِهِ الْأَنْعَامِ **Bu hayvanların karınlarındadır** *(Öyle hayvanlar ki)* الْمُحَرَّمَةِ Haram kılınmış وَهِيَ Bu hayvanlar *(Nedir?)* السَّوَائِبُ Sâibeler *(Daha?)* وَالْبَحَائِرُ Bahîralar[3] ***(Bu hayvanların karınlarındaki hayvanlar nedir?)*** خَالِصَةٌ **Mahsustur** حَلَالٌ Helaldir *(Kime?)* لِذُكُورِنَا **Erkeklerimize** *(Daha nedir?)* وَمُحَرَّمٌ **Haram kılınmıştır** *(Kime?)* عَلَى أَزْوَاجِنَا **Eşlerimize** أَيِ النِّسَاءِ Yani kadınlarımıza وَإِنْ يَكُنْ **Şayet olursa** *(Ne olursa?)* مَيْتَةً **Ölü** بِالرَّفْعِ (Bu kelime) raf ile ('Meytetün şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالنَّصْبِ ('Meyteten şeklinde) nasb ile (okundu) *(Ne olduğu halde?)* مَعَ تَأْنِيثِ الْفِعْلِ (Öncesindeki) fiilin (Tekün şeklinde) müennes yapılmasıyla birlikte *(Daha?)* وَتَذْكِيرِهِ (Öncesindeki) fiilin (Yekün şeklinde) müzekker yapılmasıyla birlikte فَهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Nedir?)* شُرَكَاءُ **Ortaktırlar** سَيَجْزِيهِمْ **Yakında onları cezalandıracaktır** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi cezalandıracaktır?)* وَصْفَهُمْ **Onların vasıflamasını** *(Öyle vasıflamaları ki)* ذٰلِكَ Bu (vasıflamaları) *(Ne şekilde vasıflamaları?)* بِالتَّحْلِيلِ Helal kılma *(Daha?)* وَالتَّحْرِيمِ Haram kılma (şeklindeki vasıflamalarını) أَيْ Yani جَزَاءَهُ Bunların cezasını (yakında verecektir) إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında *(Daha nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını

140. قَدْ خَسِرَ **Hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** قَتَلُوا **Öldürdüler** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) tahfifli/şeddesiz (okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (Kattelû şeklinde) şeddeli

---

[1] Putlar adına salıverilen ve sütünden yalnız misafirlere ikram edilen develer

[2] On nesli dölleyen ve putlar adına serbest bırakılan erkek develer

[3] Beş kere doğuran ve beşinci yavru dişi olan, kulağı çentilen ve sütü putlara bırakılan develer

(okundu) *(Kimi öldürdüler?)* اَوْلَادَهُمْ **Çocuklarını** *(Ne şekilde öldürdüler?)* بِالْوَاْدِ Gömerek *(Niçin böyle yaparlar?)* سَفَهًا **Sefihlikten** جَهْلًا Cahillikten بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** وَحَرَّمُوا **Ve haram kıldılar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** رَزَقَهُمُ **Onlara rızk olarak verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O haram kıldıkları şeyler de nedendir?)* مِمَّا Ol şeylerden ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne olarak haram kıldılar?)* افْتِرَاءً **İftira olaraktan** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** قَدْ ضَلُّوا **Onlar elbette saptılar** وَمَا كَانُوا **Onlar olmadılar** *(Ne?)* مُهْتَدِينَ **Hidayete erişmiş**

141. وَهُوَ **O** (Allah) *(Nedir?)* الَّذِي اَنْشَاَ **Sizi inşa edendir** خَلَقَ Yaratandır *(Daha?)* جَنَّاتٍ **Ve bahçeleri** بَسَاتِينَ Bostanları *(Ne oldukları halde?)* مَعْرُوشَاتٍ **Döşenmiş** مَبْسُوطَاتٍ Yayılmış *(Ne üzerinde?)* عَلَى الْأَرْضِ Yer üzerine كَالْبِطِّيخِ Karpuz gibi وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ **Döşenmemiş** بِأَنْ Şöyle ki ارْتَفَعَتْ Yükselmek suretiyle *(Ne üzerinde?)* عَلَى سَاقٍ Bir gövde üzerinde كَالنَّخْلِ Hurma gibi وَ أَنْشَاَ **Ve** yarattı *(Neyi?)* النَّخْلَ **Hurmayı** *(Daha?)* وَالزَّرْعَ **Ekini** *(Ne oldukları halde?)* مُخْتَلِفًا **Çeşit, çeşit** *(Ne?)* اُكُلُهُ **Yemişi** ثَمَرُهُ Meyvesi *(Daha?)* وَحَبُّهُ Danesi *(Nerede çeşit çeşit?)* فِي الْهَيْئَةِ Şeklinde *(Daha?)* وَالطَّعْمِ Tadında *(Daha neyi yarattı?)* وَالزَّيْتُونَ **Zeytini** *(Daha?)* وَالرُّمَّانَ **Narı** *(Ne oldukları halde?)* مُتَشَابِهًا **Benzeşir** *(Ne?)* وَرَقُهُمَا O ikisinin yaprakları حَالٌ ('Müteşâbihen sözü) haldir *(Daha ne oldukları halde?)* وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ **Benzeşmez** *(Ne benzeşmez?)* طَعْمُهُمَا O ikisinin tadı كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْ ثَمَرِهِ **Onun meyvesinden** *(Ne zaman?)* اِذَا اَثْمَرَ **Meyve verdiğinde** *(Ne zaman yiyin?)* قَبْلَ النَّضْجِ Olgunlaşmadan önce وَاٰتُوا **Verin** *(Neyi?)* حَقَّهُ **Onun hakkını** زَكَاتَهُ Zekatını *(Ne zaman?)* يَوْمَ حَصَادِهِ **Onun hasat zamanı** بِالْفَتْحِ (Bu kelime) fetha ile (hasad olarak okundu) *(Daha?)* وَالْكَسْرِ ('Hisâdih' şeklinde) kesre ile de (okundu) *(Onun hakkı/zekatı da nedir?)* مِنَ الْعُشْرِ 10/1'dir *(Daha?)* أَوْ نِصْفِهِ Ya da bunun yarısı (1/20) dir وَلَا تُسْرِفُوا **Ve israf etmeyin** *(Ne şekilde?)* بِإِعْطَاءِ كُلِّهِ Hepsini vererek فَلَا يَبْقَى ، Ve böylece kalmaz *(Kim için?)* لِعِيَالِكُمْ Aileniz için *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُسْرِفِينَ **İsraf yapanları** اَلْمُتَجَاوِزِينَ Aşanları *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki حُدَّ Sınırlandı/belirlendi *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar/kendileri için

142. وَ أَنْشَاَ **Ve** yarattı *(O yarattığı şey de nedendir?)* مِنَ الْاَنْعَامِ **Hayvanlardan** *(Neyi yarattı?)* حَمُولَةً **Yük taşıyanı** صَالِحَةً Elverişli olan *(Neye elverişli olan?)* لِلْحَمْلِ Yük koymak için *(Nereye?)* عَلَيْهَا Üzerine كَالْإِبِلِ Deve gibi *(Öyle deve ki)* الْكِبَارِ Büyük *(Daha neyi yarattı?)* وَفَرْشًا **Serilecek olanı** لَا تَصْلَحُ Elverişli olmayanı *(Neye?)* لَهُ Yük taşımaya كَالْإِبِلِ Deve gibi

فَرْشًا *(Neyle?)* Bunlar isimlendirildi سُمِّيَتْ Koyun وَالْغَنَمِ *(Daha?)* Küçük الصِّغَارِ *(Öyle deve ki)* 'Serilecek diye *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü onlar كَالْفَرْشِ Yatak gibidir *(Neye nisbetle?)* لِلْأَرْضِ Yere *(Niçin böyledir?)* لِدُنُوِّهَا Yakınlığından dolayı مِنْهَا O yere **كُلُوا Yiyin** *(Neden?)* **مِمَّا Ol şeyden ki رَزَقَكُمْ Sizi rızıklandırdı** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Daha?)* **وَلَا تَتَّبِعُوا Ve tabi olmayın** *(Neye?)* **خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ Şeytanın adımlarına** طَرَائِقَهُ Onun yollarına *(O yollar nedir?)* مِنَ التَّحْرِيمِ Haram kılmak *(Daha?)* وَالتَّحْلِيلِ Helal kılmak **إِنَّهُ Muhakkak ki o** (Şeytan) **لَكُمْ Sizin için** *(Nedir?)* **عَدُوٌّ Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* **مُبِينٌ Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı belli

﴿ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ﴾ أَصْنَافٍ بَدَلٌ مِنْ حَمُولَةً وَفَرْشًا ﴿مِنَ الضَّأْنِ﴾ زَوْجَيْنِ ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرٍ وَأُنْثَى ﴿وَمِنَ الْمَعْزِ﴾ بِالْفَتْحِ وَالسُّكُونِ ﴿اثْنَيْنِ قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِمَنْ حَرَّمَ ذُكُورَ الْأَنْعَامِ تَارَةً وَإِنَاثَهَا أُخْرَى وَنَسَبَ ذٰلِكَ إِلَى اللهِ ﴿آلذَّكَرَيْنِ﴾ مِنَ الضَّأْنِ وَالْمَعْزِ ﴿حَرَّمَ﴾ اللهُ عَلَيْكُمْ ﴿أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ﴾ مِنْهُمَا ﴿أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ﴾ ذَكَرًا كَانَ أَوْ أُنْثَى ﴿نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ﴾ عَنْ كَيْفِيَّةِ تَحْرِيمِ ذٰلِكَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٤٣)﴾ فِيهِ، اَلْمَعْنَى: مِنْ أَيْنَ جَاءَ التَّحْرِيمُ فَإِنْ كَانَ مِنْ قِبَلِ الذُّكُورَةِ فَجَمِيعُ الذُّكُورِ حَرَامٌ أَوِ الْأُنُوثَةِ فَجَمِيعُ الْإِنَاثِ أَوِ اشْتِمَالِ الرَّحِمِ فَالزَّوْجَانِ فَمِنْ أَيْنَ التَّخْصِيصُ؟ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ ﴿وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ أَمْ﴾ بَلْ ﴿كُنْتُمْ شُهَدَاءَ﴾ حُضُورًا ﴿إِذْ وَصَّاكُمُ اللهُ بِهٰذَا﴾ التَّحْرِيمِ فَاعْتَمَدْتُمْ ذٰلِكَ لَا بَلْ أَنْتُمْ كَاذِبُونَ فِيهِ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِذٰلِكَ ﴿لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (١٤٤)﴾ ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ﴾ شَيْئًا ﴿مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مَيْتَةً﴾ بِالنَّصْبِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ مَعَ التَّحْتَانِيَّةِ ﴿أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا﴾ سَائِلًا بِخِلَافِ غَيْرِهِ كَالْكَبِدِ وَالطِّحَالِ ﴿أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾ حَرَامٌ ﴿أَوْ﴾ إِلَّا أَنْ يَكُونَ ﴿فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ﴾ أَيْ ذُبِحَ عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ ﴿فَمَنِ اضْطُرَّ﴾ إِلَى شَيْءٍ مِمَّا ذُكِرَ فَأَكَلَهُ ﴿غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ﴾ لَهُ مَا أَكَلَ ﴿رَحِيمٌ (١٤٥)﴾ بِهِ وَيَلْحَقُ بِمَا ذُكِرَ بِالسُّنَّةِ كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ وَمِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ﴾ وَهُوَ مَا لَمْ تَفَرَّقْ أَصَابِعُهُ كَالْإِبِلِ وَالنَّعَامِ ﴿وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا﴾ اَلثُّرُوبَ وَشَحْمَ الْكُلٰى ﴿إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا﴾ أَيْ مَا عَلِقَ بِهَا مِنْهُ ﴿أَوِ﴾ حَمَلَتْهُ ﴿الْحَوَايَا﴾ اَلْأَمْعَاءُ جَمْعُ حَاوِيَاءَ أَوْ حَاوِيَةٍ ﴿أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ﴾ مِنْهُ وَهُوَ شَحْمُ الْأَلْيَةِ فَإِنَّهُ أُحِلَّ لَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّحْرِيمُ ﴿جَزَيْنَاهُمْ﴾ بِهِ ﴿بِبَغْيِهِمْ﴾ بِسَبَبِ ظُلْمِهِمْ بِمَا سَبَقَ فِي سُورَةِ النِّسَاءِ ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ (١٤٦)﴾ فِي أَخْبَارِنَا وَمَوَاعِيدِنَا

TÜRKÇE ANLAMI

143. Sekiz çift[1], sınıf **(yarattı).** Erkek ve dişi olmak üzere **koyundan iki** çift, **keçiden**[2] **de iki.** Ey Muhammed! Bazen hayvanların erkeğini, bazen de

[1] Bu kelime حَمُولَةً ve فَرْشًا kelimelerinden bedeldir.

[2] اَلْمَعَزِ kelimesi hem fetha, hem de sükun ile اَلْمَعْزِ şeklinde okunmuştur.

dişilerini haram kılıp, bunu Allah'a nispet edenlere **de ki:** «Koyun ile keçiden **iki erkeği mi** Allah size **haram kıldı, yoksa** onlardan **iki dişiyi mi? Veya** dişi olsun, erkek olsun **iki dişinin rahîmlerinde bulunanları mı? Eğer siz doğru sözlü bulunmakta iseniz bana** bunun haram kılınışına dair **bir bilgi ile haber veriniz.**» Mana şöyledir: bu haram kılma size nereden geldi? Eğer erkek olması yönünden ise o zaman tüm erkeklerin haram olması gerekir. Eğer dişi olması yönünden gelmişse, o zaman bütün dişilerin haram olması gerekir. Yok, eğer rahimde bulunma yönünden gelmişse o zaman iki çiftin de haram olması gerekir. Bu tahsis nereden gelmiştir? Ayetteki istifham inkâr anlamındadır.

144. Deveden de iki (çift) sığırdan da iki çift (yarattı). De ki: «İki erkeği mi haram kıldı, yoksa iki dişiyi mi? Yoksa iki dişinin rahîmlerinde bulunanları mı? Yoksa[1] **Allah bu** haram kılmayla **size tavsiyede bulunduğu zaman siz şahitler,** hazır bulunanlar **mıydınız** ki buna itimat ettiniz?» Hayır! Bilakis sizler bu konuda yalancılarsınız. **Artık insanları bilmeksizin saptırmak için Allah'a karşı** bununla **yalan yere iftirada bulunan kimseden daha zalim kim vardır?** Böyle bir kimse yoktur. **Şüphe yok ki Allah zalimler güruhunu hidayete erdirmez.**

145. De ki: Bana vahyolunanda, leş[2] **veya akıtılmış,** akıcı **kan,** ciğer ve dalak gibi olanlar bunun aksinedir **yahut domuz eti ki pisliktir,** haramdır **ya da günah işlenerek Allah'tan başkası adına,** yani ondan başkasının adına **kesilmiş bir hayvan olması**[3] **hariç, yiyecek kimseye yemesi haram kılınmış** bir şey **bulamıyorum. Başkasına zarar vermemek ve sınırı aşmamak üzere kim** bunlardan yemek **zorunda kalırsa** ve de yerse **bilsin ki Rabbin** ondan yediğine **mağfiret eden ve** ona karşı **çok merhametli olandır.** Bu hayvanlara sünnet ile yırtıcı hayvanlardan azı dişleriyle avlananlarla, kuşlardan gagalarıyla avlananlar katılmıştır.

146. Ve Yahudiler üzerine deve ile deve kuşu gibi parmakları birbirinden ayrılmamış olan **her tırnaklı olanı haram kıldık ve onlara sığır ve koyun**un işkembe ve de böbreklerin**den (çıkarılan) iç yağlarını da haram kıldık. Ancak bunların sırtlarının taşıdığı** yani bu yağlardan orada ilişik bulunan **veya bağırsaklarının**[4] taşıdığı **veya** ondan **bir kemiğe karışan** kuyruk sokumu **yağları hariç!** Zira bunlar onlara helal kılınmıştı. **Bunu,** bu haram kılmayı **onlara haddi aşmaları,** Nisa suresinde geçen zulümleri **sebebiyle bir ceza olarak yaptık. Ve şüphe yok ki Biz elbette** verdiğimiz haberlerde ve vaatlerimizde **doğru olanlarız.**

---

[1] أَمْ burada بَلْ manasındadır.

[2] ميتة kelimesi bir kıraatte (مَيْتَةً şeklinde) nasb ile okunmuştur. Diğer bir kıraatte ise fiil ميتة kelimesi أَنْ تَكُونَ مَيْتَةٌ şeklinde alttan noktalı [daha doğrusu üstten noktalı ت harfi] ile birlikte raf ile okunmuştur.

[3] Bu kelime hem ي harfi ile hem de ت harfi ile okunmuştur.

[4] اَلْحَوَايَا kelimesi حَاوِيَاء ile حَاوِيَة kelimelerinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

143. *(O yük taşıyan ve serilecek olandan bedel?)* أَصْنَافٍ ، أَزْوَاجٍ ثَمَانِيَةَ **Sekiz çift,** sınıf (yarattı Allah) بَدَلٌ (Bu 'semâniyete) bedeldir *(Neden?)* مِنْ حَمُولَةً وَفَرْشًا 'Hamûleten ve ferşen'den *(O çiftler de nedendir?)* مِنَ الضَّأْنِ **Koyundan** اثْنَيْنِ زَوْجَيْنِ **İki** eş ذَكَرٍ وَأُنْثَى Dişi ve erkek وَمِنَ الْمَعْزِ **Keçiden de** بِالْفَتْحِ (Ma'z kelimesi 'mim' harfinin) **fethası** *(Daha?)* وَالسُّكُونِ ('ayn harfinin) sükunu ile (okunur) اثْنَيْنِ **İki** قُلْ **De ki** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimselere ki حَرَّمَ Haram kıldı *(Neyi?)* ذُكُورَ الْأَنْعَامِ Hayvanların erkeklerini تَارَةً Kimi zaman *(Daha neyi haram kıldı?)* وَإِنَاثَهَا Onların dişilerini أُخْرَى Başka zaman وَنَسَبَ ذٰلِكَ Ve bu nispet etti *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a(c.c.) الذَّكَرَيْنِ **İki erkeği mi?** *(O iki erkek de nedendir?)* مِنَ الضَّأْنِ Koyundan *(Daha?)* وَالْمَعْزِ Keçiden حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize أَمْ **Yoksa** الْأُنْثَيَيْنِ **Dişileri mi?** *(O dişiler de nedendir?)* مِنْهُمَا O ikisinden (Koyun ve keçi) أَمَّا **Ya da ol şeyi ki** اشْتَمَلَتْ **İçerdi** *(Neyi?)* عَلَيْهِ **O şeyleri** *(Ne?)* أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ **Dişilerin rahimleri** *(O dişilerin rahimlerindekiler ne olduğu halde?)* ذَكَرًا كَانَ İster erkek olsun أَوْ أُنْثَى İsterse dişi نَبِّئُونِي **Bana haber verin** *(Ne ile?)* بِعِلْمٍ **Bir bilgi ile** *(Neden?)* عَنْ كَيْفِيَّةِ تَحْرِيمِ ذٰلِكَ Bunun haram kılınışının keyfiyetinden إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda الْمَعْنَى Mana (şudur;) مِنْ أَيْنَ Nereden? جَاءَ Geldi *(Ne?)* التَّحْرِيمُ Haram kılma (hükmü) فَإِنْ كَانَ Şayet ise *(Nereden?)* مِنْ قِبَلِ الذُّكُورَةِ Erkek olma yönünden فَجَمِيعُ الذُّكُورِ حَرَامٌ (Bu durumda) Erkeklerin tümü haramdır أَوِ الْأُنُوثَةِ Ya da Dişilikten (haramlık gelmişse) فَجَمِيعُ الْإِنَاثِ Tüm dişiler (haram olmalıdır) أَوِ اشْتِمَالِ الرَّحِمِ Ya da Rahimlerde bulunma (yönünden haramlık gelmişse) فَالزَّوْجَانِ İki eş de (, hem erkek, hem de dişi haram olmalıdır) فَمِنْ أَيْنَ Neredendir? *(Ne?)* التَّخْصِيصُ؟ (Birini haram kılıp, diğerini kılmama şeklindeki) tahsis وَالْاِسْتِفْهَامُ (Buradaki) İstifham *(Nedir?)* لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

144. *(Daha o çiftler nedendir?)* وَمِنَ الْإِبِلِ **Deveden** اثْنَيْنِ **İki** *(Daha?)* وَمِنَ الْبَقَرِ **İnekten** اثْنَيْنِ **İki** قُلْ **De ki** الذَّكَرَيْنِ **İki erkeği mi?** حَرَّمَ **Haram kıldı** أَمْ **Yoksa** الْأُنْثَيَيْنِ **İki dişiyi mi?** أَمَّا **Yoksa ol şeyi mi ki?** اشْتَمَلَتْ **İçerdi** *(Neyi?)* عَلَيْهِ **O şeyi** *(Ne?)* أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ **Dişilerin rahimleri** أَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis كُنْتُمْ **Siz oldunuz mu?**

(Ne?) شُهَدَاءَ **Şahitler** حُضُورًا Hazır bulunanlar *(Ne vakit?)* إِذْ وَصَّاكُمُ **Size vasiyet ettiğinde** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِهٰذَا **Bununla** *(Ondan bedel?)* التَّحْرِيمِ Bu haramlıkla فَاعْتَمَدْتُمْ Ki böylece dayandınız *(Neye?)* ذٰلِكَ Buna لَا Hayır ! بَلْ أَنْتُمْ Bilakis siz كَاذِبُونَ Yalancılarsınız *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda فَمَنْ **Kimdir ki?** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنِ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira attı** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** *(Neyi?)* كَذِبًا **Bir yalanı** *(Ne ile iftira attı?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Niçin böyle bir yalanı Allah'a iftira attı?)* لِيُضِلَّ **Saptırsın diye** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete eriştirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ **Bir kavmi ki** الظَّالِمِينَ **Zalimlerlerdir**

145. قُلْ **De ki** لَا أَجِدُ **Bulamıyorum** *(Nerede?)* فِيمَا **Ol şeyde ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Neyi bulamıyorum?)* شَيْئًا Bir şeyi ki مُحَرَّمًا **Haram kılınmış** *(Kime?)* عَلٰى طَاعِمٍ **Yiyene** *(Öyle yiyen ki)* يَطْعَمُهُ **Onu yiyor** إِلَّا **Ancak** (şunları buluyorum) أَنْ يَكُونَ **Olursa** بِالْيَاءِ (Bu kelime) ya ile ('yekûne şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ ('Tekûne şeklinde) tâ ile (okundu) *(Ne olursa?)* مَيْتَةً **Ölü/leş** بِالنَّصْبِ (Bu kelime) nasb ile (okundu) وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte de (okundu) *(Ne ile?)* بِالرَّفْعِ Raf ile (Meytetün şeklinde) *(Ne olduğu halde?)* مَعَ التَّحْتَانِيَّةِ Alttan (daha doğrusu üstten) noktalı ile birlikte olduğu halde (yani 'Meytetün merfu olursa fiil de 'Tekûne şeklinde 'tâ' ile okunur) *(Daha ne olursa?)* أَوْ دَمًا **Kan** *(Öyle kan ki)* مَسْفُوحًا **Akıtılmış** سَائِلًا Akan kan بِخِلَافِ غَيْرِهِ Akmayan kan bunun aksinedir *(Bu akmayan kan ne gibi?)* كَالْكَبِدِ Ciğer *(Daha?)* وَالطِّحَالِ Ve dalak gibi *(Daha ne olursa)* أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ **Domuz eti olursa** فَإِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* رِجْسٌ **Pistir** حَرَامٌ Haramdır أَوْ **Ya da** إِلَّا أَنْ يَكُونَ Ancak olursa (haram kılınmıştır) *(Ne olursa?)* فِسْقًا **Fısk/günah olursa** *(Öyle günah ki)* أُهِلَّ **Kesildi** *(Ne olduğu halde?)* لِغَيْرِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Kim için?)* بِهِ **Ona** (Allah'tan başkasına) أَيْ Yani ذُبِحَ Kesildi عَلَى اسْمِ غَيْرِهِ Başkasının ismi üzerine فَمَنِ **Her kim ki** اضْطُرَّ **Mecbur kaldı** *(Neye?)* إِلٰى شَيْءٍ Bir şeye *(O şey de nedendir?)* مِمَّا Ol şeyden ki ذُكِرَ Zikredildi فَأَكَلَهُ (Mecbur kalıp da) ondan yerse *(Ne olduğu halde yerse?)* غَيْرَ بَاغٍ **Saldırmayarak** *(Daha?)* وَلَا عَادٍ **Ve haddi aşmayarak** فَإِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Bağışlayandır** *(Kimi?)* لَهُ Onu *(Neyi bağışlayandır?)* مَا Ol şeyi ki أَكَلَ Yedi *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Esirgeyendir**

(Kimi?) بِهِ Onu وَيَلْحَقُ Katılır *(Neye?)* بِمَا Ol şeye ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne ile katılır?)* بِالسُّنَّةِ Sünnet ile *(Ne katılır?)* كُلُّ ذِي نَابٍ Her azı dişli (Azı dişiyle avlanan) *(O azı dişliler de nedendir?)* مِنَ السِّبَاعِ Yırtıcılardan *(Daha ne katılır?)* وَمِخْلَبٍ Pençeli (Pençesiyle avlanan) *(O pençeli avlanan da nedendir?)* مِنَ الطَّيْرِ uşlardan

146. وَعَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** هَادُوا **Yahudi oldular** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudiler üzerine حَرَّمْنَا **Haram kıldık** *(Neyi?)* كُلَّ ذِي ظُفُرٍ **Her tırnaklıyı** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَا Ol hayvanlardır ki لَمْ تَفْرُقْ Ayrılmadı *(Ne?)* أَصَابِعُهُ Parmakları كَالْإِبِلِ Deve gibi *(Daha?)* وَالنَّعَامِ Deve kuşu gibi وَمِنَ الْبَقَرِ **İnekten de** *(Daha?)* وَالْغَنَمِ **Koyundan da** حَرَّمْنَا **Haram kıldık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi?)* شُحُومَهُمَا **Onların yağlarını** اَلثُّرُوبَ İşkembe yağını *(Daha?)* وَشَحْمَ الْكُلَى Böbrek yağını إِلَّا **Ancak** (Müstesna) *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** حَمَلَتْ **Taşıdı** *(Ne?)* ظُهُورُهُمَا **Onların sırtları** أَيْ Yani مَا Ol şey ki عَلَقَ Bağlandı بِهَا Sırtlarına *(O sırtlarına bağlanan da nedendir?)* مِنْهُ O yağlardan أَوْ حَمَلَتْهُ **Ya da** taşıdı *(Ne?)* الْحَوَايَا اَلْأَمْعَاءُ Bağırsaklar *(Bu 'elHavâyâ' kelimesi Nedir?)* جَمْعُ حَاوِيَاءَ 'Hâviyâ' kelimesinin cemisidir. أَوْ حَاوِيَةٍ Yada hâviyetün kelimesinin cemisidir أَوْ **Ya da** مَا **Ol şey ki** اخْتَلَطَ **Karıştı** *(Neye?)* بِعَظْمٍ **Kemiğe** *(Öyle kemik ki?)* مِنْهُ Ondan وَهُوَ Bu (kemiğe karışan nedir?) شَحْمُ الْأَلْيَةِ (Hayvanın) kuyruk (sokumu) yağıdır فَإِنَّهُ Bu yağ *(Nedir?)* أُحِلَّ Helal kılınmıştır *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذٰلِكَ **Bu** التَّحْرِيمُ Haram kılma جَزَيْنَاهُمْ **Onları cezalandırdık** بِهِ Bununla *(Ne sebebiyle?)* بِبَغْيِهِمْ **Haddi aşmaları sebebiyle** بِسَبَبِ ظُلْمِهِمْ Zulümleri sebebiyle بِمَا Ol şeyle ki سَبَقَ Geçti *(Nerede?)* فِي سُورَةِ النِّسَاءِ Nisa suresinde وَإِنَّا **Ve elbette biz** لَصَادِقُونَ **Sadıklarız** *(Nerede?)* فِي أَخْبَارِنَا Haberlerimizde *(Daha?)* وَمَوَاعِيدِنَا Vaatlerimizde

﴿فَاِنْ كَذَّبُوكَ﴾ فِيمَا جِئْتَ بِهِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْكُمْ بِالْعُقُوبَةِ وَفِيهِ تَلَطُّفٌ بِدُعَائِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَلَا يُرَدُّ بَاْسُهُ﴾ عَذَابُهُ إِذَا جَاءَ ﴿عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾﴾ ﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اَشْرَكْنَا﴾ نَحْنُ ﴿وَلَا اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ﴾ فَإِشْرَاكُنَا وَتَحْرِيمُنَا بِمَشِيئَتِهِ فَهُوَ رَاضٍ بِهِ قَالَ تَعَالٰى: ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا كَذَّبَ هٰؤُلَاءِ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ ﴿حَتّٰى ذَاقُوا بَاْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ﴾ بِأَنَّ اللّٰهَ رَاضٍ بِذٰلِكَ ﴿فَتُخْرِجُوهُ لَنَا﴾ أَيْ لَا عِلْمَ عِنْدَكُمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُونَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ اِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾﴾ تَكْذِبُونَ فِيهِ ﴿قُلْ﴾ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ حُجَّةٌ ﴿فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ﴾ التَّامَّةُ ﴿فَلَوْ شَاءَ﴾ هِدَايَتَكُمْ ﴿لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾﴾ ﴿قُلْ هَلُمَّ﴾ أَحْضِرُوا ﴿شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ اَنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ هٰذَا﴾ اَلَّذِي حَرَّمْتُمُوهُ ﴿فَاِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾﴾ يُشْرِكُونَ ﴿قُلْ تَعَالَوْا اَتْلُ﴾ أَقْرَأْ ﴿مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ اَ﴾ نْ مُفَسِّرَةٌ ﴿ لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْـًٔا وَ﴾ أَحْسِنُوا ﴿بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿مِنْ﴾ أَجْلِ ﴿اِمْلَاقٍ﴾ فَقْرٍ تَخَافُونَهُ ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ﴾ اَلْكَبَائِرَ كَالزِّنَا ﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ﴾ أَيْ عَلَانِيَتَهَا وَسِرَّهَا ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ﴾ كَالْقَوَدِ وَحَدِّ الرِّدَّةِ وَرَجْمِ الْمُحْصَنِ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ اَلْمَذْكُورُ ﴿وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾ تَتَدَبَّرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

147. Eğer getirdiğin şey hususunda **seni yalanlarlarsa** onlara **de ki: Rabbiniz** size azap etme konusunda acele etmemesiyle **geniş bir rahmet sahibidir.** Ayette, onlara imana çağırma hususunda yumuşak bir tutum sergilenmiştir. **Bununla beraber O'nun azabı** geldiğinde **suçlular topluluğundan geri çevrilmez.**

148. Müşrik olanlar elbette diyeceklerdir ki: «Eğer Allah dilemiş olsaydı biz de **şirke düşmezdik, babalarımız da! Ve ne de bir şeyi haram kılardık.»** Bizim şirk koşmamız ve haram kılışımız onun dilemesiyle olup, o bundan razıdır. Allah teala buyuruyor ki: **Onlardan evvelkiler de böyle** onların yalanladıkları gibi **yalanlamışlardı. Nihâyet azabımızı tattılar. De ki: «Sizin yanınızda** Allah'ın buna razı olduğuna dair **kendisini bize çıkaracağınız herhangi bir bilgi var mı?** Yani böyle bir bilgi sizde yok. **Siz** bu konuda **zandan başka bir şeye tâbi olmuyorsunuz**[1] **ve siz** bu konuda **sadece ancak yalan söylüyorsunuz.**[1]»

---

[1] إنْ burada ما anlamındadır.

149. De ki: eğer sizin bir deliliniz yoksa **kesin,** tam **delil, ancak Allah'ındır. Allah** sizin hidayetinizi **dileseydi elbette hepinizi doğru yola iletirdi.**

150. De ki: «Haydi, 'Allah bunları, sizin haram kıldıklarınızı **kesinlikle haram kıldı' diye şahâdet edecek olan şahitlerinizi getiriniz.» Şayet onlar şahâdet ederlerse sen onlar ile beraber şahâdette bulunma ve âyetlerimizi yalanlayanların ve de ahirete inanmayanların hevâlarına tâbi olma. Ve onlar, (başkalarını) Rablerine denk tutarlar,** şirk koşarlar.

151. De ki: «Geliniz, Rabbinizin, üzerinize neleri haram kılmış olduğunu okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayınız,[2] **ve ana ile babaya iyilikle** güzel davranınız. **Ve çocuklarınızı** başınıza gelmesinden korktuğunuz **yoksulluktan,** fakirlikten dolayı toprağa gömerek **öldürmeyiniz. Sizi de onları da biz rızıklandırırız. Ve fuhşiyata,** zina gibi büyük günahlara **onlardan ortada olana ve de saklı olana,** alenî olana da, gizli olana da **yaklaşmayınız, ve Allah'ın haram kıldığı herhangi bir kimseyi de öldürmeyiniz,** kısas gereği öldürme, dinden dönme sebebiyle olan öldürme, [zina eden] muhsan kişiyi recmedilmek suretiyle öldürmek gibi **haklı yere olan hariç! İşte bu** anlatıla**nlarla size tavsiyede bulunmuştur. Tâ ki akıl edesiniz,** düşünesiniz.»

KELİME ANLAMI

147. فَإِنْ كَذَّبُوكَ **Şayet seni yalanlarlarsa** *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol konuda ki جِئْتَ Getirdin *(Neyi?)* بِهِ O şeyi فَقُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Nedir?)* ذُو رَحْمَةٍ **Rahmet sahibidir** *(Öyle rahmet ki)* وَاسِعَةٍ **Geniş** حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُعَاجِلْكُمْ Sizi aceleye getirmiyor *(Neyle?)* بِالْعُقُوبَةِ Cezayla وَفِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* تَلَطُّفٌ Yumuşak davranış *(Neyle yumuşak davranış vardır?)* بِدُعَائِهِمْ Onları çağırmakla *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana وَلَا يُرَدُّ **Geri çevrilmez** *(Ne?)* بَأْسُهُ عَذَابُهُ **Onun azabı** *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَ Geldiğinde *(Kimden geri çevrilmez?)* عَنِ الْقَوْمِ **Bir kavimden ki** الْمُجْرِمِينَ **Günahkarlar**

148. سَيَقُولُ **Yakında diyecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** أَشْرَكُوا **Şirk koştular** *(Ne?)* لَوْ شَاءَ **'Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** مَا أَشْرَكْنَا **Şirk koşmazdık** نَحْنُ Ne biz *(Daha?)* وَلَا آبَاؤُنَا **Ne de babalarımız** وَلَا حَرَّمْنَا **Haram da kılmazdık** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** فَإِشْرَاكُنَا Bizim şirkimiz *(Daha?)* وَتَحْرِيمُنَا Ve haram kılmamız *(Nedir?)* بِمَشِيئَتِهِ Onun (Allah'ın) dilemesiyledir فَهُوَ O (Allah) *(Nedir?)* رَاضٍ Razıdır *(Neye?)* بِهِ Buna

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] أَنْ burada müfessiredir.

قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu ki كَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا كَذَّبَ Yalanladığı gibi *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ Bunlar كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne zamana dek böyle dediler?)* حَتّٰى ذَاقُوا **Onlar tadıncaya dek!** بَأْسَنَا **Azabımızı** قُلْ **De ki** هَلْ عِنْدَكُمْ **Sizin yanınızda var mı?** *(Ne?)* مِنْ عِلْمٍ **Bir ilim** *(Şu konuda ki)* بِأَنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah *(Nedir?)* رَاضٍ Razıdır *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna *(Eğer böyle bir ilim varsa)* فَتُخْرِجُوهُ **Onu çıkarasınız** *(Kime?)* لَنَا **Bize** أَيْ Yani لَا عِلْمَ İlim yoktur *(Nedir?)* عِنْدَكُمْ Sizin yanınızda إِنْ مَا تَتَّبِعُونَ **Siz tabi olmuyorsunuz** – **'in'** kelimesi 'mâ' anlamındadır فِي ذٰلِكَ bu konuda إِلَّا الظَّنَّ **Ancak zanna (tabi oluyorsunuz)** وَإِنْ مَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz** – 'in' kelimesi 'mâ' anlamındadır إِلَّا تَخْرُصُونَ **Ancak yanlış tahminler yapıyorsunuz** تَكْذِبُونَ Yalan söylüyorsunuz *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

149. قُلْ **De ki** إِنْ لَمْ يَكُنْ Şayet yoksa لَكُمْ Sizin için *(Ne?)* حُجَّةٌ Hüccet فَلِلّٰهِ **Allah için vardır***(Ne?)* الْحُجَّةُ **Hüccet** *(Öyle hüccet ki)* الْبَالِغَةُ **Yeterli** التَّامَّةُ Tam فَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَكُمْ Sizin hidayetinizi لَهَدَاكُمْ **Elbette sizi hidayete erdirirdi** أَجْمَعِينَ **Tamamınızı**

150. قُلْ **De ki** هَلُمَّ **Haydi getirin!** أَحْضِرُوا Hazır edin *(Kimi?)* شُهَدَاءَكُمْ **Şahitlerinizi** الَّذِينَ **Öyle şahitler ki** يَشْهَدُونَ **Şahitlik ederler** *(Şuna ki)* أَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Neyi?)* هٰذَا **Onu** اَلَّذِي Ol şey ki حَرَّمْتُمُوهُ Siz onu haram kıldınız فَإِنْ شَهِدُوا **Şayet şahitlik ederlerse** فَلَا تَشْهَدْ **Sen şahitlik etme!** مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** وَلَا تَتَّبِعْ **Ve uyma** *(Neye?)* أَهْوَاءَ الَّذِينَ **Ol kimselerin hevalarına ki** كَذَّبُوا **Onlar yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha kime uyma?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimselere ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** وَهُمْ **Ve onlar** بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يَعْدِلُونَ يُشْرِكُونَ **Şirk koşarlar**

151. قُلْ **De ki** تَعَالَوْا **Gelin** أَتْلُ أَقْرَأْ **Okuyayım** *(neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Kim üzerine haram kıldı?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** اَنْ مُفَسِّرَةٌ **'en'** kelimesi müfessiredir لَا تُشْرِكُوا **Şirk koşmayın** *(kime?)* بِهِ **Ona** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَ أَحْسِنُوا **Ve** iyilik yapın *(Kime?)* بِالْوَالِدَيْنِ **Anababanıza** إِحْسَانًا **İyilikle** وَلَا تَقْتُلُوا **Ve öldürmeyin** *(Kimi?)* أَوْلَادَكُمْ **Çocuklarınızı** *(Ne şekilde?)* بِالْوَأْدِ Gömerek *(Ne sebebiyle öldürmeyin?)* مِنْ أَجْلِ إِمْلَاقٍ **Yoksulluktan** فَقْرٍ Fakirlikten dolayı *(Öyle fakirlik ki)*

تَخَافُونَهُ Siz ondan korkuyorsunuz نَحْنُ **Biz** نَرْزُقُكُمْ **Rızıklandırırız sizi** *(Daha?)* وَاِيَّاهُمْ **Ve onları** وَلَا تَقْرَبُوا **Ve yaklaşmayın** *(Neye?)* اَلْفَوَاحِشَ **Fuhşiyata** اَلْكَبَائِرَ Büyük günahlara *(Bu büyük günahlar ne gibi?)* كَالزِّنَا Zina gibi *(O fuhşiyattan bedel)* مَا **Ol şey ki** ظَهَرَ **Zahir oldu** *(O zahir olan şey de nedendir?)* مِنْهَا **Ondan (fuhşiyattan)** *(Yine o fuhşiyattan bedel)* وَمَا **Ol şey ki** بَطَنَ **Gizli oldu** أَيْ Yani عَلَانِيَتَهَا Fuhşiyatın alenisine *(Daha?)* وَسِرَّهَا Ve Fuhşiyatın gizlisine yaklaşmayın وَلَا تَقْتُلُوا **Ve öldürmeyin** *(Neyi?)* اَلنَّفْسَ **Canı** اَلَّتِي **Öyle can ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** اِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hakkıyla** كَالْقَوَدِ Kısas gibi *(Daha?)* وَحَدِّ الرِّدَّةِ Ve riddet haddi gibi *(Daha?)* وَرَجْمِ الْمُحْصَنِ Muhsan olanların recmi gibi ذٰلِكُمْ **Size bu** *(bundan bedel)* اَلْمَذْكُورُ Zikredilenler وَصّٰيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** تَتَدَبَّرُونَ Düşünürsünüz

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي﴾ أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَحْسَنُ﴾ وَهِيَ مَا فِيهِ صَلَاحُهُ ﴿حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ﴾ بِأَنْ يَحْتَلِمَ ﴿وَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ وَتَرْكِ الْبَخْسِ ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا﴾ طَاقَتَهَا فِي ذٰلِكَ فَإِنْ أَخْطَأَ فِي الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ صِحَّةَ نِيَّتِهِ فَلَا مُؤَاخَذَةَ عَلَيْهِ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَاِذَا قُلْتُمْ﴾ فِي حُكْمٍ أَوْ غَيْرِهِ ﴿فَاعْدِلُوا﴾ بِالصِّدْقِ ﴿وَلَوْ كَانَ﴾ اَلْقَوْلُ لَهُ أَوْ عَلَيْهِ ﴿ذَا قُرْبٰى﴾ قَرَابَةٍ ﴿وَبِعَهْدِ اللّٰهِ اَوْفُوا ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (١٥٢)﴾ بِالتَّشْدِيدِ تَتَّعِظُونَ وَالسُّكُونِ ﴿وَاَنَّ﴾ بِالْفَتْحِ عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ وَالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا ﴿هٰذَا﴾ اَلَّذِي وَصَّيْتُكُمْ بِهِ ﴿صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا﴾ حَالٌ ﴿فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ﴾ اَلطُّرُقَ الْمُخَالِفَةَ لَهُ ﴿فَتَفَرَّقَ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ تَمِيلُ ﴿بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِهِ ﴿ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٥٣)﴾ ﴿ثُمَّ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ وَثُمَّ لِتَرْتِيبِ الْأَخْبَارِ ﴿تَمَامًا﴾ لِلنِّعْمَةِ ﴿عَلَى الَّذِي اَحْسَنَ﴾ بِالْقِيَامِ بِهِ ﴿وَتَفْصِيلًا﴾ بَيَانًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ ﴿وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿يُؤْمِنُونَ (١٥٤)﴾ ﴿وَهٰذَا﴾ اَلْقُرْاٰنُ ﴿كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ بِالْعَمَلِ بِمَا فِيهِ ﴿وَاتَّقُوا﴾ اَلْكُفْرَ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (١٥٥)﴾ أَنْزَلْنَاهُ ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَقُولُوا اِنَّمَا اُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى طَائِفَتَيْنِ﴾ اَلْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى ﴿مِنْ قَبْلِنَا وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ﴾ قِرَاءَتِهِمْ ﴿لَغَافِلِينَ (١٥٦)﴾ لِعَدَمِ مَعْرِفَتِنَا لَهَا إِذْ لَيْسَتْ بِلُغَتِنَا ﴿اَوْ تَقُولُوا لَوْ اَنَّآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّآ اَهْدٰى مِنْهُمْ﴾ لِجَوْدَةِ أَذْهَانِنَا ﴿فَقَدْ جَآءَكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ بَيَانٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ﴾ لِمَنِ اتَّبَعَهُ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَصَدَفَ﴾ أَعْرَضَ ﴿عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ اٰيَاتِنَا سُوٓءَ الْعَذَابِ﴾ أَيْ أَشَدَّهُ ﴿بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ (١٥٧)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

152. İhtilam olmak suretiyle **ergenlik çağına erişinceye kadar, yetimin malına, sadece** onun yararına olacak **en iyi** tutumla, **yaklaşın; ölçü ve tartıyı** eksiltmeyerek **adaletle, yapın! Biz herkese ancak** bu konuda **gücünün,** takatinin **yettiği kadarını yükleriz.** Eğer ölçü ve tartıda kastı olmaksızın hata ederse, Allah onun niyetinin doğruluğunu bilir. Bu durumda onlar –hadiste de varit olduğu gibi sorumlu tutulmazlar. Bir hüküm veya başka bir şeyde **söz söylediğiniz zaman,** lehine veya aleyhine söz söyleyeceğiniz kişi **yakınlarınız,** akrabalarınız **dahi olsa** doğruyu söylemek suretiyle **adaletli olun, Allah'a verdiğiniz sözü tutun! İşte Allah size,**

iyice düşünesiniz,[1] nasihat alasınız **diye bunları emretti.**

153. **Ve şüphesiz ki,**[2] **bu** kendisini size vasiyet ettiğim **benim dosdoğru**[3] **yolum** olduğundan **artık ona tâbi olunuz,** ona aykırı olan **başka yolları takip etmeyiniz. Sonra sizi onun yolundan,** dininden **ayırır,** [ondan başkasına] meylettirir.[4] **İşte size bununla tavsiyede bulundu. Tâ ki, siz sakınasınız.**

154. **Sonra**[5] **Biz Mûsa'ya, kitabı** Tevrat'ı, ona riâyeti **güzelce yapana** nimeti **tamamlamak ve** dinde ihtiyaç duyulan **her şeyi tafsilatlı bir şekilde bildirmek ve bir hidâyet ve rahmet olmak için verdik. Tâ ki onlar,** yani İsrail oğulları, **Rablerinin huzuruna varacaklarına,** dirilişe **imân etsinler.**

155. **Ve bu** Kuran **bir kitaptır ki, bunu Biz indirdik, mübarektir.** Ey Mekkeliler! **Artık** o kitapta bulunan hükümlerle amel etmek suretiyle **O'na tâbi olunuz. Ve** küfürden **sakınınız, tâ ki rahmete eresiniz.**

156. O kitabı **«Kitap ancak bizden önceki iki topluluğa,** Yahudi ve Hıristiyanlara **indirilmiştir ve şüphesiz ki**[6] **biz onları** bizim dilimizle olmadıklarından bilmediğimiz için **okumaktan gâfiller idik.» dememeniz** için indirdik.

157. **Yahut demeyesiniz ki, «Eğer bize kitap indirilmiş olsa idi, elbette** çok akıllı olduğumuzdan **biz onlardan daha fazla hidâyete ermiş olurduk». İşte size Rabbinizden bir beyine,** açıklama **da geldi,** ona uyan kişilere **hidâyet ve rahmet de. Artık Allah'ın âyetlerini yalanlayandan ve ondan yüz çevirenden daha zalim kimdir?** Yani hiç kimse bu kişiden daha zalim değildir. **Biz âyetlerimizden yüz çevirenleri elbette böyle yüz çevirmeleri sebebiyle azabın en kötüsü,** en şiddetlisi **ile cezalandıracağızdır.**

KELİME ANLAMI

152. وَلَا تَقْرَبُوا **Ve yaklaşmayın** *(Neye?)* مَالَ الْيَتِيمِ **Yetimin malına** إِلَّا بِالَّتِي **Ancak o şekilde ki** أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي Yani o şekilde ki هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** وَهِيَ Bu (en güzel de) *(Nedir?)* مَا Ol şeydir ki فِيهِ Onda vardır *(Ne?)* صَلَاحُهُ Onun (yetimin) yararı

---

[1] تَذَكَّرُونَ kelimesindeki ذ harfi hem şeddeli olarak تَذَّكَّرُونَ şeklinde, hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) şeddesiz olarak تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.

[2] أَنَّ maddesi hem ل takdir edilerek fetha ile أَنَّ şeklinde, hem de istinaf/başlangıç olarak kesre ile إِنَّ şeklinde okunmuştur.

[3] مُسْتَقِيمًا kelimesi haldir.

[4] فَتَفَرَّقَ kelimesindeki iki ت harfinden biri hazfedilmiştir.

[5] ثُمَّ burada olaylar arasında sıralama bildirmek içindir.

[6] إِنْ burada إِنَّ den hafifletilmiş olup, ismi hazfedilmiştir. إِنَّا demektir.

(Yetimin malını ne zamana dek saklayın?) حَتّٰى يَبْلُغَ **Erinceye kadar** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Erginliğine** *(Ne şekilde?)* بِأَنْ يَحْتَلِمَ İhtilam olarak وَاَوْفُوا **Ve yapın** *(Neyi?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** *(Daha?)* وَالْمِيزَانَ **Ve tartıyı** *(Neyle yapın?)* بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** *(Daha?)* وَتَرْكِ الْبَخْسِ Azaltmayı bırakmakla لَا نُكَلِّفُ **Ve biz mükellef kılmayız** *(Kimi?)* نَفْسًا **Hiç kimseyi** اِلَّا وُسْعَهَا **Ancak onun gücünün yettiğine** طَاقَتَهَا Tâkatinin yettiğine *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَإِنْ أَخْطَأَ Şayet hata ederse *(Nerede?)* فِي الْكَيْلِ Ölçekte *(Daha?)* وَالْوَزْنِ Ve tartıda وَاللّٰهُ Allah يَعْلَمُ Bilir *(Neyi?)* صِحَّةَ نِيَّتِهِ Onun niyetinin doğruluğunu فَلَا مُؤَاخَذَةَ Bu durumda hesap yoktur عَلَيْهِ Onun üzerine كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ Bir hadiste Varit olduğu gibi وَاِذَا قُلْتُمْ **Ve söz söylediğinizde** *(Nerede?)* فِي حُكْمٍ Bir hükümde أَوْ Ya da غَيْرِهِ Başka bir şeyde فَاعْدِلُوا **Adil olun** *(Ne ile?)* بِالصِّدْقِ Doğru söyleyerek وَلَوْ كَانَ **Olsa bile** *(Kim?)* اَلْقَوْلُ Söz söylenen لَهُ Kendisi lehine أَوْ Ya da عَلَيْهِ Kendisi aleyhine *(Ne olsa bile?)* ذَا قُرْبٰى، قَرَابَةٍ **Yakınlık sahibi** وَبِعَهْدِ اللّٰهِ **Ve Allah'ın ahdine** اَوْفُوا **Riayet edin** ذٰلِكُمْ **Bu size** وَصّٰيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünesiniz** بِالتَّشْدِيدِ (Bu kelime) şedde ile (tezzekkerûn şeklinde okundu) تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız anlamında *(Daha nasıl okundu?)* وَالسُّكُونِ Sükun (tahfif) ile (tezekkerûn şeklinde okundu)

153. وَاَنَّ **Ve muhakkak ki** ***(Bu elifnun maddesi ne ile okundu?)*** بِالْفَتْحِ Fetha ile *(Ne olduğu halde?)* عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ (Talil manasındaki) Lam takdirinde olduğu halde *(Daha ne ile okundu?)* وَالْكَسْرِ Kesre ile (İnne şeklinde) *(Ne olarak böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak هٰذَا **Bu** اَلَّذِي Ki وَصَّيْتُكُمْ Ben size vasiyet ettim *(Neyi?)* بِهِ Onu صِرَاطِي **Benim yolumdur** ***(Bu yol ne olduğu halde?)*** مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** حَالٌ (Bu müstakimen kelimesi) haldir فَاتَّبِعُوهُ **Ona uyun** وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve uymayın** *(Neye?)* السُّبُلَ اَلطُّرُقَ **Yollara** *(Öyle yollar ki)* الْمُخَالِفَةَ aykırı olan *(Neye?)* لَهُ Ona *(Eğer uyarsanız)* فَتَفَرَّقَ **Ayırır** فِيهِ Bu kelimede (Feteferraka) vardır *(Ne?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'tâ'dan birini hazif *(Yani anlamı şöyledir)* تَمِيلُ Döndürür *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ دِينِهِ **Yolundan** Dininden ذٰلِكُمْ **İşte size bu!** وَصّٰيكُمْ **Size vasiyet etti** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınırsınız**

154. ثُمَّ اٰتَيْنَا **Sonra biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevratı وَثُمَّ 'Sümme' kelimesi لِتَرْتِيبِ الْأَخْبَارِ Haber vermede tertip içindir ***(Ne olarak***

verdik?) تَمَامًا **Tamamlamak üzere** *(Neyi?)* لِلنِّعْمَةِ Nimeti *(Kim üzerine tamamlamak için?)* عَلَى الَّذِي **Ol kimse üzerine ki** أَحْسَنَ **İyi oldu** *(Nasıl?)* بِالْقِيَامِ Yerine getirerek *(Neyi?)* بِهِ O iyiliği *(Daha niçin verdik?)* وَتَفْصِيلًا **Tafsil olarak** بَيَانًا Açıklama olarak *(Neyi?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ İhtiyaç duyuluyor *(Neye?)* إِلَيْهِ O şeye *(Nerede ihtiyaç duyuluyor?)* فِي الدِّينِ Dinde *(Daha ne olarak verdik?)* وَهُدًى **Hidayet olarak** *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Ve rahmet olarak** لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** أَيْ Yani بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşacaklarına** *(Ne şekilde?)* بِالْبَعْثِ Diriltilerek يُؤْمِنُونَ **İnanırlar**

155. وَهٰذَا الْقُرْآنُ **Bu** Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır ki** أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Daha nedir?)* مُبَارَكٌ **Mübarektir** فَاتَّبِعُوهُ **Ona uyun** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler *(Ne şekilde uyun?)* بِالْعَمَلِ Amel ederek *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki *(O şey nerededir?)* فِيهِ ondadırl وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilesini**

156. أَنْزَلْنَاهُ Biz onu indirdik *(Niçin?)* أَنْ لَا تَقُولُوا **Dememeleri** için *(Şunu :)* إِنَّمَا أُنْزِلَ **Muhakkak ki indirildi** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** *(Kim üzerine?)* عَلَى طَائِفَتَيْنِ **İki taife üzerine** *(Kimdir onlar?)* الْيَهُودِ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar *(Öyle iki taife ki)* مِنْ قَبْلِنَا **Bizden önce** وَ **Ve** إِنْ مُخَفَّفَةٌ 'İn' kelimesi tahfif edilmiş/hafifletilmiştir وَاسْمُهَا Ve onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur أَيْ Yani (Şöyle demektir)إِنَّا Muhakkak ki biz كُنَّا **İdik** *(Neden?)* عَنْ دِرَاسَتِهِمْ، قِرَاءَتِهِمْ **Onların okumasından** *(Ne idik?)* لَغَافِلِينَ **Elbette gafiller** *(Niçin böyleydik?)* لِعَدَمِ مَعْرِفَتِنَا Bilmediğimiz için *(Neyi?)* لَهَا Onu okumayı إِذْ لَيْسَتْ Çünkü değildi *(Ne değildi?)* بِلُغَتِنَا Bizim dilimizle

157. أَوْ تَقُولُوا **Yahut dememeleri** (için) لَوْ أَنَّا **Şayet biz** أُنْزِلَ **İndirilmiş olsaydı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** لَكُنَّا **Elbette biz olurduk** اَهْدٰى **Daha doğru yolda***(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Niçin daha doğru yolda olurduk ?)* لِجَوْدَةِ أَذْهَانِنَا Zihinlerimiz daha iyi olduğu için فَقَدْ جَاءَكُمْ **Muhakkak ki size geldi** *(Ne?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyyine** بَيَانٌ Bir açıklama *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** *(Daha ne geldi?)* وَهُدًى **Bir hidayet** *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmet** *(Bu rahmet kim için?)* لِمَنْ Ol kimse için ki اتَّبَعَهُ Ona uydu فَمَنْ **Kim ki!** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Hiç kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **Ol kimseden ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Daha?)* وَصَدَفَ أَعْرَضَ **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنْهَا **Onlardan** (o ayetlerden) سَنَجْزِي **Yakında cezalandıracağız** *(Kimi?)* الَّذِينَ

Ol kimseleri ki يَصْدِفُونَ **Yüz çeviriyorlar** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** *(Ne ile cezalandıracağız?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın kötüsüyle** أَيْ Yani أَشَدَّهُ En şiddetlisiyle *(Ne sebebiyle cezalandıracağız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَصْدِفُونَ **Yüz çeviriyor**

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ﴾ مَا يَنْتَظِرُ الْمُكَذِّبُونَ ﴿اِلَّٓا اَنْ تَاْتِيَهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ ﴿اَوْ يَاْتِيَ رَبُّكَ﴾ أَيْ أَمْرُهُ بِمَعْنَى عَذَابِهِ ﴿اَوْ يَاْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ﴾ أَيْ عَلَامَاتِهِ الدَّالَّةِ عَلَى السَّاعَةِ ﴿يَوْمَ يَاْتِي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ﴾ وَهِيَ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ اَلْجُمْلَةُ صِفَةُ النَّفْسِ ﴿اَوْ﴾ نَفْسًا لَمْ تَكُنْ ﴿كَسَبَتْ فٖٓي اِيمَانِهَا خَيْرًا﴾ طَاعَةً أَيْ لَا تَنْفَعُهَا تَوْبَتُهَا كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿قُلِ انْتَظِرُوٓا﴾ أَحَدَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ ﴿اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ فَرَّقُوا دٖينَهُمْ﴾ بِاخْتِلَافِهِمْ فِيهِ فَأَخَذُوا بَعْضَهُ وَتَرَكُوا بَعْضَهُ ﴿وَكَانُوا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي ذٰلِكَ وَفِي قِرَاءَةٍ (فَارَقُوا) أَيْ تَرَكُوا دِينَهُمُ الَّذِي أُمِرُوا بِهِ وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿لَسْتَ مِنْهُمْ فٖي شَيْءٍ﴾ أَيْ فَلَا تَتَعَرَّضْ لَهُمْ ﴿اِنَّمَٓا اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ﴾ يَتَوَلَّاهُ ﴿ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ، وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿مَنْ جَٓاءَ بِالْحَسَنَةِ﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا﴾ أَيْ جَزَاءُ عَشْرِ حَسَنَاتٍ ﴿وَمَنْ جَٓاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا﴾ أَيْ جَزَاؤُهُ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾﴾ يُنْقَصُونَ مِنْ جَزَائِهِمْ شَيْئًا ﴿قُلْ اِنَّنٖي هَدٰينٖي رَبّٖٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْ مَحَلِّهِ ﴿دٖينًا قِيَمًا﴾ مُسْتَقِيمًا ﴿مِلَّةَ اِبْرٰهٖيمَ حَنٖيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿١٦١﴾﴾ ﴿قُلْ اِنَّ صَلَاتٖي وَنُسُكٖي﴾ عِبَادَتِي مِنْ حَجٍّ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَحْيَايَ﴾ حَيَاتِي ﴿وَمَمَاتٖي﴾ مَوْتِي ﴿لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمٖينَ ﴿١٦٢﴾﴾ ﴿لَا شَرٖيكَ لَهُ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَبِذٰلِكَ﴾ أَيِ التَّوْحِيدِ ﴿اُمِرْتُ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمٖينَ ﴿١٦٣﴾﴾ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغٖي رَبًّا﴾ إِلٰهًا أَيْ لَا أَطْلُبُ غَيْرَهُ ﴿وَهُوَ رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ﴾ ذَنْبًا ﴿اِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ﴾ تَحْمِلُ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ آثِمَةٌ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فٖيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذٖي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ الْاَرْضِ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ أَيْ يَخْلُفُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فِيهَا ﴿وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ بِالْمَالِ وَالْجَاهِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ لِيَخْتَبِرَكُمْ ﴿فٖي مَٓا اٰتٰيكُمْ﴾ أَعْطَاكُمْ لِيُظْهِرَ الْمُطِيعَ مِنْكُمْ وَالْعَاصِي ﴿اِنَّ رَبَّكَ سَرٖيعُ الْعِقَابِ﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحٖيمٌ ﴿١٦٥﴾﴾ بِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

158. Onlar bekliyorlar mı? Yalanlayanlar beklemiyorlar **ancak kendilerine** ruhlarını almaları için **meleklerin gelmesini**[1] **veya Rabbinin** yani onun emri olan azabının **gelmesini yahut Rabbinin bazı ayetlerinin,** kıyamette dair alâmetlerinin **gelmesini [bekliyorlar.] Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün** –sahihaynda rivayet edilen hadiste olduğu gibi "güneş batıdan doğduğu gün"–, **önceden inanmamış**[2] **kimseye ya da imanında bir hayır,** bir taat **kazanmamış** olan kimseye **artık imanı bir fayda sağlamaz.** Yani hadiste varit olduğu gibi bu kimselere tevbe etmeleri bir fayda sağlamaz. **De ki:** bunlardan bir tanesini **bekleyin! Şüphesiz biz de** bunu **beklemekteyiz!**

159. Şüphesiz o kimseler ki, kendisinde ihtilaf edip, onun bir kısmını alıp, diğer kısmını terketmek suretiyle **dinlerini parça parça eden**[3] **ve** dinde **çeşitli fırkalara ayrıldılar.** Bahse konu olan fırkalar Yahudi ve Hıristiyanlardır. **Sen hiçbir şeyde onlardan değilsin.** Bundan dolayı onlara hiçbir şekilde ilişme! **Onların işleri ancak Allah'a aitir.** Onların durumuna o bakacaktır. **Sonra** ahirette **onlara ne yapar olduklarını haber verecektir** ve de onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır. Bu hüküm savaş ayetiyle neshedilmiştir.

160. Her kim bir iyilik ile, yani "lâ ilâhe illallah" kelimesiyle **gelirse kendisi için onun on misli** sevap mükafatı **vardır. Ve her kim bir kötülük ile gelirse o ancak onun misli,** karşılığı **ile cezalandırılır. Ve onlar** karşılıklarından bir şey eksiltilmek suretiyle **zulme uğramazlar.**

161. De ki, «Şüphe yok ki Rabbim beni dosdoğru bir yola; dosdoğru bir dine;[4] **Hanîf olan İbrahim'in dinine iletti. Ve o, müşriklerden olmuş değildi.»**

162. De ki: «Benim namazım, hac ve diğer **ibadetlerim ve hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.»**

163. «O'nun bu konuda **bir ortağı yoktur. Ve ben bununla,** onu birlemekle **emredildim ve ben** bu ümmetten **Müslümanların ilkiyim.»**

164. De ki: « O her şeyin Rabbi, sahibi **iken, ben Allah'tan başka bir Rab,** ilah **mı ararım?** Yani ondan başkasını aramam. **Ve herkesin kazanacağı** günah **ancak kendi aleyhinedir. Ve hiçbir günahkâr** nefis, **başkasının,** başka bir nefsin **günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz ancak Rabbinizedir. O zaman o Rabbiniz kendisinde ihtilâfa düşmüş olduğunuz şeyleri size haber verecektir.»**

---

[1] تَأْتِيَهُمْ kelimesi hem ت harfiyle hem de ي harfiyle يَأْتِيَهُمْ şeklinde okunmuştur.

[2] لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ cümlesi نَفْسًا kelimesinin sıfatıdır.

[3] Bir kıraatte فَارَقُوا şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte ayetin anlamı "kendisiyle emredildikleri dinlerini (فَارَقُوا) terk edenler" şeklindedir.

[4] دِينًا kelimesi nasb mahallinde olan صِرَاطٍ kelimesinin mahallinden bedeldir.

165. **«Ve O, o zattır ki, sizi yeryüzünün halifeleri**[1] **kıldı.** Yani orada kiminizi kiminizin yerine getirmiştir. **Ve sizi, size verdiği şeylerde imtihana tâbi tutmak,** sınamak **için,** itaat edenle asi olanı ortaya çıkarsın diye **bazınızı bazınızın üzerine; derecelerle** mal, mevki ve diğer başka şeyler sebebiyle **yükseltti. Şüphe yok ki, senin Rabbin** kendisine asi olana karşı **cezalandırması seri olandır. Ve muhakkak ki O** müminlere karşı **çok mağfiretli,** onlara karşı **çok merhamet sahibidir.»**

KELİME ANLAMI

158. هَلْ يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar mı?** مَا يَنْتَظِرُ Beklemiyor*(kim?)* الْمُكَذِّبُونَ İnkarcılar إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ **Ancak onlara gelmesini** *(Bu 'tetiyehum' kelimesi ne olduğu halde?)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve 'yâ' ile ('yetiyehum' şeklinde okunduğu halde) *(Ne gelmesini?)* الْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Niçin gelmesini?)* لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ Ruhlarını kabzetmek için أَوْ يَأْتِيَ **Ya da gelmesini** *(Ne?)* رَبُّكَ **Rabbin** أَيْ Yani أَمْرُهُ Onun emri *(Öyle emri ki)* بِمَعْنَى عَذَابِهِ Azap anlamındaki *(Daha?)* أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ **ya da rabbinin ayetlerinden bazısının gelmesini** أَيْ Yani عَلَامَاتِهِ Alametleri *(Öyle alametleri ki)* الدَّالَّةُ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى السَّاعَةِ Kıyamete يَوْمَ **O gün ki** يَأْتِي **Gelir** *(Ne?)* بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ **Rabbinin ayetlerinin bazısı** وَهِيَ Bunlar da *(Nedir?)* طُلُوعُ الشَّمْسِ Güneşin doğması *(Nereden?)* مِنْ مَغْرِبِهَا Batıdan كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahihayn'ın hadisinde olduğu gibi لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Kime?)* نَفْسًا **Hiç kimseye** *(Ne?)* إِيمَانُهَا **İmanı** *(Öyle kimse ki)* لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ **İman etmemişti** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** اَلْجُمْلَةُ (Lem tekün âmenet...) cümlesi *(Nedir?)* صِفَةُ النَّفْسِ Nefs'in sıfatıdır أَوْ **Ya da** نَفْسًا Öyle kimseye fayda vermez ki لَمْ تَكُنْ O kimse olmadı *(Ne olmadı?)* كَسَبَتْ **Kazanmış olmadı** *(Nerede?)* فِي إِيمَانِهَا **İmanında** *(Neyi kazanmış olmadı?)* خَيْرًا **Hayrı** طَاعَةً Taatı أَيْ Yani لَا تَنْفَعُهَا Ona fayda vermez *(Ne?)* تَوْبَتُهَا Onun tevbesi كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu gibi قُلْ **De ki** انْتَظِرُوا **Bekleyin** *(Neyi?)* أَحَدَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu şeylerden birini إِنَّا **Elbette biz** مُنْتَظِرُونَ **Bekliyoruz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ **Bunu**

159. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** فَرَّقُوا **Ayırdılar** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** *(Ne şekilde ayırdılar?)* بِاخْتِلَافِهِمْ İhtilaf etmeleriyle *(Nerede?)* فِيهِ Onda فَأَخَذُوا Ve aldılar *(Neyi?)* بَعْضَهُ Dinin bazısını *(Daha?)* وَتَرَكُوا Ve terk ettiler *(Neyi?)* بَعْضَهُ Bazısını وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne?)* شِيَعًا فِرَقًا **Fırka,fırka** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «فَارَقُوا» 'Fârakû' (şeklinde okundu) أَيْ Yani (bu kıraatte ayetin anlamı) تَرَكُوا Bıraktılar

[1] خَلَائِفَ kelimesi خَلِيفَةٌ kelimesinin cemisidir.

وَهُمْ O dinle بِهِ *(Ne ile?)* Emredildiler أُمِرُوا Öyle dinleri ki الَّذِي Dinlerini دِينَهُمْ *(Neyi?)* Onlar *(Kimlerdir?)* الْيَهُودُ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar لَسْتَ **Sen olmadın** *(Ne olmadın?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nerede?)* فِي شَيْءٍ **Hiçbir şeyde** أَيْ Yani فَلَا تَتَعَرَّضْ Bulaşma *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Muhakkak ki** أَمْرُهُمْ **Onların durumu** *(Nedir?)* إِلَى اللهِ **Allah'adır** يَتَوَلَّاهُ O (Allah) onları(n işini) üzerine alır ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ **Sonra onlara haber verir** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَفْعَلُونَ **Yapıyor** فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandırır *(Ne sebebiyle?)* بِهِ O (yaptıkları) sebebiyle وَهٰذَا Bu (ayet) *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile neshedilmiştir?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç/savaş ayetiyle

160. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **Hasene/iyilik ile** أَيْ Yani لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ 'Lâ ilâhe illa'llah/Allah'tan başka ilah yoktur' sözü ile فَلَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* عَشْرُ أَمْثَالِهَا **O (hasenenin) On katı** أَيْ Yani جَزَاءُ عَشْرِ حَسَنَاتٍ On hasene karşılığı vardır وَمَنْ جَاءَ **Her kim de gelirse** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَةِ **Seyyie/kötülük ile** فَلَا يُجْزٰى **Cezalandırılmaz** إِلَّا **Ancak** (cezalandırılır ne ile?) مِثْلَهَا **Onun (kötülüğün) misliyle** أَيْ Yani جَزَاؤُهُ Onun cezası ile وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** يُنْقَصُونَ Eksiltilmezler *(Neden?)* مِنْ جَزَائِهِمْ Karşılıklarından شَيْئًا Hiçbir şey

161. قُلْ **De ki** إِنَّنِي **Muhakkak ki ben** هَدٰينِي **Beni iletti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Neye?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Nereden?)* مِنْ مَحَلِّهِ Onun ('sırat$_{in}$ müstakîm$_{in}$' nasb) mahallinden *(O doğru yoldan bedel rabbim neye iletti?)* دِينًا **Bir dine ki** قِيَمًا **Doğru** مُسْتَقِيمًا Dosdoğru *(O dosdoğru dinden beden neye iletti?)* مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in dinine** *(O İbrahim ne olduğu halde/veya o din ne olduğu halde?)* حَنِيفًا **Hanif olduğu halde** وَمَا كَانَ **Ve o olmadı** *(Ne olmadı?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

162. قُلْ **De ki** إِنَّ صَلَاتِي **Muhakkak ki benim namazım** *(Daha?)* وَنُسُكِي عِبَادَتِي **Ve İbadetim** *(O ibadet de nedendir?)* مِنْ حَجٍّ Hac *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve daha başkası *(Daha?)* وَمَحْيَايَ حَيَاتِي **Hayatım** *(Daha?)* وَمَمَاتِي مَوْتِي **Ölümüm** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi**

163. لَا شَرِيكَ **Ortak yoktur** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَبِذٰلِكَ **Ve bununla** أَيِ التَّوْحِيدِ Yani Tevhid ile أُمِرْتُ **Ben emredildim** وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)*

أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanların ilkiyim** *(O Müslümanlar da nedendir?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu Ümmetten

164. قُلْ **De ki** أَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَبْغِي **Arayayım** *(Ne olarak?)* رَبًّا **Rab olarak** إِلٰهًا İlah olarak أَيْ Yani لَا أَطْلُبُ İstemem *(Neyi?)* غَيْرَهُ Ondan başkasını وَهُوَ **O** *(Nedir?)* رَبُّ مَالِكُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin rabbi** sahibi **dir** وَلَا تَكْسِبُ **Ve kazanmaz** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Neyi?)* ذَنْبًا Bir günahı إِلَّا عَلَيْهَا **Ancak Kendi aleyhine** (kazanır) وَلَا تَزِرُ تَحْمِلُ **Ve yüklenmez** *(Kim?)* نَفْسٌ kimse *(Öyle kimse ki)* وَازِرَةٌ آثِمَةٌ **Günahkar** *(Neyi yüklenmez?)* وِزْرَ نَفْسٍ أُخْرٰى **Başka** kimse **nin günahını** ثُمَّ إِلٰى رَبِّكُمْ **Sonra rabbinizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَيُنَبِّئُكُمْ **Size bildiriyor** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Nerede?)* فِيهِ **Onlarda** *(Ne idiniz?)* تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyor**

165. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyledir ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Ne olarak?)* خَلَائِفَ الْأَرْضِ **Yeryüzünün halifeleri** جَمْعُ خَلِيفَةٍ (Halâif kelimesi) Halîfe kelimesinin cemisidir أَيْ Yani يُخْلِفُ Halef ediyor *(Kim?)* بَعْضُكُمْ Sizden bazınızı *(Kime?)* بَعْضًا Bazınıza *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَرَفَعَ **Ve yükseltti** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bazınızı** *(Nerede?)* فَوْقَ بَعْضٍ **Bazınızın üstünde** *(Ne ile yükseltti?)* دَرَجَاتٍ **Derecelerle** بِالْمَالِ Mal ile *(Daha?)* وَالْجَاهِ Şöhret ile *(Daha?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Bunların dışındakiler ile *(Niçin yükseltti?)* لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi imtihan etmek için** لِيَخْتَبِرَكُمْ Sizi sınamak için *(Nerede?)* فِي مَا **Ol şeylerde ki** آتَاكُمْ **Size verdi** أَعْطَاكُمْ Size verdi *(Neyi?)* Onu *(Niçin?)* لِيَظْهَرَ Ortaya çıkarsın diye *(Kimi?)* الْمُطِيعُ İtaatkarı *(Öyle itaatkar ki)* مِنْكُمْ Sizden *(Daha neyi ortaya çıkarsın diye?)* وَالْعَاصِي İsyankarı إِنَّ رَبَّكَ **Elbette senin rabbin** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْعِقَابِ **Cezası seridir** *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimseye ki عَصَاهُ Kendisine asi oldu وَإِنَّهُ **Ve elbette O,** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Merhametli olandır** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

٧

سُورَةُ الْأَعْرَافِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ...) الثَّمَانُ اَوِ الْخَمْسُ آيَاتِ

وَهِيَ مِأَتَانِ وَخَمْسٌ اَوْ سِتُّ آيَاتٍ

سُورَةُ الأَعْرَافِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(مَكِيَّةٌ إِلَّا (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ...) اَلثَّمَانُ اَوِ الْخَمْسُ آيَاتٍ وَهِيَ مِأَتَانِ وَخَمْسٌ اَوْ سِتُّ آيَاتٍ)

﴿الٓمٓصٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿كِتَابٌ أُنْزِلَ اِلَيْكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ﴾ ضِيقٌ ﴿مِنْهُ﴾ أَنْ تُبَلِّغَهُ مَخَافَةَ أَنْ تُكَذَّبَ ﴿لِتُنْذِرَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأُنْزِلَ أَيْ لِلْإِنْذَارِ ﴿بِهِ وَذِكْرٰى﴾ تَذْكِرَةٌ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾﴾ بِهِ قُلْ لَهُمْ ﴿اِتَّبِعُوا مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا﴾ تَتَّخِذُوا ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اَوْلِيَآءَ﴾ تُطِيعُونَهُمْ فِي مَعْصِيَتِهِ تَعَالٰى ﴿قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ تَتَّعِظُونَ، وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِهَا، [تَذْكُرُونَ] وَمَا زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ ﴿وَكَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ مَفْعُولٌ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اَهْلَكْنَاهَا﴾ أَرَدْنَا إِهْلَاكَهَا ﴿فَجَآءَهَا بَأْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلاً ﴿اَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٤﴾﴾ نَائِمُونَ بِالظَّهِيرَةِ، وَالْقَيْلُولَةُ اسْتِرَاحَةُ نِصْفِ النَّهَارِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهَا نَوْمٌ، أَيْ مَرَّةً جَاءَهَا لَيْلاً وَمَرَّةً جَاءَهَا نَهَارًا ﴿فَمَا كَانَ دَعْوٰيهُمْ﴾ قَوْلُهُمْ ﴿اِذْ جَآءَهُمْ بَأْسُنَا اِلَّآ اَنْ قَالُوا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾﴾ ﴿فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْأُمَمَ عَنْ إِجَابَتِهِمُ الرُّسُلَ وَعَمَلِهِمْ

فِيمَا بَلَّغَهُمْ ﴿وَلَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾﴾ عَنِ الْإِبْلَاغِ ﴿فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ﴾ لَنُخْبِرَنَّهُمْ عَنْ
عِلْمٍ بِمَا فَعَلُوهُ ﴿وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾﴾ عَنْ إِبْلَاغِ الرُّسُلِ وَالْأُمَمِ الْخَالِيَةِ فِيمَا عَمِلُوا
﴿وَالْوَزْنُ﴾ لِلْأَعْمَالِ أَوْ لِصَحَائِفِهَا بِمِيزَانٍ لَهُ لِسَانٌ وَكِفَّتَانِ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ كَائِنٌ
﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ السُّؤَالِ الْمَذْكُورِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿الْحَقُّ﴾ اَلْعَدْلُ صِفَةُ الْوَزْنِ ﴿فَمَنْ
ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالْحَسَنَاتِ ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾
بِالسَّيِّئَاتِ ﴿فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ بِتَصْيِيرِهَا إِلَى النَّارِ ﴿بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ
﴿٩﴾﴾ يَجْحَدُونَ ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ﴾ يَا بَنِي آدَمَ ﴿فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ﴾ بِالْيَاءِ
أَسْبَابًا تَعِيشُونَ بِهَا جَمْعُ مَعِيشَةٍ ﴿قَلِيلًا مَا﴾ لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ ﴿تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾﴾ عَلَى ذَٰلِكَ ﴿وَلَقَدْ
خَلَقْنَاكُمْ﴾ أَيْ أَبَاكُمْ آدَمَ ﴿ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ﴾ أَيْ صَوَّرْنَاهُ وَأَنْتُمْ فِي ظَهْرِهِ ﴿ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰئِكَةِ
اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْاِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ أَبَا الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ
﴿لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

7- Araf Suresi

163. ayetten itibaren beş ya da sekiz ayet hariç
Mekke'de inmiştir
65 veya 66 ayettir

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Mîm, Sâd.** Bununla ne kastettiğini yalnız Allah bilir.
2. Bu **bir kitaptır ki, bununla korkutasın diye**[1] **ve** kendisi **müminlere bir nasihat olarak sana**[2] **indirilmiştir. Sakın senin kalbinde** yalanlanma korkusuyla **bun**un tebliğ edilmesin**den kaynaklanan bir sıkıntı,** bir darlık **olmasın.**
3. Onlara de ki; **size Rabbinizden indirilmiş olan** Kuran'**a tâbi olunuz, ve O'ndan,** Allah'tan **başka,** yani ondan gayrı **dostlara** Allah teala'ya asi olma konusunda onlara itaat etmek suretiyle **tâbi olmayınız** onları dost edinmeyiniz. **Siz pek az**[3] **öğüt alıyorsunuz.**[4]

---

[1] لِتُنْذِرَ fiilindeki ل harfi أُنْزِلَ fiiline taalluk eder. Yani "korkutmak için" demektir.

[2] Burada hitap Hz. Peygamber efendimizedir.

[3] مَا burada azlığı tekit için gelmiş olup, zaittir.

[4] تذكرون kelimesi bir kıraatte ت ve ي harfi ile "vaazlanırsınız" anlamında يَتَذَكَّرُونَ şeklinde; bir kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ile ذ harfine idgam edilmesiyle

4. **Biz helâk et**mek iste**diğimiz nice**[1] **memleket** halkı **vardır ki, onlara azabımız** gece **yatarlarken veya gündüzün ortasında uyurlarken**[2] **gelip çatmıştır.** Kimi zaman gece, kimi zaman da gündüz gelmiştir.

5. **Onlara azabımız geldiği zaman ise onların çağırışları,** sözleri **«Biz hakikaten zalim kimselerdik» demekten başka bir şey olmamıştır.**

6. **Sonra kendilerine peygamberler gönderilmiş olan** topluml**ara mutlaka** peygamberlere icabet edip etmediklerini ve de peygamberlerin onlara tebliğ ettiği şeylerle amel edip etmediklerini **soracağız ve elbette gönderilen peygamberlere de** tebliğ edip, etmediklerini **soracağız.**

7. **Sonra da onlara** yapmış olduklarını **bir bilgi ile elbette anlatacağız,** haber vereceğiz. **Ve Biz** peygamberlerin tebliğinden ve geçmiş ümmetlerin yaptıklarından **uzak olmadık.**

8. Amellerin ya da amel sayfalarının –hadiste varit olduğu gibi– dili ve iki kefesi olan bir terazide **hak ile,**[3] adalet ile **tartı**lması **da** anlatılan **o** sorgu **gün**ü olan kıyamet günün**dedir. Artık her kimin terazileri** iyilikler sebebiyle **ağır gelirse işte felaha kavuşanlar,** kurtuluşa erenler **onlardır.**

9. **Her kimin de terazileri** günahlarından sebep **hafif gelirse, onlar da âyetlerimize zulme**derek, inkar **etmiş olmalarından dolayı** nefislerini ateşe atmak suretiyle **kendilerine yazık etmiş kimselerdir.**

10. Ey Ademoğulları! **Andolsun ki, sizi yerde yerleştirdik ve size orada** kendisiyle yaşam sürdüğünüz **birçok maişet**[4] vasıtaları **vücuda getirdik.** Buna **ne kadar da az**[5] **şükrediyorsunuz.**

11. **Andolsun ki, sizin** babanız Adem'i **yarattık, sonra size,** yani siz onun belinde olduğunuz halde ona **suret verdik. Sonra da meleklere, «Âdem'e** eğilmek suretiyle selamlama secdesi ile **secde ediniz» diye emrettik. Onlar derhal secde ettiler, Ancak** meleklerin arasında bulunan ve de cinlerin babası olan **iblis hariç! O secde edenlerden olmadı.**

---

linde; bir kıraatte de kelimenin aslındaki ت harfi ile ذ harfine idgam edilmesiyle تَذَّكَّرُونَ şeklinde; bir diğer kıraatte de (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ذ harfi şeddesiz olarak تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.

[1] كَمْ burada haberiye olup, mefuldür.

[2] "Kaylûle" –uyku olsun, olmasın– gündüz ortasındaki istirahattir.

[3] اَلْحَقُّ kelimesi وَالْوَزْنُ kelimesinin sıfatıdır.

[4] مَعَايِشَ kelimesi مَعِيشَةٌ kelimesinin cemisi olup, ي harfi ile okunmuştur.

[5] مَا burada azlığı tekit içindir.

KELİME ANLAMI

﴿٧﴾ سُورَةُ الأَعْرَافِ

7- A'râf suresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Ancak müstesna *(Ne?)* (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ...) 'ves'elhüm 'ani'l-karyeti' (ayetinden itibaren) اَلثَّمَانُ Sekiz أَوْ Ya da الْخَمْسُ آيَاتٍ Beş ayet (Mekki değil de, Medenidir) وَهِيَ مِأَتَانِ وَخَمْسٌ İki yüz beş أَوْ Ya da سِتٌّ آيَاتٍ İki yüz altı ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım

1. المص **Elif, Lam, Mim, Sad** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile muradını?)* بِذٰلِكَ Bununla (bu ayetle) هٰذَا Bu *(Nedir?)* كِتَابٌ **Kitaptır** ***(Öyle kitap ki)*** أُنْزِلَ **İndirildi** ***(Kime?)*** إِلَيْكَ **Sana** ***(Bu söz nedir?)*** خِطَابٌ Hitaptır *(Kim için hitaptır?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) için فَلَا يَكُنْ **Olmasın** ***(Nerede?)*** فِي صَدْرِكَ **Göğsünde** ***(Ne olmasın?)*** حَرَجٌ **Bir sıkıntı** ضِيقٌ Bir darlık *(Öyle sıkıntı/darlık ki)* مِنْهُ **Ondan sebep** أَنْ تُبَلِّغَهُ Onu tebliğ etmenden مَخَافَةَ أَنْ تُكَذَّبَ Yalanlanman korkusundan dolayı ***(Bu Kuran niçin indirilmiştir?)*** لِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** (Buradaki 'litünzira' sözü nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِأُنْزِلَ 'Ünzile' fiiline أَيْ Yani لِلْإِنْذَارِ Uyarmak için *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** ***(Daha ne olarak indirilmiştir?)*** وَذِكْرٰى تَذْكِرَةٌ **Öğüt olsun diye** ***(Kime?)*** لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** ***(Ne ile öğüt vermen için?)*** بِهِ Onunla
2. قُلْ De ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Şunu de:)* اِتَّبِعُوا **Tabi olun** ***(Neye?)*** مَا **Ol şeye ki** أُنْزِلَ **İndirildi** ***(Kime?)*** إِلَيْكُمْ **Size** ***(Kim tarafından?)*** مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kurana (uyun!) وَلَا تَتَّبِعُوا **Ve tabi olmayın** تَتَّخِذُوا Edinmeyin *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيِ اللهِ Yani Allah'tan başka أَيْ غَيْرِهِ Yani Ondan gayrı olduğu halde ***(Kime tabi olmayın)*** أَوْلِيَاءَ **Dostlara** *(Öyle dostlar ki)* تُطِيعُونَهُمْ Onlara itaat ediyorsunuz *(Nerede?)* فِي مَعْصِيَتِهِ تَعَالٰى Allah tealaya masiyette قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az!** تَذَكَّرُونَ **Öğütleniyorsunuz** (Bu kelime) بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Te' ve 'Ye' ile ('yetezekkerûn' şeklinde de okundu) تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız (anlamında) وَفِيهِ Bir kıraatte de vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ 'Tâ' nın idgamı *(Neredeki te?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı vardır?)* فِي الذَّالِ 'zel' harfine

(tezzekkerûn şeklinde) وَفِي قِرَاءَةٍ Bir diğer kıraatte de بِسُكُونِهَا 'zel' harfinin sükunuyla (şeddesiz olarak "tezekkerûn" şeklinde okundu) وَمَا 'mâ' ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Niçin zait olarak gelmiştir?)* لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ Azlığı tekit için

3. وَكَمْ **Nice** خَبَرِيَّةٌ Haberiyedir مَفْعُولٌ (Ehleknâ fiilinin) meful(ü)dür مِنْ قَرْيَةٍ **Belde ki** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Kim?)* أَهْلُهَا Oranın ahalisi اَهْلَكْنَاهَا **Onları helak ettik** أَرَدْنَا İstedik *(Neyi?)* إِهْلَاكَهَا Oranın helak edilmesini فَجَاءَهَا **Oraya geldi** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Azabımız** بَيَاتًا **Yatarken** لَيْلاً Geceleyin أَوْ **Ya da** هُمْ **Onlar** قَائِلُونَ **Kaylüle yaparken** نَائِمُونَ Uyurken *(Ne zaman?)* بِالظَّهِيرَةِ Öğle vaktinde وَالْقَيْلُولَةُ Kaylüle *(Nedir?)* اسْتِرَاحَةُ نِصْفِ النَّهَارِ Gündüzün ortasındaki istirahattır وَإِنْ لَمْ يَكُنْ Olmasa da مَعَهَا O istirahatla birlikte *(Ne?)* نَوْمٌ Uyku أَيْ Yani مَرَّةً Bazen جَاءَهَا Oraya (azap) geldi لَيْلاً Geceleyin وَمَرَّةً Bazen de جَاءَهَا نَهَارًا Gündüz geldi

4. فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* دَعْوِيهُمْ قَوْلُهُمْ **Onların davaları,** sözleri *(Ne vakit?)* إِذْ جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Azabımız** إِلَّا **Ancak (oldu)** اَنْ قَالُوا **Demeleri** اِنَّا كُنَّا **'Muhakkak ki biz idik** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zalimler**

5. فَلَنَسْئَلَنَّ **Elbette soracağız** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** أُرْسِلَ **Gönderildi** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani الْأُمَمَ Ümmetlere (soracağız) *(Neden soracağız?)* عَنْ إِجَابَتِهِمْ İcabetlerinden *(Kime olan icabetleri?)* الرُّسُلَ Peygamberlere *(Daha neden soracağız?)* وَعَمَلِهِمْ Yaptıklarından *(Ne konuda yaptıkları?)* فِيمَا Ol şeydeki بَلَّغَهُمْ Onlara tebliğ etti وَلَنَسْئَلَنَّ **Ve yine elbette soracağız** *(Kime?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlere** *(Neden soracağız?)* عَنِ الْإِبْلَاغِ Tebliğlerinden soracağız

6. فَلَنَقُصَّنَّ **Sonra elbette anlatacağız** *(Kim üzerine anlatacağız?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyle haber vereceğiz?)* بِعِلْمٍ **Bir ilimle** لَنُخْبِرَنَّهُمْ Onlara elbette haber vereceğiz *(Neden?)* عَنْ عِلْمٍ bir bilgiden haber vereceğiz *(Neyi haber vereceğiz?)* بِمَا Ol şeyi ki فَعَلُوهُ Onlar onu yaptılar وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** غَائِبِينَ **Gaip/uzak** *(Neden?)* عَنْ إِبْلَاغِ الرُّسُلِ Peygamberlerin bildirisinden/tebliğinden *(Daha neden?)* وَالْأُمَمِ الْخَالِيَةِ geçmiş ümmetlerden *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol şeydeki عَمِلُوا Onlar yaptılar

7. وَالْوَزْنُ **Tartı** *(Ne için olan tartı?)* لِلْأَعْمَالِ Ameller için أَوْ Ya da لِصَحَائِفِهَا Amellerin sayfaları için *(Bu tartı ne ile?)* بِمِيزَانٍ Bir teraziyle ki لَهُ Onun için vardır *(Ne?)* لِسَانٌ

Bir dil *(Daha?)* وَكِفَّتَانِ İki kefe كَمَا وَرَدَ Bu varid olduğu gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste *(Bu tarti nedir?)* كَائِنٌ Olucudur *(Nerede?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ Yani يَوْمَ السُّؤَالِ Sorgu gününde *(Öyle sorgu günü ki)* الْمَذْكُورِ Zikredilen وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Öyle tartı ki)* **الْحَقُّ Hak olan** الْعَدْلُ Adil olan *('el-Hakk' kelimesi nedir?)* صِفَةُ الْوَزْنِ 'vezn' kelimesinin sıfatıdır. **فَمَنْ Her kim ki ثَقُلَتْ Ağır bastı** *(Ne?)* **مَوَازِينُهُ Terazileri** *(Neyle ağır basarsa?)* بِالْحَسَنَاتِ İyilikleriyle **فَأُولٰئِكَ İşte onlar هُمُ Asıl onlardır الْمُفْلِحُونَ Felaha erenler** الْفَائِزُونَ Kurtulanlar

8. **وَمَنْ Her kim de خَفَّتْ Hafif bastı** *(Ne?)* **مَوَازِينُهُ Terazileri** *(Ne sebebiyle hafif basarsa ?)* بِالسَّيِّئَاتِ Kötülükleri sebebiyle **فَأُولٰئِكَ İşte onlar** *(Kimdir?)* **الَّذِينَ Ol kimselerdir ki خَسِرُوا Yazık ettiler** *(Kime yazık ettiler?)* **أَنْفُسَهُمْ Kendilerine** *(Ne suretle kendilerine yazık ettiler?)* بِتَصْيِيرِهَا Kendilerini götürmeleriyle *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe *(Ne sebebiyle kendilerine yazık ettiler?)* **بِمَا Ol şey sebebiyle ki كَانُوا Onlar oldular بِآيَاتِنَا Ayetlerimize** *(Ne oldular?)* **يَظْلِمُونَ Zulmediyor** يَجْحَدُونَ İnkar ediyor oldular

9. **وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ Ve elbette sizi yerleştirdik** يَا بَنِي آدَمَ Ey Adem oğulları *(Nereye yerleştirdik?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzüne وَجَعَلْنَا Ve kıldık** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** *(Ne kıldık?)* **مَعَايِشَ Geçimlikler** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ 'Yâ' ile (okundu) *(Orada sizin için ne kıldık?)* أَسْبَابًا Sebepler *(Öyle sebepler ki)* تَعِيشُونَ Yaşıyorsunuz *(Ne ile?)* بِهَا O sebeplerle *(Bu 'ma'âyiş' kelimesi nedir?)* جَمْعُ مَعِيشَةٍ 'Ma'îşet' kelimesinin cemisidir **قَلِيلًا مَا Ne de az!** لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ Azlığı tekit içindir **تَشْكُرُونَ Şükrediyorsunuz** *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunlar (bu maişet sebepleri) üzerine

10. **وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ Ve elbette sizi yarattık** أَيْ Yani أَبَاكُمْ Sizin babanızı *(Ondan bedel)* آدَمَ Adem'i **ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ Sonra sizi şekillendirdik** أَيْ Yani صَوَّرْنَاهُ Onu şekillendirdik وَأَنْتُمْ Halbuki siz *(Nerede idiniz?)* فِي ظَهْرِهِ Onun belinde **ثُمَّ قُلْنَا Sonra dedik** *(Kime dedik?)* **لِلْمَلٰئِكَةِ Meleklere اسْجُدُوا Secde edin** *(Kime secde edin dedik?)* **لِآدَمَ Adem'e** *(Ne ile secde edin?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selamlama secdesi ile *(Ne şekilde?)* بِالْاِنْحِنَاءِ Eğilerek **فَسَجَدُوا Hepsi secde etti إِلَّا Ancak (secde etmedi) إِبْلِيسَ İblis** *(Öyle iblis ki)* أَبَا الْجِنِّ Cinlerin babası *(Yine öyle iblis ki)* كَانَ O idi *(Nerede?)* بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler arasında **لَمْ يَكُنْ Olmadı** *(Kimlerden olmadı?)* **مِنَ السَّاجِدِينَ Secde edenlerden**

﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿مَا مَنَعَكَ اَنْ لَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿تَسْجُدَ اِذْ﴾ حِينَ ﴿اَمَرْتُكَ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾﴾ ﴿قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ، وَقِيلَ مِنَ السَّمَاوَاتِ ﴿فَمَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ﴾ مِنْهَا ﴿اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾﴾ اَلذَّلِيلِينَ ﴿قَالَ اَنْظِرْنِي﴾ اَخِّرْنِي ﴿اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى ﴿إِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿١٥﴾﴾ أَيْ يَوْمِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ فَبِمَٓا اَغْوَيْتَنِي﴾ أَيْ بِإِغْوَائِكَ لِي، وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ وَجَوَابُهُ ﴿لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ﴾ أَيْ لِبَنِي آدَمَ ﴿صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾﴾ أَيْ عَلَى الطَّرِيقِ الْمُوصِلِ إِلَيْكَ ﴿ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ﴾ أَيْ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ فَأَمْنَعُهُمْ عَنْ سُلُوكِهِ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَأْتِيَ مِنْ فَوْقِهِمْ لِئَلَّا يَحُولَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالٰى. ﴿وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾﴾ مُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْؤُمًا﴾ بِالْهَمْزَةِ مُعَيَّبًا أَوْ مَمْقُوتًا ﴿مَدْحُورًا﴾ مُبْعَدًا عَنِ الرَّحْمَةِ ﴿لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ﴾ مِنَ النَّاسِ وَاللَّامُ لِلْاِبْتِدَاءِ أَوْ مُوَطِّئَةٌ لِلْقَسَمِ وَهُوَ ﴿لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾﴾ أَيْ مِنْكَ بِذُرِّيَّتِكَ وَمِنَ النَّاسِ وَفِيهِ تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ عَلَى الْغَائِبِ وَفِي الْجُمْلَةِ مَعْنٰى جَزَاءِ مِنَ الشَّرْطِيَّةِ أَيْ مَنْ تَبِعَكَ أُعَذِّبُهُ ﴿وَ﴾ قَالَ ﴿يَٓا اٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ﴾ تَأْكِيدٌ لِلضَّمِيرِ فِي اُسْكُنْ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿وَزَوْجُكَ﴾ حَوَّاءُ بِالْمَدِّ ﴿الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ﴾ بِالْأَكْلِ مِنْهَا وَهِيَ الْحِنْطَةُ ﴿فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿لِيُبْدِيَ﴾ يُظْهِرَ ﴿لَهُمَا مَا وُورِيَ﴾ فُوعِلَ مِنَ الْمُوَارَاةِ ﴿عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهٰيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّآ﴾ كَرَاهَةَ ﴿اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ﴾ وَقُرِئَ بِكَسْرِ اللَّامِ ﴿اَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ﴾ أَيْ وَذٰلِكَ لَازِمٌ عَنِ الْأَكْلِ مِنْهَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى ﴿هَلْ أَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى﴾ ﴿٢٠﴾ ﴿وَقَاسَمَهُمَٓا﴾ أَيْ أَقْسَمَ لَهُمَا بِاللهِ ﴿اِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿فَدَلّٰيهُمَا﴾ حَطَّهُمَا عَنْ مَنْزِلَتِهِمَا ﴿بِغُرُورٍ﴾ مِنْهُ ﴿فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ﴾ أَيْ أَكَلَا مِنْهَا ﴿بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا﴾ أَيْ ظَهَرَ لِكُلِّ مِنْهُمَا قُبُلُهُ وَقُبُلُ الْآخَرِ وَدُبُرُهُ وَسُمِّيَ كُلٌّ مِنْهَا سَوْأَةً لِأَنَّ انْكِشَافَهُ يَسُوءُ صَاحِبَهُ ﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ﴾ أَخَذَا يَلْزِقَانِ ﴿عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ لِيَسْتَتِرَا بِهِ ﴿وَنَادٰيهُمَا رَبُّهُمَٓا اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَكُمَٓا اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ، وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ

TÜRKÇE ANLAMI

12. Allah teala **buyurdu ki: «Sana emrettiğim** zaman**da seni secde etmekten**[1] **ne engelledi?» Dedi ki: «Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın.»**

13. Buyurdu ki: «Artık oradan, cennetten ya da denildiğine göre göklerden **aşağı in! Çünkü orada senin için böbürlenmek** salâhiyeti **yoktur. Artık** oradan **çık! Şüphe yok ki, sen alçaklardan,** zelillerden**sin.»**

14. Dedi ki: «Bana insanların **diriltilecekleri güne kadar mühlet ver,** beni ertele.»

15. Buyurdu ki: «Sen muhakkak mühlet verilmişlerdensin.» başka bir ayette "bilinen -yani sura ilk üfürüldüğü- vakte kadar" şeklindedir.

16. Dedi ki: «Senin beni azgınlığa uğrattığmana yani senin beni azdırmana **yemin ederim**[2] **ki; elbette onlar,** yani Adem oğlu **için senin dosdoğru yolun üzerinde,** yani sana ulaştıran yolun üstüne **oturacağım**

17. «Sonra muhakkak ki, onların önlerinden, arkalarından, sağ taraflarından ve sol taraflarından, yani her yönden **geleceğim.** Yani onları o yolda ilerlemekten engelleyeceğim. İbni Abbas(r.a.): "Kul ile Allah teala'nın rahmeti arasına girmesin diye onlara üst taraflarından gelemez" **Ve onların çoğunu şükredici** mümin**ler olarak bulmayacaksın.»**

18. Buyurdu ki: «Haydi oradan hakir, ayıplanmış ya da menfur **ve de** rahmetten **kovulmuş olarak çık! Andolsun ki**[3] **onlardan,**[4] insanlardan **her kim sana tâbi olursa, elbette cehennemi sizden,**[5] zürriyetin ile birlikte senden ve diğer insanlardan, **hepinizden dolduracağım.»**

19. «Ve dedi ki; **ey Âdem! Sen**[6] **ve eşin** Havva[7] **cennette ikamet ediniz, dilediğiniz yerden yiyiniz ve şu** buğday **ağacına** yemek suretiyle **yaklaşmayınız, sonra ikiniz de zalimlerden olursunuz.»**

20. Sonra şeytan, İblis **ikisine de onların kendilerinden örtülmüş olan**[8] **çirkin yerlerini onlara açıvermesi,** ortaya çıkarması **için vesvese vermeğe başladı; ve «Rabbiniz ikinize bu ağacı yasaklamadı;**

---

[1] أَلاَّ kelimesi zaittir.

[2] فَبِمَا kelimesindeki ب harfi yemin içindir. Cevabı da sonrasıdır.

[3] ل burada yemin içindir.

[4] لَمَنْ kelimesindeki ل harfi ibtida içindir. Ya da yemin için (cevabını) hazırlayıcıdır.

[5] Burada hazır olan gaip olana tağlip edilmiştir. Bu cümlede şart anlamındaki مَنْ in cevabının anlamı vardır. Yani "kim sana tabi olursa, ona azap ederim" demektir.

[6] أَنْتَ kelimesi وَزَوْجُكَ kelimesi üzerine atfedilebilmesi için أَسْكُنْ kelimesindeki zamire tekit olarak gelmiştir.

[7] حَوَّاءُ kelimesi med ile okunmuştur.

[8] وُورِيَ kelimesi فُوعِلَ vezninde olup, اَلْمُوَارَاةُ kökündendir.

ancak iki melek[1] **olmanızı veya ebedî kalacaklardan olmanızı** hoş görmediğin**den (nehyetti) » dedi.** Yani bu ağaçtan yiyince bunların meydana gelmesi kaçınılmaz olur. Nitekim diğer bir ayette "size ebedilik ağacını ve yok olmayan bir mülkü göstereyim mi?" geçmektedir.

21. Ve onlara, «Ben muhakkak sizin için elbette nasihat edenlerdenim» diye Allah'a **yemin etti.**

22. Artık onları kendisinin **bâtıl sözüyle** bulundukları mevkilerinden aşağı **düşürdü. Vaktâ ki, ağaçtan tadıver**ip ye**diler. O çirkin yerleri kendilerine göründü,** her birine kendisinin ön avreti ile diğerinin ön ve arka avreti ortaya çıktı. Bunların her birinden "çirkin yer" diye bahsetmesi, onun açılmasının kişiye kötü gelmesi sebebiyledir. **Ve** örtünmek için **cennet yapraklarından üzerlerini kapamaya,** yapıştırmaya **başladılar. Ve Rableri ise onlara nidâ etti ki: «Siz ikinizi bu ağaçtan nehy etmiş değil miydim ve size şüphe yok ki şeytan, size apaçık bir düşmandır,** düşmanlığı ortadadır **dememiş miydim?**[2]**»**

KELİME ANLAMI

12. قَالَ **Dedi** تَعَالَى Allah teala *(Şunu dedi)* مَا مَنَعَكَ **Ne engelledi seni** *(Neden?)* أَنْ لَا – تَسْجُدَ –زَائِدَةٌ **Secde etmekten** –'Lâ' zaittir *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ اَمَرْتُكَ **Sana emrettiğimde** قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** اَنَا **Ben** *(Neyim?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıyım** *(kimden?)* مِنْهُ **Ondan** خَلَقْتَنِي **Sen beni yarattın** *(Neden yarattın?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** وَخَلَقْتَهُ **Ve onu yarattın** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan**

13. قَالَ **Dedi ki (Allah)** فَاهْبِطْ **Aşağı in** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيْ Yani مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten وَقِيلَ Dendi ki *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاوَاتِ Semalardan فَمَا يَكُونُ **Olmaz** يَنْبَغِي gerekmez *(Kime olmaz/gerekmez?)* لَكَ **Sana** *(Ne olmaz/düşmez?)* اَنْ تَتَكَبَّرَ **Kibirlenmen** *(Nerede kibirlenmen?)* فِيهَا **Orada** فَاخْرُجْ **Çık!** *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* مِنَ الصَّاغِرِينَ **Alçaklardansın** اَلذَّلِيلِينَ Zelillerdensin

14. قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** اَنْظِرْنِي **Beni gözle/mühlet ver** اَخِّرْنِي Beni ertele *(Nereye dek?)* اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Dirilecekleri güne dek** أَيِ النَّاسُ Yani insanların (dirilecekleri güne dek)

15. قَالَ **Dedi ki (Allah)** اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* مِنَ الْمُنْظَرِينَ **mühlet**

---

[1] اَلْمَلَكَيْنِ kelimesi ك harfinin kesresi ile de okunmuştur.
[2] İstifham takrir içindir.

verilenlerdensin وَفِي آيَةٍ أُخْرَى Bir başka ayette; «إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ» 'malum günün vaktine dek' (Hucr:38) أَيْ Yani يَوْمِ النَّفْخَةِ الْأُولَى Birinci nefha/üfürmenin vaktine dek

16. قَالَ **Dedi ki (Şeytan)** فَبِمَا **Ol şeye yemin olsun ki** *(O şeyden bedel)* اَغْوَيْتَنِي **Beni azdırdın** أَيْ بِإِغْوَائِكَ Yani azdırmana yemin olsun ki *(Kimi?)* لِي Beni وَالْبَاءُ 'Bâ' harfi *(Nedir?)* لِلْقَسَمِ kasem içindir وَجَوَابُهُ Ve cevabı da (şudur:) لَاَقْعُدَنَّ **Elbette oturacağım** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَيْ Yani لِبَنِي آدَمَ Ademoğlu için *(Nereye oturacağım?)* صِرَاطَكَ **Senin yoluna** *(Öyle yolun ki)* الْمُسْتَقِيمَ **Dosdoğru** أَيْ Yani عَلَى الطَّرِيقِ O yola ki الْمُوصِلِ Ulaştırıcı *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana

17. ثُمَّ **Sonra** لَاٰتِيَنَّهُمْ **Elbetten onlara geleceğim** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ **Onların önlerinden** *(Daha?)* **Onların arkalarından** *(Daha?)* **Ve onların sağlarından** *(Daha?)* وَمِنْ خَلْفِهِمْ **Ve onların sollarından** (Daha?) وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ **Ve sağlarından** (Daha?) وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ **Ve de sollarından** أَيْ Yani *(Nereden geleceğim?)* مِنْ كُلِّ جِهَةٍ Her yönden فَأَمْنَعُهُمْ Böylece onları engelleyeceğim *(Neden engelleyeceğim?)* عَنْ سُلُوكِهِ O yolda gitmekten قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas[r.a] وَلَا يَسْتَطِيعُ O güç yetiremez *(Neye?)* أَنْ يَأْتِيَ Gelmeye *(Nereden gelmeye?)* مِنْ فَوْقِهِمْ Üstlerinden *(Niçin güç yetiremez?)* لِئَلَّا يَحُولَ Giremesin diye *(Nereye?)* بَيْنَ الْعَبْدِ Kul ile وَبَيْنَ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى Allah tealanın rahmeti arasına وَلَا تَجِدُ **Ve sen bulamazsın** *(kimi?)* اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğunu** *(Ne olarak bulamazsın?)* شَاكِرِينَ **Şükrediciler** مُؤْمِنِينَ Müminler olarak

18. قَالَ **Dedi ki (Allah)** اخْرُجْ **Çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne olduğun halde çık?)* مَذْؤُمًا **Yerilmiş olarak** بِالْهَمْزَةِ (Mez'ûm kelimesi) hemze ile مُعَيَّبًا Ayıplanmış anlamında أَوْ Ya da مَمْقُوتًا Menfur olarak *(Daha ne olarak?)* مَدْحُورًا **Kovulmuş olarak** مُبْعَدًا Uzaklaştırılmış olarak *(Neden?)* عَنِ الرَّحْمَةِ Rahmetten لَمَنْ **O kimse ki** تَبِعَكَ **Sana tabi oldu** *(O tabi olanlar da kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَاللَّامُ ('lemen' kelimesindeki) lam *(Nedir?)* لِلْاِبْتِدَاءِ ibtida/başlangıç içindir أَوْ Ya da (bu lam) *(Nedir?)* مُوَطِّئَةٌ Hazırlıktır *(Neye?)* لِلْقَسَمِ Kaseme وَهُوَ O kasem (şudur) لَاَمْلَئَنَّ **And olsun ki dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kimlerden dolduracağım?)* مِنْكُمْ **Sizden** اَجْمَعِينَ **Hepinizden** أَيْ Yani مِنْكَ Senden (dolduracağım) بِذُرِّيَّتِكَ Zürriyetinle birlikte

(Daha kimden dolduracağım?) وَمِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَفِيهِ Bunda vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ Hazırı(şeytanı) tağlib etmek *(Kim üzerine tağlib etmek?)* عَلَى الْغَائِبِ Gaib (insanlar) üzerine وَفِي الْجُمْلَةِ Bu cümlede vardır *(Ne?)* مَعْنَى جَزَاءِ مَنْ 'Men' in cezası olma manası *(Öyle 'Men' ki?)* الشَّرْطِيَّةِ Şart manasında olan أَيْ Yani (bu durumda anlam şöyledir) مَنْ Her kim ki تَبِعَكَ Sana tabi oldu أُعَذِّبُهُ Ona azap ederim

19. وَ قَالَ **Ve** dedi يَا آدَمُ **Ey Adem!** اسْكُنْ **Mesken et/otur** أَنْتَ **Sen** تَأْكِيدٌ (Ente sözü) Tekittir *(Neyi tekittir?)* لِلضَّمِيرِ zamiri *(Neredeki zamiri?)* فِي اُسْكُنْ 'Üskün' kelimesindeki *(Niçin 'Ente' kelimsesi tekit yapıldı?)* لِيُعْطَفَ Atıf yapılabilsin diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine (şu kelime:) *(Daha kim otursun?)* وَزَوْجُكَ **Ve senin zevcen** *(Kimdir o?)* حَوَّاءُ بِالْمَدِّ Havva –çekilerek okundu– *(Nereyi mesken et/otur?)* الْجَنَّةَ **Cenneti** فَكُلَا **Ve ikiniz yiyin!** *(Nereden yiyin?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** شِئْتُمَا **İkiniz dilediniz** وَلَا تَقْرَبَا **Ve ikiniz yaklaşmayın** *(Neye?)* هٰذِهِ الشَّجَرَةَ **Bu ağaca** *(Ne şekilde yaklaşmayın?)* بِالْأَكْلِ Yemek suretiyle *(Neden yemek suretiyle?)* مِنْهَا Ondan وَهِيَ O ağaç *(Nedir?)* الْحِنْطَةُ Buğdaydır فَتَكُونَا **Yoksa ikiniz olursunuz** *(Kimlerden olursunuz?)* مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden**

20. فَوَسْوَسَ **Vesvese verdi** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis *(Niçin vesvese verdi?)* لِيُبْدِيَ يُظْهِرَ **açığa çıkarması için** *(Kime açığa çıkarması için?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Neyi açığa çıkarması için?)* مَا **Ol şeyi ki** وُورِيَ **Gizlendi** فُوعِلَ (Vûriye kelimesi) fû'ile vezninde *(Nedir?)* مِنَ الْمُوَارَاةِ 'el-Müvârât/gizlenmek-gizli tutulmak' kökündendir *(Kimden gizlendi?)* عَنْهُمَا **O ikisinden** *(O gizli tutulan şey de nedendir?)* مِنْ سَوْآتِهِمَا **O ikisinin ayıp yerlerinden** وَقَالَ **Ve dedi (Şeytan)** مَا نَهَاكُمَا **İkinizi yasaklamadı** *(Kim?)* رَبُّكُمَا **İkinizin rabbi** *(Neden yasaklamadı?)* عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ **Bu ağaçtan** إِلَّا **Ancak** (yasakladı) كَرَاهَةَ أَنْ تَكُونَا **İkinizin olmasını** hoş görmediği için *(Ne olmasını?)* مَلَكَيْنِ **İki melek** وَقُرِئَ (Mlkyn sözü) okundu *(Ne ile?)* بِكَسْرِ اللَّامِ lam'ın kesresiyle de (Melikeyn şeklinde) أَوْ **Ya da** تَكُونَا **İkinizin olmasını** (hoş görmediği için) *(Ne olmanızı?)* مِنَ الْخَالِدِينَ **Ebedi kalanlardan** أَيْ Yani وَذٰلِكَ Bu (Melek olmak veya cennette ebedi kalmak) *(Nedir?)* لَازِمٌ Gerekir/meydana gelir *(Neden?)* عَنِ الْأَكْلِ Yemekten *(Neden yemekten?)* مِنْهَا Ondan كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى Bir başka ayette olduğu gibi هَلْ أَدُلُّكَ 'Sana göstereyim mi? *(Neyi?)* عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ ebedilik ağacını *(Daha?)* وَمُلْكٍ Bir mülkü ki لَا يَبْلَى Son bulmaz (Taha:120)

21. وَقَاسَمَهُمَا **O ikisine yemin etti ki** أَيْ Yani أَقْسَمَ Yemin etti *(Kim için?)* لَهُمَا O ikisi için *(Kime yemin etti?)* بِاللّٰهِ Allah'a إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَكُمَا **İkiniz için** *(Neyim?)* لَمِنَ النَّاصِحِينَ **Nasihat edenlerdenim** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda

22. فَدَلّٰيهُمَا حَطَّهُمَا **İkisini de düşürdü/indirdi** *(Nereden düşürdü?)* عَنْ مَنْزِلَتِهِمَا İkisin menzilelerinden düşürdü/indirdi *(Ne ile düşürdü?)* بِغُرُورٍ **Bir aldatmaca ile** *(Öyle aldatmaca ki)* مِنْهُ Kendisinden olan فَلَمَّا ذَاقَا **Ne zaman ki tattılar** *(Neyi?)* الشَّجَرَةَ **O ağacı** أَيْ Yani أَكَلَا İkisi yedi *(Neden?)* مِنْهَا Ondan بَدَتْ **Göründü** *(Kime göründü?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne göründü?)* سَوْاٰتُهُمَا **İkisinin ayıp yerleri** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا İkisinden her birine *(Ne ortaya çıktı?)* قُبُلُهُ Kendisinin önü *(Daha?)* وَقُبُلُ الْاٰخَرِ Diğerinin önü *(Daha?)* وَدُبُرُهُ Diğerinin arkası *(Daha?)* وَسُمِّيَ İsimlendi *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهَا Onlardan her biri *(Ne diye isimlendi?)* سَوْأَةً Sev'et /ayıp diye *(Niçin böyle isimlendi?)* لِأَنَّ انْكِشَافَهُ Çünkü o yerin açılması يَسُوءُ Ayıp gelir *(Kime?)* صَاحِبَهُ Açılan kişiye وَطَفِقَا **Derhal koyuldular** يَخْصِفَانِ **Örtmeye** أَخَذَا Başladılar يَلْزِقَانِ Yapıştırmaya *(Neye örtmeye koyunldular?)* عَلَيْهِمَا **Üzerlerine** *(Neden örtemeye koyuldular?)* مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ **Cennet yapraklarından** *(Niçin böyle yaptılar?)* لِيَسْتَتِرَا Örtünsünler diye *(Ne ile?)* بِهِ Onunla وَنَادٰيهُمَا **Ve ikisine nida etti** *(Kim?)* رَبُّهُمَا **O ikisinin rabbi** اَلَمْ اَنْهَكُمَا **'İkinizi yasaklamadım mı?** عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ **Bu ağaçtan** وَاَقُلْ لَكُمَا **Ve ikinize demedim mi?** اِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** لَكُمَا **İkinize** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı açık وَالْاِسْتِفْهَامُ (buradaki) istifham *(Nedir?)* لِلتَّقْرِيرِ takrir içindir

﴿قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا﴾ بِمَعْصِيَتِنَا ﴿وَاِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿قَالَ اهْبِطُوا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا ﴿بَعْضُكُمْ﴾ بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ ﴿لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ﴿وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ﴾ أَيْ مَكَانُ اسْتِقْرَارٍ ﴿وَمَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ ﴿اِلٰى حِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ تَنْقَضِي فِيهِ آجَالُكُمْ ﴿قَالَ فِيهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ ﴿تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾﴾ بِالْبَعْثِ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [تَخْرُجُونَ] ﴿يَا بَنِي اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا﴾ أَيْ خَلَقْنَاهُ لَكُمْ ﴿يُوَارِي﴾ يَسْتُرُ ﴿سَوْاٰتِكُمْ وَرِيشًا﴾ وَهُوَ مَا يُتَجَمَّلُ بِهِ مِنَ الثِّيَابِ ﴿وَلِبَاسُ التَّقْوٰى﴾ اَلْعَمَلُ الصَّالِحُ وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ، بِالنَّصْبِ عَطْفٌ عَلٰى لِبَاسًا وَالرَّفْعِ [وَلِبَاسُ] مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ جُمْلَةُ ﴿ذٰلِكَ خَيْرٌ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾﴾ فَيُؤْمِنُوا فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿يَا بَنِي اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ﴾ يُضِلَّنَّكُمْ ﴿الشَّيْطَانُ﴾ أَيْ لَا تَتَّبِعُوهُ فَتَفْتَتِنُوا ﴿كَمَآ اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ﴾ بِفِتْنَتِهِ ﴿مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ﴾ حَالٌ ﴿عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْاٰتِهِمَا اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّيْطَانَ ﴿يَرٰيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ﴾ جُنُودُهُ ﴿مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ﴾ لِلَطَافَةِ أَجْسَادِهِمْ أَوْ عَدَمِ أَلْوَانِهِمْ ﴿اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَآءَ﴾ أَعْوَانًا وَقُرَنَاءَ ﴿لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَاِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً﴾ كَالشِّرْكِ وَطَوَافِهِمْ بِالْبَيْتِ عُرَاةً قَائِلِينَ لَا نَطُوفُ فِي ثِيَابٍ عَصَيْنَا اللّٰهَ فِيهَا فَنُهُوا عَنْهَا ﴿قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَآ اٰبَآءَنَا﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ اَمَرَنَا بِهَا﴾ أَيْضًا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾ أَنَّهُ قَالَ، اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قُلْ اَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَاَقِيمُوا﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى مَعْنٰى بِالْقِسْطِ أَيْ قَالَ أَقْسِطُوا وَأَقِيمُوا أَوْ قَبْلَهُ فَاقْبَلُوا مُقَدَّرًا ﴿وُجُوهَكُمْ﴾ لِلّٰهِ ﴿عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ أَيْ أَخْلِصُوا لَهُ سُجُودَكُمْ ﴿وَادْعُوهُ﴾ أَعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿كَمَا بَدَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا ﴿تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾﴾ أَيْ يُعِيدُكُمْ أَحْيَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَرِيقًا﴾ مِنْكُمْ ﴿هَدٰى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

23. Onlar: «Rabbimiz, biz işlediğimiz günah sebebiyle **kendimize zulmettik; eğer Sen bizi bağışlamaz, bize merhamet etmezsen kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz. » dediler.**

24. Buyurdu ki: Biriniz birinize birbirlerine zulmettiklerinden zürriyetinizin

bir kısmı diğer bir kısmına **düşman olarak (yeryüzüne) ininiz;** yani taşıdığınız zürriyetinizle birlikte (yeryüzüne ininiz, ey Adem ve Havva! **Sizin için yerde** ecellerinizin dolduğu **bir zamana kadar bir ikametgâh** yerleşme mekanı, **bir temettü** geçim **vardır.»**

25. **Buyurdu ki: «Orada** yeryüzünde **yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine** diriltilmek suretiyle **oradan çıkarılacaksınızdır.**[1]»

26. **Ey ademoğulları! Size çirkin yerlerinizi örtecek bir örtü ve bir de bir ziynet libası** süslenmek için kullanılan kumaşlar **indirdik** sizin için yarattık, **takvâ libası**[2] salih amel ve güzel yol/tarz **ise o daha hayırlıdır. Bu, işte Allah Teâlâ'nın âyetlerindendir** kudretinin delillerindendir, **umulur ki, bunu düşünürler**[3] de iman ederler.

27. **Ey Ademoğulları!** Fitnesiyle **ana ve babanızı, onların çirkin yerlerini göstermek için onların örtülerini çekip atarak**[4] **kendilerini cennetten çıkardığı gibi; sizi de şeytan bir fitneye düşürmesin;** yani ona uymayın; yoksa saparsınız. **Şüphe yok ki, o** şeytan **ve onun gürûhu** ordusu cesetleri latif olduğundan veya renkleri olmadığından **sizi, sizin onları göremeyeceğiniz bir taraftan görürler. Muhakkak ki Biz şeytanları, imân etmeyen kimseler için dostlar** yardımcı ve arkadaşlar **kılmıştık.**

28. **Ve onlar** Allah'a şirk koşmak, "Allah'a isyan ettiğimiz elbiselerimizle tavaf edemeyiz" diyerek Kabe'yi, çıplak tavaf etmek suretiyle **bir fenalık yaptıkları** ve bundan nehy olundukları **zaman, «Biz babalarımızı da bunun üzerinde bulduk** biz onlara uyarız, **ve Allah** da **bize bunu emretmiştir» derler.** Onlara **de ki: «Şüphe yok Allah Teâlâ fahiş şeyler ile emretmez. Siz** bizzat Allah'ın dediğini **bilmediğiniz şeyleri Allah Teâlâ'ya karşı söyler misiniz?»** Burada soru inkâr içindir.

29. **De ki: «Benim Rabbim adâletle emretmiştir. Ve her secde yerinde yüzlerinizi** Allah için **doğrultunuz**[5] yani sadece onun için secde yapınız **ve O'na dinde** şirkten arınmış **muhlis kimseler olarak ibadette bulununuz. Sizi** -hiçbir şey değilken- **baştan yarattığı gibi, yine O'na**

---

[1] Ayette geçen "تخرجون" fiili hem malum olarak hem de meçhul olarak kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "وَلِبَاسُ التَّقْوٰى" kelimesi nasp okunabileceği gibi raf da okunabilir. Nasp okunduğu takdirde "لِبَاسًا" kelimesine atfedilmiş olur. Raf okunduğu takdirde haber olur ve "ذٰلِكَ خَيْر" cümlesi haberidir.

[3] Burada muhatap sığasından ğaib sığasına dönmekle iltifat yapılmıştır.

[4] Ayette geçen "يَنْزِعُ" cümlesi haldir.

[5] Ayette geçen "واقيموا" cümlesi, "بالقسط" kelimesinin manasına atıftır. Buna göre takdir, "اقسطوا واقيموا" şeklindedir. Bunun gibi mezkur cümlenin hazfedilen "فاقبلوا" cümlesine de atfedilmiş olması mümkündür.

döneceksinizdir. Yani kıyamet günü diri olarak sizi kendisine iade edecektir»

Sizden **bir cemaate hidâyet etti, bir cemaatin üzerlerine de dalâlet hak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları dostlar edindiler. Ve zannederler ki, onlar hidâyete ermişlerdir.**

KELİME ANLAMI

قَالَا **İkisi dedi** *(Ne dedi? Şunu dedi)* رَبَّنَا **'Ey rabbimiz!** ظَلَمْنَا **Zulmettik** *(kime?)* اَنْفُسَنَا **Kendimize** *(Ne ile zulmettik?)* بِمَعْصِيَتِنَا Masiyetimizle وَاِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا **Ve eğer bize mağfiret etmezsen** *(Daha?)* وَتَرْحَمْنَا **Ve bize merhamet etmezsen** لَنَكُونَنَّ **Biz elbette oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Ziyana uğrayanlardan**

قَالَ **Dedi ki (Allah)** اهْبِطُوا **İnin!** أَيْ Yani آدَمُ Adem *(Daha?)* وَحَوَّاءُ Ve Havva *(Ne ile birlikte inin?)* بِمَا Ol şey ile birlikte inin ki اشْتَمَلْتُمَا Siz ikiniz kapsadınız *(Neyi?)* عَلَيْهِ O şeyi *(O kapsadığınız şey de nedendir?)* مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا İkinizin zürriyetinden بَعْضُكُمْ **Sizin bazınız** بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ Bazı zürriyetiniz *(Kime?)* لِبَعْضٍ **Bazınıza** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşman** *(Niçin düşmandır?)* مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ Bazılarının zulmünden *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına وَلَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne vardır?)* مُسْتَقَرٌّ **İkametgah** أَيْ مَكَانُ اسْتِقْرَارٍ Yerleşme yeri *(Daha ne vardır?)* وَمَتَاعٌ **Ve metâ** تَمَتُّعٌ Faydalanma *(Nereye kadar?)* اِلٰى حِينٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle zaman ki)* تَنْقَضِي Son buluyor *(Nerede?)* فِيهِ O zamanda *(Ne?)* آجَالُكُمْ Sizin ecelleriniz

قَالَ **Dedi** فِيهَا **Orada** أَيِ الْأَرْضِ Yani yeryüzünde تَحْيَوْنَ **Yaşayacaksınız** وَفِيهَا **Orada** تَمُوتُونَ **Öleceksiniz** وَمِنْهَا **Oradan** تُخْرَجُونَ **Çıkacaksınız** *(Nasıl çıkacaksınız?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle *('Tuhracûne' kelimesi)* بِالْبِنَاءِ Bina edilerek (okundu) *(Ne için bina edilerek okundu?)* لِلْفَاعِلِ Fail için ('tahrucûne' şeklinde) *(Daha?)* وَالْمَفْعُولِ Meful için (bina edilerek 'tuhracûne' şeklinde okundu)

يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları!** قَدْ اَنْزَلْنَا **Biz elbette indirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neyi indirdik?)* لِبَاسًا **Elbise** أَيْ Yani خَلَقْنَاهُ Onu yarattık *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle elbise ki)* يُوَارِي يَسْتُرُ **Örtüyor** *(Neyi?)* سَوْاٰتِكُمْ **Sizin ayıp yerlerinizi** *(Daha neyi indirdik/yarattık?)* وَرِيشًا **Süs elbiseleri** وَهُوَ Bu *(Rîş nedir?)* مَا Ol şeydir ki يُتَجَمَّلُ Süsleniliyor *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(O kendisiyle süslenilen şey de nedendir?)* مِنَ الثِّيَابِ Elbiseden

(Daha neyi indirdik size?) وَلِبَاسَ التَّقْوٰى **Takva elbisesini** (Bu takva elbisesi nedir?) اَلْعَمَلُ الصَّالِحُ Salih amel *(Daha?)* وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ Güzel Tavır/davranış *(Bu 'libas' kelimesi)* بِالنَّصْبِ Nasb ile (okunduğuna) *(Nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıf olarak?)* عَلٰى لِبَاسًا 'libâsen ' kelimesi üzerine وَالرَّفْعِ Raf ile (okunduğunda) *(Nedir ?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Bu mübtedanın haberi *(Nedir?)* جُمْلَةُ Şu cümledir : ذٰلِكَ **O (takva elbisesi)** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerindendir** دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerindendir لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَذَّكَّرُونَ **düşünsünler** فَيُؤْمِنُوا Böylece iman etsinler فِيهِ Bu sözde vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden iltifat vardır?)* عَنِ الْخِطَابِ Hitaptan (gaibe iltifat vardır)

27. يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları!** لَا يَفْتِنَنَّكُمُ **Sizi fitneye düşürmesin** يُضِلَّنَّكُمْ Sizi saptırmasın *(Kim?)* الشَّيْطَانُ Şeytan أَيْ Yani لَا تَتَّبِعُوهُ Ona tabi olmayın فَتَفْتَتِنُوا Yoksa saparsınız كَمَا اَخْرَجَ **Çıkardığı gibi** *(Kimi?)* اَبَوَيْكُمْ **Ana-babanızı** *(Ne ile?)* بِفِتْنَتِهِ Fitnesiyle *(Nereden çıkarttığı gibi?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** *(O şeytan ne olduğu halde)* يَنْزِعُ **Çekip atıyor** (Bu 'yenzi'u' kelimesi) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Kimden çekip-atıyor?)* عَنْهُمَا **O ikisinden** *(Neyi çekip-atıyor?)* لِبَاسَهُمَا **O ikisinin elbiselerini** *(Niçin çekip-atıyor?)* لِيُرِيَهُمَا **O ikisine göstermek için** *(Neyi?)* سَوْاٰتِهِمَا **İkisinin ayıp yerlerini** اِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ الشَّيْطَانُ Şeytan *(Nedir?)* يَرٰيكُمْ **Sizi görür** *(Kim?)* هُوَ **O** *(Daha?)* وَقَبِيلُهُ **Ve yandaşları** جُنُودُهُ Onun ordusu *(Nereden görür?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** لَا تَرَوْنَهُمْ **Siz onları görmezsiniz** *(Niçin görmezsiniz?)* لِلَطَافَةِ أَجْسَادِهِمْ Onların cesetleri latif olduğundan أَوْ Ya da عَدَمِ أَلْوَانِهِمْ Renkleri olmadığı için اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* الشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ne kıldık?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَعْوَانًا Yandaşlar *(Daha?)* وَقُرَنَاءَ Ve yakınlar *(Kime yandaş ve yakınlar?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

28. وَ اِذَا فَعَلُوا **Ve yaptıklarında** *(Neyi?)* فَاحِشَةً **Bir fenalık** كَالشِّرْكِ Şirk gibi *(Daha?)* وَطَوَافِهِمْ Onların tavaf etmeleri gibi *(Neyi?)* بِالْبَيْتِ Evi (kabeyi) *(Ne oldukları halde?)* عُرَاةً Çıplak *(Yine ne oldukları halde?)* قَائِلِينَ Der oldukları halde لَا نَطُوفُ 'Tavaf etmeyiz' *(Ne ile tavaf etmeyiz?)* فِي ثِيَابٍ Ol elbiselerde ki عَصَيْنَا Biz asi olduk *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a *(Nerede?)* فِيهَا Onlarda (o elbiselerin içinde) فَنُهُوا Ve nehyedildiler *(Neden nehyedildiler?)* عَنْهَا Bundan قَالُوا **Derler** وَجَدْنَا **'biz bulduk** عَلَيْهَا **Onun (o kötülüğün) üzerinde** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا

Babalarımızı فَاقْتَدَيْنَا Ve biz uyduk *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَاللّٰهُ **Allah da** اَمَرَنَا **Bizi emretti** *(Ne ile?)* بِهَا **Bununla** أَيْضًا Ayrıca قُلْ **De ki** لَهُمْ Onlara اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَأْمُرُ **Emretmez** *(Ne ile emretmez?)* بِالْفَحْشَاءِ **Kötülükle** اَتَقُولُونَ **Siz diyor musunuz?** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** *(Neyi ?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** *(Neyi bilmiyorsunuz?)* أَنَّهُ O elbette قَالَ Bunu dedi *(Buradaki soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar istifhamı/sorusudur

29. قُلْ **De ki** اَمَرَ **Emretti** *(Kim?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Neyi emretti?)* بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaleti** وَاَقِيمُوا **Ve doğrultun/yöneltin** *(Bu 'Ve ekîmû' nedir?)* مَعْطُوفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلَى مَعْنَى بِالْقِسْطِ 'Bi'l-kıst' sözünün manasına أَيْ Yani قَالَ şöyle demiştir: أَقْسِطُوا 'adaletli olun *(Daha?)* وَأَقِيمُوا 've yöneltin أَوْ Ya da قَبْلَهُ ondan ('Ve ekîmû' dan önce) vardır *(Ne?)* فَاقْبِلُوا fe'kbilû kelimesi vardır *(Bu fekbilû kelimesi ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde *(Neyi doğrultun/yöneltin?)* وُجُوهَكُمْ **Yüzlerinizi** *(Kim için yöneltin?)* لِلّٰهِ Allah için *(Nerede?)* عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ **Her secde ettiğinizde** أَيْ Yani أَخْلِصُوا Halis kılın *(Kim için ?)* لَهُ Onun için *(Neyi?)* سُجُودَكُمْ Secdelerinizi وَادْعُوهُ اُعْبُدُوهُ **Ve ona ibadet edin** *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılarak/muhlisler olarak** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi has kılarak?)* الدِّينَ **Dini** *(Dini neyden has/arınmış kılarak?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten كَمَا بَدَاَكُمْ خَلَقَكُمْ **Sizi yarattığı gibi** وَلَمْ تَكُونُوا- Halbuki siz değildiniz شَيْئًا Bir şey- تَعُودُونَ **Döneceksiniz** أَيْ Yani يُعِيدُكُمْ Sizi döndürecek *(Siz ne olduğunuz halde?)* أَحْيَاءً Diriler *(Nerede döndürecektir?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde

30. فَرِيقًا **Bir kısmını** *(o bir kısım da kimdendir?)* مِنْكُمْ Sizden هَدٰى **Hidayete erdirdi** وَفَرِيقًا **Ve bir kısmı da** حَقَّ **Hak oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* الضَّلَالَةُ **Sapıklık** اِنَّهُمُ **Muhakkak ki onlar** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimi ?)* الشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** *(O dostlar ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ Yani غَيْرِهِ Ondan gayrı وَيَحْسَبُونَ **Ve sanıyorlar ki** اَنَّهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* مُهْتَدُونَ **Hidayete ermişlerdir**

﴿يَا بَنِيَ اٰدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ﴾ مَا يَسْتُرُ عَوْرَتَكُمْ ﴿عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ عِنْدَ الصَّلَاةِ وَالطَّوَافِ ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ مَا شِئْتُمْ ﴿وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ إِنْكَارًا عَلَيْهِمْ ﴿مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللّٰهِ الَّتِيٓ اَخْرَجَ لِعِبَادِهِ﴾ مِنَ اللِّبَاسِ ﴿وَالطَّيِّبَاتِ﴾ اَلْمُسْتَلَذَّاتِ ﴿مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِالْاِسْتِحْقَاقِ وَإِنْ شَارَكَهُمْ فِيهَا غَيْرُهُمْ ﴿خَالِصَةً﴾ خَاصَّةٌ بِهِمْ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ [خَالِصَةً] حَالٌ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ فَإِنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿قُلْ اِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ﴾ اَلْكَبَائِرَ كَالزِّنَا ﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ﴾ أَيْ جَهْرَهَا وَسِرَّهَا ﴿وَالْاِثْمَ﴾ اَلْمَعْصِيَةَ ﴿وَالْبَغْيَ﴾ عَلَى النَّاسِ ﴿بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ وَهُوَ الظُّلْمُ ﴿وَاَنْ تُشْرِكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ﴾ بِإِشْرَاكِهِ ﴿سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً ﴿وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ مِنْ تَحْرِيمِ مَا لَمْ يُحَرَّمْ وَغَيْرِهِ ﴿وَلِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ﴾ مُدَّةٌ ﴿فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ﴾ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿يَا بَنِيَ اٰدَمَ اِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِي فَمَنِ اتَّقٰى﴾ اَلشِّرْكَ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ عَمَلَهُ ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْهَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهَا ﴿اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اُولٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ﴾ يُصِيبُهُمْ ﴿نَصِيبُهُمْ﴾ حَظُّهُمْ ﴿مِنَ الْكِتَابِ﴾ مِمَّا كُتِبَ لَهُمْ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ مِنَ الرِّزْقِ وَالْأَجَلِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُنَا﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ ﴿يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا﴾ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالُوا ضَلُّوا﴾ غَابُوا ﴿عَنَّا﴾ فَلَمْ نَرَهُمْ ﴿وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Ey Ademoğulları! Her secdede** namaz ve tavaf sırasında **ziynetinizi** avret mahallerinizi örtecek elbiselerinizi **alıveriniz ve** dilediğinizi **yiyiniz ve içiniz, israf da etmeyiniz. Şüphe yok ki O, israf edenleri sevmez.**

32. **De ki:** bu cümle onlara ret içindir **«Allah Teâlâ'nın kulları için çıkarmış olduğu** elbiselerden **zinetini ve rızıklardan güzel** lezzetli **olanları kim haram kılmıştır?» De ki: «O, dünya hayatında imân edenler içindir** iman etmeyenler de bunlardan yararlansa da asıl iman

edenlerin hakkıdır, **Kıyamet gününde ise yalnız onlara mahsustur.**[1]» **İşte âyetleri, bilir kişiler olan** ince düşünen **bir kavim için böyle** tafsilatlıca **beyan ederiz** zaten ancak onlar bu ayetlerden istifade edebilir.

33. De ki: «Rabbim ancak fahiş şeyleri zina gibi büyük günahları, **onlardan zahir olanı da, gizlice yapılanı da** açık ve kapalı olanı da **ve her türlü günahı** masiyeti **ve** zulmen **haksız yere** insanların hakkına **tecavüzü ve ortak koşmaya dair hiçbir delil indirmemiş iken Allah'a ortak koşmayı ve** haram olduğunu **bilmediğiniz şeyleri Allah'a karşı** haram olduğunu **söylemenizi haram kılmıştır.»**

34. Her ümmet için bir ecel süre **vardır. Artık onların ecelleri geldiği zaman** o süreden **ne bir saat geri bırakabilirler ve ne de** o süreden **öne alabilirler.**

35. Ey Ademoğulları! Size içinizden peygamberler gelir de size karşı benim âyetlerimi beyan edecek olunca[2] **kim** şirkten **sakınır ve** yaşayışını **düzeltirse artık onlar için** ahirette **bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.**

36. Ve o kimseler ki, Bizim âyetlerimizi yalanladılar ve onlara karşı kibirlendiler büyüklük tasladılar da iman etmediler, **işte onlar, ateş halkıdırlar. Onlar o ateşte ebedî olarak kalacaklardır.**

37. Artık daha zalim kimdir yani daha zalim kimse olamaz, **o kimseden ki,** ortak ve oğul isnat etmekle **yalan yere Allah Teâlâ'ya iftirada bulunmuş veya O'nun âyetlerini** Kuran'ı **yalanlamış olur. İşte onlara kitaptan** rızık, ecel v.s. levh-i mahfuzda yazılanlardan **nâsipleri** payları **erişecektir** isabet edecektir. **Nihâyet onlara elçilerimiz** meleklerimiz **gelip onların canlarını alırlarken** onları azarlamak için **derler ki: «Allah'tan başka kendilerine tapındıklarınız nerede?» Onlar da diyeceklerdir ki: «Taptıklarımız bizi bırakıp kayboldular** onları göremedik». **Ve onlar** ölüm esnasında **kendi nefisleri aleyhine kendilerinin şüphesiz kafir olduklarına dair itiraf ve şehâdette bulunacaklardır.**

KELİME ANLAMI

31. يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları** خُذُوا **Alın** *(Neyi?)* زِينَتَكُمْ **Süsünüzü** مَا Ol şeyi ki يَسْتُرُ Örtüyor عَوْرَتَكُمْ Avretinizi *(Nerede alın?)* عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ **Her secdede** عِنْدَ الصَّلَاةِ Namazda *(Daha?)* وَالطَّوَافِ Ve tavafta وَكُلُوا **Ve yiyin** *(Daha?)* وَاشْرَبُوا **Ve için** *(Neyi?)*

---

[1] Ayette geçen "خالصة" kelimesi hem raf olarak hem de nasp olarak okunabilir. Raf olarak okunduğu takdirde ikinci haber, nasp okunduğu takdirde hal olur.

[2] Ayette geçen "اما" kelimesi aslen şart için olan "ان" ile zait "ما"dan oluşmaktadır. Kelimenin aslında bulunan "nun" harfi "ma" harfine idğam edilerek bu hale gelmiştir.

مَا Ol şeyi ki شِئْتُمْ Siz dilediniz وَلَا تُسْرِفُوا Ve israf etmeyin إِنَّهُ **Muhakkak ki O!** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُسْرِفِينَ **İsraf edenleri**

32. قُلْ **De ki** *(Ne olarak ?)* إِنْكَارًا İnkar olarak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine مَنْ **Kim** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Neyi?)* زِينَةَ اللهِ **Allah'ın süsünü** الَّتِي **Öyle süs ki** أَخْرَجَ **Çıkardı** *(Kim için?)* لِعِبَادِهِ **Kulları için** *(O zinetler de nedendir?)* مِنَ اللِّبَاسِ Elbiseden *(Daha neyi haram kıldı?)* وَالطَّيِّبَاتِ **Temizleri** *(Öyle temizler ki?)* الْمُسْتَلَذَّاتِ Lezzetli *(O temizler de nedendir?)* مِنَ الرِّزْقِ **Rızktan** قُلْ **De ki** هِيَ **O (süs olan elbiseler ve temiz rızklar)** *(Nedir?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler içindir ki** اٰمَنُوا **Onlar iman ettiler** *(Nerede iman edenler?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Ne suretiyle ?)* بِالْاِسْتِحْقَاقِ Hak kazanmak suretiyle وَإِنْ شَارَكَهُمْ Onlara ortak olsa da *(Nerede?)* فِيهَا O ziynet ve temiz rızkta *(Kim?)* غَيْرُهُمْ Onlardan başkası *(O ziynet ve temiz rızklar nedir?)* خَالِصَةً **Halistir** خَاصَّةٌ Has/özeldir *(Kime?)* بِهِمْ Onlara بِالرَّفْعِ (Bu 'halisaten kelimesi) raf ile (okundu) *(Daha?)* وَالنَّصْبِ Nasb ile *(Bu durumda bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Nerede halistir?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** كَذٰلِكَ **İşte böylece** نُفَصِّلُ **Tafsil ederiz** *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları açıklarız مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ Bu tafsil gibi *(Kim için tafsil ederiz?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler فَإِنَّهُمْ İşte onlar *(Nedir?)* الْمُنْتَفِعُونَ Faydalananlardır *(Ne ile?)* بِهَا O ayetlerle

33. قُلْ **De ki** اِنَّمَا **Ancak** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* رَبِّيَ **Benim rabbim** *(Neyi?)* الْفَوَاحِشَ **Fenalıkları** اَلْكَبَائِرَ Büyük günahları *(Bu büyük günahlar ne gibi?)* كَالزِّنَا Zina gibi *(O fenalıklardan bedel?)* مَا **Ol şeyi ki** ظَهَرَ **Zahir oldu** *(O zahir olan da nedendir?)* مِنْهَا **Ondan (fenalıktan)** *(Daha neyi haram kıldı?)* وَمَا **Ol şeyi ki** بَطَنَ **Gizli oldu** أَيْ Yani جَهْرَهَا Fenalığın açığını *(Daha?)* وَسِرَّهَا Ve gizlisini *(Daha neyi haram kıldı?)* وَالْاِثْمَ **Günahı** الْمَعْصِيَةَ Masiyeti *(Daha neyi haram kıldı?)* وَالْبَغْيَ **Haddi tecavüzü** *(Kim üzerine haddi tecavüzü?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlar üzerine *(Öyle haddi aşmak ki)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** وَهُوَ O (haksız yere haddi tecavüz) *(Nedir?)* الظُّلْمُ Zulümdür *(Daha neyi haram kıldı?)* وَاَنْ تُشْرِكُوا **Şirk koşmanızı** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Neyi şirk koşmanızı?)* مَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُنَزِّلْ **İndirmedi** *(Neye?)* بِهِ **Ona dair** بِإِشْرَاكِهِ Kendisine şirk koşulmasına dair *(Neyi indirmedi?)* سُلْطَانًا حُجَّةً **bir delil** *(Daha neyi haram kıldı?)* وَاَنْ تَقُولُوا **Demenizi** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi demenizi?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz**

(Sizin bilmediğiniz o şey de nedendir?) مَا مِنْ تَحْرِيمِ Ol şeyin haram kılınması ki لَمْ يُحَرَّمْ Haram kılınmadı *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Bunun dışındaki şeyler

34. وَلِكُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmet için vardır** *(Ne?)* اَجَلٌ **Bir ecel** مُدَّةٌ Bir müddet فَاِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne geldiğinde?)* اَجَلُهُمْ **Onların eceli** لَا يَسْتَاْخِرُونَ **Ertelenmezler** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan سَاعَةً **Bir saat** *(Daha?)* وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ **Öne de alınmazlar** عَلَيْهِ Onun (o müddetin) üzerine

35. يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Ademoğulları** اِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada ('immâ'da) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart manasındaki 'in' kelimesinde bulunan 'nun' harfinin idgamı *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine يَاْتِيَنَّكُمْ **Size gelir de** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** *(Öyle Peygamberler ki)* مِنْكُمْ **Sizden** يَقُصُّونَ **Anlatırlarsa** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Ayetlerimi** فَمَنْ **Kim ki** اتَّقٰى **Sakınırsa** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten *(Daha?)* وَاَصْلَحَ **Ve düzeltirse** *(Neyi?)* عَمَلَهُ Amelini فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Daha?)* وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar** يَحْزَنُونَ **Üzülüyor** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette

36. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Daha?)* وَاسْتَكْبَرُوا تَكَبَّرُوا **Kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنْهَا **Ondan (o ayetlerden)** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve iman etmediler *(Neye?)* بِهَا Ona اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateşliklerdir** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

37. فَمَنْ **Kim ki!** أَيْ لَا أَحَدَ Kimse yoktur اَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira etti** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira etti?)* كَذِبًا **Yalanı** *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nispet etmekle *(Daha ne nispet etmekle?)* وَالْوَلَدِ Çocuk *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona اَوْ **Ya da** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِهِ **Onun ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuranın ayeletlerini اُولٰئِكَ **İşte onlar** يَنَالُهُمْ **Onlara erişir** يُصِيبُهُمْ Onlara isabet eder *(Ne erişir eder?)* نَصِيبُهُمْ **Onların nasibi** حَظُّهُمْ Onların hissesi *(Onların hisseleri de nedendir?)* مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** مِمَّا Ol şeyden ki كُتِبَ Yazıldı *(Kim için yazıldı?)* لَهُمْ Onlar için yazıldı *(Nerede yazıldı?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuzda *(Levh-i mahfuzda yazılı olan da nedendir?)* مِنَ الرِّزْقِ Rızk *(Daha?)* وَالْاَجَلِ Ve ecel *(Daha?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve bunun dışındaki şeyler حَتّٰى إِذَا جَاءَتْهُمْ **Onlara gelip de** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** أَيْ Yani اَلْمَلَائِكَةُ Melekler

يَتَوَفَّوْنَهُمْ **Onların canını alırken** قَالُوا **Onlar derler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara (Müşriklere) *(Niçin derler?)* تَبْكِيتًا Azarlayaraktan اَيْنَ **Nerede?** مَا **Ol şeyler ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَدْعُونَ تَعْبُدُونَ **İbadet ediyordunuz** *(O şeyler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** قَالُوا **Dediler ki** غَابُوا ضَلُّوا **Kayboldular** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** فَلَمْ نَرَهُمْ Görmedik onları وَشَهِدُوا **Ve şahitlik ettiler** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **kendilerine** *(Nerede?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm esnasında *(Şöyle ki)* اَنَّهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* كَافِرِينَ **Kafirler**

﴿قَالَ﴾ لَهُمْ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿ادْخُلُوا فِيٓ﴾ جُمْلَةِ ﴿اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ
وَالْاِنْسِ فِي﴾ مُتَعَلِّقٌ بِادْخُلُوا ﴿النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ﴾ اَلنَّارَ ﴿اُمَّةٌ لَعَنَتْ اُخْتَهَا﴾ اَلَّتِي قَبْلَهَا
لِضَلَالِهَا بِهَا ﴿حَتّٰٓى اِذَا ادَّارَكُوا﴾ تَلَاحَقُوا ﴿فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ اُخْرٰيهُمْ﴾ وَهُمُ الْأَتْبَاعُ
﴿لِاُولٰيهُمْ﴾ أَيْ لِأَجِلَّائِهِمْ وَهُمُ الْمَتْبُوعُونَ ﴿رَبَّنَا هٰٓؤُلَٓاءِ اَضَلُّونَا فَاٰتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا﴾
مُضَعَّفًا ﴿مِنَ النَّارِ قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿لِكُلٍّ﴾ مِنْكُمْ وَمِنْهُمْ ﴿ضِعْفٌ﴾ عَذَابٌ مُضَعَّفٌ ﴿وَلٰكِنْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْلَمُونَ] مَا لِكُلٍّ فَرِيقٍ ﴿وَقَالَتْ اُولٰيهُمْ لِاُخْرٰيهُمْ فَمَا
كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ لِأَنَّكُمْ لم تَكْفُرُو بِسَبَبِنَا فَنَحْنُ وَأَنْتُمْ سَوَاءٌ قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ
﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا
﴿عَنْهَا﴾ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهَا ﴿لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ اَبْوَابُ السَّمَاءِ﴾ إِذَا عُرِجَ بِأَرْوَاحِهِمْ إِلَيْهَا بَعْدَ
الْمَوْتِ فَيُهْبَطُ بِهَا إِلَى سِجِّينٍ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِ فَتُفْتَحُ لَهُ وَيُصْعَدُ بِرُوحِهِ إِلَى السَّمَاءِ
السَّابِعَةِ كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثٍ ﴿وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يَلِجَ﴾ يَدْخُلَ ﴿الْجَمَلُ فِي سَمِّ
الْخِيَاطِ﴾ ثُقْبِ الْإِبْرَةِ وَهُوَ غَيْرُ مُمْكِنٍ فَكَذَا دُخُولُهُمْ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿نَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ﴾ فِرَاشٌ ﴿وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ﴾ أَغْطِيَةٌ
مِنَ النَّارِ جَمْعُ غَاشِيَةٍ وَتَنْوِينُهُ عِوَضٌ مِنَ الْيَاءِ الْمَحْذُوفَةِ ﴿وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾﴾
﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مُبْتَدَأٌ، وَقَوْلُهُ ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا﴾ طَاقَتَهَا
مِنَ الْعَمَلِ اِعْتِرَاضٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
﴿٤٢﴾﴾ ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ﴾ حِقْدٍ كَانَ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ﴾
تَحْتَ قُصُورِهِمْ ﴿الْاَنْهَارُ وَقَالُوا﴾ عِنْدَ الْاِسْتِقْرَارِ فِي مَنَازِلِهِمْ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدٰينَا
لِهٰذَا﴾ الْعَمَلِ الَّذِي هٰذَا جَزَاؤُهُ ﴿وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَٓا اَنْ هَدٰينَا اللّٰهُ﴾ حُذِفَ جَوَابُ لَوْلَا
لِدَلَالَةِ مَا قَبْلَهُ عَلَيْهِ ﴿لَقَدْ جَٓاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ أَوْ مُفَسِّرَةٌ
فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ ﴿تِلْكُمُ الْجَنَّةُ اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

38. Allah Teala kıyamet günü onlara **buyurur ki: «Siz de, sizden evvel insanlardan ve cinlerden gelip geçmiş olan ümmetlerin arasında cehenneme[1] giriniz.» Her ne zaman bir ümmet** ateşe **girdikçe** sapkınlığına sebebiyet verdiği için kendinden önce bulunan **kardeşine lânet eder.**

[1] Ayette "فى النار" terkibinin başındaki "فى" harfi "ادخلوا" fiiline taalluk etmektedir.

Nihayet hepsi oraya girip toplanınca, sonrakiler tabi olanlar tabi oldukları **öndeki** önder**ler için diyecektir ki: «Ey Rabbimiz! Onlar bizi saptırdılar, artık onlara ateşten iki kat azap ver.»** Cenabı Allah da **buyuracak ki: «Hepinize;** size de onlara da **kat kat azap vardır. Lâkin siz** her fırka için ne azap olduğunu **bilmezsiniz**[1]**.»**

39. **Öndekiler de, sonrakilere diyeceklerdir ki: «Sizin için bizim üzerimize bir üstünlük yoktur;** çünkü sizler bizim sebebimizle kafir oluyordunuz. Şu halde siz de biz de eşitiz. Cenabı Allah onlara der ki: Şu halde **siz de kazanır olduğunuz şey sebebiyle azabı tadınız.»**

40. **Şüphe yok o kimseler ki, âyetlerimizi** yalanladılar **ve onlara karşı tekebbürde bulundular,** büyüklük tasladılar. Öldükten sonra ruhları yükseltildiğinde **onlar için gök kapıları açılmaz,** onlar Siccin'e indirilirler. Müminler ise–hadiste varid olduğu üzere– kendileri için açılan gök kapılarından girer ve ruhları ile birlikte yedinci kat semaya kadar yükseltilir. **Ayrıca, deve iğnenin deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir;** bu nasıl imkansız ise onların cennete girmesi de aynı şekilde imkansızdır. **Ve işte** küfre düşmek suretiyle **suçlu olanları böyle** bir cezayla **cezalandırırız.**

41. **Onlar için cehennemden bir döşek ve üstlerinden** ateşten **örtüler**[2] **vardır. Ve işte zalimleri böyle cezalandırırız.**

42. **O kimseler ki imân ettiler ve iyi amellerde bulundular**[3]**. Biz ise hiç kimseyi, gücünün üstünde bir şey ile mükellef kılmayız**[4]**. İşte onlar cennet ahalisidirler. Onlar orada ebedî kalıcıdırlar.**

43. **Ve Biz onların göğüslerinden kinden** dünyada aralarında bulunan düşmanlıktan **her ne var ise hepsini söküp atmışızdır. Onların** köşklerinin **altlarından ırmaklar akar ve** konaklarına yerleştikten sonra **derler ki: «O Allah'a hamdolsun ki bizi hidâyetle buna** mükafatı böyle olan amele **kavuşturdu. Eğer Allah bize hidâyet etmeseydi biz kendi kendimize hidâyete eremezdik**[5]**. Muhakkak ki, Rabbimizin peygamberleri hak ile geldiler.» Ve onlara, «İşte**[6] **bu cennettir ki siz buna (sâlih) amelleriniz sebebiyle varis oldunuz,» diye nidâ olunacaktır.**

---

[1] Ayette geçen "لَاتَعْلَمُونَ" kelimesi hem "ت" ile hem de "ى" ile okunmuştur.

[2] Ayette geçen "غَوَاشٍ" kelimesi "غَاشِيَة" kelimesinin çoğuludur. Bu kelimede bulunan tenvin hazfedilen "ى" harfinin yerine/ıvez getirilmiştir. -

[3] Bu cümle mübtedadır. Ayetin sonunda gelen ve "أُولٰئِكَ" ile başlayan cümle de haberidir.

[4] Ayette geçen ve "لَانُكَلِّفُ" ile başlayan cümle, mübteda ile haberi arasına girmiş cümle-i itiraziyedir.

[5] Ayette geçen "لولا" nın cevabı, öncesi delalet ettiği için hazfedilmiştir.

[6] Ayette geçen "ان" ya muhaffefedir ve "انه" takdirindedir, ya da gelecek beş yerde/ayette tefsir için de olabilir.

KELİME ANLAMI

38. قَالَ **Der** لَهُمْ onlara *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde ادْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* فِي جُمْلَةِ أُمَمٍ **Ümmetler** arasına *(Öyle ümmetler ki)* قَدْ خَلَتْ **Geçti** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** *(O ümmetler de kimlerdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **İnsanlardan** *(Nereye girin?)* فِي مُتَعَلِّقٌ بِادْخُلُوا النَّارِ **Ateşe** -'fî' harfi cerri 'üdhulû' fiiline taalluk eder- كُلَّمَا دَخَلَتْ **Her girdiğinde** (Nereye?) ateşe *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** *(Nereye?)* اَلنَّارَ Ateşe لَعَنَتْ **Lanet eder** *(Kime?)* أُخْتَهَا **Kardeşine** اَلَّتِي Öyle kardeşi ki قَبْلَهَا Kendisinden önce olan *(Niçin lanet eder?)* لِضَلَالِهَا Saptığı için *(Ne sebebiyle?)* بِهَا Onun sebebiyle حَتَّى **Nihayet** إِذَا ادَّارَكُوا، تَلَاحَقُوا **Toplandıklarında** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** جَمِيعًا **Hepsi** قَالَتْ **Der** *(Kim?)* أُخْرِيهُمْ **Onların arkadakileri** وَهُمْ Bunlar *(kimlerdir?)* الْأَتْبَاعُ Tabi olanlar *(Kim için derler?)* لِأُولِيهُمْ **Onların öndekileri için** أَيْ Yani لِأَجِلَّائِهِمْ Aralarındaki değerli kişilere وَهُمْ Bunlar *(Kimlerdir?)* الْمَتْبُوعُونَ Tabi olunanlardır *(Şunu derler)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هٰؤُلَاءِ **İşte şunlar** اَضَلُّونَا **Bizi saptırdılar** فَاٰتِهِمْ **Bundan dolayı onlara ver** *(Neyi ver?)* عَذَابًا **Bir azabı ki** ضِعْفًا مُضَعَّفًا **iki kat** *(O azap da nedendir?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** قَالَ **Der** تَعَالَى Allah teala لِكُلٍّ **Hepsi için vardır** مِنْكُمْ Sizden *(Daha?)* وَمِنْهُمْ Ve onlardan (hepiniz için vardır) *(Ne vardır?)* ضِعْفٌ **İki kat** عَذَابٌ مُضَعَّفٌ katlanmış azap azap وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** بِالْيَاءِ (Bu kelime Lâ ya'lemûn şeklinde) 'yâ' ile (okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ 'Tâ' ile (La ta'lemûn şeklinde de okundu) *(neyi bilmezsiniz/bilmiyorlar?)* مَا O şeyi ki لِكُلِّ فَرِيقٍ Her fırka için vardır

39. وَقَالَتْ **Ve der** *(kim?)* أُولِيهُمْ **Onların öndekileri** *(Kim için der?)* لِأُخْرِيهُمْ **Onların arkadakileri için** *(Şunu der:)* فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kim üzerine ?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne olmadı?)* مِنْ فَضْلٍ **Bir üstünlük** لِأَنَّكُمْ Zira siz لَمْ تَكْفُرُو Kafir olmadınız بِسَبَبِنَا Bizim sebebimizle فَنَحْنُ Biz *(Daha?)* وَأَنْتُمْ Ve siz *(Neyiz?)* سَوَاءٌ Eşitiz قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara فَذُوقُوا **Tadın!** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

40. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha?)* وَاسْتَكْبَرُوا تَكَبَّرُوا **Ve kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنْهَا **O ayetlerden** فَلَمْ يُؤْمِنُوا Ve böylece iman etmediler *(Neye?)* بِهَا Onlara لَا تُفَتَّحُ **Açılmaz** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne açılmaz?)* أَبْوَابُ السَّمَاءِ **Semanın kapıları** *(Ne zaman açılmaz?)* إِذَا عُرِجَ Yükseldiklerinde بِأَرْوَاحِهِمْ Ruhlarıyla birlikte *(Neye yükseldiklerinde?)* إِلَيْهَا Ona (semaya) *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra فَيُهْبَطُ Düşerler بِهَا Ruhlarıyla birlikte *(Nereye?)* إِلَى سِجِّينٍ 'Siccîn'e بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِ Mümin bunun aksinedir فَتُفَتَّحُ (Sema) Açılır *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Daha?)* وَيُصْعَدُ Yükselir بِرُوحِهِ Ruhuyla birlikte *(Nereye yükselir?)* إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci semaya كَمَا وَرَدَ Varid olduğu gibi *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ Hadiste وَلَا يَدْخُلُونَ **Ve giremeyeceklerdir** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** حَتَّى يَلِجَ، يَدْخُلَ **girene dek** *(Ne?)* الْجَمَلُ **Deve** *(Nereye?)* فِي سَمِّ الْخِيَاطِ، ثُقْبِ الْإِبْرَةِ **iğne deliğine** وَهُوَ Bu iş *(Nerede?)* غَيْرُ مُمْكِنٍ Mümkün değildir فَكَذَا Aynı şekildedir *(Ne?)* دُخُولُهُمْ Onların (cennete) girmesi وَكَذَلِكَ الْجَزَاءِ **İşte böyle** ceza ile نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُجْرِمِينَ **Suçluları** *(Ne sebebiyle suçlu olan?)* بِالْكُفْرِ Küfür sebebiyle

41. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Neyden vardır?)* مِنْ جَهَنَّمَ **Cehennemden** *(Ne vardır?)* مِهَادٌ، فِرَاشٌ **döşek** *(Daha neyden vardır?)* وَمِنْ فَوْقِهِمْ **Üstlerinden de vardır** *(Ne vardır?)* غَوَاشٍ، أَغْطِيَةٌ **Örtüler** *(Öyle örtüler ki)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Bu 'Gavâşin' kelimesi nedir?)* جَمْعُ غَاشِيَةٍ 'Gaşiyetin' kelimesinin cemisidir وَتَنْوِينُهُ (Bu *'Gavâşin'* kelimesinin) tenvini de *(Nedir?)* عِوَضٌ 'İvaz/yerine geçen'dir. *(Neden ivazdır?)* مِنَ الْيَاءِ الْمَحْذُوفَةِ Hazfedilmiş 'yâ'dan وَكَذَلِكَ **İşte böylece** نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri**

42. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih işleri** (Bu 'es-Sâlihâti' kelimesi) *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَقَوْلُهُ *Onun şu sözü de...* لَا نُكَلِّفُ **Biz yüklemeyiz** *(Kime?)* نَفْسًا **Hiçbir kimseye** إِلَّا **Ancak (yükleriz)** وُسْعَهَا طَاقَتَهَا **gücünün yettiğini** *(O gücünün yettiği de nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Amelden اِعْتِرَاضٌ ... itirazdır (Nerede?) بَيْنَهُ bu sözle (Daha?) وَبَيْنَ خَبَرِهِ haberi olan şu cümle arasında وَهُوَ O da şudur: أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* أَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennetliklerdir** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedilerdir**

43. وَنَزَعْنَا **Ve söküp-atmışızdır** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey neredeki?)* فِي صُدُورِهِمْ

Onların göğüslerindedir *(Onların göğüslerindeki şey de nedendir?)* مِنْ غِلٍّ **Kin** حِقْدٍ Garez *(Öyle garez ki)* كَانَ İdi *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Neredeki garez?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمْ **Altlarından** تَحْتَ قُصُورِهِمْ Köşklerinin altlarından *(Ne akar?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** وَقَالُوا **Ve onlar der ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْإِسْتِقْرَارِ Yerleştiklerinde *(Nereye?)* فِي مَنَازِلِهِمْ Yerlerine *(Şöyle derler:)* الْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** الَّذِي **Öyle Allah ki** هَدٰينَا **Bizi eriştirdi** *(Neye?)* لِهٰذَا الْعَمَلِ **Buna,** bu amele الَّذِي Öyle amel ki هٰذَا Tüm bunlar (Nedir?) جَزَاؤُهُ O amelin karşılığıdır وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** لِنَهْتَدِيَ **Hidayete erişir** لَوْلَا **Şayet olmasaydı** أَنْ هَدٰينَا اللّٰهُ **Allah'ın bize olan hidayeti** حُذِفَ Hazfedildi *(Ne?)* جَوَابُ لَوْلَا 'levlâ'nın cevabı *(Niçin hazfedildi?)* لِدَلَالَةِ مَا قَبْلَهُ Öncesi delalet ettiği için *(Neye delalet ettiği için?)* عَلَيْهِ Cevabına لَقَدْ جَاءَتْ **Elbette geldi** *(Ne?)* رُسُلُ رَبِّنَا **Rabbimizin peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَنُودُوا **Ve nida olundular** أَنْ **Şununla ki** ('En' kelimesi) *(Nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ Yani (ne demektir) أَنَّهُ Muhakkak durum şu ki (demektir) أَوْ Ya da (En) *(Nedir?)* مُفَسِّرَةٌ Müfessire/tefsir edici anlamındadır *(Nerede tefsir edici anlamındadır?)* فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ (bundan sonra gelen ve de '*en efîzû aleynâ mine'l-mâi*' sözüne kadar devam eden) beş yerde تِلْكُمْ **İşte bu** *(Bundan bedel)* الْجَنَّةُ **Cennet** *(Nedir?)* أُورِثْتُمُوهَا **Siz ona varis oldunuz** *(Ne sebebiyle)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor**

﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابَ النَّارِ﴾ تَقْرِيرًا أَوْ تَبْكِيتًا ﴿اَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ﴾ كُمْ ﴿رَبُّكُمْ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ نَادٰى مُنَادٍ ﴿بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ أَسْمَعَهُمْ ﴿اَنْ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ﴾ اَلنَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِهِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ أَيْ يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعَوَّجًا ﴿وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَبَيْنَهُمَا﴾ أَيْ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿حِجَابٌ﴾ حَاجِزٌ، قِيلَ هُوَ سُورُ الْأَعْرَافِ ﴿وَعَلَى الْاَعْرَافِ﴾ وَهُوَ سُورُ الْجَنَّةِ ﴿رِجَالٌ﴾ اِسْتَوَتْ حَسَنَاتُهُمْ وَسَيِّئَاتُهُمْ كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿يَعْرِفُونَ كُلًّا﴾ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿بِسِيمٰيهُمْ﴾ بِعَلَامَتِهِمْ وَهِيَ بَيَاضُ الْوُجُوهِ لِلْمُؤْمِنِينَ وَسَوَادُهَا لِلْكَافِرِينَ لِرُؤْيَتِهِمْ لَهُمْ إِذْ مَوْضِعُهُمْ عَالٍ ﴿وَنَادَوْا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿لَمْ يَدْخُلُوهَا﴾ أَيْ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ الْجَنَّةَ ﴿وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾﴾ فِي دُخُولِهَا، قَالَ الْحَسَنُ لَمْ يُطْمِعْهُمْ إِلَّا لِكَرَامَةٍ يُرِيدُهَا بِهِمْ وَرَوَى الْحَاكِمُ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: (بَيْنَمَا هُمْ كَذٰلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ فَقَالَ: قُومُوا ادْخُلُوا الْجَنَّةَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ) - ﴿وَاِذَا صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ﴾ أَيْ أَصْحَابِ الْأَعْرَافِ ﴿تِلْقَاءَ﴾ جِهَةَ ﴿اَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا﴾ فِي النَّارِ ﴿مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا﴾ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ قَالُوا مَا اَغْنٰى عَنْكُمْ﴾ مِنَ النَّارِ ﴿جَمْعُكُمْ﴾ الْمَالَ أَوْ كَثْرَتُكُمْ ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ أَيْ وَاسْتِكْبَارُكُمْ عَنِ الْإِيمَانِ، وَيَقُولُونَ لَهُمْ مُشِيرِينَ إِلٰى ضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ ﴿اَهٰؤُلَاءِ الَّذِينَ اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ﴾ قَدْ قِيلَ لَهُمْ ﴿اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾﴾ وَقُرِئَ (أُدْخِلُوا) بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَ(دَخَلُوا) فَجُمْلَةُ النَّفْيِ حَالٌ أَيْ مَقُولًا لَهُمْ ذٰلِكَ ﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ النَّارِ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ﴾ مِنَ الطَّعَامِ ﴿قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا﴾ مَنَعَهُمَا ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنْسٰيهُمْ﴾ نَتْرُكُهُمْ فِي النَّارِ ﴿كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا﴾ بِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ لَهُ ﴿وَمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾﴾ أَيْ وَكَمَا جَحَدُوا

TÜRKÇE ANLAMI

44. Ve Cennet ehli, Cehennem ehline seslenip «Rabbimizin bize vaad ettiğini mükafatları **biz şüphe yok ki gerçek bulduk, siz de**

Rabbinizin size **vaad ettiğini** azabı **gerçek buldunuz mu?» diyesoracaklar**[1]**. Onlar da, «Evet» diyecekler. Derken aralarında,** iki fırkanın arasında bulunan **bir seslenici «Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir» diye nidâ etmiş,** işittirmiş **olacaktır.**

«Öyle zalimler ki, Allah'ın yolundan dininden insanları **men ederler ve o yolun eğri büğrü olmasını isterlerdi. Ve onlar ahireti inkar eden kimselerdi.»**

Ve onların cennet ehli ile cehennem ehli **arasında bir perde** engel **vardır.** Bir rivayete göre bu engel Araf'ın surudır. **Ve** cennetin suru olan **A'râf üzerinde de** –hadiste geçtiği üzere– günahlarıyla sevapları eşit gelen **birtakım kimseler vardır ki; hepsini de** hem cennet ahalisini hem de cehennem ahalisini **alametleriyle,** müminlerin yüzlerindeki beyazlık, kafirlerin yüzlerindeki karalık sebebiyle **tanır,** A'raf halkı yüksekte oldukları için onları görür ve beller. **Cennet halkına, «Selâmün Aleyküm» diye nidâ ederler. Ve bunlar** A'raf halkı cennete girmeye **ümitvâr oldukları halde henüz cennete girmemiş bulunurlar.** Hasan-ı Basrî, Cenabı Allah'ın onları bu şekilde umutlandırmasını, onlar için bir iyilik dilediğine yormuştur. Hakim, Huzeyfe'den şunu nakleder: Onlar tam bu sıradayken Rabbin çıkar ve "*kalkin haydi! Cennete girin, sizi affettim*" der.

Ve onların A'raf ehlinin **gözleri ateş ehli tarafına çevrildiği zaman da, «Rabbimiz! Bizi zalimler güruhu ile beraber** cehennemde **kılma!» derler.**

Ve A'raf ahalisi cehennem ehlinden **simalarıyla tanıdıkları birtakım kişilere de seslenerek derler ki: «Size, ne** mal **toplamanız** veya kalabalığınız **ne de yaptığınız tekebbür** kibirlenip imandan yüz çevirmeniz **bir fayda vermedi.»**

Zayıf Müslümanlara işaretle kafirler şöyle seslenirler: **Ya o kimseler mi idi ki, «Allah onları rahmetine nâil etmez,» diye yemin ediyordunuz!** Oysa onlara "**Cennete giriniz**[2]**, size ne bir korku vardır ve ne de siz mahzun olacaksınız**[3]**." dendi.**

Ve cehennem ehli, cennet ehline seslenerek «Suyunuzdan veya Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden yiyeceklerden **bizim üzerimize döküveriniz» diye yalvaracaklar. Onlar da «Şüphe yok ki, Allah Teâlâ bunları kâfirler üzerine haram kılmıştır,** bunları kafirlere yasak etmiştir» **diyecekler.**

---

[1] Bu soru takrir için olabileceği gibi tevbih için de olabilir.

[2] Ayette geçen "أَدْخَلُوا" fiili iki ayrı şaz kıraate göre hem meçhul olarak (أُدْخِلُوا şeklinde) hem de "دخلوا" şeklinde okunmuştur.

[3] Ayette "لَاخَوْفٌ" diye başlayan nefiy cümlesi haldir ve "onlara böyle dendiği halde" anlamındadır.

51. **O kimseler ki, dinlerini bir eğlence ve bir oyun edindiler ve onları dünya hayatı aldatmış oldu; artık onlar** gerekli hazırlıkları terk etmek suretiyle **bu günlere yetişeceklerini unuttukları gibi ve Bizim âyetlerimizi inkar eder oldukları** inkar ettikleri **gibi Biz de onları bugün unutacağız** onları ateşte bırakacağız.

KELİME ANLAMI

44. وَنَادٰى **Ve nida etti/seslendi** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ashabı** *(Kime?)* اَصْحَابَ النَّارِ **Cehennem ashabına** *(Niçin böyle derler?)* تَقْرِيرًا Bu hallerini onaylamak için أَوْ Ya da تَبْكِيتًا Onları azarlamak için *(Şöyle seslendi:)* اَنْ قَدْ وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** وَعَدَنَا **Bize vaat etti** *(Kim?)* رَبُّنَا **Bizim rabbimiz** *(Onun bize vaat ettiği şey de nedendir?)* مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan *(Rabbimizin bize vaat ettiği şeyi ne bulduk?)* حَقًّا **Gerçek** فَهَلْ وَجَدْتُمْ **Siz buldunuz mu?** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** وَعَدَ **Vaat etti** *(Kime?)* كُمْ Size *(Kim vaat etti?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(O rabbinizin vaat ettiği şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** *(Rabbinizin size vaat etmiş olduğu şeyi ne budunuz mu?)* حَقًّا **Gerçek** قَالُوا **Onlar derler** نَعَمْ **Evet** فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ نَادٰى مُنَادٍ **bir çağırıcı nida eder** *(Nerede nida eder?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ İki fırka arasında أَسْمَعَهُمْ Onlara işittirdi اَنْ **Şunu:** لَعْنَةُ اللّٰهِ **Allah'ın laneti** *(Nedir?)* عَلَى الظَّالِمِينَ **Zalimlerin üzerinedir**

45. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَصُدُّونَ **Engelliyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّا سَ İnsanları *(Neyden engelliyorlar?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** دِينِهِ Dininden وَيَبْغُونَهَا **Ve onu istiyorlar** أَيْ Yani يَطْلُبُونَ (Olmasını) istiyorlar *(Neyin olmasını?)* السَّبِيلَ Yolun *(Ne olmasını istiyorlar?)* عِوَجًا مُعَوَّجًا **eğri-büğrü** وَهُمْ **Onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahireti** *(Nedirler?)* كَافِرُونَ **İnkar edicidirler**

46. وَبَيْنَهُمَا **Onların ikisinin arasında vardır** أَيْ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ Cennet as'habı ile وَالنَّارِ Cehennem ashabı arasında *(Ne vardır?)* حِجَابٌ **Perde** حَاجِزٌ Engel قِيلَ Dendi ki هُوَ O engel *(Nedir?)* سُورُ الْأَعْرَافِ A'râf surudur وَعَلَى الْاَعْرَافِ **A'raf üzerinde vardır** وَهُوَ Bu (a'raf) *(Nedir?)* سُورُ الْجَنَّةِ Cennetin surudur *(Kimler vardır?)* رِجَالٌ **Adamlar** *(Öyle adamlar ki)* اِسْتَوَتْ Eşit olmuş *(Ne?)* حَسَنَاتُهُمْ Onların sevapları *(Daha?)* وَسَيِّئَاتُهُمْ Günahları كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu gibi *(öyle adamlar ki)* يَعْرِفُونَ

Tanırlar *(Kimi?)* كُلًّا **Hepsini** *(Kimden olan hepsini?)* مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinden *(Daha?)* وَالنَّارِ Ve cehennem ehlinden *(Neyle tanırlar?)* بِسِيمٰيهُمْ، بِعَلَامَتِهِمْ **alametleriyle** وَهِيَ Bu alametler *(Nedir?)* بَيَاضُ الْوُجُوهِ Yüzlerin beyazlığıdır *(bu yüzlerin beyazlığı kim içindir?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için *(Daha bu alametler nedir?)* وَسَوَادُهَا Yüzlerin karalığıdır *(bu yüzlerin karalığı kim içindir?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler *(Nasıl onları tanırlar?)* لِرُؤْيَتِهِمْ لَهُمْ Onları gördükleri için إِذْ مَوْضِعُهُمْ Zira onların mevkileri *(Nedir?)* عَالٍ Yüksekçedir وَنَادَوْا **Onlar seslenirler** *(Kime seslenirler?)* اَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Cennet ashabına** اَنْ **Şöyle** سَلَامٌ **Selam** *(Nedir?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olsun** قَالَ تَعَالَى Allah teala der ki لَمْ يَدْخُلُوهَا **Henüz ona girmediler** أَيْ Yani أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ A'râf ashabı *(Neye girmediler?)* الْجَنَّةَ Cennete *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar oldukları halde** يَطْمَعُونَ **Ümitvâr** *(Ne konuda?)* فِي دُخُولِهَا Ona girme konusunda قَالَ Dedi *(Kim?)* الْحَسَنُ Hasan لَمْ يَطْمَعْهُمْ Onları ümitlendirmedi إِلَّا Ancak (ümitlendirdi) *(Niçin ümitlendirdi?)* لِكَرَامَةٍ Bir iyilik için *(Öyle iyilik ki)* يُرِيدُهَا Onu istiyor *(Kime istiyor?)* بِهِمْ Onlara وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Kimden?)* عَنْ حُذَيْفَةَ Huzeyfe'den قَالَ Dedi ki (Huzeyfe) بَيْنَمَا Bir ara هُمْ onlar كَذٰلِكَ böyleyken إِذْ طَلَعَ Görünür *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Kim görünür?)* رَبُّكَ Rabbin فَقَالَ Ve der: قُومُوا Kalkın! ادْخُلُوا Girin *(Nereye?)* الْجَنَّةَ Cennete فَقَدْ غَفَرْتُ Elbette affettim *(Kimi?)* لَكُمْ Sizi

47. وَإِذَا صُرِفَتْ **Çevrilince** *(Ne?)* اَبْصَارُهُمْ **Onların gözleri** أَيْ Yani أَصْحَابِ الْأَعْرَافِ A'râf ashabı(nın gözleri) *(Nereye?)* تِلْقَاءَ، جِهَةَ اَصْحَابِ النَّارِ **Cehennem ashabının yönüne** قَالُوا **Derler** رَبَّنَا **Ey rabbimiz** لَا تَجْعَلْنَا **Bizi kılma** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ **Ol bir kavimle ki** الظَّالِمِينَ **Zalimlerdir**

48. وَنَادٰى **Ve nida eder** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ **A'râf ashabı** *(Kime seslenirler?)* رِجَالًا **Bir takım adamlara** *(Öyle adamlar ki)* مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ Cehennem ashabından *(Öyle adamlar ki)* يَعْرِفُونَهُمْ **Onları tanırlar** *(Ne ile tanırlar?)* بِسِيمٰيهُمْ **Alametleriyle** قَالُوا **Derler :** مَا اَغْنٰى **Kurtarmadı** *(Kimi?)* عَنْكُمْ **Sizi** *(Neyden kurtarmadı?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Ne kurtarmadı?)* جَمْعُكُمْ **Sizin toplamanız** *(Neyi?)* الْمَالَ Malı أَوْ Ya da كَثْرَتُكُمْ Çokluğunuz *(Daha ne kurtarmadı?)* وَمَا **Ol şey ki** كُنْتُمْ

Siz idiniz تَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyor** أَيْ Yani وَاسْتِكْبَارُكُمْ Kibirlenmeniz *(Neyden kibirlenmeniz?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَيَقُولُونَ Ve derler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne oldukları halde?)* مُشِيرِينَ İşaret eder oldukları halde *(Neye işaret eder oldukları halde?)* إِلٰى ضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların zayıflarına

49. أَهٰؤُلَاءِ **Bunlar mı?** الَّذِينَ **Ol kimseler ki** أَقْسَمْتُمْ **Siz yemin etmiştiniz ki** لَا يَنَالُهُمْ **Onlara eriştirmez** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِرَحْمَةٍ **Rahmeti** قَدْ قِيلَ Ve denilir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara (Müslümanların zayıflarına) اُدْخُلُوا **Girin!** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** لَا خَوْفٌ **Korku yok!** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha?)* وَلَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz de** *(Ne değilsiniz?)* تَحْزَنُونَ **Üzülecek** وَقُرِئَ (Şaz olarak) okundu: «اُدْخِلُوا» 'Üdhilû'/ girdirildiler (şeklinde) *(Ne olarak?)* بِالْبِنَاءِ bina edilerek *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için *(Daha ne şekilde okundu?)* وَدَخَلُوا (Bir başka şaz kıraatte de) "Dahalû" şeklinde okundu فَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefiye cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani مَقُولًا Denilerekten *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu

50. وَنَادٰى **Ve nida eder** *(Kim?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Cehennem ashabı** *(Kime nida eder?)* اَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Cennet ashabına** اَنْ **Şöyle (nida eder:)** اَفِيضُوا **Döküverin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Neden döküverin?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** اَوْ **Ya da** مِمَّا **Ol şeyden ki** رَزَقَكُمُ **Sizi rızıklandırdı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O rızıklandırdığı şey de nedendir?)* مِنَ الطَّعَامِ Yiyeceklerden قَالُوا **Derler** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** حَرَّمَهُمَا **Onları haram kıldı** مَنَعَهُمَا Yasak etti *(Kim üzerine?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirler üzerine**

51. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Dinlerini** *(Ne edindiler?)* لَهْوًا **Eğlence** *(Ne?)* وَلَعِبًا **Ve oyun** وَغَرَّتْهُمُ **Onları aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** فَالْيَوْمَ **Bu günde** نَنْسٰيهُمْ **Onları unutacağız** نَتْرُكُهُمْ Bırakacağız onları *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte كَمَا نَسُوا **Unuttukları gibi** *(Neyi?)* لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا **Bu güne kavuşacaklarını** *(Ne şekilde unuttular?)* بِتَرْكِهِمُ Terk etmeleriyle *(Neyi?)* الْعَمَلَ Amel etmeyi *(Ne için?)* لَهُ O gün için *(Daha ne gibi?)* وَمَا كَانُوا **Oldukları gibi** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimiz** يَجْحَدُونَ **İnkar ediyor** أَيْ Yani وَكَمَا جَحَدُوا İnkar ettikleri gibi

﴿وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِكِتَابٍ﴾ قُرْآنٍ ﴿فَصَّلْنَاهُ﴾ بَيَّنَّاهُ بِالْأَخْبَارِ وَالْوَعْدِ وَالْوَعِيدِ ﴿عَلَى عِلْمٍ﴾ حَالٌ أَيْ عَالِمِينَ بِمَا فُصِّلَ فِيهِ ﴿هُدًى﴾ حَالٌ مِنَ الْهَاءِ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِهِ ﴿هَلْ يَنظُرُونَ﴾ مَا يَنْتَظِرُونَ ﴿إِلَّا تَأْوِيلَهُ﴾ عَاقِبَةَ مَا فِيهِ ﴿يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ﴾ تَرَكُوا الْإِيمَانَ بِهِ ﴿قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ﴾ هَلْ ﴿نُرَدُّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ نُوَحِّدُ اللهَ وَنَتْرُكُ الشِّرْكَ فَيُقَالُ لَهُمْ لَا، قَالَ تَعَالَى ﴿قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ﴾ إِذْ صَارُوا إِلَى الْهَلَاكِ ﴿وَضَلَّ﴾ ذَهَبَ ﴿عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا أَيْ فِي قَدْرِهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَوْ شَاءَ خَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ، اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ﴾ مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا أَيْ يُغَطِّي كُلًّا مِنْهُمَا بِالْآخَرِ ﴿يَطْلُبُهُ﴾ يَطْلُبُ كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ طَلَبًا ﴿حَثِيثًا﴾ سَرِيعًا ﴿وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مُسَخَّرَاتٍ﴾ مُذَلَّلَاتٍ ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ﴾ جَمِيعًا ﴿وَالْأَمْرُ﴾ كُلُّهُ ﴿تَبَارَكَ﴾ تَعَاظَمَ ﴿اللهُ رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا﴾ حَالٌ تَذَلُّلًا ﴿وَخُفْيَةً﴾ سِرًّا ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾﴾ فِي الدُّعَاءِ بِالتَّشَدُّقِ وَرَفْعِ الصَّوْتِ ﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ﴾ بِالشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي ﴿بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ بِبَعْثِ الرُّسُلِ ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا﴾ مِنْ عِقَابِهِ ﴿وَطَمَعًا﴾ فِي رَحْمَتِهِ ﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾﴾ الْمُطِيعِينَ، وَتَذْكِيرُ قَرِيبٌ الْمُخْبَرِ بِهِ عَنْ رَحْمَةٍ لِإِضَافَتِهَا إِلَى اللهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ نُشُرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقَةً قُدَّامَ الْمَطَرِ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الشِّينِ تَخْفِيفًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَفَتْحِ النُّونِ مَصْدَرًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ بَدَلَ النُّونِ [بُشْرًا] أَيْ مُبَشِّرًا وَمُفْرَدُ الْأُولَى نَشُورٌ كَرَسُولٍ وَالْأَخِيرَةِ بَشِيرٌ ﴿حَتَّى إِذَا أَقَلَّتْ﴾ حَمَلَتِ الرِّيَاحُ ﴿سَحَابًا ثِقَالًا﴾ بِالْمَطَرِ ﴿سُقْنَاهُ﴾ أَيِ السَّحَابَ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ﴾ لَا نَبَاتَ بِهِ أَيْ لِإِحْيَائِهَا ﴿فَأَنزَلْنَا بِهِ﴾ بِالْبَلَدِ ﴿الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ﴾ بِالْمَاءِ ﴿مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَٰلِكَ﴾ الْإِخْرَاجِ ﴿نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ﴾ مِنْ قُبُورِهِمْ بِالْإِحْيَاءِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾﴾ فَتُؤْمِنُوا

TÜRKÇE ANLAMI

52. **Muhakkak onlara** Mekke halkına **bir kitap** Kuran **getirdik. İşte onu,** kendisine **imân edecek bir kavim için bir hidayet rehberi ve rahmet olmak için tam bir ilim üzere**[1] **tafsilatlıca** haberleriyle, vaad ve tehditleriyle **beyan ettik.**

53. **Onlar onun** onda bulunan şeyin **tevilinden** akıbetinden **başkasını beklerler mi?;** beklemezler. **Onun tevili** kıyamet günü **geldiği gün ise onu evvelce unutmuş olanlar** ona iman etmemiş olanlar **diyecektir ki: «Muhakkak Rabbimizin peygamberleri hakkı getirmişlerdir. İmdi bizim için şefaatçilerden kimse var mıdır ki, bize şefaat ediversinler veyahut** dünyaya **geri döndürülür müyüz ki, yapar olduğumuz şeylerden başkasını yapıverelim,** Allah'ı birleyip şirkten uzak duralım.» Böyle dediklerinde kendilerine "hayır!" diye karşılık verilecektir. Cenabı Allah der ki; **Şüphesiz onlar nefislerini ziyana uğratmışlardır;** çünkü kendilerini helake sürmüşlerdir. **Ve o iftira eder oldukları şey de** Allah'ın ortağı bulunduğu iddiası **onlardan çıkıp gitmiştir.**

54. **Muhakkak Rabbiniz o Allah'tır ki, gökleri ve yeri** dünya günleriyle **altı gün içinde** altı günlük bir miktarda **yarattı** çünkü henüz güneş yaratılmadığı için gerçek anlamda günden söz etmek mümkün değildir. Şayet dileseydi bir anda da yaratırdı. Bir anda yaratmaması kullarına tesebbüt ve sabrı öğretmek içindir. **Sonra Arş** -arş, sözlükte melikin tahtı anlamına gelir- **üzerine istiva** şanına yaraşır bir istiva ile istiva **buyurdu. Geceyi gündüze örtüverir**[2] her birini diğeriyle kaplar, **onu** gece ve gündüzden her biri diğerini **çabuk çabuk arar, takip eder, güneşi de**[3], **ayı da, yıldızları da emrine** kudretine **amade** boyun eğmiş **olarak yaratmıştır. İyi bilmelidir ki,** bütünüyle **yaratmak da,** bütünüyle **emir de ona mahsustur. Alemlerin Rabbi** sahibi **olan Allah Teâlâ pek yücedir** büyüktür.

55. **Rabbinize yalvara yalvara**[4] boyun bükerek **ve gizlice dua edin. Şüphe yok ki, o** dudaktan öteye geçmeyen çokça sözle/lafazanlıkla ve yüksek sesle dua ederek **haddi aşanları sevmez.**

56. **Ve** şirk ve masiyetle **yeryüzünde ıslahından sonra** peygamberler gönderildikten sonra **bozgunculukta bulunmayın ve O'na** cezasından

---

[1] Ayette geçen "عَلَى عِلْمٍ" haldir. "İçinde tafsil edilen şeyleri bilici olduğumuz halde" demektir.

[2] Ayette geçen "يُغْشِي" fiili hem şeddeli olarak hem de cezimli olarak okunmuştur.

[3] Ayette geçen "وَالشَّمْسَ" kelimesi "السَّمَاوَاتِ" kelimesine atfen mansup olabileceği gibi, mübteda olarak merfu olması da mümkündür. Bu durumda haberi devamındaki "مُسَخَّرَاتٍ" kelimesidir.

[4] Ayette geçen "تَضَرُّعًا" kelimesi haldir.

korkarak ve rahmetini **umarak dua edin. Şüphe yok ki, Allah'ın rahmeti iyilik edenlere** itaatkârlara **pek yakındır**[1].

57. **Ve O, bir Yüce Yaratıcı'dır ki, rüzgârları rahmetinin** yağmurun **önünde ayrı ayrı**[2] **olarak gönderir. Nihâyet rüzgârlar** yağmur yüklü **ağır ağır bulutları yüklenince** taşıyınca **biz** burada gaip sığasından mütekellim sığasına iltifat edilmiştir **onu** bulutları diriltmek için **bir ölmüş** kurak **ülkeye sevk etmiş oluruz. Derken ona** o beldeye **su indirmiş, sonra da onunla** su ile **her çeşit meyveleri meydana çıkarmış oluruz. İşte böylece** böyle çıkardığımız gibi **ölüleri de** kabirlerinden dirilterek **çıkarırız. Gerektir ki, siz düşünüp ibret alasınız** da iman edesiniz.

KELİME ANLAMI

52. وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ **Muhakkak biz onlara getirdik** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekkelilere *(Neyi getirdik?)* بِكِتَابٍ **Bir kitabı** قُرْآنٍ Kuranı *(Öyle kitabı ki)* فَصَّلْنَاهُ **Biz onu tafsil ettik** بَيَّنَّاهُ Onu açıkladık *(Ne ile açıkladık?)* بِالْأَخْبَارِ Haberlerle *(Daha?)* وَالْوَعْدِ Vaatlerle *(Daha?)* وَالْوَعِيدِ Tehditlerle *(Ne olduğumuz halde tafsil ettik?)* عَلَى عِلْمٍ **Bir ilim üzerine** *(Bu ilim kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani عَالِمِينَ Bilenler olarak *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki فُصِّلَ Tafsil etti *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(O kitap ne olduğu halde?)* هُدًى **Hidayet** *(Bu 'Hüden kelimesi nedir?)* حَالٌ مِنَ الْهَاءِ 'He'den haldir *(O –kitap– yine ne olduğu halde?)* وَرَحْمَةً **rahmet** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Neye iman ediyorlar?)* بِهِ Ona

53. هَلْ يَنْظُرُونَ **Beklerler mi?** مَا يَنْتَظِرُونَ Yani beklemezler إِلَّا **Ancak** تَأْوِيلَهُ **Onun tevilini** مَا عَاقِبَةُ Ol şeyin akıbetini ki *(O şey neredеdir?)* فِيهِ Ondadır (o Kuran'dadır) يَوْمَ **Ol günde ki** يَأْتِي **Gelir** *(Ne?)* تَأْوِيلُهُ **Onun tevili** هُوَ O (nun tevili) *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür يَقُولُ **Diyecekler** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** نَسُوهُ **Onu unuttular**

---

[1] Ayetteki "قَرِيبٌ" kelimesinin, "رَحْمَةَ" kelimesinin haberi olduğu halde müzekker gelmesi "رَحْمَةَ" kelimesinin lafzatullaha izafe edilmiş olmasındandır.

[2] Müellif burada ayetin diğer kıraat şekli olan ve "ayrı ayrı, dağılmış vaziyette" anlamına gelen "نُشُرًا" kelimesini esas almıştır. Bizim kıraatimize en son sırada yer vermiştir. Ayrıca "نُشُرًا" kelimesinde de kıraat farklılıkları vardır. Bazı kıraatlerde kelimenin içindeki "شُ" harfi sakin olarak gelmiştir. Başka kıraatte "نَ" harfinin fethası, "شْ" harfinin sükûnuyla mastar olarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte "بُشْرًا" şeklinde "بُ" harfinin dammesi, "شْ" harfinin sükûnuyla gelmiştir ki, bu durumda "müjdeci olarak" demektir. Birinci kıraat şekli olan ve "نُ" ve "شُ" harfinin dammesiyle "نُشُرًا" diye okunan bu kelimenin müfredi "نَشُورٌ"dür. Bunun gibi son kıraatteki kelimenin müfredi de "بَشِيرٌ" dir.

(Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı *(Neye imanı?)* بِهِ Ona *(Şöyle diyecekler:)* قَدْ جَاءَتْ **Elbette geldi** *(Kim?)* رُسُلُ رَبِّنَا **Rabbimizin peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** فَهَلْ لَنَا **Şimdi bizim için var mıdır?** مِنْ شُفَعَاءَ **Bir şefaatçi** فَيَشْفَعُوا **Ki şefaat etsin** *(Kime?)* لَنَا **Bize** أَوْ **Ya da** هَلْ نُرَدُّ **Döndürülür** müyüz? *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya فَنَعْمَلَ **Ki yapalım** *(Neyi yapalım?)* غَيْرَ الَّذِي **Ol şeyden başkasını ki** كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعْمَلُ **Yapıyor** نُوَحِّدُ Tevhid edelim/birleyelim *(Kimi?)* اللّٰهَ Allah'ı *(Daha?)* وَنَتْرُكُ Ve terk edelim *(Neyi?)* الشِّرْكَ Şirki فَيُقَالُ Bunun üzerine denilir *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için لَا 'Hayır!' قَالَ تَعَالَى Allah teala der ki قَدْ خَسِرُوا **Elbette yazık ettiler** *(Kime yazık ettiler?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** إِذْ صَارُوا Vardılar *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helaka وَضَلَّ **Ve kayboldu** ذَهَبَ Gitti *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَفْتَرُونَ **İftira atıyor** *(O iftira attıkları şey de nedendir?)* مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ (Allah'ın) ortağı olduğu iddiası

54. إِنَّ رَبَّكُمُ **Muhakkak sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadarda yarattı?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** *(O Altı gün de nedendir?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden أَيْ Yani فِي قَدْرِهَا Altı gün miktarında *(Niçin altı gün miktarında şeklinde tefsir edilir?)* لِأَنَّهُ Zira لَمْ يَكُنْ Yoktu ثَمَّ Orada شَمْسٌ Güneş (ki günler mevcut olsun) وَلَوْ شَاءَ Şayet dileseydi خَلَقَهُنَّ Onları yaratırdı فِي لَمْحَةٍ Göz açıp kapayıncaya dek وَالْعُدُولُ Dönmek/vazgeçmek *(Neden?)* عَنْهُ Ondan (göz açıp kapayıncaya dek yaratmaktan) *(Niçindir?)* لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ Mahlukata öğretmek içindir *(Neyi?)* التَّثَبُّتَ (işi acelesiz) sağlam yapmayı ثُمَّ **Sonra** اسْتَوٰى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** هُوَ Bu (arş) *(Nerede?)* فِي اللُّغَةِ Lügatte *(Nedir?)* سَرِيرُ الْمَلِكِ Hükümdar tahtıdır اِسْتِوَاءً Bir istiva ile istiva etti ki يَلِيقُ Yaraşır *(Kime?)* بِهِ Kendisine يُغْشِي **Örter** *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Neye örter?)* النَّهَارَ **Gündüze** *(Yuğşî kelimesi ne olduğu halde?)* مُخَفَّفًا Tahfifli/şeddesiz *(Daha?)* وَمُشَدَّدًا Ve şeddeli أَيْ Yani يُغَطِّي Örter *(Neyi?)* كُلًّا Hepsini مِنْهُمَا O ikisinden *(Neyle örter?)* بِالْآخَرِ Diğeriyle يَطْلُبُهُ **Onu arar/takip eder** يَطْلُبُ Arar/takip eder *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا O ikisinden her biri *(Neyi arar?)* الْآخَرَ Diğerini طَلَبًا Bir aramakla ki حَثِيثًا، سَرِيعًا **hızlı** *(Daha neyi yarattı?)* وَالشَّمْسَ **Ve güneşi** *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ve ayı** *(Daha?)* وَالنُّجُومَ **Ve yıldızları** *(eş-şems, el-kamer ve*

en-necm kelimeleri ne oldukları halde?) بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Niçin nasb ile okundular?)* عَطْفًا Atıf oldukları için *(Ne üzerine?)* عَلَى السَّمَاوَاتِ 'es-Semâvât' üzerine *(eş-şems, el-kamer ve en-necm kelimeleri yine ne oldukları halde?)* وَالرَّفْعِ Raf ile oldukları halde *(bu kelimelere raf ile okunduğunda nedir?)* مُبْتَدَأً Müptedadır خَبَرُهُ Ve onun haberi de (sonrasında gelen "musahharat" kelimesidir) ***(Bunları ne oldukları halde yarattı** veya bunlar nedir?)* مُسَخَّرَاتٍ **Musahhar oldukları halde** مُذَلَّلاتٍ Boyun eğmiş oldukları halde ***(Ne ile boyun eğmiş?)*** بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** بِقُدْرَتِهِ Onun kudretiyle أَلَا **Agah olunuz ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* الْخَلْقُ جَمِيعًا **Tüm mahlukat** *(Daha ne onun içindir?)* وَالْأَمْرُ **Emir** كُلُّهُ Hepsi تَبَارَكَ تَعَاظَمَ **büyük oldu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** ***(Öyle Allah ki)*** رَبُّ مَالِكُ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbı,** sahibi

55. اُدْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** *(Ne olduğunuz halde?)* تَضَرُّعًا –حَالٌ تَذَلُّلًا **küçük düşürerek /yalvara yakara** –Bu kelime haldir– *(Daha?)* وَخُفْيَةً سِرًّا **Gizli gizli** إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanları** *(Ne konuda?)* فِي الدُّعَاءِ Duada *(Ne ile haddi aşanları?)* بِالتَّشَدُّقِ Yapmacık tavırlarla *(Daha?)* وَرَفْعِ الصَّوْتِ Sesi yükselterek

56. وَلَا تُفْسِدُوا **Bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالشِّرْكِ Şirk ile وَالْمَعَاصِي Günahlarla *(Ne zaman bozgunculuk yapmayın?)* بَعْدَ إِصْلَاحِهَا **Düzeltildikten sonra** *(Ne ile düzeltildikten sonra?)* بِبَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberlerin gönderilmesiyle وَادْعُوهُ **Ona dua edin** *(Ne olduğunuz halde dua edin?)* خَوْفًا **Korkarak** *(Neden korkarak?)* مِنْ عِقَابِهِ Cezasından *(Daha?)* وَطَمَعًا **Umarak** *(Neyi umarak?)* فِي رَحْمَتِهِ Rahmetini إِنَّ رَحْمَةَ اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın rahmeti** *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Yakındır** *(Kime yakındır?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlere** الْمُطِيعِينَ İtaat edenlere وَتَذْكِيرُ قَرِيبٌ 'Karib' kelimesinin müzekker oluşu *(Öyle 'karib' kelimesi ki)* الْمُخْبَرِ Haber verilen *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Neyden haber verilen?)* عَنْ رَحْمَةٍ Rahmetten *(Bunun müzekker oluşu niçindir?)* لِإِضَافَتِهَا O rahmet izafe edildiği içindir *(Neye?)* إِلَى اللّٰهِ Allah kelimesine

57. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle (Allah) dır ki** يُرْسِلُ **Gönderir** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(O rüzgarlar ne olduğu halde?)* نُشُرًا **Yayılmış olarak** *(Nerede gönderir?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** أَيْ Yani *(O rüzgarlar ne olduğu halde?)* مُتَفَرِّقَةً Dağılmış olarak

(Nerede gönderir?) قُدَّامَ الْمَطَرِ Yağmurun önünde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de بِسُكُونِ الشِّينِ 'şin' harfinin sükunuyla (okundu) *(Niçin böyle okundu?)* تَخْفِيفًا tahfif için وَفِي أُخْرَى Bir diğer kıraatte de بِسُكُونِهَا Şin harfinin sükünu *(Daha?)* وَفَتْحِ النُّونِ Nun harfinin de fethasıyla (okundu) *(Ne olarak böyle okundu?)* مَصْدَرًا Mastar olarak (Neşran şeklinde) وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde de بِسُكُونِهَا Şin harfinin sükunu *(Daha?)* وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ Noktalı (Bâ harfi)nin zammesiyle (Büşran şeklinde okundu) *(Ne olarak böyle okundu?)* بَدَلَ النُّونِ Nun harfinin yerine olarak أَيْ Yani (bu kıraatte anlamı) مُبَشِّرًا 'Müjdeleyici' وَمُفْرَدُ الْأُولَى Birincisinin (n-ş-r) müfredi *(Nedir?)* نَشُورٌ 'Neşûr' dur *(Bu Neşûr ne gibi?)* كَرَسُولٍ 'Rasûl' kelimesi gibi وَالْأَخِيرَةِ Sonuncusunun (b-ş-r) müfredi ise *(Nedir?)* بَشِيرٌ 'Beşîr' dir. حَتَّى **Nihayet** إِذَا أَقَلَّتْ حَمَلَتْ **taşıdığında** *(Ne taşıdığında?)* الرِّيَاحُ Rüzgarlar *(Neyi taşıdığında?)* سَحَابًا **Bulutları** *(Öyle bulutlar ki)* ثِقَالًا **Ağır** *(Ne sebebiyle ağır?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle سُقْنَاهُ **Onu sevk ederiz** أَيْ Yani السَّحَابَ Bulutu (sevk ederiz) وَفِيهِ Burada vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neyden dönüş?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten *(Nereye sevk ettik ?)* لِبَلَدٍ **Bir beldeye** *(Öyle belde ki)* مَيِّتٍ **Ölü** لَا نَبَاتَ Bitki yok بِهِ Onda أَيْ Yani *(Niçin sevk ettik?)* لِإِحْيَائِهَا Orayı diriltmek için فَأَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Nereye?)* بِهِ **Oraya** بِالْبَلَدِ O beldeye *(Neyi indirdik?)* الْمَاءَ **Suyu** فَأَخْرَجْنَا **Ve çıkardık** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** بِالْمَاءِ Su ile *(Neyi çıkardık?)* مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Her türlü meyveyi** كَذَلِكَ الْإِخْرَاجِ **Yine böyle** çıkarmakla نُخْرِجُ **Çıkarırız** *(Neyi?)* الْمَوْتَى **Ölüyü** *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden *(Ne şekilde?)* بِالْإِحْيَاءِ Dirilterek لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünüp-ibret alasınız** فَتُؤْمِنُوا böylece iman edesiniz

﴿وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ﴾ اَلْعَذْبُ التُّرَابِ ﴿يَخْرُجُ نَبَاتُهُ﴾ حَسَنًا ﴿بِاِذْنِ رَبِّهِ﴾ هٰذَا مَثَلٌ لِلْمُؤْمِنِ يَسْمَعُ الْمَوْعِظَةَ فَيَنْتَفِعُ بِهَا ﴿وَالَّذِي خَبُثَ﴾ تُرَابُهُ ﴿لَا يَخْرُجُ﴾ نَبَاتُهُ ﴿اِلَّا نَكِدًا﴾ عُسْرًا بِمَشَقَّةٍ وَهٰذَا مَثَلٌ لِلْكَافِرِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَّا مَا ذُكِرَ ﴿نُصَرِّفُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾﴾ اللّٰهَ فَيُؤْمِنُونَ ﴿وَلَقَدْ﴾ جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ ﴿اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِهِ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ لِإِلٰهٍ، وَالرَّفْعِ [غَيْرُهُ] بَدَلٌ مِنْ مَحَلِّهِ ﴿اِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿قَالَ الْمَلَأُ﴾ اَلْأَشْرَافُ ﴿مِنْ قَوْمِهِ اِنَّا لَنَرٰيكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٦٠﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ﴾ هِيَ أَعَمُّ مِنَ الضَّلَالِ فَنَفْيُهَا أَبْلَغُ مِنْ نَفْيِهِ ﴿وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾﴾ ﴿أُبَلِّغُكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿رِسَالَاتِ رَبِّي وَاَنْصَحُ﴾ أُرِيدُ الْخَيْرَ ﴿لَكُمْ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿اَ﴾ كَذَّبْتُمْ ﴿وَعَجِبْتُمْ اَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ﴾ مَوْعِظَةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى﴾ لِسَانِ ﴿رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ﴾ اَلْعَذَابَ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿وَلِتَتَّقُوا﴾ اَللّٰهَ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهَا ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ مِنَ الْغَرَقِ ﴿فِي الْفُلْكِ﴾ اَلسَّفِينَةِ ﴿وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ بِالطُّوفَانِ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى عَادٍ﴾ الْأُولٰى ﴿اَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾﴾ تَخَافُونَهُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ اِنَّا لَنَرٰيكَ فِي سَفَاهَةٍ﴾ جَهَالَةٍ ﴿وَاِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

58. Ve temiz toprağı güzel **bir beldenin ekinleri Rabbinin izniyle** güzel **çıkar.** Bu misal öğütleri dinleyip faydalanan güzel mümini temsil eder. Toprağı **kötü olanın ise ancak külfet ve meşakkatle çıkar.** Bu misal de kafirleri temsil içindir. **İşte biz âyetleri** Allah'a **şükre**dip de iman **eden bir kavim için böylece** yukarıda zikredilenleri nasıl beyan ettiysek öyle **tekrar tekrar beyan ederiz.**

59. Andolsun ki[1], **Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. Dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka**[2] **bir**

---

[1] Ayetteki "لَقَدْ", hazfedilmiş kasemin cevabıdır.

[2] Ayette geçen "غَيْرِهِ" kelimesi "اِلٰهٍ" kelimesinin sıfatı olarak mecrur olabileceği gibi, aynı kelimenin mahalline bedel olarak merfu da olabilir.

ilâh yoktur. Muhakkak ki, başkasına kulluk ettiğiniz takdirde **ben sizin üzerinize büyük bir günün** kıyamet gününün **azabından korkuyorum.»**

60. **Kavminden ileri gelen bir cemaat** eşraf **dedi ki: «Şüphe yok biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz.»**

61. **Dedi ki: «Ey kavmim! Bende hiç bir sapıklık**[1] **yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından bir peygamberim.»**

62. **«Size Rabbimin risaletini tebliğ ediyorum**[2] **ve sizin için nasihâtkar bulunuyorum** hayrı istiyorum **ve ben Allah'dan sizin bilmediklerinizi biliyorum.»**

63. **«Yoksa size Rabbiniz tarafından sizden olan birin**in dili **aracılığıyla sizi** inanmadığınız takdirde azapla **korkutmak için ve sizin de** Allah'tan **korkmanız ve** bu vesileyle **rahmete erebilmeniz için bir öğüdün gelmesini** inkar edip, **garip mi buldunuz?»**

64. **Bunun üzerine onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide olanları** suda boğulmaktan **kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da** tûfânda **boğduk. Çünkü onlar** hakka karşı **bir kör kavim olmuşlardı.**

65. Evvelki **Âd kavmine de kardeşleri Hûd'u** peygamber olarak gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim!** Yalnız **Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur. Hâlâ sakınmayacak mısınız?** Hala ondan korkup da iman etmeyecek misiniz?»

66. **O'nun kavminden kâfir olan bir cemaat dedi ki: «Muhakkak biz seni sefahat** cehalet **içinde görüyoruz. Ve biz seni** peygamberliğin konusunda **herhalde yalancılardan sanıyoruz.»**

67. **Dedi ki: «Ey kavmim! Bende hiçbir sefihlik yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.»**

KELİME ANLAMI

58. وَالْبَلَدُ **Memleket** *(Öyle memleket ki)* الطَّيِّبُ **Güzel** التُّرَابِ اَلْعَذْبُ Toprağı hoş يَخْرُجُ **Çıkar** *(Ne?)* نَبَاتُهُ **Onun bitkisi** *(Ne olarak çıkar?)* حَسَنًا Güzel *(Ne ile çıkar?)* بِاِذْنِ رَبِّه **Rabbinin izniyle** هٰذَا Bu *(Nedir?)* مَثَلٌ Bir meseldir *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِ Mümin için

---

[1] Burada "ضلالة" kelimesi "ضلال"den daha umumîdir. Dolayısıyla bunun nefyedilmesi onun nefyedilmesinden daha mübalağalıdır; çünkü "ضلال" kelimesi her yönden haktan ayrılmak anlamına gelir. "ضلالة" ise bir yönden haktan ayrılmak anlamına gelir.

[2] Ayette geçen "ابلغكم" kelimesi hem şeddeli hem de sükûnlu olarak iki ayrı şekilde kıraat edilmiştir.

(Öyle mümin ki) يَسْمَعُ Dinliyor الْمَوْعِظَةَ Vaazı فَيَنْتَفِعُ Ve de faydalanıyor *(Ne ile?)* بِهَا Onunla وَالَّذِي **Ol memleket ki** خَبُثَ **Kötü oldu** *(Ne?)* تُرَابُهُ Onun toprağı لَا يَخْرُجُ **Çıkmaz** *(Ne?)* نَبَاتُهُ Onun bitkisi اِلَّا **Ancak (çıkar)** نَكِدًا **Külfetle** عُسْرًا Zorla *(Ne ile çıkar?)* بِمَشَقَّةٍ Meşakkatle وَهٰذَا Bu da *(Nedir?)* مَثَلٌ Meseldir *(Kim için bir meseldir?)* لِلْكَافِرِ Kafir için كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا بَيَّنَّا Beyan ettiğimiz gibi *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki ذُكِرَ Zikredildi نُصَرِّفُ **Açıklarız** *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için açıklarız?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَشْكُرُونَ **Şükrederler** *(kime şükrederler?)* اللّٰهَ Allah'a فَيُؤْمِنُونَ Ve de iman ederler

59. وَلَقَدْ **Andolsun ki** *(Bu 'lekad' kelimesi nedir?)* جَوَابُ قَسَمٍ Kasemin cevabıdır *(Öyle kasem ki)* مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Kime gönderdik?)* اِلٰى قَوْمِهِ **Kavmine** فَقَالَ **O dedi** *(Şöyle dedi:)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرِهِ **Ondan başka** *(Bu 'gayr' kelimesi)* بِالْجَرِّ Cer ile (olduğu halde *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Kime sıfattır?)* لِاِلٰهٍ 'İlah' kelimesine وَالرَّفْعِ Raf ile *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Nereden bedeldir?)* مِنْ مَحَلِّهِ İlah kelimesinin mahallinden اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine korkuyorum?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize korkuyorum** إِنْ عَبَدْتُمْ Şayet siz ibadet ederseniz *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Ol günün azabından ki** عَظِيمٍ **Büyüktür** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

60. قَالَ **Dedi ki** *(Kim?)* الْمَلَاُ **İleri gelenler** الْاَشْرَافُ Eşrafı *(O ileri gelenler/eşraf kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** *(Şöyle dedi:)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَرٰيكَ **Elbette seni görüyoruz** *(Nerede görüyoruz?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklıkta** *(Öyle bir sapıklık ki)* مُبِينٍ بَيِّنٍ **Apaçık**

61. قَالَ **Dedi ki (Nuh:)** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَيْسَ بِي **Bende yok** *(Ne?)* ضَلَالَةٌ **Dalalet/Sapıklık** هِيَ Bu dalalet kelimesi *(Nedir?)* أَعَمُّ Daha umumidir *(Neyden daha umumidir?)* مِنَ الضَّلَالِ Dalal kelimesinden فَنَفْيُهَا Dalaletin nefyi *(Nedir?)* أَبْلَغُ Daha mübalağalıdır *(Neyden daha mübalağalıdır?)* مِنْ نَفْيِهِ Dalal'in nefyinden وَلٰكِنِّي **Şu kadarı var ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Elçiyim** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi tarafından**

62. اُبَلِّغُكُمْ **Size tebliğ ediyorum** *(Bu 'Übelliğuküm' kelimesi)* بِالتَّخْفِيفِ (lam harfinin) tahfifiyle/şeddesiz (olarak 'übliğuküm' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ (lam harfinin) şeddesiyle ('übelliğuküm' şeklinde okundu) *(Neyi tebliğ ediyorum?)* رِسَالَاتِ رَبِّي **Rabbimin**

risaletlerini/vahyettiklerini *(Daha?)* وَاَنْصَحُ **Ve nasihat ediyorum** أُرِيدُ İstiyorum *(Neyi?)* الْخَيْرَ Hayrı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Daha?)* وَاَعْلَمُ **Ve biliyorum** *(Kimden biliyorum?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Neyi biliyorum?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz**

63. اَ كَذَّبْتُمْ وَعَجِبْتُمْ **Şaşırdınız** –yalanladınız– **mı?** *(Neyi?)* اَنْ جَاءَكُمْ **Size gelmesini** *(Ne?)* ذِكْرٌ **Bir öğüt** مَوْعِظَةٌ Vaaz *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Kim üzerine gelmesini?)* عَلٰى لِسَانِ رَجُلٍ **Bir adam**ın dili **üzere** *(Öyle adam ki)* مِنْكُمْ **Sizden olan** *(Niçin gelmesini?)* لِيُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmak için** *(Neye karşı?)* اَلْعَذَابَ Azaba karşı اِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Eğer iman etmezseniz *(Daha ne için?)* وَلِتَتَّقُوا **Sakınasınız diye** اللهَ Allah'tan *(Daha ne için?)* وَلَعَلَّكُمْ **Ve ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilirsiniz** *(Ne sebebiyle?)* بِهَا O (takva/sakınmanız) sebebiyle

64. فَكَذَّبُوهُ **Bunun üzerine onu yalanladılar** فَاَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** *(O kimseler nedir?)* مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Neyden kurtardık?)* مِنَ الْغَرَقِ Boğulmaktan *(Nerede onunla birlikte olanları ?)* فِي الْفُلْكِ اَلسَّفِينَةِ **gemide** وَاَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Ne ile boğduk?)* بِالطُّوفَانِ Tufan ile اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* قَوْمًا **Bir kavim ki** عَمِينَ **Kör** *(Neyden kör?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan

65. وَ اَرْسَلْنَا **Ve** biz gönderdik *(Kime?)* اِلٰى عَادٍ **'Âd kavmine** *(Öyle 'Âd kavmi ki)* الْاُولٰى İlk *(Kimi gönderdik?)* اَخَاهُمْ **Onların kardeşlerini** *(Kardeşlerinden bedel)* هُودًا **Hûd'u** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ Onu tevhid edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** اَفَلَا تَتَّقُونَ **Sakınmıyor musunuz?** تَخَافُونَهُ Ondan korkmuyor musunuz? فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

66. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَاُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(O kafir olanlar kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** اِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَرٰيكَ **Seni elbette görüyoruz** *(Nerede görüyoruz?)* فِي سَفَاهَةٍ **Bir sefihlik içinde** جَهَالَةٍ Cahillik içinde وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَنَظُنُّكَ **Elbette seni zannediyoruz** *(Kimlerden zannediyoruz?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardan** *(Ne konuda?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamberliğin konusunda

67. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَيْسَ بِي **Bende yoktur** *(Ne yoktur?)* سَفَاهَةٌ **Sefihlik** وَلٰكِنِّي **Şu kadarı var ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Elçiyim** *(Kim tarafından elçiyim?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi tarafından**

﴿أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِينٌ ﴿٦٨﴾﴾ مَأْمُونٌ عَلَى الرِّسَالَةِ - ﴿اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ
جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى﴾ لِسَانِ ﴿رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُوٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ﴾ فِي
الْأَرْضِ ﴿مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً﴾ قُوَّةً وَطُولًا وَكَانَ طَوِيلُهُمْ مِائَةَ
ذِرَاعٍ وَقَصِيرُهُمْ سِتِّينَ ﴿فَاذْكُرُوٓا اٰلَٓاءَ اللّٰهِ﴾ نِعَمَهُ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾﴾ تَفُوزُونَ ﴿قَالُوٓا
اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ﴾ نَتْرُكَ ﴿مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ
﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾﴾ فِي قَوْلِكَ ﴿قَالَ قَدْ وَقَعَ﴾ وَجَبَ ﴿عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
رِجْسٌ﴾ عَذَابٌ ﴿وَغَضَبٌ اَتُجَادِلُونَنِي فِي اَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَآ﴾ أَيْ سَمَّيْتُمْ بِهَا ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ﴾
أَصْنَامًا تَعْبُدُونَهَا ﴿مَا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا﴾ أَيْ بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿فَانْتَظِرُوا﴾
الْعَذَابَ ﴿اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾﴾ ذٰلِكُمْ بِتَكْذِيبِكُمْ لِي فَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الرِّيحُ
الْعَقِيمُ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ﴾ أَيْ هُودًا ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ﴾
الْقَوْمِ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ أَيِ اسْتَأْصَلْنَاهُمْ ﴿وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾﴾ عَطْفٌ عَلٰى
كَذَّبُوا ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى ثَمُودَ﴾ بِتَرْكِ الصَّرْفِ، مُرَاداً بِهِ الْقَبِيلَةُ ﴿اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا
قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ مُعْجِزَةٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ عَلٰى صِدْقِي
﴿هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً﴾ حَالٌ عَامِلُهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ وَكَانُوا سَأَلُوهُ أَنْ يُخْرِجَهَا لَهُمْ مِنْ
صَخْرَةٍ عَيَّنُوهَا ﴿فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ﴾ بِعَقْرٍ أَوْ ضَرْبٍ
﴿فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

68. **«Size Rabbimin risâletlerini tebliğ ediyorum ve ben sizin için emin,** peygamberliğinde güvenilir **bir öğüt vericiyim.»**

69. **«Yoksa sizi korkutmak için size Rabbiniz tarafından bir öğüdün sizden bir kişi**nin dili **vasıtasıyla gelmesine şaşırdınız mı? Hatırlayınız ki, sizi Nûh kavminden sonra** yeryüzünde **halifeler kıldı ve sizi yaratılışça fazla bir genişliğe** güç ve servete **erdirdi.** Nitekim Ad kavminden uzun boylu bir kimsenin boyu yüz zira, kısa boylu bir kimsenin boyu da altmış zira idi. **Artık Allah'ın nîmetlerini yâd ediniz ki, felâh bulabilesiniz,** kurtuluşa eresiniz.»

70. **Dediler ki: «Sen, bize, babalarımızın taptıklarını bırakıp yalnız bir ilaha tapmamız için mi geldin? Haydi, eğer sen doğru sözlü kimselerden isen bizi korkuttuğun şey** olan azabı **bize getir bakalım.»**

71. Dedi ki: «Üzerinize, şüphe yok ki Rabbiniz tarafından bir azap ve bir gazab tahakkuk etti, kesinleşti. **Kendinizin ve babalarınızın takmış olduğu bir takım adlar** taptığınız putlar **hakkında benimle mücadele mi ediyorsunuz? Allah onlara dair hiçbir hüccet** burhan **indirmiş değildir. Artık** azabı **bekleyin; ben de** beni yalanladığınız için **sizinle beraber** bunu **bekleyenlerdenim.»** Nitekim Ad kavmine akîm/ardında bir şey bırakmayan korkunç bir rüzgar gönderildi.

72. Bunun üzerine onu Hud'u **ve kendisiyle beraber olanları** müminleri **bizden bir rahmet olarak kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanların ve imân etmiş olmayanların**[1] **ise kökünü kesiverdik,** nesillerini kuruttuk.

73. Ve Semûd[2] kavmine **kardeşleri Sâlih'i** gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim Allah'a ibadet ediniz. Sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur.** Benim doğru söylediğime dair **sizlere muhakkak ki, Rabbiniz tarafından apaçık bir burhan** mucize **gelmiştir. İşte Allah'ın şu devesi sizin için bir âyetir**[3]. Bu deveyi Salih'in kavmi mucize olarak, belirledikleri bir kayadan çıkartması için Salih'ten istemişti. **Artık onu bırakınız, Allah'ın arzında otlasın ve ona** boğazlamak veya vurmak suretiyle **bir kötülükle dokunmayınız. Sonra sizi can yakıcı bir azap yakalar.»**

KELİME ANLAMI

68. أُبَلِّغُكُمْ **Size tebliğ ediyorum** *(Neyi?)* رِسَالاَتِ رَبِّي **Rabbimin risaletini/vahyini** وَأَنَا **Ve ben** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* نَاصِحٌ **Nasihat ediciyim** *(Öyle nasihat edici ki)* أَمِينٌ **Güvenilir** مَأْمُونٌ Güvenilen *(Ne üzerine güvenilen?)* عَلَى الرِّسَالَةِ Peygamberlik üzerine

69. أَوَعَجِبْتُمْ **Şaşırdınız mı?** *(Neye?)* أَنْ جَاءَكُمْ **Size gelmesine** *(Ne?)* ذِكْرٌ **Bir öğüt** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Kim üzerine gelmesini?)* عَلَى لِسَانِ رَجُلٍ **Bir adamın** lisanı **üzere** *(Öyle adam ki)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Niçin gelmesini?)* لِيُنْذِرَكُمْ **Sizi uyarmak için** وَاذْكُرُوا **Hatırlayın** إِذْ **Ol vakti ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Nedir?)* خُلَفَاءَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الأَرْضِ Yeryüzünde *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminden sonra** *(Daha?)* وَزَادَكُمْ **Sizi arttırdı/erdirdi** *(Nerede?)* فِي الْخَلْقِ **Yaratılışta** *(Ne cihetten yaratılışta artırdı?)* بَسْطَةً، قُوَّةً **kuvvet olarak** *(Daha?)* وَطُولاً Uzunluk olarak وَكَانَ İdi *(Kim?)* طَوِيلُهُمْ Onların uzunu *(Ne idi?)* مِائَةَ ذِرَاعٍ Yüz zira *(Daha?)*

---

[1] Ayette geçen "وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ" cümlesi "كَذَّبُوا" cümlesine atıftır.

[2] Burada "ثَمُودَ" kelimesi gayr-i munsarif olarak okunmuştur.

[3] "آيَةً" kelimesi hal olup amili de "هَذِهِ" kelimesinden anlaşılan işaret manasıdır ki, takdir "ona bu halde (ayet olarak) işaret ediyorum" şeklindedir.

وَقَصِيرُهُمْ Ve kısaları da سِتِّينَ Altmış zira فَاذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* اٰلَاءَ اللّٰهِ نِعْمَهُ **Allah'ın nimetlerini** لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha eresiniz** تَفُوزُونَ Kurtulasınız

70. قَالُوا **Dediler** اَجِئْتَنَا **Bize geldin mi?** *(Niçin?)* لِنَعْبُدَ **İbadet etmemiz için** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَحْدَهُ **Sadece ona** *(Daha ne için geldin?)* وَنَذَرَ، نَتْرُكَ **terk etmemiz için** *(Neyi ?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* يَعْبُدُ **İbadet ediyor** *(Kim ibadet ediyor?)* اٰبَاؤُنَا **Bizim babalarımız** فَأْتِنَا **Öyleyse bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** تَعِدُنَا **Bizi tehdit ediyorsun** (Ne ile?) بِهِ Kendisiyle *(O kendisiyle tehdit ettiğin şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan اِنْ كُنْتَ **Eğer sen isen** *(Ne isen?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğrulardan** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ **Sözünde**

71. قَالَ **Dedi ki** قَدْ وَقَعَ **Elbette tahakkuk etti** وَجَبَ Vacip oldu *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Ne vacip oldu?)* رِجْسٌ، عَذَابٌ **azap** *(Daha?)* وَغَضَبٌ **Ve gazap** اَتُجَادِلُونَنِي **Benimle mücadele mi ediyorsunuz?** *(Ne konuda?)* فِي اَسْمَاءٍ **Bir takım isimlerde** *(Öyle isimler ki)* سَمَّيْتُمُوهَا **Siz onları isimlendirdiniz** أَيْ Yani سَمَّيْتُمْ Siz isimlendirdiniz *(Ne ile ?)* بِهَا Onunla *(Kim isimlendirdi?)* اَنْتُمْ **Siz** *(Daha?)* وَاٰبَاؤُكُمْ **Ve sizin babalarınız** *(Neyi isimlendirdiniz?)* أَصْنَامًا Putları *(Öyle putlar ki)* تَعْبُدُونَهَا Siz onlara ibadet ediyorsunuz مَا نَزَّلَ **İndirmedi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neye indirmedi?)* بِهَا **Ona** أَيْ Yani بِعِبَادَتِهَا Putlara ibadete dair *(Ne indirmedi?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir sultan** حُجَّةٍ Bir hüccet *(Daha?)* وَبُرْهَانٍ Ve burhan فَانْتَظِرُوا **Artık bekleyin** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı اِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim** ذٰلِكُمْ İşte size bu azap *(Ne sebebiyledir?)* بِتَكْذِيبِكُمْ Sizin yalanlamanız sebebiyle *(Kimi?)* لِي Beni فَأُرْسِلَتْ Bunun üzerine gönderildi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Ne?)* الرِّيحُ Rüzgar *(Öyle rüzgar ki)* الْعَقِيمُ Köklerini kesen

72. فَاَنْجَيْنَاهُ **Bunun üzerine onu kurtardık** أَيْ Yani هُودًا Hûd'u *(Daha kimi kurtardık?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Onunla birlikte olanlar kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Öyle bir rahmet ki)* مِنَّا **Bizden** *(Daha?)* وَقَطَعْنَا **Ve kestik** *(Neyi?)* دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ **Ol** kavmin, **kimselerin arkalarını ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** أَيْ Yani اسْتَأْصَلْنَاهُمْ Onların kökünü kazıdık (Daha kimin arkalarını kestik?) وَمَا كَانُوا **Ve o kimselerin ki, onlar olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler** *(Bu 'Vemâ kânû...cümlesi nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلَى كَذَّبُوا Kezzebû üzerine atıftır

73. وَ أَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Kime?)* اِلَى ثَمُودَ **Semud'a** *(Bu kelime ne ile birlikte okundu?)* بِتَرْكِ

الصَّرْفِ Munsarifliğin/tenvinin terkiyle birlikte *(Ne olduğu halde?)* مُرَادًا Kastedildiği halde *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Ne kastedildiği halde?)* الْقَبِيلَةُ Kabile *(Kime gönderdik?)* أَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Ondan bedel)* صَالِحًا **Salih'i** قَالَ **Dedi (Salih:)** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için olmadı** *(Ne?)* مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** قَدْ جَاءَتْكُمْ **Size elbette geldi** *(Ne?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyine** مُعْجِزَةٌ Mucize *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Neye dair bir beyyine?)* عَلٰى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair هٰذِهِ **Bu** *(Nedir?)* نَاقَةُ اللّٰهِ **Allah'ın devesidir** *(Daha nedir?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne olduğu halde?)* اٰيَةً **Bir ayet** *(Bu 'Âyeten' sözü nedir?)* حَالٌ Haldir عَامِلُهَا Onun amili *(Nedir?)* مَعْنَى الْإِشَارَةِ İsm-i işaretin (: Hâzihî) manasıdır (: Üşîru fiili) وَكَانُوا سَأَلُوهُ Ondan istemişlerdi *(Neyi?)* أَنْ يُخْرِجَهَا Onu (deveyi) çıkarmasını لَهُمْ Onlar için *(Neyden çıkarmasını?)* مِنْ صَخْرَةٍ Bir kayadan *(Öyle kaya ki)* عَيَّنُوهَا Onu belirlediler فَذَرُوهَا **Onu bırakın** تَأْكُلْ **Otlasın** *(Nerede?)* فِي أَرْضِ اللّٰهِ **Allah'ın toprağında** وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona dokunmayın** *(Ne ile dokunmayın?)* بِسُوءٍ **Bir kötülükle** بِعَقْرٍ Onu boğazlamak suretiyle أَوْ Ya da ضَرْبٍ Vurmak suretiyle فَيَأْخُذَكُمْ **Yoksa sizi alır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azab ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı**

﴿وَاذْكُرُوٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّاَكُمْ﴾ أَسْكَنَكُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا﴾ تَسْكُنُونَهَا فِي الصَّيْفِ ﴿وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا﴾ تَسْكُنُونَهَا فِي الشِّتَاءِ، وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ الْمُقَدَّرَةِ ﴿فَاذْكُرُوٓا اٰلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿قَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ تَكَبَّرُوا عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ﴾ أَيْ مِنْ قَوْمِهِ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿اَتَعْلَمُونَ اَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ إِلَيْكُمْ ﴿قَالُوٓا﴾ نَعَمْ ﴿اِنَّا بِمَآ اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا بِالَّذِيٓ اٰمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾﴾ وَكَانَتِ النَّاقَةُ لَهَا يَوْمٌ فِي الْمَاءِ وَلَهُمْ يَوْمٌ فَمَلُّوا ذٰلِكَ ﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ﴾ عَقَرَهَا قُدَارٌ بِأَمْرِهِمْ بِأَنْ قَتَلَهَا بِالسَّيْفِ ﴿وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ عَلٰى قَتْلِهَا ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ مِنَ الْأَرْضِ وَالصَّيْحَةُ مِنَ السَّمَاءِ ﴿فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٧٨﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿فَتَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ صَالِحٌ ﴿عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ﴾ ﴿٨٠﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿لُوطًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ ﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿اِنَّكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَئِنَّكُمْ) بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ

TÜRKÇE ANLAMI

74. Ve o zamanı hatırlayınız ki, sizi Âd'den sonra yeryüzünde **halifeler kıldı ve sizi yerde yerleştirdi,** iskan etti**; onun ovalarından köşkler ediniyorsunuz** ve yaz mevsiminde oturuyorsunuz. **Ayrıca dağları evler olarak**[1] **oyuyorsunuz** ve buralarda da kış mevsiminde oturuyorsunuz. **Artık Allah'ın nîmetlerini anın ve yerde bozguncular olarak taşkınlık yapmayın.**

75. Kavminden kendisine iman etmekten **kibirlenen bir cemaat, onlardan** kavminden **hakir görülenlere, onlardan imân edenlere**[2] **dedi ki:**

---

[1] "بُيُوتًا" kelimesi -evler ileride meydana geleceğinden- hal-i mukaddere olarak nasp edilmiştir.

[2] Burada "لِمَنْ اٰمَنَ" terkibi harf-i cerrin tekrarlanmasıyla "لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا" dan bedeldir.

«Siz, Sâlih'i hakikaten Rabbi tarafından size **gönderilmiş mi bilirsiniz?» Onlar da dediler ki:** «Evet, **Biz şüphe yok, onunla gönderilmiş olan şeye inanmışlarız».**

76. **Kendilerini büyük görenler ise dedi ki: «Biz muhakkak sizin o imân ettiğiniz şeyi inkar edicileriz.»**

77. Cenabı Allah'ın takdiriyle suda, bir gün devenin, bir gün de onların hakkı vardı. Onlar bundan usandılar; **sonra o dişi deveyi boğazladılar.** Deveyi onların emriyle Kudar bin Sâlif kılıçla boğazladı **ve Rablerinin emrine başkaldırdılar ve «Ey Sâlih! Eğer sen gönderilmiş peygamberlerden isen bizi** deveyi boğazlamaya karşılık **korkutur olduğun şeyi** azabı **bize getir» dediler.**

78. **Bunun üzerine onları** yeryüzünden **şiddetli bir sarsılma** ve gökyüzünden korkunç bir sayha **tutuverdi; evlerinde** ölü olarak **diz üstü çöküvermiş oldular.**

79. **Artık** Salih **onlardan yüz çevirdi ve dedi ki: «Ey kavmim! Ben size Rabbimin risâletini elbette tebliğ ettim ve sizin için öğüt verdim; lâkin siz nasihat edenleri sevmezsiniz.»**

80. **Lût'u**[1] **da** hatırla! **O vakit kavmine dedi ki: «Siz öyle bir hayâsızlık mı yaparsınız,** erkeklere arkadan mı yaklaşırsınız **ki, onu sizden önce âlemlerden** insanlardan ve cinlerden **hiç kimse yapmış değildir.»**

81. **«Muhakkak ki, siz**[2] **kadınlarınızı bırakıp erkeklere şehvet ile yanaşıyorsunuz. Belki siz haddi tecavüz eden** helal sınırlarını aşıp haram sınırlarına geçen **bir kavimsinizdir.»**

KELİME ANLAMI

74. وَاذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi hatırlayın?)* إِذْ **Ol vakti ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Ne kıldı?)* خُلَفَاءَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ عَادٍ **Âd'dan sonra** *(Daha?)* وَبَوَّأَكُمْ أَسْكَنَكُمْ **Ve sizi yerleştirdi** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** تَتَّخِذُونَ **Ediniyorsunuz** *(Neden ediniyorsunuz?)* مِنْ سُهُولِهَا **Onun düzlüklerinden** *(Neyi ediniyorsunuz?)* قُصُورًا **Köşkler** *(Öyle köşkler ki)* تَسْكُنُونَهَا Onlarda oturuyorsunuz *(Ne zaman?)* فِي الصَّيْفِ Yazın *(Daha?)* وَتَنْحِتُونَ **Ve oyuyorsunuz** *(Neyi oyuyorsunuz?)* الْجِبَالَ **Dağları** *(Dağlar ne olduğu halde?)* بُيُوتًا

---

[1] "لُوطًا" burada mübdel-i minhtir, bedeli ise önünden gelen sözdür.

[2] Burası bir başka kıraatte iki hemzeyle "أَئِنَّكُمْ" şeklinde sual olarak okunmuştur. Ayrıca bu şekilde okunuşunda kıraat farklılıkları vardır; bir kıratta iki hemzeden ikincisi teshil edilmiş ve araya elif konulmamıştır, diğerinde aynı şekilde elif konulmuştur.

Evler olarak تَسْكُنُونَهَا Siz onlarda oturuyorsunuz *(Ne zaman?)* فِي الشِّتَاءِ Kışın وَنَصْبُهُ Buyûten kelimesinin nasb oluşu *(Ne olaraktır?)* عَلَى الْحَالِ الْمُقَدَّرَةِ Hâl-i mukaddera olaraktır فَاذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* آلَاءَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetlerini** *(Daha?)* وَلَا تَعْثَوْا **Ve taşkınlık yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olarak**

75. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ الَّذِينَ **Ol ileri gelenler ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(O büyüklük taslayanlar da kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Kime?)* بِهِ Ona *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** اسْتُضْعِفُوا **Zayıf göründüler** *(O zayıf görünenlerden bedel?)* لِمَنْ **Ol kimselere ki** آمَنَ **İman ettiler** *(O iman edenler de kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ Yani مِنْ قَوْمِهِ Kavminden *(Bu 'Limen' nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِمَّا Ol ismi mevsulden ki قَبْلَهُ Ondan öncedir *(Ne ile birlikte bedeldir?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin iadesiyle birlikte *(Şöyle dedi:)* أَتَعْلَمُونَ **Siz biliyor musunuz?** أَنَّ صَالِحًا **Muhakkak ki Salih** *(Nedir?)* مُرْسَلٌ **Gönderilmiştir** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** *(Kime gönderilmiştir?)* إِلَيْكُمْ Size قَالُوا **Dediler** نَعَمْ Evet إِنَّا **Muhakkak ki biz** بِمَا **Ol şeye ki** أُرْسِلَ **Gönderildi** *(Ne ile gönderildi?)* بِهِ **Kendisiyle** *(Kendisiyle gönderildiği o şeye biz neyiz?)* مُؤْمِنُونَ **İman edenleriz**

76. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Şöyle dediler:)* إِنَّا **Muhakkak ki biz** بِالَّذِي **Ol şeye ki** آمَنْتُمْ **Siz iman ettiniz** *(Neye iman ettiniz?)* بِهِ **O şeye** *(Sizin iman ettiğiniz o şeyi biz neyiz?)* كَافِرُونَ **İnkar edicileriz**

77. وَكَانَتِ النَّاقَةُ Dişi deve idi *(Ne idi?)* لَهَا Onun için vardı *(Ne?)* يَوْمٌ Bir gün *(Ne konuda bir gün onundu?)* فِي الْمَاءِ Su konusunda وَلَهُمْ Onlar içindi *(Ne?)* يَوْمٌ Bir gün فَمَلُّوا ذَلِكَ Bundan bıktılar فَعَقَرُوا النَّاقَةَ **O dişi deveyi boğazladılar** عَقَرَهَا Onu boğazladı *(Kim?)* قُدَارٌ Kudâr *(Ne ile onu boğazladı?)* بِأَمْرِهِمْ Onların emriyle *(Ne şekilde onu boğazladı?)* بِأَنْ قَتَلَهَا Onu öldürmek suretiyle *(Ne ile ?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla وَعَتَوْا **Ve başkaldırdılar** *(Neye başkaldırdılar?)* عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ **Rablerinin emrine** وَقَالُوا **Ve dediler** يَا صَالِحُ **Ey Salih!** ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** تَعِدُنَا **Bize vaat ediyorsun** *(Neyi vaat ediyorsun?)* بِهِ O şeyi *(O vaat ettiğin şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Neye karşılık olan azap?)* عَلَى قَتْلِهَا O devenin öldürülmesine karşılık إِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Gönderilmişlerden isen**

78. فَاَخَذَتْهُمُ **Onları yakaladı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ Şiddetli deprem/sarsıntı *(Nereden olan sarsıntı?)* مِنَ الْأَرْضِ Yerden *(Daha ne yakaladı onları?)* وَالصَّيْحَةُ Ve ses *(Nereden gelen ses?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten فَاَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Evlerinde** جَاثِمِينَ **Diz üstü çöküvermiş** بَارِكِينَ Çöküvererek *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكَبِ Dizlerinin üzerine *(Ne oldukları halde çöküvermişler?)* مَيِّتِينَ Ölüler olarak

79. فَتَوَلّٰى **Yüz çevirdi** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Kim?)* صَالِحٌ Salih *(Kimden yüz çevirdi?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقَالَ **Ve dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ **Elbette size ulaştırdım** *(Neyi ulaştırdım?)* رِسَالَةَ رَبِّي **Rabbimin risaletini/vahyini** *(Daha?)* وَنَصَحْتُ **Ve nasihat verdim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** لَا تُحِبُّونَ **Siz sevmiyorsunuz** *(Kimi sevmiyorsunuz?)* النَّاصِحِينَ **Nasihat verenleri**

80. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* لُوطًا **Lut'u** وَيُبَدَّلُ Bedel yapılır *(Neyden bedel yapılır?)* مِنْهُ Ondan (yani Lut kelimesinden. Şu cümle bedel yapılır) (Lut'tan bedel!) إِذْ **Ol vakti** (yâd et) **ki** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Şöyle demişti:)* اَتَاْتُونَ **Yaklaşıyor musunuz?** *(Neye?)* الْفَاحِشَةَ **Fuhuşa** أَيْ Yani أَدْبَارَ الرِّجَالِ Erkeklerin arkalarına مَا سَبَقَكُمْ **Sizi geçmedi/sizden önce yapmadı** *(Neye geçmedi?)* بِهَا **Bu fuhuşa** *(Kim geçmedi?)* مِنْ اَحَدٍ **Hiç kimse** *(kimden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** اَلْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsan ve cinlerden

81. اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** وَفِي قِرَاءَةٍ bir kıraatte «أَئِنَّكُمْ» "einneküm" şeklinde okunmuştur 1- بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ- İki hemzenin tahkiki/isbatı ile *(Daha?)* 2- وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ (Birincisinin tahkiki/isbatı,) ikincisinin teshili ile *(Daha?)* وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا İki hemzenin arasına elif koymakla (okundu) *(Nerede elif koymakla?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de (yani 3- hemzenin isbatı vechiyle, 4-ikinci hemzenin teshili vechinde iki hemze arasına bir elif koyarak okundu) لَتَاْتُونَ **Elbette yanaşıyorsunuz** *(Kime?)* الرِّجَالَ **Erkeklere** *(Ne olduğunuz halde?)* شَهْوَةً **Şehvetli** مِنْ دُونِ النِّسَاءِ **Kadınları bırakıp** بَلْ اَنْتُمْ **Bilakis siz** *(Nesiniz?)* قَوْمٌ **Bir kavimsiniz** *(öyle kavim ki)* مُسْرِفُونَ **Müsrifler** مُتَجَاوِزُونَ Aşıp-geçenlersiniz *(Neyi aşanlar?)* الْحَلَالَ Helali *(Helali aşıp neye geçenler?)* إِلَى الْحَرَامِ Harama

﴿وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّٓا اَنْ قَالُوٓا اَخْرِجُوهُمْ﴾ أي لوطا وأتباعه ﴿مِنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ من أدبار الرجال ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾﴾ الباقين في العذاب ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ هو حجارة السجيل فأهلكتهم ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿وَ﴾ أرسلنا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ﴾ معجزة ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ على صدقي ﴿فَاَوْفُوا﴾ أتموا ﴿الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا﴾ تنقصوا ﴿النَّاسَ اَشْيَٓاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ﴾ بالكفر والمعاصي ﴿بَعْدَ اِصْلَاحِهَا﴾ ببعث الرسل ﴿ذٰلِكُمْ﴾ المذكور ﴿خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾﴾ مريدي الإيمان فبادروا إليه ﴿وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ﴾ طريق ﴿تُوعِدُونَ﴾ تخوفون الناس بأخذ ثيابهم أو المكس منهم ﴿وَتَصُدُّونَ﴾ تصرفون ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دينه ﴿مَنْ اٰمَنَ بِهٖ﴾ بتوعدكم إياه بالقتل ﴿وَتَبْغُونَهَا﴾ تطلبون الطريق ﴿عِوَجًا﴾ معوجة ﴿وَاذْكُرُوٓا اِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾ قبلكم بتكذيب رسلهم أي آخر أمرهم من الهلاك ﴿وَاِنْ كَانَ طَٓائِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا بِالَّذ۪ٓي اُرْسِلْتُ بِهٖ وَطَٓائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا﴾ به ﴿فَاصْبِرُوا﴾ انتظروا ﴿حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَا﴾ وبينكم بإنجاء المحق وإهلاك المبطل ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ أعدلهم

TÜRKÇE ANLAMI

82. Ve kavminin cevabı, «Onları Lût ve tabilerini **kasabanızdan çıkarınız, çünkü onlar** erkeklerin arkalarından **fazla sakınan/nezih insanlardır» demekten başka olmadı.**

83. Artık Biz onu ve ehlini kurtardık, hanımı müstesna, o geriye kalıp helâk olanlardan azapta kalanlardan **oldu.**

84. Ve onların üzerlerine bir yağmur siccil taşı **yağdırdık** bu taşlar onları helak etti. **Artık bak günahkârların akibeti nasıl oldu?**

85. Ve Medyen'e de kardeşleri Şuayb'i peygamber gönderdik. **Dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a ibadette bulunun, sizin için O'ndan başka tanrı yoktur. Muhakkak ki,** benim doğruluğuma dair **size Rabbinizden apaçık bir bürhan** mucize **geldi. Artık ölçeği ve teraziyi tam tutun ve insanlara eşyalarını eksik vermeyin, ve yeryüzünde** peygamberlerin gönderilmesiyle **ıslahından sonra** küfür ve masiyetle **fesad çıkarmayın, bu** anlatılan **sizin için hayırlıdır, eğer siz inanır** iman etmeyi isteyen **kimseler iseniz.** Şu halde hemen iman ediniz»

86. Allah'a imân edenleri tehdit ederek elbiselerine el koymak veya onlardan vergi/haraç almakla korkutarak **ve Allah'ın yolundan** dininden **alıkoyarak ve onun için** Allah'ın dini için **eğriliği isteyerek her bir caddede oturmayınız. Ve hatırlayınız ki, siz pek az idiniz, sonra sizi çoğalttı ve bakınız ki,** sizden önce peygamberlerini yalanlayarak ifsatta bulunan **bozguncuların sonu** helakı **nasıl oldu?**

87. Ve eğer sizden bir kesim, kendisiyle göndermiş olduğum şeye inanmışlar ve bir kesim de buna **inanmamışlar ise artık Allah aramızda** bizimle sizin arasında haklıları kurtararak, haksızları helak ederek **hükmedinceye kadar siz sabrediniz. Ve o hükmedenlerin en hayırlısıdır** en adilidir.

KELİME ANLAMI

82. وَمَا كَانَ **Ve olmadı** جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** اِلَّٓا اَنْ قَالُوٓا **Ancak demeleri (oldu)** اَخْرِجُوهُمْ **Onları çıkarın** أَيْ Yani لُوطًا Lût'u *(Daha?)* وَأَتْبَاعَهُ Ve ona tabi olanları *(Nereden çıkarın?)* مِنْ قَرْيَتِكُمْ **Kasabanızdan** اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* اُنَاسٌ **Bir takım insanlardır ki** يَتَطَهَّرُونَ **Çok temizlenirler** *(Neyden temizlenen insanlar?)* مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ Erkeklerin arkalarından

83. فَاَنْجَيْنَاهُ **Bunun üzerine onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَاَهْلَهُٓ **Ve ailesini de** اِلَّا **Ancak (kurtarmadık)** امْرَاَتَهُ **Karısını** كَانَتْ **O (karısı) oldu** *(Ne oldu?)* مِنَ الْغَابِرِينَ اَلْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ **Geride** azapta **kalanlardan**

84. وَاَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi yağdırdık?)* مَطَرًا **Bir yağmur** هُوَ O yağmur *(Nedir?)* حِجَارَةُ السِّجِّيلِ (balçıktan) pişirilmiş taşlar فَأَهْلَكَتْهُمْ Ve o taşlar onları helak etmiştir فَانْظُرْ **Bak !** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ **Günahkarların akıbeti**

85. وَ أَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Nereye gönderdik?)* اِلٰى مَدْيَنَ **Medyen'e** *(Kime gönderdik?)* اَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(O kardeşlerinden bedel)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(O ilahtan bedel)* غَيْرُهُ **Ondan başka** قَدْ جَاءَتْكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne geldi?)* بَيِّنَةٌ **Bir beyine** مُعْجِزَةٌ Mucize *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Neye dair bir beyyine?)* عَلٰى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair فَاَوْفُوا أَتِمُّوا **tam yapın** *(Neyi tam yapın?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** *(Daha?)* وَالْمِيزَانَ **Ve tartıyı** وَلَا تَبْخَسُوا

تَنْقِصُوا **eksik vermeyin** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyi eksik vermeyin?)* اَشْيَاءَهُمْ **Eşyalarını** *(Daha?)* وَلَا تُفْسِدُوا **Ve bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne şekilde bozgunculuk yapmayın?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Ve günahlarla *(Ne zaman bozgunculuk yapmayın?)* بَعْدَ اِصْلَاحِهَا **Düzeltilmesinden sonra** *(Ne şekilde düzeltilmesi?)* بِبَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberlerin gönderilmesiyle ذٰلِكُمْ **İşte size bu** الْمَذْكُورُ Anlatılanlar *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** لَكُمْ **size** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler iseniz** مُرِيدِي الْإِيمَانِ İmanı isteyenler iseniz فَبَادِرُوا إِلَيْهِ Ona koşun

86. وَلَا تَقْعُدُوا **Oturmayın** *(Neye oturmayın?)* بِكُلِّ صِرَاطٍ، طَرِيقٍ **Her yola** *(Ne olduğunuz halde oturmayın?)* تُوعِدُونَ **Tehdit ederek** تُخَوِّفُونَ Korkutarak *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Ne ile korkutarak?)* بِأَخْذِ ثِيَابِهِمْ Elbiselerini almakla *(Daha ne almakla?)* أَوِ الْمَكْسِ Vergi/haraç *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَتَصُدُّونَ **Engelleyerek** تَصْرِفُونَ Çevirerek *(Neyden engelleyerek/çevirerek?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Onun dininden *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne şekilde engelleyerek?)* بِتَوَعُّدِكُمْ Tehdit etmek suretiyle *(kimi?)* إِيَّاهُ Onu *(Ne ile tehdit etmek suretiyle?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَتَبْغُونَهَا **Onu isteyerek** تَطْلُبُونَ الطَّرِيقَ Yolu isteyerek *(Ne olmasını isteyerek?)* عِوَجًا **Eğri** مُعَوَّجَةً Çarpık وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın** *(Neyi?)* اِذْ **Ol vakti ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* قَلِيلًا **Az** فَكَثَّرَكُمْ **Sizi çoğalttı** وَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanların akıbeti** *(öyle bozgunculuk yapan kimseler ki)* قَبْلَكُمْ Sizden önceki *(bozgunculukları ne şekildeydi?)* بِتَكْذِيبِ رُسُلِهِمْ Peygamberlerini yalanlamalarıyla أَيْ Yani آخِرَ أَمْرِهِمْ Durumlarının sonu (bakın) *(O durumların sonu da nedendir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helak

87. وَاِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Kim?)* طَائِفَةٌ مِنْكُمْ **Sizden bir taife** اٰمَنُوا **İnanmışlarsa** *(Neye?)* بِالَّذِي **Ol şeye ki** أُرْسِلْتُ **Ben gönderildim** *(Ne ile ?)* بِهِ **O şey ile** *(Daha?)* وَطَائِفَةٌ **Ve bir taife de** لَمْ يُؤْمِنُوا **İnanmamışlarsa** *(Neye?)* بِهِ O şeye فَاصْبِرُوا **Bu durumda sabredin** انتظروا Bekleyin *(Ne zamana dek?)* حَتّٰى يَحْكُمَ **Hükmedinceye dek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nerede hükmedinceye dek?)* بَيْنَنَا **Bizim aramızda** وَبَيْنَكُمْ

Ve sizin aranızda *(Ne şekilde hükmedinceye dek?)* بِإِنْجَاءِ الْمُحِقِّ Haklıyı kurtarmak *(Daha?)* وَإِهْلَاكِ الْمُبْطِلِ Ve haksızı da helak etmek suretiyle وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ Onların en adilidir

﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا اَوْ لَتَعُودُنَّ﴾ تَرْجِعُنَّ ﴿فِي مِلَّتِنَا﴾ دِينِنَا ، وَغَلَّبُوا فِي الْخِطَابِ اَلْجَمْعَ عَلَى
الْوَاحِدِ لِأَنَّ شُعَيْبًا لَمْ يَكُنْ فِي مِلَّتِهِمْ قَطُّ وَعَلَى نَحْوِهِ أَجَابَ ﴿قَالَ أَ﴾ نَعُودُ فِيهَا ﴿وَلَوْ
كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾﴾ لَهَا اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ ﴿قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ اِذْ
نَجّٰينَا اللّٰهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَنَا اَنْ نَعُودَ فِيهَا اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ رَبُّنَا﴾ ذٰلِكَ فَيَخْذِلَنَا
﴿وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ وَمِنْهُ حَالِي وَحَالُكُمْ ﴿عَلَى اللّٰهِ
تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ﴾ اُحْكُمْ ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَاَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾﴾ اَلْحَاكِمِينَ
﴿وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿لَئِنِ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اتَّبَعْتُمْ
شُعَيْبًا اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ ﴿فَاَصْبَحُوا فِي
دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿اَلَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ
﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا﴾ فِي دِيَارِهِمْ
﴿اَلَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾﴾ اَلتَّأْكِيدُ بِإِعَادَةِ الْمَوْصُولِ وَغَيْرِهِ لِلرَّدِّ
عَلَيْهِمْ فِي قَوْلِهِمُ السَّابِقِ ﴿فَتَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ ﴿عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ
رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ فَلَمْ تُؤْمِنُوا ﴿فَكَيْفَ اٰسٰى﴾ أَحْزَنُ ﴿عَلٰى قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾﴾
اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ ﴿وَمَا اَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ﴾ فَكَذَّبُوهُ ﴿اِلَّا اَخَذْنَا﴾ عَاقَبْنَا ﴿اَهْلَهَا
بِالْبَأْسَاءِ﴾ شِدَّةِ الْفَقْرِ ﴿وَالضَّرَّاءِ﴾ اَلْمَرَضِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾﴾ يَتَذَلَّلُونَ فَيُؤْمِنُوا
﴿ثُمَّ بَدَّلْنَا﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿مَكَانَ السَّيِّئَةِ﴾ اَلْعَذَابِ ﴿الْحَسَنَةَ﴾ اَلْغِنٰى وَالصِّحَّةَ ﴿حَتّٰى
عَفَوْا﴾ كَثُرُوا ﴿وَقَالُوا﴾ كُفْرًا لِلنِّعْمَةِ ﴿قَدْ مَسَّ اٰبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ﴾ كَمَا مَسَّنَا وَهٰذِهِ
عَادَةُ الدَّهْرِ وَلَيْسَتْ بِعُقُوبَةٍ مِنَ اللّٰهِ فَكُونُوا عَلٰى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ﴾
بِالْعَذَابِ ﴿بَغْتَةً﴾ فَجْأَةً ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾﴾ بِوَقْتِ مَجِيئِهِ قَبْلَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

88. Onun kavminden iman etmekten **büyüklenen bir cemaat demişti ki: «Ey Şuayb! Seni ve seninle beraber imân edenleri elbette yurdumuzdan çıkarırız veyahut kat'i sûrette bizim milletimize** dinimize **dönüverirsiniz.**[1]**» O da demişti ki: «Ya biz**[1] **onu** milletinizi **kerih**

---

[1] Şuayb'ın kavmi, Şuayb'a hitap ederken cemiyi (Hz. Şuayb'ın kavmini) müfred (Hz. Şuayb) üzerine tağlip ederek "milletimize dönersiniz" dediler. Çünkü Hz. Şuayb hiçbir zaman onların dininden olmadı ki, tekrar o dine dönmüş olsun.

görenler olduğumuz halde de mi milletinize döneceğiz?[2]

89. **Eğer Allah bizi ondan kurtardıktan sonra sizin dininize dönersek muhakkak Allah'a karşı yalan yere iftira etmiş oluruz. Bizim için onda dönmek** doğru **olamaz. Ancak Rabbim olan Allah** bunu **dileyecek olursa** ve bizi kendi halimize bırakırsa **bu hariç. Rabbimiz her şeyi ilmi ile kuşatmıştır.** Yani onun ilmi her şeyi içine alır. Bizim sizin haliniz de bu her şeye dâhildir. **Allah Teâlâ'ya tevekkül etmişizdir. «Ey Rabbimiz! Bizim aramızla kavmimizin arasını hak ile fethet** aramızda hak ile hükmet **ve Sen fethedenleri** hükmedenlerin **en hayırlısısın.»**

90. **Ve onun kavminden kâfir olmuş olan ileri gelenleri** birbirlerine **demişti ki: «Eğer Şuayb'e tabi olursanız[3], şüphesiz siz o zaman en büyük zarara düşmüşler olursunuz.»**

91. **Derken onları şiddetli bir zelzele yakaladı da evlerinde** ölü oldukları halde **diz üstü çöken kimseler oldular.**

92. **Şuayb'ı yalanlayanlar[4], sanki[5] orada** evlerinde **hiç kalmamışlar gibi oldular. Şuayb'i yalanlayanlardır ki[6], en büyük zarara uğrayanlar onlar olmuşlardır.**

93. **İmdi, onlardan döndü** yüz çevirdi **de dedi ki: «Ey kavmim! Ben Rabbimin elçiliğini muhakkak ki size ulaştırdım ve sizin için nasihatta bulundum** siz ise bana iman etmediniz. **Artık kâfirler olan bir kavme karşı nasıl fazlaca mahzun olurum?[7]»**

94. **Bir memlekete bir peygamber göndermedik** ve onlar onu yalanlamadılar **ki, illâ onun ahalisini** şiddetli **yoksulluk ve hastalık ile yakaladık** cezalandırdık. **Tâ ki yalvarıp yakarsınlar** boyun büksünler de iman etsinler.

95. **Sonra bu fenalık yerini** azabı **güzelliğe** zenginlik ve sıhhate **tebdîl ettik** onun yerine onlara bunları verdik. **Tâ ki çoğaldılar ve** nimete nankörlük ederek **dediler ki: «Muhakkak** bize dokunduğu gibi **bizim**

---

[1] Hz. Şuayb onlara cevap verirken onların tağlibine uygun cevap vermiştir.

[2] Buradaki istifham inkar içindir.

[3] "لَئِنْ" kelimesinin başındaki "ل" harfi kasem içindir.

[4] Ayette geçen "الَّذِينَ" mübtedadır. Haberi ise devamındaki "كَأَنْ" ile başlayan cümledir.

[5] "كَأَنْ" kelimesinin sonu şeddeli iken sakin kılınmıştır. İsmi hazfedilmiştir. Takdiri "كَأَنَّهُمْ" şeklindedir.

[6] Burada ism-i mevsul ve sılasının tekrarlanması, onların geride geçen sözlerini red sadedinde tekid içindir.

[7] Buradaki istifham olumsuzluk içindir.

babalarımıza da sıkıntılı haller, neşveli demler dokunmuştur. Bu tarihin seyri gereğidir. Yoksa bunlar allah'ın bir azabı olamaz. Şu halde rahat olun ve dilediğinizi yapmaya devam edin.» Cenabı Allah buyuruyor ki; **Artık Biz de onları kendileri** önceden geliş vaktinin **farkına varmadıkları halde ansızın tutup** azabımızla **yakaladık.**

KELİME ANLAMI

88. قَالَ **Dedi ki** الْمَلَأُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** اسْتَكْبَرُوا **Kibirlendiler** *(O kibirlenenler kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** *(Neyden kibirlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten لَنُخْرِجَنَّكَ **Biz elbette seni çıkaracağız** يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb!** *(Daha kimi çıkaracağız?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseleri ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kimle birlikte çıkaracağız?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** *(Nereden çıkaracağız?)* مِنْ قَرْيَتِنَا **Kasabamızdan** أَوْ **Ya da** لَتَعُودُنَّ، تَرْجِعُنَّ **Kesin olarak döneceksin** *(Nereye?)* فِي مِلَّتِنَا **Bizim milletimize** دِينِنَا Dinimize وَغَلَّبُوا Tağlip ettiler *(Nerede?)* فِي الْخِطَابِ Hitapta *(Neyi?)* الْجَمْعَ Cemiyi *(Ne üzerine tağlip etti?)* عَلَى الْوَاحِدِ Tek üzerine لِأَنَّ شُعَيْبًا Zira Şuayb لَمْ يَكُنْ Olmadı *(Nerede?)* فِي مِلَّتِهِمْ Onların dininde قَطُّ Kesinlikle وَعَلَى نَحْوِهِ Bu şekilde (çoğu, kendine baskın sayarak) أَجَابَ Cevap verdi قَالَ **Dedi ki,** أَ نَعُودُ 'dönelim **mi?** *(Nereye?)* فِيهَا O dine وَلَوْ كُنَّا **Olsak bile** كَارِهِينَ **İstemiyor** *(Neyi istemiyor?)* لَهَا O dini *(Buradaki soru nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar istifhamıdır

89. قَدِ افْتَرَيْنَا **Elbette iftira etmiş oluruz** *(kim üzerine?)* عَلَى اللهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira etmiş oluruz?)* كَذِبًا **Bir yalanı** *(Ne zaman iftira etmiş oluruz?)* إِنْ عُدْنَا **Şayet dönersek** *(Nereye dönersek?)* فِي مِلَّتِكُمْ **Sizin dininize** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِذْ **Ol zamandan sonra ki** نَجَّينَا **Bizi kurtardı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyden kurtardı?)* مِنْهَا **Ondan (o dinden)** وَمَا يَكُونُ **Ve olmaz** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne yaraşmaz?)* اَنْ نَعُودَ **Dönmemiz** *(Nereye dönmemiz?)* فِيهَا **Ona (o dine)** إِلَّا اَنْ يَشَاءَ **Ancak dilerse** *(Kim dilerse?)* اللهُ **Allah** *(Kimdir O?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Neyi dilerse?)* ذٰلِكَ Bunu فَيُخْذِلَنَا (Dilerse) bizim ayağımızı kaydırır وَسِعَ **Kuşattı** *(Kim ?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Neyi kuşattı?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne cihetten kuşattı?)* عِلْمًا **İlim cihetinden** أَيْ Yani وَسِعَ Kuşattı *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun ilmi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi وَمِنْهُ Ve ondandır *(Ne?)* حَالِي Benim durumum *(Daha?)* وَحَالُكُمْ Ve sizin durumum عَلَى اللهِ **Allah'a** تَوَكَّلْنَا **Tevekkül ettik biz** رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** افْتَحْ، اُحْكُمْ

hükmet *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Aramızda** *(Daha?)* وَبَيْنَ قَوْمِنَا **Ve kavmim arasında** (Neyle hükmet?) بِالْحَقِّ **hak ile** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْفَاتِحِينَ، اَلْحَاكِمِينَ **Hüküm verenlerin en hayırlısısın**

90. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** الَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(İleri gelen kafirler kimdendir?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** أَيْ Yani قَالَ Dedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bazısı *(kime dedi?)* لِبَعْضٍ Bazısına *(Şöyle dedi:)* لَئِنْ **And olsun ki eğer** *(Buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem lam'ıdır اتَّبَعْتُمْ **Siz tabi olursanız** *(Kime?)* شُعَيْبًا **Şuayb'a** إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** إِذًا **O zaman** لَخَاسِرُونَ **Ziyana uğrayanlar olursunuz**

91. فَأَخَذَتْهُمُ **Bunun üzerine onları aldı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** الشَّدِيدَةُ اَلزَّلْزَلَةُ Şiddetli zelzele فَأَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Evlerinde** جَاثِمِينَ **Diz üstü çöküvermiş** بَارِكِينَ Çöküvererek *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكَبِ Dizlerinin üzerine *(Ne oldukları halde çöküvermişler?)* مَيِّتِينَ Ölüler olarak

92. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** *(Buradaki 'ellezine' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de (şudur:) كَأَنْ **Sanki gibiler** *(Buradaki 'en' nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir وَاسْمُهَا Ve onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani كَأَنَّهُمْ Sanki onlar *(Nedir?)* لَمْ يَغْنَوْا **Kalmamışlar** يُقِيمُوا Oturmamışlar *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي دِيَارِهِمْ Yurtlarında اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* شُعَيْبًا **Şuayb'ı** كَانُوا **Oldular** هُمُ **Onlar** *(Ne oldular ?)* الْخَاسِرِينَ **Ziyana uğrayanlar** اَلتَّأْكِيدُ Tekitleme *(Ne şekilde?)* بِإِعَادَةِ الْمَوْصُولِ İsmi mevsulü tekrarlama şeklinde *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve diğerlerini (fiili ve zamir-i faslı) *(İşte bu tekrar nedir?)* لِلرَّدِّ Ret içindir *(kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine *(Nerede onlar üzerine ret içindir?)* فِي قَوْلِهِمْ Onların sözünde *(Öyle sözü ki)* السَّابِقِ Önceki

93. فَتَوَلَّى **Döndü** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقَالَ **Ve dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ **Elbette size ulaştırdım** *(Neyi ulaştırdım?)* رِسَالَاتِ رَبِّي **Rabbimin risaletini** *(Daha?)* وَنَصَحْتُ **Ve nasihat ettim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** فَلَمْ تُؤْمِنُوا Siz de iman etmediniz أَحْزَنُ أَسَى فَكَيْفَ **Nasıl üzülürüm** *(Kim üzerine?)* عَلَى قَوْمٍ **Bir kavim üzerine** *(Öyle kavim ki)* كَافِرِينَ **Kafirler** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ Bir istifhamdır ki بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefiy manasında (yani üzülmem)

94. وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve biz göndermedik** *(Nereye?)* فِي قَرْيَةٍ **Hiçbir memlekete ki** *(Kimi göndermedik?)* مِنْ نَبِيٍّ **Hiçbir peygamberi** *(Öyle peygamber ki)* فَكَذَّبُوهُ Onu yalanladılar اِلَّا **Ancak (gönderdiysek)** اَخَذْنَا **Biz aldık** عَاقَبْنَا Cezalandırdık *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Oranın ahalisini** *(Ne ile cezalandırdık?)* بِالْبَاْسَاءِ شِدَّةِ الْفَقْرِ **şiddetli fakirlikle** *(Daha?)* وَالضَّرَّاءِ الْمَرَضِ **hastalıkla** لَعَلَّهُمْ **ta ki onlar** يَضَّرَّعُونَ **Yalvarıp-yakarırlar** يَتَذَلَّلُونَ Tevazu gösterip de فَيُؤْمِنُوا İman ederler

95. ثُمَّ **Sonra** بَدَّلْنَا **Değiştirdik** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik *(Neyi değiştirdik?)* مَكَانَ السَّيِّئَةِ **Kötülüğün yerini** الْعَذَابِ Azabı (değiştirdik) *(Neye değiştirdik?)* الْحَسَنَةَ **İyiliğe** اَلْغِنٰى Zenginliğe *(Daha?)* وَالصِّحَّةَ Ve sağlığa حَتّٰى عَفَوْا كَثُرُوا **Nihayet çoğaldılar** وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne olarak dediler?)* كُفْرًا Nankörlük olarak *(Neye?)* لِلنِّعْمَةِ Nimete *(Şöyle dediler:)* قَدْ مَسَّ **Elbette dokundu** *(kime?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımıza** *(Ne dokundu?)* الضَّرَّاءُ **Darlık da** *(Daha?)* وَالسَّرَّاءُ **Bolluk da** كَمَا مَسَّنَا Bize dokunduğu gibi وَهٰذِهِ Bu (önce darlık, sonra genişlik olması) *(Nedir?)* عَادَةُ الدَّهْرِ Zamanın adetidir وَلَيْسَتْ Değildir *(Ne değildir?)* بِعُقُوبَةٍ Bir ceza *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ Allah tarafından فَكُونُوا Siz olun *(Ne üzerine olun?)* عَلٰى مَا Ol durum üzerine ki أَنْتُمْ Siz *(Nesiniz?)* عَلَيْهِ O durum üzerinesiniz قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu فَاَخَذْنَاهُمْ **Biz onları alıverdik** *(Ne ile alıverdik?)* بِالْعَذَابِ Azapla بَغْتَةً **Ansızın** فَجْأَةً Birden bire وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Hissetmiyorlar** *(Neyi?)* بِوَقْتِ مَجِيئِهِ Azabın geliş vaktini *(Ne zaman?)* قَبْلَهُ Gelmeden önce

﴿وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰى﴾ اَلْمُكَذِّبِينَ ﴿اٰمَنُوا﴾ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِمْ ﴿وَاتَّقَوْا﴾ اَلْكُفْرَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿لَفَتَحْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿وَلٰكِنْ كَذَّبُوا﴾ اَلرُّسُلَ ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ﴾ عَاقَبْنَاهُمْ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى﴾ اَلْمُكَذِّبُونَ ﴿اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلًا ﴿وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٩٧﴾﴾ غَافِلُونَ عَنْهُ ﴿اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰى اَنْ يَاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا ضُحًى﴾ نَهَارًا ﴿وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾﴾ ﴿اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللّٰهِ﴾ اِسْتِدْرَاجَهُ إِيَّاهُمْ بِالنِّعْمَةِ وَأَخْذَهُمْ بَغْتَةً ﴿فَلَا يَاْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾﴾ - ﴿اَوَلَمْ يَهْدِ﴾ يَتَبَيَّنْ ﴿لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْاَرْضَ﴾ بِالسُّكْنٰى ﴿مِنْ بَعْدِ﴾ هَلَاكِ ﴿اَهْلِهَا اَنْ﴾ فَاعِلٌ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَوْ نَشَاءُ اَصَبْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿بِذُنُوبِهِمْ﴾ كَمَا أَصَبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ وَالْهَمْزَةُ فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ لِلتَّوْبِيخِ وَالْفَاءُ وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهِمَا لِلْعَطْفِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْوَاوِ فِي الْمَوْضِعِ الْأَوَّلِ عَطْفًا بِأَوْ ﴿وَ﴾ نَحْنُ ﴿نَطْبَعُ﴾ نَخْتِمُ ﴿عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ اَلْمَوْعِظَةَ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ ﴿تِلْكَ الْقُرٰى﴾ اَلَّتِي مَرَّ ذِكْرُهَا ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مِنْ اَنْبَائِهَا﴾ أَخْبَارِ أَهْلِهَا ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ عِنْدَ مَجِيئِهِمْ ﴿بِمَا كَذَّبُوا﴾ كَفَرُوا بِهِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ بَلِ اسْتَمَرُّوا عَلَى الْكُفْرِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الطَّبْعِ ﴿يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾﴾ ﴿وَمَا وَجَدْنَا لِاَكْثَرِهِمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿مِنْ عَهْدٍ﴾ أَيْ وَفَاءٍ بِعَهْدِهِمْ يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿وَجَدْنَا اَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ الْمَذْكُورِينَ ﴿مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا﴾ اَلتِّسْعِ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ﴾ قَوْمِهِ ﴿فَظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾﴾ بِالْكُفْرِ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ ﴿وَقَالَ مُوسٰى يَا فِرْعَوْنُ اِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ إِلَيْكَ فَكَذَّبَهُ فَقَالَ: أَنَا

TÜRKÇE ANLAMI

96. Eğer o ülkelerin ahalisi yalanlayanlar Allah'a ve resullerine **imân etselerdi ve** küfür ve masiyetten **sakınmış olsalar idi, elbette onların üzerine gökten** yağmurla **ve yerden** bitkilerle **bereketler açardık**[1]**. Fakat** resulleri **yalanladılar. Artık Biz de onları, kazanır oldukları**

---

[1] Ayette geçen "لَفَتَحْنَا" kelimesi hem sükun hem de şedde ile okunmuştur.

şey sebebiyle tutup yakalayıverdik cezalandırıverdik.

97. **Ya o beldeler ahalisi** yalanlayanlar, **geceleyin uyurlarken** kendisinden habersiz oldukları sırada **azabımızın kendilerine gelmesinden emin mi oldular?**

98. **Ya o beldeler ahalisi, Bizim azabımızın onlara gündüzün oynar dururlarken geleceğinden emin mi bulundular?**

99. **Ya onlar Allah Teâlâ'nın mekrinden** onlara önce nimet verip sonra ansızın yakalayarak Allah'ın istidracından **emin mi oldular? Fakat Allah Teâlâ'nın mekrinden hasirler olan bir kavimden başkası kendisini emin göremez.**

100. **Yere eski sakinlerinden** onların helakinden **sonra** yerleşme konusunda **varis olacaklar için aşikâr olmadı mı ki**[1], **eğer Biz dilemiş olsak onları da günahları sebebiyle** onlardan öncekileri uğrattığımız gibi onları da azapla **musibetlere uğratırdık**[2] **ve kalblerini mühürlerdik de artık onlar** öğütleri ibret kulağıyla **işitemezlerdi.**

101. **İşte o** zikri geçen **ülkeler,** ey Muhammed **sana onların** o ülkelerin halklarının **haberlerinden bazılarını anlatıyoruz. Muhakkak ki, onlara peygamberlerimiz delillerle** açık mucizelerle **geldiler. Evvelce** onlar gelmeden önce **yalanlamış** inkar etmiş **oldukları şeylere yine** onlar geldiğinde de **imân eder olmadılar** bilakis inkarlarını sürdürdüler. **İşte Allah kâfirlerin kalblerini böylece mühürler.**

102. **Ve Biz onların** insanların **çokları için** misak gününde verdikleri **ahde vefa görmedik. Ve şüphesiz ki**[3], **Biz onların ekserisini fâsık kim-seler bulduk.**

103. **Sonra onları** zikredilen resulleri **müteakip, Mûsa'yı âyetlerimizle** dokuz ayetle **Fir'avun'a ve onun kavminin büyüklerine** kavmine **peygamber gönderdik. O ayetlere haksızlık ettiler** inkar ettiler. **Artık bak ki, o** küfreden **müfsidlerin akibeti** helaki **nasıl oldu?**

104. **Ve Mûsa dedi ki: «Ey Fir'avun! Şüphesiz ki ben Âlemlerin Rabbi tarafından** sana **gönderilmiş bir peygamberim.»** firavun onu yalanladı.

---

[1] Ayette geçen "أَنْ" kelimesinin sonu şeddeli iken sakin kılınmıştır ve ismi mahzuftur. Takdiri "أَنَّهُ" şeklindedir.

[2] Bu ve bundan önceki ayetlerde geçen dört hemze ve istifham için olan hemzeler tevbih içindir. Ve bu hemzelerin başlarında bulunduğu "و" ve "ف" harfleri atıf içindir. Bir başka kıraatte istifham hemzesinin ilk geçtiği ayette "و" sakin olarak gelmiştir ve "او" ile geriye atfolmuştur.

[3] Ayette geçen "ان" şeddeli iken tahfif edilmiştir.

KELİME ANLAMI

96. وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰى **Şayet o ülkelerin ahalisi** *(Öyle ahali ki)* اَلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayan اٰمَنُوا **İman etselerdi** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a *(Daha?)* وَرُسُلِهِمْ Onun peygamberlerine *(Daha ne yapsalardı?)* وَاتَّقَوْا **Ve sakınsalardı** *(Neyden sakınsalardı?)* اَلْكُفْرَ Küfürden *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Masiyetlerden لَفَتَحْنَا **Biz elbette açardık** *(Bu 'lefetahnâ' kelimesi ne olduğu halde?)* بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile (okunduğu) halde *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ ('lefettahnâ' şeklinde) şeddeli (okunduğu halde) *(Kim üzerine açardık?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi açardık?)* بَرَكَاتٍ **Bereketleri** *(Nereden olan bereketler?)* مِنَ السَّمَاءِ **Göklerden** *(Neyle bereket açardık?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile *(Daha ne?)* وَالْاَرْضِ **Yeryüzünden (olan bereketleri)** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitki ile وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَذَّبُوا **Onlar yalanladılar** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Peygamberleri فَاَخَذْنَاهُمْ **Bunun üzerine onları aldık** عَاقَبْنَاهُمْ Onları cezalandırdık *(Ne sebebiyle aldık?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

97. اَفَاَمِنَ **Yoksa emin mi oldu?** *(Kim?)* اَهْلُ الْقُرٰى **O ülkelerin ahalisi** *(Öyle ahalisi ki)* اَلْمُكَذِّبُونَ Yalanlayan *(Neden emin mi oldular?)* اَنْ يَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne gelmesinden?)* بَاْسُنَا، عَذَابُنَا **Bizim azabımız** *(O azabımız ne olduğu halde?)* بَيَاتًا لَيْلًا **Geceleyin** *(Onlar ne olduğu halde?)* وَهُمْ نَائِمُونَ **Onlar uyurken** غَافِلُونَ Gafiller iken *(Neden gafiller iken?)* عَنْهُ Ondan (o azaptan)

98. اَوَاَمِنَ **Ya da emin mi oldu** *(Kim?)* اَهْلُ الْقُرٰى **O ülkelerin ahalisi** *(Neden emin mi oldular?)* اَنْ يَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne gelmesinden?)* بَاْسُنَا **Bizim azabımız** *(O azabımız ne olduğu halde?)* ضُحًى، نَهَارًا **Kuşluk vakti,** gündüzleyin *(Onlar ne olduğu halde?)* وَهُمْ يَلْعَبُونَ **Onlar eğlenirken**

99. اَفَاَمِنُوا **Onlar emin mi oldular** *(Neyden?)* مَكْرَ اللّٰهِ **Allah'ın mekrinden** اِسْتِدْرَاجَهُ Onun istidraç etmesinden *(Kimleri?)* اِيَّاهُمْ Onları *(Ne ile?)* بِالنِّعْمَةِ Nimet ile *(Daha?)* وَاَخْذَهُمْ Onları almasından بَغْتَةً Ansızın فَلَا يَاْمَنُ **Emin olamaz** *(Neyden?)* مَكْرَ اللّٰهِ **Allah'ın mekrinden** اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ **Ancak hüsrana uğramış kavim**

100. اَوَلَمْ يَهْدِ **Ortaya çıkmadı mı?** يَتَبَيَّنْ Tebeyyün etmedi mi? *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَرِثُونَ **Varis oluyorlar** *(Neye?)* اَلْاَرْضَ **Yeryüzüne** *(Ne şekilde?)* بِالسُّكْنٰى Oturmakla *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ هَلَاكِ اَهْلِهَا **Oranın ahalisi**nin helak

edilişi**nden sonra** *(Ne ortaya çıkmadı mı?)* أَنْ **Şu ki** *(Buradaki 'En' ile mastar tevilinde olan cümle nedir?)* فَاعِلٌ Faildir مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir وَاسْمُهَا Onun ismi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani أَنَّهُ Muhakkak ki şu لَوْ نَشَاءُ **Şayet biz dileseydik** أَصَبْنَاهُمْ **Onları musibetlere uğratırdık** *(Ne ile musibetlere uğratırdık?)* بِالْعَذَابِ Azap ile *(Ne sebebiyle musibete uğratırdık?)* بِذُنُوبِهِمْ **Onların günahları sebebiyle** كَمَا أَصَبْنَا Biz musibete uğrattığımız gibi *(Kimi?)* مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan öncekileri وَالْهَمْزَةُ Hemze *(Neredeki hemze?)* فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ (Geride geçen) dört yerdeki (hemze) *(Ne içindir?)* لِلتَّوْبِيخِ tevbih/azarlama içindir وَالْفَاءُ وَالْوَاوُ 'Fâ' ile 'vav' *(Öyle Fa ile vav ki)* الدَّاخِلَةُ (Hemze) Dahil olmuş *(Nereye dahil olmuş?)* عَلَيْهِمَا O 'Fâ' ile 'vav' üzerine *(Nedir?)* لِلْعَطْفِ Atıf içindir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِسُكُونِ الْوَاوِ 'Vav'ın sükunuyla (okundu) *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعِ الْأَوَّلِ Birinci yerde *(O vav ne olarak böyle okundu?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Nereye atıf olarak?)* بِأَوْ 'Ev' kelimesine وَ نَحْنُ نَطْبَعُ نَخْتِمُ **Ve biz mühürleriz** *(Neyi mühürleriz?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerini** فَهُمْ **Onlar** لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Neyi?)* اَلْمَوْعِظَةَ Mevizeyi *(Ne ile işitmezler?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Tefekkür işitmesiyle

101. تِلْكَ الْقُرٰى **İşte o ülkeler** اَلَّتِي Öyle ülkeler ki مَرَّ Geçti *(Ne?)* ذِكْرُهَا Zikri نَقُصُّ **Hikaye ediyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi hikâye ediyoruz?)* مِنْ أَنْبَائِهَا **Onların bazı haberlerini** أَخْبَارِ أَهْلِهَا Oranın ahalisinin bazı haberlerini وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ **Ve andolsun ki onlara geldi** *(Kim geldi?)* رُسُلُهُمْ **Onların peygamberleri** *(Ne ile geldi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyinelerle** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizelerle *(Öyle mucizeler ki)* الظَّاهِرَاتِ Açık فَمَا كَانُوا **Onlar olmadılar** لِيُؤْمِنُوا **İman eder** (Ne zaman?) عِنْدَ مَجِيئِهِمْ Onlar geldiklerinde *(Neye iman eder olmadılar?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Neyi?)* بِهِ O şeyi *(Ne zaman yalanladılar?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِمْ Onların gelmelerinden önce بَلْ Bilakis اسْتَمَرُّوا Devam ettiler *(Neye devam ettiler?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere olmaya كَذٰلِكَ الطَّبْعِ **Aynı** mühürleme **şekliyle** يَطْبَعُ **Mühürler** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi mühürler?)* عَلٰى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin kalplerini**

102. وَمَا وَجَدْنَا **Ve biz bulmadık** *(Kim için?)* لِأَكْثَرِهِمْ **Onların çoğu için** أَيْ Yani النَّاسِ İnsanların (çoğu için) *(Neyi bulmadık?)* مِنْ عَهْدٍ **Söze bağlılık** أَيْ Yani *(Neyi bulmadık?)* وَفَاءٍ Bir vefa *(Neye vefa?)* بِعَهْدِهِمْ Sözlerine *(Nerede?)* يَوْمَ أَخْذِ الْمِيثَاقِ Misak/söz alınma gününde

وَاِنْ –مُخَفَّفَةٌ– وَجَدْنَا **Muhakkak ki biz bulduk** "İn" Tahfif edilmiştir *(Kimi bulduk?)* اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğunu** *(Ne olarak bulduk?)* لَفَاسِقِينَ **Fasıklar**

103. ثُمَّ **Sonra** بَعَثْنَا **Biz gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** أَيْ Yani الرُّسُلِ الْمَذْكُورِينَ Zikredilen peygamberlerden sonra *(Kimi gönderdik?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile gönderdik?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Öyle ayetlerimiz ki)* التِّسْعِ Dokuz *(Kime gönderdik?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ **Onun erkanına** قَوْمِهِ Kavmine فَظَلَمُوا **Zulmettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Neyi inkar ettiler?)* بِهَا **Onları (ayetleri)** فَانْظُرْ **Artık bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların akibeti** *(Ne ile bozgunculuk yapanlar?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Neye bak?)* مِنْ اِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilişine

104. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Şöyle dedi:)* يَا فِرْعَوْنُ **Ey Firavun!** اِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Bir peygamberim** *(Kim tarafından gönderilmiş?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi tarafından** *(Kime gönderilmiş?)* اِلَيْكَ Sana فَكَذَّبَهُ (Firavun) Onu yalanladı

﴿حَقِيقٌ﴾ جَدِيرٌ ﴿عَلَىٰ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا اَقُولَ عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ
فَحَقِيقٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا ﴿قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ﴾ إِلَى الشَّامِ
﴿بَنِيَ اِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾ ﴾ وَكَانَ اسْتَعْبَدَهُمْ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لَهُ ﴿اِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِاٰيَةٍ﴾ عَلَى
دَعْوَاكَ ﴿فَأْتِ بِهَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ فِيهَا ﴿فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ
﴿١٠٧﴾﴾ حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ ﴿وَنَزَعَ يَدَهُ﴾ أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ ﴿فَاِذَا هِيَ بَيْضَاءُ﴾ ذَاتُ شُعَاعٍ
﴿لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٠٨﴾ ﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا
لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾ ﴾ فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ وَفِي الشُّعَرَاءِ أَنَّهُ مِنْ قَوْلِ فِرْعَوْنَ نَفْسِهِ
فَكَأَنَّهُمْ قَالُوهُ مَعَهُ عَلَى سَبِيلِ التَّشَاوُرِ ﴿يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾
﴿قَالُوٓا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ﴾ أَخِّرْ أَمْرَهُمَا ﴿وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾ ﴾ جَامِعِينَ ﴿يَأْتُوكَ
بِكُلِّ سَاحِرٍ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (سَحَّارٍ) ﴿عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾ ﴾ يَفْضُلُ مُوسٰى فِي عِلْمِ السِّحْرِ فَجَمَعُوا
﴿وَجَآءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوٓا اَاِنَّ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا
عَلَى الْوَجْهَيْنِ [اِنَّ] ﴿لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾﴾ ﴿قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ
الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ ﴾ ﴿قَالُوا يَا مُوسٰى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ﴾ عَصَاكَ ﴿وَاِمَّآ اَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ
﴿١١٥﴾﴾ مَا مَعَنَا ﴿قَالَ اَلْقُوا﴾ أَمْرٌ لِلْإِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ تَوَصُّلًا بِهِ إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ ﴿فَلَمَّآ
اَلْقَوْا﴾ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ ﴿سَحَرُوٓا اَعْيُنَ النَّاسِ﴾ صَرَفُوهَا عَنْ حَقِيقَةِ إِدْرَاكِهَا
﴿وَاسْتَرْهَبُوهُمْ﴾ خَوَّفُوهُمْ حَيْثُ خَيَّلُوهَا حَيَّاتٍ تَسْعٰى ﴿وَجَآؤُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾﴾
﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ فَاِذَا هِيَ تَلَقَّفُ﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ
تَبْتَلِعُ [تَلْقَفُ] ﴿مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾﴾ يُقَلِّبُونَ بِتَمْوِيهِهِمْ ﴿فَوَقَعَ الْحَقُّ﴾ ثَبَتَ وَظَهَرَ ﴿وَبَطَلَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾﴾ مِنَ السِّحْرِ ﴿فَغُلِبُوا﴾ أَيْ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ ﴿هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا
صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾﴾ صَارُوا ذَلِيلِينَ ﴿وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

105. Bunun üzerine Musa dedi ki; «Ben **Allah Teâlâ'ya karşı haktan başkasını söylememekte devamlı sâbitim** layığım[1]**. Şüphesiz ki, ben size Rabbinizden bir mûcize ile geldim. Artık İsrailoğullarını benimle beraber** Şam'a **gönder.»** Firavun israiloğullarını köleleştirmişti.

---

[1] Bir kıraatte "علي" kelimesinin sonunda şeddeli "ى" bulunmaktadır. Ayrıca ayette geçen "حقيق" kelimesi mübtedadır. "ان" ve sonrası ise onun haberidir.

106. Firavun ona **Dedi ki: «Eğer sen** davan için **bir mûcize ile gelmiş isen onu getir, sen** davanda **sâdıklardan isen.»**

107. Bunun üzerine âsâsını bıraktı. Âsâ hemen apaçık bir ejderha dev bir yılan **oluverdi.**

108. Ve elini cebinden **çıkardı, o hemen** esmer/buğday renkli olmasına rağmen **bakanlar için bembeyaz** bir nûr **kesildi.**

109. Fir'avun'un kavminden ileri gelenler[1], «Şüphe yok ki, bu çok bilen sihir ilminde çok üstün **bir sâhirdir» dedi.**

110. «Sizi yerinizden çıkarmak istiyor, o halde siz ne emredersiniz?»

111. Dediler ki: «Onu ve kardeşini alıkoy onların kararını ertele, **ve şehirlere toplayıcılar yolla.»**

112. «Her bilgin sihir ilminde Musa'dan daha üstün **büyücüyü[2] sana getirsinler»** Büyücüleri topladılar.

113. Ve büyücüler Fir'avun'a geldiler. «Elbette bize[3] bir mükâfaat olacaktır, eğer biz galipler olur isek (değil mi?)» dediler.

114. Dedi ki: «Evet. Ve şüphe yok siz (o zaman) en yakınlardansınızdır.»

115. Dediler ki: «Ya Mûsa! Ya sen âsânı **atıver, veya önce** yanımızdakileri **atıverenler bizler olalım.»**

116. Dedi ki: «Siz atıveriniz[4].» Ne zaman ki iplerini ve asalarını **atıverdiler, insanların gözlerini büyülediler** gözlerinin hakkıyla idrak etmesini engellediler, **ve** bunları üzerlerine saldıran yılanlar gibi hayal ettirerek **onları korkutmuş oldular ve büyük bir sihir (meydana) getirmiş oldular.**

117. Ve Mûsa'ya vahyettik: «Âsânı atıver.» Hemen o (âsâ) da onların göz boyamayla **uydurmuş oldukları** çevirdikleri **şeyleri yutuverdi[5].**

118. Artık hak ortaya çıkmış sabit olmuş, **onların yapar oldukları** sihir **ise boşa çıkmıştı.**

---

[1] Şuara suresinde bu söz Firavun'un sözü olarak geçmektedir. Muhtemelen Firavun ve kavminin ileri gelenleri bu sözü aralarında istişare yaparak birlikte söylemişlerdir.

[2] Bir başka kıraatte bu kelime "سحار" şeklinde okunmuştur.

[3] Ayette geçen "أئن" kelimesi, hem iki hemzenin tahkikiyle, hem ikinci hemzenin teshiliyle, hem de bu iki vechin ikisinde de aralarına bir elif dahil edilmek suretiyle dört vecihte okunmuştur. Bundan başka "ان" şeklinde beşinci bir kıraati daha olduğu söylenmiştir.

[4] Buradaki emir izin içindir. Böylece hakkı izhar için onların atmalarını öne almıştır.

[5] Ayette geçen "تلقف" fiilinde aslen bir "ت" daha vardır ve bu "ت" hazf edilmiştir.

119. Artık Firavun ve kavmi **orada mağlup oldular ve zelil kimseler olarak geri dönüverdiler** zelil ve perişan oldular.

120. Ve sihirbazlar secde eder oldukları halde yere kapanmış oldular.

KELİME ANLAMI

105. فَقَالَ Bunun üzerine (Musa dedi) : أَنَا Ben *(Neyim?)* حَقِيقٌ **Aleddevam sabitim** جَدِيرٌ (bana) yaraşır *(Neye sabitim?)* عَلٰى اَنْ أَيْ بِأَنْ لَا اَقُولَ **Söylememeye** –en, bien demektir- *(Kime karşı?)* عَلَى اللهِ **Allah tealaya karşı** اِلَّا الْحَقَّ **Ancak hakkı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ ‘Yâ’nın şeddesiyle (‘aleyye’ şeklinde okundu) فَحَقِيقٌ Bu durumda "Hakîkun kelimesi *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha?)* خَبَرُهُ Ve haberi de *(Nedir?)* أَنْ وَمَا بَعْدَهَا "En" ve sonrasındakilerdir قَدْ جِئْتُكُمْ **Şüphesiz ki ben size geldim** *(Ne ile geldim?)* بِبَيِّنَةٍ **Bir beyyine/mucize ile** *(Kim tarafından olan mucize?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** فَأَرْسِلْ **Artık gönder** مَعِيَ **Benimle birlikte** *(Nereye gönder?)* إِلَى الشَّامِ Şam’a *(Kimi gönder?)* بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** وَكَانَ O (Firavun) idi اسْتَعْبَدَهُمْ Onları köleleştirmişti

106. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun (Kime?) لَهُ ona *(Şöyle dedi :)* اِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne isen?)* جِئْتَ **Getirdiysen** *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir ayet/mucize** *(Neye dair olan mucize?)* عَلٰى دَعْوَاكَ Senin davana dair فَأْتِ **Öyleyse getir** *(Neyi getir?)* بِهَا **Onu (o mucizeyi)** اِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** *(Ne isen?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söylüyor** *(Ne konuda doğru söylüyorsan?)* فِيهَا O (risalet) konusuna

107. فَأَلْقَى **Bunun üzerine bıraktı** *(Neyi?)* عَصَاهُ **Asasını** فَاِذَا هِيَ **Birden o (asa)** *(Nedir?)* ثُعْبَانٌ **Ejderhadır** *(Öyle ejderha ki)* مُبِينٌ **Apaçık** حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ Büyük bir yılan

108. وَنَزَعَ **Ve sıyırdı** *(Neyi sıyırdı?)* يَدَهُ **Elini** أَخْرَجَهَا Onu çıkardı *(Nereden çıkardı?)* مِنْ جَيْبِهِ Cebinden فَاِذَا هِيَ **Birden o (eli)** *(Nedir?)* بَيْضَاءُ **Bembeyazdır** ذَاتُ شُعَاعٍ Parıldayan *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ **Bakanlar için** *(Bu beyazlık ne olduğu halde)* خِلَافَ مَا Ol halin tersine ki كَانَتْ Eli idi *(Ne idi?)* عَلَيْهِ O hal üzere idi *(Elin bulunduğu o hal de nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Buğday renklilik

109. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلَأُ **İleri gelenler** *(O ileri gelenler de kimden olduğu halde?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ **Firavun’un kavminde** *(Şöyle dediler :)* اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu (Musa)**

(Nedir?) لَسَاحِرٌ **Elbette bir sihirbazdır** *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٌ **Çok bilen** فَائِقٌ Üstün olan biri *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde وَفِي الشُّعَرَاءِ Şuara suresinde ise أَنَّهُ Bu söz *(Nedir?)* مِنْ قَوْلِ فِرْعَوْنَ نَفْسِهِ Bizzat Firavunun sözündendir فَكَأَنَّهُمْ Sanki onlar قَالُوهُ Bu sözü dediler مَعَهُ Onunla (Firavunla) birlikte *(Ne olarak böyle demişlerdir?)* عَلَى سَبِيلِ التَّشَاوُرِ Karşılıklı meşveret üzerine

110. يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi istiyor?)* اَنْ يُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmayı** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِكُمْ **Yerinizden** فَمَاذَا **O halde ne** تَأْمُرُونَ **Emredersiniz**

111. قَالُوا **Dediler** اَرْجِهْ **Onu alıkoy** *(Daha?)* وَاَخَاهُ **Ve onun kardeşini** أَخِّرْ Ertele *(Neyi?)* أَمْرَهُمَا Onların durumunu/onların cezasını *(Daha?)* وَاَرْسِلْ **Ve gönder** *(Nereye?)* فِي الْمَدَائِنِ **Şehirlere** *(Kimleri gönder?)* حَاشِرِينَ، جَامِعِينَ **Toplayıcılar**

112. يَأْتُوكَ **Sana getirsinler** *(Kimi?)* بِكُلِّ سَاحِرٍ **Her sihirbazı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «سَحَّارٍ» 'Sahhârin (şeklinde okundu) *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٍ **Bilgin** يَفْضُلُ Üstün gelecek *(Kime?)* مُوسَى Musa'ya *(Nerede üstün gelen?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde فَجَمَعُوا Onlar da topladılar

113. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Kime geldi?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** قَالُوا **Dediler :** اِنَّ **Elbette vardır değil mi?** *(Buradaki 'einne' kelimesi)* 1 بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ-İki hemzenin tahkiki/isbatı ile *(Daha?)* 2 وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ-(Birincisinin tahkiki/isbatı,) ikincisinin teshili ile *(Daha?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İki hemzenin arasına elif koymakla (okundu) *(Nerede elif koymakla?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de (yani 3-hemzenin isbatı vechiyle, 4-ikinci hemzenin teshili vechinde iki hemze arasına bir elif koyarak okundu[1]) لَنَا **Bizim için** *(Ne vardır?)* لَاَجْرًا **Bir ecir** اِنْ كُنَّا نَحْنُ **Şayet biz olursak** الْغَالِبِينَ **Galipler**

114. قَالَ **Dedi ki** نَعَمْ **Evet** وَاِنَّكُمْ **Elbette siz** لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Elbette (o zaman) yakınlaştırılmışlardansınız**

115. قَالُوا **Dediler** يَا مُوسَى **Ey Musa** اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ **Ya sen atıver** (Neyi?) عَصَاكَ Asanı وَاِمَّا **Ya da** اَنْ نَكُونَ نَحْنُ **Biz olalım** الْمُلْقِينَ **Atanlar** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki مَعَنَا Bizimle beraberdir

116. قَالَ **Dedi** اَلْقُوا **Atın** *(Bu 'Elkû' nedir?)* أَمْرٌ Emirdir *(Ne için?)* لِلْإِذْنِ İzin için *(Neye izin?)*

---

[1] Böylece toplam dört kıraat olmuş olur. Hafs rivayetinde Asım'ın okuduğu beşinci bir kıraat vardır ki bu kıratta da (İnne lena) şeklinde tek hemzeyle okunur.

بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ Onların atmalarının öne alınmasına *(Onların önce atmasına niçin izin verdi?)* تَوَصُّلًا Ulaşmak için *(Ne ile?)* بِهِ Onların önce atmalarıyla *(Neye ulaşmak için?)* إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ Hakkın ortaya çıkmasına فَلَمَّا أَلْقَوْا **Ne zaman ki attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ İplerini وَعِصِيَّهُمْ Değneklerini سَحَرُوا **Büyülediler** *(Neyi çevirdiler?)* أَعْيُنَ النَّاسِ **İnsanların gözlerini** صَرَفُوهَا Gözlerini çevirdiler *(Neden çevirdiler?)* عَنْ حَقِيقَةِ إِدْرَاكِهَا Gerçek idraklerinden وَاسْتَرْهَبُوهُمْ **Onları dehşete düşürdüler** خَوَّفُوهُمْ Onları korkuttular حَيْثُ Şöyle ki خَيَّلُوهَا حَيَّاتٍ Onları yılanmış gibi gösterdiler *(Öyle yılan ki)* تَسْعَى Koşan وَجَاؤُوا **Ve getirdiler** بِسِحْرٍ **Bir sihri ki** عَظِيمٍ **Büyüktür**

117. وَأَوْحَيْنَا **Ve vahyettik** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi vahyettik?)* أَنْ أَلْقِ **Atmasını** *(Neyi atmasını?)* عَصَاكَ **asasını** فَإِذَا هِيَ **Bir de o!** تَلَقَّفُ **Yutuveriyor** ***(Bu 't-l-f-k' kelimesi nedir?)*** بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'tâ'dan birinin hazfedilmesiyle *(Nereden hazfedilmesiyle?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslından(mazisinden) ***(Bu 't-l-k-f' kelimesi nedir?)*** تَبْتَلِعُ "Yutuyor" anlamındadır *(Neyi yutuyor?)* مَا **Ol şeyi ki** يَأْفِكُونَ **Uyduruyorlar** يُقَلِّبُونَ Dönüştürüyorlar *(Ne ile dönüştürüyorlar?)* بِتَمْوِيهِهِمْ Onları(o sopaları yılan şekline) kamufle etmekle

118. فَوَقَعَ **Artık vaki oldu** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** ثَبَتَ Sabit oldu *(Daha?)* وَظَهَرَ Ve ortaya çıktı وَبَطَلَ **Ve batıl oldu** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ السِّحْرِ Sihirden

119. فَغُلِبُوا **Artık mağlup oldular** أَيْ Yani فِرْعَوْنُ Firavun *(Daha?)* وَقَوْمُهُ Ve kavmi *(Nerede?)* هُنَالِكَ **Orada** *(Daha?)* وَانْقَلَبُوا **Ve ters-yüz çevrildiler** *(Ne oldukları halde)* صَاغِرِينَ **Küçükler olarak** صَارُوا Oldular ذَلِيلِينَ Zelil kimseler

120. وَأُلْقِيَ **Yere kapandı** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Ne oldukları halde)* سَاجِدِينَ **Secde edici olarak**

﴿قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾ ﴿رَبِّ مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾ لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ
مِنَ الْعَصَا لَا يَتَأَتّٰى بِالسِّحْرِ ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ اٰاٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا
[اٰمَنْتُمْ] ﴿بِهِ﴾ بِمُوسٰى ﴿قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّ هٰذَا﴾ الَّذِي صَنَعْتُمُوهُ ﴿لَمَكْرٌ
مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا اَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾ مَا يَنَالُكُمْ مِنِّي
﴿لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنٰى وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى ﴿ثُمَّ
لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾ ﴿قَالُوا اِنَّٓا اِلٰى رَبِّنَا﴾ بَعْدَ مَوْتِنَا بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ ﴿مُنْقَلِبُونَ
﴿١٢٥﴾ رَاجِعُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَا تَنْقِمُ﴾ تُنْكِرُ ﴿مِنَّٓا اِلَّٓا اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَٓاءَتْنَا رَبَّنَٓا
اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا﴾ عِنْدَ فِعْلِ مَا تَوَعَّدَنَا بِهِ لِئَلَّا نَرْجِعَ كُفَّارًا ﴿وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾
﴿وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ﴾ لَهُ ﴿اَتَذَرُ﴾ تَتْرُكُ ﴿مُوسٰى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ﴾
بِالدُّعَاءِ إِلٰى مُخَالَفَتِكَ ﴿وَيَذَرَكَ وَاٰلِهَتَكَ﴾ وَكَانَ صَنَعَ لَهُمْ أَصْنَامًا صِغَارًا يَعْبُدُونَهَا وَقَالَ
أَنَا رَبُّكُمْ وَرَبُّهَا وَلِذَا قَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلٰى ﴿قَالَ سَنُقَتِّلُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ
﴿اَبْنَٓاءَهُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَنَسْتَحْيِي﴾ نَسْتَبْقِي ﴿نِسَٓاءَهُمْ﴾ كَفِعْلِنَا بِهِمْ مِنْ قَبْلُ ﴿وَاِنَّا
فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾ قَادِرُونَ، فَفَعَلُوا بِهِمْ ذٰلِكَ فَشَكَا بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ
اسْتَعِينُوا بِاللّٰهِ وَاصْبِرُوا﴾ عَلٰى أَذَاهُمْ ﴿اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِ يُورِثُهَا﴾ يُعْطِيهَا ﴿مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْمَحْمُودَةُ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾ اللّٰه ﴿قَالُوا اُوذِينَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا
جِئْتَنَا قَالَ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ
﴿١٢٩﴾ فِيهَا ﴿وَلَقَدْ اَخَذْنَٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ﴾ بِالْقَحْطِ ﴿وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

121. Ve dediler ki: «Âlemlerin Rabbine imân ettik.»

122. «Musa ile Harun'un Rabbine.» Çünkü sihirbazlar gördükleri asanın sihirle ortaya çıkamayacağını biliyorlardı.

123. Fir'avun dedi ki: «Ben size izin vermeden evvel O'na Musa'ya **imân etmişsiniz**[1]**. Şüphe yok bu** sizin yaptığınız **bir hiledir. Siz bu hileyi şehirde yaptınız ki, ahalisini ondan çıkarıveresiniz. Artık yakında** benim size ne yapacağımı **bileceksiniz.»**

---

[1] "اٰاٰمَنْتُمْ" kelimesi hem iki hemzenin tahkikiyle hem de ikinci hemzenin elife dönüşmesiyle okunmuştur.

124. **«Elbette sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama** her birinizin sağ eliyle sol ayağını **keseceğim. Sonra da sizi elbette cümleten asacağım.»**

125. **Dediler ki: «Biz şüphe yok** öldükten sonra ne olursa olsun **Rabbimize** ahirette **dönüvericileriz.»**

126. **«Ve bizden intikam alman da** bize tepki göstermen de **başka değil, ancak bize Rabbimizin âyetleri geldiği zaman onlara imân ettiğimizden dolayı. Ey Rabbimiz!** Tehdit ettiği işkenceyi bize uygularken **Üzerimize sabır yağdır** ki tekrar küfre dönmeyelim **ve bizleri Müslüman olarak öldür.»**

127. **Fir'avun'un kavminden ileri gelenler** Firavun'a **dediler ki: «Mûsa'yı ve kavmini bırakır mısın ki,** sana muhalefet etmeye çağrıda bulunarak **yerde fesatta bulunsunlar. Ve seni ve tanrılarını terk eylesinler.»** Nitekim Firavun kavmine tapmaları için küçük putlar yaptırmıştı. Ve ben hem sizin hem de onların rabbiyim, demişti. Zaten "ben sizin en büyük rabbiniz değil miyim?" sözü de bunu göstermektedir **O da dedi ki: «Elbette** daha önce onlara yaptığımız gibi **onların** doğan **oğullarını öldüreceğiz**[1] **ve kadınlarını diri bırakacağız ve şüphe yok ki, biz onların üstünde kâhir** kadir **kimseleriz.»** Nitekim dediklerini yaptılar ve israiloğulları bundan şikayetçi oldu.

128. **Mûsa kavmine dedi ki: «Allah Teâlâ'dan yardım isteyiniz ve** onların eziyetine **sabrediniz. Şüphe yok ki, yer Allah Teâlâ'nındır. Ona kullarından dilediğini varis kılar** dilediğine verir. Güzel **Akibet ise** Allah'tan **korkanlar içindir.»**

129. **Dediler ki: «Biz senin bize gelmenden evvel de ve bize geldiğinden sonra da eza edildik». «Umulur ki,» Dedi, «Rabbiniz düşmanlarınızı helâk eder de sizi yerde onların halefi kılacak olur. Tâ ki** orada **nasıl amel edeceğinize baksın.»**

130. **Ve andolsun ki, Fir'avun'un kavmini senelerce kaht** kıtlık **ve galaya ve meyvelerin eksikliğine giriftar ettik, düşünüp de öğüt alsınlar** da iman etsinler **diye.**

KELİME ANLAMI

121. قَالُوٓا **Dediler ki** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbine**

122. *(Öyle Allah ki)* رَبِّ مُوسٰى **Musa'nın Rabbi** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'un** *(Niçin iman ettiler?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Şunu)* بِأَنَّ مَا Muhakkak ol şey ki شَاهَدُوهُ Onu müşahede

[1] Ayette geçen "سنقتل" kelimesi hem şeddeli hem de şeddesiz olarak okunmuştur.

ettiler *(O müşahede ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْعَصَا Asa'dan لَا يَتَاَتّٰى Meydana gelmez *(Ne ile?)* بِالسِّحْرِ Sihir ile

123. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Şunu dedi)* اٰاَمَنْتُمْ **İman mı ettiniz?** *(Bu kelime ne olduğu halde)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkiki/tesbiti ile *(Daha?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkincisinin ibdal edilmesi/çevrilmesiyle *(Neye?)* أَلِفًا Elife (çevrilmesiyle) *(Kime iman mı ettiniz?)* بِهٖ **Ona** بِمُوسٰى Musa'ya *(Ne zaman?)* قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* أَنَا Ben *(Kime izin vermeden önce?)* لَكُمْ **Size** اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** اَلَّذِي Ol şey ki صَنَعْتُمُوهُ Siz onu yaptınız *(Nedir?)* لَمَكْرٌ **Elbette bir hiledir** *(Öyle hile ki)* مَكَرْتُمُوهُ **Siz o hileyi yaptınız** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Niçin yaptınız?)* لِتُخْرِجُوا **Çıkarasınız diye** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Oranın halkını** فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Artık yakında bileceksiniz** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَنَالُكُمْ Size erişecek *(Kimden?)* مِنِّي Benden

124. لَاُقَطِّعَنَّ **Elbette keseceğim** *(Neyi?)* اَيْدِيَكُمْ **Sizin ellerinizi** *(Daha?)* وَاَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Ne olduğu halde)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazvari** أَيْ Yani يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ Her birinin elini الْيُمْنٰى Sağ elini *(Daha?)* وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى Sol ayağını ثُمَّ **Sonra da** لَاُصَلِّبَنَّكُمْ **Elbette sizi asacağım** اَجْمَعِينَ **Hepinizi**

125. قَالُوا **Dediler ki** اِنَّا **Muhakkak ki biz** إِلٰى رَبِّنَا **Rabbimize** بَعْدَ مَوْتِنَا Öldükten sonra بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ Hangi şekilde olursa olsun مُنْقَلِبُونَ، رَاجِعُونَ **Dönüvericileriz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

126. وَمَا تَنْقِمُ **Ve İntikam almıyorsun** تُنْكِرُ Çirkin görmüyorsun *(Kimden intikam almıyorsun?)* مِنَّا **Bizden** اِلَّا **Ancak (çirkin görüyorsun)** اَنْ اٰمَنَّا **İman etmemizden dolayı** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ رَبِّنَا **Rabbimizin ayetlerine** *(Ne zaman iman etmemizden dolayı?)* لَمَّا جَاءَتْنَا **Bize geldiğinde** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اَفْرِغْ **Yağdır** عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Neyi yağdır?)* صَبْرًا **Sabır** *(Ne zaman sabır yağdır?)* عِنْدَ فِعْلِ مَا Ol şeyin yapımı esnasında ki تَوَعَّدَنَا Onu vaat etti *(Kime?)* بِهٖ Bize *(Niçin bize sabır yağdır?)* لِئَلَّا نَرْجِعَ Dönmeyelim diye *(Ne olduğumuz halde?)* كُفَّارًا Kafirler olarak وَتَوَفَّنَا **Ve bizi öldür** *(Ne olduğumuz halde)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar olarak**

127. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الْمَلَاُ **İleri gelenler** *(O ileri gelenler de kimlerdendir?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un kavminden** *(Kime dediler?)* لَهُ Ona (Firavun'a) اَتَذَرُ **Bırakacak mısın?**

تَتْرُكَ Terk edecek misin? *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha?)* وَقَوْمَهُ **Ve kavmini** *(Niçin?)* لِيُفْسِدُوا **Bozgunculuk yapsınlar diye** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile bozgunculuk yapsınlar?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmakla *(Neye?)* إِلٰى مُخَالَفَتِكَ Sana muhalefete *(Daha ne için bırakacak mısın?)* وَيَذَرَكَ **Seni bıraksınlar diye** *(Daha?)* وَاٰلِهَتَكَ **Ve ilahlarını** وَكَانَ صَنَعَ (Firavun) Yapmıştı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi yapmıştı?)* أَصْنَامًا Putları *(Öyle putlar ki)* صِغَارًا Küçük *(Yine öyle putlar ki)* يَعْبُدُونَهَا Onlara ibadet ediyorlar وَقَالَ Ve dedi أَنَا Ben *(Neyim?)* رَبُّكُمْ Sizin rabbinizim *(Daha kimin rabbiyim?)* وَرَبُّهَا Onların rabbiyim وَلِذَا Bundan dolayı قَالَ Demiştir (Firavun) (Şöyle demiştir) أَنَا Ben *(Neyim?)* رَبُّكُمْ Sizin rabbinizim *(Öyle rabbinizim ki)* الْأَعْلٰى En yüce قَالَ **Dedi ki (Firavun:)** سَنُقَتِّلُ **Elbette öldüreceğiz** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Kimi öldüreceğiz?)* اَبْنَاءَهُمْ **Onların oğullarını** اَلْمَوْلُودِينَ Doğan (oğullarını) وَنَسْتَحْيِي **Ve diri bırakacağız** نَسْتَبْقِي Geri bırakacağız *(Kimi diri bırakacağız?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kadınlarını** كَفِعْلِنَا Yaptığımız gibi *(Kime?)* بِهِمْ Onlara مِنْ قَبْلُ Bundan önce وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** فَوْقَهُمْ **Onların üzerinde** *(Neyiz?)* قَاهِرُونَ **Kahiriz/Mutlak güç-hakimiyet sahibiyiz** قَادِرُونَ Güçlüleriz فَفَعَلُوا Onlar yaptılar *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَشَكَا Bunun üzerine şikayet etti *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrailoğulları

128. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** اسْتَعِينُوا **Yardım dileyin** *(Kimden?)* بِاللّٰهِ **Allah'tan** وَاصْبِرُوا **Sabredin!** *(Neye?)* عَلٰى أَذَاهُمْ Onların eziyetlerine إِنَّ الْاَرْضَ **Muhakkak ki yeryüzü** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** يُورِثُهَا **Ona mirasçı kılar** يُعْطِيهَا Onu verir *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diledi** *(O dilediği de kimdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَالْعَاقِبَةُ **Akibet** *(Öyle akibet ki)* الْمَحْمُودَةُ Övülmüş (akibet) *(Kimindir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Sakınanlarındır** *(Kimden sakınanların?)* اللّٰهَ Allah'tan

129. قَالُوا **(Onlar) Dediler** أُوذِينَا **Eziyet edildik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ تَأْتِيَنَا **Bize gelmenden önce** *(Daha ne zaman eziyet edildik?)* وَمِنْ بَعْدِ مَا **Ol vakitten sonra ki** جِئْتَنَا **Bize geldin** قَالَ **Dedi (Musa :)** عَسٰى **Umulur ki** رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** *(Ne umulur?)* اَنْ يُهْلِكَ **Helak etmesi** *(Kimi?)* عَدُوَّكُمْ **Düşmanlarınızı** *(Daha ne umulur?)* وَيَسْتَخْلِفَكُمْ **Sizi halef kılması** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرَ **Ta ki baksın** كَيْفَ تَعْمَلُونَ **Nasıl davranacaksınız** *(Nerede?)* فِيهَا Orada (Yeryüzünde)

130. وَلَقَدْ اَخَذْنَا **Ve andolsun ki biz aldık/cezalandırdık** *(Kimi?)* اٰلَ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** *(Ne ile aldık?)* بِالْقَحْطِ ، بِالسِّنِينَ Kuraklıkla *(Daha ne ile aldık, cezalandırdık?)* وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerin eksikliğiyle** لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَذَّكَّرُونَ **Öğütlensinler** يَتَّعِظُونَ Vaazlansınlar da فَيُؤْمِنُونَ İman etsinler

﴿فَاِذَا جَاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ﴾ اَلْخِصْبُ وَالْغِنٰى ﴿قَالُوا لَنَا هٰذِهِ﴾ أَيْ نَسْتَحِقُّهَا وَلَمْ يَشْكُرُوا عَلَيْهَا ﴿وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ جَدْبٌ وَبَلَاءٌ ﴿يَطَّيَّرُوا﴾ يَتَشَاءَمُوا ﴿بِمُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اَلَا اِنَّمَا طَائِرُهُمْ﴾ شُؤْمُهُمْ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ يَأْتِيهِمْ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾﴾ أَنَّ مَا يُصِيبُهُمْ مِنْ عِنْدِهِ ﴿وَقَالُوا﴾ لِمُوسٰى ﴿مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ اٰيَةٍ لِتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾﴾ فَدَعَا عَلَيْهِمْ ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ﴾ وَهُوَ مَاءٌ دَخَلَ بُيُوتَهُمْ وَوَصَلَ إِلٰى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ ﴿وَالْجَرَادَ﴾ فَأَكَلَ زَرْعَهُمْ وَثِمَارَهُمْ كَذٰلِكَ ﴿وَالْقُمَّلَ﴾ اَلسُّوسَ أَوْ هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْقِرَادِ، فَتَتَبَّعَ مَا تَرَكَهُ الْجَرَادُ ﴿وَالضَّفَادِعَ﴾ فَمَلَأَتْ بُيُوتَهُمْ وَطَعَامَهُمْ ﴿وَالدَّمَ﴾ فِي مِيَاهِهِمْ ﴿اٰيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ﴾ مُبَيَّنَاتٍ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ ﴿وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ﴾ اَلْعَذَابُ ﴿قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ﴾ مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ عَنَّا إِنْ آمَنَّا ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِيٓ اِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾﴾ ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا﴾ بِدُعَاءِ مُوسٰى ﴿عَنْهُمُ الرِّجْزَ اِلٰٓى اَجَلٍ هُمْ بَالِغُوهُ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٥﴾﴾ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ وَيُصِرُّونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ﴾ اَلْبَحْرِ الْمَالِحِ ﴿بِاَنَّهُمْ﴾ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ لَا يَتَدَبَّرُونَهَا ﴿وَاَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ﴾ بِالْاِسْتِعْبَادِ وَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿مَشَارِقَ الْاَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ صِفَةٌ لِلْأَرْضِ وَهِيَ الشَّامُ ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ الْحُسْنٰى﴾ وَهِيَ قَوْلُهُ (وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ) ﴿عَلٰى بَنِيٓ اِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلٰى أَذٰى عَدُوِّهِمْ ﴿وَدَمَّرْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ﴾ مِنَ الْعِمَارَةِ ﴿وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾﴾ بِكَسْرِ الرَّاءِ وَضَمِّهَا يَرْفَعُونَ مِنَ الْبُنْيَانِ

TÜRKÇE ANLAMI

131. Fakat onlara güzellik bereket ve zenginlik **gelince, «Bu bizim hakkımızdır** biz bunu hak ettik» **dediler** ve bunlara karşılık şükretmediler. **Onlara bir kötülük** kuraklık ve musibet **isabet ederse Mûsa ile ve O'nunla beraber olanlar ile teşe'ümde bulunurlardı** Bunların, onların uğursuzluğundan kaynaklandığını söylerlerdi. **Haberiniz olsun ki, onların şeameti** uğursuzluğu **ancak Allah tarafındandır** onlara getirecektir. **Fakat onların pek çokları** bunların Allah katından geldiğini **bilmezler.**

132. **Ve** Musa'ya **dediler ki: «Kendisiyle bize sihir etmek için bize her ne mûcize getirirsen getir, biz sana imân edecek değiliz.»** Bunun üzerine Musa onlara beddua etti.

133. **Artık Biz onların üzerine ayrı ayrı** apaçık **olağanüstü olaylar olmak üzere tufanı** tufan, onların evlerini basan ve evlerde oturanların boğazlarına kadar varan bir seldi ki bu yedi gün sürdü, **çekirgeleri** çekirgeler onların ekinlerini ve meyvelerini yedi gün boyunca yedi, **böcekleri** kene veya güveleri ki bunlar çekirgelerden geriye kalan yemişleri yediler, **kurbağaları** evlerini ve yiyeceklerini kurbağalar bastı, sularına **kan gönderdik. Yine** bunlara iman karşısında **böbürlendiler ve günahkârlar olan bir kavim oldular.**

134. **Ne vakit ki onların üzerlerine azap çöktü. Dediler ki: «Ya Mûsa! Bizim için Rabbine dua et, sana olan ahdi hürmetine eğer** iman ettiğimiz takdirde **bizden azabı açarsa, andolsun ki**[1] **sana elbette imân ederiz ve elbette seninle beraber İsrailoğullarını göndeririz.»**

135. **Vaktâ ki,** Musa'nın duası sebebiyle **onların erişecekleri bir müddete kadar kendilerinden azabı açıverdik. Onlar derhal yeminlerini bozar oldular** ve küfürlerine devam ettiler.

136. **Artık Biz de onlardan intikam aldık, onları denizde boğduk, onlar ayetlerimizi yalanladıkları ve onlardan gâfil bulundukları** tefekkür etmedikleri **için.**

137. **Ve** köleleştirilmek suretiyle **zayıf, hakîr görülen o kavmini** israiloğullarını, **kendisinde feyz ve** nehirler ve ağaçlarla **bereket vücuda getirmiş olduğumuz yerin şark cihetlerine ve garp taraflarına** Şam'a **varis kıldık. Ve Rabbinin güzel kelimesi**[2] **İsrailoğulları üzerine** düşmanlarının eziyetine **sabrettikleri için tamam oldu. Ve Fir'avun ve kavminin yapmakta oldukları şeyleri** mamureleri **ve yükseltmekte oldukları binaları tamamen helâk ettik.**

KELİME ANLAMI

131. فَإِذَا جَاءَتْهُمْ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* الْحَسَنَةُ **Bir iyilik** اَلْخِصْبُ Bereket *(Daha?)* وَالْغِنٰى Ve zenginlik قَالُوا **Derler :** لَنَا **Bizim hakkımızdır** *(Ne?)* هٰذِهِ **Bu** أَيْ Biz onu hak ettik (derler) نَسْتَحِقُّهَا Şükretmezler وَلَمْ يَشْكُرُوا عَلَيْهَا O iyilik üzerine وَإِنْ تُصِبْهُمْ **Şayet onlara isabet etse** *(Ne?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** جَدْبٌ Kuraklık وَبَلَاءٌ Ve bela يَطَّيَّرُوا

[1] Buradaki "ل" kasem içindir.

2 Burada geçen güzel kelimeden maksat şu ayet-i kerimedir: "Biz de o yerde zayıf düşürülmeleri istenilen kimselere lütfetmek ve onları ileri gelenler kılmak ve onları (o yere) varisler kılmak diledik." *(Kasas, 5)*

Uğursuz sayarlardı يَتَشَاءَمُوا Teşe'üm ederlerdi *(Kimi uğursuz sayarlardı?)* بِمُوسٰى **Musa'yı** *(Daha kimi?)* وَمَنْ **Ol kimseyi ki** مَعَهُ **Onunla birliktedir** *(Musa ile birlikte olanlar kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden اَلَا **Haberiniz olsun ki** اِنَّمَا طَائِرُهُمْ **Onların uğursuzlukları** شُؤْمُهُمْ Teşe'ümleri *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah tarafındandır** يَأْتِيهِمْ Onlara getirir *(Neyi?)* بِهِ Onu وَلٰكِنَّ **Şu kadarı var ki** اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنَّ مَا يُصِيبُهُمْ Ki onlara isabet eden *(Nedir?)* مِنْ عِنْدِهِ Onun (Allah'ın) katındandır

132. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ **Her neyi getirirsen getir** *(O getireceğin şey de nedendir?)* مِنْ اٰيَةٍ **Bir mucize** *(Ne için?)* لِتَسْحَرَنَا **Bizi sihirlemek için** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla (o mucizeyle)** فَمَا نَحْنُ **Biz olmadık** لَكَ **Sana** بِمُؤْمِنِينَ **İman ediciler** فَدَعَا عَلَيْهِمْ Musa *(a.s.)* da onlara beddua etti

133. فَاَرْسَلْنَا **Bunun üzerine gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Neyi?)* الطُّوفَانَ **Tufan'ı** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَاءٌ Bir sudur ki دَخَلَ Girdi *(Nereye?)* بُيُوتَهُمْ Onların evlerine وَوَصَلَ Ve ulaştı *(Nereye?)* إِلٰى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ Oturanların boğazlarına سَبْعَةَ أَيَّامٍ Yedi gün boyunca *(Daha neyi gönderdik?)* وَالْجَرَادَ **Çekirge** فَأَكَلَ Yedi *(Neyi?)* زَرْعَهُمْ Onların mahsulünü وَثِمَارَهُمْ Ve meyvelerini كَذٰلِكَ Aynı şekilde *(Daha neyi gönderdik?)* وَالْقُمَّلَ **Böcekleri** اَلسُّوسَ Güve أَوْ Ya da هُوَ O *(Nedir?)* نَوْعٌ مِنَ الْقِرَادِ Bir çeşit kenedir فَتَتَبَّعَ İzledi *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki تَرَكَهُ Onu bıraktı *(Ne?)* الْجَرَادُ Çekirge *(Daha neyi gönderdik?)* وَالضَّفَادِعَ **Kurbağa** فَمَلَأَتْ Doldurdu *(Neyi?)* بُيُوتَهُمْ Evlerini *(Daha neyi doldurdu?)* وَطَعَامَهُمْ Yemeklerini *(Daha neyi gönderdik?)* وَالدَّمَ **Kan** *(Nerede?)* فِي مِيَاهِهِمْ Sularında *(Bu gönderilen Tufan, Çekirge, Böcekler, Kurbağa ve Kan ne olduğu halde)* اٰيَاتٍ **Mucizeler olarak** *(Öyle mucizeler ki)* مُفَصَّلَاتٍ **Ayrı ayrı** مُبَيَّنَاتٍ Açıklayıcı فَاسْتَكْبَرُوا **Yine de böbürlendiler** *(Neden böbürlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye iman etmekten?)* بِهَا Ona (o ayet/mucizelere) وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir kavim ki** مُجْرِمِينَ **Günahkar**

134. وَلَمَّا وَقَعَ **Ne zaman ki çöktü** عَلَيْهِمُ **Üzerlerine** *(Ne?)* الرِّجْزُ، اَلْعَذَابُ **Azab** قَالُوا **Dediler** يَا مُوسٰى **Ey Musa** اُدْعُ **Dua et!** *(Kim için dua et?)* لَنَا **Bizim için** *(Kime dua et?)* رَبَّكَ **Rabbine** *(Neye göre dua et?)* بِمَا **Ol şeye ki** عَهِدَ **(Rabbin) ahdetti** *(O ahit neredir?)*

عِنْدَكَ **Senin katında** *(Senin katındaki Rabbin ahdi nedir?)* مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ azabın kaldırılması *(Kimden?)* عَنَّا Bizden إِنْ آمَنَّا Şayet iman edersek... لَئِنْ **Andolsun ki şayet** *(buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lam'ıdır كَشَفْتَ **Açarsan/kaldırırsan** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi kaldırırsan?)* الرِّجْزَ **Azabı** لَنُؤْمِنَنَّ **Elbette iman ederiz** *(Kime ?)* لَكَ **Sana** *(Daha?)* وَلَنُرْسِلَنَّ **Elbette göndeririz** مَعَكَ **Seninle birlikte** *(Kimi?)* بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını**

135. فَلَمَّا كَشَفْنَا **Ne zaman ki açtık/kaldırdık** *(Ne sebebiyle kaldırdık?)* بِدُعَاءِ مُوسٰى Musa'nın duası sebebiyle *(nereden kaldırdık?)* عَنْهُمُ **Onların üzerinden** *(Neyi kaldırdık?)* الرِّجْزَ **Azabı** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى اَجَلٍ **Belli bir vakte kadar** *(Öyle vakit ki)* هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* بَالِغُوهُ **O vakte erişicidir** اِذَا هُمْ **Bir de bakarsın onlar** يَنْكُثُونَ **Sözlerinden dönüyorlar** يَنْقُضُونَ Bozuyorlar *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Anlaşmalarını وَيُصِرُّونَ Ve ısrar eder oldular *(Ne üzerine ısrar eder oldular?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine

136. فَانْتَقَمْنَا **Artık biz de intikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَاَغْرَقْنَاهُمْ **Ve onları boğduk** *(Nerede boğduk?)* فِي الْيَمِّ اَلْبَحْرِ الْمَالِحِ **Denizde** *(Ne sebebiyle boğduk?)* بِاَنَّهُمْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ **Şu sebeple ki onlar** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَكَانُوا **Ve oldular** *(Neyden?)* عَنْهَا **Onlardan (ayetlerimizden)** *(Ne oldular?)* غَافِلِينَ **Gafiller oldular** لَا يَتَدَبَّرُونَهَا Onları düşünemediler

137. وَاَوْرَثْنَا **Ve biz de varis kıldık** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الَّذِينَ **Ol kavmi ki** كَانُوا **Onlar idiler** يُسْتَضْعَفُونَ **Zayıf/hor görülüyorlar** *(Ne şekilde hor görülüyorlardı?)* بِالْإِسْتِعْبَادِ Köleleştirilerek وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarıdır *(Neye varis kıldık?)* مَشَارِقَ الْاَرْضِ **Yeryüzünün doğu yönlerine** *(Daha?)* وَمَغَارِبَهَا **Ve yeryüzünün batı yönlerine** الَّتِي **Öyle (yeryüzü) ki** بَارَكْنَا **Biz bereketli kıldık** *(Nereyi?)* فِيهَا **Orayı** *(Ne ile bereketli kıldık?)* بِالْمَاءِ Su ile *(Daha?)* وَالشَّجَرِ Ağaç ile *(Bu 'elleti' nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Neye sıfattır?)* لِلْأَرْضِ 'Arz' kelimesine وَهِيَ Orası da *(Nedir?)* الشَّامُ Şam'dır وَتَمَّتْ **Ve tamam oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Öyle kelimesi ki)* الْحُسْنٰى **Güzel** وَهِيَ Bu kelime *(Nedir?)* قَوْلُهُ Onun şu sözüdür ; « وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ» "Biz ise, o yerde güçsüz düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve onları (mukaddes topraklara) vâris kılmak istiyorduk." [Kasas: 5]

(Kim üzerine tamam oldu?) عَلٰى بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Ne sebebiyle güzel kelime tamam oldu?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmeleri sebebiyle** *(Neye sabretmeleri?)* عَلٰى أَذٰى عَدُوِّهِمْ Düşmanlarının eziyetlerine وَدَمَّرْنَا **Yere serdik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كَانَ يَصْنَعُ **Yapıyordu** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Daha kim yapıyordu?)* وَقَوْمُهُ **Ve onun kavmi** *(Onların yaptıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْعِمَارَةِ Yapılardan *(Daha neyi helak ettik?)* وَمَا **Ol şeyi ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْرِشُونَ **Dikiyorlardı** (Buradaki 'Yarişûn' kelimesi) بِكَسْرِ الرَّاءِ Ra'nın kesresiyle *(Daha?)* وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okundu) يَرْفَعُونَ 'Yükseltiyorlar' anlamındadır *(O yükselttikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْبُنْيَانِ Binalardan

﴿وَجَاوَزْنَا﴾ عَبَرْنَا ﴿بِبَنِيَ اِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَاَتَوْا﴾ فَمَرُّوا ﴿عَلٰى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَكَسْرِهَا ﴿عَلٰى اَصْنَامٍ لَهُمْ﴾ يُقِيمُونَ عَلَى عِبَادَتِهَا ﴿قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا اِلٰهًا﴾ صَنَمًا نَعْبُدُهُ ﴿كَمَا لَهُمْ اٰلِهَةٌ قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ حَيْثُ قَابَلْتُمْ نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ بِمَا قُلْتُمُوهُ ﴿اِنَّ هٰؤُلَاۤءِ مُتَبَّرٌ﴾ هَالِكٌ ﴿مَا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾﴾ ﴿قَالَ اَغَيْرَ اللهِ اَبْغِيكُمْ اِلٰهًا﴾ مَعْبُودًا وَأَصْلُهُ أَبْغِي لَكُمْ ﴿وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾﴾ فِي زَمَانِكُمْ بِمَا ذَكَرَهُ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَ﴾ اذْكُرُوا ﴿اِذْ اَنْجَيْنَاكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَنْجَاكُمْ) ﴿مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ﴾ يُكَلِّفُونَكُمْ وَيُذِيقُونَكُمْ ﴿سُوۤءَ الْعَذَابِ﴾ أَشَدَّهُ وَهُوَ ﴿يُقَتِّلُونَ اَبْنَاۤءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ﴾ يَسْتَبْقُونَ ﴿نِسَاۤءَكُمْ وَفِي ذٰلِكُمْ﴾ الْإِنْجَاءِ وَالْعَذَابِ ﴿بَلَاۤءٌ﴾ إِنْعَامٌ أَوِ ابْتِلَاءٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾﴾ أَفَلَا تَتَّعِظُونَ فَتَنْتَهُوا عَمَّا قُلْتُمْ ﴿وَوٰعَدْنَا﴾ بِأَلِفٍ وَدُونَهَا ﴿مُوسٰى ثَلٰثِينَ لَيْلَةً﴾ نُكَلِّمُهُ عِنْدَ انْتِهَائِهَا بِأَنْ يَصُومَهَا وَهِيَ ذُو الْقَعْدَةِ فَصَامَهَا فَلَمَّا تَمَّتْ أَنْكَرَ خُلُوفَ فَمِهِ فَاسْتَاكَ فَأَمَرَهُ اللهُ بِعَشَرَةٍ أُخْرٰى لِيُكَلِّمَهُ بِخُلُوفِ فَمِهِ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَاَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ﴾ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ ﴿فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهٖ﴾ وَقْتُ وَعْدِهِ بِكَلَامِهِ إِيَّاهُ ﴿اَرْبَعِينَ﴾ حَالٌ ﴿لَيْلَةً﴾ تَمْيِيزٌ ﴿وَقَالَ مُوسٰى لِاَخِيهِ هٰرُونَ﴾ عِنْدَ ذَهَابِهِ إِلَى الْجَبَلِ لِلْمُنَاجَاةِ ﴿اخْلُفْنِي﴾ كُنْ خَلِيفَتِي ﴿فِي قَوْمِي وَاَصْلِحْ﴾ أَمْرَهُمْ ﴿وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾﴾ بِمُوَافَقَتِهِمْ عَلَى الْمَعَاصِي ﴿وَلَمَّا جَاۤءَ مُوسٰى لِمِيقَاتِنَا﴾ أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي وَعَدْنَاهُ بِالْكَلَامِ فِيهِ ﴿وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾ بِلَا وَاسِطَةٍ كَلَامًا سَمِعَهُ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ ﴿قَالَ رَبِّ اَرِنِي﴾ نَفْسَكَ ﴿اَنْظُرْ اِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي﴾ أَيْ لَا تَقْدِرُ عَلٰى رُؤْيَتِي، وَالتَّعْبِيرُ بِهِ دُونَ لَنْ أُرٰى يُفِيدُ إِمْكَانَ رُؤْيَتِهِ تَعَالٰى ﴿وَلٰكِنِ انْظُرْ اِلَى الْجَبَلِ﴾ الَّذِي هُوَ أَقْوٰى مِنْكَ ﴿فَاِنِ اسْتَقَرَّ﴾ ثَبَتَ ﴿مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي﴾ أَيْ تَثْبُتُ لِرُؤْيَتِي وَإِلَّا فَلَا طَاقَةَ لَكَ ﴿فَلَمَّا تَجَلّٰى رَبُّهُ﴾ أَيْ ظَهَرَ مِنْ نُورِهِ قَدْرَ نِصْفِ أَنْمِلَةِ الْخِنْصِرِ كَمَا فِي حَدِيثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ ﴿لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا﴾ بِالْقَصْرِ وَالْمَدِّ أَيْ مَدْكُوكًا مُسْتَوِيًا بِالْأَرْضِ ﴿وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقًا﴾ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ لِهَوْلِ مَا رَأٰى ﴿فَلَمَّاۤ اَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ ﴿تُبْتُ اِلَيْكَ﴾ مِنْ سُؤَالِ مَا لَمْ أُؤْمَرْ بِهِ ﴿وَاَنَا اَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ فِي زَمَانِي

TÜRKÇE ANLAMI

138. **Ve İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait birtakım putlara ibadet eden**[1], putlar için ibadete kapanmış **bir kavme gelip uğradılar. Dediler ki: «Ya Mûsa! Bize de bir ilah,** ibadet edeceğimiz bir put **yap, nasıl ki onların ilahları vardır.» Dedi ki: «Muhakkak siz** Cenab-ı Hakkın nimetlerine şu söylediğiniz sözle mukabelede bulunmak suretiyle **cahillik eden bir kavimsiniz.»**

139. **«Şüphe yok ki, bunların içinde bulundukları şey helâke mahkumdur ve amel ettikleri şey de bâtıldır.»**

140. **Dedi ki: «Sizin için**[2] **Allah'tan başka bir ilah,** mabut **mu taleb ederim? Hâlbuki o sizi** zamanınızdaki **âlemlere** –bir sonraki ayette zikredilecek şeylerle– **üstün kılmıştır.»**

141. **Ve** yâd ediniz ki **size işkencenin en kötüsünü,** en şiddetlisini **yapan,** tattıran ve maruz bırakan **Firavun hanedanından sizi kurtarmıştık.**[3] Azabın en şiddetlisi ise şuydu: **Onlar oğullarınızı öldürüyorlar, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. İşte bunda,** bu kurtarma ile bu azapta **size Rabbiniz tarafından büyük bir imtihan vardır.**

142. **Ve Mûsa ile** oruçla geçireceği Zülkade ayından **otuz geceye vaadleştik**[4] ki; bu gecelerin bitiminde kendisiyle konuşacağız. O da bu ayı oruçla geçirdikten sonra ağız kokusundan rahatsızlık duyduğu için misvak kullanmıştı. Bunun üzerine Allah teala ağız kokusu bulunurken kendisiyle konuşmak istediği için ona On gün daha emretti. Tıpkı ayette geçtiği gibi; **Ve onu** Zilhicce ayından **bir "on" ile tamamladık, artık Rabbinin tayin ettiği,** ona konuşmayı vaat ettiği **vakit tam kırk**[5] **gece**[6] **oldu. Ve Musa** Rabbiyle buluşmak için dağa gittiği sırada **kardeşi Harun'a dedi ki: «Sen kavmimin içinde benim yerime geç,** halifem ol **ve** durumlarını **ıslaha çalış ve** masiyetlere muvafakat göstermek suretiyle **müfsidlerin yoluna tâbi olma.»**

143. **Ne zaman ki Mûsa bizim** kendisiyle konuşmak için **tayin ettiğimiz vakte geldi ve Rabbi onunla** her taraftan duyduğu bir konuşmayla vasıtasız olarak **konuştu; dedi ki: «Ya Rab! Bana** zâtını **göster, Sana bakayım. (Cenâb-ı Hak da) Buyurdu ki: «Sen Beni katiyyen göremezsin;** yani beni görmeye güç yetiremezsin. Cenâbı Hakkın "sen beni

---

[1] يَعْكُفُونَ kelimesindeki ك harfi hem zamme hem de fetha ile okunmuştur.

[2] أَبْغِيكُمْ kelimesinin aslı أَبْغِي لَكُمْ'dür

[3] أَنْجَيْنَاكُمْ kelimesi bir kıraatte أَنْجَاكُمْ şeklinde okunmuştur.

[4] وواعدنا kelimesi hem (وَوَاعَدْنَا şeklinde) elifle; hem de (وَوَعَدْنَا şeklinde) elifsiz olarak okunmuştur.

[5] أَرْبَعِينَ kelimesi haldir.

[6] لَيْلَةً kelimesi temyizdir.

göremezsin" şeklinde söz kullanıp "ben görülmem" dememesi Hak tealanın görülmesinin mümkün olduğunu ifade eder. **Fakat** senden daha güçlü olan **dağa bir bak, eğer yerinde durabilirse sen de Beni görebilirsin,** beni görmeye gücün yeter. Yok, dağ yerinde durmazsa senin gücün beni görmeye hayli hayli yetmez » **Rabbi dağa tecelli edince,** yani -Hâkim'in de tashih ettiği bir hadiste geçtiği gibi- yarım serçe parmağı miktarında bir nur ortaya çıkınca, **onu paramparça**[1], yerle bir **etti. Mûsa da** gördüğü şeyin dehşetinden **baygın bir halde düşüp kaldı. Ayıldığında dedi ki: «Seni tenzih ederim,** emredilmediği şeyi istemekten **sana tövbe ettim ve ben** yaşadığım çağda **iman edenlerin ilkiyim.»**

KELİME ANLAMI

138. وَجَاوَزْنَا **Ve atlattık** عَبَرْنَا Karşıdan karşıya geçirdik *(Kime atlattık?)* بِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Neyi atlattık/karşıdan karşıya geçirdik?)* الْبَحْرَ **Denizi** فَأَتَوْا **Geldiler** فَمَرُّوا Uğradılar *(Kime?)* عَلَى قَوْمٍ **Bir kavme ki** يَعْكُفُونَ **İbadette bulunuyorlar** *(Bu 'Ya'kifûne' kelimesi)* الْكَافِ بِضَمِّ Kaf harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَكَسْرِهَا Kaf harfinin kesresiyle (okunur) *(Neye ibadette bulunuyorlar?)* عَلَى أَصْنَامٍ **Putlara** *(Öyle putlar ki)* لَهُمْ **Kendilerine ait** يُقِيمُونَ Sürekli meşgul oluyorlar *(Ne ile?)* عَلَى عِبَادَتِهَا Onlara ibadetle قَالُوا **Dediler :** يَا مُوسَى **Ey Musa!** اجْعَلْ **Yap** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne yap?)* إِلَهًا **Bir ilah** صَنَمًا Bir put *(Öyle put ki)* نَعْبُدُهُ Ona ibadet edeceğimiz *(Ne gibi bir ilah yap?)* كَمَا لَهُمْ **Onlar için olduğu gibi** *(Ne olduğu gibi?)* آلِهَةٌ **İlahlar** قَالَ **Dedi** إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** قَوْمٌ **Bir kavimsiniz ki** تَجْهَلُونَ **Cahillik ediyorsunuz** حَيْثُ Şöyle ki قَابَلْتُمْ Mukabelede bulundunuz *(Neye?)* نِعْمَةَ اللهِ Allah'ın nimetine *(Kime olan nimeti)* عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize olan *(Ne ile mukabelede bulundunuz?)* بِمَا Ol söz ile ki قُلْتُمُوهُ Siz onu dediniz

139. إِنَّ هَؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunlar** *(Nedir?)* مُتَبَّرٌ **Mahvolucudur** هَالِكٌ Helak olucudur *(Ne helak olucudur?)* مَا **Ol şey ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* فِيهِ **O şeyin içerisindedir** *(Daha nedir?)* وَبَاطِلٌ **Ve batıldır** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor**

140. قَالَ **Dedi ki (Musa:)** أَغَيْرَ اللهِ **Allah'tan başkasını mı?** أَبْغِيكُمْ **Size arayacakmışım!?** *(Ne olarak ?)* إِلَهًا **İlah olarak** مَعْبُودًا İbadet edilecek olarak وَأَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir ?)* أَبْغِي لَكُمْ 'Siz<u>in</u> <u>için</u> arayayım?'dır وَهُوَ **O** فَضَّلَكُمْ **Sizi üstün kıldı** *(Kim üzerine üstün kıldı?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Alemler üzerine** *(Ne zaman üstün*

---

[1] دَكًّا kelimesi hem kasr ile (دَكًّا şeklinde) hem de med ile (دَكَّاءَ şeklinde) okunmuştur. مَدْكُوكًا anlamındadır.

kıldı?) فِي زَمَانِكُمْ Sizin zamanınızda *(Ne ile üstün kıldı?)* بِمَا Ol şey ile ki ذَكَرَهُ Onu zikretti *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ: Şu sözünde:

141. وَ اذْكُرُوا **Ve** hatırlayın *(Neyi?)* إِذْ **Ol vakti ki** أَنْجَيْنَاكُمْ **Biz kurtarmıştık sizi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «أَنْجَاكُمْ» 'Encâküm/sizi kurtardı' (şeklinde okundu) ***(Kimden kurtardı?)*** مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un adamlarından** ***(Öyle adamları ki)*** يَسُومُونَكُمْ **Sizi uğratıyorlardı** يُكَلِّفُونَكُمْ Size yüklüyorlardı *(Daha?)* وَيُذِيقُونَكُمْ Ve size tattırıyorlardı ***(Neye uğratıyorlardı?)*** سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsüne** أَشَدَّهُ En şiddetlisini وَهُوَ O (azab şudur) يُقَتِّلُونَ **Öldürüyorlardı** *(Kimi?)* أَبْنَاءَكُمْ **Oğullarınızı** *(Daha?)* وَيَسْتَحْيُونَ **Ve diri bırakıyorlardı** يَسْتَبْقُونَ (Sağ olarak) bırakıyorlardı *(Kimi?)* نِسَاءَكُمْ **Kadınlarınızı** وَفِي ذَٰلِكُمْ **Size bunda vardır** الْإِنْجَاءِ Bu kurtarmada (Daha?) وَالْعَذَابِ Ve bu azapta *(Ne vardır?)* بَلَاءٌ **Bir imtihan** إِنْعَامٌ Bir nimetlendirme أَوْ Ya da ابْتِلَاءٌ Bir deneme *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Sizin Rabbinizden** ***(Öyle imtihan ki)*** عَظِيمٌ **Büyük** أَفَلَا تَتَّعِظُونَ Hala öğüt almıyor musunuz? فَتَنْتَهُوا Ki böylece son veresiniz *(Neye?)* عَمَّا Ol şeye ki قُلْتُمْ Siz dediniz

142. وَوَاعَدْنَا **Ve biz vaatleştik** (Buradaki 'Ve Vâ'dnâ' kelimesi) بِأَلِفٍ Elif ile *(Daha?)* وَدُونَهَا Ve de elifsiz ('Ve ve'adna' şeklinde iki şekilde de okundu) ***(Kiminle vaatleştik?)*** مُوسَىٰ **Musa ile** ***(Neye vaatleştik?)*** ثَلَاثِينَ لَيْلَةً **Otuz geceye** *(Öyle otuz gece ki)* نُكَلِّمُهُ Biz onunla konuşuruz *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهَا Otuz gecenin bitiminde *(Ne ile vaatleştik?)* بِأَنْ يَصُومَهَا Otuz gecede oruç tutmasıyla وَهِيَ O otuz gece (Nedir?) ذُو الْقَعْدَةِ Zülkade ayıdır. فَصَامَهَا O da o gecelerde oruç tuttu فَلَمَّا تَمَّتْ Ne zaman ki tamam oldu أَنْكَرَ Nahoş gördü *(Neyi?)* خُلُوفَ فَمِهِ Ağzının kokusunu فَاسْتَاكَ Bunun üzerine ağzını misvakladı/temizledi فَأَمَرَهُ Ve onu emretti *(Kim?)* اللهُ Allah *(Ne ile emretti?)* بِعَشَرَةٍ أُخْرَىٰ Bir başka on (gece) ile daha *(Niçin böyle yaptı?)* لِيُكَلِّمَهُ Kendisiyle konuşması için بِخُلُوفِ فَمِهِ Ağzının kokusu ile birlikte كَمَا قَالَ تَعَالَىٰ Allah teala buyurduğu gibi : وَأَتْمَمْنَاهَا **Ve o geceleri tamamladık** (Neyle?) بِعَشْرٍ **On ile (kırka) tamamladık** (Neden olan on gün?) مِنْ ذِي الْحِجَّةِ Zilhicce ayından فَتَمَّ **Artık tamam oldu** *(Ne?)* مِيقَاتُ رَبِّهِ **Rabbinin tayin ettiği vakit** وَقْتُ وَعْدِهِ Ona vaat ettiği vakit (tamam oldu) *(Ne ile olan vaadi?)* بِكَلَامِهِ (Allah'ın) Kendisinin konuşması ile (olan vaadi) *(Kim ile olan konuşması?)* إِيَّاهُ Onunla (Musa ile) ***(O vakit ne olduğu halde?)*** أَرْبَعِينَ حَالٌ لَيْلَةً تَمْيِيزٌ **Kırk** –haldir- **gece** –temyizdir وَقَالَ **Ve dedi** ***(Kim?)*** مُوسَىٰ

Musa *(Kime dedi?)* لِأَخِيهِ هٰرُونَ **Kardeşi Harun'a dedi** *(Ne zaman dedi?)* عِنْدَ ذَهَابِهِ Gidişi esnasında *(Nereye?)* إِلَى الْجَبَلِ Dağa *(Niçin gidişi?)* لِلْمُنَاجَاةِ Münacat/gizli konuşma için *(Şöyle dedi :)* اخْلُفْنِي **Benim yerime geç** كُنْ خَلِيفَتِي Benim halifem ol *(Nerede?)* فِي قَوْمِي **Kavmim arasında** وَاَصْلِحْ **Ve ıslah et** *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ İşlerini وَلَا تَتَّبِعْ **Ve tabi olma** *(Neye?)* سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların yoluna** *(Ne ile tabi olma?)* بِمُوَافَقَتِهِمْ Onlara muvafakat ederek *(Ne üzerine muvafakat?)* عَلَى الْمَعَاصِي Masiyet üzerine

143. وَلَمَّا جَاءَ **Ve ne zaman ki geldi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Neye geldi?)* لِمِيقَاتِنَا **Mikatımıza** أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي Yani ol vakte ki وَعَدْنَاهُ Biz ona vaat ettik *(Neyi vaat ettik?)* بِالْكَلَامِ Konuşmayı *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte وَكَلَّمَهُ **Ve konuştu** *(Kim?)* رَبُّهُ **Onun rabbi** بِلَا وَاسِطَةٍ Vasıtasız *(Neyle konuştu?)* كَلَامًا Bir kelamla ki سَمِعَهُ Onu işitiyor *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ جِهَةٍ Her yönden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** اَرِنِي **Bana göster** نَفْسَكَ Kendini اَنْظُرْ **Bakayım** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** قَالَ **Dedi ki (Allah)** لَنْ تَرَانِي **Sen beni katiyen göremezsin** أَيْ Yani لَا تَقْدِرُ Sen güç yetiremezsin *(Neye güç yetiremezsin?)* عَلَى رُؤْيَتِي Beni görmeye وَالتَّعْبِيرُ İfadede bulunmak *(Neyle?)* بِهِ Bununla ('len terânî/Sen beni göremezsin' cümlesiyle) دُونَ لَنْ أُرٰى 'Len ürâ/ben görülmem' şeklinde bir cümle kullanmamak يُفِيدُ ifade eder *(Neyi?)* إِمْكَانَ رُؤْيَتِهِ تَعَالٰى Allah tealanın görülmesinin imkanını وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** انْظُرْ **Bak** *(Nereye?)* اِلَى الْجَبَلِ **Dağa** الَّذِي Öyle dağ ki هُوَ O dağ *(Nedir?)* أَقْوٰى مِنْكَ Senden daha kuvvetlidir فَاِنِ اسْتَقَرَّ **Şayet durursa** ثَبَتَ Sabit olursa مَكَانَهُ **Yerinde** فَسَوْفَ تَرَانِي **O zaman beni görürsün** أَيْ Yani تَثْبُتُ Güç yetirirsin *(Neye?)* لِرُؤْيَتِي Beni görmeye وَإِلَّا Yoksa فَلَا طَاقَةَ Güç yoktur *(Kim için?)* لَكَ Senin için فَلَمَّا تَجَلّٰى **Ne zaman ki tecelli etti** *(Kim?)* رَبُّهُ **Onun Rabbi** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(O ortaya çıkan şey de nedendir?)* مِنْ نُورِهِ Onun nurundan *(Ne ortaya çıktı?)* قَدْرَ نِصْفِ أَنْمِلَةِ الْخِنْصِرِ Yarım serçe parmağı mıktarı كَمَا فِي حَدِيثٍ Bir hadiste olduğu gibi *(Öyle hadis ki)* صَحَّحَهُ Onun sahih olduğunu söyledi *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Neye tecelli etti?)* لِلْجَبَلِ **Dağa** جَعَلَهُ **Onu yaptı** دَكًّا **Yerle bir** *(Buradaki 'Dekken kelimesi)* بِالْقَصْرِ Kasr ile *(Daha?)* وَالْمَدِّ ('Dekkâe' şeklinde) Med ile (okundu) أَيْ Yani مَدْكُوكًا Düzleşmiş مُسْتَوِيًا Eşit olarak *(Ne ile eşit?)* بِالْأَرْضِ Yer ile وَخَرَّ **Ve yere düştü** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Ne olduğu halde?)* صَعِقًا مَغْشِيًّا عَلَيْهِ **Baygın** *(Niçin baygın halde yere düştü?)* لِهَوْلِ مَا Ol şeyin

korkusundan/dehşetinden ki رَأَى Gördü فَلَمَّا أَفَاقَ **Ne zaman ki ayıldı** قَالَ **Dedi ki** سُبْحَانَكَ تَنْزِيهًا لَكَ **seni tenzih ederim** تُبْتُ **Tevbe ettim** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Neyden tevbe ettim?)* مِنْ سُؤَالِ مَا Ol şeyi istemekten ki لَمْ أُؤْمَرْ Emredilmedim *(Ne ile?)* بِهِ O şey ile وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ **İman edenlerin ilkiyim** *(Hangi zamanda?)* فِي زَمَانِي Benim zamanımda

﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُ ﴿يَا مُوسٰىٓ اِنّ۪ي اصْطَفَيْتُكَ﴾ اِخْتَرْتُكَ ﴿عَلَى النَّاسِ﴾ أَهْلِ زَمَانِكَ ﴿بِرِسَالَاتٖي﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ ﴿وَبِكَلَامٖي﴾ أَيْ تَكْلٖيمٖي إِيَّاكَ ﴿فَخُذْ مَآ اٰتَيْتُكَ﴾ مِنَ الْفَضْلِ ﴿وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرٖينَ ﴿١٤٤﴾﴾ لِأَنْعُمٖي ﴿وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْاَلْوَاحِ﴾ أَيْ أَلْوَاحِ التَّوْرَاةِ وَكَانَتْ مِنْ سِدْرِ الْجَنَّةِ أَوْ زَبَرْجَدٍ أَوْ زُمُرُّدٍ سَبْعَةٍ أَوْ عَشَرَةٍ ﴿مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدّٖينِ ﴿مَوْعِظَةً وَتَفْصٖيلًا﴾ تَبْيٖينًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْجَارِّ وَالْمَجْرُورِ قَبْلَهُ ﴿فَخُذْهَا﴾ قَبْلَهُ قُلْنَا مُقَدَّرًا ﴿بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَاْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِاَحْسَنِهَا سَاُرٖيكُمْ دَارَ الْفَاسِقٖينَ ﴿١٤٥﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَأَتْبَاعِهِ وَهِيَ مِصْرُ لِتَعْتَبِرُوا بِهِمْ ﴿سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيَاتِيَ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتٖي مِنَ الْمَصْنُوعَاتِ وَغَيْرِهَا ﴿الَّذٖينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِأَنْ أَخْذُلَهُمْ فَلَا يَتَكَبَّرُونَ فٖيهَا ﴿وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَاِنْ يَرَوْا سَبٖيلَ﴾ طَرٖيقَ ﴿الرُّشْدِ﴾ اَلْهُدٰى الَّذٖي جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ﴿لَا يَتَّخِذُوهُ سَبٖيلًا﴾ يَسْلُكُوهُ ﴿وَاِنْ يَرَوْا سَبٖيلَ الْغَيِّ﴾ اَلضَّلَالِ ﴿يَتَّخِذُوهُ سَبٖيلًا ذٰلِكَ﴾ اَلصَّرْفُ ﴿بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلٖينَ ﴿١٤٦﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَالَّذٖينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَلِقَآءِ الْاٰخِرَةِ﴾ اَلْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ مَا عَمِلُوهُ فِي الدُّنْيَا مِنْ خَيْرٍ كَصِلَةِ رَحِمٍ وَصَدَقَةٍ فَلَا ثَوَابَ لَهُمْ لِعَدَمِ شَرْطِهِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾﴾ مِنَ التَّكْذٖيبِ وَالْمَعَاصٖي ﴿وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسٰى مِنْ بَعْدِهٖ﴾ أَيْ بَعْدَ ذَهَابِهٖ إِلَى الْمُنَاجَاةِ ﴿مِنْ حُلِيِّهِمْ﴾ اَلَّذٖي اسْتَعَارُوهُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ بِعِلَّةِ عُرْسٍ فَبَقِيَ عِنْدَهُمْ ﴿عِجْلًا﴾ صَاغَهُ لَهُمْ مِنْهُ السَّامِرِيُّ ﴿جَسَدًا﴾ بَدَلٌ لَحْمًا وَدَمًا ﴿لَهُ خُوَارٌ﴾ أَيْ صَوْتٌ يُسْمَعُ اِنْقَلَبَ كَذٰلِكَ بِوَضْعِ التُّرَابِ الَّذٖي أَخَذَهُ مِنْ حَافِرِ جِبْرٖيلَ فٖي فَمِهٖ فَإِنَّ أَثَرَهُ الْحَيَاةُ فٖيمَا يُوضَعُ فٖيهِ، وَمَفْعُولُ اِتَّخَذَ الثَّانٖي مَحْذُوفٌ أَيْ إِلٰهًا ﴿اَلَمْ يَرَوْا اَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدٖيهِمْ سَبٖيلًا﴾ فَكَيْفَ يُتَّخَذُ إِلٰهًا ﴿اِتَّخَذُوهُ﴾ إِلٰهًا ﴿وَكَانُوا ظَالِمٖينَ ﴿١٤٨﴾﴾ بِاتِّخَاذِهٖ ﴿وَلَمَّا سُقِطَ فٖيٓ اَيْدٖيهِمْ﴾ أَيْ نَدِمُوا عَلٰى عِبَادَتِهٖ ﴿وَرَاَوْا﴾ عَلِمُوا ﴿اَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا﴾ بِهَا وَذٰلِكَ بَعْدَ رُجُوعِ مُوسٰى ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ فٖيهِمَا ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرٖينَ ﴿١٤٩﴾﴾

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

144. Allah teala **buyurdu ki: «Ey Mûsa! Muhakkak Ben, seni risâletlerimle**[1] **ve kelâmımla** yani seninle olan konuşmamla, zamanındaki **insanlar üzerine seçkin kıldım. Artık sana verdiğim** fazl-ı keremi **al ve** nimetlerime **şükredicilerden ol.»**

---

[1] بِرِسَالَاتٖي kelimesi hem cemi, hem de (بِرِسَالَتٖي şeklinde) müfret olarak okunmuştur.

145. **Ve onun için** Cennetteki sedir ağacından, ya da zebercetten yahut zümrütten yapılmış olan sayısı yedi yahut on olan Tevrat **levhalarında** dinde kendisine ihtiyaç duyulan **her şeyden bir mev'ize yazdık ve her bir şeyi**[1] **uzun uzadıya açıkladık.** Dedik ki; **«Artık onu kuvvet** ciddiyet ve çaba **ile tut**[2] **ve kavmine emret, onu en güzeliyle tutsunlar. Elbette** kendilerinden ibret alasınız diye **sizlere fâsıkların,** Firavun ve ona uyanların **yurdunu,** Mısır'ı **göstereceğim.»**

146. **«Yerde haksız yere kibirlenenleri elbette** küçük düşürmek suretiyle **ayetlerimden,** kudretimin delilleri olan yaptılardan ve diğer delillerden **çevireceğim,** onlar da bu ayetlerde tefekkür edemeyecekler» **Ve her bir ayeti görecek olsalar ona iman etmezler. Ve eğer** Allah tarafından gelen **hidayet yolunu görseler onu** izleyecekleri **bir yol edinmezler ve eğer sapıklık yolunu görecek olsalar onu yol tutuverirler. Bu** çevirme, **onların ayetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gâfil bulunduklarından dolayıdır.** Bu ayetin benzeri daha önce geçmişti.

147. **Ve o kimseler ki, ayetlerimizi ve ahirete kavuşmayı,** dirilişi ve diğer şeyleri **yalanlamışlardır; onların** dünyada yaptıkları sıla-i rahim, sadaka gibi hayır **amelleri batıl olmuştur,** şartı bulunmadığı için onlara sevap yoktur. **Başkasıyla değil, ancak kendi yaptıkları** yalanlama ve masiyet gibi **amellerin**in cezası**yla cezalandırılacaklardır.**

148. **Ve Musa'nın kavmi, O'n**un Rabbiyle görüşmeye gidişin**den sonra** düğün sebebiyle Firavun'un kavminden ödünç aldıkları, sonradan yanlarında kalan **ziynet takımlarından** Sâmirî'nin kendileri için yaptığı **bir buzağı; böğürmesi,** işitilen bir sesi **olan bir heykel**[3]**,** kan ve etten ibaret bir beden **edindiler.**[4] Yaptıkları bu şeyin ses çıkaran bir heykele dönüşmesi, Sâmirî'nin, Cibril'in atının toynağından aldığı -konulduğu şeye hayat veren- bir parça toprağı o heykelin ağzına koyması suretiyle gerçekleşmişti. **Onlar görmediler mi ki, o kendileriyle konuşamaz ve onlara bir yol gösteremezdi.** Nasıl olur da o buzağıyı ilah edinirler? **Onu** ilâh **edindiler ve** onu ilah edinmeleri sebebiyle **zalimler oluverdiler.**

149. Musa döndükten sonra buzağıya ibadet ettiklerinden dolayı **pişman olup da kendilerinin gerçekten** ona ibadet ederek **sapmış olduklarını görüp** bilin**ce dediler ki: Eğer Rabbimiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa**[5] **elbette hüsrana uğrayanlardan olacağız!**

---

[1] لِكُلِّ شَيْءٍ sözü önceki car mecrurdan (مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) bedeldir.

[2] فَخُذْهَا sözünden önce mukadder قُلْنَا fiili bulunur.

[3] جَسَدًا kelimesi عِجْلًا kelimesinden bedeldir.

[4] اِتَّخَذُوا fiilinin ikinci mefulü, mahzuf إِلٰهًا kelimesidir.

[5] يَرْحَمْنَا ve يَغْفِرْ kelimeleri hem يَ ile hem de (تَرْحَمْنَا ve تَغْفِرْ لَنَا şeklinde) تَ ile okunmuştur. (تَرْحَمْنَا ve تَغْفِرْ لَنَا şeklinde okunduğunda رَبَّنَا kelimesi münada olarak mensup olur. Bkz. Cemel, 2: 193)

KELİME ANLAMI

144. قَالَ **Dedi** تَعَالَى Allah teala (Kime?) لَهُ Musa'ya يَا مُوسَى **Ey Musa!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** اصْطَفَيْتُكَ **Seni seçtim** اِخْتَرْتُكَ İhtiyar eyledim *(Kim üzerine seçtim?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** أَهْلِ زَمَانِكَ Zamanındaki ahali üzerine *(Ne ile seçtim?)* بِرِسَالَاتِي **Risaletlerimle (sana verdiklerimle)** *(Buradaki 'Risalât' kelimesi)* بِالْجَمْعِ Cemi ile *(Daha?)* وَالْإِفْرَادِ Ve müfret olarak (Okundu) *(Daha ne ile seçtim?)* وَبِكَلَامِي **Kelamımla** أَيْ تَكْلِيمِي Konuşmamla *(Kiminle?)* إِيَّاكَ Seninle فَخُذْ **Şimdi al!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** اٰتَيْتُكَ **Sana verdim** *(Sana verdiğim o şey de nedendir?)* مِنَ الْفَضْلِ Faziletten وَكُنْ **Ve ol!** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Neye şükredenlerden?)* لِأَنْعُمِي Nimetlerime

145. وَكَتَبْنَا **Ve biz yazdık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için (Musa için)** *(Nerede yazdık?)* فِي الْأَلْوَاحِ **Levhalarda** أَيْ Yani أَلْوَاحِ التَّوْرَاةِ Tevrat levhalarında وَكَانَتْ (O levhalar) idi مِنْ سِدْرِ الْجَنَّةِ Cennetteki sedir ağacından أَوْ Ya da زَبَرْجَدٍ Zebercettendi أَوْ Ya da زُمُرُّدٍ Zümrütten سَبْعَةً Yedi tane idi أَوْ Ya da عَشَرَةً On tane *(Neyi yazdık?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuluyor *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde *(O her şeyden bedel?)* مَوْعِظَةً **Bir mev'ize** *(Daha?)* وَتَفْصِيلًا **Ve bir tafsil** تَبْيِينًا Açıklama *(Ne için olan bir tafsil/açıklama?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şey için** *(Buradaki 'li külli şey'in' sözü)* بَدَلٌ (Tafsilen sözü ile Mevizeten sözü) Bedeldir *(Neyden bedeldir?)* مِنَ الْجَارِّ وَالْمَجْرُورِ Car-mecrurdan *(Öyle car-mecrur ki)* قَبْلَهُ Önceki (Min külli şeyin'den) فَخُذْهَا **Onları al!** قَبْلَهُ Fehuzhâ sözünden önce vardır *(Ne?)* قُلْنَا Kulnâ/biz dedik ki' sözü *(Bu söz ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde *(Ne ile al?)* بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ Ciddiyetle وَاجْتِهَادٍ Ve çabayla وَأْمُرْ **Ve emret** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Kavmini** يَأْخُذُوا **Alsınlar** *(Neyi?)* بِأَحْسَنِهَا **Onların en güzelini** سَأُرِيكُمْ **Elbette göstereceğim size** *(Neyi?)* دَارَ الْفَاسِقِينَ **Fasıkların diyarını** فِرْعَوْنَ وَأَتْبَاعِهِ Firavun ve ardındakilerin وَهِيَ O diyar مِصْرُ Mısır'dır *(Niçin göstereceğim?)* لِتَعْتَبِرُوا İbret alasınız diye *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan

146. سَأَصْرِفُ **Elbette çevireceğim** *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِي **Ayetlerimden** دَلَائِلِ قُدْرَتِي Kudretimin delillerinden *(O kudretimin delilleri de nedendir?)* مِنَ الْمَصْنُوعَاتِ Yarattıkları وَغَيْرِهَا Ve diğer şeyler *(Kimi çevireceğim?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri** يَتَكَبَّرُونَ **Büyükleniyorlar**

---

olur. Bkz. Cemel, 2: 193)

بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** *(Ne oldukları halde büyükleniyorlar?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nerede?)* فَلَا يَتَكَبَّرُونَ Onları rezil-rüsva ederek اَخْذُلُهُمْ Şöyle ki بِأَنْ *(Nasıl çevireceğim?)* Böylece kibirlenemezler *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَاِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* كُلَّ اٰيَةٍ **Her ayeti** لَا يُؤْمِنُوا **İman etmezler** *(Neye?)* بِهَا **Onlara (o ayetlere)** وَاِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* سَبِيلَ طَرِيقَ الرُّشْدِ **Doğru yolu** اَلْهُدَى Hidayeti اَلَّذِي Öyle hidayet ki جَاءَ Geldi *(Nereden geldi?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katından لَا يَتَّخِذُوهُ **Onu edinmezler** *(Ne olarak edinmezler?)* سَبِيلًا **Yol** *(Öyle yol ki)* يَسْلُكُوهُ Onu izliyorlar وَاِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Neyi?)* سَبِيلَ الْغَيِّ **Azgınlık yolunu** اَلضَّلَالِ Sapıklık yolunu يَتَّخِذُوهُ **Onu edinirler** *(Ne olarak edinirler?)* سَبِيلًا **Yol** ذٰلِكَ **Bu** *(Bundan bedel)* اَلصَّرْفُ Bu çeviriş *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha?)* وَكَانُوا **Ve oldular** *(Neyden?)* عَنْهَا **Onlardan (o ayetlerden)** *(Ne oldular?)* غَافِلِينَ **Gafiller** تَقَدَّمَ Geçti *(Ne?)* مِثْلُهُ Bu ayetin benzeri

147. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Daha neyi yalanladılar?)* وَلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** اَلْبَعْثِ Dirilişi (yalanladılar) *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Başka şeyleri de حَبِطَتْ **Boşa gitmiştir** بَطَلَتْ Batıl olmuştur *(Ne batıl olmuştur?)* اَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** مَا Ol şey ki عَمِلُوهُ Onu yaptılar *(Nerede yaptılar?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ Hayrdan *(Ne gibi?)* كَصِلَةِ رَحِمٍ Sıla-i Rahim gibi *(Daha?)* وَصَدَقَةٍ Sadaka gibi فَلَا ثَوَابَ Sevap yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Niçin sevap yoktur?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Sevabın şartı bulunmadığı için هَلْ مَا يُجْزَوْنَ **Cezalandırılmayacaklardır** اِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **Ol şeyin** karşılığıyla ki كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(Onların yaptıkları da nedendir?)* مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlama *(Daha?)* وَالْمَعَاصِي Ve günahlar

148. وَاتَّخَذَ **Ve edindi** *(Kim?)* قَوْمُ مُوسٰى **Musa'nın kavmi** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ Yani بَعْدَ ذَهَابِهِ O gittikten sonra *(Nereye?)* إِلَى الْمُنَاجَاةِ Münâcata *(Neden edindiler?)* مِنْ حُلِيِّهِمْ **Ziynet takımlarından** اَلَّذِي Öyle ziynet takımları ki اسْتَعَارُوهُ Onları ödünç aldılar *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un kavminden *(Niçin almışlardı?)* بِعِلَّةِ عُرْسٍ Düğün sebebiyle فَبَقِيَ Ve kalmıştı *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Yanlarında *(Ne edindiler?)* عِجْلًا **Bir buzağı** *(Öyle buzağı ki)* صَاغَهُ Onu şekillendirdi/kalıba döktü *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

(Neyden şekillendirdi?) مِنْهُ Ondan (ziynetlerden) *(Kim şekillendirdi?)* السَّامِرِيُّ Sâmirî *(O buzağıdan bedel)* جَسَدًا **Bir heykel** *(Bu 'Ceseden' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir لَحْمًا وَدَمًا Yani Et ve kandan ibaret bir beden لَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* خُوَارٌ **Böğürme** أَيْ Yani صَوْتٌ Bir ses ki يُسْمَعُ İşitilir كَذٰلِكَ انْقَلَبَ (Buzağı) Buna (ses çıkaran hayvana) dönüştü *(Ne ile buna dönüştü?)* بِوَضْعِ التُّرَابِ Toprağı koyarak الَّذِي Öyle toprak ki أَخَذَهُ Onu aldı *(Nereden aldı?)* مِنْ حَافِرِ جِبْرِيلَ Cebrail'in atının toynağından *(Nereye koyarak?)* فِي فَمِهِ Ağzına فَإِنَّ أَثَرَهُ Zira o toprağın eseri *(Nedir?)* الْحَيَاةُ Hayat oluşturmaktır *(Nede hayat oluşturmaktır?)* فِيمَا Ol şeyde ki يُوضَعُ Konuldu *(Nereye konuldu?)* فِيهِ Ona وَمَفْعُولُ اتَّخَذَ الثَّانِي 'Edindiler' fiilinin ikinci mefulu *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmişir أَيْ Yani *(O buzağıyı ne edindiler?)* إِلٰهًا İlah (edindiler) أَلَمْ يَرَوْا **Onlar görmediler mi?** أَنَّهُ **Muhakkak ki o** لَا يُكَلِّمُهُمْ **Onlarla konuşmuyor** وَلَا يَهْدِيهِمْ **Onlara göstermiyor da** *(Neyi?)* سَبِيلًا **Yolu** فَكَيْفَ Nasıl olur da? يُتَّخَذُ Edinilir (o buzağı) *(Ne edinilir?)* إِلٰهًا İlah olarak اِتَّخَذُوهُ **Onu edindiler** *(Ne edindiler?)* إِلٰهًا ilah وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* ظَالِمِينَ **Zalimler** *(Ne sebebiyle?)* بِاتِّخَاذِهِ Onu edinmek suretiyle

149. وَلَمَّا **Ne zaman ki** سُقِطَ **Düşürüldü** *(Nereye?)* فِي أَيْدِيهِمْ **Elleri arasına** أَيْ Yani نَدِمُوا Pişman oldular *(Ne üzerine pişman oldular?)* عَلَى عِبَادَتِهِ Ona (buzağıya) ibadete وَرَأَوْا **Ve gördüler** عَلِمُوا Bildiler ki أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** قَدْ ضَلُّوا **Elbette saptılar** *(Ne sebebiyle?)* بِهَا İbadet sebebiyle وَذٰلِكَ Bu (pişmanlık) *(Ne zamandır?)* بَعْدَ رُجُوعِ مُوسٰى Musa'nın dönüşünden sonradır قَالُوا **Dediler** لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا **Şayet bize merhamet etmezse** *(Kim?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Daha?)* وَيَغْفِرْ **Ve mağfiret etmezse** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Buradaki 'Yarham' ile 'Yağfir' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (okundu) *(Nerede?)* فِيهِمَا Her iki fiilde de لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan**

﴿وَلَمَّا رَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ﴾ مِنْ جِهَتِهِمْ ﴿اَسِفًا﴾ شَدِيدَ الْحُزْنِ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿بِئْسَمَا﴾ أَيْ بِئْسَ خِلَافَةً ﴿خَلَفْتُمُونِي﴾ هَا ﴿مِنْ بَعْدِي﴾ خِلَافَتُكُمْ هٰذِهِ حَيْثُ أَشْرَكْتُمْ ﴿اَعَجِلْتُمْ اَمْرَ رَبِّكُمْ وَاَلْقَى الْاَلْوَاحَ﴾ أَلْوَاحَ التَّوْرَاةِ غَضَبًا لِرَبِّهٖ فَتَكَسَّرَتْ ﴿وَاَخَذَ بِرَأْسِ اَخِيهِ﴾ أَيْ بِشَعْرِهٖ بِيَمِينِهٖ وَلِحْيَتِهٖ بِشِمَالِهٖ ﴿يَجُرُّهُ اِلَيْهِ﴾ غَضَبًا ﴿قَالَ﴾ يَا ﴿ابْنَ اُمَّ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [أُمِّ]، أَرَادَ أُمِّي وَذِكْرُهَا أَعْطَفُ لِقَلْبِهٖ ﴿اِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي وَكَادُوا﴾ قَارَبُوا ﴿يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ﴾ تَفْرَحْ ﴿بِيَ الْاَعْدَاۤءَ﴾ بِإِهَانَتِكَ إِيَّايَ ﴿وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾﴾ بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ فِي الْمُؤَاخَذَةِ ﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي﴾ مَا صَنَعْتُ بِأَخِي ﴿وَ لِاَخِي﴾ أَشْرَكَهُ الدُّعَاءَ إِرْضَاءً لَهُ وَدَفْعًا لِلشَّمَاتَةِ بِهٖ ﴿وَاَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿اِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ﴾ إِلٰهًا ﴿سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ﴾ عَذَابٌ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فَعُذِّبُوا بِالْأَمْرِ بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾﴾ عَلَى اللهِ بِالْإِشْرَاكِ وَغَيْرِهٖ ﴿وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا﴾ رَجَعُوا عَنْهَا ﴿مِنْ بَعْدِهَا وَاٰمَنُوا﴾ بِاللهِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ التَّوْبَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٥٣﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَلَمَّا سَكَتَ﴾ سَكَنَ ﴿عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ اَخَذَ الْاَلْوَاحَ﴾ الَّتِي أَلْقَاهَا ﴿وَفِي نُسْخَتِهَا﴾ أَيْ مَا نُسِخَ فِيهَا أَيْ كُتِبَ ﴿هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾﴾ يَخَافُونَ وَأُدْخِلَ اللَّامُ عَلَى الْمَفْعُولِ لِتَقَدُّمِهٖ - ﴿وَاخْتَارَ مُوسٰى قَوْمَهُ سَبْعِينَ﴾ أَيْ مِنْ قَوْمِهٖ ﴿رَجُلًا﴾ مِمَّنْ لَمْ يَعْبُدُوا الْعِجْلَ بِأَمْرِهٖ تَعَالٰى ﴿لِمِيقَاتِنَا﴾ أَيْ لِلْوَقْتِ الَّذِي وَعَدْنَاهُ بِإِتْيَانِهِمْ فِيهِ لِيَعْتَذِرُوا مِنْ عِبَادَةِ أَصْحَابِهِمُ الْعِجْلَ فَخَرَجَ بِهِمْ ﴿فَلَمَّا اَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ اَلزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لِأَنَّهُمْ لَمْ يُزَايِلُوا قَوْمَهُمْ حِينَ عَبَدُوا الْعِجْلَ، قَالَ: وَهُمْ غَيْرُ الَّذِينَ سَأَلُوا الرُّؤْيَةَ وَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبِّ لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ خُرُوجِي بِهِمْ لِيُعَايِنَ بَنُو إِسْرَائِيلَ ذٰلِكَ وَلَا يَتَّهِمُونِي ﴿وَاِيَّايَ اَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاۤءُ مِنَّا﴾ اِسْتِفْهَامُ اسْتِعْطَافٍ أَيْ لَا تُعَذِّبْنَا بِذَنْبِ غَيْرِنَا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هِيَ﴾ أَيِ الْفِتْنَةُ الَّتِي وَقَعَ فِيهَا السُّفَهَاءُ ﴿اِلَّا فِتْنَتُكَ﴾ اِبْتِلَاؤُكَ ﴿تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاۤءُ﴾ إِضْلَالَهُ ﴿وَتَهْدِي مَنْ تَشَاۤءُ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿اَنْتَ وَلِيُّنَا﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِنَا ﴿فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

150. **Ne zaman ki Mûsa** onlardan sebep **gazaplı, pek kederli bir halde kavmine geri döndü,** onlara **dedi ki: «Benden sonra** şirk koşmak suretiyle **bana ne kötü** haleflikle **halef oldunuz! Rabbinizin emrini acele mi istediniz?» Ve** Rabbi adına kızarak Tevrat **levhalarını attı** onlar da kırılıverdi. **Ve kardeşinin başından,** sağ eliyle saçından, sol eliyle de sakalından **tutarak** kızgın bir şekilde **kendisine doğru çekiverdi. (Kardeşi de) Dedi ki: «Ey anamın**[1] **oğlu! Bu kavim muhakkak ki beni zayıf saydılar ve az kaldı beni öldürüyorlardı. Artık benimle,** beni küçük düşürmek suretiyle **düşmanları sevindirme ve** hesaba çekme hususunda **beni,** buzağıya ibadet etmek suretiyle **zalim olan kavim ile bir tutma!»**

151. **Dedi ki: «Yâ rabbi!** Kardeşime yaptığım şeylerde **Beni ve kardeşimi**[2] **yarlığa ve bizi rahmetine dâhil et. Ve sen merhamet edenlerin en merhametlisisin.»**

152. Allah teala buyurdu ki; **Şüphe yok ki, o buzağıyı** ilah **edinenlere elbette Rablerinden bir** gazap, **ve dünya hayatında bir zillet erişecektir.** Nitekim onlar kendilerini öldürmekle emredilmek suretiyle azap edilmişler ve kıyamet gününe kadar üzerlerine zillet vurulmuştur. **Ve işte** Şirk koşarak ve başka şekillerle Allah'a **iftira edenleri böyle;** onları cezalandırdığımız gibi **cezalandırırız.**

153. **Ve o kimseler ki, kötülükleri işlemişler, sonra onun arkasından tevbe etmiş,** o işlerden vazgeçmiş **ve** Allah'a **imân etmişlerdir; şüphe yok ki, ondan,** yani tevbeden **sonra Rabbin elbette** onlara **ziyade mağfiret edendir, merhamet edendir.**

154. **Ne zaman ki, Mûsa'nın öfkesi durdu,** dindi, attığı **levhaları alıverdi ve onun nüshasında,** yani orada yazılanlarda **'Rablerinden korkanlar**[3] çekinenler **için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidâyet ve bir rahmet olduğu' vardı.**

155. **Ve Musa,** Cenâbı Hakkın emriyle **kavmin**den buzağıya tapmamış olan **yetmiş erkeği,** arkadaşları buzağıya ibadet ettiklerinden dolayı gelip özür dilemeleri maksadıyla **tayin ettiğimiz vakit için seçmişti.** Musa da

---

[1] أُمّ kelimesi م harfinin kesresiyle (ابْنَ أُمِّ şeklinde) ve fethasıyla (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi ابْنَ أُمَّ şeklinde) okunmuştur."ابْنَ أُمِّي-Annemin oğlu" anlamını kastetmiştir. Musa'nın yüreğine daha fazla dokunması için "Anne" sözünü zikretmiştir.

[2] Musa'nın (a.s) kardeşi Hârun'u (a.s.) duaya ortak etmesi onun gönlünü alma ve ona gelecek kınamaları savma amacına matuftur.

[3] للذين mefulüne ل gelmesi fiilinden önce geldiği içindir.

onlarla birlikte çıkmıştı. **Ne zaman ki, onları şiddetli sarsıntı yakaladı,** -İbni Abbas'ın dediğine göre sarsıntıya yakalanmalarının sebebi, kavimleri buzağıya taparken onlardan ayrılmamış olmalarıydı. Ayrıca bu kişiler, Allah'ı görmek isteyip de kendilerini yıldırım çarpan kişilerden başkadır- Musa **dedi ki: «Yarabbi! Eğer dileseydin onları ve beni** İsrail oğullarının görmesi ve sonra beni töhmet altında bırakmamaları için **daha** onlarla birlikte çıkmadan **önce helâk ederdin. Bizden birtakım sefihlerin yaptıkları şey sebebiyle bizi helâk eder misin?**[1] Yani "başkalarının günahı sebebiyle bizi helak etme!" anlamına gelir. Sefihlerin içine düştüğü **bu** fitne **ancak Senin bir imtihanındır,**[2] **bununla** sapmasını **dilediğini saptırırsın ve Sen** hidayetini **dilediğini hidayete kavuşturursun. Sen bizim velimizsin,** işlerimizi yönetensin **artık bize mağfiret buyur ve bize rahmet et ve Sen mağfiret edenlerin en hayırlısısın.»**

KELİME ANLAMI

150. وَلَمَّا رَجَعَ **Ne zaman ki döndü** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Nereye döndü?)* اِلٰى قَوْمِه۪ **Kavmine** *(Ne olduğu halde döndü?)* غَضْبَانَ **Kızgın** مِنْ جِهَتِهِمْ Onlar tarafından *(Daha?)* اَسِفًا **Kederli** شَد۪يدَ الْحُزْنِ Çok üzgün قَالَ **Dedi** *(Kime dedi?)* لَهُمْ Onlara بِئْسَمَا **Ne kötü şey!** أَيْ Yani بِئْسَ خِلَافَةً Ne kötü haleflikle خَلَفْتُمُونِ۪ي **Halef oldunuz bana** *(Neye halef oldunuz?)* هَا O halefliğe *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْد۪ي **Benden sonra** *(O kötü olan ne?)* خِلَافَتُكُمْ Sizin hilafetiniz هٰذِه۪ Bu hilafetiniz حَيْثُ Şöyle ki أَشْرَكْتُمْ Şirk koştunuz اَعَجِلْتُمْ **Acele mi ediverdiniz?** اَمْرَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin emrini (beklemeyip)** وَاَلْقَى **Ve attı** *(Neyi?)* الْاَلْوَاحَ **Levhaları** أَلْوَاحَ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın levhalarını غَضَبًا Kızarak (Kim adına?) لِرَبِّه۪ Rabbi adına فَتَكَسَّرَتْ Levhalar da kırılıverdi وَاَخَذَ **Ve tuttu** *(Neyi?)* بِرَأْسِ اَخ۪يهِ **Kardeşinin başını** أَيْ Yani بِشَعْرِه۪ Saçını *(Ne ile tuttu?)* بِيَم۪ينِه۪ Sağ eliyle *(Daha?)* وَلِحْيَتِه۪ Sakalını da *(Ne ile?)* بِشِمَالِه۪ Soluyla *(Ne olduğu halde tuttu)* يَجُرُّهُ **Onu çekerek** *(Kime doğru?)* اِلَيْهِ **Kendisine doğru** *(Niçin böyle yaptı?)* Kızgınlıktan غَضَبًا **Dedi (Harun)** قَالَ يَا ابْنَ اُمَّ Ey **Anamın oğlu!** *(Buradaki 'Ümm' kelimesi)* بِكَسْرِ الْم۪يمِ Mim'in kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Mim'in fethasıyla (okundu) أَرَادَ ('Ümmi' sözüyle) Murad etti أُمّ۪ي 'Ümmî/ annemin...'i murat etti وَذِكْرُهَا Annenin zikredilmesi *(Nedir?)* أَعْطَفُ Daha sevgi doludur *(Ne için?)* لِقَلْبِه۪ Kalbi için اِنَّ الْقَوْمَ **Muhakkak ki kavim** اسْتَضْعَفُون۪ي **Beni zayıf buldular** وَكَادُوا **Az daha onlar** قَارَبُوا Az kaldı onlar يَقْتُلُونَن۪ي **Beni öldürüyorlardı**

---

[1] Buradaki istifham yalvarıp-yakarma anlamı içerir.

[2] Ayette geçen اِنْ, مَا anlamındadır.

فَلَا تُشْمِتْ **Artık sevindirme** تُفَرِّحْ Ferahlatma *(Kiminle sevindirme?)* بِيَ **Benimle** *(Kimi sevindirme?)* الْأَعْدَاءَ **Düşmanları** *(Ne şekilde?)* بِإِهَانَتِكَ Senin küçük düşürmenle *(Kimi?)* إِيَّايَ Beni وَلَا تَجْعَلْنِي **Beni kılma** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَوْمِ **O kavimle ki** الظَّالِمِينَ **Zulmediciler** *(Ne ile zulmedicilerdir?)* بِعِبَادَةِ الْعِجْلِ Buzağıya tapmakla *(Ne konuda beni onlarla birlikte kılma?)* فِي الْمُؤَاخَذَةِ Hesap sormada

151. قَالَ **Dedi (Musa)** رَبِّ **Ey Rabbim!** اغْفِرْ **Affet!** *(Kimi?)* لِي **Beni** *(Benden bedel)* مَا Ol şeyi affet ki صَنَعْتُ Ben yaptım *(Kime yaptım?)* بِأَخِي Kardeşime *(Daha kimi affet!?)* وَ لِأَخِي **Kardeşimi de** أَشْرَكَهُ Onu ortak kıldı *(Neye?)* الدُّعَاءَ Duaya *(Niçin böyle yaptı?)* إِرْضَاءً لَهُ Onun rızasını/gönlünü almak için *(Daha?)* وَدَفْعًا Kaldırmak için *(Neyi?)* لِلشَّمَاتَةِ İstihzayı *(Kiminle?)* بِهِ Harun'la وَأَدْخِلْنَا **Bizi koy** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِكَ **Rahmetinin içine** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhametlilerin en merhametlisisin**

152. قَالَ تَعَالَى Allah teala buyurdu إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* الْعِجْلَ **Buzağıyı** *(Ne edindiler?)* إِلَهًا İlah edindiler سَيَنَالُهُمْ **Onlara erişecektir** *(Ne?)* غَضَبٌ **Bir gazap** عَذَابٌ Bir azap *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** *(Daha ne erişecektir?)* وَذِلَّةٌ **Bir zillet** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** فَعُذِّبُوا Azap edildiler *(Ne ile azap edildiler?)* بِالْأَمْرِ Emredilmekle *(Ne ile emredilmekle?)* بِقَتْلِ أَنْفُسِهِمْ Kendilerini öldürmekle وَضُرِبَتْ Ve vuruldu عَلَيْهِمُ Üzerlerine *(Ne?)* الذِّلَّةُ Zillet *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar وَكَذٰلِكَ **Ve aynı şekilde** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُفْتَرِينَ **İftira atanları** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a *(Ne şekilde iftira atanları?)* بِالْإِشْرَاكِ Ortak koşarak *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve daha başka şekilde

153. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** عَمِلُوا **İşlediler** السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** ثُمَّ **Sonra da** تَابُوا **Tevbe ettiler** رَجَعُوا Döndüler *(Neyden döndüler?)* عَنْهَا O kötülükten *(Ne zaman tevbe ettiler?)* مِنْ بَعْدِهَا **On(u yaptık)dan sonra** *(Daha?)* وَآمَنُوا **Ve iman ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** مِنْ بَعْدِهَا **Ondan sonra** أَيْ التَّوْبَةِ Yani tevbeden sonra *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Elbette mağfiret edicidir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara رَحِيمٌ **Merhametlidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

154. وَلَمَّا سَكَتَ **Ne zaman ki sustu** سَكَنَ Dindi *(Kimden?)* عَنْ مُوسَى **Musa'dan** *(Ne?)* الْغَضَبُ **Gazap** اَخَذَ **Aldı** *(Neyi?)* الْاَلْوَاحَ **Levhaları** اَلَّتِي Öyle levhalar ki أَلْقَاهَا Onları (yere) atmıştı وَفِي نُسْخَتِهَا **Onun nüshasında vardı** أَيْ Yani مَا Ol şeydeki نُسِخَ kaydedilmişti *(Nerede?)* فِيهَا Orada أَيْ Yani كُتِبَ Yazılmıştı *(Ne?)* هُدًى **Hidayet/kurtuluş** *(Neyden kurtuluş?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Dalaletten *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Rahmet vardır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** هُمْ **Onlar** لِرَبِّهِمْ **Rablerinden** يَرْهَبُونَ يَخَافُونَ **Korkarlar** وَأُدْخِلَ Dahil edildi *(Ne?)* اللَّامُ Lam *(Neye dahil edildi?)* عَلَى الْمَفْعُولِ Meful üzerine *(Niçin dahil edildi?)* لِتَقَدُّمِهِ Meful önce geldiği için

155. وَاخْتَارَ **Seçti** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Kimden seçti?)* قَوْمَهُ أَيْ مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** سَبْعِينَ رَجُلًا **Yetmiş adam seçti** *(O yetmiş adamı da kimdendir?)* مِمَّنْ Ol kimselerden ki لَمْ يَعْبُدُوا Onlar ibadet etmediler *(Neye?)* الْعِجْلَ Buzağıya *(Ne ile seçti?)* بِأَمْرِهِ تَعَالَى Allah tealanın emriyle *(Niçin seçti?)* لِمِيقَاتِنَا **Tayin ettiğimiz vakit için** أَيْ Yani لِلْوَقْتِ الَّذِي Ol vakit için ki وَعَدْنَاهُ Ona (Musa'ya) vaatleştik *(Ne ile?)* بِإِتْيَانِهِمْ Onların gelmesiyle *(Nerede?)* فِيهِ O vakitte *(Niçin gelmeleriyle?)* لِيَعْتَذِرُوا Özürde bulunmaları için *(Neyden özürde bulunmaları?)* مِنْ عِبَادَةِ اَصْحَابِهِمُ الْعِجْلَ Arkadaşlarının buzağıya olan ibadetinden فَخَرَجَ Ve çıktı بِهِمْ Onlarla birlikte فَلَمَّا اَخَذَتْهُمُ **Ne zaman ki onları yakaladı** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** الزَّلْزَلَةُ Zelzele *(Öyle zelzele ki)* الشَّدِيدَةُ Şiddetli قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas لِأَنَّهُمْ (Onları zelzele yakaladı) çünkü onlar لَمْ يُزَايِلُوا Ayrılmamışlardı قَوْمَهُمْ Kavimlerinden *(Ne vakit?)* حِينَ عَبَدُوا İbadet ettiklerinde *(Neye?)* الْعِجْلَ Buzağıya قَالَ Dedi (İbni Abbas) وَهُمْ Bunlar *(Nedir?)* غَيْرُ الَّذِينَ Ol kimselerden başkadır ki سَأَلُوا İstediler الرُّؤْيَةَ (Allah'ı) görmeyi وَأَخَذَتْهُمْ Ve de onları yakaladı *(Ne?)* الصَّاعِقَةُ Yıldırım قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Şöyle dedi :)* رَبِّ **Ey Rabbim!** لَوْ شِئْتَ **Şayet isteseydin** اَهْلَكْتَهُمْ **Onları helak ederdin** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ خُرُوجِي Benim çıkmamdan önce بِهِمْ Onlarla birlikte *(Niçin böyle yapardın?)* لِيُعَايِنَ Bizzat görsün diye *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları (Neyi?) ذٰلِكَ bunu وَلَا يَتَّهِمُونِي Ve beni itham etmesinler diye *(Daha kimi helak ederdin?)* وَإِيَّايَ **Beni** اَتُهْلِكُنَا **Bizi helak eder misin?** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** فَعَلَ **Onu yaptı** *(Kim?)* السُّفَهَاءُ **Beyinsizler** *(O beyinsizler kimdendir?)* مِنَّا **Bizden** *(Buradaki istifham nedir?)* إِسْتِفْهَامُ اسْتِعْطَافٍ Yalvarma manasında istifhamdır

أَيْ Yani لَا تُعَذِّبْنَا Bize azap etme *(Ne sebebiyle?)* بِذَنْبِ غَيْرِنَا Bizden başkasının günahı sebebiyle إِنْ مَا هِيَ **Bu olmadı** – 'İn' kelimesi, 'mâ' anlamındadır- أَيْ Yani الْفِتْنَةُ الَّتِي Bu fitne olmadı *(Öyle fitne ki)* وَقَعَ Düştü *(Nereye?)* فِيهَا O fitnenin içine *(Kim?)* السُّفَهَاءُ Beyinsizler *(Kim?)* إِلَّا **Ancak (oldu)** *(Ne oldu?)* فِتْنَتُكَ **Senin imtihanın/fitnen oldu** اِبْتِلَاؤُكَ Senin denemen oldu تُضِلُّ **Sen saptırırsın** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** *(Neyi diliyorsun?)* إِضْلَالَهُ Onu saptırmayı وَتَهْدِي **Ve hidayete ulaştırırsın** *(Kimi?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** تَشَاءُ **Sen diliyorsun** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Onu hidayete erdirmeyi أَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* وَلِيُّنَا **Bizim velimiz/dostumuz/sahibimiz sensin** مُتَوَلِّي أُمُورِنَا İşlerimizi yöneten sensin فَاغْفِرْ **Mağfiret et!** *(Kime?)* لَنَا **Bize** وَارْحَمْنَا **Ve bize merhamet et** وَأَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْغَافِرِينَ **Mağfiret edenlerin en hayırlısısın**

﴿وَاكْتُبْ﴾ أَوْجِبْ ﴿لَنَا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ﴾ حَسَنَةً ﴿إِنَّا هُدْنَآ﴾ تُبْنَا ﴿إِلَيْكَ
قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿عَذَابِيٓ أُصِيبُ بِهٖ مَنْ اَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ﴾ عَمَّتْ ﴿كُلَّ شَيْءٍ﴾
فِي الدُّنْيَا ﴿فَسَاَكْتُبُهَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ
﴿١٥٦﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْاُمِّيَّ﴾ مُحَمَّدًا ﷺ ﴿الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ
فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ﴾ بِاسْمِهِ وَصِفَتِهِ ﴿يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهٰيهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ
الطَّيِّبَاتِ﴾ مِمَّا حُرِّمَ فِي شَرْعِهِمْ ﴿وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَٓائِثَ﴾ الْمَيْتَةَ وَنَحْوَهَا ﴿وَيَضَعُ عَنْهُمْ
اِصْرَهُمْ﴾ ثِقْلَهُمْ ﴿وَالْاَغْلَالَ﴾ اَلشَّدَائِدَ ﴿الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾ كَقَتْلِ النَّفْسِ فِي التَّوْبَةِ
وَقَطْعِ أَثَرِ النَّجَاسَةِ ﴿فَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِهٖ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَعَزَّرُوهُ﴾ وَوَقَّرُوهُ ﴿وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ
الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿أُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿يَا
أَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيِي
وَيُمِيتُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ تَرْشُدُونَ ﴿وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰى اُمَّةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿يَهْدُونَ﴾ اَلنَّاسَ ﴿بِالْحَقِّ وَبِهٖ
يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ فِي الْحُكْمِ

TÜRKÇE ANLAMI

156. **«Ve bizim için bu dünyada da ahirette de bir iyilik yaz,** bunu gerekli kıl! **Biz muhakkak ki Sana döndük.»** Allah teala **buyurdu ki: «Azabımdır. Bunu** azap etmeyi **dilediğime ulaştırırım. Rahmetim ise** dünyadaki **herşeyi kuşatmıştır.** Ahirette **onu sakınanlar ve zekâtlarını verenler ve Bizim ayetlerimize imân edenler için elbette yazacağım.»**

157. **O kimseler ki, Resule; ümmi Nebi** olan Muhammed'e[(s.a.v.)] **tâbi olurlar. O nebi ki, O'nu** ismi ve özellikleriyle birlikte **yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı bulurlar. Onlara iyiyi emreder ve onları kötüden nehy eyler ve onlara** şeriatlarında kendilerine haram kılınan **temiz olan şeyleri helâl kılar, onların üzerine** leş vb. **pis şeyleri de haram kılar. Ve onlardan ağır yüklerini ve üzerlerinde bulunan** "tevbede kişinin kendisini öldürmesi", "necasetin eserinin bulunduğu yeri kesme" gibi **bağları kaldırır, artık o kimseler ki O'na imân ederler ve O'na tazîmde ve yardımda bulunurlar ve onunla beraber indirilmiş olan Nûr'a,** Kurân'a **tâbi olurlar, işte felâh bulanlar onlardan ibarettir.**

158. **De ki:**[1] **«Ey insanlar! Şüphe yok ki ben hepinize göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim. O'ndan başka ilâh yoktur. Hem diriltir; hem öldürür. Artık Allah'a ve bir Ümmi bir Nebi olan; Allah'a ve O'nun kelimelerine,** Kurân'a **inanan Resûlüne imân ediniz ve O'na tâbi olunuz ki, hidâyete erişebilesiniz.»**

159. **Ve Mûsa'nın kavminden bir ümmet,** cemaat **de vardır ki, hak ile** insanları **hidâyete erdirirler ve** hüküm verirken **hak ile adâlette bulunurlar.**

KELİME ANLAMI

156. وَاكْتُبْ **Yaz** أَوْجِبْ Vacip kıl لَنَا **Bizim için** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünya hayatında** *(Neyi yaz?)* حَسَنَةً **Bir iyilik** *(Daha?)* وَفِي الْآخِرَةِ **Ahirette de** حَسَنَةً Bir iyilik (yaz) إِنَّا **Muhakkak ki biz** هُدْنَا، تُبْنَا **tevbe ettik** إِلَيْكَ **Sana** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala عَذَابِي **Benim azabım** أُصِيبُ **Uğratırım** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** أَشَاءُ **Ben dilerim** *(Neyi?)* تَعْذِيبَهُ Azap etmeyi وَرَحْمَتِي **Ve benim rahmetim** عَمَّتْ وَسِعَتْ **kuşatmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Neredeki her şey?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki فَسَأَكْتُبُهَا **Elbette yazacağım onu (rahmetimi)** (Nerede?) فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Korkup-sakınırlar** *(Daha?)* وَيُؤْتُونَ **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha kime yazacağım?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseler için ki** هُمْ **Onlar** بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** يُؤْمِنُونَ **İman ederler**

157. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَتَّبِعُونَ **Tabi olurlar** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Rasüle** النَّبِيَّ **Nebi'ye** *(Öyle nebi ki)* الْأُمِّيَّ **Ümmi** ﷺ مُحَمَّدًا Muhammed'e *(sallallahü aleyhi ve sellem)* الَّذِي **Öyle nebi ki** يَجِدُونَهُ **Onu bulurlar** *(Ne olarak bulurlar?)* مَكْتُوبًا **Yazılmış** عِنْدَهُمْ **Yanlarında** *(Nerede yazılmış?)* فِي التَّوْرَاةِ **Tevrat'ta** *(Daha?)* وَالْإِنْجِيلِ **Ve İncil'de** *(Neyle yazılmış?)* بِاسْمِهِ İsmiyle *(Daha?)* وَصِفَتِهِ Sıfatıyla يَأْمُرُهُمْ **Onları emreder** *(Ne ile emreder?)* بِالْمَعْرُوفِ **İyilikle** *(Daha?)* وَيَنْهَاهُمْ **Ve onları nehyeder/yasaklar** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** *(Daha?)* وَيُحِلُّ **Helal kılar** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi helal kılar?)* الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeyleri** (Öyle temiz şeyler ki) مِمَّا حُرِّمَ فِي شَرْعِهِمْ Onların şeriatında haram kılınmış olan *(Daha?)* وَيُحَرِّمُ **Haram kılar** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Neyi haram kılar?)* الْخَبَائِثَ **Pis şeyleri** *(O pis şeyler de nedendir?)* الْمَيْتَةَ Leş *(Daha?)*

---

[1] قُلْ sözüyle hitap edilen kişi Hz. Peygamber (s.a.v.) efendimizdir.

وَنَحْوَهَا Ve benzerleri وَيَضَعُ **Kaldırır** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi kaldırır?)* إِصْرَهُمْ **Yüklerini/ağır anlaşmaları** ثِقْلَهُمْ Ağırlıklarını *(Daha neyi kaldırır?)* وَالْأَغْلَالَ الَّتِي **O Bağlarını ki** الشَّدَائِدَ O ağır yükümlülüklerini ki كَانَتْ عَلَيْهِمْ **Onların üzerindeydi** *(Ne gibi?)* كَقَتْلِ النَّفْسِ Kendini öldürmek gibi *(Nerede?)* فِي التَّوْبَةِ Tevbede *(Daha?)* وَقَطْعِ أَثَرِ النَّجَاسَةِ Necasetin eserinin bulunduğu yeri kesmek gibi فَالَّذِينَ **Artık o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(O iman edenler de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Daha?)* وَعَزَّرُوهُ **Ona saygı gösterdiler** وَوَقَّرُوهُ Ona hürmet ettiler *(Daha?)* وَنَصَرُوهُ **Ona yardım ettiler** *(Daha?)* وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** *(Neye?)* النُّورَ الَّذِي **Ol nura ki** أُنْزِلَ **İndirildi** مَعَهُ **Onunla birlikte** أَيْ Yani الْقُرْآنَ Kurana (tabi oldular) أُولَٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** الْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenler**

158. قُلْ **De ki** *(Bu lafız nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(kime?)* ﷺ لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* يَا أَيُّهَا النَّاسُ **En insanlar!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* رَسُولُ اللهِ **Allah'ın Resulü/elçisiyim** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** جَمِيعًا **Hepinize** الَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Yerin (mülkü)** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** يُحْيِي **Hem diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Hem de öldürür** فَآمِنُوا **Artık iman edin!** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Onun Resulüne** النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ **Ümmi Nebiye** الَّذِي **Öyle ki** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَكَلِمَاتِهِ **Onun kelimelerine** الْقُرْآنِ Kurana وَاتَّبِعُوهُ **Ona tabi olun!** لَعَلَّكُمْ **tâ ki siz** تَهْتَدُونَ **Hidayete erersiniz** تَرْشُدُونَ Doğruya erişirsiniz

159. وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰى **Musa'nın kavminden de vardır** *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** جَمَاعَةٌ Bir Cemaat *(Öyle ümmet-cemaat ki)* يَهْدُونَ **Hidayete erdirirler** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Ne ile hidayete erdirirler?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** *(Daha?)* وَبِهِ **Ve onunla** يَعْدِلُونَ **Adalette icra ederler** *(Nerede?)* فِي الْحُكْمِ Hükümde

﴿وَقَطَّعْنَاهُمُ﴾ فَرَّقْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿اثْنَتَيْ عَشْرَةَ﴾ حَالٌ ﴿أَسْبَاطًا﴾ بَدَلٌ مِنْهُ، أَيْ قَبَائِلَ ﴿أُمَمًا﴾ بَدَلٌ مِنْ قَبْلِهِ ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ﴾ فِي التِّيهِ ﴿أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ﴾ فَضَرَبَهُ ﴿فَانْبَجَسَتْ﴾ اِنْفَجَرَتْ ﴿مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا﴾ بِعَدَدِ الْأَسْبَاطِ ﴿قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ﴾ سِبْطٍ مِنْهُمْ ﴿مَشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ﴾ فِي التِّيهِ مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ ﴿وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى﴾ هُمَا التَّرَنْجَبِينُ وَالطَّيْرُ السُّمَانِيُّ بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ وَالْقَصْرِ وَقُلْنَا لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ﴾ بَيْتَ الْمَقْدِسِ ﴿وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا﴾ أَمْرُنَا ﴿حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ﴾ أَيْ بَابَ الْقَرْيَةِ ﴿سُجَّدًا﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ ﴿نَغْفِرْ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ ﴿لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾﴾ بِالطَّاعَةِ ثَوَابًا ﴿فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ﴾ فَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ وَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا﴾ عَذَابًا ﴿مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾﴾ ﴿وَاسْأَلْهُمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ تَوْبِيخًا ﴿عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ﴾ مُجَاوِرَةَ بَحْرِ الْقُلْزُمِ وَهِيَ أَيْلَةُ مَا وَقَعَ بِأَهْلِهَا ﴿إِذْ يَعْدُونَ﴾ يَعْتَدُونَ ﴿فِي السَّبْتِ﴾ بِصَيْدِ السَّمَكِ الْمَأْمُورِينَ بِتَرْكِهِ فِيهِ ﴿إِذْ﴾ ظَرْفٌ لِيَعْدُونَ ﴿تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا﴾ ظَاهِرَةً عَلَى الْمَاءِ ﴿وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ﴾ لَا يُعَظِّمُونَ السَّبْتَ أَيْ سَائِرَ الْأَيَّامِ ﴿لَا تَأْتِيهِمْ﴾ اِبْتِلَاءً مِنَ اللهِ ﴿كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾﴾ وَلَمَّا صَادُوا السَّمَكَ اِفْتَرَقَتِ الْقَرْيَةُ أَثْلَاثًا ثُلُثٌ صَادُوا مَعَهُمْ وَثُلُثٌ نَهَوْهُمْ وَثُلُثٌ أَمْسَكُوا عَنِ الصَّيْدِ وَالنَّهْيِ

TÜRKÇE ANLAMI

Ve Biz onları, İsrail oğullarını **oniki**[1] **kabileye;**[2] **ümmetlere**[3] **ayırdık ve Mûsa'ya** çölde **kavmi kendisinden su istedikleri vakit vahyettik ki, «Asan ile taşa vur.»** O da taşa vurunca, **Ondan** kavim sayısınca **oniki pınar kaynayıp akmaya başladı. Onlardan her insan,** kabile **su içeceği yeri bildi. Ve** çölde **onların üzerine bulutları** güneşin sıcağından koruyan **bir gölgelik yaptık. Ve onların üzerine** terancebin ve sümânâ[4] kuşu denilen **kudret helvası ile bıldırcın indirdik.** Ve onlara dedik ki; **Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin temizlerinden**

---

[1] عَشْرَةَ kelimesi haldir.

[2] أَسْبَاطًا kelimesi عَشْرَةَ kelimesinden bedeldir. Kabileler anlamına gelir.

[3] أُمَمًا kelimesi أَسْبَاطًا kelimesinden bedeldir.

[4] اَلسُّمَانِى kelimesi şeddesiz م harfi ve kasr ile okunmuştur.

yeyiniz. Ve onlar Bize zulmetmediler lâkin, kendilerine zulmeder oldular.

161. Ve yâd et **o vakti ki, onlara denilmişti: «Şu beldede,** Beyt-i Makdiste **oturunuz. Ve ondan dilediğiniz yerde yeyiniz ve** isteğimiz **'Hıtta/Hatalarımızın bağışlanması'dır deyiniz ve** eğilme secdesiyle **secde eder olduğunuz halde** o beldenin **kapısından giriniz ki, size hatalarınızı bağışlayalım,**[1] itaatleri sebebiyle **muhsin olanlara** mükâfaatlarını **elbette arttıracağızdır.»**

162. Fakat onlardan zulmedenler, kendilerine denilen sözü başka bir söze çevirdiler; "Habbetün fî şa'aratin" dediler ve kıçları üstünde sürünerek içeri girdiler. **Artık onların üzerlerine zulmeder olmaları sebebiyle gökten bir azap salıverdik.**

163. Ey Muhammed! Kınama maksadıyla **onlara** Kulzum **denizin**inin **kenarında bulunan** Eyle **belde**sinden**;** oranın ahalisine ne olduğundan **sor! O vakit ki onlar cumartesi gününde** avlanmak kendilerine yasak olmasına rağmen balık avlamak suretiyle **haddi aşıyorlardı; O vakit ki,**[2] **onlara cumartesi günlerinde balıklar çokça** su üstünde **görünerek gelirlerdi. Cumartesi (yani tatil) yapmadıkları günlerde,** yani cumartesi gününe tazim göstermedikleri sair günlerde **ise** Allah'tan bir imtihan olarak **gelmezlerdi. İşte onları yaptıkları fıskları sebebiyle böylece imtihan ederiz.**

KELİME ANLAMI

160. وَقَطَّعْنَاهُمْ **Ve biz onları ayırdık** فَرَّقْنَا Tefrik ettik *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını *(Onlar ne oldukları halde?)* اثْنَتَيْ عَشْرَةَ **On iki oldukları halde** *(Buradaki 'isnetey aşrete' nedir?)* حَالٌ Haldir *(O 'on iki'den bedel)* أَسْبَاطًا **Sebtler oldukları halde** *(Buradaki 'esbât' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْهُ Ondan ('isnetey aşrete'den) أَيْ Yani قَبَائِلَ Kabileler oldukları halde *(O sebtlerden bedel)* أُمَمًا **Ümmetler oldukları halde** *(Buradaki 'ümemen' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْ قَبْلِهِ Öncesinden (Esbât kelimesinden bedeldir) وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik ki ;** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Ne vakit?)* إِذْ **Ol vakit ki** اسْتَسْقَاهُ **Ondan su istedi** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Onun kavmi** *(Nerede?)* فِي التِّيهِ Çölde *(Şunu vahyettik :)* أَنِ اضْرِبْ **"Vur!** *(Neyle?)* بِعَصَاكَ **Âsan ile** *(Neye vur?)* الْحَجَرَ **Taşa** فَضَرَبَهُ O da vurdu فَانْبَجَسَتْ **Kaynayıp**

---

[1] نَغْفِرْ kelimesi hem ن harfiyle, hem de ت harfiyle meçhul olarak (تُغْفَرْ/bağışlansın şeklinde) okunmuştur.

[2] Buradaki إِذْ önceki يَعْدُونَ fiilinin zarfıdır.

akmaya başladı اِنْفَجَرَتْ Fışkırdı *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan (taştan)** *(Ne akmaya başladı?)* اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا **On iki pınar** بِعَدَدِ الْأَسْبَاطِ Kabileler adedince قَدْ عَلِمَ **Bildi** *(Kim?)* كُلُّ اُنَاسٍ **Her insan** سِبْطٍ مِنْهُمْ Onlardan her kabile *(Neyi bildi?)* مَشْرَبَهُمْ **İçeceği yeri** وَظَلَّلْنَا **Ve biz gölgelik yaptık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Neyi gölgelik yaptık?)* الْغَمَامَ **Bulutları** *(Nerede gölgelik yaptık?)* فِي التِّيهِ Çölde *(Neden koruması için gölgelik yaptık?)* مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ Güneşin sıcağından وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Neyi indirdik?)* الْمَنَّ **Kudret helvasıyla** *(Daha?)* وَالسَّلْوٰى **Bıldırcın** هُمَا Bu ikisi *(Nedir?)* اَلتَّرَنْجَبِينُ Terencebin ile *(Daha?)* وَالطَّيْرُ السُّمَانِيُّ Sümani denilen kuştur *(buradaki 'es-Sümânî' kelimesi)* بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ Mim'in tahfifi ile *(Daha?)* وَالْقَصْرِ Mim'in kasrı ile (okundu) وَقُلْنَا Dedik ki لَهُمْ Onlara كُلُوا **Yiyin** *(Neden yiyin?)* مِنْ طَيِّبَاتِ مَا **Ol şeyin temizlerinden ki** رَزَقْنَاكُمْ **Biz sizi rızıklandırdık** وَمَا ظَلَمُونَا **Bize zulmetmediler** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانُوا **Onlar oldular** اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor**

161. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Ol vakti ki** قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** اسْكُنُوا **Oturun** *(Nerede?)* هٰذِهِ الْقَرْيَةَ **Bu beldede** بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beytül-Makdiste وَكُلُوا **Ve yiyin!** *(Neyden yiyin?)* مِنْهَا **Ondan (o beldenin mahsülünden)** حَيْثُ شِئْتُمْ **Dilediğiniz gibi** وَقُولُوا **Ve deyin** أَمْرُنَا Bizim durumumuz/isteğimiz *(Nedir?)* حِطَّةٌ **"Hıtta/Hatalarımızın bağışlanması"dır!** وَادْخُلُوا **Ve girin** *(Nereye?)* الْبَابَ **Kapıya** أَيْ Yani بَابَ الْقَرْيَةِ Şehrin kapısına *(Ne olduğunuz halde?)* سُجَّدًا **Secde eder olduğunuz halde** سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilme secdesi ile نَغْفِرْ **Ki bağışlayalım** *(Buradaki 'nağfir' kelimesi)* بِالنُّونِ Nun ile *(Okundu, daha?)* وَالتَّاءِ Tâ ile (okundu) *(Ne olduğu halde ta ile okundu?)* مَبْنِيًّا Mebni olduğu halde *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için (yani meçhul olarak 'tuğfer' şeklinde okundu) *(Kim için mağfiret edelim?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi bağışlayalım?)* خَطِيئَاتِكُمْ **Sizin hatalarınızı** سَنَزِيدُ **Elbette artıracağız** *(Kime artıracağız?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlere** *(Ne sebebiyle artıracağız?)* بِالطَّاعَةِ İtaatleri sebebiyle *(Ne yönden artıracağız?)* ثَوَابًا Sevap olarak

162. فَبَدَّلَ **Fakat değiştirdi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(O zulmedenler de kimlerdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neye değiştirdiler?)* قَوْلًا **Bir söze** غَيْرَ الَّذِي **Ol şeyden başkasına ki** قِيلَ **Denildi** *(Kime denildi?)* لَهُمْ **Onlara** فَقَالُوا

Onlar dediler حِطَّةٌ فِي شَعْرَةٍ "habbetün fî şa'ratin" dediler وَدَخَلُوا Ve girdiler *(Ne oldukları halde?)* يَزْحَفُونَ Sürünerek عَلَى أَسْتَاهِهِمْ Kıçları üstünde فَأَرْسَلْنَا **Biz de gönderdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyi gönderdik?)* رِجْزًا عَذَابًا **Azab** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Ne sebebiyle azap gönderdik?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor**

163. وَاسْأَلْهُمْ **Onlara sor!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Niçin sor?)* تَوْبِيخًا (onları) azarlamak için *(Neyden sor?)* عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي **Ol beldeden ki** كَانَتْ **İdi** حَاضِرَةَ الْبَحْرِ **Deniz kıyısında** مُجَاوِرَةَ بَحْرِ الْقُلْزُمِ Kulzum denizine bitişik وَهِيَ Bu (Kulzum) أَيْلَةُ Eyle (denilen yer)dir *(O beldeden bedel)* مَا Ol şeyi sor ki وَقَعَ Vaki oldu *(Kime?)* بِأَهْلِهَا Oranın ahalisine إِذْ **O vakitteki** يَعْدُونَ **Haddi aşıyorlardı** يَعْتَدُونَ Hadde tecavüzde bulunuyorlardı *(Neredeki hallerinden sor ?)* فِي السَّبْتِ **Cumartesi günündeki** *(Ne ile haddi aşıyorlardı?)* بِصَيْدِ السَّمَكِ Balık avlamakla *(Öyle av ki)* الْمَأْمُورِينَ Onlar emredilmişlerdi بِتَرْكِهِ Avı terk etmekle *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Ne vakit haddi aşıyorlardı?)* إِذْ **O vakit ki** *(Buradaki 'iz' nedir?)* ظَرْفٌ Zarftır *(Neye zarftır?)* لِيَعْدُونَ 'Ya'dûne' fiiline تَأْتِيهِمْ **Onlara gelirdi** *(Ne?)* حِيتَانُهُمْ **Onların balıkları** *(Nerede gelirdi?)* يَوْمَ سَبْتِهِمْ **Cumartesi (tatili) günlerinde** *(Ne oldukları halde gelirdi?)* شُرَّعًا **Meydana çıkarak** ظَاهِرَةً Ortaya çıkarak عَلَى الْمَاءِ Su üstünde وَيَوْمَ **Ol günde ki** لَا يَسْبِتُونَ **Cumartesi (tatil) yapmıyorlar** لَا يُعَظِّمُونَ Tazimde bulunmuyorlar *(Neye?)* السَّبْتَ Cumartesiye أَيْ سَائِرَ الْأَيَّامِ Yani diğer günlerde لَا تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmezlerdi** *(Niçin böyle idi?)* اِبْتِلَاءً İmtihan olarak *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan كَذٰلِكَ **İşte böylece** نَبْلُوهُمْ **Onları imtihan ediyorduk** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَفْسُقُونَ **Fasıklık ediyor/yoldan çıkıyor (olmaları sebebiyle)**

﴿وَاِذْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى إِذْ قَبْلَهُ ﴿قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ﴾ لَمْ تَصِدْ وَلَمْ تَنْهَ لِمَنْ نَهٰى ﴿لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللهُ مُهْلِكُهُمْ اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا﴾ مَوْعِظَتُنَا ﴿مَعْذِرَةٌ﴾ نَعْتَذِرُ بِهَا [مَعْذِرَةً] ﴿اِلٰى رَبِّكُمْ﴾ لِئَلَّا نُنْسَبَ إِلٰى تَقْصِيرٍ فِي تَرْكِ النَّهْيِ ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾﴾ اَلصَّيْدَ ﴿فَلَمَّا نَسُوا﴾ تَرَكُوا ﴿مَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِهٖ﴾ فَلَمْ يَرْجِعُوا ﴿اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوٓءِ وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِالْاِعْتِدَاءِ ﴿بِعَذَابٍ بَئِيسٍ﴾ شَدِيدٍ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾﴾ ﴿فَلَمَّا عَتَوْا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْ﴾ تَرْكِ ﴿مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾﴾ صَاغِرِينَ فَكَانُوهَا، وَهٰذَا تَفْصِيلٌ لِمَا قَبْلَهُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: مَا أَدْرِي مَا فُعِلَ بِالْفِرْقَةِ السَّاكِتَةِ، وَقَالَ عِكْرِمَةُ: لَمْ تَهْلِكْ لِأَنَّهَا كَرِهَتْ مَا فَعَلُوهُ وَقَالَتْ لِمَ تَعِظُونَ اِلَخْ، وَرَوَى الْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّهُ رَجَعَ إِلَيْهِ وَأَعْجَبَهُ ﴿وَاِذْ تَاَذَّنَ﴾ أَعْلَمَ ﴿رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ﴾ بِالذُّلِّ وَأَخْذِ الْجِزْيَةِ فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ سُلَيْمَانَ وَبَعْدَهُ بُخْتُنَّصَرَ فَقَتَلَهُمْ وَسَبَاهُمْ وَضَرَبَ عَلَيْهِمُ الْجِزْيَةَ فَكَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى الْمَجُوسِ إِلٰى اَنْ بُعِثَ نَبِيُّنَا ﷺ فَضَرَبَهَا عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ﴾ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَقَطَّعْنَاهُمْ﴾ فَرَّقْنَاهُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ اُمَمًا﴾ فِرَقًا ﴿مِنْهُمُ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ﴾ نَاسٌ ﴿دُونَ ذٰلِكَ﴾ اَلْكُفَّارُ وَالْفَاسِقُونَ ﴿وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ﴾ بِالنِّعَمِ ﴿وَالسَّيِّئَاتِ﴾ اَلنِّقَمِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾﴾ عَنْ فِسْقِهِمْ ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ عَنْ آبَائِهِمْ ﴿يَاْخُذُونَ عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى﴾ أَيْ حُطَامَ هٰذَا الشَّيْءِ الدَّنِيءِ اَيِ الدُّنْيَا مِنْ حَلَالٍ وَحَرَامٍ ﴿وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا﴾ مَا فَعَلْنَاهُ ﴿وَاِنْ يَاْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَاْخُذُوهُ﴾ اَلْجُمْلَةُ حَالٌ أَيْ يَرْجُونَ الْمَغْفِرَةَ وَهُمْ عَائِدُونَ إِلٰى مَا فَعَلُوهُ مُصِرُّونَ عَلَيْهِ وَلَيْسَ فِي التَّوْرَاةِ وَعْدُ الْمَغْفِرَةِ مَعَ الْإِصْرَارِ ﴿اَلَمْ يُؤْخَذْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ﴾ اَلْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى فِي ﴿اَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللهِ اِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا﴾ عَطْفٌ عَلٰى يُؤْخَذْ، قَرَؤُوا ﴿مَا فِيهِ﴾ فَلِمَ كَذَبُوا عَلَيْهِ بِنِسْبَةِ الْمَغْفِرَةِ إِلَيْهِ مَعَ الْإِصْرَارِ ﴿وَالدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾ اَلْحَرَامَ ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] أَنَّهَا خَيْرٌ فَيُؤْثِرُونَهَا عَلَى الدُّنْيَا ﴿وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿بِالْكِتَابِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿اِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾﴾ اَلْجُمْلَةُ خَبَرُ الَّذِينَ، وَفِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ أَيْ أَجْرَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

Bu kişiler balık avladıktan sonra belde halkı üç'e ayrıldı; üçte biri onlarla birlikte balık avladı; üçte biri onlara balık avlamamaları hususunda uyarıda bulundu; diğer üçte biri de ne balık tuttu, ne de tutanları uyardı.

164. **Ve hani**[1] **onlardan** balık da tutmayan, tutanları da uyarmayan **bir cemaat** balık tutanları uyaranlara **dedi ki: «Allah'ın kendilerini helâk edeceği ve şiddetli bir azap ile azaplandıracağı bir güruha ne için nasihatta bulunuyorsunuz?» Dediler ki:** bizim nasihatımız «onları engelleme hususunda kusur göstermekle suçlanmamak için **Rabbinize karşı** özür beyanında bulunacağımız **bir mazerettir.» Ve umulur ki onlar** avlanmaktan **sakınırlar.**

165. **Ne zaman ki onlar hatırlatıldıklarını,** nasihat edildikleri **şeyi unuttular,** terk ettiler ve balık avlanmaktan vazgeçmediler, **kötülükten nehyedenleri kurtardık ve** haddi aşmak suretiyle **zulmedenleri yaptıkları fısklar sebebiyle çetin,** şiddetli **bir azap ile yakaladık.**

166. **Kendilerine yasak edilen şeyler**i terk etme hususun**da kibirlenince onlara: Aşağılık maymunlar olun! Dedik,** hemen oluverdiler.[2] İbni Abbas(r.a.) balık avlayanlara bir şey söylemeyen gruba ne olduğunu bilmediğini söylemiştir. İkrime ise "*Onlara niye nasihat ediyorsunuz...*" demek suretiyle balık avlayanların yaptıklarını çirkin gördükleri için helak olmadıklarını belirtmiştir. Hâkim'in rivayet ettiğine göre İbni Abbas da (r.a.) sonradan İkrime'nin görüşüne dönmüş ve bu görüşü çok beğenmiştir.

167. **Hani Rabbin, elbette kıyamet gününe kadar onlara,** küçük düşürmek ve cizye almak suretiyle Yahudilere **en kötü eziyeti tattıracak kimseler göndereceğini ilân etmiş,** bildirmiş**ti.** Nitekim onlara önce Süleyman'ı (a.s.) sonra da kendilerini katleden, esir alan ve cizyeye bağlayan Buhtunnasr'ı gönderdi. Hz. Peygamber efendimiz (s.a.v.) gönderilip kendilerini cizyeye bağlayıncaya kadar Yahudiler cizyeyi Mecusilere ödüyorlardı; **Şüphesiz Rabbin** kendisine asi olana **cezayı çabuk verendir. O elbette** kendisine itaat edenlere **çok mağfiret eden** ve onlara **çok merhamet edendir.**

168. **Ve onları yeryüzünde parça parça ümmetler,** fırkalar **kıldık. Onlardan sâlih kimseler vardır. Ve onlardan başka** kâfir ve fasık kimseler **de vardır. Ve onları iyilikler,** nimetlerle **ve kötülükler,** cezalar**la imtihan ettik, tâ ki** fısklarından **dönüversinler.**

169. **Onlardan sonra birtakım kimseler halef oldu, kitaba,** Tevrat'a babalarından **varis oldular, Bu alçak(dünyân)ın geçici metâ'ını,** helal

---

[1] Ayetteki إِذْ önceki إِذْ üzerine atıftır.

[2] فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ cümlesi önceki وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا cümlesini tafsil eder.

olsun haram olsun şu düşük dünyanın geçici/aşağılık varlığını **alır dururlar ve derler ki: "Elbette** yaptığmız şeyler **ileride bizim için mağfiret olunacaktır." Halbuki onlara onun misli bir meta' gelecek olsa onu da alırlar.**[1] Yani her ne kadar bağışlanmayı umsalar da irtikâp ettikleri suçta ısrar gösterip onu tekrar tekrar işlerler. Hâlbuki Tevrat'ta günahta ısrarla birlikte günahkârların mağfiret olunacağına dair bir vaat bulunmamaktadır. **Onlardan Allah'a karşı haktan başkasını söylemeyeceklerine dair o kitabtaki misak**[2] **alınmamış mıydı?**[3] **Onlar o kitaptakini okumamışlar mıydı?**[4] Niçin (günahta gösterilen) ısrarla birlikte mağfiret edeceğini Allah'a nispet etmek suretiyle ona iftira attılar? **Ahiret evi ise** haramdan **sakınanlar için hayırlıdır. Hâlâ** ahiretin daha hayırlı olduğuna **akıl erdiremiyorlar mı**[5] ki onu dünyaya tercih etsinler.

170. Ve onlardan Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi **kitaba sarılan**[6] **ve namazı dosdoğru kılan kimseler; şüphe yok ki, Biz (öyle) ıslahta bulunan kimselerin mükâfaatını zâyi etmeyiz.**[7]

KELİME ANLAMI

164. وَلَمَّا صَادُوا Ne zaman ki avladılar *(Neyi?)* السَّمَكَ Balığı اِفْتَرَقَتْ Ayrıldı *(Ne ayrıldı?)* الْقَرْيَةُ Belde *(Neye ayrıldı?)* أَثْلَاثًا Üçe ثُلُثٌ Üçte biri صَادُوا Avladılar مَعَهُمْ Onlarla birlikte وَثُلُثٌ Ve diğer üçte biri نَهَوْهُمْ Onları nehyetti /engelledi وَثُلُثٌ Diğer üçte biri de أَمْسَكُوا Uzak durdular *(Neyden uzak durdular?)* عَنِ الصَّيْدِ Avlanmaktan *(Daha?)* وَالنَّهْيِ (Avlananları) nehyetmek/engellemekten **(Daha ne vakit haddi aşıyorlardı?)** وَإِذْ **Ve ol vakit ki** ***(Buradaki 'iz' nedir?)*** عَطْفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلَى إِذْ 'iz' üzerine atıftır *(Öyle 'iz' ki)* قَبْلَهُ Bundan önceki قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet** *(O ümmet kimdendir?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Öyle ümmet ki)* لَمْ تَصِدْ Avlanmadı *(Daha?)* وَلَمْ تَنْهَ Ve nehyetmedi/engellemedi *(Kime dedi?)* لِمَنْ Ol kimselere ki نَهَى Onlar (avlananları) nehyetti *(Şöyle dediler)* لِمَ تَعِظُونَ **Niçin vaaz ediyorsunuz?**

---

[1] وَإِنْ يَأْتِهِمْ... cümlesi haldir.

[2] مِيثَاقُ الْكِتَابِ sözünde izafet فِي anlamındadır.

[3] Takrir istifhamıdır.

[4] وَدَرَسُوا fiili يَأْخُذْ fiili üzerine atıftır. قَرَءُوا anlamındadır.

[5] أَفَلَا يَعْقِلُونَ fiili hem يـ harfi ile birlikte hem de تـ harfi ile birlikte (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi أَفَلَا تَعْقِلُونَ şeklinde) okunmuştur.

[6] يُمَسِّكُونَ kelimesi hem (يُمَسِّكُونَ şeklinde) şeddeli, hem de (يُمْسِكُونَ şeklinde) şeddesiz okunmuştur.

[7] إِنَّا لَا نُضِيعُ... cümlesi اَلَّذِينَ'nin haberidir. Haber cümlesinde zamir yerine zahir isim kullanılmıştır. "Elbette biz '**onların**' ecrini zayi etmeyiz" demektir.

(Kime?) قَوْمًا **Bir kavme ki** اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* مُهْلِكُهُمْ **Onları helak edicidir** أَوْ **Ya da** مُعَذِّبُهُمْ **Onlara azap edicidir** عَذَابًا **Bir azapla ki** شَدِيدًا **Şiddetli** قَالُوا **Dediler** مَوْعِظَتُنَا Bizim vaazımız *(Ne içindir?)* مَعْذِرَةً **Bir özürdür** *(Öyle özür ki)* نَعْتَذِرُ Özür beyanında bulunuruz *(Ne ile?)* بِهَا Onunla *(Kime karşı bir özürdür?)* إِلَى رَبِّكُمْ **Rabbinize** *(Bu nehyimiz niçin bir özürdür?)* لِئَلَّا نُنْسَبَ Nispet edilmeyelim diye *(Neye?)* إِلَى تَقْصِيرٍ Bir kusura *(Nerede?)* فِي تَرْكِ النَّهْيِ Nehyetmeyi terkte *(Daha ne içindir?)* وَلَعَلَّهُمْ **Ve umulur ki** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neyden?)* اَلصَّيْدَ Avlanmaktan

165. فَلَمَّا نَسُوا **Ne zaman ki unuttular** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** ذُكِّرُوا **Hatırlatıldılar** وُعِظُوا Vaaz edildiler *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** فَلَمْ يَرْجِعُوا Ve de dönmediler أَنْجَيْنَا **Biz kurtardık** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يَنْهَوْنَ **Nehyederlerdi/engellerlerdi** *(Neden engellerlerdi?)* عَنِ السُّوءِ **Kötülükten** *(Daha?)* وَأَخَذْنَا **Yakaladık** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseleri ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne ile zulmettiler?)* بِالْاِعْتِدَاءِ Haddi aşmakla *(Ne ile yakaladık?)* بِعَذَابٍ **Bir azapla** *(Öyle azap ki)* بَئِيسٍ، شَدِيدٍ **Şiddetli** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar oldular** يَفْسُقُونَ **Fasıklık ediyor/yoldan çıkıyor(oldu)lar**

166. فَلَمَّا عَتَوْا **Ne zaman ki büyüklendiler** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Neden kibirlendiler?)* عَنْ تَرْكِ مَا **Ol şeyi** terk etmek**den ki** نُهُوا **Nehyedildiler** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** قُلْنَا **Biz dedik** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** كُونُوا **Olun!** قِرَدَةً **Maymunlar** *(Öyle maymunlar ki)* خَاسِئِينَ **Zelil!** صَاغِرِينَ Alçak! فَكَانُوهَا Öyle oluverdiler وَهٰذَا Bu (Felemmâ atev...cümlesi) *(Nedir?)* تَفْصِيلٌ Tafsildir *(Neyi tafsildir?)* لِمَا Ol şeyi ki قَبْلَهُ Bundan öncedir (ve ahaznellezine...cümlesini) قَالَ Dedi *(Kim?)* اِبْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas مَا أَدْرِي Bilmiyorum مَا فُعِلَ Ne yapıldı *(Kime?)* بِالْفِرْقَةِ السَّاكِتَةِ Susan fırkaya وَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* عِكْرِمَةُ İkrime لَمْ تَهْلِكْ Helak olmadılar لِأَنَّهَا Çünkü onlar كَرِهَتْ Çirkin gördü *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki فَعَلُوهُ Onlar onu yaptılar *(Daha?)* وَقَالَتْ Ve dediler لِمَ تَعِظُونَ اِلَخْ Niçin vaaz ediyorsunuz... وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* اَلْحَاكِمُ Hakim *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan أَنَّهُ O (İbni Abbas) رَجَعَ Döndü *(Neye döndü?)* إِلَيْهِ Bu görüşe وَأَعْجَبَهُ Ve o görüşü çok beğendi

167. وَإِذْ **Ol vakti hatırla ki** تَأَذَّنَ **İlan etti ki** أَعْلَمَ Bildirdi *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** لَيَبْعَثَنَّ **Elbette gönderecek** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيْ Yani اَلْيَهُودِ

Yahudiler (üzerine) إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** *(Kimi gönderecek?)* مَنْ **Ol kimseyi ki** يَسُومُهُمْ **Onlara tattıracak** *(Neyi tattıracak?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın kötüsünü** *(Ne ile azabın en kötüsünü yapacak?)* بِالذُّلِّ Zelil kılmakla *(Daha?)* وَأَخْذِ الْجِزْيَةِ Ve cizye almakla فَبَعَثَ Gönderdi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Kimi gönderdi?)* سُلَيْمَانَ Süleyman'ı وَبَعْدَهُ Ve ondan sonra da بُخْتُنَصَّرَ Buhtunnasr'ı فَقَتَلَهُمْ Onları öldürdü وَسَبَاهُمْ Ve esir aldı وَضَرَبَ Ve vurdu/yükledi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Neyi?)* الْجِزْيَةَ Cizyeyi فَكَانُوا Onlar idi يُؤَدُّونَهَا Onu ödüyorlardı *(Kime ödüyorlardı?)* إِلَى الْمَجُوسِ Mecusilere إِلٰى اَنْ بُعِثَ Gönderilene dek *(Kim?)* ﷺ نَبِيُّنَا Bizim Peygamberimiz *(s.a.v)* فَضَرَبَهَا Onu (cizyeyi) yükledi عَلَيْهِمْ Onların üzerine اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* لَسَرِيعُ الْعِقَابِ **Elbette cezayı çabuk verendir** *(Kime?)* لِمَنْ Ol kimseye ki عَصَاهُ Kendisine asi oldu وَاِنَّهُ **Ve Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** *(Kime?)* لِأَهْلِ طَاعَتِهِ İtaat eden kimselere رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

168. وَقَطَّعْنَاهُمْ **Onları parçaladık** فَرَّقْنَاهُمْ Parça parça ayırdık *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neye ayırdık?)* اُمَمًا **Ümmetlere** فِرَقًا Fırkalara مِنْهُمْ **Onlardan vardır** الصَّالِحُونَ **Salih kimseler** وَمِنْهُمْ **Yine onlardan vardır** *(Kim?)* نَاسٌ Bir takım insanlar ki دُونَ ذٰلِكَ **Bunun dışında** *(Onlar kimdir?)* اَلْكُفَّارُ Kafirler *(Daha?)* وَالْفَاسِقُونَ Ve fasıklar وَبَلَوْنَاهُمْ **Onları imtihan ettik** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَاتِ **İyiliklerle** بِالنِّعَمِ Nimetlerle *(Daha?)* وَالسَّيِّئَاتِ **Ve kötülüklerle** اَلنِّقَمِ Afetlerle لَعَلَّهُمْ **Tâ ki onlar** يَرْجِعُونَ **Dönsünler** *(Neden dönsünler?)* عَنْ فِسْقِهِمْ Fasıklıklarından

169. فَخَلَفَ **Halef/varis oldu** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Kim?)* خَلْفٌ **Sonraki kimseler** *(Öyle kimseler ki)* وَرِثُوا **Ve varis oldular** *(Neye?)* اَلْكِتَابَ **Kitab'a** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'a *(Kimden varis oldular?)* عَنْ آبَائِهِمْ Babalarından يَأْخُذُونَ **Onlar alırlar** *(Neyi?)* عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى **Bu alçak(dünyan)ın geçici malını** أَيْ حُطَامَ هٰذَا الشَّيْءِ الدَّنِيءِ Bu alçak şeyin geçici/aşağılık varlığını اَيِ الدُّنْيَا Yani dünyanın (geçici nimetlerini) *(Bu geçici mal da nedendir?)* مِنْ حَلَالٍ وَحَرَامٍ Helal ve haramdan وَيَقُولُونَ **Ve derler** سَيُغْفَرُ **Yakında mağfiret edilecek** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne mağfiret edilecek?)* مَا Ol şey ki فَعَلْنَاهُ Biz yaptık وَاِنْ يَأْتِهِمْ **Halbuki gelecek olsa onlara** *(Ne?)* عَرَضٌ **Bir geçici mal** *(Öyle geçici mal ki)* مِثْلُهُ **Onun benzeri** يَأْخُذُوهُ **Onu alırlar** اَلْجُمْلَةُ Bu cümle (ve in

ye'tihim...) *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani يَرْجُونَ Onlar umarlar *(Neyi umarlar?)* الْمَغْفِرَةَ Mağfireti وَهُمْ Halbuki onlar عَائِدُونَ Dönücüdürler *(Neye?)* إِلَى مَا Ol şeye ki فَعَلُوهُ Onu yaptılar مُصِرُّونَ Israr edicidirler عَلَيْهِ Onun üzerine (o malı alma konusunda) وَلَيْسَ Yoktur *(Nerede?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Ne yoktur?)* وَعْدُ الْمَغْفِرَةِ Mağfiret vaadi *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْإِصْرَارِ Israr ile birlikte أَلَمْ يُؤْخَذْ **Alınmamış mı idi?** *(Buradaki istifham)* إِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir anlamında bir istifhamdır عَلَيْهِمْ **Onlardan** *(Ne alınmamış mı idi?)* مِيثَاقُ الْكِتَابِ **Kitabın sözü/Kitaptaki söz** الْإِضَافَةُ Buradaki izafet (Misaku'l-Kitabi) *(Nedir?)* بِمَعْنَى فِي 'fî' anlamındadır أَنْ لَا يَقُولُوا **Dememelerine dair** عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** إِلَّا الْحَقَّ **Ancak Hakkı** وَدَرَسُوا **Ve okumamışlar mıydı?** *(Buradaki 've deresû' nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلَى يُؤْخَذْ "Yü'haz" üzerine atıftır قَرَؤُوا Kıraat etmemişler miydi anlamında *(Neyi okumamışlar mıydı?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِيهِ **Onda (Tevrat'ta)** فَلِمَ كَذَبُوا Öyleyse niye yalan söylediler عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ الْمَغْفِرَةِ Mağfireti nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona (Allah'a) مَعَ الْإِصْرَارِ Israr ile birlikte وَالدَّارُ الْآخِرَةُ **Ahiret yurdu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** يَتَّقُونَ **Korkup-sakınırlar** *(Neden sakınırlar?)* اَلْحَرَامَ Haramdan اَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala akıl edemiyorlar mı?** بِالْيَاءِ Ya ile (yakilün şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ta ile (takilün şeklinde okundu) (Neye akıl erdiremiyorlar mı?) أَنَّهَا Ki ahiret yurdu (Nedir?) خَيْرٌ daha hayırlıdır فَيُؤْثِرُونَهَا Böylece onu tercih etsinler عَلَى الدُّنْيَا Dünyaya

170. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُمَسِّكُونَ **Sarılırlar** بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli (yümessikûne şeklinde) *(Daha?)* وَالتَّخْفِيفِ Şeddesiz (*(Neye sarılırlar?)* بِالْكِتَابِ **Kitaba** مِنْهُمْ Onlardan *(Daha?)* وَاَقَامُوا **Dosdoğru kılanlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam gibi *(Daha?)* وَأَصْحَابِهِ Ve onun arkadaşları gibi اِنَّا **Muhakkak ki biz** لَا نُضِيعُ **Zayi etmeyiz** اَجْرَ الْمُصْلِحِينَ **Islah edicilerin ecrini** اَلْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* خَبَرُ اَلَّذِينَ Ellezine'nin haberidir وَفِيهِ Burada vardır وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine koymak أَيْ Yani أَجْرَهُمْ Ecra**hüm**/Onların ecrini demektir

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ﴾ رَفَعْنَاهُ مِنْ أَصْلِهِ ﴿فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿أَنَّهُ وَاقِعٌ
بِهِمْ﴾ سَاقِطٌ عَلَيْهِمْ بِوَعْدِ اللهِ إِيَّاهُمْ بِوُقُوعِهِ إِنْ لَمْ يَقْبَلُوا أَحْكَامَ التَّوْرَاةِ وَكَانُوا أَبَوْهَا لِثِقَلِهَا
فَقَبِلُوا وَقُلْنَا لَهُمْ ﴿خُذُوا مَآ اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ وَاجْتِهَادٍ ﴿وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ﴾ بِالْعَمَلِ بِهِ
﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِيٓ اٰدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ﴾ بَدَلُ
اشْتِمَالٍ مِمَّا قَبْلَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿ ذُرِّيَّاتِهِمْ ﴾ [ذُرِّيَّتَهُمْ] بِأَنْ أَخْرَجَ بَعْضَهُمْ مِنْ صُلْبِ بَعْضٍ
مِنْ صُلْبِ آدَمَ نَسْلًا بَعْدَ نَسْلٍ كَنَحْوِ مَا يَتَوَالَدُونَ كَالذَّرِّ بِنُعْمَانٍ يَوْمَ عَرَفَةَ وَنَصَبَ لَهُمْ دَلَائِلَ
عَلٰى رُبُوبِيَّتِهِ وَرَكَّبَ فِيهِمْ عَقْلًا ﴿وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ قَالَ ﴿اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلٰى﴾
أَنْتَ رَبُّنَا ﴿شَهِدْنَا﴾ بِذٰلِكَ وَالْإِشْهَادُ لِـ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿يَقُولُوا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَقُولُوا] فِي
الْمَوْضِعَيْنِ، أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا﴾ اَلتَّوْحِيدِ ﴿غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾﴾ لَا نَعْرِفُهُ ﴿اَوْ
يَقُولُوٓا اِنَّمَآ اَشْرَكَ اٰبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَنَا [تَقُولُوا] ﴿وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ
﴿اَفَتُهْلِكُنَا﴾ تُعَذِّبُنَا ﴿بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾﴾ مِنْ آبَائِنَا بِتَأْسِيسِ الشِّرْكِ، اَلْمَعْنٰى لَا
يُمْكِنُهُمُ الْاِحْتِجَاجُ بِذٰلِكَ مَعَ إِشْهَادِهِمْ عَلٰى أَنْفُسِهِمْ بِالتَّوْحِيدِ وَالتَّذْكِيرُ بِهِ عَلٰى لِسَانِ
صَاحِبِ الْمُعْجِزَةِ قَائِمٌ مَقَامَ ذِكْرِهِ فِي النُّفُوسِ ﴿وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ مَا بَيَّنَّا
الْمِيثَاقَ لِيَتَدَبَّرُوهَا ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾﴾ عَنْ كُفْرِهِمْ ﴿وَاتْلُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ
الْيَهُودِ ﴿نَبَاَ﴾ خَبَرَ ﴿الَّذِيٓ اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا﴾ خَرَجَ بِكُفْرِهِ كَمَا تَخْرُجُ الْحَيَّةُ مِنْ جِلْدِهَا
وَهُوَ بَلْعَمُ بْنُ بَاعُورَاءَ مِنْ عُلَمَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ، سُئِلَ أَنْ يَدْعُوَ عَلٰى مُوسٰى وَأُهْدِيَ إِلَيْهِ شَيْءٌ
فَدَعَا فَانْقَلَبَ عَلَيْهِ وَانْدَلَعَ لِسَانُهُ عَلٰى صَدْرِهِ ﴿فَاَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ﴾ فَأَدْرَكَهُ فَصَارَ قَرِينَهُ ﴿فَكَانَ
مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾﴾ ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ﴾ إِلٰى مَنَازِلِ الْعُلَمَاءِ ﴿بِهَا﴾ بِأَنْ نُوَفِّقَهُ لِلْعَمَلِ ﴿وَلٰكِنَّهُ
اَخْلَدَ﴾ سَكَنَ ﴿اِلَى الْاَرْضِ﴾ أَيِ الدُّنْيَا وَمَالَ إِلَيْهَا ﴿وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ﴾ فِي دُعَائِهِ إِلَيْهَا فَوَضَعْنَاهُ
﴿فَمَثَلُهُ﴾ صِفَتُهُ ﴿كَمَثَلِ الْكَلْبِ اِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ﴾ بِالطَّرْدِ وَالزَّجْرِ ﴿يَلْهَثْ﴾ يَدْلَعُ لِسَانَهُ ﴿اَوْ﴾
إِنْ ﴿تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ﴾ وَلَيْسَ غَيْرُهُ مِنَ الْحَيَوَانِ كَذٰلِكَ، وَجُمْلَتَا الشَّرْطِ حَالٌ، أَيْ لَاهِثًا ذَلِيلًا
بِكُلِّ حَالٍ، وَالْقَصْدُ اَلتَّشْبِيهُ فِي الْوَضْعِ وَالْخِسَّةِ بِقَرِينَةِ الْفَاءِ الْمُشْعِرَةِ بِتَرْتِيبِ مَا بَعْدَهَا عَلٰى
مَا قَبْلَهَا مِنَ الْمَيْلِ إِلَى الدُّنْيَا وَاتِّبَاعِ الْهَوٰى وَبِقَرِينَةِ قَوْلِهِ ﴿ذٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا
فَاقْصُصِ الْقَصَصَ﴾ عَلَى الْيَهُودِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ فِيهَا فَيُؤْمِنُونَ ﴿سَآءَ﴾
بِئْسَ ﴿مَثَلًا الْقَوْمُ﴾ أَيْ مَثَلُ الْقَوْمِ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾﴾
بِالتَّكْذِيبِ ﴿مَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

171. **Ve** yad et! **Hani bir vakit, dağı sanki o bir gölgelikmiş gibi** kökünden **koparıp onların üzerine kaldırmıştık. Ve sandılar,** iyice bildiler **ki** Tevrat'ın hükümlerini kabul etmedikleri takdirde Allah'ın üzerlerine düşeceğini onlara vaat etmiş olması sebebiyle **o gerçekten üstlerine düşecek.** Daha önce Tevrat hükümlerinin ağırlığından sebep onları kabul etmekten kaçınmışlardı. Bu olaydan sonra kabul ettiler. Biz de onlara dedik ki; **«Size verdiğimizi kuvvetle,** ciddiyetle ve çaba göstererek **tutun, ve onda olanı,** onunla amel etmek suretiyle **hatırlayınız ki sakınasınız.»**

172. **Ve o zaman ki, Rabbin** Âdem'in sulbünden olan bir takım kimselerin sulbünden, bazılarını çıkarmak suretiyle **âdemoğullarından; onların sırtlarından**[1] nesilden nesile **zürriyetlerini aldı.** Tıpkı Arefe günü Numan vadisinde çoğalan toz zerrecikleri gibi. Ve kendisinin rab oluşuna dair onlar için bir takım deliller ortaya koydu ve onlara akıl verdi. **Ve onları kendi nefisleri üzerine şahit tuttu.** Dedi ki; **«Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» dedi, «Evet,** sen bizim rabbimizsin, biz buna **şahidiz» dediler. (Bu da) Kıyamet günü, «Muhakkak ki biz bundan** tevhitten **gâfildik,** bilmiyorduk» **dememeleri**[2] **içindir.**

173. **Veya «Muhakkak babalarımız daha evvel,** bizden önce **şirk koşmuşlardı. Ve biz ise onlardan sonra bir zürriyet olduk** ve onlara uyduk **Bizi** şirk tesis etmek suretiyle babalarımız arasından **batıl işleyenlerin yaptıkları ile helâk,** azap **mı, edeceksin?» dememeleri için.** Mana şöyledir: "Kendi nefisleri üzerine tevhit ile şahit ederlerken bunları delil olarak kullanmaları mümkün değildir." Ve bu misakın mucize sahibi peygamberin diliyle hatırlatılması da bizzat kendilerinin hatırlaması yerine geçer.

174. **Ve Biz âyetleri işte böyle** misakı açıkladığımız gibi **açıklarız** ki düşün-sünler. **Ola ki** küfürlerinden **dönerler.**

175. Ey Muhammed! **Onlara** Yahudilere, **kendisine ayetlerimizden verdiğimiz ve fakat** inkâr etmek suretiyle yılanın derisinden sıyrıldığı gibi **onlardan sıyrılıp çıkan, o yüzden de şeytanın takibine uğrayan** ve şeytanın arkadaşı olan **ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku!** Bahsedilen bu kişi İsrailoğulları bilginlerinden Bel'am b. Ba'ûra'dır. Musa'ya *(a.s.)* beddua etmesi istenmiş, buna karşılık kendisine bir şey hediye edilmişti. O da beddua edince söyledikleri tersine dönmüş ve dili göğsüne sarkmıştı.

---

[1] مِنْ ظُهُورِهِمْ sözü مِنْ بَنِي آدَمَ sözünden cer edici harfi iade etmek suretiyle bedel-iştimaldir.

[2] يَقُولُوا kelimesi hem يـ ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَقُولُوا şeklinde) ile okunmuştur.

176. **Ve eğer Biz dileseydik onu o âyetlerle** amel etmeye muvaffak kılmak suretiyle alimler mertebesine **yükseltirdik. Fakat o dünyaya meyletti ve** kendisini dünyaya çağırması hususunda **hevâsına tâbi oldu,** biz de onu alçalttık. **Artık onun meseli,** durumu **o köpeğin meseli gibidir ki,** kovup defetmek suretiyle **üstüne varırsan dilini çıkarır solur veya onu terketsen yine dilini uzatır solur.**[1] Köpekten başka böyle bir hayvan yoktur. **İşte bu, ayetlerimizi yalanlayan kavmin durumudur. Artık sen kıssaları** Yahudilere **anlat, belki onlar** anlatılanlarda tefekkür edip **düşünürler** de iman ederler.

177. **O kavmin durumu**[2] **ne çirkindir ki, Bizim ayetlerimizi yalanladılar ve** yalanlamak suretiyle **kendilerine zulmettiler.**

178. **Allah kime hidayet ederse işte hidayete eren odur. Kimleri de dalâlete düşürürse işte hüsrana uğrayanlar da onlardır.**

KELİME ANLAMI

171. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla! إِذْ **Ol vakti ki** نَتَقْنَا **Koparıp-kaldırmıştık** *(Neyi?)* الْجَبَلَ **Dağı** رَفَعْنَاهُ Onu kaldırdık *(Neyden?)* مِنْ أَصْلِهِ Kökünden *(Nereye kaldırdık?)* فَوْقَهُمْ **Üzerlerine** كَأَنَّهُ **Sanki o** *(Nedir?)* ظُلَّةٌ **Gölgelik** وَظَنُّوا **Ve zannettiler** أَيْقَنُوا Kesin olarak bildiler أَنَّهُ **O (dağ)** *(Nedir?)* وَاقِعٌ **Düşecek** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** سَاقِطٌ Sukut edecektir عَلَيْهِمْ Üzerlerine *(Ne sebebiyle?)* بِوَعْدِ اللهِ Allah'ın vaat etmesi sebebiyle *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara *(Neyi?)* بِوُقُوعِهِ Düşeceğini إِنْ لَمْ يَقْبَلُوا Şayet kabul etmezlerse *(Neyi?)* أَحْكَامَ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın hükümlerini وَكَانُوا Onlar idiler أَبَوْهَا Ondan yüz çevirmiş *(Niçin?)* لِثِقْلِهَا Hükümleri ağır olduğu için فَقَبِلُوا Sonra kabul ettiler وَقُلْنَا Ve biz de dedik *(Kime?)* لَهُمْ Onlara خُذُوا **Alın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** آتَيْنَاكُمْ **Size verdik** *(Ne ile alın?)* بِقُوَّةٍ **Kuvvetle** بِجِدٍّ Ciddiyetle وَاجْتِهَادٍ Ve çabayla وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* فِيهِ **Ondadır** *(Ne ile hatırlayın?)* بِالْعَمَلِ Amel etmekle *(Neyle?)* بِهِ Onunla لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَتَّقُونَ **Sakınasınız**

172. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Ol zamanı** vakti **ki** حِينَ أَخَذَ **Aldığında-çıkardığında** *(Kim?)*

---

[1] إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ... ile أَوْ تَتْرُكْهُ şart cümleleri haldir. "Herhalükarda zelil olan, dilini dışarı çıkarıp soluyan köpek gibidir" anlamına gelir. Ayette kastedilen şey –önce geçen *'dünyaya meyl ve hevaya tabi olma'* üzerine *'ayetlerden sıyrılıp çıkma'*nın terettüp edeceğini bildiren فَ harfi karinesiyle ve sonrasındaki ayetten de anlaşıldığı gibi-konum ve alçaklıkta bu kişiyi köpeğe benzetmektir.

[2] مَثَلُ الْقَوْمِ sözü مَثَلًا الْقَوْمِ anlamındadır.

رَبُّكَ **Senin Rabbin** *(Kimden?)* مِنْ بَنِي اٰدَمَ **Adem oğlundan** *(Adem oğlundan bedel?)* مِنْ ظُهُورِهِمْ **Onların sırtlarından** *(Buradaki 'min zuhûrihim' nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neyden bedel-i iştimaldir?)* مِمَّا Ol şeyden ki قَبْلَهُ Kendisinden öncedir (Min benî Âdeme...) *(Ne ile birlikte bedeldir?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Cer edicinin iadesiyle birlikte *(Neyi çıkardı?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ **Zürriyetlerini** بِأَنْ Şöyle ki أَخْرَجَ Çıkardı *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ Bazısını *(Neyden çıkardı?)* مِنْ صُلْبِ بَعْضٍ Bazısının sulbünden *(O bazısı da kimdendir?)* مِنْ صُلْبِ آدَمَ Adem'in sulbünden *(Ne yönden Adem'in sulbünden?)* نَسْلًا Nesil olarak بَعْدَ نَسْلٍ Bir önceki nesilden sonra gelen كَنَحْوِ مَا يَتَوَالَدُونَ Çoğalanlar gibi *(O çoğalanlar ne gibi?)* كَالذَّرِّ Toz zerrecikleri gibi *(Nerede?)* بِنُعْمَانَ Numan vadisinde *(Ne zaman?)* يَوْمَ عَرَفَةَ Arefe günü وَنَصَبَ Ve ortaya koydu *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne?)* دَلَائِلَ Deliller *(Neye dair?)* عَلَى رُبُوبِيَّتِهِ Onun rab oluşuna dair وَرَكَّبَ Yükledi/verdi فِيهِمْ Onlarda/onlara عَقْلًا Aklı وَاَشْهَدَهُمْ **Ve onları şahit tuttu** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **Kendi nefislerine** قَالَ Dedi ki اَلَسْتُ **Ben değil miyim?** بِرَبِّكُمْ **Sizin Rabbiniz** قَالُوا **Dediler onlar** بَلٰى **Evet** أَنْتَ Sen *(Nesin?)* رَبُّنَا Bizim Rabbimizsin شَهِدْنَا **Biz şahit olduk** *(Neye?)* بِذٰلِكَ Buna وَالْإِشْهَادُ Bu şahit tutma *(Niçindir?)* لِ اَنْ لَا يَقُولُوا **Dememeleri** için *(Buradaki 'Yakûlû' kelimesi)* بِالْيَاءِ Yâ ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve Tâ ile (okundu) فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de أَيْ Yani الْكُفَّارُ Kafirler demesin diye *(Ne zaman dememeleri?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Şunu dememeleri)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **İdik** *(Neden?)* عَنْ هٰذَا **Bundan** التَّوْحِيدِ Bu tevhitten *(Ne idik?)* غَافِلِينَ **Gafiller** لَا نَعْرِفُهُ Onu bilmiyorduk

173. اَوْ **Ya da** يَقُولُوا **Dememeleri için** اِنَّمَا **Muhakkak ki** اَشْرَكَ **Şirk koştu** *(Kim?)* اٰبَاؤُنَا **Bizim babalarımız** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَنَا Bizden önce وَكُنَّا **Ve biz olduk** ذُرِّيَّةً **Bir zürriyet** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** فَاقْتَدَيْنَا Bu sebeple uyduk *(Kimlere?)* بِهِمْ Onlara اَفَتُهْلِكُنَا **Sen bizi helak eder misin?** تُعَذِّبُنَا Bize azap eder misin? *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** فَعَلَ **Yaptı** *(Kim?)* الْمُبْطِلُونَ **Batıl işleyenler** *(O batıl işleyenler de kimdendir?)* مِنْ آبَائِنَا Bizim babalarımızdan *(Ne ile batıl işleyenler?)* بِتَأْسِيسِ الشِّرْكِ Şirki tesis etmekle اَلْمَعْنٰى Mana şudur : لَا يُمْكِنُهُمْ Onlar için mümkün değildir *(Ne?)* الْاِحْتِجَاجُ Delil getirmek *(Ne ile delil getirmek?)* بِذٰلِكَ Bunlarla *(Ne ile birlikte bunları delil getirmek mümkün değildir?)* مَعَ إِشْهَادِهِمْ Şahit tutulmalarıyla birlikte

(Kim üzerine?) عَلَى أَنْفُسِهِمْ Kendi nefisleri üzerine *(Ne ile şahit tutulmalarıyla?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile وَالتَّذْكِيرُ Hatırlatma *(Neyi?)* بِهِ O tevhidi *(Ne ile hatırlatma?)* عَلَى لِسَانِ صَاحِبِ الْمُعْجِزَةِ Mucize sahibinin diliyle *(Nedir?)* قَائِمٌ Yerine geçer مَقَامَ ذِكْرِهِ (O misakın) hatırlanması yerine *(Nerede?)* فِي النُّفُوسِ Nefislerde

174. وَكَذَلِكَ **Aynı şekilde** نُفَصِّلُ **Tafsil ederiz** *(Neyi?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları açıklarız مِثْلَ مَا بَيَّنَّا Açıkladığımız gibi *(Neyi açıkladığımız gibi?)* الْمِيثَاقَ Misakı *(Niçin ayetleri tafsil ederiz?)* لِيَتَدَبَّرُوهَا Onları düşünsünler diye وَلَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَرْجِعُونَ **Dönsünler** *(Neyden dönsünler?)* عَنْ كُفْرِهِمْ Küfürlerinden

175. وَاتْلُ **Oku!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani الْيَهُودِ Yahudilere نَبَأَ خَبَرَ الَّذِي **Ol kimsenin haberini ki** آتَيْنَاهُ **Biz ona verdik** *(Neyi?)* آيَاتِنَا **Ayetlerimizi** فَانْسَلَخَ **Sonra sıyrılıp-ayrıldı** *(Neyden sıyrılıp-ayrıldı?)* مِنْهَا **Onlardan (o ayetlerden)** خَرَجَ Çıktı *(Ne sebebiyle çıktı?)* بِكُفْرِهِ Küfrü sebebiyle كَمَا تَخْرُجُ Çıktığı gibi *(Ne?)* الْحَيَّةُ Yılan *(Neyden çıktığı gibi?)* مِنْ جِلْدِهَا Derisinden وَهُوَ O kimse *(Kimdir?)* بَلْعَمُ بْنُ بَاعُورَاءَ Belam b. Be'ûra'dır *(Bu Bel'am kimdir?)* مِنْ عُلَمَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının alimlerinden سُئِلَ İstenildi *(Ne?)* أَنْ يَدْعُوَ Beddua etmesi *(Kime beddua etmesi?)* عَلَى مُوسَى Musa'ya وَأُهْدِيَ Ve hediye edildi *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona *(Ne?)* شَيْءٌ Bir şey فَدَعَا Oda bedduasını etti فَانْقَلَبَ Dönüşüverdi (o beddua) عَلَيْهِ Kendisi üzerine وَانْدَلَعَ Ve sarkıverdi *(Ne?)* لِسَانُهُ Onun dili عَلَى صَدْرِهِ Göğsü üzerine فَأَتْبَعَهُ **Onu (kendisine) tabi kıldı** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** فَأَدْرَكَهُ Ona ulaştı فَصَارَ Ve oldu *(Neyi oldu?)* قَرِينَهُ Onun yakını فَكَانَ **O da oldu** *(Ne oldu?)* مِنَ الْغَاوِينَ **Sapkınlardan**

176. وَلَوْ شِئْنَا **Şayet biz dileseydik** لَرَفَعْنَاهُ **Elbette onu yükseltirdik** *(Nereye?)* إِلَى مَنَازِلِ الْعُلَمَاءِ Alimlerin menzilesine *(Ne ile yükseltirdik?)* بِهَا **O ayetlerle** بِأَنْ نُوَفِّقَهُ Onu muvaffak kılmakla *(Neye muvaffak kılmakla?)* لِلْعَمَلِ Amel etmeye وَلَكِنَّهُ **Şu kadarı var ki o** أَخْلَدَ سَكَنَ **sükun etti-meyletti** *(Neye?)* إِلَى الْأَرْضِ **yeryüzüne** أَيْ yani الدُّنْيَا Dünya'ya وَمَالَ Ve meyletti إِلَيْهَا Ona (dünyaya) *(Daha?)* وَاتَّبَعَ **Ve tabi oldu** *(Neye?)* هَوَاهُ **Hevasına** *(Nerede?)* فِي دُعَائِهِ Hevasının onu çağırmasında *(Neye çağırmasında?)* إِلَيْهَا Dünyaya فَوَضَعْنَاهُ Biz de onu alçalttık فَمَثَلُهُ **Onun durumu** صِفَتُهُ Onun sıfatı *(Nedir?)* كَمَثَلِ الْكَلْبِ **Ol köpeğin durumu gibidir ki** إِنْ تَحْمِلْ **Şayet varırsan**

يَلْهَثْ يَدْلَعُ عَلَيْهِ **Üzerine** بِالطَّرْدِ Kovmak suretiyle *(Daha?)* وَالزَّجْرِ Defetmek suretiyle لِسَانَهُ **dilini çıkarıp, solur** أَوْ **Ya da** إِنْ تَتْرُكْهُ Şayet **onu bırakırsan** يَلْهَثْ **Yine dilini çıkarıp, solur** وَلَيْسَ Değildir *(Ne?)* غَيْرُهُ Ondan başkası *(Ondan başkası nedendir?)* مِنَ الْحَيَوَانِ Diğer hayvanlardan *(Ne değildir?)* كَذٰلِكَ Böyle değildir وَجُمْلَتَا الشَّرْطِ Her iki şart cümlesi de *(Nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani لَاهِثًا Dilini dışarı çıkarıp soluduğu haldeki (köpek gibidir) حَالٌ بِكُلِّ ذَلِيلًا Bütün hallerinde zelil olarak وَالْقَصْدُ Burada maksat *(Nedir?)* اَلتَّشْبِيهُ Teşbih/benzetmedir *(Nerede?)* فِي الْوَضْعِ Alçaklık *(Daha?)* وَالْخِسَّةِ Düşüklük konusunda *(Bu teşbih ne ile böyledir?)* بِقَرِينَةِ الْفَاءِ Fa harfi karinesiyle *(Öyle fa harfi ki)* الْمُشْعِرَةِ Bildiren *(Neyi?)* بِتَرْتِيبِ مَا Ol şeyin peşi sıralığını ki بَعْدَهَا O fa dan sonradır *(Neye olan peşi sıralığı?)* عَلٰى مَا قَبْلَهَا Fa nın öncesine *('Fa'nın öncesi de nelerdendir)* مِنَ الْمَيْلِ إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya meyil *(Daha?)* وَاتِّبَاعِ الْهَوٰى Hevaya uyma *(Daha bu teşbih ne iledir?)* وَبِقَرِينَةِ قَوْلِهِ Şu sözünün karine oluşu ile ذٰلِكَ **Bu** mesel *(Nedir?)* مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ **O kavmin durumudur ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** فَاقْصُصِ **Anlat!** *(Neyi?)* الْقَصَصَ **Kıssayı** *(Kime anlat?)* عَلَى الْيَهُودِ Yahudilere لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَتَفَكَّرُونَ **Düşünsünler** يَتَدَبَّرُونَ Tefekkür etsinler *(Nerede?)* فِيهَا Onlarda فَيُؤْمِنُونَ Böylece iman etsinler

177. سَاءَ بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne cihetten?)* مَثَلًا **Mesel/durum olarak** الْقَوْمُ **Kavim** أَيْ مَثَلُ الْقَوْمِ Yani o kavmin durumu ki الَّذِينَ **Öyle kavim ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَأَنْفُسَهُمْ **Ve kendi nefislerine** كَانُوا **Onlar oldular** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Ne ile zulmediyorlar?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla

178. مَنْ **Her kimi** يَهْدِ **Hidayete erdirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَهُوَ **İşte o kimse** *(Nedir?)* الْمُهْتَدِي **Hidayete erendir** وَمَنْ **Ve her kimi de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlardır** *(Kim?)* الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا﴾ خَلَقْنَا ﴿لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا﴾ اَلْحَقَّ ﴿وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا﴾ دَلَائِلَ قُدْرَةِ اللهِ بَصَرَ اعْتِبَارٍ ﴿وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ الْآيَاتِ وَالْمَوَاعِظَ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿اُولٰٓئِكَ كَالْاَنْعَامِ﴾ فِي عَدَمِ الْفِقْهِ وَالْبَصَرِ وَالْاِسْتِمَاعِ ﴿بَلْ هُمْ اَضَلُّ﴾ مِنَ الْأَنْعَامِ لِأَنَّهَا تَطْلُبُ مَنَافِعَهَا وَتَهْرَبُ مِنْ مَضَارِّهَا وَهٰؤُلَاءِ يَقْدَمُونَ عَلَى النَّارِ مُعَانَدَةً ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ (١٧٩)﴾ ﴿وَلِلّٰهِ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى﴾ اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ اَلْوَارِدُ بِهَا الْحَدِيثُ، وَالْحُسْنٰى مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ ﴿فَادْعُوهُ﴾ سَمُّوهُ ﴿بِهَا وَذَرُوا﴾ اُتْرُكُوا ﴿الَّذِينَ يُلْحِدُونَ﴾ مِنْ أَلْحَدَ وَلَحَدَ، يَمِيلُونَ عَنِ الْحَقِّ ﴿فِي اَسْمَائِهِ﴾ حَيْثُ اشْتَقُّوا مِنْهَا أَسْمَاءً لِآلِهَتِهِمْ كَاللَّاتِ مِنَ اللهِ وَالْعُزّٰى مِنَ الْعَزِيزِ وَمَنَاةَ مِنَ الْمَنَّانِ ﴿سَيُجْزَوْنَ﴾ مِنَ الْآخِرَةِ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٨٠)﴾ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ (١٨١)﴾ هُمْ أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ كَمَا فِي حَدِيثٍ ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ اَلْقُرْآنِ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ﴾ نَأْخُذُهُمْ قَلِيلًا قَلِيلًا ﴿مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (١٨٢)﴾ ﴿وَاُمْلِي لَهُمْ﴾ أُمْهِلُهُمْ ﴿اِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ (١٨٣)﴾ شَدِيدٌ لَا يُطَاقُ ﴿اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا﴾ فَيَعْلَمُوا ﴿مَا بِصَاحِبِهِمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مِنْ جِنَّةٍ﴾ جُنُونٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ (١٨٥) ﴿اَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ﴾ مُلْكِ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَ﴾ فِي ﴿مَا خَلَقَ اللهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ بَيَانٌ لِمَا، فَيَسْتَدِلُّوا بِهِ عَلَى قُدْرَةِ صَانِعِهِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿وَ﴾ فِي ﴿اَنْ﴾ أَيْ أَنَّهُ ﴿عَسٰى اَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ﴾ قَرُبَ ﴿اَجَلُهُمْ﴾ فَيَمُوتُوا كُفَّارًا فَيَصِيرُوا إِلَى النَّارِ فَيُبَادِرُوا إِلَى الْإِيمَانِ ﴿فَبِاَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿يُؤْمِنُونَ (١٨٤)﴾ ﴿مَنْ يُضْلِلِ اللهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَعَ الرَّفْعِ اِسْتِئْنَافًا وَالْجَزْمِ عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ مَا بَعْدَ الْفَاءِ ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ (١٨٦)﴾ يَتَرَدَّدُونَ تَحَيُّرًا ﴿يَسْئَلُونَكَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿عَنِ السَّاعَةِ﴾ اَلْقِيَامَةِ ﴿اَيَّانَ﴾ مَتَى ﴿مُرْسٰيهَا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا عِلْمُهَا﴾ مَتَى تَكُونُ ﴿عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا﴾ يُظْهِرُهَا ﴿لِوَقْتِهَآ﴾ اَللَّامُ بِمَعْنَى فِي ﴿اِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ﴾ عَظُمَتْ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ عَلَى أَهْلِهِمَا لِهَوْلِهَا ﴿لَا تَاْتِيكُمْ اِلَّا بَغْتَةً﴾ فُجْأَةً ﴿يَسْئَلُونَكَ كَاَنَّكَ حَفِيٌّ﴾ مُبَالِغٌ فِي السُّؤَالِ ﴿عَنْهَا﴾ حَتّٰى عَلِمْتَهَا ﴿قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللهِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (١٨٧)﴾ أَنَّ عِلْمَهَا عِنْدَهُ تَعَالٰى

TÜRKÇE ANLAMI

179. Andolsun ki; Biz cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onların kalbleri vardır; hakkı **anlamazlar, gözleri vardır;** ibret nazarıyla Allah'ın kudetine dair delilleri **göremezler, kulakları vardır;** nasihat edinme ve düşünme duyuşuyla ayet ve vaazları **duymazlar. Onlar;** anlamama, görmeme ve işitmeme hususlarında **hayvanlar gibidirler, hatta** hayvanlardan **daha da sapıktırlar.** Zira hayvanlar menfaatini arar, zarardan kaçınır. Bahsekonu bu kişilerse inatla ateşe atılırlar. **İşte onlar gafillerin kendilerdir.**

180. En güzel[1] isimler Allah'a mahsustur. Bu isimler hadiste de geçtiği gibi doksan dokuz adettir. **O'na o isimler ile duada bulunun ve O'nun isimlerinde** Allah'ın isimlerinden kendi ilahları için isim türetmek[2] suretiyle **haktan ayrılan[3] kimseleri bırakın,** terkedin. Ahirette **onlar işledikleri şeylerin** cezasıyla **cezalandırılacaklardır.** Onları terk edip bırakmakla ilgili bu emir, onlarla savaşma emrinden önceydi.

181. Ve yarattıklarımızdan bir ümmet de vardır ki, onlar hak ile rehberlik ederler ve hak ile adalette bulunurlar. Bu ümmet -hadiste de geçtiği gibi- Muhammedin *(s.a.v.)* ümmetidir.

182. Ve Mekkelilerden **o kimseler ki, Bizim ayetlerimizi** Kuran'ı **yalanladılar, işte onları hiç bilmedikleri yönden yavaş yavaş helaka götüreceğiz.**

183. Ve ben onlara mühlet veririm.[4] Şüphe yok ki, benim yakalamam pek çetindir, dayanılamayacak kadar şiddetlidir.

184. Onlar düşünmediler mi ki, bilsinler; **arkadaşlarında,** Muhammed'de *(s.a.v.)* **bir delilik[5] yoktur. O ancak** uyarısı **apaçık** olan **bir uyarıcıdır.**

185. Onlar göklerin ve yerin muazzam mülküne ve Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye[6] bakıp-düşünmezler mi ki bunu onların yaratıcısının kudretine ve birliğine delil edinsinler? **Ayrıca ecellerinin yaklaşmış olduğunu** ve kendilerinin kâfir olarak ölüp cehennemi boylayacaklarını **da (düşünmezler mi?)** ki hemen imana koşsunlar! **Artık bu** Kur'ândan **sonra hangi söze inanacaklardır?**

186. Allah kimi dalâlete düşürürse artık ona hidayet edecek bulunmaz

---

1 اَلْحُسْنَى kelimesi اَلْأَحْسَنُ kelimesinin müennesidir.

2 Örneğin; Lât-**Allah**, Uzza-**Aziz**, Menat-**Mennân** gibi.

3 يلْحدون kelimesi اَلْحَدَ ve لَحَدَ baplarından gelip "haktan meyletmek" anlamındadır.

4 أُمْلِي لَهُمْ sözü أُمْهِلُهُمْ anlamına gelir.

5 جِنَّة kelimesi جُنُونٌ anlamındadır.

6 مِنْ شَيْءٍ sözü مَا'yı beyan eder.

ve onları kendi sapıklıklarında hayretten **bocalar halde bırakır.**[1]

187. Mekke ahalisi **Senden Kıyametin**[2] **ne zaman gelip-çatacağını soruyorlar.** Onlara **de ki: «Onun** ne zaman gelip çatacağın**a dair bilgi ancak Rabbimin katındadır. Onun vaktini**[3] **ondan başkası açıklayamaz. (Kıyamet)** Dehşetinden dolayı **göklerde ve yerde** bulunanlara **ağırdır. O sizlere ansızın,** birdenbire **geliverir.» Senden sorarlar, sanki sen onun hakkında çok soru sormuşsun** da onun vaktini bilmişsin **gibi. De ki: «Ona ait bilgi ancak Allah katındadır.**[4] **Fakat insanların çoğu** ona ait bilginin Allah teala katında olduğunu **bilmezler.»**

KELİME ANLAMI

179. وَلَقَدْ ذَرَأْنَا خَلَقْنَا **Ant olsun ki biz yarattık** *(Ne için yarattık?)* لِجَهَنَّمَ **Cehennem için** *(Kimi yarattık?)* كَثِيرًا **Bir çoğunu** *(O bir çoğu da kimdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** *(Daha?)* وَالْإِنْسِ **İnsanlardan** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* قُلُوبٌ **Kalpler** *(Öyle kalpler ki)* لَا يَفْقَهُونَ **Anlayamazlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi anlamazlar?)* الْحَقَّ Hakkı *(Daha?)* وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne?)* أَعْيُنٌ **Gözler** *(Öyle gözler ki)* لَا يُبْصِرُونَ **Göremezler** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi göremezler?)* دَلَائِلَ قُدْرَةِ اللهِ Allah'ın kudretinin delillerini *(Ne ile göremezler?)* بَصَرَ اعْتِبَارٍ İbret alma görmesiyle وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* آذَانٌ **Kulaklar** *(Öyle kulaklar ki)* لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** *(Neyi işitemezler?)* الْآيَاتِ Ayetleri *(Daha?)* وَالْمَوَاعِظَ Mevizeleri *(Ne ile işitmezler?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Tefekkür etme işitmesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Vaazlanma işitmesiyle أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* كَالْأَنْعَامِ **Hayvanlar gibidir** *(Ne konuda?)* فِي عَدَمِ الْفِقْهِ Anlamama konusunda *(Daha?)* وَالْبَصَرِ Görmeme konusunda *(Daha?)* وَالْإِسْتِمَاعِ İşitmeme konusunda بَلْ هُمْ **Bilakis onlar** *(Nedir?)* أَضَلُّ **Daha aşağıdır** *(Neden daha aşağıdır?)* مِنَ الْأَنْعَامِ Hayvanlardan *(Niçin hayvanlardan daha aşağılıktırlar?)* لِأَنَّهَا Çünkü hayvanlar تَطْلُبُ İstenir *(Ne?)* مَنَافِعَهَا Menfaatleri

---

[1] وَيَذَرُهُمْ kelimesi hem يـ ile hem de (وَنَذَرُهُمْ şeklinde) نـ harfiyle okunmuştur. Ayrıca bu kelime istinaf olarak merfu; فـ harfinden sonra gelen (ve şartın cezası olduğu için mahallen meczum olan فَلَا هَادِيَ لَهُ cümlesi) üzerine atfedilmek suretiyle de (sadece, يـ ile okunduğunda) cezimli okunmuştur.

[2] اَلسَّاعَةُ kelimesi اَلْقِيَامَةُ anlamındadır.

[3] لِوَقْتِهَا kelimesindeki لِ harfi فِي anlamındadır.

[4] Bu cümle tekit ifade eder.

(Daha?) وَتَهْرَبُ Ve kaçılır/sakınılır *(Neden?)* مِنْ مَضَارِّهَا Zararlarından وَهٰؤُلَاءِ Ama bunlar ise يَقْدَمُونَ Geliyorlar *(Neye?)* عَلَى النَّارِ Ateşe *(Onların bu gelişleri ne olduğu halde?)* مُعَانَدَةً İnat olduğu halde أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlardır** الْغَافِلُونَ **Gafiller**

180. وَلِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne?)* الْأَسْمَاءُ **İsimler** *(Öyle isimler ki)* الْحُسْنٰى **En güzel** *(O isimlerden bedel)* اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ Doksan dokuz (isim) *(Öyle doksan dokuz isim ki)* اَلْوَارِدُ Varit olan /gelen *(Nerede?)* بِهَا Onlar hakkında *(Ne gelen?)* الْحَدِيثُ Hadis وَالْحُسْنٰى El-Hüsnâ kelimesi *(Nedir?)* مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ El-Ahsen kelimesinin müennesidir فَادْعُوهُ **Ona dua edin** سَمُّوهُ İsimlendirin onu *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** *(Daha?)* وَذَرُوا **Ve terk edin** اُتْرُكُوا Bırakın *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** يُلْحِدُونَ **Haktan ayrılıyorlar** *(Buradaki 'yülhidûne' kelimesi)* مِنْ أَلْحَدَ Elhade babındandır *(Daha?)* وَلَحَدَ Ve lehade babındandır *(Anlamı ise şudur)* يَمِيلُونَ Meylediyorlar عَنِ الْحَقِّ Haktan (başkasına doğru) *(ne konuda haktan ayrılıyorlar?)* فِي أَسْمَائِهِ **Onun isimleri konusunda** حَيْثُ Şöyle ki اشْتَقُّوا Türettiler *(Neden?)* مِنْهَا O isimlerden أَسْمَاءً İsimler *(Kim için?)* لِآلِهَتِهِمْ İlahları için كَاللَّاتِ Lat ismi gibi مِنَ اللهِ Allah isminden (türetmişler) *(Daha?)* وَالْعُزّٰى Uzza ismi gibi مِنَ الْعَزِيزِ Aziz isminden (türetmişler) *(Daha?)* وَمَنَاةَ Ve Menat ismi gibi مِنَ الْمَنَّانِ Mennan isminden (türetmişler) سَيُجْزَوْنَ **Yakında cezalandırılacaktır** *(Nerede?)* مِنَ الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyle cezalandırılacaklardır?)* جَزَاءَ مَا **Ol şey**in karşılığıyla **ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَعْمَلُونَ **Yapıyor** وَهٰذَا Bu (hüküm) *(Nedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emredilmeden öncedir *(Ne ile emredilmeden önce?)* بِالْقِتَالِ Savaş ile

181. وَمِمَّنْ خَلَقْنَا **Yarattığımız kimselerden de vardır** *(Ne?)* أُمَّةٌ **Bir ümmet ki** يَهْدُونَ **Hidayet ederler/iletirler** *(Neye?)* بِالْحَقِّ **Hakka** *(Daha?)* وَبِهِ **Ve onunla** يَعْدِلُونَ **Adalette bulunurlar** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'in *(s.a.v.)* ümmetidir كَمَا فِي حَدِيثٍ Hadiste olduğu gibi

182. وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** اَلْقُرْآنِ Kuranı yalanladılar *(Onlar kimlerdendir?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ahalisinden سَنَسْتَدْرِجُهُمْ **Yavaş yavaş helaka yaklaştıracağız** نَأْخُذُهُمْ Onları alacağız قَلِيلًا قَلِيلًا Yavaş yavaş *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ **Ol yerden ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar**

183. وَاُمْلِي **Ben süre veririm** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** أُمْهِلُهُمْ Onlara mühlet veririm اِنَّ كَيْدِي **Muhakkak ki benim tuzağım** *(Nedir?)* مَتِينٌ **Sağlamdır** شَدِيدٌ Şiddetlidir لَا يُطَاقُ Dayanılmaz

184. اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا **Düşünmediler mi?** فَيَعْلَمُوا Ki bilsinler مَا بِصَاحِبِهِمْ **Onların arkadaşlarında yoktur** مُحَمَّدٌ ﷺ Yani Muhammed'de *(s.a.v.)* yoktur *(Ne yoktur?)* مِنْ جِنَّةٍ **Bir delilik** جُنُونٍ Mecnunluk اِنْ مَا هُوَ **O değildir** - "in", 'mâ' anlamındadır- اِلَّا نَذِيرٌ **Ancak bir uyarıcı-korkutucudur** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarısı apaçık

185. اَوَلَمْ يَنْظُرُوا **Düşünmezler mi?** *(Nerede?)* فِي مَلَكُوتِ مُلْكِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin muazzam mülkünde** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** *(Daha?)* وَ فِي مَا **Ve ol şeyde ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O yarattığı da nedendir ?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey** *(Buradaki 'min şeyin' sözü nedir?)* بَيَانٌ Beyandır *(Neyi beyandır?)* لِمَا 'mâ' sözünü beyandır فَيَسْتَدِلُّوا (bakmazlar mı ki) delil getirsinler *(Ne ile?)* بِهِ Bunlarla *(Neye delil getirsinler?)* عَلَى قُدْرَةِ صَانِعِهِ Yaratıcılarının kudretine *(Daha?)* وَوَحْدَانِيَّتِهِ Onun tekliğine *(Daha nede düşünmezler mi?)* وَ فِي اَنْ أَيْ أَنَّهُ **Şunda ki** –yani durum şu ki– عَسٰى **Belki de** اَنْ يَكُونَ **Olması** قَدِ اقْتَرَبَ قَرُبَ **Elbette yaklaşmış**-yakın **olması** *(Ne?)* اَجَلُهُمْ **Onların ecelleri** *(Düşünmezler mi ki)* فَيَمُوتُوا Ölürler de كُفَّارًا Kafirler olarak فَيَصِيرُوا Varırlar *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe فَيُبَادِرُوا Böylece hemen davransınlar *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İman etmeye فَبِاَيِّ حَدِيثٍ **Artık hangi söze** بَعْدَهُ **Bundan sonra** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'dan sonra يُؤْمِنُونَ **İnanacaklar**

186. مَنْ **Her kimi** يُضْلِلِ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَلَا هَادِيَ **Hidayete erdirecek yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** وَيَذَرُهُمْ **Ve onları bırakır** *(Buradaki 'yezeruhum' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالنُّونِ Nun ile okundu *(Bu kelime ya ve nun ile olduğunda neyle beraber ile okundu ?)* مَعَ الرَّفْعِ raf ile birlikte *(Nasıl böyle okundu?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç cümlesi olarak *(Daha neyle beraber okundu?)* وَالْجَزْمِ (Sadece, başında 'ya' olduğunda) Cezm ile birlikte okundu *(Nasıl ?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Ne üzerine atıf?)* عَلَى مَحَلِّ مَا بَعْدَ الْفَاءِ Fa'dan sonra gelenin mahalli üzerine *(Nerede bırakır?)* فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıkları içinde** *(Ne oldukları halde?)* يَعْمَهُونَ **Bocalayıp-duruyor halde** يَتَرَدَّدُونَ Gidip geliyorlar *(Neden?)* تَحَيُّرًا Hayretten

187. يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ahalisi *(Neyden soruyor?)* عَنِ السَّاعَةِ **Saatten** اَلْقِيَامَةِ Kıyametten أَيَّانَ مَتَى **Ne zamandır?** مُرْسٰيهَا **Onun meydana gelişi** قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi ancak** مَتَى تَكُونُ Ne zaman olacağı *(Nedir?)* عِنْدَ رَبِّي **Rabbimin katındadır** لَا يُجَلِّيهَا **Tecelli ettiremez onu** يُظْهِرُهَا Ortaya çıkaramaz/açıklayamaz لِوَقْتِهَا **Onun vaktini** اَللَّامُ Lam *(Nedir?)* بِمَعْنَى فِي Fi manasındadır إِلَّا هُوَ **Ancak O!** ثَقُلَتْ **Ağır oldu** عَظُمَتْ Büyük oldu *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Semalarda** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Kime ağır oldu?)* عَلَى أَهْلِهِمَا Onların ahalisine *(Niçin ağır geldi?)* لِهَوْلِهَا Onun dehşetinden dolayı لَا تَأْتِيكُمْ **Size gelmez** إِلَّا **Ancak** *(Ne olduğu halde gelir?)* بَغْتَةً **Ansızın** فُجْأَةً Birdenbire يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** كَأَنَّكَ **Sanki sen** *(Nesin?)* حَفِيٌّ **Çokça soru sormuşsun da** *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** حَتَّى عَلِمْتَهَا Böylece onu bilmişsin (gibi sana soruyorlar) قُلْ **De ki** إِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi ancak** *(Nedir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** *(Bu cümle nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Şu kadarı var ki insanların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنَّ عِلْمَهَا Muhakkak ki onun bilgisi *(Nedir?)* عِنْدَهُ تَعَالَى Allah teala katındadır

﴿قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا﴾ أَجْلِبُهُ ﴿وَلَا ضَرًّا﴾ أَدْفَعُهُ ﴿اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنِّي ﴿لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ﴾ مِنْ فَقْرٍ وَغَيْرِهِ لِاحْتِرَازِي عَنْهُ بِاجْتِنَابِ الْمَضَارِّ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَنَا اِلَّا نَذِيرٌ﴾ بِالنَّارِ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَبَشِيرٌ﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾﴾ ﴿هُوَ﴾ أَيِ اللّٰهُ ﴿الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ أَيْ آدَمَ ﴿وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ حَوَّاءَ ﴿لِيَسْكُنَ اِلَيْهَا﴾ وَيَأْلَفَهَا ﴿فَلَمَّا تَغَشّٰيهَا﴾ جَامَعَهَا ﴿حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا﴾ هُوَ النُّطْفَةُ ﴿فَمَرَّتْ بِهِ﴾ ذَهَبَتْ وَجَاءَتْ لِخِفَّتِهِ ﴿فَلَمَّا اَثْقَلَتْ﴾ بِكِبَرِ الْوَلَدِ فِي بَطْنِهَا وَأَشْفَقَا أَنْ يَكُونَ بَهِيمَةً ﴿دَعَوَا اللّٰهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ اٰتَيْتَنَا﴾ وَلَدًا ﴿صَالِحًا﴾ سَوِيًّا ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾﴾ لَكَ عَلَيْهِ ﴿فَلَمَّآ اٰتٰيهُمَا﴾ وَلَدًا ﴿صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَآءَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الشِّينِ وَالتَّنْوِينِ أَيْ شَرِيكًا ﴿فِيمَآ اٰتٰيهُمَا﴾ بِتَسْمِيَتِهِ عَبْدَ الْحَارِثِ وَلَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ عَبْدًا إِلَّا لِلّٰهِ، وَلَيْسَ بِإِشْرَاكٍ فِي الْعُبُودِيَّةِ لِعِصْمَةِ آدَمَ وَرَوٰى سَمُرَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (لَمَّا وَلَدَتْ حَوَّاءُ طَافَ بِهَا إِبْلِيسُ وَكَانَ لَا يَعِيشُ لَهَا وَلَدٌ فَقَالَ سَمِّيهِ عَبْدَ الْحَارِثِ فَإِنَّهُ يَعِيشُ فَسَمَّتْهُ فَعَاشَ فَكَانَ ذٰلِكَ مِنْ وَحْيِ الشَّيْطَانِ وَأَمْرِهِ) رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ صَحِيحٌ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ حَسَنٌ غَرِيبٌ ﴿فَتَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْجُمْلَةُ مُسَبَّبَةٌ عَطْفٌ عَلٰى خَلَقَكُمْ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ ﴿اَيُشْرِكُونَ﴾ بِهِ فِي الْعِبَادَةِ ﴿مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ﴾ أَيْ لِعَابِدِيهِمْ ﴿نَصْرًا وَلَآ اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾﴾ بِمَنْعِهَا مِمَّنْ أَرَادَ بِهِمْ سُوءًا مِنْ كَسْرٍ أَوْ غَيْرِهِ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ ﴿وَاِنْ تَدْعُوهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوهُمْ﴾ إِلَيْهِ ﴿اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾﴾ عَنْ دُعَائِهِمْ لَا يَتَّبِعُوهُ لِعَدَمِ سَمَاعِهِمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ عِبَادٌ﴾ مَمْلُوكَةٌ ﴿اَمْثَالُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ دُعَاءَكُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾﴾ فِي أَنَّهَا آلِهَةٌ ثُمَّ بَيَّنَ غَايَةَ عَجْزِهِمْ وَفَضْلَ عَابِدِيهِمْ عَلَيْهِمْ فَقَالَ ﴿اَلَهُمْ اَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اَيْدٍ﴾ جَمْعُ يَدٍ ﴿يَبْطِشُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَآ اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿لَهُمْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارِيٌّ، أَيْ لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنْ ذٰلِكَ مِمَّا هُوَ لَكُمْ فَكَيْفَ تَعْبُدُونَهُمْ وَأَنْتُمْ أَتَمُّ حَالًا مِنْهُمْ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ﴾ إِلٰى هَلَاكِي ﴿ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنْظِرُونِ ﴿١٩٥﴾﴾ تُمْهِلُونَ فَإِنِّي لَا أُبَالِي بِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

188. De ki: «Allah'ın dilediğinden başka kendim için ne bir faide elde etmeye; **ne de bir zararı** engellemeye **malik değilim. Ve eğer ben gaybı,** bana gaip olanı **biliyor olsaydım, elbette hayırdan daha çok şeyler yapardım ve** zararlardan (sebeplerden) kaçınmak suretiyle kendisinden kaçınacağım için **bana** fakirlik vb. **kötülük**ler **de dokunmazdı. Ben** kâfirleri ateşle **korkutucu, iman edenleri de** cennetle **müjdeleyiciden başka bir şey değilim**[1]**»**

189. O, yani Allah **o zattır ki, sizi bir candan,** Âdem'den **yaratmıştır ve yanında huzur bulsun diye eşini,** Havva'yı **ondan yapmıştır,** yaratmıştır. **Ne zaman ki onunla birleşti,** ilişkiye girdi **(Havva) hafif bir yük,** nutfe **yüklendi. Bir müddet** hafif olduğu için **bununla gidip geldi. Ne zaman ki,** çocuk karnında büyüyerek **ağırlaştı** ve o ikisi doğacak varlığın hayvan olmasından endişe ettiler; **Allah'a, Rablerine dua ettiler ki eğer bize bir Salih,** kusursuz çocuk **verirsen andolsunki, biz elbette** buna karşı sana **şükredenlerden oluruz.**

190. Ne zaman ki onlara sâlih bir çocuk **verdi. Bunlar kendilerine verdiği şeyde,** ona Abdulhâris ismini vermek suretiyle **O'na ortaklar**[2], yani ortak **koşmaya başladılar.** Hâlbuki kişi yalnızca Allah'a kul olabilir. Âdem[(a.s.)] masum olduğu için bu yaptıkları kullukta şirk değildir. Hâkim'in "sahih"; Tirmizi'nin "hasen-garip" dediği ve Semura yoluyla Hz. Peygamberden[(s.a.v.)] rivayet ettiklerine göre; Havva doğurduğunda İblis onun yanına uğrar. Hikmet-i ilâhî, Havva'nın hiçbir çocuğu yaşamıyordu. İblis ona dedi ki; "*İsmini Abdulhâris koy, o zaman yaşar*" Gerçekten de ismini söylediği gibi koyunca çocuk yaşadı.[3] Ama bu olay şeytanın bildirisi ve emriyle ol-muştu. **Allah ise bunların,** Mekke ahalisinin **ortak koştukları** putlar-**dan yücedir.**[4]

191. Birşey yaratamayanları mı ibadet hususunda ona **ortak koşuyorsunuz?**[5] **Hâlbuki onlar yaratılmaktadırlar.**

192. Hâlbuki bu kendilerine ibadet ede**nler için yardımda bulunmaya güç yetiremezler. Ve** birisi onları kırmak veya başka bir surette kötülük yapmak istediğinde **kendi nefislerine de yardım edemezler.**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] شُرَكَاءَ kelimesi bir kıraatte شِ harfinin kesresiyle (شِرْكًا şeklinde) okunmuştur.

[3] İmam Zehebi, Mizanül itidal'de bu rivayetin münker olduğunu söylemiştir. Bkz. Mizanül itidal, 5:216. No:6048 (Mütercim)

[4] فَتَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ cümlesi müsebbep olup خَلَقَكُمْ üzerine atıftır. Bu iki cümle arasındaki (وَجَعَلَ مِنْهَا cümlesinden جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ cümlesine kadarki) cümleler

[5] Buradaki istifham kınama bildirir.

193. **Ve eğer onları,** putları **doğru yola davet etseniz size tâbi olmazlar.**[1] **Siz onları** hidayete **davet etseniz de veya** davet etmeyip **sussanız da, sizin üzerinize aynıdır,** duymadıkları için size tabi olmazlar.

194. **Allah'tan başka taptığınız şeyler de şüphe yok ki, sizler gibi** sahipli **kullardır. Eğer siz** onların ilah olduğu konusunda **doğru kimseler iseniz, haydi onları çağırınız da siz**in duanız**a icabet etsinler.**

Onların gayet aciz olduğunu; putlara ibadet edenlerinse o putlardan daha üstün olduğunu açıklamak üzere şöyle buyurdu:

195. **Onların yürüyecekleri ayakları mı; yoksa tutacakları elleri**[2] **mi; yoksa kendileriyle görecekleri gözleri mi; yoksa kendisiyle işitecekleri kulakları mı var?**[3] Yani onlar bu sayılanlardan hiç birine sahip değilken nasıl oluyor da onlardan daha mükemmel olan sizler onlara ibadet edebiliyorsunuz? Ey Muhammed! Onlara **de ki, haydi ortaklarınızı** beni helak etmeye **çağırınız, sonra bana yapacağınız hileyi yapınız ve bana göz açtırmayın,** bana mühlet vermeyin; zira ben sizi umursamıyorum.

KELİME ANLAMI

188. قُلْ **De ki** لَا أَمْلِكُ **Ben sahip değilim** *(Neye sahip değilim?)* لِنَفْسِي **Kendime** *(Ne yönden sahip değilim?)* نَفْعًا **Menfaat yönünden** أَجْلِبُهُ Ki onu kendime sağlayayım *(Daha?)* وَلَا ضَرًّا **Ve zarara da (sahip değilim)** أَدْفَعُهُ Ki onu defedeyim إِلَّا مَا **Ancak ol şey hariç ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** وَلَوْ كُنْتُ **Şayet ben olsaydım** أَعْلَمُ **Biliyor** *(Neyi?)* الْغَيْبَ **Gaybı** مَا Ol şeyi ki غَابَ Gaib oldu *(Kimden?)* عَنِّي Benden لَاسْتَكْثَرْتُ **Elbette çokça yapardım** مِنَ الْخَيْرِ **Hayrı** *(Daha?)* وَمَا مَسَّنِيَ **Ve bana dokunmazdı** *(Ne?)* السُّوءُ **Kötülük** *(O kötülük de nedendir?)* مِنْ فَقْرٍ Fakirlik وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyler *(Niçin dokunmazdı?)* لِاحْتِرَازِي Çekindiğim için *(Neyden?)* عَنْهُ Ondan *(Ne şekilde?)* بِاجْتِنَابِ الْمَضَارِّ Zararlardan sakınmak suretiyle إِنْ أَنَا مَا **Ben olmadım** –'in', 'mâ' anlamındadır– إِلَّا نَذِيرٌ **Ancak bir uyarıcıyım** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Kimi uyarıcıyım?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Daha neyim?)* وَبَشِيرٌ **Müjdeleyiciyim** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle *(Kimi?)* لِقَوْمٍ **Ol kavmi ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar**

189. هُوَ **O** أَيْ Yani اللّٰهُ Allah الَّذِي **Öyledir ki** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neyden yarattı?)* مِنْ نَفْسٍ

---

[1] يتبعوكم kelimesi hem şeddeli (يَتَّبِعُوكُمْ), hem de şeddesiz (يَتْبَعُوكُمْ) okunmuştur.
[2] أَيْدٍ kelimesi يَدٌ kelimesinin cemisidir.
[3] Bu sorular inkâr/yoktur anlamındadır.

وَاحِدَةٍ **Tekbir nefisten** أَيْ Yani آدَمَ Adem'den وَجَعَلَ **Ve yaptı** خَلَقَ Yarattı *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan (o nefisten)** زَوْجَهَا **Onun eşini** حَوَّاءَ Havva'yı *(Niçin yarattı?)* يَسْكُنَ **Durulup-yatışsın için** *(Kime?)* إِلَيْهَا **On(d)a** وَيَأْلَفَهَا Onda yakınlık bulsun diye فَلَمَّا تَغَشَّيهَا **Ne zamanki (erkek) onu sarıp-bürüdü** جَامَعَهَا Onunla (kadınla) ilişkiye girdi حَمَلَتْ **(Kadın) yüklendi** حَمْلًا خَفِيفًا **Hafif bir yük** هُوَ O yük *(Nedir?)* النُّطْفَةُ Nutfedir فَمَرَّتْ **Gidip-geldi (bir müddet)** بِهِ **Onunla birlikte** ذَهَبَتْ وَجَاءَتْ Gitti ve geldi لِخِفَّتِهِ Hafif olduğu için فَلَمَّا أَثْقَلَتْ **Ne zaman ki ağırlaştı** *(Ne sebebiyle?)* بِكِبَرِ الْوَلَدِ Çocuğun büyümesi sebebiyle *(Nerede?)* فِي بَطْنِهَا Karnında وَأَشْفَقَا İkisi (Kadın ve Erkek) korktu أَنْ يَكُونَ (Onun) olmasında بَهِيمَةً Bir hayvan دَعَوَا **İkisi dua etti** *(Kime)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ondan bedel)* رَبَّهُمَا **Rablerine** لَئِنْ اٰتَيْتَنَا **'Şayet bize verirsen** وَلَدًا Bir çocuk *(Öyle çocuk ki)* صَالِحًا **Salih** سَوِيًّا Kusursuz لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Kime?)* لَكَ Sana *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O çocuğa karşılık

190. فَلَمَّا اٰتَاهُمَا **Ne zamanki o ikisine verdi** وَلَدًا Bir çocuk *(Öyle çocuk ki)* صَالِحًا **Salih** جَعَلَا **Yaptılar/koştular** *(Kime?)* لَهُ **Ona (Allah'a)** شُرَكَاءَ **Şerikler /ortaklar** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِكَسْرِ الشِّينِ Şin harfinin kesresiyle (okundu) *(Daha?)* وَالتَّنْوِينِ Tenvin ile أَيْ Yani شَرِيكًا Ortak (koştular ona) *(Nerede ortak koştular?)* فِيمَا اٰتَاهُمَا **O ikisine verdiklerinde** *(Ne şekilde ortak koştular?)* بِتَسْمِيَتِهِ Onu isimlendirmekle عَبْدَ الْحَارِثِ Abdulhâris diye وَلَا يَنْبَغِي Yaraşmaz أَنْ يَكُونَ Olması *(Ne?)* عَبْدًا Kul إِلَّا لِلّٰهِ Ancak Allah için وَلَيْسَ Olmadı بِإِشْرَاكٍ Bir şirk *(Nerede?)* فِي الْعُبُودِيَّةِ Kulluk konusunda *(Niçin kullukta şirk değildir?)* لِعِصْمَةِ آدَمَ Adem masum olduğu için وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* سَمُرَةُ Semure *(Kimden?)* عَنِ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber [s.a.v.]den قَالَ Dedi ki لَمَّا وَلَدَتْ Ne zaman ki doğurdu *(Kim?)* حَوَّاءُ Havva طَافَ Dolaştı/uğradı *(Kime?)* بِهَا Ona *(Kim?)* إِبْلِيسُ İblis وَكَانَ İdi لَا يَعِيشُ Yaşamıyor لَهَا Onun için *(Ne?)* وَلَدٌ Çocuk فَقَالَ Ve dedi سَمِّيهِ Onu isimlendir *(Ne ile?)* عَبْدَ الْحَارِثِ Abdulhâris ismiyle فَإِنَّهُ يَعِيشُ Bu takdirde yaşar فَسَمَّتْهُ O da ona bu ismi verdi فَعَاشَ Bunun üzerine o çocuk da yaşadı فَكَانَ Oldu *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu *(Ne oldu?)* مِنْ وَحْيِ الشَّيْطَانِ Şeytan'ın vahyinden *(Daha?)* وَأَمْرِهِ Ve onun emrinden رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim وَقَالَ Ve dedi صَحِيحٌ Sahihtir *(Daha kim rivayet etti?)* وَالتِّرْمِذِيُّ Tirmizi وَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* حَسَنٌ غَرِيبٌ Hasendir-gariptir فَتَعَالَى **Bu yüzden yücedir** *(Kim?)*

أَهْلِ مَكَّةَ Yani أَيْ **Şirk koşuyorlar** يُشْرِكُونَ **Ol şeyden ki** عَمَّا *(Neyden?)* **Allah** اللهُ Mekke ahalisi(nin şirk koştuklarından) *(kime?)* بِهِ Ona *(O şirk koştukları da nedendir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَالْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* مُسَبَّبَةٌ müsebbeptir عَطْفٌ Atıftır *(Neye atıftır?)* عَلٰى خَلَقَكُمْ Halakaküm üzerine وَمَا بَيْنَهُمَا Bu iki cümle arasındakiler *(Nedir?)* اعْتِرَاضٌ İtirazdır

191. أَيُشْرِكُونَ **Şirk mi koşuyorlar?** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Ne konuda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet konusunda *(Neyi şirk mi koşuyorlar?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا يَخْلُقُ **Yaratamaz** *(Neyi yaratamaz?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَهُمْ **Halbuki onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılmışlardır**

192. وَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve halbuki onlar güç de yetiremezler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَيْ Yani لِعَابِدِيهِمْ Kendilerine ibadet edenler için *(Neye güç yetiremezler?)* نَصْرًا **Bir yardıma** وَلَا أَنْفُسَهُمْ **Ve kendilerine de olmadı** يَنْصُرُونَ **Yardım ediyor** *(Ne şekilde kendilerine yardım edemiyorlar?)* بِمَنْعِهَا Yardımı engellemeleriyle مِمَّنْ Ol kimseden ki أَرَادَ Diledi (o kimse) *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi diledi?)* سُوءًا Bir kötülük *(O kötülük de nedir?)* مِنْ كَسْرٍ Kırma *(Daha?)* أَوْ غَيْرِهِ Ve diğer şeyler وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham/soru *(Nedir?)* لِلتَّوْبِيخِ Azarlama içindir

193. وَإِنْ تَدْعُوهُمْ **Şayet onları çağırsanız** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları *(Neye?)* إِلَى الْهُدٰى **Doğru yola** لَا يَتَّبِعُوكُمْ **Size tabi olmazlar** *(Bu kelime)* بِالتَّخْفِيفِ Tahfif ile/şeddesiz (yetbe'ûneküm şeklinde) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli (olarak yettebi'ûneküm şeklinde okundu) سَوَاءٌ **Eşittir** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَدَعَوْتُمُوهُمْ **Onları çağırdınız mı?** *(Neye?)* إِلَيْهِ Doğru yola أَمْ أَنْتُمْ **Yoksa siz** *(Nesiniz?)* صَامِتُونَ **Susanlar** (mı)sınız *(Neyden?)* عَنْ دُعَائِهِمْ Onları çağırmaktan لَا يَتَّبِعُوهُ Ona (çağırana) tabi olmaz(o put)lar *(Niçin?)* لِعَدَمِ سَمَاعِهِمْ İşitmedikleri için

194. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(Onlar ne oldukları halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka oldukları halde** *(O taptıklarınız nedir?)* عِبَادٌ **Kullardır** مَمْلُوكَةٌ Kölelerdir *(Öyle kullar ki)* أَمْثَالُكُمْ **Sizin gibi** فَادْعُوهُمْ **Haydi onları çağırın da!** فَلْيَسْتَجِيبُوا **Onlarlar da icabet etsinler** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neye icabet etsinler?)* دُعَاءَكُمْ Sizin duanıza إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** *(Ne konuda?)* فِي أَنَّهَا Onların oldukları konusunda آلِهَةٌ İlahlar

195. ثُمَّ Sonra بَيَّنَ Açıkladı غَايَةَ عَجْزِهِمْ Son derece aciz olduklarını *(Daha?)* وَفَضْلَ عَابِدِيهِمْ

Ve onlara ibadet edenlerin üstün olduğunu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara (putlara) فَقَالَ Ve dedi اَلَهُمْ **Onlar için var mıdır?** اَرْجُلٌ **Ayaklar** *(Öyle ayaklar ki)* يَمْشُونَ **Yürüyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis لَهُمْ اَ **Onlar için var** mı? اَيْدٍ **Eller** *(Buradaki 'eydin' kelimesi nedir?)* جَمْعُ يَدٍ 'Yed' kelimesinin çoğuludur *(Öyle eller ki?)* يَبْطِشُونَ **Tutuyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis لَهُمْ اَ **Onlar için var** mı? اَعْيُنٌ **Gözler** *(Öyle gözler ki)* يُبْصِرُونَ **Görüyorlar** *(Ne ile ?)* بِهَا **Onlarla** اَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis لَهُمْ اَ **Onlar için var** mı? اٰذَانٌ **Kulaklar** *(Öyle kulaklar ki)* يَسْمَعُونَ **İşitiyorlar** *(Ne ile?)* بِهَا **Onlarla** ***(Buradaki sorular nedir?)*** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارِيٌّ İnkar anlamında sorulardır أَيْ Yani لَيْسَ Yoktur لَهُمْ Onlar için شَيْءٌ Hiç bir şey مِنْ ذٰلِكَ Bunlardan *(Onlar için olmayanlar nedendir?)* مِمَّا Ol şeylerden ki هُوَ O şeyler *(Nedir?)* لَكُمْ Sizin için vardır فَكَيْفَ Nasıl oluyor da تَعْبُدُونَهُمْ Onlara ibadet ediyorsunuz وَأَنْتُمْ Halbuki siz *(Nesiniz?)* أَتَمُّ Daha tamamsınız *(Ne yönden?)* حَالاً Durum olarak *(Kimden daha tamamsınız?)* مِنْهُمْ Onlardan قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! اُدْعُوا **Çağırın haydi!** *(Kimi?)* شُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızı** *(Neye çağırın?)* إِلَى هَلاَكِي Benim helakıma ثُمَّ **Sonra da** كِيدُونِ **Bana bir tuzak kurun** فَلاَ تُنْظِرُونِ **Bana göz açtırmayın!** تُمْهِلُونَ Bana mühlet vermeyin! فَإِنِّي Muhakkak ki ben لاَ أُبَالِي Umursamıyorum *(Kimi?)* بِكُمْ Sizi

﴿إِنَّ وَلِيِّيَ اللهُ﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِي ﴿الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ (١٩٦)﴾ بِحِفْظِهِ - ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ (١٩٧)﴾ فَكَيْفَ أُبَالِي بِهِمْ ﴿وَإِنْ تَدْعُوهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿إِلَى الْهُدٰى لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ يَا مُحَمَّدُ ﴿يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ﴾ أَيْ يُقَابِلُونَكَ كَالنَّاظِرِ ﴿وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ (١٩٨)﴾ ﴿خُذِ الْعَفْوَ﴾ اَلْيُسْرَ مِنْ أَخْلَاقِ النَّاسِ وَلَا تَبْحَثْ عَنْهَا ﴿وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ﴾ بِالْمَعْرُوفِ ﴿وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ (١٩٩)﴾ فَلَا تُقَابِلْهُمْ بِسَفَهِهِمْ ﴿وَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ﴾ أَيْ إِنْ يَصْرِفْكَ عَمَّا أُمِرْتَ بِهِ صَارِفٌ ﴿فَاسْتَعِذْ بِاللهِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَجَوَابُ الْأَمْرِ مَحْذُوفٌ أَيْ يَدْفَعْهُ عَنْكَ ﴿إِنَّهُ سَمِيعٌ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿عَلِيمٌ (٢٠٠)﴾ بِالْفِعْلِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ﴾ أَصَابَهُمْ ﴿طَيْفٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (طَآئِفٌ) أَيْ شَيْءٌ أَلَمَّ بِهِمْ ﴿مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا﴾ عِقَابَ اللهِ وَثَوَابَهُ ﴿فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ (٢٠١)﴾ اَلْحَقَّ مِنْ غَيْرِهِ فَيَرْجِعُونَ ﴿وَإِخْوَانُهُمْ﴾ أَيْ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿يَمُدُّونَهُمْ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينَ ﴿فِي الْغَيِّ ثُمَّ﴾ هُمْ ﴿لَا يُقْصِرُونَ (٢٠٢)﴾ يَكُفُّونَ عَنْهُ بِالتَّبَصُّرِ كَمَا تَبَصَّرَ الْمُتَّقُونَ ﴿وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِآيَةٍ﴾ مِمَّا اقْتَرَحُوا ﴿قَالُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿اجْتَبَيْتَهَا﴾ أَنْشَأْتَهَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحٰى إِلَيَّ مِنْ رَبِّي﴾ وَلَيْسَ لِي أَنْ آتِيَ مِنْ عِنْدِ نَفْسِي بِشَيْءٍ ﴿هٰذَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿بَصَائِرُ﴾ حُجَجٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (٢٠٣)﴾ ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا﴾ عَنِ الْكَلَامِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (٢٠٤)﴾ نَزَلَتْ فِي تَرْكِ الْكَلَامِ فِي الْخُطْبَةِ وَعُبِّرَ عَنْهَا بِالْقُرْآنِ لِاشْتِمَالِهَا عَلَيْهِ وَقِيلَ فِي قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ مُطْلَقًا ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ﴾ أَيْ سِرًّا ﴿تَضَرُّعًا﴾ تَذَلُّلًا ﴿وَخِيفَةً﴾ خَوْفًا مِنْهُ ﴿وَ﴾ فَوْقَ السِّرِّ ﴿دُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ أَيْ قَصْدًا بَيْنَهُمَا ﴿بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ أَوَائِلِ النَّهَارِ وَأَوَاخِرِهِ ﴿وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ (٢٠٥)﴾ عَنْ ذِكْرِ اللهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ ﴿لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ يَتَكَبَّرُونَ ﴿عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ﴾ يُنَزِّهُونَهُ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿وَلَهُ يَسْجُدُونَ (٢٠٦)﴾ أَيْ يَخُصُّونَهُ بِالْخُضُوعِ وَالْعِبَادَةِ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

196. Şüphe yok ki, benim velim, işlerimi yöneten **o kitabı,** Kurân-ı **indirmiş olan Allah'ır ve O,** korumak suretiyle **bütün sâlihlere velilik eder.**

197. **Ve O'ndan başka taptıklarınız, size yardım etmeye güç yetiremezler ve kendilerine de yardım edemezler.** Dolayısıyla ben onları nasıl olur da umursarım?

198. **Ve onları,** yani putları **doğru yola çağıracak olsanız duymazlar. Ve** Ey Muhammed! **Sen onları,** putları **sana bakar görürsün,** karşında sana bakıyor gibi gözükürler **hâlbuki onlar göremezler.**

199. İnsanların ahlakından **affı,** kolay olanı **al,** onların ahlakını inceden inceye araştırma! **İyiliği emret ve cahillerden yüz çevir,** onların sefihliklerine karşılık verme!

200. **Ve eğer**[1] **seni şeytan tarafından bir vesvese dürtecek olursa** yani emredildiğin şeyden seni döndürecek bir şey bulunursa **hemen Allah'a sığın.**[2] **Şüphe yok ki, O** sözü **hakkıyla işiticidir,** yapılanı **tamamıyla bilicidir.**

201. **Muhakkak ki sakınan kimselere şeytan tarafından bir arıza**[3]**/vesvese iliştiği zaman** Allah'ın ceza ve sevabını **güzelce düşünürler. Derhal** hak olanı başka şeylerden ayırt edip **görücü kimseler olurlar** ve hemen hakka dönerler.

202. **Ve** şeytanın kafir **kardeşleri onları** şeytanlar **sapıklığa sürükler dururlar. Sonra** onlar, müttakilerin düşündükleri gibi düşünerek sapıklığı **terk etmezler,** ondan uzak durmazlar.

203. **Ve onlara,** Mekkelilere, istedikleri gibi **bir âyet getirmediğin zaman,** **«Onu** kendi tarafından **uydurmalı değil miydin?» derler.** Onlara **de ki: Ben ancak Rabbimden bana vahyolunana uyarım,** kendimden bir şey getiremem. **Bu** Kur'an**, Rabbinizden gelen basîretler,** delillerdir**; inanan bir kavim için hidayet ve rahmettir.**

204. **Ve Kur'an okunduğu zaman O'nu hemen dinleyin ve** konuşmayarak **sükut edin, tâ ki rahmete nâil olasınız.** Bu ayet hutbede konuşmamak hakkında nazil olmuştur. Hutbeden 'Kurân' diye bahsedilişi hutbe içinde Kur'ân buluduğundandır. Bu ayetin genel olarak Kur'ân okunurken susmanın gerekliliği hakkında nazil olduğu da söylenmiştir.

205. **Ve Rabbini içinden** gizlice**, yalvararak ve** ondan **korkarak ve** sessiz okumanın üstünde **yüksek olmayan bir sesle,** yani sesli okuma ile sessiz okumanın arasını bularak **sabah akşam,** gündüzün ilk ve son vakitlerinde **Rabbini an!** Allah'ı zikretmekten **gafil olan kimselerden olma!**

---

[1] إِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[2] فَاسْتَعِذْ بِاللهِ cümlesi şartın cevabıdır. Emrin cevabı ise mahzuf "يَدْفَعْهُ عَنْكَ/ki onu senden defetsin" cümlesidir.

[3] طَيْفٌ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) طَائِفٌ şeklinde okunmuştur. "onlara arız olan şey" anlamındadır.

206. Şüphe yok ki, Rabbinin katında bulunan melekler, **O'na ibadet etme hususunda kibirlenmezler. Ve O'nu tesbih ederler,** ona yaraşmayan şeylerden onu tenzih ederler **ve ancak O'nun için secdeye kapanırlar,** itaati ve ibadeti sadece ona tahsis ederler. Sizler de aynı onlar gibi olun.

KELİME ANLAMI

196. إِنَّ وَلِيِّيَ **Şüphesiz benim velim** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** مُتَوَلِّي أُمُورِي İşlerimi yöneten الَّذِي **Öyle Allah ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuranı وَهُوَ يَتَوَلَّى **O velilik eder/koruyuculuk yapar** *(Kime?)* الصَّالِحِينَ **Salihlere** *(Ne ile velilik yapar?)* بِحِفْظِهِ Korumasıyla

197. وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** تَدْعُونَ **İbadet ediyorsunuz** *(O kimseler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan (Allah'tan) başka olduğu halde** لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** *(Neye güç yetiremezler?)* نَصْرَكُمْ **Size yardıma** *(Daha?)* وَلَا اَنْفُسَهُمْ **Ve kendilerine de olmazlar** يَنْصُرُونَ **Yardım ediyor** فَكَيْفَ Peki nasıl أُبَالِي Umursayayım *(Kimi?)* بِهِمْ Onları

198. وَإِنْ تَدْعُوهُمْ **Şayet çağırsan onları** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları *(Neye çağırsan?)* إِلَى الْهُدٰى **Hidayete/doğru yola** لَا يَسْمَعُوا **Dinlemezler** وَتَرَاهُمْ **Ve sen görürsün onları** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani putları يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! يَنْظُرُونَ **Bakarlar** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** أَيْ يُقَابِلُونَكَ Yani karşında dururlar كَالنَّاظِرِ Bakan biri gibi وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُبْصِرُونَ **Görmezler**

199. خُذْ **Al!/tut!** *(Neyi?)* الْعَفْوَ **Affı** اَلْيُسْرَ Kolayı *(Neyden?)* مِنْ أَخْلَاقِ النَّاسِ İnsanların ahlakından وَلَا تَبْحَثْ Ve araştırma yapma! عَنْهَا O ahlaklardan وَأْمُرْ **Ve emret!** *(Neyi?)* بِالْعُرْفِ بِالْمَعْرُوفِ **İyiliği** *(Daha?)* وَاَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Neyden?)* عَنِ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** فَلَا تُقَابِلْهُمْ Onlara karşılıkta bulunma *(Onlardan bedel)* بِسَفَهِهِمْ Onların sefihliklerine

200. وَإِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki nun harfinin idgamı *(Neye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait ma harfine يَنْزَغَنَّكَ **Dürtecek/kışkırtacak olursa seni** *(Kim tarafından?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytan tarafından** *(Ne?)* نَزْغٌ **Bir vesvese** أَيْ إِنْ يَصْرِفْكَ Şayet seni döndürürse *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki أُمِرْتَ Sen emredildin *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Ne döndürürse?)* صَارِفٌ Bir döndürücü فَاسْتَعِذْ **Hemen sığın!** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a**

(Burası nedir?) جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani يَدْفَعْهُ (Allah'a sığın ki) onu defetsin *(Kimden?)* عَنْكَ Senden إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ **Sözü** عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

201. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar/takvaya erdiler** إِذَا مَسَّهُمْ **Onlara dokunduğunda** أَصَابَهُمْ Onlara isabet ettiğinde *(Ne isabet ettiğinde?)* طَيْفٌ **Bir bir arıza /vesvese** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «طَائِفٌ» Tâif[ün] (şeklinde okundu) أَيْ Yani (anlamı) شَيْءٌ Bir şey ki أَلَمَّ Arız oldu *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kimden arız oldu?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytandan** تَذَكَّرُوا **Hatırlarlar** *(Neyi hatırlarlar?)* عِقَابَ اللهِ Allah'ın cezasını *(Daha?)* وَثَوَابَهُ Ve onun sevabını فَإِذَا هُمْ **Ve derhal onlar** مُبْصِرُونَ **Görücü kimseler olurlar** *(Neyi görücü olurlar?)* الْحَقَّ Hakkı *(Neyden görürler?)* مِنْ غَيْرِهِ Ondan başka olanlardan فَيَرْجِعُونَ Ve hemen dönerler

202. وَإِخْوَانُهُمْ **Onların kardeşleri** أَيْ Yani إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ Şeytanların kardeşleri *(Onlar kimdendir?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden يَمُدُّونَهُمْ **Onları sürükler** *(Ne?)* أَيِ الشَّيَاطِينُ Yani Şeytanlar *(Nereye sürükler?)* فِي الْغَيِّ **Sapıklığa** ثُمَّ **Sonra** هُمْ Onlar لَا يُقْصِرُونَ **Terk etmezler/bırakmazlar** يَكُفُّونَ Kaçınmazlar *(Neyden?)* عَنْهُ Ondan (o delaletten) *(Ne ile kaçınmazlar?)* بِالتَّبَصُّرِ Düşünerek كَمَا تَبَصَّرَ Düşündüğü gibi *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ Muttakiler

203. وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ **Getirmediğin zaman onlara** أَيْ Yani أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ahalisine *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir ayeti** *(Öyle ayet ki)* مِمَّا اقْتَرَحُوا İstediklerinden قَالُوا **Derler** لَوْلَا هَلَّا اجْتَبَيْتَهَا **Derleyip-toplamalı değil miydin?** –buradaki levla, hellâ anlamındadır– أَنْشَأْتَهَا Oluşturmalı değil miydin مِنْ قِبَلِ نَفْسِكَ Kendi tarafından قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Ben ancak uyarım** *(Neye?)* أَتَّبِعُ **Ol şeye ki** مَا يُوحَى **Vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Kimden vahyediliyor?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَلَيْسَ لِي Benim için yoktur أَنْ آتِيَ Getirmem مِنْ عِنْدِ نَفْسِي Kendi tarafımdan *(Neyi?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeyi هٰذَا الْقُرْآنُ **Bu** kuran *(Nedir?)* بَصَائِرُ **Basiretlerdir** حُجَجٌ Delillerdir *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** *(Daha nedir?)* وَهُدًى **Ve bir hidayettir** *(Daha?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar**

204. وَاِذَا قُرِئَ **Ve okunduğunda** *(Ne?)* الْقُرْآنُ **Kuran** فَاسْتَمِعُوا **Hemen dinleyin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Daha?)* وَاَنْصِتُوا **Ve susun** *(Neyden susun?)* عَنِ الْكَلَامِ Sözden لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُرْحَمُونَ **Rahmet edilesiniz** نَزَلَتْ İndi *(Ne konuda?)* فِي تَرْكِ الْكَلَامِ Kelamın terki konusunda *(Nerede?)* فِي الْخُطْبَةِ Hutbede وَعُبِّرَ Ve tabir edildi *(Neden?)* عَنْهَا Ondan *(Ne diye tabir etti?)* بِالْقُرْآنِ Kuran diye *(Niçin?)* لِاشْتِمَالِهَا Hutbe kapsadığı için *(Neyi?)* عَلَيْهِ O Kuran'ı وَقِيلَ Dendi ki *(Ne konuda indi?)* فِي قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ Kuran'ı okumak hakkında مُطْلَقًا Mutlak olarak

205. وَاذْكُرْ **Ve zikret!** *(Kimi?)* رَبَّكَ **Rabbini** *(Nerede?)* فِي نَفْسِكَ **İçinde** أَيْ Yani سِرًّا Gizlice *(Ne olduğun halde?)* تَضَرُّعًا **Yalvarır halde** تَذَلُّلًا Zelil olarak *(Daha?)* وَخِيفَةً خَوْفًا **Ve korkarak** *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan وَ فَوْقَ السِّرِّ **Ve** gizlinin üstünde دُونَ الْجَهْرِ **Seslinin altında** *(O seslinin altında olan ne olduğu halde)* مِنَ الْقَوْلِ **Bir sözle** أَيْ Yani قَصْدًا Kastederek *(Neyi?)* بَيْنَهُمَا İkisinin arasını بِالْغُدُوِّ **Sabahları** *(Daha?)* وَالْاٰصَالِ **Ve akşamları** أَوَائِلِ النَّهَارِ Gündüzün ilk vakitleri *(Daha?)* وَأَوَاخِرِهِ Ve son vakitleri وَلَا تَكُنْ **Ve olma!** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَافِلِينَ **Gafillerden** *(Neyden gafil olan?)* عَنْ ذِكْرِ اللهِ Allah'ı zikretmekten

206. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** *(Nerededir?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin yanındadır** أَيْ Yani الْمَلَائِكَةُ Melekler لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirlenmezler** يَتَكَبَّرُونَ Büyüklenmezler *(Neden kibirlenmezler?)* عَنْ عِبَادَتِهِ **Ona ibadetten** وَيُسَبِّحُونَهُ **Ve onu tesbih ederler** يُنَزِّهُونَهُ Onu tenzih eder/beri kılarlar *(Neyden?)* عَمَّا Ol şeylerden ki لَا يَلِيقُ Yakışmaz *(Kime?)* بِهِ Ona وَلَهُ **Ve yalnız ona** يَسْجُدُونَ **Secde ederler** أَيْ Yani يَخُصُّونَهُ Onu yegane kılarlar *(Neye?)* بِالْخُضُوعِ Boyun eğmeye *(Daha?)* وَالْعِبَادَةِ Ve ibadete فَكُونُوا Öyleyse sizler de olun *(Ne olun?)* مِثْلَهُمْ Onlar gibi

٨

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا (وَاِذْ يَمْكُرُ بِكَ...) اَلْآيَاتِ السَّبْعَ
فَمَكِّيَّةٌ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا (وَاِذْ يَمْكُرُ بِكَ...) اَلْآيَاتِ السَّبْعَ فَمَكِّيَّةٌ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً﴾ لَمَّا اخْتَلَفَ الْمُسْلِمُونَ فِى غَنَائِمِ بَدْرٍ فَقَالَ الشَّبَّانُ هِىَ لَنَا لِاَنَّا بَاشَرْنَا الْقِتَالَ وَقَالَ الشُّيُوخُ كُنَّا رِدْءًا لَكُمْ تَحْتَ الرَّايَاتِ وَلَوِ انْكَشَفْتُمْ لَفِئْتُمْ إِلَيْنَا فَلَا تَسْتَأْثِرُوا بِهَا نَزَلَ ﴿يَسْئَلُونَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَنِ الْاَنْفَالِ﴾ اَلْغَنَائِمِ لِمَنْ هِيَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ﴾ يَجْعَلُهَا حَيْثُ شَاءَ ﴿وَالرَّسُولِ﴾ يُقَسِّمُهَا بِأَمْرِ اللهِ فَقَسَّمَهَا ﷺ بَيْنَهُمْ عَلَى السَّوَاءِ، رَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ﴾ أَيْ حَقِيقَةَ مَا بَيْنَكُمْ بِالْمَوَدَّةِ وَتَرْكِ النِّزَاعِ ﴿وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾﴾ حَقًّا ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ اَلْكَامِلُونَ الْإِيمَانَ ﴿الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللهُ﴾ أَيْ وَعِيدُهُ ﴿وَجِلَتْ﴾ خَافَتْ ﴿قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾﴾ بِهِ يَثِقُونَ لَا بِغَيْرِهِ ﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ﴾ يَأْتُونَ بِهَا بِحُقُوقِهَا ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾﴾ فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ اَلْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ ﴿هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾ صِدْقًا بِلَا شَكٍّ ﴿لَهُمْ

﴿دَرَجَاتٌ﴾ مَنَازِلُ فِي الْجَنَّةِ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَخْرَجَ ﴿وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ﴿٥﴾﴾ اَلْخُرُوجَ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ كَافِ أَخْرَجَكَ وَكَمَا خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَيْ هٰذِهِ الْحَالُ فِي كَرَاهَتِهِمْ لَهَا مِثْلُ إِخْرَاجِكَ فِي حَالِ كَرَاهَتِهِمْ وَقَدْ كَانَ خَيْرًا لَهُمْ فَكَذٰلِكَ أَيْضًا وَذٰلِكَ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ قَدِمَ بِعِيرٍ مِنَ الشَّامِ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ لِيَغْنَمُوهَا فَعَلِمَتْ قُرَيْشٌ فَخَرَجَ أَبُو جَهْلٍ وَمُقَاتِلُو مَكَّةَ لِيَذُبُّوا عَنْهَا وَهُمُ النَّفِيرُ وَأَخَذَ أَبُو سُفْيَانَ بِالْعِيرِ طَرِيقَ السَّاحِلِ فَنَجَتْ فَقِيلَ لِأَبِي جَهْلٍ اِرْجِعْ فَأَبٰى وَسَارَ إِلٰى بَدْرٍ فَشَاوَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ وَقَالَ: (إِنَّ اللّٰهَ وَعَدَنِي إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ فَوَافَقُوهُ عَلٰى قِتَالِ النَّفِيرِ وَكَرِهَ بَعْضُهُمْ ذٰلِكَ وَقَالُوا لَمْ نَسْتَعِدَّ لَهُ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ﴾ الْقِتَالِ ﴿بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ﴾ ظَهَرَ لَهُمْ ﴿كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ اِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾﴾ إِلَيْهِ عِيَانًا فِي كَرَاهَتِهِمْ لَهُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ﴾ اَلْعِيرَ أَوِ النَّفِيرَ ﴿اَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ﴾ تُرِيدُونَ ﴿اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ﴾ أَيِ الْبَأْسِ وَالسِّلَاحِ وَهِيَ الْعِيرُ ﴿تَكُونُ لَكُمْ﴾ لِقِلَّةِ عَدَدِهَا وَمَدَدِهَا بِخِلَافِ النَّفِيرِ ﴿وَيُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ﴾ يُظْهِرَهُ ﴿بِكَلِمَاتِهِ﴾ اَلسَّابِقَةِ بِظُهُورِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾﴾ آخِرَهُمْ بِالْاِسْتِئْصَالِ فَأَمَرَكُمْ بِقِتَالِ النَّفِيرِ ﴿لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ﴾ يَمْحَقَ ﴿الْبَاطِلَ﴾ اَلْكُفْرَ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

8- Enfal Suresi

30. ayetten itibaren yedi ayet hariç, Medine'de inmiştir

75, 76 veya 77 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

Müslümanlar Bedir savaşı ganimetleri hususunda ihtilaf etmiş; gençler, "bizzat savaştığımız için ganimetler bizimdir" deyince yaşlılar, "bizler sancaklar altında sizlere destek oluyorduk. Eğer hezimete uğrasaydınız bize sığınacaktınız. Ganimeti sadece kendinize saklamayın" şeklinde cevap vermişlerdi. Bunun üzerine şu ayetler indi:

1. Ey Muhammed! **Sana ganîmetler**in kime ait olduğun**dan soruyorlar.** Onlara **de ki: Ganîmetler Allah'a ve Peygamber'e aittir;** kime isterlerse ona verirler. Hâkim'in el-Müstedrek isimli eserinde rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber(s.a.v.) ganimeti onlara eşit dağıttı. **Artık Allah'tan**

korkunuz. Tartışmayı bırakmak ve birbirinizi sevmek suretiyle **aranızdaki hâli düzeltiniz. Ve eğer** gerçekten **mümin kimseler iseniz Allah'a ve Resûlüne itaat ediniz»**

2. İmanı kâmil olan **müminler o kimselerdir ki, Allah**ın tehdidi **zikredildiği zaman yürekleri titrer,** korkar **ve onlara Cenâb-ı Hakk'ın âyetleri okunduğu vakit imânlarını,** tasdiklerini **arttırır, ve** başkasına değil, yalnız **Rablerine tevekkül ederler,** ona güvenirler.
3. **Onlar (o mü'minlerdir ki) namazı dosdoğru kılarlar,** namazı hukukunu gözeterek yerine getirirler **ve kendilerini rızıklandırdığımız,** (onlara) verdiğimiz **şeylerden** Allah'a itaat yolunda **harcarlar.**
4. **İşte** anlatılanlarla vasıflanan **bu kişiler,** kuşkusuz **gerçek,** doğru **müminler onlardır. Onlar için Rableri katında dereceler,** cennette makamlar **var, mağfiret ve** cennette **sınırsız bir rızık var.**
5. **Nasıl ki, Rabbin seni hak uğrunda**[1] **evinden çıkarmıştı. Müminlerden bir kısmı ise şüphesiz** çıkmayı **hoş görmüyorlardı.**[2] Yani "*Ganimetlerin paylaşımı hususunda gösterdikleri hoşnutsuzluk aynı Allah'ın seni evinden çıkarırken – onlar için hayırlı olmasına rağmen– gösterdikleri hoşnutsuzluk gibidir. Halbuki bu durum da onlar için hayırlıdır*" anlamına gelir. Olay şöyle olmuştu: Ebu Süfyan Şâm'dan bir kervanla gelirken Hz. Peygamber *(s.a.v.)* ve arkadaşları da kervanı ele geçirmek için için yola çıkmıştı. Kureyş kabilesi bunu öğrenince başta Ebu Cehil olmak üzere bir grup Mekke'li savaşçı kervanı korumak için harekete geçtiler. Ebu Süfyan sahil yoluna sapınca kervan kurtuldu. Bunun üzerine Ebu Cehil'e "geri dön" dendiyse de o buna aldırış etmeyip Bedr'e doğru yürüdü. Tüm bu gelişmeler üzerine Hz. Peygamber *(s.a.v.)* arkadaşlarıyla meşvere yapıp onlara, "*Allah bana iki taifeden birini vaat etti*" deyince (Bedre gelen) grupla savaşmayı seçtiler. Onlardan bir kısmı bunu hoş görmeyip, "onlar için hazırlanma-mıştık" dediler.

   Tıpkı Cenâb-ı Hakk'ın dediği gibi:
6. Onlar için **ortaya çıktıktan sonra hakta,** savaş hususunda **seninle mücadelede bulunurlar. Sanki onlar** savaşa çıkma hususunda kendisine ayan beyan **bakar oldukları halde ölüme sevk olunuyorlarmış!**
7. **Ve** yâd et! **Hani Allah size iki tâifeden,** kervan ile savaşçı gruptan **birini, «Şüphesiz o sizindir!» diye vaat etmişti. Siz ise** sayıları ve teçhizatı az olduğu için, **kuvvet sahibi olmayan** güçsüz-silahsız kervan **sizin olsun arzu ediyor,** istiyor**dunuz. Halbuki, Allah** İslam'ın zuhur edeceği yöndeki önceki **sözleriyle hakkı ortaya çıkarmayı ve** köklerini kazımak suretiyle **kâfirlerin ardını,** arkasını **kesmeyi istiyordu.**

---

[1] بِالْحَقِّ kelimesi أَخْرَجَ fiiline talluk eder.

[2] وَإِنَّ فَرِيقًا... cümlesi أَخْرَجَكَ fiilindeki (مِثْل anlamındaki) كَ'ten haldir. Ayrıca كَمَا, mahzuf mübtedanın haberidir.

Bundan dolayı da size, Bedr'e gelen grupla savaşmayı emretti.

8. **Tâ ki hakkı isbat ve bâtılı iptal,** yok **etsin. Velev ki, mücrimler,** müşrikler bunu **hoş görmesinler.**

KELİME ANLAMI

﴿٨﴾ سُورَةُ الْأَنْفَالِ

8- Enfal Suresi

مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir أَوْ Ya da إِلَّا Ancak (وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ...) اَلْآيَاتِ السَّبْعَ 'Ve iz yemkuru bike' den sonraki yedi ayet (hariç) *(Bu yedi ayet nedir?)* فَمَكِّيَّةٌ Bu ayetler Mekki'dir خَمْسٌ Yetmiş beş أَوْ Ya da سِتٌّ Yetmiş altı أَوْ Ya da سَبْعٌ وَ سَبْعُونَ آيَةً Yetmiş yedi ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. لَمَّا اخْتَلَفَ Ne zaman ki ihtilaf etti *(Kim?)* اَلْمُسْلِمُونَ Müslümanlar *(Hangi konuda?)* فِي غَنَائِمِ بَدْرٍ Bedir ganimetleri konusunda فَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* اَلشَّبَّانُ Gençler هِيَ O ganimetler *(Nedir?)* لَنَا Bizimdir *(Niçin bizimdir?)* لِأَنَّا Çünkü biz بَاشَرْنَا Sıcak temasta bulunduk *(Neye?)* اَلْقِتَالَ Savaşa وَقَالَ Ve dedi *(Kim?)* اَلشُّيُوخُ Yaşlılar كُنَّا Biz de idik رِدْءًا لَكُمْ (Fikirlerimizle) size yardımcı تَحْتَ الرَّايَاتِ Sancaklar altında وَلَوِ انْكَشَفْتُمْ Şayet hezimete uğrasaydınız لَفِئْتُمْ Elbette dönerdiniz *(Nereye?)* إِلَيْنَا Bize فَلَا تَسْتَأْثِرُوا Kendinize ayırmayın *(Neyi?)* بِهَا O ganimetleri نَزَلَ Bunun üzerine indi يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Neden soruyorlar?)* عَنِ الْأَنْفَالِ، اَلْغَنَائِمِ **ganimetlerden** لِمَنْ Kim içindir *(Ne?)* هِيَ Onlar قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اَلْأَنْفَالُ **Ganimetler** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Daha kim içindir?)* وَالرَّسُولِ **Onun Resulü içindir** يَجْعَلَانِهَا O ganimetleri yaparlar حَيْثُ شَاءَا Diledikleri gibi فَقَسَّمَهَا O ganimetleri taksim etti *(Kim?)* ﷺ Resulüllah *(s.a.v.)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Ne üzerine taksim etti?)* عَلَى السَّوَاءِ Eşitlik üzerine رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* اَلْحَاكِمُ Hakim *(Nerede?)* فِي الْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te فَاتَّقُوا **Artık korkununuz** اللّٰهَ **Allah'tan** *(Daha?)* وَأَصْلِحُوا **Ve ıslah edin** *(Neyi ıslah edin?)* ذَاتَ بَيْنِكُمْ **Aranızdaki hali** أَيْ Yani حَقِيقَةَ مَا Ol şeyi hakikatini ki *(O hakikat nerededir?)* بَيْنَكُمْ Aranızdadır *(Ne ile ıslah edin?)* بِالْمَوَدَّةِ Sevgi ile *(Daha?)* وَتَرْكِ النِّزَاعِ Çekişmeyi bırakmakla وَأَطِيعُوا **Ve itaat edin!** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz**

مُؤْمِنِينَ **İnananlar** حَقًّا Hakikaten (inananlar)

2. إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ **Ancak müminler** اَلْكَامِلُونَ Tam olarak yerine getirenler *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı اَلَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** إِذَا ذُكِرَ **Zikredildiğinde** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَيْ Yani وَعِيدُهُ Onun cezası وَجِلَتْ **Ürperir** خَافَتْ Korkar *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** وَإِذَا تُلِيَتْ **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اٰيَاتُهُ **Onun ayetleri** زَادَتْهُمْ **Onları artırır** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** تَصْدِيقًا Tasdik yönünden وَعَلٰى رَبِّهِمْ **Ve rablerine de** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** بِهِ Yalnız ona يَثِقُونَ Güvenirler لَا بِغَيْرِهِ Başkasına değil

3. اَلَّذِينَ **Onlar (o müminlerdir) ki** يُقِيمُونَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** يَأْتُونَ بِهَا Onu (yerine) getirirler *(Ne ile birlikte?)* بِحُقُوقِهَا Tüm hukuku ile birlikte وَمِمَّا **Ve ol şeyden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onları rızıklandırdık** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik يُنْفِقُونَ **İnfak ederler** *(Nerede infak ederler?)* فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaatte

4. أُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلْمَوْصُوفُونَ Vasıflananlar *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki ذُكِرَ Zikredildi هُمْ **Onlardır** الْمُؤْمِنُونَ **İman edenler** *(Nasıl?)* حَقًّا **Hakikaten** صِدْقًا Doğru şekilde بِلَا شَكٍّ Şüphesiz لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* دَرَجَاتٌ **Dereceler** مَنَازِلُ Menzileler *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** *(Daha ne vardır?)* وَمَغْفِرَةٌ **Ve mağfiret vardır** *(Daha ne vardır?)* وَرِزْقٌ **Ve rızık** *(Öyle rızık ki)* كَرِيمٌ **Kıymetli** *(Nerede vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

5. *(Müslümanlardan bazılarının ganimetler ile ilgili hükmü hoşnut olmaksızın kabulü ne gibidir?)* كَمَا أَخْرَجَكَ **Seni çıkardığı gibi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Nereden?)* مِنْ بَيْتِكَ **Evinden** *(Ne ile çıkardığı gibi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** (Bu Car-Mecrur nedir?) مُتَعَلِّقٌ بِأَخْرَجَ "Ahrece" fiiline taalluk eder وَإِنَّ فَرِيقًا **Halbuki elbette bir fırka** *(O fırka kimdir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Müminlerden bir fırka nedir?)* لَكَارِهُونَ **Hoş görmüyorlardı** *(Neyi hoş görmüyorlardı?)* اَلْخُرُوجَ Çıkmayı وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neyden haldir?)* مِنْ كَافِ أَخْرَجَكَ Ahraceke fiilinin kaf harfinden وَكَمَا Ve kema' sözü *(Nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş mübtedanın haberidir. أَيْ Yani (anlamı) هٰذِهِ الْحَالُ Bu hal *(Ne konudaki?)* فِي كَرَاهَتِهِمْ Hoş görmemeleri konusundaki hal *(Neyi hoş görmemeleri?)* لَهَا O ganimetleri *(İşte bu hal nedir?)* مِثْلُ إِخْرَاجِكَ Seni çıkarması gibidir *(Nerede?)* فِي حَالِ كَرَاهَتِهِمْ Onların hoş

görmemesi durumunda وَقَدْ كَانَ Ve halbuki idi *(Ne idi?)* خَيْرًا Daha hayırlı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için فَكَذٰلِكَ أَيْضًا İşte yine (bu durum da) aynı şekildedir وَذٰلِكَ Ve bu (Allah'ın seni, onların hoş görmemesine rağmen çıkarması şöyledir) أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ Ebu Süfyan قَدِمَ Geldi *(Ne ile birlikte?)* بِعِيرٍ Bir kervan ile birlikte *(Nereden geldi?)* مِنَ الشَّامِ Şam'dan فَخَرَجَ Bunun üzerine çıktı *(Kim?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz. Peygamber *(s.a.v)* *(Daha kim çıktı?)* وَأَصْحَابُهُ Onun arkadaşları *(Niçin çıktılar?)* لِيَغْنَمُوهَا O kervanı ganimet olarak elde etmek için فَعَلِمَتْ Ve bunu da bildi *(Kim?)* قُرَيْشٌ Kureyş kabilesi فَخَرَجَ Çıktı *(Kim?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(Daha?)* وَمُقَاتِلُو مَكَّةَ Ve Mekke'nin savaşçıları *(Niçin çıktılar?)* لِيَذُبُّوا Savunmak için *(Neyi?)* عَنْهَا O kervanı وَهُمْ Onlar (Ebu Cehil ile birliktekiler) *(Nedir?)* النَّفِيرُ Savaş için yola çıkan gruptur وَأَخَذَ Ve döndü *(Kim?)* أَبُو سُفْيَانَ Ebu Süfyan *(Ne ile birlikte?)* بِالْعِيرِ Kervanla birlikte *(Nereye döndü?)* طَرِيقَ السَّاحِلِ Sahil yoluna فَنَجَتْ Ve de kervan kurtuldu فَقِيلَ Denildi *(Kime?)* لِأَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil'e اِرْجِعْ Dön! فَأَبٰى Kabul etmedi وَسَارَ Ve yürüdü *(Nereye?)* إِلٰى بَدْرٍ Bedr'e فَشَاوَرَ Meşverette bulundu *(Kim?)* ﷺ النَّبِيُّ Hz. Peygamber *(s.a.v)* *(Kimle ?)* أَصْحَابَهُ Ashabıyla وَقَالَ Ve dedi إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah وَعَدَنِي Bana vaat etti *(Neyi?)* إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ İki taifeden birini فَوَافَقُوهُ Ashab, Peygambere muvafakat etti *(Ne konuda muvafakat etti?)* عَلٰى قِتَالِ النَّفِيرِ Savaş için yola çıkan grupla savaşma konusunda وَكَرِهَ Ve hoş görmedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onlardan bazıları *(Neyi hoş görmedi?)* ذٰلِكَ Bunu وَقَالُوا Ve dediler لَمْ نَسْتَعِدَّ Hazırlanmadık *(Kim için?)* لَهُ Onlar için كَمَا قَالَ تَعَالٰى Allah teala nın dediği gibi

6. يُجَادِلُونَكَ **Seninle mücadele ediyorlar** *(Ne konuda?)* فِي الْحَقِّ **Hakta** اَلْقِتَالِ Savaşta بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ **Ortaya çıktıktan sonra** ظَهَرَ Zahir olduktan sonra *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne oldukları halde hoş görmüyorlar?)* كَاَنَّمَا يُسَاقُونَ **Sanki sevk ediliyorlarmış gibi** *(Neye?)* اِلَى الْمَوْتِ **Ölüme** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَنْظُرُونَ **Bakıyorlarken** *(Neye bakıyorlarken?)* إِلَيْهِ Ölüme عِيَانًا Göz göre göre *(Ne konuda öylelerdir?)* فِي كَرَاهَتِهِمْ Onların hoş görmemeleri konusunda *(Neyi kerih görmeleri?)* لَهُ Çıkmayı

7. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Ol vakti ki** يَعِدُكُمُ **Size vaat etmişti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi vaat ediyordu?)* اِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ **İki taifeden birini** *(O iki taifeden bedel?)* اَلْعِيرُ Kervanı أَوْ Ya da النَّفِيرُ Grubu اَنَّهَا **Muhakkak ki onlardan biri** *(Nedir?)* لَكُمْ **Sizin içindir** وَتَوَدُّونَ تُرِيدُونَ **Ve siz de istiyordunuz ki** اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ **Muhakkak ki güç sahibi**

olmayan أَيْ Yani الْبَأْسِ Şiddet *(Daha?)* وَالسِّلَاحِ Ve silah sahibi olmayan وَهِيَ Onlar *(Kimdir?)* الْعِيرُ Kervan تَكُونُ **Olsun** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Niçin böyle istiyordunuz?)* لِقِلَّةِ عَدَدِهَا وَعُدَدِهَا Kervanın sayısı ve gücü az olduğu için بِخِلَافِ النَّفِيرِ Grup ise böyle değildi وَيُرِيدُ **Ve istemişti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi istiyordu?)* أَنْ يُحِقَّ **Ortaya çıkarmayı** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** يُظْهِرَهُ Onu izhar etmeyi *(Ne ile?)* بِكَلِمَاتِهِ **Sözleriyle** *(Öyle sözler ki)* السَّابِقَةِ Geçmiş *(Neye dair olan sözler?)* بِظُهُورِ الْإِسْلَامِ İslam'ın zuhuruna dair *(Daha ne istiyordu?)* وَيَقْطَعَ **Ve kesmek** *(Neyi?)* دَابِرَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin ardını** آخِرَهُمْ Onların arkasını (kesmek istiyordu) *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِئْصَالِ Kökünü kazımak suretiyle فَأَمَرَكُمْ Bundan dolayı size emretti *(Neyi?)* بِقِتَالِ النَّفِيرِ Grupla savaşmayı

8. *(Niçin kafirlerin kökünü kesmek istiyordu?)* لِيُحِقَّ **Gerçekleştirmek için** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** *(Daha?)* وَيُبْطِلَ **Ve iptal etmek için** يَمْحَقَ Silmek için *(Neyi?)* الْبَاطِلَ **Batılı** الْكُفْرَ Küfrü وَلَوْ كَرِهَ **Hoşnut olmasalar da** *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Neyi hoş görmeseler de?)* ذٰلِكَ Bunu

اُذْكُرْ ﴿اِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ﴾ تَطْلُبُونَ مِنْهُ الْغَوْثَ بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ ﴿فَاسْتَجَابَ لَكُمْ اَنّ۪ي﴾ أَيْ بِأَنّ۪ي ﴿مُمِدُّكُمْ﴾ مُعِينُكُمْ ﴿بِاَلْفٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِف۪ينَ ﴿٩﴾﴾ مُتَتَابِعِينَ يُرْدِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَعَدَهُمْ بِهَا أَوَّلًا ثُمَّ صَارَتْ ثَلَاثَةَ آلَافٍ ثُمَّ خَمْسَةً كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ وَقُرِئَ بِآلُفٍ كَأَفْلُسٍ جَمْعٌ ﴿وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ﴾ أَيِ الْإِمْدَادَ ﴿اِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِه۪ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ ﴿١٠﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿اِذْ يَغْشَاكُمُ النُّعَاسُ اَمَنَةً﴾ أَمْنًا مِمَّا حَصَلَ لَكُمْ مِنَ الْخَوْفِ [يُغَشّ۪يكُمْ] ﴿مِنْهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِه۪﴾ مِنَ الْأَحْدَاثِ وَالْجَنَابَاتِ ﴿وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ﴾ وَسْوَسَتَهُ إِلَيْكُمْ بِأَنَّكُمْ لَوْ كُنْتُمْ عَلَى الْحَقِّ مَا كُنْتُمْ ظِمَاءً مُحْدِثِينَ وَالْمُشْرِكُونَ عَلَى الْمَاءِ ﴿وَلِيَرْبِطَ﴾ يَحْبِسَ ﴿عَلٰى قُلُوبِكُمْ﴾ بِالْيَقِينِ وَالصَّبْرِ ﴿وَيُثَبِّتَ بِهِ الْاَقْدَامَ ﴿١١﴾﴾ أَنْ تَسُوخَ فِي الرَّمْلِ ﴿اِذْ يُوح۪ي رَبُّكَ اِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ﴾ اَلَّذِينَ أَمَدَّ بِهِمُ الْمُسْلِمِينَ ﴿اَنّ۪ي﴾ أَيْ بِأَنّ۪ي ﴿مَعَكُمْ﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿فَثَبِّتُوا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا﴾ بِالْإِعَانَةِ وَالتَّبْشِيرِ ﴿سَاُلْق۪ي ف۪ي قُلُوبِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ﴾ اَلْخَوْفَ ﴿فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ﴾ أَيِ الرُّؤُوسَ ﴿وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ أَطْرَافَ الْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ فَكَانَ الرَّجُلُ يَقْصِدُ ضَرْبَ رَقَبَةِ الْكَافِرِ فَتَسْقُطُ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهِ سَيْفُهُ وَرَمَاهُمْ ﷺ بِقَبْضَةٍ مِنَ الْحَصٰى فَلَمْ يَبْقَ مُشْرِكٌ إِلَّا دَخَلَ فِي عَيْنَيْهِ مِنْهَا شَيْءٌ فَهُزِمُوا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْعَذَابُ الْوَاقِعُ بِهِمْ ﴿بِاَنَّهُمْ شَٓاقُّوا﴾ خَالَفُوا ﴿اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاِنَّ اللّٰهَ شَد۪يدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾﴾ لَهُ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿فَذُوقُوهُ﴾ أَيُّهَا الْكَافِرُونَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَنَّ لِلْكَافِر۪ينَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا لَق۪يتُمُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا زَحْفًا﴾ أَيْ مُجْتَمِعِينَ كَأَنَّهُمْ لِكَثْرَتِهِمْ يَزْحَفُونَ ﴿فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْاَدْبَارَ ﴿١٥﴾﴾ مُنْهَزِمِينَ ﴿وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ لِقَائِهِمْ ﴿دُبُرَهُٓ اِلَّا مُتَحَرِّفًا﴾ مُنْعَطِفًا ﴿لِقِتَالٍ﴾ بِأَنْ يُرِيَهُمُ الْفَرَّةَ مَكِيدَةً وَهُوَ يُرِيدُ الْكَرَّةَ ﴿اَوْ مُتَحَيِّزًا﴾ مُنْضَمًّا ﴿اِلٰى فِئَةٍ﴾ جَمَاعَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَسْتَنْجِدُ بِهَا ﴿فَقَدْ بَٓاءَ﴾ رَجَعَ ﴿بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَص۪يرُ ﴿١٦﴾﴾ اَلْمَرْجِعُ هِيَ وَهٰذَا مَخْصُوصٌ بِمَا إِذَا لَمْ يَزِدِ الْكُفَّارُ عَلَى الضِّعْفِ

TÜRKÇE ANLAMI

9. Yâd et! **O vakit ki, Rabbinizden imdat,** onlara karşı zafer elde etmeniz için yardım istiyor**dunuz. «Şüphe yok ki,**[1] **size ardı ardına** birbirlerinin

---

[1] أنّي burada بأنّي anlamındadır.

peşine gelen **bin**[1] **melek ile yardım ederim,** destek veririm» **diye sizin için (duanıza) icabet etti.** Önce bin melek vaat etmiş, sonra bu sayı üç bin, daha sonra da –Âli İmrân suresinde olduğu gibi– beşbin olmuştur.

10. Ve Allah bunu, bu yardımını **ancak bir müjde olsun ve bununla kalpleriniz yatışsın diye yapmıştır. Ve halbuki, yardım ancak Allah tarafındandır. Şüphe yok ki, Allah azîzdir, hakîmdir.**

11. Yâd et! **O vakit ki,** sizde oluşan korkuya karşı **bir güven olması için O'nun,** Allah teala'nın **tarafından size hafif bir uyku gelmişti. Ve gökten üzerinize su da indiriyordu. Onunla sizi** abdestsizlikten ve cenabetlikten **temizlesin ve sizden şeytanın** "eğer hak yolda olsaydınız, müşrikler suyun kenarında, sizler de susuz ve abdestsiz olmazdınız" şeklinde size yaptığı **vesvesesini gidersin ve kalblerinizi** yakin ve sabır ile **bağlasın,** hapsetsin **ve onunla ayakları** kumda kaymaması için **sabit kılsın (diye).**

12. Hani Rabbin kendilerini müminlere destek için gönderdiği **meleklere vahyediyordu ki: «Şüphesiz Ben**[2] destek ve yardımımla **sizinle birlikteyim. Haydin, imân edenlere** yardım etmek ve müjde vermek suretiyle **sağlamlık katın, kâfir olanların yüreklerine elbette korku salacağım. Hemen boyunlarının üstüne,** kellelerini **vurun ve onların bütün** el ve ayak **parmaklarına vurun...»** Müminlerden biri bir kâfirin boynunu vurmak istediğinde kılıcı ona ulaşmadan kellesi yere düşüyordu. Hz. Peygamber de (s.a.v.) onlara bir avuç çakıl atmıştı ve bunlar orada bulunan her bir kâfirin gözüne girmişti. Böylece hezimete uğradılar.

13. Başlarına gelen **bu** azap **onların Allah'a ve Resûlüne muhalefet ettiklerinden dolayıdır. Ve her kim Allah'a ve Resulüne muhalefet ederse şüphe yok ki, Allah'ın** o kişiye **azabı pek şiddetlidir.**

14. İşte size bu azap! Ey Kâfirler **şimdi onu** dünyada iken **tadınız. Ve şüphesiz ki, kâfirler için** ahirette **ateş azabı da vardır.**

15. Ey imân edenler! Kalabalık/toplu haldeki[3] **kâfirlerle karşılaştığınız zaman** hezimete uğramış bir şekilde **onlara arkalarınızı çevirmeyiniz.**

16. Ve her kim onlarla karşılaştığınız **o günde** –hile olarak düşmana firar ettiğini gösterip daha sonra geri dönmeyi istemek suretiyle **tekrar savaşmak için bir tarafa çekilmek veya** kendilerinden yardım almak için **bir başka** Müslüman **topluluğa katılmak maksadı dışında– onlara**

---

[1] بِأَلْفٍ kelimesi tıpkı أَفْلُسٍ gibi cemi olarak آلُفٍ şeklinde de okunmuştur.

[2] أَنِّي burada بِأَنِّي anlamındadır.

[3] زَحْفًا kelimesi "Kalabalık/toplu halde/مُجْتَمِعِينَ " anlamındadır. Sanki onlar kalabalık oldukları için ağır ağır ilerliyordı. (يَزْحَفُونَ)

arkasını çevirirse, muhakkak ki, Allah tarafından bir gazap ile dönmüş olur. Onun yurdu cehennemdir. Ne fena bir dönülecek yerdir orası. Bu ayeti kerimede geçen "onlara arka dönmeme" hükmü, kâfirler Müslümanların iki katı olmadığı zamanla sınırlıdır.

KELİME ANLAMI

9. اُذْكُرْ Hatırla! اِذْ **Ol vakti ki** تَسْتَغِيثُونَ **Siz yardım dilemiştiniz** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** تَطْلُبُونَ istemiştiniz *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan *(Ne istemiştiniz?)* الْغَوْثَ İmdat *(Ne şekilde?)* بِالنَّصْرِ Yardımla *(Neye karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı فَاسْتَجَابَ **O da kabul buyurdu** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** اَنِّي **Ki muhakkak ben** أَيْ Yani بِأَنِّي Şöyle ki muhakkak ben-bi ennî (anlamındadır) *(Neyim?)* مُمِدُّكُمْ، مُعِينُكُمْ **Size yardım ediciyim** *(Ne ile yardım ediciyim?)* بِاَلْفٍ **Bin ile** *(O bin de nedendir?)* مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Meleklerden** *(Onlar ne oldukları halde?)* مُرْدِفِينَ **Peşpeşe oldukları halde** مُتَتَابِعِينَ Peşi sıra oldukları halde يُرْدِفُ Takip ediyor *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onlardan bazısı بَعْضًا Diğer bazısının وَعَدَهُمْ Onlara vaat etti *(Ne ile?)* بِهَا Bin melek ile أَوَّلاً İlk önce ثُمَّ صَارَتْ Sonra melekler oldu ثَلَاثَةَ آلَافٍ Üç bin ثُمَّ Sonra oldu خَمْسَةً Beş bin كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ Ali İmran suresinde geçtiği gibi وَقُرِئَ Ve ayet okundu بِآلُفٍ Âlufin şeklinde *(Ne gibi?)* كَأَفْلُسٍ Eflusin gibi *(Böyle okunduğunda bu kelime nedir?)* جَمْعٌ Cemidir

10. وَمَا جَعَلَهُ **Ve onu yapmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ Yani الْإِمْدَادَ Yardımı (yapmadı) اِلَّا بُشْرٰى **Ancak bir müjde (olarak yaptı)** *(Daha niye yaptı?)* وَلِتَطْمَئِنَّ **Mutmain olsun/yatışsın diye** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Ne yatışsın?)* قُلُوبُكُمْ **Sizin kalpleriniz** وَمَا النَّصْرُ **Yardım değildir** اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Ancak Allah katından** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir/yücedir** حَكِيمٌ **Hakimdir/ hikmetlidir**

11. اُذْكُرْ Hatırla! اِذْ **Ol vakti ki** يُغَشِّيكُمُ **Sizi kaplamıştı** *(Ne kaplamıştı?)* النُّعَاسَ **Uyku** *(Niçin uyku kaplamıştı?)* اَمَنَةً أَمْنًا **Bir güven olması için** مِمَّا Ol şeyden güven olması için ki حَصَلَ Hasıl olmuştu *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(O hasıl olan şey de nedendir?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan *(Kim tarafından gelen bir eminlik?)* مِنْهُ **Ondan** تَعَالٰى Allah tealadan وَيُنَزِّلُ **Ve de indiriyordu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indiriyordu?)* مَاءً **Su** *(Niçin indiriyordu?)* لِيُطَهِّرَكُمْ **Sizi temizlemek için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neden temizlemek için?)* مِنَ الْأَحْدَاثِ Abdestsizlikten *(Daha?)* وَالْجَنَابَاتِ

Ve cenabetten *(Daha ne için gökten su indiriyordu?)* وَيُذْهِبَ **Gidermek için** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi gidermek için?)* رِجْزَ الشَّيْطَانِ، وَسْوَسَتَهُ **Şeytanın vesvesesini** *(Kime olan vesvesesi?)* إِلَيْكُمْ Size olan *(şu şekilde ki)* بِأَنَّكُمْ Muhakkak ki siz لَوْ كُنْتُمْ Şayet olsaydınız *(Ne üzerine?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzerine مَا كُنْتُمْ Olmazdınız ظِمَاءً Susamış مُحْدِثِينَ Abdestsizler *(Daha ne olmazdı?)* وَالْمُشْرِكُونَ Müşrikler de عَلَى الْمَاءِ Su üzerinde *(Daha ne için su indiriyordu?)* وَلِيَرْبِطَ **Bağlamak için** يَحْبِسَ Hapsetmek için *(Ne üzerine?)* عَلَى قُلُوبِكُمْ **Kalpleriniz üzerine** *(Neyi?)* بِالْيَقِينِ Yakini *(Daha?)* وَالصَّبْرِ Ve sabır *(Daha ne için indiriyordu?)* وَيُثَبِّتَ **Sabit kılmak için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla (su ile)** *(Neyi?)* الْأَقْدَامَ **Ayakları** *(Neden?)* أَنْ تَسُوخَ Batmaktan *(Nerede?)* فِي الرَّمْلِ Kumda

12. إِذْ يُوحِي **Hani vahyediyordu** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Kime vahyediyordu?)* إِلَى الْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** الَّذِينَ Öyle melekler ki أَمَدَّ Yardımda bulundu *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Kime yardımda bulundu?)* الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara أَنِّي **Ki muhakkak ben** أَيْ Yani بِأَنِّي bi enni demektir *(Neyim?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikteyim** *(Ne ile sizinle birlikteyim?)* بِالْعَوْنِ Destekle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımla فَثَبِّتُوا **Haydi sağlamlık katın!** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Neyle sağlamlık katın?)* بِالْإِعَانَةِ Destekle *(Daha?)* وَالتَّبْشِيرِ Ve müjdeleme ile سَأُلْقِي **Yakında ben atacağım** *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الَّذِينَ **Ol kimselerin kalplerine ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne atacağım?)* الرُّعْبَ، الْخَوْفَ **korku** فَاضْرِبُوا **Haydi vurun!** فَوْقَ الْأَعْنَاقِ **Boyunların üstüne** أَيْ Yani الرُّؤُوسَ Kellelerini (vurun) وَاضْرِبُوا **Ve vurun!** مِنْهُمْ **Onlardan (olan)** *(Neyi vurun?)* كُلَّ بَنَانٍ **Bütün parmakları** أَيْ Yani أَطْرَافَ الْيَدَيْنِ Ellerin uçlarını *(Daha?)* وَالرِّجْلَيْنِ Ve ayaklarının فَكَانَ İdi الرَّجُلُ Adam يَقْصِدُ Kastediyordu *(Neyi kastediyordu?)* ضَرْبَ رَقَبَةِ الْكَافِرِ Kafirin boynunu vurmayı فَتَسْقُطُ O da düşüyordu قَبْلَ أَنْ يَصِلَ Ulaşmadan önce *(kime?)* إِلَيْهِ O kafire *(Ne ulaşmadan önce?)* سَيْفُهُ O müminin kılıcı وَرَمَاهُمْ Ve onlara attı *(Kim?)* ﷺ Resulüllah (s.a.v.) *(Ne attı?)* بِقَبْضَةٍ Bir avuç *(O bir avuç da nedendir?)* مِنَ الْحَصٰى Ufak taşlardan فَلَمْ يَبْقَ Kalmadı *(Ne?)* مُشْرِكٌ Hiçbir müşrik إِلَّا دَخَلَ Ancak girdi *(Nereye?)* فِي عَيْنَيْهِ Onun iki gözünün içine *(Neden girdi?)* مِنْهَا O taşlardan *(Ne girdi?)* شَيْءٌ Bir şey فَهُزِمُوا Böylece hezimete uğradılar

13. ذَلِكَ **Bu** الْعَذَابُ Azap *(Öyle azap ki)* الْوَاقِعُ Vaki olan *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyledir** شَاقُّوا **Karşı çıkmış** خَالَفُوا Muhalefet etmiş (olmaları sebebiyledir) *(Kime karşı çıkmış olmalarındandır?)* اللَّهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** وَمَنْ **Ve her kim** يُشَاقِقِ **Karşı çıkarsa** *(Kime?)* اللَّهَ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولَهُ **Onun Peygamberine** فَإِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** *(Kime karşı?)* لَهُ O kişiye karşı

14. ذَلِكُمْ **İşte size bu!** الْعَذَابُ Azap فَذُوقُوهُ **Şimdi tadın onu** أَيُّهَا الْكَافِرُونَ Ey Kafirler *(Nerede tadın?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ **Ve şüphesiz kafirler için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabı**

15. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler** إِذَا لَقِيتُمُ **Karşılaştığınızda** *(Kiminle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Onlar ne olduğu halde?)* زَحْفًا **Ağır ağır ilerlerken** أَيْ مُجْتَمِعِينَ Toplu oldukları halde كَأَنَّهُمْ Sanki onlar لِكَثْرَتِهِمْ Çokluklarından dolayı يَزْحَفُونَ Ağır ağır ilerliyorlar فَلَا تُوَلُّوهُمُ **Onlara dönmeyin** *(Neyi?)* الْأَدْبَارَ **Arkalarınızı** *(Siz ne olduğunuz halde?)* مُنْهَزِمِينَ Hezimete uğramış halde

16. وَمَنْ **Ve her kim de** يُوَلِّهِمْ **Onlara çevirirse** يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ Yani يَوْمَ لِقَائِهِمْ Onlarla karşılaşılan günde *(Neyi çevirirse?)* دُبُرَهُ **Arkasını** إِلَّا **Ancak (hariç)** مُتَحَرِّفًا، مُنْعَطِفًا **dönüp-yer tutan olarak** *(Ne için dönüp yer tutan?)* لِقِتَالٍ **Savaş için** بِأَنْ يُرِيَهُمْ Onlara göstermek suretiyle *(Neyi?)* الْفَرَّةَ Firarı göstermek suretiyle *(Nasıl?)* مَكِيدَةً Hile olarak وَهُوَ Halbuki o يُرِيدُ İstiyor الْكَرَّةَ Tekrar geri dönmeyi أَوْ **Ya da** مُتَحَيِّزًا، مُنْضَمًّا **katılıcı olarak** *(Neye?)* إِلَى فِئَةٍ **Bir gruba** جَمَاعَةٍ Bir topluluğa *(O cemaat de kimdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan يَسْتَنْجِدُ بِهَا Onlardan yardım istiyor halde فَقَدْ بَاءَ، رَجَعَ **Muhakkak ki dönmüş olur** *(Ne ile dönmüş olur?)* بِغَضَبٍ **Bir gazapla** *(Kimden olan gazap?)* مِنَ اللَّهِ **Allah'tan** وَمَأْوَيهُ **Onun yurdu** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Bir varılacak yer** الْمَرْجِعُ هِيَ Dönülecek yer o! وَهَذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَخْصُوصٌ Tahsis edilmiştir *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki إِذَا لَمْ يَزِدْ Fazla olmadığı zaman *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler *(Ne üzerine fazla olmadığı zaman?)* عَلَى الضِّعْفِ İki katı üzerine

﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ﴾ بِبَدْرٍ بِقُوَّتِكُمْ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ﴾ بِنَصْرِهِ إِيَّاكُمْ ﴿وَمَا رَمَيْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ
أَعْيُنَ الْقَوْمِ ﴿إِذْ رَمَيْتَ﴾ بِالْحَصٰى لِأَنَّ كَفًّا مِنَ الْحَصٰى لَا يَمْلَأُ عُيُونَ الْجَيْشِ الْكَثِيرِ
بِرَمْيَةِ بَشَرٍ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى﴾ بِإِيصَالِ ذٰلِكَ إِلَيْهِمْ فَعَلَ ذٰلِكَ لِيَقْهَرَ الْكَافِرِينَ ﴿وَلِيُبْلِيَ
الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاۤءً﴾ عَطَاءً ﴿حَسَنًا﴾ هُوَ الْغَنِيمَةُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿عَلِيمٌ (١٧)﴾
بِأَحْوَالِهِمْ ﴿ذٰلِكُمْ﴾ اَلْإِبْلَاءُ حَقٌّ ﴿وَأَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ﴾ مُضْعِفُ ﴿كَيْدِ الْكَافِرِينَ (١٨)﴾ ﴿إِنْ
تَسْتَفْتِحُوا﴾ أَيُّهَا الْكُفَّارُ أَيْ إِنْ تَطْلُبُوا الْفَتْحَ أَيِ الْقَضَاءَ حَيْثُ قَالَ أَبُو جَهْلٍ مِنْكُمْ :
اَللّٰهُمَّ أَيُّنَا كَانَ أَقْطَعَ لِلرَّحِمِ وَأَتَانَا بِمَا لَا نَعْرِفُ فَأَحِنْهُ الْغَدَاةَ أَيْ أَهْلِكْهُ ﴿فَقَدْ جَاۤءَكُمُ
الْفَتْحُ﴾ اَلْقَضَاءُ بِهَلَاكِ مَنْ هُوَ كَذٰلِكَ وَهُوَ أَبُو جَهْلٍ وَمَنْ قُتِلَ مَعَهُ دُونَ النَّبِيِّ ﷺ
وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَإِنْ تَنْتَهُوا﴾ عَنِ الْكُفْرِ وَالْحَرْبِ ﴿فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُودُوا﴾ لِقِتَالِ النَّبِيِّ
ﷺ ﴿نَعُدْ﴾ لِنَصْرِهِ عَلَيْكُمْ ﴿وَلَنْ تُغْنِيَ﴾ تَدْفَعَ ﴿عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ﴾ جَمَاعَاتُكُمْ ﴿شَيْئًا وَلَوْ
كَثُرَتْ وَإِنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ (١٩)﴾ بِكَسْرِ إِنَّ اِسْتِئْنَافًا وَفَتْحِهَا [وَأَنَّ اللّٰهَ] عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا أَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا﴾ تُعْرِضُوا ﴿عَنْهُ﴾ بِمُخَالَفَةِ أَمْرِهِ ﴿وَأَنْتُمْ
تَسْمَعُونَ (٢٠)﴾ اَلْقُرْآنَ وَالْمَوَاعِظَ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ
(٢١)﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ أَوِ الْمُشْرِكُونَ ﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ
الصُّمُّ﴾ عَنْ سَمَاعِ الْحَقِّ ﴿الْبُكْمُ﴾ عَنِ النُّطْقِ بِهِ ﴿الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ (٢٢)﴾ ﴿وَلَوْ عَلِمَ
اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ صَلَاحًا بِسَمَاعِ الْحَقِّ ﴿لَأَسْمَعَهُمْ﴾ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ ﴿وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ﴾ فَرْضًا
وَقَدْ عَلِمَ أَنْ لَا خَيْرَ فِيهِمْ ﴿لَتَوَلَّوْا﴾ عَنْهُ ﴿وَهُمْ مُعْرِضُونَ (٢٣)﴾ عَنْ قَبُولِهِ عِنَادًا
وَجُحُودًا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾
مِنْ أَمْرِ الدِّينِ لِأَنَّهُ سَبَبُ الْحَيَاةِ الْأَبَدِيَّةِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ﴾ فَلَا
يَسْتَطِيعُ أَنْ يُؤْمِنَ أَوْ يَكْفُرَ إِلَّا بِإِرَادَتِهِ ﴿وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٤)﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ
﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً﴾ إِنْ أَصَابَتْكُمْ ﴿لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ بَلْ تَعُمُّهُمْ وَغَيْرَهُمْ
وَاتِّقَاؤُهَا بِإِنْكَارِ مُوجِبِهَا مِنَ الْمُنْكَرِ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢٥)﴾ لِمَنْ خَالَفَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

17. Sonra Bedir'de **onları siz** gücünüz sayesinde **öldürmediniz; fakat** size yardım etmesi suretiyle **onları Allah öldürdü. Ve** ey Muhammed! Onların gözüne çakılları **attığın vakit sen atmadın,** zira bir avuç çakıl, bir beşerin atmasıyla kalabalık bir ordunun gözünü doldurmaz, **fakat** çakılları onlara ulaştırmak suretiyle **Allah attı.** Tüm bunlar, hem kâfirleri

onlara ulaştırmak suretiyle **Allah attı.** Tüm bunlar, hem kâfirleri kahretmek **hem de müminleri tarafından güzel bir ihsan** olan ganimet **ile imtihan etmek için. Şüphe yok ki Allah,** onların sözlerini **ziyade işiticidir,** durumlarını **hakkıyla bilicidir.**

18. İşte size bu imtihan haktır! **Ve şüphe yok ki, Allah kâfirlerin hilesini zayıflatıcıdır.**

19. Ey kâfirler **eğer feth,** yani hüküm **istiyorsanız,** -nitekim sizden Ebu Cehil şöyle demişti: "Allah'ım! Hangimiz akrabalık ilişkilerini koparıyor ve bize bilmediğimiz şeyi getiriyorsa onu sabaha helak et" **işte** bu vasıflarda olan Ebu Cehil ve beraberinde öldürülenlerin helak edilmesinden ibaret olan **fetih,** hüküm **size** -Peygambere (s.a.v.) ve müminlere değil!- **gelmiştir. Ve eğer** küfürden ve savaştan **vazgeçerseniz artık o sizin için hayırlıdır. Ve eğer** Peygamberle (s.a.v.) savaşmak için **dönerseniz biz de** size karşı ona yardım etmek için **döneriz. Ve elbette cemaatiniz çok olsa da sizden hiçbir şeyi savamaz,** defedemez. **Muhakkak ki,**[1] **Allah müminler ile beraberdir.**

20. Ey imân edenler! Allah'a ve Peygamberine itaat ediniz. Ve siz Kur'ânı ve mevizeleri **işittiğiniz halde** emrine karşı gelmek suretiyle **O'ndan yüz çevirmeyiniz.**

21. Düşünme ve öğüt alma işitmesiyle **işitmedikleri halde işittik diyen** münafıklar ya da müşrik**ler gibi olmayın!**

22. Şüphesiz ki, Allah katında canlıların en kötüsü, akıl erdiremeyen hakkı işitmede **sağır ve** onu söylemede **dilsiz olanlardır.**

23. Ve eğer Allah hakkı işittikleri takdirde **onlarda bir hayır,** bir düzelme olacağını **bilseydi elbette onlara** anlama işitmesiyle **işittirirdi. Ve** faraza **eğer işittirecek olsaydı** –ki onlarda bir hayır olmadığını bilmiştir– **elbette onlar yine** haktan **dönerlerdi. Ve onlar** inat ve inkârla hakkı kabul etmekten **kaçınan kimselerdir.**

24. Ey müminler! Sizi, kendinize hayat verecek, şeye[2] dine **davet ettiği vakit Allah ve Peygambere** itaat ederek **icabet edin ve biliniz ki, muhakkak Allah kişi ile kalbi arasına girer,** böylece onun iradesi olmadan iman ya da inkâr etmeye güç yetirmez. **Şüphe yok ki, O'na haşrolunacaksınız.** O da sizi amellerinizle karşılıklandıracak.

25. Ve bir fitnenin size isabet etmesin**den sakınınız ki, sizden sadece zulmedenlere dokunmakla kalmaz**, bilakis onlara da size de isabet

---

[1] ان maddesi istinaf olarak (إِنَّ şeklinde) kesreli, lam takdir edilmek suretiyle (أَنَّ şeklinde) fethalı okunmuştur.

[2] Burada dinden "hayat veren şey" şeklinde bahsedilmesi dinin ebedi hayatın sebebi olmasına mebnidir.

eder. O fitneden korunmanın yegâne yolu fitneyi doğuran kötülükleri inkar etmektir. **Ve biliniz ki, muhakkak** kendisine muhalefet edene karşı **Allah'ın azabı pek şiddetlidir.**

KELİME ANLAMI

17. فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ **Sonra onları siz öldürmediniz** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Ne ile öldürmediniz?)* بِقُوَّتِكُمْ Kuvvetinizle وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Lakin Allah** قَتَلَهُمْ **Onları öldürdü** *(Ne ile öldürdü?)* بِنَصْرِهِ Yardımıyla *(Kime yardımıyla?)* إِيَّاكُمْ Size وَمَا رَمَيْتَ **Ve sen atmadın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Nereye atmadın?)* أَعْيُنَ الْقَوْمِ Kavmin gözlerine إِذْ **Ol vakit ki** رَمَيْتَ **Sen attın** *(Neyi?)* بِالْحَصٰى Ufak taşları لِأَنَّ كَفًّا مِنَ الْحَصٰى Zira bir avuç taş لَا يَمْلَأُ Doldurmaz *(Neyi?)* عُيُونَ الْجَيْشِ الْكَثِيرِ Kalabalık bir ordunun gözlerini *(Ne ile doldurmaz?)* بِرَمْيَةِ بَشَرٍ Bir insanın atmasıyla وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Lakin Allah** رَمٰى **Attı** *(Ne ile attı?)* بِإِيصَالِ ذٰلِكَ Bunu ulaştırmakla *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَعَلَ Yaptı *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Niçin?)* لِيَقْهَرَ Kahretmek için *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ Kafirleri *(Niçin böyle yaptı?)* وَلِيُبْلِيَ **İmtihan etmek için** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(O imtihan da kimdendir?)* مِنْهُ **Ondan (taraf-ı ilahiden)** *(Ne ile imtihan?)* بَلَاءً، عَطَاءً **İhsan ile** *(Öyle ihsan ki)* حَسَنًا **Güzel** هُوَ O (ihsan) *(Nedir?)* الْغَنِيمَةُ Ganimettir إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِهِمْ Sözlerini *(Daha?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِأَحْوَالِهِمْ Onların hallerini

18. ذٰلِكُمْ **İşte size bu** الْإِبْلَاءُ İmtihan *(Nedir?)* حَقٌّ Haktır وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُوهِنُ، مُضْعِفُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin tuzağını zayıf düşürücüdür**

19. إِنْ تَسْتَفْتِحُوا **Şayet fetih istiyorsunuz** أَيُّهَا الْكُفَّارُ Ey Kafirler! أَيْ Yani إِنْ تَطْلُبُوا Talep ediyorsanız *(Neyi?)* الْفَتْحَ Fethi أَيْ Yani الْقَضَاءَ Hükmü حَيْثُ Şöyle ki قَالَ Dedi *(Kim?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(O Ebu Cehil de kimdendir?)* مِنْكُمْ Sizden اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! أَيُّنَا كَانَ Hangimiz ise أَقْطَعَ لِلرَّحِمِ Akrabalık ilişkilerini kesen *(Daha?)* وَأَتَانَا Ve bize getiren *(Neyi?)* بِمَا Ol şeyi ki لَا نَعْرِفُ Biz bilmiyoruz فَأَحِنْهُ Mahvet onu الْغَدَاةَ Sabaha أَيْ Yani أَهْلِكْهُ Onu helak et فَقَدْ جَاءَكُمْ **İşte geldi size** *(Ne?)* الْفَتْحُ **Fetih** اَلْقَضَاءُ Hüküm *(Ne ile olan hüküm?)* بِهَلَاكِ مَنْ Ol kimsenin helakı ile ki هُوَ O *(Nedir?)* كَذٰلِكَ Aynı o (Ebu Cehil'in dediği) şekildedir وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(Daha?)* وَمَنْ Ve ol kimsedir ki قُتِلَ Öldürüldü مَعَهُ Onunla birlikte ﷺ دُونَ النَّبِيِّ Hz Peygamber (s.a.v.) değildir *(Daha kim değildir?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Müminler de وَإِنْ تَنْتَهُوا **Eğer vazgeçerseniz** *(Neden vazgeçerseniz?)*

عَنِ الْكُفْرِ Küfürden *(Daha?)* وَالْحَرْبِ Ve savaştan فَهُوَ **Artık o** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَاِنْ تَعُودُوا **Ve eğer dönerseniz** *(Ne için?)* لِقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberle *(s.a.v.)* savaşmak için نَعُدْ **Biz de döneriz** *(Ne için?)* لِنَصْرِهِ Ona yardım etmek için عَلَيْكُمْ Size karşı تَدْفَعَ ، وَلَنْ تُغْنِيَ **Ve defetmez** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne fayda vermez?)* فِئَتُكُمْ **Sizin topluluğunuz** جَمَاعَاتُكُمْ Sizin cemaatiniz *(Neyi defetmez?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَلَوْ كَثُرَتْ **Ve (cemaatiniz) çok olsa da!** وَاِنَّ اللّٰهَ **Zira muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerle birliktedir** *(Buradaki elif-nun maddesi)* بِكَسْرِ اِنَّ Elif-nun maddesinin kesresiyle (ve innallahe...şeklinde) *(Nasıl kesre okunur?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Nasıl?)* عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine (yani 'li ennallahe/çünkü Allah' şeklinde)

20. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اَطِيعُوا **İtaat edin!** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat edin?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَوَلَّوْا **Ve yüz çevirmeyin!** تُعْرِضُوا Sırtınızı dönmeyin *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne ile yüz çevirmeyin?)* بِمُخَالَفَةِ اَمْرِهِ Onun emrine muhalefet etmekle وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تَسْمَعُونَ **İşitiyorsunuz** *(Neyi işitiyorsunuz?)* الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Daha neyi işitiyorsunuz?)* وَالْمَوَاعِظَ Ve mevizeleri

21. *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Kim gibi olmayın?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibi ki** قَالُوا **Onlar dediler** سَمِعْنَا **Biz işittik** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme işitmesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Ve vaazlanma işitmesiyle وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْمُنَافِقُونَ Münafıklardır اَوْ Ya da الْمُشْرِكُونَ Müşriklerdir

22. اِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ **Şüphesiz ki canlıların en kötüsü** *(Kimin katında?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın katında** الصُّمُّ **Sağırlardır** *(Neyden sağırlar?)* عَنْ سَمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmekten الْبُكْمُ **Dilsizlerdir** *(Neyden dilsizler?)* عَنِ النُّطْقِ Söylemekten *(Neyi?)* بِهِ Onu الَّذِينَ **Öyle sağır ve dilsizler ki** لَا يَعْقِلُونَ **Akıl erdiremezler**

23. وَلَوْ عَلِمَ **Ve şayet bilseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِيهِمْ **Onlarda** *(Ne bilseydi?)* خَيْرًا **Bir hayır** صَلَاحًا Elverişlilik *(Neye ?)* بِسَمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmeye لَاَسْمَعَهُمْ **Elbette onlara işittirirdi** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama işitmesiyle وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ **Ve şayet onlara işittirseydi** فَرْضًا Farazi olarak وَقَدْ عَلِمَ Ve muhakkak olarak bildi ki اَنْ لَا خَيْرَ Elverişlilik yoktur *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda لَتَوَلَّوْا **Elbette onlar yüz çevirirlerdi** *(Neyden?)* عَنْهُ Ondan وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* مُعْرِضُونَ **Kaçınanlardır** *(Neyden?)* عَنْ قَبُولِهِ

Onu kabulden *(Onlar ne olduğu halde?)* عِنَادًا İnat ederek *(Daha?)* وَجُحُودًا Ve inkar ederekten

24. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اسْتَجِيبُوا **İcabet edin!** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَلِلرَّسُولِ **Ve Resule** *(Ne ile icabet edin?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle *(Ne zaman icabet edin?)* اِذَا دَعَاكُمْ **Sizi çağırdığında** *(Neye çağırdığında?)* لِمَا **Ol şeye ki** يُحْيِيكُمْ **Size hayat veriyor** *(O size hayat veren şey de nedendir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Dindir *(Din gerçekten hayat verir mi?Evet...)* لِأَنَّهُ Zira din *(Nedir?)* سَبَبُ الْحَيَاةِ الْأَبَدِيَّةِ Ebedi hayatın sebebidir وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَحُولُ **Girer** *(Nereye?)* بَيْنَ الْمَرْءِ **Kişi ile** *(Daha?)* وَقَلْبِهِ **Onun kalbi arasına** فَلَا يَسْتَطِيعُ Böylece güç yetiremez أَنْ يُؤْمِنَ İman etmeye أَوْ Ya da يَكْفُرَ Kafir olmaya إِلَّا Ancak (güç yetirir) بِإِرَادَتِهِ Allah'ın iradesi ile وَاَنَّهُ **Ve şüphesiz durum şu ki** اِلَيْهِ **Yalnız ona** تُحْشَرُونَ **Toplanacaksınız** فَيُجَازِيكُمْ O da sizi karşılıklandıracak *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِكُمْ İşlerinizle

25. وَاتَّقُوا **Ve sakınınız!** فِتْنَةً **Bir fitneden** إِنْ أَصَابَتْكُمْ Size eriştiği takdirde لَا تُصِيبَنَّ **İsabet etmeyecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(O kimseler de kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(O fitne ne olduğu halde?)* خَاصَّةً **Sadece (onlara has)** بَلْ Bilakis تَعُمُّهُمْ Onları *(Daha?)* وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerini de kapsar وَاتِّقَاؤُهَا Ondan sakınmak *(Ne iledir?)* بِإِنْكَارِ مُوجِبِهَا O fitneyi gerektiren sebebi inkar iledir *(O fitneyi gerektiren sebep de nedendir?)* مِنَ الْمُنْكَرِ Münker/kötü şey وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır** *(Kim için azabı şiddetli olandır ?)* لِمَنْ Ol kimse için ki خَالَفَهُ Ona muhalefet etti

﴿وَاذْكُرُوٓا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مَكَّةَ ﴿تَخَافُونَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ﴾ يَأْخُذَكُمُ الْكُفَّارُ بِسُرْعَةٍ ﴿فَاٰوٰيكُمْ﴾ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿وَاَيَّدَكُمْ﴾ قَوَّاكُمْ ﴿بِنَصْرِهِ﴾ يَوْمَ بَدْرٍ بِالْمَلَائِكَةِ ﴿وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ الْغَنَائِمِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾﴾ نِعَمَهُ وَنَزَلَ فِي أَبِي لُبَابَةَ مَرْوَانَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ وَقَدْ بَعَثَهُ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ لِيَنْزِلُوا عَلَى حُكْمِهِ فَاسْتَشَارُوهُ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنَّهُ الذَّبْحُ لِأَنَّ عِيَالَهُ وَمَالَهُ فِيهِمْ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ﴾ وَلَا ﴿وَتَخُونُوٓا اَمَانَاتِكُمْ﴾ مَا ائْتُمِنْتُمْ عَلَيْهِ مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ ﴿وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَآ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ لَكُمْ صَادَّةٌ عَنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ فَلَا تُفَوِّتُوهُ بِمُرَاعَاةِ الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَالْخِيَانَةِ لِأَجْلِهِمْ وَنَزَلَ فِي تَوْبَتِهِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ﴾ بِالْإِنَابَةِ وَغَيْرِهَا ﴿يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا﴾ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ مَا تَخَافُونَ فَتَنْجُونَ ﴿وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ ذُنُوبَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وَقَدِ اجْتَمَعُوا لِلْمُشَاوَرَةِ فِي شَأْنِكَ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿لِيُثْبِتُوكَ﴾ يُوثِقُوكَ وَيَحْبِسُوكَ ﴿اَوْ يَقْتُلُوكَ﴾ كُلُّهُمْ قِتْلَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ ﴿اَوْ يُخْرِجُوكَ﴾ مِنْ مَكَّةَ ﴿وَيَمْكُرُونَ﴾ بِكَ ﴿وَيَمْكُرُ اللّٰهُ﴾ بِهِمْ بِتَدْبِيرِ أَمْرِكَ بِأَنْ أَوْحَى إِلَيْكَ مَا دَبَّرُوهُ وَأَمَرَكَ بِالْخُرُوجِ ﴿وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾﴾ أَعْلَمُهُمْ بِهِ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَآءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا﴾ قَالَهُ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ لِأَنَّهُ كَانَ يَأْتِي الْحِيرَةَ يَتَّجِرُ فَيَشْتَرِي كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ وَيُحَدِّثُ بِهَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَاِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا﴾ الَّذِي يَقْرَؤُهُ مُحَمَّدٌ ﴿هُوَ الْحَقَّ﴾ الْمُنَزَّلَ ﴿مِنْ عِنْدِكَ فَاَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَآءِ اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣٢﴾﴾ مُؤْلِمٍ عَلَى إِنْكَارِهِ قَالَهُ النَّضْرُ أَوْ غَيْرُهُ اسْتِهْزَاءً وَإِيهَامًا أَنَّه عَلَى بَصِيرَةٍ وَجَزْمٍ بِبُطْلَانِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ﴾ بِمَا سَأَلُوهُ ﴿وَاَنْتَ فِيهِمْ﴾ لِأَنَّ الْعَذَابَ إِذَا نَزَلَ عَمَّ وَلَمْ تُعَذَّبْ أُمَّةٌ إِلَّا بَعْدَ خُرُوجِ نَبِيِّهَا وَالْمُؤْمِنِينَ مِنْهَا ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾﴾ حَيْثُ يَقُولُونَ فِي طَوَافِهِمْ غُفْرَانَكَ غُفْرَانَكَ وَقِيلَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ الْمُسْتَضْعَفُونَ فِيهِمْ كَمَا قَالَ تَعَالَى (لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا)

TÜRKÇE ANLAMI

26. **Ve yâd ediniz ki, bir zaman siz yeryüzünde,** Mekke'de **azınlık idiniz, zayıf sayılan kimseler idiniz. İnsanların sizi çarpıp kapmasından,** kafirlerin sizi hızlıca alıvermesinden **korkardınız. Sonra (Allah) sizi** Medine'ye **yerleştirdi ve sizi** Bedir gününde **yardımıyla,** meleklerle **teyid etti,** güçlendirdi. **Ve sizi temiz şeylerden,** ganimetlerden **rızıklandırdı, tâ ki** onun nimetlerine **şükredesiniz.**

Hz. Peygamber, kendisini Beni Kureyza'ya peygamberin hükmüne boyun eğmeleri için gönderdiğinde Yahudilerin kendisiyle istişaresi sonrasında – ailesi ve malları yanlarında olduğu için– onlara öldürüleceklerini işaret eden Ebû Lübâbe Mervan b. Abdilmünzir hakkında şu ayetler inmiştir:

27. **Ey iman edenler, Allah'a ve Resulüne ihanet etmeyin,** dinle ilgili olsun olmasın edindiğiniz **emanetlerinize de bile bile ihanet etmeyin!**

28. **Ve biliniz ki, muhakkak mallarınız ve çocuklarınız** sizin için ahiret işlerine engel olan **bir imtihandır. Ve şüphe yok ki, Allah'ın katında pek büyük bir mükâfaat vardır.** Dolayısıyla çoluk çocuğunuzu ve mallarını gözeterek; onlar uğruna ihanet ederek bu büyük mükâfatı kaçırmayın.

Ebû Lübâbe'nin tevbesi hakkında da şu ayet inmiştir:

29. **Ey imân edenler! Eğer** kendisine yönelip, tevbe etmek suretiyle **Allah'tan korkarsanız sizin için** korktuklarınızla siz arasında **bir furkan kılar** da böylece kurtulursunuz. **Ve sizin günahlarınızı örter ve sizin için** günahlarınıza **mağfiret eder. Ve Allah pek büyük bir ihsan sahibidir.**

30. Ey Muhammed! Yâd et! **Hani bir zaman kâfirler** Dâru'n-nedve'de durumunu görüşmek üzere toplanmış, **seni tutuklamak,** bağlayıp hapsetmek **veya** tek bir adamın öldürüşüne benzer bir şekilde topluca **öldürmek yahut seni** Mekke'den **çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar** sana **tuzak kurarlarken Allah da** planlarını sana bildirmek ve işini yoluna koymak suretiyle onlara **tuzak kuruyordu** ve sana oradan çıkmanı emretmişti. **Çünkü Allah tuzak kuranların, en iyisidir,** tuzak kurmayı en iyi bilendir.

31. **Ve onlara ayetlerimiz,** Kur'ân **okunduğu zaman dediler ki:** bu sözü, Hire'ye ticaret için gittiğinde acem hikayeleri anlatan kitapları satın alıp bunları Mekke'lilere anlatan Nadr b. el-Hars söylemişti: **«Artık işittik, istesek elbette bunun bir benzerini biz de söyleyebiliriz. Bu evvelkilerin efsanelerinden başka birşey değildir.»**

32. **Ve bir vakit dediler ki: «Ey Allah! Eğer bu** Muhammed'in okudukları **senin tarafından** indirilmiş olan **hak ise** onu inkar etmemize karşılık **hemen üzerimize gökten taşlar yağdır ve bize can yakıcı bir azap getir.»** Nadr ya da başka birisi dalga geçmek ve bu okunanların batıl olduğu

hususunda bilgi ve basiret sahibi olduğu hissini vermek için bu sözleri söylemiştir.

Allah teala buyuruyor ki:

33. **Ve halbuki, sen onların aralarında bulunduğun sürece Allah** istedikleri şeylerle **onlara azap edecek değildir;** zira azap indiğinde herkese iner. Ve gelmiş geçmiş tüm ümmetler ancak peygamberleri ve ona inananlar aralarından ayrıldıktan sonra azap görmüştür. **Ve onlar** tavaf ettikleri sırada "gufrânek, gufrânek" demek suretiyle **bağışlanma dilerken de Allah onları azaplandırıcı değildir.** Denildiğine göre burada bahsedilen "bağışlanmayı dileyen kişiler" müşriklerin arasında bulunan "zayıf görülen Müslümanlar"dır. Nitekim Cenâbı Hak (bir başka ayeti kerimede) şöyle buyuruyor: "*Eğer inananlarla inkarcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, inkar edenleri can yakıcı bir azaba uğratırdık.*"

KELİME ANLAMI

26. وَاذْكُرُوا **Ve hatırlayın!** إِذْ **Ol vakti ki** أَنْتُمْ **Siz** *(Neydiniz?)* قَلِيلٌ **Az idiniz** *(Daha ne idiniz?)* مُسْتَضْعَفُونَ **Zayıf sayılanlardınız** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** أَرْضِ مَكَّةَ Mekke topraklarında *(Daha ne idiniz?)* تَخَافُونَ **Korkuyordunuz** *(Neyden?)* أَنْ يَتَخَطَّفَكُمْ **Sizi tutup-yakalayıvermesinden** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** يَأْخُذَكُمْ Sizi almasından (korkuyordunuz) *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler بِسُرْعَةٍ Süratle فَآوٰيكُمْ **İşte (o) sizi barındırdı-sığındırdı** *(Nereye?)* إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye *(Daha?)* وَأَيَّدَكُمْ **Ve sizi destekledi** قَوَّاكُمْ Sizi güçlendirdi *(Ne ile?)* بِنَصْرِهِ **Yardımıyla** *(Ne vakit?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü *(Kimlerle destekledi?)* بِالْمَلَائِكَةِ Meleklerle *(Daha?)* وَرَزَقَكُمْ **Ve sizi rızıklandırdı** *(Ne ile rızıklandırdı?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerle** اَلْغَنَائِمِ Ganimetlerle لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredesiniz** *(Neye şükredersiniz?)* نِعَمَهُ Onun nimetlerine

27. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي لُبَابَةَ مَرْوَانَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ Ebu Lübabe Mervan b. Abdil-Münzir hakkında وَقَدْ بَعَثَهُ Onu göndermişti *(Nereye?)* إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ Beni Kureyza'ya *(Niçin gönderdi?)* لِيَنْزِلُوا İnmeleri için *(Neye?)* عَلَى حُكْمِهِ (Hz. Peygamber'in) Hükmüne (boyun eğmeleri için) فَاسْتَشَارُوهُ (Beni Kureyza da) onunla (Ebu Lübabe ile) istişarede bulundu فَأَشَارَ O da işaret etti *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara أَنَّهُ Durum *(Nedir?)* الذَّبْحُ Boğazlanmaktır *(Niçin böyle işaret etti?)* لِأَنَّ عِيَالَهُ Çünkü onun ailesi

(Daha?) وَمَالَهُ Ve onun malı *(Neydi?)* فِيهِمْ Onlar(ın yanın)daydı يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey**

iman edenler لَا تَخُونُوا **İhanet etmeyin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَالرَّسُولَ **Ve Resulüne de** *(Daha?)* وَلَا تَخُونُوا اَمَانَاتِكُمْ **Ve emanetlerinize de ihanet** etmeyin مَا Ol şeye ki اُتْمِنْتُمْ Siz emin kılındınız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine *(Emin kılındığınız şey de nedendir?)* مِنَ الدّٖينِ Dini şeyler *(Daha?)* وَغَيْرِهٖ Ve diğerleri وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** *(Nesiniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz**

28. وَاعْلَمُوا **Ve biliniz ki** اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ **Muhakkak ki sizin mallarınız** *(Daha?)* وَاَوْلَادُكُمْ **Ve sizin çocuklarınız** *(Nedir?)* فِتْنَةٌ **Bir fitnedir (imtihandır)** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Öyle fitne ki)* صَادَّةٌ Engelleyici *(Neyden engelleyici?)* عَنْ اُمُورِ الْاٰخِرَةِ Ahiret işlerinden (Daha neyi bilin?) وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** *(Ne?)* اَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظٖيمٌ **Büyük** فَلَا تَفُوتُوهُ Onu kaçırmayın *(Ne ile?)* بِمُرَاعَاةِ الْاَمْوَالِ Malları gözetmekle *(Daha neyi gözetmekle?)* وَالْاَوْلَادِ Ve çocukları *(Daha ne ile kaçırmayın?)* وَالْخِيَانَةِ Ve ihanet etmekle *(Kim için ihanet etmeyin?)* لِاَجْلِهِمْ Onlar için

29. وَنَزَلَ Ve indi *(Ne konuda?)* فٖي تَوْبَتِهٖ Onun tevbesi konusunda يَا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنْ تَتَّقُوا **Eğer korkarsanız** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Ne ile korkarsanız?)* بِالْاِنَابَةِ Allah'a yönelip, tevbe etmekle *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve başka şeylerle يَجْعَلْ **Kılar-verir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne kılar?)* فُرْقَانًا **Bir furkan-ayırt edici** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَ مَا تَخَافُونَ Korktuklarınız arasında فَتَنْجُونَ Böylece kurtulursunuz *(Daha ne yapar?)* وَيُكَفِّرْ **Ve örter** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi örter?)* سَيِّئَاتِكُمْ **Günahlarınızı** *(Daha?)* وَيَغْفِرْ لَكُمْ **Ve sizin için mağfiret buyurur** *(Neye?)* ذُنُوبَكُمْ Günahlarınıza وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* ذُو الْفَضْلِ **Fazl/lütuf sahibidir** *(Öyle fazl/lütuf ki)* الْعَظٖيمِ **Büyük**

30. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! اِذْ **Ol vakti ki** يَمْكُرُ **Tuzak kuruyorlardı** *(Kime ?)* بِكَ **Sana** *(Kim?)* الَّذٖينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** وَقَدِ اجْتَمَعُوا Toplandılar *(Niçin?)* لِلْمُشَاوَرَةِ Meşveret'te bulunmak için *(Ne konuda?)* فٖي شَاْنِكَ Senin durumun hakkında *(Nerede toplanmışlardı?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de *(Niçin toplandılar?)* لِيُثْبِتُوكَ **Seni tutuklamak için** يُوثِقُوكَ Seni bağlamak için *(Daha?)* وَيَحْبِسُوكَ Ve hapsetmek için اَوْ **Ya da** يَقْتُلُوكَ **Seni öldürmek için** كُلُّهُمْ Onların hepsi *(Nasıl?)* قَتْلَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ Bir kişinin öldürmesi gibi اَوْ **Ya da** يُخْرِجُوكَ **Seni çıkarmak için** *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den وَيَمْكُرُونَ **Tuzak**

kuruyorlardı *(Kime?)* بِكَ Sana وَيَمْكُرُ اللّٰهُ **Allah da tuzak kuruyordu** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne ile tuzak kuruyordu?)* بِتَدْبِيرِ أَمْرِكَ Senin işini planlamakla بِأَنْ Şöyle ki أَوْحٰى Vahyediyordu *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki دَبَّرُوهُ Onu planladılar وَأَمَرَكَ Ve sana emretmişti *(Neyi?)* بِالْخُرُوجِ Çıkmayı وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرُ الْمَاكِرِينَ **Tuzak kuranların en hayırlısıdır** أَعْلَمُهُمْ Onların en iyi bilenidir *(Neyi?)* بِهِ Tuzağı

31. وَإِذَا تُتْلٰى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Bizim ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran قَالُوا **Derler** قَدْ سَمِعْنَا **Elbette işittik** لَوْ نَشَاءُ **Şayet biz dilesek** لَقُلْنَا **Elbette söyleriz** *(Neyi?)* مِثْلَ هٰذَا **Bunun benzerini** قَالَهُ Bu sözü dedi *(Kim?)* اَلنَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ Nadr b. el-Hars لِأَنَّهُ Zira o كَانَ يَأْتِي Gelirdi *(Nereye?)* الْحِيرَةَ Hire'ye يَتَّجِرُ Ticaret yapardı فَيَشْتَرِي Ve satın alırdı *(Neyi satın alırdı?)* كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ Acem hikayeleri anlatan kitapları وَيُحَدِّثُ Ve anlatırdı *(Neyi?)* بِهَا Onları *(Kime?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ahalisine إِنْ مَا هٰذَا **Bu değildir!** –'in', 'mâ' anlamındadır– اَلْقُرْآنُ (Bu) Kuran إِلَّا اَسَاطِيرُ أَكَاذِيبُ الْأَوَّلِينَ **Ancak öncekilerin efsaneleri** yalanları(dır)

32. وَإِذْ **Ve ol vakit ki** قَالُوا **Dediler** اَللّٰهُمَّ **Ey Allah'ım** إِنْ كَانَ هٰذَا **Şayet bu** (şey) **ise** اَلَّذِي Öyle şey ki يَقْرَؤُهُ Onu okuyor *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed هُوَ **O** الْحَقَّ **Hak ise** الْمُنَزَّلَ İndirilen *(Nereden olan?)* مِنْ عِنْدِكَ **Senin katından** فَأَمْطِرْ **Bu durumda yağdır** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne yağdır?)* حِجَارَةً **Taşlar** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** أَوِ **Ya da** ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki** أَلِيمٍ مُؤْلِمٍ **Can yakıcı** *(Ne üzerine getir?)* عَلٰى إِنْكَارِهِ Onun inkarı üzerine قَالَهُ Bunu dedi *(Kim?)* اَلنَّضْرُ Nadr أَوْ Ya da غَيْرُهُ Bir başkası *(Ne olarak dedi bunu?)* اِسْتِهْزَاءً İstihza olarak *(Daha?)* وَإِيهَامًا أَنَّهُ Şu kuşkuyu uyandırarak ki kendisi *(Nedir?)* عَلٰى بَصِيرَةٍ Bir basiret *(Daha?)* وَجَزْمٍ Ve de kesin bir bilgi üzerinedir *(Hangi konuda böyledir?)* بِبُطْلَانِهِ Kuranın batıl olduğu konusunda

33. قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap edecek** *(Ne ile?)* بِمَا Ol şeyle ki سَأَلُوهُ Onu istediler وَأَنْتَ **Halbuki sen** *(Nesin?)* فِيهِمْ **Onların arasındasın** *(Niçin sen onların arasındayken Allah onlara azap etmez?)* لِأَنَّ الْعَذَابَ Zira azap إِذَا نَزَلَ İndiğinde عَمَّ Herkesi kapsar وَلَمْ

تُعَذَّبُ Ve azap görmemiştir أُمَّةٌ Hiçbir millet إِلَّا Ancak (görmüştür) بَعْدَ خُرُوجِ نَبِيِّهَا Peygamberinin oradan çıkmasından sonra *(Daha kimin çıkmasından sonra?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Müminlerin de *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap edici** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَسْتَغْفِرُونَ **İstiğfar ediyorlar** حَيْثُ Şöyle ki يَقُولُونَ Onlar diyorlar *(Nerede?)* فِي طَوَافِهِمْ Tavaflarında غُفْرَانَكَ غُفْرَانَكَ Mağfiretini, mağfiretini isteriz وَقِيلَ Denildi ki هُمْ Onlar (o istiğfar edenler) *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir *(Öyle müminler ki)* الْمُسْتَضْعَفُونَ Zayıf sayılanlar *(Nerede?)* فِيهِمْ Onların arasında كَمَا قَالَ تَعَالَى (Allah teala) buyurduğu gibi لَوْ تَزَيَّلُوا، Eğer onlar seçilmiş olsalar idi, لَعَذَّبْنَا Elbette azap ederdik *(Kime?)* الَّذِينَ كَفَرُوا Kâfir olanlara *(O kafirler de kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne ile azap ederdik?)* عَذَابًا Bir azab ile ki أَلِيمًا، Can yakıcı

﴿وَمَا لَهُمْ اَ﴾ نْ ﴿لَّا يُعَذِّبَهُمُ اللّٰهُ﴾ بِالسَّيْفِ بَعْدَ خُرُوجِكَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ وَعَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ هِيَ نَاسِخَةٌ لِمَا قَبْلَهَا وَقَدْ عَذَّبَهُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُمْ يَصُدُّونَ﴾ يَمْنَعُونَ النَّبِيَّ ﷺ وَالْمُسْلِمِينَ ﴿عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَنْ يَطُوفُوا بِهِ ﴿وَمَا كَانُوا اَوْلِيَآءَهُ﴾ كَمَا زَعَمُوا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَوْلِيَآؤُهُ اِلَّا الْمُتَّقُونَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَنْ لَا وَلَايَةَ لَهُمْ عَلَيْهِ ﴿وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ اِلَّا مُكَآءً﴾ صَفِيرًا ﴿وَتَصْدِيَةً﴾ تَصْفِيقًا، أَيْ جَعَلُوا ذٰلِكَ مَوْضِعَ صَلَاتِهِمُ الَّتِي أُمِرُوا بِهَا ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ بِبَدْرٍ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ﴾ فِي حَرْبِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿عَلَيْهِمْ حَسْرَةً﴾ نَدَامَةً لِفَوَاتِهَا وَفَوَاتِ مَا قَصَدُوهُ ﴿ثُمَّ يُغْلَبُونَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿اِلٰى جَهَنَّمَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يُسَاقُونَ ﴿لِيَمِيزَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَكُونُ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَيْ يَفْصِلَ ﴿اللّٰهُ الْخَبِيثَ﴾ اَلْكَافِرَ ﴿مِنَ الطَّيِّبِ﴾ اَلْمُؤْمِنِ ﴿وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلٰى بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا﴾ يَجْمَعَهُ مُتَرَاكِمًا بَعْضُهُ عَلٰى بَعْضٍ ﴿فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوٓا﴾ كَأَبِي سُفْيَانَ وَأَصْحَابِهِ ﴿اِنْ يَنْتَهُوا﴾ عَنِ الْكُفْرِ وَقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ﴾ مِنْ أَعْمَالِهِمْ ﴿وَاِنْ يَعُودُوا﴾ إِلٰى قِتَالِهِ ﴿فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْاَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾﴾ أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ بِالْهَلَاكِ فَكَذَا نَفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتّٰى لَا تَكُونَ﴾ تُوجَدَ ﴿فِتْنَةٌ﴾ شِرْكٌ ﴿وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ وَلَا يُعْبَدَ غَيْرُهُ ﴿فَاِنِ انْتَهَوْا﴾ عَنِ الْكُفْرِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ مَوْلٰيكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ ﴿نِعْمَ الْمَوْلٰى﴾ هُوَ ﴿وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾﴾ أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

34. Onlar, Hz. Peygamberi ve Müminleri **Mescid-i Haram'**ı tavaf etmek**ten alıkoyarlarken ve** zannettikleri gibi **onun koruyucuları değilken** sen ve zayıf görülenler oradan çıktıktan sonra **Allah, ne diye onları** kılıçla **azablandırmasın?** Birinci görüşe göre[1] bu ayet önceki ayeti neshetmiştir. Nitekim Cenâb-ı Hak hem Bedir'de hem de başka yerlerde onlara azap etmiştir. **Onun (asıl) koruyucuları yalnızca korkup-sakınanlardır.**[2] **Ancak onların çoğu** Mescid-i haramda bir velayetlerinin olmadığını **bilmezler.**

---

[1] Yani وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ayetiyle "tavaf esnasında af dileyen müşriklerin kastedildiği" görüşüne göre. (Mütercim)

[2] إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ cümlesindeki إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

35. **Ve onların Beyt-i Şerif'teki namazları, ıslık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildir.** Yani emredildikleri namaz yerine (ibadet olarak) bunları koymuşlardır. **Artık, inkâr ediyor olmanızdan dolayı** Bedir'de **azabı tadınız.**

36. **Şüphesiz ki inkâr edenler mallarını, Allah yolundan alıkoymak için** Hz. Peygambere karşı yaptıkları savaşta **harcıyorlar. Daha da harcayacaklar. Ama** işin **sonunda bu,** hem mallarını kaybettikleri için, hem de istediklerini elde edemedikleri için **onlara bir pişmanlık olacak ve en sonunda** dünya'da **mağlûp olacaklardır.** Onların arasında **kâfirlikte ısrar edenler ise** ahirette **cehenneme toplanacaklar,** sevkolunacaklar**dır.**

37. **Tâ ki,**[1] **Allah pisi,** kafiri **temizden,** müminden **ayırdetsin. Ve pis olanın bazısını bazısı üzerine kılıp hepsini yığsın.** Yani onları -bir kısmı diğerinin üzerine yığılmış bir şekilde- toplasın. **Artık onu cehenneme koysun. İşte ziyana uğramış olanlar, ancak onlardır.**

38. Ebu Süfyan ve avanesi gibi **kâfir olan kimselere de ki;** inkâra ve Hz. Peygamberle *(s.a.v.)* savaşmaya **son verirlerse, geçmişteki** amel**leri onlara bağışlanır. Ve eğer yine** onunla savaşmaya **geri dönerlerse, artık şüphe yok ki, evvelkilerin sünneti,** yani onları helak etme şeklindeki sünnetimiz **geçmiştir;** onlara da aynı şekilde muamele yaparız.

39. **Bir fitne,** şirk **kalmayıncaya**[2] **ve din tamamıyla** sadece **Allah için oluncaya** O'ndan başkasına ibadet edilmeyinceye **kadar, onlarla savaşın. Bunun üzerine** savaştan **vazgeçerlerse şüphe yok ki, Allah yaptıkları şeyleri tamamiyle görür** ve onları bunlarla karşılıklandırır**.**

40. **Ve eğer** imandan **yüz çevirirlerse artık biliniz ki, Allah muhakkak sizin Mevlânız,** yardımcınız ve işlerinizi idare eden**dir. Ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır**[3] O size!

KELİME ANLAMI

34. وَمَا لَهُمْ **Onlara ne oluyor ki ?** اَنْ لَاَيُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap etmesin** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne azap etmesin?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Ne vakit?)* بَعْدَ خُرُوجِكَ Senin çıkmandan sonra *(Daha kimin çıkmasından sonra?)* وَالْمُسْتَضْعَفِينَ Zayıf sayılanlar وَعَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ Birinci görüşe göre وَقَدْ Bundan öncedir قَبْلَهَا Ol ayeti ki لِمَا *(Neyi?)* Neshedicidir نَاسِخَةٌ *(Nedir?)* Bu ayet هِيَ

---

[1] لِيَمِيزَ fiilindeki ل harfi تَكُونَ fiiline taalluk eder. Ayrıca ليميز fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte olduğu gibi لِيَمِيزَ şeklinde) şeddesiz, hem de (لِيُمَيِّزَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[2] Ayetteki تَكُونَ fiili تُوجَدَ anlamındadır. (Yani tam fiildir)

[3] Ayette geçen اَلنَّصِيرُ kelimesi اَلنَّاصِرُ anlamındadır.

عَذَّبَهُمْ Ve elbette onlara azap etmiştir اللّٰهُ Allah *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Daha nerede?)* وَغَيْرِهِ Ve başka yerlerde وَهُمْ **Halbuki onlar** يَصُدُّونَ **Engelliyorlar** يَمْنَعُونَ Men ediyorlar *(Kimi?)* النَّبِيَّص Hz. Peygamberi *(s.a.v.)* *(Daha?)* وَالْمُسْلِمِينَ Ve Müslümanları *(Neyden engelliyorlar?)* عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram'dan** *(Mescid-i Haram'dan bedel?)* أَنْ يَطُوفُوا Tavaf etmelerini engelliyorlar *(Neyi?)* بِهِ Onu وَمَا كَانُوا **Halbuki onlar değillerdir** *(Ne?)* اَوْلِيَاءَهُ **Oranın koruyucuları** كَمَا زَعَمُوا Onlar zannettiği gibi إِنْ مَا اَوْلِيَاؤُهُ **Oranın (gerçek ve layık) koruyucuları olmadı** –'in', 'mâ' anlamındadır– إِلَّا الْمُتَّقُونَ **Ancak muttakiler** وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onları çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** أَنْ لَا وَلَايَةَ Ki koruyuculuk/vilayet yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne üzerine vilayet yoktur?)* عَلَيْهِ O Mescid-i Haram üzerine

35. وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ **Ve onların namazları olmadı** *(Nerede ki namazları?)* عِنْدَ الْبَيْتِ **Beyt'in yanındaki** إِلَّا مُكَاءً صَفِيرًا **Ancak ıslık çalmak** *(Daha?)* وَتَصْدِيَةً تَصْفِيقًا **Ve el çırpmak** أَيْ Yani جَعَلُوا Koydular *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (ıslık çalmak ve el çırpmayı) مَوْضِعَ صَلَاتِهِمْ Onların namazı yerine koydular الَّتِي Öyle namazları ki أُمِرُوا Emredildiler *(Ne ile emredildiler?)* بِهَا Onunla فَذُوقُوا **Öyleyse tadın!** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Ne sebebiyle tadın?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** تَكْفُرُونَ **Küfreder**

36. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** يُنْفِقُونَ **Harcarlar** *(Neyi?)* اَمْوَالَهُمْ **Mallarını** *(Nereye harcarlar?)* فِي حَرْبِ النَّبِيِّص Hz. Peygamberle savaşmaya *(Niçin harcarlar?)* لِيَصُدُّوا **Engellemeleri için** *(Neyden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** فَسَيُنْفِقُونَهَا **Artık onu yine harcayacaklardır** ثُمَّ **Sonra** تَكُونُ **(o mallar) olur** فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne olur?)* حَسْرَةً، نَدَامَةً **bir pişmanlık** *(Niçin pişmanlık olur?)* لِفَوَاتِهَا O mallar elden çıktığı için *(Daha?)* وَفَوَاتِ مَا Ve ol şeyin de elden kaçmasından dolayı ki قَصَدُوهُ Onu kastetmişlerdi ثُمَّ يُغْلَبُونَ **Sonra mağlup olacaklardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya'da وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(O kimseler kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan إِلَى جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette يُسَاقُونَ يُحْشَرُونَ **Sevk edileceklerdir**

37. *(Niçin bu mallar onlar için bir pişmanlık olacaktır?)* لِيَمِيزَ **Ayırt etsin diye** *(Buradaki 'lam' nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِتَكُونُ Tekûnu kelimesine *(Buradaki 'liyemize' kelimesi)* بِالتَّخْفِيفِ

Tahfif ile (şeddesiz olarak metinde geçtiği gibi) *(Daha?)* وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (olarak 'liyümeyyize' şeklinde iki ayrı kıraat olarak okundu) أَيْ Yani (bu kelimenin anlamı) يَفْصِلَ Fasletmesi için *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَلْخَبِيثَ **Murdarı** اَلْكَافِرَ Kafiri *(Neyden ayırt etsin için?)* مِنَ الطَّيِّبِ **Temizden** اَلْمُؤْمِنِ Müminden *(Daha ne için?)* وَيَجْعَلَ **Ve kılsın için** *(Neyi?)* الْخَبِيثَ **Murdarı** *(Ne kılsın için?)* بَعْضَهُ **Bazısını** عَلٰى بَعْضٍ **Bazısı üzerine** فَيَرْكُمَهُ **Böylece onu (murdarı) yığsın** جَمِيعًا **Hepsini** يَجْمَعَهُ Onu toplasın *(Ne olduğu halde?)* مُتَرَاكِمًا Yığılmış olduğu halde *(Ne yığılmış?)* بَعْضُهُ Onun bazısı *(Ne üzerine?)* عَلٰى بَعْضٍ Bazısı üzerine فَيَجْعَلَهُ **Artık onu koysun** *(Nereye?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehenneme** اُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlardır** الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

38. قُلْ **De** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** كَأَبِي سُفْيَانَ Ebu Süfyan (Daha?) وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi اِنْ يَنْتَهُوا **Şayet vazgeçerlerse** *(Neyden?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden *(Daha?)* وَقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Hz. Peygamberle *(s.a.v.)* savaşmaktan يُغْفَرْ **Bağışlanır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne affedilir?)* مَا **Ol şey ki** قَدْ سَلَفَ **Elbette geçmiştir** *(O geçen şey de nedendir?)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Onların amellerindendir وَاِنْ يَعُودُوا **Ve şayet dönerlerse** *(Neye?)* إِلٰى قِتَالِهِ Onunla savaşmaya فَقَدْ مَضَتْ **Şüphe yok ki geçmiştir** *(Ne?)* سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ **Evvelkilerdeki sünnet** أَيْ Yani سُنَّتُنَا Bizim sünnetimiz *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlarda *(Ne ile geçmiştir?)* بِالْهَلَاكِ Helak etmekle فَكَذَا Aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

39. وَقَاتِلُوهُمْ **Ve savaşın onlarla** حَتّٰى لَا تَكُونَ تُوجَدَ **Kalmayıncaya dek** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Fitne** شِرْكٌ Şirk *(Daha?)* وَيَكُونَ **Ve oluncaya dek** *(Ne?)* الدِّينُ **Din** كُلُّهُ **Onun hepsi** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** وَحْدَهُ Sadece onun için وَلَا يُعْبَدَ Ve tapılmayıncaya dek *(Ne?)* غَيْرُهُ Ondan başkası فَاِنِ انْتَهَوْا **Şayet vazgeçerlerse** *(Neyden?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** بِمَا **Ol şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بَصِيرٌ **(onu) görücüdür** فَيُجَازِيهِمْ Ve böylece onları karşılıklandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (yaptıklarıyla)

40. وَاِنْ تَوَلَّوْا **Ve şayet vazgeçecek olurlarsa** *(Neyden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan فَاعْلَمُوا **Biliniz ki** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَوْلٰيكُمْ **Sizin mevlanızdır** نَاصِرُكُمْ Sizin yardımcınızdır *(Daha nedir?)* وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ İşlerinizi yönetendir نِعْمَ الْمَوْلٰى هُوَ **Ne güzel mevla**dır o! وَنِعْمَ النَّصِيرُ **Ve ne güzel yardımcıdır** أَيْ Yani النَّاصِرُ (Ne güzel)Yardım edendir *(Kime?)* لَكُمْ Size

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ﴾ أَخَذْتُمْ مِنَ الْكُفَّارِ قَهْرًا ﴿مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ﴾ يَأْمُرُ فِيهِ بِمَا يَشَاءُ ﴿وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى﴾ قَرَابَةِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ ﴿وَالْيَتَامَى﴾ أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ هَلَكَ آبَاؤُهُمْ وَهُمْ فُقَرَاءُ ﴿وَالْمَسَاكِينِ﴾ ذَوِي الْحَاجَةِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ الْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، أَيْ يَسْتَحِقُّهُ النَّبِيُّ ﷺ وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ عَلَى مَا كَانَ يَقْسِمُهُ مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ خُمُسَ الْخُمُسِ، وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ الْبَاقِيَةُ لِلْغَانِمِينَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ﴾ فَاعْلَمُوا ذَلِكَ ﴿وَمَا﴾ عَطْفٌ عَلَى بِاللَّهِ ﴿أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالْآيَاتِ ﴿يَوْمَ الْفُرْقَانِ﴾ أَيْ يَوْمَ بَدْرٍ الْفَارِقِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ﴾ الْمُسْلِمُونَ وَالْكُفَّارُ ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (41)﴾ وَمِنْهُ نَصْرُكُمْ مَعَ قِلَّتِكُمْ وَكَثْرَتِهِمْ ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ ﴿أَنْتُمْ﴾ كَائِنُونَ ﴿بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا﴾ الْقُرْبَى مِنَ الْمَدِينَةِ وَهِيَ بِضَمِّ الْعَيْنِ وَكَسْرِهَا جَانِبُ الْوَادِي ﴿وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى﴾ الْبُعْدَى مِنْهَا ﴿وَالرَّكْبُ﴾ الْعِيرُ كَائِنُونَ بِمَكَانٍ ﴿أَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ مِمَّا يَلِي الْبَحْرَ ﴿وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ﴾ أَنْتُمْ وَالنَّفِيرُ لِلْقِتَالِ ﴿لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِنْ﴾ جَمَعَكُمْ بِغَيْرِ مِيعَادٍ ﴿لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا﴾ فِي عِلْمِهِ وَهُوَ نَصْرُ الْإِسْلَامِ وَمَحْقُ الْكُفْرِ فَعَلَ ذَلِكَ ﴿لِيَهْلِكَ﴾ يَكْفُرَ ﴿مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ﴾ أَيْ بَعْدَ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ قَامَتْ عَلَيْهِ وَهِيَ نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ مَعَ قِلَّتِهِمْ عَلَى الْجَيْشِ الْكَثِيرِ ﴿وَيَحْيَى﴾ يُؤْمِنَ ﴿مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ (42)﴾ أُذْكُرْ ﴿إِذْ يُرِيكَهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ﴾ أَيْ نَوْمِكَ ﴿قَلِيلًا﴾ فَأَخْبَرْتَ بِهِ أَصْحَابَكَ فَسُرُّوا ﴿وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ﴾ إِخْتَلَفْتُمْ ﴿وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ أَمْرِ الْقِتَالِ ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ﴾كُمْ مِنَ الْفَشَلِ وَالتَّنَازُعِ ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (43)﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا﴾ نَحْوَ سَبْعِينَ أَوْ مِائَةٍ وَهُمْ أَلْفٌ لِتُقْدِمُوا عَلَيْهِمْ ﴿وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ﴾ لِيُقْدِمُوا وَلَا يَرْجِعُوا عَنْ قِتَالِهِمْ وَهَذَا قَبْلَ الْتِحَامِ الْحَرْبِ فَلَمَّا الْتَحَمَ أَرَاهُمْ إِيَّاهُمْ مِثْلَيْهِمْ كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ ﴿لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (44)﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً﴾ جَمَاعَةً كَافِرَةً ﴿فَاثْبُتُوا﴾ لِقِتَالِهِمْ وَلَا تَنْهَزِمُوا ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ أُدْعُوهُ بِالنَّصْرِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (45)﴾ تَفُوزُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Bilin ki: Ganimet olarak,** zor kullanarak kafirlerden **aldığınız şeylerin beşte biri Allah'ın,** -ki Allah onlar hakkında dilediğini emreder- **peygamberin ve** Haşimoğulları ile Muttalipoğullarından Peygamberin **yakınlarının,** babaları ölen fakir **yetimlerin,** Müslümanların çocuklarının, **düşkünlerin,** ihtiyaç sahibi Müslümanların **ve yolcuların,** Müslümanlardan yolda kalanları**ndır.** Yani bu ganimeti Hz. Peygamber ve (bu ayette sayılan) dört grup Cenâb-ı hakkın taksim ettiği şekilde hak etmiştir; ganimetin 1/5'i (ayette sayılan) beş sınıfa; geri kalan 4/5'ü de o ganimeti elde eden kişilere aittir. **Eğer Allah'a ve hakkı batıldan ayıran** o Bedir **gününde; iki topluluğun,** Müslümanlarla kâfirlerin **karşılaştığı o günde kulumuz** Muhammed'**e indirdiğimiz** Meleklere ve ayetlere[1] **inanıyorsanız** bunu böyle bilin. **Allah, her şeye gücü yetendir;** onlar çok, siz az olmanıza rağmen size yardım etmesi/zafer kazandırması da onun gücünün yettiği şeylerdendir.

42. **O vakit ki,**[2] **siz** Medine'ye **yakın vadinin kenarında** bulunuyor **idiniz, onlar ise** Medine'ye **uzak olan vadinin kenarında idiler. Kervan da sizden daha aşağı** olan sahil kenarında bir yer**de idi. Eğer** siz ve Mekke'li grup savaş için **sözleşmiş olsaydınız, sözleştiğiniz vakit hususunda ihtilâfa düşerdiniz. Velâkin Allah yapılmış olan bir emri yerine getirmek için** sizi sözleşme olmaksızın bir araya getirdi. Böyle yaptı; **tâ ki, helâk olan,** inkar eden **kimse,** onlara gelen **apaçık bir delilden** yani -az olmalarına rağmen kalabalık bir orduya karşı Müslümanların zafer kazanmasından ibaret olan- çok açık bir huccetten sonra **helâk olsun ve yaşayan da âşikâr bir delilden sonra yaşasın,** iman etmiş **olsun. Şüphe yok ki, Allah kemaliyle işiticidir, tamamiyle bilicidir.**

43. Yâd et! **O vakit ki, Allah onları sana uykunda**[3] **az gösteriyordu.** Sen de bunu arkadaşlarına haber verdiğinde sevinmişlerdi. **Ve eğer onları sana çok göstermiş olsaydı elbette korkup-yılar ve** savaşma **işinde ihtilafa düşerdiniz. Velâkin Allah** sizi yılıp-korkmaktan ve ihtilafa düşmekten **kurtardı. Şüphe yok ki o, göğüslerin,** kalplerin **içinde olanı hakkıyla bilicidir.**

44. Ey Müminler! **Hani karşı karşıya geldiğiniz zaman onları size gözlerinizde pek az** –gerçekte bin kişi olmalarına rağmen üzerlerine saldırmanız için onları yetmiş ya da yüz kişi kadar– **gösteriyordu ve** üzerinize saldırmaları için de **sizleri onların gözlerinde azaltıyordu.** Bu durum savaş başlamadan önceydi. Savaş başladığında ise –Ali İmran suresinde de olduğu gibi– Müslümanları, kâfirlerin gözüne kendilerinin iki katı (İkibin kişi) olarak gösterdi. **Tâ ki, Allah yapılmış olan bir emri yerine**

---

[1] وَمَا kelimesi بِاللهِ kelimesi üzerine atıftır.

[2] Ayette geçen إِذْ kelimesi önceki يَوْمَ kelimesinden bedeldir.

[3] Ayette geçen مَنَامِكَ kelimesi نَوْمِكَ demektir.

getirsin. Ve bütün işler Allah'a döndürülür, varır.

45. Ey imân edenler! Kafir **bir tâife,** grup **ile karşılaştığınız zaman** onlarla savaşma hususunda **sebat gösteriniz,** hezimete uğramayınız. **Allah'ı çokça zikrediniz,** zafer ihsan etmesi için O'na dua ediniz; **tâ ki felâh bulasınız,** kurtuluşa eresiniz.

KELİME ANLAMI

41. وَاعْلَمُوا **Ve biliniz ki** أَنَّمَا **Muhakkak ol şey ki** غَنِمْتُمْ **Siz ganimet edindiniz** أَخَذْتُمْ Siz aldınız *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden قَهْرًا Zorla *(O aldığınız ne olduğu halde?)* مِنْ شَيْءٍ az ya da çok **Bir şey** فَأَنَّ لِلّٰهِ **Muhakkak Allah içindir** *(Ne?)* خُمُسَهُ **Onun beşte biri** يَأْمُرُ Emreder *(Ne hakkında?)* فِيهِ O beşte bir hakkında *(Ne ile emreder?)* بِمَا Ol şeyle ki يَشَاءُ Diliyor *(Daha kim içindir?)* وَلِلرَّسُولِ **Ve Resulü için** *(Daha?)* وَلِذِي الْقُرْبٰى **Ve (onun) yakınları için** قَرَابَةُ النَّبِيِّ Hz. Peygamberin akrabaları *(O akrabaları kimlerdendir?)* مِنْ بَنِي هَاشِمٍ Haşim oğulları ile *(Daha?)* وَبَنِي الْمُطَّلِبِ Ve Muttalip oğullarıdır *(Daha kim içindir?)* وَالْيَتَامٰى **Ve yetimler için** أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların çocukları الَّذِينَ Öyle çocukları ki هَلَكَ Ölmüş *(Kim?)* آبَاؤُهُمْ Onların babaları وَهُمْ Ve de onlar (o çocuklar) *(Nedir?)* فُقَرَاءُ Fakirlerdir *(Daha kim içindir?)* وَالْمَسَاكِينِ **Miskinler içindir** ذَوِي الْحَاجَةِ İhtiyaç sahipler olanlar *(bunlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan *(Daha kim içindir?)* وَابْنِ السَّبِيلِ **Yolda kalmışlar içindir** الْمُنْقَطِعِ Kesilen-kalan *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِ Yolculuğunda *(Onlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan أَيْ Yani يَسْتَحِقُّهُ O beşte birine hak kazanır *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(Daha?)* وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ Ve bu dört sınıftan olan kişiler عَلٰى مَا كَانَ Olduğu gibi يُقَسِّمُهُ Onu dağıtıyor مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ Şöyle ki; (Beş gruptan) her bir grup için vardır *(Ne?)* خُمُسَ الْخُمُسِ Beşte birin beşte biri وَالْأَخْمَاسُ الْأَرْبَعَةُ الْبَاقِيَةُ Kalan dört adet beşte bir ise *(Nedir?)* لِلْغَانِمِينَ Onları ganimet olarak alan(savaşan)larındır إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** اٰمَنْتُمْ **İman etmiş** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** فَاعْلَمُوا Biliniz *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (bu hükmü) *(Daha kime iman etmişseniz?)* وَمَا عَطْفٌ عَلٰى بِاللّٰهِ **Ol şeye ki** –Billah kelimesine atıftır– أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kim üzerine indirdik?)* عَلٰى عَبْدِنَا مُحَمَّدٍ ﷺ **Bizim kulumuz** Muhammed (s.a.v.) **üzerine** *(O indirdiklerimiz de kimdendir?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Daha?)* وَالْآيَاتِ Ve ayetlerden *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْفُرْقَانِ **Furkan / ayırt etme gününde** أَيْ Yani يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde

(Öyle Bedir günü ki) الْفَارِقِ Ayıran *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ Hak ile وَالْبَاطِلِ Batılın arasını *(O furkan gününden bedel)* يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ **İki ordunun karşılaştığı günde** اَلْمُسْلِمُونَ وَالْكُفَّارُ Müslümanlarla kafirlerin karşılaştığı günde وَاللّٰهُ **Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ondandır *(Ne?)* نَصْرُكُمْ Sizin zafer kazanmanız مَعَ قِلَّتِكُمْ Az olduğunuz halde *(Daha?)* وَكَثْرَتِهِمْ Ve onlar çok olduğu halde

42. *(Yine o günden bedel)* اِذْ **Ol vakit ki** *(Buradaki 'İz' kelimesi)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neyden bedeldir?)* مِنْ يَوْمَ 'yevm' kelimesinden اَنْتُمْ كَائِنُونَ **Siz** idiniz *(Nerede?)* بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا، اَلْقُرْبٰى **Yakın vadinin kenarında** *(Nereye yakın olan?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Medine'ye وَهِيَ Bu 'Udve' kelimesi بِضَمِّ الْعَيْنِ Ayn harfinin zammesiyle de *(Daha?)* وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle de ('İdve' şeklinde okundu) جَانِبُ الْوَادِي Vadinin kenarı anlamındadır وَهُمْ **Onlar da** بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى، اَلْبُعْدٰى **Uzak vadinin kenarında** *(Neden uzak olan?)* مِنْهَا Medine'den وَالرَّكْبُ، اَلْعِيرُ **Ve kervan da** كَائِنُونَ İdiler بِمَكَانٍ Öyle bir yerde ki اَسْفَلَ مِنْكُمْ **Sizden daha aşağıda** *(O sizden aşağıda olan yer de nedir?)* مِمَّا Ol yerdir ki يَلِي İzliyor *(Neyi?)* الْبَحْرَ Denizi وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ **Şayet siz vaatleşmiş olsaydınız** أَنْتُمْ وَالنَّفِيرُ Siz ve o grup *(Ne için?)* لِلْقِتَالِ Savaşmak için لَاخْتَلَفْتُمْ **Anlaşmazlığa düşerdiniz** *(Nerede?)* فِي الْمِيعَادِ **Anlaşma yerinde** وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** جَمَعَكُمْ Sizi topladı (Allah) *(Nasıl?)* بِغَيْرِ مِيعَادٍ Anlaşmasız *(Niçin topladı?)* لِيَقْضِيَ **Yerine getirmesi için** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَمْرًا **Bir işi ki** كَانَ **(O iş) idi** مَفْعُولًا **Yapılmış** *(Nerede yapılmıştı?)* فِي عِلْمِهِ Onun ilminde وَهُوَ O (ilminde yapılmış olan iş) *(Nedir?)* نَصْرُ الْإِسْلَامِ İslam'ın zaferi *(Daha?)* وَمَحْقُ الْكُفْرِ Küfrün yok edilişi فَعَلَ ذٰلِكَ Bunu yaptı *(Niçin yaptı?)* لِيَهْلِكَ **Helak olsun diye** يَكْفُرَ Küfretsin diye *(Kim?)* مَنْ هَلَكَ **Helak olan** *(Neden sonra helak olsun diye?)* عَنْ بَيِّنَةٍ **Apaçık bir delilden** أَيْ Yani بَعْدَ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Öyle bir zahir delilden sonra ki قَامَتْ Kaim oldu – var oldu *(Kim üzerine var oldu?)* عَلَيْهِ Onun üzerine وَهِيَ O (delil de) نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin zaferi مَعَ قِلَّتِهِمْ Az olmalarına rağmen *(Kime karşı yardım?)* عَلَى الْجَيْشِ الْكَثِيرِ Sayıca çok bir orduya karşı *(Daha niçin yaptı?)* وَيَحْيٰى **Yaşasın diye** يُؤْمِنَ İman etsin diye *(Kim?)* مَنْ حَيَّ **Yaşayan kimse** *(Neden sonra yaşasın diye ?)* عَنْ بَيِّنَةٍ **Bir delilden (sonra)** وَاِنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَسَمِيعٌ **Elbette hakkıyla işitendir** عَلِيمٌ **Bilendir**

43. أُذْكُرْ Yâd et! اِذْ **Ol vakti ki** يُرِيكَهُمُ **Gösteriyordu sana onları** *(Kim gösteriyordu?)* اللّٰهُ

Allah *(Nerede gösteriyordu?)* فِي مَنَامِكَ أَيْ نَوْمِكَ **Uykunda** *(Ne göstermişti?)* قَلِيلًا **Az** فَأَخْبَرْتَ بِهِ Bunun üzerine sen de bunu haber verdin *(Kime?)* أَصْحَابَكَ Ashabına فَسُرُّوا Onlar da sevindiler وَلَوْ اَرَاكَهُمْ **Şayet gösterseydi sana onlar** *(Ne gösterseydi?)* كَثِيرًا **Çok** لَفَشِلْتُمْ اِخْتَلَفْتُمْ **Elbette ihtilaf edecektiniz** *(Daha?)* وَلَتَنَازَعْتُمْ **Ve anlaşmazlığa düşecektiniz** *(Hangi konuda?)* فِي الْاَمْرِ **Bu işte** اَمْرِ الْقِتَالِ Savaş işinde وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Şu kadarı var ki Allah** سَلَّمَ كُمْ **Kurtardı** sizi *(Neyden kurtardı?)* مِنَ الْفَشَلِ Yılmaktan *(Daha?)* وَالتَّنَازُعِ Ve anlaşmazlığa düşmekten اِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin kendisini** بِمَا Ol şeyi ki فِي الْقُلُوبِ Kalplerin içindedir

44. وَاِذْ **Ve ol vakit ki** يُرِيكُمُوهُمْ **Size gösteriyordu onları** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler! *(Ne vakit?)* اِذْ **Ol vakit ki** الْتَقَيْتُمْ **Siz karşılaştığınızda** *(Nerede gösteriyordu?)* فِي اَعْيُنِكُمْ **Gözlerinizde** *(Ne gösteriyordu?)* قَلِيلًا **Az** *(Azdan bedel)* نَحْوَ سَبْعِينَ Yetmiş أَوْ مِائَةٍ Ya da yüz kadar (gösteriyordu) وَهُمْ Halbuki onlar أَلْفٌ Bin kişiydi *(Niçin böyle az gösteriyordu?)* لِتُقْدِمُوا İlerleyesiniz diye *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Daha?)* وَيُقَلِّلُكُمْ **Ve sizi de az gösteriyordu** *(Nerede?)* فِي اَعْيُنِهِمْ **Onların gözlerinde** *(Niçin siz onların gözünde az gösteriyordu?)* لِيُقْدِمُوا İlerlesinler de وَلَا يَرْجِعُوا Geri dönmesinler diye *(Neden geri dönmesinler?)* عَنْ قِتَالِهِمْ Sizinle savaşmaktan وَهٰذَا قَبْلَ الْتِحَامِ الْحَرْبِ Bu harp başlamadan önceydi فَلَمَّا الْتَحَمَ Ama ne zaman ki harp başladı أَرَاهُمْ Onlara (Kafirlere) gösterdi *(Kimi?)* إِيَّاهُمْ Onları (Müslümanları) *(Ne gösterdi?)* مِثْلَيْهِمْ Kendilerinin iki katı (İkibin kişi olarak) كَمَا فِي آلِ عِمْرَانَ Ali İmran suresinde olduğu gibi ***(Allah niçin onları Müslümanların gözünde,Müslümanları da onların gözünde az gösteriyordu?)*** لِيَقْضِيَ **Yerine getirsin diye** *(Kim ?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi yerine getirsin diye?)* اَمْرًا **Bir işi ki** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* مَفْعُولًا **Yapılmış** وَاِلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** تَصِيرُ Varır *(Ne?)* الْاُمُورُ **Bütün işler**

45. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** اِذَا لَقِيتُمْ **Siz karşılaştığınızda** *(Kiminle?)* فِئَةً **Bir toplulukla** جَمَاعَةً Bir cemaatle *(Öyle cemaat ki)* كَافِرَةً Kafir فَاثْبُتُوا **Sebat edin!** *(Ne için sebat edin?)* لِقِتَالِهِمْ Onlarla savaş için وَلَا تَنْهَزِمُوا Ve dağılmayın! وَاذْكُرُوا **Ve zikredin** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Öyle zikir ki)* كَثِيرًا **Çokça** اُدْعُوهُ Ona dua edin! *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile (ondan yardım isteyin) لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تُفْلِحُونَ **Felaha eresiniz** تَفُوزُونَ Kurtulasınız

﴿وَأَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا﴾ تَخْتَلِفُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ ﴿فَتَفْشَلُوا﴾ تَجْبُنُوا ﴿وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾ قُوَّتُكُمْ وَدَوْلَتُكُمْ ﴿وَاصْبِرُوا إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (٤٦)﴾ بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ لِيَمْنَعُوا عِيرَهُمْ وَلَمْ يَرْجِعُوا بَعْدَ نَجَاتِهَا ﴿بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ﴾ حَيْثُ قَالُوا: لَا نَرْجِعُ حَتَّى نَشْرَبَ الْخُمُورَ وَنَنْحَرَ الْجَزُورَ وَتَضْرِبَ عَلَيْنَا الْقِيَانُ بِبَدْرٍ فَيَتَسَامَعَ بِذَلِكَ النَّاسُ ﴿وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مُحِيطٌ (٤٧)﴾ عِلْمًا فَيُجَازِيهِمْ بِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿أَعْمَالَهُمْ﴾ بِأَنْ شَجَّعَهُمْ عَلَى لِقَاءِ الْمُسْلِمِينَ لَمَّا خَافُوا الْخُرُوجَ مِنْ أَعْدَائِهِمْ بَنِي بَكْرٍ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ﴾ مِنْ كِنَانَةَ وَكَانَ أَتَاهُمْ فِي صُورَةِ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكٍ سَيِّدِ تِلْكَ النَّاحِيَةِ ﴿فَلَمَّا تَرَاءَتِ﴾ الْتَقَتِ ﴿الْفِئَتَانِ﴾ الْمُسْلِمَةُ وَالْكَافِرَةُ وَرَأَى الْمَلَائِكَةَ وَكَانَ يَدُهُ فِي يَدِ الْحَرْثِ بْنِ هِشَامٍ ﴿نَكَصَ﴾ رَجَعَ ﴿عَلَى عَقِبَيْهِ﴾ هَارِبًا ﴿وَقَالَ﴾ لَمَّا قَالُوا لَهُ أَتَخْذُلُنَا عَلَى هَذِهِ الْحَالِ ﴿إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ﴾ مِنْ جِوَارِكُمْ ﴿إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿إِنِّي أَخَافُ اللهَ﴾ أَنْ يُهْلِكَنِي ﴿وَاللهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٤٨)﴾ ﴿إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿غَرَّ هَؤُلَاءِ﴾ أَيِ الْمُسْلِمِينَ ﴿دِينُهُمْ﴾ إِذْ خَرَجُوا مَعَ قِلَّتِهِمْ يُقَاتِلُونَ الْجَمْعَ الْكَثِيرَ تَوَهُّمًا أَنَّهُمْ يُنْصَرُونَ بِسَبَبِهِ قَالَ تَعَالَى فِي جَوَابِهِمْ ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ يَثِقْ بِهِ يَغْلِبْ ﴿فَإِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ (٤٩)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَوْ تَرَى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذْ يَتَوَفَّى﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ﴾ حَالٌ ﴿وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ﴾ بِمَقَامِعَ مِنْ حَدِيدٍ ﴿وَ﴾يَقُولُونَ لَهُمْ ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ (٥٠)﴾ أَيِ النَّارِ، وَجَوَابُ لَوْ: لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا ﴿ذَلِكَ﴾ التَّعْذِيبُ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ﴾ عَبَّرَ بِهَا دُونَ غَيْرِهَا لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ ﴿لِلْعَبِيدِ (٥١)﴾ فَيُعَذِّبُهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ دَأْبُ هَؤُلَاءِ ﴿كَدَأْبِ﴾ كَعَادَةِ ﴿آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللهِ فَأَخَذَهُمُ اللهُ﴾ بِالْعِقَابِ ﴿بِذُنُوبِهِمْ﴾ جُمْلَةُ كَفَرُوا وَمَا بَعْدَهَا مُفَسِّرَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿إِنَّ اللهَ قَوِيٌّ﴾ عَلَى مَا يُرِيدُهُ ﴿شَدِيدُ الْعِقَابِ (٥٢)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

46. Allah'a ve Resulüne itaat edin ve aranızda **çekişmeyin,** ihtilaf etmeyin. **Sonra korkuya kapılırsınız da rüzgârınız,** kuvvet ve devletiniz **gider. Bir de sabredin; çünkü Allah** yardım ve desteğiyle birlikte **sabredenlerle beraberdir.**

47. Ve o kimseler gibi olmayınız ki kervanlarını korumak için **yurtlarından çıktılar;** kervanları kurtulduktan sonra da **çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve** insanları **Allah yolundan men etmek amacıyla,** geri dönmeyip şöyle dediler; "Bedir'de şarap içip, deve kesinceye; şarkıcı kadınlar def çalıp tüm insanlar bu yaptıklarımızdan haberdar oluncaya kadar geri dönmeyiz" **Allah ise ne yaptıklarını**[1] ilmi ile **tamamen kuşatıcıdır** ve onları yaptıklarıyla cezalandıracaktır.

48. Ve yâd et! **O vakit ki,** Kinâne bölgesinin reisi olan Surâka b. Mâlik'in suretinde gelen **şeytan,** İblis, düşmanları olan Benî Bekir'den korktukları için savaşa gitmeye çekindiklerinde, Müslümanlarla karşı karşı gelmeye cesaretlendirmek suretiyle **amellerini onlara bezemiş ve demişti ki** onlara: **«Bugün insanlardan size galip gelecek kimse yoktur. Ve şüphe yok ki** Kinâne'den olan **ben de sizin yardımcınızım.» Ne zaman ki iki fırka,** Müslümanlarla kâfirler **karşı karşıya görünmeğe başladı,** eli, Hars b. Hişam'ın elinde olan Şeytan da Melekleri gördü, kaçarak **topukları üzerine dönüverdi ve** kendisine "bu durumdayken bizi yüzüstü mü bırakıyorsun" dediklerinde **dedi ki: «Şüphesiz ki ben size** yardımcı olmak**dan uzağım. Muhakkak ki ben sizin görmediklerinizi,** Melekleri **gördüm. Şüphe yok ki ben Allah'**ın beni helak etmesin**den korkarım. Allah'ın azabı ise pek şiddetlidir.»**

49. O vakit münafıklar ve kalplerinde hastalık, inanç zayıflığı **bulunanlar diyordu ki: «Şu** Müslüman**ları dinleri aldatmıştır;** zira az olmalarına rağmen –dinleri sayesinde zafer kazanacaklarını sanıp- kalabalık bir orduya karşı savaşmak için gittiler.» Cenâb-ı Hak onlara cevap olarak şöyle dedi: **Halbuki her kim Allah'a tevekkül eder,** güvenirse galip gelir. **Artık şüphe yok ki Allah azîzdir,** İşi üzerinde galiptir, yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

50. Ey Muhammed! **Melekler** demir sopalarla **yüzlerine ve arkalarına vurarak**[2] **ve** onlara **«Tadın yakıcı** ateş **azabını»** diyerek **o kâfirlerin canlarını alırken**[3] **onları bir görseydin,** elbette büyük bir olay görmüş olurdun.[4]

51. İşte bu azap, **ellerinizle**[5] **yaptığınız yüzündendir, yoksa Allah kullara zulmedici değildir** ki, onları suçsuz yere azapla cezalandırsın.

---

[1] يعْمَلُونَ fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يَ ile hem de (تَعْمَلُونَ şeklinde) تَ ile okunmuştur.

[2] يَضْرِبُونَ cümlesi haldir.

[3] يَتَوَفَّى fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يَ ile; hem de (تَتَوَفَّى şeklinde) تَ ile okunmuştur.

[4] لَوْ in cevabı لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا cümlesidir.

[5] Ayeti kerimede özellikle "ellerinizle yaptıklarınız" şeklinde bir tabir seçilmesi, işlerin çoğunun ellerle görülmesi sebebiyledir.

52. Bunların hali **Fir'avun'un kavmi ile onlardan öncekilerin durumu,** âdeti **gibidir; Allah'ın ayetlerini inkâr ettiler, Allah da onları günahları sebebiyle** azap ile **alıverdi.**[1] **Şüphe yok ki Allah** dilediği şeye karşı **kuvvet sahibidir; azabı pek şiddetlidir.**

KELİME ANLAMI

46. وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin!** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat edin?)* وَرَسُولَهُ **Onun Resulüne** *(Daha ne yapın?)* وَلَا تَنَازَعُوا **Ve çekişmeyin!** تَخْتَلِفُوا İhtilafa düşmeyin *(Nerede?)* فِيمَا بَيْنَكُمْ Aranızda تَجْبُنُوا ، فَتَفْشَلُوا **Yoksa yılıp-korkarsınız** *(Daha?)* وَتَذْهَبَ **Ve gider** *(Ne?)* رِيحُكُمْ **Rüzgarınız** قُوَّتُكُمْ Gücünüz *(Daha?)* وَدَوْلَتُكُمْ Ve devletiniz *(Daha ?)* وَاصْبِرُوا **Ve sabredin!** اِنَّ اللّٰهَ **Zira Allah elbette** *(Nedir?)* مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle beraberdir** *(Ne şekilde onlarla beraberdir?)* بِالنَّصْرِ Yardımıyla وَالْعَوْنِ Ve desteğiyle

47. وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Ne gibi?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibi** خَرَجُوا **Çıktılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** *(Ne için çıktılar?)* لِيَمْنَعُوا Savunmak için *(Kimi?)* عِيرَهُمْ Kervanlarını وَلَمْ يَرْجِعُوا Ve dönmediler de *(Ne vakit?)* بَعْدَ نَجَاتِهَا Kervanları kurtulduktan sonra *(Niçin geri dönmediler?)* بَطَرًا **Çalım satmak için** *(Daha?)* وَرِئَاءَ النَّاسِ **Ve insanlara gösteriş olsun diye** حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا Onlar dediler لَا نَرْجِعُ Dönmeyiz حَتّٰى نَشْرَبَ İçinceye dek *(Neyi?)* الْخُمُورَ Şarapları *(Daha?)* وَنَنْحَرَ Ve boğazlayıncaya dek الْجَزُورَ Develeri *(Daha?)* وَتَضْرِبَ Ve vurup-çalıncaya dek عَلَيْنَا Bize *(Kim?)* الْقِيَانُ Şarkıcı kadınlar *(Nerede çalıncaya dek?)* بِبَدْرٍ Bedir'de فَيَتَسَامَعَ Böylece kulaktan kulağa duysun *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu yaptıklarımızı *(Kim?)* النَّاسُ İnsanlar *(Daha ne için çıkıp da dönmediler?)* وَيَصُدُّونَ **Ve engellemek için** *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden engellemek için?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** وَاللّٰهُ **Allah (teala)** بِمَا **Ol şeyi ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Bu kelime hem ye, hem de te ile okunmuştur *(O yaptıkları şeyi nedir?)* مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** *(Ne yönden?)* عِلْمًا İlim olarak فَيُجَازِيهِمْ Ve de onları cezalandırır *(Ne ile?)* بِهِ Onunla (yaptıklarıyla)

48. وَ اذْكُرْ Ve hatırla! اِذْ **Ol vakti ki** زَيَّنَ **Süslemişti** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** اِبْلِيسُ İblis *(Neyi süslemişti?)* اَعْمَالَهُمْ **Onların işlerini** بِاَنْ Şöyle ki شَجَّعَهُمْ Onları cesaretlendirdi *(Neye karşı cesaretlendirdi?)* عَلٰى لِقَاءِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlarla karşılaşmaya karşı *(Ne vakit?)* لَمَّا خَافُوا Korktuklarında *(Neyden?)* الْخُرُوجَ Çıkmasından

---

[1] كَفَرُوا ile başlayan cümle ve devamındakiler, önceki cümleyi (كَدَاْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) tefsir eder.

(Kimin çıkmasından?) مِنْ أَعْدَائِهِمْ Düşmanlarından *(Kimdir o düşmanları?)* بَنِي بَكْرٍ Bekir oğulları وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَا غَالِبَ **Galip gelecek yoktur** *(Kime galip gelecek?)* لَكُمْ **Size** *(Ne vakit?)* الْيَوْمَ **Bugün** *(Kimden galip gelecek yoktur?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَإِنِّي **Ve muhakkak ki ben** *(Neyim?)* جَارٌ **Yardımcıyım** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Öyle ben ki)* مِنْ كِنَانَةَ Kinane kabilesinden olan وَكَانَ Ve şeytan idi أَتَاهُمْ Onlara gelmişti فِي صُورَةِ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكٍ Süraka b. Malik suretinde *(Öyle Süraka ki)* سَيِّدِ تِلْكَ النَّاحِيَةِ O bölgenin efendisi فَلَمَّا تَرَاءَتْ **Ne zaman ki görünmeye başladı** الْتَقَتْ Karşılaştı *(Kim?)* الْفِئَتَانِ **İki topluluk** الْمُسْلِمَةُ وَالْكَافِرَةُ Müslüman ve kâfir fırka وَرَأَى Ve de gördü *(Kimi?)* الْمَلَائِكَةَ Melekleri وَكَانَ Ve idi *(Ne?)* يَدُهُ Onun eli *(Nerede idi?)* فِي يَدِ الْحَرْثِ بْنِ هِشَامٍ Hars b. Hişam'ın elinde نَكَصَ رَجَعَ **geri döndü** *(Ne üzerine geri döndü?)* عَلَى عَقِبَيْهِ **Topukları üzerine** *(Ne olduğu halde?)* هَارِبًا Kaçarak وَقَالَ **Ve dedi** لَمَّا قَالُوا Dediklerinde *(Kime?)* لَهُ Ona أَتَخْذُلُنَا 'bizi yardımsız mı bırakıyorsun? عَلَى هٰذِهِ الْحَالِ Bu hal üzere إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Uzağım** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** مِنْ جِوَارِكُمْ Size yardımcı olmaktan إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَرَى **Görüyorum** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyleri ki** لَا تَرَوْنَ **Siz görmüyorsunuz** (O gördüğü şeyler nelerdendir?) مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Ondan bedel?)* أَنْ يُهْلِكَنِي Beni helak etmesinden وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır**

49. إِذْ يَقُولُ **O vakit ki diyordu** *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Daha kim diyordu?)* وَالَّذِينَ **Ol kimseler ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İnanç zayıflığı غَرَّ **Aldattı** *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ **Bunları** أَيْ Yani الْمُسْلِمِينَ Müslümanları *(Ne aldattı?)* دِينُهُمْ **Dinleri** إِذْ خَرَجُوا Zira çıktılar مَعَ قِلَّتِهِمْ Az oldukları halde *(Ne oldukları halde?)* يُقَاتِلُونَ Savaşıyor oldukları halde *(Kiminle?)* الْجَمْعَ الْكَثِيرَ Kalabalık bir toplulukla *(Niçin çıktılar?)* تَوَهُّمًا Vehmettikleri için أَنَّهُمْ Ki onlar muhakkak يُنْصَرُونَ Yardım görecekler *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهِ Dinleri sebebiyle قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi *(Nerede?)* فِي جَوَابِهِمْ Onlara cevabında وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَكَّلْ **Tevekkül ederse** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** يَثِقْ Güvenirse *(Kime?)* بِهِ Ona يَغْلِبْ Galip gelir *(Niçin galip gelir?)* فَإِنَّ اللّٰهَ **Zira Allah elbette** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galiptir *(Ne üzerine galiptir?)* عَلَى أَمْرِهِ İşi üzerine حَكِيمٌ **Hakimdir / hikmet sahibidir** فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

50. وَلَوْ تَرَى **Ve şayet görseydin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! إِذْ **Ol vakti ki** يَتَوَفَّى **Canlarını alıyor** *(Buradaki 'yeteveffâ' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Ne?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (teteveffâ

şeklinde okundu) *(Kimin canlarını alıyorlardı?)* الَّذِينَ **Ol kimselerin ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kim kafirlerin canlarını alıyordu?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne oldukları halde canlarını alıyorlardı?)* حَالٌ يَضْرِبُونَ **Vuruyorlarken** – yazribûne kelimesi haldir– *(Nereye vuruyorlarken?)* وُجُوهَهُمْ **Onların yüzlerine** *(Daha?)* وَأَدْبَارَهُمْ **Ve arkalarına** *(Ne ile vuruyorlar?)* بِمَقَامِعَ Sopalarla *(Neyden olan sopalar?)* مِنْ حَدِيدٍ Demirden وَ يَقُولُونَ Ve diyorlarken *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذُوقُوا **Tadın!** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yakıcı azabı** أَيِ النَّارِ Yani Ateş azabını (tadın) وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı (şudur) لَرَأَيْتَ elbette görmüş olurdun *(Ne görmüş olurdun?)* أَمْرًا عَظِيمًا Büyük bir şey

ذٰلِكَ التَّعْذِيبُ **Bu** azap etme *(Ne sebebiyledir?)* بِمَا **Ol şey sebebiyledir ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti** *(Ne?)* أَيْدِيكُمْ **Sizin elleriniz** عَبَّرَ Tabir edildi *(Ne ile tabir edildi?)* بِهَا Eller ile دُونَ غَيْرِهَا Başkasıyla değil de *(Niçin eller tabirini kullandı?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Zira işlerin çoğu *(Nedir?)* تُزَاوَلُ Görülür *(Ne ile?)* بِهَا Ellerle وَأَنَّ اللّٰهَ **Yoksa Allah elbette** لَيْسَ بِظَلَّامٍ **Zulmedici değildir** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Zulüm sahibi değildir *(Kime zulmedici değildir?)* لِلْعَبِيدِ **Kullara** فَيُعَذِّبَهُمْ Ki onlara azap etsin بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız yere

دَأْبُ هٰؤُلَاءِ Bunların gidişatı *(Nedir?)* كَعَادَةِ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesinin gidişatı** durumu **gibidir** *(Daha kimin gidişatı gibi?)* وَالَّذِينَ **Ol kimselerin ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceydiler** كَفَرُوا **İnkar etmişlerdi** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** فَأَخَذَهُمُ **Bunun üzerine onları yakalayıverdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile aldı?)* بِالْعِقَابِ Azapla *(Ne sebebiyle yakalayıverdi?)* بِذُنُوبِهِمْ **Onların günahları sebebiyle** جُمْلَةُ كَفَرُوا 'Keferû' cümlesi *(Daha?)* وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonraki *(Nedir?)* مُفَسِّرَةٌ Tefsir edicidir *(Neyi?)* لِمَا قَبْلَهَا Öncesini إِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** قَوِيٌّ **Güç sahibidir** *(Ne üzerine?)* عَلٰى مَا يُرِيدُهُ Dilediği şey üzerine شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetli olandır**

﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ تَعْذِيبُ الْكَفَرَةِ ﴿بِأَنَّ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿اللهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ﴾ مُبَدِّلًا لَهَا بِالنِّقْمَةِ ﴿حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ يُبَدِّلُوا نِعْمَتَهُمْ كُفْرًا كَتَبْدِيلِ كُفَّارِ مَكَّةَ إِطْعَامَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمْنِهِمْ مِنْ خَوْفٍ وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْهِمْ بِالْكُفْرِ وَالصَّدِّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَقِتَالِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَأَنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا اٰلَ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمَهُ مَعَهُ ﴿وَكُلٌّ﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمُكَذِّبَةِ ﴿كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾﴾ وَنَزَلَ فِي قُرَيْظَةَ ﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ﴾ أَنْ لَا يُعِينُوا الْمُشْرِكِينَ ﴿ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ﴾ عَاهَدُوا فِيهَا ﴿وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾﴾ اللهَ فِي غَدْرِهِمْ ﴿فَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿تَثْقَفَنَّهُمْ﴾ تَجِدَنَّهُمْ ﴿فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ﴾ فَرِّقْ ﴿بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ﴾ مِنَ الْمُحَارِبِينَ بِالتَّنْكِيلِ بِهِمْ وَالْعُقُوبَةِ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ أَيِ الَّذِينَ خَلْفَهُمْ ﴿يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يَتَّعِظُونَ بِهِمْ ﴿وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ﴾ عَاهَدُوكَ ﴿خِيَانَةً﴾ فِي عَهْدٍ بِأَمَارَةٍ تَلُوحُ لَكَ ﴿فَانْبِذْ﴾ اِطْرَحْ عَهْدَهُمْ ﴿إِلَيْهِمْ عَلٰى سَوَاءٍ﴾ حَالٌ أَيْ مُسْتَوِيًا أَنْتَ وَهُمْ فِي الْعِلْمِ بِنَقْضِ الْعَهْدِ بِأَنْ تُعَلِّمَهُمْ بِهِ لِئَلَّا يَتَّهِمُوكَ بِالْغَدْرِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ وَنَزَلَ فِيمَنْ أَفْلَتَ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا﴾ اللهَ أَيْ فَاتُوهُ ﴿إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾﴾ لَا يَفُوتُونَهُ، وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ فَالْمَفْعُولُ الْأَوَّلُ مَحْذُوفٌ أَيْ أَنْفُسَهُمْ وَفِي أُخْرٰى بِفَتْحِ أَنَّ عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ﴾ لِقِتَالِهِمْ ﴿مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ﴾ قَالَ ص: هِيَ الرَّمْيُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ ﴿وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى حَبْسِهَا فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿تُرْهِبُونَ﴾ تُخَوِّفُونَ ﴿بِهِ عَدُوَّ اللهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿وَاٰخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ﴾ أَيْ غَيْرِهِمْ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ أَوِ الْيَهُودُ ﴿لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ﴾ جَزَاؤُهُ ﴿وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾﴾ تُنْقَصُونَ مِنْهُ شَيْئًا ﴿وَإِنْ جَنَحُوا﴾ مَالُوا ﴿لِلسِّلْمِ﴾ بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [لِلسَّلْمِ] اَلصُّلْحُ ﴿فَاجْنَحْ لَهَا﴾ وَعَاهِدْهُمْ، وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: هٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَخْصُوصٌ بِأَهْلِ الْكِتَابِ إِذْ نَزَلَتْ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ ثِقْ بِهِ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾﴾ بِالْفِعْلِ

TÜRKÇE ANLAMI

53. **Bu** kafirlere azap edişi **de, bir millet kendilerinde bulunan** nimeti küfür ile **değiştirinceye kadar, Allah'ın onlara verdiği nimeti** belaya **çevirmeyeceğinden dolayıdır.**[1] Tıpkı Mekke'li kâfirlerin 'aç iken doyrulmalarını' 'korkudan emin kılınmalarını' ve 'kendilerine peygamber gönderilmesi nimetini'; 'küfürle', 'Allah yolundan alıkoymakla' ve 'Müminlerle savaşmakla' değiştirmeleri gibi. **Gerçekten Allah işitendir, bilendir.**

54. **Firavun'un kavminin ve onlardan evvelkilerin durumu gibi ki, Rablerinin ayetlerini yalanladılar; biz de onları günahları sebebiyle helâk ettik. Ve Firavun**la birlikte on**un kavmini** de **boğduk. Ve** yalanlayan kavimlerin **hepsi de zalimler olmuşlardı.**

Beni Kurayza hakkında şu ayetler inmiştir:

55. **Şüphe yok ki, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en şerlisi kafir olanlardır. Artık onlar imân etmezler.**

56. **Onlar ki, kendileriyle** Müşriklere yardım etmeyeceklerine dair **anlaşma yapmış idin, sonra** anlaşma yaptıkları **her defada anlaşmalarını bozarlar ve onlar** anlaşmayı bozma hususunda Allah'tan **hiç çekinmezler.**

57. **Eğer savaşta onları yakalarsan,**[2] **ibret almaları için onları** cezalandırmak sureti **ile arkalarında bulunan** savaşçıları **da dağıt.**

58. **Ve eğer** seninle anlaşma yapmış **bir kavmin** anlaşmaya **hiyânet edeceğinden** bir takım emareler görererek **kesinkes korkarsan,** anlaşmalarını **kendilerine** -sen ile onlar anlaşmanın bozulduğunu bilme konusunda **eşit olarak**[3] **at!** Anlaşmanın bozulduğunu onlara bildirerek bu eşitliği sağla! Ta ki seni döneklikle suçlamasınlar. **Şüphe yok ki, Allah hâin olanları sevmez.**

Bedir günü ortadan sıvışanlar hakkında şu ayetler inmiştir:

59. Ey Muhammed! **Sakın olaki, kâfirlerin ilerleyip** Allah'tan **kurtulduklarını zannetme! Şüphe yok ki, onlar**[4] **aciz bırakamayacaklar,** ondan kurtulamayacaklar**dır.**

60. **Ve onlara karşı** savaşmak için **gücünüzün yettiği her kuvvetten** – Müslim'in rivayet ettiğine göre Peygamber efendimiz bu kuvvetin "atıcılık"

---

[1] Ayetteki أَنَّ kelimesi بِسَبَبِ أَنَّ demektir.

[2] فَإِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi, mezit مَا harfine idgam edilmiştir.

[3] عَلَى سَوَاء car-mecruru haldir.

[4] Bir kıraatte (تَحْسَبَنَّ fiili يَحْسَبَنَّ şeklinde) alttan noktalı (يَ) ile okunmuştur. (Bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir.) Bu durumda bu fiilin birinci mefulu mahzuf أَنْفُسَهُمْ kelimesidir. Diğer bir kıraatte ise أَنْ maddesi لِ takdir edilerek fethalı okunmuştur. (أَنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ şeklinde)

olduğunu söylemiştir– **ve bazı atlardan**[1] **hazırlayınız. Bununla Allah'ın ve sizin düşmanınız** olan Mekke'li kâfirleri **ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi** –ki bunlar da Münafıklar ya da Yahudilerdir– **korkutursunuz. Ve her neyi ki, Allah yolunda infak edersiniz,** onun karşılığı **size tamamen ödenir ve siz asla zulme uğratılmazsınız,** onlardan hiçbir şey size eksik ödenmez.

61. Ve eğer onlar barışa[2] **meylederlerse sen de ona meylet** ve onlarla anlaşma yap. İbni Abbas (r.a.) bu ayetin savaşı emreden ayetle neshedildiğini söylemiştir. Mücahit ise bu ayet Beni Kurayza hakkında indiği için hükmünün sadece Ehl-i Kitaba ait olduğunu belirtmiştir. **Ve Allah'a tevekkül et!** O'na güven! **Şüphe yok ki,** sözleri **hakkıyla işiten ve** yapılanları **tamamıyla bilen ancak O'dur.**

KELİME ANLAMI

53. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ Yani تَعْذِيبُ الْكَفَرَةِ Kafirlere azap etme *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّ أَيْ بِسَبَبِ **Şununla** yani şu sebepledir ki أَنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki **Allah** لَمْ يَكُ **Olmadı** مُغَيِّرًا **Değiştirici** *(Neyi?)* نِعْمَةً **Bir nimeti ki** أَنْعَمَهَا **Onu nimet olarak verdi** *(Kime verdi?)* عَلٰى قَوْمٍ **Bir topluluğa** مُبَدِّلًا Çevirici olmadı *(Neyi?)* لَهَا O nimeti *(Neye çevirici olmadı?)* بِالنِّقْمَةِ Felakete حَتّٰى يُغَيِّرُوا **Onlar değiştirinceye kadar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey nerededir?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Onların kendilerinde** يُبَدِّلُوا Onlar çevirinceye kadar *(Neyi?)* نِعْمَتَهُمْ Nimetlerini *(Neye çevirinceye kadar?)* كُفْرًا Küfre *(Bu olay ne gibi?)* كَتَبْدِيلِ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerinin değiştirmeleri gibi *(Neyi?)* إِطْعَامَهُمْ Karınlarının doymalarını *(Neden?)* مِنْ جُوعٍ Açlıktan *(Daha?)* وَأَمْنِهِمْ Ve güvende olmaları nimetini değiştirmeleri *(Neyden sonra güvende olmaları?)* مِنْ خَوْفٍ Korkudan/emniyetsizlikten sonra *(Daha?)* وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Peygamberin gönderilmesini *(Kime gönderilmesini?)* إِلَيْهِمْ Kendilerine *(Bütün bu nimetleri ne ile değiştirmeleri gibi?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Daha ne ile?)* وَالصَّدِّ Engellemekle *(Neyden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolundan *(Daha ne ile?)* وَقِتَالِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle savaşmakla وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** عَلِيمٌ **Bilendir**

54. كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ (Bunların durumu tıpkı) **Firavun ailesinin durumuna benzer** *(Daha kimin durumuna?)* وَالَّذِينَ **Ol kimselerin ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerini** فَأَهْلَكْنَاهُمْ **Biz de**

---

[1] Ayette geçen رِبَاطِ kelimesi "atların Allah yolunda hapsedilmesi" anlamında mastardır.

[2] لِلسَّلْمِ kelimesi hem kesreli, hem de fethalı س harfi ile okunmuştur. Sulh anlamına gelir.

helak ettik onları *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** *(Daha ne yaptık?)* وَاَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* اٰلَ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** قَوْمَهُ Onun kavmini مَعَهُ Onunla birlikte (boğduk) وَكُلٌّ **Ve hepsi** مِنَ الْأُمَمِ الْمُكَذِّبَةِ Yalanlayan ümmetlerin (hepsi) كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* ظَالِمِينَ **Zalimler**

وَنَزَلَ Ve indi *(Ne hakkında?)* فِي قُرَيْظَةَ Kurayza hakkında : اِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ **Muhakkak ki canlıların en kötüsü** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Kimdir?)* اَلَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

(O kimselerden bedel) اَلَّذِينَ **Onlar ki** عَاهَدْتَ **Sen anlaşma yaptın** *(Kimle?)* مِنْهُمْ **Onlardan bazılarıyla (liderleriyle)** *(Ne ile anlaşma yaptın?)* أَنْ لَا يُعِينُوا Yardım etmemeleriyle *(Kime?)* الْمُشْرِكِينَ Müşriklere ثُمَّ **Sonra** يَنْقُضُونَ **Bozarlar** *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ **Anlaşmalarını** فِي كُلِّ مَرَّةٍ **Her defasında** *(Öyle her defa ki)* عَاهَدُوا Anlaşma yaptılar *(Nerede?)* فِيهَا O vakitte وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَتَّقُونَ **Sakınmazlar** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan *(Ne konuda korkmazlar?)* فِي غَدْرِهِمْ İhanetlerinde

فَاِمَّا **Şayet** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki 'in' kelimesinin 'nun' harfinin idgamı *(Nereye idgamı?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait 'mâ' harfine تَثْقَفَنَّهُمْ تَجِدَنَّهُمْ **Bulursan onları** (Nerede?) فِي الْحَرْبِ **Harpte** فَشَرِّدْ فَرِّقْ **Dağıt,** ayır (Kimle?) بِهِمْ **Onlarla** (Kimi?) مَنْ **O kimseleri ki** (Onlar nerededir?) خَلْفَهُمْ **Onların ardındadır** (Öyle kimseler ki bunlar?) مِنَ الْمُحَارِبِينَ Muhariplerden (Neyle ayır onları?) بِالتَّنْكِيلِ بِهِمْ وَالْعُقُوبَةِ Onları cezalandırmak suretiyle لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** أَيِ الَّذِينَ خَلْفَهُمْ Yani arkalarındakiler يَذَّكَّرُونَ **Öğütlenirler** يَتَّعِظُونَ بِهِمْ Onlardan ibret alırlar

وَاِمَّا تَخَافَنَّ **Kesin olarak korkarsan** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمٍ **Bir kavimden** *(Öyle kavim ki)* عَاهَدُوكَ Seninle anlaşma yapmış *(Neden korkarsanız?)* خِيَانَةً **Hıyanetten** *(Ne konuda hıyanetten?)* فِي عَهْدٍ Anlaşmada *(Ne ile korkarsan?)* بِأَمَارَةٍ Bir takım emarelerle ki تَلُوحُ Görünüyor *(Kime?)* لَكَ Sana فَانْبِذْ اِطْرَحْ **At** *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Onların anlaşmalarını *(Kime at?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Sizler ne olduğunuz halde?)* عَلٰى سَوَاءٍ **Eşit olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani مُسْتَوِيًا Eşit olarak *(Kim?)* أَنْتَ Sen *(Daha?)* وَهُمْ Ve onlar *(Ne konuda?)* فِي الْعِلْمِ Bilme konusunda *(Neyi?)* بِنَقْضِ الْعَهْدِ Anlaşmanın bozulduğu *(Nasıl?)* بِأَنْ Şöyle ki تُعْلِمَهُمْ Onlara bildirmen suretiyle *(Neyi?)* بِهِ Bozulduğunu *(Niçin bildirmelisin?)* لِئَلَّا

يَتَّهِمُوكَ Seni itham etmesinler diye *(Ne ile?)* بِالْغَدْرِ (anlaşmaya) ihanetle إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْخَائِنِينَ **Hainleri**

59. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ Ol kimse hakkında ki أَفْلَتَ Kayboldular *(Ne vakit?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde وَلَا تَحْسَبَنَّ **Sakın zannetme** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Kimi zannetme?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne zannetme?)* سَبَقُوا **Geçtiler** *(Kimi?)* اللّٰهَ Allah'ı أَيْ Yani فَاتُوهُ Ondan kaçıp-kurtuldular (zannetmesinler) إِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** لَا يُعْجِزُونَ **Aciz bırakamayacaktır** لَا يَفُوتُونَهُ Ondan kaçamayacaklardır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı ('ya') ile (Velâ yahsebenne şeklinde okundu) فَالْمَفْعُولُ الْأَوَّلُ Bu kıraatte birinci meful *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani أَنْفُسَهُمْ Kendilerini (zannetmesinler demektir) وَفِي أُخْرَى Bir diğer kıraatte ise بِفَتْحِ أَنَّ Elif-nun maddesinin fethasıyla (okundu) *(Ne üzerine böyle okundu?)* عَلَى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine (yani 'lienne' şeklinde)

60. وَأَعِدُّوا **Ve hazırlayın** *(Kime karşı?)* لَهُمْ **Onlara karşı** *(Ne için hazırlayın?)* لِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmak için *(Ne hazırlayın?)* مَا **Ol şeyi ki** اسْتَطَعْتُمْ **Siz güç yetirdiniz** *(O güç yetirdiğiniz şey de nedendir?)* مِنْ قُوَّةٍ **Kuvvet** قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* هِيَ O kuvvet *(Nedir?)* الرَّمْيُ Ok atmaktır رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* مُسْلِمٌ Müslim *(Daha ne hazırlayın?)* وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ **Cihat için bağlanıp-beslenmiş atlar** *(Ribat kelimesi nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır بِمَعْنَى حَبْسِهَا Atların adanması *(Nereye?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yoluna *(Ne olduğunuz halde?)* تُرْهِبُونَ تُخَوِّفُونَ **Korkutuyor olduğunuz halde** *(Neyle ?)* بِهِ **Bununla** *(Kimi?)* عَدُوَّ اللّٰهِ **Allah'ın düşmanını** *(Daha kimi?)* وَعَدُوَّكُمْ **Sizin düşmanınızı** أَيْ Yani كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerini *(Daha kimleri?)* وَآخَرِينَ **Ve başkalarını** *(O başkaları ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onlardan başka** أَيْ Yani غَيْرِهِمْ Onlardan gayrı وَهُمْ Bu başkaları *(Kimdir?)* الْمُنَافِقُونَ Münafiklar أَوْ Ya da الْيَهُودُ Yahudilerdir لَا تَعْلَمُونَهُمْ **Siz onları bilmezsiniz** اللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُهُمْ **Onları bilir** وَمَا تُنْفِقُوا **Her ne infak ederseniz** *(O infak ettikleriniz de nedendir?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey** *(Nerede infak ederseniz?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** يُوَفَّ **Ödenir** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** *(Ne ödenir?)* جَزَاؤُهُ Onun karşılığı وَأَنْتُمْ **Ve halbuki siz** لَا تُظْلَمُونَ **Zulme uğramazsınız** تُنْقَصُونَ Eksik verilmezsiniz *(Neyden?)* مِنْهُ Onun karşılığından *(Ne eksik verilmezsiniz?)* شَيْئًا Hiçbir şey

وَاِنْ جَنَحُوا مَالُوا **Şayet eğilim gösterirler,** meylederlerse *(Neye?)* لِلسِّلْمِ **Barışa** *(Buradaki s-l-m kelimesi nedir?)* بِكَسْرِ السِّينِ Sin harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) اَلصُّلْحُ Sulh anlamındadır فَاجْنَحْ **Sen de eğilim göster** *(Neye?)* لَهَا **Ona** وَعَاهِدْهُمْ Ve onlarla anlaşma yap! وَقَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas هٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Savaş ayetiyle وَقَالَ مُجَاهِدٌ Ve Mücahit de dedi ki مَخْصُوصٌ Bu ayet özeldir *(Kime?)* بِأَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i Kitab'a إِذْ Zira نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي بَنِي قُرَيْظَةَ Beni Kureyza hakkında inmiştir *(Daha?)* وَتَوَكَّلْ **Ve tevekkül et!** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** ثِقْ Güven! *(Kime?)* بِهِ Ona اِنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **Odur** السَّمِيعُ **Hakkıyla işiten** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Sözü الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

﴿وَإِنْ يُرِيدُوٓا أَنْ يَخْدَعُوكَ﴾ بِالصُّلْحِ لِيَسْتَعِدُّوا لَكَ ﴿فَإِنَّ حَسْبَكَ﴾ كَافِيكَ ﴿اللّٰهُ هُوَ الَّذِيٓ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿وَأَلَّفَ﴾ جَمَعَ ﴿بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾ بَعْدَ الْإِحَنِ ﴿لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿إِنَّهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ حِكْمَتِهِ ﴿يَآ أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَ﴾ حَسْبُكَ ﴿مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿يَآ أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ﴾ حُثَّ ﴿الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ﴾ لِلْكُفَّارِ ﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَإِنْ يَكُنْ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوٓا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ﴾ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾﴾ وَهٰذَا خَبَرٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيْ لِيُقَاتِلِ الْعِشْرُونَ مِنْكُمُ الْمِائَتَيْنِ وَالْمِائَةُ أَلْفًا وَيَثْبُتُوا لَهُمْ ثُمَّ نُسِخَ لَمَّا كَثُرُوا بِقَوْلِهِ ﴿أَلْئٰنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا﴾ بِضَمِّ الضَّادِ وَفَتْحِهَا [ضُعْفًا] عَنْ قِتَالِ عَشَرَةِ أَمْثَالِكُمْ ﴿فَإِنْ يَكُنْ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوٓا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ وَهُوَ خَبَرٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيْ لِتُقَاتِلُوا مِثْلَيْكُمْ وَتَثْبُتُوا لَهُمْ ﴿وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ بِعَوْنِهِ وَنَزَلَ لَمَّا أَخَذُوا الْفِدَاءَ مِنْ أَسْرٰى بَدْرٍ ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ تَكُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَكُونَ] ﴿لَهُٓ أَسْرٰى حَتّٰى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾ يُبَالِغَ فِي قَتْلِ الْكُفَّارِ ﴿تُرِيدُونَ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿عَرَضَ الدُّنْيَا﴾ حُطَامَهَا بِأَخْذِ الْفِدَاءِ ﴿وَاللّٰهُ يُرِيدُ﴾ لَكُمْ ﴿الْاٰخِرَةَ﴾ أَيْ ثَوَابَهَا بِقَتْلِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِقَوْلِهِ (فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً) ﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللّٰهِ سَبَقَ﴾ بِإِحْلَالِ الْغَنَائِمِ وَالْأَسْرٰى لَكُمْ ﴿لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ﴾ مِنَ الْفِدَاءِ ﴿عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾﴾

﴿فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. Ve eğer güç toplamak maksadıyla seninle anlaşmak suretiyle **sana hile yapmak isterlerse şüphe yok ki, Allah sana yeter. O, o zâttır ki, seni yardımıyle ve müminlerle güçlendirmiştir.**

63. Ve (Allah), onların kalplerini önceden birbirlerine düşman iken **birleştirmiştir. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah** kudretiyle **onların aralarını bulup kaynaştırdı. Çünkü O, azizdir,** işine galiptir, **hikmet sahibidir,** hiçbir şey onun hikmeti dışına çıkmaz.

64. Ey Peygamber! Allah sana yeter. Sana tâbi olan mü'minler de sana yeter.

Ey Peygamber! Mü'minleri kafirlerle **savaşmaya teşvik et. Eğer sizden sabredici yirmi kişi olsa** onlardan **iki yüze galip olurlar. Ve eğer sizden yüz kişi olsa,**[1] **kâfir olanlardan bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar**[2] **şüphe yok ki, hakkı anlamaz bir kavimdirler.** Bu ayet emir anlamında gelmiş bir haberdir; "*sizden yirmi kişi, ikiyüz kişiyle; yüz kişi de bin kişiyle savaşsın ve onlara karşı sebat göstersin.*" anlamına gelir. Sonraları Müslümanlar çoğalınca bu ayet peşindeki şu ayetle neshedilmiştir:

Şimdi Allah sizden (yükü) hafifleştirdi ve elbette sizden on kat fazla kişiyle savaşma hususunda **sizde bir zaaf**[3] **olduğunu bilmiştir. Artık sizden sabredici yüz kişi bulunursa**[4] **iki yüz kişiye galip gelir. Ve eğer sizden bin kişi bulunursa iki bin kişiye galip gelir, Allah'ın izni,** iradesi**yle.** Bu ayet de emir anlamında haberdir; "İki katınız kafirlerle savaşın ve onlara karşı sebat gösterin" anlamındadır. **Ve Allah** yardımıyla birlikte **sabredenlerle beraberdir.**

Bedir esirlerinden fidye aldıklarında şu ayetler indi:

Hiç bir peygamber için yeryüzünde tamamen kuvvetlenmedikçe, çok kafir öldürmedikçe **esirler edinmesi**[5] **olamaz.** Ey Müminler! **Siz** fidye almak suretiyle **dünya**nın düşük **menfaatini istersiniz. Allah ise** onları öldürmenizin karşılığı olarak sizin için **ahiret**in sevabını **ister. Ve Allah azîzdir, hakîmdir.** Bu ayeti kerime "*savaş sona erince onları ya karşılıksız, ya da fidye ile salıverin*" *(Muhammed:4)* ayetiyle neshedilmiştir.

Eğer ganimetlerin ve esirlerin helal kılınması yönünde **Allah'tan bir yazı geçmiş olmasaydı, almış olduğunuz** ganimetler **hususunda size elbette pek büyük bir azap dokunurdu.**

Artık ganîmet olarak elde ettiğiniz şeyden helâl ve hoş olarak yeyin ve Allah'tan korkun. Şüphe yok ki Allah ziyade mağfiretlidir, merhametlidir.

KELİME ANLAMI

وَاِنْ يُرِيدُوا **Şayet isterlerse** *(Neyi?)* اَنْ يَخْدَعُوكَ **Seni aldatmayı** *(Neyle?)* بِالصُّلْحِ Sulh ile *(Niçin yapılan sulh?)* لِيَسْتَعِدُّوا (Savaşa) hazırlık yapmaları için *(Kime karşı?)* لَكَ Sana karşı فَاِنَّ حَسْبَكَ **Bu durumda elbette sana yeter** كَافِيكَ Sana kafidir *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** هُوَ **O!** *(Nedir?)* الَّذِي **Odur ki** اَيَّدَكَ **Seni destekledi** *(Neyle destekledi?)* بِنَصْرِهِ **Yardımıyla**

---

[1] يكن fiili hem ي harfi ile hem de ت harfi ile okunmuştur.
[2] بِأَنَّهُمْ sözü بِسَبَبِ أَنَّهُمْ anlamına gelir.
[3] ضعفا kelimesi, hem ض harfinin zammesiyle (ضُعْفًا şeklinde) hem de fethasıyla (bizim kıratimizde de olduğu gibi ضَعْفًا şeklinde) okunmuştur.
[4] يكن fiili hem ي harfi ile hem de ت harfi ile okunmuştur.
[5] يتكون fiili hem ي hem de ت ile okunmuştur.

(Daha ne ile destekledi?) وَبِالْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerle**

63. وَأَلَّفَ **Ve birleştirdi** جَمَعَ Cem etti *(Neyi?)* بَيْنَ قُلُوبِهِمْ **kalplerinin arasını** بَعْدَ الْإِحَنِ Düşmanlıklardan sonra لَوْ أَنْفَقْتَ **Şayet sen infak etsen** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** *(O şey neredendir?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** جَمِيعًا **Hepsini** مَا أَلَّفْتَ **Birleştiremezdin** *(Neyi?)* بَيْنَ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinin arasını** وَلَكِنَّ اللهَ **Şu kadarı var ki Allah** أَلَّفَ **Birleştirdi** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasını** *(Ne ile birleştirdi?)* بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galip olandır عَلَى أَمْرِهِ İşine حَكِيمٌ **Hakimdir** لَا يَخْرُجُ Çıkmaz *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neyden çıkmaz?)* عَنْ حِكْمَتِهِ Onun hikmetinden

64. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Nebi!** حَسْبُكَ **Sana yeter** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Daha?)* وَ حَسْبُكَ **Ve** yeter sana مَنْ **Ol kimse ki** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Sana tabi olanlarda kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden**

65. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Nebi!** حَرِّضِ **Coştur** حُثَّ Teşvik et *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Neye coştur?)* عَلَى الْقِتَالِ **Savaşa** *(Kime karşı?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere إِنْ يَكُنْ **Şayet olursa** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* عِشْرُونَ **Yirmi (kişi)** *(Öyle yirmi kişi ki)* صَابِرُونَ **Sabreden** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* مِائَتَيْنِ **İki yüz kişiye** *(O iki yüz kişi de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَإِنْ يَكُنْ **Ve şayet olursa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ "Ya" ile ('in yekün' şeklinde okundu) *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve de "ta" ile ('in tekün' şeklinde) *(Kimden olursa?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* مِائَةٌ **Yüz (kişi)** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* أَلْفًا **Bin(kişiy)e** *(O bin kişi de kimlerdendir?)* مِنَ الَّذِينَ **Ol kimselerden ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne sebeple kafir oldular?)* بِأَنَّهُمْ أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ **onların olması sebebiyle** *(Ne olması sebebiyle?)* قَوْمٌ **Bir kavim ki** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamıyorlar** وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Öyle haber ki)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir anlamında أَيْ Yani لِيُقَاتِلَ Savaşsın *(Kim?)* الْعِشْرُونَ Yirmi (kişi) *(Kimden olan yirmi kişi?)* مِنْكُمْ Sizden *(Kimle savaşsın?)* الْمِائَتَيْنِ İki yüz kişiyle *(Daha?)* وَالْمِائَةُ Ve yüz kişi de savaşsın *(Kimle savaşsın?)* أَلْفًا Bin kişiyle وَيَثْبُتُوا Ve sebat göstersinler *(Kime karşı?)* لَهُمْ Onlara karşı ثُمَّ نُسِخَ Sonra neshedildi *(Ne vakit?)* لَمَّا كَثُرُوا Ne zaman ki çoğaldılar *(Ne ile neshedildi?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle

66. أَلْآنَ خَفَّفَ **Şimdi hafifletti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Daha?)* وَعَلِمَ **Ve bildi ki** أَنَّ فِيكُمْ **Elbette sizde vardır** *(Ne?)* ضُعْفًا **Zayıflık** *(Bu kelime)* بِضَمِّ الضَّادِ Zad harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) *(Neyde bir zayıflık bildi?)* عَنْ قِتَالِ

عَشَرَةٍ أَمْثَالِكُمْ Sizin on katınızla savaşmanızda فَإِنْ يَكُنْ **Şayet olursa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (okundu) *(Kimden olursa?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* مِائَةٌ **Yüz (kişi)** *(Öyle yüz kişi ki)* صَابِرَةٌ **Sabreden** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime?)* مِائَتَيْنِ **İki yüz(kişiy)e** *(O iki yüz kişi kimlerdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَإِنْ يَكُنْ **Ve şayet olursa** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olursa?)* أَلْفٌ **Bin (kişi)** يَغْلِبُوا **Galip gelir** *(Kime galip gelir?)* أَلْفَيْنِ **İkibin(kişiy)e** *(Ne ile onlara galip gelirsiniz?)* بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَهُوَ Bu ayet *(Nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Öyle haber ki)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir anlamında أَيْ Yani لِتُقَاتِلُوا Savaşın *(Kimle?)* مِثْلَيْكُمْ Sizin iki katınızla *(Daha?)* وَتَثْبُتُوا Ve sebat gösterin *(Kime karşı?)* لَهُمْ Onlara karşı وَاللهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* مَعَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerle beraberdir** *(Ne ile onlarla beraberdir?)* بِعَوْنِهِ Yardımıyla

. وَنَزَلَ Ve indi *(Ne vakit?)* لَمَّا أَخَذُوا Ne zaman ki aldılar *(Neyi?)* الْفِدَاءَ Fidyeyi *(Kimden aldılar?)* مِنْ أَسْرَى بَدْرٍ Bedir esirlerinden : مَا كَانَ **(Doğru) değildir** *(Kim için?)* لِنَبِيٍّ **Hiçbir Peygamber için** *(Ne doğru değildir?)* أَنْ تَكُونَ **Olması** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu) *(Kim için olması?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olması?)* أَسْرَى **Esirler** *(Ne zamana dek?)* حَتَّى يُثْخِنَ **Yoğunluk kazanıncaya dek** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** يُبَالِغَ Hatırı sayılır derecede olmadıkça *(Ne konuda?)* فِي قَتْلِ الْكُفَّارِ Kafirleri öldürmede تُرِيدُونَ **Siz istiyorsunuz** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Neyi?)* عَرَضَ الدُّنْيَا **Dünyanın geçici yararını** حُطَامَهَا Düşük menfaatini *(Ne ile istiyorsunuz?)* بِأَخْذِ الْفِدَاءِ Fidye almakla وَاللهُ **Ve Allah da** يُرِيدُ **İstiyor** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neyi istiyor?)* الْآخِرَةَ **Ahireti** أَيْ Yani ثَوَابَهَا Ahiret sevabını *(Ne ile olan ahiret sevabı?)* بِقَتْلِهِمْ Onları öldürmekle وَاللهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** حَكِيمٌ **Hakimdir** وَهَذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ، Ya karşılıksız salıverin bundan sonra وَإِمَّا فِدَاءً، Yada fidye karşılığı (ayeti kerimesiyle neshedilmiştir)

. لَوْلَا كِتَابٌ **Bir yazı olmasaydı** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Ne olmasaydı?)* سَبَقَ **Geçmiş** *(Ne ile ilgili olan yazı?)* بِإِحْلَالِ الْغَنَائِمِ Ganimetlerin helal kılınmasıyla *(Daha?)* وَالْأَسْرَى Ve esirlerin helal kılınmasıyla *(Kime?)* لَكُمْ Size لَمَسَّكُمْ **Elbette dokunurdu size** *(Nelerde dokunurdu?)* فِيمَا **Ol şeylerde** أَخَذْتُمْ **Siz aldınız** *(O aldığınız şeyler de neydendir?)* مِنَ الْفِدَاءِ Fidye *(Ne dokunurdu?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** عَظِيمٌ **Büyük**

69. فَكُلُوا **Artık yiyin!** *(Neyden?)* مِمَّا **Ol şeylerden ki** غَنِمْتُمْ **Ganimet olarak aldınız** *(O şeyler ne olduğu halde yiyin?)* حَلَالًا **Helal olarak** *(Daha ne olduğu halde?)* طَيِّبًا **Temiz olarak** وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** إِنَّ اللّٰهَ **Zira elbette Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir**

﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي اَيْدِيكُمْ مِنَ الْاُسَارٰى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (الْاَسْرٰى) ﴿اِنْ يَعْلَمِ اللّٰهُ
فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا﴾ إِيمَانًا وَإِخْلَاصًا ﴿يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا اُخِذَ مِنْكُمْ﴾ مِنَ الْفِدَاءِ بِأَنْ
يُضَعِّفَهُ لَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَيُثِيبَكُمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ ذُنُوبَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿٧٠﴾﴾ ﴿وَاِنْ يُرِيدُوا﴾ أَيِ الْأَسْرٰى ﴿خِيَانَتَكَ﴾ بِمَا أَظْهَرُوا مِنَ الْقَوْلِ ﴿فَقَدْ خَانُوا
اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ بَدْرٍ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَمْكَنَ مِنْهُمْ﴾ بِبَدْرٍ قَتْلًا وَأَسْرًا فَلْيَتَوَقَّعُوا مِثْلَ ذٰلِكَ
إِنْ عَادُوا ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٧١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ وَهُمُ الْمُهَاجِرُونَ ﴿وَالَّذِينَ اٰوَوْا﴾ اَلنَّبِيَّ
ﷺ ﴿وَنَصَرُوا﴾ وَهُمُ الْأَنْصَارُ ﴿اُولٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ﴾ فِي النُّصْرَةِ وَالْإِرْثِ
﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ﴾ بِكَسْرِ الْوَاوِ وَفَتْحِهَا [وَلَايَتِهِمْ] ﴿مِنْ
شَيْءٍ﴾ فَلَا إِرْثَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ وَلَا نَصِيبَ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ ﴿حَتّٰى يُهَاجِرُوا﴾ وَهٰذَا
مَنْسُوخٌ بِآخِرِ السُّورَةِ ﴿وَاِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ﴾ لَهُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
﴿اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ﴾ عَهْدٌ فَلَا تَنْصُرُوهُمْ عَلَيْهِمْ وَتَنْقُضُوا عَهْدَهُمْ
﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ﴾ فِي النُّصْرَةِ
وَالْإِرْثِ فَلَا إِرْثَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ ﴿اِلَّا تَفْعَلُوهُ﴾ أَيْ تَوَلِّيَ الْمُسْلِمِينَ وَقَطْعَ الْكُفَّارِ
﴿تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْاَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾﴾ بِقُوَّةِ الْكُفْرِ وَضَعْفِ الْإِسْلَامِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ اٰوَوْا وَنَصَرُوا اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ السَّابِقِينَ إِلَى
الْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ ﴿وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُولٰٓئِكَ مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ
وَالْأَنْصَارُ ﴿وَاُولُوا الْاَرْحَامِ﴾ ذَوُو الْقَرَابَاتِ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ﴾ فِي الْإِرْثِ مِنَ
التَّوَارُثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ الْمَذْكُورِ فِي الْآيَةِ السَّابِقَةِ ﴿فِي كِتَابِ اللّٰهِ﴾ اَللَّوْحِ
الْمَحْفُوظِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾﴾ وَمِنْهُ حِكْمَةُ الْمِيرَاثِ.

TÜRKÇE ANLAMI

70. Ey Peygamber! Ellerinizde olan esirlere:[1] **«Eğer Allah sizin kalplerinizde bir hayır,** bir iman ve samimiyet **bilirse, sizden alınmış olan** fidye**den daha hayırlısını** dünyada iken (malınızı) katlamak, ahirette

[1] Bir kıraatte الْأُسَارٰى kelimesi الْأَسْرٰى şeklinde de okunmuştur. (Bizim kıraatimizde de böyledir.)

de sevaplandırmak suretiyle **size verir ve sizin için** günahlarınıza **mağfiret eder. Ve Allah ziyade mağfiretlidir, merhametlidir.»**

71. **Ve eğer** esirler zahirde söyledikleri sözlerle **sana hiyânet etmek isterlerse muhakkak ki, daha** önce inkar etmek suretiyle Bedir'de **Allah'a hiyânet ettiler de onlara karşı** esir alıp, öldürmen yönünde **sana imkân vermişti.** Dolayısıyla yine ihanet ederlerse aynı şeyi beklesinler. **Ve Allah** yarattıklarını **ziyade bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

72. **O kimseler ki, imân edip hicret ettiler ve Allah yolunda mallarıyla ve nefisleriyle cihat ettiler** –bunlar Muhacirlerdir– **ve o kimseler ki,** Peygambere(s.a.v.) **yer verdiler ve** ona **yardım ettiler** –bunlar da Ensardır– **işte onlar** yardımlaşma ve miras hususlarında **birbirlerinin velîleridir. Ve o kimseler ki, imân ettiler de hicret etmediler, hicret edinceye kadar onların velâyetinden**[1] **hiçbir şey size ait değildir.** Dolayısıyla aranızda ne veraset sözkonusudur, ne de onlar için ganimet payı vardır. Bu ayette geçen Muhacirlerle Ensar arasındaki veraset hükmü surenin sonundaki ayetle neshedilmiştir. **Ve eğer din hususunda yardımınızı isterlerse** kafirlere karşı onlara **yardım etmek üzerinize bir borçtur. Ancak sizinle aralarında bir anlaşma bulunan bir kavim aleyhine değil!** Kafirlere karşı onlara yardım edip de yaptığınız anlaşmayı bozmayın. **Ve Allah yapacaklarınızı hakkıyla görür.**

73. **Ve kafir olanların bazıları** yardımlaşma ve miras hususlarında **bazılarının velîleridir.** Böyle olduğundan dolyıa sizinle onlar arasında veraset yoktur. **Eğer bunu,** Müslümanları veli edinip, kafirlerle olan bağınızı koparma işini **yapmazsanız,** Küfrün güçlenmesi, İslam'ın zayıf düşmesi şeklinde **yeryüzünde bir fitne ve pek büyük bir fesat olur.**

74. **Ve o kimseler ki, imân edip hicret ettiler ve Allah yolunda cihada atıldılar. Ve o kimseler ki, (muhacirleri) barındırdılar ve yardım ettiler. İşte gerçekten mümin olanlar onlardır. Onlar için bir mağfiret ve** cennette **bol rızık vardır.**

75. **O kimseler ki,** ilk iman edip, ilk hicret edenlerden **sonra imân ettiler ve hicret ettiler ve sizinle beraber cihada atıldılar,** Ey Muhacir ve Ensar topluluğu! **artık onlar da sizlerdendir. Allah'ın kitabında,** Levh-i Mahfuz'da **Rahîm sahipleri,** akrabalar **ise onların bazıları bazılarına** miras hususunda –önceki ayette zikredilen "iman ve hicret sebebiyle mirasçı olmaktan"– **daha layıktır. Şüphe yok ki Allah herşeyi tamamıyla bilicidir.** Mirasın hikmeti de hakkıyla bildiği hususlardandır.

---

[1] وِلاَيَتِهِمْ kelimesi hem (وِلاَيَتِهِمْ şeklinde) و harfinin kesresiyle, hem de (وَلاَيَتِهِمْ şeklinde) و harfinin fethasıyla okunmuştur.

KELİME ANLAMI

يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Peygamber!** قُلْ **De!** *(Kime?)* لِمَنْ **Ol kimseye ki** *(O kimse nerededir?)* فِي اَيْدِيكُمْ **Sizin ellerinizde** *(O ellerinizde olanlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْاُسَارٰى **Esirlerden** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «الْاَسْرٰى» El-Esrâ (şeklinde okundu) اِنْ يَعْلَمْ **Şayet bilirse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي قُلُوبِكُمْ **Sizin kalplerinizde** *(Neyi bilirse?)* خَيْرًا **Bir hayrı** إِيمَانًا İmanı *(Daha?)* وَإِخْلَاصًا İhlasla birlikte يُؤْتِكُمْ **Size verir** *(Neyi?)* خَيْرًا **Bir hayrı** *(Neyden verir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** اُخِذَ **Alındı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(O sizden alınan da neydendir?)* مِنَ الْفِدَاءِ Fidye بِأَنْ Şöyle ki يُضَعِّفَهُ Onu kat kat verir *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha?)* وَيُثِيبَكُمْ Ve size sevap verir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Daha?)* وَيَغْفِرْ **Ve mağfiret eder** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Sizden bedel?)* ذُنُوبَكُمْ Günahlarınıza وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir**

وَاِنْ يُرِيدُوا **Yani esirler isterlerse** أَيِ الْأَسْرٰى Yani esirler isterse *(Ne isterlerse?)* خِيَانَتَكَ **Sana ihanet etmek** *(Ne ile sana ihanet etmek isterlerse?)* بِمَا Ol şeyle ki أَظْهَرُوا İzhar ettiler *(O İzhar ettikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْقَوْلِ Söz فَقَدْ خَانُوا **Muhakkak ki ihanet etmişlerdi** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ بَدْرٍ Bedirden önce *(Neyle ihanet ettiler?)* بِالْكُفْرِ Küfürle فَأَمْكَنَ **Böylece O da imkan verdi** *(Kime karşı?)* مِنْهُمْ **Onlara karşı** *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de *(Hangi yönden sana imkan verdi?)* قَتْلًا Öldürme yönünden *(Daha?)* وَأَسْرًا Ve esir etme yönünden *(Şayet sana ihanet etmek isterlerse...)* فَلْيَتَوَقَّعُوا Düşerler *(Neye?)* مِثْلَ ذٰلِكَ Bunun aynısına إِنْ عَادُوا Eğer dönerlerse وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Ziyade hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işlerde

اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Ne ile cihat ettiler?)* بِاَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَاَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** *(Nerede cihat ettiler?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْمُهَاجِرُونَ Muhacirlerdir *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** اٰوَوْا **Barındırdılar** *(Kimi?)* النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygamberi *(Daha ne yaptılar?)* وَنَصَرُوا **Ve yardım ettiler** ona وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْأَنْصَارُ Ensardır

(Bu kimseleri nedir?) أولٰئِكَ **İşte onlar** *(Onlardan bedel)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Nedir?)* أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının velileridir** *(Hangi konuda?)* فِي النُّصْرَةِ Yardım konusunda *(Daha?)* وَالإِرْثِ Ve miras konusunda وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَلَمْ يُهَاجِرُوا **Ve hicret de etmediler** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Neyden?)* مِنْ وَلَايَتِهِمْ **Onların velayetlerinden** *(Bu kelime)* بِكَسْرِ الْوَاوِ Vav harfinin kesresiyle *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okundu) *(Ne yoktur?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** فَلَا إِرْثَ Veraset yoktur *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ Onların arasında وَلَا نَصِيبَ لَهُمْ Ve onların payı da yoktur *(Nerede?)* فِي الْغَنِيمَةِ Ganimette *(Ne zaman dek?)* حَتّٰى يُهَاجِرُوا **Hicret edene dek** وَهٰذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ Neshedilmiştir *(Ne ile neshedilmiştir?)* بِآخِرِ السُّورَةِ Surenin sonuyla وَاِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ **Ve şayet yardım isterlerse sizden** *(Ne konuda?)* فِي الدِّينِ **Din hususunda** فَعَلَيْكُمُ **Size gerekir** *(Ne?)* النَّصْرُ **Yardım etmek** *(Kime yardım?)* لَهُمْ Onlara *(Kime karşı onlara yardım etmeniz gerekir?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlere karşı إِلَّا **Ancak (müstesna)** عَلٰى قَوْمٍ **Bir kavim aleyhine ki** بَيْنَكُمْ **Sizinle** وَبَيْنَهُمْ **Onların arasında vardır** *(Ne?)* مِيثَاقٌ **Anlaşma** عَهْدٌ Ahit vardır فَلَا تَنْصُرُوهُمْ Bu durumda onlara yardım etmeyin *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ O kafirlere karşı وَتَنْقُضُوا Ve bozmayınız *(Neyi?)* عَهْدَهُمْ Onlarla anlaşmanızı وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا **Ol şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Siz işliyorsunuz** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Tamamiyle görücüdür**

73. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının velileridir** *(Ne konuda?)* فِي النُّصْرَةِ Yardım konusunda *(Daha?)* وَالإِرْثِ Ve veraset konusunda فَلَا إِرْثَ Veraset yoktur *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ Sizinle *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ Onların arasında إِلَّا تَفْعَلُوهُ **Şayet siz yapmazsanız bunu** أَيْ Yani تَوَلِّي الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara velilik etmeyi yapmazsanız *(Daha?)* وَقَطْعَ الْكُفَّارِ Ve kafirleri kesme işini de yapmazsanız تَكُنْ **Olur** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Bir fitne** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha ne olur?)* وَفَسَادٌ **Ve bir fesat ki** كَبِيرٌ **Büyük** *(Yeryüzünde fitne ve fesat ne ile olur?)* بِقُوَّةِ الْكُفْرِ Küfrün güçlenmesiyle *(Daha?)* وَضَعْفِ الْإِسْلَامِ Ve İslam'ın zayıflamasıyla

74. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler**

(Daha ne yaptılar?) وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آوَوْا **Barındırdılar** *(Daha ne yaptılar?)* وَنَصَرُوا **Ve yardım ettiler** أُولَئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Asıl onlardır** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Öyle imanla ki)* حَقًّا **Gerçek** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Mağfiret** *(Daha?)* وَرِزْقٌ **Ve bir rızık ki** كَرِيمٌ **Bol** *(Nerede bol rızık vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ Yani بَعْدَ السَّابِقِينَ إِلَى الْإِيمَانِ İlk iman edenlerden sonra *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Ve ilk hicret edenlerden sonra *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Kimle birlikte?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** فَأُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* مِنْكُمْ **Sizdendir** أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ Ey muhacirler *(Daha?)* وَالْأَنْصَارُ Ve Ey ensar وَأُولُوا الْأَرْحَامِ **Ve rahim sahipleri** ذَوُو الْقَرَابَاتِ Nesep hısımları *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** أَوْلَى بِبَعْضٍ **Bazısına daha yakındır** *(Ne konuda?)* فِي الْإِرْثِ Varis olma konusunda *(Neyden daha yakındır?)* مِنَ التَّوَارُثِ بِالْإِيمَانِ İman sebebiyle varis olmaktan *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Ve hicret sebebiyle varis olmaktan *(Öyle iman ki)* الْمَذْكُورِ Zikredilen *(Nerede?)* فِي الْآيَةِ السَّابِقَةِ Önceki ayette *(Nerede daha yakındır?)* فِي كِتَابِ اللهِ **Allah'ın kitabında** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi mahfuz'da إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** وَمِنْهُ Bu ziyade bildiği şeylerden biri de *(Nedir?)* حِكْمَةُ الْمِيرَاثِ Mirastaki hikmettir

٩

سُورَةُ التَّوْبَةِ

مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا الْآيَتَيْنِ آخِرَهَا
مِأَةٌ وَثَلَاثُونَ اَوْ اِلَّا آيَةً

سُورَةُ التَّوْبَةِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا الْآيَتَيْنِ آخِرَهَا مِأَةٌ وَثَلَاثُونَ اَوْ اِلَّا آيَةً﴾

وَلَمْ تُكْتَبْ فِيهَا الْبَسْمَلَةُ لِأَنَّهُ ﷺ لَمْ يُؤْمَرْ بِذٰلِكَ كَمَا يُؤْخَذُ مِنْ حَدِيثٍ رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَ اَخْرَجَ فِى مَعْنَاهُ عَنْ عَلِيٍّ اَنَّ الْبَسْمَلَةَ اَمَانٌ وَهِىَ نَزَلَتْ لِرَفْعِ الْاَ مْنِ بِالسَّيْفِ وَعَنْ حُذَيْفَةَ اَنَّكُمْ تُسَمُّونَهَا سُورَةَ التَّوْبَةِ وَهِىَ سُورَةُ الْعَذَابِ وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ اَنَّهَا آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ

هٰذِهِ ﴿بَرَاءَةٌ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ﴾ وَاصِلَةٌ ﴿اِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾﴾ عَهْدًا مُطْلَقًا أَوْ دُونَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ أَوْ فَوْقَهَا وَنَقَضَ الْعَهْدَ بِمَا يُذْكَرُ فِي قَوْلِهِ ﴿فَسِيحُوا﴾ سِيرُوا آمِنِينَ أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ﴾ أَوَّلُهَا شَوَّالٌ بِدَلِيلِ مَا سَيَأْتِي وَلَا أَمَانَ لَكُمْ بَعْدَهَا ﴿وَاعْلَمُوٓا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ﴾ أَيْ فَائِتِي عَذَابِهِ ﴿وَاَنَّ اللهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾﴾ مُذِلُّهُمْ فِي الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأُخْرَى بِالنَّارِ ﴿وَاَذَانٌ﴾ إِعْلَامٌ ﴿مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ﴾ يَوْمَ النَّحْرِ ﴿اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ ﴿اللهَ بَرِيٓءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ وَعُهُودِهِمْ ﴿وَرَسُولُهُ﴾ بَرِيءٌ أَيْضًا وَقَدْ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا مِنَ السَّنَةِ وَهِيَ سَنَةُ تِسْعٍ فَأَذَّنَ يَوْمَ النَّحْرِ بِمِنًى بِهٰذِهِ الْآيَاتِ وَأَنْ لَا يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ رَوَاهُ

الْبُخَارِيُّ ﴿فَإِنْ تُبْتُمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ ﴿فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ وَبَشِّرِ﴾ أَخْبِرْ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾﴾ مُؤْلِمٍ وَهُوَ الْقَتْلُ وَالْأَسْرُ فِي الدُّنْيَا وَالنَّارُ فِي الْآخِرَةِ ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا﴾ مِنْ شُرُوطِ الْعَهْدِ ﴿وَلَمْ يُظَاهِرُوا﴾ يُعَاوِنُوا ﴿عَلَيْكُمْ أَحَدًا﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى﴾ انْقِضَاءِ ﴿مُدَّتِهِمْ﴾ الَّتِي عَاهَدْتُمْ عَلَيْهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾﴾ بِإِتْمَامِ الْعُهُودِ ﴿فَإِذَا انْسَلَخَ﴾ خَرَجَ ﴿الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ﴾ وَهِيَ آخِرُ مُدَّةِ التَّأْجِيلِ ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ فِي حِلٍّ أَوْ حَرَمٍ ﴿وَخُذُوهُمْ﴾ بِالْأَسْرِ ﴿وَاحْصُرُوهُمْ﴾ فِي الْقِلَاعِ وَالْحُصُونِ حَتَّى يَضْطَرُّوا إِلَى الْقَتْلِ أَوِ الْإِسْلَامِ ﴿وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ﴾ طَرِيقٍ يَسْلُكُونَهُ وَنَصْبُ كُلَّ عَلَى نَزْعِ الْخَافِضِ ﴿فَإِنْ تَابُوا﴾ مِنَ الْكُفْرِ ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَآتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ﴾ وَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهُمْ ﴿إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ مَرْفُوعٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿اسْتَجَارَكَ﴾ اِسْتَأْمَنَكَ مِنَ الْقَتْلِ ﴿فَأَجِرْهُ﴾ أَمِّنْهُ ﴿حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنَ ﴿ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ﴾ وَهُوَ مَوْضِعُ أَمْنِهِ وَهُوَ دَارُ قَوْمِهِ إِنْ لَمْ يُؤْمِنْ لِيَنْظُرَ فِي أَمْرِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾﴾ دِينَ اللّٰهِ فَلَا بُدَّ لَهُمْ مِنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ لِيَعْلَمُوا

TÜRKÇE ANLAMI

9- Tevbe Sûresi

128 ve 129. ayetler hariç Medine'de inmiştir
130 ya da 129 ayettir

Bu sure, son iki ayet hariç Medine'de nazil olmuştur. Bazı müfessirler son ayet hariç geri kalan kısmının Medine'de nazil olduğunu söyler. Surenin ayetleri yüz yirmi dokuz veya yüz otuzdur. Bu surenin başında besmelenin yazılmamış olması Peygamberimizin (s.a.v.) bunu emretmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim Hâkim'in Hz. Ali'den rivayet ettiği şu hadisin manasından da bu anlaşılmaktadır: "*Besmele emandır. Bu sure ise kılıçla emanı kaldırmak için nazil olmuştur.*" Bunun gibi Hz. Huzeyfe'den de şöyle nakledilir: "*Siz bu sureyi tevbe diye isimlendiriyorsunuz; oysa o azap suresidir.*" Buharî'nin Hz. Bera'dan naklettiğine göre bu sure Kuran-ı Kerim'de en son nazil olan suredir.

1. **Allah ve Resulünden, kendileriyle** gerek süresiz, gerek dört aydan az veya çok **antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere** ulaşmak üzere **bir beraattir**. Anlaşmanın bozulması, bir sonraki ayette zikredilen şeylerle olmuştur:

2. **Yeryüzünde dört ay daha** -bu dört ayın başlangıcı şevval ayıdır; nitekim gelecek ayet buna işaret etmektedir- emniyetle **dolaşın** ey müşrikler! Bundan sonra size eman yoktur. **Şunu da bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakacak** onun azabını ortadan kaldıracak **değilsiniz; Allah ise, inkârcıları perişan edecektir** onları dünyada öldürülmekle ahirette ateşle zelil edecektir.

3. **Hacc-ı ekber** nahir **gününde, Allah ve Resûlünden bütün insanlara bir bildiridir** bir ilamdır: **Allah ve Resûlü, Allah'a ortak koşanlardan** onların ahitlerinden **uzaktır.** nitekim Buhari'nin rivayetine göre Hz. Resulüllah efendimiz Hz. Ali'yi hicrî dokuzuncu yılda müşrikler göndermiş ve Mina'da bu ayetleri onlara ilan ettirmiştir. Ayrıca bu seneden sonra hiçbir müşriğin hac yapamayacağını ve Kâbe'yi çıplak olarak kimsenin tavaf edemeyeceğini de onlara tebliğ ettirmiştir. **Eğer** küfürden **tövbe ederseniz bu sizin için hayırlıdır. Ama** imandan **yüz çevirirseniz, şunu iyi bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakabilecek değilsiniz. İnkârcılara elem dolu** acı veren **bir azabı** ki bu azab dünyada öldürülmek veya esir olmak, ahirette ise cehenneme atılmak şeklinde tecelli edecektir **müjdele** onlara böyle bir azabı haber ver!

4. **Ancak Allah'a ortak koşanlardan, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz, sonra da antlaşmalarında size karşı** anlaşma şartlarından **hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize** kafirlerden **hiç kimseye yardım etmemiş** arka çıkmamış **olanlar, bu hükmün dışındadır. Onların antlaşmalarını, süreleri bitinceye kadar tamamlayın. Şüphesiz Allah,** ahitlerini tamamlayarak **kendine karşı gelmekten sakınanları sever.**

5. **Haram aylar** bu aylar tecil/tehir müddetinin sonuna tekabül etmektedir **çıkınca bu Allah'a ortak koşanları artık** helal ya da haram mıntıka olsun **bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayın,** esir alın **onları** kalelerine **hapsedin** ta ki ya ölüme ya da Müslüman olmaya mecbur kalsınlar **ve onları her**[1] **gözetleme yerine** geçtikleri yollara **oturup gözetleyin. Eğer** küfürden **tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın** onlara ilişmeyin. **Şüphesiz Allah** tevbe edenleri **çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.**

6. **Eğer Allah'a ortak koşanlardan biri**[2] **senden sığınma** ölümden eman **talebinde bulunursa, Allah'ın kelâmını** Kuran'ı **işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanı** ona eman ver. **Sonra da onu** iman etmediği takdirde

---

[1] Ayette geçen "كُلَّ" kelimesinin nasp olması, harf-i cerrin hazfedilip sarih meful olmasındandır.

[2] Ayette geçen "أَحَدٌ" kelimesinin merfu olması, mahzuf fiili tefsir eden mabadindeki fiil sebebiyledir.

kendi durumunu gözden geçirmesi için **güven içinde olacağı yere** kavminin memleketine **ulaştır. Bu** zikredilen şey, **onların** Allah'ın dinini **bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir** dolayısıyla dini bilmeleri için, onların mutlaka Kuran'ı dinlemesi gerekir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ التَّوْبَةِ ﴿٩﴾

9- Tevbe Sûresi

مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir أَوْ Ya da إِلَّا الْآيَتَيْنِ Ancak İki ayet (hariç) *(Neredeki iki ayet?)* آخِرَهَا Sonundaki مِائَةٌ وَثَلَاثُونَ Yüz otuz ayettir أَوْ Ya da إِلَّا آيَةً Bir ayet hariç (yüz yirmi dokuz ayettir) وَلَمْ تُكْتَبْ Ve yazılmadı *(Nerede?)* فِيهَا Bu surede *(Ne?)* الْبَسْمَلَةُ Besmele *(Niçin yazılmadı?)* لِأَنَّهُ ﷺ Zira Hz. Peygamber *(s.a.v.)* لَمْ يُؤْمَرْ Emretmedi *(Neyi?)* بِذَلِكَ Bunu (besmelenin yazılmasını) كَمَا يُؤْخَذُ (Peygamberin bu surenin başına besmelenin yazılmasını emretmemesi) Alındığı gibi *(Nereden alındığı gibi?)* مِنْ حَدِيثٍ Bir hadisten ki رَوَاهُ Onu rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim وَأَخْرَجَ Ve rivayet etti *(Ne hakkında?)* فِي مَعْنَاهُ Bu manada *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ عَلِيٍّ Hz. Ali'den أَنَّ الْبَسْمَلَةَ Ki besmele *(Nedir?)* أَمَانٌ Emandır وَهِيَ Bu sure ise نَزَلَتْ Nazil olmuştur *(Niçin?)* لِرَفْعِ الْأَمْنِ Emanı kaldırmak için *(Ne ile kaldırmak?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla/savaşla وَعَنْ حُذَيْفَةَ Ve Huzeyfe'den rivayet edildi ki إِنَّكُمْ Elbette siz تُسَمُّونَهَا O sureyi isimlendiriyorsunuz *(Ne diye?)* سُورَةَ التَّوْبَةِ Tövbe suresi diye وَهِيَ Halbuki o *(Nedir?)* سُورَةُ الْعَذَابِ Azap suresidir وَرَوَى Ve rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari *(Kimden?)* عَنِ الْبَرَاءِ Bera'dan أَنَّهَا Ki bu sure *(Nedir?)* آخِرُ سُورَةٍ Son suredir *(Öyle son sure ki)* نَزَلَتْ Nazil olan

1. هَذِهِ Bu ayetler *(Nedir?)* بَرَاءَةٌ **Bir Beraattir!** ***(Kimden?)*** مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** ***(Daha?)*** وَرَسُولِهِ **Ve Resulünden** *(Öyle bir ihtardır ki)* وَاصِلَةٌ Ulaşacak ***(Kime ?)*** إِلَى الَّذِينَ **Ol kimselere ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** ***(O anlaşma yaptıklarınız da kimlerdedir?)*** مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** عَهْدًا Bir anlaşma ki مُطْلَقًا Süresiz أَوْ Ya da دُونَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ Dört aydan az bir süre için أَوْ Ya da فَوْقَهَا Dört aydan daha fazla bir süre için وَنَقْضُ الْعَهْدِ Anlaşmanın bozulması *(Neyle olmuştur?)* بِمَا Ol şeyle ki يُذْكَرُ Zikrediliyor فِي قَوْلِهِ Onun şu sözünde :

2. فَسِيحُوا **Artık (özgürce) dolaşın** سِيرُوا Gezin *(Ne olduğunuz halde?)* آمِنِينَ Emin olarak أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ Ey müşrikler *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** ***(Ne kadar***

dolaşın?) أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ **Dört ay** أَوَّلُهَا شَوَّالٌ Bunun başı Şevval ayıdır *(Bu ne ile sabittir?)* بِدَلِيلِ مَا Ol şeyin delil oluşuyla ki سَيَأْتِي Gelecektir وَلَا أَمَانَ Ve eman yoktur *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne vakit?)* بَعْدَهَا Dört aydan sonra وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ **Allah'ı aciz bırakıcı değilsiniz** أَيْ Yani فَائِتِي عَذَابِهِ Azabından kaçıcı değilsiniz وَأَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُخْزِي الْكَافِرِينَ **Kafirleri rezil edicidir** مُذِلُّهُمْ Onları zelil edicidir *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya'da *(Ne ile rezil edicidir?)* بِالْقَتْلِ Savaşla *(Daha?)* وَالْأُخْرَى Ve ahiret'te de *(Ne ile rezil edicidir?)* بِالنَّارِ Ateşle

3. وَأَذَانٌ **Ve bir duyurudur** إِعْلَامٌ Bir bildiridir *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulü tarafından** *(Kime?)* إِلَى النَّاسِ **İnsanlara** *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ **En büyük Hac gününde** يَوْمَ النَّحْرِ Kurban gününde أَنَّ أَيْ بِأَنَّ **Muhakkak ki** –enne, bienne manasındadır– اللهَ **Allah** *(Nedir?)* بَرِيءٌ **Uzaktır** *(Kimden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Daha neden uzaktır?)* وَعُهُودِهِمْ Onların anlaşmalarından *(Daha kim ?)* وَرَسُولُهُ **Ve O'nun Resulü de** بَرِيءٌ أَيْضًا Aynı şekilde uzaktır وَقَدْ بَعَثَ Göndermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz.Peygamber *(s.a.v.)* *(Kimi?)* عَلِيًّا Hz. Ali'yi *(Nerede gönderdi?)* مِنَ السَّنَةِ Tövbe suresinin indiği sene وَهِيَ O sene *(Nedir?)* سَنَةُ تِسْعٍ Hicri 9. senedir فَأَذَّنَ O da duyurdu *(Ne vakit?)* يَوْمَ النَّحْرِ Kurban günü *(Nerede?)* بِمِنًى Mina'da *(Neyi duyurdu?)* بِهَذِهِ الْآيَاتِ Bu ayetleri وَأَنْ Şöyle ki لَا يَحُجَّ Hac etmeyecek بَعْدَ الْعَامِ Bu seneden sonra *(Kim?)* مُشْرِكٌ Hiçbir müşrik *(Daha?)* وَلَا يَطُوفَ Ve tavaf etmeyecek *(Neyi?)* بِالْبَيْتِ Kabe'yi *(Kim?)* عُرْيَانٌ Çıplak kişi رَوَاهُ Bu hadisi rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari فَإِنْ تُبْتُمْ **Artık Tövbe ederseniz** *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden فَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Ve şayet yüz çevirirseniz** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten فَاعْلَمُوا **Biliniz ki** أَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** *(Nesiniz?)* غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ **Allah'ı aciz bırakıcı değilsiniz** وَبَشِّرِ **Ve müjdele!** أَخْبِرْ Haberdar et *(Kimi ?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyle müjdele?)* بِعَذَابٍ **Bir azala ki** أَلِيمٍ مُؤْلِمٍ **Can yakıcı,** Elem verici وَهُوَ O azap *(Nedir?)* الْقَتْلُ Ölümdür *(Daha?)* وَالْأَسْرُ Ve esir olmadır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

وَالنَّارُ Ve ateştir *(Nedir?)* فِي الْآخِرَةِ Ahiret'te

4. اِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler (müstesna) ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** ***(Sizin anlaşma yaptıklarınız da kimlerdendir?)*** مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** ثُمَّ **Sonra da** لَمْ يَنْقُصُوكُمْ **Size eksik yapmamış** ***(Neyi?)*** شَيْئًا **Hiçbir şeyi** *(O şeyler de nedendir?)* مِنْ شُرُوطِ الْعَهْدِ Anlaşma şartlarından وَلَمْ يُظَاهِرُوا **Ve arka çıkmamış** يُعَاوِنُوا Yardım etmemiş ***(Kime karşı?)*** عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinize** ***(Kime arka çıkmamış?)*** اَحَدًا **Hiç kimseye** *(Kimlerden olan hiç kimse?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden فَاَتِمُّوا **Tamamlayın** ***(Kime?)*** اِلَيْهِمْ **Onlara** ***(Neyi tamamlayın?)*** عَهْدَهُمْ **Anlaşmalarını** ***(Ne vakte değin?)*** اِلَى انْقِضَاءِ مُدَّتِهِمْ **Sürelerin**in bitimine **dek** اَلَّتِي Öyle süreleri ki عَاهَدْتُمْ Siz anlaşma yaptınız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا O süre üzerine اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** ***(Kimi?)*** الْمُتَّقِينَ **Sakınanları** *(Ne ile sakınanları?)* بِإِتْمَامِ الْعُهُودِ Anlaşmaları tam yerine getirmekle (haksızlıktan sakınanları)

5. فَإِذَا انْسَلَخَ **Artık sıyrılıp-bitince** خَرَجَ Çıkınca *(Ne?)* الْاَشْهُرُ الْحُرُمُ **Haram aylar** وَهِيَ O haram aylar *(Nedir?)* آخِرُ مُدَّةِ التَّأْجِيلِ Tanınan müddetin sonudur فَاقْتُلُوا **Öldürün!** ***(Kimi?)*** الْمُشْرِكِينَ **Müşrikleri** حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ **Siz onları nerede bulursanız** فِي حِلٍّ Helal ayda أَوْ Ya da حَرَمٍ Haram ayda ***(Daha ne yapın?)*** وَخُذُوهُمْ **Ve onları alın** *(Neyle alın?)* بِالْأَسْرِ Esir etmek suretiyle ***(Daha ne yapın?)*** وَاحْصُرُوهُمْ **Ve hapsedin onları** *(Nerede?)* فِي الْقِلَاعِ Kalelerde *(Daha?)* وَالْحُصُونِ Ve hisarlarda حَتَّى يَضْطَرُّوا Böylece mecbur kalsınlar *(Neye mecbur kalsınlar?)* إِلَى الْقَتْلِ Savaşmaya أَوِ الْإِسْلَامِ Ya da Müslüman olmaya ***(Daha ne yapın?)*** وَاقْعُدُوا **Ve oturup-bekleyin** ***(Kimi bekleyin?)*** لَهُمْ **Onları** *(Nereye oturup bekleyin?)* كُلَّ مَرْصَدٍ **Her geçit yerine** طَرِيقٍ Her yola ki يَسْلُكُونَهُ O yoldan geçiyorlar وَنَصْبُ كُلَّ Küll (kelimesi) nasb oluşu *(Ne üzerinedir?)* عَلَى نَزْعِ الْخَافِضِ Cer edici('alâ, bâ veya fî)nin çekilmesi üzerine فَإِنْ تَابُوا **Fakat Tövbe ederlerse** *(Neden Tövbe ederlerse?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden ***(Daha?)*** وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kılarlarsa** ***(Neyi?)*** الصَّلٰوةَ **Namazı** ***(Daha?)*** وَاٰتَوُا **Ve verirlerse** ***(Neyi?)*** الزَّكٰوةَ **Zekatı** فَخَلُّوا **Artık serbest bırakın** ***(Neyi?)*** سَبِيلَهُمْ **Onların yollarını** وَلَا تَتَعَرَّضُوا Ve dokunmayın *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** ***(Nedir?)*** غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edicidir** رَحِيمٌ **Ziyade merhamet edicidir** *(Kime mağfiret ve merhamet edicidir?)*

لِمَنْ Ol kimseye ki تَابَ Tövbe etti

6. وَاِنْ اَحَدٌ **Ve şayet biri** مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** *(Buradaki 'Ehadün kelimesi)* مَرْفُوعٌ Merfudur *(Neyle merfudur?)* بِفِعْلٍ Bir fiille ki يُفَسِّرُهُ Onu tefsir ediyor : اسْتَجَارَكَ، اِسْتَأْمَنَكَ **Senden eman isterse** *(Neden eman isterse?)* مِنَ الْقَتْلِ Öldürülmekten فَاَجِرْهُ أَمِّنْهُ **Ona aman ver** حَتّٰى يَسْمَعَ **Ta ki dinlesin** *(Neyi?)* كَلَامَ اللّٰهِ **Allah'ın kelamını** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı ثُمَّ **Sonra da** اَبْلِغْهُ **Onu ulaştır** *(Nereye?)* مَاْمَنَهُ **Emin olacağı yere** مَوْضِعَ أَمْنِهِ Emniyette olacağı yere وَهُوَ Orası *(Neresidir?)* دَارُ قَوْمِهِ Kavminin yeridir *(Ne vakit onu emniyette olacağı yere ulaştır?)* إِنْ لَمْ يُؤْمِنْ Şayet iman etmezse *(Niçin ona Allah kelamını dinlesin diye aman ver?)* لِيَنْظُرَ Baksın diye *(Nereye?)* فِي أَمْرِهِ Durumuna ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **Bu** zikredilenler *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyledir** قَوْمٌ **Bir kavim ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Neyi bilmiyorlar?)* دِينَ اللّٰهِ Allah'ın dinini فَلَا بُدَّ Mutlaka gereklidir *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(O gerekli olan şey de nedendir?)* مِنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ Kuranı işitmeleri *(Niçin Kuran'ı işitmeleri gerekir?)* لِيَعْلَمُوا Bilmeleri için

﴿كَيْفَ﴾ أَيْ لَا ﴿يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ﴾ وَهُمْ كَافِرُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ غَادِرُونَ ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَهُمْ قُرَيْشٌ وَالْمُسْتَثْنُونَ مِنْ قَبْلُ ﴿فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ﴾ أَقَامُوا عَلَى الْعَهْدِ وَلَمْ يَنْقُضُوهُ ﴿فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ﴾ عَلَى الْوَفَاءِ بِهِ وَمَا شَرْطِيَّةٌ ﴿إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ (٧)﴾ وَقَدِ اسْتَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَهْدِهِمْ حَتَّى نَقَضُوا بِإِعَانَةِ بَنِي بَكْرٍ عَلَى خُزَاعَةَ ﴿كَيْفَ﴾ يَكُونُ لَهُمْ عَهْدٌ ﴿وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ﴾ يَظْفَرُوا بِكُمْ ﴿لَا يَرْقُبُوا﴾ يُرَاعُوا ﴿فِيكُمْ إِلًّا﴾ قَرَابَةً ﴿وَلَا ذِمَّةً﴾ عَهْدًا بَلْ يُؤْذُونَكُمْ مَا اسْتَطَاعُوا وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ حَالٌ ﴿يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ بِكَلَامِهِمُ الْحَسَنِ ﴿وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ﴾ اَلْوَفَاءَ بِهِ ﴿وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ (٨)﴾ نَاقِضُونَ لِلْعَهْدِ ﴿اِشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا أَيْ تَرَكُوا اتِّبَاعَهَا لِلشَّهَوَاتِ وَالْهَوَى ﴿فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِهِ ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَـ﴾ـه (٩) عَمَلُهُمْ هٰذَا ﴿لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ (١٠)﴾ ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَآتَوُا الزَّكٰوةَ فَإِخْوَانُكُمْ﴾ أَيْ فَهُمْ إِخْوَانُكُمْ ﴿فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (١١)﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَإِنْ نَكَثُوا﴾ نَقَضُوا ﴿أَيْمَانَهُمْ﴾ مَوَاثِيقَهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ﴾ عَابُوهُ ﴿فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ﴾ رُؤَسَاءَهُ، فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ﴾ عُهُودَ ﴿لَهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ (١٢)﴾ عَنِ الْكُفْرِ ﴿أَلَا﴾ لِلتَّحْضِيضِ ﴿تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا﴾ نَقَضُوا ﴿أَيْمَانَهُمْ﴾ عُهُودَهُمْ ﴿وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ﴾ مِنْ مَكَّةَ لَمَّا تَشَاوَرُوا فِيهِ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿وَهُمْ بَدَؤُوكُمْ﴾ بِالْقِتَالِ ﴿أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ حَيْثُ قَاتَلُوا خُزَاعَةَ حُلَفَاءَكُمْ مَعَ بَنِي بَكْرٍ فَمَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُقَاتِلُوهُمْ ﴿أَتَخْشَوْنَهُمْ﴾ أَتَخَافُونَهُمْ ﴿فَاللهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ﴾ فِي تَرْكِ قِتَالِهِمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (١٣)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Allah'a ortak koşanların,** onlar Allah ve resülüne karşı inkâr ve ihanet içinde oldukları halde **Allah katında ve Resulü yanında bir ahdi nasıl olabilir?** Yani onların böyle bir ahdi olamaz. **Ancak Mescid-i Haram'ın yanında** Hudeybiye günü **kendileriyle antlaşma yaptıklarınız** Kureyşliler ve önceden istisna edilenler **başkadır. Bunlar size karşı dürüst davrandığı** ahdin

gereklerini yerine getirip ihanet etmedikleri **sürece, siz de onlara** ahdin **gelmekten sakınanları sever** nitekim Peygamber efendimiz de onlarla yaptığı anlaşmaya sadık kalmış, ne zaman Kureyşliler Benî Bekir kabilesine arka çıkarak anlaşmaya ihanet edince peygamberimiz de anlaşmayı feshetmiştir.

8. **Onların bir ahdi nasıl olabilir ki! Eğer onlar size üstün gelselerdi** size karşı zafer elde etselerdi, **ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirlerdi.** Aksine size ellerinden geldiği kadar eziyet ederlerdi.[1] **Ağızlarıyla** güzel sözleriyle **sizi hoşnut etmeye çalışıyorlar, oysa kalpleri buna** ahde vefaya **karşı çıkıyor. Onların pek çoğu fasık** ahitlerini bozan **kimselerdir.**

9. **Allah'ın âyetlerini** Kuran'ı dünyadan **az bir karşılığa değiştiler** yani şehvet ve hevaları yüzünden Kuran'a tabi olmayı terk ettiler **de insanları onun yolundan** dininden **alıkoydular. Bunların yapmakta oldukları şeyler gerçekten ne kötüdür!**

10. **Bir mü'min hakkında ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirler. İşte onlar taşkınlık yapanların ta kendileridir.**

11. **Fakat tövbe edip, namazı kılar ve zekâtı verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir. Bilen** düşünen, ibret alan **bir kavme âyetleri işte böyle ayrı ayrı açıklarız.**

12. **Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini** sözleşmelerini **bozup dininize dil uzatırlarsa** ayıplarlarsa, **küfrün elebaşlarıyla** reisleriyle **savaşın**[2]**. Çünkü onlar**[3] **yeminlerine** sözlerine **riâyet etmeyen kimselerdir. Umulur ki,** küfürden **vazgeçerler.**

13. **Yeminlerini** sözleşmelerini **bozan,** ve Daru'n-Nedve'de istişare yaptıkları zaman **peygamberi yurdundan** Mekke'den **çıkarmaya kalkışan ve üstelik size tecavüzü** savaşı **ilk defa kendileri başlatan** -zira müşrikler Beni Bekir kabilesinin yanında, Müslümanların anlaşmalı olduğu Huzaa kabilesiyle savaşmışlardı- **bir kavimle savaşmaz mısınız?**[4] Şu halde sizi onlarla savaşmaktan alıkoyan şey nedir? **Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü'minler iseniz-** kâfirlerle savaşmayı terk konusunda **kendisinden korkmanıza daha lâyıktır.**

---

[1] Ayette geçen şart cümlesi haldir.

[2] Ayette zamir yerine ism-i zahir kullanılmıştır. Yani "onlarla savaşın" denecek yerde "küfrün reisleriyle savaşın" denmiştir.

[3] ايمان kelimesi bir kıratta kesre ile okunmuştur.

[4] Ayetin başında geçen "elâ" kelimesi teşvik içindir.

KELİME ANLAMI

7. كَيْفَ **Nasıl?!** أَيْ لَا Yani Olmaz! يَكُونُ **Olur** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** *(Ne?)* عَهْدٌ **Bir antlaşma** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** *(Daha?)* وَعِنْدَ رَسُولِهِ **Ve Resulünün katında** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* كَافِرُونَ İnkar edenlerdir *(Kimi?)* بِاللهِ وَرَسُولِهِ Allah ve Resulünü *(Daha nedir onlar?)* غَادِرُونَ İhanet edenlerdir إِلَّا الَّذِينَ **Ancak o kimseler müstesna ki** عَاهَدْتُمْ **Siz anlaşma yaptınız** *(Nerede?)* عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haram'ın yanında** يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye günü وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* قُرَيْشٌ Kureyş'tir *(Daha* وَالْمُسْتَثْنُونَ İstisna edilenlerdir مِنْ قَبْلُ Bundan önce فَمَا اسْتَقَامُوا **Eğer dürüst olurlarsa** *(Kime karşı?)* لَكُمْ **Size karşı** أَقَامُوا عَلَى الْعَهْدِ Anlaşma üzere olurlarsa وَلَمْ يَنْقُضُوهُ Ve onu bozmazlarsa فَاسْتَقِيمُوا **Siz de dürüst olun!** *(Kime karşı?)* لَهُمْ **Onlara karşı** *(Ne üzere olun?)* عَلَى الْوَفَاءِ Vefa üzerine *(Neye vefa?)* بِهِ O anlaşmaya وَمَا Mâ harfi *(Nedir?)* شَرْطِيَّةٌ Şart manasındadır إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Muttakileri** وَقَدِ اسْتَقَامَ Ve dürüst olmuştu النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber(s.a.v.) *(Neye karşı?)* عَلَى عَهْدِهِمْ Onların anlaşmalarına حَتَّى نَقَضُوا Bozana dek *(Ne ile bozana dek?)* بِإِعَانَةِ بَنِي بَكْرٍ Beni Bekr'e yardım etmek suretiyle *(Ne kime karşı yardım etmek suretiyle?)* عَلَى خُزَاعَةَ Huzaa kabilesine karşı

8. كَيْفَ يَكُونُ **Nasıl !** olabilir? لَهُمْ Onlar için *(Ne?)* عَهْدٌ Bir anlaşma وَإِنْ يَظْهَرُوا **Halbuki eğer galip gelirlerse** *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Size karşı** يَظْفَرُوا Zafer elde ederlerse *(Kime karşı elde ederlerse?)* بِكُمْ Size karşı لَا يَرْقُبُوا **Gözetmezler** يُرَاعُوا Riayet etmezler *(Kimin hakkında?)* فِيكُمْ **Sizin hakkınızda** *(Neyi gözetmezler?)* إِلًّا قَرَابَةً **Ne bir akrabalık** وَلَا ذِمَّةً عَهْدًا **Ne de bir anlaşma** بَلْ Bilakis يُؤْذُونَكُمْ Size eziyet ederler مَا اسْتَطَاعُوا Güçleri yettiğince وَجُمْلَةُ الشَّرْطِ Şart cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir يُرْضُونَكُمْ **Sizi razı ederler** *(Ne ile?)* بِأَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِكَلَامِهِمْ Sözleriyle *(Öyle sözlerle ki)* الْحَسَنِ Güzel وَتَأْبَى **Halbuki karşı çıkıyor** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Neye karşı çıkıyor?)* الْوَفَاءَ Vefayı *(Neye?)* بِهِ O anlaşmaya وَأَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* فَاسِقُونَ **Fasıklardır** نَاقِضُونَ Bozuculardır *(Neyi?)* لِلْعَهْدِ Anlaşmayı

9. اِشْتَرَوْا **Satın aldılar** *(Neye karşı satın aldılar?)* بِآيَاتِ اللهِ الْقُرْآنِ **Allah'ın ayetlerine,** Kuran'a *(Neyi satın aldılar?)* ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir değeri** *(O değer de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya'dan أَيْ Yani تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* اتِّبَاعَهَا O anlaşmaya uymayı *(Ne sebebiyle?)*

لِلشَّهَوَاتِ Şehvetler(i elde etmek için) *(Daha neyi elde etmek için?)* وَالْهَوٰى Ve heva/istekleri (elde etmek) için فَصَدُّوا **Böylece alıkoydular** *(Neden alıkoydular?)* عَنْ سَبِيلِهِ **O'nun yolundan** دِينِهِ O'nun dininden اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** سَاءَ بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** هـ كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** onu هٰذَا عَمَلُهُمْ Onların bu işi

10. لَا يَرْقُبُونَ **Gözetmiyorlar** *(Nerede?)* فِي مُؤْمِنٍ **Hiçbir müminde** إِلًّا **Ne bir yakınlık** وَلَا ذِمَّةً **Ne de bir anlaşma** وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْمُعْتَدُونَ **Haddi aşanlar**

11. فَاِنْ تَابُوا **Şayet tövbe ederlerse** *(Daha?)* وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kılarlarsa** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَاٰتَوُا **Ve verirlerse** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** فَاِخْوَانُكُمْ **Artık sizin kardeşlerinizdir** أَيْ Yani فَهُمْ Onlar *(Nedir?)* إِخْوَانُكُمْ Sizin kardeşlerinizdir *(Nerede kardeşlerinizdir?)* فِي الدِّينِ **Dinde** وَنُفَصِّلُ **Ve tafsil ederiz** نُبَيِّنُ Açık, açık anlatırız *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Tefekkür ederler

12. *(Daha ne yaparlarsa?)* وَاِنْ نَكَثُوا نَقَضُوا **Şayet bozarlarsa** *(Neyi?)* اَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** مَوَاثِيقَهُمْ Sözlerini *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ **Anlaşmalarından sonra** *(Daha?)* وَطَعَنُوا **Ve saldırırlarsa** *(Nereye?)* فِي دِينِكُمْ **Dininize** عَابُوهُ Onu ayıplarlarsa فَقَاتِلُوا **Artık savaşın** *(Kimle?)* اَئِمَّةَ الْكُفْرِ **Küfrün önderleriyle** رُؤَسَاءَهُ Küfrün başlarıyla فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine koymak (Zamirle tabir edeceği yerde, ismi zahirle tabir etmek) اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَا اَيْمَانَ **Yeminler yoktur** عُهُودَ Ahitler yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْكَسْرِ Kesre ile (Lâ îmâne şeklinde okundu) لَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَنْتَهُونَ **Vazgeçsinler** *(Neden vazgeçsinler?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden

13. اَلَا لِلتَّحْضِيضِ تُقَاتِلُونَ **Savaşmaz mısınız?** tahziz/teşvik içindir *(Kimle?)* قَوْمًا **Bir toplumla ki** نَكَثُوا نَقَضُوا **bozdular** *(Neyi?)* اَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** عُهُودَهُمْ Anlaşmalarını *(Daha?)* وَهَمُّوا **Ve kalkıştılar** *(Neye kalkıştılar?)* بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ **Peygamberi çıkarmaya** *(Nereden çıkarmaya yeltendiler?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den لَمَّا تَشَاوَرُوا Ne zaman ki istişare ettiler *(Ne konuda?)* فِيهِ Bu konuda (Peygamberi Mekke'den çıkarma konusunda) *(Nerede istişarede bulundular?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de وَهُمْ **Ve onlar**

بَدَؤُوكُمْ **Size karşı ilk başlatanlardır** *(Neyi başlatanlar?)* بِالْقِتَالِ Savaşı اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk önce** حَيْثُ Şöyle ki قَاتَلُوا Savaştılar *(Kimle?)* خُزَاعَةَ Huzaa kabilesiyle *(Öyle Huzaa kabilesi ki)* حُلَفَاءَكُمْ Sizin anlaşmalılarınız *(Kimle birlikte savaştılar?)* مَعَ بَنِي بَكْرٍ Beni Bekir ile birlikte فَمَا يَمْنَعُكُمْ Sizi ne engelliyor *(Neden?)* أَنْ تُقَاتِلُوهُمْ Onlarla savaşmaktan اَتَخْشَوْنَهُمْ أَتَخَافُونَهُمْ **Korkuyor musunuz onlardan?** فَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* اَحَقُّ **Daha layıktır** اَنْ تَخْشَوْهُ **Kendisinden korkmanıza** *(Ne konuda?)* فِي تَرْكِ قِتَالِهِمْ Onlarla savaşmayı terk etme konusunda اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Şayet inananlarsanız**

﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ﴾ بِقَتْلِهِمْ ﴿بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ﴾ يُذِلَّهُمْ بِالْأَسْرِ وَالْقَهْرِ ﴿وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ بِمَا فُعِلَ بِهِمْ هُمْ بَنُو خُزَاعَةَ ﴿وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ﴾ كَرْبَهَا ﴿وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ﴾ بِالرُّجُوعِ إِلَى الْإِسْلَامِ كَأَبِي سُفْيَانَ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ ﴿أَمْ﴾ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَعْلَمِ اللّٰهُ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ﴾ بِإِخْلَاصٍ ﴿وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً﴾ بِطَانَةً وَأَوْلِيَاءَ، اَلْمَعْنَى وَلَمْ يَظْهَرِ الْمُخْلِصُونَ وَهُمُ الْمَوْصُوفُونَ بِمَا ذُكِرَ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللّٰهِ﴾ بِالْإِفْرَادِ وَالْجَمْعِ [مَسَاجِدَ] بِدُخُولِهِ وَالْقُعُودِ فِيهِ ﴿شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولٰئِكَ حَبِطَتْ﴾ بَطَلَتْ ﴿أَعْمَالُهُمْ﴾ لِعَدَمِ شَرْطِهَا ﴿وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَأَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ﴾ أَحَدًا ﴿إِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰى أُولٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ أَهْلَ ذٰلِكَ ﴿كَمَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ فِي الْفَضْلِ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ اَلْكَافِرِينَ، نَزَلَتْ رَدًّا عَلَى مَنْ قَالَ ذٰلِكَ وَهُوَ الْعَبَّاسُ أَوْ غَيْرُهُ ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً﴾ رُتْبَةً ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَأُولٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ اَلظَّافِرُونَ بِالْخَيْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

14-15. Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin onları sizin ellerinizle öldürsün, **onları** esir olmak ve kahr olmak suretiyle **rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin,** Kendilerine yapılan şeyler sebebiyle **mümin topluluğun;** Huzaa kabilesinin **gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi** sıkıntıyı **gidersin. Allah** Ebu Süfyan gibi İslam'a girmesini **dilediği kişinin tövbesini kabul eder. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.**

16. Yoksa; Allah içinizden, Allah'tan, Resûlünden ve mü'minlerden başkasını kendilerine sırdaş dost **edinmeksizin cihad edenleri ayırt etmeden** zuhurî olarak bilmeden **bırakılacağınızı mı sandınız[1]?** Yani ayetin manası, zikredilen vasıflarla vasıflanan muhlis kullar diğerlerinden aşikar olup ayrılmadıkça demektir. **Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla**

[1] Ayette geçen "أَمْ" kelimesi hemze-i inkar manasındadır.

haberdardır.

17. **Allah'a ortak koşanların, inkârlarına bizzat kendileri şahitlik edip dururken, Allah'ın mescitlerini** tek başlarına ve toplu halde içine girmek veya oturmak suretiyle **imar etmeleri düşünülemez. Onların bütün amelleri boşa gitmiştir** batıl olmuştur. **Onlar ateşte ebedî kalacaklardır.**

18. **Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka** hiçbir şahıs**dan korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.**

19. **Siz hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ın bakım ve onarımını** yapan kimseyi **Allah'a ve âhiret gününe iman edip Allah yolunda cihad eden kimse gibi mi tuttunuz? Bunlar Allah katında** fazilet konusunda **eşit olmazlar. Allah zâlim** kafir **topluluğu doğru yola erdirmez.** Bu ayet böyle diyen kimseyi red için nazil olmuştur. Bu sözü söyleyen Abbas olabileceği gibi bir başkası da olabilir.

20. **İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad eden kimselerin mertebeleri** rutbeleri, **Allah katında** diğerlerinden **daha üstündür. İşte onlar,** hayra ererek **başarıya erenlerin ta kendileridir.**

KELİME ANLAMI

14. قَاتِلُوهُمْ **Onlarla savaşın ki** يُعَذِّبْهُمُ **Onları azaplandırsın** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** تَقْتُلِهِمْ Öldürsün onları *(Ne ile?)* بِأَيْدِيكُمْ **Sizin ellerinizle** *(Daha?)* وَيُخْزِهِمْ يُذِلَّهُمْ **Ve zelil etsin onları** *(Ne ile?)* بِالْأَسْرِ Esir düşmeleri suretiyle *(Daha?)* وَالْقَهْرِ Ve kahrolmaları suretiyle *(Daha ne yapsın?)* وَيَنْصُرْكُمْ **Ve size yardım etsin** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Daha?)* وَيَشْفِ **Ve şifa versin** *(Neye?)* صُدُورَ قَوْمٍ **Bir kavmin göğüslerine k** مُؤْمِنِينَ **İman ederler** *(Ne sebebiyle şifa versin?)* بِمَا Ol şey sebebiyle ki فُعِلَ Yapıldı *(Kime?)* بِهِمْ Onlara هُمْ O kavim *(Kimdir?)* بَنُو خُزَاعَةَ Huzaa oğulları

15. *(Daha ne yapsın?)* وَيُذْهِبْ **Ve gidersin** *(Neyi?)* غَيْظَ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinin öfkesin** كَرْبَهَا Kalplerinin üzüntüsünü اللّٰهُ وَيَتُوبُ **Allah tövbeyi kabul eder** عَلَى مَنْ **O kimsenin ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi diliyor?)* بِالرُّجُوعِ Dönmesini *(Neye dönmesini?)* لِى الْإِسْلَامِ İslam'a كَأَبِي سُفْيَانَ Ebu Süfyan gibi وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibi olandır**

16. أَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkar anlamındaki hemze manasındadır حَسِبْتُمْ

16. أَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkar anlamındaki hemze manasındadır حَسِبْتُمْ **Sandınız mı?** *(Ne sandınız mı?)* أَنْ تُتْرَكُوا **Bırakılacaksınız** وَلَمَّا لَمْ يَعْلَمِ اللّٰهُ **Allah bilmeden** Lem anlamındadır *(Neyle bilmeyecek mi?)* عِلْمَ ظُهُورٍ Ortaya çıkarmadan anlamındaki ilimle *(Kimi bilmeyecek mi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(O cihat edenler de kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Neyle cihat etti?)* بِإِخْلَاصٍ İhlasla *(Daha kimi?)* وَلَمْ يَتَّخِذُوا **Ve edinmeyenleri** *(Kimi?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını** *(Daha?)* وَلَا رَسُولِهِ **Ve Resulünden başkasını** *(Daha?)* وَلَا الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerden başkasını** *(Ne edinmediler?)* وَلِيجَةً **Sırdaş** بِطَانَةً وَأَوْلِيَاءَ Danışman ve dostlar اَلْمَعْنَى Mana şudur وَلَمْ يَظْهَرْ Ortaya çıkmadan/ayrışmadan *(Kim?)* الْمُخْلِصُونَ Muhlisler وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* الْمَوْصُوفُونَ Nitelenenlerdir *(Neyle?)* بِمَا Ol şeyle ki ذُكِرَ Zikredildi *(Kimden ayrışmadan?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Başkalarından وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdar olandır** *(Neden?)* بِمَا **Ol şeyden ki** تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz**

17. مَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** *(Ne olmadı?)* أَنْ يَعْمُرُوا **Mamur etmeleri** *(Neyi?)* مَسْجِدَ اللّٰهِ **Allah'ın mescidini** بِالْإِفْرَادِ Müfret olarak (mescidellahi şeklinde) *(Daha?)* وَالْجَمْعِ Ve cemi olarak (mesâcidellahi şeklinde okundu) *(Ne ile mamur etmeleri yoktur?)* بِدُخُولِهِ Mescide girmeleriyle *(Daha?)* وَالْقُعُودِ Ve oturmakla *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(Ne oldukları halde?)* شَاهِدِينَ **Şahitler olarak** *(Kime?)* عَلَى أَنْفُسِهِمْ **Kendilerine** *(Ne ile şahitler olarak?)* بِالْكُفْرِ **Küfürle** أُولٰئِكَ **İşte onlar** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** بَطَلَتْ Batıl olmuştur *(Ne?)* أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Niçin batıl olmuştur?)* لِعَدَمِ شَرْطِهَا Amellerinin şartı bulunmadığı için وَفِي النَّارِ **Ve ateşte de** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

18. إِنَّمَا يَعْمُرُ **Ancak mamur eder** *(Neyi?)* مَسَاجِدَ اللّٰهِ **Allah'ın mescitlerini** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** آمَنَ **İman etti** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etti?)* وَالْيَوْمِ الْآخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha?)* وَأَقَامَ **Ve dosdoğru kılarsa** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَآتَى **Ve verirse** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha?)* وَلَمْ يَخْشَ **Ve korkmazsa** *(Kimden?)* أَحَدًا Hiç kimseden إِلَّا اللّٰهَ **Ancak Allah'tan** فَعَسَى **Artık umulur ki** أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Ne umulur ki?)* أَنْ يَكُونُوا **Olmaları** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُهْتَدِينَ **Hidayete erenlerden**

19. أَجَعَلْتُمْ **Siz kıldınız mı?** *(Neyi?)* سِقَايَةَ الْحَاجِّ **Hacılara su vermeyi** *(Daha?)* وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Ve mescid-i Haram'ı onarmayı** أَيْ أَهْلِ ذٰلِكَ Yani bu işleri yapanları *(Ne kıldınız mı?)* كَمَنْ **Ol kimse gibi ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Kime iman etti?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etti?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha ne yaptı?)* وَجَاهَدَ **Ve cihat etti** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** لَا يَسْتَوُونَ **Eşit olmazlar** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** (Ne konuda?) فِي الْفَضْلِ Fazilet hususunda وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ **Zalim olan kavme** اَلْكَافِرِينَ Kafir olan kavme نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Niçin?)* رَدًّا Ret olarak *(Kime?)* عَلٰى مَنْ Ol kimseye ki قَالَ Dedi *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (Bunların, Allah'a, ahirete imana ve cihada eşit olacağını) وَهُوَ O *(Kimdir?)* الْعَبَّاسُ Abbas'tır *(Daha?)* أَوْ Ya da غَيْرُهُ Başkası

20. اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَهَاجَرُوا **Ve hicret ettiler** *(Daha?)* وَجَاهَدُوا **Ve cihat ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** *(Neyle cihat ettiler?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** اَعْظَمُ **Daha büyüktür** *(Ne yönden?)* دَرَجَةً **Derece olarak** رُتْبَةً Rütbe olarak *(Nerede daha büyüktür?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Kimden daha büyüktür?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Başkalarından وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْفَائِزُونَ **Kurtuluşa erenler** اَلظَّافِرُونَ Erişenler *(Neye?)* بِالْخَيْرِ Hayra

﴿يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾﴾ دَائِمٌ ﴿خَالِدِينَ﴾
حَالٌ مُقَدَّرَةٌ ﴿فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ وَنَزَلَ فِيمَنْ تَرَكَ الْهِجْرَةَ لِأَجْلِ
أَهْلِهِ وَتِجَارَتِهِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا﴾
اِخْتَارُوا ﴿الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿قُلْ إِنْ
كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ﴾ أَقْرِبَاؤُكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ (عَشِيرَاتُكُمْ)
﴿وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا﴾ اِكْتَسَبْتُمُوهَا ﴿وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا﴾ عَدَمَ نَفَاقِهَا ﴿وَمَسَاكِنُ
تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾ فَقَعَدْتُمْ لِأَجْلِهِ عَنِ الْهِجْرَةِ
وَالْجِهَادِ ﴿فَتَرَبَّصُوا﴾ اِنْتَظِرُوا ﴿حَتّٰى يَأْتِيَ اللّٰهُ بِأَمْرِهِ﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِي مَوَاطِنَ﴾ لِلْحَرْبِ ﴿كَثِيرَةٍ﴾ كَبَدْرٍ وَقُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ
﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ حُنَيْنٍ﴾ وَادٍ بَيْنَ مَكَّةَ وَالطَّائِفِ أَيْ يَوْمَ قِتَالِكُمْ فِيهِ هَوَازِنَ وَذٰلِكَ فِي
شَوَّالٍ سَنَةَ ثَمَانٍ ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ ﴿أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ﴾ فَقُلْتُمْ: لَنْ نُغْلَبَ الْيَوْمَ مِنْ قِلَّةٍ
وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا وَالْكُفَّارُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ ﴿فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ مَا مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ مَعَ رَحْبِهَا أَيْ سِعَتِهَا فَلَمْ تَجِدُوا مَكَانًا تَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ
لِشِدَّةِ مَا لَحِقَكُمْ مِنَ الْخَوْفِ ﴿ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾ مُنْهَزِمِينَ وَثَبَتَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى
بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَلَيْسَ مَعَهُ غَيْرُ الْعَبَّاسِ وَأَبُو سُفْيَانَ آخِذٌ بِرِكَابِهِ ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ﴾
طُمَأْنِينَتَهُ ﴿عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ فَرُدُّوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ لَمَّا نَادَاهُمُ الْعَبَّاسُ بِإِذْنِهِ
وَقَاتَلُوا ﴿وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ مَلَائِكَةً ﴿وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَذٰلِكَ
جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

21. Rableri onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve kendilerine içinde tükenmez ebedî **nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir.**

22. Onlar orada ebedi kalacaklardır[1]. Şüphesiz, Allah katında büyük bir mükafat vardır.

23. Bu ayet ailesi ve ticareti uğruna hicretten geri kalan kimseler hakkında nazil olmuştur.**Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ederlerse, babalarınızı ve kardeşlerinizi bile dost edinmeyin. İçinizden kim**

[1] Ayette geçen "خَالِدِينَ" kelimesi hal-i mukadderedir.

onları dost edinirse, işte onlar, zalimlerin ta kendileridir.

24. **De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz**[1] akrabalarınız, **kazandığınız** elde ettiğiniz **mallar, kesada uğramasından** sonuç vermemesinden **korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve onun yolunda cihattan daha sevgili ise** ve bu yüzden hicreti ve cihadı terk ediyorsanız, **artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin!** Bu ayet onlara Allah'ın bir tehdidir. **Allah fasık topluluğu doğru yola erdirmez."**

25. **Andolsun, Allah** Bedir, Kureyza ve Nadîr gibi **birçok yerde** harpte **size yardım etmiştir. Huneyn** Mekke ile Taif arasında bulunan bir vadinin adıdır. **savaşı gününü** yani orada hicretin sekizinci senesi Hevazin kabilesiyle savaştığınız günü hatırla. **Hani**[2], **çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş** ve bugün asla azlıktan dolayı mağlup olmayız demiştiniz. Nitekim müminler o gün on iki bin kişi iken kâfirler dört bin kişi idiler. **fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış, yeryüzü bütün genişliğine rağmen**[3] **size dar gelmişti.** O kadar paniğe kapılmıştınız ki, savaşın şiddetinden bir an olsun kaçıp kurtulabileceğiniz güvenli bir yer bulamamıştınız. **Nihayet (bozularak) gerisin geriye dönüp** hezimet içinde **kaçmıştınız.** Bu esnada sadece beyaz katırının üzerinde Peygamberimiz sebat etmişti. Bir de onun yanında Abbas ve Peygamberimizin bineğinin eğerini tutan Ebu Süfyan kalmıştı.

26. **Sonra Allah, Resûlü ile mü'minler üzerine kendi katından güven duygusu** itminan **ve huzur indirdi.** Peygamberimizin izni üzerine, Abbas'ın seslenişiyle, müminler geri dönüp kâfirlerle savaştılar. **Bir de sizin göremediğiniz ordular** melekler **indirdi ve inkar edenlere** öldürülmek ve esir edilmek suretiyle **azap verdi. İşte bu, inkârcıların cezasıdır.**

KELİME ANLAMI

21. يُبَشِّرُهُمْ **Onları müjdeler** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Neyle müjdeler?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Nereden olan rahmet?)* مِنْهُ **Kendinden** *(Daha ne ile müjdeler?)* وَرِضْوَانٍ **Ve hoşnutlukla** *(Daha ne ile müjdeler?)* وَجَنَّاتٍ **Ve cennetlerle** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada vardır** *(Ne vardır?)* نَعِيمٌ **Nimetler** *(Öyle nimetler ki)* مُقِيمٌ **Kalıcı** دَائِمٌ Daimi

---

[1] Bir kıraatte bu kelime "عَشِيرَاتكُمْ" şeklinde okunmuştur.

[2] Ayette geçen "إِذْ" kelimesi öncesinde geçen "يَوْم" kelimesinin bedelidir.

[3] "بِمَا رَحُبَتْ" cümlesindeki "ما" mastar içindir. Buna göre cümle "مَعَ رَحْبِهَا" yani "genişliğine rağmen" manasındadır.

22. *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* خَالِ مُقَدَّرَةٌ 'Hal-i mukaddera'dır *(Nerede ebedi kalıcı oldukları halde?)* فِيهَا **Orada** اَبَدًا **Ebedi olarak** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** عِنْدَهُ **Onun katındadır** *(Ne?)* اَجْرٌ **Bir ecir ki** عَظِيمٌ **Büyük**

23. وَنَزَلَ Ve nazil oldu *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ Ol kimse hakkında ki تَرَكَ Terk etti *(Neyi?)* الْهِجْرَةَ Hicreti *(Niçin terk etti?)* لِأَجْلِ أَهْلِهِ Ailesinden dolayı *(Daha niçin?)* وَتِجَارَتِهِ Ve ticaretinden dolayı ; يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Kimi?)* اٰبَاءَكُمْ **Babalarınızı** *(Daha?)* وَاِخْوَانَكُمْ **Ve kardeşlerinizi** *(Ne edinmeyin?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** اِنِ اسْتَحَبُّوا اِخْتَارُوا **Şayet sevip** tercih **ederlerse** *(Neyi?)* الْكُفْرَ **Küfrü** *(Ne üzerine tercih ederlerse?)* عَلَى الْاِيمَانِ **İman üzerine** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَلَّهُمْ **Onları dost tutarsa** *(O dost tutan da kimdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler**

24. قُلْ **De ki** اِنْ كَانَ **Şayet ise** اٰبَاؤُكُمْ **Sizin babalarınız** *(Daha?)* وَاَبْنَاؤُكُمْ **Ve oğullarınız** *(Daha?)* وَاِخْوَانُكُمْ **Ve kardeşleriniz** *(Daha?)* وَاَزْوَاجُكُمْ **Ve eşleriniz** *(Daha?)* وَعَشِيرَتُكُمْ **Ve aşiretiniz** أَقْرِبَاؤُكُمْ Akrabalarınız وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte ،عَشِيرَاتُكُمْ، Aşîrâtüküm (şeklinde okundu) *(Daha?)* وَاَمْوَالٌ **Ve mallar** *(Öyle mallar ki)* اقْتَرَفْتُمُوهَا **Elle geçirdiniz onları** اِكْتَسَبْتُمُوهَا Kazandınız onları *(Daha?)* وَتِجَارَةٌ **Ve bir ticaret ki** تَخْشَوْنَ **Siz korkuyorsunuz** *(Neden korkuyorsunuz?)* كَسَادَهَا **Kesat gitmesinden** عَدَمَ نَفَاقِهَا Revaç bulmayacağından *(Daha?)* وَمَسَاكِنُ **Ve evler** *(Öyle evler ki)* تَرْضَوْنَهَا **Onlardan hoşnut oluyorsunuz** *(Tüm bunlar, ne ise?)* اَحَبَّ **Daha sevgili** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Kimden daha sevgili?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Daha neden?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünden** *(Daha neden?)* وَجِهَادٍ **Ve cihat etmekten** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِهِ **Onun yolunda** فَقَعَدْتُمْ Böylece siz oturdunuz-geri kaldınız *(Niçin?)* لِأَجْلِهِ Bundan sebep (Bunlara olan sevginizden sebep) *(Neden geri kaldınız?)* عَنِ الْهِجْرَةِ Hicretten *(Daha?)* وَالْجِهَادِ Ve cihattan فَتَرَبَّصُوا اِنْتَظِرُوا **Artık bekleyin!** حَتّٰى يَاْتِيَ **Getirinceye dek** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi getirinceye değin?)* بِاَمْرِهِ **Emrini** *(Bu "bekleyin!" emri nedir?)* تَهْدِيدٌ Tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ **Fasıklar topluluğunu**

25. لَقَدْ نَصَرَكُمْ **Muhakkak ki yardım etti size** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي مَوَاطِنَ **Alanlarda** *(Öyle alanlar ki)* لِلْحَرْبِ Harp için olan *(Yine öyle alanlar ki)* كَثِيرَةٍ **Bir çok** كَبَدْرٍ Bedir gibi *(Daha?)* وَقُرَيْظَةَ Kureyza gibi *(Daha?)* وَالنَّضِيرِ Nadîr gibi وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ حُنَيْنٍ **Huneyn gününde de** (olan yardımı) *(Huneyn nedir?)* وَادٍ Bir vadidir *(Nerede?)* بَيْنَ مَكَّةَ Mekke ile *(Daha?)* وَالطَّائِفِ Taif arasında أَيْ Yani يَوْمَ قِتَالِكُمْ Savaştığınız günü *(Nerede savaştığınız?)* فِيهِ Orada *(Kimle savaştığınız?)* هَوَازِنَ Hevazinle وَذٰلِكَ Bu (savaş) *(Ne vakitti?)* فِي شَوَّالِ سَنَةَ ثَمَانٍ 8. yılın Şevval ayında *(O günden bedel)* إِذْ **Ol vakit ki** بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ "yevm" kelimesinden bedeldir اَعْجَبَتْكُمْ **Sizi böbürlendirmişti** *(Ne?)* كَثْرَتُكُمْ **Sizin çokluğunuz** فَقُلْتُمْ Ve demiştiniz لَنْ نُغْلَبَ Mağlup olmayız *(Ne vakit?)* الْيَوْمَ Bu gün *(Neden sebep mağlup olmayız?)* مِنْ قِلَّةٍ Azlıktan sebep وَكَانُوا İdiler اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا On iki bin kişi وَالْكُفَّارُ Ve kafirler de idi أَرْبَعَةَ آلَافٍ Dört bin kişi فَلَمْ تُغْنِ **Fakat savmamıştı** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi savmamıştı?)* شَيْئًا **Hiç bir şey** *(Daha?)* وَضَاقَتْ **Ve dar gelmişti** *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Ne?)* الْاَرْضُ **Yeryüzü** *(Yeryüzü ne olduğu halde?)* بِمَا رَحُبَتْ **Genişliğiyle beraber** *(Buradaki...)* مَا 'Mâ' *(Nedir?)* مَصْدَرِيَّةٌ Mastar anlamındadır أَيْ Yani مَعَ رَحْبِهَا Geniş olmasıyla birlikte...(demektir) أَيْ Yani سِعَتِهَا Engin olmasına rağmen... (demektir) فَلَمْ تَجِدُوا Bu dar gelmesinden sebep bulamamıştınız مَكَانًا Bir yer *(Öyle yer ki)* تَطْمَئِنُّونَ Güven bulacaksınız (Nerede?) إِلَيْهِ Orada *(Niçin böyle güven bulacak bir yer aradınız?)* لِشِدَّةِ مَا Ol şeyin şiddetinden ki لَحِقَكُمْ Size bulaştı *(O size bulaşan şey de nedendir?)* مِنَ الْخَوْفِ Korku ثُمَّ وَلَّيْتُمْ **Sonra dönüp-gitmiştiniz** *(Ne olduğunuz halde?)* مُدْبِرِينَ **Arka çevirir olduğunuz halde** مُنْهَزِمِينَ Hezimete uğramış olarak وَثَبَتَ Sebat göstermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber *(Ne üzerinde?)* عَلٰى بَغْلَتِهِ Katırı üzerinde *(Öyle katır ki)* الْبَيْضَاءِ Beyaz وَلَيْسَ Ve yoktu مَعَهُ Onunla birlikte غَيْرُ الْعَبَّاسِ Abbas'tan başka *(Daha?)* وَأَبُو سُفْيَانَ Ve Ebu Süfyan da *(Nedir)* آخِذٌ Tutucu *(Neyi?)* بِرِكَابِهِ Katırın üzengisini

26. ثُمَّ **Sonra** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi indirdi?)* سَكِينَتَهُ **Sekinetini** طُمَأْنِينَتَهُ Güven duygusunu *(Kim üzerine indirdi?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Resulü üzerine** *(Daha?)* وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminler üzerine** فَرَدُّوا Bundan sebep döndüler *(Kime?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ

Hz. Peygambere لَمَّا نَادَاهُمْ Ne zaman ki onları çağırdı *(Kim?)* الْعَبَّاسُ Abbas *(Neyle çağırdı?)* بِإِذْنِهِ Hz. Peygamberin izniyle *(Daha?)* وَقَاتَلُوا Ve savaştılar ***(Daha ne yaptı Allah?)*** وَأَنْزَلَ **Ve indirdi** ***(Neyi indirdi?)*** جُنُودًا **Orduları ki** لَمْ تَرَوْهَا **Siz onları görmediniz** مَلَائِكَةً Melekleri indirdi ***(Daha ne yaptı?)*** وَعَذَّبَ **Ve azap etti** ***(Kime?)*** الَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyle azap etti?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha neyle azap etti?)* وَالْأَسْرِ Esir düşmekle وَذَلِكَ **İşte bu** ***(Nedir?)*** جَزَاءُ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin cezasıdır**

﴿ثُمَّ يَتُوبُ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ﴾ مِنْهُمْ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ قَذَرٌ لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ ﴿فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ﴾ أَيْ لَا يَدْخُلُوا الْحَرَمَ ﴿بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا﴾ عَامِ تِسْعٍ مِنَ الْهِجْرَةِ ﴿وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً﴾ فَقْرًا بِانْقِطَاعِ تِجَارَتِهِمْ عَنْكُمْ ﴿فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖٓ اِنْ شَٓاءَ﴾ وَقَدْ أَغْنَاهُمْ بِالْفُتُوحِ وَالْجِزْيَةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ وَإِلَّا لَآمَنُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ﴾ كَالْخَمْرِ ﴿وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ﴾ الثَّابِتِ النَّاسِخِ لِغَيْرِهِ مِنَ الْأَدْيَانِ وَهُوَ دِينُ الْإِسْلَامِ ﴿مِنَ الَّذِينَ﴾ بَيَانٌ لِلَّذِينَ ﴿أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿حَتّٰى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ﴾ اَلْخَرَاجَ الْمَضْرُوبَ عَلَيْهِمْ كُلَّ عَامٍ ﴿عَنْ يَدٍ﴾ حَالٌ أَيْ مُنْقَادِينَ أَوْ بِأَيْدِيهِمْ لَا يُوَكِّلُونَ بِهَا ﴿وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾﴾ أَذِلَّاءُ مُنْقَادُونَ لِحُكْمِ الْإِسْلَامِ ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰهِ وَقَالَتِ النَّصَارٰى الْمَسِيحُ﴾ عِيسٰى ﴿ابْنُ اللّٰهِ ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ﴾ لَا مُسْتَنَدَ لَهُمْ عَلَيْهِ بَلْ ﴿يُضَاهِؤُنَ﴾ يُشَابِهُونَ بِهِ ﴿قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ﴾ مِنْ آبَائِهِمْ تَقْلِيدًا لَهُمْ ﴿قَاتَلَهُمُ﴾ لَعَنَهُمُ ﴿اللّٰهُ اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ ﴿اِتَّخَذُوٓا اَحْبَارَهُمْ﴾ عُلَمَاءَ الْيَهُودِ ﴿وَرُهْبَانَهُمْ﴾ عُبَّادَ النَّصَارٰى ﴿اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ حَيْثُ اتَّبَعُوهُمْ فِي تَحْلِيلِ مَا حَرَّمَ وَتَحْرِيمِ مَا أُحِلَّ ﴿وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَٓا اُمِرُوٓا﴾ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿اِلَّا لِيَعْبُدُوٓا﴾ أَيْ بِأَنْ يَعْبُدُوا ﴿اِلٰهًا وَاحِدًا لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

27. Sonra Allah, bunun ardından yine onlardan **dilediği kimsenin** İslam'a girmek suretiyle **tövbesini kabul eder. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.**

28. Ey iman edenler! Allah'a ortak koşanlar içleri habis olduğu için **ancak bir pislikten ibarettir. Artık bu yıllarından** hicrî dokuzuncu yıldan **sonra, Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar** Haram mıntıkasına girmesinler. **Eğer** onlarla olan ticaretinizin kesilip **yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse lütfuyla sizi zengin kılar** nitekim Cenab-ı Allah onları fetihlerle, cizyelerle zengin kılmıştır. **Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.**

29. Kendilerine kitap verilenlerden Yahudi ve Hıristiyanlardan[1] **Allah'a**

---

[1] Ayette geçen "مِنْ" kelimesi daha önce geçen "اَلَّذِينَ" kelimesinin beyanı içindir.

ve ahiret gününe iman etmeyen -zaten onlar Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olsalardı, mutlaka peygamberimize de iman ederlerdi[1]- **Allah'ın ve Resulünün** içki gibi **haram kıldığını haram saymayan ve** diğer dinleri nesh eden sabit ve gerçek **hak din İslam'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek** İslam'ın hükmüne boyun eğerek, alçak olarak **(boyun eğerek) kendi elleriyle**[2] boyun eğici oldukları halde veya başkaları aracılığıyla değil bizzat kendi elleriyle **cizyeyi** her sene üzerlerine takdir edilen haracı **verinceye kadar savaşın.**

30. Yahudiler, "Üzeyr Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar ise, "İsa Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu onların ağızlarıyla söyledikleri herhangi geçerli bir dayanağı olmayan **(gerçeği yansıtmayan) sözleridir. Onlar** bu sözleriyle **daha önce** atalarından **inkâr etmiş kimselerin söylediklerine benzeşiyorlar** bu konuda onları taklit ediyorlar. **Allah onları kahretsin** onları lanetlesin. **Nasıl da haktan çevriliyorlar!** Apaçık deliller ortayken haktan nasıl da döndürülüyorlar!

31. (Yahudiler) Allah'ı bırakıp, hahamlarını alimlerini; **(Hıristiyanlar ise) rahiplerini** abitlerini **ve Meryem oğlu Mesih'i** Allah'ın haram kıldığını helal kıldıkları, helal kıldığını da haram kıldıkları konularda onlara uyarak **rab edindiler . Oysa, bunlar da** Tevrat ve İncil'de **ancak, bir olan Allah'a ibadet etmekle emir olunmuşlardır. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır** münezzehtir.

KELİME ANLAMI

27. ثُمَّ يَتُوبُ **Sonra tövbe nasip eder** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** *(Kime?)* عَلٰى مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O dilediği kimse de kimdendir?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne ile tövbe nasip eder?)* بِالْإِسْلَامِ İslam ile وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade mağfiret edendir** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Ve ziyade merhamet edendir**

28. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ **Müşrikler ancak** *(Nedir?)* نَجَسٌ **Necasettir** قَذَرٌ Pisliktir *(Niçin böyledirler?)* لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ İçleri kirli olduğundan

---

[1] Burada "Oysa onlar Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorlar. Niçin onların Allah'a ve ahiret gününe iman etmediği söyleniyor?" şeklinde bir soruya cevap verilmekte ve bunun geçersiz olduğu ve gerçekte, Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olmaları durumunda Peygamberimize de iman etmeleri gerektiği bildirilmektedir. Böylece müellif, Allah'a ve ahiret gününe imanla, Peygamberimize imanın ayrılmaz bir bütün olduğunu ifade etmiş oluyor. (Müt.)

[2] Ayette geçen "عَنْ يَدٍ" kelimesi haldir. Boyun eğici oldukları halde anlamına gelmesi muhtemeldir.

فَلَا يَقْرَبُوا **Artık yaklaşmasınlar** *(Nereye?)* الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ **Mescid-i Haram'a** أَيْ Yani لَا يَدْخُلُوا Girmesinler *(Nereye?)* الْحَرَمَ Harem bölgesine *(Ne vakit?)* بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا **Bu seneden sonra** *("Bu sene" hangi senedir?)* عَامِ تِسْعٍ مِنَ الْهِجْرَةِ Hicretin 9. senesi وَاِنْ خِفْتُمْ **Şayet korkarsanız** *(Neden?)* عَيْلَةً **Yoksul düşmekten** فَقْرًا Fakirlikten *(Ne şekilde yoksul düşmekten?)* بِانْقِطَاعِ تِجَارَتِهِمْ Ticaretlerinin kesilmesiyle *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden فَسَوْفَ يُغْنِيكُمْ **Sizi zenginleştirecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden zenginleştirecektir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** اِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** وَقَدْ أَغْنَاهُمْ Ve zengin etmişti onları *(Neyle?)* بِالْفُتُوحِ Fetihlerle *(Daha?)* وَالْجِزْيَةِ Ve cizyeyle اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir**

29. قَاتِلُوا **Savaşın** *(Kimle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha neye iman etmezler?)* وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ahiret gününe de inanmazlar** وَاِلَّا Şayet inansalardı لَاٰمَنُوا Elbette iman ederlerdi *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Daha ?)* وَلَا يُحَرِّمُونَ **Ve haram da kılmazlar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Daha kim haram kıldı?)* وَرَسُولُهُ **Ve Resulü de** *(Bu şey ne gibi?)* كَالْخَمْرِ İçki gibi وَلَا يَدِينُونَ **Ve dinde edinmezler** *(Neyi?)* دِينَ الْحَقِّ **Hak dini** *(Öyle din ki)* الثَّابِتِ Sabit olan *(Yine öyle din ki)* النَّاسِخِ Neshedici olan *(Neyi?)* لِغَيْرِهِ Başkalarını *(O başkaların da nedendir)* مِنَ الْأَدْيَانِ (Diğer) dinlerden وَهُوَ O din *(Nedir?)* دِينُ الْإِسْلَامِ İslam dinidir ***(Bu sayılan kişiler kimlerdendir?)*** مِنَ الَّذِينَ بَيَانٌ لِلَّذِينَ **Ol kimselerden ki** -'Min' kelimesi 'ellezine'nin beyanıdır- أُوتُوا **Verildiler** *(Ne verildiler?)* الْكِتَابَ **Kitap** أَيْ Yani الْيَهُودُ Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar ***(Ne vakte değin savaşın?)*** حَتّٰى يُعْطُوا **Verinceye dek** *(Neyi?)* الْجِزْيَةَ **Cizye** الْخَرَاجَ Haraç *(Öyle haraç ki)* الْمَضْرُوبَ Vurulmuş-belirlenmiş *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine كُلَّ عَامٍ Her sene عَنْ يَدٍ **Elden** *(Bu 'an yedin kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani (bu durumda anlamı *Nedir?*) مُنْقَادِينَ Boyun eğici oldukları halde أَوْ Ya da بِأَيْدِيهِمْ (Cizyeyi bizzat) Elleriyle (verene dek...) لَا يُوَكِّلُونَ Vekil tayin edemezler *(Neye?)* بِهَا O cizyeye وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedir?)* صَاغِرُونَ **Küçük düşürülmüştür** أَذِلَّاءُ Zeliller olarak مُنْقَادُونَ Boyun eğmişlerdir *(Neye?)* لِحُكْمِ الْإِسْلَامِ İslam'ın hükmüne

30. وَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* الْيَهُودُ **Yahudiler** عُزَيْرٌ **Uzeyr** *(Nedir?)* ابْنُ اللهِ **Allah'ın oğludur** *(Daha?)* وَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* النَّصَارَى **Hıristiyanlar** الْمَسِيحُ عِيسَى **Mesih** İsa *(Nedir?)* ابْنُ اللهِ **Allah'ın oğludur** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* قَوْلُهُمْ **Onların söylediği-geveledikleridir** *(Neyle söylediği-geveledikleridir?)* بِأَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** لَا مُسْتَنَدَ Dayanak yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neye?)* عَلَيْهِ Bu sözlerine بَلْ Bilakis يُشَابِهُونَ يُضَاهِئُونَ **Benzeşiyorlar** *(Neyle?)* بِهِ bu sözleriyle *(Neye benzeşiyorlar?)* قَوْلَ الَّذِينَ **Ol kimselerin sözlerine ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Bundan önce kafir olanlar kimdir?)* مِنْ آبَائِهِمْ Babaları *(Niçin böyle yapıyorlar?)* تَقْلِيدًا Taklit için *(Kimi?)* لَهُمْ Onları قَاتَلَهُمُ **Gebertsin onları!** لَعَنَهُمْ Lanet etsin onlara *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَنَّى كَيْفَ **Nereden** – Nasıl da – يُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorlar** يُصْرَفُونَ Çevriliyorlar *(Neden çevriliyorlar?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Ne ile birlikte ?)* مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ Delil bulunmasına rağmen

31. اِتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimi?)* أَحْبَارَهُمْ **Hahamlarını** *(Hahamlar kimlerdir?)* عُلَمَاءُ الْيَهُودِ Yahudi bilginleri *(Daha kimi edindiler?)* وَرُهْبَانَهُمْ **Ve rahiplerini** *(Bu rahipler kimlerdir?)* عُبَّادُ النَّصَارَى Hıristiyan abitleri *(Ne edindiler?)* أَرْبَابًا **Rabler** *(O Rabler ne olduğu halde)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** حَيْثُ Şöyle ki اتَّبَعُوهُمْ Onlara tabi oldular *(Ne konuda?)* فِي تَحْلِيلِ مَا حَرَّمَ Haram kılınanın helal sayılması *(Daha?)* وَتَحْرِيمِ مَا أُحِلَّ Ve helal kılınanın haram sayılması konusunda *(Daha kimi Rab edindiler?)* وَالْمَسِيحَ **Mesihi** *(Öyle Mesih ki)* ابْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlu** وَمَا أُمِرُوا **Halbuki emredilmemişlerdi** *(Nerede?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Daha?)* وَالْإِنْجِيلِ Ve İncil'de إِلَّا لِيَعْبُدُوا **Ancak ibadet etmekle** أَيْ Yani بِأَنْ يَعْبُدُوا İbadet etmeleriyle emrolunmuşlardı *(Kime ibadet etmekle emredilmişlerdi?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدًا **Tek** *(Yine öyle ilah ki)* لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yok** إِلَّا هُوَ **Ancak O (var)** سُبْحَانَهُ **O beridir** تَنْزِيهًا لَهُ Onu tenzih etmekle tenzih ederiz *(Neden beridir?)* عَمَّا **Ol şeylerden ki** يُشْرِكُونَ **Şirk koşuyorlar**

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللهِ﴾ شَرْعَهُ وَبَرَاهِينَهُ ﴿بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ بِأَقْوَالِهِمْ فِيهِ ﴿وَيَأْبَى اللهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ﴾ يُظْهِرَ ﴿نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (٣٢)﴾ ذَلِكَ ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ﴾ مُحَمَّدًا ﷺ ﴿بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ﴾ يُعْلِيَهُ ﴿عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ جَمِيعِ الْأَدْيَانِ الْمُخَالِفَةِ لَهُ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (٣٣)﴾ ذَلِكَ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ﴾ يَأْخُذُونَ ﴿أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ﴾ كَالرُّشَا فِي الْحُكْمِ ﴿وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ دِينِهِ ﴿وَالَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا﴾ أَيِ الْكُنُوزَ ﴿فِي سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ لَا يُؤَدُّونَ مِنْهَا حَقَّهُ مِنَ الزَّكَاةِ وَالْخَيْرِ ﴿فَبَشِّرْهُمْ﴾ أَخْبِرْهُمْ ﴿بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (٣٤)﴾ مُؤْلِمٍ ﴿يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى﴾ تُحْرَقُ ﴿بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ﴾ وَتُوَسَّعُ جُلُودُهُمْ حَتَّى تُوضَعَ عَلَيْهَا كُلُّهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ (٣٥)﴾ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ﴾ الْمُعْتَدِّ بِهَا لِلسَّنَةِ ﴿عِنْدَ اللهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللهِ﴾ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا﴾ أَيِ الشُّهُورِ ﴿أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ﴾ مُحَرَّمَةٌ هِيَ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبٌ ﴿ذَلِكَ﴾ أَيْ تَحْرِيمُهَا ﴿الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ الْمُسْتَقِيمُ ﴿فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ﴾ أَيِ الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ ﴿أَنْفُسَكُمْ﴾ بِالْمَعَاصِي فَإِنَّهَا أَعْظَمُ وِزْرًا وَقِيلَ فِي الْأَشْهُرِ كُلِّهَا ﴿وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً﴾ جَمِيعًا فِي كُلِّ الشُّهُورِ ﴿كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (٣٦)﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

32. Allah'ın nurunu şeriat ve burhanlarını **ağızlarıyla** söyledikleri sözlerle **söndürmek istiyorlar. Oysa kafirler** bundan **hoşlanmasalar da Allah, nurunu tamamlamaktan** üstün ve zahir kılmaktan **başka bir şeye razı olmaz.**

33. O, Allah'a ortak koşanlar bundan **hoşlanmasalar bile dinini,** ona muhalif olan **bütün dinlere üstün kılmak için, Peygamberini** Muhammet (sallallahü aleyhi ve selem)'i **hidayetle ve hak dinle gönderendir.**

34. Ey iman edenler! Hahamlardan ve rahiplerden birçoğu, insanların mallarını hüküm verirken rüşvet almaları gibi **haksız yollarla yiyorlar** alıyorlar **ve** insanları **Allah'ın yolundan** dininden **alıkoyuyorlar. Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda** yani zekata sarf etmek üzere Allah'ın o mallardaki haklarını ödemeyenleri **har-**

camayanları elem dolu acı veren **bir azapla müjdele**[1] bu azabı onlara haber ver.

35. **O gün bunlar cehennem ateşinde kızdırılacak** yakılacak **da onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak** yani ciltleri genişletilerek bu malların hepsinin onların üstüne sığması sağlanacaktır **ve** onlara şöyle denilecek: **"İşte bu, kendiniz için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım biriktirip sakladıklarınızı"!** yani sakladıklarınızın cezasını tadın **denilecek.**

36. **Şüphesiz Allah katında** sene hesabı için sayılan **ayların adedi, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısındaki** levh-i mahfuzdaki **on iki aydır. Bu aylardan dördü** Zü'l-kade, Zü'l-hicce, Muharrem ve Receb **haram aylardır. İşte bu** belli ayların haram kılınması **Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o** haram **aylarda** masiyet işlemek suretiyle **kendinize zulmetmeyin** zira bu günahça daha büyüktür. Bir görüşe göre, burada, bütün aylarda masiyet işlemek kastedilmiştir. **Fakat Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekûn** hep beraber, senenin bütün aylarında **savaşın. Bilin ki Allah,** yardım ve destek vermek suretiyle **kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.**

KELİME ANLAMI

32. يُرِيدُونَ **İstiyorlar** *(Neyi istiyorlar?)* اَنْ يُطْفِئُوا **Söndürmeyi** *(Neyi söndürmeyi?)* نُورَ اللّٰهِ **Allah'ın nurunu** شَرْعَهُ Onun şeriatını *(Daha?)* وَبَرَاهِينَهُ Ve onun delillerini *(Neyle söndürmek istiyorlar?)* بِاَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِأَقْوَالِهِمْ Sözleriyle *(Ne hakkındaki sözleriyle?)* فِيهِ Onun şeriatı ve burhanı hakkındaki وَيَاْبَى اللّٰهُ **Ve Allah şiddetle imtina ediyor-başka bir şey istemiyor** اِلَّا اَنْ يُتِمَّ **Ancak tamamlamayı** يُظْهِرَ Ortaya çıkarmayı *(Neyi tamamlamayı?)* نُورَهُ **Nurunu** وَلَوْ كَرِهَ **Hoşlanmasa da** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kafirler** *(Neden hoşlanmasa bile?)* ذٰلِكَ Bundan

33. هُوَ **O** الَّذِي **Ol kimsedir ki** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Kimi?)* رَسُولَهُ مُحَمَّدًا ﷺ **Resulünü** – Muhammed'i*(s.a.v.)* *(Neyle gönderdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayetle** *(Daha neyle?)* وَدِينِ الْحَقِّ **Hak dinle** *(Niçin gönderdi?)* لِيُظْهِرَهُ **Onu ortaya çıkarmak için** يُعْلِيَهُ Onu yüceltmek için *(Ne üzerine ortaya çıkarmak için?)* عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ **Tüm dinler üzerine** جَمِيعِ الْأَدْيَانِ Dinlerin tamamı üzerine *(Öyle dinler ki)* الْمُخَالِفَةِ Aykırı olan *(Kime?)* لَهُ Kendisine وَلَوْ كَرِهَ

---

[1] Bu cümle topluca haberdir.

Hoş görmese bile *(Kim?)* الْمُشْرِكُونَ **Müşrikler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

34. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنَّ كَثِيرًا **Muhakkak ki bir çoğu** *(Kimden olan bir çoğu?)* مِنَ الْاَحْبَارِ **Hahamlardan** *(Daha?)* وَالرُّهْبَانِ **Ve Rahiplerden** لَيَاْكُلُونَ **Elbette yerler** يَأْخُذُونَ Alırlar *(Neyi?)* اَمْوَالَ النَّاسِ **İnsanların mallarını** *(Neyle yerler?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** *(İnsanların mallarını batıl yolla yemek ne gibi?)* كَالرُّشَا Rüşvetler gibi *(Neredeki?)* فِي الْحُكْمِ Hüküm vermede *(Daha ne yaparlar?)* وَيَصُدُّونَ **Ve alıkoyarlar** *(Kimi alıkoyarlar?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden alıkoyarlar?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** دِينِهِ Onun dininden وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** *(Buradaki 'Ellezîne' sözü nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَكْنِزُونَ **Toplarlar-biriktirirler** *(Neyi?)* الذَّهَبَ **Altını** *(Daha neyi?)* وَالْفِضَّةَ **Ve gümüşü** *(Daha ne yaparlar?)* وَلَا يُنْفِقُونَهَا **Ve harcamazlar onları** أَيِ Yani الْكُنُوزَ O toplananları *(Nerede infak etmezler?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** أَيْ Yani لَا يُؤَدُّونَ Vermezler *(Neden vermezler?)* مِنْهَا Onlardan *(Neyi vermezler?)* حَقَّهُ Onun hakkını *(Onun hakkı da nedendir?)* مِنَ الزَّكَاةِ Zekattan وَالْخَبَرُ Haber (şudur :) فَبَشِّرْهُمْ **Artık müjdele onları** أَخْبِرْهُمْ Onlara bildir *(Neyi müjdele-haber ver?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki** اَلِيمٍ **Can yakıcı!** مُؤْلِمٍ Acı verici

35. يَوْمَ **O günde ki** يُحْمٰى **Kızdırılır** عَلَيْهَا **Bunların üzerleri** *(Nerede?)* فِي نَارِ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşinde** فَتُكْوٰى **Ve dağlanır** تُحْرَقُ Yakılır *(Neyle?)* بِهَا **Bunlarla** *(Ne dağlanır?)* جِبَاهُهُمْ **Alınları** *(Daha?)* وَجُنُوبُهُمْ **Ve Yanları** *(Daha?)* وَظُهُورُهُمْ **Ve sırtları** وَتُوَسَّعُ Ve genişletilir *(Ne?)* جُلُودُهُمْ Onları ciltleri حَتّٰى تُوضَعُ Ve nihayet konulur عَلَيْهَا Ciltleri üzerine *(Ne?)* كُلُّهَا O biriktirilenlerin tamamı وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara : هٰذَا **İşte bu!** *(Nedir?)* مَا **Ol şeydir ki** كَنَزْتُمْ **Topladınız** *(Kim için?)* لِاَنْفُسِكُمْ **Kendiniz için** فَذُوقُوا **Artık tadın!** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْنِزُونَ **Topluyordunuz** أَيْ Yani جَزَاءَهُ Topladıklarınızın cezasını tadın!

36. اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ **Muhakkak ki ayların sayısı** *(Öyle aylar ki)* الْمُعْتَدِّ Sayılan *(Ne sayılan?)* بِهَا Kendileri *(Niçin sayılan?)* لِلسَّنَةِ Sene(yi hesap edebilmek) için *(Kimin katındaki ayların sayısı?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Nedir?)* اثْنَا عَشَرَ **On ikidir** *(Ne cihetten?)* شَهْرًا **Ay olarak** *(Öyle on iki ki)* فِي كِتَابِ اللّٰهِ **Allah'ın yazısında olan** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levhi mahfuzda olan *(Ne vakitteki Allah'ın yazısında olan on iki ay?)* يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yarattığı günkü** *(Daha neyi yarattığı günkü?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** مِنْهَا **Onlardan**

أَيِ الشُّهُورِ Yani o aylardan أَرْبَعَةٌ **Dördü** *(Nedir?)* حُرُمٌ **Haramdır** مُحَرَّمَةٌ Hürmetli kılınmıştır هِيَ O aylar (Nedir?) ذُو الْقَعْدَةِ Zül-kade وَذُو الْحِجَّةِ Zül-hicce وَالْمُحَرَّمُ Muharrem وَرَجَبُ Ve Recep (aylarıdır) ذٰلِكَ **Bu** أَيْ Yani تَحْرِيمُهَا Bunların hürmetli kılınışı *(Nedir?)* الدِّينُ الْقَيِّمُ **Dosdoğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Müstakim olan فَلَا تَظْلِمُوا **Artık zulmetmeyin** *(Nerede?)* فِيهِنَّ **Onlarda** أَيْ Yani الْأَشْهُرِ الْحَرَمِ Haram aylarda *(Kime zulmetmeyin?)* أَنْفُسَكُمْ **Kendinize** *(Neyle zulmetmeyin?)* بِالْمَعَاصِي Masiyetlerle فَإِنَّهَا Zira o masiyetler *(Öyle masiyetler ki)* فِيهَا O aylardaki *(Nedir?)* أَعْظَمُ Daha büyüktür *(Ne cihetten?)* وِزْرًا Günah olarak وَقِيلَ Dendi ki فِي الْأَشْهُرِ Aylarda كُلِّهَا Onların tümünde (kendinize zulmetmeyin' anlamındadır) وَقَاتِلُوا **Ve savaşın** *(Kimle?)* الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerle** كَافَّةً **Top yekun** جَمِيعًا Hep birlikte *(Nerede?)* فِي كُلِّ الشُّهُورِ Tüm aylarda كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ **Sizinle savaştıkları gibi** كَافَّةً **Top yekun** وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** أَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerle birliktedir** *(Neyle onlarla birliktedir?)* بِالْعَوْنِ Desteğiyle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımıyla

﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ﴾ أَيِ التَّأْخِيرُ لِحُرْمَةِ شَهْرٍ إِلٰى آخَرَ كَمَا كَانَتِ الْجَاهِلِيَّةُ تَفْعَلُهُ مِنْ تَأْخِيرِ حُرْمَةِ الْمُحَرَّمِ إِذَا حَلَّ وَهُمْ فِي الْقِتَالِ إِلٰى صَفَرَ ﴿زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ لِكُفْرِهِمْ بِحُكْمِ اللهِ فِيهِ ﴿يُضَلُّ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِهَا ﴿بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ﴾ أَيِ النَّسِيءَ ﴿عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِئُوا﴾ يُوَافِقُوا بِتَحْلِيلِ شَهْرٍ وَتَحْرِيمِ آخَرَ بَدَلَهُ ﴿عِدَّةَ﴾ عَدَدَ ﴿مَا حَرَّمَ اللهُ﴾ مِنَ الْأَشْهُرِ فَلَا يَزِيدُوا عَلٰى تَحْرِيمِ أَرْبَعَةٍ وَلَا يَنْقُصُوا وَلَا يَنْظُرُوا إِلٰى أَعْيَانِهَا ﴿فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ﴾ فَظَنُّوهُ حَسَنًا ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ إِلٰى غَزْوَةِ تَبُوكَ وَكَانُوا فِي عُسْرَةٍ وَشِدَّةٍ وَحَرٍّ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَا لَكُمْ اِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ اثَّاقَلْتُمْ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الْمُثَلَّثَةِ وَاجْتِلَابِ هَمْزَةِ الْوَصْلِ أَيْ تَبَاطَأْتُمْ وَمِلْتُمْ عَنِ الْجِهَادِ ﴿إِلَى الْاَرْضِ﴾ وَالْقُعُودِ فِيهَا وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّوْبِيخِ ﴿اَرَضِيتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ وَلَذَّاتِهَا ﴿مِنَ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ بَدَلَ نَعِيمِهَا ﴿فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي﴾ جَنْبِ مَتَاعِ ﴿الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾﴾ حَقِيرٌ ﴿اِلَّا﴾ بِإِدْغَامِ لَا فِي نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿تَنْفِرُوا﴾ تَخْرُجُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لِلْجِهَادِ ﴿يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيمًا﴾ مُؤْلِمًا ﴿وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ أَيْ يَأْتِ بِهِمْ بَدَلَكُمْ ﴿وَلَا تَضُرُّوهُ﴾ أَيِ اللهَ أَوِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿شَيْئًا﴾ بِتَرْكِ نَصْرِهِ فَإِنَّ اللهَ نَاصِرُ دِينِهِ ﴿وَاللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ وَمِنْهُ نَصْرُ دِينِهِ وَنَبِيِّهِ ﴿اِلَّا تَنْصُرُوهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿فَقَدْ نَصَرَهُ اللهُ اِذْ﴾ حِينَ ﴿اَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ مَكَّةَ أَيِ اَلْجَأُوهُ إِلَى الْخُرُوجِ لَمَّا أَرَادُوا قَتْلَهُ أَوْ حَبْسَهُ أَوْ نَفْيَهُ بِدَارِ النَّدْوَةِ ﴿ثَانِيَ اثْنَيْنِ﴾ حَالٌ أَيْ أَحَدَ اثْنَيْنِ وَالْآخَرُ أَبُو بَكْرٍ اَلْمَعْنٰى نَصَرَهُ اللهُ فِي مِثْلِ تِلْكَ الْحَالَةِ فَلَا يَخْذُلُهُ ف ي غَيْرِهَا ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿هُمَا فِي الْغَارِ﴾ نَقْبٌ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ ﴿اِذْ﴾ بَدَلٌ ثَانٍ ﴿يَقُولُ لِصَاحِبِهِ﴾ أَبِي بَكْرٍ وَقَدْ قَالَ لَهُ لَمَّا رَأَى أَقْدَامَ الْمُشْرِكِينَ: لَوْ نَظَرَ أَحَدُهُمْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا ﴿لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللهَ مَعَنَا﴾ بِنَصْرِهِ ﴿فَاَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ﴾ طُمَأْنِينَتَهُ ﴿عَلَيْهِ﴾ قِيلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقِيلَ عَلٰى أَبِي بَكْرٍ ﴿وَاَيَّدَهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﷺ ﴿بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا﴾ مَلَائِكَةٍ فِي الْغَارِ وَمَوَاطِنِ قِتَالِهِ ﴿وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ دَعْوَةَ الشِّرْكِ ﴿السُّفْلٰى﴾ اَلْمَغْلُوبَةَ ﴿وَكَلِمَةُ اللهِ﴾ أَيْ كَلِمَةُ الشَّهَادَةِ ﴿هِيَ الْعُلْيَا﴾ اَلظَّاهِرَةُ الْغَالِبَةُ ﴿وَاللهُ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

37. Haram ayları ertelemek, burada cahiliye Araplarının yaptığı gibi, bir ayın haramlığını diğer bir aya aktarmak kastedilmiştir. Nitekim cahiliye Arapları, mesela Muharrem ayı girdiğinde, eğer savaş yapıyor iseler, Muharrem ayının haramlığını Safer ayına ertelerlerdi. Allah'ın ilgili aydaki hükmünü inkar ettikleri için **ancak inkarda daha da ileri gitmektir** bu Allah'ın söz konusu ayla ilgili hükmünü inkar ettikleri içindir **ki, bununla inkar edenler saptırılır**[1]. Bir ayı helal kılıp, onun yerine diğer ayı haram kılarak **Allah'ın haram kıldığı ayların sayısına uygun getirip böylece Allah'ın haram kıldığını** ertelenen haram ayı/haram ayı ertelemeyi **helal kılmak için Haram ayı bir yıl helâl, bir yıl haram sayıyorlar.** Böylece dört aydan fazlasını haram kılmış olmadıkları gibi, dört aydan eksik de kılmış olmuyorlar. Ayrıca bizzat haram kılınan ayların kendilerini de beklemiyorlar. **Onların bu çirkin işleri, kendilerine süslenip güzel gösterildi** de bu işlerini güzel saydılar. **Allah inkârcı toplumu doğru yola iletmez.**

38. Bu ayet-i kerime peygamber efendimiz sahabeyi Tebük gazvesine çağırdığı zaman nazil olmuştur. O sırada havalar çok sıcak ve insanlar darlık ve sıkıntı içinde olduklarından savaşmak onlara zor gelmişti. **Ey iman edenler! Ne oldunuz ki, size "Allah yolunda sefere çıkın" denilince,** oturup **yere çakılıp kaldınız**[2] ağırdan alıyor ve cihattan uzak duruyorsunuz[3]. **Yoksa ahiretten** nimetlerinden **vazgeçip dünya** lezzetlerini ve **hayatını mı seçtiniz? Oysa ahirete** ahiret yararına **göre dünya hayatının yararı, pek az** ve hakir **bir şeydir.**

39. Eğer Allah yolunda sefere çıkmazsanız[4] peygamberle beraber cihada çıkmazsanız, **sizi elem dolu** acı veren **bir azap ile cezalandırır ve yerinize sizden başka bir toplum getirir** sizin yerinize onları getirir. **Siz ise** ona yardım etmemekle **ona** Allah'a veya resülüne **hiçbir zarar veremezsiniz** zira cenab-ı Allah dininin yardımcısıdır. **Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir** dinine ve peygamberine yapacağı yardım da buna dâhildir.

40. Eğer siz ona Peygambere **yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki)**

---

[1] Bu fiil, hem; ي harfi zammeli hem de fethalı olmak üzere iki şekilde kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "اثَّاقَلْتُمْ" fiilinin aslı "تَثَاقَلْتُمْ" şeklindedir. "تَ" harfi "ثَ" harfine idğam edilmiş ve fiilin başına bir hemze-i vasıl getirilmiştir.

[3] Ayetteki istifham kınama manasındadır.

[4] Ayetin başında geçen "إلا" kelimesinin aslı "إن-لا" şeklindedir. Burada lam elif şart manasında olan in harfine idğam edilmiştir. Bir sonraki ayetin başındaki "إلا" kelimesi de böyledir.

inkar edenler onu iki kişiden biri olarak[1] Mekke'den **çıkardıkları** yani Daru'n-Nedve'de, onu öldürmek, hapsetmek veya onu sürmek istemekle çıkmaya mecbur ettikleri **zaman** iki kişinin ikincisi Hz. Ebû Bekir'dir, **ona bizzat Allah yardım etmişti** yani Allah ona böyle bir anda yardım etmişse başka yerlerde de onu yalnız bırakmaz. **Hani**[2] **onlar** Sevr dağındaki bir **mağarada bulunuyorlardı. Hani**[3] **o arkadaşına** Ebû Bekir'e, **"Üzülme, çünkü Allah** yardımıyla **bizimle berâber" diyordu** Hz. Ebû Bekir mağaranın ağzında müşriklerin ayaklarını görünce peygamberimize "onlardan biri ayağına bakacak olsa bizi görecek" dediği zaman peygamberimiz böyle cevap vermişti. **Allah da onun üzerine** burada peygamberimizin mi yoksa Ebû Bekir'in mi kastedildiği hususu ihtilaflıdır. **güven duygusu** itminan **ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz bir takım ordularla** mağaradaki ve savaş alanlarındaki meleklerle **onu** peygamberimizi **desteklemiş, böylece inkar edenlerin sözünü** şirk davetini **alçaltmıştı** mağlup etmişti. **Allah'ın sözü** kelime-i şehadet **ise en yücedir** zahir ve galip olandır. **Allah** mülkünde **mutlak güç sahibidir,** yaptıklarında **hüküm ve hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

37. إِنَّمَا النَّسِيءُ **Muhakkak ki Nesî** أَيْ Yani التَّأْخِيرُ Erteleme *(Neyi erteleme?)* لِحُرْمَةِ شَهْرٍ Bir ayın hürmetini *(Nereye erteleme?)* إِلَى آخَرَ Bir diğer aya كَمَا كَانَتِ الْجَاهِلِيَّةُ Cahiliyyedekilerin olduğu gibi *(Ne olduğu gibi?)* تَفْعَلُهُ Yapmış olduğu gibi *(O cahiliyyedekilerin yapmış olduğu şey de nedendir?)* مِنْ تَأْخِيرِ حُرْمَةِ الْمُحَرَّمِ Muharrem'in hürmetini ertelemedir *(Ne vakit?)* إِذَا حَلَّ Muharrem ayı gelip-çattığında وَهُمْ Ve onlarda *(Nedir?)* فِي الْقِتَالِ Savaştadır *(Muharrem ayının hürmetini nereye ertelemeleridir?)* إِلَى صَفَرَ Safer ayına *(Bu Nesî-erteleme nedir?)* زِيَادَةٌ **Artıştır** *(Nerede?)* فِي الْكُفْرِ **Küfürde** *(Niçin böyledir?)* لِكُفْرِهِمْ İnkarda bulundukları için *(Neyi?)* بِحُكْمِ اللّٰهِ Allah'ın hükmünü *(Neredeki Allah'ın hükmünü?)* فِيهِ O aydaki يُضَلُّ **Saptırılır***(Buradaki y-z-l kelimesi?)* بِضَمِّ الْيَاءِ Yâ harfinin zammesiyle (Yuzallü şeklinde) *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (Yazillü şeklinde okundu) *(Neyle saptırılır?)* بِهِ **Onunla** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafir olanlar** *(Şöyle ki):* يُحِلُّونَهُ **Onu helal kılarlar** أَيِ النَّسِيءَ Yani ertelenmiş ayı عَامًا **Bir yıl** *(Daha?)* وَيُحَرِّمُونَهُ **Ve onu haram kılarlar** عَامًا **Bir yıl** *(Niçin*

---

[1] Ayette geçen "ثَانِيَ اثْنَيْنِ" terkibi haldir ve ikiden biri anlamına gelir.
[2] Ayette geçen "إِذْ" kelimesi önceki "إِذْ" kelimesinden bedeldir.
[3] "إِذْ"kelimesi birinci "إِذْ"den ikinci bedeldir.

böyle yaparlar?) لِيُوَاطِئُوا **Uygunluk göstersinler diye** يُوَافِقُوا Muvafakat etsinler diye *(Neyle?)* بِتَحْلِيلِ شَهْرٍ Bir ayı helal kılmakla *(Daha?)* وَتَحْرِيمِ آخَرَ Ve diğerini de haram kılmakla بَدَلَهُ Onun yerine *(Neye uygunluk göstersinler diye?)* عِدَّةَ عَدَدَ مَا **Ol şeyin sayısına** –adedine- **ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Allah'ın haram kıldığı o şey de nedendir?)* مِنَ الْأَشْهُرِ Aylardan فَلَا يَزِيدُوا Ziyade etmezlerdi *(Neye?)* عَلٰى تَحْرِيمِ أَرْبَعَةٍ Dört ayın haram kılınışı üzerine *(Daha?)* وَلَا يَنْقُصُوا Ve eksik de yapmazlardı وَلَا يَنْظُرُوا Ve bakmazlardı-önem vermezlerdi *(Neye?)* إِلٰى أَعْيَانِهَا O ayların kendisine فَيُحِلُّوا **Böylece helal kılmış olsunlar** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** زُيِّنَ **Süslendi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* سُوءُ اَعْمَالِهِمْ **İşlerinin kötülüğü** فَظَنُّوهُ Böylece onu sandılar *(Ne sandılar?)* حَسَنًا Güzel sandılar وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

وَنَزَلَ Ve nazil oldu *(Ne vakit?)* لَمَّا دَعَا Ne zaman ki çağırdı *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) (Kimi?) النَّاسَ İnsanları *(Neye çağırdı?)* إِلٰى غَزْوَةِ تَبُوكَ Tebük gazvesine وَكَانُوا Ve idiler *(Ne idiler?)* فِي عُسْرَةٍ Zorlukta *(Daha?)* وَشِدَّةٍ Ve şiddette وَحَرٍّ Ve de sıcakta فَشَقَّ Bundan dolayı da (bu çağrıya icabet) zor geldi *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey İman edenler!** مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** *(Ne vakit?)* اِذَا قِيلَ **Dendiğinde** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنْفِرُوا **Savaşa çıkın!** *(Nerede savaşa çıkın?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yoluna** *(Size Allah yolunda savaşa çıkın dendiğinde ne oluyor da...)* اثَّاقَلْتُمْ **Ağırlaştınız-yığılıp, kaldınız** *(Bu kelime)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Ta nın idgam edilmesiyle *(Neredeki te?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesiyle?)* فِي الْمُثَلَّثَةِ Üç noktalıya (Peltek se harfine) *(Daha?)* وَاجْتِلَابِ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Vasl hemzesinin (başa) çekilmesiyle (okundu) أَيْ Yani تَبَاطَأْتُمْ Ağırlaştınız *(Daha?)* وَمِلْتُمْ Ve yılmışlık gösterdiniz *(Neden?)* عَنِ الْجِهَادِ Cihattan *(Nereye ağırlaştınız-yığılıp, kaldınız?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yere** وَالْقُعُودِ Oturmaya *(Nereye?)* فِيهَا Yere وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham *(Nedir?)* لِلتَّوْبِيخِ Azarlama içindir أَرَضِيتُمْ **Razı mı oldunuz?** *(Neye?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatına** *(Daha neye?)* وَلَذَّاتِهَا Ve onun lezzetlerine مِنَ الْاٰخِرَةِ **Ahiret yerine** أَيْ Yani بَدَلَ نَعِيمِهَا Onun nimetlerine karşılık فَمَا مَتَاعُ

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının zevki değildir** فِي جَنْبِ مَتَاعِ الْآخِرَةِ **Ahiret**in zevkinin yanın**da** اِلَّا **Ancak** قَلِيلٌ **Azdır!** حَقِيرٌ Hakir-değersizdir

39. اِلَّا **Şayet olmaz da,** *(Bu kelime..)* لَا بِإِدْغَامِ Lâ'nın idgam edilmesiyle *(Nereye?)* فِي نُونِ اِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart anlamındaki in'deki nun harfine *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Buradaki ayette ve bir sonraki ayette تَنْفِرُوا تَخْرُجُوا **(Savaşa) çıkmazsanız** *(Kimle birlikte?)* مَعَ النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber ile birlikte *(s.a.v.)* *(Niçin çıkmazsanız?)* لِلْجِهَادِ Cihat için يُعَذِّبْكُمْ **Size azap eder** *(Neyle?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** اَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Acı verici *(Daha ne yapar?)* وَيَسْتَبْدِلْ **Ve değiştirir (sizinle)** *(Kimi değiştirir?)* قَوْمًا **Bir kavmi ki** غَيْرَكُمْ **Sizden başka** أَيْ Yani يَأْتِ Getirir *(Kimi?)* بِهِمْ Onları *(Nereye getirir?)* بَدَلَكُمْ Sizin yerinize وَلَا تَضُرُّوهُ **Ve ona zarar da veremezsiniz** أَيْ Yani اللّٰهُ Allah'a أَوِ Ya da النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* ***(Neyi zarar olarak veremezsiniz?)*** شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neyle zarar veremezsiniz?)* بِتَرْكِ نَصْرِهِ Ona yardım etmekle *(Niçin yardımı terk etmekle ona zarar veremezsiniz?)* فَإِنَّ اللّٰهَ Zira Allah *(Nedir?)* نَاصِرُ دِينِهِ Dininin yardımcısıdır وَاللّٰهُ **Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyade güç sahibidir** وَمِنْهُ Bu gücündendir *(Ne?)* نَصْرُ دِينِهِ Dinine yardım etmek *(Daha kime yardım etmek?)* وَنَبِيِّهِ Ve Peygamberine

40. اِلَّا تَنْصُرُوهُ **Şayet yardım etmezseniz** أَيْ Yani النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* فَقَدْ نَصَرَهُ **Muhakkak ki yardım etmiştir ona** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne vakit?)* اِذْ حِينَ **Ol vakit ki** اَخْرَجَهُ **Onu çıkarmıştı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nereden çıkardılar?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den أَيْ Yani اَلْجَأُوهُ Onu mecbur ettiler *(Neye?)* إِلَى الْخُرُوجِ Çıkmaya *(Ne vakit?)* لَمَّا أَرَادُوا Ne zaman ki istediler *(Neyi?)* قَتْلَهُ Onu öldürmeyi أَوْ Ya da حَبْسَهُ Hapsetmeyi أَوْ Ya da نَفْيَهُ Sürmeyi *(Nerede?)* بِدَارِ النَّدْوَةِ Darü'n-Nedve'de ***(O ne olduğu halde ona yardım etmiştir?)*** ثَانِيَ اثْنَيْنِ **İkinin ikincisi** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ Yani (manası) أَحَدَ اثْنَيْنِ 'İki kişiden biri' şeklindedir وَالْآخَرُ Ve diğeri de *(Kimdir?)* أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir'dir اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir : نَصَرَهُ Ona yardım etti(yse) *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Nerede?)* فِي مِثْلِ تِلْكَ الْحَالَةِ Bu gibi halde فَلَا يَخْذُلُهُ Onu terk etmez *(Nerede?)* فِي غَيْرِهَا Bunun dışındaki yerlerde ***(O vakitten bedel,)*** اِذْ **Şu vakit ki** *(Buradaki 'iz' nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden bedeldir?)* مِنْ

إِذْ قَبْلَهُ Önceki 'iz'den هُمَا **İkisi** *(Neredeydi?)* فِي الْغَارِ **Mağaradaydı** نَقْبٍ bir oyuktaydılar *(Neredeki oyuk?)* فِي جَبَلِ ثَوْرٍ Sevr dağındaki *(Yine o vakitten bedel)* إِذْ **O vakit ki** *(Buradaki 'iz' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ ثَانٍ İkinci bedeldir يَقُولُ **Diyordu** *(Kime?)* لِصَاحِبِهِ **Arkadaşına** أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'e وَقَدْ قَالَ لَهُ O (Ebu Bekir) ona (Hz. Peygambere) demişti *(Ne vakit?)* لَمَّا رَأَى Ne zaman ki gördü *(Neyi?)* أَقْدَامَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin ayaklarını لَوْ نَظَرَ "Şayet baksa *(Kim?)* أَحَدُهُمْ onlardan birisi *(Nereye?)* تَحْتَ قَدَمَيْهِ ayaklarının altına لَأَبْصَرَنَا Muhakkak bizi görür" لَا تَحْزَنْ **Üzülme!** إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَنَا **Bizimle birliktedir** *(Ne ile bizimle birliktedir?)* بِنَصْرِهِ Yardımıyla فَأَنْزَلَ **Artık indirdi** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Neyi?)* سَكِينَتَهُ **Sekinetini** طُمَأْنِينَتَهُ Güven duygusunu *(Kim üzerine indirdi?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** قِيلَ Dendi ki عَلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamberin üzerine *(s.a.v.)* وَقِيلَ Ve dendi ki عَلَى أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'in üzerine (indirdi) وَأَيَّدَهُ **Ve onu desteklemiştir** أَيْ Yani النَّبِيَّ ﷺ Hz. Peygamberi *(s.a.v.)* *(Neyle desteklemiştir?)* بِجُنُودٍ **Bir takım ordularla ki** لَمْ تَرَوْهَا **Siz onları görmediniz** (O ordulardan bedel?) مَلَائِكَةٍ Meleklerle desteklemiştir *(Nerede?)* فِي الْغَارِ Mağarada *(Daha nerede?)* وَمَوَاطِنِ قِتَالِهِ Ve savaştığı yerlerde *(Daha ne yaptı Allah?)* وَجَعَلَ **Ve kıldı** *(Neyi?)* كَلِمَةَ الَّذِينَ **Ol kimselerin kelimesini ki** كَفَرُوا **Onlar kafir oldular** أَيْ Yani دَعْوَةَ الشِّرْكِ Şirk davasını kıldı *(Ne kıldı?)* السُّفْلَى **En alçak** الْمَغْلُوبَةَ Mağlup olmuş وَكَلِمَةُ اللَّهِ **Ve Allah'ın kelimesi** أَيْ كَلِمَةُ الشَّهَادَةِ Yani şehadet kelimesi هِيَ **O kelime** *(Nedir?)* الْعُلْيَا **En yüce** الظَّاهِرَةُ الْغَالِبَةُ Açık, galip وَاللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Aziz /güçlüdür** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde حَكِيمٌ **Hakim/her işi yerinde olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında

﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾ نِشَاطًا وَغَيْرَ نِشَاطٍ وَقِيلَ أَقْوِيَاءَ وَضُعَفَاءَ أَوْ أَغْنِيَاءَ وَفُقَرَاءَ وَهِيَ مَنْسُوخَةٌ بِآيَةِ (لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ) ﴿وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٤١)﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ لَكُمْ فَلَا تَثَاقَلُوا. وَنَزَلَ فِي الْمُنَافِقِينَ الَّذِينَ تَخَلَّفُوا ﴿لَوْ كَانَ﴾ مَا دَعَوْتَهُمْ إِلَيْهِ ﴿عَرَضًا﴾ مَتَاعًا مِنَ الدُّنْيَا ﴿قَرِيبًا﴾ سَهْلَ الْمَأْخَذِ ﴿وَسَفَرًا قَاصِدًا﴾ وَسَطًا ﴿لَاتَّبَعُوكَ﴾ طَلَبًا لِلْغَنِيمَةِ ﴿وَلٰكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ﴾ اَلْمَسَافَةُ فَتَخَلَّفُوا ﴿وَسَيَحْلِفُونَ بِاللهِ﴾ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ﴿لَوِ اسْتَطَعْنَا﴾ اَلْخُرُوجَ ﴿لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ ﴿وَاللهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (٤٢)﴾ فِي قَوْلِهِمْ ذٰلِكَ وَكَانَ ﷺ أَذِنَ لِجَمَاعَةٍ فِي التَّخَلُّفِ بِاجْتِهَادٍ مِنْهُ فَنَزَلَ عِتَابًا لَهُ وَقَدِمَ الْعَفْوُ تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ ﴿عَفَا اللهُ عَنْكَ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ﴾ فِي التَّخَلُّفِ وَهَلَّا تَرَكْتَهُمْ ﴿حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾ فِي الْعُذْرِ ﴿وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ (٤٣)﴾ فِيهِ ﴿لَا يَسْتَاْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ فِي التَّخَلُّفِ عَنْ ﴿اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ (٤٤)﴾ ﴿اِنَّمَا يَسْتَاْذِنُكَ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَارْتَابَتْ﴾ شَكَّتْ ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ فِي الدِّينِ ﴿فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ (٤٥)﴾ يَتَحَيَّرُونَ ﴿وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوجَ﴾ مَعَكَ ﴿لَاَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً﴾ أُهْبَةً مِنَ الْآلَةِ وَالزَّادِ ﴿وَلٰكِنْ كَرِهَ اللهُ انْبِعَاثَهُمْ﴾ أَيْ لَمْ يُرِدْ خُرُوجَهُمْ ﴿فَثَبَّطَهُمْ﴾ كَسَّلَهُمْ ﴿وَقِيلَ﴾ لَهُمْ ﴿اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ (٤٦)﴾ اَلْمَرْضٰى وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ أَيْ قَدَّرَ اللهُ تَعَالٰى ذٰلِكَ ﴿لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ اِلَّا خَبَالًا﴾ فَسَادًا بِتَخْذِيلِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَاَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ﴾ أَيْ أَسْرَعُوا بَيْنَكُمْ بِالْمَشْيِ بِالنَّمِيمَةِ ﴿يَبْغُونَكُمُ﴾ يَطْلُبُونَ لَكُمْ ﴿الْفِتْنَةَ﴾ بِإِلْقَاءِ الْعَدَاوَةِ ﴿وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ﴾ مَا يَقُولُونَ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (٤٧)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

41. Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde bu ayetin tefsirinde farklı görüşler ileri sürülmüş ve ayet, dinç veya takatsiz, güçlü veya güçsüz, zengin ya da fakir şeklinde tefsir edilmiştir. Fakat ayet-i kerime "Ne zayıflar üzerine, ne de hastalar üzerine ve ne de harcayacakları bir şey bulamayanlar üzerine bir günah yoktur, Allah Teâlâ için ve Peygamberi için hayırhah bulundukları takdirde." (Tevbe,) ayetiyle nesh olmuştur. **Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer** bunun daha hayırlı olduğunu **bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır** o halde yere yığılıp kalmayın.

42. Bu ayet-i kerime savaştan geri kalan münafıklar hakkında nazil olmuştur. **Eğer** kendisine çağırdığınız şey **yakın** elde edilmesi kolay **bir dünya menfaati ve kolay** vasat **bir yolculuk olsaydı,** sefere katılmayan münafıklar da ganimetten pay almak için **mutlaka sana uyarlardı. Fakat meşakkatli yol** mesafe, **onlara uzak geldi** ve bu yüzden geri kaldılar. **Gerçi onlar,** savaştan döndüğünüzde **"Eğer** sizinle birlikte çıkmaya **gücümüz yetseydi, elbette sizinle beraber çıkardık" diye Allah'a yemin edeceklerdir. Onlar** yalan yere yemin etmekle **kendilerini helâke sürüklüyorlar. Allah biliyor ki onlar** bu sözlerinde **kesinlikle yalancıdırlar.**

43. Peygamberimiz kendi içtihadıyla, savaşa katılmamaları konusunda bir gruba izin vermişti. Bu ayet-i kerime peygamberimizi kısmen kınamak üzere nazil olmuş ve Peygamberimizin kalbini tatmin için af ile başlamıştır. **Allah seni affetsin! Onlara** savaşa katılmamaları için **izin verdin?** Özrü konusunda **doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar** onları bırakmasaydın ya?

44. Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten geri kalmak için **senden izin istemezler. Allah kendine karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilendir.**

45. Ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, kalpleri dinde **şüpheye düşüp kendileri de o şüphelerinin içinde bocalayan kimseler** savaşa katılmamak için **senden izin isterler.**

46. Onlar eğer seninle birlikte **savaşa çıkmak isteselerdi, elbette bunun için** alet ve azık olsun **bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların harekete geçmelerini** savaşa çıkmalarını **istemedi de onları geri bıraktı** tembelleştirdi **ve onlara, "Oturun oturan** hastalar, kadınlar ve çocuklar gibi **acizlerle beraber" denildi** yani Allah bunu takdir etti.

47. Eğer onlar da sizin içinizde (sefere) çıksalardı, size bozgunculuktan müminleri yalnız bırakmakla fesattan **başka bir katkıları olmayacak ve** aranıza düşmanlık tohumları ekmekle **sizi fitneye düşürmek için aranızda koşuşturacaklardı** yani dedikodu ve koğuculuk için aranızda koşturacaklardı. **Aranızda onları dinleyecek** onların sözlerini kabul edecek **kişiler de vardı. Allah zalimleri hakkıyla bilendir.**

KELİME ANLAMI

41. إِنْفِرُوا **Savaşa çıkın!** *(Ne olduğunuz halde?)* خِفَافًا **Hafif** *(Daha ne olduğunuz halde?)* وَثِقَالًا **Ve ağır** نِشَاطًا Dinç olarak *(Daha?)* وَغَيْرَ نِشَاطٍ Ve Yorgun olarak وَقِيلَ Dendi ki أَقْوِيَاءَ Güçlüler olarak *(Daha?)* وَضُعَفَاءَ Ve zayıflar olarak أَوْ Ya da أَغْنِيَاءَ Zenginler olarak *(Daha?)*

بِآيَةِ (لَيْسَ) *(Neyle?)* Neshedilmiştir مَنْسُوخَةٌ *(Nedir?)* Bu ayet وَهِيَ Ve fakirler olarak وَفُقَرَاءَ عَلَى الضُّعَفَاءِ "zayıflar üzerine yoktur" ayetiyle *(Daha ne yapın?)* وَجَاهِدُوا **Ve cihat edin** *(Neyle?)* بِأَمْوَالِكُمْ **Mallarınızla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِكُمْ **Ve canlarınızla** *(Nerede cihat edin?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** ذٰلِكُمْ **İşte size bu!** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz** أَنَّهُ Ki o *(Nedir?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(kim için?)* لَكُمْ Sizin için فَلَا تَثَاقَلُوا Bu sebeple ağır kalmayın!

42. وَنَزَلَ Ve indi *(Kim hakkında?)* فِي الْمُنَافِقِينَ Münafıklar hakkında الَّذِينَ Öyle münafıklar ki تَخَلَّفُوا Geri kaldılar لَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** *(Ne olsaydı?)* مَا Ol şey ki دَعَوْتَهُمْ Sen çağırdın onları *(Neye?)* إِلَيْهِ O şeye *(O çağırdığın şey ne olsaydı?)* عَرَضًا مَتَاعًا مِنَ الدُّنْيَا **Geçici** bir dünya metaı *(Öyle geçici dünya metaı ki)* قَرِيبًا **Yakın** سَهْلَ الْمَأْخَذِ Elde edimi kolay *(Daha ne olsaydı?)* وَسَفَرًا **Ve bir sefer ki** قَاصِدًا **Orta** وَسَطًا Normal (bir yolculuk) لَاتَّبَعُوكَ **Elbette tabi olurlardı sana** *(Niçin?)* طَلَبًا İstedikleri için *(Neyi?)* لِلْغَنِيمَةِ Ganimet وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** بَعُدَتْ **Uzak oldu** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne uzak oldu?)* الشُّقَّةُ **Meşakkat** الْمَسَافَةُ Mesafe فَتَخَلَّفُوا Bundan dolayı da geri kaldılar وَسَيَحْلِفُونَ **Ve yakında yemin edecekler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعْتُمْ Döndüğünüzde *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara لَوِ اسْتَطَعْنَا **Şayet güç yetirseydik** *(Neye?)* اَلْخُرُوجَ Çıkmaya لَخَرَجْنَا **Elbette çıkardık** *(kimle birlikte?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** يُهْلِكُونَ **Helak ediyorlar** *(kimi?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Neyle helak ediyorlar?)* بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ Yalan yere yeminle وَاللهُ **Allah ise** يَعْلَمُ **Bilir ki** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancılardır** *(Ne konuda?)* فِي قَوْلِهِمْ ذٰلِكَ Bu sözlerinde

43. وَكَانَ İdi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) *(Ne idi?)* أَذِنَ İzin vermişti *(Kime?)* لِجَمَاعَةٍ Bir gruba *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ (Savaştan) geri kalma konusunda *(Ne ile bunu yapmıştı?)* بِاجْتِهَادٍ Bir içtihatla *(Kimden olan bir içtihatla?)* مِنْهُ Kendinden فَنَزَلَ Bunun üzerine indi *(Ne olarak?)* عِتَابًا Kınama olarak *(Kimi?)* لَهُ Hz. Peygamberi وَقَدَّمَ Ve öne aldı *(Neyi?)* الْعَفْوَ Affi *(Niçin?)* تَطْمِينًا Hoş etmek için *(Neyi?)* لِقَلْبِهِ Hz. Peygamberin kalbini عَفَا **Affetti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* عَنْكَ **Seni** لِمَ اَذِنْتَ **Niçin izin verdin** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma konusunda وَهَلَّا تَرَكْتَهُمْ Bıraksaydın ya onları *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى يَتَبَيَّنَ **Ortaya çıkıncaya kadar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** صَدَقُوا

Doğru söylediler *(Ne konuda?)* فِي الْعُذْرِ (öne sürdükleri) Mazeretler hususunda *(Daha?)* وَتَعْلَمَ **Ve bilinceye dek** *(Kimi?)* الْكَاذِبِينَ **Yalan söyleyenleri** *(Hangi konuda?)* فِيهِ O mazeretlerde

44. لَا يَسْتَأْذِنُكَ **Senden izin istemez** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Hangi konuda senden izin istemezler?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda (Şundan ...) عَنْ اَنْ يُجَاهِدُوا **Cihat etmekten** *(Neyle cihat etmekten?)* بِاَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَاَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُتَّقِينَ **Muttakileri**

45. اِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ **Ancak izin ister senden** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Kim izin ister?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Daha ne olmuştur?)* وَارْتَابَتْ **Ve şüpheye düşmüştür** شَكَّتْ Kuşkuya düşmüştür *(Ne şüpheye düşmüştür?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Hangi hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda فَهُمْ **Artık onlar** فِي رَيْبِهِمْ **Rableri hakkında** يَتَرَدَّدُونَ **Tereddüde düşerler** يَتَحَيَّرُونَ Şaşırır-dururlar

46. وَلَوْ اَرَادُوا **Şayet isteselerdi** *(Neyi?)* الْخُرُوجَ **Çıkmayı** *(Kimle birlikte?)* مَعَكَ Seninle birlikte لَاَعَدُّوا **Elbette hazırlık yaparlardı** *(Ne için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne yaparlardı?)* عُدَّةً **Hazırlık** أُهْبَةً Teçhizat *(Neden oluşan teçhizat?)* مِنَ الْاٰلَةِ Alet-edavattan *(Daha?)* وَالزَّادِ Ve azıktan وَلٰكِنْ كَرِهَ **Şu kadarı var ki istemedi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi istemedi?)* انْبِعَاثَهُمْ **Savaşa koyulmalarını** أَيْ لَمْ يُرِدْ Yani istemedi *(Neyi?)* خُرُوجَهُمْ Savaşa çıkmalarını فَثَبَّطَهُمْ **Bundan dolayı alıkoydu onları** كَسَّلَهُمْ Tembellik verdi onlara وَقِيلَ **Ve dendi** *(kime?)* لَهُمْ Onlara اقْعُدُوا **"Oturun!** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَاعِدِينَ **oturanlarla birlikte"** الْمَرْضٰى Hastalarla birlikte *(Daha?)* وَالنِّسَاءِ Ve kadınlarla birlikte *(Daha?)* وَالصِّبْيَانِ Ve çocuklarla birlikte أَيْ Yani قَدَّرَ Takdir etti *(Kim?)* اللهُ تَعَالٰى Allah teala *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

47. لَوْ خَرَجُوا **Şayet çıksalardı** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizin aranızda** مَا زَادُوكُمْ **Sizi artırmazlardı** اِلَّا خَبَالًا **Ancak karışıklık olarak** فَسَادًا Fesat olarak *(Ne şekilde karışıklık çıkarırlardı?)* بِتَخْذِيلِ الْمُؤْمِنِينَ Müslümanları terk etmekle *(Daha ?)* وَلَاَوْضَعُوا **Ve elbette koştururlardı** *(Nerede?)* خِلَالَكُمْ **Aranızda** أَيْ Yani أَسْرَعُوا Hızla hareket ederlerdi

(Nerede?) بَيْنَكُمْ Aranızda *(Ne ile?)* بِالْمَشْيِ Getirip-götürmekle *(Neyi?)* بِالنَّمِيمَةِ Dedikoduyu *(Ne oldukları halde?)* يَبْغُونَكُمْ **İsteyerek size** يَطْلُبُونَ Talep ederek *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neyi isteyerek?)* الْفِتْنَةَ **Fitne** *(Ne şekilde oluşan fitne?)* بِإِلْقَاءِ الْعَدَاوَةِ Düşmanlık atmakla وَفِيكُمْ **Ve aranızda da vardır** *(Ne?)* سَمَّاعُونَ **Dinleyenler** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** مَا يَقُولُونَ Dediklerini *(Ne ile dinleyenler?)* سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul eder dinleyişle وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Kimi?)* بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri**

﴿لَقَدِ ابْتَغَوُا﴾ لَكَ ﴿الْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ﴾ أَوَّلَ مَا قَدِمْتَ الْمَدِينَةَ ﴿وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ﴾ أَيْ أَجَالُوا الْفِكْرَ فِي كَيْدِكَ وَإِبْطَالِ دِينِكَ ﴿حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ﴾ النَّصْرُ ﴿وَظَهَرَ﴾ عَزَّ ﴿أَمْرُ اللَّهِ﴾ دِينُهُ ﴿وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾﴾ لَهُ فَدَخَلُوا فِيهِ ظَاهِرًا ﴿وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿وَلَا تَفْتِنِّي﴾ وَهُوَ الْجَدُّ بْنُ قَيْسٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ لَكَ فِي جِلَادِ بَنِي الْأَصْفَرِ فَقَالَ إِنِّي مُغْرَمٌ بِالنِّسَاءِ وَأَخْشَى إِنْ رَأَيْتُ نِسَاءَ بَنِي الْأَصْفَرِ أَنْ لَا أَصْبِرَ عَنْهُنَّ فَأَفْتَتِنَ قَالَ تَعَالَى ﴿أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا﴾ بِالتَّخَلُّفِ وَقُرِئَ سَقَطَ ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾﴾ لَا مَحِيصَ لَهُمْ عَنْهَا ﴿إِن تُصِبْكَ حَسَنَةٌ﴾ كَنَصْرٍ وَغَنِيمَةٍ ﴿تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ﴾ شِدَّةٌ ﴿يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا﴾ بِالْحَزْمِ حِينَ تَخَلَّفْنَا ﴿مِن قَبْلُ﴾ قَبْلَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةِ ﴿وَيَتَوَلَّوا وَّهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِمَا أَصَابَكَ ﴿قُل﴾ لَهُمْ ﴿لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا﴾ إِصَابَتَهُ ﴿هُوَ مَوْلَانَا﴾ نَاصِرُنَا وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ أَيْ تَنْتَظِرُونَ أَنْ يَقَعَ ﴿بِنَا إِلَّا إِحْدَى﴾ الْعَاقِبَتَيْنِ ﴿الْحُسْنَيَيْنِ﴾ تَثْنِيَةُ حُسْنَى تَأْنِيثُ أَحْسَنَ النَّصْرُ أَوِ الشَّهَادَةُ ﴿وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ﴾ نَنْتَظِرُ ﴿بِكُمْ أَن يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِ﴾ بِقَارِعَةٍ مِنَ السَّمَاءِ ﴿أَوْ بِأَيْدِينَا﴾ بِأَنْ يُؤْذَنَ لَنَا فِي قِتَالِكُمْ ﴿فَتَرَبَّصُوا﴾ بِنَا ذٰلِكَ ﴿إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾﴾ عَاقِبَتَكُمْ ﴿قُلْ أَنفِقُوا﴾ فِي طَاعَةِ اللَّهِ ﴿طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمْ﴾ مَا أَنْفَقْتُمُوهُ ﴿إِنَّكُمْ كُنتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾﴾ وَالْأَمْرُ هُنَا بِمَعْنَى الْخَبَرِ ﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ﴾ فَاعِلٌ وَأَنْ تُقْبَلَ مَفْعُولٌ ﴿كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ﴾ مُتَثَاقِلُونَ ﴿وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾﴾ النَّفَقَةَ لِأَنَّهُمْ يَعُدُّونَهَا مَغْرَمًا

TÜRKÇE ANLAMI

48. Andolsun bunlar senin hakkında **daha önce de** Medine'ye ilk geldiğinde de **fitne çıkarmak istemişler ve sana karşı türlü türlü işler çevirmişlerdi** senin dinini ortadan kaldırmak ve seni tuzağa düşürmek için türlü türlü planlar yapıyorlardı**. Nihayet hak** Allah'ın yardımı **geldi ve onlar** bunu **istemedikleri halde Allah'ın dini galip geldi** ve dış görünüşleri itibariyle Allah'ın dinine girdiler**.**

49. Onlardan "Bana savaşa katılmamam için **izin ver, beni fitneye**

(isyana) sevketme" diyen de vardır bu kimse Cedd bin Kays'tır. Peygamber efendimiz ona "Benî Asfer'le savaşacak mısın" diye sormuş o da, "benim kadınlara karşı zaafım vardır. Korkuyorum Beni Esfar'ın kadınlarını gördüğümde kendime mukayyet olamam da fitneye düşerim" diyerek savaşa katılmamak için mazeret beyanında bulunmuştu. **Bilesiniz ki onlar** savaşa katılmayarak **fitnenin ta içine düştüler**[1]. **Şüphesiz ki cehennem kâfirleri elbette kuşatacaktır** onlar için bundan kurtuluş yoktur.

50. **Sana** Allah'ın yardımı ve ganimet gibi **bir iyilik gelirse, bu onları üzer. Eğer başına bir musîbet** bir bela **gelirse, "Biz** savaştan geri kaldığımızda **tedbirimizi önceden** bu masiyeti işlemeden önce **almıştık" derler ve** senin başına gelene **sevinerek dönüp giderler.**

51. Onlara **de ki: "Bizim başımıza ancak, Allah'ın bizim için** başımıza **yazdığı şeyler gelir. O bizim yardımcımızdır** işlerimizi üstlenendir. **Öyleyse mü'minler, yalnız Allah'a güvensinler."**

52. De ki: "Bizim için siz, (şehitlik veya zafer olmak üzere) ancak sonuç olarak **iki güzellikten**[2] **birinin** olmasını **bekleyebilirsiniz**[3] bu iki güzellik ya Allah'ın yardımı ya da şehadettir. **Biz de, Allah'ın kendi katından** gökten bir yıldırım/ateş indirmek suretiyle **veya** sizinle savaşmamıza izin verilerek **bizim ellerimizle size ulaştıracağı bir azabı bekliyoruz. Haydi** bizim için **bekleyedurun. Şüphesiz biz de sizinle birlikte** sizin akıbetinizi **beklemekteyiz."**

53. Yine de ki: "İster gönüllü, ister gönülsüz olarak Allah'a itaat yolunca **harcayın**[4] **sizden** harcadıklarınız **asla kabul olunmayacaktır. Çünkü siz fasık bir topluluksunuz."**

54. Harcamalarının kabul edilmesine[5] **yalnızca, Allah'ı ve Rasûlünü inkâr etmeleri**[6] **namaza ancak üşene üşene** ağırdan alarak **gelmeleri ve ancak gönülsüzce harcamaları engel olmuştur** onların gönülsüzce harcamaları bunu ziyan olarak görmelerinden ileri gelmektedir.

KELİME ANLAMI

48. لَقَدِ ابْتَغَوُا **Andolsun ki istemişlerdi** *(Kim için?)* لَكَ Senin için *(Ne istemişlerdi?)*

---

[1] Bir diğer kıraatte "سَقَطُوا" fiili müfred olarak "سَقَطَ" şeklinde okunmuştur.

[2] "حُسْنَيَيْنِ" kelimesi, "حُسْنَى" kelimesinin tesniyesidir. "حُسْنَى" kelimesi de "أَحْسَنُ" kelimesinin müennesidir.

[3] Ayette geçen "تَرَبَّصُونَ" fiilinde aslen iki "ت" bulunmaktadır. Bu "ت" lardan biri hazfedilmiştir. Kelime beklemek anlamındadır.

[4] Ayetteki emir aslen talep değil, haber içindir.

[5] Ayetteki "أَنْ تُقْبَلَ" kelimesi hem "ي" hem de "ت" ile kıraat edilmiştir.

[6] "إِلَّا" ile başlayan bu cümle faildir. "أَنْ تُقْبَلَ" cümlesi de mefuldür.

الْفِتْنَةَ **Fitne çıkarmak** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَدِمْتَ مَا أَوَّلَ İlk gelişinde *(Nereye?)* الْمَدِينَةَ Medine'ye *(Daha ne yapmışlardı?)* وَقَلَّبُوا **Ve altüst etmişlerdi** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neyi?)* الْأُمُورَ **İşleri** أَيْ Yani أَجَالُوا الْفِكْرَ Fikir yürüttüler *(Ne hakkında?)* فِي كَيْدِكَ Sana tuzak kurma hususunda *(Daha?)* وَإِبْطَالِ دِينِكَ Ve dinini iptal etme hususunda حَتَّى جَاءَ **Nihayet geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** اَلنَّصْرُ Yardım *(Daha ne oldu?)* وَظَهَرَ **Ve zahir oldu** عَزَّ Yüce oldu *(Ne?)* اَمْرُ اللّٰهِ **Allah'ın emri** دِينُهُ Onun dini وَهُمْ **Halbuki onlar** كَارِهُونَ **Hoş görmüyorlar** *(Neyi?)* لَهُ **Bunu** فَدَخَلُوا Bundan sebep girdiler *(Nereye?)* فِيهِ O dine *(Onlar ne olduğu halde girdiler?)* ظَاهِرًا Görünüşte olduğu halde

49. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazısı vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** يَقُولُ **Diyor** ائْذَنْ **İzin ver** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Hangi konuda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma konusunda وَلَا تَفْتِنِّي **Ve beni fitneye düşürme** وَهُوَ Bunu diyen *(Kimdir?)* الْجَدُّ بْنُ قَيْسٍ Cedd b. Kays'tır قَالَ Dedi *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) هَلْ لَكَ "İsteğin var mı? *(Ne konuda?)* فِي جِلَادِ بَنِي الْأَصْفَرِ Beni Asfar ile dövüşme hususunda" فَقَالَ Bunun üzerine o da dedi إِنِّي Muhakkak ki ben *(Neyim?)* مُغْرَمٌ Tutkunum *(Kime?)* بِالنِّسَاءِ Kadınlara وَأَخْشَى Ve korkuyorum إِنْ رَأَيْتُ Şayet görürsem *(Kime?)* نِسَاءَ بَنِي الْأَصْفَرِ Beni Asfar'ın kadınlarını *(Neden korkuyorum?)* أَنْ لَا أَصْبِرَ Sabredememekten *(Neden sabredememekten?)* عَنْهُنَّ O kadınlardan فَأَفْتَتِنَ Böylece fitneye düşmekten (korkuyorum) قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala أَلَا **Haberiniz olsun ki** فِي الْفِتْنَةِ **Fitneye** سَقَطُوا **Düştüler** *(Neyle?)* بِالتَّخَلُّفِ Geri kalmakla وَقُرِئَ Ve okundu سَقَطَ "Sakata –düştü" şeklinde وَإِنَّ جَهَنَّمَ **Muhakkak ki Cehennem** *(Nedir?)* لَمُحِيطَةٌ **Elbette kuşatıcıdır** *(Kimi?)* بِالْكَافِرِينَ **Kafirleri** لَا مَحِيصَ Kaçış yoktur *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neden kaçış yoktur?)* عَنْهَا O cehennemden

50. إِنْ تُصِبْكَ **Şayet isabet ederse sana** *(Ne?)* حَسَنَةٌ **Bir iyilik** *(Ne gibi?)* كَنَصْرٍ Yardım gibi *(Daha?)* وَغَنِيمَةٍ Ve ganimet gibi تَسُؤْهُمْ **Üzer onları** وَإِنْ تُصِبْكَ **Ve şayet isabet ederse sana** *(Ne?)* مُصِيبَةٌ **Musibet** شِدَّةٌ Bir şiddet يَقُولُوا **Derler** قَدْ اَخَذْنَا **Elbette almıştık** *(Neyi?)* اَمْرَنَا **Tedbirimizi** *(Neyle almıştık?)* بِالْحَزْمِ İsabetli bir kanaatle *(Ne vakit?)* حِينَ تَخَلَّفْنَا Geri kaldığımızda *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce**

قَبْلَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةِ Bu musibetten önce *(Daha ne yaparlar?)* وَيَتَوَلَّوْا **Ve dönüp-giderler** وَهُمْ **Halbuki onlar** فَرِحُونَ **Sevinerek** *(Ne sebebiyle sevinerek?)* بِمَا Ol şey sebebiyle ki أَصَابَكَ Sana isabet etti

51. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَنْ يُصِيبَنَا **Bize isabet etmez** اِلَّا مَا **Ancak ol şey ki** كَتَبَ **Yazdı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Nasıl?)* إِصَابَتَهُ İsabet etmekle هُوَ **O** *(Nedir?)* مَوْلَانَا **Bizim mevlamızdır** نَاصِرُنَا Yardımcımızdır *(Daha?)* وَمُتَوَلِّي أُمُورِنَا Ve işlerimizi idare edendir وَعَلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler**

52. قُلْ **De ki** هَلْ تَرَبَّصُونَ **Bekler misiniz?** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki ta harfinden birini hazif *(Öyle te'ler ki?)* مِنَ الْأَصْلِ Kelimenin aslında bulunan أَيْ Yani (anlamı) تَنْتَظِرُونَ Bekleyedurur musunuz? أَيْ Yani يَقَعُ Meydana gelmesini *(Kime?)* بِنَا **Bize** اِلَّا اِحْدَى الْعَاقِبَتَيْنِ الْحُسْنَيَيْنِ **Ancak iki güzel** akibetten **birini** *(Buradaki 'husneyeyn' kelimesi nedir?)* تَثْنِيَةُ حُسْنَى "Husnâ" kelimesinin cemisidir *(Bu 'husnâ' kelimesi nedir?)* تَأْنِيثُ أَحْسَنَ Ahsen kelimesinin müennesidir *(O iki güzellik nedir?)* اَلنَّصْرُ أَوِ الشَّهَادَةُ Zafer ya da şehadet وَنَحْنُ **Ve biz** نَتَرَبَّصُ نَنْتَظِرُ **Bekleriz** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *(Neyi bekleriz?)* أَنْ يُصِيبَكُمُ **Size isabet ettirmesini** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı** *(Nereden bir azabı?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi katından** *(O azaptan bedel)* بِقَارِعَةٍ Bir yıldırımla *(Nereden gelen?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökyüzünden أَوْ **Ya da** *(Neyle olan azap?)* بِأَيْدِينَا **Bizim ellerimizle** بِأَنْ يُؤْذَنَ İzin vermesiyle *(Kime?)* لَنَا Bize *(hangi hususta?)* فِي قِتَالِكُمْ Sizinle savaş hususunda فَتَرَبَّصُوا **Artık bekleyedurun!** *(Kime?)* بِنَا Bize *(Neyi bekleyin?)* ذٰلِكَ Bunu (Bu beklediğiniz şeyleri) اِنَّا **Muhakkak ki biz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyiz?)* مُتَرَبِّصُونَ **Bekleyenleriz** *(Neyi?)* عَاقِبَتَكُمْ Sizin akibetinizi

53. قُلْ **De ki** أَنْفِقُوا **İnfakta bulunun** *(Nerede?)* فِي طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat yolunda *(Ne olduğunuz halde?)* طَوْعًا **İsteyerek** أَوْ **Ya da** كَرْهًا **İstemeyerek** لَنْ يُتَقَبَّلَ **Kabul edilmeyecektir** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne kabul edilmeyecektir?)* مَا Ol şey ki أَنْفَقْتُمُوهُ Siz infak ettiniz onu اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** كُنْتُمْ **Oldunuz** قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* فَاسِقِينَ **Fasıklar** وَالْأَمْرُ هُنَا Buradaki emir *(Nedir?)* بِمَعْنَى الْخَبَرِ Haber

anlamındadır

54. وَمَا مَنَعَهُمْ **Onlara engel olmadı** *(Onların neyine engel olmadı?)* اَنْ تُقْبَلَ **Kabul olmasına** *(Bu kelime...)* بِالتَّاءِ Ta ile (tukbele şeklinde) *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (yukbele şeklinde okundu) *(Kimden kabul edilmesine?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kabul olmasına?)* نَفَقَاتُهُمْ **Onların infak ettiklerinin** اِلَّا اَنَّهُمْ **Ancak onların olmaları oldu** *(Bu cümle nedir?)* فَاعِلٌ Faildir *(Daha?)* وَأَنْ تُقْبَلَ 'Ve en tukbele' kelimesi de *(Nedir?)* مَفْعُولٌ Mefuldür كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha kimi?)* وَبِرَسُولِهِ **Ve onun Resulünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَلَا يَأْتُونَ **Ve gelmiyorlardı** *(Neye?)* الصَّلٰوةَ **Namaza** اِلَّا **Ancak (geliyorlardı)** *(Ne olarak?)* وَهُمْ كُسَالٰى **Onlar tembel tembel** مُتَثَاقِلُونَ Ağır ağır (bezmiş, bezmiş) *(Daha ne yapıyorlardı?)* وَلَا يُنْفِقُونَ **Ve infak etmiyorlardı** اِلَّا **Ancak (ediyorlardı)** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ كَارِهُونَ **Onlar istemeyerek** *(Neyi istemeyerek?)* اَلنَّفَقَةَ Harcamayı *(Niçin harcamayı istemiyorlardı?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar يَعُدُّونَهَا O (Allah için) harcamayı sayıyorlardı *(Ne sayıyorlardı?)* مَغْرَمًا Kayıp olarak

﴿فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَٓا اَوْلَادُهُمْ﴾ أَيْ لَا تَسْتَحْسِنْ نِعَمَنَا عَلَيْهِمْ فَهِيَ اسْتِدْرَاجٌ ﴿اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ﴾ أَيْ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ ﴿بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِمَا يَلْقَوْنَ فِي جَمْعِهَا مِنَ الْمَشَقَّةِ وَفِيهَا مِنَ الْمَصَائِبِ ﴿وَتَزْهَقَ﴾ تَخْرُجَ ﴿اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ فَيُعَذِّبَهُمْ فِي الْآخِرَةِ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ﴾ أَيْ مُؤْمِنُونَ ﴿وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾﴾ يَخَافُونَ أَنْ تَفْعَلُوا بِهِمْ كَالْمُشْرِكِينَ فَيَحْلِفُونَ تَقِيَّةً ﴿لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً﴾ يَلْجَأُونَ إِلَيْهِ ﴿اَوْ مَغَارَاتٍ﴾ سَرَادِيبَ ﴿اَوْ مُدَّخَلًا﴾ مَوْضِعًا يَدْخُلُونَهُ ﴿لَوَلَّوْا اِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يُسْرِعُونَ فِي دُخُولِهِ وَالْاِنْصِرَافِ عَنْكُمْ إِسْرَاعًا لَا يَرُدُّهُ شَيْءٌ كَالْفَرَسِ الْجَمُوحِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ﴾ يَعِيبُكَ ﴿فِي﴾ قَسْمِ ﴿الصَّدَقَاتِ فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَٓا اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾﴾ ﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ﴾ مِنَ الْغَنَائِمِ وَنَحْوِهَا ﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا﴾ كَافِينَا ﴿اللّٰهُ سَيُؤْتِينَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُٓ﴾ مِنْ غَنِيمَةٍ أُخْرَى مَا يَكْفِينَا ﴿اِنَّٓا اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾﴾ أَنْ يُغْنِيَنَا وَجَوَابُ لَوْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ﴾ الزَّكَوَاتُ مَصْرُوفَةٌ ﴿لِلْفُقَرَٓاءِ﴾ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَقَعُ مَوْقِعًا مِنْ كِفَايَتِهِمْ ﴿وَالْمَسَاكِينِ﴾ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَكْفِيهِمْ ﴿وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ الصَّدَقَاتِ مِنْ جَابٍ وَقَاسِمٍ وَكَاتِبٍ وَحَاشِرٍ ﴿وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ﴾ لِيُسْلِمُوا أَوْ يَثْبُتَ إِسْلَامُهُمْ أَوْ يُسْلِمَ نُظَرَاؤُهُمْ أَوْ يَذُبُّوا عَنِ الْمُسْلِمِينَ أَقْسَامٌ وَالْأَوَّلُ وَالْأَخِيرُ لَا يُعْطَيَانِ الْيَوْمَ عِنْدَ الشَّافِعِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ لِعِزِّ الْإِسْلَامِ بِخِلَافِ الْآخَرَيْنِ فَيُعْطَيَانِ عَلَى الْأَصَحِّ ﴿وَفِي﴾ فَكِّ ﴿الرِّقَابِ﴾ أَيِ الْمُكَاتَبِينَ ﴿وَالْغَارِمِينَ﴾ أَهْلِ الدَّيْنِ إِنِ اسْتَدَانُوا لِغَيْرِ مَعْصِيَةٍ أَوْ تَابُوا وَلَيْسَ لَهُمْ وَفَاءٌ أَوْ لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَلَوْ أَغْنِيَاءَ ﴿وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْقَائِمِينَ بِالْجِهَادِ مِمَّنْ لَا فَيْءَ لَهُمْ وَلَوْ أَغْنِيَاءَ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ الْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ ﴿فَرِيضَةً﴾ نَصْبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ فَلَا يَجُوزُ صَرْفُهَا لِغَيْرِ هَؤُلَاءِ وَلَا مَنْعِ صِنْفٍ مِنْهُمْ إِذَا وُجِدَ فَيَقْسِمُهَا الْإِمَامُ عَلَيْهِمْ عَلَى السَّوَاءِ وَلَهُ تَفْضِيلُ بَعْضِ آحَادِ الصِّنْفِ عَلٰى بَعْضٍ وَأَفَادَتِ اللَّامُ وُجُوبَ اسْتِغْرَاقِ أَفْرَادِهِ لٰكِنْ لَا يَجِبُ عَلٰى صَاحِبِ الْمَالِ إِذَا قَسَمَ لِعُسْرِهِ بَلْ يَكْفِي إِعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ مِنْ كُلِّ صِنْفٍ وَلَا يَكْفِي دُونَهَا كَمَا أَفَادَتْهُ ﷺ صِيغَةُ الْجَمْعِ وَبَيَّنَتِ السُّنَّةُ أَنَّ شَرْطَ الْمُعْطٰى مِنْهَا الْإِسْلَامُ وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا وَلَا مُطَّلِبِيًّا ﴿وَمِنْهُمُ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ﴾ بِعَيْبِهِ وَبِنَقْلِ حَدِيثِهِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ إِذَا نُهُوا عَنْ ذٰلِكَ لِئَلَّا يَبْلُغَهُ ﴿هُوَ اُذُنٌ﴾ أَيْ يَسْمَعُ كُلَّ

قِيلِ وَيَقْبَلُهُ فَإِذَا حَلَفْنَا لَهُ أَنَّا لَمْ نَقُلْ صَدَّقَنَا ﴿قُلْ﴾ هُوَ ﴿أُذُنُ﴾ مُسْتَمِعُ ﴿خَيْرٍ لَكُمْ﴾ لَا مُسْتَمِعُ شَرٍّ ﴿يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ﴾ يُصَدِّقُ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ فِيمَا أَخْبَرُوهُ بِهِ لَا لِغَيْرِهِمْ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ لِلْفَرْقِ بَيْنَ إِيمَانِ التَّسْلِيمِ وَغَيْرِهِ ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلٰى أُذُنٌ وَالْجَرِّ عَطْفًا عَلٰى خَيْرٍ ﴿لِلَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin** Yani onlara verdiğimiz nimetler senin hoşuna gitmesin. Zira bu bir istidraçtır. **Allah bununla ancak onlara dünya hayatında** elde etmeleri sırasında meşakket çekmeleri ve mallarından ve evlatlarından dolayı musibetlere maruz kalmaları suretiyle **azap etmeyi**[1] **ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor** ki onlara ahirette en şiddetli azapla azabetsin.

56. **Kesinlikle sizden** mümin **olduklarına dâir Allah'a yemin ederler. Oysa onlar sizden değillerdir. Fakat onlar korkudan ödleri patlayan bir topluluktur** onlar, müşriklere yaptığınızdan korkan ve bunun için takıyye yaparak yalan yere yemin eden kimselerdir.

57. **Eğer** iltica edecekleri **sığınacak bir yer veya mağaralar** yeraltındaki mahzenler **yahut** girilecek **bir delik bulsalardı, hemen koşarak** hızla **oraya kaçarlardı** hızla seğirtip dizginlenemeyen at gibi, hiçbir surette geri çevrilemeyecek bir süratle sizden ayrılırlardı.

58. **İçlerinden sadakaları** paylaştırma **konusunda sana dil uzatanlar** ayıplayanlar **da var. Kendilerine ondan bir pay verilirse, hoşnut olurlar; eğer kendilerine ondan bir pay verilmezse, hemen kızarlar.**

59. **Eğer onlar Allah ve Resûlünün** ganimet ve benzeri şeylerden **kendilerine verdiğine razı olup, "Bize Allah yeter. Lütuf ve ihsanıyla Allah ve Resûlü ileride** başka bir ganimetten **bize** yetecek kadar **yine verir. Biz** ihtiyacımızı gidermesi için **yalnız Allah'a rağbet ederiz" deselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu**[2]**.**

60. **Sadakalar (zekatlar), Allah'tan bir farz olarak**[3] **ancak fakirler** ihtiyaçlarından hiçbirini karşılayacak kadar mal/geliri olmayanlar, **miskinler**

---

[1] "لِيُعَذِّبَهُمْ" cümlesi, "أَنْ يُعَذِّبَهُمْ" takdirindedir.

[2] Ayette geçen "لَوْ" kelimesinin cevabı, "لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ" cümlesidir.

[3] Ayette geçen "فَرِيضَةً" kelimesi kendi kökünden gelen mukadder bir fiil tarafından nasp edilmiştir.

ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacak mal/geliri olmayanlar[1], **zekât toplayan** ve zekatları dağıtan, muhasebesini tutan, zekat verecek veya alacak olanları toplayanlar gibi **memurlar,** Müslüman olmaları, Müslümanlıklarının güçlenmesi, akranlarının Müslüman olması, Müslümanları müdafaa etmeleri için –bunlar aynı zamanda müellefe-i kulûbun dört kısmıdır. İmam-ı Şafii'ye göre İslam dini güçlendiği için bu kısımlardan birinci ve sonuncu kısımlara bugün zekât verilmez. Diğer kısımlara en sahih olan görüşe göre zekat verilir **kalpleri İslam'a ısındırılacak olanlarla** hürriyetine kavuşturulacak mükatep **köleler,** masiyet için borçlanmadıkları veya tevbe ettikleri takdirde **borçlular** ki bunların borçlarını ödeyecek kadar malları yoktur veya zengin de olsalar sırf insanların arasını iyi etmek için üzerlerine borç alan kimseler de bu gruba dâhildir, **Allah yolunda** kendileri için fey/ganimetten pay olmayan -zengin de olsalar- **mücahitler ile yolda kalmış yolcular içindir,** ancak bunlara sarf olunur. **Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir, hüküm ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir** şu halde zekâtlar bunlardan başka kimselere sarf olunmaz ve bu sınıflardan biri bulunduğunda da zekâttan menedilmez. Devlet başkanı, toplanan zekât mallarını bu sınıflara eşit oranda paylaştırır. Ancak bu sınıflardan birine dâhil olan birini diğerine yeğ tutup ona daha fazla verebilir. Ayrıca bu sınıfların başında geçen "lam" harfleri istiğrak ifade eder. Buna göre her sınıftan bütün fertlere vermek gerekir. Fakat zekâtını veren bizzat malın sahibi olursa, zorluk söz konusu olduğu için her sınıftan herkese vermesi gerekmez. Her sınıftan üç kişiye vermesi kâfidir. Bu sınıflar cemi kalıbıyla varid olduğu için üçten aşağı olması da caiz değildir. Ayetteki hükme ilaveten Peygamberimizin sünneti de beyan etmiştir ki; zekat alacak kimsenin Müslüman olması ve Haşim veya Muttalip oğullarından olmaması şarttır.

61. Yine onlardan münafıklardan **peygamberi** ayıplayarak onun sözünü nakledererek **inciten ve** "Muhammed söylediklerinizi duyar" denerek bu işten menedildiklerinde **"O** her söyleneni dinleyen ve kabul eden **bir kulaktır"** biz ona yemin edip "senin hakkında hiçbir şey konuşmadık"desek bizi tasdik eder **diyen kimseler de vardır. De ki: "O sizin için bir hayır kulağıdır** dinleyicisidir, şer dinleyicisi değildir **ki Allah'a inanır,** kendisine bir şey haber verdiklerinde ancak **mü'minlere inanır**[2] güvenip tasdik eder, başkalarına inanmaz. **İçinizden inanan kimseler için bir rahmettir**[3]**. Allah'ın Resûlünü incitenler için ise elem dolu bir azap vardır."**

---

[1] Ayette geçen fakir ve miskin kelimelerinin bu şekilde açıklanması –müellif Şafii olduğundan- Şafiilerin tercihleri doğrultusunda olmuştur. Diğerlerine göre durum tam aksinedir. (Müt.)

[2] Ayette "لِلْمُؤْمِنِ" kelimesinin başındaki "لِ" zaiddir ve Allah'a ait olan teslim imanıyla diğer (tasdik etmek ve güvenmek anlamında olan genel) imanı birbirinden ayırmak için varid olmuştur.

[3] Ayette yer alan "رَحْمَةٌ" kelimesi farklı kıraatlerde, raf ile okunarak "أُذُنُ" kelimesine; cer ile okunarak "خَيْرٍ" kelimesine atfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

55. فَلَا تُعْجِبْكَ **İmrendirmesin seni** *(Ne?)* اَمْوَالُهُمْ **Onların malları** *(Daha ne imrendirmesin?)* وَلَا اَوْلَادُهُمْ **Ve onların çocukları da** أَيْ لَا تَسْتَحْسِنْ Güzel görme *(Neyi?)* نِعَمَنَا Bizim nimetlerimizi *(Kime olan nimetlerimizi?)* عَلَيْهِمْ Onlara olan nimetlerimizi فَهِيَ O nimetler *(Nedir?)* اسْتِدْرَاجٌ İstidraçtır اِنَّمَا يُرِيدُ **Ancak diliyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi diliyor?)* لِيُعَذِّبَهُمْ **Onlara azap etmeyi** أَيْ Yani أَنْ يُعَذِّبَهُمْ En yuazzibehüm anlamındadır *(Neyle azap etmeyi?)* بِهَا **O nimetlerle** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(O nimetlerden bedel?)* بِمَا Ol şeylerle ki يَلْقَوْنَ Karşılaşıyorlar *(Ne hususta?)* فِي جَمْعِهَا O nimetleri toparlamada *(O karşılaştıkları şey de nedendir?)* مِنَ الْمَشَقَّةِ Meşakkat *(Daha?)* وَفِيهَا Ve o nimetlerde vardır *(Ne?)* مِنَ الْمَصَائِبِ Musibetler (Daha neyi istiyor?) وَتَزْهَقَ تَخْرُجَ **Ve çıkmasını** *(Ne?)* اَنْفُسُهُمْ **Onların canları** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafir olarak** فَيُعَذِّبَهُمْ Ki onlara azap etsin *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyle?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ En şiddetli azapla

56. وَيَحْلِفُونَ **Ve yemin ederler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَمِنْكُمْ **Sizdendir** أَيْ Yani مُؤْمِنُونَ Müminlerdir وَمَا هُمْ **Halbuki onlar değildir** *(Ne?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَلٰكِنَّهُمْ **Ve şu kadarı var ki onlar** *(Nedir?)* قَوْمٌ **Bir kavimdir ki** يَفْرَقُونَ يَخَافُونَ **Korkuyorlar** *(Neden korkuyorlar?)* أَنْ تَفْعَلُوا Yapmanızdan *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kim gibi?)* كَالْمُشْرِكِينَ Müşrikler gibi فَيَحْلِفُونَ Bundan dolayı yemin ediyorlar *(Ne olarak yemin ediyorlar?)* تَقِيَّةً Takiyye olarak

57. لَوْ يَجِدُونَ **Şayet bulsalar** *(Ne?)* مَلْجَاً **Bir sığınak** *(Öyle sığınak ki)* يَلْجَأُونَ Sığınıyorlar *(Nereye?)* إِلَيْهِ Oraya اَوْ **Ya da** *(Ne bulsalar?)* مَغَارَاتٍ **Mağaralar** سَرَادِيبَ Sığınaklar اَوْ **Ya da** مُدَّخَلًا **Girecek bir delik** مَوْضِعًا Bir yer ki يَدْخُلُونَهُ Oraya giriyorlar لَوَلَّوْا **Elbette dönerlerdi** *(Nereye?)* اِلَيْهِ **Oraya** وَهُمْ يَجْمَحُونَ **koşuyor oldukları halde** يَسْرَعُونَ Hızlı davrandıkları halde *(Ne hususta?)* فِي دُخُولِهِ Girişte *(Daha ne konuda?)* وَالْاِنْصِرَافِ Dönmekte *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden إِسْرَاعًا Bir süratle ki لَا يَرُدُّهُ Onu döndürmüyor *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Onların bu sürati ne gibi?)* كَالْفَرَسِ الْجَمُوحِ Dizginlenemeyen at gibi

58. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazıları** مَنْ **Ol kimsedir ki** يَلْمِزُكَ يَعِيبُكَ **Seni ayıplıyor** *(Ne konuda?)* فِي قِسْمِ الصَّدَقَاتِ **sadakaların** taksimi **konusunda** فَاِنْ اُعْطُوا **Şayet verilirlerse** *(Neden?)* مِنْهَا **Onlardan (o sadakalardan)** رَضُوا **Memnun olurlar** وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا **Ve eğer verilmezlerse** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** اِذَا هُمْ **Bir de bakarsın onlar**

يَسْخَطُونَ **Öfkelenirler**

59. وَلَوْ اَنَّهُمْ **Ve şayet onlar** رَضُوا **Razı olsaydılar** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** اٰتَاهُمُ **Onlara verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Daha kim?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Allah ve Resulünün verdikleri de nedendir?)* مِنَ الْغَنَائِمِ Ganimetlerden *(Daha?)* وَنَحْوِهَا Ve benzeri şeylerden *(Daha ne yapsalardı?)* وَقَالُوا **Ve deselerdi** حَسْبُنَا **Bize yeter** كَافِينَا Kifayet eder *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** سَيُؤْتِينَا **Bize verecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden verecektir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** *(Daha kim verecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Allah ve Resulünün vereceği şey de nedendir?)* مِنْ غَنِيمَةٍ أُخْرٰى Başka bir Ganimet مَا Öyle başka ganimet ki يَكْفِينَا Bize yeterli olur اِنَّا **Muhakkak ki biz** اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyiz?)* رَاغِبُونَ **Rağbet edenleriz** *(Neye rağbet edenleriz?)* أَنْ يُغْنِيَنَا Bizi zengin etmesini وَجَوَابُ لَوْ Lev'in cevabı *(Şudur:)* لَكَانَ Elbette olurdu *(Ne olurdu?)* خَيْرًا Daha hayırlı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

60. اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ **Muhakkak ki sadakalar** اَلزَّكَوَاتُ Zekatlar *(Nedir?)* مَصْرُوفَةٌ Ayrılmıştır *(Kim için?)(dir)* لِلْفُقَرَاءِ **Fakirler için** اَلَّذِينَ Öyle fakirler ki لَا يَجِدُونَ Bulamıyorlar *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَقَعُ Dolduruyor/karşılıyor *(Neyi?)* مَوْقِعًا Bir parça (bile) *(Bu parça da nedendir?)* مِنْ كِفَايَتِهِمْ Kendilerine yetenden *(Daha kim içindir?)* وَالْمَسَاكِينِ **Ve miskinler için** اَلَّذِينَ Ol kimseler ki لَا يَجِدُونَ Bulamıyorlar *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki يَكْفِيهِمْ Onlara yetiyor *(Daha kim içindir?)* وَالْعَامِلِينَ **Çalışanlar/memur olanlar** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Onlar üzerine** أَيْ Yani الصَّدَقَاتِ O sadakalar üzerine *(O çalışanlar da kimlerdir?)* مِنْ جَابٍ Dolaşan *(Daha?)* وَقَاسِمٍ Ve taksim eden *(Daha?)* وَكَاتِبٍ Ve yazan *(Daha?)* وَحَاشِرٍ Ve bir araya getiren *(Daha kim içindir?)* وَالْمُؤَلَّفَةِ **Ve ısındırılan** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** *(Kalpleri ısındırılanlara niçin zekat verilir?)* لِيُسْلِمُوا Müslüman olmaları için أَوْ Ya da يَثْبُتَ Sebat bulsun diye *(Ne?)* إِسْلَامُهُمْ Müslümanlıkları أَوْ Ya da يُسْلِمَ Müslüman olsun diye *(Kim?)* نُظَرَاؤُهُمْ Onlar gibileri أَوْ Ya da يَذُبُّوا Defetmeleri için *(Kimden?)* عَنِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan أَقْسَامٌ (Bu sebepler toplam dört) kısımdır وَالْأَوَّلُ وَالْأَخِيرُ Birincisi (Müslüman olmaları için) ve sonuncusu (Müslümanlardan düşmanları defetmeleri için kendilerine zekat verilecek olanlar) لَا يُعْطَيَانِ Verilmezler *(Ne vakit?)* اَلْيَوْمَ Bugün *(Kime göre?)* عِنْدَ الشَّافِعِيِّ Şafi'ye göre ﷺ Allah ondan razı olsun *(Niçin verilmez?)* لِعِزِّ الْإِسْلَامِ İslam aziz olduğu için بِخِلَافِ الْآخَرَيْنِ Diğer ikisi (Müslümanlıkları sebat bulsun diye verilenlerle, onlar gibi olanlar

Müslüman olsun diye zekat verilecek olanlar) bunun aksine olarak فَيُعْطَيَانِ O ikisi verilir *(Bu ne üzerine böyledir?)* عَلَى الْأَصَحِّ En sahih görüşe göre *(Sadakalar daha nere için masruftur?)* وَفِي فَكِّ الرِّقَابِ **Köleler** azat etmek**de** أَيِ الْمُكَاتَبِينَ Yani yazışmalı/mükateb kölelerde *(Daha nerede?)* وَالْغَارِمِينَ **Borçlularda** أَهْلِ الدَّيْنِ Vereceklilerde إِنِ اسْتَدَانُوا Şayet borç almışlarsa *(Ne için?)* لِغَيْرِ مَعْصِيَةٍ Günah dışı bir şey için أَوْ Ya da تَابُوا Tövbe etmişlerse وَلَيْسَ Ve yoksa *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yoksa?)* وَفَاءٌ (borca) vefa (edecek kadar mal) أَوْ Ya da (borç almışlarsa) *(Niçin?)* لِإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ Arabuluculuk için وَلَوْ أَغْنِيَاءَ Zengin olsalar bile *(Daha nere için masruftur?)* وَفِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yoluna** أَيِ الْقَائِمِينَ بِالْجِهَادِ Yani cihat edenlere *(Öyle cihat edenler ki)* مِمَّنْ لَا فَيْءَ لَهُمْ Ganimetten pay almayanlar وَلَوْ أَغْنِيَاءَ Zengin bile olsalar *(Daha nere için masruftur?)* وَابْنِ السَّبِيلِ **Yol oğlu için** اَلْمُنْقَطِعِ Kalakalmış *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِ Yolculuğunda *(Bu sadakalar nasıl bunlar içindir?)* فَرِيضَةً **Bir farz olarak** نُصِبَ Bu kelime mensuptur *(Neyle?)* بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Takdir edilmiş fiiliyle *(Kimden bir farz olarak?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmet sahibi olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında فَلَا يَجُوزُ Bundan dolayı caiz değildir صَرْفُهَا Bu sadakaların sarf edilmesi *(Kim için?)* لِغَيْرِ هَؤُلَاءِ Bunların dışındakiler için *(Daha ne caiz değildir?)* وَلَا مَنْعُ صِنْفٍ مِنْهُمْ Onlardan bir sınıfın men edilmesi de *(Ne vakit?)* إِذَا وُجِدَ Bulunduğunda فَيَقْسِمُهَا Bunları taksim eder *(Kim?)* الْإِمَامُ İmam/devlet başkanı *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Bunlara *(Ne üzere taksim eder?)* عَلَى السَّوَاءِ Eşitlik üzere وَلَهُ Onun yapma hakkı vardır *(Ne yapma hakkı?)* تَفْضِيلُ بَعْضِ آحَادِ الصِّنْفِ Bazı sınıftaki fertleri tercih etme hakkı *(Kime tercih etme?)* عَلَى بَعْضٍ Bazısı üzere وَأَفَادَتْ Ve ifade eder *(Ne?)* اللَّامُ Lam harfi *(Neyi ifade eder?)* وُجُوبَ اسْتِغْرَاقِ أَفْرَادِهِ Tüm fertleri kapsamanın vacip oluşunu لَكِنْ Şu kadarı var ki لَا يَجِبُ Vacip olmaz *(Kime?)* عَلَى صَاحِبِ الْمَالِ Malın sahibine *(Ne vakit?)* إِذَا قَسَمَ Taksime ettiğinde *(Niçin mal sahibine tüm fertleri kapsamak vacip olmaz?)* لِعُسْرِهِ Bu çok zor olduğu için بَلْ Bilakis يَكْفِي Yeterli olur *(Ne?)* إِعْطَاءُ ثَلَاثَةٍ Üç kişiye vermek *(Kimden olan üç kişiye?)* مِنْ كُلِّ صِنْفٍ Her sınıftan وَلَا يَكْفِي Ve yeterli olmaz *(Ne?)* دُونَهَا Bu sayıdan aşağısı كَمَا أَفَادَتْهُ Bunu ifade ettiği gibi *(Ne?)* صِيغَةُ الْجَمْعِ Cemi sigası وَبَيَّنَتِ Ve beyan etmiştir *(Ne?)* السُّنَّةُ Sünnet أَنَّ شَرْطَ الْمُعْطَى Muhakkak ki verilecek kişinin şartı مِنْهَا O şartlardandır *(Ne?)* الْإِسْلَامُ İslam (Müslüman

olmak) *(Daha?)* وَأَنْ لَا يَكُونَ هَاشِمِيًّا Ve Haşimi olmamak *(Daha?)* وَلَا مُطَّلِبِيًّا Ve Muttalibî de olmamak

61. وَمِنْهُمْ **Yine Onlardan** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani Münafıklardan bazılar vardır الَّذِينَ **Öyleleri ki var ki** يُؤْذُونَ **Eziyet ederler** *(Kime?)* النَّبِيَّ **Hz. Peygambere** *(Ne ile ona eziyet ederler?)* بِعَيْبِهِ Onu ayıplamak suretiyle *(Daha?)* وَبِنَقْلِ حَدِيثِهِ Ve sözünü taşımak suretiyle وَيَقُولُونَ **Ve derler** *(Ne vakit?)* إِذَا نُهُوا Nehyedildiklerinde *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan *(Niçin derler?)* لِئَلَّا يَبْلُغَهُ Ona ulaşmaması için هُوَ **O** *(Nedir?)* أُذُنٌ **Kulaktır** أَيْ Yani يَسْمَعُ Duyar *(Neyi?)* كُلَّ قِيلٍ Her denileni *(Daha?)* وَيَقْبَلُهُ Ve kabul eder فَإِذَا حَلَفْنَا Yemin ettiğimizde de *(Kime?)* لَهُ Ona أَنَّا Ki elbette biz لَمْ نَقُلْ Demedik صَدَّقَنَا Bizi doğrular قُلْ **De ki** هُوَ O *(Nedir o?)* أُذُنُ مُسْتَمِعُ خَيْرٍ **Hayır kulağı,** dinleyeni**dir** *(Kim için hayır kulağıdır?)* لَكُمْ **Sizin için** لَا مُسْتَمِعُ شَرٍّ Şerri dinleyen değil! يُؤْمِنُ **İnanır** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَيُؤْمِنُ **Ve inanır** يُصَدِّقُ Doğrular *(Kime-i?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Hangi hususta?)* فِيمَا Ol şeyde ki أَخْبَرُوهُ Ona haber verdiler *(Neyi haber verdiler?)* بِهِ O şeyi لَا لِغَيْرِهِمْ Başkalarını doğrular değildir وَاللَّامُ Lam *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Niçin gelmiştir?)* لِلْفَرْقِ Ayırmak için *(Neyi?)* بَيْنَ إِيمَانِ التَّسْلِيمِ Teslim imanı ile *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Diğerlerinin arasını ***(O peygamber daha nedir?)*** وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Bu kelime....)* بِالرَّفْعِ Raf ile (okundu) *(Ne olarak?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Ne üzerine atıf olarak?)* عَلٰى أُذُنٌ 'Üzün' kelimesi üzerine *(Daha ne ile okundu?)* وَالْجَرِّ Ve cer ile de okundu *(Ne olarak cer okundu?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Nereye atıf olarak?)* عَلٰى خَيْرٍ "Hayr" kelimesi üzerine *(Kim için rahmettir?)* لِلَّذِينَ **Ol kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Onlar kimlerdendir?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* رَسُولَ اللّٰهِ **Allah Resulüne** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı!**

﴿يَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ فِيمَا بَلَغَكُمْ عَنْهُمْ مِنْ أَذَى الرَّسُولِ أَنَّهُمْ مَا أَتَوْهُ ﴿لِيُرْضُوكُمْ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ (٦٢)﴾ حَقًّا وَتَوْحِيدُ الضَّمِيرِ لِتَلَازُمِ الرِّضَاءَيْنِ أَوْ خَبَرُ (اللهُ) أَوْ (رَسُولُهُ) مَحْذُوفٌ ﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿مَنْ يُحَادِدِ﴾ يُشَاقِقِ ﴿اللهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ﴾ جَزَاءً ﴿خَالِدًا فِيهَا ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ (٦٣)﴾ ﴿يَحْذَرُ﴾ يَخَافُ ﴿الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ مِنَ النِّفَاقِ وَهُمْ مَعَ ذٰلِكَ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿قُلِ اسْتَهْزِئُوا﴾ أَمْرُ تَهْدِيدٍ ﴿إِنَّ اللهَ مُخْرِجٌ﴾ مُظْهِرٌ ﴿مَا تَحْذَرُونَ (٦٤)﴾ إِخْرَاجَهُ مِنْ نِفَاقِكُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ الْقَسَمِ ﴿سَأَلْتَهُمْ﴾ عَنِ اسْتِهْزَائِهِمْ بِكَ وَالْقُرْآنِ وَهُمْ سَائِرُونَ مَعَكَ إِلٰى تَبُوكَ ﴿لَيَقُولُنَّ﴾ مُعْتَذِرِينَ ﴿إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ﴾ فِي الْحَدِيثِ لِنَقْطَعَ بِهِ الطَّرِيقَ وَلَمْ نَقْصِدْ ذٰلِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ (٦٥)﴾ ﴿لَا تَعْتَذِرُوا﴾ عَنْهُ ﴿قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ أَيْ ظَهَرَ كُفْرُكُمْ بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِيمَانِ ﴿إِنْ يُعْفَ﴾ بِالْيَاءِ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ وَالنُّونِ [نَعْفُ] مَبْنِيًّا لِلْفَاعِلِ ﴿عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ﴾ بِإِخْلَاصِهَا وَتَوْبَتِهَا كَمَخْشِيِّ بْنِ حُمَيْرٍ ﴿تُعَذَّبْ﴾ بِالتَّاءِ وَالنُّونِ [نُعَذِّبْ] ﴿طَائِفَةٌ بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ (٦٦)﴾ مُصِرِّينَ عَلَى النِّفَاقِ وَالْاِسْتِهْزَاءِ [طَائِفَةً] ﴿اَلْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ أَيْ مُتَشَابِهُونَ فِي الدِّينِ كَأَبْعَاضِ الشَّيْءِ الْوَاحِدِ ﴿يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ﴾ اَلْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ﴾ اَلْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ﴾ عَنِ الْإِنْفَاقِ فِي الطَّاعَةِ ﴿نَسُوا اللهَ﴾ تَرَكُوا طَاعَتَهُ ﴿فَنَسِيَهُمْ﴾ تَرَكَهُمْ مِنْ لُطْفِهِ ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (٦٧)﴾ ﴿وَعَدَ اللهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ﴾ جَزَاءً وَعِقَابًا ﴿وَلَعَنَهُمُ اللهُ﴾ أَبْعَدَهُمْ عَنْ رَحْمَتِهِ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ (٦٨)﴾ دَائِمٌ

TÜRKÇE ANLAMI

62. Ey müminler! Peygamberinizi incittiklerine dair onlardan size ulaşan haberlerle ilgili olarak **sizi razı etmek için, Allah'a yemin ederler** ve size gelen haberleri inkar ederler. **Eğer** gerçekten **mü'min iseler,** kendisine itaat ederek **onu**[1] **razı etmeleri daha layıktır.**

63. Allah'a ve Resûlüne karşı gelen muhalefet eden **kimseye**[2]**,** ceza olarak

---

[1] Ayette "أَنْ يُرْضُوهُ" terkibindeki "ه" zamirinin müfred olması, Allah ve resülünü razı etmenin birbirine bağlı şeyler kabilinden bir bütün olduğunu ifade içindir. Ayrıca ayette geçen "الله" veya "رسوله" kelimelerinden/mübtedalarından birinin haberi hazfedilmiştir.

[2] "أَنَّهُ" kelimesinin zamiri zamir-i şandır.

içinde ebedî kalacağı cehennem ateşinin olduğunu bilmediler mi? İşte bu, büyük bir rezilliktir.

64. Münafıklar, kalplerinde olanı nifakı, **yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir surenin** müminlerin **üzerlerine indirilmesinden çekinirler** korkarlar. Buna rağmen dalga geçmeye devam ederler. **De ki: "Siz alay ede durun!** Bu emir tehdit bildirir. **Allah, çekindiğiniz o şeyi** nifakı **ortaya** açığa **çıkaracaktır."**

65. Şâyet kendilerine seninle birlikte Tebuk'e doğru giderken, seninle ve Kuran'la alay etmelerinden **sorsan**[1], özür mahiyetinde **"Biz** yol kısalsın diye **sadece** lâfa **dalmıştık ve aramızda eğleniyorduk"**, "bununla kötü bir şey kast etmiyorduk" **derler.** Onlara **de ki: "Allah'la, onun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?"**

66. Boşuna ondan **özür dilemeyin! Çünkü siz,** görünüşte **iman ettikten sonra kafir oldunuz** küfrünüz açığa çıktı. **İçinizden** Mahşî bir Humeyr gibi tevbesi ve ihlası sebebiyle **bir zümre affolunsa bile**[2], nifak ve istihzalarında **ısrar etmeleri sebebiyle, diğer bir zümreye azap edilecektir**[3].

67. Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir bir bütünün parçaları gibi, dince birbirlerinin benzeridir. **Kötülüğü** küfür ve ısyanı **emredip, iyiliği** iman ve itaatı **menederler,** allah'a taat uğruna harcama konusunda **ellerini de sıkı tutarlar. Onlar Allah'ı unuttular** Allah'a itaati terk ettiler; **Allah da onları unuttu** onlara lütufla muamele etmeyi terk etti. **Şüphesiz münafıklar, fasıkların ta kendileridir.**

68. Allah erkek münafıklara, kadın münafıklara ve kafirlere, içinde ebedî kalmak üzere cehennem ateşini vadetti. O, onlara ceza olarak **yeter. Allah onlara lanet etmiştir** rahmetinden uzaklaştırmıştır. **Onlar için sürekli** daimî **bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

62. يَحْلِفُونَ **Yemin ediyorlar ki** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Kim için yemin ediyorlar?)* لَكُمْ **Sizin için**أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey Müminler! *(Ne konuda?)* فِيمَا Ol konuda ki بَلَغَكُمْ Size ulaştı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(O size ulaşan da nedir?)* مِنْ أَذَى الرَّسُولُ Resule eziyet *(Yemin ederler ki)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar مَا أَتَوْهُ Eziyet etmediler *(Niçin yemin ederler?)* لِيُرْضُوكُمْ **Sizi hoşnut**

---

[1] Ayetin başında geçen "ل" yemin içindir.

[2] Ayette geçen "إِنْ يُعْفَ" cümlesi, "ي" ile ve meçhul kalıbında "إِنْ يُعْفَ" şeklindedir. Bir kıraatte "ن" ile ve malum kalıbında "إِنْ نَعْفُ" şeklinde de okunmuştur.

[3] Ayette geçen "تُعَذَّبْ" kelimesi hem "ت" hem de "ن" ile okunmuştur.

etmek için وَاللّٰهُ **Allah** *(Daha?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** *(Nedir?)* اَحَقُّ **Daha layıktır** *(Neye?)* اَنْ يُرْضُوهُ **Onu razı etmeye** *(Neyle razı etmesine?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle اِنْ كَانُوا **Şayet iseler** *(Ne?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler** حَقًّا Gerçekten وَتَوْحِيدُ الضَّمِيرِ Zamirin (en yurzû**hu**) *(Niçindir?)* لِتَلَازُمِ الرِّضَاءَيْنِ İkisinin rızası arasında lüzum bulunduğundandır أَوْ Ya da خَبَرُ اَللّٰهِ Allah lafzının haberi أَوْ Ya da رَسُولُهُ Ve resuluhu lafzının haberi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir

63. اَلَمْ يَعْلَمُوا **Bilmediler mi?** اَنَّهُ **Durum şu ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani Şân مَنْ **Her kim** يُحَادِدْ يُشَاقِقْ **Karşı koyarsa** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** فَاَنَّ لَهُ **Elbette onun için vardır** *(Ne?)* نَارَ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** *(Ne olarak?)* جَزَاءً Ceza olarak *(O kişi ne olduğu halde)* خَالِدًا **Ebedi kalıcı olduğu halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* الْخِزْيُ **Rezillik** *(Öyle rezillik ki)* الْعَظِيمُ **Büyük**

64. يَحْذَرُ **Çekiniyor** يَخَافُ Korkuyor *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Neden korkuyorlar?)* اَنْ تُنَزَّلَ **İnmesinden** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani Müminler üzerine *(Ne inmesinden korkuyorlar?)* سُورَةٌ **Bir sure ki** تُنَبِّئُهُمْ **Onlara bildiriyor** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** *(O şey neredeydir?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerindedir** *(O kalplerinde olan şey de nedendir?)* مِنَ النِّفَاقِ Nifak وَهُمْ Onlar مَعَ ذٰلِكَ Bununla beraber يَسْتَهْزِئُونَ Alay ederler قُلْ **De ki** اسْتَهْزِئُوا **Alay edin bakalım!** *(Bu emir nedir?)* أَمْرُ تَهْدِيدٍ Tehdit emridir اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مُخْرِجٌ **Çıkarıcıdır** مُظْهِرٌ İzhar edicidir *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** تَحْذَرُونَ **Çekiniyorsunuz** *(Neden çekiniyorsunuz?)* إِخْرَاجَهُ Ortaya koymaktan *(Ortaya koymaktan çekindiğiniz şey de nedendir?)* مِنْ نِفَاقِكُمْ Sizin nifakınızdan

65. وَلَئِنْ **Andolsun ki eğer** *(Buradaki 'lam' nedir?)* لَامُ الْقَسَمِ Yemin lam'ıdır سَأَلْتَهُمْ **Soracak olursan onlara** *(Neden soracak olursan?)* عَنِ اسْتِهْزَائِهِمْ Alay etmelerinden *(Kimle?)* بِكَ Seninle *(Daha?)* وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'la وَهُمْ Halbuki onlar *(Nedir?)* سَائِرُونَ Giderler مَعَكَ Seninle birlikte *(Nereye?)* إِلَى تَبُوكَ Tebük'e لَيَقُولُنَّ **Elbette onlar derler** *(Ne oldukları halde?)* مُعْتَذِرِينَ Özür beyan ederek اِنَّمَا كُنَّا **Muhakkak ki biz idik** نَخُوضُ **(Söze) dalmış** *(Daha?)* وَنَلْعَبُ **Ve şakalaşıyorduk** *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Konuşmada *(Niçin böyle şakalaşıyorduk?)* لِنَقْطَعَ Kat etmek için *(Neyle?)* بِهِ Bununla *(Neyi?)* الطَّرِيقَ Yolu وَلَمْ نَقْصِدْ Ve biz kastetmemiştik *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اَبِاللّٰهِ **Allah'la mı?**

(Daha?) وَاٰيَاتِهٖ **Ve onun ayetleriyle mi?** وَرَسُولِهٖ **Resulüyle mi?** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَسْتَهْزِئُونَ **Alay ediyor**

66. لَا تَعْتَذِرُوا **Özür belirtmeyiniz!** *(Neden?)* عَنْهُ O alay etmekten قَدْ كَفَرْتُمْ **Muhakkak ki siz kafir oldunuz** *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِيمَانِكُمْ **İman etmenizden sonra** أَيْ Yani ظَهَرَ Ortaya çıktı *(Ne?)* كُفْرُكُمْ Sizin küfrünüz *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِيمَانِ İman göstermenizden sonra إِنْ يُعْفَ **Şayet affolunsa** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile (okundu) *(Ne olduğu halde ya ile okundu?)* مَبْنِيًّا Mebni/kurulu olarak *(Ne için?)* لِلْمَفْعُولِ Meful için (yani meçhul siga ile okundu) *(Daha neyle okundu bu kelime?)* وَالنُّونِ Nun ile [نَعْفُ] *(Ne olduğu halde?)* مَبْنِيًّا Mebni/kurulu olarak *(Ne için?)* لِلْفَاعِلِ Fail için (yani malum siga ile okundu) ***(Kimden affolsa?)*** عَنْ طَائِفَةٍ **Bir topluluktan** ***(Kimden olan bir topluluğu?)*** مِنْكُمْ **Sizden olan** *(Ne sebebiyle affetsek?)* بِإِخْلَاصِهَا İhlası sebebiyle *(Daha?)* وَتَوْبَتِهَا Ve tövbesi sebebiyle *(Kim gibi?)* كَمَخْشِيِّ بْنِ حُمَيْرٍ Mahşî b. Humeyr gibi تُعَذَّبْ **Azap edilir** *(Bu kelime...)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالنُّونِ Ve nun ile [نُعَذِّبْ] (okundu) ***(Kim azap edilir?)*** طَائِفَةٌ **Diğer bir topluluk** ***(Ne sebebiyle?)*** بِأَنَّهُمْ كَانُوا **Onlar olmaları sebebiyle** ***(Ne olmaları sebebiyle?)*** مُجْرِمِينَ **Suçlu-günahkar** مُصِرِّينَ Israrcılar *(Ne üzerine?)* عَلَى النِّفَاقِ Nifak üzerine *(Daha?)* وَالْإِسْتِهْزَاءِ Ve alay etme üzerine

67. اَلْمُنَافِقُونَ **Münafık erkekler** ***(Daha?)*** وَالْمُنَافِقَاتُ **Ve Münafık kadınlar** ***(Nedir?)*** بَعْضُهُمْ **Onların bazıları** مِنْ بَعْضٍ **Bazılarındandır** أَيْ Yani مُتَشَابِهُونَ Benzerlerdir *(Ne hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda *(Ne gibi benzerler?)* كَأَبْعَاضِ الشَّيْءِ الْوَاحِدِ Tek şeyin parçaları gibi يَأْمُرُونَ **Emrederler** ***(Neyi?)*** بِالْمُنْكَرِ **Münker/kötüyü** اَلْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfrü ve masiyetleri ***(Daha ne yaparlar?)*** وَيَنْهَوْنَ **Ve nehyederler** ***(Neden nehyederler?)*** عَنِ الْمَعْرُوفِ **Maruftan/iyiden** اَلْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaatten ***(Daha ne yaparlar?)*** وَيَقْبِضُونَ **Ve sıkı tutarlar** ***(Neyi ?)*** أَيْدِيَهُمْ **Ellerini** *(Neden tutarlar?)* عَنِ الْإِنْفَاقِ İnfak etmekten *(Nerede infak etmekten?)* فِي الطَّاعَةِ Allah'a itaatte نَسُوا **Unuttular** ***(Kimi?)*** اللّٰهَ **Allah'ı** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* طَاعَتَهُ Ona itaati فَنَسِيَهُمْ **Artık unuttu O da onları** تَرَكَهُمْ Onları bıraktı-mahrum etti *(Neden?)* مِنْ لُطْفِهِ Lütfundan إِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Muhakkak ki münafıklar** هُمُ **Asıl onlardır** ***(Kim?)*** الْفَاسِقُونَ **Fasıklar**

68. وَعَدَ **Vaat etti** ***(Kim?)*** اللّٰهُ **Allah** ***(Kime?)*** الْمُنَافِقِينَ **Münafık erkeklere** ***(Daha?)***

وَالْمُنَافِقَاتِ **Ve münafık kadınlara** *(Daha kimi?)* وَالْكُفَّارَ **Ve kafirlere** *(Neyi vaat etti?)* نَارَ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşini** *(O münafıklar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** هِيَ **O** *(Nedir?)* حَسْبُهُمْ **Onlara yeter** *(Ne olarak?)* جَزَاءً Ceza olarak *(Daha?)* وَعِقَابًا Ve azap olarak وَلَعَنَهُمْ **Ve lanet etti onlara** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَبْعَدَهُمْ Uzaklaştırdı onları *(Neden?)* عَنْ رَحْمَتِهِ Rahmetinden وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** مُقِيمٌ **Kalıcı** دَائِمٌ Sürekli

أَنْتُمْ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ ﴿كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَاَكْثَرَ اَمْوَالًا وَاَوْلَادًا
فَاسْتَمْتَعُوا﴾ تَمَتَّعُوا ﴿بِخَلَاقِهِمْ﴾ نَصِيبِهِمْ مِنَ الدُّنْيَا ﴿فَاسْتَمْتَعْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ
﴿بِخَلَاقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ﴾ فِي الْبَاطِلِ وَالطَّعْنِ فِي
النَّبِيِّ ﷺ ﴿كَالَّذِي خَاضُوا﴾ أَيْ كَخَوْضِهِمْ ﴿أُولٰئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
وَأُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾﴾ ﴿اَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ﴾ خَبَرُ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ﴾
قَوْمِ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمِ صَالِحٍ ﴿وَقَوْمِ اِبْرَاهِيمَ وَاَصْحَابِ مَدْيَنَ﴾ قَوْمِ شُعَيْبٍ
﴿وَالْمُؤْتَفِكَاتِ﴾ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ أَيْ أَهْلِهَا ﴿اَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ
فَكَذَّبُوهُمْ فَأُهْلِكُوا ﴿فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ بِأَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيعُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اُولٰئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ عَنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٧١﴾﴾ لَا
يَضَعُ شَيْئًا إِلَّا فِي مَحَلِّهِ ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ مِنْ
ذٰلِكَ كُلِّهِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

69. Siz ey münafıklar! **siz de tıpkı, sizden öncekiler gibisiniz: Onlar sizden daha güçlü, malları ve çocukları daha fazlaydı. Onlar** dünyadan **paylarına düşenden faydalanmışlardı. Sizden öncekilerin, paylarına düşenden faydalandığı gibi siz de** ey münafıklar **payınıza düşenden öylece faydalandınız ve onlar** onların daldığı **gibi, siz de** batıla ve peygamberi kötüleme faaliyetine **daldınız. İşte onların dünyada da ahirette de amelleri boşa gitmiştir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.**

70. Onlara kendilerinden öncekilerin; Nûh, Hûd'un kavmi **Âd ve** Salih'in kavmi **Semûd kavimlerinin; İbrahim'in kavminin;** Şuayb'ın kavmi **Medyen halkının ve yerle bir olan şehirlerin** Lût kavminin şehir halkının **haberleri ulaşmadı mı? Peygamberleri onlara apaçık deliller** mucizeler **getirmişti.** Ama onları yalanladılar; bunun üzerine helak edildiler. **Demek ki Allah onlara** günahsız yere azap ederek **zulmediyor değildi, ama onlar** günah işlemekle **kendilerine zulmediyorlardı.**

71. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir vaad veya tehdidini yerine getirme konusunda onu hiçbir şey çaresiz bırakamaz, **hüküm ve hikmet sahibidir** o her şeyi hak ettiği yere koyar, her şeyi kıvamında yapar.

72. Allah mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, ebedi olarak kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler ve Adn -ikamet ve ebedilik- **cennetlerinde çok güzel köşkler va'detti. Allah'ın rızası ise,** bunların hepsinden **daha büyüktür. İşte bu büyük kurtuluştur.**

KELİME ANLAMI

69. أَنْتُمْ أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ Siz Ey Münafıklar! *(Ne gibisiniz?)* كَالَّذِينَ **Ol kimseler gibisiniz ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedir** كَانُوا **Onlar idiler** اَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne cihetten?)* قُوَّةً **Güç olarak** *(Daha neydiler?)* وَاَكْثَرَ **Ve daha çoktular** *(Ne cihetten?)* اَمْوَالًا **Mallar** *(Daha?)* وَاَوْلَادًا **Ve çocuklar olarak** فَاسْتَمْتَعُوا **Artık onlar nasiplendiler** تَمَتَّعُوا Faydalandılar *(Neyle?)* بِخَلَاقِهِمْ نَصِيبِهِمْ **Nasipleriyle** *(O nasipleri de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan فَاسْتَمْتَعْتُمْ **Artık siz de nasiplendiniz** أَيُّهَا الْمُنَافِقُونَ Ey münafıklar *(Neyle?)* بِخَلَاقِكُمْ **Nasibinizle** *(Kim gibi?)* كَمَا اسْتَمْتَعَ **Faydalandığı gibi** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedir** *(Neyle?)* بِخَلَاقِهِمْ **Nasipleriyle** وَخُضْتُمْ **Ve dalıverdiniz** *(Nereye?)* فِي الْبَاطِلِ Batıla *(Daha neye?)* وَالطَّعْنِ Saldırıda bulunmaya *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Hz. Peygamber *(s.a.v.)* hakkında ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Kim gibi daldınız?)* كَالَّذِي **Ol kimse gibi ki** خَاضُوا **Daldılar** أَيْ Yani كَخَوْضِهِمْ Onların dalmaları gibi اُولٰئِكَ **İşte onlar** حَبِطَتْ **Boşa çıkmıştır** *(Ne?)* اَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha nerede?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ahirette** وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar**

70. اَلَمْ يَأْتِهِمْ **Gelmedi mi onlara?** *(Ne?)* نَبَاُ خَبَرُ الَّذِينَ **Ol kimselerin haberi ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(O kimselerden bedel)* قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin** *(Daha?)* وَعَادٍ **Ve Ad kavminin** *(Kimdir o Ad kavmi?)* قَوْمِ هُودٍ Hud'un kavmidir *(Daha kimin haberi?)* وَثَمُودَ **Ve Semud'un** *(Kimdir o Semud kavmi?)* قَوْمِ صَالِحٍ Salih'in kavmi *(Daha kimin haberi?)* وَقَوْمِ اِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in kavminin haberi** *(Daha kimin haberi?)* وَاَصْحَابِ مَدْيَنَ

Meyden halkının *(Kimdir o Medyen halkı?)* قَوْمِ شُعَيْبٍ Şuayb'ın kavmi *(Daha kimin haberi?)* وَالْمُؤْتَفِكَاتِ **Ters yüz edilmiş şehirlerin** قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Lut'un kavminin şehirleri أَيْ أَهْلِهَا Yani oranın ahalisi اَتَتْهُمْ **Onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık delilleri** بِالْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri فَكَذَّبُوهُمْ Onlarda onlar yalanlamıştı فَأُهْلِكُوا Bundan sebep de helak edildiler فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder** *(Neyle?)* بِأَنْ يُعَذِّبَهُمْ Onlara azap etmek suretiyle بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız yere وَلٰكِنْ **Şu kadarı var ki** كَانُوا **Onlar oldular** اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Ne şekilde?)* بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ Günah işlemek suretiyle

71. وَالْمُؤْمِنُونَ **Mümin erkekler** *(Ne?)* وَالْمُؤْمِنَاتُ **Ve mümin kadınlar** *(Nedir?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazısının dostudur** يَأْمُرُونَ **Emrederler** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **Marufu/iyiyi** *(Daha?)* وَيَنْهَوْنَ **Ve nehyederler** *(Neden nehyederler?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Münkerden/kötüden** *(Daha ne yaparlar?)* وَيُقِيمُونَ **Ve dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَيُؤْتُونَ **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha?)* وَيُطِيعُونَ **Ve itaat ederler** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha kime itaat ederler?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** اُولٰئِكَ **İşte onlar** سَيَرْحَمُهُمُ **Rahmet edecektir onlara** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Azizdir** لَا يُعْجِزُهُ Onun aciz düşüremez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden aciz düşüremez?)* عَنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ Vaat ettiği şeyleri gerçekleştirmekten *(Daha neyi gerçekleştirmekten?)* وَوَعِيدِهِ Tehdit ettiği gerçekleştirmekten حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** لَا يَضَعُ Koymaz *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi إِلَّا Ancak (koyar) *(Nereye?)* فِي مَحَلِّهِ Yerine

72. وَعَدَ **Vaat etmiştir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkeklere** *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** *(Neyi vaat etmiştir?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri** *(Öyle cennetler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** *(Ne akıyor?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Daha ne vaat etti Allah?)* وَمَسَاكِنَ **Bir takım meskenler ki** طَيِّبَةً **Hoş** *(Neededir bu meskenler?)* فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ إِقَامَةٍ **Adn** –ikamet ve ebedilik- **cennetlerindedir** وَرِضْوَانٌ **Ve hoşnutluk** *(Kimden olan hoşnutluk?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Nedir?)* اَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ كُلِّهِ Bunların hepsinden ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Odur** الْفَوْزُ **Kurtuluş** *(Öyle kurtuluş ki)* الْعَظِيمُ **Büyük**

﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ﴾ بِالسَّيْفِ ﴿وَالْمُنَافِقِينَ﴾ بِاللِّسَانِ وَالْحُجَّةِ ﴿وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ بِالْانْتِهَارِ وَالْمَقْتِ ﴿وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾﴾ اَلْمَرْجِعُ هِيَ ﴿يَحْلِفُونَ﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿بِاللّٰهِ مَا قَالُوا﴾ مَا بَلَغَكَ عَنْهُمْ مِنَ السَّبِّ ﴿وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ﴾ أَظْهَرُوا الْكُفْرَ بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ ﴿وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا﴾ مِنَ الْفَتْكِ بِالنَّبِيِّ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ عِنْدَ عَوْدِهِ مِنْ تَبُوكَ وَهُمْ بِضْعَةُ عَشَرَ رَجُلًا فَضَرَبَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ وُجُوهَ الرَّوَاحِلِ لَمَّا غَشُوهُ فَرُدُّوا ﴿وَمَا نَقَمُوٓا﴾ أَنْكَرُوا ﴿اِلَّآ اَنْ اَغْنٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ بِالْغَنَائِمِ بَعْدَ شِدَّةِ حَاجَتِهِمْ وَالْمَعْنٰى لَمْ يَنَلْهُمْ مِنْهُ إِلَّا هٰذَا وَلَيْسَ مِمَّا يُنْقَمُ ﴿فَاِنْ يَتُوبُوا﴾ عَنِ النِّفَاقِ وَيُؤْمِنُوا بِكَ ﴿يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَاِنْ يَتَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ عَذَابًا اَلِيمًا فِي الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالنَّارِ ﴿وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُهُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾﴾ يَمْنَعُهُمْ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللّٰهَ لَئِنْ اٰتٰينَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ ﴿وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾﴾ وَهُوَ ثَعْلَبَةُ بْنُ حَاطِبٍ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَنْ يَدْعُوَ لَهُ أَنْ يَرْزُقَهُ اللّٰهُ مَالًا وَيُؤَدِّيَ مِنْهُ إِلٰى كُلِّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَدَعَا لَهُ فَوُسِّعَ عَلَيْهِ فَانْقَطَعَ عَنِ الْجُمُعَةِ وَالْجَمَاعَةِ وَمَنَعَ الزَّكَاةَ كَمَا قَالَ تَعَالٰى: ﴿فَلَمَّآ اٰتٰيهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا﴾ عَنْ طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاَعْقَبَهُمْ﴾ أَيْ فَصَيَّرَ عَاقِبَتَهُمْ ﴿نِفَاقًا﴾ ثَابِتًا ﴿فِي قُلُوبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ﴾ أَيِ اللّٰهَ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿بِمَآ اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾﴾ فِيهِ فَجَاءَ بَعْدَ ذٰلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِزَكَاتِهِ فَقَالَ: إِنَّ اللّٰهَ مَنَعَنِي أَنْ أَقْبَلَ مِنْكَ فَجَعَلَ يَحْثُو التُّرَابَ عَلٰى رَأْسِهِ ثُمَّ جَاءَ إِلٰى أَبِي بَكْرٍ فَلَمْ يَقْبَلْهَا ثُمَّ إِلٰى عُمَرَ فَلَمْ يَقْبَلْهَا ثُمَّ إِلٰى عُثْمَانَ فَلَمْ يَقْبَلْهَا وَمَاتَ فِي زَمَانِهِ ﴿اَلَمْ يَعْلَمُوٓا﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ﴾ مَا أَسَرُّوهُ فِي أَنْفُسِهِمْ ﴿وَنَجْوٰيهُمْ﴾ مَا تَنَاجَوْا بِهِ بَيْنَهُمْ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾﴾ مَا غَابَ عَنِ الْعِيَانِ وَلَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ الصَّدَقَةِ جَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ مُرَاءٍ وَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ فَقَالُوا إِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْ صَدَقَةِ هٰذَا فَنَزَلَ ﴿اَلَّذِينَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿يَلْمِزُونَ﴾ يَعِيبُونَ ﴿الْمُطَّوِّعِينَ﴾ اَلْمُتَنَفِّلِينَ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ اِلَّا جُهْدَهُمْ﴾ طَاقَتَهُمْ فَيَأْتُونَ بِهِ ﴿فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ﴾ وَالْخَبَرُ ﴿سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ﴾ جَازَاهُمْ عَلٰى سُخْرِيَّتِهِمْ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

73. **Ey peygamber! Kafirlere** kılıçla **ve münafıklara karşı** lisanen ve delillerle **cihad et ve onlara karşı** azarlayarak, kızarak **çetin ol. Onların varacakları yer cehennemdir.** Bir varış yeri olarak **orası ne kötü bir varış yeridir!**

74. Münafıklar, kendilerinden sana ulaşan haberlerle alakalı olarak **bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra inkâr ettiler** ilk önce Müslüman olduklarını dışa vurmuşken, daha sonra kâfirliklerini dışa vurdular. **Ayrıca başaramadıkları şeye** Peygamberimizin gafletini yakalayıp ansızın kendisini öldürmeye **de yeltendiler.** Münafıklar on küsur kişilik bir grup halinde, Akebe[1] gecesi Tebuk gazvesinden dönerken karanlıktan istifadeyle Peygamberimizi öldürmek istemişlerdi. Ammar bin Yasir develerin yüzüne vurunca münafıklar geri döndüler[2]. **Sırf, Allah ve Resulü** çok büyük fakirlik döneminden sonra **kendi lütfu ile** ganimetlerle **onları zengin kıldığı için intikam almaya** inkar etmeye **kalktılar** yani peygamberle aralarında sadece bu var, aralarında düşmanlığı gerektirecek başka bir şey yoktur. Bu da intikam almayı gerektirecek bir şey değildir. **Eğer** nifaktan **tövbe ederlerse** ve sana iman ederlerse **kendileri için hayırlı olur. Şayet** imandan **yüz çevirirlerse Allah onları dünyada** katledilmekle **ve ahirette elem dolu bir azaba** ateşe **çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde** onları koruyacak **ne bir dost ne de** kendilerinden azabı defedecek **bir yardımcı vardır.**

75. **İçlerinden, "Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse mutlaka bol bol sadaka veririz[3] ve mutlaka salihlerden oluruz" diye Allah'a söz verenler de vardır** bu kimse Sa'lebe bin Hatıp'tir. Peygamber efendimizden kendisine mal vermesi için Allah'a dua etmesini istemiş ve

---

[1] Akabe, Medine ile Tebuk arasında bulunan bir tepedir. Münafıklar peygamberimizi öldürmek üzere bu tepede beklemişlerdir.

[2] Kaynaklarda olayın detayları şöyle anlatılmıştır: Münafıklar, peygamberimizi tepeye çıktığı sırada devesinden vadiye düşürüp öldürmek istemişlerdi. Peygamberimize Allah tarafından bu durum bildirildi. Peygamberimizin münadisi insanlara, vadiden gitmesini, peygamberimizin ise tepeden gideceğini ilan etti. Peygamberimiz tepeye çıktığında Ammar'a devesinin yularından sıkıca tutmasını, Huzeyfe'ye de devenin arkasını tutmasını tembihledi. O sırada münafıklar yüzleri sarılı olduğu halde develerini Peygamberimizin devesinin üzerine sürerek onu sıkıştırdılar. Peygamberimizin devesi aniden seğirterek bazı eşyaları yere düştü, Ammar münafıkların develerinin yüzlerine vurup duruma müdahele etti. Bunun üzerine münafıklar planın daha önceden fark edildiğini anlayarak oradan uzaklaştılar. Bkz. Cemel, c. 2, s. 300. (Müt.)

[3] Ayette geçen "لَنَصَّدَّقَنَّ" kelimesinin aslında bulunan "ت" harfi "ص" harfine idğam edilmiştir.

Allah kendisine mal verdiği takdirde her hak sahibine hakkını vereceğini vaad etmişti. Peygamberimizin duası üzerine Allah o kimsenin rızkını genişletti. Bunun üzerine Salebe cumadan ve cemaatten kesildi ve zekata vermekten kaçındı.

76. **Fakat Allah lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve sözlerinden yüz çevirdikleri halde** Allah'a itaatten **dönüp gittiler.**

77. **Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için o da kalplerine, kendisiyle** Allah'la **karşılaşacakları güne** kıyamete **kadar (sürecek) bir** sabit bir **nifak soktu** onların sonunu münafıklık kıldı. Salebe bundan sonra zekâtını kendi elleriyle Peygamberimize getirdi. Peygamberimiz "Allah benim senden zekât almamı menetti" diyerek onu geri çevirdi. Salebe bunun üzerine başına toprak serpti/dövündü durdu. Peygamberimizin vefatından sonra Hz. Ebubekir'e getirdi. Hz. Ebubekir de kabul etmedi. Sonra Hz. Ömer'e getirdi. Hz. Ömer de kabul etmedi. Daha sonra Hz. Osman'a getirdi. Hz. Osman da kabul etmedi ve Hz. Osman zamanında öldü.

78. **Münafıklar, Allah'ın, onların sırlarını** içlerinde gizlediklerini **ve** aralarında geçen **fısıltılarını bildiğini ve Allah'ın gaybleri** gözlerden gaib olan şeyleri **çok iyi bilen olduğunu bilmediler mi?** Sadaka ayeti nazil olduktan sonra bir adam geldi ve yüklü miktarda sadaka verdi. Münafıklar bunun gösteriş için yapıldığını söylediler. Bir başka adam geldi ve bir sa' sadaka verdi. Bu defa Allah'ın, bu adamın sadakasına ihtiyacı yoktur, diyerek kendisini ayıpladılar. Bunun üzerine aşağıdaki ayet nazil oldu.

79. **Sadakalar hususunda gönüllü** nafile olarak **bağışta bulunan mü'minlerle, güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları** getiremeyenleri **çekiştirip onlarla alay edenler** ayıplayanlar **var ya**[1]**; işte Allah asıl onları maskaraya çevirmiştir**[2] alay geçmelerine misliyle karşılık vermiştir. **Onlar için elem dolu bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

73. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Peygamber!** جَاهِدْ **Cihat et!** *(Kimle?)* الْكُفَّارَ **Kafirlerle** *(Neyle cihat et?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Daha kimle cihat et?)* وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklarla** *(Münafıklarla neyle cihat et ?)* بِاللِّسَانِ Dil ile *(Daha?)* وَالْحُجَّةِ Ve delil ile *(Daha ne yap?)* وَاغْلُظْ **Ve kalın/sert ol!** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Neyle onlar üzerine sert ol?)* بِالْاِنْتِهَارِ Paylamak-defetmek suretiyle *(Daha?)* وَالْمَقْتِ Ve öfkeli davranmakla وَمَاْوٰيهُمْ **Ve onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Varılacak yerdir** اَلْمَرْجِعُ

---

[1] Ayette geçen "اَلَّذِينَ" kelimesi mübtedadır.

[2] Ayette geçen "سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ" cümlesi haberdir.

هِيَ Dönülecek yerdir o!

74. يَحْلِفُونَ **Yemin ederler** أَيْ Yani الْمُنَافِقُونَ Münafiklar *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** مَا قَالُوا **Ki demediler** *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki بَلَغَكَ Sana ulaştı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Onlardan sana ulaşan şey de nedir?)* مِنَ السَّبِّ Sövme/dil uzatma وَلَقَدْ قَالُوا **Ve andolsun ki dediler** *(Neyi?)* كَلِمَةَ الْكُفْرِ **Küfür sözünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَكَفَرُوا **Ve kafir oldular** بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ **İslamiyeti kabullerinden sonra** أَظْهَرُوا الْكُفْرَ Küfür izhar ettiler بَعْدَ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ İslam olduklarını izhar ettikten sonra وَهَمُّوا **Ve yeltendiler** *(Neye?)* بِمَا **Ol şeye ki** لَمْ يَنَالُوا **Nail olamadılar** *(O nail olamayıp, yeltendikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْفَتْكِ Suikast *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ Hz.Peygambere *(Ne vakit?)* لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ Akabe gecesi عِنْدَ عَوْدِهِ Dönüşünde *(Nereden?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا On küsür adamdır فَضَرَبَ Vurdu *(Kim?)* عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ Ammar b. Yasir *(Neye vurdu?)* وُجُوهَ الرَّوَاحِلِ Develerinin yüzlerine *(Ne vakit?)* لَمَّا غَشُوهُ Onu (Hz. Peygamberin etrafını) kapladıklarında فَرُدُّوا Bunun üzerine geri döndüler وَمَا نَقَمُوا أَنْكَرُوا **İnkar etmediler** إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمْ **Ancak onları zenginleştirdi diye** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Daha?)* وَرَسُولُهُ **Ve Resulü** *(Neden zenginleştirdi diye?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** *(Ne ile zenginleştirdi?)* بِالْغَنَائِمِ Ganimetlerle *(Ne vakit?)* بَعْدَ شِدَّةِ حَاجَتِهِمْ Onlar çok fazla muhtaç olduktan sonra وَالْمَعْنَى Mana şudur: لَمْ يَنَلْهُمْ Ulaşmadı onlara *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan (Hz. Peygamberden) إِلَّا هٰذَا Ancak bu وَلَيْسَ Ve bu da değildir *(Ne değildir?)* مِمَّا يُنْقَمُ Ayıplanacak-kötü körülecek bir şey فَإِنْ يَتُوبُوا **Eğer tövbe ederlerse** *(Neden?)* عَنِ النِّفَاقِ Nifaktan *(Daha?)* وَيُؤْمِنُوا Ve iman ederlerse *(Kime?)* بِكَ Sana يَكُ **Olur** *(Ne olur?)* خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَإِنْ يَتَوَلَّوْا **Ve eğer yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan يُعَذِّبْهُمُ **Onlara azap eder** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** أَلِيمًا **Can yakıcı** *(Nerede azap eder?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Neyle azap eder?)* بِالْقَتْلِ Ölümle *(Daha nerede azap eder?)* وَالْآخِرَةِ **Ve ahirette** *(Neyle azap eder?)* بِالنَّارِ Ateşle وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için olmadı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olmadı?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir veli** *(Öyle veli ki)* يَحْفَظُهُمْ Onları korur *(Neden?)* مِنْهُ O azaptan وَلَا نَصِيرٍ **Ve ne de bir yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* يَمْنَعُهُمْ Onlardan (azabı) engelleyecek

75. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı vardır** مَنْ **Ol kimse ki** عَاهَدَ **Ahitleşmişti** *(Kimle?)* اللّٰهَ

Allah'la ki اٰتَانَا لَئِنْ **Şayet verirse bize** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِه۪ **Fazlından** لَنَصَّدَّقَنَّ **Elbette sadaka vereceğiz** ف۪يهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Ta'nın idgamı *(Neredeki ta?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الصَّادِ Sad harfine وَلَنَكُونَنَّ **Ve elbette olacağız** *(Kimlerden olacağız?)* مِنَ الصَّالِح۪ينَ **Salih kimselerden** وَهُوَ Bu kişi *(Kimdir?)* ثَعْلَبَةُ بْنُ حَاطِبٍ Salebe b. Hatıb'tır سَأَلَ İstedi *(Kim?)* النَّبِيَّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Ne istedi?)* أَنْ يَدْعُوَ Dua etmesini *(Kime dua etmesini?)* لَهُ Kendisine *(Neye dua etmesini?)* أَنْ يَرْزُقَهُ اللّٰهُ Allah'ın onu rızıklandırmasını *(Ne ile?)* مَالًا Mal ile وَيُؤَدِّيَ Ki o da versin *(Neden?)* مِنْهُ O maldan *(Kime?)* إِلٰى كُلِّ ذ۪ي حَقٍّ Her hak sahibine *(Neyi versin ?)* حَقَّهُ Hakkını فَدَعَا Bunun üzerine dua etti *(Kime?)* لَهُ O kişiye فَوُسِّعَ Genişletildi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ O kişi üzerine فَانْقَطَعَ Bunun üzerine kesildi *(Neden?)* عَنِ الْجُمُعَةِ Cumadan *(Daha neden?)* وَالْجَمَاعَةِ Ve cemaatten *(Daha ne yaptı?)* وَمَنَعَ Ve kaçındı *(Neden?)* الزَّكَاةَ Zekat vermekten كَمَا قَالَ Dedi gibi *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala

76. فَلَمَّا اٰتٰيهُمْ **Ne zaman ki verdi onlara** *(Neden verdi?)* مِنْ فَضْلِه۪ **Fazlından** بَخِلُوا **Cimrilik yaptılar** *(Nede?)* بِه۪ **Onda** *(Daha ne yaptılar?)* وَتَوَلَّوْا **Ve yüz çevirdiler** *(Neden?)* عَنْ طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaatten وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedir?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

77. فَأَعْقَبَهُمْ **Böylece (akibetlerini) döndürdü** أَيْ Yani فَصَيَّرَ Dönüştürdü *(Neyi?)* عَاقِبَتَهُمْ Onların akibetini *(Neye döndürdü?)* نِفَاقًا **Nifaka** *(Öyle nifak ki)* ثَابِتًا Sabit nifak *(Nerede bir nifaka döndürdü?)* ف۪ي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde** *(Ne vakte kadar?)* إِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ **Kendisiyle karşılaşacakları güne değin** أَيْ Yani اللّٰهَ Allah'la وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Ne sebebiyle Allah akibetlerini kalplerinde bir nifaka döndürdü ?)* بِمَا أَخْلَفُوا **Tutmamaları sebebiyle** *(Kime karşı?)* اللّٰهَ **Allah'a karşı** *(Neyi tutmamaları?)* مَا وَعَدُوهُ **Vaatlerini** *(Daha ne sebebiyle..?)* وَبِمَا **Ve ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَكْذِبُونَ **Yalan söylüyor** *(Ne hususta?)* ف۪يهِ O vaat hususunda فَجَاءَ Getirdi *(Ne vakit?)* بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra *(Kime getirdi?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere [s.a.v.] *(Neyi getirdi?)* بِزَكَاتِه۪ Zekatını فَقَالَ O da dedi ki إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah مَنَعَن۪ي Beni men etti *(Neden?)* أَنْ أَقْبَلَ Kabul etmemden *(Kimden kabul etmemden?)* مِنْكَ Senden فَجَعَلَ Bunun üzerinde başladı يَحْثُو Saçmaya *(Neyi?)* التُّرَابَ Toprağı *(Ne üzerine?)* عَلٰى رَأْسِه۪ Başı üzerine ثُمَّ جَاءَ Sonra geldi

(Kime?) إِلَى أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir'e فَلَمْ يَقْبَلْهَا Oda kabul etmedi ثُمَّ إِلَى عُمَرَ Sonra Ömer'e (geldi) فَلَمْ يَقْبَلْهَا O da kabul etmedi ثُمَّ إِلَى عُثْمَانَ Sonra Osman'a (geldi) فَلَمْ يَقْبَلْهَا O da kabul etmedi وَمَاتَ Ve öldü *(Ne vakit?)* فِي زَمَانِهِ Onun zamanında

78. أَلَمْ يَعْلَمُوا **Daha bilmediler mi ki?** أَيِ الْمُنَافِقُونَ Yani Münafiklar أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* سِرَّهُمْ **Onların gizlisini** *(Neyi bilir?)* مَا Ol şeyi ki أَسَرُّوهُ Onu gizlediler *(Nerede gizlediler?)* فِي أَنْفُسِهِمْ Kendilerinde ***(Daha neyi bilir?)*** وَنَجْوٰيهُمْ **Onların fısıltılarını** مَا Ol şeyi ki تَنَاجَوْا Fısıldaştılar *(Neyle?)* بِهِ O şeyle *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında وَأَنَّ اللهَ **Zira elbbette ki Allah** ***(Nedir?)*** عَلَّامُ الْغُيُوبِ **Gaypleri pek iyi bilendir** مَا Ol şeyi ki غَابَ Gaip oldu *(Neden gaip oldu?)* عَنِ الْعِيَانِ Gözlerden

79. وَلَمَّا نَزَلَتْ Ne zaman ki indi *(Ne?)* آيَةُ الصَّدَقَةِ Sadaka ayeti جَاءَ Geldi *(Kim?)* رَجُلٌ Bir adam فَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi *(Neyi?)* بِشَيْءٍ Bir şeyi ki كَثِيرٍ Çok فَقَالَ Bunun üzerine dedi *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ Münafiklar *(Şöyle dediler...)* مُرَاءٍ (Bu adam) Riyakardır وَجَاءَ Geldi *(Kim?)* رَجُلٌ Bir adam فَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi بِصَاعٍ Bir sa' (hurma) فَقَالُوا Bunun üzerine dediler إِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah *(Nedir?)* غَنِيٌّ İhtiyaçsızdır *(Neden?)* عَنْ صَدَقَةِ هٰذَا Bunun sadakasından فَنَزَلَ Bunun üzerine indi : اَلَّذِينَ **Ol kimseler ki** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır يَلْمِزُونَ يَعِيبُونَ **Ayıplıyorlar** ***(Kimi?)*** الْمُطَّوِّعِينَ **Fazladan verenleri** اَلْمُتَنَفِّلِينَ Nafile olarak verenleri ***(O fazladan verenler de kimlerdendir?)*** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** ***(Ne hususta fazladan verenleri?)*** فِي الصَّدَقَاتِ **Sadakalarda** ***(Daha kimi ayıplayanlar?)*** وَالَّذِينَ **Ve ol kimseler ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** إِلَّا جُهْدَهُمْ **Ancak güçlerinin yettiğini** طَاقَتَهُمْ Takatinin yettiğini فَيَأْتُونَ Ve getiriyorlar *(Neyi?)* بِهِ O şeyi فَيَسْخَرُونَ **Ve alayda bulunanlar** ***(Kimle?)*** مِنْهُمْ **Onlarla** وَالْخَبَرُ Haber (şudur) سَخِرَ **Alay etmiştir** ***(Kim?)*** اللهُ **Allah** ***(Kimle?)*** مِنْهُمْ **Onlarla** جَازَاهُمْ Onları cezalandırmıştır *(Ne üzerine?)* عَلَى سُخْرِيَّتِهِمْ Bu alayları üzerine وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** ***(Ne?)*** عَذَابٌ **Bir azap ki** أَلِيمٌ **Can yakıcı**

﴿اِسْتَغْفِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ تَخْيِيرٌ لَهُ فِي الْاِسْتِغْفَارِ وَتَرْكِهِ قَالَ ﷺ
(إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ) يَعْنِي الْاِسْتِغْفَارَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ
يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ﴾ قِيلَ الْمُرَادُ بِالسَّبْعِينَ اَلْمُبَالَغَةُ فِي كَثْرَةِ الْاِسْتِغْفَارِ وَفِي الْبُخَارِيِّ حَدِيثُ
(لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي لَوْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ غُفِرَ لَزِدْتُ عَلَيْهَا) وَقِيلَ الْمُرَادُ اَلْعَدَدُ الْمَخْصُوصُ
لِحَدِيثِهِ أيضاً (وَسَأَزِيدُ عَلَى السَّبْعِينَ) فَبَيَّنَ لَهُ حَسْمَ الْمَغْفِرَةِ بِآيَةِ ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ﴾ عَنْ تَبُوكَ ﴿بِمَقْعَدِهِمْ﴾ أَيْ بِقُعُودِهِمْ ﴿خِلَافَ﴾ أَيْ
بَعْدَ ﴿رَسُولِ اللّٰهِ وَكَرِهُوا اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَقَالُوا﴾ أَيْ قَالَ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿لَا تَنْفِرُوا﴾ تَخْرُجُوا إِلَى الْجِهَادِ ﴿فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ اَشَدُّ حَرًّا﴾ مِنْ
تَبُوكَ فَالْأَوْلَى أَنْ يَتَّقُوهَا بِتَرْكِ التَّخَلُّفِ ﴿لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾﴾ يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ مَا تَخَلَّفُوا
﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلْيَبْكُوا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
﴿٨٢﴾﴾ خبر عن حالهم بصيغة الأمر ﴿فَاِنْ رَجَعَكَ﴾ رَدَّكَ ﴿اللّٰهُ﴾ مِنْ تَبُوكَ ﴿اِلٰى طَٓائِفَةٍ
مِنْهُمْ﴾ مِمَّنْ تَخَلَّفَ بِالْمَدِينَةِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ﴿فَاسْتَاْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ﴾ مَعَكَ إِلٰى غَزْوَةٍ
أُخْرٰى ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ اَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا اِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ
اَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾﴾ اَلْمُتَخَلِّفِينَ عَنِ الْغَزْوِ مِنَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ وَغَيْرِهِمْ
وَلَمَّا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ نَزَلَ ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلٰٓى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلٰى
قَبْرِهِ﴾ لِدَفْنٍ أَوْ زِيَارَةٍ ﴿اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾﴾ كَافِرُونَ ﴿وَلَا
تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ﴾ تَخْرُجَ
﴿اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿وَاِذَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ أَيْ طَائِفَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ
﴿اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَاْذَنَكَ اُولُوا الطَّوْلِ﴾ ذَوُو الْغِنٰى ﴿مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ
مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

80. Ey Muhammed! **Onlar için ister bağışlanma dile ister dileme.** Bu hitap Peygamberimizi istiğfar yapma veya yapmama konusunda muhayyer bırakmaktadır. Nitekim Buharî'nin rivayetine göre, peygamber efendimiz "ben muhayyer bırakıldım ve (istiğfarda bulunmayı) tercih ettim" buyurmuştur. **Onlar için yetmiş kez bağışlanma dilesen de, Allah onları asla affetmeyecektir.** Burada yetmiş rakamının zikredilmesi kesrette mübalağa

içindir. Buharî'de geçen bir hadiste şöyle varit olmuştur: "Eğer bilsem ki, yetmişten fazla istiğfar ettiğimde affolunacaklar elbette yetmişten fazla istiğfar ederdim." Buharî'de varit olan "o halde yetmişten fazla istiğfar edeceğim" şeklindeki hadise istinaden burada geçen yetmiş rakamının özellikle kendisinin kast edildiği de söylenmiştir. Her ne kadar bu ayet peygamberimizi muhayyer bıraksa da "Onlara mağfiret dilesen de, dilemesen de onlar için birdir. Allah onları bağışlamayacaktır." (Münafıkun,) ayetiyle mağfiret edilme ihtimali kökten kazınmıştır. **Bu, onların Allah ve Resulünü inkâr etmiş olmaları sebebiyledir. Allah fasık topluluğu doğru yola iletmez.**

81. Tebuk seferinden **geri kalanlar Allah resulünün ardından oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad etmek hoşlarına gitmedi ve** birbirlerine **"Bu sıcakta sefere çıkmayın" dediler. De ki: "Cehennemin ateşi** Tebuk'ten **daha sıcaktır."** Şu halde savaşa katılmak suretiyle cehennem ateşinden sakınmanız daha layıktır. **Keşke anlasalardı.** Eğer bunu anlasalardı, savaştan geri kalmazlardı.

82. Artık kazandıklarının karşılığı olarak, dünyada **az gülsünler,** ahirette **çok ağlasınlar**[1]**.**

83. Eğer (bundan böyle) Allah seni, Tebük'ten **onlardan** savaşa katılmayan münafıklardan **bir zümrenin yanına döndürür de, onlar** seninle beraber bir başka savaşa **çıkmak için senden izin isterlerse,** onlara **de ki: "Artık siz benimle birlikte ebediyen çıkmayacak ve benimle birlikte hiçbir düşmanla asla savaşmayacaksınız. Çünkü siz baştan yerinizde oturup kalmaya razı oldunuz. Şimdi de** kadın ve çocuklar gibi **geri kalanlarla birlikte oturun."**

84. Peygamber efendimiz Ubey bin Selül'ün cenaze namazını kıldığında şu ayet nazil oldu: **Onlardan ölen hiçbirinin asla namazını kılma ve** defin veya ziyaret için **kabrinin başında durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlünü inkâr ettiler ve fasık** kafir **olarak öldüler.**

85. Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Allah bunlarla ancak, dünyada kendilerine azap etmeyi ve canlarının kafir olarak çıkmasını istiyor.

86. "Allah'a iman edin ve Resûlü ile birlikte cihat edin" diye bir sûre Kuran'dan bir bölüm **indirildiğinde, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler ve "Bizi bırak da oturup kalanlarla birlikte olalım" dediler.**

---

[1] Bu ayette emir kalıbı kullanılarak onların halinden haber verilmiştir.

TÜRKÇE ANLAMI

80. اِسْتَغْفِرْ **İstiğfarda bulun!** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet! *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَوْ **Ya da** لَا تَسْتَغْفِرْ **İstiğfarda bulunma** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Bu ayet nedir?)* تَخْيِيرٌ Muhayyer bırakmadır *(Kimi?)* لَهُ Hz. Peygamberi *(Ne hususta?)* فِي الْاِسْتِغْفَارِ İstiğfar hususunda *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve istiğfarı terk hususunda قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) : إِنِّي، Muhakkak ki ben خُيِّرْتُ Muhayyer bırakıldım فَاخْتَرْتُ، Ben de seçimimi yaptım يَعْنِي Yani الْاِسْتِغْفَارَ İstiğfarı (seçtim) رَوَاهُ Bu sözü rivayet etti *(Kim?)* الْبُخَارِيُّ Buhari إِنْ تَسْتَغْفِرْ **Şayet istiğfar etsen** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** سَبْعِينَ مَرَّةً **Yetmiş defa** فَلَنْ يَغْفِرَ **Kesinlikle mağfiret etmeyecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** قِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ Kastedilen *(Ne ile?)* بِالسَّبْعِينَ Yetmiş ile *(Nedir?)* اَلْمُبَالَغَةُ Mubalağadır *(Ne hususta?)* فِي كَثْرَةِ الْاِسْتِغْفَارِ Çok istiğfar etmede وَفِي الْبُخَارِيِّ Buhari'de vardır حَدِيثُ Şu hadis لَوْ أَعْلَمُ، Şayet bilsem ki أَنِّي Muhakkak ki ben لَوْ زِدْتُ Artırsam *(Ne üzerine?)* عَلَى السَّبْعِينَ Yetmiş üzerine غُفِرَ Mağfiret olunur لَزِدْتُ Elbette artırırım (istiğfarı) *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا، Yetmiş üzerine وَقِيلَ Dendi ki الْمُرَادُ Kastedilen *(Nedir?)* اَلْعَدَدُ الْمَخْصُوصُ O belirli adettir *(Niçin belirli adet olduğu söylenmiştir?)* لِحَدِيثِهِ أَيْضًا Yine Hz. Peygamberin şu hadisinden dolayı : وَسَأَزِيدُ، Ve elbette artıracağım *(Ne üzerine?)* عَلَى السَّبْعِينَ، Yetmiş üzerine فَبُيِّنَ Beyan edildi *(Kime?)* لَهُ Hz.Peygambere *(Ne?)* حَسْمُ الْمَغْفِرَةِ Mağfiretin sonra erdiği *(Neyle beyan edildi?)* بِآيَةِ Şu ayetle : سَوَاءٌ Eşittir *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine أَسْتَغْفَرْتَ İstiğfar etsen de *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için أَمْ Ya da لَمْ تَسْتَغْفِرْ İstiğfar etmesen de? *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için ذٰلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا **Onların inkar etmeleri sebebiyledir** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünü** وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الْفَاسِقِينَ **Fasıklardır**

81. فَرِحَ **Sevindi** *(Kim?)* الْمُخَلَّفُونَ **Geri kalanlar** *(Nereden geri kalanlar?)* عَنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Neye sevindiler?)* بِمَقْعَدِهِمْ **Oturmalarına** أَيْ Yani بِقُعُودِهِمْ (Bi makadihim kelimesi) bi kuûdihim anlamındadır خِلَافَ أَيْ بَعْدَ رَسُولِ اللّٰهِ **Resulullah'tan sonra** (s.a.v.) *(Daha ne yaptılar?)* وَكَرِهُوا **Ve hoş görmediler** *(Neyi?)* أَنْ يُجَاهِدُوا **Cihat etmeyi** *(Neyle?)* بِأَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَأَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** *(Daha ne yaptılar?)* وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ قَالَ Yani dedi *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların

bazısı *(Kime dedi?)* لِبَعْضٍ Diğer bazısına لَا تَنْفِرُوا تَخْرُجُوا إِلَى الْجِهَادِ **Cihada çıkmayın**! *(Nerede?)* فِي الْحَرِّ **Bu sıcakta** قُلْ **De ki** نَارُ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha şiddetlidir** *(Ne yönden?)* حَرًّا **Sıcak olarak** *(Neden daha şiddetlidir?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten فَالْأَوْلَى En güzeli *(Nedir?)* أَنْ يَتَّقُوهَا Cehennem ateşinden korunmaktır *(Neyle korunmak?)* بِتَرْكِ التَّخَلُّفِ (Cihattan) geri kalmayı terk ederek لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** يَفْقَهُونَ **Anlıyor** يَعْلَمُونَ Biliyor olsalardı *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu مَا تَخَلَّفُوا O zaman geri kalmazlardı

82. فَلْيَضْحَكُوا **Artık gülün!** قَلِيلًا **Az** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلْيَبْكُوا **Ve ağlayın** كَثِيرًا **Çok** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Niçin Az gülün! Çok ağlayın!?)* جَزَاءً **Ceza olarak** *(Neye?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle**يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(Bu ayet nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Neden haberdir?)* عَنْ حَالِهِمْ Onların hallerinden *(Ne ile haberdir?)* بِصِيغَةِ الْأَمْرِ Emir sigasiyle

83. فَإِنْ رَجَعَكَ رَدَّكَ **Şayet döndürürse seni** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nereden döndürürse?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Nereye döndürürse?)* إِلٰى طَائِفَةٍ **Bir topluluğa ki** مِنْهُمْ **Onlardan** مِمَّنْ Ol kimselerden ki تَخَلَّفَ Geri kaldı *(Nerede?)* بِالْمَدِينَةِ Medine'de *(Kimlerdendir onlar?)* مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafıklardan فَاسْتَأْذَنُوكَ **Ve eğer izin isterlerse** *(Ne için?)* لِلْخُرُوجِ **Çıkmak için** مَعَكَ Seninle birlikte *(Nereye?)* إِلٰى غَزْوَةٍ أُخْرٰى Başka bir gazveye فَقُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَنْ تَخْرُجُوا **Artık çıkmayacaksınız!** مَعِيَ **Benimle birlikte** اَبَدًا **Ebedi olarak** *(Daha?)* وَلَنْ تُقَاتِلُوا **Ve savaşmayacaksınız** مَعِيَ **Benimle birlikte** *(Kimle savaşmayın ?)* عَدُوًّا **Düşmanla** اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** رَضِيتُمْ **Razı oldunuz** *(Neye razı oldunuz?)* بِالْقُعُودِ **Oturmaya** *(Nerede?)* اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defada** فَاقْعُدُوا **Artık oturun** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْخَالِفِينَ الْمُتَخَلِّفِينَ **Geri kalanlarla birlikte** *(Neden geri kalanlar?)* عَنِ الْغَزْوِ Gazadan *(O geri kalanlar da kimlerdendir?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlar *(Daha?)* وَالصِّبْيَانِ Ve çocuklar *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve diğerleri

84. وَلَمَّا صَلّٰى Ne zaman ki (Cenaze) namazı kıldı *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamber [s.a.v.] *(Kim üzerine?)* عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ İbni Übey üzerine نَزَلَ Şu ayet indi : وَلَا تُصَلِّ **Namaz kılma!** *(Kim üzerine?)* عَلٰى اَحَدٍ **Hiç kimse üzerine** *(Kimlerden olan ?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Öyle kimse ki)* مَاتَ **Öldü** اَبَدًا **Ebedi olarak (kılma!)** *(Daha ne yapma?)* وَلَا تَقُمْ **Ve durma** *(Ne üzerinde ?)* عَلٰى قَبْرِهِ **Onun kabir üzerinde** *(Ne için durma?)* لِدَفْنٍ Defnetmek için أَوْ

Ya da زِيَارَةٍ Ziyaret için اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha kimi?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünü** *(Daha ne yaptılar?)* وَمَاتُوا **Ve öldüler** وَهُمْ فَاسِقُونَ **Onlar fasıklar olarak** كَافِرُونَ Kafirler olarak

85. وَلَا تُعْجِبْكَ **İmrendirmesin seni!** *(Ne?)* اَمْوَالُهُمْ **Onların malları** *(Daha ne imrendirmesin?)* وَاَوْلَادُهُمْ **Ve evlatları da** اِنَّمَا يُرِيدُ **Ancak istiyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi istiyor?)* اَنْ يُعَذِّبَهُمْ **Onlar azap etmeyi** *(Ne sebebiyle azap etmeyi?)* بِهَا **Onlarla** *(Nerede azap etmeyi?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha ne istiyor?)* وَتَزْهَقَ تَخْرُجَ **Ve çıkmasını** *(Ne çıkmasını?)* اَنْفُسُهُمْ **Canlarının** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafirler olarak**

86. وَاِذَا اُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** اَيْ Yani طَائِفَةٌ Bir bölüm *(Neden olan bir bölüm?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan اَنْ **Şöyle ki** اَيْ Yani بِاَنْ 'Bi en' anlamındadır اٰمِنُوا **İman edin!** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)*وَجَاهِدُوا **Ve cihat edin** *(Kimle birlikte?)* مَعَ رَسُولِهِ **Onun Resulüyle** اسْتَاْذَنَكَ **İzin ister senden** *(Kim?)* اُولُوا الطَّوْلِ **Güçlüler** ذَوُو الْغِنٰى Zenginler *(Kimden olan güçlüler?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَقَالُوا **Ve derler** ذَرْنَا **Bırak bizi!** نَكُنْ **Olalım** *(Kimle birlikte?)* مَعَ الْقَاعِدِينَ **Oturanlarla birlikte**

﴿رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ﴾ جَمْعُ خَالِفَةٍ أَيِ النِّسَاءِ اللَّائِي تَخَلَّفْنَ فِي الْبُيُوتِ
﴿وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ (٨٧)﴾ اَلْخَيْرَ ﴿لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ
جَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ وَاُولٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ﴿وَاُولٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ (٨٨)﴾ أَيِ الْفَائِزُونَ ﴿اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (٨٩)﴾ ﴿وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ
أَيِ الْمُعْتَذِرُونَ بِمَعْنَى الْمَعْذُورِينَ وَقُرِئَ بِهِ ﴿مِنَ الْاَعْرَابِ﴾ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ﴿لِيُؤْذَنَ
لَهُمْ﴾ فِي الْقُعُودِ لِعُذْرِهِمْ فَأَذِنَ لَهُمْ ﴿وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ فِي ادِّعَاءِ
الْإِيمَانِ مِنْ مُنَافِقِي الْأَعْرَابِ عَنِ الْمَجِيءِ لِلْاِعْتِذَارِ ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابٌ اَلِيمٌ (٩٠)﴾ ﴿لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ﴾ كَالشُّيُوخِ ﴿وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى﴾ كَالْعُمْيِ
وَالزَّمْنٰى ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ﴾ فِي الْجِهَادِ ﴿حَرَجٌ﴾ إِثْمٌ فِي التَّخَلُّفِ
عَنْهُ ﴿اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ﴾ فِي حَالِ قُعُودِهِمْ بِعَدَمِ الْإِرْجَافِ وَالتَّثْبِيطِ وَالطَّاعَةِ ﴿مَا
عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾ بِذٰلِكَ ﴿مِنْ سَبِيلٍ﴾ طَرِيقٍ بِالْمُؤَاخَذَةِ ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ
(٩١)﴾ بِهِمْ فِي التَّوْسِعَةِ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ اِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ﴾ مَعَكَ إِلَى
الْغَزْوِ وَهُمْ سَبْعَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَقِيلَ بَنُو مُقَرِّنٍ ﴿قُلْتَ لَا اَجِدُ مَا اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ حَالٌ
﴿تَوَلَّوْا﴾ جَوَابُ إِذَا أَيِ انْصَرَفُوا ﴿وَاَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ﴾ تَسِيلُ ﴿مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الدَّمْعِ
حَزَنًا﴾ لِأَجْلِ ﴿اَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ (٩٢)﴾ فِي الْجِهَادِ ﴿اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ
يَسْتَاْذِنُونَكَ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿وَهُمْ اَغْنِيَاءُ رَضُوا بِاَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (٩٣)﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

87. Onlar geride kalanlarla[1] birlikte olmaya razı oldular ve kalpleri mühürlendi. Artık onlar hayrı **anlamazlar.**

88. Fakat peygamber ve beraberindeki mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. Bütün hayırlar işte bunlarındır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

89. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.

[1] Ayette geçen "خَوَالِف" kelimesi "خَلِيفَة" kelimesinin çoğuludur. Savaşa giderken evde kalan kadınlar anlamına gelir.

90. **Bedevîlerden mazeret ileri sürenler**[1], özürlerine binaen savaşa katılmamak üzere **kendilerine izin verilmesi için** Peygamberimize **geldiler** Peygamberimiz de onlara izin verdi. İman iddiasında **Allah'a ve Resûlüne yalan söyleyenler** bedevîlerin münafıkları **ise oturup kaldılar** ve özür beyanı için gelmediler. **Onlardan kâfir olanlara elem dolu bir azap isabet edecektir.**

91. **Allah'a ve Resûlüne karşı sadık ve samimi oldukları takdirde** yani savaştan geri kaldıkları sırada yanlış haber yaymamak, savaşa çıkmak isteyen kimselerin şevkini kırmamak ve Allah ve resulüne itaat etmek şartıyla, çok yaşlı kimseler gibi **güçsüzlere,** ama ve kötürümler gibi **hastalara ve** savaşta **harcayacakları bir şey bulamayanlara** savaşa katılmadıkları için **bir günah yoktur. İyilikte bulunan kimseler için de** buna **bir** sorgulanma **yolu yoktur. Allah** onları **çok bağışlayandır,** bu konuda onlara genişlik tanımakla onlara **çok merhamet edendir.**

92. **Kendilerini** bineğe **bindirip** mevzilere **sevk edesin diye sana geldikleri zaman, senin, "Sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum" dediğin**[2]**; savaşta harcayacakları bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş**[3] **döke döke geri dönen**[4] giden **kimselere de bir sorumluluk yoktur** bunlar Ensar'dan yedi kişiydi. Bunların Benî Mukarrin olduğu da söylenmiştir..

93. **Sorumluluk ancak, zengin oldukları halde senden** savaşa katılmamak için **izin isteyenleredir. Bunlar, geri kalan (kadınlarla) birlikte olmaya razı oldular.** Ayetin benzeri tefsiriyle birlikte geride geçti. **Allah ta kalplerini mühürledi. Artık onlar bilmezler.**

KELİME ANLAMI

87. رَضُوا **Razı oldular** *(Neye razı oldular?)* بِاَنْ يَكُونُوا **Olmaya** *(Kimle birlikte olmaya?)* مَعَ الْخَوَالِفِ **Geri kalan(kadın)larla birlikte** *(Buradaki el-havâlif kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَالِفَةٍ 'Hâlife' kelimesinin cemisidir أَيْ Yani (mana şudur) النِّسَاءِ Kadınlar اللَّائِي Öyle kadınlar ki تَخَلَّفْنَ Geride kalıyorlar *(Nerede?)* فِي الْبُيُوتِ Evlerinde *(Daha ne oldu?)* وَطُبِعَ **Ve mühür vuruldu** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamazlar** *(Neyi?)* اَلْخَبَرَ Haberi

---

[1] Ayette geçen "اَلْمُعَذِّرُونَ" kelimesinin aslında bulunan "ت" harfi "ذ" harfine idğam edildi. Kelime özürlüler anlamına gelir. Kelime bir başka kıraatte "el-mu'tezirun" şeklinde de okunmuştur.

[2] Ayette geçen "قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ" cümlesi haldir.

[3] Ayette geçen "مِنَ الدَّمِ" terkibindeki "مِنْ" harfi beyan içindir.

[4] "تَوَلَّوْا" cümlesi "إِذَا" nın cevabıdır.

88. لٰكِنِ **Şu kadarı var ki** الرَّسُولُ **Peygamber** *(Daha?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا مَعَهُ **Onunla birliktedirler** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(Neyle cihat ettiler?)* بِاَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Ne?)* وَاَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** لَهُمْ **Onlar içindir** *(Ne?)* الْخَيْرَاتُ **Bütün hayırlar** *(Neredeki hayırlar?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Daha?)* وَالْاٰخِرَةِ Ve ahiretteki وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمُ **Asıl onlardır** *(Kim?)* الْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenler** أَيْ Yani الْفَائِزُونَ Kurtulanlar

89. اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi hazırladı?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri** *(Öyle cennetler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** *(Ne akıyor?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne olduğu halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** ذٰلِكَ **İşte bunlar** *(Nedir?)* الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur**

90. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* الْمُعَذِّرُونَ **Özür beyan edenler** *(Buradaki el-mu'azzirûn kelimesi...)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Tâ'nın idgam edilmesiyle *(Neredeki 'te'?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesi?)* فِي الذَّالِ Zel harfine أَيْ Yani الْمُعْتَذِرُونَ Özür gösterenler بِمَعْنَى الْمَعْذُورِينَ Mazurlar anlamında وَقُرِئَ Ve okundu بِهِ Bununla (el-mutezirun şeklinde de şaz kıraat olarak okundu) *(Kimlerdendir onlar?)* مِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Kime geldi?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygambere *(s.a.v.)* *(Niçin geldiler?)* لِيُؤْذَنَ **İzin verilsin diye** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne hususta?)* فِي الْقُعُودِ Oturma konusunda *(Niçin izin verilsin diye?)* لِعُذْرِهِمْ Özürlerinden dolayı فَأَذِنَ Bunun üzerine o da izin verdi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَقَعَدَ **Ve oturup-kaldı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne** *(Ne hususta?)* فِي ادِّعَاءِ الْإِيمَانِ İman iddia etmek hususunda *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنْ مُنَافِقِي الْأَعْرَابِ Bedevilerin münafıklarından *(Neden oturup-kaldı?)* عَنِ الْمَجِيءِ gelmekten *(Niçin oturup-kaldı?)* لِلْإِعْتِذَارِ Özür dilediklerinden dolayı سَيُصِيبُ **Yakında isabet edecektir** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kimdendir onlar?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne isabet edecektir?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** اَلِيمٌ **Can yakıcı!**

91. لَيْسَ **Yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَى الضُّعَفَاءِ **Zayıflar üzerine** *(Kim gibi bu zayıflar?)* كَالشُّيُوخِ Yaşlılar gibi *(Daha kim üzerine yoktur?)* وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى **Ve hastalar**

üzerine de *(Ne gibi hastalık?)* كَالْعُمْيِ Körlük *(Daha?)* وَالزَّمْنٰى Ve müzmin hastalık gibi *(Daha kim üzerine yoktur?)* وَلَا عَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselerin üzerine de yoktur ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** *(Neyi?)* مَا يُنْفِقُونَ **İnfak edecek şeyi** *(Hangi hususta?)* فِي الْجِهَادِ Cihat hususunda *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Sorumluluk** إِثْمٌ Günah *(Hangi hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Neden?)* عَنْهُ Ondan *(Ne vakit sorumluluk yoktur?)* إِذَا نَصَحُوا **Nasihat verdikleri vakit** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Daha kim için?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulü için** *(Nerede nasihat ettikleri vakit?)* فِي حَالِ قُعُودِهِمْ Geride oturdukları halde *(Neyle nasihat ettikleri vakit?)* بِعَدَمِ الْإِرْجَافِ Söylenti çıkarmamakla *(Daha neyle?)* وَالتَّثْبِيطِ (Hayrı) Engellememekle *(Daha?)* وَالطَّاعَةِ Ve itaat etmekle مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenler üzerine yoktur** *(Neyle iyilik edenler?)* بِذٰلِكَ Bunlarla *(Ne yoktur?)* مِنْ سَبِيلٍ طَرِيقٍ **yol** *(Neye yol?)* بِالْمُؤَاخَذَةِ Sorgulanmaya وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne hususta ?)* فِي التَّوْسِعَةِ Genişlik tanımada *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta

92. ***(Daha kim üzerine sorumluluk yoktur?)*** وَلَا عَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselerinde üzerine ki** *(Ne vakit?)* إِذَا مَا أَتَوْكَ **Geldikleri müddetçe sana** *(Niçin geldikleri müddetçe?)* لِتَحْمِلَهُمْ **Binek temin edesin diye onlara** مَعَكَ Seninle birlikte *(Neye binek temin edesin diye?)* إِلَى الْغَزْوِ Gazveye (gitmeye) وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* سَبْعَةٌ Yedi kişidir *(O yedi kişi de kimdendir?)* مِنَ الْأَنْصَارِ Ensardan وَقِيلَ Ve dendi ki بَنُو مُقَرِّنٍ Benu Mukarrin'den ***(Onlar ne oldukları halde sana geldikleri müddetçe?)*** قُلْتَ **Sen demiştin** لَا أَجِدُ **Bulamıyorum** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** أَحْمِلُكُمْ **Sizi bindireyim** عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Kulte kelimesinden itibaren bu cümle nedir?)* حَالٌ (Etevke'deki kef'ten) Haldir ***(Onlara binek temin edesin diye geldikleri müddetçe?)*** تَوَلَّوْا **Geri dönüp-giderler** *(Bu kelime nedir?)* جَوَابُ إِذَا İza'nın cevabıdır أَيِ انْصَرَفُوا Yani dağılıp-giderler وَأَعْيُنُهُمْ **Halbuki onların gözleri** تَفِيضُ تَسِيلُ **döke döke** *(O dökülen şey de nedendir?)* مِنَ الدَّمْعِ لِلْبَيَانِ **Gözyaşı** –min beyan içindir- حَزَنًا **Üzüntüden** *(Ne için gözyaşı dökerler?)* لِأَجْلِ أَلَّا يَجِدُوا **Bulamamaktan** dolayı *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُونَ **İnfak ediyorlar** *(Nerede?)* فِي الْجِهَادِ Cihat'ta

93. إِنَّمَا السَّبِيلُ **Yol ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerinedir ki**

يَسْتَأْذِنُونَكَ **Senden izin isterler** *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda وَهُمْ أَغْنِيَاءُ **Halbuki onlar zenginlerdir** رَضُوا **Razı oldular** *(Neye?)* بِأَنْ يَكُونُوا **Olmaya** *(Kimlerle birlikte?)* مَعَ الْخَوَالِفِ **Geriye kalan(kadın)larla birlikte** وَطَبَعَ **Ve mühür vurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne üzerine?)* عَلَى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine onların** فَهُمْ **Bundan dolayı onlar** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** تَقَدَّمَ مِثْلُهُ Benzeri geride geçti

﴿يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ﴾ فِي التَّخَلُّفِ ﴿اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ﴾ مِنَ الْغَزْوِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ﴾ نُصَدِّقَكُمْ ﴿قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ﴾ أَيْ أَخْبَرَنَا بِأَحْوَالِكُمْ ﴿وَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ﴾ رَجَعْتُمْ ﴿اِلَيْهِمْ﴾ مِنْ تَبُوكَ أَنَّهُمْ مَعْذُورُونَ فِي التَّخَلُّفِ ﴿لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ﴾ بِتَرْكِ الْمُعَاتَبَةِ ﴿فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْ اِنَّهُمْ رِجْسٌ﴾ قَذَرٌ لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ ﴿وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾﴾ أَيْ عَنْهُمْ وَلَا يَنْفَعُ رِضَاكُمْ مَعَ سَخَطِ اللهِ ﴿ اَلْاَعْرَابُ﴾ أَهْلُ الْبَدْوِ ﴿اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا﴾ مِنْ أَهْلِ الْمُدُنِ لِجَفَائِهِمْ وَغَلَظِ طِبَاعِهِمْ وَبُعْدِهِمْ عَنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ ﴿وَاَجْدَرُ﴾ أَوْلٰى ﴿اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهِ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ وَالشَّرَائِعِ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ﴾ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿مَغْرَمًا﴾ غَرَامَةً وَخُسْرَانًا لِأَنَّهُ لَا يَرْجُو ثَوَابَهُ بَلْ يُنْفِقُهُ خَوْفًا وَهُمْ بَنُو أَسَدٍ وَغَطَفَانُ ﴿وَيَتَرَبَّصُ﴾ يَنْتَظِرُ ﴿بِكُمُ الدَّوَٓائِرَ﴾ دَوَائِرَ الزَّمَانِ أَنْ تَنْقَلِبَ عَلَيْكُمْ فَيَتَخَلَّصُوا ﴿عَلَيْهِمْ دَٓائِرَةُ السُّوْءِ﴾ بِالضَّمِّ وَالْفَتْحِ [السَّوْءِ] أَيْ يَدُورُ الْعَذَابُ وَالْهَلَاكُ عَلَيْهِمْ لَا عَلَيْكُمْ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيعٌ﴾ لِأَقْوَالِ عِبَادِهِ ﴿عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ كَجُهَيْنَةَ وَمُزَيْنَةَ ﴿وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ﴾ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿قُرُبَاتٍ﴾ تُقَرِّبُهُ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ وَ﴾ وَسِيلَةً إِلٰى ﴿صَلَوَاتِ﴾ دَعَوَاتِ ﴿الرَّسُولِ﴾ لَهُ ﴿اَلَٓا اِنَّهَا﴾ أَيْ نَفَقَتَهُمْ ﴿قُرُبَةٌ﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا [قُرْبَةٌ] ﴿لَهُمْ﴾ عِنْدَهُ ﴿سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ جَنَّتِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾﴾ بِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

94. Onlara savaştan **döndüğünüzde, size** savaşa katılmamaları konusunda **mazeret beyan edeceklerdir.** Onlara **de ki: "Mazeret beyan etmeyin. Size kesinlikle inanmayız** sizi tasdik etmeyiz. **Çünkü Allah bize sizin durumunuzu** halinizi **bildirdi** haber verdi. **Bundan böyle davranışlarınızı Allah da Resûlü de görecek. Sonra hepiniz,** diriltilmek suretiyle **gaybı da, görülen âlemi de bilene** Allah'a **döndürüleceksiniz de yapmakta olduğunuz şeyleri size haber verecek** ve onlara karşılık sizi cezalandıracak."

95. Tebuk'ten **yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerini rahat bırakmanız** onları sorgulamamanız **için size** savaşa katılmama konusunda mazur olduklarına dair **Allah adıyla yemin edeceklerdir. Artık onların peşini bırakın. Çünkü onlar pistir** çünkü onların içleri pistir. **Kazandıklarının karşılığı olarak, varacakları yer de cehennemdir.**

96. Kendilerinden razı olasınız diye, size yemin edeceklerdir. Siz onlardan razı olsanız bile, Allah o fasıklar topluluğundan asla razı olmaz Allah onlara kızdığı halde sizin onlardan razı olmanız bir şey ifade etmez.

97. Bedevîler çöl Arapları, katı oluşları, tabiatlarının sertliği ve kuran'ı dinlememeleri sebebiyle **inkâr ve nifak bakımından** şehirli Araplardan **daha ileri ve Allah'ın peygamberine indirdiği hükümlerin** şeriatların **sınırlarını tanımamaya daha yatkındırlar. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

98. Bedevîlerden öyleleri vardır ki, Allah yolunda **harcayacakları şeyi bir zarar sayar** çünkü onlar bunun mükafatını ummazlar. Onlar sadece korkularından ötürü harcarlar. Burada kast edilen bedeviler Benî Esed ve Ğatafan'dır. **ve size belalar** zamanın musibetlerinin başınıza dönmesini **gelmesini beklerler** ta ki, sizden kurtulsunlar. **Kötü belâlar**[1] **kendi başlarına olsun** yani azap ve helak onların başı üstünde döner, sizin değil. **Allah** kullarının sözlerini **hakkıyla işitendir,** kullarının fiillerini **hakkıyla bilendir.**

99. Bedevîlerden Cüheyne ve Müzeyne gibi **kimileri de vardır ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır.** Allah yolunda **harcayacaklarını, Allah katında** kendilerini Allah'a yaklaştıran **yakınlığa** vesileye **ve Peygamberin** kendi lehlerine **dualarını almağa vesile sayarlar. Bilesiniz ki bu** harcamaları, Allah katında[2] **onlar için yakınlıktır. Allah onları rahmetine** cennetine **sokacaktır. Şüphesiz Allah,** kendisine itaat edenleri **çok bağışlayandır,** onlara **çok merhamet edendir.**

KELİME ANLAMI

94. يَعْتَذِرُونَ **Özür beyan ederler** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Savaştan geri kalma hususunda *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعْتُمْ **Döndüğünüzde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neden döndüğünüzde?)* مِنَ الْغَزْوِ Gazveden قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَا تَعْتَذِرُوا **Özür beyan etmeyin** لَنْ نُؤْمِنَ **Asla inanmayız** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** نُصَدِّقَكُمْ Sizi doğrulamayız

---

[1] Ayette geçen "اَلسَّوْءِ" kelimesi hem fetha ile "اَلسَّوْءِ" şeklinde, hem de damme ile "اَلسُّوءِ" şeklinde kıraat edilmiştir.

[2] Ayette geçen "قُرُبَةٌ" kelimesi hem "رُ" nın dammesi, hem de sükunuyla okunmuştur.

قَدْ نَبَّاَنَا **Elbette bize bildirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Allah'ın bildirdiği şey de nedendir?)* مِنْ اَخْبَارِكُمْ **Sizin haberlerinizden** أَيْ Yani أَخْبَرَنَا Bize haber verdi *(Neyi?)* بِأَحْوَالِكُمْ Sizin hallerinizi وَسَيَرَى **Ve görecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* عَمَلَكُمْ **Sizin amelenizi** *(Daha kim görecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun Resulü** ثُمَّ تُرَدُّونَ **Sonra döndürüleceksiniz** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Diriltilmekle *(Kime döndürüleceksiniz?)* اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ **Gayb'ı/gizliyi bilene** *(Daha neyi bilene?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadet'i/aşikarı bilene** أَيْ Yani اللّٰهِ Allah'a (döndürüleceksiniz) فَيُنَبِّئُكُمْ **Sonra da size bildirecek** *(Neyi bildirecek?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَيُجَازِيكُمْ Bundan sebep de sizi cezalandıracak *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O yaptığınız şey üzerine

95. سَيَحْلِفُونَ **Yemin edecekler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Kime karşı?)* لَكُمْ **Size karşı** *(Ne vakit?)* اِذَا انْقَلَبْتُمْ رَجَعْتُمْ **Döndüğünüzde** *(Kime döndüğünüzde?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Nereden döndüğünüzde?)* مِنْ تَبُوكَ Tebük'ten *(Şöyle yemin edecekler ki...)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar *(Nedir?)* مَعْذُورُونَ Mazurdurlar *(Ne hususta?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Niçin yemin edeceklerdir?)* لِتُعْرِضُوا **Yüz çeviresiniz diye** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne şekilde yüz çeviresiniz diye?)* بِتَرْكِ الْمُعَاتَبَةِ Kınamayı terk etmek suretiyle فَاَعْرِضُوا **Artık yüz çevirin** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* رِجْسٌ **Pistir** قَذَرٌ Murdardır *(Niçin murdardır?)* لِخُبْثِ بَاطِنِهِمْ İçleri pis olduğundan وَمَاْوٰيهُمْ **Ve onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** *(Nasıl?)* جَزَاءً **Ceza olarak** *(Neye ceza olarak?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَانُوا **Oldular** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

96. يَحْلِفُونَ **Yemin ederler** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Niçin yemin ederler?)* لِتَرْضَوْا **Razı olmanız için** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** فَاِنْ تَرْضَوْا **Eğer razı olursanız** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** لَا يَرْضٰى **Razı olmaz** *(Kimden?)* عَنِ الْقَوْمِ **Ol topluluktan ki** الْفَاسِقِينَ **Fasıklar** أَيْ Yani عَنْهُمْ Onlardan (razı olmaz) وَلَا يَنْفَعُ Ve fayda vermez *(Ne?)* رِضَاكُمْ Sizin rızanız مَعَ سَخَطِ اللّٰهِ Allah'ın gazabıyla birlikte

97. اَلْاَعْرَابُ **Bedeviler** أَهْلُ الْبَدْوِ Çöl ve kırsal kesimdekiler *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha şiddetli/beterdir** *(Ne yönden?)* كُفْرًا **Küfür olarak** *(Daha yönden?)* وَنِفَاقًا **Ve nifak olarak** *(Kimden daha şiddetli/beterdirler?)* مِنْ أَهْلِ الْمُدُنِ Şehirlilerden *(Niçin daha şiddetli/beterdirler?)* لِجَفَائِهِمْ Kaba tavırlarından dolayı *(Daha?)* وَغِلَظِ طِبَاعِهِمْ Ve katı tabiatlarından

dolayı *(Daha?)* وَبُعْدِهِمْ Ve uzak olduklarından dolayı *(Neden?)* عَنْ سَمَاعِ الْقُرْآنِ Kuran'ı işitmekten *(Daha nedirler?)* وَاَجْدَرُ **Ve daha yatkın/elverişlidirler** أَوْلَى Daha layıktırlar *(Neye daha yatkın/elverişlidirler?)* اَلَّا يَعْلَمُوا **Bilmemeye** *(Neyi?)* حُدُودَ مَا اَنْزَلَ **İndirdiğinin sınırlarını** *(Kimin indirdiğinin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Kime indirdiğinin sınırlarını?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Resulüne** *(O indirdiği şeyler de nedendir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümler *(Daha?)* وَالشَّرَائِعِ Ve şeriatlar وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlukatını حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime yaptıklarında?)* بِهِمْ Onlara

98. وَمِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden bazısı vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يَتَّخِذُ **Ediniyor** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Nerede infak ediyor?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda *(Ne sayar?)* مَغْرَمًا **Angarya** غَرَامَةً وَخُسْرَانًا Ziyan ve kayıp (sayar) *(Niçin böyle sayar?)* لِأَنَّهُ Çünkü o لَا يَرْجُو Ummaz *(Neyi?)* ثَوَابَهُ Onun sevabını بَلْ Bilakis يُنْفِقُهُ Onu infak eder *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için وَهُمْ Bu kimseler *(Kimlerdir?)* بَنُو أَسَدٍ Benü Eset *(Daha?)* وَغَطَفَانُ Ve Gatafan kabileleridir *(Daha ne yapar onlar?)* وَيَتَرَبَّصُ يَنْتَظِرُ **Ve bekler** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *(Neyi bekler?)* الدَّوَائِرَ **Belaları** دَوَائِرَ الزَّمَانِ Zamanın dönüp-dolaşan hadiselerini (bekler) *(Bundan bedel neyi bekler?)* أَنْ تَنْقَلِبَ Dönmesini *(Kim aleyhine?)* عَلَيْكُمْ Sizin aleyhinize dönmesini فَيَتَخَلَّصُوا Ki böylece kurtulsunlar عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine olsun!** *(Ne?)* دَائِرَةُ السَّوْءِ **O kötü bela** *(Bu kelime...)* بِالضَّمِّ Zamme ile (Sû'şeklinde) *(Daha?)* وَالْفَتْحِ Ve fetha ile (Sev' şeklinde okundu) أَيْ Yani يَدُورُ Döner-durur *(Ne?)* الْعَذَابُ Azap *(Daha?)* وَالْهَلَاكُ Ve helak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine لَا عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize değil وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Kemaliyle işitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِ عِبَادِهِ Kullarının sözlerini عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların işlerini

99. وَمِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden bazıları da vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(kim gibi bunlar?)* كَجُهَيْنَةَ Cüheyne ile وَمُزَيْنَةَ Müzeyne kabileleri gibi *(Daha ne yaparlar?)* وَيَتَّخِذُ **Ve edinirler** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Nerede infak ediyor?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda *(Ne edinirler?)* قُرُبَاتٍ **Yakınlıklar** *(Öyle yakınlıklar ki)* تُقَرِّبُهُ Onu yakınlaştırıyor *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Daha ne ediniyor?)* وَ وَسِيلَةً إِلٰى صَلَوَاتِ دَعَوَاتِ الرَّسُولِ **Ve Resulün dualarına** vesile *(Kime olan duaları?)* لَهُ Kendisine اَلَا **Agah olun ki**

إِنَّهَا **Muhakkak ki onlar** أَيْ Yani نَفَقَتَهُمْ Onların infak ettikleri *(Nedir?)* قُرْبَةٌ **Bir yakınlıktır** *(Bu kelime ...)* بِضَمِّ الرَّاءِ Ra harfinin zammesiyle (Kurubet[ün] şeklinde) *(Daha?)* وَسُكُونِهَا Ve de sükunuyla (Kurbet[ün] şeklinde okundu) ***(Kim için bir yakınlıktır?)*** لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede onlar için bir yakınlıktır?)* عِنْدَهُ Onun katında سَيُدْخِلُهُمْ **Girdirecektir onları** ***(Kim?)*** اللَّهُ **Allah** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** جَنَّتِهِ Cennetine إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** *(Kime?)* لِأَهْلِ طَاعَتِهِ Taat ehline رَحِيمٌ **Merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

﴿وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ﴾ وَهُمْ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا أَوْ جَمِيعُ الصَّحَابَةِ ﴿وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ﴾ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿بِاِحْسَانٍ﴾ فِي الْعَمَلِ ﴿رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ بِثَوَابِهِ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِزِيَادَةِ مِنْ ﴿خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ﴾ يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ ﴿مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ﴾ كَأَسْلَمَ وَأَشْجَعَ وَغِفَارٍ ﴿وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ﴾ مُنَافِقُونَ أَيْضًا ﴿مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ﴾ لَجُّوا فِيهِ وَاسْتَمَرُّوا ﴿لَا تَعْلَمُهُمْ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِالْفَضِيحَةِ أَوِ الْقَتْلِ فِي الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ ﴿ثُمَّ يُرَدُّونَ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾ هُوَ النَّارُ ﴿وَ﴾ قَوْمٌ ﴿اٰخَرُونَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ﴾ مِنَ التَّخَلُّفِ نَعْتُهُ وَالْخَبَرُ ﴿خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا﴾ وَهُوَ جِهَادُهُمْ قَبْلَ ذٰلِكَ أَوِ اعْتِرَافُهُمْ بِذُنُوبِهِمْ أَوْ غَيْرُ ذٰلِكَ ﴿وَاٰخَرَ سَيِّئًا﴾ وَهُوَ تَخَلُّفُهُمْ ﴿عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾﴾ نَزَلَتْ فِي أَبِي لُبَابَةَ وَجَمَاعَةٍ أَوْثَقُوا أَنْفُسَهُمْ فِي سَوَارِي الْمَسْجِدِ لَمَّا بَلَغَهُمْ مَا نَزَلَ فِي الْمُتَخَلِّفِينَ وَحَلَفُوا لَا يَحِلُّهُمْ إِلَّا النَّبِيُّ ﷺ فَحَلَّهُمْ لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ مِنْ ذُنُوبِهِمْ فَأَخَذَ ثُلُثَ أَمْوَالِهِمْ وَتَصَدَّقَ بِهَا ﴿وَصَلِّ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ ادْعُ لَهُمْ ﴿اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ﴾ رَحْمَةٌ ﴿لَهُمْ﴾ وَقِيلَ طُمَأْنِينَةٌ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَاْخُذُ﴾ يَقْبَلُ ﴿الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ﴾ عَلَى عِبَادِهِ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ ﴿الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾﴾ بِهِمْ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْقَصْدُ بِهِ هُوَ تَهْيِيجُهُمْ إِلَى التَّوْبَةِ وَالصَّدَقَةِ ﴿وَقُلِ﴾ لَهُمْ أَوْ لِلنَّاسِ ﴿اعْمَلُوا﴾ مَا شِئْتُمْ ﴿فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ يُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَاٰخَرُونَ﴾ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ ﴿مُرْجَؤُنَ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ [مُرْجَوْنَ] مُؤَخَّرُونَ عَنِ التَّوْبَةِ ﴿لِاَمْرِ اللّٰهِ﴾ فِيهِمْ بِمَا شَاءَ ﴿اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ﴾ بِأَنْ يُمِيتَهُمْ بِلَا تَوْبَةٍ ﴿وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ وَهُمُ الثَّلَاثَةُ الْآتُونَ بَعْدُ مُرَارَةُ بْنِ الرَّبِيعِ وَكَعْبُ بْنُ مَالِكٍ وَهِلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ تَخَلَّفُوا كَسَلًا وَمَيْلًا إِلَى الدَّعَةِ لَا نِفَاقًا وَلَمْ يَعْتَذِرُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ كَغَيْرِهِمْ فَوَقَفَ أَمْرُهُمْ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَهَجَرَهُمُ النَّاسُ حَتّٰى نَزَلَتْ تَوْبَتُهُمْ بَعْدُ

TÜRKÇE ANLAMI

100. **İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar** bunlar ya bedir savaşına katılanlardır veya bütün sahabedir **ile,** amelde **iyilikle** kıyamete kadar **onlara uyanlar var ya,** itaat etmeleri sebebiyle **Allah onlardan razı olmuş;** mükafat vermesi sebebiyle **onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır[1]. İşte bu büyük başarıdır.**

101. Ey Medine halkı! **Çevrenizdeki bedevîlerden** Eslem, Eşca' ve Ğıfâr gibi **birtakım münafıklar vardır. Medine halkından da münafıklıkta direnenler** nifaka dalıp nifakta ısrar edenler **var ki sen onları bilmezsin** hitap peygamberimizedir. **Biz onları biliriz. Onlara** rezil etmek ve katlettirmek suretiyle dünyada ve kabir azabıyla **iki defa azap edeceğiz. Sonra da** ahirette **büyük bir azaba** ateşe **itileceklerdir.**

102. **Günahlarını** savaştan geri kaldıklarını **itiraf eden[2] diğer bir kısmı ise[3],. salih amelle** burada önceden katıldıkları cihad veya suçlarını itiraf etmeleri ya da bir başka iyilikleri kast edilmiş olabilir. **kötü ameli** savaştan geri kalmaları **birbirine karıştırmışlardır[4]. Umulur ki Allah tövbelerini kabul eder. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.** Bu ayet, Tebuk savaşından geri kalanlar hakkında nazil olan ayeti duyduktan sonra kendilerini mescidin direklerine bağlayan Ebu Lübabe ve arkadaşları hakkında nazil olmuştur. Bu sahabiler kendilerini direklere bağladıktan sonra Peygamberimiz gelip çözünceye kadar oradan ayrılmayacağına dair yemin etmişlerdi. Nitekim bu ayet nazil olunca peygamberimiz iplerini çözdü.

103. **Onların mallarından, onları** günahlarından **arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka al ve onlara dua et** nitekim resulüllah efendimiz savaştan geri kalan o üç kişinin mallarından üçte birini aldı ve tasadduk etti. **Çünkü senin duan onlar için sükûnettir** rahmettir. Tevbelerinin kabul olmasıyla kendilerinde oluşan bir tür itminan olduğu da söylenmiştir. **Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.**

104. **Onlar, kullarının tövbesini kabul edenin ve sadakaları alanın Allah olduğunu;** kullarından **tövbeyi çok kabul edenin,** kullarına **çok merhametli olanın Allah olduğunu bilmediler mi?** Ayetteki soru takrir içindir. Bununla müminler tevbe ve sadakaya teşvik edilmektedir.

---

[1] Bir kıraatte "مِنْ" bulunmaktadır.

[2] Cümle "آخَرُونَ" kelimesinden sıfattır.

[3] Ayette geçen "آخَرُونَ" kelimesi mübtedadır.

[4] Cümle ayette haber düşmektedir.

105. Onlara ve diğer insanlara **de ki:** "Dilediğinizi **yapın, edin. Yaptıklarınızı Allah da, Rasûlü de, mü'minler de göreceklerdir. Sonra,** diriltilerek **gaybı da, görülen âlemi de bilen Allah'ın huzuruna döndürüleceksiniz. O da size bütün yapmakta olduğunuz şeyleri haber verecektir.** Size bunların karşılığını verecektir. "

106. Savaşa katılmayanlardan **diğer bir kısmı da, Allah'ın emrine bırakılmışlardır**[1] Yani onların hali, Allah'ın onlar hakkında ne dilediğine bağlıdır. Kendilerini tevbe etmeden öldürerek **bunlara ya azap eder ya da tövbelerini kabul eder. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.** Bunlar –biraz sonra da geleceği üzere- Mürare bin er-Rebi, Kab bin Malik ve Hilal bin Ümeyye'den oluşan üç kişidir. Bunlar içlerinde bulunan nifaktan dolayı değil de, tembelliklerinden ötürü savaşa katılmamışlardı. Bunlar diğerleri gibi peygamberimize gelip mazeret beyan etmediler. Bu sebeple bunların durumu elli gün belirsiz kaldı. İnsanlar onları terk etti. Ve nihayet tevbelerinin kabul olduğunu gösteren ayet nazil oldu.

KELİME ANLAMI

100. وَالسَّابِقُونَ **Öne geçenler** *(Öyle öne geçenler ki)* الْأَوَّلُونَ **İlkler** *(Kimlerden olan?)* مِنَ الْمُهَاجِرِينَ **Muhacirlerden** *(Daha?)* وَالْأَنْصَارِ **Ve Ensar'dan** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* مَنْ Ol kimsedir ki شَهِدَ Şahit oldu *(Neye?)* بَدْرًا Bedir'e أَوْ Ya da *(Kimdir?)* جَمِيعُ الصَّحَابَةِ Sahabenin tamamıdır *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اتَّبَعُوهُمْ **Onlara tabi oldu** *(Ne vakte kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar *(Neyle tabi oldu?)* بِإِحْسَانٍ **İyilikle** *(Nerede iyilikle?)* فِي الْعَمَلِ Amelde *(İşte bu sayılan kimseler nedir?)* رَضِيَ **Razı olmuştur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne sebebiyle razı olmuştur?)* بِطَاعَتِهِ Taatleri sebebiyle *(Daha ?)* وَرَضُوا **Ve onlar da razı olmuşlardır** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne sebebiyle razı olmuşlardır?)* بِثَوَابِهِ Onlara verdiği sevap sebebiyle وَأَعَدَّ **Ve hazırlamıştır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi hazırlamıştır?)* جَنَّاتٍ **Cennetleri ki** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* تَحْتَهَا **Onların altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Neyle?)* بِزِيَادَةِ مِنْ 'Min' ziyadesiyle *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Devamlı kalıcı oldukları halde** فِيهَا **Orada** أَبَدًا **Ebedi olarak** ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur**

---

[1] Ayette geçen "مُرْجَوْنَ" kelimesi hemzeli ve hemzesiz olarak okunmuştur. Kelimenin ayetteki manası "tevbesi ertelenenler" şeklindedir.

101. وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ **Çevrenizdekilerden bazıları vardır** يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ Ey Medineliler! *(O çevrenizdekiler de kimlerdendir?)* مِنَ الْاَعْرَابِ **Bedevilerden** مُنَافِقُونَ **Münafıklar (vardır)** *(Kim gibi?)* كَأَسْلَمَ Eslem kabilesi *(Daha kim gibi?)* وَأَشْجَعَ Ve Eşca' kabilesi *(Daha kim gibi?)* وَغِفَارٍ Ve Gıfar kabilesi gibi ***(Daha kimlerden münafıklar vardır?)*** وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ **Ve Medinelilerden de** أَيْضًا مُنَافِقُونَ Münafıklar (vardır) aynı şekilde مَرَدُوا **Direnenler** *(Ne üzerine?)* عَلَى النِّفَاقِ **Nifak üzerine** لَجُّوا İnatla sebat ettiler *(Nedir?)* فِيهِ Münafıklıkta وَاسْتَمَرُّوا Ve devam gösterdiler لَا تَعْلَمُهُمْ **Sen bilmezsin onları!** *(bu söz nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Hz. Peygambere ﷺ Allah ona salat ve selam etsin نَحْنُ **Ancak biz** نَعْلَمُهُمْ **Biliriz onları** سَنُعَذِّبُهُمْ **Azap edeceğiz onlara** مَرَّتَيْنِ **İki defa** *(Neyle azap edeceğiz?)* بِالْفَضِيحَةِ Rezil etmek suretiyle أَوِ الْقَتْلِ Ya da öldürülmekle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha neyle azap edeceğiz?)* وَعَذَابِ الْقَبْرِ Ve kabir azabıyla ثُمَّ **Sonra da** يُرَدُّونَ **Döndürülürler** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette ***(Neye döndürülürler?)*** اِلَى عَذَابٍ **Bir azaba ki** عَظِيمٍ **Büyük** هُوَ O azap *(Nedir?)* النَّارُ Ateştir

102. ***(Daha kim vardır çevrenizdeki bedevilerden?)*** وَ قَوْمٌ اٰخَرُونَ **Ve diğer** kavimler *(Bu âharûne kelimesi nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Öyle diğerleri ki)* اعْتَرَفُوا **İtiraf ettiler** *(Neyi?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahlarını** *(Neden olan günahları?)* مِنَ التَّخَلُّفِ Geri kalma şeklindeki *(Bu cümle nedir?)* نَعْتُهُ Onun (âharûne kelimesinin) sıfatıdır وَالْخَبَرُ Haberi de şudur : خَلَطُوا **Karıştırdılar** *(Neyi?)* عَمَلًا صَالِحًا **Salih ameli** وَهُوَ Bu Salih amel *(Nedir?)* جِهَادُهُمْ Onların cihadıdır *(Ne vakit?)* قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce أَوْ Ya da (o Salih amel *Nedir?*) اعْتِرَافُهُمْ İtiraflarıdır *(Neyi?)* بِذُنُوبِهِمْ Günahlarını أَوْ Ya da (o Salih amel *Nedir?*) غَيْرُ ذٰلِكَ Bunlardan başka bir şeydir *(Neyle karıştırdılar?)* وَاٰخَرَ سَيِّئًا **Diğer kötü ile** وَهُوَ O kötü olan *(Nedir?)* تَخَلُّفُهُمْ (Cihattan) geri kalmaları عَسَى اللّٰهُ **Umulur ki Allah** ***(Nedir o umulan şey?)*** اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ **Onların tövbelerini kabul eder** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Merhamet edendir** نَزَلَتْ Nazil oldu *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي لُبَابَةَ Ebu Lübabe hakkında *(Daha kim hakkında?)* وَجَمَاعَةٍ Ve bir topluluk hakkında أَوْثَقُوا Ki onlar bağlamışlardı *(Kimi?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerini *(Nereye bağlamışlardı?)* فِي سَوَارِي الْمَسْجِدِ Mescidin direklerine *(Ne vakit bağlamışlardı?)* لَمَّا بَلَغَهُمْ Ne zaman ki ulaştı onlara *(Ne?)* مَا Ol şey ki نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي الْمُتَخَلِّفِينَ Geri kalanlar hakkında وَحَلَفُوا Ve yemin

ettiler ki لَا يَحِلُّهُمْ Onlar çözmeyecek إِلَّا النَّبِيُّ Ancak Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin فَحَلَّهُمْ O da çözdü onlar *(Ne vakit?)* لَمَّا نَزَلَتْ Ayet indiğinde

103. خُذْ **Al!** *(Neyi al?)* مِنْ أَمْوَالِهِمْ **Onların mallarından bir kısmını** *(Ne olarak al?)* صَدَقَةً **Sadaka olarak** *(Ne olduğun halde al?)* تُطَهِّرُهُمْ **Onları temizler olduğun halde** *(Daha?)* وَتُزَكِّيهِمْ **Ve onları arındırır olduğun halde** *(Neyle?)* بِهَا **Onlarla** *(Neden temizler-arındırır olduğun halde?)* مِنْ ذُنُوبِهِمْ Günahlarından فَأَخَذَ Bunun üzerine Hz. Peygamber de aldı *(Neyi aldı?)* ثُلُثَ أَمْوَالِهِمْ Mallarının üçte birini وَتَصَدَّقَ Ve tasaddukta bulundu *(Neyle?)* بِهَا Onunla وَصَلِّ **Ve dua et** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ Yani أُدْعُ Duada bulun *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّ صَلٰوتَكَ **Muhakkak ki senin duan** *(Nedir?)* سَكَنٌ رَحْمَةٌ **Bir sükunet** rahmet**tir** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَقِيلَ (Ayetteki seken[ün] kelimesinin anlamında dair) Dendi ki طُمَأْنِينَةٌ (Senin duan onlar için) bir gönül huzuru-rahatlamadır *(Neye dair?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ Tövbelerinin kabulüne dair وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Hakkıyla işiten** عَلِيمٌ **Bilendir**

104. اَلَمْ يَعْلَمُوا **Bilmediler mi ki?** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **Ancak o** يَقْبَلُ **Kabul eder** *(Neyi?)* التَّوْبَةَ **Tövbeyi** *(Kimden kabul eder?)* عَنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Daha?)* وَيَأْخُذُ يَقْبَلُ **Ve alır** kabul eder *(Neyi?)* الصَّدَقَاتِ **Sadakaları** وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve elbette Allah** هُوَ **O** التَّوَّابُ **Tövbe kabul edicidir** *(Kimden kabul edici?)* عَلٰى عِبَادِهِ Kullarından *(Allah ne ile tövbeleri kabul edicidir?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِمْ Onların tövbelerini kabul etmek suretiyle الرَّحِيمُ **Pek merhametli olandır** *(Kime karşı?)* بِهِمْ Onlara karşı وَالإِسْتِفْهَامُ Buradaki soru/istifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir وَالْقَصْدُ Kastedilen *(Neyle?)* بِهِ Bununla هُوَ O *(Nedir?)* تَهْيِيجُهُمْ Harekete geçirmektir onları *(Neye karşı harekete geçirmek?)* إِلَى التَّوْبَةِ Tövbeye *(Daha?)* وَالصَّدَقَةِ Ve sadakaya

105. وَقُلْ **Ve de ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَوْ Ya da لِلنَّاسِ İnsanlara اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ Dilediğinizi **Yapınız!** فَسَيَرَى **Elbette görecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* عَمَلَكُمْ **Yaptığınızı** *(Daha kim görecektir?)* وَرَسُولُهُ **Ve onun resulü** *(Daha kim görecektir?)* وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve müminler** وَسَتُرَدُّونَ **Ve elbette döndürüleceksiniz** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle *(Nereye döndürüleceksiniz?)* اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ **Gayb'ı/gizliyi bilene** *(Daha neyi bilene?)* وَالشَّهَادَةِ **Ve şehadet'i/açığı** أَيْ اللّٰهِ Yani Allah'a (döndürüleceksiniz) فَيُنَبِّئُكُمْ

O da bildirecektir size *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yapmakta olduklarınızı** يُجَازِيكُمْ Karşılıklandıracaktır sizi *(Neyle?)* بِهِ Onlarla

106. وَاٰخَرُونَ **Ve diğerleri de** *(kimden olan diğerleri?)* مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ Geri kalanlardan مُرْجَوْنَ **Bırakılmışlardır** *(bu kelime...)* بِالْهَمْزِ Hemze ile (Mürce'ûne şeklinde) *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve hemzesiz (Mürcevne şeklinde okundu) مُؤَخَّرُونَ عَنِ التَّوْبَةِ Tevbe etmekten geri kalmışlar *(Neye bırakılmışlardır?)* لِاَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrine** *(neredeki emrine?)* فِيهِمْ Onlardaki *(Neyle olan emrine?)* بِمَا شَاءَ Dilediğiyle olan اِمَّا **Ya** يُعَذِّبُهُمْ **Azap eder onlara** بِأَنْ يُمِيتَهُمْ Onları öldürmek suretiyle *(Ne oldukları halde?)* بِلَا تَوْبَةٍ Tövbesiz olarak وَاِمَّا **Ya da** يَتُوبُ عَلَيْهِمْ **Onların tövbelerini kabul eder** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmetli olandır** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَهُمْ Bu tövbesi kabul edilenler الثَّلَاثَةُ Üç kişidir *(Öyle üç kişi ki)* الْاٰتُونَ Gelecek olanlar بَعْدُ Birazdan *(Kimdir onlar?)* مُرَارَةُ بْنِ الرَّبِيعِ Murare b. Rabi *(Daha?)* وَكَعْبُ بْنُ مَالِكٍ Ve Ka'b b. Malik *(Daha?)* وَهِلَالُ بْنُ اُمَيَّةَ Ve Hilal b. Ümeyye'dir تَخَلَّفُوا Bunlar geri kaldılar *(Niçin?)* كَسَلًا Tembelikten dolayı وَمَيْلًا Ve meylettikleri için *(Neye?)* اِلَى الدَّعَةِ Rahatlığa لَا نِفَاقًا Münafıklıktan dolayı değil وَلَمْ يَعْتَذِرُوا Ve özür de beyan etmediler *(Kime?)* اِلَى النَّبِيِّ Hz. Peygambere ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Kim gibi özür beyan etmediler?)* كَغَيْرِهِمْ Diğerleri(beyan ettiği) gibi فَوُقِفَ Askıda kaldı *(Ne?)* اَمْرُهُمْ Onların durumları خَمْسِينَ لَيْلَةً Elli gün وَهَجَرَهُمْ Ve onları kınadı *(Kim?)* النَّاسُ İnsanlar حَتّٰى نَزَلَتْ Ve nihayet indi *(Ne?)* تَوْبَتُهُمْ Onların tövbeleri بَعْدُ Bundan sonra

﴿وَ﴾ مِنْهُمْ ﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا﴾ وَهُمُ اثْنَا عَشَرَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ﴿ضِرَارًا﴾ مُضَارَّةً لِأَهْلِ مَسْجِدِ قُبَاءَ ﴿وَكُفْرًا﴾ لِأَنَّهُمْ بَنَوْهُ بِأَمْرِ أَبِي عَامِرٍ الرَّاهِبِ لِيَكُونَ مَعْقِلًا لَهُ يُقَدِّمُ فِيهِ مَنْ يَأْتِي مِنْ عِنْدِهِ وَكَانَ ذَهَبَ لِيَأْتِيَ بِجُنُودٍ مِنْ قَيْصَرَ لِقِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ الَّذِينَ يُصَلُّونَ بِقُبَاءَ بِصَلَاةِ بَعْضِهِمْ فِي مَسْجِدِهِمْ ﴿وَإِرْصَادًا﴾ تَرَقُّبًا ﴿لِمَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ بِنَائِهِ وَهُوَ أَبُو عَامِرٍ الْمَذْكُورُ ﴿وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ﴾ مَا ﴿أَرَدْنَا﴾ بِبِنَائِهِ ﴿إِلَّا﴾ الْفِعْلَةَ ﴿الْحُسْنَى﴾ مِنَ الرِّفْقِ بِالْمِسْكِينِ فِي الْمَطَرِ وَالْحَرِّ وَالتَّوْسِعَةِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ﴿وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ فِي ذَلِكَ وَكَانُوا سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ فِيهِ فَنَزَلَ ﴿لَا تَقُمْ﴾ تُصَلِّ ﴿فِيهِ أَبَدًا﴾ فَأَرْسَلَ جَمَاعَةً هَدَمُوهُ وَحَرَقُوهُ وَجَعَلُوا مَكَانَهُ كُنَاسَةً تُلْقَى فِيهَا الْجِيَفُ ﴿لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ﴾ بُنِيَتْ قَوَاعِدُهُ ﴿عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ﴾ وُضِعَ يَوْمَ حَلَلْتَ بِدَارِ الْهِجْرَةِ وَهُوَ مَسْجِدُ قُبَاءَ كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ ﴿أَحَقُّ﴾ مِنْهُ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿تَقُومَ﴾ تُصَلِّيَ ﴿فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ﴾ هُمُ الْأَنْصَارُ ﴿يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ أَيْ يُثِيبُهُمْ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الطَّاءِ رَوَى ابْنُ خُزَيْمَةَ فِي صَحِيحِهِ عَنْ عُوَيْمِرِ بْنِ سَاعِدَةَ أَنَّهُ ﷺ أَتَاهُمْ فِي مَسْجِدِ قُبَاءَ فَقَالَ (إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَدْ أَحْسَنَ عَلَيْكُمُ الثَّنَاءَ فِي الطُّهُورِ فِي قِصَّةِ مَسْجِدِكُمْ فَمَا هٰذَا الطُّهُورُ الَّذِي تَطَّهَّرُونَ بِهِ) قَالُوا: وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا نَعْلَمُ شَيْئًا إِلَّا أَنَّهُ كَانَ لَنَا جِيرَانٌ مِنَ الْيَهُودِ وَكَانُوا يَغْسِلُونَ أَدْبَارَهُمْ مِنَ الْغَائِطِ فَغَسَلْنَا كَمَا غَسَلُوا. وَفِي حَدِيثٍ رَوَاهُ الْبَزَّارُ فَقَالُوا: نَتْبَعُ الْحِجَارَةَ بِالْمَاءِ فَقَالَ (هُوَ ذَاكَ فَعَلَيْكُمُوهُ) ﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى﴾ مَخَافَةٍ ﴿مِنَ اللهِ وَ﴾ رَجَاءِ ﴿رِضْوَانٍ﴾ مِنْهُ ﴿خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا﴾ طَرَفِ ﴿جُرُفٍ﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا جَانِبٍ ﴿هَارٍ﴾ مُشْرِفٍ عَلَى السُّقُوطِ ﴿فَانْهَارَ بِهِ﴾ سَقَطَ مَعَ بَانِيهِ ﴿فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾ خَيْرٌ تَمْثِيلٌ لِلْبِنَاءِ عَلَى ضِدِّ التَّقْوَى بِمَا يَؤُولُ إِلَيْهِ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيِ الْأَوَّلُ خَيْرٌ وَهُوَ مِثَالُ مَسْجِدِ قُبَاءَ وَالثَّانِي مِثَالُ مَسْجِدِ الضِّرَارِ ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً﴾ شَكًّا ﴿فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ﴾ تَنْفَصِلَ ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ بِأَنْ يَمُوتُوا ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ﴾ بِأَنْ يَبْذُلُوهَا فِي طَاعَتِهِ كَالْجِهَادِ ﴿بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ﴾ جُمْلَةُ اسْتِئْنَافٍ بَيَانٌ لِلشِّرَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَقْدِيمِ الْمَبْنِيِّ لِلْمَفْعُولِ أَيْ فَيُقْتَلُ بَعْضُهُمْ وَيُقَاتِلُ الْبَاقِي ﴿وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا﴾ مَصْدَرَانِ مَنْصُوبَانِ

بِفِعْلِهِمَا الْمَحْذُوفِ ﴿فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَوْفٰى مِنْهُ ﴿فَاسْتَبْشِرُوا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهٖ وَذٰلِكَ﴾ الْبَيْعُ ﴿هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾﴾ اَلْمُنِيلُ غَايَةَ الْمَطْلُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

107. **Bir de** Kuba mescidi halkına **zarar vermek, küfre yardım etmek** nitekim bu mescidi Ebi Amir er-Rahip'in emriyle yapmışlardı. Ebu Amir burayı, yanından gelen kimselerin gelip toplanacağı bir bağlantı noktası olarak tasarlamıştı. Zaten Ebu Amir, Peygamberimizle savaşmak için, Rum Kayser'inden asker istemeye gitmişti, Kuba mescidinde namaz kılan **mü'minler arasına** bunların bazıları kendi mescitlerinde namaz kılmak suretiyle **ayrılık sokmak için ve öteden beri** mescit yapılmadan önce **Allah ve Resûlüne karşı savaşanları** mezkur Ebu Amir'i **gözetlemek amacıyla bir mescit yapanlar vardır** bunlar münafıklardan on iki kişiydiler. **Bunlar, "Bizim** yağmur ve sıcaktan korumak için miskinlere merhamet ve Müslümanlara genişlik sağlamak gibi **iyilikten başka hiçbir kasdımız yok" diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şâhitlik eder ki bunlar** dedikleri şeylerde **mutlaka yalancıdırlar.** Nitekim münafıklar peygamberimiz söz konusu mescide gelip namaz kılmasını istemişlerdi bunun üzerine bu ayet nazil oldu.

108. **Onun içinde asla namaz kılma.** Bu ayetin nazil olması üzerine Peygamberimiz söz konusu mescide bir grup sahabî gönderdi. Onlar orayı yakıp yıktılar ve yerine leşlerin atıldığı bir çöplük yaptılar. **İlk günden** hicret yurdu Medine'ye ilk girdiğinde temelleri **takva üzerine kurulan mescit** bu mescit, Buharî'de geçtiği üzere, Kuba mescididir, **içinde namaz kılmana elbette daha layıktır. Orada temizlenmeyi seven adamlar** Ensar **vardır. Allah da tertemiz olanları**[1] **sever** onları mükafatlandırır. İbn-i Huzeyme Sahih'inde Uveymir bin Sâide aracılığıyla şöyle nakleder: "Peygamber efendimiz Ensarın yanına Kuba mescidine geldi. Onlara 'Allah, mescidinizin durumunu anlatırken temizliğiniz konusunda sizi methetti' dedi. Peygamberimiz, siz nasıl temizleniyorsunuz ki Cenabı Allah sizi böyle methediyor, diye sorunca Ensar, vallahi ya Resulellah! Bizim hiçbir bilgimiz yoktu. Sadece Yahudi komşularımız büyük abdestlerinden sonra su ile taharet aldıkları için biz de onlardan görüp su ile taharet almaya başlamıştık, dediler. -Bezzar'ın rivayetinde "taşla taharet aldıktan sonra bir de su ile taharet alıyoruz" kaydı yer almaktadır.- Peygamberimiz bu cevap üzerine 'öyleyse Cenabı Allah sizi bunun için methetmiş olmalıdır. Bunu yapmaya devam edin' buyurdu."

[1] Ayette geçen "الْمُطَّهِّرِينَ" kelimesinin aslında (مُتَطَهِّرِينَ) bulunan "ت" harfi "ط" harfine idğam edilmiştir.

109. **Binâsını takva** Allah korkusu **ve onun rızasını kazanmak** umudu **temeli üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa binasını çökmeye yüz tutmuş bir uçurumun kenarına** ucuna **kurup, onunla birlikte kendisi de cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi?**[1] Bu, takvaya muhalif olarak yapılan binanın akıbeti konusunda iyi bir temsildir. Burada soru takrir için olduğundan ayette birinci mescidin daha hayırlı olduğu anlatılmak istenmiştir. Temsildeki birinci mescid Kuba mescidi, ikinci mescid ise Mescid-i Dırar'dır. **Allah zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez.**

110. **Kurmuş oldukları binaları,** ölüp **kalpleri parçalanıncaya** ayrılıncaya **kadar yüreklerinde sürekli bir kuşku olarak kalmaya devam edecektir. Allah** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** onlara yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

111. **Şüphesiz Allah, mü'minlerden** cihat gibi kendisine itaat uğruna harcamaları suretiyle **canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve öldürülürler**[2]**. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir**[3]**. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren?** Yani ondan daha sözüne sadık kimse yoktur. **O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin**[4]**. İşte asıl bu** alışveriş **büyük kurtuluştur.**

KELİME ANLAMI

107. وَ مِنْهُمْ الَّذِينَ Ve onlardan bazıları **o kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Ne edindiler ?)* مَسْجِدًا **Bir mescit** وَهُمْ Bunlar *(Kimdir?)* اثْنَا عَشَرَ On iki kişidir *(Kimdendir bu on iki kişi?)* مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafıklardan *(Niçin bir mescit edindiler?)* ضِرَارًا **Zarar vermek için** مُضَارَّةً Zarar ulaştırmak için *(Kime?)* لِأَهْلِ مَسْجِدِ قُبَاءَ Kuba Mescidi ahalisine *(Daha niçin mescit edindiler?)* وَكُفْرًا **Ve küfür olarak** لِأَنَّهُمْ Zira onlar بَنَوْهُ O mescidi yaptılar *(Neyle yaptılar?)* بِأَمْرِ أَبِي عَامِرٍ الرَّاهِبِ Ebu Amir er-Rahip'in emriyle *(Niçin yaptılar?)* لِيَكُونَ Olsun diye مَعْقِلًا Sığınak *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Öyle sığınak ki)* يُقْدِمُ Varıyor *(Nereye?)* فِيهِ Oraya *(Kim?)* مَنْ Ol kimse ki يَأْتِي Geliyor *(Nereden geliyor?)* مِنْ

---

[1] Burada geçen istifham takrir içindir.

[2] Bu cümle satın almayı açıklamak üzere varid olmuş istinaf cümlesidir. Bir kıraatte "öldürülürler" kelimesi önce gelmiştir. Buna göre mana "bir kısmı öldürülür ve diğerleri savaşır/öldürür" şeklindedir.

[3] Ayette geçen "وَعْدًا" ve "حَقًّا" kelimeleri mahzuf fiileri tarafından nasbedilmiş birer mastardır.

[4] Burada gaib sığasından muhatap sığasına dönülerek "iltifat" örneği gösterilmiştir.

عِنْدِهِ Onun yanından ذَهَبَ وَكَانَ O da gitmişti *(Niçin gitmişti?)* لِيَأْتِيَ Getirmek için *(Neyi getirmek için?)* بِجُنُودٍ Bir orduyu *(Kim tarafından olan bir orduyu?)* مِنْ قَيْصَرَ Kayser tarafından *(Niçin böyle bir orduyu getirmek için gitmişti?)* لِقِتَالِ النَّبِيِّ Hz. Peygamberle savaşmak için ﷺ Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun *(Daha niçin bir mescit edindiler?)* وَتَفْرِيقًا **Ve ayırmak için** *(Neyi?)* بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin arasını** الَّذِينَ Öyle müminler ki يُصَلُّونَ Namaz kılıyorlar *(Nerede?)* بِقُبَاءَ Kuba'da *(Neyle ayırmak için?)* بِصَلَاةِ بَعْضِهِمْ Bazılarının namaz kılmasıyla *(Nerede?)* فِي مَسْجِدِهِمْ Kendi mescitlerinde *(Daha niçin bir mescit edindiler?)* تَرَقُّبًا وَإِرْصَادًا **Ve gözlemek için** *(Kimi?)* لِمَنْ **Ol kimseyi ki** حَارَبَ **Savaştı** *(Kime karşı?)* اللّٰهَ **Allah'a karşı** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve onun Resulüne karşı** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ بِنَائِهِ Mescidin yapımından önce وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* أَبُو عَامِرٍ الْمَذْكُورُ Adı geçen Ebu Amir'dir وَلَيَحْلِفُنَّ **Ve yemin de edeceklerdir** إِنْ مَا أَرَدْنَا **Biz kastetmedik** –İn harfi, mâ anlamındadır- *(Neyle kastetmedik?)* بِبِنَائِهِ Bu mescidin yapımı ile إِلَّا الْفِعْلَةَ الْحُسْنَى **Ancak güzel** işi *(O güzel iş de nedendir?)* مِنَ الرِّفْقِ İyi davranmayı *(Kime?)* بِالْمِسْكِينِ Miskinlere *(Neredeki miskinlere?)* فِي الْمَطَرِ Yağmurda kalan *(Daha?)* وَالْحَرِّ Ve sıcakta kalan *(Daha neyi kastettik?)* وَالتَّوْسِعَةِ Ve genişlik sağlamayı *(Kime?)* عَلَى الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَشْهَدُ **Şehadet eder ki** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancıdırlar** *(Hangi hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَكَانُوا سَأَلُوا Ve istemişlerdi *(Kimden?)* النَّبِيَّ Hz. Peygamberden ﷺ Allah onun üzerine salat ve selam etsin *(Neyi istemişlerdi?)* أَنْ يُصَلِّيَ Kılmasını *(Nerede?)* فِيهِ O mescitte فَنَزَلَ Bunun üzerine indi

108. لَا تَقُمْ تُصَلِّ Namaz kılma! *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** أَبَدًا **Ebedi olarak** فَأَرْسَلَ Bunun üzerine (Hz.Peygamber) gönderdi *(Kimi?)* جَمَاعَةً Bir topluluğu هَدَمُوهُ Onlar da o mescidi yıktılar وَحَرَقُوهُ Ve yaktılar onu وَجَعَلُوا Ve yaptılar *(Nereye?)* مَكَانَهُ Onun yerine كُنَاسَةً Bir mezbelelik *(Öyle mezbelelik ki)* تُلْقَى Atılıyor *(Nereye?)* فِيهَا Oraya *(Ne atılıyor?)* الْجِيَفُ Leş لَمَسْجِدٌ **Bir Mescit ki** أُسِّسَ **Kuruldu** بُنِيَتْ Bina edildi *(Ne?)* قَوَاعِدُهُ Onun direkleri *(Ne üzerine kuruldu?)* عَلَى التَّقْوٰى **Takva üzerine** *(Ne vakit?)* مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ **İlk günden beri** وُضِعَ (Bu mescit) kurulmuştur يَوْمَ حَلَلْتَ Girdiğin gün *(Nereye?)* بِدَارِ الْهِجْرَةِ Hicret diyarına وَهُوَ O mescit *(Nedir?)* مَسْجِدُ قُبَاءَ Kuba mescidi كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ Buhari'de olduğu gibi *(İşte bu mescit nedir?)* أَحَقُّ

Daha layıktır *(Neden daha layıktır?)* مِنْهُ Ondan *(Neye daha layıktır?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ تَقُومَ تُصَلِّيَ **namaz kılmana** 'En, Bi en anlamındadır *(Nerede namaz kılmana?)* فِيهِ **Orada** فِيهِ **Orada vardır** *(Kim?)* رِجَالٌ **Bir takım adamlar ki** هُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْأَنْصَارُ Ensar يُحِبُّونَ **Severler** *(Neyi severler?)* اَنْ يَتَطَهَّرُوا **Temizlenmeyi** وَاللهُ **Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi sever?)* الْمُطَّهِّرِينَ **Çok temizlenenleri** أَيْ Yani يُثِيبُهُمْ Onları sevaplandırır فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Te harfinin idgamı *(Neredeki 'te'?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamı?)* فِي الطَّاءِ Tı harfine رَوَى Rivayet etti *(Kim?)* ابْنُ خُزَيْمَةَ İbni Huzeyme *(Nerede?)* فِي صَحِيحِهِ Sahihinde *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ عُوَيْمِرِ بْنِ سَاعِدَةَ Uveymir b. Sâide'den ﷺ أَنَّهُ Ki Hz. Peygamber (s.a.v.) أَتَاهُمْ Onlara geldi *(Nerede?)* فِي مَسْجِدِ قُبَاءَ Kuba Mescidinde فَقَالَ Ve dedi ki «إِنَّ اللهَ تَعَالَى Muhakkak ki Allah قَدْ أَحْسَنَ Güzel yaptı *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size *(Neyi?)* الثَّنَاءَ Övgüyü *(Hangi hususta?)* فِي الطُّهُورِ Temizlik hususunda *(Nerede sizi temizlik hususunda övdü?)* فِي قِصَّةِ مَسْجِدِكُمْ Mescidinizin olayında فَمَا هٰذَا الطُّهُورُ Nedir bu temizlenme الَّذِي Öyle temizlenme ki تَطَّهَّرُونَ Siz temizleniyorsunuz *(Neyle?)* بِهِ» Onunla قَالُوا Onlar da dediler ki وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ Vallahi Ey Allah'ın Resulü مَا نَعْلَمُ Biz bilmiyoruz *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey إِلَّا أَنَّهُ Ancak şu kadarı var ki كَانَ لَنَا Bizim vardı *(Ne vardı?)* جِيرَانٌ Komşularımız *(kimden olan komşularımız?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden وَكَانُوا يَغْسِلُونَ Ve onlar yıkarlardı *(Neyi?)* أَدْبَارَهُمْ Arkalarını *(Neden yıkarlardı?)* مِنَ الْغَائِطِ Pislikten فَغَسَلْنَا Biz de yıkamaya başladık كَمَا غَسَلُوا. Onlar yıkadığı gibi وَفِي حَدِيثٍ Bir diğer hadiste de *(Öyle hadis ki)* رَوَاهُ Onu rivayet etti *(Kim?)* الْبَزَّارُ Bezzar فَقَالُوا Onlar dediler نَتْبَعُ الْحِجَارَةَ Taşın peşine kullanıyoruz *(Neyi?)* بِالْمَاءِ Suyu (Yani önce taşla, sonra da suyla temizleniyoruz) فَقَالَ Bunun üzerine Hz.Peygamber de dedi ki; «هُوَ ذَاكَ "İşte bu! فَعَلَيْكُمُوهُ» Siz buna devam edin!"

109. أَفَمَنْ **O kimse mi?** أَسَّسَ **Ki kurdu** *(Neyi?)* بُنْيَانَهُ **Binasını** *(Ne üzere kurdu?)* عَلَى تَقْوَى مَخَافَةِ **Bir takva** korku üzerine *(Kimden olan bir takva-korku?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Daha ne üzerine kurdu?)* وَ رَجَاءِ رِضْوَانٍ **Ve hoşnutluk** umma **üzerine** *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan خَيْرٌ **Daha hayırlıdır?** أَمْ **Yoksa** مَنْ **O kimse mi ki** أَسَّسَ

Kurdu *(Neyi?)* بُنْيَانَهُ **Binasını** *(Ne üzerine kurdu?)* عَلٰى شَفَا طَرَفِ جُرُفٍ **Altı oyulmuş bir yarın kenarı üzerine** *(Öyle yar ki)* بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا Bu kelime hem "ra" harfinin zammesi hem de sükunu ile okundu جَانِبٍ kenar anlamındadır هَارٍ **Yıkılmak üzere** مُشْرِفٍ Hazır *(Neye?)* عَلَى السُّقُوطِ Yıkılmaya فَانْهَارَ **Çöküp-gitti** *(Neyle beraber?)* بِهٖ **Onunla beraber** سَقَطَ Düştü مَعَ بَانِيهِ Onu bina edenle birlikte *(Nereye çöküp-gitti?)* فِي نَارِ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşine** *(Yoksa bu kimse mi ?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(Bu söz nedir?)* تَمْثِيلٌ Bir temsildir *(Neye ?)* لِلْبِنَاءِ Bina etmeye *(Ne üzerine bina etmeye?)* عَلٰى ضِدِّ التَّقْوٰى Takvanın zıttına *(Neyle temsildir?)* بِمَا Ol bir bina ile ki يَؤُولُ إِلَيْهِ Sonunda düşmeye varıyor وَالْإِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham ise *(Nedir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir أَيْ Yani الْأَوَّلُ Birincisi *(Nedir?)* خَيْرٌ Daha hayırlıdır وَهُوَ O birincisi *(Nedir?)* مِثَالُ مَسْجِدِ قُبَاءَ Kuba Mescidinin misalidir وَالثَّانِي İkincisi ise *(Nedir?)* مِثَالُ مَسْجِدِ الضِّرَارِ Mescid-i Dırar'ın misalidir وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Hidayet etmez** *(Kime?)* الْقَوْمَ **Bir kavme ki** الظَّالِمِينَ **Zalimler**

110. لَا يَزَالُ **Süregelir** *(Ne?)* بُنْيَانُهُمُ **Onların binaları** الَّذِي **Öyle binaları ki** بَنَوْا **Kurdular** *(Ne olarak süregelir?)* رِيبَةً **Bir şüphe olarak** شَكًّا Bir kuşku olarak *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde** إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ **Parçalanmadıkça** تَنْفَصِلَ Parça parça olmadıkça *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَمُوتُوا Ölmeleriyle وَاللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

111. إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اشْتَرٰى **Satın aldı** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Neyi satın aldı?)* أَنْفُسَهُمْ **Canlarını** *(Daha neyi satın aldı?)* وَأَمْوَالَهُمْ **Ve mallarını** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَبْذُلُوهَا Onları vermeleriyle *(Nerede?)* فِي طَاعَتِهِ Ona itaatte *(Ne gibi?)* كَالْجِهَادِ Cihat gibi *(Neye karşılık satın aldı?)* بِأَنَّ لَهُمُ **Onlar için olmasına karşılık** *(Ne?)* الْجَنَّةَ **Cennet** يُقَاتِلُونَ **Savaşırlar** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** فَيَقْتُلُونَ **Öldürürler** *(Daha?)* وَيُقْتَلُونَ **Ve öldürülürler** *(Bu son cümle nedir?)* جُمْلَةُ اسْتِئْنَافٍ Başlangıç cümlesidir *(Bu cümle daha nedir?)* وَبَيَانٌ Ve beyandır *(Neyi?)* لِلشِّرَاءِ Satın alma işini وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِتَقْدِيمِ الْمَبْنِيِّ لِلْمَفْعُولِ Meful için bina edilmiş/kurulmuş olan (Yani meçhul sigayla gelenYuktelune kelimesi) öne

alın(arak okun)muş أَيْ Yani (bu durumda mana şöyle olur) فَيُقْتَلُ Öldürülür *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Bazıları *(Daha?)* وَيُقَاتِلُ Ve savaşır/öldürür *(Kim?)* الْبَاقِي Geri kalanlar ***(Allah onlara vaat etti...)*** وَعْدًا **Vaat etmekle** ***(Kim üzerine vaat etmekle vaat etti?)*** عَلَيْهِ **Kendisi üzerine** ***(Ve bu vaat hak oldu...)*** حَقًّا **Hak olmakla** *(Bu iki kelime nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardırlar مَنْصُوبَانِ Nasb edilmişlerdir *(Neyle nasb edilmişlerdir?)* بِفِعْلِهِمَا Fiilleriyle *(Öyle fiilleriyle ki)* الْمَحْذُوفِ Hazfedilmiş ***(Bu hak olan vaadi Allah nerede vaat etti?)*** فِي التَّوْرٰيةِ **Tevrat'ta** *(Daha?)* وَالْاِنْجِيلِ **Ve İncil'de** *(Daha?)* وَالْقُرْاٰنِ **Ve Kuran'da** وَمَنْ **Kimdir ki?** أَوْفٰى **Daha vefakar** *(Neye?)* بِعَهْدِهِ **Ahdine** ***(Kimden daha vefakar?)*** مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ Yani لَا أَحَدَ Kimse yoktur أَوْفٰى Daha vefakar *(Kimden daha vefakar?)* مِنْهُ Ondan فَاسْتَبْشِرُوا **O halde sevininiz!** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat *(Neden iltifat?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sigadan *(Neye sevinin?)* بِبَيْعِكُمُ **Alışverişinize** الَّذِي **Öyle alışveriş ki** بَايَعْتُمْ **Siz alış-veriş yaptınız** *(Neyle?)* بِهِ **Onunla** وَذٰلِكَ الْبَيْعُ **Ve işte bu** alış-veriş هُوَ **Odur** الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluş** الْمُنِيلُ (Bu alış-veriş) kavuşturandır *(Neye?)* غَايَةَ الْمَطْلُوبِ İstenilen gayeye

﴿اَلتَّائِبُونَ﴾ رَفْعٌ عَلَى الْمَدْحِ بِتَقْدِيرِ مُبْتَدَإٍ مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ ﴿الْعَابِدُونَ﴾ اَلْمُخْلِصُونَ الْعِبَادَةَ لِلّٰهِ ﴿الْحَامِدُونَ﴾ لَهُ عَلٰى كُلِّ حَالٍ ﴿السَّائِحُونَ﴾ اَلصَّائِمُونَ ﴿الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ﴾ أَيِ الْمُصَلُّونَ ﴿الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ﴾ لِأَحْكَامِهِ بِالْعَمَلِ بِهَا ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾﴾ بِالْجَنَّةِ وَنَزَلَ فِي اسْتِغْفَارِهِ ﷺ لِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ وَاسْتِغْفَارِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ لِأَبَوَيْهِ الْمُشْرِكَيْنِ ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبٰى﴾ ذَوِي قَرَابَةٍ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾﴾ اَلنَّارِ بِأَنْ مَاتُوا عَلَى الْكُفْرِ ﴿وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَٓا اِيَّاهُ﴾ بِقَوْلِهِ (سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي) رجاء أن يسلم ﴿فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُٓ اَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ﴾ بِمَوْتِهِ عَلَى الْكُفْرِ ﴿تَبَرَّاَ مِنْهُ﴾ وَتَرَكَ الْاِسْتِغْفَارَ لَهُ ﴿اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ﴾ كَثِيرُ التَّضَرُّعِ وَالدُّعَاءِ ﴿حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾﴾ صَبُورٌ عَلَى الْأَذٰى ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ﴾ لِلْإِسْلَامِ ﴿حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ﴾ مِنَ الْعَمَلِ فَلَا يَتَّقُوهُ فَيَسْتَحِقُّوا الْإِضْلَالَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾﴾ وَمِنْهُ مُسْتَحِقُّ الْإِضْلَالِ وَالْهِدَايَةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَحْفَظُكُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾﴾ يَمْنَعُكُمْ مِنْ ضَرَرِهِ ﴿لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ﴾ أَيْ أَدَامَ تَوْبَتَهُ ﴿عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ﴾ أَيْ وَقْتِهَا وَهِيَ حَالُهُمْ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ كَانَ الرَّجُلَانِ يَقْتَسِمَانِ تَمْرَةً وَالْعَشَرَةُ يَعْتَقِبُونَ الْبَعِيرَ الْوَاحِدَ وَاشْتَدَّ الْحَرُّ حَتّٰى شَرِبُوا الْفَرْثَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ تَزِيغُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَزِيغُ] تَمِيلُ ﴿قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ﴾ عَنِ اتِّبَاعِهِ إِلَى التَّخَلُّفِ لِمَا هُمْ فِيهِ مِنَ الشِّدَّةِ ﴿ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾ بِالثَّبَاتِ ﴿اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

112. Şirk ve nifaktan **tövbe edenler**[1]**, ibadet edenler** ibadetlerini sadece Allah için yapanlar, her hal u karda **hamd edenler, oruç tutanlar, rükû' ve secde edenler** namaz kılanlar, **iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve** gereğiyle amel ederek **Allah'ın koyduğu sınırları** hükümleri **hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri** cennetle **müjdele.**

---

[1] Kelime, medhe binaen hazfedilen bir mübtedanın haberidir ve merfudur. Bu mübteda "onlar" şeklinde takdir edilebilir.

113. Bu ayet, Peygamber Efendimiz'in amcası Ebu Talip için, diğer sahabilerin de müşrik ebeveynleri için istiğfar etmeleriyle ilgili olarak nazil olmuştur. Kafir olarak ölmeleri suretiyle **Cehennem ehli oldukları açıkça kendilerine belli olduktan sonra, akrabaları da olsa Allah'a ortak koşanlar için af dilemek ne Peygambere yaraşır ne de mü'minlere.**

114. İbrahim'in, babası için af dilemesi, sadece ona verdiği bir söz yüzündendi. Nitekim İbrahim, babasının Müslüman olacağını umarak ona, "rabbime senin için istiğfar edeceğim" diye vaat etmişti. **Onun** kafir olarak ölmesi sebebiyle **bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Şüphesiz İbrahim, çok içli** çokça yalvaran ve dua eden, **yumuşak huylu** eziyetlere karşı çok sabırlı **bir kişiydi.**

115. Doğru yola İslam'a **ilettikten sonra,** sakınmadıkları takdirde saptırılmayı hak edecekleri **sakınacakları şeyleri** işleri **kendilerine apaçık bildirmedikçe, Allah bir toplumu saptıracak değildir. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir.** Saptırılmayı ve hidayete erdirilmeyi hak edenler de Allah'ın hakkıyla bildiği bu şeylerdendir.

116. Şüphesiz göklerin ve yerin hükümranlığı yalnız Allah'ındır. O diriltir ve öldürür. Ey insanlar! **Sizin için Allah'tan başka** sizi ona karşı kollayacak **ne bir dost, ne de** onun size vereceği zararı engelleyebilecek **bir yardımcı vardır.**

117. "Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeğe[1] seferin meşakkatinden peygamberimizin peşini takip etmeyi bırakıp savaştan geri dönmeye meyletmeye **yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda** burada Tebuk seferi kastedilmiştir. Nitekim bu seferde iki kişi bir hurmayı, on kişi bir bineği paylaşıyorlardı. Hava sıcaklığı o kadar şiddetlenmişti ki, susuzluktan [boğazladıkları develerin işkembelerinde kalan] yemleri (sirkîn) sıkıp suyunu içtiler **ona uyan muhacirlerle Ensarın tövbelerini kabul etmiştir** tövbelerinin kabulünü sürdürmüştür. **Evet,** seferde sebat etmeleri sebebiyle **onların tövbelerini kabul etmiştir.**

KELİME ANLAMI

112. اَلتَّائِبُونَ **(Onlar) Tövbe edenlerdir** رَفْعٌ Raf oldu *(Ne üzerine?)* عَلَى الْمَدْحِ Medh üzerine *(Neyle raf oldu?)* بِتَقْدِيرِ مُبْتَدَأٍ Mübteda takdiriyle *(Neden Tövbe edenlerdir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten *(Daha?)* وَالنِّفَاقِ Ve nifaktan ***(Daha kimdir onlar?)*** اَلْعَابِدُونَ **İbadet edenlerdir** اَلْمُخْلِصُونَ İhlasla yapanlardır *(Neyi?)* اَلْعِبَادَةَ İbadeti *(Kim için yapanlardır?)* لِلّٰهِ Allah için ***(Daha kimdir onlar?)*** اَلْحَامِدُونَ **Hamd edenlerdir** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Neye hamd edersin?)* عَلٰى كُلِّ حَالٍ

[1] Ayette geçen "يَزِيغُ" fiili hem "يـ" ile hem de "تـ" ile okunmuştur. Fiilin manası meyletmektir.

Her türlü duruma اَلصَّائِمُونَ اَلسَّائِحُونَ **Oruç tutanlardır***(Daha kimdir onlar?)* اَلرَّاكِعُونَ **Rüku edenlerdir** *(Daha kimdir onlar?)* اَلسَّاجِدُونَ **Secde edenlerdir** أَيْ Yani الْمُصَلُّونَ Namaz kılanlardır*(Daha kimdir onlar?)* اَلْآمِرُونَ **Emredenlerdir** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **Marufu/iyiyi** *(Daha kimdir onlar?)* وَالنَّاهُونَ **Ve nehyedenlerdir** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Münker/kötüden** *(Daha kimdir onlar?)* وَالْحَافِظُونَ **Ve koruyanlardır** *(Neyi?)* لِحُدُودِ اللّٰهِ **Allah'ın hududunu** لِأَحْكَامِهِ Onun hükümlerini *(Neyle koruyanlardır?)* بِالْعَمَلِ Amel etmek suretiyle *(Neyle amel etmek suretiyle?)* بِهَا O hükümlerle وَبَشِّرِ **Ve müjdele!** *(Kimi ?)* الْمُؤْمِنِينَ **(O) Müminleri** *(Neyle müjdele?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle

113. وَنَزَلَ Nazil oldu *(Ne hakkında?)* فِي اسْتِغْفَارِهِ ﷺ Hz. Peygamberin (s.a.v.) mağfiret dilemesi hakkında *(Kim için mağfiret dilemesi?)* لِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ Amcası Ebu Talip için *(Daha?)* وَاسْتِغْفَارِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ Ve bazı sahabenin mağfiret dilemesi *(Kim için?)* لِأَبَوَيْهِ Ebeveyni hakkında *(Öyle ebeveyni?)* الْمُشْرِكَيْنِ Müşrikler olan

114. مَا كَانَ **(Muvafık) Olmadı** *(Kim için?)* لِلنَّبِيِّ **Hz. Peygamber için** *(Daha kim için?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne olmadı?)* اَنْ يَسْتَغْفِرُوا **İstiğfar etmeleri** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşrikler için** وَلَوْ كَانُوا **Onlar olsalar bile** *(Ne?)* أُولِي قُرْبٰى ذَوِي قَرَابَةٍ **Yakınlık sahipleri,** akraba *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ مَا **Ol şeyden sonra ki** تَبَيَّنَ **Açığa çıktı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** اَنَّهُمْ **Ki muhakkak onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَحِيمِ اَلنَّارِ **Ateş halkıdır** *(Onların ateş halkından olmaları neyle açığa çıktı?)* بِأَنْ مَاتُوا Ölmeleriyle *(Ne üzerine?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzerine وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Ne?)* اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in istiğfarı** *(Kim için olan istiğfarı?)* لِأَبِيهِ **Babası için olan** اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ **Ancak bir vaatten dolayı** *(Öyle vaat ki)* وَعَدَهَا **Onu vaat etti** *(Kime?)* اِيَّاهُ **Ona** *(Neyle vaat etti?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle : سَأَسْتَغْفِرُ، İstiğfarda bulunacağım *(Kim için?)* لَكَ Senin için *(Kime?)* رَبِّي، Rabbime *(Niçin böyle dedi?)* رَجَاءَ أَنْ يُسْلِمَ Müslüman olmasını umduğu için فَلَمَّا تَبَيَّنَ **Ne zaman ki ortaya çıktı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** اَنَّهُ **Ki muhakkak o** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne şekilde onun Allah'a düşman olduğu ortaya çıktı?)* بِمَوْتِهِ Ölmesiyle *(Ne üzerine?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzerine تَبَرَّاَ **Uzaklaştı-beri oldu** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Daha?)* وَتَرَكَ Ve terk etti *(Neyi?)* الْإِسْتِغْفَارَ İstiğfarı *(Kime olan istiğfarı?)* لَهُ Ona olan اِنَّ اِبْرٰهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Nedir?)* لَأَوَّاهٌ

Çok yumuşak huylu كَثِيرُ التَّضَرُّعِ وَالدُّعَاءِ Yakarışı ve duası çok olan حَلِيمٌ **Halim biriydi** صَبُورٌ Çok sabırlı *(Neye karşı?)* عَلَى الْأَذَى Eza-cefaya karşı

115. وَمَا كَانَ **Ve değildir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيُضِلَّ **Saptıracak** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir kavmi** *(Ne vakit?)* بَعْدَ إِذْ **Ol vakitten sonra ki** هَدٰيهُمْ **Onlara hidayet etti** *(Neye hidayet etti?)* لِلْإِسْلَامِ İslam'a حَتّٰى يُبَيِّنَ **Açıklayıncaya kadar** *(kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* مَا يَتَّقُونَ **Sakınacakları şeyi** *(O sakınacakları şey de nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Amelden فَلَا يَتَّقُوهُ Onlar da ondan sakınmazlar sa فَيَسْتَحِقُّوا Bu durumda hak ederler *(Neyi?)* الْإِضْلَالَ Saptırılmayı إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** وَمِنْهُ Ve bu bildiği şeylerdendir *(Ne?)* مُسْتَحِقُّ الْإِضْلَالِ Saptırılmayı hak edenle *(Daha?)* وَالْهِدَايَةِ Ve hidayeti hak eden

116. إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin mülkü** يُحْيِي **Diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَمَا لَكُمْ **Ve olmadı sizin için** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar! مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ Yani غَيْرِهِ Ondan gayrı *(Ne olmadı?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir yar** *(Öyle yar ki)* يَحْفَظُكُمْ Sizi koruyacak *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan وَلَا نَصِيرٍ **Ne de bir yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* يَمْنَعُكُمْ Sizi engelleyecek *(Neden?)* مِنْ ضَرَرِهِ Onun zararından

117. لَقَدْ تَابَ **Andolsun ki tövbe nasip etti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ Yani أَدَامَ Devam buyurdu *(Neye?)* تَوْبَتَهُ Tövbe kabulüne *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygamber üzerine** *(Daha?)* وَالْمُهَاجِرِينَ **Ve Muhacirler üzerine** *(Daha?)* وَالْأَنْصَارِ **Ve Ensar üzerine** الَّذِينَ **Öyle Ensar ve Muhacir ki** اتَّبَعُوهُ **Tabi oldular ona** *(Nerede?)* فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ **Güçlük saatinde** أَيْ Yani وَقْتِهَا Güçlük vaktinde وَهِيَ O güçlük vakti *(Nedir?)* حَالُهُمْ Onların halidir *(Neredeki halidir?)* فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ Tebük gazvesindeki كَانَ الرَّجُلَانِ İki kişi idi *(Ne idi?)* يَقْتَسِمَانِ Bölüşüyorlar *(Neyi?)* تَمْرَةً Bir hurmayı وَالْعَشَرَةُ Ve on kişi de idi يَعْتَقِبُونَ Nöbetleşe biniyorlardı الْبَعِيرَ الْوَاحِدَ Tek bineğe وَاشْتَدَّ Ve şiddetli oldu *(Ne?)* الْحَرُّ Sıcak حَتّٰى شَرِبُوا Hatta (sıkıp) içtiler *(Neyi?)* الْفَرْثَ (Boğazladıkları) develerin işkembesinde kalan zibili *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِ مَا **Ol vakitten sonra ki** كَادَ تَزِيغُ **Az daha kayıyordu** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile (Tezîğu şeklinde) *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve Ya ile (Yezîğu şeklinde okundu) تَمِيلُ Meylediyordu .(anlamındadır) *(Ne kayıyordu?)* قُلُوبُ فَرِيقٍ **Bir kısmının kalpleri**

(Kimden olan bir grup?) مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neden meylediyordu?)* عَنِ اتِّبَاعِهِ Ona tabi olmaktan*(Neye meylediyordu?)* إِلَى التَّخَلُّفِ (Savaştan) geri kalmaya *(Niçin böyle geri kalmaya meylediyordu?)* لِمَا هُمْ Onlar olduğu için *(Nerede?)* فِيهِ O halde *(O bulundukları hal de nedir?)* مِنَ الشِّدَّةِ Sıkıntı/şiddet ثُمَّ **Sonra** تَابَ عَلَيْهِمْ **Onların tevbelerini kabul buyurdu** *(Ne sebebiyle kabul buyurdu?)* بِالثَّبَاتِ (Şiddete karşı) sebat göstermeleri sebebiyle إِنَّهُ **Muhakkak ki o** بِهِمْ **Onlara karşı** *(Nedir?)* رَؤُوفٌ **Çok esirgeyicidir** رَحِيمٌ **Çok merhametlidir**

﴿وَ﴾ تَابَ ﴿عَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا﴾ عَنِ التَّوْبَةِ عَلَيْهِمْ بِقَرِينَةِ ﴿حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ أَيْ مَعَ رُحْبِهَا أَيْ سِعَتِهَا فَلَا يَجِدُونَ مَكَانًا يَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ ﴿وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ﴾ قُلُوبُهُمْ لِلْغَمِّ وَالْوَحْشَةِ بِتَأْخِيرِ تَوْبَتِهِمْ فَلَا يَسَعُهَا سُرُورٌ وَلَا أُنْسٌ ﴿وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿لَا مَلْجَأَ مِنَ اللهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾ وَفَّقَهُمْ لِلتَّوْبَةِ ﴿لِيَتُوبُوا إِنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ﴾ بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ ﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾﴾ فِي الْإِيمَانِ وَالْعُهُودِ بِأَنْ تَلْزَمُوا الصِّدْقَ ﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللهِ﴾ إِذَا غَزَا ﴿وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ﴾ بِأَنْ يَصُونُوهَا عَمَّا رَضِيَهُ لِنَفْسِهِ مِنَ الشَّدَائِدِ وَهُوَ نَهْيٌ بِلَفْظِ الْخَبَرِ ﴿ذَلِكَ﴾ النَّهْيُ عَنِ التَّخَلُّفِ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ﴾ عَطَشٌ ﴿وَلَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَلَا مَخْمَصَةٌ﴾ جُوعٌ ﴿فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا يَطَئُونَ مَوْطِئًا﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى وَطْأً ﴿يَغِيظُ﴾ يُغْضِبُ ﴿الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ﴾ لِلهِ ﴿نَيْلًا﴾ قَتْلًا أَوْ أَسْرًا أَوْ نَهْبًا ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ﴾ لِيُجَازَوْا عَلَيْهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ أَيْ أَجْرَهُمْ بَلْ يُثِيبُهُمْ ﴿وَلَا يُنْفِقُونَ﴾ فِيهِ ﴿نَفَقَةً صَغِيرَةً﴾ وَلَوْ تَمْرَةً ﴿وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا﴾ بِالسَّيْرِ ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ﴾ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ ﴿لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُمْ وَلَمَّا وُبِّخُوا عَلَى التَّخَلُّفِ وَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً نَفَرُوا جَمِيعًا فَنَزَلَ ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا﴾ إِلَى الْغَزْوِ ﴿كَافَّةً فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ﴾ قَبِيلَةٍ ﴿مِنْهُمْ طَائِفَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ وَمَكَثَ الْبَاقُونَ ﴿لِيَتَفَقَّهُوا﴾ أَيِ الْمَاكِثُونَ ﴿فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ مِنَ الْغَزْوِ بِتَعْلِيمِهِمْ مَا تَعَلَّمُوهُ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ عِقَابَ اللهِ بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَهَذِهِ مَخْصُوصَةٌ بِالسَّرَايَا وَالَّتِي قَبْلَهَا بِالنَّهْيِ عَنْ تَخَلُّفِ وَاحِدٍ فِيمَا إِذَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ

TÜRKÇE ANLAMI

118. Tevbelerinin kabulü[1] **geri bırakılan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş** rahat edecekleri bir yer bulamamışlardı**, vicdanları da** kalpleri de, Tevbelerinin

[1] Burada geri bırakılma işinin Tevbelerinin kabulüyle alakalı olması, ayetin devamında gelen "hatta yeryüzü onlara dar gelmişti" cümlesinden anlaşılmaktadır. Yani bu üçünün ayette anlatılan sıkıntılara maruz kalması savaştan geri kalmaları sebebiyle değildir. bunlar Tevbelerinin kabulünün geciktirilmesiyle alakalıdır.

geciktirilmesinden naşi gam ve terkedilmişlikten **kendilerini sıktıkça sıkmış** yani kalplerine ne bir sevinç ne de bir ünsiyet girmiyordu, **böylece Allah'tan yine ona sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı** kesin bilmişlerdi. **Sonra dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti** onları tevbe etmeye muvaffak kıldı. **Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir.**

119. **Ey iman edenler!** Günahları terk etmek suretiyle **Allah'a karşı gelmekten sakının ve** sadakate sarılmak suretiyle iman ve ahitlerinizde **sadıklardan olun.**

120. **Medine halkı ve onların çevresinde bulunan bedevîlere,** savaşa çıktığı zaman **Allah'ın Resûlünden geri kalmak,** Allah resulünün kendi nefsine reva gördüğü zorluklardan nefislerini koruyarak **kendi canlarını onun canından üstün tutmak yaraşmaz** burada haber sığasıyla nehiy varid olmuştur. **Çünkü bu** savaştan geri kalmanızın nehy edilmesi, **onların, Allah yolunda çektikleri susuzluk, yorgunluk, açlık, kâfirleri öfkelendirmek üzere bir yere**[1] **adım atmaları ve düşmana karşı** öldürmek, esir almak veya mallarını ele geçirmek gibi **herhangi bir başarı kazanmaları kabilinden bütün amellerin karşılığında onlara** mükafatını almak üzere **amel-i salih yazılmış olması sebebiyledir. Şüphesiz Allah iyilik yapanların mükafatını**[2] **elbette zayi etmez.**

121. **Allah yolunda** bir hurma da olsa **küçük, büyük bir harcama yapmazlar ve** yürüyerek **bir vadiyi kat etmezler ki, Allah'ın, yaptıklarının daha güzeliyle kendilerini mükafatlandırması için** bunlar **yazılmış olmasın**[3]**.**

122. Sahabe, savaşa katılmama konusunda azarlanınca, küçük bir seriye de olsa Peygamberimizin gönderdiği ordulara hep birlikte katılmaya teşebbüs ettiler. Bunun üzerine bu ayet nazil oldu: **Mü'minlerin hepsi toptan** savaşmak için **seferber olacak değillerdir. Öyleyse onların her kesiminden** kabilesinden **bir grup** cemaat **seferber olsun** diğerleri kalsın. Kalanlar **dinde derin bilgi sahibi olmak ve** savaştan **döndükleri zaman kavimlerini** öğrendikleri hükümleri onlara öğretmek suretiyle **uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki** emirlerine ve yasaklarına riayet etmek suretiyle Allah'ın azabından **sakınırlar.** İbn-i Abbas bu ayetin seriyyelerle alakalı olduğunu bildirmiştir. Bundan önce, bir kişinin bile olsa savaştan geri kalmasını yasaklayan ayet ise peygamberimizin katıldığı savaşlarla ilgilidir.

---

[1] Ayette geçen "مَوْطِئًا" kelimesi "وَطْأً" manasında mastardır.

[2] Aslen makama uygun olan "onların mükafatını" şeklindedir. Fakat Muhsinleri meth için zamir yerine ism-i zahir olarak zikredilmiştir.

[3] Müellif "جَزَاءَهُمْ" ifadesiyle muzaf takdirine işaret etmektedir. Burada muzaf "أَحْسَنَ" kelimesinden önce olabileceği gibi sonra da olabilir. Önce olması durumunda cümlenin takdiri "لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ" şeklindedir.

~ KELİME ANLAMI ~

118. *(Daha kimin tövbesini kabul etti?)* وَ تَابَ عَلَى الثَّلاثَةِ **Ve üç kişinin de** tövbesini kabul etti الَّذِينَ **Öyle üç kişi ki** خُلِّفُوا **Geri bırakıldılar** *(Neden?)* عَنِ التَّوْبَةِ عَلَيْهِمْ Tövbelerinin kabulünden بِقَرِينَةِ (Bu manayı) şu karineyle (anlıyoruz :) حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ **Nihayet dar gelmişti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yeryüzü** بِمَا رَحُبَتْ **Genişliğiyle beraber** أَيْ Yani مَعَ رَحْبِهَا Genişliğiyle birlikte أَيْ Yani سِعَتِهَا Engin olmasıyla beraber فَلَا يَجِدُونَ Bulamıyorlardı مَكَانًا Bir yer ki يَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ Kendisiyle huzur bulacakları وَضَاقَتْ **Ve dar gelmişti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ **Canları** قُلُوبُهُمْ Kalpleri *(Niçin kendilerine canları ve kalpleri dar gelmişti?)* لِلْغَمِّ وَالْوَحْشَةِ Gam ve yalnızlıktan dolayı *(Ne sebebiyle olan gam ve yalnızlık?)* بِتَأْخِيرِ تَوْبَتِهِمْ Tevbelerinin kabulünün ertelenmesi sebebiyle فَلَا يَسَعُهَا Artık girmiyordu kalplerine *(Ne?)* سُرُورٌ Ne bir neşe وَلَا أُنْسٌ Ne de bir yakınlık وَظَنُّوا **Ve anladılar ki** أَيْقَنُوا Kesin olarak bildiler ki *(Neyi anladılar?)* أَنْ مُخَفَّفَةٌ لَا مَلْجَأَ **Sığınacak yer olmadığını** –En harfi, enne'den hafifletilmiştir- *(Kimden sığınacak?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** إِلَّا إِلَيْهِ **Ancak ona** ثُمَّ تَابَ **Sonra Tevbe nasip etti** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَفَّقَهُمْ Onları muvaffak kıldı *(Neye?)* لِلتَّوْبَةِ Tevbe etmeye *(Niçin Tevbe nasip etti?)* لِيَتُوبُوا **Tevbe etmeleri için** إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* التَّوَّابُ **Tevbeleri çokça kabul edendir** الرَّحِيمُ **Çokça merhamet edendir**

119. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اتَّقُوا **Sakının !** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Neyle sakının?)* بِتَرْكِ مَعَاصِيهِ Masiyetleri terk etmek suretiyle *(Daha ne yapın?)* وَكُونُوا **Ve olun** *(kimlerle birlikte?)* مَعَ الصَّادِقِينَ **Doğru (Sadık) olanlarla birlikte olan** *(Ne hususta doğru olanlar?)* فِي الْإِيمَانِ İman hususunda *(Daha?)* وَالْعُهُودِ Ve ahitler hususunda *(Ne şekilde imana ve ahitlere sadık oldular?)* بِأَنْ تَلْزَمُوا Devam göstermek suretiyle *(Neye?)* الصِّدْقَ Doğruluğa

120. مَا كَانَ **Olmadı/yakışmaz** *(Kim için?)* لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ **Medineliler için** *(Daha kim için?)* وَمَنْ حَوْلَهُمْ **Ve onların etrafındakiler için** *(Kimdir onların etrafındakiler?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Ne olmadı-yakışmaz?)* أَنْ يَتَخَلَّفُوا **Geri kalmaları**

(Kimden?) عَنْ رَسُولِ اللهِ **Allah'ın resulünden** *(Ne vakit ?)* إِذَا غَزَا Savaşa çıktığında *(Daha ne yakışmaz?)* وَلَا يَرْغَبُوا **Ve yüz çevirmeleri de** *(Ne sebebiyle?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Kendi canları sebebiyle** *(Neden yüz çevirmeleri?)* عَنْ نَفْسِهِ **Onun (Peygamberin) canından (Peygamberin nefsinin çektiği sıkıntılardan)** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَصُونُوهَا Kendi canlarını korumak suretiye *(Neden?)* عَمَّا Ol şeyden ki رَضِيَهُ O Peygamber razı oldu *(Kim için razı oldu?)* لِنَفْسِهِ Kendi canı için *(Peygamberin canı için razı olduğu şey de nedendir?)* مِنَ الشَّدَائِدِ Zorluklar وَهُوَ Bu *(Nedir?)* نَهْيٌ Nehydir بِلَفْظِ الْخَبَرِ Haber lafzıyle (gelmiş) ذٰلِكَ النَّهْيُ **İşte bu** nehiy *(Neden olan nehiy?)* عَنِ التَّخَلُّفِ Geri kalmaktan olan *(Nedir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyledir** بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Bisebebi ennehüm anlamındadır *(Ne olmaları sebebiyledir?)* لَا يُصِيبُهُمْ **Onlara isabet etmiyor olduğu için** *(Ne?)* ظَمَأٌ عَطَشٌ **Susuzluk** *(Daha ne isabet etmiyor?)* وَلَا نَصَبٌ تَعَبٌ **Ne de bir yorgunluk** *(Daha?)* وَلَا مَخْمَصَةٌ جُوعٌ **Ve ne de bir açlık** *(Bunlar nerede isabet etmiyor?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** وَلَا يَطَؤُونَ **Ve çiğnemezler** *(Nasıl?)* مَوْطِئًا **Çiğnemekle** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* بِمَعْنَى وَطْأً Çiğnemek anlamında *(Öyle çiğnemekle ki)* يَغِيظُ **(O çiğnemek) Kızdırır** يُغْضِبُ Gazaplandırır *(Kimi?)* الْكُفَّارَ **Kafirleri** وَلَا يَنَالُونَ **Ve elde etmezler** *(Kimden?)* مِنْ عَدُوٍّ **Düşmandan** *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için *(Ne elde etmezler?)* نَيْلًا **Bir başarı** قَتْلًا Bir ölü أَوْ Ya da أَسْرًا Bir esir أَوْ Ya da نَهْبًا Bir ganimet إِلَّا كُتِبَ **Ancak yazılır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bundan sebep** *(Ne yazılır?)* عَمَلٌ **Bir amel ki** صَالِحٌ **Salih** *(Niçin onlara amel-i Salih yazılır?)* لِيُجَازَوْا Karşılıklandırılsınlar diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O amel-i Salih üzerine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanların mükafatını** أَيْ Yani أَجْرَهُمْ Onların ecrini (boşa çıkarmaz) بَلْ Bilakis يُثِيبُهُمْ Onları sevaplandırır

121. وَلَا يُنْفِقُونَ **Ve infak etmezler** *(Nerede?)* فِيهِ Allah yolunda *(Neyi infak etmezler?)* نَفَقَةً **Bir nafaka** صَغِيرَةً **Ne küçük** وَلَوْ تَمْرَةً Hurma bile olsa *(Daha?)* وَلَا كَبِيرَةً **Ne de büyük** *(Daha ne yapmazlar?)* وَلَا يَقْطَعُونَ **Ve aşmazlar** *(Neyi?)* وَادِيًا **Bir vadiyi** *(Neyle?)* بِالسَّيْرِ Oradan geçerek إِلَّا كُتِبَ **Ancak yazılır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Bundan sebep *(Ne yazılır?)* عَمَلٌ صَالِحٌ Salih bir amel *(Niçin onlara*

yazılır?) لِيَجْزِيَهُمْ **Onlara karşılığını vermesi için** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi vermesi için ?)* اَحْسَنَ مَا **Ol şeyin en güzelini ki** كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyorlardı** أَيْ Yani جَزَاءَهُمْ Yaptıklarının karşılığını

122. وَلَمَّا وُبِّخُوا Ne zaman ki kınandılar *(Ne üzerine kınandılar?)* عَلَى التَّخَلُّفِ Geri kalmaları üzerine وَأَرْسَلَ Ve göndermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin *(Ne göndermişti?)* سَرِيَّةً Bir seriyye ki نَفَرُوا Çıkmışlardı جَمِيعًا Hepsi topluca فَنَزَلَ Bunun üzerine indi : وَمَا كَانَ **(Caiz) Olmadı** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** لِيَنْفِرُوا **Çıkarlar** *(Nereye?)* إِلَى الْغَزْوِ Savaşa *(Ne oldukları halde?)* كَافَّةً **Top yekun olarak** فَلَوْلَا فَهَلَّا نَفَرَ **Çıkmalı değil miydi?** -çıksaydı ya- *(Kimden?)* مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ قَبِيلَةٍ **Her fırkadan**-kabileden- *(Kimden olan?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kim çıkmalı değil miydi?)* طَائِفَةٌ جَمَاعَةٌ **Bir grup**-cemaat- وَمَكَثَ Ve beklemeli değil miydi? *(Kim?)* الْبَاقُونَ Geri kalanlar *(Niçin çıkmalı değil miydi?)* لِيَتَفَقَّهُوا **Derin kavrayış elde etmek/fakih olmak için** أَيْ الْمَاكِثُونَ Yani o bekleyenlerin (dinde kavrayış elde etmeleri için) *(Nerede derin kavrayış sahibi olmak için?)* فِي الدِّينِ **Dinde** *(Daha niçin çıkmalı değilmiydi?)* وَلِيُنْذِرُوا **Ve uyarmaları için** *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ **Kavimlerini** *(Ne vakit?)* إِذَا رَجَعُوا **Döndüklerinde** *(Kime döndüklerinde?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Nereden döndüklerinde?)* مِنَ الْغَزْوِ Gazveden *(Ne şekilde onları uyarmaları?)* بِتَعْلِيمِهِمْ Onlara öğretmeleriyle *(Neyi?)* مَا Ol şeyi ki تَعَلَّمُوهُ Onu öğrendiler *(O öğrendikleri şey de nedendir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَحْذَرُونَ **Sakınırlar** *(Neden sakınırlar?)* عِقَابَ اللّٰهِ Allah'ın azabından *(Ne şekilde sakınırlar?)* بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ Emrini ve nehyini gözetmek suretiyle قَالَ Dedi *(Kim?)* ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas فَهٰذِهِ Bu ayet *(Nedir?)* مَخْصُوصَةٌ Özeldir *(Neye özeldir?)* بِالسَّرَايَا Seriyyelere وَالَّتِي قَبْلَهَا Bundan önceki ayet de *(Neyle ilgili olan ayet?)* بِالنَّهْيِ عَنْ تَخَلُّفِ وَاحِدٍ Bir kişinin dahi geri kalmasını nehiy ile ilgili olan *(bu ayet neye özeldir?)* فِيمَا Ol vakte ki إِذَا خَرَجَ Çıktığında *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ﴾ أَيِ الْأَقْرَبِ فَالْأَقْرَبِ مِنْهُمْ ﴿وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً﴾ شِدَّةً أَيْ أَغْلِظُوا عَلَيْهِمْ ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (١٢٣)﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿فَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿مَنْ يَقُولُ﴾ لِأَصْحَابِهِ اِسْتِهْزَاءً ﴿اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهِ إِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا قَالَ تَعَالٰى: ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا﴾ لِتَصْدِيقِهِمْ بِهَا ﴿وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ (١٢٤)﴾ يَفْرَحُونَ بِهَا ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ﴾ كُفْرًا إِلٰى كُفْرِهِمْ لِكُفْرِهِمْ بِهَا ﴿وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ (١٢٥)﴾ ﴿اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ﴾ بِالْيَاءِ أَيِ الْمُنَافِقُونَ وَالتَّاءِ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿يُفْتَنُونَ﴾ يُبْتَلَوْنَ ﴿فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً اَوْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِالْقَحْطِ وَالْأَمْرَاضِ ﴿ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ﴾ مِنْ نِفَاقِهِمْ ﴿وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ (١٢٦)﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ فِيهَا ذِكْرُهُمْ وَقَرَأَهَا النَّبِيُّ ﷺ ﴿نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ﴾ يُرِيدُونَ الْهَرَبَ يَقُولُونَ ﴿هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ اَحَدٍ﴾ إِذَا قُمْتُمْ فَإِنْ لَمْ يَرَهُمْ أَحَدٌ قَامُوا وَإِلَّا ثَبَتُوا ﴿ثُمَّ انْصَرَفُوا﴾ عَلٰى كُفْرِهِمْ ﴿صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ﴾ عَنِ الْهُدٰى ﴿بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ (١٢٧)﴾ الْحَقَّ لِعَدَمِ تَدَبُّرِهِمْ ﴿لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ﴾ أَيْ مِنْكُمْ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿عَزِيزٌ﴾ شَدِيدٌ ﴿عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ﴾ أَيْ عَنَتُكُمْ أَيْ مَشَقَّتُكُمْ وَلِقَاؤُكُمُ الْمَكْرُوهَ ﴿حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ﴾ أَنْ تَهْتَدُوا ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ﴾ شَدِيدُ الرَّحْمَةِ ﴿رَحِيمٌ (١٢٨)﴾ يُرِيدُ لَهُمُ الْخَيْرَ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِكَ ﴿فَقُلْ حَسْبِيَ﴾ كَافِيَّ ﴿اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ بِهِ وَثِقْتُ لَا بِغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿الْعَظِيمِ (١٢٩)﴾ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ أَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ) إِلٰى آخِرِ السُّورَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

123. **Ey iman edenler! Kafirlerden yakınınızda olanlarla** yani önce en yakın olanlarla **savaşın ve sizde bir sertlik** şiddet **bulsunlar** yani onlara karşı sert olun. **Bilin ki,** yardım etmek suretiyle **Allah kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.**

124. Kuran'dan **herhangi bir sûre indirildiğinde, içlerinden,** alay ederek arkadaşlarına **"Bu hanginizin imanını** tasdikini **artırdı?" diyenler** münafıklar **olur.** Cenabı Allah buyuruyor ki; **İman etmiş olanlara gelince, inen sûre** tasdik ettikleri için **onların imanını artırmıştır. Onlar bunu birbirlerine müjdelerler** bununla sevinirler.

125. **Kalplerinde hastalık** inanç zaafı **olanların ise,** gelen ayeti inkar ettikleri için **pisliklerine** küfürlerine **pislik** küfür **katmış, böylece kâfir olarak ölüp gitmişlerdir.**

126. **Görmüyorlar mı ki**[1]**, onlar her yıl** kıtlık ve hastalık şeklinde **bir veya iki kere belaya çarptırılıp imtihan ediliyorlar. Sonra** nifaklarından **ne tövbe ederler, ne de ibret** öğüt **alırlar.**

127. İçinde kendilerinden bahsedilen **bir sûre indirildi mi** peygamberimiz bu sureyi okudu mu, kalkıp gittiğiniz zaman **"Sizi bir kimse görüyor mu?" diye** meclisten sıvışmak için **birbirlerine göz ederler,** eğer kimse onları fark etmeyecek ise kalkıp giderler, yoksa yerlerinde öylece kalakalırlar. **sonra yine** küfürlerine **dönerler.** Tefekkürleri olmadığından hakkı **Anlamayan bir toplum olmalarından dolayı, Allah onların kalplerini** hidayetten **çevirmiştir.**

128. **Andolsun, size kendi içinizden** sizden **öyle bir peygamber** Muhammed (sallallahü aleyhi vesellem) **gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz** sıkıntınız, sıkıntıyla karşılaşmanız **ona çok ağır** şiddetli **gelir. O size** hidayetinize **çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir** onlar için hep hayır diler.

129. **Eğer** sana imandan **yüz çevirirlerse de ki: "Bana Allah yeter** kafidir. **O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim** ona güvendim, başkasına değil. **O, yüce Arşın** kürsînin **sahibidir."** Burada özellikle arşın zikredilmiş olması onun mahlukatın en büyüğü olmasındandır. Hâkim Müstedrek'inde Übey bin Ka'b'tan "son inen ayetlerin tevbe suresinin bu son iki ayeti olduğunu" nakleder.

KELİME ANLAMI

123. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** قَاتِلُوا **Savaşın** *(Kimle?)* الَّذِينَ **Ol kimselerle ki** يَلُونَكُمْ **Sizin yakınınızda oluyor** *(Sizin yakınınızda olanlar da kimlerdendir?)* مِنَ الْكُفَّارِ **Kafirlerden** أَيْ Yani الْأَقْرَبَ En yakın olanı فَالْأَقْرَبَ Sonra da sıradaki yakını *(Kimden olan yakınlar?)* مِنْهُمْ Onlardan (kafirlerden) وَلْيَجِدُوا **Ve bulsunlar** *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizde** *(Ne bulsunlar?)* غِلْظَةً شِدَّةً **Sertlik** şiddet أَيْ Yani أَغْلِظُوا Sert olun *(Kimı üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine وَاعْلَمُوا **Ve bilin ki** اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* مَعَ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerle birliktedir** *(Ne şekilde onlarla birliktedir?)* بِالْعَوْنِ Desteğiyle *(Daha?)* وَالنَّصْرِ Ve yardımıyla وَاِذَا مَا اُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** *(Neden bir sure?)* مِنَ

---

[1] Ayette geçen "اَوَلَا يَرَوْنَ" kelimesi hem "يـ" ile hem de "تـ" ile okunmuştur. "ي" ile okunduğunda münafıklar "تـ" ile okunduğunda müminler kast olunmuştur.

مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan فَمِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı vardır** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani münafıklar مَنْ **Ol kimse ki** يَقُولُ **Diyor** *(Kime?)* لِأَصْحَابِهِ Arkadaşlarına *(Niçin diyor?)* اِسْتِهْزَاءً Alay için أَيُّكُمْ **Sizden hanginizi** زَادَتْهُ **Artırdı** *(Ne?)* هٰذِهِ **Bu** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** تَصْدِيقًا Tasdik olarak قَالَ Dedi *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala : فَأَمَّا الَّذِينَ **Ama ol kimseler gelince ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** فَزَادَتْهُمْ **Artık artırmıştır onları** *(Ne yönden?)* إِيمَانًا **İman yönünden** *(Niçin onları iman yönünden artırmıştır?)* لِتَصْدِيقِهِمْ Onlar tasdik ettikleri için *(Neyi?)* بِهَا O sureyi وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ **Ve onlar müjdelenirler** يَفْرَحُونَ Sevinirler *(Neyle?)* بِهَا O sureyle

124. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimselere gelince ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İnanç zayıflığı فَزَادَتْهُمْ **Onları da katıp-artırdı** *(Ne yönden katıp-artırdı?)* رِجْسًا إِلٰى رِجْسِهِمْ **Pisliklerine pislik yönünden** كُفْرًا إِلٰى كُفْرِهِمْ Küfürlerine küfür katarak *(Niçin bunları küfürlerine küfür katıp- artırdı?)* لِكُفْرِهِمْ İnkar ettikleri için *(Neyi?)* بِهَا O sureyi وَمَاتُوا **Ve öldüler** وَهُمْ كَافِرُونَ **Onlar kafirler olarak**

125. أَوَلَا يَرَوْنَ **Görmezler mi ki** أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Buradaki 'yerevne' kelimesi?)* بِالْيَاءِ Ya ile (okundu) أَيِ الْمُنَافِقُونَ Yani münafıklar (görmezler mi? anlamında) *(Daha ne ile okundu?)* وَالتَّاءِ Ta ile (teravne şeklinde okundu) أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler! (görmez misiniz? anlamında) يُفْتَنُونَ **Fitneye tutuluyorlar** يُبْتَلَوْنَ İmtihan oluyorlar *(Ne vakit?)* فِي كُلِّ عَامٍ **Her sene** مَرَّةً **Bir kere** أَوْ **Ya da** مَرَّتَيْنِ **İki kere** *(Neyle fitneye tutuluyorlar?)* بِالْقَحْطِ Kıtlık ile *(Daha?)* وَالْأَمْرَاضِ Ve hastalıklarla ثُمَّ **Sonra da** لَا يَتُوبُونَ **Tevbe etmiyorlar** *(Neden Tevbe etmiyorlar?)* مِنْ نِفَاقِهِمْ Münafıklıklarından وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ **Ve düşünüp-ibret de almıyorlar** يَتَّعِظُونَ Vaazlanmıyorlar

126. وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ **Ve indiğinde** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir sure** *(Öyle sure ki)* فِيهَا O surede vardır *(Ne?)* ذِكْرُهُمْ Onlar zikri وَقَرَأَهَا Ve o sureyi okumuştur *(Kim?)* النَّبِيُّ Hz. Peygamber ﷺ Allah ona salat ve selam etsin نَظَرَ **Bakar** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime bakar?)* إِلٰى بَعْضٍ **Bazısına** *(Ne oldukları halde?)* يُرِيدُونَ İster oldukları halde *(Ne ister oldukları halde?)* الْهَرَبَ Kaçmayı يَقُولُونَ Derler ki : هَلْ يَرٰيكُمْ **Sizi görüyor mu?** *(Kim?)* مِنْ

أَحَدٍ **Bir kimse** *(Ne vakit görüyor mu?)* إِذَا قُمْتُمْ Kalktığınızda فَإِنْ لَمْ يَرَهُمْ Eğer görmüyorsa onları *(Kim?)* أَحَدٌ Kimse قَامُوا Kalkar-giderler وَإِلَّا Yok görüyorsa ثَبَتُوا Otururlar ثُمَّ **Sonra da** انْصَرَفُوا **Sıvışıp-giderler** *(Ne üzerine giderler?)* عَلَى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine صَرَفَ **Çevirmiştir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi çevirmiştir?)* قُلُوبَهُمْ **Onların kalplerini** *(Neden çevirmiştir?)* عَنِ الْهُدَى Hidayetten *(Ne sebebiyle çevirmiştir?)* بِأَنَّهُمْ **Onların olmaları sebebiyle** قَوْمٌ **Bir kavim ki** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamıyorlar** *(Neyi?)* الْحَقَّ Hakkı *(Niçin anlamıyorlar?)* لِعَدَمِ تَدَبُّرِهِمْ Düşünmedikleri için

127. لَقَدْ جَاءَكُمْ **Andolsun ki size geldi** *(Kim?)* رَسُولٌ **Bir resul ki** مِنْ أَنْفُسِكُمْ **Kendi içinizden** أَيْ مِنْكُمْ Yani sizden *(kimdir o?)* مُحَمَّدٌ ﷺ Muhammet –Allah ona salat ve selam etsin- *(Öyle Resul ki)* عَزِيزٌ **Ağırdır** شَدِيدٌ Şiddetli gelir *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne ağırdır ?)* مَا عَنِتُّمْ **Sizin sıkıntıya düşmeniz** أَيْ عَنَتُكُمْ Yani sizin sıkıntınız أَيْ مَشَقَّتُكُمْ Yani meşakkatiniz *(Daha ne ağır gelir?)* وَلِقَاؤُكُمْ Ve karşılaşmanız *(Neyle?)* الْمَكْرُوهَ Çirkin şeylerle *(Yine öyle Resul ki)* حَرِيصٌ **Düşkündür** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Sizden bedel, neye düşkündür?)* أَنْ تَهْتَدُوا Hidayete ermenize بِالْمُؤْمِنِينَ **Müminlere de** *(Nedir?)* رَؤُوفٌ **Pek şefkatlidir** شَدِيدُ الرَّحْمَةِ Çok esirgeyici رَحِيمٌ **Çok merhametlidir** يُرِيدُ İster *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi ister?)* الْخَيْرَ Hayrı

128. فَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirlerse** *(Neden yüz çevirirlerse?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Kime?)* بِكَ Sana فَقُلْ **Artık de ki :** حَسْبِيَ **Yeter bana!** كَافِيَّ Bana kafidir *(Kim yeter?)* اللّٰهُ **Allah** لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak O!** عَلَيْهِ **Yalnız ona** تَوَكَّلْتُ **Ben tevekkül ettim/dayandı** بِهِ Sadece ona وَثِقْتُ Güvendim لَا بِغَيْرِهِ Başkasına değil وَهُوَ **O** *(Nedir?)* رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın Rabbidir** الْكُرْسِيِّ Kürsinin Rabbidir *(Öyle arş ki)* الْعَظِيمِ **Büyük** خَصَّهُ Onu tahsis etti *(Neyle?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin onu zikretmekle tahsis etti?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* أَعْظَمُ الْمَخْلُوقَاتِ Mahlukatın en büyüğüdür وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* الْحَاكِمُ Hakim *(Nerede?)* فِي الْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te *(Kimden rivayet etti?)* عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ Übeyy b. Ka'b'tan قَالَ O dedi ki : آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ Son inen ayet *(Nedir?)* لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ " Andolsun ki size bir resul geldi ki..." vd. ayetidir

١٠

سُورَةُ يُونُسَ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا (فَإِنْ كُنتَ فِى شَكٍّ) الْآيَتَيْنِ
اَوِ الثَّلَاثَ اَوْ (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) الْآيَةَ
مِأَةٌ وَتِسْعٌ اَوْ عَشْرُ آيَاتٍ

سُورَةُ يُونُسَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا (فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ) اَلْآيَتَيْنِ أَوِ الثَّلَاثَ أَوْ (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) اَلْآيَةَ مِأَةٌ وَتِسْعٌ أَوْ عَشْرُ آيَاتٍ﴾

﴿الٓر﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ اَلْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿الْحَكِيمِ ﴿١﴾﴾ اَلْمُحْكَمِ ﴿اَكَانَ لِلنَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ حَالٌ مِنْ قَوْلِهِ ﴿عَجَبًا﴾ بِالنَّصْبِ خَبَرُ كَانَ وَبِالرَّفْعِ اسْمُهَا وَالْخَبَرُ وَهُوَ اسْمُهَا عَلَى الْأُولَى ﴿اَنْ اَوْحَيْنَآ﴾ أَيْ إِيحَاؤُنَا ﴿اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿اَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿اَنْذِرِ﴾ خَوِّفْ ﴿النَّاسَ﴾ اَلْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ ﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنَّ﴾ أَيْ بِأَنَّ ﴿لَهُمْ قَدَمَ﴾ سَلَفَ ﴿صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ أَجْرًا حَسَنًا بِمَا قَدَّمُوهُ مِنَ الْأَعْمَالِ ﴿قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا﴾ اَلْقُرْآنَ الْمُشْتَمِلَ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾﴾ بَيِّنٌ وَفِي قِرَاءَةٍ (لَسَاحِرٌ) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ ﴿اِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ مِنَ الدُّنْيَا أَيْ فِي قَدْرِهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَا قَمَرٌ وَلَوْ

شَاءَ لَخَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾
اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿يُدَبِّرُ الْاَمْرَ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿مَا مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَفِيعٍ﴾ يَشْفَعُ لِأَحَدٍ ﴿اِلَّا
مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ﴾ رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ الْأَصْنَامَ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿ذٰلِكُمُ﴾ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ ﴿اللّٰهُ رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ [تَذَكَّرُونَ]
﴿اِلَيْهِ﴾ تَعَالٰى ﴿مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا﴾ مَصْدَرَانِ مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ
﴿اِنَّهُ﴾ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا وَالْفَتْحِ عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ ﴿يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ أَيْ بَدَأَهُ بِالْإِنْشَاءِ
﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ يُثِيبَ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مَاءٍ بَالِغٍ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿وَعَذَابٌ اَلِيمٌ﴾ مُؤْلِمٌ
﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾﴾ أَيْ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً﴾ ذَاتَ
ضِيَاءٍ أَيْ نُورٍ ﴿وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ﴾ مِنْ حَيْثُ سَيْرِهِ ﴿مَنَازِلَ﴾ ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا
فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَيَسْتَتِرُ لَيْلَتَيْنِ إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا أَوْ لَيْلَةً
إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا ﴿لِتَعْلَمُوا﴾ بِذٰلِكَ ﴿عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ
ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ ﴿اِلَّا بِالْحَقِّ﴾ لَا عَبَثًا تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ ﴿يُفَصِّلُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ يُبَيِّنُ
﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿اِنَّ فِي اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالذَّهَابِ
وَالْمَجِيءِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوَاتِ﴾ مِنْ مَلَائِكَةٍ وَشَمْسٍ
وَقَمَرٍ وَنُجُومٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ فِي الْأَرْضِ مِنْ حَيَوَانٍ وَجِبَالٍ وَبِحَارٍ وَأَنْهَارٍ
وَأَشْجَارٍ وَغَيْرِهَا ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾﴾ فَيُؤْمِنُونَ
خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا

TÜRKÇE ANLAMI

10- Yunus Suresi

95. ayetten itibaren iki ya da üç ayet hariç ya da 40. ayet hariç
Mekke'de inmiştir.
Yüz dokuz yahut Yüz on ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, lâm, râ,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **İşte bunlar Muhkem Kitâb'ın,** Kur'ân'ın **ayetleridir.**[1]

---

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibinde izafet مِنْ manasındadır.

2. **İçlerinden bir adam** olan Muhammed'e(s.a.v.): **İnsanları,** kafirleri azapla **uyar**[1] **ve iman edenlere, Rableri katında onlar için** takdim ettikleri **güzel ecir,** yani yaptıkları ameller sebebiyle güzel mükafaat **olduğunu müjdele, diye vahyetmemiz,**[2] **insanlar,** Mekkeliler **için**[3] **şaşılacak bir şey**[4] **mi oldu**[5] **ki, o kâfirler: Bu,** uyarı ve müjdeyi içeren Kur'ân **elbette apaçık,** ayan beyan **bir sihirdir**[6]**, dediler?**
3. **Muhakkak ki Rabbiniz o Allah'tır ki, gökleri ve yeri** dünya günleriyle **altı gün** kadar süre**de**[7] **yarattı.** Cenâb-ı Hak isteseydi hepsini bir anda yaratabilirdi. Böyle yapmaması ise kullarına bir işi sağlam yapmayı öğretmek amacına matuftur. **Sonra** kendinse yaraşır bir şekilde **arş üzerine istiva etti.** Yarattıkları arasında **her işi düzenler. Onun izni olmadan hiç kimse şefaatçı olamaz.**[8] Cenabı hakkın bu sözü putların kendilerine şefaat edeceğini söyleyenlere bir cevaptır. **İşte O,** yaratan ve işleri düzenleyen **Rabbiniz olan Allah'tır. O halde O'na kulluk edin,** O'nu tevhit edin. **Hâla düşünmüyor musunuz!**[9]
4. **Dönüşünüz toptan O'nadır.** Bunu size **Allah'ın vaadiyle**[10] vaat etti; ve bu vaat **hak olarak**[1] gerçekleşti. **Şüphe yok ki**[11]**, o yarattıklarını ilk baştan var eder, sonra da** diriltmek suretiyle **iade eder ki, imân etmiş ve sâlih amellerde bulunmuş olanlara adâletle karşılık,** mükafaat **versin. Kâfir olanlar için de küfretmeleri sebebiyle kızgın sudan**[12] **bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.**
5. **O, o zattır ki, Güneşi ışıklı, Ay'ı da bir nûr kıldı. Ve** seyir olarak **ona menziller,** her takvim ayında ay feleğine yirmi sekiz gecede yirmi yedi menzil **tayin etti.** Takvim otuz gün çekerse ay iki gece, yirmi dokuz gün

---

[1] أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ cümlesinde geçen أَنْ müfessiredir.

[2] أَنْ أَوْحَيْنَا sözü إِيحَائُنَا sözüyle müevveldir.

[3] لِلنَّاسِ kelimesinde car-mecrur عَجَبًا sözünden haldir.

[4] عَجَبًا sözü كَانَ nin haberi olarak nasb ile; ismi olarak da raf ile okunmuştur. كَانَ nin ismi olduğunda haber –nasb olarak okunduğu durumda كَانَ nin ismi olan– أَنْ أَوْحَيْنَا'dir.

[5] Ayetteki istifham, inkâr anlamındadır.

[6] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime لَسَاحِرٌ olarak okunmuştur. Bu kıraate göre "bu" sözüyle işaret edilen Hz. Peygamber(s.a.v.) olur.

[7] "**Altı gün** kadar süre**de**" şeklinde bir takdir yapılması, yer ve gök yaratılırken güneş ve ay bulunmadığındadır.

[8] مَا مِنْ شَفِيعٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[9] تَذَكَّرُونَ kelimesinde, kelimenin aslında bulunan ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[10] وَعْدَ ve حَقًّا kelimeleri mukadder fiilleri (وَعَدَ – حَقَّ) ile mensup olan mastarlardır.

[11] إِنَّهُ kelimesindek ان maddesi istinaf olarak kesre, lam takdir edilerek de fetha ile okunmuştur.

[12] حَمِيمٍ kelimesi "son derece sıcak su" anlamındadır.

sürerse bir gece gizlenir. **Ki** bununla **senelerin sayısını ve hesabı bilesiniz. Allah bu** anlatıla**nları ancak hak ile yarattı.** Yoksa boş yere değil. zaten Cenâb-ı hak boş işlerden beridir. **Bilen,** düşünen **bir kavim için âyetleri tafsil eder.**[1]

6. **Şüphe yok ki,** gidip-gelmek, fazlalaşmak ve eksilmek suretiyle **gece ile gündüzün değişmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerlerde yarattığı** melek, güneş, ay, yıldız vb. **şeylerde** kendisinden **sakınan bir kavim için elbette ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır.** Cenabı Hakkın sadece "sakınanlar"' zikredişi, bu ayetlerden faydalan kişiler yalnızca onlar olduğu içindir.

KELİME ANLAMI

﴿١٠﴾ سُورَةُ يُونُسَ

10- Yunus Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Ancak (فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ ، الْآيَتَيْنِ) "Şayet sen şüphede isen..." den itibaren iki ayet أَوْ Ya da الثَّلَاثَ Üç ayet أَوْ Ya da (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ ، الْآيَةَ) "Onlardan ona iman eden kimseler vardır..." ayeti (hariç) مِأَةٌ وَتِسْعٌ Yüz dokuz أَوْ Ya da عَشْرُ آيَاتٍ Yüz on ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الر **Elif, Lâm, Râ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile muradını?)* بِذٰلِكَ Bununla تِلْكَ **İşte bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler *(Nedir?)* آيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** الْقُرْآنِ Kuranın (ayetleridir) وَالْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Nedir?)* بِمَعْنَى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle kitap ki)* الْحَكِيمِ ، الْمُحْكَمِ **Muhkem** (kitabın ayetleridir)

2. أَكَانَ **Oldu mu ki?** *(Kim için olduğu halde oldu mu ki?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için olduğu halde** أَيْ Yani أَهْلِ مَكَّةَ Mekkeliler için *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar manasında istifhamdır وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ Ve car-mecrur da *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنْ قَوْلِهِ Şu sözünden : *(Ne oldu mu?)* عَجَبًا **Şaşılacak bir şey** *(Bu kelime)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nedir?)* خَبَرُ كَانَ "kâne"nin haberidir وَبِالرَّفْعِ Ve raf ile de *(Nedir?)* اسْمُهَا Onun ismidir وَالْخَبَرُ Bu (isim olduğu) durumda haber وَهُوَ Ki o *(Nedir?)* اسْمُهَا "Kâne"nin ismidir عَلَى الْأُولٰى Birinci şıkta. (Haber şudur:) *(O şaşılacak şey ne oldu?)*

---

[1] يُفَصِّلُ kelimesi hem يـ ile hem de (نُفَصِّلُ şeklinde) نـ ile okunmuştur.

اَنْ اَوْحَيْنَا **Bizim vahy etmemiz** أَيْ إِيحَاؤُنَا Yani bizim vahy eylememiz *(Kime?)* اِلٰى رَجُلٍ **Bir adama** *(Öyle adam ki)* مِنْهُمْ **Onlardan** مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'e [(s.a.v.)] (vahy etmemiz) Allah ona salat ve selam etsin *(Nasıl vasıl vahy etmemiz?)* اَنْ مُفَسِّرَةٌ **Şöyle ki;** -Buradaki En, müfessire/açıklayıcı en'dir- اَنْذِرْ خَوِّفْ **Korkut** *(Kimi korkut?)* النَّاسَ **İnsanları** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Neyle korkut?)* بِالْعَذَابِ Azapla *(Daha ne yap?)* وَبَشِّرْ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَنَّ **Şüphesiz ki** أَيْ بِأَنَّ Yani; bi enne demektir لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* قَدَمَ صِدْقٍ سَلَفَ **Güzel ecir,** takdim ettikleri (amellerin ecri) *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** أَيْ Yani أَجْرًا حَسَنًا Güzel ecir vardır *(Ne sebeple güzel ecir vardır?)* بِمَا قَدَّمُوهُ Sundukları şey sebebiyle *(O sundukları şey de nedendir?)* مِنَ الْأَعْمَالِ Amellerden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kafirler** اِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ **Muhakkak ki bu** Kuran *(Öyle Kuran ki)* الْمُشْتَمِلَ İçeren *(Neyi?)* عَلَى ذٰلِكَ Bu inzar ve müjdeyi *(Nedir bu Kuran?)* لَسِحْرٌ مُبِينٌ بَيِّنٌ **Apaçık bir sihirdir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «لَسَاحِرٌ» Le sâhirun (şeklinde okundu) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ Bu kıraatte "Bu" diye işaret edilen *(Kimdir?)* النَّبِيُّ ﷺ Hz. Peygamberdir [(s.a.v.)]

3. اِنَّ رَبَّكُمُ **Muhakkak ki sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi yarattı?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadar süre içerisinde yarattı?)* فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ **Altı gün içerisinde** *(Neden olan altı gün?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya (günlerin)den أَيْ Yani فِي قَدْرِهَا O miktarda (yarattı) لِأَنَّهُ Zira durum şu ki لَمْ يَكُنْ Yoktu ثَمَّ Orada *(Ne?)* شَمْسٌ Ne güneş وَلَا قَمَرٌ Ve ne de ay وَلَوْ شَاءَ Ve dileseydi eğer لَخَلَقَهُنَّ Elbette yaratırdı *(Ne kadar vakitte?)* فِي لَمْحَةٍ Bir anda وَالْعُدُولُ Dönmek *(Neden dönmek?)* عَنْهُ Bir anda yaratmaktan *(Niçindir?)* لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ Yarattıklarına öğretmek içindir *(Neyi?)* التَّثَبُّتَ İşi sağlam yapmayı ثُمَّ **Sonra da** اسْتَوٰى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** *(Nasıl istiva etti?)* اِسْتِوَاءً Bir istiva ile ki يَلِيقُ Yaraşır *(Kime?)* بِهِ Ona *(Allah ne olduğu halde?)* يُدَبِّرُ **İdare ederek** *(Neyi?)* الْاَمْرَ **İşleri** *(Neredeki işleri?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasındaki مَا مِنْ صِلَةٌ شَفِيعٍ **Hiçbir şefaatçi yoktur** –min zaittir– *(Öyle şefaatçi ki)* يَشْفَعُ Şefaat ediyor *(Kime?)* لِأَحَدٍ Birine اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ **Ancak onun izninden sonra** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neyi?)* لِقَوْلِهِمْ Onların sözlerini *(O sözlerinden bedel, şu sözü)* : إِنَّ الْأَصْنَامَ Muhakkak putlar تَشْفَعُ Şefaat eder *(Kime?)* لَهُمْ Onlara ذٰلِكُمُ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ **İşte bu** yaratan,

idare eden *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbiniz** فَاعْبُدُوهُ **Öyleyse ona ibadet edin** وَحِّدُوهُ Onu tevhit edin اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Hâlâ düşünmez misiniz?** *(Bu kelime)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ Ta harfinin idgam edilmesiyle (okundu) *(Neredeki "te"?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında *(Nereye idgam edilmesiyle?)* فِي الذَّالِ Zel harfine

4. اِلَيْهِ تَعَالٰى Yalnız **Onadır** Allah tealayadır مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** جَمِيعًا **Hepinizin** *(Size bunu vaat etti, Nasıl?)* وَعْدَ اللّٰهِ **Allah'ın vaadi olarak** *(Allah'ın bu vaadi hak oldu, nasıl?)* حَقًّا **Hak olarak** *(Bu iki kelime-va'de ve hakkan kelimeleri nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardırlar مَنْصُوبَانِ Mensupturlar *(Neyle mensupturlar?)* بِفِعْلِهِمَا Fiilleriyle *(Öyle fiil ki)* الْمُقَدَّرِ Mukadder اِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Buradaki elif-nun maddesi)* بِالْكَسْرِ Kesre ile (okundu) *(Ne olduğu halde böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا İstinaf/başlangıç olarak *(Daha?)* وَالْفَتْحِ Ve fetha ile okundu *(Ne üzerine böyle okundu?)* عَلٰى تَقْدِيرِ اللَّامِ Lam takdiri üzerine يَبْدَؤُا **İlk olarak var eder** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Yarattıklarını** أَيْ بَدَأَهُ بِالْإِنْشَاءِ Yani onları inşa etmeye başladı ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra da onu iade eder** *(Neyle?)* بِالْبَعْثِ Diriltmekle ***(Niçin ilk olarak yaratır, sonra da iade eder?)*** لِيَجْزِيَ **Karşılık versin diye** يُثِيبَ Sevap versin diye *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** الصَّالِحَاتِ **Salih şeyleri** ***(Neyle karşılık vermek için?)*** بِالْقِسْطِ **Adaletle** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* شَرَابٌ **İçecek** *(Neden olan içecek?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar sudan** *(Buradaki 'hamim' sözünün anlamı nedir?)* مَاءٍ Bir sudur ki بَالِغٍ Ulaştı *(Neye?)* نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ Nihai hararete *(Daha ne vardır?)* وَعَذَابٌ اَلِيمٌ مُؤْلِمٌ **Ve elîm** can yakıcı **bir azap** ***(Ne sebebiyle elim bir azap vardır?)*** بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ **İnkar etmeleri sebebiyle** أَيْ Yani بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ İnkarları sebebiyle

5. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyledir ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne yaptı?)* ضِيَاءً **Bir ışık** ذَاتَ ضِيَاءٍ Işık kaynağı أَيْ نُورٍ Yani nur *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ve ayı da (yaptı)** نُورًا **Bir nur** *(Daha?)* وَقَدَّرَهُ **Ve ona (aya) belirledi** *(Ne cihetten?)* مِنْ حَيْثُ سَيْرِهِ Onun seyri açısından *(Ne belirledi?)* مَنَازِلَ **Menziller** ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا Yirmi sekiz menzil (belirledi) *(Nerede olan yirmi sekiz menzil?)* فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً Yirmi sekiz gecede *(Yirmi sekiz gece de nedendir?)* مِنْ كُلِّ شَهْرٍ Her aydan وَيَسْتَتِرُ Ve (ay)

gizlendir لَيْلَتَيْنِ İki gece إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا Şayet ay otuz gün ise أَوْ لَيْلَةً Ya da bir gece (gizlenir) إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا Şayet yirmi dokuz gün ise *(Niçin menziller belirledi?)* لِتَعْلَمُوا **Bilesiniz diye** *(Neyle bilesiniz diye?)* بِذٰلِكَ Bu menzillerle عَدَدَ السِّنِينَ **Senelerin sayısını** *(Daha neyi bilesiniz diye?)* وَالْحِسَابَ **Ve hesabı** مَا خَلَقَ **Yaratmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* ذٰلِكَ الْمَذْكُورَ **Bu** zikredilenleri إِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile** لَا عَبَثًا Boş yere değil تَعَالٰى Yüce olmuştur (o Allah) *(Neden yüce olmuştur?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan يُفَصِّلُ **Tek tek açıklar** *(Bu kelime)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالنُّونِ Ve nun ile يُبَيِّنُ Beyan eder (demektir) *(Neyi tek tek açıklar?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَعْلَمُونَ **Bilirler** يَتَدَبَّرُونَ Düşünürler

6. إِنَّ فِي اخْتِلَافِ الَّيْلِ **Muhakkak ki gecenin değişmesinde vardır** *(Daha neyin değişmesinde?)* وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün** *(Ne şekilde değişmesinde?)* بِالذَّهَابِ وَالْمَجِيءِ Gidip gelmekle *(Daha?)* وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Ve fazlalaşmak ve eksilmekle *(Daha nede vardır?)* وَمَا **Ol şeyde ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nerede yarattı?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Göklerde yarattığı şey de nedendir?)* مِنْ مَلَائِكَةٍ Melekler *(Daha?)* وَشَمْسٍ Güneş *(Daha?)* وَقَمَرٍ Ay *(Daha?)* وَنُجُومٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Yıldızlar ve diğerleri *(Daha nerede yarattı?)* وَالْاَرْضِ **Yeryüzünde** فِي الْاَرْضِ Yeryüzü içerisinde *(Yeryüzü içinde yarattığı şeyler de nedendir?)* مِنْ حَيَوَانٍ Hayvanlar *(Daha?)* وَجِبَالٍ Dağlar *(Daha?)* وَبِحَارٍ Denizler *(Daha?)* وَأَنْهَارٍ Nehirler *(Daha?)* وَأَشْجَارٍ وَغَيْرِهَا Ağaçlar ve diğer başka şeyler *(Tüm bunlarda ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى Allah tealanın kudretine *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** فَيُؤْمِنُونَ Bundan dolayı iman ederler خَصَّهُمْ Onları tahsis etti *(Neyle?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin tahsis etti?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar elbette *(Nedir?)* الْمُنْتَفِعُونَ Faydalanılanlardır *(Neyle?)* بِهَا Kendileriyle

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بَدَلَ الْآخِرَةِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهَا ﴿وَاطْمَاَنُّوا بِهَا﴾ سَكَنُوا إِلَيْهَا ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا﴾ دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿غَافِلُونَ ﴿٧﴾﴾ تَارِكُونَ النَّظَرَ فِيهَا ﴿أُولٰٓئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي ﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ﴾ يُرْشِدُهُمْ ﴿رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ﴾ بِهِ بِأَنْ يَجْعَلَ لَهُمْ نُورًا يَهْتَدُونَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾﴾ ﴿دَعْوٰيهُمْ فِيهَا﴾ طَلَبُهُمْ يَشْتَهُونَهُ فِي الْجَنَّةِ أَنْ يَقُولُوا ﴿سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ﴾ أَيْ يَا اَللّٰهُ فَإِذَا مَا طَلَبُوهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ ﴿وَتَحِيَّتُهُمْ﴾ فِيمَا بَيْنَهُمْ ﴿فِيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾﴾ وَنَزَلَ لَمَّا اسْتَعْجَلَ الْمُشْرِكُونَ الْعَذَابَ ﴿وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ﴾ أَيْ كَاسْتِعْجَالِهِمْ ﴿بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ ﴿اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ بِأَنْ يُهْلِكَهُمْ وَلٰكِنْ يُمَهِّلُهُمْ ﴿فَنَذَرُ﴾ نَتْرُكُ ﴿الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ مُتَحَيِّرِينَ ﴿وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ﴾ اَلْكَافِرَ ﴿الضُّرُّ﴾ اَلْمَرَضُ وَالْفَقْرُ ﴿دَعَانَا لِجَنْبِهٖٓ﴾ أَيْ مُضْطَجِعًا ﴿اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَائِمًا﴾ أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ﴾ عَلٰى كُفْرِهِ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُ ﴿لَمْ يَدْعُنَآ اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذٰلِكَ﴾ كَمَا زُيِّنَ لَهُ الدُّعَاءُ عِنْدَ الضَّرَرِ وَالْإِعْرَاضُ عِنْدَ الرَّخَاءِ ﴿زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ﴾ اَلْأُمَمَ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَمَّا ظَلَمُوا﴾ بِالشِّرْكِ ﴿وَ﴾ قَدْ ﴿جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلٰى صِدْقِهِمْ ﴿وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ عَطْفٌ عَلٰى ظَلَمُوا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَهْلَكْنَا أُولٰئِكَ ﴿نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾﴾ اَلْكَافِرِينَ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿خَلَائِفَ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ ﴿فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾﴾ فِيهَا وَهَلْ تَعْتَبِرُونَ بِهِمْ فَتُصَدِّقُوا رُسُلَنَا

TÜRKÇE ANLAMI

7. **O kimseler ki,** dirilmek suretiyle **bize kavuşacaklarını ümit etmezler ve** inkâr ettikleri için ahiret hayatına karşılık **dünya hayatına razı olmuş, onunla huzur bulmuşlardır. Ve o kimseler ki onlar Bizim ayetlerimizden,** birliğimizin delillerinden **gafillerdir,** o delillere bakmazlar.

8. **İşte onların varacakları yer, kendi kazanmış oldukları şey** olan şirk ve masiyetler **sebebiyle ateştir.**

9. **O kimseler ki, imân ettiler ve sâlih amellerde bulundular, şüphe yok ki, imân etmiş olmaları sebebiyle Rableri** onlara, kıyamet gününde kendisiyle doğru yolu bulacakları bir nur ihsan etmek suretiyle **onları hidâyete erdirir, Naîm cennetlerinde onların altlarından ırmaklar akar.**

10. **Orada duaları,** canlarının çektiği şeyi istemeleri şöyledir: **« Allah'ım! Seni tesbih ve tehzih ederiz»** Yani "Ey Allah" deyip isteyince istekleri hemen oluverir. **Orada** kendi aralarındaki **sağlık temennilleri de: «Selâmette olunuz» dur. Dualarının sonu da: «Hamd[1] âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur!» demektir.**

Müşrikler çarçabuk azap gelmesini istediklerinde şu ayet inmiştir:

11. **Eğer Allah, nâsa, hayrı çarçabuk istedikleri** gibi **şerri de alelacele verecek olsa idi elbette** kendilerini helak etmek suretiyle **onlara ecelleri[2] bitirilmiş olurdu[3].** Şu kadarı var ki Cenab- Hak onlara mühlet verir. **Artık Bize kavuşmalarını ummayanları, kendi azgınlıkları içinde** şaşkın şaşkın **bocalar bir halde bırakırız.**

12. **Ve** kafir bir **insana** hastalık ve fakirlik gibi **bir sıkıntı dokununca da, yanı üzerine yatarken veya otururken veya ayakta iken** yani herhalükarda **bize dua eder. Ne zaman ki ondan o sıkıntıyı açarız, sanki[4]** o **kendisine dokunmuş olan bir sıkıntıdan dolayı Bize hiç yalvarmamış gibi** küfrüne **döner. İşte müsrifler,** müşrikler **için yaptıkları şeyler** -musibet esnasında dua etmek, rahatlıkta ise yüz çevirmek kendisine süslendiği gibi- **böylece süslenmiştir.**

13. Ey Mekkeliler! **Andolsun ki, Biz sizden evvelki nice nesilleri,** ümmetleri şirk koşmak suretiyle **zulmettikleri zaman helâk ettik. Halbuki, onlara peygamberleri** doğruluklarını gösteren **beyine-ler ile gelmişlerdi; onlar ise imân etmediler.[5] İşte** onları helak ettiğimiz gibi **günahkâr,** kafir **olan kavmi Biz böyle cezalandırırız.**

14. Ey Mekkeliler! **Sonra onların ardından sizi yeryüzünde halifeler[6] yaptık ki,** orada **nasıl amelde bulunacağınıza,** onlardan ibret alıp elçilerimizi doğrulayacak mısınız **bakalım?**

---

[1] أَنِ الْحَمْدُ sözündeki أَنْ müfesiredir.

[2] أَجَلُهُمْ kelimesi hem raf ile, hem de nasb ile okunmuştur. (لقضي fiili malum okunduğunda أَجَلَهُمْ kelimesi nasb ile, meçhul okunduğunda ise raf ile okunur.)

[3] لقضي kelimesi hem malum hem de meçhul olarak okunmuştur.

[4] كَأَنْ kelimesindeki elif-nun, أَنَّ den muhaffef olup ismi mahzuftur; "كَأَنَّهُ sanki o" takdirindedir.

[5] وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا cümlesi ظَلَمُوا cümlesi üzerine atıftır.

[6] خَلاَئِفَ kelimesi خَلِيفَة kelimesinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

7. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** *(Ne şekilde karşılaşmayı?)* بِالْبَعْثِ Dirilmek suretiyle *(Daha?)* وَرَضُوا **Ve (o kimseler ki) razı oldular** *(Neye?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatına** *(Neye karşılık?)* بَدَلَ الْآخِرَةِ Ahirete karşılık *(Niçin ahiret yerine dünyaya razı olmuşlardır?)* لِإِنْكَارِهِمْ Onlar inkar ettikleri için *(Neyi?)* لَهَا Ahireti *(Daha kimler?)* وَاطْمَأَنُّوا **Ve (o kimseler ki) tatmin oldular** *(Neyle tatmin oldular?)* بِهَا **O dünya hayatıyla**إِلَيْهَا سَكَنُوا Onunla sükunete/huzura kavuşanlar *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** عَنْ آيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** دَلَائِلِ وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimizin delillerinden *(Nedirler?)* غَافِلُونَ **Gafillerdir** تَارِكُونَ Terk edicilerdir *(Neyi?)* النَّظَرَ Bakıp-düşünmeyi *(Nerede?)* فِيهَا Ayetlerimizde

8. أُولٰئِكَ **İşte onlar** مَأْوٰيهُمُ **Onların varacakları yer** *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** *(Ne sebebiyle onların varacakları yer ateştir?)* بِمَا كَانُوا **Olmaları sebebiyle** يَكْسِبُونَ **Kazanıyor** *(Onların kazandıkları şey de nedendir?)* مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي Şirk ve masiyet

9. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih işler** يَهْدِيهِمْ **Onlara hidayet eder** يُرْشِدُهُمْ İrşat eder onları *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Onların rabbi** *(Ne sebebiyle onlara hidayet eder?)* بِإِيمَانِهِمْ **İmanları sebebiyle** *(Kime imanları?)* بِهِ Kendisine *(Ne şekilde onlara hidayet eder?)* بِأَنْ يَجْعَلَ Yapmak suretiyle *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yapmak suretiyle?)* نُورًا Bir nur ki يَهْتَدُونَ Doğruyu buluyorlar *(Neyle?)* بِهِ O nurla *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمُ **Onların altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Nerede altlarından nehirler akar?)* فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerinde**

10. دَعْوٰيهُمْ **Onların duaları** *(Neredeki duaları?)* فِيهَا **Oradaki** طَلَبُهُمْ Onların istekleri *(Öyle istekleri ki)* يَشْتَهُونَهُ Onu arzulayacaklar *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Nedir?)* أَنْ يَقُولُوا Şu sözleridir : سُبْحَانَكَ **Tenzih ederiz seni** اللّٰهُمَّ **Ey Allah'ım!** أَيْ Yani يَا اَللّٰهُ Ey Allah (demektir) فَإِذَا مَا طَلَبُوهُ Onu diledikleri anda بَيْنَ أَيْدِيهِمْ Önlerinde bulurlar onuوَتَحِيَّتُهُمْ **Ve dirlik temennileri de** فِيمَا بَيْنَهُمْ Aralarındaki *(Nerede olan*

dirlik temennileri?) فِيهَا **Orada** *(Nedir?)* سَلَامٌ **Selamdır** وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ **Ve onların dualarının sonu da** اَنْ مُفَسِّرَةٌ **Şudur ki** – Buradaki en, müfessiredir- اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi**

11. وَنَزَلَ İndi *(Ne vakit?)* لَمَّا اسْتَعْجَلَ Ne zaman ki acele istedi *(Kim?)* الْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Neyi ?)* الْعَذَابَ Azabı : وَلَوْ يُعَجِّلُ **Şayet çabuklaştırsaydı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Neyi?)* الشَّرَّ **Şerri** *(Ne gibi?)* اسْتِعْجَالَهُمْ أَيْ كَاسْتِعْجَالِهِمْ **Onların acele istemeleri gibi** *(Neyi?)* بِالْخَيْرِ **Hayrı** لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Bu kelime..)* بِالْبِنَاءِ Bina edilmekle (okundu) *(Neye?)* لِلْمَفْعُولِ Mefule (yani meçhul sigayle 'lekuziye' şeklinde) *(Daha neye bina edilmekle okundu?)* وَلِلْفَاعِلِ Ve fail için (yani malum sigayle 'le kazâ şeklinde) *(Kime hüküm verilirdi?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne hüküm verilirdi?)* اَجَلُهُمْ **Onların ecelleri** *(Bu kelime..)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Daha?)* وَالنَّصْبِ Ve nasp ile (okundu) *(Ne şekilde onlara ecelleri hüküm verilirdi?)* بِأَنْ يُهْلِكَهُمْ Onları helak etmek suretiyle وَلٰكِنْ يُمَهِّلُهُمْ Şu kadarı var ki onlara mühlet verir فَنَذَرُ نَتْرُكُ **Bırakırız** terk ederiz *(Kimi?)* الَّذِينَ **Ol kimseleri ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** فِي طُغْيَانِهِمْ **Azgınlıkları içerisinde** يَعْمَهُونَ **Bocalayıp-dururlar** يَتَرَدَّدُونَ Tereddüt ederler *(Ne oldukları halde?)* مُتَحَيِّرِينَ Şaşırmışlar olarak

12. وَاِذَا مَسَّ **Ve dokunduğunda** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ الْكَافِرَ **İnsana** kafire *(Ne dokunduğunda?)* الضُّرُّ، الْمَرَضُ وَالْفَقْرُ **Bir zarar** hastalık ve fakirlik دَعَانَا **Bize dua eder** *(Ne üzerine olduğu halde dua eder?)* لِجَنْبِهٖ أَيْ مُضْطَجِعًا **Yanı üzere olduğu halde** yatarak اَوْ قَاعِدًا **Ya da oturarak** اَوْ قَائِمًا **Ya da ayakta** أَيْ فِي كُلِّ حَالٍ Yani her halükarda فَلَمَّا كَشَفْنَا **Ama ne zaman ki biz açıvermiş oluruz** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Neyi?)* ضُرَّهُ **Zararını** مَرَّ **Dönüp-gider** *(Ne üzerine dönüp-gider?)* عَلٰى كُفْرِهٖ Küfrü üzerine كَاَنْ مُخَفَّفَةٌ **Sanki** –(Şeddeli enne'den) tahfif edilmiştir– وَاسْمُهَا İsmi de *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ Yani كَأَنَّهُ Sanki o لَمْ يَدْعُنَا **Bize dua etmemiş gibi** *(Neye dair dua etmemiş?)* اِلٰى ضُرٍّ **O zarara dair ki** مَسَّهُ **Ona dokundu** كَذٰلِكَ **İşte aynı şekilde** كَمَا زُيِّنَ Süslendiği gibi *(Kime?)* لَهُ

O kişiye *(Ne?)* الدُّعَاءُ Dua *(Ne vakit?)* عِنْدَ الضَّرَرِ Zarar esnasında *(Daha?)* وَالْإِعْرَاضُ Ve yüz çevirme *(Ne vakit?)* عِنْدَ الرَّخَاءِ Rahatlık esnasında **زُيِّنَ Süslendi** *(Kim için?)* **لِلْمُسْرِفِينَ، اَلْمُشْرِكِينَ İsrafçılar** müşrikler **için** *(Ne süslendi?)* **مَا Ol şey ki كَانُوا Onlar idiler يَعْمَلُونَ Yapıyor**

13. **وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا Ve andolsun ki elbette biz helak ettik** *(Kimi?)* **اَلْقُرُونَ اَلْأُمَمَ Nesilleri** ümmetleri *(Öyle nesiller ki)* **مِنْ قَبْلِكُمْ Sizden önceki** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne vakit helak ettik?)* **لَمَّا ظَلَمُوا Ne zaman ki zulmettiler** *(Neyle zulmettiler?)* بِالشِّرْكِ Şirk koşmakla وَ قَدْ جَاءَتْهُمْ **Ve** elbette **getirmişti onlara** *(Kim?)* **رُسُلُهُمْ Onların peygamberleri** *(Neyi getirmişti?)* **بِالْبَيِّنَاتِ Açık delilleri** *(Öyle delilleri ki)* اَلدَّالَّاتِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِهِمْ Onların doğruluklarına *(Daha ne vakit biz onları helak ettik?)* **وَمَا كَانُوا Ve onlar olmadıklarında لِيُؤْمِنُوا İman eder** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلٰى ظَلَمُوا Zalemû üzerine **كَذٰلِكَ Yine aynı şekilde** كَمَا أَهْلَكْنَا Helak ettiğimiz gibi *(Kimi?)* أُولٰئِكَ Bunları **نَجْزِي Cezalandırırız** *(Kimi?)* **اَلْقَوْمَ Bir kavmi ki اَلْمُجْرِمِينَ اَلْكَافِرِينَ Suçlu-günahkarlardır,** kafirlerdir

14. **ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ Sonra sizi kıldık** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! *(Ne kıldık?)* **خَلَائِفَ Halifeler** *(Buradaki 'halâife' kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَلِيفَةٍ Halifetin kelimesinin cemisidir *(Nerede halifeler kıldık?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** *(Ne vakit?)* **مِنْ بَعْدِهِمْ Onlardan sonra** *(Niçin sizi halifeler kıldık?)* **لِنَنْظُرَ Bakalım diye كَيْفَ Nasıl تَعْمَلُونَ davranıyorsunuz** *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَهَلْ تَعْتَبِرُونَ İbret alıyor musunuz? *(Kimlerle?)* بِهِمْ Onlarla فَتُصَدِّقُوا Böylece doğrulayasınız *(Kimi?)* رُسُلَنَا Elçilerimizi

﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ اَلْقُرْآنُ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾
لَا يَخَافُونَ الْبَعْثَ ﴿ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَا﴾ لَيْسَ فِيهِ عَيْبُ آلِهَتِنَا ﴿اَوْ بَدِّلْهُ﴾ مِنْ تِلْقَاءِ
نَفْسِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَا يَكُونُ﴾ يَنْبَغِي ﴿لِيۤ اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ﴾ قِبَلِ ﴿نَفْسِي اِنْ﴾ مَا
﴿اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي﴾ بِتَبْدِيلِهِ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾﴾
هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿قُلْ لَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَاۤ اَدْرٰيكُمْ﴾ أَعْلَمَكُمْ ﴿بِهِ﴾ وَلَا نَافِيَةٌ
عَطْفٌ عَلٰى مَا قَبْلَهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَامٍ جَوَابُ لَوْ أَيْ لَأَعْلَمَكُمْ بِهِ عَلٰى لِسَانِ غَيْرِي ﴿فَقَدْ
لَبِثْتُ﴾ مَكَثْتُ ﴿فِيكُمْ عُمُرًا﴾ سِنِينًا أَرْبَعِينَ ﴿مِنْ قَبْلِهِ﴾ لَا أُحَدِّثُكُمْ بِشَيْءٍ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ
﴿١٦﴾﴾ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ قِبَلِي ﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ
الشَّرِيكِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ﴾ يَسْعَدُ ﴿الْمُجْرِمُونَ
﴿١٧﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مَا لَا يَضُرُّهُمْ﴾ إِنْ لَمْ يَعْبُدُوهُ
﴿وَلَا يَنْفَعُهُمْ﴾ إِنْ عَبَدُوهُ وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ عَنْهَا ﴿هٰٓؤُلَاۤءِ شُفَعَاۤؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ قُلْ﴾
لَهُمْ ﴿اَتُنَبِّئُونَ اللّٰهَ﴾ تُخْبِرُونَهُ ﴿بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ
إِذْ لَوْ كَانَ لَهُ شَرِيكٌ لَعَلِمَهُ إِذْ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا
يُشْرِكُونَ﴾ ـهُ مَعَهُ ﴿١٨﴾ ﴿وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّاۤ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ عَلٰى دِينٍ وَاحِدٍ وَهُوَ الْإِسْلَامُ
مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلٰى نُوحٍ وَقِيلَ مِنْ عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ إِلٰى عَمْرِو بْنِ لُحَيٍّ ﴿فَاخْتَلَفُوا﴾ بِأَنْ ثَبَتَ
بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ
﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا ﴿فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾﴾ مِنَ الدِّينِ بِتَعْذِيبِ
الْكَافِرِينَ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَاۤ﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿اٰيَةٌ مِنْ
رَبِّهِ﴾ كَمَا كَانَ لِلْأَنْبِيَاءِ مِنَ النَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الْغَيْبُ﴾ مَا غَابَ عَنِ
الْعِبَادِ أَيْ أَمْرُهُ ﴿لِلّٰهِ﴾ وَمِنْهُ الْآيَاتُ فَلَا يَأْتِي بِهَا إِلَّا هُوَ وَإِنَّمَا عَلَيَّ التَّبْلِيغُ ﴿فَانْتَظِرُوا﴾
اَلْعَذَابَ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

15. Bizim apaçık[1] Kur'ân **âyetlerimiz onlara okunduğu zaman, Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar,** dirilişten korkmayanlar **dedi ki:** «İçerisinde ilahlarımızı ayıplayan hiçbir söz bulunmayan **bundan başka bir Kur'an getir veya bunu** kendi tarafından **değiştir.»** Onlara **de ki:**

---

[1] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

«Onu kendi tarafımdan değiştiremem. Ben başkasına değil,[1] **ancak bana vahyedilene tâbi olurum. Şüphe yok ki, ben** onu değiştirmek suretiyle **Rabbime isyan edersem büyük bir gün** olan kıyamet günün**ün azabından korkarım.»**

16. De ki: «Eğer Allah dileseydi onu size okumazdım ve onu size bildirmezdi.[2] **Muhakkak ki, ben ondan evvel sizin aranızda** size hiçbir şeyden bahsetmeksizin **bir ömür,** kırk sene **sürmüştüm. Siz hiç akıllıca düşünmez misiniz** ki o benim kendimden olan bir şey değildir?»

17. Artık kendisine ortak nispet etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunandan veya O'nun ayetlerini** Kur'ân'ı **yalanlayandan daha zalim kim vardır?** Yani daha zalim kimse yoktur. **Durum şu ki, suçlular,** müşrikler **kurtuluşa eremezler.**

18. Ve onlar, Allah'tan başka, ondan gayrı ibadet etmedikleri takdirde **kendilerine ne zarar, ne de** ibadet ettikleri takdirde **fayda veremeyecek olan** put**lara ibadet ederler ve** onlar hakkında **derler ki: «Bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir.»** Onlara **de ki: «Allah'a ne göklerde ve ne de yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyor,** bildiriyor**sunuz?**[3] Zira kendisinin bir ortağı olsaydı –hiçbir şey ona gizli kalmadığından– elbette onu bilirdi. **O, onların** kendisine **şirk koştukları şeylerden münezzehtir,** onu tenzih ederiz»

19. Ve insanlar Adem'den(a.s.) Nuh'a(a.s.) kadar -ya da dendiğine göre İbrahim'den(a.s.) Amr b. Lühayy'a kadar- tek bir din; yani İslam üzere olan **bir ümmetten başka değildi. Sonra** bir kısmının iman üzere sabit kalması, bir kısmının da kâfir olması sonucu **ihtilafa düştüler. Eğer Rabbin tarafından** *'kıyamet gününe kadar cezayı ertelemek'* şeklinde **geçmiş bir kelime bulunmasaydı, o** insan**ların aralarında ihtilâfa düştükleri şey** olan din **hususunda elbette ki** kâfirlere azap etmek suretiyle dünyada **hükmolunurdu.**

20. Ve Mekkeliler **derler ki: «O'na,** Muhammed'e(s.a.v.) **Rabbi tarafından** diğer peygamberlerde bulunan deve, asa ve el mucizeleri gibi **bir mucize indirilmeli değil miydi?»** Onlara **de ki: «Gayb**ın, kullara gözükmeyenin işi, **ancak Allah'a aittir.** Mucizeler de böyledir; onları ancak Allah getirir. Benim vazifem ise sadece tebliğ etmektir. **Artık** iman etmezseniz azabı **bekleyiniz, şüphe yok ki, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.»**

---

[1] إِنْ أَتَّبِعُ cümlesindeki إن, ما anlamındadır.

[2] وَلَا أَدْرَاكُمْ sözündeki لا nafiye olup öncesine (مَا تَلَوْتُهُ) atıftır. Bir kıraatte de لو'in cevabı olarak lâm ile okunmuştur. Bu kıraatte mana şöyledir: "Elbette onu benden başkasının diliyle öğretirdir"

[3] Ayetteki istifham inkar anlamındadır.

KELİME ANLAMI

15. وَاِذَا تُتْلٰى **Ve okunduğunda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne okunduğunda?)* اٰيَاتُنَا، اَلْقُرْاٰنَ **Bizim ayetlerimiz** kuran *(O ayetler ne olduğu halde?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık oldukları halde** ظَاهِرَاتٍ Zahir oldukları halde *(Buradaki Beyyinatin kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** لَا يَخَافُونَ Korkmayanlar *(Neden?)* اَلْبَعْثَ Dirilmekten اِئْتِ **Getir** *(Neyi?)* بِقُرْاٰنٍ **Bir Kuran ki** غَيْرِ هٰذَا **Bundan başka** لَيْسَ فِيهِ Kendisinde olmayan *(Ne?)* عَيْبَ اٰلِهَتِنَا İlahlarımızı ayıplama اَوْ بَدِّلْهُ **Ya da değiştir onu** *(Kim tarafından?)* مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِكَ Kendi tarafından değiştir قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara مَا يَكُونُ **Olmaz** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kim için olmaz?)* لِي **Benim için** *(Ne olmaz?)* اَنْ اُبَدِّلَهُ **Onu değiştirmem** *(Kim tarafından değiştirmem?)* مِنْ تِلْقَاءِ قِبَلِ نَفْسِي **Kendi tarafımdan** اِنْ مَا اَتَّبِعُ **Ben uymam** –Buradaki in, mâ anlamındadır– اِلَّا مَا **Ancak o şeye ki** يُوحٰى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkarım** اِنْ عَصَيْتُ **Şayet asi olursam** *(Kime asi olursam?)* رَبِّي **Rabbime** *(Ne şekilde asi olursam?)* بِتَبْدِيلِهِ Onu değiştirmek suretiyle *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük bir günün azabından** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

16. قُلْ **De ki** لَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** مَا تَلَوْتُهُ **Onu okumazdım** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha?)* وَلَا اَدْرٰيكُمْ، اَعْلَمَكُمْ **Ve bildirmezdi size** *(Neyi bildirmezdi?)* بِهِ **Onu** وَلَا La harfi *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Nafiyedir *(Daha nedir?)* عَطْفٌ Ve atıftır *(Nereye?)* عَلٰى مَا قَبْلَهُ Öncesine وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) *(Ne ile?)* بِلَامٍ Lam ile (le edrâküm şeklinde) *(Öyle lev ile ki)* جَوَابُ لَوْ Lev' in cevabı olarak أَيْ لَأَعْلَمَكُمْ Yani (Bu takdir mana şöyle olur) elbette size bildirirdi *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Ne üzerine bildirirdi?)* عَلٰى لِسَانِ غَيْرِي Benden başkasının diliyle فَقَدْ لَبِثْتُ، مَكَثْتُ **Muhakkak ki ben kaldım** bekledim *(Nerede kaldım?)* فِيكُمْ **Sizin aranızda** *(Ne kadar kaldım?)* عُمُرًا سِنِينًا اَرْبَعِينَ **Bir ömür,** Kırk sene *(Ne vakit kaldım?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** لَا اُحَدِّثُكُمْ Size bahsetmiyordum *(Neyden?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeyden اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıl erdiremiyor musunuz?** أَنَّهُ لَيْسَ Ki O kuran değildir *(Ne değildir?)* مِنْ قِبَلِي Benim tarafımdan

17. فَمَنْ **Kim!** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **Ol kimseden ki** افْتَرٰى **İftira attı** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** *(Neyi iftira olarak attı?)* كَذِبًا **Bir yalan** *(Ne şekilde Allah'a yalan iftira attı?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona أَوْ **Ya da** (o kimseden ki) كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi yalanladı?)* بِاٰيَاتِهِ اَلْقُرْآنِ **Onun ayetlerini,** Kuranı إِنَّهُ **Muhakkak durum şu ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani şan لَا يُفْلِحُ **Kurtuluşa ermez** يَسْعَدُ Saadete erişmez *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ، اَلْمُشْرِكُونَ **Suçlu-günahkarlar,** müşrikler

18. وَيَعْبُدُونَ **Ve ibadet ediyorlar** *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَيْ غَيْرِهِ **(O ibadet ettikleri şeyler) Allah'tan başka olduğu halde** *(Kime ibadet ediyorlar?)* مَا **Ol şeye ki** لَا يَضُرُّهُمْ **Onlara zarar vermez** إِنْ لَمْ يَعْبُدُوهُ Şayet ona ibadet etmeseler *(Daha?)* وَلَا يَنْفَعُهُمْ **Ve onlara fayda da vermez** إِنْ عَبَدُوهُ Şayet ona ibadet etmeseler وَهُوَ Bunlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır وَيَقُولُونَ **Ve derler** *(Ne hakkında?)* عَنْهَا O putlar hakkında هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** *(Nedir?)* شُفَعَاؤُنَا **Bizim şefaatçilerimizdir** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara أَتُنَبِّئُونَ **Yoksa siz bildiriyor musunuz?** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** تُخْبِرُونَهُ Haber mi veriyorsunuz ona? *(Neyi bildiriyor musunuz?)* بِمَا **Ol şeyi ki** لَا يَعْلَمُ **O bilmiyor** *(Nerede bilmediği?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne gökler de** *(Daha?)* وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ve ne de yeryüzünde** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar anlamında istifhamdır إِذْ لَوْ كَانَ Zira şayet olsaydı لَهُ Onun için *(Ne?)* شَرِيكٌ Ortak لَعَلِمَهُ Elbette onu bilirdi إِذْ لَا يَخْفَى Çünkü gizli kalmaz *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne gizli kalmaz?)* شَيْءٌ Hiçbir şey سُبْحَانَهُ **O münezzehtir** *(Tenzih ederiz onu)* تَنْزِيهًا Tenzih etmekle tenzih ederiz *(Kimi?)* لَهُ Onu وَتَعَالٰى **Ve o yücedir** *(Neden yücedir?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** يُشْرِكُونَ بِهِ Onu **ortak koşuyorsunuz** *(Kimle birlikte ortak koşuyorsunuz?)* مَعَهُ Onunla birlikte

19. وَمَا كَانَ **Ve değildi** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً **Ancak tek ümmet** *(Ne üzerine idiler?)* عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ Tek din üzerine وَهُوَ O din de *(Nedir?)* الْإِسْلَامُ İslam dinidir *(Neden beri?)* مِنْ لَدُنْ آدَمَ Adem'den إِلَى نُوحٍ Nuh'a kadar وَقِيلَ Dendi ki مِنْ عَهْدِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in zamanından إِلَى عَمْرِو بْنِ لُحَيٍّ Amr b. Luhayy'a kadar فَاخْتَلَفُوا **Sonra ihtilafa düştüler** *(Nasıl?)* بِأَنْ Şöyle ki ثَبَتَ Sebat etti *(Kim?)* بَعْضٌ Bazısı *(Daha?)* وَكَفَرَ Ve kafir oldu *(Kim?)* بَعْضٌ Diğer bazısı وَلَوْلَا كَلِمَةٌ

Kelime olmasaydı سَبَقَتْ **Geçmiş** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne şekilde?)* بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ Cezanın ertelenmesi şeklinde *(Nereye?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** أَيِ النَّاسِ Yani insanların arasında *(Nerede hüküm verilirdi?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne konuda hüküm verilirdi?)* فِيمَا **Ol şeyde ki** فِيهِ يَخْتَلِفُونَ **O şeyde ihtilafa düşüyorlar** *(İhtilafa düştükleri şey de nedendir?)* مِنَ الدِّينِ Din konusunda *(Ne şekilde hüküm verilirdi?)* بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ Kafirlere azap etmekle

20. وَيَقُولُونَ **Ve derler** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekkeliler لَوْلَا هَلَّا **Keşke** olsaydı ya! أُنْزِلَ **İndirilseydi** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammet *(s.a.v.)* üzerine *(Ne indirilseydi?)* آيَةٌ **Bir ayet** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Onun Rabbinden** *(Ne gibi?)* كَمَا كَانَ Olduğu gibi *(Kim için?)* لِلْأَنْبِيَاءِ Peygamberler için *(Peygamberler için olan şey de nedir?)* مِنَ النَّاقَةِ Ve deve *(Daha?)* وَالْعَصَا Ve asa *(Daha?)* وَالْيَدِ Ve el فَقُلْ لَهُمْ **De ki** onlara إِنَّمَا الْغَيْبُ **Gayb ancak** مَا Ol şey ki غَابَ Gaip oldu *(Kimden?)* عَنِ الْعِبَادِ Kullardan أَيْ أَمْرِهِ Yani gaybın durumu *(Nedir?)* لِلَّهِ **Allah içindir** وَمِنْهُ Ve bu gaybtandır *(Ne?)* الْآيَاتُ Ayetler فَلَا يَأْتِي بِهَا Onları getirmez إِلَّا هُوَ Ancak o وَإِنَّمَا عَلَيَّ Benim üzerime olan ancak *(Nedir?)* التَّبْلِيغُ Tebliğ/ulaştırmaktır فَانْتَظِرُوا الْعَذَابَ **Artık bekleyin** azabı إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Şayet iman etmezseniz إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim**

﴿وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿رَحْمَةً﴾ مَطَرًا وَخِصْبًا ﴿مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ﴾ بُؤْسٍ وَجَدْبٍ ﴿مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي اٰيَاتِنَا﴾ بِالْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا﴾ مُجَازَاةً ﴿اِنَّ رُسُلَنَا﴾ اَلْحَفَظَةَ ﴿يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (يَنْشُرُكُمْ) ﴿فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتّٰٓى اِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ﴾ اَلسُّفُنِ ﴿وَجَرَيْنَ بِهِمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ﴾ لَيِّنَةٍ ﴿وَفَرِحُوا بِهَا جَآءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ﴾ شَدِيدَةُ الْهُبُوبِ تَكْسِرُ كُلَّ شَيْءٍ ﴿وَجَآءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ اُحِيطَ بِهِمْ﴾ أَيْ أُهْلِكُوا ﴿دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ اَلدُّعَاءَ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ الْقَسَمِ ﴿اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِهِ﴾ الْأَهْوَالِ ﴿لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٢﴾﴾ اَلْمُوَحِّدِينَ ﴿فَلَمَّآ اَنْجٰيهُمْ اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ﴾ ظُلْمُكُمْ ﴿عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ﴾ لِأَنَّ إِثْمَهُ عَلَيْهَا هُوَ ﴿مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ تَمَتَّعُونَ فِيهَا قَلِيلًا ﴿ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾﴾ فَنُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ (مَتَاعَ) أَيْ تَتَمَتَّعُونَ ﴿اِنَّمَا مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ﴾ مَطَرٍ ﴿اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ﴾ بِسَبَبِهِ ﴿نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾ وَاشْتَبَكَ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ ﴿مِمَّا يَاْكُلُ النَّاسُ﴾ مِنَ الْبُرِّ وَالشَّعِيرِ وَغَيْرِهِمَا ﴿وَالْاَنْعَامُ﴾ مِنَ الْكَلَإِ ﴿حَتّٰٓى اِذَآ اَخَذَتِ الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا﴾ بَهْجَتَهَا مِنَ النَّبَاتِ ﴿وَازَّيَّنَتْ﴾ بِالزَّهْرِ وَأَصْلُهُ تَزَيَّنَتْ أُبْدِلَتِ التَّاءُ زَايًا وَأُدْغِمَتْ فِى الزَّايِ ﴿وَظَنَّ اَهْلُهَآ اَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَآ﴾ مُتَمَكِّنُونَ مِنْ تَحْصِيلِ ثِمَارِهَا ﴿اَتٰيهَآ اَمْرُنَا﴾ قَضَاؤُنَا أَوْ عَذَابُنَا ﴿لَيْلًا اَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا﴾ أَيْ زَرْعَهَا ﴿حَصِيدًا﴾ كَالْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهَا ﴿لَمْ تَغْنَ﴾ تَكُنْ ﴿بِالْاَمْسِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ﴾ نُبَيِّنُ ﴿الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿وَاللّٰهُ يَدْعُوٓا اِلٰى دَارِ السَّلَامِ﴾ أَيِ السَّلَامَةِ وَهِيَ الْجَنَّةُ بِالدُّعَاءِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ

TÜRKÇE ANLAMI

21. **İnsanlara,** yani Mekkeli kafirlere **kendilerini kaplayan bir sıkıntıdan,** şiddetli ihtiyaç ve kuraklıktan **sonra bir rahmet,** yağmur ve bereket **tattırdığımız zaman Bizim âyetlerimiz hakkında onların derhal** alaya almak ve yalanlamak suretiyle **bir hileleri/tuzakları vardır.** Onlara **de ki: «Allah hile**lere karşılık verme **bakımından daha çabuktur.» Şüphe yok ki, Bizim elçilerimiz** olan hafaza melekleri **ne hile yaparsanız**[1] **hepsini yazarlar.**

---

[1] تَمْكُرُونَ kelimesi hem تـ harfi ile hem de (يَمْكُرُونَ şeklinde) يـ ile okunmutur.

22. **O, o zattır ki, sizi karada ve denizde yürütür**[1]**. Ne zaman ki gemilerde bulunursunuz, onlar da yolcular ile**[2] **beraber tatlı,** yumuşak **bir rüzgâr ile akıp gider ve onunla ferahlanırlar. Derken onlara** her şeyi kırıp geçiren **şiddetli esen bir rüzgâr gelir ve onlara her taraftan dalgalar hücuma başlar ve kendilerinin bununla tamamen kuşatılmış olduklarını,** helak olduklarını **zanneder, Allah'a dinde,** duada **samimi olarak dua ederler; «Andolsun ki**[3]**, eğer bizi bundan,** bu dehşetengiz fırtınadan **kurtarırsan elbette biz şükredicilerden,** tevhit ehlinden **oluruz» derler.**

23. **Fakat onları kurtarınca onlar derhal yeryüzünde haksız yere,** şirk ile **taşkınlıklarda bulunurlar. Ey insanlar! Şüphe yok ki, sizin taşkınlığınız,** zulmünüz **kendi aleyhinizedir;** zira günahları kendi boyunlarınadır. O **dünya hayatı** kendisiyle azıcık faydalandığınız **bir faydadır.**[4] Öldükten **sonra dönüşünüz bizedir. Artık Biz de size, neler yapmış olduklarınızı elbette haber vereceğiz** ve yaptıklarınıza karşılık sizi karşılıklandıracaktır.

24. **Şüphe yok ki, dünya hayatının meseli,** durumu **bir su,** yağmur **gibidir ki, onu Biz gökten indirdik. Derken onunla,** onun sebebiyle **insanların yedikleri** buğday ve arpa vb. şeyler **ve davarların** yedikleri saman gibi **şeylerden olan yeryüzünün otları birbirine karışmış,** birbirine girmiş **oldu. Ne zaman ki, yeryüzü ziynetini,** bitki süsünü **aldı ve bezendi ve onun ahalisi onun üzerine,** onun semeresini toplamaya **kadir olduklarını sandılar, hemen ona emrimiz,** hükmümüz yahut azabımız **geceleyin veya gündüzün geliverdi, onun** ekinini **sanki bir gün önce**[5] **yokmuş gibi** tırpanlarla **kökünden biçilmiş bir halde kıldık. İşte ayetleri**, **düşünen bir kavme böyle açık açık beyan ederiz.**

25. **Ve Allah** imana davet etmek suretiyle **selâmet yurduna,** cennete **davet ediyor ve** hidayetini **dilediğini doğru bir yola,** İslam dinine **hidayet buyurur.**

KELİME ANLAMI

21. وَإِذَا أَذَقْنَا **Ve tattırdığımızda** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani Mekkeli kafirlere *(Neyi tattırdığımızda?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** مَطَرًا وَخِصْبًا Bir yağmur ve

---

[1] يُسَيِّرُكُمْ kelimesi bir kıratte يَنْشُرُكُمْ olarak okunmuştur.

[2] جَرَيْنَ بِهِمْ derken hitaptan, (gaip sigaya) dönülmüştür.

[3] لَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[4] متاع kelimesi bir kıraatte nasb ile okunmuştur. Bu kıraate göre mana şöyledir: "faydalanmakla faydalanırsınız"

[5] كَأَنْ sözü muhaffef olup كَأَنَّهَا takdirindedir.

bereket *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ **Bir sıkıntıdan sonra** بُؤْسٍ وَجَدْبٍ Şiddetli ihtiyaç ve kuraklıktan sonra *(Öyle sıkıntı ki)* مَسَّتْهُمْ **Onlara dokunmuş** إِذَا لَهُمْ **Derhal onlar için vardır** *(Ne?)* مَكْرٌ **Bir hile/tuzak** *(Nerede?)* فِي اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizde** *(Ne şekilde bir tuzak?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay etmekle *(Daha?)* وَالتَّكْذِيبِ Ve yalanlamakla قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* اَسْرَعُ **Daha hızlıdır** *(Ne yönden?)* مَكْرًا **Hile/tuzak olarak** مُجَازَاةً Karşılık verme olarak اِنَّ رُسُلَنَا **Muhakkak ki bizim elçilerimiz** اَلْحَفَظَةَ Hafaza melekleri يَكْتُبُونَ **Yazarlar** *(Neyi?)* مَا تَمْكُرُونَ **Kurduğunuz tuzakları** *(Bu kelime)* بِالتَّاءِ Ta ile *(Daha?)* وَالْيَاءِ Ve ya ile (okundu)

22. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Ol zattır ki** يُسَيِّرُكُمْ **Yürütür sizi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte «يَنْشُرُكُمْ» Yenşuruküm (şeklinde okundu) *(Nerede yürütendir?)* فِي الْبَرِّ **Karada** *(Daha?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizde** حَتّٰى اِذَا كُنْتُمْ **Hatta siz olduğunuzda** *(Nerede?)* فِي الْفُلْكِ اَلسُّفُنِ **Gemilerde** *(Daha?)* وَجَرَيْنَ **Ve götürdüklerinde (o gemiler)** *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat/dönüş *(Neden iltifat/dönüş?)* عَنِ الْخِطَابِ Muhatap sigasından *(Neyle götürdüğünde?)* بِرِيحٍ **Bir rüzgarla ki** طَيِّبَةٍ لَيِّنَةٍ **Tatlı**, yumuşak *(Daha?)* وَفَرِحُوا **Ve ferahlandıkları zaman** *(Neyle?)* بِهَا **Bununla** جَاءَتْهَا **Ona (gemiye) gelir** *(Ne gelir?)* رِيحٌ **Bir rüzgar ki** عَاصِفٌ شَدِيدَةُ الْهُبُوبِ **şiddetli esen** *(Öyle şiddetli ki)* تَكْسِرُ Kırıp-döküyor *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi *(Daha?)* وَجَاءَهُمُ **Ve geldiğinde onlara** *(Ne?)* الْمَوْجُ **Dalgalar** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her yerden** *(Daha?)* وَظَنُّوا **Ve sandıklarında** اَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** اُحِيطَ **Kuşatıldı** *(Kim?)* بِهِمْ **Onlar** أَيْ أُهْلِكُوا Yani helak olduklarını sandıklarında دَعَوُا **Dua ederler** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne oldukları halde dua ederler?)* مُخْلِصِينَ **İhlaslı oldukları halde** *(Kim için ihlaslı oldukları halde?)* لَهُ **Onun için** *(Nede Allah'a ihlaslı oldukları halde?)* الدِّينَ الدُّعَاءَ **Dinde** dualarında لَئِنْ **Andolsun ki eğer** *(Buradaki lam nedir?)* لَامُ الْقَسَمِ Yemin lamıdır اَنْجَيْتَنَا **Bizi kurtarırsan** *(Neden kurtarırsan?)* مِنْ هٰذِهِ الْأَهْوَالِ **Bundan** bu dehşetengiz olaylardan لَنَكُونَنَّ **Elbette biz oluruz** *(Kimlerden oluruz?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ الْمُوَحِّدِينَ **Şükredenlerden,** tevhit ehlinden

23. فَلَمَّا اَنْجٰيهُمْ **Fakat kurtarınca onları** إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** يَبْغُونَ **Taşkınlıkta bulunuyorlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyle taşkınlıkta*

bulunuyorlar?) بِغَيْرِ الْحَقِّ **Hak olmayanla** بِالشِّرْكِ Şirkle يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** اِنَّمَا بَغْيُكُمْ، ظُلْمُكُمْ **Sizin taşkınlığınız** zulmünüz **ancak** *(Nedir?)* عَلٰى اَنْفُسِكُمْ **Kendi nefsinizedir** *(Niçin zulmünüz kendi nefsinizedir?)* لِاَنَّ اِثْمَهُ Çünkü taşkınlığın günahı *(Nedir?)* عَلَيْهَا Onların üzerinedir هُوَ O dünya hayatı *(Nedir?)* مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** *(Öyle meta ki)* تَمَتَّعُونَ Faydalanırsınız *(Nerede?)* فِيهَا Orada قَلِيلًا Azıcık ثُمَّ اِلَيْنَا **Sonra da bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Sizin dönüşünüz** *(Ne vakit?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra فَنُنَبِّئُكُمْ **Artık bildiririz size** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَنُجَازِيكُمْ Bundan sebep cezalandırırız sizi *(Neyin üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (مَتَاعَ) بِنَصْبِ، Meta kelimesi nasb olarak okundu أَيْ تَتَمَتَّعُونَ Yani ...(faydalanmakla) faydalanırsınız

24. اِنَّمَا مَثَلُ صِفَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının misali** vasfı **ancak** *(Ne gibidir?)* كَمَاءٍ مَطَرٍ Yağmur **suyu gibidir** *(Öyle su ki)* اَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Nereden indirdik?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** فَاخْتَلَطَ **Derken karıştı** بِهِ **Onunla** بِسَبَبِهِ Onun sebebiyle *(Ne karıştı?)* نَبَاتُ الْاَرْضِ **Yeryüzünün otu** وَاشْتَبَكَ Katıp-karıştı *(Ne?)* بَعْضُهُ Bir kısmı *(Neyle katıp-karıştı?)* بِبَعْضٍ Diğer bir kısmıyla *(O yeryüzünün otu da nedendir?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** يَاْكُلُ **Yiyor** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(İnsanların yedikleri otlar da nedendir?)* مِنَ الْبُرِّ Buğday *(Daha?)* وَالشَّعِيرِ Ve arpa *(Daha?)* وَغَيْرِهِمَا Ve diğerleri *(Daha kim yiyor?)* وَالْاَنْعَامُ **Ve hayvanlar** *(Hayvanların yediği ot da nedendir?)* مِنَ الْكَلَإِ Saman حَتّٰى اِذَا اَخَذَتِ **Ta ki aldığında** *(Ne?)* الْاَرْضُ **Yer** *(Neyi?)* زُخْرُفَهَا بَهْجَتَهَا **Zinetini** güzelliğini *(Yerin güzelliği de nedendir?)* مِنَ النَّبَاتِ Bitkilerden *(Daha?)* وَازَّيَّنَتْ **Ve süslendiğinde** *(Neyle süslendiğinde?)* بِالزَّهْرِ Çiçeklerle وَأَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* تَزَيَّنَتْ Tezeyyenet'dir أُبْدِلَتْ Çevrildi *(Ne?)* التَّاءُ Ta harfi *(Neye çevrildi?)* زَايًا Ze harfine *(Daha?)* وَأُدْغِمَتْ Ve idgam edildi *(Nereye?)* فِي الزَّايِ Diğer ze harfine *(Daha ne vakit?)* وَظَنَّ **Ve zannettiğinde** *(Kim?)* اَهْلُهَا **Ahalisi** اَنَّهُمْ **Ki muhakkak onlar** *(Nedir?)* قَادِرُونَ **Kadirlerdir** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** مُتَمَكِّنُونَ Güç yetirirler *(Neye?)* مِنْ تَحْصِيلِ ثِمَارِهَا Onun meyvelerin toplamaya اَتٰيهَا **Ona gelir de** *(Ne?)* اَمْرُنَا قَضَاؤُنَا **Emrimiz,** hükmümüz أَوْ عَذَابُنَا Ya da azabımız *(Ne vakit?)* لَيْلًا **Geceleyin** اَوْ نَهَارًا **Ya da gündüzleyin** فَجَعَلْنَاهَا أَيْ زَرْعَهَا **Biz de onu**

yani mahsulünü **kılarız** *(Ne kılarız?)* حَصِيدًا **Kökünden biçilmiş** كَالْمَحْصُودِ Hasat edilmiş gibi *(Neyle?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlarla ***(Ne gibi kökünden biçilmiş?)*** كَأَنْ **Sanki** *(Buradaki 'en' nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ كَأَنَّهَا Yani 'Sanki o' demektir لَمْ تَغْنَ، تَكُنْ **Olmamış** *(Nerede?)* بِالْأَمْسِ **Bir gün evvel** كَذٰلِكَ **İşte böylece** نُفَصِّلُ **Açık açık anlatırız** نُبَيِّنُ Beyan ederiz ***(Neyi açık açık anlatırız?)*** الْاٰيَاتِ **Ayetleri** ***(Kim için ?)*** لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَتَفَكَّرُونَ **Tefekkür ederler**

25. وَاللّٰهُ **Allah** يَدْعُوا **Çağırır** *(Nereye?)* إِلٰى دَارِ السَّلَامِ أَيِ السَّلَامَةِ **Selam** yani selamet **yurduna** وَهِيَ Bu selamet yurdu *(Nedir?)* الْجَنَّةُ Cennettir *(Neyle çağırıyor?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmakla *(Neye çağırmakla?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana çağırmakla ***(Daha?)*** وَيَهْدِي **Ve hidayet eder** ***(Kime?)*** مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi diliyor?)* هِدَايَتَهُ Hidayetini ***(Neye hidayet eder?)*** إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine (çağırıyor)

﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿الْحُسْنَى﴾ اَلْجَنَّةُ ﴿وَزِيَادَةٌ﴾ هِيَ النَّظَرُ إِلَيْهِ تَعَالَى كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ ﴿وَلَا يَرْهَقُ﴾ يَغْشَى ﴿وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ﴾ سَوَادٌ ﴿وَلَا ذِلَّةٌ﴾ كَآبَةٌ ﴿أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ﴾ عَطْفٌ عَلَى الَّذِينَ أَحْسَنُوا أَيْ وَلِلَّذِينَ ﴿كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾ عَمِلُوا الشِّرْكَ ﴿جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿عَاصِمٍ﴾ مَانِعٍ ﴿كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ﴾ أُلْبِسَتْ ﴿وُجُوهُهُمْ قِطَعًا﴾ بِفَتْحِ الطَّاءِ جَمْعُ قِطْعَةٍ وَإِسْكَانِهَا أَيْ جُزْءًا ﴿مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ أَيِ الْخَلْقَ ﴿جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ﴾ نُصِبَ بِالْزَمُوا مُقَدَّرًا ﴿أَنْتُمْ﴾ تَأْكِيدٌ لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ فِي الْفِعْلِ الْمُقَدَّرِ لِيُعْطَفَ عَلَيْهِ ﴿وَشُرَكَاؤُكُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿فَزَيَّلْنَا﴾ مَيَّزْنَا ﴿بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا فِي آيَةِ (وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ) ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾﴾ مَا نَافِيَةٌ وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿هُنَالِكَ﴾ أَيْ ذَٰلِكَ الْيَوْمَ ﴿تَبْلُو﴾ مِنَ الْبَلْوَى وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَاءَيْنِ (تَتْلُو) مِنَ التِّلَاوَةِ ﴿كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ﴾ قَدَّمَتْ مِنَ الْعَمَلِ ﴿وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ﴾ الثَّابِتِ الدَّائِمِ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ عَلَيْهِ مِنَ الشُّرَكَاءِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْأَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ أَيْ خَلْقَهَا ﴿وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿فَسَيَقُولُونَ﴾ هُوَ ﴿اللَّهُ فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ هُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿٣١﴾ ﴿فَذَٰلِكُمُ﴾ اَلْفَعَّالُ لِهَٰذِهِ الْأَشْيَاءِ ﴿اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ﴾ اَلثَّابِتُ ﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ أَيْ لَيْسَ بَعْدَهُ غَيْرُهُ فَمَنْ أَخْطَأَ الْحَقَّ وَهُوَ عِبَادَةُ اللَّهِ وَقَعَ فِي الضَّلَالِ ﴿فَأَنَّى﴾ كَيْفَ ﴿تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿كَذَٰلِكَ﴾ كَمَا صُرِفَ هَؤُلَاءِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ كَفَرُوا وَهِيَ (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ) الْآيَةَ أَوْ هِيَ ﴿أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

26. İman ederek **ihsanda bulunanlar için güzellik,** cennet **ve fazlası,** -buradaki "fazla", Müslim'de geçen bir hadise göre Allah'ın cemaline bakmaktır- **vardır ve onların yüzlerini ne karalık ve ne de bir zillet,** üzgünlük hali **kaplamaz,** örtmez. **İşte onlar cennet ehlidirler. Onlar orada ebedîyyen kalıcılardır.**

27. **Ve kötülüğü kazanan,** şirk koşan **kimseler için**[1] **de kötülüğün misli ile cezası vardır. Ve onları bir alçaklık kaplar. Onlar için Allah'tan koruyacak bir şey**[2], mani **yoktur. Onların yüzleri sanki geceden karanlık parçalarla**[3] **kaplanmıştır. İşte onlar ateş halkıdır. Onlar ateşin içinde ebedi olarak kalacak kimselerdir.**

28. **Ve** yâd et **o günü ki,** yaratılmışların **hepsini mahşere toplarız. Sonra ortak koşmuş olanlara deriz ki: «Siz de**[4] **ve ortaklarınız** olan putlar **da yerlerinizde durunuz.**[5]**» Artık** müminlerle **onların aralarını ayırmışızdır.** Nitekim bu mana şu ayette de vardır: "Artık ayrılın ey suçlular"(Yasin: 59) **Ve ortakları** onlara **der ki: «Siz bizlere tapmıyordunuz.**[6]**»**

29. **«Artık Allah, bizim aramızla sizin aranızda şahit olarak yeter. Muhakkak ki, biz sizin tapınmanızdan elbette habersizdik**[7]**.»**

30. **Orada,** yani o gün, **her nefis, önceden yaptığı** amelinni **bilir**[8]**. Ve hak,** sabit ve daim **olan mevlâları Allah'a döndürülürler.** Kendileriyle Allah'a **iftira ettikleri şeyler,** ortaklar **da önlerinden kaybolup gitmiş bulunacaktır.**

31. Onlara **de ki: «Sizi** yağmurla **gökten ve** bitkiyle **yerden kim rızıklandırıyor? Ve o kulağa,** kulaklara **ve gözlere sahip olan,** yaratan **kimdir? Ve kimdir ki, ölüden diriyi çıkarır ve diriden ölüyü çıkarır. Ve kimdir** yaratılanlar arasında **işleri düzenleyen?» Derhal diyeceklerdir ki:** O zat **«Allah'tır» Artık** onlara **de ki: «Siz** ondan **korkmaz mısınız** ki iman edesiniz?»

32. **İşte size bu** şeyleri yapan **hak,** sabit **Rabbiniz olan Allah'tır. Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne vardır?**[9] Dolayısıyla Allah'a ibadet etmekten ibaret olan hakta hata eden kişi sapıklığa düşer. **O halde nasıl oluyor da** kesin delil var olmasına rağmen imandan **çevriliyorsunuz?**

---

[1] Buradaki وَالَّذِينَ, لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا üzerine atıftır.

[2] مِنْ عَاصِمٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[3] قِطَعًا kelimesi ط harfinin fethasıyla okunur. قِطْعَةٌ kelimesinin cemisidir. Ayrıca ط harfinin sukunuyla da okunur. Bu durumda "parça" anlamına gelir.

[4] أَنْتُمْ kelimesi وَشُرَكَائُكُمْ kelimesi üzerine atfedilebilsin diye mukadder إِلْزَمُوا fiilindeki gizli zamiri tekit eder.

[5] مَكَانَكُمْ kelimesi mukadder إِلْزَمُوا fiiliyle mensuptur.

[6] مَا كُنْتُمْ cümlesindeki مَا, nafiyedir. Meful ise fasıla için takdim edilmiştir. (Yoksa hasr ifade etmesi için değil!)

[7] إِنْ كُنَّا sözündeki إِنْ, muhaffef olup إِنَّا demektir.

[8] تَبْلُوا kelimesi اَلْبَلْوَى kökündendir. Bir kıraatte ise اَلتِّلَاوَةُ kökünden olarak iki ت ile (تَتْلُوا şeklinde) okunmuştur.

[9] Buradaki istifham takrir ifade eder. Yani "Haktan sonra başka bir şey yoktur" anlamına gelir.

33. **İşte** bu kişiler imandan çevrildikleri gibi **böylece fıska düşmüş,** kâfir olmuş **olanların aleyhine Rabbinin kelimesi şöyle gerçekleşmiştir ki, "şüphe yok onlar imân etmezler".** Ya da şöyle gerçekleşmiştir ki "Ben cehennemi onlarla dolduracağım..."

KELİME ANLAMI

26. لِلَّذِينَ **Ol kimseler için vardır ki** اَحْسَنُوا **İyilik yaptılar** *(Neyle iyilik yaptılar?)* بِالْإِيمَانِ İman etmekle *(Ne vardır?)* الْحُسْنٰى، الْجَنَّةُ **Cennet** (vardır) *(Daha ne vardır?)* وَزِيَادَةٌ **Ve fazlası** هِيَ O fazla *(Nedir?)* النَّظَرُ Bakmaktır *(Kime?)* إِلَيْهِ تَعَالٰى Allah tealaya كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ Müslim'de geçen hadiste olduğu gibi يَغْشٰى وَلَا يَرْهَقُ **Ve kaplamaz,** örtmez *(Neyi?)* وُجُوهَهُمْ **Onların yüzlerini** *(Ne örtmez?)* قَتَرٌ سَوَادٌ **Ne bir leke,** karalık وَلَا ذِلَّةٌ **Ne de bir zillet** كَآبَةٌ Bir üzgünlük hali اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet halkıdır** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

27. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler için de (vardır)** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne üzerine atıftır?)* عَلٰى الَّذِينَ اَحْسَنُوا "Ellezine ahsenû" üzerine أَيْ وَلِلَّذِينَ Yani; ve o kimseleri için de vardır ki... كَسَبُوا **Kazandılar** *(Neyi?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** عَمِلُوا الشِّرْكَ Şirk işlediler *(Ne vardır?)* جَزَاءُ سَيِّئَةٍ **Kötülüğün karşılığı vardır** *(Neyle karşılığı vardır?)* بِمِثْلِهَا **Misliyle** وَتَرْهَقُهُمْ **Ve onları kuşatır** *(Ne?)* ذِلَّةٌ **Bir alçaklık** مَا لَهُمْ **Onlar için olmadı** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Ne olmadı?)* مِنْ زَائِدَةٌ عَاصِمٍ مَانِعٍ **Bir koruyucu** engelleyici –Buradaki min zaittir– كَاَنَّمَا اُغْشِيَتْ، اُلْبِسَتْ **Sanki örtülmüş,** bürünmüş **gibidir** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Neyle örtülmüş gibidir?)* قِطَعًا **Bir parçayla** (Bu kelime) بِفَتْحِ الطَّاءِ Ta harfinin fethasıyla (okundu) *(Nedir bu kelime?)* جَمْعُ قِطْعَةٍ Kıt'a kelimesinin cemisidir *(Daha neyle okundu?)* وَإِسْكَانِهَا Tı harfinin sükunuyla أَيْ جُزْءًا Manası "bir cüz ile" demektir *(Neden olan bir parça ile?)* مِنَ الَّيْلِ **Geceden** *(O parça ne olduğu halde?)* مُظْلِمًا **Karanlık** اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

28. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacağımız günü** أَيِ الْخَلْقَ Yani mahlukatı (toplayacağımız günü) جَمِيعًا **Hepsini** ثُمَّ نَقُولُ **Sonra deriz** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** اَشْرَكُوا **Şirk koştular** مَكَانَكُمْ **"Yerinize!"** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ

Mensuptur *(Neyle mensuptur?)* بِالْزَمُوا İlzemü fiiliyle *(Bu fiil ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Mukadder olduğu halde أَنْتُمْ **Siz** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir *(Neyi tekittir?)* لِلضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ Müstetir zamiri *(Neredeki müstetir zamiri?)* فِي الْفِعْلِ الْمُقَدَّرِ Mukadder fiildeki *(Niçin bu kelime zamiri müstetiri tekit içindir?)* لِيُعْطَفَ Atfedilebilsin diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine : *(Daha kim?)* وَشُرَكَاؤُكُمْ **Ve (koştuğunuz) ortaklarınız** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani putlar فَزَيَّلْنَا، مَيَّزْنَا **Artık ayırmışızdır** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Aralarını** *(Daha?)* وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin arasını كَمَا فِي آيَةٍ Şu ayette olduğu gibi: «وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ» Bugün ayrılın ey suçlu-günahkarlar! وَقَالَ لَهُمْ **Ve dedi** onlara *(Kim dedi?)* شُرَكَاؤُهُمْ **(Koştukları) ortakları** مَا كُنْتُمْ **Siz olmadınız** إِيَّانَا تَعْبُدُونَ **Bize tapıyor olmadınız** مَا Buradaki 'mâ' *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Nafiyedir وَقُدِّمَ Ve takdim edilmiştir *(Ne?)* الْمَفْعُولُ Meful *(Niçin?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla için

29. فَكَفَى **Bu yüzden yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Bizimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** إِنْ **Muhakkak ki** *(Buradaki "İn" nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfif edilmiştir أَيْ إِنَّا Yani; 'Elbette biz' demektir كُنَّا **Biz idik** عَنْ عِبَادَتِكُمْ **Sizin ibadetinizden** *(Ne idik?)* لَغَافِلِينَ **Elbette habersizdik**

30. هُنَالِكَ **İşte orada** أَيْ ذٰلِكَ الْيَوْمَ Yani; o günde تَبْلُو **Bilir** *(Bu kelime)* مِنَ الْبَلْوٰى El-Belvâ kökündendir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıratte de (تَتْلُو) «بِتَاءَيْنِ» (Tetlû şeklinde) iki ta ile (okundu) *(Bu kıraatte bu kelime)* مِنَ التِّلَاوَةِ Tilavet kökündendir *(Kim bilecektir?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her canlı** *(Neyi bilir?)* مَا **Ol şeyi ki** أَسْلَفَتْ **Önceden yaptı** قَدَّمَتْ Takdim etti *(O takdim ettiği şey nedendir?)* مِنَ الْعَمَلِ Ameldendir وَرُدُّوا **Ve döndürüldüler** إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki)* مَوْلٰيهُمْ الْحَقِّ **Onların hak mevlası** الثَّابِتِ الدَّائِمِ Sabit ve daim وَضَلَّ غَابَ **Ve kayboldu,** gaip oldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** يَفْتَرُونَ **İftira atıyor** *(Kime ?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(O üzerine iftira attığı şeyler de nedendir)* مِنَ الشُّرَكَاءِ (Koştukları) ortaklardan

31. قُلْ لَهُمْ **De ki** onlara مَنْ **Kim** يَرْزُقُكُمْ **Sizi rızıklandırıyor** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyle rızıklandırıyor?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla *(Daha nerden?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerden** *(Neyle rızıklandırıyor?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle أَمَّنْ **Yoksa O kimse mi ki** يَمْلِكُ **Malik oluyor** *(Neye?)* السَّمْعَ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ **Kulağa** -kulaklara anlamındadır- أَيْ خَلْقَهَا Yani onları yaratmaya *(Daha neye?)* وَالْأَبْصَارَ **Ve gözlere** وَمَنْ **Ve kim** يُخْرِجُ **Çıkarıyor** *(Kimi?)*

الْحَيَّ **Diriyi** *(Kimden?)* مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** *(Daha?)* وَيُخْرِجُ **Ve çıkarıyor** *(Kimi?)* الْمَيِّتَ **Ölüyü** *(Kimden?)* مِنَ الْحَيِّ **Diriden** وَمَنْ **Ve kim** يُدَبِّرُ **Yönetiyor** *(Neyi?)* الْأَمْرَ **İşi** *(Nedir?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında فَسَيَقُولُونَ **Derhal diyeceklerdir** هُوَ اللّٰهُ O **Allah'tır** فَقُلْ لَهُمْ **Artık de ki** onlara أَفَلَا تَتَّقُونَ لَهُ **Hala** ondan **sakınmaz mısınız?** فَتُؤْمِنُونَ Böylece iman edesiniz

32. فَذٰلِكُمْ **İşte size bu!** اَلْفَعَّالُ Yapan *(Neyi?)* لِهٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu işleri *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki)* رَبُّكُمُ الْحَقُّ **Sizin gerçek Rabbiniz** اَلثَّابِتُ Değişmez Rabbiniz فَمَاذَا **Artık ne vardır?** بَعْدَ الْحَقِّ **Haktan sonra** إِلَّا الضَّلَالُ **Ancak sapıklık (vardır)** *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir istifhamıdır أَيْ Yani; لَيْسَ بَعْدَهُ Ondan sonra yoktur *(Ne?)* غَيْرُهُ Bundan gayrısı فَمَنْ Her kim أَخْطَأَ Hata ederse *(Nede?)* الْحَقَّ Hakta وَهُوَ O hak da *(Nedir?)* عِبَادَةُ اللّٰهِ Allah'a ibadettir وَقَعَ Düşer *(Nereye?)* فِي الضَّلَالِ Dalalete فَأَنّٰى كَيْفَ **O halde nasıl?** تُصْرَفُونَ **Döndürülüyorsunuz** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Burhan var olmakla birlikte

33. كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا صُرِفَ Döndüğü gibi *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ Bunlar *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan حَقَّتْ **Gerçekleşmiş oldu ki** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Kim üzerine?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** فَسَقُوا **Fasıklık ettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler وَهِيَ Bu kelime de şudur : لَأَمْلَأَنَّ، **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ، **Cehennemi** اَلْآيَةَ Ayeti (oku!) أَوْ هِيَ Ya da o şudur أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾﴾ تُصْرَفُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ ﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَهْدِيَ اِلَى الْحَقِّ﴾ بِنَصْبِ الْحُجَجِ وَخَلْقِ الْاِهْتِدَاءِ ﴿قُلِ اللهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ اَفَمَنْ يَهْدِيَ اِلَى الْحَقِّ﴾ وَهُوَ اللهُ ﴿اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمْ مَنْ لَا يَهِدِّيَ﴾ يَهْتَدِي ﴿اِلَّٓا اَنْ يُهْدٰى﴾ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ وَتَوْبِيخٍ أَيِ الْأَوَّلُ أَحَقُّ ﴿فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ مِنِ اتِّبَاعِ مَا لَا يَحِقُّ اتِّبَاعُهُ ﴿وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ﴾ فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿اِلَّا ظَنًّا﴾ حَيْثُ قَلَّدُوا فِيهِ آبَاءَهُمْ ﴿اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا﴾ فِيمَا الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعِلْمُ ﴿اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى﴾ أَيْ اِفْتِرَاءً ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ غَيْرِهِ ﴿وَلٰكِنْ﴾ أُنْزِلَ ﴿تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ﴾ تَبْيِينَ مَا كَتَبَهُ اللهُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَصْدِيقَ أَوْ بِأَنْزَلَ الْمَحْذُوفِ وَقُرِئَ بِرَفْعِ تَصْدِيقَ وَتَفْصِيلَ بِتَقْدِيرِ هُوَ ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ﴾ اِخْتَلَقَهُ مُحَمَّدٌ ﴿قُلْ فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ عَلٰى وَجْهِ الْاِفْتِرَاءِ فَإِنَّكُمْ عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءُ مِثْلِي ﴿وَادْعُوا﴾ لِلْإِعَانَةِ عَلَيْهِ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾﴾ فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ فَلَمْ تَقْدِرُوا عَلٰى ذٰلِكَ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ وَلَمْ يَتَدَبَّرُوهُ ﴿وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَاْتِهِمْ تَاْوِيلُهُ﴾ عَاقِبَةُ مَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ التَّكْذِيبِ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾﴾ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنَ الْهَلَاكِ فَكَذٰلِكَ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿وَمِنْهُمْ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ﴾ لِعِلْمِ اللهِ ذٰلِكَ مِنْهُمْ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ﴾ أَبَدًا ﴿وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ﴾ أَيْ لِكُلٍّ جَزَاءُ عَمَلِهِ ﴿اَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّٓا اَعْمَلُ وَاَنَا بَرِيٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾﴾ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ﴾ إِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ ﴿اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ﴾ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِمَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ﴿وَلَوْ كَانُوا﴾ مَعَ الصَّمَمِ ﴿لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

34. De ki: «Sizin ortaklarınızdan halkı ilk baştan var eden, sonra da onu iade eden bir kimse var mıdır? Allah ise halkı ilk baştan yaratır, sonra da onu iade eder. Artık siz nereden saptırılıyorsunuz?» Delil var olmasına rağmen nereden çevriliyorsuzunuz?

35. De ki: «Sizin ortaklarınızdan ortaya delil koymak ve hidayeti yaratmak suretiyle **Hakk'a hidayet edecek bir kimse var mıdır? De ki: «Allah Hakk'a hidayet eder. Artık Hakk'a hidâyet eden** Allah **mı uyulmaya daha haklıdır, yoksa hidâyet olunmadıkça kendi kendine hidâyete eremiyecek kimse mi** uyulmaya daha layıktır?[1] Yani ilki uyulmaya daha layıktır anlamına gelir. **Artık sizin için ne var? Nasıl oluyor da** "uyulmayı hak etmeyene uymak" gibi fasit bir hükümle **hükmediyorsunuz?»**

36. Onların çoğu putlara ibadet ederken babalarını taklit etmek suretiyle **zandan başka bir şeye tâbi olmaz. Şüphe yok ki zan,** kesin bilgi gereken bir konuda **haktan hiçbir şeyin yerini alamaz. Allah ise elbette ne yaptıklarını tamamıyla bilicidir** ve onları yaptıklarıyla karşılık-landırır.

37. Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden önceki kitap**ları doğrulayan ve** Allah'ın hükümlerle ve diğer şeylerle ilgili yazdığı **yazıyı açıklayıcı olarak** indirilmiş**tir. Onda şüphe,** kuşku **yoktur, o âlemlerin Rabbindendir**[2]**.**

38. Yoksa[3], **«Onu** Muhammed düzenledi, **uydurdu, » mu diyorlar? De ki: «Eğer siz** bunun iftira olduğu konusunda **doğru sözlü kimseler iseniz,** fesahat ve belâgatta **onun benzeri** olan **bir sûre getirin,** uydurun; -zira sizler de benim gibi fasih Araplarsınız- **ve** bu işte size yardım etmesi için **Allah'tan başka gücünüzün yettiği herkesi çağırınız.»** Tabi ki buna güç yetiremediler.

Allah teala buyuruyor ki;

39. Bilakis, onlar hakkıyla bilmedikleri Kur'ân'ı **ve kendilerine henüz gelmemiş olan ondaki,** Kur'ân'daki tehdit**lerin tevilini,** sonucunu **yalanladılar** ve onu iyiden iyiye düşünmediler. **Onlardan öncekiler de böyle** onların yalanladıkları gibi peygamberlerini **yalanlamışlardı. Şimdi bak,** peygamberleri yalanlamak suretiyle **zalim olanların sonu,** son durumları olan helak edilişleri **nasıl oldu!** İşte bu inkârcıları da öyle helak edeceğiz.

---

[1] Ayetteki istifham takrir ve kınama bildirir.

[2] مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ sözündeki مِنْ harfi cerri ya تَصْدِيق kelimesine ya da mahzuf أُنْزِلَ fiiline taalluk eder. Ayrıca تَصْدِيق ve تَفْصِيل kelimesi هُوَ takdiriyle merfu olarak da okunmuştur.

[3] أَمْ burada بَلْ anlamındadır.

40. Ve onlardan, Mekkelilerden **kimisi** -Cenâb-ı Hak onların iman edeceğini bildiği için- **O'na imân eder ve onlardan kimisi de O'na** ebediyen **imân etmez. Ve Rabbin bozguncuları pek iyi bilendir.** Bu ifade onlara bir tehdittir.

41. Ve eğer seni yalanlarlarsa artık onlara **de ki: «Benim amelim banadır, sizin ameliniz de sizedir,** herkesin yaptığının karşılığı kendisinedir. **Siz benim işleyeceğimden uzaksınız, ben de sizin işleyeceğiniz şeylerden uzağım.»** Bu hüküm savaşı emreden ayetle neshedilmiştir.

42. Ve onların içinde sen Kur'ân okuduğunda **senin sözlerini dinleyenler de vardır. Fakat sağırlara**[1] **-üstelik** sağır olmakla birlikte **akılları da almıyor** düşünmüyorlarsa**- sen mi duyuracaksın?**

KELİME ANLAMI

34. قُلْ **De ki** هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ **(Koştuğunuz) ortaklarınızdan var mıdır?** مَنْ **Ol kimse ki** يَبْدَؤُا الْخَلْقَ **İlk defa yaratan** ثُمَّ **Sonra da** يُعِيدُهُ **Onu (öldükten sonra hayata) döndürecek** قُلْ **De ki ;** اللّٰهُ **Allah** يَبْدَؤُا الْخَلْقَ **İlk defa yaratır** ثُمَّ **Sonra da** يُعِيدُهُ **Onu (öldükten sonra hayata) döndürür** فَاَنّٰى **Artık nereden** تُؤْفَكُونَ **Saptırılırsınız** تُصْرَفُونَ Döndürülürsünüz *(Neden döndürülürsünüz?)* عَنْ عِبَادَتِهِ Ona ibadetten *(Neyle birlikte?)* مَعَ قِيَامِ الدَّلِيلِ Delil var olmakla birlikte

35. قُلْ **De ki** هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ **(Koştuğunuz) ortaklarınızdan var mıdır?** مَنْ **Ol kimse ki** يَهْدِي **Ulaştırıyor** *(Neye?)* اِلَى الْحَقِّ **Hakka** *(Ne ile hakka ulaştırıyor?)* بِنَصْبِ الْحُجَجِ Deliller getirerek *(Daha?)* وَخَلْقِ الْاِهْتِدَاءِ İhtidayı yaratmakla قُلْ **De ki** اللّٰهُ **Allah** يَهْدِي **Ulaştırır** *(Neye?)* لِلْحَقِّ **Hakka** اَفَمَنْ **Ol kimse mi ki** يَهْدِي **Ulaştırıyor** *(Neye?)* اِلَى الْحَقِّ **Hakka** وَهُوَ اللّٰهُ O Allah'tır اَحَقُّ **Daha hak sahibidir** *(Neye?)* اَنْ يُتَّبَعَ **Tabi olunmaya** اَمْ **Yoksa** مَنْ **O kimse ki** لَا يَهِدِّي **Doğruya ulaşamıyor** يَهْتَدِي Hidayet bulamıyor اِلَّا اَنْ يُهْدٰى **Ancak doğruya ulaştırıldığında** اَحَقُّ Daha hak sahibidir *(Neye?)* أَنْ يُتَّبَعَ Tabi olunmaya *(Buradaki istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ وَتَوْبِيخٍ Takrir ve azarlama istifhamıdır أَيِ الْأَوَّلُ Yani birincisi *(Nedir?)* أَحَقُّ Daha layıktır فَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** كَيْفَ تَحْكُمُونَ **Nasıl da hükmediyorsunuz** *(Neyle?)* هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ Bu fasit/bozuk hükümle *(O fasit hüküm de nedir?)* مِنِ اتِّبَاعِ مَا Ol şeye uymak ki لَا يَحِقُّ Hak etmiyor *(Neyi?)* اتِّبَاعُهُ Kendisine uyulmayı

---

[1] Allah*(c.c.)*, iman etmeyenleri, kendisine okunanlarla faydalanmama konusunda sağırlara benzetmiştir.

36. وَمَا يَتَّبِعُ **Uymuyor** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Hangi konuda?)* فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapma konusunda إِلَّا ظَنًّا **Ancak zanna (uyuyor)** حَيْثُ Şöyle ki قَلَّدُوا Taklit ettiler *(Nerede?)* فِيهِ O hususta *(Kimi taklit ettiler?)* آبَاءَهُمْ Babalarını إِنَّ الظَّنَّ **Muhakkak ki zan** لَا يُغْنِي **Yerini tutmaz** *(Neyin yerini tutmaz?)* مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا **Haktan hiçbir şeyin (yerini)** *(Nerede zan haktan hiçbir şeyin yerini tutmaz?)* فِيمَا Ol konularda ki الْمَطْلُوبُ İstenilen *(Neden istenilen?)* مِنْهُ Kendisinden *(Ne istenilen?)* الْعِلْمُ Kesin bilgi إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi ziyade bilendir?)* بِمَا **Ol şeyi ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** فَيُجَازِيهِمْ Bundan sebep cezalandıracaktır onları عَلَيْهِ Bu yaptıkları üzerine

37. وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْآنُ **Bu Kuran** *(Ne olmadı?)* أَنْ يُفْتَرٰى **Uydurulmuş** أَيْ اِفْتِرَاءً Yani iftira *(O ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ غَيْرِهِ **Allah'ın gayrısından olduğu halde** وَلٰكِنْ أُنْزِلَ **Şu kadarı var ki** indirildi *(Ne olarak indirildi?)* تَصْدِيقَ الَّذِي **Ol şeyin doğrulaması olarak ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündeki** *(Onun önündekiler de nedendir?)* مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan *(Daha ne olarak?)* وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ **Kitabı açıklama olarak** تَبْيِينَ مَا Ol şeyin açıklaması olarak ki كَتَبَهُ Onu yazdı *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Allah'ın yazdığı şeyde nedendir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerden *(Daha?)* وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerden *(O kitap ne olduğu halde?)* لَا رَيْبَ **Şüphe olmadığı halde** لَا شَكَّ Kuşku olmadığı halde *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Kim tarafından indirilmiştir?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi tarafından** *(Min harfi nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taalluk eder *(Neye?)* بِتَصْدِيقَ 'Tasdik'e أَوْ بِأُنْزِلَ Ya da 'ünzile'ye *(Öyle 'ünzile' ki)* الْمَحْذُوفِ Hazfedilmiş وَقُرِئَ Ve okundu *(Neyle okundu?)* بِرَفْعِ تَصْدِيقَ 'Tasdik' kelimesinin raf'ıyla *(Daha?)* وَتَفْصِيلَ Ve 'Tafsil' kelimesinin raf'ıyla *(Neyle böyle okundu?)* بِتَقْدِيرِ هُوَ Hüve zamiri takdiriyle

38. أَمْ بَلْ **Yoksa** bilakis أَ يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** افْتَرٰيهُ **Onu iftira attı** اِخْتَلَقَهُ Onu uydurdu *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed قُلْ **De ki** فَأْتُوا **Öyleyse getirin** *(Neyi?)* بِسُورَةٍ مِثْلِهِ **Onun misli bir sure** *(Ne hususta misli?)* فِي الْفَصَاحَةِ Fesahatta *(Daha?)* وَالْبَلَاغَةِ Ve Belagatta *(Ne olarak getirin?)* عَلٰى وَجْهِ الْاِفْتِرَاءِ İftira olarak فَإِنَّكُمْ Zira siz *(Kimsiniz?)* عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءُ Fasih Araplarsınız مِثْلِي Benim gibi *(Daha ne yapın?)* وَادْعُوا

Ve çağırın *(Ne için?)* لِلْإِعَانَةِ Yardım için *(Neye?)* عَلَيْهِ Bu iş üzerine *(Kimi çağırın?)* مَنِ **Ol kimseyi ki** اسْتَطَعْتُمْ **Siz güç yetirdiniz** *(O kimse ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka olduğu halde** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne hususta?)* فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ Onun iftira olduğu hususunda فَلَمْ تَقْدِرُوا Güç yetiremediler *(Neye?)* عَلَى ذَلِكَ Buna

39. قَالَ تَعَالَى Allah teala dedi ki بَلْ **Bilakis** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِمَا **Ol şeyi ki** لَمْ يُحِيطُوا **Kuşatamadılar** *(Neyi?)* بِعِلْمِهِ **Onun ilmini** أَيْ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ın وَلَمْ يَتَدَبَّرُوهُ Ve düşünmediler de onu وَلَمَّا لَمْ يَأْتِهِمْ **Ve halbuki gelmedi onlara** – Lemmâ, lem anlamındadır– *(Ne gelmedi?)* تَأْوِيلُهُ **Onun tevili** عَاقِبَةُ مَا Ol şeyin akibeti ki فِيهِ Onda vardır *(Onda olan nedir?)* مِنَ الْوَعِيدِ Tehdit كَذَلِكَ التَّكْذِيبِ **İşte aynı** yalanlama **şekliyle** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini فَانْظُرْ **Bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ **Zalimlerin akibeti** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle أَيْ آخِرَ أَمْرِهِمْ Yani son durumlarına bak *(O son durum da nedendir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helak olma فَكَذَلِكَ İşte aynı şekilde نُهْلِكُ Helak ederiz *(Kimi?)* هَؤُلَاءِ Bu kimseleri

40. وَمِنْهُمْ **Onlardan bazısı vardır** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke Ahalisinden مَنْ **Ol kimse ki** يُؤْمِنُ **İnanacak** *(Neye?)* بِهِ **Ona** لِعِلْمِ اللهِ Allah bildiği için *(Neyi?)* ذَلِكَ Bunu *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı da vardır** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimse ki** لَا يُؤْمِنُ **İnanmayacak** *(Neye?)* بِهِ **Ona,** ebedi olarak أَبَدًا وَرَبُّكَ **Ve Rabbin** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِالْمُفْسِدِينَ **Fesatçıları** *(Bu söz nedir?)* تَهْدِيدٌ Tehdittir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

41. وَإِنْ كَذَّبُوكَ **Ve şayet yalanlarlarsa seni** فَقُلْ لَهُمْ **Deki** onlara لِي **Benim için vardır** *(Ne?)* عَمَلِي **Benim amelim** *(Daha?)* وَلَكُمْ **Ve sizin için de vardır** *(Ne?)* عَمَلُكُمْ **Sizin ameliniz** أَيْ لِكُلٍّ Yani herkes için vardır *(Ne?)* جَزَاءُ عَمَلِهِ Amelinin karşılığı أَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* بَرِيئُونَ **Berisiniz** *(Neden berisiniz?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** أَعْمَلُ **Ben yapıyorum** وَأَنَا **Ve bende** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Beriyim** *(Neden beriyim?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** وَهَذَا Bu ayet *(Nedir?)* مَنْسُوخٌ

Neshedilmiştir *(Neyle?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç ayetiyle

42. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazısı vardır** مَنْ **Ol kimseler ki** يَسْتَمِعُونَ **Kulak veriyorlar** اِلَيْكَ **Sana** *(Ne vakit?)* إِذَا قَرَأْتَ Okuduğunda *(Neyi?)* الْقُرْآنَ Kur'ânı اَفَاَنْتَ **Sen mi?** تُسْمِعُ **İşittireceksin** *(Kime?)* الصُّمَّ **Sağırlara** شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Neye benzetti?)* بِهِمْ Onlara (sağırlara) *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ Faydalanmama hususunda *(Neyle faydalanmama?)* بِمَا Ol şeyle ki يُتْلَى Okunuyor *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَلَوْ كَانُوا **Şayet onlar iseler** *(Neyle birlikte?)* مَعَ الصَّمَمِ Sağırlıkla birlikte *(Ne iseler?)* لَايَعْقِلُونَ **Akıl etmiyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünmüyorlar

﴿وَمِنْهُمْ مَن يَنظُرُ اِلَيْكَ اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾﴾ شَبَّهَهُمْ بِهِمْ فِي عَدَمِ الْاِهْتِدَاءِ بَلْ أَعْظَمَ (فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ) ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ [يَحْشُرُهُمْ] كَانَ﴾ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَلْبَثُوا﴾ فِي الدُّنْيَا أَوِ الْقُبُورِ ﴿اِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ﴾ لِهَوْلِ مَا رَأَوْا وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ ﴿يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ﴾ يَعْرِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِذَا بُعِثُوا ثُمَّ يَنْقَطِعُ التَّعَارُفُ لِشِدَّةِ الْأَحْوَالِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَوْ مُتَعَلَّقُ الظَّرْفِ ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللّٰهُ شَهِيدٌ﴾ مُطَّلِعٌ ﴿عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ وَكُفْرِهِمْ فَيُعَذِّبُهُمْ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿وَلِكُلِّ اُمَّةٍ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿رَسُولٌ فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ﴾ إِلَيْهِمْ فَكَذَّبُوهُ ﴿قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ فَيُعَذَّبُونَ وَيُنَجَّى الرَّسُولُ وَمَنْ صَدَّقَهُ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾﴾ بِتَعْذِيبِهِمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ فَكَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِهٰؤُلَاءِ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾﴾ فِيهِ ﴿قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا﴾ أَدْفَعُهُ ﴿وَلَا نَفْعًا﴾ أَجْلِبُهُ ﴿اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ﴾ أَيْ يُقْدِرُنِي عَلَيْهِ فَكَيْفَ أَمْلِكُ لَكُمْ حُلُولَ الْعَذَابِ ﴿لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ﴾ مُدَّةٌ مَعْلُومَةٌ لِهَلَاكِهِمْ ﴿اِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَاْخِرُونَ﴾ يَتَأَخَّرُونَ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَتَقَدَّمُونَ عَلَيْهِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿بَيَاتًا﴾ لَيْلًا ﴿اَوْ نَهَارًا مَاذَا﴾ أَيَّ شَيْءٍ ﴿يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ﴾ أَيِ الْعَذَابِ ﴿الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾﴾ اَلْمُشْرِكُونَ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ وَجُمْلَةُ الْاِسْتِفْهَامِ جَوَابُ شَرْطٍ كَقَوْلِكَ إِذَا أَتَيْتُكَ مَاذَا تُعْطِينِي وَالْمُرَادُ بِهِ التَّهْوِيلُ أَيْ مَا أَعْظَمَ مَا اسْتَعْجَلُوهُ ﴿اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ﴾ حَلَّ بِكُمْ ﴿اٰمَنْتُمْ بِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ أَوِ الْعَذَابِ عِنْدَ نُزُولِهِ وَالْهَمْزَةُ لِإِنْكَارِ التَّأْخِيرِ فَلَا يُقْبَلُ مِنْكُمْ وَيُقَالُ لَكُمْ ﴿آٰلْئٰنَ﴾ تُؤْمِنُونَ ﴿وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾﴾ اِسْتِهْزَاءً ﴿ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ أَيِ الَّذِي تَخْلُدُونَ فِيهِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿تُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءً ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَيَسْتَنْبِئُونَكَ﴾ يَسْتَخْبِرُونَكَ ﴿اَحَقٌّ هُوَ﴾ أَيْ مَا وَعَدْتَنَا بِهِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْبَعْثِ ﴿قُلْ اِي﴾ نَعَمْ ﴿وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾﴾ بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Ve onlardan sana bakanlar da vardır. Yâ sen -göremeseler bile- körlere doğru yolu gösterebilir misin?** Bu kimseleri doğruyu bulamama hususunda körlere benzetmiştir. Hatta bunların körlükleri daha da vahimdir. Zira "*gözler kör olmaz, fakat sinelerdeki kalpler kör olur*"

44. **Şüphe yok ki, Allah insanlara hiçbir şey ile zulmetmez. Lâkin insanlar kendilerine zulmederler.**

45. **O gün ki onları toplayacağız. Sanki**[1] onlar dünyada yahut kabirlerde gördükleri şeyin dehşetinden dolayı **gündüzden bir saat kadar kalmış gibi olacaklardır. Birbirlerini tanıyacaklardır.**[2] Dirildiklerinde kimisi kimsini tanıyacaktır. Sonra şiddetli belalar nedeniyle aralarındaki bu tanışıklık bitecektir. **Allah'la karşılaşacaklarını,** dirilişi **yalanlayanlar, muhakkak ki hüsrana uğramışlardır. Ve doğru yola ermemişlerdir.**

46. **Onlara vaat ettiğimiz** azabı**n bazısını sana** yaşarken **gösterirsek**[3] ne âlâ![4] **Veya** onlara azap etmeden **senin ruhunu kabzetsek de herhalde onların dönüşü Bizedir. Sonra Allah onların yapacakları** küfür ve yalanlamaları**na şahittir,** muttalidir. Dolayısıyla onlara en şiddetli azapla azap eder.

47. Ümmetlerden **her bir ümmet için bir peygamber vardır. Artık** onlara **peygamberleri geldiği** ve onlar da bu peygamberi yalanladığı **vakit aralarında adaletle hükmedilmiş olur** ve bunun neticesinde onlar azap edilirler, peygamberleri ve ona inananlar da kurtarılırlar. **Ve onlar** suçsuz yere azap edilmek suretiyle **zulme uğramazlar.** Bunlara da aynı şekilde muamele ederiz.

48. **Ve derler ki: «Eğer siz doğru sözlü kimseler iseniz bu** azap **vaadi ne zamandır?»**

49. **De ki: «Ben kendim için Allah'ın** kendisine muktedir kılmayı **dilediğinden başka ne** önleyebileceğim **bir zarara ve ne de bir** sağlayabileceğim **faydaya sahip değilim.** Dolayısıyla nasıl olur da size azap getirmeye muktedir olurum. **Her ümmet**in helakı **için** belli **bir süre vardır. Süreleri geldiğinde artık ne** o süreden **bir saat geri kalabilirler ve ne de** o süreden **öne geçebilirler.»**

50. **De ki: Gördünüz mü?** Bana haber veriniz! **Eğer size onun,** Allah'ın **azabı geceleyin veya gündüzleyin gelirse suçlular,** müşrikler **ondan,**[5]

---

[1] Teşbih cümlesi هُمْ zamirinden haldir.

[2] Bu cümle hal-i mukadderadır ya da zarfın müteallakıdır.

[3] وَإِمَّا sözünde şart anlamındaki إِنْ de bulunan ن harfi zait مَا harfine idgam edilmiştir.

[4] Şartın cevabı mahzuf فَذَاكَ sözüdür.

[5] Burada zamir yerine zahir isim kullanılmıştır. Soru cümlesi şartın cevabıdır. Tıpkı

azaptan **hangisini istemekte acele ediyorlar!»**

51. **«O azap, vaki olduktan,** başınıza geldikten **sonra mı ona,** Allah'a ya da inişinden sonra azaba **inanacaksınız?**[1] O vakit bu iman sizden kabul edilmez ve size denilir ki; **Şimdi mi** iman ediyorsunuz? **Hâlbuki siz onu** alay ederek **acele istiyordunuz ya!»**

52. **Sonra zulmetmiş olanlara denilecektir ki, «Şimdi** içinde sonsuza dek kalacağınız **ebedî azabı tadınız. Siz başkasıyla değil,**[2] **ancak kazanmış olduğunuz** şeyin karşılığıy**la cezalandırılırsınız.»**

53. **Ve senden haber almak istiyorlar ki, o** bize vaat ettiğin azap ve diriliş **doğru mudur? De ki: «Evet. Ve Rabbime andolsun ki doğru bir hakikattır ve siz onu aciz bırakacak,** o azaptan kurtulabilecek **kimseler değilsinizdir.»**

KELİME ANLAMI

43. وَمِنْهُمْ **Ve onlardan bazıları vardır** مَنْ **Ol kimse ki** يَنْظُرُ **Bakıyor** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** اَفَاَنْتَ **Sen misin?** تَهْدِي **Hidayete erdirebilir** *(Kimi?)* الْعُمْيَ **Körlere** وَلَوْ كَانُوا **Ve olsalar da** لَا يُبْصِرُونَ **Görmüyor** شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Kime?)* بِهِمْ Bunlara (körlere) *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْاِهْتِدَاءِ Doğruya erememe hususunda بَلْ أَعْظَمُ Bilakis (onlar doğruya erememe konusunda körlerden) daha büyüktür *(Niçin?)* فَإِنَّهَا *"Zira durum şu ki;* لَا تَعْمَى *kör olmaz (Ne?)* الْأَبْصَارُ *gözler,* وَلٰكِنْ *Şu kadar var ki* تَعْمَى *Kör olur (Ne?)* الْقُلُوبُ *Kalpler (Neredeki kalpler?)* الَّتِي فِي الصُّدُورِ *Sinelerdeki"*

44. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَظْلِمُ **Zulmetmez** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyle zulmetmez?)* شَيْئًا **Hiç bir şeyle** وَلٰكِنَّ النَّاسَ **Şu kadarı var ki insanlar** اَنْفُسَهُمْ **kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmederler**

45. وَيَوْمَ **Ve o günde ki** نَحْشُرُهُمْ **Toplayacağız onları** *(Ne oldukları halde onlar?)* كَاَنْ **Sanki** كَاَنَّهُمْ أَيْ Yani sanki onlar لَمْ يَلْبَثُوا **Beklemediler** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَوِ الْقُبُورِ Ya da kabirlerde اِلَّا سَاعَةً **Ancak bir saat** *(Neden olan bir saat?)* مِنَ النَّهَارِ **Gündüzden** *(Niçin böyle olur?)* لِهَوْلِ مَا رَأَوْا Gördüğü şeyin dehşetinden وَجُمْلَةُ التَّشْبِيهِ Teşbih cümlesi *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden haldir?)* مِنَ الضَّمِيرِ Zamirden

---

"Sana gelirsem, bana ne vereceksin" cümlesinde olduğu gibi. Ayetteki istifhamdan kastedilen "korkutma"dır. "Acele istedikleri şey ne kadar da büyük" anlamına gelir.

[1] Ayetteki hemze inkar anlamındadır.

[2] هَلْ burada مَا anlamındadır.

يَعْرِفُ **Aralarında** بَيْنَهُمْ **Tanışırlar** يَتَعَارَفُونَ *(Onlar ne oldukları halde?)* (هُمْ / onları) Tanır *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bazısı *(Kimi?)* بَعْضًا Diğer bazısını *(Ne vakit?)* إِذَا بُعِثُوا Diriltildiklerinde ثُمَّ يَنْقَطِعُ Sonra kesilir *(Ne?)* التَّعَارُفُ Tanışma *(Niçin kesilir?)* لِشِدَّةِ الْأَحْوَالِ Durumların şiddetinden وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Mukadder haldir أَوْ مُتَعَلِّقُ الظَّرْفِ Ya da zarfın müteallakıdır قَدْ خَسِرَ **Elbette hüsrana uğradı** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِلِقَاءِ اللّٰهِ **Allah'la karşılaşmayı** *(Ne şekilde olan karşılaşma?)* بِالْبَعْثِ Dirilmekle وَمَا كَانُوا **Ve olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُهْتَدِينَ **Hidayete erenler**

46. وَإِمَّا **Eğer** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ İn-i şartiyyedeki nun harfini *(Nereye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait mâ harfine نُرِيَنَّكَ **Gösterirsek sana** *(Neyi?)* بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ **Onlara vaat ettiğimizin bazısını** *(Neyi vaat ettiğimiz?)* بِهِ O şeyi *(O şey de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Neredeki azap?)* فِي حَيَاتِكَ Senin hayatında وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ فَذَاكَ Yani (eğer gösterirsek...) işte bu (ne âlâ!) أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ **Ya da vefat ettirirsek seni** *(Ne vakit?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan evvel فَإِلَيْنَا **Bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** ثُمَّ اللّٰهُ **Sonra Allah** *(Nedir?)* شَهِيدٌ مُطَّلِعٌ **Şahittir** muttalidir *(Neye şahittir?)* عَلَى مَا **Ol üzerine ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** *(O yaptıkları şey de nedendir?)* مِنْ تَكْذِيبِهِمْ Onların yalanlamaları *(Daha?)* وَكُفْرِهِمْ Ve küfürleri فَيُعَذِّبُهُمْ Bu sebeple azap eder onlara *(Neyle?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ En şiddetli azapla

47. وَلِكُلِّ أُمَّةٍ **Ve her ümmet için vardır** *(Kimden olan ümmet?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden *(Ne vardır?)* رَسُولٌ **Bir peygamber** فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Kim?)* رَسُولُهُمْ **Onların Peygamberi** *(Kime geldiğinde?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladıklarında قُضِيَ **Hükmedilir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neyle hükmedilir?)* بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** فَيُعَذَّبُونَ Azap edilirler وَيُنَجَّى Ve kurtarılır *(Kim?)* الرَّسُولُ Peygamber *(Daha?)* وَمَنْ Ve o kimseler ki صَدَّقَهُ Onu doğruladı وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle zulmedilmezler?)* بِتَعْذِيبِهِمْ Azap edilmekle kendilerine *(Ne oldukları halde?)* بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz oldukları halde فَكَذَٰلِكَ İşte aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِهٰؤُلَاءِ Bunlara

48. وَيَقُولُونَ **Ve derler ki** مَتَى **Ne zamandır** هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** *(Neyle vaat?)* بِالْعَذَابِ

Azapla كُنْتُمْ اِنْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru kimseler** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu vaat hususunda

49. قُلْ **De ki** لَا اَمْلِكُ **Sahip değilim** *(Kim için?)* لِنَفْسِي **Kendim için** *(Neye sahip değilim?)* ضَرًّا **Bir zarara** *(Öyle zarar ki)* أَدْفَعُهُ Onu def edeceğim *(Daha neye sahip değilim?)* وَلَا نَفْعًا **Ve ne de bir faydaya** *(Öyle fayda ki)* أَجْلِبُهُ Onu sağlayacağım اِلَّا مَا **Ancak ol şeye ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi diledi?)* أَنْ يُقْدِرَنِي beni muktedir kılmayı *(Neye?)* عَلَيْهِ O şey üzerine فَكَيْفَ Öyleyse nasıl ? أَمْلِكُ Sahip olurum *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neye?)* حُلُولَ الْعَذَابِ Azabın belmesine لِكُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmet için vardır** *(Ne?)* اَجَلٌ مُدَّةٌ **Bir ecel** bir müddet *(Öyle müddet ki)* مَعْلُومَةٌ Belli *(Niçin olan belli bir müddet?)* لِهَلَاكِهِمْ Onların helakı için اِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* اَجَلُهُمْ **Onların eceli** فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ **Ertelenmezler** يَتَأَخَّرُونَ Tehir edilmezler *(Neden tehir edilmezler?)* عَنْهُ Ondan *(Ne kadar ertelenmezler?)* سَاعَةً **Bir saat** *(Daha?)* وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ **Ve öne alınmazlar da** يَتَقَدَّمُونَ Öne geçmezler *(Neye?)* عَلَيْهِ O vaktin üzerine

50. قُلْ **De ki** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Haber verin bana اِنْ اَتٰيكُمْ **Şayet gelse size** *(Ne?)* عَذَابُهُ **Onun azabı** أَيْ اللّٰهِ Yani Allah'ın *(Ne vakit gelse?)* بَيَاتًا لَيْلًا **Geceleyin** اَوْ نَهَارًا **Ya da gündüzleyin** مَاذَا **Ne ?** أَيَّ شَيْءٍ Hangi şeyi يَسْتَعْجِلُ **Acele istiyor** *(O acele istedikleri şey ne olduğu halde?)* مِنْهُ **Ondan** أَيْ الْعَذَابِ Yani Azaptan *(Kim acele istiyor?)* الْمُجْرِمُونَ اَلْمُشْرِكُونَ **Günahkarlar** müşrikler فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahiri koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine وَجُمْلَةُ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham cümlesi *(Nedir?)* جَوَابُ شَرْطٍ Şartın cevabıdır *(Ne gibi olan ?)* كَقَوْلِكَ Senin sözün gibi إِذَا أَتَيْتُكَ sana geldiğimde مَاذَا تُعْطِينِي bana ne vereceksin وَالْمُرَادُ Murat *(Ne ile murat?)* بِهِ Bu istifhamla *(Nedir?)* التَّهْوِيلُ Korkutmaktır أَيْ Yani مَا أَعْظَمَ Ne kadar büyüktür! *(Ne?)* مَا Ol şey ki اسْتَعْجَلُوهُ Onu acele istiyorlar

51. أَثُمَّ **Sonra mı?** اِذَا مَا وَقَعَ (Azap) **Meydana geldiğinden** حَلَّ Vaki olduğunda *(Kime?)* بِكُمْ Size اٰمَنْتُمْ **İman etmiş olacaksınız** *(Neye?)* بِهِ **Ona** أَيْ اللّٰهِ Yani Allah'a أَوِ الْعَذَابِ Ya da Azaba *(Ne vakit azaba?)* عِنْدَ نُزُولِهِ İndiğinde وَالْهَمْزَةُ Buradaki hemze *(Nedir?)* لِإِنْكَارِ التَّأْخِيرِ Ertelemeyi inkar içindir ; فَلَا يُقْبَلُ Artık kabul edilmez

(Kimden?) مِنْكُمْ Sizden وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لَكُمْ Size آلْآنَ تُؤْمِنُونَ **Şimdi mi...?** iman ediyorsunuz وَقَدْ كُنْتُمْ **Halbuki elbette siz idiniz** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Ne idiniz?)* تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyor** *(Ne olduğunuz halde acele istiyordunuz?)* اِسْتِهْزَاءً Alay ediyor olduğunuz halde

52. ثُمَّ قِيلَ **Sonra da denilir** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **Ol kimselere ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler :** ذُوقُوا **" Tadın!** *(Neyi?)* عَذَابَ الْخُلْدِ **Ebedi azabı** أَيِ الَّذِي Yani ol azabı ki تَخْلُدُونَ Siz ebedi kalacaksınız *(Nerede?)* فِيهِ O azabın içinde هَلْ مَا تُجْزَوْنَ **Cezalandı-rıl/**mı**yorlar/ mı?** إِلَّا جَزَاءً بِمَا **Ancak ol şey**in cezasıyla **ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْسِبُونَ **Kazanıyor**

53. وَيَسْتَنْبِئُونَكَ يَسْتَخْبِرُونَكَ **Senden haber almak istiyorlar ki** اَحَقٌّ هُوَ **Hak mıdır o?** أَيْ مَا Yani ol şey ki وَعَدْتَنَا Bize vaat ettin *(Neyi?)* بِهِ O şeyi *(O bize vaat ettiklerin de nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Daha?)* وَالْبَعْثِ Ve diriltilmek قُلْ **De ki** إِي نَعَمْ **Evet** وَرَبِّي **Rabbime yemin olsun ki** إِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* لَحَقٌّ **Elbette haktır** وَمَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakacak olanlar** بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ Azaptan Kaçıp-kurtulacak *(Neden kaçıp-kurtulacak?)*

﴿وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ﴾ كَفَرَتْ ﴿مَا فِي الْاَرْضِ﴾ جَمِيعًا مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿لَافْتَدَتْ بِهِ﴾
مِنَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ﴾ عَلَى تَرْكِ الْإِيمَانِ ﴿لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ﴾ أَخْفَاهَا
رُؤَسَاؤُهُمْ عَنِ الضُّعَفَاءِ الَّذِينَ أَضَلُّوهُمْ مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ
﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾﴾ شَيْئًا ﴿اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
اَلَٓا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ ﴿حَقٌّ﴾ ثَابِتٌ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿لَا يَعْلَمُونَ
﴿٥٥﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ
﴿يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿قَدْ جَٓاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ كِتَابٌ فِيهِ مَا لَكُمْ وَمَا
عَلَيْكُمْ وَهُوَ الْقُرْآنُ ﴿وَشِفَٓاءٌ﴾ دَوَاءٌ ﴿لِمَا فِي الصُّدُورِ﴾ مِنَ الْعَقَائِدِ الْفَاسِدَةِ وَالشُّكُوكِ
﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ﴾ الْإِسْلَامِ
﴿وَبِرَحْمَتِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿فَبِذٰلِكَ﴾ الْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ ﴿فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾﴾
مِنَ الدُّنْيَا بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا﴾ كَالْبَحِيرَةِ وَالسَّائِبَةِ وَالْمَيْتَةِ ﴿قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ﴾ فِي ذٰلِكَ
بِالتَّحْلِيلِ وَالتَّحْرِيمِ لَا ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾﴾ تَكْذِبُونَ بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ إِلَيْهِ ﴿وَمَا
ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ﴾ أَيْ أَيُّ شَيْءٍ ظَنُّهُمْ بِهِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ أَيَحْسَبُونَ أَنَّهُ لَا
يُعَاقِبُهُمْ لَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ بِإِمْهَالِهِمْ وَالْإِنْعَامِ عَلَيْهِمْ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا
يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَمَا تَكُونُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي شَاْنٍ﴾ أَمْرٍ ﴿وَمَا تَتْلُو مِنْهُ﴾ أَيْ مِنَ الشَّأْنِ
أَوِ اللّٰهِ ﴿مِنْ قُرْاٰنٍ﴾ أَنْزَلَهُ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تَعْمَلُونَ﴾ خَاطَبَهُ وَأُمَّتَهُ ﴿مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ
شُهُودًا﴾ رُقَبَاءَ ﴿اِذْ تُفِيضُونَ﴾ تَأْخُذُونَ ﴿فِيهِ﴾ أَيِ الْعَمَلِ ﴿وَمَا يَعْزُبُ﴾ يَغِيبُ ﴿عَنْ رَبِّكَ
مِنْ مِثْقَالِ﴾ وَزْنِ ﴿ذَرَّةٍ﴾ أَصْغَرِ نَمْلَةٍ ﴿فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِ وَلَٓا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَٓا
اَكْبَرَ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ

TÜRKÇE ANLAMI

54. (O zaman) zulmeden, inkar eden **herkes yeryüzündeki bütün** servete **sahip olsa** kıyamet gününde o azaba karşılık **elbette onu feda ederdi. Ve azabı gördükleri zaman** iman etmemiş olduklarından dolayı **için için yanarlar.** Yani kendilerini ayıplamalarından korktukları için küfrün reisleri saptırdıkları zayıf kimselerden bu pişmanlıklarını gizlerler. Yaratılmışlar **arasında adaletle hükmolunur ve onlar** hiçbir şekilde **zulme uğramazlar.**

55. Uyanınız! Şüphe yok ki göklerde de ve yerde de her ne var ise Allah'ındır. Uyanınız! Allah'ın diriliş ve ceza **vaadi, elbette ki gerçektir, fakat o** insan**ların çoğu** bunu **bilmezler.**

56. O diriltir ve öldürür ve ahirette **O'na döndürüleceksiniz,** o da size amellerinize göre karşılık verecektir.

57. Ey insanlar! Mekkeliler! **Muhakkak ki, size Rabbinizden bir öğüt,** içinde sizine lehinize ve aleyhinize olan her şey bulunan kitap olan Kur'ân **ve gönüllerde olan** bozuk inanç ve kuşkular**a bir şifa,** deva **ve** kendisine **inananlar için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidâyet ve bir rahmet gelmiştir.**

58. De ki: «Allah Teâlâ'nın fazlı olan İslam **ile ve rahmeti** olan Kur'ân **ile.» İşte yalnız bununla,** bu fazl ve rahmet ile **ferahlansınlar. O, onların topladıkları**[1] dünyalıklar**dan daha hayırlıdır.**

59. De ki: «Gördünüz mü? Bana haber veriniz! **Allah sizin ne rızıklar indirdi,** yarattı **ve siz onlardan** bahîra ve sâibede olduğu gibi **kimisini haram;** leşte olduğu gibi **kimisini de helâl kıldınız.» De ki:** «Bu helal ve haram kılma hususunda **Allah mı size izin verdi, yoksa siz** bunu ona nispet etmek suretiyle **Allah'a** yalan yere **iftira mı atıyorsunuz?»**

60. Allah'a karşı yalan uyduranlar kıyamet gününde O'na karşı **ne zannederler?** Zanları nedir? Yoksa onları cezalandırmayacağını mı zannediyorlar. Kesinlikle Hayır! **Şüphe yok ki, Allah** kendilerine süre tanımak ve nimet ihsan etmek suretiyle **insanlara karşı elbette fazl sahibidir, şu kadarı var ki onların çokları şükretmez.**

61. Ve Ey Muhammed! **sen bir işte,** durumda **bulunmazsın ve ondan,** o duruma veya Allah'a dair sana indirdiği **Kur'an'dan bir şey okumazsın ve sizler**[2] **de amelden bir şey yapmazsınız ki, illâ Biz sizin üzerinize o işe daldığınız,** başladığınız **zaman şahitler,** gözetleyicileriz. **Ne yerde ne gökte zerre,** ufacık bir karınca **ağırlığınca bir şey Rabbinize gizli kalmaz. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü yoktur ki apaçık kitapta** levh-i mahfuzda **bulunmasın.**

KELİME ANLAMI

54. وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ **Şayet her kişi için olsaydı** *(Öyle kişi ki)* ظَلَمَتْ كَفَرَتْ **Zulmetmiş** inkar etmiş *(Ne olsa?)* مَا **Ol şey ki** *(O şey nerededir?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzündedir** جَمِيعًا Tamamı olsa *(o şey de nedendir?)* مِنَ الْأَمْوَالِ Mallardan

---

[1] يَجْمَعُونَ kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يـ ile hem de (تَجْمَعُونَ) şeklinde تـ ile okunmuştur.

[2] Burada ümmetiyle birlikte Hz. Peygambere hitap edilmiştir.

لَافْتَدَتْ **Elbette fidye olarak verirdi** *(Neyi?)* بِهٖ **Onu** *(Neye karşılık fidye olarak verirdi?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaba karşılık *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde وَاَسَرُّوا **Gizlediler** *(Neyi?)* النَّدَامَةَ **Pişmanlığı** *(Ne üzerine pişmanlık gösterdiler?)* عَلٰى تَرْكِ الْاِيمَانِ İmanı terk etmeleri üzerine *(Ne vakit?)* لَمَّا رَاَوُا **Ne zaman ki gördüler** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** أَخْفَاهَا Onu gizledi *(Kim?)* رُؤَسَاؤُهُمْ Onların reisleri *(Kimden gizlediler?)* عَنِ الضُّعَفَاءِ Zayıflarından الَّذِينَ Öyle zayıfları ki أَضَلُّوهُمْ Onları saptırmışlardı *(Niçin onlardan gizlediler?)* مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ Ayıplamaları korkusuyla وَقُضِيَ **Ve hükmedildi** بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında *(Neyle hükmedildi?)* بِالْقِسْطِ بِالْعَدْلِ **Adaletle** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle zulmedilmezler?)* شَيْئًا Hiçbir şeyle

55. اَلَٓا **Uyanınız!** اِنَّ لِلّٰهِ **Muhakkak ki Allah içindir** *(Ne?)* مَا **Ol şeyki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yeryüzündedir** اَلَٓا **Uyanınız!** اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın vaadi** *(Neyle olan vaadi?)* بِالْبَعْثِ Diriltmeyle *(Daha?)* وَالْجَزَاءِ Ve ceza ile *(Nedir bu vaadi?)* حَقٌّ ثَابِتٌ **Haktır** sabittir وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadarı var ki onların çoğu** أَيِ النَّاسِ Yani insanların çoğu لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ **Bilmezler** bunu

56. هُوَ **O** يُحْيِي **Diriltir** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz***(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِيكُمْ Sizi karşılıklandıracaktır *(Neyle?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle

57. يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Ey Mekke ahalisi قَدْ جَاءَتْكُمْ **Elbette size geldi** *(Ne?)* مَوْعِظَةٌ **Bir öğüt** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(O öğütten bedel)* كِتَابٌ Bir kitap *(Öyle kitap ki)* فِيهِ Onda vardır *(Ne?)* مَا Ol şey ki لَكُمْ Sizin lehinizedir *(Daha?)* وَمَا Ve ol şey ki عَلَيْكُمْ Sizin aleyhinizedir وَهُوَ O da *(Nedir?)* الْقُرْآنُ Kuran'dır *(Daha ne vardır?)* وَشِفَاءٌ **Ve şifa** دَوَاءٌ Deva *(Neye şifa?)* لِمَا **Ol şeye ki** *(O şey nerededir?)* فِي الصُّدُورِ **Sinelerde** *(O sinelerdeki de nedendir?)* مِنَ الْعَقَائِدِ الْفَاسِدَةِ Bozuk inançlar *(Daha?)* وَالشُّكُوكِ Ve şüpheler *(Daha nedir bu Kuran?)* وَهُدًى **Ve bir hidayetir** *(Neden hidayettir?)* مِنَ الضَّلَالِ Sapıklıktan *(Daha nedir bu Kuran?)* وَرَحْمَةٌ **Ve bir rahmettir** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İnananlar için** *(Neye inananlar?)* بِهٖ Kendisine

58. قُلْ **De ki** بِفَضْلِ اللّٰهِ **Allah'ın fazlıyla** اَلْإِسْلَامِ İslam'la *(Daha?)* وَبِرَحْمَتِهٖ **Ve onun rahmetiyle** اَلْقُرْآنِ Kuran'la فَبِذٰلِكَ **İşte bununla** اَلْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ Bu fazl ve rahmetle فَلْيَفْرَحُوا **Sevinin** هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden daha hayırlıdır?)* مِمَّا **Ol şeyden ki** يَجْمَعُونَ **Topluyorlar** *(O topladıkları şey de nedendir?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünya'dan *(Bu 'yecmeun' kelimesi)* بِالْيَاءِ Ya ile *(Daha?)* وَالتَّاءِ Ve ta ile (okundu)

59. قُلْ **De ki** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** أَخْبِرُونِي Haber verin bana! *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** خَلَقَ Yarattı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Sizin için indirdiği şey de nedendir?)* مِنْ رِزْقٍ **Rızık** فَجَعَلْتُمْ **Ve siz de kıldınız** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne kıldınız?)* حَرَامًا **Haram** *(Daha?)* وَحَلَالًا **Ve de helal** *(Ne gibi?)* كَالْبَحِيرَةِ Bahîra gibi *(Daha?)* وَالسَّائِبَةِ Ve Sâibe gibi *(Daha?)* وَالْمَيْتَةِ Ve leş gibi قُلْ **De ki** اٰللّٰهُ **Allah mı?** اَذِنَ **İzin verdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta *(Neyle izin verdi?)* بِالتَّحْلِيلِ Helal kılma *(Daha?)* وَالتَّحْرِيمِ Ve haram kılma ile لَا Hayır! اَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis عَلَى اللّٰهِ **Allah'ın üstüne** تَفْتَرُونَ **İftira atıyorsunuz** تَكْذِبُونَ Yalan atıyorsunuz *(Ne şekilde?)* بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ Bunu nisbet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona

60. وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ **Ol kimselerin zannı nedir ki?** يَفْتَرُونَ **İftira atıyorlar** *(Kimin üstüne?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'ın üstüne** *(Neyi atıyorlar?)* الْكَذِبَ **Yalanı** أَيْ أَيُّ شَيْءٍ ظَنُّهُمْ بِهٖ yani "Onların zanları nedir" demektir *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** أَيَحْسَبُونَ Yoksa zannediyorlar mı? أَنَّهُ لَا يُعَاقِبُهُمْ Allah'ın kendilerini azaplandırmayacağını لَا Kesinlikle hayır! إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَذُو فَضْلٍ **Fazl sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** *(Neyle fazl sahibidir?)* بِإِمْهَالِهِمْ Onlara mühlet vermesiyle *(Daha?)* وَالْإِنْعَامِ Ve nimet vermesiyle *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Şu kadar var ki onların çoğu** لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler**

61. وَمَا تَكُونُ **Ve sen olmazsın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Nerede?)* فِي شَأْنٍ أَمْرٍ **Bir durumda** bir işte وَمَا تَتْلُو **Ve okumazsın** *(Neye dair?)* مِنْهُ **Ona dair** أَيْ مِنَ الشَّأْنِ Yani o duruma dair أَوِ اللّٰهِ Ya da Allah'a dair *(Okuduğun şey de nedendir?)* مِنْ قُرْاٰنٍ **Kuran'dan** *(Öyle Kuran ki)* أَنْزَلَهُ Onu indirdi *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana وَلَا تَعْمَلُونَ **Ve işlemiyorsunuz** خَاطَبَهُ Ona hitap etti *(Daha?)* وَأُمَّتَهُ Ve ümmetine *(O şey de nedendir?)*

مِنْ عَمَلٍ **Bir iş** إِلَّا كُنَّا **Ancak biz olduk** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olduk?)* شُهُودًا **Şahitler** رُقَبَاءَ Gözetleyiciler *(Ne vakit?)* إِذْ **Ol vakit ki** تُفِيضُونَ **Dalıyorsunuz** تَأْخُذُونَ Başlıyorsunuz *(Nereye dalıyorsunuz?)* فِيهِ **Oraya** أَيِ الْعَمَلِ Yani o işe وَمَا يَعْزُبُ **Kaçmaz-kaybolmaz** يَغِيبُ Gaip bulunmaz *(Kimden?)* عَنْ رَبِّكَ **Rabbinden** مِنْ مِثْقَالِ وَزْنِ ذَرَّةٍ **Zerre miskali** ağırlığı *(Zerre nedir?)* أَصْغَرِ نَمْلَةٍ Ufacık bir karınca *(Neredeki zerre?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلَا فِي السَّمَاءِ **Ve gökte** وَلَا أَصْغَرَ **Ve daha küçük olan da olmadı** *(Neden daha küçük olan da?)* مِنْ ذٰلِكَ **Bundan** *(Daha?)* وَلَا أَكْبَرَ **Ve daha büyük olan da olmadı** إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ بَيِّنٍ **Ancak apaçık kitapta** هُوَ O kitap *(Nedir?)* اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i Mahfuzdur

﴿اَلَآ اِنَّ اَوْلِيَآءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ هُمْ ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾﴾ اللّٰهَ بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ﴿لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فُسِّرَتْ فِي حَدِيثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ بِالرُّؤْيَا الصَّالِحَةِ يَرَاهَا الرَّجُلُ أَوْ تُرٰى لَهُ ﴿وَفِي الْاٰخِرَةِ﴾ اَلْجَنَّةِ وَالثَّوَابِ ﴿لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ﴾ لَا خُلْفَ لِمَوَاعِيدِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ﴾ لَكَ لَسْتَ مُرْسَلًا وَغَيْرُهُ ﴿اِنَّ﴾ اِسْتِئْنَافٌ ﴿الْعِزَّةَ﴾ اَلْقُوَّةَ ﴿لِلّٰهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾﴾ بِالْفِعْلِ فَيُجَازِيهِمْ وَيَنْصُرُكَ ﴿اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ عَبِيدًا وَمُلْكًا وَخَلْقًا ﴿وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ أَصْنَامًا ﴿شُرَكَآءَ﴾ لَهُ عَلَى الْحَقِيقَةِ تَعَالٰى عَلٰى ذٰلِكَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّبِعُونَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اِلَّا الظَّنَّ﴾ أَيْ ظَنَّهُمْ أَنَّهَا آلِهَةٌ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾﴾ يَكْذِبُونَ فِي ذٰلِكَ ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازٌ لِأَنَّهُ يُبْصَرُ فِيهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا﴾ قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنِ الْوَلَدِ ﴿هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ كُلِّ أَحَدٍ وَإِنَّمَا يَطْلُبُ الْوَلَدَ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ ﴿بِهٰذَا﴾ اَلَّذِي تَقُولُونَهُ ﴿اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾﴾ اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿قُلْ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ﴾ بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾﴾ لَا يَسْعَدُونَ لَهُمْ ﴿مَتَاعٌ﴾ قَلِيلٌ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ يَتَمَتَّعُونَ بِهِ مُدَّةَ حَيَاتِهِمْ ﴿ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. Haberiniz olsun ki, muhakkak Allah'ın velileri için bir korku yoktur ve onlar ahirette **üzülmeyeceklerdir.**

63. Onlar **iman edip** emir ve yasaklarını gözetmek suretiyle Allah'tan **sakınan kimselerdir.**

64. Onlar için dünya hayatında -Hâkim'in sahihtir dediği bir hadiste "kişinin gördüğü veya kendisine görünen Salih rüya" olarak tefsir edilen- **ve ahiret hayatında** cennet ve sevaptan ibaret olan **bir müjde vardır. Allah'ın kelimeleri için değişmek,** onun vaadinden geri dönüş **yoktur.**

İşte bu anlatılanlar, **en büyük kurtuluş budur.**

65. Ve onların sana karşı söyledikleri "sen gönderilmiş değilsin" vb. **sözleri seni üzmesin. Şüphe yok ki, bütün izzet,** güç **Allah'ındır.**[1] **O** tüm sözleri **işiticidir ve** her yapılanı **bilicidir,** dolayısıyla onları cezalandırır, sana da yardım eder.

66. Biliniz ki, göklerde kim varsa ve yerde kim varsa şüphe yok ki, kul, mülk ve yaratma olarak **Allah'a aittir. Allah'tan başkasına,** putlara **tapanlar da** gerçekte O'na **ortak olanlara tabi olmuş olmazlar.** Cenâb-ı Hak o ortaklardan uzaktır. Bu konuda **onlar** putların kendilerine şefaat edecek ilahlar olduğu şeklinde zannettikleri bir **zandan başkasına tabi olmuyorlar ve onlar** bu konuda **ancak yalan söylüyorlar.**[2]

67. O, o zâttır ki, istirahat edesiniz diye sizin için geceyi yaratmıştır. Gündüzü de gösterici[3] **kılmıştır. Şüphe yok ki, bunda** tefekkür etme ve öğüt alma işitmesiyle **işiten bir kavim için elbette âyetler,** kendisinin vahdaniyetine dair delaletler **vardır.**

68. Yahudiler, Hıristiyanlar ve 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' diyenler **dediler ki: «Allah (kendisine) çocuk edindi.»** Allah teala onlara dedi ki; **Hâşâ,** O çocuk edinmekten münezzehtir, **O** herkesten **ihtiyaçsızdır** ve ancak ihtiyacı olan kişi çocuk ister. **Göklerde olanlar da ve yerde olanlar da** kul, mülk ve yaratma bakımından **O'nundur. Sizin yanınızda buna,** söylediğiniz bu söze **dair hiçbir delil,** hüccet **yoktur.**[4] **Allah'a karşı bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?**[5]

69. De ki: «kendisine çocuk isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunanlar kurtuluşa eremezler.»**

70. Dünyada onlar için -yaşadıkları müddetçe faydalanacakları- **azıcık bir menfaat vardır, sonra** ölmeleri suretiyle **dönüşleri Bizedir.** Öldükten **sonra onlara inkâr etmeleri sebebiyle şiddetli azabı tattıracağız.**

KELİME ANLAMI

62. أَلَا **İyi bilin ki,** إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın dostları** لَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Daha?)* وَلَا هُمْ **Ve onlar değildirler** يَحْزَنُونَ **Üzülecekler** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

---

[1] Bu cümle başlangıç cümlesidir.

[2] Ayette geçen إِنْ, مَا anlamındadır.

[3] "مُبْصِرًا/gösterici" kelimesinin gündüze nispet edilişi mecazidir. Zira gerçekte (gündüz göstermez,) gündüzleyin görünür.

[4] Ayette geçen إِنْ, مَا anlamındadır.

[5] Buradaki soru, kınama anlamı içerir.

63. هُمْ Onlar *(Kimdir onlar?)* اَلَّذِينَ **Ol kimselerdir ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَكَانُوا **Ve oldular** يَتَّقُونَ **Korkup-Sakınıyorlar** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan *(Neyle sakınıyorlar?)* بِامْتِثَالِ أَمْرِهِ Emrine uygun davranmakla *(Daha?)* وَنَهْيِهِ Ve nehyine

64. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* الْبُشْرٰى **Müjde** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** فُسِّرَتْ Tefsir edildi (bu müjde) *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ صَحَّحَهُ الْحَاكِمُ Hâkim'in sahih dediği bir hadiste *(Neyle tefsir edildi?)*Güzel rüya ile *(Öyle rüya ki?)* بِالرُّؤْيَا الصَّالِحَةِ Salih bir rüya ki يَرَاهَا Görüyor onu *(Kim?)* الرَّجُلُ Kişi أَوْ تُرٰى Ya da görünüyor *(Kime?)* لَهُ Ona **(Daha nerede müjde vardır?)** وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ve ahirette de** (Ahiretteki müjde nedir?) اَلْجَنَّةُ Cennet *(Daha?)* وَالثَّوَابُ Ve de sevap لَا تَبْدِيلَ **Değişiklik yoktur** *(Ne için?)* لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın kelimeleri için** لَا خُلْفَ Geri dönüş yoktur *(Ne için?)* لِمَوَاعِيدِهِ Onun vaatleri için ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** zikredilenler هُوَ **O dur** الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **En büyük kurtuluş**

65. وَلَا يَحْزُنْكَ **Seni mahzun etmesin** *(Ne?)* قَوْلُهُمْ **Onların sözü** *(Kime olan sözü?)* لَكَ Sana *(O sözlerinden bedel-şu sözleri)* لَسْتَ Sen değilsin *(Ne değilsin?)* مُرْسَلًا Gönderilmiş *(Daha ne sözleri?)* وَغَيْرُهُ Ve diğer sözleri إِنَّ اِسْتِئْنَافٌ **Muhakkak ki** başlangıç cümesidir الْعِزَّةَ الْقُوَّةَ **İzzet** kuvvet *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** جَمِيعًا **Hepsi** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **Ziyade işiten** *(Neyi işiten?)* لِلْقَوْلِ Sözü الْعَلِيمُ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandıracaktır *(Daha?)* وَيَنْصُرُكَ Ve sana yardım edecektir

66. أَلَا **Ve iyi bilin ki,** إِنَّ لِلّٰهِ **Muhakkak ki Allah içindir** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَمَنْ **Ve ol kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne yönden?)* عَبِيدًا Kul olarak *(Daha?)* وَمُلْكًا Ve mülk olarak *(Daha?)* وَخَلْقًا Ve yaratma olarak وَمَا يَتَّبِعُ **Ve tabi olmaz** *(Kim?)* الَّذِينَ **Ol kimseler ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar ***(O taptıkları ne oldukları halde?)*** مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı أَصْنَامًا Putlar oldukları halde ***(Kime tabi olmaz?)*** شُرَكَاءَ **Ortaklara** *(Kime ortak?)* لَهُ Ona عَلَى الْحَقِيقَةِ Gerçekte تَعَالٰى O yüce oldu *(Neden yüce oldu?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bundan إِنْ مَا يَتَّبِعُونَ **Tabi olmuyorlar** – Buradaki İn, Mâ anlamındadır- *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta إِلَّا الظَّنَّ

Ancak zanna ظَنَّهُمْ أَيْ Yani zanlarına أَنَّهَا Ki elbette o ortaklar *(Nedir?)* آلِهَةٌ İlahlardır *(Öyle ilahlar ki)* تَشْفَعُ Şefaat edecek *(Kime?)* لَهُمْ Onlara وَإِنْ مَا هُمْ **Ve onlar olmadı** –Buradaki İn, mâ anlamındadır- إِلَّا يَخْرُصُونَ **Ancak tahminde bulunuyorlar** يَكْذِبُونَ Yalan söylüyorlar فِي ذٰلِكَ Bu konuda

67. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Ol zattır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi yaptı?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Niçin yaptı?)* لِتَسْكُنُوا **Durup-dinlenesiniz diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Daha?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü de yaptı** *(Ne yaptı?)* مُبْصِرًا **Gösterici** إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ Göstericiliğin isnat edilmesi *(Neye?)* إِلَيْهِ Gündüze *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır *(Niçin mecazdır?)* لِأَنَّهُ Çünkü durum şu ki يُبْصَرُ Görülür *(Nerede?)* فِيهِ O gündüzde إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Elbette ayetler** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Neye delaletler?)* عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى Onun teala tekliğine *(Kim için ayetler vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki** يَسْمَعُونَ **Dinliyor** *(Neyle dinliyor?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme dinlemesiyle *(Daha?)* وَاتِّعَاظٍ Ve vaazlanma dinlemesiyle

68. قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Daha?)* وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlar *(Daha?)* وَمَنْ Ve ol kimseler ki زَعَمَ Kani oldu ki أَنَّ الْمَلَائِكَةَ Elbette Melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللّٰهِ Allah'ın kızlarıdır *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Çocuk** قَالَ Dedi ki *(Kim?)* تَعَالَى Allah teala *(Kime dedi?)* لَهُمْ Onlara سُبْحَانَهُ **Münezzehtir O!** تَنْزِيهًا Tenzih etmekle *(Kimi?)* لَهُ Onu *(Neden tenzih etmekle?)* عَنِ الْوَلَدِ Çocuktan هُوَ**O** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Ganidir** *(Neden ganidir?)* عَنْ كُلِّ أَحَدٍ Herkesten وَإِنَّمَا يَطْلُبُ Ancak ister *(Neyi?)* الْوَلَدَ Çocuğu *(Kim ister?)* مَنْ Ol kimse ki يَحْتَاجُ İhtiyaç duyuyor *(Neye ihtiyaç duyuyor?)* إِلَيْهِ Ona لَهُ **Onundur** *(Ne?)* مَا **Ol şey ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَمَا **Ve ol şey ki** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا Mülk olarak *(Daha?)* وَخَلْقًا Ve yaratma olarak *(Daha?)* وَعَبِيدًا Ve kul olarak إِنْ مَا عِنْدَكُمْ **Sizin yanınızda yoktur** –İn, Mâ anlamındadır- *(Ne yoktur?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir delil** حُجَّةٍ Bir hüccet *(Neye delil?)* بِهٰذَا **Buna** الَّذِي Ol şeye ki تَقُولُونَهُ Siz diyorsunuz أَتَقُولُونَ **Siz diyor musunuz?** *(Kim üzerine?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah üzerine** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** لَا تَعْلَمُونَ **Siz bilmiyorsunuz** *(Buradaki istifham nedir?)* إِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama istifhamıdır

69. قُلْ **De ki** إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** يَفْتَرُونَ **İftira ediyorlar** *(Kimin üstüne?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'ın üstüne** *(Neyi iftira atıyorlar?)* الْكَذِبَ **Yalanı** *(Neyle Allah'a yalan iftira atıyorlar?)* بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ Çocuk nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona لَا يُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eremezler** لَا يَسْعَدُونَ Mutlu olamazlar

70. لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne?)* مَتَاعٌ **Bir meta** *(Öyle meta ki)* قَلِيلٌ Az *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Yine öyle meta ki)* يَتَمَتَّعُونَ Faydalanırlar *(Neyle?)* بِهِ Onunla *(Ne kadar?)* مُدَّةَ حَيَاتِهِمْ Yaşadıkları müddetçe ثُمَّ **Sonra da** إِلَيْنَا **Bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** *(Neyle?)* بِالْمَوْتِ Ölümle ثُمَّ نُذِيقُهُمُ **Sonra da tattırırız onlara** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Ol azabı ki** الشَّدِيدَ **Şiddetli** *(Ne vakit?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra *(Ne sebebiyle onlara şiddetli azabı tattırırız?)* بِمَا **Ol şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَكْفُرُونَ **İnkar ediyorlar**

﴿وَاتْلُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿نَبَأَ﴾ خَبَرَ ﴿نُوحٍ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْهُ ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ﴾ شَقَّ ﴿عَلَيْكُمْ مَقَامِي﴾ لُبْثِي فِيكُمْ ﴿وَتَذْكِيرِي﴾ وَعْظِي إِيَّاكُمْ ﴿بِآيَاتِ
اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ﴾ اِعْزِمُوا عَلَى أَمْرٍ تَفْعَلُونَهُ بِي ﴿وَشُرَكَاءَكُمْ﴾ اَلْوَاوُ
بِمَعْنَى مَعَ ﴿ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً﴾ مَسْتُورًا بَلْ أَظْهِرُوهُ وَجَاهِرُونِي بِهِ ﴿ثُمَّ اقْضُوا
إِلَيَّ﴾ اِمْضُوا فِيمَا أَرَدْتُمُوهُ ﴿وَلَا تُنْظِرُونِ (٧١)﴾ تُمْهِلُونِ فَإِنِّي لَسْتُ مُبَالِيًا بِكُمْ ﴿فَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ﴾ عَنْ تَذْكِيرِي ﴿فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ﴾ ثَوَابٍ عَلَيْهِ فَتَوَلَّوْا ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ﴾ ثَوَابِي
﴿إِلَّا عَلَى اللّٰهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ (٧٢)﴾ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ﴾
اَلسَّفِينَةِ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ﴾ أَيْ مَنْ مَعَهُ ﴿خَلَائِفَ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾
بِالطُّوفَانِ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ (٧٣)﴾ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ فَكَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِمَنْ كَذَّبَ
﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ نُوحٍ ﴿رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ﴾ كَإِبْرَاهِيمَ وَهُودٍ وَصَالِحٍ ﴿فَجَاؤُوهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ﴾ اَلْمُعْجِزَاتِ ﴿فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ بَعْثِ الرُّسُلِ إِلَيْهِمْ
﴿كَذٰلِكَ نَطْبَعُ﴾ نَخْتِمُ ﴿عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ (٧٤)﴾ فَلَا تَقْبَلُ الْإِيمَانَ كَمَا طَبَعْنَا عَلَى
قُلُوبِ أُولٰئِكَ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ﴾ قَوْمِهِ ﴿بِآيَاتِنَا﴾
اَلتِّسْعِ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ (٧٥)﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ
عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ (٧٦) ﴿قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ﴾
إِنَّهُ لَسِحْرٌ ﴿أَسِحْرٌ هٰذَا﴾ وَقَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَتَى بِهِ وَأَبْطَلَ سِحْرَ السَّحَرَةِ ﴿وَلَا يُفْلِحُ
السَّاحِرُونَ﴾ وَالْاِسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِلْإِنْكَارِ (٧٧) ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا﴾ لِتَرُدَّنَا ﴿عَمَّا
وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ﴾ اَلْمُلْكُ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَمَا نَحْنُ
لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ (٧٨)﴾ مُصَدِّقِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

71. Ey Muhammed! **Onlara,** Mekkeli kafirlere **Nûh'un kıssasını oku; hani**[1] **kavmine demişti: «Ey kavmim! Eğer sizin üzerinize benim** aranızda **duruşum ve Allah'ın âyetleriyle** size **öğüt verişim ağır,** meşakkatli **geliyorsa artık ben Allah'a tevekkül ettim, artık işinizi ortaklarınızla birlikte**[2] **bir karara bağlayın,** bana yapacağınızı yapın. **Sonra sizin üzerinize işiniz gizli,** kapalı **kalmasın;** bilakis onu ortaya koyup

---

[1] إِذْ kelimesi نَبَأَ kelimesinden bedeldir.
[2] وَشُرَكَاءَكُمْ sözündeki و birliktelik bildirir.

bana açıkça bildirin. **Sonra hakkımda hükmünüzü veriniz,** ne isterseniz yürürlüğe koyun. **Ve bana göz açtırmayın,** süre tanımayın.» Zira ben sizi umursamıyorum.

72. **«Artık siz,** benim verdiği öğütlerden **yüz çevirirseniz, zâten ben sizden** buna karşılık **bir mükâfaat istemiş değilim. Benim mükâfaatım ancak Allah'a aittir.**[1] **Ve ben müslümanlardan olmakla emredildim.»**

73. **Yine de o'nu yalanladılar. Biz de O'nu ve O'nunla beraber gemide bulunanları kurtardık ve on**unla beraber bulunan**ları** yeryüzünde **halifeler kıldık. Bizim âyetlerimizi yalanlayanları de** tûfan ile **boğduk. Artık bak! Korkutulmuş/uyarılmış olanların** helak edilmeleri suretiyle **akıbetleri nasıl oldu?** İşte seni yalanlayanlara da aynısını yaparız.

74. Nuh'tan **sonra onun peşine,** İbrahim, Hud ve Salih gibi **peygamberleri kavimlerine gönderdik. Onlara mucizeler getirdiler. Onlar ise** peygamberlerin kendilerine gelmelerinden **önce yalanladıkları şeylere iman etmediler.** Bu kişilerin kalplerini mühürlediğimiz gibi **işte haddi aşanların kalplerini de böyle mühürleriz.** Dolayısıyla onlardan iman kabul edilmez.

75. **Sonra onların ardından Mûsa'yı ve Harun'u, Fir'avun'a ve onun kavmine** sayısı dokuz olan **âyetlerimiz ile gönderdik. Fakat** onlara iman etme konusunda **kibirlendiler ve günahkâr olan bir kavim oldular.**

76. **Ne zaman ki onlara Bizim tarafımızdan hak geldi, «Şüphe yok ki bu elbette apaçık bir sihirdir» dediler.**

77. **Mûsa dedi ki: «Size geldiği zaman hak için** bu sihirdir **mi der misiniz? Bu bir sihir midir?**[2] Hakkı getiren kurtulmuştur ve sihirbazların sihrini boşa çıkarmıştır. **Hâlbuki sihirbazlar kurtuluşa eremezler.»**

78. **Dediler ki: «Babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeyden bizi çeviresin de, yerde,** Mısır'da **ululuk,** mülk **ikinize olsun diye mi bize geldin? Biz ikinize de inanıcılar,** sizi doğrulayıcılar **değiliz.»**

KELİME ANLAMI

71. وَاتْلُ يَا مُحَمَّدُ **Oku** Ya Muhammed! *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani Mekke kafirlerine *(Neyi oku?)* نَبَأَ خَبَرَ نُوحٍ **Nuh'un haberini** وَيُبْدَلُ Bedel yapılır *(Neden ?)* مِنْهُ Bundan *(Nuh'un haberinden bedel)* إِذْ **Ol vakti ki** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine :** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** إِنْ كَانَ كَبُرَ **Şayet ağır/büyük**

---

[1] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

[2] Ayette geçen iki soru da inkar anlamındadır.

geldi ise شَقَّ Meşakkatli geldi ise *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne ağır geldiyse?)* مَقَامِي **Benim makamım** لُبْثِي Bulunuşum *(Nedir?)* فِيكُمْ Sizin aranızda *(Daha ne ağır geldiyse?)* **Ve benim öğüt verişim** وَتَذْكِيرِي وَعْظِي Vaazım *(Kime?)* إِيَّاكُمْSize *(Neyle öğüt verişim?)* بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetleriyle** فَعَلَى اللهِ **Allah'a** تَوَكَّلْتُ **Ben tevekkül ettim** فَأَجْمِعُوا **Siz de toplayın** *(Neyi?)* أَمْرَكُمْ **İşinizi** اِعْزِمُوا Karara bağlayın *(Neyi?)* عَلَى أَمْرٍ Bir işi ki تَفْعَلُونَهُ Siz onu yapacaksınız *(Kime yapacaksınız?)* بِي Bana *(Kimle birlikte?)* وَشُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızla birlikte** اَلْوَاوُ Buradaki vav *(Nedir?)* بِمَعْنَى مَعَ Ma'a/birlikte anlamındadır ثُمَّ لَا يَكُنْ **Sonra olmasın** *(Ne?)* اَمْرُكُمْ **Sizin işiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olmasın?)* غُمَّةً **Kapalı** مَسْتُورًا Örtülü بَلْ Bilakis أَظْهِرُوهُ Onu izhar edin *(Daha?)* وَجَاهِرُونِي Ve bana açıkça bildirin *(Neyi ?)* بِهِ O şeyi ثُمَّ اقْضُوا **Sonra icra edin** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** اِمْضُوا Uygulamaya geçin *(Neyi?)* فِيمَا Ol şeyi ki أَرَدْتُمُوهُ Siz onu istediniz وَلَا تُنْظِرُونِ **Ve bana göz açtırmayın** تُمْهِلُونِ Mühlet vermeyin *(Niçin bana mühlet vermeyin?)* فَإِنِّي Zira ben لَسْتُ Değilim مُبَالِيًا Umursuyor *(Kimi umursuyor değilim?)* بِكُمْ Sizi

72. فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Eğer yüz çevirirseniz** *(Neden yüz çevirirseniz?)* عَنْ تَذْكِيرِي Benim öğüdümden فَمَا سَأَلْتُكُمْ **Zaten ben istemedim sizden** *(Ne istemedim?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ecir** ثَوَابٍ Bir sevap *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine فَتَوَلُّوا Ki bundan sebep yüz çeviresiniz اِنْ مَا اَجْرِيَ ثَوَابِي **Benim ecrim olmadı** –Buradaki in, mâ anlamındadır- اِلَّا عَلَى اللهِ **Ancak Allah'ın üzerine** وَاُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** *(Neyle emrolundum?)* اَنْ اَكُونَ **Olmamla** *(Kimlerden olmamla?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardan**

73. فَكَذَّبُوهُ **Yine de yalanladılar onu** فَنَجَّيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi kurtardık?)* وَمَنْ **Ve ol kimseleri ki** مَعَهُ **Onunla birliktedirler** *(Nerede kurtardık?)* فِي الْفُلْكِ السَّفِينَةِ **Gemide** وَجَعَلْنَاهُمْ **Aynı zamanda onları yaptık** أَيْ مَنْ مَعَهُ Yani onunla birlikte olanları *(Ne yaptık?)* خَلَائِفَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha ne yaptık?)* وَاَغْرَقْنَا **Ve boğduk** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **Ol kimseleri ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Neyle boğduk?)* بِالطُّوفَانِ Tufanla فَانْظُرْ **Artık bak!** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu?** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ

Uyarılanların akıbeti *(Onların akıbetleri de nedendir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ (Allah'ın) onları helak etmesi فَكَذٰلِكَ İşte aynı şekilde نَفْعَلُ Yaparız *(Kime?)* بِمَنْ Ol kimseye ki كَذَّبَ Seni yalanladı

74. ثُمَّ بَعَثْنَا **Sonra gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ نُوحٍ Yani Nuh'tan sonra *(Kimi gönderdik?)* رُسُلًا **Peygamberleri** *(Kime gönderdik?)* إِلٰى قَوْمِهِمْ **Kavimlerine** *(Bu peygamberler kim gibi?)* كَإِبْرَاهِيمَ İbrahim gibi *(Daha?)* وَهُودٍ Ve Hud gibi *(Daha?)* وَصَالِحٍ Ve Salih gibi فَجَاؤُهُمْ **Onlar da onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyineleri** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri فَمَا كَانُوا **Olmadılar** *(Ne?)* لِيُؤْمِنُوا **İman eder** *(Neye iman eder olmadılar?)* بِمَا **Ol şeye ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ Yani قَبْلَ بَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberler gönderilmeden önce *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara كَذٰلِكَ **İşte böylece** نَطْبَعُ نَخْتِمُ Mühür **basarız** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ **Haddi aşanların kalpleri üzerine** فَلَا تَقْبَلُ Böylece kabul etmez *(Neyi?)* اَلْإِيمَانَ İmanı (Ne gibi mühür basarız?) كَمَا طَبَعْنَا Mühür bastığımız gibi *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِ أُولٰئِكَ Bunların kalpleri üzerine

75. ثُمَّ بَعَثْنَا **Sonra gönderdik** *(Ne vakit?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Kimi gönderdik?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'u** *(Kim gönderdik?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ قَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Neyle gönderdik?)* بِأٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Öyle ayetlerimiz ki?)* اَلتِّسْعِ Dokuz فَاسْتَكْبَرُوا **Kibirlendiler** *(Neden kibirlendiler?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهَا O ayetlere وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim ki** مُجْرِمِينَ **Suçlu-günahkarlar**

76. فَلَمَّا جَاءَهُمُ **Ne vakit ki geldi onlara** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Bizim katımızdan** قَالُوا **Dediler :** إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَسِحْرٌ **Elbette bir sihirdir** *(Öyle sihir ki)* مُبِينٌ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ **Apaçık**, zahir

77. قَالَ **Dedi ki** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa :** أَتَقُولُونَ **Siz der misiniz?** *(Ne için?)* لِلْحَقِّ **Hak için** *(Ne vakit?)* لَمَّا جَاءَكُمْ **Ne zaman ki size geldi** إِنَّهُ Muhakkak ki o *(Nedir?)* لَسِحْرٌ Elbette bir sihirdir أَسِحْرٌ **Bir sihir midir?** هٰذَا **Bu** وَقَدْ أَفْلَحَ Elbette felaha erdi *(Kim?)* مَنْ Ol kimse ki أَتٰى Getirdi *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Daha?)* وَأَبْطَلَ Ve iptal etti *(Neyi?)* سِحْرَ السَّحَرَةِ Sihirbazların sihrini وَلَا يُفْلِحُ **Halbuki felaha ermez** *(Kim?)*

السَّاحِرُونَ **Sihirbazlar** وَالْاِسْتِفْهَامُ Soru *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de *(Niçindir?)* لِلْإِنْكَارِ İnkar içindir

78. قَالُوا **Dediler** أَجِئْتَنَا **Bize geldin mi?** *(Niçin?)* لِتَلْفِتَنَا **Bizi döndürmen için** لِتَرُدَّنَا Bizi çevirmen için *(Neden döndürmen için?)* عَمَّا **Ol şeyden ki** وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **O şey üzerine** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** *(Daha niçin geldin mi?)* وَتَكُونَ **Ve olması için** *(Kim için?)* لَكُمَا **Siz ikiniz için** *(Ne?)* الْكِبْرِيَاءُ **Büyüklük** اَلْمِلْكُ Mülk *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ Mısır topraklarında وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Kim için?)* لَكُمَا **Siz ikiniz için** *(Ne değiliz?)* بِمُؤْمِنِينَ **İnananlar** مُصَدِّقِينَ Doğurular

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾﴾ فَائِقٍ فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى﴾ بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ (إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ) ﴿اَلْقُوا مَآ اَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿فَلَمَّآ اَلْقَوْا﴾ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ ﴿قَالَ مُوسَى مَا﴾ اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿جِئْتُمْ بِهِ ءَآلسِّحْرُ﴾ بَدَلٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِهَمْزَةٍ وَاحِدَةٍ [اَلسِّحْرُ] إِخْبَارٌ فَمَا اسْمُ مَوْصُولٍ مُبْتَدَأٌ ﴿اِنَّ اللّٰهَ سَيُبْطِلُهُ﴾ أَيْ سَيَمْحَقُهُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾﴾ ﴿وَيُحِقُّ﴾ يُثْبِتُ وَيُظْهِرُ ﴿اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ﴾ بِمَوَاعِيدِهِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿فَمَآ اٰمَنَ لِمُوسَى اِلَّا ذُرِّيَّةٌ﴾ طَائِفَةٌ ﴿مِنْ﴾ أَوْلَادِ ﴿قَوْمِهِ﴾ أَيْ فِرْعَوْنَ ﴿عَلٰى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ اَنْ يَفْتِنَهُمْ﴾ يَصْرِفَهُمْ عَنْ دِينِهِ بِتَعْذِيبِهِمْ ﴿وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ﴾ مُتَكَبِّرٌ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَاِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾﴾ اَلْمُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ بِادِّعَاءِ الرُّبُوبِيَّةِ ﴿وَقَالَ مُوسَى يَا قَوْمِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿فَقَالُوا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾﴾ أَيْ لَا تَظْهَرْهُمْ عَلَيْنَا فَيَظُنُّوا أَنَّهُمْ عَلَى الْحَقِّ فَيَفْتَتِنُوا بِنَا ﴿وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾﴾ ﴿وَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسَى وَاَخِيهِ اَنْ تَبَوَّاٰ﴾ اِتَّخِذَا ﴿لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً﴾ مُصَلًّى تُصَلُّونَ فِيهِ لِتَأْمَنُوا مِنَ الْخَوْفِ وَكَانَ فِرْعَوْنُ مَنَعَهُمْ مِنَ الصَّلَاةِ ﴿وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَتِمُّوهَا ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾﴾ بِالنَّصْرِ وَالْجَنَّةِ ﴿وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَآ اِنَّكَ اٰتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَاَهُ زِينَةً وَاَمْوَالًا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا﴾ آتَيْتَهُمْ ذٰلِكَ ﴿لِيُضِلُّوا﴾ فِي عَاقِبَتِهِ ﴿عَنْ سَبِيلِكَ﴾ دِينِكَ ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰٓى اَمْوَالِهِمْ﴾ اِمْسَخْهَا ﴿وَاشْدُدْ عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ اِطْبَعْ عَلَيْهَا وَاسْتَوْثِقْ ﴿فَلَا يُؤْمِنُوا حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٨٨﴾﴾ اَلْمُؤْلِمَ دَعَا عَلَيْهِمْ وَأَمَّنَ هَارُونُ عَلٰى دُعَائِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

79. Ve Fir'avun dedi ki: «Bütün bilgin, sihir ilminde uzman **sihirbazları bana getirin!»**

80. Ne zaman ki sihirbazlar geldiler ve ya sen at; ya da biz atalım deyince **Musa onlara: «Ne atacaksanız atın» dedi.**

81. Ne zaman ki onlar ip ve sopalarını **attılar Musa dedi ki: «Ne**[1] **getirdiniz; sihir mi?**[2] **Şüphe yok ki Allah onu iptal,** yok **edecektir.**

---

[1] Ayette geçen ما istifham anlamında olup mübtedadır. Haberi de sonrasında gelen جِئْتُمْ cümlesidir.

[2] Ayette geçen ءَآلسِّحْرُ kelimesi bedeldir. (Bu kıraatte bu kelime iki hemzeyle okun-

Muhakkak ki, Allah bozguncuların işini düzeltmez.»

82. **«Ve Allah, hakkı kelimeleriyle,** vaatleriyle **hak yapar,** ortaya koyar ve ispat eder **velev ki günahkârlar hoşlanmasınlar.»**

83. **Firavun ve kavminin kendilerine işkence etmesinden,** kendilerine eziyet etmek suretiyle dinlerinden döndüreceği konusunda **korkuya düştükleri için** Firavun'un **kavmin**in gençlerin**den** oluşan **bir guruptan başka kimse Musa'ya iman etmedi. Çünkü Firavun** Mısır **topraklarında ululuk taslayan ve** ilahlık iddia etmek suretiyle haddi **aşanlardan idi.**

84. **Mûsa da dedi ki: «Ey kavmim! Eğer Allah'a imân ettiyseniz, eğer teslimiyette bulunduysanız, artık ona güveniniz.»**

85. **Onlar da dediler ki: «Allah'a güvendik. Ey Rabbimiz! Bizi o zalim kavim için bir fitne kılma.»** Yani onları bize galip kılma ki; hak üzere olduklarını sanıp da bizden sebep fitneye kapılmasınlar.

86. **«Ve rahmetinle bizi kafir kavimden kurtar.»**

87. **Ve Mûsa ile kardeşine vahyettik ki, Mısır'da kavminiz için evler edinin ve** korkudan emin olmak için **evlerinizi,** içerisinde namaz kılacağınız bir **kıble,** namazgâh **yapın.** Zira Firavun namaz kılmayı onlara yasaklamıştı. **Ve namazı dosdoğru eda edin. Mü'minleri** yardım ve cennetle **müjdele!**

88. **Mûsa da dedi ki: «Ey Rabbimiz! Şüphe yok ki, sen Fir'avun'a ve onun kavmine dünya hayatında süs ve mallar verdin. Ey Rabbimiz!** Bunları onlara sonunda **senin yolundan saptırsınlar diye** verdin. **Ey Rabbimiz! Onların mallarını mahvet/sil-süpür ve kalplerinin üstünü şiddetle mühürle** ve sımsıkı bağla! **Tâ ki onlar can yakıcı azabı görünceye kadar imân etmesinler.»** Musa *(a.s.)* onlara böyle beddua ederken Harun*(a.s.)* da âmin dedi.

KELİME ANLAMI

79. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun :** ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِكُلِّ سَاحِرٍ **Her sihirbazı** *(Öyle sihirbaz ki)* عَلِيمٍ **Bilgili** فَائِقٍ Üstün *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde

80. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* مُوسَى **Musa** *(Ne vakit?)* بَعْدَ مَا قَالُوا Demelerinden sonra *(Kime?)*

---

muştur: 1. İstifham hemzesi 2. ال'ın hemzesi) Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime tek hemzeyle (آلسِّحْر şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre آلسِّحْر kelimesi haber, مَا ise mevsule ve mübtedadır. (Ayetin manası müfessirin tercih ettiği kıraate göre verilmiştir. Okuduğumuz kıraatte ise ayetin manası şöyledir. "**Onlar (iplerini) atınca, Musa dedi ki: «Sizin getirdiğiniz sihirdir...**"-Mütercim-)

لَهُ Ona ، إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ Ya sen at! وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ Ya da biz olalım نَحْنُ الْمُلْقِينَ، Atanlar اَلْقُوا **Atın !** *(Neyi?)* مَا **Ol şeyi ki** أَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* مُلْقُونَ **Atıcılarsınız**

81. فَلَمَّا اَلْقَوْا **Ne zaman ki attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ İplerini *(Daha?)* وَعِصِيَّهُمْ Ve sopalarını قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** مَا **Ne** *(Buradaki Mâ nedir?)* اِسْتِفْهَامِيَّةٌ İstifham anlamındadır مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de şudur : جِئْتُمْ **Getirdiniz** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(O şeyden bedel?)* ءآلسِّحْرُ **Sihir mi?** *(Bu es-Sihru kelimesi nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de (okundu) بِهَمْزَةٍ وَاحِدَةٍ Tek hemzeyle *(Bu durumda bu kelime nedir?)* إِخْبَارٌ Haberdir فَمَا Mâ da *(Nedir?)* اسْمٌ مَوْصُولٌ İsmi Mevsuldür مُبْتَدَأٌ Mübtedadır اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** سَيُبْطِلُهُ **Onu iptal edecektir** أَيْ سَيَمْحَقُهُ Yani onu silecektir اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُصْلِحُ **Düzeltmez** *(Neyi?)* عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ **Müfsitlerin işini**

82. وَيُحِقُّ **Ve hak yapacak** يُثْبِتُ Sabit kılacak*(Daha?)* وَيُظْهِرُ Ve ortaya çıkaracak *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** *(Neyle?)* بِكَلِمَاتِهِ **Kelimeleriyle** بِمَوَاعِيدِهِ Vaatleriyle وَلَوْ كَرِهَ **Velev ki hoş görmesin** *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ **Suçlu-günahkarlar**

83. فَمَا اٰمَنَ **İman da etmedi** *(Kime?)* لِمُوسٰى **Musa'ya** اِلَّا ذُرِّيَّةٌ **Ancak bir zürriyet** طَائِفَةٌ Bir taife *(Kimden olan zürriyet?)* مِنْ أَوْلَادِ قَوْمِهِ أَيْ فِرْعَوْنَ **Onun** yani Firavunun **kavmi**nin çocukları**ndan** *(O zürriyet ne oldukları halde?)* عَلٰى خَوْفٍ **Korku üzere oldukları halde** *(Kimden korku üzere?)* مِنْ فِرْعَوْنَ **Firavun'dan** *(Daha kimin?)* وَمَلَائِهِمْ **Ve onların kavimlerinin** *(O Firavundan bedel?)* اَنْ يَفْتِنَهُمْ **Onları belaya uğratmasından** يَصْرِفَهُمْ Döndürmesinden *(Neden döndürmesinden?)* عَنْ دِينِهِ Dinlerinden *(Neyle döndürmesi?)* بِتَعْذِيبِهِمْ Eziyet etmesiyle وَاِنَّ فِرْعَوْنَ **Muhakkak ki Firavun** *(Nedir?)* لَعَالٍ مُتَكَبِّرٌ **Elbette yüksekti,** mütekebbirdi *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ Mısır topraklarında وَاِنَّهُ **Ve elbette o** *(Nedir?)* لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ **Elbette aşırı gidenlerdendir** اَلْمُتَجَاوِزِينَ Aşanlardan *(Neyi?)* الْحَدَّ Haddi *(Neyle haddi aşanlardandır?)* بِادِّعَاءِ الرُّبُوبِيَّةِ İlahlık iddiasıyla

84. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa :** يَا قَوْمِ **Ey Kavmim!** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* اٰمَنْتُمْ **İman etmiş** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا **Artık ona tevekkül edin** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Teslimiyette bulunmuşlar**

85. فَقَالُوا **Onlar da dediler** عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا **Allah'a tevekkül ettik** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!**

لَا تَجْعَلْنَا **Bizi yapma** *(Ne?)* فِتْنَةً **Bir fitne** *(Kim için?)* لِلْقَوْمِ **Bir kavim için ki** الظَّالِمِينَ **Zalimler** أَيْ لَا تَظْهَرْهُمْ Yani onları zahir/galip kılma *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا Bizim üzerimize فَيَظُنُّوا Böylece zannederler ki أَنَّهُمْ Elbette onlar *(Nedir?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzerineler فَيَفْتَتِنُوا Böylece fitneye kapılırlar *(Neyle?)* بِنَا Bizden sebep

86. وَنَجِّنَا **Ve bizi kurtar** *(Neyle?)* بِرَحْمَتِكَ **Rahmetinle** *(Kimden kurtar?)* مِنَ الْقَوْمِ **Bir kavimden ki** الْكَافِرِينَ **Kafirlerdir**

87. وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَى مُوسٰى **Musa'ya** *(Daha kime?)* وَأَخِيهِ **Ve onun kardeşine** *(Neyi vahyettik?)* أَنْ **Şunu ki:** تَبَوَّأَ **Hazırlayın!** اِتَّخَذَا Edinin *(Kim için?)* لِقَوْمِكُمَا **Kavminiz için** *(Nerede?)* بِمِصْرَ **Mısır'da** *(Ne hazırlayın?)* بُيُوتًا **Evler** *(Daha?)* وَاجْعَلُوا **Ve yapın** *(Neyi?)* بُيُوتَكُمْ **Evlerinizi** *(Ne yapın?)* قِبْلَةً مُصَلًّى **Kıble** namazgah *(Öyle namazgah ki)* تُصَلُّونَ Namaz kılıyorsunuz *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(Niçin evlerinizi namazgah olarak hazırlayın?)* لِتَأْمَنُوا Emin olmanız için *(Neden?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan وَكَانَ فِرْعَوْنُ Firavun idi *(Ne idi?)* مَنَعَهُمْ Onları menetmişti *(Neden menetmişti?)* مِنَ الصَّلَاةِ Namazdan *(Daha ne yapın?)* وَأَقِيمُوا **Ve dosdoğru kılın** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** أَتِمُّوهَا Namazı tam olarak kılın *(Daha?)* وَبَشِّرِ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Neyle müjdele?)* بِالنَّصْرِ Yardımla *(Daha?)* وَالْجَنَّةِ Ve cennetle

88. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa :** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** آتَيْتَ **Verdin** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha?)* وَمَلَأَهُ **Ve onun kavmine** *(Ne verdin?)* زِينَةً **Bir zinet** *(Daha?)* وَأَمْوَالًا **Ve mallar** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** آتَيْتَهُمْ Verdin onlara *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunları *(Niçin verdin?)* لِيُضِلُّوا **Saptırsınlar diye** فِي عَاقِبَتِهِ Sonunda *(Neden saptırsınlar diye?)* عَنْ سَبِيلِكَ دِينِكَ **Senin yolundan** dininden رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اطْمِسْ **Sil-süpür** *(Neyi?)* عَلٰى أَمْوَالِهِمْ **Mallarını** اِمْسَخْهَا Onları başkalaştır-çevir *(Daha?)* وَاشْدُدْ **Ve şiddetle mühürle** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine** اِطْبَعْ Mühür bas *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Onların üzerine *(Daha?)* وَاسْتَوْثِقْ Ve sımsıkı bağla فَلَا يُؤْمِنُوا **İman etmeyecekler** حَتّٰى يَرَوُا **Görünceye dek** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azabı ki)* الْأَلِيمَ الْمُؤْلِمَ **Can yakıcı** *(Bu nedir?)* دَعَا Beddua etti *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine وَأَمَّنَ Ve amin dedi *(Kim?)* هَارُونُ Harun *(Ne üzerine amin dedi?)* عَلٰى دُعَائِهِ Onun duası üzerine

﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا﴾ فَمُسِخَتْ أَمْوَالُهُمْ حِجَارَةً وَلَمْ يُؤْمِنْ فِرْعَوْنُ حَتَّى أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ ﴿فَاسْتَقِيمَا﴾ عَلَى الرِّسَالَةِ وَالدَّعْوَةِ إِلَى أَنْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ ﴿وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ (٨٩)﴾ فِي اسْتِعْجَالِ قَضَائِي رُوِيَ أَنَّهُ مَكَثَ بَعْدَهَا أَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَآئِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ﴾ لَحِقَهُمْ ﴿فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ﴾ أَيْ بِأَنَّهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَآئِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ (٩٠)﴾ كَرَّرَهُ لِيُقْبَلَ مِنْهُ فَلَمْ يُقْبَلْ وَدَسَّ جِبْرِيلُ فِي فِيهِ حَمْأَةَ الْبَحْرِ مَخَافَةَ أَنْ تَنَالَهُ الرَّحْمَةُ وَقَالَ لَهُ ﴿آلْآنَ﴾ تُؤْمِنُ ﴿وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ (٩١)﴾ بِضَلَالِكَ وَإِضْلَالِكَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ﴾ نُخْرِجُكَ مِنَ الْبَحْرِ ﴿بِبَدَنِكَ﴾ جَسَدِكَ الَّذِي لَا رُوحَ فِيهِ ﴿لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ﴾ بَعْدَكَ ﴿آيَةً﴾ عِبْرَةً فَيَعْرِفُوا عُبُودِيَّتَكَ وَلَا يُقْدِمُوا عَلَى مِثْلِ فِعْلِكَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ شَكُّوا فِي مَوْتِهِ فَأُخْرِجَ لَهُمْ لِيَرَوْهُ ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ (٩٢)﴾ لَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا ﴿وَلَقَدْ بَوَّأْنَا﴾ أَنْزَلْنَا ﴿بَنِي إِسْرَآئِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ﴾ مَنْزِلَ كَرَامَةٍ وَهُوَ الشَّامُ وَمِصْرُ ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا﴾ بِأَنْ آمَنَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (٩٣)﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ بِإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ ﴿فَإِنْ كُنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي شَكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ﴾ مِنَ الْقَصَصِ فَرْضًا ﴿فَسْئَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُونَ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿مِنْ قَبْلِكَ﴾ فَإِنَّهُ ثَابِتٌ عِنْدَهُمْ يُخْبِرُونَكَ بِصِدْقِهِ قَالَ ﷺ لَا أَشُكُّ وَلَا أَسْأَلُ ﴿لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (٩٤)﴾ الشَّاكِّينَ فِيهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٩٥)﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ﴾ وَجَبَتْ ﴿عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ (٩٦)﴾ ﴿وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ (٩٧)﴾ فَلَا يَنْفَعُهُمْ حِينَئِذٍ

TÜRKÇE ANLAMI

89. Allah teala **buyurdu ki, «İkinizin de duası kabul olunmuştur.** Bunun üzerine malları taşa dönüştü ve Firavun da boğuluncaya kadar iman etmedi. **Artık** onlara azap gelinceye dek elçilik ve davette **istikamet ediniz ve** benim hükmümü acele isteme konusunda **bilmeyenlerin yoluna tâbi olmayınız.»** Rivayet edildiğine göre bu duadan sonra kırk sene onların üzerinden azap kalkmamıştır.

90. Ve İsrailoğullarını denizden geçirdik. Fir'avun ile askerleri ise zulmetmek ve saldırmak[1] **için onların ardına düşmüştü. Nihâyet boğulacağı anda dedi ki: « Muhakkak ki**[2] **ben İsrailoğullarının inandığı ilahtan başka ilâh olmadığına imân ettim ve ben de müslümanlardanım.»** Kabul görmesi için imanını bu sözüyle tekrarladı ama kabul edilmedi. Cibril kendisine rahmet edilmesinden korkarak deniz çamurunu alıp Firavunun ağzına tıkadı. Ve ona dedi ki;

91. «Şimdi mi iman ediyorsun? **Muhakkak ki sen, daha önce isyan etmiş ve** iman etmekten sapıtman ve saptırman sonucu **bozgunculardan olmuştun.»**

92. «Artık bugün senin ruh bulunmayan **cesedini kurtaracağız,** denizden çıkaracağız; **tâ ki, senden geridekilere,** sonra gelenlere **bir ibret olasın,** böylece senin de bir kul olduğunu bilsinler ve senin kalkıştığın bu işe bir daha kalkışmasınlar. İbni Abbas'tan rivayet edildiğine göre; İsrailoğullarından bazıları onun öldüğünde şüpheye düşünce onu görmeleri için denizden çıkarılmıştır. **Ve şüphe yok ki, insanlardan,** Mekkelilerden **birçokları Bizim ayetlerimizden elbette gâfillerdir,** onlardan ibret almazlar.»

93. Ve andolsun ki, İsrailoğullarını kıymetli bir yurd olan Şam ve Mısır'**a yerleştirdik. Ve onlara tertemiz şeylerden rızık verdik. Sonra kendilerine ilim gelinceye kadar** kimisinin iman etmesi kimisinin de inkar etmesi şeklinde **ihtilâfta bulunmadılar. Şüphe yok ki, Rabbin onların arasında ihtilâfa düştükleri** dinle ilgili **şeyler hakkında Kıyamet günü** müminleri kurtararak, kafirlere de azap ederek **hükmedecektir.**

94. Ey Muhammed! **eğer sen, sana indirdiklerimizden,** bu kıssalardan faraza **bir şüphe içindeysen senden önce kitap,** Tevrat **okuyanlara sor.** Zira bu kıssalar onların kitaplarında da geçer. Onlar sana bunların doğru olduğunu haber verirler. Hz. Peygamber *(s.a.v.)* buyurdu ki; "Ne kuşku duyarım, ne de sorarım" **Andolsun ki, sana hak, Rabbinden gelmiştir. Artık şüphe edenlerden,** hakta kuşkuya kapılanlardan **olma!**

95. Ve sakın Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan olma! Sonra hüsrana uğrayanlardan olursun.

96-97. Gerçekten haklarında Rabbinin azap **sözü sabit,** vacip **olanlar, - kendilerine bütün mucizeler gelmiş olsa bile can yakıcı azabı görünceye kadar- inanmayacaklardır.** Azabı gördükten sonra yapacakları iman ise onlara fayda sağlamayacaktır.

---

[1] ظُلْمًا ve عَدْوًا kelimeleri mefulü lehtir.

[2] أَنَّهُ burada بِأَنَّهُ takdirindedir. Bir kıraatte ise başlangıç olarak kesre ile (إِنَّهُ şeklinde) okunmuştur.

KELİME ANLAMI

89. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالٰى Allah teala قَدْ أُجِيبَتْ **Elbette kabul edildi** *(Ne?)* دَعْوَتُكُمَا **Siz ikinizin duası** فَمُسِخَتْ Bunun üzerine dönüştürüldü *(Ne?)* أَمْوَالُهُمْ Onların malları *(Neye dönüştürüldü?)* حِجَارَةً Taşlara وَلَمْ يُؤْمِنْ Ve iman etmedi *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun حَتّٰى أَدْرَكَهُ Nihayet ona erişti *(Ne?)* الْغَرَقُ Boğulma فَاسْتَقِيمَا **Dosdoğru olun** *(Ne üzerine?)* عَلَى الرِّسَالَةِ Elçilik üzerine *(Daha?)* وَالدَّعْوَةِ Ve davet üzerine *(Ne vakte değin?)* إِلٰى أَنْ يَأْتِيَهُمْ Gelinceye dek onlara *(Ne?)* الْعَذَابُ Azap وَلَا تَتَّبِعَانِّ **Ve sakın tabi olmayın** سَبِيلَ الَّذِينَ **Ol kimselerin yoluna ki?** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Ne hususta onların yoluna gitmeyin?)* فِي اسْتِعْجَالِ قَضَائِي Hükmümün hemen meydana gelmesini isteme konusunda رُوِيَ Rivayet olundu ki أَنَّهُ مَكَثَ Azap durdu بَعْدَهَا O duadan sonra *(Ne kadar durdu?)* أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk sene

90. وَجَاوَزْنَا **Ve geçirdik** *(Kime?)* بِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Neyi geçirdik?)* الْبَحْرَ **Denizi** فَأَتْبَعَهُمْ **O da onların peşine düştü** لَحِقَهُمْ Onların ardına düştü *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Daha?)* وَجُنُودُهُ **Ve onun ordusu** *(Niçin peşine düştü?)* بَغْيًا **Zulüm için** *(Daha?)* وَعَدْوًا **Düşmanlık için** *(Bu iki kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü leh'tir حَتّٰى إِذَا أَدْرَكَهُ **Nihayet ona geldiğinde** *(Ne?)* الْغَرَقُ **Boğulma** قَالَ **Dedi** اٰمَنْتُ **Ben iman ettim** أَنَّهُ أَيْ بِأَنَّهُ **Şuna ki** –bi ennehü demektir- وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise (okundu) *(Neyle okundu?)* بِالْكَسْرِ Elif nun maddesinin kesresiyle *(Nasıl böyle okundu?)* اسْتِئْنَافًا Başlangıç olarak لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا الَّذِي **Ancak ol zat vardır ki** اٰمَنَتْ **İman etti** *(Kime?)* بِهِ **O zata** *(Kim iman etti?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ **İsrail oğulları** وَأَنَا **Ve ben de** *(Neyim?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardanım** كَرَّرَهُ Bu imanını tekrarladı *(Niçin?)* لِيُقْبَلَ Kabul edilmesi için *(Kimden?)* مِنْهُ Kendisinden فَلَمْ يُقْبَلْ Fakat kabul edilmedi وَدَسَّ Ve tıktı *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Nereye?)* فِي فِيهِ Ağzının içine *(Neyi tıktı ?)* حَمْأَةَ الْبَحْرِ Denizin çamurundan *(Niçin böyle yaptı?)* مَخَافَةَ أَنْ تَنَالَهُ Ona ulaşması korkusundan *(Ne ulaşması?)* الرَّحْمَةُ Allah'ın rahmeti وَقَالَ Ve dedi *(Kime ?)* لَهُ Ona

91. اٰلْاٰنَ تُؤْمِنُ **Şimdi mi?** İman ediyorsun? وَقَدْ عَصَيْتَ **Halbuki sen isyan etmişti** *(Ne vakit?)* قَبْلُ **Bundan önce** وَكُنْتَ **Ve idin** *(Ne idin?)* مِنَ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculardan** *(Ne sebebiyle bozgunculardan olmuştun?)* بِضَلَالِكَ Sapmanla *(Daha?)*

وَإِضْلَالِكَ Ve saptırmanla *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan

92. فَالْيَوْمَ **Bu günde de** نُنَجِّيكَ **Seni kurtarırız** نُخْرِجُكَ Seni çıkartırız *(Nereden çıkartırız?)* مِنَ الْبَحْرِ Denizden *(Sen ne olduğun halde?)* بِبَدَنِكَ **Bedeninle olduğun halde** جَسَدِكَ Senin cesedinle الَّذِي Öyle cesedin ki لَا رُوحَ Ruh olmayan *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde *(Niçin seni cesedinle kurtaracağız?)* لِتَكُونَ **Olman için** *(Kim için?)* لِمَنْ **Ol kimse için ki** خَلْفَكَ **Senin arkandadır** بَعْدَكَ Senden sonradır *(Ne olasın diye?)* اٰيَةً عِبْرَةً **Bir ayet,** bir ibret فَيَعْرِفُوا Böylece bilsinler *(Neyi?)* عُبُودِيَّتَكَ Senin kulluğunu وَلَا يُقْدِمُوا Ve teşebbüs etmesinler *(Neye?)* عَلٰى مِثْلِ فِعْلِكَ Senin yaptığının benzerine وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan [r.a.] rivayet edildi ki أَنَّ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından bazısı شَكُّوا Şüpheye düştüler *(Ne hususta?)* فِي مَوْتِهِ Onun ölümü hususunda فَأُخْرِجَ Bundan sebep (cesedi) çıkarıldı *(Kime?)* لَهُمْ Onlar için *(Niçin çıkarıldı?)* لِيَرَوْهُ Onu görsünler diye وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ **Muhakkak ki insanların çoğu** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke ahalisi عَنْ اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizden** *(Nedirler?)* لَغَافِلُونَ **Elbette gafillerdir** لَا يَعْتَبِرُونَ İbretle düşünmezler *(Neyi?)* بِهَا O ayetleri

93. وَلَقَدْ بَوَّأْنَا **Ve elbette biz yerleştirdik** أَنْزَلْنَا Konaklattık *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Nereye yerleştirdik?)* مُبَوَّأَ صِدْقٍ **Doğru bir yurda** مَنْزِلَ كَرَامَةٍ Kıymetli bir yere وَهُوَ O yer de *(Nedir?)* الشَّامُ Şam *(Daha?)* وَمِصْرُ Ve Mısırdır *(Daha ne yaptık?)* وَرَزَقْنَاهُمْ **Ve onları rızıklandırdık** *(Neden rızıklandırdık?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerden** فَمَا اخْتَلَفُوا **Anlaşmazlığa düşmediler** بِأَنْ Şöyle ki اٰمَنَ İman etti *(Kim?)* بَعْضٌ Bir kısmı *(Daha?)* وَكَفَرَ Ve inkar etti *(Kim?)* بَعْضٌ Diğer bir kısmı *(Neye değin anlaşmazlığa düşmediler?)* حَتّٰى جَاءَهُمْ **Onlara gelinceye dek** *(Ne?)* الْعِلْمُ **İlim** اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** يَقْضِي **Hüküm verecektir** بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne vakit?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne hususta hüküm verecektir?)* فِيمَا **Ol hususta ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Nerede idiler?)* فِيهِ **O hususta** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** *(Onların ihtilaf ettikleri şey de nedendir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din konusunda *(Neyle hüküm verecektir?)* بِإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ Müminleri kurtarmakla *(Daha?)* وَتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ Ve kafirlere azap etmekle

94. فَإِنْ كُنْتَ **Şayet sen isen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nerede isen?)* فِي شَكٍّ **Şüphede**

(Nede şüphede isen?) مِمَّا **Ol şeyde ki** أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime indirdik?)* إِلَيْكَ **Sana** *(O indirdiğimiz şeyler de nedendir?)* مِنَ الْقَصَصِ Kıssalardan فَرْضًا Faraza (şüphede isen) فَسْئَلْ **Sor o zaman!** *(Kime?)* الَّذِينَ **Ol kimselere ki** يَقْرَؤُونَ **Okuyorlar** *(Neyi?)* الْكِتَابَ التَّوْرَاةَ **Kitabı,** Tevratı *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden öncekilerden** فَإِنَّهُ Zira bu olaylar *(Nedir?)* ثَابِتٌ Sabittir *(Nerede sabittir?)* عِنْدَهُمْ Onların katında يُخْبِرُونَكَ Sana haber verirler *(Neyi haber verirler?)* بِصِدْقِهِ Kıssanın doğruluğunu قَالَ Dedi *(Kim?)* ﷺ Hz. Peygamber (s.a.v.) لَا أَشُكُّ Ben şüphe etmem *(Daha?)* وَلَا أَسْئَلُ Ve sormam da لَقَدْ جَاءَكَ **Elbette geldi sana** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Kimden ?)* مِنْ رَبِّكَ **Senin Rabbinden** فَلَا تَكُونَنَّ **Öyleyse sakın olma!** *(Kimlerden olma?)* مِنَ الْمُمْتَرِينَ **Şüphecilerden** الشَّاكِّينَ Kuşkuya kapılanlardan *(Ne hakkında?)* فِيهِ O indirilenler hakkında

95. وَلَا تَكُونَنَّ **Ve kesinlikle olma da** *(Kimlerden?)* مِنَ الَّذِينَ **Ol kimselerden ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** فَتَكُونَ **Bundan dolayı olursun** *(Kimlerden olursun?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan**

96. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ol kimseler ki** حَقَّتْ **Hak oldu** وَجَبَتْ Gerekti-kesinleşti *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(Neyle olan kelimesi?)* بِالْعَذَابِ Azapla لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

97. وَلَوْ جَاءَتْهُمْ **Velev gelse bile onlara** *(Ne gelse bile?)* كُلُّ اٰيَةٍ **Her türlü ayet** *(Ne vakte değin iman etmezler?)* حَتّٰى يَرَوُا **Onlara görünceye dek** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azap ki?)* الْأَلِيمَ **Can yakıcı** فَلَا يَنْفَعُهُمْ Bu da onlara fayda vermez *(Ne vakit?)* حِينَئِذٍ Ol vakit

﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿كَانَتْ قَرْيَةٌ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اٰمَنَتْ﴾ قَبْلَ نُزُولِ الْعَذَابِ بِهَا ﴿فَنَفَعَهَٓا اِيمَانُهَٓا اِلَّا﴾ لَكِنَّ ﴿قَوْمَ يُونُسَ لَمَّٓا اٰمَنُوا﴾ عِنْدَ رُؤْيَةِ أَمَارَةِ الْعَذَابِ وَلَمْ يُؤَخِّرُوا إِلٰى حُلُولِهِ ﴿كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ ﴿٩٨﴾﴾ اِنْقِضَاءِ آجَالِهِمْ ﴿وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ﴾ بِمَا لَمْ يَشَأْهُ اللهُ مِنْهُمْ ﴿حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾﴾ لَا ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ﴾ اَلْعَذَابَ ﴿عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ آيَاتِ اللهِ ﴿قُلِ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿انْظُرُوا مَاذَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مِنَ الْآيَاتِ الدَّالَّةِ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَمَا تُغْنِي الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ﴾ جَمْعُ نَذِيرٍ أَيِ الرُّسُلُ ﴿عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾﴾ فِي عِلْمِ اللهِ أَيْ مَا تَنْفَعُهُمْ ﴿فَهَلْ﴾ فَمَا ﴿يَنْتَظِرُونَ﴾ بِتَكْذِيبِكَ ﴿اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ أَيْ مِثْلَ وَقَائِعِهِمْ مِنَ الْعَذَابِ ﴿قُلْ فَانْتَظِرُوا﴾ ذٰلِكَ ﴿اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿ثُمَّ نُنَجِّي﴾ اَلْمُضَارِعُ لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِي ﴿رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ الْإِنْجَاءِ ﴿حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾﴾ اَلنَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ حِينَ تَعْذِيبِ الْمُشْرِكِينَ ﴿قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي﴾ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿فَلَٓا اَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُوَ الْأَصْنَامُ لِشَكِّكُمْ فِيهِ ﴿وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللهَ الَّذِي يَتَوَفّٰيكُمْ﴾ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ ﴿وَاُمِرْتُ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿وَ﴾ قِيلَ لِي ﴿اَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَيْهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾﴾ ﴿وَلَا تَدْعُ﴾ تَعْبُدْ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ﴾ إِنْ عَبَدْتَهُ ﴿وَلَا يَضُرُّكَ﴾ إِنْ لَمْ تَعْبُدْهُ ﴿فَاِنْ فَعَلْتَ﴾ ذٰلِكَ فَرْضًا ﴿فَاِنَّكَ اِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

98. Yunus'un kavmi hariç,[1] **herhangi bir ülke** halkı, **keşke** kendilerine azap gelmeden önce **iman etse de bu imanları kendilerine fayda verseydi! Yunus'un kavmi** azap emarelerini görüp de azabın gelişine kadar ertelemeden **iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rezillik azabını kaldırdık ve onları bir süre,** ecelleri sona erene dek **faydalandırdık.**

99. Ve Eğer Rabbin dileseydi elbette yeryüzünde kim varsa hepsi

---

[1] إِلَّا burada لَكِنْ anlamındadır.

iman ederdi. Artık mü'min olsunlar diye Allah'ın kendileri hakkında dilemediği şeye **insanları sen mi zorlayacaksın?** Hayır!

100. **Allah'ın izni,** iradesi **olmadan hiç kimse inanamaz. O, pisliği,** azabı Allah'ın ayetlerini **düşünmeyenler üzerine kılar.**

101. Mekkeli kafirlere **de ki: «Bakınız! Göklerde ve yerdekiler,** Allah'ın birliğine delalet eden ayetler **nelerdir?»**[1] **Fakat** Allah'ın ilminde **imân etmeyen bir kavim için âyetler ve korkutucular**[2] **bir fayda vermez.**

102. **Onlar,** seni yalanlamakla **kendilerinden önce gelip geçmiş** toplumların başlarına gelen azap dolu **günlerinin benzerlerinden başkasını mı bekliyorlar?**[3] **De ki: Haydi** bunu **bekleyin! Şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.**

103. **Sonra Biz peygamberlerimizi ve iman etmiş olanları** azaptan **kurtarırız.**[4] **Bu şekilde** bir kurtarmayla **müminleri,** müşrikler kendilerine azap ederken Hz. Peygamber*(s.a.v.)* ve onun arkadaşlarını **kurtarmak bizim üzerimize bir haktır.**

104. **De ki: «Ey insanlar!** Mekkeliler! **Eğer siz benim dinim**in hak olduğun**da kuşku içindeyseniz, (haberiniz olsun ki) ben** sırf siz kuşku içindesiniz diye **Allah'tan başka taptığınız şeyler** olan putlara **ibadet etmem. Şu kadarı var ki ben** ruhlarınızı kabzetmek suretiyle **sizin canınızı alan Allah'a ibadet ederim. Ve ben mü'minlerden olmakla**[5] **emrolundum.»**

105. **Ve** bana **hanîf** (hak dine yönelici) **olarak yüzünü dine çevir; sakın müşriklerden olma, diye** söylendi.»

106. **«Ve Allah'tan başka** ibadet ettiğin takdirde **sana fayda ve** ibadet etmediğin takdirde de **zarar veremiyecek olanlara ibadet etme! Şayet** faraza bunları **yapacak olursan şüphe yok ki, sen o takdirde zalimlerden olursun.»**

KELİME ANLAMI

98. فَلَوْلَا فَهَلَّا كَانَتْ **Olsaydı ya!** *(Ne?)* قَرْيَةٌ **Bir memleket** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Ne?)* أَهْلُهَا Oranın ahalisi *(Ne olsaydı?)* اٰمَنَتْ **İman etmiş** *(Ne vakit?)* قَبْلَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap inmeden önce *(Nereye?)* بِهَا O memlekete فَنَفَعَهَا **Ve onlara fayda etmiş** *(Ne?)* إِيمَانُهَا **İmanları** قَوْمَ يُونُسَ إِلَّا لَكِنَّ **Ancak,** lakin **Yunus'un kavmi** لَمَّا اٰمَنُوا

---

[1] Ayetteki ذَا kelimesi اَلَّذِي anlamındadır.

[2] اَلنُّذُرُ kelimesi نَذِيرٌ kelimesinin çoğulu olup "elçiler" anlamına gelir.

[3] Ayeteki هَلْ kelimesi مَا anlamındadır.

[4] نُنَجِّي fiili burada geçmiş hali hikaye etmek içindir.

[5] Ayetteki أَنْ, بِأَنْ takdirindedir.

Ne zaman ki iman ettiler *(Ne vakit?)* عِنْدَ رُؤْيَةِ أَمَارَةِ الْعَذَابِ Azabın emarelerini gördükleri anda وَلَمْ يُؤَخِّرُوا Ve ertelemediler *(Neye kadar?)* إِلَى حُلُولِهِ Azabın gelip-çatmasına kadar كَشَفْنَا **Açtık-Kaldırdık** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi açtık?)* عَذَابَ الْخِزْيِ **Rezillik azabını** *(O azap ne olduğu halde?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Daha ne yaptık?)* وَمَتَّعْنَاهُمْ **Ve onları faydalandırdık** *(Neye kadar?)* إِلَى حِينٍ اِنْقِضَاءِ آجَالِهِمْ Ecellerinin bittiği belli **Bir müddete kadar**

99. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin Rabbin** لَآمَنَ **Elbette iman ederdi** *(Kim?)* مَنْ **Ol kimseler ki** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** كُلُّهُمْ **Hepsi onların** جَمِيعًا **Hep birlikte** اَفَاَنْتَ **Sen mi** تُكْرِهُ **Zorlayacaksın** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Neyle zorlayacaksın?)* بِمَا Ol şeyle ki لَمْ يَشَأْهُ Onu dilemedi *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kimden dilemedi?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne vakte kadar zorlayacaksın?)* حَتّٰى يَكُونُوا **Oluncaya kadar** مُؤْمِنِينَ **Müminler** لَا Hayır!..

100. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِنَفْسٍ **Hiçbir nefis için** *(Ne olmadı?)* اَنْ تُؤْمِنَ **İman etmesi** اِلَّا بِاِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَيَجْعَلُ **Ve O kılar** *(Neyi?)* الرِّجْسَ الْعَذَابَ **Pisliği,** Azabı *(Kim üzerine kılar?)* عَلَى الَّذِينَ **Ol kimseler üzerine ki** لَا يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanmıyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünmüyorlar *(Neyi?)* آيَاتِ اللهِ Allah'ın ayetlerini

101. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekkeli kafirlere انْظُرُوا **Bakın!** مَاذَا **Ne var ?** أَيِ الَّذِي Yani ol şeye bakın ki *(Neredear?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerdedir** *(O yerde ve gökte olanlar da nedendir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetlerden *(Öyle ayetler ki)* الدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ تَعَالٰى Allah tealanın tekliğine وَمَا تُغْنِي **Fakat fayda sağlamaz** *(Ne?)* الْآيَاتُ **Ayetler** *(Daha?)* وَالنُّذُرُ **Ve korkutucular** *(Bu 'nüzür' kelimesi nedir?)* جَمْعُ نَذِيرٍ Nezir kelimesinin cemisidir أَيِ الرُّسُلُ Yani Resuller *(Kime fayda sağlamaz?)* عَنْ قَوْمٍ **Bir kavme ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Nerede iman etmezler?)* فِي عِلْمِ اللهِ Allah'ın ilminde أَيْ مَا تَنْفَعُهُمْ Yani onlara bir menfaat sağlamaz

102. فَهَلْ فَمَا يَنْتَظِرُونَ **Bekliyorlar mı?** –Beklemiyorlar– *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِكَ Seni yalanlamaları sebebiyle اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ **Ancak ol kimselerin günlerinin benzerini ki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne vakit?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Onlardan kimlerden-dir?)* مِنَ الْأُمَمِ (Diğer) Kavimlerden أَيْ مِثْلَ وَقَائِعِهِمْ Yani onlara olan şeyi *(Onlara olan da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap قُلْ **De ki;** فَانْتَظِرُوا ذٰلِكَ **Bekleyin!..** bunu

إِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ **Bekleyenlerdenim**

103. ثُمَّ نُنَجِّي **Sonra biz kurtarırız** الْمُضَارِعُ Buradaki muzari sigası *(Nedir?)* لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِي Geçmiş durumu hikaye etmek içindir *(Kimi kurtarırız?)* رُسُلَنَا **Elçilerimizi** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ **Ve ol kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Neden kurtarırız?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Bir kurtarmayla ki?)* كَذٰلِكَ الْإِنْجَاءِ **Aynı** kurtarma **şekliyle** حَقًّا **Hak olarak** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** نُنْجِ **Kurtarırız** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** ﷺ النَّبِيَّ Hz. Peygamberi *(Daha?)* وَأَصْحَابَهُ Ve onun ashabını *(Ne vakit?)* حِينَ تَعْذِيبِ الْمُشْرِكِينَ Müşrikler eziyet ettiklerinde

104. قُلْ **De ki** يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekkeliler! إِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* فِي شَكٍّ **Bir şüphe içinde** *(Neden bir şüphe içinde?)* مِنْ دِينِي **Benim dinimden** *(Benim dinimden bede?l)* أَنَّهُ حَقٌّ Onun hak olduğundan فَلَا اَعْبُدُ **Ben ibadet etmem** *(Neye?)* الَّذِينَ **Ol şeylere ki** تَعْبُدُونَ **Siz ibadet ediyorsunuz** *(O şeyler ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı وَهُوَ Onlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır *(Niçin böyle yapmam?)* لِشَكِّكُمْ فِيهِ Siz onda şüphe ettiğiniz için وَلٰكِنْ اَعْبُدُ **Velakin ibadet ederim** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** الَّذِي **Öyle Allah ki** يَتَوَفّٰيكُمْ **Sizi**(n canlarınızı) **alıverir** يَقْبِضُ Kabzeder *(Neyi?)* أَرْوَاحَكُمْ Ruhlarınızı وَاُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** اَنْ أَيْ بِأَنْ اَكُونَ **Olmamla** –yani 'bi en' demektir- *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden**

105. وَ قِيلَ لِي **Ve** dendi bana اَنْ اَقِمْ **Doğrult diye** *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Ne için?)* لِلدِّينِ **Din için** *(Ne olduğun halde?)* حَنِيفًا مَائِلًا إِلَيْهِ **Hanif** , ona yönelici **olarak** وَلَا تَكُونَنَّ **Ve sakın olma** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden**

106. وَلَا تَدْعُ تَعْبُدْ **Ve tapma**! مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka olduğu halde** *(Neye tapma?)* مَا **Ol şeylere ki** لَا يَنْفَعُكَ **Sana fayda vermiyor** إِنْ عَبَدْتَهُ Şayet ona ibadet etsen *(Daha?)* وَلَا يَضُرُّكَ **Ve zarar da vermiyor** إِنْ لَمْ تَعْبُدْهُ Şayet ona ibadet etmesen فَإِنْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ **Ve eğer yaparsan** bunu فَرْضًا Faraza فَإِنَّكَ إِذًا **Elbette sen o vakit** مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden olursun**

﴿وَاِنْ يَمْسَسْكَ﴾ يُصِبْكَ ﴿اللهُ بِضُرٍّ﴾ كَفَقْرٍ وَمَرَضٍ ﴿فَلَا كَاشِفَ﴾ رَافِعَ ﴿لَهُ اِلَّا هُوَ وَاِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ﴾ دَافِعَ ﴿لِفَضْلِهِ﴾ اَلَّذِي اَرَادَكَ بِهِ ﴿يُصِيبُ بِهِ﴾ اَيِ بِالْخَيْرِ ﴿مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿قُلْ يَآ اَيُّهَا النَّاسُ﴾ اَيْ اَهْلَ مَكَّةَ ﴿قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ لِاَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا﴾ لِاَنَّ وَبَالَ ضَلَالِهِ عَلَيْهَا ﴿وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾﴾ فَاُجْبِرَكُمْ عَلَى الْهُدٰى ﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ﴾ مِنْ رَبِّكَ ﴿وَاصْبِرْ﴾ عَلَى الدَّعْوَةِ وَاَذَاهُمْ ﴿حَتّٰى يَحْكُمَ اللهُ﴾ فِيهِمْ بِاَمْرِهِ ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ اَعْدَلُهُمْ وَقَدْ صَبَرَ حَتّٰى حَكَمَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ بِالْقِتَالِ وَاَهْلِ الْكِتَابِ بِالْجِزْيَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

107. Ve eğer Allah sana fakirlik ve hastalık gibi **bir zarar dokundurursa artık O'ndan başka onu açacak,** kaldıracak **kimse yoktur. Ve eğer sana bir hayır dilerse artık O'nun** kendisini sana dilediği **fazlını geri çevirecek,** ona engel olacak **kimse de yoktur. Bunu,** yani hayrı **kullarından dilediğine eriştirir ve ziyade mağfiretli, çok merhametlidir.**

108. De ki: «Ey insanlar! Mekkeliler! **Muhakkak ki, Rabbiniz tarafından size hak gelmiştir. Artık her kim hidâyeti kabul ederse hidâyete kendisi için ermiş olur.** Zira bu hidayetinin karşılığında gelecek mükafat kendisinedir. **Ve her kim dalâlete düşerse şüphe yok ki, kendi aleyhine dalâlete düşmüş olur.** Zira dalaletinin vebali de yine kendinedir. **Ben sizin üzerinize bir vekil değilim** ki size hidayete zorlayayım.»

109. Sana vahyolunana tâbi ol ve Allah onlar hakkında emriyle **hükmedinceye kadar** davet etmeye ve onların eziyetlerine karşı **sabır göster. Ve o, hükmedenlerin en hayırlısı,** en adili**dir.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz*(s.a.v.)* "müşriklerle savaşma", "ehl-i kitaptan da cizye alma" hükmü gelinceye kadar sabır göstermiştir.

KELİME ANLAMI

107. وَاِنْ يَمْسَسْكَ يُصِبْكَ **Şayet sana dokundurursa,** isabet ettirirse **(Kim?)** اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِضُرٍّ **Bir zararı** *(Ne gibi?)* كَفَقْرٍ Fakirlik gibi *(Daha?)* وَمَرَضٍ Ve hastalık gibi فَلَا كَاشِفَ رَافِعَ **Artık açıcı,** kaldırıcı **yoktur** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** وَاِنْ يُرِدْكَ **Ve şayet sana dilerse** *(Neyi?)* بِخَيْرٍ **Bir hayrı** فَلَا رَادَّ دَافِعَ **Artık çevirecek,**

geri döndürecek **yoktur** *(Neyi?)* لِفَضْلِهِ **Onun fazlını** اَلَّذِي Öyle fazlı ki أَرَادَكَ Sana diledi *(Neyi?)* بِهِ Onu يُصِيبُ **İsabet ettirir** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** أَيْ بِالْخَيْرِ Yani hayrı *(Kime?)* مَنْ **Ol kimseye ki** يَشَاءُ **Diler** *(O hayır dilediği de kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِهِ **Onun kullarından** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Ziyade mağfiret edendir** الرَّحِيمُ **Ziyade merhamet edendir**

108. قُلْ **De ki** يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Mekkeliler!.. قَدْ جَاءَكُمُ **Elbette siz geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hak** *(Kimden geldi?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Sizin rabbinizden** فَمَنِ اهْتَدٰى **Artık kim ki doğru yola gelirse** فَإِنَّمَا يَهْتَدِي **Ancak doğru yola gelir** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendisi için** *(Niçin kendisi için?)* لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Zira doğru yola gelmesinin sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendisinedir وَمَنْ ضَلَّ **Ve her kim de saparsa** فَإِنَّمَا يَضِلُّ **Ancak sapar** *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهَا **Kendi aleyhine** *(Niçin kendi aleyhine sapar?)* لِأَنَّ وَبَالَ ضَلَالِهِ Zira sapmasının vebali *(Nedir?)* عَلَيْهَا Kendi üzerinedir وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِوَكِيلٍ **Bir vekil** فَأُجْبِرَكُمْ Ki bundan sebep sizi zorlayayım *(Neye?)* عَلَى الْهُدٰى Hidayete

109. وَاتَّبِعْ **Tabi ol!** *(Neye?)* مَا **Ol şeye ki** يُوحٰى **Vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ Rabbinden *(Daha?)* وَاصْبِرْ **Ve sabret** *(Neye sabret?)* عَلَى الدَّعْوَةِ Onları davete sabret *(Daha?)* وَأَذَاهُمْ Ve onların eziyetlerine *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى يَحْكُمَ **Hükmedinceye kadar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne hususta?)* فِيهِمْ Onlar hakkında *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِأَمْرِهِ Emriyle وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hakimlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ Onların en adaletlisidir وَقَدْ صَبَرَ Nitekim sabretti *(Ne vakte kadar?)* حَتّٰى حَكَمَ Hükmedinceye kadar *(Kim üzerine?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ Müşrikler üzerine *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِالْقِتَالِ Savaşla *(Daha kimin üzerine hükmedilinceye kadar?)* وَأَهْلِ الْكِتَابِ Ve ehli kitap üzerine *(Neyle hükmedinceye kadar?)* بِالْجِزْيَةِ Cizyeyle

١١

سُورَةُ هُودٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) الْآيَةَ
أَوْ اِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكُ) الْآيَةَ وَ(أُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) الْآيَةَ
مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ اَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

سُورَةُ هُودٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) الْآيَةَ أَوْ إِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ) الْآيَةَ وَ(أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) الْآيَةَ مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ أَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

﴿الر﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ﴾ بِعَجِيبِ النَّظْمِ وَبَدِيعِ الْمَعَانِي ﴿ثُمَّ فُصِّلَتْ﴾ بُيِّنَتْ بِالْأَحْكَامِ وَالْقَصَصِ وَالْمَوَاعِظِ ﴿مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝١﴾ اللهِ ﴿أَلَّا﴾ أَيْ بِأَنْ لَا ﴿تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ﴾ بِالْعَذَابِ إِنْ كَفَرْتُمْ ﴿وَبَشِيرٌ ۝٢﴾ بِالثَّوَابِ إِنْ آمَنْتُمْ ﴿وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوا﴾ ارْجِعُوا ﴿إِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿يُمَتِّعْكُم﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مَّتَاعًا حَسَنًا﴾ بِطِيبِ عَيْشٍ وَسَعَةِ رِزْقٍ ﴿إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ هُوَ الْمَوْتُ ﴿وَيُؤْتِ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿كُلَّ ذِي فَضْلٍ﴾ فِي الْعَمَلِ ﴿فَضْلَهُ﴾ جَزَاءَهُ ﴿وَإِن تَوَلَّوْا﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ أَيْ تُعْرِضُوا ﴿فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ۝٣﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿إِلَى اللَّهِ

مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾ وَمِنْهُ الثَّوَابُ وَالْعَذَابُ وَنَزَلَ كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِيمَنْ كَانَ يَسْتَحْيِي أَنْ يَتَخَلّٰى أَوْ يُجَامِعَ فَيُفْضِيَ إِلَى السَّمَاءِ وَقِيلَ فِي الْمُنَافِقِينَ ﴿اَلَٓا اِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ﴾ أَيِ اللهِ ﴿اَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ﴾ يَتَغَطَّوْنَ بِهَا ﴿يَعْلَمُ﴾ تَعَالٰى ﴿مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ فَلَا يُغْنِي اسْتِخْفَاؤُهُمْ ﴿اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾﴾ أَيْ بِمَا فِي الْقُلُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

11- Hûd Sûresi

12 veya 17 ile 114. ayetler hariç Mekke'de inmiştir.
Yüz yirmi iki veya yüz yirmi üç ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.**[1] Bu, **hikmet sahibi, her şeyden haberdar olan** Allah **tarafından ayetleri** farklı bir üslup ve eşsiz manalarla **sağlamlaştırılmış sonra da** hüküm, kıssa ve vaazlarla **açıklanmış** beyan edilmiş **bir kitaptır.**
2. **Şöyle ki; Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Şüphesiz ki ben, onun tarafından size (gönderilmiş),** eğer inkar ederseniz azapla **uyarıcı ve** iman ederseniz sevapla **müjdeleyiciyim.**
3. **Ve Rabbinizden mağfiret dileyin, sonra da ona tövbe edin** itaat ederek dönün. **Ki, Allah, tayin edilmiş bir süreye** ölüme **kadar** geniş rızık ve hoş hayatla **güzel bir şekilde sizi** dünyada **yaşatsın ve** amelde **fazlası olan herkese de** ahirette **fazlalığını,** karşılığını **versin. Eğer döner**[2] yüz çevirir**seniz, ben sizin için büyük bir günün** kıyamet gününün **azabından korkarım.**
4. **Dönüşünüz ancak Allah'adır. O her şeye Kadir'dir.** Azap ve sevap da Allah'ın kadir olduğu şeylerdendir.

Aşağıdaki ayet Buhari'nin İbni Abbas'tan rivayet ettiği gibi helada veya cima esnasında avret mahallini açmaktan utanan kişiler, bir görüşe göre de münafıklar hakkında inmiştir.

5. **Biliniz ki, onlar, ondan** Allah'tan **gizlenmek için göğüslerini eğerler. Biliniz ki, onlar elbiselerine bürünürlerken,** onlara sarınırlarken **Allah** Teâlâ **onların neyi gizlediklerini ve neyi açığa çıkardıklarını bilir.** Dolayısıyla gizlenmeleri bir şey ifade etmez. **Çünkü O, kalplerin özünü** yani onda olanı **gayet iyi bilendir.**

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] تَوَلَّوْا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

﴿١١﴾ سُورَةُ هُود

11- Hûd Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. اِلَّا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) اَلْآيَةَ Ancak *'Namazını dosdoğru kıl...'* ayeti أَوْ اِلَّا (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ) اَلْآيَةَ Veya *'Belki de sen (Göğsün daralarak sana vahyolunanın bazısını) terk edeceksin'* ayeti وَ(أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) اَلْآيَةَ Ve *'İşte onlar Kuran'a inanırlar...'* ayeti Mekki değildir. *(Bu süre kaç ayettir?)* مِأَةٌ وَاثْنَتَانِ Yüz yirmi iki أَوْ وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ آيَةً Ya da yüz yirmi üç ayettir بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الٓر **Elif Lâm Râ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile هٰذَا Bu *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır** *(Öyle kitap ki)* أُحْكِمَتْ **Sağlam kılındı** *(Ne?)* اٰيَاتُهُ **Ayetleri** *(Ne ile?)* بِعَجِيبِ النَّظْمِ Nazmının şaşırtıcılığı *(Daha?)* وَبَدِيعِ الْمَعَانِي Manalarının eşsizliğiyle ثُمَّ فُصِّلَتْ **Sonra tafsil edildi** بُيِّنَتْ (O ayetler) açıklandı *(Ne ile?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümler وَالْقَصَصِ Kıssalar وَالْمَوَاعِظِ Ve nasihatlerle *(Kim tarafından tafsil edildi?)* مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ **Son derece hikmet sahibi zat tarafından** *(Öyle zat ki,)* خَبِيرٍ **Haberdar olan** اَللهِ Yani Allah (c.c.)

2. *(Ne tafsil edildi?)* اَلَّا أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemeniz** 'En', 'Bien' manasındadır. *(Kimden başkasına?)* اِلَّا اللهَ **Allah'dan başkasına** اِنَّنِي **Muhakkak ki ben** لَكُمْ **Size** مِنْهُ **O Allah tarafından (gönderilmiş)** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Bir uyarıcıyım** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile إِنْ كَفَرْتُمْ Şayet küfrederseniz *(Daha neyim?)* وَبَشِيرٌ **Müjdeciyim** *(Ne ile?)* بِالثَّوَابِ Sevap ile إِنْ آمَنْتُمْ Şayet iman ederseniz

3. *(Daha ne tafsil edilmiştir?)* وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten ثُمَّ تُوبُوا **Sonra tövbe edin** اِرْجِعُوا Dönün *(Kime?)* اِلَيْهِ **O Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle *(Ne diye tövbe edesiniz?)* يُمَتِّعْكُمْ **Sizi faydalandırsın diye** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Nasıl?)* مَتَاعًا **Faydalanmakla** *(Öyle faydalanmak ki)* حَسَنًا **Güzel olan** *(Ne ile?)* بِطِيبِ عَيْشٍ İyi bir hayatla *(Daha ne ile?)* وَسَعَةِ رِزْقٍ Bol rızıkla *(Ne zamana kadar?)* اِلَى اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** هُوَ O da *(Nedir?)* اَلْمَوْتُ Ölümdür *(Daha ne diye tövbe edesiniz?)*

وَيُؤْتِ **Ve versin diye** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Kime?)* كُلَّ ذِي فَضْلٍ **Her fazilet sahibine** *(Ne hususta?)* فِي الْعَمَلِ Amel hususunda *(Neyi?)* فَضْلَهُ **Lütfunu** جَزَاءَهُ Mükâfatını وَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirseniz** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki ta'dan birinin hazfi أَيْ تُعْرِضُوا Yani dönerseniz فَإِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** *(Kim için?)* عَلَيْكُمْ **Sizin için** *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından** *(Öyle gün ki)* كَبِيرٍ **Son derece büyük olan** هُوَ O gün de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

4. إِلَى اللهِ **Yalnız Allah'adır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** وَهُوَ **O Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyade gücü yetendir** وَمِنْهُ الثَّوَابُ Sevap gücü yettiği şeylerdendir وَالْعَذَابُ Azap da

5. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir كَمَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Buhari'nin rivayet ettiği gibi *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'dan *(Kim hakkında inmiştir?)* فِيمَنْ كَانَ يَسْتَحْيِي Haya eden kişi hakkında *(Neden?)* أَنْ يَتَخَلّٰى Kaza-i hacet yapmaktan أَوْ يُجَامِعَ Ya da cima etmekten فَيُفْضِي إِلَى السَّمَاءِ Üstünü açıyor وَقِيلَ Denildi ki *(Kim hakkında inmiştir?)* فِي الْمُنَافِقِينَ Münafıklar hakkında inmiştir أَلَا إِنَّهُمْ **Bilesiniz ki kesinlikle onlar** يَثْنُونَ **Bükerler** *(Neyi?)* صُدُورَهُمْ ***Göğüslerini*** *(Niye?)* لِيَسْتَخْفُوا **Gizlenmek için** مِنْهُ **O'ndan** أَيْ اللهِ Yani Allah'tan أَلَا **İyi bilin ki** *(Ne zamanda?)* حِينَ يَسْتَغْشُونَ **Büründükleri zamanda** *(Nereye?)* ثِيَابَهُمْ **Elbiselerine** *(Yani?)* يَتَغَطَّوْنَ بِهَا Elbiselerine sarıldıklarında يَعْلَمُ **Allah** (c.c.) **bilir** *(Öyle Allah ki)* تَعَالٰى Yüce olan *(Neyi?)* مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** *(Daha?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Aşikar yaptıklarını** فَلَا يُغْنِي اِسْتِخْفَاؤُهُمْ Dolayısıyla gizlenmeleri fayda vermez إِنَّهُ **Çünkü O Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Kalplerin özünü** أَيْ بِمَا فِي الْقُلُوبِ Yani kalplerde olanı

﴿وَمَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ﴾ هِيَ مَا دَبَّ عَلَيْهَا ﴿اِلَّا عَلَى اللهِ رِزْقُهَا﴾ تَكَفَّلَ بِهِ
فَضْلًا مِنْهُ تَعَالٰى ﴿وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا﴾ مَسْكَنَهَا فِي الدُّنْيَا أَوِ الصُّلْبِ ﴿وَمُسْتَوْدَعَهَا﴾ بَعْدَ
الْمَوْتِ أَوْ فِي الرَّحْمِ ﴿كُلٌّ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ
﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿وَكَانَ
عَرْشُهُ﴾ قَبْلَ خَلْقِهِمَا ﴿عَلَى الْمَآءِ﴾ وَهُوَ عَلٰى مَتْنِ الرِّيحِ ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ أَيْ
خَلَقَهُمَا وَمَا فِيهِمَا مِنْ مَنَافِعَ لَكُمْ وَمَصَالِحَ لِيَخْتَبِرَكُمْ ﴿اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ أَيْ أَطْوَعُ لِلّٰهِ
﴿وَلَئِنْ قُلْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ لَهُمْ ﴿اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ﴾ مَا
﴿هٰذَآ﴾ الْقُرْآنُ النَّاطِقُ بِالْبَعْثِ وَالَّذِي تَقُولُهُ ﴿اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾﴾ بَيِّنٌ وَفِي قِرَاءَةٍ
(سَاحِرٌ) وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰى﴾ مَجِيءِ ﴿اُمَّةٍ﴾ أَوْقَاتٍ
﴿مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ﴾ اِسْتِهْزَاءً ﴿مَا يَحْبِسُهُ﴾ مَا يَمْنَعُهُ مِنَ النُّزُولِ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ
لَيْسَ مَصْرُوفًا﴾ مَدْفُوعًا ﴿عَنْهُمْ وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾﴾ مِنَ
الْعَذَابِ ﴿وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ﴾ اَلْكَافِرَ ﴿مِنَّا رَحْمَةً﴾ غِنًى وَصِحَّةً ﴿ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ اِنَّهُ
لَيَؤُسٌ﴾ قَنُوطٌ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿كَفُورٌ ﴿٩﴾﴾ شَدِيدُ الْكُفْرِ بِهِ ﴿وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ
ضَرَّآءَ﴾ فَقْرٍ وَشِدَّةٍ ﴿مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ﴾ اَلْمَصَائِبُ ﴿عَنِّي﴾ وَلَمْ يَتَوَقَّعْ زَوَالَهَا
وَلَا شُكْرَ عَلَيْهَا ﴿اِنَّهُ لَفَرِحٌ﴾ بَطِرٌ ﴿فَخُورٌ ﴿١٠﴾﴾ عَلَى النَّاسِ بِمَا أُوتِيَ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنِ
﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الضَّرَّاءِ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ فِي النَّعْمَاءِ ﴿اُولٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿فَلَعَلَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ﴾ فَلَا
تُبَلِّغُهُمْ إِيَّاهُ لِتَهَاوُنِهِمْ بِهِ ﴿وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ﴾ بِتِلَاوَتِهِ عَلَيْهِمْ لِأَجْلِ ﴿اَنْ يَقُولُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا
﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ جَآءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ يُصَدِّقُهُ كَمَا اقْتَرَحْنَا ﴿اِنَّمَآ اَنْتَ نَذِيرٌ﴾ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا
الْبَلَاغُ لَا الْإِتْيَانُ بِمَا اقْتَرَحُوهُ ﴿وَاللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾﴾ حَفِيظٌ فَيُجَازِيهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Yeryüzünde yürüyen her canlının** [1] **rızkı, yalnızca Allah'ın üzerinedir.** Allah Teâlâ fazl-ı kereminden onun rızkını üstlenmiştir. **Allah o canlının durduğu yeri,** dünyadaki meskenini veya sulbü **ve** ölümden sonra **bırakılacağı mekanı** veya rahmi **bilir.** Bu zikredilenlerin **hepsi açık** aşikar **bir kitapta** levh-i mahfuz'da**dır.**

---

[1] دَابَّة Yeryüzünde hareket eden her canlıdır. مِنْ دَابَّةٍ kelimesindeki مِنْ harf-i ceri de zaittir.

7. **O, hanginizin daha güzel amel edeceği** Allah'a daha çok itaat edeceği **hususunda sizi imtihan etmek için gökleri ve yeri** Pazar günüyle başlayan ve Cuma günüyle biten **altı günde yaratandır. Arş'ı da** yeri ve göğü yaratmadan önce **su üzerinde,** su ise rüzgarın sırtında **idi.**[1] Yani, o yeri ve göğü ve o ikisinde bulunup yararınız ve menfaatinize olan her şeyi sizi denemek için yarattı. **Andolsun ki,** Ey Muhammed! Şayet onlara: **"Siz ölümden sonra muhakkak diriltileceksiniz" desen, elbette kafir olanlar: "Bu,** dirilmekten ve senin söylediklerinden bahseden Kur'an **açık** aşikar **bir büyüden**[2] **başka bir şey değildir"**[3] **derler.**

8. **Andolsun ki, eğer biz onlardan azabı sayılı bir süre,** vakit gelinceye **kadar ertelesek, onlar mutlaka** alay ederek **"Onun engelleyen,** inmekten men eden **nedir?" derler.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Biliniz ki, onlara azap geldiği gün, onlardan uzaklaştırılacak** defedilecek **değildir. Ve alay etmekte oldukları şey,** azap **onları çepeçevre kuşatacak,** tepelerine inecektir.

9. **Eğer** kafir **insana tarafımızdan bir rahmet,** sıhhat ve zenginlik **tattırır, sonra da bunu ondan çekip alırsak, elbette o tamamen ümitsiz,** Allah'ın rahmetinden ümidini kesmiş **ve nankör** Allah'a karşı küfrü şiddetli **olur.**

10. **Eğer kendisine dokunan bir zarar** fakirlik ve zorluk**tan sonra da ona bir nimet tattırırsak, elbette "Kötülükler** musibetler **benden gitti" der.** Nimetlerin yok olabileceğini asla düşünmez ve onlara karşı Allah'a şükür de etmez. **Çünkü o şımarık,** azgın ve kendisine verilenden ötürü insanlara karşı **kibirlidir.**

11. **Ancak**[4] musibetlere **sabredip** nimet içindeyken **salih amel işleyenler, işte onlar için bağışlama ve büyük bir mükâfat** cennet **vardır.**

12. **Belki de sen** Ey Muhammed! **"Ona** -bizim istediğimiz gibi- **bir hazine indirilseydi**[5] **veya onunla beraber** onu tasdik eden **bir melek gelseydi ya!" demelerinden** ötürü **sana vahy olunan ayetlerin bir kısmını terk edecek,** alay ettikleri için bunu onlara tebliğ etmeyecek **ve** bunu onlara okumaktan **ruhun daralacaktır. Sen ancak bir uyarıcısın.** Sana düşen sadece tebliğ etmektir, onların istediklerini getirmek değil. **Allah ise her şeye vekîl,** gözetici**dir.** Bu sebeple onları cezalandıracaktır.

---

[1] لِيَبْلُوَ fiilindeki ل harf-i ceri خَلَقَ fiiline mütealliktir.

[2] Diğer bir kıraatte سِحْر kelimesi سَاحِر şeklinde okunur. Bu durumda işaret edilen Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'dir.

[3] إِنْ هَذَا terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[4] إِلَّا الَّذِينَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

[5] لَوْلَا أُنْزِلَ terkibindeki لَوْلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

KELİME ANLAMI

6. وَمَا مِنْ (زَائِدَةٌ) دَابَّةٍ **Hiçbir canlı yoktur ki** ('min' zaittir) *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** هِيَ Bu (Dabbe) *(Nedir?)* مَا دَبَّ عَلَيْهَا Yeryüzünde yürüyendir اِلَّا عَلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a aittir** *(Ne?)* رِزْقُهَا **Onların rızıkları** تَكَفَّلَ بِهِ Allah (c.c.) rızka kefil oldu *(Ne olarak?)* فَضْلًا مِنْهُ تَعَالٰى Yüce zatından bir lütuf olarak وَيَعْلَمُ **Ve Allah (c.c.) bilir** *(Neyi?)* مُسْتَقَرَّهَا **O canlının durduğu yeri** مَسْكَنَهَا فِي الدُّنْيَا Yani dünyadaki meskenini أَوِ الصُّلْبِ Ya da sulbündeki (yerini) ***(Daha neyi bilir?)*** وَمُسْتَوْدَعَهَا **İleride bırakılacağı yeri** بَعْدَ الْمَوْتِ Yani ölümden sonra أَوْ فِي الرَّحِمِ Ya da rahimde كُلٌّ **Bunların tamamı** *(Neyin tamamı?)* مِمَّا ذُكِرَ Zikredilenlerin ***(Nerededir?)*** فِي كِتَابٍ **Kitaptadır** ***(Öyle kitap ki?)*** مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Anlaşılır olan هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da levhi mahfuzdur

7. وَهُوَ الَّذِي **O öyle bir Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** أَوَّلُهَا الْاَحَدُ Birinci günü Pazar'dır وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ Son günü ise Cuma'dır وَكَانَ عَرْشُهُ **Ve Arş'ı idi** *(Neden önce?)* قَبْلَ خَلْقِهِمَا Yer ve göğü yaratmadan önce ***(Ne üzerinde idi?)*** عَلَى الْمَاءِ **Su üzerinde idi** وَهُوَ Bu su ise *(Ne üzerindedir?)* عَلٰى مَتْنِ الرِّيحِ Rüzgarın sırtı üzerindedir ***(Niçin yeri göğü yarattı?)*** لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi sınamak için** *(Bu lam nereye mütealliktır?)* مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ' 'خَلَقَ' kelimesine mütealliktır أَيْ خَلَقَهُمَا Yani yeri göğü yarattı وَمَا فِيهِمَا Ve onların içerisinde olan her şeyi *(Onlar da nelerdir?)* مِنْ مَنَافِعَ لَكُمْ وَمَصَالِحَ Sizin menfaatinize ve yararınıza olan şeyler *(Ne için yarattı?)* لِيَخْتَبِرَكُمْ Sizi denemek için ***(Ne konuda sınamak için?)*** أَيُّكُمْ **Hanginiz** أَحْسَنُ **Daha güzeldir** *(Ne bakımdan?)* عَمَلًا **Amel bakımından** أَيْ أَطْوَعُ لِلّٰهِ Yani Allah'a daha itaatkâr olan وَلَئِنْ قُلْتَ **Andolsun şayet dersen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dersen?)* إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ **Muhakkak siz diriltileceksiniz** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ **Öldükten sonra** لَيَقُولَنَّ **Elbette der** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler** *(Ne derler?)* إِنْ (مَا) هٰذَا **Bu değildir** (Burada 'in' 'mâ' manasındadır) الْقُرْآنُ النَّاطِقُ بِالْبَعْثِ Yani ölüm sonrasındaki dirilmeden bahseden Kuran *(Daha neden bahseden)* وَالَّذِي تَقُولُهُ Ve senin söylediklerinden إِلَّا سِحْرٌ **Ancak büyüdür** ***(Öyle büyü ki?)***

مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنٌ Anlaşılır olan «وَفِي قِرَاءَةٍ سَاحِرٌ» Bir kıraatta سَاحِرٌ 'büyücü' şeklindedir وَالْمُشَارُ إِلَيْهِ Ve kendisine işaret edilen de *(Kimdir?)* النَّبِيُّ ﷺ Peygamber *(s.a.v.)* dir

8. وَلَئِنْ اَخَّرْنَا **Andolsun ki şayet ertelesek** *(Kimden?)* عَنْهُمُ **Onlardan** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى (مَجِيءِ) اُمَّةٍ **O müddet** gelinceye **kadar** أَوْقَاتٍ Yani vakit *(Öyle müddet ki)* مَعْدُودَةٍ **Sayısı belli olan** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Nasıl?)* إِسْتِهْزَاءً Alaya alarak *(Ne derler?)* مَا يَحْبِسُهُ **Bu (azabı) alıkoyan da nedir** مَا يَمْنَعُهُ O azabı engelleyen nedir *(Neden?)* مِنَ النُّزُولِ İnmesinden قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu اَلَا **Şunu bilsinler ki** يَوْمَ يَاْتِيهِمْ **Onlara (azap) geldiği günde** لَيْسَ مَصْرُوفًا **Çevrilecek değildir** مَدْفُوعًا Yani giderilecek değildir *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَحَاقَ **Ve kuşattı** نَزَلَ Yani indi *(Kimi kuşattı?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne?)* مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ **Kendisiyle alay eder oldukları şeyler** *(O da neden ibarettir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan

9. وَلَئِنْ اَذَقْنَا **Andolsun ki tattıracak olsak** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** اَلْكَافِرَ Yani kafire *(Kimden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Ne tattırsak?)* رَحْمَةً **Bir nimet** غِنًى وَصِحَّةً Yani bolluk ve sağlık ثُمَّ نَزَعْنَاهَا **Sonra o nimetleri alıversek** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** اِنَّهُ **Muhakkak ki o insan** *(Nedir?)* لَيَؤُسٌ **Tamamen ümitsiz** قَنُوطٌ Yani ümidini kesmiş**dir** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden *(Daha nedir?)* كَفُورٌ **Nankördür** شَدِيدُ الْكُفْرِ بِهِ Allah'a karşı küfrü şiddetlidir.

10. وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ **Ve andolsun ki tattıracak olsak** *(Kime?)* ہ **İnsana** *(Ne?)* نَعْمَاءَ **Nimet** *(Neden sonra?)* بَعْدَ ضَرَّاءَ **Sıkıntıdan sonra** فَقْرٍ وَشِدَّةٍ Yani fakirlik ve zorluktan sonra *(Öyle sıkıntı ki?)* مَسَّتْهُ **Başına gelmiş olan** لَيَقُولَنَّ **Elbette diyecektir** *(Ne diyecektir?)* ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ **Kötülükler gitti** اَلْمَصَائِبُ Yani musibetler *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** وَلَمْ يَتَوَقَّعْ زَوَالَهَا Gideceğinden endişe duymaz وَلَا شُكْرَ عَلَيْهَا O nimetlere şükür de etmez اِنَّهُ **Çünkü o (insan)** *(Nedir?)* لَفَرِحٌ **Çok şımarıktır** بَطِرٌ Yani gururludur *(Daha nedir?)* فَخُورٌ **Kibirlidir** *(Kime karşı?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا أُوتِيَ Kendisine verilenler sebebiyle

11. اِلَّا (لٰكِنِ) الَّذِينَ صَبَرُوا **Fakat** ('illâ' 'lâkin' manasındadır) **sabredenler** *(Neye?)* عَلَى الضَّرَّاءِ Musibetlere *(Daha kimler?)* وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Salih amel işleyenler** *(Nerede?)* فِي النَّعْمَاءِ Bolluk içerisinde أُولٰئِكَ لَهُمْ **İşte onlar içindir** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Bağışlama** *(Daha?)* وَاَجْرٌ كَبِيرٌ **Ziyade büyük olan mükâfat** هُوَ الْجَنَّةُ O da cennettir

12. فَلَعَلَّكَ **Belki de sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Nesin?)* تَارِكٌ **Terk edeceksin** *(Neyi?)* بَعْضَ مَا **O şeyin bazısını ki** يُوحٰى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** فَلَا تُبَلِّغُهُمْ Bu sebeple onlara tebliğ etmeyeceksin *(Neyi?)* إِيَّاهُ O bir kısım vahyi *(Niye?)* لِتَهَاوُنِهِمْ بِهِ Onların bu vahyi basite almaları sebebiyle *(Daha nesin?)* وَضَائِقٌ بِهِ **Ve bu sebeple daralacak** *(Ne?)* صَدْرُكَ **Ruhun** بِتِلَاوَتِهِ عَلَيْهِمْ Onlara o vahyi okuman sebebiyle *(Niçin terk edeceksin?)* لِأَجْلِ اَنْ يَقُولُوا **Dedikleri** için *(Ne söylemeleri?)* لَوْلَا (هَلَّا) اُنْزِلَ عَلَيْهِ **O'na indirilmeli değil miydi?** ('levlâ', 'hellâ' manasındadır) *(Ne?)* كَنْزٌ **Bir hazine** اَوْ جَاءَ مَعَهُ **Ya da O'nunla birlikte gelmeli değil miydi?** *(Kim?)* مَلَكٌ **Bir melek** *(Öyle melek ki)* يُصَدِّقُهُ O'nu tasdik ediyor *(Nasıl?)* كَمَا اقْتَرَحْنَا Bizim istediğimiz gibi اِنَّمَا اَنْتَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* نَذِيرٌ **Korkutucusun** فَمَا عَلَيْكَ O halde sana düşmez *(Neden başkası?)* إِلَّا الْبَلَاغُ Tebliğ etmekten başkası لَا الْإِتْيَانُ Yoksa getirmek düşmez *(Neyi?)* بِمَا اقْتَرَحُوهُ Onların istediklerini وَاللّٰهُ **Allah (c.c.)** *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ Yani koruyandır فَيُجَازِيهِمْ Ki neticede onları cezalandıracaktır

﴿أَمْ﴾ بَلْ أَ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ
وَالْبَلَاغَةِ ﴿مُفْتَرَيَاتٍ﴾ فَإِنَّكُمْ عَرَبِيُّونَ فُصَحَاءُ مِثْلِي تَحَدَّاهُمْ بِهَا أَوَّلًا ثُمَّ بِسُورَةٍ
﴿وَادْعُوا﴾ لِلْمُعَاوَنَةِ عَلَى ذٰلِكَ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
(١٣)﴾ فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ أَيْ مَنْ دَعَوْتُمُوهُمْ لِلْمُعَاوَنَةِ ﴿فَاعْلَمُوا﴾
خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿أَنَّمَا أُنْزِلَ﴾ مُلْتَبِسًا ﴿بِعِلْمِ اللّٰهِ﴾ وَلَيْسَ افْتِرَاءً عَلَيْهِ ﴿وَأَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ
أَيْ أَنَّهُ ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (١٤)﴾ بَعْدَ هٰذِهِ الْحُجَّةِ الْقَاطِعَةِ أَيْ أَسْلِمُوا
﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا﴾ بِأَنْ أَصَرَّ عَلَى الشِّرْكِ وَقِيلَ هِيَ فِي الْمُرَائِينَ
﴿نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ﴾ أَيْ جَزَاءَ مَا عَمِلُوهُ مِنْ خَيْرٍ كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ ﴿فِيهَا﴾ بِأَنْ
نُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ رِزْقَهُمْ ﴿وَهُمْ فِيهَا﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿لَا يُبْخَسُونَ (١٥)﴾ يُنْقَصُونَ شَيْئًا ﴿أُولٰئِكَ
الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ﴾ بَطَلَ ﴿مَا صَنَعُوا﴾ هُ ﴿فِيهَا﴾ أَيِ الْآخِرَةِ فَلَا
ثَوَابَ لَهُ ﴿وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٦)﴾ ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّهِ﴾ وَهُوَ
النَّبِيُّ ﷺ أَوِ الْمُؤْمِنُونَ وَهِيَ الْقُرْآنُ ﴿وَيَتْلُوهُ﴾ يَتْبَعُهُ ﴿شَاهِدٌ﴾ لَهُ بِصِدْقِهِ ﴿مِنْهُ﴾ أَيْ مِنَ
اللّٰهِ وَهُوَ جِبْرِيلُ ﴿وَمِنْ قَبْلِهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿كِتَابُ مُوسٰى﴾ اَلتَّوْرَاةُ شَاهِدٌ لَهُ أَيْضًا ﴿إِمَامًا
وَرَحْمَةً﴾ حَالٌ كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ لَا ﴿أُولٰئِكَ﴾ أَيْ مَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ ﴿يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ أَيِ
الْقُرْآنِ فَلَهُمُ الْجَنَّةُ ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ﴾ جَمِيعِ الْكُفَّارِ ﴿فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ
فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْهُ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ
﴿لَا يُؤْمِنُونَ (١٧)﴾ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ
وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿أُولٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ ﴿وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ﴾
جَمْعُ شَاهِدٍ وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ وَعَلَى الْكُفَّارِ بِالتَّكْذِيبِ ﴿هٰؤُلَاءِ
الَّذِينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ (١٨)﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعْوَجَّةً ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ
هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ (١٩)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13. Yoksa,[1] **"Onu** Kur'an'ı **kendisi uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer** onun iftira olduğu konusunda **doğru iseniz, siz de** fesahat ve belagatta **onun gibi uydurulmuş on sûre getirin.** Zira siz, benim gibi

---

[1] أَمْ يَقُولُونَ cümlesindeki أَمْ بَلْ أَ anlamında (em-i munkatıa)dır.

fasih konuşan Araplarsınız. **Ve Allah'tan başka** onun dışında **gücünüzün yettiği kişileri** bu işe yardım için **çağırın."** Peygamberimiz, onlara önce bununla daha sonra da sadece bir sûreyle meydan okudu.

14. **Eğer onlar** yani yardıma çağırdınız kişiler **size cevap veremezlerse, bilin ki,** [1] **o ancak Allah'ın ilmiyle** kuşatılmış olduğu halde **indirilmiştir** Allah'a karşı bir iftira değildir **ve O'ndan başka ilah yoktur.**[2] Bu kesin delillerden sonra **siz artık Müslümansınız değil mi?** Yani Müslüman olun.

15. **Kim,** şirkte ısrar etmek suretiyle **dünya hayatını ve ziynetini istemekte ise,** yapmış oldukları sadaka ve akraba ziyareti gibi hayırlı **amellerinin karşılığını onlara orada** rızıklarını genişletmek suretiyle **tam olarak veririz ve onlar orada** dünyada **hiçbir zarara uğratılmazlar.** Onlardan hiçbir şey eksiltilmez.

16. **İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şey olmayan kimselerdir. Ve yaptıkları orada** ahirette **heba olmuş,** boşa gitmiş**tir.** Dolayısıyla onlara sevap yoktur. **Yapmış oldukları şeyler de bâtıldır.**

17. **Rabbi tarafından açık bir delil** Kuran **üzere olan ve kendisini O'nun** yani Allah **tarafından** ve kendisini tasdik eden **bir şahidin** Cebrail'in **izlediği,** takip ettiği **ayrıca ondan** Kuran'dan **önce, bir önder ve bir rahmet olarak Musa'nın kitabı** Tevrat'ın da kendisine şahit olduğu **kimse** peygamber veya müminler böyle olmayan kişi gibi **midir?** Hayır öyle değildir. **İşte bunlar** Rabbi tarafından açık bir delil üzere olanlara **ona** Kuran'a **inanırlar.** Bu sebeple onlar için cennet vardır. **Topluluklardan** tüm kafirlerden **hangisi onu inkâr ederse, cehennem ateşi ona vaat edilen yerdir, Artık bundan** Kuran'dan **bir şüphe** şek **içinde olmayasın; zira o, Rabbin tarafından (bildirilmiş) gerçektir; fakat insanların çoğu** Mekke halkı **inanmazlar.**

18. **Kim Allah'a karşı** ona ortak ve çocuk isnat etmek suretiyle **yalan uydurandan daha zalim olabilir?** Yani daha zalimi yoktur. **İşte bunlar** kıyamet gününde insanlarla birlikte **Rablerine arz edilecekler, şahitler** [3] ki onlar meleklerdir. Peygamberler lehine tebliğ ettiklerine, kafirler aleyhine de yalanladıklarına dair şahitlik yapacaklar ve **diyecekler ki: "İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir." Bilin ki, Allah'ın lâneti zalimlerin** müşriklerin **üzerinedir!**

19. **Onlar, Allah'ın yolundan** İslam dininden **alıkoyan ve onu eğri göstermek isteyenlerdir.** O yolda eğrilik arayanlardır. **Ahireti inkâr edenler de**[4] **onlardır.**

---

[1] فَاعْلَمُوا cümlesi müşriklere hitaptır.

[2] وَأَنْ لَا إِلَهَ cümlesindeki أَنْ muhaffefedir. Aslı أَنَّهُ şeklindedir.

[3] أَشْهَاد kelimesi شَاهِد'in çoğuludur.

[4] İkinci هُمْ zamiri tekittir.

KELİME ANLAMI

13. أَمْ (بَلْ أَ) يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** ('Em', 'bel' ve hemze manasındadır) *(Ne diyorlar mı?)* اِفْتَرٰيهُ **O'nu uydurdu** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı قُلْ **Ey Habibim söyle** *(Ne söyle?)* فَأْتُوا **O halde getirin** *(Ne getirin?)* بِعَشْرِ سُوَرٍ **On sûre** *(Öyle on sûre ki?)* مِثْلِهِ **O'nun benzeri olan** *(Ne hususta?)* فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ Fesahat ve belagat hususunda *(On sure ne olduğu halde?)* مُفْتَرَيَاتٍ **Uydurmalar olduğu halde** فَإِنَّكُمْ Çünkü siz *(Nesiniz?)* عَرَبِيُّونَ Araplarsınız *(Öyle Araplar ki?)* فُصَحَاءُ Fasih olan *(Kim gibi?)* مِثْلِي Benim gibi تَحَدَّاهُمْ O Arab fasihlerine meydan okudu *(Ne ile?)* بِهَا أَوَّلًا Öncelikle on sure ile ثُمَّ بِسُورَةٍ Sonra da bir sure ile *(Daha ne söyle?)* وَادْعُوا **Ve çağırın** *(Ne için?)* لِلْمُعَاوَنَةِ عَلَى ذٰلِكَ Bu işinize yardım etmek için *(Kimi?)* مَنِ اسْتَطَعْتُمْ **Gücünüzün yettiği kişileri** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Ne hususunda?)* فِي أَنَّهُ افْتِرَاءٌ O Kuran'ın uydurma olduğu hususunda

14. فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا **Yok eğer karşılık veremezlerse** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* أَيْ مَنْ دَعَوْتُمُوهُمْ Yani sizin kendilerini çağırdıklarınız *(Niçin çağırdığınız?)* لِلْمُعَاوَنَةِ Yardım etmesi için فَاعْلَمُوا **O halde bilin** خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ Bu, müşriklere hitaptır *(Neyi bilin?)* اَنَّمَا أُنْزِلَ **Muhakkak indirildi** *(Ne olduğu halde?)* مُلْتَبِسًا Kuşatılmış olduğu halde *(Ne ile?)* بِعِلْمِ اللّٰهِ **Allah'ın ilmiyle** وَلَيْسَ افْتِرَاءً O halde bu Kuran bir iftira değildir *(Kime?)* عَلَيْهِ Allah'a *(Daha neyi bilin?)* وَاَنْ (مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ) لَا إِلٰهَ **İlah olmadığını** ('En',' Enne'den tahfiflenmiştir. Yani aslı 'Ennehü'dür) إِلَّا هُوَ **Ancak O'nun ilah olduğunu** فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ **Artık Müslümansınız değil mi?** *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذِهِ الْحُجَّةِ الْقَاطِعَةِ Bu kesin delilden sonra أَيْ أَسْلِمُوا Yani Müslüman olun (manasındadır)

15. مَنْ كَانَ **Kim ise** *(Nedir ise?)* يُرِيدُ **İster ise** *(Neyi?)* الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Daha neyi?)* وَزِينَتَهَا **Ve dünya süsünü** *(Nasıl?)* بِأَنْ أَصَرَّ عَلَى الشِّرْكِ Şirkte ısrar etmekle وَقِيلَ هِيَ Denildi ki bu ayet *(Kimler hakkındadır?)* فِي الْمُرَائِينَ Riyakârlar hakkındadır نُوَفِّ **Biz veririz** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** أَيْ جَزَاءَ مَا عَمِلُوهُ Yani yaptıklarının karşılığını *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ Hayırdan *(Ne gibi?)*

كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ Sadaka ve akrabaya ziyaret gibi *(Nerede?)* فِيهَا **O dünyada** *(Nasıl?)* بِأَنْ نُوَسِّعَ Bollaştırmakla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Neyi?)* رِزْقَهُمْ Rızıklarını وَهُمْ **Ve onlar** فِيهَا **Orada** أَيْ الدُّنْيَا Yani dünyada لَا يُبْخَسُونَ **Hiçbir zarara uğratılmazlar** يُنْقَصُونَ شَيْئًا Yani hiçbir şeyleri eksilmez

16. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ **İşte onlar o kimselerdir ki** لَيْسَ لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** إِلَّا النَّارُ **Ancak ateş vardır** وَحَبِطَ **Ve boşa gitmiştir** بَطَلَ Yani heder olmuştur *(Ne boşa gitmiştir?)* مَا **O şey ki** صَنَعُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* هُ Onu *(Nerede boşa gitmiştir?)* فِيهَا **Orada** أَيْ الْآخِرَةِ Yani ahirette فَلَا ثَوَابَ لَهُ O halde o amel için hiç sevap yoktur وَبَاطِلٌ **Ve heder olmuştur** *(Ne?)* مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapmış oldukları şeyler**

17. أَفَمَنْ كَانَ **Olan kişi midir?** *(Ne üzere olan?)* عَلَى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzere** بَيَانٍ Yani bir belge *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** وَهُوَ النَّبِيُّ ﷺ O kişi de Peygamber [s.a.v.]dir أَوِ الْمُؤْمِنُونَ Yada Müminlerdir وَهِيَ الْقُرْآنُ O delil de Kuran'dır وَيَتْلُوهُ **Ve kendisini takip ediyor** يَتْبَعُهُ Kendisini izliyor *(Ne takip ediyor?)* شَاهِدٌ **Bir şahit** *(Kim için?)* لَهُ Kendisi için *(Neye şahit?)* بِصِدْقِهِ Doğruluğuna *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيْ مِنَ اللّٰهِ Yani Allah'tan وَهُوَ O şahit de *(Kimdir?)* جِبْرِيلُ Cebraildir [a.s.] وَمِنْ قَبْلِهِ **Ve ondan önce** الْقُرْآنِ Yani Kuran'dan önce كِتَابُ مُوسَى **Musa'nın kitabı** التَّوْرَاةُ Yani Tevrat *(Bu Tevrat da nedir?)* شَاهِدٌ لَهُ أَيْضًا Aynı şekilde kendisine şahittir *(Bu kitap ne olduğu halde?)* إِمَامًا وَرَحْمَةً **Önder ve rahmet** حَالٌ Bu haldir *(Kim gibi midir?)* كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ Böyle olmayan (yani rabbinden açık bir delil üzere olmayan) kişi gibi midir? لَا Hayır onun gibi değildir أُولَٰئِكَ **Onlar** أَيْ مَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ Yani açık bir delili üzere olan kişiler يُؤْمِنُونَ بِهِ **Ona iman ederler** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'a فَلَهُمُ الْجَنَّةُ O halde cennet onlarındır وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ **Kim onu inkâr ederse** *(Neden?)* مِنَ الْأَحْزَابِ **Gruplardan** جَمِيعِ الْكُفَّارِ Yani kâfirler gürûhundan فَالنَّارُ **İşte cehennem ateşi** *(Nedir?)* مَوْعِدُهُ **Onun vaat edilen yerdir** فَلَا تَكُ **O halde bulunma** *(Ne içerisinde?)* فِي مِرْيَةٍ **Kaygı içerisinde** شَكٍّ Yani şüphede *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنَ الْقُرْآنِ Yani Kuran'dan إِنَّهُ **Çünkü O Kuran** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Doğrudur** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı *(Nedirler?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler**

18. وَمَنْ **Kim** أَيْ لَا أَحَدَ Yani kimse yoktur *(Nedir?)* أَظْلَمُ **Daha zalimdir** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** افْتَرَى عَلَى اللهِ **Allah'a karşı uydurdu** *(Ne uydurdu?)* كَذِبًا **Yalan uydurdu** *(Ne yapmakla?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ (Allah'a) ortak isnat etmekle *(Daha?)* وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ Ve kendisine çocuk isnat etmekle أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ **İşte onlar sunulacaklar** *(Kime?)* عَلَى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ Mahlûkatın arasında وَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Kim?)* الْأَشْهَادُ **Şahitler** جَمْعُ شَاهِدٍ Bu 'Şahit' kelimesinin çoğuludur وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ O şahitler de meleklerdir يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ Peygamberler için şahitlik yaparlar *(Ne ile?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ile *(Daha kime şahitlik yaparlar?)* وَعَلَى الْكُفَّارِ Kafirlerin aleyhine *(Ne ile şahitlik yaparlar?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamalarıyla *(Şahitler ne der?)* هَؤُلَاءِ الَّذِينَ **İşte bunlar o kimselerdir ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime karşı?)* عَلَى رَبِّهِمْ **Rablerine karşı** أَلَا لَعْنَةُ اللهِ **Şunu bilin ki Allah'ın laneti** *(Kimedir?)* عَلَى الظَّالِمِينَ **Zalimleredir** الْمُشْرِكِينَ Yani müşriklerdir

19. الَّذِينَ **Bunlar öyle zalimlerdir ki** يَصُدُّونَ **Alıkoyarlar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dininden *(Ve yine bunlar öyle zalimdir ki?)* وَيَبْغُونَهَا **O yolu**(n olmasını) **isterler** يَطْلُبُونَ السَّبِيلَ Yani yolu talep ederler *(Ne olmasını?)* عِوَجًا **Eğri büğrü** مُعْوَجَّةً Yani eğrilmiş وَهُمْ **İşte onlar** بِالْآخِرَةِ **Ahireti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ Bu zamir tekittir *(Nedirler?)* كَافِرُونَ **İnkâr edicidirler**

﴿أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ﴾ الله ﴿فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ أَنْصَارٍ يَمْنَعُونَهُمْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ﴾ بِإِضْلَالِهِمْ غَيْرَهُمْ ﴿مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ﴾ لِلْحَقِّ ﴿وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ (٢٠)﴾ أَيْ لِفَرْطِ كَرَاهَتِهِمْ لَهُ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَسْتَطِيعُوا ذَلِكَ ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٢١)﴾ عَلَى اللَّهِ مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ (٢٢)﴾ ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا﴾ سَكَنُوا وَاطْمَأَنُّوا أَوْ أَنَابُوا ﴿إِلَى رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٣)﴾ ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْفَرِيقَيْنِ﴾ الْكُفَّارِ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿كَالْأَعْمَى وَالْأَصَمِّ﴾ هَذَا مَثَلُ الْكَافِرِ ﴿وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ﴾ هَذَا مَثَلُ الْمُؤْمِنِ ﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ لَا ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (٢٤)﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ عَلَى حَذْفِ الْقَوْلِ[إِنِّي] ﴿لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ (٢٥)﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ (٢٦)﴾ مُؤْلِمٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ وَهُمُ الْأَشْرَافُ ﴿مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ وَلَا فَضْلَ لَكَ عَلَيْنَا ﴿وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا﴾ أَسَافِلُنَا كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ ﴿بَادِئَ الرَّأْيِ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ [بَادِيَ] أَيِ ابْتِدَاءً مِنْ غَيْرِ تَفَكُّرٍ فِيكَ وَنَصْبُهُ عَلَى الظَّرْفِ أَيْ وَقْتَ حُدُوثِ أَوَّلِ رَأْيِهِمْ ﴿وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ فَتَسْتَحِقُّونَ بِهِ الْاتِّبَاعَ مِنَّا ﴿بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ (٢٧)﴾ فِي دَعْوَى الرِّسَالَةِ أَدْرَجُوا قَوْمَهُ مَعَهُ فِي الْخِطَابِ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ﴾ بَيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً﴾ نُبُوَّةً ﴿مِنْ عِنْدِهِ فَعَمِيَتْ﴾ خَفِيَتْ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ [فَعُمِّيَتْ] ﴿أَنُلْزِمُكُمُوهَا﴾ أَنُجْبِرُكُمْ عَلَى قَبُولِهَا ﴿وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ (٢٨)﴾ لَا نَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

20. **Onlar yeryüzünde** Allah'ı **âciz bırakacak değillerdir; onların Allah'tan başka** onun dışında **dostları** onları Allah'ın azabından koruyacak yardımcıları **da yoktur.** Başkalarını da saptırmak sebebiyle **onların**

azabı kat kat olacaktır. Çünkü onlar hakka **ne kulak veriyorlar ne de** onu **görebiliyorlardı.** Yani sanki onlar -aşırı nefretlerinden dolayı- buna güç yetiremediler.

21. İşte bunlar ebedi kalacakları ateşe gitmek suretiyle **kendilerine yazık edenlerdir.** Allah'a karşı **uydurmakta oldukları şeyler** ortak iddiası **da kendilerinden kaybolup** uzaklaşıp **gitmiştir.**

22. Şüphesiz gerçekten **onlar, ahirette en çok zarara uğrayanlardır.**

23. Doğrusu inanıp salih amel işleyen ve Rablerine gönülden boyun eğen ona dayanan, güvenen veya yönelen **kimseler, işte onlar cennet ehlidir. Onlar orada ebedî kalırlar.**

24. Bu iki zümrenin kâfirlerle müminlerin **durumu** hali, **kör ve sağır ile** bu kafirin halidir, **gören ve işiten kimseler gibidir.** Bu da Müslüman'ın halidir. **Bunların hali hiç eşit olur mu?** Hayır olmaz. **Hâla düşünmüyor**[1] ibret almıyor **musunuz?**

25. And olsun ki, biz Nuh'u kavmine elçi gönderdik. Ben,[2] **sizin için** uyarısı **apaçık** olan **bir uyarıcıyım,**

26. Allah'tan başkasına tapmayın! Eğer ondan başkasına taparsanız **Ben, sizin için** dünya ve ahirette **acı** veren **bir günün azabından korkuyorum.**

27. Kavminden ileri gelen kâfirler eşraf **dediler ki: "Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz.** Senin bize bir üstünlüğün yok. **Bizden, ilk görüşte**[3] senin hakkında hiç düşünmeden hemen **hareket eden alt tabakamızdan** dokumacı ve ayakkabıcı gibi düşük insanlardan **başkasının sana uyduğunu görmüyoruz. Ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz** ki, bu sayede bizim size uymamızı hak edesiniz. **Bilakis sizin**[4] –peygamberlik davasında- **yalancılar olduğunuzu düşünüyoruz."**

28. Dedi ki: Ey kavmim! Bana söyleyin! **Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzerinde isem ve O bana kendinden bir rahmet** peygamberlik **vermiş de bu size gizli kalmışsa,**[5] **buna ne dersiniz? Siz ondan hoşlanmadığınız halde biz sizi ona zorlayacak mıyız?** Onu kabul etmeye sizi mecbur mu edeceğiz? Buna gücümüz yetmez.

---

[1] أفَلَا تَذَّكَّرُونَ kelimesinin aslında bulunan iki ta harfinden biri zel harfine idgam edilmiştir.

[2] أَنِّي kelimesi بِأَنِّي şeklindedir. Bir kıraatte ise إِنِّي şeklinde –bir kavil maddesi hazfedilmiş olarak- kesreli olarak okunur.

[3] بَادِئَ kelimesi hemzeli ve hemzesiz olarak okunur. Bu kelimenin nasbı zarf olmak üzeredir ve "ilk görüşleri oluştuğu anda" anlamındadır.

[4] Kavmin ileri gelenleri Nuh (a.s.)'a yaptıkları hitaba kavmini de katmışlardır.

[5] عَمِيَتْ fiili bir kıraatte mim harfinin şeddesiyle meçhul olarak (عُمِّيَتْ) okunur.

KELİME ANLAMI

20. أُولٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا **İşte bunlar olmadılar** *(Ne olmadılar?)* مُعْجِزِينَ **Aciz bırakanlar** *(Kimi?)* اَللّٰهَ Allah'ı *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** وَمَا كَانَ لَهُمْ **Ve yine onlar için olmadı** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında *(Ne olmadı?)* مِنْ اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَنْصَارٍ Yani yardımcılar *(Öyle yardımcılar ki)* يَمْنَعُونَهُمْ Onları alıkoyacak *(Neden?)* مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabından يُضَاعَفُ **Katlanacak** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne katlanacak?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Ne sebebiyle?)* بِإِضْلَالِهِمْ غَيْرَهُمْ Başkalarını saptırmaları sebebiyle مَا كَانُوا **Çünkü onlar değildiler** *(Ne değildiler?)* يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ **Dinlemeye tahammül eder** *(Neyi?)* لِلْحَقِّ Hakkı *(Ve daha ne idiler?)* وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ **Ve görmezdiler** *(Neyi?)* ه Hakkı أَيْ لِفَرْطِ كَرَاهَتِهِمْ لَهُ Yani hakkı aşırı çirkin gördüklerinden dolayı كَأَنَّهُمْ Sanki onlar لَمْ يَسْتَطِيعُوا ذٰلِكَ Buna (görmeye) güç yetiremediler

21. أُولٰئِكَ الَّذِينَ **İşte bunlar öyle kimselerdir ki** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** لِمَصِيرِهِمْ Varacaklarından dolayı *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme *(Öyle cehennem ki)* اَلْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ Onlar için ebedi olan وَضَلَّ **Ve kayboldu** غَابَ Yani görünmez oldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Kendilerinden** *(Neler?)* مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **Uydurur oldukları şeyler** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ Allaha karşı *(Uydurdukları nedendir?)* مِنْ دَعْوَى الشَّرِيكِ (Allah'a) ortak iddiasından

22. لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حَقًّا Gerçekten أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* اَلْاَخْسَرُونَ **En çok zararda olandırlar**

23. اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا **Muhakkak ki iman edenler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ **Ve salih amel işleyenler** وَاَخْبَتُوا **Ve boyun eğenler** سَكَنُوا Sükünet üzre olanlar وَاطْمَأَنُّوا Mutmain olanlar أَوْ أَنَابُوا Veya (Allah'a) yönelenler *(Kime?)* اِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** أُولٰئِكَ **İşte bunlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ehlidir** هُمْ فِيهَا **Onlar o cennette** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalacaktırlar**

24. مَثَلُ صِفَةُ الْفَرِيقَيْنِ **Bu iki grubun durumu,** sıfatı اَلْكُفَّارِ وَالْمُؤْمِنِينَ Yani kâfirler ve müminler *(Ne gibidir?)* كَالْاَعْمٰى وَالْاَصَمِّ **Kör ve sağır gibidir** هٰذَا مَثَلُ الْكَافِرِ Bu kafirin durumudur *(Daha ne gibidir?)* وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ **Gören ve duyan gibidir**

هٰذَا مَثَلُ الْمُؤْمِنِ Bu da müminin durumudur هَلْ يَسْتَوِيَانِ **Bu iki grup hiç eşit olur mu?** *(Ne bakımından?)* مَثَلًا **Durum bakımından** لَا Hayır اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Hala düşünmez misiniz?** فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ Burada kelimenin aslında ki (idgam öncesi) ta'nın zal'a idğamı vardır تَتَّعِظُونَ Yani öğüt almıyor musunuz?

25. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Andolsun ki biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Nereye?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne diye?)* اَنّ۪ي **Muhakkak ki ben** أَيْ بِأَنِّي 'Enni', 'Bienni' takdirindedir وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْكَسْرِ Bir kıraatte esreyle (İnnî) okunmuştur *(Neye binaen?)* عَلَى حَذْفِ الْقَوْلِ Kavil maddesinin hazfedilmesine binaen *(Kime?)* لَكُمْ **Size karşı** *(Neyim?)* نَذ۪يرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُب۪ينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Yani korkutması açık

26. *(Neyi uyarıcıyım?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** ('En', 'bien' takdirindedir) *(Kimden başkasına?)* اِلَّا اللّٰهَ **Allah'tan başkasına** اِنّ۪ي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim için?)* عَلَيْكُمْ **Sizin için** إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ Eğer Allah'tan başkasına ibadet ederseniz *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Günün azabından** *(Öyle gün ki)* اَل۪يمٍ **Elim** مُؤْلِمٍ Yani elem veren *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünyada ve ahirette

27. فَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الْمَلَاُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا **İnkar edenler topluluğu** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهٖ **Kavminden** وَهُمُ الْأَشْرَافُ Onlar asillerdir *(Ne dediler?)* مَا نَرٰيكَ **Biz seni görmüyoruz** اِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا **Ancak bizim gibi bir insan olarak görüyoruz** وَلَا فَضْلَ لَكَ عَلَيْنَا Ve senin bizim üzerimize bir üstünlüğün de yok وَمَا نَرٰيكَ اتَّبَعَكَ **Sana tabi olduğunu da görmüyoruz** اِلَّا الَّذ۪ينَ **Ancak o kimseler (tabi oluyorlar ki)** هُمْ اَرَاذِلُنَا **Onlar bizim alt tabakalarımızdır** أَسَافِلُنَا Yani aşağı olanlarımızdır *(Ne gibi?)* كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ Dokumacı ve ayakkabıcılar gibi *(Ne zamanda?)* بَادِئَ الرَّأْيِ **İlk nazarda** بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Bu kelime hemzeyle de hemzesiz de (okunur) أَيْ ابْتِدَاءً مِنْ غَيْرِ تَفَكُّرٍ Yani düşünmeksizin ilk bakışta *(Kim hakkında düşünmeden?)* ف۪يكَ Senin hakkında وَنَصْبُهُ عَلَى الظَّرْفِ Bunun nasb olması zarf olmasına binaendir أَيْ وَقْتَ حُدُوثِ أَوَّلِ رَأْيِهِمْ Yani ilk düşünceleri oluştuğu anda وَمَا نَرٰى لَكُمْ **Ve biz sizde görmüyoruz** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne görmüyoruz?)* مِنْ فَضْلٍ **Bir üstünlük** فَتَسْتَحِقُّونَ بِهِ Ki bu üstünlüğünüz sebebiyle

layık olasınız *(Neye?)* مِنَّا الْاِتِّبَاعَ Bizim tarafımızdan uyulmaya بَلْ نَظُنُّكُمْ **Bilakis biz sizi sanıyoruz** *(Ne?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Ne hususta?)* فِي دَعْوَى الرِّسَالَةِ Peygamberlik iddiası hususunda أَدْرَجُوا Kattılar *(Kimi?)* قَوْمَهُ Kavmini *(Kiminle beraber?)* مَعَهُ O (peygamberle beraber) *(Nereye kattılar?)* فِي الْخِطَابِ Hitaba

28. قَالَ (Nuh) **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ **Ey kavmim, ne dersiniz** أَخْبِرُونِي Bana haber verin *(Ne hususta?)* اِنْ كُنْتُ **Eğer ben isem** *(Ne üzerinde isem?)* عَلَى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzerinde isem** بَيَانٍ Yani bir belge *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَاٰتَانِي **Ve bana vermişse** *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نُبُوَّةً Yani nübüvvet *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi tarafından** فَعَمِيَتْ **Ve kapalı kalmışsa** خَفِيَتْ Gizlenmişse *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ Bir kıraatte mim'in şeddesiyle وَالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Ve binası meçhul olarak (okunmuştur) اَنُلْزِمُكُمُوهَا **Biz sizi bu işe zorlayacak mıyız?** أَنُجْبِرُكُمْ عَلَى قَبُولِهَا Sizi, onu (rahmeti) kabule zorlayacak mıyız? *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ **Siz o rahmeti çirkin gördüğünüz halde** لَا نَقْدِرُ عَلَى ذٰلِكَ Buna güç yetiremeyiz

﴿وَيَا قَوْمِ لَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿مَالًا﴾ تُعْطُونِيهِ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَجْرِيَ﴾ ثَوَابِي ﴿اِلَّا عَلَى اللّٰهِ وَمَآ اَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ كَمَا أَمَرْتُمُونِي ﴿اِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ فَيُجَازِيهِمْ وَيَأْخُذُ لَهُمْ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ وَطَرَدَهُمْ ﴿وَلٰكِنِّي اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿اِنْ طَرَدْتُهُمْ﴾ أَيْ لَا نَاصِرَ لِي ﴿اَفَلَا﴾ فَهَلَّا ﴿تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ: تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿وَلَا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَآئِنُ اللّٰهِ وَلَا﴾ إِنِّي ﴿اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا اَقُولُ اِنِّي مَلَكٌ﴾ بَلْ أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴿وَلَا اَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِيَ﴾ تَحْتَقِرُ ﴿اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًا اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِيٓ اَنْفُسِهِمْ﴾ قُلُوبِهِمْ ﴿اِنِّيٓ اِذًا﴾ إِنْ قُلْتُ ذٰلِكَ ﴿لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا﴾ خَاصَمْتَنَا ﴿فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾﴾ فِيهِ ﴿قَالَ اِنَّمَا يَاْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شَآءَ﴾ تَعْجِيلَهُ لَكُمْ فَإِنَّ أَمْرَهُ إِلَيْهِ لَا إِلَيَّ ﴿وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾﴾ بِفَائِتِينَ اللّٰهَ ﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِيٓ اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كَانَ اللّٰهُ يُرِيدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ﴾ أَيْ إِغْوَاءَكُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ دَلَّ عَلَيْهِ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي ﴿هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ ﴿يَقُولُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿افْتَرٰيهُ﴾ اِخْتَلَقَ مُحَمَّدٌ الْقُرْآنَ ﴿قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَامِي﴾ إِثْمِي أَيْ عُقُوبَتُهُ ﴿وَاَنَا بَرِيٓءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ مِنْ إِجْرَامِكُمْ فِي نِسْبَةِ الْافْتِرَاءِ إِلَيَّ ﴿وَاُوحِيَ اِلٰى نُوحٍ اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ اٰمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ﴾ تَحْزَنْ ﴿بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ فَدَعَا عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ (رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ) اِلَخْ فَأَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ فَقَالَ ﴿وَاصْنَعِ الْفُلْكَ﴾ السَّفِينَةَ ﴿بِاَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا ﴿وَوَحْيِنَا﴾ أَمْرِنَا ﴿وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ ﴿اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

29. Ey kavmim! Buna Allah'ın emirlerini bildirmeye **karşılık sizden** bana vereceğiniz **herhangi bir mal istemiyorum. Benim mükâfatım**[1] sevabım **ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri** –sizin bana emrettiğiniz gibi- **kovacak değilim; çünkü onlar** tekrar diriltilmek suretiyle **Rablerine kavuşacaklardır.** Onlara karşılıklarını verecek ve onlara zulmedip kovanlardan haklarını alacaktır. **Fakat ben sizi,** işinizin sonunu **bilmeyen bir topluluk olarak görüyorum.**

---

[1] اِنْ اَجْرِيَ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

30. Ey kavmim! Eğer onları kovarsam, beni Allah'tan onun azabından **kim korur** kurtarır? Yani bana kimse yardım edemez. **Düşünmüyor**[1] öğüt almıyor **musunuz?**[2]

31. Ben size: "Allah'ın hazineleri benim yanımdadır ve ben **gaybı bilirim" demiyorum. "Ben bir meleğim" de demiyorum.** Aksine bende sizin gibi bir insanım. **Sizin gözlerinizin hor** küçük **gördüğü kimselere, "Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir" diyemem. Onların nefislerinde,** kalplerinde **olanı, Allah daha iyi bilir. Bu**nları söylediğim **takdirde ben gerçekten zalimlerden olurum."**

32. Dediler ki: "Ey Nuh! Bizimle mücadele ettin, tartıştın **ve bize karşı mücadelede çok ileri gittin. Eğer** bu konuda **doğrulardan isen,** kendisiyle **bizi tehdit ettiğini** azabı **bize getir!"**

33. Dedi ki: "Onu size ancak Allah getirir. Tabi eğer onu size acele olarak getirmeyi **dilerse.** Zira bu iş ona aittir, bana değil. **Ve siz âciz bırakacak** Allah'tan kaçacak **değilsiniz.**

34. Ben size öğüt vermek istesem de, öğüdüm size fayda vermez. Eğer Allah sizi azdırmak[3] **istediyse.**[4] **O sizin Rabbinizdir. Ve sadece O'na döndürüleceksiniz."**

35. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Yoksa,** Mekke kafirleri **"Bunu uydurdu"** Muhammed Kur'an'ı ortaya çıkardı **mı diyorlar? De ki: "Eğer onu uydurduysam günahım** bunun cezası **bana aittir. Fakat ben sizin** bana iftira nispet ederek **işlediğiniz günahtan**[5] **uzağım."**

36. Ve Nuh'a vahyedildi ki: Kavminden iman etmiş olanların dışında kimse iman etmeyecek. Artık onların işlemekte oldukları şirkten **dolayı üzülme,** tasalanma.

Sonunda Nuh*(a.s.)* "Ya Rabbi! Yeryüzünde kafirlerden hiç kimseyi bırakma" (Nuh: 26) diyerek onlara beddua etti. Allah da duasını kabul etti ve şöyle buyurdu:

37. Gözlerimizin önünde bizim nezaretimiz ve gözetimimizde **ve vahyimiz** emrimiz**le gemiyi yap ve zulmedenler** kafirler **hakkında** onları helak etmekten vazgeçmem şeklinde **bana hitap etme! Zira onlar boğulmuşlardır!**

---

[1] تَذَّكَّرُونَ fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri zel harfine idgam edilmiştir.

[2] اَفَلَا تَذَّكَّرُونَ cümlesindeki اَفَلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

[3] اَنْ يُغْوِيَكُمْ fiili إِغْوَاءَكُمْ şeklinde (mastar tevilinde meful-u bih)tir.

[4] إِنْ كَانَ اللهُ şart cümlesinin cevabına لَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي cümlesi delalet etmiştir.

[5] مِمَّا تُجْرِمُونَ terkibi مِنْ إِجْرَامِكُمْ şeklinde (mastar tevilinde)dir.

KELİME ANLAMI

29. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا اَسْئَلُكُمْ **Ben sizden istemiyorum** عَلَيْهِ **Buna karşı** عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Peygamberliği(n gereğini) tebliğe karşı *(Ne istemiyorum?)* مَالًا **Bir mal** *(Öyle mal ki?)* تُعْطُونِيهِ Onu bana vereceksiniz اِنْ مَا اَجْرِيَ **Benim mükâfatım olmadı** ('İn' olumsuzluk bildiren 'ma' manasındadır) ثَوَابِي Yani sevabım olmadı اِلَّا عَلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a ait oldu** وَمَا اَنَا **Ve ben değilim de** *(Ne değilim?)* بِطَارِدِ الَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenleri kovucu** كَمَا أَمَرْتُمُونِي Sizin bana emrettiğiniz gibi اِنَّهُمْ **Zira onlar** مُلَاقُوا رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşacaklardır** *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmekle فَيُجَازِيهِمْ (Allah da) onları mükafatlandıracak وَيَأْخُذُ لَهُمْ Ve haklarını alacaktır *(Kimlerin arasından?)* مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ وَطَرَدَهُمْ Kendilerine eziyet eden ve kovanlardan وَلٰكِنِّي اَرٰيكُمْ **Fakat ben sizi görüyorum** *(Ne olarak?)* قَوْمًا **Bir kavim olarak** *(Öyle kavim ki)* تَجْهَلُونَ **Bilmiyorsunuz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ İşlerinizin neticesini

30. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** مَنْ يَنْصُرُنِي **Beni kim kurtarır** يَمْنَعُنِي Yani beni kim korur *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani Allah'ın azabından اِنْ طَرَدْتُهُمْ **Eğer onları kovarsam** أَيْ لَا نَاصِرَ لِي Yani benim yardımcım yoktur اَفَلَا فَهَلَّا تَذَكَّرُونَ **Hala düşünmez misiniz? (düşünsenize!)** *(Ne ile okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında olan ikinci 'ta'yı idgam etmekle *(Neye?)* فِي الذَّالِ 'Zal'a تَتَّعِظُونَ Yani öğüt almıyor musunuz?

31. وَلَا اَقُولُ لَكُمْ **Size demiyorum** *(Ne demiyorum?)* عِنْدِي **Benim yanımdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُ اللّٰهِ **Allah'ın hazineleri** وَلَا **Ve yine (demiyorum)** *(Ne demiyorum?)* إِنِّي Kesinlikle ben اَعْلَمُ الْغَيْبَ **Gaybı bilirim** وَلَا اَقُولُ **Ve demiyorum** *(Ne demiyorum?)* إِنِّي مَلَكٌ **Muhakkak ki ben meleğim** بَلْ أَنَا بَشَرٌ Bilakis ben insanım *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ Sizin gibi وَلَا اَقُولُ **Ve yine demiyorum** لِلَّذِينَ **O kimselere ki** تَزْدَرِي **Hor görüyor** تَحْتَقِرُ Yani hakir görüyor *(Ne hor görüyor?)* اَعْيُنُكُمْ **Sizin gözleriniz** *(Ne demiyorum?)* لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ **Allah onlara asla vermeyecektir** *(Ne vermeyecektir?)* خَيْرًا **Hiçbir hayır** اَللّٰهُ اَعْلَمُ **Allah en iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ **Onların nefislerinde olanları** قُلُوبِهِمْ Yani kalplerinde olanları اِنِّي

Kesinlikle ben إِذًا **O takdirde (olurum)** إِنْ قُلْتُ ذٰلِكَ Yani böyle dersem *(Kimlerden olurum?)* لَمِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden**

32. قَالُوا **Dediler ki** يَا نُوحُ **Ey Nuh** قَدْ جَادَلْتَنَا **Elbette sen bizimle mücadele ettin** خَاصَمْتَنَا Bizimle tartıştın فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا **Ve bize karşı mücadeleyi çok yaptın** فَأْتِنَا **Öyleyse bize getir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَعِدُنَا **Bizi tehdit ediyorsun** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan إِنْ كُنْتَ **Eğer isen** *(Kimlerden isen?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Hangi konuda?)* فِيهِ Bu konuda

33. قَالَ (Nuh) **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ **Ancak onu size getirir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** إِنْ شَاءَ **Eğer dilerse** *(Neyi?)* تَعْجِيلَهُ O azabı acele vermeyi *(Kime?)* لَكُمْ Size فَإِنَّ أَمْرَهُ إِلَيْهِ Çünkü azabı acilen getirme işi Allah'a aittir لَا إِلَيَّ Bana değil وَمَا أَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz de** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakanlar** بِفَائِتِينَ اللّٰهَ Allah'tan kaçabilecek değilsiniz

34. وَلَا يَنْفَعُكُمْ **Size fayda sağlamaz** *(Ne?)* نُصْحِي **Benim nasihatim** إِنْ أَرَدْتُ **İstesem de** *(Neyi?)* أَنْ أَنْصَحَ **Nasihat etmeyi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** إِنْ كَانَ اللّٰهُ **Eğer Allah olduysa** *(Ne?)* يُرِيدُ **Diliyor** *(Neyi?)* أَنْ يُغْوِيَكُمْ **Sizi helak etmeyi** أَيْ إِغْوَاءَكُمْ Yani sizi azdırmayı وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı *(Nedir?)* دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet ediyor *(Ne?)* وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي 'Benim nasihatim size fayda vermez' sözü هُوَ رَبُّكُمْ **O sizin rabbinizdir** وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ **Ve yalnız O'na döndürüleceksiniz**

35. قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu ki أَمْ (بَلْ أَ) يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** ('Em' 'Bel' ve hemze manasındadır) أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kâfileri *(Ne diyorlar mı?)* اِفْتَرَيهُ **O'nu uydurdu** اِخْتَلَقَ مُحَمَّدٌ الْقُرْآنَ Muhammed [(s.a.v.)] Kuran'ı uydurdu قُلْ **Ey habibim söyle** إِنِ افْتَرَيْتُهُ **Eğer ben O'nu uydurduysam** فَعَلَيَّ إِجْرَامِي **Günahım banadır** إِثْمِي أَيْ عُقُوبَتُهُ Günahım; yani uydurmamın cezası وَأَنَا بَرِيءٌ **Ve ben beriyim** *(Neden?)* مِمَّا تُجْرِمُونَ **Sizin işlediğiniz suçlardan** مِنْ إِجْرَامِكُمْ Sizin günah işlemenizden *(Ne hususta?)* فِي نِسْبَةِ الْاِفْتِرَاءِ إِلَيَّ Bana iftira isnadı hususunda

36. وَأُوحِيَ إِلٰى نُوحٍ **Ve Nuh'a vahyolundu ki** أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ **Asla iman etmeyecek** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِكَ **Kavminden** إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ **Ancak önceden iman etmiş olanlar hariç** فَلَا تَبْتَئِسْ **O halde üzülme** تَحْزَنْ Tasalanma *(Ne sebebiyle?)* بِمَا

كَانُوا يَفْعَلُونَ **Onların yapar oldukları şeyler sebebiyle** *(Neden yaptıkları?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten فَدَعَا عَلَيْهِمْ Ve Nuh *(a.s.)* onlara beddua etti بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ إلخ 'Ey rabbim yeryüzünde (kafirlerden yurt edinen kimseyi) bırakma'

37. فَأَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُ فَقَالَ Allah (c.c.) duasını kabul etti ve şöyle dedi; وَاصْنَعِ الْفُلْكَ **Gemiyi yap** اَلسَّفِينَةَ Gemiyi *(Ne ile?)* بِأَعْيُنِنَا **Nezaretimizle** بِمَرْأى مِنَّا وَحِفْظِنَا Yani bizim tarafımızdan gözetilmek ve muhafaza edilmekle وَوَحْيِنَا **Ve vahyimizle** أَمْرِنَا Emrimizle وَلَا تُخَاطِبْنِي **Ve bana hitapta bulunma** *(Kimler hakkında?)* فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim olanlar hakkında** كَفَرُوا Kafir olanlar hakkında *(Ne ile hitapta bulunma?)* بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmemeleri ile إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ **Çünkü onlar boğulmuşlardır**

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ﴾ حِكَايَةُ حَالٍ مَاضِيَةٍ ﴿وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ اِسْتَهْزَؤُوا بِهِ ﴿قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ (٣٨)﴾ إِذَا نَجَوْنَا وَغَرِقْتُمْ ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ﴾ يَنْزِلُ ﴿عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ (٣٩)﴾ دَائِمٌ ﴿حَتّٰى﴾ غَايَةٌ لِلصُّنْعِ ﴿اِذَا جَٓاءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَفَارَ التَّنُّورُ﴾ لِلْخَبَّازِ بِالْمَاءِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ ﴿قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا﴾ فِي السَّفِينَةِ ﴿مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ﴾ ذَكَرٍ وَأُنْثٰى أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا [مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ] ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرًا وَأُنْثٰى وَهُوَ مَفْعُولٌ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ اللّٰهَ حَشَرَ لِنُوحٍ السِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهَا فَجَعَلَ يَضْرِبُ بِيَدَيْهِ فِي كُلِّ نَوْعٍ فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنٰى عَلَى الذَّكَرِ وَالْيُسْرٰى عَلَى الْأُنْثٰى فَيَحْمِلُهَا فِي السَّفِينَةِ ﴿وَاَهْلَكَ﴾ أَيْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ ﴿اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ﴾ أَيْ مِنْهُمْ بِالْإِهْلَاكِ وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ فَحَمَلَهُمْ وَزَوْجَاتِهِمُ الثَّلَاثَةَ ﴿وَمَنْ اٰمَنَ وَمَٓا اٰمَنَ مَعَهُٓ اِلَّا قَلِيلٌ (٤٠)﴾ قِيلَ كَانُوا سِتَّةَ رِجَالٍ وَنِسَاءَهُمْ وَقِيلَ جَمِيعُ مَنْ كَانَ فِي السَّفِينَةِ ثَمَانُونَ نِصْفُهُمْ رِجَالٌ وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ ﴿وَقَالَ﴾ نُوحٌ ﴿ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا﴾ بِفَتْحِ الْمِيمَيْنِ وَضَمِّهِمَا [وَمُرْسٰيهَا] مَصْدَرَانِ أَيْ جَرْيُهَا وَرَسْوُهَا أَيْ مُنْتَهٰى سَيْرِهَا ﴿اِنَّ رَبّٖي لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ (٤١)﴾ حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْنَا ﴿وَهِيَ تَجْر۪ي بِهِمْ ف۪ي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ﴾ فِي الْاِرْتِفَاعِ وَالْعِظَمِ ﴿وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ﴾ كَنْعَانَ ﴿وَكَانَ ف۪ي مَعْزِلٍ﴾ عَنِ السَّفِينَةِ ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِر۪ينَ (٤٢)﴾ ﴿قَالَ سَاٰو۪ٓي اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُن۪ي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ الْمَٓاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ﴾ عَذَابِهِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ رَحِمَ﴾ اللّٰهُ فَهُوَ الْمَعْصُومُ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَق۪ينَ (٤٣)﴾ ﴿وَق۪يلَ يَٓا اَرْضُ ابْلَع۪ي مَٓاءَكِ﴾ اَلَّذِي نَبَعَ مِنْكِ فَشَرِبَتْهُ دُونَ مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ أَنْهَارًا وَبِحَارًا ﴿وَيَا سَمَٓاءُ اَقْلِع۪ي﴾ أَمْسِكِي عَنِ الْمَطَرِ فَأَمْسَكَتْ ﴿وَغ۪يضَ﴾ نُقِصَ ﴿الْمَٓاءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ﴾ تَمَّ أَمْرُ هَلَاكِ قَوْمِ نُوحٍ ﴿وَاسْتَوَتْ﴾ وَقَفَتِ السَّفِينَةُ ﴿عَلَى الْجُودِيِّ﴾ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ بِقُرْبِ الْمَوْصِلِ ﴿وَق۪يلَ بُعْدًا﴾ هَلَاكًا ﴿لِلْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ (٤٤)﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْن۪ي﴾ كَنْعَانَ ﴿مِنْ اَهْل۪ي﴾ وَقَدْ وَعَدْتَنِي بِنَجَاتِهِمْ ﴿وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ﴾ اَلَّذِي لَا خُلْفَ فِيهِ ﴿وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِم۪ينَ (٤٥)﴾ أَعْلَمُهُمْ وَأَعْدَلُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

38. **O gemiyi yapıyor,**[1] **ve ona kavminden ne zaman bir grup** cemaat **uğrasa, onunla alay ediyor,** dalga geçiyor**lardı. Dedi ki: "Eğer bizimle alay ediyorsanız, şüphesiz**–biz kurtulup siz boğulduğunuzda- **siz nasıl alay ediyorsanız biz de sizinle öyle alay edeceğiz!**

39. **Kendisini rezil edecek azabın kime**[2] **geleceğini ve sürekli** daim **bir azabın kimin başına geleceğini** ineceğini **yakında bileceksiniz."**

40. **Nihayet**[3] onları helak etme **emrimiz gelip de** ekmekçinin **tandırı** su ile **kaynadığında** ki, bu Nuh *(a.s.)* için alametti, **dedik ki: "Her bir çiftten** erkek ve dişiden yani erkek ve dişinin her türünden **iki tane**[4] yani bir erkek ve bir dişi[5] **ile** –helak edilecek diye **aleyhinde hüküm geçmiş olanlar** karın ve oğlun Kenan **dışında- aileni** diğer üç eşini ve çocukların Sam, Ham, Yâfis **ve iman edenleri ona** gemiye **yükle!" Zaten onunla beraber pek azı iman etmişti.** Söylenene göre iman edenler altı erkekle kadınlarıdır. Diğer bir görüşe göre de, gemidekilerin toplamı seksen kişi olup yarısı erkek, yarısı kadındır.

41. Nuh **dedi ki: "Gemiye binin! Onun yüzüp gitmesi de, durması da**[6] **Allah'ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayan ve merhamet edendir.** Zira bizi helak etmedi."

42. **Gemi,** yükseklik ve büyüklük hususunda **dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nuh,** gemiden **uzakta bulunan oğlu** Kenan**'a: Yavrucuğum! Bizimle beraber bin, kâfirlerle beraber olma! diye seslendi.**

43. **Oğlu: "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. (Nuh): "Bugün Allah'ın emrinden** azabından, **koruyacak kimse yoktur. Ancak**[7] Allah'ın **merhamet ettiği kişi,** o masumdur." **dedi.** Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **"Ve aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu."**

44. **Ve "Ey yer** senden kaynayan **suyunu yut!** Ve böylece gökten inen sular dışında kalanları içti. Bunlardan nehirler ve denizler oluştu. **Ve ey gök sen de tut!"** yağmuru kes **denildi** ve kesti. **Su çekildi** azaldı; **iş bitirildi**

---

[1] يَصْنَعُ fiili geçmiş hali hikaye içindir.

[2] مَنْ ismi mevsul olup تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

[3] حَتَّى kelimesi gemi yapımının sonunu/gaye ifade etmek içindir.

[4] اِثْنَيْنِ kelimesi اِحْمِلْ fiilinin mefulüdür.

[5] Bu kıssa şöyledir: Allah Teâlâ yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğer hayvanları Nuh (a.s.) için topladı. Nuh (a.s.) da elleriyle hayvanların her türüne vuruyor, sağ eli erkeklere, sol eli ise dişilere değiyor ve böylece onları gemiye yüklüyordu.

[6] مَجْرٖيهَا وَمَرْسٰيهَا kelimeleri mim harfinin fethasıyla olup mastardırlar. Yüzüp gitmesi ve durması, seyrinin sona ermesi anlamına gelir.

[7] إِلَّا مَنْ رَحِمَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

Nuh'un kavmini helak etme işi tamamlandı; gemi de Musul yakınlarındaki **Cûdî** dağının **üzerine yerleşti.** Orada durdu. **Ve: "Zalimler** kafirler **topluluğu uzak** helak **olsun!" denildi.**

45. Nuh Rabbine seslendi ve dedi ki: "Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum Kenan **da ailemdendir.** Ki sen bana kurtulacaklarını vaat etmiştin. **Senin vaadin ise elbette haktır.** Ki onda dönmek olmaz. **Ve sen hakimler hakimisin."** En iyi bilen ve en adaletlisisin.

KELİME ANLAMI

38. وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ **Gemiyi yapıyordu** حِكَايَةُ حَالٍ مَاضِيَةٍ (Bu cümle) geçmişe ait olan halin hikayesidir وَكُلَّمَا مَرَّ **Ve her uğradığında** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Nuh'a** *(Kim?)* مَلَأٌ **Bir topluluk** جَمَاعَةٌ Yani bir cemaat *(Kimin içinden olan?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavmi içinden olan** سَخِرُوا مِنْهُ **Onunla eğleniyorlardı** اِسْتَهْزَؤُوا بِهِ O'nu alaya alıyorlardı قَالَ **Nuh dedi ki** اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا **Eğer siz bizimle eğleniyorsanız** فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ **Muhakkak ki biz de sizinle eğleneceğiz** *(Ne gibi?)* كَمَا تَسْخَرُونَ **Sizin eğlendiğiniz gibi** *(Ne zaman eğleneceğiz?)* اِذَا نَجَوْنَا وَغَرِقْتُمْ Biz kurtulup, siz boğulduğunuz zaman

39. فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ 'Men' kelimesi mevsuledir. 'İlim' kelimesinin mefulüdür يَاْتِيهِ **O'na gelecek** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki)* يُخْزِيهِ **O'nu rezil edecek** وَيَحِلُّ **Ve inecek** يَنْزِلُ Nazil olacak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Kendisi üzerine** *(Ne inecek?)* عَذَابٌ مُقِيمٌ **Devamlı bir azap** دَائِمٌ Sürekli olan

40. حَتَّى غَايَةٌ لِلصُّنْعِ اِذَا جَاءَ **Nihayet geldiği zaman** ('Hatta' gemi yapımının sonunu ifade içindir) *(Ne?)* اَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye ilişkin emrimiz?)* بِاِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine وَفَارَ التَّنُّورُ **Ve tandır fışkırdığı zaman** *(Kimin tandırı?)* لِلْخَبَّازِ Ekmekçinin *(Ne ile fışkırdığında?)* بِالْمَاءِ Su ile وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ Bu (tandırın fışkırması) Nuh'a [a.s.] alamet idi قُلْنَا **Biz dedik ki** اِحْمِلْ فِيهَا **Ona yükle** فِي السَّفِينَةِ Yani gemiye *(Neden yükle?)* مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ **Her bir çiftten (canlıdan)** ذَكَرٍ وَأُنْثَى Yani erkek ve dişi أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا Erkek ve dişinin her türünden اِثْنَيْنِ **İki tane** ذَكَرًا وَأُنْثَى Erkek ve dişi olarak وَهُوَ مَفْعُولٌ Bu mefuldür وَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle geçmektedir) أَنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah (c.c.) حَشَرَ Topladı *(Kim için?)*

لِنُوحٍ Nuh^(a.s.) için *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهَا Bütün yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğerlerini فَجَعَلَ يَضْرِبُ Ve Nuh ^(a.s.) vurmaya başladı *(Neyi?)* بِيَدِيهِ Ellerini *(Neye?)* فِي كُلِّ نَوْعٍ Her bir neviyle فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنٰى Sağ eli geliyordu *(Neye?)* عَلَى الذَّكَرِ Erkeğe وَالْيُسْرٰى عَلَى الْأُنْثٰى Sol eli ise dişiye فَيَحْمِلُهَا Ve ikisini de yükliyordu *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye *(Daha kimi yükle?)* وَاَهْلَكَ **Aileni** أَيْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ Yani hanımlarını ve çocuklarını *(Kimden başkasını yükle?)* اِلَّا مَنْ **Ancak o kimseden başkasını ki** سَبَقَ **Geçti** *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِ **Kendisi hakkında** *(Ne geçti?)* الْقَوْلُ **Söz** أَيْ مِنْهُمْ Yani onlardan (ailenden) *(Ne ile söz geçen?)* بِالْإِهْلَاكِ Helak olmalarıyla وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ O da hanımı ve çocuğu Kenan'dır بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ Sam, Ham ve Yafis'in aksine فَحَمَلَهُمْ Onları yükledi وَزَوْجَاتِهِمُ الثَّلَاثَةَ Ve üç zevcesini de yükledi *(Daha kimi yükle?)* وَمَنْ اٰمَنَ **İman edenleri** وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ **Ama O'nunla birlikte iman etmedi** اِلَّا قَلِيلٌ **Ancak çok az kişi (iman etti)** قِيلَ Denildi ki كَانُوا سِتَّةَ رِجَالٍ (İnananlar) Altı erkek وَنِسَاءَهُمْ Ve onların hanımları idiler وَقِيلَ Ve yine denildi ki جَمِيعُ مَنْ كَانَ Olanların tamamı *(Nerede?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide *(Kaç kişidir?)* ثَمَانُونَ Seksen kişidir نِصْفُهُمْ رِجَالٌ Yarısı erkektir وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ Yarısı da kadındır

41. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh ^(a.s.) *(Ne dedi?)* اِرْكَبُوا فِيهَا **O gemiye binin** بِسْمِ اللّٰهِ **Allah'ın adıyla** *(Ne?)* مَجْرٰيهَا **Geminin yürümesi** وَمُرْسٰيهَا **Ve durması** بِفَتْحِ الْمِيمَيْنِ وَضَمِّهِمَا İki 'Mim'in fethasıyla ve zammesiyle (okunmuştur) مَصْدَرَانِ (Bu iki kelime) mastardırlar أَيْ جَرْيُهَا وَرَسْوُهَا Yani yürümesi ve durması (manasındadır) أَيْ مُنْتَهٰى سَيْرِهَا Yani seyrinin sona ermesi اِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ رَحِيمٌ **Son derece bağışlayan ve pek merhamet edendir** حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْنَا Şöyle ki bizi helak etmedi

42. وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ **Gemi onları götürüyordu** *(Ne içinde?)* فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ **Dağlar gibi dalgalar içinde** *(Ne hususta dağlar gibi?)* فِي الْاِرْتِفَاعِ وَالْعِظَمِ Yükseklik ve büyüklük hususunda وَنَادٰى نُوحٌ **Ve Nuh seslendi** *(Kime?)* اِبْنَهُ **Oğluna** *(O da kimdir?)* كَنْعَانَ Kenan'dır وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ **Oğlu da ayrı bir yerde idi** *(Neden ayrı?)* عَنِ السَّفِينَةِ Gemiden ayrı *(Ne diye seslendi?)* يَا بُنَيَّ **Ey oğulcuğum!** اِرْكَبْ مَعَنَا **Bizimle birlikte bin** وَلَا تَكُنْ **Ve olma** *(Kim ile beraber?)* مَعَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerle beraber**

43. قَالَ **Kenan dedi** سَاٰوِي **Sığınacağım** *(Nereye?)* اِلٰى جَبَلٍ **Bir dağa ki** يَعْصِمُنِي **Beni koruyacak** يَمْنَعُنِي Beni alıkoyacak *(Neden koruyacak?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** قَالَ **Nuh dedi** لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ **Bugün koruyucu yoktur** *(Neden?)* مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrinden** عَذَابِه Yani Allah'ın azabından اِلَّا لٰكِنْ مَنْ رَحِمَ **Ancak rahmet ettiği hariç** ('illa' 'lakinne' manasındadır) *(Kimin rahmet ettiği?)* اللّٰهُ Allah'ın فَهُوَ الْمَعْصُومُ İşte o korunmuştur قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَحَالَ بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasına girdi** *(Ne girdi?)* الْمَوْجُ **Dalga** فَكَانَ **Ve (oğlu) oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُغْرَقِينَ **Boğulanlardan**

44. وَقِيلَ **Ve denildi** *(Ne?)* يَا اَرْضُ ابْلَعِي **Ey yer yut** *(Neyi?)* مَاءَكِ **Suyunu** اَلَّذِي نَبَعَ مِنْكِ Ki senden çıkmıştı فَشَرِبَتْهُ Ve yer suyu yuttu *(Neyin dışında?)* دُونَ مَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ Gökten inen suyun dışında فَصَارَ Böylece oluştu *(Ne oluştu?)* أَنْهَارًا وَبِحَارًا Nehirler ve denizler *(Daha ne denildi?)* وَيَا سَمَاءُ اَقْلِعِي **Ey gök tut** عَنِ الْمَطَرِ أَمْسِكِي Yani yağmuru kes (denildi de) فَأَمْسَكَتْ Gök de tuttu وَغِيضَ **Ve çekildi** نُقِصَ Azaldı *(Ne?)* اَلْمَاءُ **Su** وَقُضِيَ الْاَمْرُ **İş bitirildi** تَمَّ Tamamlandı *(Ne?)* أَمْرُ هَلَاكِ قَوْمِ نُوحٍ Nuh'un [(a.s.)] kavminin helak olma işi وَاسْتَوَتْ **Yerleşti** وَقَفَتِ السَّفِينَةُ Gemi oturdu *(Ne üzerine?)* عَلَى الْجُودِيِّ **Cüdi üzerine** جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ بِقُرْبِ الْمَوْصِلِ Bu, Musul yakınında Cezire'de bir dağdır وَقِيلَ **Ve denildi ki** بُعْدًا (Allah'ın rahmetinden) **Uzak olsun** هَلَاكًا Yani helak olsun *(Kim?)* لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **Zalimler güruhu** اَلْكَافِرِينَ Kâfir olanlar

45. وَنَادٰى نُوحٌ **Nuh niyazda bulundu** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** فَقَالَ رَبِّ **Ve ey Rabbim dedi** اِنَّ ابْنِي **Elbette benim oğlum** كَنْعَانَ Kenan مِنْ اَهْلِي **Benim ailemdendir** وَقَدْ وَعَدْتَنِي Ve sen bana söz verdin *(Neyi?)* بِنَجَاتِهِمْ Onların kurtulacağını وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ **Senin sözün kesinlikle haktır** اَلَّذِي Öyle hak ki لَا خُلْفَ فِيهِ Onda cayma yoktur وَاَنْتَ **Ve sen** *(Nesin?)* اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en iyi hükmedenisin** أَعْلَمُهُمْ Yani onların en iyi bileni وَأَعْدَلُهُمْ Ve en adilisin

﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ﴾ اَلنَّاجِينَ أَوْ مِنْ أَهْلِ دِينِكَ ﴿اِنَّهُ﴾ أَيْ سُؤَالُكَ إِيَّايَ بِنَجَاتِهِ ﴿عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ﴾ فَإِنَّهُ كَافِرٌ وَلَا نَجَاةَ لِلْكَافِرِينَ وَفِي قِرَاءَةٍ (عَمِلَ) بِكَسْرِ مِيمِ عَمِلَ فِعْلٌ وَنَصْبِ (غَيْرَ) فَالضَّمِيرُ لِابْنِهِ ﴿فَلَا تَسْئَلَنِّ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [فَلَا تَسْئَلْنِ] ﴿مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ مِنْ إِنْجَاءِ ابْنِكَ ﴿اِنِّي اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ (٤٦)﴾ بِسُؤَالِكَ مَا لَمْ تَعْلَمْ ﴿قَالَ رَبِّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ﴾ مِنْ ﴿اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَاِلَّا تَغْفِرْ لِي﴾ مَا فَرَطَ مِنِّي ﴿وَتَرْحَمْنِي اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٤٧)﴾ ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ﴾ اِنْزِلْ مِنَ السَّفِينَةِ ﴿بِسَلَامٍ﴾ أَوْ بِتَحِيَّةٍ ﴿مِنَّا وَبَرَكَاتٍ﴾ خَيْرَاتٍ ﴿عَلَيْكَ وَعَلٰى اُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ﴾ فِي السَّفِينَةِ أَيْ مِنْ أَوْلَادِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَاُمَمٌ﴾ بِالرَّفْعِ مِمَّنْ مَعَكَ ﴿سَنُمَتِّعُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ (٤٨)﴾ فِي الْآخِرَةِ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ الْمُتَضَمِّنَةُ قِصَّةَ نُوحٍ ﴿مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ ﴿نُوحِيهَا اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَاصْبِرْ﴾ عَلَى التَّبْلِيغِ وَأَذٰى قَوْمِكَ كَمَا صَبَرَ نُوحٌ ﴿اِنَّ الْعَاقِبَةَ﴾ الْمَحْمُودَةَ ﴿لِلْمُتَّقِينَ (٤٩)﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ﴾ مِنَ الْقَبِيلَةِ ﴿هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اِلٰهٍ غَيْرُهُ اِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ﴾ فِي عِبَادَتِكُمُ الْأَوْثَانَ ﴿اِلَّا مُفْتَرُونَ (٥٠)﴾ كَاذِبُونَ عَلَى اللّٰهِ ﴿يَا قَوْمِ لَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ ﴿اَجْرًا اِنْ﴾ مَا ﴿اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي﴾ خَلَقَنِي ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ (٥١)﴾ ﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوا﴾ ارْجِعُوا ﴿اِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿يُرْسِلِ السَّمَاءَ﴾ الْمَطَرَ وَكَانُوا قَدْ مُنِعُوهُ ﴿عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ كَثِيرَ الدُّرُورِ ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى﴾ مَعَ ﴿قُوَّتِكُمْ﴾ بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ (٥٢)﴾ مُشْرِكِينَ ﴿قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ بُرْهَانٍ عَلٰى قَوْلِكَ ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي اٰلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ﴾ أَيْ لِقَوْلِكَ ﴿وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ (٥٣)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

46. Allah Teâlâ **buyurdu ki: "Ey Nuh! O senin** kurtulan **ailenden** veya dininin ehlinden **değildir. Bu** benden onun kurtulmasını istemen **kötü bir iştir.**[1] Zira o kafirdir. Kafirlere ise kurtuluş yoktur. **O halde hakkında**

---

[1] Diğer bir kıraatte عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ şeklinde mim harfinin kesresiyle fiil olarak ve غَيْرَ kelimesinin nasbıyla okunmuştur. عَمِلَ fiilindeki zamir de (Nuh'un) oğluna yöneliktir.

oğlunun kurtulacağına dair **bilgin olmayan bir şeyi benden isteme!**[1] **Ben seni** bilmediğin şeyi istemek suretiyle **cahillerden olmaktan sakındırırım.**

47. Dedi ki: "Ey Rabbim! Ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer aşırı gittiğim konuda **beni bağışlamaz ve merhamet etmezsen, ben zarara uğrayanlardan olurum!**

48. Denildi ki: "Ey Nuh! Sana ve seninle gemide **beraber olan ümmetlere** onların evlatlarına ve zürriyetlerine ki onlar müminlerdir **bizden selam** selamet veya tahiyye **ve bereketlerle** hayırlarla gemiden **in! Kendilerini** dünyada **faydalandıracağımız, sonra da bizden kendilerine** ahirette **elem verici bir azabın dokunacağı** seninle beraber olanlardan **ümmetler**[2] kafirler **de olacaktır."**

49. Ey Muhammed! **İşte bunlar** Nuh'un kıssasını içeren ayetler **sana vahy ettiğimiz gayb** senin bilmediğin şeyin **haberlerindendir. Bu** Kur'an**dan önce onları ne sen biliyordun ne de kavmin. O halde** Nuh'un sabrettiği gibi kavminin ezasına rağmen tebliğ üzere **sabret. Çünkü** iyi **sonuç muttakilerindir.**

50. Âd kavmine de kabileden **kardeşleri Hûd'u** gönderdik. **Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin.** Onun birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah**[3] **yoktur. Siz** putlara ibadet hususunda **iftiracılardan** Allah'a karşı yalan uyduranlardan **başkası değilsiniz.**[4]

51. Ey kavmim! Ben, ona tevhide **karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni var edenden** yaratandan **başkasına ait değildir.**[5] **Hâla akıllanmayacak mısınız?**

52. Ey kavmim! Şirkten dolayı **Rabbinizden mağfiret dileyin; sonra da O'na tövbe edin** itaat ile dönün **ki, üzerinize göğü** yağmuru **bol bol** sağanak yağışlı **göndersin** ki onlar susuz kalmışlardı **ve kuvvetinize**[6] mal ve çocukla **kuvvet katsın. Günah işleyerek** müşrik olarak **yüz çevirmeyin.**

53. Dediler ki: "Ey Hûd! Sen bize açık bir delil bu sözüne dair bir kanıt **getirmedin, biz de senin sözünle**[7] **ilahlarımızı terk edecek değiliz ve biz sana iman da edecek değiliz."**

---

[1] فَلَا تَسْئَلَنِّ fiilindeki tekid nunu şeddeli ve şeddesiz olarak okunur.
[2] وَاُمَمٌ kelimesi ref iledir.
[3] مِنْ اِلٰهٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[4] اِنْ اَنْتُمْ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[5] اِنْ اَجْرِيَ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[6] اِلٰى قُوَّتِكُمْ terkibindeki اِلٰى harf-i ceri مَعَ anlamındadır.
[7] عَنْ قَوْلِكَ terkibindeki عَنْ harfi ceri لِ harfi ceri anlamındadır.

KELİME ANLAMI

46. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) *(Ne buyurdu?)* يَا نُوحُ **Ey Nuh** اِنَّهُ **Muhakkak ki O** (Kenan) لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ **Senin ailenden değildir** *(Öyle aile ki)* اَلنَّاجِينَ Kurtulanlar أَوْ مِنْ أَهْلِ دِينِكَ Veya senin din ailenden değildir اِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيْ سُؤَالُكَ إِيَّايَ Yani senin benden istemen *(Neyi?)* بِنَجَاتِهِ Onun kurtulmasını *(Nedir?)* عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ **Doğru olmayan bir iştir** فَإِنَّهُ كَافِرٌ Çünkü O kafirdir وَلَا نَجَاةَ Halbuki kurtuluş yoktur *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler için وَفِي قِرَاءَةٍ (عَمِلَ» Bir kıraatte 'Amile' şeklinde عَمِلَ بِكَسْرِ مِيمِ 'Amile'nin 'Mim'inin kesresiyle فِعْلٌ Fiil olarak (غَيْرَ «وَنَصْبِ Ve 'Gayr' kelimesinin nasbıyla (okunmuştur) فَالضَّمِيرُ لِابْنِهِ O halde ('innehü' deki) zamir oğluna aittir فَلَا تَسْئَلَنِّ **Benden isteme** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ (Nunun) şeddesiyle ve şeddesiz (okunmuştur) *(Neyi isteme?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** بِهِ **Onun hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Hiçbir bilgi** *(O şey de nedir?)* مِنْ إِنْجَاءِ ابْنِكَ Oğlunun kurtulması اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَعِظُكَ **Seni uyarıyorum** *(Neden?)* اَنْ تَكُونَ **Olmandan** مِنَ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** *(Ne ile?)* بِسُؤَالِكَ مَا لَمْ تَعْلَمْ Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyi benden istemen ile

47. قَالَ رَبِّ (Nuh) **Ey rabbim dedi** اِنِّي **Kesinlikle ben** اَعُوذُ بِكَ **Sana sığınırım** *(Neden?)* مِنْ اَنْ اَسْئَلَكَ **Senden istemem**den *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لِي **Benim için yoktur** بِهِ **Onun hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Hiçbir bilgi** وَاِلَّا تَغْفِرْ لِي **Eğer benim için bağışlamazsan** *(Neyi?)* مَا فَرَطَ مِنِّي Benden sadır olan hatayı وَتَرْحَمْنِي **Ve bana merhamet etmezsen** اَكُنْ **Ben olurum** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Zarara uğrayanlardan**

48. قِيلَ **Denildi** يَا نُوحُ اهْبِطْ **Ey Nuh in!** اِنْزِلْ مِنَ السَّفِينَةِ Gemiden in *(Ne ile?)* بِسَلَامٍ **Bir selametle** أَوْ بِتَحِيَّةٍ Veya esenlikle *(Kim tarafından selametle?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَبَرَكَاتٍ **Ve bereketlerle** خَيْرَاتٍ İyiliklerle *(Kim üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** وَعَلٰى اُمَمٍ **Ve topluluklar üzerine** *(Neden vücuda gelecek topluluklar?)* مِمَّنْ مَعَكَ **Seninle birlikte olanlardan** *(Nerede seninle birlikte?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide أَيْ مِنْ أَوْلَادِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ Yani çocuklarından ve nesillerinden وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir وَأُمَمٌ **Ve nice ümmetler** بِالرَّفْعِ Raf ile okunmuştur

(Neden olan ümmetler?) مِمَّنْ مَعَكَ Seninle birlikte olanlardan سَنُمَتِّعُهُمْ **Onları faydalandıracağız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada ثُمَّ يَمَسُّهُمْ **Sonra onlara dokunacak** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne?)* عَذَابٌ اَلِيمٌ **Elim bir azap** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir

49. تِلْكَ **Bunlar** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani bu ayetler *(Öyle ayetler ki)* الْمُتَضَمِّنَةُ قِصَّةَ نُوحٍ Nuh'un [(a.s.)] kıssasını içeren *(Nedendir?)* مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ **Gayb haberlerindendir** أَخْبَارِ مَا Yani o şeylerin haberleridir ki غَابَ عَنْكَ Onlar sana gizli oldu *(Öyle gayb haberleri ki)* نُوحِيهَا **Biz onları vahyediyoruz** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed [(s.a.v.)] مَا كُنْتَ **Sen değildin** *(Ne değildin?)* تَعْلَمُهَا **Onu bilir** اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ **Ne sen ne de kavmin** مِنْ قَبْلِ هٰذَا **Bundan önce** اَلْقُرْآنِ Yani Kuran'dan önce فَاصْبِرْ **O halde sabret** *(Neye?)* عَلَى التَّبْلِيغِ Tebliğe وَأَذٰى قَوْمِكَ Ve kavminin eziyetine كَمَا صَبَرَ نُوحٌ Nuh'un sabrettiği gibi اِنَّ الْعَاقِبَةَ **Çünkü son** *(Öyle son ki)* الْمَحْمُودَةَ Övülmüş olan *(Kim içindir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Sakınanlar içindir**

50. وَأَرْسَلْنَا **Ve** biz gönderdik *(Kime?)* اِلَى عَادٍ **Ad (kavmine)** *(Kimi?)* اَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Neden?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ Kabileden *(Ondan bedel?)* هُودًا **Hûd'u** قَالَ **Hûd dedi** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اُعْبُدُوا اللّٰهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** مِنْ زَائِدَةٌ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** ('min' zaittir) *(Öyle ilah ki?)* غَيْرُهُ **O'ndan başka** اِنْ مَا اَنْتُمْ **Siz olmadınız** ('İn' 'ma' manasında nefi içindir) *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِكُمُ الْأَوْثَانَ Putlara tapma hususunda اِلَّا مُفْتَرُونَ **Ancak iftira edenler oldunuz** كَاذِبُونَ عَلَى اللّٰهِ Allah'a karşı yalancılar oldunuz

51. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا اَسْئَلُكُمْ **Sizden istemiyorum** *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ **Buna karşılık** عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhide karşılık *(Ne istemiyorum?)* اَجْرًا **Hiçbir ücret** اِنْ مَا اَجْرِيَ **Benim mükâfatım olmadı** ('İn' 'ma' manasındadır) اِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي **Ancak beni yoktan var edene aittir** خَلَقَنِي Yani beni yaratana اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıllanmayacak mısınız?**

52. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ **Rabbinizden mağfiret dileyin** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı ثُمَّ تُوبُوا **Sonra tövbe edin** اِرْجِعُوا Yönelin *(Kime?)* اِلَيْهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle يُرْسِلِ السَّمَاءَ **Ki göğü göndersin** اَلْمَطَرَ

Yani yağmuru مُنعوهُ قَدْ وَكَانُوا Onlar yağmurdan mahrumdular *(Kimin üzerine göndersin?)* عَلَيْكُم **Sizin üzerinize** *(Nasıl?)* مِدْرَارًا **Bol yağmurlu olarak** كَثِيرَ الدُّرُورِ Yağmuru fazla olarak وَيَزِدْكُمْ **Ve size katsın** *(Ne katsın?)* قُوَّةً **Güç** إِلَى قُوَّتِكُمْ **Sizin gücünüzle birlikte** ('ila' 'mea" manasındadır) *(Ne ile?)* بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ **Mal ve çocuk ile** وَلَا تَتَوَلَّوْا **Ve yüz çevirmeyin** *(Ne olduğunuz halde?)* مُجْرِمِينَ **Günah işleyenler olduğunuz halde** مُشْرِكِينَ Müşrikler olduğunuz halde

53. قَالُوا **Dediler** يَا هُودُ **Ey Hûd** مَا جِئْتَنَا **Sen bize getirmedin** *(Ne?)* بِبَيِّنَةٍ **Açık bir delil** بُرْهَانٍ عَلَى قَوْلِكَ Sözüne bir burhan وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِتَارِكِي آلِهَتِنَا **İlahlarımızı terk edenler** *(Neden sebep?)* عَنْ قَوْلِكَ **Senin sözünden sebep** أَيْ لِقَوْلِكَ Yani senin sözünden dolayı وَمَا نَحْنُ **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* لَكَ بِمُؤْمِنِينَ **Sana inananlar**

﴿إِنْ﴾ مَا ﴿نَقُولُ﴾ فِي شَأْنِكَ ﴿إِلَّا اعْتَرَيكَ﴾ أَصَابَكَ ﴿بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ﴾ فَخَبَلَكَ
لِسَبِّكَ إِيَّاهَا فَأَنْتَ تَهْذِي ﴿قَالَ اِنِّي أُشْهِدُ اللّٰهَ﴾ عَلَيَّ ﴿وَاشْهَدُوٓا اَنِّي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ
﴿٥٤﴾﴾ بِهِ ﴿مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي﴾ اِحْتَالُوا فِي هَلَاكِي ﴿جَمِيعًا﴾ أَنْتُمْ وَأَوْثَانُكُمْ ﴿ثُمَّ لَا
تُنْظِرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ تُمْهِلُونَ ﴿اِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿دَآبَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ
تَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ ﴿اِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾ أَيْ مَالِكُهَا وَقَاهِرُهَا فَلَا نَفْعَ وَلَا ضَرَرَ إِلَّا
بِإِذْنِهِ وَخُصَّ النَّاصِيَةُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّ مَنْ أُخِذَ بِنَاصِيَتِهِ يَكُونُ فِي غَايَةِ الذُّلِّ ﴿اِنَّ رَبِّي عَلٰى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾﴾ أَيْ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالْعَدْلِ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ
أَيْ تُعْرِضُوا ﴿فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَآ أُرْسِلْتُ بِهٓ اِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ
شَيْئًا﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ ﴿اِنَّ رَبِّي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾﴾ رَقِيبٌ ﴿وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا﴾ عَذَابُنَا
﴿نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ﴾ هِدَايَةٍ ﴿مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾﴾
شَدِيدٍ ﴿وَتِلْكَ عَادٌ﴾ إِشَارَةٌ إِلَى آثَارِهِمْ أَيْ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ وَانْظُرُوا إِلَيْهَا ثُمَّ وَصَفَ
أَحْوَالَهُمْ فَقَالَ ﴿جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ﴾ جَمْعٌ لِأَنَّ مَنْ عَصَى رَسُولًا عَصَى
جَمِيعَ الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي أَصْلِ مَا جَاؤُوا بِهِ وَهُوَ التَّوْحِيدُ ﴿وَاتَّبَعُوا﴾ أَيِ السَّفَلَةُ
﴿اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾﴾ مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ مِنْ رُؤَسَائِهِمْ ﴿وَاُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾ مِنَ
النَّاسِ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ لَعْنَةً عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ ﴿اَلَا اِنَّ عَادًا كَفَرُوا﴾ جَحَدُوا ﴿رَبَّهُمْ
اَلَا بُعْدًا﴾ مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ﴿لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ﴾ مِنَ
الْقَبِيلَةِ ﴿صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ اَنْشَاَكُمْ﴾ اِبْتَدَأَ
خَلْقَكُمْ ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهَا ﴿وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا ﴿٦١﴾﴾ جَعَلَكُمْ عُمَّارًا
تَسْكُنُونَ بِهَا ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿ثُمَّ تُوبُوٓا﴾ اِرْجِعُوا ﴿اِلَيْهِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿اِنَّ رَبِّي
قَرِيبٌ﴾ مِنْ خَلْقِهِ بِعِلْمِهِ ﴿مُجِيبٌ﴾ لِمَنْ سَأَلَهُ ﴿قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا﴾ نَرْجُو
أَنْ تَكُونَ سَيِّدًا ﴿قَبْلَ هٰذَآ﴾ الَّذِي صَدَرَ مِنْكَ ﴿اَتَنْهٰينَآ اَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا﴾ مِنَ
الْأَوْثَانِ ﴿وَاِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَآ اِلَيْهِ﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرَّيْبِ

TÜRKÇE ANLAMI

54. Biz senin hakkında **"İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış,** ona sövdüğün için senin aklını almış sen de saçmalıyorsun**!" demekten başka bir söz söylemeyiz! Dedi ki: "Ben Allah'ı** kendime **şahit tutuyorum; siz de şahit olun ki ben sizin** ona **ortak koştuklarınızdan uzağım."**

55. **"O'ndan başka (ilahların hepsinden uzağım). Haydi hepiniz** siz ve putlarınız, beni yok etmek için **bana tuzak kurun,** hile yapın**; sonra da bana mühlet vermeyin,** zaman tanımayın**!"**

56. **"Ben, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Çünkü** yeryüzünde hareket eden **hiçbir varlık**[1] canlı **yoktur ki, illa O, onun perçeminden tutmuştur.** Onun sahibi ve ona hükmedendir. Zarar da yarar da sadece onun izniyledir[2] **Şüphesiz Rabbim dosdoğru yol** hak ve adelet yolu **üzeredir."**

57. **"Eğer döner** yüz çevirir**seniz**[3] **şüphesiz ki kendisiyle size gönderildiğim şeyi size bildirdim. Rabbim sizden başka bir kavmi yerinize getirir ve O'na** şirk koşmanızla **hiçbir zarar veremezsiniz. Çünkü benim Rabbim her şeyi gözeten** kontrol eden**dir."**

58. **Emrimiz** azabımız **gelince, Hûd'u ve onunla beraber iman edenleri bizden bir rahmet** hidayet**le kurtardık, onları ağır** şiddetli **bir azaptan kurtardık.**

59. **İşte Âd (kavmi).** Bu onlardan geri kalanlara işarettir. Yani, yeryüzünde dolaşın ve onların kalıntılarına bakın. Allah sonra da onların hallerini bildirip şöyle dedi: **Rablerinin âyetlerini inkâr ettiler; O'nun peygamberlerine âsi oldular**[4] **ve** alt tabaka, önderlerinden hakka karşı gelen **inatçı her zorbanın emrine uydular.**

60. **Onlar hem bu dünyada** insanlar tarafından **lanete hem de kıyamet gününde** tüm mahlukatın önünde lanete **tâbi tutuldular. Biliniz ki, Âd (kavmi) Rablerine küfür** inkâr **ettiler. (Şunu da) bilin ki, Hûd'un kavmi Âd,** Allah'ın rahmetinden **uzak olsun.**

61. **Semûd kavmine de** kabileden **kardeşleri Sâlih'i** gönderdik. **Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin.** Onu birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. O** babanız Adem'i topraktan yaratmak suretiyle **sizi topraktan yarattı.** Sizi ilk kez yarattı. **Ve sizi orada yaşattı.** Sizi yeryüzünde yaşayan medeni insanlar kıldı. **O halde** şirkten dolayı **O'ndan mağfiret dileyin; sonra da O'na tövbe edin** itaat ile dönün. **Çünkü Rabbim** mahlukatına ilmi ile **çok yakındır,** kendisinden istekte bulunana **karşılık verendir."**

62. **Dediler ki: "Ey Sâlih! Sen bu** senden sadır olan**dan önce içimizde ümit beslenen** önder olmanı umduğumuz **birisiydin. (Şimdi) babalarımızın**

---

[1] مِنْ دَابَّةٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

[2] Özellikle alın/perçemi zikredilmiştir. Zira alın perçeminden tutulan gayet zelil olur.

[3] تَوَلَّوْا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

[4] Peygamber kelimesi burada رُسُل şeklinde çoğul olarak getirilmiştir. Zira bir peygambere asi olan tüm peygamberlere asi olmuştur. Çünkü bütün peygamberler getirdikleri dinin aslı olan tevhitte ortaktırlar.

taptıklarına putlara **tapmaktan bizi men mi ediyorsun? Doğrusu biz, bizi kendisine çağırdığın şeyden** tevhitten **derin** tereddüde düşüren **bir şüphe içindeyiz."**

KELİME ANLAMI

54. إِنْ مَا نَقُولُ **Biz demeyiz** ('in' 'ma' manasındadır) *(Ne hususta?)* فِي شَأْنِكَ Senin durumun hususunda إِلَّا اعْتَرَيكَ **Ancak seni çarpmıştır (deriz)** أَصَابَكَ Sana isabet etmiştir *(Kim?)* بَعْضُ آلِهَتِنَا **İlahlarımızdan bazısı** *(Ne ile)* بِسُوءٍ **Fenalıkla** فَخَبَلَكَ Çarptı da senin aklını giderdi *(Ne sebebiyle?)* لِسَبِّكَ إِيَّاهَا İlahlarımıza dil uzatman sebebiyle فَأَنْتَ تَهْذِي Sen de saçmalamaya başladın قَالَ **Nuh dedi ki** إِنِّي أُشْهِدُ **Muhakkak ki ben şahit tutuyorum** *(Kimi?)* اللَّهَ **Allah'ı** *(Kime?)* عَلَيَّ Kendime ! وَاشْهَدُوا **Ve siz de şahit olun** *(Neye?)* أَنِّي بَرِيءٌ **Benim kesinlikle uzak olduğuma** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تُشْرِكُونَ **Siz ortak koşuyorsunuz** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Neden başka?)*

55. مِنْ دُونِهِ **O'ndan başka** فَكِيدُونِي **O halde bana tuzak kurun** اِحْتَالُوا فِي هَلَاكِي Helak olmam için bana hile yapın *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Toplanarak** أَنْتُمْ وَأَوْثَانُكُمْ Siz ve putlarınız ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ **Sonra bana süre de tanımayın** تُمْهِلُونَ Yani bana mühlet vermeyin

56. إِنِّي تَوَكَّلْتُ **Muhakkak ki ben tevekkül ettim** *(Kime?)* عَلَى اللَّهِ **Allah'a** *(Ondan bedel?)* رَبِّي وَرَبِّكُمْ **Benim ve sizin Rabbinize** مَا مِنْ زَائِدَةٌ دَابَّةٍ **Hiçbir canlı yoktur** ('Min' zaittir) نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ Yanı yeryüzünde yürüyen canlı إِلَّا هُوَ **Ancak O Allah** *(Nedir?)* آخِذٌ **Tutucudur** *(Neyi?)* بِنَاصِيَتِهَا **Onun perçemini** أَيْ مَالِكُهَا Yani onun sahibi وَقَاهِرُهَا Ve ona hakimdir فَلَا نَفْعَ وَلَا ضَرَرَ Hiçbir fayda ve zarar yoktur إِلَّا بِإِذْنِهِ Ancak O'nun izniyle وَخُصَّ النَّاصِيَةُ بِالذِّكْرِ Özellikle 'Nasiye' (perçemi) kelimesi zikredildi *(Niye?)* لِأَنَّ مَنْ أُخِذَ بِنَاصِيَتِهِ Çünkü perçeminden yakalanan يَكُونُ فِي غَايَةِ الذُّلِّ Zilletin nihayetinde olur إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki benim Rabbim** عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yol üzerinedir** أَيْ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالْعَدْلِ Yani hak ve adalet yolu üzerinedir

57. فَإِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirseniz** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'ta'dan birinin hazfi أَيْ تُعْرِضُوا Yani sırt çevirirseniz فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ **Kesinlikle ben size tebliğ ettim** *(Neyi?)* مَا أُرْسِلْتُ بِهِ **Kendisiyle gönderilmiş olduğum**

şeyi *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** وَيَسْتَخْلِفُ رَبّ۪ي **Ve Rabbim** (sizin yerinize) **getirir** *(Neyi?)* قَوْمًا غَيْرَكُمْ **Sizden başka bir kavmi** وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْـًٔا **Ve O'na en ufak bir zarar veremezsiniz** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِكُمْ Ortak koşmanızla اِنَّ رَبّ۪ي **Muhakkak ki benim Rabbim** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* حَف۪يظٌ **Koruyucudur** رَقِيبٌ Gözeticidir

58. وَلَمَّا جَٓاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* اَمْرُنَا **Bizim emrimiz** عَذَابُنَا Azabımız نَجَّيْنَا **Kurtardık** *(Kimi?)* هُودًا **Hûd'u** *(Daha kimi?)* وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَهُ **Ve onunla birlikte inananları** *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** هِدَايَةٍ Bir hidayetle *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَنَجَّيْنَاهُمْ **Ve biz onları kurtardık** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ غَل۪يظٍ **Ağır bir azaptan** شَدِيدٍ Şiddetli

59. وَتِلْكَ **İşte bu** *(Kimdir?)* عَادٌ **Ad kavmidir** إِشَارَةٌ إِلَى آثَارِهِمْ Bu onların kalıntılarına bir işarettir أَيْ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ Yani yeryüzünde dolaşın وَانْظُرُوا إِلَيْهَا Ve onlara bakın ثُمَّ وَصَفَ أَحْوَالَهُمْ Sonra onların hallerini tavsif etti فَقَالَ Ve şöyle dedi جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerini inkar ettiler** *(Daha?)* وَعَصَوْا رُسُلَهُ **Peygamberlerine asi oldular** جَمْعٌ Bu 'rusül' kelimesi çoğuldur *(Niye?)* لِأَنَّ مَنْ عَصَى رَسُولًا Çünkü bir peygambere asi olan *(Nedir?)* عَصَى جَمِيعَ الرُّسُلِ Bütün peygamberlere asi olmuştur *(Neden bütün peygamberlere asi olmuştur?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Bütün peygamberler ortak olduklarından dolayı *(Ne hususta?)* فِي أَصْلِ مَا جَاؤُوا بِهِ Getirdikleri şeylerin aslı hususunda وَهُوَ التَّوْحِيدُ O da (getirdikleri şey) tevhittir *(Daha ne oldular?)* وَاتَّبَعُوا **Tabi oldular** أَيِ السَّفَلَةُ Yani o sefiller *(Neye?)* اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ **Her zorbanın emrine** *(Öyle zorba ki)* عَن۪يدٍ **İnatçı olan** مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ Hakka karşı inat eden *(Kimden?)* مِنْ رُؤَسَائِهِمْ Onların başlarından

60. وَاُتْبِعُوا **Tabi tutuldular** *(Nerede?)* ف۪ي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Neye?)* لَعْنَةً **Lanete** *(Kim tarafından?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlar tarafından *(Daha nerede?)* وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Neye?)* لَعْنَةً Lanete عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın gözü önünde اَلَٓا **Şunu bilin ki** اِنَّ عَادًا **Muhakkak ki Ad kavmi** كَفَرُوا **Küfrettiler** جَحَدُوا İnanmadılar *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** اَلَا **Şunu da bilin ki** بُعْدًا **Uzak olsun** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden *(Kim?)* لِعَادٍ **Ad** *(Ondan bedel?)* قَوْمِ هُودٍ **Hûd'un kavmi**

61. وَأَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Kime?)* إِلَى ثَمُودَ **Semud kavmine** *(Kimi?)* أَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Neden?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ O kabileden *(O da kimdir?)* صَالِحًا **Salih'tir** قَالَ **Salih dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا اللهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ إِلَهٍ **Hiçbir ilah** *(Öyle ilah ki?)* غَيْرُهُ **O Allah'tan başka** هُوَ **O Allah** أَنْشَأَكُمْ **Sizi yaratmıştır** ابْتَدَأَ خَلْقَكُمْ Yani sizi yaratmaya başlamıştır *(Nereden yaratmıştır?)* مِنَ الْأَرْضِ **Topraktan** *(Nasıl?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Âdem'i yaratarak *(Neden?)* مِنْهَا O topraktan وَاسْتَعْمَرَكُمْ **Ve sizi yaşattı** *(Nerede?)* فِيهَا **O yerde** جَعَلَكُمْ عُمَّارًا Yani sizi yaşayanlar kıldı *(Öyle ki)* تَسْكُنُونَ بِهَا Orada mesken tutuyorsunuz فَاسْتَغْفِرُوهُ **O halde O'ndan mağfiret dileyin** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı ثُمَّ تُوبُوا **Sonra O'na tövbe edin** ارْجِعُوا Yönelin *(Kime?)* إِلَيْهِ **O Allah'a** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Son derece yakındır** *(Kime?)* مِنْ خَلْقِهِ Mahlukatına *(Ne ile?)* بِعِلْمِهِ İlmiyle *(Daha nedir?)* مُجِيبٌ **İcabet edendir** *(Kime?)* لِمَنْ سَأَلَهُ Kendinden isteyene

62. قَالُوا **Dediler ki** يَا صَالِحُ **Ey Salih** قَدْ كُنْتَ **Sen idin** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** *(Ne idin?)* مَرْجُوًّا **Ümit beslenilen biri** نَرْجُو أَنْ تَكُونَ سَيِّدًا Senin efendi olmanı isterdik *(Ne zaman ümit beslenilen idin?)* قَبْلَ هَذَا **Bundan önce** الَّذِي صَدَرَ مِنْكَ Bu senden sadır olandan önce أَتَنْهَانَا **Bizi alı mı koyuyorsun** *(Neden?)* أَنْ نَعْبُدَ **Tapmamızdan** *(Neye?)* مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا **Babalarımızın taptığı** مِنَ الْأَوْثَانِ Putlara وَإِنَّنَا **Muhakkak ki biz** لَفِي شَكٍّ **Şüphe içindeyiz** *(Neden?)* مِمَّا تَدْعُونَا **Bizi çağırdığın şeyden** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Çağırdığın şey de nedir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Allah'ı teklemektir *(Öyle şüphe ki?)* مُرِيبٍ **Şüpheye götüren** مُوقِعٍ فِي الرَّيْبِ Şekke düşüren

﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ بيَانٍ ﴿مِنْ رَبِّي وَاٰتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ نُبُوَّةً ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنِي﴾ يَمْنَعُنِي ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي﴾ بِأَمْرِكُمْ لِي بِذٰلِكَ ﴿غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾﴾ تَضْلِيلٍ ﴿وَيَا قَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً﴾ حَالٌ عَامِلُهُ الْإِشَارَةُ ﴿فَذَرُوهَا تَاْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ﴾ عَقْرٍ ﴿فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾﴾ إِنْ عَقَرْتُمُوهَا ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ عَقَرَهَا قُدَارٌ بِأَمْرِهِمْ ﴿فَقَالَ﴾ صَالِحٌ ﴿تَمَتَّعُوا﴾ عِيشُوا ﴿فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ﴾ ثُمَّ تُهْلَكُونَ ﴿ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾﴾ فِيهِ ﴿فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ﴾ وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَ﴾ نَجَّيْنَاهُمْ ﴿مِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ إِعْرَابًا وَفَتْحِهَا بِنَاءً لِإِضَافَتِهِ إِلٰى مَبْنِيٍّ وَهُوَ الْأَكْثَرُ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾﴾ اَلْغَالِبُ ﴿وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٦٧﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿كَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا﴾ فِي دَارِهِمْ ﴿اَلَٓا اِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ [لِثَمُودَ] عَلٰى مَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ ﴿وَلَقَدْ جَٓاءَتْ رُسُلُنَٓا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى﴾ بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ ﴿قَالُوا سَلَامًا﴾ مَصْدَرٌ ﴿قَالَ سَلَامٌ﴾ عَلَيْكُمْ ﴿فَمَا لَبِثَ اَنْ جَٓاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾﴾ مَشْوِيٍّ ﴿فَلَمَّا رَاٰى اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ﴾ بِمَعْنٰى أَنْكَرَهُمْ ﴿وَاَوْجَسَ﴾ أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ ﴿مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ خَوْفًا ﴿قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّٓا اُرْسِلْنَٓا اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾﴾ لِنُهْلِكَهُمْ ﴿وَامْرَاَتُهُ﴾ أَيِ امْرَأَةُ إِبْرَاهِيمَ سَارَةُ ﴿قَٓائِمَةٌ﴾ تَخْدِمُهُمْ ﴿فَضَحِكَتْ﴾ اِسْتِبْشَارًا بِهَلَاكِهِمْ ﴿فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ وَمِنْ وَرَٓاءِ﴾ بَعْدِ ﴿اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾﴾ وَلَدِهِ تَعِيشُ إِلٰى أَنْ تَرَاهُ

TÜRKÇE ANLAMI

63. Dedi ki: "Ey kavmim! Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzere isem ve O bana tarafından bir rahmet peygamberlik **vermişse, buna ne dersiniz? Bu durum karşısında O'na âsi olursam beni Allah'tan** O'nun azabından **kim korur** kurtarır? **O zaman siz** bana bunu emretmekle **bana, zarara sokmak** saptırmak**tan başka bir şey kazandırmış olmazsınız."**

64. "Ey kavmim! İşte size mucize olarak[1] **Allah'ın devesi. Onu bırakın, Allah'ın arzında yesin. Ona fenalık etmeyin,** kesmeyin; eğer onu keserseniz, **sonra sizi yakın bir azap yakalar."**

---

[1] آيَةً kelimesi haldir. Amili ismi işarettir.

65. Ve onu devirip kestiler. Deveyi semûd kavminin emriyle Kudâr kesti. Sâlih **de dedi ki: "Yurdunuzda üç gün daha kalan** yaşayın! Sonra yok edileceksiniz." **Bu, yalanlanamayan bir tehdittir."**

66. Yok edilmeleri **emrimiz gelince, Sâlih'i ve onunla beraber iman edenleri,** ki onlar dört bin kişiydiler **bizden bir rahmetle kurtardık ve onları o günün** [1] **zilletinden** de kurtardık. **Doğrusu Rabbin kuvvetlidir, aziz** galip gelen**dir.**

67. Zulmedenleri de bir çığlık tuttu ve yurtlarında ölü halde diz üstü **çöke kaldılar.**

68. Sanki[2] **orada** o yurtlarında **hiç oturmamış** ikamet etmemiş**lerdi. Biliniz ki, Semûd kavmi gerçekten Rablerini inkâr ettiler. Yine bilesiniz ki, Semûd**[3] **kavmi uzak olsun.**

69. And olsun ki, elçilerimiz İbrahim'e İshak ve ardından Yakup ile **müjde getirdiler ve: "Selam"**[4] **dediler. O da: "**Size de **selam" dedi ve hiç beklemeden kızartılmış bir buzağı getirdi.**

70. Ellerinin yemeğe uzanmadığını görünce, onları yadırgadı[5] **ve onlardan dolayı içine bir korku düştü,** korkusunu içinde gizledi. **Dediler ki: "Korkma! Zira biz Lût kavmine** onları helak etmek için **gönderildik.**

71. İbrahim*(a.s.)*'ın **hanımı** Sâre **ayakta** onlara hizmet ediyor **idi ve** helak olacaklarına sevinerek **güldü. Onu da İshak, İshak'ın ardından** ondan sonra **da** İshak'ın oğlu **Ya'kub'la müjdeledik.** Onu görünceye kadar yaşayacaktı.

KELİME ANLAMI

63. قَالَ **Salih dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** اِنْ كُنْتُ **Eğer ben isem** *(Ne üzerine?)* عَلٰى بَيِّنَةٍ **Açık bir delil üzereysem** بَيَانٍ Yani belge üzerine isem *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَاٰتَانِي **Ve bana vermişse** *(Kimden?)* مِنْهُ **Kendisinden** *(Ne vermişse?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نُبُوَّةً Peygamberlik فَمَنْ يَنْصُرُنِي **O halde kim beni kurtarır** يَمْنَعُنِي Beni meneder *(Neden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani azabından اِنْ عَصَيْتُهُ **Eğer O'na asi olursam** فَمَا

---

[1] يَوْمِئِذٍ kelimesi mim harfinin kesrasıyla mu'reb olarak ve fethasıyla da –mebni bir kelimeye izafe edildiği için- mebni olarak okunur. Bu kullanım daha yaygındır.

[2] كَاَنْ kelimesi muhaffefedir. İsmi de hazfedilmiştir. Takdiri كَاَنَّهُمْ şeklindedir.

[3] لِثَمُودٍ kelimesi mahalle anlamında olması durumda munsarif, kabilenin ismi olması durumunda da gayr-i munsariftir.

[4] سَلَامًا kelimesi mastardır.

[5] نَكِرَ fiili اَنْكَرَ fiili gibidir. (Garipsemek/ tanıyamamak anlamındadır.)

تَزِيدُونَنِي **O takdirde siz bana artırmış olmayacaksınız** *(Ne ile?)* بِأَمْرِكُمْ لِي Bana emretmekle *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu *(Neden başka?)* غَيْرَ تَخْسِيرٍ **Ziyandan başka** تَضْلِيلٍ Saptırmaktan öte

64. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** هٰذِهِ **İşte şu** *(Nedir?)* نَاقَةُ اللّٰهِ **Allah'ın dişi devesidir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne olarak?)* اٰيَةً **Bir mucize olarak** حَالٌ (ayet) kelimesi haldir عَامِلُهُ الْإِشَارَةُ Amili ismi işarettir فَذَرُوهَا **O halde o deveyi bırakın** تَأْكُلْ **Ki yesin** *(Nerede?)* فِي اَرْضِ اللّٰهِ **Allah'ın arzında** وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona el sürmeyin** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ **Kötülükle** عَقْرٍ Boğazlamakla فَيَأْخُذَكُمْ **Yoksa sizi yakalar** *(Ne?)* عَذَابٌ قَرِيبٌ **Yakın bir azap** إِنْ عَقَرْتُمُوهَا Eğer onu boğazlarsanız

65. فَعَقَرُوهَا **Onu boğazladılar** عَقَرَهَا قُدَارٌ Onu Kudâr isimli şahıs boğazladı (Kudâr onların en zorbası idi) *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِمْ Onların emriyle فَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* صَالِحٌ Salih [(a.s.)] *(Ne dedi?)* تَمَتَّعُوا **Faydalanın** عِيشُوا Yaşayın *(Nerede?)* فِي دَارِكُمْ **Yurdunuzda** *(Ne kadar?)* ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ **Üç gün** ثُمَّ تُهْلَكُونَ Sonra helak olacaksınız ذٰلِكَ وَعْدٌ **İşte bu bir sözdür** *(Öyle söz ki?)* غَيْرُ مَكْذُوبٍ **Yalan yoktur** *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde

66. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* اَمْرُنَا **Bizim emrimiz** *(Hangi emrimiz?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etme emrimiz نَجَّيْنَا **Kurtardık** *(Kimi?)* صَالِحًا **Salih'i** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ **Ve onunla birlikte iman edenleri** وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ Onlar dört bin kişidir *(Ne ile kurtardık?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmetle** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Tarafımızdan** وَنَجَّيْنَاهُمْ **Ve** kurtardık *(Neden?)* مِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ **O günün zilletinden** *(يَوْمِئِذٍ nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْمِيمِ إِعْرَابًا Mureb yapılarak 'mim'in esresiyle *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَفَتْحِهَا بِنَاءً Mebni yapılarak 'mim'in fethasıyla okunmuştur *(Niye mebni yapılmıştır?)* لِإِضَافَتِهِ إِلَى مَبْنِيٍّ Mebniye izafe edildiğinden dolayı وَهُوَ الْأَكْثَرُ Bu genelde böyledir اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin Rabbin** *(Nedir?)* هُوَ الْقَوِيُّ **Yalnız o sonsuz kuvvet sahibidir** *(Daha nedir?)* الْعَزِيزُ **Sonsuz izzet sahibidir** اَلْغَالِبُ Yani (her şeye) üstün gelendir

67. وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenleri yakaladı** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ **Ve yurtlarında oluverdiler** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Dizleri üzerine**

çöküvermiş عَلَى الرُّكَبِ بَارِكِينَ Yani dizleri üzere çökmüş bir vaziyette kalıverdiler *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde

68. كَانْ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَغْنَوْا يُقِيمُوا **Sanki ikamet etmemişlerdi** ('Keen' in 'nun'u tahfiflenmiştir. İsmi hazfedilmiştir. Yani 'keennehüm' dür.) Yani oturmamışlardı *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي دَارِهِمْ Yurtlarında أَلَا **Şunu bilin ki** إِنَّ ثَمُودَ **Muhakkak ki Semud** *(Nedir?)* كَفَرُوا رَبَّهُمْ **Rablerine küfrettiler** أَلَا **Ve şunu da bilin ki** بُعْدًا **Uzak olsun** (Allah'ın rahmetinden) *(Kim?)* لِثَمُودٍ **Semud** بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ Bu kelime hem munsarif hem de gayrı munsarif olarak (okunmuştur) *(Ne üzerine?)* عَلَى مَعْنَى الْحَيِّ Bir bölge manasında olmasına binaen (munsarif) وَالْقَبِيلَةِ Ve kabile adı olmasına binaen (gayri munsarif)dir.

69. وَلَقَدْ جَاءَتْ **Muhakkak ki geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Bizim elçilerimiz (melekler)** *(Kime?)* إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** *(Ne ile?)* بِالْبُشْرٰى **Müjdeyle** بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ İshak *(a.s.)* ve O'ndan sonra Yakub'un *(a.s.)* müjdesiyle قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* سَلَامًا **Selam olsun** مَصْدَرٌ Bu mastardır قَالَ **İbrahim dedi** *(Ne dedi?)* سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size فَمَا لَبِثَ **Geri durmadı** *(Neden?)* أَنْ جَاءَ **Getirmekten** *(Neyi?)* بِعِجْلٍ حَنِيذٍ **Kızartılmış buzağı** مَشْوِيٍّ Kebap yapılmış

70. فَلَمَّا رَاٰى **Ne zaman ki gördü** *(Neyi?)* أَيْدِيَهُمْ **Onların ellerini** *(Nasıl gördü?)* لَا تَصِلُ إِلَيْهِ **Yemeğe ilişmediğini gördü** نَكِرَهُمْ **Onları yadırgadı** بِمَعْنٰى أَنْكَرَهُمْ Onları garipsedi manasındadır وَأَوْجَسَ **Ve duydu** أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ İçinde hissediverdi *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan dolayı** *(Ne?)* خِيفَةً **Korku** خَوْفًا Ürperti قَالُوا **Dediler ki** لَا تَخَفْ **Korkma** إِنَّا **Muhakkak ki biz** أُرْسِلْنَا **Gönderildik** *(Nereye?)* إِلٰى قَوْمِ لُوطٍ **Lut'un kavmine** *(Niçin?)* لِنُهْلِكَهُمْ Onları helak etmek için

71. وَامْرَأَتُهُ **Ve O'nun hanımı** أَيِ امْرَأَةُ إِبْرَاهِيمَ Yani İbrahim'in *(a.s.)* hanımı سَارَةُ Sâra قَائِمَةٌ **Ayaktaydı** تَخْدِمُهُمْ Onlara hizmet ediyordu فَضَحِكَتْ **Ve güldü** اِسْتِبْشَارًا بِهَلَاكِهِمْ Onların helak olacağına sevinerek فَبَشَّرْنَاهَا **Biz O'nu müjdeledik** *(Kiminle?)* بِإِسْحٰقَ **İshak'la** *(Daha kiminle?)* وَمِنْ وَرَاءِ بَعْدِ إِسْحٰقَ **İshak'ın ardından** ondan sonra da يَعْقُوبَ **Yakup ile** وَلَدِهِ İshak'ın çocuğu تَعِيشُ إِلٰى أَنْ تَرَاهُ O'nu görünceye dek yaşayacak

﴿قَالَتْ يَا وَيْلَتَى﴾ كَلِمَةٌ تُقَالُ عِنْدَ أَمْرٍ عَظِيمٍ وَالْأَلِفُ مُبْدَلَةٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ ﴿ءَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ﴾ لِي تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً ﴿وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا﴾ لَهُ مِائَةٌ أَوْ وَعِشْرُونَ سَنَةً وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَالْعَامِلُ فِيهِ مَا فِي ذَا مِنَ الْإِشَارَةِ ﴿إِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ (٧٢)﴾ أَنْ يُولَدَ وَلَدٌ لِهَرِمَيْنِ ﴿قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللهِ﴾ قُدْرَتِهِ ﴿رَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ﴾ يَا ﴿أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ ﴿إِنَّهُ حَمِيدٌ﴾ مَحْمُودٌ ﴿مَجِيدٌ (٧٣)﴾ كَرِيمٌ ﴿فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ﴾ الْخَوْفُ ﴿وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى﴾ بِالْوَلَدِ أَخَذَ ﴿يُجَادِلُنَا﴾ يُجَادِلُ رُسُلَنَا ﴿فِي﴾ شَأْنِ ﴿قَوْمِ لُوطٍ (٧٤)﴾ ﴿إِنَّ إِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ﴾ كَثِيرُ الْأَنَاةِ ﴿أَوَّاهٌ مُنِيبٌ (٧٥)﴾ رَجَّاعٌ فَقَالَ لَهُمْ: أَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا ثَلَاثُمِائَةِ مُؤْمِنٍ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا مِائَتَا مُؤْمِنٍ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا أَرْبَعُونَ مُؤْمِنًا؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَتُهْلِكُونَ قَرْيَةً فِيهَا أَرْبَعَةَ عَشَرَ مُؤْمِنًا؟ قَالُوا: لَا قَالَ: أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ فِيهَا مُؤْمِنٌ وَاحِدٌ؟ قَالُوا: لَا قَالَ: إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا: نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا إِلَخْ فَلَمَّا أَطَالَ مُجَادَلَتَهُمْ قَالُوا ﴿يَا إِبْرٰهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾ الْجِدَالِ ﴿إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ بِهَلَاكِهِمْ ﴿وَإِنَّهُمْ اٰتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ (٧٦)﴾ ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ﴾ حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ صَدْرًا لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ فَخَافَ عَلَيْهِمْ قَوْمَهُ ﴿وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ (٧٧)﴾ شَدِيدٌ ﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ﴾ لَمَّا عَلِمُوا بِهِمْ ﴿يُهْرَعُونَ﴾ يُسْرِعُونَ ﴿إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ ﴿كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ وَهِيَ إِتْيَانُ الرِّجَالِ فِي الْأَدْبَارِ ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿يَا قَوْمِ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِي﴾ فَتَزَوَّجُوهُنَّ ﴿هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللهَ وَلَا تُخْزُونِ﴾ تَفْضَحُونِ ﴿فِي ضَيْفِي﴾ أَضْيَافِي ﴿أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ (٧٨)﴾ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ ﴿قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ﴾ حَاجَةٍ ﴿وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ (٧٩)﴾ مِنْ إِتْيَانِ الرِّجَالِ ﴿قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً﴾ طَاقَةً ﴿أَوْ اٰوِي إِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ (٨٠)﴾ عَشِيرَةٍ تَنْصُرُنِي لَبَطَشْتُ بِكُمْ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَلَائِكَةُ ذٰلِكَ ﴿قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ بِسُوءٍ ﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ﴾ طَائِفَةٍ ﴿مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ﴾ لِئَلَّا يَرَى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ ﴿إِلَّا امْرَأَتُكَ﴾ بِالرَّفْعِ بَدَلٌ مِنْ أَحَدٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ [إِلَّا امْرَأَتَكَ] اسْتِثْنَاءٌ مِنَ الْأَهْلِ أَيْ فَلَا تُسْرِ بِهَا ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ﴾ فَقِيلَ لَمْ يَخْرُجْ بِهَا وَقِيلَ خَرَجَتْ وَالْتَفَتَتْ فَقَالَتْ وَاقَوْمَاهُ فَجَاءَهَا حَجَرٌ فَقَتَلَهَا وَسَأَلَهُمْ عَنْ وَقْتِ هَلَاكِهِمْ فَقَالُوا ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ﴾ فَقَالَ: أُرِيدُ أَعْجَلَ مِنْ ذٰلِكَ قَالُوا ﴿أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ (٨١)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

72. **Dedi ki: "Vay**[1] **başıma gelenler! Ben** doksan dokuz yaşında **bir kocakarı, bu kocam da** yüz yirmi yaşında **bir ihtiyar**[2] **iken çocuk mu doğuracağım? Doğrusu bu** -iki ihtiyarın bir çocuğu olması- **şaşılacak bir şey!"**

73. **(Melekler) dediler ki: "Allah'ın emrine** kudretine **şaşıyor musun? Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinize olsun** ey İbrahim'in **ev halkı! Şüphesiz ki O, övülmeye**[3] **lâyıktır, iyiliği boldur,** cömerttir."

74. **İbrahim'den korku gidip kendisine** çocuk **müjdesi gelince, Lût kavmi** hakkında **bizim** elçilerimizle **mücadeleye başladı.**

75. **Doğrusu İbrahim yumuşak huylu,** çok sakin **bağrı yanık, kendisini Allah'a vermiş** yönelmiş **biri idi.** Onlara dedi ki: "İçinde üç yüz tane Müslüman olan bir köyü yok eder misin?" onlar "Hayır!" dediler. "İki yüz tane olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler. "Kırk tane olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler, "On dört Müslüman olanı helak eder misiniz?" yine "Hayır!" dediler, "Peki ya bir tane Müslüman olursa ne dersiniz" sorusuna yine de "Hayır!" cevabını alınca "Orada Lût vardır" dedi. Melekler de: "Biz orada kimin olduğunu gayet iyi biliyoruz" dediler...

İbrahim (a.s.) meleklerle olan mücadelesini uzatınca ona şöyle dediler:

76. **"Ey İbrahim! Bundan** mücadeleden **vazgeç. Çünkü Rabbinin** onların yok edilmesi **emri gelmiştir. Ve elbette onlara, geri çevrilmez bir azap gelecektir!"**

77. **Elçilerimiz Lût'a gelince, onların yüzünden fenalaştı** onlar sebebiyle üzüldü **ve onlardan dolayı içi** gönlü **daraldı,** zira onlar güzel yüzlü misafirler suretindeydiler. Kavminin onlara bir kötülük yapmasın korktu **da "Bu, zor** çetin **bir gündür" dedi.**

78. **Lût'un kavmi,** onlardan haberdar olunca **koşarak** hızla **onun yanına geldiler. Daha önce** onlar gelmeden önce **de o kötü işleri yapmaktaydılar.** O kötü iş; erkeklere arkadan yaklaşmaktı. Lût **dedi ki: "Ey kavmim! İşte şunlar kızlarımdır** onlarla evlenin; **onlar, sizin için daha temizdir. Allah'tan korkun ve misafirlerimin önünde beni rezil–** rüsvay **etmeyin! İçinizde** iyiliği emreden kötülükten men eden **aklı başında bir adam yok mu?"**

---

[1] يَا وَيْلَتَى kelimesi büyük olaylar karşısında söylenen bir sözdür. Sonundaki elif ise izafe edildiği mütekellim ya'sından döndürülmüştür.

[2] شَيْخًا kelimesinin nasbı hal olmak üzeredir. Halde amil olansa ismi işaretteki işaret manasıdır.

[3] حَمِيدٌ kelimesi مَحْمُودٌ (ismi meful) anlamındadır.

80. "Keşke benim size karşı bir kuvvetim gücüm **olsaydı veya güçlü bir dayanağa** bana yardım edecek bir aşirete **sığınabilseydim,** sizi hemen sert bir şekilde cezalandırırdım" **dedi.** Melekler bunu görünce

81. Dediler ki: Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla bir fenalıkla **dokunamazlar. Sen gecenin bir kısmında ailenle yürü.** Kavminin başına gelecek şeyin dehşetini görmemek için **sizden hiç kimse geri dönüp bakmasın. Karın**[1] **hariç. Çünkü onlara isabet edecek olan ona da isabet edecektir.** Denilmiştir ki: "Onu yanına almadı" ve yine denilmiştir ki: "Onlarla beraber çıkıp arkasına baktı ve şöyle dedi: "Vah kavmim!" ve başına bir taş gelip onu öldürdü." Lût meleklere kavminin helak edileceği vakti sordu. Onlar da dediler ki: **Onlara vaat olunan zaman, sabah vaktidir.** Lut: "Daha acele olmasını istiyorum" deyince **"Sabah yakın değil mi?"** dediler.

KELİME ANLAMI

72. قَالَتْ **Dedi (hanımı)** *(Ne dedi?)* يَا وَيْلَتٰى **Vah başıma gelenler** كَلِمَةٌ Bu bir kelimdedir *(Öyle kelime ki)* تُقَالُ عِنْدَ أَمْرٍ عَظِيمٍ Büyük bir şey olduğunda söylenir وَالْأَلِفُ مُبَدَّلَةٌ 'Elif' çevrilmiştir *(Neden?)* مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ İzafet 'ya'sından ءَاَلِدُ **Ben doğuracak mıyım?** *(Ne olduğum halde?)* وَاَنَا عَجُوزٌ **Yaşlı bir kadın olduğum halde** لِي تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً Ben doksan dokuz yaşındayım وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا **Ve şu kocam da ihtiyar iken** لَهُ مِائَةٌ أَوْ وَعِشْرُونَ سَنَةً O da yüz ya da yüz yirmi yaşındadır وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ Bu 'şeyhan' kelimesinin nasb olması hal olmak üzeredir وَالْعَامِلُ فِيهِ Bundaki amil ise مَا فِي ذَا مِنَ الْإِشَارَةِ 'Za'daki ismi işaret manasıdır إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَشَيْءٌ عَجِيبٌ **Şaşılacak bir iştir** أَنْ يُولَدَ وَلَدٌ لِهَرِمَيْنِ İki ihtiyarın çocuğunun olması

73. قَالُوا **Dediler ki** اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrine şaşıyor musun?** قُدْرَتِهِ Yani kudretine رَحْمَةُ اللّٰهِ **Allah'ın rahmeti** وَبَرَكَاتُهُ **Ve berekatı** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olsun** يَا اَهْلَ الْبَيْتِ Ey **ev halkı** بَيْتِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in *(a.s.)* evi إِنَّهُ **Muhakkak ki O Allah** *(Nedir?)* حَمِيدٌ **Son derece övülmeye layıktır** مَحْمُودٌ Yani övülmüştür *(Daha nedir?)* مَجِيدٌ **Yücedir** كَرِيمٌ Yani Kerim'dir

74. فَلَمَّا ذَهَبَ **Ne zaman ki gitti** *(Kimden?)* عَنْ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'den** *(Ne?)* اَلرَّوْعُ **Korku** اَلْخَوْفُ Ürperti وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى **Ve ona müjde geldi** *(Ne ile?)* بِالْوَلَدِ

---

[1] إمرأتك kelimesi أحد kelimesinden bedel olarak ref ile okunur. Diğer bir kıraatte أهل kelimesinden istisna olmak üzere nasb ile okunur. Bu durumda mana: "Onu götürme" anlamındadır.

Çocuk ile أَخَذَ يُجَادِلُنَا **Bizimle mücadele etmeye başladı** يُجَادِلُ رُسُلَنَا Elçilerimizle mücadele eder oldu *(Ne hakkında?)* فِيشَأْنِ قَوْمِ لُوطٍ **Lut kavminin** durumu **hakkında**

75. إِنَّ اِبْرٰهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Nedir?)* لَحَلِيمٌ **Ziyade yumuşak huylu** كَثِيرُ الْأَنَاةِ Sabrı fazla *(Daha nedir?)* أَوَّاهٌ **Pek duyguludur** *(Daha nedir?)* مُنِيبٌ **Ve Allah'a yönelmiştir** رَجَّاعٌ Tamamen (O'na) dönmüştür فَقَالَ لَهُمْ Ve (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* ثَلَاثمِائَةِ مُؤْمِنٍ Üç yüz mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* مِائَتَا مُؤْمِنٍ İki yüz mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak eder misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi ki فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* أَرْبَعُونَ مُؤْمِنًا Kırk mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَتُهْلِكُونَ Helak edecek misiniz? *(Neyi?)* قَرْيَةً Bir beldeyi *(Öyle belde ki?)* فِيهَا Orada vardır *(Ne?)* أَرْبَعَةَ عَشَرَ مُؤْمِنًا On dört mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim *(a.s.)*) onlara dedi أَفَرَأَيْتُمْ Ne dersiniz? إِنْ كَانَ فِيهَا Eğer orada varsa *(Ne varsa?)* مُؤْمِنٌ وَاحِدٌ Bir mümin قَالُوا: لَا Hayır dediler قَالَ (İbrahim) dedi *(Ne dedi?)* إِنَّ فِيهَا لُوطًا Ama Lut oradadır قَالُوا (Elçiler) dediler *(Ne dediler?)* نَحْنُ أَعْلَمُ Biz daha iyi biliriz *(Kimi?)* بِمَنْ فِيهَا اِلَخ Orada olanı ... فَلَمَّا أَطَالَ مُجَادَلَتَهُمْ Ne zaman ki tartışmaları uzadı قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)*

76. يَا اِبْرٰهِيمُ **Ey İbrahim** أَعْرِضْ عَنْ هٰذَا **Bundan vazgeç** اَلْجِدَالِ Yani bu tartışmadan إِنَّهُ قَدْ جَاءَ **Çünkü kesinlikle gelmiştir** *(Ne?)* أَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emri** *(Hangi emri?)* بِهَلَاكِهِمْ Onların helak olma emri وَإِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** اٰتِيهِمْ **Onlara gelmiştir** *(Ne?)* عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ **Geri çevrilmez bir azap**

77. وَلَمَّا جَاءَتْ **Ne zaman ki geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** *(Kime?)* لُوطًا **Lut'a** سِيءَ بِهِمْ **Onlardan sebep telaşlandı** حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ Onlardan dolayı üzüldü وَضَاقَ بِهِمْ **Ve onlardan sebep daraldı** *(Neyi?)* ذَرْعًا **Göğsü** صَدْرًا Yani bağrı *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ Çünkü onlar güzel yüzlüydüler فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ Misafir kılığında idiler فَخَافَ عَلَيْهِمْ Ve onlar için korktu *(Kimden?)* قَوْمَهُ Kavminden وَقَالَ **Ve dedi ki** هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ **Bu zor bir gündür** شَدِيدٌ Çetin

78. وَجَاءَهُ **Ve O'na geldi** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Kavmi** *(Ne zaman?)* لَمَّا عَلِمُوا بِهِمْ Onlardan haberdar oldukları zaman *(Nasıl geldi?)* يُهْرَعُونَ **Koşarak** يُسْرِعُونَ Yani süratle koşarak *(Kime?)* اِلَيْهِ **Kendisine** وَمِنْ قَبْلُ **Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِمْ O misafirlerin gelmelerinden evvel كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ **Kötü işler yapıyorlardı** وَهِيَ إِتْيَانُ الرِّجَالِ O da erkeklere yanaşmaktır *(Nereden?)* فِي الْأَدْبَارِ Arkalarından قَالَ **Dedi** *(Kim?)* لُوطٌ Lut [a.s.] *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** هٰؤُلَاءِ **İşte şunlar** *(Nedir?)* بَنَاتِي **Benim kızlarımdır** فَتَزَوَّجُوهُنَّ Onlarla evlenin هُنَّ **Onlar** *(Nedir?)* اَطْهَرُ لَكُمْ **Sizin için daha temizdir** فَاتَّقُوا اللّٰهَ **Ve Allah'tan korkun** وَلَا تُخْزُونِ **Beni rezil etmeyin** تَفْضَحُونِ Beni utandırmayın *(Kimin yanında?)* فِي ضَيْفِي **Misafirlerimin yanında** أَضْيَافِي Konuklarım yanında اَلَيْسَ مِنْكُمْ **Sizin içinizde yok mu?** *(Kim?)* رَجُلٌ رَشِيدٌ **Doğru (aklı başında) bir adam** *(Öyle adam ki)* يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ İyiliği emreden وَيَنْهٰى عَنِ الْمُنْكَرِ Ve kötülükten alıkoyan

79. قَالُوا **Dediler ki** لَقَدْ عَلِمْتَ **Kesinlikle sen biliyorsun** *(Neyi?)* مَا لَنَا **Bizim için olmadığını** *(Kimde?)* فِي بَنَاتِكَ **Senin kızlarında** *(Ne olmadığını?)* مِنْ حَقٍّ **Bir hak** حَاجَةٍ İhtiyaç وَاِنَّكَ **Ve sen** *(Nesin?)* لَتَعْلَمُ **Elbette bilirsin** *(Neyi?)* مَا نُرِيدُ **Ne istediğimizi** *(O istedikleri şey de nedir?)* مِنْ إِتْيَانِ الرِّجَالِ Erkeklere yaklaşmadır

80. قَالَ **Lut dedi ki** لَوْ اَنَّ لِي **Şayet benim için olsaydı** *(Kime karşı?)* بِكُمْ **Size karşı** *(Ne olsaydı?)* قُوَّةً **Bir kuvvet** طَاقَةً Bir güç اَوْ اٰوِي **Ya da sırtımı verseydim** *(Nereye?)* اِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ **Sağlam bir desteğe** عَشِيرَةٍ تَنْصُرُنِي Bana yardım edecek bir topluluğa لَبَطَشْتُ بِكُمْ Kesinlikle sizi yerle bir ederdim فَلَمَّا رَأَتْ Ne zaman ki gördü *(Kim?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

81. قَالُوا **Dediler ki** يَا لُوطُ **Ey Lut** اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رُسُلُ رَبِّكَ **Rabbinin elçileriyiz** لَنْ يَصِلُوا اِلَيْكَ **Sana asla ilişemeyecekler** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle فَاَسْرِ **O halde yola çık** *(Kim ile birlikte?)* بِاَهْلِكَ **Ailenle birlikte** *(Ne zamanda?)* بِقِطْعٍ **Bir kısmında** طَائِفَةٍ Yani bir bölümünde *(Neyin bir kısmında?)* مِنَ اللَّيْلِ **Gecenin** وَلَا يَلْتَفِتْ **Geri kalmasın** *(Kim?)* مِنْكُمْ اَحَدٌ **Sizden kimse** *(Niye?)* لِئَلَّا يَرٰى Görmesin diye *(Neyi?)* عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ Onlara inecek azabın büyüklüğünü *(O kimseden bedel?)* اِلَّا امْرَاَتَكَ **Zevcenden başkası** *(Ne ile okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile

(Nedir?) بَدَلٌ مِنْ أَحَدٍ 'Ahadün' kelimesinden bedeldir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nedir?)* اِسْتِثْنَاءٌ مِنَ الْأَهْلِ 'Ehil' kelimesinden istisnadır أَيْ فَلَا تُسْرِ بِهَا Yani zevcenle yola çıkma (manasındadır) اِنَّهُ مُصِيبُهَا **Çünkü O'na (zevcene) isabet edecektir** *(Ne?)* مَا اَصَابَهُمْ **Onlara isabet edecek olan (azap)** فَقِيلَ Denildi ki لَمْ يَخْرُجْ بِهَا (Lut) Onu yola çıkartmamıştır وَقِيلَ Ve yine denildi خَرَجَتْ (Zevcesi) çıkmıştır وَالْتَفَتَتْ فَقَالَتْ Ve geriye dönüp şöyle demiştir وَاقَوْمَاهُ Vah kavmim فَجَاءَهَا حَجَرٌ Başına bir taş gelip فَقَتَلَهَا O'nu öldürmüştür وَسَأَلَهُمْ (Lut *(a.s.)*) meleklere sordu *(Neyi sordu?)* عَنْ وَقْتِ هَلَاكِهِمْ Helak olacakları vakti فَقَالُوا Cevaben dediler ki اِنَّ مَوْعِدَهُمُ **Onların miadı** *(Nedir?)* اَلصُّبْحُ **Sabah vaktidir** فَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* أُرِيدُ أَعْجَلَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha çabuk olmasını istiyorum قَالُوا Dediler اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ **Sabah yakın değil midir?**

﴿فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿جَعَلْنَا عَالِيَهَا﴾ أَيْ قُرَاهُمْ ﴿سَافِلَهَا﴾ أَيْ بِأَنْ رَفَعَهَا جِبْرِيلُ إِلَى السَّمَاءِ وَأَسْقَطَهَا مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجّ۪يلٍ﴾ طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ ﴿مَنْضُودٍ ﴿٨٢﴾﴾ مُتَتَابِعٍ ﴿مُسَوَّمَةً﴾ مُعَلَّمَةً عَلَيْهَا اسْمُ مَنْ يُرْمٰى بِهَا ﴿عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ظَرْفٌ لَهَا ﴿وَمَا هِيَ﴾ الْحِجَارَةُ أَوْ بِلَادُهُمْ ﴿مِنَ الظَّالِم۪ينَ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿بِبَع۪يدٍ ﴿٨٣﴾﴾

﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْم۪يزَانَ اِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ بِخَيْرٍ﴾ نِعْمَةٍ تُغْنِيكُمْ عَنِ التَّطْفِيفِ ﴿وَاِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿عَذَابَ يَوْمٍ مُح۪يطٍ ﴿٨٤﴾﴾ بِكُمْ يُهْلِكُكُمْ وَوَصْفُ الْيَوْمِ بِهِ مَجَازٌ لِوُقُوعِهِ فِيهِ ﴿وَيَا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْم۪يزَانَ﴾ أَتِمُّوهَا ﴿بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَٓاءَهُمْ﴾ لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ شَيْئًا ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِد۪ينَ ﴿٨٥﴾﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ وَمُفْسِدِينَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِمَعْنٰى عَامِلِهَا تَعْثَوْا ﴿بَقِيَّتُ اللّٰهِ﴾ رِزْقُهُ الْبَاقِي لَكُمْ بَعْدَ إِيفَاءِ الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ ﴿خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنَ الْبَخْسِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ وَمَٓا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَف۪يظٍ ﴿٨٦﴾﴾ رَقِيبٍ أُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ إِنَّمَا بُعِثْتُ نَذِيرًا ﴿قَالُوا﴾ لَهُ اسْتِهْزَاءً ﴿يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَأْمُرُكَ﴾ بِتَكْلِيفِ ﴿اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَا﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿اَوْ﴾ نَتْرُكَ ﴿اَنْ نَفْعَلَ ف۪ٓي اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا﴾ الْمَعْنٰى هٰذَا أَمْرٌ بَاطِلٌ لَا يَدْعُو إِلَيْهِ دَاعٍ بِخَيْرٍ ﴿اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَل۪يمُ الرَّش۪يدُ ﴿٨٧﴾﴾ قَالُوا ذٰلِكَ اسْتِهْزَاءً ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ي وَرَزَقَن۪ي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ حَلَالًا أَفَأَشُوبُهُ بِالْحَرَامِ مِنَ الْبَخْسِ وَالتَّطْفِيفِ ﴿وَمَٓا اُر۪يدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ﴾ وَأَذْهَبَ ﴿اِلٰى مَٓا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُ﴾ فَأَرْتَكِبَهُ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اُر۪يدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ﴾ لَكُمْ بِالْعَدْلِ ﴿مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْف۪يق۪ٓي﴾ قُدْرَتِي عَلٰى ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ ﴿اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُن۪يبُ ﴿٨٨﴾﴾ أَرْجِعُ

TÜRKÇE ANLAMI

82. Onların helak edilmesi **emrimiz gelince, oranın** köylerinin -Cebrail'in göğe kaldırıp ters çevirdikten sonra yere atmasıyla- **altını üstüne getirdik ve üzerlerine** ateşte pişirilmiş bir balcık olan **yığınla** peş peşe **taşlar yağdırdık.**

83. Rabbin katında[1] üzerine atılacak kişinin ismi belirlenmiş **işaretlenmiş olarak (yağdırılmıştır). O** taşlar veya onların beldeleri **zalimlerden** Mekke ehlinden **uzak değildir.**

---

[1] عِنْدَ kelimesi مُسَوَّمَةً kelimesinin zarfıdır.

84. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. **Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin!** Onu birleyin. **Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Zira ben sizi** tartıda hile yapmaya ihtiyaç bırakmayacak bir nimet **hayır içinde görüyorum. Ve ben, gerçekten sizin için** eğer iman etmezseniz sizi **kuşatıcı** yok edici **bir günün**[1] **azabından korkuyorum."**

85. "Ve ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle dosdoğru yapın, tamamlayın; **insanlara eşyalarını eksik vermeyin,** onların haklarından hiçbir şeyi eksiltmeyin; **yeryüzünde bozguncular olarak** adam öldürme ve diğer işlerle **fesat**[2] **çıkarmayın.**

86. Allah'ın ölçüyü ve tartıyı tam yaptıktan sonra size **bıraktığı** rızk **sizin için** eksik tartmaktan **daha hayırlıdır, eğer mümin iseniz. Ve ben üzerinize bir bekçi** amellerinize karşı sizi cezalandıran bir gözetici **değilim."** Ben sadece uyarıcı olarak gönderildim.

87. Ona, alay ederek **dediler ki: "Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını** putları, **yahut mallarımız hususunda dilediğimizi yapmayı terk etmemizi** teklif etmeyi **sana namazın mı emrediyor?** Bu boş bir iş. Hayra çağıran hiçbir kişi buna davet etmez. **Oysa sen yumuşak huylu ve aklı başında** akıllısın!**"** Bu sözü ona, alay etmek maksadıyla söylediler.

88. Dedi ki: "Ey kavmim! Eğer ben, Rabbimden açık bir delil üzere isem ve O bana tarafından güzel helal **bir rızık vermişse buna ne dersiniz?** Eksik tartmak suretiyle onu haramla mı karıştırayım? **Size muhalefet edip yasak ettiğim şeye** gitmek ve onu yapmak **istemiyorum. Ben sadece gücümün yettiği kadar** sizi adaletle **ıslah etmek istiyorum.**[3] **Fakat başarmam** buna ve diğer ibadetlere güç yetirmem **ancak Allah'ın yardımı iledir. Sadece O'na dayandım ve ancak O'na döneceğim.**

KELİME ANLAMI

82. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki geldi** *(Ne?)* اَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye dair olan?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine dair جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* عَالِيَهَا **Onun üstünü** أَيْ قُرَاهُمْ Yani onların beldelerinin üstünü *(Ne kıldık?)* سَافِلَهَا **Onun altı kıldık** أَيْ بِأَنْ رَفَعَهَا Yani onu kaldırmasıyla *(Kimin?)* جِبْرِيلُ Cebrail'in *(a.s.)* *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe وَأَسْقَطَهَا Ve onu düşürmesiyle *(Ne olduğu halde?)* مَقْلُوبَةً Çevrilmiş olduğu halde *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere وَاَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهَا **Onların**

---

[1] عَذَاب kelimesinin yerine يَوْم kelimesi مُحِيط kuşatıcı olma vasfıyla mecazi olarak sıfatlanmıştır. Bunun sebebi azabın o günde olmasıdır.

[2] لَا تَعْثَوْا fiili se harfinin kesresiyle olan عَثِيَ fiilinden gelmekte olup اَفْسَدَ anlamındadır. مُفْسِدِينَ kelimesi amili olan تَعْثَوْا fiilinin manasını pekiştiren hal-ı müekkidedir.

[3] إِنْ أُرِيدُ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

üzerine *(Ne yağdırdık?)* حِجَارَةً **Taş** *(Neden?)* مِنْ سِجِّيلٍ **Pişirilmiş çamurdan** طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ Ateşle pişirilmiş balçıktan *(Öyle pişirilmiş çamur ki)* مَنْضُودٍ **İstif edilmiş** مُتَتَابِعٍ Birbirinin peşi sıra *(O taş ne olduğu halde?)*

83. مُسَوَّمَةً **İşaretlenmiş olduğu halde** مُعَلَّمَةً عَلَيْهَا Üzerine nişan konmuş olduğu halde *(Ne?)* اِسْمُ مَنْ يُرْمٰى بِهَا Atılacak kişinin ismi *(Kimin katında işaretlenmiş?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** ظَرْفٌ لَهَا (Bu -عِنْدَ رَبِّكَ- terkibi) 'مُسَوَّمَةً'in zarfıdır وَمَا هِيَ **O olmadı** اَلْحِجَارَةُ أَوْ بِلَادُهُمْ Yani taş veya onların beldeleri *(Kimden?)* مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke ehlinden *(Ne olmadı?)* بِبَعِيدٍ **Uzak**

84. وَ أَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Kime?)* اِلٰى مَدْيَنَ **Medyen halkına** *(Kimi?)* اَخَاهُمْ **Kardeşleri** شُعَيْبًا **Şuayb'ı** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اُعْبُدُوا اللّٰهَ **Allah'a ibadet edin** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah yoktur** *(Kimden başka?)* غَيْرُهُ **O'ndan (Allah) başka** وَلَا تَنْقُصُوا **Eksik yapmayın** *(Neyi?)* اَلْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ **Tartıyı ve teraziyi** اِنِّي اَرٰيكُمْ **Çünkü ben sizi görüyorum** *(Nerede?)* بِخَيْرٍ **Hayır içerisinde** نِعْمَةٍ تُغْنِيكُمْ Sizi muhtaç bırakmayacak bir nimet içerisinde *(Neye muhtaç bırakmayacak?)* عَنِ التَّطْفِيفِ terazide hile yapmaya وَاِنِّي اَخَافُ **Muhakkak ki ben korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** اِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Eğer iman etmezseniz *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **O günün azabından ki** مُحِيطٍ **Kaplayan** *(Kimi?)* بِكُمْ Sizi *(Öyle gün ki)* يُهْلِكُكُمْ Sizi helak edecek وَوَصْفُ الْيَوْمِ Günün sıfatlanması *(Ne ile?)* بِهِ Bu (مُحِيطٍ) kelimesiyle *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır *(Niçin?)* لِوُقُوعِهِ فِيهِ Azap o günde meydana geleceği için

85. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ **Tartıyı ve teraziyi tam olarak yapın** أَتِمُّوهَا O ikisini tamamlayın *(Ne ile?)* بِالْقِسْطِ **Adaletle** بِالْعَدْلِ Eşitlikle وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ **İnsanlara eksiltmeyin** *(Neyi?)* اَشْيَاءَهُمْ **Onların mallarını** لَا تَنْقُصُوهُمْ Onlara kısmayın *(Neden?)* مِنْ حَقِّهِمْ Hakkından *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi وَلَا تَعْثَوْا **Fenalık yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Bozguncu olduğunuz halde** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Cinayet ve diğer şeylerle مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ Bu fiil üç noktalı harfin (se) esresiyle عَثِيَ kökünden gelmiştir *(Ne manadadır?)* أَفْسَدَ Bozgunculuk yaptı manasındadır وَمُفْسِدِينَ 'Müfsidîn' kelimesi ise *(Nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Kuvvetleştirici bir haldir *(Neyi?)* عَامِلِهَا لِمَعْنٰى Amilinin manasını *(Ondan bedel?)* تَعْثَوْا 'Fenalık yapmayın' fiilinin manasını

86. بَقِيَّتُ اللّٰهِ **Allah'ın bıraktığı** رِزْقُهُ الْبَاقِي لَكُمْ Yani size kalan rızkı *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِيفَاءِ الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ Tartı ve terazide hakka riayetten sonra *(Nedir?)* خَيْرٌ لَكُمْ **Sizin için daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنَ الْبَخْسِ (Tartı ve terazide) Azaltmaktan اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ **Eğer mümin iseniz** وَمَا اَنَا **Ben de değilim** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne değilim?)* بِحَفِيظٍ **Koruyucu** رَقِيبٍ Gözetici değilim ki أُجَازِيكُمْ Sizi cezalandırayım *(Neye karşı?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinize karşı إِنَّمَا بُعِثْتُ Ben sadece gönderildim *(Ne olarak?)* نَذِيرًا Uyarıcı olarak

87. قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لَهُ Şuayb'a [(a.s.)] *(Nasıl?)* اِسْتِهْزَاءً Alaya alarak *(Ne dediler?)* يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb** اَصَلٰوتُكَ **Namazın mı?** تَأْمُرُكَ **Sana emrediyor** *(Neyi?)* بِتَكْلِيفِ Teklif etmeyi *(Neyi?)* اَنْ نَتْرُكَ **Terk etmemizi** *(Neyi terk etmemizi?)* مَا يَعْبُدُ **Taptıklarını** *(Kimin taptığını?)* اٰبَاؤُنَا **Babalarımızın taptığı** مِنَ الْأَصْنَامِ Putları اَوْ **Ya da** نَتْرُكَ Terk etmemizi *(Neyi terk etmemizi?)* اَنْ نَفْعَلَ **Yapmamızı** *(Ne hususta?)* فِي اَمْوَالِنَا **Mallarımız hususunda** *(Neyi?)* مَا نَشٰؤُا **Dilediğimizi** اَلْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* هٰذَا أَمْرٌ بَاطِلٌ Bu batıl bir emirdir لَا يَدْعُو Davet etmez *(Neye?)* إِلَيْهِ Buna *(Kim?)* دَاعٍ بِخَيْرٍ Hiçbir hayra çağırıcı إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَأَنْتَ **Kesinlikle sen** *(Nesin?)* اَلْحَلِيمُ الرَّشِيدُ **Yumuşak huylu ve aklı başında birisin** قَالُوا ذٰلِكَ Bunu söylediler *(Niçin?)* اسْتِهْزَاءً Alay etmek için

88. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ **Eğer ben kuvvetli bir delil üzerine isem** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّي **Rabbim tarafından** وَرَزَقَنِي **Ve beni rızıklandırmışsa** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ **Kendi tarafından** *(Nasıl?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızıkla** حَلَالًا Yani helal أَفَأَشُوبُهُ Onu karıştıracak mıyım? *(Ne ile?)* بِالْحَرَامِ Haramla *(O haram da nedir?)* مِنَ الْبَخْسِ وَالتَّطْفِيفِ Tartıda hile ve eksiltmedir وَمَا اُرِيدُ **Ben istemiyorum** *(Neyi?)* اَنْ اُخَالِفَكُمْ **Size muhalefet etmeyi** وَأَذْهَبَ Ve gitmeyi *(Neye?)* اِلٰى مَا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُ **Sizi kendisinden alıkoyduğum şeye** فَأَرْتَكِبَهُ **Ve böylece onu yapmayı** اِنْ مَا اُرِيدُ **Ben istemiyorum** ('İn' nefi 'ma' sı manasındadır) اِلَّا الْاِصْلَاحَ **Ancak düzeltmeyi istiyorum** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne ile?)* بِالْعَدْلِ Adaletle *(Neyi düzeltmeyi?)* مَا اسْتَطَعْتُ **Gücümün yettiği kadarı** وَمَا تَوْفِيقِي **Başarıya ulaşmam olmadı**

قُدْرَتِي عَلٰى ذٰلِكَ Yani buna gücüm olmadı *(Daha?)* وَغَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ Ve diğer salih amellere إِلَّا بِاللّٰهِ **Ancak Allah iledir** عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ **Yalnız O'na güvendim** وَإِلَيْهِ أُنِيبُ **Ve yalnız O'na yönelirim** أَرْجِعُ Dönerim

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ﴾ يَكْسِبَنَّكُمْ ﴿شِقَاقِي﴾ خِلَافِي فَاعِلُ يَجْرِمُ وَالضَّمِيرُ مَفْعُولٌ أَوَّلُ
وَالثَّانِي ﴿أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَمَا
قَوْمُ لُوطٍ﴾ أَيْ مَنَازِلُهُمْ أَوْ زَمَنُ هَلَاكِهِمْ ﴿مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ (٨٩)﴾ فَاعْتَبِرُوا ﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ
ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَدُودٌ (٩٠)﴾ مُحِبٌّ لَهُمْ ﴿قَالُوا﴾ إِيذَانًا بِقِلَّةِ
الْمُبَالَاةِ ﴿يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ﴾ نَفْهَمُ ﴿كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ ذَلِيلًا ﴿وَلَوْلَا
رَهْطُكَ﴾ عَشِيرَتُكَ ﴿لَرَجَمْنَاكَ﴾ بِالْحِجَارَةِ ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ (٩١)﴾ كَرِيمٍ عَنِ الرَّجْمِ
وَإِنَّمَا رَهْطُكَ هُمُ الْأَعِزَّةُ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ فَتَتْرُكُوا قَتْلِي لِأَجْلِهِمْ
وَلَا تَحْفَظُونِي لِلّٰهِ ﴿وَاتَّخَذْتُمُوهُ﴾ أَيِ اللّٰهَ ﴿وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا﴾ مَنْبُوذًا خَلْفَ ظُهُورِكُمْ لَا
تُرَاقِبُونَهُ ﴿إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ (٩٢)﴾ عِلْمًا فَيُجَازِيكُمْ ﴿وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى
مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلَى حَالَتِي ﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولَةُ
الْعِلْمِ ﴿يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا﴾ انْتَظِرُوا عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ
(٩٣)﴾ مُنْتَظِرٌ ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ﴾ صَاحَ بِهِمْ جِبْرِيلُ ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ (٩٤)﴾
بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿كَأَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ ﴿لَمْ يَغْنَوْا﴾ يُقِيمُوا ﴿فِيهَا أَلَا بُعْدًا
لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ (٩٥)﴾ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ (٩٦)﴾ بُرْهَانٍ
ظَاهِرٍ ﴿إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ (٩٧)﴾ سَدِيدٍ

TÜRKÇE ANLAMI

89. Ey kavmim! Sakın bana karşı düşmanlığınız[1] muhalefetiniz, **Nuh kavminin veya Hûd kavminin, yahut Sâlih kavminin başlarına gelen** azap **gibi size de bir musibet getirmesin!** Kazandırmasın! **Lût kavmi**nin yurtları veya helak edilme zamanı **sizden uzak da değildir."** Öyleyse ibret alın!

90. "Rabbinizden mağfiret dileyin; sonra O'na tövbe edin. Zira Rabbim müminlere karşı **çok merhametlidir,** onları **çok sever."**

91. Önemsemediklerini bildirmek için **dediler ki: "Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve doğrusu seni aramızda güçsüz** aciz **görüyoruz! Eğer kabilen** aşiretin **olmasa, seni mutlaka taşlardık. Ve sen bizim için** recm edilmeyecek kadar **değerli biri değilsin."** Değerli olan kavmindir.

---

[1] شِقَاقِي kelimesi يَجْرِمُ fiilinin failidir. Fiile bitişik olan zamir ilk meful, أَنْ يُصِيبَكُمْ cümlesi ise ikinci mefuldür.

92. **Dedi ki: "Ey kavmim! Benim kabilem Allah'tan daha mı değerli ki,** beni öldürmeyi kavmim için terk ediyor; ama Allah için beni korumuyorsunuz ve **onu** Allah'ı **arkanıza atıp** gözetilmeyen **unutulmuş edindiniz? Şüphesiz ki Rabbim yapmakta olduklarınızı** ilmiyle **kuşatıcıdır."** Ve sizi cezalandıracaktır.

93. **"Ey kavmim! Durumunuz** haliniz **üzere amel edin! Zira ben de** halim üzere **amel etmekteyim. Kendisini rezil edecek azabın geleceği kişinin ve yalancının kim olduğunu yakında öğreneceksiniz!** İşinizin sonunu **gözetleyin** bekleyin! **Zira ben de sizinle beraber gözetlemekte** beklemekte**yim."**

94. Yok edilmeleri **emrimiz gelince, Şuayb'ı ve onunla beraber iman edenleri bizden bir rahmetle kurtardık; zulmedenleri ise** Cebrail'in attığı **korkunç bir çığlık yakaladı da yurtlarında** ölü halde diz üstü **çöke kaldılar.**

95. **Sanki**[1] **orada hiç oturmamış** ikamet etmemiş**lerdi. Biliniz ki, Semûd kavmi uzak olduğu gibi Medyen kavmi de uzak olsun.**

96. **And olsun ki, Musa'yı da mucizelerimizle ve apaçık bir delille** açık zahir bir burhan ile **gönderdik.**

97. **Firavun'a ve onun ileri gelenlerine. Fakat onlar Firavun'un emrine uydular. Oysa Firavun'un emri doğru değildi.**

KELİME ANLAMI

89. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَا يَجْرِمَنَّكُمْ **Sizi sürüklemesin** يَكْسِبَنَّكُمْ Size kazandırmasın *(Ne?)* شِقَاقِي **Bana karşı gelmeniz** خِلَافِي Yani bana hilafınız فَاعِلُ يَجْرِمُ Bu (kelime) 'Yeczimü' fiilinin failidir وَالضَّمِيرُ مَفْعُولٌ أَوَّلُ (Küm) zamiri birinci mefuldür وَالثَّانِي İkincisi ise şudur *(Neye sürüklemesin?)* أَنْ يُصِيبَكُمْ **Size isabet etmesine** *(Ne?)* مِثْلُ مَا أَصَابَ **İsabet edenin benzeri** *(Kime?)* قَوْمَ نُوحٍ **Nuh'un kavmine** أَوْ قَوْمَ هُودٍ **Ya da Hud'un kavmine** أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ **Ya da Salih'in kavmine** *(Bu isabet eden de nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptır وَمَا قَوْمُ لُوطٍ **Ve Lut'un kavmi olmadı** أَيْ مَنَازِلُهُمْ Yani ikametgâhları أَوْ زَمَنُ هَلَاكِهِمْ Veya helak olma zamanları *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne olmadı?)* بِبَعِيدٍ **Uzak olmadı** فَاعْتَبِرُوا O halde ibret alın

90. وَاسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ **Sonra O'na tövbe edin** إِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki benim Rabbim** *(Nedir?)* رَحِيمٌ **Ziyade acıyandır** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Daha nedir?)* وَدُودٌ **Ziyade sevendir** مُحِبٌّ لَهُمْ Müminleri sevendir

[1] كَأَنْ kelimesi muhaffefedir. (İsmi de hazfedilmiştir.) Takdiri كَأَنَّهُمْ şeklindedir.

91. قَالُوا **Dediler** إِيذَانًا بِقِلَّةِ الْمُبَالاَةِ Fazla önemsemediklerini bildirerek *(Ne dediler?)* يَا شُعَيْبُ **Ey Şuayb** مَا نَفْقَهُ **Biz anlayamıyoruz** نَفْهَمُ Kavrayamıyoruz *(Neyi?)* كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ **Söylediklerinin çoğunu** وَإِنَّا لَنَرَيكَ **Ve kesinlikle biz seni görüyoruz** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** *(Ne olarak?)* ضَعِيفًا **Güçsüz olarak** ذَلِيلاً Hakir وَلَوْلاَ رَهْطُكَ **Eğer senin kabilen olmasaydı** عَشِيرَتُكَ Yani aşiretin لَرَجَمْنَاكَ **Elbette seni taşlardık** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا **Ve sen bize karşı olmadın** *(Ne olmadın?)* بِعَزِيزٍ **Üstün** كَرِيمٍ Yüce *(Neden yüce?)* عَنِ الرَّجْمِ Taşlanmaktan وَإِنَّمَا رَهْطُكَ Ancak senin aşiretin *(Nedir?)* هُمُ الْأَعِزَّةُ Yalnız onlar saygıdeğer şahsiyetlerdir

92. قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَرَهْطِي **Benim aşiretim mi?** اَعَزُّ عَلَيْكُمْ **Size karşı daha üstündür** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** فَتَتْرُكُوا قَتْلِي Ki beni öldürmeyi bıraktınız *(Neden?)* لِأَجْلِهِمْ Onlar sebebiyle وَلَا تَحْفَظُونِي Ve beni korumuyorsunuz *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için وَاتَّخَذْتُمُوهُ **Ve O'nu edindiniz** أَيِ اللهَ Yani Allah'ı *(Nerede?)* وَرَاءَكُمْ **Arkanızda** *(Ne edindiniz?)* ظِهْرِيًّا **Umursanmayan** مَنْبُوذًا Yani terkedilmiş edindiniz خَلْفَ ظُهُورِكُمْ Sırtlarınızın ardında لَا تُرَاقِبُونَهُ O'na aldırış etmiyorsunuz اِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** *(Nedir?)* مُحِيطٌ **Kapsayandır** *(Ne bakımından?)* عِلْمًا İlim bakımından فَيُجَازِيكُمْ Ki size yaptıklarınızın karşılığını verecektir.

93. وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا **Ey kavmim yapın** *(Neye göre?)* عَلٰى مَكَانَتِكُمْ **Konumunuzun gerektirdiğine göre** حَالَتِكُمْ Durumunuzun gerektirdiğine göre (elinizden geleni) yapın اِنِّي عَامِلٌ **Ben de yapacağım** *(Neye göre?)* عَلٰى حَالَتِي Durumuma göre سَوْفَ تَعْلَمُونَ **İleride bileceksiniz** *(Kimi?)* مَنْ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولَةُ الْعِلْمِ **O kimseyi ki** ('men' mevsuledir ve 'ilim' maddesinin mefulesidir) يَأْتِيهِ **Ona geliyor** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki** يُخْزِيهِ **Onu rezil edecek** *(Daha kimi bileceksiniz?)* وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ **Ve yalancının kim olduğunu** وَارْتَقِبُوا **Gözetleyin** اِنْتَظِرُوا عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ Yani halinizin sonunu bekleyin اِنِّي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* رَقِيبٌ **Gözetleyiciyim** مُنْتَظِرٌ Bekleyiciyim

94. وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا **Ne zaman ki emrimiz geldi** *(Ne ile ilgili emrimiz?)* بِإِهْلاَكِهِمْ Onların helak edilmeleriyle ilgili نَجَّيْنَا شُعَيْبًا **Şuayb'ı kurtardık** *(Daha kimi?)* وَالَّذِينَ اٰمَنُوا

مَعَهُ **Ve O'nunla birlikte iman edenleri** *(Ne ile?)* بِرَحْمَةٍ مِنَّا **Tarafımızdan rahmetle** وَاَخَذَتِ **Ve aldı** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenleri** *(Ne aldı?)* اَلصَّيْحَةُ **Bir çığlık** صَاحَ بِهِمْ Onlara çığlığı kopardı *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(a.s.)* فَاَصْبَحُوا **Ve oluverdiler** *(Nerede?)* فِي دِيَارِهِمْ **Yurtlarında** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Dizleri üzerine çöküvermiş** بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ Yani dizleri üzere çökmüş bir vaziyette kalıverdiler *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde

95. كَاَنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ كَأَنَّهُمْ لَمْ يَغْنَوْا **Sanki ikamet etmemişlerdi** 'كَأَنْ' 'كَأَنْ' nin tahfiflenmiş halidir. Yani 'كَأَنَّهُمْ' dür- يُقِيمُوا Yani oturmamışlardı *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اَلَا **Şunu bilin ki** بُعْدًا (Allah'ın rahmetinden) **Uzak olsun** *(Kim?)* لِمَدْيَنَ **Medyen halkı** *(Ne gibi?)* كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ **Semud'un uzak olduğu gibi**

96. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Muhakkak ki biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizle** *(Daha ne ile?)* وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ **Ve apaçık bir hüccetle** بُرْهَانٍ ظَاهِرٍ Aşikâr ve apaçık bir delille *(Kime?)*

97. اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَلَائِهِ **Ve ileri gelen erkânına** فَاتَّبَعُوا **Onlar tabi oldular** *(Neye?)* اَمْرَ فِرْعَوْنَ **Firavun'un emrine** وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ **Hâlbuki Firavun'un yaptığı değildi** *(Ne değildi?)* بِرَشِيدٍ **Doğru** سَدِيدٍ İsabetli

﴿يَقْدُمُ﴾ يَتَقَدَّمُ ﴿قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ فَيَتَّبِعُونَهُ كَمَا اتَّبَعُوهُ فِي الدُّنْيَا ﴿فَاَوْرَدَهُمُ﴾ أَدْخَلَهُمْ
﴿النَّارَ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿٩٨﴾﴾ هِيَ ﴿وَاُتْبِعُوا فِي هٰذِهٖ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾
لَعْنَةً ﴿بِئْسَ الرِّفْدُ﴾ اَلْعَوْنُ ﴿الْمَرْفُودُ ﴿٩٩﴾﴾ رِفْدُهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مِنْ
اَنْبَآءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿مِنْهَا﴾ أَيِ الْقُرٰى ﴿قَآئِمٌ﴾ هَلَكَ أَهْلُهُ دُونَهُ ﴿وَ﴾ مِنْهَا
﴿حَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾﴾ هَلَكَ بِأَهْلِهِ فَلَا أَثَرَ لَهُ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾
بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿فَمَا اَغْنَتْ﴾ دَفَعَتْ ﴿عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ
الَّتِي يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ لَمَّا جَآءَ اَمْرُ رَبِّكَ﴾
عَذَابُهُ ﴿وَمَا زَادُوهُمْ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا ﴿غَيْرَ تَتْبِيبٍ ﴿١٠١﴾﴾ تَخْسِيرٍ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ ذٰلِكَ
الْأَخْذِ ﴿اَخْذُ رَبِّكَ اِذَآ اَخَذَ الْقُرٰى﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ بِالذُّنُوبِ أَيْ فَلَا يُغْنِي
عَنْهُمْ مِنْ أَخْذِهِ شَيْءٌ ﴿اِنَّ اَخْذَهُ اَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾﴾ رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى
الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ص: (إِنَّ اللّٰهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ حَتّٰى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ) ثُمَّ قَرَأَ
رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ (وَكَذٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ) اَلْآيَةَ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنَ الْقَصَصِ ﴿لَاٰيَةً﴾
لَعِبْرَةً ﴿لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ذٰلِكَ﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ﴾ فِيهِ ﴿النَّاسُ
وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾﴾ يَشْهَدُهُ جَمِيعُ الْخَلَائِقِ ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُٓ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾﴾
لِوَقْتٍ مَعْلُومٍ عِنْدَ اللّٰهِ ﴿يَوْمَ يَاْتِ﴾ ذٰلِكَ الْيَوْمُ ﴿لَا تَكَلَّمُ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ ﴿نَفْسٌ
اِلَّا بِاِذْنِهٖ﴾ تَعَالٰى ﴿فَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْخَلْقِ ﴿شَقِيٌّ وَ﴾ مِنْهُمْ ﴿سَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾﴾ كُتِبَ كُلٌّ فِي
الْأَزَلِ ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ شَقُوا﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالٰى ﴿فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ﴾ صَوْتٌ شَدِيدٌ
﴿وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾﴾ صَوْتٌ ضَعِيفٌ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ﴾ أَيْ مُدَّةَ
دَوَامِهِمَا فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَّا﴾ غَيْرَ ﴿مَا شَآءَ رَبُّكَ﴾ مِنَ الزِّيَادَةِ عَلٰى مُدَّتِهِمَا مِمَّا لَا مُنْتَهٰى لَهُ
وَالْمَعْنٰى خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾﴾ ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا﴾ بِفَتْحِ
السِّينِ وَضَمِّهَا [سُعِدُوا] ﴿فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا﴾ غَيْرَ
﴿مَا شَآءَ رَبُّكَ﴾ كَمَا تَقَدَّمَ وَدَلَّ عَلَيْهِ فِيهِمْ قَوْلُهُ ﴿عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾﴾ مَقْطُوعٍ وَمَا تَقَدَّمَ
مِنَ التَّأْوِيلِ هُوَ الَّذِي ظَهَرَ وَهُوَ خَالٍ مِنَ التَّكَلُّفِ وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

98. Kıyamet gününde kavminin önüne düşecek geçecek, onlar da dünyada olduğu gibi ona uyacaklar **ve onları ateşe götürecek** sokacak**tır. Gelinen varış** yeri **ne kötü yerdir** orası**!**

99. **Onlar burada** dünyada **da, kıyamet gününde de lânete uğratıldılar. Yapılan yardım ne kötüdür!** Onlara yapılan bu yardım.

100. **İşte bu**[1] zikredilen, **memleketlerin haberlerindendir. Biz onu sana anlatıyoruz;** Ey Muhammed! **Onlardan** o memleketlerden halkı helak olup **kendisi ayakta kalan da vardır,** halkıyla beraber helak olup hiçbir eseri kalmamış, orakla **biçilmiş** ekin gibi **olan da vardır.**

101. **Biz onlara** günahsız yere helak ederek **zulmetmedik; fakat, onlar** şirk koşmak suretiyle **kendilerine zulmettiler. Rabbinin** azap **emri geldiğinde, Allah'ın dışında** ondan başka **taptıkları** kulluk ettikleri **ilahları, kendilerinden hiçbir şeyi**[2] **savamadı** def edemedi **ve onlara,** kendilerine ibadet etmiş olmaları sebebiyle **zarardan başka bir şey de sağlayamadılar.**

102. **Ve işte Rabbinin yakalaması böyledir** bu yakalama gibidir, **memleketleri** halkı kastediliyor günah işlemek suretiyle **zalim oldukları halde yakaladığı zaman.** Yani yakalamasından onları hiçbir şey kurtaramaz. **Şüphe yok ki O'nun yakalaması pek acıklıdır, pek şiddetlidir.** Şeyhayn Ebu Musa el-Eş'ari'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Allah Rasûlü (s.a.v.) buyurdular ki: 'Allah zalime süre verir ama onu yakaladığında onu hiçbir şey kurtaramaz.' Sonra da Allah Rasûlü bu ayeti okudu.

103. **İşte bunda** zikredilen kıssalarda, **ahiret azabından korkanlar için elbette bir ayet** ibret **vardır. O gün** yani kıyamet günü orada **bütün insanların bir araya toplanacağı bir gündür ve o gün şahit olunacak** bütün mahlûkatın tanık olacağı **bir gündür.**

104. **Biz onu sadece sayılı** Allah katında malum **bir süreye kadar geciktiriyoruz.**

105. O gün **geldiği gün O'nun** Teâlâ **izni olmadan hiç kimse konuşamaz.**[3] **Onlardan** mahlukattan **bedbaht da vardır, mutlu da.** Hepsi ezelde yazılmıştır.

106. Allah Teâlâ'nın ilminde **bedbaht olanlar ateştedirler. Onlar için orada feci bir soluyuş** şiddetli ses **ve hıçkırık** zayıf ses **vardır.**

107. **Gökler ve yer durdukça** dünyada var oldukça **o ateşte ebedî kalacaklardır. Rabbinin dilediği** gökler ve yerin süresi üzerine sonsuz bir ilave yapması **hariç,** başka. Burada mana "Orada ebedi kalacaklardır" şeklindedir. **Çünkü Rabbin, istediğini yapandır.**

108. **Mutlu**[4] **olanlara gelince, onlar da cennettedirler. Rabbinin dilediği hariç, gökler ve yer durdukça onlar da orada ebedî kalacaklardır.**

---

[1] ذَلِكَ mübteda olup haberi مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرَى terkibidir.
[2] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[3] لَا تَكَلَّمُ fiilinin aslında bulunan iki te harfinden biri hazfedilmiştir.
[4] سعد fiili sin harfinin fethası ve zammesiyle (malum ve meçhul) olarak okunur.

Manası bir önceki ayette olduğu gibidir. Mutlu kişiler hakkında cennetin ebedi olacağına şu sözü delalet etmektedir. **Bitmez, tükenmez** kesilmez **bir lütuf olarak.**[1]

KELİME ANLAMI

98. يَقْدُمُ **Önüne düşecek** يَتَقَدَّمُ Başında olacak *(Kimin?)* قَوْمَهُ **Kavminin** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** فَيَتَّبِعُونَهُ Ve Ona tabi olacaklar *(Ne gibi?)* كَمَا اتَّبَعُوهُ فِي الدُّنْيَا Tıpkı dünyada tabi oldukları gibi فَاَوْرَدَهُمُ **Ve onları götürecektir** أَدْخَلَهُمْ Onları sokacaktır *(Nereye?)* النَّارَ **Ateşe** وَبِئْسَ الْوِرْدُ **Ne kötü yerdir** *(Öyle yer ki)* الْمَوْرُودُ **Varılacak olan** هِيَ O ateş

99. وَاُتْبِعُوا **Uğratıldılar** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ **Burada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada *(Neye?)* لَعْنَةً **Lanete** وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde de** *(Neye uğratıldılar?)* لَعْنَةً Lanete بِئْسَ الرِّفْدُ **Ne kötü destektir** اَلْعَوْنُ Yani yardımdır *(Öyle destek ki)* الْمَرْفُودُ **Yapılan destek** رِفْدُهُمْ Onlara yapılan destek

100. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılan مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ İsmi işaret mübtedadır haberi ise şudur *(Nedendir?)* مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى **Medeniyetlerin haberlerindendir** نَقُصُّهُ **Onu anlatıyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* مِنْهَا **Onlardan vardır** أَيِ الْقُرٰى Yani o karyelerden *(Ne vardır?)* قَائِمٌ **Yerinde duran** هَلَكَ أَهْلُهُ Halkı helak olmuş دُونَهُ O karye(nin kalıntıları) ise baki وَمِنْهَا **Ve** yine onlardan vardır حَصِيدٌ **Biçilmiş (yok olmuş) olan** هَلَكَ بِأَهْلِهِ Halkıyla birlikte helak olmuş فَلَا أَثَرَ لَهُ Ve hiçbir kalıntısı kalmamış *(Ne gibi?)* كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ Biçilmiş ekin gibi *(Ne ile?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlar ile

101. وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ **Biz onlara zulmetmedik** *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ Onları suçsuz yere helak etmekle وَلٰكِنْ ظَلَمُوا **Fakat onlar zulmettiler** اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالشِّرْكِ Şirk koşmakla فَمَا اَغْنَتْ **Gidermedi** دَفَعَتْ Alıkoymadı *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Kim?)* اٰلِهَتُهُمُ **Onların ilahları** الَّتِي يَدْعُونَ **Dua ettikleri ilahları** يَعْبُدُونَ Taptıkları ilahları *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'ın dışında *(Neyi gidermedi?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** ('min' zaittir)

[1] Geride yapılan tevil, (ayetle ilgili yapılan teviller içinden) zahir olanıdır. Ve zorlamadan da uzaktır. Allah ne kastettiğini en iyi bilendir.

لَمَّا جَاءَ **Geldiği vakit** *(Ne?)* أَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emri** عَذَابُهُ Azabı وَمَا زَادُوهُمْ **Ve o ilahlar onlara artırmadı** *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا Onlara tapmaları sebebiyle *(Neden başkasını artırmadı?)* غَيْرَ تَتْبِيبٍ **Zarardan başkasını** تَخْسِيرٍ Hüsrandan başkasını

102. وَكَذَٰلِكَ **İşte böyledir** مِثْلَ ذَٰلِكَ الْأَخْذِ Yani bu yakalayış gibidir *(Ne?)* أَخْذُ رَبِّكَ **Rabbinin yakalaması** إِذَا أَخَذَ الْقُرَى **Medeniyetleri yakaladığı zaman** أُرِيدَ أَهْلُهَا Onların ehli kastedildi *(Ne oldukları halde?)* وَهِيَ ظَالِمَةٌ **Onlar zalim oldukları halde** *(Ne sebebiyle?)* بِالذُّنُوبِ Günahları sebebiyle أَيْ فَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ Yani onları alıkoyamaz *(Neden?)* مِنْ أَخْذِهِ O Allah'ın yakalayışından *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey إِنَّ أَخْذَهُ **Çünkü O'nun yakalayışı** *(Nedir?)* أَلِيمٌ **Ziyade elimdir** شَدِيدٌ **Ve çok şiddetlidir** رَوَى الشَّيْخَانِ İki şeyh (Buhari ve Müslim) aktardı *(Kimden?)* عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ Ebu Musa el-Eşari'den قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ Allah resulünün (s.a.v.) şöyle buyurduğunu söyledi: إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي Muhakkak ki Allah müsaade eder *(Kime?)* لِلظَّالِمِ Zalime حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ Ta ki onu yakalayınca لَمْ يُفْلِتْهُ Zalimi O'ndan (hiç kimse) kurtaramaz ثُمَّ قَرَأَ Sonra okudu *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ ﷺ Resülullah (s.a.v.) *(Neyi?)* «وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ) الْآيَةَ» 'Rabbinin yakalayışı işte böyledir ...' ayetini

103. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ مِنَ الْقَصَصِ Anlatılan kıssalarda *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ayet** لَعِبْرَةً Bir ibret *(Kim için?)* لِمَنْ خَافَ **Korkan kişi için** *(Neden?)* عَذَابَ الْآخِرَةِ **Ahiret azabından** ذَٰلِكَ **İşte bu** أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet günü *(Nedir?)* يَوْمٌ **Öyle bir gündür ki** لَهُ مَجْمُوعٌ **O gün için toplanacaktır** فِيهِ Yani o günde *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** وَذَٰلِكَ **Ve işte bu** *(Nedir?)* يَوْمٌ **Öyle bir gündür ki** مَشْهُودٌ **Şahit olunacaktır** يَشْهَدُهُ Ona tanık olacak *(Kim?)* جَمِيعُ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın tamamı

104. وَمَا نُؤَخِّرُهُ **Biz onu (kıyamet gününü) ertelemiyoruz** إِلَّا لِأَجَلٍ مَعْدُودٍ **Ancak belirli bir müddete kadar erteliyoruz** لِوَقْتٍ مَعْلُومٍ Belirlenmiş bir vakte kadar *(Kimin katında belirlenmiş?)* عِنْدَ اللهِ Allah (c.c.) katında

105. يَوْمَ يَأْتِ **Geldiği gün** *(Ne?)* ذَٰلِكَ الْيَوْمُ O gün لَا تَكَلَّمُ **Konuşamaz** فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ Burada iki 'ta'dan birisi hazfedilmiştir *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** إِلَّا بِإِذْنِهِ

Ancak Allah'ın izniyle (konuşabilir) تَعَالٰى Yüce olan فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** أَيِ الْخَلْقِ Yani mahlûkattan *(Kim?)* شَقِيٌّ **Bedbaht olan** وَمِنْهُمْ **Ve** onlardan vardır *(Kim?)* سَعِيدٌ **Mutlu olan** كُلٌّ كُتِبَ Bunların tamamı yazılmıştır فِي الْأَزَلِ Ezelde

106. فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا **Bedbaht olanlara gelince** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ تَعَالٰى Allah'u teala'nın ilminde *(Neredelerdir?)* فَفِي النَّارِ **Ateştedirler** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O ateşte** *(Ne vardır?)* زَفِيرٌ **Feci bir soluyuş** صَوْتٌ شَدِيدٌ Şiddetli bir ses *(Daha ne vardır?)* وَشَهِيقٌ **Hıçkırık** صَوْتٌ ضَعِيفٌ Yani hafif bir ses *(Ne oldukları halde?)*

107. خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O ateşte** *(Ne müddetçe?)* مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ **Gökler ve yerler var oldukça** أَيْ مُدَّةَ دَوَامِهِمَا Yani yer ve gök var olduğu müddetçe *(Nerde?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada إِلَّا غَيْرَ مَا شَاءَ رَبُّكَ **Ancak rabbinin dilediği hariç** (Bu dilediği de)مِنَ الزِّيَادَةِ عَلٰى مُدَّتِهِمَا Yer ve göğün müddetine ilave etmesidir. *(Neyi?)* مِمَّا لَا مُنْتَهٰى لَهُ Sonsuz bir zamanı وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* خَالِدِينَ Kalıcı oldukları halde *(Nerede?)* فِيهَا O ateşte *(Nasıl?)* أَبَدًا Ebedi olarak إِنَّ رَبَّكَ **Çünkü senin rabbin** *(Nedir?)* فَعَّالٌ **Yapandır** *(Neyi?)* لِمَا يُرِيدُ **Dilediğini**

108. وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا **Mutlu olanlara gelince** *(Ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا Sin'in fethası ve zammesiyle okunmuştur *(Neredelerdir?)* فَفِي الْجَنَّةِ **Cennettedirler** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennette** *(Ne müddetçe?)* مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ **Gökler ve yer var oldukça** إِلَّا غَيْرَ مَا شَاءَ رَبُّكَ **Ancak rabbinin dilediği müddet hariçtir** *(Bu ayetin tefsiri ne gibidir?)* كَمَا تَقَدَّمَ Gerideki ayette olduğu gibidir وَدَلَّ عَلَيْهِ Buna (bu tefsire) delalet eder *(Kimler hakkındaki tefsire?)* فِيهِمْ Onlar (mutlu olanlar) hakkındaki (ebedi kalacaklarına) *(Ne delalet eder?)* قَوْلُهُ Allah'ın (c.c.) şu sözü عَطَاءً **Bahşiş olarak** *(Öyle bahşiş ki)* غَيْرَ مَجْذُوذٍ **Bitmeyen** مَقْطُوعٍ Kesintisiz وَمَا تَقَدَّمَ مِنَ التَّأْوِيلِ Yukarıda geçen tevil *(Nedir?)* هُوَ الَّذِي ظَهَرَ Zahiren anlaşılan odur وَهُوَ Ve bu tevil خَالٍ مِنَ التَّكَلُّفِ Zorlamadan uzaktır وَاللّٰهُ أَعْلَمُ Allah (c.c.) en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini

﴿فَلَا تَكُ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِمَّا يَعْبُدُ هٰٓؤُلَآءِ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ إِنَّا نُعَذِّبُهُمْ كَمَا عَذَّبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُهُمْ﴾ أَيْ كَعِبَادَتِهِمْ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ وَقَدْ عَذَّبْنَاهُمْ ﴿وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ﴾ مِثْلَهُمْ ﴿نَصِيبَهُمْ﴾ حَظَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ ﴿غَيْرَ مَنْقُوصٍ (١٠٩)﴾ أَيْ تَامًّا ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ اَلتَّوْرَاةَ ﴿فَاخْتُلِفَ فِيهِ﴾ بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ كَالْقُرْآنِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ لِلْخَلَائِقِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴿وَاِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ (١١٠)﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿وَاِنْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [وَإِنَّ] ﴿كُلًّا﴾ أَيْ كُلَّ الْخَلَائِقِ ﴿لَمَا﴾ مَا زَائِدَةٌ وَاللَّامُ مُوَطِّئَةٌ لِقَسَمٍ مُقَدَّرٍ أَوْ فَارِقَةٌ وفي قِرَاءَةٍ بتشديد [لَمَّا] بِمَعْنَى إِلَّا فَإِنْ نَافِيَةٌ ﴿لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْ﴾ أَيْ جَزَاءَهَا ﴿اِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (١١١)﴾ عَالِمٌ بِبَوَاطِنِهِ كَظَوَاهِرِهِ ﴿فَاسْتَقِمْ﴾ عَلَى الْعَمَلِ بِأَمْرِ رَبِّكَ وَالدُّعَاءِ إِلَيْهِ ﴿كَمَآ اُمِرْتَ﴾ ﴿وَ﴾ لْيَسْتَقِمْ ﴿مَنْ تَابَ﴾ آمَنَ ﴿مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا﴾ تَجَاوَزُوا حُدُودَ اللهِ ﴿اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (١١٢)﴾ فَيُجَازِيكُمْ ﴿وَلَا تَرْكَنُوا﴾ تَمِيلُوا ﴿اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِمَوَدَّةٍ أَوْ مُدَاهَنَةٍ أَوْ رِضَا بِأَعْمَالِهِمْ ﴿فَتَمَسَّكُمُ﴾ تُصِيبَكُمُ ﴿النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَوْلِيَآءَ﴾ يَحْفَظُونَكُمْ مِنْهُ ﴿ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ (١١٣)﴾ تُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ﴾ اَلْغَدَاةَ وَالْعَشِيَّ أَيْ: اَلصُّبْحَ وَالظُّهْرَ وَالْعَصْرَ ﴿وَزُلَفًا﴾ جَمْعُ زُلْفَةٍ أَيْ طَائِفَةً ﴿مِنَ الَّيْلِ﴾ اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ﴿اِنَّ الْحَسَنَاتِ﴾ كَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ﴿يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ اَلذُّنُوبَ الصَّغَائِرَ نَزَلَتْ فِيمَنْ قَبَّلَ أَجْنَبِيَّةً فَأَخْبَرَهُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اَلِي هٰذَا؟ فَقَالَ: (لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ) رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ (١١٤)﴾ عِظَةً لِلْمُتَّعِظِينَ ﴿وَاصْبِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ عَلَى أَذَى قَوْمِكَ أَوْ عَلَى الصَّلَاةِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ (١١٥)﴾ بِالصَّبْرِ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿كَانَ مِنَ الْقُرُونِ﴾ اَلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوا بَقِيَّةٍ﴾ أَصْحَابُ دِينٍ وَفَضْلٍ ﴿يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ﴾ اَلْمُرَادُ بِهِ النَّفْيُ أَيْ مَا كَانَ فِيهِمْ ذٰلِكَ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ﴾ نَهَوْا فَنَجَوْا وَمِنْ لِلْبَيَانِ ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِالْفَسَادِ وَتَرْكِ النَّهْيِ ﴿مَا اُتْرِفُوا﴾ نُعِّمُوا ﴿فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ (١١٦)﴾ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ﴾ مِنْهُ لَهَا ﴿وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ (١١٧)﴾ مُؤْمِنُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

109. O halde Ya Muhammed! **Bunların tapmakta oldukları şeylerden** putlardan yani onlara tapanları öncekilerini cezalandırdığımız gibi cezalandıracağımızdan **şüphe** şek **içinde olma.** Bu peygamberimiz(s.a.v.) için bir tesellidir. **Çünkü onlar ancak daha önce babalarının taptığı gibi tapıyor** ibadet ediyor**lar.** Nitekim biz onları cezalandırdık. **Biz onlara** tıpkı bunlar gibi **nasiplerini** azaptan paylarını **mutlaka eksiksiz** tam **olarak vereceğiz.**

110. And olsun ki, biz Musa'ya Kitab'ı Tevrat'ı **verdik; fakat onda** Kuran'da olduğu gibi kabul etmek ve yalanlamak suretiyle **ihtilaf edildi. Eğer Rabbinden** mahlukatın hesap ve cezasını kıyamet gününe kadar tehir edeceğine dair **bir söz geçmemiş olsaydı, elbette** daha dünyada ihtilaf ettikleri konuda **aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onlar** Kuran'ı yalanlayanlar **da Kuran hakkında derin** tereddüde düşüren **bir şüphe içindedirler.**

111. Ve, Rabbin şüphesiz[1] **hepsine** mahlukatın tamamına **amellerinin** karşılığını **tam olarak verecektir.**[2] **Çünkü Rabbin, onların yapmakta olduklarından haberdardır.** Amellerin dışı gibi içini de bilir.

112. Öyleyse sen, emrolunduğun gibi Rabbinin emriyle amel etme ve ona davet etme üzere **dosdoğru ol. Seninle beraber tövbe edenler de** dosdoğru olsun. **Aşırı gitmeyin,** Allah'ın belirlediği sınırları aşmayın. **Zira O, sizin yaptıklarınızı çok iyi görendir.** Ve size karşılığınızı verecektir.

113. Zulmedenlere sevgi, yağcılık ve yaptıklarına rıza göstermek suretiyle **yönelmeyin** meyletmeyin; **sonra size ateş dokunur,** isabet eder. **Sizin Allah'tan başka** onun dışında sizi ondan koruyacak **dostlarınız**[3] **yoktur. Sonra yardım göremezsiniz!** Azabından korunmazsınız.

114. Gündüzün iki ucunda, sabah ve akşam yani, sabah, öğle ve ikindi namazlarını **gecenin de ilk saatlerinde** bir bölümünde akşam ve yatsı **namaz**larını **kıl. Çünkü** beş vakit namaz gibi **iyilikler kötülükleri** küçük günahları **giderir.** Şeyhayn'ın rivayetine göre bu ayet, yabancı bir kadını öpen sonrada bunu Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) bildiren bir kişi hakkında inmiştir. O kişi: "Bu sadece bana mı indi?" diye sorunca Peygamberimiz: "Bütün ümmetim içindir" demiştir. **Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.** Vaaz dinleyenlere bir vaazdır.

---

[1] إِنْ kelimesi şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[2] لَمَّا kelimesindeki mim harfi zait olup lam harfi mukadder bir kasem için (basamak teşkil eden) lam-ı muvattıa veya (hafifletilmiş inne'nin haberine gelen) lam-ı farıka'dır.

[3] مِنْ أَوْلِيَاءَ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

115. Ey Muhammed! Kavminin eziyetine veya namaza **sabret, çünkü Allah** itaat üzere sabretmek suretiyle **güzel iş yapanların mükâfatını zayi etmez.**

116. Sizden önceki asırlarda önceki ümmetlerde **yeryüzünde bozgunculuktan alıkoyacak** din ve fazilet sahibi **hayırlı kimseler bulunsaydı** ya![1] Bundan kastedilen olumsuzluktur. Yani, onlar içinde böyle kimseler olmadı. **Fakat**[2] **onlardan, kurtuluşa erdirdiğimiz**[3] **az bir kısmı müstesnadır.** Onlar alıkoydular ve kurtuldular. Bozgunculuk ve alıkoymayı terk etmek suretiyle **zulmedenler ise, kendilerine verilen refahın** nimetin **peşine düştüler. Ve günahkâr oldular.**

117. Halkı ıslah edici mümin **iken Rabbin,** kendi tarafından onlara bir **haksızlıkla memleketleri helak etmez. Halkı iyi olduğu halde Rabbin, haksızlıkla memleketleri helak etmez.**

KELİME ANLAMI

109. فَلَا تَكُ **O halde olma** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed(s.a.v.) فِي مِرْيَةٍ **Şüphede** شَكٍّ Kuşkuda *(Neden?)* مِمَّا يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ **Bunların taptıkları şeylerden** *(Neden taptıkları?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan إِنَّا نُعَذِّبُهُمْ Çünkü biz onları azaba uğratacağız *(Ne gibi?)* كَمَا عَذَّبْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan öncekileri azaba uğrattığımız gibi وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* تَسْلِيَةٌ Tesellidir *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygambere(s.a.v.) مَا يَعْبُدُونَ **Onlar tapmıyorlar** إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ اٰبَاؤُهُمْ **Ancak atalarının taptıkları gibi tapıyorlar** أَيْ كَعِبَادَتِهِمْ Yani onları tapması gibi مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَقَدْ عَذَّبْنَاهُمْ Elbette biz onları cezalandırdık وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ **Ve kesinlikle biz onlara vereceğiz** *(Ne gibi?)* مِثْلَهُمْ Ataları gibi *(Neyi?)* نَصِيبَهُمْ **Paylarını** حَظَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan hisselerini *(Nasıl?)* غَيْرَ مَنْقُوصٍ **Eksiksiz** أَيْ تَامًّا Yani tam olarak

110. وَلَقَدْ اٰتَيْنَا **Muhakkak ki biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi verdik?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَاخْتُلِفَ فِيهِ **O'nda ihtilaf edildi** *(Ne ile?)* بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ İnanmak ve yalanlamakla *(Ne gibi?)* كَالْقُرْاٰنِ Kuran gibi وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Şayet bir söz olmasaydı** *(Öyle söz ki)* سَبَقَتْ **Önceden geçmiş** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne ile ilgili söz?)* بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesap ve ceza gününün

---

[1] فَلَوْلَا كَانَ terkibindeki لَوْلَا kelimesi هَلَّا anlamında (azarlama ifade eden tevbih harfi)dir.

[2] إِلَّا قَلِيلًا terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

[3] مِمَّنْ أَنْجَيْنَا terkibindeki مِنْ harf-i ceri beyan içindir.

ertelenmesiyle *(Kim için hesap ve ceza günü?)* لِلْخَلَائِقِ Mahlûkat için *(Ne zamana kadar ertelenmesi?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ **Kesinlikle aralarında hüküm verilirdi** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne hakkında?)* فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ Kendisinde ihtilaf ettikleri şey hakkında وَإِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ Yani O'nu yalanlayanlar *(Nedir?)* لَفِي شَكٍّ مِنْهُ **Ondan şüphe içerisindedir** *(Öyle şüphe ki)* مُرِيبٍ **Kuşkuya düşüren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ Şüpheye götüren

111. وَإِنْ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ كُلًّا **Andolsun ki tamamı** ('İn' şeddesiz ve şeddeli okunur) أَيْ كُلَّ الْخَلَائِقِ Yani mahlûkatın tamamı لَمَا مَا زَائِدَةٌ 'Ma' zaittir وَاللَّامُ مُوَطِّئَةٌ 'Lam' göstergesidir *(Neyin?)* لِقَسَمٍ مُقَدَّرٍ Mukadder kasemin أَوْ فَارِقَةٌ Ya da 'lam' lam-ı farikadır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِتَشْدِيدِ لَمَّا 'lemmâ' nın şeddesiyle okunmuştur بِمَعْنَى إِلَّا 'İlla' manasındadır فَإِنْ O halde 'in' *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Olumsuzluk bildiren 'in'dir لَيُوَفِّيَنَّهُمْ **Kesinlikle onlara tam olarak verecektir** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** أَيْ جَزَاءَهَا Yani yaptıklarının karşılığını إِنَّهُ **Çünkü O** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarını** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Ziyade bilicidir** عَالِمٌ بِبَوَاطِنِهِ Yaptıklarının içini bilendir *(Ne gibi?)* كَظَوَاهِرِهِ Dışını bildiği gibi

112. فَاسْتَقِمْ **O halde dosdoğru ol** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَمَلِ بِأَمْرِ رَبِّكَ Rabbinin emriyle amel etme üzerine *(Daha ne üzerine?)* وَالدُّعَاءِ إِلَيْهِ Ve O Allah'a davet etme üzerine *(Ne gibi?)* كَمَا أُمِرْتَ **Emredildiğin gibi** وَلْيَسْتَقِمْ **Ve** dosdoğru olsun *(Kim?)* مَنْ تَابَ **Tövbe eden** آمَنَ İman eden *(Kimle birlikte?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** وَلَا تَطْغَوْا **Haddi aşmayın** تَجَاوَزُوا حُدُودَ اللهِ Allah'ın (c.c.) sınırlarını aşmayın إِنَّهُ **Çünkü O** بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görendir** فَيُجَازِيكُمْ Ki size yaptıklarınızın karşılığını verecektir

113. وَلَا تَرْكَنُوا **Yönelmeyin** تَمِيلُوا Meyletmeyin *(Kime?)* إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim kimselere** *(Ne ile?)* بِمَوَدَّةٍ Dostlukla أَوْ مُدَاهَنَةٍ Ya da iki yüzlülükle أَوْ رِضًا بِأَعْمَالِهِمْ Ya da yaptıklarını hoş görerek فَتَمَسَّكُمُ **Yoksa sizi yakalar** تُصِيبَكُمُ Size isabet eder *(Ne?)* النَّارُ **Ateş** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Neden öte?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan öte** أَيْ غَيْرِهِ Yanı Allah'tan başka *(Ne yoktur?)* مِنْ -زَائِدَةٌ- أَوْلِيَاءَ **Dostlar** ('min' zaittir) *(Öyle dostlar ki)* يَحْفَظُونَكُمْ مِنْهُ Sizi O'ndan koruyacak ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ

Sonra yardım da görmezsiniz تُمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabından korunmazsınız

114. وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ **Namazı kıl** *(Ne zamanda?)* طَرَفَيِ النَّهَارِ **Gündüzün iki tarafında** اَلْغَدَاةَ وَالْعَشِيِّ Sabah ve akşam اَيْ: اَلصُّبْحَ وَالظُّهْرَ وَالْعَصْرَ Yani sabah, öğle ve ikindide وَزُلَفًا **Ve bir tarafında** جَمْعُ زُلْفَةٍ 'Zülfe' kelimesinin cemisidir اَيْ طَائِفَةً Yani bir bölümünde *(Neyin bir tarafında?)* مِنَ الَّيْلِ **Gecenin** اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ Yani akşam ve yatsı اِنَّ الْحَسَنَاتِ **Muhakkak ki iyi ameller** *(Ne gibi?)* كَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ Beş vakit namaz gibi *(Nedir?)* يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ **Günahları giderirler** اَلذُّنُوبَ الصَّغَائِرَ Ufak günahları نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kişi hakkında ki قَبَّلَ Öptü *(Kimi?)* أَجْنَبِيَّةً Yabancı bir kadını فَأَخْبَرَهُ النَّبِيَّ ﷺ Ve bunu Peygambere *(s.a.v.)* haber verdi فَقَالَ اَلِي هٰذَا Sonra bu yalnız bana mı aittir? dedi فَقَالَ Ve Peygamber *(s.a.v.)* buyurdu ki لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ Ümmetimin tamamına aittir رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bu hadisi iki şeyh (Buhari ve Müslim) rivayet etmiştir ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* ذِكْرٰى **Bir hatırlatmadır** *(Kim için?)* لِلذَّاكِرِينَ **İdraki olanlar için** عِظَةٌ Bir öğüttür *(Kim için?)* لِلْمُتَّعِظِينَ Öğüt almak isteyenler için

115. وَاصْبِرْ **Sabret** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(s.a.v.)* *(Neye?)* عَلٰى أَذٰى قَوْمِكَ Kavminin eziyetine أَوْ عَلَى الصَّلَاةِ Veya namaza sabret فَاِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **İyi amel işleyenlerin mükâfatını** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ عَلَى الطَّاعَةِ İtaate sabretmekle

116. فَلَوْلَا فَهَلَّا كَانَ **Olmalı değil miydi?** ('Levla' 'Hellâ' manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Kuşaklardan** اَلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden *(Kimden önceki kuşaklar?)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önceki** *(Kimler olmalıydı?)* اُولُوا بَقِيَّةٍ **Fazilet sahibi kişiler** أَصْحَابُ دِينٍ وَفَضْلٍ Din ve fazilet ehli kimseler *(Ne olmalı?)* يَنْهَوْنَ **Alıkoyar olmalı** *(Neden?)* عَنِ الْفَسَادِ **Fesattan** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** اَلْمُرَادُ بِهِ Bu cümleden maksat *(Nedir?)* اَلنَّفْيُ Olumsuzluktur اَيْ مَا كَانَ فِيهِمْ ذٰلِكَ Yani onlar arasında böylesi yoktur اِلَّا لٰكِنَّ قَلِيلًا **Fakat azı** ('İlla' 'Lakinne' manasındadır) *(Kimden?)* مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ **Onlardan kurtardıklarımızdan** نَهَوْا فَنَجَوْا وَمِنْ لِلْبَيَانِ (Fesattan) alıkoydular ve kurtuldular ('Min' beyan içindir) وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا

Zulmedenler ise peşine düştüler *(Ne ile?)* بِالْفَسَادِ وَتَرْكِ النَّهْيِ Fesatla ve fesattan alıkoymayı bırakmakla *(Neyin peşine düştüler?)* مَا أُتْرِفُوا **Refah içinde bulundukları şeyin** نُعِّمُوا Rahat hayatı sürdürdükleri şeyin *(Nerede?)* فِيهِ **Kendisinde** وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* مُجْرِمِينَ **Günahkâr**

117. وَمَا كَانَ رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** لِيُهْلِكَ **Helak eder** *(Kimi?)* اَلْقُرٰى **Medeniyetleri** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ **Zulümle** *(Kimden?)* مِنْهُ Kendinden *(Kimlere?)* لَهَا Medeniyetlere *(Ne oldukları halde?)* وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ **O medeniyetlerin halkı iyi olduğu halde** مُؤْمِنُونَ Mümin oldukları halde

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ ﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾﴾ فِي الدِّينِ ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ أَرَادَ لَهُمُ الْخَيْرَ فَلَا يَخْتَلِفُونَ فِيهِ ﴿وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ الِاخْتِلَافِ لَهُ وَأَهْلَ الرَّحْمَةِ لَهَا ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ وَهِيَ ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ﴾ الْجِنِّ ﴿وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾﴾ ﴿وَكُلًّا﴾ نُصِبَ بِنَقُصُّ وَتَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ أَيْ كُلَّ مَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا﴾ بَدَلٌ مِنْ كُلًّا ﴿نُثَبِّتُ﴾ نُطَمْئِنُ ﴿بِهِ فُؤَادَكَ﴾ قَلْبَكَ ﴿وَجَاءَكَ فِي هَٰذِهِ﴾ الْأَنْبَاءِ أَوِ الْآيَاتِ ﴿الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكُفَّارِ ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾﴾ عَلَىٰ حَالَتِنَا تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَانْتَظِرُوا﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ ذَٰلِكَ ﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ فِيهِمَا ﴿وَإِلَيْهِ يَرْجِعُ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ يَعُودُ وَلِلْمَفْعُولِ [يُرْجَعُ] يُرَدُّ ﴿الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ فَيَنْتَقِمُ مِمَّنْ عَصَىٰ ﴿فَاعْبُدْهُ﴾ وَحْدَهُ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ ثِقْ بِهِ فَإِنَّهُ كَافِيكَ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾﴾ وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِوَقْتِهِمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْفَوْقَانِيَّةِ [تَعْمَلُونَ]

TÜRKÇE ANLAMI

118. Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet tek bir din ehli **yapardı. Ama onlar** dinde **ihtilaf etmeye devam edecekler.**

119. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri kendileri için hayır diledikleri **müstesnadır.** Onlar dinde ihtilaf etmezler. **Zaten Rabbin onları bunun için yarattı.** Yani, ihtilaf ehlini ihtilaf için, rahmet ehlini de rahmet için. **Ve Rabbinin sözü yerini buldu.** O da şudur: **"And olsun ki, cehennemi tamamen insanlar ve cinlerle dolduracağım"**

120. Peygamberlerin haberlerinden senin kalbini teskin tatmin **edeceğimiz**[1] kendisine ihtiyaç duyulan **her**[2] **haberi sana anlatıyoruz. Bunda** bu haber veya ayetlerde **sana gerçek, müminlere de bir öğüt ve bir uyarı gelmiştir.** Sadece müminler zikredilmiştir. Zira iman konusunda bunlardan faydalanan, kafirler değil onlardır.

121. İman etmeyenlere de ki: "Durumunuz haliniz **üzere amel edin! Zira biz de durumumuz** halimiz **üzere amel etmekteyiz!** Bu onlara bir tehdittir.

---

1 مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ terkibindeki مَا ismi mevsulü كُلًّا kelimesinden bedeldir.

2 كُلًّا kelimesi نَقُصُّ fiili ile nasb olmuştur. Kelimenin tenvini ise hazf edilen muzaf-ı ileyhin yerine gelmiştir.

122. İşinizin sonunu **bekleyin! Şüphesiz biz de** bunu **beklemekteyiz!**

123. Göklerin ve yerin gaybı gökte ve yerde bilinmeyenlerin ilmi **yalnız Allah'a aittir. Her iş O'na dönecektir.**[1] Ve kendisine asi olandan intikam alacaktır. **Öyle ise O'na kulluk et** onu birle **ve O'na dayan!** Ona güven, zira o sana yeter. **Rabbin onların yaptıklarından**[2] **gafil değildir.** Sadece onları (belirlenen) vakitlerine kadar geciktirmektedir.

KELİME ANLAMI

118. وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ **Şayet Rabbin dileseydi** لَجَعَلَ النَّاسَ **Elbet insanları yapardı** *(Ne yapardı?)* أُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir ümmet** أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ Bir dinin mensubu وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ **Ve onlar ihtilaf eder kimseler olmaktan geri durmayacaklardır** *(Ne hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda

119. إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ **Ancak Rabbinin rahmet ettiği hariç** أَرَادَ لَهُمُ الْخَيْرَ Yani kendileri için iyiliği murad ettiği hariç فَلَا يَخْتَلِفُونَ فِيهِ Onlar dinde ihtilafa düşmezler وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ **Bundan dolayı onları yarattı** أَيْ أَهْلَ الْاِخْتِلَافِ Yani ihtilaf ehlini yarattı *(Ne için?)* لَهُ İhtilaf için وَأَهْلَ الرَّحْمَةِ Ve rahmet ehlini yarattı *(Ne için?)* لَهَا Rahmet için وَتَمَّتْ **Ve yerini bulmuştur** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin sözü** وَهِيَ Bu söz de *(Nedir?)* لَأَمْلَأَنَّ **Kesinlikle dolduracağım** *(Nereye?)* جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنَّةِ **Cinlerden** *(Neyi?)* اَلْجِنِّ Cinlerden *(Daha?)* وَالنَّاسِ **İnsanlardan** أَجْمَعِينَ **Tamamını**

120. وَكُلًّا **Hepsini** نَصْبٌ Bu kelime nasbolmuştur *(Ne ile?)* بِنَقُصُّ 'Nekussu' fiiliyle وَتَنْوِينُهُ Tenvini ise عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafı ileyh'in yerine getirilmiştir أَيْ كُلَّ مَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ Yani ihtiyaç duyulan her şeyi نَقُصُّ **Anlatacağız** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ **Peygamberlerin haberlerinden** *(O hepinden bedel neyi anlatacağız?)* مَا بَدَلٌ مِنْ كُلًّا نُثَبِّتُ **Kuvvetlendireceğimizi** ('Ma' 'Küllen' den bedeldir) *(Ne ile kuvvetlendireceğimiz?)* نُطَمْئِنُ Tatmin edeceğimizi بِهِ **Kendisiyle** *(Neyi?)* فُؤَادَكَ **Yüreğini** قَلْبَكَ Kalbini وَجَاءَكَ **Ve sana gelmiştir** *(Ne hususta?)* فِي هٰذِهِ **Bu hususta** اَلْأَنْبَاءِ أَوِ الْآيَاتِ Peygamberlerin haberleri veya ayetler hakkında

---

[1] يَرْجِعُ fiili malum olarak döner manasında ve يُرْجَعُ meçhul olarak döndürülür manasında okunur.

[2] يَعْمَلُونَ kelimesi diğer bir kıraatte تَعْمَلُونَ şeklinde okunur.

(Ne gelmiştir?) اَلْحَقُّ **Doğru bilgi** *(Daha?)* وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى **Öğüt ve uyarı** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özellikle zikredilmiştir *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ Faydalandıkları için *(Ne ile?)* بِهَا Bu haberlerle *(Ne hususta?)* فِي الْإِيمَانِ İnanma hususunda بِخِلَافِ الْكُفَّارِ Kafirlerina aksine

121. وَقُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmeyenlere** *(Ne söyle?)* اِعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ **Elinizden geleni yapın** حَالَتِكُمْ Durumunuzun gereğince yapın اِنَّا عَامِلُونَ **Bizde yapacağız** عَلٰى حَالَتِنَا Durumumuz gereğince تَهْدِيدٌ لَهُمْ Bu onlara bir tehdittir

122. وَانْتَظِرُوا **Ve bekleyin** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ İşinizin sonunu اِنَّا **Muhakkak ki biz de** *(Neyiz?)* مُنْتَظِرُونَ **Bekleyicileriz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

123. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gaybı** أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ فِيهِمَا Yani o ikisi içinde gizli olan şeyin bilgisi وَإِلَيْهِ يَرْجِعُ **Ve O'na döner** *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil kalıbında يَعُودُ 'Döner' manasındadır وَلِلْمَفْعُولِ Meçhul fiil kalıbında يُرَدُّ 'Çevrilir' manasındadır *(Ne?)* الْأَمْرُ كُلُّهُ **İşin tamamı** فَيَنْتَقِمُ مِمَّنْ عَصٰى Ve asi olana haddini bildirir فَاعْبُدْهُ **O halde O'na kulluk yap** وَحْدَهُ Yalnız ona وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ **Ve O'na tevekkül et** ثِقْ بِهِ O'na güven فَإِنَّهُ كَافِيكَ Çünkü O sana yeter وَمَا رَبُّكَ **Senin rabbin olmadı** *(Ne olmadı?)* بِغَافِلٍ **Habersiz** *(Neden?)* عَمَّا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarından** وَإِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ Şöyle ki Allah (c.c.) onları sonraya bırakıyor *(Niçin?)* لِوَقْتِهِمْ (Belirlenmiş) vakitleri için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ 'Ye' yerine noktaları üste olan 'Te' ile okunmuştur

12
YUSUF SURESİ

سُورَةُ يُونُسَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ مِأَةٌ وَاحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

﴿الٓر﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ﴿١﴾﴾ الْمُظْهِرِ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿إِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ بِلُغَةِ الْعَرَبِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾﴾ تَفْقَهُونَ مَعَانِيَهُ ﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَآ اَوْحَيْنَآ﴾ بِإِيحَائِنَا ﴿اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْآنَ وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ وَإِنَّهُ ﴿كُنتَ مِن قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَبِيهِ﴾ يَعْقُوبَ ﴿يَآ اَبَتِ﴾ بِالْكَسْرِ دَلَالَةً عَلٰى أَلِفٍ مَحْذُوفَةٍ قُلِبَتْ عَنِ الْيَاءِ ﴿اِنِّي رَاَيْتُ﴾ فِي الْمَنَامِ ﴿اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾﴾ جُمِعَ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ لِلْوَصْفِ بِالسُّجُودِ الَّذِي هُوَ مِنْ صِفَاتِ الْعُقَلَاءِ

TÜRKÇE ANLAMI

12- Yusuf Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yüz on bir ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.**[1] **Bunlar,** bu ayetler **açıklayan** hakkı batıldan ayıran **Kitab'ın** Kur'an'ın **âyetleridir.**[2]
2. Ey ehli Mekke! **Biz onu, akledesiniz** manalarını anlayasınız **diye Arapça bir Kur'an olarak** Arap lügatiyle **indirdik.**
3. **Biz, sana bu Kur'an'ı, vahy etmekle**[3] **en güzel şekilde anlatıyoruz. Doğrusu sen,**[4] **bundan önce elbette bilmeyenlerden idin.**
4. Hatırla! **Bir zamanlar Yusuf, babasına** Ya'kub'a **demişti ki: "Babacığım!**[5] **Ben** rüyamda **on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederlerken**[6] **gördüm**[7]**.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ يُوسُفَ ﴿١٢﴾

12- Yusuf Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. *(Daha?)* وَاِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً Yüz on bir ayettir بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlarım)

1. الٓر **Elif, Lam, Râ** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu ayetleri ile. تِلْكَ **Bu** *(Ondan bedel)* هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir.** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın وَالْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Nedir?)* بِمَعْنٰى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle Kuran ki)* الْمُبِينِ **Gerçeği apaçık gösteren** اَلْمُظْهِرِ لِلْحَقِّ Hakkı ayıran *(Neden?)* مِنَ الْبَاطِلِ Batıldan.

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ manasındadır.
[3] بِمَا أَوْحَيْنَا terkibi بِإِيحَائِنَا şeklinde (mastar tevilinde)dir.
[4] وَاِنْ كُنْتَ terkibindeki اِنْ muhaffefe olup aslı وَاِنَّهُ dur.
[5] يَا أَبَتِ kelimesi hazfedilen mütekellim ya'sına delalet etsin diye kesre ile ve ya harfinden çevrilmiş olan hazfedilmiş elif'e delalet etsin diye de fetha ile okunur.
[6] سَاجِدِينَ kelimesi, akıllı insanların sıfatlarından olan secde ile vasıflandığı için nun ve ya ile çoğul yapılmıştır.
[7] İkinci رَأَيْتُ fiili te'kit içindir.

2. إِنَّا **Muhakkak ki biz** أَنْزَلْنَاهُ **O'nu indirdik** *(Ne olduğu halde?)* قُرْآنًا **Kuran** *(Öyle Kuran ki)* عَرَبِيًّا **Arapça** بِلُغَةِ الْعَرَبِ Arap lügati ile لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** تَفْقَهُونَ مَعَانِيَهُ **Manalarını anlarsınız.**

3. نَحْنُ **Biz** نَقُصُّ **Anlatıyoruz** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Nasıl?)* أَحْسَنَ الْقَصَصِ **En güzel anlatımla** *(Ne ile anlatıyoruz?)* بِمَا **O şeyle ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** بِإِيحَائِنَا Bizim vahyetmemiz ile *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Neyi anlatıyor ve vahyediyoruz?)* هٰذَا الْقُرْآنَ **Bu Kuran'ı** وَإِنْ **Muhakkak ki** مُخَفَّفَةٌ (İn İnne'den) tahfiflenmiştir. أَيْ وَإِنَّهُ Yani'İnnehü' demektir. كُنْتَ **Sen idin** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** *(Ne idin?)* لَمِنَ الْغَافِلِينَ **Gafil olanlardan.**

4. أُذْكُرْ Hatırla إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* يُوسُفُ **Yusuf** *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Kimdir O?)* يَعْقُوبَ Yakup'tur *(Ne dedi?)* يَا أَبَتِ **Ey Babacığım!** بِالْكَسْرِ (Ta harfi) Esre ile (okunur.) *(Ne olarak?)* دَلَالَةً عَلَى يَاءِ الْمَحْذُوفَةِ Hazfedilen izafet Ya'sına delalet olarak *(Daha ne ile okunur?)* وَالْفَتْحِ Fetha ile *(Ne olarak?)* دَلَالَةً عَلَى أَلِفٍ مَحْذُوفَةٍ Hazfedilen elife delalet olarak *(Öyle elif ki)* قُلِبَتْ عَنِ الْيَاءِ 'Ya'dan çevrildi *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** رَأَيْتُ **Gördüm** *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ Rüyada *(Ne gördüm?)* أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا **On bir yıldız** وَالشَّمْسَ **Güneş'i** وَالْقَمَرَ **Ay'ı** رَأَيْتُهُمْ **Onları gördüm** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir لِي **Bana** سَاجِدِينَ **Secde ediyorlardı** جُمِعَ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Bu kelime'Ya' ve'Nun' ile cemilenmiştir. *(Neden?)* لِلْوَصْفِ بِالسُّجُودِ Secde ile vasıflandığı için الَّذِي Öyle secde ki هُوَ O secde *(Nedir?)* مِنْ صِفَاتِ الْعُقَلَاءِ Akıllıların vasıflarındandır.

﴿قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلٰى اِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ يَحْتَالُونَ فِي هَلَاكِكَ حَسَدًا لِعِلْمِهِمْ بِتَأْوِيلِهَا مِنْ أَنَّهُمُ الْكَوَاكِبُ وَالشَّمْسُ أُمُّكَ وَالْقَمَرُ أَبُوكَ ﴿اِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾﴾ ظَاهِرُ الْعَدَاوَةِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا رَأَيْتَ ﴿يَجْتَبِيكَ﴾ يَخْتَارُكَ ﴿رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَعَلٰٓى اٰلِ يَعْقُوبَ﴾ أَوْلَادِهِ ﴿كَمَآ اَتَمَّهَا﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿عَلٰٓى اَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ اِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿لَقَدْ كَانَ فِي﴾ خَبَرِ ﴿يُوسُفَ وَاِخْوَتِهِ﴾ وَهُمْ أَحَدَ عَشَرَ ﴿اٰيَاتٌ﴾ عِبَرٌ ﴿لِلسَّٓائِلِينَ ﴿٧﴾﴾ عَنْ خَبَرِهِمْ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالُوا﴾ أَيْ بَعْضُ إِخْوَةِ يُوسُفَ لِبَعْضِهِمْ ﴿لَيُوسُفُ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَاَخُوهُ﴾ شَقِيقُهُ بِنْيَامِينُ ﴿اَحَبُّ﴾ خَبَرٌ ﴿اِلٰٓى اَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿اِنَّ اَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ﴾ خَطَأٍ ﴿مُبِينٍ ﴿٨﴾﴾ بَيِّنٍ بِإِيثَارِهِمَا عَلَيْنَا ﴿اُقْتُلُوا يُوسُفَ اَوِ اطْرَحُوهُ اَرْضًا﴾ أَيْ بِأَرْضٍ بَعِيدَةٍ ﴿يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اَبِيكُمْ﴾ بِأَنْ يُقْبِلَ عَلَيْكُمْ وَلَا يَلْتَفِتَ لِغَيْرِكُمْ ﴿وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ قَتْلِ يُوسُفَ أَوْ طَرْحِهِ ﴿قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾﴾ بِأَنْ تَتُوبُوا ﴿قَالَ قَٓائِلٌ مِنْهُمْ﴾ هُوَ يَهُوذَا ﴿لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَاَلْقُوهُ﴾ اِطْرَحُوهُ ﴿فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾ مُظْلِمِ الْبِئْرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَمْعِ ﴿يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ﴾ اَلْمُسَافِرِينَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾﴾ مَا أَرَدْتُمْ مِنَ التَّفْرِيقِ فَاكْتَفَوْا بِذٰلِكَ ﴿قَالُوا يَٓا اَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلٰى يُوسُفَ وَاِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾﴾ لَقَائِمُونَ بِمَصَالِحِهِ ﴿اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا﴾ إِلَى الصَّحْرَاءِ ﴿نَرْتَعْ وَنَلْعَبْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ فِيهِمَا [يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ] نَنْشَطْ وَنَتَّسِعْ ﴿وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿قَالَ اِنِّي لَيَحْزُنُنِيٓ اَنْ تَذْهَبُوا﴾ أَيْ ذَهَابُكُمْ ﴿بِهِ﴾ لِفِرَاقِهِ ﴿وَاَخَافُ اَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ﴾ اَلْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ وَكَانَتْ أَرْضُهُمْ كَثِيرَةَ الذِّئَابِ ﴿وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾﴾ مَشْغُولُونَ ﴿قَالُوا لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿اِنَّٓا اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ عَاجِزُونَ فَأَرْسَلَهُ مَعَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Dedi ki: "Yavrucuğum! Sakın rüyanı kardeşlerine anlatma; yoksa sana bir tuzak kurarlar!** Seni yok etmek için hile yaparlar. Zira onlar rüyanın; yıldızların kendileri, güneşin annen ve ayın baban olduğu şeklinde tevil edildiğini bilirler. **Çünkü şeytan insana apaçık bir düşmandır.** Düşmanlığı aşikardır.

6. **İşte böylece** tıpkı gördüğün gibi **Rabbin seni seçecek, sana olayların yorumunu** rüyaların tabirini **öğretecek ve daha önce iki atan İbrahim ve İshak'a** peygamberlik ile **nimetini tamamladığı gibi sana ve Ya'kub soyuna** evlatlarına **da** peygamberlik ile **nimetini tamamlayacaktır. Doğrusu Rabbin** yarattıklarını **çok iyi bilendir,** onlara yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

7. **And olsun ki, Yusuf ve** on bir tane olan **kardeşlerinin** kıssasın**da,** onların haberlerini **soranlar için ayetler** ibretler **vardır.**

8. Hatırla! **Hani bir zamanlar** Yusuf'un kardeşlerinin kimi kimine **demişlerdi ki: "Doğrusu Yusuf**[1] **ve** öz **kardeşi** Binyamin **babamıza bizden daha sevgilidir.**[2] **Halbuki biz güçlü bir topluluk** cemaatiz. **Şüphesiz ki babamız** onları bize tercih etmek sebebiyle **apaçık** aşikar **bir yanlışlık** hata **içindedir."**

9. **"Yusuf'u öldürün veya onu** uzak **bir yere atın ki babanızın yüzü** size yönelip başkasına iltifat etmemesi suretiyle **yalnız size kalsın! Ondan sonra da** yani, Yusuf'u öldürdükten veya attıktan sonra tövbe ederek **salih kimseler olursunuz!"**

10. **Onlardan biri** ki, o Yahuda'dır **dedi ki: "Yusuf'u öldürmeyin, eğer** arzuladığınız onu babasından ayırma işini **mutlaka yapacaksanız onu kuyunun dibine** karanlık yerine **atın da** yolculuk yapan **kervanlardan biri onu alsın."** Ve bununla yetinin.

11. **Dediler ki: "Ey babamız! Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun! Oysa ki biz onun iyiliğini istemekteyiz."** Onun çıkarlarını gözetmekteyiz.

12. **"Yarın onu bizimle beraber** kıra **gönder de yiyelim, oynayalım.**[3] **Biz onu mutlaka koruruz."**

13. **Dedi ki: "Onu götürmeniz** ayrıldığı için **beni mutlaka üzer. Ve siz ondan habersizken** başka şeyle meşgul olurken **onu bir kurdun**[4] **yemesinden korkarım."**

14. **Dediler ki: "And olsun ki, biz kuvvetli bir topluluk** cemaat**ken eğer**[5] **onu kurt yerse, o zaman biz gerçekten hüsrana uğrayan** aciz **kimseleriz."** Bunun üzerine Yusuf'u onlarla gönderdi.

---

[1] لَيُوسُفُ kelimesi mübtedadır.
[2] أَحَبُّ kelimesi de haberdir.
[3] نَرْتَعْ وَنَلْعَبْ fiilleri bu şekilde nun ile يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ şeklinde de ya ile okunur.
[4] الذِّئْبُ kelimesindeki lam-ı tariften kastedilen cinstir. Onların diyarının kurdu çoktu.
[5] لَإِنْ أَكَلَهُ terkibindeki lam kasem lam-ıdır.

KELİME ANLAMI

5. قَالَ **Dedi ki;** يَا بُنَيَّ **Ey yavrucuğum** لَا تَقْصُصْ **Anlatma** *(Neyi?)* رُءْيَاكَ **Rüyanı** *(Kime?)* عَلٰى اِخْوَتِكَ **Kardeşlerine** فَيَكِيدُوا **Yoksa kurarlar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne kurarlar?)* كَيْدًا **Tuzak** يَحْتَالُونَ Hile yaparlar *(Ne hususta?)* فِي هَلَاكِكَ Seni mahvetme hususunda *(Niçin?)* حَسَدًا Haset ettikleri için *(Neden dolayı haset ediyorlar?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهَا O rüyanın tevilini *(O rüyanın tevili neden ibarettir?)* مِنْ أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar (Yusuf'un kardeşleri) *(Nedir?)* الْكَوَاكِبُ Yıldızlardır وَالشَّمْسُ Güneş *(Nedir?)* أُمُّكَ Senin annendir. *(Daha?)* وَالْقَمَرُ Ay ise *(Nedir?)* أَبُوكَ Senin babandır اِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** لِلْاِنْسَانِ **İnsan için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** ظَاهِرُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı bellidir.

6. وَكَذٰلِكَ **Bu şekilde** كَمَا رَأَيْتَ Gördüğün gibi يَجْتَبِيكَ **Seni seçecek** يَخْتَارُكَ Seni ayıracak *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** وَيُعَلِّمُكَ **Sana öğretecek** *(Neyi öğretecek?)* مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ **Olayları tevil etmeyi** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüyaları tabir etmeyi وَيُتِمُّ **Tamamlayacak** *(Neyi?)* نِعْمَتَهُ **Nimetini** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlik ile *(Daha kime?)* وَعَلٰى اٰلِ يَعْقُوبَ **Yakub'un soyuna** أَوْلَادِهِ Nesline *(Ne gibi?)* كَمَا اَتَمَّهَا **Onu tamamladığı gibi** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle *(Kime?)* عَلٰى اَبَوَيْكَ **İki atana** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Kimdir onlar?)* اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ **İbrahim ve İshak'dır.** اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını *(Daha nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Ne hakkında?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı şeyler hakkında *(Kime?)* بِهِمْ Yarattıklarına.

7. لَقَدْ **Andolsun ki** كَانَ **Vardır** *(Nerede?)* فِي خَبَرِ يُوسُفَ **Yusuf**'(un olayın)**da** *(Daha?)* وَاِخْوَتِهِ **O'nun kardeşlerinde** وَهُمْ أَحَدَ عَشَرَ Onlar on bir adettiler *(Ne vardır?)* اٰيَاتٌ **İbretler** عِبَرٌ Dersler vardır *(Kim için?)* لِلسَّائِلِينَ **Soranlar için** *(Neyi soranlar için?)* عَنْ خَبَرِهِمْ Onların haberlerini.

8. أُذْكُرْ Hatırla اِذْ **Hani** قَالُوا **Demişlerdi** أَيْ بَعْضُ إِخْوَةِ يُوسُفَ Yani Yusuf'un kardeşlerinden bir kısmı *(Kime?)* لِبَعْضِهِمْ Diğer bir kısmına *(Ne demişlerdi?)* لَيُوسُفُ **Belli ki Yusuf** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأ Mübtedadır وَأَخُوهُ **Ve kardeşi** شَقِيقُهُ بِنْيَامِينُ Öz kardeşi Bünyamin *(Nedir?)* اَحَبُّ **Daha sevgilidir** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ

Mübtedanın haberidir. *(Kime?)* إِلَى أَبِينَا **Babamıza** ***(Kimden daha sevimlidir?)*** مِنَّا **Bizden** وَنَحْنُ **Halbuki biz** *(Neyiz?)* عُصْبَةٌ **Güçlü bir topluluğuz** جَمَاعَةٌ Grubuz إِنَّ اَبَانَا **Muhakkak ki babamız** لَفِي ضَلَالٍ **Yanılgı içindedir** خَطَإٍ Hatadadır *(Öyle yanılgı ki)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr *(Ne sebebiyle?)* بِإِيثَارِهِمَا Onlar(Yusuf ve Bünyamin)ı tercih etmesi sebebiyle *(Kime?)* عَلَيْنَا Bize.

9. اُقْتُلُوا **Öldürün** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** اَوِ اطْرَحُوهُ **Veya O'nu atın** *(Nereye?)* اَرْضًا **Bir yere** أَيْ بِأَرْضٍ بَعِيدَةٍ Yani uzak bir yere (atın ki) يَخْلُ لَكُمْ **Size yönelsin** *(Ne?)* وَجْهُ اَبِيكُمْ **Babanızın yüzü** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُقْبِلَ عَلَيْكُمْ Size dönüüp وَلَا يَلْتَفِتَ مِنْ لِغَيْرِكُمْ Sizden başkasına ilgi göstermeyerek وَتَكُونُوا **Ve olursunuz** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ قَتْلِ يُوسُفَ Yani Yusuf'u katlettikten sonra أَوْ طَرْحِهِ Veya O'nu bir yere attıktan sonra *(Ne olursunuz?)* قَوْمًا **Bir topluluk** ***(Öyle topluluk ki)*** صَالِحِينَ **Salih** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ تَتُوبُوا Tövbe etmek suretiyle

10. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* قَائِلٌ **Söz sahibi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** هُوَ يَهُوذَا O kişi Yahuda'dır. ***(Ne dedi?)*** لَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** وَاَلْقُوهُ **O'nu bırakın** اِطْرَحُوهُ Atın *(Nereye?)* فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ **Kuyunun dibine** مُظْلِمِ الْبِئْرِ Kuyunun karanlık yerine وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَمْعِ Bir kıraatta ise cemi olarak okunmuştur يَلْتَقِطْهُ **O'nu alsın** *(Kim?)* بَعْضُ السَّيَّارَةِ **Kervanlardan bazısı** *(Öyle kervanlar ki)* اَلْمُسَافِرِينَ Sefere çıkan اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ **Şayet siz yapacaksanız** *(Neyi?)* مَا أَرَدْتُمْ Düşündüğünüz şey olan مِنَ التَّفْرِيقِ Yusuf'u ayırmayı فَاكْتَفُوا بِذَلِكَ Öyleyse bununla yetinin.

11. قَالُوا **Dediler ki;** يَا اَبَانَا **Ey babamız** مَا لَكَ **Sana ne oluyor da** لَا تَأْمَنَّا **Bize güvenmiyorsun** ***(Kim hakkında?)*** عَلَى يُوسُفَ **Yusuf hakkında** وَاِنَّا **Halbuki biz** لَهُ **O'nun için** لَنَاصِحُونَ **İyilik isteriz** لَقَائِمُونَ بِمَصَالِحِهِ O'nun hayrı için varız

12. اَرْسِلْهُ **O'nu gönder** *(Kimle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Ne zaman?)* غَدًا **Yarın** *(Nereye?)* إِلَى الصَّحْرَاءِ Kıra نَرْتَعْ **Gezelim** *(Daha?)* وَنَلْعَبْ **Oynayalım** *(Bu iki fiil ne ile okunmuştur?)* بِالنُّونِ وَالْيَاءِ فِيهِمَا Her ikisinde nun ve ya ile نَنْشَطُ وَنَتَّسِعُ Canlanalım ve açılalım وَاِنَّا **Doğrusu biz** لَهُ **O'nu** لَحَافِظُونَ **Koruyucuyuz.**

13. قَالَ **Dedi ki;** إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَيَحْزُنُنِي **Elbette beni üzüyor** *(Ne?)* اَنْ تَذْهَبُوا **Götürmeniz** أَيْ ذَهَابُكُمْ Yani yanınıza almanız *(Kimi?)* بِهِ **O (Yusuf)'nu**

(Niye?) لِفِرَاقِهِ Yusuf ayrılacağı için وَاَخَافُ **Ve ben korkuyorum** *(Neden?)* اَنْ يَاْكُلَهُ **O'nu yemesinden** *(Neyin?)* الذِّئْبُ **Kurdun** اَلْمُرَادُ بِهِ Kurt kelimesi ile kast olunan *(Nedir?)* الْجِنْسُ Kurt cinsidir وَكَانَتْ أَرْضُهُمْ Onların yaşadıkları bölge idi *(Ne idi?)* كَثِيرَةُ الذِّئَابِ Çok kurt bulunan bir bölgeydi وَاَنْتُمْ **Halbuki sizler** عَنْهُ **O'ndan** غَافِلُونَ **Gafilsinizdir** مَشْغُولُونَ Habersizsinizdir.

14. قَالُوا **Dediler ki;** لَئِنْ **Andolsun ki** *(Bu kelimede bulunan Lam nedir?)* لاَمُ قَسَمٍ lam-ı kasemdir. اَكَلَهُ **O'nu yerse** *(Ne?)* الذِّئْبُ **Kurt** وَنَحْنُ **Halbuki biz** عُصْبَةٌ **Güçlü bir topluluğuz** جَمَاعَةٌ Grupuz اِنَّا اِذًا **Muhakkak o takdirde biz** لَخَاسِرُونَ **Çok hüsran çekeriz** عَاجِزُونَ Aciz kimseler oluruz. فَأَرْسَلَهُ مَعَهُمْ Ve Yusuf'u onlarla gönderdi.

﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاَجْمَعُوٓا﴾ عَزَمُوا ﴿اَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾ وَجَوَابُ لَمَّا مَحْذُوفٌ أَيْ فَعَلُوا ذٰلِكَ بِأَنْ نَزَعُوا قَمِيصَهُ بَعْدَ ضَرْبِهِ وَإِهَانَتِهِ وَإِرَادَةِ قَتْلِهِ وَأَدْلَوْهُ فَلَمَّا وَصَلَ إِلٰى نِصْفِ الْبِئْرِ أَلْقَوْهُ لِيَمُوتَ فَسَقَطَ فِي الْمَاءِ ثُمَّ أَوٰى إِلٰى صَخْرَةٍ فَنَادَوْهُ فَأَجَابَهُمْ يَظُنُّ رَحْمَتَهُمْ فَأَرَادُوا رَضْخَهُ بِصَخْرَةٍ فَمَنَعَهُمْ يَهُودَا ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ﴾ فِي الْجُبِّ وَحْيَ حَقِيقَةٍ وَلَهُ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً أَوْ دُونَهَا تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ ﴿لَتُنَبِّئَنَّهُمْ﴾ بَعْدَ الْيَوْمِ ﴿بِاَمْرِهِمْ﴾ بِصَنِيعِهِمْ ﴿هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾﴾ بِكَ حَالَ الْإِنْبَاءِ ﴿وَجَاۤؤُ۫ اَبَاهُمْ عِشَآءً﴾ وَقْتَ الْمَسَاءِ ﴿يَبْكُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿قَالُوا يَآ اَبَانَآ اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ﴾ نَرْمِي ﴿وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا﴾ ثِيَابِنَا ﴿فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَآ اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ﴾ بِمُصَدِّقٍ ﴿لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾﴾ عِنْدَكَ لَاتَّهَمْتَنَا فِي هٰذِهِ الْقِصَّةِ لِمَحَبَّةِ يُوسُفَ فَكَيْفَ وَأَنْتَ تُسِيءُ الظَّنَّ بِنَا ﴿وَجَاۤؤُ۫ عَلٰى قَمِيصِهِ﴾ مَحَلُّهُ نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ أَيْ فَوْقَهُ ﴿بِدَمٍ كَذِبٍ﴾ أَيْ ذِي كَذِبٍ بِأَنْ ذَبَحُوا سَخْلَةً وَلَطَخُوهُ بِدَمِهَا وَذَهَلُوا عَنْ شَقِّهِ وَقَالُوا إِنَّهُ دَمُهُ ﴿قَالَ﴾ يَعْقُوبُ لَمَّا رَآهُ صَحِيحًا وَعَلِمَ كَذِبَهُمْ ﴿بَلْ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا﴾ فَفَعَلْتُمُوهُ بِهِ ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ لَا جَزَعَ فِيهِ وَهُوَ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَيْ أَمْرِي ﴿وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ﴾ الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعَوْنُ ﴿عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾﴾ تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿وَجَاۤءَتْ سَيَّارَةٌ﴾ مُسَافِرُونَ مِنْ مَدْيَنَ إِلٰى مِصْرَ فَنَزَلُوا قَرِيبًا مِنْ جُبِّ يُوسُفَ ﴿فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ﴾ الَّذِي يَرِدُ الْمَاءَ لِيَسْتَقِيَ مِنْهُ ﴿فَاَدْلٰى﴾ أَرْسَلَ ﴿دَلْوَهُ﴾ فِي الْبِئْرِ فَتَعَلَّقَ بِهَا يُوسُفُ فَأَخْرَجَهُ فَلَمَّا رَآهُ ﴿قَالَ يَا بُشْرَايَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «بُشْرٰى» وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ أَيْ احْضُرِي فَهٰذَا وَقْتُكِ ﴿هٰذَا غُلَامٌ﴾ فَعَلِمَ بِهِ إِخْوَتُهُ فَأَتَوْهُ ﴿وَاَسَرُّوهُ﴾ أَيْ أَخْفَوْا أَمْرَهُ جَاعِلِيهِ ﴿بِضَاعَةً﴾ بِأَنْ قَالُوا هٰذَا عَبْدُنَا أَبَقَ وَسَكَتَ يُوسُفُ خَوْفًا مِنْ أَنْ يَقْتُلُوهُ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَشَرَوْهُ﴾ بَاعُوهُ مِنْهُمْ ﴿بِثَمَنٍ بَخْسٍ﴾ نَاقِصٍ ﴿دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ عِشْرِينَ أَوْ اِثْنَيْنِ وَعِشْرِينَ ﴿وَكَانُوا﴾ أَيْ إِخْوَتُهُ ﴿فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾﴾ فَجَاءَتْ بِهِ السَّيَّارَةُ إِلٰى مِصْرَ فَبَاعَهُ الَّذِي اشْتَرَاهُ بِعِشْرِينَ دِينَارًا وَزَوْجَيْ نَعْلٍ وَثَوْبَيْنِ ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ﴾ وَهُوَ قِطْفِيرُ الْعَزِيزُ ﴿لِامْرَاَتِهِ﴾ زُلَيْخَا ﴿اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ﴾ مَقَامَهُ عِنْدَنَا ﴿عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ وَكَانَ حَصُورًا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَتْلِ وَالْجُبِّ وَعَطَفْنَا عَلَيْهِ قَلْبَ الْعَزِيزِ ﴿مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ حَتّٰى بَلَغَ مَا بَلَغَ ﴿وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ مُتَعَلِّقٌ بِمَكَّنَّا أَيْ لِنُمَلِّكَهُ أَوِ الْوَاوُ زَائِدَةٌ ﴿وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ﴾ تَعَالٰى

لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ﴾ وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً أَوْ ثَلَاثٌ ﴿اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ حِكْمَةً ﴿وَعِلْمًا﴾ فِقْهًا فِي الدِّينِ قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Onu götürüp de kuyunun dibine atmaya karar verdikleri** azmettikleri **zaman,**[1] onu dövdükten, aşağıladıktan ve öldürme niyetlerinden sonra gömleğini çıkarıp kuyuya saldılar. Kuyunun yarısına gelince ölsün diye onu attılar. Suya düşen Yusuf oradaki bir kayaya sığındı. (Ölüp ölmediğini anlamak için) ona seslendiler. O da onlara cevap verdi. Bunun üzerine onu bir taşla öldürmek istediler. Fakat Yahuda onları engelledi. **Ve biz ona** kuyuda, henüz on yedi veya daha küçük yaşta iken gönlünü hoş etmek için gerçek bir vahiyle **şöyle vahy ettik: "And olsun ki, sen** bugünden sonra **onlara bu işlerini** yaptıklarını **kendileri** onlara bildirdiğin esnada senin **hiç farkında değillerken, haber vereceksin."**

16. **Yatsıda** akşam vakti **ağlayarak babalarına geldiler.**

17. **Dediler ki: "Ey babamız! Biz gittik, yarışıyor** atışıyor**duk, Yusuf'u da eşyamızın** elbiselerimizin **yanında bırakmıştık. Onu kurt yemiş! Sen bize inanmaz** doğrulamaz**sın. Biz** sana göre **doğru söyleyenler olsak dahi** Yusuf'u sevdiğin için bu konuda bizi itham edersin. Hele sen bizim hakkımızda kötü düşünüyorken nasıl olur?"

18. **Gömleğinin üstünde**[2] **sahte bir kan ile geldiler.** Bir kuzuyu kesip kanını gömleğine sürdüler; fakat gömleğini yırtmayı unuttular. Ve dediler ki: Bu onun kanıdır. Ya'kub gömleğin sağlam olduğunu görüp onların yalan söylediğini anlayınca **dedi ki: "Bilakis nefisleriniz size bir işi güzel gösterdi** süsledi, siz de onu yaptınız. **Artık** benim işim hiç feryat etmeden **hakkıyla sabretmektir.**[3] **Anlattığınız** zikrettiğiniz Yusuf'un olayı **karşısında** kendisinden **yardım istenecek** talep edilecek **olan, ancak Allah'tır.**

19. Medyen'den Mısır'a yolculuk eden **bir kervan geldi ve** Yusuf'un kuyusuna yakın bir yerde konaklayıp su getirmesi için **sucularını gönderdiler, o da kovasını** kuyuya **saldı,** Yusuf kovaya tutundu, sucu onu çıkardı ve Yusuf'u görünce "**Müjdeler olsun bana!**[4] Hazır ol ey müjdem bu senin vaktin. **Bu**

---

[1] لَمَّا 'nın cevabı hazfedilmiştir. Yani, bunu yaptılar.

[2] عَلَى قَمِيصِهِ terkibinin mahalli zarfiyyet üzere nasbtır ve فَوْقَهُ anlamındadır.

[3] فَصَبْرٌ جَمِيلٌ terkibi hazfedilmiş أَمْرِي mübtedasının haberidir.

[4] يَا بُشْرَايَ başka bir kıraatte يَا بُشْرَى şeklinde okunur. Büşra kelimesine nida edilmesi mecazdır.

bir çocuk!" dedi. Kardeşleri bundan haberdar olup hemen onun yanına geldiler. "Bu bizim kaçak kölemizdir" diyerek **onu bir ticaret malı olarak** edinerek **sakladılar** durumunu gizlediler. Yusuf da öldürmelerinden korkup sustu. **Oysa Allah onların yaptıklarını çok iyi bilmektedir.**

20. Onu ucuz düşük **bir fiyata, sayılı birkaç** yirmi veya yirmi iki **dirheme** onlara **sattılar. Ve onlar** yani kardeşleri **onu pek önemsemediler.** Kervan onu Mısır'a getirdi. Onu satın alan, yirmi dinar, bir çift takunya ve iki elbise karşılında onu sattı.

21. Mısır'da onu satın alan adam Aziz Kıtfîr, **karısına** Zuleyha'ya **dedi ki: "Onun yerini** yanımızdaki makamını **üstün tut! Umulur ki bize faydası olur. Veya onu evlât ediniriz."** Zira kendisi kadınlara yaklaşmıyordu. **İşte böylece** onu ölümden, kuyudan kurtardığımız ve Aziz'in gönlünü kendisine ısındırdığımız gibi **kendisine olayların yorumunu** rüyaların tabirini **öğretmemiz için**[1] **Yusuf'u o yere** Mısır'a **yerleştirdik** o da ulaştığı o derecelere ulaştı. **Allah, işine hâkimdir.** Onu hiçbir şey aciz bırakamaz. **Fakat insanların çoğu** kafirler bunu **bilmezler.**

22. Olgunluk çağına erince ki, o otuz veya otuz üç yaşıdır **ona** daha peygamber olarak gönderilmeden **hikmet ve bilgi** dinde anlayış **verdik.** Kendilerine (iman ile) **iyilik edenleri işte böyle** onu mükafatlandırdığımız gibi **mükafatlandırırız.**

KELİME ANLAMI

15. فَلَمَّا **Ne zaman ki** ذَهَبُوا **Götürdüler** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** وَاَجْمَعُوا **Ve anlaştılar** عَزَمُوا Karar verdiler *(Ne hususunda?)* اَنْ يَجْعَلُوهُ **O'nu atma hususunda** *(Nereye?)* فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ **Kuyunun dibine** وَجَوَابُ لَمَّا مَحْذُوفٌ 'Lemmâ' nın cevabı hazfedilmiştir أَيْ فَعَلُوا ذٰلِكَ Yani; bunu (kararlaştırdıkları planı) uyguladılar. *(Ne şekilde?)* بِأَنْ نَزَعُوا قَمِيصَهُ O'nun gömleğini çıkartmak suretiyle *(Ne zaman?)* بَعْدَ ضَرْبِهِ O'nu dövdükten sonra وَإِهَانَتِهِ Ve hakaret ettikten sonra وَإِرَادَةِ قَتْلِهِ Ve canına kastettikten sonra *(Daha ne şekilde?)* وَأَدْلَوْهُ O'nu kuyuya salmak suretiyle فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى نِصْفِ الْبِئْرِ Kuyunun yarısına geldiği zaman أَلْقَوْهُ O'nu bıraktılar *(Niçin?)* لِيَمُوتَ Ölmesi için فَسَقَطَ فِي الْمَاءِ (Yusuf da) suya düşüverdi ثُمَّ أَوٰى Sonra tutundu *(Neye?)* إِلَى صَخْرَةٍ Bir taşa فَنَادَوْهُ (Kardeşleri) O'na seslendiler فَأَجَابَهُمْ (O da) onlara cevap verdi *(Ne olduğu halde?)* يَظُنُّ رَحْمَتَهُمْ Acımalarını umarak فَأَرَادُوا رَضْخَهُ

---

[1] وَلِنُعَلِّمَهُ cümlesi مَكَّنَّا fiiline müteallik olan mukadder bir لِنُمَلِّكَهُ fiili üzerine atıftır. Veya vav harfi zaittir.

O'nu parçalamak istediler *(Ne ile?)* بِصَخْرَةٍ Taş ile فَمَنَعَهُمْ يَهُوذَا Yahuda onları engelledi وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْهِ **O'na** *(Nerede?)* فِي الْجُبِّ Kuyuda *(Nasıl?)* وَحْيَ حَقِيقَةٍ Hakiki bir vahiyle وَلَهُ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً O'nun yaşı on yediydi أَوْ دُونَهَا Veya daha azdı *(Niye O'na vahiy gönderdik?)* تَطْمِينًا لِقَلْبِهِ Kalbini serinletmek için *(O'na neyi vahyettik?)* لَتُنَبِّئَنَّهُمْ **Elbette sen onlara hatırlatacaksın** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْيَوْمِ Bu günden sonra *(Neyi?)* بِأَمْرِهِمْ هٰذَا **Onların bu işlerini** بِصَنِيعِهِمْ Yaptıklarını *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ **Onlar tanımadıkları halde** *(Kimi?)* بِكَ Seni *(Ne zaman?)* حَالَ الْإِنْبَاءِ Bildirdiğin zaman

16. وَجَاؤُ **Ve geldiler** *(Kime?)* اَبَاهُمْ **Babalarına** *(Ne vakit?)* عِشَاءً **Yatsıleyin** وَقْتَ الْمَسَاءِ Akşam vakti *(Ne oldukları halde?)* يَبْكُونَ **Ağlıyor oldukları halde**

17. قَالُوا **Dediler ki;** يَا اَبَانَا **Ey babamız!** اِنَّا **Muhakkak ki biz** ذَهَبْنَا **Gitmiştik** نَسْتَبِقُ **Yarışıyorduk** نَرْمِي Atışıyorduk وَتَرَكْنَا **Ve bırakmıştık** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** *(Nerede?)* عِنْدَ مَتَاعِنَا **Eşyalarımızın yanında** ثِيَابِنَا Elbiselerimizin فَاَكَلَهُ **O'nu yemiş** *(Ne?)* الذِّئْبُ **Kurt** وَمَا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ **Sen inanmazsın** بِمُصَدِّقٍ Doğrulamazsın *(Kime?)* لَنَا **Bize** وَلَوْ كُنَّا **Biz olsak dahi** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğruyu söyleyenler** *(Kime göre?)* عِنْدَكَ Sana göre لَاتَّهَمْتَنَا Yine de bizi suçlardın *(Ne hakkında?)* فِي هٰذِهِ الْقِصَّةِ Bu olay hakkında *(Niye?)* لِمَحَبَّةِ يُوسُفَ Yusuf'u sevdiğinden dolayı فَكَيْفَ Nasıl inanabilirsin ki? وَأَنْتَ تُسِيءُ الظَّنَّ Hâlbuki sen suizan yapıyorsun *(Kim hakkında?)* بِنَا Bizim hakkımızda.

18. وَجَاؤُ **Ve getirdiler** عَلَى قَمِيصِهِ **O'nun gömleğinin üstünde** مَحَلُّهُ Bu kelimenin iraptan mahalli *(Nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ Zarfiyyet üzere mensuptur أَيْ فَوْقَهُ Yani, فَوْقَهُ demektir *(Ne getirdiler ?)* بِدَمٍ كَذِبٍ **Sahte bir kan** أَيْ ذِي كَذِبٍ Yani, uydurma kan *(Bu nasıl yaptılar?)* بِأَنْ ذَبَحُوا Keserek *(Ne?)* سَخْلَةً Bir kuzu وَلَطَخُوهُ Ve o gömleğe sürerek *(Neyi?)* بِدَمِهَا O kuzunun kanını وَذَهَلُوا Ama unuttular *(Neyi?)* عَنْ شَقِّهِ O'nu yırtmayı وَقَالُوا Ve dediler *(Ne dediler?)* إِنَّهُ دَمُهُ Muhakkak bu O'nun kanıdır. قَالَ يَعْقُوبُ Yakup **dedi** *(Ne zaman?)* لَمَّا رَآهُ صَحِيحًا Gömleği sağlam gördüğünde وَعَلِمَ كَذِبَهُمْ Ve onların yalan söylediğini anladığında *(Ne dedi?)* بَلْ سَوَّلَتْ **Bilakis güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* اَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** *(Neyi?)*

أَمْرًا **Bir işi** فَفَعَلْتُمُوهُ بِهِ Siz de o işi yaptınız فَصَبْرٌ جَمِيلٌ **Artık güzelce sabretmem gerekiyor** *(Öyle sabır ki)* لَا جَزَعَ فِيهِ Feryatsız وَهُوَ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ Bu kelime mahzuf bir mübtedanın haberidir. أَيْ أَمْرِي Yani; Benim işim (bu) demektir. وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* الْمُسْتَعَانُ **Yardımına sığılacak olandır** الْمَطْلُوبُ مِنْهُ الْعَوْنُ Kendisinden yardım istenilen *(Neye karşı?)* عَلٰى مَا **O şeylere karşı ki** تَصِفُونَ **Siz söylüyorsunuz** تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ Yusuf'un olayı ile ilgili bana anlatıyorsunuz.

19. وَجَاءَتْ **Ve geldi** *(Ne?)* سَيَّارَةٌ **Bir kervan** *(Öyle kervan ki)* مُسَافِرُونَ مِنْ مَدْيَنَ إِلٰى مِصْرَ Medyen'den Mısır'a doğru seyahat ediyorlardı فَنَزَلُوا قَرِيبًا مِنْ جُبِّ يُوسُفَ Yusuf'un bulunduğu kuyunun yakınında konakladılar فَأَرْسَلُوا **Ve gönderdiler** *(Kimi?)* وَارِدَهُمْ **Sucularını** الَّذِي يَرِدُ الْمَاءَ Su başına gelen kişiyi *(Niçin?)* لِيَسْتَقِيَ مِنْهُ Sudan getirmesi için فَأَدْلٰى **Ve saldı** أَرْسَلَ Sarkıttı *(Neyi?)* دَلْوَهُ **Kovasını** *(Nereye?)* فِي الْبِئْرِ Kuyuya فَتَعَلَّقَ بِهَا يُوسُفُ Yusuf da kovaya yapıştı فَأَخْرَجَهُ Ve O'nu çıkarttı فَلَمَّا رَآهُ O'nu görünce قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا بُشْرَايَ **Hey Müjdem!** وَفِي قِرَاءَةٍ بُشْرٰى Bir kıraatte ise بُشْرٰى diye okunmuştur وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ Ona nida edilmesi mecazdır. أَيْ أُحْضُرِي Yani; "Hazır ol فَهٰذَا وَقْتُكِ Bu senin zamanındır" demektir هٰذَا غُلَامٌ **İşte bir çocuk** فَعَلِمَ بِهِ إِخْوَتُهُ Bu arada Yusuf'un kardeşleri olayı öğrendi فَأَتَوْهُ Ve O'nun yanına geldiler وَأَسَرُّوهُ **O'nu sakladılar** أَيْ أَخْفَوْا أَمْرَهُ Yani, bu işi (Yusuf'u kuyuya attıklarını) gizlediler *(Ne olarak?)* جَاعِلِيهِ O'nu göstermek suretiyle *(Ne göstermek suretiyle?)* بِضَاعَةً **Ticaret malı** *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ قَالُوا Demekle *(Ne?)* هٰذَا عَبْدُنَا أَبَقَ Bu bizim kaçak kölemizdir وَسَكَتَ يُوسُفُ Yusuf da sesini çıkarmadı *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için *(Neden?)* مِنْ أَنْ يَقْتُلُوهُ O'nu öldürmelerinden وَاللّٰهُ **Oysa Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَعْمَلُونَ **Yaptıklarını.**

20. وَشَرَوْهُ **O'nu sattılar** بَاعُوهُ مِنْهُمْ O'nu, onlara (kervana) sattılar بِثَمَنٍ **Para karşılığında** *(Öyle para ki)* بَخْسٍ **Ucuz** نَاقِصٍ Düşük *(O paradan bedel?)* دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ **Birkaç dirhem karşılığında** عِشْرِينَ Yirmi dirheme أَوْ اِثْنَيْنِ وَعِشْرِينَ Ya da yirmi iki dirheme وَكَانُوا أَيْ إِخْوَتُهُ Yusuf'un kardeşleri **idi** *(Kime?)* فِيهِ **Yusuf'a** *(Ne idiler?)* مِنَ الزَّاهِدِينَ **Değer vermemiştiler** فَجَاءَتْ بِهِ السَّيَّارَةُ إِلٰى مِصْرَ

Ve kervan O'nu Mısır'a götürdü. فَبَاعَهُ O'nu (Yusuf) sattı *(Kim?)* الَّذِي اشْتَرَاهُ O'nu satın alan kişi *(Ne karşılığında sattı?)* بِعِشْرِينَ دِينَارًا Yirmi dinar وَزَوْجَيْ نَعْلٍ Bir çift takunya وَثَوْبَيْنِ İki elbise karşılığında

21. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اشْتَرَيهُ **O'nu satın aldı** *(Nerede?)* مِنْ مِصْرَ **Mısır'da** وَهُوَ قِطْفِيرُ الْعَزِيزُ O da Aziz Kıtfir'dir. *(Kime?)* لِامْرَاَتِهِ **Hanımına** *(Kimdir O?)* زُلَيْخَا Züleyha'dır *(Ne dedi?)* اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ **O'na güzel bak** مَقَامَهُ عِنْدَنَا O'nun yanımızdaki makamını (üstün tut) عَسٰى **Umulur ki** اَنْ يَنْفَعَنَا **Bize faydası olur** اَوْ نَتَّخِذَهُ **Veya O'nu ediniriz** *(Ne?)* وَلَدًا **Evlat** وَكَانَ حَصُورًا Aziz kadınlara yaklaşamıyordu وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا نَجَّيْنَاهُ O'nu kurtardığımız gibi *(Neden?)* مِنَ الْقَتْلِ Ölümden وَالْجُبِّ Kuyudan وَعَطَفْنَا عَلَيْهِ Ve O'na ısındırdığımız gibi *(Neyi?)* فِي قَلْبِ الْعَزِيزِ Azizin kalbini مَكَّنَّا **Yerleştirdik** *(Kimi?)* لِيُوسُفَ **Yusuf'u** *(Nereye?)* فِي الْاَرْضِ **Orada** أَرْضِ مِصْرَ Mısır'a حَتّٰى بَلَغَ Ta ki ulaştı *(Neye?)* مَا بَلَغَ Ulaştığı mevkilere *(Niye?)* وَلِنُعَلِّمَهُ **O'na öğretelim diye** *(Ne?)* مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ **Olayların yorumunu** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya tabir etmeyi *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ Mukadder bir kelime üzerine atfedilmiştir *(Öyle mukadder bir kelime ki)* مُتَعَلِّقٍ بِمَكَّنَّا Mekkenna kelimesine müteallik olan أَيْ لِنُمَلِّكَهُ Yani; لِنُمَلِّكَهُ kelimesidir أَوِ الْوَاوُ زَائِدَةٌ Veya'Vav' harfi zaittir وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَالِبٌ **Hâkimdir** *(Neye?)* عَلٰى اَمْرِهِ **İşine** تَعَالٰى Yücedir لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Hiçbir şey O'nu acze düşüremez وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu **bilmezler.**

22. وَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Ulaştı** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Olgunluk çağına** وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً O da otuz yaşıdır أَوْ ثَلَاثٌ Ya da otuz üç yaşıdır اٰتَيْنَاهُ **O'na verdik** *(Ne?)* حُكْمًا **Hüküm** حِكْمَةً Hikmet *(Daha?)* وَعِلْمًا **İlim** فِقْهًا فِي الدِّينِ Dinde anlayış *(Ne zaman?)* قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا Peygamber olarak gönderilmeden önce وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُ O'nu mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Mükâfatlandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenleri** *(Kime?)* لِاَنْفُسِهِمْ Kendilerine

﴿وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا﴾ هِيَ زُلَيْخَا ﴿عَنْ نَفْسِهِ﴾ أَيْ طَلَبَتْ مِنْهُ أَنْ يُوَاقِعَهَا ﴿وَغَلَّقَتِ الْاَبْوَابَ﴾ لِلْبَيْتِ ﴿وَقَالَتْ﴾ لَهُ ﴿هَيْتَ لَكَ﴾ أَيْ هَلُمَّ وَاللَّامُ لِلتَّبْيِينِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الْهَاءِ وَأُخْرٰى بِضَمِّ التَّاءِ ﴿قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ﴾ أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ ذٰلِكَ ﴿إِنَّهُ﴾ الَّذِي اشْتَرَانِي ﴿رَبِّي﴾ سَيِّدِي ﴿اَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾ مَقَامِي فَلَا أَخُونُهُ فِي أَهْلِهِ ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (٢٣)﴾ اَلزُّنَاةُ ﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ﴾ قَصَدَتْ مِنْهُ الْجِمَاعَ ﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ قَصَدَ ذٰلِكَ ﴿لَوْلَا اَنْ رَاٰى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مُثِّلَ لَهُ يَعْقُوبُ فَضَرَبَ صَدْرَهُ فَخَرَجَتْ شَهْوَتُهُ مِنْ أَنَامِلِهِ وَجَوَابُ لَوْلَا لَجَامَعَهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَرَيْنَاهُ الْبُرْهَانَ ﴿لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوٓءَ﴾ اَلْخِيَانَةَ ﴿وَالْفَحْشَاءَ﴾ الزِّنَا ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلِصِينَ (٢٤)﴾ فِي الطَّاعَةِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ [الْمُخْلَصِينَ] أَيِ الْمُخْتَارِينَ ﴿وَاسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ بَادَرَ إِلَيْهِ يُوسُفُ لِلْفِرَارِ وَهِيَ لِلتَّشَبُّثِ بِهِ فَأَمْسَكَتْ ثَوْبَهُ وَجَذَبَتْهُ إِلَيْهَا ﴿وَقَدَّتْ﴾ شَقَّتْ ﴿قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَاَلْفَيَا﴾ وَجَدَا ﴿سَيِّدَهَا﴾ زَوْجَهَا ﴿لَدَى الْبَابِ﴾ فَنَزَّهَتْ نَفْسَهَا ثُمَّ ﴿قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ اَرَادَ بِاَهْلِكَ سُوٓءًا﴾ زِنًا ﴿اِلَّا اَنْ يُسْجَنَ﴾ يُحْبَسَ أَيْ سِجْنَ ﴿اَوْ عَذَابٌ اَلِيمٌ (٢٥)﴾ مُؤْلِمٌ بِأَنْ يُضْرَبَ ﴿قَالَ﴾ يُوسُفُ مُتَبَرِّئًا ﴿هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ اَهْلِهَا﴾ اِبْنُ عَمِّهَا رُوِيَ أَنَّهُ كَانَ فِي الْمَهْدِ فَقَالَ ﴿اِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ﴾ قُدَّامٍ ﴿فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ (٢٦)﴾ ﴿وَاِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ﴾ خَلْفٍ ﴿فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ (٢٧)﴾ ﴿فَلَمَّا رَاٰى﴾ زَوْجُهَا ﴿قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ﴾ أَيْ قَوْلَكِ «مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ» اِلَخْ ﴿مِنْ كَيْدِكُنَّ﴾ أَيَّتُهَا النِّسَاءُ ﴿اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ (٢٨)﴾ ثُمَّ قَالَ يَا ﴿يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾ الْأَمْرِ وَلَا تَذْكُرْهُ لِئَلَّا يَشِيعَ ﴿وَاسْتَغْفِرِي﴾ يَا زُلَيْخَا ﴿لِذَنْبِكِ اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ (٢٩)﴾ اَلْآثِمِينَ وَاشْتَهَرَ الْخَبَرُ وَشَاعَ ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ مِصْرَ ﴿امْرَاَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا﴾ عَبْدَهَا ﴿عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾ تَمْيِيزٌ أَيْ دَخَلَ حُبُّهُ شَغَافَ قَلْبِهَا أَيْ غِلَافَهُ ﴿اِنَّا لَنَرٰيهَا فِي ضَلَالٍ﴾ أَيْ فِي خَطَأٍ ﴿مُبِينٍ (٣٠)﴾ بَيِّنٍ بِحُبِّهَا إِيَّاهُ

TÜRKÇE ANLAMI

23. Evinde bulunduğu kadın, Züleyha **onun nefsinden murat almak** onunla birlikte olmak **istedi,** evin **kapılarını iyice kapattı ve** ona **"Haydi[1] gel!" dedi. O da "Maazallah!** Bundan Allah'a sığınırım! **Zira o** yani

---

[1] هَيْتَ لَكَ terkibindeki lam harf-i ceri tebyin içindir. هَيْتَ kelimesi bir kıraatte he harfinin kesresiyle هِيتَ şeklinde diğer bir kıraatte ise te harfinin zammesiyle هَيْتُ şeklinde okunmuştur.

beni satın alan (kocanız) **benim sahibim** efendim**dir, yerimi** makamımı **güzel etti.** Ben ona ailesi konusunda ihanet etmem. **Gerçek şu ki,**[1] **zalimler** zinakârlar **iflah olmaz!" dedi.**

24. **And olsun ki, kadın ona meyletti** onunla birlikte olmayı istedi. **O da kadına meyletmişti** bunu istemişti. **Eğer Rabbinin burhanını görmeseydi** onunla birlikte olurdu.[2] İbni Abbas demiştir ki: "Ya'kub belirdi ve onun sırtına vurdu. Böylece şehveti parmak uçlarından çıkıp gitti." **İşte böylece biz** ona burhanımızı gösterdik ki, **kötülük** hiyanet **ve fuhşu** zinayı **ondan uzaklaştıralım. Zira o** itaatte **ihlâslı**[3] **kullarımızdandır.**

25. Yusuf kaçmak, Züleyha ise onu yakalamak için **ikisi de kapıya koştular.** Hızla kapıya hareket ettiler. Yusuf'un elbisesini tutup kendisine doğru çekti. **Ve onun gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında kadının efendisine** kocasına **rastladılar.** Onu buldular **Kadın** hemen kendisini temize çıkardı sonrada **dedi ki: "Senin ailene kötülük** zina **etmek isteyenin cezası, zindana atılmaktan** hapsedilmekten **veya** dövülmek suretiyle **acı** verici **bir işkenceden başka ne olabilir!?"**

26. Yusuf kendisini temize çıkarıp **dedi ki: "Asıl o benim nefsimden murat almak istedi." Kadının akrabalarından biri** amcasının oğlu –ki, rivayete göre henüz beşikte idi- **şahitlik etti** ve şöyle dedi: **"Eğer gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir, o yalancılardandır."**

27. **"Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir, o doğru söyleyenlerdendir."**

28. **Kocası, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce dedi ki: "Şüphesiz bu** dediğin "Senin ailene kötülük etmek isteyenin cezası..." sözü, **sizin tuzağınızdır.** Ey kadınlar! **Sizin tuzağınız gerçekten büyüktür."**

29. Sonra da dedi ki: "Ey **Yusuf! Sen bundan** bu işten **yüz çevir!** Onu anlatma ki, yayılmasın! **Sen de** Ey Züleyha! **günahının affını dile! Çünkü sen hata edenlerden** günahkârlardan **oldun."** Haber duyuldu ve yayıldı.

30. **Şehirdeki** Mısır'daki **bazı kadınlar dediler ki: "Azizin karısı, delikanlısının** kölesinin **nefsinden murat almak istiyormuş. Doğrusu Yusuf'un sevdası**[4] **onu sarmış!** Yusuf'un sevdası onun kalbinin zarına işlemiş. **Biz onu gerçekten** onu sevmesi sebebiyle **açık bir sapıklık** hata **içinde görüyoruz.**

---

de okunmuştur.

[1] إِنَّهُ terkibindeki zamir şan zamiridir.

[2] لَوْلَا nın cevabı hazfedilmiş (olup takdiri yukarıda verildiği gibi)dir.

[3] مُخْلِصِينَ kelimesi diğer bir kıraatte lam harfinin fethasıyla مُخْلَصِينَ şeklinde okunur ki, seçilmiş anlamındadır.

[4] حُبًّا kelimesi temyizdir.

KELİME ANLAMI

23. وَرَاوَدَتْهُ **O'nu arzuladı** *(Kim?)* الَّتِي **O kişi ki** هُوَ **O (Yusuf)** *(Nerede idi?)* فِي بَيْتِهَا **O'nun evinde idi** هِيَ زُلَيْخَا O da Züleyha'dır *(Kimden?)* عَنْ نَفْسِهِ **O'nun nefsinden** أَيْ طَلَبَتْ مِنْهُ Yani, O'ndan istedi *(Ne?)* أَنْ يُوَاقِعَهَا Kendisiyle ilişkiye girmesini وَغَلَّقَتِ **Kilitledi** *(Neyi?)* الْأَبْوَابَ **Kapıları** *(Neyin?)* لِلْبَيْتِ Evin وَقَالَتْ لَهُ **Ve** O'na **dedi** هَيْتَ لَكَ **Gelsene!** أَيْ هَلُمَّ Yani, hadi! demektir وَاللَّامُ لِلتَّبْيِينِ Lam, tebyin içindir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْهَاءِ He' nin esresiyle وَأُخْرَى Diğer bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ التَّاءِ Ta' nın zammesiyle قَالَ **(Yusuf) dedi** *(Ne dedi?)* مَعَاذَ اللّٰهِ **Allah korusun** أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ ذٰلِكَ Bu işten Allah'a sığınırım إِنَّهُ **Muhakkak ki O** الَّذِي اشْتَرَانِي Beni satın alan *(Nedir?)* رَبِّي **Benim sahibimdir** سَيِّدِي Efendimdir أَحْسَنَ **Güzel tutmustur** *(Neyi?)* مَثْوَايَ **Yerimi** مَقَامِي Makamımı فَلَا أَخُونُهُ O'na ihanet edemem *(Kim hakkında?)* فِي أَهْلِهِ Ailesi hakkında إِنَّهُ **Şöyle ki** أَيِ الشَّأْنُ Yani, Zamir-i şandır. لَا يُفْلِحُ **İflah olmaz** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلزُّنَاةُ Zina edenler

24. وَلَقَدْ **Andolsun ki** هَمَّتْ **(Züleyha) meyletti** *(Kime?)* بِهِ **O'na** قَصَدَتْ مِنْهُ O'ndan istedi *(Ne istedi?)* الْجِمَاعَ İlişkide bulunmasını وَهَمَّ **O da meyletti** *(Kime?)* بِهَا **O'na (Züleyha'ya)** قَصَدَ ذٰلِكَ O şeyi istedi لَوْلَا اَنْ رَاٰى **Şayet görmeseydi** *(Neyi?)* بُرْهَانَ رَبِّهِ **Rabbinin burhanını** قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas (r.a.) dedi ki; مُثِّلَ لَهُ يَعْقُوبُ O'na Yakup gösterildi فَضَرَبَ صَدْرَهُ O'nun göğsüne vurdu فَخَرَجَتْ شَهْوَتُهُ Ve şehveti çıkıverdi *(Nereden?)* مِنْ أَنَامِلِهِ Parmak uçlarından وَجَوَابُ لَوْلَا لَجَامَعَهَا Levla'nın cevabı, لَجَامَعَهَا dır. كَذٰلِكَ **Böylece** أَرَيْنَاهُ O'na gösterdik *(Neyi?)* الْبُرْهَانَ Burhanımızı *(Niye?)* لِنَصْرِفَ **Uzak tutmak için** *(Kimden?)* عَنْهُ **O'ndan** *(Neyi?)* السُّوءَ **Kötülüğü** اَلْخِيَانَةَ Hıyaneti *(Daha?)* وَالْفَحْشَاءَ **Fuhşuyatı** اَلزِّنَا Zinayı إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Bizim kullarımızdandır** *(Öyle kullar ki)* الْمُخْلِصِينَ **İhlâs sahibi** *(Nerede?)* فِي الطَّاعَةِ İtaat etmede وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ Bir kıraatte ise Lam'ın fethasıyla okunmuştur. أَيِ الْمُخْتَارِينَ Yani, 'seçilmiş kullarımızdandır' demektir.

25. وَاسْتَبَقَا **İkisi de koştular** *(Nereye?)* الْبَابَ **Kapıya** بَادَرَ إِلَيْهِ يُوسُفُ Yusuf kapıya

fırladı *(Niye?)* لِلْفِرَارِ Kaçmak için وَهِيَ O da koştu *(Niye?)* لِلتَّشَبُّثِ بِهِ O'nu yakalamak için فَأَمْسَكَتْ ثَوْبَهُ Ve O'nun elbisesini yakaladı *(Daha?)* وَجَذَبَتْهُ إِلَيْهَا O'nu kendisine çekti **وَقَدَّتْ Ve yırttı** شَقَّتْ Ayırdı *(Neyi?)* **قَمِيصَهُ O'nun elbisesini** *(Nereden?)* **مِنْ دُبُرٍ Arkadan وَأَلْفَيَا Ve rastladılar** وَجَدَا Buldular *(Kime?)* **سَيِّدَهَا O'nun (Zülayha'nın) efendisine** زَوْجَهَا Kocasına *(Nerede?)* **لَدَى الْبَابِ Kapının yanında** فَتَنَزَّهَتْ نَفْسَهَا (Züleyha) hemen kendini temize çıkardı ثُمَّ قَالَتْ Sonra da **dedi ki; مَا جَزَاءُ مَنْ O kişinin cezası ne olabilir ki** أَرَادَ **İstedi** *(Kime?)* **بِأَهْلِكَ Senin ailene** *(Ne yapmak istedi?)* **سُوءً Kötülük** زِنًا Zina **إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ Ancak zindana atılmaktır** يُحْبَسَ Hapsedilmektir أَيْ سُجِنَ Yani; hapishaneye atılmaktır **أَوْ عَذَابٌ Veya bir işkencedir** *(Öyle işkence ki)* **أَلِيمٌ Acı verici** مُؤْلِمٌ Elem verici *(Ne suretiyle?)* بِأَنْ يُضْرَبَ Dövülmek suretiyle

26. **قَالَ** يُوسُفُ Yusuf **dedi** *(Ne olduğu halde?)* مُتَبَرِّئًا Masum olduğunu beyan ederek *(Ne dedi?)* **هِيَ O kendisi رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي Nefsimden murad almak istedi وَشَهِدَ Şahitlik etti** *(Kim?)* **شَاهِدٌ Bir şahit** *(Kimden?)* **مِنْ أَهْلِهَا O'nun (Züleyha'nın) akrabasından** اِبْنُ عَمِّهَا Amcasının oğlu رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki; أَنَّهُ O (amcasının oğlu) *(Ne idi?)* كَانَ فِي الْمَهْدِ Beşikte idi فَقَالَ Ve şöyle dedi **إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ Şayet O'nun gömleği قُدَّ Yırtılmış ise** *(Nereden?)* **مِنْ قُبُلٍ Ön taraftan** قُدَّامٍ Önünden **فَصَدَقَتْ (Züleyha) doğru söylüyor وَهُوَ O ise** *(Kimlerdendir?)* **مِنَ الْكَاذِبِينَ Yalancılardandır**

27. **وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ Şayet O'nun gömleği قُدَّ Yırtılmış ise** *(Nereden?)* **مِنْ دُبُرٍ Arka taraftan** خَلْفٍ Arkadan **فَكَذَبَتْ (Züleyha) yalan söylüyor وَهُوَ O ise** *(Kimlerdendir?)* **مِنَ الصَّادِقِينَ Doğru söyleyenlerdendir**

28. **فَلَمَّا Ne zaman ki رَأَى Gördü** *(Kim?)* زَوْجُهَا Kocası *(Neyi?)* **قَمِيصَهُ O'nun gömleğini** *(Ne gördü?)* **قُدَّ Yırtılmış** *(Nereden?)* **مِنْ دُبُرٍ Arka taraftan قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **إِنَّهُ Muhakkak ki O** أَيْ قَوْلَكِ Yani senin sözün *(Ondan bedel?)* مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ إِلَخْ Sözü *(Nedir?)* **مِنْ كَيْدِكُنَّ Sizin tuzaklarınızdandır إِنَّ كَيْدَكُنَّ Muhakkak sizin tuzaklarınız** أَيُّهَا النِّسَاءُ Ey kadınlar *(Nedir?)* **عَظِيمٌ Gerçekten büyüktür**

29. ثُمَّ قَالَ Sonra dedi ki; يَا **يُوسُفُ** Ey **Yusuf** **أَعْرِضْ** **Sen vazgeç** *(Neden?)* عَنْ هٰذَا الْأَمْرِ Bu olaydan وَلَا تَذْكُرْهُ Bu olayı anlatma *(Niye?)* لِئَلَّا يَشِيعَ Yayılmaması için **وَاسْتَغْفِرِي** **Sen de tövbe et** يَا زُلَيْخَا Ey Züleyha *(Niçin?)* **لِذَنْبِكِ** **Günahın için** **إِنَّكِ** **Muhakkak ki sen** **كُنْتِ** **Oldun** *(Ne oldun?)* **مِنَ الْخَاطِئِينَ** **Hata edenlerden** الْآثِمِينَ Günahkârlardan وَاشْتَهَرَ الْخَبَرُ Olay şöhret buldu وَشَاعَ Ve yayıldı

30. **وَقَالَ** **Dedi** *(Kim?)* **نِسْوَةٌ** **Bazı kadınlar** *(Neredeki?)* **فِي الْمَدِينَةِ** **Şehirdeki** مَدِينَةِ مِصْرَ Mısır şehrindeki *(Ne dediler?)* **امْرَاَةُ الْعَزِيزِ** **Vezirin karısı** **تُرَاوِدُ** **İstiyormuş** *(Kimi?)* **فَتَاهَا** **Delikanlısını** عَبْدَهَا Kölesini *(Neden?)* **عَنْ نَفْسِهِ** **Nefsinden** **قَدْ شَغَفَهَا** **Muhakkak ki O'nu sarmış** *(Ne bakımından?)* **حُبًّا** **Sevgi bakımından** تَمْيِيزٌ Bu kelime temyiz'dir. أَيْ دَخَلَ حُبُّهُ Yani; O'nun sevgisi işlemiş *(Nereye?)* شَغَافَ قَلْبِهَا Kalbinin zarına أَيْ غِلَافَهُ Yani, içine **إِنَّا** **Muhakkak ki biz** **لَنَرٰيهَا** **O'nu görüyoruz** *(Nerede?)* **فِي ضَلَالٍ** **Bir sapıklıkta** أَيْ فِي خَطَإٍ Yani, hatada *(Öyle sapıklık ki)* **مُبِينٍ** **Apaçık** بَيِّنٍ Açık *(Ne sebebiyle?)* بِحُبِّهَا O'nun aşkı sebebiyle *(Kime?)* إِيَّاهُ O'na

﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ غِيبَتِهِنَّ لَهَا ﴿اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ﴾ أَعَدَّتْ ﴿لَهُنَّ مُتَّكَاً﴾ طَعَامًا يُقْطَعُ بِالسِّكِّينِ لِلاِتِّكَاءِ عِنْدَهُ وَهُوَ الْأُتْرُجُّ ﴿وَاٰتَتْ﴾ أَعْطَتْ ﴿كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ﴾ لِيُوسُفَ ﴿اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَاَيْنَهُ اَكْبَرْنَهُ﴾ أَعْظَمْنَهُ ﴿وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ﴾ بِالسَّكَاكِينِ وَلَمْ يَشْعُرْنَ بِالْأَلَمِ لِشُغْلِ قَلْبِهِنَّ بِيُوسُفَ ﴿وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿مَا هٰذَا﴾ أَيْ يُوسُفُ ﴿بَشَرًا اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ (٣١)﴾ لِمَا حَوَاهُ مِنَ الْحُسْنِ الَّذِي لَا يَكُونُ عَادَةً فِي النَّسَمَةِ الْبَشَرِيَّةِ وَفِي الْحَدِيثِ «أَنَّهُ أُعْطِيَ شَطْرَ الْحُسْنِ» ﴿قَالَتْ﴾ اِمْرَأَةُ الْعَزِيزِ لَمَّا رَأَتْ مَا حَلَّ بِهِنَّ ﴿فَذٰلِكُنَّ﴾ فَهٰذَا هُوَ ﴿الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ﴾ فِي حُبِّهِ بَيَانٌ لِعُذْرِهَا ﴿وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ اِمْتَنَعَ ﴿وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَآ اٰمُرُهُ﴾ بِهِ ﴿لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرِينَ (٣٢)﴾ اَلذَّلِيلِينَ فَقُلْنَ لَهُ أَطِعْ مَوْلَاتَكَ ﴿قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِيٓ اِلَيْهِ وَاِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ﴾ أَمِلْ ﴿اِلَيْهِنَّ وَاَكُنْ﴾ أَصِرْ ﴿مِنَ الْجَاهِلِينَ (٣٣)﴾ اَلْمُذْنِبِينَ وَالْقَصْدُ بِذٰلِكَ اَلدُّعَاءُ فَلِذَا قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ دُعَاءَهُ ﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ (٣٤)﴾ بِالْفِعْلِ ﴿ثُمَّ بَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ﴾ اَلدَّالَّاتِ عَلٰى بَرَاءَةِ يُوسُفَ أَنْ يَسْجُنُوهُ دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى﴾ إِلٰى ﴿حِينٍ (٣٥)﴾ يَنْقَطِعُ فِيهِ كَلَامُ النَّاسِ فَسُجِنَ ﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ﴾ غُلَامَانِ لِلْمَلِكِ أَحَدُهُمَا سَاقِيهِ وَالْآخَرُ صَاحِبُ طَعَامِهِ فَرَأَيَاهُ يُعَبِّرُ الرُّؤْيَا فَقَالَا لَنَخْتَبِرَنَّهُ ﴿قَالَ اَحَدُهُمَآ﴾ وَهُوَ السَّاقِي ﴿اِنِّي اَرٰينِيٓ اَعْصِرُ خَمْرًا﴾ أَيْ عِنَبًا ﴿وَقَالَ الْاٰخَرُ﴾ وَهُوَ صَاحِبُ الطَّعَامِ ﴿اِنِّيٓ اَرٰينِيٓ اَحْمِلُ فَوْقَ رَاْسِي خُبْزًا تَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا﴾ اَخْبِرْنَا ﴿بِتَاْوِيلِهِ﴾ بِتَعْبِيرِهِ ﴿اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ (٣٦)﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمَا مُخْبِرًا أَنَّهُ عَالِمٌ بِتَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿لَا يَاْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهٖ﴾ فِي مَنَامِكُمَا ﴿اِلَّا نَبَّاْتُكُمَا بِتَاْوِيلِهٖ﴾ فِي الْيَقْظَةِ ﴿قَبْلَ اَنْ يَاْتِيَكُمَا﴾ تَأْوِيلُهُ ﴿ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ فِيهِ حَثٌّ عَلٰى إِيمَانِهِمَا ثُمَّ قَوَّاهُ بِقَوْلِهِ ﴿اِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ﴾ دِينَ ﴿قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ (٣٧)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

31. Kadın, onların dedikodusunu kendisini çekiştirmelerini **duyunca, onlara davetçi gönderdi ve onlar için meyve** bıçakla kesilen ve yaslanarak yenilen bir yiyecek olan turunç **hazırladı. Onlardan her birine bir bıçak verdi. Ve** Yusuf'a: **"Çık karşılarına!" dedi. Kadınlar onu**

görünce, onu çok büyüttüler ona ihtiram ettiler. Bıçaklarla **ellerini kestiler** ama kalpleri Yusuf'la meşgul olduğu için bunu hissetmediler **ve dediler ki: "Hâşâ Rabbimiz!** Onu tenzih ederiz. **Bu** Yusuf **bir beşer değil. Bu**[1] **ancak yüce bir melektir!"** Zira o normalde beşer soyunda olmayan bir güzelliğe sahiptir. Sahih-i Buhari'de "Ona güzelliğin yarısı verilmiştir" rivayeti vardır.

32. Aziz'in karısı kadınların başına geleni görünce özrünü beyan için **dedi ki: "İşte** bu sevgisi **hakkında beni kınadığınız kişidir. And olsun ki, ben onun nefsinden murat almak istedim. Fakat o, şiddetle sakındı** çekindi. **And olsun ki, eğer o kendisine emrettiğim şeyi yapmazsa, mutlaka zindana atılacak ve elbette küçük düşenlerden** zillete uğrayanlardan **olacak!** Kadınlar ona "Hanımına itaat et!" dediler.

33. Dedi ki: "Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettikleri şeyden daha sevimlidir! Eğer onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder ve cahillerden günahkârlardan **olurum!"** Bundan kastedilen duadır. Bu sebeple Allah Teâlâ buyurdu ki:

34. Rabbi ona duasına **karşılık verdi ve kadınların hilesini ondan çevirdi. Çünkü O** sözü **çok iyi işiten,** yapılanı **çok iyi bilendir.**

35. Sonunda Yusuf'un beraatına delalet eden **kesin delilleri görmelerine rağmen** halkın dedikodusunu kesmek için **onu bir zamana kadar** hapsetmeleri[2] **mutlaka zindana atmaları kendilerine uygun göründü** zahir oldu. Ve böylece hapsedildi.

36. Onunla birlikte zindana iki delikanlı biri sultanın sakîsi diğeri aşçısı iki hizmetçi **daha girdi.** Gördüler ki, Yusuf rüya tabir ediyor ve dediler ki: "Şunu bir imtihan edelim." **Onlardan biri** sakî **dedi ki: "Ben kendimi şarap** üzüm **sıkarken görüyorum." Diğeri** aşçı **da: "Ben de kendimi başımın üstünde, kuşların yemekte olduğu bir ekmek taşırken görüyorum. Bunun yorumunu** tabirini **bize bildir** haber ver. **Çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz" dedi.**

37. Onlara rüya tabirini bildiğini haber vererek **dedi ki: "Size** uykunuzda **yedirilen hiçbir yemek gelmez ki, mutlaka ben onun** gerçekteki **yorumunu daha size** tevili **gelmeden haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir.** Burada onları imana teşvik vardır. Daha sonrada bunu şu sözüyle kuvvetlendirmiştir: **Şüphesiz ben Allah'a inanmayan bir kavmin milletini** dinini **terk ettim. Ve onlar ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir."**[3]

---

[1] إِنْ هَذَا terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[2] Mukadder أَنْ يَسْجُنُوهُ cümlesi fail olup bu habere لَيَسْجُنُنَّهُ cümlesi delalet etmiştir.

[3] İkinci هُمْ kelimesi tekittir.

KELİME ANLAMI

31. فَلَمَّا **Ne zamanki** سَمِعَتْ **İşitti** *(Neyi?)* بِمَكْرِهِنَّ **Onların dedikodularını** غِيبَتِهِنَّ لَهَا Kendi hakkında ki gıybetlerini أَرْسَلَتْ **(Davetçi) gönderdi** *(Kime?)* إِلَيْهِنَّ **Onlara** وَأَعْتَدَتْ **Ve hazırladı** أَعَدَّتْ Düzenledi *(Kime?)* لَهُنَّ **Onlara** *(Ne?)* مُتَّكَأً **Dayalı döşeli bir sofra** طَعَامًا Bir yiyecek ki يُقْطَعُ بِالسِّكِّينِ Bıçakla kesiliyor *(Niye* مُتَّكَأً *kelimesi kullanılmıştır?)* لِلْاِتِّكَاءِ عِنْدَهُ O esnada yaslanıldığı için وَهُوَ الْأُتْرُجُّ O da Turunç'tur. وَاٰتَتْ **Ve verdi** أَعْطَتْ Sundu *(Kime?)* كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ **Onlardan her birine** *(Ne?)* سِكِّينًا **Bıçak** وَقَالَتِ **Ve dedi** *(Kime?)* لِيُوسُفَ Yusuf'a *(Ne dedi?)* اخْرُجْ **Çık** *(Nereye?)* عَلَيْهِنَّ **Karşılarına** فَلَمَّا **Ne zamanki** رَأَيْنَهُ **O'nu gördüler** أَكْبَرْنَهُ **O'nu büyüttüler** أَعْظَمْنَهُ Yüceltiler وَقَطَّعْنَ **Ve kestiler** *(Neyi?)* أَيْدِيَهُنَّ **Ellerini** *(Ne ile?)* بِالسَّكَاكِينِ Bıçaklarla وَلَمْ يَشْعُرْنَ Ama hissetmediler *(Ne?)* بِالْأَلَمِ Acı *(Niye?)* لِشُغْلِ قَلْبِهِنَّ Kalbleri meşgul olduğu için *(Kimle?)* بِيُوسُفَ Yusuf ile وَقُلْنَ **Ve dediler** *(Ne dediler?)* حَاشَ لِلّٰهِ **Hâşâ Rabbimiz!** تَنْزِيهًا لَهُ Allah'ı tenzih etmek için مَا هٰذَا **Bu değildir** أَيْ يُوسُفُ Yusuf *(Ne değildir?)* بَشَرًا **Beşer** إِنْ هٰذَا **Bu değildir** مَا İn, Mâ manasındadır. اِلَّا مَلَكٌ **Ancak bir melektir** *(Öyle melek ki)* كَرِيمٌ **Şerefli** *(Niye?)* لِمَا حَوَاهُ O topladığı için *(Neyi?)* مِنَ الْحُسْنِ الَّذِي Öyle bir güzelliği ki لَا يَكُونُ عَادَةً Normalde bulunmaz *(Nerede?)* فِي النَّسَمَةِ الْبَشَرِيَّةِ Beşer soyunda وَفِي الْحَدِيثِ Bir hadiste (şöyle gelmiştir) أَنَّهُ أُعْطِيَ O'na verilmiştir *(Ne?)* شَطْرَ الْحُسْنِ Güzelliğin yarısı

32. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* اِمْرَأَةُ الْعَزِيزِ Azizin hanımı *(Ne zaman?)* لَمَّا رَأَتْ Gördüğü zaman *(Neyi?)* مَا حَلَّ بِهِنَّ Onların başına gelenleri *(Ne dedi?)* فَذٰلِكُنَّ **İşte bu** فَهٰذَا İşte bu *(Kimdir?)* الَّذِي هُوَ **O kişidir ki** لُمْتُنَّنِي **Beni kınadınız** *(Kim hakkında?)* فِيهِ **O'nun hakkında** فِي حُبِّهِ O'na olan sevgim hakkında *(Bu söz nedir?)* بَيَانٌ لِعُذْرِهَا Özür beyan etmektir وَلَقَدْ **Andolsun ki** رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ **O'nun nefsinden murad almak istedim** فَاسْتَعْصَمَ **(O ise) hemen sakındı** اِمْتَنَعَ Reddetti وَلَئِنْ **Yemin ederim ki şayet** لَمْ يَفْعَلْ **Yapmazsa** *(Neyi?)* مَا اٰمُرُهُ **Emrettiğim şeyi** *(Kime?)* بِهِ O'na لَيُسْجَنَنَّ **Elbette zindana atılacaktır.** وَلَيَكُونًا **Ve kesinlikle olacaktır** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّاغِرِينَ **Sürünenlerden** الذَّلِيلِينَ Zelillerden فَقُلْنَ لَهُ Ve O'na dediler *(Ne dedi?)* أَطِعْ مَوْلَاتَكَ Efendine itaat et

33. قَالَ **Dedi ki;** رَبِّ **Ey Rabbim** اَلسِّجْنُ **Hapis** *(Nedir?)* اَحَبُّ **Daha sevimlidir** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَدْعُونَنِي **Beni çağırıyorlar** *(Neye?)* اِلَيْهِ **O şeye** وَاِلَّا تَصْرِفْ **Şayet bertaraf etmezsen** *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** *(Neyi?)* كَيْدَهُنَّ **Onların tuzaklarını** اَصْبُ **Meylederim** أَمِلْ Yönelirim *(Kime?)* اِلَيْهِنَّ **Onlara** وَاَكُنْ **Ve olurum** أَصِرْ Olurum *(Kimlerden?)* مِنَ الْجَاهِلِينَ **Cahillerden** فَلِذَا اَلْمُذْنِبِينَ Günahkârlardan وَالْقَصْدُ بِذٰلِكَ Bu sözden maksat *(Nedir?)* اَلدُّعَاءُ Duadır فَلِذَا Bundan dolayı قَالَ تَعَالٰى Mevla Teâlâ buyurmuştur ki;

34. فَاسْتَجَابَ **İcabet etti** *(Kim için?)* لَهُ **O'nun için** *(Kim?)* رَبُّهُ **Rabbi** *(Neye icabet etti?)* دُعَاءَهُ Duasına فَصَرَفَ **Ve bertaraf etti** *(Kimden?)* عَنْهُ **O'ndan** *(Neyi?)* كَيْدَهُنَّ **Onların tuzaklarını** اِنَّهُ هُوَ **Muhakkak O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Sözü *(Daha?)* اَلْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanı

35. ثُمَّ **Sonra** بَدَا **Uygun göründü** ظَهَرَ Zahir oldu *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ **Delilleri gördükten sonra** *(Öyle deliller ki)* اَلدَّالَّاتِ عَلٰى بَرَاءَةِ يُوسُفَ Yusuf'un beraatına delalet eden *(Ne uygun göründü?)* أَنْ يَسْجُنُوهُ O'nu hapsetmek دَلَّ عَلٰى هٰذَا Nitekim buna delalet eder *(Ne?)* لَيَسْجُنُنَّهُ **O'nu zindana atmaları** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى إِلٰى حِينٍ **Bir süreye kadar** Hattâ, İlâ manasındadır *(Öyle bir süre ki)* يَنْقَطِعُ فِيهِ O süre zarfında kesilecek *(Ne?)* كَلَامُ النَّاسِ İnsanların dedikodusu فَسُجِنَ Ve (Yusuf) zindana atıldı

36. وَدَخَلَ **Girdi** *(Kimle?)* مَعَهُ **O'nunla birlikte** *(Nereye?)* اَلسِّجْنَ **Zindana** *(Kim?)* فَتَيَانِ **İki genç** *(Öyle iki genç ki)* غُلَامَانِ لِلْمَلِكِ Melikin iki kölesi أَحَدُهُمَا سَاقِيهِ Onlardan biri Melikin Sâkisi'ydi وَالْآخَرُ صَاحِبُ طَعَامِهِ Diğeri ise Aşçısıydı فَرَأَيَاهُ O'nu gördüler *(Ne olduğu halde?)* يُعَبِّرُ الرُّؤْيَا Rüya tabir ediyor olduğu halde فَقَالَا لَنَخْتَبِرَنَّهُ O'nu sınayalım dediler قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** وَهُوَ السَّاقِي O Sâki olandı اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَرٰينِي **Kendimi gördüm** *(Nasıl?)* اَعْصِرُ **Sıkıyordum** *(Ne sıkıyordum?)* خَمْرًا **Şarap** أَيْ عِنَبًا Yani üzüm وَقَالَ الْاٰخَرُ **Diğeri de dedi** وَهُوَ صَاحِبُ الطَّعَامِ O da aşçı olandı اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَرَانِي **Kendimi gördüm** *(Nasıl?)* اَحْمِلُ **Taşıyordum** *(Nerede?)* فَوْقَ رَاْسِي **Başımın üstünde** *(Ne?)* خُبْزًا **Ekmek** *(Öyle ekmek ki)* تَاْكُلُ **Yiyordu** *(Ne?)* اَلطَّيْرُ **Kuşlar**

(Neden yiyordu?) مِنْهُ **Ondan** نَبِّئْنَا **Bize bildir** اَخْبِرْنَا Bize haber ver *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهِ **Onun tevilini** بِتَعْبِيرِهِ Onun tabirini اِنَّا **Muhakkak ki biz** نَرٰيكَ **Seni görüyoruz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenlerden**

37. قَالَ لَهُمَا O ikisine **dedi** *(Ne olduğu halde?)* مُخْبِرًا Haber verici olduğu halde *(Neyi?)* أَنَّهُ Muhakkak ki O *(Nedir?)* عَالِمٌ Bilicidir *(Neyi?)* بِتَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya yorumlamayı *(Ne dedi?)* لَا يَأْتِيكُمَا **Size gelmez** *(Ne?)* طَعَامٌ **Yemek** *(Öyle yemek ki)* تُرْزَقَانِهِ **Onu yediriliyorsunuz** *(Nerede?)* فِي مَنَامِكُمَا Uykunuzda اِلَّا نَبَّأْتُكُمَا **Ancak size anlatırım** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهِ **Onun yorumunu** *(Nerede?)* فِي الْيَقَظَةِ Gerçekte *(Ne zaman?)* قَبْلَ اَنْ يَأْتِيَكُمَا **Size gelmeden önce** *(Ne?)* تَأْوِيلُهُ Onun tevili ذٰلِكُمَا **Bu** *(Nedir?)* مِمَّا **O şeylerdendir ki** عَلَّمَنِي **Bana öğretti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** فِيهِ Bu sözde vardır *(Ne?)* حَثٌّ Teşvik *(Neye?)* عَلٰى اِيمَانِهِمَا Onların iman etmesine ثُمَّ Sonra قَوَّاهُ Onu takviye etti *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle اِنِّي **Muhakkak ki ben** تَرَكْتُ **Terk ettim** *(Neyi?)* مِلَّةَ دِينَ قَوْمٍ **Bir kavmin** dinini **milletini** *(Öyle kavim ki)* لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ **Allah'a iman etmiyorlar** وَهُمْ **Ve onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahireti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ Bu kelime tekid içindir كَافِرُونَ İnkâr ediyorlar

﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَآئِي اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ﴾ يَنْبَغِي ﴿لَنَآ اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ لِعِصْمَتِنَا ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدُ ﴿مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ اللّٰهَ فَيُشْرِكُونَ ثُمَّ صَرَّحَ بِدُعَائِهِمَا إِلَى الْاِيمَانِ فَقَالَ ﴿يَا صَاحِبَيِ﴾ سَاكِنَيِ ﴿السِّجْنِ ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾﴾ خَيْرٌ؟ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِلَّا اَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا﴾ سَمَّيْتُمْ بِهَا أَصْنَامًا ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا﴾ بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ﴾ اَلْقَضَاءُ ﴿اِلَّا لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّآ اِيَّاهُ ذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدُ ﴿الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ اَلْمُسْتَقِيمُ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾﴾ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ فَهُمْ يُشْرِكُونَ ﴿يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّآ اَحَدُكُمَا﴾ اَيِ السَّاقِي فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ ﴿فَيَسْقِي رَبَّهُ﴾ سَيِّدَهُ ﴿خَمْرًا﴾ عَلٰى عَادَتِهِ ﴿وَاَمَّا الْاٰخَرُ﴾ فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ ﴿فَيُصْلَبُ فَتَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَاْسِهِ﴾ هٰذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَاكُمَا فَقَالَا مَا رَأَيْنَا شَيْئًا فَقَالَ ﴿قُضِيَ الْاَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾﴾ سَأَلْتُمَا عَنْهُ صَدَقْتُمَا أَمْ كَذَبْتُمَا ﴿وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ﴾ أَيْقَنَ ﴿اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا﴾ وَهُوَ السَّاقِي ﴿اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ سَيِّدِكَ فَقُلْ لَهُ إِنَّ فِي السِّجْنِ غُلَامًا مَحْبُوسًا ظُلْمًا فَخَرَجَ ﴿فَاَنْسٰيهُ﴾ أَيِ السَّاقِيَ ﴿الشَّيْطَانُ ذِكْرَ﴾ يُوسُفَ عِنْدَ ﴿رَبِّهِ فَلَبِثَ﴾ مَكَثَ يُوسُفُ ﴿فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾﴾ قِيلَ سَبْعًا وَقِيلَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾ مَلِكُ مِصْرَ اَلرَّيَّانُ بْنُ الْوَلِيدِ ﴿اِنِّي اَرٰى﴾ أَيْ رَأَيْتُ ﴿سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ﴾ يَبْتَلِعُهُنَّ ﴿سَبْعٌ﴾ مِنَ الْبَقَرِ ﴿عِجَافٌ﴾ جَمْعُ عَجْفَاءَ ﴿وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ﴾ أَيْ سَبْعَ سُنْبُلَاتٍ ﴿يَابِسَاتٍ﴾ قَدِ الْتَوَتْ عَلَى الْخُضْرِ وَعَلَتْ عَلَيْهَا ﴿يَآ اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُونِي فِي رُءْيَايَ﴾ بَيِّنُوا لِي تَعْبِيرَهَا ﴿اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾﴾ فَاعْبُرُوهَا لِي

TÜRKÇE ANLAMI

38. **"Atalarım İbrahim, İshak ve Ya'kub'un dinine uydum. Allah'a herhangi bir şeyi[1] ortak koşmamız bize yaraşmaz. Bu,** tevhit **Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir Allah'a **şükretmezler.** Ve ona şirk koşarlar.

39. Sonra onları açıktan imana davet etti ve dedi ki: **"Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli ilahlar mı daha hayırlı, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı** daha hayırlı?**"**[2]

---

[1] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.

[2] Bu, onay talebini içeren bir sorudur.

40. **"Allah'ın dışında** ondan başka **taptıklarınız, sizin ve atalarınızın** putlara **taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlara** ibadet **hakkında herhangi bir delil** hüccet, burhan **indirmemiştir. Hüküm**[1] kaza **sadece** bir tek **Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte bu** tevhit **dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir, varacakları azabı **bilmezler** de Allah'a şirk koşarlar.

41. **"Ey zindan arkadaşlarım! İkinizden biriniz** yani, sakî üç gün sonra çıkıp **sahibi** efendisine önceki gibi **şarap içirecek; diğeri ise** üç gün sonra çıkıp **asılacak ve kuşlar onun başından yiyecekler."** Bu rüyalarınızın tevilidir. Onlar "Biz bir şey görmedik" dediler. O da dedi ki: **"**İster doğru söyleyin ister yalan **hakkında yorum istediğiniz** kendisinden sorduğunuz **iş kesinleşmiş** olup bitmiş**tir."**

42. **O ikisinden, kurtulacağını sandığı** bildiği **kimseye** sakîye **dedi ki: "Beni sahibinin** efendinin **yanında an"** ve de ki: "Zindanda haksız yere hapsedilen bir genç var." **Fakat şeytan ona,** sakîye Yusuf'u **efendisine** onun yanında **anmayı unutturdu. Dolayısıyla** Yusuf, **birkaç sene** yedi veya on iki sene **daha zindanda kaldı.**

43. Mısır **hükümdar**ı Rayyan b. Velid **dedi ki: "Ben yedi semiz ineği yiyen** yutan **yedi cılız**[2] inek**, ayrıca, yedi yeşil başak ve** onlara sarılıp onları kaplamış **diğer** yedi başağı **da kuru görüyorum** yani, gördüm. **Ey ileri gelenler! Rüyam konusunda bana yorum yapın** tabirini açıklayın. **Eğer rüya yorumluyorsanız,** bu rüyayı yorumlayın.

KELİME ANLAMI

38. وَاتَّبَعْتُ **Ve ben tabi oldum** *(Neye?)* مِلَّةَ اٰبَائِي **Atalarımın dinine** ***(Ondan bedel?)*** اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in** وَاِسْحٰقَ **Ve İshak'ın** وَيَعْقُوبَ **Ve Yakub'un** مَا كَانَ **(Mümkün) değildir** يَنْبَغِي Yaraşmaz *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne?)* اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ **Allah'a ortak koşmamız** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Bir şeyi** زَائِدَةٌ Min, zaittir *(Niye?)* لِعِصْمَتِنَا Masum olduğumuz için ذٰلِكَ التَّوْحِيدُ **Bu** Tevhid *(Nedendir?)* مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ **Allah'ın fazlındandır** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** وَعَلَى النَّاسِ **Ve insanlara** وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a فَيُشْرِكُونَ Dolayısıyla ortak koşarlar ثُمَّ صَرَّحَ Sonra açıkladı *(Neyi?)* بِدُعَائِهِمَا Onları davet ettiğini *(Neye?)* اِلَى الْاِيمَانِ İmana فَقَالَ Ve şöyle dedi;

---

[1] اِنِ الْحُكْمُ terkibindeki اِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[2] عِجَافٌ kelimesi عَجْفَاءُ kelimesinin çoğuludur.

39. يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ **Ey zindan arkadaşlarım** سَاكِنَيِ Zindan sakinleri ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ **Çeşitli ilahlar mı?** خَيْرٌ **Hayırlıdır** أَمِ **Yahut** اللّٰهُ **Allah' mı?** *(Öyle Allah ki)* الْوَاحِدُ **Tek olan** الْقَهَّارُ **Kahhar olan** *(Allah mı?)* خَيْرٌ Hayırlıdır *(Bu istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İstifham-ı takrirdir

40. مَا تَعْبُدُونَ **İbadet etmiyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **O'nun dışında** أَيْ غَيْرِهِ O'ndan başka اِلَّا **Ancak (ibadet ediyorsunuz)** *(Kime?)* اَسْمَاءً **İsimlere** *(Öyle isimler ki)* سَمَّيْتُمُوهَا **Onları taktınız** سَمَّيْتُمْ بِهَا أَصْنَامًا O isimlerle putları isimlendirdiniz اَنْتُمْ **Siz** وَاٰبَاؤُكُمْ **Ve babalarınız** *(Yine öyle isimler ki)* مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ **Allah indirmedi** *(Ne hakkında?)* بِهَا **Onlar hakkında** بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmek hakkında *(Ne indirmedi?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Hiçbir delil** حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ Hüccet ve burhan اِنِ الْحُكْمُ مَا **Hüküm değildir** İn, Mâ manasındadır اَلْقَضَاءُ Karar اِلَّا لِلّٰهِ **Ancak Allah'ındır** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde اَمَرَ **Emretti** *(Ne?)* اَلَّا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** اِلَّا **Ancak (ibadet etmenizi)** *(Kime?)* اِيَّاهُ **O'na** ذٰلِكَ التَّوْحِيدُ **İşte bu** Tevhid *(Nedir?)* الدِّينُ الْقَيِّمُ **Dosdoğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Dosdoğru وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ Gelecek şeyleri *(Kime?)* إِلَيْهِ Onlara *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَهُمْ يُشْرِكُونَ Dolayısıyla O'na ortak koşarlar

41. يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ **Ey zindan arkadaşlarım** اَمَّا اَحَدُكُمَا **Birinize gelince** اَيِ السَّاقِي Yani, Melikin sâkisi فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ Üç gün sonra çıkacak فَيَسْقِي **Ve içirecek** *(Kime?)* رَبَّهُ **Sahibine** سَيِّدَهُ Efendisine *(Ne?)* خَمْرًا **Şarap** عَلٰى عَادَتِهِ Adeti üzere وَاَمَّا الْاٰخَرُ **Diğerine gelince** فَيَخْرُجُ بَعْدَ ثَلَاثٍ O da üç gün sonra çıkacak فَيُصْلَبُ **Asılacak** فَتَاْكُلُ **Ve yiyecek** *(Ne?)* الطَّيْرُ **Kuşlar** *(Neden?)* مِنْ رَاْسِهِ **Onun başından** فَقَالَا هٰذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَاكُمَا Bu rüyanızın yorumudur فَقَالَا Dediler ki; مَا رَأَيْنَا شَيْئًا Biz bir şey görmedik فَقَالَ O da dedi *(Ne dedi?)* قُضِيَ **Kesinleşti** تَمَّ Tamamlandı *(Ne?)* الْاَمْرُ **İş** الَّذِي **Öyle iş ki** فِيهِ **O iş hakkında** تَسْتَفْتِيَانِ **Yorum istediniz** سَاَلْتُمَا Sordunuz *(Ne hakkında?)* عَنْهُ Onun hakkında صَدَقْتُمَا Doğru söylediniz أَمْ Veya كَذَبْتُمَا Yalan söylediniz (fark etmez)

42. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لِلَّذِي **O kişiye ki** ظَنَّ **Sandı** أَيْقَنَ Kesin inandı *(Ne sandı?)*

أَنَّهُ نَاجٍ **O'nun kurtulacağını** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا **Onlardan** وَهُوَ السَّاقِي O da Melikin sakisidir *(Ne dedi?)* اذْكُرْنِي **Beni an** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Sahibinin yanında** سَيِّدِكَ Efendinin فَقُلْ لَهُ Ve O'na de ki إِنَّ فِي السِّجْنِ Muhakkak ki hapiste vardır *(Kim?)* غُلَامًا Bir köle ki ظُلْمًا مَحْبُوسًا Haksızca hapsedilmiş فَخَرَجَ Ve (hapisten) çıktı فَأَنْسَيهُ **O'na unutturdu** أَيِ السَّاقِيَ Yani, Sâkî'ye *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* ذِكْرَ يُوسُفَ Yusuf'u **anmayı** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Efendisinin** yanında فَلَبِثَ **Ve kaldı** يُوسُفُ مَكَثَ Yusuf bekledi *(Nerede?)* فِي السِّجْنِ **Zindanda** *(Ne kadar?)* بِضْعَ سِنِينَ **Birkaç yıl** قِيلَ Denilmiştir ki; سَبْعًا Yedi sene (kaldı) وَقِيلَ Denilmiştir ki; اثْنَتَي عَشْرَةَ On iki sene (kaldı)

43. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** مَلِكُ مِصْرَ Mısır Meliki الرَّيَّانُ بْنُ الْوَلِيدِ Rayyan bin Velid *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَرَى **Görüyorum** أَيْ رَأَيْتُ Gördüm *(Ne?)* سَبْعَ بَقَرَاتٍ **Yedi inek** *(Öyle inek ki)* سِمَانٍ **Semiz** يَأْكُلُهُنَّ **Onları yiyordu** يَبْتَلِعُهُنَّ Yutuyordu *(Ne?)* سَبْعٌ عِجَافٌ **Yedi zayıf** *(Neden?)* مِنَ الْبَقَرِ İneklerden *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عَجْفَاءَ Acfâe'nin cemisidir *(Daha ne gördüm?)* وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ **Yedi başak** *(Öyle başak ki)* خُضْرٍ **Yeşil** *(Daha?)* وَأُخَرَ **Başka** أَيْ سَبْعَ سُنْبُلَاتٍ Yani, yedi başak *(Öyle başak ki)* يَابِسَاتٍ **Kuru** قَدِ الْتَوَتْ Dolanmış olduğu halde *(Ne üzerine?)* عَلَى الْخُضْرِ Yeşil (başaklar) üzerine وَعَلَتْ Ve sarmıştı *(Neyi?)* عَلَيْهَا Onları يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ **Ey ileri gelenler** أَفْتُونِي **Bana yorum yapınız** *(Ne hakkında?)* فِي رُؤْيَايَ **Rüyam hakkında** بَيِّنُوا لِي Bana açıklayınız تَعْبِيرَهَا Onun tabirini إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** لِلرُّؤْيَا **Rüyayı** تَعْبُرُونَ **Yorumluyorsanız** فَاعْبُرُوهَا لِي Onu bana yorumlayın

﴿قَالُوٓا﴾ هٰذِهِ ﴿اَضْغَاثُ﴾ أَخْلَاطُ ﴿اَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾﴾
﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا﴾ أَيْ مِنَ الْفَتَيَيْنِ وَهُوَ السَّاقِي ﴿وَادَّكَرَ﴾ فِيهِ إِبْدَالُ التَّاءِ فِي
الْأَصْلِ دَالًا وَإِدْغَامُهَا فِي الدَّالِ أَيْ تَذَكَّرَ ﴿بَعْدَ اُمَّةٍ﴾ حِينٍ حَالَ يُوسُفَ ﴿اَنَا
اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيلِهِ فَاَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾﴾ فَأَرْسَلُوهُ فَأَتَى يُوسُفَ فَقَالَ: يَا ﴿يُوسُفُ اَيُّهَا
الصِّدِّيقُ﴾ اَلْكَثِيرُ الصِّدْقِ ﴿اَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ
سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ﴾ أَيِ الْمَلِكِ وَأَصْحَابِهِ
﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ تَعْبِيرَهَا ﴿قَالَ تَزْرَعُونَ﴾ أَيِ ازْرَعُوا ﴿سَبْعَ سِنِينَ دَاَبًا﴾
مُتَتَابِعَةً وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ السِّمَانِ ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ﴾ أَيِ اتْرُكُوهُ ﴿فِي سُنْبُلِهِ﴾
لِئَلَّا يَفْسُدَ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَاْكُلُونَ ﴿٤٧﴾﴾ فَادْرُسُوهُ ﴿ثُمَّ يَاْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ
السَّبْعِ الْمُخْصِبَاتِ ﴿سَبْعٌ شِدَادٌ﴾ مُجْدِبَاتٌ صِعَابٌ وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ الْعِجَافِ
﴿يَاْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ﴾ مِنَ الْحَبِّ الْمَزْرُوعِ فِي السِّنِينَ الْمُخْصِبَاتِ أَيْ تَأْكُلُونَهُ
فِيهِنَّ ﴿اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿ثُمَّ يَاْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ السَّبْعِ الْمُجْدِبَاتِ
﴿عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾﴾ الْأَعْنَابَ وَغَيْرَهَا لِخِصْبِهِ
﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾ لَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ وَأَخْبَرَهُ بِتَأْوِيلِهَا ﴿ائْتُونِي بِهِ﴾ أَيِ الَّذِي عَبَّرَهَا
﴿فَلَمَّا جَٓاءَهُ﴾ أَيْ يُوسُفَ ﴿الرَّسُولُ﴾ وَطَلَبَهُ لِلْخُرُوجِ ﴿قَالَ﴾ قَاصِدًا إِظْهَارَ بَرَاءَتِهِ
﴿ارْجِعْ اِلٰى رَبِّكَ فَسْـَٔلْهُ﴾ أَنْ يَسْأَلَ ﴿مَا بَالُ﴾ حَالُ ﴿النِّسْوَةِ الّٰتِي قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ اِنَّ
رَبِّي﴾ سَيِّدِي ﴿بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾﴾ فَرَجَعَ فَأَخْبَرَ الْمَلِكَ فَجَمَعَهُنَّ ﴿قَالَ مَا
خَطْبُكُنَّ﴾ شَأْنُكُنَّ ﴿اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ﴾ هَلْ وَجَدْتُنَّ مِنْهُ مَيْلًا إِلَيْكُنَّ
﴿قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُٓوءٍ قَالَتِ امْرَاَتُ الْعَزِيزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ﴾ وَضَحَ
﴿الْحَقُّ اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾﴾ فِي قَوْلِهِ «هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ
نَفْسِي» فَأَخْبَرَ يُوسُفُ بِذٰلِكَ فَقَالَ: ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ طَلَبُ الْبَرَاءَةِ ﴿لِيَعْلَمَ﴾ الْعَزِيزُ
﴿اَنِّي لَمْ اَخُنْهُ﴾ فِي أَهْلِهِ ﴿بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَٓائِنِينَ ﴿٥٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

44. Dediler ki: "Bunlar **karmakarışık rüyalar. Biz böyle rüyaların yorumunu bilmeyiz."**

45. İki kişiden gençten **kurtulmuş olan** sakî, **uzun bir müddet** zaman

sonra Yusuf'un halini **hatırlayarak**[1] **dedi ki: "Ben size onun yorumunu haber veririm, beni hemen gönderin."**

46. Onu gönderdiler, o da Yusuf'a geldi ve dedi ki: "Ey **Yusuf, ey** çok **doğru sözlü kişi! Yedi semiz ineği yiyen yedi cılız inek ile yedi yeşil başak ve diğerleri de kuru olan (başaklar) hakkında bize yorum yap. Ümit ederim ki, insanlara** sultan ve adamlarına **dönerim de belki onlar da** tabirini **öğrenirler."**

47. Dedi ki: "Yedi sene sürekli peş peşe **ekin ekersiniz** yani ekin. Bu sekiz semiz ineğin tevilidir. **Sonra da yiyeceğiniz az bir miktar hariç** ki, onları döğünüz, **biçtiklerinizi** bozulmasın diye **başağında bırakın** terk edin.

48. Sonra bunun ardından, bu yedi verimli seneden sonra **şiddetli** kurak ve zor **yedi sene gelecektir ki, saklayacağınız az bir miktar tohumluk hariç, o yıllar kendileri için hazırladığınız** verimli senelerde biçtiğiniz hububatı **yiyecektir.** Yani o yıllarda bunları yersiniz.

49. Sonra bunun ardından kurak yedi seneden sonra **öyle bir sene gelir ki insanlar, onda** yağmur ile **yardım görür ve onda** bolluktan ötürü üzüm ve diğer meyveleri **sıkarlar.**

50. Elçi gelip rüyanın tevilini haber verince **hükümdar dedi ki: "Onu** rüyayı tabir edeni **bana getirin!" Elçi, ona** Yusuf'a **geldiği** ve çıkması için onu çağırdığı **zaman,** suçsuz olduğunu açıklama kastıyla **dedi ki: "Efendine dön de: 'Ellerini kesen o kadınların hali neydi?' diye sor**sun. **Şüphesiz benim sahibim** efendim **onların hilesini çok iyi bilir."** Elçi dönüp durumu hükümdara bildirdi. O da kadınları toplayıp

51. Dedi ki: "Yusuf'un nefsinden murat almak istediğiniz zaman durumunuz haliniz **neydi?** Onda size karşı bir meyil gördünüz mü? **Kadınlar: "Hâşâ! Allah için, biz onda hiçbir kötülük görmedik" dediler. Azizin karısı da dedi ki: "Şimdi gerçek ortaya çıktı** aşikar oldu. **Ben onun nefsinden murat almak istemiştim. Şüphesiz ki o** "O benim nefsimden murat almak istedi" sözünde **doğru söyleyenlerdendir."** Elçi bunu Yusuf'a bildirdi. Yusuf da şöyle dedi:

52. "Bu beraat istemem, **azizin yokluğunda**[2] **ona** ailesi konusunda **hainlik etmediğimi ve Allah'ın hainlerin hilesini başarıya ulaştırmayacağını** azizin **bilmesi içindir."**

---

[1] إِدَّكَرَ fiilini aslında bulunan te harfi dal harfine çevrildikten sonra (zel harfinden çevrilen) diğer dal harfine idgam edilmiş olup تَذَكَّرَ anlamındadır.

[2] بِالْغَيْبِ kelimesi haldir.

KELİME ANLAMI

44. قَالُوا **Dediler ki;** هٰذِهٖ Bu *(Nedir?)* اَضْغَاثُ أَخْلَاطُ اَحْلَامٍ **Karmakarışlık düşlerdir** وَمَا نَحْنُ **Biz değiliz** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِ الْاَحْلَامِ **Böyle karışık rüyaların yorumlarını** *(Ne değiliz?)* بِعَالِمِينَ **Bilenler**

45. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِي نَجَا **Kurtulan kişi** *(Kimden?)* مِنْهُمَا **O ikisinden** أَيْ مِنَ الْفَتَيَيْنِ Yani (zindandaki) iki gençten وَهُوَ السَّاقِي O da melikin sâkisidir وَادَّكَرَ Ve **hatırladı** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِبْدَالُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Aslında bulunan tâ harfini çevirmek vardır *(Neye?)* دَالًا Dal harfine *(Daha?)* وَإِدْغَامُهَا فِي الدَّالِ Ve onu dal harfine idğam etmek vardır. أَيْ تَذَكَّرَ Yani, anımsadı demektir *(Ne zaman?)* بَعْدَ أُمَّةٍ حِينٍ **Uzun süre** zaman **sonra** *(Kimi hatırladı?)* حَالَ يُوسُفَ Yusuf'un halini اَنَا أُنَبِّئُكُمْ **Ben size haber veririm** *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِهِ **Onun yorumunu** فَأَرْسِلُونِ **Beni gönderin** فَأَرْسَلُوهُ Ve Onu gönderdiler فَأَتَى يُوسُفَ Yusuf'un yanına geldi فَقَالَ Ve şöyle dedi

46. يَا يُوسُفُ Ey **Yusuf** أَيُّهَا الصِّدِّيقُ **Ey doğru sözlü** اَلْكَثِيرُ الصِّدْقِ Çok doğru sözlü اَفْتِنَا **Bize yorum yap** *(Ne hakkında?)* فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ **Yedi semiz inek hakkında ki** يَأْكُلُهُنَّ **Onları yiyor** *(Ne?)* سَبْعٌ عِجَافٌ **Yedi zayıf (inek)** *(Daha ne hakkında?)* وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ **Yedi yeşil başak** وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ **Bir o kadar da kuru başak hakkında** لَعَلِّي **Ümit ederim ki ben** اَرْجِعُ **Dönerim** إِلَى النَّاسِ **İnsanlara** أَيِ الْمَلِكِ وَأَصْحَابِهِ Yani, Melik ve adamlarına لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَعْلَمُونَ **Öğrenirler** *(Neyi?)* تَعْبِيرَهَا Onun tabirini

47. قَالَ **Dedi ki;** تَزْرَعُونَ **Ekersiniz** أَيِ ازْرَعُوا Yani; Ekin *(Ne kadar?)* سَبْعَ سِنِينَ **Yedi sene** *(Ne olduğu halde?)* دَأَبًا **Sürekli** مُتَتَابِعَةً Peş peşe وَهِيَ Bu *(Nedir?)* تَأْوِيلُ السَّبْعِ السِّمَانِ Yedi semiz inek ve başağın tevilidir فَمَا حَصَدْتُمْ **Biçtiğinizi** فَذَرُوهُ **Bırakın** أَيِ اتْرُكُوهُ Yani terk edin *(Nerede?)* فِي سُنْبُلِهِ **Başağında** *(Niye?)* لِئَلَّا يَفْسُدَ Bozulmasın diye إِلَّا قَلِيلًا **Ancak birazı hariç** *(Neden?)* مِمَّا تَأْكُلُونَ **Yediklerinizden** فَادْرُسُوهُ Onu öğütebilirsiniz

48. ثُمَّ يَأْتِي **Sonra gelecek** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** أَيِ السَّبْعِ الْمُخْصِبَاتِ Yani yedi bolluk yılından sonra *(Ne gelecek?)* سَبْعٌ شِدَادٌ **Yedi kıtlık yılı**

مُجْدِبَاتٌ صِعَابٌ Kurak, zor وَهِيَ تَأْوِيلُ السَّبْعِ الْعِجَافِ Bu da yedi zayıf inek ve başağın tevilidir *(Öyle yedi kıtlık senesi ki)* يَأْكُلْنَ **Yiyor** *(Neyi?)* مَا قَدَّمْتُمْ **Biriktirdiniz** *(Ne için?)* لَهُنَّ **O yıllar için** *(biriktirdiniz)* مِنَ الْحَبِّ الْمَزْرُوعِ Biçilen hububat *(Nerede?)* فِي السِّنِينَ الْمُخْصِبَاتِ Bolluk yıllarında أَيْ تَأْكُلُونَهُ فِيهِنَّ Yani, onları kıtlık yıllarında yersiniz إِلَّا قَلِيلًا **Ancak az bir miktar hariç** *(Neden?)* مِمَّا تُحْصِنُونَ **Sakladıklarınızdan** تَدَّخِرُونَ Ayırdıklarınızdan

49. ثُمَّ يَأْتِي **Sonra gelecek** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** أَيِ السَّبْعِ الْمُجْدِبَاتِ Yani, yedi kıtlık yılından sonra *(Ne gelecek?)* عَامٌ **Bir yıl ki** فِيهِ **O yılda** يُغَاثُ **Yardım olunacak** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile وَفِيهِ **Ve o yılda** يَعْصِرُونَ **Sıkacaklar** *(Ne?)* الْأَعْنَابَ وَغَيْرَهَا Üzüm ve başka meyveler *(Niye?)* لِخِصْبِهِ Bol olduğundan dolayı

50. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** لَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ Elçi geldiği وَأَخْبَرَهُ بِتَأْوِيلِهَا Ve rüyanın tabirini anlattığı zaman ائْتُونِي بِهِ **O'nu bana getirin** أَيِ الَّذِي Yani o kimseyi ki عَبَّرَهَا Onu yorumladı فَلَمَّا جَاءَهُ **O'na geldiği zaman** أَيْ يُوسُفَ Yusuf'a *(Kim?)* الرَّسُولُ **Elçi** وَطَلَبَهُ لِلْخُرُوجِ Ve çıkmasını istediği zaman قَالَ **Dedi ki;** *(Ne olduğu halde?)* قَاصِدًا إِظْهَارَ بَرَاءَتِهِ Suçsuz olduğunu açıklamayı kastederek ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ **Efendine dön** فَاسْأَلْهُ **Ve O'ndan iste** *(Neyi?)* أَنْ يَسْأَلَ Sormasını *(Neyi?)* مَا بَالُ حَالُ النِّسْوَةِ **Kadınların durumları** hali **nedir?** الَّتِي **Öyle kadınlar ki** قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ **Ellerini kestiler** إِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim sahibim** سَيِّدِي Efendim بِكَيْدِهِنَّ **Onların hilelerini** عَلِيمٌ **Bilendir** فَرَجَعَ (Elçi) geri döndü فَأَخْبَرَ الْمَلِكَ Ve Melike bildirdi فَجَمَعَهُنَّ Melik de kadınları topladı

51. قَالَ **Dedi ki;** مَا خَطْبُكُنَّ **Durumunuz neydi?** شَأْنُكُنَّ Haliniz *(Ne zaman?)* إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ **Yusuf'un nefsinden murad almak istediğiniz zaman** هَلْ وَجَدْتُنَّ مِنْهُ O'nda buldunuz mu? *(Ne?)* مَيْلًا إِلَيْكُنَّ Size bir meyil قُلْنَ **Dediler ki;** حَاشَ **Hâşâ!** لِلّٰهِ **Allah için** مَا عَلِمْنَا **Biz bilmiyoruz** عَلَيْهِ **O'nun aleyhinde** *(Ne?)* مِنْ سُوءٍ **Bir kötülük** قَالَتِ **Dedi** *(Kim?)* امْرَأَةُ الْعَزِيزِ **Vezirin karısı** *(Ne dedi?)* الْآنَ **Şimdi** حَصْحَصَ **Ortaya çıktı** وَضَحَ Açığa kavuştu *(Ne?)* الْحَقُّ **Gerçek** أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ **Ben O'nun nefsinden murad almak istedim**

وَإِنَّهُ **Muhakkak ki O** لَمِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerdendir** *(Hangi sözünde?)* 'Asıl o benim nefsimden murat almak istedi' sözünde فَأَخْبَرَ يُوسُفَ Ve Yusuf'a haber verdi *(Neyi?)* بِذَلِكَ Bunu فَقَالَ Şöyle dedi

52. ذَلِكَ **Bu** أَيْ طَلَبُ الْبَرَاءَةِ Beraatımı istemem *(Niçindir?)* لِيَعْلَمَ **Bilsin için** *(Kim?)* الْعَزِيزُ Vezir *(Neyi?)* أَنِّي **Muhakkak ki ben** لَمْ أَخُنْهُ **O'na ihanet etmedim** *(Ne hakkında?)* فِي أَهْلِهِ O'nun ailesi hakkında *(O ne olduğu halde?)* بِالْغَيْبِ **Gaybımda olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir وَأَنَّ اللهَ **Ve muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Başarıya ulaştırmaz** *(Neyi?)* كَيْدَ الْخَائِنِينَ **Hainlerin hilelerini** ثُمَّ تَوَاضَعَ لِلَّهِ Sonra Allah için tevazu yaptı فَقَالَ Ve şöyle dedi

ثُمَّ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ فَقَالَ: ﴿وَمَآ اُبَرِّئُ نَفْسِي﴾ مِنَ الزَّلَلِ ﴿اِنَّ النَّفْسَ﴾ الْجِنْسَ ﴿لَاَمَّارَةٌ﴾ كَثِيرَةُ الْأَمْرِ ﴿بِالسُّوٓءِ اِلَّا مَا﴾ بِمَعْنٰى مَنْ ﴿رَحِمَ رَبِّي﴾ فَعَصَمَهُ ﴿اِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهٖ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي﴾ أَجْعَلْهُ خَالِصًا لِي دُونَ شَرِيكٍ فَجَاءَهُ الرَّسُولُ وَقَالَ: أَجِبِ الْمَلِكَ فَقَامَ وَوَدَّعَ أَهْلَ السِّجْنِ وَدَعَا لَهُمْ ثُمَّ اغْتَسَلَ وَلَبِسَ ثِيَابًا حَسَنَةً وَدَخَلَ عَلَيْهِ ﴿فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ﴾ لَهُ ﴿اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ ﴿٥٤﴾﴾ ذُو مَكَانَةٍ وَأَمَانَةٍ عَلٰى أَمْرِنَا فَمَاذَا تَرٰى أَنْ نَفْعَلَ؟ قَالَ: اِجْمَعِ الطَّعَامَ وَازْرَعْ زَرْعًا كَثِيرًا فِي هٰذِهِ السِّنِينَ الْمُخْصِبَةِ وَادَّخِرِ الطَّعَامَ فِي سُنْبُلِهِ فَتَأْتِي إِلَيْكَ الْخَلْقُ لِيَمْتَارُوا مِنْكَ فَقَالَ: وَمَنْ لِي بِهٰذَا؟ ﴿قَالَ﴾ يُوسُفُ ﴿اجْعَلْنِي عَلٰى خَزَآئِنِ الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿اِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾﴾ ذُو حِفْظٍ وَعِلْمٍ بِأَمْرِهَا وَقِيلَ كَاتِبٌ حَاسِبٌ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ بِالْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ ﴿مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿يَتَبَوَّاُ﴾ يَنْزِلُ ﴿مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ﴾ بَعْدَ الضِّيقِ وَالْحَبْسِ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ الْمَلِكَ تَوَّجَهُ وَخَتَّمَهُ وَوَلَّاهُ مَكَانَ الْعَزِيزِ وَعَزَلَهُ وَمَاتَ بَعْدُ فَزَوَّجَهُ امْرَأَتَهُ فَوَجَدَهَا عَذْرَاءَ وَوَلَدَتْ لَهُ وَلَدَيْنِ وَأَقَامَ الْعَدْلَ بِمِصْرَ وَدَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ ﴿نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَآءُ وَلَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ﴾ مِنْ أَجْرِ الدُّنْيَا ﴿لِلَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾﴾ وَدَخَلَتْ سِنُو الْقَحْطِ وَأَصَابَ أَرْضَ كَنْعَانَ وَالشَّامِ ﴿وَجَآءَ اِخْوَةُ يُوسُفَ﴾ إِلَّا بِنْيَامِينَ لِيَمْتَارُوا لِمَا بَلَغَهُمْ أَنَّ عَزِيزَ مِصْرَ يُعْطِي الطَّعَامَ بِثَمَنِهِ ﴿فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ﴾ أَنَّهُمْ إِخْوَتُهُ ﴿وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾﴾ لَا يَعْرِفُونَهُ لِبُعْدِ عَهْدِهِمْ بِهِ وَظَنِّهِمْ هَلَاكَهُ فَكَلَّمُوهُ بِالْعِبْرَانِيَّةِ فَقَالَ كَالْمُنْكِرِ عَلَيْهِمْ: مَا أَقْدَمَكُمْ بِلَادِي ؟ فَقَالُوا: لِلْمِيرَةِ فَقَالَ: لَعَلَّكُمْ عُيُونٌ قَالُوا: مَعَاذَ اللّٰهِ قَالَ: فَمِنْ أَيْنَ أَنْتُمْ قَالُوا: مِنْ بِلَادِ كَنْعَانَ وَأَبُونَا يَعْقُوبُ نَبِيُّ اللّٰهِ قَالَ: وَلَهُ أَوْلَادٌ غَيْرُكُمْ قَالُوا: نَعَمْ كُنَّا اثْنَيْ عَشَرَ فَذَهَبَ أَصْغَرُنَا هَلَكَ فِي الْبَرِيَّةِ وَكَانَ أَحَبَّنَا إِلَيْهِ وَبَقِيَ شَقِيقُهُ فَاحْتَبَسَهُ لِيَتَسَلّٰى بِهِ عَنْهُ فَأَمَرَ بِإِنْزَالِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ ﴿وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ﴾ وَفّٰى لَهُمْ كَيْلَهُمْ ﴿قَالَ ائْتُونِي بِاَخٍ لَكُمْ مِنْ اَبِيكُمْ﴾ أَيْ بِنْيَامِينَ لِأَعْلَمَ صِدْقَكُمْ فِيمَا قُلْتُمْ ﴿اَلَا تَرَوْنَ اَنِّي اُوفِي الْكَيْلَ﴾ أُتِمُّهُ مِنْ غَيْرِ بَخْسٍ ﴿وَاَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿فَاِنْ لَمْ تَاْتُونِي بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي﴾ أَيْ مِيرَةَ ﴿وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾﴾ نَهْيٌ أَوْ عَطْفٌ عَلٰى مَحَلِّ فَلَا كَيْلَ أَيْ تُحْرَمُوا وَلَا تَقْرَبُوا ﴿قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ اَبَاهُ﴾ سَنَجْتَهِدُ فِي طَلَبِهِ مِنْهُ ﴿وَاِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَقَالَ لِفِتْيَتِهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «لِفِتْيَانِهِ» غِلْمَانِهِ ﴿اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ﴾ الَّتِي أَتَوْا بِهَا ثَمَنَ الْمِيرَةِ وَكَانَتْ دَرَاهِمَ

﴿فِي رِحَالِهِمْ﴾ أَوْعِيَتِهِمْ ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ اِذَا انْقَلَبُوٓا اِلٰى اَهْلِهِمْ﴾ وَفَرَّغُوا أَوْعِيَتَهُمْ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾﴾ إِلَيْنَا لِأَنَّهُمْ لَا يَسْتَحِلُّونَ إِمْسَاكَهَا ﴿فَلَمَّا رَجَعُوٓا اِلٰى اَبِيهِمْ قَالُوا يَآ اَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ﴾ إِنْ لَمْ تُرْسِلْ أَخَانَا إِلَيْهِ ﴿فَاَرْسِلْ مَعَنَآ اَخَانَا نَكْتَلْ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

Sonrada Allah'a tevazuu edip dedi ki:

53. **"Nefsimi** hatalardan **temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis**[1] **aşırı şekilde** çokça **kötülüğü emreder; Rabbimin merhamet ettiği** ve koruduğu **kişi**[2] **başka. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, pek merhamet edendir."**

54. **Hükümdar dedi ki: "Onu bana getirin, onu kendime özel danışman edineyim."** Hiç ortağım olmadan onu kendime ait eyleyeyim. Elçi Yusuf'a geldi ve hükümdarın davetine icabet dedi. O da kalktı ve zindandaki arkadaşlarına veda edip onlara dua etti. Sonrada yıkandı, güzel elbiseler giydi ve hükümdarın karşısına çıktı. **Onunla konuşunca** ona: **"Bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve** işlerimizde **güvenilir birisin."** Ne yapmamızı önerirsin? **dedi.** Yusuf (a.s.) da: "Tohumları topla, bu verimli yıllarda çokça ekim yap, hububatı başaklarında depola, sonra insanlar bir şeyler almak için sana gelecekler." Hükümdar dedi ki: "Peki! Bu işi benim için kim yapacak?"

55. Yusuf **dedi ki: "Beni** Mısır **ülkesinin hazinelerine tayin et! Çünkü ben çok iyi korurum ve** hazine işlerini **bilirim".** 'Yazar ve hesap ederim' anlamında olduğu da söylenmiştir.

56. **İşte böylece** zindandan kurtararak kendisine iyilik ettiğimiz gibi **Yusuf'u o memlekete** Mısır'a **yerleştirdik;** darlık ve hapisten sonra **istediği yerlerde oturuyor** konaklıyor**du. Rahmetimizi istediğimize veririz; ve iyilik edenlerin ecrini zayi etmeyiz.** Kıssayla ilgili olarak şöyle rivayet edilmiştir: Melik Yusuf (a.s.)'a taç giydirdi, yetki verdi ve Aziz'i görevinden alıp yerine Yusuf'u getirdi. Bir süre sonra Aziz ölünce Yusuf'u O'nun karısıyla evlendirdi. Yusuf Züleyha'yı bakire olarak buldu. O'ndan iki çocuğu oldu. Yusuf (a.s.) Mısır'da adaleti sağladı ve bütün herkes O'na boyun eğdi.

57. **İman edip de sakınanlar için ahiret ecri** dünya ecriden **daha hayırlıdır.**

58. Kıtlık senesi girip Kenan ile Şam diyarını da vurdu. **Ve Yusuf'un kardeşleri** Mısır azizinin fiyatına erzak verdiğini duyunca satın almak üzere

---

[1] النفس kelimesindeki lam-ı tarif cins içindir.

[2] مَا رَحِمَ رَبِّي terkibindeki ما kelimesi مَنْ (ism-i mevsul) manasındadır.

Binyamin hariç **gelip onun huzuruna girdiler, (Yusuf) onları tanıdı** onların kardeşleri olduğunu anladı**, oysa onlar onu tanımıyorlardı.** Aradan uzun zaman geçtiği ve öldüğünü zannettikleri için onu çıkaramamışlardı. Onunla İbranice konuştular. O da onları tanımıyormuş gibi, sizi ülkeme getiren nedir? dedi. Erzak için geldik, dediler. Yusuf, Siz casus olmayasınız? dedi. Böyle bir şeyden Allah'a sığınırız, dediler. Öyleyse siz neredensiniz? dedi. Kenan diyarındanız, dediler. Babamız da Allah'ın peygamberi Ya'kub'tur. Onun sizden başka çocukları var mıdır? dedi. Evet! Biz on iki kardeştik. En küçüğümüz kıra gitti kayboldu. Babamız en çok onu severdi. Geriye öz kardeşi kaldı. Babamız da teselli olmak için onu tuttu, dediler. Bunun üzerine Yusuf, misafir edilip ikram edilmelerini emretti.

59. (Yusuf) onların yüklerini hazırlayınca ölçeklerini tam olarak verince **dedi ki: "Sizin baba bir kardeşinizi** Binyamin'i **de bana getirin** ki, doğru söylediğinizi bileyim. **Görmüyor musunuz, ben ölçeği** hiç eksiltmeden **tam dolduruyorum ve ben misafirperverlerin en iyisiyim."**

60. "Eğer onu bana getirmezseniz, benim yanımda size verilecek bir ölçek erzak **yoktur, bana hiç yaklaşmayın!"**[1]

61. Dediler ki: "Onu babasından güzellikle istemeye çalışacağız ondan almaya uğraşacağız **ve biz kuşkusuz** bunu **yapacağız."**

62. (Yusuf) emrindeki gençlere[2] hizmetçilere **dedi ki:** "Erzakın karşılığı olan **sermayelerini** dirhemlerini **yüklerinin** eşyalarının **içine koyun. Olur ki ailelerine döndüklerinde** ve yüklerini boşalttıklarında **bunun farkına varırlar da belki** bizi **geri gelirler.** Zira onlar o dirhemleri ellerinde tutmayı helal görmezler.

63. Babalarına döndüklerinde dediler ki: "Ey babamız! Eğer kardeşimizi ona göndermezsen **ölçek bize yasaklandı. Kardeşimizi bizimle gönder ki ölçek**[3] **alalım. Biz onu mutlaka koruyacağız."**

KELİME ANLAMI

53. وَمَا اُبَرِّئُ **Ben temize çıkarmıyorum** *(Kimi?)* نَفْسِي **Nefsimi** *(Neden?)* مِنَ الزَّلَلِ Zellelerden اِنَّ النَّفْسَ الْجِنْسَ **Zira nefis** cinsi *(Nedir?)* لَاَمَّارَةٌ **Aşırı şekilde emreder** كَثِيرَةُ الْأَمْرِ Çok emreder *(Neyi?)* بِالسُّوءِ **Kötülüğü** اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* مَا **O kimse ki** *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنٰى مَنْ Men manasındadır رَحِمَ **Merhamet etti** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** فَعَصَمَهُ Ve O'nu korudu اِنَّ رَبِّي **Şüphesiz Rabbim** *(Nedir?)*

---

[1] وَلَا تَقْرَبُونِ cümlesi nehiydir. Veya فَلَا كَيْلَ terkibinin mahalline atıftır. Mahrum olun, yaklaşmayın anlamındadır.

[2] فِتْيَة kelimesi diğer bir kıraatte فِتْيَان şeklinde okunur.

[3] نَكْتَلْ fiili nun ve ya ile okunur.

غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Pek merhamet edendir**

54. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الْمَلِكُ **Melik** *(Ne?)* ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** أَسْتَخْلِصْهُ **O'nu tahsis edeyim** *(Kime?)* لِنَفْسِي **Kendime** أَجْعَلْهُ O'nu kılayım *(Ne?)* خَالِصًا لِي Kendime ait دُونَ شَرِيكٍ Ortak olmadan فَجَاءَهُ Ve O'na geldi *(Kim?)* الرَّسُولُ Elçi وَقَالَ Ve dedi أَجِبِ الْمَلِكَ Melike icabet et فَقَامَ O da kalktı وَوَدَّعَ Ve veda etti *(Kime?)* أَهْلَ السِّجْنِ Zindan arkadaşlarına وَدَعَا لَهُمْ Ve onlara dua etti ثُمَّ اغْتَسَلَ Sonra yıkandı وَلَبِسَ ثِيَابًا حَسَنَةً Ve güzel elbiseler giydi وَدَخَلَ عَلَيْهِ Melikin huzuruna girdi فَلَمَّا **Ne zaman ki** كَلَّمَهُ **Onunla konuştu** قَالَ **Dedi ki;** *(Kime?)* لَهُ O'na إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** الْيَوْمَ **Bugün** لَدَيْنَا **Yanımızda** مَكِينٌ **Yüksek makam sahibisin** أَمِينٌ **Güvenilir birisin** ذُو مَكَانَةٍ Önemli bir makam sahibisin *(Daha?)* وَأَمَانَةٍ Güven sahibisin *(Ne üzerine?)* عَلَى أَمْرِنَا İşlerimiz üzerine فَمَاذَا تَرَى أَنْ نَفْعَلَ Ne yapmamızı düşünüyorsun? قَالَ Dedi ki; اِجْمَعِ الطَّعَامَ Tohumları topla وَازْرَعْ زَرْعًا كَثِيرًا Çokça ekin ek *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ السِّنِينَ الْمُخْصِبَةِ Şu bolluk yıllarında وَادَّخِرِ الطَّعَامَ Ve ekinleri sakla *(Nerede?)* فِي سُنْبُلِهِ Başaklarında فَتَأْتِي إِلَيْكَ الْخَلْقُ Halk sana gelecek *(Niye?)* لِيَمْتَارُوا مِنْكَ Senden erzak almak için فَقَالَ Melik de dedi ki; وَمَنْ لِي بِهٰذَا Kim bunu benim için yapacak?

55. قَالَ يُوسُفُ Yusuf **dedi ki;** اجْعَلْنِي **Beni tayin et** *(Ne üzerine?)* عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ **Ülkenin hazinelerine** أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinin إِنِّي **Muhakkak ki ben** حَفِيظٌ **Çok iyi korurum** عَلِيمٌ **Çok iyi bilirim** ذُو حِفْظٍ İyi koruyucuyum *(Daha?)* وَعِلْمٍ بِأَمْرِهَا O işi iyi bilirim وَقِيلَ Şöyle denilmiştir: كَاتِبٌ حَاسِبٌ "Kâtip ve Muhasebeci(yim)"

56. وَكَذٰلِكَ **Böylece** كَإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ O'nu nimetlendirdiğimiz gibi *(Ne ile?)* بِالْخَلَاصِ مِنَ السِّجْنِ Zindandan kurtarmakla مَكَّنَّا **Yerleştirdik** *(Kimi?)* لِيُوسُفَ **Yusuf'u** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O ülkede** أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinde يَتَبَوَّأُ **İkamet ederdi** يَنْزِلُ Yerleşirdi *(Nerede?)* مِنْهَا **Orada** حَيْثُ يَشَاءُ **Dilediği yere** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الضِّيقِ وَالْحَبْسِ Sıkıntı ve hapisten sonra وَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle denilmiştir) أَنَّ الْمَلِكَ تَوَّجَهُ Melik O'na taç giydirdi *(Daha?)* وَخَتَّمَهُ O'na yüzük taktı *(Daha?)* وَوَلَّاهُ مَكَانَ الْعَزِيزِ O'nu Azizin yerine atadı وَعَزَلَهُ Azizi de azletti وَمَاتَ بَعْدُ Bir zaman

sonra Aziz öldü فَزَوَّجَهُ O'na (Yusuf) nikâhladı *(Kimi?)* امْرَأَتَهُ Azizin karısını (Züleyha) فَوَجَدَهَا (Yusuf) O'nu buldu *(Ne olarak?)* عَذْرَاءَ Bakire olarak وَوَلَدَتْ لَهُ Ve (Züleyha) O'nun için doğurdu *(Ne?)* وَلَدَيْنِ İki çocuk وَأَقَامَ الْعَدْلَ بِمِصْرَ Mısır'a adaleti getirdi وَدَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ Ve O'na boyunlar eğildi نُصِيبُ **Sunarız** *(Neyi?)* بِرَحْمَتِنَا **Rahmetimizi** *(Kime?)* مَنْ نَشَاءُ **Dilediğimize** وَلَا نُضِيعُ **Ve zayi etmeyiz** *(Neyi?)* أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **Güzel davrananların ecrini**

57. وَلَأَجْرُ الْاٰخِرَةِ **Muhakkak ahiret mükâfatı** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنْ أَجْرِ الدُّنْيَا Dünya ecrinden *(Kim için?)* لِلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenler** وَكَانُوا يَتَّقُونَ **Ve sakınanlar için** وَدَخَلَتْ Ve girdi *(Ne?)* سِنُو الْقَحْطِ Kıtlık seneleri وَأَصَابَ Ve (kıtlık) vurdu *(Nereyi?)* أَرْضَ كَنْعَانَ وَالشَّامِ Kenan ve Şam şehirlerini

58. وَجَاءَ **Geldi** *(Kim?)* إِخْوَةُ يُوسُفَ **Yusuf'un kardeşleri** إِلَّا بِنْيَامِينَ Bünyamin hariç *(Niye geldiler?)* لِيَمْتَارُوا Erzak almak için لِمَا بَلَغَهُمْ Çünkü onlara da ulaşmıştı *(Ne?)* أَنَّ عَزِيزَ مِصْرَ Mısır'ın Azizi يُعْطِي الطَّعَامَ Erzak veriyordu *(Ne karşılığında?)* بِثَمَنِهِ Parası karşılığında فَدَخَلُوا **Ve girdiler** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **O'nun huzuruna** فَعَرَفَهُمْ **(Yusuf) hemen onları tanıdı** *(Yani)* أَنَّهُمْ إِخْوَتُهُ Onların kardeşleri olduklarını anladı وَهُمْ **Halbuki onlar** لَهُ **Yusuf'u** مُنْكِرُونَ **Tanıyamamışlardı** لَا يَعْرِفُونَهُ O'nu tanımıyorlardı *(Niye?)* لِبُعْدِ عَهْدِهِمْ بِهِ Aradan çok zaman geçtiği وَظَنِّهِمْ هَلَاكَهُ Ve O'nun helak olduğunu zannettikleri için فَكَلَّمُوهُ O'nunla konuştular *(Ne ile?)* بِالْعِبْرَانِيَّةِ İbrani diliyle فَقَالَ Yusuf dedi *(Ne gibi?)* كَالْمُنْكِرِ عَلَيْهِمْ Onları tanımıyormuş gibi مَا أَقْدَمَكُمْ؟ Sizleri hangi şey getirdi? *(Nereye?)* بِلَادِي Ülkeme فَقَالُوا لِلْمِيرَةِ Erzak için geldik dediler فَقَالَ (Yusuf) dedi *(Ne dedi?)* لَعَلَّكُمْ عُيُونٌ Belki de siz casussunuz قَالُوا مَعَاذَ اللهِ Allah'a sığınırız dediler قَالَ (Yusuf) dedi *(Ne dedi?)* فَمِنْ أَيْنَ أَنْتُمْ Nereden geldiniz? قَالُوا مِنْ بِلَادِ كَنْعَانَ Kenan şehrinden dediler *(Daha?)* وَأَبُونَا يَعْقُوبُ نَبِيُّ اللهِ Bizim babamız Allah'ın nebisi Yakub'tur قَالَ (Yusuf) dedi ki; وَلَهُ أَوْلَادٌ غَيْرُكُمْ Sizden başka oğlu var mı? قَالُوا نَعَمْ Evet dediler كُنَّا اثْنَيْ عَشَرَ Biz on iki kardeştik فَذَهَبَ أَصْغَرُنَا En küçüğümüz gitti هَلَكَ فِي الْبَرِّيَّةِ Kırda helak oldu وَكَانَ أَحَبَّنَا إِلَيْهِ O, babamıza en sevimli olan idi وَبَقِيَ شَقِيقُهُ Geriye öz kardeşi kaldı فَاحْتَبَسَهُ (Babamız) O'nun gelmesini engelledi *(Niye?)* لِيَتَسَلَّى بِهِ O'nunla teselli bulmak için

(Neden?) عَنْهُ Helak olan kardeşinden فَأَمَرَ (Yusuf) emretti *(Neyi?)* بِإِنْزَالِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ Onları ağırlanmasını ve ikram edilmesini

59. وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ **Onlara hazırladığı zaman** *(Neyi?)* بِجَهَازِهِمْ **Yüklerini** وَفَّى لَهُمْ Onlara tam olarak verdiği zaman *(Neyi?)* كَيْلَهُمْ Hisselerini قَالَ **Dedi ki;** ائْتُونِي **Bana getirin** *(Kimi?)* بِأَخٍ لَكُمْ **Kardeşinizi** *(Kimden olan?)* مِنْ أَبِيكُمْ **Babanızdan olan** أَيْ بِنْيَامِينَ Yani, Bünyamin'i *(Niye?)* لِأَعْلَمَ Bileyim diye *(Neyi?)* صِدْقَكُمْ Doğru olduğunuzu *(Nerede?)* فِيمَا قُلْتُمْ Söylediklerinizde أَلَا تَرَوْنَ **Görmüyor musunuz?** أَنِّي **Muhakkak ki ben** أُوفِي الْكَيْلَ **Ölçeği tam dolduruyorum** أُتِمُّهُ مِنْ غَيْرِ بَخْسٍ Onu eksiltmeden tamamlıyorum وَأَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ **Misafirperverlerin en iyisiyim**

60. فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي **Eğer bana getirmezseniz** *(Kimi)* بِهِ **O'nu** فَلَا كَيْلَ لَكُمْ **Size ölçek yoktur** عِنْدِي **Yanımda** أَيْ مِيرَةَ Yani erzak وَلَا تَقْرَبُونِ **Ve bana hiç yaklaşmayın** *(Bu cümle nedir?)* نَهْيٌ Nehiydir أَوْ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ فَلَا كَيْلَ Veya فَلَا كَيْلَ cümlesinin mahalline atfedilmiştir أَيْ تُحْرَمُوا وَلَا تَقْرَبُوا Yani mahrum olun ve yaklaşmayın demektir

61. قَالُوا **Dediler ki;** سَنُرَاوِدُ **isteyeceğiz** *(Kimi?)* عَنْهُ **O'nu** *(Kimden?)* أَبَاهُ **Babasından** سَنَجْتَهِدُ Uğraşacağız *(Ne hususunda?)* فِي طَلَبِهِ مِنْهُ O'nu babasından isteme hususunda وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ **Ve kuşkusuz biz yapacağız** *(Neyi?)* ذَلِكَ Bunu

62. وَقَالَ **Ve (Yusuf) dedi** *(Kime?)* لِفِتْيَتِهِ **Emrindeki gençlere** وَفِي قِرَاءَةٍ لِفِتْيَانِهِ Bir kıraatte لِفِتْيَانِهِ şeklinde okunmuştur غِلْمَانِهِ'Hizmetçilerine' demektir *(Ne dedi?)* اجْعَلُوا **Koyun** *(Neyi?)* بِضَاعَتَهُمْ **Onların sermayelerini** الَّتِي Öyle sermayeleri ki أَتَوْا بِهَا Onları getirdiler *(Ne olarak?)* ثَمَنَ الْمِيرَةِ Erzak parası olarak وَكَانَتْ دَرَاهِمَ Bunlar da bir miktar dirhem idi *(Nereye koyun?)* فِي رِحَالِهِمْ **Yüklerinin içine** أَوْعِيَتِهِمْ Yani kaplarının arasına لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَعْرِفُونَهَا **Onu anlarlar** *(Ne zaman?)* إِذَا انْقَلَبُوا **Döndükleri vakit** *(Nereye?)* إِلَى أَهْلِهِمْ **Ailelerine** *(Daha?)* وَفَرَّغُوا أَوْعِيَتَهُمْ Kaplarını çıkardıklarında لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ إِلَيْنَا **Belki** bize **dönerler** لِأَنَّهُمْ لَا يَسْتَحِلُّونَ Çünkü onlar helal görmezler *(Neyi?)* إِمْسَاكَهَا Onu almayı

63. فَلَمَّا رَجَعُوا **Ne zaman ki döndüler** *(Kime?)* إِلَى أَبِيهِمْ **Babalarına** قَالُوا **Dediler**

ki; يَا أَبَانَا **Ey babamız** مُنِعَ **Yasaklandı** *(Kimden?)* مِنَّا **Bizden** *(Ne?)* الْكَيْلُ **Ölçek** إِنْ لَمْ تُرْسِلْ أَخَانَا Şayet kardeşimizi göndermezsen *(Kime?)* إِلَيْهِ O'na فَأَرْسِلْ **Gönder** *(Kimle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Kimi?)* أَخَانَا **Kardeşimizi** نَكْتَلْ **Ölçek alalım** بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve Ya ile okunmuştur وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **O'nu** لَحَافِظُونَ **Koruyucuyuz**

﴿قَالَ هَلْ﴾ مَا ﴿اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَآ اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخِيهِ﴾ يُوسُفَ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ وَقَدْ فَعَلْتُمْ بِهِ مَا فَعَلْتُمْ ﴿فَاللّٰهُ خَيْرٌ حِفْظًا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «حَافِظًا» تَمْيِيزٌ كَقَوْلِهِمْ لِلّٰهِ دَرُّهُ فَارِسًا ﴿وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ فَأَرْجُو أَنْ يَمُنَّ بِحِفْظِهِ ﴿وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْ قَالُوا يَآ اَبَانَا مَا نَبْغِي﴾ مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ أَيْ أَيَّ شَيْءٍ نَطْلُبُ مِنْ إِكْرَامِ الْمَلِكِ أَعْظَمَ مِنْ هٰذَا وَقُرِئَ بِالْفَوْقَانِيَّةِ خِطَابًا لِيَعْقُوبَ وَكَانُوا ذَكَرُوا لَهُ إِكْرَامَهُ لَهُمْ ﴿هٰذِهٖ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَيْنَا وَنَمِيرُ اَهْلَنَا﴾ نَأْتِي بِالْمِيرَةِ لَهُمْ وَهِيَ الطَّعَامُ ﴿وَنَحْفَظُ اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ﴾ لِأَخِينَا ﴿ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾﴾ سَهْلٌ عَلَى الْمَلِكِ لِسَخَائِهِ ﴿قَالَ لَنْ اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا﴾ عَهْدًا ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ بِأَنْ تَحْلِفُوا ﴿لَتَأْتُنَّنِي بِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يُحَاطَ بِكُمْ﴾ بِأَنْ تَمُوتُوا أَوْ تُغْلَبُوا فَلَا تُطِيقُوا الْإِتْيَانَ بِهِ فَأَجَابُوهُ إِلَى ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّآ اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قَالَ اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ﴾ نَحْنُ وَأَنْتُمْ ﴿وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾﴾ شَهِيدٌ وَأَرْسَلَهُ مَعَهُمْ ﴿وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا﴾ مِصْرَ ﴿مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ لِئَلَّا تُصِيبَكُمُ الْعَيْنُ ﴿وَمَآ اُغْنِي﴾ أَدْفَعُ ﴿عَنْكُمْ﴾ بِقَوْلِي ذٰلِكَ ﴿مِنَ اللّٰهِ مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ قَدَّرَهُ عَلَيْكُمْ وَإِنَّمَا ذٰلِكَ شَفَقَةٌ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ بِهِ وَثِقْتُ ﴿وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقِينَ ﴿مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ قَضَائِهِ ﴿مِنْ﴾ صِلَةٌ ﴿شَيْءٍ اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضٰيهَا﴾ وَهِيَ إِرَادَةُ دَفْعِ الْعَيْنِ شَفَقَةً ﴿وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ﴾ لِتَعْلِيمِنَا إِيَّاهُ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾﴾ إِلْهَامَ اللّٰهِ لِأَصْفِيَائِهِ ﴿وَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰى﴾ ضَمَّ ﴿اِلَيْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنِّي اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ﴾ تَحْزَنْ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾﴾ مِنَ الْحَسَدِ لَنَا وَأَمَرَهُ أَنْ لَا يُخْبِرَهُمْ وَتَوَاطَأَ مَعَهُ عَلٰى أَنَّهُ سَيَحْتَالُ عَلٰى أَنْ يُبْقِيَهُ عِنْدَهُ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

64. (Ya'kub) dedi ki: "Daha önce kardeşi Yusuf **hakkında size ne kadar güvendiysem** ki, ona yaptığınızı yapmıştınız **bunun hakkında da size ancak o kadar güvenirim! Allah koruma yönünden en hayırlısıdır.**[1] **O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.** Onun korunmasını nasip edeceğini umuyorum.

65. Yüklerini açtıklarında sermayelerinin kendilerine geri verildiğini

---

[1] حِفْظًا kelimesi diğer bir kıraatte حَافِظًا şeklinde okunur. Her iki durumda da temyizdir. لِلّٰهِ دَرُّهُ فَارِسًا misalinde olduğu gibi.

gördüler. Dediler ki: "Ey babamız! Daha ne istiyoruz. Hükümdarın bundan daha fazla neyi ikram etmesini isteyebiliriz ki? **İşte sermayemiz de bize geri verilmiş. Ailemize erzak alır** onlara yiyecek getirir, **kardeşimizi korur ve** onun için **bir deve yükü de fazla alırız. Çünkü bu** cömert olan Aziz'e kolay **az bir miktardır."**

66. **(Ya'kub): "**Ölmeniz veya mağlup olmanız sebebiyle **kuşatılmanız** ve böylece onu geri getirmeye imkan bulamamanız **hariç, onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah adına** yemin etmek suretiyle **bana sağlam bir söz vermediğiniz takdirde onu sizinle beraber göndermem!" dedi.** Onlar da bunu kabul ettiler. **Ona** kardeşlerini getireceklerine dair **söz verdiklerinde "Allah,** sizin ve bizim **söylediklerimize vekildir"** şahittir **dedi** ve onu ağabeyleriyle birlikte gönderdi.

67. **Ve dedi ki: "Ey oğullarım!** Mısır'a **hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin** ki, size nazar değmesin. **Ama** bu sözümle **Allah'tan (gelecek)** size takdir ettiği **hiçbir şeyi**[1] **sizden savamam** defedemem. Bu sadece bir şefkattir. **Hüküm sadece** tek olan **Allah'a aittir. Yalnız O'na dayandım.** O'na güvendim. **Tevekkül edenler yalnız O'na dayansınlar.**

68. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Babalarının kendilerine emrettiği yerden** ayrı ayrı **girdiklerinde, Allah'**ın kazasın**dan gelecek hiçbir şeyi**[2] **onlardan defedecek olmadı; ancak**[3] **Ya'kub'un içindeki bir dileği** şefkatinden dolayı onları nazardan koruma isteğini **yerine getirmiş oldu. Şüphesiz o, kendisine öğrettiğimiz için**[4] **ilim sahibiydi. Fakat insanların çoğu** ki, onlar kafirlerdir, Allah'ın seçkin kullarına ilhamını **bilmezler.**

69. **Yusuf'un yanına girdiklerinde, öz kardeşini yanına aldı ve dedi ki: "Ben senin kardeşinim, onların yaptıklarına** bizi çekememelerine **üzülme."** Bunu da onlara bildirmemesini emretti. Ve onu yanında tutmak için bir oyun yapacağına dair onunla anlaştı.

KELİME ANLAMI

64. قَالَ **Dedi ki;** هَلْ مَا اٰمَنُكُمْ **Size güvenir miyim?** Hel, Mâ manasındadır *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِ **O'nun hakkında** اِلَّا **Ancak (size güvenirim)** *(Ne kadar?)* كَمَا اَمِنْتُكُمْ **Size güvendiğim kadar** *(Kim hakkında?)* عَلٰى اَخِيهِ يُوسُفَ **O'nun kardeşi** Yusuf **hakkında** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Daha önce** وَقَدْ فَعَلْتُمْ بِهِ مَا فَعَلْتُمْ O'na da

---

[1] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[2] مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harf-i ceri zaittir.
[3] اِلَّا حَاجَةً terkibindeki اِلَّا kelimesi لَكِنَّ (istisna-i munkatı) manasındadır.
[4] لِمَا عَلَّمْنَاهُ terkibi لِتَعْلِيمِنَا اِيَّاهُ şeklinde (mastar tevilinde)dir.

yaptığınızı yapmıştınız فَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرٌ **En hayırlıdır** *(Ne bakımdan?)* حِفْظًا **Koruma bakımından** وَفِي قِرَاءَةٍ حَافِظًا Bir kıraatte, حَافِظًا şeklinde okunmuştur تَمْيِيزٌ (Her iki kıraatte de) bu kelime temyizdir *(Ne gibi?)* كَقَوْلِهِمْ لِلّٰهِ دَرُّهُ فَارِسًا cümlesi(ndeki فَارِسًا kelimesinin temyiz olması) gibi وَهُوَ **Ve O Allah** *(Nedir?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Acıyanların en merhametlisidir** فَأَرْجُو Ben umuyorum *(Neyi?)* أَنْ يَمُنَّ İhsan etmesini *(Neyi?)* بِحِفْظِهِ O'nu korumayı

65. وَلَمَّا **Ne zaman ki** فَتَحُوا **Açtılar** *(Neyi?)* مَتَاعَهُمْ **Eşyalarını** وَجَدُوا **Buldular** *(Neyi?)* بِضَاعَتَهُمْ **Sermayelerini** *(Ne olduğu halde?)* رُدَّتْ **İade edilmiş olduğu halde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Kendilerine** قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَبَانَا **Ey babamız** مَا نَبْغِي **Daha ne istiyoruz** مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ Mâ, istifham içindir أَيْ أَيَّ شَيْءٍ Yani hangi şeyi? نَطْلُبُ İsteyebiliriz *(Neden olan şeyi?)* مِنْ إِكْرَامِ الْمَلِكِ Melik'in ikramından *(Öyle şey ki)* أَعْظَمَ مِنْ هٰذَا Bundan daha büyük وَقُرِئَ Bir kıraatte okunmuştur *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Noktaların üstte bulunmasıyla *(Ne olarak?)* خِطَابًا لِيَعْقُوبَ Yakub'a hitaben وَكَانُوا ذَكَرُوا لَهُ O'na (Yakub) anlatmışlardı *(Neyi?)* إِكْرَامَهُ لَهُمْ O'nun (Yusuf) kendilerine ikramda bulunduğunu هٰذِهِ **Bu** *(Ondan bedel?)* بِضَاعَتُنَا **Bizim sermayemiz** *(Nedir?)* رُدَّتْ إِلَيْنَا **Bize geri verilmiş!** وَنَمِيرُ **Erzak alırız** *(Kime?)* أَهْلَنَا **Ailemize** نَأْتِي بِالْمِيرَةِ لَهُمْ Onlara erzak getiririz وَهِيَ الطَّعَامُ O da yiyecektir وَنَحْفَظُ **Ve koruruz** *(Kimi?)* أَخَانَا **Kardeşimizi** *(Daha?)* وَنَزْدَادُ **Fazla alırız** *(Ne kadar?)* كَيْلَ بَعِيرٍ **Bir deve yükü** *(Kim için?)* لِأَخِينَا Kardeşimiz için ذٰلِكَ **Zaten bu** *(Nedir?)* كَيْلٌ يَسِيرٌ **Az bir miktardır** سَهْلٌ Basittir *(Kime?)* عَلَى الْمَلِكِ Azize *(Niçin?)* لِسَخَائِهِ Eli açık olduğu için

66. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** لَنْ أُرْسِلَهُ **O'nu asla göndermem** *(Kimle?)* مَعَكُمْ **Sizinle** حَتّٰى تُؤْتُونِ **Ta ki bana verinceye kadar** *(Ne?)* مَوْثِقًا **Söz** عَهْدًا Yemin *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Ne şekilde?)* بِأَنْ تَحْلِفُوا Yemin etmek suretiyle *(Ne diye?)* لَتَأْتُنَّنِي **Mutlaka bana getireceksiniz diye** *(Kimi?)* بِهِ **O'nu** إِلَّا **Ancak başka** *(Ne başka?)* أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ **Kuşatılmanız** *(Ne sebebiyle?)* بِأَنْ تَمُوتُوا Ölmeniz أَوْ تُغْلَبُوا Veya Mağlup düşmeniz فَلَا تُطِيقُوا Ve güç yetirememeniz sebebiyle *(Neye?)* الْإِتْيَانَ بِهِ O'nu getirmeye فَأَجَابُوهُ O'na icabet ettiler *(Neye?)* إِلٰى ذٰلِكَ Bu söze dair فَلَمَّا **Ne zaman ki** أَتَوْهُ **O'na getirdiler** *(Neyi?)* مَوْثِقَهُمْ **Yeminlerini** *(Ne hususta?)*

نَقُولُ بِذٰلِكَ Bu hususta قَالَ **(Yakub) dedi ki;** اللّٰهُ **Allah** عَلٰى مَا **O şeylere ki** **Söylüyoruz** *(Yani)* نَحْنُ وَأَنْتُمْ Biz ve siz *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** شَهِيدٌ Şahittir وَأَرْسَلَهُ Ve O'nu (Bünyamin'i) gönderdi *(Kimle?)* مَعَهُمْ Onlarla birlikte

67. وَقَالَ **(Yakub) dedi ki;** يَا بَنِيَّ **Ey oğullarım** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* مِصْرَ Şehre *(Nereden?)* مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ **Bir kapıdan** وَادْخُلُوا **Girin** *(Nereden?)* مِنْ أَبْوَابٍ **Kapılardan** *(Öyle kapılar ki)* مُتَفَرِّقَةٍ **Farklı farklı** *(Niye?)* لِئَلَّا تُصِيبَكُمْ Size değmesin diye *(Ne?)* الْعَيْنُ Göz وَمَا أُغْنِي **Gerçi ben engelleyemem** أَدْفَعُ Def edemem *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Ne ile?)* بِقَوْلِي ذٰلِكَ Bu sözümle *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** *(Neyi engelleyemem?)* مِنْ شَيْءٍ **Bir şeyi** صِلَةٌ Min, sıladır *(Öyle şeyi ki)* قَدَّرَهُ عَلَيْكُمْ (Allah) size takdir etti وَإِنَّمَا ذٰلِكَ Ancak bu (sözüm) *(Nedir?)* شَفْقَةٌ Bir şefkattir إِنِ الْحُكْمُ مَا **Hüküm değildir** İn, Mâ manasındadır إِلَّا لِلّٰهِ **Ancak Allah içindir** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek عَلَيْهِ **O'na** تَوَكَّلْتُ بِهِ O'na **Tevekkül ettim** وَثِقْتُ Güvendim وَعَلَيْهِ **Ve O'na** فَلْيَتَوَكَّلِ **Tevekkül etsin** *(Kimler?)* الْمُتَوَكِّلُونَ **Tevekkül edenler** قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ dedi ki;

68. وَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **(Şehre) girdiler** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ **Onlara emrettiği yerden** *(Kim?)* أَبُوهُمْ **Babaları** أَيْ مُتَفَرِّقِينَ Yani ayrı ayrı مَا كَانَ يُغْنِي **(Fakat bu) engelleyemezdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** أَيْ قَضَائِهِ Yani Allah'ın kazasından *(Neyi engelleyemezdi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** زَائِدَةٌ Min, zaittir إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ İllâ, Lakin manasındadır حَاجَةً **Bir dilekti** *(Nerede olan?)* فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ **Yakub'un nefsinde olan** *(Öyle dilek ki)* قَضَيهَا **Onu açığa vurdu** وَهِيَ Bu (dilek) *(Nedir?)* إِرَادَةُ دَفْعِ الْعَيْنِ Göz değmemesini istemektir *(Niçin?)* شَفْقَةً Şefkat (gösterdiği) için وَإِنَّهُ **Muhakkak ki O (Yakub)** لَذُو عِلْمٍ **İlim sahibiydi** *(Niçin?)* لِمَا عَلَّمْنَاهُ **O'na öğrettiğimizden dolayı** لِتَعْلِيمِنَا إِيَّاهُ O'na öğrettiğimizden dolayı وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** وَهُمُ الْكُفَّارُ Onlar da kâfirlerdir لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* إِلْهَامَ اللّٰهِ Allah'ın ilhamını *(Kime?)* لِأَصْفِيَائِهِ Seçkin kullarına

69. وَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **Girdiler** عَلٰى يُوسُفَ **Yusuf'(un huzurun)a** اٰوٰى إِلَيْهِ **Kendi yanına aldı** ضَمَّ Bağrına bastı *(Kimi?)* أَخَاهُ **Kardeşini** قَالَ **Ve şöyle dedi**

إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَنَا **Ben** أَخُوكَ **Senin kardeşinim** فَلَا تَبْتَئِسْ **Artık üzülme** تَحْزَنْ Hüzünlenme بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarına** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْحَسَدِ لَنَا Bize olan hasetten وَأَمَرَهُ Ve O'na emretti *(Neyi?)* أَنْ لَا يُخْبِرَهُمْ Kardeşlerine anlatmamasını وَتَوَاطَأَ مَعَهُ Ve O'nunla anlaştı *(Ne hususta?)* عَلَى أَنَّهُ سَيَحْتَالُ Hile yapacağı hususunda *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْ يُبْقِيَهُ O'nu bırakmak üzerine *(Nerede?)* عِنْدَهُ Kendi yanında

﴿فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ﴾ هِيَ صَاعٌ مِنْ ذَهَبٍ مُرَصَّعٌ بِالْجَوْهَرِ ﴿فِي رَحْلِ أَخِيهِ﴾ بِنْيَامِينَ ﴿ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ نَادَى مُنَادٍ بَعْدَ انْفِصَالِهِمْ عَنْ مَجْلِسِ يُوسُفَ ﴿أَيَّتُهَا الْعِيرُ﴾ الْقَافِلَةُ ﴿إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالُوا وَ﴾ قَدْ ﴿أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا﴾ مَا الَّذِي ﴿تَفْقِدُونَ﴾ هُ ﴿٧١﴾ ﴿قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ﴾ صَاعَ ﴿الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ﴾ مِنَ الطَّعَامِ ﴿وَأَنَا بِهِ﴾ بِالْحِمْلِ ﴿زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾﴾ كَفِيلٌ ﴿قَالُوا تَاللَّهِ﴾ قَسَمٌ فِيهِ مَعْنَى التَّعَجُّبِ ﴿لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾﴾ مَا سَرَقْنَا قَطُّ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْمُؤَذِّنُ وَأَصْحَابُهُ ﴿فَمَا جَزَاؤُهُ﴾ أَيِ السَّارِقِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾﴾ فِي قَوْلِكُمْ مَا كُنَّا سَارِقِينَ وَوُجِدَ فِيكُمْ ﴿قَالُوا جَزَاؤُهُ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ﴾ يُسْتَرَقُّ ثُمَّ أُكِّدَ بِقَوْلِهِ ﴿فَهُوَ﴾ أَيِ السَّارِقُ ﴿جَزَاؤُهُ﴾ أَيِ الْمَسْرُوقِ لَا غَيْرُ وَكَانَتْ سُنَّةَ آلِ يَعْقُوبَ ﴿كَذَٰلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ بِالسَّرِقَةِ فَصَرَّحُوا لِيُوسُفَ بِتَفْتِيشِ أَوْعِيَتِهِمْ ﴿فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ﴾ فَفَتَّشَهَا ﴿قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ لِئَلَّا يُتَّهَمَ ﴿ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا﴾ أَيِ السِّقَايَةَ ﴿مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿كَذَٰلِكَ﴾ الْكَيْدِ ﴿كِدْنَا لِيُوسُفَ﴾ عَلَّمْنَاهُ الْاِحْتِيَالَ فِي أَخْذِ أَخِيهِ ﴿مَا كَانَ﴾ يُوسُفُ ﴿لِيَأْخُذَ أَخَاهُ﴾ رَقِيقًا عَنِ السَّرِقَةِ ﴿فِي دِينِ الْمَلِكِ﴾ حُكْمِ مَلِكِ مِصْرَ لِأَنَّ جَزَاءَهُ الضَّرْبُ وَتَغْرِيمُ مِثْلَيِ الْمَسْرُوقِ لَا الْاِسْتِرْقَاقُ ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ أَخْذَهُ بِحُكْمِ أَبِيهِ أَيْ لَمْ يَتَمَكَّنْ مِنْ أَخْذِهِ إِلَّا بِمَشِيئَةِ اللَّهِ بِإِلْهَامِهِ سُؤَالَ إِخْوَتِهِ وَجَوَابَهُمْ بِسُنَّتِهِمْ ﴿نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ [دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ] فِي الْعِلْمِ كَيُوسُفَ ﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ﴾ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ﴿عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾﴾ أَعْلَمُ مِنْهُ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى ﴿قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ يُوسُفُ فَقَدْ سَرَقَ لِأَبِي أُمِّهِ صَنَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَكَسَرَهُ لِئَلَّا يَعْبُدَهُ ﴿فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا﴾ يُظْهِرْهَا ﴿لَهُمْ﴾ وَالضَّمِيرُ لِلْكَلِمَةِ الَّتِي فِي قَوْلِهِ ﴿قَالَ﴾ فِي نَفْسِهِ ﴿أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا﴾ مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ لِسَرِقَتِكُمْ أَخَاكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ وَظُلْمِكُمْ لَهُ ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ﴾ عَالِمٌ ﴿بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾﴾ تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِهِ ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا﴾ يُحِبُّهُ أَكْثَرَ مِنَّا وَيَتَسَلَّى بِهِ عَنْ وَلَدِهِ الْهَالِكِ وَيَحْزُنُهُ فِرَاقُهُ ﴿فَخُذْ أَحَدَنَا﴾ اسْتَعْبِدْهُ ﴿مَكَانَهُ﴾ بَدَلًا مِنْهُ ﴿إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾﴾ فِي أَفْعَالِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

70. (Yusuf) onların yükünü hazırladığı zaman su kabını mücevherlerle süslenmiş altından ölçeği **kardeşi** Binyami**n'in yükü içine koydu!** Onlar Yusuf'un meclisinden ayrıldıktan **sonra bir tellal** haberci: **Ey kafile! Siz hırsızsınız! diye seslendi.**

71. Onlara dönerek: Ne arıyorsunuz? dediler.

72. "Hükümdarın su kabını arıyoruz; onu getirene bir deve yükü erzak **var" dediler. (İçlerinden biri:) "Ben buna** bir deve yükü erzaka **kefilim" dedi.**

73. Şaşkınlık ifade eden bir yeminle **dediler. "Allah'a and olsun ki, bizim yeryüzünde fesat çıkarmak için gelmediğimizi siz de biliyorsunuz. Biz hırsız da değiliz."** Asla bir şey çalmadık.

74. Tellal ve arkadaşları **dediler ki: "Peki, siz** "Biz hırsız değiliz" sözünüzde **yalancıysanız** ve su kabı sizin yanınızda bulunursa, **bunun** hırsızın **cezası nedir?"**

75. Dediler ki: "Onun cezası,[1] **yükünde bulunduğu kişi**nin köle edilme**sidir.** Sonra da bu şu sözle tekit edildi. **İşte o onun** çalınan kabın **cezasıdır.** Başka bir şey değildir. Bu Ya'kub soyunun adeti idi. **Biz** çalmak suretiyle **zulmedenleri işte böyle** cezayla **cezalandırırız."** Ve yüklerini kontrol etmesi için Yusuf'a geri döndüler.

76. (Yusuf,) itham edilmesin diye **kardeşinin yükünden önce onların yükleriyle** kontrole **başladı. Sonra da onu,** su kabını **kardeşinin yükünden çıkarttı.** Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **İşte biz Yusuf'a böyle bir hile yaptırdık,** kardeşini alması için ona hile öğrettik **yoksa** Mısır **hükümdarını**n **kanununa** hükmüne **göre kardeşini** hırsızlıktan dolayı köle olarak **alamayacaktı.** Zira böyle bir suçun cezası ona göre, kırbaç ve çaldığının iki katı borçlanmaktı, köle olmak değildi. **Ancak Allah'ın** babasının kanunuyla onu almasını **dilemesi hariç.** Yani, onu almaya sadece Allah'ın kendisine kardeşlerine sormasını ilham etmesi ve onların da kendi adetleriyle cevap vermelerini dilemesiyle imkan bulabilmiştir. **Biz** Yusuf gibi **dilediğimiz kişinin** ilimdeki **derecelerini**[2] **yükseltiriz. Zira** mahlukattan **her ilim sahibinin üstünde** ta ki Allah Teâlâ'ya varıncaya kadar ondan **daha iyi bilen birisi vardır.**

77. Dediler ki: "Eğer o çaldıysa, daha önce onun bir kardeşi Yusuf **da çalmıştı."** Yusuf annesinin babasının altından bir putunu çalmış ve

---

[1] جَزَاؤُهُ kelimesi mübteda olup haberi مَنْ وُجِدَ terkibidir.
[2] دَرَجَاتٍ مَنْ terkibindeki دَرَجَات kelimesi izafetli ve tenvinli olarak okunur.

tapınmasın diye onu kırmıştı. **Yusuf bunu**[1] **içinde sakladı, onlara açmadı.** İçinden **dedi ki: "Siz** kardeşinizi babanızdan çalıp ona zulmettiğiniz için Yusuf ve kardeşinden **daha kötü durumdasınız! Allah, sizin anlattığınızı** onun hakkında söylediklerinizi **çok iyi bilir."**

78. Dediler ki: "Ey aziz! Gerçekten onun çok yaşlı bir babası var. Onu bizden daha çok seviyor, ölen oğlundan onunla teselli buluyor ve ondan ayrılmak onu üzüyor. **Onun yerine bizim birimizi al** köle edin. **Zira biz seni,** davranışlarında **iyilik edenlerden görüyoruz.**

KELİME ANLAMI

70. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَهَّزَهُمْ **Onlara hazırladı** *(Neyi?)* بِجَهَازِهِمْ **Yüklerini** جَعَلَ **Koydu** *(Neyi?)* السِّقَايَةَ **Su kabını** هِيَ Bu *(Nedir?)* صَاعٌ Su kabıdır *(Neden?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından *(Öyle su kabı ki)* مُرَصَّعٌ Süslenmiş *(Ne ile?)* بِالْجَوْهَرِ Mücevherat ile *(Nereye koydu?)* فِي رَحْلِ أَخِيهِ **Kardeşinin yüküne** *(Kimdir O?)* بِنْيَامِينَ Bünyamin'dir ثُمَّ أَذَّنَ **Sonra bağırdı** *(Kim?)* مُؤَذِّنٌ **Bir tellal** نَادَى Seslendi *(Kimi?)* مُنَادٍ Bir münadi *(Ne zaman?)* بَعْدَ انْفِصَالِهِمْ Onlar ayrıldıktan sonra *(Nereden?)* عَنْ مَجْلِسِ يُوسُفَ Yusuf'un meclisinden *(Ne diye bağırdı?)* أَيَّتُهَا الْعِيرُ **Ey kervan** الْقَافِلَةُ Kafile إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَسَارِقُونَ **Hırsızsınız**

71. قَالُوا **Dediler ki;** *(Nasıl?)* وَقَدْ أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ **Onlara yönelmiş olarak** *(Ne dediler?)* مَاذَا **Hangi şeyi** مَا Nedir *(Ne?)* الَّذِي O şey ki تَفْقِدُونَ **Arıyorsunuz** *(Neyi?)* هُ Onu

72. قَالُوا **Dediler ki;** نَفْقِدُ **Arıyoruz** *(Neyi?)* صُوَاعَ صَاعَ الْمَلِكِ **Melikın su kabını** وَلِمَنْ جَاءَ **Getirene vardır** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Ne vardır?)* حِمْلُ بَعِيرٍ **Bir deve yükü** مِنَ الطَّعَامِ Yiyecek وَأَنَا **Ve ben de** بِهِ **Ona** بِالْحِمْلِ Yüke زَعِيمٌ **Vekilim** كَفِيلٌ Kefilim

73. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللهِ **Allaha yemin olsun ki** *(Bu kelime nedir?)* قَسَمٌ Yemindir *(Öyle yemin ki)* فِيهِ مَعْنَى التَّعَجُّبِ İçinde şaşkınlık manası vardır لَقَدْ عَلِمْتُمْ **Muhakkak siz de biliyorsunuz** *(Neyi?)* مَا جِئْنَا **Bizim gelmediğimizi** *(Niçin?)* لِنُفْسِدَ **Fesat çıkarmak için** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Bu ülkede** وَمَا كُنَّا **Ve biz değiliz** *(Ne?)* سَارِقِينَ **Hırsız** مَا سَرَقْنَا قَطُّ Asla bir şey çalmadık

---

[1] وَأَسَرَّهَا cümlesindeki zamir ileride gelen "Siz daha kötü durumdasınız" sözüne yöneliktir.

74. قَالُوا **Dediler ki;** أَيِ الْمُؤَذِّنُ وَأَصْحَابُهُ Yani tellal ve yanındakiler فَمَا جَزَاؤُهُ **Cezası nedir?** أَيِ السَّارِقِ Yani hırsızın اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ مَا كُنَّا سَارِقِينَ "Biz hırsız değiliz" sözünüzde وَوُجِدَ فِيكُمْ Ve (Su kabı) sizde bulunursa

75. قَالُوا **Dediler ki;** جَزَاؤُهُ **Onun cezası** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi *(Nedir?)* مَنْ **O kişidir ki** وُجِدَ **(Su kabı) bulundu** *(Nerede?)* فِي رَحْلِهِ **Onun yükünde** يُسْتَرَقُّ (O kişi) köleleştirilir ثُمَّ أَكَّدَ بِقَوْلِهِ Sonra şu sözü ile tekitledi فَهُوَ **O kişi** أَيِ السَّارِقُ Yani hırsız *(Nedir?)* جَزَاؤُهُ **Onun cezasıdır** أَيِ الْمَسْرُوقِ Yani çalınan eşyanın لَا غَيْرُ Başka bir şey değil وَكَانَتْ سُنَّةَ آلِ يَعْقُوبَ Bu, Yakup soyunun uyguladığı kanundu كَذٰلِكَ **Bu şekilde** الْجَزَاءِ Bu cezayla نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalim olanları** *(Ne ile?)* بِالسَّرِقَةِ Hırsızlık yapmak ile فَصَرَّحُوا لِيُوسُفَ Yusuf'a izin verdiler *(Niçin?)* بِتَفْتِيشِ أَوْعِيَتِهِمْ Kaplarını araştırması için

76. فَبَدَأَ **(Yusuf aramaya) başladı** *(Neyi?)* بِأَوْعِيَتِهِمْ **Onlarını kaplarını** فَفَتَّشَهَا Ve onları teftiş etti *(Neden önce?)* قَبْلَ وِعَاءِ اَخِيهِ **Kardeşinin yükünden önce** *(Niye?)* لِئَلَّا يُتَّهَمَ Şüphelenilmesin diye ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا **Sonra onu çıkardı** أَيِ السِّقَايَةَ Yani su kabını *(Nereden?)* مِنْ وِعَاءِ اَخِيهِ **Kardeşinin yükünden** قَالَ تَعَالٰى Allah Teâlâ (şöyle) buyurdu كَذٰلِكَ الْكَيْدِ **İşte böyle** bir tedbir كِدْنَا **Planladık** *(Kim için?)* لِيُوسُفَ **Yusuf için** عَلَّمْنَاهُ O'na öğrettik *(Ne?)* الْاِحْتِيَالَ Kurnazlık *(Ne hususta?)* فِي أَخْذِ أَخِيهِ Kardeşini ele geçirmesi hususunda مَا كَانَ **(Yoksa) Olamazdı** *(Kim?)* يُوسُفُ Yusuf *(Ne?)* لِيَأْخُذَ اَخَاهُ **Kardeşini tutabilir (olamazdı)** *(Ne olarak?)* رَقِيقًا عَنِ السَّرِقَةِ Hırsızlık yaptı diye köle olarak *(Neye göre?)* فِي دِينِ الْمَلِكِ **Melikin kanununa göre** حُكْمِ مَلِكِ مِصْرَ Mısır Krallığı kanununa göre *(Niye?)* لِأَنَّ جَزَاءَهُ Çünkü onun cezası *(Neye göre?)* عِنْدَهُ Ona göre *(Nedir?)* الضَّرْبُ Dövmektir *(Daha?)* وَتَغْرِيمُ مِثْلَيِ الْمَسْرُوقِ Çalınanın iki misliyle borçlandırmaktır لَا الْاِسْتِرْقَاقُ Yoksa köleleştirmek değil إِلَّا **Ancak müstesnadır** *(Ne?)* اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ **Allah'ın dilemesi** *(Neyi?)* أَخْذَهُ O'nu alıkoymasını *(Ne ile?)* بِحُكْمِ أَبِيهِ Babasının kanunu ile أَيْ لَمْ يَتَمَكَّنْ Yani güç yetiremedi *(Neye?)* مِنْ أَخْذِهِ Onu almaya إِلَّا Ancak güç yetirebildi *(Ne ile?)* بِمَشِيئَةِ اللّٰهِ Allah'ın istemesiyle *(Neyi?)* بِإِلْهَامِهِ O'na (Yusuf) ilham

etmesini *(Ne ilham etmesini?)* سُؤَالَ إِخْوَتِهِ Kardeşlerine sormasını *(Daha neyi istemesiyle?)* وَجَوَابَهُمْ Onların da cevap vermelerini *(Neye göre?)* بِسُنَّتِهِمْ Kendi kanunlarına göre نَرْفَعُ **Yükseltiriz** دَرَجَاتٍ مَنْ **O kimselerin derecelerini ki** نَشَاءُ **Diliyoruz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْإِضَافَةِ وَالتَّنْوِينِ İzafet ve tenvinle okunmuştur *(Nerede yükseltiriz?)* فِي الْعِلْمِ İlimde *(Kim gibi?)* كَيُوسُفَ Yusuf gibi وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ **Ve her ilim sahibinin üstünde vardır** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَخْلُوقِينَ Yaratıklardan *(Ne vardır?)* عَلِيمٌ **Daha iyi bilen** أَعْلَمُ مِنْهُ Ondan daha bilgili حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى اللهِ تَعَالَى Allah'a varıncaya kadar

77. قَالُوا **Dediler ki;** إِنْ يَسْرِقْ **Eğer çalmışsa** فَقَدْ سَرَقَ **Muhakkak ki çalmıştı** *(Kim?)* أَخٌ **Kardeşi** *(Kimin?)* لَهُ **O'nun** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ يُوسُفَ Yani Yusuf فَقَدْ سَرَقَ Yusuf çalmıştı لِأَبِي أُمِّهِ Annesinin babasının صَنَمًا Bir putunu *(Neden olan?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından فَكَسَرَهُ Ve onu kırmıştı *(Niçin?)* لِئَلَّا يَعْبُدَهُ Ona ibadet etmemesi için فَأَسَرَّهَا **Bunu gizledi** *(Kim?)* يُوسُفُ **Yusuf** *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ **İçinde** وَلَمْ يُبْدِهَا **Ve onu açmadı** يُظْهِرْهَا Belli etmedi *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** وَالضَّمِيرُ Buradaki zamir *(Neye aittir?)* لِلْكَلِمَةِ الَّتِي فِي قَوْلِهِ Onun şu sözündeki kelimeye aittir; قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** فِي نَفْسِهِ İçinden أَنْتُمْ **Siz** شَرٌّ **Daha kötüsünüz** *(Ne itibarıyla?)* مَكَانًا **Durum itibarıyla** *(Kimden?)* مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ Yusuf ve kardeşinden *(Niçin?)* لِسَرِقَتِكُمْ أَخَاكُمْ Kardeşinizi çaldığınız için *(Kimden?)* مِنْ أَبِيكُمْ Babanızdan *(Daha?)* وَظُلْمِكُمْ Zulmettiğiniz için *(Kime?)* لَهُ O'na وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** عَالِمٌ Bilicidir *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَصِفُونَ **Anlatıyorsunuz** تَذْكُرُونَ مِنْ أَمْرِهِ Onun hakkında konuştuğunu şeyleri

78. قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ **Ey Aziz** إِنَّ لَهُ أَبًا **Muhakkak ki O'nun babası var** *(Öyle babası ki)* شَيْخًا كَبِيرًا **Yaşlı, kocamış** يُحِبُّهُ O'nu seviyor أَكْثَرَ مِنَّا Bizden daha çok وَيَتَسَلَّى بِهِ Ve O'nunla teselli buluyor *(Kimden?)* عَنْ وَلَدِهِ الْهَالِكِ Helak olan oğlundan *(Daha?)* وَيَحْزُنُهُ O'nu üzüyor *(Ne?)* فِرَاقُهُ O'ndan ayrı kalmak فَخُذْ **Alıkoy** *(Kimi?)* أَحَدَنَا **Birimizi** إِسْتَعْبِدْهُ O'nu köle yap مَكَانَهُ **O'nun yerine** بَدَلًا مِنْهُ O'nun karşılığında إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَرَيكَ **Seni görüyoruz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik edenlerden** *(Nerede?)* فِي أَفْعَالِكَ İşlerinde

﴿قَالَ مَعَاذَ اللهِ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ حُذِفَ فِعْلُهُ وَأُضِيفَ إِلَى الْمَفْعُولِ أَيْ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ ﴿اَنْ نَاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ﴾ لَمْ يَقُلْ مَنْ سَرَقَ تَحَرُّزًا مِنَ الْكَذِبِ ﴿اِنَّٓا اِذًا﴾ إِنْ أَخَذْنَا غَيْرَهُ ﴿لَظَالِمُونَ (٧٩)﴾ ﴿فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوا﴾ يَئِسُوا ﴿مِنْهُ خَلَصُوا﴾ اِعْتَزَلُوا ﴿نَجِيًّا﴾ مَصْدَرٌ يَصْلَحُ لِلْوَاحِدِ وَغَيْرِهِ أَيْ يُنَاجِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿قَالَ كَبِيرُهُمْ﴾ سِنًّا رُوبِيلُ أَوْ رَأْيًا يَهُوذَا ﴿اَلَمْ تَعْلَمُٓوا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا﴾ عَهْدًا ﴿مِنَ اللهِ﴾ فِي أَخِيكُمْ ﴿وَمِنْ قَبْلُ مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ﴾ وَقِيلَ مَا مَصْدَرِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مِنْ قَبْلُ ﴿فَلَنْ اَبْرَحَ﴾ أُفَارِقَ ﴿الْاَرْضَ﴾ أَرْضَ مِصْرَ ﴿حَتّٰى يَاْذَنَ لِٓي اَبِٓي﴾ بِالْعَوْدَةِ إِلَيْهِ ﴿اَوْ يَحْكُمَ اللهُ لِي﴾ بِخَلَاصِ أَخِي ﴿وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ (٨٠)﴾ أَعْدَلُهُمْ ﴿اِرْجِعُٓوا اِلٰٓى اَبِيكُمْ فَقُولُوا يَٓا اَبَانَٓا اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَٓا﴾ عَلَيْهِ ﴿اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا﴾ تَيَقَّنَّا مِنْ مُشَاهَدَةِ الصَّاعِ فِي رَحْلِهِ ﴿وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ﴾ لِمَا غَابَ عَنَّا حِينَ إِعْطَاءِ الْمَوْثِقِ ﴿حَافِظِينَ (٨١)﴾ وَلَوْ عَلِمْنَا أَنَّهُ يَسْرِقُ لَمْ نَأْخُذْهُ ﴿وَاسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا﴾ هِيَ مِصْرُ أَيْ اَرْسِلْ إِلٰى أَهْلِهَا فَاسْئَلْهُمْ ﴿وَالْعِيرَ﴾ أَيْ أَصْحَابَ الْعِيرِ ﴿الَّتِٓي اَقْبَلْنَا فِيهَا﴾ وَهُمْ قَوْمُ كَنْعَانَ ﴿وَاِنَّا لَصَادِقُونَ (٨٢)﴾ فِي قَوْلِنَا فَرَجَعُوا إِلَيْهِ وَقَالُوا لَهُ ذٰلِكَ ﴿قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا﴾ فَفَعَلْتُمُوهُ اِتَّهَمَهُمْ لِمَا سَبَقَ مِنْهُمْ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ صَبْرِي ﴿عَسَى اللهُ اَنْ يَاْتِيَنِي بِهِمْ﴾ بِيُوسُفَ وَأَخَوَيْهِ ﴿جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ﴾ بِحَالِي ﴿الْحَكِيمُ (٨٣)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ﴾ تَارِكًا خِطَابَهُمْ ﴿وَقَالَ يَٓا اَسَفٰى﴾ اَلْأَلِفُ بَدَلٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ أَيْ يَا حُزْنِي ﴿عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ﴾ اِنْمَحَقَ سَوَادُهُمَا وَبُدِلَ بَيَاضًا مِنْ بُكَائِهِ ﴿مِنَ الْحُزْنِ﴾ عَلَيْهِ ﴿فَهُوَ كَظِيمٌ (٨٤)﴾ مَغْمُومٌ مَكْرُوبٌ لَا يُظْهِرُ كَرْبَهُ ﴿قَالُوا تَاللهِ﴾ لَا ﴿تَفْتَؤُا﴾ تَزَالُ ﴿تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا﴾ مُشْرِفًا عَلَى الْهَلَاكِ لِطُولِ مَرَضِكَ وَهُوَ مَصْدَرٌ يَسْتَوِي فِيهِ الْوَاحِدُ وَغَيْرُهُ ﴿اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ﴾ (٨٥) الْمَوْتٰى ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَٓا اَشْكُوا بَثِّي﴾ هُوَ عَظِيمُ الْحُزْنِ الَّذِي لَا يُصْبَرُ عَلَيْهِ حَتّٰى يُبَثُّ إِلَى النَّاسِ ﴿وَحُزْنِٓي اِلَى اللهِ﴾ لَا إِلٰى غَيْرِهِ فَهُوَ الَّذِي تَنْفَعُ الشَّكْوٰى إِلَيْهِ ﴿وَاَعْلَمُ مِنَ اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (٨٦)﴾ مِنْ أَنَّ رُؤْيَا يُوسُفَ صِدْقٌ وَهُوَ حَيٌّ

TÜRKÇE ANLAMI

79. Dedi ki: "Maazallah![1] **Eşyamızı yanında bulduğumuz**[2] **kimseden başkasını almaktan** Allah'a sığınırız, **yoksa biz** ondan başkasını alırsak **gerçekten zalimler oluruz!"**

80. Ondan ümitlerini kesince, sessizce konuşarak[3] birbirleriyle fısıldaşarak **ayrılıp gittiler** çekildiler. Yaşça büyükleri Rûbîl veya fikirce **büyükleri** Yahûdâ **dedi ki: "Babanızın sizden** kardeşiniz hakkında **Allah adına söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru**[4] **bilmiyor musunuz? Babam** geri dönmem için **bana izin verinceye veya Allah** kardeşimin kurtuluşuyla **benim lehime hükmedinceye kadar bu yerden** Mısır'dan **asla ayrılmayacağım. O hükmedenlerin en hayırlısı** en adaletlisi**dir."**

81. "Babanıza dönün ve deyin ki: "Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık yaptı. Biz, bildiğimizden su kabını onun yükünde görmemizden **başkasına şahitlik etmedik. Biz gaybın** sana söz verirken bizim bilmediğimiz şeyin **bekçileri değiliz.** Çalacağını bilseydik, onu yanımıza almazdık.

82. (İstersen) içinde bulunduğumuz şehre Mısır'a yani, oranın ehline birini gönder ve onlara sor **ve aralarında geldiğimiz** Kenan diyarından olan **kafileye de sor. Biz gerçekten** sözümüzde **doğruyuz."** Babalarına döndüler ve ona bunları söylediler.

83. Dedi ki: "Bilakis nefisleriniz size bir işi güzel gösterdi süsledi, siz de onu yaptınız. Daha önceki Yusuf'un olayından dolayı onları itham etti. **Artık, güzel bir sabır** benim sabrım**dır. Umulur ki, Allah onların hepsini** Yusuf'u ve iki kardeşini **bana getirir. Çünkü O** benim halimi **çok iyi bilendir,** yaptığı işte de **hikmet sahibidir."**

84. Konuşmayı terk ederek **onlardan yüz çevirdi, "Ah Yusuf'a karşı olan hüznüm!"**[5] **diye sızlandı ve** ona **olan hüznünden gözleri ağardı.** Siyahı silinip ağlamaktan beyaza dönüştü. **Artık o hüzün doluydu.** Gamlı ve kederli olup kederini dışa vurmuyordu.

85. (Oğulları:) "Allah'a and olsun ki, sen hâla Yusuf'u anıyorsun. Sonunda ya müzmin hasta olacaksın hastalığın uzadığı için ölüme

---

[1] مَعَاذَ اللّٰهِ kelimesi mastar olmak üzere nasb olmuştur. Fiili hazf edilip mefule izafe edilmiştir.

[2] Yalandan sakınmak için çalan demedi.

[3] نَجِيًّا kelimesi mastar olup hem tekil şahısa hem de diğerlerine kullanılır.

[4] مَا فَرَّطْتُمْ terkibindeki مَا zaittir. مَا 'nın mastar harfi olup mübteda مِنْ قَبْلُ terkibinin ise onun haberi olduğu da söylenmiştir.

[5] أَسَفَى kelimesindeki elif mütekellim ya'sından bedeldir. Yani, يَا حُزْنِي demektir.

yaklaşacaksın **ya da helak olanlardan** ölenlerden **olacaksın!" dediler.**

86. Onlara **dedi ki: "Ben**; **gam** ki, o sabredilemeyip insanlara açılan hüzündür **ve kederimi** başkasına değil **sadece Allah'a açarım.** Zaten kendisine yapılan şikayet fayda veren odur. **Ve ben, Allah tarafından sizin bilemeyeceğiniz şeyleri** Yusuf'un rüyasının doğru ve vahiy olduğunu **biliyorum."**

KELİME ANLAMI

79. قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** مَعَاذَ اللهِ **Allah korusun** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar (meful-u mutlak) olmak üzere mensubtur. *(Öyle mastar ki)* حُذِفَ فِعْلُهُ Fiili hazfedilmiştir. *(Daha?)* وَأُضِيفَ إِلَى الْمَفْعُولِ Mefulüne izafe edilmiştir أَيْ نَعُوذُ بِاللهِ Yani, Allah'a sığınırız *(Neden?)* مِنْ اَنْ نَأْخُذَ **Almak**tan *(Kimi?)* اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا **Bulduğumuz kişiden başkasını** *(Neyi bulduğumuz?)* مَتَاعَنَا **Eşyamızı** *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun yanında** لَمْ يَقُلْ مَنْ سَرَقَ "Çalan kişi" demedi *(Niçin?)* تَحَرُّزًا مِنَ الْكَذِبِ Yalan söylemekten sakınmak için اِنَّا **Muhakkak ki biz** اِذًا **O zaman** إِنْ أَخَذْنَا غَيْرَهُ Ondan başkasını alırsak لَظَالِمُونَ **Zalimlik etmiş oluruz**

80. فَلَمَّا **Ne zaman ki** اسْتَيْئَسُوا **Ümit kestiler** يَئِسُوا Umudu kestiler *(Kimden?)* مِنْهُ **O'ndan** خَلَصُوا **Bir kenara çekildiler** اِعْتَزَلُوا Ayrıldılar *(Ne oldukları halde?)* نَجِيًّا **Fısıldaştıkları halde** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki)* يَصْلَحُ لِلْوَاحِدِ وَغَيْرِهِ Tekil ve diğerlerine kullanılması uygundur أَيْ يُنَاجِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا Yani, birbirleri ile fısıldaşdıkları halde قَالَ **Dedi** *(Kim?)* كَبِيرُهُمْ **Büyükleri** *(Ne cihetten?)* سِنًّا Yaş cihetinden *(Kimdir O?)* رُوبِيلُ Rûbîl'dir أَوْ رَأْيًا Veya fikir cihetinden *(Kimdir O?)* يَهُوذَا Yahuda'dır اَلَمْ تَعْلَمُوا **Bilmiyor musunuz?** اَنَّ اَبَاكُمْ **Muhakkak ki babanız** قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ **Sizden aldı** *(Ne?)* مَوْثِقًا **Söz** عَهْدًا Yemin *(Kime?)* مِنَ اللهِ **Allah'a** *(Kim hakkında?)* فِي أَخِيكُمْ Kardeşiniz hakkında وَمِنْ قَبْلُ **Ve bundan önce** مَا زَائِدَةٌ فَرَّطْتُمْ **Kusurunuzu (bilmiyor musunuz?)** Mâ zaittir *(Kim hakkında?)* فِي يُوسُفَ **Yusuf hakkında** وَقِيلَ Denilmiştir ki; مَا مَصْدَرِيَّةٌ مُبْتَدَأٌ Mâ mastar içindir, mübtedadır خَبَرُهُ مِنْ قَبْلُ Haberi ise مِنْ قَبْلُ dür فَلَنْ اَبْرَحَ **Kesinlikle gitmem** أُفَارِقُ Ayrılmam *(Nereden?)* الْاَرْضَ **Bu yerden** أَرْضَ مِصْرَ Mısır ülkesinden حَتّٰى يَأْذَنَ **İzin verinceye kadar** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Kim?)* اَبِي **Babam** *(Neye?)* بِالْعَوْدَةِ إِلَيْهِ

O'na geri dönmeme أَوْ يَحْكُمَ **Veya hükmedinceye kadar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ile?)* بِخَلَاصِ أَخِي Kardeşimin kurtulmasıyla وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **Hükmedenlerin en hayırlısıdır** أَعْدَلُهُمْ En adilidir

81. اِرْجِعُوا **Dönün** *(Kime?)* اِلٰى اَبِيكُمْ **Babanıza** فَقُولُوا **Ve deyin ki;** يَا اَبَانَا **Ey babamız** اِنَّ ابْنَكَ **Muhakkak ki oğlun** سَرَقَ **Hırsızlık yaptı** وَمَا شَهِدْنَا **Biz şahit olmadık** *(Neye?)* عَلَيْهِ O'na اِلَّا **Ancak (şahit olduk)** *(Neye?)* بِمَا عَلِمْنَا **Bildiğimize** تَيَقَّنَّا Kesin olarak bildiğimiz مِنْ مُشَاهَدَةِ الصَّاعِ فِي رَحْلِهِ Su kabını O'nun yükünde görmeye وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** لِلْغَيْبِ **Gayba** لِمَا غَابَ عَنَّا Bizde gaip olana *(Ne zaman?)* حِينَ إِعْطَاءِ الْمَوْثِقِ Söz verdiğimiz zaman *(Ne olmadık?)* حَافِظِينَ **Bekçiler** وَلَوْ عَلِمْنَا Şayet bilseydik *(Neyi?)* أَنَّهُ يَسْرِقُ O'nun hırsızlık yapacağını لَمْ نَأْخُذْهُ O'nu almazdık

82. وَاسْئَلِ **(İstersen) sor** *(Kime?)* الْقَرْيَةَ الَّتِي **O karyeye ki** كُنَّا فِيهَا **Biz içindeydik** هِيَ مِصْرُ O da Mısır'dır أَيْ اَرْسِلْ إِلٰى أَهْلِهَا Yani o karye ehline gönder فَاسْئَلْهُمْ Onlara sor *(Daha kime?)* وَالْعِيرَ الَّتِي **O kafileye ki** أَيْ أَصْحَابَ الْعِيرِ Yani, kafile arkadaşlarımıza اَقْبَلْنَا **Geldik** *(Nerede?)* فِيهَا **Onun içinde** وَهُمْ قَوْمُ كَنْعَانَ Onlarda Kenan şehrinden bir kavimdir وَاِنَّا **Muhakkak ki biz** لَصَادِقُونَ **Gerçekten doğru söylüyoruz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِنَا Sözümüzde فَرَجَعُوا إِلَيْهِ Ve O'na (Yakub) döndüler وَقَالُوا لَهُ ذٰلِكَ Ve O'na bunu anlattılar

83. قَالَ **Dedi ki;** بَلْ **Bilakis** سَوَّلَتْ **Güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Kim?)* اَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** *(Neye?)* اَمْرًا **(Böyle) bir işe** فَفَعَلْتُمُوهُ Siz de onu yaptınız اِتَّهَمَهُمْ Onları suçladı *(Neden dolayı?)* لِمَا سَبَقَ مِنْهُمْ Onların başından geçen مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ Yusuf'un olayından dolayı فَصَبْرٌ جَمِيلٌ **Bana gereken güzel sabır** *(Nedir?)* صَبْرِي Benim sabrımdır عَسَى اللّٰهُ **Umulur ki Allah** اَنْ يَاْتِيَنِي **Bana getirir** بِهِمْ **Onları** بِيُوسُفَ وَأَخَوَيْهِ Yusuf ve iki kardeşini جَمِيعًا **Hepsini** اِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** الْعَلِيمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِحَالِي Halimi الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ İşlerinde

84. وَتَوَلّٰى **Ve yüz çevirdi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne olduğu halde?)* تَارِكًا خِطَابَهُمْ Onlarla konuşmayı terk ederek وَقَالَ **Ve dedi ki;** يَا اَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ **Ah Yusuf'a**

karşı olan hüznüm ah! اَلْأَلِفُ بَدَلٌ مِنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ Elif, izafet Ya'sının yerine getirilmiştir أَيْ يَا حُزْنِي Yani, Ah hüznüm demektir وَابْيَضَّتْ **Ve ağardı** *(Ne?)* عَيْنَاهُ **İki gözü** اِنْمَحَقَ Silindi *(Ne?)* سَوَادُهُمَا Gözlerinin siyahlığı وَبُدِلَ Ve dönüverdi *(Neye?)* بَيَاضًا Beyaza *(Neden?)* مِنْ بُكَائِهِ Ağlamasından *(Neden gözleri ağırdı?)* مِنَ الْحُزْنِ **Üzüntüsünden** *(Kime?)* عَلَيْهِ O'na (Yusuf) فَهُوَ **O (Yakub)** كَظِيمٌ **Öfkesini gizlemeye çalışıyordu** مَغْمُومٌ مَكْرُوبٌ Kederli ve üzgündü لَا يُظْهِرُ Dışına vurmuyordu *(Neyi?)* كَرْبَهُ Üzüntüsünü

85. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا **Allah'a and olsun ki hala devam ediyorsun** لَا تَزَالُ Yani hiç bırakmıyorsun *(Neye?)* تَذْكُرُ **Hatırlamaya** *(Kimi?)* يُوسُفَ **Yusuf'u** حَتّٰى تَكُونَ **Sonunda olacaksın** *(Ne?)* حَرَضًا **Hasta** مُشْرِفًا عَلَى الْهَلَاكِ Helaka giden *(Niçin?)* لِطُولِ مَرَضِكَ Hastalığın uzadığı için وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Bir mastardır ki يَسْتَوِي فِيهِ Kendisinde eşittir *(Ne?)* الْوَاحِدُ وَغَيْرُهُ Tekil ve diğerleri اَوْ تَكُونَ **Veya olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْهَالِكِينَ **Helak olanlardan** الْمَوْتٰى Ölülerden

86. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* اِنَّمَا اَشْكُوا **Ben ancak şikâyet ederim** *(Neyi?)* بَثِّي **Kederimi** هُوَ O *(Nedir?)* عَظِيمُ الْحُزْنِ Büyük bir hüzündür الَّذِي Öyle bir hüzün ki لَا يُصْبَرُ عَلَيْهِ Ona sabredilmez حَتّٰى يُبَثُّ Ta ki o açılır *(Kime?)* إِلَى النَّاسِ İnsanlara *(Daha neyi?)* وَحُزْنِي **Üzüntümü** *(Kime şikayet ederim?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** لَا إِلَى غَيْرِهِ O'ndan başkasına değil فَهُوَ O الَّذِي Öyle kimsedir ki تَنْفَعُ Fayda verir *(Ne?)* الشَّكْوٰى إِلَيْهِ Kendisine açılan şikâyetler وَأَعْلَمُ **Ve ben daha iyi bilirim** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Sizin bilmediklerinizi** *(Onlarda neden ibarettir?)* مِنْ أَنَّ رُؤْيَا يُوسُفَ Yusuf'un rüyası *(Nedir?)* صِدْقٌ Doğrudur وَهُوَ Ve O *(Nedir?)* حَيٌّ Hayattadır ثُمَّ قَالَ Sonra şöyle dedi

ثُمَّ قَالَ: ﴿يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخِيهِ﴾ اُطْلُبُوا خَبَرَهُمَا ﴿وَلَا تَايْئَسُوا﴾ تَقْنَطُوا ﴿مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ﴾ رَحْمَتِهِ ﴿اِنَّهُ لَا يَايْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾﴾ فَانْطَلَقُوا نَحْوَ مِصْرَ لِيُوسُفَ ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ﴾ الْجُوعُ ﴿وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجٰيةٍ﴾ مَدْفُوعَةٍ يَدْفَعُهَا كُلُّ مَنْ رَآهَا لِرَدَاءَتِهَا وَكَانَتْ دَرَاهِمَ زُيُوفًا أَوْ غَيْرَهَا ﴿فَاَوْفِ﴾ أَتِمَّ ﴿لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا﴾ بِالْمُسَامَحَةِ عَنْ رَدَاءَةِ بِضَاعَتِنَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾﴾ يُثِيبُهُمْ فَرَقَّ عَلَيْهِمْ وَأَدْرَكَتْهُ الرَّحْمَةُ وَرَفَعَ الْحِجَابَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ ثُمَّ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ﴾ مِنَ الضَّرْبِ وَالْبَيْعِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَاَخِيهِ﴾ مِنْ هَضْمِكُمْ لَهُ بَعْدَ فِرَاقِ أَخِيهِ ﴿اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾﴾ مَا يَؤُولُ إِلَيْهِ أَمْرُ يُوسُفَ ﴿قَالُوا﴾ بَعْدَ أَنْ عَرَفُوهُ لَمَّا ظَهَرَ مِنْ شَمَائِلِهِ مُتَثَبِّتِينَ ﴿اَئِنَّكَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَاَنْتَ يُوسُفُ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا اَخِي قَدْ مَنَّ﴾ أَنْعَمَ ﴿اللّٰهُ عَلَيْنَا﴾ بِالْاِجْتِمَاعِ ﴿اِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ﴾ يَخَفِ اللّٰهَ ﴿وَيَصْبِرْ﴾ عَلَى مَا يَنَالُهُ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ﴾ فَضَّلَكَ ﴿اللّٰهُ عَلَيْنَا﴾ بِالْمُلْكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّا ﴿كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾﴾ آثِمِينَ فِي أَمْرِكَ فَأَذْلَلْنَاكَ ﴿قَالَ لَا تَثْرِيبَ﴾ عَتْبَ ﴿عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ﴾ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ مَظِنَّةُ التَّثْرِيبِ فَغَيْرُهُ أَوْلٰى ﴿يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾﴾ وَسَأَلَهُمْ عَنْ أَبِيهِ فَقَالُوا ذَهَبَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ ﴿اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هٰذَا﴾ وَهُوَ قَمِيصُ إِبْرَاهِيمَ الَّذِي لَبِسَهُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ كَانَ فِي عُنُقِهِ فِي الْجُبِّ وَهُوَ مِنَ الْجَنَّةِ أَمَرَهُ جِبْرِيلُ بِإِرْسَالِهِ وَقَالَ إِنَّ فِيهِ رِيحَهَا وَلَا يُلْقٰى عَلٰى مُبْتَلًى إِلَّا عُوفِيَ ﴿فَاَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِي يَاْتِ﴾ يَصِرْ ﴿بَصِيرًا وَاْتُونِي بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾﴾ ﴿وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ﴾ خَرَجَتْ مِنْ عَرِيشِ مِصْرَ ﴿قَالَ اَبُوهُمْ﴾ لِمَنْ حَضَرَ مِنْ بَنِيهِ وَأَوْلَادِهِمْ ﴿اِنِّي لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ﴾ أَوْصَلَتْهُ إِلَيْهِ الصَّبَا بِإِذْنِهِ تَعَالٰى مِنْ مَسِيرَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ ثَمَانِيَةٍ أَوْ أَكْثَرَ ﴿لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾﴾ تُسَفِّهُونَ لَصَدَّقْتُمُونِي ﴿قَالُوا﴾ لَهُ ﴿تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ﴾ خَطَئِكَ ﴿الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾﴾ مِنْ إِفْرَاطِكَ فِي مَحَبَّتِهِ وَرَجَاءِ لِقَائِهِ عَلٰى بُعْدِ الْعَهْدِ

TÜRKÇE ANLAMI

87. Sonrada şöyle dedi: **"Ey oğullarım! Gidin de Yusuf ve kardeşini iyice araştırın,** onların haberlerini arayın. **Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Zira Allah'ın rahmetinden kafirler topluluğundan başkası ümit kesmez."** Böylece Yusuf için Mısır'a doğru hareket ettiler.

88. Onun yanına girdiklerinde dediler ki: "Ey aziz! Bizi ve ailemizi kıtlık açlık **dokundu ve biz değersiz** sahte olduğu için her görenin geri verdiği **bir sermaye ile** değersiz dirhemler ve bir takım başka mallarla **geldik. Bize tam ölçerek ver. Ve** sermayemizin değersiz oluşuna anlayış göstererek **bize bağışta bulun. Şüphesiz Allah sadaka verenleri mükâfatlandırır."** Onlara sevap verir. Bu durum karşısında Yusuf onlara karşı yumuşadı, onu bir merhamet aldı, kardeşleriyle arasındaki perdeyi kaldırıp sonrada

89. Onları azarlamak için **dedi ki: "Siz,** Yusuf'un halinin nereye varacak olduğunu **bilmez iken Yusuf'a** döverek, satarak vs. **ve kardeşine** de Yusuf'tan ayrıldıktan sonra ona zulmederek **yaptıklarınızı biliyor musunuz?"**

90. Şemailini görüp onu tanıdıktan sonra emin olmak için **"Yoksa sen,**[1] **gerçekten Yusuf musun?" dediler. O da: "(Evet!) Ben Yusuf'um, bu da kardeşim. Allah bize** birbirimize kavuşmayı **lütfetti** ihsan etti. **Çünkü kim** Allah'tan **sakınır** korkar **ve** başına gelene **sabrederse, şüphesiz Allah iyilik edenlerin**[2] **mükâfatını zayi etmez" dedi.**

91. (Kardeşleri) dediler ki: Allah'a and olsun ki, hakikaten Allah seni mülk ve diğer şeylerle **bize üstün** faziletli **kıldı. Ve muhakkak**[3] **biz hata edenler** senin işinde günahkâr **olduk.** Allah da bizi sana boyun eğdirdi.

92. (Yusuf) dedi ki: "Bugün[4] **sizi bir azarlama** ayıplama **yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir."**

93. Onlara babasını sordu, dediler ki: "Gözleri kör oldu." Bunun üzerine şöyle dedi: **"Şu benim gömleğimi** ki, o İbrahim (a.s.)'ın ateşe atıldığında giydiği gömlektir. Yusuf kuyuda iken gömlek boynunda asılı idi. Cebrail onu babasına göndermesini emretmişti. Ve dedi ki: "Bunda bir koku vardır ki, hangi dertliye değse şifa bulur" **götürün de onu babamın yüzüne sürün, görür hale gelir. Ve bütün ailenizi bana getirin."**

---

[1] أَإِنَّكَ terkibi her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konulmasıyla (dört kıraatle) okunmuştur.

[2] أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ terkibinde zamir yerine ismi zahir konulmuştur.

[3] إِنْ kelimesi muhaffefe olup aslı إِنَّا dır.

[4] Özellikle bugünü zikretti. Zira bugün azarlama ihtimali en yüksek olan gündür. Bugün azarlama olmazsa başka gün hiç olmaz.

94. Kafile Mısır'ın Arîş denen (son) şehrinden **ayrılınca** çıkınca, **babaları** yanında bulunan çocuklarına ve torunlarına **dedi ki: "Ben Yusuf'un kokusunu alıyorum.** O kokuyu Allah'ın izniyle üç günlük veya sekiz veya daha fazla yoldan sabah rüzgarı getirmişti. **Eğer beni bunak** sefih **görmeseydiniz!** Elbette beni tasdik ederdiniz.

95. Ona **"Vallahi sen hâla eski şaşkınlığında** hatandas**ın"** ona karşı olan aşırı muhabbetin ve bunca zamana rağmen hala ona kavuşma ümidindesin **dediler.**

KELİME ANLAMI

87. يَا بَنِيَّ **Ey oğullarım!** اذْهَبُوا **Gidin** فَتَحَسَّسُوا **Ve arayın** *(Kimi?)* مِنْ يُوسُفَ **Yusuf'u** *(Daha?)* وَأَخِيهِ **Kardeşini** خَبَرَهُمَا اُطْلُبُوا Onların haberini araştırın وَلَا تَايْئَسُوا **Ve ye'se düşmeyin** تَقْنَطُوا Ümit kesmeyin *(Neden?)* مِنْ رَوْحِ اللهِ **Allah'ın lütfundan** رَحْمَتِهِ Rahmetinden إِنَّهُ لَا يَايْئَسُ **Doğrusu ümit kesmez** *(Neden?)* مِنْ رَوْحِ اللهِ **Allah'ın rahmetinden** إِلَّا **Ancak ümit keser** *(Kim?)* الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ **Kâfirler topluluğu** فَانْطَلَقُوا Ve harekete geçtiler *(Ne tarafa doğru?)* نَحْوَ مِصْرَ Mısır'a doğru *(Kim için?)* لِيُوسُفَ Yusuf için

88. فَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا **Girdiler** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **O'nun huzuruna** قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ **Ey Aziz** مَسَّنَا **Bizi bastırdı** *(Daha?)* وَأَهْلَنَا **Ailemizi** *(Ne bastırdı?)* الضُّرُّ **Darlık** اَلْجُوعُ Kıtlık وَجِئْنَا **Ve biz geldik** *(Ne ile?)* بِبِضَاعَةٍ **Sermaye** *(Öyle sermaye ki)* مُزْجَيةٍ **Değersiz** مَدْفُوعَةٍ Kabul edilmeyen يَدْفَعُهَا Onu reddediyor *(Kim?)* كُلُّ مَنْ رَآهَا Onu gören herkes *(Niçin?)* لِرَدَاءَتِهَا Çok az değerde olduğu için وَكَانَتْ دَرَاهِمَ O şeyler de dirhemlerdi *(Öyle dirhemler ki)* زُيُوفًا Değeri az أَوْ غَيْرَهَا Veya (dirhemden) başka bir şeydi فَأَوْفِ **Tam ver** أَتِمَّ Tamamla *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neyi?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** وَتَصَدَّقْ **Ve sadaka ver** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne ile?)* بِالْمُسَامَحَةِ Müsamaha göstererek *(Neye?)* عَنْ رَدَاءَةِ بِضَاعَتِنَا Sermayelerimizin değersizliğine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَجْزِي **Mükâfatlandırır** *(Kimi?)* الْمُتَصَدِّقِينَ **Sadaka verenleri** يُثِيبُهُمْ Onlara mükâfatlarını verir فَرَقَّ عَلَيْهِمْ (Yusuf) onlara acıdı وَأَدْرَكَتْهُ الرَّحْمَةُ Ve O'na rahmet duygusu ulaştı وَرَفَعَ Ve kaldırdı *(Neyi?)* الْحِجَابَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ Kendi ile onlar arasındaki perdeyi ثُمَّ Sonra

89. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne olarak?)* تَوْبِيخًا Azar olarak *(Ne dedi?)* هَلْ عَلِمْتُمْ **Biliyor musunuz?** *(Neyi?)* مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ **Yusuf'a yaptıklarınızı** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الضَّرْبِ Dayak atmak *(Daha?)* وَالْبَيْعِ Satmak وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve bunun dışında başka şeyleri *(Daha kime?)* وَاَخِيهِ **Kardeşine (yaptığınızı)** مِنْ هَضْمِكُمْ لَهُ O'na zulmetmeyi *(Ne zaman?)* بَعْدَ فِرَاقِ أَخِيهِ Kardeşi ayrıldıktan sonra اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ **Siz bilmiyorken** *(Neyi?)* مَا O şeyi ki يَؤُولُ إِلَيْهِ Ona varacak *(Ne?)* أَمْرُ يُوسُفَ Yusuf'un hali

90. قَالُوا **Dediler ki;** *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ عَرَفُوهُ O'nu tanıdıktan sonra لَمَّا ظَهَرَ مِنْ شَمَائِلِهِ Şemaili ortaya çıktığı için *(Ne oldukları halde?)* مُتَثَبِّتِينَ Emin olmak için اَئِنَّكَ لَاَنْتَ يُوسُفُ **Yoksa sen gerçekten Yusuf musun?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı ile *(Daha?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzeyi teshil etmekle وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ Ve her iki şekilde aralarına elif koymak suretiyle (okunmuştur) قَالَ اَنَا يُوسُفُ **(Yusuf) ben Yusuf'um dedi** وَهٰذَا اَخِي **Bu da kardeşim** قَدْ مَنَّ **Muhakkak ki iyilikte bulundu** أَنْعَمَ İhsan etti *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Neyi?)* بِالْاِجْتِمَاعِ Buluşmayı اِنَّهُ **Muhakkak ki** مَنْ يَتَّقِ **Kim sakınırsa** يَخَفِ اللّٰهَ Allah'tan korkarsa وَيَصْبِرْ **Ve sabrederse** *(Neye?)* عَلَى مَا يَنَالُهُ Ona gelen(musibet)lere فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يُضِيعُ **Zayi etmez** *(Neyi?)* اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **Muhsinlerin ecrini** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Nereye?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirin yerine

91. قَالُوا **Dediler ki;** تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَقَدْ اٰثَرَكَ **Muhakkak seni üstün tuttu** فَضَّلَكَ Faziletli kıldı *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne ile?)* بِالْمُلْكِ وَغَيْرِهِ Mülk ve başka şeylerle وَاِنْ كُنَّا **Ve muhakkak ki biz olduk** *(Bu kelime nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir أَيْ إِنَّا Yani, إِنَّا demektir *(Ne olduk?)* لَخَاطِئِينَ **Suç işleyenler** آثِمِينَ Günahkâr olduk *(Ne hakkında?)* فِي أَمْرِكَ Senin durumun hakkında فَأَذْلَلْنَاكَ Ve seni küçümsedik

92. قَالَ **(Yusuf) dedi ki;** لَا تَثْرِيبَ **Kınama yoktur** عَتْبَ Ayıplama *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** خَصَّهُ بِالذِّكْرِ Özellikle bu günü zikretti *(Niye?)* لِأَنَّهُ مَظِنَّةُ التَّثْرِيبِ Çünkü o (bugün) kınamanın tam zamanıdır فَغَيْرُهُ أَوْلَى Dolayısıyla

onun dışında(ki günlerde kınamanın olmaması) daha evladır يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ **Allah sizi mağfiret etsin** وَهُوَ **Zira O** *(Nedir?)* اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhamet edenlerin en merhametlisidir** وَسَأَلَهُمْ عَنْ أَبِيهِ Onlara babasından sordu فَقَالُوا Dediler ki; ذَهَبَتْ عَيْنَاهُ Gözleri gitti فَقَالَ (Yusuf) dedi ki;

93. اِذْهَبُوا **Götürün** *(Neyi?)* بِقَمِيصِي هٰذَا **Şu gömleğimi** وَهُوَ O *(Nedir?)* قَمِيصُ إِبْرَاهِيمَ İbrahim ın gömleğidir الَّذِي Öyle gömlek ki لَبِسَهُ Onu giymişti *(Ne zaman?)* حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ Ateşe atıldığı zaman كَانَ فِي عُنُقِهِ Yusuf'un boynundaydı *(Nerede?)* فِي الْجُبِّ Kuyuda iken وَهُوَ O gömlek *(Neredendir?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennettendir أَمَرَهُ O'na emretti *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Neyi?)* بِإِرْسَالِهِ Onu göndermesini وَقَالَ Ve şöyle dedi إِنَّ فِيهِ O gömlekte vardır *(Ne?)* رِيحَهَا Cennetin kokusu وَلَا يُلْقَى Sırtına koyulmaz *(Kimin?)* عَلَى مُبْتَلًى Herhangi bir hüzünlü insanın إِلَّا عُوفِيَ Koyulursa iyileştirilir فَأَلْقُوهُ **Onu koyun** *(Nereye?)* عَلَى وَجْهِ أَبِي **Babamın yüzüne** يَأْتِ **Gelir** يَصِرْ Olur بَصِيرًا **Görür duruma** وَأْتُونِي **Ve bana getirin** *(Kimi?)* بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ **Bütün ailenizi**

94. وَلَمَّا **Ne zaman ki** فَصَلَتِ **Ayrıldı** *(Ne?)* الْعِيرُ **Kervan** خَرَجَتْ Çıktı *(Nereden?)* مِنْ عَرِيشِ مِصْرَ Mısır'ın (son şehri olan) Ariş'ten قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَبُوهُمْ **Babaları** *(Kime?)* لِمَنْ حَضَرَ مِنْ بَنِيهِ Yanında bunan evlatlarına *(Daha?)* وَأَوْلَادِهِمْ Onların çocuklarına *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَأَجِدُ **Alıyorum** *(Neyi?)* رِيحَ يُوسُفَ **Yusuf'un kokusunu** أَوْصَلَتْهُ O'nun kokusunu ulaştırdı *(Kime?)* إِلَيْهِ O'na (Yakub) *(Ne?)* الصَّبَا Saba rüzgarı *(Ne ile?)* بِإِذْنِهِ تَعَالَى Allah Teala'nın izni ile *(Nereden?)* مِنْ مَسِيرَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Üç günlük mesafeden أَوْ ثَمَانِيَةٍ Veya sekiz günlük أَوْ اَكْثَرَ Veya daha fazla لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ **Eğer bana bunak demezseniz** تُسَفِّهُونَ Sefihlik isnat etmezseniz لَصَدَّقْتُمُونِي Bana inanırsınız

95. قَالُوا **Dediler ki;** *(Kime?)* لَهُ O'na تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَفِي ضَلَالِكَ **Şaşkınlığındasın** خَطَئِكَ Yanlışındasın *(Öyle şaşkınlık ki)* الْقَدِيمِ **Eski** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ إِفْرَاطِكَ Aşırı gitmenden *(Ne hakkında?)* فِي مَحَبَّتِهِ O'na olan muhabbet hakkında وَرَجَاءِ لِقَائِهِ Ve O'na kavuşmayı ümit etme hakkında عَلَى بُعْدِ الْعَهْدِ Çok zaman geçmesine rağmen

﴿فَلَمَّآ اَنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿جَآءَ الْبَشِيرُ﴾ يَهُودَا بِالْقَمِيصِ وَكَانَ قَدْ حَمَلَ قَمِيصَ الدَّمِ فَأَحَبَّ أَنْ يُفَرِّحَهُ كَمَا أَحْزَنَهُ ﴿اَلْقٰيهُ﴾ طَرَحَ الْقَمِيصَ ﴿عَلٰى وَجْهِهٖ فَارْتَدَّ﴾ رَجَعَ ﴿بَصِيرًا قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّٖٓي اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾﴾ ﴿قَالُوا يَٓا اَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَٓا اِنَّا كُنَّا خَاطِئٖينَ ﴿٩٧﴾﴾ ﴿قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبّٖي اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحٖيمُ ﴿٩٨﴾﴾ أَخَّرَ ذٰلِكَ إِلَى السَّحَرِ لِيَكُونَ أَقْرَبَ إِلَى الْإِجَابَةِ أَوْ إِلَى لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ ثُمَّ تَوَجَّهُوا إِلَى مِصْرَ وَخَرَجَ يُوسُفُ وَالْأَكَابِرُ لِتَلَقِّيهِمْ ﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ﴾ فِي مَضْرَبِهِ ﴿اٰوٰى﴾ ضَمَّ ﴿اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ﴾ أَبَاهُ وَأُمَّهُ أَوْ خَالَتَهُ ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ اٰمِنٖينَ ﴿٩٩﴾﴾ فَدَخَلُوا وَجَلَسَ يُوسُفُ عَلٰى سَرِيرِهِ ﴿وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ﴾ أَجْلَسَهُمَا مَعَهُ ﴿عَلَى الْعَرْشِ﴾ اَلسَّرِيرِ ﴿وَخَرُّوا﴾ أَيْ أَبَوَاهُ وَإِخْوَتُهُ ﴿لَهُ سُجَّدًا﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ وَكَانَ تَحِيَّتُهُمْ فِي ذٰلِكَ الزَّمَانِ ﴿وَقَالَ يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَأْوٖيلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبّٖي حَقًّا وَقَدْ اَحْسَنَ بٖٓي﴾ إِلَيَّ ﴿اِذْ اَخْرَجَنٖي مِنَ السِّجْنِ﴾ لَمْ يَقُلْ مِنَ الْجُبِّ تَكَرُّمًا لِئَلَّا يَخْجَلَ إِخْوَتُهُ ﴿وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ﴾ الْبَادِيَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ﴾ أَفْسَدَ ﴿الشَّيْطَانُ بَيْنٖي وَبَيْنَ اِخْوَتٖي اِنَّ رَبّٖي لَطٖيفٌ لِمَا يَشَٓاءُ اِنَّهُ هُوَ الْعَلٖيمُ﴾ بِخَلْقِهِ ﴿الْحَكٖيمُ ﴿١٠٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ وَأَقَامَ عِنْدَهُ أَبُوهُ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ سَنَةً أَوْ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً وَكَانَتْ مُدَّةُ فِرَاقِهِ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ أَوْ أَرْبَعِينَ أَوْ ثَمَانِينَ سَنَةً وَحَضَرَهُ الْمَوْتُ فَوَصَّى يُوسُفَ أَنْ يَحْمِلَهُ وَيَدْفِنَهُ عِنْدَ أَبِيهِ فَمَضَى بِنَفْسِهِ وَدَفَنَهُ ثَمَّةَ ثُمَّ عَادَ إِلَى مِصْرَ وَأَقَامَ بَعْدَهُ ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ سَنَةً وَلَمَّا تَمَّ أَمْرُهُ وَعَلِمَ أَنَّهُ لَا يَدُومُ تَاقَتْ نَفْسُهُ إِلَى الْمُلْكِ الدَّائِمِ فَقَالَ ﴿رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنٖي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنٖي مِنْ تَأْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِ﴾ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا ﴿فَاطِرَ﴾ خَالِقَ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيّٖي﴾ مُتَوَلِّي مَصَالِحِي ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ تَوَفَّنٖي مُسْلِمًا وَاَلْحِقْنٖي بِالصَّالِحٖينَ ﴿١٠١﴾﴾ مِنْ آبَائِي فَعَاشَ بَعْدَ ذٰلِكَ أُسْبُوعًا أَوْ أَكْثَرَ وَمَاتَ وَلَهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً وَتَشَاحَّ الْمِصْرِيُّونَ فِي قَبْرِهِ فَجَعَلُوهُ فِي صَنْدُوقٍ مِنْ مَرْمَرٍ وَدَفَنُوهُ فِي أَعْلَى النِّيلِ لِتَعُمَّ الْبَرَكَةُ جَانِبَيْهِ فَسُبْحَانَ مَنْ لَا انْقِضَاءَ لِمُلْكِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ ﴿مِنْ اَنْبَٓاءِ﴾ أَخْبَارِ ﴿الْغَيْبِ﴾ مَا غَابَ عَنْكَ يَا مُحَمَّدُ ﴿نُوحٖيهِ اِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ﴾ لَدَى إِخْوَةِ يُوسُفَ ﴿اِذْ اَجْمَعُٓوا اَمْرَهُمْ﴾ فِي كَيْدِهِ أَيْ عَزَمُوا عَلَيْهِ ﴿وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ بِهِ أَيْ لَمْ تَحْضُرْهُمْ فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ فَتُخْبِرَ بِهَا وَإِنَّمَا حَصَلَ لَكَ عِلْمُهَا مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ ﴿وَمَٓا اَكْثَرُ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿وَلَوْ حَرَصْتَ﴾ عَلَى إِيمَانِهِمْ ﴿بِمُؤْمِنٖينَ ﴿١٠٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

96. Müjdeci Yahûdâ gömlekle **gelince**[1], ki, kanlı gömleği de o getirmişti. Şimdi de babasını üzdüğü gibi sevindirmek istiyordu, **onu** gömleği **yüzüne koyar koymaz** atar atmaz **görür oldu** (eski haline) döndü **ve dedi ki: "Ben size: 'Şüphesiz ben sizin bilemeyeceğiniz şeyleri Allah tarafından bilirim' demedim mi?"**

97. (Oğulları) dediler ki: "Ey babamız! (Allah'tan) bizim günahlarımızın affını dile! Çünkü biz hata edici olduk.

98. (Ya'kub:) Sizin için Rabbimden yakında af dileyeceğim. Çünkü O çok bağışlayan, pek esirgeyendir, dedi. Kabul olması için af dilemeyi seher vaktine veya Cuma gününe erteledi.

99. Sonra Mısır'a yöneldiler, Yusuf ve ileri gelenler onları karşılamak için çıktılar. Çadırında **Yusuf'un yanına girdikleri zaman, ebeveynini** annesiyle veya teyzesiyle babasını **kucakladı, ve** onlara **"İnşallah güven içinde Mısır'a girin!" dedi.** Böylece Mısır'a girdiler ve Yusuf tahtına oturdu.

100. Ana ve babasını tahtının üstüne çıkardı kendisiyle birlikte oturttu **ve hepsi** ana-babası ve kardeşleri **onun için** alınlarını yere koymadan sadece eğilerek **secde ettiler.** Onların selamlaması o zamanlar böyle idi. **(Yusuf) dedi ki: "Ey babacığım! İşte bu, bundan önce (gördüğüm) rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Doğrusu Rabbim bana ihsanda bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı** kardeşleri utanmasın diye bir erdem olarak kuyudan çıkardı demedi **ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütfedicidir. Kuşkusuz O** yarattıklarını **çok iyi bilendir,** yaptığında **hikmet sahibidir."** Babası Yusuf'un yanında yirmi dört veya yirmi yedi sene kaldı. Ondan ayrılığı da on sekiz, kırk veya seksen sene sürmüştü. Ölüm vakti gelince Yusuf'a kendisini götürüp babasının yanına gömmesini vasiyet etti. Yusuf bizzat kendisi gidip babasını oraya gömdü. Sonrada Mısır'a dönüp yirmi üç sene daha orada ikamet etti. Saltanatı tamama erip bunun devamlı olmayacağını anlayınca canı sonsuz saltanatı arzuladı ve dedi ki:

101. "Ey Rabbim! Bana mülkten verdin ve bana olayların yorumundan da öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Yararımı gözetensin. **Beni Müslüman olarak öldür ve beni** atalarımdan **salihler arasına kat!"** bundan sonra bir veya bir buçuk hafta yaşadı ve yüz yirmi yaşında vefat etti. Mısırlılar kabrinin yeri konusunda birbiriyle çekiştiler. Sonunda onu mermerden bir tabuta koyup Nil'in en yüksek yerine defnettiler ki, bereketi Nil'in her iki

---

[1] فَلَمَّا أَنْ جَاءَ terkibindeki أَنْ zaittir.

tarafını kuşatsın. Saltanatı bitmeyen Allah'ı tenzih ederim.

102. **İşte bu** zikredilen Yusuf'un kıssası **gayb haberlerindendir.** Senin bilmediğin haberlerdendir Ya Muhammed! **Onu sana vahy ediyoruz. Onlar** Yusuf'a **tuzak kurarak** ona hile yapma **işlerine karar verdikleri** bu işe azmettikleri **zaman sen onların** Yusuf'un kardeşlerinin **yanında değildin,** onlarla beraber bulunmadın ki, kıssalarını bilesin de onu haber veresin. Bu kıssanın bilgisi sana vahiy yoluyla gelmiştir.

103. **Sen** onların iman etmesine **ne kadar istekli olsan da insanların çoğu** Mekke ehli **iman edecek değildir.**

KELİME ANLAMI

96. فَلَمَّا **Ne zaman ki** أَنْ زَائِدَةٌ جَاءَ **Geldi** En, zaittir *(Kim?)* الْبَشِيرُ **Müjdeci** يَهُوذَا Yahuda *(Ne ile geldi?)* بِالْقَمِيصِ Gömlek ile وَكَانَ قَدْ حَمَلَ (Yahuda) taşımıştı *(Neyi?)* قَمِيصَ الدَّمِ Kanlı gömleği فَأَحَبَّ (Şimdi de) istedi *(Neyi?)* أَنْ يُفَرِّحَهُ O'nu sevindirmeyi *(Ne gibi?)* كَمَا أَحْزَنَهُ O'nu üzdüğü gibi أَلْقَيهُ **Onu koydu** طَرَحَ Geçirdi *(Neyi?)* الْقَمِيصَ Gömleği *(Nereye?)* عَلَى وَجْهِهِ **Babasının yüzüne** فَارْتَدَّ **Dönüverdi** رَجَعَ Döndü *(Neye?)* بَصِيرًا **Görür hale** قَالَ **Dedi ki;** أَلَمْ أَقُلْ **Ben demedim mi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne demedim mi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَعْلَمُ **Bilirim** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Sizin bilmediklerinizi**

97. قَالُوا **Dediler ki;** يَا أَبَانَا **Ey babamız** اسْتَغْفِرْ **İstiğfar et** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Neye?)* ذُنُوبَنَا **Günahlarımıza** إِنَّا كُنَّا **Muhakkak ki biz olduk** *(Ne?)* خَاطِئِينَ **Günahkârlar**

98. قَالَ **(Yakub) dedi ki;** سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ **Bağışlanmanızı dileyeceğim** *(Kimden?)* رَبِّي **Rabbimden** إِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** الْغَفُورُ **Çok bağışlayandır** الرَّحِيمُ **Merhamet edendir** أَخَّرَ Erteledi *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu (duayı) *(Nereye?)* إِلَى السَّحَرِ Seher vaktine *(Niye?)* لِيَكُونَ أَقْرَبَ Daha yakın olsun diye *(Neye?)* إِلَى الْإِجَابَةِ İcabete أَوْ إِلَى لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ Veya Cuma gecesine (erteledi) ثُمَّ تَوَجَّهُوا إِلَى مِصْرَ Sonra Mısır'a yöneldiler وَخَرَجَ يُوسُفُ Ve Yusuf çıktı *(Daha?)* وَالْأَكَابِرُ Devlet büyükleri *(Niçin?)* لِتَلَقِّيهِمْ Onları karşılamak için

99. فَلَمَّا **Ne zaman ki** دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ **Yusuf'un huzuruna girdiler** *(Nerede?)* فِي

مِصْرَبِهِ O'nun çadırında أَوٰى اِلَيْهِ **Bağrına bastı** ضَمَّ Kucakladı *(Kimi?)* اَبَوَيْهِ **Ebeveynini** أَبَاهُ وَأُمَّهُ Babasını ve annesini أَوْ خَالَتَهُ Veya teyzesini وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne dedi?)* اُدْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* مِصْرَ **Mısır'a** اِنْ شَاءَ اللّٰهُ **İnşallah** *(Ne olduğunuz halde?)* اٰمِنِينَ **Emin olduğunuz halde** فَدَخَلُوا Ve girdiler وَجَلَسَ يُوسُفُ Yusuf oturdu *(Nereye?)* عَلٰى سَرِيرِهِ Tahtına

100. وَرَفَعَ **Kaldırdı** *(Kimi?)* اَبَوَيْهِ **Ebeveynini** أَجْلَسَهُمَا مَعَهُ Onları kendisiyle birlikte oturttu *(Ne üzerine kaldırdı?)* عَلَى الْعَرْشِ **Tahtı üzerine** اَلسَّرِيرِ Döşeği üzerine وَخَرُّوا **Ve eğildiler** أَيْ أَبَوَاهُ وَإِخْوَتُهُ Yani ebeveyni ve kardeşleri *(Kime?)* لَهُ **O'na** *(Ne oldukları halde?)* سُجَّدًا **Secde eder oldukları halde** سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilerek yapılan secde لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ Yüzü (yere) koyarak yapılan secde değil وَكَانَ Bu (şekil selamlama) idi *(Ne idi?)* تَحِيَّتُهُمْ Onların selamlaşma usulleriydi *(Ne zaman?)* فِي ذٰلِكَ الزَّمَانِ O zamanda وَقَالَ **Ve (Yusuf) dedi ki;** يَا اَبَتِ **Ey babacığım** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* تَاْوِيلُ رُءْيَايَ **Rüyamın tevilidir** *(Ne zaman ki rüyamın?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce (gördüğüm rüyanın)** قَدْ جَعَلَهَا **Muhakkak ki onu kıldı** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Ne kıldı?)* حَقًّا **Gerçek** وَقَدْ اَحْسَنَ **Muhakkak ki ihsan etti** *(Kime?)* بِي **Bana** إِلَيَّ Bâ, İlâ manasındadır اِذْ اَخْرَجَنِي **Çünkü beni çıkardı** *(Nereden?)* مِنَ السِّجْنِ **Zindandan** لَمْ يَقُلْ مِنَ الْجُبِّ 'Kuyudan' demedi *(Niye?)* تَكَرُّمًا İncelik göstererek *(Niçin?)* لِئَلَّا يَخْجَلَ Mahcup olmaması için *(Kim?)* إِخْوَتُهُ Kardeşleri وَجَاءَ **Ve getirdi** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Nereden?)* مِنَ الْبَدْوِ **Çölden** اَلْبَادِيَةِ Stepten *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ **Ayırdıktan sonra** أَفْسَدَ Bozduktan sonra *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* بَيْنِي وَبَيْنَ اِخْوَتِي **Benimle kardeşlerimin arasını** اِنَّ رَبِّي **Muhakkak ki Rabbim** *(Nedir?)* لَطِيفٌ **Lütfedicidir** *(Neyi?)* لِمَا يَشَاءُ **Dilediğini** اِنَّهُ هُوَ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını *(Daha?)* الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ İşinde وَأَقَامَ Kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهُ (Yusuf) un yanında *(Kim?)* أَبُوهُ Babası أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ سَنَةً Yirmi dört sene أَوْ سَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً Veya on yedi sene وَكَانَتْ مُدَّةُ فِرَاقِهِ Ondan ayrılık müddeti idi *(Ne idi?)* ثَمَانِيَ عَشْرَةَ On sekiz أَوْ أَرْبَعِينَ Veya kırk أَوْ ثَمَانِينَ سَنَةً Veya seksen sene idi وَحَضَرَهُ الْمَوْتُ O'na ölüm geldi فَوَصّٰى يُوسُفَ Ve Yusuf'a vasiyet etti *(Neyi?)* أَنْ يَحْمِلَهُ

O'nu taşımasını وَيَدْفِنَهُ Ve defnetmesini *(Nereye?)* عِنْدَ أَبِيهِ Babası(İshak)'nın yanına فَمَضَى بِنَفْسِهِ Ve (Yusuf babasının vasiyetini) bizzat kendisi yaptı وَدَفَنَهُ ثَمَّةَ Ve O'nu oraya defnetti ثُمَّ عَادَ إِلَى مِصْرَ Sonra Mısır'a döndü وَأَقَامَ (Mısır'da) kaldı بَعْدَهُ Bundan (babası vefat ettikten) sonra *(Ne kadar?)* ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ سَنَةً Yirmi üç sene وَلَمَّا تَمَّ أَمْرُهُ Ne zaman ki işi (hükümranlığı) sona erdi وَعَلِمَ Ve anladı ki o أَنَّهُ لَا يَدُومُ Ebedi devam etmeyecek تَاقَتْ نَفْسُهُ Nefsi arzuladı *(Neyi?)* إِلَى الْمُلْكِ الدَّائِمِ Sonsuz hükümranlığı فَقَالَ Ve şöyle dedi

101. رَبِّ **Ey Rabbim!** قَدْ اٰتَيْتَنِي **Bana verdin** *(Neden?)* مِنَ الْمُلْكِ **Mülkünden** وَعَلَّمْتَنِي **Ve bana öğrettin** *(Neden?)* مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ **Olayları yorumlamaktan** تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا Rüya tabir etmeyi فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ **(Ey) gökleri vücuda getiren** خَالِقَ Yaratan *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yeri** اَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* وَلِيّ۪ي **Benim velimsin** مُتَوَلِّي مَصَالِحِي İyiliğimi gözetensin *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ **Dünya ve ahirette** تَوَفَّنِي **Beni öldür** *(Ne olduğum halde?)* مُسْلِمًا **Müslüman** وَاَلْحِقْنِي **Ve beni kat** *(Kimlere?)* بِالصَّالِحِينَ **Salih kullar arasına** *(Kimlerden?)* مِنْ آبَائِي Atalarımdan فَعَاشَ بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra yaşadı *(Ne kadar?)* أُسْبُوعًا أَوْ أَكْثَرَ Bir hafta veya daha fazla وَمَاتَ Ve (Yusuf) vefat etti *(Ne olduğu halde?)* وَلَهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً Yüz yirmi yaşında olduğu halde وَتَشَاحَّ الْمِصْرِيُّونَ فِي قَبْرِهِ Mısır'lılar O'nun kabri hususunda kapıştılar فَجَعَلُوهُ فِي صُنْدُوقٍ مِنْ مَرْمَرٍ Ve O'nu mermerden bir tabuta koydular وَدَفَنُوهُ فِي أَعْلَى النِّيلِ Ve O'nu Nil'in en yükseğine defnettiler *(Niye?)* لِتَعُمَّ الْبَرَكَةُ جَانِبَيْهِ Bereket Nil'in her iki tarafına yayılsın diye فَسُبْحَانَ مَنْ O Zat'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim ki; لَا انْقِضَاءَ لِمُلْكِهِ Mülkünün sonu yoktur

102. ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ مِنْ أَمْرِ يُوسُفَ Yusuf'un olayından **bu** anlatılanlar *(Nedendir?)* مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ **Gayb haberlerdendir** أَخْبَارِ مَا غَابَ عَنْكَ يَا مُحَمَّدُ Sana gizli olan haberlerdir ey Muhammed نُوحِيهِ **Biz onları vahyediyoruz** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** وَمَا كُنْتَ **Sen değildin** *(Nerede?)* لَدَيْهِمْ **Onların yanında** لَدَى إِخْوَةِ يُوسُفَ Yusuf'un kardeşlerinin yanında *(Ne zaman?)* اِذْ اَجْمَعُوا **Karar verdiklerinde** *(Neye?)* اَمْرَهُمْ **İşlerine** *(Ne hakkında?)* فِي كَيْدِهِ O'na tuzak kurma hakkında أَيْ عَزَمُوا عَلَيْهِ Yani, o işe azmettiklerinde *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ يَمْكُرُونَ **Onlar hile**

yapıyor oldukları halde *(Kime?)* بِهِ O'na أَيْ لَمْ تَحْضُرْهُمْ Yani, onların yanında değildin ki فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ Onların kıssasını bilesin فَتُخْبِرَ بِهَا Ve onu anlatasın وَإِنَّمَا حَصَلَ لَكَ Ancak sana hâsıl oldu *(Ne?)* عِلْمُهَا Onun bilgisi *(Nereden?)* مِنْ جِهَةِ الْوَحْيِ Vahiy tarafından

103. وَمَا اَكْثَرُ النَّاسِ **İnsanların çoğu değildir** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı وَلَوْ حَرَصْتَ **Sen ne kadar hırslı olsan da** *(Neye?)* عَلٰى إيمَانِهِمْ İman etmelerine *(Ne değildir?)* بِمُؤْمِنِينَ **İman edici**

﴿وَمَا تَسْئَلُهُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مِنْ اَجْرٍ﴾ تَأْخُذُهُ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ وَكَمْ ﴿مِنْ اٰيَةٍ﴾ دَالَّةٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا﴾ يُشَاهِدُونَهَا ﴿وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ بِهَا ﴿وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ﴾ حَيْثُ يُقِرُّونَ بِأَنَّهُ الْخَالِقُ الرَّزَّاقُ ﴿اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾﴾ بِهِ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ وَلِذَا كَانُوا يَقُولُونَ فِي تَلْبِيَتِهِمْ: لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا شَرِيكًا هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلَكَ يَعْنُونَهَا ﴿اَفَاَمِنُوٓا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ﴾ نِقْمَةٌ تَغْشَاهُمْ ﴿مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً﴾ فُجْأَةً ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾﴾ بِوَقْتِ إِتْيَانِهَا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هٰذِهٖ سَبِيلٖيٓ﴾ وَفَسَّرَهَا بِقَوْلِهِ ﴿اَدْعُوٓا اِلَى﴾ دِينِ ﴿اللّٰهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ﴾ حُجَّةٍ وَاضِحَةٍ ﴿اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنٖي﴾ آمَنَ بِي عَطْفٌ عَلٰى أَنَا الْمُبْتَدَأِ الْمُخْبَرِ عَنْهُ بِمَا قَبْلَهُ ﴿وَسُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنِ الشُّرَكَاءِ ﴿وَمَٓا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿١٠٨﴾﴾ مِنْ جُمْلَةِ سَبِيلِهِ أَيْضًا ﴿وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا يُوحٰىٓ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ [نُوحِي] ﴿اِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى﴾ اَلْأَمْصَارِ لِأَنَّهُمْ أَعْلَمُ وَأَحْلَمُ بِخِلَافِ أَهْلِ الْبَوَادِي لِجَفَائِهِمْ وَجَهْلِهِمْ ﴿اَفَلَمْ يَسٖيرُوا﴾ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ مِنْ إِهْلَاكِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ لِلَّذٖينَ اتَّقَوْا﴾ اللهَ ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْقِلُونَ] أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿حَتّٰىٓ﴾ غَايَةٌ لِمَا دَلَّ عَلَيْهِ «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا» أَيْ فَتَرَاخٰى نَصْرُهُمْ حَتّٰى ﴿اِذَا اسْتَيْـَٔسَ﴾ يَئِسَ ﴿الرُّسُلُ وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنَ الرُّسُلُ ﴿اَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا﴾ بِالتَّشْدِيدِ تَكْذِيبًا لَا إِيمَانَ بَعْدَهُ وَالتَّخْفِيفِ [كُذِبُوا] أَيْ ظَنَّ الْأُمَمُ أَنَّ الرُّسُلَ أُخْلِفُوا مَا وُعِدُوا بِهِ مِنَ النَّصْرِ ﴿جَٓاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُنَجِّيَ﴾ بِنُونَيْنِ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا وَبِنُونٍ مُشَدَّدًا مَاضٍ [فَنُجِّيَ] ﴿مَنْ نَشَٓاءُ وَلَا يُرَدُّ بَاْسُنَا﴾ عَذَابُنَا ﴿عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمٖينَ ﴿١١٠﴾﴾ اَلْمُشْرِكِينَ ﴿لَقَدْ كَانَ فٖي قَصَصِهِمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ ﴿عِبْرَةٌ لِاُولِي الْاَلْبَابِ﴾ أَصْحَابِ الْعُقُولِ ﴿مَا كَانَ﴾ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿حَدٖيثًا يُفْتَرٰى﴾ يُخْتَلَقُ ﴿وَلٰكِنْ﴾ كَانَ ﴿تَصْدٖيقَ الَّذٖي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ قَبْلَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿وَتَفْصٖيلَ﴾ تَبْيِينَ ﴿كُلِّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهِ دُونَ غَيْرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

104. **Halbuki sen buna** Ku'ran'a karşı **onlardan** alacağın **hiçbir ücret istemiyorsun. Kur'an, sadece alemler için bir öğüttür** vaazdır.

105. **Göklerde ve yerde** Allah'ın birliğine delalet eden **nice deliller vardır ki, onlardan yüz çevirerek** onlar hakkında hiç düşünmeden **onların yanından geçer** müşahede eder**ler**

106. **Onların çoğu, ancak** putlara ibadeti ona **ortak koşarak Allah'a iman ederler.** Zira onun yaratıcı ve rızıklandırıcı olduğunu kabul ederler. Bu sebeple de telbiyelerinde: "Lebbeyk! Senin bir taneden başka ortağın yok; sen ona ve onun sahip olduğu her şeye maliksin" derler ve bu ortakla putları kastederler.

107. **Allah'ın azabından bir kuşatıcı** onları saran bir felâket **gelmesinden veya onlar** önceden geliş vaktinin **farkına varmadan** ansızın **kıyametin gelmesinden emin mi oldular?**

108. Onlara **de ki: "İşte bu, benim yolumdur.** Ve o yolu şöyle açıkladı; **Ben Allah'a** onun dinine **çağırıyorum, ben ve bana uyanlar**[1] iman edenler **basiret** açık bir hüccet **üzerindeyiz. Sübhanellah!** Allah'ı ortaklardan tenzih ederim! **Ve ben ortak koşanlardan değilim."** Bu da onun yolundandır.

109. **Biz senden önce de, şehirler halkından kendilerine vahy edilen**[2] **erkeklerden başkasını** melekleri **göndermedik.** Zira şehirli erkekler daha bilgili ve anlayışlıdır. Taşra ehli kaba ve cahil olduğu için böyle değildir. Mekke ehli **yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin** peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle işlerinin **sonunun** yani helak edilmelerinin **nasıl olduğunu görmediler mi?** Allah'tan **sakınanlar için ahiret yurdu** cennet **elbette daha iyidir. Hâla akıllanmayacaklar mı?**[3]

110. **Nihayet**[4] **peygamberler ümitlerini yitirip de kendilerinin** sonrasında imanın bulunmadığı bir yalanlamayla **yalanlandıklarını**[5] **sandıkları** anladıkları **sırada onlara yardımımız gelir ve dilediğimiz kişiyi kurta-**

---

[1] وَمَنِ اتَّبَعَنِي terkibi mübteda olan أَنَا üzerine atıftır. Haberi ise öncesindeki عَلَى بَصِيرَةٍ terkibidir.

[2] يُوحَى fiili başka bir kıraatte evvelinde nun harfi ve ha harfinin kesresiyle (نُوحِي şeklinde) okunur.

[3] يَعْقِلُونَ fiili ya ve ta harfiyle (تَعْقِلُونَ) okunur. (ta harfiyle okunduğu zaman) Ey ehli Mekke! Hala akıllarınızı kullanıp iman etmeyecek misiniz? anlamındadır.

[4] حَتَّى kelimesi "Senden önce sadece erkekler gönderdik" ayetinin delalet ettiği mananın yani, yardımları gecikti, cümlesinin gayesidir.

[5] كُذِّبَ fiili şeddeli ve şeddesiz okunur. Şeddesiz okunduğunda mana: Ümmetler, peygamberlere yapılan yardım vaadinden dönüldüğünü, zannettiler şeklindedir.

rırız.[1] **Ve suçlular** müşrikler **topluluğundan şiddetimiz** azabımız **asla geri çevrilmez.**

111. **And olsun ki, onların** peygamberlerin **kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır.** Bu Kur'an **uydurulacak** asılsız **bir söz değildir. Fakat o, önündekilerin** kendinden önceki kitapların **tasdiki,** dinde kendisine ihtiyaç duyulan **her şeyin açıklaması; iman eden toplum için de** sapıklıktan **bir hidayet ve bir rahmettir.** Özellikle inananlar zikredilmiştir. Zira Kur'an'dan faydalananlar sadece onlardır.

KELİME ANLAMI

104. وَمَا تَسْئَلُهُمْ **Oysa sen onlardan istemiyorsun** *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ **Ona karşı** أَيْ الْقُرْآنِ Kuran'a karşı *(Ne?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** *(Öyle ücret ki)* تَأْخُذُهُ Sen onu alıyorsun اِنْ مَا هُوَ **O olmadı** İn, Mâ manasındadır أَيْ الْقُرْآنُ Yani, Kuran اِلَّا ذِكْرٌ **Ancak öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için**

105. وَكَاَيِّنْ **Nice vardır** وَكَمْ Bir çok *(Neden?)* مِنْ اٰيَةٍ **Ayetlerden** *(Öyle ayetler ki)* دَالَّةٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ Allah'ın vahdaniyetine delalet eden *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ **Göklerde ve yerde** يَمُرُّونَ **Uğrarlar** *(Nereye?)* عَلَيْهَا **O ayetlere** *(Yani)* يُشَاهِدُونَهَا Onları görürler *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** عَنْهَا **Ayetlerden** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirdikleri halde** لَا يَتَفَكَّرُونَ بِهَا Onlar hakkında tefekkür etmezler

106. وَمَا يُؤْمِنُ **İnanmaz** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** حَيْثُ Şöyle ki; يُقِرُّونَ İkrar ederler *(Ne şekilde?)* بِأَنَّهُ Muhakkak ki O *(Nedir?)* الْخَالِقُ الرَّزَّاقُ Yaratan ve rızık verendir اِلَّا **Ancak (inanırlar)** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ مُشْرِكُونَ **Şirk koştukları halde** *(Kime?)* بِهِ O'na *(Ne ile?)* بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara ibadet etmek suretiyle وَلِذَا Bundan dolayı كَانُوا يَقُولُونَ فِي تَلْبِيَتِهِمْ Telbiyelerinde şöyle derler لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ Lebbeyk, senin ortağın yoktur إِلَّا شَرِيكًا Ancak bir ortağın vardır ki; هُوَ لَكَ O da senin içindir تَمْلِكُهُ Sen ona maliksin *(Daha?)* وَمَا مَلَكَ Onun malik olduğu şeye de يَعْنُونَهَا (Bu sözleri ile) putları kastediyorlar

107. اَفَاَمِنُوا **(Kendilerini) emin mi gördüler?** *(Neden?)* اَنْ تَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmesinden** *(Ne?)* غَاشِيَةٌ **Kuşatıcı** نِقْمَةٌ Bir ceza ki تَغْشَاهُمْ Onları kuşatıyor *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ

---

[1] ننجي fiili iki nunla şeddeli ve şeddesiz (müzari) olarak ve bir nunla (نُجِّيَ) şeddeli fiili mazi olarak okunur.

Allah'ın azabından اَوْ تَأْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesinden** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Kıyamet saati** *(Ne olduğu halde?)* بَغْتَةً **Ansızın** فُجْأَةً Aniden *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ **Onlar farkında olmadıklar halde** *(Neyin?)* بِوَقْتِ إِتْيَانِهَا Onun geleceğinin *(Ne zaman?)* قَبْلَهَا Gelmeden önce

108. قُلْ **De ki;** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara هٰذِهِ **Bu** *(Nedir?)* سَبِيلِي **Benim yolumdur** وَفَسَّرَهَا بِقَوْلِهِ Onu şu sözüyle açıkladı اَدْعُوا **Ben çağırıyorum** *(Kime?)* اِلَى دِينِ اللهِ **Allah'(ın dinin)e** عَلٰى بَصِيرَةٍ **Basiret üzeredir** حُجَّةٍ وَاضِحَةٍ Açık bir delil üzere *(Kim?)* اَنَا **Ben** وَمَنِ اتَّبَعَنِي **Ve bana tabi olanlar** آمَنَ بِي Bana inananlar *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ عَلَى أَنَا الْمُبْتَدَإِ Mübteda olan أَنَا üzerine atfedilmiştir *(Öyle* أَنَا *ki)* الْمُخْبَرِ عَنْهُ Kendisinden haber verilen *(Ne ile?)* بِمَا قَبْلَهُ Makablindeki kelimeyle وَسُبْحَانَ اللهِ **Allah'ı tesbih ederim** تَنْزِيهًا لَهُ O'nu tenzih ederim *(Neden?)* عَنِ الشُّرَكَاءِ Ortaklardan وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** *(Neden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Bu nedir?)* مِنْ جُمْلَةِ سَبِيلِهِ أَيْضًا Onun yolundandır

109. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** اِلَّا **Ancak (gönderdik)** *(Kimleri?)* رِجَالًا **Adamlar ki** يُوحٰى **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ Bir kıraatte, Nun ile ve Ha'nın esresiyle okunmuştur *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** لَا مَلَائِكَةً Melekler göndermedik *(Öyle adamlar ki)* مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى **Kasabalar halkından** الْأَمْصَارِ Şehirler *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedir?)* أَعْلَمُ وَأَحْلَمُ Daha bilgili ve yumuşak huyludurlar بِخِلَافِ أَهْلِ الْبَوَادِي Çöl halkı tam tersinedir *(Niye?)* لِجَفَائِهِمْ وَجَهْلِهِمْ Kaba ve cahil oldukları için اَفَلَمْ يَسِيرُوا **Hiç gezmediler mi ki** أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Görsünler** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekilerin akıbeti** أَيْ آخِرُ أَمْرِهِمْ Yani, son durumları *(O da neden ibarettir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak olmalarından ibarettir *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ **Elbette ahiret yurdu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, Cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ اتَّقَوْا **Korkan kimseler için** *(Kimden?)* اللهَ Allah'tan اَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala akıllarını kullanmıyorlar mı?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Yâ ve Tâ ile okunmuştur أَيْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ هٰذَا Yani, bunu (akledemiyor musunuz) ey Mekke halkı? فَتُؤْمِنُونَ İman edesiniz

110. حَتَّى **Ta ki** *(Bu kelime nedir?)* غَايَةٌ لِمَا دَلَّ عَلَيْهِ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا 'Senden önce sadece erkekler gönderdik' ayetinin delalet ettiği şeyin nihayetidir أَيْ فَتَرَاخَى نَصْرُهُمْ حَتَّى Yani,'Onların yardımı gecikti, nihayet...' demektir إِذَا اسْتَيْئَسَ **Ümitlerini yitirdiler** يَئِسَ Ye'se düştüler *(Kim?)* الرُّسُلُ **Peygamberler** وَظَنُّوا **Ve zannettiler** أَيْقَنَ الرُّسُلُ Peygamberler yakinen inandılar *(Neyi?)* أَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** قَدْ كُذِّبُوا **Muhakkak yalanlandılar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli olarak *(Ne olmakla yalanlandılar?)* تَكْذِيبًا Yalanlanmakla *(Öyle yalan ki)* لَا إِيمَانَ بَعْدَهُ Sonrasında iman olmayan وَالتَّخْفِيفِ Şeddesiz de okunmuştur أَيْ ظَنَّ الْأُمَمُ Yani, ümmetleri zannettiler *(Neyi?)* أَنَّ الرُّسُلَ Peygamberler أُخْلِفُوا (Allah tarafından yalnız) bırakıldılar *(Neden?)* مَا وُعِدُوا بِهِ Kendilerine verilen vaatlerden *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ النَّصْرِ Yardımdan جَاءَهُمْ **(İşte o an) geldi** *(Ne?)* نَصْرُنَا **Yardımımız** فَنُنَجِّي **Ve biz kurtarırız** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِنُونَيْنِ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا İki Nun ile şeddli ve şeddesiz okunmuştur *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِنُونٍ مُشَدَّدًا Ve bir Nun ile şeddeli olarak okunmuştur مَاضٍ (Bu durumda) fiili mazidir *(Kimi kurtarırız?)* مَنْ نَشَاءُ **Dilediğimizi** وَلَا يُرَدُّ **Geri çevrilmez** *(Ne?)* بَأْسُنَا **Cezamız** عَذَابُنَا Azabımız *(Kimden?)* عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ **Mücrimler topluluğundan** الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden

111. لَقَدْ **Andolsun ki** كَانَ **Vardır** *(Nerede?)* فِي قَصَصِهِمْ **Onların kıssalarında** أَيِ الرُّسُلِ Yani, peygamberlerin *(Ne vardır?)* عِبْرَةٌ **İbret** *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Aklı olanlar için** أَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıl sahipleri için مَا كَانَ **Olmamıştır** هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kur'an *(Ne?)* حَدِيثًا **Söz** *(Öyle söz ki)* يُفْتَرَى **Uydurulmuş** يُخْتَلَقُ Kurgulanmış وَلٰكِنْ كَانَ **Fakat O** (olmuştur) *(Ne?)* تَصْدِيقَ الَّذِي **O şeylerin tasdiki ki** بَيْنَ يَدَيْهِ **Kendisinden öncedir** قَبْلَهُ Ondan önce *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْكُتُبِ Kitaplardan *(Daha ne olmuştur?)* وَتَفْصِيلَ تَبْيِينَ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin** Açıklaması, **tafsili** *(Öyle her şey ki)* يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فِي الدِّينِ Dinde kendisine ihtiyaç duyuluyor *(Daha ne olmuştur?)* وَهُدًى **Hidayet** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Rahmettir** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İman eden topluluk için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özel olarak zikerdilmiştir *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ بِهِ Kuran'dan faydalandıkları için دُونَ غَيْرِهِمْ Başkaları değil

Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

3. Cilt

Tercüme:

Talha ALP

Orhan Ençakar - Abdulkadir Yılmaz

yasin

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – FATİH / İSTANBUL

Tel: 0212 635 30 55

Fax: 0 212 635 78 65

e-mail: yasinyayin@mail.com

İç Düzen:

Abdulkadir YILMAZ
yilmazabdulkadir@gmail.com

Kapak:

Fatih ARAZ
info@fatiharaz.com

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST
İSTANBUL 2012

بسم الله الرحمن الرحيم

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

١٣

سُورَةُ الرَّعْدِ

مَكِّيَّةٌ

اِلَّا ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ اَلْآيَةَ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا﴾ اَلْآيَةَ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اِلَّا ﴿وَلَوْ أَنَّ قُرْاٰنًا﴾ اَلْآيَتَيْنِ

ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً

سُورَةُ الرَّعْدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓر﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الآيَاتُ ﴿آيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿الْحَقُّ﴾ لَا شَكَّ فِيهِ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾﴾ بِأَنَّهُ مِنْ عِنْدِهِ تَعَالَى ﴿اللهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ وَهُوَ صَادِقٌ بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿وَسَخَّرَ﴾ ذَلَّلَ ﴿الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِأَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ يَقْضِي أَمْرَ مُلْكِهِ ﴿يُفَصِّلُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿الْآيَاتِ﴾ دَلَالَاتِ قُدْرَتِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿تُوقِنُونَ ﴿٢﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ﴾ بَسَطَ ﴿الْأَرْضَ وَجَعَلَ﴾ خَلَقَ ﴿فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ﴾ مِنْ كُلِّ نَوْعٍ ﴿يُغْشِي﴾ يُغَطِّي ﴿اللَّيْلَ﴾ بِظُلْمَتِهِ ﴿النَّهَارَ إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾﴾ فِي صُنْعِ اللهِ ﴿وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ﴾ بِقَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ ﴿مُتَجَاوِرَاتٌ﴾ مُتَلَاصِقَاتٌ فَمِنْهَا طَيِّبٌ وَسَبِخٌ وَقَلِيلُ الرَّيْعِ وَكَثِيرُهُ وَهُوَ مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿وَجَنَّاتٌ﴾ بَسَاتِينُ ﴿مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلٰى جَنَّاتٌ وَالْجَرِّ عَلٰى أَعْنَابٍ وَكَذَا قَوْلُهُ ﴿وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ﴾ جَمْعُ صِنْوٍ، وَهِيَ النَّخَلَاتُ يَجْمَعُهَا أَصْلٌ وَاحِدٌ وَتَتَشَعَّبُ فُرُوعُهَا ﴿وَغَيْرُ صِنْوَانٍ﴾

مُنْفَرِدَةٌ ﴿تُسْقٰى﴾ بِالتَّاءِ أَيِ الْجَنَّاتُ وَمَا فِيهَا وَالْيَاءِ [يُسْقٰى] أَيِ الْمَذْكُورُ ﴿بِمَآءٍ وَاحِدٍ
وَنُفَضِّلُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿بَعْضَهَا عَلٰى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا فَمِنْ حُلْوٍ
وَحَامِضٍ وَهُوَ مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾﴾
يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَاِنْ تَعْجَبْ﴾ يَا مُحَمَّدُ مِنْ تَكْذِيبِ الْكُفَّارِ لَكَ ﴿فَعَجَبٌ﴾ حَقِيقٌ بِالْعَجَبِ
﴿قَوْلُهُمْ﴾ مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿اَئِذَا كُنَّا تُرَابًا اَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ لِاَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى إِنْشَاءِ
الْخَلْقِ وَمَا تَقَدَّمَ عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ قَادِرٌ عَلٰى إِعَادَتِهِمْ وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ
وَتَحْقِيقُ الْأُولٰى وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَرْكُهَا وَفِي قِرَاءَةٍ
بِالْاِسْتِفْهَامِ فِي الْأَوَّلِ وَالْخَبَرِ فِي الثَّانِي وَأُخْرٰى عَكْسُهُ ﴿أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولٰٓئِكَ
الْاَغْلَالُ فِي اَعْنَاقِهِمْ وَأُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13- Ra'd Sûresi

"*Velâ yazâlüllezîne keferû*" ayetiyle "43. ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Ya da 30 ve 31.ayetler hariç Medine'de inmiştir.
43, 44, 45 yahut 46 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, lâm, râ,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Râ. Bun-lar,** bu ayetler **Kitab'ın,** Kur'ân'ın **ayetleridir.**[1] **Sana Rabbinden indi-rilen**[2] Kur'ân **haktır,** onda hiç şüphe yoktur. **Fakat insanların,** Mekkelilerin **çoğu** onun Allah katından olduğuna **inanmazlar.**

2. **Allah, o zattır ki, gökleri, gördüğünüz direkler**[3] **olmadan yükselt-miştir. Sonra arş üzerine** kendisine yaraşır biçimde **istiva etmiştir. Güneşi ve ayı emrine boyun eğdiren Allah'tır.** Bunların **her biri muayyen bir vakit** olan kıyamete **kadar** yörüngesinde **akıp gitmektedir. O,** siz Mekkeliler, **Rabbinize kavuşacağınıza,** dirilişe **kesin olarak inanmanız için** mülkünün **her işini düzenleyip** yoluna koyup **ayetleri,** kudretine delalet eden şeyleri **açıklamaktadır.**

3. **Ve O, o zattır ki, yeryüzünü uzatmıştır,** yaymıştır **ve onda** sabit **dağlar ve ırmaklar yaratmıştır ve onda meyvelerin hepsinden,** her türünden **ikişer çift yetiştirmiştir. Gündüzü Gece**nin karanlığı**yla bürüyor,** örtüyor. **Şüphe yok ki, bu** anlatılan**larda** Allah'ın yarattıklarını **düşünen bir kavim için elbette ayetler,** Allah telanın birliğine delaletler **vardır.**

---

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibinde izafet مِنْ manasındadır.
[2] Ayetteki اَلَّذِي mübteda olup haberi de اَلْحَقُّ kelimesidir.
[3] اَلْعَمَدُ kelimesi عِمَادٌ kelimesinin cemisidir, direk anlamına gelir. Gerçekten de göklerde direk bulunmamaktadır.

4. **Ve yeryüzünde** kimisi tatlı kimisi tuzlu, kiminin ürünü az, kimisininki çok olan **birbirine yakın,** bitişik **kıt'alar,** çeşitli toprak parçaları **vardır** tüm bunlar onun kudretinin delilleridir. **Ve üzüm bahçeleri vardır ve ekinler**[1] **ve asılları bir**[2] **olan ve olmayan hurmalıklar vardır ki,** bahçe ve içindekiler ya da bu anlatılanların hepsi **bir su ile sulanır**[3] **ve bazılarını bazıları üzerine yenmesi**[4] **hususunda üstün kılıyoruz;**[5] bunlardan kimisi tatlı, kimisi de ekşidir. Bu da Allah tealanın kudretinin delillerindendir. **Muhakkak ki bu** anlatılan**larda düşünen bir kavim için deliller vardır.**

5. Ey Muhammed! Eğer kafirlerin seni yalanlamasına **şaşıyorsan,** asıl **şaşılacak şey onların** dirilişi inkar ederek: **«Biz toprak olduğumuz zaman yeniden mi yaratılacağız?»**[6] **demeleridir.** Zira mahlûkatı ve geride sayılan şeyleri ilk baştan, hiçbir örnek olmadan yaratmaya gücü yeten zat, onları iade etmeye de kadirdir. **İşte onlar, Rablerini inkâr edenlerdir; işte onlar (kıyamet gününde) boyunlarında tasmalar bulunanlardır. Ve onlar ateş halkıdır. Onlar, orada ebedî kalacaklardır!**

KELİME ANLAMI

﴿١٣﴾ سُورَةُ الرَّعْدِ

13- Ra'd Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا Hariç, Mekke'de inmemiştir وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا الْآيَةَ Bu ayet hariç *(Daha?)* وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا الْآيَةَ Birde bu ayet أَوْ Veya مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir إِلَّا Hariç yani Medine'de inmemiştir *(Ne?)* وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا الْآيَتَيْنِ Başlayıp devam eden iki ayet hariç ثَلَاثٌ أَوْ أَرْبَعٌ أَوْ خَمْسٌ أَوْ سِتٌّ وَأَرْبَعُونَ آيَةً Kır üç- kırk dört- kırk beş veya kırk altı ayettir بِسْمِ اللَّهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمَٰنِ Rahman olan *(Yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

---

[1] وَزَرْعٌ kelimesi ve sonrasındakiler جَنَّاتٌ kelimesine atfedilerek raf ile, أَعْنَابٍ kelimesine atfedilerek de cer ile okunmuştur.

[2] صِنْوَانٌ kelimesi صِنْوٌ kelimesinin cemisidir; tek bir kökten gelip de fer'leri farklı olan hurma ağaçları anlamına gelir.

[3] تُسْقَى kelimesi hem تَ ile okunmuştur –ki bu durumda mana "o bahçeler ve içinde bulunanlar bir su ile sulanır" şeklinde olur- hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) يُ ile okunmuştur –ki bu durumda mana "bu anlatılanların hepsi bir su ile sulanır" şeklinde olur.

[4] الْأُكُلِ kelimesinde كَ harfi hem zammeli hem de sükunlu olarak okunmuştur.

[5] وَنُفَضِّلُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) نُ harfiyle hem de يُ harfiyle (وَيُفَضِّلُ şeklinde) okunmuştur.

[6] Ayette geçen أَإِذَا كُنَّا ve أَإِنَّا لَفِي sözlerindeki hemzeler 1. tahkik ile, 2. birinci hemzede tahkik, ikincide teshil ile 3. iki vecihte de araya elif koyularak 4. bu elif koyulmayarak okunmuştur. Bir diğer kıraatte birinci elif istifham, ikincisi ise haber olarak bir diğerinde ise bunun tam tersi şekliyle okunmuştur.

1. الٓمٓرٰ **Elif Lam Mim** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle تِلْكَ **Bunlar** هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** الْقُرْآنِ Kur'an'ın وَالْإِضَافَةُ İzafet بِمَعْنٰى مِنْ Min manasındadır وَالَّذِيٓ **O şey ki** اُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** أَيِ الْقُرْآنُ Yani Kur'an مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi (şu gelen kelimedir) *(Sana indirilen Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** لَا شَكَّ فِيهِ Onda şüphe yoktur وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ehli *(Nedir?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِأَنَّهُ Şuna ki o indirilen مِنْ عِنْدِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâla'nın katındandır.

2. اَللّٰهُ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah ki** رَفَعَ **Yükseltti** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ عَمَدٍ **Direksiz** *(Öyle direk ki?)* تَرَوْنَهَا **Onları görüyorsunuz/ görebileceğiniz** أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ Yani "Amed" kelimesi "İmadın" cemisidir وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ "İmad" direk demektir وَهُوَ Bu nefi (yani direksiz olma) *(Nedir?)* صَادِقٌ Doğrudur (mana bakımından doğru olur) *(Neye?)* بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا Hiç direği olmayana ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra Allah istiva etti** عَلَى الْعَرْشِ **Arşın fevkine** اِسْتِوَاءً Öyle bir istiva ki يَلِيقُ بِهِ Şanına layık وَسَخَّرَ **Boyun eğdirdi** ذَلَّلَ İtaat ettirdi *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Daha)* وَالْقَمَرَ **Ayı** كُلٌّ **Her biri** مِنْهُمَا Bu ikisinden يَجْرِي **Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* لِاَجَلٍ مُسَمًّى **Muayyen bir vakte kadar** *(Ondan bedel?)* يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar يُدَبِّرُ **Düzenler** *(Neyi?)* الْاَمْرَ **Bütün işleri** يَقْضِي Yerine getirir أَمْرَ مُلْكِهِ Mülküne ait işleri يُفَصِّلُ **Açıklar** يُبَيِّنُ Beyan eder *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetlerini** دَلَالَاتِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerini لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ **Rabbinize kavuşacağınıza** *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Yeniden dirilmekle تُوقِنُونَ **Kesin olarak inanırsınız**

3. وَهُوَ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** مَدَّ **Uzantı verdi** بَسَطَ Döşedi *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yer yüzünü** وَجَعَلَ **yaptı** خَلَقَ Yarattı فِيهَا **Yer yüzünde** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Dağları** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağları ki)* ثَوَابِتَ Oturaklı dağları *(Daha neyi yarattı)* وَاَنْهَارًا **Nehirleri** وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Ve her bir meyveden** جَعَلَ **Yarattı** فِيهَا **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ **Çift çift** مِنْ كُلِّ نَوْعٍ Her türlüsünden يُغْشِي **Bürür** يُغَطِّي Örter *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Ne ile?)* بِظُلْمَتِهِ Karanlığı ile *(Neye bürür?)* النَّهَارَ **Gündüze** اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** الْمَذْكُورِ Bu zikredilenlerde *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette**

Ayetler/Alınacak ibretler دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهٖ تَعَالٰى Allah-u Teâla'nın vahdaniyetine dair deliller *(kim için ?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için** *(öyle toplum ki)* يَتَفَكَّرُونَ **Tefekkür ediyorlar** *(Nerede?)* فٖي صُنْعِ اللّٰهِ Allah'ın yaratmasında

4. وَفِي الْاَرْضِ **Yer yüzünde vardır** *(Ne?)* قِطَعٌ **Kıtalar** بِقَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ Muhtelif araziler *(Öyle kıtalar ki)* مُتَجَاوِرَاتٌ **Bir birine komşu** مُتَلَاصِقَاتٌ Bir birine bitişik فَمِنْهَا Bu arazilerden vardır *(Ne?)* طَيِّبٌ Verimli *(Daha)* وَسَبْخٌ Verimsiz/çorak *(Daha)* وَقَلٖيلُ الرَّبٖيعِ Ürünü az *(Daha)* وَكَثٖيرُهُ Ürünü çok وَهُوَ Bu anlatılanlar *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهٖ تَعَالٰى Allah-u teala'nın kudretinin delillerindendirler *(Yer yüzünde daha ne vardır?)* وَجَنَّاتٌ **Bahçeler** بَسَاتٖينُ Bostanlar *(O bahçe ki)* مِنْ اَعْنَابٍ **Üzüm bağlarından** *(Yer yüzünde daha ne vardır?)* وَزَرْعٌ Ekinlerden بِالرَّفْعِ Ref ile okundu *(Neye binaen?)* عَطْفًا عَلٰى جَنَّاتٌ "Cennat" kelimesine atfederek وَالْجَرِّ Cer ile okundu *(Neye binaen?)* عَلٰى أَعْنَابٍ "A'nab" kelimesine atfederek وَكَذَا Aynen bu kelimenin irabı gibidir *(Ne?)* قَوْلُهُ Allah'ın şu sözü *(O sözden kasıt)* وَنَخٖيلٌ **Hurmalıklar (vardır)** *(Öyle hurmalıklar ki)* صِنْوَانٌ **Çatallı** جَمْعُ صِنْوٍ "Sanvin"in cemisidir وَهِيَ "Sinvan" *(Nedir?)* النَّخَلَاتُ Hurma ağaçları *(Öyle hurma ağaçları ki)* يَجْمَعُهَا Onları topluyor *(Ne?)* أَصْلٌ وَاحِدٌ Bir kök وَتَتَشَعَّبُ Çatallanıyor *(Ne?)* فُرُوعُهَا Dalları *(Yine öyle hurmalıklar ki)* وَغَيْرُ صِنْوَانٍ **Çatalsız** مُنْفَرِدَةٌ Tek başına تُسْقٰى **Sulanıyor** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ Ta ile أَيِ الْجَنَّاتُ وَمَا فٖيهَا Yani bahçe ve içindekiler (sulanır) وَالْيَاءِ [يُسْقٰى] Ya ile okundu أَيِ الْمَذْكُورُ Yani bu zikredilenler (sulanır) *(Ne ile?)* بِمَاءٍ **Su ile** *(Öyle su ki)* وَاحِدٍ **Tek** وَنُفَضِّلُ **Üstün kılarız** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالنُّونِ Nun ile *(Daha)* وَالْيَاءِ Ya ile (yani üstün kılar) *(Neyi?)* بَعْضَهَا **Onların bazısını** *(Neye?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazısına** *(Nerede?)* فِي الْاُكُلِ **Yemişlerinde** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا Kâf'ın zammesi ile ve sükunu ile *(bu üstünlük ne cihetinden, nasıl?)* فَمِنْ حُلْوٍ Tatlılık cihetinden *(Daha)* وَحَامِضٍ Ekşilik cihetinden وَهُوَ Tüm bunlar *(Nedir?)* مِنْ دَلَائِلِ قُدْرَتِهٖ تَعَالٰى Yüce Allah'ın kudretini gösteren delillerdendir. اِنَّ فٖي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Zikredilenlerde *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Bir takım ayetler/ibretler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Topluluk için** *(Öyle topluluk ki)* يَعْقِلُونَ **Akled-iyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar

5. وَاِنْ تَعْجَبْ **Şayet şaşıyorsan** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammet *(Neden dolayı?)* مِنْ تَكْذٖيبِ الْكُفَّارِ Kafirlerin yalanlamalarından *(Kimi?)* لَكَ Seni فَعَجَبٌ **Şaşılacak şeydir** حَقٖيقٌ بِالْعَجَبِ

Şaşılmayı hak edendir *(Ne?)* قَوْلُهُمْ **Onların sözü** *(Ne oldukları halde)* مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Dirilmeyi inkar edenler أَئِذَا كُنَّا **Olduğumuz zaman mı** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** أَئِنَّا **Gerçekten biz mi?** لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ **Mutlaka yeniden yaratılacağız** لِأَنَّ الْقَادِرَ Çünkü kadir olan *(Neye?)* عَلٰى إِنْشَاءِ الْخَلْقِ Mahlukatı yoktan diriltmeye *(daha?)* وَمَا تَقَدَّمَ عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ Geçen benzersiz şeyleri *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir عَلٰى إِعَادَتِهِمْ Onları iade etmeye وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki mevzide iki hemze için vardır *(Ne?)* التَّحْقِيقُ Tahkik (sabit kılma)*(Daha)* وَتَحْقِيقُ الْأُولٰى وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ..Birinciyi tahkik ikinciyi teshil etme *(Daha)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki cihette aralarına elif girdirmek *(Daha)* وَتَرْكُهَا Elifi terk etmek وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de بِالْاِسْتِفْهَامِ فِي الْأَوَّلِ وَالْخَبَرِ فِي الثَّانِي Birinci de istifham ikincide haber وَأُخْرٰى Diğer bir kıraatte عَكْسُهُ Bunun aksi vardır. أُولٰئِكَ **Onlar** الَّذِينَ **o kimselerdir ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimi?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerini** وَأُولٰئِكَ **Ve onlar** الْأَغْلَالُ **Tasma / demir zincirler**(olan kişilerdir) *(Nerede?)* فِي أَعْنَاقِهِمْ **Boyunlarında** وَأُولٰئِكَ **Ve onlar** *(Nedir?)* أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş ehlidir** هُمْ فِيهَا **Onlar orada** *(Nedir?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalacaklardır**

وَنَزَلَ فِي اسْتِعْجَالِهِمُ الْعَذَابَ اسْتِهْزَاءً ﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ الْعَذَابِ ﴿قَبْلَ الْحَسَنَةِ﴾ الرَّحْمَةِ ﴿وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ﴾ جَمْعُ الْمَثُلَةِ بِوَزْنِ السَّمُرَةِ أَيْ عُقُوبَاتُ أَمْثَالِهِمْ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا؟ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلٰى﴾ مَعَ ﴿ظُلْمِهِمْ﴾ وَإِلَّا لَمْ يَتْرُكْ عَلٰى ظَهْرِهَا دَابَّةً ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾﴾ لِمَنْ عَصَاهُ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَاۤ﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﴿اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَالْعَصَا وَالْيَدِ وَالنَّاقَةِ، قَالَ تَعَالٰى: ﴿اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرٌ﴾ مُخَوِّفُ الْكَافِرِينَ وَلَيْسَ عَلَيْكَ إِتْيَانُ الْآيَاتِ ﴿وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾﴾ نَبِيٌّ يَدْعُوهُمْ إِلٰى رَبِّهِمْ بِمَا يُعْطِيهِ مِنَ الْآيَاتِ لَا بِمَا يَقْتَرِحُونَ ﴿اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى﴾ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثٰى وَوَاحِدٍ وَمُتَعَدِّدٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَمَا تَغِيضُ﴾ تَنْقُصُ ﴿الْاَرْحَامُ﴾ مِنْ مُدَّةِ الْحَمْلِ ﴿وَمَا تَزْدَادُ﴾ مِنْهُ ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾﴾ بِقَدَرٍ وَاحِدٍ لَا يَتَجَاوَزُهُ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿الْكَبِيرُ﴾ الْعَظِيمُ ﴿الْمُتَعَالِي ﴿٩﴾﴾ عَلٰى خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ بِيَاءٍ وَدُونَهَا [الْمُتَعَالِ] ﴿سَوَاۤءٌ مِنْكُمْ﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالٰى ﴿مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ﴾ مُسْتَتِرٌ ﴿بِالَّيْلِ﴾ بِظَلَامِهِ ﴿وَسَارِبٌ﴾ ظَاهِرٌ بِذَهَابِهِ فِي سَرْبِهِ أَيْ طَرِيقِهِ ﴿بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾﴾ ﴿لَهُ﴾ لِلْإِنْسَانِ ﴿مُعَقِّبَاتٌ﴾ مَلَائِكَةٌ تَتَعَقَّبُهُ ﴿مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ﴾ قُدَّامِهِ ﴿وَمِنْ خَلْفِهِ﴾ وَرَائِهِ ﴿يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ﴾ أَيْ بِأَمْرِهِ مِنَ الْجِنِّ وَغَيْرِهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ﴾ لَا يَسْلُبُهُمْ نِعْمَتَهُ ﴿حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ﴾ مِنَ الْحَالَةِ الْجَمِيلَةِ بِالْمَعْصِيَةِ ﴿وَاِذَاۤ اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوۤءًا﴾ عَذَابًا ﴿فَلَا مَرَدَّ لَهُ﴾ مِنَ الْمُعَقِّبَاتِ وَلَا غَيْرِهَا ﴿وَمَا لَهُمْ﴾ لِمَنْ أَرَادَ اللّٰهُ بِهِمْ سُوءًا ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَالٍ ﴿١١﴾﴾ يَمْنَعُهُ عَنْهُمْ ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا﴾ لِلْمُسَافِرِينَ مِنَ الصَّوَاعِقِ ﴿وَطَمَعًا﴾ لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ ﴿وَيُنْشِئُ﴾ يَخْلُقُ ﴿السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ﴾ هُوَ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِالسَّحَابِ يَسُوقُهُ مُلْتَبِسًا ﴿بِحَمْدِهِ﴾ أَيْ يَقُولُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَ﴾ يُسَبِّحُ ﴿الْمَلٰۤئِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ﴾ وَهِيَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ السَّحَابِ ﴿فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاۤءُ﴾ فَتُحْرِقُهُ نَزَلَ فِي رَجُلٍ بَعَثَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَدْعُوهُ فَقَالَ مَنْ رَسُولُ اللّٰهِ وَمَا اللّٰهُ أَمِنْ ذَهَبٍ هُوَ أَوْ مِنْ فِضَّةٍ أَمْ نُحَاسٍ فَنَزَلَتْ بِهِ صَاعِقَةٌ فَذَهَبَتْ بِقَحْفِ رَأْسِهِ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يُجَادِلُونَ﴾ يُخَاصِمُونَ النَّبِيَّ ﷺ ﴿فِي اللّٰهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾﴾ الْقُوَّةِ أَوِ الْأَخْذِ

TÜRKÇE ANLAMI

Alay ederek azabı acele istemeleri hakkında şu ayet inmiştir:

6. **Ve senden güzellikten,** rahmetten **önce kötülüğü,** azabı **çarçabuk isterler. Hâlbuki onlardan önce** yalanlayıcılardan olan emsallarinin **ibret**

alınacak azapları[1] **gelip geçmiştir.** Hala onlardan ibret almıyorlar mı? **Doğrusu insanlar kötülük ettikleri halde Rabbin onlar için mağfiret sahibidir.** Yoksa yeryüzünde kımıldayan hiçbir canlı bırakmazdı. **Şüphesiz Rabbinin azabı da** kendisine asi olana karşı **çok şiddetlidir.**

7. **Ve o kâfir olanlar der ki: Onun,** Muhammedin **üzerine Rabbinden** asa, el ve deve gibi **bir mucize indirilseydi ya?** Allah teala der ki; **Sen ancak** kâfirleri **korkutucusun** yoksa mucize getirmek senin görevin değildir. **Her kavim için bir hidayet rehberi,** onların istedikleri değil de onlara gösterdiği mucizlerle rabbine davet eden peygamberler **vardır.**

8. **Allah her dişinin neyi yükleneceğini** onun erkek mi yoksa dişi mi; bir tane mi yoksa birden fazla mı olduğunu ve diğer şeyleri **bilir. Ve** gebelik boyunca **rahimlerin neyi eksik, neyi ziyade edeceğini de** bilir. **Onun katında her şey ölçü iledir,** tek bir ölçü ile olup asla ondan şaşmaz.

9. **O gizliyi de ve açıkta olanı da,** görünmeyeni de görüneni de **bilir. Pek büyüktür,** yücedir, gücü ile yarattıklarına karşı **üstündür.**[2]

10. **Sizden sözünü gizleyen ve sözünü açıklayan ve geceleyin,** onun karanlığı sayesinde **saklanan ile** gecenin gidişiyle **gündüzleyin ortaya çıkan** yoluna düşen **kimse** Allah tealanın ilminde **eşittir.**

11. **Onun,** o insan **için önünden ve arkasından** kendisini izleyen **takip edici** melek**ler vardır ki, Allah'ın emriyle** cinlerden ve diğer şeylerden **onu korurlar. Şüphe yok ki Allah, kendilerindeki** güzel halleri**ni** masiyetle **değiştirmedikçe herhangi bir kavimdekini değiştirmez,** onlardan nimetini çekip almaz. **Ve Allah bir millete bir kötülük,** azap **isteyince de artık** ne takip edici meleklerden ne de başka kimselerden **onu geri bırakacak kimse yoktur. Ve onlar,** Allah'ın kendilerine azap etmeyi diledikleri **için O'ndan başka** o azabı onlardan engelleyecek **bir yardımcı**[3] **da yoktur.**

12. **O, o zattır ki,** yolculuk yapanlar için yıldırım **korku**su **ve** yolculuk yapmayanlar için de yağmur **ümidi olarak şimşeği gösterir ve** yağmur sebebiyle **ağırlaşmış bulutları yaratır.**

13. **Ve** bulutu sevketmekle görevli **ra'd** meleği "Sübhanellahi ve bihamdihi" demek suretiyle **O'na hamd ederek tesbih eder.** Ve **melekler de O'nun,** Allah'ın **korkusundan** tesbihte bulunurlar. **Ve yıldırımları,** buluttan çıkan ateşi **gönderir, onları dilediğine hemen isabet ettirir** de o ateş onu yakar. Bu ayet Hz. Peygamber kendisini davet etmek için birini gönderdiğinde "*Peygamber de ne, Allah da kim; altından mı, gümüşten mi, yoksa bakırdan mı?*" diyen ve anında tepesine inen yıldırımla ölen bir adam hakkında inmiştir. **Durum böyle iken onlar,** kâfirler **Allah hakkında** Hz. Peybamberle(s.a.v.) **mücadelede bulunurlar. Hâlbuki O'nun kuvveti** ya da alışı **çok şiddetlidir.**

---

[1] اَلْمَثُلَاتُ kelimesi سَمُرَةٌ veznindeki اَلْمَثُلَةُ kelimesinin cemisidir.

[2] اَلْمُتَعَالِ kelimesi hem ي ile hem de ي'siz okunmuştur.

[3] مِنْ وَالٍ sözündeki مِنْ zaittir.

KELİME ANLAMI

6. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi *(ne sebebi ile?)* فِي اسْتِعْجَالِهِمْ Acil istemeleri sebebiyle *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(niçin indi?)* اسْتِهْزَاءً (Onlarla) alay etmek için وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acilen istiyorlar** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** بِالْعَذَابِ Azâbı *(neden önce?)* قَبْلَ الْحَسَنَةِ **İyilikten önce** الرَّحْمَةِ Rahmetten önce وَقَدْ خَلَتْ **Halbuki geçti** *(kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Ne?)* الْمَثُلَاتُ **Azap örnekleri/ukubetler** جَمْعُ الْمَثُلَةِ "el-Mesületü" lafzının cemisidir بِوَزْنِ السَّمُرَةِ "es-Semuretü" Vezninde أَيْ عُقُوبَاتُ أَمْثَالِهِمْ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ Yani Onların yalancılardan olan benzerlerinin ukubetleri أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهَا؟ Bunlardan ibret almayacak mısınız? وَإِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz ki senin rabbin** *(Nedir?)* لَذُو مَغْفِرَةٍ **Mağfiret sahibidir** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(ne oldukları halde?)* عَلَى مَعَ ظُلْمِهِمْ **Kötülükleri ile birlikte** وَإِلَّا لَمْ يَتْرُكْ Yoksa Allah bırakmazdı *(Nerede?)* عَلَى ظَهْرِهَا Yeryüzünde *(Ne?)* دَابَّةً Hiçbir canlı وَإِنَّ رَبَّكَ **Yine şüphe yok ki rabbin** *(Nedir?)* لَشَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı da pek şiddetlidir** *(Kime?)* لِمَنْ عَصَاهُ Ona asi olana

7. وَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(ne derler?)* لَوْلَا أُنْزِلَ **İndirilmeli değimliydi** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed'e *(Ne?)* آيَةٌ **Alamet** *(kimden)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(ne gibi?)* كَالْعَصَا Asa gibi *(Daha)* وَالْيَدِ El gibi*(Daha)* وَالنَّاقَةِ Deve gibi قَالَ Buyurdu *(Kim?)* تَعَالَى Yüce Allah *(ne buyurdu?)* إِنَّمَا أَنْتَ **Sen ancak** *(Nesin?)* مُنْذِرٌ **Bir uyarıcısın** مُخَوِّفُ الْكَافِرِينَ Kafirleri korkutucusun وَلَيْسَ عَلَيْكَ Sana gerekli değildir *(Ne?)* إِتْيَانُ الْآيَاتِ Alametler getirmek وَلِكُلِّ قَوْمٍ **Her toplum için var dır** *(Ne vardır?)* هَادٍ **Rehber** نَبِيٌّ Nebi (öyle nebi ki) يَدْعُوهُمْ Onları çağırıyor *(Kime?)* إِلَى رَبِّهِمْ Rablerine *(ne ile)* بِمَا O şeyle ki يُعْطِيهِ Ona verdi *(ona verdiği nedir?)* مِنَ الْآيَاتِ Ayetler لَا بِمَا يَقْتَرِحُونَ Uydurdukları ile değil

8. اللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تَحْمِلُ **Gebedir** *(Kim?)* كُلُّ أُنْثَى **Her bir dişi** *(gebe olduğu nedir?)* مِنْ ذَكَرٍ Erkek çocuk *(Daha)* وَأُنْثَى Dişi çocuk *(Daha)* وَوَاحِدٍ Bir çocuk *(Daha)* وَمُتَعَدِّدٍ Birkaç çocuk *(Daha)* وَغَيْرِ ذَلِكَ Bunlardan başka *(daha neyi bilir)* وَمَا **O şeyi ki** تَغِيضُ **Azaltır** تَنْقُصُ Eksiltir *(Ne?)* الْأَرْحَامُ **Rahimler** *(eksilttiği nedir?)* مِنْ مُدَّةِ الْحَمْلِ Hamilelik müddeti *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şey ki** تَزْدَادُ **Artırır** *(artırdığı nedir?)* مِنْهُ Hamilelik müddeti وَكُلُّ شَيْءٍ **Her şey** عِنْدَهُ **Onun katında** *(Nedir?)* بِمِقْدَارٍ **Ölçü iledir** بِقَدَرٍ Ölçü ile *(Daha)* وَحَدٍّ Sınır ile *(Öyle sınır ki)* لَا يَتَجَاوَزُهُ Onu aşamaz

9. *(Allah daha kimdir?)* عَالِمُ الْغَيْبِ **Ğaybı/görünmeyeni bilendir** *(Daha)* وَالشَّهَادَةِ **Görüleni de bilendir** مَا غَابَ Gaib olan *(Daha)* وَمَا شُوهِدَ Müşahede olunan *(Allah daha kimdir?)* الْكَبِيرُ **Pek büyüktür.** الْعَظِيمُ Azimdir الْمُتَعَالِي**.Yücedir** *(Kim üzerine?)* عَلَى خَلْقِهِ Mahlukatı *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Kahr-ı galebe ile *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِيَاءٍ وَدُونَهَا Ya ile ve ya sız [الْمُتَعَالِ].

10. . سَوَاءٌ **Eşittir** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın ilminde *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** أَسَرَّ **Gizledi** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** *(Daha kim?)* وَمَنْ **O kimse ki** جَهَرَ **Açığa vurdu** *(Neyi?)* بِهِ **Sözü** *(Daha kim?)* وَمَنْ **O kimse ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مُسْتَخْفٍ **Gizlenendir** *(Ne zaman?)* مُسْتَتِرٌ**.örtünendir** بِاللَّيْلِ **Gece** *(Ne ile?)* بِظَلَامِهِ Karanlığı ile *(daha kim?)* وَسَارِبٌ **Aşikar olan** ظَاهِرٌ**.gözüken** *(Ne ile?)* بِذَهَابِهِ **gitmesi ile** *(Nerede?)* فِي سَرْبِهِ**..Dehlizinde/tünelinde** أَيْ طَرِيقِهِ.yani yolunda *(Ne zamanda aşikar olan?)* بِالنَّهَارِ **Gündüz**

11. لَهُ **Onun için vardır.** لِلْإِنْسَانِ İnsan için vardır *(Ne?)* مُعَقِّبَاتٌ **Takipçiler** مَلَائِكَةٌ تَتَعَقَّبُهُ Onu takip eden melekler *(Nerede?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Ellerinin arasından/Önünden** *(Daha)* قُدَّامِهِ Önünden وَمِنْ خَلْفِهِ **Arkasından** وَرَائِهِ**.Arkasından** *(öyle takipçiler ki)* يَحْفَظُونَهُ **Onu korurlar** *(Ne ile?)* مِنْ أَمْرِ اللهِ **Allah'ın emri ile** *(Neden korurlar ?)* أَيْ بِأَمْرِهِ.Yani Allah'ın emriyle مِنَ الْجِنِّ Cinlerden *(Daha)* وَغَيْرِهِمْ Başkalarından إِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** لَا يُغَيِّرُ **Değiştirmez** *(Neyi?)* مَا **O özellikleri / halleri ki** بِقَوْمٍ **Bir toplulukta olan** لَا يَسْلُبُهُمْ نِعْمَتَهُ Nimetlerini onlardan almaz *(Ne müddetçe ?)* حَتَّى يُغَيِّرُوا **Değiştirene değin** *(Neyi?)* مَا **O halleri ki** بِأَنْفُسِهِمْ **Kendilerine olan** *(Onlar nedir?)* مِنَ الْحَالَةِ الْجَمِيلَةِ Güzel haller *(Ne ile değiştirmedikçe ?)* بِالْمَعْصِيَةِ Masiyetle /günahla وَإِذَا أَرَادَ **Murat edince** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* بِقَوْمٍ **Bir topluluğa** *(Neyi?)* سُوءً **Kötülüğü** عَذَابًا Azabı فَلَا مَرَدَّ لَهُ **Onu geri çevirecek yoktur** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعَقِّبَاتِ *(Daha)* Takipçilerden وَلَا غَيْرِهَا Ve de başkalarından وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** لِمَنْ O kimse için ki أَرَادَ اللهُ Allah Murat etti *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Neyi?)* سُوءًا Azabı *(Kimden başka ?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِ اللهِ Yani Allah'tan başka *(Ne yoktur ?)* مِنْ وَالٍ **Yardımcıları** *(öyle yardımcı ki)* مِنْ. زَائِدَةٌ ."Min" harfi zaittir يَمْنَعُهُ Azabı engelliyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ O topluluktan

12. هُوَ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُرِيكُمُ **Size gösteriyor** *(Neyi?)* الْبَرْقَ **Şimşeği**

(Niçin ?) خَوْفًا **Korku için** *(Kim için korku ?)* لِلْمُسَافِرِينَ مِنَ الصَّوَاعِقِ Yıldırımdan kaçanlar içindir *(Daha)* وَطَمَعًا **Ümit için** *(Kim için?)* لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ Yağmurda kalan için وَيُنْشِئُ **Ve meydana getirir** يَخْلُقُ Yaratır *(Neyi?)* السَّحَابَ **Bulutları (öyle bulutlar ki ?)** الثِّقَالَ **Ağır** (ağırlaşmış) *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla

13. وَيُسَبِّحُ **Tesbih eder** *(Ne?)* الرَّعْدُ **Gök gürültüsü** هُوَ O *(kimdir ?)* مَلَكٌ مُوَكَّلٌ Görevlendirilmiş melektir *(Ne ile?)* بِالسَّحَابِ Bulutları yürütmekle يَسُوقُهُ Onu sevk eder *(ne oldukları halde ?)* مُلْتَبِسًا Mültebis/bitişik olduğu halde *(Neye?)* بِحَمْدِهِ **Allah'ı hamd etmeye** أَيْ يَقُولُ Yani der (Ne der ?) سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ (Sübhanellahi ve bi hamdihi) وَ يُسَبِّحُ Tesbih eder *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Neden dolayı?)* مِنْ خِيفَتِهِ **Heybetinden** أَيْ اللهِ Yani Allah'ın وَيُرْسِلُ **(Allah) gönderir** *(Ne?)* الصَّوَاعِقَ **Yıldırımlar** وَهِيَ O نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ السَّحَابِ Buluttan çıkan ateştir. فَيُصِيبُ **Hemen isabet ettirir** *(Neyi?)* بِهَا **Onları** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Allah diledi** فَتَحْرِقُهُ Ve hemen onu yakar نَزَلَ Bu ayet indi *(Kim hakkında ?)* فِي رَجُلٍ Bir adam بَعَثَ إِلَيْهِ Ona gönderdi *(Kim?)* النَّبِيُّ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve selem) *(Kimi?)* مَنْ O kimseye ki يَدْعُوهُ Onu (İslam'a)davet ediyor فَقَالَ O (çağrılan) kimse şöyle dedi مَنْ رَسُولُ اللهِ Allah'ın Resulü de kimdir وَمَا اللهُ Allah'ta kimdir أَمِنْ ذَهَبٍ هُوَ Altından mıdır o أَوْ مِنْ فِضَّةٍ Yoksa gümüşten mi أَمْ نُحَاسٍ Yoksa bakırdan mı فَنَزَلَتْ Ardından düşüverdi *(Kime?)* بِهِ Ona *(Ne?)* صَاعِقَةٌ Yıldırım فَذَهَبَتْ Ve koparıp götürdü *(Neyi?)* بِقَحْفِ رَأْسِهِ Kafa tasını وَهُمْ **(Böyle iken) onlar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kafirler يُجَادِلُونَ **Mücadele ederler** يُخَاصِمُونَ Çekişirler *(kimle ?)* النَّبِيَّ Hz Peygamber *(Sallallahu aleyhi ve sellem)*'le *(Nerede?)* فِي اللهِ **Allah hakkında** وَهُوَ **Halbuki o** *(Nedir?)* شَدِيدُ الْمِحَالِ **Kuvveti pek şiddetli olandır** الْقُوَّةِ **kuvveti** أَوِ الْأَخْذِ Yahut yakalaması

﴿لَهُ﴾ تعالى ﴿دَعْوَةُ الْحَقِّ﴾ أي كلمته وهي لا إله إلا الله ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ بالياء والتاء يعبدون ﴿مِن دُونِهِ﴾ أي غيره وهم الأصنام ﴿لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُم بِشَيْءٍ﴾ مما يطلبونه ﴿إِلَّا﴾ استجابة ﴿كَبَاسِطِ﴾ أي كاستجابة باسط ﴿كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ﴾ على شفير البئر يدعوه ﴿لِيَبْلُغَ فَاهُ﴾ بارتفاعه من البئر إليه ﴿وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ﴾ أي فاه أبدا فكذلك ما هم بمستجيبين لهم ﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ﴾ عبادتهم الأصنام أو حقيقة الدعاء ﴿إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾﴾ ضياع ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا﴾ كالمؤمنين ﴿وَكَرْهًا﴾ كالمنافقين ومن أكره بالسيف ﴿وَ﴾ يسجد ﴿ظِلَالُهُم بِالْغُدُوِّ﴾ البكر ﴿وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾﴾ العشايا ﴿قُلْ﴾ يا محمد لقومك ﴿مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ﴾ إن لم يقولوه لا جواب غيره ﴿قُلْ﴾ لهم ﴿أَفَاتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِ﴾ أي غيره ﴿أَوْلِيَاءَ﴾ أصناما تعبدونها ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ وتركتم مالكهما؟ استفهام توبيخ ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ﴾ الكافر والمؤمن ﴿أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ﴾ الكفر ﴿وَالنُّورُ﴾ الإيمان لا ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ﴾ أي خلق الشركاء بخلق الله ﴿عَلَيْهِمْ﴾ فاعتقدوا استحقاق عبادتهم بخلقه استفهام إنكار أي ليس الأمر كذلك ولا يستحق العبادة إلا الخالق ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ لا شريك له فيه فلا شريك له في العبادة ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾﴾ لعباده ثم ضرب مثلا للحق والباطل فقال ﴿أَنزَلَ﴾ تعالى ﴿مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ مطرا ﴿فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا﴾ بمقدار مثلها ﴿فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا﴾ عاليا عليه وهو ما على وجهه من قذر ونحوه ﴿وَمِمَّا تُوقِدُونَ﴾ بالتاء والياء [يوقدون] ﴿عَلَيْهِ فِي النَّارِ﴾ من جواهر الأرض كالذهب والفضة والنحاس ﴿ابْتِغَاءَ﴾ طلب ﴿حِلْيَةٍ﴾ زينة ﴿أَوْ مَتَاعٍ﴾ ينتفع به كالأواني إذا أذيبت ﴿زَبَدٌ مِّثْلُهُ﴾ أي مثل زبد السيل وهو خبثه والذي ينفيه الكير ﴿كَذَٰلِكَ﴾ المذكور ﴿يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ﴾ أي مثلهما ﴿فَأَمَّا الزَّبَدُ﴾ من السيل وما أوقد عليه من الجواهر ﴿فَيَذْهَبُ جُفَاءً﴾ باطلا مرميا به ﴿وَأَمَّا مَا يَنفَعُ النَّاسَ﴾ من الماء والجواهر ﴿فَيَمْكُثُ﴾ يبقى ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ زمانا كذلك الباطل يضمحل وينمحق وإن علا على الحق في بعض الأوقات والحق ثابت باق ﴿كَذَٰلِكَ﴾ المذكور ﴿يَضْرِبُ﴾ يبين ﴿اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ﴾ أجابوه بالطاعة ﴿الْحُسْنَىٰ﴾ الجنة ﴿وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ﴾ وهم الكفار ﴿لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ﴾ من العذاب ﴿أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ﴾ وهو المؤاخذة بكل ما عملوه لا يغفر منه شيء ﴿وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾﴾ الفراش هي

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Hak davet olan** lâ ilahe illallah kelimesi **Allah içindir. Ve o kimseler ki, Allah'tan başkalarına,** yani putlara **duada bulunurlar**[1], ibadet ederler, istedikleri şeylerden **kendileri için hiçbir şeye icabet etmezler. Ancak** kuyunun kenarında kendisine doğru yükselip de **ağzına gelsin diye suya karşı iki avucunu açıp** onu isteyen **kimse**ye gösterilen icabet **gibi. Hâlbuki o su onun** ağzına ebediyen **ulaşıcı değildir.** İşte o putlar da bunlara icabet etmeyecektirler. **Kâfirlerin duaları,** putlara yaptıkları ibadetleri ya da bizzat duaları **ise ancak bir sapıklıkta,** ziyanda**dır.**

15. **Ve göklerde ve yerde kim varsa bir de onların gölgeleri sabah ve akşam vakitleri** müminler gibi **isteyerek yahut** münafıklar ve kılıçla zorlanan kimseler gibi **istemeyerek Allah'a secde eder.**

16. Ey Muhammed! Kavmine **de ki: «Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?»** Eğer onlar demezse **sen de ki: Allah'tır;** zira verilecek başka cevap yoktur. Onlara **de ki: «Artık O'ndan başka velîler,** sahibini bırakıp ibadet ettiğiniz putlar **mı edindiniz ki, kendileri için bile ne bir menfaate ne de bir zarara sahip değillerdir.»**[2] **De ki: «Hiç kör** kafir **ile gören** mümin **eşit olur mu? Veya karanlıklar,** küfür **ile nûr,** iman **eşit olur mu?»** Olmaz! **Yoksa O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma,** ortakların yaratmasıyla Allah'ın yaratması **onlara birbirine benzer mi göründü** ki bu yaratmaları sebebiyle onların ibadeti hak ettiğine inandılar?[3] Durum böyle değil! Hâlbuki ancak yaratabilen varlık ibadet edilmeye hak kazanır. **De ki: Allah her şeyi yaratandır.** Bu konuda onun ortağı yoktur. Dolayısıyla ibadet edilme konusunda da onun ortağı olamaz. **Ve O birdir,** kullarına karşı **önünde durulmaz güç sahibidir.**

17. Sonra Allah teala hak ve batıl için bir misal vererek buyurdu ki: Allah teala **gökten bir su,** yağmur **indirdi de dereler kendi** su **miktarlarınca sel olup akmaya başladı. Sel de hemen kendi üzerine yükselen bir köpüğü**[4] (artığı) **yüklendi. Süs,** takı **veya** eritildiğinde kendisinden faydalanılan kap gibi **eşya yapmak istediğiniz için ateşte erittiğiniz**[5] yeraltı madenlerinden olan altın, gümüş ve bakır gibi **şeylerden de buna,** sel köpüğüne **benzer köpük** (artık) **olur.** Bu artık da körüğün temizlediği madenin pisliğidir. **İşte Allah hak ile bâtılın** örneğine **böyle,** bu anlatılanlarla **misal verir.** Seldeki ve üzeri ateşle körüklenen madenlerdeki **köpük** (artık) hiç bir şeye yaramayarak **atılıp gider. İnsanlara fayda veren** su ve maden gibi **şeye**

---

[1] يَدْعُونَ kelimesi hem يـ ile hem de (تَدْعُونَ şeklinde) تـ ile okunmuştur.

[2] Ayette geçen istifham kınama bildirir.

[3] Ayette geçen istifham inkar bildirir.

[4] زَبَدًا kelimesi nehrin yüzeyindeki çer çöp vb. şeydir.

[5] تُوقِدُونَ kelimesi hem تـ ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi "يُوقِدُونَ/ tutuşturdukları" şeklinde) يـ ile okunur.

gelince, o bir müddet **yeryüzünde kalır.** Kimi zaman hakkın üstüne çıksa da eninde sonunda batıl böyle göçer ve yok olur, hak ise sabit ve daim kalır. **İşte Allah böyle,** bu anlatılanlarla **misaller getirir.**

18. Rablerine itaat etmek suretiyle **icabet edenler için bir güzellik** olan cennet **vardır. O'na icabet etmemiş olan** kafirler **de eğer yeryüzünde olanların tümü ile bunun yanında bir misli daha kendilerinin olsa,** azaptan kurtulmak için **onu mutlaka feda ederler. İşte onlar var ya; hesabın,** yaptıkları her şey ile ilgili sorgulamanın **en kötüsü onlaradır.** Onların hiçbir şeyi bağışlanmayacaktır. **Varacakları yer de cehennemdir. Ne kötü yataktır** O!

KELİME ANLAMI

14. لَهُ **Ancak Allah içindir** تَعَالٰى Yüce olan *(Ne?)* دَعْوَةُ الْحَقِّ **Hak davet** أَيْ كَلِمَتُهُ وَهِيَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ Yani kelimesi ki "lâ ilahe illallah"tır وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَدْعُونَ **Duada bulunurlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ta ile ve ya ile okundu يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(Kime?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan** (Allah'tan) **başkasına** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan ğayrisına وَهُمْ Onlar *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır لَا يَسْتَجِيبُونَ **icabet edemezler** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ **Hiçbir şeyle** *(Neden olan?)* مِمَّا يَطْلُبُونَهُ Talep ettikleri şeylerden إِلَّا **Ancak** اسْتِجَابَةً **Bir icabet ki** *(Kim gibi?)* كَبَاسِطِ **Açan gibi** أَيْ كَاسْتِجَابَةِ بَاسِطٍ Yani açanın icabeti gibi *(Neyi?)* كَفَّيْهِ **İki avucunu** *(Neye karşı?)* إِلَى الْمَاءِ **Suya karşı** عَلٰى شَفِيرِ الْبِئْرِ يَدْعُوهُ Kuyunun kenarında durup onu çağıran *(Niçin?)* لِيَبْلُغَ **Ulaşsın diye** *(Neye?)* فَاهُ **Ağzına** *(Nasıl?)* بِارْتِفَاعِهِ Suyun yükselmesi ile *(Nereden?)* مِنَ الْبِئْرِ Kuyudan *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine وَمَا هُوَ **Halbuki o (su) değildir.** *(Ne değildir?)* بِبَالِغِهِ **Ona ulaşır** أَيْ فَاهُ Yani ağzına *(Ne müddetçe?)* أَبَدًا Sonsuza dek فَكَذٰلِكَ مَا هُمْ بِمُسْتَجِيبِينَ لَهُمْ Aynı şekilde (suyun ulaşmadığı gibi) o putlar kendilerine dua edenlere icabet edemezler. وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ **Kafirlerin duaları değildir** عِبَادَتُهُمُ الْأَصْنَامَ Putlara ibadetleri أَوْ حَقِيقَةُ الدُّعَاءِ Veya bizzat duaları إِلَّا فِي ضَلَالٍ **Ancak sapıklıktadır** ضَيَاعٍ Zayi olmaktadır

15. وَلِلّٰهِ **Sadece Allah'a** يَسْجُدُ **Secde eder** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** *(Neredediг?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerdedir** *(Nasıl secde eder?)* طَوْعًا **İsteyerek** *(Kim gibi?)* كَالْمُؤْمِنِينَ İnananlar gibi *(Daha nasıl secde eder?)* وَكَرْهًا **İstemeyerek** (*Kim gibi?)* كَالْمُنَافِقِينَ Münafıklar gibi *(Daha)* وَمَنْ أُكْرِهَ بِالسَّيْفِ Kılıçla mükreh (mecbur) bırakılan gibi وَ يَسْجُدُ **Secde eder** *(Ne?)* ظِلَالُهُمْ (secde edenlerin) **Gölgeleri** *(Ne zaman?)* بِالْغُدُوِّ **Sabah** الْبُكَرِ Sabahleyin *(Daha)* , وَالْآصَالِ **Akşam** الْعَشَايَا Akşamleyin

16. قُلْ **De** (sor) يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِقَوْمِكَ **Kavmine** (şunu söyle) مَنْ **Kimdir** رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbidir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** قُلِ **De ki** اللّٰهُ **Allah'tır** *(Ne zaman cevap ver?)* إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Onlar söylemezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ (Zaten) bunun başka cevabı yoktur قُلْ **de** (sor) *(Kime?)* لَهُمْ onlara أَفَاتَّخَذْتُمْ **Edindiniz mi** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan gayri *(Ne edindiniz mi?)* أَوْلِيَاءَ **Veliler** أَصْنَامًا تَعْبُدُونَهَا İbadet ettiğiniz putlar *(Öyle putlar ki)* لَا يَمْلِكُونَ **Malik değillerdir** *(Kim için?)* لِأَنْفُسِهِمْ **Kendileri için** *(Neye?)* نَفْعًا (Ne) **Bir faydaya** وَلَا ضَرًّا **Nede bir zarara** وَتَرَكْتُمْ مَالِكَهُمَا Ve o fayda ve zararın hakiki malikini terk ettiniz اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Buradaki istifham tevbih/azarlama içindir قُلْ **De** هَلْ يَسْتَوِي **Hiç, eşit olur mu** *(Kim?)* الْأَعْمٰى **Görmeyen** *(Kimle?)* وَالْبَصِيرُ **Gören**(le) الْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ Kafir ile Mü'min أَمْ **Yahut** هَلْ تَسْتَوِي **Müsavi midir?** الظُّلُمَاتُ **Karanlıklar** الْكُفْرُ Küfür *(Daha)* وَالنُّورُ **Nur/ Aydınlık** الْإِيمَانُ İman لَا Hayır eşit olamaz أَمْ **Yoksa** جَعَلُوا **Yaptılar** (buldular)**mı** لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne?)* شُرَكَاءَ **Ortaklar** *(Öyle ortaklar ki)* خَلَقُوا **Yarattılar** *(Ne gibi?)* كَخَلْقِهِ **Allah'ın yaratması gibi** فَتَشَابَهَ **(böylece güya) benzeşti** (karıştı) *(Ne?)* الْخَلْقُ **yaratma** أَيْ خَلْقُ الشُّرَكَاءِ yani ortak koşulan putların yaratması *(Neye?)* بِخَلْقِ اللّٰهِ Allah'ın yaratmasına *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **onlara** فَاعْتَقَدُوا Ve inanı verdiler *(Neye?)* اسْتِحْقَاقَ عِبَادَتِهِمْ بِخَلْقِهِ O putların yaratmaları sebebiyle ibadete müstahak olduklarına اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İstifham inkar içindir أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ Yani iş böyle değildir وَلَا يَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ إِلَّا الْخَالِقُ İbadeti ancak yaratan hak eder قُلِ اللّٰهُ **De ki Allah** *(Nedir?)* خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi yaratandır** لَا شَرِيكَ لَهُ فِيهِ Yaratma işinde ortağı yoktur فَلَا شَرِيكَ لَهُ فِي الْعِبَادَةِ O halde ibadette de ortağı yoktur وَهُوَ **Ve Allah** *(Nedir?)* الْوَاحِدُ **Birdir** *(Daha)* الْقَهَّارُ **Kahhardır** (karşı durulmaz güce sahiptir) *(Kime?)* لِعِبَادِهِ Kullarına

17. ثُمَّ ضَرَبَ مَثَلًا Sonra darb-ı mesel yaptı (misal verdi) *(Neye?)* لِلْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hakk ve batıla فَقَالَ Ve buyurdu أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* تَعَالٰى Allah-u Teâla *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** مَطَرًا Yağmuru فَسَالَتْ **(sel olup) aktı** *(Ne?)* أَوْدِيَةٌ **vadiler** بِقَدَرِهَا **Bir o kadar** بِمِقْدَارِ مِثْلِهَا Kendi miktarınca فَاحْتَمَلَ **Ardından yükleniverdi** *(Ne?)* السَّيْلُ **Sel** *(Neyi?)* زَبَدًا **Köpüğü** *(Öyle köpüğü ki)* رَابِيًا **Üste çıkan** عَالِيًا عَلَيْهِ Su üzerine yükselen وَهُوَ مَا عَلٰى وَجْهِهِ مِنْ قَذَرٍ وَنَحْوِهِ Köpük ; su üzerinde olan pislik ve benzeri şeylerdir وَمِمَّا تُوقِدُونَ **körüklediklerinizden vardır** *(Ne?)* عَلَيْهِ **üzerine** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "Tükidüne"lafzı ta ile de ya ile de okundu [يُوقِدُونَ] **(körükledikleri)**

(Nerede?) فِي النَّارِ **Ateşte** *(Bunlar nedendir?)* مِنْ جَوَاهِرِ الْأَرْضِ Yerde ki cevherlerden *(Ne gibi?)* كَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالنُّحَاسِ Altın ,gümüş, bakır *(Niçin?)* ابْتِغَاءَ طَلَبَ حِلْيَةٍ **Süs yapmak** (talebi) **için** زِينَةٍ Ziynet yapmak için أَوْ مَتَاعٍ **Veya eşya** *(öyle eşya ki)* يُنْتَفَعُ بِهِ Onunla faydalanılıyor *(Ne gibi?)* كَالْأَوَانِي Kaplar gibi *(Ne zaman?)* إِذَا أُذِيبَتْ Eritildiği zaman *(Ne vardır?)* زَبَدٌ **köpük** مِثْلُهُ **Onun gibi** أَيْ مِثْلُ زَبَدِ السَّيْلِ Yani sel köpüğü gibi وَهُوَ خَبَثُهُ الَّذِي يَنْفِيهِ الْكِيرُ Bu köpükte de,körüğün madenlerden Attığı pisliktir كَذٰلِكَ **İşte böylece** الْمَذْكُورِ Anlatıldığı gibi يَضْرِبُ اللّٰهُ **Allah misal verir** *(Neye?)* الْحَقَّ **Hakka** *(Daha)* وَالْبَاطِلَ **ve batıla** أَيْ مَثَلَهُمَا Yani onların misallerini böyle anlatır فَأَمَّا الزَّبَدُ **Köpüğe gelince** *(Neden?)* مِنَ السَّيْلِ Selden *(Daha)* وَمَا أُوقِدَ عَلَيْهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ Üzerine körüklenen madenlerden فَيَذْهَبُ **Atılır gider** *(Ne olduğu halde?)* جُفَاءً **Boş olduğu halde** بَاطِلًا Batıl /boş *(Daha)* مَرْمِيًّا بِهِ Atıldığı halde وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ **Amma faydalı olan** *(Kime?)* النَّاسَ **insanlara** مِنَ الْمَاءِ وَالْجَوَاهِرِ Ki su ve madenlerdir فَيَمْكُثُ **Bekler** يَبْقَى Kalır *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yerde** *(ne kadar?)* زَمَانًا Bir zaman كَذٰلِكَ الْبَاطِلُ يَضْمَحِلُّ Batıl da böyle yok olur وَيَنْمَحِقُ Silinir/kazınır وَإِنْ عَلَا عَلَى الْحَقِّ فِي بَعْضِ الْأَوْقَاتِ Bazı vakitler hakka galebe çalsa da وَالْحَقُّ ثَابِتٌ بَاقٍ Hakk sabit ve bâkidir كَذٰلِكَ **İşte böyle** الْمَذْكُورِ Zikredilen şekilde يَضْرِبُ **Açıklar** يُبَيِّنُ Beyan eder *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الْأَمْثَالَ **Misalleri**

18. لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır** اسْتَجَابُوا **İcabet ettiler** *(Kime?)* **Rablerine** لِرَبِّهِمْ أَجَابُوهُ بِالطَّاعَةِ İtaat ederek rablerine icabet edenler için *(Ne?)* الْحُسْنَى **En güzel** الْجَنَّةُ Cennet وَالَّذِينَ **O kimseler için ise** *(Öyle kimseler ki)* لَمْ يَسْتَجِيبُوا **icabet etmediler** *(Kime?)* لَهُ **Rablerine** وَهُمُ الْكُفَّارُ Ki onlar kafirlerdir لَوْ أَنَّ لَهُمْ **Şayet onlar için olsa** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** جَمِيعًا **onların hepsi** وَمِثْلَهُ **Ve bir o kadarı** مَعَهُ **onunla birlikte** لَافْتَدَوْا بِهِ **Onu (Kurtulmak için) feda ederler** مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kurtulmak için أُولٰئِكَ **İşte bunlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* سُوءُ الْحِسَابِ **Hesabın kötüsü** وَهُوَ الْمُؤَاخَذَةُ Bu,sorumlu tutulmaktır *(Ne ile?)* بِكُلِّ مَا عَمِلُوهُ Yapmış oldukları amellerin tümü ile *(Öyle ki)* لَا يُغْفَرُ مِنْهُ شَيْءٌ Hiçbir şey af edilmeden وَمَأْوَاهُمْ **Onları varacağı yer** *(Neresidir)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ الْمِهَادُ () **ne kötü yataktır** الْفِرَاشُ Döşektir *(Ne?)* هِيَ O Cehennem

وَنَزَلَ فِي حَمْزَةَ وَأَبِي جَهْلٍ ﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ﴾ فَآمَنَ ﴿كَمَنْ هُوَ
أَعْمٰى﴾ لَا يَعْلَمُهُ وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ لَا ﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾﴾ أَصْحَابُ
الْعُقُولِ ﴿اَلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللهِ﴾ الْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ وَهُمْ فِي عَالَمِ الذَّرِّ أَوْ كُلِّ عَهْدٍ ﴿وَلَا
يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾﴾ بِتَرْكِ الْإِيمَانِ أَوِ الْفَرَائِضِ ﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ اللهُ بِهِٓ أَنْ يُوصَلَ﴾
مِنَ الْإِيمَانِ وَالرَّحِمِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ﴾ أَيْ وَعِيدَهُ ﴿وَيَخَافُونَ سُوٓءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾﴾
تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَالَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبَلَاءِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ ﴿ابْتِغَآءَ﴾ طَلَبَ ﴿وَجْهِ
رَبِّهِمْ﴾ لَا غَيْرُهُ مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوا﴾ فِي الطَّاعَةِ ﴿مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا
وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَؤُنَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ كَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ وَالْأَذٰى بِالصَّبْرِ ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمْ
عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ هِيَ ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ
﴿يَدْخُلُونَهَا﴾ هُمْ ﴿وَمَنْ صَلَحَ﴾ آمَنَ ﴿مِنْ اٰبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا
بِعَمَلِهِمْ يَكُونُونَ فِي دَرَجَاتِهِمْ تَكْرِمَةً لَهُمْ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾﴾
مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ أَوِ الْقُصُورِ أَوَّلَ دُخُولِهِمْ لِلتَّهْنِئَةِ يَقُولُونَ ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ هٰذَا الثَّوَابُ
﴿بِمَا صَبَرْتُمْ﴾ بِصَبْرِكُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾﴾ عُقْبَاكُمْ ﴿وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ
اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ اللهُ بِهِٓ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالْكُفْرِ
وَالْمَعَاصِي ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ﴾ الْبُعْدُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿وَلَهُمْ سُوٓءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾﴾ الْعَاقِبَةُ السَّيِّئَةُ
فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ وَهِيَ جَهَنَّمُ ﴿اَللهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ
يَشَاءُ ﴿وَفَرِحُوا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ أَيْ بِمَا نَالُوهُ فِيهَا ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ
الدُّنْيَا فِي﴾ جَنْبِ حَيَاةِ ﴿الْاٰخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾﴾ شَيْءٌ قَلِيلٌ يُتَمَتَّعُ بِهِ وَيَذْهَبُ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ
كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﴿اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَالْعَصَا وَالْيَدِ
وَالنَّاقَةِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنَّ اللهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ﴾ إِضْلَالَهُ فَلَا تُغْنِي عَنْهُ الْآيَاتُ شَيْئًا ﴿وَيَهْدِي﴾
يُرْشِدُ ﴿إِلَيْهِ﴾ إِلٰى دِينِهِ ﴿مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾﴾ رَجَعَ إِلَيْهِ وَيُبْدَلُ مِنْ مَنْ ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ﴾
تَسْكُنُ ﴿قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ﴾ أَيْ وَعْدِهِ ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ قُلُوبُ
الْمُؤْمِنِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

Hamza (r.a.) ve Ebu Cehil hakkında şu ayet inmiştir:

19. Sana Rabbinden indirilmiş olanın şüphesiz hak olduğunu bilen ve ona iman eden **kimse, o** hakkı bilmeyen ve ona iman etmeyen **âmâ kimse gibi midir?;** değildir tabi! **Ancak akıl sahipleri öğüt alır.**

20. **Onlar ki,** henüz onlar zerre âlemindeyken kendilerinden alınmış olan **Allah'ın ahdini** yahut tüm ahitleri **yerine getirirler ve** iman ve farzları terk etmek suretiyle **misakı bozmazlar.**

21. **Onlar ki, Allah'ın bitiştirilmesini emrettiği şey** olan iman ve sıla-i rahmi ve diğer şeyleri **bitiştirirler ve Rablerinin** tehdidin**den korkarlar ve fena hesaptan korkarlar.** Bir benzeri daha önce geçmişti.

22. **Ve onlar ki,** dünya menfaatlerini isteyerek değil de, **sırf Rablerinin rızasını isteyerek** itaate, belaya ve masiyete karşı **sabretmişlerdir ve namazı doğruca kılmışlardır ve kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden** itaat yolunda **gizli ve açıktan infakta bulunmuşlardır. Ve kötülüğü iyilik ile** örneğin; cehaleti hoşgörüyle, eziyeti sabırla **defederler. İşte onlar için** ahiret yurdunda **iyi bir son vardır.**

23. O iyi son, kendileri kadar iyi davranışlarda bulunmuş olmasalar da sırf ikram olarak kendileriyle aynı derecede olacak olan **iyi davranışta bulunmuş babaları, eşleri ve zürriyetleri ile birlikte girecekleri Adn cennetleridir. Melekler de** karşılamak amacıyla **onların üzerine** cennetin yahut köşklerin **her kapısından** ilk defa **giriverirler.**

24. Derler ki**; selâm olsun size!** Bu mükâfat dünyada **sabretmenizden dolayıdır.** Dünya **yurdu**nun **sonu olarak** sizin sonunuz **ne güzel!**

25. **Ve o kimseler ki, Allah'ın ahdini sağlamlaştırdıktan sonra bozarlar ve Allah'ın bitiştirilmesini emrettiği şeyi keserler ve** inkâr etmek ve günah işlemek suretiyle **yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte lânet,** Allah'ın rahmetinden uzak olmak **onlaradır. Yurdun,** akibetin **kötüsü de onlaradır.**

26. **Allah dilediğinin rızkını genişletir ve** dilediğininkini de **daraltır. Ve onlar,** Mekkeliler mağrur bir sevinçle **dünya hayat**ından kazandıkları**yla sevindiler. Hâlbuki dünya hayatı ahiret** yanında kendisiyle azıcık faydalanılan sonra da biten **geçici bir faydadan başka bir şey değildir.**

27. **Ve** Mekkelilerden **kâfir olanlar derler ki: «Ona,** Muhammed'e*(s.a.v.)* **Rabbinden** asa, el ve deve gibi **bir mucize indirilmeli değil miydi?»** Onlara **de ki: «Muhakkak Allah** sapıtmasını **dilediğini sapıklığa düşürür,** mucizeler ona hiç kâr etmez, **Hakk'a döneni de ona,** dinine **yöneltir.»**

28. Onlar **o zatlardır ki,**[1] **Allah'ın zikri,** vaadi**yle kalpleri mutmain,** sükûnete ermiş **olduğu halde iman etmişlerdir. Haberiniz olsun ki, ancak Allah'ın zikriyle** müminlerin **kalpleri mutmain olur.**

KELİME ANLAMI

19. وَنَزَلَ فِي حَمْزَةَ وَأَبِي جَهْلٍ Hamza (r.a) ve Ebu cehil hakkında nazil oldu اَفَمَنْ يَعْلَمُ **Bilen olur mu** ? *(Neyi bilen?* اَنَّمَا**O şeyi ki** اُنْزِلَ **İndirileni** *(Kime?)* اِلَيْكَ **sana** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** فَاَمَنْ (Bilip de) ona

[1] Ayetteki اَلَّذِينَ kelimesi مَنْ den bedeldir.

iman eden *(Kim gibi?)* كَمَنْ **O kimse gibi ki** هُوَ اَعْمٰى **O kördür** لَا يَعْلَمُهُ Sana indirilenin hak olduğunu bilmiyor وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ Ve ona iman etmiyor لَا Hayır (Elbetteki olmaz) اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ (Fakat bunu) **ancak idrak eder** يَتَّعِظُ Öğüt alır *(Kim?)* اُولُوا الْاَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıl sahipleri

20. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُوفُونَ **Yerine getirirler** *(Neyi?)* بِعَهْدِ اللهِ **Allah'a verilen sözü/ahdi** *(Öyle ahit ki)* الْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ Onlardan alınmış وَهُمْ فِي عَالَمِ الذَّرِّ Halbuki onlar alem-i zerrede idiler أَوْ كُلِّ عَهْدٍ Veya (izafet) bütün ahitler manasındadır وَلَا يَنْقُضُونَ **Ve de bozmazlar** *(Neyi?)* الْمِيثَاقَ **Verilen sözü** *(Nasıl?)* بِتَرْكِ الْإِيمَانِ أَوِ الْفَرَائِضِ İmanı ve farzları terk ederek

21. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَصِلُونَ **Gözetirler** *(Neyi?)* مَا اَمَرَ اللهُ بِهِ **Allah'ın emrettiğini** *(Emrettiği de nedir?)* اَنْ يُوصَلَ **Gözetilmesi** *(ki bunlar)* مِنَ الْإِيمَانِ وَالرَّحِمِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ İman, sıla-ı rahim ve diğerlerinden olan وَيَخْشَوْنَ**Ve korkarlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Daha)* أَيْ وَعِيدَهُ Yani vadinden وَيَخَافُونَ **Ve de korkarlar** *(Neden?)* سُوءَ الْحِسَابِ **Hesabın kötüsünden** تَقَدَّمَ مِثْلُهُ Bunun misli geçti

22. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** صَبَرُوا **Sabrettiler** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ وَالْبَلَاءِ İtaate, belaya, وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Günahtan geri durmaya ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ **Rablerinin rızasını isteyerek** طَلَبَ "ibtiğa" talep manasındadır لَا غَيْرُهُ مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا yoksa dünya maksatlarından her hangi birini elde etmek için değil وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha)* وَاَنْفَقُوا **İnfak ederler** فِي الطَّاعَةِ Allah yolunda *(Hangi şeyden?)* مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Onlara rızk olarak verdiklerimizden** *(Nasıl?)* سِرًّا**Gizlice** *(Daha)* وَعَلَانِيَةً **Aşikar** وَيَدْرَؤُنَ **Savarlar** يَدْفَعُونَ Def ederler *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **İyilikle** *(Neyi?)* السَّيِّئَةَ **Kötülüğü** كَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ Cehaleti hilimle savmak gibi *(Daha)* وَالْأَذٰى بِالصَّبْرِ Eziyeti sabırla savmak gibi اُولٰئِكَ **İşte onlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** عُقْبَى الدَّارِ **Ahiret yurdunun sonucu** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Yani Ahiret diyarında övgüye layık هِيَ Akıbet/son (ki-o akıbet)

23. جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn cennetleridir** إِقَامَةٍ Kalmak için يَدْخُلُونَهَا **O cennetlere girecekler** *(Kim?)* هُمْ Onlar *(Daha)* وَمَنْ صَلَحَ **Salih olanlar da girecek** آمَنَ İman edenler *(Kimler arasından?)* مِنْ اٰبَائِهِمْ **Babalarından** *(Daha)* وَاَزْوَاجِهِمْ **Eşlerinden** *(Daha)* وَذُرِّيَّاتِهِمْ **Çocuklarından** وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا بِعَمَلِهِمْ Her ne kadar onların amelini yapma salarda يَكُونُونَ فِي دَرَجَاتِهِمْ Onların makamlarında olurlar *(Niçin?)* تَكْرِمَةً لَهُمْ Onlara hürmeten

وَالْمَلٰئِكَةُ **Ve Melekler** يَدْخُلُونَ **Girecekler** عَلَيْهِمْ **Onların yanına** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ بَابٍ **Her kapıdan** مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ Cennetin kapılarından أَوِ الْقُصُورِ Yahut köşklerin *(Ne zaman?)* أَوَّلَ دُخُولِهِمْ Cennete ilk girdiklerinde(Niçin?) لِلتَّهْنِئَةِ Onları karşılamak için يَقُولُونَ Ve melekler onlara derler ki

24. سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ **Size selam olsun** *(Ne?)* هٰذَا الثَّوَابُ Bu sevap *(Ne sebebiyle?)* بِمَا صَبَرْتُمْ **Sabretmeniz sebebiyle** بِصَبْرِكُمْ فِي الدُّنْيَا Dünyada olan sabrınız sebebiyle فَنِعْمَ **Ne güzeldir** عُقْبَى الدَّارِ **Dünya yurdunun sonu (Cennet)** عُقْبَاكُمْ Sizin dünyanız

25. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَنْقُضُونَ **Bozuyorlar** *(Neyi?)* عَهْدَ اللهِ **Allah'a verdikleri sözü** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ **İyice pekiştirdikten sonra** وَيَقْطَعُونَ **Ve kesiyorlar** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** أَمَرَ **Emretti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِهِ **onu** *(Emrettiği de nedir?)* اَنْ يُوصَلَ **Gözetilmesini** وَيُفْسِدُونَ **Ve fesat çıkaranlar** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve günahları ile أُولٰئِكَ **Onlar var ya** لَهُمُ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اللَّعْنَةُ **Lanet** الْبُعْدُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden uzaklaşmak وَلَهُمْ **Ve onlar içindir** سُوءُ الدَّارِ **Kötü yurt** الْعَاقِبَةُ السَّيِّئَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Ahiret diyarında kötü akıbet وَهِيَ جَهَنَّمُ Ki o cehennemdir

26. اَللهُ **Allah** يَبْسُطُ **Döşer** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Rızkı genişletir *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** وَيَقْدِرُ **Daraltır da** يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine rızkı daraltır وَفَرِحُوا **Şımardılar.** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke ehli فَرَحَ بَطَرٍ Feraha batira (Mağrur olmak/şımarmak)manasındadır *(Ne ile?)* بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı ile** أَيْ بِمَا نَالُوهُ فِيهَا Yani dünyada elde ettikleri şeylerle وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Oysaki dünya hayatı değildir** فِي جَنْبِ حَيَاةِ الْاٰخِرَةِ **Ahiret hayatının yanında** إِلَّا مَتَاعٌ **Ancak meta** (geçici bir şey /yol azığı **)dır** شَيْءٌ قَلِيلٌ Az bir şey *(Öyle şey ki)* يُتَمَتَّعُ بِهِ Kendisiyle faydalanılıyor وَيَذْهَبُ Ve geçip gidiyor

27. وَيَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **o kimseler ki** كَفَرُوا **kafir oldular** مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden olan لَوْلَا أُنْزِلَ **İndirilmeli değimliydi** *(Kime?)* هَلَّا "levla" "hella" manasındadır (indirilseydi ya) عَلَيْهِ **Ona** عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed'e *(Ne?)* اٰيَةٌ **Alamet (kimden)** مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(ne gibi?)* كَالْعَصَا Asa gibi *(Daha)* وَالْيَدِ El gibi *(Daha)* وَالنَّاقَةِ Deve gibi قُلْ **Söyle** لَهُمْ (Onlara) اِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kimseyi sapıtır** *(Neyi?)* إِضْلَالَهُ Şaşırtmasını فَلَا تُغْنِي عَنْهُ الْآيَاتُ شَيْئًا

Ayetler ona hiçbir fayda sağlamaz وَيَهْدِي **Hidayete erdirir** يُرْشِدُ Ulaştırır *(Neye?)* اِلَيْهِ **O'na** إِلَى دِينِهِ Dinine *(Kimi?)* مَنْ اَنَابَ **(Kendisine) yöneleni** رَجَعَ إِلَيْهِ Allah'a dönen وَيُبْدَلُ مِنْ مَنْ Gelecek olan ayetin başındaki Ellezine lafzı buradaki men lafzından bedel düşer (yönelen kişiden kasıt)

28. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَتَطْمَئِنُّ **Ve mutmain olur** تَسْكُنُ Sükunete erer *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** *(Ne ile?)* بِذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ı hatırlamakla /unutmamakla** أَيْ وَعْدِهِ Yani Allah'ın vadini اَلَا **Açın gözlerinizi** بِذِكْرِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ı zikirle** تَطْمَئِنُّ **Mutmain olur** *(Ne?)* الْقُلُوبُ **Kalpler** أَيْ قُلُوبُ الْمُؤْمِنِينَ Yani Mü'minlerin kalpleri

﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿طُوبٰى﴾ مَصْدَرٌ مِنَ الطِّيبِ، أَوْ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا ﴿لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ (٢٩)﴾ مَرْجِعٍ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا الْأَنْبِيَاءَ قَبْلَكَ ﴿اَرْسَلْنَاكَ فِي اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا اُمَمٌ لِتَتْلُوَ﴾ تَقْرَأَ ﴿عَلَيْهِمُ الَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ﴾ حَيْثُ قَالُوا لَمَّا أُمِرُوا بِالسُّجُودِ لَهُ وَمَا الرَّحْمٰنُ؟ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿هُوَ رَبِّي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ (٣٠)﴾ وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا لَهُ إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا فَسَيِّرْ عَنَّا جِبَالَ مَكَّةَ وَاجْعَلْ لَنَا فِيهَا أَنْهَارًا وَعُيُونًا لِنَغْرِسَ وَنَزْرَعَ وَابْعَثْ لَنَا آبَاءَنَا الْمَوْتٰى يُكَلِّمُونَنَا أَنَّكَ نَبِيٌّ ﴿وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ﴾ نُقِلَتْ عَنْ أَمَاكِنِهَا ﴿اَوْ قُطِّعَتْ﴾ شُقِّقَتْ ﴿بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى﴾ بِأَنْ يَحْيَوْا لَمَا آمَنُوا ﴿بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيعًا﴾ لَا لِغَيْرِهِ فَلَا يُؤْمِنُ إِلَّا مَنْ شَاءَ إِيمَانَهُ دُونَ غَيْرِهِ إِنْ أُوتُوا مَا اقْتَرَحُوا وَنَزَلَ لَمَّا أَرَادَ الصَّحَابَةُ إِظْهَارَ مَا اقْتَرَحُوا طَمَعًا فِي إِيمَانِهِمْ ﴿اَفَلَمْ يَيْاَسِ﴾ يَعْلَمِ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا﴾ إِلَى الْإِيمَانِ مِنْ غَيْرِ آيَةٍ ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا﴾ بِصُنْعِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ ﴿قَارِعَةٌ﴾ دَاهِيَةٌ تَقْرَعُهُمْ بِصُنُوفِ الْبَلَاءِ مِنَ الْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْحَرْبِ وَالْجَدْبِ ﴿اَوْ تَحُلُّ﴾ يَا مُحَمَّدُ بِجَيْشِكَ ﴿قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ﴾ مَكَّةَ ﴿حَتّٰى يَاْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِ﴾ بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ (٣١)﴾ وَقَدْ حَلَّ بِالْحُدَيْبِيَةِ حَتّٰى أَتٰى فَتْحُ مَكَّةَ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ كَمَا اسْتُهْزِئَ بِكَ وَهٰذِهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿فَاَمْلَيْتُ﴾ أَمْهَلْتُ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعُقُوبَةِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ (٣٢)﴾ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ فَكَذٰلِكَ أَفْعَلُ بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ ﴿اَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ﴾ رَقِيبٌ ﴿عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾ عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ وَهُوَ اللّٰهُ كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ مِنَ الْأَصْنَامِ؟ لَا دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ﴾ لَهُ مَنْ هُمْ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿تُنَبِّئُونَهُ﴾ تُخْبِرُونَ اللّٰهَ ﴿بِمَا﴾ أَيْ بِشَرِيكٍ ﴿لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ﴾ اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ أَيْ لَا شَرِيكَ لَهُ إِذْ لَوْ كَانَ لَعَلِمَهُ تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ ﴿اَمْ﴾ بَلْ تُسَمُّونَهُمْ شُرَكَاءَ ﴿بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ﴾ بِظَنٍّ بَاطِلٍ لَا حَقِيقَةَ لَهُ فِي الْبَاطِنِ ﴿بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ﴾ كُفْرُهُمْ ﴿وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْهُدٰى ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ (٣٣)﴾ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَقُّ﴾ أَشَدُّ مِنْهُ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَذَابِهِ ﴿مِنْ وَاقٍ (٣٤)﴾ مَانِعٍ

TÜRKÇE ANLAMI

29. **İman edip Salih amel işleyenler**[1]**; mutluluk,** ya da gölgesinde yüz sene yürünüp de katedilemeyen cennetteki tuba ağacı **onlara!**[2] **Varılacak,** dönülecek **güzel yurt da onlar içindir.**

30. **İşte** senden önce peygamberler gönderdiğimiz gibi **seni de aynı şekilde sana vahyettiğimiz** Kur'ânı **onlara okuyasın diye bir ümmete-nitekim onlardan önce de nice ümmetler gelip geçmişti- gönderdik. Ve onlar** secde etmeleri emredildiğinde "Rahman da kim?" diyerek **Rahman'ı inkâr ederler.** Ey Muhammed! Onlara **de ki: «O benim Rabbimdir, O'ndan başka ilâh yoktur, ancak O'na tevekkül ettim ve son dönüş de ancak O'nadır.»**

Müşrikler Hz. Peygambere(s.a.v.) : *"eğer sen peygambersen Mekke dağlarını yürütüp bizden uzaklaştır ve onların yerine bizim için nehirler ve pınarlar getir! Böylece biz de ekip biçebilelim. Sonra ölmüş babalarımızı dirilt ki; bize senin peygamber olduğunu söylesinler"* dediklerinde şu ayet indi:

31. **Ve eğer bir Kur'an ki, onunla dağlar yürütülmüş,** yerinden taşınmış **veya onunla yer parçalanmış,** yarılmış **veya onunla ölüler** diriltilip **konuşturulmuş olsaydı,** yine de iman etmezlerdi. **Fakat bütün işler Allah'a aittir,** başkasına değil! İstedikleri yerine getirilse bile ancak onun iman etmesini dilediği kişi iman eder, başkası değil! Sahabe-i kiram onların iman etmeleri hususunda çok hırslı olduklarından talep ettikleri şeylerin yerine getirilmesini istediklerinde şu ayet indi: **İman edenler anlamadılar mı ki,**[3] **Allah dileseydi elbette** mucizeye gerek kalmadan **bütün insanları** imana **erdirirdi.** Mekkeli **kâfirlere gelince; onlara kendi kötü amelleri** olan küfürleri **sebebiyle**[4] **bir felaket,** kuraklık, savaş, esir düşme ve öldürülme gibi kendilerini türlü türlü belalarla vuran bir afet **isabet edip duracaktır. Ya da** Ey Muhammed! **Nihayet Allah'ın** onlara karşı sana yardım **vaadi gelinceye dek sen** ordunla birlikte **o yurtlarının,** Mekke'nin **yakınına gireceksin. Şüphe yok ki, Allah verdiği söze muhalefet etmez.** Nitekim Hudeybiye'de Mekke yakınlarına girmiş, nihayetinde Mekke'nin fethi de gelmiştir.

32. **Andolsun,** tıpkı seninle alay edildiği gibi **senden önceki peygamberlerle de alay edildi**[5] **de ben inkâr edenlere mühlet verdim, sonra da onları** azapla **yakaladım. Azabım nasılmış!** Yani benim azabım tam yerine ulaşır. Seninle alay edenlere de aynı onlara yaptığım gibi muamelede bulunurum.

33. **Herkesin kazandığını,** işlediği iyilik ve kötülüğü **gözetleyip muhafaza eden** Allah, böyle olmayan putlar **gibi** olur **mu?** Tabi ki olmaz.[6]. **Onlar Allah'a ortaklar koştular. De ki: «onların isimlerini söyleyin** O'na,

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.
[2] طُوبَى kelimesi اَلطِّيبُ kökünden mastar olup haberdir.
[3] أَنْ burada أَنَّهُ takdirindedir.
[4] بِمَا صَنَعُوا burada بِصُنْعِهِمْ anlamındadır.
[5] Bu, Hz. Peygambere bir tesellidir.
[6] Bu cevaba sonraki ayet delalet etmiştir.

kimdir onlar? **Yoksa siz O'na,** Allah'a **yeryüzünde bilmediği bir şeyi,** bir ortağı **mı haber veriyorsunuz?**[1] Yani onun ortağı yoktur; zira olsaydı Allah-'ın bundan haberi olurdu. **Yahut** ortakları **boş lafla,** özünde gerçekliği olmayan batıl zanla **mı** isimlendiriyorsunuz?» **Doğrusu inkâr edenlere hileleri,** küfürleri **süslü gösterildi ve onlar** doğru **yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek yoktur.**

34. **Onlar için dünya hayatında** öldürülmek ve esir düşmek şeklinde **bir azap vardır. Ahiret azabı ise elbette** ondan **daha meşakkatli,** daha şiddetli**dir. Onlar için Allah'**ın azabın**dan hiçbir engelleyici de yoktur.**

KELİME ANLAMI

29. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **yaptılar** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** خَبَرُهُ مُبْتَدَأ Müpteda olup haberi (Şudur) طُوبٰى **Müjdeler olsun kurtuluş** مَصْدَرٌ مِنَ الطِّيبِ "Tuba" lafzı et-"tıyb"'den mastardır أَوْ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ Veya cennette bir ağaç demektir *(Öyle ağaç ki)* يَسِيرُ الرَّاكِبُ Süvari yürür *(Nerede?)* فِي ظِلِّهَا O ağacın gölgesinde *(Ne kadar ?)* مِائَةَ عَامٍ Yüzyıl مَا يَقْطَعُهَا (Fakat o ağacı) kat'edemez *(Kime müjdeler olsun?)* لَهُمْ **onlara** وَحُسْنُ مَاٰبٍ **Varılacak güzel yurt onlaradır** مَرْجِعٍ Dönülecek yer

30. كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا أَرْسَلْنَا الْأَنْبِيَاءَ قَبْلَكَ Senden önce nebiler gönderdiğimiz gibi أَرْسَلْنَاكَ **Senide gönderdik** *(Kime?)* فِي أُمَّةٍ **Bir ümmete** *(öyle ümmet ki)* قَدْ خَلَتْ **Tahkik geçti** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهَا **onlardan önce** *(Ne?)* أُمَمٌ **Ümmetler** *(Niçin?)* لِتَتْلُوَ **Tilavet edesin diye** تَقْرَأَ Okuyasın diye *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Neyi?)* الَّذِى أَوْحَيْنَا اِلَيْكَ **Sana vah yettiğimiz şeyi** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı وَهُمْ **Oysaki onlar** يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ **Rahman-ı inkar ediyorlar** حَيْثُ قَالُوا Şöyle ki dediler لَمَّا أُمِرُوا بِالسُّجُودِ لَهُ Rahmana secde ile emredildiklerinde وَمَا الرَّحْمٰنُ؟ Rahmanda nedir? قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هُوَ رَبِّي **O benim rabbimdir** لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ **Ondan başka ilah yoktur** عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ **Sadece ona tevekkül ettim** وَاِلَيْهِ مَتَابِ **Ve dönüş sadece onadır**

31. وَنَزَلَ Gelecek ayet indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالُوا لَهُ Peygamberimize dedikleri zaman *(Ne?)* إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا Eğer peygambersen فَسَيِّرْ عَنَّا جِبَالَ مَكَّةَ Mekke dağlarını bizden uzaklaştır وَاجْعَلْ لَنَا فِيهَا أَنْهَارًا وَعُيُونًا Onların yerine bize ait nehirler ve pınarlar yap *(Niçin?)*

[1] Buradaki soru inkâr anlamındadır.

لِنَغْرِسَ وَنَزْرَعَ Ağaç dikip ,ekin ekelim diye وَابْعَثْ لَنَا آبَاءَنَا الْمَوْتَى Ölmüş babalarımızı da bizim için diriltiver يُكَلِّمُونَنَا Bizimle konuşunlar *(Ne desinler ?)* أَنَّكَ نَبِيٌّ Desinler ki sen nebisin وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا **Eğer bir kur 'an ki** سُيِّرَتْ **Yürütülmüş olsa** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** نُقِلَتْ عَنْ أَمَاكِنِهَا Mekanlarından nakledilseler اَوْ قُطِّعَتْ **Veya parçalanmış olsa** شُقِّقَتْ Yarılmış olsa *(Ne ile?)* بِهِ **O, Kur'an'la** *(Ne?)* الْاَرْضُ **Yer** اَوْ كُلِّمَ **Veya konuşturulmuş olsa** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kim?)* الْمَوْتَى **Ölüler** بِأَنْ يَحْيَوْا Diriltilerek لَمَا آمَنُوا (lev'in cevabı ;) asla iman etmezler بَلْ لِلّٰهِ **Fakat Allah'a aittir** *(Ne?)* الْاَمْرُ جَمِيعًا **Bütün işler** لاَ لِغَيْرِهِ Başkasına değil فَلاَ يُؤْمِنُ إِلَّا مَنْ شَاءَ إِيمَانَهُ Ancak Allah'ın imanını dilediği kişi inanır دُونَ غَيْرِهِ Başkası değil إِنْ أُوتُوا مَا اقْتَرَحُوا İstedikleri mucizeler yerine getirilse dahi وَنَزَلَ (Bu ayet) indi *(Ne zaman?)* لَمَّا أَرَادَ الصَّحَابَةُ Sahabe murat edince *(Neyi?)* إِظْهَارَ مَا اقْتَرَحُوا Kafirlerin istedikleri mucizelerin gerçekleşmesini *(Niçin)* طَمَعًا فِي إِيمَانِهِمْ Onların iman etmelerini istedikleri için اَفَلَمْ يَيْاَسِ **Bilmediler mi ?** *(Kim?)* يَعْلَمِ Bilmediler mi الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ "En" muhaffefedir (Şeddesi giderilmiş)Yani "ennehu" *(Neyi bilmedin mi?)* لَوْ يَشَاءُŞunu ki; **şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** لَهَدَى **Elbette hidayete erdirirdi** النَّاسَ جَمِيعًا **Bütün insanlar** إِلَى الْإِيمَانِ İmana ererdi مِنْ غَيْرِ آيَةٍ Hem de ayet olmadan وَلاَ يَزَالُ **Devam edecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden olan *(Ne olmaya?)* تُصِيبُهُمْ **Onlara isabet eder** *(Ne sebebi ile)* بِمَا صَنَعُوا **Yaptıkları şeyler sebebiyle** بِصُنْعِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ yaptıkları yani küfürleri *(Ne icabet eder?)* قَارِعَةٌ **Şiddetli şey** دَاهِيَةٌ Büyük bela تَقْرَعُهُمْ بِصُنُوفِ الْبَلَاءِ Onları türlü belalara sokuyor مِنَ الْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْحَرْبِ وَالْجَدْبِ Öldürülmek, esirlik, harp ve kıtlık gibi اَوْ تَحُلُّ **Yahut konaklayacaksın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(kim ile birlikte?)* بِجَيْشِكَ Ordunla birlikte *(Nerede?)* قَرِيبًا**Yakınında** *(Nereye yakın?)* مِنْ دَارِهِمْ **Onların yurduna** مَكَّةَ Mekke'ye حَتَّى يَأْتِيَ**Nihayet gelecektir** *(Ne?)* وَعْدُ اللّٰهِ **Allah'ın vadi.** *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ عَلَيْهِمْ Onlara karşı yardım olunmanızla اِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** لاَ يُخْلِفُ**muhalefet etmez** *(Neye?)* الْمِيعَادَ **Verdiği söze** وَقَدْ حَلَّ بِالْحُدَيْبِيَةِ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) Hudeybiye'de konakladı حَتَّى أَتَى فَتْحُ مَكَّةَ Nihayet Mekke fethi gelip çattı

32. وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ **Yemin olsun alay edildi** *(Kimlerle?)* بِرُسُلٍ**elçilerle** *(Öyle elçiler ki)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önceki** *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتُهْزِئَ بِكَ Seninle alay edildiği gibi وَهٰذِهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ Bu ayet Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e tesellidir فَأَمْلَيْتُ **Meydan verdim** أَمْهَلْتُ Mühlet verdim *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafirdirler** ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ **Sonra onları yakaladım** *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ Azapla فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ **Benim azabım nasılmış** أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani azabım tam yerini bulmuştur. فَكَذٰلِكَ أَفْعَلُ İşte böyle yaparım *(Kime?)* بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ Seninle alay edene

33. أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ **Başında duran/Muhafız olan** (o Allah, hiçbir şeyden haberi olmayan putlarla eşit) **midir?** رَقِيبٌ Gözetleyen midir? *(Ne üzerine muhafız?)* عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ**Her bir nefsin üzerine** بِمَا كَسَبَتْ **kazanmış olduğuyla** عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İşlemiş olduğu hayır ve şerr وَهُوَ اللّٰهُ O gözetleyen Allah'tır كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ مِنَ الْأَصْنَامِ؟ Hiçbir şeyden haberi olmayan putlar gibimidir? لَا Elbette hayır دَلَّ عَلٰى هٰذَا Bu anlatına delalet eder وَجَعَلُوا **Hal bu ki onlar koştular** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne?)* شُرَكَاءَ **ortaklar** قُلْ **De ki** سَمُّوهُمْ **Onların isimlerini söyleyin** *(Kime?)* لَهُ Allah'a مَنْ هُمْ Kimdir onlar? أَمْ **Yoksa** بَلْ. تُنَبِّئُونَهُ **ona bildirecek misiniz?** تُخْبِرُونَ اللّٰهَ Allah'a haber mi vereceksiniz *(Neyi?)* بِمَا **Bir şeyi ki** أَيْ بِشَرِيكٍ Yani bir ortağı ki لَا يَعْلَمُهُ **Bilmiyor** *(Neyi?)* ـه Onu *(Nerede olduğu halde)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İstifham inkaridir أَيْ لَا شَرِيكَ لَهُ Yani ortağı yoktur إِذْ لَوْ كَانَ Zira olsaydı لَعَلِمَهُ Onu bilirdi تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ Allah bundan yücedir أَمْ **Yoksa** بَلْ تُسَمُّونَهُمْ شُرَكَاءَ Bilakis onlara ortaklar diyorsunuz بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ **Sözün zahiriyle** بِظَنٍّ بَاطِلٍ لَا حَقِيقَةَ لَهُ فِي الْبَاطِنِ Gerçekte hakikati olmayan boş bir zanla بَلْ زُيِّنَ **Hayır süslü gösterildi** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **kafir oldular** *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Tuzakları** كُفْرُهُمْ Küfürleri وَصُدُّوا **Alıkonuldular** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Doğru yoldan** طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolundan وَمَنْ **Kimi ki** يُضْلِلِ **saptırdı** اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ**Artık onun için yoktur** مِنْ هَادٍ **Hidayete erdirecek**

34. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Azap** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ Öldürülmek ve esaretle وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ **Ahiret azabı ise** *(Nedir?)* أَشَقُّ **Daha çetindir** أَشَدُّ مِنْهُ Dünyada ki azaptan daha şiddetlidir وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ عَذَابِهِ Yani azabından *(Ne?)* مِنْ وَاقٍ **Koruyacak** مَانِعٍ Engel olacak

﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ أَيْ فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ اُكُلُهَا﴾ مَا يُؤْكَلُ فِيهَا ﴿دَآئِمٌ﴾ لَا يَفْنَى ﴿وَظِلُّهَا﴾ دَائِمٌ لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ لِعَدَمِهَا فِيهَا ﴿تِلْكَ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿عُقْبَى﴾ عَاقِبَةُ ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ (٣٥)﴾ ﴿وَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ ﴿يَفْرَحُونَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ﴾ لِمُوَافَقَتِهِ مَا عِنْدَهُمْ ﴿وَمِنَ الْاَحْزَابِ﴾ الَّذِينَ تَحَزَّبُوا عَلَيْكَ بِالْمُعَادَاةِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَالْيَهُودِ ﴿مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ﴾ كَذِكْرِ الرَّحْمٰنِ وَمَا عَدَا الْقَصَصَ ﴿قُلْ اِنَّمَآ اُمِرْتُ﴾ فِيمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَعْبُدَ اللّٰهَ وَلَآ اُشْرِكَ بِهِ اِلَيْهِ اَدْعُو وَاِلَيْهِ مَاٰبِ (٣٦)﴾ مَرْجِعِي ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْإِنْزَالِ ﴿اَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿حُكْمًا عَرَبِيًّا﴾ بِلُغَةِ الْعَرَبِ تَحْكُمُ بِهِ بَيْنَ النَّاسِ ﴿وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ فِيمَا يَدْعُونَكَ إِلَيْهِ مِنْ مِلَّتِهِمْ فَرْضًا ﴿بَعْدَ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿وَلِيٍّ﴾ نَاصِرٍ ﴿وَلَا وَاقٍ (٣٧)﴾ مَانِعٍ مِنْ عَذَابِهِ وَنَزَلَ لَمَّا عَيَّرُوهُ بِكَثْرَةِ النِّسَاءِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً﴾ أَوْلَادًا وَأَنْتَ مِثْلُهُمْ ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿اَنْ يَاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿لِكُلِّ اَجَلٍ﴾ مُدَّةٍ ﴿كِتَابٌ (٣٨)﴾ مَكْتُوبٌ فِيهِ تَحْدِيدُهُ ﴿يَمْحُو اللّٰهُ﴾ مِنْهُ ﴿مَا يَشَآءُ وَيُثْبِتُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ فِيهِ مَا يَشَاءُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿وَعِنْدَهُ اُمُّ الْكِتَابِ (٣٩)﴾ أَصْلُهُ الَّذِي لَا يَتَغَيَّرُ مِنْهُ شَيْءٌ وَهُوَ مَا كَتَبَهُ فِي الْأَزَلِ ﴿وَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ﴾ مَا عَلَيْكَ إِلَّا التَّبْلِيغُ ﴿وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ (٤٠)﴾ إِذَا صَارُوا إِلَيْنَا فَنُجَازِيهِمْ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ﴾ نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ ﴿نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا﴾ بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَاللّٰهُ يَحْكُمُ﴾ فِي خَلْقِهِ بِمَا يَشَاءُ ﴿لَا مُعَقِّبَ﴾ لَا رَادَّ ﴿لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (٤١)﴾ ﴿وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ بِأَنْبِيَائِهِمْ كَمَا مَكَرُوا بِكَ ﴿فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا﴾ وَلَيْسَ مَكْرُهُمْ كَمَكْرِهِ لِأَنَّهُ تَعَالَى ﴿يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ﴾ فَيُعِدُّ لَهَا جَزَاءَهُ وَهٰذَا هُوَ الْمَكْرُ لِأَنَّهُ يَأْتِيهِ بِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿وَسَيَعْلَمُ الْكَافِرُ﴾ الْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ وَفِي قِرَاءَةٍ «الْكُفَّارُ» ﴿لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ (٤٢)﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَلَهُمْ أَمْ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ لَكَ ﴿لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلَى صِدْقِي ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ (٤٣)﴾ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى

TÜRKÇE ANLAMI

35. **Takvâ sahiplerine vâdolunan cennetin özelliği,**[1] size anlatacağımız gibi şöyledir: **Onun zemininden ırmaklar akar. Yemişleri,** orada yenen şeyler **ve** orada güneş bulunmadığı için silemediği **gölgesi süreklidir,** hiç bitmez. **İşte bu** cennet, şirkten **sakınanların sonudur, kâfirlerin sonu ise ateştir.**

36. **Ve** iman etmiş Yahudilerden olan **kendilerine kitap verdiğimiz** Abdullah b. Selam gibi **kimseler** yanlarında bulunan kitapla uyuştuğu için **sana indirilenle sevinirler. Fakat** Yahudi ve müşriklerin sana düşmanlık etmek amacıyla oluşturdukları **gruplardan öylesi de vardır ki,** kıssalar dışında kalanları ve Rahmanın varlığı gibi **bir kısmını inkâr ederler. De ki: «Ben** bana indirilenlerde **ancak Allah'a ibadet etmek**[2] **ve ona ortak koşmamakla emrolundum. O'na dâvet ederim ve dönüşüm O'nadır.»**

37. **Ve işte böyle** bir indirmeyle **Biz onu,** yani Kur'ânı kendisiyle insanlar arasında hükmedeceğin **Arapça bir hüküm olarak indirdik. Andolsun ki, eğer sana gelen** tevhit **ilminden sonra onların,** kâfirlerin seni davet ettikleri **isteklerine,** dinlerine, faraza **uyacak olursan, senin için Allah'tan ne bir yardımcı,**[3] **ne de** azabından **engelleyici vardır.**

Hz. Peygamberi(s.a.v.) çok hanımı olmakla ayıpladıklarında şu ayet indi:

38. **Andolsun ki senden evvel de peygamberler gönderdik, onlara da eşler ve zürriyet,** çoluk çocuk **verdik.** Sen de tıpkı onlar gibisin. **Ve Allah'ın izni olmadıkça** o **peygamberlerden hiç biri için bir mucize getirme imkânı yoktur.** Zira onlar da rableri olan kullardır. **Ve her vakit için** içerisinde o vaktin sınırının bulunduğu **bir yazı vardır.**

39. **Allah** ondan **dilediğini siler ve dilediği** hüküm ve diğer şeyleri onda **sabit bırakır.**[4] Ezelde yazdığı ve kendisinden hiçbir şey değişmeyen **ana,** asıl **kitap O'nun katındadır.**

40. **Ve eğer**[5] **onlara vaat ettiğimiz** azabın **bazısını sana** hayattayken **gösterirsek** ne âlâ! **Veya** onlara azap etmeden önce **seni vefat ettirirsek, sana ait olan ancak tebliğdir,** tebliğden başka vazifen yoktur. Katımıza vardıklarında **bize ait olan da hesaptır,** onları yaptıklarıyla cezalandırırız.

41. Mekkeliler, **Bizim, yeryüzüne gelip** oraya teveccüh edip Hz. Peygambere fetih nasip etmek suretiyle **onu uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah** mahlûkatı hakkında dilediğiyle **hükmeder, O'nun hükmünü bozacak,** geri çevirecek **kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir.**

---

[1] مَثَلُ kelimesi mübteda olup haberi mahzuf فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ dür.
[2] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.
[3] مِنْ وَلِيٍّ deki مِنْ zaittir.
[4] وَيُثْبِتُ kelimesi hem şeddesiz hem de (وَيُثَبِّتُ şeklinde) şeddeli okunur.
[5] وَإِمَّا kelimesinde, şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi, zait مَا harfine idgam edilmiştir.

42. **Ve muhakkak ki,** sana yaptıkları gibi **onlardan önceki** ümmet**ler de** peygamberlerine **hile yaptılar. Fakat bütün hileler Allah'a aitir.** Hiç birinin hilesi onunki gibi değildir. Zira Allah teala **herkesin ne kazanacağını bilir** ve ona karşılığını hazırlar. İşte hilelerin hepsi budur. Zira Allah bu hileyi onların hiç fark etmedikleri yerden getirir. **Yakında inkârcı**[1] **da bilecektir ki, bu yurdun akıbeti,** yani ahiret yurdunda mutlu son **kimindir;** onların mı, yoksa Hz. Peygamber(s.a.v.) ve arkadaşlarının mı?

43. **Ve kâfirler** sana **der ki: «Sen gönderilmiş bir peygamber değilsin.»** Onlara **de ki: «Benimle sizin aranızda** doğruluğuma **şahit olarak Allah ve kendisinde kitabın bilgisi bulunan** Yahudi ve Hıristiyan mümin**ler yeter.»**

KELİME ANLAMI

35. مَثَلُ الْجَنَّةِ **Cennetin özelliği** صِفَةُ **Sıfatı** الَّتِي **Öyle cennet ki** وُعِدَ **Vaat olunmuş** *(Kime?)* الْمُتَّقُونَ **Takva sahiplerine** مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ "Meselü" lafzı mübteda olup haberi hazfedilmiştir أَيْ فِيمَا نَقُصُّ عَلَيْكُمْ Yani size kıssa edilecek olanlardır تَجْرِي **Akar** مِنْ تَحْتِهَا **Altından/zemininden** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** أُكُلُهَا **Yemişleri** مَا يُؤْكَلُ فِيهَا Orada yenilecek olanlar *(Nedir?)* دَائِمٌ **Süreklidir** لَا يَفْنَى Tükenmez *(Daha)* وَظِلُّهَا **Gölgesi de** (süreklidir) دَائِمٌ Daimidir. لَا تَنْسَخُهُ شَمْسٌ Onu güneş kaldıramaz *(Niçin?)* لِعَدَمِهَا فِيهَا Çünkü orada güneş yoktur تِلْكَ **İşte bu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا **Sakınanların akıbetidir** *(Neden sakınan?)* لِشِرْكٍ Şirkten وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ **Kafirlerin akıbeti ise** *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir**

36. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آتَيْنَاهُمُ **Onlara verdik** *(Ne?)* الْكِتَابَ **kitap** كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ Abdullah bin Selam ve diğer iman etmiş Yahudiler gibi يَفْرَحُونَ **Sevinirler** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeyle ki** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Niçin?)* لِمُوَافَقَتِهِ مَا عِنْدَهُمْ Çünkü kendi yanlarında olana (semavi kitaba) uygundur. وَمِنَ الْأَحْزَابِ **Değişik taifelerden vardır** *(Öyle taifeler ki)* الَّذِينَ تَحَزَّبُوا عَلَيْكَ بِالْمُعَادَاةِ Sana düşmanlık ederek hizipleştiler مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَالْيَهُودِ Bunlar müşrik ve Yahudilerdendir. *(Kim vardır?)* مَنْ **O kimse ki** يُنْكِرُ **İnkar ediyor** *(Neyi?)* بَعْضَهُ **Kur'an'ın bazısını** كَذِكْرِ الرَّحْمٰنِ وَمَا عَدَا الْقَصَصِ (Müşriklerin) Rahmanın zikredilmesini ve (Yahudilerin de İsrail oğulları ile ilgili) kıssalarda başkalarını inkar etmeleri gibi قُلْ **De ki** إِنَّمَا أُمِرْتُ

[1] Ayette geçen الْكَافِرُ sözüyle cins kastedilmiştir. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraat de böyledir) وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ şeklinde okunmuştur.

Ben ancak emrolundum فِيمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ Bana indirilen kitapta أَيْ بِأَنْ Buradaki "en" lafzı "bien" demektir yani tefsirdir. *(Ne ile emrolundum?)* أَنْ أَعْبُدَ **kulluk etmemle** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha)* وَلَا أُشْرِكَ **ortak koşmamamla** *(Kime?)* بِهِ **Ona** إِلَيْهِ **Ve yalnız ona** أَدْعُو **Çağırırım** وَإِلَيْهِ **Yalnız onadır** *(Ne?)* مَآبِ **Dönüş** مَرْجِعِي Dönüşüm

37. وَكَذٰلِكَ **Böylece** الْإِنْزَالِ Bu inzal gibi أَنْزَلْنَاهُ **O'nu indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı حُكْمًا **Bir hüküm olarak** *(Öyle hüküm ki)* عَرَبِيًّا **Arapça** بِلُغَةِ الْعَرَبِ تَحْكُمُ بِهِ بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında hükmettiğin Arap diliyle وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ **Eğer uyarsan** *(Neye?)* أَهْوَاءَهُمْ **Onların arzularına** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlerin *(Ne hususta?)* فِيمَا يَدْعُونَكَ إِلَيْهِ مِنْ مِلَّتِهِمْ Seni davet ettikleri dinleri hususunda فَرْضًا Faraza *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا جَاءَكَ **Sana geldikten sonra** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **ilimden** *(Ne ile ilgili?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhid ile ilgili مَا لَكَ **Sana yoktur** مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Hiçbir veli** زَائِدَةٌ (buradaki "min" zaittir) نَاصِرٍ Hiçbir Yardımcı وَلَا وَاقٍ **Ve de koruyucu** مَانِعٍ مِنْ عَذَابِهِ Allah'ın azabına mani olacak

38. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi *(Ne zaman?)* لَمَّا عَيَّرُوهُ Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) i ayıpladıkları zaman *(Ne ile?)* بِكَثْرَةِ النِّسَاءِ Bir çok kadınla evlenmesi sebebiyle وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا **And olsun, gönderdik** *(Ne?)* رُسُلًا **Elçiler** مِنْ قَبْلِكَ **senden önce** وَجَعَلْنَا **Ve biz verdik** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* أَزْوَاجًا **Eşler** *(Daha)* وَذُرِّيَّةً **Ve zürriyet** أَوْلَادًا Çocuklar وَأَنْتَ مِثْلُهُمْ Şu halde sende onlar gibisin وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ **Hiçbir peygamber için yoktur** مِنْهُمْ Onlardan *(Ne yoktur?)* أَنْ يَأْتِيَ **getirmesi** *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir ayet /mucize** إِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ın izniyle** (getirir) لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ Zira onlar Allah'ın terbiyesinde olan kullardır لِكُلِّ أَجَلٍ **Her ecel için vardır** مُدَّةٍ Müddet için vardır *(Ne vardır?)* كِتَابٌ **Kitap** *(Öyle kitap ki)* مَكْتُوبٌ فِيهِ تَحْدِيدُهُ Onda müddetin sınırı yazılı

39. يَمْحُو **Siler** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nereden?)* مِنْهُ **O kitaptan** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** وَيُثْبِتُ **Sabit kılar** *(Bu kelime ne ile okundu?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ فِيهِ " Yesbitu" lafz-ı celili şeddesiz ve şeddeli olarak okunmuştur *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ مِنَ الْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا Dilediği ahkam ve başka şeyleri وَعِنْدَهُ **Onun katındadır** *(Ne?)* أُمُّ الْكِتَابِ **Kitabın aslı** أَصْلُهُ الَّذِي لَا يَتَغَيَّرُ مِنْهُ شَيْءٌ O aslı ki ondan hiçbir değişikliğe uğramaz وَهُوَ مَا كَتَبَهُ فِي الْأَزَلِ Ve o ezelde yazdığı kitaptır

40. وَإِمَّا **Eğer** فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ (Aslı in ma idi) burada nun-i şartiyyenin idğamı

vardır *(Neye?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zaid olan " ma"ya نُرِيَنَّكَ **Sana göstersek** *(Neyi?)* **بَعْضَ الَّذِي O şeyin bir kısmı (ki)** **نَعِدُهُمْ Onlara vaat ettik** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(O nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azab *(Ne zaman?)* فِي حَيَاتِكَ Hayatında وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ Şartın cevabı hazfedilmiştir أَيْ فَذَاكَ Yani "Fezake" taktirindedir **أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ Veya Seni vefat ettirsek** *(Neden önce?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan önce **فَإِنَّمَا عَلَيْكَ Yinede senin üzerine sadece vardır** *(Ne?)* **الْبَلَاغُ Tebliğ** مَا عَلَيْكَ إِلَّا التَّبْلِيغُ Sana tebliğden başkası yoktur وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ Hesapta yalnız bize aittir إِذَا صَارُوا إِلَيْنَا Bize geldikleri zaman, onlara فَنُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız (Yaptıklarının karşılığını vereceğiz)

41. **أَوَلَمْ يَرَوْا Görmüyorlar mı ki** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke halkı **أَنَّا Biz** **نَأْتِي teveccüh ediyoruz** *(Nereye?)* **الْأَرْضَ yeryüzüne** نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ Onların arazisine yöneliyoruz **نَنْقُصُهَا Eksiltip duruyoruz** *(Nereden?)* **مِنْ أَطْرَافِهَا Onun etrafından** بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ Peygamberimize (Sallallahu aleyhi ve sellem) fetihler apaçık hükmeder **وَاللهُ** Allah-u Teâla **يَحْكُمُ Hükmeder** فِي خَلْقِهِ بِمَا يَشَاءُ Mahlukatına dileğiyle hükmeder **لَا مُعَقِّبَ Peşine düşecek yoktur** لَا رَادَّ Reddedecek yoktur *(Neyi?)* **لِحُكْمِهِ Hükmünü** **وَهُوَ Allah** *(Nedir?)* **سَرِيعُ الْحِسَابِ Hesabı çabuk görendir**

42. **وَقَدْ مَكَرَ Vakıa;tuzak kurdu** *(Kim?)* **الَّذِينَ O kimseler ki** **مِنْ قَبْلِهِمْ onlardan öncekiler** مِنَ الْأُمَمِ Ümmetler *(Kime?)* بِأَنْبِيَائِهِمْ Nebilerine *(Ne gibi?)* كَمَا مَكَرُوا بِكَ Sana tuzak kurdukları gibi **فَلِلَّهِ (Fakat) Allah'a aittir** **الْمَكْرُ Tuzaklar /mekirler** **جَمِيعًا Bütün** وَلَيْسَ مَكْرُهُمْ كَمَكْرِهِ Onların tuzağı Allah'ın mekri gibi değildir لِأَنَّهُ تَعَالَى Çünkü Allah-u Teâla **يَعْلَمُ Bilir** *(Neyi?)* **مَا تَكْسِبُ Ne kazanacağını** *(Kim?)* **كُلُّ نَفْسٍ Her bir kişi** فَيُعِدُّ لَهَا جَزَاءَهُ Ve ona adil karşılığını verir وَهٰذَا هُوَ الْمَكْرُ كُلُّهُ İşte bu mekrin tümüdür لِأَنَّهُ يَأْتِيهِمْ بِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ Zira bu onlara hiç bilmedikleri cihetten gelir **وَسَيَعْلَمُ Yakında bilecek** *(Kim?)* **الْكَافِرُ Kafir** الْمُرَادُ بِهِ الْجِنْسُ Kafirle murat cinstir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte küffar (الْكُفَّارُ) cemi olarak okundu (Kafirler bilecek)(neyi bilecek) **لِمَنْ kimindir** *(Ne?)* **عُقْبَى الدَّارِ Yurdun akıbeti** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Yani Ahiret yurdunun güzel akıbeti أَلَهُمْ أَمْ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ O akıbet kendilerin midir yoksa Peygamberimizin (Sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabının mı

43. وَيَقُولُ **Derler** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne derler?)* لَسْتَ **Sen değilsin** *(Ne?)* مُرْسَلًا **gönderilmiş** قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كَفَى **Yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit** *(Nerede şahit)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranız da** عَلَى صِدْقِي Benim doğruluğuma dair *(Daha kim yeter?)* وَمَنْ**O kimse ki** عِنْدَهُ**Yanında vardır** *(Ne?)* عِلْمُ الْكِتَابِ **kitabın ilmi** مِنْ مُؤْمِنِي الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى Yahudi ve Nasrani Mü'minlerden.

١٤

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿أَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا﴾ الْآيَتَيْنِ

اِحْدٰى اَوْ ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓر﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿بِاِذْنِ﴾ أَمْرِ ﴿رَبِّهِمْ﴾ وَيُبَدَّلُ مِنْ: إِلَى النُّورِ ﴿اِلٰى صِرَاطِ﴾ طَرِيقِ ﴿الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ ﴿الْحَمِيدِ ﴿١﴾﴾ الْمَحْمُودِ ﴿اللّٰهِ﴾ بِالْجَرِّ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ وَمَا بَعْدَهُ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ ﴿يَسْتَحِبُّونَ﴾ يَخْتَارُونَ ﴿الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَيَصُدُّونَ﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَبْغُونَهَا﴾ أَيِ السَّبِيلَ ﴿عِوَجًا﴾ مُعْوَجَّةً ﴿اُولٰٓئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ﴾ بِلُغَةِ ﴿قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾ لِيُفْهِمَهُمْ مَا أَتَى بِهِ ﴿فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٤﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ﴾ التِّسْعِ وَقُلْنَا لَهُ ﴿اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ﴾ بِنِعَمِهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ التَّذْكِيرِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿شَكُورٍ ﴿٥﴾﴾ لِلنِّعَمِ

TÜRKÇE ANLAMI

14- İbrahim Sûresi

28 ve 29. ayetler hariç Mekke'de inmiştir
51, 52, 54 ya da 55 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.** Allah Teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. Ey Muhammed! Bu Kur'ân **bir kitaptır ki, insanları Rablerinin izni,** iradesiyle küfrün **karanlıklarından,** iman **nûruna; O azîz,** üstün olan **övgüyü hak etmiş olanın yoluna çıkarasın diye onu sana indirdik.**
2. **Allah'ın**[1] yoluna **ki, göklerde ve yerde ne varsa** kul, mülk ve yaratma olarak **hep O'nundur. Şiddetli bir azaptan dolayı vay kâfirlere!**
3. **kâfirler ki,**[2] **ahirete karşılık dünya hayatını seve** seve tercih ede**rler ve** insanları **Allah'ın yolu** olan İslam din**inden çevirirler ve o yolu eğri**lmiş[3] **olarak isterler, işte onlar** haktan **çok uzak bir sapıklıktadırlar.**
4. **Ve Biz her peygamberi ancak kendi kavminin dili,** lügati**yle gönderdik ki,** anlamaları için getirdiğini **onlara açıklasın. Artık Allah dilediğini saptırır ve dilediğini doğru yola sevkeder. Ve** mülkünde **aziz,** yaptıklarında **hikmet sahibi olan O'dur.**
5. **Ve andolsun ki, Biz Musa'yı** sayısı dokuz olan **ayetlerimizle gönderdik.** Ve ona dedik ki: **kavmin** olan İsrailoğullarını küfrün **karanlıklar**ından iman **nur**una **çıkar ve onlara Allah'ın günlerini,** nimetlerini **hatırlat! Şüphe yok ki, bunda,** bu hatırlatmada, itaat hususnda **çok sabır gösteren,** nimetlere karşı **çok şükreden her bir kimse için büyük ibretler vardır.**

KELİME ANLAMI

﴿١٤﴾ سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

14- İbrahim Suresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. إِلَّا أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا الْآيَتَيْنِ Ancak **"Değiştirenleri görmedin mi...?"** ile başlayan iki ayet müstesna إِحْدٰى Elli bir, أَوْ ثِنْتَانِ Veya elli iki أَوْ أَرْبَعٌ Veya elli dört أَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً Veya elli beş ayettir

---

[1] اَللّٰهِ kelimesi bedel yahut atfı beyan olarak cer ile okunmuştur. Bu durumda sonrasında gelen اَلَّذِي sıfat olur. Mübteda olarak raf ile okunduğunda ise haberi sonrasında gelen اَلَّذِي'dir.

[2] Ayetteki اَلَّذِينَ kelimesi لِلْكَافِرِينَ'nin sıfatıdır.

[3] Ayetteki عِوَجًا kelimesi مُعَوَّجَةً takdirindedir.

1. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan الر **Elif Lâm Râ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır** *(Öyle kitap ki)* أَنْزَلْنَاهُ **Biz O'nu indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Niçin?)* لِتُخْرِجَ النَّاسَ **İnsanları çıkarman için** *(Neden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden *(Nereye?)* اِلَى النُّورِ **Aydınlığa** اَلْإِيمَانِ İmana *(Ne ile?)* بِإِذْنِ - أَمْرِ - رَبِّهِمْ **Rablerinin izni** emriyle وَيُبْدَلُ مِنْ: إِلَى النُّورِ Sonrası "إِلَى النُّورِ/ Aydınlığa" dan bedel yapılır *(Aydınlıktan bedel nereye çıkarman için?)* اِلَى صِرَاطِ **Sırata** طَرِيقِ Yola اَلْعَزِيزِ **Yüce olanın** اَلْغَالِبِ Her şeye galip olanın *(Daha?)* اَلْحَمِيدِ **Hamda layık olanın** الْمَحْمُودِ Övülenin

2. *(Yüce ve Hamda layık olandan bedel?)* اَللهِ **Allah** *(Ne ile?)* بِالْجَرِّ Cer ile *(Nedir?)* بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel veya atfı beyandır وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra ki kelime ise *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha ne ile okundu?)* وَالرَّفْعِ Raf ile *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda خَبَرُهُ Haberi ise (ayetin devamıdır) اَلَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **O'na aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olanlar** *(Ne cihetinden?)* مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Sahip olma, yaratma ve kul olmaları cihetinden وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ **Kâfirlerin vay haline** *(Neden dolayı?)* مِنْ عَذَابٍ **Azaptan dolayı** *(Öyle azap ki)* شَدِيدٍ **Ziyade şiddetli**

3. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** نَعْتٌ Bu sıfattır يَسْتَحِبُّونَ **Seviyorlar** يَخْتَارُونَ Yani tercih ediyorlar *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Neye karşı?)* عَلَى الْاٰخِرَةِ **Ahirete karşı** وَيَصُدُّونَ **Ve çeviriyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dininden وَيَبْغُونَهَا **Ve Onun olmasını istiyorlar** أَيِ السَّبِيلَ Yani yolun *(Ne olmasını?)* عِوَجًا **Eğri büğrü** مُعْوَجَّةً Çarpık أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Ne haldedir?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklık halindedir** بَعِيدٍ **Uzak olan** *(Neden uzak?)* عَنِ الْحَقِّ Doğruluktan

4. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir Peygamberi** اِلَّا بِلِسَانِ **Ancak lisanıyla gönderdik** بِلُغَةِ Diliyle *(Kimin lisanı?)* قَوْمِهِ **Kavminin** *(Niye?)* لِيُبَيِّنَ لَهُمْ **Onlara açıklasın diye** لِيُفْهِمَهُمْ Yani onlara anlatasın diye *(Neyi?)* مَا أَتَى بِهِ Getirdiği şeyi فَيُضِلُّ **O halde saptırır** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَيَهْدِي **Ve doğru yola iletir** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* اَلْعَزِيزُ **Ziyade yücedir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Saltanatında *(Daha nedir?)* اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işlerde

5. وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا **Muhakkak ki biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizle** *(Öyle mucize ki)* اَلتِّسْعِ Dokuz وَقُلْنَا لَهُ Ve ona dedik اَنْ اَخْرِجْ **Çıkar** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Kavmini** بَنِي إِسْرَائِيلَ Beni İsrail'i *(Neden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden *(Nereye?)* اِلَى النُّورِ **Aydınlığa** اَلْإِيمَانِ İmana وَذَكِّرْهُمْ **Ve onlara hatırlat** *(Neyi?)* بِاَيَّامِ اللهِ **Allah'ın günlerini** بِنِعَمِهِ Nimetlerini اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلتَّذْكِيرِ Hatırlatmada *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Büyük ibretler vardır** *(Kime?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Sabreden herkese** *(Ne üzerine sabreden?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine *(Öyle sabreden ki)* شَكُورٍ **Çok şükreden** *(Neye?)* لِلنِّعَمِ Nimetlere

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ اَنْجٰيكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ اَبْنَآءَكُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَيَسْتَحْيُونَ﴾ يَسْتَبْقُونَ ﴿نِسَآءَكُمْ﴾ لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يَكُونُ سَبَبَ ذَهَابِ مُلْكِ فِرْعَوْنَ ﴿وَفِي ذٰلِكُمْ﴾ الْإِنْجَاءِ أَوِ الْعَذَابِ ﴿بَلَآءٌ﴾ إِنْعَامٌ أَوِ ابْتِلَاءٌ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾﴾ ﴿وَاِذْ تَاَذَّنَ﴾ أَعْلَمَ ﴿رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ﴾ نِعْمَتِي بِالتَّوْحِيدِ وَالطَّاعَةِ ﴿لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ﴾ جَحَدْتُمُ النِّعْمَةَ بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ لَأُعَذِّبَنَّكُمْ دَلَّ عَلَيْهِ ﴿إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾﴾ ﴿وَقَالَ مُوسٰى﴾ لِقَوْمِهِ ﴿اِنْ تَكْفُرُوا اَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿حَمِيدٌ ﴿٨﴾﴾ مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿اَلَمْ يَاْتِكُمْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿نَبَؤُا﴾ خَبَرُ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ﴾ قَوْمِ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمِ صَالِحٍ ﴿وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا اللّٰهُ﴾ لِكَثْرَتِهِمْ ﴿جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ عَلٰى صِدْقِهِمْ ﴿فَرَدُّوا﴾ أَيِ الْأُمَمُ ﴿اَيْدِيَهُمْ فِي اَفْوَاهِهِمْ﴾ أَيْ إِلَيْهَا لِيَعَضُّوا عَلَيْهَا مِنْ شِدَّةِ الْغَيْظِ ﴿وَقَالُوا اِنَّا كَفَرْنَا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ فِي زَعْمِكُمْ ﴿وَاِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَآ اِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ أَيْ لَا شَكَّ فِي تَوْحِيدِهِ لِلدَّلَائِلِ الظَّاهِرَةِ عَلَيْهِ ﴿فَاطِرِ﴾ خَالِقِ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَدْعُوكُمْ﴾ إِلٰى طَاعَتِهِ ﴿لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ مِنْ صِلَةٌ فَإِنَّ الْإِسْلَامَ يُغْفَرُ بِهِ مَا قَبْلَهُ أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ لِإِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ ﴿وَيُؤَخِّرَكُمْ﴾ بِلَا عَذَابٍ ﴿اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ أَجَلِ الْمَوْتِ ﴿قَالُوا اِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿فَاْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾﴾ حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ عَلٰى صِدْقِكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Ve o vakti** yâd et ki; **Musa kavmine demişti: Allah'ın üzerinize olan nimetini hatırlayın. O zaman ki sizi Firavun hanedanından kurtardı. Onlar sizi kötü azabı tattırıyorlardı. Ayrıca** bazı kâhinlerin "İsrail-oğullarından doğacak bir çocuk Firavun'un saltanatının gitmesine sebep olacak" şeklindeki sözlerinden dolayı yeni doğan **oğullarınızı boğazlıyor, kadınlarınızı da diri bırakıyorlardı. İşte bunda,** bu kurtarma yahut azapta **sizin için Rabbinizden büyük bir sınama,** nimetlendirme yahut imtihan **vardır.**

7. **Ve yâd ediniz ki, Rabbiniz size bildirmişti: «Eğer** tevhit ve itaatle verdiğim nimetlere **şükrederseniz elbette size arttırırım. Eğer** küfür ve masiyetle nimetlerime **nankörlük ederseniz,** onları inkar ederseniz şüphesiz size azap ederim.[1] **Şüphe yok ki, benim azabım elbette çok şiddetlidir.»**

---

[1] Ayette geçen şart edatının (إن) cezası sonrasının (إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ) delalet ettiği gibi mahzuf لَأُعَذِّبَنَّكُمْ'dür.

8. **Ve Mûsa** kavmine **dedi ki: «Eğer siz ve bütün yeryüzünde bulunanlar nankörlük etseniz, şüphe yok ki, Allah elbette** yarattıklarından **ganîdir,** yarattıklarına yaptıklarıyla **övgüyü hak edendir.**

9. **Size sizden öncekiler olan, Nûh,** Hûd'un kavmi olan **Âd ve** Salih'in kavmi olan **Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin -ki** çok oldukları için **onları Allah'tan başkası bilmez- haberleri gelmedi mi? Onlara peygamberleri** kendilerini doğrulayan **beyyineler,** açık deliller **getirmişlerdi. Onlar,** yani o ümmetler çok kızdıklarından **ellerini** dişleriyle ısırmak için **ağızlarına götürüp demişlerdi ki: «Biz kendisiyle gönderildiğinizi** zannettiğiniz **şeyi inkâr ettik ve bizi kendisine davet ettiğiniz şey hakkında elbette biz kuşkuluyuz,** şüpheliyiz.

10. **Peygamberleri demişti ki: «Gökleri ve yeri yaratan Allah'ta kuşku olur mu?**[1] Açık deliller bulunduğundan onun birliği hususunda şüphe yoktur. **Sizi** kendisine itaat etmeye **davet ediyor ki, sizin günahlarınıza**[2] **mağfiret etsin ve** azap etmeksizin **sizi belli bir vakte,** ölüm vaktine **kadar ertelesin.» Dediler ki: «Siz de bizim gibi beşerden başka bir şey değilsiniz.**[3] **Bizi atalarımızın taptıkları** putlar**dan döndürmek istiyorsunuz. O halde bize** doğruluğunuza dair **apaçık bir delil getirin.»**

KELİME ANLAMI

6. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Bir zaman ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne demişti?)* اذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimeti** *(Kimin üzerine olan?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize olan** اِذْ **Hani** اَنْجٰيكُمْ **Sizi kurtarmıştı** *(Kimden?)* مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un adamlarından** *(Onlar ne halde iken?)* يَسُومُونَكُمْ **Sizi sürmekte iken** *(Neye?)* سُوٓءَ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsüne** وَيُذَبِّحُونَ **Ve kesiyorken** *(Kimi?)* اَبْنَٓاءَكُمْ **Çocuklarınızı** اَلْمَوْلُودِينَ Evlatlarınızı وَيَسْتَحْيُونَ **Ve diri tutuyorken** يَسْتَبْقُونَ Bırakıyorlar iken *(Kimi?)* نِسَٓاءَكُمْ **Kadınlarınızı** *(Niçin?)* لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ Bazı kahinlerin sözü olduğu için *(Ne diye?)* اِنَّ مَوْلُودًا Muhakkak ki bir çocuk *(Öyle çocuk ki)* يُولَدُ Doğacak فِي بَنِي اِسْرَائِيلَ İsrail oğulları içinde يَكُونُ Olacak *(Ne olacak?)* سَبَبَ ذَهَابِ مُلْكِ فِرْعَوْنَ Firavun'un saltanatının gitmesine sebep وَفِي ذٰلِكُمْ **Ve bunda vardır** الْاِنْجَاءِ اَوِ الْعَذَابِ Kurtarmak ya da azapta *(Ne vardır?)* بَلَٓاءٌ **Bela** اِنْعَامٌ Nimete erdirme اَوِ ابْتِلَاءٌ Ya da imtihan *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Öyle bela ki?)* عَظِيمٌ **Çok büyük olan**

---

[1] Buradaki soru inkâr anlamındadır.

[2] مِنْ ذُنُوبِكُمْ kelimesindeki مِنْ zaittir. Zira İslam tüm günahları affeder. Kul haklarını çıkarmak için buradaki مِنْ'in (zait olmayıp) bazılık bildirdiğini de söyleyebiliriz.

[3] اِنْ burada مَا anlamındadır.

7. وَاِذْ **Hani** تَاَذَّنَ **Size duyurmuştu** أَعْلَمَ Bildirmişti *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Neyi?)* لَئِنْ شَكَرْتُمْ **Eğer şükrederseniz** *(Neye?)* نِعْمَتِي Nimetime *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ وَالطَّاعَةِ Allah'ı tek kabul etmek ve itaatle لَاَزِيدَنَّكُمْ **Elbette size artıracağım** وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ **Eğer nankörlük yaparsanız** جَحَدْتُمُ النِّعْمَةَ Nimete nankörlük ederseniz *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالْمَعْصِيَةِ Küfür ve itaatsizlikle لَأُعَذِّبَنَّكُمْ Kesinlikle sizi azaba çarptıracağım دَلَّ عَلَيْهِ (Cevabın azap olduğuna şu ayet) delalet etmiştir اِنَّ عَذَابِي **Muhakkak ki benim azabım** *(Nedir?)* لَشَدِيدٌ **Kesinlikle pek çetindir**

8. وَقَالَ مُوسٰى **Musa dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine *(Ne dedi?)* اِنْ تَكْفُرُوا اَنْتُمْ **Şayet siz nankörlük etseniz** *(Daha kim?)* وَمَنْ فِي الْاَرْضِ **Ve yeryüzünde olanlar** جَمِيعًا **Toplu halde** فَاِنَّ اللّٰهَ **Gerçek şu ki Allah** لَغَنِيٌّ **Elbette ihtiyaçsızdır** *(Kimden?)* عَنْ خَلْقِهِ Mahlûkatından حَمِيدٌ **Hamda layık olandır** مَحْمُودٌ Övülendir *(Ne hususta?)* فِي صُنْعِهِ بِهِمْ Onları yaratma hususunda

9. اَلَمْ يَاْتِكُمْ **Size gelmedi mi?** اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Bu takriri bir sorudur *(Ne?)* نَبَاُ خَبَرُ الَّذِينَ **O kimselerin haberi ki** مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden öncedirler** *(Onlardan bedel kimin haberi?)* قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin** وَعَادٍ **Ve Âd kavminin** *(O da kimdir?)* قَوْمِ هُودٍ Hud'un kavmi *(Daha?)* وَثَمُودَ **Ve Semud kavminin** *(O da kimdir?)* قَوْمِ صَالِحٍ Salih'in kavmi *(Daha kimin?)* وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ **Ve onların peşinden gelenlerin** لَا يَعْلَمُهُمْ **Onları bilmez** اِلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah bilir** *(Neden?)* لِكَثْرَتِهِمْ Çok olduklarından جَاءَتْهُمْ **Onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygam-berleri** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Beyyineleri** بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ Apaçık delilleri *(Neye delil?)* عَلٰى صِدْقِهِمْ Doğruluklarına فَرَدُّوا **Ve onlar götürmüştü** أَيِ الْأُمَمُ Yani ümmetler *(Ne?)* اَيْدِيَهُمْ **Ellerini** *(Nereye?)* فِي اَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarına** أَيْ إِلَيْهَا Burada "fi" "ila" manasındadır *(Niçin?)* لِيَعُضُّوا عَلَيْهَا Ellerini ısırmak için *(Neden?)* مِنْ شِدَّةِ الْغَيْظِ Aşırı hiddetlerinden وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا كَفَرْنَا **Kesinlikle biz inkâr ettik** *(Neyi?)* بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ **Senin kendisi için gönderilmiş olduğun şeyi** فِي زَعْمِكُمْ İddianıza göre وَاِنَّا **Ve kesinlikle biz** *(Ne içerisindeyiz?)* لَفِي شَكٍّ **Bir şüphe içerisindeyiz** *(Neden?)* مِمَّا تَدْعُونَنَا **Bizi çağırdığın şeylerden** اِلَيْهِ **Kendisine** *(Öyle şüphe ki)* مُرِيبٍ **Kuşkuya götüren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ Şüpheye düşüren

10. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne dedi?)* اَفِي اللّٰهِ **Allah hakkında var mıdır?** *(Ne?)* شَكٌّ **Şüphe** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ Bu inkârî sorudur أَيْ لَا شَكَّ فِي تَوْحِيدِهِ Yani tekliğinde şüphe yoktur *(Niçin?)* لِلدَّلَائِلِ الظَّاهِرَةِ Açık deliller olduğu için *(Neye?)*

عَلَيْهِ Tek olduğuna *(Öyle Allah ki)* فَاطِرِ **İcat eden** خَالِقِ Yaratan *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضِ **Ve yeri** يَدْعُوكُمْ **O sizi çağırıyor** *(Neye?)* اِلٰى طَاعَتِهِ Kendisine itaat etmeye *(Niçin çağırıyor?)* لِيَغْفِرَ **Bağışlamak için** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* مِنْ ذُنُوبِكُمْ **Günahlarınızı** مِنْ زَائِدَةٌ "Min" zaittir فَاِنَّ الْاِسْلَامَ Çünkü İslam *(Nedir?)* يُغْفَرُ بِهِ Onunla bağışlanır *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Kendinden önceki günahlar أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ Ya da "Min" baziyet ifade eder *(Niçin?)* لِاِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ Kul haklarını çıkarmak için *(Daha ne için çağırıyor?)* وَيُؤَخِّرَكُمْ **Sizi ertelemek için** بِلَا عَذَابٍ Azapsız *(Ne vakte kadar?)* اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** أَجَلِ الْمَوْتِ Ölüm vaktine kadar قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اِنْ مَا اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) اِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir insansınız** *(Ne gibi?)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** تُرِيدُونَ **İstiyorsunuz** *(Neyi?)* اَنْ تَصُدُّونَا **Bizi çevirmeyi** *(Neden?)* عَمَّا كَانَ **Sürekli oldukları şeylerden** *(Ne?)* يَعْبُدُ **Tapar** *(Kimin?)* اٰبَاؤُنَا **Babalarımızın** *(Taptığı şeyler de nedendir?)* مِنَ الْاَصْنَامِ Putlardan فَاْتُونَا **O halde bize getirin** *(Ne getirin?)* بِسُلْطَانٍ **Bir delil** *(Öyle delil ki)* مُبِينٍ **Apaçık** حُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Yani gözle görülür bir burhan (getirin) *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِكُمْ Doğruluğunuza

﴿قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ﴾ مَا ﴿نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ﴾ كَمَا قُلْتُمْ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَمُنُّ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَمَا كَانَ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لَنَآ اَنْ نَاْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِأَمْرِهِ لِأَنَّا عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾﴾ يَثِقُوا بِهِ ﴿وَمَا لَنَآ اَ﴾ نْ ﴿لَا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَقَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَآ اٰذَيْتُمُونَا﴾ عَلٰى أَذَاكُمْ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَآ اَوْ لَتَعُودُنَّ﴾ لَتَصِيرُنَّ ﴿فِي مِلَّتِنَا﴾ دِينِنَا ﴿فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ﴾ أَرْضَهُمْ ﴿مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ بَعْدَ هَلَاكِهِمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ وَإِيرَاثُ الْأَرْضِ ﴿لِمَنْ خَافَ مَقَامِي﴾ أَيْ مَقَامَهُ بَيْنَ يَدَيَّ ﴿وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾﴾ بِالْعَذَابِ ﴿وَاسْتَفْتَحُوا﴾ اِسْتَنْصَرَ الرُّسُلُ بِاللّٰهِ عَلٰى قَوْمِهِمْ ﴿وَخَابَ﴾ خَسِرَ ﴿كُلُّ جَبَّارٍ﴾ مُتَكَبِّرٍ عَنْ طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿عَنِيدٍ ﴿١٥﴾﴾ مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ ﴿مِنْ وَرَآئِهٖ﴾ أَيْ اَمَامَهُ ﴿جَهَنَّمُ﴾ يَدْخُلُهَا ﴿وَيُسْقٰى﴾ فِيهَا ﴿مِنْ مَآءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾﴾ هُوَ مَا يَسِيلُ مِنْ جَوْفِ أَهْلِ النَّارِ مُخْتَلِطًا بِالْقَيْحِ وَالدَّمِ ﴿يَتَجَرَّعُهُ﴾ يَبْتَلِعُهُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ لِمَرَارَتِهِ ﴿وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ﴾ يَزْدَرِدُهُ لِقُبْحِهِ وَكَرَاهَتِهِ ﴿وَيَاْتِيهِ الْمَوْتُ﴾ أَيْ أَسْبَابُهُ الْمُقْتَضِيَةُ لَهُ مِنْ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ ﴿مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَآئِهٖ﴾ بَعْدَ ذٰلِكَ الْعَذَابِ ﴿عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾﴾ قَوِيٌّ مُتَّصِلٌ ﴿مَثَلُ﴾ صِفَةُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ﴾ مُبْتَدَأٌ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اَعْمَالُهُمْ﴾ الصَّالِحَاتُ كَصِلَةٍ وَصَدَقَةٍ فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِهَا ﴿كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ﴾ شَدِيدِ هُبُوبِ الرِّيحِ فَجَعَلَتْهُ هَبَاءً مَنْثُورًا لَا يُقْدَرُ عَلَيْهِ وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿لَا يَقْدِرُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِمَّا كَسَبُوا﴾ عَمِلُوا فِي الدُّنْيَا ﴿عَلٰى شَيْءٍ﴾ أَيْ لَا يَجِدُونَ لَهُ ثَوَابًا لِعَدَمِ شَرْطِهِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ﴾ الْهَلَاكُ ﴿الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

11. **Peygamberleri onlara dedi ki:** «sizin de söylediğiniz gibi **biz sizin gibi beşerden başka bir şey değiliz. Şu kadarı var ki Allah kullarından dilediği kimseye** peygamberlik **ihsan eder.** Bizler rableri bulunan kullar olduğumuz için **Allah'ın izni,** emri **olmadıkça biz size bir hüccet getiremeyiz. Mü'minler artık Allah'a tevekkül etsinler,** O'na güvensinler.»

12. **«Hem, bize yollarımızı göstermiş olduğu halde biz Allah'a ne diye güvenmeyelim?** Yani güvenmemize bir engel yoktur. **Sizin bize verdiğiniz eziyete karşı elbette sabır göstereceğiz. Tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etsinler.»**

13. Kâfir olanlar peygamberlerine dediler ki: «Elbette sizi; ya yurdumuzdan çıkaracağız, ya da mutlaka milletimize, dinimize **döneceksiniz!» Rableri de onlara: «Zalimleri,** kâfirleri **mutlaka helâk edeceğiz!» diye vahyetti.**

14. «Ve elbette onların helak oluşun**dan sonra o**nların **yurd**una **sizi yerleştireceğiz. İşte bu** yardım ve yeryüzüne varis kılma, **makamımdan,** katımdaki konumundan **korkana ve** azap **tehdidimden korkana mahsustur.**

15. Ve peygamberler kavimlerine karşı Allah'tan **fetih,** yardım **istediler. Her zorba,** Allah'a itaat konusunda kibirlenen, hakka karşı **inatçı olan da hüsrana uğradı.**

16. Onun önünde de[1] gireceği **cehennem vardır. Ve** orada cehennem halkının karnından akan, cerahat ve kanla karışık olan **irinli sudan içirilecektir.**

17. Acı olduğundan **onu yudum yudum,** yavaş yavaş **içecek ve** kötü ve iğrenç olduğundan **onu boğazından geçiremeyecektir. Ve ona her taraftan ölüm** sebepleri **gelecek ama o ölmeyecektir. Onun arkasından da,** bu azabın sonrasında da **ağır,** şiddetli ve ondan ayrılmayan **bir azap vardır.**

18. Rablerini inkâr edenlerin durumu; onların sıla-i rahim ve sadaka gibi iyi **amelleri**[2], kendisinden faydalanılamaması hususunda **fırtınalı bir günde şiddetli bir rüzgâra uğrayan** ve bu karşı konulmaz rüzgârın toz duman ettiği **bir kül gibidir.**[3] **Onlar,** kâfirler dünyada **kazandıkları,** yaptıkların**dan hiçbir şeye güç yetiremezler,** yani amelin şartı olan iman bulunmadığından yaptıkları hiçbir şeyin mükâfatını bulamazlar. **İşte uzak sapıklık,** helak **budur.**

KELİME ANLAMI

11. قَالَتْ لَهُمْ **Onlara dedi** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne dedi?)* اِنْ مَا نَحْنُ **Biz değiliz** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) اِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir insanız** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** كَمَا قُلْتُمْ Dediğiniz gibi وَلٰكِنَّ **Fakat** اللهَ **Allah** يَمُنُّ **Lütfeder** *(Kime?)* عَلٰى مَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهٖ **Kullarından** *(Neyi?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberliği وَمَا كَانَ **Ve olmaz** مَا يَنْبَغِي Gerekmez *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne gerekmez?)* اَنْ نَاْتِيَكُمْ **Size getirmemiz** *(Ne?)* بِسُلْطَانٍ **Delil** اِلَّا بِاِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle (getiririz)** بِأَمْرِهٖ Allah'ın emriyle لِأَنَّا Çünkü biz *(Neyiz?)* عَبِيدٌ Kullarız *(Öyle kullar ki)* مَرْبُوبُونَ (O'nun tarafından) terbiye edilmiş وَعَلَى اللهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلْ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler** يَثِقُوا بِهٖ Allah'a güvensinler

---

[1] وَرَاء kelimesi burada أَمَام anlamındadır.
[2] أَعْمَالُهُمْ kelimesi مَثَلُ kelimesinden bedel yapılır.
[3] Ayetteki mecrur lafız olan رَمَادٍ kelimesi mübtedanın haberidir.

12. وَمَا لَنَا **Bize ne oluyor ki** اَنْ لاَ نَتَوَكَّلَ **Biz tevekkül etmeyelim** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** أَيْ لاَ مَانِعَ Yani hiçbir engel yoktur *(Kim için?)* لَنَا Bizim için *(Neden engelleyen?)* مِنْ ذٰلِكَ Tevekkülden *(Allah ne olduğu halde?)* وَقَدْ هَدٰينَا **Bize gösterdiği halde** *(Neyi?)* سُبُلَنَا **Yollarımızı** وَلَنَصْبِرَنَّ **Ve kesinlikle biz sabredeceğiz** *(Neye?)* عَلٰى مَا اٰذَيْتُمُونَا **Bize eziyet ettiğiniz şeylere** عَلٰى أَذَاكُمْ Sizin eziyetinize وَعَلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلِ **Tevekkül etsin** *(Kim?)* الْمُتَوَكِّلُونَ **Tevekkül edenler**

13. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ كَفَرُوا **Kâfirler** *(Kime?)* لِرُسُلِهِمْ **Peygamberlerine** *(Ne dediler?)* لَنُخْرِجَنَّكُمْ **Elbette sizi çıkaracağız** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِنَا **Yurdumuzdan** اَوْ لَتَعُودُنَّ **Veya avdet edersiniz** لَتَصِيرُنَّ Dönersiniz *(Nereye avdet edersiniz?)* فِي مِلَّتِنَا **Bizim milletimize** دِينِنَا Dinimize فَاَوْحٰى **Vahyetti** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Ne diye?)* لَنُهْلِكَنَّ **Elbette helak edeceğiz** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** الْكَافِرِينَ Kâfirleri

14. وَلَنُسْكِنَنَّكُمْ **Ve elbette sizi ikamet ettireceğiz** *(Nerede?)* الْاَرْضَ **O yerde** أَرْضَهُمْ Onların yurdunda مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** بَعْدَ هَلاَكِهِمْ Onlar helak olduktan sonra ذٰلِكَ **İşte bu** اَلنَّصْرُ Yardım وَإِيرَاثُ الْأَرْضِ Ve onların yurdunu miras bırakması *(Kim içindir?)* لِمَنْ خَافَ **Korkan içindir** *(Neden?)* مَقَامِي **Makamımdan** أَيْ مَقَامَهُ بَيْنَ يَدَيَّ Yani katımdaki makamından *(Daha kim içindir?)* وَخَافَ **Ve korkan içindir** *(Neden?)* وَعِيدِ **Tehdidimden** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla

15. واسْتَفْتَحُوا **Ve fetih istediler** اِسْتَنْصَرَ Yardım istedi *(Kim?)* اَلرُّسُلُ Peygamberler *(Kimden?)* بِاللّٰهِ Allah'tan *(Kime karşı?)* عَلٰى قَوْمِهِمْ Kavimlerine karşı وَخَابَ **Ve bozguna uğradı** خَسِرَ Zarara uğradı *(Kim?)* كُلُّ جَبَّارٍ **Her zorba** مُتَكَبِّرٍ Geri duran *(Neden?)* عَنْ طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a boyun eğmekten *(Öyle zorba ki)* عَنِيدٍ **İnatçı** مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ Hakka karşı dik kafalı

16. *(Öyle zorba ki)* مِنْ وَرَائِهِ **Ardından da (O'nun için) vardır** أَيْ اَمَامَهُ Yani önünde vardır *(Ne vardır?)* جَهَنَّمُ **Cehennem vardır** يَدْخُلُهَا Oraya girecek وَيُسْقٰى **Ve içirilecek** *(Nerede?)* فِيهَا **Cehennemde** *(Neden?)* مِنْ مَاءٍ **Sudan** *(Öyle su ki)* صَدِيدٍ **İrinli** هُوَ O su *(Nedir?)* مَا يَسِيلُ Akan sudur *(Nereden?)* مِنْ جَوْفِ أَهْلِ النَّارِ Cehennem ehlinin içinden *(Ne olduğu halde?)* مُخْتَلِطًا Karışmış olduğu halde *(Neye?)* بِالْقَيْحِ وَالدَّمِ İrin ve kana

17. يَتَجَرَّعُهُ **O suyu yutmaya çalışacak** يَتَبَلَّعُهُ Onu yudumlayacak مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ Defalarca *(Niye?)* لِمَرَارَتِهِ Acılığından ötürü وَلاَ يَكَادُ يُسِيغُهُ **Ve boğazından geçirmeye güç yetiremeyecek** يَزْدَرِدُهُ Yani onu yutmaya *(Niye?)* لِقُبْحِهِ وَكَرَاهَتِهِ Çirkinliği ve

iğrençliğinden dolayı وَيَأْتِيهِ **Ve ona gelecek** *(Ne?)* اَلْمَوْتُ **Ölüm** أَيْ أَسْبَابُهُ الْمُقْتَضِيَةُ لَهُ Yani ölümü gerektiren sebepler *(Neden?)* مِنْ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ Azap türlerinden *(Nereden gelecek?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her taraftan** وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ **Ve O ölmeyecek** وَمِنْ وَرَائِهِ **Ve bunun ardından da olacak** بَعْدَ ذٰلِكَ الْعَذَابِ Bu azabın peşinden *(Ne olacak?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki)* غَلِيظٌ **Daha katı** قَوِيٌّ مُتَّصِلٌ Çetin ve sürekli

18. مَثَلُ -صِفَةُ- اَلَّذِينَ **O kimselerin misali,** yani durumu **ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Kimi?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerini** مُبْتَدَأٌ Bu cümle mübtedadır وَيُبْدَلُ مِنْهُ "Meselü"den bedel yapılır *(Ne?)* اَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Öyle amelleri ki)* اَلصَّالِحَاتُ Salih amelleri *(Ne gibi?)* كَصِلَةٍ Sıla-i rahim وَصَدَقَةٍ Sadaka *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ الْاِنْتِفَاعِ بِهَا Kendisinden faydalanmama hususunda *(Onların misali ne gibidir?)* كَرَمَادٍ **Kül gibidir** *(Öyle kül ki)* اِشْتَدَّتْ بِهِ **O külü savurdu** *(Ne?)* اَلرِّيحُ **Rüzgâr** *(Ne zamanda?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde** *(Öyle gün ki)* عَاصِفٍ **Fırtınalı** شَدِيدِ هُبُوبِ الرِّيحِ Esintisi şiddetli olan فَجَعَلَتْهُ Rüzgar o külü yapar *(Ne yapar?)* هَبَاءً مَنْثُورًا Toz duman *(Öyle rüzgar ki)* لَا يُقْدَرُ عَلَيْهِ O rüzgara karşı konulamıyor وَالْجَارُّ وَالْمَجْرُورُ Car ve mecrur *(Nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübteda'nın haberidir لَا يَقْدِرُونَ **Onlar güç yetiremezler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Neden?)* مِمَّا كَسَبُوا **Kazandıklarından** عَمِلُوا Yaptıkların-dan *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye güç yetiremezler?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** أَيْ لَا يَجِدُونَ لَهُ Yani yaptıklarına karşılık bulamazlar *(Ne bulamazlar?)* ثَوَابًا Hiçbir sevap *(Niçin?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Şartı bulunmadığı için ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* هُوَ الضَّلَالُ **Sapıtma budur** اَلْهَلَاكُ Helak olma *(Öyle sapıtma ki)* اَلْبَعِيدُ **Uzak**

﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ يَا مُخَاطَبُ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ﴿اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ ﴿اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾﴾ بَدَلَكُمْ ﴿وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾﴾ شَدِيدٍ ﴿وَبَرَزُوا﴾ أَيِ الْخَلَائِقُ وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ وَفِيمَا بَعْدَهُ بِالْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ ﴿لِلّٰهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاۤءُ﴾ الْأَتْبَاعُ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا﴾ الْمَتْبُوعِينَ ﴿اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾ جَمْعُ تَابِعٍ ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ﴾ دَافِعُونَ ﴿عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنِ الْأُولٰى لِلتَّبْيِينِ وَالثَّانِيَةِ لِلتَّبْعِيضِ ﴿قَالُوا﴾ الْمَتْبُوعُونَ ﴿لَوْ هَدٰينَا اللّٰهُ لَهَدَيْنَاكُمْ﴾ لَدَعَوْنَاكُمْ إِلَى الْهُدٰى ﴿سَوَاۤءٌ عَلَيْنَاۤ اَجَزِعْنَاۤ اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿مَحِيصٍ ﴿٢١﴾﴾ مَلْجَأٍ ﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ﴾ إِبْلِيسُ ﴿لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ﴾ وَأُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ وَاجْتَمَعُوا عَلَيْهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ فَصَدَقَكُمْ ﴿وَوَعَدْتُكُمْ﴾ أَنَّهُ غَيْرُ كَائِنٍ ﴿فَاَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿سُلْطَانٍ﴾ قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ أَقْهَرُكُمْ عَلٰى مُتَابَعَتِي ﴿اِلَّاۤ﴾ لَكِنْ ﴿اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوۤا اَنْفُسَكُمْ﴾ عَلٰى إِجَابَتِي ﴿مَاۤ اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ﴾ بِمُغِيثِكُمْ ﴿وَمَاۤ اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا ﴿اِنِّي كَفَرْتُ بِمَاۤ اَشْرَكْتُمُونِ﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ مَعَ اللّٰهِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا قَالَ تَعَالٰى ﴿اِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ ﴿فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا﴾ مِنَ اللّٰهِ وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ وَفِيمَا بَيْنَهُمْ ﴿سَلَامٌ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿كَلِمَةً طَيِّبَةً﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾ هِيَ النَّخْلَةُ ﴿اَصْلُهَا ثَابِتٌ﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَفَرْعُهَا﴾ غُصْنُهَا ﴿فِي السَّمَاۤءِ ﴿٢٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

19. Sen **görmedin,** bakmadın **mı ki, elbette Allah, gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır.** Ey insanlar! **Eğer dilerse sizleri gönderir ve** sizin yerinize **yeni bir halk getirir.**

20. Ve bu, Allah için güç, zor **bir şey de değildir.**

21. Ve yaratılmışların **hepsi Allah'ın huzuruna çıkmışlardır.**[1] Tabi olan **zayıflar o büyüklük taslayan** kendilerine tabi olunan**lara diyecekler ki: «Biz sizin tâbilerinizdik.**[2] **Şimdi siz, Allah'ın azabından azıcık bir şeyi**[3] **bizden savabilir misiniz?»** Kendilerine tabi olunanlar **diyecekler**

---

[1] Bu ve sonraki ayetlerde geçmiş zaman kalıbı kullanılması, bunların kesinkes gerçekleşeceğinden dolayıdır.

[2] تَبَعًا kelimesi تَابِعٌ kelimesinin cemisidir.

[3] مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ sözündeki ilk مِنْ beyan içindir. مِنْ شَيْءٍ sözündeki ikinci مِنْ ise bazılık bildirir.

ki: « Allah bizi hidayete erdirseydi biz de sizi doğru yola iletir, ona davet eder**dik Şimdi sızlansak da sabretsek de birdir; bizim için sığınacak bir yer**[1] **yok!»**

22. **Ve iş iş bitirili**p cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girip cehennemlikler kendisinin üstüne üşüşü**nce şeytan,** iblis **der ki: «Şüphesiz Allah size hak bir vaat** olan diriliş ve karşılık verme **ile vaat etmiş** ve size doğru söylemiş**ti. Ben de size** böyle bir şeyin olmayacağını **vaadetmiştim, size yalancı çıktım. Zaten benim size karşı** sizi bana uymaya zorlayacağım **bir gücüm**[2], kuvvet ve kudretim **yoktu. Ben, sizi sadece**[3] **çağırdım, siz de hemen benim davetime uydunuz. Dolayısıyla beni değil,** bana uyduğunuz için **kendinizi yerin. Ne ben size yardım edebilirim, ne de siz bana yardım edebilirsiniz!**[4] **Kuşkusuz ben daha önce** dünyadayken, **beni** Allah'a **ortak koşmanıza**[5] **karşı çıktım.»** Allah teala buyurdu ki; **şüphesiz zalimler,** kâfirler **için can yakıcı bir azap vardır.**

23. **Ve iman edip sâlih amellerde bulunan kimseler, altlarından ırmaklar akan, içerisinde ebedi kalacakları**[6] **cennetlere Rablerinin izniyle konulmuşlardır. Onların oradaki** Allah'tan, Melekler'den gelen ve aralarında birbirlerine yaptıkları **duaları "selâm"dır.**

24. **Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü,**[7] yani lâ ilâhe illallah sözünü **kökü** yerde **sabit, dalları gökte olan güzel bir** hurma **ağacına (benzetti).**

KELİME ANLAMI

19. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? يَا مُخَاطَبُ Ey muhatap اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Bu soru takriri bir sorudur *(Neyi?)* اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ ("Bilhakkı" kelimesi) "Haleka" fiiline mütealliktir اِنْ يَشَاْ **Eğer dilerse** يُذْهِبْكُمْ **Sizi ortadan kaldırır** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar وَيَاْتِ **Ve getirir** *(Ne getirir?)* بِخَلْقٍ جَدِيدٍ **Yeni bir halk** بَدَلَكُمْ Sizin yerinize

20. وَمَا ذٰلِكَ **Bu değildir** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne değildir?)* بِعَزِيزٍ **Güç bir şey** شَدِيدٍ Zor

---

[1] مِنْ مَحِيصٍ sözündeki مِنْ zaittir.
[2] مِنْ سُلْطَانٍ sözündeki مِنْ zaittir.
[3] إِلَّا burada لَكِنَّ anlamındadır.
[4] بِمُصْرِخِيَ kelimesinin sonundak ي harfi hem fetha hem de kesre ile okunmuştur.
[5] بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ sözü بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ takdirindedir.
[6] خَالِدِينَ kelimesi hal-i mukadderadır.
[7] كَلِمَةً kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedel yapılır.

21. **وَبَرَزُوا Huzura çıktılar** أَيِ الْخَلَائِقُ Yani mahlûkat وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ وَفِيمَا بَعْدَهُ Burada ve buradan sonra tabir *(Ne iledir?)* بِالْمَاضِي Maziyledir *(Niçin?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Kesin olarak meydana geleceği için *(Kimin huzuru?)* لِلّٰهِ **Allah'ın** جَمِيعًا **Toplu halde** فَقَالَ الضُّعَفَاءُ **Ve zayıflar dedi** الْأَتْبَاعُ Tabi olanlar *(Kime?)* لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük taslayanlara** الْمَتْبُوعِينَ Kendilerine tabi olunanlara *(Ne dedi?)* اِنَّا كُنَّا **Muhakkak ki biz idik** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne idik?)* تَبَعًا **Tabiler idik** جَمْعُ تَابِعٍ Bu kelime "tabi" kelimesinin çoğuludur. فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ **Siz alabilir misiniz?** دَافِعُونَ Defedebilir misiniz? *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ **Yani Allah'ın azabından** *(Ne?)* مِنْ شَيْءٍ **Azıcık bir şey** مِنِ الْأُولٰى لِلتَّبْيِينِ Birinci "min" beyan içindir وَالثَّانِيَةِ لِلتَّبْعِيضِ İkinci "min" ise tebîz içindir قَالُوا **Dediler** الْمَتْبُوعُونَ Yani kendilerine tabi olunanlar *(Ne dediler?)* لَوْ هَدٰينَا **Şayet bizi doğru yola iletseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** لَهَدَيْنَاكُمْ **Biz de size doğru yolu gösterirdik** لَدَعَوْنَاكُمْ Sizi çağırırdık *(Neye?)* إِلَى الْهُدٰى Doğru yola سَوَاءٌ عَلَيْنَا **Şimdi bize eşittir** *(Ne?)* اَجَزِعْنَا **Tasalanmamız** اَمْ صَبَرْنَا **Ya da sabretmemiz** مَا لَنَا **Bizim için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ -زَائِدَةٌ- مَحِيصٍ **Kaçacak bir yer** ("min" zaittir) مَلْجَإٍ Sığınacak bir yer

22. وَقَالَ **Diyecek** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** إِبْلِيسُ İblis *(Ne zaman?)* لَمَّا قُضِيَ **Bitirilince** *(Ne?)* الْاَمْرُ **İş** وَأُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ Cennet ehli girdirilince *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ Cennete *(Daha?)* وَأَهْلُ النَّارِ Cehennem ehli de اَلنَّارَ Cehenneme وَاجْتَمَعُوا Ve cehennem ehli toplanınca عَلَيْهِ Şeytanın başı ucuna *(Ne diyecek?)* اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** وَعَدَكُمْ **Size vaat etti** *(Nasıl bir vaatle?)* وَعْدَ الْحَقِّ **Doğru bir vaatle** *(Ne hususta?)* بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Öldükten sonra dirilme ve hesap hususunda فَصَدَقَكُمْ Ve size doğru da söyledi وَوَعَدْتُكُمْ **Ben de size söz verdim** *(Neyi?)* أَنَّهُ غَيْرُ كَائِنٍ Onların olmayacağını فَاَخْلَفْتُكُمْ **Fakat ben size yalancı çıktım** وَمَا كَانَ لِيَ **Benim için yoktu** عَلَيْكُمْ **Size karşı** *(Neyim yoktur?)* مِنْ -زَائِدَةٌ- سُلْطَانٍ **Gücüm yoktur** ("min" zaittir) قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ Bir kuvvet ve takatim yoktur *(Öyle kuvvet ve kudret ki)* أَقْهَرُكُمْ Sizi mecbur bırakıyorum *(Neye?)* عَلٰى مُتَابَعَتِي Bana tabi olmaya اِلَّا لٰكِنْ اَنْ دَعَوْتُكُمْ **Ben sadece sizi çağırdım** ("İlla" "lakinne" manasındadır) فَاسْتَجَبْتُمْ **Siz de hemen icabet ettiniz** *(Kime?)* لِي **Bana** فَلَا تَلُومُونِي **O halde beni kınamayın** وَلُومُوا **Kınayın** *(Kimi?)* اَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** *(Ne üzerine?)* عَلٰى إِجَابَتِي Çağrıma karşılık verme üzerine مَا اَنَا **Ben değilim** *(Ne değilim?)* بِمُصْرِخِكُمْ **Sizi kurtarıcı** بِمُغِيثِكُمْ Size yardım edici وَمَا اَنْتُمْ

Ve siz de değilsiniz *(Ne değilsiniz?)* بِمُصْرِخِيَّ **Beni kurtarıcı** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا "Ya"nın fethası ve esresiyle إِنِّي **Muhakkak ki ben** كَفَرْتُ **Kabul etmemiştim** *(Neyi?)* بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ **Beni ortak koşmanızı** بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ Beni eş kabul etmenizi *(Kimle?)* مَعَ اللهِ Allah'la مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada قَالَ تَعَالَى Allah şöyle buyurdu إِنَّ الظَّالِمِينَ **Muhakkak ki zalimler** اَلْكَافِرِينَ Kâfirler لَهُمْ **Onlar içindir** *(Ne?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* أَلِيمٌ **Elim** مُؤْلِمٌ Elem verici

23. وَأُدْخِلَ **Ve girdirilecek** *(Kim?)* الَّذِينَ آمَنُوا **İman edenler** وَعَمِلُوا **Ve işleyenler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **İyi ameller** *(Nereye?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle cennetler ki)* تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından akıyor** *(Ne akıyor?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** *(Ne oldukları halde girdirilecekler?)* خَالِدِينَ -حَالٌ مُقَدَّرَةٌ- فِيهَا **Orada ebedi kalıcı oldukları halde** (Bu mukadder bir haldir) بِإِذْنِ رَبِّهِمْ **Rablerinin izniyle** تَحِيَّتُهُمْ **Onların duası** *(Neredeki?)* فِيهَا **Oradaki** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ Allah'tan, meleklerden وَفِيمَا بَيْنَهُمْ Ve aralarındaki duası *(Nedir?)* سَلَامٌ **Selamdır**

24. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? كَيْفَ **Nasıl** ضَرَبَ اللهُ **Allah misal verdi** مَثَلًا **Misali** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel *(Nedir?)* كَلِمَةً طَيِّبَةً **Güzel sözü** أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Yani "Allah'tan başka ilah yoktur" sözü *(Ne gibidir?)* كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ **Temiz bir ağaç gibidir** هِيَ النَّخْلَةُ O da hurma ağacıdır أَصْلُهَا **O ağacın kökü** *(Nedir?)* ثَابِتٌ **Sabittir** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yerde وَفَرْعُهَا **Ve feri** غُصْنُهَا Dalları *(Nerededir?)* فِي السَّمَاءِ **Göktedir**

﴿تُؤْتِي﴾ تُعْطِي ﴿أُكُلَهَا﴾ ثَمَرَهَا ﴿كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا﴾ بِإِرَادَتِهِ كَذٰلِكَ كَلِمَةُ الْإِيمَانِ ثَابِتَةٌ فِي
قَلْبِ الْمُؤْمِنِ وَعَمَلُهُ يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ وَيَنَالُهُ بَرَكَتُهُ وَثَوَابُهُ كُلَّ وَقْتٍ ﴿وَيَضْرِبُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿اللّٰهُ
الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٢٥)﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ هِيَ كَلِمَةُ
الْكُفْرِ ﴿كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ هِيَ الْحَنْظَلُ ﴿اجْتُثَّتْ﴾ اُسْتُؤْصِلَتْ ﴿مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ
قَرَارٍ (٢٦)﴾ مُسْتَقَرٍّ وَثَبَاتٍ كَذٰلِكَ كَلِمَةُ الْكُفْرِ لَا ثَبَاتَ لَهَا وَلَا فَرْعَ وَلَا بَرَكَةَ ﴿يُثَبِّتُ اللّٰهُ
الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ﴾ هِيَ كَلِمَةُ التَّوْحِيدِ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْقَبْرِ لَمَّا
يَسْأَلُهُمُ الْمَلَكَانِ عَنْ رَبِّهِمْ وَدِينِهِمْ وَنَبِيِّهِمْ فَيُجِيبُونَ بِالصَّوَابِ كَمَا فِي حَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ
﴿وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَ﴾ الْكُفَّارَ فَلَا يَهْتَدُونَ لِلْجَوَابِ بِالصَّوَابِ بَلْ يَقُولُونَ لَا نَدْرِي كَمَا فِي
الْحَدِيثِ ﴿وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ (٢٧)﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ﴾ أَيْ
شُكْرَهَا ﴿كُفْرًا﴾ هُمْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ ﴿وَاَحَلُّوا﴾ أَنْزَلُوا ﴿قَوْمَهُمْ﴾ بِإِضْلَالِهِمْ إِيَّاهُمْ ﴿دَارَ الْبَوَارِ
(٢٨)﴾ الْهَلَاكِ ﴿جَهَنَّمَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿يَصْلَوْنَهَا﴾ يَدْخُلُونَهَا ﴿وَبِئْسَ الْقَرَارُ (٢٩)﴾ الْمَقَرُّ
هِيَ ﴿وَجَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿لِيَضِلُّوا﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلُّوا] ﴿عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِ
الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿تَمَتَّعُوا﴾ بِدُنْيَاكُمْ قَلِيلًا ﴿فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ﴾ مَرْجِعَكُمْ ﴿إِلَى النَّارِ (٣٠)﴾
﴿قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ
لَا بَيْعٌ﴾ فِدَاءٌ ﴿فِيهِ وَلَا خِلَالٌ (٣١)﴾ مُخَالَّةٌ أَيْ صَدَاقَةٌ تَنْفَعُ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ﴾ بِالرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ ﴿بِاَمْرِهِ﴾ بِإِذْنِهِ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ
(٣٢)﴾ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ﴾ جَارِيَيْنِ فِي فَلَكِهِمَا لَا يَفْتُرَانِ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ
الَّيْلَ﴾ لِتَسْكُنُوا فِيهِ ﴿وَالنَّهَارَ (٣٣)﴾ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

25. Öyle bir ağaç ki yemiş, meyve**lerini Rabbinin izni,** iradesi**yle her zaman verir.** İşte iman kelimesi de müminin kalbinde böyledir; onun ameli semaya yükselir, mümin her zaman onun bereket ve sevabına nail olur. **Allah insanlara misaller verir, tâ ki, düşünüp ibret,** öğüt **alsınlar** ve sonunda iman etsinler.

26. Kötü kelimenin, küfür kelimesinin **misali ise, gövdesi yerden koparılmış ve bu yüzden sabit duramayan kötü bir ağaç,** Ebucehil karpuzu **gibidir.** İşte küfür kelimesi de aynı bu şekilde sabit kalamaz, onun ne dalı, ne de bereketi vardır.

27. **Allah mü'minleri dünya hayatında da, ahirette,** kabirde **de sabit söz** olan kelime-i tevhit **ile sağlamlaştırır.** -Buhari ve Müslim'in rivayet ettiği hadiste geçtiği gibi- İki melek kendisine Rabbinin, dininin ve peygamberinin kim olduğunu sorduğunda doğru cevap verirler. **Allah zâlimleri,** kâfirleri **dalâlete düşürür** -hadiste geçtiği gibi- onlar da doğru cevabı veremeyip "bilmiyoruz" derler. **Allah dilediğini yapar.**

28-29 **Allah'ın nimetin**e şükredecekleri yerde **nankörlükle karşılık veren ve sonunda kavimlerini** saptırarak onları **helâk yurduna; cehenneme**[1] **sürükleyen** Kureyşli kafir**leri görmedin mi? O cehenneme gireceklerdir. Ne kötü karargâhtır** O!

30. **Ve Allah için -kendisinin yolundan,** İslam yolundan **sapıtacakları**[2]**- ortaklar edindiler.** Onlara **de ki:** «Dünyanızdan azıcık **faydalanın, sonra elbette** dönüp **gideceğiniz yer ateştir.»**

31. **İman eden kullarıma söyle, namazı kılsınlar ve kendisinde ne alış-veriş,** fidye **ne de** fayda verecek **dostluk,** arkadaşlık **bulunan** kıyamet **günü gelmeden önce kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden gizlice ve açıktan infakta bulunsunlar.**

32. **Allah o zattır ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten suyu indirip onunla rızık olarak size türlü meyveler çıkardı; emri,** izni **ile denizde** yolcu ve yüklerle birlikte **yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize verdi; nehirleri de emrinize verdi.**

33. Yörüngelerinde **düzenli seyreden,** akan ve o yörüngeden hiç ayrılmayan **güneşi ve ayı da emrinize verdi;** dinlenmeniz için **geceyi ve** fazlından nasip aramanız için de **gündüzü emrinize verdi.**

KELİME ANLAMI

25. *(O ağaç ne olduğu halde?)* تُؤْتِي **Verir olduğu halde** تُعْطِي Bahşeder *(Neyi?)* أُكُلَهَا **Yemişlerini** ثَمَرَهَا Meyvelerini *(Ne zaman?)* كُلَّ حِينٍ **Her zaman** *(Ne ile?)* بِإِذْنِ رَبِّهَا **Rabbinin izniyle** بِإِرَادَتِهِ O'nun iradesiyle كَذٰلِكَ İşte böyle كَلِمَةُ الْإِيمَانِ İman kelimesi *(Nedir?)* ثَابِتَةٌ Sabittir *(Nerede?)* فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ Müminin kalbinde وَعَمَلُهُ Müminin ameli يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ Göğe yükselir وَيَنَالُهُ Ve O'na ulaşır *(Ne?)* بَرَكَتُهُ وَثَوَابُهُ Amelinin bereketi ve sevabı *(Ne zaman?)* كُلَّ وَقْتٍ Her an وَيَضْرِبُ **Misal verir** يُبَيِّنُ Açıklar *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَلْأَمْثَالَ **Misalleri** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Dinlerler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar فَيُؤْمِنُوا Ve iman ederler

---

[1] جَهَنَّمَ kelimesi دَارَ kelimesinden atfı beyandır.

[2] لِيُضِلُّوا kelimesi hem يـ harfinin fethasıyla (لِيَضِلُّوا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) zammesiyle (لِيُضِلُّوا şeklinde) okunmuştur.

26. وَمَثَلُ كَلِمَةٍ **Sözün misali** *(Öyle söz ki)* خَبِيثَةٍ **Kötü olan** هِيَ كَلِمَةُ الْكُفْرِ O da küfür sözüdür *(Ne gibidir?)* كَشَجَرَةٍ **Ağaç gibidir** *(Öyle ağaç ki)* خَبِيثَةٍ **Kötü** هِيَ الْحَنْظَلُ O da ebucehil karpuzudur *(Öyle ağaç ki)* اُجْتُثَّتْ **Kökü koparılmış** اُسْتُؤْصِلَتْ Kökü çıkarılmış *(Nerden?)* مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ **Yerin üzerinden** مَا لَهَا **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ قَرَارٍ **Kalma** مُسْتَقَرٍّ وَثَبَاتٍ Devamlılık ve sebat كَذٰلِكَ İşte böyle كَلِمَةُ الْكُفْرِ Küfür kelimesi *(Nedir?)* لَا ثَبَاتَ لَهَا Devamlılığı yoktur وَلَا فَرْعَ Dalı budağı da yoktur وَلَا بَرَكَةَ Bereketi de yoktur

27. يُثَبِّتُ **Sapasağlam tutar** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenleri** *(Ne ile?)* بِالْقَوْلِ **Bir sözle** *(Öyle söz ki)* اَلثَّابِتِ **Sağlam olan** هِيَ كَلِمَةُ التَّوْحِيدِ O da kelime-i tevhittir *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya** وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ve ahiret hayatında** أَيِ الْقَبْرِ Yani kabirde لَمَّا يَسْأَلُهُمْ Ne zaman ki onlara sorar *(Kim?)* اَلْمَلَكَانِ İki melek *(Neden?)* عَنْ رَبِّهِمْ Rablerinden *(Daha?)* وَدِينِهِمْ وَنَبِيِّهِمْ Dininden ve peygamberinden فَيُجِيبُونَ Onlar da cevap verirler *(Nasıl?)* بِالصَّوَابِ Doğru bir şekilde كَمَا فِي حَدِيثِ الشَّيْخَيْنِ Şeyhayn'ın hadisinde olduğu gibi وَيُضِلُّ **Ve saptırır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلظَّالِمِينَ **Zalimleri** اَلْكُفَّارَ Kâfirleri فَلَا يَهْتَدُونَ Doğru yola ulaşamazlar *(Niçin?)* لِلْجَوَابِ بِالصَّوَابِ Doğru bir şekilde cevap vermek için بَلْ يَقُولُونَ Bilakis derler *(Ne derler?)* لَا نَدْرِي Bilemiyoruz derler كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadisi şerifte olduğu gibi وَيَفْعَلُ اللّٰهُ **Allah yapar** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini**

28. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Kimi?)* اِلَى الَّذِينَ **O kimseleri ki** بَدَّلُوا **Değiştirdiler** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetlerini** أَيْ شُكْرَهَا Yani o nimetlere şükrü *(Neye değiştirdiler?)* كُفْرًا **Nankörlüğe** هُمْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ Onlar Kureyş kâfirleridir وَاَحَلُّوا **Ve sürüklediler** أَنْزَلُوا Kondurdular *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ **Kavimlerini** *(Ne ile?)* بِإِضْلَالِهِمْ إِيَّاهُمْ Kavimlerini saptırmakla *(Nereye?)* دَارَ الْبَوَارِ **Helak yurduna** اَلْهَلَاكِ Helak

29. جَهَنَّمَ **Yani cehenneme** عَطْفُ بَيَانٍ Cehennem kelimesi, atfı beyandır يَصْلَوْنَهَا **O cehenneme atılacaklar** يَدْخُلُونَهَا Girecekler وَبِئْسَ الْقَرَارُ **O ne fena bir yerleşme yeridir** اَلْمَقَرُّ هِيَ (ne kötü) mesken cehennem

30. وَجَعَلُوا **Uydurdular** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar *(Niçin?)* لِيُضِلُّوا **Sapıtmak için** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا "Ye"nin fethası ve zammesiyle *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **O'nun yolundan** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dininden قُلْ

De ki *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* تَمَتَّعُوا **Yaşayın** *(Neyi?)* بِدُنْيَاكُمْ Dünyanızı قَلِيلًا Az miktarda فَاِنَّ مَصِيرَكُمْ **Çünkü varacağınız yer** مَرْجِعَكُمْ Döneceğiniz yer *(Neyedir?)* اِلَى النَّارِ **Cehennemedir**

31. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لِعِبَادِيَ **Kullarıma** الَّذِينَ **Öyle kullarım ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne söyle?)* يُقِيمُوا **Kılsınlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** وَيُنْفِقُوا **Ve harcasınlar** *(Neden?)* مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Onlara verdiğimiz rızklardan** *(Nasıl?)* سِرًّا **Gizli** وَعَلَانِيَةً **Ve aşikâr halde** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ **Gelmeden önce** *(Ne?)* يَوْمٌ **O gün ki** لَا بَيْعٌ **Alış veriş yoktur** فِدَاءٌ Fidye hibesi yoktur *(Nerede?)* فِيهِ **O günde** *(Daha ne yoktur?)* وَلَا خِلَالٌ **Dostluk da yoktur** مُخَالَّةٌ Dostluk صَدَاقَةٌ أَيْ Yani arkadaşlık yoktur *(Öyle arkadaşlık ki)* تَنْفَعُ Fayda sağlayan هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür

32. اَللّٰهُ **Allah** الَّذِي **O ilahtır ki** خَلَقَ **Yaratmıştır** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَاَنْزَلَ **Ve indirmiştir** *(Nereden)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَاَخْرَجَ **Ve çıkartmıştır** *(Ne ile?)* بِهِ **O suyla** *(Neden?)* مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerden** *(Ne çıkarttı?)* رِزْقًا **Rızık** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve hizmetinize vermiştir** *(Neyi?)* الْفُلْكَ **Gemileri** السُّفُنَ Sefineleri *(Ne için?)* لِتَجْرِيَ **Yüzüp gitmeleri için** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne ile?)* بِالرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ Yolculuk ve yük taşımakla *(Ne ile yüzüp gitmeleri?)* بِاَمْرِهِ **Allah'ın emriyle** بِإِذْنِهِ Allah'ın izniyle وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve hizmetinize vermiştir** *(Neyi?)* الْاَنْهَارَ **Nehirleri**

33. وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve sizin için emre amade** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** وَالْقَمَرَ **Ve ayı** *(Ne oldukları halde?)* دَائِبَيْنِ **Devamlı seyreder oldukları halde** جَارِيَيْنِ Akıp gider oldukları halde *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِمَا Yörüngelerinde لَا يَفْتُرَانِ Onlar hiç durmazlar وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve sizin için emre amade kıldı** *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Niye?)* لِتَسْكُنُوا فِيهِ O gecede dinlenesiniz diye *(Daha neyi istifadenize verdi?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü** *(Niye?)* لِتَبْتَغُوا Diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ Allah'ın lütfünden

﴿وَاٰتٰيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ﴾ عَلٰى حَسَبِ مَصَالِحِكُمْ ﴿وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ﴾ بِمَعْنٰى إِنْعَامِهِ ﴿لَا تُحْصُوهَا﴾ لَا تُطِيقُوا عَدَّهَا ﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ﴾ الْكَافِرَ ﴿لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾﴾ كَثِيرُ الظُّلْمِ لِنَفْسِهِ بِالْمَعْصِيَةِ وَالْكُفْرِ لِنِعْمَةِ رَبِّهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ﴾ مَكَّةَ ﴿اٰمِنًا﴾ ذَا أَمْنٍ وَقَدْ أَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ فَجَعَلَهُ حَرَمًا لَا يُسْفَكُ فِيهِ دَمُ إِنْسَانٍ وَلَا يُظْلَمُ فِيهِ أَحَدٌ وَلَا يُصَادُ صَيْدُهُ وَلَا يُخْتَلٰى خَلَاهُ ﴿وَاجْنُبْنِي﴾ بَعِّدْنِي ﴿وَبَنِيَّ﴾ عَنْ ﴿اَنْ نَعْبُدَ الْاَصْنَامَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿رَبِّ اِنَّهُنَّ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ ﴿اَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ لَهَا ﴿فَمَنْ تَبِعَنِي﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ ﴿فَاِنَّهُ مِنِّي﴾ مِنْ أَهْلِ دِينِي ﴿وَمَنْ عَصَانِي فَاِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾ هٰذَا قَبْلَ عِلْمِهِ أَنَّهُ تَعَالٰى لَا يَغْفِرُ الشِّرْكَ ﴿رَبَّنَا اِنِّي اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ أَيْ بَعْضَهَا وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ مَعَ أُمِّهِ هَاجَرَ ﴿بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ﴾ هُوَ مَكَّةُ ﴿عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ﴾ الَّذِي كَانَ قَبْلَ الطُّوفَانِ ﴿رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ فَاجْعَلْ اَفْئِدَةً﴾ قُلُوبًا ﴿مِنَ النَّاسِ تَهْوِي﴾ تَمِيلُ وَتَحِنُّ ﴿اِلَيْهِمْ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَوْ قَالَ أَفْئِدَةَ النَّاسِ لَحَنَّتْ إِلَيْهِ فَارِسٌ وَالرُّومُ وَالنَّاسُ كُلُّهُمْ ﴿وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ وَقَدْ فَعَلَ بِنَقْلِ الطَّائِفِ إِلَيْهِ ﴿رَبَّنَا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي﴾ نُسِرُّ ﴿وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾﴾ يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ مِنْ كَلَامِهِ تَعَالٰى أَوْ كَلَامِ إِبْرَاهِيمَ ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي﴾ أَعْطَانِي ﴿عَلَى﴾ مَعَ ﴿الْكِبَرِ اِسْمٰعِيلَ﴾ وُلِدَ وَلَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً ﴿وَاِسْحٰقَ﴾ وُلِدَ وَلَهُ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ سَنَةً ﴿اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَ﴾ اجْعَلْ ﴿مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ مَنْ يُقِيمُهَا وَأَتٰى بِمِنْ لِإِعْلَامِ اللّٰهِ تَعَالٰى لَهُ أَنَّ مِنْهُمْ كُفَّارًا ﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾﴾ الْمَذْكُورَ ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ﴾ هٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ عَدَاوَتُهُمَا لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقِيلَ أَسْلَمَتْ أُمُّهُ وَقُرِئَ «وَالِدِي» مُفْرَدًا وَ«وَلَدِي» ﴿وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ﴾ يَثْبُتُ ﴿الْحِسَابُ ﴿٤١﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ﴾ بِلَا عَذَابٍ ﴿لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ ﴿٤٢﴾﴾ لِهَوْلِ مَا تَرٰى وَيُقَالُ شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ أَيْ فَتَحَهُ فَلَمْ يُغْمِضْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

34. Ve size maslahatlarınıza göre **istedikleriniz şeylerin hepsinden vermiştir ve Eğer Allah'ın nîmetini**[1] **sayacak olsanız sayıp bitiremezsiniz,** buna gücünüz yetmez. **Şüphe yok ki** kâfir **insan elbette çok zalimdir, çok nankördür,** işlediği günahlarla kendisine karşı çok zalim, Rabbinin nimetlerine karşı çok nankördür.

[1] "نِعْمَت Nimet" kelimesi burada "إنعام /Nimet verme" anlamındadır. (el-Cemel'de, en doğrusunun, نِعْمَت kelimesini olduğu anlam üzere bırakmak olduğu belirtilir.)

35. **Ve** yâd et **o vakti ki, İbrahim demişti: «Yâ Rabbi! Bu** Mekke **şehri**ni **emin,** emniyetli **kıl,** nitekim Cenabı Hak orayı, içerisinde hiçbir insanın kanının aktılmadığı, kimsenin zulüm görmediği, avı avlanmayan ve otu koparılmayan harem bölgesi yapmak suretiyle duasına icabet etmiştir. **Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.»**

36. **«Ey Rabbim! Muhakkak ki onlar,** putlar **insanlardan birçoklarını** onların kendilerine ibadet etmeleriyle **saptırdılar. Artık her kim** tevhit hususunda **bana tâbi olursa, şüphe yok ki, o ben**im dinim**dendir ve kim bana âsi olursa, muhakkak ki Sen çok mağfiret edensin, çok merhamet edensin.»** Bu dua İbrahim[(a.s.)] Allah tealanın şirki affetmeyeceğini bilmeden önceydi.

37. **«Rabbimiz! Ben zürriyetimden** bir kısmını, annesi Hacer'le birlikte İsmail'i **namazı dosdoğru kılsınlar diye senin,** Tufandan önce kendisine **Beyt-i Harem** denilen yer**in yanındaki ekinsiz bir vadi** olan Mekke'**ye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meyledici kıl,** onlara karşı iştiyak duysunlar. İbni Abbas [(r.a.)] diyor ki; "*eğer 'insanların kalplerini' deseydi Rum olsun, Faris olsun tüm insanlar ona meylederdi.*" **Ve meyvelerden bunlara rızık ver!** Nitekim Tâif'i oraya nakletmek suretiyle bunu da yapmıştır. **Umulur ki bu nimetlere şükrederler.»**

38. **«Ey Rabbimiz! Şüphe yok ki, Sen bizim gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da bilirsin. Ve Allah'a ne yerde ve ne de gökte hiçbir şey[1] gizli kalamaz.»** Bu son cümle Allah tealanın sözünden de olabilir, İbrahim'in[(a.s.)] sözünden de olabilir.

39. **«Hamdolsun o Allah'a ki, bana ihtiyarlığıma rağmen[2] İsmail'i ve İshak'ı ihsan etti.** Nitekim İbrahim (a.s.) Hz. İsmail doğduğunda doksan dokuz, Hz. İshak doğduğunda ise yüz on iki yaşındaydı. **Şüphe yok ki Rabbim, elbette duayı hakkıyla işitendir.»**

40. **«Yarabbi! Beni namazı hakkıyla kılanlardan eyle! Ve zürriyetimden de[3]** namazı hakkıyla kılan kimseler vücuda getir**! Ey Rabbimiz! Ve** bu **duamı kabul buyur.»**

41. **«Ey Rabbimiz! Hesap günü beni, anamı, babamı[4] ve mü'minleri mağfiretine nâil kıl.»** İbrahim'in[(a.s.)] ana babasına dua etmesi onların Allah teala'ya olan düşmanlıklarını öğrenmesinden öncedir. Annesinin Müslüman olduğu da söylenmiştir.

42. Allah teala buyurdu ki; **Ve Allah'ı** Mekkeli **zalimlerin,** kafirlerin **yapar oldukları şeylerden gâfil sanma. Onları, kendisinde** görülen şeyin dehşetinden **gözlerin faltaşı gibi açılacağı[5] bir gün için erteler.**

---

[1] مِنْ شَيْءٍ'deki مِنْ harfi cerri zaittir.
[2] عَلَى الْكِبَرِ'deki عَلَى harfi cerri مَعَ anlamındadır
[3] Hz. İbrahim[(a.s.)] bazılık ifade eden مِنْ harfi cerrini kullanması Cenâb-ı Hakkın kendisine, zürriyetinden kâfirlerin bulunacağını bildirmesi sebebiyledir.
[4] ليجزي kelimesi bir kıraatte وَلَدَيَّ şeklinde müfret olarak okunmuştur.
[5] Kişi gözlerini iyice açıp kapamadağında شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ denilir

KELİME ANLAMI

34. وَاٰتٰيكُمْ **O size verdi** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَا **O şeylerin bütününden ki** سَئَلْتُمُوهُ **Siz onu istiyorsunuz** *(Neye göre?)* عَلٰى حَسَبِ مَصَالِحِكُمْ Maslahatlarınıza göre وَاِنْ تَعُدُّوا **Şayet saysanız** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetlerini** بِمَعْنٰى إِنْعَامِهِ "İhsanını" manasındadır لَا تُحْصُوهَا **Onu sayamazsınız** لَا تُطِيقُوا Güç yetiremezsiniz *(Neye?)* عَدَّهَا Onu saymaya اِنَّ الْاِنْسَانَ **Kesinlikle insan** الْكَافِرَ Kâfir *(Nedir?)* لَظَلُومٌ **Pek zalim** كَفَّارٌ **Ve çok nankördür** كَثِيرُ الظُّلْمِ Zulmü çoktur *(Kime?)* لِنَفْسِهِ Kendisine *(Ne ile?)* بِالْمَعْصِيَةِ وَالْكُفْرِ İsyan ve nankörlük etmekle *(Neye?)* لِنِعْمَةِ رَبِّهِ Rabbinin nimetine

35. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* اِبْرٰهِيمُ **İbrahim** *(Ne demişti?)* رَبِّ **Ey rabbim** اجْعَلْ **Yap** *(Neyi?)* هٰذَا الْبَلَدَ **Bu şehri** مَكَّةَ Yani Mekke'yi *(Ne yap?)* اٰمِنًا **Güvenilir** ذَا أَمْنٍ Emniyetli وَقَدْ أَجَابَ İcabet etmişti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neye?)* دُعَاءَهُ İbrahim'in duasına فَجَعَلَهُ حَرَمًا Ve o Mekke'yi kutsal bir yer kıldı *(Öyle kutsal yer ki)* لَا يُسْفَكُ فِيهِ Orada akıtılamaz *(Ne?)* دَمُ إِنْسَانٍ Hiçbir insanın kanı وَلَا يُظْلَمُ فِيهِ Ve orada zulüm görmez *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse وَلَا يُصَادُ صَيْدُهُ Ve Mekke'nin avı avlanamaz وَلَا يُخْتَلٰى خَلَاهُ Bitkisi de koparılmaz وَاجْنُبْنِي **Beni uzak eyle** بَعِّدْنِي Beni uzaklaştır *(Daha kimi?)* وَبَنِيَّ **Ve oğullarımı** *(Neden?)* عَنْ اَنْ نَعْبُدَ **Tapmamızdan** (Burada "En" den "an" harfi ceri hazfedilmiştir) *(Neye?)* الْاَصْنَامَ **Putlara**

36. رَبِّ **Ey Rabbim** اِنَّهُنَّ **Kesinlikle onlar** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani putlar اَضْلَلْنَ **Saptırdılar** *(Kimi?)* كَثِيرًا **Çoğunu** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِمْ O insanların kulluk etmesiyle *(Neye?)* لَهَا Putlara فَمَنْ **O halde kim** تَبِعَنِي **Bana tabi olursa** *(Ne üzerine?)* عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine فَاِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* مِنِّي **Bendendir** مِنْ أَهْلِ دِينِي Benim dinimdendir وَمَنْ **Ve kim** عَصَانِي **Bana itaat etmezse** فَاِنَّكَ **Muhakkak ki sen (Allah'ım)** *(Nesin?)* غَفُورٌ **Ziyade bağışlayan** رَحِيمٌ **Pek esirgeyensin** هٰذَا (İbrahim'in) Bu sözü *(Neden öncedir?)* قَبْلَ عِلْمِهِ Bilmeden öncedir *(Neyi?)* أَنَّهُ تَعَالٰى Şunu ki Allah لَا يَغْفِرُ Affetmez *(Neyi?)* اَلشِّرْكَ Şirki

37. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اِنِّي **Muhakkak ki Ben** اَسْكَنْتُ **Yerleştirdim** *(Kimden?)* مِنْ ذُرِّيَّتِي **Neslimden** أَيْ بَعْضَهَا Yani bir kısmını وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ O da İsmail'dir *(Kim ile beraber?)* مَعَ أُمِّهِ هَاجَرَ Annesi Hacer ile beraber *(Nereye yerleştirdim?)* بِوَادٍ **Bir vadiye** *(Öyle vadi ki)* غَيْرِ ذِي زَرْعٍ **Ekini olmayan** هُوَ مَكَّةُ O da Mekke'dir *(Nerede?)* عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ **Beyt-i hareminin (Kabe) yanında** اَلَّذِي O beyt-i harem ki كَانَ قَبْلَ الطُّوفَانِ Tufandan önce

var idi رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** *(Niçin yerleştirdim?)* لِيُقِيمُوا **Dosdoğru kılsınlar için** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** فَاجْعَلْ **O halde sen kıl** *(Neyi?)* اَفْئِدَةً **Gönüllerini** قُلُوبًا Kalplerini *(Kimin?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan bir kısmının** *(Ne kıl?)* تَهْوِي **Yönelir kıl** تَمِيلُ وَتَحِنُّ Meyleder ve arzular kıl *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbn-i Abbas buyurdu ki لَوْ قَالَ أَفْئِدَةَ النَّاسِ Şayet "insanların gönüllerini..." deseydi لَحَنَّتْ إِلَيْهِ Kesinlikle ona meylederdi *(Kim?)* فَارِسُ وَالرُّومُ İranlılar ve Rumlar *(Daha?)* وَالنَّاسُ كُلُّهُمْ Ve insanların tamamı وَارْزُقْهُمْ **Ve onları rızıklandır** *(Neden?)* مِنَ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerden** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَشْكُرُونَ **Şükrederler** وَقَدْ فَعَلَ Allah (İbrahim'in duasına) icabet etmişti *(Ne ile?)* بِنَقْلِ الطَّائِفِ إِلَيْهِ Taifi oraya nakletmekle

38. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** تَعْلَمُ **Bilirsin** *(Neyi?)* مَا نُخْفِي **Gizlediğimizi** نُسِرُّ Sakladığımızı *(Daha neyi?)* وَمَا نُعْلِنُ **Ve aşikâre yaptığımızı** وَمَا يَخْفٰى **Gizli kalmaz** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne?)* مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey** ("min" zaittir) *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** وَلَا فِي السَّمَاءِ **Ve göklerde** يَحْتَمِلُ (Son cümle için) Muhtemeldir *(Ne?)* أَنْ يَكُونَ Olması *(Ne olması?)* مِنْ كَلَامِهِ تَعَالٰى Allah teala'nın sözü أَوْ كَلَامِ إِبْرَاهِيمَ Ya da İbrahim'in sözü olması

39. اَلْحَمْدُ **Bütün övgüler** *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ الَّذِي **O Allah'a ait ki** وَهَبَ لِي **Bana sundu** أَعْطَانِي Bana verdi *(Neye rağmen?)* عَلَى -مَعَ- الْكِبَرِ **İhtiyarlığıma rağmen** ("alâ" "mea" manasındadır) *(Kimi verdi?)* اِسْمٰعِيلَ **İsmail'i** وُلِدَ İsmail doğmuştur وَلَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً İbrahim'in yaşı doksan dokuz olduğu halde *(Daha kimi verdi?)* وَاِسْحٰقَ **İshak'ı** وُلِدَ İshak doğmuştur *(Ne olduğu halde?)* وَلَهُ مِائَةٌ وَاثْنَتَا عَشْرَةَ سَنَةً İbrahim'in yaşı yüz on iki olduğu halde اِنَّ رَبِّي **Elbette Rabbim** *(Nedir?)* لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ **Duaları ziyade işitendir**

40. رَبِّ **Rabbim** اِجْعَلْنِي **Beni kıl** *(Ne kıl?)* مُقِيمَ الصَّلٰوةِ **Namazını dosdoğru kılan** وَاجْعَلْ **Ve yap** *(Kimden?)* مِنْ ذُرِّيَّتِي **Zürriyetimden** مَنْ يُقِيمُهَا Namazını dosdoğru kılanlar وَأَتٰى بِمِنْ (Allah teala ayette "bazılık" manası ifaden eden) "min" getirmiştir *(Niçin?)* لِإِعْلَامِ اللّٰهِ تَعَالٰى Allah bildirdiği için *(Kime?)* لَهُ İbrahim'e *(Neyi?)* أَنَّ مِنْهُمْ كُفَّارًا Zürriyetinden bazılarının kafir olacağını رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** وَتَقَبَّلْ **Kabul et** *(Neyi?)* دُعَاءِ **Duamı** *(Öyle dua ki)* اَلْمَذْكُورَ Yapmış olduğum

41. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اِغْفِرْ **Bağışla** لِي **Beni** *(Daha?)* وَلِوَالِدَيَّ **Anamı ve babamı** هٰذَا Bu dua *(Neden öncedir?)* قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ Açıklanmadan önce *(Kime?)* لَهُ İbrahim'e *(Ne?)* عَدَاوَتُهُمَا Ana-babasının düşmanlığı *(Kime?)* لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ Aziz ve Celil olan Allah'a

وَقِيلَ Rivayet edildi ki أَسْلَمَتْ أُمُّهُ Annesi Müslüman oldu وَقُرِئَ «وَالِدِي» (Bu kelime) "Validî" şeklinde okunmuştur *(Nasıl?)* مُفْرَدًا Müfret olarak *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَ «وَلَدَيَّ» Ve "veledeyye" şeklinde okunmuştur *(Daha kimi bağışla?)* وَلِلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Ne zaman?)* يَوْمَ يَقُومُ **Kaim olacağı zaman** يَثْبُتُ Meydana geleceği zaman *(Ne?)* الْحِسَابُ **Hesap**

42. قَالَ تَعَالَى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَلَا تَحْسَبَنَّ **(Rasulüm) kesinlikle sanma** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Ne sanma?)* غَافِلًا **Gafil** *(Neden?)* عَمَّا يَعْمَلُ **Yaptıklarından** *(Kimin?)* الظَّالِمُونَ **Zalimlerin** اَلْكَافِرُونَ Kâfirlerin *(Neden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ **Şöyle ki Allah onları erteler** بِلَا عَذَابٍ Azapsız bir şekilde *(Neye?)* لِيَوْمٍ **O güne ki** تَشْخَصُ **Faltaşı gibi açılır** *(Nerede?)* فِيهِ **O günde** *(Ne?)* الْاَبْصَارُ **Gözler** *(Ne sebebiyle?)* لِهَوْلِ مَا تَرَى Gördüklerinin şiddeti sebebiyle وَيُقَالُ (Araplar arasında) denilir *(Ne denilir?)* شَخَصَ بَصَرُ فُلَانٍ Filanın gözü belirdi أَيْ فَتَحَهُ فَلَمْ يُغْمِضْهُ Yani gözünü açtı ve hiç yummadı

﴿مُهْطِعِينَ﴾ مُسْرِعِينَ حَالٌ ﴿مُقْنِعِي﴾ رَافِعِي ﴿رُؤُسِهِمْ﴾ إِلَى السَّمَاءِ ﴿لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ﴾ بَصَرُهُمْ ﴿وَاَفْئِدَتُهُمْ﴾ قُلُوبُهُمْ ﴿هَوَاءٌ (٤٣)﴾ خَالِيَةٌ مِنَ الْعَقْلِ لِفَزَعِهِمْ ﴿وَاَنْذِرِ﴾ خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ ﴿النَّاسَ﴾ الْكُفَّارَ ﴿يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿رَبَّنَا اَخِّرْنَا﴾ بِأَنْ تَرُدَّنَا إِلَى الدُّنْيَا ﴿اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ﴾ فَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا ﴿اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ﴾ حَلَفْتُمْ ﴿مِنْ قَبْلُ مَا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿لَكُمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿زَوَالٍ (٤٤)﴾ عَنْهَا إِلَى الْآخِرَةِ ﴿وَسَكَنْتُمْ﴾ فِيهَا ﴿فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ مِنَ الْأُمَمِ السَّابِقَةِ ﴿وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ﴾ مِنَ الْعُقُوبَةِ فَلَمْ تَنْزَجِرُوا ﴿وَضَرَبْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لَكُمُ الْاَمْثَالَ (٤٥)﴾ فِي الْقُرْآنِ فَلَمْ تَعْتَبِرُوا ﴿وَقَدْ مَكَرُوا﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَكْرَهُمْ﴾ حَيْثُ أَرَادُوا قَتْلَهُ أَوْ تَقْيِيدَهُ أَوْ إِخْرَاجَهُ ﴿وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ﴾ أَيْ عِلْمُهُ أَوْ جَزَاؤُهُ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿كَانَ مَكْرُهُمْ﴾ وَإِنْ عَظُمَ ﴿لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ (٤٦)﴾ الْمَعْنَى لَا يُعْبَأُ بِهِ وَلَا يَضُرُّ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَالْمُرَادُ بِالْجِبَالِ هُنَا قِيلَ حَقِيقَتُهَا وَقِيلَ شَرَائِعُ الْإِسْلَامِ الْمُشَبَّهَةُ بِهَا فِي الْقَرَارِ وَالثَّبَاتِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ لَامِ «لَتَزُولَ» وَرَفْعِ الْفِعْلِ فَإِنْ مُخَفَّفَةٌ وَالْمُرَادُ تَعْظِيمُ مَكْرِهِمْ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْمَكْرِ كُفْرُهُمْ وَيُنَاسِبُهُ عَلَى الثَّانِيَةِ «تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا» وَعَلَى الْأَوَّلِ مَا قُرِئَ «وَمَا كَانَ» ﴿فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ﴾ بِالنَّصْرِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿ذُو انْتِقَامٍ (٤٧)﴾ مِمَّنْ عَصَاهُ أُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ فَيُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ نَقِيَّةٍ كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ وَرَوَى مُسْلِمٌ حَدِيثَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْنَ النَّاسُ يَوْمَئِذٍ قَالَ عَلَى الصِّرَاطِ ﴿وَبَرَزُوا﴾ خَرَجُوا مِنَ الْقُبُورِ ﴿لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ (٤٨)﴾ ﴿وَتَرَى﴾ يَا مُحَمَّدُ تُبْصِرُ ﴿الْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ﴾ مَشْدُودِينَ مَعَ شَيَاطِينِهِمْ ﴿فِي الْاَصْفَادِ (٤٩)﴾ الْقُيُودِ أَوِ الْأَغْلَالِ ﴿سَرَابِيلُهُمْ﴾ قُمُصُهُمْ ﴿مِنْ قَطِرَانٍ﴾ لِأَنَّهُ أَبْلَغُ لِاشْتِعَالِ النَّارِ ﴿وَتَغْشٰى﴾ تَعْلُو ﴿وُجُوهَهُمُ النَّارُ (٥٠)﴾ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِـ«بَرَزُوا» ﴿اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (٥١)﴾ يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿هٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَلَاغٌ لِلنَّاسِ﴾ أَيْ أُنْزِلَ لِتَبْلِيغِهِمْ ﴿وَلِيُنْذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا﴾ بِمَا فِيهِ مِنَ الْحُجَجِ ﴿اَنَّمَا هُوَ﴾ أَيِ اللّٰهُ ﴿اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ يَتَّعِظَ ﴿اُولُوا الْاَلْبَابِ (٥٢)﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Başlarını** göğe doğru **dikerek koşar haldedirler**[1]**. Gözleri kendilerine dönüp bakamaz ve yürekleri ise** düştükleri durumun dehşetinden **bomboş,** düşüncesiz**dir.**

44. Ey Muhammed! **İnsanları o azabın kendilerine geleceği** kıyamet **günü ile korkut. O zalim,** kâfir **olanlar diyeceklerdir ki: «Ey Rabbimiz! Bizi** dünyaya geri döndürmek suretiyle **yakın bir vakte kadar ertele ki,** tevhit ederek **senin davetine icabet edelim ve peygamberlere tâbi olalım.»** Onlara kınama yollu denilecek ki; «Dünyadaki **sonunuzun gel**ip de, ahirete göç**meyeceğin**ize,[2] **dair daha önce siz yemin etmemiş miydiniz?»**

45. **Hâlbuki siz** orada, inkâr etmek suretiyle **kendilerine zulmetmiş olan** eski toplum**ların yurtlarında oturdunuz. Onlara** azap etmek suretiyle **nasıl muamele ettiğimizi** ve onların vazgeçmediğini **bildiniz. Ve size de** Kur'ân'da **misaller de verdik** ama siz yine de ibret almadınız.»

46. **Ve muhakkak ki,** öldürme, tutuklama ve sürgün etme gibi **hileleriyle** peygamberlere karşı **hilede bulundular. Onların hilesi**nin bilgisi ya da karşılığı**, Allah katında vardır. Ve onların hilesi, dağlar ortadan kalkacak kadar** güçlü **değildir.**[3] Mana şöyledir: Onlar umursanmaya değmez; zira ancak kendilerine zarar verebilirler. Denildiğine göre ayetteki "dağlar" sözüyle bizzat gerçek dağlar kastedilmiştir. Ayrıca, sağlamlık ve köklülük bakımından dağlara benzeyen İslam nizamının kastedildiği de söylenmiştir.

47. **Artık Allah'ı peygamberlerine olan vaadinden döner sanma! Şüphe yok ki Allah azîzdir,** üstün olup hiçbir şey onu aciz bırakamaz, kendisine asi olanlardan **intikam alıcıdır.**

48. **Yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) haline getirildiği,** İnsanlar **bir ve gücüne karşı durulamaz olan Allah'ın huzuruna** kabirlerinden **çıktıkları gün** olan kıyanet gününü yâd et! Sahihayn'daki hadiste de geçtiği gibi tüm insanlar temiz ve bembeyaz bir yerde toplanırlar. Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste şöyle geçmektedir: "Hz. Peygamber efendimize(s.a.v.) *'o gün insanlar nerede olur?* diye soruldu. O da *'Sırat'ta* buyurdular.

49. Ey Muhammed! **O gün, günahkârların** şeytanlarıyla birlikte **zincirlere** prangalara ya da bukağılara **vurulmuş olduğunu görürsün.**

---

[1] Ayetteki مُهْطِعِينَ kelimesi haldir.

[2] مِنْ زَوَالٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[3] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır. Bir diğer kıraatte de لِتَزُولَ kelimesindeki ل harfi fetha ile, fiil de raf ile okunmuş, bu durumda إِنْ harfi de إِنَّ den muhaffef olmuştur. Bu kıraate göre ayetten kastedilen onların hilelerinin çok büyük olduğunu ifade etmektir. Hileden kastedilenin onların küfrü olduğu da söylenmiştir. *"Bu (şirk sözleri)nden dolayı, neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp düşecektir!"* (Meryem:90) ayeti de ikinci kıraate göre bu tevile uygun düşmektedir. (Şaz olarak) وَمَا كَانَ مَكْرُهُمْ şeklinde okunan kıraat de birinci kıraate uygun düşer.

50. **Onların gömlekleri** ateşi daha çok kızıştıran **katrandandır, yüzlerine de ateş yükselmektedir.**

51. **Allah'ın herkesi kazandığı** hayır ve şer **ile cezalandırması için**[1] (kabirlerinden çıkacaklardır). **Şüphe yok ki Allah'ın hesabı seri görendir.** Hadiste de belirtildiği gibi, yaratılmışların tamamının hesabını dünya günleriyle yarım gün kadar bir vakitte görecektir.

52. **İşte bu** Kur'ân, **insanlara** ulaşması için indirilmiş **bir tebliğdir; ta ki, bununla korkutulmuş olsunlar ve** içinde bulunan deliller sayesinde **O'nun,** Allah'ın, **muhakkak bir tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri de güzelce düşünsünler,** öğüt alsınlar.[2]

KELİME ANLAMI

43. *(Bu gözleri faltaşı gibi açılanlar ne oldukları halde?)* مُهْطِعِينَ **Koşucular iken** مُسْرِعِينَ Sürat ederler iken حَالٌ (Bu kelime) haldir *(Nasıl koşucudurlar?)* مُقْنِعِي رُؤُسِهِمْ **Başlarını kaldırmış** yükseltmiş **olarak** *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Yine ne oldukları halde?)* لَا يَرْتَدُّ **Dönemez olduğu halde** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Kendilerine** *(Ne?)* طَرْفُهُمْ **Gözleri** بَصَرُهُمْ Bakışları وَأَفْئِدَتُهُمْ **Ve onların gönülleri** قُلُوبُهُمْ Kalpleri *(Nedir?)* هَوَاءٌ **Boştur** خَالِيَةٌ مِنَ الْعَقْلِ Akıldan yoksundur *(Neden dolayı?)* لِفَزَعِهِمْ Korkudan dolayı

44. وَأَنْذِرِ **Uyar** خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ Korkut ya Muhammed *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** الْكُفَّارَ Kâfirleri *(Neden?)* يَوْمَ يَأْتِيهِمُ **Onlara geleceği günden** *(Neyin?)* الْعَذَابُ **Azabın** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür فَيَقُولُ **Bu yüzden der** *(Kim?)* الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zalim olanlar** كَفَرُوا Kâfirler *(Ne der?)* رَبَّنَا **Rabbimiz** أَخِّرْنَا **Bize süre ver** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَرُدَّنَا Bizi döndürmekle *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ **Yakın bir müddete kadar** نُجِبْ **Ki icabet edelim** *(Neye?)* دَعْوَتَكَ **Davetine** *(Neye davetin?)* بِالتَّوْحِيدِ Allah'ı tek kabul etmeye وَنَتَّبِعِ **Ve tabi olalım** *(Kime?)* الرُّسُلَ **Peygamberlere** فَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا Onlara azarlanarak denir *(Ne denir?)* أَوَلَمْ تَكُونُوا **Siz değil miydiniz?** *(Ne değil miydiniz?)* أَقْسَمْتُمْ **Yemin etmiş** حَلَفْتُمْ Ahdetmiş مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye?)* مَا لَكُمْ **Sizin için olmadığına** *(Ne olmadığına?)* – مِنْ زَائِدَةٌ– زَوَالٍ **Geçiş** ("min" zaittir) *(Neden?)* عَنْهَا Dünyadan *(Nereye?)* إِلَى الْآخِرَةِ ahirete

45. وَسَكَنْتُمْ **Ve siz yerleştiniz** *(Nerede?)* فِيهَا O dünyada *(Nereye?)* فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenlerin yurtlarına** *(Kime zulmedenler?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ

---

[1] لِيَجْزِيَ fiilindeki لِ harfi cerri بَرَزُوا fiiline taalluk eder.
[2] يَذَّكَّرَ kelimesinin aslında bulunan تَ harfi, ذَ harfine idgam edilmiştir.

İnkâr etmekle *(Onlar kimdendir?)* مِنَ الْأُمَمِ السَّابِقَةِ Önceki ümmetlerden وَتَبَيَّنَ **Ve açığa çıktı oldu** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* كَيْفَ فَعَلْنَا **Nasıl yaptığımız** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* مِنَ الْعُقُوبَةِ Azabı فَلَمْ تَنْزَجِرُوا Ve boyun eğmediniz وَضَرَبْنَا **Ve verdik** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* الْأَمْثَالَ **Örnekler** *(Nerede?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da فَلَمْ تَعْتَبِرُوا Siz de ibret almadınız

46. وَقَدْ مَكَرُوا **Elbette kurdular** *(Kime?)* ﷺ بِالنَّبِيِّ Peygamber'e *(s.a.v.)* *(Neyi?)* مَكْرَهُمْ **Tuzaklarını** حَيْثُ أَرَادُوا قَتْلَهُ Şöyle ki O'nu öldürmeyi istediler أَوْ تَقْيِيدَهُ Veya bağlamayı أَوْ إِخْرَاجَهُ Ya da (yurttan) çıkarmayı وَعِنْدَ اللهِ **Hâlbuki Allah katında (malumdur)** *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Onların hileleri** أَيْ عِلْمُهُ Yani o hilenin bilgisi أَوْ جَزَاؤُهُ Ya da cezası وَإِنْ مَا كَانَ **Olmadı** ("in" nefi "ma"sı manasındadır) *(Ne?)* مَكْرُهُمْ **Onların hileleri** وَإِنْ عَظُمَ Ne kadar büyük olsa da *(Ne olmadı?)* لِتَزُولَ **Gider olmadı** *(Neden?)* مِنْهُ **O hileden dolayı** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** الْمَعْنَى Mana *(Nedir?)* لَا يُعْبَأُ بِهِ O hileye aldırış edilmez وَلَا يَضُرُّ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ Hile ancak kendilerine zarar verir وَالْمُرَادُ بِالْجِبَالِ هُنَا Buradaki dağlardan maksat *(Nedir?)* قِيلَ حَقِيقَتُهَا Denildi ki dağların kendisidir وَقِيلَ Ve yine denildi ki شَرَائِعُ الْإِسْلَامِ İslam'ın hükümleridir *(Öyle hükümler ki?)* الْمُشَبَّهَةُ بِهَا Dağlara benzetilmiş *(Ne hususta?)* فِي الْقَرَارِ وَالثَّبَاتِ Yerleşme ve devamlılık hususunda وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ لَامِ «لِتَزُولَ» Bir kıraatte de "litezule"deki lamın fethasıyla *(Daha?)* وَرَفْعِ الْفِعْلِ Ve fiilin rafıyla okunmuştur («لَتَزُولُ» şeklinde) فَإِنْ مُخَفَّفَةٌ Buna göre "in" "inne"den tahfifletilmiştir وَالْمُرَادُ Ve bu kıraate göre kastedilen *(Nedir?)* تَعْظِيمُ مَكْرِهِمْ Onların hilelerinin büyüklüğünü ifadedir وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْمَكْرِ Denildi ki onların hilelerinden maksat *(Nedir?)* كُفْرُهُمْ Küfürleridir وَيُنَاسِبُهُ (Buradaki hileden maksadın) küfür olduğuna uygun düşüyor *(Neye göre?)* عَلَى الثَّانِيَةِ İkinci kıraate göre *(Ne uygun düşüyor?)* Şu ayet: تَكَادُ السَّمٰوَاتُ "*Neredeyse gökler (Neden dolayı?)* يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ *Bundan dolayı çatlayacak (Daha?)* وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ *Yer yarılacak* وَتَخِرُّ الْجِبَالُ *Ve dağlar düşecektir (Ne olmakla?)* هَدًّا *Yıkılmakla*" وَعَلَى الْأَوَّلِ Birinci tevile uygun düşer *(Ne?)* مَا قُرِئَ Okunan *(Nasıl okunan?)* وَمَا كَانَ "ve mâ kâne" şeklinde okunan (şaz kıraat)

47. فَلَا تَحْسَبَنَّ **O halde kesinlikle sanma** اللهَ **Allah'ı** *(Ne sanma?)* مُخْلِفَ وَعْدِهِ **Sözünden cayıcı** *(Kime verdiği söz?)* رُسُلَهُ **Peygamberlerine** *(Neye sözü?)* بِالنَّصْرِ Yardım edeceğine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَزِيزٌ **Ziyade yücedir** غَالِبٌ Her şeye galiptir *(Öyle galip ki)* لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ O'nu hiçbir şey aciz bırakamaz

(Daha nedir?) ذُو انْتِقَامٍ **İntikam sahibidir** *(Kimden?)* مِمَّنْ عَصَاهُ Kendisine asi olandan

48. اُذْكُرْ Hatırla يَوْمَ **O günü ki** تُبَدَّلُ **Çevrilecek** الْاَرْضُ **Yeryüzü** *(Neye?)* غَيْرَ الْاَرْضِ **Yerden başka bir şeye** *(Daha ne çevrilecek?)* وَالسَّمٰوَاتُ **Gökler** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O gün kıyamet günüdür فَيُحْشَرُ النَّاسُ İnsanlar haşrolacak *(Ne üzerinde?)* عَلٰى أَرْضٍ Bir yerde *(Öyle yer ki)* بَيْضَاءَ Bembeyaz *(Ne gibi?)* نَقِيَّةٍ Ufalanmış un gibi كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Buhari ve Müslim'in hadislerinde olduğu gibi وَرَوٰى مُسْلِمٌ Ve Müslim rivayet etmiştir *(Neyi?)* حَدِيثَ Şu hadisi سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ Peygamber'e (s.a.v) soruldu *(Ne soruldu?)* أَيْنَ النَّاسُ insanlar nerede olacak? يَوْمَئِذٍ O gün قَالَ Peygamberimiz buyurdu *(Ne buyurdu?)* عَلَى الصِّرَاطِ Sırat üzerinde olacaktır وَبَرَزُوا **Ve huzura çıkacaklar** خَرَجُوا مِنَ الْقُبُورِ Yani kabirlerden çıkacaklar *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Öyle Allah ki)* الْوَاحِدِ **Tek** الْقَهَّارِ **Ve her şeye galip gelen**

49. وَتَرَى **Görürsün** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed تُبْصِرُ Yani bakarsın *(Kimi görürsün?)* الْمُجْرِمِينَ **Günahkârları** الْكَافِرِينَ Kâfirleri يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Ne olarak görürsün?)* مُقَرَّنِينَ **Bağlanmış olarak** مَشْدُودِينَ Vurulmuş *(Kim ile beraber?)* مَعَ شَيَاطِينِهِمْ Şeytanlarıyla birlikte *(Neye bağlanmış?)* فِي الْاَصْفَادِ **Zincirlere** الْقُيُودِ أَوِ الْاَغْلَالِ Prangalara ya da bukağılara

50. سَرَابِيلُهُمْ **Onların gömlekleri** قُمُصُهُمْ Mintanları *(Nedendir?)* مِنْ قَطِرَانٍ **Katrandandır** *(Niye?)* لِأَنَّهُ أَبْلَغُ Çünkü katran daha iyidir *(Ne için?)* لِاشْتِعَالِ النَّارِ Ateşi tutuşturmak için وَتَغْشٰى **Ve kaplar** تَعْلُو Üstünü sarar *(Neyi kaplar?)* وُجُوهَهُمْ **Yüzlerini** *(Ne?)* النَّارُ **Ateş**

51. *(Niçin Allah'ın huzuruna çıkarlar?)* لِيَجْزِيَ **Karşılığını vermesi için** مُتَعَلِّقٌ بِـ«بَرَزُوا» ("liyecziye" fiili) "berezû" ye müteallıktır *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* كُلَّ نَفْسٍ **Herkese** *(Neyin karşılığını?)* مَا كَسَبَتْ **Kazandığının karşılığını** *(Neden kazandığı?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İyilik ve kötülükten اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı son derece seridir** يُحَاسِبُ Hesaba çekecek *(Kimi?)* جَمِيعَ الْخَلْقِ Bütün mahlûkatı *(Ne kadar zamanda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün kadar bir zamanda *(Neden olan yarım gün?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Neye binaen bu böyledir?)* لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ Bununla ilgili hadis olduğuna binaen

52. هٰذَا الْقُرْآنُ **İşte bu** Kuran *(Nedir?)* بَلَاغٌ **Bir tebliğdir** لِلنَّاسِ **İnsanlara** أَيْ أُنْزِلَ Yani indirildi *(Niçin?)* لِتَبْلِيغِهِمْ İnsanlara ulaştırmak için وَلِيُنْذَرُوا بِهِ **Ve onunla insanların**

uyarılması için *(Daha?)* وَلِيَعْلَمُوا **Ve insanlar bilsinler için** *(Ne ile?)* بِمَا فِيهِ مِنَ الْحُجَجِ İçerisinde bulunan deliller ile *(Neyi?)* اَنَّمَا هُوَ **Şunu ki O** أَيِ اَللّٰهُ Yani Allah *(Nedir?)* اِلٰهٌ **ilahtır** وَاحِدٌ **Tek** وَلِيَذَّكَّرَ **Ve hatırlasın diye** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Aslındaki "te"nin idğam edilmesiyle *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zel"e يَتَّعِظَ Yani öğüt alsın diye *(Kim?)* أُولُوا الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllı kişiler

١٥

سُورَةُ الْحِجْرِ

مَكِّيَّةٌ

تِسْعٌ وَتِسْعُونَ آيَةً

سُورَةُ الْحِجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓر﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ هٰذِهِ الآيَاتُ ﴿آيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿وَقُرْآنٍ مُبِينٍ ﴿١﴾﴾ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ ﴿رُبَمَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [رُبَمَا] ﴿يَوَدُّ﴾ يَتَمَنَّى ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا عَايَنُوا حَالَهُمْ وَحَالَ الْمُسْلِمِينَ ﴿لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾﴾ وَرُبَّ لِلتَّكْثِيرِ فَإِنَّهُ يَكْثُرُ مِنْهُمْ تَمَنِّي ذٰلِكَ وَقِيلَ لِلتَّقْلِيلِ فَإِنَّ الْأَهْوَالَ تَدْهَشُهُمْ فَلَا يُفِيقُونَ حَتَّى يَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ إِلَّا فِي أَحْيَانٍ قَلِيلَةٍ ﴿ذَرْهُمْ﴾ اُتْرُكِ الْكُفَّارَ يَا مُحَمَّدُ ﴿يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا﴾ بِدُنْيَاهُمْ ﴿وَيُلْهِهِمُ﴾ يَشْغَلُهُمُ ﴿الْأَمَلُ﴾ بِطُولِ الْعُمْرِ وَغَيْرِهِ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ﴾ أَجَلٌ ﴿مَعْلُومٌ ﴿٤﴾﴾ مَحْدُودٌ لِإِهْلَاكِهَا ﴿مَا تَسْبِقُ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٥﴾﴾ يَتَأَخَّرُونَ عَنْهُ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ﴾ الْقُرْآنُ فِي زَعْمِهِ ﴿إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾﴾ ﴿لَوْمَا﴾ هَلَّا ﴿تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾﴾ فِي قَوْلِكَ إِنَّكَ نَبِيٌّ وَإِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ تَعَالَى ﴿مَا تَنَزَّلُ﴾ فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ ﴿الْمَلَائِكَةُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿وَمَا كَانُوا إِذًا﴾ أَيْ حِينَ نُزُولِ الْمَلَائِكَةِ بِالْعَذَابِ ﴿مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾﴾ مُؤَخَّرِينَ [مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ] ﴿إِنَّا نَحْنُ﴾ تَأْكِيدٌ لِاسْمِ إِنَّ أَوْ

فَصْلٌ ﴿نَزَّلْنَا الذِكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ مِنَ التَّبْدِيلِ وَالتَّحْرِيفِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا ﴿فِي شِيَعِ﴾ فِرَقِ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿وَمَا﴾ كَانَ ﴿يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾﴾ كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ بِكَ وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ ﷺ ﴿كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ﴾ أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ فِي قُلُوبِ اُولٰئِكَ نُدْخِلُهُ ﴿فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ سُنَّةُ اللّٰهِ فِيهِمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ وَهٰؤُلَاءِ مِثْلُهُمْ ﴿وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ﴾ فِي الْبَابِ ﴿يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾﴾ يَصْعَدُونَ ﴿لَقَالُوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ﴾ سُدَّتْ ﴿اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾﴾ يُخَيَّلُ إِلَيْنَا ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

15- Hicr Sûresi

Mekke'de inmiştir

99 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Elif, Lâm, Râ.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Bunlar,** bu ayetler **kitabın,** Kur'ân'ın **ve** hakkı batıldan **ayırıp-ortaya çıkaran Kur'ân'ın**[1] **ayetleridir.**[2]
2. **O kâfirler,** kıyamet gününde kendi durumlarıyla Müslümanların durumlarını gördüklerinde **çok kere**[3] **arzu,** temenni **edeceklerdir ki, keşke Müslüman olsalardı.**
3. Ey Muhammed! **Onları,** kâfirleri **bırak, yesinler ve** dünyalarından **faydalansınlar ve** uzun ömürlü olmak şeklindeki ve bundan başka diğer **emelleri onları** iman etmekten **oyalayadursun. Artık yakında** son akibetlerini **bileceklerdir.** Bu hüküm savaş ayeti inmeden önceydi.
4. **Biz ancak** helak edilişine dair **bilinen,** belirlenmiş **bir yazısı olan ülke**[4] ahalisini **helak ettik.**

---

[1] وَقُرْآنٍ kelimesi sıfat ilavesiyle الْكِتَابِ kelimesi üzerine atfedilmiştir.

[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ anlamındadır.

[3] رُبَمَا kelimesi hem şeddeli olarak (رُبَّمَا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) şeddesiz olarak (رُبَمَا şeklinde) okunmuştur. Ayetteki رُبَّ çokluk bildirir; nitekim bu temenni onlardan çok defa sadır olacaktır. Ayetteki رُبَّ nin azlık bildirdiği de söylenmiştir; zira başlarına gelen belalar onları o kadar dehşete düşürecek ki, sadece ayıldıkları nadir zamanlarda bu temennilerini dile getirebilecekler.

[4] مِنْ قَرْيَةٍ sözündeki مِنْ zaittir.

5. **Hiçbir ümmet,**[1] **ecelini ne geçebilir, ne de** ondan **geri kalabilir.**
6. **Ve** Mekkeli kâfirler Hz. Peygambere(s.a.v.) **dediler ki: «Ey üzerine zikir,** Kur'ân **indiril**diğini zanned**en kişi! Şüphe yok sen elbette bir delisin.»**
7. **«Eğer sen** bir peygamber olduğun ve bu Kur'ân'ın Allah katından olduğu konusunda **doğru sözlü kimselerden isen bize melekleri getirmeli değil miydin?»**
8. Allah teala buyurdu ki; **Melekler ancak hak,** azap **ile iner**[2] **ve o** Melekler azapla indiği **vakit onlar mühlet verilmiş,** ertelenmiş **olmazlar.**
9. **Şüphe yok ki, o zikri,** Kur'ânı **Biz indirdik Biz**[3]**. Ve muhakkak ki, onu** değişme ve tahriften; fazlalaşma ve eksilmeden **koruyacak olan da yine Bizleriz.**
10. **Ve andolsun ki, senden önceki kavimlere,** fırkalara **da** peygamberler **göndermiştik.**
11. **Ve onlara ne vakit bir peygamber gelse onu alaya alırlardı;** tıpkı kavminin seni alaya aldığı gibi. Bu ayet Hz. Peygambere(s.a.v.) bir tesellidir.
12. **İşte böyle** bu kişilerin kalbine (alaylı) yalanlamayı soktuğumuz gibi **aynı şekilde onu,** o (alaylı) yalanlamayı **günahkâr olan** Mekkeli kafir**lerin kalplerine de sokarız.**
13. **Onlar O'na,** Hz. Peygambere(s.a.v.) **inanmazlar. Hâlbuki öncekilerin sünneti,** Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle Allah'ın onlara azap etmesi şeklindeki âdeti **gelip geçmiştir.** İşte bu kişiler de aynı onlar gibidir.
14. **Ve eğer onların üzerine gökten bir kapı açsak da oradan,** o kapıdan **yukarıya çıkacak olsalar,**
15. **Elbette diyeceklerdir ki: «Herhalde gözlerimiz boyandı, belki de biz büyülenmiş bir topluluğuz** ki bu bize hayal olarak gözüküyor.»

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْحِجْرِ Hicr Süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir تِسْعٌ وَتِسْعُونَ آيَةً Doksan dokuz ayettir بِسْمِ اللّٰهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki,)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. الۤرٰ Elif, Lam, Ra اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu ayetleri ile **تِلْكَ Bu** هٰذِهِ الْآيَاتُ Bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْقُرْآنِ **Kitabın** Kuran'ın **ayetleridir.** وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ Buradaki izafet min manasındadır *(Daha neyin ayetleridir?)* **وَقُرْاٰنٍ Kuran'ın** *(Öyle Kuran ki,)* **مُبِينٍ Apaçık**

---

[1] مِنْ أُمَّةٍ sözündeki مِنْ zaittir.

[2] تَنَزَّلُ fiilindeki iki تَ harfinden birisi hazfedilmiştir. (Ayetin تَنَزَّلُ şeklinde okunuşu başka bir kıraate göredir. Bizim okuduğumuz kıraatte ise ayet مَا نُنَزِّلُ şeklinde okunur. Buna göre ayetin manası şöyledir: ***"Biz Melekleri ancak hak ile indiririz..."***)

[3] نَحْنُ kelimesi إِنَّ'nin ismini tekit için yahut fasıl için gelmiştir.

مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ Hakkı batıldan ayıran عَطْفٌ Atfedilmiştir *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ صِفَةٍ Bir sıfat eklemekle

2. رُبَمَا **Çoğu kere** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur يَوَدُّ **Diler** يَتَمَنَّى Temenni eder *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Ne zaman dilerler?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Hangi anda?)* إِذَا عَايَنُوا Gördüklerinde *(Neyi?)* حَالَهُمْ Kendi hallerini وَحَالَ الْمُسْلِمِينَ Ve Müslümanların halini *(Neyi dilerler?)* لَوْ كَانُوا **Keşke olsaydılar** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Müslüman** وَرُبَّ لِلتَّكْثِيرِ 'Rubbe' çokluk ifade eder فَإِنَّهُ يَكْثُرُ مِنْهُمْ Zira onlardan çokça vuku bulacaktır *(Ne?)* تَمَنِّي ذٰلِكَ Bunu temenni etmek وَقِيلَ لِلتَّقْلِيلِ Azlık ifade ettiği de söylenmiştir فَإِنَّ الْأَهْوَالَ Zira (kıyametin) korkuları تَدْهَشُهُمْ Onları dehşete düşürecek فَلَا يُفِيقُونَ Böylece kendilerine gelemeyecekler ki, حَتّٰى يَتَمَنَّوْا ذٰلِكَ Bunu temenni edebilsinler إِلَّا فِي أَحْيَانٍ قَلِيلَةٍ Çok kendilerine gelebilecekler

3. ذَرْهُمْ **Onları bırak** اُتْرُكِ الْكُفَّارَ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! Kâfirleri terk et يَأْكُلُوا **Yesinler** وَيَتَمَتَّعُوا **Ve eğlensinler** *(Ne ile?)* بِدُنْيَاهُمْ Dünyalarıyla وَيُلْهِهِمُ **Ve onları oyalasın** يَشْغَلُهُمْ Onları meşgul etsin *(Ne?)* الْأَمَلُ **Arzuları** *(Neye olan arzuları?)* بِطُولِ الْعُمُرِ Uzun ömre وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylere *(Neden meşgul etsin?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **Yakında bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu وَهٰذَا Bu قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Savaş emredilmeden önceydi

4. وَمَا اَهْلَكْنَا **Biz helak etmedik** *(Neyi?)* مِنْ زَائِدَةٌ قَرْيَةٍ **Hiçbir ülkeyi,** min zaittir أُرِيدَ أَهْلُهَا (Ülke ile) onun halkı kastedilmiştir إِلَّا **Ancak (helak ettik)** *(Ne olduğu halde?)* وَلَهَا **Onun için vardır** *(Ne?)* كِتَابٌ **Yazı** أَجَلٌ Ecel *(Öyle yazı ki,)* مَعْلُومٌ **Bilinen** مَحْدُودٌ Belirlenmiş *(Ne için?)* لِإِهْلَاكِهَا O ülkenin helak edilmesi için

5. مَا تَسْبِقُ **Geçemez** *(Kim?)* مِنْ زَائِدَةٌ أُمَّةٍ **Hiçbir ümmet,** min zaittir *(Neyi?)* اَجَلَهَا **Ecelini** وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ **Gecikemezler de** يَتَأَخَّرُونَ عَنْهُ Ondan geri kalamazlar

6. وَقَالُوا **Dediler ki:** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize (s.a.v.) *(Ne dediler?)* يَا اَيُّهَا الَّذِي **Ey o kişi ki,** نُزِّلَ عَلَيْهِ **Kendisine indirildi** *(Ne?)* الذِّكْرُ **Zikir** الْقُرْآنُ Kuran *(Neye göre?)* فِي زَعْمِهِ Kendi iddiasına göre إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Nesin?)* لَمَجْنُونٌ **Elbette delisin**

7. لَوْمَا هَلَّا تَأْتِينَا **Bize getirmeli değil miydin?** Levmâ; Hellâ manasındadır *(Kimi?)*

بِالْمَلٰئِكَةِ **Melekleri** كُنْتَ اِنْ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenler-den** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ إِنَّكَ نَبِيٌّ Peygamber olduğuna dair söylediğin sözde *(Daha hangi sözde?)* وَإِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ اللهِ Ve bu Kuran'ın Allah indinden olduğuna dair söylediğin sözde

8. قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ buyurdu ki: مَا تَنَزَّلُ **İnmez** فِيهِ حَذْفُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ Bu kelimede, aslında bulunan iki 'Ta' harfinden bir tanesi hazfedilmiştir. *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** اِلَّا **Ancak (iner)** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْعَذَابِ Azap ile وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmazlar** *(Ne zaman?)* اِذًا **O zaman** أَيْ حِينَ نُزُولِ الْمَلَائِكَةِ بِالْعَذَابِ Melekler azap ile indiklerinde *(Ne olmazlar?)* مُنْظَرِينَ **Mühlet verilmiş** مُؤَخَّرِينَ Bekletilmiş

9. اِنَّا **Doğrusu biz** نَحْنُ **Biz** *(Nahnu kelimesi nedir?)* تَأْكِيدٌ لِاسْمِ إِنَّ İnne'nin ismini tekittir أَوْ فَصْلٌ Veya zamir-i fasıldır نَزَّلْنَا **İndirdik** *(Neyi?)* الذِّكْرَ **Zikri** الْقُرْآنَ Kuran'ı وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **Onu** لَحَافِظُونَ **Elbette muhafaza edeceğiz** *(Neden?)* مِنَ التَّبْدِيلِ Değiştirilmek وَالتَّحْرِيفِ Tahrif edilmek وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ Ziyade ve noksandan

10. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Ne?)* رُسُلًا Peygamberler *(Kimlere?)* فِي شِيَعِ **Milletlere** فِرَقِ Topluluklara *(Öyle topluluklar ki,)* الْأَوَّلِينَ **(Senden) evvelki**

11. وَمَا كَانَ يَأْتِيهِمْ **Onlara gelmez** idi *(Kim?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir peygamber** اِلَّا كَانُوا **Ancak olurlardı** بِهِ **O'nu** *(Ne olurlardı?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor** *(Ne gibi?)* كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ بِكَ Kavminin seni alaya aldığı gibi وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ Bu ayet Peygamberimiz (s.a.v.) için bir tesellidir

12. كَذٰلِكَ **İşte böyle** نَسْلُكُهُ **Biz onu sokarız** أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ Yani, yalanlamayı soktuğumuz gibi *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ أُولٰئِكَ Bunların kalbine نُدْخِلُهُ Onu da girdiririz *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ **Suçluların kalplerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerinin

13. لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Kime?)* بِهِ **O'na** بِالنَّبِيِّ Peygamber'e (s.a.v.) وَقَدْ خَلَتْ **Hâlbuki geçmiştir** *(Ne?)* سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerin sünneti** أَيْ سُنَّةُ اللهِ فِيهِمْ Yani, Allahın onlar hakkındaki adeti *(O da nedir?)* مِنْ تَعْذِيبِهِمْ Onlara azap etmesidir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle وَهٰؤُلَاءِ مِثْلُهُمْ İşte bunlar da onlar gibidir

14. وَلَوْ فَتَحْنَا **Şayet açsaydık** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* بَابًا **Bir kapı** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** فَظَلُّوا **Ve olsalardı** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** فِي الْبَابِ Kapıda *(Ne olsalardı?)* يَعْرُجُونَ **Yukarı çıkıyor** يَصْعَدُونَ Yükseliyor olsalardı

15. لَقَالُوا **Elbette derlerdi ki:** إِنَّمَا **Herhalde** سُكِّرَتْ **Döndürüldü** سُدَّتْ Kapatıldı *(Ne?)* أَبْصَارُنَا **Gözlerimiz** بَلْ **Daha doğrusu** نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* قَوْمٌ **Bir topluluğuz ki,** مَسْحُورُونَ **Büyüye tutulmuş** يُخَيَّلُ إِلَيْنَا ذَلِكَ Bu bize hayal olarak görünüyor

﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَآءِ بُرُوجًا﴾ إِثْنَيْ عَشَرَ الْحَمَلُ وَالثَّوْرُ وَالْجَوْزَاءُ وَالسَّرَطَانُ وَالْأَسَدُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْمِيزَانُ وَالْعَقْرَبُ وَالْقَوْسُ وَالْجَدْيُ وَالدَّلْوُ وَالْحُوتُ وَهِيَ مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ الْمِرِّيخِ وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ وَالزُّهْرَةِ وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ وَعُطَارِدِ وَلَهُ الْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْقَمَرِ وَلَهُ السَّرَطَانُ وَالشَّمْسِ وَلَهَا الْأَسَدُ وَالْمُشْتَرِي وَلَهُ الْقَوْسُ وَالْحُوتُ وَزُحَلَ وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ ﴿وَزَيَّنَّاهَا﴾ بِالْكَوَاكِبِ ﴿لِلنَّاظِرِينَ (١٦)﴾ ﴿وَحَفِظْنَاهَا﴾ بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ (١٧)﴾ مَرْجُومٍ ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ﴾ خَطِفَهُ ﴿فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ (١٨)﴾ كَوْكَبٌ يُضِيءُ وَيَحْرِقُهُ أَوْ يَثْقُبُهُ أَوْ يَخْبُلُهُ ﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا﴾ بَسَطْنَاهَا ﴿وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ لِئَلَّا تَتَحَرَّكَ بِأَهْلِهَا ﴿وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ (١٩)﴾ مَعْلُومٍ مُقَدَّرٍ ﴿وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ﴾ بِالْيَاءِ مِنَ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ ﴿وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ (٢٠)﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ فَإِنَّمَا يَرْزُقُهُمُ اللّٰهُ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ﴾ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهِ ﴿وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ (٢١)﴾ عَلٰى حَسَبِ الْمَصَالِحِ ﴿وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ﴾ تَلْقَحُ السَّحَابَ فَيَمْتَلِئُ مَاءً ﴿فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ﴾ السَّحَابِ ﴿مَآءً﴾ مَطَرًا ﴿فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَآ أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ (٢٢)﴾ أَيْ لَيْسَتْ خَزَائِنُهُ بِأَيْدِيكُمْ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ (٢٣)﴾ الْبَاقُونَ نَرِثُ جَمِيعَ الْخَلْقِ ﴿وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ﴾ أَيْ مَنْ تَقَدَّمَ مِنَ الْخَلْقِ مِنْ لَدُنْ آدَمَ ﴿وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ (٢٤)﴾ الْمُتَأَخِّرِينَ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿عَلِيمٌ (٢٥)﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ صَلْصَالٍ﴾ طِينٍ يَابِسٍ يُسْمَعُ لَهُ صَلْصَلَةٌ أَيْ صَوْتٌ إِذَا نُقِرَ ﴿مِنْ حَمَإٍ﴾ طِينٍ أَسْوَدَ ﴿مَسْنُونٍ (٢٦)﴾ مُتَغَيِّرٍ ﴿وَالْجَآنَّ﴾ أَبَا الْجِنِّ وَهُوَ إِبْلِيسُ ﴿خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ ﴿مِنْ نَارِ السَّمُومِ (٢٧)﴾ هِيَ نَارٌ لَا دُخَانَ لَهَا تَنْفُذُ مِنَ الْمَسَامِّ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ (٢٨)﴾ ﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُ﴾ أَتْمَمْتُهُ ﴿وَنَفَخْتُ﴾ أَجْرَيْتُ ﴿فِيهِ مِنْ رُوحِي﴾ فَصَارَ حَيًّا وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ تَشْرِيفٌ لِآدَمَ ﴿فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ (٢٩)﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْإِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ (٣٠)﴾ فِيهِ تَأْكِيدَانِ ﴿إِلَّآ إِبْلِيسَ﴾ هُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿أَبٰى﴾ اِمْتَنَعَ مِنْ ﴿أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ (٣١)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Andolsun ki, Biz gökte** sayısı on iki olan **burçlar yaptık;** bu burçlar şunlardır; **1.** Hamel/*Koç*, **2.** Sevr/*Boğa*, **3.** Cevzâ/*İkizler*, **4.** Seratân/*Yengeç*, **5.** Esed/*Aslan*, **6.** Sünbüle/*Başak*, **7.** Mîzan/*Terazi*, **8.** *Akrep*, **9.** Kavs/*Yay*, **10.** Cedy/*Oğlak*, **11.** Delv/*Kova*, **12.** Hût/*Balık*. Burçlar, dönen yedi yıldızın menzileleridir. Örneğin; Koç ve Akrep burçları Merih yıldızına, Boğa ve Terazi burçları Zühre yıldızına, İkizler ve Başak burçları Utarit yıldızına, Yengeç Burcu Ay'a, Aslan burcu Güneşe, Yay ve Balık burçları Müşteri yıldızına, Oğlak ve Kova burçları da Zuhal yıldızına aittir. **Ve onları bakanlar için** yıldızlarla **süsledik.**

17. **Ve onu her bir taşlanmış şeytandan** alev kütleleriyle **koruduk.**

18. **Ancak kulak hırsızlığı yapan,** kapıp kaçan **hariç! Artık onu da** yakan, delip geçen ve parçalayan **apaçık bir ateş parçası,** yanan bir yıldız **takip eder.**

19. **Yeryüzünü de yaydık ve** orada bulunanlarla birlikte sarsılmasın diye **onda sabit dağlar bıraktık. Ve onda her bir ölçülmüş,** bilinen ve belirlenmiş **şeyden bitirdik.**

20. **Ve sizin için orada** meyve ve tahıllardan **yaşama sebepleri**[1] **yaptık. Ayrıca** sizin için **rızıklarını vermediğiniz** köleler, binekler ve davarlar gibi **canlılar** meydana getirdi. Nitekim bunlara rızık veren Allah tealadır.

21. **Ve hiçbir şey yoktur**[2] **ki illâ onun hazinelerin**in anahtarları **Bizim katımızdadır. Ve onu ancak** maslahatlara göre **belirli bir miktar ile indiririz.**

22. **Ve rüzgârları da** bulutları aşılayıp onların yağmur dolmasını sağlayan **aşılayıcılar olarak gönderdik. Sonra gökte**ki bulutlardan yağmur **suyu indirdik de onunla sizleri suvardık. Ve siz onun için** hazineleri elinizde olan **hazinedarlar değilsiniz.**

23. **Ve muhakkak ki Biz; evet Biz elbette diriltir ve öldürürüz.** En sona kalıp da mahlukatın tamamına **varisler olanlar da Bizleriz.**

24. **Andolsun ki Biz,** Âdem'den bu yana **sizden önce olan** yaratılmış**ları da,** kıyamet gününe kadar **sona kalanları da biliriz.**

25. **Ve şüphe yok ki onları haşredecek olan senin Rabbindir. Muhakkak ki, O** yaptıklarında **hikmet sahibidir,** yarattıklarını **tamamiyle bilendir.**

26. **Muhakkak ki, Biz insanı,** Âdem'i, vurulduğunda ses çıkaran **kuru bir çamurdan; kokuşmuş,** değişmiş **siyah balçıktan yarattık.**

27. Cinlerin babası olan **Cânn'ı,** İblisi **de** Âdem'in yaratılışından **daha önce** bedenin gözeneklerinden nüfuz edebilen **dumansız bir ateşten yaratmıştık.**

---

[1] مَعَايِشَ kelimesi ي harfi ile okunur.
[2] إِنْ burada مَا anlamındadır.

28. Ve yâd et o zamanı ki, Rabbin meleklere demişti ki: «Ben kuru bir çamurdan; kokuşmuş siyah balçıktan bir insan yaratıcıyım.»

29. «Artık Ben onu düzlediğim, tamamladığım **ve ona ruhumdan**[1] **üflediğim,** verdiğim**de** ve böylece hayat bulduğunda **siz hemen onun için** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secde ediciler olarak yere kapanın.»**

30. Bunun üzerine bütün melekler hep birden secde ettiler.[2]

31. Meleklerin arasında bulunan ve cinlerin babası olan **Şeytan hariç! O secde edenler ile birlikte olmaktan kaçındı.**

KELİME ANLAMI

16. وَلَقَدْ Ve andolsun ki, kesinlikle جَعَلْنَا Yarattık *(Nerede?)* **فِي** السَّمَاءِ **Gökte** *(Ne?)* **بُرُوجًا Burçlar** إِثْنَيْ عَشَرَ On iki tane الْحَمَلِ Koç وَالثَّوْرِ Boğa وَالْجَوْزَاءِ İkizler وَالسَّرَطَانِ Yengeç وَالْأَسَدِ Aslan وَالسُّنْبُلَةِ Başak وَالْمِيزَانِ Terazi وَالْعَقْرَبِ Akrep وَالْقَوْسِ Yay وَالْجَدْيِ Oğlak وَالدَّلْوِ Kova وَالْحُوتُ Ve balık وَهِيَ Bunlar *(Nedir?)* مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ Yedi yıldızın yörüngeleridir *(Öyle yıldızlar ki,)* السَّيَّارَةِ Gezen *(O yıldızlardan bedel)* الْمِرِّيخِ Mars وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ Koç ve Akrep onundur وَالزُّهْرَةِ Venüs وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ Boğa ve Terazi onundur وَعُطَارِدٍ Merkür وَلَهُ الْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ İkizler ve Başak onundur وَالْقَمَرِ Ay وَلَهُ السَّرَطَانُ Yengeç onundur وَالشَّمْسِ Güneş وَلَهَا الْأَسَدُ Aslan onundur وَالْمُشْتَرِي Jüpiter وَلَهُ الْقَوْسُ وَالْحُوتُ Yay ve Balık onundur وَزُحَلَ Satürn وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ Oğlak ve Kova onundur **وَزَيَّنَّاهَا Ve biz onu süsledik** *(Ne ile?)* بِالْكَوَاكِبِ Yıldızlarla *(Kim için?)* **لِلنَّاظِرِينَ Bakanlar için**

17. وَحَفِظْنَاهَا Ve biz onu koruduk *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Alev parçalarıyla *(Neden?)* **مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ Her şeytandan** *(Öyle şeytan ki,)* مَرْجُومٍ **رَجِيمٍ Kovulmuş**

18. إِلَّا Ancak لَكِنْ Fakat **مَنِ Kim اسْتَرَقَ السَّمْعَ Kulak hırsızlığı yaparsa** خَطِفَهُ Onu çalarsa **فَأَتْبَعَهُ Onu takip eder** *(Ne?)* **شِهَابٌ Alev** *(Öyle alev ki,)* **مُبِينٌ Parlak** كَوْكَبٌ يُضِيءُ Işık saçan bir yıldız وَيَحْرِقُهُ Ve onu yakan أَوْ يَثْقُبُهُ Veya onu delen أَوْ يُخَبِّلُهُ Veya onu parçalayan (bir yıldız)

19. وَالْأَرْضَ Yeri مَدَدْنَاهَا Onu yaydık بَسَطْنَاهَا Onu döşedik **وَأَلْقَيْنَا Ve yerleştirdik** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** *(Ne?)* **رَوَاسِيَ Köklü dağlar** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sabit dağlar *(Niye?)*

---

[1] رُوحِي terkibinde الرُّوحُ kelimesinin Allah'a izafe edilişi Âdem'i şereflendirmek içindir.
[2] Ayette iki tekit bulunmaktadır. (كُلُّهُمْ ve أَجْمَعُونَ)

لِئَلَّا تَتَحَرَّكَ Sarsmasın diye *(Kimi?)* بِأَهْلِهَا Halkını وَأَنْبَتْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle her şey ki,)* مَوْزُونٍ **Ölçülmüş** مَعْلُومٍ مُقَدَّرٍ Bilinen, belirlenmiş

20. وَجَعَلْنَا **Ve yarattık** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne yarattık?)* مَعَايِشَ **Geçim vasıtaları** بِالْيَاءِ Ya ile okunmuştur *(O da nedir?)* مِنَ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ Meyve ve hububattır وَ جَعَلْنَا لَكُمْ **Ve** sizin için yarattık *(Ne?)* مَنْ **O kimseleri ki,** لَسْتُمْ **Siz olmadınız** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Ne olmadınız?)* بِرَازِقِينَ **Rızıklandıran** مِنَ الْعَبِيدِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ Köle, binek hayvanları ve davarlar فَإِنَّمَا يَرْزُقُهُمُ اللّٰهُ Onları sadece Allah rızıklandırır

21. وَإِنْ مَا مِنْ زَائِدَةٌ شَيْءٍ **Hiçbir şey yoktur,** İn, ma manasında, min de zaittir إِلَّا **Ancak** عِنْدَنَا **Bizim yanımızdadır** *(Ne?)* خَزَائِنُهُ **Hazineleri** مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهِ Hazinelerinin anahtarları وَمَا نُنَزِّلُهُ **Biz onu indirmeyiz** إِلَّا **Ancak (indiririz)** *(Ne ile?)* بِقَدَرٍ **Ölçüyle** *(Öyle ölçü ki,)* مَعْلُومٍ **Belirli** عَلٰى حَسَبِ الْمَصَالِحِ Maslahatlara göre

22. وَأَرْسَلْنَا **Ve biz gönderdik** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgârları** *(Ne olduğu halde?)* لَوَاقِحَ **Aşılayıcı** تَلْقَحُ السَّحَابَ Bulutları aşılıyor فَيَمْتَلِئُ مَاءً Ve su doluyor فَأَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** السَّحَابِ Bulutlardan *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** مَطَرًا Yağmur فَاسْقَيْنَاكُمُوهُ **Ve sizi onunla suladık** وَمَا أَنْتُمْ **Siz olmadınız** لَهُ **Onun için** بِخَازِنِينَ **Hazinedar** أَيْ لَيْسَتْ خَزَائِنُهُ بِأَيْدِيكُمْ Yani, onun hazineleri sizin elinizde değildir

23. وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَنَحْنُ **Elbette biz** نُحْيِي **Diriltiriz** وَنُمِيتُ **Ve öldürürüz** وَنَحْنُ **Ve bizler** الْوَارِثُونَ **Varisleriz** الْبَاقُونَ Geri kalanlar نَرِثُ جَمِيعَ الْخَلْقِ Yaratıkların bütününe varis oluruz

24. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** عَلِمْنَا **Biz bildik** *(Kimi?)* الْمُسْتَقْدِمِينَ **Geçenleri** مِنْكُمْ **Sizden** أَيْ مَنْ تَقَدَّمَ مِنَ الْخَلْقِ Yani, mahlûkattan gelip geçenleri *(Ne zamandan beri?)* مِنْ لَدُنْ آدَمَ Âdem'den beri وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** عَلِمْنَا **Biz bildik** *(Kimi?)* الْمُسْتَأْخِرِينَ **Sona kalanları** الْمُتَأَخِّرِينَ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar kalanları

25. وَإِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz Rabbin** هُوَ **O** يَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacaktır** إِنَّهُ **Zira O** *(Nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ İşlerinde عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatını

26. **وَلَقَدْ Andolsun ki, kesinlikle خَلَقْنَا Biz yarattık** *(Kimi?)* الْإِنْسَانَ **İnsanı** آدَمَ Âdem'i (a.s.) *(Neden?)* مِنْ صَلْصَالٍ **Kuru balçıktan** طِينٍ يَابِسٍ Kuru çamurdan *(Öyle çamur ki,)* يُسْمَعُ لَهُ صَلْصَلَةٌ Ondan tıkırtı işitilir أَيْ صَوْتٌ إِذَا نُقِرَ Yani, vurulduğunda ses (işitilir) *(Öyle balçık ki,)* مِنْ حَمَإٍ **Çamurdan** طِينٍ أَسْوَدَ Siyah çamurdan *(Öyle çamur ki,)* مَسْنُونٍ **Kokuşmuş** مُتَغَيِّرٍ Değişmiş

27. وَالْجَانَّ **Cânn'ı** أَبَا الْجِنِّ Cinlerin babasını وَهُوَ إِبْلِيسُ Ki, O İblis'tir **خَلَقْنَاهُ Onu da yarattık** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ خَلْقِ آدَمَ Yani, Âdem'in (a.s.) yaratılmasından önce *(Neden yarattık?)* مِنْ نَارِ السَّمُومِ **Kavurucu ateşten** هِيَ نَارٌ O bir ateştir ki لَا دُخَانَ لَهَا Dumanı yoktur تَنْفُذُ مِنَ الْمَسَامِّ Gözeneklere nüfuz eder

28. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla **إِذْ Hani قَالَ Demişti** *(Kim?)* **رَبُّكَ Rabbin** *(Kime?)* **لِلْمَلٰئِكَةِ Meleklere** *(Ne demişti?)* **إِنِّي Muhakkak ki ben خَالِقٌ Yaratacağım** *(Ne?)* **بَشَرًا Bir beşer** *(Neden?)* **مِنْ صَلْصَالٍ Kuru balçıktan** *(Öyle balçık ki,)* **مِنْ حَمَإٍ Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* **مَسْنُونٍ Kokuşmuş**

29. **فَإِذَا سَوَّيْتُهُ Ona şekil verdiğim zaman** أَتْمَمْتُهُ Onu tamamladığım zaman **وَنَفَخْتُ Ve üflediğim zaman** أَجْرَيْتُ Koyduğum zaman **فِيهِ İçine** *(Neden?)* **مِنْ رُوحِي Ruhumdan** فَصَارَ حَيًّا Ve canlı olduğu zaman وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ 'Ruh' un Allah'a izafe edilmesi *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِآدَمَ Âdem (a.s.)'a bir şereftir **فَقَعُوا Hemen yere kapanın لَهُ O'nun için** *(Ne olduğunuz halde?)* **سَاجِدِينَ Secde eder olduğunuz halde** *(Nasıl?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selamlama secdesiyle *(Ne suretle?)* بِالْإِنْحِنَاءِ Eğilmek suretiyle

30. **فَسَجَدَ Hemen secde etti** *(Kim?)* **الْمَلٰئِكَةُ Melekler كُلُّهُمْ Hepsi أَجْمَعُونَ Toptan** فِيهِ تَأْكِيدَانِ Bu ayette iki tekit vardır

31. **إِلَّا إِبْلِيسَ Ancak İblis hariç** هُوَ أَبُو الْجِنِّ O cinlerin babasıdır كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin arasındaydı **أَبَى Yüz çevirdi** إِمْتَنَعَ Çekindi *(Neden?)* **مِنْ أَنْ يَكُونَ Olmaktan** *(Kimler ile?)* **مَعَ السَّاجِدِينَ Secde edenlerle**

﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿يَآ اِبْلِيسُ مَا لَكَ﴾ مَا مَنَعَكَ ﴿اَ﴾نْ﴿لَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ﴾ لَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أَسْجُدَ ﴿لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ ﴿فَاِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ مَطْرُودٌ ﴿وَاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾﴾ الْجَزَاءِ ﴿قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾﴾ وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوَيْتَنِي﴾ أَيْ بِإِغْوَائِكَ لِي وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ وَجَوَابُهُ ﴿لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ الْمَعَاصِيَ ﴿وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾﴾ وَهُوَ ﴿اِنَّ عِبَادِي﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ﴾ قُوَّةٌ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ مَنِ اتَّبَعَكَ مَعَكَ ﴿لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ﴾ أَطْبَاقٍ ﴿لِكُلِّ بَابٍ﴾ مِنْهَا ﴿مِنْهُمْ جُزْءٌ﴾ نَصِيبٌ ﴿مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾﴾ تَجْرِي فِيهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ﴾ أَيْ سَالِمِينَ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ أَوْ مَعَ سَلَامٍ أَيْ سَلِّمُوا وَادْخُلُوا ﴿اٰمِنِينَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ كُلِّ فَزَعٍ ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ﴾ حِقْدٍ ﴿اِخْوَانًا﴾ حَالٌ مِنْ«هُمْ» ﴿عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾﴾ حَالٌ أَيْضًا أَيْ لَا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلٰى قَفَا بَعْضٍ لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ بِهِمْ ﴿لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾﴾ أَبَدًا ﴿نَبِّئْ﴾ خَبِّرْ يَا مُحَمَّدُ ﴿عِبَادِي اَنِّي اَنَا الْغَفُورُ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَاَنَّ عَذَابِي﴾ لِلْعُصَاةِ ﴿هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ ﴿٥٠﴾﴾ الْمُؤْلِمُ ﴿وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ ﴿٥١﴾﴾ هُمْ مَلَائِكَةٌ اثْنَا عَشَرَ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلَاثَةٌ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

32. Cenâb-ı Hak **buyurdu ki: «Ey İblis! Secde edenler ile birlikte olmana[1] senin için ne** engel **var ki?»**

33. (Şeytan) Dedi ki: «Kuru bir çamurdan; kokuşmuş siyah balçıktan yaratmış olduğun bir insana ben secde edecek değilim, secde etmek bana yakışmaz.»

34. Dedi ki: «Artık çık oradan, cennetten ya da denildiğine göre göklerden; **muhakkak ki, sen kovuldun,** tart edildin.»

---

[1] أَلَّا تَكُونَ'deki لا zaittir.

35. **Ve şüphe yok ki, Din,** ceza **gününe kadar lânet senin üzerinedir.»**

36. **(Şeytan da) Dedi ki: «Yâ Rabbi! Öyleyse** insanların **diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver.»**

37-38 **(Allah da) buyurdu ki: «Artık şüphe yok ki, o belirli,** sura ilk defa üflenen **vakte kadar sen mühlet verilmişlerdensin.»**

39. **(Şeytan) dedi ki: «Andolsun ki; beni azdırdığından**[1] **dolayı ben de onlar için yeryüzünde** günahları **bezeyeceğim ve onların hepsini azdıracağım.»**

40. **«Onlardan muhlis olan kulların hariç!»**

41-42 Hak teala **buyurdu ki: «Bu bana ait dosdoğru bir yoldur.** O da şu; **şüphe yok ki, benim** mümin **kullarımın üzerinde senin için bir saltanat,** bir güç **yoktur, ancak azgınlardan,** kâfirlerden **sana tabi olanlar hariç!»**

43. **«Ve muhakkak ki, onların** seninle birlikte sana tabi olanların **hepsine, elbette vaadolunmuş olan yer, cehennemdir.»**

44. **«Onun yedi kapı,** tabakası **vardır.** Oradaki **herbir kapı için o(azgı)nlardan ayrılmış bir parça,** bir pay **vardır.»**

45. **«Muhakkak ki muttakiler, cennetler** bahçeler **ve** o bahçelerde akan **pınarlar içindedirler.»**

46. Onlara denilir ki; **«Oraya** endişelerden **emin olarak selâm ile,** her türlü korku veren şeyden kurtulmuş olarak ya da selam ile; yani selam verip **giriniz.»**

47. **Biz, onların gönüllerindeki kini söküp attık; onlar artık köşkler üzerinde karşı karşıya oturan**[2] **kardeşler**[3] **olacaklar.** Yani serirler birbirlerine dönük olduğu için onlardan hiç kimse diğerinin ensesini görmez.

48. **Onlara orada bir yorgunluk erişmez. Ve onlar** ebediyen **oradan çıkarılacak da değillerdir.**

49-50 Ey Muhammed! **Kullarıma haber ver, Ben, şüphe yok ki Ben,** müminlere **mağfiret edenim,** onlara **çok çok merhamet gösterenim. Muhakkak ki, Benim** asilere olan **azabım da can yakıcı bir azaptır.**

51. **Onlara** aralarında Cebrâil'in de bulunduğu, sayıları on iki ya da on yahut üç olan **İbrahim'in** melek **misafirlerinden de haber ver.**

---

[1] بِمَا أَغْوَيْتَنِي sözü بِإِغْوَائِكَ لِي tevilindedir. بِ ise kasem içindir. Kasemin cevabı ise sonrasında gelen لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ cümlesidir.

[2] مُتَقَابِلِينَ kelimesi haldir.

[3] إِخْوَانًا kelimesi هُمْ zamirinden haldir.

KELİME ANLAMI

32. قَالَ تَعَالٰى Yüce **(Allah) dedi ki:** يَا اِبْلِيسُ **Ey İblis!** مَا لَكَ **Sana ne oluyor?** مَا مَنَعَكَ Seni alıkoyan nedir? *(Neden?)* اَلاَّ زَائِدَةٌ تَكُونَ **Olmaktan,** Lâ, zaittir *(Kimlerle?)* مَعَ السَّاجِدِينَ **Secde edenlerle**

33. قَالَ **(İblis) dedi ki:** لَمْ اَكُنْ **Ben değilim** *(Ne?)* لِاَسْجُدَ **Secde edecek** لَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أَسْجُدَ Secde etmem gerekmez *(Kime?)* لِبَشَرٍ **Bir beşere ki,** خَلَقْتَهُ **Sen, O'nu yarattın** *(Neden?)* مِنْ صَلْصَالٍ **Kuru balçıktan** *(Öyle balçık ki,)* مِنْ حَمَاٍ **Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* مَسْنُونٍ **Kokuşmuş**

34. قَالَ **(Allah) dedi ki:** فَاخْرُجْ **O halde çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيِ الْجَنَّةِ Yani, cennetten وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ 'Göklerden' şeklinde de rivayet edilmiştir. فَاِنَّكَ **Çünkü sen** *(Nesin?)* رَجِيمٌ **Kovulmuş birisin** مَطْرُودٌ Reddedilmiş birisin

35. وَاِنَّ **Ve muhakkak ki** عَلَيْكَ **Senin üstüne olacaktır** *(Ne?)* اللَّعْنَةَ **Lanet** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ **Din gününe kadar** الْجَزَاءِ Ceza gününe kadar

36. قَالَ **(İblis) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** فَاَنْظِرْنِي **Bana mühlet ver** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri güne kadar** أَيِ النَّاسُ Yani, insanların

37. قَالَ **(Allah) dedi ki:** فَاِنَّكَ **Muhakkak ki sen** مِنَ الْمُنْظَرِينَ **Mühlet verilenlerdensin** *(Ne zamana kadar?)*

38. اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ **Bilinen vaktin gününe kadar** وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى Birinci üfürüş vaktine kadar

39. قَالَ **(İblis) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** بِمَا اَغْوَيْتَنِي **Yemin olsun ki, beni azdırmana karşılık** أَيْ بِإِغْوَائِكَ لِي Yani, beni saptırman sebebiyle وَالْبَاءُ لِلْقَسَمِ Ba, kasem içindir وَجَوَابُهُ Cevabı ise şu cümledir; لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ **Elbette onlara süsleyeceğim** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyi?)* الْمَعَاصِي Günahları وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ **Ve elbette onları azdıracağım** اَجْمَعِينَ **Hepsini**

40. اِلَّا **Ancak (azdıramayacağım)** *(Kimi?)* عِبَادَكَ **Kullarını** *(Kimlerden?)* مِنْهُمُ **Onlardan** *(Öyle kullarını ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlâs verilen** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, mümin kulların

41. قَالَ تَعَالٰى Yüce **(Allah) dedi ki:** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* صِرَاطٌ **Yoldur** *(Öyle yol ki,)* عَلَيَّ **Bana** مُسْتَقِيمٌ **Ulaşan**

42. وَهُوَ O da şudur: اِنَّ عِبَادِي **Muhakkak benim kullarım** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, mü-minler لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* سُلْطَانٌ **Hâkimiyet** قُوَّةٌ Güç اِلَّا **Ancak (hariç)** لٰكِنْ Lakin مَنِ **O kimse ki** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَاوِينَ **Azgınlardan** الْكَافِرِينَ Kâfirlerden

43. وَاِنَّ جَهَنَّمَ **Ve muhakkak ki cehennem** *(Nedir?)* لَمَوْعِدُهُمْ **Elbette onlara vaat edilen yerdir** اَجْمَعِينَ **Hepsine** أَيْ مَنِ اتَّبَعَكَ Yani, sana tabi olanlara مَعَكَ Seninle birlikte

44. لَهَا **Onun için vardır** *(Ne?)* سَبْعَةُ اَبْوَابٍ **Yedi kapı** أَطْبَاقٍ Kat لِكُلِّ بَابٍ **Her kapı için vardır** *(Neden?)* مِنْهَا Cehennem'den مِنْهُمْ **Onlardan (kâfirlerden)** جُزْءٌ **Bir kısım** نَصِيبٌ Bir pay *(Öyle kısım ki,)* مَقْسُومٌ **Ayrılmış**

45. اِنَّ الْمُتَّقِينَ **Muhakkak ki muttakiler** *(Neredediler?)* فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerdedirler** بَسَاتِينَ Cennet bahçelerinde *(Daha?)* وَعُيُونٍ **Pınar başlarında** *(Öyle pınarlar ki,)* تَجْرِي فِيهَا O cennetlerde akıyor وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara şöyle denir:

46. اُدْخُلُوهَا **Oraya girin** *(Ne olduğunuz halde?)* بِسَلَامٍ **Selametle** أَيْ سَالِمِينَ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ Yani, her türlü korkudan uzak olduğunuz halde أَوْ مَعَ سَلَامٍ Veya selamla أَيْ سَلِّمُوا وَادْخُلُوا Yani, selam verin ve girin *(Daha?)* اٰمِنِينَ **Emniyet içinde** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ فَزَعٍ Her türlü korkudan

47. وَنَزَعْنَا **Ve biz çıkardık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** فِي صُدُورِهِمْ **Onların kalbindedir** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ غِلٍّ **Kinden** حِقْدٍ Nefret *(Ne oldukları halde?)* اِخْوَانًا **Kardeşler oldukları halde** حَالٌ مِنْ «هِمْ» Bu kelime هِمْ zamirinden hal düşmüştür *(Ne üzerinde?)* عَلٰى سُرُرٍ **Tahtlar üzerinde** مُتَقَابِلِينَ **Karşı karşıya oturuyor oldukları halde** حَالٌ أَيْضًا Bu kelime de aynı şekilde haldir أَيْ لَا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلٰى قَفَا بَعْضٍ Yani, bir kısmı diğer bir kısmının ensesine bakmaz *(Niçin?)* لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ بِهِمْ Tahtları kendilerine dönük olduğu için

48. لَا يَمَسُّهُمْ **Onlara dokunmaz** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* نَصَبٌ **Yorgunluk** تَعَبٌ Zahmet وَمَا هُمْ **Ve onlar olmayacaklar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne olmayacaklar?)* بِمُخْرَجِينَ **Çıkartılmış** أَبَدًا Ebediyen

49. نَبِّئْ **Haber ver** خَبِّرْ يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed haber ver *(Kime?)* عِبَادِي **Kullarıma** اَنِّي **Muhakkak ki ben** اَنَا **Ben** الْغَفُورُ **Pek bağışlayıcıyım** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ

Müminleri الرَّحِيمُ **Pek merhamet ediciyim** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

50. وَاَنَّ عَذابِي **Ve benim azabım** *(Kime?)* لِلْعُصَاةِ Asilere هُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَذَابُ الْاَلِيمُ **Elem verici bir azaptır** الْمُؤْلِمُ Acı verici

51. وَنَبِّئْهُمْ **Onlara bahset** *(Neden?)* عَنْ ضَيْفِ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in konuklarından** هُمْ مَلاَئِكَةٌ اثْنَا عَشَرَ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلاَثَةٌ Onlar, on iki, on veya üç melekti. مِنْهُمْ جِبْرِيلُ Aralında Cebrail (a.s.) da vardı

﴿اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا﴾ أَيْ هٰذَا اللَّفْظَ ﴿قَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ لَمَّا عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأَكْلَ فَلَمْ
يَأْكُلُوا ﴿اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ (٥٢)﴾ خَائِفُونَ ﴿قَالُوا لَا تَوْجَلْ﴾ لَا تَخَفْ ﴿اِنَّا﴾ رُسُلُ رَبِّكَ
﴿نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ (٥٣)﴾ ذِي عِلْمٍ كَثِيرٍ هُوَ إِسْحٰقُ كَمَا ذَكَرْنَا فِي سُورَةِ هُودٍ ﴿قَالَ
اَبَشَّرْتُمُونِي﴾ بِالْوَلَدِ ﴿عَلٰٓى اَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ﴾ حَالٌ أَيْ مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ ﴿فَبِمَ﴾ فَبِأَيِّ شَيْءٍ
﴿تُبَشِّرُونَ (٥٤)﴾ إِسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ ﴿قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ
(٥٥)﴾ الْآيِسِينَ ﴿قَالَ وَمَنْ﴾ أَيْ لَا ﴿يَقْنِطُ﴾ بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا [يَقْنَطُ] ﴿مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهٖٓ اِلَّا
الضَّٓالُّونَ (٥٦)﴾ الْكَافِرُونَ ﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ﴾ شَأْنُكُمْ ﴿اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ (٥٧)﴾ ﴿قَالُوٓا اِنَّٓا
اُرْسِلْنَٓا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ (٥٨)﴾ كَافِرِينَ أَيْ قَوْمِ لُوطٍ لِإِهْلَاكِهِمْ ﴿اِلَّٓا اٰلَ لُوطٍ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ
اَجْمَعِينَ (٥٩)﴾ لِإِيمَانِهِمْ ﴿اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَٓا اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ (٦٠)﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ
لِكُفْرِهَا ﴿فَلَمَّا جَٓاءَ اٰلَ لُوطٍ﴾ أَيْ لُوطًا ﴿الْمُرْسَلُونَ (٦١)﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ
(٦٢)﴾ لَا أَعْرِفُكُمْ ﴿قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا﴾ أَيْ قَوْمُكَ ﴿فِيهِ يَمْتَرُونَ (٦٣)﴾ يَشُكُّونَ
وَهُوَ الْعَذَابُ ﴿وَاَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ (٦٤)﴾ فِي قَوْلِنَا ﴿فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ
وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ﴾ اِمْشِ خَلْفَهُمْ ﴿وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ﴾ لِئَلَّا يَرَى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ
﴿وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ (٦٥)﴾ وَهُوَ الشَّامُ ﴿وَقَضَيْنَا﴾ أَوْحَيْنَا ﴿اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ﴾ وَهُوَ ﴿اَنَّ
دَابِرَ هٰٓؤُلَٓاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ (٦٦)﴾ حَالٌ أَيْ يَتِمُّ اسْتِئْصَالُهُمْ فِي الصَّبَاحِ ﴿وَجَٓاءَ اَهْلُ
الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ سَدُومَ وَهُمْ قَوْمُ لُوطٍ لَمَّا أُخْبِرُوا أَنَّ فِي بَيْتِ لُوطٍ مُرْدًا حِسَانًا وَهُمُ
الْمَلَائِكَةُ ﴿يَسْتَبْشِرُونَ (٦٧)﴾ حَالٌ طَمَعًا فِي فِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ
ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ (٦٨)﴾ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ (٦٩)﴾ بِقَصْدِكُمْ إِيَّاهُمْ بِفِعْلِ الْفَاحِشَةِ
بِهِمْ ﴿قَالُوٓا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ (٧٠)﴾ عَنْ إِضَافَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

52. O vakit ki, O'nun huzuruna girmişler de "Selam" sözünü **demişlerdi. O da** onlara yemek ikram ettiğinde yemediklerini görünce, **«Biz sizden gerçekten korkuyoruz,» demişti.**

53. (Onlar da) Demişlerdi ki: «Korkma, muhakkak seni çok bilgin bir oğul ile müjdeleriz.» Bu oğul –Hud suresinde de zikredildiği gibi- İshak'tır.

54. Dedi ki: « Üzerime ihtiyarlık çökmüşken,[1] bana oğul **müjdesi mi veriyorsunuz? Artık beni neyle müjdeliyorsunuz?»[2]**

---

[1] عَلٰى اَنْ مَسَّنِيَ hal olup مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ takdirindedir.
[2] Bu soru, hayret bildirir.

55. **Dediler ki: «Seni hak,** doğru **ile müjdeledik, artık sen ümitsizliğe düşenlerden olma!»**

56. **Dedi ki: «Sapıtmışlardan,** kâfirlerden **başka kim Rabbinin rahmetinden ümit keser?**[1] Yani onlardan başka kimse ümitsizliğe düşmez.»

57. **Ve dedi ki: «Ey elçiler! Artık işiniz,** durumunuz **nedir?»**

58. **Dediler ki: «Muhakkak biz,** kendilerini helak etmek için **suçlu,** kâfir **bir kavim olan** Lût'un kavmine **gönderildik.»**

59. **«Lût'un ailesi hariç! Şüphesiz ki, biz onların hepsini** imanlarından dolayı **kurtaracağız.»**

60. **Karısı başka!** Küfründen dolayı **onun azapta kalacaklardan olmasını takdir ettik.**

61-62. **Gönderilmiş olanlar, Lut ailesine,** yani Lût'a **geldiklerdinde, (Lut aleyhisselâm)** onlara **dedi ki: «Muhakkak ki siz, tanınmayan bir topluluksunuz.** Ben sizi tanımıyorum.»

63-64 **(Onlar da) Dediler ki: «Hayır, biz sana onların kendisinde şüphe ettikleri,** kuşku duydukları **şey** olan azap**la geldik. Ve sana hak ile geldik ve şüphe yok ki, elbette biz** sözünde **doğru** olan **kimseleriz.»**

65-66 **«Artık aileni gecenin bir kısmında yola çıkar, sen de onların peşinden git. Ve** onlara inen azabın dehşetini görmemesi için **sizden hiç kimse ardına dönüp bakmasın. Emredildiğiniz taraf** olan Şam'a **geçip gidiniz.» Ve ona (Lût'a**(a.s.)**) şu emri kesinkes vahyettik ki; elbette sabaha çıkarlarken**[2] **onların ardı kesilmiş olacaktır.** Yani sabahleyin kökleri kazınmış olacak.

67-69 **Ve** Lût'un*(a.s.)* kavmi olan Sedum **şehir ahalisi,** Lût'un*(a.s.)* evinde -aslında melek olan- güzel gençler bulunduğu haberini aldıklarında, onlara da o kötü işi yapma arzusuyla **birbirlerini müjdeleyerek geldiler.** Hazret-i Lût **Dedi ki: « Onlar benim misafirlerimdir. Artık beni rezil etmeyin. Ve Allah'tan korkun ve** bu kötü işi onlara yapma kastınızla **beni utandırmayın.»**

70. **Dediler ki: «Biz elâlemi** misafir etmeyi **sana yasaklamadık mı?»**

KELİME ANLAMI

52. إِذْ دَخَلُوا **Hani girmişlerdi** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Yanına** فَقَالُوا سَلَامًا **Ve 'selam' demişlerdi** أَيْ هٰذَا اللَّفْظَ Yani, bu sözü söylemişlerdi قَالَ **Demişti** *(Kim?)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim لَمَّا عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأَكْلَ فَلَمْ يَأْكُلُوا Onlara yemek sunup da onlar yemedikleri zaman إِنَّا **Gerçekten biz** مِنْكُمْ **Sizden** وَجِلُونَ **Çekiniyoruz** خَائِفُونَ Korkuyoruz

---

[1] Ayetteki يَقْنَطُ kelimesindeki ن harfi hem kesre ile (يَقْنِطُ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) fetha ile (يَقْنَطُ şeklinde) okunmuştur.

[2] مُصْبِحِينَ kelimesi haldir.

53. قَالُوا **Dediler ki:** لَا تَوْجَلْ **Çekinme** لَا تَخَفْ Korkma اِنَّا **Muhakkak ki biz** رُسُلُ رَبِّكَ Rabbinin elçileriyiz نُبَشِّرُكَ **Seni müjdeliyoruz** *(Ne ile?)* بِغُلَامٍ **Bir oğul ile ki,** عَلِيمٍ **Bilgin** ذِي عِلْمٍ كَثِيرٍ Çok ilim sahibi هُوَ إِسْحٰقُ O da İshak (a.s.)'dır كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ هُودٍ Hûd suresinde zikredildiği gibi

54. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** اَبَشَّرْتُمُونِي **Beni müjdeliyorsunuz** *(Ne ile?)* بِالْوَلَدِ Çocukla عَلٰى اَنْ مَسَّنِيَ **Bana gelmesine rağmen** *(Ne?)* الْكِبَرُ **İhtiyarlık** *(Bu cümle nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مَعَ مَسِّهِ إِيَّايَ Yani, 'İhtiyarlığın bana çökmesine rağmen' فَبِمَ **Ne ile** فَبِأَيِّ شَيْءٍ Hangi şeyle تُبَشِّرُونَ **Müjdeliyorsunuz** اِسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ İstifham teaccüp ifade etmektedir

55. قَالُوا **Dediler ki:** بَشَّرْنَاكَ **Seni müjdeledik** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Gerçek ile** بِالصِّدْقِ Doğru ile فَلَا تَكُنْ **Sakın olma** *(Kimlerden?)* مِنَ الْقَانِطِينَ **Ümidini kesenlerden** الْآيِسِينَ Umutsuzluğa kapılanlardan

56. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** وَمَنْ أَيْ لَا يَقْنِطُ **Kim ümit keser?** Yani, 'Ümit kesmez' demektir *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا Nun harfinin kesre ve fethasıyla okunmuştur *(Neden ümit keser?)* مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ **Rabbinin rahmetinden** اِلَّا الضَّالُّونَ **Ancak sapıklığa düşenler (keser)** الْكَافِرُونَ Kâfirler

57. قَالَ **(İbrahim) dedi ki:** فَمَا خَطْبُكُمْ **Göreviniz nedir?** شَأْنُكُمْ Durumunuz اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ **Ey elçiler!**

58. قَالُوا **Dediler ki:** اِنَّا **Biz** اُرْسِلْنَا **Gönderildik** اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ **Suçlu bir topluma** كَافِرِينَ İnkâr eden أَيْ قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût kavmine *(Niçin?)* لِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek için

59. اِلَّا **Ancak müstesna** *(Kim?)* اٰلَ لُوطٍ **Lût ailesi** اِنَّا **Muhakkak ki biz** لَمُنَجُّوهُمْ **Elbette onları kurtaracağız** اَجْمَعِينَ **Hepsini** *(Niçin?)* لِإِيمَانِهِمْ İman ettikleri için

60. اِلَّا امْرَاَتَهُ **Ancak karısı hariç** قَدَّرْنَا **Biz takdir ettik** اِنَّهَا **Muhakkak ki O** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْغَابِرِينَ **Elbette geri kalacaklardandır** الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta kalacaklardandır *(Niçin?)* لِكُفْرِهَا İnkâr ettiği için

61. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ **Geldi** *(Kime?)* اٰلَ لُوطٍ **Lût ailesine** أَيْ لُوطًا Yani, Lût (a.s.)'a *(Kim?)* الْمُرْسَلُونَ **Elçiler**

62. قَالَ **(Lût) dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** قَوْمٌ **Öyle bir topluluksunuz ki,** مُنْكَرُونَ **Tanınmayan** لَا أَعْرِفُكُمْ Ben sizi tanımıyorum

63. قَالُوا **Dediler ki:** بَلْ **Bilakis** جِئْنَاكَ **Sana getirdik** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** كَانُوا **Oldular** أَيْ قَوْمُكَ Yani, senin kavmin *(Ne hakkında?)* فِيهِ **O şey hakkında** يَمْتَرُونَ **Şüphe eder oldular** يَشُكُّونَ Kuşkulanır oldular وَهُوَ الْعَذَابُ O da azaptır

64. وَاَتَيْنَاكَ **Ve sana getirdik** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَصَادِقُونَ **Elbette doğru söyleyenleriz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِنَا Sözümüzde

65. فَاَسْرِ **Yola çıkar** *(Kimi?)* بِاَهْلِكَ **Aileni** *(Ne zaman?)* بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ **Gecenin bir bölümünde** وَاتَّبِعْ **Sen de takip et** اَدْبَارَهُمْ **Arkalarından** اِمْشِ خَلْفَهُمْ Arkalarından yürü وَلَا يَلْتَفِتْ **Ardına bakmasın** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim?)* اَحَدٌ **Hiç kimse** *(Niçin?)* لِئَلَّا يَرَى عَظِيمَ مَا يَنْزِلُ بِهِمْ Onlara inen azabın dehşetini görmemek için وَامْضُوا **Ve gidin** *(Nereye?)* حَيْثُ تُؤْمَرُونَ **Size emredilen yere** وَهُوَ الشَّامُ Orası da Şam'dır

66. وَقَضَيْنَا **Ve bildirdik** أَوْحَيْنَا Vahyettik *(Kime?)* اِلَيْهِ **O'na** *(Neyi?)* ذٰلِكَ الْاَمْرَ **Şu hükmümüzü** وَهُوَ O da *(Nedir?)* اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunların soyları** *(Nedir?)* مَقْطُوعٌ **Kesilmiştir** *(Ne oldukları halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlar oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ يَتِمُّ Yani, tamamlanacaktır *(Ne?)* اسْتِئْصَالُهُمْ Onların köklerinin kurutulması *(Ne zaman?)* فِي الصَّبَاحِ Sabah vakti

67. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* اَهْلُ الْمَدِينَةِ **Şehir halkı** *(Ondan bedel,)* مَدِينَةِ سَدُومَ Sedum şehri وَهُمْ قَوْمُ لُوطٍ Onlar Lût (a.s.)'ın kavmiydi *(Ne zaman geldiler?)* لَمَّا أُخْبِرُوا Ne zaman ki haber aldılar *(Neyi?)* أَنَّ فِي بَيْتِ لُوطٍ Lût (a.s.)'ın evinde olduğunu *(Kimin?)* مُرْدًا حِسَانًا Güzel oğlanların وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Onlar da meleklerdi *(Ne oldukları halde geldiler?)* يَسْتَبْشِرُونَ **Sevinerek** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir طَمَعًا فِي فِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ O kötü şeyi onlara da yapmak hevesiyle

68. قَالَ لُوطٌ Lût **dedi ki:** اِنَّ هٰؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunlar** ضَيْفِي **Benim misafirlerimdirler** فَلَا تَفْضَحُونِ **Sakın beni rezil etmeyin**

69. وَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَلَا تُخْزُونِ **Beni utandırmayın** *(Ne sebebiyle?)* بِقَصْدِكُمْ إِيَّاهُمْ Onlara kastederek *(Neyi?)* بِفِعْلِ الْفَاحِشَةِ بِهِمْ O kötü şeyi onlara yapmayı

70. قَالُوا **Dediler ki:** اَوَلَمْ نَنْهَكَ **Biz seni nehyetmedik mi?** *(Neden?)* عَنِ الْعَالَمِينَ **Elâlemden** عَنْ إِضَافَتِهِمْ Onları misafir etmekten

﴿قَالَ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾﴾ مَا تُرِيدُونَ مِنْ قَضَاءِ الشَّهْوَةِ فَتَزَوَّجُوهُنَّ ﴿لَعَمْرُكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ وَحَيَاتِكَ ﴿إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾﴾ يَتَرَدَّدُونَ ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ﴾ صَيْحَةُ جِبْرِيلَ ﴿مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾﴾ وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ ﴿فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا﴾ أَيْ قُرَاهُمْ ﴿سَافِلَهَا﴾ بِأَنْ رَفَعَهَا جِبْرِيلُ إِلَى السَّمَاءِ وَأَسْقَطَهَا مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾﴾ طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ ﴿لِلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ لِلنَّاظِرِينَ الْمُعْتَبِرِينَ ﴿وَإِنَّهَا﴾ أَيْ قُرٰى قَوْمِ لُوطٍ ﴿لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ﴿٧٦﴾﴾ طَرِيقِ قُرَيْشٍ إِلَى الشَّامِ لَمْ تَنْدَرِسْ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً﴾ لَعِبْرَةً ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ بِقُرْبِ مَدْيَنَ وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ ﴿لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ شُعَيْبًا ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾ بِأَنْ أَهْلَكْنَاهُمْ بِشِدَّةِ الْحَرِّ ﴿وَإِنَّهُمَا﴾ أَيْ قُرٰى قَوْمِ لُوطٍ وَالْأَيْكَةِ ﴿لَبِإِمَامٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُبِينٍ ﴿٧٩﴾﴾ وَاضِحٍ أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ بِهِمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ﴾ وَادٍ بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ وَهُمْ ثَمُودُ ﴿الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ صَالِحًا لِأَنَّهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا﴾ فِي النَّاقَةِ ﴿فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا ﴿وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾﴾ وَقْتَ الصَّبَاحِ ﴿فَمَا أَغْنٰى﴾ دَفَعَ ﴿عَنْهُمْ﴾ الْعَذَابَ ﴿مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾﴾ مِنْ بِنَاءِ الْحُصُونِ وَجَمْعِ الْأَمْوَالِ ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ﴾ لَا مَحَالَةَ فَيُجَازٰى كُلُّ أَحَدٍ بِعَمَلِهِ ﴿فَاصْفَحِ﴾ يَا مُحَمَّدُ عَنْ قَوْمِكَ ﴿الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾﴾ أَعْرِضْ عَنْهُمْ إِعْرَاضًا لَا جَزَعَ فِيهِ وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ﴾ لِكُلِّ شَيْءٍ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي﴾ قَالَ ﷺ هِيَ الْفَاتِحَةُ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ لِأَنَّهَا تُثَنّٰى فِي كُلِّ رَكْعَةٍ ﴿وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾﴾ ﴿لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ﴾ أَلِنْ جَانِبَكَ ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ﴾ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ أَنْ يَنْزِلَ عَلَيْكُمْ ﴿الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾﴾ الْبَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿كَمَا أَنْزَلْنَا﴾ الْعَذَابَ ﴿عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى

TÜRKÇE ANLAMI

71. (Hazret-i Lût) da dedi ki: «Eğer siz kazâ-i şehvet **yapacaksanız, işte şunlar benim kızlarım!** Onlarla evlenin!»

72. Ömrüne,[1] yaşamına **andolsun ki, şüphesiz onlar kendi sarhoşlukları içinde şaşırıp duran kimselerdi.**

73. Artık işrak vaktine girdikleri sırada, Güneşin ışıldadığı vakitte **onları,** Cibril'in çıkardığı **o çığlık alıverdi.**

74. Hemen onların yurtlarının **üstünü altına getirdik.** Şöyle ki, Cibril, o bölgeyi önce semaya kaldırdı, sonra da tersine çevirerek yere çarptı. **Ve onların üzerine balçıktan yapılmış taşlar yağdırdık.**

75. Şüphe yok ki, bu anlatıla**nlarda düşünen,** ibret nazarıyla bakan **kimseler için elbette** Allah'ın birliğine dair **ayetler,** delaletler **vardır.**

76-77 Ve şüphe yok ki o Lût kavminin yurdu **sabit bir yoldur,** Kureyş'in Şâm'a giderden izlediği yol olup yok olmamıştır. Buna rağmen onlar ibret almıyorlar mı? **Muhakkak ki, bunda mü'minler için elbette bir ayet,** ibret **vardır.**

78. Ve şüphe yok ki,[2] Şuayb'ın kavmi olan **Eyke**[3] **ahalisi de elbette** Şuayb'ı yalanlamaları sebebiyle **zalim kimselerdi.**

79. Artık şiddetli sıcakla helak etmek suretiyle **onlardan da intikam aldık. Ve şüphe yok ki, ikisi de elbette apaçık yol üzerindedir.** Hâlâ ibret almıyor musunuz ey Mekkeliler?

80. Andolsun ki Hicr[4] **ahalisi** olan Semud kavmi **de** Salih peygamberi yalanlamak suretiyle **peygamberleri yalanlamışlardı.** Zira tüm peygamberler tevhit inancını getirme hususunda ortak olduğundan, bir peygamberi yalanlamak diğer tüm peygamberleri yalanlamak anlamına gelir.

81. Ve onlara devedeki **ayetlerimizi vermiştik de onlardan yüz çevirici olmuşlardı,** onlarda tefekkür etmemişlerdi.

82. Ve onlar emniyet içinde dağlardan evler yontuyorlardı.

83. Sonra onları, sabaha girdiklerinde, sabah vakti **o çığlık yakalamıştı.**

84. Artık o kazanageldikleri şeyler olan kaleler yapmaları ve mal biriktirmeleri **kendilerininden** azabı **savamadı.**

85. Gökleri, yeri ve aralarında olanları ancak hak ile yarattık. Ve Kıyamet anı da elbette kesinkes **gelecektir** ve Allah herkesi yaptığıyla karşılıklandıracaktır. **Artık sen güzel bir kaçınmakla kaçın,** Üzülüp ümitsizliğe kapılmadan onlardan yüz çevir.

---

[1] Buradaki hitap Hz. Peygamber efendimizedir.(s.a.v.)

[2] Buradaki إِنْ kelimesi إِنَّ'den muhaffeftir.

[3] "Eyke", Medyen yakınlarında bulunan sık ağaçlıklı bir ormandır.

[4] Hicr, Medine ile Şam arasında bir vadidir.

86. **Şüphe yok ki, senin Rabbindir** her şeyi **bilen,** her şeyi **yaratan ancak O'dur.**

87. **Andolsun ki, sana tekrarlanan yediyi,** -Şeyhayn'in rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) bunun "fatiha" olduğunu söylemiştir; zira fatiha her rekâtta tekrarlanır- **ve büyük Kur'ân'ı verdik.**

88. **Sakın onlardan bazı sınıflara verdiğimiz dünya malına göz dikme,** iman etmedikleri takdirde **onlardan dolayı üzülme ve müminlere kanat ger,** onlara yumuşak davran.

89. **De ki: « Şüphesiz ben; evet ben,** Allah'ın azabının üzerinize inmesiyle **korkutucuyum** ki, benim korkutmam apaçıktır. »

90. **Nitekim** o azabı **taksimcilerin,** Yahudi ve Hıristiyanların **üzerlerine indirmiştik.**

KELİME ANLAMI

71. قَالَ **(Lût) dedi ki:** هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** بَنَاتِي **Kızlarım** إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ **Şayet yapacaksanız** *(Neyi?)* مَا تُرِيدُونَ İstediğiniz مِنْ قَضَاءِ الشَّهْوَةِ Şehveti gidermeyi فَتَزَوَّجُوهُنَّ Onları nikâhlayın قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ buyurdu ki:

72. لَعَمْرُكَ **Ömrüne yemin olsun ki,** خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamber'e (s.a.v.) hitaptır أَيْ وَحَيَاتِكَ Yani, 'Senin hayatına yemin ederim ki' إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَفِي سَكْرَتِهِمْ **Sarhoşlukları içinde** يَعْمَهُونَ **Bocalayıp duruyorlardı** يَتَرَدَّدُونَ Şaşırıp duruyorlardı

73. فَأَخَذَتْهُمُ **Ve ansızın onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** صَيْحَةُ جِبْرِيلَ Cebrail (a.s.)'ın çığlığı *(Ne oldukları halde ?)* مُشْرِقِينَ **İşrak vaktine girdikleri sırada** وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ Güneş doğduğu vakit

74. فَجَعَلْنَا **Ve de çeviriverdik** *(Neyi?)* عَالِيَهَا **Üstünü** أَيْ قُرَاهُمْ Yani, onların köylerini *(Neye?)* سَافِلَهَا **Altına** *(Nasıl?)* بِأَنْ رَفَعَهَا Onu kaldırmasıyla *(Kimin?)* جِبْرِيلُ Cebrail (a.s.)'ın *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe وَأَسْقَطَهَا Ve onu atmasıyla *(Ne olduğu halde?)* مَقْلُوبَةً Çevrilmiş olduğu halde *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere وَأَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* حِجَارَةً **Bir taş ki,** مِنْ سِجِّيلٍ **Balçıktan** طِينٍ طُبِخَ بِالنَّارِ Ateşle pişirilmiş çamurdan

75. إِنَّ فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ **Muhakkak ki bu** anlatılanlarda **vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **İşaretler** دَلَالَاتٍ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ Allah'ın birliğine delaletler *(Kim için?)* لِلْمُتَوَسِّمِينَ **Düşünenler için** لِلنَّاظِرِينَ الْمُعْتَبِرِينَ İbretle bakanlar için

76. وَاِنَّهَا **Ve muhakkak ki o** أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût (a.s.)'ın kavminin köyleri *(Nedir?)* لَبِسَبِيلٍ **Bir yoldadır ki,** مُقِيمٍ **Sabit** طَرِيقِ قُرَيْشٍ إِلَى الشَّامِ Kureyş-Şam yolundadır لَمْ تَنْدَرِسْ Ve hala silinmemiştir أَفَلاَ يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ Hala onlarla ibret almıyorlar mı?

77. اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَةً **Elbette bir ayet** لَعِبْرَةً Bir ibret *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İman edenler için**

78. وَاِنْ مُخَفَّفَةٌ أَيْ إِنَّهُ كَانَ **Muhakkak idi,** İn hafifletilmiştir, Yani, innehu demektir. *(Kim?)* اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ **Eyke halkı** هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ Eyke, sık ağaçlı ormandır *(Nerede?)* بِقُرْبِ مَدْيَنَ Meyden yakınlarında وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ Onlar Şuayb (a.s.)'ın kavmidir *(Ne idiler?)* لَظَالِمِينَ **Zalim idiler** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ شُعَيْبًا Şuayb (a.s.)'ı yalanlamaları sebebiyle

79. فَانْتَقَمْنَا **Biz de intikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nasıl?)* بِأَنْ أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak etmek suretiyle *(Ne ile?)* بِشِدَّةِ الْحَرِّ Şiddetli sıcakla وَاِنَّهُمَا **Her ikisi de** أَيْ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ وَالْأَيْكَةِ Yani, Lût (a.s.)'un kavminin ve Eyke halkının köyleri لَبِاِمَامٍ **Elbette öndedir** طَرِيقٍ Yoldadır *(Öyle ön ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** وَاضِحٍ Zahir أَفَلَا تَعْتَبِرُونَ بِهِمْ Hala onlarla ibret almıyor musunuz? يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı!

80. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْحِجْرِ **Hicr halkı** وَادٍ بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ Şam ile Medine arasında bir vadidir وَهُمْ ثَمُودُ Onlar Semud kavmidir *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ صَالِحًا Salih (a.s.)'ı yalanlamaları sebebiyle *(Niçin?)* لِأَنَّهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ Çünkü bu, diğer peygamberleri de yalanlamaktır *(Niye?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi getirme hususunda ortak oldukları için

81. وَاٰتَيْنَاهُمْ **Biz onlara verdik** *(Ne?)* اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Ne hakkında)* فِي النَّاقَةِ Deve hakkında فَكَانُوا **Ve oldular** عَنْهَا **O ayetlerden** *(Ne oldular?)* مُعْرِضِينَ **Yüz çevirir** لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا O ayetler hakkında tefekkür etmez oldular

82. وَكَانُوا يَنْحِتُونَ **Ve oyuyorlardı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne oldukları halde?)* اٰمِنِينَ **Emniyet içinde oldukları halde**

83. فَاَخَذَتْهُمُ **Ansızın onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** *(Ne oldukları halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlar oldukları halde** وَقْتَ الصَّبَاحِ Sabah vakti

84. فَمَا اَغْنٰى **Savamadı** دَفَعَ Defedemedi *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı *(Ne?)* مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ **Kazanır oldukları şeyler** مِنْ بِنَاءِ الْحُصُونِ Sağlam kaleler inşa etmeleri وَجَمْعِ الْأَمْوَالِ Ve mal toplamaları

85. وَمَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındaki şeyleri** اِلَّا **Ancak (yarattık)** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَاِنَّ السَّاعَةَ **Ve muhakkak ki saat** لَاٰتِيَةٌ **Elbette gelecektir** لَا مَحَالَةَ Şüphesiz فَيُجَازٰى كُلُّ أَحَدٍ بِعَمَلِهِ Ve herkes amelinin karşılığını görecektir فَاصْفَحِ **Kaçın** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimden?)* عَنْ قَوْمِكَ Kavminden *(Nasıl?)* الصَّفْحَ **Kaçınmakla** *(Öyle kaçınmak ki,)* الْجَمِيلَ **Güzel** أَعْرِضْ عَنْهُمْ Onlardan yüz çevir *(Nasıl?)* إِعْرَاضًا Öyle bir yüz çevirmekle ki, لَا جَزَعَ فِيهِ Onda üzülüp-ümitsizliğe kapılmak yoktur وَهٰذَا مَنْسُوخٌ بِآيَةِ السَّيْفِ Bu hüküm, savaş ayetiyle nesh edilmiştir

86. اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْخَلَّاقُ **Yaratandır** *(Neyi?)* لِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi

87. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَاكَ **Sana verdik** *(Neyi?)* سَبْعًا **Yediyi** *(Neden?)* مِنَ الْمَثَانِي **Tekrarlananlardan** قَالَ Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: هِيَ الْفَاتِحَةُ O Fatiha'dır رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir لِأَنَّهَا تُثَنّٰى فِي كُلِّ رَكْعَةٍ Çünkü o her rekâtta tekrarlanır *(Daha neyi verdik?)* وَالْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** *(Öyle Kuran ki,)* الْعَظِيمَ **Yüce olan**

88. وَلَا تَمُدَّنَّ **Ve asla dikme** *(Neyi?)* عَيْنَيْكَ **İki gözünü** *(Neye?)* اِلٰى مَا **O şeye ki,** مَتَّعْنَا **Çokça faydalandırdık** *(Ne ile?)* بِهِ **O şeyle** *(Kimi?)* أَزْوَاجًا **Kimilerini** أَصْنَافًا Bazı grupları *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَلَا تَحْزَنْ **Üzülme** *(Kimlere karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا İman etmezlerse وَاخْفِضْ **Ve indir** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kanatlarını** أَلِنْ جَانِبَكَ Yanını yumuşat *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere**

89. وَقُلْ **Ve de ki:** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَنَا **Ben** *(Neyim?)* النَّذِيرُ **Uyarıcıyım** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabının أَنْ يَنْزِلَ عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize inmesinden *(Öyle uyarıcı ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْبَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarısı açık

90. كَمَا اَنْزَلْنَا **Nitekim indirmiştik** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Kim üzerine?)* عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ **Taksim edenlere** الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlara

﴿الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ﴾ أَيْ كُتُبَهُمُ الْمُنَزَّلَةَ عَلَيْهِمْ ﴿عِضِينَ ﴿٩١﴾﴾ أَجْزَاءً حَيْثُ آمَنُوا بِبَعْضٍ وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِهِمُ الَّذِينَ اقْتَسَمُوا طُرُقَ مَكَّةَ يَصُدُّونَ النَّاسَ عَنِ الْإِسْلَامِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ وَبَعْضُهُمْ كَهَانَةٌ وَبَعْضُهُمْ شِعْرٌ ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَسْئَلَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾﴾ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ ﴿عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ ﴿فَاصْدَعْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِمَا تُؤْمَرُ﴾ بِهِ أَيِ اجْهَرْ بِهِ وَأَمْضِهِ ﴿وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾﴾ هٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿اِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾﴾ بِكَ بِإِهْلَاكِنَا كُلًّا مِنْهُمْ بِآفَةٍ وَهُمُ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَالْعَاصِي بْنُ وَائِلٍ وَعَدِيُّ بْنُ قَيْسٍ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ ﴿اَلَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ﴾ صِفَةٌ وَقِيلَ مُبْتَدَأٌ وَلِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الشَّرْطِ دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ وَهُوَ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾﴾ عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ ﴿وَلَقَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾﴾ مِنَ الْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿فَسَبِّحْ﴾ مُلْتَبِسًا ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ أَيْ قُلْ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾﴾ الْمُصَلِّينَ ﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾﴾ الْمَوْتُ

TÜRKÇE ANLAMI

91. **Onlar ki Kur'ân'ı,** kendilerine inan kitabı **parça parça yaptılar,** bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek suretiyle onu böldüler. Ayette kastedilenlerin, Mekke yollarını paylaşıp insanları İslam'dan engelleyen ve kimisi "Bu Kur'ân sihirdir" kimisi "bu Kur'ân kehanettir" kimisi de bu Kur'ân şiirdir" diyen kişiler olduğu da söylenmiştir.

92-93. **Rabbine andolsun ki, elbette onların hepsine yaptıkları her şeyden** kınayarak **soracağız.**

94. Ey Muhammed! **Artık sen emrolunduğun şeyi ortaya koy,** açıkça söyle ve uygula! **Ve müşrik olanlardan yüz çevir.** Bu hüküm cihatla ilgili hüküm gelmeden önceydi.

95. **Şüphe yok ki Biz, o** seninle **alay edenlere karşı** onların hepsini bir afetle helak etmek suretiyle **sana yeteriz.** Bu alaycı kişiler, Velit b. Muğîra, Âs b. Vâil, Adiy b. Kays, Esvet b. Abdilmuttalip ve Esvet b. Abdiyeğus'dur.

96. **Onlar ki, Allah ile birlikte başka**[1] **ilah edinirler. Artık yakında** durumlarının akibetini **bileceklerdir.**

97. **Andolsun ki**[2] **biz biliyoruz; söyledikleri** alay ve yalanlama türü **şeylerden dolayı senin göğsün daralıyor.**

---

[1] آخَر kelimesi إِلٰهًا kelimesinin sıfatıdır. Mübteda olduğu da söylenmiştir. Bu cümle şart anlamı içerdiği için sonrasında gelen haberine ف dahil olmuştur. (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ)

[2] Ayetteki قَدْ tahkik içindir.

98. Sen hemen Rabbinin hamdine bürünerek **tesbih et;** "sübhanellahi ve bihamdihi" de! **Ve secde edenlerden,** namaz kılanlardan **ol!**

99. Yakin, ölüm **sana gelinceye değin Rabbine ibadet et.**

KELİME ANLAMI

91. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** جَعَلُوا الْقُرْآنَ **Kuran'ı ayırdılar** أَيْ كُتُبَهُمُ الْمُنَزَّلَةَ عَلَيْهِمْ Yani, kendilerine indirilen kitaplarını *(Neye?)* عِضِينَ **Parçalara** أَجْزَاءً Cüzlere حَيْثُ Şöyle ki, آمَنُوا بِبَعْضٍ Bazılarına iman ettiler وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ Bazılarını da inkar ettiler وَقِيلَ الْمُرَادُ بِهِمْ Denilmiştir ki: Bu kimselerle kast olunan اَلَّذِينَ O kimselerdir ki اقْتَسَمُوا طُرُقَ مَكَّةَ Mekke'nin yollarını böldüler *(Ne oldukları halde?)* يَصُدُّونَ النَّاسَ عَنِ الْإِسْلَامِ İnsanları İslam'dan engelliyor oldukları halde وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ Onların bir kısmı Kuran için sihir demişti وَبَعْضُهُمْ كَهَانَةٌ Bazısı kehanet demişti وَبَعْضُهُمْ شِعْرٌ Bazısı da şiir demişti

92. فَوَرَبِّكَ **Rabbine yemin olsun ki,** لَنَسْأَلَنَّهُمْ **Elbette onlara soracağız** أَجْمَعِينَ **Hepsine** *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sorgusuyla *(Neden soracağız?)*

93. عَمَّا **O şeylerden ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapmakta idiler**

94. فَاصْدَعْ **Ortaya koy** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** تُؤْمَرُ **Emrolundun** *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle أَيِ اجْهَرْ بِهِ Yani, onu açıkça söyle وَأَمْضِهِ Ve onu uygula وَأَعْرِضْ **Ve yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنِ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** هٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Bu, cihat emredilmeden önceydi

95. إِنَّا **Muhakkak ki biz** كَفَيْنَاكَ **Sana yeteriz** *(Kime karşı?)* الْمُسْتَهْزِئِينَ **Alay edenlere karşı** *(Kimle?)* بِكَ Seninle *(Nasıl yeteriz?)* بِإِهْلَاكِنَا كُلًّا مِنْهُمْ بِآفَةٍ Onların hepsini bir bela ile helak etmek suretiyle وَهُمْ Onlar da *(Kimlerdir?)* الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ Velid bin Müğire وَالْعَاصِي بْنُ وَائِلٍ As bin Vail وَعَدِيُّ بْنُ قَيْسٍ Adiyy bin Kays وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ Esved bin AbdilMüttalib وَالْأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ يَغُوثَ Esved bin Abdi Yeğus'dur

96. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَجْعَلُونَ **Ediniyorlar** *(Ne ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** *(Ne?)* إِلٰهًا **Öyle bir ilah ki,** آخَرَ **Başka** *(Bu cümle nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır وَقِيلَ مُبْتَدَأٌ Mübteda olduğu da söylenmiştir وَلِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الشَّرْطِ Ve (bu cümle) şart manasını içerdiği için دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهِ Haberine 'Fa' dahil olmuştur وَهُوَ Haber ise şudur; فَسَوْفَ **Yakında** يَعْلَمُونَ **Bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu

97. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikkle** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik içindir نَعْلَمُ **Biliyoruz** أَنَّكَ **Muhakkak ki sen** يَضِيقُ **Daralıyor** *(Ne?)* صَدْرُكَ **Göğsün** *(Ne ile?)* بِمَا يَقُولُونَ **Söyledikleri şeylerle** مِنَ الْاِسْتِهْزَاءِ وَالتَّكْذِيبِ Alaya almaları ve yalanlamalarıyla

98. فَسَبِّحْ **Öyleyse tesbih et** *(Ne olduğun halde?)* مُلْتَبِسًا Bürünerek *(Neye?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbinin hamdine** أَيْ قُلْ Yani, şöyle de; سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ 'Subhânellahi ve bihamdihi' وَكُنْ **Ve ol** *(Kimlerden?)* مِنَ السَّاجِدِينَ **Secde edenlerden** الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlardan

99. وَاعْبُدْ **Ve ibadet et** *(Kime?)* رَبَّكَ **Rabbine** حَتّٰى يَأْتِيَكَ **Sana gelinceye kadar** *(Ne?)* الْيَقِينُ **Yakin** الْمَوْتُ Ölüm

١٦

سُورَةُ النَّحْلِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَاِنْ عَاقَبْتُمْ﴾ اِلٰى اٰخِرِهَا

مِأَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

سُورَةُ النَّحْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا وَإِنْ عَاقَبْتُمْ إِلَى اٰخِرِهَا مِأَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً﴾ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ لَمَّا اسْتَبْطَأَ الْمُشْرِكُونَ الْعَذَابَ نَزَلَ ﴿اَتٰى اَمْرُ اللهِ﴾ أَيِ السَّاعَةُ وَأَتٰى بِصِيغَةِ الْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ أَيْ قَرُبَ ﴿فَلاَ تَسْتَعْجِلُوهُ﴾ تَطْلُبُوهُ قَبْلَ حِينِهِ فَإِنَّهُ وَاقِعٌ لَا مَحَالَةَ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾﴾ بِهِ غَيْرَهُ ﴿يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ﴾ أَيْ جِبْرِيلَ ﴿بِالرُّوحِ﴾ بِالْوَحْيِ ﴿مِنْ اَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿عَلٰى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ ﴿اَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ ﴿اَنْذِرُوا﴾ خَوِّفُوا الْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ وَأَعْلِمُوهُمْ ﴿اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾﴾ خَافُونِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾﴾ بِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ إِلٰى أَنْ صَيَّرَهُ قَوِيًّا شَدِيدًا ﴿فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ﴾ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ ﴿مُبِينٌ ﴿٤﴾﴾ بَيِّنُهَا فِي نَفْيِ الْبَعْثِ قَائِلًا مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿وَالْاَنْعَامَ﴾ الْإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ وَنَصْبُهُ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ يُفَسِّرُهُ ﴿خَلَقَهَا لَكُمْ﴾ مِنْ جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿فِيهَا دِفْءٌ﴾ مَا تَسْتَدْفِئُونَ بِهِ مِنَ الْأَكْسِيَةِ وَالْأَرْدِيَةِ مِنْ أَشْعَارِهَا وَأَصْوَافِهَا ﴿وَمَنَافِعُ﴾ مِنَ النَّسْلِ وَالدَّرِّ وَالرُّكُوبِ ﴿وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿٥﴾﴾ قُدِّمَ الظَّرْفُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ﴾ زِينَةٌ ﴿حِينَ تُرِيحُونَ﴾ تَرُدُّونَهَا إِلٰى مَرَاحِهَا بِالْعَشِيِّ ﴿وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾﴾ تُخْرِجُونَهَا إِلَى الْمَرْعٰى بِالْغَدَاةِ

TÜRKÇE ANLAMI

16- Nahl Sûresi

126. ayetten itibaren surenin sonuna kadar olan kısım hariç
Mekke'de inmiştir

128 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

Müşrikler azabın gelişini yavaş gördüklerinde şu ayet indi:

1. **Allah'ın emri,** kıyamet saati **geldi,** yaklaştı,[1] **artık onu** henüz vakti gelmeden önce **acele istemeyiniz;** zira o kesinkes meydana gelecektir. **Onların** kendisine **ortak koştukları** başka **şeylerden** münezzeh olmakla **münezzehtir ve çok yücedir.**

2. **O, kullarından dilediği kimseler** olan peygamberler **üzerine kendi** iradesiyle **emrinden, Ruh,** vahiy **ile melekleri;** yani Cebrail'i **indirir ki:** kâfirleri azapla **korkutun**[2] ve onlara bildirin ki; **şüphesiz Benden başka ilâh yoktur. Artık Benden korkun.**

3-4 **Gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır. O kendisine ortak koştukları** putlar**dan çok yücedir. İnsanı bir nutfe,** men**iden yaratmış** ve en nihayetinde onu güçlü kuvvetli bir hale getirmiş**tir. Bir de bakarsın o apaçık bir düşman kesilmiş!** Nitekim bu düşmanlığını dirilişi inkâr ederken söylediği "unufak olmuş kemikleri kim dirltecek" demek suretiyle ortaya koymuştur.

5. **Ve** deve, sığır ve koyun gibi **ehil hayvanları**[3] **da sizin için yaratmıştır ki, onlarda ısınma,** kıl ve yünlerinden elde ettiğiniz ve kendisiyle ısındığınız elbise ve kıyafetler **ve** nesil, süt ve binme türünden **menfaatler vardır ve onlardan yersiniz.**[4]

6. **Ve sizin için onları akşamleyin** geceledikleri yerlere **getirdiğiniz ve sabahleyin** otlaklarına **salıverdiğiniz sırada bir güzellik vardır**

KELİME ANLAMI

مَكِّيَّةٌ Bu sure mekkidir. اِلَّا وَاِنْ عَاقَبْتُمْ اِلٰى اٰخِرِهَا Ancak "*Eğer ceza verecekseniz* ..." ayetinden itibaren surenin sonuna kadar müstesna مِاَئَةٌ وَثَمَانٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً Yüz yirmi sekiz ayettir

---

[1] أَتَى fiilinin mazi sigasıyla gelişi, kıyametin kesinkes gerçekleşeceğinden dolayıdır.

[2] أَنْ اَنْذِرُوا sözündeki أَنْ müfessiredir.

[3] وَالْاَنْعَامَ kelimesi خَلَقَهَا fiilinin tefsir ettiği mukadder bir fiil ile (خَلَقَ) nasbedilmiştir.

[4] مِنْهَا zarfı (hasr için değil de) fâsıla için önce gelmiştir.

1. بِسْمِ اللّٰهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan لَمَّا اسْتَبْطَأَ الْمُشْرِكُونَ Ne zaman ki müşrikler yavaş gördüler *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı نَزَلَ (Bu ayet) İndi اَتٰى اَمْرُ اللّٰهِ **Allah'ın emri geldi** أَيِ السَّاعَةُ Yani kıyamet وَأَتٰى بِصِيغَةِ الْمَاضِي "Etâ" geçmiş zaman kipiyledir *(Niye?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Vukuu kesin olduğundan dolayı أَيْ قَرُبَ Yani Allah'ın emri yakın oldu فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ **Dolayısıyla onu acele istemeyiniz** تَطْلُبُوهُ قَبْلَ حِينِهِ Onu vakti gelmeden önce talep etmeyiniz فَإِنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* وَاقِعٌ لَا مَحَالَةَ Şüphe yok meydana gelecektir سُبْحَانَهُ تَنْزِيهًا لَهُ **(Allah)** Münezzeh olmakla **münezzehtir** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Ortak koştukları şeylerden** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Kimi?)* غَيْرَهُ Gayrını

2. يُنَزِّلُ **(Allah) indirir** *(Kimi?)* اَلْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** أَيْ جِبْرِيلَ Yani Cebrail'i *(Ne ile?)* بِالرُّوحِ **Ruhla** بِالْوَحْيِ Vahiyle *(Neden vahyetmekle?)* مِنْ اَمْرِهِ **Emrinden** *(Ne ile?)* بِإِرَادَتِهِ Kendi iradesiyle *(Kime vahyetmekle?)* عَلٰى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından dilediğine** وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ Onlar da peygamberlerdir *(Ne diye vahyetmekle?)* اَنْ مُفَسِّرَةٌ اَنْذِرُوا **Uyarın** ("en" tefsir içindir) خَوِّفُوا Korkutun *(Kimi?)* اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla وَأَعْلِمُوهُمْ Ve onlara bildirin *(Neyi?)* اَنَّهُ **Şunu ki** لَٓا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّٓا اَنَا **Ancak ben varım** فَاتَّقُونِ **O halde benden sakının** خَافُونِ Benden korkun

3. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ **Gökleri ve yeri** *(Ne olduğu halde?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** أَيْ مُحِقًّا Yani hakkı kuşanarak تَعَالٰى **Allah yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Ortak koştukları şeylerden** *(Kime?)* بِهِ Kendisine *(Neden?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan

4. خَلَقَ الْاِنْسَانَ **O insanı yarattı** *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ **Bir damla sudan** مَنِيٍّ Meniden *(Bu yaratma süreci ne zamana kadardır?)* إِلٰى أَنْ صَيَّرَهُ O meniyi dönüştürene kadardır *(Neye?)* قَوِيًّا شَدِيدًا Güç ve kuvvet sahibine فَاِذَا هُوَ **Birde bakarsın ki o insan** *(Nedir?)* خَصِيمٌ **Düşmandır** شَدِيدُ الْخُصُومَةِ Düşmanlığı çok fazladır *(Öyle düşman ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُهَا İnsan düşmanlığını ortaya koyar *(Ne husustaki düşmanlığını?)* فِي نَفْيِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeme hususunda *(Ne olduğu halde?)* قَائِلًا Söyler olduğu halde *(Neyi?)* مَنْ يُحْيِي ***"Kim diriltir (Neyi?)*** الْعِظَامَ ***Kemikleri (Ne iken?)*** وَهِيَ رَمِيمٌ ***O kemikler çürümüş iken"***

5. وَالْاَنْعَامَ **Hayvanları da** اَلْإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ Deveyi, sığırı ve davarı وَنَصْبُهُ

Bu kelimenin ("Enam") nasb olması *(Ne iledir?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiil iledir *(Öyle fiil ki?)* يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı olan şu fiil) tefsir ediyor خَلَقَهَا **Onları yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Siz ne olduğunuz halde?)* مِنْ جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar içerisinden bir kısım (yani özelde sizin genelde tüm insanlar için) فِيهَا **O hayvanlarda vardır** *(Ne vardır?)* دِفْءٌ **Soğuktan koruyuculuk** مَا تَسْتَدْفِئُونَ بِهِ Kendisiyle ısındığınız şeyler *(Neden?)* مِنَ الْأَكْسِيَةِ وَالْأَرْدِيَةِ Elbiselerden ve kıyafetlerden *(Neden yapılan?)* مِنْ أَشْعَارِهَا وَأَصْوَافِهَا Kılları ve yünlerinden *(Daha ne vardır?)* وَمَنَافِعُ **Faydalar** *(Neden olan faydalar?)* مِنَ النَّسْلِ Üreyip türemesinden *(Daha?)* وَالدَّرِّ وَالرُّكُوبِ Sütü ve binekliğinden وَمِنْهَا **Ve onlardan bir kısmını da** تَأْكُلُونَ **Yersiniz** قُدِّمَ الظَّرْفُ Zarf öne geçirildi *(Neden?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla için

6. وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* جَمَالٌ **Güzellik** زِينَةٌ Ziynet *(Ne zamanda?)* حِينَ تُرِيحُونَ **Akşam getirdiğinizde** تَرُدُّونَهَا O hayvanları geri döndürdüğünüzde *(Nereye?)* إِلَى مَرَاحِهَا Dinlendikleri yere *(Ne vakitte?)* بِالْعَشِيِّ Akşam vaktinde ***(Daha ne zamanda güzellik vardır?)*** وَحِينَ تَسْرَحُونَ **Salıverdiğiniz vakitte** تُخْرِجُونَهَا Onları çıkarttığınız vakitte *(Nereye?)* إِلَى الْمَرْعَى بِالْغَدَاةِ Sabah vaktinde otlağa

﴿وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ﴾ أَحْمَالَكُمْ ﴿إِلٰى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ﴾ وَاصِلِينَ إِلَيْهِ عَلٰى غَيْرِ الْإِبِلِ
﴿إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ﴾ بِجُهْدِهَا ﴿إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ۝٧﴾ بِكُمْ حَيْثُ خَلَقَهَا لَكُمْ
﴿وَ﴾خَلَقَ ﴿الْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ وَالتَّعْلِيلُ بِهِمَا بِتَعْرِيفِ
النِّعَمِ لَا يُنَافِي خَلْقَهَا لِغَيْرِ ذٰلِكَ كَالْأَكْلِ فِي الْخَيْلِ الثَّابِتِ بِحَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ ﴿وَيَخْلُقُ
مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٨﴾ مِنَ الْأَشْيَاءِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ﴾ أَيْ بَيَانُ
الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿وَمِنْهَا﴾ أَيِ السَّبِيلِ ﴿جَائِرٌ﴾ حَائِدٌ عَنِ الْاِسْتِقَامَةِ ﴿وَلَوْ شَاءَ﴾
هِدَايَتَكُمْ ﴿لَهَدَاكُمْ﴾ إِلٰى قَصْدِ السَّبِيلِ ﴿أَجْمَعِينَ ۝٩﴾ فَتَهْتَدُونَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارٍ مِنْكُمْ ﴿هُوَ
الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ﴾ تَشْرَبُونَهُ ﴿وَمِنْهُ شَجَرٌ﴾ يَنْبُتُ بِسَبَبِهِ ﴿فِيهِ
تُسِيمُونَ ۝١٠﴾ تَرْعَوْنَ دَوَابَّكُمْ ﴿يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ
كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
۝١١﴾ فِي صُنْعِهِ فَيُؤْمِنُونَ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلٰى مَا
قَبْلَهُ وَالرَّفْعِ مُبْتَدَأً ﴿وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿مُسَخَّرَاتٍ﴾ بِالنَّصْبِ حَالٌ وَالرَّفْعِ
خَبَرٌ [مُسَخَّرَاتٌ] ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝١٢﴾ يَتَدَبَّرُونَ
﴿وَ﴾سَخَّرَ لَكُمْ ﴿مَا ذَرَأَ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ
﴿مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ﴾ كَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَأَخْضَرَ وَغَيْرِهَا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ۝١٣﴾
يَتَّعِظُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ﴾ ذَلَّلَهُ لِلرُّكُوبِ وَالْغَوْصِ فِيهِ ﴿لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا﴾
هُوَ السَّمَكُ ﴿وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا﴾ هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿وَتَرَى﴾ تُبْصِرُ
﴿الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿مَوَاخِرَ فِيهِ﴾ تَمْخَرُ الْمَاءَ أَيْ تَشُقُّهُ بِجَرْيِهَا فِيهِ مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً بِرِيحٍ
وَاحِدَةٍ ﴿وَلِتَبْتَغُوا﴾ عَطْفٌ عَلٰى لِتَأْكُلُوا تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالٰى بِالتِّجَارَةِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ۝١٤﴾ اللّٰهَ عَلٰى ذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Bu hayvanlar sizin ağırlıklarınızı,** yüklerinizi deve sırtında olmadan **ancak güçlüklere katlanarak varabileceğiniz bir memlekete taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz** tüm bunları sizin için yaratmasıyla **çok şefkatli,** size karşı **pek merhametlidir.**
8. **Ve kendilerine binmeniz için[1] ve bir süs olarak atları, katırları ve**

---

[1] لِتَرْكَبُوهَا kelimesi meful-i lehtir. "binmeniz" ve "süs" için şeklinde bu ikisiyle illetlendirilmesi, Sahihayn'da sabit olduğu üzere "at etinin yenmesi" gibi başka menfaatlerin bulunmasına aykırı değildir. (Hanefi mezhebinde ise at eti İmam-ı Azam'a göre mekruh, İmameyne göre mubahtır. Bkz. *Bedaiu's-Sanâi*, 4: 149 -Mütercim-)

eşekleri de yaratmıştır. **Ve sizin bilemiyeceğiniz daha nice** garip ve ilginç **şeyleri de yaratır.**

9. **Ve doğru yolu beyan da Allah'a aittir. Bununla birlikte ondan,** o yoldan **sapan,** istikametten ayrılan **da vardır ve eğer Allah** hidayetinizi **dileseydi, elbette sizi toptan** doğru yola **erdirirdi,** sizler de kendi isteğinizle o yola varırdınız.

10. **Gökten suyu indiren O'dur. Ondan hem size** içtiğiniz **içecek vardır, hem de** su sayesinde biten, hayvanlarınızı **otlatacağınız bitkiler.**

11. **Onunla sizin için bir ekin, zeytin, hurma ağaçları, üzümler ve meyvelerin hepsinden yetiştirir. Şüphe yok ki, bu** anlatılanlar**da,** O'nun yaptıklarında **düşünen** ve de iman eden **bir kavim için elbette** Allah tealanın birliğine delalet eden **bir ayet vardır.**

12. **Ve sizin için geceyi, gündüzü, güneşi,**[1] **ay'ı ve yıldızlar'ı**[2] **onun emri,** iradesi**yle boyun eğdirilmiş olarak**[3] **emrinize verdi. Muhakkak ki, bunda düşünen,** tefekkür eden **bir kavim için elbette büyük ayetler vardır.**

13. **Ve sizin için yerde, renklerini** kırmızı, sarı, yeşil gibi ve bunun dışındaki diğer renkler gibi **farklı olarak yarattığı** hayvanları, bitkileri ve bunların dışındaki **şeyleri** emrinize vermiştir. **Şüphe yok onda da öğüt alacak bir kavim için elbette bir ibret vardır.**

14. **Ve O, o zattır ki,** (üzerinde yüzen gemilere) binmeniz ve inci çıkarmak maksadıyla içine dalmanız için; **kendisinden taze bir et,** balık **yiyesiniz ve ondan takacağınız bir süs,** inci ve mercan **çıkarasınız diye denizi emrinize vermiştir. Gemileri de orada yara yara gider bir halde** tek bir rüzgârla gelip gittiklerini **görürsün. Hem fazlından arayasınız**[4] isteyesiniz, **hem de** tüm bunlara karşılık Allah'a **şükredesiniz diye (denizi emrinize vermiştir)...**

KELİME ANLAMI

7. وَتَحْمِلُ **Taşır** *(Neyi?)* اَثْقَالَكُمْ **Ağırlıklarınızı** أَحْمَالَكُمْ Yüklerinizi *(Nereye?)* اِلٰى بَلَدٍ **Bir beldeye** *(Öyle belde ki)* لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ **Siz o beldeye erişir olamazsınız** وَاصِلِينَ اِلَيْهِ Oraya ulaşıcı olamazısınız *(Ne üzerinde?)* عَلٰى غَيْرِ الْاِبِلِ Deveden başka bir şey üzerinde اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ **Ancak canları zorlamakla (erişirsiniz)** بِجُهْدِهَا Nefislerin zorlu çabasıyla اِنَّ رَبَّكُمْ **Muhakkak ki sizin Rabbiniz** *(Nedir?)* لَرَؤُوفٌ

---

[1] وَالشَّمْسَ kelimesi öncesine atfedilerek nasb ile; mübteda olarak da raf ile okunmuştur.
[2] اَلْقَمَر ile اَلنُّجُوم kelimeleri de اَلشَّمْس kelimesi gibi iki şekilde okunmuştur.
[3] مُسَخَّرَات kelimesi hal olarak nasb ile; haber olarak da raf ile okunmuştur.
[4] وَلِتَبْتَغُوا kelimesi لِتَأْكُلُوا kelimesi üzerine atıftır.

Ziyade şefkatlidir رَحِيمٌ **Ve pek merhametlidir** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Nasıl merhametli-dir?)* حَيْثُ خَلَقَهَا لَكُمْ Şöyle ki sizin için o hayvanları yarattı

8. وَخَلَقَ الْخَيْلَ **Ve atı** yarattı *(Daha?)* وَالْبِغَالَ **Katırı** وَالْحَمِيرَ **Ve eşeği yarattı** *(Niçin?)* لِتَرْكَبُوهَا **Onlara binesiniz diye** *(Daha ne için?)* وَزِينَةً **Ve süs yapasınız diye** مَفْعُولٌ لَهُ Bu kelime meful-ü leh'tir وَالتَّعْلِيلُ بِهِمَا Yaratmayı, binme ve ziynetle illetlendirmek *(Nasıl?)* بِتَعْرِيفِ النِّعَمِ Nimetleri bildirerek لَا يُنَافِي Zıt değildir *(Neye?)* خَلْقَهَا Bu hayvanları yaratmasına *(Ne için?)* لِغَيْرِ ذٰلِكَ Bunlardan başka bir şey için *(Ne gibi?)* كَالْأَكْلِ فِي الْخَيْلِ Atı yemek gibi *(Öyle at yemek ki)* اَلثَّابِتِ بِحَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Buhari ve Müslim'deki hadisle sabit olan وَيَخْلُقُ **Ve yaratır** *(Neyi?)* مَا لَا تَعْلَمُونَ **Bilmediğiniz nice şeyleri** *(Neden olan bilmediğiniz şeyler?)* مِنَ الْأَشْيَاءِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ İlginç ve garip şeylerden

9. وَعَلَى اللّٰهِ **Allah'a aittir** *(Ne?)* قَصْدُ السَّبِيلِ **Yolun doğrusunu göstermek** أَيْ بَيَانُ الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ Yani dosdoğru yolu açıklamak وَمِنْهَا **O yoldan da vardır** أَيِ السَّبِيلِ Yani yoldan *(Ne vardır?)* جَائِرٌ **Sapan** حَائِدٌ عَنِ الْاِسْتِقَامَةِ Doğru yoldan dönen وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Neyi?)* هِدَايَتَكُمْ Size hidayet etmeyi لَهَدَاكُمْ **Kesinlikle sizi iletirdi** *(Neye?)* إِلَى قَصْدِ السَّبِيلِ Yolun doğrusuna *(Nasıl?)* أَجْمَعِينَ **Toplu halde** فَتَهْتَدُونَ إِلَيْهِ Dolayısıyla o yola ulaşırdınız *(Ne ile?)* بِاخْتِيَارٍ مِنْكُمْ Sizden gelen bir ihtiyar ile

10. هُوَ الَّذِي **O öyle Allah'tır ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Neden?)* مِنْهُ **O sudan** *(Ne vardır?)* شَرَابٌ **İçecek** *(Öyle içecek ki)* تَشْرَبُونَهُ Onu içiyorsunuz وَمِنْهُ **Ve o sudan vardır** *(Ne vardır?)* شَجَرٌ **Bitkiler vardır** *(Öyle bitkiler ki)* يَنْبُتُ بِسَبَبِهِ Su sayesinde bitiyor فِيهِ تُسِيمُونَ **O bitkilerde otlatıyorsunuz** تَرْعَوْنَ Yayıyorsunuz *(Neyi?)* دَوَابَّكُمْ Hayvanlarınızı

11. يُنْبِتُ **Allah bitirir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O su sebebiyle** *(Neyi bitirir?)* اَلزَّرْعَ **Ekinleri** وَالزَّيْتُونَ **Ve zeytini** *(Daha?)* وَالنَّخِيلَ **Hurma ağaçlarını** وَالْأَعْنَابَ **Ve üzümleri** *(Daha?)* وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Ve diğer meyvelerden** إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Zikredilende *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ibret** *(Öyle ayet ki)* دَالَّةً عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın birliğine eden *(Kim için ibret vardır?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki)* يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** *(Ne hususta?)* فِي صُنْعِهِ O'nun yarattığı şeyler hususunda فَيُؤْمِنُونَ Dolayısıyla iman ediyorlar

12. وَسَخَّرَ لَكُمُ **Ve sizin yararınıza sundu** *(Neyi?)* اَللَّيْلَ **Geceyi** وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Daha)* وَالشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne ile?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nasıldır?)* عَطْفًا عَلَى مَا قَبْلَهُ Makabline

atfederek *(Daha ne ile?)* وَالرَّفْعِ Ref ile *(Nedir?)* مُبْتَدَأً Mübtedadır *(Daha neyi yarattı?)* وَالْقَمَرَ **Ayı** وَالنُّجُومُ **Ve yıldızlar** *("Nücûm" kelimesi nasıl okunur?)* بِالْوَجْهَيْنِ İki şekilde de okunur (nasb ve ref) *(Bunlar ne oldukları halde?)* مُسَخَّرَاتٌ **Boyun eğmişler** حَالٌ بِالنَّصْبِ Nasb ile haldir وَالرَّفْعِ خَبَرٌ Ref ile de haberdir *(Neyle boyun eğmiş oldukları halde?)* بِأَمْرِهِ **Allah'ın emriyle** بِإِرَادَتِهِ Allah'ın iradesiyle إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **İbretler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **Akledenler için** يَتَدَبَّرُونَ Düşünenler için

13. وَ سَخَّرَ لَكُمْ **Ve** hizmetinize sundu *(Neyi?)* مَا ذَرَأَ **Yarattığını** خَلَقَ Yoktan var ettiğini *(Kim için yarattığı?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Yarattı şeyler de nedendir?)* مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وغَيْرِ ذَٰلِكَ Canlı, bitki ve diğer şeylerden *(Ne olduğu halde?)* مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ **Renkleri çeşit çeşit olduğu halde** *(Ne gibi?)* كَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَأَخْضَرَ وَغَيْرِهَا Kırmızı, sarı, yeşil ve diğer renkler gibi إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Kesinlikle bir ibret vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki)* يَذَّكَّرُونَ **Söz dinliyor** يَتَّعِظُونَ Öğüt alıyor

14. وَهُوَ الَّذِي **O öyle Allah'tır ki** سَخَّرَ **Hizmete vermiştir** *(Neyi?)* الْبَحْرَ **Denizi** ذَلَّلَهُ Onu emrinize vermiştir *(Niçin?)* لِرُكُوبِهِ Ona binmeniz için *(Daha?)* وَالْغَوْصِ فِيهِ Onda inci avlanmanız için *(Niçin hizmete sunmuştur?)* لِتَأْكُلُوا مِنْهُ **Ondan yiyesiniz diye** *(Ne?)* لَحْمًا طَرِيًّا **Taze et** هُوَ السَّمَكُ O da balıktır *(Daha?)* وَتَسْتَخْرِجُوا **Ve çıkarasınız diye** *(Neden?)* مِنْهُ **Denizden** *(Ne?)* حِلْيَةً **Süs** *(Öyle süs ki)* تَلْبَسُونَهَا **Onu takacaksınız** هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ O da inci ve mercandır وَتَرَى **Ve görürsün** تُبْصِرُ Bakarsın *(Neyi görürsün?)* الْفُلْكَ السُّفُنَ **Gemileri** *(Ne olduğu halde görürsün?)* مَوَاخِرَ فِيهِ **Denizde yara yara gider olduğu halde** تَمْخَرُ الْمَاءَ Suyu yarıyor أَيْ تَشُقُّهُ Yani suyu bölüyor *(Ne sebebiyle?)* بِجَرْيِهَا فِيهِ Geminin denizde gitmesi sebebiyle *(Ne olduğu halde?)* مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً Gelici ve gidici olduğu halde *(Ne ile?)* بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ Bir rüzgârla *(Daha niye hizmete sunmuştur?)* وَلِتَبْتَغُوا **Ve isteyesiniz diye** عَطْفٌ عَلَى لِتَأْكُلُوا Bu kelime "lite'külû"ye atıftır تَطْلُبُوا Talep edesiniz diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Allah'ın lütfundan** *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan Allah *(Ne ile isteyesiniz?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret ile وَلَعَلَّكُمْ **Ve umulur ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a *(Neye binaen?)* عَلَى ذَٰلِكَ Hizmetinize sunmasına binaen

﴿وَأَلْقٰى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تَمِيدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِكُمْ﴾ جَعَلَ فِيهَا ﴿وَأَنْهَارًا﴾ كَالنِّيلِ ﴿وَسُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (١٥)﴾ إِلٰى مَقَاصِدِكُمْ ﴿وَعَلَامَاتٍ﴾ تَسْتَدِلُّونَ بِهَا عَلٰى الطُّرُقِ كَالْجِبَالِ بِالنَّهَارِ ﴿وَبِالنَّجْمِ﴾ بِمَعْنَى النُّجُومِ ﴿هُمْ يَهْتَدُونَ (١٦)﴾ إِلٰى الطُّرُقِ وَالْقِبْلَةِ بِاللَّيْلِ ﴿أَفَمَنْ يَخْلُقُ﴾ وَهُوَ اللّٰهُ ﴿كَمَنْ لَا يَخْلُقُ﴾ وَهُوَ الْأَصْنَامُ حَيْثُ تُشْرِكُونَهَا مَعَهُ فِي الْعِبَادَةِ لَا ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (١٧)﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُوا ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا﴾ تَضْبِطُوهَا فَضْلًا أَنْ تُطِيقُوا شُكْرَهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (١٨)﴾ حَيْثُ يُنْعِمُ عَلَيْكُمْ مَعَ تَقْصِيرِكُمْ وَعِصْيَانِكُمْ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ (١٩)﴾ ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَدْعُونَ] تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (٢٠)﴾ يُصَوَّرُونَ مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا ﴿أَمْوَاتٌ﴾ لَا رُوحَ فِيهِمْ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿غَيْرُ أَحْيَاءٍ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿أَيَّانَ﴾ وَقْتَ ﴿يُبْعَثُونَ (٢١)﴾ أَيِ الْخَلْقُ فَكَيْفَ يُعْبَدُونَ إِذْ لَا يَكُونُ إِلٰهًا إِلَّا الْخَالِقُ الْحَيُّ الْعَالِمُ بِالْغَيْبِ ﴿إِلٰهُكُمْ﴾ الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْكُمْ ﴿إِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ لَا نَظِيرَ لَهُ فِي ذَاتِهِ وَلَا فِي صِفَاتِهِ وَهُوَ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ﴾ جَاحِدَةٌ لِلْوَحْدَانِيَّةِ ﴿وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ (٢٢)﴾ مُتَكَبِّرُونَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ فَيُجَازِيهِمْ بِذٰلِكَ ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ (٢٣)﴾ بِمَعْنَى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا﴾ اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مَوْصُولَةٌ ﴿أَنْزَلَ رَبُّكُمْ﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﴿قَالُوا﴾ هُوَ ﴿أَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْأَوَّلِينَ (٢٤)﴾ إِضْلَالًا لِلنَّاسِ ﴿لِيَحْمِلُوا﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿أَوْزَارَهُمْ﴾ ذُنُوبَهُمْ ﴿كَامِلَةً﴾ لَمْ يُكَفَّرْ مِنْهَا شَيْءٌ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ﴾ بَعْضِ ﴿أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ لِأَنَّهُمْ دَعَوْهُمْ إِلَى الضَّلَالِ فَاتَّبَعُوهُمْ فَاشْتَرَكُوا فِي الْإِثْمِ ﴿أَلَا سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَزِرُونَ (٢٥)﴾ يَحْمِلُونَهُ حَمْلُهُمْ هٰذَا ﴿قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وَهُوَ نَمْرُودُ بَنٰى صَرْحاً طَوِيلًا لِيَصْعَدَ مِنْهُ إِلَى السَّمَاءِ لِيُقَاتِلَ أَهْلَهَا ﴿فَأَتَى اللّٰهُ﴾ قَصَدَ ﴿بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ﴾ الْأَسَاسِ فَأَرْسَلَ عَلَيْهِ الرِّيحَ وَالزَّلْزَلَةَ فَهَدَمَتْهُ ﴿فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ أَيْ وَهُمْ تَحْتَهُ ﴿وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ (٢٦)﴾ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ وَقِيلَ هٰذَا تَمْثِيلٌ لِإِفْسَادِ مَا أَبْرَمُوهُ مِنَ الْمَكْرِ بِالرُّسُلِ

TÜRKÇE ANLAMI

15. Sizi sarsmaması, hareket ettirmemesi **için yeryüzünde sabit dağlar koydu;** istediğiniz yere **ulaşmanız için de** orada nil gibi **ırmakları ve yolları** yarattı.

16. Ve gündüz vaktinde dağlarda olduğu gibi kendisiyle yolunuzu bulacağınız **nice alâmetler (yarattı) ve onlar** geceleyin **yıldız**lar **ile** yolları ve kıbleyi **bulurlar.**

17. Yaratan Allah'**la yaratmayan** putlar **bir midir** ki, ibadet hususunda onları Allah'a ortak koşuyorsunuz? **Artık** bunu **düşünmüyor musunuz** ki iman edesiniz?

18. Ve eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız, -bırakın şükrünü eda edebilmeyi- **onu sayıp** kuşat**amazsınız. Şüphesiz Allah çok mağfiret edendir, pek merhametlidir;** nitekim tüm taksiratınız ve işlediğiniz günahlara rağmen size bu nimetleri ihsan ediyor.

19. Ve Allah gizlediğiniz şeyi de ve açığa vurduğunuz şeyi de bilir.

20. Ve Allah'tan başka kendilerine ibadet ettiğiniz[1] şeyler olan putlar **hiçbir şey yaratamazlar. Hâlbuki onlar yaratılırlar;** taş ve diğer maddelerden yontulurlar.

21. (Onlar) ruhları olmayan **ölülerdir[2] diri değildirler[3] ve** o putlar yaratılanların **ne zaman diriltileceklerini de bilmezler;** dolayısıyla nasıl olur da ibadet edilirler. Hâlbuki ancak yaratan, diri olan ve gaybı bilen zat ilah olabilir.

22. Sizin ilahınız, ne zatında ne de sıfatlarında eşi benzeri olmayan **tek bir ilah** olan Allah'**tır. Ahirete iman etmeyenlerin kalpleri** O'nun birliğini **inkâr eder ve onlar** ahirete iman etme konusunda **kibir gösteren kimselerdir.**

23. Gerçek şu ki; Allah onların neyi gizlediklerini ve neyi açığa vurduklarını bilir ve onları bunlar sebebiyle cezalandırır. **Muhakkak ki O, kibirlenenleri "sevmez";** "onları cezalandırır" anlamında...

Nadr b. el-Hâris hakkında şu ayet inmiştir:

24. Ve onlara, «Rabbiniz Muhammed'e **neyi[4] indirdi?» denildiği vakit dediler ki: «** O **öncekilerin** insanları saptırmak için yaptığı **uydurmaları,** yalanları**dır.»**

25. Onlar işin sonunda **Kıyamet günü kendi günahlarını tamamen,** hiç birisi affa uğramamış bir halde **yüklenecekler ve bilgisizlikten dolayı**

---

[1] تَدْعُونَ kelimesi hem تَ ile hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi يَدْعُونَ şeklinde) يَ ile okunmuştur.

[2] أَمْوَاتٌ kelimesi ikinci haberdir.

[3] غَيْرُ اَحْيَاءٍ sözü tekittir.

[4] مَاذَا sıla ve istifhamdır.

saptırmış oldukları kimselerin günahlarından bir kısmını[1] **da yükleneceklerdir.** Nitekim bu kişiler onları dalalete davet etmiş, onlar da bu kişilere tabi olmuşlardır. Bu nedenle onlar günahta ortaktırlar. **Bilesin ki, yüklenecekleri şey, ne kadar fena**dır o yükleri!

26. **Muhakkak ki, onlardan öncekiler de hilede bulunmuşlardı.** Bu kişi göğe tırmanıp oradakilerle savaşmak için yüksek bir kule yaptıran Nemrut'-tur. **Nihayet Allah('ın emri) onların binalarının temellerine geldi,** Allah rüzgâr ve deprem gönderdi ve onu yerle bir etti. Onlar altında iken **tavanları yukarlarından üzerlerine çöküverdi. Azap onlara hiç anlamadıkları** akıllarına gelmeyecek **bir yerden gelivermişti.** Anlatılanların, peygamberlere yapmayı planladıkları hilelerin çöküşüne dair bir temsil olduğu da söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

15. وَاَلْقَى فِي الْاَرْضِ **Ve yeryüzünde meydana getirdi** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Sağlam dağları** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sarsılmaz dağları *(Niçin?)* اَنْ لَا تَمِيدَ **Sarsmasın için** تَتَحَرَّكَ Hareket etmesin için *(Kimi sarsmasın için?)* بِكُمْ **Sizi** وَجَعَلَ فِيهَا **Ve** yeryüzünde meydana getirdi *(Neyi?)* اَنْهَارًا **Nehirleri** *(Ne gibi?)* كَالنِّيلِ Nil gibi وَسُبُلًا طُرُقًا **Ve yolları meydana getirdi** Yolları لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَهْتَدُونَ **Ulaşırsınız** *(Neye?)* إِلَى مَقَاصِدِكُمْ Maksatlarınıza

16. وَعَلَامَاتٍ **Ve alametleri de** (meydana getirdi) *(Öyle alametler ki)* تَسْتَدِلُّونَ بِهَا Onlara uyarak hareket ediyorsunuz *(Ne üzerinde?)* عَلَى الطُّرُقِ Yollar üzerinde *(Ne gibi?)* كَالْجِبَالِ بِالنَّهَارِ Gündüz, dağlar gibi وَبِالنَّجْمِ **Yıldızlarla** بِمَعْنَى النُّجُومِ ("Necm" kelimesi müfret olduğu halde) "Nücûm" -çoğul- manasındadır هُمْ **Onlar** يَهْتَدُونَ **Ulaşırlar** *(Neye?)* إِلَى الطُّرُقِ Yollara *(Daha?)* وَالْقِبْلَةِ Kıbleye *(Ne vakit?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin

17. اَفَمَنْ يَخْلُقُ **O halde yaratan zat olur mu?** وَهُوَ اللّٰهُ O da Allah'tır *(Ne gibi?)* كَمَنْ لَا يَخْلُقُ **Yaratamayan kişi gibi** وَهُوَ الْاَصْنَامُ Onlar da putlardır حَيْثُ تُشْرِكُونَهَا Şöyle ki putları ortak koşuyorsunuz *(Kime?)* مَعَهُ Allah'a *(Ne hususta?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet etme hususunda لَا Hayır, (yani yaratamayan yaratan gibi değildir) اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Hala düşünmez misiniz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُوا ki iman edesiniz

18. وَاِنْ تَعُدُّوا **Şayet saysanız** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın iyiliğini** لَا تُحْصُوهَا **Onu sayamazsınız** تَضْبِطُوهَا Onu inhisar edemezsiniz فَضْلًا اَنْ تُطِيقُوا Nerde kaldı güç

---

[1] Ayetteki مِنْ bazılık bildirir.

yetiresiniz *(Neye?)* شُكْرَهَا Onun şükrüne إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **çok mağfiret edendir** رَحِيمٌ **Pek merhametlidir** حَيْثُ يُنْعِمُ عَلَيْكُمْ Şöyle ki size nimetini ihsan ediyor *(Neye rağmen?)* مَعَ تَقْصِيرِكُمْ Sizin kusurunuza rağmen *(Daha?)* وَعِصْيَانِكُمْ Ve isyanınıza rağmen

19. وَاللهُ يَعْلَمُ **Allah bilir** *(Neyi?)* مَا تُسِرُّونَ **Gizlediğinizi** *(Daha?)* وَمَا تُعْلِنُونَ **Ve aşikâre yaptığınızı**

20. وَالَّذِينَ **O şeyler ki** تَدْعُونَ **Tapıyorsunuz** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "te" ve "ye" ile تَعْبُدُونَ İbadet ettikleriniz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** وَهُمْ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır *(Nedir?)* لَا يَخْلُقُونَ **Onlar yaratamazlar** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** *(Ne iken?)* وَهُمْ **Onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılmışlar iken** يُصَوَّرُونَ Yapılıyor iken *(Neden?)* مِنَ الْحِجَارَةِ وغَيْرِهَا Taştan ve başka şeylerden

21. أَمْوَاتٌ **Ölülerdir** لَا رُوحَ فِيهِمْ Onlarda ruh yoktur خَبَرٌ ثَانٍ Bu ikinci haberdir غَيْرُ أَحْيَاءٍ **Diri değildirler** تَأْكِيدٌ Bu da tekittir وَمَا يَشْعُرُونَ **Bilemezler** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani putlar *(Neyi?)* أَيَّانَ وَقْتَ يُبْعَثُونَ **Ne zaman diriltilecekleri** أَيِ الْخَلْقُ Yani mahlûkatın diriltilecekleri vakti فَكَيْفَ يُعْبَدُونَ Dolayısıyla nasıl ibadet edilirler إِذْ لَا يَكُونُ إِلٰهًا Çünkü hiçbir şey ilah olamaz إِلَّا الْخَالِقُ الْحَيُّ Ancak yaratan, diri olan الْعَالِمُ بِالْغَيْبِ Ve gaybı bilen ilahtır

22. إِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** اَلْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْكُمْ Sizin tarafınızdan ibadet edilmeye layık olan *(Nedir?)* إِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **Tek olan** لَا نَظِيرَ لَهُ Kendisinin benzeri yoktur *(Ne hususta?)* فِي ذَاتِهِ وَلَا فِي صِفَاتِهِ Zatı ve sıfatları hususunda وَهُوَ اللهُ تَعَالٰى O da yüce olan Allah'tır فَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Nedir?)* مُنْكِرَةٌ **İnkârcıdır** جَاحِدَةٌ لِلْوَحْدَانِيَّةِ Allah'ın tekliğini kabul etmez وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* مُسْتَكْبِرُونَ **Kendilerini büyük görücülerdir** مُتَكَبِّرُونَ Kibir yapanlardır *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Ahirete inanmaktan

23. لَا جَرَمَ **Şüphe yoktur** حَقًّا Gerçekten أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** *(Daha?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve aşikâre yaptıklarını** فَيُجَازِيهِمْ Dolayısıyla onları cezalandıracak *(Neden dolayı?)* بِذٰلِكَ Yaptıklarından dolayı إِنَّهُ **Çünkü Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* اَلْمُسْتَكْبِرِينَ **Kendilerini büyük görenleri** بِمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Allah onları cezalandıracak manasındadır

24. وَنَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ Nadr bin el-Haris hakkında وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ **Onlara denildiğinde** *(Ne denildiğinde?)* مَاذَا اِسْتِفْهَامِيَّةٌ مَوْصُولَةٌ **Neyi** ("mazâ" istifham ve mevsuledir) اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kime?)* عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e قَالُوا **Dediler** هُوَ O *(Nedir?)* اَسَاطِيرُ اَكَاذِيبُ الْاَوَّلِينَ **Öncekilerin uydurmaları** yalanlar**dır** *(Niçin uydurmuşlardır?)* إِضْلَالًا لِلنَّاسِ İnsanları saptırmak için

25. لِيَحْمِلُوا **Yüklenmeleri için** *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْاَمْرِ İşin sonunda *(Neyi?)* اَوْزَارَهُمْ **Kendi yüklerini** ذُنُوبَهُمْ Günahlarını *(Nasıl?)* كَامِلَةً **Tam olarak** *(Öyle ki)* لَمْ يُكَفِّرْ Örtmemiş olduğu halde *(Neyi?)* مِنْهَا O günahları *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Nerede yüklenecekler?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Daha neden yüklenecekler?)* وَمِنْ بَعْضِ اَوْزَارِ الَّذِينَ **O kimselerin yüklerinden bir kısmını ki** ("min" baziyet içindir) يُضِلُّونَهُمْ **Onlar kendilerini saptırdılar** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** لِأَنَّهُمْ دَعَوْهُمْ Çünkü onlar onları çağırdılar *(Neye?)* إِلَى الضَّلَالِ Sapkınlığa فَاتَّبَعُوهُمْ Ve çağrılanlar da peşlerinden gitti فَاشْتَرَكُوا Dolayısıyla ortak oldular *(Ne hususta?)* فِي الْإِثْمِ Günahta اَلَا سَاءَ **Şunu bilin ki ne kötü oldu** بِئْسَ Ne çirkin oldu *(Ne?)* مَا يَزِرُونَ **Yüklendikleri** يَحْمِلُونَهُ Sırtladıkları حَمْلُهُمْ هٰذَا Onların bu yükü

26. قَدْ مَكَرَ **Kesinlikle hile yapmışlardı** الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** وَهُوَ نَمْرُوذُ O da Nemruz'dur (Nemrut) بَنٰى Nemruz yapmıştır *(Ne yapmıştır?)* صَرْحًا طَوِيلًا Yüksek bir köşk *(Niçin?)* لِيَصْعَدَ مِنْهُ إِلَى السَّمَاءِ Ondan semaya yükselmek için لِيُقَاتِلَ أَهْلَهَا Göktekilerle savaşmak için فَاَتَى اللّٰهُ **Ve Allah irade etti** قَصَدَ Kastetti *(Neyi?)* بُنْيَانَهُمْ **Binalarını (yıkmayı)** *(Nereden?)* مِنَ الْقَوَاعِدِ **Temellerinden** اَلْأَسَاسِ Kökünden فَأَرْسَلَ Ve gönderdi *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Nemruz'un üzerine *(Ne gönderdi?)* اَلرِّيحَ وَالزَّلْزَلَةَ Rüzgâr ve deprem فَهَدَمَتْهُ Ve o yapıları yıktı فَخَرَّ **Ve çöküverdi** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne çöküverdi?)* اَلسَّقْفُ **Tavan** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Üstlerinden** أَيْ وَهُمْ تَحْتَهُ Yani onlar tavanın altında oldukları halde وَاَتَاهُمْ **Ve onlara geldi** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Anlayamadıkları taraftan** مِنْ جِهَةٍ Bir cihetten ki لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına gelmiyor وَقِيلَ Denildi ki هٰذَا Bu (anlatılan) *(Nedir?)* تَمْثِيلٌ Sergilemektir *(Neyi?)* لِإِفْسَادِ مَا أَبْرَمُوهُ Kurduklarının (nasıl) bozulduğunu *(Neden kurdukları?)* مِنَ الْمَكْرِ بِالرُّسُلِ Peygamberlere düzenledikleri hileden

﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ﴾ يُذِلُّهُمْ ﴿وَيَقُولُ﴾ اللهُ لَهُمْ عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ تَوْبِيخًا ﴿اَيْنَ شُرَكَآئِيَ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَآقُّونَ﴾ تُخَالِفُونَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿فِيهِمْ﴾ فِي شَأْنِهِمْ ﴿قَالَ﴾ أَيْ يَقُولُ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوٓءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾﴾ يَقُولُونَهُ شَمَاتَةً بِهِمْ ﴿اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِي اَنْفُسِهِمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَلْقَوُا السَّلَمَ﴾ انْقَادُوا وَاسْتَسْلَمُوا عِنْدَ الْمَوْتِ قَائِلِينَ ﴿مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوٓءٍ﴾ شِرْكٍ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ ﴿بَلٰىٓ اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿فَادْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿مَاذَآ اَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ﴾ حَيَاةٌ طَيِّبَةٌ ﴿وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ﴾ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا قَالَ تَعَالٰى فِيهَا ﴿وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾﴾ هِيَ ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَآؤُونَ كَذٰلِكَ﴾ الْجَزَاءِ ﴿يَجْزِي اللهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ﴾ نَعْتٌ ﴿تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ﴾ طَاهِرِينَ مِنَ الْكُفْرِ ﴿يَقُولُونَ﴾ لَهُمْ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يَنْظُرُونَ﴾ يَنْتَظِرُ الْكُفَّارُ ﴿اِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ ﴿اَوْ يَاْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَ﴾ الْعَذَابُ أَوِ الْقِيَامَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا فَعَلَ هٰؤُلَاءِ ﴿فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ فَأُهْلِكُوا ﴿وَمَا ظَلَمَهُمُ اللهُ﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَاَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا﴾ أَيْ جَزَاؤُهَا ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ

TÜRKÇE ANLAMI

27. **Sonra Kıyamet gününde onları rezil edecektir.** Allah onlara meleklerin diliyle kınama yollu **diyecektir ki: Nerede o,** size göre **benim ortağım olanlar ki, siz onlar**ın durumu **hakkında** müminlere **muhalefet ediyordunuz.** Peygamberlerden ve müminlerden **kendilerine ilim verilmiş olanlar da diyeceklerdir ki: Şüphe yok bütün rezillik ve bütün kötülük bugün kâfirlerin üzerinedir.**

Onların başlarına gelenlerden dolayı sevinerekten diyeceklerdir ki;

28. İnkâr etmek suretiyle **kendi kendilerine haksızlık ederlerken meleklerin**

canlarını aldıkları[1] **kimseler:** Onlar ölürken "**biz hiçbir kötülük,** şirk **yapmıyorduk**", diyerek **teslim olurlar,** boyun eğerler. Melekler şöyle der: **«Hayır! Allah, sizin yaptıklarınızı elbette çok iyi bilendir.** Ve sizi bu yaptıklarınız sebebiyle cezalandıracaktır.»

29. Onlara denilir ki, **artık içinde ebedi kalmak üzere cehennemin kapılarına girin! Kibirlenenlerin yurdu ne kadar fena!**

30. Ve şirkten **sakınmış olanlara denilir ki: «Rabbiniz hangi şeyi indirmiştir?» Dediler ki: «Hayrı...». Bu dünyada** iman etmek suretiyle **iyilik edenler için iyilik,** güzel bir yaşam **vardır ve ahiret yurdu** olan cennet **ise elbette** dünya ve onun içindekilerden **daha hayırlıdır** Cenabı Hak o ahiret yurdu hakkında şöyle der; "**sakınanların yurdu ne güzel** yurt!".

31. Altından ırmaklar akan Adn, ikamet **cennetlerine**[2] **gireceklerdir.**[3] **Onlar için istedikleri her şey vardır. İşte Allah, takva sahiplerini böyle** mükafaatla **mükâfatlandırır.**

32. Onlar öyle kimselerdir ki, küfür kirinden **tertemiz iken ruhlarını melekler alırlar.** Onlar ölürken Melekler **derler ki: 'Selâm size'** ahirette de şöyle denir; **'yaptığınız şey sebebiyle girin cennete!'**

33. O kâfirler, ruhlarını almaları için **kendilerine meleklerin gelmesinden**[4] **veya Rabbinin emrinin,** azabı yahut azabı da içeren kıyametin **gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Onlardan önceki** ümmet**ler de böyle** onların yaptıkları gibi **yapmışlar;** peygamberlerini yalanlamış ve sonra da helak edilmiş**di. Ve Allah** suçsuz yere helak etmek suretiyle **onlara zulmetmedi, lâkin onlar** inkâr etmek suretiyle **kendi kendilerine zulmetmiş oldular.**

34. Artık onlara yaptıkları şeylerin kötülükleri olan cezası **dokundu ve onları kendisiyle alay ettikleri şey** olan azap **sardı,** indi.

KELİME ANLAMI

27. ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Sonra kıyamet gününde** يُخْزِيهِمْ **Allah onları rezil edecek** يُذِلُّهُمْ Onları zelil kılacak وَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* عَلٰى لِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin lisanıyla *(Nasıl?)* تَوْبِيخًا Azarlayarak *(Ne diyecek?)* اَيْنَ شُرَكَائِيَ **Ortaklarım neredеdir** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre اَلَّذِينَ

---

[1] تَتَوَفَّاهُمْ kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) تـ ile; hem de (يَتَوَفَّاهُمْ şeklinde) يـ ile okunmuştur.

[2] جَنَّاتُ kelimesi mübtedadır.

[3] يَدْخُلُونَهَا cümlesi haberdir.

[4] تَأْتِيَهُمْ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile; hem de (يَأْتِيَهُمْ şeklinde) يـ ile okunmuştur.

Öyle ortaklar ki كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Neydiniz?)* تُشَاقُّونَ **Zıt düşerdiniz** تُخَالِفُونَ Muhalefet ederdiniz *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne hakkında?)* فِيهِمْ **Ortaklar hakkında** فِي شَأْنِهِمْ Onların durumu hakkında قَالَ **Dedi** أَيْ يَقُولُ Yani der *(Kim?)* اَلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ **Kendilerine ilim verilmiş olanlar** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُؤْمِنِينَ Peygamberler ve müminlerden *(Ne der?)* اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ **Muhakkak ki bugün rezillik** وَالسُّوءَ **Ve kötülük** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirler üzerinedir** يَقُولُونَهُ Bunu diyecekler *(Nasıl?)* شَمَاتَةً بِهِمْ Onları alaya alarak

28. *(Öyle kâfirler ki)* اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ **Canlarını aldıkları kimseler** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "Te" ve "ye" ile okunur *(Kimin canlarını aldığı?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Ne oldukları halde?)* ظَالِمِي اَنْفُسِهِمْ **Kendilerine zulmeder oldukları halde** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle فَاَلْقَوُا السَّلَمَ **Teslimiyeti verdiler** اِنْقَادُوا Boyun eğdiler وَاسْتَسْلَمُوا Ve teslim oldular *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında *(Ne oldukları halde?)* قَائِلِينَ Söyleyici oldukları halde *(Neyi?)* مَا كُنَّا نَعْمَلُ **Biz yapar değildik** *(Neden?)* مِنْ سُوءٍ **Kötülükten hiçbir şey** شِرْكٍ Şirkten فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ Ve melekler diyecek *(Ne diyecek?)* بَلٰى اِنَّ اللّٰهَ **Hayır, muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Sizin yapar olduğunuz şeyleri** فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandıracak *(Ne ile?)* بِهِ Yaptığınız şeylerle

29. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denecek ki فَادْخُلُوا **O halde girin** *(Nereden?)* اَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennemin kapılarından** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ فِيهَا **Orada ebedi kalıcı olduğunuz halde** فَلَبِئْسَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* مَثْوَى مَأْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ **Kibirlenenlerin yeri,** barınağı

30. وَقِيلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لِلَّذِينَ اتَّقَوْا **Sakınanlara** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten *(Ne denildiğinde?)* مَاذَا اَنْزَلَ **Neyi indirdi** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* خَيْرًا **Hayrı (indirdi)** لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا **İyi amel işleyenler için vardır** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İnanmakla *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Ne vardır?)* حَسَنَةٌ **Güzellik vardır** حَيَاةٌ طَيِّبَةٌ İyi bir hayat vardır وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ **Elbette ahiret hayatı** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا Dünyadan ve içerisindekilerden قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne hakkında?)* فِيهَا Ahiret yurdu hakkında *(Ne buyurdu?)* وَلَنِعْمَ **Ne güzeldir** *(Ne?)* دَارُ الْمُتَّقِينَ **Sakınanların yurdu**

31. مُبْتَدَأٌ [illegible] جَنَّاتُ **Adn cennetleridir** إِقَامَةٍ İkamet cennetleridir

خَبَرُهُ Bu söz mübtedadır, haberi ise devamıdır يَدْخُلُونَهَا **Oraya girecekler** *(Orası ne olduğu halde?)* تَجْرِي **Akar olduğu halde** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akar olduğu halde?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** لَهُمْ فِيهَا **Onlar için orada vardır** *(Ne vardır?)* مَا يَشَاؤُونَ **Diledikleri** كَذٰلِكَ **İşte böyle** اَلْجَزَاءِ Böyle bir Mükâfatla يَجْزِي **Mükafatlandırır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Müttakileri**

32. اَلَّذِينَ **Öyle sakınanlar ki** نَعْتٌ Bu sıfattır تَتَوَفّٰيهُمُ **Canlarını aldıkları kimseler** *(Kimin canlarını aldığı?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Ne oldukları halde?)* طَيِّبِينَ **Temiz oldukları halde** طَاهِرِينَ مِنَ الْكُفْرِ Küfürden pak oldukları halde يَقُولُونَ **Diyecekler** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında *(Ne diyecekler?)* سَلَامٌ **Selam** عَلَيْكُمْ **Size olsun** وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denilecek *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Ne denilecek?)* اُدْخُلُوا **Girin** *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ **Cennete** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınız sebebiyle**

33. هَلْ مَا يَنْظُرُونَ يَنْتَظِرُ **Beklemiyorlar** ("hel", "ma" manasındadır) *(Kim beklemiyor?)* الْكُفَّارُ Kâfirler اِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمُ **Ancak onlara gelmesini bekliyorlar** *(Ne ile okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ "Te" ve "ye" ile okunmuştur *(Kimin gelmesi?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Meleklerin** *(Niçin?)* لِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ Ruhlarını almak için اَوْ يَاْتِيَ **Ya da gelmesini (bekliyorlar)** *(Neyin?)* اَمْرُ رَبِّكَ **Rabbinin emrinin** اَلْعَذَابُ Azabın أَوِ الْقِيَامَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَيْهِ Veya azabı da içine alan kıyamet gününün gelmesini كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا فَعَلَ هٰؤُلَاءِ Onların yaptığı gibi فَعَلَ **Yapmıştı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ Onlar peygamberlerini yalanladılar فَاُهْلِكُوا Ve helak oldular وَمَا ظَلَمَهُمُ **Onlara zulmetmedi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek suretiyle *(Nasıl?)* بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız وَلٰكِنْ كَانُوٓا **Fakat onlar idiler** *(Ne idiler?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmeder idiler** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle

34. فَاَصَابَهُمْ **Sonunda onlara ulaştı** *(Ne ulaştı?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeyin kötülüğü ki** عَمِلُوا **Onu yaptılar** أَيْ جَزَاؤُهَا Yani yaptıklarının karşılığı وَحَاقَ **Ve sarıverdi** نَزَلَ İndi *(Kimi sarıverdi?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne sarıverdi?)* مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ **Kendisiyle alay ettikleri şey** أَيِ الْعَذَابُ Yani azap

﴿وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَٓا
اٰبَٓاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْبَحَائِرِ وَالسَّوَائِبِ فَإِشْرَاكُنَا وَتَحْرِيمُنَا بِمَشِيئَتِه۪
فَهُوَ رَاضٍ بِه۪ قَالَ تَعَالٰى ﴿كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ كَذَّبُوا رُسُلَهُمْ فِيمَا جَاؤُا بِه۪
﴿فَهَلْ﴾ فَمَا ﴿عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُب۪ينُ ﴿٣٥﴾﴾ الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ وَلَيْسَ عَلَيْهِمُ الْهِدَايَةُ
﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا ف۪ي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا﴾ كَمَا بَعَثْنَاكَ فِي هٰؤُلَاءِ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾
وَحِّدُوهُ ﴿وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ الْأَوْثَانَ أَنْ تَعْبُدُوهَا ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ﴾ فَآمَنَ
﴿وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ﴾ وَجَبَتْ ﴿عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ فَلَمْ يُؤْمِنْ ﴿فَس۪يرُوا﴾ يَا كُفَّارَ
مَكَّةَ ﴿فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿٣٦﴾﴾ رُسُلَهُمْ مِنَ الْهَلَاكِ ﴿اِنْ
تَحْرِصْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلٰى هُدٰيهُمْ﴾ وَقَدْ أَضَلَّهُمُ اللّٰهُ لَا تَقْدِرُ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ لَا
يُهْدٰى﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَلِلْفَاعِلِ [لَا يَهْدِي] ﴿مَنْ يُضِلُّ﴾ مَنْ يُرِيدُ إِضْلَالَهُ ﴿وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَاصِر۪ينَ ﴿٣٧﴾﴾ مَا نِعِينَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ﴿وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ أَيْ غَايَةَ
اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلٰى﴾ يَبْعَثُهُمْ ﴿وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا﴾
مَصْدَرَانِ مُؤَكِّدَانِ مَنْصُوبَانِ بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ أَيْ وَعَدَ ذٰلِكَ وَحَقَّهُ حَقًّا ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿لِيُبَيِّنَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيَبْعَثُهُمُ الْمُقَدَّرُ ﴿لَهُمُ
الَّذ۪ي يَخْتَلِفُونَ﴾ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ف۪يهِ﴾ أَمْرَ الدِّينِ بِتَعْذِيبِهِمْ وَإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذ۪ينَ
كَفَرُوٓا اَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِب۪ينَ ﴿٣٩﴾﴾ فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَٓا اَرَدْنَاهُ﴾ أَيْ أَرَدْنَا
إِيجَادَهُ وَقَوْلُنَا مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿اَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ وَفِي قِرَاءَةٍ
بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلٰى نَقُولَ وَالْاٰيَةُ لِتَقْرِيرِ الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ ﴿وَالَّذ۪ينَ هَاجَرُوا فِي اللّٰهِ﴾
لِإِقَامَةِ دِينِه۪ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا﴾ بِالْأَذٰى مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ وَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ
﴿لَنُبَوِّئَنَّهُمْ﴾ نُنْزِلَهُمْ ﴿فِي الدُّنْيَا﴾ دَارًا ﴿حَسَنَةً﴾ هِيَ الْمَدِينَةُ ﴿وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ
﴿اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾﴾ أَيِ الْكُفَّارُ أَوِ الْمُتَخَلِّفُونَ عَنِ الْهِجْرَةِ مَا
لِلْمُهَاجِرِينَ مِنَ الْكَرَامَةِ لَوَافَقُوهُمْ هُمْ ﴿اَلَّذ۪ينَ صَبَرُوا﴾ عَلٰى أَذَى الْمُشْرِكِينَ وَالْهِجْرَةِ
لِإِظْهَارِ الدِّينِ ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

35. Ve Mekkeli **müşrikler dediler ki: «Eğer Allah dileseydi ondan başkasına ne biz; ne de babalarımız ibadet etmezdik. Ve onsuz** bahîra ve saibe gibi **birşeyi haram da kılmazdık.** Dolayısıyla ona şirk

koşmamız ve haram kılışımız onun isteğiyle olup O buna razıdır. Allah teala buyuruyor ki; **işte onlardan öncekiler de böyle yapmışlar,** Peygamberleri getirdikleri şeylerde yalanlamışlar**dı. Artık peygamberlerin üzerine apaçık tebliğden başka ne vardır?** (başka bir şey) yoktur. Hidayete erdirmek onların işi değildir.

36. Andolsun ki, seni onlara gönderdiğimiz gibi, **her ümmete,** «sadece **Allah'a ibadet ediniz**[1] **ve tağut**a, putlara ibadet etmek**ten kaçınınız,» diye bir peygamber göndermişizdir. Artık o ümmetlerden bir kısmına Allah hidayet etmiş,** onlar da iman etmiş**tir; onlardan bir kısmının üzerine de** Allah'ın ilminde **dalâlet gerekli olmuş,** onlar da iman etmemiş**tir.** Ey Mekkeliler! **Artık yeryüzünde yürüyünüz de** peygamberlerini **yalanlayanların** helak edilmeleri şeklindeki **sonları nasıl olmuştur bir görün!**

37. Ey Muhammed! **Sen onların hidayet bulmaları hususunda çok istekli olsan da** Allah onları saptırmışken sen buna güç yetiremezsin. **Çünkü Allah'ın dalâlete düşür**mek iste**diği kimse hidayete eremez**[2] **Ve onlara yardımcı olacak,** Allah'ın azabını engelleyecek **kimse yoktur.**

38. Ve Allah'a olanca yeminleriyle yemin ettiler ki: «Allah ölecek bir kimseyi diriltmeyecektir. Hayır! Onları diriltecektir. **Bu (diriltmek) O'nun üzerine hak olarak** hak olan, vaat ettiği **bir vaaddir.**[3] **Şu kadarı var ki insanların,** Mekkelilerin **çoğu** bunu **bilmezler.**

39. Onlara iman edenlerle birlikte **kendisinde ihtilâf ettikleri** müminlerin mükâfatlandırılacağı, kendilerininse azap edileceği şeklindeki dinle ilgili **meseleyi açıklasın ve kâfir olanlar da** dirilişi inkâr etmeleri hususunda **onların hakikaten yalancı olduklarını bilsinler diye**[4] **(onları diriltecek)**

40. Biz, bir şeyin olmasını **istediğimiz zaman, ona sözümüz**[5] **sadece «Ol» dememizdir;** O da **hemen oluverir.**[6] Bu ayet diriltemeye olan kudreti ifade etmek içindir.

41. Mekkelilerden gördükleri türlü eziyetlerle **zulme uğradıktan sonra Allah**ın dinini hakkıyla yaşamak **uğruna hicret eden kişileri,** -Hz. Peygamber efendimiz[(s.a.v.)] ve ashabı kastediliyor- **onları elbette dünyada güzel** bir yurd olan Medine'ye **yerleştireceğiz ve ahiret mükâfaatı** olan cennet **ise elbette daha büyüktür.** O kâfirler ya da hicret etmeyenler muhacirlere verilecek mükafaatı **bilselerdi** elbette onlara uyarlardı.

---

[1] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[2] لَا يَهْدِي fiili hem meçhul hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) malum olarak okunmuştur.

[3] وَعْدًا ile حَقًّا kelimeleri mukadder fiilleriyle mensup olan müekkit mastarlardır. "Bunu vaat etti ve gerçekleştirdi" anlamındadır.

[4] لِيُبَيِّنَ fiilindeki ل harfi mukadder يَبْعَثُهُمْ fiiline taalluk eder.

[5] قَوْلُنَا kelimesi mübtedadır. Haberi de أَنْ نَقُولَ'dir.

[6] Bir kıraatte فَيَكُونَ kelimesi نَقُولَ üzerine atfedilerek mensup okunmuştur.

42. Onlar müşriklerin eziyetlerine ve dinlerini özgürce yaşamak için hicret zorluğuna karşı **sabır gösteren ve Rablerine tevekkül eden kişilerdir.** Cenâb-ı Hak onları hiç hesabetmedikleri yerden rızıklandırır.

KELİME ANLAMI

35. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اَشْرَكُوا **Onlar ortak koştular** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Ne dediler?)* لَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** مَا عَبَدْنَا **Biz tapmazdık** مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeye** نَحْنُ **Ne biz** وَلَاۤ اٰبَاؤُنَا **Ne de babalarımız** وَلَا حَرَّمْنَا **Ve haram kılmazdık** مِنْ دُونِهِ **O olmadan** *(Neyi haram kılmazdık?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** *(O haram kıldığımız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْبَحَائِرِ Kulağı kesilip salınan وَالسَّوَائِبِ Ve (putlar adına) adanan develerden فَإِشْرَاكُنَا Dolayısıyla bizim ortak koşmamız *(Daha?)* وَتَحْرِيمُنَا Ve haram kılmamız *(Ne iledir?)* بِمَشِيئَتِهِ Allah'ın dilemesiyledir فَهُوَ O halde Allah *(Nedir?)* رَاضٍ بِهِ Buna razıdır قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu ki كَذٰلِكَ **İşte böyle** فَعَلَ **Yapmıştı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncekiler** أَيْ كَذَّبُوا Yani yalanladılar *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne hususta?)* فِيمَا جَاؤُا بِهِ Kendisine getirdiği şeyleler hususunda فَهَلْ فَمَا عَلَى الرُّسُلِ **Peygamberlere düşmez** ("Hel" "ma" manasındadır) إِلَّا الْبَلَاغُ **Ancak tebliğ düşer** *(Öyle tebliğ ki)* اَلْمُبِينُ **Açık olan** اَلْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ Apaçık tebliğ etmek düşer وَلَيْسَ عَلَيْهِمْ Ve onlara düşmez *(Ne?)* اَلْهِدَايَةُ Hidayet

36. وَلَقَدْ بَعَثْنَا **Kesinlikle biz gönderdik** *(Nerede?)* فِي كُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmet içerisinde** *(Kimi gönderdik?)* رَسُولًا **Resul'ü gönderdik** *(Ne gibi?)* كَمَا بَعَثْنَاكَ Seni gönderdiğimiz gibi *(Nereye?)* فِي هٰؤُلَاءِ Bunların arasına *(Ne diye gönderdik?)* اَنْ أَيْ بِأَنِ اعْبُدُوا **İbadet edin diye** ("En" "bien" manasındadır) *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ O'nu tek kabul edin diye *(Daha ne diye?)* وَاجْتَنِبُوا **Ve sakının diye** *(Neden?)* اَلطَّاغُوتَ **Tağuttan** اَلْأَوْثَانَ Putlardan *(Ondan bedel?)* أَنْ تَعْبُدُوهَا Onlara tapmaktan فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim vardır?)* مَنْ **O kimse ki** هَدَى **Hidayet etti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَاٰمَنَ Ve iman ettti وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim vardır?)* مَنْ حَقَّتْ **Hak olan** وَجَبَتْ Gerekli olan vardır *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Ne?)* اَلضَّلَالَةُ **Sapıklık** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde فَلَمْ يُؤْمِنْ Dolayısıyla iman etmemiştir فَسِيرُوا **O halde gezin** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kâfirleri *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıldır** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların**

sonu *(Kimi yalanlayanlar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Sonları da nedir?)* مِنَ الْهَلَاكِ Helaktir

37. اِنْ تَحْرِصْ **Haris olsan da** يَا مُحَمَّدُ Ya Muhammed *(Neye?)* عَلٰى هُدٰيهُمْ **Onların hidayete ermelerine** وَقَدْ أَضَلَّهُمُ اللهُ Allah onları saptırmış iken لَا تَقْدِرُ Güç yetiremezsin *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Buna فَاِنَّ اللهَ **Çünkü Allah** لَا يُهْدٰى **Hidayete ermez** *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meçhul vezinle وَلِلْفَاعِلِ Ve malum vezinle *(Kim hidayete ermez?)* مَنْ يُضِلُّ **Allah'ın saptırdığı** مَنْ يُرِيدُ إِضْلَالَهُ Sapıtmasını istediği وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur** *(Kim?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Yardımcılar** مَانِعِينَ Koruyucular *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından

38. وَاَقْسَمُوا **Yemin ettiler** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ **Yeminlerindeki olanca gayretle** أَيْ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا Yeminlerinde son derece gayret sarf etmekle *(Ne diye yemin ettiler?)* لَايَبْعَثُ **Diriltmez** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ يَمُوتُ **Öleni** قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* بَلٰى **Evet** يَبْعَثُهُمْ Onları diriltecek وَعْدًا عَلَيْهِ **Ona vaadidir** *(Nasıl?)* حَقًّا **Gerçek** مَصْدَرَانِ Bu iki kelime mastardır *(Öyle mastar ki)* مُؤَكِّدَانِ مَنْصُوبَانِ Tekit eden ve mensup olan *(Ne ile mensup olan?)* بِفِعْلِهِمَا الْمُقَدَّرِ Takdir edilen fiilleriyle أَيْ وَعَدَ ذٰلِكَ Yani "Bunu vaat etti" *(Daha?)* وَحَقَّهُ حَقًّا 'Vaadini gerçekleştirmekle gerçekleştirdi'dir وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

39. *(Onları niçin diriltecek?)* لِيُبَيِّنَ **Açıklasın diye** مُتَعَلِّقٌ Bu kelime müteallıktır *(Neye?)* بِيَبْعَثُهُمُ الْمُقَدَّرُ Mukadder "yebasühüm" fiiline *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* اَلَّذِي يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ettikleri şeyi** *(Kiminle ihtilaf ettikleri?)* مَعَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle *(Nerede?)* فِيهِ **Kendisinde** *(O ihtilaf ettikleri şey de nedir?)* أَمْرِ الدِّينِ Dinin emri *(Neyi emri?)* بِتَعْذِيبِهِمْ Kâfirlerin azaba çarptırılacaklarını وَإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerin sevap kazanacaklarını *(Daha niçin diriltecek?)* وَلِيَعْلَمَ **Ve bilsin diye** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar inkar ettiler** *(Neyi?)* اَنَّهُمْ كَانُوا **Kendilerinin olduklarını** *(Ne olduklarını?)* كَاذِبِينَ **Yalancılar** *(Ne hususta?)* فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkâr etme hususunda

40. اِنَّمَا قَوْلُنَا **Şöyle ki bizim sözümüz** *(Ne için?)* لِشَيْءٍ **Bir şey için ki** اِذَا اَرَدْنَاهُ **Biz onu istediğimizde** أَيْ أَرَدْنَا إِيجَادَهُ Yani onu yaratmayı istediğimizde وَقَوْلُنَا مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ "Kavlünâ" mübtedadır haberi de (devamıdır) *(Bizim sözümüz nedir?)* اَنْ نَقُولَ **Dememizdir** *(Ne için?)* لَهُ **O istediğimiz şey için** *(Ne dememizdir?)* كُنْ **Ol dememizdir** فَيَكُونُ

Ki peşinden hemen oluverir أَيْ فَهُوَ يَكُونُ Yani o istediğimiz hemen olur وفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ Bir kıraatte nasb ile okunmuştur *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى نَقُولَ "Nekûle"ye atfederek وَالْآيَةُ O halde ayet *(Ne içindir?)* لِتَقْرِيرِ الْقُدْرَةِ Allah'ın kudretini pekiştirmek içindir *(Neye kudreti?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye

41. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nerede?)* فِي اللهِ **Allah yolunda** *(Ne için?)* لِإِقَامَةِ دِينِهِ Allah'ın dinini ikame için *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا **Zulmedildiklerinden sonra** *(Ne ile?)* بِالْأَذَى Eziyet ile *(Kim tarafından?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkı tarafından وَهُمْ O zulmedilenler de *(Kimdir?)* النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ Peygamber (s.a.v.) ve ashabıdır لَنُبَوِّئَنَّهُمْ **Elbette onları yerleştireceğiz** نُنْزِلَهُمْ Onları konaklatacağız *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** دَارًا Yurtta *(Öyle yurt ki?)* حَسَنَةً **Güzel bir yurt** هِيَ الْمَدِينَةُ O da Medine'dir وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ **Ancak kesinlikle ahiret mükafatı** أَيِ الْجَنَّةُ Yani cennet *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ **Şayet bilselerdi** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler أَوِ الْمُتَخَلِّفُونَ عَنِ الْهِجْرَةِ Veya (Allah yolunda) hicretten geri duranlar *(Neyi bilselerdi?)* مَا لِلْمُهَاجِرِينَ مِنَ الْكَرَامَةِ Hicret edilenlere gösterilecek cömertliği لَوَافَقُوهُمْ Elbette muhacirlere uyarlardı

42. هُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ صَبَرُوا **Sabredenlerdir** *(Neye?)* عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin eziyetine *(Daha neye?)* وَالْهِجْرَةِ Hicrete *(Niçin?)* لِإِظْهَارِ الدِّينِ Dini izhar için وَعَلَى رَبِّهِمْ **Ve yalnız rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** فَيَرْزُقُهُمْ Dolayısıyla Allah onları rızıklandırır *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ Ummadıkları taraftan

﴿وَمَآ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِيٓ إِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿فَاسْأَلُوٓا أَهْلَ الذِّكْرِ﴾ الْعُلَمَاءَ بِالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ ذٰلِكَ فَإِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ وَأَنْتُمْ إِلٰى تَصْدِيقِهِمْ أَقْرَبُ مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ أَرْسَلْنَاهُمْ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ ﴿وَالزُّبُرِ﴾ الْكُتُبِ ﴿وَأَنْزَلْنَآ إِلَيْكَ الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾ فِيهِ مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ فِي ذٰلِكَ فَيَعْتَبِرُوا ﴿أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا﴾ الْمَكَرَاتِ ﴿السَّيِّئَاتِ﴾ بِالنَّبِيِّ ﷺ فِي دَارِ النَّدْوَةِ مِنْ تَقْيِيدِهِ أَوْ قَتْلِهِ أَوْ إِخْرَاجِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ ﴿أَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْأَرْضَ﴾ كَقَارُونَ ﴿أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ أَيْ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ وَقَدْ أُهْلِكُوا بِبَدْرٍ وَلَمْ يَكُونُوا يُقَدِّرُونَ ذٰلِكَ ﴿أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ﴾ فِي أَسْفَارِهِمْ لِلتِّجَارَةِ ﴿فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ ﴿أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ﴾ تَنَقُّصٍ شَيْئًا فَشَيْئًا حَتّٰى يُهْلَكَ الْجَمِيعُ حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ أَوِ الْمَفْعُولِ ﴿فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٧﴾﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْهُمْ بِالْعُقُوبَةِ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّؤُا﴾ لَهُ ظِلٌّ كَشَجَرَةٍ وَجَبَلٍ ﴿ظِلَالُهُ﴾ تَتَمَيَّلُ ﴿عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ﴾ جَمْعُ شِمَالٍ أَيْ عَنْ جَانِبَيْهِمَا أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ ﴿سُجَّدًا لِلّٰهِ﴾ حَالٌ أَيْ خَاضِعِينَ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهُمْ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ الظِّلَالُ ﴿دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ صَاغِرُونَ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ ﴿وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ﴾ أَيْ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا أَيْ تَخْضَعُ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهَا وَغَلَبَ فِي الْإِتْيَانِ بِمَا لَا يَعْقِلُ لِكَثْرَتِهِ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ﴾ خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ تَفْضِيلًا ﴿وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾﴾ يَتَكَبَّرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ ﴿يَخَافُونَ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ حَالٌ مِنَ «[رَبَّـ]ـهُمْ» أَيْ عَالِيًا عَلَيْهِمْ بِالْقَهْرِ ﴿وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِهِ ﴿وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أَتٰى بِهِ لِإِثْبَاتِ الْإِلٰهِيَّةِ وَالْوَحْدَانِيَّةِ ﴿فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾﴾ خَافُونِ دُونَ غَيْرِي وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَلَهُ الدِّينُ﴾ الطَّاعَةُ ﴿وَاصِبًا﴾ دَائِمًا حَالٌ مِنَ الدِّينِ وَالْعَامِلُ فِيهِ مَعْنَى الظَّرْفِ ﴿أَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾﴾ وَهُوَ الْإِلٰهُ الْحَقُّ وَلَا إِلٰهَ غَيْرُهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْإِنْكَارِ وَالتَّوْبِيخِ ﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ﴾ لَا يَأْتِي بِهَا غَيْرُهُ وَمَا شَرْطِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ ﴿ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ﴾ أَصَابَكُمْ ﴿الضُّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالْمَرَضُ ﴿فَإِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ تَرْفَعُونَ أَصْوَاتَكُمْ بِالْاِسْتِغَاثَةِ وَالدُّعَاءِ وَلَا تَدْعُونَ غَيْرَهُ ﴿ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

43. Ve senden önce de ancak kendilerine vahyettiğimiz erkekleri gönderdik; yoksa melek göndermedik. **Eğer siz** bunu **bilmiyorsanız zikir ehli** olan İncil ve Tevrat bilginlerine **sorun;** zira onlar bunu bilirler. Muhammed'e*(s.a.v.)* iman edenlerdense, ehli kitabın söylediklerini doğru kabul etmek size daha kolay gelir.

44. O peygamberleri **Açık deliller**[1] **ve kitaplarla** gönderdik **ve kendilerine indirilmiş olan** helal ve haramları **insanlara açıkça anlatasın diye sana da zikri,** Kur'ân'ı **indirdik; tâ ki onlar tefekkür etsinler** de ibret alsınlar.

45. Enfal suresinde de geçtiği gibi kendisini bağlamak, öldürmek ya da sürgün etmek gibi Daru'n-nedve'de **kötü** hile**lerle** Hz. Peygambere **hile yapanlar, Allah'ın onları** Kârun gibi **yere geçireceğinden veya farkına varmayacakları,** akıllarına bile gelmeyecek **bir yönden kendilerine azabın gelmesinden emin mi oldular?** Nitekim hiç tahmin etmedikleri halde Bedir'de helak edilmişlerdir.

46. Veya onları ticaret için yaptıkları yolculuklarında **dönüp dolaşırlarken yakalayıvermesinden (emin mi oldular?) Hâlbuki onlar aciz bırakamazlar,** azaptan kaçamazlar.

47. Veya onları hepsi helak oluncaya değin yavaş yavaş azaltmak suretiyle **azalta azalta**[2] **yakalayıvermesinden emin midirler? Muhakkak ki, Rabbin** onları hemen cezalandırmadığı için **elbette çok esirgeyicidir, çok merhametlidir.**

48. Allah'ın yarattığı ağaç ve dağ gibi gölgesi olan **herhangi bir şeyi görmediler mi ki, onun gölgesi Allah için küçülerek**[3] **ve secde ederek**[4] kendilerinden istendiği şekilde boyun eğerek, günün başı ve sonunda **sağ ve sol** tara**flara**[5] **eğili**p meyled**er.**

49. Göklerde bulunanlar, yerdeki canlılar[6], yeryüzünde kımıldayan her canlı **ve bütün melekler**[7] Allah'a ibadet konusunda **büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler;** yeryüzündeki canlıların tümü kendilerinden istendiği şekilde ona boyun eğer.

---

[1] بِالْبَيِّنَاتِ kelimesindeki بِ harfi mahzuf أَرْسَلْنَا fiiline talluk eder.

[2] عَلٰى تَخَوُّفٍ failden ya da mefulden haldir.

[3] صَاغِرُونَ şeklinde cemi müzekker sigası kullanılmak suretiyle gölgeler akıllı varlıklar menzilesine indirilmiştir.

[4] سُجَّدًا kelimesi haldir.

[5] اَلشَّمَائِلِ kelimesi شِمَالٌ kelimesinin cemisidir.

[6] وَمَا فِي الْأَرْضِ sözünde, cansızlar için kullanılan مَا kelimesi getirilmek suretiyle daha çok oldukları gerekçesiyle "akılsız varlıklar" tağlip edilmiştir.

[7] Melekleri özellikle zikretmesi onlara tazim amacı taşır.

50. Gücüyle **onların üzerlerinde olan**[1] **Rablerinden korkarak**[2] **ve** kendisiyle **emredildikleri şeyleri yaparlar.**

51. Ve Allah buyurmuştur ki, «İki[3] **ilâh edinmeyiniz; O ancak bir ilâhtır.** Bu ayeti hem ilahlığı hem de tekliği ortaya koymak için getirmiştir. **Artık yalnız Benden korkun** başkasından korkmayın.»[4]

52. Göklerde ve yerde ne varsa mülk, yaratma ve kul olarak **O'nundur. Ve din,** itaat **de daima**[5] **O'nundur. (Hal böyleyken) Allah'ın dışında başkasından mı korkuyorsunuz?**[6] O hak ilahtır. Ondan başka ilah yoktur.

53. Size gelen her nimet,[7] **Allah'tandır,** o nimeti O'ndan başkası getirmez. **Sonra size** fakirlik ve hastalık gibi **bir zarar dokunduğu zaman ancak O'na seslerinizi yükseltip** yardım istemek ve dua etmek suretiyle **yalvarırsınız.** Yoksa başkasına niyazda bulunmazsınız.

54. Sonra sizden o zararı kaldırdığı vakit bir de bakarsın sizden birileri Rablerine ortak koşarlar.

KELİME ANLAMI

43. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** اِلَّا رِجَالًا **Ancak o kişileri gönderdik ki** نُوحِي **Vahyederdik** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Kendilerine** لَا مَلَائِكَةً Melekleri değil فَاسْأَلُوا **O halde sorun** *(Kime?)* اَهْلَ الذِّكْرِ **Ehli zikre** اَلْعُلَمَاءَ Bilenlere *(Neyi?)* بِالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat'ı ve incili اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmez iseniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَاِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ Çünkü onlar (ehli zikir) bunu bilirler وَاَنْتُمْ Ve siz de اِلَى تَصْدِيقِهِمْ Onları tasdik etmeye *(Nesiniz?)* أَقْرَبُ Daha yakınsınız *(Neden daha yakınsınız?)* مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ Hz. Muhammed'e inananları tasdik etmekten

44. *(Ne ile gönderdik?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık mucizelerle** مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Bu kelime mahzuf bir fiile müteallıktir أَيْ أَرْسَلْنَاهُمْ Yani "biz onları gönderdik" *(Ne ile?)* بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَةِ Açık delillerle (tevilindedir) *(Daha ne ile gönderdik?)* وَالزُّبُرِ **Ve sahifelerle**

---

[1] مِنْ فَوْقِهِمْ zarfı (رَبَّ)هُمْ kelimesinden haldir.

[2] يَخَافُونَ cümlesi يَسْتَكْبِرُونَ fiilindeki zamirden haldir.

[3] اِثْنَيْنِ kelimesi tekittir.

[4] فَارْهَبُونِ ifadesinde (قَالَ اللّٰهُ şeklinde gelen önceki) gâip sâgadan (muhatap sîgaya) dönülmüştür.

[5] Ayette geçen وَاصِبًا kelimesi "daima" anlamında olup اَلدِّينُ kelimesinden haldir. Amili ise zarfın manasıdır.

[6] Ayetteki istifham inkâr ve kınama bildirir.

[7] وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ... ayetindeki مَا kelimesi ya şartiyedir; ya da mevsuledir.

اَلْكُتُبِ Kitaplarla وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلذِّكْرَ **Bu Zikr'i** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Niçin?)* لِتُبَيِّنَ **Açıklayasın diye** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* مَا نُزِّلَ **İndirileni** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Kendilerine** فِيهِ O indirilende vardır *(Ne vardır?)* مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Helal ve haram وَلَعَلَّهُمْ **Ta ki onlar** يَتَفَكَّرُونَ Düşünsünler فِي ذٰلِكَ Bu hususta فَيَعْتَبِرُوا Ve ibret alsınlar

45. اَفَاَمِنَ **Emin mi oldu?** *(Kim?)* اَلَّذِينَ مَكَرُوا **Düzenleyenler** *(Neyi?)* اَلْمَكَرَاتِ Hileleri اَلسَّيِّئَاتِ **Kötü işleri** *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (s.a.v.) *(Nerede?)* فِي دَارِ النَّدْوَةِ Dar-i nedve'de *(Düzenledikleri kötülükler de nedendir?)* مِنْ تَقْيِيدِهِ Hapsetmek أَوْ قَتْلِهِ Veya öldürmek أَوْ إِخْرَاجِهِ Ya da onu sürmek كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ Enfal suresinde geçtiği gibi *(Neden emin olmadılar?)* اَنْ يَخْسِفَ **Batırmasından** *(Kimin?)* اَللّٰهُ **Allah'ın** *(Kimi?)* بِهِمْ **Kendilerini** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** *(Ne gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi اَوْ يَأْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesinden** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Farkına varamadıkları taraftan** أَيْ مِنْ جِهَةٍ Yani o taraftan ki لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına bile gelmiyor وَقَدْ اُهْلِكُوا Ve onlar harap oldular *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de وَلَمْ يَكُونُوا Ve değillerdi *(Ne değillerdi?)* يُقَدِّرُونَ ذٰلِكَ Bunu tahmin eder

46. *(Daha neden emin değiller?)* اَوْ يَأْخُذَهُمْ **Veya onları yakalamasından** *(Ne zamanda?)* فِي تَقَلُّبِهِمْ **Dönüp dolaşmaları anında** فِي أَسْفَارِهِمْ Seferlerinde *(Ne için?)* لِلتِّجَارَةِ Ticaret için فَمَا هُمْ **Dolayısıyla onlar değildir** *(Ne değildir?)* بِمُعْجِزِينَ **(Allah'ı) Aciz bırakıcılar** بِفَائِتِينَ الْعَذَابَ Azabtan kaçıcı değillerdir

47. *(Daha neden emin değiller?)* أَوْ يَأْخُذَهُمْ **Ya da onları yakalamasından** *(Nasıl?)* عَلٰى تَخَوُّفٍ **Azar azar azaltarak** تَنَقُّصٍ Noksanlaştırarak شَيْئًا فَشَيْئًا Azını ve peşinden azını *(Neye kadar?)* حَتّٰى يُهْلَكَ Helak oluncaya kadar *(Ne?)* اَلْجَمِيعُ Tamamı *(Bu -ala tahavvüf- terkibi nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الْفَاعِلِ أَوِ الْمَفْعُولِ Failden veya mefulden فَاِنَّ رَبَّكُمْ **Muhakkak ki sizin rabbiniz** *(Kimdir?)* لَرَؤُوفٌ **Ziyade bağışlayan** *(Daha?)* رَحِيمٌ **Ve pek merhametlidir** حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْهُمْ Şöyle ki onlara erken vermedi *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Azabı

48. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ **Allah'ın yarattıklarını** *(Ne bakımdan?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey bakımından ki** لَهُ ظِلٌّ Onun için gölge vardır *(Ne gibi?)* كَشَجَرَةٍ وَجَبَلٍ Ağaç ve dağ gibi *(Öyle şey ki)* يَتَفَيَّؤُا **Eğiliyor** تَتَمَيَّلُ Meylediyor *(Ne?)* ظِلَالُهُ **Gölgeleri** *(Nereden?)* عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ **Sağdan**

ve soldan جَمْعُ شِمَالٍ "şemâil" kelimesi "şimâl" kelimesinin çoğuludur أَيْ عَنْ جَانِبَيْهِمَا Yani iki tarafından (meylediyor) *(Ne zamanda?)* أَوَّلَ النَّهَارِ وَاٰخِرَهُ Gündüzün başında ve sonunda *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** حَالٌ Bu (Sücceden) haldir لَهُ أَيْ خَاضِعِينَ Yani Allah'a boyun eğerek *(Ne ile?)* بِمَا يُرَادُ مِنْهُمْ Kendilerinden istenen ile وَهُمْ **Onlar olduğu halde** أَيِ الظِّلَالُ Yani gölgeler *(Ne olduğu halde?)* دَاخِرُونَ **Boyun eğiciler** صَاغِرُونَ Tabi olucular olduğu halde نُزِّلُوا (Gölgeler) konuldular *(Nereye?)* مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna

49. وَلِلّٰهِ **Yalnız Allah'a** يَسْجُدُ **Secde eder** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde bulunan her şey** *(Neden olan her şey?)* مِنْ دَابَّةٍ **Canlı** أَيْ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا Yani yeryüzünde yürüyen canlılar أَيْ تَخْضَعُ لَهُ Yani o Allah'a itaat eder *(Ne hususta?)* بِمَا يُرَادُ مِنْهَا Kendisinden istenilen şey hususunda وَغَلَّبَ Tağlip yaptı *(Nerede?)* فِي الْإِتْيَانِ بِمَا لَا يَعْقِلُ Akıllı olmayanları getirmede *(Niçin?)* لِكَثْرَتِهِ Çok olduğundan ötürü وَالْمَلٰئِكَةُ **Melekler ise** خَصَّهُمْ بِالذِّكْرِ Onları özellikle zikretti *(Niye?)* تَفْضِيلًا Üstünlüğüne binaen وَهُمْ **Onlar** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirlenmezler** يَتَكَبَّرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ Allah'a ibadetten kibirlenerek geri durmazlar

50. *(O melekler ne olduğu halde?)* يَخَافُونَ **Korkuyorlar** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani melekler حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يَسْتَكْبِرُونَ Bu kelime "Yestekbirûne"nin zamirinden haldir *(Kimden korkuyorlar?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(O rableri ne olduğu halde?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Onların fevkinde olduğu halde** حَالٌ مِنْ «[رَبَّ]هُمْ» "(Rabbe)hüm" kelimesinden haldir أَيْ عَالِيًا عَلَيْهِمْ Yani o meleklere üstün gelerek *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Gücüyle وَيَفْعَلُونَ **Ve yaparlar** *(Neyi?)* مَا يُؤْمَرُونَ **Emrolunduklarını** بِهِ Kendisiyle

51. وَقَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne buyurdu?)* لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Ne edinmeyin?)* اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ **İki ilah edinmeyin** تَأْكِيدٌ "İsneyn" kelimesi tekittir اِنَّمَا هُوَ **Allah ancak** *(Nedir?)* اِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **Tek olan** أَتَى بِهِ Allah bunu irad etmiştir *(Niye?)* لِإِثْبَاتِ الْإِلٰهِيَّةِ وَالْوَحْدَانِيَّةِ İlahlığı ve tekliği ispat emek için فَاِيَّايَ **O halde yalnız benden** فَارْهَبُونِ **Korkun** خَافُونِ Benden çekinin دُونَ غَيْرِي Benim dışımda bir şeyden değil وَفِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* اِلْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaybetten dönme vardır

52. وَلَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yer de olanlar** *(Ne cihetinden?)* مِلْكًا Malik olma وَخَلْقًا Yaratma وَعَبِيدًا Ve kul olma cihetinden وَلَهُ

Ve yalnız O'na aittir *(Ne?)* اَلدِّينُ **Din** اَلطَّاعَةُ İtaat وَاصِبًا **Sürekli olarak** دَائِمًا Devamlı olarak «الدِّينِ» حَالٌ مِنَ Bu kelime "din"den haldir وَالْعَامِلُ فِيهِ Buradaki amil ise *(Nedir?)* مَعْنَى الظَّرْفِ Zarf manasıdır اَفَغَيْرَ اللهِ **O halde Allah'tan başkasından mı?** تَتَّقُونَ **Korkacaksınız** وَهُوَ O iken *(Ne iken?)* اَلْإِلٰهُ الْحَقُّ Hak ilah وَلَا إِلٰهَ غَيْرُهُ Ve ondan başka ilah olmadığı halde وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلْاِنْكَارِ وَالتَّوْبِيخِ Buradaki soru inkarî ve tevbihî'dir (azarlama)

53. وَمَا بِكُمْ **Sizde ne varsa** مِنْ نِعْمَةٍ **Nimetten** فَمِنَ اللهِ **O Allah'tandır** لَا يَأْتِي بِهَا O nimeti getiremez *(Kim?)* غَيْرُهُ O'ndan başkası وَمَا شَرْطِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ "ma" ya şartiyyedir ya da mevsuledir ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ **Sonra size dokunduğunda** أَصَابَكُمْ Size isabet ettiğinde *(Ne?)* اَلضُّرُّ **Zarar** اَلْفَقْرُ وَالْمَرَضُ Fakirlik ve hastalık فَإِلَيْهِ **O zaman yalnız O'na** تَجْئَرُونَ **Yalvarırsınız** تَرْفَعُونَ أَصْوَاتَكُمْ Seslerinizi yükseltirsiniz *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِغَاثَةِ Yardım dilenmekle وَالدُّعَاءِ Ve duayla وَلَا تَدْعُونَ غَيْرَهُ Ve başkasına dua etmezsiniz

54. ثُمَّ إِذَا كَشَفَ **Sonra giderdiğinde** *(Neyi?)* اَلضُّرَّ **Zararı** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** إِذَا فَرِيقٌ **Bir de bakarsın ki bir grup** *(Neden?)* مِنْكُمْ **İçinizden** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يُشْرِكُونَ **Ortak koşarlar**

﴿لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ النِّعْمَةِ ﴿فَتَمَتَّعُوا﴾ بِاجْتِمَاعِكُمْ عَلٰى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ أَمْرُ تَهْدِيدٌ ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾﴾ عَاقِبَةَ ذٰلِكَ ﴿وَيَجْعَلُونَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿لِمَا لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَنَّهَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ وَهِيَ الْأَصْنَامُ ﴿نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ بِقَوْلِهِمْ هٰذَا لِلّٰهِ وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا ﴿تَاللّٰهِ لَتُسْأَلُنَّ﴾ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ عَلَى اللّٰهِ مِنْ أَنَّهُ أَمَرَكُمْ بِذٰلِكَ ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ الْبَنَاتِ﴾ بِقَوْلِهِمُ الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَمَّا زَعَمُوا ﴿وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾﴾ أَيِ الْبَنُونَ وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ أَوْ نَصْبٍ بِيَجْعَلُونَ الْمَعْنٰى يَجْعَلُونَ لَهُ الْبَنَاتِ الَّتِي يَكْرَهُونَهَا وَهُوَ مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ وَيَجْعَلُونَ لَهُمُ الْأَبْنَاءَ الَّذِينَ يَخْتَارُونَهُمْ فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى كَقَوْلِهِ فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثٰى﴾ تُولَدُ لَهُ ﴿ظَلَّ﴾ صَارَ ﴿وَجْهُهُ مُسْوَدًّا﴾ مُتَغَيِّرًا تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ ﴿وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾ مُمْتَلِئٌ غَمًّا فَكَيْفَ يُنْسَبُ الْبَنَاتُ إِلَيْهِ تَعَالٰى ﴿يَتَوَارٰى﴾ يَخْتَفِي ﴿مِنَ الْقَوْمِ﴾ أَيْ قَوْمِهِ ﴿مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ﴾ خَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ مُتَرَدِّدًا فِيمَا يَفْعَلُ بِهِ ﴿أَيُمْسِكُهُ﴾ يَتْرُكُهُ بِلَا قَتْلٍ ﴿عَلٰى هُونٍ﴾ هَوَانٍ وَذُلٍّ ﴿أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ﴾ بِأَنْ يَئِدَهُ ﴿أَلَا سَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ حُكْمُهُمْ هٰذَا حَيْثُ نَسَبُوا لِخَالِقِهِمُ الْبَنَاتِ اللَّاتِي هُنَّ عِنْدَهُمْ بِهٰذَا الْمَحَلِّ ﴿لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿مَثَلُ السَّوْءِ﴾ أَيِ الصِّفَةُ السَّوْآى بِمَعْنَى الْقَبِيحَةِ وَهِيَ وَأْدُهُمُ الْبَنَاتِ مَعَ احْتِيَاجِهِمْ إِلَيْهِنَّ لِلنِّكَاحِ ﴿وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰى﴾ اَلصِّفَةُ الْعُلْيَا وَهُوَ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿مَا تَرَكَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ ﴿مِنْ دَابَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ تَدِبُّ عَلَيْهَا ﴿وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلٰٓى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ﴾ عَنْهُ ﴿سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾﴾ عَلَيْهِ ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُونَ﴾ لِأَنْفُسِهِمْ مِنَ الْبَنَاتِ وَالشَّرِيكِ فِي الرِّيَاسَةِ وَإِهَانَةِ الرُّسُلِ ﴿وَتَصِفُ﴾ تَقُولُ ﴿أَلْسِنَتُهُمُ﴾ مَعَ ذٰلِكَ ﴿الْكَذِبَ﴾ وَهُوَ ﴿أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰى﴾ عِنْدَ اللّٰهِ أَيِ الْجَنَّةَ لِقَوْلِهِ وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلٰى رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى قَالَ تَعَالٰى ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾﴾ مَتْرُوكُونَ فِيهَا أَوْ مُقَدَّمُونَ إِلَيْهَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ الرَّاءِ أَيْ مُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ ﴿تَاللّٰهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلٰٓى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ رُسُلًا ﴿فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ﴾ اَلسَّيِّئَةَ فَرَأَوْهَا حَسَنَةً فَكَذَّبُوا الرُّسُلَ ﴿فَهُوَ وَلِيُّهُمُ﴾ مُتَوَلِّي أُمُورِهِمْ ﴿الْيَوْمَ﴾

أَيْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْيَوْمِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ عَلٰى حِكَايَةِ الْحَالِ الْاٰتِيَةِ أَيْ لَا وَلِيَّ لَهُمْ غَيْرُهُ وَهُوَ عَاجِزٌ عَنْ نَصْرِ نَفْسِهِ فَكَيْفَ يَنْصُرُهُمْ ﴿وَمَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ﴾ لِلنَّاسِ ﴿الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿وَهُدًى﴾ عَطْفٌ عَلٰى لِتُبَيِّنَ ﴿وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾﴾ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Kendilerine verdiğimiz şeylere,** nimetlere **karşı nankörlükte bulunmak için (böyle hareket ederler)** Hepinizin putlara ibadet etmesiyle **azıcık faydalanın!**[1] **Fakat yakında** bunun akibetinin ne olacağını **bileceksiniz.**

56. **Ve** müşrikler, **kendilerini rızıklandırdığımız** ekin ve davar gibi **şeylerden** onların zararlı mı yoksa yararlı mı olduğunu **bilemeyen** putlar **için** "bu Allah'ın; bu da ortak koştuklarımızın" diyerek **bir pay ayırırlar. Allah'a yemin olsun ki,** böyle pay ayırmayı size Allah'ın emrettiği şeklindeki O'na **attığınız iftiradan dolayı elbette** kınama yollu bir sorgulamayla **sorgulanacaksınız!**[2]

57. **Ve** "Melekler Allah'ın kızlarıdır" şeklindeki sözleriyle **kızların Allah'a ait olduğunu söylüyorlar. Hâşâ! O,** müşriklerin isnat ettiklerinden **münezzehtir. Beğendikleri** erkek çocukları **da kendilerinin oluyor.**[3] Ayetin anlamı şöyledir: beğenmedikleri kızları çocuk edinmekten münezzeh olan Allah teala'nın; sevdikleri erkek çocuklarınınsa kendilerinin olduğunu söylüyorlar. Böylece üstün olanı kendilerine ayırmış oluyorlar. Tıpkı "*Onlara sor bakalım! Kızlar Rabbinin de, erkekler onların mı!*" ayetinde olduğu gibi.

58. **Onlardan biri** kendisine ait bir **kız** çocuğunun doğumu **ile müjdelenince öfkeli,** keder dolu **bir halde yüzü** üzüntüden değişir, **simsiyah kesilir.** Peki, o zaman nasıl olur da kızlar Allah tealaya nispet edilebilir?

59. **Müjdelendiği şeyin kötülüğünden dolayı** ayıplanma korkusuyla, ne yapacağını bilmez bir halde **kavminden gizlenir; küçük düşme pahasına,** aşağılık duygusu içinde **onu** öldürmeyip **tutacak mı, yoksa onu** gömerek **toprağa mı gizleyecek? diye düşünürdü. Bak** kendilerince bu kadar kıymetsiz olan kızları yaradana nispet ederek **ne fena şey ile hükmediyorlar!**

60. **Ahirete inanmayan** kafir**ler için** kendileriyle evlenme ihtiyaçları olduğu

---

[1] Buradaki emir tehdit bildirir.

[2] لَتُسْأَلُنَّ kelimesinde gaip sigadan muhatap sigaya dönülmüştür.

[3] وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ cümlesi ya mahallen merfudur; ya da يَجْعَلُونَ fiili ile mahallen mensuptur.

halde kızları toprağa gömmekten ibaret olan **kötü,** çirkin **bir sıfat vardır. Allah için ise** kendisinden başka bir ilah olmamasından ibaret olan **en yüksek vasıf vardır. Ve o** mülkünde **aziz,** yarattıklarında **hikmet sahibidir.**

61. **Ve eğer Allah insanları zulümleri,** masiyetleri **sebebiyle cezalandırsaydı yeryüzünde kımıldayan hiçbir canlı bırakmazdı. Şu kadarı var ki, onları belirli bir vakte kadar erteler. O vakit geldiğinde ise** ondan **ne bir an geri kalabilirler, ne de** onun **önüne geçebilirler.**

62. **Ve Allah için kendilerinin hoşlanmadıkları** kız sahibi olmak, liderlikte ortaklık ve elçileri küçük düşürmek gibi **şeyleri isnat ederler.** Allah katında **en güzel akibet** olan cennet**in kendilerinin olduğunu anlatan dilleri de yalanın örneğini veriyor.** Nitekim onlar şöyle demişlerdi: "Rabbime döndüğümde onun yanında benim için en güzel şey vardır" Allah teala buyuruyor ki; **gerçek şu ki; onlar için sadece ateş vardır ve onlar** ateşin içinde **terk edileceklerdir**[1] yahut "ateşe sunulacaklardır"

63. **Allah'a yemin olsun ki senden önce de ümmetlere** peygamberler **gönderdik. Şeytan ise onlara** kötü **amellerini süsledi;** onlar da bu amelleri güzel görüp peygamberleri yalanladılar. **Artık o, bugün**[2] dünyada **onların velisi,** işlerini gören**dir. Ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.** Yani kendi kendine yardım etmekten aciz olan o şeytandan başka velileri yoktur. O da bu haldeyken onlara nasıl yardım etsin!

64. Ey Muhammed! **Bu kitabı,** Kur'ânı **sana, ancak** insanların **hakkında ihtilâf ettiği** dinle ilgili **şeyleri onlara açıkça bildirmen ve** o kitaba **iman eden toplumlar için de bir hidayet**[3] **ve bir rahmet olmak üzere indirdik.**

KELİME ANLAMI

55. *(Niçin böyle hareket ederler?)* لِيَكْفُرُوا **Nankörlük etmek için** *(Neye?)* بِمَا آتَيْنَاهُمْ **Onlara verdiklerimize** *(Neden verdiklerimiz?)* مِنَ النِّعْمَةِ Nimetten فَتَمَتَّعُوا **O halde siz faydalanadurun** *(Ne ile?)* بِاجْتِمَاعِكُمْ Toplanmakla *(Ne üzere?)* عَلَى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapmak üzere أَمْرُ تَهْدِيدٍ Bu emir tehdit emridir فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **İleride bileceksiniz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ ذَلِكَ Bu yaptığınızın sonunu

56. وَيَجْعَلُونَ **Ve kılıyorlar** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler *(Ne için?)* لِمَا لَا يَعْلَمُونَ **Bilmeyenler için** *(Neyi?)* أَنَّهَا تَضُرُّ Onların zarar verip وَلَا تَنْفَعُ Menfaat

---

[1] مُفْرَطُونَ kelimesi bir kıraatte ر harfinin kesresiyle (مُفْرِطُونَ şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin anlamı şöyledir: "Gerçek şu ki... onlar haddi aşmışlardır"

[2] Ayetteki الْيَوْمَ kelimesinden gelecek hali hikâye ederek kıyamet gününün kastedildiği de söylenmiştir.

[3] هُدًى kelimesi لِتُبَيِّنَ üzerine atıftır.

sağlamadığını وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır *(Ne kılıyorlar?)* نَصِيبًا **Bir pay** *(Neden?)* مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Bizim onları rızıklandırdığımız şeylerden** *(Rızıklandırdığımız şeyler de nedendir?)* مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ Ekin ve hayvanlardan *(Ne ile pay ayırdılar?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle هٰذَا لِلّٰهِ ***Bu Allah'a*** وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا ***Bu da ortaklarımıza aittir*** تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَتُسْئَلُنَّ **Kesinlikle sorulacaksınız** *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sualiyle وَفِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* اِلْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaybetten dönme vardır *(Neden sorulacaksınız?)* عَمَّا كُنْتُمْ **Devamlı olduğunuz şeylerden** *(Ne olduğunuz?)* تَفْتَرُونَ **İftira eder** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a *(Nasıl iftira?)* مِنْ أَنَّهُ Şöyle ki Allah أَمَرَكُمْ بِذٰلِكَ Size bunu o emretmiş

57. وَيَجْعَلُونَ **Ve kılarlar** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne kılarlar?)* اَلْبَنَاتِ **Kızlar** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle اَلْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ Melekler Allah'ın kızlarıdır سُبْحَانَهُ **Onu tenzih ederiz** تَنْزِيهًا لَهُ O'nu beri kılarız *(Neden?)* عَمَّا زَعَمُوا İddia ettikleri şeylerden وَلَهُمْ **Ve onlara ait oluyormuş** *(Ne?)* مَا يَشْتَهُونَ **Beğendikleri** *(Neyi?)* ـه Kendisini أَيِ الْبَنُونَ Yani erkek çocuklar وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* فِي مَحَلِّ رَفْعٍ Raf أَوْ نَصْبٍ Ya da nasb mahallindedir *(Ne ile nasbdır?)* بِيَجْعَلُونَ "Yecalûne" fiiliyle اَلْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* يَجْعَلُونَ لَهُ الْبَنَاتِ Ona kızları isnat ederler اَلَّتِي O kızlar ki يَكْرَهُونَهَا Onları kerih görüyorlar وَهُوَ O Allah ise *(Nedir?)* مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ Çocuğu olmasından beridir وَيَجْعَلُونَ لَهُمْ Kendilerine de isnat ediyorlar *(Neyi?)* اَلْأَبْنَاءَ Erkek çocukları اَلَّذِينَ O çocuklar ki يَخْتَارُونَهُمْ Onları istiyorlar فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى Dolayısıyla daha şerefli olan sadece kendilerine has olmuş oluyor كَقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünde olduğu gibi فَاسْتَفْتِهِمْ ***Onlara sor*** أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ ***Kızlar rabbinin mi?*** وَلَهُمُ الْبَنُونَ ***Erkek çocuklar kendilerinin iken***

58. وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ **Onlardan birine müjdelendiğinde** *(Ne müjdelendiğinde?)* بِالْأُنْثٰى **Kız çocuğu** *(Öyle çocuk ki)* تُولَدُ لَهُ Kendisi için doğan ظَلَّ **Oluverir** صَارَ Dönüşüverir *(Ne?)* وَجْهُهُ **Yüzü** *(Ne oluverir?)* مُسْوَدًّا **Kapkara** مُتَغَيِّرًا Değişiverir *(Nasıl?)* تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ Gamlı kişinin değişmesi gibi değişmekle *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ كَظِيمٌ **O öfkeli olduğu halde** مُمْتَلِئٌ غَمًّا Kedere boğulmuş olduğu halde فَكَيْفَ يُنْسَبُ O halde nasıl isnat edilir? *(Ne?)* اَلْبَنَاتُ Kızlar *(Kime?)* إِلَيْهِ تَعَالٰى Allah teala'ya

59. يَتَوَارٰى **Gizlenir** يَخْتَفِي Saklanır *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Kavminden** أَيْ قَوْمِهِ Yani halkından *(Neden sebep?)* مِنْ سُوءِ مَا **O şeyin kötülüğünden sebep ki** بُشِّرَ بِهِ

Onunla müjdelendi خَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ Kınanmaktan korkarak مُتَرَدِّدًا Tereddüt ederek *(Nede?)* فِيمَا يَفْعَلُ بِهِ Yapacağı şeyde أَيُمْسِكُهُ **Onu tutar mı?** يَتْرُكُهُ بِلَا قَتْلٍ Öldürmeden onu bırakır mı? *(Neye binaen?)* عَلَى هُونٍ **Bu hakir duyguya binaen** فِي هَوَانٍ وَذُلٍّ Alçaklık ve zillete binaen أَمْ يَدُسُّهُ **Yoksa onu sokar mı?** *(Nereye?)* فِي التُّرَابِ **Toprağa** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَئِدَهُ Onu gömmekle أَلَا **Şunu bilin ki** سَاءَ **Ne kötüdür** بِئْسَ Ne fenadır *(Ne?)* مَا يَحْكُمُونَ **Verdikleri bu hükümler** حُكْمُهُمْ هٰذَا Bu hükümleri حَيْثُ نَسَبُوا Şöyle ki isnat ettiler *(Kime?)* لِخَالِقِهِمْ Yaratıcılarına *(Neyi?)* اَلْبَنَاتِ Kızları اَللَّاتِي هُنَّ عِنْدَهُمْ O kızlar ki onlar kendilerine göre *(Nedir?)* بِهٰذَا الْمَحَلِّ Bu konumdadır

60. لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmayanlar için vardır** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kâfirler için vardır *(Ne vardır?)* مَثَلُ السَّوْءِ **Kötü sıfat** أَيِ الصِّفَةُ السَّوْآى Yani çirkin sıfat بِمَعْنَى الْقَبِيحَةِ Nahoş manasındadır وَهِيَ Bu çirkin sıfat da nedir وَأْدُهُمُ الْبَنَاتِ Onların kızları diri olarak gömmesidir مَعَ احْتِيَاجِهِمْ إِلَيْهِنَّ Onlara ihtiyaç duymalarına rağmen *(Niçin?)* لِلنِّكَاحِ Nikâh için وَلِلّٰهِ **Ve Allah'a aittir** *(Ne?)* اَلْمَثَلُ الْأَعْلَى **En yüce vasıflar** اَلصِّفَةُ الْعُلْيَا Pek yüce sıfatlar وَهُوَ Bu yüce vasıf da *(Nedir?)* أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ Kendisinden başka hiçbir ilahın olmadığıdır وَهُوَ **O Allah** اَلْعَزِيزُ **Ziyade yüce** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Daha kimdir?)* اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yarattıklarında

61. وَلَوْ يُؤَاخِذُ **Şayet hesaba çekseydi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** *(Ne sebebiyle?)* بِظُلْمِهِمْ **Zulmetmeleri sebebiyle** بِالْمَعَاصِي Günahları sebebiyle مَا تَرَكَ عَلَيْهَا **Onun üzerinde bırakmazdı** أَيِ الْأَرْضِ Yani yeryüzünde *(Ne bırakmazdı?)* مِنْ دَابَّةٍ **Hiçbir canlı bırakmazdı** نَسَمَةٍ تَدِبُّ عَلَيْهَا Yeryüzünde gezen hiçbir canlı وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ **Fakat Allah onları erteler** *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** فَإِذَا جَآءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* أَجَلُهُمْ **Onların vakti** لَا يَسْتَأْخِرُونَ **Ertelenmezler** *(Neden?)* عَنْهُ O vakitten *(Ne kadar?)* سَاعَةً **Bir an** وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ **Ve geriye de alınmazlar** عَلَيْهِ O vakit üzerine

62. وَيَجْعَلُونَ **Ve isnat ettiler** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne isnat ettiler?)* مَا يَكْرَهُونَ **Çirkin gördüklerini** *(Kim için?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendileri için *(Neden çirkin gördükleri?)* مِنَ الْبَنَاتِ Kızlardan وَالشَّرِيكِ فِي الرِّيَاسَةِ Ve liderlikte ortak olan birisi وَإِهَانَةِ الرُّسُلِ Ve elçileri küçük düşürme gibi وَتَصِفُ **Ve vasfediyor** تَقُولُ Söylüyor *(Ne?)* اَلْسِنَتُهُمُ

Onların dilleri مَعَ ذٰلِكَ Buna rağmen *(Neyi vasfediyor?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** وَهُوَ O yalan da *(Nedir?)* اَنَّ لَهُمْ **Şöyle ki onlara aitmiş** *(Ne?)* اَلْحُسْنٰى **Güzellikler** عِنْدَ اللهِ Allah katında اَلْجَنَّةَ أَيْ Yani cennet لِقَوْلِهِ Allah'ın şu sözünde olduğu gibi وَلَئِنْ رُجِعْتُ *Şayet döndersilsem (Kime?)* إِلٰى رَبّي *Rabbime* إِنَّ لِي *Muhakkak ki benim için vardır (Nerede?)* عِنْدَهُ *Onun katında (Ne vardır?)* لَلْحُسْنٰى *Güzellikler* قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حَقًّا Gerçekten اَنَّ لَهُمْ **Muhakkak ki onlar içindir** اَلنَّارَ **Cehennem** وَاَنَّهُمْ **Ve kesinlikle onlar** مُفْرَطُونَ **Bırakılmışlardır** مَتْرُوكُونَ فيهَا Oraya terkedilmişlerdir أَوْ مُقَدَّمُونَ إِلَيْهَا Ya da oraya sunulacaklardır وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الرَّاءِ "Ra"nın esresiyle أَيْ مُتَجَاوِزِينَ الْحَدَّ Yani haddi aşanlardır

63. تَاللهِ **Allah'a yemin olsun ki** لَقَدْ اَرْسَلْنَا **Kesinlikle biz gönderdik** *(Kime?)* اِلٰى اُمَمٍ **Ümmetlere** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimleri?)* رُسُلًا Peygamberleri فَزَيَّنَ لَهُمُ **Ve onlara süsledi** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** *(Öyle amelleri ki)* اَلسَّيِّئَةَ Kötü olan فَرَأَوْهَا Ve o amelleri gördüler *(Nasıl?)* حَسَنَةً Güzel olarak فَكَذَّبُوا الرُّسُلَ Ve neticede peygamberleri yalanladılar فَهُوَ **İşte o şeytan** وَلِيُّهُمُ **Onların dostudur** مُتَوَلِّي اُمُورِهِمْ İşlerini yönetendir اَلْيَوْمَ **Bugün** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani dünyada وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap vardır** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Elim olan** مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ Ahirette elem veren وَقِيلَ الْمُرَادُ بِالْيَوْمِ Denildi ki günden maksat *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Ne üzerine?)* عَلٰى حِكَايَةِ الْحَالِ الْاٰتِيَةِ Gelecek halin anlatımı üzerine أَيْ لَا وَلِيَّ لَهُمْ Yani onların hiçbir dostu yoktur غَيْرُهُ Şeytandan başka وَهُوَ O ise *(Nedir?)* عَاجِزٌ عَنْ نَصْرِ نَفْسِهِ Kendisine yardım etmekten acizdir فَكَيْفَ يَنْصُرُهُمْ Onlara nasıl yardım etsin!

64. وَمَا اَنْزَلْنَا **Biz indirmedik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı اِلَّا لِتُبَيِّنَ **Ancak açıklayasın diye (indirdik)** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** لِلنَّاسِ İnsanlara *(Neyi açıklayasın diye?)* اَلَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ **Hakkında ihtilafa düştükleri şeyi** *(Neden ihtilafa düştükleri şey?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Dinin emrinden *(Daha ne diye indirdik?)* وَهُدًى **Ve hidayet olsun diye** (Bu kelime) *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى لِتُبَيِّنَ "litübeyyine" kelimesine atıftır وَرَحْمَةً **Ve rahmet olsun diye** *(Kime?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İnanan kavme** *(Neye inanan?)* بِهِ Kendisine

﴿وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ يُبْسِهَا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَةً﴾ دَالَّةً عَلَى الْبَعْثِ ﴿لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾﴾ سِمَاعَ تَدَبُّرٍ ﴿وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً﴾ اِعْتِبَارًا ﴿نُسْقِيكُمْ﴾ بَيَانٌ لِلْعِبْرَةِ ﴿مِمَّا فِي بُطُونِهِ﴾ أَيِ الْأَنْعَامِ ﴿مِنْ﴾ لِلْاِبْتِدَاءِ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُسْقِيكُمْ ﴿بَيْنِ فَرْثٍ﴾ ثُفْلِ الْكَرِشِ ﴿وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا﴾ لَا يَشُوبُهُ شَيْءٌ مِنَ الْفَرْثِ وَالدَّمِ مِنْ طَعْمٍ أَوْ رِيحٍ أَوْ لَوْنٍ وَهُوَ بَيْنَهُمَا ﴿سَٓائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾﴾ سَهْلَ الْمُرُورِ فِي حَلْقِهِمْ لَا يَغُصُّ بِهِ ﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْاَعْنَابِ﴾ ثَمَرٌ ﴿تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا﴾ خَمْرًا يُسْكِرُ سُمِّيَتْ بِالْمَصْدَرِ وَهٰذَا قَبْلَ تَحْرِيمِهَا ﴿وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ كَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ وَالْخَلِّ وَالدِّبْسِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَةً﴾ دَالَّةً عَلَى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ﴾ وَحْيَ إِلْهَامٍ ﴿اَنِ﴾ مُفَسِّرَةٌ أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا﴾ تَأْوِينَ إِلَيْهَا ﴿وَمِنَ الشَّجَرِ﴾ بُيُوتًا ﴿وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾﴾ أَيِ النَّاسُ يَبْنُونَ لَكِ مِنَ الْأَمَاكِنِ وَإِلَّا لَمْ تَأْوِ إِلَيْهَا ﴿ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي﴾ اُدْخُلِي ﴿سُبُلَ رَبِّكِ﴾ طُرُقَهُ مِنْ طَلَبِ الْمَرْعَى ﴿ذُلُلًا﴾ جَمْعُ ذَلُولٍ حَالٌ مِنَ السُّبُلِ أَيْ مُسَخَّرَةً لَكِ فَلَا تَعْسُرُ عَلَيْكِ وَإِنْ تَوَعَّرَتْ وَلَا تَضِلِّي عَنِ الْعَوْدِ مِنْهَا وَإِنْ بَعُدَتْ وَقِيلَ مِنَ الضَّمِيرِ فِي اسْلُكِي أَيْ مُنْقَادَةً لِمَا يُرَادُ مِنْكِ ﴿يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ﴾ هُوَ الْعَسَلُ ﴿مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَٓاءٌ لِلنَّاسِ﴾ مِنَ الْأَوْجَاعِ قِيلَ لِبَعْضِهَا كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ تَنْكِيرُ شِفَاءٍ أَوْ لِكُلِّهَا بِضَمِيمَتِهِ إِلَى غَيْرِهِ أَقُولُ وَبِدُونِهَا بِنِيَّتِهِ وَقَدْ أَمَرَ بِهِ ﷺ مَنِ اسْتَطْلَقَ عَلَيْهِ بَطْنُهُ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾﴾ فِي صُنْعِهِ تَعَالٰى ﴿وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ﴾ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا ﴿ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ﴾ عِنْدَ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ﴾ أَيْ أَخَسِّهِ مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ ﴿لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا﴾ قَالَ عِكْرِمَةُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ﴾ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾﴾ عَلَى مَا يُرِيدُهُ ﴿وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ﴾ فَمِنْكُمْ غَنِيٌّ وَفَقِيرٌ وَمَالِكٌ وَمَمْلُوكٌ ﴿فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا﴾ أَيِ الْمَوَالِي ﴿بِرَٓادِّي رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ﴾ أَيْ بِجَاعِلِي مَا رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا شِرْكَةً بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَمَالِيكِهِمْ ﴿فَهُمْ﴾ أَيِ الْمَمَالِيكُ وَالْمَوَالِي ﴿فِيهِ سَوَٓاءٌ﴾ شُرَكَاءُ وَالْمَعْنَى لَيْسَ لَهُمْ شُرَكَاءُ مِنْ مَمَالِيكِهِمْ فِي أَمْوَالِهِمْ فَكَيْفَ يَجْعَلُونَ بَعْضَ مَمَالِيكِ اللّٰهِ شُرَكَاءَ لَهُ ﴿اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾﴾ يَكْفُرُونَ حَيْثُ يَجْعَلُونَ لَهُ شُرَكَاءَ ﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا﴾ فَخَلَقَ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ وَسَائِرَ النِّسَاءِ

مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً﴾ أَوْلَادَ الْأَوْلَادِ
﴿وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ مِنْ أَنْوَاعِ الثِّمَارِ وَالْحُبُوبِ وَالْحَيَوَانِ ﴿اَفَبِالْبَاطِلِ﴾ الصَّنَمِ
﴿يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

65. **Ve Allah gökten suyu indirdi de, onunla yeryüzüne öldükten,** kuruduktan **sonra** bitkiyle **hayat verdi. Şüphe yok ki, bu** anlatıla**nda** tefekkür kulağıyla **dinleyen bir kavim için elbette** dirilişe dair **bir ibret vardır.**

66. **Şüphe yok ki, sizin için hayvanlarda da elbette bir ibret vardır.** Şöyle ki;[1] **size o** hayva**nların** kursaklarındaki **dışkı ile kan arasından**n gelen[2] bu ikisinden kendisine ne bir tad, bir ne koku, ne de bir renk karışmayan **halis bir süt içiriyoruz ki, içenlerin boğazın**a hiç takılma**dan kolaylıkla akıp gider.**

67. **Ve hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden hem içki,**[3] sarhoş eden şarap, **hem de** hurma, kuru üzüm ve pekmez gibi **güzel bir rızk elde edersiniz.** Bu ayet içkinin haram kılınışından önceydi. **Muhakkak ki, bu** anlatıla**nda da düşünen,** tefekkür eden **bir kavim için elbette** Allah tealanın kudretini gösteren **bir ayet vardır.**

68. **Ve Rabbin bal arısına da** ilham yoluyla **vahyetmiştir ki, «Dağlarda, ağaçlarda ve** insanların senin için yaptıkları **kovanlarda** kendisine gireceğin **evler** (petekler) **edin!**[4]» Eğer Cenâb-ı Hak sana bunu vahyetmeseydi bu yerlerde barınamazdın.

69. **«Sonra meyvelerin hepsinden ye de** çayır(larda çiçek ve meyve) bulmak için **Rabbinin emrine verilmiş**[5] **yollarına git.»** O yollara gitmek –başkasına güç olsa da– sana zor gelmez. Ve ne kadar uzaklaşırsan uzaklaş, oralardan dönüş yolunu kaybetmezsin. **İçlerinden renkleri farklı bir şerbet,** bal **çıkar, onda insanlar için** ağrılara **şifa vardır.** "Şifa" kelimesinin nekre getirilişinin de delalet ettiği gibi bu şifanın bazı ağrılara için olduğu söylenmiştir. Yine balın başka şeylerle karıştırılarak tüm ağrılara şifa olduğu da söylenmiştir. Ben derim ki; şifa niyetiyle yenildiğinde hiçbir şey katmaya gerek kalmadan tüm ağrılara deva olur. Nitekim Sahihayn'da

---

[1] نُسْقِيكُمْ ile başlayan cümle ibreti açıklar.

[2] مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ deki مِنْ harfi ibtida için olup نُسْقِيكُمْ fiiline taalluk eder.

[3] Ayetteki içki, isim olarak mastarı almıştır.

[4] Ayetteki أَنْ müfessire yahut mastariyedir.

[5] ذُلُلًا kelimesi ذَلُول kelimesinin çoğulu olup سُبُل kelimesinden haldir. Buna göre ayetin anlamı "Rabbinin yolları senin emrine verilmiş olduğu halde onlara git" şeklindedir. ذُلُلًا kelimesinin فَاسْلُكِي fiilindeki zamirden "hal" olduğu da söylenmiştir. Buna göre ayetin manası şöyle olur: "Senden istenilen şeyi yerine getirmeye zorunlu olduğun halde..."

rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber efendimiz ishal olan kişilere bal yemelerini söylermiş. **Şüphesiz ki,** Allah tealanın yarattığı mahlûkatı **tefekkür eden bir kavim için elbette bunda bir ibret vardır.**

70. **Ve** siz hiçbir şey değilken **Allah sizi yaratmıştır. Sonra** ecellerinizin bitiminde de **sizi öldürecektir. Daha önce bilgili iken hiçbir şeyi bilmez hale gelsin diye sizden bazı kimseler ömrün en kötü çağı** olan yaşlanma ve bunama yaşı**na kadar, yaşatılacak.** İkrime buyurmuştur ki; "Kur'ân okuyan kimse bu duruma düşmez." **Şüphesiz ki Allah** yarattıklarını yönetmeyi **bilendir,** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

71. **Ve Allah rızk konusunda kiminizi kiminizden üstün kılmıştır;** aranızdan bazıları zengin, bazıları fakirdir; kiminiz efendi, kiminizse kölesiniz. **Artık üstün kılınanlar,** efendiler, **rızıklarını ellerinin altındakilere verip de,** kendilerine rızık olarak verilen mal ve diğer şeyleri köleleriyle aralarında ortak yapıp da, **bu hususta** efendiler **kendilerini onlara,** kölelere **eşit,** ortak **kılmazlar.** Mana şöyledir: "Onların köleleri mallarına ortak değilken nasıl oluyor da Allah'ın sahibi olduğu bazı şeyleri O'na ortak yapıyorlar? **Hal böyleyken** O'na ortak isnad etmek suretiyle **Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?**

72. **Ve Allah sizin için kendi cinsinizden eşler yarattı,** Havva'yı Âdem'in kaburgasından yarattı, diğer kadınları da erkek ve kadınların nutfelerinden yarattı. **Ve sizin için eşlerinizden oğullar, torunlar,** çocukların çocuklarını **yarattı. Ve sizi** meyve, tahıl ve hayvan türünden **temiz, hoş şeylerle rızıklandırdı. Hâlâ batıl** olan putlar**a inanırlar da onlar** şirk koşarak **Allah'ın nimetlerini inkâr mı ederler?**

KELİME ANLAMI

65. وَاللّٰهُ **Allah** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَآءً **Su indirdi** فَاَحْيَا بِهِ **Ve o suyla hayat verdi** *(Neye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** *(Ne ile birlikte?)* بِالنَّبَاتِ Bitkiler ile birlikte *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Öldükten sonra** يَبْسِهَا Kuruduktan sonra اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Anlatılanda *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Elbette bir ayet vardır** *(Öyle ayet ki)* دَالَّةً عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye delalet eden *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ **Dinleyen topluluk için** *(Nasıl dinleyen?)* سِمَاعَ تَدَبُّرٍ Düşünme dinlemesiyle

66. وَاِنَّ لَكُمْ **Kuşkusuz sizin için yine vardır** *(Nerede?)* فِي الْاَنْعَامِ **Hayvanlarda** *(Ne vardır?)* لَعِبْرَةً **Elbette bir ibret vardır** اِعْتِبَارًا Ders alma نُسْقِيكُمْ **Size içiriyoruz** بَيَانٌ لِلْعِبْرَةِ Bu cümle "ibret"in açıklamasıdır *(Neden içiriyoruz?)* مِمَّا فِي بُطُونِهِ **Onların karınlarında olandan** أَيِ الْأَنْعَامِ Yani hayvanların *(Nereden*

gelenden içiriyoruz?) مِنْ -لِلْاِبْتِدَاءِ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُسْقِيكُمْ- بَيْنِ فَرْثٍ **Fışkının arasından** ("Min" ibtida içindir ve "Nüsgîküm"e mütealliktir) ثُفْلِ الْكَرِشِ Hayvanın midesinin posası arasından *(Daha ne arasından?)* وَدَمٍ **Ve kanın arasından** *(Neyi içiriyoruz?)* لَبَنًا خَالِصًا **Halis sütü** لَا يَشُوبُهُ Kendisine karışmıyor *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden?)* مِنْ أَوْ لَوْنٍ طَعْمٍ أَوْ رِيحٍ مِنْ الْفَرْثِ وَالدَّمِ Fışkı ve kandan *(Ne karışmıyor?)* Tat veya koku أَوْ لَوْنٍ Ya da renk *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ بَيْنَهُمَا Süt onların arasında olduğu halde *(Öyle süt ki)* سَائِغًا **Kayıp giden** *(Kim için?)* لِلشَّارِبِينَ **İçenler için** *(Nasıl?)* سَهْلَ الْمُرُورِ Kolayca akmakla *(Nerede?)* فِي حَلْقِهِمْ Boğazlarında لَا يَغُصُّ بِهِ Ve boğaza tıkanmıyor

67. وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ **Ve hurma ağaçlarının meyvelerinden** وَالْأَعْنَابِ **Ve üzümlerden vardır** *(Ne vardır?)* ثَمَرٌ Bir meyve vardır تَتَّخِذُونَ **Ediniyorsunuz** *(Neden?)* مِنْهُ **O meyveden** *(Ne ediniyorsunuz?)* سَكَرًا **Şarap** خَمْرًا يُسْكِرُ Sarhoşluk veren şarap سُمِّيَتْ بِالْمَصْدَرِ "Hamr" mastarı isim almıştır وَهٰذَا قَبْلَ تَحْرِيمِهَا Bu haram kılınmadan öncedir *(Daha ne ediniyorsunuz?)* وَرِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızık** *(Ne gibi?)* كَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ Kuru hurma, kuru üzüm gibi *(Daha ne gibi?)* وَالْخَلِّ وَالدِّبْسِ Sirke ve pekmez gibi اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Yani anlatılanda *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Elbette işaret vardır** دَالَّةً عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın kudretine *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **Akleden topluluk için** يَتَدَبَّرُونَ Düşünen topluluk için

68. وَاَوْحٰى **Ve vahyetti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Neye?)* اِلَى النَّحْلِ **Bal arısına** *(Nasıl?)* وَحْيَ إِلْهَامٍ İlham vahyiyle *(Ne diye vahyetti?)* اَنِ مُفَسِّرَةٌ أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ اتَّخِذِي **Edin** ("En" ya mastariyye ya da tefsir içindir) *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne edin?)* بُيُوتًا **Evler edin** *(Öyle evler ki)* تَأْوِينَ Sığınacaksınız *(Nereye?)* إِلَيْهَا O evlere وَمِنَ الشَّجَرِ **Ve ağaçtan edin** بُيُوتًا Evler *(Daha nereden evler edin?)* وَمِمَّا يَعْرِشُونَ **Ve kurduklarından** أَيِ النَّاسُ Yani insanların يَبْنُونَ لَكَ İnsanlar senin için yaparlar *(Ne?)* مِنَ الْأَمَاكِنِ Barınaklar وَإِلَّا لَمْ تَأْوِ إِلَيْهَا Yoksa Cenabı Hak sana bunu vahyetmeseydi, kovanlarda barınamazdın.

69. ثُمَّ كُلِي **Sonra ye** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerin tümünden** فَاسْلُكِي **Ve git** اُدْخُلِي Gir *(Nereye?)* سُبُلَ رَبِّكِ **Rabbinin yollarına** طُرُقَهُ مِنْ طَلَبِ الْمَرْعٰى Yani çayır aramakta O'nun yollarına gir *(O yollar ne olduğu halde?)* ذُلُلًا **Kolay yollar olduğu halde** جَمْعُ ذَلُولٍ Bu kelime "zelül" kelimesinin çoğuludur حَالٌ مِنَ السُّبُلِ Ve "sübül" kelimesinden haldir أَيْ مُسَخَّرَةً لَكِ Yani senin hizmetine sunulan yollar

فَلَا تَعَسَّرَ عَلَيْكَ Dolayısıyla sana zor gelmez وَإِنْ تَوَعَّرَتْ Her ne kadar o yollar (başkasına) zor gelse de وَلَا تَضِلِّي عَنِ الْعَوْدِ مِنْهَا Ve yine oralardan dönerken yolunu da kaybetmezsin وَإِنْ بَعُدَتْ Ne kadar uzak olsa da وَقِيلَ Ve denildi ki ("zülül" kelimesi haldir) *(Neden?)* مِنَ الضَّمِيرِ فِي اسْلُكِي "Üslükî"deki zamirden haldir أَيْ مُنْقَادَةً Yani itaat ederek (git) *(Neye itaat ederek?)* لِمَا يُرَادُ مِنْكَ Senden istenene يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا **Onların karınlarından çıkar** *(Ne?)* شَرَابٌ **İçecek** هُوَ الْعَسَلُ O da baldır *(Öyle içecek ki)* مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ **Renkleri farklı farklı** فِيهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* شِفَاءٌ **Şifa vardır** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Neden şifa vardır?)* مِنَ الْأَوْجَاعِ Hastalıklardan قِيلَ Denildi ki *(Bu şifa ne için?)* لِبَعْضِهَا Hastalıkların bir kısmı içindir كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ Buna delalet ettiği gibi *(Ne?)* تَنْكِيرُ شِفَاءٍ "Şifa" kelimesinin nekre olması أَوْ لِكُلِّهَا Veya hastalıkların tamamı içindir *(Ne ile?)* بِضَمِيمَتِهِ إِلَى غَيْرِهِ Balı başka bir şeye katıştırmakla أَقُولُ Bende derim ki وَبِدُونِهَا Başka bir şeye katıştırmadan da (bütün hastalıklara şifadır) *(Ne ile?)* بِنِيَّتِهِ Niyetiyle وَقَدْ أَمَرَ بِهِ Peygamber (s.a.v.) bunu emretmiştir *(Kime?)* مَنِ اسْتَطْلَقَ عَلَيْهِ بَطْنُهُ Karnına ishal vuran kişiye رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Ayet vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ **Düşünen kavim için** *(Nerede düşünen?)* فِي صُنْعِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın yarattığında

70. وَاللّٰهُ **Allah** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Nasıl?)* وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا Siz hiçbir şey değilken ثُمَّ **Sonra** يَتَوَفّٰيكُمْ **Sizi öldürecek** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Ecelleriniz sona erdiğinde وَمِنْكُمْ **Sizden vardır** *(Ne vardır?)* مَنْ يُرَدُّ **Ulaştırılan** *(Nereye?)* اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ **Ömrünün en kötü çağına** أَيْ أَخَسِّهِ Yani en rezalet çağına *(Neden olan?)* مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ İhtiyarlık ve bunaklıktan *(Niçin ulaştırılır?)* لِكَيْ لَا يَعْلَمَ **Bilmesin diye** *(Neden sonra?)* بَعْدَ عِلْمٍ **Bildikten sonra** *(Neyi bilmesin?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** قَالَ عِكْرِمَةُ İkrime buyurdu *(Ne buyurdu?)* مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ Kim Kuran'ı okursa لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ Bu hale girmez اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ Mahlukatını düzene sokmayı *(Daha nedir?)* قَدِيرٌ **Pek gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مَا يُرِيدُهُ Dilediğine

71. وَاللّٰهُ **Allah** فَضَّلَ **Üstün kıldı** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bazınızı** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Bazınıza** *(Ne hususta?)* فِي الرِّزْقِ **Rızık hususunda** فَمِنْكُمْ Dolayısıyla sizden vardır *(Kim vardır?)* غَنِيٌّ وَفَقِيرٌ Zengin ve fakir *(Daha?)* وَمَالِكٌ وَمَمْلُوكٌ Sahip olan ve

sahip olunan vardır فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا **Üstün kılınanlar olmadı** أَيِ الْمَوَالِي Yani efendiler *(Ne olmadılar?)* بِرَادِّي رِزْقِهِمْ **Rızıklarını verici** *(Kime?)* عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ **Ellerinin altında bulunanlara** أَيْ بِجَاعِلِي مَا رَزَقْنَاهُمْ Yani kendilerine verdiğimiz rızıkları yapıcı değillerdi *(Neden verdiğimiz rızıklar?)* مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا Mallardan ve diğer şeylerden *(Ne yapıcı değillerdi?)* شِرْكَةً Ortak *(Kim arasında?)* بَيْنَهُمْ Kendileriyle وَبَيْنَ مَمَالِيكِهِمْ Köleleri arasında فَهُمْ **Ki onlar** أَيِ الْمَمَالِيكُ وَالْمَوَالِي Yani köleler ve efendiler فِيهِ سَوَاءٌ **Bu hususta eşit olsun** شُرَكَاءُ Ortak وَالْمَعْنَى Mana şudur لَيْسَ لَهُمْ شُرَكَاءُ Onların ortakları yoktur *(Kimden?)* مِنْ مَمَالِيكِهِمْ Kölelerinden *(Ne hususta?)* فِي أَمْوَالِهِمْ Malları hususunda فَكَيْفَ يَجْعَلُونَ O halde nasıl yaparlar *(Kim?)* بَعْضَ مَمَالِيكِ اللهِ Allah'ın birtakım kullarını *(Ne yaparlar?)* شُرَكَاءَ لَهُ O'na ortaklar أَفَبِنِعْمَةِ اللهِ **Durum bu iken Allah'ın nimetlerini mi?** يَجْحَدُونَ **İnkâr ederler** يَكْفُرُونَ Nankörlük yaparlar *(Nasıl?)* حَيْثُ يَجْعَلُونَ لَهُ Şöyle ki O Allah için kılıyorlar *(Ne?)* شُرَكَاءَ Ortaklar

72. وَاللهُ **Allah** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنْ أَنْفُسِكُمْ **Nefislerinizden** *(Ne yarattı?)* أَزْوَاجًا **Eşler** فَخَلَقَ حَوَّاءَ Şöyle ki Havva'yı yarattı *(Neden?)* مِنْ ضِلْعِ آدَمَ Âdem'in kaburga kemiğinden وَسَائِرَ النِّسَاءِ Ve diğer kadınları da yarattı *(Neden?)* مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Erkeklerin ve kadınların menilerinden وَجَعَلَ **Ve yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنْ أَزْوَاجِكُمْ **Eşlerinizden** *(Ne yarattı?)* بَنِينَ **Evlatlar** وَحَفَدَةً **Ve torunlar** أَوْلَادَ الْأَوْلَادِ Evlatların evlatlarını وَرَزَقَكُمْ **Ve sizi rızıklandırdı** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz gıdalardan** *(Neden olan temiz gıdalar?)* مِنْ أَنْوَاعِ الثِّمَارِ Meyve çeşitlerinden *(Daha?)* وَالْحُبُوبِ وَالْحَيَوَانِ Tahıl ve hayvanlardan أَفَبِالْبَاطِلِ **Yine de batıla mı?** الصَّنَمِ Putlara mı? يُؤْمِنُونَ **İman ederler** وَبِنِعْمَةِ اللهِ **Ve Allah'ın nimetine mi?** هُمْ **Onlar** يَكْفُرُونَ **nankörlük yapıyorlar** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Putları ortak koşmakla

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أي غيره ﴿مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ﴾ بالمطر
﴿وَالْاَرْضِ﴾ بالنبات ﴿شَيْئًا﴾ بدل من رزقا ﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾﴾ يقدرون على شيء
وهم الأصنام ﴿فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ﴾ لا تجعلوا لله أشباها تشركونهم به ﴿اِنَّ اللّٰهَ
يَعْلَمُ﴾ أن لا مثل له ﴿وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾﴾ ذلك ﴿ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا﴾ ويبدل منه
﴿عَبْدًا مَمْلُوكًا﴾ صفة تميزه من الحر فإنه عبد الله ﴿لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ﴾ لعدم ملكه
﴿وَمَنْ﴾ نكرة موصوفة أي حرا ﴿رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا﴾ أي
يتصرف به كيف يشاء والأول مثل الأصنام والثاني مثله تعالى ﴿هَلْ يَسْتَوُونَ﴾ أي
العبيد العجزة والحر المتصرف لا ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ وحده ﴿بَلْ اَكْثَرُهُمْ﴾ أي أهل مكة ﴿لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾﴾ ما يصيرون إليه من العذاب فيشركون ﴿وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا﴾ ويبدل منه
﴿رَجُلَيْنِ اَحَدُهُمَا اَبْكَمُ﴾ ولد أخرس ﴿لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ﴾ لأنه لا يفهم ولا يفهم ﴿وَهُوَ
كَلٌّ﴾ ثقيل ﴿عَلٰى مَوْلٰيهُ﴾ ولي أمره ﴿اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ﴾ يصرفه ﴿لَا يَاْتِ﴾ منه ﴿بِخَيْرٍ﴾
بنجح وهذا مثل الكافر ﴿هَلْ يَسْتَوِي هُوَ﴾ الأبكم المذكور ﴿وَمَنْ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾ أي
ومن هو ناطق نافع للناس حيث يأمر به ويحث عليه ﴿وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طريق
﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾﴾ وهو الثاني المؤمن لا وقيل هذا مثل لله والأبكم للأصنام والذي قبله
مثل الكافر والمؤمن ﴿وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أي علم ما غاب فيهما ﴿وَمَا اَمْرُ
السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ﴾ منه لأنه بلفظ كن فيكون ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا﴾ الجملة حال ﴿وَجَعَلَ
لَكُمُ السَّمْعَ﴾ بمعنى الأسماع ﴿وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ القلوب ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾﴾
على ذلك فتؤمنوا ﴿اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ﴾ مذللات للطيران ﴿فِي جَوِّ السَّمَاءِ﴾
أي الهواء بين السماء والأرض ﴿مَا يُمْسِكُهُنَّ﴾ عند قبض أجنحتهن أو بسطها أن يقعن
﴿اِلَّا اللّٰهُ﴾ بقدرته ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾﴾ هي خلقها بحيث يمكنها
الطيران وخلق الجو بحيث يمكن الطيران فيه وإمساكها

TÜRKÇE ANLAMI

73. Kendileri için ne yağmur yağdırmak suretiyle **göklerden ve ne de** bitirmek suretiyle **yerden azıcık**[1] **rızık vermeye malik olmayan ve** hiçbir şeye **güçleri yetmeyen Allah'ın dışındaki,** ondan başka **şeyler** olan putlar**a ibadet ederler.**

[1] شَيْئًا kelimesi رِزْقًا kelimesinden bedeldir.

74. **Artık Allah'a emsal göstermeyin,** kendisini Allah'a ortak koşacağınız şeyleri O'na denk görmeyin. **Şüphe yok ki Allah** kendisinin bir benzerinin olmadığını **bilir, hâlbuki siz** bunu **bilmezsiniz.**

75. **Allah,** sahip olamadığı için **hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının malı olmuş**[1] **bir köle ile katımızdan kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizlice ve açıktan harcayan,** yani o rızıkta istediği şekilde tasarrufta bulunan **(hür) bir kimseyi**[2] **misal verir.**[3] Birincisi (köle) putlara misal, ikincisi (hür) ise Allah tealaya misaldir. **Bunlar,** aciz köle ile dilediğini yapabilen hür kişi **hiç eşit olurlar mı?** Tabi ki olmaz! **Doğrusu hamd** sadece **Allah'a mahsustur. Fakat onların,** Mekkelilerin **çoğu** sonunda varacakları azabı **bilmezler** de şirk koşarlar.

76. **Ve Allah iki kişiyi**[4] **de misal verir: Onlardan biri** doğuştan **dilsizdir,** anlamadığı ve anlatamadığı için **hiçbir şeye güç yetiremez. Ve o, velisi,** işlerini gören kişinin **üzerine bir yüktür, onu nereye yöneltse,** çevirse ondan **bir hayır,** bir başarı **gelmez.** Bu kâfirin misalidir. **Bu** sözkonusu dilsiz **kişi hiç, adaletle emreden,** konuşabilen ve adaleti emredip ona teşvik ettiği için insanlara faydası olan **ve doğru yolda olan kimseyle bir olur mu?** Bu ikincisi de müminin misalidir. Tabi ki bunlar bir olmazlar. Ayrıca bu ayetin Allah teala ile putların misali; bir önceki ayetinse, kâfir ile müminin misali olduğu da söylenmiştir.

77. **Göklerin ve yerin gaybı,** bu ikisinde bulunan şeylerin bilgisi **Allah'a mahsustur. Kıyametin işi ise ancak göz açıp kapayıncaya kadardır veya** ondan **daha yakındır.** Nitekim kıyametin kopuşu "ol" sözüyledir; peşinden hemen kopuverir. **Şüphe yok ki, Allah her şeye gücü yetendir.**

78. **Ve Allah sizi analarınızın karınlarından hiçbir şey bilmediğiniz halde**[5] **çıkardı. Ve** buna karşılık **şükred**ip iman ed**esiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.**

79. **Görmediler mi,** yer ile **gök** arasındaki hava **boşluğunda** uçmaya **boyun eğdirilmiş,** zorunlu **olarak uçan kuşları?** Kanatlarını açıp kaparken **onları sadece Allah** kudretiyle **tutuyor,** düşmekten engelliyor. **Şüphe yok ki bunda iman eden bir topluluk için elbette ibretler vardır.** Bu ibretler; kuşların uçmaya kabiliyetli bir şekilde yaratılması, havanın da kendisinde uçulmaya elverişli olarak yaratılmasıdır.

---

[1] Başkasının malı olmak köleyi hürden ayıran bir vasıftır. Zira hür kimse sadece Allah'ın kölesidir.

[2] Ayetteki مَن nekre-i mevsufe olup "hür kişi" anlamına gelir.

[3] عَبْدًا kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

[4] رَجُلَيْنِ kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

[5] لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا cümlesi haldir.

KELİME ANLAMI

73. وَيَعْبُدُونَ **Tapıyorlar** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan gayrı** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan başka *(Kime?)* مَا لَا يَمْلِكُ **Güç yetiremeyene** *(Kim için güç yetiremeyene?)* لَهُمْ **Kendileri için** *(Neye?)* رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ **Göklerden gelen rızka** *(Ne ile gelen?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla ***(Daha nerden gelen?)*** وَالْأَرْضِ **Yerden gelen** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle ***(O rızıktan bedel?)*** شَيْئًا **Hiçbir şeye (güç yetiremeyen)** بَدَلٌ مِنْ رِزْقًا Bu kelime "Rizkan" kelimesinden bedeldir وَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve ileride de güç yetiremeyecekler** يَقْدِرُونَ Kadir olamayacaklar *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şeye وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır

74. فَلَا تَضْرِبُوا **O halde kılmayın** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne kılmayın?)* اَلْأَمْثَالَ **Benzerler** لَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ Allah için kılmayın *(Ne?)* أَشْبَاهًا Nazirler *(Öyle nazirler ki)* تُشْرِكُونَهُمْ Onlara ortak yapıyorsunuz *(Kimi?)* بِهِ Allah'ı إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* أَنْ لَا مِثْلَ لَهُ Kendisinin benzeri olmadığını وَأَنْتُمْ **Sizler ise** لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

75. ضَرَبَ اللهُ **Allah verdi** *(Ne?)* مَثَلًا **Bir misal** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan (ayetin devamı) bedel yapılır ***(Ondan bedel?)*** عَبْدًا **Bir köle** مَمْلُوكًا **Başkasının mülkiyetinde** صِفَةٌ "Memlük" kelimesi sıfattır *(Öyle sıfat ki)* تَمَيَّزَهُ O köleyi ayırmıştır *(Neden?)* مِنَ الْحُرِّ Hürden فَإِنَّهُ عَبْدُ اللهِ Çünkü o Allah'ın kuludur ***(Öyle köle ki)*** لَا يَقْدِرُ **Güç yetiremiyor** *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** *(Neden?)* لِعَدَمِ مُلْكِهِ Mülkü olmadığından ***(Daha kimi misal verdi?)*** وَمَنْ **O kimseyi ki** نَكِرَةٌ مَوْصُوفَةٌ Bu kelime vasıflanmış nekredir أَيْ حُرًّا Yani hürü رَزَقْنَاهُ **Biz ona rızık verdik** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Nasıl?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızıkla** فَهُوَ **Ve o** يُنْفِقُ **İnfak ediyor** *(Neden?)* مِنْهُ **O rızıktan** *(Nasıl?)* سِرًّا وَجَهْرًا **Gizli ve aşikâre** أَيْ يَتَصَرَّفُ Yani harcama yapıyor *(Ne ile?)* بِهِ O rızıkla *(Nasıl?)* كَيْفَ يَشَاءُ Dilediği gibi وَالْأَوَّلُ Birincisi (mülk altındaki köle) *(Neye misaldir?)* مَثَلُ الْأَصْنَامِ Putlara misaldir وَالثَّانِي İkincisi (kendisine rızık verilmiş hür) *(Kime misaldir?)* مَثَلُهُ تَعَالٰى Allah'a misaldir هَلْ يَسْتَوُونَ **Hiç eşit olurlar mı?** أَيِ الْعَبِيدُ الْعَجَزَةُ Yani aciz olan köleler *(Daha?)* وَالْحُرُّ الْمُتَصَرِّفُ (Kendisine verilen rızıkta) İstediği gibi tasarrufta bulunan hür لَا Hayır, (eşit olmazlar) اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** لِلّٰهِ **Allah'a aittir** وَحْدَهُ Tek olan بَلْ أَكْثَرُهُمْ **Fakat onların çoğu** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke halkının çoğu لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ Kendisine varacakları şeyi *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَيُشْرِكُونَ Ve neticede şirk koşarlar

76. وَضَرَبَ اللّٰهُ **Allah verdi** *(Ne?)* مَثَلاً **Bir misal** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan (ayetin devamı) bedel yapılır *(Ondan bedel?)* رَجُلَيْنِ **İki adam** اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** *(Nedir?)* اَبْكَمُ **Dilsizdir** وُلِدَ أَخْرَسَ Lal doğmuştur *(Daha nedir?)* لَا يَقْدِرُ **Güç yetiremez** *(Neye?)* عَلٰى شَيْءٍ **Hiçbir şeye** *(Niye güç yetiremez?)* لِأَنَّهُ لَا يَفْهَمُ Çünkü o anlamaz وَلَا يُفْهِمُ Ve anlatamaz وَهُوَ **Ve o adam** *(Nedir?)* كَلٌّ **Bir yüktür** ثَقِيلٌ Bir ağırlıktır *(Kime?)* عَلٰى مَوْلَاهُ **Efendisine** وَلِيِّ أَمْرِهِ Ondan sorumlu olana اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ **Ne zaman onu yöneltse** يَصْرِفْهُ Onu (bir işe) çevirse لَا يَأْتِ **Gelmez** *(Kimden?)* مِنْهُ O adamdan *(Ne gelmez?)* بِخَيْرٍ **Bir hayır** بِنُجْحٍ Başarı وهٰذَا Bu adam *(Kime misaldir?)* مَثَلُ الْكَافِرِ Kâfire misaldir هَلْ يَسْتَوِي **Hiç eşit olur mu?** *(Kim?)* هُوَ **O** اَلْأَبْكَمُ الْمَذْكُورُ Adı geçen dilsiz *(Daha kimi misal veriyor?)* وَمَنْ يَأْمُرُ **Ve emreden kişiyi** *(Ne ile emreden?)* بِالْعَدْلِ **Adaletle** أَيْ وَمَنْ Yani o kimseyle ki هُوَ نَاطِقٌ O konuşandır *(Daha nedir?)* نَافِعٌ لِلنَّاسِ İnsanlara faydalıdır حَيْثُ يَأْمُرُ بِهِ Şöyle ki adaleti emrediyor وَيَحُثُّ عَلَيْهِ Ve ona teşvik ediyor وَهُوَ **O kişi** *(Nedir?)* عَلٰى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Yol üzerinedir** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yol** وَهُوَ الثَّانِي Bu ikincisi *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُ Mümindir لَا Hayır, (eşit olmazlar) وَقِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* هٰذَا مَثَلٌ لِلّٰهِ Bu Allah'a misaldir وَالْأَبْكَمُ Dilsiz olan da لِلْأَصْنَامِ Putlara misaldir وَالَّذِي قَبْلَهُ Bundan önceki ayette ise *(Kim hakkındadır?)* مَثَلُ الْكَافِرِ وَالْمُؤْمِنِ Kâfir ve mümin hakkındadır

77. وَلِلّٰهِ **Allah'a aittir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gaybı** أَيْ عِلْمُ مَا غَابَ Yani gaib olan her şeyin bilgisi *(Nerede?)* فِيهِمَا O ikisinde وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ **Kıyamet saati de değildir** إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ **Ancak göz kırpma vakti gibidir** اَوْ هُوَ اَقْرَبُ **Ya da daha yakındır** مِنْهُ O göz kırpma vaktinden لِأَنَّهُ بِلَفْظِ كُنْ Çünkü o "ol" demesiyle فَيَكُونُ "hemen oluverir" اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir**

78. وَاللّٰهُ **Allah** اَخْرَجَكُمْ **Sizi çıkarttı** *(Nereden?)* مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ **Annelerinizin karnından** *(Siz ne olduğunuz halde?)* لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا **Hiçbir şey bilmez olduğunuz halde** اَلْجُمْلَةُ حَالٌ Bu cümle haldir وَجَعَلَ لَكُمُ **Ve sizin için kıldı** *(Ne kıldı?)* اَلسَّمْعَ **Kulak** بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Bu kulaklar manasındadır *(Daha neler kıldı?)* وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ **Gözler ve kalpler kıldı** اَلْقُلُوبَ Gönüller لَعَلَّكُمْ **ta ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredesiniz** *(Neye karşılık?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu verdiklerine karşılık فَتُؤْمِنُوا Ve de iman edesiniz

79. أَلَمْ يَرَوْا **Bakmazlar mı?** *(Neye?)* إِلَى الطَّيْرِ **Uçan kuşlara** *(Ne oldukları halde?)* مُسَخَّرَاتٍ **Emre boyun eğmiş oldukları halde** مُذَلَّلَاتٍ İtaatkâr oldukları halde *(Ne için?)* لِلطَّيَرَانِ Uçmak için *(Nerede uçan kuşlar?)* فِي جَوِّ السَّمَاءِ **Göğün boşluğunda** أَيِ الْهَوَاءِ Yani boşlukta *(Neredeki boşlukta?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gökle yerin arasında مَا يُمْسِكُهُنَّ **Onları tutamaz** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ قَبْضِ أَجْنِحَتِهِنَّ Kanatlarını kapattığında أَوْ بَسْطِهَا Veya açtığında *(Neden tutamaz?)* أَنْ يَقَعْنَ Düşmele-rinden إِلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah tutar** *(Ne ile?)* بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** لَآيَاتٍ **Bir takım ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **İnanan topluluk için** *(Neye?)* هِيَ Bu ayetler *(Nedir?)* خَلْقُهَا Kuşları yaratmasıdır *(Nasıl?)* بِحَيْثُ يُمْكِنُهَا Kendilerine mümkün olacak şekilde *(Ne?)* اَلطَّيَرَانُ Uçmak وَخَلْقُ الْجَوِّ Ve havayı da yaramasıdır *(Nasıl?)* بِحَيْثُ يُمْكِنُ الطَّيَرَانُ Uçmak mümkün olacak şekilde *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde وَإِمْسَاكُهَا Ve tutması da mümkün olacak şekilde

﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا﴾ مَوْضِعًا تَسْكُنُونَ فِيهِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا﴾ كَالْخِيَامِ وَالْقِبَابِ ﴿تَسْتَخِفُّونَهَا﴾ لِلْحَمْلِ ﴿يَوْمَ ظَعْنِكُمْ﴾ سَفَرِكُمْ ﴿وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا﴾ أَيِ الْغَنَمِ ﴿وَأَوْبَارِهَا﴾ أَيِ الْإِبِلِ ﴿وَأَشْعَارِهَا﴾ أَيِ الْمَعْزِ ﴿أَثَاثًا﴾ مَتَاعًا لِبُيُوتِكُمْ كَبُسُطٍ وَأَكْسِيَةٍ ﴿وَمَتَاعًا﴾ تَتَمَتَّعُونَ بِهِ ﴿إِلَى حِينٍ (٨٠)﴾ تَبْلَى فِيهِ ﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ﴾ مِنَ الْبُيُوتِ وَالشَّجَرِ وَالْغَمَامِ ﴿ظِلَالًا﴾ جَمْعُ ظِلٍّ تَقِيكُمْ حَرَّ الشَّمْسِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا﴾ جَمْعُ كِنٍّ وَهُوَ مَا يُسْتَكَنُّ فِيهِ كَالْغَارِ وَالسَّرَبِ ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ﴾ قُمُصًا ﴿تَقِيكُمُ الْحَرَّ﴾ أَيْ وَالْبَرْدَ ﴿وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ﴾ حَرْبَكُمْ أَيِ الطَّعْنَ وَالضَّرْبَ فِيهَا كَالدُّرُوعِ وَالْجَوَاشِنِ ﴿كَذَلِكَ﴾ كَمَا خَلَقَ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ ﴿يُتِمُّ نِعْمَتَهُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿عَلَيْكُمْ﴾ بِخَلْقِ مَا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿تُسْلِمُونَ (٨١)﴾ تُوَحِّدُونَهُ ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ أَعْرَضُوا عَنِ الْإِسْلَامِ ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (٨٢)﴾ الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ وَهَذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللهِ﴾ أَيْ يُقِرُّونَ بِأَنَّهَا مِنْ عِنْدِهِ ﴿ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ ﴿وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ (٨٣)﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ وَهُوَ نَبِيُّهَا يَشْهَدُ لَهَا وَعَلَيْهَا وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي الْاعْتِذَارِ ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ (٨٤)﴾ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمُ الْعُتْبَى أَيِ الرُّجُوعُ إِلَى مَا يَرْضَى اللهُ ﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿الْعَذَابَ﴾ النَّارَ ﴿فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ (٨٥)﴾ يُمْهَلُونَ عَنْهُ إِذَا رَأَوْهُ ﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ﴾ مِنَ الشَّيَاطِينِ وَغَيْرِهَا ﴿قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا﴾ نَعْبُدُهُمْ ﴿مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ﴾ أَيْ قَالُوا لَهُمْ ﴿إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ (٨٦)﴾ فِي قَوْلِكُمْ إِنَّكُمْ عَبَدْتُمُونَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَأَلْقَوْا إِلَى اللهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ﴾ أَيِ اسْتَسْلَمُوا لِحُكْمِهِ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٨٧)﴾ مِنْ أَنَّ آلِهَتَهُمْ تَشْفَعُ لَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

80. Ve Allah sizin için evlerinizi kendisinde oturduğunuz **birer mesken kıldı ve sizin için hayvanların derilerinden -gerek göç gününde ve gerek ikamet ettiğiniz günde** taşıma açısından **kendilerini hafif bulduğunuz** otağ ve çadır gibi **evler yaptı. Ve o** koyun**ların yünlerinden,** develerin **tüylerinden ve** keçilerin **kıllarından bir zamana kadar,** eskiyene kadar evlerde kullanmak suretiyle kendisinden faydalandığınız, post ve yaygı gibi **bir** ev **eşyası ve bir ticaret malı yaptı.**

81. Ve Allah yarattığı ev, ağaç ve bulut gibi **şeylerden sizin için** bedeninizi

güneşin sıcağından koruyan **gölgeler**[1] **yaptı. Ve sizin için dağlarda** içerisinde oturulabilen mağara ve dehliz gibi **yuvalar yaptı, yine sizin için bedeninizi sıcaktan** ve soğuktan **koruyan elbiseler ve ayrıca savaşlarınızda sizi** mızraklardan ve her türlü darbeden **koruyan** zırh gibi **giysiler yaptı. İşte böylece,** bunları yarattığı gibi dünyada **nimetini sizin üzerinize tamamlar ki siz Müslüman olasınız,** onu birleyesiniz.

82. Ey Muhammed **Eğer onlar yine** İslam'dan **yüz çevirirlerse, artık senin görevin sadece** açıkça **tebliğ etmektir.** Bu hüküm savaşmakla emredilmeden önceydi.

83. **Allah'ın nimetini tanırlar,** yani o nimetlerin O'nun katından olduğunu itiraf ederler, **sonra da** şirk koşmak suretiyle **onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir.**

84. **Her ümmetten bir şahit göndereceğimiz gün** olan kıyamet gününü yâd et! Gönderilecek olan bu şahit o ümmetin peygamberidir. O peygamber ümmetin iyi-kötü her şeyine şahitlik eder. **Sonra ne kâfir olanlara** özür beyan etme hususunda **izin verilir ne de onların geri adım atmaları,** Allah tealanın razı olduğu şeye dönmeleri **istenir.**

85. **Ve zulmedenler azabı görünce artık onlardan** azap da **hafifletilmez,** onu gördüklerinde **kendilerine süre de tanınmaz.**

86. **Ve müşrikler şirk koştukları** şeytanları ve diğerlerini **görünce diyeceklerdir ki: «Ey Rabbimiz! Bunlar senden başka bizim kendilerine taptığımız ortaklarımızdır.» Bunlar da onlara cevap olarak diyeceklerdir ki: «Şüphe yok ki siz,** bize ibadet ettiğiniz hususunda **yalancısınız.»** Nitekim bu husus başka bir ayette şöyle geçmektedir; "bize ibadet etmiyorlardı (diyerek) onların ibadetlerini inkâr edeceklerdir"

87. **Ve o gün Allah'a teslim (bayrağı) çekerler,** hükmüne teslim olurlar. **Ve** kendilerine şefaat edecek ilahlar olduklarını söylemek suretiyle **iftira ettikleri şeyler kendilerinden kaybolmuş olacaktır.**

KELİME ANLAMI

80. وَاللّٰهُ **Allah** جَعَلَ لَكُمْ **Sizin için yaptı** *(Neden?)* مِنْ بُيُوتِكُمْ **Evlerinizden** *(Ne yaptı?)* سَكَنًا **Sükûnet bulacağınız yerler** مَوْضِعًا Yer yaptı *(Öyle yer ki)* تَسْكُنُونَ فِيهِ Kendisinde meskûn olacağınız وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yaptı** *(Neden?)* مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ **Hayvanların derilerinden** *(Ne yaptı?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne gibi?)* كَالْخِيَامِ وَالْقِبَابِ Çadırlar ve gölgelikler gibi *(Öyle evler ki)* تَسْتَخِفُّونَهَا **O evleri hafif görüyorsunuz** *(Niçin?)* لِلْحَمْلِ Taşımak için *(Ne zamanda?)* يَوْمَ ظَعْنِكُمْ **Göç gününde** سَفَرِكُمْ Sefer gününüzde *(Daha?)* وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ **İkamet gününüzde** *(Daha neden yaptı?)*

---

[1] ظِلَالًا kelimesi ظِلٌّ kelimesinin cemisidir.

وَمِنْ اَصْوَافِهَا **Onların yünlerinden** أَيِ الْغَنَمِ Yani davarın وَاَوْبَارِهَا **Ve onların tüylerinden** أَيِ الْإِبِلِ Yani devenin وَاَشْعَارِهَا **Ve onların kıllarından** أَيِ الْمَعْزِ Yani keçinin *(Ne kıldı?)* اَثَاثًا **Ev eşyası** مَتَاعًا لِبُيُوتِكُمْ Evlerinize ait eşya *(Ne gibi?)* كَبُسُطٍ وَأَكْسِيَةٍ Kilimler ve elbiseler gibi *(Daha ne kılındı?)* وَمَتَاعًا **Ve ticaret eşyası** *(Öyle eşya ki)* تَتَمَتَّعُونَ بِهِ Kendisiyle faydalanıyorsunuz *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى حِينٍ **Belirli bir süreye kadar** *(Öyle süre ki)* تَبْلَى فِيهِ Kendisinde çürüyeceği

81. وَاللّٰهُ **Allah** جَعَلَ لَكُمْ **Sizin için yarattı** *(Neden?)* مِمَّا خَلَقَ **Yarattıklarından** مِنَ الْبُيُوتِ Evlerden *(Daha?)* وَالشَّجَرِ وَالْغَمَامِ Ağaçlardan ve bulutlardan *(Ne yarattı?)* ظِلَالاً **Gölgeler** جَمْعُ ظِلٍّ Bu kelime "Zıll" kelimesinin çoğuludur *(Öyle gölge ki)* تَقِيكُمْ Sizi koruyor *(Neden?)* حَرَّ الشَّمْسِ Güneşin sıcaklığından وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yarattı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne yarattı?)* اَكْنَانًا **Barınaklar** جَمْعُ كِنٍّ Bu kelime "Kinn" kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* مَا يُسْتَكَنُّ فِيهِ İçerisinde barınılandır *(Ne gibi?)* كَالْغَارِ وَالسَّرَبِ Mağara ve tünel gibi وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve sizin için yarattı** *(Ne yarattı?)* سَرَابِيلَ **Elbiseler** قُمُصًا Gömlekler ***(Öyle elbiseler ki)*** تَقِيكُمْ **Sizi koruyor** *(Neden?)* اَلْحَرَّ **Hararetten** أَيْ وَالْبَرْدَ Yani ve soğuktan koruyor ***(Daha ne yarattı?)*** وَسَرَابِيلَ **Ve elbiseler (zırhlar)** ***(Öyle elbiseler ki)*** تَقِيكُمْ **Sizi koruyor** *(Nerede?)* بَأْسَكُمْ **Savaşınızda** حَرْبَكُمْ Harbinizde أَيِ الطَّعْنَ وَالضَّرْبَ Yani yaralanmak ve vurulmaktan *(Nerede?)* فِيهَا O harpte *(Ne gibi elbise?)* كَالدُّرُوعِ وَالْجَوَاشِنِ Zırhlar ve cebeler gibi كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا خَلَقَ هٰذِهِ الْأَشْيَاءَ Bunları yarattığı gibi يُتِمُّ **Tamamlar** *(Neyi?)* نِعْمَتَهُ **Nimetini** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne yapmakla?)* بِخَلْقِ مَا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ Kendisine ihtiyaç duyduğunuz şeyleri yaratmakla لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı تُسْلِمُونَ **Müslüman olasınız** تُوَحِّدُونَهُ Allah'ı tek kabul edesiniz

82. فَاِنْ تَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirlerse** أَعْرِضُوا عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan geri dururlarsa فَاِنَّمَا عَلَيْكَ **Şöyle ki senin üzerinedir** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Ne?)* اَلْبَلَاغُ الْمُبِينُ **Apaçık tebliğ** الْإِبْلَاغُ الْبَيِّنُ Sarih bir tebliğ وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Savaşla emredilmeden öncedir

83. يَعْرِفُونَ **Bilirler** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** أَيْ يُقِرُّونَ Yani ikrar ederler *(Neyi?)* بِأَنَّهَا Şunu ki o nimet *(Nedir?)* مِنْ عِنْدِهِ Allah'ın katından gelmektedir ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا **Sonra onu inkâr ederler** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Onlara ortak koşmakla

وَاَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* اَلْكَافِرُونَ Kâfirlerdir

84. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ نَبْعَثُ **Göndereceğimiz günü** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Kimi?)* شَهِيدًا **Bir şahidi** وَهُوَ نَبِيُّهَا O da onların peygamberleridir يَشْهَدُ Şahadet eder *(Neye?)* لَهَا وَعَلَيْهَا O ümmetin lehine ve aleyhine وَهُوَ O gün de *(Ne günüdür?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ **Sonra izin verilmez** *(Kime?)* لِلَّذِينَ كَفَرُوا **Kâfir olanlara** *(Ne hususta?)* فِي الْاِعْتِذَارِ Özür beyan etmede وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** *(Ne değillerdir?)* يُسْتَعْتَبُونَ **Kendilerinden özür istenenler** لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ Onlardan istenmez *(Ne?)* اَلْعُتْبٰى Kötülükten vazgeçme أَيِ الرُّجُوعُ Yani dönmeleri *(Neye?)* إِلٰى مَا يَرْضٰى اللّٰهُ Allah'ın razı olduğu şeye

85. وَاِذَا رَاٰى **Gördüğü zaman** *(Kim?)* اَلَّذِينَ ظَلَمُوا **Zulmedenler** كَفَرُوا İnkâr edenler *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** اَلنَّارَ Ateşi فَلَا يُخَفَّفُ **Hafifletilmez** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ **Ve onlara mühlet verilmez** يُمْهَلُونَ عَنْهُ Ondan arda bırakılmazlar *(Ne zamanda?)* إِذَا رَأَوْهُ O azabı gördüklerinde

86. وَاِذَا رَاٰى **Gördüğü zaman** *(Kim?)* اَلَّذِينَ اَشْرَكُوا **Ortak koşanlar** *(Neyi?)* شُرَكَاءَهُمْ **Ortak koştukları şeyleri** *(Neden?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ وغَيْرِهَا Şeytanlar ve diğer şeylerden قَالُوا **Dediler** رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** *(Nedirler?)* شُرَكَاؤُنَا **Bizim ortak koştuklarımızdır** اَلَّذِينَ **Öyle ortak koştuklarımız ki** كُنَّا **Biz daima olduk** *(Ne olduk?)* نَدْعُوا **(onlara) tapar** نَعْبُدُهُمْ Onlara ibadet ederdik *(Kimden öte?)* مِنْ دُونِكَ **Senden öte** فَاَلْقَوْا **Onlar da attılar** *(Kime?)* اِلَيْهِمُ **O ortak koşanlara** *(Ne?)* اَلْقَوْلَ **Söz** أَيْ قَالُوا لَهُمْ Yani onlara dediler *(Ne dediler?)* اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَكَاذِبُونَ **Yalancılarsınız** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Sözünüzde *(O söz de nedir?)* إِنَّكُمْ عَبَدْتُمُونَا Sizin bize taptığınız şeklindeki sözünüzde! *(Ne gibi?)* كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى Tıpkı diğer bir ayette olduğu gibi مَا كَانُوا *"Onlar olmadılar* إِيَّانَا يَعْبُدُونَ *Bize tapar kişiler"* سَيَكْفُرُونَ *"İleride inkâr edecekler (Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ *Onlara taptıklarını"*

87. وَاَلْقَوْا اِلَى اللّٰهِ **Ve Allah'a arzederler** *(Ne zamanda?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Neyi?)* اَلسَّلَمَ **Teslimiyeti** أَيِ اسْتَسْلَمُوا Yani teslim olurlar *(Niye?)* لِحُكْمِهِ Allah'ın hükmü sebebiyle وَضَلَّ **Ve kaybolur** غَابَ Gaip olur *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne kaybolur?)* مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **Uydurmuş oldukları şeyler** *(O uydurdukları şey de nedendir?)* مِنْ أَنَّ اٰلِهَتَهُمْ Kesinlikle onların ilahları تَشْفَعُ لَهُمْ Onlara şefaat edecekmiş

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا﴾ النَّاسَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ دِينِهِ ﴿زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ﴾ الَّذِي اسْتَحَقُّوهُ بِكُفْرِهِمْ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَقَارِبُ أَنْيَابُهَا كَالنَّخْلِ الطِّوَالِ ﴿بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾﴾ بِصَدِّهِمُ النَّاسَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ هُوَ نَبِيُّهُمْ ﴿وَجِئْنَا بِكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿شَهِيدًا عَلٰى هٰٓؤُلَاۤءِ﴾ أَيْ قَوْمِكَ ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿تِبْيَانًا﴾ بَيَانًا ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ النَّاسُ مِنْ أَمْرِ الشَّرِيعَةِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾﴾ الْمُوَحِّدِينَ ﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾ التَّوْحِيدِ أَوِ الْإِنْصَافِ ﴿وَالْاِحْسَانِ﴾ أَدَاءِ الْفَرَائِضِ أَوْ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ كَمَا فِي الْحَدِيثِ ﴿وَإِيتَاءِ﴾ إِعْطَاءِ ﴿ذِي الْقُرْبٰى﴾ الْقَرَابَةِ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ اهْتِمَامًا بِهِ ﴿وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۤءِ﴾ الزِّنَا ﴿وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿وَالْبَغْيِ﴾ الظُّلْمِ لِلنَّاسِ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ اهْتِمَامًا كَمَا بَدَأَ بِالْفَحْشَاءِ كَذٰلِكَ ﴿يَعِظُكُمْ﴾ بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾﴾ تَتَّعِظُونَ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ وَفِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَهٰذِهِ أَجْمَعُ اٰيَةٍ فِي الْقُرْاٰنِ لِلْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ﴾ مِنَ الْبَيْعِ وَالْأَيْمَانِ وَغَيْرِهَا ﴿اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا﴾ تَوْثِيقِهَا ﴿وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا﴾ بِالْوَفَاءِ حَيْثُ حَلَفْتُمْ بِهِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ ﴿إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ﴾ أَفْسَدَتْ ﴿غَزْلَهَا﴾ مَا غَزَلَتْهُ ﴿مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ﴾ إِحْكَامٍ لَهُ وَبَرَمٍ ﴿اَنْكَاثًا﴾ حَالٌ جَمْعُ نَكْثٍ وَهُوَ مَا يُنْكَثُ أَيْ يُحَلُّ إِحْكَامُهُ وَهِيَ امْرَأَةٌ حَمْقَاءُ مِنْ مَكَّةَ كَانَتْ تَغْزِلُ طُولَ يَوْمِهَا ثُمَّ تَنْقُضُهُ ﴿تَتَّخِذُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَكُونُوا أَيْ لَا تَكُونُوا مِثْلَهَا فِي اتِّخَاذِكُمْ ﴿اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا﴾ هُوَ مَا يَدْخُلُ فِي الشَّيْءِ وَلَيْسَ مِنْهُ أَيْ فَسَادًا وَخَدِيعَةً ﴿بَيْنَكُمْ﴾ بِأَنْ تَنْقُضُوهَا ﴿اَنْ﴾ أَيْ لِأَنْ ﴿تَكُونَ اُمَّةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿هِيَ اَرْبٰى﴾ أَكْثَرُ ﴿مِنْ اُمَّةٍ﴾ وَكَانُوا يُحَالِفُونَ الْحُلَفَاءَ فَإِذَا وَجَدُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَعَزَّ نَقَضُوا حِلْفَ أُولٰئِكَ وَحَالَفُوهُمْ ﴿اِنَّمَا يَبْلُوكُمُ﴾ يَخْتَبِرُكُمُ ﴿اللهُ بِهِ﴾ أَيْ بِمَا أَمَرَ بِهِ مِنَ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ لِيَنْظُرَ الْمُطِيعَ مِنْكُمْ وَالْعَاصِيَ أَوْ بِكَوْنِ أُمَّةٍ أَرْبٰى لِيَنْظُرَ أَتَفُونَ أَمْ لَا ﴿وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾﴾ فِي الدُّنْيَا مِنْ أَمْرِ الْعَهْدِ وَغَيْرِهِ بِأَنْ يُعَذِّبَ النَّاكِثَ وَيُثِيبَ الْوَافِيَ ﴿وَلَوْ شَاۤءَ اللهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ أَهْلَ دِينٍ وَاحِدٍ ﴿وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاۤءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاۤءُ وَلَتُسْئَلُنَّ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سُؤَالَ تَبْكِيتٍ ﴿عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ لِتُجَازَوْا عَلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

88. **İnkâr edip** insanları **Allah'ın yolundan,** dininden **engelleyen kimseler için fesat çıkarmaları,** insanları iman etmekten egellemeleri **sebebiyle,** inkâr ederek hak ettikleri **azap üstüne bir azap arttırmışızdır.** İbn-i Mesut'un dediğine göre bu azap, dişleri uzun hurma ağaçları gibi olan akreplerdir.

89. **Ve** yâd et **o günü** ki, **her ümmetin içinden kendilerine birer şahit** –ki bu şahit de peygamberleridir- **göndereceğiz,** ey Muhammed! **seni de bunların,** kavminin **üzerine bir şahit olarak getirdik. Ve** insanların ihtiyaç duydukları şeriatla ilgili **herşey için apaçık bir beyan ve** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayet, bir rahmet ve** tevhit ehli olan **Müslümanlar için** cennet **müjde**si **olmak üzere kitabı,** Kur'ân'ı **sana indirdik.**

90. **Muhakkak ki, Allah adaleti,** tevhidi yahut insafı, **iyiliği,** farzları yerine getirmeyi yahut hadiste olduğu gibi "Allah'ı görüyormuş gibi O'na ibadet etmeyi" **ve yakınlara,**[1] akrabalara **(muhtaç oldukları şeyleri) vermeyi emrediyor. Fuhşiyattan,** zinadan, şeriatça **kötü** sayılan küfür ve masiyetler**den, hakka tecavüzden,** zulümden **de**[2] **nehyediyor. Düşünüp tutasınız**[3] **diye size** emredip nehyederek **öğüt veriyor.** Müstedrek'te İbni Mesut'tan(r.a.) rivayet edildiğine göre "Kur'ân'daki bu ayet, hayır ve şerri en kapsamlı anlatan ayettir."

91. **Antlaşma yaptığınızda** biatler, yeminler ve bu ikisi dışındaki şeylerde **Allah'ın ahdini yerine getirin ve** vefa göstereceğinize dair **Allah'a** yemin etmek suretiyle O'nu **üzerinize şahit tutarak, iyice sağlamlaştırdıktan sonra yeminleri bozmayın. Şüphe yok ki Allah, yaptıklarınızı çok iyi bilendir.** Bu ifade onlara karşı bir tehdittir.

92. **Bir toplum diğer bir toplumdan (sayıca ve malca) daha çok olduğu için**[4] **yeminlerinizi** bozmak suretiyle **aranızda bir fesat/hile aracı**[5] **edinerek,**[6] **eğirdiği** ipini, **önceden bozulduğu halde**[7] **sağlamca** büküp **tekrar yaptıktan sonra yine çözüp bozan kadın gibi olmayın!** Bu kadın gün boyu ip eğirip sonra da onu bozan Mekkeli ahmak bir kadındı. Kureyş kabilesi de birileriyle anlaşma yaptıktan sonra onlardan daha çok ve güçlü olan başka birilerini bulduklarında eski anlaşmalarını bozup bu güçlü

---

[1] Önemine binaen akrabaları ayrıca zikretmiştir.

[2] Önemine binaen söze "fuhşiyat" ile başladığı gibi aynı sebepten dolayı "hakka tecavüzü" de özellikle zikretmiştir.

[3] تَّذَكَّرُونَ kelimesinde, kelimenin aslında bulunan ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir.

[4] أَنْ تَكُونَ sözü لِأَنْ تَكُونَ takdirindedir.

[5] دَخَلًا kelimesi kendisinden olmadığı halde bir şeye dahil olan yani fesat ve hile anlamına gelir.

[6] تَتَّخِذُونَ cümlesi تَكُونُوا fiilinin zamirinden haldir. Yani ayet "yaptığınız şey onun gibi olmasın" anlamınadır.

[7] أَنْكَاثًا kelimesi نِكْثٌ kelimesinin cemisidir. "Bozulan," "sağlamlığı çözülen" anlamlarına gelir.

kimselerle anlaşma yaparlardı. **Şüphesiz ki, Allah sizi bununla,** size emrettiği "yaptığınız anlaşmaya vefa göstermekle" **imtihan eder** ki; kim asi kim itaatkâr bir baksın. Yahut karşınıza çıkaracağı sayıca çok olan kişilerle imtihan eder ki, bakalım anlaşmaya vefa mı göstereceksiniz, yoksa onu bozacak (ve sayıca çok olan kavimle anlaşma yapacak) mısınız? **Ve elbette** dünyadayken **kendisinde ihtilâf ettiğiniz şeyi,** anlaşma ve diğer hususları **kıyamet gününde** anlaşmaya sadık kalmayanı azaplandırarak, vefa göstereni de mükâfatlandırmak suretiyle **size açıkça beyan edecektir.**

93. **Ve eğer Allah dileseydi elbette sizleri** aynı dine mensup olan **bir tek ümmet kılardı. Fakat o dilediğini dalâlette bırakır ve dilediğini hidâyete erdirir.** Kıyamet gününde karşılığını almanız için **yaptığınız şeylerden dolayı elbette** kınanma yollu **sorgulanacaksınız.**

KELİME ANLAMI

88. اَلَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenler** وَصَدُّوا **Ve çevirenler** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** دِينِهِ Dininden زِدْنَاهُمْ **Onları artırırız** *(Neyini?)* عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ **Azap üstüne azabını** اَلَّذِي O azabı ki اِسْتَحَقُّوهُ O azabı hak ettiler *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ İnkâr etmeleri sebebiyle قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ İbni Mesut dedi ki عَقَارِبُ Akrepler *(Öyle akrepler ki)* أَنْيَابُهَا Onların azı dişleri *(Ne gibidir?)* كَالنَّخْلِ الطِّوَالِ Uzun hurma ağaçları gibidir *(Ne sebebiyle artırırız?)* بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ **Yapmış oldukları fesatlar sebebiyle** بِصَدِّهِمْ Alıkoymalarıyla *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan

89. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ نَبْعَثُ **Göndereceğimiz günü** *(Neden?)* فِي كُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmetin içinden** *(Ne göndereceğiz?)* شَهِيدًا **Birer şahit** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Kendilerine** *(Nereden?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ **Kendi içlerinden** هُوَ نَبِيُّهُمْ O da onların peygamberleridir وَجِئْنَا بِكَ **Ve seni getireceğiz** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed (s.a.v.) *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Kime?)* عَلَى هٰؤُلَاءِ **Onlara** أَيْ قَوْمِكَ Yani senin kavmine وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ **Ve sana indirdik** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne için indirdik?)* تِبْيَانًا **Bir açıklama olsun diye** بَيَانًا Bir beyan *(Neye açıklama?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Öyle her şey ki)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuyor *(Kim?)* اَلنَّاسُ İnsanlar *(Neden ihtiyaç duyduğu şey?)* مِنْ أَمْرِ الشَّرِيعَةِ Şeriatın buyruğundan *(Daha ne diye indirdik?)* وَهُدًى **Hidayet olsun diye** *(Neden hidayet?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan *(Daha?)* وَرَحْمَةً **Rahmet** وَبُشْرٰى **Ve müjde oldun diye** *(Ne ile müjde?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ **Müslümanlara** اَلْمُوَحِّدِينَ (Allah'ı) Tek kabul edenlere

90. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَأْمُرُ **Emreder** *(Neyi?)* بِالْعَدْلِ **Adaleti** اَلتَّوْحِيدِ Allah'ı tek kabul etmeyi أَوِ الْإِنْصَافِ Veya insaflı olmayı ***(Daha neyi emreder?)*** وَالْاِحْسَانِ **İyiliği** أَدَاءِ الْفَرَائِضِ Farzları eda etmeyi أَوْ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ Ya da *"Allah'a ibadet etmendir (Ne gibi?)* كَأَنَّكَ تَرَاهُ *Tıpkı sen O'nu görüyor gibi"* كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste geçtiği üzere ***(Daha neyi emreder?)*** وَإِيتَاءِ إِعْطَاءِ ذِي الْقُرْبٰى **Yakınına vermeyi** yardımı ***(Kime?)*** اَلْقَرَابَةِ Akrabalığı olana خَصَّهُ Bunu hususi kılmıştır *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin?)* اِهْتِمَامًا بِهِ Ona önem atfetmek için وَيَنْهٰى **Ve (Allah) nehyeder** *(Neden?)* عَنِ الْفَحْشَاءِ **Fuhşiyattan** اَلزِّنَا Zinadan وَالْمُنْكَرِ **Ve fenalıktan** *(Ne açıdan fena olan?)* شَرْعًا Şer'i açıdan مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfürden ve masiyetlerden ***(Daha neden nehyeder?)*** وَالْبَغْيِ **Azgınlıktan** اَلظُّلْمِ لِلنَّاسِ İnsanlara zulmetmekten خَصَّهُ Bunu hususi kılmıştır *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Zikretmekle *(Niçin?)* اِهْتِمَامًا Önemine atfetmek için *(Ne gibi?)* كَمَا بَدَأَ بِالْفَحْشَاءِ (önemine binaen nehyedilenlerin başında) "Çirkin işler"le başladığı gibi كَذٰلِكَ İşte böylece يَعِظُكُمْ **(Allah) Size öğüt verir** *(Ne ile?)* بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehiyle لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünürsünüz** تَتَّعِظُونَ Öğüt alırsınız فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ Burada "te"nin idgam edilmesi vardır فِي الْأَصْلِ Asılda bulunan *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zal"a وَفِي الْمُسْتَدْرَكِ "Müstedrek" de عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ İbni Mesut'tan rivayet edilmiştir *(Ne?)* وهٰذِهِ Bu ayet *(Nedir?)* أَجْمَعُ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ Kuran'da ki en kapsamlı ayettir *(Neyi kapsayan?)* لِلْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayrı ve şerri

91. وَاَوْفُوا **Yerine getirin** *(Neyi?)* بِعَهْدِ اللهِ **Allah'a karşı ahdinizi** *(Neden olan ahitleriniz?)* مِنَ الْبَيْعِ وَالْأَيْمَانِ Alışveriş ve yeminlerden (verdiğiniz ahitleri) وغَيْرِهَا Ve bunların dışındaki ahitlerde *(Ne zaman da?)* اِذَا عَاهَدْتُمْ **Ahitleşme yaptığınızda** وَلَا تَنْقُضُوا **Ve bozmayın** *(Neyi?)* اَلْاَيْمَانَ **Yeminleri** *(Neden sonra?)* بَعْدَ تَوْكِيدِهَا **Pekiştikten sonra** تَوْثِيقِهَا Geçerliliğini onayladıktan sonra ***(Ne olduğunuz halde?)*** وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ **Allah'ı kıldığınız halde** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne kıldığınız halde?)* كَفِيلًا **Kefil** *(Neye kefil?)* بِالْوَفَاءِ حَيْثُ حَلَفْتُمْ بِهِ Kendisine yemin ettiğiniz şeyin yerine geleceğine وَالْجُمْلَةُ حَالٌ Cümle hal cümlesidir اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا تَفْعَلُونَ **Yaptığınız şeyleri** تَهْدِيدٌ لَهُمْ (Bu) Onlara bir tehdittir

92. وَلَا تَكُونُوا **Olmayın** *(Ne gibi?)* كَالَّتِي نَقَضَتْ **Bozan** (tiften kadın) **gibi** أَفْسَدَتْ Dağıtan gibi *(Neyi?)* غَزْلَهَا **Eğirdiği iğliğini** مَا غَزَلَتْهُ Dürdüğü ipliğini ***(Neden sonra?)*** مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ **Sağlamca yaptıktan sonra** إِحْكَامٍ لَهُ Onu eksiksiz yaptıktan sonra

وَبَرْمٍ Ve kurduktan sonra *(Eğrenen iplik ne olduğu halde?)* اَنْكَاثًا **Tiftiklenmiş iplikler olduğu halde** حَالٌ Bu kelime haldir جَمْعُ نِكْثٍ Ve "Niks" kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Bu "neks" *(Nedir?)* مَا يُنْكَثُ Tiftiklenen ipliktir أَيْ يُحَلُّ Yani çözülen ipliktir *(Ne çozülen?)* إِحْكَامُهُ Sağlamlığı وَهِيَ امْرَأَةٌ حَمْقَاءُ Bu, ahmak bir kadındır *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den *(Öyle kadın ki)* كَانَتْ تَغْزِلُ İp eğirirdi طُولَ يَوْمِهَا Gün boyu ثُمَّ تَنْقُضُهُ Sonra onu bozardı *(Ne olduğunuz halde böyle olmayın?)* تَتَّخِذُونَ **Ediniyor olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَكُونُوا "Tekûnû" kelimesinin zamirinden haldir أَيْ لَا تَكُونُوا Yani olmayın *(Ne gibi?)* مِثْلَهَا O kadın gibi *(Ne hususta?)* فِي اتِّخَاذِكُمْ Edinmeniz hususunda *(Neyi?)* اَيْمَانَكُمْ **Yeminlerinizi** *(Ne edinmeniz?)* دَخَلًا **Bir fesat aracı** هُوَ Bu kelime *(Nedir?)* مَا يَدْخُلُ Girendir *(Nereye?)* فِي الشَّيْءِ Bir şeyin arasına *(Ne olduğu halde?)* وَلَيْسَ مِنْهُ Ondan olmadığı halde أَيْ فَسَادًا وَخَدِيعَةً Yani fesat ve hile aracı ediniyor olduğunuz halde *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَنْقُضُوهَا O yeminlerinizi bozmakla *(Niçin?)* اَنْ أَيْ لِأَنْ تَكُونَ اُمَّةٌ **Bir topluluk olsun diye** ("en" kelimesi "lien" manasındadır) جَمَاعَةٌ Bir cemaat olsun diye *(Ne olsun diye?)* هِيَ اَرْبٰى **O daha fazla olsun diye** أَكْثَرُ Daha üstün olsun diye *(Neden?)* مِنْ اُمَّةٍ **Diğer bir topluluktan** وَكَانُوا يُحَالِفُونَ Anlaşma yaparlardı *(Kimle?)* اَلْحُلَفَاءَ Müttefiklerle فَإِذَا وَجَدُوا Fakat bulduklarında *(Ne?)* أَكْثَرَ مِنْهُمْ Müttefiklerinden daha fazla bir topluluk *(Daha?)* وَأَعَزَّ Ve daha kuvvetli bir topluluk نَقَضُوا Bozarlardı *(Neyi?)* حِلْفَ اُولٰئِكَ Onlarla yaptığı anlaşmayı وَحَالَفُوهُمْ Ve buldukları yeni toplulukla anlaşmaya girerlerdi اِنَّمَا يَبْلُوكُمْ **Şöyle ki sizi imtihan eder** يَخْتَبِرُكُمْ Sizi sınar *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** أَيْ بِمَا أَمَرَ بِهِ Yani kendisini emrettiği şeyle *(Emrettiği şey de nedendir?)* مِنَ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ Ahdi yerine getirmekten *(Niçin?)* لِيَنْظُرَ Baksın diye *(Kime?)* اَلْمُطِيعَ مِنْكُمْ Sizden itaatkar olana وَالْعَاصِيَ Ve asi olana أَوْ بِكَوْنِ اُمَّةٍ Ya da bir topluluğun olmasıyla imtihan eder *(Ne olmasıyla?)* أَرْبٰى Daha çok *(Niçin?)* لِيَنْظُرَ Baksın diye *(Neye?)* أَتَفُونَ Vefakâr olacak mısınız? أَمْ لَا Yoksa olmayacak mısınız? وَلَيُبَيِّنَنَّ **Elbette açıklayacaktır** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Neyi açıklayacaktır?)* مَا كُنْتُمْ **Olduğunuz şeyi** *(Nerede?)* فِيهِ **Kendisinde** *(Ne olduğunuz?)* تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf eder olduğunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden ihtilaf ettiğiniz şey?)* مِنْ أَمْرِ الْعَهْدِ وَغَيْرِهِ Ahit ve diğer konulardan *(Ne ile açıklayacaktır?)* بِأَنْ يُعَذِّبَ Azaba uğratmakla *(Kimi?)* اَلنَّاكِثَ

Sözünü tutmayanı وَيُثِيبَ Ve sevaba duçar etmekle *(Kimi?)* الْوَافِي Sözünü tutanı

93. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** لَجَعَلَكُمْ **Kesinlikle sizi kılardı** *(Ne kılardı?)* أُمَّةً **Topluluk** *(Öyle topluluk ki)* وَاحِدَةً **Tek olan** أَهْلَ دِينٍ Din ehli *(Öyle din ehli ki)* وَاحِدٍ Tek olan وَلٰكِنْ **Fakat** يُضِلُّ **(Allah) saptırır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Daha?)* وَيَهْدِي **Ve hidayete erdirir** *(Kimi?)* مَنْ يَشَآءُ **Dilediğini** وَلَتُسْأَلُنَّ **Kesinlikle sorulacaksınız** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nasıl?)* سُؤَالَ تَبْكِيتٍ Azar sualiyle *(Neden sorulacaksınız?)* عَمَّا كُنْتُمْ **Olduğunuz şeylerden** *(Ne olduğunuz?)* تَعْمَلُونَ **Bilir olduğunuz** *(Niye sorulacaksınız?)* لِتُجَازَوْا Cezalandırılasınız diye *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yaptığınız şeye karşılık

﴿وَلَا تَتَّخِذُوٓا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا ﴿فَتَزِلَّ قَدَمٌ﴾ أَيْ أَقْدَامُكُمْ عَنْ مَحَجَّةِ الْإِسْلَامِ ﴿بَعْدَ ثُبُوتِهَا﴾ اسْتِقَامَتِهَا عَلَيْهَا ﴿وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ﴾ أَيِ الْعَذَابَ ﴿بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ بِصَدِّكُمْ عَنِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ أَوْ بِصَدِّكُمْ غَيْرَكُمْ عَنْهُ لِأَنَّهُ يَسْتَنُّ بِكُمْ ﴿وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾﴾ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مِنَ الدُّنْيَا بِأَنْ تَنْقُضُوهُ لِأَجْلِهِ ﴿إِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِمَّا فِي الدُّنْيَا ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ذٰلِكَ فَلَا تَنْقُضُوا ﴿مَا عِنْدَكُمْ﴾ مِنَ الدُّنْيَا ﴿يَنْفَدُ﴾ يَفْنٰى ﴿وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ﴾ دَائِمٌ ﴿وَلَنَجْزِيَنَّ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ عَلَى الْوَفَاءِ بِالْعُهُودِ ﴿أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ أَحْسَنُ بِمَعْنٰى حَسَنٍ ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً﴾ قِيلَ هِيَ حَيَاةُ الْجَنَّةِ وَقِيلَ فِي الدُّنْيَا بِالْقَنَاعَةِ أَوِ الرِّزْقِ الْحَلَالِ ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾﴾ ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْاٰنَ﴾ أَيْ أَرَدْتَ قِرَاءَتَهُ ﴿فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾﴾ أَيْ قُلْ أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ﴾ تَسَلُّطٌ ﴿عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾﴾ ﴿إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿وَإِذَا بَدَّلْنَا اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ﴾ بِنَسْخِهَا وَإِنْزَالِ غَيْرِهَا لِمَصْلَحَةِ الْعِبَادِ ﴿وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ﴾ كَذَّابٌ تَقُولُهُ مِنْ عِنْدِكَ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾﴾ حَقِيقَةَ الْقُرْاٰنِ وَفَائِدَةَ النَّسْخِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ﴾ جِبْرِيلُ ﴿مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنَزَّلَ ﴿لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِإِيمَانِهِمْ بِهِ ﴿وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

94. Yeminlerinizi aranızda bir fesat/hile aracı edinmeyin![1] **Yoksa sebat etmişken,** üzerinde istikamette bulunmuşken İslamın yolundan **ayağınız kayar da** anlaşmaya vefa göstermekten imtina etmeniz yahut size uymalarıyla başkalarını bundan engellemeniz suretiyle **Allah yolundan alıkoymanız sebebiyle (dünyada) kötülüğü,** azabı **tadarsınız. Sizin için** ahirette de **büyük bir azap vardır.**

95. Ve Allah'ın ahdini dünyalık uğruna bozmak suretiyle dünyadan **az bir karşılığa değişmeyin. Şüphe yok ki, Allah'ın katındaki** mükafaat **sizin için daha hayırlıdır. Eğer** bunu **biliyorsanız** anlaşmayı bozmayın!

96. Sizin katınızdaki yok olur, biter, **Allah'ın katındaki ise süreklidir.**

---

[1] Bu ayeti tekit için tekrarlamıştır.

Elbette ahde vefa göstererek **sabırlı davrananlara yapmakta oldukları güzel[1] (amel)e karşılık mükâfatlarını vereceğiz.[2]**

97. **Erkek olsun kadın olsun, her kim mü'min olduğu halde sâlih bir amelde bulunursa, elbette onu temiz bir hayat ile yaşatırız.** Bu temiz hayatın cennet hayatı olduğu da, kanaat etmek yahut helal rızık yemek suretiyle dünya hayatı olduğu da söylenmiştir. **Ve yapmakta oldukları güzel (amel)e karşılık onlara mükâfatlarını veririz.**

98. **Artık Kur'an'ı okuyacağın,** okumayı istediğin **zaman,** "eûzü billâhi mineşşaytânirracîm" demek suretiyle **o kovulmuş olan şeytandan hemen Allah'a sığın.**

99. **Muhakkak ki, iman edip Rablerine tevekkül edenlerin üzerinde Onun için bir saltanat,** hâkimiyet **yoktur.**

100. **Şüphesiz ki, onun hâkimiyeti ancak** kendisine itaat etmek suretiyle **onu veli edinenlerin ve O'na,** Allah'a **ortak koşanların üzerinedir.**

101. **Ve Biz bir ayeti diğer bir ayetle değiştirdiğimizde,** bir maslahattan dolayı onu kaldırıp başkasını indirdiğimizde **-ki Allah neyi indireceğini en iyi bilendir-** kâfirler Hz. Peygamber'e **dediler ki: « şüphesiz sen bir iftiracısın,** yalancısın, bu Kur'ân senin sözün!» **Hayır! Onların çoğu** Kur'ân'ın hakikatini ve neshin faydasını **bilmezler.**

102. Onlara **de ki: «İman edenleri** kendisine iman etmeleri sebebiyle **sabit kılması ve müslümanlar için bir hidayet ve müjde olması için O'nu Rabbin tarafından hak olarak[3] Rûhu'l Kudüs,** Cebrail **indirmiştir.»**

KELİME ANLAMI

94. وَلَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Neyi?)* أَيْمَانَكُمْ **Yeminlerinizi** *(Ne edinmeyin?)* دَخَلًا **Fesada araç** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** كَرَّرَهُ Bunu tekrar söylemiştir *(Niye?)* تَأْكِيدًا Tekit olsun diye فَتَزِلَّ **Aksi takdirde kayar** *(Ne?)* قَدَمٌ **Ayak** أَيْ أَقْدَامُكُمْ Yani ayaklarınız *(Nereden?)* عَنْ مَحَجَّةِ الْإِسْلَامِ İslam yolundan *(Neden sonra?)* بَعْدَ ثُبُوتِهَا **Sabit olmasından sonra** اِسْتِقَامَتِهَا İstikametinden sonra *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا İslam yolu üzerinde وَتَذُوقُوا **Ve tadarsınız** *(Neyi?)* السُّوءَ **Kötü olanı** أَيِ الْعَذَابَ Yani azabı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا صَدَدْتُمْ **Sapmanız sebebiyle** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah yolundan** أَيْ بِصَدِّكُمْ Yani sapmanız sebebiyle *(Neden?)* عَنِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ Sözü yerine getirmekten أَوْ بِصَدِّكُمْ Veya alıkoymanız sebebiyle *(Kimi?)* غَيْرَكُمْ Başkasını

---

[1] Ayetteki أَحْسَنِ kelimesi حَسَنِ anlamındadır.

[2] وَلَيَجْزِيَنَّ fiili hem ي ile hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ن ile (وَلَنَجْزِيَنَّ şeklinde) okunmuştur.

[3] بِالْحَقِّ kelimesindeki بِ harfi cerri نَزَّلَ fiiline taalluk eder.

(Neden?) عَنْهُ Sözü yerine getirmekten لِأَنَّهُ Çünkü o başkası يَسْتَنُّ بِكُمْ Size tabi olur وَلَكُمْ **Sizin için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* عَظِيمٌ **Ziyade büyük** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

95. وَلَا تَشْتَرُوا **Satmayın** *(Neyi?)* بِعَهْدِ اللهِ **Allah'a verdiğiniz sözü** *(Neye?)* ثَمَنًا قَلِيلًا **Az bir karşılığa** *(Neden olan karşılık?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan *(Ne ile?)* بِأَنْ تَنْقُضُوهُ Ahdi bozmanızla *(Ne için?)* لِأَجْلِهِ Bu karşılık için إِنَّمَا **Ancak** عِنْدَ اللهِ **Allah katında olan** *(Neden?)* مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan هُوَ **O Allah katında olan** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِمَّا فِي الدُّنْيَا Dünyada olanlardan إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Bilirkişiler iseniz** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَلَا تَنْقُضُوا O halde (ahdinizi) bozmayın

96. مَا عِنْدَكُمْ **Sizin yanınızda olan** *(Neden?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan يَنْفَدُ **Tükenir** يَفْنَى Biter وَمَا عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katında olan ise** *(Nedir?)* بَاقٍ **Kalıcıdır** دَائِمٌ Devamlı vardır وَلَنَجْزِيَنَّ **Elbette biz vereceğiz** *(Nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ "ye" ve "nun" ile okunur *(Kime vereceğiz?)* الَّذِينَ صَبَرُوا **Sabredenlere** *(Neye sabredenlere?)* عَلَى الْوَفَاءِ بِالْعُهُودِ Sözlerini yerine getirmeye *(Ne vereceğiz?)* أَجْرَهُمْ **Mükâfatlarını** *(Nasıl?)* بِأَحْسَنِ مَا **O şeyin en güzeliyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler** أَحْسَنَ "En güzeli" kelimesi *(Nedir?)* بِمَعْنَى حَسَنٍ "güzel" manasındadır

97. مَنْ عَمِلَ **Kim yaparsa** *(Neyi?)* صَالِحًا **Güzel olanı** *(Kimden?)* مِنْ ذَكَرٍ **Erkekten** أَوْ أُنْثَى **Veya dişiden** *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O olduğu halde** *(Nedir olduğu halde?)* مُؤْمِنٌ **Mümin olduğu halde** فَلَنُحْيِيَنَّهُ **Elbette onu yaşatırız** *(Nasıl?)* حَيَاةً **Hayatla** *(Öyle hayat ki)* طَيِّبَةً **Güzel olan** قِيلَ Denildi ki هِيَ O hayat *(Nedir?)* حَيَاةُ الْجَنَّةِ Cennet hayatıdır وَقِيلَ Ve denildi ki فِي الدُّنْيَا (o hayat) dünyada *(Nedir?)* بِالْقَنَاعَةِ Kanaatle yaşamaktır أَوِ الرِّزْقِ الْحَلَالِ Veya helal rızıkla olandır وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ **Elbette biz sabredenlere veririz** *(Neyi veririz?)* أَجْرَهُمْ **Mükâfatlarını** *(Nasıl?)* بِأَحْسَنِ مَا **O şeyin en güzeliyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler**

98. فَإِذَا قَرَأْتَ **Okuduğun zaman** *(Neyi?)* الْقُرْآنَ **Kuran'ı** أَيْ أَرَدْتَ Yani istediğinde *(Neyi?)* قِرَاءَتَهُ Onu okumayı فَاسْتَعِذْ **Hemen sığın** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Neden?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytandan** *(Öyle şeytan ki)* الرَّجِيمِ **Kovulmuş olan** أَيْ قُلْ Yani söyle *(Ne söyle?)* أَعُوذُ Ben sığınırım *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a *(Neden?)* مِنَ الشَّيْطَانِ Şeytandan *(Öyle şeytan ki)* الرَّجِيمِ Kovulmuş olan

99. اِنَّهُ **Gerçek şu ki** لَهُ لَيْسَ **Şeytan için yoktur** *(Ne yoktur?)* سُلْطَانٌ **Bir hâkimiyet** تَسَلُّطٌ Musallat olma *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenlere** *(Daha kime?)* وَعَلٰى رَبِّهِمْ **Yalnız rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Güvenenlere**

100. اِنَّمَا **Şöyle ki** سُلْطَانُهُ **Onun hâkimiyeti** *(Ancak kimedir?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere-dir ki** يَتَوَلَّوْنَهُ **Onu dost ediniyorlar** *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmekle *(Hâkimiyeti daha kimedir?)* وَالَّذِينَ **O kimseleredir ki** هُمْ **Onlar** *(Kime?)* بِهِ **O'na** أَيْ اللهِ Yani Allah'a *(Nedirler?)* مُشْرِكُونَ **Ortak koşanlardır**

101. وَاِذَا بَدَّلْنَا **Değiştirdiğimizde** *(Neyi?)* اٰيَةً **Bir ayeti** *(Ne yerine?)* مَكَانَ اٰيَةٍ **Diğer bir ayet yerine** *(Ne ile?)* بِنَسْخِهَا O ayeti nesh etmekle وَإِنْزَالِ غَيْرِهَا Ve diğer bir ayeti indirmekle *(Niye?)* لِمَصْلَحَةِ الْعِبَادِ Kulların faydası için وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يُنَزِّلُ **İndirdiğini** قَالُوا **Dediler** أَيْ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (s.a.v.) *(Ne dediler?)* اِنَّمَا اَنْتَ **Ancak sen** *(Nesin?)* مُفْتَرٍ **Uydurucusun** كَذَّابٌ Çok yalancısın تَقُولُهُ Bunu söylüyorsun *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِكَ Kendinden بَلْ اَكْثَرُهُمْ **Hayır, onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* حَقِيقَةَ الْقُرْاٰنِ Kuran'ın hakikatini *(Daha neyi bilmezler?)* وَفَائِدَةَ النَّسْخِ Neshin faydasını

102. قُلْ **Ey Habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* نَزَّلَهُ **Onu indirdi** *(Kim?)* رُوحُ الْقُدُسِ **Mukaddes ruh** جِبْرِيلُ Cibril *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne ile indirdi?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ Bu kelime müteallıktir *(Neye?)* بِنَزَّلَ "Nezzele"ye *(Niye indirir?)* لِيُثَبِّتَ **Sağlamlaştırmak için** *(Kimi?)* الَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenleri** *(Neyini?)* بِإِيمَانِهِمْ İmanını *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Kuran sebebiyle *(Daha ne için indirdik?)* وَهُدًى **Hidayet olsun için** وَبُشْرٰى **Ve müjde olsun için** *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ **Müslümanlara**

﴿وَلَقَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بَشَرٌ﴾ وَهُوَ قَيْنٌ نَصْرَانِيٌّ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْخُلُ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالَى ﴿لِسَانُ﴾ لُغَةُ ﴿الَّذِي يُلْحِدُونَ﴾ يَمِيلُونَ ﴿إِلَيْهِ﴾ أَنَّهُ يُعَلِّمُهُ ﴿أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ (١٠٣)﴾ ذُو بَيَانٍ وَفَصَاحَةٍ فَكَيْفَ يُعَلِّمُهُ أَعْجَمِيٌّ ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (١٠٤)﴾ مُؤْلِمٌ ﴿إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ الْقُرْآنِ بِقَوْلِهِمْ هَٰذَا مِنْ قَوْلِ الْبَشَرِ ﴿وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ (١٠٥)﴾ وَالتَّأْكِيدُ بِالتَّكْرَارِ وَإِنَّ وَغَيْرِهِمَا رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ ﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ﴾ عَلَى التَّلَفُّظِ بِالْكُفْرِ فَتَلَفَّظَ بِهِ ﴿وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ﴾ وَمَنْ مُبْتَدَأٌ أَوْ شَرْطِيَّةٌ وَالْخَبَرُ أَوِ الْجَوَابُ لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ دَلَّ عَلَى هَٰذَا ﴿وَلَٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا﴾ لَهُ أَيْ فَتَحَهُ وَوَسَّعَهُ بِمَعْنَى طَابَتْ لَهُ نَفْسُهُ ﴿فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (١٠٦)﴾ ﴿ذَٰلِكَ﴾ الْوَعِيدُ لَهُمْ ﴿بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ اخْتَارُوهَا ﴿عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (١٠٧)﴾ ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ (١٠٨)﴾ عَمَّا يُرَادُ بِهِمْ ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ (١٠٩)﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا﴾ عُذِّبُوا وَتَلَفَّظُوا بِالْكُفْرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ أَيْ كَفَرُوا أَوْ فَتَنُوا النَّاسَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ الْفِتْنَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَحِيمٌ (١١٠)﴾ بِهِمْ وَخَبَرُ إِنَّ الْأُولَى دَلَّ عَلَيْهِ خَبَرُ الثَّانِيَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

103. Ve elbette[1] onların «O'nu, Kur'ân'ı **şüphe yok bir beşer öğretiyor» dediklerini biliyoruz.** Bu kişi Hz. Peygamberin Mekke'deyken yanına gittiği Hıristiyan bir demircidir. Allah teala buyuruyor ki; **Kendisine** Kur'ân'ı biliyor diyerek **nisbet ettikleri şahsın dili yabancıdır, hâlbuki bu (Kur'an) apaçık,** beyan ve fesahet içeren **bir Arapçadır.** Dolayısıyla bu yabancı nasıl olur da onu bilebilir?

104. Şüphesiz Allah'ın ayetlerine inanmayan kimselere Allah hidayet etmez ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.

105. Yalanı ancak "bu bir beşer sözüdür" diyerek **Allah'ın ayetlerine,** Kur'ân'a **iman etmeyenler uydurur. İşte asıl yalancılar onlardır.[2]**

---

[1] Ayetteki قَدْ tahkik bildirir.

[2] Ayetteki tekrar, إنَّ ve diğer şeylerle yapılan tekit, onların "sen ancak bir iftiracısın" sözlerine rettir.

106. **Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr ederse; -kalbi iman ile dolu olduğu halde** küfür kelimesini söylemeye **zorlanan**[1] ve bunu söyleyen kişi **başka!- fakat kim** kendi **kalbini kâfirliğe açarsa,** gönlü küfre rıza gösterirse **işte Allah'ın gazabı bunlaradır; onlar için büyük bir azap vardır.**

107. Onlara yapılan **bu** tehdit **de, onların ahiret hayatı üzerine dünya hayatını sev**ip-tercih et**miş olmalarındandır. Ve şüphe yok ki Allah kâfir bir kavme hidayet etmez.**

108. **Onlar, Allah'ın kalpleri, kulakları ve gözleri üzerine mühür bastığı kimselerdir. Ve** kendilerinden istenilen şeyden **gafil olanlar asıl onlardır.**

109. **Gerçek şu ki,** kendilerine ebedi kılınmış olan ateşe girecekleri için **ahirette hüsrana uğrayanlar asıl onlardır.**

110. **Sonra muhakkak ki, fitneye uğratıldıktan,**[2] azaba uğratıldıktan ve küfür kelimesini dilleriyle söyledikten **sonra** Medine'ye **hicret edenleri, sonra da cihat edenleri ve** itaat ederek **sabredenleri Rabbin (mükâfatlandıracaktır). Şüphe yok ki, senin Rabbin o** fitne**nin ardından da elbette** onlara **çok mağfiret eden, çok merhamet edendir.**[3]

KELİME ANLAMI

103. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik (kesin olduğunu bildirmek) içindir نَعْلَمُ **Biz biliriz** *(Neyi?)* أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Ne diyorlar?)* إِنَّمَا **Muhakkak ki** يُعَلِّمُهُ **O'na öğretiyor** *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Kim öğretiyor?)* بَشَرٌ **İnsan** وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* قَيْنٌ نَصْرَانِيٌّ Hıristiyan bir demircidir ﷺ كَانَ النَّبِيُّ Peygamber (s.a.v.) idi *(Ne idi?)* يَدْخُلُ عَلَيْهِ Onun yanına girer idi قَالَ تَعَالَى Allah-u teala buyurdu لِسَانُ لُغَةُ الَّذِي **O kişinin dili** lügatı **ki** يُلْحِدُونَ **Yöneliyorlar** يَمِيلُونَ Meylediyorlar *(Kime?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Ne diye?)* أَنَّهُ يُعَلِّمُهُ O Muhammed'e (s.a.v.) öğretiyor diye *(İşte bu kişinin dili nedir?)* أَعْجَمِيٌّ **Yabancıdır** وَهٰذَا **Bu ise** اَلْقُرْآنُ Kuran *(Nedir?)* لِسَانٌ **Bir dildir** *(Öyle dil ki)* عَرَبِيٌّ **Arapça** *(Yine öyle dil ki)* مُبِينٌ **Apaçık** ذُو بَيَانٍ Kuvvetli beyana sahip وَفَصَاحَةٍ Ve fesahate sahip فَكَيْفَ O halde nasıl يُعَلِّمُهُ O'na öğretir *(Kim?)* أَعْجَمِيٌّ Yabancı

---

[1] Ayetteki مَنْ ya mübteda, ya da şartiyedir. Haber ya da cevap da sonrasındaki cümlenin delalet ettiği لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ cümlesidir.

[2] فتنوا kelimesi malum olarak فَتَنُوا şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı "inkâr ettikten sonra" şeklindedir yahut "insanları iman etme hususunda fitneye düşürdükten sonra" şeklindedir.

[3] Birinci إِنَّ'nin haberine ikinci إِنَّ'nin haberi delalet etmiştir.

104. إِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerine** لَا يَهْدِيهِمُ **Onları hidayete erdirmez** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı veren

105. إِنَّمَا يَفْتَرِي **Ancak uydurur** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerine** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle هٰذَا Bu *(Nedendir?)* مِنْ قَوْلِ الْبَشَرِ İnsan sözündendir وَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اَلْكَاذِبُونَ **Yalancılardır** وَالتَّأْكِيدُ Pekiştirilmesi *(Ne ile?)* بِالتَّكْرَارِ Tekrar etmekle *(Daha?)* وَاِنَّ "inne" ile وَغَيْرِهِمَا Ve diğer şeylerle *(Nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şu sözüne إِنَّمَا أَنْتَ Sen ancak *(Nesin?)* مُفْتَرٍ Uydurucusun

106. مَنْ كَفَرَ **Kim küfrederse** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ **İmanından sonra** اِلَّا مَنْ **Ancak o kimse müstesna ki** اُكْرِهَ **Zorlama altında kaldı** *(Neye?)* عَلَى التَّلَفُّظِ Söylemeye *(Neyi?)* بِالْكُفْرِ Küfrettiğini فَتَلَفَّظَ Ve söyledi *(Neyi?)* بِهِ Küfrettiğini وَقَلْبُهُ **Kalbi olduğu halde** *(Ne olduğu halde?)* مُطْمَئِنٌّ **Dolu** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ **İmanla** وَمَنْ "Men" kelimesi *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır أَوْ شَرْطِيَّةٌ Veya şartiyyedir وَالْخَبَرُ أَوِ الْجَوَابُ Haber veya cevap da (ayetin devamıdır) لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* وَعِيدٌ شَدِيدٌ Şiddetli bir ihtar دَلَّ عَلٰى هٰذَا (Ayetin devamı) buna delalet eder وَلٰكِنْ مَنْ **Fakat kim** شَرَحَ **Açarsa** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ **Küfürle** *(Neyi?)* صَدْرًا **Gönlünü** *(Neye?)* لَهُ O küfre أَيْ فَتَحَهُ Yani gönlünü açarsa وَوَسَّعَهُ Ve genişletirse بِمَعْنٰى Şu manadadır طَابَتْ لَهُ Küfrü iyi görürse *(Kim?)* نَفْسُهُ Nefsi فَعَلَيْهِمْ **İşte onalaradır** *(Ne?)* غَضَبٌ **Gazap** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* عَظِيمٌ **Ziyade büyük**

107. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْوَعِيدُ İhtar *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Kesinlikle onlar** اِسْتَحَبُّوا **Tercih ettiler** *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** اِخْتَارُوهَا Onu seçtiler *(Neye karşılık?)* عَلَى الْاٰخِرَةِ **Ahirete karşılık** *(Daha ne sebebiyledir?)* وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve kesinlikle Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ **Kavmi** *(Öyle kavim ki)* اَلْكَافِرِينَ **Kâfir olan**

108. اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** طَبَعَ **Mühürledi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerini** وَسَمْعِهِمْ **Ve kulaklarını** وَاَبْصَارِهِمْ **Ve gözlerini** وَاُولٰئِكَ **Ve onlar** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْغَافِلُونَ **Gafil olanlardır**

(Neden?) عَمَّا يُرَادُ بِهِمْ Kendilerinden istenilen şeyden

109. لَا جَرَمَ **Şüphe yok ki** حَقًّا Gerçekten أَنَّهُمْ **Kesinlikle onlar** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** هُمُ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْخَاسِرُونَ **Zarara uğrayanlardır** *(Niçin?)* لِمَصِيرِهِمْ Onların gideceği yer olduğundan dolayı *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme *(Öyle cehennem ki)* اَلْمُؤَبَّدَةِ Ebedi kılınmış *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Kendileri üzerine

110. ثُمَّ **Sonra** إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nereye?)* إِلَى الْمَدِينَةِ Medine'ye *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا. **O şeyden sonra ki** فُتِنُوا **Eziyete duçar oldular** عُذِّبُوا Azaba uğradılar وَتَلَفَّظُوا Ve söylediler بِالْكُفْرِ Küfrettiğini وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil olarak أَيْ كَفَرُوا Yani küfrettiler أَوْ فَتَنُوا النَّاسَ Ya da insanları saptırdılar *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan ثُمَّ جَاهَدُوا **Sonra cihat ettiler** وَصَبَرُوا **Ve sabrettiler** *(Ne üzerine?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهَا **Bundan sonra** أَيِ الْفِتْنَةِ Yani fitneden sonra *(Nedir?)* لَغَفُورٌ **Kesinlikle mağfiret sahibidir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Ziyade merhamet sahibidir** *(Kime?)* بِهِمْ Yine onlara وَخَبَرُ إِنَّ الْأُولَى Birinci "inne"nin haberi دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne delalet eder?)* خَبَرُ الثَّانِيَةِ İkincisinin haberi

اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ﴾ تُحَاجُّ ﴿عَنْ نَفْسِهَا﴾ لَا يَهُمُّهَا غَيْرُهَا وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ
﴿وَتُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ﴾ جَزَاءَ ﴿مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾﴾ شَيْئًا ﴿وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا﴾
وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿قَرْيَةً﴾ هِيَ مَكَّةُ وَالْمُرَادُ اَهْلُهَا ﴿كَانَتْ اٰمِنَةً﴾ مِنَ الْغَارَاتِ لَا تُهَاجُ
﴿مُطْمَئِنَّةً﴾ لَا يَحْتَاجُ إِلَى الْاِنْتِقَالِ عَنْهَا لِضَيْقٍ أَوْ خَوْفٍ ﴿يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا﴾ وَاسِعًا
﴿مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِاَنْعُمِ اللّٰهِ﴾ بِتَكْذِيبِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فَاَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوعِ﴾
فَقُحِطُوا سَبْعَ سِنِينَ ﴿وَالْخَوْفِ﴾ بِسَرَايَا النَّبِيِّ ﷺ ﴿بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ
جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ﴾ الْجُوعُ وَالْخَوْفُ ﴿وَهُمْ
ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾﴾ ﴿فَكُلُوا﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ
كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾﴾ ﴿اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ
بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾﴾ ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ
اَلْسِنَتُكُمُ﴾ أَيْ لِوَصْفِ اَلْسِنَتِكُمُ ﴿الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ﴾ لِمَا لَمْ يُحِلَّهُ اللّٰهُ وَلَمْ
يُحَرِّمْهُ ﴿لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ﴾ بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ إِلَيْهِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا
يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾﴾ لَهُمْ ﴿مَتَاعٌ قَلِيلٌ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَهُمْ﴾ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾
مُؤْلِمٌ ﴿وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا﴾ أَيِ الْيَهُودِ ﴿حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ﴾ فِي اٰيَةِ وَعَلَى
الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ إِلَى اٰخِرِهَا ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ بِتَحْرِيمِ ذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوٓا
اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾﴾ بِارْتِكَابِ الْمَعَاصِي الْمُوجِبَةِ لِذٰلِكَ

TÜRKÇE ANLAMI

111. **O** kıyamet **gün**ünde, **herkes kendi uğruna mücadele eder,** tartışır ve başka kimse onu ilgilendirmez **ve herkese yaptığı**nın karşılığı **eksiksiz ödenir, onlara asla** hiçbir şekilde **zulmedilmez.**

112. **Allah,** kendisine saldırı düzenlenerek düzeni bozulmayan **güvenli, rahat,** darlıktan veya korkudan dolayı başka bir yere göç etmeye ihtiyaç duymayan **ve kendisine her yerden bol bol rızık gelen bir ülke** olan Mekke ahalisini[1] **örnek verdi. Bir zaman sonra onlar** Hz. peygamberi*(s.a.v.)* yalanlamak suretiyle **Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük ettiler. Allah da onlara, yaptıklarından ötürü** başlarına gelen yedi yıl kuraklık sebebiyle **açlık ve** Hz. Peygamberin seriyeleri sebebiyle de **korku elbisesini tattırdı.**

113. **Ve andolsun ki, onlara kendilerinden olan bir peygamber,** Hz. Muhammed (s.a.v.) **geldi, onu hemen yalanladılar, bu sebeple de zalim iken kendilerini azap,** açlık ve korku **yakaladı.**

---

[1] قَرْيَةً kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

114. **Artık** ey müminler! **Siz, Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helâl ve tertemiz olanlarını yiyin, Allah'ın nimetine şükredin; tâbi O'na ibadet ediyorsanız.**

115. **O size ancak ölüyü, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kılmıştır. Ancak her kim zorda kalırsa aşırı gitmemek ve başkasının hakkına tecavüz etmemek şartıyla (bunlardan yiyebilir). Şüphe yok ki Allah çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir.**

116. **Dilinizin yalan yere vasıflamasına bakarak**[1] «Allah'ın helal kılmadığı bir şeye **şu helâldir ve** haram kılmadığı bir şeye de **şu haramdır» demeyiniz. Yoksa** bunları O'na nispet etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftira atmış olursunuz. Şüphe yok ki, Allah'a karşı yalan yere iftira atan kişiler kurtuluşa eremez.**

117. Onlar için dünyada **azıcık menfaat vardır ve** ahrette de **onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

118. **Ve sana daha önce** "Yahudilere her tırnaklıyı haram kıldık..." ayetinde **anlattığımız şeyleri Yahudilere haram kılmıştık. Ve onlara** bu şeyleri haram kılarak **Biz zulüm etmedik. Şu kadarı var ki** bu haram kılmayı gerektiren günahları işlemek suretiyle **onlar kendilerine zulmettiler.**

KELİME ANLAMI

111. أُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ تَأْتِي **Geleceği günü** *(Ne gelecek?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Öyle her nefis ki)* تُجَادِلُ **Mücadele eder** تُحَاجُّ Münakaşa eder *(Neden sebep?)* عَنْ نَفْسِهَا **Kendi canından sebep** لَا يَهِمُّهَا Onu tedirgin etmez *(Kim?)* غَيْرُهَا Başkası وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَتُوَفّٰى **Verilir** *(Kime?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefse** *(Ne verilir?)* جَزَاءَ Karşılığı *(Neyin karşılığı ?)* مَا عَمِلَتْ **Yaptığının karşılığı** وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulmedilmezler** *(Neyle?)* شَيْئًا Hiçbir şeyle

112. وَضَرَبَ **Misal verdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne yapmakla?)* مَثَلاً **Misal vermekle** وَيُبْدَلُ (Ayetin devamı) bedel yapılır *(Neden?)* مِنْهُ Misalden *(O misalden bedel?)* قَرْيَةً **Bir beldeyi misal verdi** هِيَ O da *(Nedir?)* مَكَّةُ Mekke'dir وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* اَهْلُهَا Halkıdır *(Öyle belde ki)* كَانَتْ اٰمِنَةً **O Güvenilirdir** *(Neden?)* مِنَ الْغَارَاتِ Baskınlardan لَا تُهَاجُ Telaşa düşülmez *(Daha nedir o belde?)* مُطْمَئِنَّةً **Huzur içindedir** لَا يَحْتَاجُ İhtiyaç duyulmaz *(Neye?)* إِلَى الْاِنْتِقَالِ عَنْهَا Oradan (başka bir yere) geçmeye *(Niçin)* لِضَيْقٍ Darlıktan dolayı أَوْ خَوْفٍ Veya düşman korkusundan dolayı يَأْتِيهَا **O beldeye**

[1] لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمْ sözü لِوَصْفِ أَلْسِنَتِكُمْ takdirindedir.

gelir *(Ne gelir?)* رِزْقُهَا **Rızkı** *(Nasıl?)* رَغَدًا **Bol bol** وَاسِعًا Genişçe *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ مَكَانٍ **Her taraftan** فَكَفَرَتْ **Ve nankörlük yaptılar** *(Neye?)* بِأَنْعُمِ اللهِ **Allah'ın nimetlerine** *(Ne ile nankörlük yaptılar?)* بِتَكْذِيبِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'i (s.a.v.) yalanlamakla فَأَذَاقَهَا **Ve neticede onlara tattırdı** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Neyi?)* لِبَاسَ الْجُوعِ **Açlık elbisesini** فَقُحِطُوا Kıtlığa düştüler سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene *(Daha neyi tattırdı?)* وَالْخَوْفِ **Korku elbisesini** *(Ne ile?)* بِسَرَايَا النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'in (s.a.v.) müfrezeleriyle *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* يَصْنَعُونَ **Yapar idiler**

113. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** *(Kim?)* رَسُولٌ **Elçi** *(Nereden?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** *(O da kimdir?)* مُحَمَّدٌ ﷺ Muhammet'tir (s.a.v.) فَكَذَّبُوهُ **Ve O'nu yalanladılar** فَأَخَذَهُمْ **Neticede onları yakaladı** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** اَلْجُوعِ وَالْخَوْفِ Açlık ve korku وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne oldukları halde?)* ظَالِمُونَ **Zulmedenler oldukları halde**

114. فَكُلُوا **Artık yiyin** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Neden?)* مِمَّا رَزَقَكُمْ **Sizi rızıklandırdığından** *(Kimin?)* اَللهُ **Allah'ın** *(Onlar ne olduğu halde?)* حَلَالًا **Helal olduğu halde** *(Daha ne olduğu halde?)* طَيِّبًا **Temiz olduğu halde** وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** *(Neye?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimetine** إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Kime?)* إِيَّاهُ **Allah'a** *(Ne iseniz?)* تَعْبُدُونَ **İbadet eder iseniz**

115. إِنَّمَا حَرَّمَ **Ancak haram kıldı** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَلْمَيْتَةَ **Ölüyü** *(Daha neyi?)* وَالدَّمَ **Kanı** *(Daha neyi?)* وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ **Hınzır etini** *(Daha neyi?)* وَمَا **Ve o şey ki** أُهِلَّ **Bağırıldı** *(Kim için?)* لِغَيْرِ اللهِ **Allah'ın dışında olan için** *(Nerede bağırıldı?)* بِهِ **Onda (Kesiminde)** فَمَنِ اضْطُرَّ **Ancak kim mecbur kalırsa** *(Ne olmaksızın?)* غَيْرَ بَاغٍ **Aşırı gitmeksizin** وَلَا عَادٍ **Başkasının hakkına tecavüz etmeden** فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade bağışlayan** *(Daha nedir?)* رَحِيمٌ **Pek acıyandır**

116. وَلَا تَقُولُوا **Demeyin** *(Ne için?)* لِمَا تَصِفُ **Vasıflıyor diye** *(Ne vasıflıyor?)* أَلْسِنَتُكُمْ **Sizin dilleriniz** أَيْ لِوَصْفِ أَلْسِنَتِكُمْ Yani dillerinizin vasıflamasından dolayı *(Neyi vasıflıyor?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** *(Ne demeyin?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* حَلَالٌ **Helaldir** *(Daha ne demeyin?)* وَهٰذَا حَرَامٌ **Bu da haramdır demeyin** *(Ne için?)* لِمَا O şey için ki لَمْ يُحِلَّهُ Onu helal kılmadı *(Kim?)* اَللهُ Allah وَلَمْ يُحَرِّمْهُ Ve onu haram kılmadı لِتَفْتَرُوا

Bundan dolayı atmış olursunuz *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ ذٰلِكَ Yalanı nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a إِنَّ الَّذِينَ **Kesinlikle o kimseler ki** يَفْتَرُونَ **Atıyorlar** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Neyi?)* اَلْكَذِبَ **Yalanı** لَا يُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eremezler**

117. لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* مَتَاعٌ **Menfaat** *(Öyle menfaat ki)* قَلِيلٌ **Az** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı verici

118. وَعَلَى الَّذِينَ **Ve o kimselere ki** هَادُوا **Yahudi oldular** أَيِ الْيَهُودِ Yani Yahudilere حَرَّمْنَا **Biz haram kıldık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** قَصَصْنَا **Biz anlattık** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي اٰيَةِ Bir ayette *(O da şudur)* وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا *"Yahudilere* حَرَّمْنَا *Biz haram kıldık (Neyi?)* كُلَّ ذِي ظُفُرٍ *Her tırnaklı hayvanı"* إِلَى اٰخِرِهَا Ayetin sonuna kadar devam et وَمَا ظَلَمْنَا **Biz zulmetmedik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِتَحْرِيمِ ذٰلِكَ Bunu haram kılmakla وَلٰكِنْ **Fakat** كَانُوا **Onlar oldular** *(Neye?)* اَنْفُسَهُمْ **Nefislerine** *(Ne oldular?)* يَظْلِمُونَ **Zulmeder oldular** *(Ne ile?)* بِارْتِكَابِ الْمَعَاصِي Günah işlemek suretiyle *(Öyle günahlar ki)* اَلْمُوجِبَةِ Gerektiren *(Neyi?)* لِذٰلِكَ Bunu (haram kılmayı)

﴿ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذ۪ينَ عَمِلُوا السُّوٓءَ﴾ الشِّرْكَ ﴿بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا﴾ رَجَعُوا ﴿مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا﴾ أَيِ الْجَهَالَةِ أَوِ التَّوْبَةِ ﴿لَغَفُورٌ﴾ لَهُمْ ﴿رَح۪يمٌ ﴿١١٩﴾﴾ بِهِمْ ﴿اِنَّ اِبْرٰه۪يمَ كَانَ اُمَّةً﴾ إِمَامًا قُدْوَةً جَامِعًا لِخِصَالِ الْخَيْرِ ﴿قَانِتًا﴾ مُطِيعًا ﴿لِلّٰهِ حَن۪يفًا﴾ مَائِلًا إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ ﴿وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٢٠﴾﴾ ﴿شَاكِرًا لِاَنْعُمِه۪ اِجْتَبٰيهُ﴾ اصْطَفَاهُ ﴿وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿١٢١﴾﴾ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ هِيَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ ﴿وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿١٢٢﴾﴾ الَّذِينَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى ﴿ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ﴾ دِينَ ﴿اِبْرٰه۪يمَ حَن۪يفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٢٣﴾﴾ كُرِّرَ رَدًّا عَلٰى زَعْمِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى أَنَّهُمْ عَلٰى دِينِهِ ﴿اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ﴾ فُرِضَ تَعْظِيمُهُ ﴿عَلَى الَّذ۪ينَ اخْتَلَفُوا ف۪يهِ﴾ عَلٰى نَبِيِّهِمْ وَهُمُ الْيَهُودُ وَأُمِرُوا أَنْ يَتَفَرَّغُوا لِلْعِبَادَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالُوا لَا نُرِيدُهُ اخْتَارُوا السَّبْتَ فَشُدِّدَ عَلَيْهِمْ فِيهِ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ف۪يمَا كَانُوا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ مِنْ أَمْرِهِ بِأَنْ يُثِيبَ الطَّائِعَ وَيُعَذِّبَ الْعَاصِيَ بِانْتِهَاكِ حُرْمَتِهِ ﴿اُدْعُ﴾ النَّاسَ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِلٰى سَب۪يلِ رَبِّكَ﴾ دِينِهِ ﴿بِالْحِكْمَةِ﴾ بِالْقُرْاٰنِ ﴿وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾ مَوَاعِظِهِ أَوِ الْقَوْلِ الرَّقِيقِ ﴿وَجَادِلْهُمْ بِالَّت۪ي﴾ أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَحْسَنُ﴾ كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ بِاٰيَاتِهِ وَالدُّعَاءِ إِلٰى حُجَجِهِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ ﴿١٢٥﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ وَنَزَلَ لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ وَمُثِّلَ بِهِ فَقَالَ ﷺ وَقَدْ رَاٰهُ لَأُمَثِّلَنَّ بِسَبْعِينَ مِنْهُمْ مَكَانَكَ ﴿وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِه۪ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ﴾ عَنِ الْاِنْتِقَامِ ﴿لَهُوَ﴾ أَيِ الصَّبْرُ ﴿خَيْرٌ لِلصَّابِر۪ينَ ﴿١٢٦﴾﴾ فَكَفَّ ﷺ وَكَفَّرَ عَنْ يَمِينِهِ رَوَاهُ الْبَزَّارُ ﴿وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ﴾ بِتَوْفِيقِهِ ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ ﴿وَلَا تَكُ ف۪ي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ أَيْ لَا تَهْتَمَّ بِمَكْرِهِمْ فَأَنَا نَاصِرُكَ عَلَيْهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذ۪ينَ اتَّقَوْا﴾ الْكُفْرَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾﴾ بِالطَّاعَةِ وَالصَّبْرِ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ

TÜRKÇE ANLAMI

119. **Sonra şüphesiz Rabbin, cahillik sebebiyle kötülük yapan,** şirk koşan **sonra da bunun ardından tevbe edip** dönen amellerini **düzeltenleri (bağışlayacaktır). Çünkü onlar** cahilliklerinden yahut tevbe ettikten **sonra elbette Rabbin** onlara **çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir.**

120. **Muhakkak ki, İbrahim bir ümmet,** tüm hayır meziyetlerini kendinde toplayan bir imam, bir önder **idi, Allah'a karşı itaatkârdı, hanif,** doğru dine meyleden biri**ydi ve müşriklerden de değildi.**

121. **O'nun nimetlerine şükrediciydi. (Cenabı Hak da) O'nu seçti ve dosdoğru bir yola eriştirdi.**

122. **Ve Biz[1] O'na dünyada** tüm dinlerin nazarında **bir güzellik,** güzel övgü **verdik ve şüphe yok ki, o ahirette elbette** kendileri için yüksek dereceler olan **sâlihlerdendir.**

123. **Sonra sana İbrahim'in milletine,** dinine **hanif olarak tâbi ol diye vahyettik. Ve (O) asla müşriklerden olmadı.** Bu son cümleyi Yahudi ve Hıristiyanların ileri sürdüğü "kendilerinin İbrahim'in dini üzere oldukları" şeklindeki iddiaya ret olarak tekrarlamıştır.

124. **Cumartesi** gününe tazim göstermenin farz oluşu, **ancak onda** peygamberleriyle **ihtilâf eden** Yahudi**lerin üzerineydi.** Yahudiler Cuma gününü ibadet için ayırmakla emredildiklerinde "biz bu günü istemeyiz" demişler ve Cumartesi gününü seçmişlerdi. Bundan dolayı da Cumartesi günü hususunda onlara şiddet gösterilmiştir. **Ve şüphe yok ki, senin Rabbin** itaat edeni mükâfatlandırmak, hürmetini çiğneyerek isyan edeni de azaplandırmak suretiyle **Kıyamet günü onların arasında ihtilâf ettikleri şey** olan cumartesi günü **hakkında elbette hükmedecektir.**

125. Ey Muhammed! İnsanları **Rabbinin yolu** olan O'nun dini**ne hikmet,** Kur'ân **ile** Kur'ân'ın **güzel öğüt**leri **ile** yahut tatlı dille **davet et ve onları** mucizelerle Allah'a ve delillere çağırarak kendileriy**le en güzel şekilde mücadele et! Muhakkak ki o senin Rabbin, yolundan sapanları iyi bilendir[2] ve O doğru yola erenleri de hakıyla bilen** ve onları cezalandıracak olan zat**tır.** Bu ayet savaşla ilgili emir gelmeden önce inmiştir.

Hz. Hamza öldürülüp de hz. Peygamber onu kendisine müsle yapılmış bir halde görünce "buna karşılık onlardan yetmiş kişiye müsle yapacağım" demesi üzerine şu ayet inmiştir.

126. **Ve eğer bir kimseyi cezalandıracaksanız size yapılan kadarıyla cezalandırın. Ve eğer** intikam almayıp **sabrederseniz, elbette o** sabır, **sabredenler için daha hayırlıdır.** Bezzar'ın rivayet ettiğine göre bunun üzerine Hz Peygamber böyle yapmaktan vazgeçip kefaret vermişti.

127. **Ve sabret! Senin sabrın da ancak Allah'**ın yardımıyla**dır.** Kâfirler iman etmediği takdirde sen de onların iman etmesini çok istediğin için **onlara üzülme! Yaptıkları hileden dolayı da üzüntüye kapılma!** Yani onların hilelerini umursama! Onlara karşı sana ben yardım edeceğim.

128. **Şüphe yok ki Allah** inayet ve yardımıyla, küfür ve masiyetten **sakınanlar ve** sabredip itaat ederek **ihsanda bulunanlarla beraberdir.**

---

[1] وَآتَيْنَاهُ sözünde gaip sigadan dönülmüştür.

[2] Ayetteki أَعْلَمُ kelimesi عَالِمٌ anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

119. ثُمَّ **Sonra** اِنَّ رَبَّكَ **Kesinlikle senin rabbin** *(Kimi?)* لِلَّذِينَ **O kimseleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* اَلسُّوءَ **Kötülüğü** اَلشِّرْكَ Şirki *(Ne sebebiyle kötülük işlediler?)* بِجَهَالَةٍ **Bilgisizliği sebebiyle** ثُمَّ **Sonra** تَابُوا **Tövbe ettiler** رَجَعُوا Döndüler *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** وَاَصْلَحُوا **Ve iyi yaptılar** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ Amellerini اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهَا **Bundan sonra** أَيِ الْجَهَالَةِ Yani cehaletinden sonra أَوِ التَّوْبَةِ Veya tövbeden sonra *(Kimdir?)* لَغَفُورٌ **Elbette pek bağışlayan** *(Kime?)* لَهُمْ Bu kişilere *(Daha kimdir?)* رَحِيمٌ **Ziyade acıyandır** *(Kime?)* بِهِمْ Bu kişilere

120. اِنَّ اِبْرَاهِيمَ **Muhakkak ki İbrahim** *(Ne idi?)* كَانَ اُمَّةً **Önder idi** إِمَامًا قُدْوَةً Kendisine uyulacak bir imam idi *(Daha ne idi?)* جَامِعًا Toplayıcı idi *(Neyi?)* لِخِصَالِ الْخَيْرِ İyi hasletleri *(Daha ne idi?)* قَانِتًا **Boyun eğen idi** مُطِيعًا İtaatkâr idi *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Daha ne idi?)* حَنِيفًا **Hanif idi** مَائِلًا Yönelicidir *(Neye?)* إِلَى الدِّينِ الْقَيِّمِ Sağlam dine وَلَمْ يَكُ **Ve İbrahim olmadı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **(Allah'a) ortak koşanlardan**

121. *(İbrahim daha ne idi?)* شَاكِرًا **Şükredici idi** *(Neye?)* لِاَنْعُمِهِ **Allah'ın nimetlerine** اِجْتَبَاهُ **O'nu mümtaz yaptı** اِصْطَفَاهُ O'nu seçti وَهَدَاهُ **Ve O'nu iletti** *(Neye?)* اِلٰى صِرَاطٍ **Yola** *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan**

122. وَاٰتَيْنَاهُ **Ve biz O'na verdik** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* اِلْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten dönerek (muhataba) yönelme vardır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne verdik?)* حَسَنَةً **Güzellik verdik** هِيَ O güzellik de *(Nedir?)* اَلثَّنَاءُ الْحَسَنُ Güzel övgüdür *(Kim katında?)* فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün dinlerin halkı katında وَاِنَّهُ **Ve kesinlikle o** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** لَمِنَ الصَّالِحِينَ **Elbette salihlerdendir** اَلَّذِينَ Öyle salihler ki لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* اَلدَّرَجَاتُ الْعُلٰى Yüksek dereceler

123. ثُمَّ **Sonra** اَوْحَيْنَا **Biz Vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne diye vahyettik?)* اَنِ اتَّبِعْ **Uy diye** *(Neye?)* مِلَّةَ **Milletine** دِينَ Dinine *(Kimin milletine?)* اِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in** *(İbrahim ne olduğu halde?)* حَنِيفًا **Hanif olduğu halde** وَمَا كَانَ **Ve İbrahim değildir** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Müşriklerden** كَرَّرَ Bu, tekrar edildi *(Niye?)* رَدًّا Ret olsun diye *(Neye?)* عَلٰى زَعْمِ الْيَهُودِ Yahudilerin iddiasına

وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanların iddiasına *(Neyi iddia ediyorlar?)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar *(Ne üzerineymiş?)* عَلٰى دِينِهِ İbrahim'in dini üzereymiş

124. اِنَّمَا جُعِلَ **Ancak farz kılındı** *(Ne?)* اَلسَّبْتُ **Cumartesi** فُرِضَ تَعْظِيمُهُ Ona tazim etmek farz kılındı *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** اخْتَلَفُوا **İhtilafa düştüler** *(Nede?)* فِيهِ **Onda** *(Kim üzerine?)* عَلٰى نَبِيِّهِمْ Peygamberleri üzerine وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar da Yahudilerdir وَأُمِرُوا Yahudiler emrolundular *(Neye?)* أَنْ يَتَفَرَّغُوا Vakitlerini vermeye *(Neye vermeye?)* لِلْعِبَادَةِ İbadete *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْجُمُعَةِ Cuma günü فَقَالُوا Ve dediler *(Ne dediler?)* لَا نُرِيدُهُ Biz Cuma gününü istemiyoruz اِخْتَارُوا Ve seçtiler *(Neyi?)* اَلسَّبْتَ Cumartesiyi فَشُدِّدَ Ve şiddet gösterildi *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Yahudilere *(Ne zaman?)* فِيهِ Cumartesi günü وَاِنَّ رَبَّكَ **Ve kesinlikle senin rabbin** لَيَحْكُمُ **Elbette hükmeder** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne hususta?)* فِيمَا **O şey hususunda ki** فِيهِ كَانُوا **Onlar o hususta idiler** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilafa düşer idiler** *(Neden ihtilafa düşerlerdi?)* مِنْ أَمْرِهِ Allah'ın emrinden *(Allah'ın neyle olan emrinden?)* بِأَنْ يُثِيبَ Sevap vermesiyle *(Kime?)* اَلطَّائِعَ İtaatkâra *(Daha neyle olan emrinden?)* وَيُعَذِّبَ Azap etmesiyle *(Kime?)* اَلْعَاصِيَ Günah işleyenlere *(Neden sebep günah işleyenlere?)* بِانْتِهَاكِ حُرْمَتِهِ O günün kutsallığına saygısızlığından sebep

125. اُدْعُ **Çağır** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nereye?)* اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ **Rabbinin yoluna** دِينِهِ Dinine *(Ne ile?)* بِالْحِكْمَةِ **Hikmetle** بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la *(Daha ne ile?)* وَالْمَوْعِظَةِ **Nasihat ile** *(Öyle nasihat ki)* اَلْحَسَنَةِ **Güzel** *(Yani bu ned...)* مَوَاعِظِهِ Öğütleri أَوِ الْقَوْلِ الرَّقِيقِ Veya yumuşak sözüyle وَجَادِلْهُمْ **Ve onlarla mücadele et** *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي Yani o mücadeleyle ki هِيَ **O mücadele** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** *(Ne gibi?)* كَالدُّعَاءِ Davet etmek gibi *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ Allah'a *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِهِ Onun mucizeleriyle *(Daha ne gibi?)* وَالدُّعَاءِ Çağırmak gibi *(Neye?)* إِلٰى حُجَجِهِ Allah'ın (varlığının) delillerine اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki senin rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Bilendir *(Kimi?)* بِمَنْ ضَلَّ **Sapıtanı** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Yolundan** وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** بِالْمُهْتَدِينَ **Doğru yolu bulanları** فَيُجَازِيهِمْ Neticede onları mükafatlandıracaktır وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla وَنَزَلَ Ve indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ Ne zaman ki Hamza (r.a.) öldürüldü وَمُثِّلَ بِهِ

Ve kendisine müsle yapılmıştı ﷺ فَقَالَ Ve Peygamber (s.a.v.) dedi *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ رَآهُ O'nu gördüğü halde لَأُمَثِّلَنَّ Kesinlikle müsle yapacağım *(Kime?)* بِسَبْعِينَ Yetmişine *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَكَانَكَ Senin yerine

126. وَإِنْ عَاقَبْتُمْ **Eğer ceza verecekseniz** فَعَاقِبُوا **Ceza verin** *(Ne ile?)* بِمِثْلِ مَا **O şeyin benzeriyle ki** عُوقِبْتُمْ **Siz işkence gördünüz** *(Ne ile?)* بِهِ **O şeyle** وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ **Şayet sabrederseniz** *(Neden?)* عَنِ الْاِنْتِقَامِ İntikam almaktan لَهُوَ **Muhakkak ki o** أَيِ الصَّبْرُ Yani sabır *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلصَّابِرِينَ **Sabredenler için** ﷺ فَكَفَّ Peygamber (s.a.v.) geri durdu وَكَفَّرَ Ve kefaret verdi *(Neden?)* عَنْ يَمِينِهِ Yemininden رَوَاهُ الْبَزَّارُ Bunu Bezzar rivayet etmiştir

127. وَاصْبِرْ **Sabret** وَمَا صَبْرُكَ **Senin sabrın değildir** إِلَّا بِاللهِ **Ancak Allah iledir** أَيِ الْكُفَّارِ بِتَوْفِيقِهِ Onun tevfikiyledir وَلَا تَحْزَنْ **Üzülme** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْكُفَّارِ Kâfirlere إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا Eğer iman etmezlerse *(Neden dolayı?)* لِحِرْصِكَ Hırsından dolayı *(Neye?)* عَلَى إِيمَانِهِمْ Onların imanına وَلَا تَكُ **Ve olma** *(Ne içinde?)* فِي ضَيْقٍ **Darlık içinde** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** يَمْكُرُونَ **Hile yapıyorlar** أَيْ لَا تَهْتَمَّ Yani kederlenme *(Neden dolayı?)* بِمَكْرِهِمْ Onların hilelerinden dolayı فَأَنَا نَاصِرُكَ Ben sana yardım ediciyim *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı

128. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Kim ile beraberdir?)* مَعَ الَّذِينَ **O kimselerle beraberdir ki** اِتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden *(Daha neden?)* وَالْمَعَاصِي Günahlardan *(Daha kim ile beraberdir?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimselerle beraberdir ki** هُمْ **Onlar** *(Kimdirler?)* مُحْسِنُونَ **İyilik yapanlardır** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ وَالصَّبْرِ İtaat ve sabırla *(Neye sabır?)* بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ İyilik yapmaya ve yardım etmeye

١٧

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ

مَكِّيَّةٌ إِلَّا ﴿وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ﴾ الْآيَاتِ الثَّمَانِ

مِائَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ أَوْ وَإِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً

سُورَةُ الإِسْرَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿سُبْحَانَ﴾ أَيْ تَنْزِيه ﴿الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿لَيْلًا﴾ نَصْبٌ عَلَى الظَّرْفِ وَالْإِسْرَاءُ سَيْرُ اللَّيْلِ وَفَائِدَةُ ذِكْرِهِ الْإِشَارَةُ بِتَنْكِيرِهِ إِلَى تَقْلِيلِ مُدَّتِهِ ﴿مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ مَكَّةَ ﴿إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾ بَيْتِ الْمَقْدِسِ لِبُعْدِهِ مِنْهُ ﴿الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ﴾ بِالثِّمَارِ وَالْأَنْهَارِ ﴿لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا﴾ عَجَائِبِ قُدْرَتِنَا ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (١)﴾ أَيِ الْعَالِمُ بِأَقْوَالِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَفْعَالِهِ فَأَنْعَمَ عَلَيْهِ بِالْإِسْرَاءِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى اجْتِمَاعِهِ بِالْأَنْبِيَاءِ وَعُرُوجِهِ إِلَى السَّمَاءِ وَرُؤْيَةِ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ وَمُنَاجَاتِهِ لَهُ تَعَالَى فَإِنَّهُ ﷺ قَالَ:أُتِيتُ بِالْبُرَاقِ وَهُوَ دَابَّةٌ أَبْيَضُ فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبَغْلِ يَضَعُ حَافِرَهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرَفِهِ فَرَكِبْتُهُ فَسَارَ بِي حَتَّى أَتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَرَبَطْتُ الدَّابَّةَ بِالْحَلْقَةِ الَّتِي تَرْبِطُ فِيهَا الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ دَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجْتُ فَجَاءَنِي جِبْرِيلُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ فَاخْتَرْتُ اللَّبَنَ قَالَ جِبْرِيلُ أَصَبْتَ الْفِطْرَةَ قَالَ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِآدَمَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا بِابْنَيِ الْخَالَةِ يَحْيَى وَعِيسَى فَرَحَّبَا بِي وَدَعَوَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِيُوسُفَ وَإِذَا هُوَ قَدْ أُعْطِيَ شَطْرَ

الْحُسْنِ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِإِدْرِيسَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ فَقِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِهَارُونَ فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ فَقَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِمُوسٰى فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ ثُمَّ عُرِجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ فَقِيلَ مَنْ أَنْتَ قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ فَقَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِإِبْرَاهِيمَ فَإِذَا هُوَ مُسْتَنِدٌ ظَهْرُهُ إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ثُمَّ لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ ثُمَّ ذَهَبَ بِي إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهٰى وَإِنَّ وَرَقَهَا كَآذَانِ الْفِيلَةِ وَإِذَا ثَمَرُهَا كَالْقِلَالِ فَلَمَّا غَشِيَهَا مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ مَا غَشِيَ تَغَيَّرَتْ فَمَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ تَعَالٰي يَسْتَطِيعُ أَنْ يَصِفَهَا مِنْ حُسْنِهَا قَالَ فَأَوْحَى اللّٰهُ إِلَيَّ مَا أَوْحٰى فَفَرَضَ عَلَيَّ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَمْسِينَ صَلَاةً فَنَزَلْتُ حَتَّي انْتَهَيْتُ إِلٰى مُوسٰى فَقَالَ مَا فَرَضَ رَبُّكَ عَلٰى أُمَّتِكَ قُلْتُ خَمْسِينَ صَلَاةً فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ ارْجِعْ إِلٰى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذٰلِكَ وَإِنِّي قَدْ بَلَوْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَخَبَرْتُهُمْ قَالَ فَرَجَعْتُ إِلٰى رَبِّي فَقُلْتُ اَيْ رَبِّ خَفِّفْ عَنْ أُمَّتِي فَحَطَّ عَنِّي خَمْسًا فَرَجَعْتُ إِلٰى مُوسٰى قَالَ ما فَعَلْتَ فَقُلْتُ قَدْ حَطَّ عَنِّي خَمْسًا قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذٰلِكَ فَارْجِعْ إِلٰى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعُ بَيْنَ رَبِّي وَبَيْنَ مُوسٰى وَيَحُطُّ عَنِّي خَمْسًا خَمْسًا حَتَّي قَالَ يَا مُحَمَّدُ هِيَ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ بِكُلِّ صَلَاةٍ عَشْرٌ فَتِلْكَ خَمْسُونَ صَلَاةً وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرًا وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ تُكْتَبْ فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً فَنَزَلْتُ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلٰى مُوسٰى فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ارْجِعْ إِلٰى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذٰلِكَ فَقُلْتُ قَدْ رَجَعْتُ إِلٰى رَبِّي حَتّٰى اسْتَحْيَيْتُ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ وَاللَّفْظُ لِلْمُسْلِمِ وَرَوَي الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ رَاَيْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ تَعَالٰى ﴿وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي اِسْرَآئِيلَ اَلَّا يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا ﴿٢﴾﴾ يُفَوِّضُونَ إِلَيْهِ أَمْرَهُمْ

وفي قِرَاءَةٍ [تَتَّخِذُوا] بِالْفَوْقَانِيَّةِ الْتِفَاتًا فَأَنْ زَائِدَةٌ وَالْقَوْلُ مُضْمَرٌ ﴿ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ﴾
فِي السَّفِينَةِ ﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا (٣)﴾ كَثِيرَ الشُّكْرِ لَنَا حَامِدًا فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ
﴿وَقَضَيْنَا﴾ أَوْحَيْنَا ﴿إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ ﴿لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ
الشَّامِ بِالْمَعَاصِي ﴿مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا (٤)﴾ تَبْغُونَ بَغْيًا عَظِيمًا ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ
أُولَاهُمَا﴾ أُولَى مَرَّتَيِ الْفَسَادِ ﴿بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ أَصْحَابِ قُوَّةٍ فِي
الْحَرْبِ وَالْبَطْشِ ﴿فَجَاسُوا﴾ تَرَدَّدُوا لِطَلَبِكُمْ ﴿خِلَالَ الدِّيَارِ﴾ وَسَطَ دِيَارِكُمْ لِيَقْتُلُوكُمْ
وَيَسْبُوكُمْ ﴿وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا (٥)﴾ وَقَدْ أَفْسَدُوا الْأُولَى بِقَتْلِ زَكَرِيَّا فَبُعِثَ عَلَيْهِمْ
جَالُوتُ وَجُنُودُهُ فَقَتَلُوهُمْ وَسَبَوْا أَوْلَادَهُمْ وَخَرَّبُوا بَيْتَ الْمَقْدِسِ ﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ﴾
الدَّوْلَةَ وَالْغَلَبَةَ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ بِقَتْلِ جَالُوتَ ﴿وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ
وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا (٦)﴾ عَشِيرَةً وَقُلْنَا ﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ﴾
لِأَنَّ ثَوَابَهُ لَهَا ﴿وَإِنْ أَسَأْتُمْ﴾ بِالْفَسَادِ ﴿فَلَهَا﴾ إِسَاءَتُكُمْ ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ﴾ الْمَرَّةِ ﴿الْآخِرَةِ﴾
بَعَثْنَاهُمْ ﴿لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ﴾ يُحْزِنُوكُمْ بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ حُزْنًا يَظْهَرُ فِي وُجُوهِكُمْ
﴿وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ﴾ بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَيُخَرِّبُوهُ ﴿كَمَا دَخَلُوهُ﴾ وَخَرَّبُوهُ ﴿أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَلِيُتَبِّرُوا﴾ يُهْلِكُوا ﴿مَا عَلَوْا﴾ غَلَبُوا عَلَيْهِ ﴿تَتْبِيرًا (٧)﴾ هَلَاكًا وَقَدْ أَفْسَدُوا ثَانِيًا بِقَتْلِ
يَحْيَى فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ بُخْتُنَصَّرَ فَقَتَلَ مِنْهُمْ أُلُوفًا وَسَبَى ذُرِّيَّتَهُمْ وَخَرَّبَ بَيْتَ الْمَقْدِسِ

TÜRKÇE ANLAMI

17- İsrâ Sûresi

73–80 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir
Yüz on veya yüz on bir ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Bir gece,**[1] **kendisine âyetlerimizden** hayret verici kudretimizden **bir kısmını gösterelim diye kulunu,** Hz. Muhammed'i **Mescid-i Harâm'-dan,** Mekke'den, nehir ve meyvelerle **çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya,**[2] Beyt-i Makdise **götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir.** Yani Hz. Peygamberin *(s.a.v.)* sözlerini ve işlerini bilendir.

---

[1] لَيْلًا kelimesi zarf olarak mensuptur. الْإِسْرَاءُ ise gece yürüyüşü demektir. "لَيْلًا Geceleyin" sözünü nekre olarak getirmek suretiyle bu olayın gerçekleştiği müddetin az olduğuna işaret etmiştir.

[2] "Mescid-i Aksa" ismini alması buranın Mescid-i haramdan uzak olması sebebiyledir.

Cenâb-ı hak Hz. Peygambere(s.a.v.) mirac nimetini ihsan etmiş, Hz. Peygamber de bu vesileyle diğer peygamberlerle görüşmüş, göğe çıkmış, Cenâbı Hakkın hayret verici mülkünü müşahede etmiş ve Allah teala ile görüşmüştür.

Hz. Peygamber efendimiz (s.a.v.) miraç olayını şöyle anlatıyor:
Bana Merkepten büyük katırdan küçük beyaz bir hayvan getirildi. Bu Burak'tı; ön ayağını gözünün gittiği en son noktaya koyarak yol alıyordu. Ben onun üzerine bindim. Böylece Cibril aleyhisselam beni götürdü. Nihayet Beyti Makdise geldiğimizde bineğimi peygamberlerin bineklerini bağladığı halkaya bağladım. Sonra beyti makdise girip iki rekat namaz kıldım. Dışarı çıktığımda Cibril bana bir tas şarap ve bir tas süt getirdi. Ben de sütü seçtim. Bunun üzerine Cibril dedi ki; Fıtratı seçtin" Sonra dünya semasına kadar geldik. Cibril kapının açılmasını istedi.

"Gelen kim?" denildi.
"Cibril!" dedi.
"Beraberindeki kim?" denildi.
"Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm)!" dedi.
"O'na davet gönderildi mi?" denildi.
"Evet! gönderildi" dedi.
Derken bize kapıyı açıldı. Kapıdan geçince, orada Hz. Adem aleyhiselam'ı gördüm. Beni selamlayıp hayır dua etti.
Sonra yükselerek ikinci semaya geldik. Cibril kapıyı çaldı.
"Bu gelen kim?" denildi
."Ben Cibril'im!" dedi."
Beraberindeki kim?" denildi.
"Muhammed!" dedi.
"O'na davet gönderildi mi?" denildi.
"Evet!" dedi.
Sonra kapıyı bize açtı. İçeri girince, Hz. Yahya ve Hz. İsa aleyhimasselam ile karşılaştım. Onlar teyze oğullarıydı. Beni selamlayıp hayır dua ettiler. Sonra yükselerek üçüncü semaya çıkarıldım. Cibril kapıyı çaldı.
"Bu gelen kim?" denildi.
"Cibril'im!" dedi.
"Yanındaki kim?" denildi.
"Muhammed'dir!" dedi.
"O'na davet gitti mi?" denildi.
"Evet!" dedi.
Kapıyı bize açınca Hz. Yusuf aleyhiselam'la karşılaştık. Gördüm ki güzelliğin yarısı ona verilmiş. Beni selamlayıp hayır dua etti.
Sonra yükselerek dördüncü semaya çıkarıldım. Cibril kapıyı çaldı.
"Bu gelen kim?" denildi.

"Cibril'im!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi

"Muhammed!" dedi.

"Ona davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. İdris aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek Beşinci semaya geldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Kim bu gelen?" denildi.

"Ben Cibril'im!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Harun aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra yükselerek yedinci semaya geldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Ben Cibril!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. Musa aleyhisselam ile karşılaştık. Beni selamlayıp hayır dua etti.

Sonra altıncı semaya yükseldim. Cibril kapıyı çaldı.

"Bu gelen kim?" denildi.

"Ben Cibril!" dedi.

"Beraberindeki kim?" denildi.

"Muhammed!" dedi.

"O'na davet gönderildi mi?" denildi.

"Evet!" dedi.

Kapıyı açınca içeri girdik ve Hz. İbrahim aleyhisselam ile karşılaştık. Baktım ki o beyti mamura dayanmış ve her gün yanına bin melek geliyor ve bu melekler bir daha geri gelmiyorlar.

Sonra Sidretü'l-Münteha'ya çıkarıldım. Bunun meyveleri testi gibi iri idi, yaprakları da fil kulakları gibiydi. Allah'ın kendisini örten güzellikleriyle donanınca değişti. Hiç kimse onun güzelliğini sayamaz. Allah bana dilediğini vahyetti ve bir gün içinde bana elli rekât namaz farz kıldı. Aşağı inerken

Hz. Musa aleyhisselam'a uğradım. Bana:

"Ne ile emrolundun?" dedi.

"Gece ve gündüzde elli vakit namazla!" dedim.

"Ümmetin, her gün elli vakit namaza güç yetiremez. Vallahi ben, Benî İsrail-'e bunu uyguladım ve onlardan tecrübe ettim. Sen çabuk Rabbine dön, bunda ümmetine hafifletme talep et!" dedi. Ben de hemen döndüm ve "Rabbim! Ümmetimden hafiflet" dedim. Bunun üzerine benden beş vakit namaz indirdi.

Musa'ya (a.s.) tekrar uğradım. Yine:

"Ne oldu?" dedi.

"Benden beş vakit namazı kaldırdı!" dedim.

"Rabbine dön! Ümmetin için daha da azaltmasını iste!" dedi.

Ben Musa ile Rabbim arasında gidip gelmeye devam ettim. Her defasında benden beş rekat beş rekat hafifletildi.

En nihayetinde rabbim buyurdu ki: *"Ey Muhammed! kılacakları namaz, günde beş vakittir. Her vakte on namaz mükâfatı olmak üzere, toplam olarak elli vakit namaz mükâfatı vardır. Onlardan biri iyilik yapmak isteyip de yapmazsa o kişiye on sevap yazarım. Kötülük yapmak isteyip de yapmayan kişiye hiçbir şey yazmam, yapan kişiye de bir günah yazarım"*

Bunun üzerine Musa aleyhisselamın yanında döndüm ve ona bunu söyledim. Bana "Rabbine geri dön ve ümmetin için hafifletilmesini iste! Zira senin ümmetin buna güç yetiremez" deyince,

Rabbime geri dönüp çok istedim. Artık utanıyorum" cevabını verdim. Bu hadisi Şeyhayn rivayet etmiştir. Lafız ise Müslime aittir. Ayrıca Hâkim Müstedrekinde ibni Abbas'tan rivayet ettiğini göre Hz. Peygamber efendimiz şöyle buyurmuştur: "ben Rabbimi gördüm"

2. **Ve Mûsa'ya kitabı,** Tevrat'ı **verdik ve Benden başkasını** işlerini teslim edecekleri **bir vekil edinmesinler**[1] **diye onu İsrailoğullarına bir hidâyet rehberi kıldık.**

3. Ey **Nûh ile beraber** gemiye **yüklediğimiz kimselerin zürriyeti! Şüphe yok ki o çok şükreden bir kuldu.** Her halinde hamdeden, bize yaptığı şükrü çok olan biriydi.

4. **Ve İsrailoğullarına kitapta,** Tevrat'ta **hükmettik,** vahyettik **ki, muhakkak siz yeryüzünde,** Şam topraklarında günah işlemek suretiyle **iki defa fesat çıkaracaksınız ve muhakkak ki, büyük bir yükselişle yükseleceksiniz,** çok büyük bir azgınlıkla azacaksınız.

5. **O iki** fesat**tan birinin vadesi gelince üzerinize Bizim çok şiddetli**

[1] يَتَّخِذُوا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) gaip sigadan muhatapa dönülerek تَ ile "تَتَّخِذُوا edinmeyin!" şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre ayetteki أَنْ zait olur. (مَقُولًا لَهُمْ "onlara denilerek" şeklinde) "Kavl" maddesi de gizli olur.

kuvvet sahibi olan, savaş konusunda muazzam güç ve kudret sahibi **kullarımızdan göndereceğiz. Artık** sizi öldürmek ve esir almak amacıyla **evlerin aralarına bile** sizi **arayacaklar. Bu, yerine getirilmiş bir vaattir.** Nitekim ilk defa Zekeriya'yı (a.s.) öldürmek suretiyle fesat çıkardıklarında Allah teala onların üstüne Câlut ve ordusunu göndermişti. Câlut ve ordusu onları katletmiş, çocuklarını esir almış ve Beyti Makdisi de yerle bir etmişti.

6. Yüz sene **sonra da** Câlut'un katledilmesiyle **onların üzerine tekrar size bir galibiyet,** hakimiyet **verdik, mal ve oğullarla gücünüzü artırdık, ve sizi sayıca,** kavim olarak **(düşmanlarınızdan) daha fazla yaptık.**

7. Ve dedik ki; **eğer iyilik yaparsanız,** bunun mükâfatı size olacağından **kendinize iyilik etmiş olursunuz;** fesat çıkararak **kötülük yaparsanız yine kendinize** kötülük yapmış olursunuz. **Artık diğer** kere**nin vadesi gelince yüzlerinizi çirkinleştirsinler,** öldürerek ve esir alarak sizi öyle bir üzsünler ki bunun eseri yüzünüzde belli olsun **ve mescide,** Beyti Makdis'e **yine önceden gir**ip yerle bir et**dikleri gibi girsinler** ve orayı yerle bir etsinler **ve galip geldiklerini helâk etsinler diye** onları tekrar gönderdik. İkinci defa da Hz. Yahya'yı öldürmek suretiyle fesat çıkardılar. Bunun üzerina Hak teala üzerlerine Buhtunnasr'ı gönderdi. O binlerce Yahudi katletti, çocuklarını esir aldı ve Beyti Makdisi yerle bir etti.

KELİME ANLAMI

﴿١٧﴾ سُورَةُ الإسراء

17- İsrâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. اِلَّا وَاِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ الْاٰيَاتِ الثَّمَانِ Ancak *"Nerdeyse seni saptıracaklar..."* ile başlayan sekiz ayet müstesna *(Kaç ayettir?)* مِأَةٌ وَعِشْرٌ اٰيَاتٍ Yüz on ayettir اَوْ وَاِحْدَى عَشْرَةَ اٰيَةً Veya yüz on bir ayettir

1. بِسْمِ اللّٰهِ Allah ın adıyla *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan الرَّحِيمِ Rahim olan سُبْحَانَ الَّذِي **O Allah (Noksan sıfatlardan) münezzehtir ki** اَيْ تَنْزِيهٌ Yani beridir ki اَسْرٰى **Yürüttü** *(Kimi?)* بِعَبْدِهِ **Kulunu** *(Kimdir o?)* مُحَمَّدٌ ﷺ Muhammed'dir (s.a.v.) *(Ne zaman?)* لَيْلًا **Geceleyin** نَصْبٌ Bu kelime mensubtur *(Ne olmak üzere?)* عَلَى الظَّرْفِ Zarf olmak üzere وَالْاِسْرَاءُ İsra *(Nedir?)* سَيْرُ اللَّيْلِ Gece yürüyüşüdür وَفَائِدَةُ ذِكْرِهِ Bu gece yürüyüşünü zikretmesinin faydası *(Nedir?)* الْاِشَارَةُ İşaret etmektir *(Ne ile?)* بِتَنْكِيرِهِ Nekre yapmakla *(Neye işarettir?)* اِلٰى تَقْلِيلِ مُدَّتِهِ Müddetinin az olduğuna *(Nereden?)* مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haram'dan** اَيْ مَكَّةَ Yani Mekke'den *(Nereye?)* اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصٰى **Mescidi Aksa'ya** بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i makdis'e *(Niye Mescidi Aksâ*

denmiştir?) لِبُعْدِهِ مِنْهُ Mescidi Haram'dan uzak olduğu için اَلَّذِي **Öyle Mescidi Aksa ki** بَارَكْنَا **Biz mübarek kıldık** *(Neyi?)* حَوْلَهُ **Onun etrafını** *(Ne ile?)* بِالثِّمَارِ Meyveler ile *(Daha?)* وَالْأَنْهَارِ Nehirler ile *(Niçin kulunu yürüttü?)* لِنُرِيَهُ **Kendisine gösterelim için** *(Neyi?)* مِنْ اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** عَجَائِبِ قُدْرَتِنَا Kudretimizin hayranlık veren olaylarını اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **İşitendir** *(Daha nedir?)* اَلْبَصِيرُ **Görendir** أَيِ الْعَالِمُ Yani bilendir *(Neyi?)* بِأَقْوَالِ النَّبِيِّ Peygamberin sözlerini *(Daha neyi?)* ﷺ وَأَفْعَالِهِ Peygamberin (s.a.v.) fiillerini فَأَنْعَمَ Ve nimete erdirdi *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bunun (sözü ve fiili) üzerine *(Ne ile?)* بِالْإِسْرَاءِ İsra ile *(Öyle isra ki)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى اجْتِمَاعِهِ Onun bir araya gelmesini *(Kim ile?)* بِالْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerle *(Daha neyi içeren?)* وَعُرُوجِهِ Yükselmesini *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Daha neyi içeren?)* وَرُؤْيَةِ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ Mülkünün hayret verici olaylarını görmesini *(Daha neyi içeren?)* وَمُنَاجَاتِهِ لَهُ Ve Allah'la gizli görüşmesini *(Öyle Allah ki)* تَعَالَى Yüce olan ﷺ فَإِنَّهُ Çünkü Peygamber (s.a.v.) قَالَ Buyurdu *(Ne buyurdu?)* أُتِيتُ Bana verildi *(Ne?)* بِالْبُرَاقِ Burak وَهُوَ O *(Nedir?)* دَابَّةٌ Hayvandır *(Öyle hayvan ki)* أَبْيَضُ Beyaz فَوْقَ الْحِمَارِ Eşekten büyük وَدُونَ الْبَغْلِ Ve katırdan ufak *(Ve yine öyle hayvan ki?)* يَضَعُ Koyar *(Neyi?)* حَافِرَهُ Toynağını *(Nereye?)* عِنْدَ مُنْتَهَى طَرَفِهِ Gözünün baktığı yerin en sonuna فَرَكِبْتُهُ Ve ben burağa bindim فَسَارَ بِي Beni götürdü حَتَّى أَتَيْتُ Ta ki ben geldim *(Nereye?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdis'e فَرَبَطْتُ Bağladım *(Neyi?)* اَلدَّابَّةَ Hayvanı *(Neye?)* بِالْحَلْقَةِ الَّتِي O halkaya ki تَرْبِطُ Bağlıyordu *(Nerede?)* فِيهَا O halkada *(Kimler?)* اَلْأَنْبِيَاءُ Peygamberler ثُمَّ دَخَلْتُ Sonra girdim فَصَلَّيْتُ Ve namaz kıldım *(Nerede?)* فِيهِ Beyti makdis'de رَكْعَتَيْنِ İki rekat ثُمَّ خَرَجْتُ Sonra çıktım فَجَاءَنِي Ve bana getirdi *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril *(Ne?)* بِإِنَاءٍ Bir kâse *(Ne?)* مِنْ خَمْرٍ Şarap وَإِنَاءٍ Ve bir kâse de *(Ne?)* مِنْ لَبَنٍ Süt فَاخْتَرْتُ Ben de seçtim *(Neyi?)* اَللَّبَنَ Sütü قَالَ جِبْرِيلُ Cibril dedi *(Ne dedi?)* اَصَبْتَ الْفِطْرَةَ İnsan mizacına (uygun olana) isabet ettin قَالَ Dedi ki ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril'im dedi قِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ اُرْسِلَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ اُرْسِلَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kimle karşı karşıyayım?)* بِآدَمَ Âdem ile

karşı karşıyayım فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ İkinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi ki جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi ki مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِابْنَيِ الْخَالَةِ İki teyze oğlu ile *(Kimdir onlar?)* يَحْيَى وَعِيسَى Yahya ve İsa فَرَحَّبَا بِي Bana merhaba dediler وَدَعَوَا لِي Ve bana dua ettiler *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِي Sonra ben yükseltildim *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ Üçüncü semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi ki مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im dedi قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi denildi قَالَ Cibril dedi ki قَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِيُوسُفَ Yusuf ile وَإِذَا هُوَ Bir de baktım ki Yusuf قَدْ أُعْطِيَ Ona verilmiş *(Ne verilmiş?)* شَطْرَ الْحُسْنِ Güzelliğin yarısı فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Sonra biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ Dördüncü semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril dedi قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِإِدْرِيسَ İdris ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ Sonra عُرِجَ بِنَا Biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ Beşinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi ki مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im فَقِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi ki قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet buraya gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِهَارُونَ Harun ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ Sonra عُرِجَ بِنَا Biz yükseltildik *(Nereye?)*

إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ Altıncı semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi مَنْ أَنْتَ Sen kimsin فَقَالَ Dedi *(Ne dedi?)* جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi ki وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim قَالَ Dedi مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِمُوسَى Musa ile فَرَحَّبَ بِي Bana merhaba dedi وَدَعَا لِي Ve bana dua etti *(Ne ile?)* بِخَيْرٍ Hayır ile ثُمَّ عُرِجَ بِنَا Sonra biz yükseltildik *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci semaya فَاسْتَفْتَحَ Açılmasını istedi (gök kapılarının) *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril فَقِيلَ Denildi مَنْ أَنْتَ Sen kimsin قَالَ Dedi جِبْرِيلُ Cibril'im قِيلَ Denildi وَمَنْ مَعَكَ Yanındaki kim فَقَالَ Dedi ki مُحَمَّدٌ Muhammed قِيلَ Denildi ki وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Ona davet gönderildi mi قَالَ Cibril dedi قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ Evet gönderildi فَفُتِحَ لَنَا Bize açıldı فَإِذَا أَنَا Bir de ben *(Kim ile karşı karşıyayım?)* بِإِبْرَاهِيمَ İbrahim ile فَإِذَا هُوَ Bir de gördüm ki o مُسْتَنِدٌ ظَهْرَهُ Sırtını dayamış *(Nereye?)* إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ Beyti mamur'a وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ Beyti mamura giriyor *(Ne zaman?)* كُلَّ يَوْمٍ Her gün *(Kim?)* سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ Yetmiş bin melek ثُمَّ Sonra لَا يَعُودُونَ Melekler dönemiyorlar *(Nereye?)* إِلَيْهِ Beyti mamura ثُمَّ Sonra ذَهَبَ بِي Beni getirdi إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهَى Sidre-i münteha'ya وَإِنَّ وَرَقَهَا Gördüm ki onun yaprakları *(Ne gibidir?)* كَآذَانِ الْفِيَلَةِ Filin kulakları gibidir وَإِذَا ثَمَرُهَا Ve onun meyvesi *(Ne gibidir?)* كَالْقِلَالِ İri testi gibidir فَلَمَّا غَشِيَهَا Ne zaman ki onu kapladı *(Kim tarafından?)* مِنْ أَمْرِ اللهِ Allah tarafından *(Ne?)* مَا غَشِيَ Kaplayan şey تَغَيَّرَتْ Değişiverdi فَمَا أَحَدٌ Hiç kimse değildir *(Neden?)* مِنْ خَلْقِ اللهِ Allahın yarattıklarından *(Öyle Allah ki)* تَعَالَي Yüce olan *(Ne değildir?)* يَسْتَطِيعُ Güç yetirir değildir *(Neye?)* أَنْ يَصِفَهَا Onu vasıflamaya *(Neden güç yetiremez?)* مِنْ حُسْنِهَا Güzelliğinden قَالَ (Peygamber) dedi *(Ne dedi?)* فَأَوْحَى اللهُ Allah vahyetti *(Kime?)* إِلَيَّ Bana *(Neyi?)* مَا أَوْحَى Vahyettiğini فَفَرَضَ Ve farz kıldı *(Kime?)* عَلَيَّ Bana فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gecede *(Neyi farz kıldı?)* خَمْسِينَ صَلَاةً Elli namaz فَنَزَلْتُ Ve ben indim حَتَّي انْتَهَيْتُ Ta ki eriştim *(Kime?)* إِلَى مُوسَى Musa'ya فَقَالَ (Musa) dedi مَا فَرَضَ Neyi farz kıldı? *(Kim?)* رَبُّكَ Rabbin *(Kime?)* عَلَى أُمَّتِكَ Ümmetine قُلْتُ Ben de dedim خَمْسِينَ صَلَاةً Elli namaz فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gecede قَالَ O da dedi اِرْجِعْ Dön *(Kime?)* إِلَى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve Ondan iste *(Neyi?)* التَّخْفِيفَ Hafifletmesini فَإِنَّ أُمَّتَكَ Çünkü senin ümmetin لَا تُطِيقُ Güç yetiremez *(Neye?)* ذَلِكَ Bu elli namaza وَإِنِّي Kesinlikle

ben قَدْ بَلَوْتُ Elbette sınadım *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ Beni İsrail'i وَخَبَرْتُهُمْ Ve onları tanıdım قَالَ Peygamberimiz buyurdu *(Ne buyurdu?)* فَرَجَعْتُ Ben döndüm *(Kime?)* إِلٰى رَبِّي Rabbime فَقُلْتُ Ve dedim أَيْ رَبِّ Ey Rabbim خَفِّفْ Hafiflet *(Kimden?)* عَنْ أُمَّتِي Ümmetimden فَحُطَّ Düşürüldü *(Kimden?)* عَنِّي Benden خَمْسًا Beş namaz فَرَجَعْتُ Ve ben döndüm *(Kime?)* إِلٰى مُوسٰى Musa'ya قَالَ O da dedi ki مَا فَعَلْتَ Ne yaptın فَقُلْتُ Ben de dedim قَدْ حَطَّ عَنِّي Benden düşürdü *(Ne?)* خَمْسًا Beş namaz قَالَ Musa dedi إِنَّ أُمَّتَكَ Kesinlikle senin ümmetin لَا تُطِيقُ Güç yetiremez *(Neye?)* ذٰلِكَ Bu kadar namaza فَارْجِعْ O halde sen dön *(Kime?)* إِلٰى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve ondan iste *(Neyi?)* اَلتَّخْفِيفَ Hafifletmesini *(Kim için?)* لِأُمَّتِكَ Ümmetin için قَالَ Peygamberimiz buyurdu فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعُ Ben devamlı döner idim *(Kim arasında?)* بَيْنَ رَبِّي Rabbim ile وَبَيْنَ مُوسٰى Musa arasında وَيَحُطُّ Düşerdi *(Kimden?)* عَنِّي Benden *(Ne?)* خَمْسًا خَمْسًا Beş beş حَتّٰى قَالَ Ta ki dedi *(Ne dedi?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هِيَ O namaz *(Nedir?)* خَمْسُ صَلَوَاتٍ Beş namazdır فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün وَلَيْلَةٍ Ve gece de بِكُلِّ صَلَاةٍ Her namaz ile *(Ne vardır?)* عَشْرٌ On namaz فَتِلْكَ Dolayısıyla beş namaz *(Nedir?)* خَمْسُونَ صَلَاةً Elli namazdır وَمَنْ Her kim هَمَّ Kalkışırsa *(Neye?)* بِحَسَنَةٍ Bir iyiliğe فَلَمْ يَعْمَلْهَا Ve onu yapmazsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* حَسَنَةً Bir sevap فَإِنْ عَمِلَهَا Eğer onu yaparsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* عَشْرًا On sevap وَمَنْ هَمَّ Kim kalkışırsa *(Neye?)* بِسَيِّئَةٍ Bir kötülüğe فَلَمْ يَعْمَلْهَا Ve onu yapmazsa لَمْ تُكْتَبْ (Ona hiçbir şey) yazılmaz فَإِنْ عَمِلَهَا Eğer kötülüğü yaparsa كُتِبَتْ لَهُ Onun için yazılır *(Ne yazılır?)* سَيِّئَةٌ وَاحِدَةٌ Bir günah yazılır فَنَزَلْتُ Peşinden ben indim حَتَّى انْتَهَيْتُ Ta ki ulaştım *(Kime?)* إِلٰى مُوسٰى Musa'ya فَأَخْبَرْتُهُ Ve O'na haber verdim فَقَالَ O da dedi ki اِرْجِعْ Dön *(Kime?)* إِلٰى رَبِّكَ Rabbine فَاسْأَلْهُ Ve O'ndan iste *(Neyi?)* اَلتَّخْفِيفَ Hafifletmesini *(Kim için?)* لِأُمَّتِكَ Ümmetin için فَإِنَّ أُمَّتَكَ Çünkü senin ümmetin لَا تُطِيقُ ذٰلِكَ Buna güç yetiremez فَقُلْتُ Ben de dedim ki قَدْ رَجَعْتُ Kesinlikle ben döndüm إِلٰى رَبِّي Rabbime حَتّٰى O kadar ki اِسْتَحْيَيْتُ Utandım رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلشَّيْخَانِ Şeyhan (Buhari ve Müslim) وَاللَّفْظُ Fakat lafzı *(Kime aittir?)* لِلْمُسْلِمِ Müslim'e aittir وَرَوَي Ve rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلْحَاكِمُ Hâkim *(Nerede?)* فِي الْمُسْتَدْرَكِ Müstedrek'te *(Kimden rivayet etti?)* عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan ki قَالَ İbni Abbas dedi *(Ne dedi?)* رَسُولُ اللهِ Peygamber buyurdu *(Ne buyurdu?)* رَأَيْتُ Gördüm *(Kimi?)* رَبِّي Rabbimi *(Öyle rabbim ki)* عَزَّ وَجَلَّ Aziz ve celil olan

2. قَالَ تَعَالَى Allah-u teaala buyurdu وَاٰتَيْنَا **Ve biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı وَجَعَلْنَاهُ **Ve kıldık** *(Neyi?)* هُ **Tevrat'ı** *(Ne kıldık?)* هُدًى **Hidayet** *(Kime?)* لِبَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Niye onu hidayet kıldık?)* اَلَّا يَتَّخِذُوا **Edinmesinler diye** (Buradaki "En" den lam hazfedilmiştir) *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِي **Benden başka** *(Ne edinmesinler?)* وَكِيلًا **Vekil** *(Öyle vekil ki)* يُفَوِّضُونَ Sevk ediyorlar *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Neyi?)* أَمْرَهُمْ İşlerini وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* تَتَّخِذُوا "Tettehizû" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üsten iki noktalı (te) ile *(Ne olarak?)* اِلْتِفَاتًا (Kelam'ı gaipten muhataba) çevirerek فَأَنْ Dolayısıyla buradaki "en" *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir وَالْقَوْلُ Kavil maddesi *(Nedir?)* مُضْمَرٌ Gizlidir (Takdir: مقولا لهم "onlara denilerek" şeklindedir)

3. ذُرِّيَّةَ مَنْ **Ey o kimsenin soyundan gelenler ki** حَمَلْنَا **Biz yükledik** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ نُوحٍ **Nuh ile birlikte** *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye اِنَّهُ **Kesinlikle o Nuh** كَانَ **İdi** *(Ne idi?)* عَبْدًا **Kul idi** *(Öyle kul ki)* شَكُورًا **Pek şükreden** كَثِيرَ الشُّكْرِ Şükrü çok olan *(Kime?)* لَنَا Bize *(Daha ne idi?)* حَامِدًا Hamd edici idi *(Ne hususta?)* فِي جَمِيعِ اَحْوَالِهِ Bütün hallerinde

4. وَقَضَيْنَا **Biz bildirdik** أَوْحَيْنَا Vahyettik *(Kime?)* اِلَى بَنِي اِسْرَائِيلَ **Beni İsrail'e** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَلتَّوْرَاةِ Tevrat'ta *(Neyi vahyettik?)* لَتُفْسِدُنَّ **Elbette fesat çıkaracaksınız** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ الشَّامِ Şam diyarında *(Ne ile?)* بِالْمَعَاصِي Günahlarla مَرَّتَيْنِ **İki defa** وَلَتَعْلُنَّ **Ve kibirleneceksiniz** *(Nasıl?)* عُلُوًّا **Kibirlenerek** *(Öyle kibir ki)* كَبِيرًا **Ziyade büyük** تَبْغُونَ Azacaksınız *(Nasıl?)* بَغْيًا عَظِيمًا Büyük bir azgınlıkla

5. فَاِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ اُولَاهُمَا **Bunlardan ilkinin vakti** اُولَى مَرَّتَي الْفَسَادِ Bu iki fesattan ilki بَعَثْنَا **Biz gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Kimi?)* عِبَادًا **Kulları** *(Kimin kullarını?)* لَنَا **Bizim kullarımızı** *(Öyle kullarımız ki)* اُولِي بَأْسٍ **Kuvvet sahibi** *(Öyle cesaret ki)* شَدِيدٍ **Şiddetli** أَصْحَابِ قُوَّةٍ Kuvvet sahibi *(Nerede?)* فِي الْحَرْبِ Savaşta *(Daha nerede?)* وَالْبَطْشِ Öldürmede فَجَاسُوا **Ve arayacaklar** تَرَدَّدُوا Gidip gelecekler *(Niçin?)* لِطَلَبِكُمْ Sizi bulmak için *(Nereyi?)* خِلَالَ الدِّيَارِ **Evlerin aralarını** وَسَطَ دِيَارِكُمْ Evlerinizin ortasını *(Niçin?)* لِيَقْتُلُوكُمْ Sizi öldürmek için وَيَسْبُوكُمْ Ve sizi esir almak için وَكَانَ **Bu idi** *(Ne idi?)* وَعْدًا **Bir söz** *(Öyle söz ki)* مَفْعُولًا **Yerine getirilmiş** وَقَدْ أَفْسَدُوا Ve elbette fesat çıkardılar *(Öyle fesat ki)* اَلْأُولَى

Birinci olan *(Ne ile fesat çıkardılar?)* بِقَتْلِ زَكَرِيَّا Zekeriya'yı öldürmekle فَبُعِثَ عَلَيْهِمْ Ve onlara gönderildi *(Kim?)* جَالُوتُ Calut وَجُنُودُهُ Ve ordusu فَقَتَلُوهُمْ Ve onları öldürdüler وَسَبَوْا Ve esir aldılar *(Kimi?)* أَوْلَادَهُمْ Evlatlarını وَخَرَّبُوا Yıktılar *(Neyi?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdisi

6. ثُمَّ **Sonra** رَدَدْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** الْكَرَّةَ **Bir kez daha** *(Neyi verdik?)* الدَّوْلَةَ Devleti وَالْغَلَبَةَ Ve galibiyeti *(Kime karşı galibiyet?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ Yüz sene sonra *(Ne ile?)* بِقَتْلِ جَالُوتَ Calut'u öldürmekle وَأَمْدَدْنَاكُمْ **Ve sizi artırdık** *(Ne ile?)* بِأَمْوَالٍ **Mallar ile** *(Daha?)* وَبَنِينَ **Ve evlatlar ile** وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne kıldık?)* أَكْثَرَ **Daha fazla** *(Ne açısından?)* نَفِيرًا **Sayı açısından** عَشِيرَةً Aşiret açısından

7. وَقُلْنَا Ve biz dedik إِنْ أَحْسَنْتُمْ **Eğer iyilik yaparsanız** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle أَحْسَنْتُمْ **İyilik yapmış olursunuz** *(Neye?)* لِأَنْفُسِكُمْ **Nefislerinize** لِأَنَّ ثَوَابَهُ Çünkü iyiliğin sevabı *(Kime aittir?)* لَهَا Kendisine aittir وَإِنْ أَسَأْتُمْ **Eğer kötülük yaparsanız** *(Ne ile?)* بِالْفَسَادِ Fesatla فَلَهَا **O da kendisine aittir** *(Ne?)* إِسَاءَتُكُمْ Kötülükleriniz فَإِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ **Vade** الْمَرَّةِ الْآخِرَةِ **Son** kez بَعَثْنَاهُمْ Biz onları dirilttik *(Niçin?)* لِيَسُوؤُوا **Asmaları için** *(Neyi?)* وُجُوهَكُمْ **Yüzlerini** يُحْزِنُوكُمْ Size hüzünlenmeleri için *(Ne sebebiyle?)* بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ Öldürme ve sövme sebebiyle *(Nasıl?)* حُزْنًا Hüzünlenmekle *(Öyle hüzün ki)* يَظْهَرُ Ortaya çıkıyor *(Nerede?)* فِي وُجُوهِكُمْ Yüzlerinizde وَلِيَدْخُلُوا **Ve girmeleri için** *(Nereye?)* الْمَسْجِدَ **Mescide** *(Ondan bedel?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdise فَيُخَرِّبُوهُ Ki onu yıksınlar كَمَا دَخَلُوهُ **Girdikleri gibi** *(Nereye?)* هُ **Beyti makdise** وَخَرَّبُوهُ Ve onu yıktıkları gibi أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defa** وَلِيُتَبِّرُوا **Ve tahrip etsinler için** يُهْلِكُوا Helak etsinler için *(Neyi?)* مَا عَلَوْا **Hâkimiyeti altına aldıkları şeyi** غَلَبُوا Galip geldikleri şeyi *(Neye?)* عَلَيْهِ Kendisine *(Ne olmakla tahrip ederler?)* تَتْبِيرًا **Tahrip etmekle** هَلَاكًا Helak etmekle وَقَدْ أَفْسَدُوا Ve fesat çıkardılar ثَانِيًا İkinci defa *(Ne ile?)* بِقَتْلِ يَحْيٰى Yahya'yı öldürmekle فَبُعِثَ عَلَيْهِمْ Onlara gönderdi *(Kimi?)* بُخْتَنَصَّرُ Buhtünassarı فَقَتَلَ Ve öldürdü *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kimi?)* أُلُوفًا Binleri وَسَبٰى Ve sövdü *(Kime?)* ذُرِّيَّتَهُمْ Onların soylarına وَخَرَّبَ Ve yıktı *(Neyi?)* بَيْتَ الْمَقْدِسِ Beyti makdisi

وَقُلْنَا فِي الْكِتَابِ ﴿عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْ﴾ بَعْدَ الْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ إِنْ تُبْتُمْ ﴿وَاِنْ عُدْتُمْ﴾ إِلَى الْفَسَادِ ﴿عُدْنَا﴾ اِلَى الْعُقُوبَةِ وَقَدْ عَادُوا بِتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ وَنَفْيِ بَنِي النَّضِيرِ وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا (٨)﴾ مَحْبِسًا وَسِجْنًا ﴿اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِي لِلَّتِي﴾ أَيِ الطَّرِيقَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَقْوَمُ﴾ أَعْدَلُ وَأَصْوَبُ ﴿وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًا (٩)﴾ ﴿وَ﴾ يُخْبِرُ ﴿اَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا﴾ أَعْدَدْنَا ﴿لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا (١٠)﴾ مُؤْلِمًا هُوَ النَّارُ ﴿وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ﴾ عَلٰى نَفْسِهِ وَأَهْلِهِ إِذَا ضَجِرَ ﴿دُعَٓاءَهُ﴾ أَيْ كَدُعَائِهِ لَهُ ﴿بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ﴾ الْجِنْسُ ﴿عَجُولًا (١١)﴾ بِالدُّعَاءِ عَلٰى نَفْسِهِ وَعَدَمِ النَّظَرِ فِي عَاقِبَتِهِ ﴿وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ﴾ دَالَّتَيْنِ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿فَمَحَوْنَا اٰيَةَ الَّيْلِ﴾ طَمَسْنَا نُورَهَا بِالظَّلَامِ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ ﴿وَجَعَلْنَا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً﴾ أَيْ مُبْصِرًا فِيهَا بِالضَّوْءِ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ فِيهِ ﴿فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِالْكَسْبِ ﴿وَلِتَعْلَمُوا﴾ بِهِمَا ﴿عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ﴾ لِلْاَوْقَاتِ ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا (١٢)﴾ بَيَّنَّاهُ تَبْيِينًا ﴿وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ﴾ عَمَلَهُ يَحْمِلُهُ ﴿فِي عُنُقِهِ﴾ خُصَّ بِالذِّكْرِ لِأَنَّ اللُّزُومَ فِيهِ أَشَدُّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلَّا وَفِي عُنُقِهِ وَرَقَةٌ مَكْتُوبٌ فِيهَا شَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ ﴿وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا﴾ مَكْتُوبًا فِيهِ عَمَلُهُ ﴿يَلْقَاهُ مَنْشُورًا (١٣)﴾ صِفَتَانِ لِكِتَابًا وَيُقَالُ لَهُ ﴿اِقْرَاْ كِتَابَكَ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا (١٤)﴾ مُحَاسِبًا ﴿مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا﴾ لِأَنَّ إِثْمَهُ عَلَيْهَا ﴿وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ اٰثِمَةٌ أَيْ لَا تَحْمِلُ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿اُخْرٰى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ﴾ أَحَدًا ﴿حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا (١٥)﴾ يُبَيِّنُ لَهُ مَا يَجِبُ عَلَيْهِ ﴿وَاِذَٓا اَرَدْنَٓا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا﴾ مُنَعَّمِيهَا بِمَعْنٰى رُؤَسَائِهَا بِالطَّاعَةِ عَلٰى لِسَانِ رُسُلِنَا ﴿فَفَسَقُوا فِيهَا﴾ فَخَرَجُوا عَنْ أَمْرِنَا ﴿فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا (١٦)﴾ اَهْلَكْنَاهَا بِإِهْلَاكِ أَهْلِهَا وَتَخْرِيبِهَا ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا (١٧)﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهَا وَظَوَاهِرِهَا وَبِهِ يَتَعَلَّقُ بِذُنُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

8. Kitapta size dedik ki; eğer ikinci defa fesat çıkardıktan sonra tevbe derseniz **umulur ki Rabbiniz size merhamet eder. Yok yine** fesat çıkarmaya **dönerseniz Biz de** cezalandırmaya **döneriz.** Nitekim Hz. Muhammedi *(s.a.v.)* yalanlamak suretiyle tekrar fesat çıkarmaya döndüklerinde Hak teala,

Kureyza'nın katledilmesi, Nadr'ın sürgün edilmesi ve üzerlerine cizye vurulması suretiyle Hz. Peygamberi onlara musallat etmişti. **Ve Biz cehennemi kâfirler için bir hapis,** zindan ve mahpushane **yaptık.**

9. **Şüphe yok ki bu Kur'ân en sağlam,** en adil ve doğru **olan** yo**la hidayet eder ve sâlih ameller işleyen müminlere elbette kendileri için bir büyük mükâfaat olduğunu müjdeler.**

10. **Ve** bildir ki; **ahirete iman etmeyen kimseler için elbette can yakıcı bir azap** olan ateşi **hazırlamışızdır.**

11. **Ve insan** kederden daraldığında kendisi ve ailesi için **hayra dua ettiği gibi şerre de dua eder. Ve insan**[1] işin sonuna bakmadan kendine beddua etmede **pek aceleci olmuştur.**

12. **Ve gece ile gündüzü** kudretimize delalet eden **iki alâmet kıldık, sonra** kendisinde dinlenesiniz diye **gece alâmetini**[2] **örttük,** ışığını karanlıkla kapadık. **Gündüz alâmetini de** çalışarak **Rabbinizin fazlı kereminden isteyesiniz ayrıca senelerin sayısını ve** zamanın **hesabını bilesiniz diye gösterici,** ışık sayesinde kendisinde görülen **yaptık. Biz** kendisine ihtiyaç duyulan **herşeyi tafsilatlıca beyan ettik.**

13. **Ve her insanın** amel **kuşunu boynuna**[3] **bağla**yıp yükle**dik.** Mücahid diyor ki; doğan herkesin boynunda itaatkâr mı isyankâr mı olduğu yazılı olan bir yaprak vardır. **Ve Kıyamet günü onun için** amelinin yazılı olduğu **açılmış olarak karşılayacağı**[4] **bir kitap çıkarırız.**

14. Ona denir ki; **Kitabını oku, bugün seni hesaba çekici olarak nefsin yeter.**

15. **Kim doğru yola giderse** bunun mükafatı kendine olacağından **ancak kendisi için doğru yola gitmiş olur. Ve her kim sapıtırsa** bunun da vebali kendisine olacağından **ancak kendi zararına sapıtmış bulunur. Ve bir günahkar** kişi **başka** biri**sinin günahını günah edinemez,** yüklenemez. **Biz** kendisine ne yapması gerektiğini açıklayan **bir peygamber gönderinceye kadar** kimseyi **azaba uğratmayız.**

16. **Ve Biz bir ülkeyi helâk etmek istediğimizde oranın nimet sebebiyle şımaran** ileri gelen**lerine,** peygamberler aracılığıyla itaat etmelerini **emrederiz. Onlarsa orada fasıklık edip** emrimizden çık**arlar. Böylece o ülkeye söz,** azap **hak olur. Artık** ahalisini helak etmek suretiyle **orayı helak ederiz.**

17. **Ve Nûh'tan sonra nice halkları helâk ettik. Kullarının günahlarından**[5] **haberdar ve görücü olarak,** onların içlerini ve dışlarını bilen olarak **Rabbinin yeter.**

---

[1] Burada İnsan cinsi kastedilmiştir.

[2] آيَةَ اللَّيْلِ terkibindeki izafet beyan içindir.

[3] Kişinin boynundakiyle olan ilişkisi daha sıkı olduğu için burada özellikle "boyun" kelimesini kullanmıştır.

[4] يَلْقَاهُ cümlesiyle مَنْشُورًا kelimesi كِتَابًا kelimesinin sıfatıdır.

[5] بِذُنُوبِ kelimesi خَبِيرًا بَصِيرًا'a taalluk eder.

KELİME ANLAMI

8. وَقُلْنَا Ve biz dedik *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ Kitapta *(Ne dedik?)* عَسٰى رَبُّكُمْ **Umulur ki sizin rabbiniz** *(Neyi umulur?)* اَنْ يَرْحَمَ **Merhamet etmesi** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ İkinci defadan sonra *(Ne şartla?)* إِنْ تُبْتُمْ Eğer tövbe ederseniz وَاِنْ عُدْتُمْ **Ve eğer dönerseniz** *(Neye?)* إِلَى الْفَسَادِ Fesada عُدْنَا **Biz de döneriz** *(Neye?)* اِلَى الْعُقُوبَةِ Azaba وَقَدْ عَادُوا Kesinlikle dönmüşlerdi *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'i (s.a.v.) yalanlamak suretiyle فَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ (Hz. Muhammed'i) Onlara musallat etti *(Ne ile?)* بِقَتْلِ قُرَيْظَةَ Kurayza kabilesini öldürmek وَنَفْيِ بَنِي النَّضِيرِ Nadîr kabilesini kovmak وَضَرْبِ الْجِزْيَةِ Ve cizye koymakla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara وَجَعَلْنَا **Biz yaptık** *(Nereyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kâfirler için** *(Ne yaptık?)* حَصِيرًا **Zindan** مَحْبِسًا Hapsolacakları yer وَسِجْنًا Hapis kıldık اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Ondan bedel?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kur'ân** يَهْدِي **Hidayet eder** *(Kime?)* لِلَّتِي **Ona ki** أَيِ الطَّرِيقَةِ الَّتِي Yani o yola ki هِيَ **O yol** *(Nedir?)* اَقْوَمُ **Daha isabetlidir** أَعْدَلُ وَأَصْوَبُ Daha dengeli ve daha doğrudur وَيُبَشِّرُ **Ve (Kuran) müjdeler** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** اَلَّذِينَ **Öyle müminler ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Neyi?)* اَلصَّالِحَاتِ **İyi olan amelleri** *(Neyi müjdeler?)* اَنَّ لَهُمْ **Muhakkak ki onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَجْرًا **Mükâfat** *(Öyle mükâfat ki)* كَبِيرًا **Büyük mükâfat** وَ يُخْبِرُ **Ve** haber veriyor *(Neyi?)* اَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ **Muhakkak ki inanmayanlar** *(Neye inanmayanlar?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** اَعْتَدْنَا **Biz hazırladık** أَعْدَدْنَا Kurduk *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne hazırladık?)* عَذَابًا **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمًا **Elim** مُؤْلِمًا Elem veren هُوَ النَّارُ O da cehennemdir

10. وَيَدْعُ **İster** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Neyi ister?)* بِالشَّرِّ **Şerri** *(Kime?)* عَلٰى نَفْسِهِ Kendisine وَأَهْلِهِ Ve ailesine *(Ne zamanda?)* إِذَا ضَجِرَ Daraldığında *(Ne gibi ister?)* دُعَاءَهُ **İstediği gibi** أَيْ كَدُعَائِهِ لَهُ Yani kendisi için isetediği gibi *(Neyi istediği gibi?)* بِالْخَيْرِ **Hayrı** وَكَانَ الْاِنْسَانُ **Ve insan daima** اَلْجِنْسُ İnsan cinsi *(Nedir?)* عَجُولًا **Pek aceleci** *(Nede pek acelecidir?)* بِالدُّعَاءِ عَلٰى نَفْسِهِ Kendisine beddua etmede وَعَدَمِ النَّظَرِ Ve bakmamakta *(Neye?)* فِي عَاقِبَتِهِ Sonuna

11. وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Daha?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kıldık?)* اٰيَتَيْنِ **İki delil** *(Öyle delil ki)* دَالَّتَيْنِ Delalet eden iki delil *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize فَمَحَوْنَا **Biz kaldırdık** *(Neyi?)* اٰيَةَ الَّيْلِ **Delil olan geceyi** طَمَسْنَا Sildik *(Neyi?)* نُورَهَا Gündüzün nurunu *(Ne ile?)* بِالظَّلَامِ Karanlıkla *(Niye?)* لِتَسْكُنُوا Rahatlayasınız diye

وَجَعَلْنَا İzafet içindir لِلْبَيَانِ *(Ne içindir?)* Ayetteki izafet وَالْإِضَافَةُ Gecede فِيهِ *(Nerede?)* **Ve kıldık** *(Neyi?)* **آيَةَ النَّهَارِ Delil olan gündüzü** *(Ne kıldık?)* **مُبْصِرَةً Aydınlatan** أَيْ مُبْصِرًا Yani gösteren *(Nerede?)* فِيهَا Kendisinde *(Ne ile?)* بِالضَّوْءِ Işıkla *(Niye gündüzü aydınlatıcı kıldık?)* **لِتَبْتَغُوا Arayasınız diye** *(Nerede?)* فِيهِ Gündüzde *(Ne arayasınız?)* **فَضْلًا Bir rızık** *(Kim tarafından?)* **مِنْ رَبِّكُمْ Rabbiniz tarafından** *(Ne ile?)* بِالْكَسْبِ Çalışmakla **وَلِتَعْلَمُوا Ve bilesiniz diye** *(Ne ile?)* بِهِمَا Gece ve gündüzle *(Neyi?)* **عَدَدَ السِّنِينَ Senelerin sayısını** *(Daha neyi bilesiniz diye?)* **وَالْحِسَابَ Hesabı** *(Neyin hesabını?)* لِلْأَوْقَاتِ Vakitlerin **وَكُلَّ شَيْءٍ Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Kendisine ihtiyaç duyuluyor **فَصَّلْنَاهُ Biz açıkladık** *(Ne yapmakla?)* **تَفْصِيلًا Açıklamakla** بَيَّنَّاهُ Beyan ettik *(Ne ile?)* تَبْيِينًا Beyan etmekle

12. **وَكُلَّ إِنْسَانٍ Her insana أَلْزَمْنَاهُ Ona dolayıverdik** *(Neyi doladık?)* **طَائِرَهُ Kuşunu** عَمَلَهُ Amelini *(Öyle amel ki)* يَحْمِلُهُ Onu taşıyor *(Nereye doladık?)* **فِي عُنُقِهِ Boynuna** لِأَنَّ خُصَّ Hususi kılındı بِالذِّكْرِ Bunu (boynundaki nasibini taşımasını) zikretmekle وَقَالَ مُجَاهِدٌ Çünkü buradaki lüzum ilişkisi *(Nedir?)* أَشَدُّ Çok fazladır اللُّزُومِ فِيهِ Mücahit demiştir *(Ne demiştir?)* مَا مِنْ مَوْلُودٍ Hiçbir çocuk yoktur *(Öyle çocuk ki)* يُولَدُ Doğmuş إِلَّا وَفِي عُنُقِهِ Ancak onun boynunda vardır *(Ne vardır?)* وَرَقَةٌ Bir yaprak *(Öyle yaprak ki)* مَكْتُوبٌ فِيهَا Kendisinde yazılmış *(Ne yazılmış?)* شَقِيٌّ Bedbaht أَوْ سَعِيدٌ Ya da mutlu **وَنُخْرِجُ Çıkartırız** *(Kim için?)* **لَهُ İnsan için** *(Ne zaman?)* **يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde** *(Neyi çıkarırız?)* **كِتَابًا Kitabı** مَكْتُوبًا فِيهِ İçerisinde yazılı olan *(Ne?)* عَمَلَهُ Ameli *(Öyle kitap ki)* **يَلْقَاهُ Onu karşılayacak** *(Yine öyle kitap ki)* **مَنْشُورًا Açılmış olan** صِفَتَانِ - يَلْقَاهُ cümlesiyle مَنْشُورًا kelimesi كِتَابًا kelimesinin sıfatıdır *(Neye?)* لِكِتَابًا "Kitaben" kelimesine

13. وَيُقَالُ لَهُ Ve insana denir *(Ne denir?)* **اِقْرَأْ Oku** *(Neyi?)* **كِتَابَكَ Kitabını كَفَى Yeter** *(Ne?)* **بِنَفْسِكَ Nefsin** *(Ne zaman?)* **الْيَوْمَ Bugün** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana** *(Ne olarak?)* **حَسِيبًا Hesap görücü olarak** مُحَاسِبًا Hesap sorucu olarak

14. **مَنْ Her kim اهْتَدَى Hidayeti seçerse فَإِنَّمَا Ancak يَهْتَدِي O hidayete ermiş olur** *(Kim için?)* **لِنَفْسِهِ Kendi nefsi için** *(Niye?)* لِأَنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Çünkü hidayete ermesinin sevabı *(Kime aittir?)* لَهُ Kendisine aittir **وَمَنْ ضَلَّ Ve kim sapıtırsa فَإِنَّمَا Ancak يَضِلُّ O sapıtmış olur** *(Ne üzerine?)* **عَلَيْهَا Kendi zararına** *(Niye?)* لِأَنَّ إِثْمَهُ Çünkü onun günahı *(Kimin zararınadır?)* عَلَيْهَا Kendi zararınadır وَلَا تَزِرُ

Ve yüklenemez *(Kim?)* نَفْسٌ Hiçbir kişi *(Öyle kişi ki)* وَازِرَةٌ **Yüklenici** اٰثِمَةٌ Günahkâr اَيْ لَا تَحْمِلُ Yani sırtlayamaz *(Neyi?)* وِزْرَ نَفْسٍ اُخْرٰى **Diğer bir kişinin günahını** وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* مُعَذِّبِينَ **Azap ediciler** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى نَبْعَثَ **Ta ki biz gönderinceye kadar** *(Kimi?)* رَسُولًا **Elçiyi** *(Öyle elçi ki)* يُبَيِّنُ Açıklıyor *(Kime?)* لَهُ Kendisine *(Neyi?)* مَا يَجِبُ عَلَيْهِ Kendisine gerekli olanı

15. وَاِذَا اَرَدْنَا **Biz istediğimizde** *(Neyi?)* اَنْ نُهْلِكَ **Helak etmemizi** *(Kimi?)* قَرْيَةً **Bir ülkeyi** اَمَرْنَا **Emrederiz** *(Kime?)* مُتْرَفِيهَا **O ülkenin müreffehlerine** مُنَعَّمِيهَا O memleketin mutlu azınlığına بِمَعْنٰى رُؤَسَائِهَا O memleketin ileri gelenleri manasındadır *(Neyi emrederiz?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmesini *(Ne ile emrederiz?)* عَلٰى لِسَانِ رُسُلِنَا Elçilerimizin diliyle فَفَسَقُوا **Ve onlar günaha düştüler** *(Nerede?)* فِيهَا **O memlekette** فَخَرَجُوا Çıktılar *(Neden?)* عَنْ أَمْرِنَا Emrimizden فَحَقَّ **Artık gerekli olur** *(Kime?)* عَلَيْهَا **Onların aleyhine** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Söz söylemek** *(Ne ile söz söylemek?)* بِالْعَذَابِ Azap ile فَدَمَّرْنَاهَا **Şu halde o memleketi helak ederiz** *(Nasıl?)* تَدْمِيرًا **Helak etmekle** اَهْلَكْنَاهَا O ülkeyi helak ederiz *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِ أَهْلِهَا Onun halkını helak etmekle *(Daha ne ile?)* وَتَخْرِيبِهَا Ve onu tarumar etmekle

16. وَكَمْ **Ve nicesini** أَيْ كَثِيرًا Yani çoğunu اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Medeniyetlerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ نُوحٍ **Nuh'tan sonra** وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Neden?)* بِذُنُوبِ عِبَادِهِ **Kullarının günahlarından** *(Ne olarak?)* خَبِيرًا **(Onlardan) Haberdar olarak** *(Daha ne olarak?)* بَصِيرًا **(Onları) Gören olarak** عَالِمًا Bilen olarak *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِهَا Kulların içlerini وَظَوَاهِرِهَا Ve dışlarını وَبِهِ Bu (habiran) kelimesine يَتَعَلَّقُ Taalluk eder *(Ne?)* بِذُنُوبِ "zünüb" kelimesi

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿الْعَاجِلَةَ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَنْ نُرِيدُ﴾ التَّعْجِيلَ لَهُ بَدَلٌ مِنْ لَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ﴾ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿جَهَنَّمَ يَصْلٰيهَا﴾ يَدْخُلُهَا ﴿مَذْمُومًا﴾ مَلُومًا ﴿مَدْحُورًا ﴿١٨﴾﴾ مَطْرُودًا مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا﴾ عَمِلَ عَمَلَهَا اللَّائِقَ بِهَا ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ حَالٌ ﴿فَاُولٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾﴾ عِنْدَ اللّٰهِ أَيْ مَقْبُولًا مُثَابًا عَلَيْهِ ﴿كُلًّا﴾ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ ﴿نُمِدُّ﴾ نُعْطِي ﴿هٰٓؤُلَٓاءِ وَهٰٓؤُلَٓاءِ﴾ بَدَلٌ ﴿مِنْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنُمِدُّ ﴿عَطَٓاءِ رَبِّكَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا كَانَ عَطَٓاءُ رَبِّكَ﴾ فِيهَا ﴿مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾﴾ مَمْنُوعًا عَنْ اَحَدٍ ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ﴾ فِي الرِّزْقِ وَالْجَاهِ ﴿وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ﴾ أَعْظَمُ ﴿دَرَجَاتٍ وَاَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾﴾ مِنَ الدُّنْيَا فَيَنْبَغِي الْاِعْتِنَاءُ بِهَا دُونَهَا ﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾﴾ لَا نَاصِرَ لَكَ ﴿وَقَضٰى﴾ أَمَرَ ﴿رَبُّكَ﴾ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوٓا اِلَّٓا اِيَّاهُ﴾ أَنْ تُحْسِنُوا ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا﴾ بِأَنْ تَبَرُّوهُمَا ﴿اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَٓا﴾ فَاعِلٌ ﴿اَوْ كِلَاهُمَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يَبْلُغَانِ فَأَحَدُهُمَا بَدَلٌ مِنْ أَلِفِهِ ﴿فَلَا تَقُلْ لَهُمَٓا اُفٍّ﴾ بِفَتْحِ الْفَاءِ وَكَسْرِهَا مُنَوَّنًا وَغَيْرَ مُنَوَّنٍ مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى تَبًّا وَقُبْحًا ﴿وَلَا تَنْهَرْهُمَا﴾ تَزْجُرْهُمَا ﴿وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾﴾ جَمِيلًا لَيِّنًا ﴿وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ﴾ أَلِنْ لَهُمَا جَانِبَكَ الذَّلِيلَ ﴿مِنَ الرَّحْمَةِ﴾ أَيْ لِرِقَّتِكَ عَلَيْهِمَا ﴿وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا﴾ رَحِمَانِي حِينَ ﴿رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾﴾ ﴿رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ﴾ مِنْ إِضْمَارِ الْبِرِّ وَالْعُقُوقِ ﴿اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ﴾ طَائِعِينَ لِلّٰهِ ﴿فَاِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَّابِينَ﴾ الرَّجَّاعِينَ إِلٰى طَاعَتِهِ ﴿غَفُورًا ﴿٢٥﴾﴾ لِمَا صَدَرَ مِنْهُمْ فِي حَقِّ الْوَالِدَيْنِ مِنْ بَادِرَةٍ وَهُمْ لَا يُضْمِرُونَ عُقُوقًا ﴿وَاٰتِ﴾ أَعْطِ ﴿ذَا الْقُرْبٰى﴾ الْقَرَابَةَ ﴿حَقَّهُ﴾ مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾﴾ بِالْإِنْفَاقِ فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿اِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوٓا اِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ﴾ أَيْ عَلٰى طَرِيقَتِهِمْ ﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾﴾ شَدِيدَ الْكُفْرِ لِنِعَمِهِ فَكَذٰلِكَ أَخُوهُ الْمُبَذِّرُ

TÜRKÇE ANLAMI

18. Her kim bu çabuk geçen dünyayı **dilerse,** kendisine acele vermeyi **dilediğimiz kişiye**[1] **dilediğimiz şeyi çarçabuk orada veririz. Sonra** ahrette **ona Cehennemi tahsis ederiz. Oraya kınanmış,** kötülenmiş ve rahmetten **kovulmuş bir halde girer.**

---

[1] لِمَنْ kelimesi لَهُ kelimesinden bedeldir.

19. Ve her kim mümin olduğu halde[1] **ahireti diler ve ahiret çalışmasıyla,** ahrete yaraşır bir çalışmayla **onun için çalışırsa işte onların çalışmaları makbul** ve mükâfata layık **olur.**

20. İki fırkanın **herbirine, onlara da ve ötekilerine**[2] **de Rabbin ihsanından**[3] **veririz. Ve Rabbin ihsanı** kimseden **engellenmiş değildir.**

21. Bak! Rızık ve konum gibi hususlarda **onların kimisini kimisinden nasıl üstün kıldık. Ve elbetteki ki, ahiret** dünyadan **dereceler itibariyle daha büyüktür, üstünlük itibariyle de daha yücedir.** Bundan dolayı dünyaya değil de ahrete ihtimam göstermek gerekir.

22. Allah ile beraber başka ilâh edinme! Sonra kınanmış ve rüsvay olmuş bir halde kalırsın, sana yardım edecek kimse bulunmaz!

23. Ve Rabbin emretmiştir ki, kendisinden başkasına ibadet etmeyin ve ana babaya itaat etmek suretiyle **iyilikle** güzel muamelede bulunun. **Senin yanında onlardan biri**[4] **veya ikisi de ihtiyarlık çağına gelirse**[5] **sakın onlara of**[6] **(bile) deme; onları azarlama,** kötü davranma, **ikisine de hoş,** tatlı ve güzel **söz söyle.**

24. Onlara merhamet ederekten, yumuşaklık göstererekten **alçak gönüllülük kanatlarını ger,** tevazu yanını ortaya koy **ve: «Rabbim! Küçükken beni yetiştirdiklerin**de bana merhamet ettikleri gibi **gibi sen de onlara merhamet et!» de.**

25. Rabbiniz sizin içinizde gizli **olan** iyilik ve isyankarlığı **fazlasıyla bilendir. Eğer siz iyi olu**p Allah'a karşı itaatkâr olu**rsanız, şunu bilin ki Allah,** içlerinde bir itaatsizlik olmaksızın **kötülükten** itaate **dönenler için** ana babalarına karşı sadır olan hiddetli davranışlarını **bağışlar, merhamet eder.**

26. Ve akrabalara iyilik ve sıla **hakkını ver, düşküne de, parasız kalmış yolcuya da (ver). Ve** Allah'a itaat yolu dışında harcayarak **saçıp savurma!**

27. Şüphe yok ki, saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir, onların yolundadırlar. **Şüphesiz şeytan Rabbin**in nimetlerin**e karşı çok nankördür,** aynı şekilde şeytanın saçıp savuran kardeşi de böyle nankördür.

---

[1] وَهُوَ مُؤْمِنٌ cümlesi haldir.

[2] هٰؤُلَاءِ kelimesi كُلًّا'den bedeldir.

[3] مِنْ عَطَاءِ deki مِنْ harfi cerri نُمِدُّ fiiline taalluk eder.

[4] أَحَدُهُمَا kelimesi faildir.

[5] يَبْلُغَنَّ kelimesi bir kıraatte يَبْلُغَانِّ şeklinde okunmuştur. Bu durumda أَحَدُهُمَا kelimesi eliften bedeldir.

[6] Bu kelime hem ف harfinin fethasıyla أُفَّ şeklinde; hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) tenvinli olarak ف harfinin kesresiyle أُفٍّ şeklinde hem de tenvinsiz olarak ف harfinin kesresiyle أُفِّ şeklinde okunmuştur. Bu kelime mastar olup "yazık" ve "kötü" anlamlarına gelir.

KELİME ANLAMI

17. مَنْ كَانَ **Her kim ise** *(Ne ise?)* يُرِيدُ **İster ise** *(Ne ile?)* بِعَمَلِهِ Ameli ile *(Neyi?)* اَلْعَاجِلَةَ **Peşin olanı** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyayı عَجَّلْنَا **Biz de peşin veririz** *(Kime?)* لَهُ **O kişiye** *(Nerede?)* فِيهَا **Dünyada** *(Neyi?)* مَا نَشَاءُ **Dilediğimizi** ***(O kişiden bedel kime?)*** لِمَنْ نُرِيدُ **Dilediğimiz kişiye** *(Neyi dilediğimiz?)* اَلتَّعْجِيلَ لَهُ Kendisine peşin vermeyi بَدَلٌ مِنْ لَهُ (Bu kelime) "lehû"den bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin tekrarıyla ثُمَّ **Sonra** جَعَلْنَا **Kılarız** ***(Kime ait?)*** لَهُ **O kişiye ait** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Ne kılarız?)* جَهَنَّمَ **Cehennem kılarız** ***(O kişi ne olduğu halde?)*** يَصْلَاهَا **Cehenneme yaslanır olduğu halde** يَدْخُلُهَا Oraya girer olduğu halde ***(Ne olarak?)*** مَذْمُومًا **Hor görülmüş olarak** مَلُومًا Kınanmış olarak ***(Daha ne olarak?)*** مَدْحُورًا **Kovulmuş olarak** مَطْرُودًا Uzaklaştırılmış olarak *(Neden?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmetten

18. وَمَنْ **Ve her kim** أَرَادَ **İsterse** *(Neyi?)* اَلْاٰخِرَةَ **Ahireti** وَسَعٰى **Ve çalışsa** *(Ne için?)* لَهَا **Ahiret için** *(Nasıl?)* سَعْيَهَا **Gerektiği şekilde çalışmakla** عَمِلَ Yapsa *(Neyi?)* عَمَلَهَا Ahiret amelini *(Öyle amel ki)* اَللَّائِقَ بِهَا Ahirete layık olan ***(Ne olduğu halde?)*** وَهُوَ **O kişi** مُؤْمِنٌ **Mümin olduğu halde** حَالٌ (Bu kelime) haldir فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** كَانَ سَعْيُهُمْ **Onların çalışmaları oldu** *(Ne oldu?)* مَشْكُورًا **Kabul edilmiş** *(Kimin katında?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında أَيْ مَقْبُولًا Yani makbuldür مُثَابًا عَلَيْهِ Ve kendisine sevap verilmiştir

19. كُلًّا **Her birisine** *(Neden?)* مِنَ الْفَرِيقَيْنِ İki guruptan نُمِدُّ **İmdad ederiz** نُعْطِي Veririz ***(her birisinden bedel?)*** هٰؤُلَاءِ **Onlara** وَهٰؤُلَاءِ **Ve bunlara** بَدَلٌ (İsmi işaret) bedeldir مِنْ مُتَعَلِّقٌ "min" harfi ceri müteallliktır *(Neye?)* بِنُمِدُّ "Nemuddu" fiiline *(Neden?)* عَطَاءِ رَبِّكَ **Rabbinin ihsanından** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَمَا كَانَ **Değildir** *(Ne?)* عَطَاءُ رَبِّكَ **Rabbinin ihsanı** *(Neredeki?)* فِيهَا Dünyadaki ***(Ne değildir?)*** مَحْظُورًا **Kısıtlı değildir** مَمْنُوعًا Mahrum bırakılmış *(Kimden?)* عَنْ أَحَدٍ Hiç kimseden

20. أُنْظُرْ **Bak** *(Neye?)* كَيْفَ **Nasıl** فَضَّلْنَا **Üstün kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Onların bazısını** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazısına** *(Ne hususta?)* فِي الرِّزْقِ Rızık وَالْجَاهِ Ve makam-mevki hususunda وَلَلْاٰخِرَةُ **Kesinlikle ahiret** *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** أَعْظَمُ Daha yücedir ***(Ne cihetinden daha büyüktür?)*** دَرَجَاتٍ **Dereceler bakımından** ***(Daha nedir?)*** وَأَكْبَرُ **Ve daha büyüktür** ***(Ne bakımından?)*** تَفْضِيلًا

Üstünlük açısından *(Neden daha üstündür?)* مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan فَيَنْبَغِي O halde gerekir *(Ne gerekir?)* الْاِعْتِنَاءَ Özen göstermek *(Neye?)* بِهَا Dünyaya *(Nasıl?)* دُونَهَا Ahiretten az

21. لَا تَجْعَلْ **Kılma** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ **Allah ile birlikte** *(Ne kılma?)* اِلٰهًا **Bir ilah** *(Öyle ilah ki)* اٰخَرَ **Başka** فَتَقْعُدَ **Sonra olursun** *(Ne olursun?)* مَذْمُومًا **Kınanmış** مَخْذُولًا **Ve terkedilmiş** *(Öyle terk edilmiş olursun ki)* لَا نَاصِرَ Hiçbir yardımcı olmaz *(Kim için?)* لَكَ Senin için

22. وَقَضٰى **Ve hükmetti** أَمَرَ Emretti *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neye hükmetti?)* أَنْ أَيْ بِأَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmemenizi** ("en" "bien" manasındadır) اِلَّا اِيَّاهُ **Ancak kendisine ibadet etmeniz müstesna** *(Daha neye hükmetti?)* أَنْ تُحْسِنُوا İyilik etmenize *(Kime?)* وَبِالْوَالِدَيْنِ **Ana ve babaya** *(Nasıl?)* اِحْسَانًا **İyilik etmekle** *(Yani ne ile?)* بِأَنْ تَبَرُّوهُمَا Onlara iyi davranmakla اِمَّا يَبْلُغَنَّ **Eğer ulaşırlarsa** *(Nerede?)* عِنْدَكَ **Senin yanında** *(Neye?)* الْكِبَرَ **Yaşlılığa** *(Kim?)* اَحَدُهُمَا **Onlardan biri** فَاعِلٌ (bu kelime) faildir اَوْ كِلَاهُمَا **Ya da her ikisi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıldır?)* يَبْلُغَانِ "Yeblüğani" şeklindedir فَأَحَدُهُمَا Dolayısıyla "ehadühüma" kelimesi *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ أَلِفِهِ "Yeblüğani"nin elifinden فَلَا تَقُلْ **Ve deme** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne deme?)* أُفٍّ **Of dahi** *(Ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْفَاءِ "fa"nın fethasıyla وَكَسْرِهَا Ve esresiyle *(Ne olduğu halde?)* مُنَوَّنًا Tenvinli olduğu halde وَغَيْرَ مُنَوَّنٍ Ve tenvinsiz olduğu halde مَصْدَرٌ ("üff" kelimesi) mastardır *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنٰى تَبًّا وَقُبْحًا Kötü ve çirkin manasındadır وَلَا تَنْهَرْهُمَا **Ve onları azarlama** تَزْجُرْهُمَا Onları paylama وَقُلْ **Ve söyle** *(Kime?)* لَهُمَا **O ikisine** *(Ne söyle?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki?)* كَرِيمًا **İyi söz** جَمِيلًا لَيِّنًا Güzel, tatlı

23. وَاخْفِضْ **İndir** *(Kime?)* لَهُمَا **Ana babana** *(Neyi?)* جَنَاحَ الذُّلِّ **Alçakgönüllülük kanadını** أَلِنْ لَهُمَا Onlara karşı yumuşat *(Neyi?)* جَانِبَكَ الذَّلِيلَ Tevazu tarafını *(Neden sebep kanadını indir?)* مِنَ الرَّحْمَةِ **Merhametten dolayı** أَيْ لِرِقَّتِكَ Yani yumuşaklığın sebebiyle *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمَا O ikisine وَقُلْ **Ve dua et** *(Ne diye?)* رَبِّ **Ey rabbim** اِرْحَمْهُمَا **Onlara merhamet et** *(Ne gibi?)* كَمَا رَحِمَانِي Onların bana merhamet ettiği **gibi** *(Ne zaman?)* حِينَ رَبَّيَانِي **O ikisi beni yetiştirdikleri** zaman صَغِيرًا **Küçükken**

24. رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kimdir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ **Nefislerinizde olanı** *(Neden olanı?)* مِنْ إِضْمَارِ الْبِرِّ وَالْعُقُوقِ İtaati ve itaatsizliği gizlemekten اِنْ تَكُونُوا **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَالِحِينَ **Salihler iseniz** طَائِعِينَ

İtaat edenler iseniz *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a فَإِنَّهُ **Kesinlikle Allah** كَانَ لِلْأَوَّابِينَ **Tövbe edenler için** الرَّجَّاعِينَ Dönenler *(Neye dönenler?)* إِلَى طَاعَتِهِ Allah'a itaate ***(Onlar için nedir?)*** غَفُورًا **Ziyade bağışlayandır** *(Neyi?)* لِمَا صَدَرَ مِنْهُمْ Onlardan meydana gelenleri *(Kim hakkında?)* فِي حَقِّ الْوَالِدَيْنِ Ana baba hakkında *(Neden?)* مِنْ بَادِرَةٍ Hatalarını *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ لَا يُضْمِرُونَ Onlar içlerinde barındırmaz oldukları halde *(Neyi?)* عُقُوقًا İtaatsizliği

25. وَآتِ **Ve ver** أَعْطِ Ver *(Kime?)* ذَا الْقُرْبَى **Akrabaya** الْقَرَابَةِ Yakınlık sahibine *(Neyi ver?)* حَقَّهُ **Hakkını ver** *(O da nedendir?)* مِنَ الْبِرِّ İyilik etme وَالصِّلَةِ Ve ziyaret etme ***(Daha kime ver?)*** وَالْمِسْكِينَ **Yoksula** وَابْنَ السَّبِيلِ **Ve yolda kalmışa** وَلَا تُبَذِّرْ **Ve gereksiz yere saçma** *(Nasıl?)* تَبْذِيرًا **Saçmakla** *(Ne ile?)* بِالْإِنْفَاقِ Vermekle *(Ne hususta?)* فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaatin dışında

26. إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ **Çünkü saçıp savuranlar** *(Nedirler?)* كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ **Şeytanın dostlarıdırlar** أَيْ عَلَى طَرِيقَتِهِمْ Yani şeytanların yolu üzeredirler وَكَانَ الشَّيْطَانُ **Ve şeytan ise** *(Kime karşı?)* لِرَبِّهِ **Rabbine karşı** *(Nedir?)* كَفُورًا **Çok nankördür** شَدِيدَ الْكُفْرِ Nankörlüğü çok şiddetlidir *(Neye?)* لِنِعَمِهِ Allah'ın nimetlerine فَكَذَلِكَ Dolayısıyla aynen böyledir *(Kim?)* أَخُوهُ Onun kardeşi *(Öyle kardeşi ki)* اَلْمُبَذِّرُ Saçıp savuran

﴿وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ﴾ أَيِ الْمَذْكُورِينَ مِنْ ذِي الْقُرْبٰى وَمَا بَعْدَهُمْ فَلَمْ تُعْطِهِمْ ﴿ابْتِغَاۤءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا﴾ أَيْ لِطَلَبِ رِزْقٍ تَنْتَظِرُهُ يَأْتِيكَ فَتُعْطِيهِمْ مِنْهُ ﴿فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾﴾ لَيِّنًا سَهْلًا بِأَنْ تَعِدَهُمْ بِالْإِعْطَاءِ عِنْدَ مَجِيءِ الرِّزْقِ ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً اِلٰى عُنُقِكَ﴾ أَيْ لَا تُمْسِكْهَا عَنِ الْإِنْفَاقِ كُلَّ الْمَسْكِ ﴿وَلَا تَبْسُطْهَا﴾ فِي الْإِنْفَاقِ ﴿كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا﴾ رَاجِعٌ لِلْأَوَّلِ ﴿مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾﴾ مُنْقَطِعًا لَا شَيْءَ عِنْدَكَ رَاجِعٌ لِلثَّانِي ﴿اِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاۤءُ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ﴿اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهِمْ وَظَوَاهِرِهِمْ فَيَرْزُقُهُمْ عَلٰى حَسْبِ مَصَالِحِهِمْ ﴿وَلَا تَقْتُلُوۤا اَوْلَادَكُمْ﴾ بِالْوَأْدِ ﴿خَشْيَةَ﴾ مَخَافَةَ ﴿اِمْلَاقٍ﴾ فَقْرٍ ﴿نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا﴾ إِثْمًا ﴿كَبِيرًا ﴿٣١﴾﴾ عَظِيمًا ﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰى﴾ أَبْلَغُ مِنْ لَا تَأْتُوهُ ﴿اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً﴾ قَبِيحًا ﴿وَسَاۤءَ﴾ بِئْسَ ﴿سَبِيلًا ﴿٣٢﴾﴾ طَرِيقًا هُوَ ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ﴾ لِوَارِثِهِ ﴿سُلْطَانًا﴾ تَسَلُّطًا عَلَى الْقَاتِلِ ﴿فَلَا يُسْرِفْ﴾ يَتَجَاوَزِ الْحَدَّ ﴿فِي الْقَتْلِ﴾ بِأَنْ يَقْتُلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ أَوْ بِغَيْرِ مَا قُتِلَ بِهِ ﴿اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ وَاَوْفُوا بِالْعَهْدِ﴾ إِذَا عَاهَدْتُمُ اللّٰهَ أَوِ النَّاسَ ﴿اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُلًا ﴿٣٤﴾﴾ عَنْهُ ﴿وَاَوْفُوا الْكَيْلَ﴾ أَتِمُّوهُ ﴿اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ الْمِيزَانِ السَّوِيِّ ﴿ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾﴾ مَآلًا ﴿وَلَا تَقْفُ﴾ تَتْبَعْ ﴿مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ﴾ الْقَلْبَ ﴿كُلُّ اُولٰۤئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا ﴿٣٦﴾﴾ صَاحِبُهُ مَاذَا فَعَلَ بِهِ ﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا﴾ أَيْ ذَا مَرَحٍ بِالْكِبْرِ وَالْخُيَلَاءِ ﴿اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ﴾ تَثْقُبَهَا حَتّٰى تَبْلُغَ آخِرَهَا بِكِبْرِكَ ﴿وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾﴾ اَلْمَعْنٰى أَنَّكَ لَا تَبْلُغُ هٰذَا الْمَبْلَغَ فَكَيْفَ تَخْتَالُ ﴿كُلُّ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

28. Ve eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti, sana gelmesini beklediğin bir rızkı **aramak için onlardan,** zikredilen akrabalar ve diğer kimselerden **yüz çevir**ip onlara vermey**eceksen,** o rızık sana geldikten sonra onlara vereceksen, **o halde onlara** sana rızık geldiğinde kendilerine vermeyi vaat etmek suretiyle **yumuşak,** güzel ve hoş **söz söyle.**

29. Ve elini boynuna bağlanmış kılma, yani onu infakta bulunmaktan tamamen alıkoyma! **ve onu** infak hususunda **büsbütün de açma! Sonra** çok sıkı olduğun takdirde **çok kınanmış;** çok eli açık olduğun takdirde de

elinde hiçbir şey kalmayarak (savurduğun mallara) **hasret içinde kalmış bir halde oturup durursun.**

30. **Şüphe yok ki, Rabbin dilediğine rızkı genişletir ve** dilediğine de o rızkı **darlaştırır. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, (onları) çok iyi görür,** onların hem içlerini, hem de dışlarını çok iyi bilir ve maslahatlarına göre onları rızıklandırır.

31. **Ve fakirlik korkusuyla** gömerek **evlâdınızı öldürmeyiniz, Biz sizi de onları da rızıklandırırız. Şüphe yok ki, onları öldürmek büyük bir günahtır.**

32. **Ve zinaya yaklaşmayın!** Bu ifade "zina yapmayın" ifadesinden daha kuvvetlidir. **Şüphe yok ki, o çok çirkin bir şeydir. Ne fena bir yoldur** o!

33. **Ve Allah'ın haram kıldığı bir cana kıymayın! Ancak haklı yere olursa o başka! Ve kim zulme uğrayarak katledilirse onun velîsi,** varisi **için** katil üzerinde **bir yetki verdik. Artık o da** katil olmayan başka birini öldürerek yahut öldürdüğü aletten başka bir aletle öldürmek suretiyle **öldürmede ileri gitmesin,** haddi aşmasın! **Şüphe yok ki, kendisi yardım görmüştür.**

34. **Ve rüştüne erinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın. Ve** Allah'la veya insanlarla bir anlaşma sözleşme yaptığınızda **ahde vefa gösterin. Şüphe yok ki anlaşmada sorumluluk vardır.**

35. **Ve ölçtüğünüz zaman** tam yapmak suretiyle **ölçüyü yerine getirin. Ve dosdoğru teraziyle,** eşit tartıyla **tartın. Bu hayırlıdır ve akıbeti daha güzeldir.**

36. **Ve hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin ardına düşme! Şüphe yok ki kulak, göz, gönül;** onların sahibi **hepsinden,** onlarla ne yaptığıyla **sorgulanmış olacaktır.**

37. **Yeryüzünde** kibir ve kendini beğenmişlikten **şımarmış bir şekilde dolaşma! Çünkü sen** kibrinle **ne yeri yarabilir,** delip de öteki tarafına geçebilir; **ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin.** Mana şöyledir: Bu dereceye ulaşamıyorken nasıl oluyor da mağrur olabiliyorsunuz?

38. **Bütün bu** anlatıla**nların kötü olanı Rabbin katında çirkindir.**

KELİME ANLAMI

28. وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ **Eğer yüz çevirmek zorunda kalıyorsan** *(Kimden?)* عَنْهُمُ **Onlardan** أَيِ الْمَذْكُورِينَ Yani adı geçenlerden *(Onlar da kimlerdir?)* مِنْ ذِي الْقُرْبٰى Akraba وَمَا بَعْدَهُمْ Ve ondan sonra gelenler فَلَمْ تُعْطِهِمْ Ve sen onlara veremedin ise *(Niye?)* اَبْتِغَاءَ رَحْمَةٍ **Bir rahmeti bekleyerek** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Öyle rahmet ki)* تَرْجُوهَا **Sen onu umuyorsun** أَيْ لِطَلَبِ رِزْقٍ Yani bir

rızık aramak için *(Öyle rızık ki)* تَنْتَظِرُهُ Onu bekliyorsun *(Neyini bekliyorsun?)* يَأْتِيكَ Sana geleceğini bekliyorsun ki فَتُعْطِيهِمْ Onlara vereceksin *(Neden?)* مِنْهُ Gelen rızıktan فَقُلْ **O halde söyle** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne söyle?)* قَوْلاً **Söz** *(Öyle söz ki)* مَيْسُورًا **Gönül alıcı** لَيِّنًا سَهْلاً Yumuşak ve latif *(Ne ile böyle söz söyle?)* بِأَنْ تَعِدَهُمْ Onlara söz vermek suretiyle *(Neye dair?)* بِالْإِعْطَاءِ Vereceğine dair *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَجِيءِ الرِّزْقِ Rızık geldiğinde

29. وَلَا تَجْعَلْ **Yapma** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Ne yapma?)* مَغْلُولَةً **Bağlı** *(Neye?)* اِلٰى عُنُقِكَ **Boynuna** أَيْ لَا تُمْسِكْهَا Yani elini engelleme *(Neden?)* عَنِ الْإِنْفَاقِ Vermekten *(Nasıl?)* كُلَّ الْمَسْكِ Büsbütün alıkoymakla وَلَا تَبْسُطْهَا **Ve o eli geniş de tutma** *(Ne hususta?)* فِي الْإِنْفَاقِ Verme hususunda *(Nasıl?)* كُلَّ الْبَسْطِ **Büsbütün geniş tutmakla** فَتَقْعُدَ **Yoksa sonra olursun** *(Ne olursun?)* مَلُومًا **Kınanmış** رَاجِعٌ لِلْأَوَّلِ Bu birincisine (vermemeye) racidir *(Daha ne olursun?)* مَحْسُورًا **Hasret içine düşersin** مُنْقَطِعًا Her şeyini vermiş لَا شَيْءَ عِنْدَكَ Yanında hiçbir şey kalmamış رَاجِعٌ لِلثَّانِي Bu da ikincisine (saçıp savurmaya) racidir

30. اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki rabbin** يَبْسُطُ **Yayar** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** يُوَسِّعُهُ Rızkı dağıtır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine اِنَّهُ **Çünkü Allah** كَانَ بِعِبَادِهِ **Kullarını devamlı** خَبِيرًا **Ziyade bilici** بَصِيرًا **Ve görücüdür** عَالِمًا Bilicidir *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِهِمْ Onların iç hallerini وَظَوَاهِرِهِمْ Ve dış görünüşlerini فَيَرْزُقُهُمْ Dolayısıyla onları rızıklandırır *(Neye göre?)* عَلٰى حَسَبِ مَصَالِحِهِمْ Faydalarına göre

31. وَلَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* اَوْلَادَكُمْ **Çocuklarınızı** *(Ne ile?)* بِالْوَأْدِ Diri diri gömmekle *(Neden dolayı?)* خَشْيَةَ **Endişesinden** مَخَافَةَ Korkusundan *(Neyin endişesi?)* اِمْلَاقٍ **Geçim** فَقْرٍ Fakirlik نَحْنُ **Biz** نَرْزُقُهُمْ **Onları rızıklandırırız** وَاِيَّاكُمْ **Ve sizi de rızıklandırırız** اِنَّ قَتْلَهُمْ **Muhakkak ki o çocukları öldürmek** *(Nedir?)* كَانَ خِطْئًا **Suçtur** إِثْمًا Günahtır *(Öyle suç ki)* كَبِيرًا **Büyük** عَظِيمًا Ziyade yüce

32. وَلَا تَقْرَبُوا **Yaklaşmayın** *(Neye?)* اَلزِّنٰى **Zinaya** (Bu ifade) daha ciddidir *(Neden?)* أَبْلَغُ مِنْ لَا تَأْتُوهُ "zina yapmayın" ifadesinden daha kuvvetlidir اِنَّهُ **Çünkü o zina** *(Nedir?)* كَانَ فَاحِشَةً **Çok çirkindir** قَبِيحًا Çok kötüdür وَسَاءَ **Ne kötü oldu** بِئْسَ Ne fena oldu *(Ne açısından?)* سَبِيلًا **Yol edinme açısından** طَرِيقًا Onu yol edinme bakımından *(Ne?)* هُوَ Zina

33. وَلَا تَقْتُلُوا **Öldürmeyin** *(Kimi?)* اَلنَّفْسَ الَّتِي **O kişiyi ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne müstesna?)* اِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile öldürmeniz müstesna** وَمَنْ **Her kim** قُتِلَ **Öldürülürse** *(Nasıl?)* مَظْلُومًا **Mazlumca** فَقَدْ جَعَلْنَا **Kesinlikle biz verdik** *(Kime?)* لِوَلِيِّهِ **Velisine** لِوَارِثِهِ Varisine *(Ne verdik?)* سُلْطَانًا **Yetki** تَسَلُّطًا Musallat olma hakkı *(Kime karşı?)* عَلَى الْقَاتِلِ Öldürene karşı فَلَا يُسْرِفْ **O halde aşırıya gitmesin** يَتَجَاوَزُ الْحَدَّ Haddi aşmasın *(Ne hususta?)* فِي الْقَتْلِ **Öldürme hususunda** بِأَنْ يَقْتُلَ Öldürmekle *(Kimi?)* غَيْرَ قَاتِلِهِ Öldürenden başkasını أَوْ بِغَيْرِ مَا Ya da o şeyden başka şeyle ki قُتِلَ بِهِ Öldürülen onunla öldürülmüştür اِنَّهُ **Zaten o veli** *(Nedir?)* كَانَ مَنْصُورًا **Yardım olunmuştur**

34. وَلَا تَقْرَبُوا **Yaklaşmayın** *(Neye?)* مَالَ الْيَتِيمِ **Yetimin malına** اِلَّا بِالَّتِي **Ancak o niyetle yaklaşın ki** هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَبْلُغَ **Varıncaya kadar** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Rüşt çağına** وَاَوْفُوا **Ve yerine getirin** *(Neyi?)* بِالْعَهْدِ **Sözü** *(Ne zaman?)* اِذَا عَاهَدْتُمْ Söz verdiğinizde *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a أَوِ النَّاسَ Veya insanlara اِنَّ الْعَهْدَ **Çünkü söz** *(Nedir?)* كَانَ مَسْؤُولًا **Sorumlu olmayı gerektirir** *(Neden?)* عَنْهُ O sözden

35. وَاَوْفُوا **Doğru yapın** *(Neyi?)* اَلْكَيْلَ **Ölçüyü** أَتِمُّوهُ Onu tam yapın *(Ne zaman?)* اِذَا كِلْتُمْ **Ölçtüğünüzde** وَزِنُوا **Ve tartın** *(Ne ile?)* بِالْقِسْطَاسِ **Teraziyle** *(Öyle terazi ki)* اَلْمُسْتَقِيمِ **Dosdoğru** اَلْمِيزَانِ السَّوِيِّ (İki tarafı) eşit teraziyle ذٰلِكَ **İşte bu (doğruluk)** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Daha nedir?)* وَاَحْسَنُ **Ve daha güzeldir** *(Ne açısından?)* تَاْوِيلًا **Sonuç açısından** مَآلًا Netice açısından

36. وَلَا تَقْفُ **Ardına düşme** تَتْبَعْ Peşine gitme *(Neyin?)* مَا لَيْسَ لَكَ **Senin için olmayan şeyin** بِهِ **Kendisi hakkında** *(Ne olmayan?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** اِنَّ السَّمْعَ **Çünkü kulak** وَالْبَصَرَ **Ve göz** وَالْفُؤَادَ **Ve gönül** اَلْقَلْبَ Kalp كُلُّ اُولٰئِكَ **Bunların tamamı** كَانَ **Oldu** *(Neden?)* عَنْهُ **Onlardan** *(Ne oldu?)* مَسْؤُولًا **Sorumlu** *(Kim?)* صَاحِبُهُ Bunların sahibi مَاذَا فَعَلَ Ne yaptı *(Ne ile?)* بِهِ Onunla

37. وَلَا تَمْشِ **Yürüme** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğun halde?)* مَرَحًا **Böbürlenerek** أَيْ ذَا مَرَحٍ Coşkulu *(Ne ile?)* بِالْكِبْرِ Kibir وَالْخُيَلَاءِ Ve beğenmişlikle اِنَّكَ **Çünkü sen** لَنْ تَخْرِقَ **Elbette yaramazsın** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** تَثْقُبَهَا Yeri delip geçemezsin *(Nereye kadar?)* حَتّٰى تَبْلُغَ Ulaşıncaya kadar *(Nereye?)* اٰخِرَهَا Yerin sonuna *(Ne ile?)* بِكِبْرِكَ Kibrinle وَلَنْ تَبْلُغَ **Ve kesinlikle ulaşamazsın** *(Neye?)* اَلْجِبَالَ

Dağlara *(Nasıl?)* طُولًا **Boyca** اَلْمَعْنٰى Mana şudur أَنَّكَ Muhakkak ki sen لَا تَبْلُغُ Ulaşamazsın *(Neye?)* هٰذَا الْمَبْلَغَ Bu kadar büyüklüğe فَكَيْفَ O halde nasıl تَخْتَالُ Böbürlenirsin

38. كُلُّ ذٰلِكَ **Bunların tamamı** اَلْمَذْكُورِ Adı geçen كَانَ سَيِّئُهُ **Onun kötü olanı** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbin katında** *(Nedir?)* مَكْرُوهًا **Çirkindir**

﴿ذٰلِكَ مِمَّا أَوْحٰى إِلَيْكَ﴾ يا مُحَمَّدُ ﴿رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾ الْمَوْعِظَةِ ﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهًا
اٰخَرَ فَتُلْقٰى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾﴾ مَطْرُودًا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ﴿أَفَأَصْفَاكُمْ﴾
أَخْلَصَكُمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ إِنَاثًا﴾ بَنَاتٍ لِنَفْسِهِ بِزَعْمِكُمْ
﴿إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ﴾ بِذٰلِكَ ﴿قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ﴾ مِنَ
الْأَمْثَالِ وَالْوَعْدِ وَالْوَعِيدِ ﴿لِيَذَّكَّرُوا﴾ يَتَّعِظُوا ﴿وَمَا يَزِيدُهُمْ﴾ ذٰلِكَ ﴿إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾﴾ عَنِ
الْحَقِّ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ كَانَ مَعَهُ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَابْتَغَوْا﴾ طَلَبُوا ﴿إِلٰى ذِي
الْعَرْشِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿سَبِيلًا ﴿٤٢﴾﴾ لِيُقَاتِلُوهُ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ﴾ مِنَ
الشُّرَكَاءِ ﴿عُلُوًّا كَبِيرًا﴾ ﴿تُسَبِّحُ لَهُ﴾ تُنَزِّهُهُ ﴿السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ﴿٤٣﴾﴾
﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ ﴿إِلَّا يُسَبِّحُ﴾ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِهِ﴾ أَيْ يَقُولُ سُبْحَانَ
اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ﴾ تَفْهَمُونَ ﴿تَسْبِيحَهُمْ﴾ لِأَنَّهُ لَيْسَ بِلُغَتِكُمْ ﴿إِنَّهُ كَانَ
حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾﴾ حَيْثُ لَمْ يُعَاجِلْكُمْ بِالْعُقُوبَةِ ﴿وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا ﴿٤٥﴾﴾ أَيْ سَاتِرًا لَكَ عَنْهُمْ فَلَا يَرَوْنَكَ نَزَلَ فِيمَنْ
أَرَادَ الْفَتْكَ بِهِ ﷺ ﴿وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً﴾ أَغْطِيَةً ﴿أَنْ يَفْقَهُوهُ﴾ مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْاٰنَ
أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَفِي اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ ثِقْلًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ
وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلٰى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾﴾ عَنْهُ ﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ﴾ بِسَبَبِهِ مِنَ الْهُزْءِ
﴿إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ﴾ قِرَاءَتَكَ ﴿وَإِذْ هُمْ نَجْوٰى﴾ يَتَنَاجَوْنَ بَيْنَهُمْ أَيْ يَتَحَدَّثُونَ ﴿إِذْ﴾ بَدَلٌ
مِنْ إِذْ قَبْلَهُ ﴿يَقُولُ الظَّالِمُونَ﴾ فِي تَنَاجِيهِمْ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾﴾
مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلٰى عَقْلِهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ﴾ بِالْمَسْحُورِ وَالْكَاهِنِ
وَالشَّاعِرِ ﴿فَضَلُّوا﴾ بِذٰلِكَ عَنِ الْهُدٰى ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾﴾ طَرِيقًا إِلَيْهِ ﴿وَقَالُوا﴾
مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

39. Ey Muhammed! **İşte bunlar, Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerden,** öğütlerden**dir. Ve Allah ile beraber başka ilah edinme, sonra kınanmış,** Allah'ın rahmetinden **kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.**

40. Ey Mekkeliler! **Rabbiniz erkek çocukları size has kıldı da** iddia ettiğiniz gibi kendisi için, **meleklerden dişiler,** kız çocukar **edindi öyle mi? Şüphe yok ki, siz** bunu **çok büyük bir söz olarak söylüyorsunuz.**

41. Andolsun ki, Biz Kur'an'da iyice düşünsünler diye birçok misal, vaat ve tehdit **beyan ettik. Hâlbuki** bu **onlar için** hakka karşı **nefretten başka bir şey arttırmıyor.**

42. Onlara **de ki: «Eğer O'nunla,** Allah'la **birlikte, dedikleri gibi ilahlar olsaydı, o takdirde elbette** savaşmak için **Arş'ın sahibine,** Allah'a **bir yol ararlardı.»**

43. O, söylediğiniz ortaklardan **çok münezzehtir, büyük bir yücelikle yücedir.**

44. O'na yedi gök ve yer ve onlarda olanlar tesbihte bulunur, onu tenzih eder**ler ve** mahlûkattan **hiçbir şey yoktur ki, illâ hamd ile tesbihte bulunur,** "Sübhanellahi vebihamdihi" derler. **Fakat** sizin dilinizle söylemedikleri için **siz onların tesbihlerini anlayamazsınız. Şüphe yok ki O** size acele ceza vermemek suretiyle **halimdir, çok mağfiret edendir.**

45. Ve Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle, ahirete imân etmeyenler arasına seni onlardan örten **örtücü bir perde çekeriz,** onlar seni göremez. Bu ayet Hz. Peygamberi öldürmek isteyenler hakkında indirilmiştir.

46. Ve onların kalpleri üzerine, Kur'ân'ı **iyice anlayamamaları için örtüler kıldık,** Kur'ânı anlayamazlar **ve kulakları içine de bir ağırlık yaptık,** onu dinleyemezler. **Ve Kur'ân'da Rabbini bir olarak andığın zaman** ondan **nefret ederek arkalarını dönüp giderler.**

47. Biz, onların senin okuduklarını **dinlerken ne maksatla dinlediklerini,** alay etme maksadıyla dinlediklerini**; kendi aralarında fısıldaşırlarken,** konuşurken **de o zalimlerin: «Siz, büyülenmiş,** aldanmış ve aklı gitmiş **bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!» dediklerini çok iyi biliriz.**

48. Allah teala buyuruyor ki; **Bak senin için ne benzetmeler yaptılar,** büyülenmiş, kâhin, şâir... Bu şekilde **artık onlar** doğru yoldan **sapıtmış oldular, artık onlar** doğru **yola (gitmeğe) güç yetiremezler.**

49. Dirilişi inkar ederek **dediler ki: «Biz kemik ve unufak toprak haline geldiğimizde, biz mi yeni bir yaratılışla diriltileceğiz?»**

KELİME ANLAMI

39. ذٰلِكَ **İşte bunlar** *(Nedendir?)* مِمَّا **O şeylerdendir ki** أَوْحٰى **Vahyetti** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kim vahyetti?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neden?)* مِنَ الْحِكْمَةِ **Hikmetten** اَلْمَوْعِظَةِ Öğütten وَلَا تَجْعَلْ **Edinme** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte** *(Ne edinme?)* اِلٰهًا اٰخَرَ **Başka bir ilah** فَتُلْقٰى **Yoksa atılırsın** *(Nereye?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne olduğun halde?)* مَلُومًا **Kınanmış olduğun halde** *(Daha ne olduğun halde?)* مَدْحُورًا **Uzaklaştırılmış olduğun halde** مَطْرُودًا Kovulmuş olduğun halde *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden

40. اَفَاَصْفَاكُمْ **Size ayırdı mı?** أَخْلَصَكُمْ Size tahsis mi etti يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı

(Kim?) رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Kimi?)* بِالْبَنِينَ **Erkek çocukları** وَاتَّخَذَ **Ve edindi mi?** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلٰئِكَةِ **Meleklerden** *(Ne edindi mi?)* اِنَاثًا **Kız çocuklar** بَنَاتٍ لِنَفْسِهِ Kendisine kız çocuklar *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** لَتَقُولُونَ **Elbette söylemiş oluyorsunuz** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Ne söylemiş oluyorsunuz?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki)* عَظِيمًا **Büyük bir söz**

41. وَلَقَدْ صَرَّفْنَا **Kesinlikle biz açıkladık** بَيَّنَّا Beyan ettik *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kur'an'da** *(Nelerden açıkladık?)* مِنَ الْأَمْثَالِ Misaller وَالْوَعْدِ Müjdeler وَالْوَعِيدِ Ve ihtarlardan *(Niye?)* لِيَذَّكَّرُوا **Düşünesiniz diye** يَتَّعِظُوا Öğüt alasınız diye وَمَا يَزِيدُهُمْ **Onları artırmaz** *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu اِلَّا نُفُورًا **Ancak nefretlerini artırır** *(Neye karşı?)* عَنِ الْحَقِّ Hakka karşı

42. قُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَوْ كَانَ **Şayet olsa** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** أَيِ اللّٰهِ Yani Allah'la *(Ne olsa?)* اٰلِهَةٌ **İlahlar** *(Ne gibi?)* كَمَا يَقُولُونَ **Dedikleri gibi** اِذًا **O takdirde** لَابْتَغَوْا **Kesinlikle arayacaklardı** طَلَبُوا Talep edeceklerdi *(Neye?)* اِلٰى ذِي الْعَرْشِ **Arşın sahibine (ulaşmaya)** أَيِ اللّٰهِ Yani Allah'a *(Ne arayacaklardı?)* سَبِيلًا **Yol arayacaklardı** *(Niye?)* لِيُقَاتِلُوهُ Onunla savaşmak için

43. سُبْحَانَهُ **O beridir** تَنْزِيهًا لَهُ O münezzehtir وَتَعَالٰى **Ve o yücedir** *(Neden?)* عَمَّا يَقُولُونَ **Dediklerinden** *(Neden dedikleri şeyler?)* مِنَ الشُّرَكَاءِ Ortaklardan *(Nasıl?)* عُلُوًّا **Yücelikle** *(Öyle yücelik ki)* كَبِيرًا **Büyük**

44. تُسَبِّحُ لَهُ **Onu tesbih eder** تُنَزِّهُهُ Onu tenzih eder *(Ne?)* اَلسَّمٰوَاتُ **Gök** *(Öyle gök ki)* اَلسَّبْعُ **Yedi** *(Daha ne tesbih eder?)* وَالْأَرْضُ **Ve yer** وَمَنْ فِيهِنَّ **Ve yer ve göğün içerisinde olanlar** وَاِنْ مَا مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey yoktur** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ Mahlûkattan اِلَّا يُسَبِّحُ **Varsa ancak tesbih eder** *(Ne olduğu halde?)* مُتَلَبِّسًا İltibas ederek *(Ne ile?)* بِحَمْدِهِ **Allah'a övgüyle** أَيْ يَقُولُ Yani der *(Ne der?)* سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ "Sübhanallahi ve bihamdihi" der وَلٰكِنْ **Fakat** لَا تَفْقَهُونَ **Siz kavrayamazsınız** تَفْهَمُونَ Anlayamazsınız *(Neyi?)* تَسْبِيحَهُمْ **Onların tesbihini** لِأَنَّهُ Çünkü o tesbih لَيْسَ Değildir *(Neyle?)* بِلُغَتِكُمْ Sizin lügatinizle اِنَّهُ **Kesinlikle Allah** *(Nedir?)* كَانَ حَلِيمًا **Ziyade halim** *(Daha nedir?)* غَفُورًا **Ziyade mağfiret sahibidir** حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُعَاجِلْكُمْ Size alelacele vermedi *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Azabı

45. وَاِذَا قَرَأْتَ **Okuduğunda** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** جَعَلْنَا **Yaparız** بَيْنَكَ **Seninle** وَبَيْنَ الَّذِينَ **Ve o kimselerin arasına ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Ne yaparız?)* حِجَابًا **Örtü** *(Öyle örtü ki)* مَسْتُورًا **Gizli** أَيْ سَاتِرًا لَكَ Yani seni gizleyici *(Kimden?)* عَنْهُمْ Olardan فَلَا يَرَوْنَكَ Dolayısıyla seni göremezler نَزَلَ Bu inmiştir *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kimse hakkında ki أَرَادَ İstedi *(Neyi?)* اَلْفَتْكَ Öldürmeyi *(Kime?)* بِهِ ﷺ Peygambere (s.a.v.)

46. وَجَعَلْنَا **Koyduk** *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalplerine** *(Ne koyduk?)* اَكِنَّةً **Örtüler** أَغْطِيَةً Kabuklar اَنْ يَفْقَهُوهُ **Onu kavramaktan (engelleyen)** مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا Anlamalarından engelleyen *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ Kuran'ı أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ Yani Bu sebeple Kuran'ı anlayamazlar وَفِي اٰذَانِهِمْ **Ve kulaklarına da koyduk** *(Ne?)* وَقْرًا **Bir ağırlık** ثِقْلًا Basınç فَلَا يَسْمَعُونَهُ Dolayısıyla Kuran'ı duyamıyorlar وَاِذَا ذَكَرْتَ **Andığında** *(Kimi?)* رَبَّكَ **Rabbini** *(Nerede?)* فِي الْقُرْاٰنِ **Kuran'da** *(Ne olarak?)* وَحْدَهُ **Tek olarak** وَلَّوْا **Dönerler***(Neye?)* عَلٰى اَدْبَارِهِمْ **Arkalarına** *(Ne olarak?)* نُفُورًا **Nefret ederek** *(Neden nefret ederek?)* عَنْهُ Kuran'dan

47. نَحْنُ **Biz** اَعْلَمُ **Daha iyi biliriz** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** يَسْتَمِعُونَ بِهِ **Ondan dolayı dinliyorlar** بِسَبَبِهِ O şey sebebiyle *(O da nedir?)* مِنَ الْهُزْءِ Alaya almak *(Ne zaman?)* اِذْ يَسْتَمِعُونَ **Kulak verdikleri zaman** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ondan bedel?)* قِرَاءَتِكَ Senin okuyuşuna *(Daha ne zaman?)* وَاِذْ هُمْ نَجْوٰى **Onlar fısıldaşırlarken** يَتَنَاجَوْنَ Fısıldaşıyorlar *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında أَيْ يَتَحَدَّثُونَ Yani konuşuyorlar iken *(Ondan bedel ne zaman?)* اِذْ **O zaman** بَدَلٌ ("iz" kelimesi) bedeldir *(Neden?)* مِنْ إِذْ قَبْلَهُ Kendisinden önceki "iz"den يَقُولُ **Der** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** *(Nerede?)* فِي تَنَاجِيهِمْ Fısıldaşmalarında اِنْ مَا تَتَّبِعُونَ **Siz uymuyorsunuz** ("in" nefi bildiren "ma" manasındadır) اِلَّا **Ancak (uyuyorsunuz)** *(Kime?)* رَجُلًا **Adama** *(Öyle adam ki)* مَسْحُورًا **Büyülenmiş** مَخْدُوعًا Tesirlenmiş مَغْلُوبًا Mağlup olmuş *(Neye?)* عَلٰى عَقْلِهِ Aklına

48. قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl** ضَرَبُوا **Verdiler** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne?)* الْاَمْثَالَ **Misaller** *(Ne ile misal verdiler?)* بِالْمَسْحُورِ Büyülenmiş وَالْكَاهِنِ Kâhin وَالشَّاعِرِ Ve şair demekle فَضَلُّوا **Dolayısıyla saptılar** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve güç de yetiremezler** *(Neye?)* سَبِيلًا **Yolu bulmaya** طَرِيقًا اِلَيْهِ Hidayete giden yolu

49. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkâr edici oldukları halde *(Neyi?)*

لِلْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi *(Ne dediler?)* اَئِذَا كُنَّا **Olduğumuz zaman mı?** *(Ne olduğumuz?)* عِظَامًا **Kemikler** وَرُفَاتًا **Ve kokuşmuş toprak yığını** اَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* جَدِيدًا **Yeni**

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾﴾ ﴿اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ﴾ يَعْظُمُ عَنْ قَبُولِ الْحَيَاةِ فَضْلًا عَنِ الْعِظَامِ وَالرُّفَاتِ فَلَا بُدَّ مِنْ إِيجَادِ الرُّوحِ فِيكُمْ ﴿فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا﴾ إِلَى الْحَيَاةِ ﴿قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ وَلَمْ تَكُونُوا شَيْئًا لِاَنَّ الْقَادِرَ عَلَى الْبَدْءِ قَادِرٌ عَلَى الْإِعَادَةِ بَلْ هِيَ أَهْوَنُ ﴿فَسَيُنْغِضُونَ﴾ يُحَرِّكُونَ ﴿اِلَيْكَ رُؤُوسَهُمْ﴾ تَعَجُّبًا ﴿وَيَقُولُونَ﴾ اسْتِهْزَاءً ﴿مَتَى هُوَ﴾ اَيِ الْبَعْثُ ﴿قُلْ عَسَى اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾﴾ ﴿يَوْمَ يَدْعُوكُمْ﴾ يُنَادِيكُمْ مِنَ الْقُبُورِ عَلَى لِسَانِ إِسْرَافِيلَ ﴿فَتَسْتَجِيبُونَ﴾ فَتُجِيبُونَ دَعْوَتَهُ مِنَ الْقُبُورِ ﴿بِحَمْدِهِ﴾ بِأَمْرِهِ وَقِيلَ وَلَهُ الْحَمْدُ ﴿وَتَظُنُّونَ اِنْ﴾ مَا ﴿لَبِثْتُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾﴾ لِهَوْلِ مَا تَرَوْنَ ﴿وَقُلْ لِعِبَادِي﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿يَقُولُوا﴾ لِلْكُفَّارِ الْكَلِمَةَ ﴿الَّتِي هِيَ اَحْسَنُ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ﴾ يُفْسِدُ ﴿بَيْنَهُمْ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿٥٣﴾﴾ بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ وَالْكَلِمَةُ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ هِيَ ﴿رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ اِنْ يَشَاْ يَرْحَمْكُمْ﴾ بِالتَّوْبَةِ وَالْإِيمَانِ ﴿اَوْ اِنْ يَشَاْ﴾ تَعْذِيبَكُمْ ﴿يُعَذِّبْكُمْ﴾ بِالْمَوْتِ عَلَى الْكُفْرِ ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾﴾ فَتُجْبِرَهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ فَيَخُصُّهُمْ بِمَا شَاءَ عَلَى قَدْرِ أَحْوَالِهِمْ ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ﴾ بِتَخْصِيصِ كُلٍّ مِنْهُمْ بِفَضِيلَةٍ كَمُوسَى بِالْكَلَامِ وَإِبْرَاهِيمَ بِالْخُلَّةِ وَمُحَمَّدٍ بِالْإِسْرَاءِ ﴿وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾﴾ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ أَنَّهُمْ اٰلِهَةٌ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ كَالْمَلَائِكَةِ وَعِيسٰى وَعُزَيْرٍ ﴿فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾﴾ لَهُ إِلَى غَيْرِكُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ هُمْ اٰلِهَةً ﴿يَبْتَغُونَ﴾ يَطْلُبُونَ ﴿اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾ الْقُرْبَةَ بِالطَّاعَةِ ﴿اَيُّهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنْ وَاوِ يَبْتَغُونَ أَيْ يَبْتَغِيهَا الَّذِي هُوَ ﴿اَقْرَبُ﴾ إِلَيْهِ فَكَيْفَ بِغَيْرِهِ ﴿وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ﴾ كَغَيْرِهِمْ فَكَيْفَ تَدْعُونَهُمْ اٰلِهَةً ﴿اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾﴾ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ﴾ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾﴾ مَكْتُوبًا

TÜRKÇE ANLAMI

50-51 Onlara **de ki: İster taş olun, ister demir, isterse gözünüzde büyüyen herhangi bir mahlûk!** Yani bırakın kemik veya döküntüleri; size göre hayat verilmesi mümkün olmayan bir şey de olsanız size ruh vereceğiz. **Diyecekler ki: «Bizi tekrar** hayata **kim döndürecek?» De ki: Sizi** henüz hiçbir şey değilken **ilk kez yaratan.** Nitekim ilk baştan yaratmaya

gücü yetenin, hayatı geri vermeye gücü hayli hayli yeter; hatta bu ona daha kolaydır. **Bunun üzerine onlar** şaşırmış bir halde **başlarını sallayacak ve** alaylı bir şekilde **«Ne zamanmış o** diriliş?» **diyecekler. De ki: Yakın olsa gerek!**

52. O gün ki, İsrafilin diliyle **sizi** kabirlerinizden **çağıracaktır, siz de hemen** kabirlerinizden O'nun davetine **onun emriyle,** ya da dendiğine göre "hamd onadır" diyerek **icabet edeceksiniz. Ve** gördüğünüz şeyin dehşetinden dünyada **çok az bir zaman kaldınığınızı sanacaksınız.**[1]

53. Ve mümin **kullarıma de ki,** kâfirlere karşı **en güzel olan** sözü **söylesinler. Şüphe yok ki, şeytan aralarını bozar. Muhakkak ki şeytan, insan için pek açık bir düşmandır,** düşmanlığı ortadadır.

Kâfirlere söylenecek o güzel söz şudur:

54. Rabbiniz sizi çok iyi bilendir. Dilerse tevbe ve iman nasip ederek **size merhamet eder;** azap etmeyi **dilerse de** küfür üzere ölmeyi takdir ederek **size azap eder. Seni onların üzerine bir vekil olarak göndermedik** ki; onları iman etmeye zorlayasın. Bu ayet savaşla ilgili olan emirden önceydi.

55. Ve Rabbin göklerde ve yerde olanları çok iyi bilendir. Durumlarına göre onlara dileğini tahsis eder. **Andolsun ki,** her birine ayrı bir fazilet vererek **peygamberlerin bazılarını bazıları üzerine üstün kıldık.** Nitekim Musa'ya*(a.s.)* konuşma, İbrahim'e*(a.s.)* Halillik, Muhammed'e*(a.s.)* de İsrâ olayı tahsis edilmiştir. **Dâvud'a da Zebur'u verdik.**

56. Onlara **de ki: «O'nun dışında** ilah olduğunu **zannettiğiniz** Melekler, İsa ve Uzeyr gibi **kimselere dua edin. Onlar sizden ne bir sıkıntıyı açabilirler, ne de** o sıkıntıyı sizden alıp başkasına **değiştirmeye.»**

57. O kendilerine ilah olarak **taptıkları; onların** Allah'a **en yakın olanları,** itaat etmek suretiyle **Rablerine vesile,** bir yakınlık **ararlar.** Ya onların dışındakiler nasıl aramasın? **Ve onlar** başkaları gibi **onun rahmetini umarlar ve onun azabından korkarlar.** Dolayısıyla siz nasıl oluyor da onlara ibadet edebiliyorsunuz? **Şüphe yok ki, Rabbinin azabı korkulmaya değerdir.**

58. Ve hiçbir ülke halkı **yoktur ki, illâ Biz onu Kıyamet gününden önce** canını almak suretiyle **ya helâk ederiz veya** öldürülmesi suretiyle veya başka bir şekilde **ona şiddetli bir azap ile azap ederiz. Bu, kitapta,** levh-i mahfuzda **yazılıdır.**

KELİME ANLAMI

50. قُلْ Söyle (ey habibim) *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* كُونُوا **İster olun** *(Ne olun?)* حِجَارَةً **Taş** اَوْ **Ya da** حَدِيدًا **Demir**

---

[1] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

51. أَوْ خَلْقًا **Ya da herhangi bir yaratık olun** *(Neden?)* مِمَّا يَكْبُرُ **Büyük olandan** *(Nerede?)* فِي صُدُورِكُمْ **Kalplerinizde** يَعْظُمُ Yüce olandan *(Neden?)* عَنْ قَبُولِ الْحَيَاةِ Hayatı kabil olmaktan (yine de Allah sizi yaratır) فَضْلًا Nerde kaldı olmanız *(Neden?)* عَنِ الْعِظَامِ Kemikten وَالرُّفَاتِ Ve toprak yığınından فَلَا بُدَّ O halde kurtulamazsınız *(Neden?)* مِنْ إِيجَادِ الرُّوحِ Ruhun yaratılmasından *(Nerede?)* فِيكُمْ İçinizde فَسَيَقُولُونَ **Diyecekler** مَنْ **Kim** يُعِيدُنَا **Bizi tekrar döndürür** *(Neye?)* إِلَى الْحَيَاةِ Hayata قُلْ **Söyle ki** اَلَّذِي **O kimsedir ki (sizi döndürecek olan)** فَطَرَكُمْ **Sizi yarattı** خَلَقَكُمْ Sizi yoktan var etti أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defada** وَلَمْ تَكُونُوا Ve siz değildiniz *(Ne değildiniz?)* شَيْئًا Hiçbir şey لِأَنَّ الْقَادِرَ Çünkü kadir olan *(Neye?)* عَلَى الْبَدْءِ İlk defa yaratmaya *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلَى الْإِعَادَةِ Tekrar yaratmaya بَلْ هِيَ Bilakis, tekrar yaratmak *(Nedir?)* أَهْوَنُ Daha kolaydır فَسَيُنْغِضُونَ **O zaman sallayacaklar** يُحَرِّكُونَ Hareket ettirecekler *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ **Başlarını** *(Nasıl?)* تَعَجُّبًا Hayret ederek وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** *(Nasıl?)* اسْتِهْزَاءً Alaylı bir şekilde *(Ne diyecekler?)* مَتَى هُوَ **O ne zamandır** اَيِ الْبَعْثُ Yani tekrar diriliş قُلْ **De ki** عَسَى اَنْ يَكُونَ **Olması umulur** *(Ne zaman?)* قَرِيبًا **Yakında**

52. يَوْمَ يَدْعُو **Çağıracağı gün** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** يُنَادِيكُمْ Size nida edeceği gün *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Ne ile?)* عَلَى لِسَانِ إِسْرَافِيلَ İsrafil'in diliyle فَتَسْتَجِيبُونَ **Siz de hemen icabet edersiniz** فَتُجِيبُونَ Uyarsınız *(Neye?)* دَعْوَتَهُ Çağrısına *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Ne ile icabet edersiniz?)* بِحَمْدِهِ **Onun hamdiyle** بِأَمْرِهِ Emriyle وَقِيلَ Ve denildi ki وَلَهُ الْحَمْدُ Hamd O'na aittir (diyerek) وَتَظُنُّونَ **Ve sanırsınız** *(Ne sanırsınız?)* اِنْ مَا لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** ("in" nefi "ma"sı anlamındadır) *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada اِلَّا قَلِيلًا **Ancak az kaldınız** *(Niye?)* لِهَوْلِ مَا تَرَوْنَ Gördüğünüz şeylerin korku vericiliğinden sebep

53. وَقُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لِعِبَادِي **Kullarıma** *(Öyle kullarım ki)* اَلْمُؤْمِنِينَ Mümin olan يَقُولُوا **Söylesinler** *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirlere *(Ne söylesinler?)* اَلْكَلِمَةَ Kelimeyi اَلَّتِي **Öyle kelime ki** هِيَ **O kelime** اَحْسَنُ **En güzeldir** اِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** يَنْزَغُ **Bozar** يُفْسِدُ İfsat eder *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasını** اِنَّ الشَّيْطَانَ **Muhakkak ki şeytan** كَانَ لِلْاِنْسَانِ **İnsan için daima** *(Nedir?)* عَدُوًّا **Düşmandır** *(Öyle düşman ki)* مُبِينًا **Apaçık** بَيِّنَ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı aşikâr وَالْكَلِمَةَ اَلَّتِي O söz ki هِيَ أَحْسَنُ O en güzeldir هِيَ O şudur

54. رَبُّكُمْ **Rabbiniz** اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** اِنْ يَشَاْ **Dilerse** يَرْحَمْكُمْ **Size rahmet eder** *(Ne ile?)* بِالتَّوْبَةِ وَالْاِيمَانِ Tövbe ve imanla اَوْ اِنْ يَشَاْ **Veya dilerse** *(Neyi?)* تَعْذِيبَكُمْ Size azap etmeyi يُعَذِّبْكُمْ **Size azap eder** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere ölmekle وَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Seni göndermedik** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** فَتُجْبِرَهُمْ Ki onları zorluyorsun *(Neye?)* عَلَى الْاِيمَانِ İmana وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla

55. وَرَبُّكَ **Senin rabbin** اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَنْ فِي السَّمٰوَاتِ **Gökte olan kimseleri** *(Daha nerede olanları?)* وَالْاَرْضِ **Yerde olanları** فَيَخُصُّهُمْ Dolayısıyla onları hususi kılar *(Neye?)* بِمَا شَاءَ Dilediği şeye (makama) *(Neye göre?)* عَلٰى قَدْرِ أَحْوَالِهِمْ Hallerinin durumuna göre وَلَقَدْ فَضَّلْنَا **Ve kesinlikle biz üstün kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَ النَّبِيِّينَ **Peygamberlerin bazısını** *(Kim üzerine?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazısı üzerine** *(Ne ile?)* بِتَخْصِيصِ كُلٍّ مِنْهُمْ Onların her birine tahsis etmekle *(Ne?)* بِفَضِيلَةٍ Bir fazilet *(Ne gibi?)* كَمُوسٰى Musa'ya tahsis ettiğimiz gibi *(Neyi?)* بِالْكَلَامِ Allah'la konuşmayı وَإِبْرَاهِيمَ İbrahim'e tahsis ettiğimiz gibi بِالْخُلَّةِ Halilullah olmayı وَمُحَمَّدٍ Ve Muhammed'e tahsis ettiğimiz gibi *(Neyi?)* بِالْإِسْرَاءِ İsrayı وَاٰتَيْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Ne verdik?)* زَبُورًا **Zebur'u**

56. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* اُدْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki** زَعَمْتُمْ **Siz iddia ediyorsunuz** *(Neyi?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar *(Nedir?)* اٰلِهَةٌ İlahlardır *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** *(Ne gibi?)* كَالْمَلَائِكَةِ Melekler وَعِيسٰى Ve İsa وَعُزَيْرٍ Ve Üzeyir gibi فَلَا يَمْلِكُونَ **Fakat onlar güç yetiremezler** *(Neye?)* كَشْفَ الضُّرِّ **Sıkıntının kalkmasına** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Daha neye güç yetiremezler?)* وَلَا تَحْوِيلًا **Çevirmeye** *(Neyi?)* لَهُ Sıkıntıyı *(Kime?)* إِلٰى غَيْرِكُمْ Sizden başkasına

57. اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** يَدْعُونَ **Tapıyorlar** *(Kime?)* هُمْ Kendilerine *(Ne olarak?)* اٰلِهَةً İlah olarak يَبْتَغُونَ **Onlar ararlar** يَطْلُبُونَ Arzularlar *(Kime?)* اِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne ararlar?)* اَلْوَسِيلَةَ **Vesile** اَلْقُرْبَةَ Yakınlık *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmekle *(O arayanlardan bedel?)* اَيُّهُمْ **Hangisi** بَدَلٌ (Bu kelime) bedeldir *(Neden?)* مِنْ وَاوِ يَبْتَغُونَ "Yebteğûne"nin "vav"ından أَيْ يَبْتَغِيهَا Yani vesileyi arar *(Kim?)* اَلَّذِي هُوَ O kimse ki o *(Nedir?)* اَقْرَبُ **Daha yakındır** *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a

(melekler gibi) بِغَيْرِهِ فَكَيْفَ O halde en yakın olanın gayrisi nasıl aramasın (İsa gibi) وَيَرْجُونَ **Ve onlar umarlar** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ **Allah'ın rahmetini** وَيَخَافُونَ **Ve korkarlar** *(Neden?)* عَذَابَهُ **Allah'ın azabından** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ (Allah'ın rahmetini uman ve azabından korkan) diğerleri gibi فَكَيْفَ تَدْعُونَهُمْ O halde nasıl onlara dua ediyorsunuz *(Ne olarak?)* اٰلِهَةً İlah olarak اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ **Muhakkak ki rabbinin azabı** *(Nedir?)* كَانَ مَحْذُورًا **Sakınılacak bir azaptır**

58. وَاِنْ مَا مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir belde yoktur** ("in" olumsuzluk bildiren "ma" manasındadır) أُرِيدَ Kastedildi (beldeden) *(Ne?)* أَهْلُهَا Belde'nin ehli اِلَّا **Ancak varsa** نَحْنُ **Biz** مُهْلِكُوهَا **O beldeyi helak ederiz** *(Neden önce?)* قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününden önce** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ Ölüm ile اَوْ **Ya da** مُعَذِّبُوهَا **Ona azap ederiz** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla** *(Öyle azap ki)* شَدِيدًا **Şiddetli** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürmek وغَيْرِهِ Ve diğer şeylerle كَانَ ذٰلِكَ **Bu oldu** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Kitapta** اَللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzda *(Ne oldu?)* مَسْطُورًا **Satır satır kayıtlı** مَكْتُوبًا Yazılı

﴿وَمَا مَنَعَنَآ اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ﴾ الَّتِي اقْتَرَحَهَا أَهْلُ مَكَّةَ ﴿اِلَّآ اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ﴾ لَمَّا
أَرْسَلْنَاهَا فَأَهْلَكْنَاهُمْ وَلَوْ أَرْسَلْنَاهَا إِلٰى هٰؤُلَاءِ وَقَدْ حَكَمْنَا بِإِمْهَالِهِمْ لِإِتْمَامِ أَمْرِ مُحَمَّدٍ
ﷺ ﴿وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ﴾ اٰيَةً ﴿مُبْصِرَةً﴾ بَيِّنَةً وَاضِحَةً ﴿فَظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿بِهَا﴾ فَأُهْلِكُوا
﴿وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿اِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾﴾ لِلْعِبَادِ فَيُؤْمِنُوا ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿اِذْ قُلْنَا
لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً فَهُمْ فِي قَبْضَتِهِ فَبَلِّغْهُمْ وَلَا تَخَفْ أَحَدًا فَهُوَ
يَعْصِمُكَ مِنْهُمْ ﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِيٓ اَرَيْنَاكَ﴾ عِيَانًا لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ ﴿اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ﴾ أَهْلِ
مَكَّةَ إِذْ كَذَّبُوا بِهَا وَارْتَدَّ بَعْضُهُمْ لَمَّا أَخْبَرَهُمْ بِهَا ﴿وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْاٰنِ﴾ وَهِيَ
الزَّقُّومُ الَّتِي تَنْبُتُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لَهُمْ إِذْ قَالُوا النَّارُ تَحْرُقُ الشَّجَرَةَ
فَكَيْفَ تُنْبِتُهُ ﴿وَنُخَوِّفُهُمْ﴾ بِهَا ﴿فَمَا يَزِيدُهُمْ﴾ تَخْوِيفُنَا ﴿اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ
﴿اِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْاِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدُوٓا اِلَّآ اِبْلِيسَ قَالَ ءَاَسْجُدُ
لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾﴾ نُصِبَ بِنَزْعِ الْخَافِضِ أَيْ مِنْ طِينٍ ﴿قَالَ اَرَاَيْتَكَ﴾ أَيْ أَخْبِرْنِي
﴿هٰذَا الَّذِي كَرَّمْتَ﴾ فَضَّلْتَ ﴿عَلَيَّ﴾ بِالْأَمْرِ بِالسُّجُودِ لَهُ وَأَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ
﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ﴾ لَأَسْتَأْصِلَنَّ ﴿ذُرِّيَّتَهُٓ﴾ بِالْإِغْوَاءِ ﴿اِلَّا
قَلِيلًا ﴿٦٢﴾﴾ مِنْهُمْ مِمَّنْ عَصَمْتَهُ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُ ﴿اذْهَبْ﴾ مُنْظَرًا إِلٰى وَقْتِ النَّفْخَةِ
الْأُولٰى ﴿فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ﴾ أَنْتَ وَهُمْ ﴿جَزَآءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾﴾ وَافِرًا
كَامِلًا ﴿وَاسْتَفْزِزْ﴾ اِسْتَخِفَّ ﴿مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ﴾ بِدُعَائِكَ بِالْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ
وَكُلِّ دَاعٍ إِلَى الْمَعْصِيَةِ ﴿وَاَجْلِبْ﴾ صِحْ ﴿عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ﴾ وَهُمُ الرُّكَّابُ
وَالْمُشَاةُ فِي الْمَعَاصِي ﴿وَشَارِكْهُمْ فِي الْاَمْوَالِ﴾ الْمُحَرَّمَةِ كَالرِّبَا وَالْغَصْبِ ﴿وَالْاَوْلَادِ﴾
مِنَ الزِّنٰى ﴿وَعِدْهُمْ﴾ بِأَنْ لَا بَعْثَ وَلَا جَزَاءَ ﴿وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ بِذٰلِكَ ﴿اِلَّا غُرُورًا
﴿٦٤﴾﴾ بَاطِلًا ﴿اِنَّ عِبَادِي﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ﴾ تَسَلُّطٌ وَقُوَّةٌ ﴿وَكَفٰى
بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾﴾ حَافِظًا لَهُمْ مِنْكَ ﴿رَبُّكُمُ الَّذِي يُزْجِي﴾ يُجْرِي ﴿لَكُمُ الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ
﴿فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالٰى بِالتِّجَارَةِ ﴿اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾﴾
فِي تَسْخِيرِهَا لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

59. Ve Bizi Mekkelilerin teklif ettikleri türden **ayetler (mucizeler) göndermekten alıkoyan tek şey,** kendilerine o mucizeleri gönderdiğimizde **öncekilerin bu ayetleri yalanlamış olması** bu sebeple bizim de onları helak etmemiz**dir.** Şayet bunlara da o mucizelere göndersek elbette yalanla

yacaklar ve bu sebeple de helak edilmeyi hak edecekler. Hâlbuki Muhammed'in(s.a.v.) işini tamamlamak için onlara mühlet vermeye hükmettik. **Nitekim Semûd kavmine de, açık bir mucize olarak bir dişi deve vermiştik. Onlar ise, bu yüzden zalim,** kâfir **oldular** ve de helak edildiler. **Oysa biz ayetleri,** mucizeleri **ancak** kulları **korkutmak için göndeririz** ki iman etsinler.

60. **Ve** yâd et! **Sana demiştik ki: «Şüphesiz senin Rabbin bütün insanları** ilmi ve kudretiyle **kuşatmıştır,** onlar Rabbin elindedirler. Onlara tebliğ et ve sakın onlardan korkma! Zira Rabbin seni onlardan korur. İsra gecesi ayan beyan **Sana gösterdiğimiz görüntüyü insanlara,** Mekkelilere **ancak bir imtihan kılmıştık.** Nitekim onlar bu olayı yalanlamış bazıları da Hz. Peygamber kendilerine böyle bir olayı haber verdiğinde İslam dininden çıkmıştı. **Ve Kur'an'da lânet edilmiş olan** cehennemin dibinde yeşeren zakkum **ağacını da** onlara bir imtihan yaptık. Nitekim bu ağaç hakkında da şöyle demişlerdi; "ateş ağacı yakar, nasıl olur da yeşertir." **Ve onları** bu gibi ayetlerle **korkutuyoruz. Hâlbuki** bizim bu korkutmamız **sadece onların taşkınlığını artırıyor.»**

61. **Ve o zamanı** yâd et **ki, «Âdem'e** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secde ediniz» diye meleklere emrettik, onlar da hemen secde ettiler. Ancak İblis secde etmedi; dedi ki: «Ben çamurdan**[1] **yarattığına mı secde edeyim?»**

62. **Dedi ki: «Söyle bana,** kendisine secde edilmesini emretmek suretiyle **benden üstün kıldığın bu mu?** Ben ondan daha hayırlıyım. Zira beni ateşten yarattın. **Yemin ederim ki,**[2] **eğer beni Kıyamet gününe kadar ertelersen** –aralarından senin koruğun **çok azı hariç**– yoldan çıkarmak suretiyle **hepsinin kökünü kazıyacağım.**

63. Allah teala ona **buyurdu ki:** «Sura birinci defa üfürülünceye değin sana mühlet verildi; **şimdi çık git! Artık onlardan her kim sana tâbi olursa artık şüphe yok ki, sizin cezanız** senin ve onları cezası **cehennemdir; yeterli bir ceza!..»**

64. **«Ve onlardan kime gücün yeterse onu sesinle,** şarkıyla, çalgılarla ve günaha çeken her şeyle **yoldan çıkar ve süvarilerinle, piyadelerinle onlara** günah konusunda **yaygara kopar. Ve onlara** faizli ve gasp edilmiş haram **mallarda ve** zina sonucu doğan **çocuklarda ortak ol. Onlara** "diriliş ve ceza yok" şeklinde **vaadler yap. Şeytan,** yaptığı bu vaatlerle **insanlara aldatmadan,** batıldan **başka bir şey vâdetmez.**

65. **«Şüphesiz benim** mümin **kullarım var ya; senin için onların üzerinde bir hâkimiyet,** bir güç ve baskın **yoktur.** Onlara karşı sana **vekil,** koruyucu **olarak da Rabbin yeter.»**

---

[1] طِينًا kelimesi nez-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir. Bu kelime مِنْ طِينٍ takdirindedir.
[2] لَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

66. **Rabbiniz,** ticaret yapmak suretiyle **kendisinin fazlından isteyesiniz diye sizin yararınıza gemileri yüzdüren O'dur. Şüphe yok ki O** gemileri emrinize vermesiyle **size karşı çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

59. وَمَا مَنَعَنَا **Bizi alıkoymadı** *(Neden?)* اَنْ نُرْسِلَ **Göndermemizden** *(Neyi?)* بِالْاٰيَاتِ **Mucizeleri** اَلَّتِي Öyle mucizeler ki اِقْتَرَحَهَا Onları kabaca teklif etti *(Kim?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke halkı اِلَّا **Ancak alıkoydu** *(Ne alıkoydu?)* اَنْ كَذَّبَ **Yalanlaması** *(Neyi?)* بِهَا **O ayetleri** *(Kimin yalanlaması?)* اَلْاَوَّلُونَ **Evvelki-lerin** لَمَّا أَرْسَلْنَاهَا Ne zaman ki mucizeleri gönderdik فَأَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik وَلَوْ أَرْسَلْنَاهَا Şayet mucizeleri gönderseydik *(Kime?)* إِلَى هٰؤُلَاءِ Bunlara (Mekke halkına) لَكَذَّبُوا بِهَا Kesinlikle o mucizeleri yalanlardılar وَاسْتَحَقُّوا Ve layık olurlardı *(Neye?)* اَلْإِهْلَاكَ Helak edilmeye وَقَدْ حَكَمْنَا Hâlbuki biz karar verdik *(Neye?)* بِإِمْهَالِهِمْ Onlara zaman tanımaya *(Niye?)* لِإِتْمَامِ أَمْرِ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'in (s.a.v.) işini tamamlamak için وَاٰتَيْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* ثَمُودَ **Semud halkına** *(Ne verdik?)* اَلنَّاقَةَ **Dişi deve verdik** *(Ne olarak?)* اٰيَةً Mucize olarak *(Öyle mucize ki)* مُبْصِرَةً **Açık** وَاضِحَةً بَيِّنَةً Apaçık ve aşikâr فَظَلَمُوا **Onlar da zulmettiler** كَفَرُوا Nankörlük ettiler *(Neye?)* بِهَا **O deveye** فَأُهْلِكُوا Ve helak edildiler وَمَا نُرْسِلُ **Biz göndermeyiz** *(Neyi?)* بِالْاٰيَاتِ **Ayetleri** اَلْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri اِلَّا **Ancak göndeririz** *(Ne için?)* تَخْوِيفًا **Korkutmak için** *(Kimi?)* لِلْعِبَادِ Kulları فَيُؤْمِنُوا Ki iman etsinler

60. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Bir zaman ki** قُلْنَا **Biz demiştik** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne demiştik?)* اِنَّ رَبَّكَ **Kesinlikle senin rabbin** اَحَاطَ **Kuşattı** *(Kimi?)* بِالنَّاسِ **İnsanları** *(Ne açıdan?)* عِلْمًا وَقُدْرَةً İlim ve kudret açısından فَهُمْ Dolayısıyla insanlar *(Neredlast?)* فِي قَبْضَتِهِ Allah'ın eli altındadır فَبَلِّغْهُمْ Sen onlara tebliğ et وَلَا تَخَفْ Ve korkma *(Kimden?)* أَحَدًا Hiç kimseden فَهُوَ Allah يَعْصِمُكَ Seni korur *(Neden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمَا جَعَلْنَا **Biz kılmadık** *(Neyi?)* اَلرُّؤْيَا الَّتِي **O görüntüyü ki** اَرَيْنَاكَ **Sana gösterdik** *(Ne olarak?)* عِيَانًا Uyanık olarak *(Ne zamanda?)* لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ İsra gecesinde اِلَّا **Ancak kıldık** *(Ne?)* فِتْنَةً **İmtihan** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına إِذْ كَذَّبُوا بِهَا Çünkü gördüklerini yalanladılar وَارْتَدَّ بَعْضُهُمْ Bazısı da dinden döndü *(Ne zaman?)* لَمَّا أَخْبَرَهُمْ (Peygamber) onlara haber verdiğinde *(Neyi?)* بِهَا Gördüklerini *(İmtihan için daha ne kıldık?)* وَالشَّجَرَةَ **Ağaç** *(Öyle ağaç ki)* اَلْمَلْعُونَةَ **Lanetlenmiş olan** *(Nerede?)*

فِي الْقُرْاٰنِ **Kur'an'da** وَهِيَ O ağaç da *(Nedir?)* اَلزَّقُّومُ Zakkumdur اَلَّتِي Öyle zakkum ki تَنْبُتُ Bitiyor *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ Cehennemin dibinde جَعَلْنَاهَا Biz o ağacı yarattık *(Ne için?)* فِتْنَةً لَهُمْ Mekke halkına fitne olsun diye إِذْ قَالُوا Çünkü onlar dediler *(Ne dediler?)* اَلنَّارُ تَحْرُقُ Ateş yakar *(Neyi?)* اَلشَّجَرَةَ Ağacı فَكَيْفَ O halde nasıl تُنْبِتُهُ O ağacı bitirir وَنُخَوِّفُهُمْ **Ve onları korkutuyoruz** *(Ne ile?)* بِهَا O ağaç ile فَمَا يَزِيدُهُمْ **Onları artırmaz** *(Ne?)* تَخْوِيفُنَا Korkutmamız اِلَّا **Ancak artırır** *(Neyi?)* طُغْيَانًا **Azgınlığını** *(Öyle azgınlık ki)* كَبِيرًا **Büyük**

61. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Bir zaman ki** قُلْنَا **Biz demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** *(Ne dedik?)* اُسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Âdem'e** *(Nasıl?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selam secdesi etmekle *(Nasıl?)* بِالْاِنْحِنَاءِ Eğilmekle فَسَجَدُوا **Ve (melekler) secde ettiler** *(Ancak kim müstesna?)* اِلَّا اِبْلِيسَ **Ancak iblis müstesna** قَالَ **Dedi ki (iblis)** ءَاَسْجُدُ **Secde mi edeyim** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** خَلَقْتَ **Yarattın** *(Neden?)* طِينًا **Çamurdan** نَصْبُ (Bu kelime) nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin çıkarılmasıyla أَيْ مِنْ طِينٍ Yani "min tînin" (tevilindedir)

62. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* اَرَاَيْتَكَ **Gördün mü** أَيْ أَخْبِرْنِي Yani bana haber ver *(Neyi?)* هٰذَا الَّذِي **Şu şeyi ki** كَرَّمْتَ **Sen faziletli kıldın** فَضَّلْتَ Üstün kıldın *(Kime karşı?)* عَلَيَّ **Bana karşı** *(Ne ile üstün kıldın?)* بِالْأَمْرِ Emretmekle *(Neyi emretmekle?)* بِالسُّجُودِ لَهُ Ona secde etmeyi وَأَنَا Ve ben *(Ne olduğum halde?)* خَيْرٌ مِنْهُ Ondan daha hayırlı خَلَقْتَنِي Ki beni yarattın *(Neden?)* مِنْ نَارٍ Ateşten لَئِنْ **Andolsun şayet** لَامُ قَسَمٍ Başındaki "lam" lam-ı kasemdir اَخَّرْتَنِ **Beni bırakırsan** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününe kadar** لَاَحْتَنِكَنَّ **Elbette ele geçireceğim** لَأَسْتَأْصِلَنَّ Elbette kökünü kazıyacağım *(Neyi ele geçireceğim?)* ذُرِّيَّتَهُ **Onun soyunu** *(Ne ile?)* بِالْإِغْوَاءِ Yoldan çıkarmakla اِلَّا قَلِيلًا **Ancak pek azı müstesna** *(Neden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Onlardan bedel?)* مِمَّنْ عَصَمْتَهُ Senin kendisini koruduklarından

63. قَالَ **Dedi** *(Kim dedi?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) *(Kime?)* لَهُ Şeytana *(Ne dedi?)* اِذْهَبْ **Git** *(Ne olduğun halde?)* مُنْظَرًا Mühlet verilmiş olduğun halde *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى (Sura) Birinci üfürülüş vaktine kadar فَمَنْ **Her kim** تَبِعَكَ **Sana uyarsa** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَاِنَّ جَهَنَّمَ **Kesinlikle cehennem** *(Nedir?)* جَزَاؤُكُمْ **Sizin cezanızdır** *(Sizden bedel?)* أَنْتَ وَهُمْ Sen ve sana tabi olanların *(Nasıl?)* جَزَاءً **Bir cezayla ki** مَوْفُورًا **Tam olan** وَافِرًا كَامِلًا Artan ve tam olan

64. وَاسْتَفْزِزْ **Kışkırt** اِسْتَخِفَّ Hafife al *(Kimi?)* مَنِ **O kimseyi ki** اِسْتَطَعْتَ **Gücün yettiği** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne ile kışkırt?)* بِصَوْتِكَ **Sesin ile** بِدُعَائِكَ Davet etmenle *(Ne ile?)* بِالْغِنَاءِ Şarkıyla *(Daha ne ile?)* وَالْمَزَامِيرِ Çalgı aletleriyle وَكُلِّ دَاعٍ Ve itici her şey ile *(Neye?)* إِلَى الْمَعْصِيَةِ Günaha وَاَجْلِبْ **Ve gürültüyü bas** صِحْ Çığlığı bas *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِخَيْلِكَ **Süvarilerinle** *(Daha ne ile?)* وَرَجِلِكَ **Ve yayalarınla** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلرُّكَّابُ Binekli olanlar وَالْمُشَاةُ Ve yürüyenler *(Ne hususta?)* فِي الْمَعَاصِي Günahlar hususunda وَشَارِكْهُمْ **Ve onlara ortak ol** *(Ne hususta?)* فِي الْاَمْوَالِ **Mallar hususunda** *(Öyle mallar ki)* اَلْمُحَرَّمَةِ Haram kılınan *(Ne gibi?)* كَالرِّبَا Faiz وَالْغَصْبِ Ve gasp gibi *(Daha ne hususta?)* وَالْاَوْلَادِ **Ve çocuklar hususunda** *(Nerden edinilen çocuklar?)* مِنَ الزِّنٰى Zinadan وَعِدْهُمْ **Ve onlara va'd et** *(Neyi?)* بِأَنْ لَا بَعْثَ Öldükten sona dirilmenin olmadığını *(Daha neyi?)* وَلَا جَزَاءَ Ve cezanın olmadığını وَمَا يَعِدُهُمْ **Onlara va'd etmez** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla اِلَّا **Ancak vaad etmiştir** *(Ne?)* غُرُورًا **Aldatış** بَاطِلًا Boş söz

65. اِنَّ عِبَادِي **Kesinlikle benim kullarım** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminler لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Kullarıma karşı** *(Neyin yoktur?)* سُلْطَانٌ **Hiç-bir saltanatın** تَسَلُّطٌ Hâkimiyetin وَقُوَّةٌ Ve kuvvetin وَكَفٰى **Yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** حَافِظًا Koruyucu olarak *(Kimi?)* لَهُمْ Kullarını *(Kimden?)* مِنْكَ Senden

66. رَبُّكُمُ **Rabbiniz** اَلَّذِي **Öyle rabdir ki** يُزْجِي **Yürütür** يَجْرِي Akıtır *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi yürütür?)* اَلْفُلْكَ **Gemileri** اَلسُّفُنَ Sefineleri *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Niçin?)* لِتَبْتَغُوا **Elde edesiniz diye** تَطْلُبُوا Arayasınız diye *(Neyi?)* مِنْ فَضْلِهِ **(Allah'ın) lütfunu** *(Öyle Allah ki)* تَعَالٰى Yüce olan *(Ne ile?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaretle اِنَّهُ كَانَ **Muhakkak ki Allah** بِكُمْ **Size karşı** *(Nedir?)* رَحِيمًا **Ziyade merhamet sahibidir** *(Ne hususta?)* فِي تَسْخِيرِهَا لَكُمْ Gemileri emrinize verme hususunda

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ﴾ الشِّدَّةُ ﴿فِي الْبَحْرِ﴾ خَوْفَ الْغَرَقِ ﴿ضَلَّ﴾ غَابَ عَنْكُمْ ﴿مَنْ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ مِنَ الْآلِهَةِ فَلَا تَدْعُونَهُ ﴿إِلَّا إِيَّاهُ﴾ تَعَالَى فَإِنَّكُمْ تَدْعُونَهُ وَحْدَهُ لِأَنَّكُمْ فِي شِدَّةٍ لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ ﴿فَلَمَّا نَجَّاكُمْ﴾ مِنَ الْغَرَقِ وَأَوْصَلَكُمْ ﴿إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ﴾ عَنِ التَّوْحِيدِ ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾﴾ جُحُودًا لِلنِّعَمِ ﴿أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ﴾ أَيِ الْأَرْضِ كَقَارُونَ ﴿أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾ أَيْ يَرْمِيَكُمْ بِالْحَصْبَاءِ كَقَوْمِ لُوطٍ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾﴾ حَافِظًا مِنْهُ ﴿أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿تَارَةً﴾ مَرَّةً ﴿أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ﴾ أَيْ رِيحًا شَدِيدَةً لَا تَمُرُّ بِشَيْءٍ إِلَّا قَصَفَتْهُ فَتَكَسَّرُ فُلْكُكُمْ ﴿فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ﴾ بِكُفْرِكُمْ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾﴾ نَاصِرًا وَتَابِعًا يُطَالِبُنَا بِمَا فَعَلْنَا بِكُمْ ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا﴾ فَضَّلْنَا ﴿بَنِي آدَمَ﴾ بِالْعِلْمِ وَالنُّطْقِ وَاعْتِدَالِ الْخَلْقِ وَغَيْرِ ذَلِكَ وَمِنْهُ طَهَارَتُهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ﴾ عَلَى الدَّوَابِّ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ عَلَى السُّفُنِ ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا﴾ كَالْبَهَائِمِ وَالْوُحُوشِ ﴿تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾﴾ فَمَنْ بِمَعْنَى مَا أَوْ عَلَى بَابِهَا وَتَشْمَلُ الْمَلَائِكَةَ وَالْمُرَادُ تَفْضِيلُ الْجِنْسِ وَلَا يَلْزَمُ تَفْضِيلُ أَفْرَادِهِ إِذْ هُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْبَشَرِ غَيْرَ الْأَنْبِيَاءِ أُذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ﴾ نَبِيِّهِمْ فَيُقَالُ يَا أُمَّةَ فُلَانٍ أَوْ بِكِتَابِ أَعْمَالِهِمْ فَيُقَالُ يَا صَاحِبَ الْخَيْرِ يَا صَاحِبَ الشَّرِّ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَمَنْ أُوتِيَ﴾ مِنْهُمْ ﴿كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ﴾ وَهُمُ السُّعَدَاءُ أُولُو الْبَصَائِرِ فِي الدُّنْيَا ﴿فَأُولَئِكَ يَقْرَؤُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ﴾ يُنْقَصُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمْ ﴿فَتِيلًا ﴿٧١﴾﴾ قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ ﴿وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ﴾ أَيِ الدُّنْيَا ﴿أَعْمَى﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى﴾ عَنْ طَرِيقِ النَّجَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ﴿وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾﴾ أَبْعَدُ طَرِيقًا عَنْهُ وَنَزَلَ فِي ثَقِيفٍ وَقَدْ سَأَلُوهُ ﷺ أَنْ يُحَرِّمَ وَادِيَهُمْ وَأَلَحُّوا عَلَيْهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كَادُوا﴾ قَارَبُوا ﴿لَيَفْتِنُونَكَ﴾ لَيَسْتَنْزِلُونَكَ ﴿عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا﴾ لَوْ فَعَلْتَ ذَلِكَ ﴿لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾﴾ - ﴿وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ﴾ عَلَى الْحَقِّ بِالْعِصْمَةِ ﴿لَقَدْ كِدْتَ﴾ قَارَبْتَ ﴿تَرْكَنُ﴾ تَمِيلُ ﴿إِلَيْهِمْ شَيْئًا﴾ رُكُونًا ﴿قَلِيلًا ﴿٧٤﴾﴾ لِشِدَّةِ احْتِيَالِهِمْ وَإِلْحَاحِهِمْ وَهُوَ صَرِيحٌ فِي أَنَّهُ ﷺ لَمْ يَرْكَنْ وَلَا قَارَبَ ﴿إِذًا﴾ لَوْ رَكَنْتَ ﴿لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ﴾ عَذَابِ ﴿الْحَيَاةِ وَضِعْفَ﴾ عَذَابِ ﴿الْمَمَاتِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ مَا يُعَذَّبُ غَيْرُكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾ مَانِعًا مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

67. **Ve size** boğulma korkusuyla **denizde bir şiddet isabet ettiği zaman, ondan başka ibadet ettiğiniz** ilahlar **kaybolur,** onlara dua etmezsiniz, sadece Allah tealaya dua edersiniz. Zira siz ancak O'nun kaldırabileceği kötü bir durumdasınızdır. **Sonra sizi karaya** ulaştırıp boğulmaktan **kurtarınca da** tevhitten **yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankör,** nimetleri inkârcı**dır.**

68. **Sizinle beraber karanın bir tarafını** Karun gibi yere **batırmasından yahut** Lut kavmi gibi **başınıza taş yağdırmayacağından emin mi oldunuz? Sonra kendiniz için bir vekil,** sizi ondan koruyacak birini **bulamazsınız.**

69. **Yoksa sizi tekrar oraya,** denize **iade etmesinden, sonra da üzerinize** önüne çıkan her şeyi kırıp geçiren **şiddetli bir rüzgâr gönderip de** geminiz parçalanınca **küfrünüz sebebiyle sizi boğmasından emin mi oldunuz? Sonra kendiniz için Bize karşı bunun intikamını alacak bir yardımcı,** yaptığımızın hesabını sormak için peşimize düşecek birini **bulamazsınız.**

70. **Andolsun ki, Biz âdemoğlunu,** ilim, konuşma, düzgün yaratılış ve bunların dışında öldükten sonra yıkanmaları gibi şeylerle **üstün kıldık. Onları karada** hayvanlara **ve denizde** gemilere **bindirdik. Onlara leziz, temiz şeylerden rızık verdik. Onları** evcil ve vahşi hayvanlar gibi **yarattıklarımızdan**[1] **birçokları üzerine çok çok üstün kıldık.**

71. Yâd et! **Bir gün,** yani kıyamet gününde **bütün insanları imamlarıyla,** peygamberleriyle **çağıracağız.** Denilecek ki; ey falanın ümmeti! Ya da "ey kötü amel sahibi kişi" şeklinde amel defteriyle çağırılacaktır. **Artık** onlardan **kimin kitabı sağ eline verilirse işte onlar,** dünyada basiret sahibi olan mutlu kimseler olup **kitaplarını okurlar. Onlar bir zerre kadar,** çekirdeğin zarı kadar **bile zulme uğramazlar,** amellerinden bir şey eksiltilmez.

72. **Ve** bu dünyada hakka karşı **kör olan kişi, işte o ahirette de** kurtuluş yoluna ve kitabını okumaya karşı **kördür, yolca daha sapık,** kurtuluş yolundan daha uzak**tır.**

Hz. Peygamberden kendi vadilerinin harem bölgesi sayılmasını isteyip bu konuda ısrar eden Sakif kabilesi hakkında inmiştir:

73. **Ve onlar az daha -sana vahyettiğimiz şeyden başkasını Bize iftira edesin diye- seni fitneye düşürecekler,** hükmümüzü bıraktıracakar**dı.** **O**nu yaptığın **zaman seni elbette dost edineceklerdi.**

---

[1] Ayetteki مَنْ kelimesi مَا anlamındadır. Ya da melekleri de içine aldığını söylersek normalde olduğu gibi akıllılar için kullanılmıştır deriz. Bu durumda insan cinsinin melek cinsinden üstün olduğu kastedilmiştir. Böyle olunca tek tek insanların meleklerden üstün olması gerekmez; zira melekler –peygamberler hariç– beşerden üstündür.

74. **Ve eğer Biz seni** koruyarak hak üzere **sabit kılmasaydık, az kaldı onlara** hile ve ısrarlarından dolayı **azıcık** bir meyille **meyledecektin.** Bu ayet hz. Peygamberin meyletmediği ve meyletmeye yaklaşmadığı konusunda açıktır.

75. Meyledecek olsaydın **O takdirde sana hayatın da kat kat** azab**ını, ölümün de kat kat** azab**ını,** yani dünya ve ahirette başkasının gördüğü azabın iki katını **tattırmış olurduk. Sonra kendin için Bize karşı** o azabı engelleyecek **bir yardımcı da bulamazdın.**

KELİME ANLAMI

67. وَاِذَا مَسَّكُمُ **Size iliştiğinde** *(Ne?)* اَلضُّرُّ **Bela** اَلشِّدَّةُ Felaket *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ondan bedel?)* خَوْفَ الْغَرَقِ Boğulma korkusu ضَلَّ **Kaybolup gider** غَابَ Gaip olur *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden *(Kim kaybolup gider?)* مَنْ **O kimseler ki** تَدْعُونَ **Yalvarıyordunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ettikleriniz *(Neden?)* مِنَ الْاٰلِهَةِ İlahlardan فَلَا تَدْعُونَهُ Dolayısıyla (gaip olmasından sebep) onlara yalvaramıyorsunuz اِلَّٓا اِيَّاهُ **Ancak Allah müstesna** *(Öyle Allah ki)* تَعَالٰى Yüce olan فَاِنَّكُمْ Çünkü siz تَدْعُونَهُ O'na dua edersiniz وَحْدَهُ Yalnız لِاَنَّكُمْ Çünkü siz *(Ne haldesiniz?)* فِي شِدَّةٍ Bir felaket içerisindesiniz لَا يَكْشِفُهَا O felaketi kaldıramaz اِلَّا هُوَ Ancak Allah (kaldırır) فَلَمَّا نَجّٰيكُمْ **Ne zaman ki sizi kurtardı** *(Neden?)* مِنَ الْغَرَقِ Boğulmaktan وَأَوْصَلَكُمْ Ve sizi ulaştırdı *(Nereye?)* اِلَى الْبَرِّ **Karaya** اَعْرَضْتُمْ **Siz yüz çevirdiniz** *(Neden?)* عَنِ التَّوْحِيدِ Tevhitten وَكَانَ **Ve daima** الْاِنْسَانُ **İnsan** *(Nedir?)* كَفُورًا **Nankör-dür** جَحُودًا İnkâr edicidir *(Neyi?)* لِلنِّعَمِ Nimetleri

68. اَفَاَمِنْتُمْ **Emin mi oldunuz** *(Neden?)* اَنْ يَخْسِفَ **Yerin dibine geçirmesin-den** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Nerede?)* جَانِبَ الْبَرِّ **Kara tarafında** أَيِ الْأَرْضِ Yani yere *(Ne gibi?)* كَقَارُونَ Kârun gibi اَوْ **Ya da** يُرْسِلَ **Salıvermesinden** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne salıvermesinden?)* حَاصِبًا **Taşlı kasırga** أَيْ يَرْمِيَكُمْ Yani size yağdırmasından *(Ne?)* بِالْحَصْبَاءِ Çakıl taşları *(Ne gibi?)* كَقَوْمِ لُوطٍ Lut'un kavmi(ne yağdırdığı) gibi ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُوا **Bulamazsınız** *(Kime?)* لَكُمْ **Kendinize** *(Ne bulamazsınız?)* وَكِيلًا **Bir vekil** حَافِظًا مِنْهُ Bundan koruyucu

69. اَمْ اَمِنْتُمْ **Veya emin mi oldunuz** *(Neden?)* اَنْ يُعِيدَكُمْ **Sizi döndürmesinden** *(Ne-reye?)* فِيهِ **Oraya** أَيِ الْبَحْرِ Denize *(Nasıl?)* تَارَةً **Bir defa daha** مَرَّةً Bir kere اُخْرٰى **Başka** فَيُرْسِلَ **Ve peşinden göndermesinden** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize**

أَيْ رِيحًا شَدِيدَةً **Rüzgârdan** مِنَ الرِّيحِ *(Neden?)* **Fırtına** قَاصِفًا *(Neyi göndermesinden?)* Yani şiddetli rüzgârı (göndermesinden) *(Öyle rüzgâr ki)* لَا تَمُرُّ Uğramaz *(Neye?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeye إِلَّا قَصَفَتْهُ Ancak uğrarsa onu kırıp döker فَتُكَسَّرُ Dolayısıyla parçalanır *(Ne?)* فُلْكُكُمْ Gemileriniz فَيُغْرِقَكُمْ **Ve sizi boğmasından** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَفَرْتُمْ **İnkâr etmeniz sebebiyle** بِكُفْرِكُمْ Küfrünüzden dolayı ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُوا **Bulamazsınız** *(Kime?)* لَكُمْ **Kendinize** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bu yaptıklarımız sebebiyle** *(Ne bulamazsınız?)* تَبِيعًا **Bir destekçi** نَاصِرًا Yardımcı وَتَابِعًا Ve bir dayanak *(Öyle dayanak ki)* يُطَالِبُنَا Bize hesap soruyor *(Neye karşı?)* بِمَا فَعَلْنَا بِكُمْ Size yaptıklarımıza karşılık

70. وَلَقَدْ كَرَّمْنَا **Elbette muhakkak biz kutsadık** فَضَّلْنَا Üstün kıldık *(Kimi?)* بَنِي اٰدَمَ **Ademoğlunu** *(Ne ile?)* بِالْعِلْمِ وَالنُّطْقِ Bilgi ve konuşmakla *(Daha ne ile?)* وَاعْتِدَالِ الْخَلْقِ Yaratılışında ki dengeyle وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerle وَمِنْهُ Bu diğer şeylerdendir *(Ne?)* طَهَارَتُهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra insanoğlunun yıkanması وَحَمَلْنَاهُمْ **Ve onları taşıdık** *(Nerede?)* فِي الْبَرِّ **Karada** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الدَّوَابِّ Hayvanlar üzerinde *(Daha nerede?)* وَالْبَحْرِ **Denizde** *(Ne üzerinde?)* عَلَى السُّفُنِ Gemiler üzerinde وَرَزَقْنَاهُمْ **Ve onlara rızk verdik** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz nimetlerden** وَفَضَّلْنَاهُمْ **Ve onları üstün kıldık** *(Kim üzerine?)* عَلٰى كَثِيرٍ **Çoğu üzerine** *(Neden?)* مِمَّنْ خَلَقْنَا **Yarattıklarımızdan** *(Ne gibi?)* كَالْبَهَائِمِ Çiftlik hayvanları gibi *(Daha?)* وَالْوُحُوشِ Vahşi hayvanlar gibi *(Nasıl?)* تَفْضِيلًا **Üstün kılmakla** فَمَنْ Şöyle ki "men" kelimesi *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى مَا "ma" manasındadır أَوْ Ya da ("men" kelimesi) *(Ne üzeredir?)* عَلٰى بَابِهَا Kendi binası üzeredir (akıllılara ait) وَتَشْمَلُ Ve içerir *(Neyi?)* الْمَلَائِكَةَ Melekleri وَالْمُرَادُ Maksat ise *(Nedir?)* تَفْضِيلُ الْجِنْسِ (İnsan) cinsinin üstün olduğudur وَلَا يَلْزَمُ (cins olarak insanın üstün olmasından) lazım gelmez *(Ne lazım gelmez?)* تَفْضِيلُ أَفْرَادِهِ Bireylerinin üstün olması *(Niye?)* إِذْ هُمْ Çünkü melekler *(Nedir?)* أَفْضَلُ Daha üstündür *(Neden?)* مِنَ الْبَشَرِ İnsandan *(Kimden başka?)* غَيْرَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden başka

71. اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki** نَدْعُوا **Çağırırız** *(Kimi?)* كُلَّ أُنَاسٍ **Her topluluğu** *(Ne ile?)* بِإِمَامِهِمْ **Önderleriyle** نَبِيِّهِمْ Peygamberleriyle فَيُقَالُ Dolayısıyla nida edilecek *(Ne diye?)* يَا أُمَّةَ فُلَانٍ Ey falancanın ümmeti أَوْ بِكِتَابِ أَعْمَالِهِمْ Ya da amel defterleriyle (çağırırız) فَيُقَالُ Dolayısıyla nida edilecek *(Ne diye?)* يَا صَاحِبَ الْخَيْرِ Ey hayır sahibi يَا صَاحِبَ الشَّرِّ Ey şer sahibi وَهُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ

Kıyamet günüdür فَمَنْ **Her kim ki** أُوتِيَ **Kendisine verildi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ O topluluklardan *(Ne verildi?)* كِتَابَهُ **Kitabı** *(Nereden?)* بِيَمِينِهِ **Sağından** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* اَلسُّعَدَاءُ Mutlu kişilerdir *(Daha kimlerdir?)* أُولُو الْبَصَائِرِ İleri görüşlüler *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَأُولَٰئِكَ **İşte onlar** يَقْرَؤُونَ **Okurlar** *(Neyi?)* كِتَابَهُمْ **Kitaplarını** وَلَا يُظْلَمُونَ **Ve haksızlığa da uğramazlar** يَنْقُصُونَ Noksanlaş-maz *(Neden?)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Amellerinden *(Ne?)* فَتِيلًا **En ufak bir şey** قَدْرَ قِشْرَةِ النَّوَاةِ Hurma çekirdeğinin zarı miktarınca

72. وَمَنْ **Ve herkim** كَانَ **İse** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ **Burada** أَيِ الدُّنْيَا Yani dünyada *(Ne ise?)* أَعْمٰى **Kör ise** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Gerçeği görmekten فَهُوَ **O kişi** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette de** *(Nedir?)* أَعْمٰى **Kördür** *(Neden?)* عَنْ طَرِيقِ النَّجَاةِ Kurtuluş yolundan وَقِرَاءَةِ الْقُرْاٰنِ Ve kitabını okumaktan وَأَضَلُّ **Ve iyice sapmıştır** *(Ne cihetinden?)* سَبِيلًا **Yol cihetinden** أَبْعَدُ Çok uzaktır *(Ne cihetinden?)* طَرِيقًا Yol cihetinden *(Neden?)* عَنْهُ Kurtuluş yolundan وَنَزَلَ (Bu ayet) indi *(Ne hakkında?)* فِي ثَقِيفٍ Sakîf hakkında وَقَدْ سَأَلُوهُ ﷺ Ki onlar Peygamberden (s.a.v.) istemişlerdi *(Neyi?)* أَنْ يَحْرُمَ Harem kılmasını *(Neyin?)* وَادِيَهُمْ Vadilerinin وَأَلَحُّوا Ve ısrarla yalvarıyorlardı *(Neye?)* عَلَيْهِ Buna

73. وَإِنْ مُخَفَّفَةٌ كَادُوا **Neredeyse o müşrikler idiler** ("in" "inne" den tahfiflen-miştir) قَارَبُوا Yaklaştılar *(Ne idiler?)* لَيَفْتِنُونَكَ **Kesinlikle seni saptıracak idiler** لَيَسْتَنْزِلُونَكَ Kaydıracak idiler *(Neden?)* عَنِ الَّذِي **O yoldan ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Niye saptıracaklar?)* لِتَفْتَرِيَ **İftira atasın diye** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Neyi?)* غَيْرَهُ **Vahyettiğimizden başkasını** وَإِذًا **O takdirde** لَوْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ Şayet sen böyle yapsaydın لَاتَّخَذُوكَ **Seni edinirlerdi** *(Ne?)* خَلِيلًا **İyi bir dost**

74. وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ **Eğer seni sabit kılmasaydık** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzere *(Ne ile?)* بِالْعِصْمَةِ Günahsızlıkla لَقَدْ كِدْتَ **Gerçekten nerdeyse olacaktın** قَارَبْتَ Yaklaşacaktın *(Ne olacaktın?)* تَرْكَنُ **Yönelir** تَمِيلُ Meyleder *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne kadar?)* شَيْئًا **Bir şey kadar** رُكُونًا Meylediş kadar *(Öyle meylediş ki)* قَلِيلًا **Az** *(Neden dolayı?)* لِشِدَّةِ احْتِيَالِهِمْ Hile yapmadaki katılıklarından dolayı وَإِلْحَاحِهِمْ Ve ısrarla yalvarmalarından dolayı وَهُوَ صَرِيحٌ Bu açıktır *(Kim hakkında?)* فِي أَنَّهُ ﷺ Peygamberin (s.a.v.) olduğu hakkında *(Ne olduğu hakkında?)* لَمْ يَرْكَنْ Meyletmemiş olduğu وَلَا قَارَبَ Ve yaklaşmamış olduğu hakkındadır

75. إِذًا **O takdirde** رَكَنْتَ لَوْ Şayet meyletseydin لَأَذَقْنَاكَ **Sana tattırırdık** ضِعْفَ عَذَابَ الْحَيَاةِ **Hayatın kat kat** azabını *(Daha?)* وَضِعْفَ عَذَابِ الْمَمَاتِ **Ölümün kat kat** azabını مَا مِثْلَيْ أَيْ Yani o şeyin iki katını ki يُعَذَّبُ Azap görüyor *(Kim?)* غَيْرُكَ Senden başkası *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve Ahirette ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Kime?)* لَكَ **Kendine** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne bulamazsın?)* نَصِيرًا **Bir yardımcı** مَانِعًا مِنْهُ Azaptan alıkoyan

وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ لَهُ الْيَهُودُ إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا حَقًّا فَالْحَقْ بِالشَّامِ فَإِنَّهَا أَرْضُ الْأَنْبِيَاءِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ ﴿كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ الْمَدِينَةِ ﴿لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا﴾ لَوْ أَخْرَجُوكَ ﴿لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ﴾ فِيهَا ﴿إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾﴾ ثُمَّ يُهْلَكُونَ ﴿سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا﴾ أَيْ كَسُنَّتِنَا فِيهِمْ مِنْ إِهْلَاكِ مَنْ أَخْرَجَهُمْ ﴿وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾﴾ تَبْدِيلًا ﴿اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ﴾ أَيْ مِنْ وَقْتِ زَوَالِهَا ﴿اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ﴾ إِقْبَالِ الظُّلْمَةِ أَيِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ ﴿وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ﴾ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾﴾ تَشْهَدُهُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ ﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ﴾ فَصَلِّ ﴿بِهٖ﴾ بِالْقُرْاٰنِ ﴿نَافِلَةً لَكَ﴾ فَرِيضَةً زَائِدَةً لَكَ دُونَ أُمَّتِكَ أَوْ فَضِيلَةً عَلَى الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَةِ ﴿عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ﴾ يُقِيمَكَ ﴿رَبُّكَ﴾ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾﴾ يَحْمَدُكَ فِيهِ الْأَوَّلُونَ وَالْاٰخِرُونَ وَهُوَ مَقَامُ الشَّفَاعَةِ فِي فَصْلِ الْقَضَاءِ وَنَزَلَ لَمَّا أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ ﴿وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِي﴾ الْمَدِينَةَ ﴿مُدْخَلَ صِدْقٍ﴾ إِدْخَالًا مَرْضِيًّا لَا أَرٰى فِيهِ مَا أَكْرَهُ ﴿وَاَخْرِجْنِي﴾ مِنْ مَكَّةَ ﴿مُخْرَجَ صِدْقٍ﴾ إِخْرَاجًا لَا أَلْتَفِتُ بِقَلْبِي إِلَيْهَا ﴿وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾﴾ قُوَّةً تَنْصُرُنِي بِهَا عَلٰى أَعْدَائِكَ ﴿وَقُلْ﴾ عِنْدَ دُخُولِكَ مَكَّةَ ﴿جَآءَ الْحَقُّ﴾ الْإِسْلَامُ ﴿وَزَهَقَ الْبَاطِلُ﴾ بَطَلَ الْكُفْرُ ﴿اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾﴾ مُضْمَحِلًّا زَائِلًا وَقَدْ دَخَلَهَا ﷺ وَحَوْلَ الْبَيْتِ ثَلٰثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ صَنَمًا فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ ذٰلِكَ حَتّٰى سَقَطَتْ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاۤءٌ﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بِهِ ﴿وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿اِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾﴾ لِكُفْرِهِمْ بِهِ ﴿وَاِذَآ اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ﴾ الْكَافِرِ ﴿اَعْرَضَ﴾ عَنِ الشُّكْرِ ﴿وَنَاٰى بِجَانِبِهٖ﴾ ثَنٰى عِطْفَهُ مُتَبَخْتِرًا ﴿وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ ﴿كَانَ يَؤُسًا ﴿٨٣﴾﴾ قَنُوطًا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿قُلْ كُلٌّ﴾ مِنَّا وَمِنْكُمْ ﴿يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهٖ﴾ طَرِيقَتِهِ ﴿فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَبِيلًا ﴿٨٤﴾﴾ طَرِيقًا فَيُثِيبُهُ ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿عَنِ الرُّوحِ﴾ الَّذِي يَحْيَا بِهِ الْبَدَنُ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّي﴾ أَيْ عِلْمِهِ لَا تَعْلَمُونَهُ ﴿وَمَآ اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾﴾ بِالنِّسْبَةِ إِلٰى عِلْمِهِ تَعَالٰى ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْاٰنِ بِأَنْ نَمْحُوَهُ مِنَ الصُّدُورِ وَالْمَصَاحِفِ ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهٖ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

76. Ve az kaldı seni Medine **yurdundan çıkarmak için rahatsız edeceklerdi. O vakit,** seni çıkardıklarında **onlar da senden sonra** orada **pek az kalacaklar,** sonra helak olacaklar**dır.**

77. Senden evvel göndermiş olduğumuz peygamberlerin sünneti de böyleydi, onları yurtlarından çıkaran kimseleri helak etmiştik. **Ve Bizim sünnetimiz için bir değiştirme bulamazsın.**

78. Güneşin batıya yönelmesinden, zeval vaktinden **gecenin kararmasına,** karanlığın gelişine **kadar** öğle ikindi akşam ve yatsı **namaz**larını **kıl. Bir de sabah namazını; zira sabah namazı** gece ve gündüz melekleri tarafından **şahit olunmuştur.**

79. Ve geceleyin kalk, ümmete değil de **sana mahsus bir nafile olmak üzere onunla** yani Kur'ânla **gece namaz kıl. Umulur ki Rabbin** ahirette **seni bir övülmüş bir makama,** kendisinde öncekilerin ve sonrakilerin seni öveceği kaza sırasındaki şefaat makamına **gönderecektir.**

Hicretle emredildiğinde şu ayetler inmiştir:

80. Ve şöyle niyaz et: Rabbim! Gireceğim yere sıdk girişiyle girmemi sağla; hoşnut olacağım ve kendisinde rahatsızlık duyacağım hiçbir şeyin olmadığı şekilde girdir, **çıkacağım yer** olan Mekke'**den de sıdk ile,** o çıktığım yerde gönlüm kalmadan **çıkmamı sağla! Bana tarafından,** düşmanlarına karşı **iyice yardım edecek bir kuvvet ver.**

81. Ve Mekke'ye girerken **de ki: «Hak** olan İslam **geldi ve bâtıl** olan küfür **çöküp gitti. Şüphe yok ki, batıl çöküp gitmeye mahkûmdur.»** Nitekim Hz. Peygamber Mekke'ye girdiğinde Kâbe'nin etrafında üç yüz atmış adet put vardı. Hz. Peygamber efendimiz, putlar düşene dek elindeki bir sopayla onları itmiş ve bu ayeti okumuştu.

82. Ve mü'minler için Kur'ân'dan[1] dalalete karşı **bir şifa,** onunla **bir rahmet olan şeyi indiririz.** Onu inkâr etmeleri nedeniyle **zalimler,** kâfirler **içinse, ziyandan başka bir şey arttırmaz.**

83. Kâfir **insana nimet verdiğimiz zaman** şükürden **yüz çevirip** kibirlenerek **yan çizer; ona bir de** fakirlik ve zorluk gibi bir **kötülük dokunacak olsa** Allah'ın rahmetinden **umut keser.**

84. De ki: «Sizden ve bizden **herkes kendi yoluna göre amelde bulunur. Rabbin ise doğru yolu takip edenleri en iyi bilen** ve onu mükâfatlandıracak olan**dır.»**

85. Yahudiler **sana** bedenin kendisiyle hayat bulduğu **ruhtan sorarlar.** Onlara **de ki: «Ruh Rabbimin emrinden,** onun ilminden**dir,** siz onu bilemezsiniz. Allah tealanın ilmine nispetle **size ilimden çok az birşey verilmiştir.»**

---

[1] Ayetteki مِنْ beyan içindir.

86. Zât-ı akdesime yemin olsun[1] ki, eğer dilesek, sana vahyetmiş olduğumuz Kur'ânı hafızlardan ve sahifelerden silmek suretiyle **elbette kaldırırdık. Sonra seni Bize karşı o (Kur'â)na dair kendine bir vekil bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

76. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Niye?)* لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi *(Kime?)* لَهُ Peygambere *(Kim?)* اَلْيَهُودُ Yahudiler *(Ne dedi?)* إِنْ كُنْتَ نَبِيًّا حَقًّا Eğer sen gerçek peygambersen فَالْحَقْ Git *(Nereye?)* بِالشَّامِ Şam'a فَإِنَّهَا Çünkü orası *(Nedir?)* أَرْضُ الْأَنْبِيَاءِ Peygamber-ler diyarıdır وَإِنْ -مُخَفَّفَةٌ- كَادُوا **Nerdeyse idiler** ("in" "inne"den tahfif edilmiştir) *(Ne idiler?)* لَيَسْتَفِزُّونَكَ **Sana dar getirecek idiler** *(Neyi?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yeryüzünü** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ الْمَدِينَةِ Medine diyarını *(Niye?)* لِيُخْرِجُوكَ **Seni sürmeleri için** *(Nereden?)* مِنْهَا **O diyardan** وَإِذًا **O takdirde** لَوْ أَخْرَجُوكَ Seni sürselerdi لَا يَلْبَثُونَ **Kalmazlardı** *(Ne zaman?)* خِلَافَكَ **Senin ardından** *(Nerede?)* فِيهَا Medine diyarında إِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı müstesna** ثُمَّ يُهْلَكُونَ Sonra, helak olurlardı

77. سُنَّةَ مَنْ **O kimselere karşı (uyguladığımız) kanun** قَدْ أَرْسَلْنَا **Ki biz göndermiştik** *(Neden önce?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Kimden?)* مِنْ رُسُلِنَا **Peygamberlerimizden** أَيْ كَسُنَّتِنَا Yani bizim kanunumuz gibi *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Peygamber-ler hakkında *(Nedir o kanunumuz?)* مِنْ اِهْلَاكِ مَنْ أَخْرَجَهُمْ Peygamberleri sürenleri helak etmek وَلَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Nerede?)* لِسُنَّتِنَا **Kanunumuzda** *(Ne bulamazsın?)* تَحْوِيلًا **Hiçbir değişiklik** تَبْدِيلًا Tebdil (bulamazsın)

78. اَقِمِ **Dosdoğru kıl** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** *(Neden sonra?)* لِدُلُوكِ الشَّمْسِ **Güneşin batmaya meylinden sonra** أَيْ مِنْ وَقْتِ زَوَالِهَا Yani güneşin zeval vaktinden sonra *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ **Gece karanlığına kadar** إِقْبَالِ الظُّلْمَةِ Gecenin karanlığına ulaşıncaya kadar أَيِ الظُّهْرِ Yani öğle وَالْعَصْرِ İkindi وَالْمَغْرِبِ Akşam وَالْعِشَاءِ Ve yatsı *(Daha neyi kıl?)* وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ صَلَاةَ الصُّبْحِ **Sabah namazını** اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ **Kesinlikle sabah namazı** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* مَشْهُودًا **Şahit olunandır** تَشْهَدُهُ Ona şahit olur *(Kim?)* مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ Gece melekleri وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ Ve gündüz melekleri

79. وَمِنَ الَّيْلِ **Gecenin bir kısmında** فَتَهَجَّدْ **Gece ibadeti yap** فَصَلِّ Ve de namaz kıl *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la *(Ne olarak?)* نَافِلَةً **Nafile olarak** *(Kime ait?)*

---

[1] وَلَئِنْ شِئْنَا ayetindeki ل yemin içindir.

لَكَ **Sana ait** فَرِيضَةً Bir vecibe olarak *(Öyle vecibe ki)* زَائِدَةً Fazla olan *(Kime ait?)* لَكَ Sana ait دُونَ اُمَّتِكَ Ümmetine değil أَوْ فَضِيلَةً Ya da bir fazilet olarak *(Neye zait olmak üzere?)* عَلَى الصَّلَوَاتِ Namazlar üzerine *(Öyle namazlar ki)* اَلْمَفْرُوضَةِ Farz kılınan namazlar gibi عَسٰى **Umulur** *(Ne?)* اَنْ يَبْعَثَكَ **Seni göndermesi** يُقِيمَكَ Seni getirmesi *(Kimin?)* رَبُّكَ **Rabbinin** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Nereye?)* مَقَامًا **Bir makama** *(Öyle makam ki)* مَحْمُودًا **Övülmüş olan** يَحْمَدُكَ Seni över *(Nerede?)* فِيهِ O makamda *(Kim?)* اَلْأَوَّلُونَ Öncekiler *(Daha kim?)* وَالْاٰخِرُونَ Ve sonrakiler وَهُوَ O makam da *(Nedir?)* مَقَامُ الشَّفَاعَةِ Şefaat makamıdır *(Ne zamanda?)* فِي فَصْلِ الْقَضَاءِ Hükmün karara bağlanma anında وَنَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Ne zamanda?)* لَمَّا أُمِرَ Ne zaman ki emredildi *(Ne ile?)* بِالْهِجْرَةِ Hicret ile

80. وَقُلْ **(Ey habibim) Söyle** *(Ne söyle?)* رَبِّ **Ey rabbim** اَدْخِلْنِي **Beni girdir** *(Nereye?)* اَلْمَدِينَةَ Medine'ye *(Nasıl?)* مُدْخَلَ صِدْقٍ **Doğrulukla girmekle** إِدْخَالًا مَرْضِيًّا Razı olunan bir girmekle *(Öyle girmek ki)* لَا أَرٰى Görmeyeceğim *(Nerede?)* فِيهِ Kendisinde *(Neyi?)* مَا أَكْرَهُ Çirkin gördüğüm şeyi وَاَخْرِجْنِي **Ve beni çıkart** *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den *(Nasıl?)* مُخْرَجَ صِدْقٍ **Doğrulukla çıkmakla** إِخْرَاجًا Çıkmakla *(Öyle çıkmak ki)* لَا أَلْتَفِتُ Yönelmeyeyim *(Ne ile?)* بِقَلْبِي Kalbimle *(Nereye?)* إِلَيْهَا Mekke'ye وَاجْعَلْ **Ve yap** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْكَ **Senin tarafından** *(Ne yap?)* سُلْطَانًا **Bir kuvvet** *(Öyle kuvvet ki)* نَصِيرًا **Yardım edici** قُوَّةً Güç *(Öyle güç ki)* تَنْصُرُنِي Bana yardım ediyorsun *(Ne ile?)* بِهَا O kuvvet ile *(Kime karşı?)* عَلَى أَعْدَائِكَ Düşmanlarına karşı

81. وَقُلْ **Ve de ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ دُخُولِكَ Girmen anında *(Nereye?)* مَكَّةَ Mekke'ye *(Ne de?)* جَاءَ **Geldi** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak geldi** الْإِسْلَامُ İslam وَزَهَقَ **Ve yok olup gitti** *(Ne?)* الْبَاطِلُ **Batıl** الْكُفْرُ بَطَلَ Küfür ortadan kalktı اِنَّ الْبَاطِلَ **Şüphe yok ki batıl** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* زَهُوقًا **Yok olup gitmeye mahkum** مُضْمَحِلًّا İzmihlale uğramış زَائِلًا Yok olucu ﷺ وَقَدْ دَخَلَهَا Ve Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye girdi *(Ne olduğu halde?)* وَحَوْلَ الْبَيْتِ Kâbe'nin etrafında *(Ne?)* ثَلْثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ Üç yüz atmış *(Ne cihetinden?)* صَنَمًا Put cihetinden فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا Putlara batırıyordu *(Neyi?)* بِعُودٍ Sivri bir değneği *(Neredeki?)* فِي يَدِهِ Elindeki وَيَقُولُ Ve diyordu *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bu sözü (hak geldi...) *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى سَقَطَتْ Düşünceye kadar رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلشَّيْخَانِ Buhari ve Müslim

82. وَنُنَزِّلُ **Biz indiririz** *(Neden?)* مِنَ-لِلْبَيَانِ الْقُرْاٰنِ **Kuran'dan** ("min" beyan içindir) *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** هُوَ **O şey** *(Nedir?)* شِفَاءٌ **Kurtulmadır** *(Neden?)* مِنَ الضَّلاَلَةِ Sapıklıktan *(Daha nedir?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** *(Neye?)* بِهِ O Kuran'a وَلاَ يَزِيدُ **Kur'an artırmaz** *(Kimi?)* اَلظَّالِمِينَ **Zalimleri** اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri اِلَّا **Ancak artırır** *(Neyini?)* خَسَارًا **Ziyanını** *(Niçin?)* لِكُفْرِهِمْ İnkâr ettikleri için *(Neyi?)* بِهِ Kuran'ı

83. وَاِذَا اَنْعَمْنَا **Nimet verdiğimizde** *(Kime?)* عَلَى الْاِنْسَانِ **İnsana** اَلْكَافِرِ Kâfire اَعْرَضَ **Yüz çevirir** *(Neden?)* عَنِ الشُّكْرِ Şükretmekten وَنَاٰى **Ve uzaklaşır** *(Ne ile?)* بِجَانِبِهِ **Yanıyla** ثَنَى عِطْفَهُ Büyüklük taslar *(Ne olduğu halde?)* مُتَبَخْتِرًا Böbürlene-rek yürüyücü olduğu halde وَاِذَا مَسَّهُ **Ve ona dokunduğunda** *(Ne?)* اَلشَّرُّ **Bir kötülük** اَلْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ Fakirlik ve fenalık كَانَ **Daima olur** *(Ne olur?)* يَؤُسًا **Karamsarlığa düşücü** قَنُوطًا Ümitsiz *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden

84. قُلْ **(Resulüm) söyle** كُلٌّ **Herkes** *(Kimden?)* مِنَّا وَمِنْكُمْ Bizden ve sizden يَعْمَلُ **İşini yapar** *(Neye göre?)* عَلٰى شَاكِلَتِهِ **Mizacına göre** طَرِيقَتِهِ Yolu uyarınca فَرَبُّكُمْ **O halde rabbiniz** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَهْدٰى **Doğruya ulaşmıştır** *(Ne cihetinden?)* سَبِيلًا **Yol cihetinden** طَرِيقًا Yol فَيُثِيبُهُ Dolayısıyla (Allah) onu mükâfatlandırır

85. وَيَسْاَلُونَكَ **Sana sorarlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani Yahudiler *(Neden?)* عَنِ الرُّوحِ **Ruhtan** اَلَّذِي O ruh ki يَحْيَا بِهِ Onunla hayat bulur *(Ne?)* اَلْبَدَنُ Beden قُلْ **Söyle (ey habibim)** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* اَلرُّوحُ **Ruh** *(Nedendir?)* مِنْ اَمْرِ رَبِّي **Rabbimin emrindendir** أَيْ عِلْمِهِ Yani ona has olan bilgidendir لَا تَعْلَمُونَهُ Onu bilemezsiniz وَمَا اُوتِيتُمْ **Ve size verilmemiştir** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **İlimden** اِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı verilmiştir** *(Neye nisbetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلٰى عِلْمِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın ilmine nispetle

86. وَلَئِنْ **Andolsun ki şayet** لَامُ قَسَمٍ (Lam) yemin lam-ı'dır شِئْنَا **Dileseydik** لَنَذْهَبَنَّ **Ortadan kaldırırdık** *(Neyi?)* بِالَّذِي **O şeyi ki** اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** أَيِ الْقُرْاٰنِ Yani Kuranı *(Ne ile?)* بِأَنْ نَمْحُوهُ Silip almamızla *(Nereden?)* مِنَ الصُّدُورِ Kalplerden وَالْمَصَاحِفِ Ve Mushaflardan ثُمَّ **Sonra** لَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Kime?)* لَكَ **Kendine** *(Neye dair bulamazsın?)* بِهِ **Bu Kuran'a dair** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا **Bize karşı** *(Ne bulamazsın?)* وَكِيلًا **Koruyucu**

﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ أَبْقَيْنَاهُ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾﴾ عَظِيمًا حَيْثُ أَنْزَلَهُ
عَلَيْكَ وَأَعْطَاكَ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ وغَيْرَ ذٰلِكَ مِنَ الْفَضَائِلِ ﴿قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ
وَالْجِنُّ عَلٰى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ﴾ فِي الْفَصَاحَةِ وَالْبَلَاغَةِ ﴿لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾﴾ مُعِينًا نَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِهِمْ لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا ﴿وَلَقَدْ
صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ أَيْ مَثَلًا مِنْ جِنْسِ
كُلِّ مَثَلٍ لِيَتَّعِظُوا ﴿فَأَبٰى أَكْثَرُ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾﴾ جُحُودًا لِلْحَقِّ
﴿وَقَالُوا﴾ عَطْفٌ عَلَى أَبٰى ﴿لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾﴾ عَيْنًا
يَنْبَعُ مِنْهَا الْمَاءُ ﴿أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ﴾ بُسْتَانٌ ﴿مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا﴾
وَسَطَهَا ﴿تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾﴾ ﴿أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا﴾ قِطَعًا ﴿أَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ
وَالْمَلٰئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾﴾ مُقَابَلَةً وَعِيَانًا فَنَرَاهُمْ ﴿أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ﴾ ذَهَبٍ ﴿أَوْ
تَرْقٰى﴾ تَصْعَدُ ﴿فِي السَّمَاءِ﴾ عَلَى السُّلَّمِ ﴿وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ﴾ لَوْ رَقِيتَ فِيهَا ﴿حَتّٰى تُنَزِّلَ
عَلَيْنَا﴾ مِنْهَا ﴿كِتَابًا﴾ فِيهِ تَصْدِيقُكَ ﴿نَقْرَؤُهُ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿سُبْحَانَ رَبِّي﴾ تَعَجُّبٌ ﴿هَلْ﴾ مَا
﴿كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾﴾ كَسَائِرِ الرُّسُلِ وَلَمْ يَكُونُوا يَأْتُونَ بِاٰيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ ﴿وَمَا
مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى إِلَّا أَنْ قَالُوا﴾ أَيْ قَوْلُهُمْ مُنْكِرِينَ ﴿أَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا
رَسُولًا ﴿٩٤﴾﴾ وَلَمْ يَبْعَثْ مَلَكًا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ﴾ بَدَلَ الْبَشَرِ ﴿مَلٰئِكَةٌ
يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾﴾ إِذْ لَا يُرْسَلُ إِلٰى قَوْمٍ
رَسُولًا إِلَّا مِنْ جِنْسِهِمْ يُمْكِنُهُمْ مُخَاطَبَتُهُ وَالْفَهْمُ عَنْهُ ﴿قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي
وَبَيْنَكُمْ﴾ عَلٰى صِدْقِي ﴿إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾﴾ عَالِمًا بِبَوَاطِنِهِمْ وَظَوَاهِرِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

87. Ancak Kur'ânı gidermeyip bırakmamız **Rabbinden bir rahmettir. Şüphe yok ki, O'nun fazlı keremi senin üzerinde pek büyüktür.** Nitekim onu sana indirmiş, sana makam-ı mahmudu ve bunun dışında birçok faziletler ihsan etmiştir.

88. De ki: «Andolsun, eğer insanlar ve cinler bu Kur'an'ın fesâhat ve belâgatte **bir benzerini getirmek için toplanacak olsalar, -bazıları bazılarına yardımcı olsa bile- elbette onun bir benzerini getiremeyeceklerdir»** Bu ayet, Müşriklerin "istesek onun aynısını söyleriz" şeklindeki sözlerine ret olarak inmiştir.

89. Andolsun ki, bu Kur'ân'da öğüt alsınlar diye **insanlar için her** türlü

misalden[1] bir misal **açıkladık. Hâlbuki insanların,** Mekkelilerin **çoğu illa ki** hakkı **inkâr etmeyi sürdürürler.**

90. Ve dediler ki[2]**: «Sen bizim için yerden** su çıkan **bir kaynak,** göze **fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız.»**

91. «Veya senin, aralarından şarıl şarıl ırmaklar akıttığın hurma ve üzüm bahçelerin olmalı!

92. «Veya -iddia ettiğin gibi - göğü üzerimize parça parça düşürmeli yahut kendilerini görmemiz için **Allah ile melekleri açıkça karşımıza getirmelisin.»**

93. «Veyahut altın bir evin olmalı veya merdivenle **göğe çıkmalısın; ayrıca** göğe çıksan bile oradan seni doğruladığını **okuyacağımız bir kitap indirmedikçe senin göğe çıkışına da asla inanmayız. De ki: «Rabbimi tenzih ederim,**[3] **ben sadece** Allah tealanın izniyle bir mucize gösterebilen diğer peygamberler gibi **insan olan bir peygamberim.»**

94. İnsanları, kendilerine hidayet geldiğinde iman etmekten engelleyen şey, sadece onların, inkâr ederek **«Allah** bir meleği göndermedi de, **bir insanı mı peygamber olarak gönderdi?» demeleri olmuştur.**

95. Onlara **de ki: «Eğer yeryüzünde** insan yerine **rahat bir şekilde yürüyen melekler bulunsaydı, elbette onlara gökten peygamber olan bir melek indirirdik.»** Zira Allah teala her kavme, kendileriyle muhatap olup söylediklerini anlayabilecekleri, kendi cinslerinden olan birini gönderir.

96. De ki: «Allah doğruluğum konusunda **benimle sizin aranızda şahit olarak yeter. Şüphe yok ki, O, kullarından haberdardır onları hakkıyla görendir,** onların içlerini de dışlarını da bilendir.»

KELİME ANLAMI

87. إِلَّا **Ancak** لَكِنْ أَبْقَيْنَاهُ Fakat biz o Kuran'ı bıraktık *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** إِنَّ فَضْلَهُ **Elbette onun lütfu** كَانَ **Daima** عَلَيْكَ **Sana** *(Ne olmuştur?)* كَبِيرًا **Pek büyük olmuştur** عَظِيمًا Çok yüce olmuştur حَيْثُ أَنْزَلَهُ Şöyle ki onu indirmiştir *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana وَأَعْطَاكَ Ve sana vermiştir *(Neyi?)* اَلْمَقَامَ الْمَحْمُودَ Övülmüş makamı وغَيْرَ ذٰلِكَ Ve diğer şeyleri *(Neden olan?)* مِنَ الْفَضَائِلِ İyiliklerden

88. قُلْ **(Ey Habibim) söyle** لَئِنِ **Şüphe yok ki şayet** اِجْتَمَعَتْ **Toplansa** *(Kim?)*

---

[1] مِنْ كُلِّ مَثَلٍ sözü mahzuf مثلا sözünün sıfatıdır. Ayet مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ takdirindedir.
[2] وَقَالُوا kelimesi أَبَى kelimesi üzerine atıftır.
[3] Bu ifade hayret bildirir.

اَلْاِنْسُ **İnsanlar** وَالْجِنُّ **Ve cinler** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَنْ يَاْتُوا **Getirmek üzere** *(Neyi?)* بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'ın benzerini** *(Ne hususta benzeri?)* فِي الْفَصَاحَةِ Fesahat وَالْبَلَاغَةِ Ve belagat hususunda لَا يَاْتُونَ **Getiremezler** *(Neyi?)* بِمِثْلِهٖ **Benzerini** وَلَوْ كَانَ **Olsa dahi** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bir kısmı** *(Kime?)* لِبَعْضٍ **Diğer bir kısmına** *(Ne olsa?)* ظَهِيرًا **Sırt çıkar olsa dahi** مُعِينًا Yardım edici نَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Ne için?)* رَدًّا Bir ret olsun diye *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şu sözüne لَوْ نَشَاءُ *Şayet biz dileseydik* لَقُلْنَا *Söyleyebilirdik (Neyi?)* مِثْلَ هٰذَا *Bunun bir benzerini*

89. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** صَرَّفْنَا **Anlattık** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü örnekten** صِفَةٌ (bu terkip) sıfattır *(Neyin?)* لِمَحْذُوفٍ Mahzufun أَيْ مَثَلًا Yani misali (anlattık) *(Öyle misal ki)* مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ Her misal türünden *(Niye?)* لِيَتَّعِظُوا Öğüt alsınlar diye فَاَبٰى **Geri durdular (ısrar etmediler)** *(Kim?)* اَكْثَرُ النَّاسِ **İnsanların çoğu** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani Mekke halkı اِلَّا كُفُورًا **Sadece nankör-lüğe ısrar ettiler** جُحُودًا لِلْحَقِّ Hakkı inkarcılıkta ısrar ettiler

90. وَقَالُوا **Ve dediler** عَطْفٌ عَلَى اَبٰى (Bu) "Ebâ" fiili üzerine atıftır *(Ne dediler?)* لَنْ نُؤْمِنَ **Kesinlikle inanmayacağız** *(Kime?)* لَكَ **Sana** حَتّٰى تَفْجُرَ **Ta ki fışkırtıncaya kadar** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Nereden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** *(Ne?)* يَنْبُوعًا **Bir kaynak** عَيْنًا Bir göze *(Öyle göze ki)* يَنْبَعُ Fışkırıyor *(Neden?)* مِنْهَا O gözeden *(Ne?)* الْمَاءُ Su

91. اَوْ تَكُونَ **Ya da Olmalı** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne?)* جَنَّةٌ **Bir bahçe** بُسْتَانٌ Bağlık *(Neden?)* مِنْ نَخِيلٍ **Hurmalıktan** *(Daha?)* وَعِنَبٍ **Üzümlükten** فَتُفَجِّرَ **Akıtmalısın** *(Neyi?)* الْاَنْهَارَ **Nehirleri** *(Nereden?)* خِلَالَهَا **Aralarından** وَسَطَهَا Ortasından *(Nasıl?)* تَفْجِيرًا **Akıtmakla**

92. اَوْ تُسْقِطَ **Veya düşürmelisin** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Göğü** *(Ne gibi?)* كَمَا زَعَمْتَ **İddia ettiğin gibi** *(Nereye düşürmelisin?)* عَلَيْنَا **Üzerimize** *(Ne olduğu halde?)* كِسَفًا **Parça parça** قِطَعًا Topak topak اَوْ تَاْتِيَ **Veya getirmelisin** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَالْمَلٰئِكَةِ **Melekleri** *(Ne oldukları halde?)* قَبِيلًا **Karşımızda** مُقَابَلَةً Karşılıklı وَعِيَانًا Ve aşikâre olduğu halde فَنَرَاهُمْ Ki onları görelim

93. اَوْ يَكُونَ **Veya olmalı** *(Kime ait?)* لَكَ **Sana ait** *(Ne olmalı?)* بَيْتٌ **Bir ev** *(Neden?)* مِنْ زُخْرُفٍ **Zühruftan** ذَهَبٍ Altından اَوْ تَرْقٰى **Veya yükselmelisin** تَصْعَدُ Çıkmalısın

(Nereye?) فِي السَّمَاءِ **Semaya** *(Ne ile?)* عَلَى السُّلَّمِ Merdivenle وَلَنْ نُؤْمِنَ **Ve kesinlikle inanmayacağız da** *(Neye?)* لِرُقِيِّكَ **Yükselmene** لَوْ رَقِيتَ Yükselsen bile *(Nereye?)* فِيهَا Oraya *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى تُنَزِّلَ **Sen indirene kadar** *(Nereye?)* عَلَيْنَا **Üzerimize** *(Nereden?)* مِنْهَا Gökten *(Neyi?)* كِتَابًا **Kitabı** *(Öyle kitap ki)* فِيهِ O kitapta vardır *(Ne vardır?)* تَصْدِيقُكَ Seni tasdik *(Öyle kitap ki)* نَقْرَؤُهُ **Onu okuyacağız** قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara سُبْحَانَ **Tenzih ederim** *(Kimi?)* رَبِّي **Rabbimi** تَعَجُّبٌ (Bu terkip) teaccüptür هَلْ مَا كُنْتُ **Ben olmadım** ("hel" nefi "ma"sı manasındadır) إِلَّا **Ancak** بَشَرًا **Beşer (oldum)** *(Öyle beşer ki)* رَسُولًا **Gönderilmiş** *(Ne gibi?)* كَسَائِرِ الرُّسُلِ Diğer elçiler gibi وَلَمْ يَكُونُوا Ve onlar olmadılar *(Ne olmadılar?)* يَأْتُونَ بِآيَةٍ Ayet getirir إِلَّا Ancak (getirirse) *(Ne ile getirirler?)* بِإِذْنِ اللهِ Allah'ın izniyle

94. وَمَا مَنَعَ **Men etmemiştir** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Neden?)* أَنْ يُؤْمِنُوا **İnanmalarından** *(Ne zamanda?)* إِذْ جَاءَهُمْ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* الْهُدٰى **Hidayet** إِلَّا **Ancak (men etmiştir)** *(Ne?)* أَنْ قَالُوا **Demeleri** أَيْ قَوْلُهُمْ Yani onların sözleri *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkâr edici oldukları halde *(Ne demeleri?)* اَبَعَثَ اللهُ **Allah gönderdi mi?** *(Kimi?)* بَشَرًا **Beşeri** *(Ne olarak?)* رَسُولًا **Elçi olarak** وَلَمْ يَبْعَثْ Ve göndermedi *(Ne?)* مَلَكًا Melek

95. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara لَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** بَدَلَ الْبَشَرِ Beşer yerine *(Ne olsaydı?)* مَلٰئِكَةٌ **Melekler** *(Ne olduğu halde?)* يَمْشُونَ **Yürüyen** *(Ne oldukları halde?)* مُطْمَئِنِّينَ **Yerleşmiş oldukları halde** لَنَزَّلْنَا **Elbette indirirdik** *(Nereye?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirirdik?)* مَلَكًا **Bir melek** *(Öyle melek ki)* رَسُولًا **Gönderilmiş** إِذْ لَا يُرْسَلُ Çünkü gönderilmez *(Nereye?)* إِلَى قَوْمٍ Bir kavme *(Ne?)* رَسُولًا Elçi إِلَّا مِنْ جِنْسِهِمْ Ancak aralarından (gönderilir) *(Niçin?)* يُمْكِنُهُمْ Onlarla mümkün olsun diye *(Ne?)* مُخَاطَبَتُهُ Peygamberin konuşması *(Daha ne mümkün olsun?)* وَالْفَهْمُ عَنْهُ Onu anlamak

96. قُلْ **De ki** كَفَى بِاللهِ **Allah kâfidir** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Nerede?)* بَيْنِي **Benimle** *(Daha?)* وَبَيْنَكُمْ **Ve Sizin aranıza** *(Neye dair?)* عَلٰى صِدْقِي Doğruluğuma dair إِنَّهُ **Muhakkak ki o** كَانَ **Devamlı** *(Kimi?)* بِعِبَادِهِ **Kullarını** *(Nedir?)* خَبِيرًا **Pek ala bilici** *(Daha nedir)* بَصِيرًا **Ziyadesiyle görücü** عَالِمًا Bilici *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِهِمْ İç hallerini وَظَوَاهِرِهِمْ Ve dış görünüşlerini

﴿وَمَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اَوْلِيَاءَ﴾ يَهْدُونَهُمْ ﴿مِنْ دُونِهِ
وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ مَاشِينَ ﴿عَلٰى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَاْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا
خَبَتْ﴾ سَكَنَ لَهَبُهَا ﴿زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾﴾ تَلَهُّبًا وَاشْتِعَالًا ﴿ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا
بِاٰيَاتِنَا وَقَالُوا﴾ مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿اَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا اَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾﴾
﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ﴾ يَعْلَمُوا ﴿اللهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ﴾ مَعَ عِظَمِهَا ﴿عَلٰى اَنْ
يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ﴾ أَيِ الْاَنَاسِي فِي الصِّغَرِ ﴿لَهُمْ اَجَلًا﴾ لِلْمَوْتِ وَالْبَعْثِ ﴿لَا رَيْبَ فِيهِ
فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾﴾ جُحُودًا لَهُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ
رَبِّي﴾ مِنَ الرِّزْقِ وَالْمَطَرِ ﴿اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ﴾ لَبَخِلْتُمْ ﴿خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ﴾ خَوْفَ نَفَادِهَا
بِالْإِنْفَاقِ فَتَفْتَقِرُوا ﴿وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾﴾ بَخِيلًا ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى تِسْعَ اٰيَاتٍ
بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ وَهِيَ الْيَدُ وَالْعَصَا وَالطُّوفَانُ وَالْجَرَادُ وَالْقُمَّلُ وَالضَّفَادِعُ وَالدَّمُ
وَالطَّمْسُ وَالسِّنِينُ وَنَقْصُ الثَّمَرَاتِ ﴿فَاسْئَلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بَنِي اِسْرَآئِيلَ﴾ عَنْهُ سُؤَالَ تَقْرِيرٍ
لِلْمُشْرِكِينَ عَلٰى صِدْقِكَ أَوْ فَقُلْنَا لَهُ إِسْأَلْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِلَفْظِ الْمَاضِي ﴿اِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ
فِرْعَوْنُ اِنِّي لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾﴾ مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلٰى عَقْلِكَ ﴿قَالَ لَقَدْ
عَلِمْتَ مَا اَنْزَلَ هٰؤُلَاءِ﴾ الْاٰيَاتِ ﴿اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ بَصَائِرَ﴾ عِبَرًا وَلٰكِنَّكَ تُعَانِدُ
وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ التَّاءِ ﴿وَاِنِّي لَاَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾﴾ هَالِكًا أَوْ مَصْرُوفًا عَنِ الْخَيْرِ
﴿فَاَرَادَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ﴾ يُخْرِجَ مُوسٰى وَقَوْمَهُ ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ
﴿فَاَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي اِسْرَآئِيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ فَاِذَا جَاءَ
وَعْدُ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيِ السَّاعَةِ ﴿جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾﴾ جَمِيعًا أَنْتُمْ وَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

97. **Ve Allah kime hidayet ederse işte hidayete eren odur ve kimi de saptırırsa artık onlar için Allah'tan başka asla** ona hidayet edecek **yardımcılar bulamazsın. Onları Kıyamet gününde kör, dilsiz ve sağır olarak yüzleri üzerinde** yürürken **haşrederiz. Onların varacakları yer cehennemdir. Her ne zaman** cehennemin alevi **azalsa onlar için** onun ateşini **arttırırız.**

98. **Bu onların ayetlerimizi inkâr edip** dirilişi inkâr ederek: "**Biz kemik ve unufak toprak haline geldiğimizde, biz mi yeni bir yaratılışla diriltileceğiz " demelerinin cezasıdır.»**

99. **Onlar gör**üp bil**mediler mi ki,** çok büyük olmalarına rağmen **gökleri ve**

yeri yaratmış olan Allah, elbette ki o insan**ların,** küçüklükte **benzerlerini yaratmaya da kadirdir. Ayrıca onlar**ın ölümü ve dirilişi **için bir vakit de tayin etmiştir ki, onda hiç şüphe yoktur. Hâlbuki zalimlerin çoğu illa ki** o diriliş vaktini **inkâr etmeyi sürdürüler.**

100. Onlara **de ki: «Eğer siz Rabbimin** rızık ve yağmur gibi **rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, harcamak** suretiyle tükenir de fakir düşersiniz **korkusuyla elbette cimrilik yapardınız. İnsan pek cimri olmuştur.»**

101. Yemin olsun ki, Biz Mûsa'ya açık açık dokuz âyet verdik. Bunlar el, asa, tufan, çekirge, kurt, kurbağa, kan, (mallarının) taşa dönüşme(si), kuraklık yılları ve mahsul azlığı ayetleridir. Ey Muhammed! **İsrail oğullarına** -Müşriklerin senin doğruluğunu ikrar etmesi soruşuyla- Musa'dan **sor!**[1] Ya da ayetin manası şöyledir: Biz (onlara geldiğinde) Musa'ya dedik ki, (Kendilerine Şam'a götürmek için Firavundan) İsrailoğullarını iste! **Onlara geldiği zaman, O'na Fir'avun dedi ki: «Ey Musa! Şüphe ki ben seni elbette büyülenmiş,** aldanmış ve aklı gitmiş **sanıyorum.»**

102. Dedi ki: «Andolsun, sen bilirsin[2] **ki, bunları,** bu ayetleri **ancak göklerin ve yerin Rabbi birer basiret,** ibret **olmak üzere indirdi.** Ama buna rağmen sen inat ediyorsun. **Ve ey Firavun! Muhakkak ki ben seni elbette helâk olmuş,** hayırdan sapmış **sanıyorum.»**

103. Bunun üzerine Fir'avun **onları,** Musa ve kavmini **o yerden,** Mısır'dan **sürüp çıkarmak istedi. Biz de onu ve kendisiyle beraber olanların hepsini boğduk.**

104. Ve ondan sonra İsrailoğullarına dedi ki: «O yerde oturun, sonra ahiret vaadi, saati **gelince sizleri** hepinizi, hem sizi hem de Firavun'un kavmini **dürülüp toplanılmış bir halde getireceğiz.»**

KELİME ANLAMI

97. وَمَنْ **Her kime** يَهْدِ **Hidayet ederse** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَهُوَ **İşte o** *(Nedir?)* اَلْمُهْتَدِ **Doğru yola ulaşmış olandır** وَمَنْ **Ve her kimi de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَلَنْ تَجِدَ **Kesinlikle bulamazsın** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne bulamazsın?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** *(Öyle dostlar ki)* يَهْدُونَهُمْ Onları doğru yola iletecek olan *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** وَنَحْشُرُهُمْ **Biz onları haşrederiz** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne olduklar halde?)* مَاشِينَ Yürüyücü oldukları halde *(Ne üzerine?)* عَلٰى وُجُوهِهِمْ **Yüzleri üzerine** *(Ne oldukları halde?)* عُمْيًا **Kör** وَبُكْمًا **Dilsiz** وَصُمًّا

---

[1] Bir kıraatte فسأل kelimesi mazi sigasiyle فَسَأَلَ şeklinde okunmuştur.

[2] Ayette geçen عَلِمْتَ kelimesindeki ت bir kıraatte zammeli olarak (عَلِمْتُ şeklinde) okunmuştur.

Ve sağır مَأْوٰيهُمْ **Onların varacağı yer** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** كُلَّمَا خَبَتْ **Ateşi yavaşladıkça** سَكَنَ لَهَبُهَا Alevi sakinleştikçe زِدْنَاهُمْ **Biz onları fazlalaştırırız** *(Ne cihetinden?)* سَعِيرًا **Ateş cihetinden** تَلَهُّبًا Alevlenme وَاشْتِعَالًا Ve tutuşma cihetinden

98. ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاؤُهُمْ **Onların cezasıdır** *(Ne sebebiyle?)* بِاَنَّهُمْ **Şundan dolayı ki onlar** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَقَالُوا **Ve dediler** *(Nasıl?)* مُنْكِرِينَ İnkâr ederek *(Neyi?)* لِلْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi *(Ne dediler?)* اَئِذَا كُنَّا **Biz olmuş iken mi** *(Ne olmuş iken?)* عِظَامًا **Kemikler** وَرُفَاتًا **Ve kokuşmuş toprak** اَئِنَّا **Biz mi** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* جَدِيدًا **Yeni bir yaratılış**

99. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi** يَعْلَمُوا Bilmediler mi *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اَلَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne olmasına rağmen?)* مَعَ عِظَمِهَا O ikisinin son derece büyük olmasına rağmen *(O Allah nedir?)* قَادِرٌ **Kadirdir** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ يَخْلُقَ **Yaratmaya** *(Neyi?)* مِثْلَهُمْ **Onların benzerlerini** أَيِ الْاَنَاسِي Yani insanların *(Ne hususta?)* فِي الصِّغَرِ Küçüklük hususunda وَجَعَلَ **Ve takdir etti** *(Kim için?)* لَهُمْ **İnsanlar için** *(Ne takdir etti?)* اَجَلًا **Bir vakit** *(Ne için?)* لِلْمَوْتِ Ölüm وَالْبَعْثِ Ve ölümden sonraki diriliş için *(Öyle vakit ki)* لَا رَيْبَ فِيهِ **Onda hiçbir şüphe yoktur** فَاَبَى **Geri durdular (ısrar etmediler)** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** اِلَّا كُفُورًا **Sadece nankörlüğe (ısrar ettiler)** جُحُودًا لَهُ Allah'a düşmanlığa

100. قُلْ **Söyle (ey habibim)** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* لَوْ اَنْتُمْ **Şayet siz olsaydınız** *(Ne olsaydınız?)* تَمْلِكُونَ **Sahip oluyor olsaydınız** *(Neye?)* خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي **Rabbimin rahmet hazinesine** *(Rahmet hazineleri de nelerdir?)* مِنَ الرِّزْقِ وَالْمَطَرِ Rızık ve yağmur اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ **O zaman kesinlikle elinizi bağlar-dınız** لَبَخِلْتُمْ Cimrilik yapardınız *(Niye?)* خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ **İnfak etme korku-sundan dolayı** خَوْفَ نَفَادِهَا O hazinlerin tükenme korkusundan dolayı *(Ne ile?)* بِالْإِنْفَاقِ İnfak etmekle فَتَقْتُرُوا Böylece cimrilik yapardınız وَكَانَ **Ve daima** اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Nedir?)* قَتُورًا **Eli bağlıdır** بَخِيلًا Cimridir

101. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne verdik?)* تِسْعَ اٰيَاتٍ **Dokuz mucize verdik** *(Öyle mucize ki)* بَيِّنَاتٍ **Açık olan** وَاضِحَاتٍ Vazıh olan

وَالْقُمَّلَ Çekirge وَالْجَرَادَ Su baskını وَالطُّوفَانَ Asa وَالْعَصَا El اَلْيَدُ *(Nedir?)* Onlar da وَهِيَ Haşere وَالضَّفَادِعَ Kurbağalar وَالدَّمَ Kan وَالطَّمْسَ Mallarının yok olması وَالسِّنِينَ Kuraklık yılları وَنَقْصِ الثَّمَرَاتِ Ve mahsul kıtlığı فَاسْاَلْ **O halde sor** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Kimden?)* عَنْهُ Musa'dan *(Nasıl sual?)* سُؤَالَ تَقْرِيرٍ Takrir sualiyle *(Kime takrir etmek için?)* لِلْمُشْرِكِينَ Müşriklere *(Neyi?)* عَلٰى صِدْقِكَ Senin doğruluğunu أَوْ Ya da (şu tevildedir) فَقُلْنَا Biz demiştik *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne demiştik?)* إِسْأَلْ Sor demiştik وفِي قِرَاءَةٍ Bir diğer kıraatte ise *(Ne iledir?)* بِلَفْظِ الْمَاضِي Mazi kipiyledir *(Neyi sor?)* اِذْ جَاءَهُمْ **Musa onlara geldiğinde** فَقَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ **Musa'ya** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* اِنِّي **Kesinlikle ben** لَاَظُنُّكَ **Elbette seni zannediyorum** يَا مُوسٰى **Ey Musa** *(Ne zannediyorum?)* مَسْحُورًا **Büyülenmiş** مَخْدُوعًا Aldanmış مَغْلُوبًا Yenik düşmüşsün *(Neye?)* عَلٰى عَقْلِكَ Aklına

102. قَالَ **(Musa) dedi** *(Ne dedi?)* لَقَدْ عَلِمْتَ **Kesinlikle sen bildin** *(Neyi?)* مَا اَنْزَلَ **İndirmedi** *(Neyi?)* هٰؤُلَاءِ **Bunları** اَلْاٰيَاتِ Mucizeleri اِلَّا **Ancak indirdi** *(Kim indirdi?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbi** وَالْاَرْضِ **Ve yerin rabbi** *(Ne olarak indirdi?)* بَصَائِرَ **Delil olarak** عِبَرًا İbret olarak (indirdi) وَلٰكِنَّكَ Fakat sen تُعَانِدُ İnatlaşıyorsun وفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ التَّاءِ (Alimte) deki te'nin zammesiyle okunmuştur وَاِنِّي **Kesinlikle ben** لَاَظُنُّكَ **Elbette seni sanıyorum** يَا فِرْعَوْنُ **Ey firavun** *(Ne olduğunu sanıyorum?)* مَثْبُورًا **Mahvoldu-ğunu** هَالِكًا Helak olmuş أَوْ مَصْرُوفًا Ve çevrilmiş *(Neden?)* عَنِ الْخَيْرِ Hayırdan

103. فَاَرَادَ **İstedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Neyi istedi?)* اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ **Onları sürmeyi** يُخْرِجَ Çıkartmayı *(Kimi?)* مُوسٰى Musa'yı وَقَوْمَهُ Ve kavmini *(Nereden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yeryüzünden** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarından فَاَغْرَقْنَاهُ **Nihayet biz de Firavun'u boğduk** *(Daha kimi?)* وَمَنْ مَعَهُ **Ve onunla birlikte olanları** *(Ne halde?)* جَمِيعًا **Toplu halde**

104. وَقُلْنَا **Ve dedik** *(Neyin ardından?)* مِنْ بَعْدِهِ **Onun ardından** *(Kime?)* لِبَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrailoğullarına** *(Ne dedik?)* اُسْكُنُوا **Yerleşin** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yeryüzüne** فَاِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ الْاٰخِرَةِ **Ahiret va'di** أَيِ السَّاعَةِ Yani kıyamet vakti جِئْنَا **Biz getiririz** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Ne olduğunuz halde?)* لَفِيفًا **Dürülmüş** جَمِيعًا أَنْتُمْ وَهُمْ Siz ve onlar toplu halde

﴿وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْاٰنَ ﴿وَبِالْحَقِّ﴾ الْمُشْتَمِلِ عَلَيْهِ ﴿نَزَلَ﴾ كَمَا اَنْزَلَ لَمْ يَعْتَرِهِ تَبْدِيلٌ
﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِلَّا مُبَشِّرًا﴾ مَنْ اٰمَنَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا (١٠٥)﴾ مَنْ كَفَرَ بِالنَّارِ
﴿وَقُرْاٰنًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿فَرَقْنَاهُ﴾ نَزَّلْنَاهُ مُفَرَّقًا فِي عِشْرِينَ سَنَةً أَوْ وَثَلَاثٍ
﴿لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ﴾ مَهَلٍ وَتُؤَدَةٍ لِيَفْهَمُوهُ ﴿وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا (١٠٦)﴾ شَيْئًا بَعْدَ
شَيْءٍ عَلٰى حَسَبِ الْمَصَالِحِ ﴿قُلْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿اٰمِنُوا بِهِ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿اِنَّ
الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ قَبْلَ نُزُولِهِ وَهُمْ مُؤْمِنُوا أَهْلِ الْكِتَابِ ﴿اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ
لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا (١٠٧)﴾ ﴿وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ خُلْفِ الْوَعْدِ ﴿اِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ
﴿كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا﴾ بِنُزُولِهِ وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لَمَفْعُولًا (١٠٨)﴾ ﴿وَيَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ﴾
عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ ﴿وَيَزِيدُهُمْ﴾ اَلْقُرْاٰنُ ﴿خُشُوعًا (١٠٩)﴾ تَوَاضُعًا لِلّٰهِ وَكَانَ ﷺ يَقُولُ يَا
رَحْمٰنُ فَقَالُوا يَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ إِلٰهَيْنِ وَهُوَ يَدْعُو إِلٰهًا اٰخَرَ مَعَهُ فَنَزَلَ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿ادْعُوا اللّٰهَ
اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ﴾ أَيْ سَمُّوهُ بِأَيِّهِمَا أَوْ نَادُوهُ بِأَنْ تَقُولُوا يَا اللّٰهُ يَا رَحْمٰنُ ﴿اَيًّا﴾ شَرْطِيَّةٌ
﴿مَا﴾ زَائِدَةٌ أَيْ أَيَّ هٰذَيْنِ ﴿تَدْعُوا﴾ فَهُوَ حَسَنٌ دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿فَلَهُ﴾ أَيْ لِمُسَمَّاهُمَا
﴿الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى﴾ وهٰذَانِ مِنْهَا فَإِنَّهَا كَمَا فِي الْحَدِيثِ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ
الرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِىءُ
الْمُصَوِّرُ الْغَفَّارُ الْقَهَّارُ الْوَهَّابُ الرَّزَّاقُ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْخَافِضُ الرَّافِعُ
الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْحَكَمُ الْعَدْلُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ الْحَلِيمُ الْعَظِيمُ الْغَفُورُ
الشَّكُورُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ الْحَفِيظُ الْمُقِيتُ الْحَسِيبُ الْجَلِيلُ الْكَرِيمُ الرَّقِيبُ الْمُجِيبُ الْوَاسِعُ
الْحَكِيمُ الْوَدُودُ الْمَجِيدُ الْبَاعِثُ الشَّهِيدُ الْحَقُّ الْوَكِيلُ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ
الْمُحْصِي الْمُبْدِىءُ الْمُعِيدُ الْمُحْيِي الْمُمِيتُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْوَاجِدُ الْمَاجِدُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ
الصَّمَدُ الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ الْمُقَدِّمُ الْمُؤَخِّرُ الْأَوَّلُ الْاٰخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْوَالِي الْمُتَعَالِ الْبَرُّ
التَّوَّابُ الْمُنْتَقِمُ الْعَفُوُّ الرَّؤُوفُ مَالِكُ الْمُلْكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ الْمُقْسِطُ الْجَامِعُ الْغَنِيُّ
الْمُغْنِي الْمَانِعُ الضَّارُّ النَّافِعُ النُّورُ الْهَادِي الْبَدِيعُ الْبَاقِي الْوَارِثُ الرَّشِيدُ الصَّبُورُ رَوَاهُ
التِّرْمِذِيُّ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ﴾ بِقِرَاءَتِكَ فِيهَا فَيَسْمَعُكَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوكَ
وَيَسُبُّوا الْقُرْاٰنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ ﴿وَلَا تُخَافِتْ﴾ تُسِرَّ ﴿بِهَا﴾ لِيَنْتَفِعَ أَصْحَابُكَ ﴿وَابْتَغِ﴾ اقْصِدْ
﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْجَهْرِ وَالْمُخَافَتَةِ ﴿سَبِيلًا (١١٠)﴾ طَرِيقًا وَسَطًا ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ
يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ﴾ فِي الْأُلُوهِيَّةِ ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ﴾ يَنْصُرُهُ

﴿مِنَ﴾ أَجَلِ ﴿الذُّلِّ﴾ أَيْ لَمْ يَذِلَّ فَيَحْتَاجُ إِلٰى نَاصِرٍ ﴿وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾﴾ عَظِّمْهُ عَظَمَةً تَامَّةً عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ وَالذُّلِّ وَكُلِّ مَا لَا يَلِيقُ بِهِ وتَرْتِيبُ الْحَمْدِ عَلٰى ذٰلِكَ لِلدَّلَالَةِ عَلٰى أَنَّهُ الْمُسْتَحِقُّ لِجَمِيعِ الْمَحَامِدِ لِكَمَالِ ذَاتِهِ وَتَفَرُّدِهِ فِي صِفَاتِهِ وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ عَنْ مُعَاذَ الْجُهَنِيِّ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «اٰيَةُ الْعِزِّ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ إِلٰى اٰخِرِ السُّورَةِ»

وَاللّٰهُ تَعَالٰى أَعْلَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

105. **Ve onu,** Kur'ânı **hak ile indirdik o da** indirilirken içerdiği **hak ile indi;** hiçbir değişime uğramadı. Ey Muhammed! **Seni de ancak** inananlara cenneti **müjdeleyici ve** inkâr edenleri de ateşle **korkutucu olarak gönderdik.**

106. **Biz onu, Kur'an olarak,** anlasınlara diye **insanlara dura dura,** yavaş yavaş **okuyasın diye** yirmi yahut yirmi üç senede parça parça **ayırdık ve onu** maslahata göre **peyderpey,** tedricen **indirdik.**

107. Mekkeli kâfirlere **de ki: «İster iman edin ister etmeyin!** Bu onlara karşı bir tehdittir. **Şüphe yok ki, bun**un inişin**den önce kendilerine bilgi verilmiş olanlar,** ehli kitabın müminleri, **kendilerine okununca secde ederek çeneleri üstüne kapanırlar.»**

108. **Ve derler ki, «Rabbimizi** sözünde durmamaktan **tenzih ederiz. Rabbimizin** Kur'ân'ın ineceği ve Hz. Peygamberin*(s.a.v.)* gönderileceği şeklindeki **vaadi mutlaka yerine getirilir**[1]**»**

109. **Ve ağlayarak çeneleri üstüne kapanırlar**[2] **ve** Kur'an **onların** Allah tealaya karşı **huşularını,** tevazularını **arttırır.**

Hz. Peygamber*(s.a.v.)* dua ederken "Ey Rahman" derdi. Bunun üzerine müşrikler "iki ilaha yakarmamızı bize yasaklıyor ama kendisi Allah'ın yanında başka bir ilaha daha dua ediyor" deyince şu ayet indi:

110. **De ki: «İster Allah'a, ister Rahman'a dua edin!** Hangisini isterseniz o ismi kullanın. Yahut O'na "Ey Allah" "Ey Rahmân" diye nida edin. Bu ikisinden **hangisiyle dua etseniz**[3] güzeldir.[4] **En güzel isimler O'na,** o isimlerin sahibine **mahsustur».** Bu iki isim de o güzel isimlerdendir. Hadiste geçtiği gibi *"O Allah ki O'nda başka ilâh yoktur. Rahman'dır. Rahim'dir. El-Meliku'l-Kuddûsu, es-Selâmu, el-Mü'minu, el-Müheyminu, el-Azîzu, el-Cebbâru, el-Mütekebbiru, el-Hâliku, el-Bâriu, el-Musavviru, el-Gaffâr,*

---

[1] إِنْ كَانَ... deki إِنْ muhaffefedir.

[2] وَيَخِرُّونَ fiili bir nitelik (يبكون "ağlayarak") ilave edilerek önceki يَخِرُّونَ fiiline atfedilmiştir.

[3] أَيًّا kelimesi şartiyedir. مَا ise zaittir.

[4] Bu cevaba sonrası delalet etmiştir.

el-Kahhâru, el-Vehhâbu, er-Rezzâku, el-Fettâhu, el-Alîmu, el-Kâbizu, el-Bâsitu, el-Hâfidu, er-Râfiu, el-Muizzu, el-Müzillu, es-Semîu, el-Basîru, el-Hakemu, el-Adlu, el-Latîfu, el-Habîru, el-Halîmu, el-Azîmu, el-Gafûru, eş-Şekûru, el-Aliyyu, el-Kebîru, el-Hafîzu, el-Mukîtu, el-Hasîbu, el-Celîlu, el-Kerîmu, er-Rakîbu, el-Mucîbu, el-Vâsiu, el-Hakîmu, el-Vedûdu, el-Mecîdu, el-Bâisu, eş-Şehîdu, el-Hakku, el-Vekîlu, el-Kaviyyu, el-Metînu, el-Veliyyu, el-Hamîdu, el-Muhsî, el-Mubdiu, el-Muîdu, el-Muhyi, el-Mümîtu, el-Hayyu, el-Kayyûmu, el-Vâcidu, el-Mâcidu, el-Vâhidu, el-Ahadu, es-Samedu, el-Kâdiru, el-Muktediru, el-Muahhiru, el-Evvelu, el-Âhiru, ez-Zâhiru, el-Bâtinu, el-Vâli, el-Müte'âli, el-Berru, et-Tevvâbu, el-Müntekimu, el-Afuvvu, er-Raûfu, Mâliku'l-Mülki, Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm, el-Muksitu, el-Câmiu, el-Ganiyyu, el-Muğnî, el-Mâni', ed-Dârru, en-Nâfiu, en-Nûru, el-Hâdî, el-Bedîu, el-Bâki, el-Vârisu, er-Reşîdu, es-Sâbûru."[1] Bu hadisi Tirmizi rivayet etmiştir.

111. **Ve namazında** kıraat ederken **sesini çok yükseltme,** yoksa müşrikler seni duyar da sana, Kur'ân'a ve onu indirene söverler. Arkadaşlarının faydalanması için **onu büsbütün de kısma ve bunun,** sesli ile sessizin **arasında** orta **bir yol ara.**

112. **«Çocuk edinmeyen, mülkünde,** ilahlığında **ortağı bulunmayan, âcizlikten** ötürü kendisine yardım edecek **bir dosta da ihtiyacı olmayan,**[2] **Allah'a hamd olsun» de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!** Çocuk edinmekten, ortağı olmaktan, aciz olmaktan ve şanına yakışmayacak her türlü şeyden tam olarak tenzih edip O'na tazim et. Hamdin bu şeyler üzerine terettüp edişi, Allah tealanın tüm bu övgüleri zatındaki kemalden ve sıfatlarında ortaksız olmasından dolayı hak ettiğine dair delalet vardır. İmam Ahmet b. Hanbel Müsned'inde Muâz el-Cühenî vasıtasıyla Hz. Peygamberin şöyle dediğini rivayet eder: "*Okuyanın kendisiyle yüceldiği ayet, el-hamdülillahillezî lem yettehiz veleden velem yekün lehû şerîkun fil mülki...ayetidir*" Allah teala en iyi bilendir.

KELİME ANLAMI

105. وَبِالْحَقِّ **Hakkıyla** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Neyi?)* هُ **O'nu** أَيِ الْقُرْاٰنَ Yani Kuran'ı وَبِالْحَقِّ **Ve hakkıyla** *(Öyle hak ki)* اَلْمُشْتَمِلِ Kapsayan *(Neyi?)* عَلَيْهِ Kuran'ı نَزَلَ **İndi** *(Ne gibi?)* كَمَا اَنْزَلَ İndirdiği gibi لَمْ يَعْتَرِهِ Ve o Kuran'a arız olmadı *(Ne?)* تَبْدِيلٌ Hiçbir değişiklik وَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Ve biz seni göndermedik** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed اِلَّا **Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* مُبَشِّرًا **Müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ اٰمَنَ İnananı *(Neyle müjdeleyici olarak?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle وَنَذِيرًا **Ve korkutucu olarak** *(Kimi?)* مَنْ كَفَرَ İnanmayanı *(Neyle korkutucu olarak?)* بِالنَّارِ Cehennemle

[1] Esmâ-i Hüsnâ'nın anlamları "Kelime Anlamı" bölümünde verilmiştir. (Çev.)

[2] Yani o aciz olmamıştır ki yardımcıya ihtiyaç duysun.

106. وَقُرْاٰنًا **Ve Kuran'ı** مَنْصُوبٌ (Bu kelime) mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ Bir fiille ki يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı) tefsir ediyor فَرَقْنَاهُ **O'nu ayırdık** نَزَّلْنَاهُ Onu indirdik *(Ne olarak?)* مُفَرَّقًا Ayrılmış olarak *(Neye?)* فِي عِشْرِينَ Yirmiye *(Ne cihetinden?)* سَنَةً Sene cihetinden أَوْ وَثَلَاثٍ Ya da yirmi üç seneye *(Niye?)* لِتَقْرَاَهُ **Onu okuyasın diye** *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlara** *(Nasıl?)* عَلٰى مُكْثٍ **Yavaşça** مَهَلٍ وَتُؤَدَةٍ Sükûnet ve teenni üzere *(Niçin?)* لِيَفْهَمُوهُ O Kuran'ı anlasınlar diye وَنَزَّلْنَاهُ **Ve biz O'nu indirdik** *(Nasıl?)* تَنْزِيلًا **Peyderpey indirmekle** *(Yani)* شَيْئًا Bir kısmını بَعْدَ شَيْءٍ Diğer kısmından sonra *(Neye binaen?)* عَلٰى حَسَبِ الْمَصَالِحِ Maslahatların gere-ğine binaen

107. قُلْ **(ey habibim) söyle** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne söyle?)* اٰمِنُوا **İster inanın** *(Kime?)* بِهٖ **Allah'a** أَوْ لَا تُؤْمِنُوا **Veya inanmayın** تَهْدِيدٌ لَهُمْ Bu onlara bir tehdittir اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler ki** أُوتُوا **Kendilerine verilenler** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **İlim** *(Neden evvel?)* مِنْ قَبْلِهٖ **Bundan evvel** قَبْلَ نُزُولِهٖ Kuran'ın inmesinden evvel وَهُمْ Onlar *(Ne idiler?)* مُؤْمِنُوا أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli kitabın inananlarıydı اِذَا يُتْلٰى **Okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Kendilerine** يَخِرُّونَ **Kapanırlardı** *(Ne üzerine?)* لِلْاَذْقَانِ **Çeneleri üzerine** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde eder halde**

108. وَيَقُولُونَ **Ve derlerdi** *(Ne derlerdi?)* سُبْحَانَ رَبِّنَا **Rabbimizi noksan sıfatlardan tenzih ederiz** تَنْزِيهًا لَهُ Onu beri kılarız *(Neden?)* عَنْ خُلْفِ الْوَعْدِ Sözünden caymasından اِنْ **Muhakkak ki** *(Bu "in" nedir?)* مُخَفَّفَةٌ "inne"den tahfiflenmiş "in"dir. كَانَ **Oldu** وَعْدُ رَبِّنَا **Rabbimizin sözü** *(Neye ilişkin sözü?)* بِنُزُولِهٖ Kuran'ın inmesine وَبَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ Ve Peygamber'in (s.a.v.) gönderilmesine ilişkin sözü *(Ne oldu?)* لَمَفْعُولًا **Yerine getirilmiş**

109. وَيَخِرُّونَ **Ve kapanırlar** *(Ne üzerine?)* لِلْاَذْقَانِ **Çeneleri üzerine** *(Ne oldukları halde?)* يَبْكُونَ **Ağlar oldukları halde** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ صِفَةٍ Bir vasfın kendisine katılmasıyla وَيَزِيدُ **Ve fazlalaştırır** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne?)* اَلْقُرْاٰنُ Kuran *(Ne yönden?)* خُشُوعًا **Saygı yönünden** تَوَاضُعًا Tevazu olarak *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a

110. وَكَانَ ﷺ Peygamber (s.a.v.) idi *(Ne idi?)* يَقُولُ Der idi *(Ne derdi?)* يَا اَللّٰهُ Ey Allah يَا رَحْمٰنُ Ey Rahman فَقَالُوا Ve onlar dediler ki يَنْهَانَا Bizi nehyediyor *(Neden?)* أَنْ نَعْبُدَ Tapmamızdan *(Neye?)* اِلٰهَيْنِ İki ilaha وَهُوَ Halbuki kendisi يَدْعُو Dua ediyor *(Neye?)* اِلٰهًا اٰخَرَ Başka ilahlara مَعَهُ Allah'la birlikte فَنَزَلَ Bundan dolayı (Bu ayet) iniverdi قُلْ **(ey habibim) de ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* اُدْعُوا اللّٰهَ **İster "Allah" diye**

dua edin أَوْ اُدْعُوا الرَّحْمٰنَ **Ya da Rahman diye dua edin** أَيْ سَمُّوهُ Yani onu isimlendirin *(Ne ile?)* بِأَيِّهِمَا O ikisinden herhangi biriyle أَوْ نَادُوهُ Veya O'na nida edin *(Ne ile?)* بِأَنْ تَقُولُوا Demenizle *(Ne demenizle?)* يَا اللّٰهُ Ya Allah يَا رَحْمٰنُ Ya Rahman - أَيًّا **Hangisiyle** (Bu kelime şart kelimesidir) *("ma" nedir?)* شَرْطِيَّةٌ - مَا زَائِدَةٌ Zaittir أَيْ: Yani o ikisinden hangisiyle أَيَّ هٰذَيْنِ تَدْعُوا **Dua ederseniz** فَهُوَ O *(Nedir?)* حَسَنٌ Güzeldir دَلَّ عَلٰى هٰذَا Bu tevile (ayetin devamı) delalet eder فَلَهُ **Neticede O'na aittir** أَيْ لِمُسَمَّاهُمَا Yani o iki ismin müsemmasına *(Ne?)* الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى **En güzel isimler** وَهٰذَانِ Bu iki isim de *(Nedendir?)* مِنْهَا O en güzel isimlerdendir فَإِنَّهَا Çünkü en güzel isimler كَمَا فِي الْحَدِيثِ Hadiste olduğu şekliyle şöyledir اللّٰهُ Allah اَلَّذِي O Allah'tır ki لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا هُوَ Ancak o vardır *(O nedir?)* اَلرَّحْمٰنُ Dünyada bütün mahlûkatı rızıklandırandır اَلرَّحِيمُ Ahirette yalnız müminlere rahmet edendir الْمَلِكُ Her şeyin gerçek sahibidir اَلْقُدُّوسُ Bütün mahlûkatı kirlerden arındırandır اَلسَّلَامُ Her türlü tehlikeden kullarını selamette kılandır اَلْمُؤْمِنُ Kullarına güven verendir اَلْمُهَيْمِنُ Bütün varlıkları kontrolu altında tutandır اَلْعَزِيزُ Sonsuz izzet sahibi olandır اَلْجَبَّارُ İstediğini zorla yaptırandır اَلْمُتَكَبِّرُ Sonsuz büyüklük sahibidir اَلْخَالِقُ Her şeyi yoktan yaratandır اَلْبَارِئُ Her şeyin azalarını birbirine uygun yaratandır اَلْمُصَوِّرُ Her varlığa münasip varlık verendir اَلْغَفَّارُ Çok affedendir اَلْقَهَّارُ Her şeye galip gelen ve bütün düşmanlarını kahredendir اَلْوَهَّابُ Bol bol verendir اَلرَّزَّاقُ Rızka muhtaç olanları rızıklandırandır اَلْفَتَّاحُ Her şeyi hikmetle açandır اَلْعَلِيمُ Her şeyi hakkıyla bilendir اَلْقَابِضُ İstediğinin rızkını daraltandır اَلْبَاسِطُ İstediğinin rızkını genişletendir اَلْخَافِضُ Zorbaları alçak kılandır اَلرَّافِعُ Dilediklerinin mertebesini yükseltendir اَلْمُعِزُّ İstediğine izzet verendir اَلْمُذِلُّ Dilediğini zelil kılandır اَلسَّمِيعُ Gizli açık her şeyi işitendir اَلْبَصِيرُ Her şeyi pek ala görendir اَلْحَكَمُ Hükmedendir اَلْعَدْلُ Tam adaletlidir اَللَّطِيفُ Çok lütufkârdır اَلْخَبِيرُ Her şeyden haberdar olandır اَلْحَلِيمُ Nihayetsiz hilim sahibidir اَلْعَظِيمُ Son derece yüce olandır اَلْغَفُورُ Kullarının günahlarını çokça bağışlayandır اَلشَّكُورُ Kendisine yapılan şükürleri kusursuz karşılayandır اَلْعَلِيُّ Her şeyiyle yüce olandır اَلْكَبِيرُ Sonsuz büyüklük sahibidir اَلْحَفِيظُ Her şeyi koruyandır اَلْمُقِيتُ Mahlûkata münasip rızık verendir اَلْحَسِيبُ Kullarının bütün fiillerinin hesabını sorandır اَلْجَلِيلُ Yücelik ve ululuk sahibidir اَلْكَرِيمُ İkramı bol olandır اَلرَّقِيبُ Bütün varlıkları nezaret altına

alandır اَلْمُجِيبُ Kullarının dualarına cevap verendir اَلْوَاسِعُ İlmi pek geniş olandır اَلْحَكِيمُ Her şeyi yerli yerinde yapandır اَلْوَدُودُ İtaatkâr kullarını çok sevendir اَلْمَجِيدَ Azamet şeref ve hâkimiyeti sonsuz olandır اَلْبَاعِثُ Peygamberler gönderen ve ölüleri diriltendir اَلشَّهِيدُ Kullarının her yaptığını görendir اَلْحَقُّ Varlığı daima sabit olandır اَلْوَكِيلُ Kendine güvenen kullarının işini en iyi yoluna koyandır اَلْقَوِيُّ Gücü sonsuz olandır اَلْمَتِينُ Hiçbir şey hükmünü sarsmayan zattır اَلْوَلِيُّ Müminlerin dostudur اَلْحَمِيدُ En çok övgüye layık olandır اَلْمُحْصِي Her şeyin sayısını bir bir bilendir اَلْمُبْدِىءُ Mahlûkatı yoktan yaratandır اَلْمُعِيدُ Mahlûkatı öldükten sonra yeniden diriltendir اَلْمُحْيِي Canlılara hayat verendir اَلْمُمِيتُ Mahlûkatın ölümünü yaratandır اَلْحَيُّ Gerçek hayat sahibi olandır اَلْقَيُّومُ Bütün mahlûkatı ayakta tutandır اَلْوَاجِدُ İstediğini bulandır اَلْمَاجِدُ Sonsuz şan ve yücelik sahibidir اَلْوَاحِدُ Ortağı olmayandır اَلْأَحَدُ Tekdir اَلصَّمَدُ Her şey kendisine muhtaç, O kimseye muhtaç olmayan zattır اَلْقَادِرُ Sonsuz kudret sahibi olandır اَلْمُقْتَدِرُ Her şeye gücü yetendir اَلْمُقَدِّمُ Dilediğini öne geçirendir اَلْمُؤَخِّرُ İstediğini arkaya bırakandır اَلْأَوَّلُ Her şeyden önce olandır اَلْاٰخِرُ Sonsuz olandır اَلظَّاهِرُ Varlığı apaçık görünendir اَلْبَاطِنُ Her şeyin iç yüzünden haberdar olandır اَلْوَالِي Mahlûkatın işlerini yoluna koyandır اَلْمُتَعَالِ Büyük olandır اَلْبَرُّ Herkesten fazla iyilik yapandır اَلتَّوَّابُ Tövbeleri çokça kabul edendir اَلْمُنْتَقِمُ İntikam sahibidir اَلْعَفُوُّ Kullarını çok çok affedendir اَلرَّؤُوفُ Kullarına çok şefkat edip esirgeyendir مَالِكُ الْمُلْكِ Hakiki mülk sahibidir ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ Büyüklük ve kerem sahibidir اَلْمُقْسِطُ Bütün işleri dengeli olandır اَلْجَامِعُ İstediğini istediği şekilde toplayandır اَلْغَنِيُّ Gerçek zenginlik sahibidir اَلْمُغْنِي Mahlûkatının ihtiyacını giderendir اَلْمَانِعُ İstediği şeye engel olandır اَلضَّارُّ Hikmeti zarar verici şeyleri yaratandır اَلنَّافِعُ Faydalı şeyleri yaratandır اَلنُّورُ Âlemleri ve istediği gönülleri aydınlatandır اَلْهَادِي Kullarına hidayet verendir اَلْبَدِيعُ Eseriyle hayret verendir اَلْبَاقِي Varlığının sonu olmayandır اَلْوَارِثُ Bütün mülkün hakiki sahibidir اَلرَّشِيدُ Bütün işleri ezeli hikmetine göre neticeye ulaştırandır اَلصَّبُورُ Asilere karşı çok sabredendir رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلتِّرْمِذِيُّ Tirmizi قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَلَا تَجْهَرْ **Aşikâr yapma** *(Nerede?)* بِصَلَاتِكَ **Namazında** *(Ondan bedel?)* بِقِرَاءَتِكَ Okumanda *(Nerede ki okuman?)* فِيهَا Namazda ki okumanda فَيَسْمَعَكَ Ki seni işitmesin *(Kim?)* اَلْمُشْرِكُونَ Müşrikler فَيَسُبُّوكَ Böylece sana söverler وَيَسُبُّوا الْقُرْاٰنَ

Ve Kuran'a söverler وَمَنْ أَنْزَلَهُ Ve o Kuran'ı indirene söverler وَلَا تُخَافِتْ **Ve gizleme** تُسِرُّ (Sesini tamamıyla) kısma *(Nerede?)* بِهَا **Namazda** لِيَنْتَفِعَ أَصْحَابُكَ Ki ashabın faydalansın وَابْتَغِ **Ve tut** اِقْصِدْ Edin بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunların arasında** اَلْجَهْرِ وَالْمَخَافَتَةِ Aşikâr yapma ile gizleme arasında *(Ne tut?)* سَبِيلاً **Yol tut** *(Ondan bedel?)* طَرِيقًا وَسَطًا Orta bir yol tut

111. وَقُلِ **Ve söyle** *(Ne söyle?)* اَلْحَمْدُ **Bütün övgüler** *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** اَلَّذِي **O Allah ki** لَمْ يَتَّخِذْ **Edinmedi** *(Ne edinmedi?)* وَلَدًا **Çocuk** وَلَمْ يَكُنْ **Ve yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne yoktur?)* شَرِيكٌ **Bir ortak** *(Nerede?)* فِي الْمُلْكِ **Mülkünde** فِي الْأُلُوهِيَّةِ İlahlığında وَلَمْ يَكُنْ **Ve yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne yoktur?)* وَلِيٌّ **Bir dost** *(Öyle dost ki)* يَنْصُرُهُ O'na yardım edecek *(Ne sebeple dostu olmayan?)* مِنَ أَجَلِ الذُّلِّ **Acizliğinden** sebep أَيْ لَمْ يَذِلَّ Yani aciz değildir ki فَيَحْتَاجُ İhtiyaç duysun *(Neye?)* إِلٰى نَاصِرٍ Bir yardımcıya وَكَبِّرْهُ **Ve sen ona tazim et** *(Nasıl?)* تَكْبِيرًا **Tazim etmekle** عَظِّمْهُ Onu yücelt عَظَمَةً تَامَّةً Tam bir yüceltmeyle *(Neden?)* عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ Çocuk edinmesinden وَالشَّرِيكِ Ve ortak edinmesinden وَالذُّلِّ Acizlikten *(Daha neden yücelt?)* وَكُلِّ مَا Ve o her şeyden ki لَا يَلِيقُ Yaraşmıyor بِهِ Kendisine وتَرْتِيبُ الْحَمْدِ Hamdelenin tertibi *(Neye göre?)* عَلٰى ذٰلِكَ Ayette geçen şekle göre *(Niçindir?)* لِلدَّلَالَةِ Delalet ettiği içindir *(Neye?)* عَلٰى أَنَّهُ Şuna ki o Allah *(Nedir?)* اَلْمُسْتَحِقُّ Layık olandır *(Neye?)* لِجَمِيعِ الْمَحَامِدِ Bütün övgülere *(Niye?)* لِكَمَالِ ذَاتِهِ Zatı noksansız وَتَفَرُّدِهِ فِي صِفَاتِهِ Ve sıfatında da tek olduğundan وَرَوَى Rivayet etti *(Kim?)* اَلْإِمَامُ أَحْمَدُ İmam Ahmet *(Nerede?)* فِي مُسْنَدِهِ Müsnedinde *(Kimden?)* عَنْ مُعَاذِ الْجُهَنِيِّ Muaz el-Cüheni'den *(O kimden?)* عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Resulüllah'tan (s.a.v.) أَنَّهُ كَانَ Resulüllah idi *(Ne idi?)* يَقُولُ Der idi *(Ne derdi?)* اٰيَةُ الْعِزِّ İzzet ayeti şudur اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ *Bütün hamdler evlat edinmeyen ve mülkünde ortağı olmayan Allah'adır* إِلٰى اٰخِرِ السُّورَةِ Surenin sonuna kadar وَاللّٰهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir

قَالَ مُؤَلِّفُهُ: هَذَا اٰخِرُ مَا كَمَّلْتُ بِهِ تَفْسِيرَ الْقُرْاٰنِ الْكَرِيمِ الَّذِي أَلَّفَهُ الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْعَالِمُ الْمُحَقِّقُ جَلَالُ الدِّينِ الْمَحَلِّيُّ الشَّافِعِيُّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وَقَدْ أَفْرَغْتُ فِيهِ جَهْدِي وَبَذَلْتُ فِكْرِي فِيهِ فِي نَفَائِسَ اُرَاهَا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى تُجْدِي وَأَلَّفْتُهُ فِي مُدَّةِ قَدْرِ مِيعَادِ الْكَلِيمِ وَجَعَلْتُهُ وَسِيلَةً لِلْفَوْزِ بِجَنَّاتِ النَّعِيمِ وَهُوَ فِي الْحَقِيقَةِ مُسْتَفَادٌ مِنَ الْكِتَابِ الْمُكْمِلِ وَعَلَيْهِ فِي الْاٰيِ الْمُتَشَابِهَةِ الْاِعْتِمَادُ وَالْمُعَوَّلُ فَرَحِمَ اللّٰهُ امْرَءًا نَظَرَ بِعَيْنِ الْإِنْصَافِ إِلَيْهِ وَوَقَفَ فِيهِ عَلٰى خَطَاٍ فَأَطْلَعَنِي عَلَيْهِ وَقَدْ قُلْتُ حَمِدْتُ اللّٰهَ رَبِّي إِذْ هَدَانِي لِمَا أَبْدَيْتُ مَعَ عَجْزِي وَضَعْفِي فَمَنْ لِي بِالْخَطَاِ فَأَرُدْ عَنْهُ وَمَنْ لِي بِالْقَبُولِ وَلَوْ بِحَرْفٍ هَذَا وَلَمْ يَكُنْ قَطُّ فِي خَلَدِي أَنْ أَتَعَرَّضَ لِذٰلِكَ لِعِلْمِي بِالْعَجْزِ عَنِ الْخَوْضِ فِي هٰذِهِ الْمَسَالِكِ وَعَسَى اللّٰهُ أَنْ يَنْفَعَ بِهِ نَفْعًا جَمًّا وَيَفْتَحَ بِهِ قُلُوبًا غُلْفًا وَأَعْيُنًا وَاٰذَانًا صُمًّا وَكَأَنِّي بِمَنِ اعْتَادَ الْمُطَوَّلَاتِ وَقَدْ أَضْرِبُ عَنْ هٰذِهِ التَّكْمِلَةِ وَأَصْلِهَا حُسْمًا وَعَدَلَ إِلٰى صَرِيحِ الْعِنَادِ وَلَمْ يُوَجِّهْ إِلٰى دَقَائِقِهَا فَهْمًا ﴿وَمَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ أَعْمٰى﴾ رَزَقَنَا اللّٰهُ بِهِ هِدَايَةً إِلٰى سَبِيلِ الْحَقِّ وَتَوْفِيقًا وَاطِّلَاعًا عَلَى دَقَائِقِ كَلِمَاتِهِ وَتَحْقِيقًا وَجَعَلَنَا بِهِ ﴿مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولٰٓئِكَ رَفِيقًا﴾ وَفَرَغَ مِنْ تَأْلِيفِهِ يَوْمَ الْأَحَدِ عَاشِرَ شَوَّالِ سَنَةِ سَبْعِينَ وَثَمَانِمِائَةً وَكَانَ الْاِبْتِدَاءُ فِي يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ مُسْتَهِلَّ رَمَضَانَ مِنَ السَّنَةِ الْمَذْكُورَةِ وَفَرَغَ مِنْ تَبْيِيضِهِ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءَ سَادِسَ صَفَرِ سَنَةِ إِحْدٰى وَسَبْعِينَ وَثَمَانِمِائَةً وَاللّٰهُ أَعْلَمُ.

Kitabın yazarı der ki: Bu, Şeyh, İmam, Âlim, Allâme, Muhakkik Celalettin el-Mahallî eş-Şâfii'nin(r.h.) yazdığı "*Tefsîru'l-Kur'âni'l-Kerîm*"e yaptığım tekmilenin sonudur. Bu konuda tüm çabamı ortaya koydum, gördüğüm kıymetli bilgilerle fikrimi harmanladım. İnşaallahü teala okuyana faydalı olur.

Bu tekmileyi Kelîmullah olan Musa'nın(a.s.) miadı müddetinde (kırk günde) yazdım ve onu Na'îm cennetini elde etmeye vesile kıldım. Bu tekmile hakikatte üzerine tekmile yazılan kitaptan istifadeyle hazırlanmış, müteşâbih ayetlerde onun tefsirine itimat edilmiştir. Cenabı hak bu tefsire insaf nazarıyla bakıp onda bir hataya rastladığında bana bildiren kişiye rahmet etsin.

Ben şöyle demiştim:

Muvaffak kıldığı için hamdolsun Allah'a
Aczime, zafiyetime rağmen ortaya koyduğum bu kitaba
Kim benim yanlışımı gösterecek;
Ya düzelteyim ya da cevap vereyim ona
Yahut kim kabul gördüğünü bildirecek; alın işte kitap ortada!

Aslında tefsir ilmi yoluna girmekten aciz olduğum için böyle bir işe kalkışmak hatırımdan geçmezdi. Ben sadece, Cenâb-ı Hakkın bu kitapla birçok kişiye fayda sağlayacağını; kapalı kalpleri, kör gözleri, sağır kulakları açacağını umuyorum.

Gerçi; geniş kitaplara alışan, belli bir ön yargı ile bu tekmile ve onun aslını beğenmeyecek ve bu kitabın inceliklerini anlamaya hiç yönelmeyecek kimseleri de şimdiden görür gibiyim. "*Bu dünyada ama olan ahirette de âmâdır.*"

Allah teala hak yoluna ulaşıp muvaffak olmamız, ince manalar içeren kelimelerinden haberdar olmamız için bizi Kur'ân'la rızıklandırsın; onun sebebiyle bizi kendilerine nimet verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle birlike kılsın. Onlar ne güzel yoldaştır.

Kitabın:

Bitiş tarihi : 10 Şevval, 870, Cumartesi günü
Başlama tarihi : Ramazan ayı başları, 870, Çarşamba günü.
Temize çekildiği tarih : 6 Safer, 871, Çarşamba günü.

١٨

سُورَةُ الْكَهْفِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ﴾ الْآيَةَ

مِأَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ اَوْ وَخَمْسَ عَشْرَةَ اٰيَةً

سُورَةُ الْكَهْفِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

﴿اَلْحَمْدُ﴾ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ ثَابِتٌ ﴿لِلّٰهِ﴾ تَعَالٰى وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ أَوِ
الثَّنَاءِ بِهِ أَوْ هُمَا احْتِمَالَاتٌ أَفْيَدُهَا الثَّالِثُ ﴿الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْاٰنَ
﴿وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ﴾ أَيْ فِيهِ ﴿عِوَجًا ﴿١﴾﴾ اِخْتِلَافًا أَوْ تَنَاقُضًا وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ ﴿قَيِّمًا﴾
مُسْتَقِيمًا حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿لِيُنْذِرَ﴾ يُخَوِّفَ بِالْكِتَابِ الْكَافِرِينَ ﴿بَأْسًا﴾ عَذَابًا ﴿شَد۪يدًا مِنْ لَدُنْهُ﴾
مِنْ قِبَلِ اللّٰهِ ﴿وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِن۪ينَ الَّذ۪ينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾﴾ ﴿مَاكِث۪ينَ ف۪يهِ
اَبَدًا ﴿٣﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَيُنْذِرَ﴾ مِنْ جُمْلَةِ الْكَافِرِينَ ﴿الَّذ۪ينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ﴿٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

18- Kehf Sûresi

28. ayet hariç, Mekke'de inmiştir

110 veya 115 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1-4. **Hamd,** güzelle vasıflama **Allah** teâla içindir[1] **ki,** kâfirleri, **kendi tarafından,** Allah tarafından **şiddetli bir azap ile ikaz etmek,** korkutmak, **Salih amel işleyen müminlere, kendileri için, içinde ebedî kalacakları**

---

[1] Hamdin Allah tealaya ait olduğunu ifade etmesi, böyle inanılması için bir bildiri midir, ya da sadece O'na yapılmış bir övgü müdür; yoksa her ikisi de mümkün olan ihtimaller midir? En güzeli üçüncüsüdür.

güzel bir ecir, cennet **bulunduğunu müjdelemek ve** kafir topluluktan **«Allah evlât edindi» diyenleri de uyarmak için kuluna** Muhammed'e, **kendisinde**[1] **hiçbir eğrilik,** bir ihtilaf ve bir çelişki **bulunmayan**[2] **dosdoğru**[3] **Kitab'ı,** Kur'ânı **indirdi.**

KELİME ANLAMI

﴿١٨﴾ سُورَةُ الْفُرْقَانِ

18- Kehf Sûresi

سُورَةُ الْكَهْفِ Kehf süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir إِلَّا Ancak mekki değildir *(Hangi ayet?)* وَاصْبِرْ نَفْسَكَ الْآيَةَ "Nefsince sabret..." ayeti *(Daha nedir?)* مِأَةٌ وَعَشْرُ آيَاتٍ أَوْ وَخَمْسَ عَشْرَةَ آيَةً Yüz on veya yüz on beş ayettir بِسْمِ اللهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki?)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ Hamd, güzellikle vasıflanmaktır ثَابِتٌ (Bu) sabittir *(Kim için?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan **Allah için** وَهَلِ الْمُرَادُ الْإِعْلَامُ بِذٰلِكَ لِلْإِيمَانِ بِهِ Bununla maksat, Bu şekilde iman etmeyi bildirmek midir? أَوِ الثَّنَاءِ بِهِ Veya O'nu övmek midir? أَوْ هُمَا Yoksa her ikisi midir? احْتِمَالَاتٌ (Bunlar) birer ihtimal أَفْيَدُهَا الثَّالِثُ En faydalı olanı üçüncüsüdür الَّذِي **Öyle Allah ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kime?)* عَلٰى عَبْدِهِ **Kuluna** *(Kimdir O?)* مُحَمَّدٌ Muhammed'dir *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** الْقُرْاٰنَ Kuran'ı *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَجْعَلْ **Koymadığı halde** *(Nereye?)* لَهُ **O'na** أَيْ فِيهِ Yani; İçine *(Ne Koymadı?)* عِوَجًا **Çelişki** اِخْتِلَافًا أَوْ تَنَاقُضًا İhtilaf veya tenakuz وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ Bu cümle الْكِتَابِ kelimesinden hal düşmüştür.

2. *(Daha ne olduğu halde?)* قَيِّمًا **Dosdoğru** مُسْتَقِيمًا Müstakim حَالٌ ثَانِيَةٌ مُؤَكِّدَةٌ Bu kelime de birinci hal'i tekit mahiyetinde, ikinci hal'dir *(Niçin indirdi?)* لِيُنْذِرَ **Uyarmak için** يُخَوِّفَ بِالْكِتَابِ Bu kitapla korkutmak için *(Kimi)* الْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne ile?)* بَأْسًا **Beis ile** عَذَابًا Azapla *(Öyle beis ki)* شَدِيدًا **Şiddetli** *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْهُ **Kendi tarafından** مِنْ قِبَلِ اللهِ Allah tarafından *(Daha niçin indirdi?)* وَيُبَشِّرَ **Müjdelemek için** *(Kime?)* الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** الَّذِينَ **Öyle müminlere ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Güzel ameller** *(Neyi müjdelesin diye?)* أَنَّ لَهُمْ **Muhakkak onlar için vardır** *(Ne?)* أَجْرًا **Ecir** *(Öyle ecir ki?)* حَسَنًا **Güzel**

---

[1] Ayetteki لَهُ kelimesi فِيهِ anlamındadır.
[2] وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا cümlesi اَلْكِتَابَ kelimesinden haldir.
[3] قَيِّمًا kelimesi مُسْتَقِيمًا anlamında olup اَلْكِتَابَ kelimesinin tekitleyici halidir.

3. *(Onlar ne oldukları halde?)* مَاكِثِينَ **Kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Ne kadar?)* أَبَدًا **Ebedi olarak** هُوَ الْجَنَّةُ Orası cennettir

4. *(Daha ne için indirdik?)* وَيُنْذِرَ **Uyarmak için** *(Kimden?)* مِنْ جُمْلَةِ الْكَافِرِينَ Kâfirler zümresinden *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Evlat**

﴿مَا لَهُمْ بِهِ﴾ بِهٰذَا الْقَوْلِ ﴿مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِاٰبَائِهِمْ﴾ مِنْ قَبْلِهِمُ الْقَائِلِينَ لَهُ ﴿كَبُرَتْ﴾ عَظُمَتْ ﴿كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ﴾ كَلِمَةً تَمْيِيزٌ مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ الْمُبْهَمِ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ أَيْ مَقَالَتُهُمُ الْمَذْكُورَةُ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَقُولُونَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اِلَّا﴾ مَقُولًا ﴿كَذِبًا ﴿٥﴾﴾ ﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ﴾ مُهْلِكٌ ﴿نَفْسَكَ عَلٰى اٰثَارِهِمْ﴾ بَعْدَهُمْ أَيْ بَعْدَ تَوَلِّيهِمْ عَنْكَ ﴿اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٰذَا الْحَدِيثِ﴾ الْقُرْاٰنِ ﴿اَسَفًا ﴿٦﴾﴾ غَيْظًا وَحُزْنًا مِنْكَ لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ ﴿اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَالشَّجَرِ وَالْأَنْهَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ﴾ لِنَخْتَبِرَ النَّاسَ نَاظِرِينَ إِلٰى ذٰلِكَ ﴿اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾﴾ فِيهِ أَيْ أَزْهَدُ لَهُ ﴿وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا﴾ فُتَاتًا ﴿جُرُزًا ﴿٨﴾﴾ يَابِسًا لَا يَنْبُتُ ﴿اَمْ حَسِبْتَ﴾ أَيْ ظَنَنْتَ ﴿اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ﴾ الْغَارِ فِي الْجَبَلِ ﴿وَالرَّقِيمِ﴾ اللَّوْحِ الْمَكْتُوبِ فِيهِ أَسْمَاؤُهُمْ وَأَنْسَابُهُمْ وَقَدْ سُئِلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قِصَّتِهِمْ ﴿كَانُوا﴾ فِي قِصَّتِهِمْ ﴿مِنْ﴾ جُمْلَةِ ﴿اٰيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾﴾ خَبَرُ كَانَ وَمَا قَبْلَهُ حَالٌ أَيْ كَانُوا عَجَبًا دُونَ بَاقِي الْآيَاتِ أَوْ أَعْجَبَهَا لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ اُذْكُرْ ﴿اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ﴾ جَمْعُ فَتًى وَهُوَ الشَّابُّ الْكَامِلُ خَائِفِينَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ مِنْ قَوْمِهِمُ الْكُفَّارِ ﴿فَقَالُوا رَبَّنَا اٰتِنَا مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ قِبَلِكَ ﴿رَحْمَةً وَهَيِّئْ﴾ أَصْلِحْ ﴿لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾﴾ هِدَايَةً ﴿فَضَرَبْنَا عَلٰى اٰذَانِهِمْ﴾ أَيْ أَنَمْنَاهُمْ ﴿فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾﴾ مَعْدُودَةً ﴿ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ﴾ أَيْقَظْنَاهُمْ ﴿لِنَعْلَمَ﴾ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿اَيُّ الْحِزْبَيْنِ﴾ الْفَرِيقَيْنِ الْمُخْتَلِفَيْنِ فِي مُدَّةِ لَبْثِهِمْ ﴿اَحْصٰى﴾ أَفْعَلُ بِمَعْنٰى أَضْبَطُ ﴿لِمَا لَبِثُوا﴾ لِلَبْثِهِمْ مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ ﴿اَمَدًا ﴿١٢﴾﴾ غَايَةً ﴿نَحْنُ نَقُصُّ﴾ نَقْرَأُ ﴿عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾﴾ ﴿وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ قَوَّيْنَاهُمْ عَلٰى قَوْلِ الْحَقِّ ﴿اِذْ قَامُوا﴾ بَيْنَ يَدَيْ مَلِكِهِمْ وَقَدْ أَمَرَهُمْ بِالسُّجُودِ لِلْأَصْنَامِ ﴿فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَدْعُوَا مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اِلٰهًا لَقَدْ قُلْنَا اِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾﴾ أَيْ قَوْلًا ذَا شَطَطٍ أَيْ إِفْرَاطٍ فِي الْكُفْرِ إِنْ دَعَوْنَا إِلٰهًا غَيْرَ اللهِ فَرْضًا ﴿هٰؤُلَاءِ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿قَوْمُنَا﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلٰى عِبَادَتِهِمْ ﴿بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ﴾ بِحُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ ﴿فَمَنْ اَظْلَمُ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ ﴿مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ تَعَالٰى قَالَ بَعْضُ الْفِتْيَةِ لِبَعْضٍ

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Ne onların, ne de** bu sözü söyleyen kendilerinden önceki **atalarının buna,** söyledikleri bu söze **dair, konuda hiçbir bilgileri yoktur. Ağızlarından çıkan bu söz**[1] **ne büyük!** Bu konuda **yalandan başka bir** söz **söylemiyorlar.**[2]

6. **Bu yeni Kur'ân'a inanmazlarsa (ve bu yüzden helâk olurlarsa) arkalarından,** senden yüz çevirmelerinden sonra iman etmelerine karşı duyduğun hırstan kaynaklanan **üzüntüden**[3], kızgınlık ve hüzünden **neredeyse kendini harap edeceksin.**

7. **Biz, yeryüzündeki** hayvan, bitki, ağaç, nehir ve diğer şeyleri **dünyaya ait bir süs yaptık;** bunları gören insanların **hangisinin** dünyada **daha güzel amel edeceğini deneyelim,** hangisi bunlara karşı daha zahit göre-lim **diye...**

8. **Ve onun üzerinde ne varsa muhakkak ki Biz hepsini de kupkuru, dağınık** kendisinde hiçbir şey bitmeyen **bir toprak yaparız.**

9. Hz. Peygamber efendimize Ashâb-ı Kehf'ten sormuşlardı: **Yoksa sandın mı ki Ashâb-ı Kehf**[4] **ile Ashâb-ı Rakım**[5], onların başına gelen şeyler **bizim şaşılacak ayetlerimizdendir?**[6] Yani diğer ayetlerimiz değil de sadece bu mu şaşılacak bir şeydir. Ya da onların olayı en çok şaşılacak olay mıdır? Hayır, böyle değildir.

10. Yâd et! **O vakit ki, o gençler**[7] kafir kavimlerinden korup da imanlarını korumak için **mağaraya sığındılar da dediler ki: «Ey Rabbimiz! Bize kendi tarafından bir rahmet ver. İşimizde bizim için bir hidayet hazırla!»**

11. **Bunu müteakip onları kulakları üzerine mağarada senelerce (perde) vurduk,** onları uyuttuk.

12. **Sonra** kaldıkları müddeti tayin hususunda ihtilafa düşen **iki taifeden,** guruptan **hangisinin bekledikleri müddeti**[8] **daha iyi hesab ettikle-rini** müşahede bilgisiyle **bilelim diye onları uyandırdık.**

13. **Biz sana onların haberlerini hak ile,** doğru olarak **anlatıyoruz. Onlar Rablerine iman etmiş bir gurup gençti. Biz de onların hidayetini arttırdık.**

---

[1] كَلِمَةً kelimesi كَبُرَتْ fiilindeki mübhem zamiri açıklamakta olup temyizdir. Zem ile mahsus olan mahzuftur; yani ayet "ne kötü onların bu sözleri" takdirindedir.

[2] إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

[3] أَسَفًا kelimesi mefulü lehtir.

[4] Kehf, dağdaki mağaradır.

[5] Rakim, içinde onların isimleri ve neseplerinin yazılı olduğu levhadır.

[6] Ayetteki عَجَبًا kelimesi كَانَ'nin haberidir. Öncesindeki مِنْ آيَاتِنَا ise haldir.

[7] اَلْفِتْيَةُ kelimesi فَتًى kelimesinin cemisidir. Olgun genç anlamına gelir.

[8] لِمَا لَبِثُوا'deki لِ harfi cerri, sonradındaki أَمَدًا'e taalluk eder.

14. Ve kendilerinden putlara secde etmelerini isteyen krallarının önünde **kalkıp «Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir, O'ndan başkasına bir ilâh diye tapamayız.** Faraza, Allah'tan başkasına ilah **diyecek olsak elbette** küfürde **aşırı söz söylemiş oluruz» dediklerinde onların kalplerini** hak söz üstünde **kuvvetlendirdik.**

15. «Şunlar,[1] şu bizim kavmimiz[2] O'ndan başkasını ilâh edindiler. Onlara ibadet etmelerine **dair açık bir hüccet getirmeli değil miy-diler? Artık** kendisine ortak isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftira edenden daha zalim kim vardır?** Kimse bu kişiden daha zalim değildir.»

KELİME ANLAMI

5. مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** بِهِ **O şey hakkında** بِهٰذَا الْقَوْلِ Bu sözlerine dair *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** وَلَا لِاٰبَائِهِمْ مِنْ قَبْلِهِمْ Kendilerinden önceki **Atalarının da (bu konuda bilgisi) yoktur** *(Öyle ataları ki)* الْقَائِلِينَ لَهُ Bu sözü söyleyen كَبُرَتْ **Ne büyüktür!** عَظُمَتْ (Ne) Ağırdır! *(Ne bakımdan?)* كَلِمَةً **Kelime bakımından** *(Öyle kelime ki?)* تَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Nereden?)* مِنْ اَفْوَاهِهِمْ **Onların ağızlarından** كَلِمَةً Kelime lafzı *(Nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ الْمُبْهَمِ Zamir-i mübhemi açıklamıştır وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ Zem fiilinin mahsusu hazfedilmiştir أَيْ مَقَالَتُهُمُ الْمَذْكُورَةُ Yani, 'Onların, geride ak-tarılan bu sözleri' demektir. اِنْ مَا يَقُولُونَ **Söylemiyorlar,** İn Ma manasındadır *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda اِلَّا **Ancak (söylüyorlar)** *(Ne?)* مَقُولاً Söz *(Öyle söz ki?)* كَذِبًا **Yalan**

6. فَلَعَلَّكَ **Neredeyse sen** بَاخِعٌ **Mahvedeceksin** مُهْلِكٌ Perişan edeceksin *(Neyi?)* نَفْسَكَ **Nefsini** عَلٰى اٰثَارِهِمْ **Onların arkasından** بَعْدَهُمْ Onlardan sonra أَيْ بَعْدَ تَوَلِّيهِمْ عَنْكَ Yani, Onlar senden yüz çevirdikten sonra اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا **İman etmezlerse** *(Neye?)* بِهٰذَا الْحَدِيثِ **Bu söze** *(Ondan bedel?)* الْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Niçin helak edeceksin?)* اَسَفًا **Üzüntüden** غَيْظًا وَحُزْنًا مِنْكَ Sendeki keder ve öfkeden *(Niye?)* لِحِرْصِكَ عَلٰى إِيمَانِهِمْ Onların iman etmelerine olan hırsından dolayı وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ Bu kelimenin mensup olması meful-u leh olması üzeredir

7. اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** عَلَى الْاَرْضِ **O şeyler yeryüzündedirler** *(Onlar da neden ibarettirler?)* مِنَ الْحَيَوَانِ وَالنَّبَاتِ وَالشَّجَرِ وَالْاَنْهَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Hayvanlar, nebatat, ağaçlar, nehirler ve bunların dışındaki-lerden *(Ne yaptık?)* زِينَةً

---

[1] هٰؤُلَاءِ kelimesi mübtedadır.

[2] قَوْمُنَا kelimesi atfı beyandır.

Süs *(Ne için?)* لَهَا **Yeryüzü için** *(Niye?)* لِنَبْلُوَهُمْ **Onları sınayalım diye** لِنَخْتَبِرَ النَّاسَ İnsanları imtihan edelim diye *(Onlar ne oldukları halde?)* نَاظِرِينَ إِلَى ذَٰلِكَ Buna (yeryüzündeki süslere) yöneldikleri halde أَيُّهُمْ **Onların hangisi** *(Nedir?)* أَحْسَنُ **Daha güzeldir** *(Ne bakımdan?)* عَمَلًا **Amel bakımından** *(Nerede?)* فِيهِ Bu imtihanda أَيْ أَزْهَدُ لَهُ Yani, 'Ona hangisi daha az değer verecek' demektir

8. وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** لَجَاعِلُونَ **Yapacağız** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** عَلَيْهَا **O şeyler yeryüzündedir** *(Ne yapacağız?)* صَعِيدًا **Toprak** فُتَاتًا Un ufak toprak *(Öyle toprak ki)* جُرُزًا **Kupkuru** يَابِسًا Çorak *(Öyle çorak ki)* لَا يَنْبُتُ Yetiştirmiyor

9. اَمْ حَسِبْتَ **Yoksa sanıyor musun ?** أَيْ ظَنَنْتَ Yani, zannediyor musun? اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ **Muhakkak ki Ashab-ı Kehf** الْغَارِ فِي الْجَبَلِ Dağda ki mağara arkadaşları *(Daha)* وَالرَّقِيمِ **Ashab-ı Rakîm** *(Nedir bu Rakim?)* اللَّوْحِ Levhadır *(Öyle levha ki)* الْمَكْتُوبِ فِيهِ Onda yazılı *(Ne?)* أَسْمَاؤُهُمْ وَأَنْسَابُهُمْ Onların isimleri ve nesepleri وَقَدْ سُئِلَ ﷺ Hz. Peygamber(s.a.v.) soruldu *(Neden?)* عَنْ قِصَّتِهِمْ Onların kıssalarından كَانُوا **İdiler** *(Ne hususta?)* فِي قِصَّتِهِمْ Kıssaları hususunda *(Ne olduğu halde?)* مِنْ جُمْلَةِ اٰيَاتِنَا **Ayetlerimiz**in arasın**dan olduğu halde** *(Ne olduğunu sanıyor musun?)* عَجَبًا **Şaşılacak** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ كَانَ - / كَانَ'nin haberidir وَمَا قَبْلَهُ حَالٌ Ondan öncesi ise haldir أَيْ كَانُوا عَجَبًا Yani, Onlar(ın) ilginç (ayet) oldu(k)lar(ını mı zannediyorsun!) دُونَ بَاقِي الْآيَاتِ Diğer ayetler değil de! أَوْ أَعْجَبَهَا Veya o ayetlerin en ilginci olduklarını mı zannediyorsun! لَيْسَ الْأَمْرُ كَذَٰلِكَ Hâlbuki durum böyle değildir

10. أُذْكُرْ Hatırla إِذْ **Hani** أَوَى **Sığınmıştı** *(Kimler?)* الْفِتْيَةُ **Gençler** *(Nereye?)* إِلَى الْكَهْفِ **Mağaraya** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ فَتًى / فَتًى kelimesinin cemisidir وَهُوَ الشَّابُّ الْكَامِلُ Bu da, olgun delikanlı demektir *(Ne oldukları halde?)* خَائِفِينَ عَلَى إِيمَانِهِمْ İmanları üzerine korktukları halde *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِمُ الْكُفَّارِ Kâfir kabilelerinden فَقَالُوا **Ve demişlerdi ki** رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اٰتِنَا **Bize ver** *(Nereden?)* مِنْ لَدُنْكَ **Katından** مِنْ قِبَلِكَ Tarafından *(Ne?)* رَحْمَةً **Rahmet** وَهَيِّئْ **Ve hazırla** أَصْلِحْ Uygun kıl *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neden?)* مِنْ أَمْرِنَا **Durumumuzdan** *(Ne?)* رَشَدًا **Kurtuluş yolu** هِدَايَةً Hidayet

11. فَضَرَبْنَا **Bunun üzerine biz vurduk** *(Ne üzerine?)* عَلَىٰ اٰذَانِهِمْ **Kulakları üzerine** أَيْ أَنَمْنَاهُمْ Yani, onları uyuttuk *(Nerede?)* فِي الْكَهْفِ **Mağarada** *(Ne kadar?)* سِنِينَ عَدَدًا **Nice yıllar** مَعْدُودَةً Sayılı

12. ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ **Sonra onları canlandırdık** أَيْقَظْنَاهُمْ Onları uyandırdık *(Niye?)* لِنَعْلَمَ

Bilelim diye عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşahede bilgisiyle أَيُّ الْحِزْبَيْنِ **İki gruptan hangisi** الْفَرِيقَيْنِ İki fırka *(Öyle iki fırka ki)* الْمُخْتَلِفَيْنِ İhtilafa düşen *(Ne konuda?)* فِي مُدَّةِ لَبْثِهِمْ Kalma müddetleri konusunda *(Nedir?)* أَحْصَى **Daha iyi hesap edecek** *(Bu kelime nedir?)* أَفْعَلَ kalıbında ismi tafzildir أَضْبَطَ بِمَعْنَى 'Daha iyi zapt edecek' manasındadır *(Neyi?)* لِمَا **O şeyi ki** لَبِثُوا **Beklediler** لِلَبْثِهِمْ Kalmalarını مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ Mabadine müteallaktır *(Neyi?)* أَمَدًا **Nihayeti** غَايَةً Sonu

13. نَحْنُ **Biz** نَقُصُّ **Anlatıyoruz** نَقْرَأُ Okuyoruz *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* نَبَأَهُمْ **Onların kıssalarını** *(Ne olduğu halde?)* بِالْحَقِّ **Gerçek olduğu halde** بِالصِّدْقِ Doğru olduğu halde إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Kimlerdi?)* فِتْيَةٌ **Gençlerdi** *(Öyle gençler ki?)* اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** وَزِدْنَاهُمْ **Ve biz de onları artırdık** *(Ne yönden?)* هُدًى **Hidayet yönünden**

14. وَرَبَطْنَا **Ve metanet verdik** *(Neye?)* عَلَى قُلُوبِهِمْ **Kalplerine** قَوَّيْنَاهُمْ عَلَى قَوْلِ الْحَقِّ Doğru söz için onları takviye ettik إِذْ قَامُوا **Hani ayağa kalkmışlardı** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ مَلِكِهِمْ Krallarının önünde *(O ne olduğu halde?)* وَقَدْ أَمَرَهُمْ Kral onlara emrettiği halde *(Ne?)* بِالسُّجُودِ لِلْأَصْنَامِ Putlara secde etmeyi فَقَالُوا **Ve şöyle demişlerdi** رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Gökle-rin ve yerin rabbidir** لَنْ نَدْعُوَا **Kesinlikle tapmayız** مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Onun dışında *(Kime?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** لَقَدْ **Muhakkak ki** قُلْنَا **Konuşmuş oluruz** إِذًا **O zaman** *(Ne?)* شَطَطًا **Saçma sapan** أَيْ قَوْلًا ذَا شَطَطٍ Yani, haddi aşan bir söz أَيْ إِفْرَاطٍ فِي الْكُفْرِ Yani, küfürde aşırı gitmiş oluruz *(Ne zaman?)* إِنْ دَعَوْنَا إِلٰهًا غَيْرَ اللهِ فَرْضًا Allahtan başkasına ibadet ettiğimizi varsayarsak

15. هٰٓؤُلَٓاءِ **Şunlar** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kimdir onlar?)* قَوْمُنَا **Bizim kav-mimiz** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفُ بَيَانٍ Atf-ı beyandır اتَّخَذُوا **Edindiler** مِنْ دُونِهٖ **On-dan başkasını** *(Ne edindiler?)* اٰلِهَةً **İlahlar** لَوْلَا -هَلَّا- يَأْتُونَ **Getirselerdi ya!** Levla, Hella manasındadır *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** عَلَى عِبَادَتِهِمْ On-lara ibadet etmelerine *(Ne getirselerdi?)* بِسُلْطَانٍ **Delil** *(Öyle delil ki)* بَيِّنٍ **Açık** بِحُجَّةٍ ظَاهِرَةٍ Açık burhan فَمَنْ **Kim** أَظْلَمُ **Daha zalimdir?** أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ Yani, daha zalim yoktur *(Kimden?)* مِمَّنِ **O kişiden ki** افْتَرٰى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ إِلَيْهِ تَعَالَى O Yüce Zat'a ortak nispet etmekle

﴿وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللهَ فَأْوُوا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّءْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مِرْفَقًا ﴿١٦﴾﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِ الْفَاءِ وَبِالْعَكْسِ مَا تَرْتَفِقُونَ بِهِ مِنْ غِدَاءٍ وَعِشَاءٍ﴿وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَّاوَرُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [تَزَاوَرُ] تَمِيلُ ﴿عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ﴾ نَاحِيَتِهِ ﴿وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ﴾ تَتْرُكُهُمْ وَتَتَجَاوَزُ عَنْهُمْ فَلَا تُصِيبُهُمُ الْبَتَّةَ ﴿وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ﴾ مُتَّسَعٍ مِنَ الْكَهْفِ يَنَالُهُمْ بَرْدُ الرِّيحِ وَنَسِيمُهَا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مِنْ اٰيَاتِ اللهِ﴾ دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ ﴿مَنْ يَهْدِ اللهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ﴿١٧﴾﴾﴿وَتَحْسَبُهُمْ﴾ لَوْ رَأَيْتَهُمْ ﴿اَيْقَاظًا﴾ أَيْ مُنْتَبِهِينَ لِأَنَّ أَعْيُنَهُمْ مُنْتَفِحَةٌ جَمْعُ يَقِظٍ بِكَسْرِ الْقَافِ ﴿وَهُمْ رُقُودٌ﴾ نِيَامٌ جَمْعُ رَاقِدٍ ﴿وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ﴾ لِئَلَّا تَأْكُلَ الْأَرْضُ لُحُومَهُمْ ﴿وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ﴾ يَدَيْهِ ﴿بِالْوَصِيدِ﴾ بِفِنَاءِ الْكَهْفِ وَكَانُوا إِذَا انْقَلَبُوا انْقَلَبَ هُوَ مِثْلَهُمْ فِي النَّوْمِ وَالْيَقَظَةِ ﴿لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِّئْتَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [وَلَمُلِئْتَ] ﴿مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٨﴾﴾ بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا مَنَعَهُمُ اللهُ بِالرُّعْبِ مِنْ دُخُولِ أَحَدٍ عَلَيْهِمْ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا فَعَلْنَا بِهِمْ مَا ذَكَرْنَا ﴿بَعَثْنَاهُمْ﴾ أَيْقَظْنَاهُمْ ﴿لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ﴾ عَنْ حَالِهِمْ وَمُدَّةِ لَبْثِهِمْ ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْما اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ لِأَنَّهُمْ دَخَلُوا الْكَهْفَ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَبُعِثُوا عِنْدَ غُرُوبِهَا فَظَنُّوا أَنَّهُ غُرُوبُ يَوْمِ الدُّخُولِ ثُمَّ ﴿قَالُوا﴾ مُتَوَقِّفِينَ فِي ذٰلِكَ ﴿رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرْقِكُمْ﴾ بِسُكُونِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا [بِوَرِقِكُمْ] بِفِضَّتِكُمْ ﴿هٰذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ﴾ يُقَالُ إِنَّهَا الْمُسَمَّاةُ الْآنَ طَرَطُوسُ بِفَتْحِ الرَّاءِ ﴿فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا اَزْكٰى طَعَامًا﴾ أَيُّ أَطْعِمَةِ الْمَدِينَةِ أَحَلُّ ﴿فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾﴾﴿اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ﴾ يَقْتُلُوكُمْ بِالرَّجْمِ ﴿اَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا اِذًا﴾ أَيْ إِنْ عُدْتُمْ فِي مِلَّتِهِمْ ﴿اَبَدًا ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

16. Gençlerden bir kısmı diğerine şöyle diyordu: **Madem ki, onlardan ve Allah'tan başka tapındıkları şeylerden ayrıldınız, öyleyse mağaraya çekilin ki, sizin için Rabbiniz rahmetinden yaysın ve işlerinizde fayda**[1]lanacağınız sabah ve akşam yemekleri gibi şeyler **sağlasın.**

17. Ve doğduğunda güneşin, onların mağaralarının sağ tarafına mey-

---

[1] مرفقا kelimesi م harfinin kesresiyle ف harfinin fethasıyla ayrıca bunun tam aksi surette (مَرْفِقًا şeklinde) okunmuştur.

lettiğini,[1] **battığında da** onlardan uzaklaşarak **sol taraflarına döndüğünü** ve onlara hiçbir şekilde isabet etmediğini; **onların da mağaranın genişçe bir yerinde bulunduğunu,** böylece serin ve tatlı bir rüzgarın kendilerine vurduğunu **görürdün. Bu** anlatılanlar, **Allah'ın ayetlerin-den,** O'nun kudretinin delillerinden**dir. Allah kime hidâyet ederse o hidâyet bulmuş olur ve kimi de saptırırsa artık onu irşad edecek bir yardımcı bulamazsın.**

18. **Ve onları** görseydin, gözleri açık olduğu için **uyanık**[2], ayık **sanırdın, halbuki onlar uyumaktadırlar.**[3] Ayrıca toprak bedenlerini çürütmesin diye **onları sağ taraflarına ve sol taraflarına çeviririz. Köpekleri de iki kolunu uzatmış bir halde mağaranın girişindedir.** Onlar her döndüğünde köpekleri de -uyku ve uyanıklık hallerinde aynı onlar gibi olduğu haldedönüyordu. **Eğer onların bu hallerine muttali olsaydın elbette dönüp onlardan kaçar ve onlardan dolayı korku**[4] **ile dolar-dın**[5]**.** Cenâb-ı Hak korkutmak suretiyle birilerinin onların yanına girmesini engellemiştir.

19. **Böylece,** tüm bunları onlara yaptığımız gibi, **aralarında** durumlarını ve ne kadar kaldıklarını **birbirlerine sormaları için biz onları uyandırdık: İçlerinden biri: «Ne kadar kaldınız?» dedi. (Kimi) «Bir gün ya da günün bir bölümü kadar kaldık» dediler;** nitekim onlar mağaraya girdiklerinde güneş doğuyordu, uyandırıldıklarında da güneş batıyordu. Bundan dolayı mağaraya girdikleri günün güneşinin battığını zannettiler. Sonra bu konuda kararsız kalarak **dediler ki: «Rabbiniz, kaldığınız müddeti daha iyi bilir. Şimdi siz, içinizden birini şu** gümüş **para-nızla**[6] -söylendiğine göre şimdilerde adı Tarasus olan- **şehre gönderin de, baksın,** şehrin **hangi yiyeceği daha temiz,** helal **ise size ondan erzak getirsin; ayrıca ince davransın ve sakın sizi kimseye sezdir-mesin.»**

20. **«Şüphe yok ki, onlar eğer farkınıza varırlarsa, sizi ya taşla**yarak recmetmek suretiyle öldürür**ler veya sizi kendi milletlerine döndürürler de o**nların dinlerine döndüğünüz **zaman artık ebedîyyen kurtulamazsınız.»**

KELİME ANLAMI

16. قَالَ Dedi *(Kim?)* بَعْضُ الْفِتْيَةِ Gençlerden bazıları *(Kime?)* لِبَعْضٍ Bazılarına *(Ne dedi?)*

---

[1] تزاور kelimesi hem şeddeli olarak (تَزَّاوَرُ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi تَزَاوَرُ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[2] أَيْقَاظًا kelimesi يَقِظٌ kelimesinin cemisidir.

[3] رُقُودٌ kelimesi رَاقِدٌ kelimesinin cemisi olup نِيَامٌ anlamındadır.

[4] رُعْبًا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ع harfinin sükunuyla; hem de zammesiyle (رُعُبًا şeklinde) okunmuştur.

[5] ولملئت kelimesi hem şeddeli olarak (وَلَمُلِّئْتَ şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi وَلَمُلِئْتَ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[6] بِوَرِقِكُمْ kelimesi hem ر harfinin sükunuyla hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreyle okunmuştur.

وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ **Mademki onlardan ayrıldınız** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylerden ki** يَعْبُدُونَ **İbadet ediyorlar** *(Kime?)* اِلَّا اللّٰهَ **Allahtan başkasına** فَأْوُۤا **Sığının** *(Nereye?)* اِلَى الْكَهْفِ **Mağaraya** يَنْشُرْ لَكُمْ **Size genişlik versin** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nerden?)* مِنْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinden** وَيُهَيِّئْ **Ve hazırlasın** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنْ اَمْرِكُمْ **Durumunuza** *(Ne hazırlasın?)* مِرْفَقًا **Kolaylık** بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِ الْفَاءِ Mim harfinin esresi, Fe harfinin fethasıyla وَبِالْعَكْسِ Ve bunun tersi şeklinde okunmuştur مَا تَرْتَفِقُونَ بِهِ Kendisiyle faydalanacağınız şeyler *(Ne zaman?)* مِنْ غَدَاءٍ وَعَشَاءٍ Sabah ve akşam

17. وَتَرَى **Ve görürsün** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne zaman?)* اِذَا طَلَعَتْ **Doğduğu zaman** *(Ne olduğu halde?)* تَزَّاوَرُ **Yönelir olduğu halde** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur تَمِيلُ Meyleder olduğu halde عَنْ كَهْفِهِمْ **Mağaranın** ذَاتَ الْيَمِينِ **Sağ tarafına** نَاحِيَتَهُ Yanına وَاِذَا غَرَبَتْ **Battığı zaman** تَقْرِضُهُمْ **Onları geçiyordu** *(Ne tarafa doğru?)* ذَاتَ الشِّمَالِ **Sol tarafa** تَتْرُكُهُمْ Onları bırakıyordu وَتَتَجَاوَزُ عَنْهُمْ Onları aşıyordu فَلَا تُصِيبُهُمُ الْبَتَّةَ Kesinlikle onlara isabet etmiyordu وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Nerede?)* فِي فَجْوَةٍ **Geniş bir yerinde** *(Öyle geniş bir yer ki)* مِنْهُ **Mağarada olan** مُتَّسَعٍ مِنَ الْكَهْفِ Mağara-nın geniş bir sahasında يَنَالُهُمْ Onlara geliyordu *(Ne?)* بَرْدُ الرِّيحِ Rüzgârın serin-liği وَنَسِيمُهَا Ve esintisi ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ **İşte bu** anlatılanlar *(Neden-dir?)* مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerindendir** *(Ondan bedel)* دَلَائِلِ قُدْرَتِهِ Kudretinin delillerindendir مَنْ **Her kim** يَهْدِ **Hidayet ederse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْمُهْتَدِ **Hidayete ermiştir** وَمَنْ **Her kim de** يُضْلِلْ **Saptırırsa** فَلَنْ تَجِدَ **Kesinlikle bulamazsın** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** *(Ne?)* وَلِيًّا **Yardımcı** *(Öyle yardımcı ki)* مُرْشِدًا **Onu irşad edici**

18. وَتَحْسَبُهُمْ **Sen onları zannederdin** لَوْ رَأَيْتَهُمْ Şayet görsen *(Ne zannederdin?)* اَيْقَاظًا **Yakaza halinde** أَيْ مُنْتَبِهِينَ Yani, uyanık olduklarını لِأَنَّ أَعْيُنَهُمْ مُنْتَفِحَةٌ Çünkü onların gözleri açıktır جَمْعُ يَقِظٍ بِكَسْرِ الْقَافِ Bu kelime, Kaf'ın esresiyle okunan يَقِظٌ kelimesinin cemisidir وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne?)* رُقُودٌ **Uykuda** نِيَامٌ Uyuyor oldukları halde جَمْعُ رَاقِدٍ Bu kelime, رَاقِدٌ kelimesinin cemisidir وَنُقَلِّبُهُمْ **Biz onları çevirirdik** ذَاتَ الْيَمِينِ **Sağ tarafa** وَذَاتَ الشِّمَالِ **Ve sol tarafa** *(Niye?)* لِئَلَّا تَأْكُلَ الْأَرْضُ Toprak yemesin diye *(Neyi?)* لُحُومَهُمْ Etlerini وَكَلْبُهُمْ **Onların köpekleri** بَاسِطٌ **Uzatmıştı** *(Neyi?)* ذِرَاعَيْهِ **İki dirseklerini** يَدَيْهِ İki kolunu *(Nereye?)* بِالْوَصِيدِ **Eşiğe**

انْقَلَبَ هُوَ Döndürüldükleri zaman وَكَانُوا إِذَا انْقَلَبُوا Mağaranın ağzına بِفِنَاءِ الْكَهْفِ O da onlar gibi döndürülürdü *(Ne olduğu halde?)* فِي النَّوْمِ وَالْيَقَظَةِ Uykuda ve uyanık olduğu halde لَوِ اطَّلَعْتَ **Şayet görseydin** *(Kimi?)* عَلَيْهِمْ **Onları** لَوَلَّيْتَ **Kaçardın** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فِرَارًا **Kaçmakla** وَلَمُلِئْتَ **Ve dolardın** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur مِنْهُمْ **Onlardan dolayı** *(Ne dolardın?)* رُعْبًا **Korku** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا 'Ayın'ın sükûnu ve ötresiyle okunmuştur مَنَعَهُمُ اللّٰهُ Allah onları korumuştur *(Ne ile?)* بِالرُّعْبِ Korku ile *(Neden?)* مِنْ دُخُولِ أَحَدٍ عَلَيْهِمْ Her hangi birisinin onların yanına girmesinden

19. وَكَذٰلِكَ **Böylece** كَمَا فَعَلْنَا بِهِمْ Onlara yaptığımız gibi *(Ne?)* مَا ذَكَرْنَا Anlattı-ğımızı بَعَثْنَاهُمْ **Onları uyandırdık** أَيْقَظْنَاهُمْ Uykularından uyandırdık *(Niye?)* لِيَتَسَآءَلُوا **Sorsunlar diye** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neden?)* عَنْ حَالِهِمْ Durumlarından وَمُدَّةِ لَبْثِهِمْ Ve kalma müddetlerinden قَالَ **Dedi** *(Kim?)* قَآئِلٌ **Bir sözcü** *(Nereden?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** *(Ne dedi?)* كَمْ لَبِثْتُمْ **Ne kadar kaldınız?** قَالُوا **Dediler ki** لَبِثْنَا **Kaldık** *(Ne kadar?)* يَوْمًا **Bir gün** اَوْ**Veya** بَعْضَ يَوْمٍ **Günün bir bölümü kadar** لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar دَخَلُوا الْكَهْفَ Mağaraya girmişlerdi *(Ne vakit?)* عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneş doğarken وَبُعِثُوا Uyandırıldılar *(Ne zaman?)* عِنْدَ غُرُوبِهَا Güneş batarken فَظَنُّوا Ve zannettiler *(Ne zannettiler?)* أَنَّهُ غُرُوبُ يَوْمِ الدُّخُولِ O güneş, girdikleri günün batışıdır *(Nedir?)* ثُمَّ Sonra قَالُوا **Dediler** *(Ne oldukları halde?)* مُتَوَقِّفِينَ فِي ذٰلِكَ Bu konuda tereddüt ettikleri halde *(Ne dediler?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَا لَبِثْتُمْ **Kaldığınız müddeti** فَابْعَثُوا **Şimdi gönderin** *(Kimi?)* اَحَدَكُمْ **İçinizden birinizi** *(Ne ile?)* بِوَرْقِكُمْ **Para-nızla** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا Ra'nın sükûnü ve esresiyle okunmuştur بِفِضَّتِكُمْ Gümüşlerinizle *(Ondan bedel?)* هٰذِهِ **Şu (paranızla)** *(Nereye?)* إِلَى الْمَدِينَةِ **Şehre** يُقَالُ إِنَّهَا Denilir ki: O şehir *(Nedir?)* الْمُسَمَّاةُ الْآنَ طَرَسُوسَ Şu an Tarasus diye isimlendirilen şehirdir *(Ne ile?)* بِفَتْحِ الرَّاءِ Ra'nın esresiyle فَلْيَنْظُرْ **Baksın** اَيُّهَا **Hangisi** اَزْكٰى **Daha temiz** *(Ne bakımdan?)* طَعَامًا **Yiyecek** أَيُّ أَطْعِمَةِ الْمَدِينَةِ Yani, şehrin hangi yemeği *(Nedir?)* أَحَلُّ Daha helal فَلْيَأْتِكُمْ **Size getirsin** *(Ne?)* بِرِزْقٍ **Rızık** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** وَلْيَتَلَطَّفْ **Ve ince davransın** وَلَا يُشْعِرَنَّ **Sezdirmesin** *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** اَحَدًا **Kimseye**

20. اِنَّهُمْ **Çünkü onlar** اِنْ يَظْهَرُوا **Farkına varırlarsa** *(Kimin?)* عَلَيْكُمْ **Sizin** يَرْجُمُوكُمْ

Sizi recm ederler يَقْتُلُوكُمْ بِالرَّجْمِ Taşlayarak öldürürler أَوْ يُعِيدُوكُمْ **Veya sizi döndürürler** *(Nereye?)* فِي مِلَّتِهِمْ **Kendi dinlerine** وَلَنْ تُفْلِحُوا **Ve kesinlikle iflah olamazsınız** *(Ne zaman?)* إِذًا **O zaman** أَيْ إِنْ عُدْتُمْ فِي مِلَّتِهِمْ Yani, onların dinlerine dönerseniz أَبَدًا **Ebediyen**

﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَعَثْنَاهُمْ ﴿اَعْثَرْنَا﴾ أَطْلَعْنَا ﴿عَلَيْهِمْ﴾ قَوْمَهُمْ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿لِيَعْلَمُوا﴾ أَيْ قَوْمُهُمْ ﴿اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿حَقٌّ﴾ بِطَرِيقِ أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى إِنَامَتِهِمُ الْمُدَّةَ الطَّوِيلَةَ وَإِبْقَائِهِمْ عَلٰى حَالِهِمْ بِلَا غِذَاءٍ قَادِرٌ عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى ﴿وَاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهَا اِذْ﴾ مَعْمُولٌ لِأَعْثَرْنَا ﴿يَتَنَازَعُونَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكُفَّارُ ﴿بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ﴾ أَمْرَ الْفِتْيَةِ فِي الْبِنَاءِ حَوْلَهُمْ ﴿فَقَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿ابْنُوا عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ حَوْلَهُمْ ﴿بُنْيَانًا﴾ يَسْتُرُهُمْ ﴿رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلٰى اَمْرِهِمْ﴾ أَمْرِ الْفِتْيَةِ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ﴾ حَوْلَهُمْ ﴿مَسْجِدًا ﴿٢١﴾﴾ يُصَلّٰى فِيهِ وَفُعِلَ ذٰلِكَ عَلٰى بَابِ الْكَهْفِ ﴿سَيَقُولُونَ﴾ أَيِ الْمُتَنَازِعُونَ فِي عَدَدِ الْفِتْيَةِ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ هُمْ ﴿ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ﴾ أَيْ بَعْضُهُمْ ﴿خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ وَالْقَوْلَانِ لِنَصَارٰى نَجْرَانَ ﴿رَجْمًا بِالْغَيْبِ﴾ أَيْ ظَنًّا بِالْغَيْبَةِ عَنْهُمْ وَهُوَ رَاجِعٌ إِلَى الْقَوْلَيْنِ مَعًا وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ أَيْ لِظَنِّهِمْ ذٰلِكَ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ اَلْجُمْلَةُ مِنَ الْمُبْتَدَإِ وَخَبَرِهِ صِفَةُ سَبْعَةٌ بِزِيَادَةِ الْوَاوِ وَقِيلَ تَأْكِيدٌ وَدَالَّةٌ عَلٰى لُصُوقِ الصِّفَةِ بِالْمَوْصُوفِ وَوَصْفُ الْأَوَّلَيْنِ بِالرَّجْمِ دُونَ الثَّالِثِ دَلِيلٌ عَلٰى أَنَّهُ مَرْضِيٌّ وَصَحِيحٌ ﴿قُلْ رَبّ۪ي اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَل۪يلٌ﴾ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَا مِنَ الْقَلِيلِ وَذَكَرَهُمْ سَبْعَةً ﴿فَلَا تُمَارِ﴾ تُجَادِلْ ﴿ف۪يهِمْ اِلَّا مِرَآءً ظَاهِرًا﴾ مِمَّا أُنْزِلَ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تَسْتَفْتِ ف۪يهِمْ﴾ تَطْلُبِ الْفُتْيَا ﴿مِنْهُمْ﴾ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ الْيَهُودِ ﴿اَحَدًا ﴿٢٢﴾﴾ وَسَأَلَهُ أَهْلُ مَكَّةَ عَنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ فَقَالَ أُخْبِرُكُمْ بِهِ غَدًا وَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ فَنَزَلَ ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايْءٍ﴾ أَيْ لِأَجْلِ شَيْءٍ ﴿اِنّ۪ي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾﴾ أَيْ فِيمَا يُسْتَقْبَلُ مِنَ الزَّمَانِ ﴿اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ﴾ أَيْ إِلَّا مُتَلَبِّسًا بِمَشِيئَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى بِأَنْ تَقُولَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ﴾ أَيْ مَشِيئَتَهُ مُعَلِّقًا بِهَا ﴿اِذَا نَس۪يتَ﴾ التَّعْلِيقَ بِهَا وَيَكُونُ ذِكْرُهَا بَعْدَ النِّسْيَانِ كَذِكْرِهَا مَعَ الْقَوْلِ قَالَ الْحَسَنُ وَغَيْرُهُ مَا دَامَ فِي الْمَجْلِسِ ﴿وَقُلْ عَسٰٓى اَنْ يَهْدِيَنِ رَبّ۪ي لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا﴾ مِنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ فِي الدَّلَالَةِ عَلٰى نُبُوَّتِي ﴿رَشَدًا ﴿٢٤﴾﴾ هِدَايَةً وَقَدْ فَعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ ﴿وَلَبِثُوا ف۪ي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ﴾ بِالتَّنْوِينِ ﴿سِن۪ينَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ لِثَلَاثَمِائَةٍ وَهٰذِهِ السِّنُونَ الثَّلَاثَمِائَةُ عِنْدَ أَهْلِ الْكِتَابِ شَمْسِيَّةٌ وَتَزِيدُ الْقَمَرِيَّةُ عَلَيْهَا عِنْدَ الْعَرَبِ تِسْعَ سِنِينَ وَقَدْ ذُكِرَتْ فِي قَوْلِهِ ﴿وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾﴾ أَيْ تِسْعَ سِنِينَ فَثَلَاثُمِائَةُ الشَّمْسِيَّةُ ثَلٰثُمِائَةٌ وَتِسْعٌ قَمَرِيَّةٌ ﴿قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا﴾ مِمَّنِ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُوَ مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ ﴿لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ عِلْمُهُ ﴿اَبْصِرْ بِه۪﴾ أَيْ بِاللّٰهِ هِيَ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ ﴿وَاَسْمِعْ﴾ بِهِ كَذٰلِكَ بِمَعْنٰى مَا أَبْصَرَهُ وَمَا أَسْمَعَهُ وَهُمَا

عَلٰى جِهَةِ الْمَجَازِ وَالْمُرَادُ أَنَّهُ تَعَالٰى لَا يَغِيبُ عَنْ بَصَرِهِ وَسَمْعِهِ شَيْءٌ ﴿مَا لَهُمْ﴾ لِأَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ نَاصِرٍ ﴿وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ اَحَدًا ﴿٢٦﴾﴾ لِأَنَّهُ غَنِيٌّ عَنِ الشَّرِيكِ ﴿وَاتْلُ مَآ اُوحِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾﴾ مَلْجَأً

TÜRKÇE ANLAMI

21. Böylece onları dirilttiğimiz gibi **onlardan,** kavimleri ve diğer müminleri **haberdar ettik ki,** "onları uzun bir müddet uyutup hiçbir şey yiyip içmemelerine rağmen oldukları gibi bırakan zat, ölüleri de diriltmeye kadirdir" delili vasıtasıyla **Allah'ın** diriliş **vaadinin hak olduğunu, kıyamette hiçbir kuşkunun,** şüphenin **olmadığını,** onların kavimleri **bilsinler. Hani**[1] **o** kâfirlerle mümi**nler aralarında** o gençler**in duru-munu,** etrafına yapılacak duvarı **tartışıyorlardı.** Kâfirler **diyorlardı ki: «Üzerlerine,** yanlarına onları örtecek **bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir.» O** gençl**erin durumuna vâkıf olan** mümin**ler ise: «Bizler, kesinlikle onların üzerlerine,** yanlarına içerisinde namaz kılınan **bir mescit yapacağız» dediler.** Nitekim mağaranın kapısına böyle bir mescit yapılmıştır.

22. Hz. Peygamber devrinde o gençlerin sayısı hakkında ihtilafa düşenlerden kimisi kimisine **der ki:** «Onlar **üçtür, dördüncüleri köpekleridir» Ve** bazıları da **der ki: «Beştir, altıncıları köpekleridir.»** Bu iki söz Necran Hıristiyanlarına aittir. **Gayb hakkında zanda bulundukları için**[2], onlardan haberdar olmadıklarından tahmin yürüterek böyle söylemişlerdir. **Ve** müminler **der ki: «Yedidirler, sekizincileri de köpekleridir.**[3]**»** İlk iki görüş hakkında "zan" nitelemesinin bulunup da üçüncü görüş hakkında herhangi bir yorumun yapılmaması bu görüşün makbul ve doğru olduğunu gösterir. **De ki: «Onların sayılarını en iyi bilen Rabbimdir. Onları ancak pek azı bilir.»** İbni Abbas*(r.a.)* "İşte ben o az kişilerdenim" deyip sayılarının yedi olduğunu söylemiştir. **Artık onlar hakkında** sana indirilen Kur'ân'la yapacağın **açık bir tartışmadan başka tartışmada bulunma! Ve onlara dair bunların,** Ehli kitap olan Yahudilerin **hiçbirinden bir fetva da isteme!**

Mekkeliler Hz. Peygambere Mağara arkadaşlarının olayını sorunca o da "bunu size yarın anlatacağım" demiş "inşallah" dememişti. Bunun üzerine şu ayetler indi:

23-24. Ve bir şey için, bir şey hakkında, **Ben bunu elbette ki, yarın,** ileriki bir

---

[1] Ayetteki إِذْ kelimesi أَعْثَرْنَا fiilinin mamülüdür.

[2] Bu söz Necran Hıristiyanlarının her iki kavline yöneliktir. رَجْمًا kelimesi mefulü leh olup "böyle zannettikleri için" anlamına gelir.

[3] Buradaki وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ mübteda haber cümlesi –و harfi ilave edilerek- سَبْعَةٌ kelimesine sıfat olmuştur. و harfinin tekit olup sıfatın mevsufa bitişikliğini bildirdiği de söylenmiştir.

zamanda **yapacağım,»** **deme! Ancak Allah dileyecek olursa,** "inşallah" demek suretiyle Allah teâlanın dilemesiyle birlikte **(yapacağım) de! Ve** O'nun dilemesine bağlamayı **unuttuğun vakit Rabbinin** meşietini **zikret!** (İnşallah de!) Unuttuktan sonra bunu zikretmek tıpkı dil ile söylemek gibi olur. Hasen-i Basrî ve başkaları bunu "aynı mecliste" olmakla kayıtlamışlardır. **De ki: «Umulur ki, Rabbim beni,** peygamber olduğu-mu gösterme hususunda **bundan,** mağara arkadaşlarının olayından **daha yakın bir şeye** eriştirmekle **eriştirir.»** Nitekim Cenâbı hak bunu yerine getirmiştir.

25. **Ve onlar mağaralarında üçyüz**[1] **sene**[2] **durdular.** Ehli kitaba göre bu üç yüz sene şemsi takvime göredir. Kameri takvimle hesalandığında ise Araplara göre üç yüz seneden dokuz sene fazla olur. Sonraki ayette de bu belirtilmiştir: **İlaveten dokuz** sene **daha kaldılar.** Üç yüz sene şemsi takvime göre, üç yüz dokuz sene de kameri takvime göredir.

26. **De ki: «Ne kadar durduklarını Allah** onda ihtilafa edenlerden **daha iyi bilendir.** Kaldıkları müddet, geride geçtiği kadardır. **Göklerin ve ye-rin gayb** bilgisi **On'a aittir. O** Allah **ne güzel görür, ne güzel işitir!**[3] Hiçbir şey onun görmesi ve duymasının dışında kalmaz. **Onlar,** gökte ver yerdekiler **için O'ndan başka bir yardımcı yoktur.** Ortağa ihtiyacı olmadığından **hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz.»**

27. **Ve Rabbin kitabından sana vahyolunanı oku! O'nun kelimelerini değiştirecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

21. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَعَثْنَاهُمْ Onları diriltttiğimiz gibi gibi اَعْثَرْنَا **Bilgilen-dirdik** أَطْلَعْنَا Haberdar ettik *(Kim hakkında?)* عَلَيْهِمْ **Onlar hakkında** *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ Kavimlerini وَالْمُؤْمِنِينَ Ve Müslümanları *(Niye?)* لِيَعْلَمُوٓا **Bilsinler diye** أَيْ قَوْمُهُمْ Yani, onların kavimleri *(Neyi?)* أَنَّ **Muhakkak ki** وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeyi *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** *(Ne ile?)* بِطَرِيقِ Şu yolla ki أَنَّ الْقَادِرَ Muhakkak kadir olan *(Neye?)* عَلٰى إِنَامَتِهِمُ الْمُدَّةَ الطَّوِيلَةَ Onları uzun zaman uyutmaya وَإِبْقَائِهِمْ عَلٰى حَالِهِمْ Veya onları aynı halde muhafaza etmeye بِلَا غِذَاءٍ Beslemeden *(Nedir?)* قَادِرٌ عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى Ölüleri diriltmeye de kadirdir وَأَنَّ السَّاعَةَ **Ve kıyamet günü** *(Nedir?)* لَا رَيْبَ **Şüphe yoktur** لَا شَكَّ Şek yoktur *(Nerede?)* فِيهَا **Kendisinde** إِذْ **Hani** مَعْمُولٌ لِأَعْثَرْنَا Bu kelime أَعْثَرْنَا'nın mamülüdür يَتَنَازَعُونَ

---

[1] Ayetteki مِئَةٍ kelimesi tenvinlidir.

[2] سِنِينَ kelimesi ثَلَاثَ مِائَةٍ kelimesinin atfı beyanıdır.

[3] Ayetteki أَبْصِرْ بِهِ sigası أَسْمِعْ بِهِ sigası taaccup sigalarıdır. Bunlar مَا أَبْصَرَهُ ile مَا أَسْمَعَهُ anlamındadır. Taaccup bildiren sigaların Allah hakkında kullanılması mecaz yoluyladır.

Tartışıyorlardı أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكُفَّارُ Yani, müminler ve kâfirler *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **Onların durumunu** أَمْرَ الْفِتْيَةِ Gençlerin durumunu *(Ne hakkında?)* فِي الْبِنَاءِ حَوْلَهُمْ Etrafına yapılacak bina hakkında فَقَالُوا **Ve dediler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfirler *(Ne dediler?)* ابْنُوا **Bina yapın** *(Nereye?)* عَلَيْهِمْ **Onların üstüne** أَيْ حَوْلَهُمْ Yani, etrafına *(Ne yapın?)* بُنْيَانًا **Bina** *(Öyle bina ki?)* يَسْتُرُهُمْ Onları örtüyor رَبُّهُمْ **Onların rabbi** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **Daha iyi bilendir** *(Kimi)* بِهِمْ **Onları** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kişiler ki** غَلَبُوا **Vakıf oldular** *(Neye?)* عَلٰى اَمْرِهِمْ **Onların durumuna** أَمْرِ الْفِتْيَةِ Gençlerin durumuna وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar da müminlerdir *(Ne dedi?)* لَنَتَّخِذَنَّ **Kesinlikle yapacağız** *(Nereye?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** حَوْلَهُمْ Etrafına *(Ne yapacağız?)* مَسْجِدًا **Mescit** *(Öyle mescit ki?)* يُصَلّٰى فِيهِ Orada namaz kılınıyor وَفُعِلَ ذٰلِكَ Ve bu yapıldı *(Nereye?)* عَلٰى بَابِ الْكَهْفِ Mağara kapısının önüne

22. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** أَيِ الْمُتَنَازِعُونَ Yani, tartışanlar *(Ne hakkında?)* فِي عَدَدِ الْفِتْيَةِ Gençlerin adedi hakkında *(Nerede?)* فِي زَمَنِ النَّبِيِّ Hz. Peygamber zamanında أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ Yani, bazıları diyordu *(Ne diyordu?)* هُمْ Onlar *(Kaç kişidir?)* ثَلٰثَةٌ **Üç kişidir** رَابِعُهُمْ **Onların dördüncüsü** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** أَيْ بَعْضُهُمْ Yani, bazıları *(Ne diyecekler?)* خَمْسَةٌ **Beş kişidir** سَادِسُهُمْ **Onların altıncısı** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** وَالْقَوْلَانِ Bu iki görüş *(Kimindir?)* لِنَصَارٰى نَجْرَانَ Necran Hıristiyanlarına aittir *(Niçin böyle derler?)* رَجْمًا **Taş attıkları için** *(Nereye?)* بِالْغَيْبِ **Gayba** أَيْ ظَنًّا Yani, tahmin yürüttükleri için *(Ne hakkında?)* بِالْغَيْبَةِ عَنْهُمْ Onlara gaip olan şey hakkında وَهُوَ Bu *(Nedir?)* رَاجِعٌ إِلَى الْقَوْلَيْنِ مَعًا İki söze birden döner وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb olması *(Ne üzerinedir?)* عَلَى الْمَفْعُولِ لَهُ Meful-u leh üzerinedir أَيْ لِظَنِّهِمْ ذٰلِكَ Yani, 'Böyle zannettikleri için' demektir وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ İman edenler *(Ne diyecekler?)* سَبْعَةٌ **Yedi kişidir** وَثَامِنُهُمْ **Onların sekizincisi** *(Nedir?)* كَلْبُهُمْ **Köpekleridir** اَلْجُمْلَةُ مِنَ الْمُبْتَدَإِ وَخَبَرِهِ Mübteda ve haberden ibaret olan bu cümle *(Nedir?)* صِفَةُ سَبْعَةٍ / سَبْعَةٌ kelimesinin sıfatıdır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ الْوَاوِ Vav ziyadesiyle وَقِيلَ Denilmiştir ki تَأْكِيدٌ Tekittir وَدَالَّةٌ Ve delalet eder *(Neye?)* عَلٰى لُصُوقِ الصِّفَةِ بِالْمَوْصُوفِ Sıfatın mevsufuna bitiştiğine وَوَصْفُ الْأَوَّلَيْنِ İlk iki sözün vasıflanması *(Ne ile?)* بِالرَّجْمِ Atıp tutmakla دُونَ الثَّالِثِ Üçüncüsü hariç *(Nedir?)* دَلِيلٌ عَلٰى أَنَّهُ مَرْضِيٌّ O sözün kabul edildiğine delildir وَصَحِيحٌ Ve doğru olduğuna قُلْ **De ki** رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِعِدَّتِهِمْ **Onların sayısını** مَا يَعْلَمُهُمْ

Onları bilmez **إِلَّا** **Ancak bilir** **قَلِيلٌ** **Azı** وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbn-i Abbas demiştir ki أَنَا مِنَ الْقَلِيلِ Ben o azlardanım وَذَكَرَهُمْ Ve onları zikretti *(kaç olarak?)* سَبْعَةً Yedi **فَلَا تُمَارِ** **Tartışma** تُجَادِلْ Mücadeleye girme *(Kim hakkında?)* **فِيهِمْ** **Onlar hakkında** **إِلَّا** **Ancak tartış** *(Nasıl?)* **مِرَآءً ظَاهِرًا** **Zahiri tartışma ile** مِمَّا أُنْزِلَ عَلَيْكَ Sana indirilen şey (Kuran) ile **وَلَا تَسْتَفْتِ** **Ve sorma** *(Kim hakkında?)* **فِيهِمْ** **Onlar hakkında** تَطْلُبِ الْفُتْيَا Fetva isteme *(Kimden?)* **مِنْهُمْ** **Onlardan** *(Onlardan bedel)* مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ الْيَهُودِ Ehli kitap olan Yahudilerden **اَحَدًا** **Hiçbirisine** وَسَأَلَهُ O'na sordu *(Kim?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke ehli *(Neden?)* عَنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ Ashab-ı Kehf haberinden فَقَالَ O da dedi أُخْبِرُكُمْ بِهِ Onu size anlatacağım *(Ne zaman?)* غَدًا Yarın وَلَمْ يَقُلْ Demedi *(Ne?)* إِنْ شَاءَ اللهُ Allah dilerse فَنَزَلَ Ve şu ayet indi;

23. **وَلَا تَقُولَنَّ** **Ve sakın deme** *(Ne için?)* **لِشَيْءٍ** **Hiçbir şey için** أَيْ لِأَجْلِ شَيْءٍ Yani, hiç bir şey hakkında *(Ne deme?)* **اِنِّي** **Muhakkak ki ben** **فَاعِلٌ** **Yapacağım** *(Neyi?)* **ذٰلِكَ** **Bunu** *(Ne zaman?)* **غَدًا** **Yarın** أَيْ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ مِنَ الزَّمَانِ Yani, gelecek zamanda

24. **اِلَّا** **Ancak yapacağım** **اَنْ يَشَآءَ** **Dilerse** *(Kim?)* **اللهُ** **Allah** أَيْ إِلَّا مُتَلَبِّسًا Yani, ancak sarıldığım halde *(Neye?)* بِمَشِيئَةِ اللهِ تَعَالٰى Allah Tealâ'nın dilemesine بِأَنْ تَقُولَ إِنْ شَاءَ اللهُ 'Allah dilerse' demesiyle **وَاذْكُرْ** **Ve hatırla** *(Kimi?)* **رَبَّكَ** **Rabbini** أَيْ مَشِيئَتَهُ Yani, onun dilemesini *(Ne olduğun halde?)* مُعَلِّقًا بِهَا Ona bağlayıcı olduğun halde *(Ne zaman?)* **إِذَا نَسِيتَ** **Unuttuğun zaman** *(Neyi?)* التَّعْلِيقَ بِهَا Ona bağlanmayı وَيَكُونُ ذِكْرُهَا Onu zikretmek olur *(Ne zaman?)* بَعْدَ النِّسْيَانِ Unuttuktan sonra *(Ne gibi olur?)* كَذِكْرِهَا Onu söylemek gibi *(Ne ile?)* مَعَ الْقَوْلِ Dil ile قَالَ الْحَسَنُ وَغَيْرُهُ Hasan(-ı Basri) ve diğerleri demiştir ki مَا دَامَ فِي الْمَجْلِسِ Meclis devam ettiği sürece **وَقُلْ** **Ve de ki** **عَسٰى** **Umulur** *(Ne?)* **اَنْ يَهْدِيَنِ** **Beni eriştirmesi** *(Kimin?)* **رَبِّي** **Rabbimin** *(Nereye?)* **لِاَقْرَبَ** **Daha yakına** *(Neden?)* **مِنْ هٰذَا** **Bundan** مِنْ خَبَرِ أَهْلِ الْكَهْفِ Ashab-ı Kehf'in haberinden *(Ne hususta?)* فِي الدَّلَالَةِ Delalet etmesi hususunda *(Neye?)* عَلٰى نُبُوَّتِي Peygamberliğime **رَشَدًا** **Ulaştırmakla** هِدَايَةً Hidayete erdirmekle وَقَدْ فَعَلَ اللهُ ذٰلِكَ Ve Allah bunu elbette yapmıştır

25. **وَلَبِثُوا** **Ve kaldılar** *(Nerede?)* **فِي كَهْفِهِمْ** **Mağaralarında** *(Ne kadar?)* **ثَلٰثَ مِائَةٍ** **Üç yüz** بِالتَّنْوِينِ Tenvinle okunmuştur *(O da nedir?)* **سِنِينَ** **Senelerce** عَطْفُ بَيَانٍ لِثَلَاثَمِائَةٍ Bu kelime ثَلَاثَمِائَةٍ'in atf-ı beyanıdır وَهٰذِهِ السِّنُونَ الثَّلَاثَمِائَةُ Bu üç yüz sene عِنْدَ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli Kitaba göre *(Nedir?)* شَمْسِيَّةٌ Şemsi takvime göredir وَتَزِيدُ Artar الْقَمَرِيَّةُ Kameri

takvim *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Onun üzerine عِنْدَ الْعَرَبِ Araplara göre *(Ne kadar artar?)* تِسْعَ سِنِينَ Dokuz sene ذُكِرَتْ وَقَدْ Zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ Onun şu sözünde وَازْدَادُوا **Ve kattılar** *(Ne?)* تِسْعًا **Dokuz** أَيْ تِسْعَ سِنِينَ Yani, dokuz sene فَثَلَاثُمِائَةٍ Üç yüz sene *(Nedir?)* الشَّمْسِيَّةُ Şemsidir وَتِسْعٌ ثَلَثُمِائَةٍ Üç yüz dokuz sene *(Nedir?)* قَمَرِيَّةٌ Kameridir

26. قُلْ **De ki** اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِمَا لَبِثُوا **Onların ne kadar kaldıklarını** *(Kimden daha iyi bilendir?)* مِمَّنِ اخْتَلَفُوا فِيهِ Bu konuda ihtilafa düşenlerden وَهُوَ Bu miktar مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ Geride geçtiği kadardır لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin gizli bilgisi** أَيْ عِلْمُهُ Yani, onun ilmi أَبْصِرْ بِهِ **O ne güzel görür** أَيْ بِاللّٰهِ Yani, Allah هِيَ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ Bu kalıp taaccüp sigasıdır وَأَسْمِعْ بِهِ **O ne güzel işitir** كَذٰلِكَ Aynı şekildedir بِمَعْنَى مَا أَبْصَرَهُ وَمَا أَسْمَعَهُ Bu kelimeler مَا أَبْصَرَهُ ve مَا أَسْمَعَهُ manasındadır وَهُمَا Bu iki kelime *(Nedir?)* عَلَى جِهَةِ الْمَجَازِ Mecazi yolladır وَالْمُرَادُ Maksat şudur أَنَّهُ تَعَالٰى Allah Tealâ *(Nedir?)* لَا يَغِيبُ عَنْ بَصَرِهِ O'nun görmesinden gizli değildir *(Daha?)* وَسَمْعِهِ O'nun işitmesinden *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** لِأَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Gök ve yer ehli için مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Veli** نَاصِرٍ Yardımcı وَلَا يُشْرِكُ **Ortak etmez** *(Neye?)* فِي حُكْمِهِ **Hükümran-lığına** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi** *(Niye?)* لِأَنَّهُ غَنِيٌّ عَنِ الشَّرِيكِ Çünkü O ortaklıktan müstağnidir

27. وَاتْلُ **Oku** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** أُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ **Rabbinin kitabından** لَا مُبَدِّلَ **Değiştirecek kimse yoktur** *(Neyi?)* لِكَلِمَاتِهِ **Onun kelimelerini** وَلَنْ تَجِدَ **Ve asla bulamazsın** مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne?)* مُلْتَحَدًا **Sığınak** مَلْجَأً Barınak

﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ﴾ اَحْبِسْهَا ﴿مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ﴾ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَجْهَهُ﴾ تَعَالٰى لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا وَهُمُ الْفُقَرَاءُ ﴿وَلَا تَعْدُ﴾ تَنْصَرِفْ ﴿عَيْنَاكَ عَنْهُمْ﴾ عَبَّرَ بِهِمَا عَنْ صَاحِبِهِمَا ﴿تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ هُوَ عُيَيْنَةُ بْنِ حِصْنٍ وَأَصْحَابُهُ ﴿وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ﴾ فِي الشِّرْكِ ﴿وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾﴾ إِسْرَافًا ﴿وَقُلِ﴾ لَهُ وَلِأَصْحَابِهِ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿اِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ ﴿نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا﴾ مَا أَحَاطَ بِهَا ﴿وَاِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ﴾ كَعَكَرِ الزَّيْتِ ﴿يَشْوِي الْوُجُوهَ﴾ مِنْ حَرِّهِ إِذَا قُرِّبَ مِنْهَا ﴿بِئْسَ الشَّرَابُ﴾ هُوَ ﴿وَسَاءَتْ﴾ أَيِ النَّارُ ﴿مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾﴾ تَمْيِيزٌ مَنْقُولٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيْ قَبُحَ مُرْتَفَقُهَا وَهُوَ مُقَابِلٌ لِقَوْلِهِ الْآتِي فِي الْجَنَّةِ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا وَإِلَّا فَأَيُّ ارْتِفَاقٍ فِي النَّارِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾﴾ اَلْجُمْلَةُ خَبَرُ إِنَّ الَّذِينَ وَفِيهَا إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ وَالْمَعْنٰى أَجْرَهُمْ أَيْ نُثِيبُهُمْ بِمَا تَضَمَّنَهُ ﴿اُولٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ﴾ قِيلَ مِنْ زَائِدَةٌ وَقِيلَ لِلتَّبْعِيضِ وَهِيَ جَمْعُ اَسْوِرَةٍ كَأَحْمِرَةٍ جَمْعُ سِوَارٍ ﴿مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ﴾ مَا رَقَّ مِنَ الدِّيبَاجِ ﴿وَاِسْتَبْرَقٍ﴾ مَا غَلُظَ مِنْهُ وَفِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ ﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْاَرَائِكِ﴾ جَمْعُ أَرِيكَةٍ وَهِيَ السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ وَهِيَ بَيْتٌ يُزَيَّنُ بِالثِّيَابِ وَالسُّتُورِ لِلْعَرُوسِ ﴿نِعْمَ الثَّوَابُ﴾ الْجَزَاءُ الْجَنَّةُ ﴿وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ﴾ لِلْكُفَّارِ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿مَثَلًا رَجُلَيْنِ﴾ بَدَلٌ وَهُوَ وَمَا بَعْدَهُ تَفْسِيرٌ لِلْمَثَلِ ﴿جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا﴾ الْكَافِرِ ﴿جَنَّتَيْنِ﴾ بُسْتَانَيْنِ ﴿مِنْ اَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾﴾ يُقْتَاتُ بِهِ ﴿كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ﴾ كِلْتَا مُفْرَدٌ يَدُلُّ عَلَى التَّثْنِيَةِ مُبْتَدَأٌ ﴿اٰتَتْ﴾ خَبَرُهُ ﴿اُكُلَهَا﴾ ثَمَرَهَا ﴿وَلَمْ تَظْلِمْ﴾ تَنْقُصْ ﴿مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا﴾ أَيْ شَقَّقْنَا ﴿خِلَالَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾﴾ يَجْرِي بَيْنَهُمَا ﴿وَكَانَ لَهُ﴾ مَعَ الْجَنَّتَيْنِ ﴿ثَمَرٌ﴾ بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ وَبِضَمِّهِمَا وَبِضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي وَهُوَ جَمْعُ ثَمَرَةٍ كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ وَخَشَبَةٍ وَخُشُبٍ وَبَدَنَةٍ وَبُدْنٍ ﴿فَقَالَ لِصَاحِبِهِ﴾ الْمُؤْمِنِ ﴿وَهُوَ يُحَاوِرُهُ﴾ يُفَاخِرُهُ ﴿اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾﴾ عَشِيرَةً

TÜRKÇE ANLAMI

28. **Ve nefsini** ibadetleriyle dünyevi menfaatlerini değil de **O'nun cemalini dileyerek sabah ve akşam Rablerine dua eden kimselerle birlikte hapset!** Bu kimseler fakirlerdir. **Dünya hayatının süsünü dileyerek onlardan gözlerini**[1] **çevirme! Kalbini bizim zikrimizden gafil bıraktığımız,** şirk hususunda **hevasının peşine giden ve işi gücü aşırı-lık olan kimseye de uyma!**

29. Bu kişiye ve onun arkadaşlarına **de ki: «Hak Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen de inkar etsin.»** Bu onlara karşı bir tehdit-tir. **Şüphe yok ki, Biz zalimler,** kâfirler **için bir ateş hazırlamışızdır ki, onun duvarları,** o ateşin etrafını kaplayan şey **kendilerini kuşatmış-tır. Ve eğer yardım isteyecek olurlarsa** yaklaştığında sıcaklığıyla **yüzleri kavuran yağ tortusu gibi bir su ile yardımlarına yetişilir. Ne kötü içecek** o! Ateş **rahat edilecek bir yer olarak**[2] **ne kötü!** Bu söz birazdan cennet hakkında gelecek olan "rahat edilecek yer olarak o cennet ne güzel" sözüne karşılık getirilmiştir. Yoksa ateş nerde, rahat etmek nerde!

30. **Şüphe yok, o kimseler ki, imân ettiler ve sâlih sâlih amellerde bulun-dular, Biz elbette güzel amel işleyenlerin mükâfaatını zâyi etmeyiz.**[3] Şu ayette geçen şeylerle onları mükâfatlandırırız:

31. **İşte onlar için Adn cennetleri vardır ki, altlarından ırmaklar akar. Orada tahtlar**[4] **üzerine kurularak altından bilezikler**[5] **ile süslenecekler, ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyeceklerdir.** Rahman suresindeki bir ayette "*İçleri kalın ipekten minderlere yaslanırlar*" şeklinde geçer. Cennet **ne güzel mükâfaattır ve rahat edilecek bir yer olarak ne güzeldir.**

32. **Onlara,** müminlerle birlikte o kafirlere **iki erkeği**[6] **misal getir ki, Biz onlardan birine,** kafir olana **iki üzüm bağı vermiş ve bunları hur-malıklarla kuşatmış ve aralarında da** azık edinilecek **bir ekin yetiş-tirmiştik.**

33. **O iki bağın ikisi de**[7] **yemişlerini,** meyvesini **vermiş**[8] **ve onlardan hiçbir**

---

[1] Gözlerden kastedilen o gözlerin sahibidir.

[2] مُرْتَفَقًا kelimesi failden menkul bir temyizdir. "Ateşin rahat edilecek yeri ne kötü" anlamına gelir.

[3] إِنَّا لَا نُضِيعُ cümlesi إِنَّ الَّذِينَ cümlesinin haberidir. Bu cümlede zamir yerine ismi zahir kullanılmıştır. Ayetin manası "Biz onların mükâfatını zayi etmeyiz şeklindedir.

[4] Ayetteki الْأَرَائِكِ kelimesi أَرِيكَةٌ kelimesinin cemisidir. Kameriyedeki serir anlamına gelir. Kameriye, düğünlerde örtü ve kumaşlarla süslenen ev anlamına gelir.

[5] مِنْ أَسَاوِرَ kelimesindeki مِنْ zaittir. Baziyet için olduğu da söylenmiştir. Bu kelime سِوَارٌ kelimesinin cemisi olan أَحْمِرَةٌ veznindeki أَسْوِرَةٌ kelimesinin cemisidir.

[6] رَجُلَيْنِ kelimesi bedeldir. Bu kelime ve sonrasındakiler مَثَلًا kelimesini tefsir eder.

[7] كِلْتَا kelimesi müfret olup tesniyeye delalet eder. Ayrıca mübtedadır.

[8] آتَتْ haberdir.

şeyini eksik bırakmamıştı. Bunların arasında da ortalarından geçen **bir ırmak akıtmıştık.**

34. Ve onun iki bahçesinden **başka bir serveti**[1] **de vardı. Sonra o** mümin **arkadaşına, ona karşı övünerek dedi ki: «Ben mal olarak senden daha zenginim, aşiret olarak da daha büyüğüm.»**

KELİME ANLAMI

28. وَاصْبِرْ **Sabret** نَفْسَكَ **Nefsince** احْبِسْهَا Onu hapset *(Kimle?)* مَعَ الَّذِينَ **O kişilerle ki** يَدْعُونَ **Yalvarıyorlar** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** *(Ne zaman?)* بِالْغَدَاةِ **Sabah** *(Daha?)* وَالْعَشِيِّ **Akşam** *(Ne oldukları halde?)* يُرِيدُونَ **İstiyorlar** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِمْ İbadetleri ile *(Ne istiyorlar?)* وَجْهَهُ تَعَالَى Yüce **zatın rızasını** لَا شَيْئًا مِنْ أَعْرَاضِ الدُّنْيَا Dünya kıymetlerinden bir şeyi değil وَهُمُ الْفُقَرَاءُ Onlar fakirlerdir وَلَا تَعْدُ **Ve ayırma** تَنْصَرِفْ Çevirme *(Neyi?)* عَيْنَاكَ **Gözlerini** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlar-dan** عَبَّرَ بِهِمَا O iki gözü ile kastetti *(Neyi?)* عَنْ صَاحِبِهِمَا Onların sahibini *(Ne olduğun halde?)* تُرِيدُ **İstiyorsun** *(Neyi?)* زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının süsü-nü** وَلَا تُطِعْ **İtaat etme** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** أَغْفَلْنَا **Gafil kıldık** *(Neyi?)* قَلْبَهُ **Onun kalbini** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِنَا **Bizi anmaktan** أَيِ الْقُرْآنِ Kuran'dan هُوَ عُيَيْنَةُ بْنِ حِصْنٍ O da Uyeyne bin Hısn'dır وَأَصْحَابُهُ Ve arkadaşlarıdır وَاتَّبَعَ **Ve uydu** *(Neye?)* هَوٰيهُ **Hevâsına** *(Ne konuda?)* فِي الشِّرْكِ Şirk konusunda وَكَانَ **Ve oldu** *(Ne?)* أَمْرُهُ **Onun işi** *(Ne oldu?)* فُرُطًا **Aşırı** إِسْرَافًا Haddi aşmak

29. وَقُلْ **Ve de ki** *(Kime?)* لَهُ وَلِأَصْحَابِهِ O'na ve arkadaşlarına *(Ne de?)* هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kur'an *(Ondan bedel)* الْحَقُّ **Hak** *(Nedir?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizdendir** فَمَنْ **Öyleyse her kim ki** شَآءَ **Diledi** فَلْيُؤْمِنْ **İman etsin** وَمَنْ **Her kim ki** شَآءَ **Diledi** فَلْيَكْفُرْ **İnkâr etsin** *(Bu söz nedir?)* تَهْدِيدٌ لَهُمْ Onlar için bir tehdittir إِنَّا **Muhakkak ki biz** أَعْتَدْنَا **Hazırladık** *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** أَيِ الْكَافِرِينَ Kâfirler için *(Ne hazırladık?)* نَارًا **Ateş** *(Öyle ateş ki?)* أَحَاطَ **Kuşatıyor** *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne?)* سُرَادِقُهَا **Onun duvarları** مَا أَحَاطَ بِهَا O ateşi kuşatan şey وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا **Eğer imdat dileseler** يُغَاثُوا **Cevap verilir** *(Ne ile?)* بِمَآءٍ **Bir su ile** *(Öyle su ki?)* كَالْمُهْلِ **Erimiş maden gibi** كَعَكَرِ الزَّيْتِ Zeytinyağı tortusu gibi *(Yine öyle su ki?)* يَشْوِي **Haşlıyor** الْوُجُوهَ **Yüzleri** *(Neden?)* مِنْ حَرِّهِ Sıcaklığından *(Ne zaman?)* إِذَا قَرُبَ مِنْهَا Ona yaklaştığında بِئْسَ الشَّرَابُ هُوَ O **ne**

---

[1] ثمر kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi ثَمَرٌ şeklinde) ث ile م harflerinin fethasıyla, hem bu harflerin zammesiyle (ثُمُرٌ şeklinde) hem de ث harfinin zammesi, م harfinin sükunuyla (ثُمْرٌ şeklinde) okunmuştur. Bu kelime ثمرة kelimesinin cemisidir. Tıpkı شَجَرَةٌ – شَجَرٌ; خَشَبَةٌ – خَشَبٌ ve بَدَنَةٌ – بَدَنٌ gibi.

fena içecektir وَسَآءَتْ Ve ne kötüdür أَيِ النَّارُ Yani, cehennem *(Ne yönden?)* **مُرْتَفَقًا Rahat edilecek yer olma yönünden** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مَنْقُولٌ عَنِ الْفَاعِلِ Failden nakledilmiştir أَيْ قَبُحَ مُرْتَفَقُهَا Yani 'Rahatlığı ne kötü bir yer' demektir وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* مُقَابِلٌ لِقَوْلِهِ الْآتِي O'nun ilerideki sözünün mukabi-lidir *(Ne hakkında?)* فِي الْجَنَّةِ Cennet hakkında *(O da nedir?)* وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا 'Ne güzel faydalanma yeridir' sözüdür وَإِلَّا Eğer böyle olmazsa فَأَيُّ ارْتِفَاقٍ فِي النَّارِ Cehennemde rahatlama nerde?

30. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَا نُضِيعُ **Zayi etmeyiz** *(Neyi?)* اَجْرَ مَنْ **O kişinin ecrini ki** اَحْسَنَ **Güzel işledi** *(Neyi?)* عَمَلًا **Ameli** اَلْجُمْلَةُ خَبَرُ إِنَّ الَّذِينَ Bu cümle إِنَّ الَّذِينَ'nin haberidir وَفِيهَا Burada vardır *(Ne?)* إِقَامَةُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Nereye?)* مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamir yerine وَالْمَعْنَى Mana şöyledir أَجْرَهُمْ 'Onların ecrini (zayi etmeyiz)' أَيْ نُثِيبُهُمْ Yani, onları sevaplandırırız *(Ne ile?)* بِمَا تَضَمَّنَهُ Şu ayetin içerdiği şeylerle:

31. أُولٰئِكَ لَهُمْ **İşte Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتُ عَدْنٍ إِقَامَةٍ **Adn** İkamet **cennetleri** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهِمُ **Altlarından** *(Ne?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** يُحَلَّوْنَ **Süslenecekler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neden?)* مِنْ اَسَاوِرَ **Bileziklerden** قِيلَ مِنْ زَائِدَةٌ Denilmiştir ki, مِنْ zaittir وَقِيلَ لِلتَّبْعِيضِ Tebîz için olduğu da söylenmiştir وَهِيَ Bu kelime *(Nedir?)* جَمْعُ اَسْوِرَةٍ / أَسْوِرَةٌ kelimesinin cemisidir *(Ne gibi?)* كَأَحْمِرَةٍ / أَحْمِرَةٌ gibi *(Öyle ki?)* أَسْوِرَةٌ / جَمْعُ سِوَارٍ / سِوَارٌ'nün cemisi *(Öyle bilezikler ki)* مِنْ ذَهَبٍ **Altından** وَيَلْبَسُونَ **Ve giyecekler** *(Ne?)* ثِيَابًا **Elbiseler** *(Öyle elbiseler ki)* خُضْرًا **Yeşil** *(Yine öyle elbiseler ki?)* مِنْ سُنْدُسٍ **İnce ipekten** مَا رَقَّ مِنَ الدِّيبَاجِ Narin olan ipek *(Daha?)* وَاِسْتَبْرَقٍ **Kalın ipekten** مَا غَلُظَ مِنْهُ Kaba olan ipek وَفِي آيَةِ الرَّحْمٰنِ Rahman süresinin bir ayetinde şöyle geçmektedir; بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ Onların astarları atlastandır *(Ne oldukları halde?)* مُتَّكِئِينَ **Kuruldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْاَرَائِكِ **Tahtlar üzerine** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَرِيكَةٍ / أَرِيكَةٍ'nin cemisidir وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ Zifaf odasında ki döşektir وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* بَيْتٌ Bir evdir ki يُزَيَّنُ بِالثِّيَابِ Elbise-lerle süslenmiş *(Daha)* وَالسُّتُورِ Perdelerle *(Kim için?)* لِلْعَرُوسِ Damat için نِعْمَ الثَّوَابُ **O ne güzel sevaptır** الْجَزَاءُ الْجَنَّةُ Cennet olan karşılık وَحَسُنَتْ **Ve ne güzeldir!** *(Ne yönden?)* مُرْتَفَقًا **Rahat edilecek bir yer olarak**

32. وَاضْرِبْ **Ver** اِجْعَلْ Yap *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Onlardan bedel?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirlere مَعَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle birlikte *(Ne ver?)* مَثَلًا **Misal** *(Ondan bedel?)* رَجُلَيْنِ **İki adamı** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir وَهُوَ وَمَا بَعْدَهُ O ve sonra gelen *(Nedir?)* تَفْسِيرٌ لِلْمَثَلِ مثل'i açılamaktadır *(Öyle iki adam ki?)* جَعَلْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* لِأَحَدِهِمَا **Onlar-dan birine** الْكَافِرِ Kâfir olana *(Ne?)* جَنَّتَيْنِ **İki bağ** بُسْتَانَيْنِ İki bahçe *(Neden?)* مِنْ اَعْنَابٍ **Üzümden** وَحَفَفْنَاهُمَا **Ve onların etrafını donatmıştık** *(Ne ile?)* بِنَخْلٍ **Hurmalıklarla** وَجَعَلْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* بَيْنَهُمَا **Aralarında** *(Ne?)* زَرْعًا **Ekin** *(Öyle ekin ki?)* يُقْتَاتُ بِهِ Kendisiyle gıdalanılıyor

33. كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ **İki bağ da** كِلْتَا / كِلْتَا مُفْرَدٌ müfrettir *(Öyle müfret ki?)* يَدُلُّ عَلَى التَّثْنِيَةِ Tesniyeye delalet eder مُبْتَدَأٌ Mübtedadır اٰتَتْ **Verdi** خَبَرُهُ Haberidir *(Neyi?)* اُكُلَهَا **Ürünlerini** ثَمَرَهَا Yemişlerini وَلَمْ تَظْلِمْ **Eksik bırakmamıştı** تَنْقُصْ Noksan bırakmamıştı *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** وَفَجَّرْنَا **Ve akıttık** أَيْ شَقَّقْنَا Yani, yardık *(Nereden?)* خِلَالَهُمَا **Ortasından** *(Ne akıttık?)* نَهَرًا **Nehir** *(Öyle nehir ki?)* يَجْرِي بَيْنَهُمَا Aralarından akıyor

34. وَكَانَ لَهُ **Ve onun için vardı** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْجَنَّتَيْنِ İki cennet ile birlikte *(Ne?)* ثَمَرٌ **Servet** بِفَتْحِ الثَّاءِ وَالْمِيمِ Se ve mim harflerinin fethasıyla وَبِضَمِّهِمَا Ve o ikisinin zammesiyle وَبِضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي Birincisin zamme, ikincisinin sükûnu ile وَهُوَ Bu *(Nedir?)* جَمْعُ ثَمَرَةٍ ثمرة/'in cemisidir كَشَجَرَةٍ وَشَجَرٍ Gibi وَخَشَبَةٍ وَخُشُبٍ Gibi وَبَدَنَةٍ وَبُدْنٍ Gibi فَقَالَ **Ve dedi ki** *(Kime?)* لِصَاحِبِهِ **Arkadaşına** *(Öyle arkadaşı ki?)* الْمُؤْمِنِ Mümin *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** يُحَاوِرُهُ **Onunla konuşuyordu** يُفَاخِرُهُ Ona övünüyordu *(Ne dedi?)* اَنَا **Ben** *(Neyim?)* اَكْثَرُ **Daha çoğum** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** *(Ne bakımdan?)* مَالًا **Mal bakımından** وَاَعَزُّ **Ve daha güçlüyüm** *(Ne bakımdan?)* نَفَرًا **İnsan sayısı bakımından** عَشِيرَةً Kabile

﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُ﴾ بِصَاحِبِهِ يَطُوفُ بِهِ فِيهَا وَيُرِيهِ أَثْمَارَهَا وَلَمْ يَقُلْ جَنَّتَيْهِ إِرَادَةً لِلرَّوْضَةِ وَقِيلَ اكْتِفَاءً بِالْوَاحِدِ ﴿وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿قَالَ مَآ اَظُنُّ اَنْ تَبِيدَ﴾ تَنْعَدِمَ ﴿هٰذِهٖٓ اَبَدًا ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ اِلٰى رَبّ۪ي﴾ فِي الْآخِرَةِ عَلٰى زَعْمِكَ ﴿لَاَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾﴾ مَرْجِعًا﴿قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ﴾ يُجَاوِبُهُ ﴿اَكَفَرْتَ بِالَّذ۪ي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ﴾ لِأَنَّ آدَمَ خُلِقَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ سَوّٰيكَ﴾ عَدَلَكَ وَصَيَّرَكَ ﴿رَجُلًا ﴿٣٧﴾﴾﴿لٰكِنَّا۬﴾ أَصْلُهُ لٰكِنْ أَنَا نُقِلَتْ حَرَكَةُ الْهَمْزَةِ إِلَى النُّونِ أَوْ حُذِفَتِ الْهَمْزَةُ ثُمَّ ادْغِمَتِ النُّونُ فِي مِثْلِهَا ﴿هُوَ﴾ ضَمِيرُ الشَّأْنِ تَفَسِّرَهُ الْجُمْلَةُ بَعْدَهُ وَالْمَعْنٰى أَنَا أَقُولُ ﴿اللّٰهُ رَبّ۪ي وَلَآ اُشْرِكُ بِرَبّ۪ٓي اَحَدًا ﴿٣٨﴾﴾﴿وَلَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ﴾ عِنْدَ إِعْجَابِكَ بِهَا هٰذَا ﴿مَا شَآءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ﴾ وَفِي الْحَدِيثِ مَنْ أُعْطِيَ خَيْرًا مِنْ مَالٍ أَوْ أَهْلٍ فَيَقُولُ عِنْدَ ذٰلِكَ مَا شَاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ لَمْ يَرَ فِيهِ مَكْرُوهًا ﴿اِنْ تَرَنِ اَنَا﴾ ضَمِيرُ فَصْلٍ بَيْنَ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾﴾﴿فَعَسٰى رَبّ۪ٓي اَنْ يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ ﴿وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا﴾ جَمْعُ حُسْبَانَةٍ أَيْ صَوَاعِقَ ﴿مِنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَع۪يدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾﴾ أَرْضًا مَلْسَاءَ لَا يَثْبُتُ عَلَيْهَا قَدَمٌ﴿اَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا﴾ بِمَعْنٰى غَائِرًا عَطْفٌ عَلٰى يُرْسِلَ دُونَ تُصْبِحَ لِأَنَّ غَوْرَ الْمَاءِ لَا يَتَسَبَّبُ عَنِ الصَّوَاعِقِ ﴿فَلَنْ تَسْتَط۪يعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾﴾ حِيلَةً تُدْرِكُهُ بِهَا﴿وَاُح۪يطَ بِثَمَرِه۪﴾ بِأَوْجُهِ الضَّبْطِ السَّابِقَةِ مَعَ جَنَّتِهِ بِالْهَلَاكِ فَهَلَكَتْ ﴿فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ﴾ نَدَمًا وَتَحَسُّرًا ﴿عَلٰى مَآ اَنْفَقَ ف۪يهَا﴾ فِي عِمَارَةِ جَنَّتِهِ ﴿وَهِيَ خَاوِيَةٌ﴾ سَاقِطَةٌ ﴿عَلٰى عُرُوشِهَا﴾ دَعَائِمِهَا لِلْكَرْمِ بِأَنْ سَقَطَتْ ثُمَّ سَقَطَ الْكَرْمُ ﴿وَيَقُولُ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَن۪ي لَمْ اُشْرِكْ بِرَبّ۪ٓي اَحَدًا ﴿٤٢﴾﴾﴿وَلَمْ تَكُنْ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿لَهُ فِئَةٌ﴾ جَمَاعَةٌ ﴿يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ عِنْدَ هَلَاكِهَا ﴿وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾﴾ عِنْدَ هَلَاكِهَا بِنَفْسِهِ﴿هُنَالِكَ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿الْوَلَايَةُ﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ النُّصْرَةُ وَبِكَسْرِهَا الْمُلْكُ ﴿لِلّٰهِ الْحَقِّ﴾ بِالرَّفْعِ صِفَةُ الْوَلَايَةِ وَبِالْجَرِّ صِفَةُ الْجَلَالَةِ [الْحَقِّ] ﴿هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا﴾ مِنْ ثَوَابِ غَيْرِهِ لَوْ كَانَ يُثِيبُ ﴿وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾﴾ بِضَمِّ الْقَافِ وَسُكُونِهَا [عُقْبًا] عَاقِبَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَنَصْبُهُمَا عَلَى التَّمْيِيزِ﴿وَاضْرِبْ﴾ صَيِّرْ ﴿لَهُمْ﴾ لِقَوْمِكَ ﴿مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ ﴿كَمَآءٍ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِه۪﴾ تَكَاثَفَ بِسَبَبِ نُزُولِ الْمَاءِ ﴿نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾ أَوِ امْتَزَجَ الْمَاءُ بِالنَّبَاتِ فَرَوِيَ وَحَسُنَ ﴿فَاَصْبَحَ﴾ صَارَ النَّبَاتُ ﴿هَش۪يمًا﴾ يَابِسًا مُتَفَرِّقَةً أَجْزَاؤُهُ ﴿تَذْرُوهُ﴾ تَنْثُرُهُ وَتُفَرِّقُهُ ﴿الرِّيَاحُ﴾ فَتَذْهَبُ بِهِ

الْمَعْنٰى شَبَّهَ الدُّنْيَا بِنَبَاتٍ حَسَنٍ فَيَبِسَ فَتَكَسَّرَ فَفَرَّقَتْهُ الرِّيَاحُ وَفِي قِرَاءَةِ الرِّيحُ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾﴾ قَادِرًا

TÜRKÇE ANLAMI

35. Ve o inkar etmek suretiyle **nefsine zulmederek** arkadaşıyla birlikte **bağına[1] girdi,** birlikte orada dolaşıp bahçenin meyvalarını gösterirken **dedi ki: «Ben bunun yok olacağına asla inanmam!»**

36. «Ayrıca zannetmem ki Kıyamet kopsun. İddia ettiğin gibi **eğer Rabbime döndürülürsem elbette bundan daha hayırlı bir dönülecek yer bulurum.»**

37. Arkadaşı ona cevap vererek dedi ki: «Seni topraktan, -nitekim Âdem topraktan yaratılmıştır- **sonra bir nutfeden,** meniden **yaratan, sonra da seni bir erkek haline getireni mi inkâr ettin?»**

38. «Lâkin ben[2] derim ki **durum şu;[3] Allah benim Rabbimdir. Ben Rabbime hiç kimseyi ortak edinmem.»**

39-40. «Bağına girdiğin ve orayı çok beğendiğin **zaman,** "bu **Allah'ın dilediği-dir, kuvvet yalnız Allah'ındır" demeli değil miydin.** Bir hadisi şerifte şöyle buyrulmuştur: *"Malında veya ehlinde bir hayır elde eden kişi* «مَا شَاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ» *derse, elde ettiği bu hayırda hoşuna gitmeyen bir şeyle karşılaşmaz."*[4] **Eğer beni; evet beni[5] malca ve evlatça daha az görüyorsan, umulur ki Rabbim bana senin bağından daha hayırlısını verir[6] ve senin bağın üzerine de gökten yıldırımlar[7] gönderir de orası** üzerinde ayağın sabit durmadığı **dümdüz-kaygan bir yer kesilir...**

41. ...yahut suyu çekilir[8] de artık bir yolunu bulup da **onu aramaya,** o suyu bulmaya **asla güç yetiremezsin.»**

42. Ve geride bahsedilen yollardan biriyle bahçesiyle birlikte **servetini de helâk kapladı** ve o da helak oldu. **Artık, ona,** bahçesini oluşturmak için **sarfettiği şeylere** duyduğu pişmanlık ve üzüntü**den dolayı iki avucunu ovuşturmaya**

---

[1] İki bağına demeyip müfret kullanarak "bağına" demesi, genel olarak bahçe cinsini kastettiği veya sadece biriyle yetinildiği içindir.

[2] لٰكِنَّ kelimesinin aslı لٰكِنْ أَنَا şeklindedir. Hemzenin harekesi ن harfine nakledilmiştir. Yahut önce hemze hazfedilmiş sonra da ن harfi diğer ن harfine idgam edilmiştir.

[3] هُوَ zamir-i şandır. Bu zamiri sonrasındaki cümle tefsir eder.

[4] (Benzer bir lafızla) Taberani, el-Mu'cemu'l-Evsat: No:4412 (Mütercim)

[5] أَنَا iki meful arasına girmiş bir zamiri fasıldır.

[6] فَعَسٰى رَبِّي... cümlesi şartın cevabıdır.

[7] حُسْبَانًا kelimesi حُسْبَانَةٌ kelimesinin cemisidir.

[8] Ayetteki غَوْرًا kelimesi "غَائِرًا /emilip gitmiş" anlamındadır. Suyun çekilmesi yıldırımlardan kaynaklanmadığı için يُصْبِحَ kelimesi تُصْبِحَ kelimesi üzerine değil de يُرْسِلَ kelimesi üzerine atfedilmiştir.

başladı. O (bağ) ise çardakları, üzümleri tutan direkleri **üzerine çökmüştü;** önce bu direkler, sonra onların üstüne de üzümler düşmüştü. **"Ah![1]" diyordu, "keşke ben Rabbime kimseyi ortak koşmasaydım!"**

43. Ve ona Allah'tan başka yardım edecek bir topluluk da yoktu.[2] Ayrıca o bahçeler helak olurken kendi **kendine yardım edebilecek bir halde de değildi.**

44. Orada, Kıyamet gününde **hak olan[3] velâyet,** yardım ya da mülk[4] **ancak Allah'a aittir. O,** müminler için **mükafaat olarak** başkasının mükafatın-dan **daha iyidir ve akibetce[5] de en hayırlıdır.**

45. Onlara, kavmine **şunu da misal göster: Dünya hayatı,[6] gökten indirdiğimiz bir su gibidir[7] ki, bu** suyun inmesi **sayesinde yeryüzünün bitkisi bir-birine karışmış,** sıklaşmış ya da su bitkilere karışmış; su ile beslenip serpilmiş, **ardından da** o bitkiler **rüzgârların[8]** dağıtıp **savurduğu,** sonunda yok ettiği **çerçöp,** parça parça kuru otlar **haline gelmiştir.** Mana şöyledir: Cenâbı Hak dünyayı önceleri güzel olup da sonradan kuruyup kırılan, rüzgarın parçalara ayırdığı bir bitkiye benzetmiştir. **Allah, her şey üzerinde iktidar,** güç **sahibidir.**

KELİME ANLAMI

35. وَدَخَلَ **Ve girdi** *(Nereye?)* جَنَّتَهُ **Bağına** *(Kimle?)* بِصَاحِبِهِ Arkadaşıyla *(Ne olduğu halde?)* يَطُوفُ Geziyordu *(Kimle?)* بِهِ Onunla *(Nerede?)* فِيهَا Orada وَيُرِيهِ Ve ona gösteriyordu *(Neyi?)* أَثْمَارَهَا Yemişlerini جَنَّتَيْهِ / جَنَّتَيْهِ وَلَمْ يَقُلْ demedi *(Niçin?)* إِرَادَةً لِلرَّوْضَةِ Bahçeyi kastettiği için وَقِيلَ اكْتِفَاءً بِالْوَاحِدِ Tekle yetinildiği için demediği de söylenmiştir *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** ظَالِمٌ **Zulmedicidir** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Nefsine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Nankörlükle قَالَ **Dedi ki** مَآ اَظُنُّ **Zannetmiyorum** *(Neyi?)* اَنْ تَبِيدَ **Helak olacağını** تَنْعَدِمَ Yok olacağını *(Neyin?)* هٰذِهٖ **Bunun** اَبَدًا **Ebediyen**

---

[1] Ayetteki يَا tenbih içindir.

[2] وَلَمْ تَكُنْ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ harfi ile hem de (وَلَمْ يَكُنْ şeklinde) يـ harfiyle okunmuştur.

[3] اَلْحَقّ kelimesi raf ile okunduğunda اَلْوَلَايَةُ kelimesinin, (bizim kıraatimizde olduğu gibi) cer ile okunduğunda ise اَللّٰه kelimesinin cemisi olur. (bizim okuduğumuz kıraatte mana "Orada velayet hak olan Allah içindir" şeklindedir)

[4] اَلْوَلَايَة kelimesindeki و harfi fethayla okunduğunda yardım, kesreyle okunduğunda ise mülk anlamına gelir.

[5] عقبا kelimesindeki ق harfi hem zemme hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) sükunla okunmuştur. Ayrıca ثَوَابًا ile عُقْبًا kelimeleri temyiz olarak nasbolmuştur.

[6] Ayetteki مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا birinci mefuldür.

[7] كَمَاءٍ ise ikinci mefuldür.

[8] اَلرِّيَاحُ kelimesi bir kıraatte اَلرِّيحُ olarak okunmuştur.

36. وَمَٓا اَظُنُّ **Ve ben zannetmiyorum** *(Neyi?)* السَّاعَةَ **Kıyameti** *(Ne zannetmiyorum?)* قَٓائِمَةً **Kopacak** وَلَئِنْ **Şayet** رُدِدْتُ **Döndürülürsem** *(Kime?)* اِلٰى رَبّ۪ي **Rabbime** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette عَلٰى زَعْمِكَ Senin iddiana göre لَاَجِدَنَّ **Elbette bulurum** خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne bulurum?)* مُنْقَلَبًا **Sonuç** مَرْجِعًا Dönülecek yer

37. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* صَاحِبُهُ **Arkadaşı** *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ **O karşılık veriyordu** يُجَاوِبُهُ Cevap veriyordu *(Ne dedi?)* اَكَفَرْتَ **İnkâr mı ediyorsun?** *(Kimi)* بِالَّذ۪ي **O kimseyi ki** خَلَقَكَ **Seni yarattı** *(Neden?)* مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** لِأَنَّ اٰدَمَ Çünkü Âdem *(Nedir?)* خُلِقَ مِنْهُ Ondan yaratılmıştır ثُمَّ **Sonra** مِنْ نُطْفَةٍ **Nutfeden** مَنِيٍّ Meniden ثُمَّ **Sonra** سَوّٰيكَ **Seni koydu** عَدَلَكَ وَصَيَّرَكَ Soktu ve döndürdü *(Neye?)* رَجُلًا **Adam şekline**

38. لٰكِنَّا۠ **Fakat ben** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı لٰكِنْ أَنَا / أَنَا لٰكِنْ'dir نُقِلَتْ حَرَكَةُ الْهَمْزَةِ Hemzenin harekesi nakledildi *(Neye?)* إِلَى النُّونِ Nun'a أَوْ حُذِفَتِ الْهَمْزَةُ Veya hemze hazfedildi ثُمَّ ادْغِمَتِ النُّونُ Sonra Nun idğam edildi *(Nereye?)* فِي مِثْلِهَا Kendisine benzeyen harfe هُوَ **Durum şu** *(Bu kelime nedir?)* ضَمِيرُ الشَّأْنِ Zamiri şan'dır تُفَسِّرُهُ Onu açıkladı *(Ne?)* الْجُمْلَةُ بَعْدَهُ Kendisinden sonra bulunan cümle وَالْمَعْنٰى Mana şöyledir; أَنَا أَقُولُ Ben diyorum ki; اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* رَبّ۪ي **Benim rabbimdir** وَلَٓا اُشْرِكُ **Ve ortak koşamam** *(Kime?)* بِرَبّ۪ي **Rabbime** *(Kimi?)* اَحَدًا **Hiç kimseyi**

39. وَلَوْلَٓا هَلَّا **Olmaz mıydı?** Levla, Hella manasındadır *(Ne zaman?)* اِذْ دَخَلْتَ Girdiğin vakit *(Nereye?)* جَنَّتَكَ **Bağına** *(Ne olmaz mıydı?)* قُلْتَ **Deseydin** عِنْدَ إِعْجَابِكَ بِهَا Onu beğendiğinde *(Ne deseydin?)* هٰذَا Bu مَا شَٓاءَ اللّٰهُ **Maşallah** لَا قُوَّةَ **Hiçbir kuvvet yoktur** *(Neden başka?)* اِلَّا بِاللّٰهِ **Allahtan başka** وَفِي الْحَدِيثِ Bir hadiste (şöyle gelmiştir); مَنْ أُعْطِيَ Kim verilirse *(Ne verilirse?)* خَيْرًا Bir hayır *(Öyle hayır ki)* مِنْ مَالٍ أَوْ أَهْلٍ Aile veya maldan olan فَيَقُولُ Ve derse *(Ne zaman?)* عِنْدَ ذٰلِكَ Bu esnada *(Ne?)* مَا شَاءَ اللّٰهُ Maşallah لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ Kuvvet yalnız Allah'ındır لَمْ يَرَ Görmez *(Nerede?)* فِيهِ O hayırda *(Ne?)* مَكْرُوهًا Çirkinlik اِنْ **Şayet** تَرَنِ **Beni görüyorsan ki** اَنَا **Ben** *(Bu kelime nedir?)* ضَمِيرُ فَصْلٍ Zamiri fasıldır *(Nerede?)* بَيْنَ الْمَفْعُولَيْنِ İki meful arasında *(Neyim?)* اَقَلَّ **Daha azım** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** *(Ne yönden?)* مَالًا **Malca** *(Daha?)* وَوَلَدًا **Evlatça**

40. فَعَسٰى **Umulur ki** رَبّ۪ٓي **Rabbim** اَنْ يُؤْتِيَنِ **Bana verir** *(Ne?)* خَيْرًا **Daha hayırlısını** *(Neden?)* مِنْ جَنَّتِكَ **Senin bağından** *(Bu cümle nedir?)* جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَيُرْسِلَ **Ve gönderir** *(Ne üzerine)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Neyi?)* حُسْبَانًا **Afeti**

جَمْعُ حُسْبَانَةٍ / خسبانة kelimesinin cemisidir أَيْ صَوَاعِقَ Yani, yıldırımlar *(Nereden gönderir?)* مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** فَتُصْبِحَ **Oluverir** *(Ne?)* صَعِيدًا **Toprak** *(Öyle toprak ki?)* زَلَقًا أَرْضًا مَلْسَاءَ **dümdüz-kaygan** bir toprak *(Yine öyle toprak ki?)* لَا يَثْبُتُ عَلَيْهَا قَدَمٌ Üstünde ayak durmuyor

41. أَوْ يُصْبِحَ **Veya oluverir** *(Ne?)* مَآؤُهَا **Onun suyu** *(Ne oluverir?)* غَوْرًا **Çekilmiş** بِمَعْنَى غَائِرًا Kurur manasındadır عَطْفٌ عَلَى يُرْسِلَ / يرسل üzerine atfedilmiştir دُونَ تُصْبِحَ / تصبح üzerine değil *(Niye?)* لِأَنَّ غَوْرَ الْمَاءِ Çünkü suyun çekilmesi لَا يَتَسَبَّبُ عَنِ الصَّوَاعِقِ Yıldırımlardan kaynaklanmaz فَلَنْ تَسْتَطِيعَ **Ve asla güç yetiremezsin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Neye?)* طَلَبًا **Aramaya** حِيلَةً Bir yola ki تُدْرِكُهُ Onu elde ediyorsun *(Neyi?)* بِهَا Onunla

42. وَأُحِيطَ **Ve istila ediliverdi** *(Ne?)* بِثَمَرِهِ **Ürünleri** *(Ne ile?)* بِأَوْجُهِ الضَّبْطِ السَّابِقَةِ Geride geçen haciz şekilleriyle *(Ne ile beraber istila edildi?)* مَعَ جَنَّتِهِ Bağıyla birlikte *(Ne ile istila ediliverdi?)* بِالْهَلَاكِ Helak ile فَهَلَكَتْ Ve yok oldu فَأَصْبَحَ **Başladı** *(Neye?)* يُقَلِّبُ **Ovuşturmaya** *(Neyi?)* كَفَّيْهِ **İki avucunu** نَدَمًا وَتَحَسُّرًا Pişmanlık ve keder duyarak *(Ne üzerine?)* عَلَى مَآ **O şeyler üzerine ki** أَنْفَقَ **Onları sarf etmişti** *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** فِي عِمَارَةِ جَنَّتِهِ Bağını imar etmeye *(Ne olduğu halde?)* وَهِيَ **O (bağ)** خَاوِيَةٌ **Çökücü olduğu halde** سَاقِطَةٌ Yıkılıcı *(Ne üzerine?)* عَلَى عُرُوشِهَا **Çardakları üzerine** دَعَائِمِهَا Direkleri *(Neyin?)* لِلْكَرْمِ Üzümlerin بِأَنْ Şöyle ki سَقَطَتْ Direkler çöktü ثُمَّ سَقَطَ Sonra düştü *(Ne?)* الْكَرْمُ Üzümler وَيَقُولُ **Ve şöyle diyordu** يَا لِلتَّنْبِيهِ لَيْتَنِي **Ah ne olaydım,** يا harfi tenbih içindir لَمْ أُشْرِكْ **Şirk koşmasaydım** *(Kime?)* بِرَبِّي **Rabbime** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi**

43. وَلَمْ تَكُنْ **Yok idi** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ya ve ta ile okunmuştur *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne?)* فِئَةٌ **Topluluk** جَمَاعَةٌ Cemaat *(Öyle cemaat ki?)* يَنْصُرُونَهُ **Ona yardım ediyor** *(Kimdenden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allahtan başka** *(Ne vakit?)* عِنْدَ هَلَاكِهَا Helak olma esnasında وَمَا كَانَ **Ve olmadı da** *(Ne?)* مُنْتَصِرًا **Yardım edici** *(Ne vakit?)* عِنْدَ هَلَاكِهَا Bahçelerin helak olması esnasında *(Kime yardım edici?)* بِنَفْسِهِ Kendisine

44. هُنَالِكَ **İşte burada** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününde الْوَلَايَةُ **Velayet** *(Bu kelime nedir?)* بِفَتْحِ الْوَاوِ النُّصْرَةُ Vav'ın fethasıyla yardım manasındadır وَبِكَسْرِهَا الْمُلْكُ Esresiyle ise hâkimiyet manasındadır *(Kim içindir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle velayet ki)* الْحَقِّ **Hak olan** بِالرَّفْعِ Raf okumakla صِفَةُ الْوَلَايَةِ / الولاية kelimesinin sıfatı olur وَبِالْجَرِّ Cer okumakla ise صِفَةُ الْجَلَالَةِ / الله lafzının sıfatıdır هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **En hayırlıdır**

(Ne cihetten?) ثَوَابًا **Sevapça** *(Neden?)* مِنْ ثَوَابِ غَيْرِهِ Ondan başkasının sevaplandırmasından *(Ne zaman?)* لَوْ كَانَ يُثِيبُ Şayet sevaplandırırsa *(Daha nedir?)* وَخَيْرٌ **En hayırlıdır** *(Ne cihetten?)* عُقْبًا **Akıbetçe** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ الْقَافِ وَسُكُونِهَا Kaf'ın zammesi ve fethasıyla عَاقِبَةً لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlerin akıbeti açısından / وَنَصْبُهُمَا ثوابا ve عقبا kelimelerinin nasb olması *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّمْيِيزِ Temyiz üzeredir

45. وَاضْرِبْ **Misal ver** صَيِّرْ Göster *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِقَوْمِكَ Kavmine *(Neyi?)* مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı misalini** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldur *(Dünya hayatı ne gibidir?)* كَمَاءٍ **Bir su gibidir** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur *(Öyle su ki?)* أَنْزَلْنَاهُ **Biz onu indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** فَاخْتَلَطَ **Ve karıştı** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** تَكَاثَفَ Sıklaştı *(Ne ile?)* بِسَبَبِ نُزُولِ الْمَاءِ Suyun inmesi sebebiyle *(Ne sıklaştı?)* نَبَاتُ الْأَرْضِ **Yeryüzünün bitkileri** أَوِ امْتَزَجَ Veya karıştı *(Ne?)* الْمَاءُ Su *(Neye?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilere فَرَوِيَ Sulandı وَحَسُنَ Ve güzelleşti فَأَصْبَحَ **Ve döndü** صَارَ النَّبَاتُ Bitkiler oldu *(Neye döndü?)* هَشِيمًا **Çerçöp haline** يَابِسًا Kuru ota *(Öyle kuru ot ki?)* مُتَفَرِّقَةً أَجْزَاؤُهُ Cüzleri parçalanmış *(Öyle çerçöp ki?)* تَذْرُوهُ **Onu savuruyor** تَنْشُرُهُ وَتُفَرِّقُهُ Saçıyor ve dağıtıyor *(Ne?)* الرِّيَاحُ **Rüzgâr** فَتَذْهَبُ بِهِ Ve onu sürüyordu الْمَعْنٰى Mana şöyledir شَبَّهَ الدُّنْيَا Dünyayı benzetti *(Neye?)* بِنَبَاتٍ حَسَنٍ Güzel bitkilere فَيَبِسَ Ve (o bitkiler) kurudu *(Daha?)* فَتَكَسَّرَ Parçalandı *(Daha?)* فَفَرَّقَتْهُ Onu dağıttı *(Ne?)* الرِّيَاحُ Rüzgar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte الرِّيحُ / الرِّيحُ şekline okunmuştur وَكَانَ اللّٰهُ **Daima Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* مُقْتَدِرًا **Güç yetirendir** قَادِرًا Kadirdir

﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يَتَجَمَّلُ بِهِمَا فِيهَا ﴿وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ﴾ هِيَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ زَادَ بَعْضُهُمْ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ ﴿خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا (٤٦)﴾ أَيْ مَا يَأْمُلُهُ الْإِنْسَانُ وَيَرْجُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى- ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ تُسَيَّرُ الْجِبَالُ﴾ يَذْهَبُ بِهَا عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ فَتَصِيرُ هَبَاءً مُنْبَثًّا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْيَاءِ وَنَصْبِ الْجِبَالِ [نُسَيِّرُ الْجِبَالَ] ﴿وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً﴾ ظَاهِرَةً لَيْسَ عَلَيْهَا شَيْءٌ مِنْ جَبَلٍ وَلَا غَيْرِهِ ﴿وَحَشَرْنَاهُمْ﴾ اَلْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ ﴿فَلَمْ نُغَادِرْ﴾ نَتْرُكْ ﴿مِنْهُمْ اَحَدًا (٤٧)﴾ ﴿وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِّينَ كُلُّ أُمَّةٍ صَفٌّ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ أَيْ فُرَادٰى حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا وَيُقَالُ لِمُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿بَلْ زَعَمْتُمْ اَ﴾نْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ- ﴿لَنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا (٤٨)﴾ لِلْبَعْثِ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ كِتَابُ كُلِّ امْرِئٍ فِي يَمِينِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَفِي شِمَالِهِ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿مُشْفِقِينَ﴾ خَائِفِينَ ﴿مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ﴾ عِنْدَ مُعَايَنَتِهِمْ ما فِيهِ مِنَ السَّيِّئَاتِ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَتَنَا﴾ هَلَكَتَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ ﴿مَا لِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً﴾ مِنْ ذُنُوبِنَا ﴿اِلَّا اَحْصٰيهَا﴾ عَدَّهَا وَأَثْبَتَهَا تَعَجَّبُوا مِنْهُ فِي ذٰلِكَ ﴿وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا﴾ مُثْبَتًا فِي كِتَابِهِمْ ﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا (٤٩)﴾ لَا يُعَاقِبُهُ بِغَيْرِ جُرْمٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ ثَوَابِ مُؤْمِنٍ﴿وَاِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ ﴿قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ﴾ سُجُودَ انْحِنَاءٍ لَا وَضْعِ جَبْهَةٍ تَحِيَّةً لَهُ ﴿فَسَجَدُوا اِلَّٓا اِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ﴾ قِيلَ هُمْ نَوْعٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُتَّصِلٌ وَقِيلَ مُنْقَطِعٌ وَإِبْلِيسُ هُوَ أَبُو الْجِنِّ فَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ذُكِرَتْ مَعَهُ بَعْدُ وَالْمَلَائِكَةُ لَا ذُرِّيَّةَ لَهُمْ ﴿فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهِ﴾ أَيْ خَرَجَ عَنْ طَاعَتِهِ بِتَرْكِ السُّجُودِ ﴿اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ﴾ الْخِطَابُ لِآدَمَ وَذُرِّيَّتِهِ وَالْهَاءُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِإِبْلِيسَ ﴿اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونِي﴾ تُطِيعُونَهُمْ ﴿وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ أَيْ أَعْدَاءٌ ﴿بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا (٥٠)﴾ إِبْلِيسُ وَذُرِّيَّتُهُ فِي إِطَاعَتِهِمْ بَدَلَ إِطَاعَةِ اللّٰهِ﴿مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ﴾ أَيْ إِبْلِيسَ وَذُرِّيَّتَهُ ﴿خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ﴾ أَيْ لَمْ أَحْضُرْ بَعْضَهُمْ خَلْقَ بَعْضٍ ﴿وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ﴾ الشَّيَاطِينَ ﴿عَضُدًا (٥١)﴾ أَعْوَانًا فِي الْخَلْقِ فَكَيْفَ تُطِيعُونَهُمْ﴿وَيَوْمَ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ ﴿يَقُولُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿نَادُوا شُرَكَٓائِيَ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ لِيَشْفَعُوا لَكُمْ بِزَعْمِكُمْ ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ لَمْ يُجِيبُوهُمْ ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ﴾ وبَيْنَ الْأَوْثَانِ وَعَابِدِيهَا ﴿مَوْبِقًا (٥٢)﴾ وَادِيًا مِنْ أَوْدِيَةِ جَهَنَّمَ يُهْلَكُونَ

فِيهِ جَمِيعًا وَهُوَ مِنْ وَبَقَ بِالْفَتْحِ هَلَكَ ﴿وَرَاَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوٓا﴾ أَيْ أَيْقَنُوا ﴿اَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا﴾ أَيْ وَاقِعُونَ فِيهَا ﴿وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾﴾ مَعْدِلًا

TÜRKÇE ANLAMI

46. Mal ve oğullar dünya hayatının süsüdür, bunlarla orada güzellik elde edilir. **Bakî kalacak olan sâlih ameller ise,** yani "Sübhanellah" "Elhamdülillah" "lâ ilâhe illallah" ve "Allahü ekber" kelimeleri –kimileri bunlara "velâ have velâ kuvvete illâ billâh"ı da eklemiştir- **Rabbinin katında mükafat olarak da, emel[1] olarak da daha hayırlıdır.**

47. Ve yâd et **o günü ki, dağlar yürütülür,[2]** yeryüzünden silinir ve her tarafa dağılmış unufak tozlar haline gelir **ve yeri,** üzerinde ne bir dağ, ne de başka bir şey olmadığı halde **apaçık görürsün. Ve onları,** müminlerle kâfirleri **haşretmiş oluruz. Artık onlardan bir kişiyi bile bırakmamışızdır.**

48. Rabbine bir saf olarak[3], saf haline gelmiş ve her ümmet bir saf olacak şekilde **arzedilmişlerdir.** Onlara denilir ki; **şüphe yok ki sizi ilk defa yarattığımız gibi** tek tek, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak **Bize geldiniz.** Dirilişi inkâr edenlere denilir ki; diriltmek **için size vaat edilen bir zamanın tayin edilmediğini[4] iddia etmiştiniz değil mi?».**

49. Ve herkesin **kitabı** -müminse sağına, kâfirse soluna- **konmuştur. Artık günahkârları,** kâfirleri **onda olanlardan dolayı korktuklarını görürsün.** Kitaplarındaki kötülükleri gördüklerinde **derler ki: «Eyvah[5] helâkımız![6] Bu kitaba ne oluyor ki, küçük büyük bir şey bırakmaksızın** günahlarımızın **hepsini saymış,** tesbit etmiş!» Kitabın tüm günahlarını saymasına hayret ederler. **Ve yapmış oldukları şeyleri hazır,** kitaplarında tespit edilmiş **buldular. Rabbin hiçbir kimseye zulmetmez,** kimseyi suçsuz yere cezalandırmadığı gibi hiçbir müminin mükafatını da eksik vermez.

50. Ve yâd et **o vakti[7] ki, meleklere,** alnı yere koymaksızın kendisini selamlamak için eğilmek suretiyle **«Âdem'e secde edin» demiştik te, onlar hemen secde etmişlerdi. İblis hariç![8] o cinlerdendi.** Bazıları, şeytanların melek türünden olduğunu belirtip buradaki istisnanın muttasıl olduğunu söylemişlerdir. Bazıları da istisnanın munkatı olduğunu; ayrıca cinlerin babası

---

[1] Emel, insanın Allah katında umduğu ve ümit beslediği şeyler anlamına gelir.

[2] تُسَيَّرُ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ن harfi ile ve يِ harfinin kesresiyle ayrıca اَلْجِبَالَ kelimesinin fethasıyla (نُسَيِّرُ الْجِبَالَ şeklinde) okunmuştur.

[3] صَفًّا kelimesi haldir.

[4] اَنْ'deki اَنْ kelimesi اَنَّ den muhaffeftir.

[5] يَا burada tenbih içindir.

[6] وَيْلَةٌ kelimesi lafzından fiili olmayan bir mastardır.

[7] Ayetteki إِذْ kelimesi اُذْكُرْ fiiliyle nasbedilmiştir.

[8] Ayetteki istisna, munkatıdır.

olan iblisin –birazdan da zikredileceği gibi- zürriyetinin bulunduğunu, meleklerinse zürriyetlerinin olmadığını söylemişlerdir. Secde etmeyerek **Rabbinin emrinden,** itaatten **çıkıverdi. Şimdi Benden başka onu ve onun[1] zürriyetini** kendilerine itaat ettiğiniz **dostlar mı ediniyorsunuz?[2] Halbuki onlar sizin için bir düşmandır. Zalimler için** Allah'a itaat yerine onlara itaat etmeleri hususunda İblis ve onun zürriyeti **ne fena bir bedel!.**

51. Onları, İblisi ve onun zürriyetini **ne göklerin ne yerin yaradılışına ve ne de kendilerinin yaradılışına şahit tutmadım,** yani onlardan bir kısmını diğer bir kısmının yaratılışında hazır bulundurmadım. **Ben saptıranları,** şeytanları, yaratma hususunda **yardımcı edinmiş değilim.** Dolayısıyla nasıl oluyor da onlara itaat ediyorsunuz?

52. Ve o günü yâd et **ki, (Allah) diyecektir[3]: «O bana ortak olduğunu zannettiğiniz,** iddianıza ettiğiniz putları size şefaat etmeleri için **çağırın.» Onları hemen çağırırlar, ama hiç birisi kendilerine cevap vermez. Ve** putlarla onlara ibadet edenlerin **aralarına** cehennem vadilerinden **Mevbik'i[4] koyarız.** Orada hep birlikte helak olup giderler.

53. Ve günahkârlar, ateşi görmüş, artık kendilerinin onun içine **düşeceklerini anlamışlar ve ondan savuşacak bir yer bulamamışlardır.**

KELİME ANLAMI

46. اَلْمَالُ **Mal** وَالْبَنُونَ **Ve oğullar** *(Nedir?)* زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının süsüdür** يُتَجَمَّلُ Güzellik elde edilir *(Ne ile?)* بِهِمَا Onlarla *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada وَالْبَاقِيَاتُ **Baki kalanlar** *(Öyle baki kalanlar ki?)* الصَّالِحَاتُ **Salih ameller** هِيَ Bu da سُبْحَانَ اللّٰهِ Sübhanellâh'dır وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ Elhamdülillâh'dır وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ Lâilâhe İllallâh'dır وَاللّٰهُ أَكْبَرُ Allâh-ü Ekber'dir زَادَ بَعْضُهُمْ Bazıları eklemiştir *(Neyi?)* وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh'ı *(Baki kalanlar nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** *(Ne bakımdan?)* ثَوَابًا **Sevapça** *(Daha nedir?)* وَخَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Ne bakımdan?)* أَمَلًا **Umut bakımından** أَيْ مَا Yani, o şey yönüyle ki يَأْمُلُهُ الْإِنْسَانُ Onu insan ümit ediyor وَيَرْجُوهُ Ve onu umuyor *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى Allah Tealâ katında

47. وَ اذْكُرْ **Ve** düşün يَوْمَ **O günü ki** تُسَيَّرُ **Yürütülür** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** يَذْهَبُ بِهَا O dağlar uçar *(Nerede?)* عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzünde فَتَصِيرُ Ve olur *(Ne?)* هَبَاءً Toz duman *(Öyle toz duman ki?)* مُنْبَثًّا Dağılmış وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالنُّونِ Nun ile

---

[1] اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ kelimelerindeki zamirler iblis'e döner.

[2] Buradaki hitap Âdem'e(a.s.) ve onun zürriyetinedir.

[3] يَقُولُ kelimesi hem يـ harfiyle hem de ن harfiyle (نَقُولُ şeklinde) okunmuştur.

[4] Ayetteki مَوْبِقًا kelimesi "helak oldu" anlamındaki وَبَقَ kökündendir.

(Daha?) وَكَسْرِ الْيَاءِ Ya'nın esresiyle *(Daha?)* الجبال / وَنَصْبِ الْجِبَالِ'in nasbıyla وَتَرَى **Ve görürsün** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne görürsün?)* بَارِزَةً **Çırçıplak** ظَاهِرَةً Apaçık لَيْسَ عَلَيْهَا Onun üzerinde yoktur *(Ne?)* شَيْءٌ مِنْ جَبَلٍ Dağ diye bir şey وَلَا غَيْرِهِ Ve başka bir şey de yoktur وَحَشَرْنَاهُمْ **Ve onları haşretmiş oluruz** اَلْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ Müminleri ve kafirleri فَلَمْ نُغَادِرْ **Bırakmamışızdır** نَتْرُكْ Terk etmemişizdir *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kimi?)* اَحَدًا **Hiç birisini**

48. وَعُرِضُوا **Arz edilmişlerdir** *(Kime?)* عَلٰى رَبِّكَ **Rabbine** *(Ne oldukları halde?)* صَفًّا **Sıra sıra** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مُصْطَفِّينَ Saf tutmuş oldukları halde كُلُّ اُمَّةٍ صَفٌّ Her ümmet bir saftır وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara şöyle denir لَقَدْ **Andolsun ki** جِئْتُمُونَا **Bize geldiniz** *(Ne gibi?)* كَمَا خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattığımız gibi** اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defa** أَيْ فُرَادٰى Tek tek حُفَاةً Yalın ayak عُرَاةً Çırçıplak غُرْلًا Sünnetsiz وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لِمُنْكِرِي الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkâr edene بَلْ زَعَمْتُمْ **Oysa iddia etmiştiniz değil mi?** *(Neyi?)* اَنْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ- لَنْ نَجْعَلَ **Tayin etmediğimizi, -** اَنْ sekîleden tahfiflenmiştir, Yani; انّهُ demektir *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne tayin etmediğimizi?)* مَوْعِدًا **Buluşma zamanı** لِلْبَعْثِ Ba's için

49. وَوُضِعَ **Konulmuştur** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Defter** كِتَابُ كُلِّ امْرِئٍ Her kişinin kitabı *(Nereye?)* فِي يَمِينِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin sağına وَفِي شِمَالِهِ مِنَ الْكَافِرِينَ Kâfirlerin de soluna فَتَرَى **Ve sen görürsün** *(Kimi?)* الْمُجْرِمِينَ **Suçluları** الْكَافِرِينَ Kafirleri *(Ne olduklarını görürsün?)* مُشْفِقِينَ **Tedirgin olduklarını** خَائِفِينَ Korktuklarını *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** فِيهِ **Onun içindedir** وَيَقُولُونَ **Ve şöyle derler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ مُعَايَنَتِهِمْ Onlara gösterildiğinde *(Ne?)* ما فِيهِ Onun içindekiler مِنَ السَّيِّئَاتِ Günahlardan يَا -لِلتَّنْبِيهِ- وَيْلَتَنَا **Eyvah bize,** Ya tenbih içindir هَلَكَتَنَا Helakımız! وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından bir fiili yoktur مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ **Bu kitap ne acayip** لَا يُغَادِرُ **Bırakmamış** *(Ne?)* صَغِيرَةً **Küçük** *(Daha)* وَلَا كَبِيرَةً **Büyük de bırakmamış** *(Neden?)* مِنْ ذُنُوبِنَا Günahlarımızdan اِلَّآ اَحْصٰيهَا **Ancak hepsini dökmüş** عَدَّهَا Saymış وَأَثْبَتَهَا Ve ortaya çıkarmış تَعَجَّبُوا مِنْهُ Ona şaşırmuşlardı *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَوَجَدُوا **Bulmuşlardır** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(Ne bulmuşlardır?)* حَاضِرًا **Hazır** مُثْبَتًا فِي كِتَابِهِمْ Kitaplarında kayıtlı وَلَا يَظْلِمُ **Zulmetmez** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Kime?)* اَحَدًا **Hiç kimseye** لَا يُعَاقِبُهُ Onu cezalandırmaz بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz olarak وَلَا يَنْقُصُ Ve eksilmez *(Neden?)* مِنْ ثَوَابِ مُؤْمِنٍ Müminlerin sevabından

50. وَاِذْ **Hani** اذكر / مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ İle mensuptur قُلْنَا **Demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلٰٓئِكَةِ **Meleklere** *(Ne demiştik?)* اسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Adem'e** سُجُودَ انْحِنَاءٍ Eğilme secdesi ile لَا وَضْعَ جَبْهَةٍ Yüzü yere koymak değil *(Niye eğilerek secde etmelerini söyledik?)* تَحِيَّةً لَهُ Onu selamlamak için فَسَجَدُوا **Hemen secde ettiler** اِلَّٓا اِبْلِيسَ **Ancak İblis secde etmedi** كَانَ مِنَ الْجِنِّ **Cinlerdendi** قِيلَ Denilmiştir ki هُمْ نَوْعٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Onlar melaikeden bir cinsdir فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُتَّصِلٌ Dolayısıyla istisna muttasıldır وَقِيلَ Denilmiştir ki مُنْقَطِعٌ O munkatıdır وَاِبْلِيسُ İblis هُوَ O *(Nedir?)* أَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır فَلَهُ ذُرِّيَّةٌ Ve kendisinin zürriyeti vardır *(Öyle zürriyet ki?)* ذُكِرَتْ مَعَهُ Onunla zikredilmiştir *(Nerede?)* بَعْدُ Birazdan وَالْمَلَائِكَةُ Melekler ise لَا ذُرِّيَّةَ لَهُمْ Onların nesli yoktur فَفَسَقَ **Ve çıktı** *(Neden?)* عَنْ اَمْرِ رَبِّهِ **Rabbinin emrinden** أَيْ خَرَجَ عَنْ طَاعَتِهِ Yani, O'na itaat etmekten çıktı *(Ne ile?)* بِتَرْكِ السُّجُودِ Secdeyi terk etmekle اَفَتَتَّخِذُونَهُ **Onu ediniyor musunuz?** *(Daha)* وَذُرِّيَّتَهُ **Zürriyetini** الْخِطَابُ Hitap *(Kimedir?)* لِآدَمَ Adem (a.s.)'adır وَذُرِّيَّتِهِ Ve O'nun soyunadır وَالْهَاءُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki kelimede bulunan 'he' *(Kim içindir?)* لِإِبْلِيسَ İblis içindir *(Ne ediniyor musunuz?)* اَوْلِيَٓاءَ **Dostlar** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِي **Benden başka** *(Öyle dostlar ki?)* تُطِيعُونَهُمْ Onlara boyun eğiyorsunuz *(Ne olduğu halde?)* وَهُمْ **Halbuki Onlar** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** أَيْ أَعْدَاءٌ Düşmanlardır حَالٌ Bu cümle hal'dir بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** *(Ne yönden?)* بَدَلًا **Bedel olma yönünden** *(Kötü olan nedir?)* إِبْلِيسُ وَذُرِّيَّتُهُ İblis ve zürriyeti *(Ne konuda?)* فِي إِطَاعَتِهِمْ Onlara ibadet etme konusunda بَدَلَ إِطَاعَةِ اللهِ Allah itaat etmek yerine

51. مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ **Onları şahit tutmadım** أَيْ إِبْلِيسَ وَذُرِّيَّتَهُ Yani, İblis ve soyunu *(Neye?)* خَلْقَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılmasına** وَالْاَرْضِ **Ve yerin de yaratılmasına** *(Daha?)* وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ **Kendilerinin yaratılmasına da şahit tutmuş değilim** أَيْ لَمْ أُحْضِرْ Yani, hazır etmedim *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ Onların bir kısmını *(Nerede?)* خَلْقَ بَعْضٍ Diğer bir kısmının yaratılmasında وَمَا كُنْتُ **Ve ben olmadım** *(Ne?)* مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ **Yoldan çıkaranları edinen** الشَّيَاطِينَ Şeytanları *(Ne edinen?)* عَضُدًا **Yardımcı** أَعْوَانًا فِي الْخَلْقِ Yaratmada yardımcı فَكَيْفَ تُطِيعُونَهُمْ Nasıl onlara itaat edersiniz

52. وَيَوْمَ **O gün** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ / اذكر ile mensuptur يَقُولُ **Der** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nun'la okunmuştur *(Ne der?)* نَادُوا **Çağırın** *(Kimi?)* شُرَكَٓائِيَ **Ortaklarımı** الْأَوْثَانَ Putları الَّذِينَ **Öyle ortaklarımı ki** زَعَمْتُمْ **Siz öyle**

iddia ediyorsunuz *(Niçin çağırın?)* لِيَشْفَعُوا لَكُمْ Size şefaat etsinler diye *(Kime göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin iddianıza göre **فَدَعَوْهُمْ Onları çağırmışlardır فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ Onlara icabet etmemişlerdir** لَمْ يُجِيبُوهُمْ Cevap vermemişleridir **وَجَعَلْنَا Ve koymuşuz-dur** *(Nereye?)* **بَيْنَهُمْ Aralarına** بَيْنَ الْأَوْثَانِ وَعَابِدِيهَا Putlarla onlara tapanlar arasında *(Ne koymuşuzdur?)* **مَوْبِقًا Mevbik'i** وَادِيًا مِنْ أَوْدِيَةِ جَهَنَّمَ Cehennem vadilerinden bir vadiyi *(Ne oldukları halde?)* يَهْلَكُونَ فِيهِ جَمِيعًا Orada hepsi helak oluyor وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* وبق / مِنْ وَبَقَ kökündendir *(Ne ile?)* بِالْفَتْحِ Fetha ile هَلَكَ Heleke manasındadır

53. **وَرَاٰى Ve gördü** *(Kim?)* **الْمُجْرِمُونَ Mücrimler** *(Neyi?)* **النَّارَ Ateşi فَظَنُّوا Ve anladılar** أَيْ أَيْقَنُوا Kesin şekilde bildiler **أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* **مُوَاقِعُوهَا Ona düşeceklerdir** أَيْ وَاقِعُونَ فِيهَا Oraya düşeceklerdir **وَلَمْ يَجِدُوا Ve bulamayacaklar** *(Nereden?)* **عَنْهَا Oradan** *(Ne?)* **مَصْرِفًا Savuşacak yer** مَعْدِلًا Kurtulacak yer

﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ أَيْ مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ لِيَتَّعِظُوا ﴿وَكَانَ الْاِنْسَانُ﴾ أَيِ الْكَافِرُ ﴿اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾﴾ خُصُومَةً فِي الْبَاطِلِ وَهُوَ تَمْيِيزٌ مَنْقُولٌ مِنِ اسْمِ كَانَ الْمَعْنٰى وَكَانَ جَدَلُ الْإِنْسَانِ أَكْثَرَ شَيْءٍ فِيهِ ﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿اَنْ يُؤْمِنُوا﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿اِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى﴾ الْقُرْآنُ ﴿وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّا اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ﴾ فَاعِلٌ أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ وَهِيَ الْإِهْلَاكُ الْمُقَدَّرُ عَلَيْهِمْ ﴿اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قِبَلًا ﴿٥٥﴾﴾ مُقَابَلَةً وَعِيَانًا وَهُوَ الْقَتْلُ يَوْمَ بَدْرٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمَّتَيْنِ جَمْعُ قَبِيلٍ [قُبُلًا] أَيْ أَنْوَاعًا ﴿وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَمُنْذِرِينَ﴾ مُخَوِّفِينَ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ﴾ بِقَوْلِهِمْ أَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَسُولًا وَنَحْوِهِ ﴿لِيُدْحِضُوا بِهِ﴾ لِيُبْطِلُوا بِجِدَالِهِمْ ﴿الْحَقَّ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَاتَّخَذُوا اٰيَاتِي﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿وَمَا اُنْذِرُوا﴾ بِهِ مِنَ النَّارِ ﴿هُزُوًا ﴿٥٦﴾﴾ سُخْرِيَّةً ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ﴾ مَا عَمِلَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً﴾ أَغْطِيَةً ﴿اَنْ يَفْقَهُوهُ﴾ أَيْ مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿وَفِي اٰذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ ثِقْلًا فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُوا اِذًا﴾ أَيْ بِالْجَعْلِ الْمَذْكُورِ ﴿اَبَدًا ﴿٥٧﴾﴾ ﴿وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ﴾ فِيهَا ﴿بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ﴾ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾﴾ مَلْجَأً ﴿وَتِلْكَ الْقُرٰى﴾ أَيْ أَهْلُهَا كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا ﴿اَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿وَجَعَلْنَا لِمُهْلِكِهِمْ﴾ لِإِهْلَاكِهِمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْمِيمِ [لِمَهْلِكِهِمْ] أَيْ لِهَلَاكِهِمْ ﴿مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى﴾ هُوَ ابْنُ عِمْرَانَ ﴿لِفَتٰيهُ﴾ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ كَانَ يَتْبَعُهُ وَيَخْدُمُهُ وَيَأْخُذُ عَنْهُ الْعِلْمَ ﴿لَا اَبْرَحُ﴾ لَا أَزَالُ أَسِيرُ ﴿حَتّٰى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ﴾ مُلْتَقَى بَحْرِ الرُّومِ وَبَحْرِ فَارِسَ مِمَّا يَلِي الْمَشْرِقَ أَيِ الْمَكَانَ الْجَامِعَ لِذٰلِكَ ﴿اَوْ اَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾﴾ دَهْرًا طَوِيلًا فِي بُلُوغِهِ إِنْ بَعُدَ ﴿فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا﴾ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ ﴿نَسِيَا حُوتَهُمَا﴾ نَسِيَ يُوشَعُ حَمْلَهُ عِنْدَ الرَّحِيلِ وَنَسِيَ مُوسٰى تَذْكِيرَهُ ﴿فَاتَّخَذَ﴾ الْحُوتُ ﴿سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ﴾ أَيْ جَعَلَهُ بِجَعْلِ اللّٰهِ ﴿سَرَبًا ﴿٦١﴾﴾ أَيْ مِثْلَ السَّرَبِ وَهُوَ الشَّقُّ الطَّوِيلُ لَانَفَاذَ لَهُ وَذٰلِكَ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى أَمْسَكَ عَنِ الْحُوتِ جَرْيَ الْمَاءِ فَانْجَابَ عَنْهُ فَبَقِيَ كَالْكُوَّةِ لَمْ يَلْتَئِمْ وَجَمَدَ مَا تَحْتَهُ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

54. Andolsun ki, bu Kur'an'da insanlar için öğüt alsınlar diye **her türlü misalden**[1] **çeşit çeşit** misal **beyan ettik.** Kafir **insan ise** batılda **tartışma açısından**[2] **en fazla olan şeydir;** yani insanın en çok yaptığı iş tartışmadır.

55. Kendilerine bir hidayet olan Kur'an **geldiği zaman insanları imân edip Rablerinden mağfiret dilemekten alıkoyan şey, sadece öncekilerin sünnetinin,** yani onlar hakkında mukadder olan helak edilmeleri şeklindeki sünnetimizin **veya azabın kendilerine açıkça,**[3] göz göre göre **gelmesini istemeleri engel olmuştur.** Bu azaptan kastedilen Bedir günü katledilmeleridir.

56. Ve Biz peygamberleri ancak inananlara **müjdeleyici ve** kafirlere **korkutucu olarak göndeririz. Kâfirler** yaptıkları tartışmayla **hakkı,** Kur'ânı **iptal etmek için, batıl** olan "Allah bir insanı mı peygamber olarak gönderdi" şeklindeki ve buna benzer sözleriy**le mücadele ederler. Onlar Benim ayetlerimi,** Kur'ânı **ve korkutuldukları** ateşi **eğlence edindiler.**

57. Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatılıp da ona sırt çevirenden, kendi elleriyle yaptığı küfür ve isyanı**nı unutandan daha zalim kim vardır! Biz onların kalplerine, bu** Kur'ânı **anlamalarına engel olan bir örtü, kulaklarına da ağırlık koyduk,** dolayısıyla onu ne anlayabilir, ne de işitebilirler. **Sen onları hidayete çağırsan da artık** anlatılan engelden dolayı **ebediyen hidayete eremeyeceklerdir.**

58. Senin Rabbin çokça mağfiret edendir, merhamet sahibidir; şayet yaptıkları yüzünden onları dünyada **hesaba çekecek olsaydı,** orada **onlara azabı çarçabuk verirdi. Fakat kendilerine tanınmış belli bir süre,** kıyamet günü **vardır ki, artık bundan kaçıp kurtulacakları bir sığınak bulamayacaklardır.**

59. İşte şu şehirler; inkâr edip **zulmettiklerinde onları helak ettik. Ve onların (tarafımızdan) helak edilişleri**[4] **için muayyen bir vakit tayin etmiştik.**

60. Ve yâd et, **hani** İmran oğlu **Mûsa,** kendisini takip eden, hizmetinde bulunan ve ilim öğrenen **genç arkadaşına,** Yûşâ b. Nûn'a **demişti: «Ben iki denizin birleştiği yere,** Rum deniziyle, fâris denizinin birleştiği doğudaki o bölgeye **varıncaya kadar durmay**ıp yürüy**eceğim, yahut** daha da uzak olduğu takdirde oraya ulaşmak için **uzun bir müddet geçireceğim.»**

61. Ne zaman ki iki denizin birleştikleri yere ulaştılar, balıklarını unuttular. Yolculuk anı geldiğinde Yûşâ onu almayı Musa da ona hatırlatmayı

---

[1] مِنْ كُلِّ مَثَلٍ sözü mahzuf مثلا kelimesinin sıfatıdır. Ayet مَثَلًا مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ takdirindedir.

[2] Ayetteki جَدَلًا kelimesi temyiz olup كَانَ'nin isminden menkuldür.

[3] قِبَلًا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) قُبُلًا şeklinde okunmuştur. Buna göre anlamı "çeşit çeşit"tir.

[4] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لِمَهْلِكِهِمْ şeklinde م harfi fethayla okunmuştur. Bu durumda anlam şöyledir "Onların helakları için..."

unuttu. **O vakit** balık Allah'ın yaratmasıyla **denizde dehliz**[1] gibi bir yeri **yol tutmuştu.** Nitekim Cenâb-ı Hak balık için suyun akışını durdurdu, su da balıktan uzaklaşıp açıldı. Bu sebeple de balığın altındaki suyun cüzleri birbirine bitişmeyerek donmuş ve bir delik gibi kalmıştı.

KELİME ANLAMI

54. وَلَقَدْ **Andolsun ki** صَرَّفْنَا **Sayıp döktük** بَيَّنَّا Açıkladık *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü misali** صِفَةٌ لِمَحْذُوفٍ Mahzuf bir mevsufun sıfatıdır أَيْ مَثَلًا Yani, misali *(Öyle misali ki?)* مِنْ جِنْسِ كُلِّ مَثَلٍ Her misal türünden *(Niye?)* لِيَتَّعِظُوا Ders çıkarsınlar diye وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **İnsan** أَيِ الْكَافِرُ Yani, kâfir *(Ne olmuştur?)* اَكْثَرَ شَيْءٍ **Her şeyin çoğu** *(Ne bakımdan?)* جَدَلًا **Cedel bakımından** خُصُومَةً فِي الْبَاطِلِ Batılda münakaşa etme bakımından وَهُوَ تَمْيِيزٌ Bu kelime temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* مَنْقُولٌ مِنِ اسْمِ كَانَ / كَانَ'nin isminden naklolunmuştur الْمَعْنَى Mana şöyledir وَكَانَ جَدَلُ الْإِنْسَانِ İnsanın cedeli oldu *(Ne oldu?)* أَكْثَرَ شَيْءٍ فِيهِ Kendisinde en çok bulunan şey *(Nerede?)*

55. وَمَا مَنَعَ **Alıkoymadı** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerini *(Neden?)* اَنْ يُؤْمِنُوا **İman etmelerinden** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur *(Ne zaman?)* اِذْ جَآءَهُمُ **Onlara geldiğinde** *(Ne?)* الْهُدٰى **Hidayet** الْقُرْآنُ Kur'an *(Daha)* وَيَسْتَغْفِرُوا **Mağfiret talep etmelerinden** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** اِلَّآ **Ancak alıkoydu** *(Ne alıkoydu?)* اَنْ تَأْتِيَهُمْ **Onlara gelmesi** *(Ne gelmesi?)* سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ **Evvelki-lerin sünneti** *(Bu kelime nedir?)* فَاعِلٌ Faildir أَيْ سُنَّتُنَا فِيهِمْ Yani, bizim onlar hakkındaki yolumuz وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* الْإِهْلَاكُ Helak etmektir *(Öyle helak ki?)* الْمُقَدَّرُ عَلَيْهِمْ Onlara takdir edilen اَوْ يَأْتِيَهُمُ **Veya onlara gelmesi** *(Ne gelmesi?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne olduğu halde?)* قُبُلًا **Göz göre göre** مُقَابَلَةً Karşı karşıya *(Daha?)* وَعِيَانًا Ayan beyan وَهُوَ Bu azap *(Nedir?)* الْقَتْلُ يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü öldürülmeleridir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمَّتَيْنِ İki zamme ile okunmuştur قَبِيلٌ / جَمْعُ قَبِيلٍ kelimesinin cemisidir أَيْ أَنْوَاعًا Yani, türlü türlü demektir

56. وَمَا نُرْسِلُ **Biz göndermeyiz** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** اِلَّا **Ancak göndeririz** *(Ne oldukları halde?)* مُبَشِّرِينَ **Müjdeleyiciler oldukları halde** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Daha?)* وَمُنْذِرِينَ **Korkutucu oldukları halde** مُخَوِّفِينَ لِلْكَافِرِينَ

---

[1] سَرَبًا kelimesi hiç deliği olmayan uzun yarık anlamına gelir.

Kâfirleri korkutucu وَيُجَادِلُ **Mücadele ediyorlar** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrediyorlar** *(Ne ile mücadele ediyorlar?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle أَبَعَثَ Gönderdi mi? *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Kimi?)* بَشَرًا Bir beşeri *(Ne olarak?)* رَسُولًا Resul olarak وَنَحْوِهِ Ve bunun gibi sözleriyle *(Niye mücadele ediyorlar?)* لِيُدْحِضُوا **Kaydırmak için** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** لِيُبْطِلُوا بِجِدَالِهِمْ Cedelleriyle kaydırmak için *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** وَاتَّخَذُوا **Ve aldılar** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerimi** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, الْقُرْآنَ Kuran'ı Kuran'ı *(Daha?)* وَمَا **O şeyleri ki** اُنْذِرُوا **Uyarıldılar** *(Ne ile?)* بِهِ O şeylerle *(O da neden ibarettir?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Neye aldılar?)* هُزُوًا **Alaya** سُخْرِيَّةً Eğlenceye

57. وَمَنْ **Kim** اَظْلَمُ **Daha zalimdir** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** ذُكِّرَ **Ona hatırlatıldı** *(Ne hatırlatıldı?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِ **Rabbinin ayetleri** فَاَعْرَضَ **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** وَنَسِيَ **Ve unuttu** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** قَدَّمَتْ **Yaptı** *(Ne?)* يَدَاهُ **Onun elleri** *(Neyi yaptı?)* مَا O şeyleri ki عَمِلَ İşledi *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve günahtan اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Koyduk** *(Ne üzerine?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Onların kalpleri üzerine** *(Ne koyduk?)* اَكِنَّةً **Perde** أَغْطِيَةً Örtü *(Neye perde koyduk?)* اَنْ يَفْقَهُوهُ **Onu anlamalarına** أَيْ مِنْ أَنْ يَفْهَمُوا الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı anlamalarına أَيْ فَلَا يَفْهَمُونَهُ Yani, onu anlayamazlar وَفِي اٰذَانِهِمْ **Onların kulaklarına da koyduk** *(Ne?)* وَقْرًا **Ağırlık** ثِقْلًا Yük فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu işitemezler وَاِنْ تَدْعُهُمْ **Şayet onları çağırsan** *(Neye?)* اِلَى الْهُدٰى **Hidayete** فَلَنْ يَهْتَدُوا **Yola gelmezler** *(Ne zaman?)* اِذًا **O zaman** أَيْ بِالْجَعْلِ الْمَذْكُورِ Yani anlatılan 'perde koyma' sebebiyle اَبَدًا **Ebediyen**

58. وَرَبُّكَ **Senin rabbin** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Mağfireti çok olandır** *(Daha?)* ذُو الرَّحْمَةِ **Çok rahmet sahibi olandır** لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ **Şayet onları hesaba çekecek olsaydı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne ile?)* بِمَا **O şeylerle ki** كَسَبُوا **Onları kazandılar** لَعَجَّلَ **Çabucak verirdi** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada بَلْ **Fakat** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَوْعِدٌ **Belirlenmiş bir süre** وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür لَنْ يَجِدُوا **Asla bulamayacaklar** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne bulamazlar?)* مَوْئِلًا **Sınacak yer** مَلْجَأً Sığınak

59. وَتِلْكَ الْقُرٰى **Ve işte şu memleketler ki** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onların halkı *(Kim gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا Âd, Semiud ve diğerleri gibi اَهْلَكْنَاهُمْ **Biz onları helak etmişizdir** *(Ne zaman?)* لَمَّا ظَلَمُوا **Zulmettikleri zaman** كَفَرُوا Küfrettikleri zaman وَجَعَلْنَا **Ve tayin etmiştik** *(Niçin?)* لِمَهْلِكِهِمْ **Onları yok etmek için** لِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak

etmek için وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْمِيمِ Bir kıraatte mim'in fethasıyladır أَيْ لِهَلَاكِهِمْ Yani, onların helakları için *(Ne tayin etmiştik?)* مَوْعِدًا **Belli bir zaman**

60. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa (a.s.)** هُوَ ابْنُ عِمْرَانَ O İmran'ın oğludur *(Kime?)* لِفَتٰيهُ **Genç hizmetçisine** *(Kimdir O?)* يُوشَعَ بْنِ نُونٍ Yuşa' bin Nun كَانَ يَتْبَعُهُ Ona tabi olmuştu وَيَخْدُمُهُ Ve ona hizmet ediyordu وَيَأْخُذُ عَنْهُ Ve ondan alıyordu *(Ne?)* الْعِلْمَ İlim *(Ne demişti?)* لَا أَبْرَحُ **Durmayacağım** لَا أَزَالُ أَسِيرُ Devamlı yürüyeceğim *(Ne kadar?)* حَتّٰى أَبْلُغَ **Varıncaya kadar** *(Nereye?)* مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ **İki denizin birleştiği yere** مُلْتَقٰى بَحْرِ الرُّومِ وَبَحْرِ فَارِسٍ Rum deniziyle Faris denizinin kavuştuğu yere *(O da Neden ibarettir?)* مِمَّا يَلِي الْمَشْرِقَ Doğuyu izleyen taraftan أَيِ الْمَكَانَ الْجَامِعَ لِذٰلِكَ Yani, bu özelliği taşıyan yere kadar أَوْ أَمْضِيَ **Veya geçinceye kadar** *(Ne?)* حُقُبًا **Uzun müddet** دَهْرًا طَوِيلًا Uzun zaman *(Nerede?)* فِي بُلُوغِهِ Ona ulaşmada إِنْ بَعُدَ Şayet uzaksa

61. فَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَا **Ulaştılar** *(Nereye?)* مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا **O ikisinin birleştiği yere** بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ İki deniz arasına نَسِيَا **Unuttular** *(Neyi?)* حُوتَهُمَا **Balıklarını** نَسِيَ يُوشَعُ Yuşa' unuttu حَمْلَهُ Yükünü *(Ne zaman?)* عِنْدَ الرَّحِيلِ Mola esasında وَنَسِيَ مُوسٰى Musa da unuttu *(Neyi?)* تَذْكِيرَهُ Ona hatırlatmayı فَاتَّخَذَ **Ve tuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ Balık *(Neyi?)* سَبِيلَهُ **Yolunu** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** أَيْ جَعَلَهُ Yani, yollandı *(Ne ile?)* بِجَعْلِ اللّٰهِ Allahın kılmasıyla *(Nereye yolunu tuttu?)* سَرَبًا **Yarığa** أَيْ مِثْلَ السَّرَبِ Yani, tünel gibi وَهُوَ O da *(Nedir?)* الشَّقُّ الطَّوِيلُ Uzun bir yarıktır *(Öyle yarık ki?)* لَا نَفَاذَ لَهُ Deliği yoktur وَذٰلِكَ Bu da *(Niçindir?)* أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى Muhakkak Allah Tealâ أَمْسَكَ عَنِ الْحُوتِ Balıktan dolayı tuttu *(Neyi?)* جَرْيَ الْمَاءِ Suyun akmasını فَانْجَابَ عَنْهُ Ve su yarıldı *(Daha?)* فَبَقِيَ كَالْكُوَّةِ Delik gibi kaldı *(Ne olduğu halde?)* لَمْ يَلْتَئِمْ Birleşmiyordu وَجَمَدَ Ve dondu *(Ne?)* مَا O şeyler ki تَحْتَهُ O balığın altındadır *(O da neden ibarettir?)* مِنْهُ Sudan

﴿فَلَمَّا جَاوَزَا﴾ ذٰلِكَ الْمَكَانَ بِالسَّيْرِ إِلٰى وَقْتِ الْغَدَاءِ مِنْ ثَانِي يَوْمٍ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿لِفَتَاهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا﴾ هُوَ مَا يُؤْكَلُ أَوَّلَ النَّهَارِ ﴿لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾﴾ تَعَبًا وَحُصُولُهُ بَعْدَ الْمُجَاوَزَةِ﴿قَالَ اَرَاَيْتَ﴾ أَيْ تَنَبَّهْ ﴿إِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ﴾ بِذٰلِكَ الْمَكَانِ ﴿فَاِنّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَآ اَنْسَانِيهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ﴾ يُبْدَلُ مِنَ الْهَاءِ ﴿اَنْ اَذْكُرَهُ﴾ بَدَلَ اشْتِمَالٍ أَيْ أَنْسَانِي ذِكْرَهُ ﴿وَاتَّخَذَ﴾ الْحُوتُ ﴿سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ أَيْ يَتَعَجَّبُ مِنْهُ مُوسٰى وَفَتَاهُ لِمَا تَقَدَّمَ فِي بَيَانِهِ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ فَقْدُنَا الْحُوتَ ﴿مَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿كُنَّا نَبْغِ﴾ نَطْلُبُهُ فَإِنَّهُ عَلَامَةٌ لَنَا عَلٰى وُجُودِ مَنْ نَطْلُبُهُ ﴿فَارْتَدَّا﴾ رَجَعَا ﴿عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا﴾ يَقُصَّانِهَا ﴿قَصَصًا ﴿٦٤﴾﴾ فَأَتَيَا الصَّخْرَةَ﴿فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا﴾ هُوَ الْخِضَرُ ﴿اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا﴾ نُبُوَّةً فِي قَوْلٍ وَوَلَايَةً فِي آخَرَ وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ الْعُلَمَاءِ ﴿وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ قِبَلِنَا ﴿عِلْمًا ﴿٦٥﴾﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ أَيْ مَعْلُومًا مِنَ الْمُغَيَّبَاتِ رَوَى الْبُخَارِي حَدِيثَ أَنَّ مُوسٰى قَامَ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتِبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ إِنَّ لِي عَبْدًا بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ مُوسٰى يَا رَبِّ فَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ مَعَكَ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهُوَ ثَمَّ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنِ نُونٍ حَتّٰى أَتَيَا الصَّخْرَةَ وَوَضَعَا رَأْسَيْهِمَا فَنَامَا وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ فَخَرَجَ مِنْهُ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ جَرْيَةَ الْمَاءِ فَصَارَ عَلَيْهِ مِثْلَ الطَّاقِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ صَاحِبُهُ أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا حَتّٰى إِذَا كَانَا مِنَ الْغَدَاةِ قَالَ مُوسٰى لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا إِلٰى قَوْلِهِ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا قَالَ وَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلِمُوسٰى وَلِفَتَاهُ عَجَبًا اِلَخْ﴿قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا ﴿٦٦﴾﴾ أَيْ صَوَابًا اَرْشُدُ بِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِ الشِّينِ [رُشْدًا] وَسَأَلَهُ ذٰلِكَ لِأَنَّ الزِّيَادَةَ فِي الْعِلْمِ مَطْلُوبَةٌ﴿قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾﴾﴿وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾﴾ فِي الْحَدِيثِ السَّابِقِ عَقِبَ هٰذِهِ الْآيَةِ يَا مُوسٰى إِنِّي عَلٰى عِلْمٍ مِنَ اللهِ عَلَّمَنِيهِ لَا تَعْلَمُهُ وَأَنْتَ عَلٰى عِلْمٍ مِنَ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لَا أَعْلَمُهُ وَقَوْلُهُ خُبْرًا مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى لَمْ تُحِطْ أَيْ لَمْ تَخْبُرْ حَقِيقَتَهُ﴿قَالَ سَتَجِدُنِي اِنْ شَآءَ اللهُ صَابِرًا وَلَآ اَعْصِي﴾ أَيْ وَغَيْرَ عَاصٍ ﴿لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾﴾ تَأْمُرُنِي بِهِ وَقَيَّدَ بِالْمَشِيئَةِ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلٰى ثِقَةٍ مِنْ نَفْسِهِ فِيمَا الْتَزَمَ وَهٰذِهِ عَادَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ أَنْ لَا يَثِقُوا بِأَنْفُسِهِمْ طَرْفَةَ عَيْنٍ﴿قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْاَلْنِي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ وَتَشْدِيدِ

النُّونِ ﴿عَنْ شَيْءٍ﴾ تُنْكِرُهُ مِنِّي فِي عِلْمِكَ وَاصْبِرْ ﴿حَتّٰٓى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا (٧٠)﴾ أَيْ
أَذْكُرُهُ لَكَ بِعِلَّتِهِ فَقَبِلَ مُوسٰى شَرْطَهُ رِعَايَةً لِأَدَبِ الْمُتَعَلِّمِ مَعَ الْعَالِمِ ﴿فَانْطَلَقَا﴾ يَمْشِيَانِ
عَلٰى سَاحِلِ الْبَحْرِ ﴿حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ﴾ الَّتِي مَرَّتْ بِهِمَا ﴿خَرَقَهَا﴾ الْخِضرُ بِأَنِ
اقْتَلَعَ لَوْحًا أَوْ لَوْحَيْنِ مِنْهَا مِنْ جِهَةِ الْبَحْرِ بِفَأْسٍ لَمَّا بَلَغَتِ اللُّجَجَ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى
﴿اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ اَهْلَهَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ التَّحْتِيَّةِ وَالرَّاءِ وَرَفْعِ أَهْلِهَا ﴿لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا
اِمْرًا (٧١)﴾ أَيْ عَظِيمًا مُنْكَرًا رُوِيَ أَنَّ الْمَاءَ لَمْ يَدْخُلْهَا ﴿قَالَ اَلَمْ اَقُلْ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ
مَعِيَ صَبْرًا (٧٢)﴾ ﴿قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ﴾ أَيْ غَفَلْتُ عَنِ التَّسْلِيمِ لَكَ وَتَرْكِ
الْإِنْكَارِ عَلَيْكَ ﴿وَلَا تُرْهِقْنِي﴾ تُكَلِّفْنِي ﴿مِنْ اَمْرِي عُسْرًا (٧٣)﴾ مَشَقَّةً فِي صُحْبَتِي إِيَّاكَ
أَيْ عَامِلْنِي فِيهَا بِالْعَفْوِ وَالْيُسْرِ ﴿فَانْطَلَقَا﴾ بَعْدَ خُرُوجِهِمَا مِنَ السَّفِينَةِ يَمْشِيَانِ ﴿حَتّٰٓى اِذَا
لَقِيَا غُلَامًا﴾ لَمْ يَبْلُغِ الْحِنْثَ يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ أَحْسَنُهُمْ وَجْهًا ﴿فَقَتَلَهُ﴾ الْخِضرُ بِأَنْ
ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ مُضْطَجِعاً أَوِ اقْتَلَعَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ أَوْ ضَرَبَ رَأْسَهُ بِالْجِدَارِ أَقْوَالٌ وَأَتٰى هُنَا
بِالْفَاءِ الْعَاطِفَةِ لِأَنَّ الْقَتْلَ عَقِبَ اللِّقَاءِ وَجَوَابُ إِذَا ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَاكِيَةً﴾
أَيْ طَاهِرَةً لَمْ تَبْلُغْ حَدَّ التَّكْلِيفِ وَفِي قِرَاءَةٍ [زَكِيَّةً] بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ بِلَا أَلِفٍ ﴿بِغَيْرِ نَفْسٍ﴾
أَيْ لَمْ تَقْتُلْ نَفْسًا ﴿لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا (٧٤)﴾ بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا أَيْ مُنْكَرًا

TÜRKÇE ANLAMI

62. Ne zaman ki ikinci gün akşama kadar yürüyerek orayı **geçip gittiler,** Musa **genç arkadaşına dedi ki: «Bize kuşluk yemeğimizi[1] getir; gerçekten biz bu yolculuğumuzda yorgun düştük.»** Yorgun düşmeleri orayı aşıp geçtikten sonraydı.

63. Dedi ki: «Gördün mü?[2] Orada **kayaya çıktığımızda ben balığı unuttum. Onu; onu hatırlamayı[3] bana şeytandan başkası unutturmadı.» O** balık, **denizde acayip bir yol[4] tutup gitmişti.** Musa ile genç arkadaşı geride anlatılan şeylerden dolayı balığın bu haline şaşıp kalmışlardı.

64. Musa **dedi ki: «İşte bu;** balığı kaybetmemiz **tam da bizim aradığımız şeydi[5]»** Zira bu olay aradığımız şeye dair bize bir alametti. **Hemen izlerini takip ederk geri döndüler** ve kayanın bulunduğu yere vardılar.

---

[1] اَلْغَدَاءُ günün evvelinde yenen yemeğe denir.

[2] اَرَاَيْتَ kelimesi تَنَبَّهْ anlamındadır.

[3] أَنْ أَذْكُرَهُ kelimesi bedeli iştimal yoluyla أَنْسَانِيهِ kelimesindeki zamirden bedel yapılır. Yani ayet أَنْسَانِي ذِكْرَهُ takdirindedir.

[4] عَجَبًا kelimesi ikinci mefuldür.

[5] مَا كُنَّا'deki ما kelimesi الذي anlamındadır.

65. **Derken kullarımızdan bir kul,** Hızır'ı **buldular ki, ona kendi katımızdan bir rahmet,** bir görüşe göre peygamberlik, çoğunluğun sahip olduğu diğer bir görüşe göre de velayet **vermiştik. Ve ona tarafımızdan bir ilim**[1], yani gayb malumatından bir bilgi **öğretmiştik.** Buhari'nin rivayet ettiği hadiste şöyle geçer:

Musa (aleyhisselam) Benî İsrail'e hutbe vermek üzere ayağa kalktı. Kendisine, "insanların en bilgini kimdir?" diye soruldu. O: "Benim" diye cevap verdi. Cenab-ı Hak, "en iyi bilen Allah'tır" demediği için Musa'yı azarladı. Ve: "İki denizin birleştiği yerde bulunan bir kulum senden daha âlimdir" diye ona vahyetti. Hz. Musa (aleyhisselam):
"- Ey Rabbim ben onu nasıl bulabilirim?" diye sordu.
Kendisine: "- Bir zenbile bir balık koy, onu sırtına al. Balığı nerede yitirirsen o zat oradadır" dendi.
Dendiği gibi yaparak yola çıktı. Kendisiyle birlikte, hizmetçisi olan Yuşa İbnu Nûn da geldi. Beraberce yürüyerek bir kayanın yanına geldiler. Hz. Musa ve hizmetçisi dinlenmek üzere orada yattılar. Balık kımıldayarak zenbilden çıkıp denize düştü ve denizde dehliz gibi bir yeri yol edindi. Allah ondan suyun akıntısını tuttu. Öyle ki su kemer gibi oldu. Sabah olduğunda arkadaşı balık olayını kendisine haber vermeyi unuttu. Günlerinin geri kalan kısmı ile o gece boyu da yürüdüler. Sabah olunca Hz. Mûsa (aleyhisselam) hizmetcisine: "Hele sabah kahvaltımızı getir...Balık denizde dehliz gibi bir yeri yol tutmuştu" sözüne kadar olay aynı şekilde devam ediyor.
Hz. Peygamber efendimiz buyurdu ki "Balık için gideceği bir yol, Musa ve arkadaşı içinde şaşılacak bir olay olmuştu...

66. **Musa ona: Sana öğretilenden, bana doğruyu,**[2] yani kendisiyle doğruya ulaşacağım şeyi **öğretmen için sana tâbi olayım mı? dedi.** Kişinin ilmini artırması istenilen bir şey olduğundan Hz. Musa, Hızırdan bunu istemişti.

67. **Dedi ki: «Şüphesiz sen benimle birlikte kalmaya sabır gösteremezsin.»**

68. **« Hakikatini bilmediğin,** iç yüzü sana bildirilmemiş **bir şeye karşı nasıl sabredebilirsin?»**[3] gerideki hadiste bu ayetin peşinde şöyle geçer: "Ey Musâ! Ben senin bilmediğin ve Cenâbı Hak tarafından bana öğretilen bir bilginin sahibiyim. Sen de benim bilmediğim ve sana Cenâbı Hak tarafından öğretilen bir bilgi sahibisin"

69. **Dedi ki: «İnşaallah**[4] **beni elbette sabredici ve** emrettiğin şeylerde **sana asi olmayan biri bulacaksın.»**

---

[1] عِلْمًا kelimesi ikinci

[2] رشدا kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ر harfinin zammesi ش harfinin sükunuyla (رُشْدًا şeklinde) okunmuştur.

[3] خُبْرًا kelimesi öncesindeki لَمْ تُحِطْ fiilinin anlamını taşıyan bir mastardır.

[4] Kendi sözünü إِنْ شَاءَ اللهُ sözüyle kayıtlaması söz verdiği şeyde kendine pek güvenmemesinden kaynaklanmaktaydı. İşte peygamberlerin ve Allah dostlarının adeti budur; bir an bile nefislerine güvenmezler.

70-71. **Dedi ki: «Eğer bana tabî olacaksan artık ben sana** nedenini **bildirinceye kadar** benden sadır olup da bildiğin kadarıyla kötü olan **hiçbir şey hakkında soru sorma;**[1] sabret!» Musa (a.s.) talebenin hocasına karşı göstermesi gereken saygı gereği bu şartı kabul etti. **Bunun üzerine** sahil boyunca **yürüdüler. Ne zaman ki** yanlarına gelen **bir gemiye bindiler,** Gemi iyice açıldıktan sonra Hızır, denize değen taraftan bir veya iki tahtayı nacakla sökmek suretiyle **gemiyi deldi. Dedi ki: «İçindekileri boğmak için mi**[2] **gemiyi deldin? Doğrusu çok kötü bir şey yaptın.»** Rivayet edildiğine göre bu gemi su almamıştı.

72-73. **Dedi ki: «Demedim mi sen benimle birlikte kalmaya sabır gösteremezsin?» Dedi ki: «Unuttuğum şey** olan, sana teslim olmak ve yaptığını kötü görmemekle **beni sorgulama; bana bu işimde güçlük çıkarma!»** Seninle yaptığım arkadaşlıkta bana zorluk çıkarma. Yani beni affet, müsamahalı davran!

74. Gemiden çıktıktan sonra **yine** yürüyerek **yola koyuldular, nihâyet** ergen olmamış ve diğer çocuklarla oyun oynayan ve onların arasında en güzeli olan **bir oğlan çocuğuna rastgelip** Hızır da **hemen**[3] bıçakla keserek, ya da kafasını eliyle kopararak yahut başını duvara vurarak **onu öldürünce,**[4] **(Musa) dedi ki:** «Sorumluluk yaşına ermemiş **tertemiz**[5] **bir canı, bir can karşılığında olmadan,** o birini öldürmeden **mi öldürdün? Muhakkak ki, sen çok kötü**[6] **bir şey yapmış oldun.»**

KELİME ANLAMI

62. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاوَزَا **Geçtiler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ الْمَكَانَ Bu yeri *(Ne ile?)* بِالسَّيْرِ Yürümekle *(Nereye kadar?)* إِلٰى وَقْتِ الْغَدَاءِ Kuşluk vaktine kadar *(Neyin?)* مِنْ ثَانِي يَوْمِ İkinci günün قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Kime?)* لِفَتَاهُ **Genç hizmetçisine** *(Ne dedi?)* اٰتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* غَدَآءَنَا **Kuşluk yemeğimizi** هُوَ O *(Nedir?)* مَا يُؤْكَلُ Yenilen yemektir *(Nerede?)* أَوَّلَ النَّهَارِ Günün başında لَقَدْ **Andolsun ki** لَقِينَا **Biz uğradık** *(Neden?)* مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا **Şu seferimizden** *(Neye uğradık?)* نَصَبًا تَعَبًا **Yorgunluğa** وَحُصُولُهُ Yorgunluğun meydana gelmesi ise *(Ne zaman olmuştur?)* بَعْدَ الْمُجَاوَزَةِ İki denizin birleştiği yeri geçtikten sonra olmuştur

---

[1] Bir kıraatte فَلَا تَسْأَلَنِّي şeklinde ل harfi fethalı ن harfi de şeddeli okunmuştur.

[2] لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا cümlesi bir kıraatte "لِيَغْرَقَ أَهْلُهَا içindekiler boğulsun diye mi"şeklinde okunmuştur.

[3] فَقَتَلَهُ kelimesine atıf ف'si getirmesi öldürme olayının çocukla karşılaşmalarının akabinde olmasındandır.

[4] إِذَا'nın cevabı قَالَ ile başlayan cümledir.

[5] زَاكِيَةً kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) زَكِيَّةً şeklinde okunmuştur.

[6] نكرا kelimesi hem ك harfinin zammesiyle (نُكُرًا şeklinde) hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) ك harfinin sükunuyla (نُكْرًا şeklinde) okunmuştur.

63. قَالَ **Dedi ki** اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَيْ تَنَبَّهْ Yani, (anlatacaklarıma) dikkat et! اِذْ اَوَيْنَآ **Sığındığımız sırada** *(Nereye?)* اِلَى الصَّخْرَةِ **Kayaya** *(Öyle kaya ki)* بِذٰلِكَ الْمَكَانِ İşte o mekanda bulunan فَاِنّي **Muhakkak ki ben** نَسِيتُ **Unuttum** *(Neyi?)* الْحُوتَ **Balığı** وَمَآ اَنْسَانِيهُ **Bana onu unutturmadı** اِلَّا **Ancak unutturdu** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** يُبْدَلُ مِنَ الْهَاءِ He harfinden bedel düşmüştür: *(Ondan bedel?)* اَنْ اَذْكُرَهُ **Onu hatırlamamı (bana şeytan unutturmuştur)** *(Ne olmakla bedel düşmüştür?)* بَدَلَ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimal olmakla أَيْ أَنْسَانِي Yani, bana unutturdu *(Neyi?)* ذِكْرَهُ Onu hatırlamamı وَاتَّخَذَ **Tuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ Balık *(Neyi?)* سَبِيلَهُ **Yolunu** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Nereyi yol tuttu?)* عَجَبًا **Acayip bir yolu** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur أَيْ يَتَعَجَّبُ مِنْهُ Yani, Ondan hayrete düşüyordu *(Kim?)* مُوسٰى وَفَتَاهُ Musa ve genç hizmetçisi *(Niçin?)* لِمَا تَقَدَّمَ فِي بَيَانِهِ Onun beyanında geçen şeylerden dolayı

64. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* ذٰلِكَ **İşte o** أَيْ فَقْدُنَا الْحُوتَ Yani, balığı kaybetmemiz *(Nedir?)* مَا أَيِ الَّذِي **O şeydir ki,** Ma, Ellezi manasındadır كُنَّا **Biz idik** *(Ne?)* نَبْغِ **Arıyor idik** نَطْلُبُهُ Onu talep ediyorduk فَإِنَّهُ عَلَامَةٌ لَنَا O bizim için bir işarettir *(Ne üzerine?)* عَلٰى وُجُودِ مَنْ O kişiyi bulmak üzerine ki نَطْلُبُهُ Onu arıyoruz فَارْتَدَّا **Ve döndüler** رَجَعَا Geri döndüler *(Ne üzerine?)* عَلٰى اٰثَارِهِمَا **İzlerinin üzerine** يَقُصَّانِهَا O izleri takip ediyorlardı *(Ne olmakla?)* قَصَصًا **Takip etmekle** فَأَتَيَا الصَّخْرَةَ Ve kayaya geldiler

65. فَوَجَدَا **Ve buldular** *(Kimi?)* عَبْدًا **Bir kulu** *(Neden olan?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** هُوَ الْخِضْرُ O da Hızırdır *(Öyle kul ki?)* اٰتَيْنَاهُ **Biz ona vermiştik** *(Ne?)* رَحْمَةً **Rahmet** *(Neden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Katımızdan** نُبُوَّةً فِي قَوْلٍ Bir görüşe göre nübüvvet وَوَلَايَةً فِي آخَرَ Ve diğer bir görüşe göre ise velilik وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ الْعُلَمَاءِ Ekseri ulemanın görüşü bu istikamettedir وَعَلَّمْنَاهُ **Ve biz ona öğrettik** *(Neden?)* مِنْ لَدُنَّا **Tarafımızdan** مِنْ قِبَلِنَا Nezdimizden *(Ne öğrettik?)* عِلْمًا **İlim** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldur أَيْ مَعْلُومًا مِنَ الْمَغِيبَاتِ Yani, gizli şeylerden bilgiler رَوَى الْبُخَارِي Buhari rivayet etmiştir *(Neyi?)* حَدِيثَ (Şu) hadisi أَنَّ مُوسٰى Musa (a.s.) قَامَ خَطِيبًا Hutbe okudu *(Kime?)* فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına فَسُئِلَ Ve kendisine soruldu أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ İnsanların hangisi daha bilgildir فَقَالَ أَنَا Dedi ki 'Ben' فَعَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ Ve Allah onu uyardı *(Niye?)* إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ Çünkü ilmi havale etmedi *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona فَأَوْحَى اللّٰهُ إِلَيْهِ Ve Allah ona şöyle vahyetti إِنَّ لِي Muhakkak benim için vardır *(Ne?)* عَبْدًا Bir kul *(Nerede?)* بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ İki denizin birleştiği yerde هُوَ O *(Nedir?)* أَعْلَمُ مِنْكَ Senden daha bilgilidir قَالَ مُوسٰى

Musa dedi ki يَا رَبِّ Ey rabbim فَكَيْفَ لِي بِهِ Ben ona nasıl ulaşırım? قَالَ Dedi ki تَأْخُذُ مَعَكَ Yanına alırsın *(Ne?)* حُوتًا Bir balık فَتَجْعَلُهُ Ve onu koyarsın *(Neye?)* فِي مِكْتَلٍ Sepete فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ Nerede balığı kaybedersen فَهُوَ ثَمَّ O oradadır فَأَخَذَ حُوتًا Ve bir balık aldı فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ Ve onu bir sepete koydu ثُمَّ انْطَلَقَ Ve yürüdü وَانْطَلَقَ مَعَهُ Onunla birlikte yürüdü *(Kim?)* فَتَاهُ Genç hizmetçisi *(Kimdir O?)* يُوشَعُ بْنِ نُونٍ Yuşa bin Nun حَتَّى أَتَيَا الصَّخْرَةَ Ta ki kayaya vardılar وَوَضَعَا رَأْسَيْهِمَا Ve başlarını koydular *(Daha)* فَنَامَا Uyudular وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ Balık çırpındı *(Nerede?)* فِي الْمِكْتَلِ Sepette فَخَرَجَ مِنْهُ Oradan çıktı فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ Ve denize düştü فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ Yolunu tutmuştu *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ Denizde *(Nereye?)* سَرَبًا Bir deliğe وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ Allah balıktan dolayı tuttu *(Neyi?)* جَرْيَةَ الْمَاءِ Suyun akıntısını فَصَارَ عَلَيْهِ Ve onun üzerine yaptı *(Ne gibi?)* مِثْلَ الطَّاقِ Halka gibi فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ Uyandığı zaman نَسِيَ صَاحِبُهُ Yoldaşı unuttu *(Neyi?)* أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ Ona balığı haber vermeyi فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا Ve geri kalan gün ve gecelerini yürüdüler حَتَّى إِذَا كَانَا مِنَ الْغَدَاةِ Ta ki sabahladılar قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ Musa (a.s.) genç hizmetçisine dedi ki آتِنَا غَدَاءَنَا Getir kuşluk yemeğimizi *(Nereye kadar?)* إِلَى قَوْلِهِ (Şu) sözüne kadar; وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا O, şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti قَالَ (Peygamberimiz) dedi ki وَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا Balık için delik meydana geldi وَلِمُوسَى وَلِفَتَاهُ Musa ve hizmetçisi için de عَجَبًا Şaşkınlık اِلَخْ Hadis böylece devam etmektedir

66. **قَالَ Dedi** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Kim?)* **مُوسَى Musa هَلْ اَتَّبِعُكَ Sana tabi olayım mı?** *(Ne üzerine?)* **عَلَى اَنْ تُعَلِّمَنِ Bana öğretmen üzerine** *(Neden?)* **مِمَّا عُلِّمْتَ Sana öğretilenden** *(Ne öğretmen üzere?)* **رَشَدًا Doğruyu bulmaya yardım edecek bilgiyi** أَيْ صَوَابًا Yani, doğruyu *(Öyle doğru ki?)* أَرْشُدُ بِهِ Onunla irşad oluyorum وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِ الشِّينِ Bir kıraatte 'ra'nın zammesiyle ve şın'in sükûnu ile okunmuştur وَسَأَلَهُ ذٰلِكَ (Musa) Ona bunu sordu *(Niye?)* لِأَنَّ الزِّيَادَةَ فِي الْعِلْمِ Çünkü ilimde artış *(Nedir?)* مَطْلُوبَةٌ Arzu edilen şeydir

67. **قَالَ Dedi ki اِنَّكَ Muhakkak ki sen لَنْ تَسْتَطِيعَ Kesinlikle güç yetiremezsin** *(Ne olduğun halde?)* **مَعِيَ Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye?)* **صَبْرًا Sabretmeye**

68. **وَكَيْفَ Nasıl تَصْبِرُ Sabredeceksin** *(Neye?)* **عَلَى مَا O şeye ki لَمْ تُحِطْ Bilmiyorsun** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** *(Ne olmakla?)* **خُبْرًا Anlamakla** فِي الْحَدِيثِ السَّابِقِ Önceki hadiste عَقِبَ هٰذِهِ الْآيَةِ Bu ayeti (şu sözler) takip etmiştir; يَا مُوسَى Ey Musa! إِنِّي عَلَى عِلْمٍ Muhakkak

ki ben bir ilim üzerineyim *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allahtan عَلَّمَنِيهِ O ilmi bana öğretti لَا تَعْلَمُهُ Sen onu bilmezsin وَأَنْتَ عَلٰى عِلْمٍ Ve sen de bir ilim üzerinesin *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allahtan عَلَّمَكَهُ اللهُ Allah onu sana öğretti لَا أَعْلَمُهُ Ben de onu bilmem وَقَوْلُهُ "خُبْرًا" أَيْ Kuşatmadı manasında olan بِمَعْنٰى لَمْ تُحِطْ *(Öyle mastar ki?)* خبرا sözü mastardır مَصْدَرٌ لَمْ تَخْبِرْ حَقِيقَتَهُ Yani, onun hakikatini anlayamadı

69. قَالَ **Dedi ki** سَتَجِدُنِي **Beni bulacaksın** إِنْ شَآءَ اللهُ **İnşallah** *(Ne bulacaksın?)* صَابِرًا **Sabırlı** *(Daha ne bulacaksın?)* وَلَآ اَعْصِي **Karşı gelmem** أَيْ وَغَيْرَ عَاصٍ Yani, karşı gelmeyen *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neyine karşı gelmem?)* اَمْرًا **Emrine** *(Öyle emir ki?)* تَأْمُرُنِي بِهِ Onu bana emrediyorsun وَقَيَّدَ Musa (a.s.) sözünü kayıtladı *(Ne ile?)* بِالْمَشِيئَةِ Meşiet ile *(Niye?)* لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلٰى ثِقَةٍ مِنْ نَفْسِهِ Çünkü o nefsine güvenmiyordu *(Ne hususta?)* فِيمَا الْتَزَمَ Yükümlü olduğu şeyde وَهٰذِهِ عَادَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ İşte bu peygamber-lerin ve evliyanın âdetidir *(Ondan bedel?)* أَنْ لَا يَثِقُوا بِأَنْفُسِهِمْ Nefislerine güvenme-meleri *(Ne kadar?)* طَرْفَةَ عَيْنٍ Göz açıp kapayıncaya kadar

70. قَالَ **(Hızır) Dedi ki** فَاِنْ **Şayet** اتَّبَعْتَنِي **Bana tabi olacaksan** فَلَا تَسْاَلْنِي **Bana soru sorma** وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ اللَّامِ وَتَشْدِيدِ النُّونِ Bir kıraatte lamın fethası ve nunun şeddesi ile okunmuştur *(Neden sorma?)* عَنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyden** *(Öyle şeyler ki?)* تُنْكِرُهُ Onları hoş karşılamıyorsun *(Kimden?)* مِنِّي Benden *(Neye göre?)* فِي عِلْمِكَ Senin bilgine göre وَاصْبِرْ Ve sabret *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى أُحْدِثَ **Ben söyleyinceye kadar** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* ذِكْرًا **Bir söz** أَيْ أَذْكُرُهُ لَكَ Yani, onu sana anlatıncaya kadar *(Ne ile?)* بِعِلَّتِهِ Nedeniyle birlikte فَقَبِلَ مُوسٰى شَرْطَهُ Ve Musa O'nun şartını kabul etti *(Niçin?)* رِعَايَةً لِأَدَبِ الْمُتَعَلِّمِ مَعَ الْعَالِمِ Hoca-talebe edebine riayet etmek için

71. فَانْطَلَقَا **Ve gittiler** *(Ne oldukları halde?)* يَمْشِيَانِ Yürüdükleri halde *(Nerede?)* عَلٰى سَاحِلِ الْبَحْرِ Denizin sahilinde حَتّٰى **Ta ki** اِذَا رَكِبَا **Bindikleri zaman** *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ **Gemiye** الَّتِي Öyle gemi ki مَرَّتْ بِهِمَا Onlara uğradı خَرَقَهَا **Onu deldi** *(Kim?)* الْخِضِرُ Hızır *(Ne şekilde?)* بِأَنِ اقْتَلَعَ Sökmekle *(Neyi?)* لَوْحًا أَوْ لَوْحَيْنِ Bir veya iki tahta *(Neden?)* مِنْهَا O gemiden *(Ne taraftan?)* مِنْ جِهَةِ الْبَحْرِ Deniz tarafından *(Ne ile?)* بِفَأْسٍ Bir nacakla *(Ne zaman?)* لَمَّا بَلَغَتِ اللُّجَجَ (Gemi) derin yere geldiğinde قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* اَخَرَقْتَهَا **Onu deldin mi?** *(Niçin?)* لِتُغْرِقَ اَهْلَهَا **Gemi halkını boğmak için** وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ التَّحْتِيَّةِ Bir kıraatte yanın fethası ile okunmuştur *(Daha ne ile?)* وَالرَّاءِ Ranın da fethasıyla *(Daha ne ile?)* اهلها / وَرَفْعِ أَهْلِهَا kelimesinin de raf'ı ile

okunmuştur لَقَدْ **Andolsun ki** جِئْتَ **Sen yaptın** *(Ne?)* شَيْئًا **Şey** *(Öyle şey ki?)* إِمْرًا **Müthiş** أَيْ عَظِيمًا مُنْكَرًا Yani, büyük, kabul edilmez bir şey رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki; أَنَّ الْمَاءَ لَمْ يَدْخُلْهَا O gemiye su hiç girmemişti

72. قَالَ **(Hızır) Dedi ki** أَلَمْ أَقُلْ **Demedim mi?** *(Ne demedim mi?)* إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَنْ تَسْتَطِيعَ **Kesinlikler dayanamazsın** *(Ne olduğun halde?)* مَعِيَ **Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye**

73. قَالَ **(Musa) dedi ki** لَا تُؤَاخِذْنِي **Beni azarlama** *(Neden dolayı?)* بِمَا **O şeyden dolayı ki** نَسِيتُ **Onu unuttum** أَيْ غَفَلْتُ Yani, gaflete düştüm *(Neden?)* عَنِ التَّسْلِيمِ لَكَ Sana teslimiyetten *(Daha?)* وَتَرْكِ الْإِنْكَارِ عَلَيْكَ Seni eleştirmeyi bırakmaktan وَلَا تُرْهِقْنِي **Ve bana yükleme** تُكَلِّفْنِي Beni mükellef tutma *(Neden dolayı?)* مِنْ أَمْرِي **İşimden dolayı** *(Ne yükleme?)* عُسْرًا **Zorluk** مَشَقَّةً Meşakkat *(Nerede?)* فِي صُحْبَتِي إِيَّاكَ Sana arkadaş olmamda أَيْ عَامِلْنِي فِيهَا Yani, bu konuda bana muamele et *(Ne ile?)* بِالْعَفْوِ وَالْيُسْرِ Af ve kolaylıkla

74. فَانْطَلَقَا **Yine yola koyuldular** *(Ne zaman?)* بَعْدَ خُرُوجِهِمَا مِنَ السَّفِينَةِ Gemiden çıktıktan sonra *(Ne oldukları halde?)* يَمْشِيَانِ Yürüdükleri halde حَتَّى **Ta ki** إِذَا لَقِيَا **Rast geldikleri zaman** *(Kime?)* غُلَامًا **Bir erkek çocuğa** *(Öyle çocuk ki?)* لَمْ يَبْلُغِ الْحِنْثَ Teklif çağına ulaşmamış *(Yine öyle çocuk ki?)* يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ Çocuklarla beraber oynuyor *(Yine öyle çocuk ki?)* أَحْسَنُهُمْ وَجْهًا Onlar arasından yüzü en güzel olanı فَقَتَلَهُ **Onu öldürdü** *(Kim?)* الْخِضْرُ Hızır *(Nasıl?)* بِأَنْ ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ Onu bıçakla keserek *(O ne olduğu halde?)* مُضْطَجِعًا Uzandığı halde أَوِ اقْتَلَعَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ Veya onun başını eliyle kopararak أَوْ ضَرَبَ رَأْسَهُ بِالْجِدَارِ Veya başını duvara vurarak أَقْوَالٌ (Bu hususta) bir takım görüşler (var)dır وَأَتَى هُنَا بِالْفَاءِ الْعَاطِفَةِ Burada atıf fâ'sı getirdi *(Niye?)* لِأَنَّ الْقَتْلَ عَقِبَ اللِّقَاءِ Çünkü öldürme eylemi karşılaşmanın peşinde olmuştur وَجَوَابُ إِذَا İzâ'nın cevabı ise şudur: قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne?)* أَقَتَلْتَ **Öldürdün mü?** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir canı** *(Öyle can ki?)* زَاكِيَةً **Masum** أَيْ طَاهِرَةً Yani, temiz لَمْ تَبْلُغْ حَدَّ التَّكْلِيفِ Mükelleflik çağına ulaşmamış وَفِي قِرَاءَةٍ زَكِيَّةً Bir kıraatte زكية diye okunmuştur *(Ne ile?)* بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ بِلَا أَلِفٍ Ya'ın şeddesiyle, elifsiz olarak *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ نَفْسٍ **Bir can karşılığı olmadığı halde** أَيْ لَمْ تَقْتُلْ نَفْسًا Yani, bir canı öldürmediği halde لَقَدْ **Muhakkak ki** جِئْتَ **Sen yaptın** *(Ne?)* شَيْئًا **Şey** *(Öyle şey ki?)* نُكْرًا **Kötü** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا Kaf'ın sükûnu ve zammesiyle okunmuştur أَيْ مُنْكَرًا Yani, kabul edilmeyen bir şey

﴿قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾﴾ زَادَ لَكَ عَلٰى مَا قَبْلَهُ لِعَدَمِ الْعُذْرِ هُنَا وَلِهٰذَا ﴿قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا﴾ أَيْ بَعْدَ هٰذِهِ الْمَرَّةِ ﴿فَلَا تُصَاحِبْنِي﴾ لَا تَتْرُكْنِي أَتْبَعُكَ ﴿قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ مِنْ قِبَلِي ﴿عُذْرًا ﴿٧٦﴾﴾ فِي مُفَارَقَتِكَ لِي ﴿فَانْطَلَقَا حَتّٰٓى اِذَآ اَتَيَآ اَهْلَ قَرْيَةٍ﴾ هِيَ أَنْطَاكِيَةُ ﴿اسْتَطْعَمَآ اَهْلَهَا﴾ طَلَبَا مِنْهُمُ الطَّعَامَ بِضِيَافَةٍ ﴿فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا﴾ اِرْتِفَاعُهُ مِائَةُ ذِرَاعٍ ﴿يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ﴾ أَيْ يَقْرُبُ أَنْ يَسْقُطَ لِمَيَلَانِهِ ﴿فَاَقَامَهُ﴾ الْخِضْرُ بِيَدِهِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿لَوْ شِئْتَ لَتَخِذْتَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [لَاتَّخَذْتَ] ﴿عَلَيْهِ اَجْرًا ﴿٧٧﴾﴾ جُعْلًا حَيْثُ لَمْ يُضَيِّفُونَا مَعَ حَاجَتِنَا إِلَى الطَّعَامِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ الْخِضْرُ ﴿هٰذَا فِرَاقُ﴾ أَيْ وَقْتُ فِرَاقِ ﴿بَيْنِي وَبَيْنِكَ﴾ فِيهِ إِضَافَةُ بَيْنَ إِلَى غَيْرِ مُتَعَدِّدٍ سَوَّغَهَا تَكْرِيرُهُ بِالْعَطْفِ بِالْوَاوِ ﴿سَاُنَبِّئُكَ﴾ قَبْلَ فِرَاقِي لَكَ ﴿بِتَاْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾﴾ ﴿اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ﴾ عَشَرَةٍ ﴿يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ﴾ بِهَا مُؤَاجَرَةً لَهَا طَلَبًا لِلْكَسْبِ ﴿فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَآءَهُمْ﴾ إِذَا رَجَعُوا أَوْ أَمَامَهُمُ الْآنَ ﴿مَلِكٌ﴾ كَافِرٌ ﴿يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ﴾ صَالِحَةٍ ﴿غَصْبًا ﴿٧٩﴾﴾ نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ الْمُبَيِّنِ لِنَوْعِ الْأَخْذِ ﴿وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَآ اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾﴾ فَإِنَّهُ كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ طُبِعَ كَافِرًا وَلَوْ عَاشَ لَأَرْهَقَهُمَا ذٰلِكَ لِمَحَبَّتِهِمَا لَهُ يَتْبَعَانِهِ فِي ذٰلِكَ ﴿فَاَرَدْنَآ اَنْ يُبْدِلَهُمَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً﴾ أَيْ صَلَاحًا وَتُقًى ﴿وَاَقْرَبَ﴾ مِنْهُ ﴿رُحْمًا ﴿٨١﴾﴾ بِسُكُونِ الْحَاءِ وَضَمِّهَا رَحْمَةً وَهِيَ الْبِرُّ بِوَالِدَيْهِ فَأَبْدَلَهُمَا تَعَالٰى جَارِيَةً تَزَوَّجَتْ نَبِيًّا فَوَلَدَتْ نَبِيًّا فَهَدَى اللّٰهُ تَعَالٰى بِهِ أُمَّةً ﴿وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ﴾ مَالٌ مَدْفُونٌ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ ﴿لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا﴾ فَحُفِظَا بِصَلَاحِهِ فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَالِهِمَا ﴿فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَآ اَشُدَّهُمَا﴾ أَيْ إِينَاسَ رُشْدِهِمَا ﴿وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ مَفْعُولٌ لَهُ عَامِلُهُ أَرَادَ ﴿وَمَا فَعَلْتُهُ﴾ أَيْ مَا ذُكِرَ مِنْ خَرْقِ السَّفِينَةِ وَقَتْلِ الْغُلَامِ وَإِقَامَةِ الْجِدَارِ ﴿عَنْ اَمْرِي﴾ أَيِ اخْتِيَارِي بَلْ بِأَمْرِ إِلْهَامٍ مِنَ اللّٰهِ ﴿ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾﴾ وَيُقَالُ إِسْطَاعَ وَاسْتَطَاعَ بِمَعْنَى أَطَاقَ فَفِي هٰذَا وَمَا قَبْلَهُ جَمْعٌ بَيْنَ اللُّغَتَيْنِ وَنُوِّعَتِ الْعِبَارَةُ فِي فَأَرَدْتُ فَأَرَدْنَا فَأَرَادَ رَبُّكَ ﴿وَيَسْئَلُونَكَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ﴾ اِسْمُهُ الْإِسْكَنْدَرُ وَلَمْ يَكُنْ نَبِيًّا ﴿قُلْ سَاَتْلُوا﴾ سَأَقُصُّ ﴿عَلَيْكُمْ مِنْهُ﴾ مِنْ حَالِهِ ﴿ذِكْرًا ﴿٨٣﴾﴾ خَبَرًا

TÜRKÇE ANLAMI

75. **Dedi ki: «Ben sana**[1] **demedim mi sen kesinlikle benimle kalmaya sabır gösteremezsin.»**

76. **Dedi ki: «Bu** defa**dan sonra sana bir şeyden sorarsam artık benimle arkadaşlık etme,** peşinden gelmeme izin verme! **Muhakkak ki,** benim senden ayrılmam hususunda **tarafımdan bir özre eriştin.»**

77. **Sonra yine yola koyuldular; bir belde,** Antakya **ahalisine varınca oranın ahalisinden** ikram olarak **yemek istediler. Onlar da o ikisini misafir kabul etmekten kaçındılar. Derken orada** yüksekliği yüz zira olan **yıkılmak isteyen,** yana meylettiğinden yıkılmaya yüz tutmuş **bir duvar buldular.** Hızır **hemen** eliyle **onu doğrultuverdi.** Musa ona **dedi ki: «Eğer isteseydin buna karşılık elbette bir ücret alırdın**[2]**;** zira yemeğe ihtiyacımız olduğu halde onlar bizi misafir etmekten kaçınmışlardı.»

78. Hızır(a.s.) ona **dedi ki: «İşte bu, benimle senin aramızın**[3] **ayrılış** vakt**idir.** Senden ayrılmadan önce **kendisine sabredemediğin şeylerin izahını sana haber vereceğim.»**

79. **Gemiye gelince; o,** ekmeklerini kazanmak için gemiyi kiraya vermek suretiyle **denizd**eki o gemide **çalışan** on tane **miskine aitti. Ben de onu kusurlu yapmak istedim; zira** döndükleri zaman **onların arkasında** yahut şimdi giderlerken önlerinde, sağlam **her gemiyi gaspederek**[4] **alan** kafir **bir hükümdar var.»**

80. **«Oğlana gelince; onun anası ile babası mümin kimselerdir. Biz de onları bir azgınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk.»** Nitekim Müslim'deki bir hadiste geçtiğine göre o oğlan kâfir olarak yaratılmıştı. Eğer yaşasaydı -anne ve babası kendisini çok sevip izinden gidecekleri için- onları küfre sürükleyecekti.

81. **«Artık biz istedik ki, Rableri onlara ondan temizlikçe,** düzgünlük ve takva olarak **daha hayırlısını ve merhametçe**[5], ana babasına karşı iyi olma bakımından ondan **daha iyisini onun yerine versin.**[6]» Nitekim Alla teala onlara bir kız çocuğu ihsan etmiş, bu kız çocuğu da bir peygamberle evlenip bir

---

[1] Hızır burada Musa(a.s.) bir özür beyan etmediği için لَكَ sözünü ziyade etmiştir. Yine özür beyan etmediği için Musa(a.s.) sonrasındaki sözü söylemiştir.

[2] لَتَخِذْتَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لَاتَّخَذْتَ şeklinde okunmuştur.

[3] Ayetteki بَيْنَ kelimesi müteaddid olmayan bir şeye izafe edilmiş olup böyle bir izafeti mümkün kılan şey de بَيْنَ kelimesinin atıf harfi vasıtasıyla tekrarlanmasıdır.

[4] غَصْبًا kelimesi alışın türünü beyan eden bir mastar olmak üzere nasbolmuştur.

[5] رُحمًا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ح harfinin sükunu; hem de zammesiyle okunmuştur.

[6] يبدلهما kelimesi hem (يُبَدِّلَهُمَا şeklinde) şeddeli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُبْدِلَهُمَا şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

peygamber doğurmuştur. Cenabı Hak da bu doğan peygamberle bir ümmeti hidayete erdirmiştir.

82. **«Duvara gelince, şehirde iki yetim oğlanındı. Altında ise onlara ait bir hazine,** altın ve gümüşten ibaret gömülü bir servet **vardı. Babaları da sâlih bir kimse idi.** Onlar da babalarının bu salahını kendilerinde ve mallarında muhafaza etmişlerdi. **Artık Rabbin kendisinden bir rahmet olarak[1] diledi ki onlar rüşt yaşına ersinler de hazinelerini çıkarsınlar. Ve bunu,** yani gemiyi delme, çocuğu öldürme ve duvarı düzletme işini **kendi kararımla,** seçimimle **yapmadım** bilakis Allah'tan gelen bir ilhamın emriyle yaptım. **İşte bu, kendisine sabır gösteremediğin[2] şeyin izahıdır.**

83. **Ve** Yahudiler **sana Zülkarneyn'den soruyorlar.** Bu kişinin ismi İskender olup peygamber değildi. **De ki: «O'n**un durumun**a dair size bir olay,** haber **anlatacağım.»**

KELİME ANLAMI

75. قَالَ **(Hızır) Dedi** *(Ne?)* اَلَمْ اَقُلْ **Demedim mi?** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne demedim mi?)* اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَنْ تَسْتَطِيعَ **Kesinlikler dayanamazsın** *(Ne olduğun halde?)* مَعِيَ **Benimle birlikte olduğun halde** *(Neye dayanamazsın?)* صَبْرًا **Sabretmeye** زَادَ لك / لَكَ kelimesini ekledi *(Ne üzerine?)* عَلٰى مَا قَبْلَهُ Önceki söz üzerine *(Niçin?)* لِعَدَمِ الْعُذْرِ هُنَا Burada bir özür belirtmediği için

76. وَلِهٰذَا Yine işte bu nedenden dolayı قَالَ **Dedi ki** إِنْ **Şayet** سَاَلْتُكَ **Sana sorarsam** *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ **Bir şeyden** *(Ne zaman?)* بَعْدَهَا **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ هٰذِهِ الْمَرَّةِ Yani, bu aşamadan sonra فَلَا تُصَاحِبْنِي **Bana arkadaşlık etme** لَا تَتْرُكْنِي أَتْبَعُكَ Sana tabi olmama izin verme قَدْ بَلَغْتَ **Doğrusu ulaştın** *(Nerden?)* مِنْ لَدُنِّي **Tarafımdan** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur مِنْ قِبَلِي Yani, benden yana *(Neye?)* عُذْرًا **Son özre** *(Ne hususta?)* فِي مُفَارَقَتِكَ لِي Senin benden ayrılman hususunda

77. فَانْطَلَقَا **Yine yola koyuldular** حَتّٰى **Ta ki** إِذَآ اَتَيَآ **Geldiklerinde** *(Nereye?)* اَهْلَ قَرْيَةٍ **Köy halkına** هِيَ أَنْطَاكِيَةُ O Antakya'dır اسْتَطْعَمَآ **Yemek istediler** *(Kimden?)* اَهْلَهَا **Köy halkından** طَلَبَا مِنْهُمُ الطَّعَامَ Onlardan yemek talep ettiler *(Ne olarak?)* بِضِيَافَةٍ İkram olarak فَاَبَوْا **Kaçındılar** *(Neden?)* اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا **O ikisini ağırlamaktan** فَوَجَدَا

---

[1] رَحْمَةً kelimesi اَرَادَ fiilinin mefulü lehidir.

[2] Ayetteki bu kelime hem إِسْطَاعَ hem de إِسْتَطَاعَ şeklinde okunur. اَطَاقَ manasına gelir. Bu ve önceki ayette her iki lügat ta kullanılmıştır. Ayrıca فَاَرَدْتُ, فَاَرَدْنَا ve فَاَرَادَ رَبُّكَ şeklinde üç farklı anlatım kullanılarak ibare çeşitlendirilmiştir.

Derken buldular *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne buldular?)* جِدَارًا **Bir duvar** *(Öyle duvar ki?)* اِرْتِفَاعُهُ مِائَةُ ذِرَاعٍ Yüksekliği yüz zira olan *(Öyle duvar ki?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Ne?)* اَنْ يَنْقَضَّ **Çökmek** أَيْ يَقْرُبُ أَنْ يَسْقُطَ Yani, nerdeyse yıkılacak *(Niye?)* لِمَيَلَانِهِ Meylettiğinden فَاَقَامَهُ **Hemen onu doğrulttu** *(Kim?)* اَلْخَضِرُ Hızır *(Ne ile?)* بِيَدِهِ Eliyle قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* لَوْ شِئْتَ **Şayet dileseydin** لَتَّخَذْتَ **Alırdın** وَفِي قِرَاءَةٍ لَاتَّخَذْتَ Bir kıraatte لاتخذت şeklinde okunmuştur (Bizim kıraatimizde de böyledir) *(Neye karşılık alırdın?)* عَلَيْهِ **Ona karşılık** *(Ne alırdın?)* اَجْرًا **Ücret** جُعْلًا Bedel حَيْثُ Şöyle ki لَمْ يُضَيِّفُونَا Bizi misafir etmediler *(Ne ile birlikte?)* مَعَ حَاجَتِنَا إِلَى الطَّعَامِ Yemeğe ihtiyacımız olmakla birlikte

78. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ O'na *(Kim?)* اَلْخَضِرُ Hızır *(Ne dedi?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* فِرَاقُ **Ayrılmasıdır** أَيْ وَقْتُ فِرَاقِ Ayrılma vaktidir *(Kimin?)* بَيْنِي وَبَيْنِكَ **Seninle benim aramın** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِضَافَةُ بَيْنَ إِلَى غَيْرِ مُتَعَدِّدٍ / بين'nin müteaddit olmayan bir şeye izafe edilmesi سَوَّغَهَا Buna izin verdi *(Ne?)* تَكْرِيرُهُ بِالْعَطْفِ بِالْوَاوِ Vav'la atfedilmek suretiyle tekrarlanması سَأُنَبِّئُكَ **Sana haber vereceğim** *(Ne zaman?)* قَبْلَ فِرَاقِي لَكَ Senle ayrılmadan önce *(Neyi?)* بِتَأْوِيلِ مَا **O şeylerin iç yüzünü ki** لَمْ تَسْتَطِعْ **Güç yetiremedin** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **O şeyler üzerine** *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye**

79. اَمَّا السَّفِينَةُ **Gemiye gelince** فَكَانَتْ **O idi** *(Kimin idi?)* لِمَسَاكِينَ **Yoksul kimselerindi** *(Öyle yoksullar ki?)* عَشْرَةٍ On kişi *(Öyle yoksullar ki?)* يَعْمَلُونَ **Çalışıyorlardı** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** بِهَا Gemide *(Ne oldukları halde?)* مُؤَاجَرَةً لَهَا O gemiyi kiraya verdikleri halde *(Niçin?)* طَلَبًا لِلْكَسْبِ Kazanç elde etmek için فَاَرَدْتُ **Ben de istedim** *(Ne?)* اَنْ اَعِيبَهَا **Onu kusurlu kılmak** وَكَانَ **Ve vardı** *(Nerede?)* وَرَآءَهُمْ **Onların arkasında** *(Ne zaman?)* إِذَا رَجَعُوا Dönecekleri zaman أَوْ أَمَامَهُمُ الْآنَ Veya şu an önlerinde *(Kim?)* مَلِكٌ **Kral** *(Öyle kral ki?)* كَافِرٌ Kafir *(Öyle kral ki?)* يَأْخُذُ **Alıyordu** *(Neyi?)* كُلَّ سَفِينَةٍ **Her gemiyi** *(Öyle gemi ki?)* صَالِحَةٍ Sağlam *(Ne olmakla?)* غَصْبًا **Gasp etmekle** نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ Kelimenin nasb oluşu mastarlık üzerinedir *(Öyle mastar ki?)* اَلْمُبَيِّنِ Açıklayan *(Neyi?)* لِنَوْعِ الْأَخْذِ Alma çeşidini

80. وَاَمَّا الْغُلَامُ **Erkek çocuğa gelince** فَكَانَ **İdi** *(Kim?)* اَبَوَاهُ **Onun anne-babası** *(Ne idi?)* مُؤْمِنَيْنِ **Müminlerdi** فَخَشِينَا **Korktuk** *(Neden?)* اَنْ يُرْهِقَهُمَا **Onları sürüklemesinden** *(Neye?)* طُغْيَانًا **Azgınlığa** وَكُفْرًا **Ve küfre** فَإِنَّهُ Muhakkak ki bu *(Ne gibidir?)* كَمَا فِي حَدِيثِ مُسْلِمٍ Müslim'in hadisindeki gibidir *(Ondan bedel)* طُبِعَ Yaratıldı *(Ne olarak?)* كَافِرًا

Kafir olarak وَلَوْ عَاشَ Şayet yaşasaydı لَأَرْهَقَهُمَا Onları sürüklerdi ذٰلِكَ Bu *(Niçin böyledir?)* لِمُحَبَّتِهِمَا لَهُ Anne-babası onu çok sevdiği için يَتْبَعَانِهِ Ona tabi olacaklardı *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta

81. فَأَرَدْنَا **Biz de istedik** *(Ne?)* أَنْ يُبْدِلَهُمَا **Onların yerine vermesini** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz okunmuştur *(Kimin?)* رَبُّهُمَا **Rablerinin** *(Ne vermesini?)* خَيْرًا **Daha hayırlısını** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne bakımdan?)* زَكٰوةً **Temiz olma bakımından** أَيْ صَلَاحًا وَتُقًى Yani, Salih ve takva olma bakımından وَأَقْرَبَ **Ve daha yakınını** *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan *(Ne bakımdan?)* رُحْمًا **Merhamet bakımından** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْحَاءِ وَضَمِّهَا Ha'nın sükunu ve zammesiyle okunmuştur *(Yani?)* رَحْمَةً Rahmet وَهِيَ الْبِرُّ بِوَالِدَيْهِ Bu da anne-babasına iyilik yapmaktır فَأَبْدَلَهُمَا Ve onlara verdi *(Kim?)* تَعَالٰى Allah Tealâ *(Ne verdi?)* جَارِيَةً Kız çocuğu *(Öyle kız çocuğu ki?)* تَزَوَّجَتْ نَبِيًّا Bir peygamberle evlendi فَوَلَدَتْ نَبِيًّا Ve bir peygamber doğurdu فَهَدَى اللّٰهُ تَعَالٰى Allah Tealâ hidayet etti *(Kim sebebiyle?)* بِهِ Onunla *(Neyi?)* أُمَّةً Bir ümmeti

82. وَأَمَّا الْجِدَارُ **Duvara gelince** فَكَانَ **O idi** *(Kimin idi?)* لِغُلَامَيْنِ **İki erkek çocuğun** *(Öyle çocuklar ki?)* يَتِيمَيْنِ **Yetim** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** وَكَانَ **Ve vardı** *(Nerede?)* تَحْتَهُ **Onun altında** *(Ne vardı?)* كَنْزٌ **Hazine** مَالٌ مَدْفُونٌ Gömülmüş mal *(Neden olan?)* مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ Altın ve gümüşten *(Kim için?)* لَهُمَا **O iki erkek çocuk için** وَكَانَ **Ve idi** *(Kim?)* أَبُوهُمَا **O iki erkek çocuğun babası** *(Ne idi?)* صَالِحًا **Salih bir zat** فَحُفِظَا بِصَلَاحِهِ Ve babalarının iyiliğini muhafaza ettiler *(Nerede?)* فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَالِهِمَا Mallarında ve canlarında فَأَرَادَ رَبُّكَ **Rabbin de istedi ki** أَنْ يَبْلُغَا **Ulaşsınlar** *(Neye?)* أَشُدَّهُمَا **Rüşt çağlarına** أَيْ إِينَاسَ رُشْدِهِمَا Rüştlerini görsünler وَيَسْتَخْرِجَا **Ve çıkarsınlar** *(Neyi?)* كَنْزَهُمَا **Hazinelerini** *(Niçin?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olsun için** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulu lehtir عَامِلُهُ أَرَادَ Amili ise أراد dir وَمَا فَعَلْتُهُ **Ben onları yapmadım** أَيْ مَا ذُكِرَ Yani, anlatılan olayları *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنْ خَرْقِ السَّفِينَةِ Gemiyi delmesinden *(Daha?)* وَقَتْلِ الْغُلَامِ Erkek çocuğunu öldürmesinden *(Daha)* وَإِقَامَةِ الْجِدَارِ Duvarı doğrultma-sından *(Neden yapmadım?)* عَنْ أَمْرِي **Kendi reyimden** أَيْ اخْتِيَارِي Yani, kendi seçimimden بَلْ Bilakis *(Ne ile yaptım?)* بِأَمْرِ إِلْهَامٍ İlham emri ile *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Allahtan ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* تَأْوِيلُ مَا **O şeylerin iş yüzü ki** لَمْ تَسْطِعْ **Takat getiremedin** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **O şeyler**

üzerine *(Neye?)* صَبْرًا **Sabretmeye** وَيُقَالُ اِسْطَاعَ وَاسْتَطَاعَ Bu kelime اِسْطَاع ve اسْتَطَاع şeklinde okunur أَطَاقَ / أطاق بِمَعْنَى manasındadır فَفِي هٰذَا وَمَا قَبْلَهُ Burada ve önceki yerde vardır *(Ne?)* جَمْعٌ بَيْنَ اللُّغَتَيْنِ İki lügatin arasını cem etmek وَنُوِّعَتِ الْعِبَارَةُ İbare çeşitli şekillerde okunmuştur *(Nerede?)* فَأَرَدْتُ, فَأَرَدْنَا / فِي فَأَرَدْتُ فَأَرَدْنَا فَأَرَادَ رَبُّكَ ve فَأَرَادَ رَبُّكَ'de

83. وَيَسْئَلُونَكَ **Sana sorarlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler *(Kimden?)* عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ **Zülkarneyn'den** اِسْمُهُ الْإِسْكَنْدَرُ Onun ismi İskender'dir وَلَمْ يَكُنْ نَبِيًّا Ve peygamber değildir قُلْ **De ki** سَاَتْلُوا **Okuyacağım** سَأَقُصُّ Anlatacağım *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنْ حَالِهِ Onun durumundan *(Ne anlatacağım?)* ذِكْرًا **Bir hikaye** *(Yani?)* خَبَرًا Haber

﴿إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ﴾ بِتَسْهِيلِ السَّيْرِ فِيهَا ﴿وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ ﴿سَبَبًا (٨٤)﴾ طَرِيقًا يُوصِلُهُ إِلَى مُرَادِهِ ﴿فَأَتْبَعَ سَبَبًا (٨٥)﴾ سَلَكَ طَرِيقًا نَحْوَ الْغَرْبِ ﴿حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ﴾ مَوْضِعَ غُرُوبِهَا ﴿وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ﴾ ذَاتِ حَمْأَةٍ وَهِيَ الطِّينُ الْأَسْوَدُ وَغُرُوبُهَا فِي الْعَيْنِ فِي رَأْيِ الْعَيْنِ وَإِلَّا فَهِيَ أَعْظَمُ مِنَ الدُّنْيَا ﴿وَوَجَدَ عِنْدَهَا﴾ أَيِ الْعَيْنِ ﴿قَوْمًا﴾ كَافِرِينَ ﴿قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ﴾ بِإِلْهَامٍ ﴿إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ﴾ الْقَوْمَ بِالْقَتْلِ ﴿وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا (٨٦)﴾ بِالْأَسْرِ ﴿قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ﴾ بِالشِّرْكِ ﴿فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ﴾ نَقْتُلُهُ ﴿ثُمَّ يُرَدُّ إِلَى رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا (٨٧)﴾ بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا شَدِيدًا فِي النَّارِ ﴿وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَى﴾ أَيِ الْجَنَّةُ وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ جَزَاءً وَتَنْوِينِهِ قَالَ الْفَرَّاءُ وَنَصْبُهُ عَلَى التَّفْسِيرِ أَيْ لِجِهَةِ النِّسْبَةِ ﴿وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا (٨٨)﴾ أَيْ نَأْمُرُهُ بِمَا يَسْهُلُ عَلَيْهِ ﴿ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا (٨٩)﴾ نَحْوَ الْمَشْرِقِ ﴿حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ﴾ مَوْضِعَ طُلُوعِهَا ﴿وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ﴾ هُمُ الزَّنْجُ ﴿لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا﴾ أَيِ الشَّمْسِ ﴿سِتْرًا (٩٠)﴾ مِنْ لِبَاسٍ وَلَا سَقْفٍ لِأَنَّ أَرْضَهُمْ لَا تَحْمِلُ بِنَاءً وَلَهُمْ سُرُوبٌ يَغِيبُونَ فِيهَا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَيَظْهَرُونَ عِنْدَ ارْتِفَاعِهَا- ﴿كَذَلِكَ﴾ أَيِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْنَا ﴿وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ﴾ أَيْ عِنْدَ ذِي الْقَرْنَيْنِ مِنَ الْآلَاتِ وَالْجُنْدِ وَغَيْرِهِمَا ﴿خُبْرًا (٩١)﴾ عِلْمًا ﴿ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا (٩٢)﴾ ﴿حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا هُنَا وَبَعْدَهُمَا جَبَلَانِ بِمُنْقَطَعِ بِلَادِ التُّرْكِ سَدَّ الْإِسْكَنْدَرُ مَا بَيْنَهُمَا كَمَا سَيَأْتِي ﴿وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا﴾ أَيْ أَمَامَهُمَا ﴿قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا (٩٣)﴾ أَيْ لَا يَفْهَمُونَهُ إِلَّا بَعْدَ بُطْءٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الْقَافِ ﴿قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ هُمَا اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ لِقَبِيلَتَيْنِ فَلَمْ يَنْصَرِفَا ﴿مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالنَّهْبِ وَالْبَغْيِ عِنْدَ خُرُوجِهِمْ إِلَيْنَا ﴿فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا﴾ جُعْلًا مِنَ الْمَالِ وَفِي قِرَاءَةٍ خَرَاجًا ﴿عَلَى أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا (٩٤)﴾ حَاجِزًا فَلَا يَصِلُوا إِلَيْنَا- ﴿قَالَ مَا مَكَّنِّي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنُونَيْنِ مِنْ غَيْرِ إِدْغَامٍ ﴿فِيهِ رَبِّي﴾ مِنَ الْمَالِ وَغَيْرِهِ ﴿خَيْرٌ﴾ مِنْ خَرْجِكُمُ الَّذِي تَجْعَلُونَهُ لِي فَلَا حَاجَةَ بِي إِلَيْهِ وَأَجْعَلُ لَكُمُ السَّدَّ تَبَرُّعًا ﴿فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ﴾ لِمَا أَطْلُبُهُ مِنْكُمْ ﴿أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا (٩٥)﴾ حَاجِزًا حَصِينًا ﴿آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ﴾ قِطَعَهُ عَلَى قَدْرِ الْحِجَارَةِ الَّتِي يُبْنَى بِهَا فَبَنَى بِهَا وَجَعَلَ بَيْنَهَا الْحَطَبَ وَالْفَحْمَ ﴿حَتَّى إِذَا سَاوَى بَيْنَ الصُّدُفَيْنِ﴾ بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ وَفَتْحِهِمَا [الصَّدَفَيْنِ] وَضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي

أَيْ جَانِبَيِ الْجَبَلَيْنِ بِالْبِنَاءِ وَوَضَعَ الْمَنَافِخَ وَالنَّارَ حَوْلَ ذٰلِكَ ﴿قَالَ انْفُخُوا﴾ فَنَفَخُوا ﴿حَتّٰٓى اِذَا جَعَلَهُ﴾ أَيِ الْحَدِيدَ ﴿نَارًا﴾ أَيْ كَالنَّارِ ﴿قَالَ اٰتُونِيٓ اُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾﴾ هُوَ النُّحَاسُ الْمُذَابُ تَنَازَعَ فِيهِ الْفِعْلَانِ وَحُذِفَ مِنَ الْأَوَّلِ لِإِعْمَالِ الثَّانِي فَأَفْرَغَ النُّحَاسَ الْمُذَابَ عَلَى الْحَدِيدِ الْمَحْمِيِّ فَدَخَلَ بَيْنَ زُبَرِهِ فَصَارَ شَيْئًا وَاحِدًا﴿فَمَا اسْطَاعُوٓا﴾ أَيْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ ﴿اَنْ يَظْهَرُوهُ﴾ يَعْلُوا ظَهْرَهُ لِارْتِفَاعِهِ وَمَلَاسَتِهِ ﴿وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾﴾ خَرْقًا لِصَلَابَتِهِ وَسَمْكِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

84. Biz O'nu yolculuğu kendisine kolaylaştırmak suretiyle **yeryüzüne yerleştirmiş ve ona** ihtiyaç duyduğu **her şeyden bir sebep,** onu muradına eriştirecek bir yol **vermiştik.**

85. O da batıya doğru **bir yol tutmuştu.**

86. Güneşin battığı yere vardığında onu kara balçıklı bir suda batıyor buldu. Güneşin böyle bir gözede batması göze nispetledir. Yoksa güneş dünyadan daha büyüktür. **Ve onun,** suyun **yanında** kafir **bir kavim buldu.** Ona ilham etmek suretiyle **dedik ki: «Ey Zülkarneyn! Ya** bu kavmi öldürerek **azaba uğratırsın ya da** onları esir alarak **haklarında iyi muamele yaparsın.»**

87. Dedi ki: «Her kim inkar etmek suretiyle **zulmederse elbette onu azaba uğratır**, öldürür**üz. Sonra o Rabbine döndürülür, O da onu** ateşte **görülmemiş**[1] çok şiddetli **bir azaba uğratır.»**

88. Fakat her kim imân eder ve sâlih amelde bulunursa artık onun için çok güzel bir mükâfat[2] olan cennet **vardır. Ayrıca ona emrettiğimiz şeylerden bir kolaylık söyleriz,** yani ona kolay gelecek şeyleri emrederiz.

89. Sonra da doğuya doğru **bir yol tuttu.**

90. Güneşin doğduğu yere vardığında, onu bir kavim –bu kavim Zenc kavmidir– **üzerine doğduğunu gördü ki, onlar için ona,** güneşe **karşı bir siper,** ne elbise ne de çatı **yapmış değildik.** Zira onların toprakları ev yapmaya uygun değildi. Onlar güneş doğduğunda oyuklarına girerler, kaybolduğunda da bu oyuklardan çıkarlardı.

91. İşte böyle, durum anlattığımız gibi**. Onun yanındaki** teçhizat, ordu ve diğer **her şeyden haberdardık,** bilgi sahibiydik.

---

[1] نُكْرًا kelimesindeki ك harfi hem (bizim kıraatimizde olduğu gibi) sükun; hem de zammeyle okunmuştur.

[2] جَزَاءً الْحُسْنٰى terkibindeki izafet beyan içindir. Ayrıca bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) جزاء kelimesi mensup ve tenvinli okunmuştur. Ferra der ki ; جَزَاءً kelimesinin nasboluşu –haber ile mübteda arasındaki nisbeti- tefsir içindir. (ayetin takdiri şöyledir: فَالْحُسْنٰى كَائِنَةٌ لَهُ مِنْ جِهَةِ الْجَزَاءِ Bkz. el-Cemel: ilgili ayet)

92. Sonra başka bir yol tuttu.

93. Nihayetinde, ileride de geleceği gibi İskender'in ortasındaki boşluğa set çektiği, Türklerin yurtlarının sonunda bulunan **iki dağın**[1] **arasına kavuşunca, onların önünde hemen hemen hiç söz anlamayan,**[2] ancak uzun bir süre geçtikten sonra anlayan **bir kavim buldu.**

94. Dediler ki: «Ey Zülkarneyn! Şüphe yok ki, bize geldiklerinde **Yecüc ile Mecüc,**[3] soygun ve düzenbazlıkla **yeryüzünde fesat çıkarıp duran kimselerdir. Bizimle onların arasına** bize ulaşmasınlar diye **bir set,** bir engel **yapman için sana bir vergi,**[4] bir miktar mal **versek olur mu?»**

95. Dedi ki: «Rabbimin beni içinde bulundurduğu mal ve diğer nimetler sizin bana vereceğiniz vergiden daha **hayırlıdır.** Benim o vergiye ihtiyacım yok. Sizin için Seddi hayrına yapacağım. **Siz bana bir kuvvetle,** sizden isteyeceğim şeylerle **yardım edin de sizinle onların arasına bir kuvvetli set,** sağlam bir engel **yapayım.»**

96. «Bana yapılarda kullanılan taşlar büyüklüğünde **demir parçaları getirin.** Böylece o Seddi yaptı, arasına da odun ve kömür koydu. İki dağın **iki ucunu** yapıya **tam olarak denkleştirdiği vakit** körük ve ateşi etrafa koyup **"körükleyin" dedi,** onlar da körüklediler. **Onu,** demiri **ateş haline getirdiği zaman da "erimiş bakır**[5] **getirin bana; üzerine dökeyim" dedi.** Erimiş bakırı kızdırılmış demir üzerine dökünce demirin parçaları arasına girip hepsi tek madde haline geldi.

97. Artık Yecüc ile Mecüc çok yüksek ve kaygan olduğu için **ne onun üstüne çıkabildiler, ne de** katılığı ve kalınlığı nedeniyle **ona bir delik açmaya güçleri yetti.**

KELİME ANLAMI

84. إِنَّا **Muhakkak ki biz** مَكَّنَّا **Kudrete erdirdik** *(Kimi?)* لَهُ **Onu** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِتَسْهِيلِ السَّيْرِ فِيهَا Orada yürümeyi kolaylaştırmakla وَاٰتَيْنَاهُ **Ve biz ona verdik** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle şeyler ki?)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuyor *(Ne verdik?)* سَبَبًا **Sebep** طَرِيقًا Bir yol ki يُوصِلُهُ Onu ulaştırıyor *(Nereye?)* إِلٰى مُرَادِهِ Muradına

---

[1] Bu ve sonraki ayette سُدٌّ kelimesindeki س harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fetha; hem de zammeyle okunmuştur.

[2] يَفْقَهُونَ kelimesi bir kıraatte يُفْقِهُونَ şeklinde okunmuştur.

[3] يَأْجُوجَ ile مَأْجُوجَ kelilmeleri (bizim kıraatimizde olduğu gibi) hemzeli olarak da (يَاجُوجَ ve مَاجُوجَ şeklinde) hemzesiz olarak da okunmuştur. Bu iki kelime acemce olup iki kabilenin ismidir. Bundan dolayı da gayri munsariftirler.

[4] خَرْجًا kelimesi bir kıraatte خَرَاجًا olarak okunmuştur.

[5] قِطْرًا kelimesinde iki fiil tenâzu etmiştir. أَفْرِغْ fiili amel ettiği için آتُونِي fiilinin mefulü hazfedilmiştir.

85. فَاَتْبَعَ **Ve takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi** سَلَكَ طَرِيقًا Bir yol tuttu *(Nereye doğru?)* نَحْوَ الْغَرْبِ Batı tarafına

86. حَتّٰى **Ta ki** اِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* مَغْرِبَ الشَّمْسِ **Güneşin battığı yere** مَوْضِعَ غُرُوبِهَا Onun batmış olduğu yere وَجَدَهَا **Onu buldu** *(Ne olarak buldu?)* تَغْرُبُ **Batıyor** *(Nerede?)* فِي عَيْنٍ **Suda** *(Öyle su ki?)* حَمِئَةٍ **Balçıklı** ذَاتِ حَمْأَةٍ Bataklı وَهِيَ الطِّينُ الْأَسْوَدُ Bu da siyah çamurdur وَغُرُوبُهَا فِي الْعَيْنِ Güneşin gözede batması *(Neredeir?)* فِي رَأْيِ الْعَيْنِ Gözün görmesine göredir وَإِلَّا Yoksa فَهِيَ اَعْظَمُ مِنَ الدُّنْيَا Güneş dünyadan daha büyüktür وَوَجَدَ **Ve buldu** *(Nerede?)* عِنْدَهَا **Onun yanında** أَيِ الْعَيْنِ Yani, suyun yanında *(Ne buldu?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki?)* كَافِرِينَ Kafir قُلْنَا **Dedik ki** يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ **Ey Zülkarneyn** *(Ne ile?)* بِالْإِلْهَامِ İlham ile اِمَّا **Ya** اَنْ تُعَذِّبَ **Azap edersin** *(Kime?)* الْقَوْمَ O kavme *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürmekle وَاِمَّا **Ya da** اَنْ تَتَّخِذَ **Yaparsın** *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** *(Ne yaparsın?)* حُسْنًا **Güzellik** *(Ne ile?)* بِالْأَسْرِ Onları esir almakla

87. قَالَ **Dedi ki** اَمَّا مَنْ **O kişiye gelince** *(Öyle kişi ki?)* ظَلَمَ **Haksızlık yaptı** *(Ne ile?)* بِالشِّرْكِ Ortak koşmak ile فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ **Onu cezalandıracağız** نَقْتُلُهُ Onu öldürürüz ثُمَّ يُرَدُّ **Sonra iade olunur** *(Kime?)* اِلٰى رَبِّهِ **Rabbine** فَيُعَذِّبُهُ **O da onu azaba çeker** *(Nasıl?)* عَذَابًا **Bir azapla ki** نُكْرًا **Görülmemiş** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا "Kaf"ın sükunu ve zammesiyle okunmuştur *(Yani?)* شَدِيدًا Şiddetli *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

88. وَاَمَّا مَنْ **O kişiye gelince ki** اٰمَنَ **İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَلَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* جَزَاءً الْحُسْنٰى **Güzel karşılık** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, cennet وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ İzafet beyan içindir وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ جَزَاءً وَتَنْوِينِهِ Bir kıraatte جَزَاءً kelimesi mensup ve tenvinli okunmuştur قَالَ الْفَرَّاءُ Ferra dedi ki وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb oluşu *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّفْسِيرِ Açıklamak üzeredir أَيْ لِجِهَةِ النِّسْبَةِ Yani, aralarında ki nisbet yönünü açıklamak üzeredir وَسَنَقُولُ **Ve söyleriz** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden?)* مِنْ اَمْرِنَا **Emrimizden** *(Ne söyleriz?)* يُسْرًا **Kolayını** أَيْ نَأْمُرُهُ بِمَا يَسْهُلُ عَلَيْهِ Yani, ona öyle şeyler emrederiz ki Ona kolay gelir

89. ثُمَّ اَتْبَعَ **Sonra takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi** *(Nereye doğru?)* نَحْوَ الْمَشْرِقِ Doğu tarafına

90. حَتّٰى **Ta ki** اِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* مَطْلِعَ الشَّمْسِ **Güneşin doğduğu yere**

مَوْضِعَ طُلُوعِهَا Onun doğmuş olduğu yere وَجَدَهَا **Onu buldu** *(Ne olarak buldu?)* تَطْلُعُ **Doğuyor** *(Kim üzerine?)* عَلٰى قَوْمٍ **Bir kavim üzerine ki** هُمُ الزَّنْجُ O zenc kavmidir لَمْ نَجْعَلْ **Yapmadık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nereden?)* مِنْ دُونِهَا **Onun önünden** أَيِ الشَّمْسِ Yani güneşin *(Ne yapmadık?)* سِتْرًا **Örtü** *(Neden?)* مِنْ لِبَاسٍ Elbiseden وَلَا سَقْفٍ Tavandan da yapmadık لِأَنَّ أَرْضَهُمْ Çünkü onların yerleri لَا تَحْمِلُ بِنَاءً Evi kaldıramazdı وَلَهُمْ سُرُوبٌ Onların sığınakları vardı *(Öyle sığınaklar ki?)* يَغِيبُونَ فِيهَا Oraya sığınıyorlardı *(Ne zaman?)* عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneş doğduğunda وَيَظْهَرُونَ Ve ortaya çıkıyorlardı *(Ne zaman?)* عِنْدَ ارْتِفَاعِهَا O yükseldiğinde

91. كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيِ الْأَمْرُ كَمَا قُلْنَا Yani durum dediğimiz gibidir وَقَدْ اَحَطْنَا **Halbuki biz kuşatmıştık** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** لَدَيْهِ **Onun yanında** أَيْ عِنْدَ ذِي الْقَرْنَيْنِ Yani Zülkarneyn'in yanında *(Neden?)* مِنَ الْآلَاتِ وَالْجُنْدِ وَغَيْرِهِمَا Teçhizat, ordu vb. şeylerden *(Nasıl kuşatmıştık?)* خُبْرًا **Haber olarak** عِلْمًا Bilgi olarak

92. ثُمَّ اَتْبَعَ **Sonra takip etti** *(Neyi?)* سَبَبًا **Bir sebebi**

93. حَتّٰى **Ta ki** اِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Nereye?)* بَيْنَ السَّدَّيْنِ **İki dağ arasına** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا "Sin"in fethası ve zammesiyle *(Nerede?)* هُنَا وَبَعْدَهُمَا Burada ve bundan sonraki kelimede *(Yani?)* جَبَلَانِ İki dağ arasında *(Nerede?)* بِمُنْقَطَعِ بِلَادِ التُّرْكِ Türk şehirlerinin bittiği yerde سَدَّ الْإِسْكَنْدَرُ İskender set ördü *(Nereye?)* مَا بَيْنَهُمَا O iki dağın arasına كَمَا سَيَأْتِي İleride geleceği gibi وَجَدَ **Buldu** *(Nerede?)* مِنْ دُونِهِمَا **O iki setin berisinde** أَيْ أَمَامَهُمَا Yani önlerinde *(Ne buldu?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki?)* لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ **Neredeyse anlamıyorlardı** *(Ne?)* قَوْلًا **Söz** أَيْ لَا يَفْهَمُونَهُ Yani onu anlamıyorlardı إِلَّا Ancak anlıyorlardı *(Ne zaman?)* بَعْدَ بُطْءٍ Uzun süre sonra وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْيَاءِ Bir kıraatte "ya"nın zammesiyle *(Daha)* وَكَسْرِ الْقَافِ "Kaf"ın esresiyle okunmuştur

94. قَالُوا **Dediler ki** يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ **Ey Zülkarneyn** اِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ **Muhakkak ki Ye'cüc ve Me'cüc** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Hemzeli ve hemzesiz هُمَا اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ Bunlar iki acemce kelimelerdir *(Kim için kullanılan?)* لِقَبِيلَتَيْنِ İki kabile için فَلَمْ يَنْصَرِفَا Dolayısıyla munsarif olmazlar مُفْسِدُونَ **Bozgunluk çıkartıyorlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Bu yerde** *(Ne ile?)* بِالنَّهْبِ وَالْغَيِّ Soygun ve düzenbazlıkla *(Ne zaman?)* عِنْدَ خُرُوجِهِمْ إِلَيْنَا Bize geldiklerinde فَهَلْ نَجْعَلُ **Versek olur mu?** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne?)* خَرْجًا **Vergi** جُعْلًا مِنَ الْمَالِ Maldan ücret وَفِي قِرَاءَةٍ خَرَاجًا Bir kıraatte

خَرَاجًا şeklinde okunmuştur *(Ne karşılığında?)* عَلَى اَنْ تَجْعَلَ **Yapman karşılığında** *(Nereye?)* بَيْنَنَا **Bizim ile** وَبَيْنَهُمْ **Onlar arasında** *(Ne yapman karşılığında?)* سَدًّا **Bir set** حَاجِزًا Sınır فَلَا يَصِلُوا إِلَيْنَا Bize ulaşmasınlar

95. قَالَ **Dedi ki** مَا **O şey ki** مَكَّنِّي **Beni bulunduruyor** وَفِي قِرَاءَةٍ بِنُونَيْنِ مِنْ غَيْرِ إِدْغَامٍ Bir kıraatte idgamsız iki nunla okunmuştur *(Nerede bulunduruyor?)* فِيهِ **Orada** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(O şey de neden ibarettir?)* مِنَ الْمَالِ وَغَيْرِهِ Mal ve başka şeylerden *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنْ خَرْجِكُمْ Sizin verginizden الَّذِي Öyle vergi ki تَجْعَلُونَهُ لِي Bana vereceksiniz فَلَا حَاجَةَ بِي إِلَيْهِ Benim ona ihtiyacım yok وَأَجْعَلُ لَكُمْ Size yapacağım *(Neyi?)* السَّدَّ Seti *(Ne olarak?)* تَبَرُّعًا Karşılıksız فَاَعِينُونِي **Bana yardım edin** *(Ne ile?)* بِقُوَّةٍ **Bir kuvvetle ki** لِمَا O şeylerle ki أَطْلُبُهُ مِنْكُمْ Onları sizden isteyeceğim اَجْعَلْ **Yapayım** *(Nereye?)* بَيْنَكُمْ **Sizinle** *(Daha)* وَبَيْنَهُمْ **Onların arasına** *(Ne yapayım?)* رَدْمًا **Sedd** حَاجِزًا حَصِينًا Kuvvetli bir set

96. اٰتُونِي **Bana getirin** *(Neyi?)* زُبَرَ الْحَدِيدِ **Demir parçaları** قِطْعَةً عَلَى قَدْرِ الْحِجَارَةِ Taşlar miktarınca الَّتِي Öyle taşlar ki يُبْنَى بِهَا Onlarla bina yapılıyor فَبَنَى بِهَا Ve onu bina etti *(Daha)* وَجَعَلَ بَيْنَهَا Onların arasında koydu *(Neyi?)* الْحَطَبَ Odunu *(Daha?)* وَالْفَحْمَ Kömürü حَتّٰى **Ta ki** اِذَا سَاوٰى **Denkleştirdiği vakit** *(Neyi?)* بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ **İki ucu** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ وَفَتْحِهِمَا İki harfin zammesi ve fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّ الْأَوَّلِ وَسُكُونِ الثَّانِي Birincisinin zammesi, ikincisinin sükunuyla أَيْ جَانِبَيِ الْجَبَلَيْنِ Yani iki dağın yanlarını denkleştirdiğinde *(Neye?)* بِالْبِنَاءِ Yapıya وَوَضَعَ Ve koyduğunda *(Neyi?)* الْمَنَافِخَ وَالنَّارَ Körük ve ateşi *(Nereye?)* حَوْلَ ذٰلِكَ Bunun etrafına قَالَ **Dedi ki** انْفُخُوا **Körükleyin** فَنَفَخُوا Onlar da körüklediler حَتّٰى **Ta ki** اِذَا جَعَلَهُ **Onu yaptığı vakit** أَيِ الْحَدِيدَ Yani demiri *(Ne yaptığı vakit?)* نَارًا **Ateş** أَيْ كَالنَّارِ Yani ateş gibi قَالَ **Dedi ki** اٰتُونِي **Bana getirin** اُفْرِغْ **Dökeyim** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne dökeyim?)* قِطْرًا **Erimiş bakır** هُوَ النُّحَاسُ الْمُذَابُ Bu eritilmiş bakırdır تَنَازَعَ فِيهِ الْفِعْلَانِ Bu kelimede iki fiil tenazu etmiştir وَحُذِفَ مِنَ الْأَوَّلِ (Meful) birincisinden hazfedilmiştir *(Niçin?)* لِإِعْمَالِ الثَّانِي İkincisi amel ettiği için فَأَفْرَغَ النُّحَاسَ الْمُذَابَ Erimiş bakırı döktü *(Nereye?)* عَلَى الْحَدِيدِ الْمَحْمِيِّ Kızdırılmış demir üzerine فَدَخَلَ بَيْنَ زُبَرِهِ Ve demirin parçaları arasına girdi *(Daha?)* فَصَارَ شَيْئًا وَاحِدًا Tek madde haline döndü

97. فَمَا اسْطَاعُوا **Güç yetiremediler** أَيْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ Yani Ye'cüc ve Me'cüc *(Neye?)* اَنْ يَظْهَرُوهُ **Onun üstüne çıkmaya** يَعْلُوا ظَهْرَهُ Üstüne yükselmeye *(Niçin?)* لِارْتِفَاعِهِ

وَمَلَاسَتِهِ Yüksek ve kaygan olduğu için وَمَا اسْتَطَاعُوا **Ve güç yetiremediler** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** *(Neye güç yetiremediler?)* نَقْبًا **Delmeye** خَرْقًا Oymaya *(Niçin?)* لِصَلَابَتِهِ وَسُمْكِهِ Katı ve kalın olduğu için

﴿قَالَ﴾ ذُو الْقَرْنَيْنِ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ السَّدُّ أَيِ الْإِقْدَارُ عَلَيْهِ ﴿رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي﴾ نِعْمَةٌ لِأَنَّهُ مَانِعٌ مِنْ خُرُوجِهِمْ ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي﴾ بِخُرُوجِهِمُ الْقَرِيبِ مِنَ الْبَعْثِ ﴿جَعَلَهُ دَكَّاءَ﴾ مَدْكُوكًا مَبْسُوطًا ﴿وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي﴾ بِخُرُوجِهِمْ وَغَيْرِهِ ﴿حَقًّا ﴿٩٨﴾﴾ كَائِنًا﴿وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ خُرُوجِهِمْ ﴿يَمُوجُ فِي بَعْضٍ﴾ يَخْتَلِطُ بِهِ لِكَثْرَتِهِمْ ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ أَيِ الْقَرْنِ لِلْبَعْثِ ﴿فَجَمَعْنَاهُمْ﴾ أَيِ الْخَلَائِقَ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿جَمْعًا ﴿٩٩﴾﴾﴿وَعَرَضْنَا﴾ قَرَّبْنَا ﴿جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾﴾﴿الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي﴾ أَيِ الْقُرْآنِ فَهُمْ عُمْيٌ لَا يَهْتَدُونَ بِهِ ﴿وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾﴾ أَيْ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَسْمَعُوا مِنَ النَّبِيِّ مَا يَتْلُو عَلَيْهِمْ بُغْضًا لَهُ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴿أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي﴾ أَيْ مَلَائِكَتِي وَعِيسَى وَعُزَيْرًا ﴿مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ﴾ أَرْبَابًا مَفْعُولٌ ثَانٍ لِيَتَّخِذُوا وَالْمَفْعُولُ الثَّانِي لِحَسِبَ مَحْذُوفٌ الْمَعْنَى أَظَنُّوا أَنَّ الْاِتِّخَاذَ الْمَذْكُورَ لَا يُغْضِبُنِي وَلَا أُعَاقِبُهُمْ عَلَيْهِ كَلَّا ﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ هٰؤُلَاءِ وَغَيْرِهِمْ ﴿نُزُلًا﴾ أَيْ هِيَ مُعَدَّةٌ لَهُمْ كَالْمَنْزِلِ الْمُعَدِّ لِلضَّيْفِ ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾﴾ تَمْيِيزٌ طَابَقَ الْمُمَيَّزَ وَبَيَّنَهُمْ بِقَوْلِهِ﴿الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ بَطَلَ عَمَلُهُمْ ﴿وَهُمْ يَحْسَبُونَ﴾ يَظُنُّونَ ﴿أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾﴾ عَمَلًا يُجَازُونَ عَلَيْهِ﴿أُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ بِدَلَائِلِ تَوْحِيدِهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلِقَائِهِ﴾ أَيْ وَبِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ ﴿فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ﴾ بَطَلَتْ ﴿فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾﴾ أَيْ لَا نَجْعَلُ لَهُمْ قَدْرًا﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْأَمْرُ الَّذِي ذُكِرَتْ عَنْ حُبُوطِ أَعْمَالِهِمْ وَغَيْرِهِ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾﴾ أَيْ مَهْزُوءًا بِهِمَا﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ﴾ فِي عِلْمِ اللهِ ﴿جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ﴾ هُوَ وَسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَاهَا وَالْإِضَافَةُ إِلَيْهِ لِلْبَيَانِ ﴿نُزُلًا ﴿١٠٧﴾﴾ مَنْزِلًا﴿خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ﴾ يَطْلُبُونَ ﴿عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾﴾ تَحَوُّلًا إِلَى غَيْرِهَا- ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ﴾ أَيْ مَاؤُهُ ﴿مِدَادًا﴾ هُوَ مَا يُكْتَبُ بِهِ ﴿لِكَلِمَاتِ رَبِّي﴾ الدَّالَّةِ عَلَى حِكَمِهِ وَعَجَائِبِهِ بِأَنْ تُكْتَبَ بِهِ ﴿لَنَفِدَ الْبَحْرُ﴾ فِي كِتَابَتِهَا ﴿قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ تَفْرُغَ ﴿كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿مَدَدًا ﴿١٠٩﴾﴾ زِيَادَةً فِيهِ لَنَفِدَ وَلَمْ تَفْرُغْ هِيَ وَنَصْبُهُ عَلَى التَّمْيِيزِ - ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ﴾ آدَمِيٌّ ﴿مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أَنَّ الْمَكْفُوفَةُ بِمَا بَاقِيَةٌ عَلَى مَصْدَرِيَّتِهَا وَالْمَعْنَى يُوحَى

إِلَيَّ وَحْدَانِيَّةُ الْإِلٰهِ ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا﴾ يَأْمُلُ ﴿لِقَآءَ رَبِّهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ ﴿فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا
صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ﴾ أَيْ فِيهَا بِأَنْ يُرَائِيَ ﴿أَحَدًا ﴿١١٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

98. Zülkarneyn **dedi ki: «Bu** Seddi yapabilmek **Rabbimin bir rahmeti,** nimeti**dir.** Zira bu set onların çıkmasına engel olacaktır. Kıyamete yakın bir zaman da **Rabbimin,** onların çıkacağı şeklindeki **vaadi geldiğinde ise onu dümdüz,** yerle bir **etmiş olacaktır. Ve Rabbimin** onların çıka-cağına ve diğer şeylere dair olan **vaadi haktır,** olacaktır.

99. Biz o çıkacakları **günde onları bırakırız,** sayılarının çokluğundan **birbirlerine** girip **dalgalanırlar.** Kıyamet günü diriliş için **sura,** boynuza **üflenince** yaratılmışların **hepsini** tek bir yere **toplarız.**

100-101. Ve o gün cehennemi kâfirlere sunarız, yakınlaştırırız. **Onlar ki**[1]**, gözleri benim zikrimden,** Kur'ân'dan **bir örtü içindeydi.** Onlar kördürler; ona erişemezler. **Ve işitmeğe de katlanamıyorlardı.** Yani o kafirler duydukları kızgınlıktan dolayı o Kur'ân'ı Hz. Peygamberden dinlemeye tahammül edemiyorlardı. Bundan sepeb de iman etmiyorlardı.

102. Ya o kâfir olanlar, benden başka kullarımı, melekleri, İsâ ve Uzeyr'i **dost,**[2] Rab **edineceklerini mi sandılar.** Ayetin manası şöyledir: "O kullarımı rab edindiklerinde onlara kızmayacağımı ve karşılığında onları azaba uğratmayacağımı mı sandılar? Asla!.. **Biz cehennemi** bu ve diğer **kâfirler için bir konak olarak hazırladık.** Yani tıpkı misafir için hazırlanan yer gibi Cehennem de onlar için hazırlanmıştır.

103. De ki: «Size amel olarak[3] **en fazla hüsrana uğrayanları haber vereyim mi?»**

104. Allah teala onları şöyle açıklamıştır: **«Onlar ki, dünya hayatında çalışmaları boşa gitmiş,** amelleri batıl olmuş**tur. Ve hâlbuki onlar** mükâfat alacakları **bir amel yaptıklarını zannederler.»**

105. Onlar, Rablerininin bir olduğunu gösteren Kur'ân **âyetlerini ve ona kavuşmayı,** yani dirilişi, hesabı, mükâfat ve cezayı **inkar etmiş kimselerdir. Bundan dolayı onların amelleri boşa gitmiş,** batıl olmuş**tur. Artık Kıyamet günü onlar için bir terazi tutmayacağız.** Yani amellerine bir değer biçmeyeceğiz.

106. İşte bu geride sayılan "amellerinin batıl oluşu" ve diğerleri, **küfretmeleri, âyetlerimizi ve peygamberlerimizi eğlence edinmeleri sebebiyle cehennem onların cezasıdır.**[4]

---

[1] Ayetteki اَلَّذِينَ kelimesi اَلْكَافِرِينَ kelimesinden bedeldir.
[2] أَوْلِيَاءَ kelimesi يَتَّخِذُوا fiilinin ikinci mefulüdür. حَسِبَ fiilinin ikinci mefulü ise mahzuftur.
[3] أَعْمَالًا kelimesi temyiz olup (cemilik hususunda) mümeyyeze mutabık düşmüştür.
[4] ذٰلِكَ kelimesi mübteda, جَزَاؤُهُمْ kelimesi de haberdir.

107. **İman edip sâlih amel işleyenler için elbette** Allah'ın ilminde, cennetin ortasında bulunup onların en üstünü olan **Firdevs cennetleri bir konak olmuştur.**

108. **Orada ebedîyyen kalıcıdırlar. Oradan** başka bir yere **ayrılmak istemezler.**

109. **De ki: «Eğer Rabbimin** hikmetlerine ve şaşılacak işlerine delalet eden **kelimeleri için deniz** suyu **mürekkep olsa** da yazılsa, **sonra bir o** deniz **kadar da** fazladan **mürekkep**[1] **getirsek, elbette** yazı esnasında **Rabbimin kelimeleri tükenmeden**[2] **deniz tükenir biter.**

110. **De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu**[3] **vahyolunuyor.** Ayetin anlamı şöyledir: Bana ilâhın tek olduğu vahyediliyor. **Artık her kim Rabbine kavuşmayı,** dirilişi ve karşılığı **umuyorsa, iyi iş yapsın ve** riya yapmak suretiyle **Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.**

KELİME ANLAMI

98. قَالَ **Dedi ki** *(Kim?)* ذُو الْقَرْنَيْنِ Zülkarneyn هٰذَا **Bu** أَيِ السَّدُّ Yani, set أَيِ الْإِقْدَارُ عَلَيْهِ Yani bunu yapabilmek *(Nedir?)* رَحْمَةٌ **Bir rahmettir** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** نِعْمَةٌ Nimettir *(Niye?)* لِأَنَّهُ مَانِعٌ مِنْ خُرُوجِهِمْ Çünkü bu set onların çıkmasına engeldir فَإِذَا جَآءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* وَعْدُ رَبِّي **Rabbimin vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِخُرُوجِهِمْ Onların çıkacağını *(Öyle çıkmak ki?)* الْقَرِيبِ مِنَ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye yakın olan جَعَلَهُ **Onu kılar** *(Ne?)* دَكَّاءَ **Yerle bir** مَدْكُوكًا Yerle bir olmuş مَبْسُوطًا Dümdüz وَكَانَ **Dir** *(Ne?)* وَعْدُ رَبِّي **Rabbimin vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِخُرُوجِهِمْ وَغَيْرِهِ Onların çıkacağını ve başka şeyleri *(Nedir?)* حَقًّا **Gerçektir** كَائِنًا Meydana gelir

99. وَتَرَكْنَا **Bırakırız** *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Bazılarını** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** يَوْمَ خُرُوجِهِمْ Onların çıkacakları gün يَمُوجُ **Dalgalanırlar** *(Nerede?)* فِي بَعْضٍ **Diğer bir kısmı-nın içinde** يَخْتَلِطُ بِهِ Ona karışıyor *(Niçin?)* لِكَثْرَتِهِمْ Çok oldukları için وَنُفِخَ **Üfürülmüştür** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sur'a** أَيِ الْقَرْنِ Boynuza *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Diriliş için فَجَمَعْنَاهُمْ **Ve onları toplarız** أَيِ الْخَلَائِقَ Yani mahlukatı *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ Bir yerde *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne olmakla toplarız?)* جَمْعًا **Toplamakla**

100. وَعَرَضْنَا **Ve gösteririz** قَرَّبْنَا Yaklaştırırız *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ

---

[1] Ayetin sonundaki مَدَدًا kelimesi temyiz olarak nasbedilmiştir.

[2] Ayetteki تَنْفَدَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تَ ile; hem de يَ ile okunmuştur.

[3] مَا ile amelden düşen أَنَّ'nin mastarlığı devam etmiştir.

O gün *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne olmakla gösteririz?)* عَرْضًا **Arz etmekle**

101. الَّذِينَ **O kimseler ki** كَانَتْ **Oldu** *(Ne?)* اَعْيُنُهُمْ **Onların gözleri** الّذين / بَدَلٌ مِنَ الْكَافِرِينَ kelimesi الكافرين den bedeldir *(Ne içinde?)* فِي غِطَآءٍ **Bir örtü** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِي **Beni hatırlamaktan** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'dan فَهُمْ عُمْيٌ Onlar kördürler لَا يَهْتَدُونَ بِهِ Onunla hidayet bulamazlar وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremez** *(Neye?)* سَمْعًا **İşitmeye** أَيْ لَا يَقْدِرُونَ Yani muktedir değillerdir أَنْ يَسْمَعُوا İşitmeye *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ Peygamberden *(Neyi?)* مَا يَتْلُو عَلَيْهِمْ Onlara okuduğu şeyleri *(Niçin?)* بُغْضًا لَهُ Ona buğz ettikleri için فَلَا يُؤْمِنُونَ بِهِ Bundan dolayı da ona inanmazlar

102. اَفَحَسِبَ **Zannettiler mi?** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne zannettiler mi?)* اَنْ يَتَّخِذُوا **Edineceklerini** *(Kimleri?)* عِبَادِي **Kullarımı** أَيْ مَلَائِكَتِي وَعِيسٰى وَعُزَيْرًا Yani Meleklerimi, İsa'yı ve Üzeyir'i *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِي **Benden başka** *(Ne edineceklerini?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَرْبَابًا Rabler *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ لِيَتَّخِذُوا يتخذوا/'nün ikinci mefulüdür حسب / وَالْمَفْعُولُ الثَّانِي لِحَسِبَ'nin ikinci mefulü ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir اَلْمَعْنٰى أَظَنُّوا Mana şöyledir; zannettiler mi? *(Neyi?)* أَنَّ الْاِتِّخَاذَ الْمَذْكُورَ Anlatılan şeyleri edinmeleri لَا يُغْضِبُنِي Beni gazaplandırmayacak *(Daha neyi?)* وَلَا أُعَاقِبُهُمْ عَلَيْهِ Ve ben onları cezalandırmayacağım كَلَّا Asla! اِنَّا **Muhakkak ki biz** اَعْتَدْنَا **Hazırladık** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** هٰؤُلَاءِ وَغَيْرِهِمْ Bunlar ve diğerleri *(Ne olarak?)* نُزُلًا **Konak** أَيْ هِيَ Yani o *(Nedir?)* مُعَدَّةٌ لَهُمْ Onlar için hazırlanmıştır *(Ne gibi?)* كَالْمَنْزِلِ الْمُعَدِّ Hazırlanan konak gibi *(Kim için?)* لِلضَّيْفِ Misafir için

103. قُلْ **De ki** هَلْ نُنَبِّئُكُمْ **Size haber vereyim mi?** *(Kimi?)* بِالْاَخْسَرِينَ **En çok ziyana uğrayanları** *(Ne bakımdan?)* اَعْمَالًا **Amelleri bakımından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki?)* طَابَقَ الْمُمَيَّزَ (Cemi sigasında) mümeyyeze uyum sağladı وَبَيَّنَهُمْ بِقَوْلِهِ (Allah) onları şu sözüyle açıkladı

104. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** ضَلَّ **Boşa gitti** *(Ne?)* سَعْيُهُمْ **Çabaları** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** بَطَلَ عَمَلُهُمْ Amelleri batıl oldu وَهُمْ **Halbuki onlar** يَحْسَبُونَ **Sanıyorlar** يَظُنُّونَ Zannediyorlar *(Ne sanıyorlar?)* اَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** يُحْسِنُونَ **Güzel yapıyorlar** *(Neyi?)* صُنْعًا **Sanatı** عَمَلًا Ameli *(Öyle amel ki?)* يُجَازُونَ عَلَيْهِ Onun karşılığında mükafatlandırılacaklar

105. اُولٰٓئِكَ **Onlar** الَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ

Rablerinin ayetlerini بِدَلَائِلِ تَوْحِيدِهِ Onun tevhidine işaretleri *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ وَغَيْرِهِ Kur'an ve başka şeylerden *(Daha)* **وَلِقَائِهِ Ona kavuşmayı** أَيْ وَبِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ Yani dirilişi, hesabı, mukafat ve cezalandırmayı **فَحَبِطَتْ Ve boşa gitti** *(Ne?)* **اَعْمَالُهُمْ Onların amelleri** بَطَلَتْ Batıl oldu **فَلَا نُقِيمُ Tutmayacağız** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Nerede?)* **يَوْمَ الْقِيمَةِ Kıyamet gününde** *(Ne tutmayacağız?)* **وَزْنًا Ölçü** أَيْ لَا نَجْعَلُ لَهُمْ Yani onlar için yapmayacağız *(Ne yapmayacağız?)* قَدْرًا Tartı

106. **ذٰلِكَ İşte bu** أَيِ الْأَمْرُ الَّذِي ذُكِرَتْ Yani zikredilen durum *(Neden?)* عَنْ حُبُوطِ أَعْمَالِهِمْ Amellerinin batıl oluşundan *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Başka şeylerden *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda'dır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* **جَزَآؤُهُمْ Onların cezasıdır** *(Ne?)* **جَهَنَّمُ Cehennem** *(Niçin?)* **بِمَا O şey için ki** **كَفَرُوا İnkar ettiler** **وَاتَّخَذُوا Ve aldılar** *(Neyi?)* **اٰيَاتِي Ayetlerimi** *(Daha)* **وَرُسُلِي Peygamberlerimi** *(Neye?)* **هُزُوًا Alaya** أَيْ مَهْزُوءًا بِهِمَا Yani her ikisiyle alay edilmiş

107. **اِنَّ الَّذِينَ Muhakkak o kimseler ki** **اٰمَنُوا İman ettiler** **وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Ne?)* **الصَّالِحَاتِ Salih ameller** **كَانَتْ Olmuştur** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ Allah'ın ilminde *(Ne?)* **جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ Firdevs cennetleri** هُوَ وَسَطُ الْجَنَّةِ Bu cennetin ortasıdır وَأَعْلَاهَا Ve en yücesidir وَالْإِضَافَةُ Cennetin izafe edilmesi *(Neye?)* إِلَيْهِ Firdevs'e *(Niçindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir *(Ne olmuştur?)* **نُزُلًا Konak** مَنْزِلًا Makam

108. **خَالِدِينَ Ebedi olarak** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** **لَا يَبْغُونَ Arzu etmezler** يَطْلُبُونَ İstemezler *(Nereden?)* **عَنْهَا Oradan** *(Ne istemezler?)* **حِوَلًا Ayrılmak** تَحَوُّلًا إِلٰى غَيْرِهَا Başka bir yere dönmek

109. **قُلْ De ki** **لَوْ كَانَ Şayet olsaydı** *(Ne?)* **الْبَحْرُ Deniz** أَيْ مَاؤُهُ Yani onun suyu *(Ne olsaydı?)* **مِدَادًا Mürekkep** هُوَ Bu *(Nedir?)* مَا يُكْتَبُ بِهِ Kendisiyle yazılan şeydir *(Ne için?)* **لِكَلِمَاتِ رَبِّي Rabbimin kelimeleri için** *(Öyle kelimeler ki?)* الدَّالَّةِ عَلٰى حِكَمِهِ O'nun hikmetlerine işaret eden *(Daha?)* وَعَجَائِبِهِ O'nun hayret verici işlerine *(Ne ile?)* بِأَنْ تُكْتَبَ بِهِ Onunla yazılarak **لَنَفِدَ Elbette tükenirdi** *(Ne?)* **الْبَحْرُ Deniz** *(Ne hususunda?)* فِي كِتَابَتِهَا Onların yazımında *(Ne zaman?)* **قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ Bitmeden önce** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Tâ ve Yâ ile تَفْرُغَ Sona ermeden önce *(Ne bitmeden önce?)* **كَلِمَاتُ رَبِّي Rabbimin kelimeleri** **وَلَوْ جِئْنَا Getirsek bile** *(Ne kadar?)* **بِمِثْلِهِ Onun kadar** أَيِ الْبَحْرِ Yani deniz gibi *(Ne cihetten?)* **مَدَدًا Mürekkep** *(Öyle mürekkep ki?)* زِيَادَةً Fazladan *(Nerede?)* فِيهِ Orada لَنَفِدَ Elbette biterdi *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ تَفْرُغْ Sona ermediği halde

(Ne?) هِيَ O kelimeler وَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasb oluşu *(Ne üzeredir?)* عَلَى التَّمْيِيزِ Temyiz üzeredir

110. قُلْ **De ki** اِنَّمَا **Ancak** أَنَا **Ben** *(Kimim?)* بَشَرٌ **Beşerim** آدَمِيٌّ Adem oğlundanım *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** يُوحَى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne vahyolunuyor?)* اَنَّمَا **Ancak** اِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** *(Nedir?)* اِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle İlah ki?)* وَاحِدٌ **Tek** أَنَّ الْمَكْفُوفَةَ بِمَا Mâ ile amelden engellenen أَنْ *(Nedir?)* بَاقِيَةٌ عَلَى مَصْدَرِيَّتِهَا Mastariyeti üzere bakidir وَالْمَعْنٰى Mana şöyledir; يُوحٰى إِلَيَّ Bana vahyedildi *(Ne?)* وَحْدَانِيَّةُ الْإِلٰهِ İlah'ın vahdaniyeti فَمَنْ **Her kim** كَانَ **Olursa** *(Ne?)* يَرْجُوا **İstiyor olursa** يَأْمُلُ Umuyor *(Neyi?)* لِقَاءَ رَبِّهِ **Rabbine kavuşmayı** بِالْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Dirilişi ve cezayı (karşılığı) فَلْيَعْمَلْ **İşlesin** *(Ne?)* عَمَلًا **Amel** *(Öyle amel ki?)* صَالِحًا **Salih** وَلَا يُشْرِكْ **Ortak koşmasın** *(Neye?)* بِعِبَادَةِ رَبِّهِ **Rabbine ibadet etmeye** أَيْ فِيهَا Yani ibadette *(Neyle?)* بِأَنْ يُرَائِيَ Riya yapmak ile *(Kimi ortak koşmasın?)* اَحَدًا **Hiçbir kimseyi**

١٩

سُورَةُ مَرْيَمَ

مَكِّيَّةٌ اَوْ اِلَّا سَجْدَتَهَا فَمَدَنِيَّةٌ اَوْ اِلَّا ﴿فَخَلَفَ مِنۢ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ﴾ اَلْاٰيَتَيْنِ وَهِيَ ثَمَانٌ أَوْ تِسْعٌ وَ تِسْعُونَ آيَةً

سُورَةُ مَرْيَمَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ هٰذَا ﴿ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ﴾ مَفْعُولٌ لِرَحْمَةِ ﴿زَكَرِيَّآءَ ﴿٢﴾﴾ بَيَانٌ لَهُ ﴿إِذْ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِرَحْمَةِ ﴿نَادَىٰ رَبَّهُ نِدَآءً﴾ مُشْتَمِلًا عَلَى دُعَاءٍ ﴿خَفِيًّا ﴿٣﴾﴾ سِرًّا جَوْفَ اللَّيْلِ لِأَنَّهُ أَسْرَعُ لِلْإِجَابَةِ ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ﴾ ضَعُفَ ﴿الْعَظْمُ﴾ جَمِيعُهُ ﴿مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ﴾ مِنِّي ﴿شَيْبًا﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيِ انْتَشَرَ الشَّيْبُ فِي شَعْرِهِ كَمَا يَنْتَشِرُ النَّارُ فِي الْحَطَبِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُوكَ ﴿وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَآئِكَ﴾ أَيْ بِدُعَائِي إِيَّاكَ ﴿رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾﴾ أَيْ خَائِبًا فِيمَا مَضَى فَلَا تُخَيِّبْنِي فِيمَا يَأْتِي ﴿وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ﴾ أَيِ الَّذِينَ يَلُونِي فِي النَّسَبِ كَبَنِي الْعَمِّ ﴿مِنْ وَرَآئِي﴾ أَيْ بَعْدَ مَوْتِي عَلَى الدِّينِ أَنْ يُضَيِّعُوهُ كَمَا شَاهَدْتُهُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ تَبْدِيلِ الدِّينِ ﴿وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا﴾ لَا تَلِدُ ﴿فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ﴾ مِنْ عِنْدِكَ ﴿وَلِيًّا ﴿٥﴾﴾ ابْنًا ﴿يَرِثُنِي﴾ بِالْجَزْمِ جَوَابُ الْأَمْرِ وَبِالرَّفْعِ [يَرِثُنِي] صِفَةُ وَلِيًّا ﴿وَيَرِثُ﴾ بِالْوَجْهَيْنِ ﴿مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ﴾ جَدِّي الْعِلْمَ وَالنُّبُوَّةَ ﴿وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾﴾ أَيْ مَرْضِيًّا عِنْدَكَ قَالَ تَعَالَى فِي إِجَابَةِ طَلَبِهِ الْابْنَ الْحَاصِلَ بِهِ رَحْمَتُهُ ﴿يَا زَكَرِيَّآ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ﴾ يَرِثُ كَمَا سَأَلْتَ ﴿اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾﴾ أَيْ مُسَمًّى بِيَحْيَى ﴿قَالَ رَبِّ أَنَّى﴾ كَيْفَ ﴿يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾﴾ مِنْ عَتَا يَبِسَ أَيْ إِلَى نِهَايَةِ السِّنِّ مِائَةٍ وَعِشْرِينَ

سَنَةً وَبَلَغَتِ امْرَأَتُهُ ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً وَأَصْلُ «عِتِيٌّ»، «عُتُوْوٌ» كُسِرَتِ التَّاءُ تَخْفِيفًا وَقُلِبَتِ الْوَاوُ الْأُولٰى يَاءً لِمُنَاسَبَةِ الْكَسْرَةِ وَالثَّانِيَةُ يَاءً لِتُدْغَمَ فِيهَا الْيَاءُ ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكُمَا ﴿قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ﴾ أَيْ بِأَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ مِنْ قُوَّةِ الْجِمَاعِ وَأَفْتَقَ رَحْمَ امْرَأَتِكَ لِلْعُلُوقِ ﴿وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾﴾ قَبْلَ خَلْقِكَ وَلِإِظْهَارِ اللهِ هٰذِهِ الْقُدْرَةَ الْعَظِيمَةَ أَلْهَمَهُ السُّؤَالَ لِيُجَابَ بِمَا يَدُلُّ عَلَيْهَا وَلَمَّا تَاقَتْ نَفْسُهُ إِلٰى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي اٰيَةً﴾ أَيْ عَلَامَةً عَلٰى حَمْلِ امْرَأَتِي ﴿قَالَ اٰيَتُكَ﴾ عَلَيْهِ ﴿اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ﴾ أَيْ تَمْتَنِعَ مِنْ كَلَامِهِمْ بِخِلَافِ ذِكْرِ اللهِ ﴿ثَلَاثَ لَيَالٍ﴾ أَيْ بِأَيَّامِهَا ﴿سَوِيًّا ﴿١٠﴾﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تُكَلِّمُ أَيْ بِلَا عِلَّةٍ ﴿فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ﴾ أَيِ الْمَسْجِدِ وَكَانُوا يَنْتَظِرُونَ فَتْحَهُ لِيُصَلُّوا فِيهِ بِأَمْرِهِ عَلَى الْعَادَةِ ﴿فَاَوْحٰى﴾ أَشَارَ ﴿اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوا﴾ صَلُّوا ﴿بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾﴾ أَوَائِلَ النَّهَارِ وَأَوَاخِرَهُ عَلَى الْعَادَةِ فَعَلِمَ بِمَنْعِهِ مِنْ كَلَامِهِمْ حَمْلَهَا بِيَحْيٰى وَبَعْدَ وِلَادَتِهِ بِسَنَتَيْنِ قَالَ تَعَالٰى لَهُ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

19- Meryem Sûresi

Medine'de inen secde ayeti hariç, Mekke'de inmiştir.
Ya da 59 ve 60. ayetler de Medine'de inmiştir.
98 veya 99 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Kâf. Hâ. Yâ. Ayn. Sâd.**
2. Bu, **Rabbin, Zekeriya**[1] **kuluna**[2] **olan rahmetini anmadır.**
3. **Hani**[3] **o,** gecenin ortasında[4] **gizli bir sesle** yaptığı duayla **Rabbine niyaz etmişti:**
4. **Demişti ki: «Ya Rabbi! Muhakkak benim** tüm **kemiklerim zayıflaştı ve başım bembeyaz**[5] **alev aldı,** tıpkı ateşin odunda yayılması gibi saçındaki akları yayıldı. **Ve ben,** sana dua etmek istiyorum **Rabbim,** önceden **sana** ettiğim **duada hiç mahrum kalmadım,** sana edeceğim bu duada da beni mahrum bırakma!

---

[1] زَكَرِيَّاءَ kelimesi عَبْدَهُ kelimesinin atfı beyanıdır.
[2] عَبْدَهُ kelimesi رَحْمَةِ kelimesinin mefulüdür.
[3] Buradaki إِذْ kelimesi رَحْمَةِ kelimesine taalluk eder.
[4] Gecenin ortasında yapılan dua daha çabuk kabul gördüğü için bu vakti seçmişti.
[5] شَيْبًا kelimesi failden döndürülmüş temyizdir.

5. **Doğrusu ben,** nesep olarak **arkamdan,** öldükten sonra, **gelip de yerime geçecek olan** amcaoğlu gibi **yakınlarımı**n tıpkı İsrail oğullarının dinlerini değiştirmelerinde olduğu gibi dini zayi etmelerin**den** din adına **endişe ediyorum. Karım da kısırdır,** doğuramıyor. **Tarafından bana bir veli** oğul **ver.**

6. «İlim ve peygamberlikte **hem bana vâris olsun**[1] **hem de** dedem **Yakub'un hanedanına vâris olsun**[2]**. Rabbim, O'nu** katında **rızaya mazhar kıl.**»

Allah teala, Zekeriya'nın, kendisiyle rahmet oluşacak olan oğul isteğine icabeten şöyle buyurdu:

7. «**Ey Zekeriya! Seni,** istediğin gibi (ilim ve peygamberliğe) varis olacak **bir oğul ile müjdeleriz ki, adı Yahya'dır. Daha önce ona (kimseyi) adaş yapmadık.**»

8. **Dedi ki: «Ya Rabbi! Karım kısırken, ben de kocamışken**[3]**,** yaşım artık yüz yirmi, kemale ermişim, karım da doksan sekiz yaşında, **nasıl olur da benim bir oğlum olur?**

9. **Dedi ki,** "Allah'ın sizden çocuk yaratması işi **böyledir. Rabbin buyurdu ki,** sana cima kuvvetini geri vermem ve karının rahmini meni tutması için açmam suretiyle **o Bana kolaydır. Muhakkak ki, Ben seni bundan önce yaratmıştım, hâlbuki sen,** seni yaratmamdan önce **hiçbir şey değildin.**» Allah teala, Zekeriya peygambere böyle bir soru sormasını ilham etmişti ki; bu şekilde cevap verilmesi suretiyle yüce kudretini ortaya koysun.

10. Ne zaman ki müjdelendiği şeyin çabucak olmasına iştiyak duydu: **dedi ki: «Yarabbi! Benim için** karımın hamileliğine dair **bir ayet,** bir alamet **kıl! Buyurdu ki: «Senin** buna dair **alâmetin, sapasağlam olduğun halde**[4]**,** sende hiçbir hastalık olmadığı halde **insanlarla** gündüzleriyle birlikte **üç gece konuşamamandır.**»

11. **Sonra mescitten,** her zaman olduğu gibi kendisinin emriyle namaz kılmak için mescidin açılmasını bekleyen **kavminin karşısına çıkıp,** «her zaman olduğu gibi **gündüzlerin başında ve sonunda tesbih edin,** namaz kılın» **diye onlara işaret etti.** Böylece onlarla konuşamamasından karısının Yahya'ya hamile olduğunu anladı.

---

[1] يَرِثُنِي kelimesi emrin cevabı olarak cezm ile, وَلِيًّا kelimesinin sıfatı olarak da (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) raf ile okunmuştur.

[2] وَيَرِثُ kelimesi de aynı yukarıda anlatıldığı üzere iki şekilde okunmuştur.

[3] عِتِيًّا kelimesi kurudu anlamındaki عَتَا fiilinden gelir. عِتِيّ kelimesinin aslı عُتُوّ idi. Hafiflik olsun diye ت harfi kesre yapıldı, birinci و harfi de kesreye uygun düşsün diye ي harfine idgam edildi. İkinci و harfi ise diğer ي harfine idgam edilebilmek için o da ي harfine çevrildi.

[4] سَوِيًّا kelimesi تُكَلِّمَ fiilinin failinden hal olup "hastalığın olmadan" anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

﴿١٩﴾ سُورَةُ مَرْيَمَ

19- Meryem Suresi

مَكِّيَّةٌ Tamamı Mekke'de inmiştir أَوْ Veya إِلَّا سَجْدَتَهَا Secde ayeti hariç gerisi Mekke'de inmiştir فَمَدَنِيَّةٌ Secde ayeti ise Medine'de inmiştir اَوْ اِلَّا فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَلْآيَتَيْنِ Veya da diye başlayıp devam eden iki ayet hariç Mekke'de inmiştir فَمَدَنِيَّتَانِ Bu iki ayet ise Medine'de inmiştir. وَهِيَ ثَمَانٌ أَوْ تِسْعٌ وَ تِسْعُونَ آيَةً Bu, doksan sekiz veya doksan dokuz ayettir. بِسْمِ اللّٰهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

1. كٓهٰيٰعٓصٓ **Kaf Hâ Yâ Ayn Sâd** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle

2. هٰذَا Bu *(Nedir?)* ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin rahmetini anmadır** *(Kime rahmeti?)* عَبْدَهُ **Kuluna** مَفْعُولٌ لِرَحْمَةِ "Abd" lafzı "Rahmet" lafzının mefuludur. *(O kul kimdir?)* زَكَرِيَّاءَ **Zekeriyya** بَيَانٌ لَهُ "Abd " lafzının atf-ı beyanıdır

3. اِذْ مُتَعَلِّقٌ بِرَحْمَةِ "**İz**" lafzı "Rahmeti"ye müteallıktir نَادٰى رَبَّهُ **Rabbine duada bulundu** *(Nasıl?)* نِدَآءً **Seslenişle** مُشْتَمِلًا عَلٰى دُعَاءٍ Dua içeren bir sesleniş *(öyle sesleniş ki)* خَفِيًّا **Gizlice** سِرًّا جَوْفَ اللَّيْلِ Gizlice gece yarısı *(Niçin?)* لِأَنَّهُ أَسْرَعُ لِلْإِجَابَةِ Çünkü bu vakit duanın kabulüne çok süratlidir/yakındır

4. قَالَ رَبِّ **Rabbim! Dedi** اِنِّي **Muhakkak ki ben** وَهَنَ **Gevşedi** ضَعُفَ Zayıfladı الْعَظْمُ **Kemikler** جَمِيعُهُ Hepsi مِنِّي **Vücudumdan** وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ **Saç baş ağardı** مِنِّي Benden/benim *(Ne bakımından?)* شَيْبًا **Beyazlık** تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ Failden muhavvel temyizdir أَيِ انْتَشَرَ الشَّيْبُ فِي شَعْرِهِ Yani saçlarında beyazlık yayıldı *(Ne gibi?)* كَمَا يَنْتَشِرُ النَّارُ فِي الْحَطَبِ Odunda ateş lavlarının yayıldığı gibi وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ اَدْعُوَكَ Ve ben sana dua etmek istiyorum وَلَمْ اَكُنْ **olmadım** بِدُعَآئِكَ **Sana dua sayesinde** أَيْ بِدُعَائِي إِيَّاكَ Yani benim sana duamla *(Ne olmadım?)* رَبِّ شَقِيًّا **Hiç bedbaht (olmadım) Rabbim** أَيْ خَائِبًا فِيمَا مَضٰى Yani geçmişte mahrum olmadım فَلَا تُخَيِّبْنِي فِيمَا يَأْتِي Gelecekte de mahrum eyleme beni

5. وَاِنِّي **Gerçekten ben** خِفْتُ **korkmaktayım** *(kimden?)* الْمَوَالِيَ **Yakınlarımdan** أَيِ الَّذِينَ يَلُونِي فِي النَّسَبِ Yani nesepte beni takip eden akrabam كَبَنِي الْعَمِّ Amca

oğlu gibi مِنْ وَرَائِي **Arkamdan** أَيْ بَعْدَ مَوْتِي Ölümümden sonra *(Neyi korkuyorum ?)* أَنْ يُضَيِّعُوهُ Onu zayi edeceklerini عَلَى الدِّينِ Din'i كَمَا شَاهَدْتُهُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ Tıpkı İsrail oğullarında'de gördüğüm gibi *(Ne gördüm?)* مِنْ تَبْدِيلِ الدِّينِ Din değiştirme-(lerini) وَكَانَتِ امْرَاَتِي **Eşim de oldu** *(Ne?)* عَاقِرًا **Kısır** لَا تَلِدُ doğuramaz فَهَبْ لِي **Bana bağışla** مِنْ لَدُنْكَ **Senin tarafından** مِنْ عِنْدِكَ Senin katından *(Ne?)* وَلِيًّا **Bir veli** اِبْنًا Bir oğul ki

6. يَرِثُنِي **Bana varis olsun** *(Ne ile okundu?)* بِالْجَزْمِ جَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı olarak cezm ile *(Daha)* وَبِالرَّفْعِ صِفَةُ وَلِيًّا "Veliyyen" lafzının sıfatı olarak ta ref okundu [يَرِثُنِي] (bana mirasçı olacak oğul) وَيَرِثُ **Mirasçı olsun** *(Kime?)* بِالْوَجْهَيْنِ Anlatılan iki vecihle okundu (cezm ve ref) مِنْ اٰلِ يَعْقُوبَ **Yakup hanedanına** جَدِّي الْعِلْمَ وَالنُّبُوَّةَ İlimde ve nübüvvette atam وَاجْعَلْهُ **Ve onu yap** رَبِّ **Rabbim!** *(Ne yap?)* رَضِيًّا **Rızana layık** أَيْ مَرْضِيًّا عِنْدَكَ Yani katında razı olunmuş

7. قَالَ تَعَالٰى Allah-u Teâla فِي إِجَابَةِ طَلَبِهِ Onun isteğine icabeten buyurdu *(Ne isteği?)* الْاِبْنَ Oğul *(Öyle oğul ki)* الْحَاصِلِ بِهِ رَحْمَتُهُ Onunla Allah'ın rahmeti hasıl oluyor يَا زَكَرِيَّٓا **Ey Zekeriyya** اِنَّا**Gerçekten biz** نُبَشِّرُكَ **sana müjdeliyoruz** *(Ne?)* بِغُلَامٍ **bir oğul** يَرِثُ كَمَا سَأَلْتَ İstediğin gibi varis olacak اسْمُهُ **O'nun İsmi** *(Nedir?)* يَحْيٰى **Yahya dır** لَمْ نَجْعَلْ **yapmadık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Ne yapmadık?)* سَمِيًّا **Adaş** أَيْ مُسَمًّى بِيَحْيٰى Yani Yahya ile isimlenmiş

8. قَالَ رَبِّ **Zekeriyya, Rabbim dedi** اَنّٰى **Nereden** كَيْفَNasıl يَكُونُ**olur** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Ne?)* غُلَامٌ **oğul** وَكَانَتِ امْرَاَتِي عَاقِرًا **Halbuki eşim kısır** وَقَدْ بَلَغْتُ **Bende ulaştım** *(Neden?)* مِنَ الْكِبَرِ **Yaşlılıktan** *(Neye?)* عِتِيًّا **Son haddine [** عِتِيًّا **]** مِنْ عَتَا يَبِسَ "İtiyyen" kelimesi "ata "fiili mazisinden müştak olup "Yebise" kuruyup büzüldü manasındadır أَيْ إِلٰى نِهَايَةِ السِّنِّ Yani yaşın nihayeti ki مِائَةً وَعِشْرِينَ سَنَةً Yüz yirmi senedir وَبَلَغَتِ امْرَأَتُهُ ثَمَانِيَةً وَتِسْعِينَ سَنَةً Hanımı da doksan iki yaşına ulaştı وَأَصْلُ عُتِيٍّ عُتُوٌّ "Utiyyun" kelimesinin aslı "Utuvvun" idi وَكُسِرَتِ التَّاءُ تَخْفِيفًا Hafiflik için "ta" kesrelendi وَقُلِبَتِ الْوَاوُ الْأُولٰى يَاءً Ve birinci vav ya'ya çevrildi لِمُنَاسَبَةِ الْكَسْرَةِ Kesreye uyum göstermesi için وَالثَّانِيَةُ يَاءً İkinci vav da yaya çevrildi لِتُدْغَمَ فِيهَا الْيَاءُ Birinci ya ona idğam edilsin için

9. قَالَ **Allah-u Teâla buyurdu** الْأَمْرُ **İş** كَذٰلِكَ **Böyledir** مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكُمَا Siz ikinizden oğul yaratma işi قَالَ رَبُّكَ **Rabbin buyurdu** هُوَ **O** عَلَيَّ **bana** *(Nedir?)* هَيِّنٌ **çok kolaydır** أَيْ بِأَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ Yani sana geri vermem *(Neyi?)* مِنْ قُوَّةِ الْجِمَاعِ cima kuvvetini وَأَفْتُقَ رَحْمَ امْرَأَتِكَ Eşinin rahmini elverişli yapmam *(Neye?)* لِلْعَلُوقِ doğurmaya وَقَدْ خَلَقْتُكَ **seni yarattım** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَلَمْ تَكُ **Halbuki değildin** شَيْئًا **Hiçbir şey** قَبْلَ خَلْقِكَ Yaratılmadan önce وَلِإِظْهَارِ اللّٰهِ Allah'ın İzhar etmesi için *(Neyi?)* هٰذِهِ الْقُدْرَةَ الْعَظِيمَةَ Bu yüce kuvvetini أَلْهَمَهُ السُّؤَالَ Zekeriyya'ya sual yöneltmesini İlham etti *(Niçin?)* لِيُجَابَ بِمَا يَدُلُّ عَلَيْهَا Kudretine delalet edecek şeyle cevap verilmesi için وَلَمَّا تَاقَتْ نَفْسُهُ Ne zaman ki Zekeriyya sabırsızlandı *(Neye?)* إِلَى سُرْعَةِ الْمُبَشَّرِ بِهِ Müjde verilen çocuğa sürat etmeye

10. قَالَ رَبِّ **Rabbim! dedi** اجْعَلْ **kıl** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Ne?)* آيَةً **bir alamet** أَيْ عَلَامَةً Yani bir alamet عَلَى حَمْلِ امْرَأَتِي eşimin hamile olduğuna dair قَالَ **Allah-u Teâla buyurdu** آيَتُكَ **Senin alametin** *(Nedir?)* عَلَيْهِ Buna delalet eden أَلَّا تُكَلِّمَ Konuşmamandır *(Kimlerle?)* النَّاسَ **İnsanlarla** أَيْ تَمْتَنِعَ مِنْ كَلَامِهِمْ İnsanlarla konuşmaktan alı konmandır بِخِلَافِ ذِكْرِ اللّٰهِ Zikrullah-ın hilafına (zikredebilirsin) *(Ne kadar?)* ثَلَاثَ لَيَالٍ **Üç gece** أَيْ بِأَيَّامِهَا Yani günleri ile beraber Ali imran süresinde ki "üç gün den üç gün üç gece kastedildiği gibi *(Ne olduğun halde konuşamayacaksın ?)* سَوِيًّا **Sapa sağlam** حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تُكَلِّمَ "Tükellime"nin failinden haldir أَيْ بِلَا عِلَّةٍ Yani hiçbir rahatsızlık yokken

11. فَخَرَجَ **çıktı** عَلَى قَوْمِهِ **Kavminin karşısına** *(Nereden?)* مِنَ الْمِحْرَابِ **Mabetten** أَيِ الْمَسْجِدِ Yani mescitten وَكَانُوا يَنْتَظِرُونَ فَتْحَهُ Açmasını bekliyorlardı *(Niçin?)* لِيُصَلُّوا فِيهِ بِأَمْرِهِ عَلَى الْعَادَةِ Her zaman ki gibi emriyle namaz kılmak için فَأَوْحَى **işaret etti** أَشَارَ İşaret etti *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* أَنْ سَبِّحُوا **Tesbih edin** صَلُّوا Namaz *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Sabah** وَعَشِيًّا **Akşam** أَوَائِلَ النَّهَارِ وَأَوَاخِرَهُ عَلَى الْعَادَةِ Her zaman ki gibi gündüzün başlarında ve sonlarında فَعَلِمَ بِمَنْعِهِ مِنْ كَلَامِهِمْ Onlar la konuşmaktan alı konduğu ile anladı *(Neyi?)* حَمْلَهَا بِيَحْيَى Eşinin Hz.Yahya'ya hamile olduğunu وَبَعْدَ وِلَادَتِهِ بِسَنَتَيْنِ Doğumundan iki yıl sonra قَالَ تَعَالَى لَهُ Allah-u Teâla ona vahyetti

﴿يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ﴾ أَيِ التَّوْرَاةَ ﴿بِقُوَّةٍ﴾ بِجِدٍّ ﴿وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ﴾ النُّبُوَّةَ ﴿صَبِيًّا (١٢)﴾
اِبْنَ ثَلَاثِ سِنِينَ ﴿وَحَنَانًا﴾ رَحْمَةً لِلنَّاسِ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا ﴿وَزَكَوةً﴾ صَدَقَةً عَلَيْهِمْ
﴿وَكَانَ تَقِيًّا (١٣)﴾ رُوِيَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ﴾ أَيْ مُحْسِنًا
إِلَيْهِمَا ﴿وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا﴾ مُتَكَبِّرًا ﴿عَصِيًّا (١٤)﴾ عَاصِيًا لِرَبِّهِ ﴿وَسَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَيْهِ يَوْمَ
وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا (١٥)﴾ أَيْ فِي هٰذِهِ الْأَيَّامِ الْمُخَوِّفَةِ الَّتِي يُرَى فِيهَا مَا لَمْ
يَرَهُ قَبْلَهَا فَهُوَ آمِنٌ فِيهَا ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿مَرْيَمَ﴾ أَيْ خَبَرَهَا ﴿إِذِ﴾ حِينَ
﴿انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا (١٦)﴾ أَيِ اعْتَزَلَتْ فِي مَكَانٍ نَحْوَ الشَّرْقِ مِنَ الدَّارِ
﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا﴾ أَرْسَلَتْ سِتْرًا تَسْتَتِرُ بِهِ لِتَفْلِي رَأْسَهَا أَوْ ثِيَابَهَا أَوْ تَغْتَسِلَ مِنْ
حَيْضِهَا ﴿فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا﴾ جِبْرِيلَ ﴿فَتَمَثَّلَ لَهَا﴾ بَعْدَ لُبْسِهَا ثِيَابَهَا ﴿بَشَرًا سَوِيًّا
(١٧)﴾ تَامَّ الْخَلْقِ ﴿قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا (١٨)﴾ فَتَنْتَهِي عَنِّي
بِتَعَوُّذِي ﴿قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا (١٩)﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ
لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ بِتَزَوُّجٍ ﴿وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا (٢٠)﴾ زَانِيَةً ﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكِ﴾
مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكِ مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ﴾ أَيْ بِأَنْ يَنْفُخَ بِأَمْرِي جِبْرِيلُ
فِيكِ فَتَحْمِلِي بِهِ وَلِكَوْنِ مَا ذُكِرَ فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ عَلَى
قُدْرَتِنَا ﴿وَرَحْمَةً مِنَّا﴾ لِمَنْ آمَنَ بِهِ ﴿وَكَانَ﴾ خَلْقُهُ ﴿أَمْرًا مَقْضِيًّا (٢١)﴾ بِهِ فِي عِلْمِي فَنَفَخَ
جِبْرِيلُ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا فَأَحَسَّتْ بِالْحَمْلِ فِي بَطْنِهَا مُصَوَّرًا ﴿فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ﴾ تَنَحَّتْ
﴿بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا (٢٢)﴾ بَعِيدًا عَنْ أَهْلِهَا ﴿فَأَجَاءَهَا﴾ جَاءَ بِهَا ﴿الْمَخَاضُ﴾ وَجَعُ الْوِلَادَةِ
﴿إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ لِتَعْتَمِدَ عَلَيْهِ فَوَلَدَتْ وَالْحَمْلُ وَالتَّصْوِيرُ وَالْوِلَادَةُ فِي سَاعَةٍ ﴿قَالَتْ
يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هٰذَا﴾ الْأَمْرِ ﴿وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا (٢٣)﴾ شَيْئًا مَتْرُوكًا لَا
يُعْرَفُ وَلَا يُذْكَرُ ﴿فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا﴾ أَيْ جِبْرِيلُ وَكَانَ أَسْفَلَ مِنْهَا ﴿أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ
رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا (٢٤)﴾ نَهْرَ مَاءٍ كَانَ قَدِ انْقَطَعَ ﴿وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ كَانَتْ يَابِسَةً
وَالْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿تُسَاقِطْ﴾ أَصْلُهُ بِتَاءَيْنِ قُلِبَتِ الثَّانِيَةُ سِينًا وَأُدْغِمَتْ فِي السِّينِ وَفِي قِرَاءَةٍ
تَرْكُهَا [تُسَاقِطْ] ﴿عَلَيْكِ رُطَبًا﴾ تَمْيِيزٌ ﴿جَنِيًّا (٢٥)﴾ صِفَتُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

Doğumundan iki sene sonra Rabbi Yahya'ya dedi ki:

12. Ey Yahya! Kitabı, Tevrat'ı **kuvvetle tut. Ve O'na daha** üç yaşında **çocukken hikmet,** peygamberlik **verdik.**

13. **Ve O'na tarafımızdan** insanlara karşı **bir rahmet ve bir sadaka (verdik) Ayrıca çok muttaki idi.** Rivayet edildiğine göre Yahya peygamber ne bir hata işlemiş, ne de onu yapmak istemişti.

14. **Ve anasıyla babasına itaatkârdı.** Rabbine karşı **kibirli bir isyankâr değildi.**

15. **Ve doğduğu günde, öleceği günde, diri olarak (kabrinden) kaldırılacağı günde**, yani daha önce hiç görmediği şeyleri gördüğü bu korku dolu günlerde bizden **O'na selâm olsun;** o bu günlerde güvendedir.

16. **Kitapta,** Kur'ân'da **Meryem'in** olayını **da yâd et. O vakit ki, ailesinden ayrılarak** evinin **doğu tarafında bir yere çekilmiş,** ayrılmış**tı.**

17. **Onların öte yanlarında** başını ve elbisesini temizlemek, hayızdan yıkanmak için **bir perde çekmişti. Artık Biz de ona ruhumuzu** Cebrail'i **gönderdik de** Meryem elbiselerini giydikten sonra **onun için** yaratılışı **tam** olan **bir insan suretinde görünmüştü.**

18. **(Meryem) Dedi ki: «Muhakkak ben senden Rahman'a sığınırım. Eğer sen Allah'tan korkan biriysen** ona sığınmam sebebiyle benden uzak durursun.»

19. **(Cibril) Dedi ki: «Ben ancak sana** kendisine verilecek peygamberlikle **tertemiz** olan **bir oğul bağışlamak için Rabbinin bir elçisiyim.»**

20. **(Meryem) Dedi ki: « Benim nereden** nasıl **çocuğum olabilir, bana hiçbir insan** evlilik yoluyla **dokunmamamıştır ve ben iffetsiz bir** zâniye **de değilim.»**

21. **Cibril de dedi ki:** «Senden babasız bir çocuk yaratılması işi **öyledir. Rabbin buyurdu ki,** Cibrilin sana üflememesi sonucu hamile kalman suretiyle **o Bana göre pek kolaydır ve onu** kudretimize dair **insanlara bir alâmet**[1] **ve** ona inananlar için **Bizden bir rahmet kılacağız. Ve** onun yaratılışı benim ilmimde **karara bağlanmış bir hükümdür.»** Bunun üzerine Cibril onun gömleğinin yakasından içeri üfledi, o da karnında bir çocuk taşıdığını hissetti.

22. **Artık O'na hamile kaldı. Onunla hemen** ailesinden **uzakça bir yere çekildi.**

23. **Doğum sancısı onu** dayanması için **bir hurma ağacına doğru götürdü** ve doğurdu. Hamile kalışı, çocuğun şekillenişi ve doğumu aynı anda meydana geldi. «**"Keşke"**[2] **dedi, bundan,** bu olaydan **önce ölseydim de unutulup gitseydim,** ne bilinen ne de hatırlanan bir şey olsaydım!»

---

[1] هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ cümlesi illet manasında olduğu için sonraki وَلِنَجْعَلَهُ cümlesi ona atfedilmiştir.

[2] Ayetteki يَا tenbih içindir.

24. **Derken ona aşağısından** Cibril[1] **nida etti ki: «Sakın üzülme! Muhakkak ki, Rabbin senin alt yanından bir dere vücuda getirdi.** Bu, daha önce suyu kesilmiş olan bir nehirdi.

25. **«Hurma ağacını**[2] –bu hurma da ağacı kuruydu– **kendine doğru silkele; üzerine taze hurma**[3] **dökülür**[4]**.»**

KELİME ANLAMI

12. يَا يَحْيَى **Ey Yahya,** خُذِ **sarıl** الْكِتَابَ **Kitaba** أَيِ التَّوْرَاةَ Yani Tevrat'a بِقُوَّةٍ **Bütün kuvvetinle** بِجِدٍّ Ciddiyetle وَآتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Ne?)* الْحُكْمَ **Hüküm** النُّبُوَّةَ Peygamberlik *(Ne olduğu halde?)* صَبِيًّا **Çocuk olduğu halde** اِبْنَ ثَلَاثِ سِنِينَ Üç yaşında)

13. *(Daha ne verdik?* وَحَنَانًا **Kalp yumuşaklığı** رَحْمَةً لِلنَّاسِ İnsanlara karşı acıma hissi مِنْ لَدُنَّا **Tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Katımızdan *(Daha ne verdik?)* وَزَكَوٰةً Zekat صَدَقَةً عَلَيْهِمْ Onlara çok sadaka verme (cömertliği) وَكَانَ تَقِيًّا Ve çok takva idi رُوِيَ أَنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَطِيئَةً Rivayet olundu ki hiç günah işlemedi وَلَمْ يَهُمَّ بِهَا Günahı kast dahi etmedi

14. وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ **Ana babasına çok iyi davrandı** أَيْ مُحْسِنًا إِلَيْهِمَا Onlara ihsanda bulundu وَلَمْ يَكُنْ **Ve değildi** جَبَّارًا **Zorba** مُتَكَبِّرًا Kibirli değildi عَصِيًّا **İsyankar da değildi** عَاصِيًا لِرَبِّهِ Rabbine âsi değildi

15. وَسَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Bizden عَلَيْهِ **Ona** *(Ne zaman?)* يَوْمَ وُلِدَ **Doğduğu günde** *(Daha)* وَيَوْمَ يَمُوتُ **Öleceği günde** *(Daha)* وَيَوْمَ يُبْعَثُ **Ve kaldırılacağı günde** حَيًّا **diri olarak** أَيْ فِي هٰذِهِ الْأَيَّامِ الْمُخَوِّفَةِ Yani bu korkulu günlerde الَّتِي Öyle günler ki يُرَى فِيهَا O günlerde görüyor *(Neyi?)* مَا لَمْ يُرَهُ قَبْلَهَا Daha önce görmediklerini فَهُوَ آمِنٌ فِيهَا O (Yahya) bu günlerde emniyettedir

16. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** الْقُرْآنِ Kur'an'da *(Kimi?)* مَرْيَمَ **Meryem'i** أَيْ خَبَرَهَا Yani haberini إِذِ **O vakit ki** حِينَ O zaman ki انْتَبَذَتْ **Ayrılıp çekildi** مِنْ أَهْلِهَا **Ailesinden** *(Nereye?)* مَكَانًا **bir yere** *(Öyle bir yere ki)* شَرْقِيًّا **Doğu tarafında** أَيِ اعْتَزَلَتْ فِي مَكَانٍ Yani bir mekan tuttu نَحْوَ الشَّرْقِ مِنَ الدَّارِ Evin doğusunda

---

[1] Cibril Meryem'e göre alt tarafta bir yerdeydi.

[2] بِجِذْعِ kelimesindeki بِ zaittir.

[3] رُطَبًا kelimesi temyizdir, جَنِيًّا kelimesi de onun sıfatıdır.

[4] تَسَاقَطْ kelimesinin aslı iki تَ iledir. Bunlardan ikincisi سِ harfine dönmüş ve diğer سِ harfine idgam edilmiştir. Bir diğer kıraatte ise ikinci تَ yoktur. (سِ harfi şeddesiz, قَ harfi fethalıdır) (bizim okuduğumuz kıraatte ise تُسَاقِطْ şeklindedir. Bu kıraate göre رُطَبًا kelimesi temyiz değil, mefulü bih'tir.)

17. فَاتَّخَذَتْ **Edindi** *(Nerede?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onların ötesinde** *(Ne?)* حِجَابًا **Örtü** أَرْسَلَتْ سِتْرًا تَسْتَتِرُ بِهِ Örtüne bileceği bir örtü çekti ki لِتَفْلِي رَأْسَهَا أَوْ ثِيَابَهَا Başını yada elbisesini yıkasın أَوْ تَغْتَسِلَ مِنْ حَيْضِهَا Veya hayızdan gusül alsın diye فَأَرْسَلْنَا اِلَيْهَا **Bizde ona gönderdik** *(Kimi?)* رُوحَنَا **Ruhumuzu** جِبْرِيلَ Cibril aleyhi s-Selâm'ı فَتَمَثَّلَ**Temessül edip göründü** *(Kime?)* لَهَا **Meryem'e** بَعْدَ لُبْسِهَا ثِيَابَهَا Elbisesini giydikten sonra *(Nasıl?)* بَشَرًا **Bir beşer şeklinde** *(Öyle beşer ki)* سَوِيًّا **Düzgün**تَامَّ الْخَلْقِ Yaratılışı tam

18. قَالَتْ **Meryem dedi**اِنِّي **Gerçekten ben,** اَعُوذُ **Sığınırım** *(Kime?)* بِالرَّحْمٰنِ **Rahman'a** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** اِنْ كُنْتَ**Eğer isen** تَقِيًّا **Gerçekten takva** فَتَنْتَهِي عَنِّي Benden çekinirsin *(Ne ile?)* بِتَعَوُّذِي Benim (Rahman'a) sığınmamla

19. قَالَ **Cibril dedi** اِنَّمَا اَنَا رَسُولُ رَبِّكِ **Ben yalnız rabbimin elçisiyim** *(Niçin gönderildim?)* لِاَهَبَ **Bağışlamam için** *(Kime?)* لَكِ **Sana** *(Ne?)* غُلَامًا**bir oğul** *(Öyle oğul ki)* زَكِيًّا **tertemiz** *(Ne ile tertemiz olmuş?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle

20. قَالَتْ **Meryem dedi** اَنّٰى يَكُونُ**Nasıl olur** *(Kim için ?)* لِي **Benim için** *(Ne?)* غُلَامٌ **Çocuk** وَلَمْ يَمْسَسْنِي **Hal bu ki bana dokunmadı** بَشَرٌ **Hiçbir beşer** بِتَزَوُّجٍ Evlenmekle وَلَمْ اَكُ**Ve ben olmadım** *(Ne?)* بَغِيًّا **Fahişe**زَانِيَةً Zinakâr

21. قَالَ **Melek dedi** الْأَمْرُ İş/durum كَذٰلِكِ **Öyledir** مِنْ خَلْقِ غُلَامٍ مِنْكِ مِنْ غَيْرِ أَبٍ Senden babasız bir oğul yaratılacaktır قَالَ رَبُّكِ **Rabbin buyurdu ki** هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ O (bu iş) bana kolaydır أَيْ بِأَنْ يَنْفَخَ Yani şöyle ki üfleyecek *(Ne ile?)* بِأَمْرِي Benim emrimle *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cibril *(Kime?)* فِيكِ Sana فَتَحْمِلِي بِهِ Bu sebeple hemen hamile kalacaksın وَلِكَوْنِ مَا ذُكِرَ فِي مَعْنَى الْعِلَّةِ Zikredilen illet manasında olduğu için عُطِفَ عَلَيْهِ Üzerine atfetti *(Neyi?)* (şu sözü) وَلِنَجْعَلَهُ **Onu yapacağımız için** *(Ne?)* اٰيَةً **Bir delil** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neye dair?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize *(Daha)* وَرَحْمَةً مِنَّا **Tarafımızdan bir rahmet** *(Kime?)* لِمَنْ اٰمَنَ بِهِ Ona inanana وَكَانَ **İdi** خَلْقُهُ Onun yaratılması اَمْرًا **Bir iş** *(Öyle iş ki)* مَقْضِيًّا **Hükmedilmiş** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Nerede?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimde فَنَفَخَ جِبْرِيلُ Ve Cibril üfleyiverdi *(Nereye?)* فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Gömlek yakasının içine فَأَحَسَّتْ Ardından Meryem hissetti *(Neyi?)* بِالْحَمْلِ فِي بَطْنِهَا مُصَوَّرًا Karnında şekillenmiş olan çocuğu

22. فَحَمَلَتْهُ **böylece Meryem ona gebe kaldı** فَانْتَبَذَتْ **Hemen ayrıldı** تَنَحَّتْ Kenara çekildi *(Kiminle birlikte?)* بِهِ **Karnındaki çocukla birlikte** مَكَانًا قَصِيًّا **Uzak bir yere** بَعِيدًا عَنْ أَهْلِهَا Ailesinden uzak

23. فَاَجَاءَهَا **Meryem'i sevk etti** جَاءَ بِهَا Onu getirdi *(Ne?)* الْمَخَاضُ **Doğum sancısı** وَجَعُ الْوَلَادَةِ Doğum ağrısı *(Nereye?)* اِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ **Hurma ağacının kütüğüne** لِتَعْتَمِدَ عَلَيْهِ Ona dayanmak için فَوَلَدَتْ Ve doğum yaptı وَالْحَمْلُ Hamile kalışı *(Daha)* وَالتَّصْوِيرُ Çocuğun karnında şekillenişi وَالْوَلَادَةُ Ve doğum فِي سَاعَةٍ Aynı zamanda gerçekleşmiştir. قَالَتْ **Meryem dedi** يَا **"Ya"** لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir لَيْتَنِي مِتُّ **Ne olaydı ölseydim** قَبْلَ هٰذَا **Bundan önce** الْأَمْرِ Hamilelikten önce وَكُنْتُ **Ve olsaydım** *(Ne?)* نَسْيًا مَنْسِيًّا **Tamamen unutulmuş** شَيْئًا مَتْرُوكًا لَا يُعْرَفُ Terkedilmiş, bilinmeyen bir şey وَلَا يُذْكَرُ Hatırlanmayan bir şey

24. فَنَادٰيهَا **Birde Meryem'e seslendi** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Aşağısından** *(Kim?)* أَيْ جِبْرِيلُ Yani Cibril وَكَانَ أَسْفَلَ مِنْهَا Meryem den aşağıda idi اَلَّا تَحْزَنِي **Üzülme Meryem** قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ **Rabbin yaptı** *(Nerede?)* تَحْتَكِ**Alt yanında** *(Ne?)* سَرِيًّا **Su arkı** نَهَرَ مَاءٍ Su ırmağı *(Öyle ırmak ki?)* كَانَ قَدِ انْقَطَعَ Önceden kurumuştu

25. وَهُزِّي **Silkele** *(nereye doğru?)* اِلَيْكِ **Kendine doğru** *(Neyi?)* بِجِذْعِ النَّخْلَةِ **Hurma ağacını** *(Öyle ağaç ki)* كَانَتْ يَابِسَةً Kurumuştu وَالْبَاءُ زَائِدَةٌ Burada ki "ba" harfi zâittir تَسَّاقَطْ **O ağaç dökülür** أَصْلُهُ بِتَاءَيْنِ Bu kelimenin aslı iki ta ile idi "tetesaked" قُلِبَتِ الثَّانِيَةُ سِينًا İkinci ta, sin'e kalbedildi وَاُدْغِمَتْ فِي السِّينِ Ve diğer sine idğam edildi وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا Bir kıraatte şeddesiz (tek "ta"lı) [تَسَاقَطْ] vardır *(Nereye dökülsün ?)* عَلَيْكِ **Üzerine** *(Ne cihetinden dökülsün)* رُطَبًا **Taze hurma** تَمْيِيزٌ Temyizdir جَنِيًّا **Olgun hurma** صِفَتُهُ "Rutaben"lafzının sıfatıdır

﴿فَكُلِي﴾ مِنَ الرُّطَبِ ﴿وَاشْرَبِي﴾ مِنَ السَّرِيِّ ﴿وَقَرِّي عَيْنًا﴾ بِالْوَلَدِ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ مِنَ الْفَاعِلِ أَيْ لِتَقَرَّ عَيْنُكَ بِهِ أَيْ تَسْكُنْ فَلَا تَطْمَحُ إِلٰى غَيْرِهِ ﴿فَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿تَرَيِنَّ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ وَأُلْقِيَتْ حَرَكَتُهَا عَلَى الرَّاءِ وَكُسِرَتْ يَاءُ الضَّمِيرِ لِاِلْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا﴾ فَيَسْأَلُكَ عَنْ وَلَدِكَ ﴿فَقُولِي اِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا﴾ أَيْ إِمْسَاكًا عَنِ الْكَلَامِ فِي شَأْنِهِ وَغَيْرِهِ مِنَ الْأَنَاسِي بِدَلِيلِ ﴿فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾﴾ أَيْ بَعْدَ ذٰلِكَ ﴿فَاَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ﴾ حَالٌ فَرَأَوْهُ ﴿قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾﴾ عَظِيمًا حَيْثُ أَتَيْتِ بِوَلَدٍ مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿يَٓا اُخْتَ هَارُونَ﴾ هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ أَيْ يَا شَبِيهَتُهُ فِي الْعِفَّةِ ﴿مَا كَانَ اَبُوكِ امْرَاَ سَوْءٍ﴾ أَيْ زَانِيًا ﴿وَمَا كَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ زَانِيَةً فَمِنْ أَيْنَ لَكِ هٰذَا الْوَلَدُ ﴿فَاَشَارَتْ﴾ لَهُمْ ﴿اِلَيْهِ﴾ أَنْ كَلِّمُوهُ ﴿قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ﴾ أَيْ وُجِدَ ﴿فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾﴾ ﴿قَالَ اِنِّي عَبْدُ اللّٰهِ اٰتَانِيَ الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْإِنْجِيلَ ﴿وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾﴾ ﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُ﴾ أَيْ نَفَّاعًا لِلنَّاسِ إِخْبَارَ مَا كُتِبَ لَهُ ﴿وَاَوْصَانِي بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ﴾ أَمَرَنِي بِهِمَا ﴿مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَتِي﴾ مَنْصُوبٌ بِجَعَلَنِي مُقَدَّرًا ﴿وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا﴾ مُتَعَاظِمًا ﴿شَقِيًّا ﴿٣٢﴾﴾ عَاصِيًا لِرَبِّهِ ﴿وَالسَّلَامُ﴾ مِنَ اللّٰهِ ﴿عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ اَمُوتُ وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾﴾ يُقَالُ فِيهِ مَا تَقَدَّمَ فِي السَّيِّدِ يَحْيٰى ﴿ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ﴾ بِالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ أَيْ قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ وَبِالنَّصْبِ [قَوْلَ الْحَقِّ] بِتَقْدِيرِ قُلْتُ وَالْمَعْنَى الْقَوْلُ الْحَقُّ ﴿اَلَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ مِنَ الْمِرْيَةِ أَيْ يَشُكُّونَ وَهُمُ النَّصَارٰى قَالُوا إِنَّ عِيسَى ابْنُ اللّٰهِ كَذَّبُوا ﴿مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ ذٰلِكَ ﴿اِذَا قَضٰٓى اَمْرًا﴾ أَيْ أَرَادَ أَنْ يُحْدِثَهُ ﴿فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾﴾ بِالرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ هُوَ وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَنْ وَمِنْ ذٰلِكَ خَلْقُ عِيسَى مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ بِفَتْحِ أَنَّ بِتَقْدِيرِ اذْكُرْ وَبِكَسْرِهَا [وَاِنَّ] بِتَقْدِيرِ قُلْ بِدَلِيلِ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ﴿هٰذَا﴾ الْمَذْكُورُ ﴿صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾ مُؤَدٍّ إِلَى الْجَنَّةِ ﴿فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ﴾ أَيِ النَّصَارٰى فِي عِيسَى أَهُوَ ابْنُ اللّٰهِ أَمْ إِلٰهٌ مَعَهُ أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ ﴿فَوَيْلٌ﴾ فَشِدَّةُ عَذَابٍ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِمَا ذُكِرَ وَغَيْرِهِ ﴿مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ حُضُورِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَأَهْوَالِهِ ﴿اَسْمِعْ بِهِمْ وَاَبْصِرْ﴾ بِهِمْ صِيغَةُ تَعَجُّبٍ بِمَعْنٰى مَا أَسْمَعَهُمْ وَمَا أَبْصَرَهُمْ ﴿يَوْمَ يَاْتُونَنَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لٰكِنِ الظَّالِمُونَ﴾ مِنْ إِقَامَةِ الظَّاهِرِ مَقَامَ

الْمُضْمَرِ ﴿الْيَوْمَ﴾ أَيْ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾﴾ أَيْ بَيِّنٍ بِهِ صُمُّوا عَنْ سِمَاعِ الْحَقِّ وَعُمُّوا عَنْ اَبْصَارِهِ أَيْ إِعْجَبْ مِنْهُمْ يَا مُخَاطَبُ فِي سَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَعْدَ أَنْ كَانُوا فِي الدُّنْيَا صُمًّا عُمْيًا

TÜRKÇE ANLAMI

12. **«Artık** hurmadan **ye,** derenin suyundan **iç ve** bu çocukla **gözün aydın olsun.**[1] **Artık** çocuğun hakkında sana soru soran **insanlardan birini görürsen,**[2] **'Ben Rahman'a** hem çocuk hem de başka şeyler hakkında insanlarla konuşmama **orucu nezrettim;**[3] bu söylediğim sözden sonra **bugün hiç kimseyle asla konuşmayacağım,' de!»**

13. **Artık onu yüklenerek**[4] **kavminin yanına getirdi,** kavmi de çocuğu gördü. **Dediler ki: «Ey Meryem!** Babasız bir çocuğu getirmen suretiyle **doğrusu pek büyük, çirkin bir şey ile gelmiş oldun.»**

14. **«Ey** salih bir kimse olan **Harun'un kızkardeşi!** Ayetin manası: "Ey iffette ona benzeyen kadın!" şeklindedir. **Senin baban kötü,** zinakar **bir şahıs değildi ve anan da iffetsiz,** zâniye **değildi,** peki bu çocuk sana nereden geldi?»

15. **Bunun üzerine** kendileriyle konuşması için **ona (çocuğa) işaret etti. Dediler ki: «Biz daha beşikte bulunan**[5] **bir çocukla nasıl konuşabiliriz?»**

16. **(O çocuk) Dedi ki: « Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum, bana kitap,** İncil'i **verdi ve beni bir peygamber kıldı.»**

17. **«Ve beni nerede olsam mübarek,** insanlara faydalı **kıldı.** Tüm bunlar levh-i mahfuzda kendisi için yazılı olan şeylere dair bildiridir. **Ve bana yaşadığım sürece namaz ve zekâtı emretti.»**

18. **«Ve beni valideme itaatkâr** kıldı, **beni** rabbine **isyankâr bir kibirli kılmadı.»**

19. **«Ve doğduğum günde, öleceğim günde ve diri olarak kaldırılacağım günde** Allah'ın **selâmı benim üzerimedir.»** Efendimiz Yahya *(a.s.)* ile ilgili ayette geçen tefsir burada da geçerlidir.

---

[1] عَيْنًا kelimesi failden dönüştürülmüş temyizdir. Ayetin manası şöyledir: bu çocukla gözün aydın olsun da başkasına tamah etmeyesin!

[2] فَإِمَّا kelimesindeki إِنْ'i şartiyenin ن harfi zait مَا harfine idgam edilmiştir. (Aslı تَرْأَيِينَ olan) تَرَيِنَّ fiilinin "lâm"ı (ا harfi) ile "ayn"ı (ي harfi) hazfedilmiş, hemzenin harekesi ر harfine nakledilmiş ve iki sakin (tekit nun'unun birincisiyle zamir ي'si) karşılaştığı için zamir ي'si kesre yapılmıştır.

[3] Ayetteki orucun "konuşmama orucu" olduğunu sonrasından anlıyoruz.

[4] تَحْمِلُهُ cümlesi haldir.

[5] مَنْ كَانَ'deki كَانَ fiili tam olup وُجِدَ anlamındadır.

34-35. **İşte bu** Hıristiyanların "İsa Allah'ın oğludur" şeklinde **kendisinde şüphe ettikleri Meryem oğlu İsa**'nın sözü **hak sözdür.**[1] Hıristiyanlar yalan söylemişlerdir; **Allah'ın evlât edinmesi diye bir şey olamaz! O,** bundan **münezzehtir. Bir işin** olmasına **hükmettiği,** olmasını istediği **zaman, ona sadece «Ol!» der ve hemen olur.**[2] İsa'nın babasız yaratılışı da böyledir.

36. **«Ve şüphe yok ki,**[3] **Allah benim de sizin de Rabbinizdir. Artık yalnız O'na ibadet edin. Bu** anlatılanlar, **dosdoğru,** cennete götüren **bir yoldur.»**

37-38. **Sonra** Hıristiyan **fırkalar, kendi aralarında** onun Allah'ın oğlu mu, onun gibi bir ilah mı yoksa üçün üçücüsü mü olduğunda **ihtilâfa düştüler. Artık** kıyamet **gününün**ün ve o günün dehşet veren olaylarının **gelişinde, en şiddetli azap,** bu anlatılan şeyler sebebiyle ve diğer başka şeyler sebebiyle **kâfir olan kimseler içindir.** Ahirette **bize gelecekleri gün ne güzel işitecekler ve ne güzel göreceklerdir** bir görsen![4] **Fakat o zalimler**[5] **bugün** dünyada **çok açık bir sapıklık içindedirler;** bu sebeple de hakka karşı sağır ve kördürler, onu ne duyabilir ne de görebilirler. Yani ayetin manası şöyledir: Onlar dünyada sağır ve kör iken ahirette ne kadar güzel işitip ne kadar güzel görecekler bir görsen de şaşsan!

KELİME ANLAMI

26. **فَكُلِي Şu halde** (ey Meryem) **Ye** *(Neden?)* مِنَ الرُّطَبِ Taze hurmalardan **وَاشْرَبِي İç** *(Neden?)* مِنَ السَّرِيِّ Irmaktan **وَقَرِّي عَيْنًا Gözün aydın olsun** بِالْوَلَدِ Çocukla birlikte تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ مِنَ الْفَاعِلِ "Aynen" lafzı failden muhavvel temyizdir أَيْ لِتَقَرَّ عَيْنُكَ بِهِ yani o çocukla gözün aydın olsun için أَيْ تَسْكُنُ yani sükunet bulsun فَلَا تَطْمَحُ إِلَى غَيْرِهِ Başkasına tamah etmesin **فَإِمَّا** Eğer فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Aslı in ma idi) burada nun-i şartiyyenin idğamı vardır *(Neye?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zait olan "ma"ya **تَرَيِنَّ görürsen** حُذِفَتْ مِنْهُ لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ Bundan aynel ve lamel fiili hazfedildi وَأُلْقِيَتْ

---

[1] قَوْلُ kelimesi raf ile okunduğu takdirde mukadder mübteda olan قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ'in haberidir. (Bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) nasb ile okunduğunda قُلْتُ "Ben (: Allah) derim ki" fiili takdir edilir. (Her iki kıraate göre de) mana: "اَلْقَوْلُ الْحَقّ Hak olan sözü" şeklindedir. (Yani izafet, mevsufun sıfatına izafeti kabilindendir.)

[2] فَيَكُونُ fiili هُوَ takdiriyle merfu olarak, أَنْ takdiriyle de mensup olarak okunmuştur.

[3] Ayetteki ان maddesi أُذْكُرْ takdiriyle fethalı, قُلْ fiili takdiriyle de kesreli okunmuştur. مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ "*Ben onlara, ancak bana emrettiğini söyledim: Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, dedim*" (Mâide: 117) ayeti kerimesinin gösterdiğine göre bu söz İsa'ya(a.s.) aittir.

[4] أَسْمِعْ بِهِمْ ve أَبْصِرْ بِهِمْ sigaları مَا أَسْمَعَهُمْ ile مَا أَبْصَرَهُمْ manalarında olan taaccup sigalarıdır.

[5] Burada, zamir yerine açık isim kullanılmıştır.

وَكُسِرَتْ يَاءُ الضَّمِيرِ لِاِلْتِقَاءِ Aynel fiilin harekesi ra'ya aktarıldı حَرَكَتُهَا عَلَى الرَّاءِ مِنَ السَّاكِنَيْنِ İki sakinin cem'in den dolayı zamir olan ya kesrelendi *(kimden görürsen?)* مِنَ الْبَشَرِ **İnsanlardan** *(Kimi?)* اَحَدًا **Birini** فَيَسْأَلَكَ عَنْ وَلَدِكَ Ve sana çocuğundan sorarsa فَقُولِي **Deyi ver** اِنِّي **Gerçek ben** نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ **Rahmana adadım** *(Ne?)* صَوْمًا **Oruç** أَيْ إِمْسَاكًا عَنِ الْكَلَامِ Yani susma orucu *(Ne hususta susmak?)* فِي شَأْنِهِ Bu çocuğun işlerinde *(Daha)* وَغَيْرِهِ مِنَ الْأَنَاسِي İnsanlarla ilgili başka işlerde بِدَلِيلِ Bu orucun susma orucu olduğuna delil (Gelen ayettir) فَلَنْ اُكَلِّمَ **Şu halde asla konuşmayacağım** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Kimle?)* اِنْسِيًّا **Hiçbir insanla** أَيْ بَعْدَ ذٰلِكَ Yani bu andan sonra

27. فَاَتَتْ **Getiriverdi** *(Kimi?)* بِهِ **Çocuğu** *(Kime?)* قَوْمَهَا **Kavmine** *(Ne olduğu halde?)* تَحْمِلُهُ **Çocuğu kucağında taşıyor** حَالٌ Hal düşmüştür *(Niçin?)* فَرَأَوْهُ Ve kavmi onu gördü قَالُوا يَا مَرْيَمُ **Dediler ki Ey Meryem** لَقَدْ جِئْتِ **Yemin olsun ki getirdin** *(Ne?)* شَيْئًا فَرِيًّا **İğrenç bir şey** عَظِيمًا Büyük (adet dışı)bir şey حَيْثُ أَتَيْتِ بِوَلَدٍ مِنْ غَيْرِ أَبٍ Söyle ki babası olmayan bir çocuk getirdin

28. يَا اُخْتَ هَارُونَ **Ey Harun'un kız kardeşi** هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ Harun, Salih bir kişiydi أَيْ يَا شَبِيهَتَهُ فِي الْعِفَّةِ Yani namusta onun benzeri مَا كَانَ اَبُوكِ **Senin baban değildi** *(Ne değildi ?)* امْرَاَ سَوْءٍ **Kötü bir kişi** أَيْ زَانِيًا Yani zinakâr وَمَا كَانَتْ اُمُّكِ **Annen de değildir** *(Ne değildi ?)* بَغِيًّا **Fahişe** أَيْ زَانِيَةً Zinakar فَمِنْ أَيْنَ لَكِ Peki sana nereden geldi *(Ne?)* هٰذَا الْوَلَدُ Bu çocuk

29. فَاَشَارَتْ **Ve Meryem işaret etti** لَهُمْ Onlara *(Neye?)* اِلَيْهِ **Çocuğa** *(Ne manasında işaret?)* أَنْ كَلِّمُوهُ Onula konuşun قَالُوا **Dediler ki** كَيْفَ نُكَلِّمُ **Nasıl konuşuruz** مَنْ كَانَ **Olan kişiye** أَيْ وُجِدَ Yani bulunan *(Nerede?)* فِي الْمَهْدِ **Beşikte** *(Ne olduğu halde?)* صَبِيًّا **Çocuk**

30. قَالَ **Çocuk şöyle dedi** اِنِّي **kuşkusuz ben** *(Kimim?)* عَبْدُ اللّٰهِ **Allah'ın kuluyum** اٰتَانِيَ **Bana verdi** *(Ne?)* الْكِتَابَ **kitap** أَيِ الْإِنْجِيلَ Yani İncil وَجَعَلَنِي **Ve beni yaptı** *(Ne?)* نَبِيًّا **Peygamber**

31. وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldı** مُبَارَكًا **mübarek** *(Nerede?)* اَيْنَ مَا كُنْتُ **Nerede olursam** أَيْ نَفَّاعًا لِلنَّاسِ Yani insanlara faydalı إِخْبَارٌ مَا كُتِبَ لَهُ Bu levh-i mahfuzda kendisi için yazılanı haber vermektir وَاَوْصَانِي **Bana gerekli kıldı** *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı**

(Daha) وَالزَّكٰوةِ **ve zekatı** أَمَرَنِي بِهِمَا **Bu ikisini bana emretti** مَا دُمْتُ حَيًّا **Yaşadığım müddetçe**

32. وَبَرًّا بِوَالِدَتِي **Beni Anneme saygılı kıldı** مُقَدَّرًا مَنْصُوبٌ بِجَعَلَنِي Mukadder bir "cealeni" fiili ile nasb olmuştur وَلَمْ يَجْعَلْنِي **Ve beni yapmadı** *(Ne?)* جَبَّارًا **Zorba** مُتَعَاظِمًا Büyüklük taslayan *(Daha)* شَقِيًّا **Azgın**

33. والسَّلَامُ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Bizden عَلَيَّ **Bana** *(Ne zaman?)* يَوْمَ وُلِدْتُ **Doğduğum günde** *(Daha)* وَيَوْمَ اَمُوتُ **Öleceğim günde** *(Daha)* وَيَوْمَ اُبْعَثُ حَيًّا **Ve diri olarak kaldırılacağım günde** عَاصِيًا لِرَبِّهِ Rabbine âsî يُقَالُ فِيهِ Burada denir *(Ne?)* مَا تَقَدَّمَ فِي السَّيِّدِ يَحْيٰى Efendimiz Yahya hakkında geçenler قَالَ اللهُ تَعَالٰى Allah-u Teâla buyurdu

34. ذٰلِكَ **İşte bu** عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsâ dır** قَوْلُ الْحَقِّ **(Onun sözü)hak sözdür** بِالرَّفْعِ Ref ile okundu خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ mukadder bir mübtedanın haberi olarak وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ قُلْتُ أَيْ قَوْلُ ابْنِ مَرْيَمَ Yani... "Meryem'in oğlunun sözü, -Nedir) "Kultü" taktiri ile nasb okundu [قَوْلَ الْحَقِّ] وَالْمَعْنَى الْقَوْلُ الْحَقُّ Bu durumda mana "İsâ'dan" onun hak sözünü" hikaye ettim "olur *(bu çocuk kimdir)* الَّذِي **O çocuktur ki** (o İsâ'dır ki) فِيهِ **Onda** يَمْتَرُونَ **şüphe ediyorlardı** مِنَ الْمِرْيَةِ "el-Miryetü" den müştaktır أَيْ يَشُكُّونَ Yani, şüphe ediyorlardı وَهُمُ النَّصَارٰى Onlar Hıristiyanlardır قَالُوا إِنَّ عِيسَى ابْنُ اللهِ Dediler ki İsâ Allah'ın oğludur كَذَبُوا Yalan söylediler

35. مَا كَانَ **Olacak şey değildir** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ **Çocuk edinmesi** سُبْحَانَهُ **Allah bundan münezzehtir** تَنْزِيهًا لَهُ عَنْ ذٰلِكَ Bu söz Allah'ı bundan tenzih içindir إِذَا قَضٰى **Hükmettiği zaman** *(Neye?)* امْرًا **Bir işe** أَيْ أَرَادَ أَنْ يُحْدِثَهُ Yani onu ortaya çıkarmayı irade edince فَإِنَّمَا يَقُولُ **Yalnızca der** *(Neye?)* لَهُ **Ona** *(Ne der?)* كُنْ **"Kün"/"Ol" der** فَيَكُونُ **Oda olu verir** بِالرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ هُوَ "Huve" taktiri ile de ref okundu وَبِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَنْ "En" taktiri ile de nasb okundu وَمِنْ ذٰلِكَ "kün" emri ile yarattıklarındandır *(Ne?)* خَلْقُ عِيسَى مِنْ غَيْرِ أَبٍ Hz.İsâ'nın babasız yaratılması

36. وَاَنَّ اللهَ **Hatırla kuşkusuz Allah** رَبِّي **Benim rabbim** وَرَبُّكُمْ **Ve de sizin rabbinizdir** فَاعْبُدُوهُ **Şu halde ona ibadet idin** بِفَتْحِ أَنَّ Elif nun maddesinin fethası ile okundu *(Nasıl?)* بِتَقْدِيرِ اذْكُرْ "üzkür" taktir ederek وَبِكَسْرِهَا kesresi ile okundu بِتَقْدِيرِ

قُلْ "Kul" taktiri ile بِدَلِيلِ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ Şu ayetin delaleti ile kul taktir edilir (Ben onlara bir şey demedim, ancak bana emrettiğin şeyi söyledim. O da şudur: benim ve sizin rabbiniz olan Allah'a ibadet edin) هٰذَا **Bu** الْمَذْكُورُ Zikredilen صِرَاطٌ **Bir yoldur** طَرِيقٌ Yoldur *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru** مُؤَدٍّ إِلَى الْجَنَّةِ Cennete götüren

37. فَاخْتَلَفَ **İhtilafa düştü** *(Kim?)* الْأَحْزَابُ **Hizipler /gruplar** *(Nasıl?)* مِنْ بَيْنِهِمْ **Kendi aralarında** أَيِ النَّصَارٰى فِي عِيسٰى Yani Hıristiyanlar Îsâ (a.s) hakkında أَهُوَ ابْنُ اللهِ İsa Allah'ın oğlumudur? أَمْ إِلٰهٌ مَعَهُ Yoksa Allah'la beraber ilah mıdır? أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ Veya üçün üçüncüsü müdür? فَوَيْلٌ **Yazıklar olsun** فَشِدَّةُ عَذَابٍ Şiddetli azab olsun *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** بِمَا ذُكِرَ وَغَيْرِهِ Zikredilen ve diğer başka sebeplerle *(Ne zaman?)* مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük güne şahit olunduğu zaman** أَيْ حُضُورِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَأَهْوَالِهِ Yani kıyamet gününün ve sıkıntılı hallerinin hazır olduğu zaman

38. أَسْمِعْ بِهِمْ **Ne acayip işitirler** وَأَبْصِرْ **Ne acayip görürler** *(Kim?)* بِهِمْ Onlar صِيغَةُ تَعَجُّبٍ بِمَعْنٰى مَا أَسْمَعَهُمْ Teaccub sığasıdır acayip işitti anlamında وَمَا أَبْصَرَهُمْ Acayip gördü anlamında *(Ne zaman?)* يَوْمَ يَأْتُونَنَا **Bize geldikleri gün** فِي الْآخِرَةِ Ahirette لٰكِنِ الظَّالِمُونَ **Lakin zalimler** مِنْ إِقَامَةِ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ Burada zamir yerine,zahir isim getirilmiştir الْيَوْمَ **Bu gün** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani dünyada فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ **Açık bir sapıklıktadırlar** أَيْ بَيِّنٍ Yani apaçık بِهِ Bu sebeple صَمُّوا عَنْ سِمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmekten sağır oldular وَعَمُوا عَنْ اِبْصَارِهِ Ve onu görmek ten kör oldular أَيْ إِعْجَبْ مِنْهُمْ يَا مُخَاطَبُ Yani onlara şaşmalısın Ey muhatap-*(Ne hususta?)* فِي سَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ فِي الْآخِرَةِ Ahirette işitip,görmelerine بَعْدَ أَنْ كَانُوا فِي الدُّنْيَا صُمًّا عُمْيًا Dünyada kör sağır olduktan sonra

﴿وَأَنْذِرْهُمْ﴾ خَوِّفْ يَا مُحَمَّدُ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿يَوْمَ الْحَسْرَةِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يَتَحَسَّرُ فِيهِ
الْمُسِيءُ عَلَى تَرْكِ الْإِحْسَانِ فِي الدُّنْيَا ﴿إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ﴾ لَهُمْ فِيهِ بِالْعَذَابِ ﴿وَهُمْ﴾ فِي
الدُّنْيَا ﴿فِي غَفْلَةٍ﴾ عَنْهُ ﴿وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾﴾ بِهِ ﴿إِنَّا نَحْنُ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ
عَلَيْهَا﴾ الْعُقَلَاءَ وَغَيْرَهُمْ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾﴾ فِيهِ لِلْجَزَاءِ ﴿وَاذْكُرْ﴾ لَهُمْ
﴿فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ﴾ أَيْ خَبَرَهُ ﴿إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا﴾ مُبَالِغًا فِي الصِّدْقِ ﴿نَبِيًّا ﴿٤١﴾﴾
وَيُبْدَلُ مِنْ خَبَرِهِ ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ﴾ آزَرَ ﴿يَا أَبَتِ﴾ التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ وَلَا يُجْمَعُ
بَيْنَهُمَا وَكَانَ يَعْبُدُ الْأَصْنَامَ ﴿لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ﴾ لَا يَكْفِيكَ
﴿شَيْئًا ﴿٤٢﴾﴾ مِنْ نَفْعٍ أَوْ ضَرٍّ ﴿يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي
أَهْدِكَ صِرَاطًا﴾ طَرِيقًا ﴿سَوِيًّا ﴿٤٣﴾﴾ مُسْتَقِيمًا ﴿يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ﴾ بِطَاعَتِكَ إِيَّاهُ
فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾﴾ كَثِيرَ الْعِصْيَانِ ﴿يَا أَبَتِ إِنِّي
أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَٰنِ﴾ إِنْ لَمْ تَتُبْ ﴿فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾﴾ نَاصِرًا
وَقَرِينًا فِي النَّارِ ﴿قَالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ﴾ فَتَعِيبُهَا ﴿لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ﴾ عَنِ
التَّعَرُّضِ لَهَا ﴿لَأَرْجُمَنَّكَ﴾ بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالْكَلَامِ الْقَبِيحِ فَاحْذَرْنِي ﴿وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾﴾
دَهْرًا طَوِيلًا ﴿قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ﴾ مِنِّي أَيْ لَا أُصِيبُكَ بِمَكْرُوهٍ ﴿سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ
بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾﴾ مِنْ حَفِيَ أَيْ بَارًّا فَيُجِيبُ دُعَائِي وَقَدْ وَفَّى بِوَعْدِهِ الْمَذْكُورِ فِي الشُّعَرَاءِ
وَاغْفِرْ لِأَبِي وَهَٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ كَمَا ذَكَرَهُ فِي بَرَاءَةٍ ﴿وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا
تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو﴾ أَعْبُدُ ﴿رَبِّي عَسَىٰ﴾ أَنْ ﴿أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي﴾
بِعِبَادَتِهِ ﴿شَقِيًّا ﴿٤٨﴾﴾ كَمَا شَقِيتُمْ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ﴾ بِأَنْ ذَهَبَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ ﴿وَهَبْنَا لَهُ﴾ ابْنَيْنِ يَأْنَسُ بِهِمَا ﴿إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَكُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُمْ﴾ لِلثَّلَاثَةِ ﴿مِنْ رَحْمَتِنَا﴾ الْمَالَ وَالْوَلَدَ
﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾﴾ رَفِيعًا هُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي جَمِيعِ أَهْلِ الْأَدْيَانِ
﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلِصًا﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا [مُخْلَصًا] مِنْ أَخْلَصَ فِي
عِبَادَتِهِ وَخَلَّصَهُ اللَّهُ مِنَ الدَّنَسِ ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

39. Ey Muhammed! **Onları,** Mekkeli kâfirleri, kötü kimsenin dünyada iken iyilik yapmadığı için pişmanlık duyacağı **hasret günü** olan kıyamet günü**yle; iş**leri azapla **bitirilmiş olan vakit ile korkut. Hâlbuki onlar**

dünyada iken o günden **gaflettedirler ve onlar** o güne **iman etmezler.**

40. **Şüphe yok ki Biz; evet Biz**[1] **yeryüzüne ve** helak etmek suretiyle **onun üzerinde bulunan** canlı ve cansız**lara varis olacağız ve** o günde karşılık almak için **Bize döndürüleceklerdir.**

41. Onlar için **kitapta İbrahim'in** olayını **da zikret. Şüphesiz o, çok doğru sözlü bir peygamberdi.**

42. **Bir vakit ki,**[2] putlara tapan **babasına,** Âzere **demişti: «Ey babacığım!**[3] **Niçin işitmeyen, görmeyen ve sana bir şey,** fayda veya zarar **sağlamayan bir şeye tapıyorsun?»**

43. **Ey babacığım! Muhakkak ki bana, sana gelmeyen bir ilim geldi. Artık bana tâbi ol, seni dosdoğru bir yola eriştireyim.»**

44. **«Ey babacığım!** Putlara ibadet etme konusunda **şeytana** itaat etmek suretiyle **ibadet etme! Şüphe yok ki şeytan, Rahman'a karçı çok isyankârdır.»**

45. **«Ey babacığım! Muhakkak ki ben,** tevbe etmediğin takdirde **sana Rahman tarafından bir azap isabet edip de** cehennemde **şeytana dost,** yardımcı ve yoldaş **olmandan korkarım.»**

46. **Dedi ki: «Ey İbrahim! Yoksa sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun** da onları ayıplıyorsun? **Andolsun ki, eğer** onlara bulaşmaya **bir son vermezsen elbette seni** taşlarla ya da kötü sözle **taşlarım,** benden sakın! **Ve uzun bir müddet benden uzaklaş.»**

47. **Dedi ki:** «Benden **sana selâm olsun.** Yani sana kötü bir şey yapmam. **Elbette senin için Rabbime istiğfarda bulunacağım. Şüphesiz O, bana karşı çok lütufkârdır**[4], benim duamı kabul eder. Hz. İbrahim bu vaadine vefa göstermiş –Şuara'da geçtiği gibi– "*Babamı affet*" diye dua etmiştir. Berâe suresinde zikrettiği gibi onun bu duası, babasının Allah düşmanı olduğu ortaya çıkmadan önceydi.»

48. **«Ve sizi ve Allah'tan başka taptıklarınızı bırakıp çekiliyorum ve Rabbime dua,** ibadet **ediyorum. Umulur ki, Rabbime dua,** ibadet **etmekle** sizin putlara ibadetinizle olduğunuz gibi **bedbaht olmam.»**

49. **Ne zaman ki onlardan ve Allah'tan başka ibadet ettikleri şeylerden** Mukaddes topraklara gitmek suretiyle **ayrıldı, ona** yalnızlığını paylaşacağı iki oğul; **İshak'ı ve Yakub'u ihsan ettik ve** onların **hepsini birer peygamber kıldık.**

---

[1] Ayetteki نَحْنُ kelimesi tekittir.

[2] Ayetteki إِذْ kelimesi İbrahim'in olayından bedel yapılır.

[3] أَبَتِ kelimesindeki ت harfi nispet ي'sinden ivazdır. ت harfi ile nispet ي'si hiçbir şekilde bir araya gelmez.

[4] حَفِيًّا kelimesi حَفِي kökünden gelir. "Lütufkâr" anlamına gelir.

50. Ve onlara, üçüne **rahmetimizden** mal ve oğul **ihsan ettik. Onlar için dillerde,** tüm din sahiplerinde **yüksek, doğru,** güzel **bir övgü nasip ettik.**

51. Ve kitapta Musa'yı da yâd et. Şüphe yok ki, o ihlâs sahibiydi;[1] **bir peygamber, bir nebi idi.**

KELİME ANLAMI

39. وَأَنْذِرْهُمْ **Onları ikaz et/uyar** خَوِّفْ Korkut يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimi?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerini *(Ne ile ?)* يَوْمَ الْحَسْرَةِ **Hasret günüyle** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O gün kıyamet günüdür يَتَحَسَّرُ فِيهِ الْمُسِيءُ O gün kötülük işleyen pişman olur *(Neye?)* عَلَى تَرْكِ الْإِحْسَانِ فِي الدُّنْيَا Dünyada iyiliği terk etmesine *(O günden bedel?)* إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ **Hüküm verilmiş olan zamanla** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla وَهُمْ **Halbuki onlar** فِي الدُّنْيَا Dünyada فِي غَفْلَةٍ **Gaflettedirler** عَنْهُ Bundan وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ **Ve onlar inanmazlar da** *(Neye?)* بِهِ O güne

40. إِنَّا **Kuşkusuz ki biz** نَحْنُ **Ancak biz** تَأْكِيدٌ Tekittir نَرِثُ **Varis olacağız** *(Neye?)* الْأَرْضَ **Yere** *(Daha)* وَمَنْ عَلَيْهَا **Üzerindekilere** الْعُقَلَاءَ وَغَيْرَهُمْ Akıllı,akılsız *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmekle وَإِلَيْنَا **Ancak bize** يُرْجَعُونَ **döndürülecek-lerdir** فِيهِ لِلْجَزَاءِ O günde,karşılık için

41. وَاذْكُرْ **An** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'i** أَيْ خَبَرَهُ Yani haberini إِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Ne idi?)* صِدِّيقًا **Sıddık** مُبَالِغًا فِي الصِّدْقِ Çok çok doğru *(Daha ne idi?)* نَبِيًّا **Peygamberdi** وَيُبْدَلُ مِنْ خَبَرِهِ haberin den bedel olur (şu gelen ayet)

42. إِذْ **Bir vakit ki** قَالَ لِأَبِيهِ **İbrahim babasına dedi** آزَرَ Yani azer'e يَا أَبَتِ **Ey babacığım** التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ "Ta"izafet "ya sından ivazdır وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَهُمَا İkisi bir arada bulunamaz وَكَانَ يَعْبُدُ الْأَصْنَامَ Azer putlara tapan biri idi *(Ne idi?)* لِمَ تَعْبُدُ **Niçin taparsın** *(Neye?)* مَا لَا يَسْمَعُ **İşitmeyen şeye** *(Daha)* وَلَا يُبْصِرُ **Görmeyen şeye** وَلَا يُغْنِي عَنْكَ **senden gideremeyen/Sana sağlayamayan** *(Ne?)* لَا يَكْفِيكَ Sana kifayet etmeyen شَيْئًا **Hiçbir şey** مِنْ نَفْعٍ أَوْ ضَرٍّ Fayda veya zarar

43. يَا أَبَتِ **Ey babacığım** إِنِّي قَدْ جَاءَنِي **Gerçek şu ki bana geldi** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **ilimden** *(Ne?)* مَا لَمْ يَأْتِكَ **Sana gelmeyen ilim** فَاتَّبِعْنِي **O halde bana tabi ol**

---

[1] Ayetteki مُخْلَص kelimesindeki ل harfi hem kesreli, hem de fethalı okunmuştur. "İbadetinde samimi olup, Allah'ın kendisini pisliklerden kurtardığı kişi" anlamına gelir.

(ki) اَهْدِكَ **Seni ulaştırayım** *(Nereye?)* صِرَاطًا **Yola** طَرِيقًا Yol *(Öyle yol ki)* سَوِيًّا **Dümdüz** مُسْتَقِيمًا Dosdoğru

44. يَٓا اَبَتِ **Ey babacığım** لَا تَعْبُدِ **İbadet etme** الشَّيْطَانَ **Şeytana** *(Nasıl?)* بِطَاعَتِكَ اِيَّاهُ Ona itaat ederek *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara ibadet etmekte اِنَّ الشَّيْطَانَ **Çünkü şeytan** كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا **Rahmana karşı çok âsidir** كَثِيرَ الْعِصْيَانِ İsyanı çoktur

45. يَٓا اَبَتِ **Ey babacığım** اِنّ۪ٓي اَخَافُ **Hakikaten ben korkuyorum** اَنْ يَمَسَّكَ **Sana dokunmasından** *(Ne?)* عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahmandan bir azap** اِنْ لَمْ تَتُبْ Eğer tövbe etmezsen فَتَكُونَ **Dolayısı ile olursun** *(Kim için ?)* لِلشَّيْطَانِ **Şeytan için** *(Ne?)* وَلِيًّا **Veli** نَاصِرًا وَقَرِينًا فِي النَّارِ Cehennemde yar yardımcı

46. قَالَ **Azer dedi** اَرَاغِبٌ اَنْتَ **Sen yüz mü çeviriyorsun** *(Neden ?)* عَنْ اٰلِهَت۪ي **Benim ilahlarımdan** يَٓا اِبْرٰهٖيمُ **Ey İbrahim** فَتَعِيبُهَا Böylece onları ayıplıyorsun لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ **Eğer vazgeçmezsen** *(Neden ?)* عَنِ التَّعَرُّضِ لَهَا Onlara sataşmaktan لَاَرْجُمَنَّكَ **Elbette seni taşlarım** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla أَوْ veya بِالْكَلَامِ الْقَبِيحِ Kötü sözle فَاحْذَرْنِي Şu halde benden sakın وَاهْجُرْن۪ي **Beni terk et** *(Ne kadar?)* مَلِيًّا **Uzun bir müddet** دَهْرًا طَوِيلًا Uzun bir zaman

47. قَالَ **İbrahim dedi** *(Ne dedi?)* سَلَامٌ عَلَيْكَ **Selam olsun sana** *(Kimden?)* مِنّ۪ي Benden أَيْ لَا أُصِيبُكَ بِمَكْرُوهٍ Yani sana çirkin bir şey dokundurmayacağım سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ **Senin için istiğfar edeceğim** *(Kime?)* رَبّ۪ي **Rabbime** اِنَّهُ **Kuşkusuz o** كَانَ ب۪ي حَفِيًّا **Bana çok ikram etmektedir** مِنْ حَفِي "Hafiye" den müştaktır أَيْ بَارًّا Yani sözünü tutandır فَيُجِيبُ دُعَائِي Duamı kabul edecektir وَقَدْ وَفَّى بِوَعْدِهِ İbrahim (A S) bu vadini yerine getirdi *(Nerede?)* الْمَذْكُورِ فِي الشُّعَرَاءِ Şu'ara süresinde zikredilen *(o zikredilen de nedir?)* وَاغْفِرْ لِأَبِي Babamı da bağışla وهٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ Bu İbrahim'e anlaşılmadan öce idi *(Ne?)* أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ Onun Allah düşmanı olduğu كَمَا ذَكَرَهُ فِي بَرَاءَةٍ Beraat süresinde zikrettiği gibi

48. وَاَعْتَزِلُكُمْ **Sizi bırakıp çekiliyorum** *(Daha)* وَمَا تَدْعُونَ **Taptıklarınızı da** تَعْبُدُونَ İbadet ettiklerinizi *(Kimden başka ?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** وَاَدْعُوا **Ve dua ederim** أَعْبُدُ İbadet ederim رَبّ۪ي **Rabbime** عَسٰٓى **Umulur ki** *(Ne?)* اَلَّٓا اَكُونَ بِدُعَٓاءِ رَبّ۪ي **Rabbime dua ile olmam** بِعِبَادَتِهِ Ona ibadetle *(Ne olmam ?)* شَقِيًّا **Bedbaht**

(olmam) كَمَا شَقِيتُمْ بِعِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara taparak sizin bedbaht olduğunuz gibi

49. **فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ** Ne zaman ki onlardan çekilip gitti *(Daha)* **وَمَا يَعْبُدُونَ** Ve İbadet ettiklerinden *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللهِ** Allah'tan başka بِأَنْ ذَهَبَ اِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ Şöyle ki; mukaddes yere gitti **وَهَبْنَا لَهُ Ona ihsan ettik** *(Kimi?)* **ابْنَيْنِ** İki çocuğu *(Öyle iki çocuğu ki)* يَأْنَسُ بِهِمَا Onlara la ünsiyet kuruyor *(Kimi?)* **اِسْحَاقَİshak'ı** *(Daha)* **وَيَعْقُوبَ ve Yâkup'u وَكُلًّا Her birini** مِنْهُمَا Bu ikisinden **جَعَلْنَا نَبِيًّا Nebi yaptık**

50. **وَوَهَبْنَا Ve ihsan ettik** *(Kime?)* **لَهُمْ Onlara** لِلثَّلَاثَةِ Üçüne *(Neden ?)* **مِنْ رَحْمَتِنَا Rahmetimizden** *(Neyi?)* الْمَالَ وَالْوَلَدَ Mal ve çocuk **وَجَعَلْنَا لَهُمْ Ve onlara nasıp kıldık لِسَانَ صِدْقٍ Doğru bir yad /sena عَلِيًّا Dillerde yüksek** رَفِيعًا Yüksek هُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ki o Güzel senadır فِي جَمِيعِ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün din mensuplarınca

51. **وَاذْكُرْ An** *(Nerede?)* **فِي الْكِتَابِ Bu kitapta** *(Kimi?)* **مُوسٰى Musa'yı** *(Niçin?)* **اِنَّهُ Çünkü o كَانَ مُخْلِصًا İhlaslı idi** *(Ne ile okundu?)* بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lamın kesresi ile ve fethası ile [مُخْلَصًا] *(Nereden alınmıştır ?)* مِنْ أَخْلَصَ فِي عِبَادَتِهِ İbadetinde samimi oldu وَخَلَّصَهُ اللهُ Allah onu arındırdı *(Neden ?)* مِنَ الدَّنَسِ Kirden **وَكَانَ رَسُولًا Ve O elçi idi** *(Daha)* **نَبِيًّا Nebi idi**

﴿وَنَادَيْنَاهُ﴾ بِقَوْلِ يَا مُوسٰى إِنِّي اَنَا اللّٰهُ ﴿مِنْ جَانِبِ الطُّورِ﴾ اسْمُ الْجَبَلِ ﴿الْاَيْمَنِ﴾ أَيِ الَّذِي يَلِي يَمِينَ مُوسٰى حِينَ أَقْبَلَ مِنْ مَدْيَنَ ﴿وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾﴾ مُنَاجِيًا بِأَنْ أَسْمَعَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى كَلَامَهُ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا﴾ نِعْمَتِنَا ﴿اَخَاهُ هٰرُونَ﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿نَبِيًّا ﴿٥٣﴾﴾ حَالٌ هِيَ الْمَقْصُودَةُ بِالْهِبَةِ إِجَابَةً لِسُؤَالِهِ أَنْ يُرْسِلَ أَخَاهُ مَعَهُ وَكَانَ أَسَنَّ مِنْهُ ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِسْمٰعِيلَ اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ﴾ لَمْ يَعِدْ شَيْئًا إِلَّا وَفّٰى بِهِ وَانْتَظَرَ مِنْ وَعْدِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ حَوْلًا حَتّٰى رَجَعَ إِلَيْهِ فِي مَكَانِهِ ﴿وَكَانَ رَسُولًا﴾ إِلٰى جُرْهُمٍ ﴿نَبِيًّا ﴿٥٤﴾﴾ ﴿وَكَانَ يَاْمُرُ اَهْلَهُ﴾ أَيْ قَوْمَهُ ﴿بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾﴾ اَصْلُهُ مَرْضُووٌ قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِدْرِيسَ﴾ هُوَ جَدُّ أَبِي نُوحٍ ﴿اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾﴾ ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾﴾ هُوَ حَيٌّ فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَوِ السَّادِسَةِ أَوِ السَّابِعَةِ أَوْ فِي الْجَنَّةِ اَدْخَلَهَا بَعْدَ أَنْ اُذِيقَ الْمَوْتَ وَاُحْيِيَ وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهَا ﴿اُولٰئِكَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ﴾ صِفَةٌ لَهُ ﴿مِنَ النَّبِيِّينَ﴾ بَيَانٌ لَهُ وَهُوَ فِي مَعْنَى الصِّفَةِ وَمَا بَعْدَهُ إِلٰى جُمْلَةِ الشَّرْطِ صِفَةٌ لِلنَّبِيِّينَ فَقَوْلُهُ ﴿مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ﴾ أَيْ إِدْرِيسَ ﴿وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ﴾ فِي السَّفِينَةِ أَيْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ ابْنِهِ سَامٍ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ﴾ أَيْ إِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ ﴿وَاِسْرَآئِيلَ﴾ وَهُوَ يَعْقُوبُ أَيْ مُوسٰى وَهٰرُونَ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعِيسٰى ﴿وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا﴾ أَيْ مِنْ جُمْلَتِهِمْ وَخَبَرُ اُولٰئِكَ ﴿اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾﴾ جَمْعُ سَاجِدٍ وَبَاكٍ أَيْ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ وَأَصْلُ بُكِيٍّ بُكُويٌ قُلِبَتِ الْوَاوُ يَاءً وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ﴾ بِتَرْكِهَا كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى ﴿وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾﴾ وَهُوَ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ أَيْ يَقَعُونَ فِيهِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ﴾ يَنْقُصُونَ ﴿شَيْئًا ﴿٦٠﴾﴾ مِنْ ثَوَابِهِمْ ﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ بَدَلٌ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ أَيْ غَائِبِينَ عَنْهَا ﴿اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ﴾ أَيْ مَوْعُودُهُ ﴿مَاْتِيًّا ﴿٦١﴾﴾ بِمَعْنٰى آتِيًا وَأَصْلُهُ مَأْتُويٌ أَوْ مَوْعُودُهُ هُنَا الْجَنَّةُ يَأْتِيهِ أَهْلُهُ ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا﴾ مِنَ الْكَلَامِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ يَسْمَعُونَ ﴿سَلَامًا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ عَلَيْهِمْ أَوْ مِنْ بَعْضِهِمْ عَلٰى بَعْضٍ ﴿وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾﴾ أَيْ عَلٰى قَدْرِهِمَا فِي الدُّنْيَا وَلَيْسَ فِي الْجَنَّةِ نَهَارٌ وَلَا لَيْلٌ بَلْ ضَوْءٌ وَنُورٌ أَبَدًا ﴿تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ﴾ نُعْطِي وَنُنْزِلُ ﴿مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾﴾ بِطَاعَتِهِ وَنَزَلَ لَمَّا تَأَخَّرَ الْوَحْيُ أَيَّامًا وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا ﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ اَيْدِينَا﴾ أَيْ أَمَامَنَا مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَمَا خَلْفَنَا﴾

مِنْ اُمُورِ الدُّنْيَا ﴿وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ مَا يَكُونُ فِي هٰذَا الْوَقْتِ إِلٰى قِيَامِ السَّاعَةِ أَيْ لَهُ عِلْمُ ذٰلِكَ جَمِيعُهُ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾﴾ بِمَعْنٰى نَاسِيًا أَيْ تَارِكًا لَكَ بِتَأْخِيرِ الْوَحْيِ عَنْكَ

TÜRKÇE ANLAMI

52. Ve o'na "Muhakkak ki ben, evet ben Allah'ım" sözüyle **dağın[1] sağ tarafından,** yani Medyen'den yola çıktığında Musa'nın sağ tarafında kalan yerden **nida ettik ve münacaat eder bir halde onu yaklaştırdık.** Allah teala bunu, kelamını işittirmek suretiyle yapmıştır.

53. Ve ona rahmetimizden, nimetimizden **olarak kardeşi Harun'u[2] bir nebi olarak[3] ihsan ettik.**

54. Ve kitapta İsmail'i de zikret, şüphe yok ki, o vaadinde sadıktı, vaat ettiği her şeyi yerine getirmişti. Bir defasında sözleştiği birini, dönene kadar üç gün ya da bir sene kadar yerinde beklemişti. **Ayrıca** Cürhüm kabilesine gönderilmiş **bir peygamber, bir nebi idi.**

55. Ve hanedanına, kavmine **namaz ve zekât ile emrederdi. Rabbinin katında rızaya nâil olmuştu.[4]**

56. Ve kitapta Nuh'un babasının dedesi olan **İdris'i de zikret. Şüphe yok ki o, bir sıddık, bir peygamber idi.**

57. Ve onu yüksek bir makama kaldırdık. İdris *(a.s.)* dördüncü, ya da altıncı, ya da yedinci kat semada yahut cennette diridir. İlk önce ölümü tatmış, sonra diriltilmiş ve bir daha oradan çıkmamıştır.

58. İşte bunlar,[5] Âdem'in soyundan olan İdris *(a.s.)* **Nuh ile birlikte** gemide **taşıdıklarımızdan** Sâm'ın oğlu olan İbrahim, **İbrahim ve İsrail'in** Yakubun **soyundan** olan Musa, Harun, Zekeriya, Yahya ve İsa **doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız kimselerden olan Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden[6] olan bu kişiler; onlara, çok merhametli olan Allah'ın âyetleri okunduğunda secde ederek[7] ve ağlayarak[8] (yere) kapanırlardı.[9]** Yani, sizler de aynı onlar gibi olun.

---

[1] "Tur" dağ demektir.

[2] هَارُونَ kelimesi bedel yahut atf-ı beyandır.

[3] نَبِيًّا kelimesi hal olup, Musa'nın, yaşça daha büyük olan kardeşini kendisiyle birlikte göndermesi şeklindeki isteğine icabet için yapılan hibeyle maksut olandır.

[4] مَرْضِيًّا kelimesinin aslı مَرْضُووٌ idi. İki و harfi ى harfine; zamme de kesreye çevrildi.

[5] أُولٰئِكَ kelimesi mübtedadır.

[6] اَلَّذِينَ kelimesi أُولٰئِكَ kelimesinin sıfatıdır. مِنَ النَّبِيِّينَ ise اَلَّذِينَ'nin beyanı olup sıfat manasındadır. Sonrasında gelenler şart cümlesine kadar اَلنَّبِيِّينَ kelimesinin sıfatıdır.

[7] سُجَّدًا kelimesi سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[8] بُكِيًّ kelimesi de بَاكٍ kelimesinin cemisi olup aslı بُكُوْيٌ idi. و harfi ى harfine, zamme de kesreye çevrildi.

[9] إِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمٰنِ... cümlesi أُولٰئِكَ'nin haberidir.

59. Sonra arkalarından terk etmek suretiyle **namazı zayi eden ve** masiyetler işleyerek **arzularına uyan** Yahudi ve Hıristiyanlar gibi **bir nesil onlara halef oldu. Artık yakında** cehennemde bir vadi olan **gayya'ya kavuşacaklar,** oraya düşecekler**dir.**

60. Ancak tevbe edip imân eden ve sâlih amel işleyen kimseler hariç. Çünkü onlar cennete girerler ve hiçbir şeyle zulme uğramazlar, mükâfatlarından hiçbir şey eksiltilmez.

61. Âdn cennetlerine ki,[1] **Rahman, kullarına gayb olarak**[2] **vaad etmiştir. Şüphe yok ki, O'nun vaadi,** vaat ettiği şey **yerine gelmiş,**[3] gelicidir. Yahut "onun vaat etmiş olduğu şey cennettir; oraya ahalisi gelecektir."[4]

62. Orada boş lakırtı işitmezler, ancak Kendilerine meleklerin verdiği yahut birbirlerine verdikleri **selâmı** işitirler**. Ve onlar için orada sabah akşam**[5] **rızıkları da vardır.**

63. O, o cennettir ki, ona kullarımızdan itaat ederek **muttaki olanları varis kılarız.**

Vahiy birkaç gün gecikip de Hz. Peygamber (s.a.v.) Cibril'e "niçin gelmiyorsun" dediğinde şu ayet inmiştir:

64. Ve «Biz ancak Rabbin emri ile ineriz. Ve önümüzdeki ahirete ait şeyler **ve ardımızda**ki dünyaya ait şeyler **ve bunların arasında,** yani şu vakitten kıyamete kadar **ne varsa** hepsi **O'nun içindir,** hepsini bilir. **Rabbin unutkan**[6] **değildir,** sana vahyetmeyi bırakmış değildir.»

KELİME ANLAMI

52. وَنَادَيْنَاهُ **Ve ona nida ettik** بِقَوْلِ يَا مُوسٰى إِنِّي اَنَا اللّٰهُ Ey Musa şüphesiz Allah benim ben, buyruğu ile *(Ne taraftan ?)* مِنْ جَانِبِ الطُّورِ **Dağ tarafından** اِسْمُ الْجَبَلِ Tur dağ demektir *(Öyle taraf ki)* الْاَيْمَنِ **Sağ taraf** أَيِ الَّذِي يَلِي يَمِينَ مُوسٰى Yani Musa'nın sağını takip eden taraftan *(Ne zaman?)* حِينَ أَقْبَلَ مِنْ مَدْيَنَ Medyen'den döndüğü zaman وَقَرَّبْنَاهُ **Onu yaklaştırdık** *(Ne olduğu halde?)* نَجِيًّا **Yakarma makamında olduğu halde** مُنَاجِيًا Münacat/yakarır olduğu halde *(Nasıl?)* بِأَنْ أَسْمَعَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى كَلَامَهُ Şöyle ki Allah ona kelamını işittirdi

---

[1] جَنَّاتِ عَدْنٍ kelimesi اَلْجَنَّةَ kelimesinden bedeldir.

[2] بِالْغَيْبِ kelimesi haldir. "Onlardan gaip olduğu halde" anlamınadır.

[3] مَأْتِيًّا kelimesinin aslı مَأْتُويٌ'dür.

[4] (Dolayısıyla مَأْتِيًّا kelimesi önceki tefsirde olduğu gibi ismi fail değil de ismi meful anlamındadır. Bkz. el-Cemel, ilgili ayet)

[5] Yani sabah ve akşam vakti kadar olan zamanlarda rızıkları vardır anlamına gelir. Zira cennette ne gündüz, ne de gece vardır; orada sadece ebedi bir ışık ve nur vardır.

[6] نَسِيًّا kelimesi نَاسِيًا anlamındadır.

53. وَوَهَبْنَا لَهُ **Ve ona ihsan eyledik** *(Neden ?)* مِنْ رَحْمَتِنَا **Rahmetimizden** *(Kimi?)* نِعْمَتِنَا Nimetimizden olarak أَخَاهُ **Kardeşini** *(ondan kasıt ?)* هَارُونَ **Harun'u** بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel veya Atful beyandır *(Ne olduğu halde?)* نَبِيًّا **Peygamber** حَالٌ Haldir هِيَ الْمَقْصُودَةُ بِالْهِبَةِ Hibe ile maksatta budur إِجَابَةً لِسُؤَالِهِ İsteğine icabet ederek *(Neyi istemesi?)* أَنْ يُرْسِلَ أَخَاهُ مَعَهُ Kardeşi Harun'u onunla birlikte göndermesi وَكَانَ أَسَنَّ مِنْهُ Halbuki Harun ondan yaşça büyüktü

54. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* إِسْمَاعِيلَ **İsmail'i** *(Niçin?)* إِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Ne idi?)* صَادِقَ الْوَعْدِ **Sözünde sadık** لَمْ يَعِدْ شَيْئًا Bir şeyi vaat etmezdi إِلَّا وَفَى بِهِ Ederse mutlaka onu tutardı وَانْتَظَرَ مِنْ وَعْدِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Söz verdiği kimseyi üç gün beklerdi أَوْ حَوْلًا Bazen bir yıl حَتَّى رَجَعَ Ta ki söz verdiği kişi dönsün gelsin *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Nerede?)* فِي مَكَانِهِ Sözleştikleri mekanda وَكَانَ رَسُولًا **Ve gönderilmiş idi** *(Kime?)* إِلَى جُرْهُمٍ Cürhüm kabilesine *(Daha)* نَبِيًّا **Peygamber idi**

55. وَكَانَ **İdi** يَأْمُرُ **emreder** *(Kime?)* أَهْلَهُ **hanedanına** أَيْ قَوْمَهُ Yani kavmine *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı** *(Daha)* وَالزَّكٰوةِ **ve zekatı** وَكَانَ **İdi** عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbinin katında** *(Neydi?)* مَرْضِيًّا **Razı olunmuş** أَصْلُهُ مَرْضُوٌّ Aslı –"merduvvun" idi قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ İki vav iki ya-ya çevrildi وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً Zammede kesreye çevrildi

56. وَاذْكُرْ **An** *(Nerede?)* فِي الْكِتَابِ **Bu kitapta** *(Kimi?)* إِدْرِيسَ **İdris-i** هُوَ جَدُّ أَبِي نُوحٍ Hz İdris, Hz Nuh'un babasının dedesidir إِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Ne?)* صِدِّيقًا **bir sıdık** *(Daha)* نَبِيًّا **Bir peygamber idi**

57. وَرَفَعْنَاهُ **onu kaldırdık** *(Nereye?)* مَكَانًا **bir makama** عَلِيًّا **Yüksek** هُوَ حَيٌّ O diridir *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَوِ السَّادِسَةِ أَوِ السَّابِعَةِ Dördüncü, altıncı veya yedinci semada أَوْ فِي الْجَنَّةِ Veya cennette أَدْخَلَهَا Allah onu cennete koydu *(Neden sonra ?)* بَعْدَ أَنْ أُذِيقَ الْمَوْتَ Ölüm tattırıldıktan sonra وَأُحْيِيَ Ve diriltildi وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهَا Artık cennetten çıkartılmadı

58. أُولٰئِكَ **İşte onlar** مُبْتَدَأٌ Müptedadır الَّذِينَ **Öyle kimseler ki** أَنْعَمَ **Nimet verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** صِفَةٌ لَهُ "ellezine" den buraya kadar ismi işaretin sıfatıdır *(Onlar kimdir?)* مِنَ النَّبِيِّينَ **Peygamberler** بَيَانٌ لَهُ smi işaretin atful beyanıdır وَمَا بَعْدَهُ إِلَى جُمْلَةِ الشَّرْطِ Bu sıfat manasındadır وَهُوَ فِي مَعْنَى الصِّفَةِ

Bundan sonrası şart cümlesine kadar صِفَةٌ لِلنَّبِيِّينَ "en-Nebiyyine" kelimesinin sıfatıdır فَقَوْلُهُ Allah-u Teâla'nın şu sözü *(o peygamberlerden kasıt)* مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ **Adem'in zürriyetinden** أَيْ إِدْرِيسَ Yani İdris (a.s) *(Daha)* وَمِمَّنْ حَمَلْنَا **yüklemiş olduğumuzun zürriyetinden** *(Kimle birlikte?)* مَعَ نُوحٍ **Nuh ile birlikte** *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye أَيْ إِبْرَاهِيمَ Yani İbrahim (a.s) ابْنِ ابْنِهِ Nuh'un oğlunun torunu سَامٍ Nuh'un oğlu Sâm'dır وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in zürriyetinden** أَيْ إِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ Yani İsmail (a.s), İshak (a.s) ve Yakup (a.s) وَمِنْ ذُرِّيَّةِ Ve zürriyetinden وَاِسْرَآئِيلَ **İsrail'in** وَهُوَ يَعْقُوبُ O Yakup'tur أَيْ مُوسٰى وَهٰرُونُ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعِيسٰى Yani Musa (a.s), Harun (a.s), Zekeriyya (a.s), Yahya (a.s) ve İsâ (a.s) وَمِمَّنْ هَدَيْنَا **Ve hidayet verdiklerimizden** وَاجْتَبَيْنَا **Ve seçtiklerimizden** أَيْ مِنْ جُمْلَتِهِمْ Yani bunların tümünden وَخَبَرُ أُولٰئِكَ "ulaike" ismi işaretin haberi *(Nerede?)* (şu gelendir) اِذَا تُتْلٰى **okunduğu zaman** عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın ayetleri** خَرُّوا **Yere kapanırlar** *(Ne olduğu halde?)* سُجَّدًا **Secde edenler oldukları hale** *(Daha ne olduğu halde?)* وَبُكِيًّا **Ağlar oldukları halde** جَمْعُ سَاجِدٍ "Sücceden" lafzı "Sacidun" kelimesinin cemisidir وَبَاكٍ "Bükiyyen" lafzı da "bakin" kelimesinin cemisidir أَيْ فَكُونُوا مِثْلَهُمْ Yani sizde onlar gibi olun وَأَصْلُ بُكِيٍّ بُكُوْيٌ "Bukiyyun" un aslı "bukuvyun" idi قُلِبَتِ الْوَاوُ يَاءً Vav "ya" harfine kalbedildi وَالضَّمَّةُ كَسْرَةً Zamme de kesreye kalbedildi

59. فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ **Sonra onların arkasından geldi** خَلْفٌ **Bozuk bir nesil** اَضَاعُوا **Zâyı ettiler** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Nasıl?)* بِتَرْكِهَا Onu terk ederek *(Kim gibi?)* كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar gibi وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** الشَّهَوَاتِ **Şehvetlere (Arzularına)** *(Neden olan?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardan فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ **Yakında yetişecekler** *(Neye?)* غَيًّا **Gayya'ya** وَهُوَ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ Gayya cehennemde bir vadidir أَيْ يَقَعُونَ فِيهِ Yani yakında ona düşecekler

60. اِلَّا **Ancak müstesnadır** لٰكِنْ Lakin مَنْ تَابَ **Tevbe eden müstesna** *(Daha)* وَاٰمَنَ **İman eden** وَعَمِلَ **ve işleyen** *(Ne?)* صَالِحًا **sâlih amel** فَاُولٰٓئِكَ **Çünkü bunlar** يَدْخُلُونَ **Girecekler** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** وَلَا يُظْلَمُونَ **Ve zulmedilmeyecekler** يَنْقُصُونَ Eksiltilmeyecekler *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neden ?)* مِنْ ثَوَابِهِمْ Sevaplarından

61. جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetlerine (girecekler)** إِقَامَةٍ Devamlı ikamet cennetlerine بَدَلٌ مِنَ الْجَنَّةِ "cennet" lafzından bedeldir. الَّتِي **O cennet ki** وَعَدَ الرَّحْمٰنُ **Rahman vaat**

etti *(Kime?)* عِبَادَهُ **Kullarına** *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Gıyabı olarak** حَالٌ Haldir أَيْ غَائِبِينَ عَنْهَا Yani kullar ondan gaib oldukları halde إِنَّهُ **Kuşkusuz Allah** كَانَ وَعْدُهُ **Onun vaadi oldu** *(Nedir?)* أَيْ مَوْعُودُهُ Yani vaat etmiş olduğu şey مَأْتِيًّا **Yerini bula gelmiştir** بِمَعْنَى آتِيًا "atiyen" yerine gelen manasındadır وَأَصْلُهُ مَأْتُويٌ Aslı me'tuyun idi أَوْ مَوْعُودُهُ هُنَا Veya (kendi manasındadır)Allah'ın burada vaad ettiği الْجَنَّةُ Cennettir *(Öyle cennet ki)* يَأْتِيهِ Ona varacak *(Kim?)* أَهْلُهُ Cennet ehli

62. لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada (Adn cennetlerinde)** لَغْوًا **Boş** *(neden olan?)* مِنَ الْكَلَامِ Kelamdan (boş söz) إِلَّا **Ancak** لَكِنْ Lakin يَسْمَعُونَ işitirler *(Ne?)* سَلَامًا **Selam** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine أَوْ مِنْ بَعْضِهِمْ Veya meleklerin bazısından *(Kime?)* عَلَى بَعْضٍ Diğer bazısına وَلَهُمْ **Onlar için vardır** رِزْقُهُمْ **Kendi rızkları** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada (o,cennetle)** بُكْرَةً **Sabah** وَعَشِيًّا **Akşam** أَيْ عَلَى قَدْرِهِمَا فِي الدُّنْيَا Yani dünyada ki sabah,akşam kadar bir vakit arası وَلَيْسَ فِي الْجَنَّةِ Zira cennette yoktur *(Ne?)* نَهَارٌ وَلَا لَيْلٌ Ne gündüz,ne de gece بَلْ ضَوْءٌ وَنُورٌ Bilakis aydınlık ve nur vardır أَبَدًا Devamlı

63. تِلْكَ الْجَنَّةُ **İşte bu cennet** الَّتِي **Öyle cennettir ki** نُورِثُ **Varis kılacağız** نُعْطِي Vereceğiz وَنُنْزِلُ Ve ağırlayacağız *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** كَانَ **oldu** *(Ne?)* تَقِيًّا **Takva sahibi** *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ İtaatiyle

64. وَنَزَلَ (Gelecek ayet) indi لَمَّا تَأَخَّرَ الْوَحْيُ أَيَّامًا Vahiy günlerce geciktiği zaman وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) Cibril'e buyurdular مَا يَمْنَعُكَ Seni ne alı koydu *(Neden?)* أَنْ تَزُورَنَا Bizi ziyaret etmeden وَمَا نَتَنَزَّلُ **Biz inmeyiz** إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ **Ancak rabbinin emri ile ineriz** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مَا بَيْنَ أَيْدِينَا **Önümüzde olan** أَيْ أَمَامَنَا مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Yani önümüzde ki Ahiret işleri *(Daha)* وَمَا خَلْفَنَا **Arkamızda olan** *(Neden olan?)* مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا Dünya işlerinden *(Daha)* وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ **Bunların arasında olan** أَيْ مَا يَكُونُ فِي هَذَا الْوَقْتِ Yani Bu vakitte olacak şeyler *(Ne zamana kadar?)* إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ Kıyamet anına kadar أَيْ لَهُ عِلْمُ ذَلِكَ جَمِيعُهُ Yani; tüm bunların ilmi ona aittir وَمَا كَانَ رَبُّكَ **Senin rabbin değildir** *(Ne değildir?)* نَسِيًّا **Unutkan** بِمَعْنَى نَاسِيًا Unutan manasında أَيْ تَارِكًا لَكَ Yani seni terk eden değildir *(Ne sebebi ile?)* بِتَأْخِيرِ الْوَحْيِ عَنْكَ Vahyi senden geciktirmesi sebebiyle

هُوَ ﴿رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ﴾ أَيِ اصْبِرْ عَلَيْهَا ﴿هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾﴾ أَيْ مُسَمًّى بِذٰلِكَ لَا ﴿وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ﴾ الْمُنْكِرُ لِلْبَعْثِ أُبَيُّ بْنِ خَلَفٍ أَوِ الْوَلِيدُ بْنِ الْمُغِيرَةِ النَّازِلُ فِيهِ الْآيَةُ ﴿ائِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا بِوَجْهَيْهَا وبَيْنَ الْأُخْرٰى ﴿مَا مِتُّ لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾﴾ مِنَ الْقَبْرِ كَمَا يَقُولُ مُحَمَّدٌ فَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا أَحْيَا بَعْدَ الْمَوْتِ وَمَا زَائِدَةٌ لِلتَّأْكِيدِ وَكَذَا اللَّامُ وَرُدَّ عَلَيْهِ بِقَوْلِهِ تَعَالٰى ﴿اَوَلَا يَذَّكَّرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا﴾ أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُ أُبْدِلَتِ التَّاءُ ذَالًا وَادْغِمَتْ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا وَسُكُونُ الذَّالِ وَضَمُّ الْكَافِ [يَذْكُرُ] ﴿خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾﴾ فَيَسْتَدِلَّ بِالْاِبْتِدَاءِ عَلَى الْإِعَادَةِ ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿وَالشَّيَاطِينَ﴾ أَيْ نَجْمَعُ كُلًّا مِنْهُمْ وَشَيْطَانَهُ فِي سِلْسِلَةٍ ﴿ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ﴾ مِنْ خَارِجِهَا ﴿جِثِيًّا ﴿٦٨﴾﴾ عَلَى الرُّكَبِ جَمْعُ جَاثٍ وَأَصْلُهُ جُثُوٌّ أَوْ جُثُوِيٌّ مِنْ جَثَا يَجْثُو أَوْ يَجْثِي لُغَتَانِ ﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ﴾ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ ﴿اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾﴾ جَرَاءَةً ﴿ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا﴾ أَحَقُّ بِجَهَنَّمَ الْأَشَدَّ وَغَيْرَهُ مِنْهُمْ ﴿صِلِيًّا ﴿٧٠﴾﴾ دُخُولًا وَاحْتِرَاقًا فَتَبْدَأُ بِهِمْ وَأَصْلُهُ صُلُوِيٌّ مِنْ صَلِيَ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا ﴿وَاِنْ﴾ أَيْ مَا ﴿مِنْكُمْ﴾ أَحَدٌ ﴿اِلَّا وَارِدُهَا﴾ أَيْ دَاخِلُ جَهَنَّمَ ﴿كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾﴾ حَتَمَهُ وَقَضٰى بِهِ لَا يَتْرُكُهُ ﴿ثُمَّ نُنَجِّي﴾ مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ اَلشِّرْكَ وَالْكُفْرَ مِنْهَا ﴿وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ﴾ بِالشِّرْكِ وَالْكُفْرِ ﴿فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾﴾ عَلَى الرُّكَبِ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ ﴿اٰيَاتُنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ حَالٌ ﴿قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ﴾ نَحْنُ وَأَنْتُمْ ﴿خَيْرٌ مَقَامًا﴾ مَنْزِلًا وَمَسْكَنًا بِالْفَتْحِ مِنْ قَامَ وَبِالضَّمِّ مِنْ أَقَامَ ﴿وَاَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾﴾ بِمَعْنَى النَّادِي وَهُوَ مُجْتَمَعُ الْقَوْمِ يَتَحَدَّثُونَ فِيهِ يَعْنُونَ نَحْنُ فَنَكُونَ خَيْرًا مِنْكُمْ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا﴾ مَالًا وَمَتَاعًا ﴿وَرِئْيًا ﴿٧٤﴾﴾ مَنْظَرًا مِنَ الرُّؤْيَةِ فَكَمَا أَهْلَكْنَاهُمْ لِكُفْرِهِمْ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ﴾ شَرْطٌ جَوَابُهُ ﴿فَلْيَمْدُدْ﴾ بِمَعْنَى الْخَبَرِ أَيْ يَمُدُّ ﴿لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا﴾ فِي الدُّنْيَا يَسْتَدْرِجُهُ ﴿حَتّٰى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ﴾ كَالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿وَاِمَّا السَّاعَةَ﴾ الْمُشْتَمِلَةَ عَلٰى جَهَنَّمَ فَيَدْخُلُونَهَا ﴿فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾﴾ أَعْوَانًا أَهُمْ أَمِ الْمُؤْمِنُونَ وَجُنْدُهُمُ الشَّيَاطِينُ وَجُنْدُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمُ

الْمَلَائِكَةُ ﴿وَيَزِيدُ اللهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا﴾ بِالْإِيمَانِ ﴿هُدًى﴾ بِمَا يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ مِنَ الْآيَاتِ ﴿وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ﴾ هِيَ الطَّاعَةُ تَبْقَى لِصَاحِبِهَا ﴿خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾﴾ أَيْ مَا يَرُدُّ إِلَيْهِ وَيَرْجِعُ بِخِلَافِ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ وَالْخَيْرِيَّةُ هُنَا فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا

TÜRKÇE ANLAMI

65. O **göklerin ve yerin ve de onların arasında olanların Rabbi,** sahibi**dir. Öyleyse O'na ibadet et. O'na ibadette sabır göster. Sen O'nun için bir adaş,** onun ismiyle isimlenen birini **bilir misin?** Hayır!

66. Ve dirilişi inkar eden **insan,** hakkında bu ayetin indiği Übeyy b. Halef yahut Velit b. Muğîra **der ki:** «Muhammed'in dediği gibi **öldüğüm zaman mı**[1] **ileride** kabirden **diri olarak çıkarılacağım?**[2]» Yani "öldükten sonra bir daha dirilmem" demektir.

Bu kişiye Allah tealanın şu ayetiyle cevap verilmiştir:

67. O insan Bizim onu daha önce hiçbir şey değilken yarattığımızı hiç düşünmez[3] **mi?** ki böylece ilk baştan yaratmayı sonradan diriltmeye delil alsın.

68. Evet! Rabbine andolsun ki o dirilişi inkar ede**nleri ve şeytanları elbette haşredeceğiz,** yani onların hepsini şeytanıyla birlikte bir zincirde toplayacağız. **Sonra elbette onları,** dışarıdan **cehennemin etrafında dizüstü**[4] **hazırlamış olacağız.**

69. Sonradan onların **her fırkasından Rahman olan Allah'a en çok âsi,** en günahkar **olanlar hangileriyse çekip ayıracağız.**

70. Sonra elbette ki Biz, cehenneme girip orada yanmayı[5] **en çok hak edeni de,** onların en çok asi olanını da böyle olmayanını da **en iyi bileniz.**

---

[1] أَئِذَا kelimesi 1- İkinci hemzenin tahkiki ile, 2- birinci hemzede tahkik, ikincide teshil ile 3- iki vecihte de birinciyle ikinci hemze arasına elif koyularak okunmuştur.

[2] Buradaki istifham nefiy anlamındadır. مِتُّ مَا'deki مَا ile لَسَوْفَ'deki لَ harfleri tekit için zait olarak gelmiştir.

[3] Ayetteki يَذَّكَّرُ kelimesinin aslı يَتَذَكَّرُ idi. ت harfi ذ harfine çevrildikten sonra öteki ذ harfine idgam edildi. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ت harfi olmadan, ذ harfinin sükûnu, ك harfinin zammesiyle (يَذْكُرُ şeklinde) okunmuştur.

[4] جُثِيًّا kelimesi جَاثٍ kelimesinin cemisidir. Bu kelimenin aslı iki ayrı lügat olarak ya جَثَا-يَجْثُو babından جُثُوٌّ'dür; ya da جَثَا-يَجْثِي babından جُثِيٌّ'dür. (Bizim kıraatimizde bu kelime جِثِيًّا şeklinde okunmuştur.)

[5] صُلِيًّا kelimesinin aslı صُلُوْيٌ'dür. Bu kelime صَلِيَ yahut صَلَى babındadır. (Bizim kıraatimizde bu kelime صِلِيًّا şeklinde okunmuştur.)

Önce bu cehennemi en çok hak eden kimselerden başlarız.

71. Ve sizden bir kimse **yoktur**[1] **ki, illâ oraya,** cehenneme **uğrayacak,** girecek**tir. Bu, Rabbin için** kesinliği **kesinleşmiş bir hükümdür.** Bu-nunla hükmetmiştir ve bu hükmü kesinlikle terketmez.

72. Sonra şirk ve küfürden **sakınanları** oradan **kurarırız.**[2] Şirk koşarak ve kafir olarak **zalim olanları da orada** dizleri üstüne **çökmüş bir halde bırakırız.**

73. O kâfir ve mümin**lere,** Kur'ân'dan **apaçık**[3] **ayetlerimiz okunduğu zaman kâfir olanlar, iman etmiş olanlara dedi ki: «İki fırkadan hangisi makamca,**[4] menzil ve mesken olarak **daha hayırlıdır, meclisce daha güzeldir;** biz mi, siz mi?» "Biz makam ve meclisce daha iyiyiz, dolayısıyla sizden daha hayırlıyız" demek istiyorlar.

74. Hâlbuki Biz onlardan evvel nice asırlar, geçmiş ümmetlerden nice ümmet **helâk ettik ki, onlar eşyaca,** mal mülk olarak **ve manzara itibariyle**[5] **daha güzeldiler.** Yani küfürlerinden dolayı onları nasıl helak ettiysek bunları da öyle helak ederiz.

75. De ki: «Her kim sapıklık içindeyse[6] **onun için Rahman** dünyada **uzattıkça uzatır!**[7], derece derece helaka sürükler. **Ne zaman ki, vaat olundukları şeyi; ya** öldürülmek yahut esir düşmek suretiyle **azabı veya** kendisinde cehennem bulunan **Kıyamet gününü görürler** ve cehenneme girerler. **Artık mekân olarak daha şerli ve yardımcı,** dost **olarak daha zayıf olanın kim olduğunu bilirler;** onlar mı yoksa müminler mi; yardımcıları olan şeytanlar mı, yoksa müminlerin yardımcıları olan melekler mi?»

76. Allah iman etmek suretiyle **hidayete erenleri** üzerlerine indirdiği ayetlerle **hidayet olarak arttırır. Bâkiyât-ı sâlihât,** sahibi için kalan taatlar **ise Rabbin katında sevapça daha hayırlıdır, dönüş yeri olarak**[8] **daha hayırlıdır.** Kâfirlerin amelleri ise böyle değildir. Burada anlatılan "hayırlı olma" durumu kâfirlerin "hangi fırka makam olarak daha hayırlıdır" sözlerine karşılık söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

65. هُوَ O *(Kimdir?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbidir** مَالِكُ Malikidir *(Daha)* وَالْاَرْضِ

---

[1] Ayetteki إِنْ kelimesi مَا anlamındadır.

[2] ننجي kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُنَجِّي şeklinde) şeddeli hem de (نُنْجِي şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[3] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

[4] مقاما kelimesindeki م harfi fethalı okunursa kelimenin kökü قَامَ; eğer zammeli okunursa kelimenin kökü اَقَامَ'den gelir.

[5] رِئْيًا kelimesi اَلرُّؤْيَة kökünden olup manzara anlamına gelir.

[6] مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ şart cümlesi olup sonrası cevabıdır.

[7] فَلْيَمْدُدْ kelimesi burada haber anlamında olup "uzatır" demektir.

[8] مَرَدًّا kelimesi kişinin kendisine döneceği, varacağı cennet anlamına gelir.

Yerin *(Daha)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve arasındakilerden** فَاعْبُدْهُ **Şu halde ona ibadet et** وَاصْطَبِرْ **Sabırlı ol** لِعِبَادَتِهِ **Ona ibadet etmeye** أَيِ اصْبِرْ عَلَيْهَا Yani ibadete devama sabret هَلْ تَعْلَمُ **Bilir misin** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* سَمِيًّا **Adaş /nazir** أَيْ مُسَمًّى بِذٰلِكَ Yani bununla isimlenmiş لَا Hayır

66. وَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **İnsan** *(Öyle insan ki)* الْمُنْكِرُ لِلْبَعْثِ Dirilmeyi inkar eden أُبَيُّ بْنِ خَلَفٍ Ubeyy bin Halef أَوِ الْوَلِيدُ بْنِ الْمُغِيرَةِ Veya Velid bin Muğire *(Bunlar kimdir)* النَّازِلُ فِيهِ Bunlardan biri hakkında inmiştir الْآيَةُ Bu ayet أَئِذَا **Zaman mı** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ Bu lafız ikinci hemzenin tahkiki /ispatı ile okundu *(Daha)* وَتَسْهِيلِهَا Teshili ile okundu وَإِدْخَالِ الْأَلِفِ بَيْنَهُمَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُخْرٰى Tahkik ve teshil vecihlerinde ikinci elifle birinci elif arasına bir elif daha girdirmekle okundu مَا مِتُّ **Öldüğüm zaman mı?** لَسَوْفَ أُخْرَجُ **kesin kes çıkartılacağım** حَيًّا **Diri olarak** *(Nereden)* مِنَ الْقَبْرِ Kabirden *(Ne gibi?)* كَمَا يَقُولُ مُحَمَّدٌ Muhammed'in anlattığı gibi فَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ İstifham nefi manasındadır أَيْ لَا أَحْيَا بَعْدَ الْمَوْتِ Yani öldükten sonra dirilmeyeceğim وَمَا زَائِدَةٌ لِلتَّأْكِيدِ "Ma" tekit için olup zaittir وَكَذَا اللَّامُ Lam da böyledir وَرُدَّ عَلَيْهِ Onun sözü reddedildi *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâla nın şu sözü ile

67. أَوَلَا يَذْكُرُ **hiç düşünmez mi ki** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **O insan** أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُ Aslı "yetezekkeru" idi أُبْدِلَتِ التَّاءُ ذَالًا "ta" "zal" e çevrildi وَادْغِمَتْ فِي الذَّالِ Ve "zal"e idğam edildi وَفِي قِرَاءَةٍ تَرْكُهَا Bir kıraatte "ta"nın terki ile وَسُكُونُ الذَّالِ وَضَمُّ الْكَافِ Zalın sükunu, kafın da zammesi ile [يَذْكُرُ] okundu أَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَاهُ **Biz onu yarattık** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce (evvelce)** وَلَمْ يَكُ شَيْئًا **Halbuki o hiç-bir şey değildi** فَيُسْتَدَلُّ بِالْاِبْتِدَاءِ İbtida ile (ilk yaratılış ile) delil getirilir *(Neye?)* عَلَى الْإِعَادَةِ İadeye (Sonradan iade etmeye, öldükten sonra diriltmeye)

68. فَوَرَبِّكَ **Evet rabbine and olsun ki** لَنَحْشُرَنَّهُمْ **Elbette onları haşr edeceğiz** أَيِ الْمُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Yani diriltilmeyi inkar edenleri *(Daha)* وَالشَّيَاطِينَ **Şeytanları da** أَيْ نَجْمَعُ كُلًّا مِنْهُمْ Yani onlardan her birini toplayacağız *(Ne ile beraber ?)* وَشَيْطَانَهُ Şeytan ile beraber *(Nereye toplayacağız?)* فِي سِلْسِلَةٍ Bir zincire ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ **Sonra onları hazır edeceğiz** *(Nerede?)* حَوْلَ جَهَنَّمَ **Cehennemin etrafında** مِنْ خَارِجِهَا Dış tarafında *(Ne oldukları halde?)* جِثِيًّا **Çökmüş halde** *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine جَمْعُ جَاثٍ "casin"in cemisidir مِنْ جَثَا يَجْثُو أَوْ وَأَصْلُهُ جُثُوْوٌ Aslı "cusuvvun" أَوْ جُثُوْيٌ Veya "cusuvyun" dır.

يَجْثِي Cesa yecsü-veya cesa yecsi den müştaktır لُغَتَانِ Bunlar iki lügattir

69. ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ **Kesin kes çekip ayıracağız (kimden)** مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ **Her bir fırkadan** فِرْقَةٍ مِنْهُمْ Onlardan olan her bir fırkadan *(Kimi)* اَيُّهُمْ **hangisi** اَشَدُّ**daha şiddetli ise** عَلَى الرَّحْمٰنِ **Rahmana karşı** *(Ne bakımından?)* عِتِيًّا **İsyankarlık bakımından** جَرَاءَةً Cüretkarlık bakımından

70. ثُمَّ لَنَحْنُ **Sonra elbette biz** اَعْلَمُ **daha iyi biliriz** *(Kimi?)* بِالَّذِينَ **O kimseleri ki** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اَوْلٰى بِهَا **Ona en layık olanlardır** أَحَقُّ بِجَهَنَّمَ Cehenneme daha layıktır *(Öyle cehennem ki)* اَلْأَشَدِّ Şiddetli وَغَيْرُهُ مِنْهُمْ Onlardan başkalarını *(Ne bakımından?)* صِلِيًّا **Yuvarlamak /bakımından** دُخُولًا وَاحْتِرَاقًا Girmek ve yanmak bakımından فَنَبْدَأُ بِهِمْ Dolayısıyla onlarla başlayacağız وَأَصْلُهُ صُلُوْيٌ Aslı suluvyun idi مِنْ صَلِيَ Saliye/sala dan müştak بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lam'ın kesre ve fethasıyla

71. وَاِنْ **yoktur** أَيْ مَا Yani olmadı مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç biri اِلَّا **Ancak varsa mutlaka** وَارِدُهَا **Ona uğrayacaktır** أَيْ دَاخِلُ جَهَنَّمَ Yani cehenneme girecektir كَانَ **Bu oldu** عَلٰى رَبِّكَ **Rabbinin tarafında** حَتْمًا مَقْضِيًّا **hüküm ve kaza buyurulmuş bir şeydir** حَتَمَهُ وَقَضٰى بِهِ Onu hükmetmiş ve gerekli kılmış لَا يَتْرُكُهُ Onu asla terk etmez

72. ثُمَّ نُنَجِّي **Sonra kurtaracağız** مُشَدَّدًا وَمُخَفَّفًا Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Kimi)* الَّذِينَ**o kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ وَالْكُفْرَ Şirk ve küfürden *(neden kurtaracağız?)* مِنْهَا O cehennemden وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ **Zalimleri bırakacağız** *(Ne sebebiyle zalim olan?)* بِالشِّرْكِ وَالْكُفْرِ Şirk ve küfür *(Nerede bırakacağız?)* فِيهَا **Cehennemde** (*(Nasıl?)* جِثِيًّا **Çökmüş vaziyette** عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine

73. وَاِذَا تُتْلٰى **Okunduğu vakit** *(Kime)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ Yani Mü'minler ve kafirlere *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan *(Ne oldukları halde?)* بَيِّنَاتٍ **Ayan beyan** وَاضِحَاتٍ Apaçık حَالٌ Haldir قَالَ**Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ**o kimseler ki** كَفَرُوا kafir oldular *(Kime)* لِلَّذِينَ **o kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ **İki fırkadan hangisi?** نَحْنُ وَأَنْتُمْ Siz ve bizden hangimiz? خَيْرٌ**Daha üstündür** *(Ne bakımından?)* مَقَامًا **Makamca** مَنْزِلًا وَمَسْكَنًا Hane ve mesken itibarıyla بِالْفَتْحِ مِنْ قَامَ "Makamen" Fetha ile okundu "kame"den müştak olarak وَبِالضَّمِّ مِنْ أَقَامَ "Mukamen"zamme ile okundu "ekame"den müştak olarak وَأَحْسَنُ **Daha güzeldir**

وَهُوَ مُجْتَمَعُ الْقَوْمِ "Nadi" manasında بِمَعْنَى النَّادِي **Meclisçe** نَدِيًّا *(Ne bakımından?)* يَتَحَدَّثُونَ فِيهِ Bu kavmin toplanıp konuştuğu yerdir يَعْنُونَ Kastediyorlar نَحْنُ Biz فَنَكُونَ خَيْرًا مِنْكُمْ Şu halde biz sizden hayırlıyız (Daha üstünüz)

74. قَالَ تَعَالَى Allah-u Teâla buyurdu وَكَمْ **Nice** أَيْ كَثِيرًا Yani çok اَهْلَكْنَا **Helak ettik** قَبْلَهُ **Onlardan önce** *(Ne bakımından çok?)* مِنْ قَرْنٍ **Asırlar** (yani asırlarda yaşayan nicelerini helak ettik) أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerden bir çok ümmeti هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* أَحْسَنُ **Daha güzeldir** اَثَاثًا **Varlıkça** مَالًا وَمَتَاعًا Mal ve eşyaca وَرِئْيًا **Ve görünüm itibarıyla** مَنْظَرًا Manzara olarak *(Neden?)* مِنَ الرُّؤْيَةِ er-Ru'yet" den müştaktır فَكَمَا أَهْلَكْنَاهُمْ لِكُفْرِهِمْ Onları küfürlerinden dolayı helak ettiğimiz gibi نُهْلِكُ هَؤُلَاءِ Bunları da helak ederiz

75. قُلْ **De ki** مَنْ**Kim** كَانَ**Olursa** *(Nerede?)* فِي الضَّلَالَةِ **Sapıklık içindeyse** شَرْطٌ جَوَابُهُ Şart olup cevabı (gelen cümledir) فَلْيَمْدُدْ **Uzatsın /uzatır.** بِمَعْنَى الْخَبَرِ أَيْ يَمُدُّ Haber manasındadır yani uzatır *(Kim?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* الرَّحْمَنُ **Rahman** *(Nasıl?)* مَدًّا **Çokça uzatarak** فِي الدُّنْيَا يَسْتَدْرِجُهُ Dünyada ona istidrac vererek حَتَّى إِذَا رَأَوْا **Ta ki görürler** *(Neyi?)* مَا يُوعَدُونَ **Vaat olundukları şeyi** إِمَّا الْعَذَابَ **Ya azabı** كَالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ Öldürmek ve esaret gibi وَإِمَّا السَّاعَةَ **Veya kıyamet gününü** *(Öyle kıyamet gibi)* الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى جَهَنَّمَ Cehenneme de şamil فَيَدْخُلُونَهَا Ve oraya gireceklerdir. فَسَيَعْلَمُونَ **Artık bileceklerdir***(Neyi?)* مَنْ هُوَ شَرٌّ **Kim daha şerlidir** *(Ne bakımından?)* مَكَانًا **Mekanca** وَأَضْعَفُ **Ve daha zayıftır** *(Ne bakımından?)* جُنْدًا Ordu /taraftarca أَعْوَانًا Yardımcılarca أَهُمْ Onlar mı? أَمِ الْمُؤْمِنُونَ Yoksa Mü'minler mi وَجُنْدُهُمُ الشَّيَاطِينُ Ve onların yardımcıları şeytanlar mı وَجُنْدُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمُ Mü'minlerin onlara karşı yardımcıları *(Kimdir?)* الْمَلَائِكَةُ Meleklerdir

76. وَيَزِيدُ **Artırır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ اهْتَدَوْا **Hidayete erenlere** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile *(Neyi artırır?)* هُدًى **Hidayeti** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ مِنَ الْآيَاتِ Onlara indirdiği ayetler sebebiyle وَالْبَاقِيَاتُ**Baki olan ameller** *(Öyle baki olan ameller ki)* ,الصَّالِحَاتُ **Salih ameller** هِيَ الطَّاعَةُ تَبْقَى لِصَاحِبِهَا Onlar sahipleri için kalıcı amellerdir خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında daha hayırlıdır** *(Ne bakımından?)* ثَوَابًا **Sevapça** وَخَيْرٌ **Ve daha hayırlıdır**. *(Ne bakımından?)* مَرَدًّا **Akıbetçe** أَيْ مَا Yani o mekan ki يَرُدُّ Varacak إِلَيْهِ Oraya *(Daha)* وَيَرْجِعُ Dönecek

بِخِلَافِ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ Kafirlerin amelleri ise böyle değildir وَالْخَيْرِيَّةُ هُنَا Burada "Hayriyet"(ismi tafdil de ki daha hayırlı olmak manası) *(Nedir?)* فِي مُقَابَلَةِ قَوْلِهِمْ Kafirlerin şu sözüne mukabil (söylenmiş)dir. أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ İki fırkadan hangisi daha hayırlıdır *(Ne bakımından?)* مَقَامًا Makamca

﴿اَفَرَاَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِاٰيَاتِنَا﴾ الْعَاصِيَ بْنِ وَائِلٍ ﴿وَقَالَ﴾ لِخَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ الْقَائِلِ لَهُ تُبْعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْمُطَالِبِ لَهُ بِمَالٍ ﴿لَأُوتَيَنَّ﴾ عَلٰى تَقْدِيرِ الْبَعْثِ ﴿مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾﴾ فَأَقْضِيكَ ﴿اَطَّلَعَ الْغَيْبَ﴾ أَيْ أَعْلَمَهُ وَأَنْ يُؤْتٰى مَا قَالَهُ وَاسْتُغْنِيَ بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ فَحُذِفَتْ ﴿اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾﴾ بِأَنْ يُؤْتٰى مَا قَالَهُ ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا يُؤْتٰى ذٰلِكَ ﴿سَنَكْتُبُ﴾ نَأْمُرُ بِكَتْبِ ﴿مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾﴾ نَزِيدُهُ بِذٰلِكَ عَذَابًا فَوْقَ عَذَابِ كُفْرِهِ ﴿وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ﴾ مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ ﴿وَيَأْتِينَا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَرْدًا ﴿٨٠﴾﴾ لَا مَالَ لَهُ وَلَا وَلَدَ ﴿وَاتَّخَذُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿اٰلِهَةً﴾ يَعْبُدُونَهُمْ ﴿لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾﴾ شُفَعَاءَ عِنْدَ اللّٰهِ بِأَنْ لَا يُعَذَّبُوا ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا مَانِعَ مِنْ عَذَابِهِمْ ﴿سَيَكْفُرُونَ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿بِعِبَادَتِهِمْ﴾ أَيْ يَنْفُونَهَا كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾﴾ اَعْوَانًا وَأَعْدَاءً ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّٓا اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ﴾ سَلَّطْنَاهُمْ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ﴾ تُهَيِّجُهُمْ اِلَى الْمَعَاصِي ﴿اَزًّا ﴿٨٣﴾﴾ ﴿فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ﴾ بِطَلَبِ الْعَذَابِ ﴿اِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ﴾ اَلْأَيَّامَ وَاللَّيَالِيَ أَوِ الْأَنْفَاسَ ﴿عَدًّا ﴿٨٤﴾﴾ إِلٰى وَقْتِ عَذَابِهِمْ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ﴾ بِإِيمَانِهِمْ ﴿اِلَى الرَّحْمٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾﴾ جَمْعُ وَافِدٍ بِمَعْنٰى رَاكِبٍ ﴿وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿اِلٰى جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾﴾ جَمْعُ وَارِدٍ بِمَعْنٰى مَاشٍ عَطْشَانَ ﴿لَا يَمْلِكُونَ﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾﴾ أَيْ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾﴾ قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا اِدًّا ﴿٨٩﴾﴾ أَيْ مُنْكَرًا عَظِيمًا ﴿تَكَادُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿السَّمٰوَاتُ يَنْفَطِرْنَ﴾ بِالنُّونِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ [يَتَفَطَّرْنَ] بِالْاِنْشِقَاقِ ﴿مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾﴾ أَيْ تَنْطَبِقُ عَلَيْهِمْ مِنْ أَجْلِ ﴿اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾﴾ ﴿وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمٰنِ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾﴾ أَيْ مَا يَلِيقُ بِهِ ذٰلِكَ ﴿اِنْ﴾ أَيْ مَا ﴿كُلُّ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِلَّٓا اٰتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾﴾ ذَلِيلًا خَاضِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْهُمْ عُزَيْرٌ وَعِيسٰى ﴿لَقَدْ اَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾﴾ فَلَا يَخْفٰى عَلَيْهِ مَبْلَغُ جَمِيعِهِمْ وَلَا وَاحِدٌ مِنْهُمْ ﴿وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾﴾ بِلَا مَالٍ وَلَا نَصِيرٍ يَمْنَعُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

77. Bizim ayetlerimizi inkâr edip kendisine "öldükten sonra dirileceksin"

diyen ve (yaptığı işe karşılık) parasını isteyen Habbab b. Erit'e "**nasılsa bana mal ve çocuk verilecektir**, o zaman öderim" **diyen kimseyi,** Âs b. Vâil'i **gördün mü?**

78. **Gayba vakıf mı olmuş,**[1] yani gaybı biliyor da mı bunların kendisine verileceğini söylüyor, **yoksa** bu şeylerin kendisine verileceğine dair **Rahman katında bir söz mü almış?**

79. **Hayır,** yani bunlar kendisine verilmeyecektir. **Söylediklerini elbette yazacağız,** yazılmasını emredeceğiz **ve** bu söyledikleri şeyler sebebiyle **onun için azabı arttırdıkça arttıracağız,** küfründen dolayı hak ettiği azap üstüne bir azap daha ilave edeceğiz.

80. **Ve onun dediklerine,** mal ve çocuklara **Biz varis olacağız.** Kıyamet gününde **o Bize** ne malı ne de çocuğu olmadığı halde **tek başına gelecektir.**

81. **Ve** Mekkeli kâfirler **kendileri için bir güç olsun,** Allah katında azaba uğratılmamaları için kendilerine şefaatçi olsunlar **diye Allah'tan başka** ibadet ettikleri putları **ilahlar edindiler.**

82. **Asla** onların azaba uğramasına bir engel yoktur! İlahları, **onların ibadetlerini kesinlikle inkâr edecekler,** diğer bir ayette olduğu gibi "bize ibadet etmiyorlardı" diyerek bunu kabul etmeyecekler **ve onların üzerine düşman kesileceklerdir.**

83. **Görmedin mi, Biz şeytanları kâfirler üzerine gönderdik,** musallat **ettik, onları** masiyetlere **tahrik edip kışkırtıyorlar.**

84. **Artık** azap isteyerek **onların üzerine acelede bulunma! Muhakkak ki, Biz** azap edilecekleri güne kadar **onlar için** günleri ve geceleri yahut onların nefeslerini **sayıyoruz.**

85. Yâd et **o günü ki,** iman ederek **sakınanları Rahman'a binekli olarak**[2] **göndereceğiz.**

86. **Ve** inkârları sebebiyle **suçlu olanları da cehenneme susamış ve yaya olarak**[3] **sevkedeceğiz.**

87. İnsanlar **şefaate sahip olamayacaklardır, ancak Rahman'ın katında bir ahit,** "lâ ilâhe illâllah velâ havle velâ kuvvete illâ billâh" şehadetini **alan hariç!**

88. Yahudiler, Hıristiyanlar ve Meleklerin Allah'ın kızları olduğunu sananlar **dediler ki, Rahman kendisine çocuk edindi.**

Cenabı Hak onlara dedi ki;

89. **Andolsun ki, siz, çok çirkin bir şey ortaya attınız.**

---

[1] أَطَّلَعَ kelimesindeki istifham hemzesiyle vasıl hemzesine ihtiyaç kalmadığı için bu hemze hazfedilmiştir.

[2] Ayetteki وَفْدًا kelimesi وَافِدٌ kelimesinin cemiisi olup "binekli" anlamındadır.

[3] Ayetteki وِرْدًا kelimesi وَارِدٌ kelimesinin cemiisi olup "susuz ve yaya" anlamındadır.

90-91. Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dolayı az daha[1] **ondan dolayı gökler** yarılarak **çatlayacak**[2] **ve yer yarılacak ve dağlar** onların üzerlerine **yıkılıp göçecek,** üzerlerine kapanacak**tı.**

92. Hâlbuki çocuk edinmek, Rahmân'a yakışmaz, uygun olmaz.

93. Göklerde ve yerde olan şeylerin hepsi kıyamet gününde **illâki Rahman'a kul,** zelil ve boyun eğmiş **olarak geleceklerdir.** Uzeyr ile İsa da kul olarak gelecek kimseler arasındadır.

94. Andolsun ki, onları kuşatmıştır ve onların hepsini saymıştır; dolayısıyla onların tamamının sayılarını bilir ve bir kişi bile onun bilgisi dışında kalmamıştır.

95. Ve hepsi de Kıyamet günü O'nun huzuruna tek olarak ne malı, ne de kendisini Allah'tan koruyacak bir yardımcısı olmadan **gelecektir.**

KELİME ANLAMI

77. أَفَرَأَيْتَ **Gördün mü** الَّذِي **O kimseyi** كَفَرَ **İnkar etti** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** الْعَاصِي بْنِ وَائِلٍ El-Âsi bin vail وَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)* لِخَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ Habbab b.Eret (r.a) لَهُ الْقَائِلِ Ona (Asi bin vail'e) diyen *(Ne diyen?)* تُبْعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra tekrar dirileceksin وَالْمُطَالِبِ لَهُ بِمَالٍ Ve ondan mâli hakkını talep eden لَأُوتَيَنَّ **Elbette bana verilecek** عَلَى تَقْدِيرِ الْبَعْثِ Tekrar diriltilmek taktirinde *(Ne verilecek?)* مَالًا **Mal** وَوَلَدًا **ve çocuk** فَأَقْضِيكَ Ve sana öderim

78. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى Allah-u Teâla buyurdu أَطَّلَعَ **muttali mi olmuş** *(Neye?)* الْغَيْبَ **Ğayba** أَيْ أَعَلِمَهُ Yani gaybı mı bilmiş وَأَنْ يُؤْتَى مَا قَالَهُ Söylediklerinin kendisine verileceğini bilmiş وَاسْتُغْنِيَ بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham hemzesi ile ihtiyaçsız kalındı *(Neden?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasıldan فَحُذِفَتْ Dolayısı ile hazfedildi أَمِ اتَّخَذَ **Yoksa edindi mi?** عِنْدَ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın katında** عَهْدًا **Bir ahid** *(Ne diye?)* بِأَنْ يُؤْتَى مَا قَالَهُ Söylemiş olduğu kendisine verilecek diye

79. كَلَّا Hayır, öyle değil أَيْ لَا يُؤْتَى ذٰلِكَ Yani söylemiş oldukları ona verilmeyecek سَنَكْتُبُ Yazacağız نَأْمُرُ بِكَتْبِ Yazılmasını emredeceğiz *(Neyi?)* مَا يَقُولُ **Söylediği şeyi** وَنَمُدُّ لَهُ **Ve ona uzatacağız** *(Neyi?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azabı** *(Nasıl?)* مَدًّا **Uzatmakla** نَزِيدُهُ بِذٰلِكَ عَذَابًا

---

[1] تَكَادُ kelimesi hem (okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) تَ ile; hem de (يَكَادُ şeklinde) يَ ile okunmuştur.

[2] يَنْفَطِرْنَ kelimesi نْ harfiyle okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) تَ harfi ile ve de şeddeli طَّ harfiyle (يَتَفَطَّرْنَ şeklinde) okunmuştur.

Bu söyledikleri ile onu azapça artıracağız فَوْقَ عَذَابِ كُفْرِهِ Küfrünün azabına ilaveten

80. وَنَرِثُهُ **Ve biz ona varis olacağız** *(Neyine?)* مَا يَقُولُ **Söylemiş olduklarına** *(o da nedir ?)* مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ Mal ve çocuk وَيَأْتِينَا **Ve bize gelecek** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne olduğu halde?)* فَرْدًا **Tek başına olduğu halde** لَا مَالَ لَهُ وَلَا وَلَدَ Mal ve çocuğu olmadı halde

81. وَاتَّخَذُوا **Edindiler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kafirleri *(Neden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah 'tan başka** *(Ne edindiler?)* الْأَوْثَانَ Putlar آلِهَةً **İlahlar** *(Öyle putlar ki)* يَعْبُدُونَهُمْ Onlara tapıyorlar لِيَكُونُوا **Olsunlar diye** *(Kim için?)* لَهُمْ **Kendileri için** *(Ne olsunlar diye ?)* عِزًّا **İzzet /destek olsunlar diye** شُفَعَاءَ عِنْدَ اللهِ Allah katında şefaatçiler *(Ne diye?)* بِأَنْ لَا يُعَذَّبُوا Azap olunmayacaklar diye

82. كَلَّا **Hayır Asla öyle değil** أَيْ لَا مَانِعَ مِنْ عَذَابِهِمْ Yani onların azabına mani olacak yoktur سَيَكْفُرُونَ **İnkar edecekler** أَيِ الْآلِهَةُ Yani taptıkları /ilahları *(Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ **Onlara olan ibadetlerini** أَيْ يَنْفُونَهَا Yani taptıklarını nefyedecekler. كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى Başka bir ayette olduğu gibi مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ "Onlar bize de ibadet etmiyorlardı" وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ **O putlar kafirlere karşı olacaklar** *(Ne?)* ضِدًّا **Düşman /zıtlar.** أَعْوَانًا وَأَعْدَاءً Yardımcılar ve düşmanlar

83. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi** *(Neyi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** أَرْسَلْنَا**saldık** *((Neleri?)* الشَّيَاطِينَ **Şeytanları** سَلَّطْنَاهُمْ Onları musallat ettik *(Kimin üzerine saldık?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirlerin üzerine** تَؤُزُّهُمْ **Onları sürüklüyorlar** تُهَيِّجُهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي Onarı günahlara sevk ediyorlar *(Nasıl?)* أَزًّا **Sürüklemekle**

84. فَلَا تَعْجَلْ **Artık acele etme** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **onların üzerine** *(Ne ile?)* بِطَلَبِ الْعَذَابِ Azabı talep etmekle إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ **Muhakkak ki biz onlar için sayıyoruz** الْأَيَّامَ وَاللَّيَالِيَ أَوِ الْأَنْفَاسَ Günleri geceleri veya nefesleri *(Nasıl?))* عَدًّا **Saymakla** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى وَقْتِ عَذَابِهِمْ Azab görecekleri vakte kadar اُذْكُرْ Hatırla ki

85. يَوْمَ **O gün** نَحْشُرُ **Biz toplayacağız** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerini** *(Ne ile takva olmuşlar?)* بِإِيمَانِهِمْ İmanları ile *(Kime toplayacağız?)* إِلَى الرَّحْمٰنِ **Rahmanın huzuruna** *(Ne oldukları halde?)* وَفْدًا **Bir elçi cemaati halinde** جَمْعُ وَافِدٍ "Vefd" "vafid"in cemisidir بِمَعْنَى رَاكِبٍ Binitli /süvari manasındadır

86. وَنَسُوقُ **Ve sevk edeceğiz** *(Kimi?)* الْمُجْرِمِينَ **Mücrimleri** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ

Küfürleri sebebi ile *(Nereye?)* إِلَى جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne oldukları halde?)* وِرْدًا **Susamış yayalar /piyadeler oldukları halde** جَمْعُ وَارِدٍ "Vird" kelimesi "Varid"in cemisidir بِمَعْنَى مَاشٍ عَطْشَانَ Susamış yaya manasındadır

87. لَا يَمْلِكُونَ **Malik olamayacaklar** أَيِ النَّاسُ Yani insanlar *(Neye?)* الشَّفَاعَةَ **Şefaate** إِلَّا **Ancak müstesna** مَنِ **O kimse ki** اتَّخَذَ **Edindi** *(Nerede?)* عِنْدَ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın katında** *(Ne edinenler?)* عَهْدًا **Ahid /söz** أَيْ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Yani Allah'tan başka ilah olmadığına daha şahadet وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ Günahlardan dönmeye güç ve itaat etmeye kuvvet إِلَّا بِاللهِ Yalnızca Allah'tan olduğuna

88. وَقَالُوا **Dediler** أَيِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yani Yahudiler ve Hıristiyanlar *(Daha)* وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ Meleklerin Allah 'ın kızları olduğunu uyduranlar *(Ne dediler?)* اتَّخَذَ**Edindi** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Çocuk**

89. قَالَ تَعَالٰى لَهُمْ Allah-u Teâla onlara hitaben buyurdu ki لَقَدْ جِئْتُمْ **Yemin olsun (Meydana)gelmiş oldunuz** *(Ne olarak?)* شَيْئًا إِدًّا **Pek çirkin bir şey olarak** أَيْ مُنْكَرًا عَظِيمًا Yani çok çirkin

90-91. تَكَادُ **Az daha** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile de ya ile de okundu السَّمٰوَاتُ **Gökler** يَنْفَطِرْنَ **çatlayacak** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ Bir kıraatte ta ile وَتَشْدِيدِ الطَّاءِ "Tı" harfinin de şeddesi ile okundu [يَتَفَطَّرْنَ] *(Nasıl çatlayarak?)* بِالْاِنْشِقَاقِ yarılarak *(Neden dolayı?)* مِنْهُ **Rahmana çocuk isnat etmelerinden dolayı** وَتَنْشَقُّ**Ve yarılacak** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** وَتَخِرُّ **yıkılıp çökecekti** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** *(Nasıl?)* هَدًّا **Yüksek bir ses çıkartarak** أَيْ تَنْطَبِقُ عَلَيْهِمْ Yani onların üzerine kapanacaktır مِنْ أَجْلِ اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا **Rahmana çocuk isnat etmelerinden** dolayı

92. Allah-u Teâla buyurdu وَمَا يَنْبَغِي **Layık olmaz** *(Kim için?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman için** *(Ne layık olmaz?)* اَنْ يَتَّخِذَ **Edinmesi** *(Ne?)* وَلَدًا **Çocuk** أَيْ مَا يَلِيقُ بِهِ ذٰلِكَ Yani Allaha bu yakışmaz

93. إِنْ **Değildir** أَيْ مَا Yani "in" burada "ma" manasında nâfiyedir. كُلُّ مَنْ **Her o** Teâla'ya **kimse ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerdedir** إِلَّآ **Ancak varsa** اٰتِي **gelecektir** *(Kime?)* الرَّحْمٰنِ **Rahmana** *(Ne olduğu halde?)* عَبْدًا **Kul olarak** ذَلِيلًا İtaatkâr olarak *(Daha)* خَاضِعًا Boyun eğmiş olarak *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü مِنْهُمْ عُزَيْرٌ وَعِيسٰى Hz. Uzeyr ve İsâ (a.s) onlardandır.

94. لَقَدْ اَحْصَاهُمْ **Yemin olsun Allah hepsini kuşatmıştır** *(Daha)* وَعَدَّهُمْ **Ve saymıştır** *(Nasıl?)* عَدًّا **Saymakla/Teker teker** فَلَا يَخْفٰى عَلَيْهِ Binaen aleyh Allah'a gizli kalmaz *(Ne?)* مَبْلَغُ جَمِيعِهِمْ Tümün ulaştığı meblağ *(Daha)* وَلَا وَاحِدٌ مِنْهُمْ Ve onlardan tek biri (dahi gizli kalmaz)

95. وَكُلُّهُمْ **Ve hepsi de** اٰتِيهِ **O'nun huzuruna gelecekler** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Ne olduğu halde?)* فَرْدًا **Tek olduğu halde** بِلَا مَالٍ Malsız وَلَا نَصِيرٍ يَمْنَعُهُ Ve de onları azaptan koruyabilecek yardımcı olmadan

﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾﴾ فِيمَا بَيْنَهُمْ يَتَوَادُّونَ وَيَتَحَابُّونَ وَيُحِبُّهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿بِلِسَانِكَ﴾ الْعَرَبِيِّ ﴿لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ﴾ الْفَائِزِينَ بِالْإِيمَانِ ﴿وَتُنْذِرَ﴾ تُخَوِّفَ ﴿بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴿٩٧﴾﴾ جَمْعُ أَلَدَّ أَيْ جَدَلَ بِالْبَاطِلِ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَكَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ بِتَكْذِيبِهِمِ الرُّسُلَ ﴿هَلْ تُحِسُّ﴾ تَجِدُ ﴿مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾﴾ صَوْتًا خَفِيًّا لَا فَكَمَا أَهْلَكْنَا أُولٰئِكَ نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ

TÜRKÇE ANLAMI

96. Muhakkak ki Rahman iman edip salih amel işleyenler için (kalplerde) birbirlerine karşı **bir sevgi var edecektir,** onlar birbirlerine karşı sevgi ve muhabbet besleyecek, ayrıca Allah teala da onları sevecektir.

97. İşte onu, Kur'an'ı **sadece** iman ederek **Allah'tan sakınıp** kurtuluşa **erenleri kendisiyle müjdeleyesin ve** batıl için **mücadele eden bir topluluğu,** Mekkeli kâfirleri **uyarasın diye senin dilin** olan arapçayla **kolaylaştırdık.**

98. Ve onlardan önce peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle **nice** geçmiş **kavimleri helâk ettik. Onlardan hiç kimseyi görüyor musun? Veya onlara ait gizli bir ses işitiyor musun?** Hayır! İşte onları helak ettiğimiz gibi, bunları da helak ederiz.

KELİME ANLAMI

96. اِنَّ الَّذِينَ **Kuşkusuz o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** سَيَجْعَلُ**Yapacak** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne yapacak?)* وُدًّا **Bir sevgi** فِيمَا بَيْنَهُمْ يَتَوَادُّونَ Kendi aralarında dost olacak وَيَتَحَابُّونَ Ve birbirlerini sevecekler وَيُحِبُّهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى Allah-u Teâla da onları sevecek.

97. فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ **Biz onu kolaylaştırdık** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kur'an'ı *(Ne ile?)* بِلِسَانِكَ **Senin lisanın ile** *(Öyle lisanın ki)* الْعَرَبِيِّ Arapça olan *(Niçin?)* لِتُبَشِّرَ بِهِ **Onunla müjdeleyesin diye** *(Kimi?)* الْمُتَّقِينَ **Muttakileri** الْفَائِزِينَ بِالْإِيمَانِ İmanla kurtuluş bulanları *(Daha)* وَتُنْذِرَ **Ve de uyarasın diye** تُخَوِّفَ korkutasın *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kimi?)* قَوْمًا **Topluluğu** *(Öyle topluluk ki)* لُدًّا **İnatçı** جَمْعُ أَلَدَّ "Eleddü" kelimesinin cemisidir أَيْ جَدَلَ بِالْبَاطِلِ Yani batılca cedelleşmek وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ Onlar Mekke kafirleridir.

98. وَكَمْ **Nice** أَيْ كَثِيرًا Yani çok اَهْلَكْنَا **Helak ettik** قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kimi?)* مِنْ قَرْنٍ **Nesilleri** أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerden nice ümmetler *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ الرُّسُلَ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle هَلْ تُحِسُّ **Hissediyor musun/görüyor musun** تَجِدُ Buluyor musun مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ Onlardan birini اَوْ تَسْمَعُ **Yada işitiyor musun** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* رِكْزًا **Gizli bir ses** صَوْتًا خَفِيًّا Gizli ses لَا Hayır فَكَمَا أَهْلَكْنَا أُولَٰئِكَ Nasıl ki onları helak ettik نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ Bunları da helak edeceğiz

٢٠

سُورَةُ طٰهٰ

مَكِّيَّةٌ

مِأَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً اَوْ وَارْبَعُونَ اَوْ وَاثْنَتَانِ

سُورَةُ طٰهٰ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طٰهٰ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿مَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لِتَشْقٰى ﴿٢﴾﴾ لِتَتْعَبَ بِمَا فَعَلْتَ بَعْدَ نُزُولِهِ مِنْ طُولِ قِيَامِكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ أَيْ خَفِّفْ عَنْ نَفْسِكَ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ أَنْزَلْنَاهُ ﴿تَذْكِرَةً﴾ بِهِ ﴿لِمَنْ يَخْشٰى ﴿٣﴾﴾ يَخَافُ اللهَ ﴿تَنْزِيلًا﴾ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ النَّاصِبِ لَهُ ﴿مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى ﴿٤﴾﴾ جَمْعُ عُلْيَا كَكُبْرٰى وَكُبَرُ هُوَ ﴿اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ﴾ وَهُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ ﴿اسْتَوٰى ﴿٥﴾﴾ اِسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ ﴿وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ﴿٦﴾﴾ هُوَ التُّرَابُ النَّدِيُّ وَالْمُرَادُ الْأَرَضُونَ السَّبْعُ لِأَنَّهَا تَحْتَهُ ﴿وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ﴾ فِي ذِكْرٍ أَوْ دُعَاءٍ فَاللهُ غَنِيٌّ عَنِ الْجَهْرِ بِهِ ﴿فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى ﴿٧﴾﴾ مِنْهُ أَيْ مَا حَدَّثَتْ بِهِ النَّفْسُ وَمَا خَطَرَ وَلَمْ تَحَدَّثْ بِهِ فَلَا تَجْهَدْ نَفْسَكَ بِالْجَهْرِ ﴿اَللهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ﴿٨﴾﴾ اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ الْوَارِدُ بِهَا الْحَدِيثُ وَالْحُسْنٰى مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ ﴿وَهَلْ﴾ قَدْ ﴿اَتٰاكَ حَدِيثُ مُوسٰى ﴿٩﴾﴾ ﴿اِذْ رَاٰى نَارًا فَقَالَ لِاَهْلِهِ﴾ لِامْرَأَتِهِ ﴿امْكُثُوا﴾ هُنَا وَذٰلِكَ فِي مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ طَالِبًا مِصْرَ ﴿اِنّٖي اٰنَسْتُ﴾ أَبْصَرْتُ ﴿نَارًا لَعَلّٖي اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ﴾ بِشُعْلَةٍ فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ أَوْ عُودٍ ﴿اَوْ اَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾﴾ أَيْ هَادِيًا يَدُلُّنِي عَلَى الطَّرِيقِ وَكَانَ أَخْطَأَهَا لِظُلْمَةِ اللَّيْلِ وَقَالَ لَعَلَّ لِعَدَمِ الْجَزْمِ بِوَفَاءِ الْوَعْدِ ﴿فَلَمَّآ اَتٰاهَا﴾ وَهِيَ شَجَرَةُ

عَوْسَجٍ ﴿نُودِيَ يَا مُوسٰى ﴿١١﴾﴾ ﴿اِنّ۪ي﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ بِتَأْوِيلِ نُودِيَ بِقِيلَ وَبِفَتْحِهَا بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ ﴿اَنَا﴾ تَأْكِيدٌ لِيَاءِ الْمُتَكَلِّمِ ﴿رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ﴾ الْمُطَهَّرِ أَوِ الْمُبَارَكِ ﴿طُوًى ﴿١٢﴾﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ بِالتَّنْوِينِ وَتَرْكِهِ مَصْرُوفٌ بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ وَغَيْرُ مَصْرُوفٍ لِلتَّأْنِيثِ بِاعْتِبَارِ الْبُقْعَةِ مَعَ الْعَلَمِيَّةِ

TÜRKÇE ANLAMI

20- Tâhâ Suresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz otuz beş; yüz kırk veya yüz kırk iki ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Tâ, Hâ.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. Ey Muhammed! **Bu Kur'an'ı sana meşakkate düşesin diye,** inişinden sonra "gece namazını uzunca bir kıyamla kılman" sebebiyle yorgun düşesin diye **indirmedik.** Yani; yaptıklarını biraz hafiflet!
3. **Ancak,** lakin Allah'tan **korkan kimselere bir öğüt** olmak üzere indirdik.
4. **Yeri ve yüksek[1] gökleri yaratan zât tarafından peyderpey indirilmiştir.[2]**
5. O **Rahman olan zattır ki, arş[3] üzerine** kendisine yaraşır bir şekilde **istiva etmiştir.**
6. **Göklerde, yer de ve ikisinin arasında ne** kadar yaratılmış **varsa; ayrıca nemli toprağın[4] altında ne varsa hepsi o'nundur.**
7. **Eğer sen** zikrederken yahut dua ederken **sözü açıktan söylersen** Allah tealanın onu açıktan söylemene ihtiyacı yoktur; **zira O** sözün **gizlisini de, gizlinin gizlisini de bilir.** Yani kişinin söylediğini de, hatırına gelip söylemediğini de bilir. Dolayısıyla sesini yükselterek kendini yorma!
8. **Allah kendisinden başka ilah olmayandır.** Hadiste geçtiği gibi sayısı doksan dokuz olan **en güzel[5] isimler O'na aittir.**
9. **Ve sana Musa'nın kıssası gelmedi mi?** Yani, gelmişti.
10. **Hani o** Medyen'den Mısır'a doğru yolculuk ederken gecenin karanlığından dolayı yolu kaybettiğinde **bir ateş görmüş de ailesine,** karısına **demişti**

---

[1] اَلْعُلٰى kelimesi اَلْعُلْيَا kelimesinin cemisidir; tıpkı كُبْرٰى kelimesinin cemisi olan كُبَرْ gibi.
[2] Ayetteki تَنْزِيلًا kelimesi kendisini nasb eden fiilinin yerine getirilmiştir.
[3] اَلْعَرْشُ kelimesi lügatte "padişah tahtı" anlamına gelir.
[4] اَلثَّرٰى kelimesi "nemli toprak" anlamına gelir. Bundan kastedilen toprağın altında bulunan yedi kat yerdir.
[5] اَلْحُسْنٰى kelimesi اَلْأَحْسَنُ kelimesinin cemisidir.

ki: «burada **durun, şüphesiz ben bir ateş gördüm, belki ondan size** meşale veya sopayla **bir aydınlık getiririm yahut ateşin yanında** bana yolu gösterecek **bir rehber bulurum.»**[1]

11. Ne zaman ki, ateşin, tekedikeni ağacının **yanına geldi. «Ya Musa!» diye seslenildi.**

12. Şüphe yok ki[2] **Ben,** evet **Ben,**[3] **senin Rabbinim! Papuçlarını çıkar. Muhakkak ki, sen mukaddes,** temiz yahut mübarek **bir vadide; Tuvadasın.**[4]

KELİME ANLAMI

سُورَة طه ﴿٢٠﴾

20- Taha Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekkidir. مِاْئَةٌ وَخَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً Yüz otuz beş ayettir. أَوْ وَأَرْبَعُونَ Ya da yüz kırk ayettir. أَوْ وَاثْنَتَانِ Ya da yüz kırk iki ayettir بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki,)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki,)* اَلرَّحِيمِ Rahim olan

1. **طٰهٰ Tâ Hâ** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harfler ile

2. مَا أَنْزَلْنَا **Biz indirmedik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Niçin indirmedik?)* لِتَشْقٰى **Güçlük çekesin diye** لِتَتْعَبَ Yorulasın diye *(Ne sebebiyle?)* بِمَا فَعَلْتَ Yaptığın şey sebebiyle *(Neden sonra?)* بَعْدَ نُزُولِهِ Kuran'ın inmesinden sonra *(O yaptığın şey de nedir?)* مِنْ طُولِ قِيَامِكَ Uzunca kalkman *(Neye?)* بِصَلَاةِ اللَّيْلِ Gece namazına أَيْ خَفِّفْ Yani, (bu ibadeti) hafiflet *(Kimden?)* عَنْ نَفْسِكَ Kendinden

3. إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ أَنْزَلْنَاهُ Fakat biz onu indirdik *(Niçin?)* تَذْكِرَةً **Öğüt olsun için** *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَخْشٰى **Korkuyor** يَخَافُ اللهَ Allah'tan korkuyor

---

[1] Musa(a.s.), ateş getirme veya bir rehber bulma hususlarındaki vaadini yerine getirebileceği konusunda kesin olmadığı için "belki" kelimesini kullanmıştır.

[2] إِنِّي kelimesindeki elif-nun maddesi نُودِيَ fiili قِيلَ ile tevil edilerek (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreli; بِ harfi takdir edilerek de (أَنِّي şeklinde) fethalı okunmuştur.

[3] Ayetteki أَنَا zamiri إِنِّي kelimesindeki mütekellim يِ'sini tekit eder.

[4] Ayetteki طُوًى kelimesi bedel yahut atfı beyandır. Hem tenvinli hem de tenvinsiz olarak okunmuştur: "اَلْمَكَانُ" kelimesiyle tevil edilmesi itibariyle munsarif, "اَلْبُقْعَةُ" kelimesiyle tevil edilmesi itibariyle de –alemiyetle birlikte- müenneslikten dolayı gayrı munsariftir.

4. تَنْزِيلًا **Peyderpey indirmekle (indirilmiştir)** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Yerine getirilmiştir *(Neyin yerine getirilmiştir?)* مِنَ اللَّفْظِ Söylemenin *(Neyi söylemenin?)* بِفِعْلِهِ Fiilini *(Öyle fiil ki,)* اَلنَّاصِبِ Nasbeden *(Neyi nasbeden?)* لَهُ Kendisini *(Kim tarafından indirilmiştir?)* مِمَّنْ **O kimse tarafından indirildi ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** وَالسَّمٰوَاتِ **Ve gökleri** *(Öyle gökler ki,)* اَلْعُلٰى **Yüce olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عُلْيَا 'Ulyâ' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَكُبْرٰى وَكُبَرُ 'Kübrâ' ve 'Küberu' gibi

5. هُوَ O Allah اَلرَّحْمٰنُ **Rahman'dır** عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** وَهُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte *(Nedir?)* سَرِيرُ الْمَلِكِ Hükümdarın tahtıdır اِسْتَوٰى **İstiva etti** *(Nasıl?)* اِسْتِوَاءً Bir istivayla ki يَلِيقُ بِهِ Kendisine yaraşır olan

6. لَهُ **O'na aittir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Yerde** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve bu ikisi arasında olan** مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ Yaratılmış**lar** *(Daha ne O'na aittir?)* وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى **Ve nemli toprağın altında olanlar** هُوَ 'Serâ' *(Nedir?)* اَلتُّرَابُ النَّدِيُّ Nemli topraktır وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* اَلْاَرَضُونَ السَّبْعُ Yedi kat yerdir لِاَنَّهَا Çünkü yedi kat yer *(Nerededir?)* تَحْتَهُ Nemli toprağın altındadır

7. وَاِنْ تَجْهَرْ **Eğer aşikâr söylersen** *(Neyi?)* بِالْقَوْلِ **Sözü** *(Nerede?)* فِي ذِكْرٍ Zikirde أَوْ دُعَاءٍ Ya da duada فَاللّٰهُ Şu biline ki Allah *(Nedir?)* غَنِيٌّ Beridir *(Neden?)* عَنِ الْجَهْرِ بِهِ Sözün aşikâre söylenmesinden فَاِنَّهُ **Çünkü Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* اَلسِّرَّ **Gizliyi** *(Daha neyi bilir?)* وَاَخْفٰى **Ve daha gizli olanı** *(Neden daha gizli?)* مِنْهُ Gizliden أَيْ مَا حَدَّثَتْ بِهِ Yani, içinden geçirdiği sözü *(Kimin?)* اَلنَّفْسُ Kişinin وَمَا خَطَرَ Ve aklına gelen وَلَمْ تُحَدِّثْ بِهِ Ama söylemediği sözü de (bilir) فَلَا تَجْهَدْ Dolayısıyla zorlama *(Kimi?)* نَفْسَكَ Nefsini *(Neye?)* بِالْجَهْرِ Aşikâre söylemeye

8. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak O vardır** لَهُ **Yalnız O'na aittir** *(Ne?)* اَلْاَسْمَاءُ **İsimler** *(Öyle isimler ki,)* اَلْحُسْنٰى **En güzel** اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ Doksan dokuz isim *(Öyle isim ki,)* اَلْوَارِدُ Anlatıyor *(Neyi?)* بِهَا Bu doksan dokuz ismi *(Ne?)* اَلْحَدِيثُ Hadis وَالْحُسْنٰى 'Hüsnâ' kelimesi *(Nedir?)* مُؤَنَّثُ الْاَحْسَنِ 'Ehsenü' kelimesinin müennesidir

9. وَهَلْ قَدْ اَتَاكَ **Muhakkak ki sana geldi** ('Hel' 'gad' manasındadır) *(Ne geldi?)* حَدِيثُ مُوسٰى **Musa'nın haberi**

10. اِذْ **O vakit ki** رَاٰى **Musa gördü** *(Ne gördü?)* نَارًا **Bir ateş** فَقَالَ **Ve dedi** *(Kime?)*

لِاَهْلِهِ **Ailesine** لِامْرَأَتِهِ Hanımına *(Ne dedi?)* امْكُثُوا **Bekleyin** *(Nerede?)* هُنَا Burada وَذٰلِكَ Bu olay *(Ne zamanda olmuştur?)* فِي مَسِيرِهِ Yolculuğu esnasında *(Nereden?)* مِنْ مَدْيَنَ Medyenden *(Ne olduğu halde?)* طَالِبًا مِصْرَ Mısır'a gitmek isterken اِنِّي **Kesinlikle ben** اٰنَسْتُ **Müşahede ettim** أَبْصَرْتُ Gördüm *(Ne müşahede ettim?)* نَارًا **Bir ateş** لَعَلِّي **Belki ben** اٰتِيكُمْ **Size getiririm** *(Neden?)* مِنْهَا **O ateşten** *(Ne getiririm?)* بِقَبَسٍ **Bir meşale** بِشُعْلَةٍ Bir ateş *(Nerede?)* فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ Bir fitilin başında أَوْ عُودٍ Veya bir sopanın ucunda اَوْ اَجِدُ **Ya da bulurum** *(Nerede?)* عَلَى النَّارِ **Ateşin yanında** *(Ne bulurum?)* هُدًى **Bir rehber** أَيْ هَادِيًا Yani, bir yol gösterici ki, يَدُلُّنِي Beni yönlendirir *(Neye?)* عَلَى الطَّرِيقِ Yola وَكَانَ أَخْطَأَهَا Musa yolu şaşırmıştı *(Niye?)* لِظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gece karanlığı sebebiyle وَقَالَ Ve dedi ki: لَعَلَّ 'Belki' dedi *(Niçin?)* لِعَدَمِ الْجَزْمِ Kesin bilgisi olmadığı için *(Neye dair?)* بِوَفَاءِ الْوَعْدِ Sözünü yerine getireceğine dair

11. فَلَمَّا اَتٰيهَا **(Musa) oraya vardığında** وَهِيَ Ki, o ateş *(Nedir?)* شَجَرَةُ عَوْسَجٍ Tekedikeni ağacıdır نُودِيَ **Seslenildi** *(Ne diye?)* يَا مُوسٰى **Ey Musa**

12. اِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin kesresiyle *(Nasıl?)* بِتَأْوِيلِ نُودِيَ بِقِيلَ 'Nûdiye' kelimesinin 'Kîle' ile tevil edilmesiyle وَبِفَتْحِهَا Ve hemzenin fethasıyla okunur *(Nasıl?)* بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ Başına 'ba' takdir etmekle اَنَا **Ben** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Te'kittir *(Neyi?)* لِيَاءِ الْمُتَكَلِّمِ Mütekellim ya'sını *(Neyim?)* رَبُّكَ **Senin Rabbinim** فَاخْلَعْ **Hemen çıkar** *(Neyi?)* نَعْلَيْكَ **Ayakkabılarını** اِنَّكَ **Çünkü sen** بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ **Kutsal vadidesin** اَلْمُطَهَّرِ Temiz أَوِ الْمُبَارَكِ Veya mübarek *(O vadi de nedir?)* طُوًى **Tuva'dır** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Ya da atf-ı beyandır *(Ne ile okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle وَتَرْكِهِ Ve tenvinsiz مَصْرُوفٌ (Bu kelime) munsariftir *(Neye itibarla?)* بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ Mekâna itibarla وَغَيْرُ مَصْرُوفٍ Ve gayrı munsariftir *(Ne sebebiyle?)* لِلتَّأْنِيثِ Müenneslik sebebiyle بِاعْتِبَارِ الْبُقْعَةِ Yer olması itibarıyla *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْعَلَمِيَّةِ Alemiyetle birlikte

﴿وَأَنَا اخْتَرْتُكَ﴾ مِنْ قَوْمِكَ ﴿فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى (١٣)﴾ إِلَيْكَ مِنِّي ﴿إِنَّنِيٓ أَنَا اللّٰهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّآ
أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (١٤)﴾ فِيهَا ﴿إِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا﴾ عَنِ النَّاسِ
وَيَظْهَرُ لَهُمْ قُرْبُهَا بِعَلَامَاتِهَا ﴿لِتُجْزٰى﴾ فِيهَا ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى (١٥)﴾ بِهِ مِنْ خَيْرٍ أَوْ
شَرٍّ ﴿فَلَا يَصُدَّنَّكَ﴾ يَصْرِفَنَّكَ ﴿عَنْهَا﴾ أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ
هَوٰيهُ﴾ فِي إِنْكَارِهَا ﴿فَتَرْدٰى (١٦)﴾ أَيْ فَتَهْلِكَ إِنْ صَدَدْتَ عَنْهَا ﴿وَمَا تِلْكَ﴾ كَائِنَةً
﴿بِيَمِينِكَ يَا مُوسٰى (١٧)﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ لِيُرَتِّبَ عَلَيْهِ الْمُعْجِزَةَ فِيهَا ﴿قَالَ هِيَ
عَصَايَ أَتَوَكَّؤُا﴾ أَعْتَمِدُ ﴿عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ الْوُثُوبِ وَالْمَشْيِ ﴿وَأَهُشُّ﴾ أَخْبِطُ وَرَقَ الشَّجَرِ
﴿بِهَا﴾ لِيَسْقُطَ ﴿عَلٰى غَنَمِي﴾ فَتَأْكُلَهُ ﴿وَلِيَ فِيهَا مَاٰرِبُ﴾ جَمْعُ مَأْرُبَةٍ مُثَلَّثُ الرَّاءِ أَيْ
حَوَائِجُ ﴿أُخْرٰى (١٨)﴾ كَحَمْلِ الزَّادِ وَالسِّقَاءِ وَطَرْدِ الْهَوَامِّ وَزَادَ فِي الْجَوَابِ بَيَانَ
حَاجَاتِهِ بِهَا ﴿قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسٰى (١٩)﴾ ﴿فَأَلْقٰيهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ﴾ ثُعْبَانٌ عَظِيمٌ ﴿تَسْعٰى
(٢٠)﴾ تَمْشِي عَلٰى بَطْنِهَا سَرِيعًا كَسُرْعَةِ الثُّعْبَانِ الصَّغِيرِ الْمُسَمّٰى بِالْجَانِّ الْمُعَبَّرِ بِهِ فِيهَا
فِي اٰيَةٍ أُخْرٰى ﴿قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ﴾ مِنْهَا ﴿سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ
أَيْ إِلٰى حَالَتِهَا ﴿الْأُولٰى (٢١)﴾ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي فَمِهَا فَعَادَتْ عَصًا وَتَبَيَّنَ أَنَّ مَوْضِعَ
الْإِدْخَالِ مَوْضِعُ مَسْكِهَا بَيْنَ شُعْبَتَيْهَا وَأُرِيَ ذٰلِكَ السَّيِّدُ مُوسٰى لِئَلَّا يَجْزَعَ إِذَا انْقَلَبَتْ حَيَّةً
لَدٰى فِرْعَوْنَ ﴿وَاضْمُمْ يَدَكَ﴾ الْيُمْنٰى بِمَعْنَى الْكَفِّ ﴿إِلٰى جَنَاحِكَ﴾ أَيْ جَنْبِكَ الْأَيْسَرِ
تَحْتَ الْعَضُدِ إِلَى الْإِبْطِ وَأَخْرِجْهَا ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿بَيْضَاءَ
مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ﴾ أَيْ بَرَصٍ تُضِيءُ كَشُعَاعِ الشَّمْسِ تُغْشِي الْبَصَرَ ﴿اٰيَةً أُخْرٰى (٢٢)﴾ وَهِيَ
وَبَيْضَاءُ حَالَانِ مِنْ ضَمِيرِ تَخْرُجْ ﴿لِنُرِيَكَ﴾ بِهَا إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ لِإِظْهَارِهَا ﴿مِنْ اٰيَاتِنَا﴾
الْآيَةَ ﴿الْكُبْرٰى (٢٣)﴾ أَيِ الْعُظْمٰى عَلٰى رِسَالَتِكَ وَإِذَا أَرَادَ عَوْدَهَا إِلٰى حَالَتِهَا الْأُولٰى
ضَمَّهَا إِلٰى جَنَاحِهِ كَمَا تَقَدَّمَ وَأَخْرَجَهَا ﴿اِذْهَبْ﴾ رَسُولًا ﴿إِلٰى فِرْعَوْنَ﴾ وَمَنْ مَعَهُ ﴿إِنَّهُ
طَغٰى (٢٤)﴾ جَاوَزَ الْحَدَّ فِي كُفْرِهِ إِلَى ادِّعَاءِ الْإِلٰهِيَّةِ ﴿قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي (٢٥)﴾
وَسِّعْهُ لِتَحَمُّلِ الرِّسَالَةِ ﴿وَيَسِّرْ﴾ سَهِّلْ ﴿لِيَ أَمْرِي (٢٦)﴾ لِأُبَلِّغَهَا ﴿وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ
لِسَانِي (٢٧)﴾ حَدَثَتْ مِنِ احْتِرَاقِهِ بِجَمْرَةٍ وَضَعَهَا بِفِيهِ وَهُوَ صَغِيرٌ ﴿يَفْقَهُوا﴾ يَفْهَمُوا
﴿قَوْلِي (٢٨)﴾ عِنْدَ تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا﴾ مُعِينًا عَلَيْهَا ﴿مِنْ أَهْلِي (٢٩)﴾
﴿هَارُونَ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿أَخِي (٣٠)﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿اشْدُدْ بِهٓ أَزْرِي (٣١)﴾ ظَهْرِي ﴿وَأَشْرِكْهُ
فِيٓ أَمْرِي (٣٢)﴾ أَيِ الرِّسَالَةِ وَالْفِعْلَانِ بِصِيغَتَيِ الْأَمْرِ وَالْمُضَارِعِ الْمَجْزُومِ وَهُوَ جَوَابُ

الطَّلَبِ ﴿كَيْ نُسَبِّحَكَ﴾ تَسْبِيحًا ﴿كَثِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَنَذْكُرَكَ﴾ ذِكْرًا ﴿كَثِيرًا ﴿٣٤﴾﴾ ﴿إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾﴾ عَالِمًا فَأَنْعَمْتَ بِالرِّسَالَةِ ﴿قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسٰى ﴿٣٦﴾﴾ مَنًّا عَلَيْكَ ﴿وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرٰى ﴿٣٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

13. **«Ve ben seni** kavminin arasından **seçtim, şimdi** benden sana **vahyolunacak şeyi dinle!»**

14. **«Şüphe yok ki ben; evet ben Allah'ım, benden başka ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibadet et ve** içerisinde **Beni anmak için namaz kıl.»**

15. **Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Herkes, peşine koştuğu şey** olan hayır ve şerr**in karşılığını** o günde **bulsun diye neredeyse onu** insanlardan **gizleyeceğim.** O günün yaklaştığını insanlar bir takım alametlerle anlarlar.

16. **«Sakın o** kıyamet günü**ne inanmayıp** inkar hususunda **hevâsına tâbi olan kimse, seni ona** iman etmek**ten alıkoymasın; yoksa** ona iman etmekten seni alıkoyarsa **helâk olursun.»**

17. **«Ya Mûsa! Nedir o sağ elinde** olan?»[1]

18. **Dedi ki: «O benim asamdır,** kalkarken ve yürürken **ona dayanırım,** yaslanırım **ve onunla koyunlarımın üzerine** yemeleri için ağaçların yapraklarını **silker** düşürür**üm ve** azık ve kırba taşıma, haşeratı defetme gibi **ona benim başka ihtiyaçlarım[2] da vardır.»** Ona olan ihtiyaçlarını beyan için fazla cevap vermiştir.

19. **Buyurdu ki: «Ey Mûsa! Onu at.»**

20. **Hemen bırakıverdi, o derhal** karnı üstünde –başka bir ayette de tabir edildiği şekliyle- "cânn" diye isimlenen küçük yılan çevikliğiyle hızlıca **sürünen bir yılan kesildi.**

21. **Buyurdu ki: «Onu al ve** ondan **korkma! Biz onu ilk şekline[3],** ilk haline **döndürürüz.»** Bunun üzerine Musa elini yılanın ağzına sokunca asa haline geldi. Böylece elini sokacağı yerin, asanın iki ucu arasındaki dayandığı yer olduğunu bildi. Firavun'un yanında yılana dönüştüğünde korkmasın diye, asanın yılana dönüşebildiği Hz. Musa'ya gösterilmiştir.

22. **«Ve elinin** içini pazının altındaki sol **yanına,** koltuğunun altına **sok** ve çıkar **başka bir mucize olarak[4] ayıpsız bir halde** abraş hastalığı olmaksızın

---

[1] Buradaki istifham takrir içindir. Elinde olan şeyde bir mucize gerçekleşsin diye sorulmuş bir sorudur.

[2] مَآرِبُ kelimesi –ر harfi üç harekeyle okunan– مَأْرُبَةٌ kelimesinin cemisidir.

[3] Ayetteki سِيرَتَهَا kelimesi nez'-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir. إِلٰى حَالَتِهَا anlamına gelir.

[4] بَيْضَاءَ ile آيَةً kelimeleri تَخْرُجْ fiilinin zamirinden haldir.

önceki hali olan buğday renginin tersine **bembeyaz,** göz kamaştıran güneşin ışığı gibi parıldar **bir halde**[4] **çıksın»**

23. «**Tâ ki** elini sokup çıkardığında bu mucizeyle peygamberliğine dair **sana âyetlerimizden en büyük** ayeti **gösterelim** ki böylece o mucize ortaya konmuş olsun.» Hz. Musa elinin ilk haline dönmesini istediğinde aynı şekilde koltuğunun altına sokar, sonra da çıkarırdı.

24. «Yanındakilerle birlikte **Fir'avun'a** peygamber olarak **git. Zira o azmış,** ilahlık iddia ederek küfürde haddi aşmıştır.»

25. **Mûsa dedi ki: «Yarabbi!** Peygamberlik görevini kaldırabilmesi için **benim göğsümü aç,** onu genişlet.»

26-27. «**Ve** tebliğ edebilmem için **bana işimi kolaylaştır.» «Ve dilimden düğümü çöz.»** Bu düğüm, Hz. Musa'nın *(a.s.)* küçükken ağzına koyduğu bir kor parçasının dilini yakmasından oluşmuştu.

28-29. **Tâ ki** risaleti tebliğ ettiğimde **sözümü iyice anlayabilsinler.» «Ve bana ailemden bir vezir,** risalet işinde bana bir yardımcı **yap!»**

30-31. **«Kardeşim**[1] **Harun'u**[2]**...Onunla arkamı kuvvetlendir.»**

32-33. **«Ve onu işimde,** peygamberlikte **ortak kıl.**[3]**» «Tâ ki, seni çokça tesbih edelim.»**

34-35. **«Ve seni çokça zikredelim.» «Şüphe yok ki, Sen bizi hakkıyla gören,** bilen**sin,** bize peygamberlik nimetini verdin.»

36. **Buyurdu ki: «Ey Mûsa!** Bizden **istediğin** şeyler **sana verilmiştir.»**

37. **«Ve andolsun ki, sana bir defa daha ihsanda bulunmuştuk.»**

KELİME ANLAMI

13. وَاَنَا **Ve ben** اِخْتَرْتُكَ **Seni seçtim** *(Nereden?)* مِنْ قَوْمِكَ Kavminden فَاسْتَمِعْ **O halde dinle** *(Neyi?)* لِمَا يُوحٰى **Vahyolunanı** *(Kime?)* اِلَيْكَ Sana *(Kim tarafından?)* مِنّي Benim tarafımdan

14. اِنَّني **Muhakkak ki ben** اَنَا **Ben** اللّٰهُ **Allah'ım** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا اَنَا **Ancak ben varım** فَاعْبُدْني **O halde bana ibadet et** وَاَقِمِ **Ve dosdoğru kıl** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** *(Niçin?)* لِذِكْري **Beni anmak için** *(Nerede?)* فيهَا Namazda

---

[1] أَخي kelimesi atfı beyandır.

[2] هَارُونَ kelimesi ikinci mefuldür.

[3] اشدد ve اشركه kelimeleri hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi أَشْدُدْ ve أَشْرِكْهُ şeklinde) emir sigasıyla, hem de –talebe cevap olarak- meczum muzari sigasiyla (أُشْدُدْ ve أُشْرِكْهُ şeklinde) okunmuştur.

15. إِنَّ السَّاعَةَ **Muhakkak ki kıyamet** *(Nedir?)* اٰتِيَةٌ **Gelicidir** اَكَادُ **Nerdeyse ben** اُخْفِيهَا **Onu gizleyeceğim** *(Kimden?)* عَنِ النَّاسِ İnsanlardan وَيَظْهَرُ Ve ortaya çıkacak *(Kime?)* لَهُمْ İnsanlara *(Ne?)* قُرْبُهَا Kıyametin yakınlığı *(Ne ile?)* بِعَلَامَاتِهَا Alametleriyle *(Niye gizleyeceğim?)* لِتُجْزٰى **Karşılığını alsın için** *(Nerede?)* فِيهَا Kıyamette *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Herkes** *(Neyin karşılığını alsın?)* بِمَا تَسْعٰى **Koştuğu şeyin** *(Neye?)* بِهِ Kendisine *(O koştuğu şey de nedendir?)* مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Hayır veya şerden

16. فَلَا يَصُدَّنَّكَ **O halde seni alıkoymasın** يَصْرِفَنَّكَ Seni çevirmesin *(Neden?)* عَنْهَا **Kıyametten** أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Yani, kıyamete inanmaktan *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** لَا يُؤْمِنُ **İnanmıyor** *(Neye?)* بِهَا **Kıyamete** وَاتَّبَعَ **Ve uymuş** *(Neye?)* هَوٰيهُ **Nefsinin arzusuna** *(Ne hususta nefsinin arzusuna uymuş?)* فِي إِنْكَارِهَا Kıyameti inkâr etme hususunda فَتَرْدٰى **Sonra mahvolursun** أَيْ فَتَهْلِكَ Yani, helak olursun إِنْ صَدَدْتَ عَنْهَا Eğer ondan yüz çevirirsen

17. وَمَا تِلْكَ **Bu nedir** كَائِنَةً Olduğu halde *(Nerede?)* بِيَمِينِكَ **Sağ elinde** يَا مُوسٰى **Ey Musa** اَلْاِسْتِفْهَامُ Buradaki sual *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir لِيُرَتِّبَ (Allah) hazırlayacağı için *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bu soru üzerine *(Ne?)* اَلْمُعْجِزَةَ Mucize *(Ne hususunda?)* فِيهَا O elindeki asa hususunda

18. قَالَ **(Musa) dedi ki:** هِيَ **O** عَصَايَ **Benim asamdır** اَتَوَكَّؤُا **Dayanırım** أَعْتَمِدُ Yaslanırım *(Neye?)* عَلَيْهَا **Ona** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ الْوُثُوبِ Sıçrama anında وَالْمَشْيِ Ve yürüme anında وَاَهُشُّ **Ve yaprak silkelerim** أَخْبِطُ Silkerim *(Neyi?)* وَرَقَ الشَّجَرِ Ağaçların yapraklarını *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** *(Niye?)* لِيَسْقُطَ Düşsün diye *(Neye?)* عَلٰى غَنَمِي **Davarlarıma** فَتَأْكُلَهُ Ve davarlarım da onu yesin diye وَلِيَ **Ve benim için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Asada** *(Ne vardır?)* مَاٰرِبُ **İhtiyaçlar** جَمْعُ مَأْرَبَةٍ 'Me'rebe' kelimesinin çoğuludur *(Nasıl?)* مُثَلَّثُ الرَّاءِ Ra harfinin üç harekesiyle أَيْ حَوَائِجُ Yani, ihtiyaçlar (manasındadır) *(Öyle ihtiyaçlar ki,)* اُخْرٰى **Diğer** *(Ne gibi?)* كَحَمْلِ الزَّادِ Azık taşımak وَالسِّقَاءِ Su-süt kırbası taşımak وَطَرْدِ الْهَوَانِ Ve haşaratı kovmak gibi وَزَادَ فِي الْجَوَابِ Cevapta ziyade etti *(Neyi?)* بَيَانَ حَاجَاتِهِ İhtiyaçlarını açıklamayı *(Neye?)* بِهَا O asaya

19. قَالَ **(Allah) dedi ki:** اَلْقِهَا **Onu at** يَا مُوسٰى **Ey Musa**

20. فَاَلْقٰيهَا **(Musa) da onu atıverdi** فَاِذَا هِيَ **Hemen asa** *(Ne oluverdi?)* حَيَّةٌ **Yılan** ثُعْبَانٌ عَظِيمٌ Büyük bir yılan *(Öyle yılan ki,)* تَسْعٰى **Hızla sürünüyor** تَمْشِي Yürüyor

(Ne üzerine?) عَلَى بَطْنِهَا Karnı üzerine *(Nasıl?)* سَرِيعًا Süratli bir şekilde *(Ne gibi?)* كَسُرْعَةِ الثُّعْبَانِ الصَّغِيرِ Ufak yılanın sürati gibi *(Öyle ufak yılan ki,)* اَلْمُسَمّٰى İsimlendirilen *(Ne diye?)* بِالْجَانِّ Cânn diye *(Öyle cânn ki,)* اَلْمُعَبَّرِ بِهِ Kendisiyle ifade edilmiş *(Ne hakkında?)* فِيهَا Asa hakkında *(Nerede?)* فِي آيَةٍ أُخْرٰى Başka bir ayette

21. قَالَ **(Allah) dedi ki:** خُذْهَا **Onu tut** وَلَا تَخَفْ **Ve korkma** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan سَنُعِيدُهَا **Onu çevireceğiz** *(Neye?)* سِيرَتَهَا **Haline** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin çıkarılmasıyla أَيْ إِلٰى حَالَتِهَا Yani, haline (çevireceğiz) ***(Öyle haline ki,)*** الْأُولٰى **Önceki** فَأَدْخَلَ Ve (Musa) soktu *(Neyi?)* يَدَهُ Elini *(Nereye?)* فِي فَمِهَا Yılanın ağzına فَعَادَتْ Yılan da dönüverdi *(Neye?)* عَصًا Asaya وَتَبَيَّنَ Ve ortaya çıktı ki; أَنَّ مَوْضِعَ الْإِدْخَالِ (Elini) soktuğu yer *(Nedir?)* مَوْضِعُ مَسْكِهَا Tuttuğu yerdir *(Ne arasında?)* بَيْنَ شُعْبَتَيْهَا Asanın iki çatalı arasında وَأُرِيَ ذٰلِكَ Bu gösterildi *(Kime?)* اَلسَّيِّدَ مُوسٰى Efendimiz Musa'ya *(Niye?)* لِئَلَّا يَجْزَعَ Kaygılanmasın diye *(Ne zamanda?)* إِذَا انْقَلَبَتْ Asa döndüğünde *(Neye?)* حَيَّةً Yılana *(Kimin yanında?)* لَدٰى فِرْعَوْنَ Firavun'un yanında

22. وَاضْمُمْ **Ve sok** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** اَلْيُمْنٰى Sağ elini *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْكَفِّ Avuç manasındadır *(Nereye?)* إِلٰى جَنَاحِكَ **Koltuğunun altına** أَيْ جَنْبِكَ الْأَيْسَرِ Yani, sol yanına تَحْتَ الْعَضُدِ Pazının altına إِلَى الْإِبْطِ Koltukaltına وَأَخْرِجْهَا Ve onu çıkar تَخْرُجْ **Çıksın** *(Neyin aksine?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Olduğu halin aksine *(Olduğu halde nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Esmerliktir ***(Ne olarak çıksın?)*** بَيْضَاءَ **Bembeyaz olarak** *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Bir bozukluk olmaksızın** أَيْ بَرَصٍ Yani, deri lekesi *(Öyle beyazlık ki,)* تُضِيءُ Aydınlatıyor *(Ne gibi?)* كَشُعَاعِ الشَّمْسِ Güneş ışınları gibi *(Öyle güneş ışınları ki,)* تُغْشِي الْبَصَرَ Gözü kamaştırıyor ***(Nasıl çıksın?)*** آيَةً أُخْرٰى **Başka bir mucize olarak** وَهِيَ وَبَيْضَاءُ 'Âyeten' ve 'beyzâe' kelimeleri *(Nedir?)* حَالَانِ İki haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ تَخْرُجْ 'Tahruc' fiilinin zamirinden

23. لِنُرِيَكَ **Ta ki sana gösterelim** *(Ne ile?)* بِهَا Bunlarla *(Ne zaman?)* إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ Bunları yaptığında *(Niçini?)* لِإِظْهَارِهَا Bunları ortaya çıkarmak için ***(Neden gösterelim?)*** مِنْ آيَاتِنَا **Mucizelerimizden** *(Neyi?)* اَلْآيَةَ Bir mucizeyi ***(Öyle mucizelerimiz ki,)*** الْكُبْرٰى **En büyük** أَيِ الْعُظْمٰى Yani, en yüce *(Neye mucize?)* عَلٰى رِسَالَتِكَ Senin peygamberliğine وَإِذَا أَرَادَ Ve (Hz. Musa) istediğinde *(Neyi?)* عَوْدَهَا Elinin dönmesini

إِلٰى جَنَاحِهٖ *(Nereye?)* Elini sokardı ضَمَّهَا Önceki haline إِلٰى حَالَتِهَا الْأُولٰى *(Neye?)* Sol koltuk altına *(Ne gibi?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi وَأَخْرَجَهَا Ve elini çıkarırdı

24. اِذْهَبْ **Git** *(Ne olarak?)* رَسُولًا Elçi olarak *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Daha kime?)* وَمَنْ مَعَهُ Ve O'nun yanındakilere اِنَّهُ **Çünkü O** طَغٰى **Azıttı** جَاوَزَ الْحَدَّ Haddi aştı *(Nerede?)* فِي كُفْرِهٖ Küfründe *(Nereye kadar haddi aştı?)* إِلٰى ادِّعَاءِ الْإِلٰهِيَّةِ İlahlık davasına kadar

25. قَالَ **(Musa) dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** اِشْرَحْ **Aç** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Neyi?)* صَدْرِي **Göğsümü** وَسِّعْهُ Onu genişlet *(Niçin?)* لِتَحَمُّلِ الرِّسَالَةِ Elçiliği yüklenmem için

26. وَيَسِّرْ **Ve kolay et** سَهِّلْ Kolaylaştır *(Kime?)* لِي **Bana** *(Neyi?)* اَمْرِي **İşimi** لِأُبَلِّغَهَا Ki elçiliğimi tebliğ edeyim

27. وَاحْلُلْ **Ve çöz** *(Neyi?)* عُقْدَةً **Bağı** *(Nereden?)* مِنْ لِسَانِي **Dilimden** *(Öyle bağ ki,)* حَدَثَتْ Meydana gelmişti *(Neden dolayı?)* مِنَ احْتِرَاقِهٖ Dilinin yanmasından *(Ne ile?)* بِجَمْرَةٍ Kor parçasıyla *(Öyle kor parçası ki,)* وَضَعَهَا Onu koymuştu *(Nereye?)* بِفِيهِ Ağzına وَهُوَ Ve halbuki o صَغِيرٌ Küçüktü

28. يَفْقَهُوا **Ki, anlasınlar** يَفْهَمُوا Kavrasınlar *(Neyi?)* قَوْلِي **Sözümü** *(Ne zamanda?)* عِنْدَ تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçiliğimi tebliğ anında

29. وَاجْعَلْ لِي **Ve benim için kıl** *(Ne?)* وَزِيرًا **Bir vezir** مُعِينًا Yardımcı *(Neye?)* عَلَيْهَا Elçiliğime *(Neden?)* مِنْ اَهْلِي **Ailemden**

30. *(Kimi vezir kıl?)* هَارُونَ **Harun'u** مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür *(Kimdir O?)* اَخِي **Kardeşim** عَطْفُ بَيَانٍ Atf-ı beyandır

31. اُشْدُدْ **Kuvvetlendir** *(Kim ile?)* بِهٖ **O'nunla** *(Neyi?)* اَزْرِي **Sırtımı** ظَهْرِي Arkamı

32. وَاَشْرِكْهُ **Ve O'nu ortak kıl** *(Nede?)* فِي اَمْرِي **İşimde** أَيِ الرِّسَالَةِ Yani, elçilik vazifesinde وَالْفِعْلَانِ İki fiil *(Ne iledir?)* بِصِيغَتَيِ الْأَمْرِ Emir sığasıyladır *(Daha ne iledir?)* وَالْمُضَارِعِ الْمَجْزُومِ Meczum muzari sığasıyladır وَهُوَ Bu (ikincisi) *(Nedir?)* جَوَابُ الطَّلَبِ Emrin cevabıdır

33. كَيْ نُسَبِّحَكَ **Ki seni tenzih edelim** *(Nasıl?)* تَسْبِيحًا Tenzih etmekle *(Öyle tenzih ki,)* كَثِيرًا **Çokça**

34. وَنَذْكُرَكَ **Ve seni zikredelim** *(Nasıl?)* ذِكْرًا Zikretmekle *(Öyle zikretmek ki,)* كَثِيرًا **Çokça**

35. إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** كُنْتَ **Oldun** بِنَا **Bizi** *(Ne oldun?)* بَصِيرًا **Daima görücü** عَالِمًا Bilen فَأَنْعَمْتَ Ve bize ihsan ettin *(Neyi?)* بِالرِّسَالَةِ Peygamberliği

36. قَالَ **(Allah) dedi ki:** قَدْ أُوتِيتَ **Kesinlikle sana verildi** *(Ne?)* سُؤْلَكَ **İstediğin** يَا مُوسَى **Ey Musa** *(Ne olarak?)* مَنًّا Bir ikram olarak *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana

37. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** مَنَنَّا **Biz lütfetmiştik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** مَرَّةً أُخْرَى **Bir kez daha**

﴿إِذْ﴾ لِلتَّعْلِيلِ ﴿أَوْحَيْنَآ إِلٰى أُمِّكَ﴾ مَنَامًا أَوْ إِلْهَامًا لَمَّا وَلَدَتْكَ وَخَافَتْ أَنْ يَقْتُلَكَ فِرْعَوْنُ فِي جُمْلَةِ مَنْ يُولَدُ ﴿مَا يُوحٰى ﴿٣٨﴾﴾ فِي أَمْرِكَ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿أَنِ اقْذِفِيهِ﴾ أَلْقِيهِ ﴿فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ﴾ بِالتَّابُوتِ ﴿فِي الْيَمِّ﴾ بَحْرِ النِّيلِ ﴿فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ﴾ أَيْ شَاطِئِهِ وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ ﴿يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ﴾ وَهُوَ فِرْعَوْنُ ﴿وَأَلْقَيْتُ﴾ بَعْدَ أَنْ أَخَذُوكَ ﴿عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي﴾ لِتُحَبَّ فِي النَّاسِ فَأَحَبَّكَ فِرْعَوْنُ وَكُلُّ مَنْ رَآكَ ﴿وَلِتُصْنَعَ عَلٰى عَيْنِي ﴿٣٩﴾﴾ تُرَبّٰى عَلٰى رِعَايَتِي وَحِفْظِي لَكَ ﴿إِذْ﴾ لِلتَّعْلِيلِ ﴿تَمْشِي أُخْتُكَ﴾ مَرْيَمُ لِتَتَعَرَّفَ مِنْ خَبَرِكَ وَقَدْ أَحْضَرُوا مَرَاضِعَ وَأَنْتَ لَا تَقْبَلُ ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ ﴿فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ يَكْفُلُهُ﴾ فَأُجِيبَتْ فَجَاءَتْ بِأُمِّهِ فَقَبِلَ ثَدْيَهَا ﴿فَرَجَعْنَاكَ إِلٰى أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا﴾ بِلِقَائِكَ ﴿وَلَا تَحْزَنَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَقَتَلْتَ نَفْسًا﴾ هُوَ الْقِبْطِيُّ بِمِصْرَ فَاغْتَمَمْتَ لِقَتْلِهِ مِنْ جِهَةِ فِرْعَوْنَ ﴿فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا﴾ اِخْتَبَرْنَاكَ بِالْإِيقَاعِ فِي غَيْرِ ذٰلِكَ وَخَلَّصْنَاكَ مِنْهُ ﴿فَلَبِثْتَ سِنِينَ﴾ عَشْرًا ﴿فِي أَهْلِ مَدْيَنَ﴾ بَعْدَ مَجِيئِكَ إِلَيْهَا مِنْ مِصْرَ عِنْدَ شُعَيْبٍ النَّبِيِّ وَتَزَوَّجِكَ بِابْنَتِهِ ﴿ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ﴾ فِي عِلْمِي بِالرِّسَالَةِ وَهُوَ أَرْبَعُونَ سَنَةً مِنْ عُمْرِكَ ﴿يَا مُوسٰى ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَاصْطَنَعْتُكَ﴾ اخْتَرْتُكَ ﴿لِنَفْسِي ﴿٤١﴾﴾ بِالرِّسَالَةِ ﴿اِذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ﴾ إِلَى النَّاسِ ﴿بِآيَاتِي﴾ اَلتِّسْعِ ﴿وَلَا تَنِيَا﴾ تَفْتُرَا ﴿فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾﴾ بِتَسْبِيحٍ وَغَيْرِهِ ﴿اِذْهَبَآ إِلٰى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغٰى ﴿٤٣﴾﴾ بِادِّعَائِهِ الرُّبُوبِيَّةَ ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا﴾ فِي رُجُوعِهِ عَنْ ذٰلِكَ ﴿لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿أَوْ يَخْشٰى ﴿٤٤﴾﴾ اللّٰهَ فَيَرْجِعَ وَالتَّرَجِّي بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهِمَا لِعِلْمِهِ تَعَالٰى بِأَنَّهُ لَا يَرْجِعُ ﴿قَالَا رَبَّنَآ إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا﴾ أَيْ يَعْجَلَ بِالْعُقُوبَةِ ﴿أَوْ أَنْ يَطْغٰى ﴿٤٥﴾﴾ عَلَيْنَا أَيْ يَتَكَبَّرَ ﴿قَالَ لَا تَخَافَآ إِنَّنِي مَعَكُمَآ﴾ بِعَوْنِي ﴿أَسْمَعُ﴾ مَا يَقُولُ ﴿وَأَرٰى ﴿٤٦﴾﴾ مَا يَفْعَلُ ﴿فَأْتِيَاهُ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِيٓ إِسْرَآئِيلَ﴾ إِلَى الشَّامِ ﴿وَلَا تُعَذِّبْهُمْ﴾ أَيْ خَلِّ عَنْهُمْ مِنِ اسْتِعْمَالِكَ إِيَّاهُمْ فِي أَشْغَالِكَ الشَّاقَّةِ كَالْحَفْرِ وَالْبِنَاءِ وَحَمْلِ الثَّقِيلِ ﴿قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ﴾ بِحُجَّةٍ ﴿مِنْ رَبِّكَ﴾ عَلٰى صِدْقِنَا بِالرِّسَالَةِ ﴿وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى ﴿٤٧﴾﴾ أَيِ السَّلَامَةُ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ ﴿إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَآ أَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ كَذَّبَ﴾ مَا جِئْنَا بِهِ ﴿وَتَوَلّٰى ﴿٤٨﴾﴾ أَعْرَضَ عَنْهُ فَأَتَيَاهُ وَقَالَا جَمِيعَ مَا ذُكِرَ ﴿قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسٰى ﴿٤٩﴾﴾ اِقْتَصَرَ عَلَيْهِ لِأَنَّهُ الْأَصْلُ وَلِإِدْلَالِهِ عَلَيْهِ بِالتَّرْبِيَةِ ﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِيٓ أَعْطٰى كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿خَلْقَهُ﴾ الَّذِي هُوَ عَلَيْهِ مُتَمَيِّزٌ بِهِ عَنْ غَيْرِهِ ﴿ثُمَّ هَدٰى ﴿٥٠﴾﴾ الْحَيَوَانَ مِنْهُ إِلَى مَطْعَمِهِ وَمَشْرَبِهِ وَمَنْكَحِهِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿فَمَا بَالُ﴾ حَالُ ﴿الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿الْأُولٰى ﴿٥١﴾﴾ كَقَوْمِ نُوحٍ وَهُودٍ وَلُوطٍ وَصَالِحٍ فِي عِبَادَتِهِمُ الْأَوْثَانَ

TÜRKÇE ANLAMI

38. **Zira** seni doğurduğunda, diğer çocuklar gibi Firavun'un öldürmesinden korkan **annene,** seninle ilgili **vahyedilecek şeyi** rüya yahut ilham yoluyla **vahyetmiştik:**

39. **«Onu tabut içine bırak,**[1] **sonra onu** tabutla birlikte Nil **denizine at. Hemen deniz de onu sahile bıraksın**[2] **da onu; bana da, ona da düşman olan** Firavun **alıversin. Ve** o seni aldıktan sonra insanlar arasında sevilesin **hem de gözetimim** ve korumam altında **yetiştirilesin** diye **üzerine tarafımdan bir muhabbet bıraktım.»** Bundan dolayı seni, Firavun ve her gören kişi sevmişti.

40. **«Zira, kızkardeşin** Meryem senden haber almak amacıyla **gidip de** senin için getirdikleri süt annelerin hiç birini emmediğini görünce **diyordu ki: «O'na bakacak birini size göstereyim mi?»** Teklifi kabul edilince gidip annesini getirmişti. Musa da onun sütünü kabul etmişti. **Artık seni annene döndürdük ki** sana kavuşarak **gözü aydın olsun da** böylece **üzülmesin. Ve sen** Mısır'da Kıptî **birini öldürmüştün.** Onu öldürdükten sonra Firavun'dan dolayı bayağı kederlenmiştin. **Sonra seni o gamdan kurtarmış ve fitneden fitneye uğratmıştık,** başka sıkıntılara düşürerek seni imtihana çekmiş ve o sıkıntılardan da kurtarmıştık. Mısır'dan Medyen'e geldikten **sonra Medyen ahalisi arasında,** Şuayb peygamberin yanında **senelerce,** on sene **kaldın** ve onun kızıyla evlendin. **Sonra da ey Mûsa!** Ömrünün kırkıncı yılında peygamber olmak suretiyle benim ilmimde **bir kader üstüne geldin.»**

41. **«Ve seni kendim için** peygamberliğe **seçtim.»**

42. **«Sen ve kardeşin** insanlara **ayetlerimi,** dokuz ayetimi **götürün ve** tesbih ederek ve başka yollarla **benim zikrimde kusur etmeyiniz.»**

43. **«Fir'avun'a gidiniz; şüphe yok ki o,** ilahlık iddia ederek **haddi aşmıştır.»**

44. «Bu iddiasından dönmesi hususunda **ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler veya** Allah'tan **korkar** da döner.» Bu konudaki ümit, Hz. Musa ile Harun'a nispetledir. Zira Cenâb-ı Hak onun dönmeyeceğini elbette biliyordu.

45. **Dediler ki: «Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki bize aşırı kötü davranmasından,** bizi hemen cezalandırmasından **yahut** bize karşı **azgınlık etmesinden,** kibirlenmesinden **korkuyoruz.»**

46. **Buyurdu ki: «Korkmayın, şüphe yok ki ben** yardımımla **sizinle birlikteyim,** onun dediğini **işitir** yaptığını **da görürüm.»**

47. **«Haydi, ona gidip de deyiniz ki, "şüphesiz biz Rabbin iki elçisiyiz.**

---

[1] أَنِ اقْذِفِيهِ... cümlesi مَا يُوحٰى daki مَا'dan bedeldir.

[2] Buradaki emir haber anlamındadır.

Artık İsrailoğullarını bizimle birlikte Şam'a **gönder ve onlara işkence etme,** yani kazma, bina etme ve ağır yük taşıma gibi ağır işlerinde onları kullanmaktan vazgeç! **Muhakkak ki Biz sana Rabbin tarafından** peygamberliğimizin doğruluğuna dair **mucize getirdik. Selâm,** yani azaptan kurtuluş **hidayete tâbi olan kimsenin üzerine olsun.»**

48. «Elbette bize; azabın, getirdiklerimizi **yalanlayan ve** onlardan **yüz çeviren kimse üzerine olduğu vahyolundu.** Bunun üzerine Hz. Musa ile Harun firavun'a gelip bunların hepsini söylediler.

49. (Firavun) Dedi ki: «O halde ey Mûsa! Sizin Rabbiniz kimdir?» Hitap ederken sadece Hz. Musa'yı zikretmesi, elçilik hususunda onun asıl olması ve (daha önce) kendisini terbiye ettiğini ona delil getirmiş olması[1] sebebiyledir.

50. (Hazreti Musa) Dedi ki: «Rabbimiz o zattır ki, yaratılan **her şeye** şu an bulunduğu ve diğerlerinden ayrıldığı **yaratılışını vermiş, sonra da** onların arasından canlılara neyi yiyip neyi içeceğini, kimle birleşeceğini ve ihtiyacı olan diğer şeyleri **göstermiştir.»**

51. Firavun **dedi ki: «Öyleyse** Nuh'un, Hûd'un, Lût ve Sâlih'in kavmi gibi **önceki ümmetlerin** puta tapma konusunda **hali ne olacak?»**

KELİME ANLAMI

38. إِذْ **Çünkü** لِلتَّعْلِيلِ Talil içindir أَوْحَيْنَا **Biz vahyetmiştik** *(Kime?)* إِلَى أُمِّكَ **Annene** *(Nasıl?)* مَنَامًا Rüya أَوْ إِلْهَامًا Ya da ilham olarak *(Ne zaman?)* لَمَّا وَلَدَتْكَ Seni doğurduğunda وَخَافَتْ Ve korktuğunda *(Neden?)* أَنْ يَقْتُلَكَ Seni öldürmesinden *(Kimin?)* فِرْعَوْنُ Firavun'un *(Kim arasında?)* فِي جُمْلَةِ مَنْ يُولَدُ Doğacaklar arasında *(Neyi vahyettik?)* مَا يُوحَى **Vahyedileni** *(Ne hakkında?)* فِي أَمْرِكَ Senin durumun hakkında وَيُبْدَلُ مِنْهُ Bu vahyedilenden (şu gelecek ayet) bedel yapılır

39. أَنِ اقْذِفِيهِ **O'nu koy** أَلْقِيهِ O'nu yerleştir *(Neye?)* فِي التَّابُوتِ **Sandığa** فَاقْذِفِيهِ **Ve O'nu bırak** *(Ne ile?)* بِالتَّابُوتِ Sandıkla birlikte *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Denize** بَحْرِ النِّيلِ Nil nehrine فَلْيُلْقِهِ **Ve peşinden O'nu bıraksın** *(Ne?)* الْيَمُّ **Derya** *(Nereye?)* بِالسَّاحِلِ **Sahile** أَيْ شَاطِئِهِ Yani, kenarına وَالْأَمْرُ Buradaki emir بِمَعْنَى الْخَبَرِ Haber manasındadır (bırakır) يَأْخُذْهُ **Ki O'nu alsın** *(Kim?)* عَدُوٌّ **Düşman olan biri** *(Kime düşman?)* لِي **Bana** وَعَدُوٌّ **Ve düşman olan biri** *(Kime düşman?)* لَهُ **O'na** وَهُوَ O kişi de *(Kimdir?)* فِرْعَوْنُ Firavun'dur وَأَلْقَيْتُ **Ve ben koydum** *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ أَخَذُوكَ Seni aldıklarından sonra *(Kim üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Ne koydum?)*

---

[1] Seni çocuk iken içimizde büyütmedik mi? (Şuara,18) (Mütercim)

مَحَبَّةً **Sevgi** *(Kim tarafından?)* مِنِّي **Benim tarafımdan** *(Niye?)* لِتُحَبَّ Sevilesin için *(Nerede?)* فِي النَّاسِ İnsanlar arasında فَأَحَبَّكَ Ve seni sevdi *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun وَكُلُّ مَنْ رَآكَ Ve seni gören herkes وَلِتُصْنَعَ **Ve yetiştirilmen için** عَلٰى عَيْنِي **Nezaretimde** تُرَبّٰى Terbiye edilmen için *(Ne üzere?)* عَلٰى رِعَايَتِي Benim gözetimim üzere وَحِفْظِي Ve korumam üzere *(Kimi?)* لَكَ Seni

40. إِذْ **Çünkü** لِلتَّعْلِيلِ Bu talil içindir تَمْشِي **Yürüyordu** *(Kim?)* أُخْتُكَ **Kardeşin** *(O da kimdir?)* مَرْيَمُ Meryem *(Niçin?)* لِتَتَعَرَّفَ Araştırmak için *(Neyi?)* مِنْ خَبَرِكَ Senin haberini وَقَدْ أَحْضَرُوا Ve onlar getirmişlerdi *(Ne?)* مَرَاضِعَ Sütanneler وَأَنْتَ Ve sen *(Neydin?)* لَا تَقْبَلُ Kabul etmiyordun *(Neyi?)* ثَدْيَ وَاحِدَةٍ Hiçbirinin göğsünü *(Kimden?)* مِنْهُنَّ O sütannelerden فَتَقُولُ **Ve diyordu ki:** هَلْ اَدُلُّكُمْ **Size göstereyim mi** *(Kimi?)* عَلٰى مَنْ **O kimseyi ki,** يَكْفُلُهُ **Ona bakacak** فَأُجِيبَتْ İsteğine karşılık verildi فَجَاءَتْ O da getirdi *(Kimi?)* بِأُمِّهِ Musa'nın annesini فَقَبِلَ Musa da kabul etti *(Neyi?)* ثَدْيَهَا Annesinin göğsünü فَرَجَعْنَاكَ **Böylece seni döndürdük** *(Kime?)* اِلٰى اُمِّكَ **Annene** *(Niye?)* كَيْ تَقَرَّ **Aydınlansın diye** *(Ne?)* عَيْنُهَا **Gözü** *(Ne sebebiyle?)* بِلِقَائِكَ Sana kavuşması sebebiyle *(Daha niye?)* وَلَا تَحْزَنْ **Ve üzülmesin diye** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ Böyle olduğunda وَقَتَلْتَ **Ve sen öldürdün** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir kişiyi** هُوَ O *(Kimdir?)* اَلْقِبْطِيُّ Kıbtîdir *(Nerede öldürdün?)* بِمِصْرَ Mısır'da فَاغْتَمَمْتَ Ve sen üzüldün *(Neye?)* لِقَتْلِهِ O'nu öldürmene *(Kim tarafından olduğu halde?)* مِنْ جِهَةِ فِرْعَوْنَ Firavun tarafından (bir kafir) olduğu halde فَنَجَّيْنَاكَ **Ve seni kurtardık** *(Neden?)* مِنَ الْغَمِّ **Üzüntüden** وَفَتَنَّاكَ **Ve seni düşürdük** *(Neye?)* فُتُونًا **Fitnelere** اِخْتَبَرْنَاكَ Seni sınadık *(Ne ile?)* بِالْإِيقَاعِ Düşmenle *(Neye?)* فِي غَيْرِ ذٰلِكَ Bunun dışındaki fitnelere وَخَلَّصْنَاكَ Ve seni kurtardık *(Neden?)* مِنْهُ Ondan فَلَبِثْتَ **Ve sen kaldın** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce** عَشْرًا On sene *(Kimin arasında?)* فِي اَهْلِ مَدْيَنَ **Medyen halkı arasında** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَجِيئِكَ Gelmenden sonra *(Nereye?)* إِلَيْهَا Oraya *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısır'dan *(Kimin yanına?)* عِنْدَ شُعَيْبِ النَّبِيِّ Şuayb peygamberin yanına *(Daha neden sonra?)* وَتَزَوُّجِكَ Ve evlenmenden sonra *(Kim ile?)* بِابْنَتِهِ O'nun kızıyla ثُمَّ جِئْتَ **Sonra sen ulaştın** *(Neye göre?)* عَلٰى قَدَرٍ **Takdire göre** *(Neredeki takdire göre?)* فِي عِلْمِي Benim ilmimdeki *(Neye ulaştın?)* بِالرِّسَالَةِ Peygamberliğe وَهُوَ O takdirde *(Nedir?)* أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk senedir *(Neden?)* مِنْ عُمْرِكَ Senin ömründen يَا مُوسٰى **Ey Musa**

41. وَاصْطَنَعْتُكَ **Seni ayırdım** اِخْتَرْتُكَ Seni seçtim *(Kim için?)* لِنَفْسِي **Kendim için** *(Ne ile seçtim?)* بِالرِّسَالَةِ Risalet ile seçtim

42. اِذْهَبْ **Git** *(Kim?)* اَنْتَ **Sen** وَاَخُوكَ **Ve kardeşin** *(Kime?)* إِلَى النَّاسِ İnsanlara *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِي **Mucizelerimle** اَلتِّسْعِ Dokuz tane olan وَلَا تَنِيَا **Gevşeklik göstermeyin** تَفْتُرَا İhmalkâr davranmayın *(Ne hususta?)* فِي ذِكْرِي **Beni zikretmek hususunda** *(Ne ile zikretmek?)* بِتَسْبِيحٍ Tenzih etmekle وَغَيْرِهِ Ve diğerleriyle

43. اِذْهَبَا **Gidin** *(Kime?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** اِنَّهُ **Çünkü O** طَغٰى **Haddi aştı** *(Ne ile?)* بِادِّعَائِهِ الرُّبُوبِيَّةَ İlahlık davasıyla

44. فَقُولَا **Ve söyleyin** *(Kime?)* لَهُ **O'na** *(Ne söyleyin?)* قَوْلًا **Söz** *(Öyle söz ki,)* لَيِّنًا **Yumuşak** *(Ne hususta?)* فِي رُجُوعِهِ Dönmesi hususunda *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan لَعَلَّهُ **Umulur ki O** يَتَذَكَّرُ **Söz dinler** يَتَّعِظُ Öğüt alır اَوْ يَخْشٰى **Ya da korkar** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan فَيَرْجِعَ Ve döner وَالتَّرَجِّي Buradaki teracci *(Kime nispetledir?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهِمَا Musa ve Harun'a nispetledir *(Niye?)* لِعِلْمِهِ تَعَالٰى Allah Teala bildiği için *(Neyi?)* بِأَنَّهُ Şunu ki Firavun لَا يَرْجِعُ Dönmeyecek

45. قَالَا **İkisi dedi ki:** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اِنَّنَا **Muhakkak ki biz** نَخَافُ **Korkuyoruz** *(Neden?)* اَنْ يَفْرُطَ **Şiddetle saldırmasından** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** أَيْ يَعْجَلَ Yani, acele etmesinden *(Neye?)* بِالْعُقُوبَةِ Azaba *(Veya neden korkuyoruz?)* اَوْ اَنْ يَطْغٰى **Ya da haddi aşmasından** *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا Bize karşı أَيْ يَتَكَبَّرَ Yani, büyüklenmesinden

46. قَالَ **(Allah) dedi ki:** لَا تَخَافَا **Korkmayın** اِنَّنِي **Muhakkak ki ben** مَعَكُمَا **Sizinle birlikteyim** *(Ne ile?)* بِعَوْنِي Yardımımla اَسْمَعُ **İşitiyorum** *(Neyi?)* مَا يَقُولُ Söylediğini وَاَرٰى **Ve görüyorum** *(Neyi?)* مَا يَفْعَلُ Yaptığını

47. فَاْتِيَاهُ **Haydi, ona gidin** فَقُولَا **Ve deyin ki:** اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رَسُولَا رَبِّكَ **Senin Rabbinin elçileriyiz** فَاَرْسِلْ **O halde hemen gönder** *(Kiminle?)* مَعَنَا **Bizimle** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a وَلَا تُعَذِّبْ **Ve eziyet etme** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** أَيْ خَلِّ عَنْهُمْ Yani, onlardan kaldır *(Neyi?)* مِنِ اسْتِعْمَالِكَ إِيَّاهُمْ Onları çalıştırmanı *(Nerede?)* فِي أَشْغَالِكَ الشَّاقَّةِ Zor işlerinde *(Ne gibi?)* كَالْحَفْرِ Yer kazma وَالْبِنَاءِ Yapı yapma وَحَمْلِ الثَّقِيلِ Ve ağır şeyleri taşıma gibi قَدْ جِئْنَاكَ **Kesinlikle biz getirdik** *(Kime?)* كَ **Sana** *(Ne getirdik?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** بِحُجَّةٍ Bir delil *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Ne üzerine delil?)* عَلٰى صِدْقِنَا Doğruluğumuz üzerine *(Nede?)* بِالرِّسَالَةِ Elçilikte وَالسَّلَامُ **Selam** *(Kim üzerine olsun?)* عَلٰى مَنِ **O kimse üzerine olsun ki** اِتَّبَعَ **Tâbi oldu** *(Neye?)* اَلْهُدٰى **Hidayete** أَيِ السَّلَامَةُ Yani, kurtuluş *(Kimi içindir?)* لَهُ Onun içindir *(Neden kurtuluş?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan

48. إِنَّا **Muhakkak ki biz** قَدْ أُوحِيَ **Kesinlikle vahyolundu** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Ne vahyolundu?)* أَنَّ الْعَذَابَ **Elbette azap** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى مَنْ **O kimse üzerinedir ki,** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* مَا جِئْنَا بِهِ Getirdiğimiz şeyi وَتَوَلّٰى **Ve sırt çevirdi** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Neden?)* عَنْهُ Getirdiğimiz şeyden فَأَتَيَاهُ Böylece O'na gittiler وقَالَا Ve söylediler *(Neyi?)* جَمِيعَ مَا ذُكِرَ Anlatılanların hepsini

49. قَالَ **(Firavun) dedi ki:** فَمَنْ **O halde kimdir** رَبُّكُمَا **Sizin Rabbiniz** يَا مُوسٰى **Ey Musa** اِقْتَصَرَ (Firavun) yetindi *(Ne ile?)* عَلَيْهِ Musa ile لِأَنَّهُ Çünkü O *(Nedir?)* اَلْأَصْلُ (Risalette) asıldır وَلِإِدْلَالِهِ Ve Firavun delil getirdiği için *(Kime?)* عَلَيْهِ Musa'ya *(Neyi?)* بِالتَّرْبِيَةِ (Kendisini) terbiye ettiğini

50. قَالَ **(Musa) dedi ki:** رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** اَلَّذِي **O zattır ki** اَعْطٰى **Verdi** *(Neye?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Neden?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlûkattan *(Ne verdi?)* خَلْقَهُ **Yaratılışını** اَلَّذِي O yaratılışını ki, هُوَ عَلَيْهِ O, o yaratılış üzerinedir مُتَمَيِّزٌ بِهِ Ve onunla ayrılmıştır *(Neden?)* عَنْ غَيْرِهِ Diğer yaratıklardan ثُمَّ **Sonra** هَدٰى **Ulaştırdı** *(Neyi?)* اَلْحَيَوَانَ Canlı olanı *(Neden?)* مِنْهُ Yarattıklarından *(Nereye ulaştırdı?)* إِلٰى مَطْعَمِهِ Yiyeceğine وَمَشْرَبِهِ İçeceğine وَمَنْكَحِهِ Ve evleneceğine وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer yerlere

51. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* فَمَا بَالُ حَالُ الْقُرُونِ **O halde milletlerin** hali **durumu nedir?** اَلْأُمَمِ Ümmetlerin *(Öyle milletler ki,)* اَلْأُولٰى **Önceden gelen** *(Ne gibi?)* كَقَوْمِ نُوحٍ Nuh'un وَهُودٍ Hûd'un وَلُوطٍ Lût'un وَصَالِحٍ Ve Salih'in kavmi gibi *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِهِمْ Tapmaları hususunda *(Neye?)* اَلْأَوْثَانَ Putlara

﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿عِلْمُهَا﴾ أَيْ عِلْمُ حَالِهِمْ مَحْفُوظٌ ﴿عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ يُجَازِيهِمْ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿لَا يَضِلُّ﴾ يَغِيبُ ﴿رَبِّي﴾ عَنْ شَيْءٍ ﴿وَلَا يَنْسٰى ﴿٥٢﴾﴾ رَبِّي شَيْئًا هُوَ ﴿اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ﴾ فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ ﴿الْاَرْضَ مَهْدًا﴾ فِرَاشًا ﴿وَسَلَكَ﴾ سَهَّلَ ﴿لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً﴾ مَطَرًا قَالَ تَعَالٰى تَتْمِيمًا لِمَا وَصَفَهُ بِهِ مُوسٰى وَخِطَابًا لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَاَخْرَجْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْ نَبَاتٍ شَتّٰى ﴿٥٣﴾﴾ صِفَةُ أَزْوَاجًا أَيْ مُخْتَلِفَةِ الْأَلْوَانِ وَالطُّعُومِ وَغَيْرِهِمَا وَشَتّٰى جَمْعُ شَتِيتٍ كَمَرِيضٍ وَمَرْضٰى مِنْ شَتَّ الْأَمْرُ تَفَرَّقَ ﴿كُلُوا﴾ مِنْهَا ﴿وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْ﴾ فِيهَا جَمْعُ نَعَمٍ وَهِيَ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ يُقَالُ رَعَتِ الْأَنْعَامُ وَرَعَيْتُهَا وَالْأَمْرُ لِلْإِبَاحَةِ وَتَذْكِيرِ النِّعْمَةِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ أَخْرَجْنَا أَيْ مُبِيحِينَ لَكُمُ الْأَكْلَ وَرَعْيَ الْأَنْعَامِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ هُنَا ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ لَعِبَرًا ﴿لِاُولِي النُّهٰى ﴿٥٤﴾﴾ لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ جَمْعُ نُهْيَةٍ كَغُرْفَةٍ وَغُرَفٍ سُمِّيَ بِهِ الْعَقْلُ لِأَنَّهُ يَنْهٰى صَاحِبَهُ عَنِ ارْتِكَابِ الْقَبَائِحِ ﴿مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْأَرْضِ ﴿خَلَقْنَاكُمْ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهَا ﴿وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ﴾ مَقْبُورِينَ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ ﴿تَارَةً﴾ مَرَّةً ﴿اُخْرٰى ﴿٥٥﴾﴾ كَمَا أَخْرَجْنَاكُمْ عِنْدَ ابْتِدَاءِ خَلْقِكُمْ ﴿وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ﴾ أَيْ أَبْصَرْنَا فِرْعَوْنَ ﴿اٰيَاتِنَا كُلَّهَا﴾ التِّسْعَ ﴿فَكَذَّبَ﴾ بِهَا وَزَعَمَ أَنَّهَا سِحْرٌ ﴿وَاَبٰى ﴿٥٦﴾﴾ أَنْ يُوَحِّدَ اللّٰهَ تَعَالٰى ﴿قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا﴾ مِصْرَ وَيَكُونَ لَكَ الْمُلْكُ فِيهَا ﴿بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى ﴿٥٧﴾﴾ ﴿فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهٖ﴾ يُعَارِضُهُ ﴿فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا﴾ لِذٰلِكَ ﴿لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَٓا اَنْتَ مَكَانًا﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ فِي ﴿سِوًى ﴿٥٨﴾﴾ بِكَسْرِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ [سُوًى] أَيْ وَسَطًا تَسْتَوِي إِلَيْهِ مَسَافَةُ الْجَائِي مِنَ الطَّرَفَيْنِ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ﴾ يَوْمُ عِيدٍ لَهُمْ يَتَزَيَّنُونَ فِيهِ وَيَجْتَمِعُونَ ﴿وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ﴾ يُجْمَعَ أَهْلُ مِصْرَ ﴿ضُحًى ﴿٥٩﴾﴾ وَقْتَهُ لِلنَّظَرِ فِيمَا يَقَعُ ﴿فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ﴾ أَدْبَرَ ﴿فَجَمَعَ كَيْدَهُ﴾ أَيْ ذَوِي كَيْدِهِ مِنَ السَّحَرَةِ ﴿ثُمَّ اَتٰى ﴿٦٠﴾﴾ بِهِمُ الْمَوْعِدَ ﴿قَالَ لَهُمْ مُوسٰى﴾ وَهُمُ اثْنَانِ وَسَبْعُونَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ حَبْلٌ وَعَصًا ﴿وَيْلَكُمْ﴾ أَيْ أَلْزَمَكُمُ اللّٰهُ الْوَيْلَ ﴿لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِإِشْرَاكِ أَحَدٍ مَعَهُ ﴿فَيُسْحِتَكُمْ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ الْحَاءِ وَبِفَتْحِهِمَا أَيْ يُهْلِكَكُمْ ﴿بِعَذَابٍ﴾ مِنْ عِنْدِهِ ﴿وَقَدْ خَابَ﴾ خَسِرَ ﴿مَنِ افْتَرٰى ﴿٦١﴾﴾ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ ﴿فَتَنَازَعُٓوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ فِي مُوسٰى وَأَخِيهِ ﴿وَاَسَرُّوا النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾﴾ أَيِ الْكَلَامَ بَيْنَهُمْ فِيهِمَا ﴿قَالُوا﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿اِنَّ هٰذَيْنِ﴾ لِأَبِي عَمْرٍو وَلِغَيْرِهِ هٰذَانِ وَهُوَ مُوَافِقٌ لِلُغَةِ مَنْ يَأْتِي فِي الْمُثَنّٰى بِالْأَلِفِ فِي أَحْوَالِهِ الثَّلَاثِ ﴿لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ اَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾﴾

مُؤَنَّثُ أَمْثَلُ بِمَعْنَى أَشْرَفُ أَيْ بِأَشْرَافِكُمْ بِمَيْلِهِمْ إِلَيْهِمَا لِغَلَبَتِهِمَا ﴿فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ﴾ مِنَ السِّحْرِ بِهَمْزَةِ وَصْلٍ وَفَتْحِ الْمِيمِ مِنْ «جَمَعَ» أَيْ: «لَمَّ» وَبِهَمْزَةِ قَطْعٍ وَكَسْرِ الْمِيمِ [فَأَجْمِعُوا] مِنْ «أَجْمَعَ»: «أَحْكَمَ» ﴿ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِّينَ ﴿وَقَدْ أَفْلَحَ﴾ فَازَ ﴿الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَى (٦٤)﴾ غَلَبَ

TÜRKÇE ANLAMI

52. Musa **da dedi ki: «Onlar**ın durumun**a ait bilgi,** kıyamet günü içerisindekilere göre karşılık görecekleri levh-i mahfuz denilen **Rabbimin katındaki bir kitapta** mahfuz**dur ki, Rabbim** hiçbir şeyi **kaçırmaz ve** rabbim hiçbir şeyi **unutmaz.»**

53. O, tüm mahlûkat arasında **sizin için yeryüzünü bir beşik,** döşek **kılan ve orada sizin için yollar açan ve gökten bir su,** yağmur **indirendir.** Cenâbı Hak bunları Musa'nın*(a.s.)* vasıfladığı şeyleri tamamlamak ve ayrıca sonrasında Mekkelilere hitap etmek için söylemiştir. **Artık onunla,** renkleri, tatları ve daha birçok şeyi **farklı farklı**[1] olan **bitkilerden çiftler,** sınıflar **çıkardık;**

54. onlardan **yeyin ve** orada **hayvanlarınızı**[2] **otlatın,**[3] **şüphe yok ki,** burada anlatıla**n**lar**da akıl**[4] **sahipleri için ibretler vardır.**

55. Babanız Âdem'i yaratmak suretiyle **sizi ondan,** topraktan **yarattık ve** öldükten sonra **sizi** gömülmüş bir şekilde **oraya döndüreceğiz ve** tıpkı ilk defa yaratılışınızda olduğu gibi, diriliş esnasında da **sizi ondan bir defa daha çıkaracağız.**

56. Andolsun ki biz ayetlerimizin hepsini, dokuzunu da **o** Firavu**na gösterdik. Böyleyken o,** bunun sihir olduğunu iddia ederek **yalanladı ve** Allah tealayı birlemekten **kaçındı.**

57. (Firavun) Dedi ki: «Ey Mûsa! Sen, sihrinle bizi yurdumuz olan Mısır'**dan çıkar**arak oranın mülkünü ele geçir**mek için mi geldin?»**

---

[1] شَتَّى kelimesi أَزْوَاجًا kelimesinin sıfatıdır. Bu kelime tıpkı مَرِيضٌ ve مَرْضَى kelimeleri gibi شَتِيتٌ kelimesinin cemisidir."İş çeşitlendi" anlamındadır.

[2] أَنْعَامٌ kelimesi نَعَمٌ kelimesinin cemisidir. Bu kelime deve, sığır ve koyunlar anlamına gelir.

[3] رَعَى fiili, رَعَتِ الْأَنْعَامُ misalinde olduğu gibi hem lazım, hem de رَعَيْتُ الْأَنْعَامَ misalinde olduğu gibi mütaaddi olarak kullanılır. Ayrıca ayetteki emir ibaha ve nimeti hatırlatmak içindir. كُلُوا... Cümlesi أَخْرَجْنَا fiilinin zamirinden hal olup مُبِيحِينَ لَكُمُ الْأَكْلَ وَرَعْيَ الْأَنْعَامِ takdirindedir.

[4] Ayetteki النُّهَى kelimesi نُهْيَةٌ kelimesinin cemisidir. Tıpkı غُرْفَةٌ ile غُرَفٌ kelimeleri gibi. Aklın النُّهَى ismini alması kişiyi kötü şeyler yapmaktan nehyettiği içindir.

58. **«O halde elbette biz de sana onun benzeri** olan karşı **bir sihir getireceğiz. Artık bizim aramızla senin aranda** bu sihir için **buluşacak bir vakit tayin et ki, o bizim de senin de caymayacağımız** her iki taraftan gelenler için mesafesi eşit olan **ortada bir yer**[1] **olsun.»**

59. Musa **dedi ki: «Size vaadedilen vakit, ziynet günü** -bu gün onların toplanıp da süslendikleri bir bayram günüdür- **ve insanların,** Mısır halkının ne olacağına bakmak için **toplanacağı kuşluk** zamanı**dır.»**

60. **Firavun dönüp gitti, bütün hilesini,** sihir hilelerini bilen adamlarını **topladı, sonra** bu kişilerle birlikte sözleşilen yere **geldi.**

61. **Musa onlara** her birinin elinde ip ve sopa bulunan yetmiş iki kişiye **dedi ki:** «Allah **sizlere veyl**i daim kılsın! Birilerini kendisine ortak koşmak suretiyle **Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunmayın, sonra sizi** tarafından **azab ile helâk eder**[2] **ve muhakkak ki,** Allah tealaya yalan yere **iftira eden hüsrana uğramıştır.»**

62. **Artık aralarında** Musa ve kardeşi hakkındaki **işlerini tartıştılar ve** onlar hakkında aralarında **gizlice fısıldaştılar.**

63. Kendi kendilerine **dediler ki: « Elbette bu ikisi**[3]**, sizi sihirleriyle yurdunuzdan çıkarmak ve sizin en şerefli olan**[4] **yolunuzu** yani galip geldikleri için kendilerine meyledecek olan en şerefli insanlarınızı **ortadan kaldırmak, isteyen iki büyücü!**

64. **«Öyleyse bütün** sihir **hilelerinizi toplayınız,**[5] **sonra saf olarak**[6] **geliniz. Şüphesiz ki, bugün üstün** galip **gelen, felâh bulmuş,** kurtulmuş **olacaktır.»**

KELİME ANLAMI

52. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa عِلْمُهَا **Onların bilgisi** أَيْ عِلْمُ حَالِهِمْ Yani, onların ne halde olduklarının bilgisi *(Nedir?)* مَحْفُوظٌ Saklıdır *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّي **Rabbimin indinde** فِي كِتَابٍ **Bir kitapta** هُوَ O da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur

---

[1] مَكَانًا kelimesi nez-i hâfız yoluyla nasbolmuştur.

[2] فيسحتكم kelimesi (bizim kıraatimizde olduğu gibi) فَيَسْحِتَكُمْ şeklinde de فَيَسْحَتَكُمْ şeklinde de okunmuştur.

[3] Ebu Amr إِنَّ هٰذَيْنِ şeklinde okumuştur. Başkaları ise هٰذَانِ şeklinde okumuşlardır; bu okuyuş tesniyenin üç halini de elifle okuyanların lügatına uygundur.

[4] اَلْمُثْلٰى kelimesi أَمْثَلُ kelimesinin müennesi olup "en şerefli" anlamındadır.

[5] فاجْمعُوا kelimesi "toplamak" anlamındaki جَمَعَ kökünden gelirse hemze-i vasıl ve fethalı mim ile okunur. "Sağlamlaştırmak" anlamındaki أَجْمَعَ kökünden gelirse hemze-i kat' ve kesreli mim ile okunur.

[6] صَفًّا kelimesi haldir. Yani مُصْطَفِّينَ takdirinde olup "saf haline gelmiş bir şekilde" demektir.

يُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracak *(Neye karşılık?)* عَلَيْهَا O hallerine karşılık *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü لَا يَضِلُّ **Şaşmaz** يَغِيبُ Gizli olmaz *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ Hiçbir şeyden وَلَا يَنْسٰى **Ve unutmaz** *(Kim?)* رَبِّي Rabbim *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi

53. هُوَ Allah اَلَّذِي **Öyle zattır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne arasında?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلْقِ Yarattıklarının arasında *(Neyi yaptı?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** *(Ne yaptı?)* مَهْدًا **Beşik yaptı** فِرَاشًا Döşek yaptı وَسَلَكَ **Ve açtı** سَهَّلَ Kolaylaştırdı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne açtı?)* سُبُلًا **Yollar** طُرُقًا Yollar وَاَنْزَلَ **Ve indirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** مَطَرًا Yağmur قَالَ تَعَالٰى Allah buyurdu *(Niçin?)* تَتْمِيمًا Tamamlamak için *(Neyi?)* لِمَا وَصَفَهُ بِهِ مُوسٰى Musa'nın Allah'ı vasıfladığı şeyleri *(Daha için?)* وَخِطَابًا Hitab etmek için *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına فَاَخْرَجْنَا **Biz çıkarttık** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O yağmur sebebiyle** *(Ne çıkarttık?)* اَزْوَاجًا **Çiftler** أَصْنَافًا Sınıflar *(Neden?)* مِنْ نَبَاتٍ **Bitkilerden** *(Öyle çiftler ki,)* شَتّٰى **Farklı farklı** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةُ أَزْوَاجًا 'Ezvâcen' kelimesinin sıfatıdır أَيْ مُخْتَلِفَةِ الْأَلْوَانِ Yani, renkleri çeşit çeşit وَالطُّعُومِ Tatları çeşit çeşit وَغَيْرِهِمَا Ve diğer özellikleri çeşit çeşit وَشَتّٰى 'Şettâ' kelimesi *(Nedir?)* جَمْعُ شَتِيتٍ 'Şetît' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَمَرِيضٍ وَمَرْضٰى 'Merîd' ve 'Merdâ' gibi *(Neden türemiştir?)* مِنْ شَتَّ الْأَمْرُ Şetta'l-emru cümlesinde(ki 'şette' fiilinde)n تَفَرَّقَ 'dağıldı' manasındadır

54. كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْهَا O bitkilerden وَارْعَوْا **Ve otlatınız** *(Neyi?)* اَنْعَامَكُمْ **Hayvanlarınızı** *(Nerede?)* فِيهَا Bitkilerde *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ نَعَمٍ 'Neam' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ O hayvanlar da *(Nedir?)* اَلْإِبِلُ Deve وَالْبَقَرُ Sığır وَالْغَنَمُ Ve koyundur يُقَالُ Denir ki: رَعَتْ Otladı *(Ne?)* اَلْأَنْعَامُ Hayvanlar *(Daha ne denir?)* وَرَعَيْتُهَا Ve ben onları güttüm (lazım ve müteaddi olarak) وَالْأَمْرُ Buradaki emir *(Ne içindir?)* لِلْإِبَاحَةِ İbaha içindir *(Daha niçindir?)* وَتَذْكِيرِ النِّعْمَةِ Nimeti hatırlatmak içindir وَالْجُمْلَةُ Bu cümle ('Külû ver'av...') *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ أَخْرَجْنَا 'Ahrecnâ' fiilinin zamirinden أَيْ Yani, *(Nasıl çıkardık?)* مُبِيحِينَ لَكُمْ Size mubah kılarak *(Neyi?)* اَلْأَكْلَ Yemeği وَرَعْيَ الْأَنْعَامِ Ve hayvanları otlatmayı اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ هُنَا Burada zikredilende *(Ne vardır?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette hikmetler vardır** لَعِبَرًا Kesinlikle ibretler vardır *(Kim için?)* لِأُولِي النُّهٰى **Akıl**

sahipleri için لِأُولِي الْعُقُولِ Akıl sahipleri için *('Nühâ' kelimesi nedir?)* جَمْعُ نُهْيَةٍ 'Nühye' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَغُرْفَةٍ وَغُرَفٍ 'Ğurfe' ve 'Ğuref' gibi سُمِّيَ بِهِ Bununla isimlendirildi *(Ne?)* اَلْعَقْلُ Akıl *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o يَنْهٰى Alıkoyar *(Kimi?)* صَاحِبَهُ Sahibini *(Neden?)* عَنِ ارْتِكَابِ الْقَبَائِحِ Çirkin işleri yapmktan

55. مِنْهَا **Oradan** أَيْ مِنَ الْأَرْضِ Yani, yerden خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne ile?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ Babanızı yaratmakla *(Ondan bedel?)* آدَمَ Âdem'i *(Nereden?)* مِنْهَا Yerden وَفِيهَا **Ve oraya** نُعِيدُ **Döndüreceğiz** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne olduğunuz halde?)* مَقْبُورِينَ Kabire girmiş olduğunuz halde *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra وَمِنْهَا **Ve oradan** نُخْرِجُ **Çıkaracağız** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriliş anında *(Nasıl çıkaracağız?)* تَارَةً مَرَّةً أُخْرٰى **Bir defa** kere **daha** *(Ne gibi?)* كَمَا أَخْرَجْنَاكُمْ Sizi çıkardığımız gibi *(Ne zaman?)* عِنْدَ ابْتِدَاءِ خَلْقِكُمْ İlk yaratılışınızda

56. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** اَرَيْنَاهُ **Biz O'na gösterdik** أَيْ أَبْصَرْنَا Yani, gösterdik *(Kime?)* فِرْعَوْنَ Firavun'a *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Mucizelerimizi** كُلَّهَا **Hepsini** *(Öyle mucizeler ki,)* اَلتِّسْعَ Dokuz tane olan فَكَذَّبَ **Fakat O yalanladı** *(Neyi?)* بِهَا Onları وَزَعَمَ Ve iddia etti ki, أَنَّهَا O mucizeler *(Nedir?)* سِحْرٌ Sihirdir وَأَبٰى **Ve geri durdu** *(Neden?)* أَنْ يُوَحِّدَ Tek kabul etmekten *(Kimi?)* اَللّٰهَ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ı

57. قَالَ **(Firavun) dedi ki:** اَجِئْتَنَا **Sen geldin mi** *(Niçin?)* لِتُخْرِجَنَا **Bizi çıkarasın için** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِنَا **Yurdumuzdan** *(Ondan bedel?)* مِصْرَ Mısır'dan *(Daha niçin?)* وَيَكُونَ Olması için *(Kimin?)* لَكَ Senin *(Ne?)* اَلْمُلْكُ Hükümdarlık *(Nerede?)* فِيهَا Mısır'da *(Ne ile?)* بِسِحْرِكَ **Sihrinle** يَا مُوسٰى **Ey Musa**

58. فَلَنَأْتِيَنَّكَ **Elbette biz sana getireceğiz** *(Ne?)* بِسِحْرٍ **Bir büyü ki,** مِثْلِهِ **Onun benzeri** يُعَارِضُهُ Ona karşı çıkabilecek فَاجْعَلْ **O halde sen tayin et** بَيْنَنَا **Bizim aramızla** وَبَيْنَكَ **Senin aranda** *(Ne tayin et?)* مَوْعِدًا **Buluşma zamanı** *(Ne için?)* لِذٰلِكَ Bunun için *(Öyle buluşma zamanı ki,)* لَا نُخْلِفُهُ **Ona muhalefet etmeyeceğiz** نَحْنُ **Ne biz** وَلَا اَنْتَ **Ne de sen** *(Nerede?)* مَكَانًا **Bir mekânda** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ فِي Fi harf-i cerinin hazfiyle *(Öyle mekan ki,)* سِوًى **Eşit bir yer** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِكَسْرِ أَوَّلِهِ İlk harfinin kesresi وَضَمِّهِ Ve zammesiyle أَيْ وَسَطًا Yani, orta bir yerde *(Öyle orta yer ki,)* تَسْتَوِي Eşit oluyor *(Neye?)* إِلَيْهِ Ona *(Ne?)* مَسَافَةُ الْجَائِي Gelenin uzaklığı *(Neden?)* مِنَ الطَّرَفَيْنِ İki taraftan

59. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa مَوْعِدُكُمْ **Buluşma zamanınız** *(Nedir?)* يَوْمُ الزِّينَةِ **Ziynet günüdür** يَوْمُ عِيدٍ Bayram günü *(Kimin?)* لَهُمْ Onların *(Öyle bayram günü ki,)* يَتَزَيَّنُونَ Süsleniyorlar فِيهِ O günde وَيَجْتَمِعُونَ Ve toplanıyorlar *(Daha nedir?)* وَاَنْ يُحْشَرَ **Ve toplanmasıdır** *(Kimin?)* اَلنَّاسُ **İnsanların** يُجْمَعَ Bir araya getirilmesidir *(Kimin?)* أَهْلُ مِصْرَ Mısır halkının *(Ne zaman?)* ضُحًى **Kuşlukta** وَقْتَهُ O vakitte *(Niye bu vakittedir?)* لِلنَّظَرِ Bakmak için *(Neye?)* فِيمَا يَقَعُ Olacak şeylere

60. فَتَوَلّٰى **Bunun üzerine dönüp gitti** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** أَدْبَرَ Arkasını döndü فَجَمَعَ **Ve topladı** *(Neyi?)* كَيْدَهُ **Hilesini** أَيْ ذَوِي كَيْدِهِ Yani, hilesini yapacak olan مِنَ السَّحَرَةِ Büyücüleri ثُمَّ اَتٰى **Sonrada geldi** *(Kim ile?)* بِهِمْ Onlarla *(Nereye?)* اَلْمَوْعِدَ Söz yerine

61. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** وَهُمْ Ki onlar اِثْنَانِ وَسَبْعُونَ Yetmiş iki kişidir مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ Her birisinin yanında var *(Ne?)* حَبْلٌ وَعَصًا Bir ip ve asa *(Ne dedi?)* وَيْلَكُمْ **Yazık size** أَيْ أَلْزَمَكُمْ Yani, sizden ayırmasın *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* اَلْوَيْلَ Acı ve kederi لَا تَفْتَرُوا **Atmayın** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne atmayın?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِ أَحَدٍ Herhangi birini ortak koşmakla *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte فَيُسْحِتَكُمْ **Yoksa kökünüzü keser** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْيَاءِ 'Ya'nın zammesiyle وَكَسْرِ الْحَاءِ Ve 'ha'nın kesresiyle *(Daha ne ile okunur?)* وَبِفَتْحِهِمَا 'Ya' ve 'Ha'nın fethasıyla أَيْ يُهْلِكَكُمْ Yani, sizi helak eder *(Ne ile kökünüzü keser?)* بِعَذَابٍ **Bir azap ile** *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ Kendi tarafından وَقَدْ خَابَ **Muhakkak ziyana uğramıştır** خَسِرَ Hüsrana uğramıştır *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** اِفْتَرٰى **İftira etti** كَذَبَ Yalan uydurdu *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a

62. فَتَنَازَعُوا **Bunun üzerine tartıştılar** *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **Hallerini** *(Nerede tartıştılar?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Kim hakkında?)* فِي مُوسٰى وَأَخِيهِ Musa ve kardeşi hakkında وَاَسَرُّوا **Ve gizlediler** *(Neyi?)* اَلنَّجْوٰى **Konuşmalarını** أَيِ الْكَلَامَ Yani, sözlerini *(Neredeki?)* بَيْنَهُمْ Aralarındaki *(Kim hakkında?)* فِيهِمَا O ikisi hakkında

63. قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Ne dediler?)* اِنَّ هٰذَيْنِ **Muhakkak ki bu ikisi** *(Bu okunuş kime aittir?)* لِأَبِي عَمْرٍو Ebu Amr'a aittir وَلِغَيْرِهِ Diğerlerine de aittir *(Ne?)* هٰذَانِ Hâzâni (kıraati) وَهُوَ Ve bu kelime (Hâzâni) *(Nedir?)* مُوَافِقٌ Uygundur *(Neye?)* لِلُغَةِ مَنْ O kimsenin lügatine ki يَأْتِي Getiriyor *(Nerede?)* فِي الْمُثَنّٰى Tesniyede *(Ne?)* بِالْأَلِفِ Elif getiriyor *(Ne halinde?)* فِي أَحْوَالِهِ الثَّلَاثِ Üç halinde de *(Bu ikisi nedir?)* لَسَاحِرَانِ

Elbette iki sihirbazdır *(Öyle iki sihirbaz ki,)* يُرِيدَانِ **İstiyorlar** *(Neyi?)* اَنْ يُخْرِجَا **Çıkarmayı** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِكُمْ **Yurdunuzdan** *(Ne ile?)* بِسِحْرِهِمَا **Sihirleriyle** *(Daha ne istiyorlar?)* وَيَذْهَبَا **Ve yok etmeyi** *(Neyi?)* بِطَرِيقَتِكُمْ **Sizin yolunuzu** *(Öyle yol ki,)* الْمُثْلٰى **En şerefli olan olan** *(Bu kelime nedir?)* مُؤَنَّثُ أَمْثَل 'Emsel' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى أَشْرَف En şerefli manasındadır أَيْ بِاَشْرَافِكُمْ Yani, sizin saygınlarınızı yok etmek istiyorlar *(Ne sebebiyle?)* بِمَيْلِهِمْ إِلَيْهِمَا O ikisine meyletmeleri sebebiyle *(Niçin?)* لِغَلَبَتِهِمَا O ikisi galip geldiği için

64. فَاجْمَعُوا **Öyleyse yapın** *(Neyi?)* كَيْدَكُمْ **Hilenizi** *(Neden?)* مِنَ السِّحْرِ Sihirden *('fecmeû' kelimesi ne ile okunur?)* بِهَمْزَةِ وَصْلٍ Hemze-i vasılla وَفَتْحِ الْمِيمِ Ve mim'in fethasıyla *(Neden türemiştir?)* مِنْ جَمَعَ 'Cemea' fiilinden أَيْ لَمَّ Yani, 'Topladı' manasındadır *(Daha ne ile okunur?)* وَبِهَمْزَةِ قَطْعٍ Hemze-i katı ile وَكَسْرِ الْمِيمِ Ve mim'in kesresiyle *(Neden türemiştir?)* مِنْ أَجْمَعَ 'Ecmea' fiilinden أَحْكَمَ Yani, 'Sağlamlaştırdı' manasındadır ثُمَّ ائْتُوا **Sonra gelin** *(Ne olarak?)* صَفًّا **Sıra halinde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مُصْطَفِّينَ Yani, saf olduğunuz halde وَقَدْ اَفْلَحَ **Kesinlikle felaha ermiştir** فَازَ Kurtulmuştur *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** اِسْتَعْلٰى **Üstün geldi** غَلَبَ Galip oldu

﴿قَالُوا يَا مُوسَىٰ﴾ اِخْتَرْ ﴿اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ﴾ عَصَاكَ أَيْ أَوَّلًا ﴿وَاِمَّآ اَنْ نَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾﴾ عَصَاهُ ﴿قَالَ بَلْ اَلْقُوا﴾ فَأَلْقَوْا ﴿فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ﴾ أَصْلُهُ عُصُووٌ قُلِبَتِ الْوَاوَانِ يَاءَيْنِ وَكُسِرَتِ الْعَيْنُ وَالصَّادُ ﴿يُخَيَّلُ اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنَّهَا﴾ حَيَّاتٌ ﴿تَسْعٰى ﴿٦٦﴾﴾ عَلٰى بُطُونِهَا ﴿فَاَوْجَسَ﴾ أَحَسَّ ﴿فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسٰى ﴿٦٧﴾﴾ أَيْ خَافَ مِنْ جِهَةِ أَنَّ سِحْرَهُمْ مِنْ جِنْسِ مُعْجِزَاتِهِ أَنْ يَلْتَبِسَ أَمْرُهُ عَلَى النَّاسِ فَلَا يُؤْمِنُوا بِهِ ﴿قُلْنَا﴾ لَهُ ﴿لَا تَخَفْ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾﴾ عَلَيْهِمْ بِالْغَلَبَةِ ﴿وَاَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ﴾ وَهِيَ عَصَاهُ ﴿تَلْقَفْ﴾ تَبْتَلِعْ ﴿مَا صَنَعُوا اِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ﴾ أَيْ جِنْسُهُ ﴿وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اَتٰى ﴿٦٩﴾﴾ بِسِحْرِهِ فَأَلْقٰى مُوسٰى عَصَاهُ فَتَلَقَّفَتْ كُلَّ مَا صَنَعُوهُ ﴿فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا﴾ خَرُّوا سَاجِدِينَ لِلّٰهِ تَعَالٰى ﴿قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسٰى ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿ءَاٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [اٰمَنْتُمْ] ﴿لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ﴾ مُعَلِّمُكُمُ ﴿الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ حَالٌ بِمَعْنٰى مُخْتَلِفَةٍ أَيِ الْأَيْدِيَ الْيُمْنٰى وَالْأَرْجُلَ الْيُسْرٰى ﴿وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ﴾ أَيْ عَلَيْهَا ﴿وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَا﴾ يَعْنِي نَفْسَهُ وَرَبَّ مُوسٰى ﴿اَشَدُّ عَذَابًا وَاَبْقٰى ﴿٧١﴾﴾ أَدْوَمُ عَلٰى مُخَالَفَتِهِ ﴿قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ﴾ نَخْتَارَكَ ﴿عَلٰى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ﴾ الدَّالَّةِ عَلٰى صِدْقِ مُوسٰى ﴿وَالَّذِي فَطَرَنَا﴾ خَلَقَنَا قَسَمٌ أَوْ عَطْفٌ عَلٰى مَا ﴿فَاقْضِ مَآ اَنْتَ قَاضٍ﴾ أَيِ اِصْنَعْ مَا قُلْتَهُ ﴿اِنَّمَا تَقْضِي هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾﴾ اَلنَّصْبُ عَلَى الْاِتِّسَاعِ أَيْ فِيهَا وَتُجْزٰى عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِنَّآ اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا﴾ مِنَ الْإِشْرَاكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَآ اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ﴾ تَعَلُّمًا وَعَمَلًا لِمُعَارَضَةِ مُوسٰى ﴿وَاللّٰهُ خَيْرٌ﴾ مِنْكَ ثَوَابًا إِذَا أُطِيعَ ﴿وَاَبْقٰى ﴿٧٣﴾﴾ مِنْكَ عَذَابًا إِذَا عُصِيَ قَالَ تَعَالٰى ﴿اِنَّهُ مَنْ يَاْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا﴾ كَافِرًا كَفِرْعَوْنَ ﴿فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا﴾ فَيَسْتَرِيحَ ﴿وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾﴾ حَيَاةً تَنْفَعُهُ ﴿وَمَنْ يَاْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ﴾ الْفَرَائِضَ وَالنَّوَافِلَ ﴿فَاُولٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى ﴿٧٥﴾﴾ جَمْعُ عُلْيَا مُؤَنَّثُ أَعْلٰى ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ أَيْ إِقَامَةٍ بَيَانٌ لَهُ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذٰلِكَ جَزَآءُ مَنْ تَزَكّٰى ﴿٧٦﴾﴾ تَطَهَّرَ مِنَ الذُّنُوبِ

TÜRKÇE ANLAMI

65. Dediler ki: «Ey Musa! Ya ilk önce **sen** asanı **at, yahut** asasını **ilk atan biz olalım.»**

66. **Dedi ki: «Hayır siz atın.** Onlar da attılar. **Bir de baktı ki, büyüleri sayesinde ipleri ve sopaları,**[1] **kendisine gerçekten** karınları üzerinde **hızla giden** yılanlar **gibi görünüyor.**

67. **Mûsa içerisinde hemen bir korku hisseder oldu.** Yani onların sihirlerinin de kendi mucizesi türünden olduğunu görünce, durumunun insanlara karışık gelip de kendisine iman etmemelerinden korktu.

68. Ona **dedik ki: «Korkma. Şüphe yok,** onlara karşı galip gelmek suretiyle **üstün olan sensin, sen.»**

69. **«Ve sağ elinde olan** asayı **at; onların yaptıklarını yutuverir. Şüphe yok ki yaptıkları, sadece büyücü** tayfasının **hilesidir. Büyücü ise** sihriyle birlikte **her nerede olsa felâha eremez.»** Bunun üzerine Musa da asasın attı ve asası onların yaptıkları her şeyi yuttu.

70. **Nihâyet büyücüler, secde ederek (yerlere) atıldılar**; Allah teala için secdeye kapandılar. **«Harun ile Musa'nın Rabbine iman ettik» dediler.**

71. Firavun **dedi ki:** «Ben **size izin vermeden önce siz O'na iman ettiniz öyle mi?**[2] **O size sihri öğreten büyüğünüz,** üstadınız**dır. Artık sizin ellerinizi ve ayaklarınızı elbette çaprazlama olarak**[3], yani sağ eller ile sol ayakları **keseceğim ve elbette sizi hurma dallarına**[4] **asacağım. Elbette** kendisine muhalefet edildiği için **hangimizin**; benim mi, yoksa Musa'nın rabbinin mi **azapça daha şiddetli ve daha devamlı olduğunu bileceksiniz.»**

72. **Dediler ki: «Elbette seni bize gelen,** Musa'nın doğruluğunu gösteren **ayetlere ve**[5] **bizi yoktan var etmiş olana tercih edemeyiz. Artık sen, neyle hükmedeceksen hükmet,** dediğini yap. **Sen ancak bu dünya hayatında**[6] **hükmedersin,** ahirette de bu yaptığının cezasını bulursun.»

73. **«Muhakkak biz Rabbimize iman ettik ki, bizim için**, şirk koşarak ve başka şekilde meydana gelen **hatalarımızı ve bizi,** öğrenmeye ve Musa'ya karşı uygulamaya **zorladığın sihirden dolayı bağışlasın. Ve** itaat edildiğinde **Allah** senden mükafat olarak **daha hayırlıdır ve** kendisine isyan edildiğinde azap olarak **daha ebedîdir.»**

74. **Şüphe yok ki, her kim** Firavun gibi **Rabbini inkâr ederek gelirse elbette onun için cehennem vardır; orada ne ölür** böylece kurtulur **ve ne de** kendisine fayda verecek bir hayatla **dirilir.**

---

[1] عِصِيّ kelimesinin aslı عُصُووٌ idi. Vav'ların ikisi de yâ harfine çevrildi. Sonra da ع ile ص harfleri kesre yapıldı.

[2] ءَاَمَنْتُمْ kelimesi iki hemzeyle ve (bizim kıraatimizde de olduğu gibi اٰمَنْتُمْ şeklinde) ikinci hemze elife çevrilerek okunmuştur.

[3] مِنْ خِلَافٍ car-mecrur haldir; "muhtelif" anlamına gelir.

[4] فِي جُذُوعِ النَّخْلِ'deki فِي harfi cerri عَلَى anlamındadır.

[5] وَالَّذِي kelimesi ya yemindir, ya da مَا üzerine atıftır.

[6] اَلْحَيَاةَ kelimesi nez-i hâfız yoluyla nasbedilmiştir.

75. «**Her kim de sâlih ameller,** farzlar ve nafileler **işlemiş olduğu halde O'na mü'min olarak gelirse işte onlar için en yüksek**[1] **dereceler vardır.»**

76. **Adn,** ikamet **cennetleri**[2] **ki, altlarından ırmaklar akar. Orada ebediyen kalıcıdırlar ve bu** günahlardan **temizlenmiş olan kimsenin mükâfaatıdır.**

KELİME ANLAMI

65. قَالُوا **Dediler ki:** يَا مُوسٰى **Ey Musa** اِخْتَرْ Seç اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ **Ya sen at** *(Neyi?)* عَصَاكَ Asanı أَيْ أَوَّلًا Yani, ilk olarak وَاِمَّا **Ya da** اَنْ نَكُونَ **Biz olalım** *(Ne olalım?)* اَوَّلَ مَنْ **O kimsenin ilki ki** اَلْقٰى **Attı** *(Neyi?)* عَصَاهُ Asasını

66. قَالَ **(Musa) dedi ki:** بَلْ اَلْقُوا **Hayır, siz atın** فَأَلْقَوْا Onlar da atıverdiler فَاِذَا **Birden oluverdi** *(Ne?)* حِبَالُهُمْ **Onların ipleri** وَعِصِيُّهُمْ **Ve asaları** أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* عُصُوٌّ 'Usûvün'dur قُلِبَتْ Çevrildi *(Ne?)* اَلْوَاوَانِ İki vav *(Neye çevrildi?)* يَاءَيْنِ İki ya'ya وَكُسِرَتْ Ve kesre yapıldı *(Ne?)* اَلْعَيْنُ وَالصَّادُ Ayın ve sad *(Ne oluverdi?)* يُخَيَّلُ اِلَيْهِ **Kendisine görünür gibi oluverdi** *(Neden?)* مِنْ سِحْرِهِمْ **Büyülerinden sebep** *(Neyi görür gibi oldu?)* اَنَّهَا **Onlar** حَيَّاتٌ Yılanlar تَسْعٰى **Sürünüyordu** *(Ne üzerinde?)* عَلٰى بُطُونِهَا Karınları üzerinde

67. فَاَوْجَسَ **Birden duydu** أَحَسَّ Hissetti *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ **İçinde** *(Ne duydu?)* خِيفَةً **Korku** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** أَيْ خَافَ Yani, korktu *(Ne sebeple?)* مِنْ جِهَةِ Şu sebeple ki أَنَّ سِحْرَهُمْ Onların büyüleri *(Nedir?)* مِنْ جِنْسِ مُعْجِزَاتِهِ Kendi mucizeleri türündendir *(Bu sebeple neden korktu?)* أَنْ يَلْتَبِسَ Karışmasından *(Neyin?)* أَمْرُهُ Kendi durumunun *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara فَلَا يُؤْمِنُوا Ve bu sebeple inanmamalarından (korktu) *(Kime inanmamaları?)* بِهِ Kendisine

68. قُلْنَا **Biz dedik** *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne dedik?)* لَاتَخَفْ **Korkma** اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** اَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* اَلْاَعْلٰى **En üstünsün** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Ne ile?)* بِالْغَلَبَةِ Galip gelmekle

69. وَاَلْقِ **Ve at** *(Neyi?)* مَا فِي يَمِينِكَ **Sağ elinde olanı** وَهِيَ O da عَصَاهُ Asasıdır تَلْقَفْ **Ki yutsun** تَبْتَلِعْ Yutup yok etsin *(Neyi?)* مَا صَنَعُوا **Onların yaptıklarını** اِنَّمَا صَنَعُوا **Doğrusu onların yaptıkları** *(Nedir?)* كَيْدُ سَاحِرٍ **Büyücü hilesidir** أَيْ جِنْسُهُ

---

[1] اَلْعُلٰى kelimesi أَعْلٰى kelimesinin müennesi olan عُلْيَا kelimesinin cemisidir.

[2] جَنَّاتُ عَدْنٍ, yüksek dereceleri açıklar.

Yani, büyücülerin yaptığı hile cinsindendir وَلَا يُفْلِحُ **Ve iflah olmaz** *(Kim?)* اَلسَّاحِرُ **Büyücü** *(Nerede?)* حَيْثُ اَتٰى **Yaptığı yerde** *(Neyi?)* بِسِحْرِهٖ Sihrini فَاَلْقٰى Ve atıverdi *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Neyi?)* عَصَاهُ Asasını فَتَلَقَّفَتْ Ve asa yutuverdi *(Neyi?)* كُلَّ مَا صَنَعُوهُ Onların yaptıkları her şeyi

70. فَاُلْقِيَ **Bunun üzerine (yere) atıldılar** *(Kim?)* اَلسَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** خَرُّوا Kapandılar *(Ne oldukları halde?)* سَاجِدِينَ Secde eder oldukları halde *(Kime?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'a قَالُوا **Dediler** اٰمَنَّا **Biz inandık** *(Kime?)* بِرَبِّ هٰرُونَ **Harun'un Rabbine** وَمُوسٰى **Ve Musa'nın**

71. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* اٰمَنْتُمْ **Siz inandınız mı?** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikincisinin çevrilmesiyle *(Neye?)* أَلِفًا Elif'e *(Kime inandınız mı?)* لَهُ **O'na** *(Neden önce?)* قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* أَنَا Ben *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنَّهُ **Doğrusu O** *(Nedir?)* لَكَبِيرُكُمْ **Elbette sizin en büyüğünüzdür** مُعَلِّمُكُمْ Sizin öğretmeninizdir اَلَّذِي **Öyle büyüğünüz ki,** عَلَّمَكُمُ **Size öğretti** *(Neyi?)* اَلسِّحْرَ **Sihri** فَلَاُقَطِّعَنَّ **Öyleyse elbette keseceğim** *(Neyi?)* اَيْدِيَكُمْ **Ellerinizi** *(Daha neyi?)* وَاَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Nasıl?)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazlama** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مُخْتَلِفَةً Farklı farklı manasındadır أَيِ الْأَيْدِيَ الْيُمْنٰى Yani, sağ ellerle وَالْأَرْجُلَ الْيُسْرٰى Sol ayakları وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ **Ve kesinlikle sizi asacağım** *(Nereye?)* فِي جُذُوعِ النَّخْلِ **Hurma dallarına** أَيْ عَلَيْهَا Yani, onların üstüne وَلَتَعْلَمُنَّ **Ve kesinlikle bileceksiniz** *(Neyi?)* اَيُّنَا **Hangimiz** يَعْنِي Kastediyor *(Kimi?)* نَفْسَهُ Kendisini وَرَبَّ مُوسٰى Ve Musa'nın Rabbini اَشَدُّ **Daha çetindir** *(Ne cihetinden?)* عَذَابًا **Azap cihetinden** وَاَبْقٰى **Ve daha kalıcıdır** أَدْوَمُ Daha daimdir *(Neye karşı azabı daha çetin ve daimdir?)* عَلٰى مُخَالَفَتِهِ Kendisine yapılan muhalefete karşı

72. قَالُوا **(Sihirbazlar) dediler ki:** لَنْ نُؤْثِرَكَ **Seni asla üstün tutmayacağız** نَخْتَارَكَ Seni tercih etmeyeceğiz *(Neye?)* عَلٰى مَا **O şeye ki,** جَاءَنَا **Bize gelen** مِنَ الْبَيِّنَاتِ **Açık mucizelere** *(Öyle mucizeler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِ مُوسٰى Musa'nın doğruluğuna *(Ve kime üstün tutmayacağız?)* وَالَّذِي **O kimseye ki** فَطَرَنَا **Bizi yarattı** خَلَقَنَا Bizi yoktan var etti *(Bu cümle nedir?)* قَسَمٌ Yemindir (bizi yaratana yemin olsun) *(Veya nedir?)* أَوْ عَطْفٌ Ya da atıftır *(Neye?)* عَلٰى مَا 'Ma'ya atıftır فَاقْضِ **Öyleyse yap** *(Neyi?)* مَا اَنْتَ **O şeyi ki sen** *(Nesin?)* قَاضٍ **Yapıcısın** أَيْ إِصْنَعْ Yani, yap *(Neyi?)* مَا قُلْتَهُ

Söylediğin şeyi إِنَّمَا **Doğrusu sadece** تَقْضِي **Senin hükmün geçer** *(Nerede?)* هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Bu dünya hayatında** اَلنَّصْبُ Nasb *(Neye binaendir?)* عَلَى الْاِتِّسَاعِ Müsamahaya (harf-i cerin hazfine) binaendir أَيْ فِيهَا Yani, dünyada وَتُجْزَى Ve cezalandırılacaksın *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ Yaptığına karşı *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

73. إِنَّا **Muhakkak ki biz** اٰمَنَّا **İman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّنَا **Rabbimize** *(Niye?)* لِيَغْفِرَ **Bağışlaması diye** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Neyi?)* خَطَايَانَا **Günahlarımızı** *(Neden olan günahlarımız?)* مِنَ الْإِشْرَاكِ Şirk koşmak وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden *(Daha neyi bağışlaması için?)* وَمَا **Ve o şeyi ki,** أَكْرَهْتَنَا **Sen bizi zorladın** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neden?)* مِنَ السِّحْرِ **Büyüden** *(Ne bakımdan?)* تَعَلُّمًا Öğrenimi وَعَمَلًا Ve yapılması bakımından *(Kim için?)* لِمُعَارَضَةِ مُوسٰى Musa'ya karşı çıkmak için وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Ne cihetinden?)* ثَوَابًا Sevap verme cihetinden *(Ne zamanda?)* إِذَا أُطِيعَ Kendisine itaat edildiğinde وَأَبْقٰى **Ve daha bakidir** *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Ne cihetinden?)* عَذَابًا Azap etme cihetinden *(Ne zamanda?)* إِذَا عُصِيَ Kendisine isyan edildiğinde

74. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu ki: إِنَّهُ **Şu hakikat ki,** مَنْ **Kim** يَأْتِ **Gelirse** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Nasıl?)* مُجْرِمًا **Günahkâr bir halde** كَافِرًا Kâfir olarak *(Kim gibi?)* كَفِرْعَوْنَ Firavun gibi فَإِنَّ لَهُ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Ne?)* جَهَنَّمَ **Cehennem** لَا يَمُوتُ **Ölmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فَيَسْتَرِيحَ Ki rahatlasın وَلَا يَحْيٰى **Ve yaşamaz da** *(Nasıl?)* حَيَاةً تَنْفَعُهُ Kendisine fayda veren bir hayatla

75. وَمَنْ **Ve kim** يَأْتِهِ **O'na gelirse** *(Nasıl?)* مُؤْمِنًا **İnanarak** *(Ne olduğu halde?)* قَدْ عَمِلَ **İşlemiş olduğu halde** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** اَلْفَرَائِضَ Farzları وَالنَّوَافِلَ Ve nafileleri فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمُ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اَلدَّرَجَاتُ **Dereceler** *(Öyle dereceler ki,)* اَلْعُلٰى **Yüksek olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عُلْيَا 'Ulyâ' kelimesinin çoğuludur *('Ulyâ' kelimesi nedir?)* مُؤَنَّثُ أَعْلٰى 'Ea'lâ' kelimesinin müennesidir

76. *(O derecelerden bedel ne vardır?)* جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn cennetleri** أَيْ إِقَامَةٍ Yani, ikamet cennetleri بَيَانٌ لَهُ Bu dereceleri beyandır *(Öyle Adn cennetleri ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* اَلْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Onlar ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاءُ مَنْ **O kimsenin mükâfatıdır ki** تَزَكّٰى **Arındı** تَطَهَّرَ Temizlendi *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan

﴿وَلَقَدْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي﴾ بِهَمْزَةِ قَطْعٍ مِنْ أَسْرٰى وَبِهَمْزَةِ وَصْلٍ وَكَسْرِ النُّونِ مِنْ سَرٰى لُغَتَانِ أَيْ أَسْرِ بِهِمْ لَيْلًا مِنْ أَرْضِ مِصْرَ ﴿فَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ﴾ بِالضَّرْبِ بِعَصَاكَ ﴿طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا﴾ أَيْ يَابِسًا فَامْتَثَلَ مَا أُمِرَ بِهِ وَأَيْبَسَ اللّٰهُ الْأَرْضَ فَمَرُّوا فِيهَا ﴿لَا تَخَافُ دَرَكًا﴾ أَيْ أَنْ يُدْرِكَكَ فِرْعَوْنُ ﴿وَلَا تَخْشٰى (٧٧)﴾ غَرَقًا ﴿فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ﴾ وَهُوَ مَعَهُمْ ﴿فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ﴾ أَيِ الْبَحْرِ ﴿مَا غَشِيَهُمْ (٧٨)﴾ فَأَغْرَقَهُمْ ﴿وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ﴾ بِدُعَائِهِمْ إِلٰى عِبَادَتِهِ ﴿وَمَا هَدٰى (٧٩)﴾ بَلْ أَوْقَعَهُمْ فِي الْهَلَاكِ خِلَافَ قَوْلِهِ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿يَا بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ﴾ فِرْعَوْنَ بِإِغْرَاقِهِ ﴿وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ﴾ فَنُؤْتِي مُوسَى التَّوْرَاةَ لِلْعَمَلِ بِهَا ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى (٨٠)﴾ هُمَا التَّرَنْجَبِينُ وَالطَّيْرُ السُّمَانٰى بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ وَالْقَصْرِ وَالْمُنَادٰى مَنْ وُجِدَ مِنَ الْيَهُودِ زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخُوطِبُوا بِمَا أَنْعَمَ اللّٰهُ بِهِ عَلٰى أَجْدَادِهِمْ زَمَنَ النَّبِيِّ مُوسٰى تَوْطِئَةً لِقَوْلِهِ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ أَيِ الْمُنْعَمِ بِهِ عَلَيْكُمْ ﴿وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ﴾ بِأَنْ تَكْفُرُوا النِّعْمَةَ بِهِ ﴿فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي﴾ بِكَسْرِ الْحَاءِ أَيْ يَجِبُ وَبِضَمِّهَا أَيْ يَنْزِلُ ﴿وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ وَضَمِّهَا ﴿فَقَدْ هَوٰى (٨١)﴾ سَقَطَ فِي النَّارِ ﴿وَاِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاٰمَنَ﴾ وَحَّدَ اللّٰهَ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ يَصْدُقُ بِالْفَرْضِ وَالنَّفْلِ ﴿ثُمَّ اهْتَدٰى (٨٢)﴾ بِاسْتِمْرَارِهِ عَلٰى مَا ذُكِرَ إِلٰى مَوْتِهِ ﴿وَمَآ اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ﴾ لِمَجِيءِ مِيعَادِ أَخْذِ التَّوْرَاةِ ﴿يَا مُوسٰى (٨٣)﴾ ﴿قَالَ هُمْ اُولَآءِ﴾ أَيْ بِالْقُرْبِ مِنِّي يَأْتُونَ ﴿عَلٰٓى اَثَرِي وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى (٨٤)﴾ عَنِّي أَيْ زِيَادَةً عَلٰى رِضَاكَ وَقَبْلَ الْجَوَابِ أَتٰى بِالْاِعْتِذَارِ بِحَسْبِ ظَنِّهِ وَتَخَلَّفَ الْمَظْنُونَ لِمَا ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ﴾ أَيْ بَعْدَ فِرَاقِكَ لَهُمْ ﴿وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ (٨٥)﴾ فَعَبَدُوا الْعِجْلَ ﴿فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهِ غَضْبَانَ﴾ مِنْ جِهَتِهِمْ ﴿اَسِفًا﴾ شَدِيدَ الْحُزْنِ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا﴾ أَيْ صِدْقًا أَنَّهُ يُعْطِيكُمُ التَّوْرَاةَ ﴿اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ﴾ مُدَّةُ مُفَارَقَتِي إِيَّاكُمْ ﴿اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ﴾ يَجِبَ ﴿عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بِعِبَادَتِكُمُ الْعِجْلَ ﴿فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي (٨٦)﴾ وَتَرَكْتُمُ الْمَجِيءَ بَعْدِي ﴿قَالُوا مَآ اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا﴾ مُثَلَّثُ الْمِيمِ أَيْ بِقُدْرَتِنَا أَوْ أَمْرِنَا ﴿وَلٰكِنَّا حَمَلْنَآ﴾ بِفَتْحِ الْحَاءِ مُخَفَّفًا وَبِضَمِّهَا وَكَسْرِ الْمِيمِ مُشَدَّدًا [حُمِّلْنَا] ﴿اَوْزَارًا﴾ أَثْقَالًا ﴿مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ﴾ أَيْ حُلِيِّ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اسْتَعَارَهَا مِنْهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِعِلَّةِ عُرْسٍ فَبَقِيَتْ عِنْدَهُمْ ﴿فَقَذَفْنَاهَا﴾

طَرَحْنَاهَا فِي النَّارِ بِأَمْرِ السَّامِرِيِّ «فَكَذٰلِكَ» كَمَا أَلْقَيْنَا «أَلْقَى السَّامِرِيُّ (٨٧)» مَا مَعَهُ
مِنْ حُلِيِّهِمْ وَمِنَ التُّرَابِ الَّذِي أَخَذَهُ مِنْ أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ جِبْرِيلَ عَلَى الْوَجْهِ الْآتِي

TÜRKÇE ANLAMI

77. Ve andolsun ki, Musa'ya şöyle vahyettik: «Kullarımı Mısır topraklarından **geceleyin yürüt**[1] **ve yetişilmekten,** Firavun'un sana yetişmesinden **korkmadan ve** boğulmaktan **endişe etmeden onlara** asan ile **denizde kuru bir yol aç.»** Hz. Musa Allah'ın emrini yerine getirince, Cenabı Hak yeri kuruttu ve oradan geçip gittiler.

78. Derken Firavun ordusuyla birlikte onların arkasına düştü. Artık onları denizden saran sarıverdi ve onları boğdu.

79. Ve Firavun, kavmini kendisine ibadet etmeye çağırmak suretiyle **sapıklığa düşürdü ve onları doğru bir yola götürmedi.** Bilakis "*sizi ancak doğru yola eriştiriyorum*" sözünün aksine onları helaka götürdü.

80. Ey İsrailoğulları![2] **Muhakkak ki sizi, düşmanınız** olan Firavun**dan** onu boğmak suretiyle **kurtardık ve size dağın sağ yanını vaat ettik** ki Musa'ya Tevrat'ı verelim de siz de onunla amel edesiniz. **Sizin üzerinize** terancubin denilen **kudret helvasıyla** tayr-ı sümânâ[3] denilen **bıldırcın indirdik.**

81. Size rızk olarak verdiğimiz, kendisini size nimet olarak verdiğimiz **şeylerin temizlerinden yiyiniz ve** nimete karşı nankörlük yapmak suretiyle **onda aşırı gitmeyin, yoksa üzerinize gazabım gerekir**[4] **ve kimin üzerine gazabım gerekirse**[5] **artık** cehenneme **düşmüştür.**

82. Ve şüphe yok ki Ben, şirkten **tevbe eden ve iman edip,** Allah'ı birleyip **sâlih amelde**[6] **bulunan, sonra da** anlatılan şekilde **doğru yolda** devam etmek suretiyle ölene kadar **sebat gösteren kimse için çok mağfiret edenim.**

---

[1] أَسْرِ kelimesi أَسْرَى kökünden gelirse hemze-i katı ile, سَرَى kökünden gelirse hemze-i vasıl ile ve أَنْ'deki ن harfinin kesresiyle okunur.

[2] Burada seslenilen kişiler Hz. Peygamber zamanında mevcut olan Yahudilerdir. Cenâbı Hakkın atalarına verdiği nimetlere muhatap kılınmaları, Allah tealanın sonraki ayette kendileri hakkında söyleyeceği söze hazırlık olması içindir.

[3] اَلسُّمَانَى kelimesi şeddesiz mim harfi ve kasr ile okunmuştur.

[4] فَيَحِلَّ kelimesindeki ح harfi (bizim kıraatimizde de olduğu gibi فَيَحِلَّ şeklinde) kesreli okunursa bu kelime يَجِبُ anlamına gelir; (فَيَحُلَّ şeklinde) zammeli okunursa يَنْزِلُ anlamına gelir.

[5] يَحْلِلْ kelimesindeki ل harfi de hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يَحْلِلْ şeklinde) kesreli, hem de (يَحْلُلْ şeklinde) zammeli olarak okunmuştur.

[6] Salih amel sözü hem farzları, hem de nafileleri içine alır.

83. Ya Musa! Tevratı alma gününde gelmen suretiyle **seni kavminden (ayırıp) aceleye düşüren nedir?**

84. Dedi ki: «Onlar, işte onlar, yani bana yakın bir yerdeler, **ardım sıra** gelir**ler. Ve Rabbim ben Senin için acele ettim ki,** benden **razı olasın.»** Yani "*şu anki razı oluşundan daha fazla razı olasın diye*" demektir. Musa(a.s.) (Cenâbı Hakkın sorusuna) cevap vermeden önce önce (İsrailoğullarının kendisine tabi olup izinden yürüdüklerine dair olan) zannına göre (kavminden önce gelişinden dolayı özür beyan etmiş; fakat zannı doğru çıkmamıştır;

85. Nitekim Yüce Allah **buyurdu ki : «Biz sen**in kendilerinden ayrılman**dan sonra kavmini fitneye düşürdük ve onları Sâmirî saptırdı,** buzağıya ibadet ettiler.»

86. Artık Musa, kavminin yanına onlara karşı **kızgın, çok üzüntülü bir halde döndü. Dedi ki: «Ey kavmim! Rabbiniz size** Tevratı vereceğine dair **güzel,** doğru **bir vaadle vaatte bulunmamış mıydı? Yoksa üzerinize** sizden ayrılış **zamanım mı uzadı? Yoksa** buzağıya ibadet ederek **Rabbinizden üzerinize bir gazap gerekmesini mi arzu ettiniz ki, bana olan vaadinize muhalefette bulundunuz** da peşimden gelmediniz?»

87. Dediler ki: Biz sana olan vaadimizden, kendiliğimizden,[1] kendi kudret ve irademizle **dönmedik. Fakat biz, o kavmin, zinet eşyasından,** takılarından **bir takım ağırlıklar yüklenmiştik.**[2] Bunlar, düğün bahanesiyle Firavun'un kavminden ödünç aldıkları ve yanlarında kalan takılardı. **Sonra da** Sâmirî'nin emriyle **onları** ateşe **atmıştık; aynı şekilde** biz onları attığımız gibi **Sâmirî de** yanındaki takıları ve Cibril'in atının toynağının izinden aldığı toprağı da birazdan anlatılacağı şekilde **atmıştı.**

KELİME ANLAMI

77. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne diye?)* اَنْ اَسْرِ **Gece yola çıkar** *(Kimi?)* بِعِبَادِي **Kullarımı** *(Bu 'Esri' kelimesi nasıl okunur?)* بِهَمْزَةِ قَطْعٍ Hemze-i katı ile *(Neden türemiş olan?)* مِنْ أَسْرٰى 'Esrâ' fiilinden *(Daha nasıl okunur?)* وَبِهَمْزَةِ وَصْلٍ Hemze-i vasılla وَكَسْرِ النُّونِ Ve nun'un kesresiyle *(Neden türemiş olan?)* مِنْ سَرٰى 'Serâ' fiilinden لُغَتَانِ Burada iki okuyuş vardır أَيْ أَسْرِ Yani, yola çıkar *(Kimi?)* بِهِمْ Onları *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarından *(Daha ne diye vahyettik?)* فَاضْرِبْ **Ve peşinden aç diye** اِجْعَلْ Yap *(Kime?)* لَهُمْ **Kullarıma** *(Ne ile?)* بِالضَّرْبِ Vurmanla *(Neyi?)* بِعَصَاكَ Asanı *(Ne aç?)* طَرِيقًا **Bir yol**

---

[1] مَلْكِنَا kelimesinin م harfi üç harekeyle okunmuştur.

[2] حَمَلْنَا kelimesinin ح harfi şeddesiz ve fethalı, ayrıca (bizim kıraatimizde de olduğu gibi حُمِّلْنَا şeklinde) ح harfi zammeli, م harfi de şeddeli ve kesreli okunmuştur.

(Nerede?) فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Nasıl)* يَبَسًا **Kuru** أَيْ يَابِسًا Yani, çorak فَامْتَثَلَ (Musa) yapıştı *(Neye?)* مَا أُمِرَ بِهِ Kendisine emredilen şeye وَأَيْبَسَ Ve kuruttu *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* اْلأَرْضَ Yeri فَمَرُّوا Ve geçtiler *(Nereden?)* فِيهَا O yoldan لَا تَخَافُ **Korkma** *(Neden?)* دَرَكًا **Yetişmesinden** أَيْ أَنْ يُدْرِكَكَ Yani, sana yetişmesinden *(Kimin?)* فِرْعَوْنُ Firavun'un وَلَا تَخْشَى **Ve endişelenme** *(Neden?)* غَرَقًا Boğulmaktan

78. فَأَتْبَعَهُمْ **Bunun üzerine onların peşine düştü** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne ile?)* بِجُنُودِهِ **Ordusuyla** وَهُوَ Ve Firavun مَعَهُمْ Ordusuyla birlikteydi فَغَشِيَهُمْ **Ve onları kaplayıverdi** *(Neden?)* مِنَ الْيَمِّ **Deryadan** أَيِ الْبَحْرِ Yani, denizden *(Ne?)* مَا غَشِيَهُمْ **Onları kaplayan şey** فَأَغْرَقَهُمْ Ve onları boğdu

79. وَاَضَلَّ **Saptırdı** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Kimi?)* قَوْمَهُ **Kavmini** *(Ne ile saptırdı?)* بِدُعَائِهِمْ Onları çağırmasıyla *(Neye?)* إِلَى عِبَادَتِهِ Kendisine tapmaya وَمَا هَدَى **Ve doğru yolu göstermedi** بَلْ أَوْقَعَهُمْ Bilakis onları düşürdü *(Neye?)* فِي الْهَلَاكِ Helake خِلَافَ قَوْلِهِ Sözünün aksine *(O söz de nedir?)* وَمَا أَهْدِيكُمْ Ben size göstermiyorum إِلَّا Ancak gösteriyorum (Neyi?) سَبِيلَ الرَّشَادِ Doğru yolu

80. يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ **Ey İsrail oğulları!** قَدْ اَنْجَيْنَا **Muhakkak ki biz kurtardık** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Kimden?)* مِنْ عَدُوِّكُمْ **Düşmanınızdan** *(O da kimdir?)* فِرْعَوْنَ Firavun *(Ne ile kurtardık?)* بِإِغْرَاقِهِ Onu boğmakla وَوَاعَدْنَاكُمْ **Ve size vaat ettik** *(Neyi?)* جَانِبَ الطُّورِ **Tûr'un yanını** *(Öyle yanı ki,)* اْلأَيْمَنَ **Sağ** فَنُؤْتِي Vereceğiz *(Kime?)* مُوسَى Musa'ya *(Neyi?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(Niye?)* لِلْعَمَلِ بِهَا Onunla amel edilsin diye وَنَزَّلْنَا **Ve indirdik** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne indirdik?)* اَلْمَنَّ **Kudret helvası** وَالسَّلْوَى **Ve bıldırcın eti** هُمَا Bu ikisi *(Nedir?)* اَلتَّرَنْجَبِينُ Helva وَالطَّيْرُ السُّمَانَى Ve bıldırcın kuşudur *('Sümanâ' kelimesi ne ile okunur?)* بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ Şeddesiz mim'le وَالْقَصْرِ Ve çekmeksizin وَالْمُنَادَى Nida edilen *(Kimdir?)* مَنْ وُجِدَ Bulunandır *(Kimden?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden *(Ne zamanda?)* زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamber'in (s.a.v.) zamanında وَخُوطِبُوا Muhatap kılındılar *(Ne ile?)* بِمَا أَنْعَمَ اللّٰهُ بِهِ Allah'ın vermiş olduğu nimetle *(Kime?)* عَلَى أَجْدَادِهِمْ Dedelerine *(Ne zamanda?)* زَمَنَ النَّبِيِّ مُوسَى Musa peygamber zamanında *(Niye böyle muhatap kılındılar?)* تَوْطِئَةً Hazırlık olması için *(Neye?)* لِقَوْلِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın şu sözüne *(Kime olan sözü?)* لَهُمْ Onlara olan

81. كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْ طَيِّبَاتِ **Temiz olanlarından** *(Neyin temizlerinden?)* مَا رَزَقْنَاكُمْ

Size vermiş olduğumuz rızıkların أَيِ الْمُنْعَمِ بِهِ Yani, kendisiyle nimet sunduğumuz *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size وَلَا تَطْغَوْا **Ve haddi aşmayın** *(Ne hususta?)* فِيهِ **O rızıkta** *(Nasıl?)* بِأَنْ تَكْفُرُوا Nankörlük ederek *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Verilen nimete *(Nasıl?)* بِهِ Haddi aşarak فَيَحِلَّ **Yoksa gerekir** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne gerekir?)* غَضَبِي **Benim gazabım** *('Yehille' kelimesi ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْحَاءِ 'Ha'nın esresiyle أَيْ يَجِبُ Yani, gerekir وَبِضَمِّهَا Ve 'Ha'nın zammesiyle okunur أَيْ يَنْزِلُ Yani, iner وَمَنْ **Ve her kim** يَحْلِلْ **Gerekirse** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne?)* غَضَبِي **Benim gazabım** *(Bu ne ile okunur?)* بِكَسْرِ اللَّامِ Lam'ın kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle فَقَدْ هَوٰى **Muhakkak ki o mahvolmuştur** سَقَطَ Düşmüştür *(Nereye?)* فِي النَّارِ Cehenneme

82. وَاِنِّي **Elbette ben** لَغَفَّارٌ **Çok bağışlayıcıyım** *(Kimi?)* لِمَنْ **O kimseyi ki** تَابَ **Tövbe etti** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Ortak koşmadan وَاٰمَنَ **Ve iman etti** وَحَّدَ اللهَ Allah'ı tek kabul etti وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** يَصْدُقُ Bu kelime sadık olur (içerir) *(Neyi?)* بِالْفَرْضِ Farzı وَالنَّفْلِ Ve nafileyi ثُمَّ **Sonra** اِهْتَدٰى **Doğru yolda ilerledi** *(Ne ile?)* بِاسْتِمْرَارِهِ Devam etmesiyle *(Neye?)* عَلٰى مَا ذُكِرَ Zikredilenlere *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى مَوْتِهِ Ölene kadar

83. وَمَا اَعْجَلَكَ **Sana aceleye düşüren nedir** *(Neden?)* عَنْ قَوْمِكَ **Kavminden (ayrılmaya)** *(Niçin?)* لِمَجِيءِ مِيعَادِ أَخْذِ التَّوْرَاةِ Tevrat'ı alma yerine gelmek için يَا مُوسٰى **Ey Musa**

84. قَالَ **(Musa) dedi ki:** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اُولَاءِ **İşte onlardır** أَيْ بِالْقُرْبِ Yani, yakındırlar *(Kime?)* مِنِّي Bana يَأْتُونَ Geliyorlar عَلٰى اَثَرِي **Benim ardım sıra** وَعَجِلْتُ **Ve ben acele ettim** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** رَبِّ **Ey Rabbim** *(Niye?)* لِتَرْضٰى **Hoşnut olasın diye** *(Kimden?)* عَنِّي Benden أَيْ زِيَادَةً Yani, ziyade olsun diye *(Neye?)* عَلٰى رِضَاكَ Rızana وَقَبْلَ الْجَوَابِ Cevaptan önce أَتٰى Getirdi *(Neyi?)* بِالْاِعْتِذَارِ Özrü بِحَسَبِ ظَنِّهِ Kendi zannınca وَتَخَلَّفَ الْمَظْنُونُ Fakat zannettiğinin aksi çıktı *(Niye?)* لِمَا Şundan dolayı ki

85. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan (Allah) فَإِنَّا **Muhakkak ki biz** قَدْ فَتَنَّا **Elbette fitneye düşürdük** *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Senin kavmini** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِكَ **Senden sonra** أَيْ بَعْدَ فِرَاقِكَ Yani, senin ayrılmandan sonra *(Kimden?)* لَهُمْ Onlardan وَاَضَلَّهُمُ **Ve onları yoldan çıkardı** *(Kim?)* اَلسَّامِرِيُّ **Samirî** فَعَبَدُوا Ve taptılar *(Neye?)* اَلْعِجْلَ Buzağıya

86. فَرَجَعَ **Ve döndü** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Nereye?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne olduğu halde?)* غَضْبَانَ **Gazaplı** *(Kimden sebep?)* مِنْ جِهَتِهِمْ Onlardan sebep *(Daha ne olduğu halde?)* اَسِفًا **Üzüntülü** شَدِيدَ الْحُزْنِ Hüznü çok şiddetli olduğu halde قَالَ **(Musa) dedi ki:** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَلَمْ يَعِدْ **Söz vermedi mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Nasıl?)* وَعْدًا حَسَنًا **Güzel sözle** أَيْ صِدْقًا Yani, doğru sözle أَنَّهُ Şöyle ki O يُعْطِيكُمْ Size verecekti *(Neyi?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı اَفَطَالَ **Şu halde uzadı mı** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne?)* اَلْعَهْدُ **Zaman** مُدَّةُ مُفَارَقَتِي Ayrılma vaktim *(Kimden?)* إِيَّاكُمْ Sizden اَمْ **Yoksa** اَرَدْتُمْ **İstediniz mi?** *(Neyi?)* اَنْ يَحِلَّ **İnmesini** يَجِبَ Gerekmesini *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Neyin inmesini?)* غَضَبٌ **Gazabın** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِكُمْ Tapmanızla *(Neye?)* اَلْعِجْلَ Buzağıya فَاَخْلَفْتُمْ **Ve siz döndünüz** *(Neden?)* مَوْعِدِي **Bana olan vaadinizden** وَتَرَكْتُمْ Ve terk ettiniz *(Neyi?)* اَلْمَجِيءَ Gelmeyi *(Nereden?)* بَعْدِي Peşimden

87. قَالُوا **Dediler ki:** مَا اَخْلَفْنَا **Biz dönmedik** *(Neden?)* مَوْعِدَكَ **Sana verildiğimiz sözden** *(Ne ile dönmedik?)* بِمَلْكِنَا **Kendi irademizle** *(Bu kelime ne ile okunur?)* مُثَلَّثُ الْمِيمِ Mim'in üç harekesiyle أَيْ بِقُدْرَتِنَا Yani, kendi kudretimizle أَوْ أَمْرِنَا Ya da kendi halimizle وَلٰكِنَّا **Fakat biz** حُمِّلْنَا **Yüklenmiştik** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِفَتْحِ الْحَاءِ 'Ha'nın fethasıyla *(Nasıl?)* مُخَفَّفًا Şeddesiz olarak *(Daha ne ile okunur?)* وَبِضَمِّهَا 'Ha'nın zammesiyle وَكَسْرِ الْمِيمِ Ve mim'in kesresiyle *(Nasıl?)* مُشَدَّدًا Şeddeli olarak *(Ne yüklendik?)* اَوْزَارًا **Bir takım yükler** أَثْقَالًا Ağırlıklar *(Neden?)* مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ **Kavmin ziynet eşyalarından** أَيْ حُلِيِّ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Yani, Firavun'un kavminin süs eşyalarından *(Öyle süs eyşyaları ki,)* اِسْتَعَارَهَا Onları ödünç aldı *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kim?)* بَنُو إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları *(Ne ile?)* بِعِلَّةِ عُرْسٍ Düğün bahanesiyle فَبَقِيَتْ Ve kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Onların yanlarında فَقَذَفْنَا **Sonra da attık** *(Neyi?)* هَا **Onları** طَرَحْنَاهَا Onları savurduk *(Nereye?)* فِي النَّارِ Ateşe *(Ne ile?)* بِأَمْرِ السَّامِرِيِّ Samirî'nin emriyle فَكَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا اَلْقَيْنَا Bizim attığımız gibi اَلْقَى **Attı** *(Kim?)* اَلسَّامِرِيُّ **Samirî** *(Neyi?)* مَا مَعَهُ Yanında olanı *(Neden?)* مِنْ حُلِيِّهِمْ Onların süslerinden *(Daha neden?)* وَمِنَ التُّرَابِ Topraktan اَلَّذِي O toprak ki أَخَذَهُ Onu almıştı *(Nereden?)* مِنْ أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ جِبْرِيلَ Cibril'in atının toynak izinden *(O toprağı nasıl almıştı?)* عَلَى الْوَجْهِ الْآتِي İleride geleceği üzere

﴿فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا﴾ صاغه من الْحُلِيّ ﴿جَسَدًا﴾ لَحْمًا وَدَمًا ﴿لَهُ خُوَارٌ﴾ أَيْ صَوْتٌ يُسْمَعُ أَيِ انْقَلَبَ كذٰلِكَ بِسَبَبِ التُّرَابِ الَّذِي أَثَرُهُ الْحَيَاةُ فِيمَا يُوضَعُ فِيهِ وَوَضَعَهُ بَعْدَ صَوْغِهِ فِي فَمِهِ ﴿فَقَالُوا﴾ أَيِ السَّامِرِيُّ وَأَتْبَاعُهُ ﴿هٰذَآ اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوسٰى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾﴾ مُوسٰى رَبَّهُ هُنَا وَذَهَبَ يَطْلُبُهُ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَفَلَا يَرَوْنَ اَلَّا﴾ اَنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ لَا ﴿يَرْجِعُ﴾ الْعِجْلُ ﴿اِلَيْهِمْ قَوْلًا﴾ أَيْ لَا يَرُدُّ لَهُمْ جَوَابًا ﴿وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا﴾ أَيْ دَفْعَهُ ﴿وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾﴾ أَيْ جَلْبَهُ أَيْ فَكَيْفَ يُتَّخَذُ إِلٰهًا ﴿وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ مُوسٰى ﴿يَا قَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖ وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُونِي﴾ فِي عِبَادَتِهِ ﴿وَاَطِيعُوٓا اَمْرِي ﴿٩٠﴾﴾ فِيهَا ﴿قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ﴾ نَزَالُ ﴿عَلَيْهِ عَاكِفِينَ﴾ عَلٰى عِبَادَتِهِ مُقِيمِينَ ﴿حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى ﴿٩١﴾﴾ - ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى بَعْدَ رُجُوعِهِ ﴿يَا هَارُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿اَلَّا تَتَّبِعَنِ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿اَفَعَصَيْتَ اَمْرِي ﴿٩٣﴾﴾ بِإِقَامَتِكَ بَيْنَ مَنْ يَعْبُدُ غَيْرَ اللهِ تَعَالٰى - ﴿قَالَ﴾ هَارُونُ ﴿يَا ابْنَ اُمَّ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [أُمَّ] أَرَادَ أُمِّي وَذِكْرُهَا أَعْطَفُ لِقَلْبِهِ ﴿لَا تَاْخُذْ بِلِحْيَتِي﴾ وَكَانَ أَخَذَهَا بِشِمَالِهِ ﴿وَلَا بِرَاْسِي﴾ وَكَانَ أَخَذَ شَعْرَهُ بِيَمِينِهِ غَضَبًا ﴿اِنِّي خَشِيتُ﴾ لَوِ اتَّبَعْتُكَ وَلَا بُدَّ أَنْ يَتْبَعَنِي جَمْعٌ مِمَّنْ لَمْ يَعْبُدُوا الْعِجْلَ ﴿اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ﴾ وَتَغْضَبَ عَلَيَّ ﴿وَلَمْ تَرْقُبْ﴾ تَنْتَظِرْ ﴿قَوْلِي ﴿٩٤﴾﴾ فِيمَا رَأَيْتَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكَ﴾ شَأْنُكَ الدَّاعِي إِلٰى مَا صَنَعْتَ ﴿يَا سَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهٖ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ أَيْ عَلِمْتُ مَا لَمْ يَعْلَمُوهُ ﴿فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ﴾ تُرَابِ ﴿اَثَرِ﴾ حَافِرِ فَرَسِ ﴿الرَّسُولِ﴾ جِبْرِيلَ ﴿فَنَبَذْتُهَا﴾ أَلْقَيْتُهَا فِي صُورَةِ الْعِجْلِ الْمُصَاغِ ﴿وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ﴾ زَيَّنَتْ ﴿لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾﴾ وَأُلْقِيَ فِيهَا أَنْ آخُذَ قَبْضَةً مِنْ تُرَابِ مَا ذُكِرَ وَأُلْقِيَهَا عَلٰى مَا لَا رُوحَ لَهُ يَصِيرُ لَهُ رُوحٌ وَرَأَيْتُ قَوْمَكَ طَلَبُوا مِنْكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ إِلٰهًا فَحَدَّثَتْنِي نَفْسِي أَنْ يَكُونَ ذٰلِكَ الْعِجْلُ إِلٰهَهُمْ ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿فَاذْهَبْ﴾ مِنْ بَيْنِنَا ﴿فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ﴾ أَيْ مُدَّةَ حَيَاتِكَ ﴿اَنْ تَقُولَ﴾ لِمَنْ رَأَيْتَهُ ﴿لَا مِسَاسَ﴾ أَيْ لَا تَقْرَبْنِي فَكَانَ يَهِيمُ فِي الْبَرِّيَّةِ وَإِذَا مَسَّ أَحَدًا أَوْ مَسَّهُ أَحَدٌ حُمَّا جَمِيعًا ﴿وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا﴾ لِعَذَابِكَ ﴿لَنْ تُخْلَفَهُ﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ أَيْ لَنْ تَغِيبَ عَنْهُ وَبِفَتْحِهَا [تُخْلَفَهُ] أَيْ بَلْ تُبْعَثُ إِلَيْهِ ﴿وَانْظُرْ اِلٰٓى اِلٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ﴾ أَصْلُهُ ظَلِلْتَ بِلَامَيْنِ أُولَاهُمَا مَكْسُورَةٌ حُذِفَتْ تَخْفِيفًا أَيْ دُمْتَ ﴿عَلَيْهِ عَاكِفًا﴾ أَيْ مُقِيمًا تَعْبُدُهُ ﴿لَنُحَرِّقَنَّهُ﴾ بِالنَّارِ ﴿ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾﴾ نُذَرِّيَنَّهُ فِي هَوَاءِ الْبَحْرِ وَفَعَلَ مُوسٰى بَعْدَ ذَبْحِهِ مَا ذَكَرَهُ ﴿اِنَّمَا اِلٰهُكُمُ اللهُ الَّذِي لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾﴾ تَمْيِيزٌ مُحَوَّلٌ عَنِ الْفَاعِلِ أَيْ وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ

TÜRKÇE ANLAMI

88. Derken onlara bir ceset, et ve kan **olarak, böğürmesi olan**, sesi işitilen, takılardan şekillendirdiği, **bir buzağı çıkardı.** Yani "konulduğu şeye hayat verme" şeklinde bir tesiri olan o toprak sayesinde bu hale geldi. Sâmirî buzağıyı şeklendirdiken sonra bu toprağı onun ağzına koymuştu. Sâmirî ve ona tabi olanlar **dediler ki: «Bu sizin ve Musa'nın ilâhıdır; fakat** Musa Rabbini burada **unutmuş** ve onu aramaya gitmiş.»

89. Görmüyorlar mıydı ki, buzağı **onlara ne bir söz,** cevap **söyleyebiliyor, ne de onlar için bir zararı** engellemeye **ve bir faydayı** sağlamaya **güç yetirebiliyordu.** Hal böyleyken nasıl olur da ilah edinilebilirdi.

90. Ve muhakkak ki Harun onlara, Musa **daha** dönmeden **önce demişti ki: «Ey kavmim! Siz bununla fitneye düşürülmüş oldunuz ve şüphe yok ki, sizin Rabbiniz Rahman'dır. Artık** ona ibadet etme hususunda **bana tâbi olun ve** bu konuda **benim emrime itaat edin.»**

91. Dediler ki: « Musa bize dönüp gelinceye kadar biz buna ibadet etmeye devam edeceğiz.»

92-93. Döndükten sonra Musa **dedi ki: «Ey Harun!** Buzağıya ibadet ederek **dalâlete düştüklerini gördüğün zaman benim ardımca gelmekten?**[1] **seni ne engelledi;** Allah'tan başkasını ibadet edenlerin arasında kalmakla **emrime isyan mı ettin?»**

94. Harun **dedi ki: «Ey anamın**[2] **oğlu! Ne sakalımı, ne de başımı tutma!** Musa *(a.s.)* kızgınlığından, sol eliyle Harun'un *(a.s.)* sakalını sağ eliyle de saçını tutmuştu. **Muhakkak ki ben** buzağıya tapmayanlarla birlikte peşine düşseydim **senin** bana kızarak: '**İsrailoğullarının aralarını dağıttın**' **demenden ve benim,** "olanları bildirmek için (ayrılık çıkacağı endişesiyle) peşinden gelmemeye dair aldığım karar" husundaki **sözümü dinlememenden korktum.»**

95. (Musa) dedi ki: Ey yaptığına davette bulunan **Samirî! Ya sen ne yaptın?**

96. (Sâmirî de) Dedi ki: «Onların görmediklerini[3] **ben gördüm,** onların bilmediklerini bildim. **Elçi** Cibril'**in** atının toynağının **izinden bir avuç** toprak **aldım da onu** buzağı şeklini almış heykele **attım ve nefsim bana böyle süsledi**: Buradan bir avuç toprak alıp da onu ruhu olmayan bir nesneye attığımda ruh sahibi olacağı fikri içime doğdu. Ayrıca, kavminin senden, kendileri için bir ilah yapmanı istediklerini de görmüştüm. Sonra içimden, ilahlarının bu buzağı olması geldi.

---

[1] أَلَّا'daki لَا zaittir.

[2] أُمَّ kelimesindeki م harfi hem kesre hem de fetha ile okunmuştur. "Anamın oğlu" şeklindeki bir hitap daha şefkat doludur.

[3] يَبْصُرُوا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ ile hem de (تَبْصُرُوا şeklinde) تـ ile okunmuştur.

97. Mûsa da ona **dedi ki: «Çık git** aramızdan! **Çünkü artık sana hayatta** bulunduğun müddetçe gördüğün kişilere '**dokunma yok**' yani; "*bana yaklaşmayın*" **demen vardır.** Bundan sonra Sâmirî çölde (insanlardan uzak bir şekilde vahşi hayvanlarla birlikte) avare dolaştı. Birine dokunacak olsa veya biri ona dokunacak olsa hepsi hummalanıyorlardı. **Ayrıca senin** azabın **için, kurtulamayacağın**[1] **bir ceza günü var. İbadet edip durduğun**[2] **ilahına da bak! Yemin ederim, biz onu** ateşle **yakacağız; sonra da onu parça parça edip deniz**in havasın**a savuracağız!** Musa (a.s.) buzağıyı kestikten sonra dediğini yaptı.

98. «Sizin ilâhınız ancak kendisinden başka ilah olmayan ve her şeyi ilim olarak[3] **kuşatan Allah'tır.**

KELİME ANLAMI

88. فَأَخْرَجَ **Derken çıkarttı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عِجْلًا **Bir buzağı** صَاغَهُ Onu şekillendirdi *(Neden?)* مِنَ الْحُلِيِّ Süs eşyalarından *(Ne olarak?)* جَسَدًا **Ceset olarak** لَحْمًا وَدَمًا Et ve kan olarak *(Öyle buzağı ki,)* لَهُ **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* خُوَارٌ **Böğürme** أَيْ صَوْتٌ Yani, ses *(Öyle ses ki,)* يُسْمَعُ İşitiliyor أَيْ انْقَلَبَ Yani, dönüştü *(Neye?)* كَذٰلِكَ Cesede *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ التُّرَابِ Toprak sebebiyle الَّذِي Öyle toprak ki أَثَرُهُ Onun neticesi *(Nedir?)* الْحَيَاةُ Yaşamdır *(Nerede?)* فِيمَا يُوضَعُ فِيهِ Koyulduğu yerde وَوَضَعَهُ Ve o toprağı koydu *(Neden sonra?)* بَعْدَ صَوْغِهِ Şekillendirdikten sonra *(Nereye?)* فِي فَمِهِ Ağzına فَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ السَّامِرِيُّ وَأَتْبَاعُهُ Yani, Samirî ve O'na tabi olanlar *(Ne dediler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* إِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınızdır** *(Daha nedir?)* وَإِلٰهُ مُوسٰى **Ve Musa'nın ilahıdır** فَنَسِيَ **Fakat unuttu** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Kimi?)* رَبَّهُ Rabbini *(Nerede?)* هُنَا Burada وَذَهَبَ Ve gitti *(Nasıl?)* يَطْلُبُهُ Onu arayarak

89. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu ki: أَفَلَا يَرَوْنَ **Görmezler mi?** *(Neyi?)* أَنْ **Şunu ki** *(Bu kelime nedir?)* أَنْ مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli 'enne'den وَاسْمُهَا Bunun ismi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, 'Ennehû' şeklindedir لَا يَرْجِعُ **Çeviremez** *(Ne?)* الْعِجْلُ Buzağı *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* قَوْلًا **Bir söz**

---

[1] لَنْ تُخْلَفَهُ fiili, ل harfi kesreyle okunduğunda "ondan kurtulamayacaksın" anlamına gelir, fethayla okunduğunda "(hakkında cayılmayacak) bilakis mutlaka uğratılacağın bir azap vardır" anlamına gelir.

[2] ظَلْتَ kelimesinin aslı birincisi kesreli olan ve tahfif için hazfedilen iki ل harfiyle ظَلِلْتَ idi.

[3] عِلْمًا kelimesi failden döndürülmüş temyizdir. Yani وَسِعَ عِلْمُهُ كُلَّ شَيْءٍ "*onun ilmi her şeyi kuşattı*" demektir.

أَيْ لَا يَرُدُّ لَهُمْ Yani, onlara veremez *(Ne?)* جَوَابًا Bir cevap وَلَا يَمْلِكُ **Ve güç yetiremez** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neye?)* ضَرًّا **Ne bir zarara** أَيْ دَفْعَهُ Yani, zararı kaldırmaya وَلَا نَفْعًا **Ne de bir faydaya** أَيْ جَلْبَهُ Yani, bir fayda sağlamaya أَيْ فَكَيْفَ يُتَّخَذُ O halde nasıl o edinilir *(Ne?)* إِلَهًا Bir ilah

90. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* هَارُونُ **Harun** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ Yani, dönmeden önce *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne demişti?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** إِنَّمَا **Doğrusu** فُتِنْتُمْ **Siz fitneye düştünüz** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bunun sebebiyle** وَإِنَّ رَبَّكُمُ **Ve muhakkak ki Rabbiniz** الرَّحْمَنُ **Pek merhametlidir** فَاتَّبِعُونِي **O halde bana tabi olun** *(Ne hususta?)* فِي عِبَادَتِهِ Ona ibadet etme hususunda وَأَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Neye?)* أَمْرِي **Emrime** *(Ne hususta?)* فِيهَا İbadet hususunda

91. قَالُوا **Dediler ki:** لَنْ نَبْرَحَ **Devam edeceğiz** نَزَالُ Bırakmayacağız عَلَيْهِ **Buna** *(Ne olmaya?)* عَاكِفِينَ **Tapıcılar olmaya** عَلَى عِبَادَتِهِ Ona ibadet etmeyi مُقِيمِينَ Yerine getirenler olmaya *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى يَرْجِعَ **Taki dönünceye kadar** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Kim?)* مُوسَى **Musa**

92. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Neden sonra?)* بَعْدَ رُجُوعِهِ Döndükten sonra *(Ne dedi?)* يَا هَارُونُ **Ey Harun!** مَا مَنَعَكَ **Seni ne alıkoydu** *(Ne zaman?)* إِذْ رَأَيْتَهُمْ **Onları gördüğünde** *(Ne?)* ضَلُّوا **Sapıtmışlar** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ Ona tapmakla *(Neden alıkoydu?)*

93. أَلَّا تَتَّبِعَنِ **Beni takip etmekten** لَا زَائِدَةٌ Buradaki 'la' zaittir أَفَعَصَيْتَ **Asi mi oldun** *(Neye?)* أَمْرِي **Emrime** *(Ne ile?)* بِإِقَامَتِكَ Kalmanla *(Kim arasında?)* بَيْنَ مَنْ يَعْبُدُ Tapanların arasında *(Neye?)* غَيْرَ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın dışında bir şeye

94. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* هَارُونُ Harun *(Ne dedi?)* يَا ابْنَ أُمَّ **Ey annemin oğlu** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا 'Mim'in esresi ve fethasıyla أَرَادَ Kastetti *(Neyi?)* أُمِّي 'Annemin' demeyi وَذِكْرُهَا Anne kelimesinin zikredilmesi أَعْطَفُ Daha yumuşatıcıdır *(Neyi?)* لِقَلْبِهِ Kalbini لَا تَأْخُذْ **Tutma** *(Neyi?)* بِلِحْيَتِي **Sakalımı** وَكَانَ أَخَذَهَا (Musa) sakalını tutmuştu *(Ne ile?)* بِشِمَالِهِ Sol eliyle وَلَا بِرَأْسِي **Ve de başımı** وَكَانَ أَخَذَ Ve tutmuştu *(Neyi?)* شَعْرَهُ Saçını *(Ne ile?)* بِيَمِينِهِ Sağ eliyle *(Nasıl?)* غَضَبًا Kızarak إِنِّي خَشِيتُ **Muhakkak ki ben korktum** لَوِ اتَّبَعْتُكَ Şayet seni takip etseydim وَلَا بُدَّ Ki kesinlikle kaçış olmazdı *(Neden?)* أَنْ يَتْبَعَنِي Beni takip etmesinden *(Kimin?)* جَمْعٌ مِمَّنْ لَمْ

أَنْ تَقُولَ Demenden *(Neden korktum?)* يَعْبُدُوا Tapmayanlardan bir grubun *(Neye?)* الْعِجْلَ Buzağıya **Demenden** *(Ne demenden?)* فَرَّقْتَ **Sen ayırdın** *(Neyi?)* بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarının arasını** *(Daha neden korktum?)* وَتَغْضَبَ عَلَيَّ Bana kızmandan وَلَمْ تَرْقُبْ **Ve dinlememenden** تَنْتَظِرْ Beklememenden (korktum) *(Neyi?)* قَوْلِي **Sözümü** *(Ne hakkındaki?)* فِيمَا رَأَيْتَهُ Görüşüm hakkındaki *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu meselede

95. قَالَ **(Musa) dedi ki:** فَمَا خَطْبُكَ **Senin maksadın nedir?** شَأْنُكَ Durumun *(Öyle durumun ki,)* الدَّاعِي Çağıran *(Neye?)* إِلَى مَا صَنَعْتَ Yaptığına يَا سَامِرِيُّ **Ey Samirî**

96. قَالَ **(Samirî) dedi ki:** بَصُرْتُ **Ben gördüm** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ **Onlar onu görmediler** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'Ta' ile أَيْ عَلِمْتُ Yani, ben bildim *(Neyi?)* مَا لَمْ يَعْلَمُوهُ Onların bilmediklerini فَقَبَضْتُ **Ve aldım** *(Ne?)* قَبْضَةً **Bir avuç** *(Neden?)* مِنْ تُرَابِ Toprağın**dan** *(Neyin toprağından?)* أَثَرِ حَافِرِ فَرَسِ الرَّسُولِ **O elçinin** atının toynak **izinin** *(O elçi de kimdir?)* جِبْرِيلَ Cebrail'dir فَنَبَذْتُهَا **Ve onu attım** أَلْقَيْتُهَا Onu attım *(Nereye?)* فِي صُورَةِ الْعِجْلِ الْمُصَاغِ Şekillendirilmiş buzağı heykeline وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** سَوَّلَتْ **Güzel gösterdi** زَيَّنَتْ Süsledi *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne?)* نَفْسِي **Nefsim** وَأُلْقِيَ Ve konuldu *(Neye?)* فِيهَا Nefsime *(Ne?)* أَنْ آخُذَ Almam *(Ne?)* قَبْضَةً Bir avuç *(Neden?)* مِنْ تُرَابِ مَا ذُكِرَ Anlatılan şeyin toprağından وَأُلْقِيَهَا Ve o parçayı koymam *(Nereye?)* عَلَى مَا لَا رُوحَ لَهُ Ruhu olmayan şeye ki, يَصِيرُ لَهُ Onun için oluşacak *(Ne?)* رُوحٌ Ruh وَرَأَيْتُ قَوْمَكَ Ve kavmini gördüm ki, طَلَبُوا İstediler *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Ne istediler?)* أَنْ تَجْعَلَ Yapmanı *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne yapmanı?)* إِلٰهًا Bir ilah yapmanı فَحَدَّثَتْنِي Ve böylece bana söyledi *(Kim?)* نَفْسِي Nefsim *(Neyi?)* أَنْ يَكُونَ Olmasını *(Neyin?)* ذٰلِكَ الْعِجْلُ Bu buzağının *(Ne olmasını?)* إِلٰهَهُمْ Onların ilahı

97. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Samirî'ye *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* فَاذْهَبْ **O halde git** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِنَا Aramızdan فَإِنَّ لَكَ **Muhakkak ki senin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ **Bu hayatta** أَيْ مُدَّةَ حَيَاتِكَ Yani, yaşama müddetince *(Ne vardır?)* أَنْ تَقُولَ **Demen** *(Kime?)* لِمَنْ رَأَيْتَهُ Gördüğün kişiye *(Ne demen?)* لَا مِسَاسَ **(Bana) dokunma yok** أَيْ لَا تَقْرَبْنِي Yani, bana yaklaşma فَكَانَ يَهِيمُ Ve o dolaşıyordu *(Nerede?)* فِي الْبَرِّيَّةِ Çölde وَإِذَا مَسَّ Dokunduğunda *(Kime?)* أَحَدًا Birisine أَوْ مَسَّهُ Ve ona dokunduğunda *(Kim?)* أَحَدٌ Birisi حُمَّا Humma oluyorlardı *(Nasıl?)* جَمِيعًا

Toplu halde وَاِنَّ لَكَ **Ve muhakkak ki senin için vardır** *(Ne vardır?)* مَوْعِدًا **Bir söz vakti** *(Niçin söz vakti)* لِعَذَابِكَ Senin azabın için *(Öyle söz vakti ki,)* لَنْ تُخْلَفَهُ **Ondan kurtulamazsın** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ اللاَّمِ 'Lam'ın esresiyle okunur أَيْ لَنْ تَغِيبَ Yani, kurtulamazsın *(Neden?)* عَنْهُ Ondan وَبِفَتْحِهَا Ve 'lam'ın fethasıyla okunur أَيْ بَلْ تُبْعَثُ إِلَيْهِ Yani, o vakitte diriltilirsin وَانْظُرْ **Ve bak** *(Neye?)* اِلَى اِلٰهِكَ **İlahına** اَلَّذِي **Öyle ilahın ki,** ظَلْتَ **Sen daima oldun** أَصْلُهُ ظَلِلْتَ Bu kelimenin aslı 'zalilte'dir *(Ne ile?)* بِلاَمَيْنِ İki lam ile *(Öyle iki lam ki,)* أُولاَهُمَا مَكْسُورَةٌ Birincisi kesrelidir حُذِفَتْ Birincisi hazfedilmiştir *(Niye?)* تَخْفِيفًا Hafiflik olsun diye أَيْ دُمْتَ Yani, daim oldun (manasındadır) عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne oldun?)* عَاكِفًا **İbadet edici** أَيْ مُقِيمًا Yani, devam edici oldun *(Ne olduğun halde?)* تَعْبُدُهُ Ona ibadet eder olduğun halde لَنُحَرِّقَنَّهُ **Elbette biz onu yakacağız** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle ثُمَّ **Sonra** لَنَنْسِفَنَّهُ **Elbette onu parça parça atacağız** *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Denize** *(Ne yapmakla?)* نَسْفًا **Parça parça yapmakla** نُذَرِّيَنَّهُ Onun tanelerini dağıtacağız *(Nereye?)* فِي هَوَاءِ الْبَحْرِ Denizin üstüne وَفَعَلَ مُوسٰى Musa yaptı *(Neden sonra?)* بَعْدَ ذَبْحِهِ Kestikten sonra *(Neyi?)* مَا ذَكَرَهُ Söylediğini

98. اِنَّمَا **Doğrusu sadece** اِلٰهُكُمُ **Sizin ilahınız** *(Kimdir?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** اَلَّذِي **Öyle Allah ki** لاَ اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلاَّ هُوَ **Ancak o vardır** وَسِعَ **O kapladı** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne açıdan?)* عِلْمًا **Bilgi açısından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Öyle temyiz ki,)* مُحَوَّلٌ Çevrilmiş *(Neden?)* عَنِ الْفَاعِلِ Failden أَيْ وَسِعَ Yani, kapladı *(Ne?)* عِلْمُهُ Onun bilgisi *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi

﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ كَمَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ هٰذِهِ الْقِصَّةَ ﴿نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَآءِ﴾ أَخْبَارِ ﴿مَا قَدْ سَبَقَ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ﴾ أَعْطَيْنَاكَ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا ﴿ذِكْرًا (٩٩)﴾ قُرْآنًا ﴿مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ﴾ فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ ﴿فَاِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًا (١٠٠)﴾ حِمْلًا ثَقِيلًا مِنَ الْإِثْمِ ﴿خَالِدِينَ فِيهِ﴾ أَيْ فِي عَذَابِ الْوِزْرِ ﴿وَسَٓاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًا (١٠١)﴾ تَمْيِيزٌ مُفَسِّرٌ لِلضَّمِيرِ فِي سَاءَ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ تَقْدِيرُهُ وِزْرُهُمْ وَاللَّامُ لِلْبَيَانِ وَيُبْدَلُ مِنْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الثَّانِيَةَ ﴿وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿يَوْمَئِذٍ زُرْقًا (١٠٢)﴾ عُيُونُهُمْ مَعَ سَوَادِ وُجُوهِهِمْ ﴿يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ﴾ يَتَسَارُّونَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿لَبِثْتُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَّا عَشْرًا (١٠٣)﴾ مِنَ اللَّيَالِي بِأَيَّامِهَا ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ﴾ فِي ذٰلِكَ أَيْ لَيْسَ كَمَا قَالُوا ﴿اِذْ يَقُولُ اَمْثَلُهُمْ﴾ أَعْدَلُهُمْ ﴿طَرِيقَةً﴾ فِيهِ ﴿اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا (١٠٤)﴾ يَسْتَقِلُّونَ لَبْثَهُمْ فِي الدُّنْيَا جِدًّا لِمَا يُعَايِنُونَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ أَهْوَالِهَا ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ﴾ كَيْفَ تَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا (١٠٥)﴾ بِأَنْ يُفَتِّتَهَا كَالرَّمْلِ السَّائِلِ ثُمَّ يُطِيرُ بِالرِّيحِ ﴿فَيَذَرُهَا قَاعًا﴾ مُنْبَسِطًا ﴿صَفْصَفًا (١٠٦)﴾ مُسْتَوِيًا ﴿لَا تَرٰى فِيهَا عِوَجًا﴾ اِنْخِفَاضًا ﴿وَلَٓا اَمْتًا (١٠٧)﴾ اِرْتِفَاعًا ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ إِذْ نُسِفَتِ الْجِبَالُ ﴿يَتَّبِعُونَ﴾ أَيِ النَّاسُ بَعْدَ الْقِيَامِ مِنَ الْقُبُورِ ﴿الدَّاعِيَ﴾ إِلَى الْمَحْشَرِ بِصَوْتِهِ وَهُوَ إِسْرَافِيلُ يَقُولُ هَلُمُّوا إِلَى عَرْضِ الرَّحْمٰنِ ﴿لَا عِوَجَ لَهُ﴾ أَيْ لِاتِّبَاعِهِمْ أَيْ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ لَا يَتَّبِعُوا ﴿وَخَشَعَتِ﴾ سَكَنَتْ ﴿الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْمٰنِ فَلَا تَسْمَعُ اِلَّا هَمْسًا (١٠٨)﴾ صَوْتَ وَطْءِ الْأَقْدَامِ فِي نَقْلِهَا إِلَى الْمَحْشَرِ كَصَوْتِ أَخْفَافِ الْإِبِلِ فِي مَشْيِهَا ﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ﴾ أَحَدًا ﴿اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ﴾ أَنْ يَشْفَعَ لَهُ ﴿وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا (١٠٩)﴾ بِأَنْ يَقُولَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا ﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا (١١٠)﴾ لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ ﴿وَعَنَتِ الْوُجُوهُ﴾ خَضَعَتْ ﴿لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿وَقَدْ خَابَ﴾ خَسِرَ ﴿مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا (١١١)﴾ أَيْ شِرْكًا ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ﴾ الطَّاعَاتِ ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا﴾ بِزِيَادَةٍ فِي سَيِّآتِهِ ﴿وَلَا هَضْمًا (١١٢)﴾ بِنَقْصٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مَعْطُوفٌ عَلَى كَذٰلِكَ نَقُصُّ أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِ مَا ذُكِرَ ﴿اَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا﴾ كَرَّرْنَا ﴿فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ الشِّرْكَ ﴿اَوْ يُحْدِثُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿لَهُمْ ذِكْرًا (١١٣)﴾ بِهَلَاكِ مَنْ تَقَدَّمَهُمْ مِنَ الْأُمَمِ فَيَعْتَبِرُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

99. Ey Muhammed! **İşte böylece** sana bu kıssayı anlattığımız gibi **geçmiş** ümmet**lerin haberlerinden bir kısmını sana anlatıyoruz. Ve sana kendi tarafımızdan bir zikir,** Kur'ân **da verdik.**

100. Her kim ondan yüz çevirir de ona iman etmez**se şüphe yok ki, o Kıyamet günü ağır bir** günah **yükü yüklenecektir.**

101. Orada, o ağır azapta **ebedîyyen kalıcılardır. Kıyamet gününde onlar için,** yükleri **ne fena bir yük**[1] **olmuştur.**

102. O günde Sûr'a, boynuza ikince kez **üflenir ve biz o zaman günahkârları,** kafirleri, gözleri **masmavi** suratları simsiyah **bir halde mahşerde toplarız.**

103. Aralarında birbirlerine gizli gizli şöyle derler: «Dünyada **sadece** gündüzleriyle birlikte **on** gece **kaldınız.**[2]»

104. Biz onların bu konuda **söylediklerini daha iyi biliriz,** yani durum onların söylediği gibi değil! **O vakit onların** bu konuda **yol/akıl olarak daha iyi olanları diyecektir ki, «Siz bir günden başka kalmadınız.»** Ahirette gördükleri şeylerin dehşetinden dünyada kaldıkları günü çok çok azımsayacaklar.

105. Ve sana dağlardan, kıyamet günü onların nasıl olacağından **sorarlar.** Onlara **de ki: «Onları Rabbim darmadağın edip,** kum gibi ufalayıp rüzgârlarla **savuracaktır.»**

106. «Onları yayılmış, dümdüz bir halde bırakacaktır.»

107. Orada ne bir eğrilik ve ne de bir yumruluk göremezsin.

108. Dağların unufak edildiği **o gün,** insanlar kabirlerinden çıktıktan sonra sesiyle kendilerini mahşere çağıran "*Haydi Rahmana sunulmaya koşun*" diye **çağıran** İsrafil'**e tâbi olurlar. Onun için,** ona tabi olanlar için **yan çizmek yoktur,** yani ona tabi olmaktan başka çareleri yoktur. **Sesler, Rahman için bir korku ile kısılmıştır; artık tıkırtıdan,** develerin yürürken ayaklarının çıkardığı ses gibi sadece mahşere gitme esnasında insanların ayak seslerinden **başkasını işitemezsin.**

109. O gün şefaat kimseye **fayda vermez, ancak Rahman kime** şefaat edilme **izni verirse ve kimden** lâ ilâhe illallah dediği için **söz olarak razı olursa o hariç!**

110. Onların ilerisinde olan ahiretle ilgili şeyler**i de, gerilerinde olan** dünyayla ilgili şeyler**i de bilir. Onlar ise bunları ilim olarak kuşatamazlar,** bu şeyleri bilemezler.

---

[1] حِمْلًا kelimesi ساء fiilindeki zamiri tefsir edici bir temyizdir. Zem ile mahsus olan da mahzuf olup takdiri وِزْرُهُمْ'dur

[2] Ayetteki إِنْ, مَا anlamındadır.

111. **Ve yüzler Hayy, Kayyûm** olan Allah **için boyun eğmiştir. Ve zulmü,** şirki **yüklenmiş olan, muhakkak ki hüsrana uğramıştır.**

112. **Ve her kim mümin olduğu halde sâlih** amel**lerden işlerse artık o ne** günahları arttırılarak **zulme uğramaktan, ne de** sevabının eksiltilerek **hakkının yenmesinden korkmaz.**

113. **Ve** anlatılanları indirdiğimiz gibi **böylece**[1] **Onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik onda uyarıları tekrar tekrar açıkladık. Umulur ki onlar** şirken **korunurlar yahut da o** Kur'ân **kendileri için** önceki ümmetlerin helak edilmeleriyle ilgili **bir öğüt ortaya koyar** da bundan ibret alırlar.

KELİME ANLAMI

99. كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ كَمَا قَصَصْنَا Yani, anlattığımız gibi *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Neyi?)* هٰذِهِ الْقِصَّةَ Bu kıssayı نَقُصُّ **Anlatırız** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ أَنْبَاءِ **Haberlerinden** أَخْبَارِ Haberlerinden *(Kimin haberlerinden?)* مَا قَدْ سَبَقَ **Önceden geçen** مِنَ الْأُمَمِ Ümmet**lerin** وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ **Doğrusu sana verdik** أَعْطَيْنَاكَ Sana verdik *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنَّا **Bizim tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Bizim katımızdan *(Ne verdik?)* ذِكْرًا **Bir zikir** قُرْاٰنًا Kuran (verdik)

100. مَنْ **Kim** أَعْرَضَ **Yüz çevirirse** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهٖ Ve ona inanmazsa فَإِنَّهُ **Muhakkak ki, O** يَحْمِلُ **Yüklenecektir** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne yüklenecektir?)* وِزْرًا **Bir ağırlık** حِمْلًا ثَقِيلًا Ağır bir yük *(Neden?)* مِنَ الْإِثْمِ Günahtan

101. خَالِدِينَ **Ebedi kalıcıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** أَيْ فِي عَذَابِ الْوِزْرِ Yani, günah yükünün azabında وَسَاءَ **O ne kötüdür** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne açısından?)* حِمْلًا **Yük açısından** *(Bu kelime nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir مُفَسِّرٌ Açıklayıcıdır *(Neyi?)* لِلضَّمِيرِ فِي سَاءَ 'Sâ'e'deki zamiri وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ Zemmin mahsusu *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir تَقْدِيرُهُ Takdiri *(Nedir?)* وِزْرُهُمْ 'Vizrahüm'dür وَاللَّامُ 'Lam' *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir وَيُبْدَلُ (Ayetin devamı) bedel yapılır *(Neden?)* مِنْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ 'Yevm-el Kıyâmeti'den

102. *(Kıyamet gününden bedel?)* يَوْمَ يُنْفَخُ **Üfürüleceği günde** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sura** الْقَرْنِ Boynuza *(Nasıl üfürüldüğünde?)* اَلنَّفْخَةِ الثَّانِيَةِ İkinci üfürüşle وَنَحْشُرُ **Ve toplarız**

[1] Ayetteki كَذٰلِكَ önceki كَذٰلِكَ نَقُصُّ üzerine atıftır.

(Kimi?) اَلْمُجْرِمِينَ **Günahkârları** اَلْكَافِرِينَ Kâfirleri *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Ne oldukları halde?)* زُرْقًا **Gömgök oldukları halde** *(Neyi gömgök olduğu halde?)* عُيُونُهُمْ Gözleri *(Ne ile birlikte?)* مَعَ سَوَادِ وُجُوهِهِمْ Yüzleri kapkara olmakla birlikte

103. يَتَخَافَتُونَ **Gizlice söyleşirler** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَتَسَارُّونَ Gizlice fısıldaşırlar *(Ne diye söyleşirler?)* إِنْ لَبِثْتُمْ مَا **Siz kalmadınız** (Buradaki 'in' olumsuzluk edatı olan 'ma' anlamındadır) *(Nerede kalmadınız?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada إِلَّا **Ancak (kaldınız)** *(Ne kadar?)* عَشْرًا **On gün** *(Neden?)* مِنَ اللَّيَالِي Gecelerden *(Ne ile birlikte?)* بِأَيَّامِهَا Gündüzleriyle birlikte

104. نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* اَعْلَمُ **En iyi bileniz** *(Neyi?)* بِمَا يَقُولُونَ **Dediklerini** *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Dünyada kaldıkları müddet hususunda أَيْ لَيْسَ Yani, değildir *(Ne gibi?)* كَمَا قَالُوا Dedikleri gibi إِذْ يَقُولُ **O zaman der** *(Kim?)* اَمْثَلُهُمْ **Onların en olgun olanı** أَعْدَلُهُمْ En mutedil olanı *(Ne açısından?)* طَرِيقَةً **Yol tutma açısından** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu hususta *(Ne der?)* إِنْ لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** إِلَّا **Ancak (kaldınız)** *(Ne kadar?)* يَوْمًا **Bir gün** يَسْتَقِلُّونَ Az görürler *(Neyi?)* لُبْثَهُمْ Kalışlarını *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada جِدًّا Gerçekten *(Niye?)* لِمَا يُعَايِنُونَهُ Bizzat gördükleri için *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi?)* مِنْ أَهْوَالِهَا Ahiretin korku verici hallerini

105. وَيَسْأَلُونَكَ **(Habibim) sana soruyorlar** *(Neden?)* عَنِ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne diye soruyorlar?)* كَيْفَ تَكُونُ Nasıl olacaklar *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَقُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* يَنْسِفُهَا **Onları ufalayıp savuracak** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Nasıl?)* نَسْفًا **Ufalayıp savurmakla** *(Ne ile?)* بِأَنْ يُفَتِّتَهَا Onları parça parça etmekle *(Ne gibi?)* كَالرَّمْلِ السَّائِلِ Akıp giden kum gibi ثُمَّ يَطِيرُ Sonra uçup savrulur *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ Rüzgârla

106. فَيَذَرُهَا **Böylece onları bırakır** *(Ne olarak?)* قَاعًا **Dümdüz arazı** مُنْبَسِطًا Genişletilmiş olarak صَفْصَفًا **Ve bomboş bırakılmış olarak** مُسْتَوِيًا (Yerle) eşitlenmiş olarak

107. لَا تَرٰى **Göremezsin** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne göremezsin?)* عِوَجًا **Bir iniş** اِنْخِفَاضًا Bir alçalma وَلَا اَمْتًا **Ne de bir çıkış** اِرْتِفَاعًا Yükseliş

108. يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ يَوْمَ إِذْ نُسِفَتْ Yani, paramparça savrulduğunda *(Ne?)* اَلْجِبَالُ Dağlar يَتَّبِعُونَ **Uyarlar** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْقِيَامِ Kalktıktan

sonra *(Neden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Kime uyarlar?)* اَلدَّاعِي **Çağırana** *(Neye çağırana?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere *(Ne ile?)* بِصَوْتِهِ Sesiyle وَهُوَ O da *(Kimdir?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'dir يَقُولُ O der ki: هَلُمُّوا Hadi gelin *(Nereye?)* إِلٰى عَرْضِ الرَّحْمٰنِ Rahman'a arz edilmeye لَا عِوَجَ **Yan çizme yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** أَيْ لِأَتْبَاعِهِمْ Yani, o sese uyanlar için أَيْ لَا يَقْدِرُونَ Yani, güç yetiremezler *(Neye?)* أَنْ لَا يَتَّبِعُوا Uymamaya وَخَشَعَتْ **Ve kısılmıştır** سَكَنَتْ Susmuştur *(Ne?)* اَلْاَصْوَاتُ **Sesler** *(Kim içini?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman için** فَلَا تَسْمَعُ **Bu yüzden işitemezsin** إِلَّا **Ancak (işitirsin)** *(Ne?)* هَمْسًا **Fısıltı** صَوْتَ وَطْءِ الْأَقْدَامِ Ayak basma sesi *(Ne zamandaki?)* فِي نَقْلِهَا İntikal anındaki *(Nereye intikal?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere *(Ne gibi?)* كَصَوْتِ أَخْفَافِ الْإِبِلِ Deve toynağının sesi gibi *(Ne zamandaki?)* فِي مَشْيِهَا Yürümesi anındaki

109. يَوْمَئِذٍ **O gün** لَا تَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* اَلشَّفَاعَةُ **Şefaat** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye إِلَّا مَنْ **Ancak o kimseye (şefaat fayda verir) ki** أَذِنَ **İzin verdi** *(Kim için?)* لَهُ **O kişi için** *(Kim izin verdi?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Neye izin verdi?)* أَنْ يُشْفَعَ Şefaat edilmesine *(Kime?)* لَهُ O kişiye وَرَضِيَ **Ve razı oldu** *(Kimden?)* لَهُ **Ondan** *(Ne cihetinden?)* قَوْلًا **Söz cihetinden** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَقُولَ Demesiyle *(Neyi?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah vardır (demesiyle)

110. يَعْلَمُ **(Rahman) bilir** *(Neyi?)* مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ **Önlerinde olan** مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret hallerini *(Daha neyi bilir?)* وَمَا خَلْفَهُمْ **Ve arkalarında kalan** مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا Dünya işlerini وَلَا يُحِيطُونَ **Halbuki onlar kuşatamazlar** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** *(Ne cihetinden?)* عِلْمًا **Bilgi cihetinden** لَا يَعْلَمُونَ Bilemezler *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu

111. وَعَنَتْ **Boyun bükmüştür** *(Ne?)* اَلْوُجُوهُ **Yüzler** خَضَعَتْ İtaat etmiştir *(Kim için?)* لِلْحَيِّ **Diri olan zat için** *(Öyle diri zat ki,)* اَلْقَيُّومِ **Her şeyin hâkimiyeti elinde bulunan** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah وَقَدْ خَابَ **Ve kesinlikle perişan olmuştur** خَسِرَ Zarara uğramıştır *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** حَمَلَ **Yüklendi** *(Neyi?)* ظُلْمًا **Zulmü** أَيْ شِرْكًا Yani, şirki (yüklendi)

112. وَمَنْ **Ve her kim** يَعْمَلْ **İşlerse** *(Neden?)* مِنَ الصَّالِحَاتِ **İyi işlerden** اَلطَّاعَاتِ Taatlerden وَهُوَ **Ve de kendisi** مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَلَا يَخَافُ **O kişi korkmaz** *(Neden?)* ظُلْمًا **Zulümden** *(Nasıl?)* بِزِيَادَةٍ Arttırma yapılmasıyla *(Nerede?)* فِي سَيِّآتِهِ Günahlarında *(Daha neden korkmaz?)* وَلَا هَضْمًا **Ne de hakkının çiğnenmesinden** *(Nasıl?)* بِنَقْصٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ İyiliklerinin eksilmesiyle

113. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** *(Bu cümle nedir?)* مَعْطُوفٌ Atfolunmuştur *(Neye?)* عَلٰى كَذٰلِكَ نَقُصُّ 'Kezâlike nekussu' cümlesine أَيْ Yani, (şu manadadır) مِثْلَ إِنْزَالِ مَا ذُكِرَ Anlatılanların indirilmesi gibi أَنْزَلْنَاهُ **Onu da indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı *(Ne olarak?)* قُرْآنًا **Kuran olarak** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** وَصَرَّفْنَا **Ve çokça açıkladık** كَرَّرْنَا Tekrarladık *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Neden?)* مِنَ الْوَعِيدِ **İkazdan** لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten أَوْ **Ya da** يُحْدِثُ **Ortaya koyar** *(Ne?)* الْقُرْآنُ Kuran *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne ortaya koyar?)* ذِكْرًا **Öğüt** *(Nasıl?)* بِهَلَاكِ مَنْ O kimselerin helak olmasıyla ki تَقَدَّمَهُمْ Onlardan önce gelmişti *(Onlar da kimdir?)* مِنَ الْأُمَمِ Diğer ümmetlerdir فَيَعْتَبِرُونَ Dolayısıyla ibret alırlar

﴿فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ عَمَّا يَقُولُ الْمُشْرِكُونَ ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ﴾ أَيْ بِقِرَاءَتِهِ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى اِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ أَيْ يَفْرُغَ جِبْرِيلُ مِنْ إِبْلَاغِهِ ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾﴾ أَيْ بِالْقُرْآنِ فَكُلَّمَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ زَادَ بِهِ عِلْمُهُ ﴿وَلَقَدْ عَهِدْنَا اِلٰى اٰدَمَ﴾ وَصَّيْنَاهُ أَنْ لَا يَأْكُلَ مِنَ الشَّجَرَةِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ أَكْلِهِ مِنْهَا ﴿فَنَسِيَ﴾ تَرَكَ عَهْدَنَا ﴿وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾﴾ حَزْمًا وَصَبْرًا عَمَّا نَهَيْنَاهُ عَنْهُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّآ اِبْلِيسَ﴾ وَهُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ يَصْحَبُ الْمَلَائِكَةَ وَيَعْبُدُ اللّٰهَ مَعَهُمْ ﴿اَبٰى ﴿١١٦﴾﴾ عَنِ السُّجُودِ لِآدَمَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ﴿فَقُلْنَا يَآ اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ﴾ حَوَّاءَ بِالْمَدِّ ﴿فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾﴾ تَتْعَبُ بِالْحَرْثِ وَالزَّرْعِ وَالْحَصْدِ وَالطَّحْنِ وَالْخُبْزِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَاقْتَصَرَ عَلٰى شَقَائِهِ لِأَنَّ الرَّجُلَ يَسْعٰى عَلٰى زَوْجَتِهِ ﴿اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرٰى ﴿١١٨﴾﴾ ﴿وَاَنَّكَ﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا عَطْفٌ عَلٰى اسْمِ إِنَّ وَجُمْلَتِهَا ﴿لَا تَظْمَؤُا فِيهَا﴾ تَعْطَشُ ﴿وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾﴾ لَا يَحْصُلُ لَكَ حَرُّ شَمْسِ الضُّحٰى لِانْتِفَاءِ الشَّمْسِ فِي الْجَنَّةِ ﴿فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَآ اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ﴾ أَيِ الَّتِي يَخْلُدُ مَنْ يَأْكُلُ مِنْهَا ﴿وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾﴾ لَا يَفْنٰى وَهُوَ لَازِمُ الْخُلْدِ ﴿فَاَكَلَا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ ﴿مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا﴾ أَيْ ظَهَرَ لِكُلٍّ مِنْهُمَا قُبُلُهُ وَقُبُلُ الْآخَرِ وَدُبُرُهُ وَسُمِّيَ كُلٌّ مِنْهُمَا سَوْأَةً لِأَنَّ انْكِشَافَهُ يَسُوءُ صَاحِبَهُ ﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ﴾ أَخَذَا يُلْزِقَانِ ﴿عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ لِيَسْتَتِرَا بِهِ ﴿وَعَصٰى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾﴾ بِالْأَكْلِ مِنَ الشَّجَرَةِ ﴿ثُمَّ اجْتَبٰاهُ رَبُّهُ﴾ قَرَّبَهُ ﴿فَتَابَ عَلَيْهِ﴾ قَبِلَ تَوْبَتَهُ ﴿وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾﴾ أَيْ هَدَاهُ إِلَى الْمُدَاوَمَةِ عَلَى التَّوْبَةِ ﴿قَالَ اهْبِطَا﴾ أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا ﴿مِنْهَا﴾ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿جَمِيعًا بَعْضُكُمْ﴾ بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ ﴿لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ﴿فَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الْمَزِيدَةِ ﴿يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿فَلَا يَضِلُّ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي﴾ أَيِ الْقُرْآنِ فَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ ﴿فَاِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا﴾ بِالتَّنْوِينِ مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى ضَيِّقَةً وَفُسِّرَتْ فِي حَدِيثٍ بِعَذَابِ الْكَافِرِ فِي قَبْرِهِ ﴿وَنَحْشُرُهُ﴾ أَيِ الْمُعْرِضَ عَنِ الْقُرْآنِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾﴾ أَعْمَى الْبَصَرِ ﴿قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيٓ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا وَعِنْدَ الْبَعْثِ

TÜRKÇE ANLAMI

114. Artık şüphe yok ki, gerçek hükümdar olan Allah müşriklerin söyledikleri şeylerden **çok yücedir. Ve sana vahyedilişi tamamlanmadan,** Cibril onun tebliğini bitirmeden **önce Kur'an'**ı okumakt**a acele etme! Ve de ki: «Yarabbi! Beni** Kur'ân'la **ilim olarak artır.»** Nitekim üzerine her ayet inişinde bunlarla ilmi artmıştır.

115. Andolsun ki, yemeden **önce Âdem'e de** ağaçtan yememesi şeklinde **vasiyette bulunmuştuk. O ise unuttu,** vasiyetimizi terk etti. **Ve O'nda** kendisini yasakladığımız şeye karşı **bir azim,** bir kararlılık ve sebat **bulmadık.**

116. Ve o vakit meleklere demiştik, «Âdem'e secde edin.» Onlar da hemen secde ettiler. Cinlerin babası olan ve meleklere arkadaşlık eden, onlarla birlikte Allah tealaya ibadet eden **İblis hariç; o** "ben ondan daha hayırlıyım" diyerek Âdem'e secde etmekten **kaçındı.**

117. Biz de demiştik ki: «Ey Âdem! Şüphesiz bu, sen ve karın Havvâ[1] **için bir düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın! Sonra** tarla kazmak, tohum ekmek, mahsul biçmek, un, ekmek vb. işleri yapmak zorunda kalarak **meşakkate düşersin.»** Erkekler, kadınlar için çalıştığından dolayı meşakkate düşmek sadece Âdem'e nispet edilmiştir.

118. «Muhakkak ki, senin için orada acıkmak da, çıplak kalmak da yoktur.»

119. «Ve şüphesiz ki[2] sen orada susamazsın ve cennette güneş olmadığından **güneşin sıcağı da seni yakmaz.»**

120. Sonra O'na şeytan vesvesede bulundu; dedi ki: «Ey Âdem, sana kendisinden yiyenin ebedileştiği **ebedîyyet ağacını ve** bunun gereği olarak **yok olmayacak bir mülkü göstereyim mi?»**

121. Artık Âdem ile Havva'nın **ikisi de ondan yediler, Bunun üzerine kendilerine kötü yerleri,[3]** her birini kendi ön avreti ile diğerinin ön ve arka avretleri **göründü.** Örtünmek için **üstlerini cennet yaprağı ile kapamaya başladılar. Ve Âdem** o ağaçtan yemek suretiyle **Rabbine âsi olup yolunu şaşırdı.**

122. Sonra O'nu Rabbi yaklaştırdı, tevbesini kabul etti ve sürekli tevbe etmeye hidayet ederek **O'nu doğru yola eriştirdi.**

123. Buyurdu ki: «Bazı zürriyeti**niz bazı** zürriyeti**nize,** kiminin kimine olan

---

[1] حَوَّاء kelimesi med ile okunmuştur.

[2] Ayetteki وَاَنَّكَ kelimesinin hemzesi önceki إِنَّ'nin ismi üzerine atfedilerek fethalı olarak; (إِنَّ) cümlesi üzerine atfedilerek kesreli olarak okunmuştur.

[3] Avret yerlenin "kötü yerler" diye isimlenişi, bunların başkaları tarafından görülecek şekilde açılmasının sahibine kötü gelmesinden dolayıdır.

zulmünden sebep **düşman olarak, hepiniz,** doğacak zürriyetinizle birlikte ey Âdem ve Havva, **oradan,** cennetten **inin. Artık size benden bir hidayet gelir de**[1] **kim benim hidâyet**im olan Kur'ân'**a tâbi olursa, artık** dünyada **dalâlete düşmez ve** ahirette **bedbaht olmaz.»**

124. **«Ve her kim** iman etmemek suretiyle **benim zikrim** olan Kur'ân'**dan kaçınırsa, artık şüphe yok ki, onun için pek dar**[2] **bir hayat vardır.** "Dar hayat" hadiste, kâfirin kabrinde azap görmesi şeklinde açıklamıştır. **Ve O'nu,** Kur'ân'dan yüz çeviren bu kişiyi **kıyamet gününde** gözü **kör olarak haşrederiz.»**

125. **Der ki: «Yarabbi! Niçin beni âmâ olarak haşrettin? Hâlbuki ben** dünyada iken ve diriliş esnasında **gören biriydim.»**

KELİME ANLAMI

114. فَتَعَالَى **Yücedir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Öyle Allah ki,)* الْمَلِكُ **Hükümdar** الْحَقُّ **Ve hak olan** *(Neden yücedir?)* عَمَّا يَقُولُ Dediklerinden *(Kimin?)* الْمُشْرِكُونَ Müşriklerin وَلَا تَعْجَلْ **Acele etme** *(Neye?)* بِالْقُرْاٰنِ **Kuran'a** أَيْ بِقِرَاءَتِهِ Yani, onu okumaya *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى **Bitirilmeden evvel** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* وَحْيُهُ **Onun vahyi** أَيْ يَفْرُغَ Yani, ayrılmadan önce *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Neden?)* مِنْ إِبْلَاغِهِ Onu tebliğ etmekten وَقُلْ **Ve de ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** زِدْنِي **Beni arttır** *(Ne cihetinden?)* عِلْمًا **İlim cihetinden** أَيْ بِالْقُرْآنِ Yani, Kuran sebebiyle (ilmimi arttır) فَكُلَّمَا اَنْزَلَ Ve her indiğinde *(Kime?)* عَلَيْهِ Peygambere *(Ne?)* شَيْءٌ Bir miktar *(Neden?)* مِنْهُ Kuran'dan زَادَ بِهِ Onunla arttı *(Ne?)* عِلْمُهُ Peygamberin ilmi

115. وَلَقَدْ **Ve andolsun ki, kesinlikle** عَهِدْنَا **Biz emretmiştik** *(Kime?)* اِلٰى اٰدَمَ **Âdem'e** وَوَصَّيْنَاهُ Ve O'na vasiyet etmiştik *(Neyi?)* أَنْ لَا يَأْكُلَ Yememesini *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرَةِ Ağaçtan *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ أَكْلِهِ Yani, yemeden önce *(Neden?)* مِنْهَا O ağaçtan فَنَسِيَ **Fakat O unuttu** تَرَكَ Terk etti *(Neyi?)* عَهْدَنَا Bizim emrimizi وَلَمْ نَجِدْ **Ve bulamadık** *(Kim için?)* لَهُ **O'nun için** *(Ne bulamadık?)* عَزْمًا **Bir azim** حَزْمًا Kararlılık وَصَبْرًا Ve sabır *(Neden?)* عَمَّا نَهَيْنَاهُ عَنْهُ Kendisinden alıkoyduğumuz şeyden

116. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ قُلْنَا **Hani demiştik** *(Kime?)* لِلْمَلٰٓئِكَةِ **Meleklere** *(Ne demiştik?)* اُسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِاٰدَمَ **Âdem'e** فَسَجَدُوا **Onlar da hemen secde**

---

[1] فَإِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ'de bulunan ن harfi, zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[2] ضَنْكًا kelimesi tenvinli okunur; "darlık" anlamındadır.

ediverdiler اِلَّا **Ancak** اِبْلِيسَ **İblis hariç** وَهُوَ O *(Kimdir?)* أَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır كَانَ يَصْحَبُ Arkadaşlık ederdi *(Kime?)* اَلْمَلَائِكَةَ Meleklere وَيَعْبُدُ Ve ibadet ederdi *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ Onlarla birlikte اَبٰى **O baş kaldırdı** *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmekten *(Kime?)* لِآدَمَ Âdem'e قَالَ Dedi ki: أَنَا خَيْرٌ Ben daha hayırlıyım *(Kimden?)* مِنْهُ Âdem'den

117. فَقُلْنَا **Biz de dedik ki:** يَا اٰدَمُ **Ey Âdem!** اِنَّ هٰذَا **Doğrusu bu** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Daha kime?)* وَلِزَوْجِكَ **Ve zevcene** *(O da kimdir?)* حَوَّاءَ Havvâ *(Bu isim nasıl okunur?)* بِالْمَدِّ Çekerek فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا **Sakın sizi çıkarmasın** *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** فَتَشْقٰى **Sonra zahmet çekersin** تَتْعَبُ Yorulursun *(Ne ile?)* بِالْحَرْثِ Toprağı sürmek وَالزَّرْعِ Ekin ekmek وَالْحَصْدِ Mahsulü biçmek وَالطِّحْنِ Un وَالْخُبْزِ Ekmek وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer meşakkat veren işlerle وَاقْتَصَرَ Yetindi *(Ne üzerine?)* عَلٰى شَقَائِهِ Âdem'in zahmet çekmesi(ni bildirmesi)yle لِأَنَّ الرَّجُلَ Çünkü erkek يَسْعٰى Çalışır *(Kime?)* عَلٰى زَوْجَتِهِ Zevcesine

118. اِنَّ لَكَ **Muhakkak ki senin için vardır** *(Ne?)* اَلَّا تَجُوعَ **Aç kalmamak** *(Nerede?)* فِيهَا **Burada** *(Daha ne vardır?)* وَلَا تَعْرٰى **Ve çıplak kalmamak**

119. وَاَنَّكَ **Ve sen** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِهَا Hemzenin fethası ve kesresiyle عَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلٰى اسْمِ إِنَّ 'İnne'nin ismine وَجُمْلَتِهَا Ve cümlesine لَا تَظْمَؤُا **Susuzluk çekmezsin** *(Nerede?)* فِيهَا **Burada** تَعْطَشُ Susamazsın وَلَا تَضْحٰى **Ve güneşten kavrulmazsın** لَا يَحْصُلُ لَكَ Senin için meydana gelmez *(Ne?)* حَرُّ شَمْسِ الضُّحٰى Kuşluk güneşinin sıcaklığı *(Niye?)* لِانْتِفَاءِ الشَّمْسِ Güneş olmadığı için *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette

120. فَوَسْوَسَ **Vesvese verdi** *(Kime?)* اِلَيْهِ **Âdem'e** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** قَالَ **Dedi ki:** يَا اٰدَمُ **Ey Âdem!** هَلْ اَدُلُّكَ **Sana göstereyim mi?** *(Neyi?)* عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ **Ebedilik ağacını** أَيِ الَّتِي Yani, o ağacı ki يُخَلَّدُ Ebedileşiyor *(Kim?)* مَنْ يَأْكُلُ Yiyen *(Neden?)* مِنْهَا Ondan *(Daha neyi?)* وَمُلْكٍ **Bir saltanatı ki,** لَا يَبْلٰى **Sonu gelmez** لَا يَفْنٰى Yok olmaz وَهُوَ Bu (yok olmamak) *(Nedir?)* لَازِمُ الْخُلْدِ Ebedileşmenin gereğidir

121. فَاَكَلَا **Nihayet ikisi de yedi** أَيْ آدَمُ Yani, Âdem وَحَوَّاءُ Ve Havvâ *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** فَبَدَتْ **Ve hemen ortaya çıktı** *(Kime?)* لَهُمَا **Kendilerine** *(Ne?)* سَوْاٰتُهُمَا **Ayıp (kötü) yerleri** أَيْ ظَهَرَ Yani, aşikâr oldu *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا Onların her

birerine *(Ne aşikâr oldu?)* قُبُلُهُ Onun önü وَقُبُلُ الْآخَرِ Ve diğerinin önü وَدُبُرُهُ Ve arkası وَسُمِّيَ Ve isimlendirildi *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا Ön ve arkanın her biri *(Ne diye?)* سَوْأَةً Kötü (ayıp) yer diye لِأَنَّ انْكِشَافَهُ Çünkü onun açılması يَسُوءُ Kötü yapar *(Kimi?)* صَاحِبَهُ Sahibini **وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ Ve örtmeye başladılar** أَخَذَا يَلْزَقَانِ Yapıştırmaya başladılar *(Ne üzerine?)* **عَلَيْهِمَا Kendilerinin üzerine** *(Neden?)* **مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ Cennet yaprağından** *(Niye?)* لِيَسْتَتِرَا Örtünmeleri için *(Ne ile?)* بِهِ O yaprakla **وَعَصَى Ve böylece asi oldu** *(Kim?)* **آدَمُ Âdem** *(Kime?)* **رَبَّهُ Rabbine فَغَوَى Ve şaşırdı** *(Ne ile?)* بِالْأَكْلِ Yemekle *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرَةِ Ağaçtan

122. ثُمَّ Sonra اِجْتَبَاهُ Onu seçti *(Kim?)* **رَبُّهُ Rabbi** قَرَّبَهُ O'nu mukarreb yaptı **فَتَابَ عَلَيْهِ Ve onu affetti** قَبِلَ تَوْبَتَهُ Tövbesini kabul etti **وَهَدَى Ve doğru yola iletti** أَيْ هَدَاهُ Yani, O'nu iletti *(Neye?)* إِلَى الْمُدَاوَمَةِ Devam etmeye *(Neye devam etmeye?)* عَلَى التَّوْبَةِ Tövbeye

123. قَالَ (Allah) dedi ki: اِهْبِطَا İnin أَيْ آدَمُ وَحَوَّاءُ Yani, (siz) Âdem ve Havvâ *(Ne ile birlikte?)* بِمَا اشْتَمَلْتُمَا عَلَيْهِ Sülbünüzde bulunan مِنْ ذُرِّيَّتِكُمَا Soyunuzla birlikte *(Nereden inin?)* **مِنْهَا Oradan** مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten *(Ne halde?)* **جَمِيعًا Toplu halde بَعْضُكُمْ Sizin bir kısmınız** بَعْضُ الذُّرِّيَّةِ Bu soyun bir kısmı **لِبَعْضٍ Diğer bir kısmınıza عَدُوٌّ Düşman olduğunuz halde** *(Neden dolayı düşman?)* مِنْ ظُلْمِ بَعْضِهِمْ Bazılarının zulmünden dolayı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına **فَإِمَّا Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ İn-i şartiyyede bulunan nun'un idğam edilmesi *(Nerede?)* فِي مَا الْمَزِيدَةِ Zait olan 'ma'da **يَأْتِيَنَّكُمْ Size gelirse** *(Kim tarafından?)* **مِنِّي Benim tarafımdan** *(Ne?)* **هُدًى Bir hidayet فَمَنْ Her kim اِتَّبَعَ Uyarsa** *(Neye?)* **هُدَايَ Benim hidayetime** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'a **فَلَا يَضِلُّ O sapmaz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada **وَلَا يَشْقَى Ve mutsuz da olmaz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

124. وَمَنْ Ve her kim أَعْرَضَ Yüz çevirirse *(Neden?)* **عَنْ ذِكْرِي Benim zikrimden** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan فَلَمْ يُؤْمِنْ Ve inanmazsa *(Neye?)* بِهِ Ona **فَإِنَّ لَهُ Muhakkak ki onun için vardır** *(Ne?)* **مَعِيشَةً Bir yaşam** *(Öyle yaşam ki,)* **ضَنْكًا Dar** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvin ile مَصْدَرٌ Mastardır *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى ضِيقَةً Darlık manasındadır وَفُسِّرَتْ Ve bu kelime tefsir edilmiştir *(Nerede?)* فِي حَدِيثٍ

Bir hadiste *(Ne ile tefsir edilmiştir?)* بِعَذَابِ الْكَافِرِ Kâfirin azabıyla *(Neredeki azabı?)* فِي قَبْرِهِ Kabrindeki وَنَحْشُرُهُ **Ve onu haşrederiz** أَيِ الْمُعْرِضَ Yani, yüz çevireni *(Neden?)* عَنِ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne olarak?)* اَعْمٰى **Kör olarak** أَعْمَى الْبَصَرِ Gözü âmâ olarak

125. قَالَ **Der ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** لِمَ حَشَرْتَنِي **Beni niye haşrettin** *(Ne olarak?)* اَعْمٰى **Kör olarak** وَقَدْ كُنْتُ **Hâlbuki ben idim** *(Ne idim?)* بَصِيرًا **Gören idim** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَعِنْدَ الْبَعْثِ Ve öldükten sonraki dirilme anında

﴿قَالَ﴾ الْأَمْرُ ﴿كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا﴾ تَرَكْتَهَا وَلَمْ تُؤْمِنْ بِهَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ نِسْيَانِكَ آيَاتِنَا ﴿الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾﴾ تُتْرَكُ فِي النَّارِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ وَمِثْلَ جَزَائِنَا مَنْ أَعْرَضَ عَنِ الْقُرْآنِ ﴿نَجْزِي مَنْ اَسْرَفَ﴾ أَشْرَكَ ﴿وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ﴾ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ ﴿وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾﴾ أَدْوَمُ ﴿اَفَلَمْ يَهْدِ﴾ يَتَبَيَّنْ ﴿لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ مَفْعُولٌ ﴿اَهْلَكْنَا﴾ أَيْ كَثِيرًا إِهْلَاكُنَا ﴿قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ﴾ أَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ لِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ ﴿يَمْشُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ ﴿فِي مَسَاكِنِهِمْ﴾ فِي سَفَرِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا فَيَعْتَبِرُوا وَمَا ذُكِرَ مِنْ أَخْذِ إِهْلَاكٍ مِنْ فِعْلِهِ الْخَالِي عَنْ حَرْفٍ مَصْدَرِيٍّ لِرِعَايَةِ الْمَعْنٰى لَا مَانِعَ مِنْهُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ لَعِبَرًا ﴿لِاُولِي النُّهٰى ﴿١٢٨﴾﴾ لِذَوِي الْعُقُولِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ إِلَى الْآخِرَةِ ﴿لَكَانَ﴾ الْإِهْلَاكُ ﴿لِزَامًا﴾ لَازِمًا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَجَلٌ مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾﴾ مَضْرُوبٌ لَهُمْ مَعْطُوفٌ عَلَى الضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ فِي كَانَ وَقَامَ الْفَصْلُ بِخَبَرِهَا مَقَامَ التَّأْكِيدِ ﴿فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ﴾ مَنْسُوخٌ بِآيَةِ الْقِتَالِ ﴿وَسَبِّحْ﴾ صَلِّ ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ حَالٌ أَيْ مُلْتَبِسًا بِهِ ﴿قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ﴾ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿وَقَبْلَ غُرُوبِهَا﴾ صَلَاةَ الْعَصْرِ ﴿وَمِنْ اٰنَاءِ الَّيْلِ﴾ سَاعَاتِهِ ﴿فَسَبِّحْ﴾ صَلِّ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ﴿وَاَطْرَافَ النَّهَارِ﴾ عَطْفٌ عَلٰى مَحَلِّ مِنْ آنَاءِ الْمَنْصُوبِ أَيْ صَلِّ الظُّهْرَ لِأَنَّ وَقْتَهَا يَدْخُلُ بِزَوَالِ الشَّمْسِ فَهُوَ طَرَفُ النِّصْفِ الْأَوَّلِ وَطَرَفُ النِّصْفِ الثَّانِي ﴿لَعَلَّكَ تَرْضٰى ﴿١٣٠﴾﴾ بِمَا تُعْطٰى مِنَ الثَّوَابِ ﴿وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖ اَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ زِينَتَهَا وَبَهْجَتَهَا ﴿لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ﴾ بِأَنْ يَطْغَوْا ﴿وَرِزْقُ رَبِّكَ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿خَيْرٌ﴾ مِمَّا أُوتُوهُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَبْقٰى ﴿١٣١﴾﴾ أَدْوَمُ ﴿وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ﴾ اِصْبِرْ ﴿عَلَيْهَا لَا نَسْاَلُكَ﴾ نُكَلِّفُكَ ﴿رِزْقًا﴾ لِنَفْسِكَ وَلَا لِغَيْرِكَ ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْجَنَّةُ ﴿لِلتَّقْوٰى ﴿١٣٢﴾﴾ لِأَهْلِهَا ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يَاْتِينَا﴾ مُحَمَّدٌ ﴿بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّهٖ﴾ مِمَّا يَقْتَرِحُونَهُ ﴿اَوَلَمْ تَاْتِهِمْ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿بَيِّنَةُ﴾ بَيَانُ ﴿مَا فِي الصُّحُفِ الْاُولٰى ﴿١٣٣﴾﴾ الْمُشْتَمِلِ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ مِنْ أَنْبَاءِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ وَإِهْلَاكِهِمْ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ ﴿وَلَوْ اَنَّا اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهٖ﴾ قَبْلَ مُحَمَّدٍ الرَّسُولِ ﴿لَقَالُوا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿رَبَّنَا لَوْلَٓا﴾ هَلَّا ﴿اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ﴾ الْمُرْسَلِ بِهَا ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ﴾ فِي الْقِيَامَةِ ﴿وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾﴾ فِي جَهَنَّمَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَّا وَمِنْكُمْ ﴿مُتَرَبِّصٌ﴾ مُنْتَظِرٌ مَا يَؤُولُ إِلَيْهِ الْأَمْرُ ﴿فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ﴾ فِي الْقِيَامَةِ ﴿مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ﴾ الطَّرِيقِ ﴿السَّوِيِّ﴾ الْمُسْتَقِيمِ ﴿وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

126. **Dedi ki:** «Durum **öyledir. Sana ayetlerimiz geldi, sen hemen onları unutuverdin,** bıraktın ve onlara iman etmedin. **Bugün de aynı** ayetlerimizi unuttuğun **şekilde sen unutulursun,** ateşe atılırsın.»

127. «**Ve aşırı giden,** şirk koşan **ve Rabbinin ayetlerine imân etmeyen kimseyi bunun gibi,** Kur'ân'dan yüz çeviren kişiyi cezalandırdığımız gibi **cezalandırırız. Ahiretin azabı ise elbette** dünyadaki ve kabirdeki azaptan **daha şiddetli ve daha kalıcı,** devamlı**dır.**»

128. **Bizim, onlardan önce nice**[1], birçok **nesilleri** peygamberleri yalanlamaları sebebiyle **helâk etmiş olmamız**[2] **onlar** Mekkeli kâfirler **için zahir olmadı mı** ki ibret alsınlar? **Hâlbuki (Mekkeliler)** Şam ve başka bölgelere yaptıkları yolculuklarda **onların yurtlarında gezip dolaşırlar.**[3] **Elbette bunda akıl sahipleri için ibretler vardır.**

129. **Ve eğer** onların azabının ahirete erteleneceğine dair **Rabbinden daha önce sadır olmuş bir kelime olmasaydı, elbette** henüz dünyada iken helak edilmeleri **ve**[4] **belirlenmiş bir müddet** onlara **gerekmiş olurdu.**

130. **Artık onların dediklerine sabret** -bu ayet savaş ayetiyle mensuhtur- **ve güneşin doğuşundan önce** sabah namazını **ve batışından önce** ikindi namazını **Rabbini hamd ile**[5] birlikte **tesbih et,** kıl. **Ve gece saatlerinde de tesbih et,** akşam ve yatsı namazını kıl **ve gündüzün iki ucunda da**[6] öğle namazını kıl. **Umulur ki sen** verileceğin mükâfatla **hoşnut olursun.**

131. **Sakın,** azmaları suretiyle **kendilerini fitneye düşürmek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine,** süs ve güzelliğine **gözlerini dikme! Rabbinin** cennetteki **nimeti hem** dünyadayken onlara verilen şeylerden **daha hayırlı, hem de daha sürekli,** devamlı**dır.**

132. **Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden** ne kendin ne de başkası için **rızık istemiyor,** rızık elde etmekle sorumlu tutmuyor**uz; biz seni rızıklandırırız. akibet,** cennet **takvâ** sahipleri **içindir.**

---

[1] كَمْ haberiye olup mefuldür.

[2] Manaya riayet için mastar harfi kendisinde bulunmayan bir fiilden (أَهْلَكْنَا) mastar almaya (أَيْ إِهْلَاكُنَا) bir engel yoktur.

[3] يَمْشُونَ cümlesi لَهُمْ'deki zamirden haldir.

[4] وَأَجَلٌ kelimesi كَانَ'deki gizli zamir zamir üzerine atıftır. كَانَ'nin haberinin araya girmesi tekit yerine geçmiştir. (yani atıf için en uygunu لَكَانَ هُوَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى denilerek كَانَ'nin gizli zamirinin munfasıl bir zamirle tekitlenmesiydi. Ama araya haberin (لزاما) girmesi tekit yerine geçmiştir. Bkz. el-Cemel, ilgili ayet)

[5] بِحَمْدِ رَبِّكَ haldir.

[6] Nitekim öğle namazının vakti güneşin zevaliyle girer. Bu vakit gündüzün ilk yarısının bitişi ile ikinci yarısının başlangıcını içine alır.

133. **Ve** müşrikler **dediler ki:** «Muhammed **bize Rabbinden** -kendilerinin istedikleri türden- **bir ayet getirmeli değil miydi?» Önceki sayfalarda olan,** "geçmiş ümmetlerin haberleri" ve "peygamberlerini inkar etmeleri sebebiyle helak edilişleri" ile ilgili, Kur'ânın da içerdiği **açıklamalar size gelmedi mi?**[1]

134. **Ve eğer Biz ondan,** Resul Muhammed'den **önce onları bir azapla helak etseydik,** kıyamet günü **elbette diyeceklerdi ki: Ya Rabbi! Ne olurdu, bize bir elçi gönderseydin de,** kıyamette **zelil olmadan ve** cehennemde **aşağılanmadan önce** onunla gönderilen **ayetlerine uysaydık!**

135. Onlara **de ki:** «Bizden ve sizden **herkes** işin nereye varacağını **gözlemekte,** beklemekte**dir; artık siz de gözleyiniz. Yakında,** kıyamette **doğru yol sahiplerinin kim olduğunu,** sapıklıktan kurtulup **hidayete erenlerin kim**; biz mi, yoksa siz mi **olduğunu bileceksiniz.»**

KELİME ANLAMI

126. قَالَ **(Allah) der ki:** اَلْأَمْرُ İş *(Nedir?)* كَذٰلِكَ **Böyledir** اَتَتْكَ **Sana geldi** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** فَنَسِيتَهَا **Ve sen onları unuttun** تَرَكْتَهَا Onları terk ettin وَلَمْ تُؤْمِنْ Ve inanmadın *(Neye?)* بِهَا Onlara وَكَذٰلِكَ **Ve işte böyle** مِثْلَ نِسْيَانِكَ Senin unutman gibi *(Neyi?)* آيَاتِنَا Bizim ayetlerimizi اَلْيَوْمَ **Bugün** تُنْسٰى **Sen de unutulursun** تُتْرَكُ Bırakılırsın *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

127. وَكَذٰلِكَ **Ve işte böyle** وَمِثْلَ جَزَائِنَا Bizim cezalandırmamız gibi *(Kimi?)* مَنْ أَعْرَضَ Yüz çevireni *(Neden?)* عَنِ الْقُرْآنِ Kuran'dan نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اَسْرَفَ **Haddi aştı** أَشْرَكَ Şirk koştu وَلَمْ يُؤْمِنْ **Ve inanmadı** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِ **Rabbinin ayetlerine** وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ **Ve ahiret azabı kesinlikle** اَشَدُّ **Daha çetindir** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Daha neden?)* وَعَذَابِ الْقَبْرِ V kabir azabından وَاَبْقٰى **Ve süreklidir** أَدْوَمُ Daimdir

128. اَفَلَمْ يَهْدِ **Zahir olmadı mı?** يَتَبَيَّنْ Açığa çıkmadı mı? *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirleri için *(Ne?)* كَمْ **Nicelerini** خَبَرِيَّةٌ Kem-i haberiyyedir مَفْعُولٌ ('Ehleknâ' fiilinin) mefulüdür اَهْلَكْنَا **Helak etmemiz** أَيْ كَثِيرًا إِهْلَاكُنَا Yani, çoğunu helak etmemiz *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** أَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani, geçmiş ümmetlerden *(Niye?)* لِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanladıkları için يَمْشُونَ **Gezip dolaşıyor oldukları halde**

---

[1] تَأْتِهِمْ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت ile hem de ي ile okunmuştur.

(Bu cümle nedir?) حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ 'Lehüm'ün zamirinden *(Nerede?)* فِي مَسَاكِنِهِمْ **Onların oturduğu yerlerde** *(Ne zaman dolaşıyorlar?)* فِي سَفَرِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a وَغَيْرِهَا Ve diğer beldelere فَيَعْتَبِرُوا Ki ibret alsınlar وَمَا ذُكِرَ Ve zikredilen مِنْ أَخْذِ إِهْلَاكِ 'Helak etme' manasını almamız *(Neden almamız?)* مِنْ فِعْلِهِ Fiilinden *(Öyle fiili ki,)* اَلْخَالِي Yoksun olan *(Neden?)* عَنْ حَرْفٍ مَصْدَرِيٍّ Mastar harfinden *(Böyle bir ibareden 'helak etme' manasını almamız ne içindir?)* لِرِعَايَةِ الْمَعْنٰى Manaya uyumlu olsun içindir لَا مَانِعَ Hiçbir engel yoktur *(Neye?)* مِنْهُ Buna إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette birçok ayet** لَعِبَرًا Birçok ibretler vardır *(Kim için?)* لِأُولِي النُّهٰى **Akıl sahipleri için** لِذَوِي الْعُقُولِ Akıl sahipleri için

129. وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Şayet söz olmasaydı** *(Öyle söz ki,)* سَبَقَتْ **Önceden sadır olmuş** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Neye dair bir söz?)* لِتَأْخِيرِ الْعَذَابِ Azabın erteleneceğine dair *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Nereye?)* إِلَى الْاٰخِرَةِ Ahirete لَكَانَ **Elbette olurdu** *(Ne?)* اَلْإِهْلَاكُ Helak etme *(Ne olurdu?)* لِزَامًا **Kaçınılmaz** لَازِمًا Lazım gelirdi *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَجَلٌ **Vakit de** *(Öyle vakit ki,)* مُسَمًّى **Belirlenmiş** مَضْرُوبٌ Tayin edilmiş **olan** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için (belirlenmiş olan vakit de kaçınılmaz olurdu) *(Bu terkip nedir?)* مَعْطُوفٌ Atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى الضَّمِيرِ الْمُسْتَتِرِ Müstetir zamir üzerine *(Neredeki?)* فِي كَانَ 'Kâne'deki وَقَامَ الْفَصْلُ Fasıla geçmiştir *(Ne ile olan fasıla?)* بِخَبَرِهَا 'Kâne'nin haberiyle *(Ne yerine geçmiştir?)* مَقَامَ التَّأْكِيدِ Tekid yerine

130. فَاصْبِرْ **O halde sabret** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَقُولُونَ **Dediklerine** *(Bu ayet nedir?)* مَنْسُوخٌ Nesh edilmiştir *(Ne ile?)* بِاٰيَةِ الْقِتَالِ Savaş ayetiyle وَسَبِّحْ **Ve tesbih et** صَلِّ Namaz kıl *(Ne ile?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbine hamd ederek** حَالٌ Bu terkip haldir أَيْ مُلْتَبِسًا بِهِ Yani, hamde yapışarak *(Neden önce?)* قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ **Güneş doğmadan önce** صَلَاةَ الصُّبْحِ Sabah namazını وَقَبْلَ غُرُوبِهَا **Ve batmadan önce** صَلَاةَ الْعَصْرِ İkindi namazını وَمِنْ اٰنَاءِ اللَّيْلِ **Ve gecenin vakitlerinden** سَاعَاتِهِ Gecenin anlarından فَسَبِّحْ **Tesbih et** صَلِّ Kıl *(Neyi?)* اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ Akşamı ve yatsıyı وَأَطْرَافَ النَّهَارِ **Ve gündüzün iki ucunda (tesbih et)** عَطْفٌ Bu atıftır *(Neye?)* عَلٰى مَحَلِّ مِنْ آنَاءِ 'Min ânâi' terkibinin mahalline *(Öyle mahalli ki,)* اَلْمَنْصُوبِ Mensup olan أَيْ صَلِّ الظُّهْرَ Yani, öğleyi kıl لِأَنَّ وَقْتَهَا Çünkü öğlenin vakti يَدْخُلُ Girer *(Ne ile?)* بِزَوَالِ الشَّمْسِ

Güneşin zevaliyle فَهُوَ Bu vakit *(Nedir?)* طَرَفُ النِّصْفِ الْأَوَّلِ İlk yarının son tarafı وَطَرَفُ النِّصْفِ الثَّانِي Ve ikinci yarının ilk tarafıdır لَعَلَّكَ **Umulur ki sen** تَرْضٰى **Razı olursun** *(Neye?)* بِمَا تُعْطٰى Sana verilen مِنَ الثَّوَابِ Sevaba

131. وَلَا تَمُدَّنَّ **Ve asla dikme** *(Neyi?)* عَيْنَيْكَ **İki gözünü** *(Neye?)* اِلٰى مَا **O şeye ki,** مَتَّعْنَا **Çokça faydalandırdık** *(Ne ile?)* بِهِ **O şeyle** *(Kimi?)* اَزْوَاجًا **Kimilerini** أَصْنَافًا Bazı grupları *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neyle faydalandırdık?)* زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının süsüyle** زِينَتَهَا Dünya hayatının ziyneti وَبَهْجَتَهَا Ve çekiciliğiyle *(Niye faydalandırdık?)* لِنَفْتِنَهُمْ **Onları fitneye düşürmek için** *(Neyde?)* فِيهِ **O şeyde** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَطْغَوْا Haddi aşmalarıyla وَرِزْقُ رَبِّكَ **Ve Rabbinin rızkı** *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِمَّا أُوتُوهُ Bunlara verilenlerden *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَاَبْقٰى **Ve süreklidir** أَدْوَمُ Daimdir

132. وَأْمُرْ **Emret** *(Kime?)* اَهْلَكَ **Ailene** *(Neyi?)* بِالصَّلٰوةِ **Namazı** وَاصْطَبِرْ **Ve sürekli sebat et** اِصْبِرْ Sabret *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **O namaz üzerine** لَا نَسْـَٔلُكَ **Biz senden istemiyoruz** نُكَلِّفُكَ Sana yüklemiyoruz *(Ne?)* رِزْقًا **Herhangi bir rızık** لِنَفْسِكَ Ne kendin için وَلَا لِغَيْرِكَ Ne de bir başkası için نَحْنُ **Biz** نَرْزُقُكَ **Seni rızıklandırırız** وَالْعَاقِبَةُ **(Övgüye layık) son** اَلْجَنَّةُ Cennet *(Kime aittir?)* لِلتَّقْوٰى **Takvaya** لِأَهْلِهَا Takva ehline **aittir**

133. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani, müşrikler *(Ne dediler?)* لَوْلَا هَلَّا يَأْتِينَا **Getirmeli değil miydi?** ('levlâ' 'hellâ' manasındadır) *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed *(Ne?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbi tarafından** *(Neden bir mucize?)* مِمَّا يَقْتَرِحُونَهُ Onların istediklerinden اَوَلَمْ تَأْتِهِمْ **Onlara gelmedi mi?** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'Ya' ile *(Ne?)* بَيِّنَةُ **Apaçık delili** بَيَانُ Beyanı *(Neyin apaçık delili?)* مَا فِي الصُّحُفِ الْاُولٰى **İlk kitaplar da bulunanın** اَلْمُشْتَمِلِ Ki, içeriyor *(Neyi?)* عَلَيْهِ O beyanı *(Ne?)* اَلْقُرْآنُ Kuran *(Onlar da nelerdir?)* مِنْ أَنْبَاءِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerin haberleri وَإِهْلَاكِهِمْ Ve helak edilmeleridir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamaları sebebiyle

134. وَلَوْ اَنَّا **Şayet biz** اَهْلَكْنَاهُمْ **Onları helak etseydik** *(Ne ile?)* بِعَذَابٍ **Bir azapla** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **O'ndan önce** قَبْلَ مُحَمَّدٍ Muhammed'den önce *(Öyle Muhammed ki,)* اَلرَّسُولِ Resul olan لَقَالُوا **Elbette derlerdi** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet

gününde *(Ne derlerdi?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لَوْلَا هَلَّا اَرْسَلْتَ **Gönderseydin** ya! (Buradaki 'levlâ' 'hellâ' manasındadır) *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* رَسُولاً **Bir elçi** فَنَتَّبِعَ **Biz de uyardık** *(Neye?)* اٰيَاتِكَ **Senin ayetlerine** *(Ondan bedel?)* اَلْمُرْسَلِ بِهَا O ayetleri getirene *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ **Zelilliğe düşmeden önce** *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette *(Daha neden önce?)* وَنَخْزٰى **Ve rüsvaylığa düşmeden önce** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ Cehennemde

135. قُلْ **(Habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara كُلٌّ **Herkes** *(Kimden?)* مِنَّا وَمِنْكُمْ Bizden ve sizden *(Nedir?)* مُتَرَبِّصٌ **Bekleyicidir** مُنْتَظِرٌ Gözetleyicidir *(Neyi?)* مَا يَؤُولُ Varacağı şeyi *(Neye?)* إِلَيْهِKendisine *(Neyin varacağı?)* اَلْأَمْرُ İşin فَتَرَبَّصُوا **O halde siz de bekleyin** فَسَتَعْلَمُونَ **Çok yakında bileceksiniz** *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette *(Neyi bileceksiniz?)* مَنْ **Kimdir** *(Ne?)* اَصْحَابُ الصِّرَاطِ **Yolun yolcuları** اَلطَّرِيقِ Yolun *(Hangi yolun?)* اَلسَّوِيِّ **Doğru yolun** اَلْمُسْتَقِيمِ Dosdoğru yolun وَمَنْ **Ve kimdir** اِهْتَدٰى **Doğru yola ulaşmış olan** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan أَنَحْنُ Biz mi? أَمْ أَنْتُمْ Yoksa siz mi?

٢١

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

مَكِّيَّةٌ

وَهِيَ مِأَةٌ وَاحِدٰى اَوِ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً

سُورَةُ الْأَنبِيَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اقْتَرَبَ﴾ قرب ﴿لِلنَّاسِ﴾ أَهْلِ مَكَّةَ مُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿حِسَابُهُمْ﴾ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ﴾ عَنْهُ ﴿مُعْرِضُونَ ۝١﴾ عَنِ التَّأَهُّبِ لَهُ بِالْإِيمَانِ ﴿مَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِم مُّحْدَثٍ﴾ شَيْئًا فَشَيْئًا أَيْ لَفْظِ قُرْآنٍ ﴿إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ۝٢﴾ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿لَاهِيَةً﴾ غَافِلَةً ﴿قُلُوبُهُمْ﴾ عَنْ مَعْنَاهُ ﴿وَأَسَرُّوا النَّجْوَى﴾ أَيِ الْكَلَامَ ﴿الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بَدَلٌ مِنْ وَاوِ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى ﴿هَلْ هَٰذَا﴾ أَيْ مُحَمَّدٌ ﴿إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ فَمَا يَأْتِي بِهِ سِحْرٌ ﴿أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ﴾ تَتَّبِعُونَهُ ﴿وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ۝٣﴾ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ سِحْرٌ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ﴾ كَائِنًا ﴿فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا أَسَرُّوهُ ﴿الْعَلِيمُ ۝٤﴾ بِهِ ﴿بَلْ﴾ لِلْانْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلَى آخَرَ فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ ﴿قَالُوا﴾ فِيمَا أَتَى بِهِ مِنَ الْقُرْآنِ هُوَ ﴿أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ أَخْلَاطٍ رَآهَا فِي النَّوْمِ ﴿بَلِ افْتَرَاهُ﴾ اخْتَلَقَهُ ﴿بَلْ هُوَ شَاعِرٌ﴾ فَمَا أَتَى بِهِ شِعْرٌ ﴿فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ۝٥﴾ كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ قَالَ تَعَالَى ﴿مَا آمَنَتْ قَبْلَهُم مِّن قَرْيَةٍ﴾ أَيْ أَهْلِهَا ﴿أَهْلَكْنَاهَا﴾ بِتَكْذِيبِهَا مَا أَتَاهَا مِنَ الْآيَاتِ ﴿أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ۝٦﴾ لَا ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا يُوحَىٰ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُوحِي] بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ ﴿إِلَيْهِمْ﴾ لَا مَلَائِكَةً ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ﴾ الْعُلَمَاءَ بِالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝٧﴾ ذَلِكَ فَإِنَّهُمْ يَعْلَمُونَهُ وَأَنْتُمْ إِلَى تَصْدِيقِهِمْ أَقْرَبُ مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ

بِمُحَمَّدٍ ﴿وَمَا جَعَلْنَاهُمْ﴾ اَلرُّسُلَ ﴿جَسَدًا﴾ بِمَعْنٰى أَجْسَادًا ﴿لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ﴾ بَلْ يَأْكُلُونَهُ ﴿وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ﴾ بِإِنْجَائِهِمْ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَآءُ﴾ أَيِ الْمُصَدِّقِينَ لَهُمْ ﴿وَاَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾﴾ الْمُكَذِّبِينَ لَهُمْ ﴿لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ﴾ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ﴿كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ﴾ لِأَنَّهُ بِلُغَتِكُمْ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾﴾ فَتُؤْمِنُونَ بِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

21- Enbiya Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz on bir veya yüz on iki ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **İnsanlara,** dirilişi inkâr eden Mekkeli kâfirlere **hesapları,** kıyamet günü **yaklaştı. Hâlbuki onlar gaflet içinde** ona karşı **yüz çeviren,** iman etmek suretiyle ona hazırlanmayan **kimselerdir.**
2. **Onlara Rablerinden** peyderpey **yeni bir hatırlatma,** yani Kur'ân lafzı **gelmez ki, illâ onu alay ederek dinlerler.**
3. **Kalpleri** onun manasından **gaflet içinde olarak (dinlemiş olurlar) ve zulmetmiş olanlar,**[1] **çok gizli fısıltıda bulunurlar da (derler ki) «Bu** Muhammed, **sizin gibi bir insandan başka bir şey değil,** getirdiği şey de bir sihirdir; **artık siz** onun sihir olduğunu **göre göre,** bile bile **sihre mi gel**ip tabi ol**acaksınız?»**
4. Onlara **dedi ki: «Rabbim gökte ve yerde söyleneni bilir ve O** gizledikleri konuşmalarını **tamamen işitendir,** onları **bilendir.»**
5. **Yok**[2] **dediler** getirdiği Kur'ân uykusunda gördüğü **karışık rüyalardır, yok onu iftira etmiş,** uydurmuş**tur, yok o bir şairdir,** getirdiği şey de şiirdir. **(Böyle değilse) bize öncekilere gönderilen** deve, asa ve el mucizeleri **gibi bir mucize getiriversin.**
6. **Bunlardan önce** kendilerine gelen ayetleri yalanlamaları sebebiyle **helâk ettiğimiz hiçbir belde** ahalisi **iman etmemişti; şimdi bunlar mı iman edecekler?** Hayır, etmeyecekler.
7. **Ve senden önce de ancak kendilerine vahyedilen**[3] **birtakım erkekler**

---

[1] اَلَّذِينَ ظَلَمُوا kelimesi وَأَسَرُّوا النَّجْوَى fiilindeki و zamirinden bedeldir.
[2] Ayetteki بَلْ kelimesi üç yerde de bir konudan diğerine intikal içindir.
[3] Ayetteki يُوحٰى fiili (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi نُوحِي şeklinde) ن harfiyle ve kesreli ح harfiyle okunmuştur.

gönderdik, yoksa melek göndermedik. **Eğer siz** bunu **bilmiyorsanız, artık bilgin olanlardan,** Tevrat ve İncil âlimlerine **sorunuz.** Zira onlar bunu bilirler. Siz ise, Muhammed'e inananları doğrulamaktansa, onları doğrulamayı yeğlersiniz.

8. **Ve onları,** peygamberleri **yemek yemeyen** birer **ceset kılmadık,** bilakis onlar yemek de yerler. **Ve onlar** dünyada **ebedi olan kimseler de değillerdir.**

9. **Sonra** kendilerini kurtarmak suretiyle **onlara olan vaadi gerçekleştirdik de, onları ve dilediğimiz kimseleri,** onları doğrulayanları **kurtardık,** peygamberleri yalanlamak suretiyle **haddi aşanları da helâk ettik.**

10. **Andolsun ki size,** kendi dilinizle indirildiği için **içinde şerefiniz bulunan bir kitap indirdik. Hâlâ akıllanmıyor musunuz** ki iman edesiniz?

KELİME ANLAMI

﴿٢١﴾ سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

21- Enbiyâ Sûresi

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ Enbiya süresi *(Nedir?)* مَكِّيَّةٌ Mekkidir وَهِيَ Ve bu sûre مِأَةٌ وَاِحْدٰى Yüz on bir اَوِ Veya اِثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً Yüz on iki ayettir. بِسْمِ اللّٰهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki,)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. اِقْتَرَبَ **Yaklaştı** قَرُبَ Yakınlaştı *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkı için *(Öyle Mekke halkı ki,)* مُنْكِرِي الْبَعْثِ Dirilişi inkar eden *(Ne yaklaştı?)* حِسَابُهُمْ **Onların hesabı** يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü وَهُمْ **Halbuki onlar** فِي غَفْلَةٍ **Bir gaflet içerisinde** *(Neden?)* عَنْهُ O hesaptan *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirmişlerdir** *(Neden?)* عَنِ التَّأَهُّبِ لَهُ Ona hazırlanmaktan *(Nasıl?)* بِالْإِيمَانِ İman etmek suretiyle

2. مَا يَأْتِيهِمْ **Onlara gelmez** *(Ne?)* مِنْ ذِكْرٍ **Bir uyarı** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** *(Öyle uyarı ki,)* مُحْدَثٍ **Yeni** شَيْئًا فَشَيْئًا Peyderpey أَيْ لَفْظِ قُرْآنٍ Yani, Kur'an'ın lafzı اِلَّا **Ancak** اسْتَمَعُوهُ **Onu dinlerler** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** يَلْعَبُونَ **Eğleniyorlar** يَسْتَهْزِئُونَ Alaya alıyorlar

3. *(Ne oldukları halde onu dinlerler?)* لَاهِيَةً **Oyunda olarak** غَافِلَةً Gaflette *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** *(Neden?)* عَنْ مَعْنَاهُ Onun manasından وَأَسَرُّوا **Ve gizlediler** *(Neyi?)* النَّجْوٰى **Fısıltıyı** أَيِ الْكَلَامَ Yani, sözlerini *(Kim?)* اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ وَاوِ وَأَسَرُّوا النَّجْوٰى

وَأَسَرُّوا النَّجْوَى'nın Vav'ından هَلْ هٰذَا **Bu değildir** أَيْ مُحَمَّدٌ Yani, Hz. Muhammed إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* بَشَرٌ **Beşerdir** *(Öyle beşer ki,)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** فَمَا Dolayısıyla o şeyler ki يَأْتِي بِهِ Onları getiriyor *(Onlar nedir?)* سِحْرٌ Sihirdir أَفَتَأْتُونَ **Gidiyor musunuz?** *(Neye?)* السِّحْرَ **Sihir'e** تَتَّبِعُونَهُ Ona uyuyor musunuz? *(Ne olduğunuz halde?)* وَأَنْتُمْ **Halbuki sizler** *(Nesiniz?)* تُبْصِرُونَ **Görüyorsunuz** تَعْلَمُونَ Biliyorsunuz *(Neyi?)* أَنَّهُ سِحْرٌ Muhakkak o sihirdir

4. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** *(Ne olduğu halde?)* كَائِنًا Olduğu halde *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Semada** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** وَهُوَ **Ve O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِمَا O şeyleri ki أَسَرُّوهُ Onu gizliyorlar بِهِ الْعَلِيمُ Onu **Bilendir**

5. بَلْ **Hayır** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلْإِنْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ Bir maksattan intikal içindir *(Nereye?)* إِلَى آخَرَ Diğerine *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ Üç yerde de قَالُوا **Dediler ki** *(Ne hakkında?)* فِيمَا O şeyler hakkında ki أَتَى بِهِ Onları getirdi *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan هُوَ O *(Nedir?)* أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ **Karışık rüyalardır** أَخْلَاطٍ Karmakarışık şeyler *(Öyle şeyler ki,)* رَآهَا فِي النَّوْمِ Onları uykusunda görmüştür بَلِ **Hayır** افْتَرَاهُ **Onu iftira etmiştir** اخْتَلَقَهُ Onu uydurmuştur بَلْ **Hayır** هُوَ **O** *(Nedir?)* شَاعِرٌ **Şairdir** فَمَا أَتَى بِهِ Ve onun getirdiği şeyler de *(Nedir?)* شِعْرٌ Şiirdir فَلْيَأْتِنَا **Bize getirsin** *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** *(Ne gibi?)* كَمَا **O şey gibi ki** أُرْسِلَ **Gönderildiler** *(Kim?)* الْأَوَّلُونَ **Evvelkiler** *(Ne gibi?)* كَالنَّاقَةِ وَالْعَصَا وَالْيَدِ Deve, âsâ ve el gibi قَالَ تَعَالَى Allah Teâlâ buyurdu ki

6. مَا آمَنَتْ **İman etmedi** *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir belde** أَيْ أَهْلِهَا Yani, onun halkı *(Öyle belde ki,)* أَهْلَكْنَاهَا **Onları helak ettik** *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِهَا Yalanlamaları sebebiyle *(Neyi?)* مَا O şeyleri ki أَتَاهَا Onu getirdi *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ Mucizelerden أَفَهُمْ **Onlar mı?** يُؤْمِنُونَ **İnanacaklar** لَا Hayır!..

7. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* قَبْلَكَ **Senden önce** إِلَّا **Ancak gönderdik** *(Kimi?)* رِجَالًا **Adamları** *(Öyle adamları ki,)* يُوحَي **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ Bir kıraatte nun'la okunmuştur *(Daha?)* وَكَسْرِ الْحَاءِ "Ha"nın esresiyle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** لَا مَلَائِكَةً Melekleri göndermedik فَاسْأَلُوا **Sorun** *(Kime?)* أَهْلَ الذِّكْرِ **Zikir ehline** الْعُلَمَاءِ بِالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ Tevrat ve İncil alimlerine إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmiyor** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَإِنَّهُمْ Zira onlar

(Nedir?) يَعْلَمُونَهُ Onu bilirler وَأَنْتُمْ Halbuki siz إِلَى تَصْدِيقِهِمْ Onları kabullenmeye *(Nesiniz?)* أَقْرَبُ Daha yakınsınız *(Neden?)* مِنْ تَصْدِيقِ الْمُؤْمِنِينَ İnananları tasdik etmekten *(Kime inananları?)* بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e

8. وَمَا جَعَلْنَاهُمْ **Biz onları yapmadık** الرُّسُلَ Peygamberleri *(Ne yapmadık?)* جَسَدًا **Ceset** أَجْسَادًا بِمَعْنَى Cesetler manasındadır *(Öyle cesetler ki,)* لَا يَأْكُلُونَ **Yemezler** *(Ne?)* الطَّعَامَ **Yemek** بَلْ يَأْكُلُونَهُ Bilakis yemek yerler وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmamıştır** *(Ne?)* خَالِدِينَ **Ebedi** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

9. ثُمَّ **Sonra** صَدَقْنَاهُمْ **Onlara sadık olduk** *(Nede?)* الْوَعْدَ **Sözümüzde** *(Neye dair olan sözümüz?)* بِإِنْجَائِهِمْ Onları kurtarmaya dair فَأَنْجَيْنَاهُمْ **Ve onları kurtardık** *(Daha?)* وَمَنْ **O kimseleri ki** نَشَاءُ **Biz diliyoruz** أَيِ الْمُصَدِّقِينَ لَهُمْ Yani, onları tasdik edenleri وَأَهْلَكْنَا **Ve helak ettik** *(Kimi?)* الْمُسْرِفِينَ **Müsrifleri** الْمُكَذِّبِينَ لَهُمْ Onları yalanlayanları

10. لَقَدْ **Andolsun ki** أَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ Ey Kureyş halkı *(Ne indirdik?)* كِتَابًا **Bir kitap ki** فِيهِ **İçinde vardır** *(Ne?)* ذِكْرُكُمْ **Sizin şerefiniz** *(Niye?)* لِأَنَّهُ بِلُغَتِكُمْ Çünkü o sizin dilinizdedir أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hâlâ akıllanmayacak mısınız?** فَتُؤْمِنُونَ بِهِ Ve ona iman etmeyecek misiniz?

﴿وَكَمْ قَصَمْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أَيْ أَهْلِهَا ﴿كَانَتْ ظَالِمَةً﴾ كَافِرَةً ﴿وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ﴿١١﴾﴾ ﴿فَلَمَّآ اَحَسُّوا بَأْسَنَا﴾ أَيْ شَعَرَ أَهْلُ الْقَرْيَةِ بِالْإِهْلَاكِ ﴿اِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾﴾ يَهْرُبُونَ مُسْرِعِينَ فَقَالَتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ اسْتِهْزَاءً ﴿لَاتَرْكُضُوا وَارْجِعُوٓا اِلٰى مَآ أُتْرِفْتُمْ﴾ نُعِمْتُمْ ﴿فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٣﴾﴾ شَيْئًا مِنْ دُنْيَاكُمْ عَلَى الْعَادَةِ ﴿قَالُوا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَمَا زَالَتْ تِلْكَ﴾ الْكَلِمَاتُ ﴿دَعْوَاهُمْ﴾ يَدْعُونَ بِهَا وَيُرَدِّدُونَهَا ﴿حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا﴾ أَيْ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ بِالْمَنَاجِلِ بِأَنْ قُتِلُوا بِالسَّيْفِ ﴿خَامِدِينَ ﴿١٥﴾﴾ مَيِّتِينَ كَخُمُودِ النَّارِ إِذَا طَفِئَتْ ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾﴾ عَابِثِينَ بَلْ دَالِّينَ عَلٰى قُدْرَتِنَا وَنَافِعِينَ عِبَادَنَا ﴿لَوْ اَرَدْنَآ اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا﴾ مَا يُلْهٰى بِهِ مِنْ زَوْجَةٍ أَوْ وَلَدٍ ﴿لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا﴾ مِنْ عِنْدِنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَالْمَلَائِكَةِ ﴿اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾﴾ ذٰلِكَ لٰكِنَّا لَمْ نَفْعَلْهُ فَلَمْ نُرِدْهُ ﴿بَلْ نَقْذِفُ﴾ نَرْمِي ﴿بِالْحَقِّ﴾ الْإِيمَانِ ﴿عَلَى الْبَاطِلِ﴾ الْكُفْرِ ﴿فَيَدْمَغُهُ﴾ يُذْهِبُهُ ﴿فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾ ذَاهِبٌ وَدَمَغَهُ فِي الْأَصْلِ أَصَابَ دِمَاغَهُ بِالضَّرْبِ وَهُوَ مَقْتَلٌ ﴿وَلَكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿الْوَيْلُ﴾ الْعَذَابُ الشَّدِيدُ ﴿مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾﴾ اللّٰهَ بِهِ مِنَ الزَّوْجَةِ أَوِ الْوَلَدِ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿لَايَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾﴾ لَا يَعْيَوْنَ ﴿يُسَبِّحُونَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ عَنْهُ فَهُوَ مِنْهُمْ كَالنَّفَسِ مِنَّا لَا يُشْغِلُنَا عَنْهُ شَاغِلٌ ﴿اَمِ﴾ بِمَعْنٰى بَلْ لِلْاِنْتِقَالِ وَالْهَمْزَةُ لِلْاِنْكَارِ ﴿اتَّخَذُوا اٰلِهَةً﴾ كَائِنَةً ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ كَحَجَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ ﴿هُمْ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾﴾ أَيْ يُحْيُونَ الْمَوْتٰى لَا وَلَا يَكُونُ إِلٰهًا إِلَّا مَنْ يُحْيِي الْمَوْتٰى ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا﴾ أَيِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ﴾ أَيْ غَيْرُهُ ﴿لَفَسَدَتَا﴾ خَرَجَتَا عَنْ نِظَامِهِمَا الْمُشَاهَدِ لِوُجُودِ التَّمَانُعِ بَيْنَهُمْ عَلٰى وَفْقِ الْعَادَةِ عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ مِنَ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ وَعَدَمِ الْاِتِّفَاقِ عَلَيْهِ ﴿فَسُبْحَانَ﴾ تَنْزِيهٌ ﴿اللّٰهِ رَبِّ﴾ خَالِقِ ﴿الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾﴾ الْكُفَّارُ اللّٰهَ بِهِ مِنَ الشَّرِيكِ لَهُ وَغَيْرِهِ ﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾﴾ عَنْ أَفْعَالِهِمْ ﴿اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖ﴾ تَعَالٰى أَيْ سِوَاهُ ﴿اٰلِهَةً﴾ فِيهِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ عَلٰى ذٰلِكَ وَلَا سَبِيلَ إِلَيْهِ ﴿هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ﴾ اَىْ أُمَّتِي وَهُوَ الْقُرْآنُ

﴿وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي﴾ مِنَ الْأُمَمِ وَهُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ وَغَيْرُهُمَا مِنْ كُتُبِ اللهِ لَيْسَ فِي وَاحِدٍ مِنْهَا أَنَّ مَعَ اللهِ إِلٰهًا مِمَّا قَالُوا تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ﴾ أَيْ تَوْحِيدَ اللهِ ﴿فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾﴾ عَنِ النَّظَرِ الْمُوصِلِ إِلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

11. **Ve hâlbuki biz nice zalim,** kâfir **olan belde** ahalisini **helâk ettik ve onlardan sonra başka bir kavim meydana getirdik.**

12. **Ne zaman ki onlar,** belde ahalisi **Bizim azabımızı,** helak olacaklarını **hissettiler. Onlar hemen oradan** hızla **kaçmaya başladılar.**

13. Melekler alay ederek onlara dedi ki: **«Kaçmayın ve size nimet verilen yere ve meskenlerinize geri dönünüz. Umulur ki siz** her zaman olduğu gibi sahip olduğunuz dünyalıklardan **istenirsiniz.»**

14. **Dediler ki: «İşte[1] helakımız! Muhakkak ki biz,** inkâr etmek suretiyle **zalim idik.»**

15. **Artık onların bütün çağırmaları,** tekrar tekrar söyledikleri **bu** sözlerinden **başka bir şey olmadı. Nihayet** kılıçla öldürülmeleri suretiyle **onları** tırpanla hasat edilmiş mahsul gibi **biçilmiş,** söndürüldüğü zamanki geçmiş ateş gibi **sönük,** ölü **kimseler kıldık.**

16. **Göğü, yeri ve bunların aralarında olanları oyuncular olarak,** boş bir iş yaparak **yaratmadık;** bilakis tüm bunları kudretimize bir delalet ve kullarımıza bir menfaat olarak yarattık.

17. **Eğer Biz,** kendisiyle eğleşilen bir eş veya çocuk gibi **bir eğlence edinmek isteseydik, elbette onu kendi tarafımızdan,** huri ve meleklerden **edinirdik; tabi eğer** bunu **yapacak olsaydık.** Yapmadığımıza göre istememişiz demektir.

18. **Hayır. Biz hakkı,** imanı **bâtılın,** küfrün **üzerine atarız, o da onu parçalayınca[2] derhal yok olup gider.** Allah tealaya **yakıştırdığınız** eş ve çocuk gibi **şeylerden dolayı şiddetli azap olsun size.**

19. **Ve göklerde ve yerde kim varsa O'na,** Allah tealaya **aittir. O'nun yanındaki** melekler,[3] **O'na ibadet etmekten asla kibirlenmezler[4] ve yorgunluk da duymazlar.**

20. **Gece ve gündüz tesbihte bulunurlar; asla** bundan **usanmazlar.** Onların

---

[1] يَا burada tenbih içindir.

[2] دَمَغَ fiili "beynine vurmak" anlamına gelir. Beyin insanın hayati organıdır.

[3] مَنْ mübtedadır.

[4] لَا يَسْتَكْبِرُونَ cümlesi haberdir.

tesbihi, tıpkı hiçbir şeyin meşgul etmediği nefes alıp vermemiz gibidir.

21. Yoksa[1] **onlar yerden** taş, altın ve gümüşten **birtakım ilahlar mı edindiler ki, onlar,** o ilahlar ölüleri **dirilteceklerdir.** Hayır! Hâlbuki ancak diriltebilen varlık ilah olabilir.

22. Eğer o ikisinde, göklerde ve yerde **Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, elbette** normalde birden fazla hükümdar olduğu zaman her hangi bir konuda aralarında anlaşmazlık çıkacağı ve aynı şeye karar veremeyeceklerinden, o iki ilah arasında anlaşmazlık çıkacağı için **ikisi de fesada uğrar,** şu anki nizamından çıkar**dı. Arşın,** Kürsî'nin **Rabbi,** yaratanı **olan Allah, onların** o kâfirlerin kendisini **vasıflandırdıkları** kendisinin ortağı olmasından ve diğer şeyler**den münezzehtir.**

23. Allah yaptığından sorulmaz; onlarsa yaptıklarından **sorulurlar.**

24. Yoksa O'ndan, Allah tealadan **başka ilâhlar mı edindiler?**[2] **De ki:** «Buna dair **delillerinizi getirin** -ki bu mümkün değildir.- **İşte bu benimle beraber olanların,** ümmetimin **kitabı** olan Kur'ân **ve benden önceki** ümmet**lerin kitabı** olan Tevrat, İncil ve Allah tealanın diğer kitapları... Onların hiç birinde söyledikleri gibi Allah teala ile birlikte bir başka ilahın bulunduğu geçmez. O bundan yücedir.» **Hayır! Onların çoğu hakkı,** Allah tealanın bir olduğunu **bilmezler; bu yüzden de onlar** hakka ulaştıracak olan şeyde düşünmekten **yüz çevirirler.**

KELİME ANLAMI

11. وَكَمْ **Nicelerini** قَصَمْنَا **Kırdık geçirdik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Neden?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketlerden** أَهْلَهَا أَيْ Yani, onların halklarını *(Öyle memleketler ki,)* كَانَتْ **İdiler** *(Ne?)* ظَالِمَةً **Zalim** كَافِرَةً Kafir وَأَنْشَأْنَا **Ve vücuda getirdik** *(Ne zaman?)* بَعْدَهَا **Onların arkasından** *(Ne vücuda getirdik?)* قَوْمًا **Topluluklar** *(Öyle topluluklar ki,)* آخَرِينَ **Başkaca olan**

12. فَلَمَّا **Ne zaman ki** أَحَسُّوا **Hissettiler** *(Neyi?)* بَأْسَنَا **Azabımızı** أَيْ شَعَرَ Yani, sezdi *(Kim?)* أَهْلُ الْقَرْيَةِ Belde halkı *(Neyi?)* بِالْإِهْلَاكِ Helak olacaklarını إِذَا **Hemen** هُمْ **Onlar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Nedirler?)* يَرْكُضُونَ **Kaçıyorlardı** يَهْرَبُونَ Uzaklaşıyorlardı *(Ne oldukları halde?)* مُسْرِعِينَ Süratli oldukları halde فَقَالَتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Melekler de onlara dedi *(Niye?)* اسْتِهْزَاءً Alay olsun diye *(Ne dedi?)*

13. لَا تَرْكُضُوا **Kaçmayın** وَارْجِعُوا **Dönün** *(Nereye?)* إِلَى مَا **O yere ki** أُتْرِفْتُمْ **Şımartıldınız** نُعِّمْتُمْ Nimetlendirildiniz *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** وَمَسَاكِنِكُمْ **Ve yurtlarınıza**

---

[1] أَمْ burada intikal içindir. Hemze ise inkar bildirir.
[2] Buradaki istifham kınama bildirir.

(dönün) **لَعَلَّكُمْ** **Belkide sizden** **تُسْأَلُونَ** **İstenir** *(Ne?)* شَيْئًا مِنْ دُنْيَاكُمْ Dünyalıklarınızdan bir şey *(Nasıl istenilir?)* عَلَى الْعَادَةِ Adet olduğu üzere

14. **قَالُوا** **Dediler ki** **يَا وَيْلَنَا** لِلتَّنْبِيهِ **Vay bize,** Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! **إِنَّا** **Muhakkak ki biz** **كُنَّا** **İdik** *(Ne?)* **ظَالِمِينَ** **Zalim idik** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle

15. **فَمَا زَالَتْ** **Devam etti** *(Ne?)* **تِلْكَ** الْكَلِمَاتُ **Bu** kelimeler *(Ne olmaya?)* **دَعْوَاهُمْ** **Onların bağırışları** يَدْعُونَ بِهَا O kelimeleri haykırıyorlardı وَيُرَدِّدُونَهَا Ve onu sayıklıyorlardı **حَتَّى** **Ta ki** **جَعَلْنَاهُمْ** **Onları eyledik** *(Ne eyledik?)* **حَصِيدًا** **Biçilmiş** أَيْ كَالزَّرْعِ الْمَحْصُودِ Yani, biçilmiş ekin gibi *(Ne ile?)* بِالْمَنَاجِلِ Tırpanlarla *(Ne suretle?)* بِأَنْ قُتِلُوا بِالسَّيْفِ Kılıçla öldürülmeleri suretiyle **خَامِدِينَ** **Sönmüş kimseler** مَيِّتِينَ Ölmüşler *(Ne gibi?)* كَخُمُودِ النَّارِ Ateşin sönüşü gibi *(Ne zaman?)* إِذَا طُفِئَتْ Ateşi gittiğinde

16. **وَمَا خَلَقْنَا** **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* **السَّمَاءَ** **Göğü** *(Daha)* **وَالْأَرْضَ** **Yeri** **وَمَا بَيْنَهُمَا** **Ve ikisinin arasındaki şeyleri** *(Ne olduğumuz halde?)* **لَاعِبِينَ** **Oynar olduğumuz halde** عَابِثِينَ Boş şeyle meşgul olduğumuz halde بَلْ دَالِّينَ Bilakis delalet edici olduğumuz halde yarattık *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimize وَنَافِعِينَ عِبَادَنَا Ve kullarımıza fayda verici olduğumuz halde yarattık.

17. **لَوْ** **Şayet** **أَرَدْنَا** **İsteseydik** *(Ne?)* **أَنْ نَتَّخِذَ** **Edinmek** *(Ne?)* **لَهْوًا** **Bir eğlence** مَا يُلْهَى بِهِ Kendisiyle eğlenilen مِنْ زَوْجَةٍ أَوْ وَلَدٍ Eş veya çocuk **لَاتَّخَذْنَاهُ** **Elbette onu edinirdik** *(Nereden?)* **مِنْ لَدُنَّا** **Tarafımızdan** مِنْ عِنْدِنَا Katımızdan مِنَ الْحُورِ الْعِينِ İri, siyah gözlü hurilerden وَالْمَلَائِكَةِ Ve meleklerden **إِنْ كُنَّا** **Şayet biz olsaydık** *(Ne?)* **فَاعِلِينَ** **Yapacak** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu لٰكِنَّا Fakat biz لَمْ نَفْعَلْهُ Onu yapmadık فَلَمْ نُرِدْهُ Dolayısıyla da onu istemedik

18. **بَلْ** **Hayır** **نَقْذِفُ** **Fırlatırız** نَرْمِي Atarız *(Neyi?)* **بِالْحَقِّ** **Hakkı** الْإِيمَانِ İmanı *(Ne üzerine?)* **عَلَى الْبَاطِلِ** **Batıl üzerine** الْكُفْرِ Küfür üzerine **فَيَدْمَغُهُ** **Onu parçalar** يُذْهِبُهُ Onu yok eder **فَإِذَا** **Bir de bakarsın** **هُوَ** **O** *(Nedir?)* **زَاهِقٌ** **Mahvolmuştur** ذَاهِبٌ Gitmiştir فِي الْأَصْلِ وَدَمَغَهُ Aslında دَمَغَ kelimesi أَصَابَ دِمَاغَهُ بِالضَّرْبِ Beynine vurdu anlamındadır وَهُوَ مَقْتَلٌ Dimağ, hayati organ demektir **وَلَكُمُ** **Sizi olsun** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri *(Ne?)* **الْوَيْلُ** **Yazıklar** الْعَذَابُ الشَّدِيدُ Şiddetli azap *(Neden dolayı?)* **مِمَّا** **O şeylerden dolayı ki** **تَصِفُونَ** **Yakıştırıyorsunuz** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a *(Neyi?)* بِهِ O vasıfları *(Neden?)* مِنَ الزَّوْجَةِ أَوِ الْوَلَدِ Eş ve çocuktan

19. وَلَهُ **Onundur** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالَى Yüce olduğu halde *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Gökte** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Ve yerde** *(Ne bakımından?)* مُلْكًا Mülk olma bakımından وَمَنْ **O kimseler ki** عِنْدَهُ **Onun huzurundadır** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, melekler *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* لَايَسْتَكْبِرُونَ **Çekinmezler** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِهِ **Ona ibadet etmekten** وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ **Ve yorulmazlar** لَا يَعْيَوْنَ Takatleri kesilmez

20. يُسَبِّحُونَ **Tesbih ederler** *(Ne zaman?)* الَّيْلَ **Gece** وَالنَّهَارَ **Ve gündüz** *(Ne oldukları halde?)* لَا يَفْتُرُونَ **Bıkıp usanmadıkları halde** *(Neden?)* عَنْهُ Ondan فَهُوَ مِنْهُمْ Onların tesbihi كَالنَّفَسِ مِنَّا Bizim nefes almamız gibidir لَا يُشْغِلُنَا عَنْهُ Bizi nefes almaktan alıkoymaz *(Ne?)* شَاغِلٌ Hiçbir meşguliyet

21. أَمِ **Yoksa** *(Bu kelime ne manasındadır?)* بِمَعْنَى بَلْ لِلْاِنْتِقَالِ İntikal için kullanılan بَلْ manasındadır وَالْهَمْزَةُ لِلْاِنْكَارِ Hemze ise inkar içindir اتَّخَذُوا **Edindiler mi?** *(Ne?)* اٰلِهَةً **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* كَائِنَةً Olucu *(Neden?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yerden** *(Ne gibi?)* كَحَجَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ Taş, altın ve gümüş gibi هُمْ **Onlar (mı?)** أَيِ الْآلِهَةُ Yani, ilahlar يُنْشِرُونَ **Diriltecekler** أَيْ يُحْيُونَ الْمَوْتٰى Yani, ölüleri diriltecekler لَا Hayır diriltemezler وَلَا يَكُونُ إِلٰهًا Ve ilah olmaz إِلَّا Ancak olur *(Kim?)* مَنْ يُحْيِي الْمَوْتٰى Ölüleri dirilten

22. لَوْ **Şayet** كَانَ **Olsaydı** *(Nerede?)* فِيهِمَا **O ikisinde** أَيِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Yani, yer ve gökte *(Ne?)* اٰلِهَةٌ **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* إِلَّا اللّٰهُ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرُهُ Yani, onun dışında لَفَسَدَتَا **Kesinlikle ikisi de bozulup giderdi** خَرَجَتَا Çıkarlardı *(Neden?)* عَنْ نِظَامِهِمَا الْمُشَاهَدِ Müşahede edilen düzenlerinden *(Niçin?)* لِوُجُودِ التَّمَانُعِ بَيْنَهُمْ Aralarında çekişme meydana geleceği için *(Nasıl?)* عَلٰى وَفْقِ الْعَادَةِ Adete uygun olarak *(Ne zaman?)* عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ İdareci birden fazla olduğu zaman *(Bu adet de nedir?)* مِنَ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ Bir şeyde zıtlaşmak وَعَدَمِ الْاِتِّفَاقِ عَلَيْهِ Ve onun üzerinde ittifak edememektir فَسُبْحَانَ تَنْزِيهَ اللّٰهِ **Allah münezzehtir** (bütün noksan sıfatlardan) beridir *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ خَالِقِ الْعَرْشِ الْكُرْسِيِّ **Arş'ın** Kürsi'nin **rabbi,** Yaratıcısı *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** الْكُفَّارُ Kafirler *(Kimi?)* اللّٰهَ Allah'ı *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Neden?)* مِنَ الشَّرِيكِ لَهُ Ona ortak koşmaktan وَغَيْرِهِ Ve başka şeylerden

23. لَا يُسْأَلُ **Sorumlu tutulamaz** *(Neden?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَفْعَلُ **Yapıyor** وَهُمْ

Halbuki onlar يُسْأَلُونَ Sorgulanacaklardır *(Neden?)* عَنْ أَفْعَالِهِمْ Yaptıklarından

24. أَمِ **Yoksa** اتَّخَذُوا **Edindiler mi?** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالَى Yüce olduğu halde أَيْ سِوَاهُ Yani, onun dışında *(Ne edindiler mi?)* اٰلِهَةً **İlahlar** فِيهِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Burada azarlama mahiyetinde bir soru vardır قُلْ **De ki:** هَاتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Kesin delilinizi** *(Ne üzerine?)* عَلَى ذٰلِكَ Bu konu üzerine وَلَا سَبِيلَ إِلَيْهِ Halbuki buna imkan yoktur هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* ذِكْرُ مَنْ **O kimsenin zikridir ki** مَعِيَ **Benimle beraberdir** أَيْ أُمَّتِي Yani, ümmetimin وَهُوَ الْقُرْآنُ O da Kur'an'dır وَذِكْرُ مَنْ **Ve o kimsenin zikridir ki** قَبْلِي **Benden öncedir** *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden وَهُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ وَغَيْرُهُمَا O da Tevrat, İncil ve diğer مِنْ كُتُبِ اللّٰهِ Allah'ın kitaplarıdır لَيْسَ فِي وَاحِدٍ مِنْهَا Onların hiçbirinde de yoktur *(Ne?)* أَنَّ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهًا Allah ile birlikte bir ilahın olduğu *(Ne gibi?)* مِمَّا قَالُوا Söyledikleri gibi تَعَالَى عَنْ ذٰلِكَ (Allah) bundan yücedir بَلْ **Hayır** أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** أَيْ تَوْحِيدَ اللّٰهِ Yani, Allah'ın birliğini فَهُمْ **Ve onlar** مُعْرِضُونَ **Yüz çevirenlerdir** *(Neden?)* عَنِ النَّظَرِ Düşünmekten *(Öyle düşünmek ki,)* الْمُوصِلِ إِلَيْهِ Tevhide götüren

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا يُوحٰيَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُوحِيَ] بِالنُّونِ وَكَسْرِ الْحَاءِ ﴿اِلَيْهِ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾﴾ أَيْ وَحِّدُونِي ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿سُبْحَانَهُ بَلْ﴾ هُمْ ﴿عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ عِنْدَهُ وَالْعُبُودِيَّةُ تُنَافِي الْوِلَادَةَ ﴿لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ﴾ لَا يَأْتُونَ بِقَوْلِهِمْ إِلَّا بَعْدَ قَوْلِهِ ﴿وَهُمْ بِاَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ بَعْدَهُ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ أَيْ مَا عَمِلُوا وَمَا هُمْ عَامِلُونَ ﴿وَلَا يَشْفَعُونَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى﴾ تَعَالٰى أَنْ يُشْفَعَ لَهُ ﴿وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ﴾ تَعَالٰى ﴿مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾﴾ خَائِفُونَ ﴿وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنّ۪ي اِلٰهٌ مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ أَيْ غَيْرِهِ وَهُوَ إِبْلِيسُ دَعَا إِلٰى عِبَادَةِ نَفْسِهِ وَأَمَرَ بِطَاعَتِهَا ﴿فَذٰلِكَ نَجْز۪يهِ جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجْزِيهِ ﴿نَجْزِي الظَّالِم۪ينَ ﴿٢٩﴾﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ ﴿اَوَلَمْ﴾ بِوَاوٍ وَتَرْكِهَا ﴿يَرَ﴾ يَعْلَمِ ﴿الَّذ۪ينَ كَفَرُوٓا اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا﴾ أَيْ سَدًّا بِمَعْنٰى مَسْدُودَةً ﴿فَفَتَقْنَاهُمَا﴾ جَعَلْنَا السَّمَاءَ سَبْعًا وَالْأَرْضَ سَبْعًا أَوْ فَتْقُ السَّمَاءِ إِنْ كَانَتْ لَا تُمْطِرُ فَأَمْطَرَتْ وَفَتْقُ الْأَرْضِ إِنْ كَانَتْ لَا تُنْبِتُ فَأَنْبَتَتْ ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ﴾ النَّازِلِ مِنَ السَّمَاءِ وَالنَّابِعِ مِنَ الْأَرْضِ ﴿كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ مِنْ نَبَاتٍ وَغَيْرِهِ أَيْ فَالْمَاءُ سَبَبٌ لِحَيَاتِهِ ﴿اَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِتَوْحِيدِي ﴿وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ لِـ﴿اَنْ﴾ لَا ﴿تَم۪يدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِهِمْ وَجَعَلْنَا ف۪يهَا﴾ أَيِ الرَّوَاسِي ﴿فِجَاجًا﴾ مَسَالِكَ ﴿سُبُلًا﴾ بَدَلٌ اَىْ طُرُقًا نَافِذَةً وَاسِعَةً ﴿لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾﴾ إِلٰى مَقَاصِدِهِمْ فِي الْأَسْفَارِ ﴿وَجَعَلْنَا السَّمَآءَ سَقْفًا﴾ لِلْأَرْضِ كَالسَّقْفِ لِلْبَيْتِ ﴿مَحْفُوظًا﴾ عَنِ الْوُقُوعِ ﴿وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا﴾ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهَا فَيَعْلَمُونَ أَنَّ خَالِقَهَا لَا شَرِيكَ لَهُ ﴿وَهُوَ الَّذ۪ي خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَتَابِعِهِ وَهُوَ النُّجُومُ ﴿ف۪ي فَلَكٍ﴾ أَيْ مُسْتَدِيرٍ كَالطَّاحُونَةِ فِي السَّمَاءِ ﴿يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾﴾ يَسِيرُونَ بِسُرْعَةٍ كَالسَّابِحِ فِي الْمَاءِ وَلِلتَّشْبِيهِ بِهِ أَتٰى بِضَمِيرِ جَمْعِ مَنْ يَعْقِلُ وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ الْكُفَّارُ إِنَّ مُحَمَّدًا سَيَمُوتُ ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ﴾ أَيِ الْبَقَاءَ فِى الدُّنْيَا ﴿اَفَإِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾﴾ فِيهَا لَا فَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَنَبْلُوكُمْ﴾ نَخْتَبِرُكُمْ ﴿بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ﴾ كَفَقْرٍ وَغِنًى وَسَقَمٍ وَصِحَّةٍ ﴿فِتْنَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ أَيْ لِنَنْظُرَ أَتَصْبِرُونَ وَتَشْكُرُونَ اَوْ لَا ﴿وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾﴾ فَنُجَازِيكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

25. Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: «Benden başka İlâh yoktur; şu halde bana ibadet edin, beni tevhit edin» **diye vahyedilmemiş olsun.**[1]

26. Ve dediler ki: «Rahman meleklerden **çocuk edindi. O bundan münezzehtir.» Hayır,** onlar O'nun katında **ikram olunmuş kullardır.** Bir zatın kulu olmak onun çocuğu olmaya aykırıdır.

27. Allah'tan önce söz söyleyemezler, sadece onun sözünden sonra konuşurlar; **ancak O'nun emriyle,** emrinden sonra **iş yaparlar.**

28. Allah, onların önlerindekini de, arkalarındakini de, yaptıklarını da, yapacaklarını da **bilir. Allah** tealanın kendisine şefaat edilmesine **razı olduğu kimselerden başkasına şefaat etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!**

29. Ve onlardan her kim, «Şüphe yok ki ben O'ndan, Allah'tan **başka bir ilâhım» derse,** -bu kişi kendisine ibadete çağıran ve yine kendisine itaat edilmesini emreden iblistir- **onu cehennem ile cezalandırırız. İşte** onu cezalandırdığımız gibi **zalimleri,** müşrikleri **de aynı şekilde cezalandıracağız.**

30. O kâfir olanlar bilmediler mi ki[2]**, gökler ve yer bitişik,** kapalı **bir halde iken Biz onları birbirinden yarıp ayırdık.** Göğü yedi, yeryüzünü yedi kat yaptık. Yahut göğün yarılması, yağmur yağmazken yağmur yağması, yerin yarılması bitki bitirmezken bitirmesi anlamına gelir. Bitki ve diğer şeylerden **her diri varlığı** gökten inen ve yerden fışkıran **sudan yarattık,** yani su hepsinin yaşam sebebidir. **Hâlâ** bir olduğuma **inanmıyorlar mı?**

31. Onları sarsmasın diye yeryüzünde bir takım dağlar diktik. Onlarda geniş geniş yollar[3] **açtık; ta ki** yolculuklarındaki maksatlarına **ulaşsınlar.**

32. Ve tıpkı evin tavanı gibi **gökyüzünü de** yüryüzü için düşmekten **mahfuz bir tavan yaptık. Hâlbuki onlar onun ayetlerinden,** güneş, ay ve yıldızlardan **yüz çeviricilerdir.** Onlarda tefekkür etmezler ki, yaratıcılarının ortağı olmadığını bilsinler.

33. Ve o zattır ki, geceyi ve gündüzü, güneşi ve ay'ı yaratmıştır. Herbiri[4] gökyüzündeki, değirmene benzer dairesel **bir felekte** suda yüzen

---

[1] يُوحَى kelimesi bir kıraatte (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُوحِي şeklinde) ن ile ve ح harfinin kesresiyle okunmuştur.

[2] Ayetteki أَوَلَمْ kelimesi (hem bizim kıraatimizde de olduğu gibi) و harfiyle; hem de و harfi olmadan (أَلَمْ şeklinde) okunmuştur.

[3] Ayetteki سُبُلًا kelimesi فِجَاجًا'den bedeldir.

[4] Ayetteki كُلٌّ kelimesinin tenvini, muzaf-ı ileyh olan الشمس, القمر ve onun tabisi olan النجوم kelimelerinden ivazdır.

insan misali hızlıca **yüzmektedirler.**[1]

Kâfirler : "Muhammed ölecek" dediklerinde şu ayet inmiştir:

34. **Ve senden önce hiçbir insana daimi bir hayat vermedik. Şimdi sen öldüğünde onlar** dünyada **ebedi mi yaşayacaklar?**[2] Hayır tabi ki!

35. **Her canlı,** dünyada **ölümü tadacaktır ve sizi bir imtihan olsun,** bakalım sabır ve şükür edecek misiniz, yoksa etmeyecek misiniz **diye**[3] fakirlik-zenginlik, hastalık-sağlık gibi **hayr ve şer ile deneriz. Bize döndürüleceksiniz,** biz de size karşılığınızı vereceğiz.

KELİME ANLAMI

25. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir resulü** اِلَّا **Ancak** يُوحٰي **Vahyolunuyordu** وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ Bir kıraatte nun'la okunmuştur *(Daha?)* وَكَسْرِ الْحَاءِ "Ha"nın esresiyle *(Kime vahyolunuyordu?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اَنَّهُ **Muhakkak ki** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا **Ancak** اَنَا **Ben varım** فَاعْبُدُونِ **O halde bana ibadet edin** اَيْ وَحِّدُونِي Yani, beni birleyin

26. وَقَالُوا **Dediler ki:** اتَّخَذَ **Edindi** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne edindi?)* وَلَدًا **Evlat** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلٰئِكَةِ Meleklerden سُبْحَانَهُ **O bundan münezzehtir** بَلْ **Doğrusu** هُمْ Onlar *(Nedir?)* عِبَادٌ **Kullardır** *(Öyle kullar ki,)* مُكْرَمُونَ **İkram olunmuş** *(Nerede?)* عِنْدَهُ Onun yanında وَالْعُبُودِيَّةُ Kulluk ise *(Nedir?)* تُنَافِي الْوِلَادَةَ Evlatlığa zıttır

27. لَا يَسْبِقُونَهُ **Onu geçmezler** *(Ne ile?)* بِالْقَوْلِ **Söz ile** لَا يَأْتُونَ بِقَوْلِهِمْ Konuşmazlar اِلَّا Ancak بَعْدَ قَوْلِهِ Onun sözünden sonra وَهُمْ **Halbuki onlar** بِاَمْرِهِ **Hep onun emrini** يَعْمَلُونَ **Yaparlar** اَيْ بَعْدَهُ Yani, onun emrinden sonra

28. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Onların önlerindedir** وَمَا **Ve o şeyleri ki** خَلْفَهُمْ **Onların arkalarındadır** اَيْ مَا عَمِلُوا Yani, yaptıklarını وَمَا Ve o şeyleri ki هُمْ Onlar عَامِلُونَ Yapacaklar وَلَا يَشْفَعُونَ **Ve şefaat etmezler** اِلَّا **Ancak** لِمَنِ **O kişiye ki** ارْتَضٰي **Razı oldu** *(Kim?)* تَعَالٰي Yüce olan (Allah) *(Neye?)* اَنْ يُشْفَعَ لَهُ Ona şefaat edilmesine وَهُمْ **Ve onlar** مِنْ خَشْيَتِهِ **Onun korkusundan** *(Ne olduğu halde?)* تَعَالٰي Yüce olduğu halde *(Nedirler?)* مُشْفِقُونَ **Titrerler** خَائِفُونَ Korkarlar

---

[1] Güneş ve ayı (feleklerinde yüzmeleri açısından) akıllılara benzettiği için akıllılar için kullanılan cemi zamirini getirmiştir.

[2] Son cümle istifham-ı inkâri mahallidir.

[3] فِتْنَةً kelimesi mefulü leh'tir.

29. وَمَنْ **Her kim** يَقُلْ **Derse** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne derse?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* اِلٰهٌ **İlahım** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيِ اللهِ Yani, Allah'tan أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında وَهُوَ إِبْلِيسُ O da İblis'tir دَعَا Çağırdı *(Neye?)* إِلٰى عِبَادَةِ نَفْسِهِ Kendine ibadet etmeye وَأَمَرَ Ve emretti *(Neyi?)* بِطَاعَتِهَا Kendine uymayı فَذٰلِكَ **İşte böylece** نَجْزِيهِ **Onlara ceza olarak veririz** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا نَجْزِيهِ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşrikleri

30. اَوَلَمْ بِوَاوٍ وَتَرْكِهَا يَرَ **Görmedi mi?** Vav ve Vav'sız okunmuştur يَعْلَمْ Bilmedi (mi?) *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* اَنَّ السَّمٰوَاتِ **Muhakkak ki gökler** وَالْاَرْضَ **Ve yeryüzü** *(Nedir?)* كَانَتَا **İdiler** *(Ne idiler?)* رَتْقًا **Bitişik** أَيْ سَدًّا Yani, kapalı بِمَعْنٰى مَسْدُودَةً Birleştirilmiş manasında فَفَتَقْنَاهُمَا **Biz onları ayırdık** جَعَلْنَا السَّمَاءَ Yani, semayı yaptık *(Ne?)* سَبْعًا Yedi kat وَالْأَرْضَ Yeryüzünü de سَبْعًا Yedi kat أَوْ Veya فَتْقُ السَّمَاءِ Semanın ayrılması إِنْ كَانَتْ لَا تُمْطِرُ Yağmur yağdırmazken فَأَمْطَرَتْ Yağmur yağdırmasıdır وَفَتْقُ الْأَرْضِ Yeryüzünün ayrılması da إِنْ كَانَتْ لَا تَنْبُتُ Nebat bitirmezken فَأَنْبَتَتْ Nebat bitirmesidir وَجَعَلْنَا **Ve biz yaptık** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** *(Öyle su ki,)* النَّازِلِ مِنَ السَّمَاءِ Gökten inen وَالنَّابِعِ مِنَ الْأَرْضِ Ve yerden kaynayan *(Neyi sudan yaptık?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle şeyler ki,)* حَيٍّ **Diri olan** مِنْ نَبَاتٍ وَغَيْرِهِ Nebat ve diğerlerini أَيْ فَالْمَاءُ Yani, su سَبَبٌ لِحَيَاتِهِ Onların hayatının sebebidir اَفَلَا يُؤْمِنُونَ **Hala inanamıyorlar mı?** *(Neye?)* بِتَوْحِيدِي Benim birliğime

31. وَجَعَلْنَا **Ve diktik** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neyi?)* رَوَاسِيَ **Dağları** جِبَالًا ثَوَابِتَ Sabit dağları *(Niye?)* لِـ اَنْ لَا تَمِيدَ **Sarsmasın diye,** تَتَحَرَّكَ Çalkalamasın diye *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** وَجَعَلْنَا **Ve yaptık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الرَّوَاسِي Yani, o dağlarda *(Ne yaptık?)* فِجَاجًا **Açıklıklar** مَسَالِكَ Yollar *(Ondan bedel?)* سُبُلًا **Yollar** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir اَىْ طُرُقًا Yani, yollar demektir *(Öyle yollar ki,)* نَافِذَةً وَاسِعَةً Açılmış, geniş لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَهْتَدُونَ **Ulaşırlar** *(Neye?)* إِلٰى مَقَاصِدِهِمْ Maksatlarına *(Nerede?)* فِي الْأَسْفَارِ Seferlerde

32. وَجَعَلْنَا **Ve biz yaptık** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Gök yüzünü** *(Ne yaptık?)* سَقْفًا **Çatı** *(Ne için?)* لِلْأَرْضِ Yeryüzünü için *(Ne gibi?)* كَالسَّقْفِ لِلْبَيْتِ Evin çatısı gibi *(Öyle çatı ki,)* مَحْفُوظًا **Korunmuş** *(Neden?)* عَنِ الْوُقُوعِ Çökmekten وَهُمْ **Halbuki onlar** عَنْ اٰيَاتِهَا

O'nun ayetlerinden *(Neden olduğu halde?)* مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ Güneş, ay ve yıldızlardan *(Nedir?)* **مُعْرِضُونَ Yüz çevirirler** فِيهَا لَا يَتَفَكَّرُونَ O şeyler hakkında tefekkür etmezler ki فَيَعْلَمُونَ Bilsinler *(Neyi?)* أَنَّ خَالِقَهَا Onun yaratıcısı *(Nedir?)* لَا شَرِيكَ لَهُ Onun ortağı yoktur

33. **وَهُوَ Ve O الَّذِي Öyle bir zattır ki خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **اللَّيْلَ Geceyi وَالنَّهَارَ Gündüzü وَالشَّمْسَ Güneş'i وَالْقَمَرَ Ve ayı كُلٌّ Her biri** تَنْوِينُهُ Bu kelimenin tenvini *(Nedir?)* عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir *(Bu muzafı iley nedir?)* مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneş ve ay وَتَابِعِهِ Ve ona tabi şeylerdir وَهُوَ النُّجُومُ O da yıldızlardır **فِي فَلَكٍ Bir yörüngede** أَيْ مُسْتَدِيرٍ Yani, dairede *(Ne gibi?)* كَالطَّاحُونَةِ Değirmen gibi *(Neredeki daire?)* فِي السَّمَاءِ Gökyüzündeki dairede **يَسْبَحُونَ Yüzerler** يَسِيرُونَ بِسُرْعَةٍ Süratle giderler *(Ne gibi?)* كَالسَّابِحِ فِي الْمَاءِ Suda yüzen gibi وَلِلتَّشْبِيهِ Benzetmek için *(Neye?)* بِهِ Denizde yüzene أَتَى Getirdi *(Neyi?)* بِضَمِيرِ يَعْقِلُ جَمْعَ مَنْ Akıllı kişilerin cemisinin zamirini

34. وَنَزَلَ İndi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi *(Kim?)* الْكُفَّارُ Kafirler *(Ne dedi?)* إِنَّ مُحَمَّدًا Muhakkak ki Muhammed سَيَمُوتُ Ölecek **وَمَا جَعَلْنَا Biz vermedik** *(Kime?)* **لِبَشَرٍ Hiçbir beşere** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden önce** *(Ne vermedik?)* **الْخُلْدَ Ölümsüzlük** أَيِ الْبَقَاءَ فِي الدُّنْيَا Dünyada devamlılık **أَفَإِنْ مِتَّ Sen ölsen فَهُمُ Onlar mı الْخَالِدُونَ Ebedi kalacaklar** *(Nerede?)* فِيهَا Orada لَا Hayır!.. فَالْجُمْلَةُ الْأَخِيرَةُ Son cümle مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ İnkar sorusu mahallidir

35. **كُلُّ نَفْسٍ Her nefis** *(Nedir?)* **ذَائِقَةُ Tadıcıdır** *(Neyi?)* **الْمَوْتِ Ölümü** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada **وَنَبْلُوكُمْ Ve sizi imtihan ederiz** نَخْتَبِرُكُمْ Sizi sınarız *(Ne ile?)* **بِالشَّرِّ Şer وَالْخَيْرِ Ve hayır ile** *(Ne gibi?)* كَفَقْرٍ وَغِنًى Fakirlik ve zenginlik gibi *(Daha?)* وَسَقَمٍ وَصِحَّةٍ Hastalık ve sıhhat gibi *(Niçin?)* **فِتْنَةً Denemek için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u leh'tir أَيْ لِنَنْظُرَ Yani, görelim diye أَتَصْبِرُونَ وَتَشْكُرُونَ Sabrediyor ve şükrediyor musunuz? أَوْ لَا Yoksa etmiyor musunuz? **وَإِلَيْنَا Ve bize تُرْجَعُونَ Döndürüleceksiniz** فَنُجَازِيكُمْ Biz de size karşılığınızı vereceğiz

﴿وَإِذَا رَاٰكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا﴾ أَيْ مَهْزُوءًا بِهِ يَقُولُونَ ﴿أَهٰذَا الَّذِي يَذْكُرُ اٰلِهَتَكُمْ﴾ أَيْ يَعِيبُهَا ﴿وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ﴾ لَهُمْ ﴿هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ (٣٦)﴾ بِهِ إِذْ قَالُوا مَا نَعْرِفُهُ وَنَزَلَ فِي اسْتِعْجَالِهِمُ الْعَذَابَ ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ أَيْ أَنَّهُ لِكَثْرَةِ عَجَلِهِ فِي أَحْوَالِهِ كَأَنَّهُ خُلِقَ مِنْهُ ﴿سَاُرِيكُمْ اٰيَاتِي﴾ مَوَاعِيدِي بِالْعَذَابِ ﴿فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ (٣٧)﴾ فِيهِ فَأَرَاهُمُ الْقَتْلَ بِبَدْرٍ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْقِيَامَةِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٣٨)﴾ فِيهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (٣٩)﴾ يُمْنَعُونَ مِنْهَا فِي الْقِيَامَةِ وَجَوَابُ لَوْ مَا قَالُوا ذٰلِكَ ﴿بَلْ تَأْتِيهِمْ﴾ الْقِيَامَةُ ﴿بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ﴾ تُحَيِّرُهُمْ ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ (٤٠)﴾ يُمْهَلُونَ لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ ﴿وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (٤١)﴾ وَهُوَ الْعَذَابُ فَكَذَا يَحِيقُ بِمَنِ اسْتَهْزَأَ بِكَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَنْ يَكْلَؤُكُمْ﴾ يَحْفَظُكُمْ ﴿بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ إِنْ نَزَلَ بِكُمْ أَيْ لَا أَحَدَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ وَالْمُخَاطَبُونَ لَا يَخَافُونَ عَذَابَ اللّٰهِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مُعْرِضُونَ (٤٢)﴾ لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهِ ﴿أَمْ﴾ فِيهَا مَعْنَى الْهَمْزَةِ لِلْإِنْكَارِ أَيْ أَ﴿لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ﴾ مِمَّا يَسُوؤُهُمْ ﴿مِنْ دُونِنَا﴾ أَيْ أَلَهُمْ مَنْ يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ غَيْرُنَا ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ أَيِ الْآلِهَةُ ﴿نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ﴾ فَلَا يَنْصُرُونَهُمْ ﴿وَلَا هُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنَّا﴾ مِنْ عَذَابِنَا ﴿يُصْحَبُونَ (٤٣)﴾ يُجَارُونَ يُقَالُ صَحِبَكَ اللّٰهُ أَيْ حَفِظَكَ وَأَجَارَكَ ﴿بَلْ مَتَّعْنَا هٰؤُلَاءِ وَاٰبَاءَهُمْ﴾ بِمَا أَنْعَمْنَا عَلَيْهِمْ ﴿حَتّٰى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ﴾ فَاغْتَرُّوا بِذٰلِكَ ﴿أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ﴾ نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ ﴿نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ بِالْفَتْحِ عَلَى النَّبِيِّ ﴿أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ (٤٤)﴾ لَا بَلِ النَّبِيُّ وَأَصْحَابُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

36. Ve kâfir olanlar seni gördükleri zaman, sırf seni alaya alarak[1]: «Bu mu sizin ilâhlarınıza atıp tutan, onları ayıplayan?» derler. **Hâlbuki onlar, evet onlar** "Rahman da kim? O'nu tanımıyoruz" diyerek **Rahmanın** kendilerine **anılmasını hep inkâr etmişlerdir.**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

Onların azabı acilen istemeleri hakkında inmiştir:

37. **İnsan aceleden yaratılmıştır.** Yani yaptığı şeylerde o kadar acelecidir ki sanki ondan yaratılmıştır. **Size yakında ayetlerimi,** azap vaadimi **göstereceğim, şimdi** azabı **acele istemeyin.** Nitekim onlara Bedir'de katledilmeyi göstermiştir.

38. **Ve derler ki, « Eğer siz doğru sözlü kimselerseniz, bu** kıyamet **vaadi ne zaman?»**

39. **Eğer o kâfirler, ne yüzlerinden ve ne de arkalarından ateşi engelleyemeyeceklerini; kendilerine yardım da edilmeyeceklerini,** o ateşin kendilerinden savılmayacağını **bir bilselerdi...** bu sözü söylemezlerdi.[1]

40. **Bilakis** kıyamet **onlara öyle ansızın gelecek ki; onları hayrete düşürecek. Artık ne onu geri çevirmeye güçleri yeter; ne de onlara** tevbe etmeleri yahut mazeret ileri sürmeleri için **mühlet verilir.**

41. **Andolsun ki, senden önceki peygamberlerle de alay edildi[2]; ama o alay edenlere, alay konusu ettikleri o şey,** azap **indi.** Aynı şekilde seninle alay edenlere de azap iner.

42. Onlara **de ki:** «İndiği takdirde **gece ve gündüz sizi o Rahmân**'ın azabın**dan kim koruyabilir?»** Hiç kimse koruyamaz. Bu hitabın muhataplarıysa inkâr ettikleri için Allah tealanın azabından korkmazlar; **bilakis onlar Rablerinin zikri** olan Kur'ân**dan yüz çeviren,** onda tefekkür etmeyen **kimselerdir.**

43. **Yoksa[3] onlar için bizden başka kendilerini** onlara gelecek kötü şeylerden **menedecek ilâhlar mı var?** Hayır! O ilahların **kendilerine yardım etmeye güçleri yetmez**ken onlara hiç yardım edemezler. **Ve onlar biz**im azabımız**dan bir himaye göremezler.**[4]

44. **Evet, biz onları ve atalarını** kendilerine verdiğimiz nimetlerle **yararlandırdık; öyleki, ömür onlara uzun geldi** de bununla aldandılar. **Fakat şimdi, bizim gerçekten** onların **yer**lerine **gelip,** onların topraklarını isteyip Hz. Peygambere fetih nasip ederek **onu çevresinden eksiltmekte olduğumuzu görmüyorlar mı? Şu halde, üstün gelenler onlar mı?** Değil tabi ki! Üstün gelen Hz. Peygamber ve onun ashâbıdır!

KELİME ANLAMI

36. **وَاِذَا رَاٰكَ Seni gördüğü zaman** *(Kim?)* **اَلَّذِينَ O kimseler ki كَفَرُوا Kafir oldular اِنْ مَا يَتَّخِذُونَكَ Seni almıyorlar,** İn, mâ manasındadır **اِلَّا Ancak alıyorlar**

---

[1] مَا قَالُوا ذٰلِكَ cümlesi لَوْ'in cevabıdır.

[2] Bu ayette Hz. Peygambere*(s.a.v.)* teselli verilmiştir.

[3] Ayetteki اَمْ kelimesinde inkâr anlamındaki istifham hemzesi manası vardır.

[4] Lügatte, "Seni korusun" ve "Seni himaye etsin" anlamında صَحِبَكَ الله "Allah seni korusun" denilir.

(Neye?) هُزُوًا **Alaya** أَيْ مَهْزُوءًا بِهِ Yani, kendisiyle alay edilmiş demektir *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle dedikleri halde أَهٰذَا **Bu mu?** الَّذِي **O kimsedir ki** يَذْكُرُ **Atıp tutuyor** *(Neye?)* اٰلِهَتَكُمْ **İlahlarınıza** أَيْ يَعِيبُهَا Yani, onları kınayor وَهُمْ **Halbuki onlar** بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın anılmasını** *(Kime anılmasını?)* لَهُمْ Onlara هُمْ **Onlar** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekid'dir *(Nedirler?)* كَافِرُونَ **İnkar ederler** *(Neyi?)* بِهِ Rahmanın zikrini إِذْ قَالُوا Çünkü şöyle dediler: مَا نَعْرِفُهُ 'Onu tanımıyoruz'

37. وَنَزَلَ İndi *(Ne hakkında?)* فِي اسْتِعْجَالِهِمُ الْعَذَابَ Azabı acele istemeleri hakkında خُلِقَ **Yaratıldı** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **İnsan** *(Neden yaratıldı?)* مِنْ عَجَلٍ **Aceleden** أَيْ أَنَّهُ Yani, o insan لِكَثْرَةِ عَجَلِهِ Çok aceleci davrandığı için *(Nerede?)* فِي أَحْوَالِهِ İşlerinde كَأَنَّهُ Sanki O خُلِقَ مِنْهُ Ondan yaratılmıştır سَأُرِيكُمْ **Size göstereceğim** *(Neyi?)* اٰيَاتِي **Ayetlerimi** مَوَاعِيدِي Vaatlerimi *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ Azabı فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ **Beni acele ettirmeyin** *(Ne konuda?)* فِيهِ Azap konusunda فَأَرَاهُمُ Ve onlara gösterdi *(Neyi?)* الْقَتْلَ بِبَدْرٍ Bedirde öldürülmeyi

38. وَيَقُولُونَ **Derler ki** مَتٰى **Ne zamandır?** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** *(Neyi?)* بِالْقِيَامَةِ Kıyameti إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

39. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâlâ buyurdu ki لَوْ يَعْلَمُ **Bilseydi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi bilselerdi?)* حِينَ لَا يَكُفُّونَ **Savamayacakları zamanı** يَدْفَعُونَ Defedemeyecekleri zamanı *(Neden?)* عَنْ وُجُوهِهِمُ **Yüzlerinden** *(Neyi?)* النَّارَ **Azabı** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine savamayacaklarını** *(Neden?)* عَنْ ظُهُورِهِمْ **Sırtlarından** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmayacaklar da** *(Ne?)* يُنْصَرُونَ **Yardım olunur** يُمْنَعُونَ مِنْهَا Ondan engellenir *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde وَجَوَابُ لَوْ Lev'in cevabı *(Nedir?)* مَا قَالُوا ذٰلِكَ 'Bu sözü söylemezlerdi'dir

40. بَلْ **Bilakis** تَأْتِيهِمْ **Onlara gelir** *(Ne?)* الْقِيَامَةُ Kıyamet *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** فَتَبْهَتُهُمْ **Ve onları şaşırtır** تُحَيِّرُهُمْ Onları hayrette bırakır فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** *(Neye?)* رَدَّهَا **Onu reddetmeye** وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ **Ve onlara mühlet de verilmez** يُمْهَلُونَ Süre verilmezler *(Ne için?)* لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ Tövbe veya mazeret için

41. وَلَقَدِ **Andolsun ki** اسْتُهْزِئَ **Alay edildi** *(Kimle?)* بِرُسُلٍ **Peygamberlerle** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Burada Peygamberimiz'e *(s.a.v.)* teselli vardır فَحَاقَ **Kuşattı** نَزَلَ İndi *(Kime?)* بِالَّذِينَ **O kişilere ki** سَخِرُوا **Alaya**

aldılar *(Kimi?)* مِنْهُمْ **Onları** *(Ne kuşattı?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** بِهِ **O şeyi** *(Ne idiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyorlardı** وَهُوَ الْعَذَابُ O da azaptır فَكَذَا Aynı şekilde يَحِيقُ Kuşatacak *(Kimi?)* بِمَنْ O kimseyi ki اُسْتَهْزَأَ بِكَ Seni alaya alıyor

42. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* مَنْ **Kim?** يَكْلَؤُكُمْ **Sizi koruyacak** يَحْفَظُكُمْ Muhafaza edecek *(Ne zaman?)* بِالَّيْلِ **Gece** وَالنَّهَارِ **Ve gündüz** *(Kimden?)* مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahman'dan** *(Ondan bedel?)* مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından *(Ne zaman?)* إِنْ نَزَلَ بِكُمْ Şayet size indirirse لَا أَحَدَ أَيْ Yani, hiçbir kimse yoktur *(Nasıl biri?)* يَفْعَلُ ذٰلِكَ Bunu yapabilecek وَالْمُخَاطَبُونَ (Bu sözün) muhatapları ise لَا يَخَافُونَ Korkmuyorlar *(Neden?)* عَذَابَ اللّٰهِ Allah'ın azabından *(Niçin?)* لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ Onu inkar ettikleri için بَلْ **Fakat** هُمْ **Onlar** عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ **Rablerinin zikrinden** أَيِ الْقُرْاٰنِ Yani, Kur'an'dan مُعْرِضُونَ **Yüz çevirenlerdir** لَا يَتَفَكَّرُونَ فِيهِ Onun hakkında düşünmezler

43. أَمْ **Yoksa** فِيهَا Bu kelimede vardır *(Ne?)* مَعْنَى الْهَمْزَةِ Hemze manası *(Öyle hemze ki,)* لِلْإِنْكَارِ İnkar manasında olan أَيْ أَلَهُمْ Yani, **onlar** için var mı? *(Ne?)* اٰلِهَةٌ **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* تَمْنَعُهُمْ **Onları savunuyor** *(Neden?)* مِمَّا يَسُوؤُهُمْ Onlara kötü gelen şeylerden *(Yine öyle ilahlar ki,)* مِنْ دُونِنَا **Bizden başka** أَيْ أَلَهُمْ Yani, onlar için var mı? *(Kim?)* مَنْ O kimse ki يَمْنَعُهُمْ مِنْهُ Onları ondan savunacak *(Kimden başka?)* غَيْرَنَا Bizden başka لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** أَيِ الْاٰلِهَةُ Yani, ilahlar *(Neye?)* نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ **Kendilerine yardım etmeye** فَلَا يَنْصُرُونَهُمْ Dolayısıyla onlara da yardım edemezler وَلَا هُمْ **Ve onlar olamazlar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler مِنَّا **Bizden** مِنْ عَذَابِنَا Bizim azabımızdan *(Ne olamazlar?)* يُصْحَبُونَ **Korunur** يُجَارُونَ Himaye edilir صَحِبَكَ اللّٰهُ يُقَالُ صَحِبَكَ اللّٰهُ denilir أَيْ حَفِظَكَ Yani, seni korusun وَأَجَارَكَ Ve seni himaye etsin demektir

44. بَلْ **Evet** مَتَّعْنَا **Yaşattık** *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ **Onları** وَاٰبَاءَهُمْ **Ve atalarını** *(Ne ile?)* بِمَا O şeylerle ki أَنْعَمْنَا İhsan ettik *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara حَتّٰى **Ta ki** طَالَ **Uzun geldi** *(Kimlere?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Ne?)* الْعُمُرُ **Ömür** فَاغْتَرُّوا بِذٰلِكَ Ve bu sebeple aldandılar أَفَلَا يَرَوْنَ **Görmüyorlar mı ki,** أَنَّا **Muhakkak biz** نَأْتِي **Geliyoruz** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Yurtlarına** نَقْصِدُ أَرْضَهُمْ Onların yurtlarına kasdediyoruz نَنْقُصُهَا **Onu eksiltiyoruz** *(Neden?)* مِنْ أَطْرَافِهَا **Etrafından** *(Ne ile?)* بِالْفَتْحِ Fetih ihsan etmekle *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ Peygambere أَفَهُمُ **Şimdi onlar mı?** الْغَالِبُونَ **Galipler** لَا Hayır بَلِ النَّبِيُّ وَأَصْحَابُهُ Bilakis peygamber ve ashabı galiptir

﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَآ اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ﴾ مِنَ اللهِ لَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِي ﴿وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَآءَ اِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَها وبَيْنَ الْيَاءِ ﴿مَا يُنْذَرُونَ (٤٥)﴾ اَىْ هُمْ لِتَرْكِهِمُ الْعَمَلَ بِمَا سَمِعُوا مِنَ الْإِنْذَارِ كَالصُّمِّ ﴿وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ﴾ وَقْعَةٌ خَفِيفَةٌ ﴿مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ (٤٦)﴾ بِالْإِشْرَاكِ وَتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ﴾ ذَوَاتَ الْعَدْلِ ﴿لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ أَيْ فِيهِ ﴿فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا﴾ مِنْ نَقْصِ حَسَنَةٍ أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ ﴿وَاِنْ كَانَ﴾ الْعَمَلُ ﴿مِثْقَالَ﴾ زِنَةِ ﴿حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا﴾ بِمَوْزُونِهَا ﴿وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ (٤٧)﴾ مُحْصِينَ فِى كُلِّ شَيْءٍ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ﴾ أَيِ التَّوْرَاةَ الْفَارِقَةَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿وَضِيَآءً﴾ بِهَا ﴿وَذِكْرًا﴾ اَىْ عِظَةً بِهَا ﴿لِلْمُتَّقِينَ (٤٨)﴾ ﴿اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ﴾ عَنِ النَّاسِ أَيْ فِي الْخَلَاءِ عَنْهُمْ ﴿وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ﴾ أَيْ أَهْوَالِهَا ﴿مُشْفِقُونَ (٤٩)﴾ اَىْ خَائِفُونَ ﴿وَهٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ (٥٠)﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّوْبِيخِ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَآ اِبْرٰهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ هُدَاهُ قَبْلَ بُلُوغِهِ ﴿وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ (٥١)﴾ أَيْ بِأَنَّهُ أَهْلٌ لِذٰلِكَ ﴿اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ﴾ الْأَصْنَامُ ﴿الَّتِيٓ اَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ (٥٢)﴾ أَيْ عَلٰى عِبَادَتِهَا مُقِيمُونَ ﴿قَالُوا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا لَهَا عَابِدِينَ (٥٣)﴾ فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ ﴿لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ﴾ بِعِبَادَتِهَا ﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٥٤)﴾ بَيِّنٍ ﴿قَالُوٓا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ﴾ فِي قَوْلِكَ هٰذَا ﴿اَمْ اَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ (٥٥)﴾ فِيهِ ﴿قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ﴾ اَلْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ ﴿رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ﴾ خَلَقَهُنَّ عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿وَاَنَا عَلٰى ذٰلِكُمْ﴾ الَّذِي قُلْتُهُ ﴿مِنَ الشَّاهِدِينَ (٥٦)﴾ بِهِ ﴿وَتَاللهِ لَاَكِيدَنَّ اَصْنَامَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ (٥٧)﴾

TÜRKÇE ANLAMI

45. Onlara **de ki: «Ben sizi** kendimden değil **ancak** Allah'tan gelen **vahiy ile korkutuyorum. Sağır olanlar ise uyarıldıkları zaman**[1] **çağrıyı işitmezler.»** Onlar –işittikleri uyarıyla amel etmedikleri için– sağır gibidirler.

46. Andolsun ki, Rabbinin azabından hafif bir şey onlara dokunacak olsa elbette diyeceklerdir ki: «İşte[2] **helâkımız! Şüphe yok ki biz** şirk koşmak ve Muhammed'i yalanlamak suretiyle **zalimler olmuştuk.»**

---

[1] Ayetteki الدُّعَاءَ إِذَا kelimeleri 1- İki hemzenin tahkiki ile, 2- Hemze ile ye arasında teshil edilerek okunmuştur.

[2] يَا burada tenbih içindir.

47. Ve Biz Kıyamet gününde[1] **adil teraziler koyarız da artık hiç kimse** ne iyiliğinin azalması, ne de kötülüğün çoğalması şeklinde **en ufak bir şeyle zulme uğramaz.** Yapılan amel **bir hardal tanesi ağırlığınca olsa bile onun da** tutarını **getiririz. Hesap görücü,** her şeyi tek tek sayıcı **olarak biz yeteriz.**

48. Andolsun biz, Musa ve Harun'a Furkan'ı, yani hak ile batılı, helal ile haramı ayırt eden Tevrat'ı; **ayrıca takva sahipleri için** o Tevrat'ta **bir ışık, bir öğüt verdik.**

49. Onlar ki, insanlardan uzak bir halde **yalnızken Rablerine tazim ederler. Yine onlar, kıyamet**in dehşetinde**n korkan kimselerdir.**

50. Ve işte bu Kur'ân **bir mübarek zikirdir ki, onu Biz indirdik. Artık siz mi onu inkâr mı ediyorsunuz?**[2]

51. Ve andolsun ki, buluğa ermesin**den önce İbrahim'e rüşdünü,** hidayetini **vermiştik. Biz onu**n buna ehil olduğunu **biliyorduk.**

52. O vakit ki, babasına ve kavmine demişti: «Bu tapınıp durduğunuz, sürekli ibadet ettiğiniz **heykeller,** putlar **nedir?»**

53. Dediler ki: «Biz babalarımızı bunlara ibadet eder bulduk, biz de onlara uyduk.»

54. Onlara **dedi ki: «Andolsun siz de, babalarınız da** bunlara ibadet etmeniz sebebiyle **pek açık bir sapıklık içindesiniz.»**

55. Dediler ki: «bu söylediğin sözde **sen bize hakkı mı getirdin, yoksa** bu konuda **şaka mı yapıyorsun?»**

56. Dedi ki: «Doğrusu, ibadeti hak eden **Rabbiniz, göklerin ve yerin rabbi,** sahibi**dir ki,** hiçbir örneği bulunmaksızın **onları yaratmıştır. Ben de buna,** söylediklerime **şahitlik edenlerdenim.»**

57. «Allah'a yemin olsun ki, siz dönüp gittikten sonra elbette putlarınıza tuzak kuracağım.»

KELİME ANLAMI

45. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* إِنَّمَا **Ancak** أُنْذِرُكُمْ **Sizi uyarıyorum** *(Ne ile?)* بِالْوَحْيِ **Vahiy ile** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan لَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِي Yoksa kendimden değil وَلَا يَسْمَعُ **Ve işitmez** *(Kim?)* الصُّمُّ **Sağırlar** *(Neyi?)* الدُّعَاءَ **Bu çağrıyı** *(Ne zaman?)* إِذَا مَا **O zaman ki** *(الدُّعَاءَ إِذَا kelimelerindeki iki hemze nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin teshili/yumuşatılmasıyla (okunur) *(Nasıl teshili?)* بَيْنَهَا وبَيْنَ الْيَاءِ Hemzeyle ya arasında يُنْذَرُونَ

---

[1] لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ kelimesindeki ل harfi cerri فِي anlamındadır.
[2] Ayetteki istifham kınama bildirir.

Uyarılıyorlar اَىْ هُمْ Yani, onlar لِتَرْكِهِمْ الْعَمَلَ Ameli terk ettikleri için *(Ne ile?)* بِمَا سَمِعُوا İşittikleri مِنَ الْإِنْذَارِ İkazla *(Nedirler?)* كَالصُّمِّ Sağır gibidirler

46. وَلَئِنْ **Andolsun ki şayet** مَسَّتْهُمْ **Onlara dokunsa** *(Ne?)* نَفْحَةٌ **Bir esinti** وَقْعَةٌ خَفِيفَةٌ Hafif acı *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ **Rabbinin azabından** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne?)* يَا وَيْلَنَا لِلتَّنْبِيهِ **Eyvah bize,** Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zalimler** *(Ne ile?)* بِالْإِشْرَاكِ Şirk koşmakla وَتَكْذِيبِ مُحَمَّدٍ Ve Muhammed'i yalanlamakla

47. وَنَضَعُ **Ve koyarız** *(Neyi?)* الْمَوَازِينَ **Terazileri** *(Öyle teraziler ki,)* الْقِسْطَ **Adaletli** ذَوَاتَ الْعَدْلِ Adalet sahibi terazileri *(Niçin?)* لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü için** أَيْ فِيهِ Yani, o günde فَلَا تُظْلَمُ **Artık zulüm görmez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiçbir nefis** شَيْئًا **Hiçbir şekilde** *(Nasıl?)* مِنْ نَقْصِ حَسَنَةٍ Bir iyilik eksilterek أَوْ زِيَادَةِ سَيِّئَةٍ Veya bir kötülük ilave ederek وَاِنْ كَانَ **Olsa bile** *(Ne?)* الْعَمَلُ Amel *(Ne olsa bile?)* مِثْقَالَ زِنَةِ حَبَّةٍ **Tane ağırlığınca,** miktarınca *(Neden?)* مِنْ خَرْدَلٍ **Hardaldan** اَتَيْنَا **Getiririz** *(Neyi?)* بِهَا **Onu** بِمَوْزُونِهَا Yani, miktarını وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِنَا **Biz** *(Ne olarak?)* حَاسِبِينَ **Hesap gören** مُحْصِينَ Sayıcı **olarak** *(Nerede sayıcı olarak yeteriz?)* فِى كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde

48. وَلَقَدْ **Andolsun ki** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** وَهَارُونَ **Ve Harun'a** *(Neyi?)* الْفُرْقَانَ **Furkan'ı** أَيِ التَّوْرَاةَ Yani, Tevrat'ı *(Öyle Tevrat ki,)* الْفَارِقَةَ Ayıran *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hak ile batılın وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Helal ile haramın arasını *(Daha ne verdik?)* وَضِيَاءً **Aydınlık** *(Ne ile?)* بِهَا O Tevrat'la *(Daha ne verdik?)* وَذِكْرًا **Ve öğüt** اَىْ عِظَةً بِهَا Yani, onunla nasihat *(Kim için?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için**

49. اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** يَخْشَوْنَ **Korkarlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Nerede?)* بِالْغَيْبِ **Gayb halinde** *(Kimden?)* عَنِ النَّاسِ İnsanlardan أَيْ فِي الْخَلَاءِ عَنْهُمْ Yani, insanlardan yalnız kaldıklarında وَهُمْ **Halbuki onlar** مِنَ السَّاعَةِ **Kıyamet-ten** أَيْ أَهْوَالِهَا Yani, onun korkularından *(Nedirler?)* مُشْفِقُونَ **Titrerler** اَىْ خَائِفُونَ Yani, korkarlar

50. وَهٰذَا **Bu** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kur'an *(Nedir?)* ذِكْرٌ **Öğüttür** *(Öyle öğüt ki,)* مُبَارَكٌ **Mübarek** *(Yine öyle öğüt ki,)* اَنْزَلْنَاهُ **Onu indirdik** اَفَاَنْتُمْ **Şimdi siz** لَهُ **Onu** مُنْكِرُونَ **İnkar mı ediyorsunuz?** الْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّوْبِيخِ Buradaki istifham azarlamak içindir

51. وَلَقَدْ **Andolsun ki** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** *(Ne verdik?)* رُشْدَهُ

Rüştünü *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ هٰذَا Yani, hidayetini *(Ne zaman?)* قَبْلَ بُلُوغِهِ Buluğa ermeden önce وَكُنَّا **Ve biz idik** بِهِ **Onu** *(Ne idik?)* عَالِمِينَ **Biliciler** أَيْ Yani, (biliyorduk) *(Neyi?)* بِأَنَّهُ Onun olduğunu *(Ne olduğunu?)* أَهْلٌ لِذٰلِكَ Buna ehil olduğunu

52. إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne dedi?)* مَا **Nedir?** هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ **Şu heykeller** الْأَصْنَامُ Putlar الَّتِي **Öyle putlar ki** أَنْتُمْ **Siz** لَهَا **Onların** عَاكِفُونَ **Başına toplanıp duruyorsunuz** أَيْ عَلٰى عِبَادَتِهَا Yani, onlara ibadet etmeye مُقِيمُونَ Devam ediyorsunuz

53. قَالُوا **Dediler ki:** وَجَدْنَا **Biz bulduk** *(Kimi?)* اٰبَاءَنَا **Atalarımızı** *(Ne bulduk?)* لَهَا **Onlara** عَابِدِينَ **İbadet ederler** فَاقْتَدَيْنَا بِهِمْ Biz de onlara uyduk

54. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara **(Ne dedi?)** لَقَدْ **Andolsun ki** كُنْتُمْ **Oldunuz** أَنْتُمْ **Siz** وَاٰبَاؤُكُمْ **Ve babalarınız** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmekle *(Nerede oldunuz?)* فِي ضَلَالٍ **Sapıklık içinde** *(Öyle sapıklık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Açık

55. قَالُوا **Dediler ki:** أَجِئْتَنَا **Bize getirdin mi?** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكَ هٰذَا Şu sözünde أَمْ **Yoksa** أَنْتَ **Sen** مِنَ اللَّاعِبِينَ **Oyunculardan mısın?** *(Nerede?)* فِيهِ Sözünde

56. قَالَ **Dedi ki:** بَلْ **Hayır!** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** *(Öyle Rabbiniz ki,)* الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ İbadete layık olan *(Kimdir?)* رَبُّ مَالِكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbidir,** sahibidir *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yeryüzünün** الَّذِي **Öyle Rab ki** فَطَرَهُنَّ **Onları yarattı** خَلَقَهُنَّ Onları yoktan var etti *(Nasıl?)* عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ Geçmiş bir örneği olmadan وَأَنَا **Ve ben** عَلٰى ذٰلِكُمْ **Bunun üzerine** الَّذِي قُلْتُهُ Söylediğim şeye مِنَ الشَّاهِدِينَ **Şahitlik edenlerdenim** *(Neye?)* بِهِ Ona

57. وَتَاللّٰهِ **Allah'a yemin ederim ki** لَأَكِيدَنَّ **Elbette oyun yapacağım** *(Neye?)* اَصْنَامَكُمْ **Putlarınıza** *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا **Siz gittikten sonra** *(Ne olduğunuz halde?)* مُدْبِرِينَ **Döndüğünüz halde**

﴿فَجَعَلَهُمْ﴾ بَعْدَ ذَهَابِهِمْ إِلَى مُجْتَمَعِهِمْ فِي يَوْمِ عِيدٍ لَهُمْ ﴿جُذَاذًا﴾ بِضَمِّ الْجِيمِ وَكَسْرِهَا فُتَاتًا بِفَأْسٍ ﴿اِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ﴾ عَلَّقَ الْفَأْسَ فِي عُنُقِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ﴾ أَيْ إِلَى الْكَبِيرِ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾﴾ فَيَرَوْنَ مَا فَعَلَ بِغَيْرِهِ ﴿قَالُوا﴾ بَعْدَ رُجُوعِهِمْ وَرُؤْيَتِهِمْ مَا فُعِلَ ﴿مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَآ اِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾﴾ فِيهِ ﴿قَالُوا﴾ أَيْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ﴾ أَيْ يَعِيبُهُمْ ﴿يُقَالُ لَهُ اِبْرٰهِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلٰٓى اَعْيُنِ النَّاسِ﴾ أَيْ ظَاهِرًا ﴿لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾﴾ عَلَيْهِ أَنَّهُ الْفَاعِلُ ﴿قَالُوٓا﴾ لَهُ بَعْدَ إِتْيَانِهِ ﴿ءَاَنْتَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى وَتَرْكِهِ ﴿فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يَآ اِبْرٰهِيمُ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ سَاكِتًا عَنْ فِعْلِهِ ﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَاسْـَٔلُوهُمْ﴾ عَنْ فَاعِلِهِ ﴿اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾﴾ فِيهِ تَقْدِيمُ جَوَابِ الشَّرْطِ وَفِيمَا قَبْلَهُ تَعْرِيضٌ لَهُمْ بِأَنَّ الصَّنَمَ الْمَعْلُومَ عَجْزُهُ عَنِ الْفِعْلِ لَا يَكُونُ إِلٰهًا ﴿فَرَجَعُوٓا اِلٰٓى اَنْفُسِهِمْ﴾ بِالتَّفَكُّرِ ﴿فَقَالُوٓا﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿اِنَّكُمْ اَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾﴾ أَيْ بِعِبَادَتِكُمْ مَنْ لَا يَنْطِقُ ﴿ثُمَّ نُكِسُوا﴾ مِنَ اللهِ ﴿عَلٰى رُؤُسِهِمْ﴾ أَيْ رُدُّوا إِلٰى كُفْرِهِمْ وَقَالُوا وَاللهِ ﴿لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰٓؤُلَٓاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾﴾ أَيْ فَكَيْفَ تَأْمُرُنَا بِسُؤَالِهِمْ ﴿قَالَ اَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ بَدَلَهُ ﴿مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْـًٔا﴾ مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾﴾ شَيْئًا إِذَا لَمْ تَعْبُدُوهُ ﴿اُفٍّ﴾ بِكَسْرِ الْفَاءِ وَفَتْحِهَا بِمَعْنٰى مَصْدَرٍ أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا ﴿لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ أَنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ لَا تَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ وَلَا تَصْلُحُ لَهَا وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّهَا اللهُ تَعَالٰى ﴿قَالُوا حَرِّقُوهُ﴾ أَيْ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَانْصُرُوٓا اٰلِهَتَكُمْ﴾ أَيْ بِتَحْرِيقِهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ نُصْرَتَهَا فَجَمَعُوا لَهُ الْحَطَبَ الْكَثِيرَ وَأَضْرَمُوا النَّارَ فِي جَمِيعِهِ وَأَوْثَقُوا إِبْرَاهِيمَ وَجَعَلُوهُ فِي مَنْجَنِيقٍ وَرَمَوْهُ فِي النَّارِ قَالَ تَعَالٰى ﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰٓى اِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾﴾ فَلَمْ تَحْرِقْ مِنْهُ غَيْرَ وِثَاقِهِ وَذَهَبَتْ حَرَارَتُهَا وَبَقِيَتْ إِضَاءَتُهَا وَبِقَوْلِهِ وَسَلَامًا سَلِمَ مِنَ الْمَوْتِ بِبَرْدِهَا ﴿وَاَرَادُوا بِهِ كَيْدًا﴾ وَهُوَ التَّحْرِيقُ ﴿فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾﴾ فِي مُرَادِهِمْ ﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا﴾ اِبْنَ أَخِيهِ هَارَانَ مِنَ الْعِرَاقِ ﴿اِلَى الْاَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾﴾ بِكَثْرَةِ الْأَنْهَارِ وَالْأَشْجَارِ وَهِيَ الشَّامُ نَزَلَ إِبْرَاهِيمُ بِفِلَسْطِينَ وَلُوطٌ بِالْمُؤْتَفِكَةِ وَبَيْنَهُمَا يَوْمٌ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ﴾ أَيْ لِإِبْرَاهِيمَ وَكَانَ سَأَلَ وَلَدًا كَمَا ذُكِرَ فِي الصَّافَّاتِ ﴿اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً﴾ أَيْ زِيَادَةً عَلَى الْمَسْئُولِ أَوْ هُوَ وَلَدُ الْوَلَدِ ﴿وَكُلًّا﴾ أَيْ هُوَ وَوَلَدَاهُ ﴿جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾﴾ أَنْبِيَاءَ

TÜRKÇE ANLAMI

58. Onlar bayram günlerinde toplandıkları yere gittikten **sonra onları** baltayla kırıp **paramparça**[1] **yaptı. Ancak onların büyüğünü** baltayı da boynuna asarak **bıraktı; belki ona,** o büyük puta **müracaat ederler** de diğerlerine ne yaptığını görürler **diye.**

59. Kavmi dönüp de putlarına yapılanları gördüklerinde **dediler ki: «İlâhlarımıza bunu kim yaptıysa şüphe yok ki o** bu konuda **zalimlerdendir.»**

60. Aralarında birbirlerine **dediler ki: « İbrahim adında bir gencin onları diline dolayıp,** ayıplayıp **durduğunu duymuştuk.»**

61. «Haydin dediler. O'nu görülecek şekilde **insanların gözleri önüne getirin; umulur ki onlar** onun yaptığında dair aleyhine **şahitlik yaparlar.»**

62. Onu getirdikten sonra **dediler ki: «Ey İbrahim, Bizim ilâhlarımıza bunu sen mi**[2] **yaptın?»**

63. Kendisinin yaptığından hiç bahsetmeyerek **dedi ki: «Bilakis onu şu büyükleri yaptı.**[3] **Haydi, onlara** kimin yaptığını **sorun, tabi konuşabiliyorlarsa**[4]**...»**

64. Bunun üzerine düşünerek **kendi vicdanlarına dönüp dediler ki: Hiç şüphesiz** konuşmayan nesnelere taparak **zalim olanlar sizsiniz siz.**

65. Sonra da Allah tarafından **başları üzerine döndürüldüler,** yani küfürlerine geri dönüp dediler ki: «Vallahi **sen bunların konuşmadığını çok iyi biliyorsun.** Hal böyleyken nasıl oluyorda onlara sorun diyorsun.»

66. Dedi ki: «Öyleyse, dedi, Allah'ı bırakıp da onun yerine **size** rızık vererek ve başka şeyler yaparak **hiçbir fayda sağlamayan ve** kendilerine ibadet etmediğinizde **size zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız?»**

67. «Tüh[5]**... Size de, Allah'tan başka taptıklarınıza da! Hâlâ akıl edemiyor musunuz** ki; bu putlar ibadet edilmeyi hak etmiyorlar ve buna uygun da değiller. İbadeti ancak Allah teala hak eder?»

68. Dediler ki: «O'nu, İbrahim'i **yakın ve** böylece **ilâhlarınıza yardım edin. Eğer** onlara yardım **edecekseniz...»** Bunun üzerine çok fazla odun topladılar ve hepsini ateşle tutuşturdular. İbrahimi de bağlayıp mancınıkla ateşin içine attılar.

---

[1] جُذَاذًا kelimesindki ج harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zammeli, hem de kesreli okunmuştur.

[2] أَأَنْتَ kelimesi 1- İki hemzenin tahkikiyle, 2- ikinci hemze elife dönüştürülerek, 3- İkincisi teshil edilerek, 4- Teshil edilen hemzeyle birinci hemze arasına bir elif koyarak ve 5- Bu elif koyulmadan okunmuştur.

[3] Ayetin başında "bir şey yapmaktan aciz olduğu bilinen putun ilah olamayacağına" dair onlara bir tariz vardır.

[4] Ayette, şartın cevabı (فَاسْأَلُوهُمْ) öne alınmıştır.

[5] أُفٍّ kelimesindeki ف harfi hem kesre hem de fetha ile okunmuştur. Mastar manasında olup "pislik, kötülük size" demektir.

69. Allah teala buyuruyor ki; **Biz dedik: «Ey Ateş! İbrahimin üstüne serin ve selâmet ol.»** Bunun üzerine ateş sadece bağlandığı ipi yakmış; yakıcılığı gitmiş yalnızca ışığı kalmıştı. Cenabı Hakkın "Selamet ol" sözüyle ateşin soğukluğu sayesinde İbrahim*(a.s.)* ölümden kurtulmuştu.

70. Ve yakmak suretiyle **ona bir tuzak kurmak istemişlerdi. Biz de onları** gerçekleştirmek istedikleri şeyde **çok fazla hüsrana uğrayan kimseler yaptık.**

71-72. Kendisini ve kardeşi Hârân'ın oğlu **Lût'u** Irak'tan **kurtarıp bir yere** Şam bölgesine **kavuşturduk ki,** nehirlerin ve ağaçların çokluğu sayesinde **o yerde âlemler için bereketler vardır.** İbrahim*(a.s.)* Filistine, Lut*(a.s.)* ise Mütefike denilen yere gitmişti. Aralarında bir günlük mesafe vardı. **Ve O'na,** Sâffât suresinde geçtiği gibi bir çocuk isteyen İbrahim'e **İshak'ı ve** istediğinden **fazla olarak** veya torun olarak **Yakub'u ihsan ettik ve hepsini de,** yani İbrahim'i ve iki oğlunu **Salihler,** peygamberler **yaptık.**

KELİME ANLAMI

58. فَجَعَلَهُمْ **Ve onları yaptı** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذَهَابِهِمْ Onlar gittikten sonra *(Nereye?)* إِلَى مُجْتَمَعِهِمْ Toplantı yerlerine *(Ne zaman?)* فِي يَوْمِ عِيدٍ Bir bayram gününde *(Kimin?)* لَهُمْ Onların *(Ne yaptı?)* جُذَاذًا **Paramparça** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ الْجِيمِ وَكَسْرِهَا Cim'in zammesi ve esresiyle فُتَاتًا Un ufak *(Neyle?)* بِفَأْسٍ Bir baltayla إِلَّا **Ancak (parçalamadı)** *(Neyi?)* كَبِيرًا **Büyüğünü** *(Neyin?)* لَهُمْ **Onların** عَلَّقَ الْفَأْسَ Baltayı astı *(Nereye?)* فِي عُنُقِهِ Onun boynuna لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** إِلَيْهِ **Ona** أَيْ إِلَى الْكَبِيرِ Yani, büyük olanına يَرْجِعُونَ **Müracaat ederler** فَيَرَوْنَ Ve görürler *(Neyi?)* مَا فَعَلَ Yaptığı şeyi *(Neye?)* بِغَيْرِهِ Diğerlerine

59. قَالُوا **Dediler** *(Ne zaman?)* بَعْدَ رُجُوعِهِمْ Döndükten وَرُؤْيَتِهِمْ Ve gördükten sonra *(Neyi?)* مَا فُعِلَ Yapılanı *(Ne dediler?)* مَنْ **Kim** فَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** *(Kime?)* بِاٰلِهَتِنَا **İlahlarımıza** إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimdir?)* لَمِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden biridir** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

60. قَالُوا **Dediler ki:** أَيْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bir kısmı diğerine سَمِعْنَا **İşittik** *(Kimi?)* فَتًى **Bir genci** *(Öyle çocuk ki,)* يَذْكُرُهُمْ **Onları diline doluyormuş** أَيْ يَعِيبُهُمْ Onları eleştiriyormuş يُقَالُ **Deniyor** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne deniyor?)* إِبْرٰهِيمُ **İbrahim** قَالُوا **Dediler ki** فَأْتُوا **Getirin** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** *(Nereye?)* عَلٰى أَعْيُنِ النَّاسِ **İnsanların gözü önüne** أَيْ ظَاهِرًا Yani, ortaya لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَشْهَدُونَ **Şahitlik ederler** *(Neye?)* عَلَيْهِ Onun aleyhine *(Ne diye?)* أَنَّهُ Muhakkak O *(Nedir?)* الْفَاعِلُ İşi yapandır

61. **قَالُوا Dediler ki** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِتْيَانِهِ O'nu getirdikten sonra ءَاَنْتَ **Sen mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkincisinin elife çevrilmesi وَتَسْهِيلِهَا Yine ikincisinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elif getirmekle *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى Teshil edilenle diğerinin arasına وَتَرْكِهِ Ve bunu terk etmekle **فَعَلْتَ Yaptın** *(Neyi?)* **هٰذَا Bunu** *(Neye?)* **بِاٰلِهَتِنَا İlahlarımıza يَا إِبْرٰهِيمُ Ey İbrahim!**

62. **قَالَ Dedi ki** *(Ne olduğu halde?)* سَاكِتًا Sükut edici olduğu halde *(Neden?)* عَنْ فِعْلِهِ Yaptığından **بَلْ Hayır فَعَلَهُ Onu yaptı** *(Ne?)* **كَبِيرُهُمْ Onların büyüğü** *(Öyle büyüğü ki,)* **هٰذَا Şu فَاسْئَلُوهُمْ Onlara sorun** *(Neden?)* عَنْ فَاعِلِهِ Onu yapandan **إِنْ كَانُوا Şayet iseler** *(Ne?)* **يَنْطِقُونَ Konuşabiliyor** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* تَقْدِيمُ جَوَابِ الشَّرْطِ Şartın cevabını öne getirmek وَفِيمَا قَبْلَهُ Bundan önceki yerde de vardır *(Ne?)* تَعْرِيضٌ لَهُمْ Onlara dokundurma *(Ne şekilde?)* بِأَنَّ الصَّنَمَ Muhakkak ki putlar *(Öyle putlar ki,)* الْمَعْلُومَ عَجْزُهُ Acizliği malum olan *(Neden?)* عَنِ الْفِعْلِ Bir şey yapmaktan لَا يَكُونُ إِلٰهًا İlah olamazlar

63. **فَرَجَعُوا Bunun üzerine döndüler** *(Neye?)* **إِلٰى أَنْفُسِهِمْ Vicdanlarına** *(Ne ile?)* بِالتَّفَكُّرِ Tefekkürle **فَقَالُوا Ve dediler** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Vicdanlarına *(Ne?)* **إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz أَنْتُمْ Sizler الظَّالِمُونَ Haksızsınız** أَيْ بِعِبَادَتِكُمْ Yani, ibadet etmeniz sebebiyle *(Kime?)* مَنْ O kimseye ki لَا يَنْطِقُ Konuşamıyor

64. **ثُمَّ نُكِسُوا Sonra döndüler** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Allah'tan *(Ne üzerine?)* **عَلٰى رُؤُسِهِمْ Tepeleri üstlerine** أَيْ رُدُّوا Yani, döndüler *(Neye?)* إِلٰى كُفْرِهِمْ Küfürlerine وَقَالُوا Ve dediler ki وَاللّٰهِ Allah'a yemin ederiz **لَقَدْ Andolsun عَلِمْتَ Sen de biliyorsun ki مَا هٰؤُلَاءِ Bunlar değiller** *(Ne değiller?)* **يَنْطِقُونَ Konuşuyor** أَيْ فَكَيْفَ Yani, nasıl تَأْمُرُنَا Bize emrediyorsun *(Neyi?)* بِسُؤَالِهِمْ Onlara sormamızı

65. **قَالَ Dedi ki أَفَتَعْبُدُونَ Öyleyse tapacak mısınız?** *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللّٰهِ Allah'tan başka** أَيْ بَدَلَهُ Yani, onun yerine *(Neye?)* **مَا O şeylere ki لَا يَنْفَعُكُمْ Size fayda veremiyor** *(Neyi?)* **شَيْئًا Hiçbir şeyi** *(Neden?)* مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ Rızk veya başkasından **وَلَا يَضُرُّكُمْ Ve size zarar da veremiyor** *(Nasıl?)* شَيْئًا Hiçbir şekilde *(Ne zaman?)* إِذَا لَمْ تَعْبُدُوهُ Ona ibadet etmediğiniz zaman

66. **أُفٍّ Yuh olsun** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْفَاءِ وَفَتْحِهَا Fa'nın kesresi ve fethasıyla *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنٰى مَصْدَرٍ Mastar manasındadır أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا Yani,

pislik ve kötülük olsun *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Daha?)* وَلِمَا **Ve o şeylere ki** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, O'nun dışında أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala akıl edemeyecek misiniz?** *(Neyi?)* أَنَّ هٰذِهِ الْأَصْنَامَ Muhakkak bu putlar لَا تَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ İbadeti hak etmezler وَلَا تَصْلَحُ لَهَا Ve ona layık ta değildirler وَإِنَّمَا يَسْتَحِقُّهَا Ancak onu hak eder *(Kim?)* اللهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah

67. قَالُوا **Dediler ki** حَرِّقُوهُ **Onu yakın** أَيْ إِبْرَاهِيمَ Yani, İbrahim'i وَانْصُرُوا **Ve yardım edin** *(Neye?)* اٰلِهَتَكُمْ **İlahlarınıza** أَيْ بِتَحْرِيقِهِ Yani, onu yakmakla اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne?)* فَاعِلِينَ **Yapacaksanız** *(Ne?)* نُصْرَتَهَا Onlara yardım فَجَمَعُوا لَهُ Ve onun için topladılar *(Ne?)* الْحَطَبَ الْكَثِيرَ Bir sürü odun وَأَضْرَمُوا النَّارَ Ve ateşi tutuşturdular *(Nerede?)* فِي جَمِيعِهِ Odunların hepsinde وَأَوْثَقُوا إِبْرَاهِيمَ İbrahim'i bağladılar وَجَعَلُوهُ Ve onu koydular *(Nereye?)* فِي مَنْجَنِيقٍ Bir mancınığa وَرَمَوْهُ Ve onu attılar *(Nereye?)* فِي النَّارِ Ateşe

68. قَالَ تَعَالٰى Allah Teala buyurdu ki قُلْنَا **Biz dedik ki** يَا نَارُ **Ey ateş** كُونِي **Ol** *(Ne?)* بَرْدًا **Serin** وَسَلَامًا **Ve esenlik** *(Kime?)* عَلٰى إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'e** فَلَمْ تَحْرِقْ مِنْهُ Ve ateş ondan yakmadı *(Neyi?)* غَيْرَ وِثَاقِهِ Bağından başka bir şeyi وَذَهَبَتْ Ve gitti *(Ne?)* حَرَارَتُهَا Ateşin harareti وَبَقِيَتْ Ve kaldı *(Ne?)* إِضَاءَتُهَا Onun ışığı وَبِقَوْلِهِ وَسَلَامًا وَسَلَامًا sözüyle سَلِمَ مِنَ الْمَوْتِ Ölümden kurtuldu *(Ne ile?)* بِبَرْدِهَا Onun serinliğiyle

69. وَاَرَادُوا **İstediler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne istediler?)* كَيْدًا **Tuzak kurmak** وَهُوَ التَّحْرِيقُ O da ateşte yakmaktır فَجَعَلْنَاهُمُ **Biz de onları yaptık** *(Ne?)* الْأَخْسَرِينَ **En fazla hüsrana uğrayanlar** *(Nerede?)* فِي مُرَادِهِمْ Planlarında

70. وَنَجَّيْنَاهُ **Ve onu kurtardık** *(Kimle?)* وَلُوطًا **Lût ile** *(Kimdir O?)* اِبْنَ أَخِيهِ Kardeşinin oğludur *(Kardeşinden bedel?)* هَارَانَ Hârân *(Nereden kurtardık?)* مِنَ الْعِرَاقِ Irak'tan *(Nereye?)* اِلَى الْاَرْضِ **Bir yere** الَّتِي **Öyle yer ki** بَارَكْنَا **Bereket verdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** *(Neyle bereket verdik?)* بِكَثْرَةِ الْأَنْهَارِ وَالْأَشْجَارِ Ağaçların ve nehirlerin çokluğuyla وَهِيَ الشَّامُ Orası da Şam'dır نَزَلَ إِبْرَاهِيمُ İbrahim yerleşti *(Nereye?)* بِفِلَسْطِينَ Filistin'e وَلُوطٌ Lût ise بِالْمُؤْتَفِكَةِ Mütefike'ye وبَيْنَهُمَا Aralarında vardır *(Ne?)* يَوْمٌ Bir günlük yol

71. وَوَهَبْنَا **Bahşettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** أَيْ لِإِبْرَاهِيمَ Yani, İbrahim'e وَكَانَ سَأَلَ Zira o istemişti *(Ne?)* وَلَدًا Bir çocuk كَمَا ذُكِرَ فِي الصَّافَّاتِ Sâffât süresine anlatıldığı gibi

(Kimi bahşettik?) إِسْحٰقَ **İshak'ı** *(Daha?)* وَيَعْقُوبَ **Ve Yakub'u** *(Ne olduğu halde?)* نَافِلَةً **Fazla olarak** أَيْ زِيَادَةً Yani, ziyade olarak *(Ne üzerine?)* عَلَى الْمَسْئُولِ İstenilen üzerine أَوْ هُوَ وَلَدُ الْوَلَدِ Veya o oğlunun oğludur وَكُلًّا **Ve hepsini** أَيْ هُوَ Yani, Onu وَوَلَدَاهُ Ve iki çocuğunu جَعَلْنَا **Eyledik** *(Ne eyledik?)* صَالِحِينَ **Salih insanlar** أَنْبِيَاءَ Peygamberler

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً يُقْتَدٰى بِهِمْ فِي الْخَيْرِ ﴿يَهْدُونَ﴾ النَّاسَ ﴿بِاَمْرِنَا﴾ إِلٰى دِينِنَا ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَآءَ الزَّكٰوةِ﴾ أَيْ أَنْ تُفْعَلَ وَتُقَامَ وَتُؤْتٰى مِنْهُمْ وَمِنْ أَتْبَاعِهِمْ وَحَذْفُ هَاءِ إِقَامَةٍ تَخْفِيفٌ ﴿وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾﴾ ﴿وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ فَصْلًا بَيْنَ الْخُصُومِ ﴿وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ﴾ أَيْ أَهْلُهَا الْأَعْمَالَ ﴿الْخَبَآئِثَ﴾ مِنَ اللِّوَاطِ وَالرَّمْيِ بِالْبُنْدُقِ وَاللَّعْبِ بِالطُّيُورِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ﴾ مَصْدَرُ سَاءَهُ نَقِيضِ سَرَّهُ ﴿فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿وَاَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا﴾ بِأَنْ أَنْجَيْنَاهُ مِنْ قَوْمِهِ ﴿اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿نُوحًا﴾ وَمَا بَعْدَهُ بَدَلٌ مِنْهُ ﴿اِذْ نَادٰى﴾ دَعَا عَلٰى قَوْمِهِ بِقَوْلِهِ رَبِّ لَا تَذَرْ اِلَخْ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ إِبْرَاهِيمَ وَلُوطٍ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ﴾ الَّذِينَ فِي سَفِينَتِهِ ﴿مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾﴾ أَيِ الْغَرَقِ وَتَكْذِيبِ قَوْمِهِ لَهُ ﴿وَنَصَرْنَاهُ﴾ مَنَعْنَاهُ ﴿مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلٰى رِسَالَتِهِ أَنْ لَا يَصِلُوا إِلَيْهِ بِسُوءٍ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ﴾ أَيْ قِصَّتَهُمَا وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا ﴿اِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ﴾ هُوَ زَرْعٌ أَوْ كَرْمٌ ﴿اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ﴾ أَيْ رَعَتْهُ لَيْلًا بِلَا رَاعٍ بِأَنِ انْفَلَتَتْ ﴿وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾﴾ فِيهِ اسْتِعْمَالُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ لِاثْنَيْنِ قَالَ دَاوُودُ لِصَاحِبِ الْحَرْثِ رِقَابُ الْغَنَمِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ يَنْتَفِعُ بِدَرِّهَا وَنَسْلِهَا وَصُوفِهَا اِلٰى أَنْ يَعُودَ الْحَرْثُ كَمَا كَانَ بِإِصْلَاحِ صَاحِبِهَا فَيَرُدَّهَا إِلَيْهِ ﴿فَفَهَّمْنَاهَا﴾ أَيِ الْحُكُومَةَ ﴿سُلَيْمٰنَ﴾ وَحُكْمُهُمَا بِاجْتِهَادٍ وَرَجَعَ دَاوُدُ إِلٰى سُلَيْمَانَ وَقِيلَ بِوَحْيٍ وَالثَّانِي نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ ﴿وَكُلًّا﴾ مِنْهُمَا ﴿اٰتَيْنَا﴾ هُ ﴿حُكْمًا﴾ نُبُوَّةً ﴿وَعِلْمًا﴾ بِأُمُورِ الدِّينِ ﴿وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ﴾ كَذٰلِكَ سُخِّرَا لِلتَّسْبِيحِ مَعَهُ لِأَمْرِهِ بِهِ إِذَا وَجَدَ فَتْرَةً لِيَنْشَطَ لَهُ ﴿وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾﴾ تَسْخِيرَ تَسْبِيحِهِمَا مَعَهُ وَإِنْ كَانَ عَجَبًا عِنْدَكُمْ أَيْ مُجَاوَبَتُهُ لِلسَّيِّدِ دَاوُدَ - ﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ﴾ وَهِيَ الدِّرْعُ لِأَنَّهَا تُلْبَسُ وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ صَنَعَهَا وَكَانَ قَبْلَهَا صَفَائِحُ ﴿لَكُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿لِنُحْصِنَكُمْ﴾ بِالنُّونِ لِلّٰهِ وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ لِدَاوُدَ وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ [لِتُحْصِنَكُمْ] لِلَّبُوسِ ﴿مِنْ بَاْسِكُمْ﴾ حَرْبِكُمْ مَعَ أَعْدَائِكُمْ ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾﴾ نِعَمِي بِتَصْدِيقِ الرَّسُولِ اشْكُرُونِي بِذٰلِكَ ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿لِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ

عَاصِفَةً﴾ وَفِي آيَةٍ أُخْرَى رُخَاءً أَيْ شَدِيدَةَ الْهُبُوبِ وَخَفِيفَتَهُ بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ ﴿تَجْرِي بِأَمْرِهِ
إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ وَهِيَ الشَّامُ ﴿وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ (٨١)﴾ مِنْ ذٰلِكَ
عِلْمُهُ تَعَالٰى بِأَنَّ مَا يُعْطِيهِ سُلَيْمَانَ يَدْعُوهُ لِلْخُضُوعِ لِرَبِّهِ فَفِعْلُهُ تَعَالٰى عَلٰى مُقْتَضَى عِلْمِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

73. Ve onları, emrimiz uyarınca insanları dinimize **hidayet eden,** hayırlı işlerde kendilerine uyulan **önderler**[1] **yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı,**[2] **zekât vermeyi,** yani onlardan ve onlara tabi olanlardan (hayırlı işlerin) yapılmasını, (namaz) kılınmasını ve (zekât) alınmasını **vahyettik. Onlar, daima bize ibadet eden kimselerdi.**

74. Ve Lût'a da hasımlar arasında **bir hüküm,** bir karar **ve ilim verdik. Onu** livata, gelip geçene taş atma, kuşlarla oynama ve bunun gibi daha bir çok **çirkin işler yapan bir memleket** ahalisin**den kurtardık. Onlar gerçekten fâsık olan kötü**[3] **bir kavimdiler.**

75. Ve onu kavminden kurtarmak suretiyle **rahmetimizin içine aldık; çünkü o şüphe yok ki sâlihlerdendi.**

76. Ve Nûh'u da yâd et! **Hani**[4] **o,** İbrahim ve Lut'tan **daha önce** *Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkârcı bırakma!* diyerek kavmine bed**dua etmiş, biz de O'na icabet etmiştik; onu da,** gemisinde bulunan **ailesini de pek büyük bir sıkıntıdan,** boğulmaktan ve kavminin kendisini yalanlamasından **kurtarmıştık.**

77. Ve kendisinin peygamberliğine delalet eden **Bizim âyetlerimizi yalanlayan bir kavm**in ona bir kötülük eriştirmesin**den onu koruduk. Şüphe yok ki, onlar kötülük yapan bir kavimdiler; bu yüzden onların hepsini boğduk.**

78. Ve Dâvud ile Süleyman'ın kıssalarını **da** yâd et! **Hani**[5] **onlar ekin** ya da üzüm bağı **hakkında hüküm veriyorlardı; bir grup insanın koyun sürüsü** geceleyin kaçmak suretiyle başlarında çobanları olmadan **bu ekinin içine yayılmış** ve otlamış**tı. Biz onların**[6] **hükmüne şahittik.** Davut (a.s.) "ekinin sahibi koyunları alır" demişti. Süleyman [(a.s.)] da "koyunların sahibi ekini ilk haline getirinceye değin, ekinin sahibi koyunların sütü,

---

[1] أَئِمَّة kelimesi (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) iki hemzenin tahkiki ile bir de ikinci hemze ي harfine çevrilerek okunmuştur.

[2] Hafiflik olsun diye إِقَام kelimesinden ة harfi hazfedilmiştir.

[3] Ayetteki سَوْء kelimesi سَرَّهُ fiilinin karşıtı olan سَاءَهُ fiilinin mastarıdır.

[4] إِذْ kelimesi نُوحًا kelimesinden bedeldir.

[5] إِذْ kelimesi دَاوُدَ ile سُلَيْمَانَ kelimelerinden bedeldir

[6] لِحُكْمِهِمْ kelimesinde iki kişi için cemi zamiri (هِمْ) kullanılmıştır.

yavruları ve yünlerinden faydalanır, ekin büyüyünce de koyunları sahibine geri verir" demişti.

79. **Onun,** bu iki kişinin **hükmünü derhal** içtihat yoluyla ya da vahiy ile **Süleyman'a bildirmiştik.** Vahiy yoluyla olduğu takdirde Süleyman'ın*(a.s.)* vahyi, Davut'un*(a.s.)* vahyini neshetmiştir. Davut*(a.s.)* da sonradan Süleyman'ın *(a.s.)* görüşüne dönmüştür. **Ayrıca** onların **herbirine bir hüküm,** peygamberlik **ve** dinle ilgili meselelerde **bir ilim ihsan ettik. Kuşları ve kendisiyle birlikte tespih etsin diye dağları Dâvud'un emrine verdik.** Davut*(a.s.)* bir boşluk bulduğunda zikre karşı coşkulu olmak amacıyla (dağlara ve kuşlara) zikri emrettiğinden, onunla birlikte tesbih etmeye boyun eğdirilmişlerdir. Her ne kadar size göre -dağların ve kuşları ona icabet etmesi- şaşılacak bir şey olsa da **Biz bunları,** kuşlarla dağların, Davut'la (a.s.) birlikte tesbih etmeye boyun eğdirilmelerini **yapanlarız.**

80. **Ve** düşmanlarınızla yaptığınız **savaşlarınızın şiddetinden sizi koruyalım**[1] **diye siz** insanlar **için, Ona zırh**[2] **sanatını öğrettik.** Davut (a.s.) ilk defa zırh yapan kişidir. Ondan önce sadece metal plakalar vardı. **Artık** Ey Mekkeliler! **Sizler** Peygamberi doğrulamak suretiyle verdiğim nimete **şükredecek misiniz?** Yani: bana gönderdiğim Peygamberi doğrulamak suretiyle şükredin!

81. **Ve Süleyman'a da** istediğinde **şiddetli** -başka bir ayette de geçtiği üzere- istediğinde hafif **esen rüzgârı emre amade kıldık; onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere,** Şam'a **doğru eserdi. Biz herşeyi biliriz.** Süleyman'a verdiği bu şeylerin onu Rabbine boyun eğmeye sevkettiği de Allah tealanın bildiği şeylerdendir. Cenabı Hakkın yaptığı işler, ilminin gerektirdiği şekildedir.

KELİME ANLAMI

72. وَجَعَلْنَاهُمْ **Ve biz onları yaptık** *(Ne?)* اَئِمَّةً **Önderler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً Ve ikincisini ya harfine çevirmekle *(Öyle imamlar ki,)* يُقْتَدٰى بِهِمْ Onlara uyuluyor *(Nerede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda *(Yine öyle imamlar ki,)* يَهْدُونَ **Ulaştırıyorlar** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne ile?)* بِاَمْرِنَا **Bizim emrimizle** *(Nereye?)* إِلٰى دِينِنَا Dinimize وَاَوْحَيْنَا **Ve vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne vahyettik?)* فِعْلَ الْخَيْرَاتِ **Hayır işler yapmayı** وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ **Namaz kılmayı** وَإِيتَاءَ الزَّكٰوةِ **Ve zekat vermeyi** أَيْ أَنْ تُفْعَلَ Yani, (hayırlı

---

[1] لِنُحْصِنَكُمْ kelimesi hem ن harfiyle okunur –bu durumda zamir "Allah"a gider- hem يـ ile (لِيُحْصِنَكُمْ şeklinde) okunur –bu durumda zamir "Davut'a*(a.s.)*" gider- hem de (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) تـ harfiyle (لِتُحْصِنَكُمْ şeklinde) okunmuştur – bu durumda da zamir "zırh"a gider-

[2] Zırha لَبُوس denmesi giyildiğinden dolayıdır.

işlerin) yapılmasını وَتُقَامَ (Namazın) kılınmasını وَتُؤْتِي Ve (zekatın) verilmesini *(Bu fiiller kimden beklenmektedir?)* مِنْهُمْ Onlardan وَمِنْ أَتْبَاعِهِمْ Ve onlara tabi olanlardan إِقَامَةِ'in He'sinin hazfi تَخْفِيفٌ Hafiflik içindir وَحَذْفُ هَاءِ إِقَامَةِ **وَكَانُوا Ve onlar idiler لَنَا Bize** *(Ne idiler?)* **عَابِدِينَ İbadet edici**

73. **وَلُوطًا Lût'a آتَيْنَاهُ Ona verdik** *(Ne?)* **حُكْمًا Hüküm** فَصْلًا Karar verme yeteneği *(Nerede?)* بَيْنَ الْخُصُومِ Davalılar arasında *(Daha ne verdik?)* **وَعِلْمًا İlim وَنَجَّيْنَاهُ Ve onu kurtardık** *(Neden?)* **مِنَ الْقَرْيَةِ Memleketten الَّتِي Öyle memleket ki كَانَتْ İdi** *(Ne?)* **تَعْمَلُ Yapıyor** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onun ehli *(Ne yapıyordu?)* الْأَعْمَالَ İşler *(Öyle işler ki,)* **الْخَبَائِثَ Çirkin** مِنَ اللِّوَاطِ Livata وَالرَّمْيِ بِالْبُنْدُقِ (Yoldan geçenlere) taş atma وَاللَّعْبِ بِالطُّيُورِ Kuşlarla oynama وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve başka (çirkin işler yapıyorlardı) **إِنَّهُمْ Muhakkak ki onlar كَانُوا İdiler** *(Ne?)* **قَوْمَ سَوْءٍ Kötü bir kavim** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ سَاءَهُ Sâe fiilinin mastarıdır *(Öyle Sâe fiili ki,)* نَقِيضِ سَرَّهُ Serre fiilinin zıttı olan *(Öyle kavim ki,)* **فَاسِقِينَ Fâsıklar**

74. **وَأَدْخَلْنَاهُ Ve girdirdik** *(Kimi?)* **ه Onu** *(Nereye?)* **فِي رَحْمَتِنَا Rahmetimize** *(Ne suretle?)* بِأَنْ أَنْجَيْنَاهُ Onu kurtarmak suretiyle *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِ Kavminden **إِنَّهُ Zira O مِنَ الصَّالِحِينَ Salihlerdendir**

75. **وَاذْكُرْ Ve** hatırla *(Kimi?)* **نُوحًا Nuh'u** وَمَا O şey ki بَعْدَهُ Nuh kelimesinden sonradır *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْهُ Ondan bedeldir **إِذْ Hani نَادَى Dua etmişti** دَعَا عَلَى قَوْمِهِ Kavmine beddua etmişti *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ لَا تَذَرْ إلخ "Rabbim bırakma ..." *(Ne zaman dua etti?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** أَيْ قَبْلَ إِبْرَاهِيمَ وَلُوطٍ Yani, İbrahim ve Lût'tan önce **فَاسْتَجَبْنَا Biz de karşılık vermiştik** *(Neye?)* **لَهُ Ona فَنَجَّيْنَاهُ Ve kurtarmıştık** *(Kimi?)* **ه Onu وَأَهْلَهُ Ve ehlini** الَّذِينَ Öyle ehli ki فِي سَفِينَتِهِ Gemisinde olan *(Neden kurtardık?)* **مِنَ الْكَرْبِ Sıkıntıdan** *(Öyle sıkıntı ki,)* **الْعَظِيمِ Büyük** أَيِ الْغَرَقِ Yani, boğulmaktan وَتَكْذِيبِ قَوْمِهِ Ve kavminin yalanlamasından *(Kimi?)* لَهُ Onu

76. **وَنَصَرْنَاهُ Ve yardım ettik** *(Kime?)* **ه Ona** مَنَعْنَاهُ Onu muhafaza ettik *(Kimden?)* **مِنَ الْقَوْمِ Kavimden الَّذِينَ Öyle kavim ki كَذَّبُوا Yalanladılar** *(Neyi?)* **بِآيَاتِنَا Ayetlerimizi** *(Öyle ayetler ki,)* الدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى رِسَالَتِهِ Onun peygamberliğine *(Niye koruduk?)* أَنْ لَا يَصِلُوا إِلَيْهِ Ona ulaştırmasınlar diye *(Ne?)* بِسُوءٍ Bir kötülük **إِنَّهُمْ Muhakkak ki onlar كَانُوا İdiler** *(Ne?)* **قَوْمَ سَوْءٍ Kötü bir**

kavim فَأَغْرَقْنَا **Biz de boğduk** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** أَجْمَعِينَ **Hep birlikte**

77. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* دَاوُدَ **Davud'u** وَسُلَيْمَنَ **Ve Süleyman'ı** أَيْ قِصَّتَهُمَا Yani, o ikisinin kıssalarını وَيُبْدَلُ مِنْهُمَا O ikisinden şu bedel yapılır إِذْ **Hani** يَحْكُمَانِ **Hüküm veriyorlardı** *(Ne hakkında?)* فِي الْحَرْثِ **Ekin hakkında** هُوَ O *(Nedir?)* زَرْعٌ أَوْ كَرْمٌ Ekin veya üzüm bağıdır إِذْ **Hani** نَفَشَتْ **Yayıldı** *(Nerede?)* فِيهِ **O ekinin içinde** *(Ne yayıldı?)* غَنَمُ الْقَوْمِ **Kavmin koyunları** أَيْ رَعَتْهُ Yani, o ekinleri yediler *(Ne zaman?)* لَيْلاً Geceleyin بِلَا رَاعٍ Çobanları başlarında olmadan *(Bu nasıl oldu?)* بِأَنِ انْفَلَتَتْ Kaçmalarıyla وَكُنَّا **Ve biz idik (Ne idik?)** لِحُكْمِهِمْ **Onların hükmünü** شَاهِدِينَ **Görücüydük** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اسْتِعْمَالُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ Cemi zamirinin kullanması *(Kim için?)* لِاثْنَيْنِ İki kişi için قَالَ Dedi *(Kim?)* دَاوُدُ Davud *(Ne dedi?)* لِصَاحِبِ الْحَرْثِ Ekin sahibinindir *(Ne?)* رِقَابُ الْغَنَمِ Davarların mülkiyeti وَقَالَ Dedi *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Ne dedi?)* يَنْتَفِعُ Faydalanır *(Ne ile?)* بِدَرِّهَا Onun sütüyle *(Daha?)* وَنَسْلِهَا Yavrularıyla *(Daha?)* وَصُوفِهَا Yünleriyle *(Ne zamana kadar faydalanır?)* إِلَى أَنْ يَعُودَ Dönünceye kadar *(Ne?)* الْحَرْثُ Ekinler *(Neye?)* كَمَا كَانَ Eski haline *(Nasıl?)* بِإِصْلَاحِ صَاحِبِهَا Koyunların sahibinin bakımıyla فَيَرُدُّهَا (Ekinler eski haline dönünce) de davarları verir *(Kime?)* إِلَيْهِ Sahibine

78. فَفَهَّمْنَا **Böylece biz bildirdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** أَيِ الْحُكُومَةَ Yani, hükmü *(Kime?)* سُلَيْمَنَ **Süleyman'a** وَحُكْمُهُمَا Onların hükümleri *(Ne iledir?)* بِاجْتِهَادٍ İçtihatladır وَرَجَعَ Ve dönmüştür *(Kim?)* دَاوُدُ Davud *(Kime?)* إِلَى سُلَيْمَانَ Süleyman(ın kararın)a وَقِيلَ Denilmiştir ki بِوَحْيٍ Bu vahiyledir وَالثَّانِي Bu durumda da ikincisi *(Nedir?)* نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ Birincisini nesheder وَكُلًّا **Ve her birine** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا O ikisinden آتَيْنَا **Verdik** *(Kime?)* هُ O her birine *(Ne verdik?)* حُكْمًا **Hüküm** نُبُوَّةً Peygamberlik *(Daha?)* وَعِلْمًا **Ve ilim** *(Neyi?)* بِأُمُورِ الدِّينِ Din işlerini وَسَخَّرْنَا **Emrine verdik** *(Kimin?)* مَعَ دَاوُدَ **Davud'un** *(Neyi emrine verdik?)* الْجِبَالَ **Dağları** *(Ne oldukları halde?)* يُسَبِّحْنَ **Tesbih ediyor oldukları halde** وَالطَّيْرَ **Kuşları da** كَذَلِكَ Böylece سُخِّرَا O ikisi de emrine verildi *(Niçin?)* لِلتَّسْبِيحِ مَعَهُ Onunla beraber tesbih etmeleri için *(Niye?)* لِأَمْرِهِ بِهِ Davud tesbihi emrettiği için *(Ne zaman?)* إِذَا وَجَدَ فَتْرَةً Bir fırsat bulduğunda *(Tesbihi niçin emretmişti?)* لِيَنْشَطَ لَهُ Zikri severek yapmak için وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* فَاعِلِينَ **Yapıcı** *(Neyi?)* تَسْخِيرَ تَسْبِيحِهِمَا O ikisini tesbih etmeye boyun eğdirmeyi *(Kimle beraber?)* مَعَهُ Davut [a.s.]'la beraber وَإِنْ كَانَ Her ne kadar olsa

bile *(Ne?)* عَجَبًا Hayret verici *(Kime göre?)* عِنْدَكُمْ Size göre أَيْ مُجَاوَبَتُهُ Yani, onların icabet etmesi *(Kime?)* لِلسَّيِّدِ دَاوُدَ Davut peygambere

79. وَعَلَّمْنَاهُ **Ve öğrettik** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Ne öğrettik?)* صَنْعَةَ لَبُوسٍ **Zırh yapmayı** وَهِيَ الدِّرْعُ O zırhtır *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü o تُلْبَسُ Giyilir وَهُوَ Ve Davud [a.s.] *(Kimdir?)* أَوَّلُ مَنْ O kişinin ilkidir ki صَنَعَهَا Onu yaptı وَكَانَ Vardı *(Ne zaman?)* قَبْلَهَا Zırhtan önce *(Ne vardı?)* صَفَائِحُ Metaller **(Kim için öğrettik?)** لَكُمْ **Sizin için** *(Yani,?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ Bütün insanlar için *(Niye?)* لِنُحْصِنَكُمْ **Sizi koruyalım diye** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالنُّونِ Nun'la *(O zaman bu fiil kim içindir?)* لِلّٰهِ Allah içindir *(Daha?)* وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ Ya ile okunur *(O zaman bu fiil kim içindir?)* لِدَاوُدَ Davut [a.s.] içindir *(Daha?)* وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ Te ile okunur *(O zaman bu fiil ne içindir?)* لِلَّبُوسِ Zırh içindir **(Neden koruyalım diye?)** مِنْ بَأْسِكُمْ **Şiddetinizden** حَرْبِكُمْ Savaşınızdan *(Kimle?)* مَعَ أَعْدَائِكُمْ Düşmanlarınızla فَهَلْ أَنْتُمْ **Siz misiniz?** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Ne?)* شَاكِرُونَ **Şükredici** *(Neye?)* نِعَمِي Benim nimetlerime *(Ne ile?)* بِتَصْدِيقِ الرَّسُولِ Peygamber'i tasdik etmekle اشْكُرُونِي Yani, bana şükredin *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla

80. وَسَخَّرْنَا **Ve** boyun eğdirdik *(Kime?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** *(Neyi?)* الرِّيحَ **Rüzgarı** *(O rüzgar ne olduğu halde?)* عَاصِفَةً **Şiddetli esici** وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى Başka bir ayette vardır *(Ne?)* رُخَاءً Ruhaen kelimesi أَيْ شَدِيدَةَ الْهُبُوبِ Yani, esintisinin şiddeti وَخَفِيفَتَهُ Ve hafif olduğu halde *(Rüzgarın böyle olması neye göredir?)* بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ İradesine göredir *(Öyle rüzgar ki,)* تَجْرِي **Esiyor** *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yeryüzüne** الَّتِي **Öyle yeryüzü ki** بَارَكْنَا **Bereketler yarattık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَهِيَ الشَّامُ Orası da Şam'dır وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَالِمِينَ **Bilici** مِنْ ذٰلِكَ Bundandır *(Ne?)* عِلْمُهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın bilmesi *(Neyi?)* بِأَنَّ مَا Muhakkak o şey ki يُعْطِيهِ Onu veriyor *(Kime?)* سُلَيْمَانَ Süleyman'a يَدْعُوهُ O şey Süleyman'ı çağırır *(Neye?)* لِلْخُضُوعِ Boyun eğmeye *(Kime?)* لِرَبِّهِ Rabbine فَفِعْلُهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın işi عَلٰى مُقْتَضٰى عِلْمِهِ İlmi gereğincedir

﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿مِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ﴾ يَدْخُلُونَ فِي الْبَحْرِ فَيَخْرُجُونَ مِنْهُ الْجَوَاهِرَ لِسُلَيْمَانَ ﴿وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ سِوَى الْغَوْصِ مِنَ الْبِنَاءِ وَغَيْرِهِ ﴿وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾﴾ مِنْ أَنْ يُفْسِدُوا مَا عَمِلُوا لِأَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا فَرَغُوا مِنْ عَمَلٍ قَبْلَ اللَّيْلِ أَفْسَدُوهُ إِنْ لَمْ يُشْغَلُوا بِغَيْرِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اَيُّوبَ﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ نَادٰى رَبَّهُ﴾ لَمَّا ابْتُلِيَ بِفَقْدِ جَمِيعِ مَالِهِ وَوَلَدِهِ وَتَمْزِيقِ جَسَدِهِ وَهَجْرِ جَمِيعِ النَّاسِ لَهُ إِلَّا زَوْجَتَهُ سِنِينَ ثَلَاثًا أَوْ سَبْعًا أَوْ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ وَضِيقِ عَيْشِهِ ﴿اَنّي﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ ﴿مَسَّنِيَ الضُّرُّ﴾ أَيِ الشِّدَّةُ ﴿وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾﴾ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ﴾ نِدَاءَهُ ﴿فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ﴾ أَوْلَادَهُ الذُّكُورَ وَالْإِنَاثَ بِأَنْ أُحْيُوا لَهُ وَكُلٌّ مِنَ الصِّنْفَيْنِ ثَلَاثٌ أَوْ سَبْعٌ ﴿وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ﴾ مِنْ زَوْجَتِهِ وَزِيدَ فِي شَبَابِهَا وَكَانَ لَهُ أَنْدَرُ لِلْقَمْحِ وَأَنْدَرُ لِلشَّعِيرِ فَبَعَثَ اللهُ سَحَابَتَيْنِ أَفْرَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلٰى أَنْدَرِ الْقَمْحِ الذَّهَبَ وَأَفْرَغَتِ الْأُخْرٰى عَلٰى أَنْدَرِ الشَّعِيرِ الْوَرِقَ حَتّٰى فَاضَ ﴿رَحْمَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿مِنْ عِنْدِنَا﴾ صِفَةٌ ﴿وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾﴾ لِيَصْبِرُوا فَيُثَابُوا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾ عَلٰى طَاعَةِ اللهِ وَعَنْ مَعَاصِيهِ ﴿وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ ﴿اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾﴾ لَهَا وَسُمِّيَ ذَا الْكِفْلِ لِأَنَّهُ تَكَفَّلَ بِصِيَامِ جَمِيعِ نَهَارِهِ وَقِيَامِ جَمِيعِ لَيْلِهِ وَأَنْ يَقْضِيَ بَيْنَ النَّاسِ وَلَا يَغْضَبَ فَوَفّٰى بِذٰلِكَ وَقِيلَ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿ذَا النُّونِ﴾ صَاحِبَ الْحُوتِ وَهُوَ يُونُسُ بْنُ مَتّٰى وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا﴾ لِقَوْمِهِ أَيْ غَضْبَانَ عَلَيْهِمْ مِمَّا قَاسٰى مِنْهُمْ وَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ﴾ أَيْ نَقْضِيَ عَلَيْهِ مَا قَضَيْنَاهُ مِنْ حَبْسِهِ فِي بَطْنِ الْحُوتِ أَوْ نُضَيِّقَ عَلَيْهِ بِذٰلِكَ ﴿فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ﴾ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ وَظُلْمَةِ الْبَحْرِ وَظُلْمَةِ بَطْنِ الْحُوتِ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ فِي ذَهَابِي مِنْ بَيْنِ قَوْمِي بِلَا إِذْنٍ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ﴾ بِتِلْكَ الْكَلِمَاتِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَجَّيْنَاهُ ﴿نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾﴾ مِنْ كَرْبِهِمْ إِذَا اسْتَغَاثُوا بِنَا دَاعِينَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿زَكَرِيَّا﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ نَادٰى رَبَّهُ﴾ بِقَوْلِهِ ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا﴾ أَيْ بِلَا وَلَدٍ يَرِثُنِي ﴿وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾﴾ الْبَاقِي بَعْدَ فَنَاءِ خَلْقِكَ ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ﴾ نِدَاءَهُ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى﴾ وَلَدًا ﴿وَاَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ﴾ فَأَتَتْ بِالْوَلَدِ بَعْدَ عُقْمِهَا ﴿اِنَّهُمْ﴾ أَيْ مَنْ ذُكِرَ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ ﴿كَانُوا يُسَارِعُونَ﴾ يُبَادِرُونَ ﴿فِي الْخَيْرَاتِ﴾ الطَّاعَاتِ ﴿وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا﴾ فِي رَحْمَتِنَا ﴿وَرَهَبًا﴾ مِنْ عَذَابِنَا ﴿وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾﴾ مُتَوَاضِعِينَ فِي عِبَادَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

82. **Ve şeytanlardan onun için dalgıçlık edenleri,** denize girip kendisi için değerli taşlar çıkaran **ve ondan başka,** yani dalgıçlıktan başka (ev ve köşk) yapı(mı) ile diğer başka **işleri yapanları da** emrine vermiştik. **Ve** yaptıklarını bozmasınlar diye **onları bizler gözetliyorduk.** Zira onlar geceden önce bir işi bitirdiklerinde -başka bir işle meşgul olmazlarsa- onu bozarlardı.

83. **Ve Eyyûb'u da** yâd et! **Hani[1] o** tüm malını ve çocuklarını kaybetmekle, vücudunun parçalanmasıyla, üç, yedi yahut on sekiz sene boyunca karısı hariç diğer tüm insanların kendisini dışlamasıyla ve dargelirlilikle sınandığında **Rabbine nidâ etmişti: «Şüphesiz[2] beni zarar,** zorluk **kapladı. Ve Sen (Yarabbi) merhamet edenlerin en merhametlisisin.»**

84. **Biz de O'nu**n duasını **kabul ettik de ondaki ızdırabı açıverdik. Kendi tarafımızdan[3] bir rahmet[4] ve ibadet edenler için** sabredip de mükâfat alsınlar diye **bir öğüt olmak üzere** kendisi için dirilmeleri suretiyle **ona** üçer yahut yedişer tane kız ve erkek çocuktan oluşan **ailesini ve onlarla birlikte onların bir mislini,** gençleştirilen karısını **verdik.** Ayrıca onun biri buğday diğeri arpa olmak üzere iki harman yeri vardı. Allah teala iki bulut gönderdi; biri buğday harman yerine dolana kadar altın, diğeri de arpa harman yerine dolana kadar gümüş boşalttı.

85. **Ve İsmaili, İdris ve Zülkifl'i[5] de** yâd et. **Hepsi de** Allah'a itaat edip masiyetlerden kaçma hususunda **sabreden kimselerdendi.**

86. **Ve onları** peygamberlik **rahmetimizin içine aldık. Şüphe yok ki, onlar** peygamberliğe **salih olanlardandı.**

87. **Zünnûn'u,** balık sahibi olan Mettâ oğlu Yunus'u **da** yâd et! **Hani[6] o** kendilerinden çektiği sıkıntıdan dolayı kavmine karşı **öfkeli,** kızgın **bir halde** kendisine gitme izni verilmediği halde **çekip gitmişti; bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi,** balığın karnında onu hapsetmemiz şeklinde bir hüküm vermeyeceğimizi yahut bu şekilde kendisini sıkıntıya uğratmayacağımızı **zannetmişti. Nihayet** gecenin karanlığında, denizin karanlığında ve balığın karnının karanlığında olmak üzere üç kere **karanlıklar içinde: «Senden başka hiçbir ilah yoktur.[7] Seni tenzih ederim. Gerçekten ben** izinsiz bir şekilde kavmimin arasından ayrılarak **zalimlerden oldum!» diye niyaz etti.**

---

[1] إِذْ kelimesi أَيُّوبَ kelimesinden bedeldir

[2] أَنِّي kelimesi بِ harfi cerri takdir edilerek fethalı hemzeyle okunmuştur.

[3] مِنْ عِنْدِنَا car mecrur رَحْمَةً kelimesinin sıfatıdır.

[4] رَحْمَةً mefulü lehtir.

[5] Bu zat gündüzün tamamını oruçlu, gecenin tamamını da namaz kılarak geçirmeyi, insanlar arasında hükmedip sinirlenmemeyi taahhüt edip de bunda vefa gösterdiği için "Zü'lkifl/kefil olan" ismini almıştır. Peygamber olmadığı da söylenmiştir.

[6] إِذْ kelimesi ذَا النُّونِ kelimesinden bedeldir

[7] Ayetteki أَنْ kelimesi بِأَنْ takdirindedir.

88. Artık Biz de O'nun duasını kabul ettik de bu kelimeler sebebiyle **onu gamdan kurtardık.** Dua ederek bizden yardım dilediklerinde **müminleri de aynı** Yunus'u kurtardığımız **şekilde** sıkıntıdan **kurtarırız.**

89. Ve Zekeriya'yı da yâd et! **Hani**[1] şöyle diyerek **Rabbine nidâ etmişti: «Yârabbi!** Bana varis olacak bir çocuğum olmaksızın **beni tek bırakma, Sen vârislerin,** yarattığın şeyler yok olduktan sonra geriye kalanların **hayırlısısın»**

90. Biz de ona icabet ettik ve evlat olarak **ona Yahya'yı ihsan ettik. Ayrıca onun için karısını (doğurmaya) elverişli kıldık.** O da önceden kısırken bir çocuk doğurdu. **Muhakkak ki, onlar,** isimleri geçen bu peygamberler, **hayırlı işlere,** itaate **koşarlardı.** Rahmetimizi **umarak ve** azabımızdan **korkarak bize dua ederlerdi. Onlar, bize karşı boyun eğiciydiler,** ibadetlerinde tevazu içerisindeydiler.

KELİME ANLAMI

81. وَ سَخَّرْنَا **Yine** boyun eğdirdik *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ **Şeytanlardan** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseleri ki** يَغُوصُونَ **Dalgıçlık ederlerdi** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** يَدْخُلُونَ فِي الْبَحْرِ Denize girerlerdi فَيُخْرِجُونَ مِنْهُ Ve oradan çıkarırlardı *(Ne?)* الْجَوَاهِرَ İnciler *(Kime?)* لِسُلَيْمَانَ Süleyman'a *(a.s.)* *(Daha?)* وَيَعْمَلُونَ **Ve yaparlardı** *(Ne?)* عَمَلاً **İş** *(Öyle iş ki,)* دُونَ ذٰلِكَ **Bundan başka** أَيْ Yani, سِوَى الْغَوْصِ Dalmanın dışında *(Neden olan işler?)* مِنَ الْبِنَاءِ وَغَيْرِهِ Bina inşa etmek ve başka şeylerden وَكُنَّا **Ve biz idik** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** *(Ne idik?)* حَافِظِينَ **Gözetim altında tutucu** *(Neden?)* مِنْ أَنْ يُفْسِدُوا Bozmalarından *(Neyi?)* مَا عَمِلُوا Yaptıklarını *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar كَانُوا İdiler *(Ne zaman?)* إِذَا فَرَغُوا Ayrıldıklarında *(Neden?)* مِنْ عَمَلٍ Bir işten *(Ne zaman?)* قَبْلَ اللَّيْلِ Gece olmadan önce أَفْسَدُوهُ Onu bozarlardı *(Ne zaman?)* إِنْ لَمْ يَشْتَغِلُوا Şayet meşgul edilmezlerse *(Neyle?)* بِغَيْرِهِ Başka bir işle

82. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* أَيُّوبَ **Eyyûb'u** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* إِذْ **Hani** نَادَى **Niyaz etti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne zaman?)* لَمَّا ابْتُلِيَ İmtihan edildiğinde *(Neyle?)* بِفَقْدِ جَمِيعِ مَالِهِ Bütün malını kaybetmekle *(Daha?)* وَوَلَدِهِ Ve çocuklarını *(Daha?)* وَتَمْزِيقِ جَسَدِهِ Vücudunun parçalanmasıyla *(Daha?)* وَهَجْرِ جَمِيعِ النَّاسِ Bütün insanların terk etmesiyle *(Kimi?)* لَهُ Onu إِلَّا Ancak hariç *(Kim?)* زَوْجَتَهُ Zevcesi *(Kaç sene terkedildi?)* ثَلَاثًا سِنِينَ Üç sene أَوْ Veya سَبْعًا Yedi أَوْ Veya ثَمَانِيَ عَشْرَةَ On sekiz sene *(Daha neyle imtihan edildi?)* وَضِيقِ عَيْشِهِ Geçim darlığıyla

---

[1] إِذْ kelimesi زَكَرِيَّاءَ kelimesinden bedeldir

(Ne diyerek niyaz etti?) أَنِّي **Muhakkak ki ben** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ الْبَاءِ Ba'nın takdir edilmesiyle مَسَّنِيَ **Bana değdi** *(Ne?)* الضُّرُّ **Dert** أَيِ الشِّدَّةُ Yani, şiddet وَأَنْتَ **Ve sen** *(Kimsin?)* أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ **Merhametlilerin en merhametlisi**

83. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ondan bedel?)* نِدَاءِهِ Onun duasına فَكَشَفْنَا **Ve açtık** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِهِ **Kendisindedir** *(O da neden ibarettir?)* مِنْ ضُرٍّ **Dertten** *(Daha?)* وَآتَيْنَاهُ **Ve verdik** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Kimi?)* أَهْلَهُ **Ailesini** أَوْلَادَهُ Çocuklarını *(Öyle çocuklar ki,)* الذُّكُورَ وَالْإِنَاثَ Kız ve erkek *(Ne suretle?)* بِأَنْ أُحْيُوا Diriltilmeleri suretiyle *(Kim için?)* لَهُ Eyyûb *(a.s.)* için وَكُلٌّ مِنَ الصِّنْفَيْنِ Erkek-kız sınıfından her biri *(Nedir?)* ثَلَاثٌ Üç kişi أَوْ سَبْعٌ Veya yedi *(Daha kimi?)* وَمِثْلَهُمْ **Ve onların bir mislini** *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** *(Neden?)* مِنْ زَوْجَتِهِ Zevcesinden وَزِيدَ Ve arttırıldı *(Ne?)* فِي شَبَابِهَا Hanımının gençliği وَكَانَ لَهُ Onun için vardı *(Ne?)* أَنْدَرٌ Harman yeri *(Ne için?)* لِلْقَمْحِ Buğday için *(Daha?)* وَأَنْدَرٌ Harman yeri *(Ne için?)* لِلشَّعِيرِ Arpa için فَبَعَثَ اللّٰهُ Ve Allah gönderdi *(Ne?)* سَحَابَتَيْنِ İki bulut *(Öyle iki bulut ki,)* أَفْرَغَتْ Yağdırdı *(Ne?)* إِحْدَاهُمَا O iki buluttan biri *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْدَرِ الْقَمْحِ Buğday harmanına *(Ne yağdırdı?)* الذَّهَبَ Altın وَأَفْرَغَتِ Ve yağdırdı *(Hangisi?)* الْأُخْرَى Diğeri *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْدَرِ الشَّعِيرِ Arpa harmanına *(Ne yağdırdı?)* الْوَرِقَ Gümüş حَتَّى فَاضَ Ve sonunda ambarlar taştı *(Niçin böyle yaptı?)* رَحْمَةً **Rahmet için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u leh'tir *(Öyle rahmet ki)* مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha niçin?)* وَذِكْرَى **Hatıra olsun için** *(Kime?)* لِلْعَابِدِينَ **Abidlere** *(Niçin?)* لِيَصْبِرُوا Sabretsinler فَيُثَابُوا Ve böylece sevap alsınlar için

84. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* إِسْمٰعِيلَ **İsmail** وَإِدْرِيسَ **İdris** وَذَا الْكِفْلِ **Ve Zülkifl'i** كُلٌّ **Hepsi** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerdendir** *(Ne üzerine?)* عَلَى طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat etme üzere *(Daha neden sabrederlerdi?)* وَعَنْ مَعَاصِيهِ Ona asi olmaktan

85. وَأَدْخَلْنَا **Ve girdirdik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِنَا **Rahmetimize** *(Bu rahmet nedir?)* مِنَ النُّبُوَّةِ Peygamberliktir إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salih kullardandır** *(Neye?)* لَهَا Peygamberliğe وَسُمِّيَ İsimlendirildi *(Ne diye?)* ذَا الْكِفْلِ Zülkifl diye *(Neden?)* لِأَنَّهُ Çünkü O تَكَفَّلَ Üstlendi *(Neyi?)* بِصِيَامِ جَمِيعِ نَهَارِهِ Gününün tamamını oruçlu وَقِيَامِ جَمِيعِ لَيْلِهِ Gecesinin tamamını ibadetle geçirmeyi وَأَنْ يَقْضِيَ Hükmetmeyi *(Nerede?)* بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında وَلَا يَغْضَبَ

Ve kızmamayı (üstlendi) فَوَفَّى بِذَلِكَ Ve bunu yerine getirdi وَقِيلَ Denilmiştir ki لَمْ يَكُنْ Değildir *(Ne değildir?)* نَبِيًّا Peygamber

86. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* ذَا النُّونِ **Zünnun'u** صَاحِبَ الْحُوتِ Balık sahibini وَهُوَ يُونُسُ بْنُ مَتَّى O, Mettâ oğlu Yunus'tur وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* إِذْ **Hani** ذَهَبَ **Gitmişti** *(Ne olduğu halde?)* مُغَاضِبًا **Öfkeli oldu halde** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine أَيْ غَضْبَانَ عَلَيْهِمْ Yani, onlara gazaplandığı halde *(Neden dolayı?)* مِمَّا قَاسَى مِنْهُمْ Onlardan gördüğü cefadan dolayı وَلَمْ يُؤْذَنْ Halbuki izin verilmemişti *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne konuda?)* فِي ذَلِكَ Bu konuda فَظَنَّ **Ve zannetmişti** *(Neyi?)* أَنْ لَنْ نَقْدِرَ **Takdir etmeyeceğimizi** *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهِ **Onun aleyhine** أَيْ نَقْضِي Yani, hükmetmeyeceğimizi *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهِ Onun aleyhine *(Neye?)* مَا O şeye ki قَضَيْنَاهُ Biz ona hükmettik *(O da nedir?)* مِنْ حَبْسِهِ Onu hapsetmektir *(Nerede?)* فِي بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnında أَوْ نَضِيقَ عَلَيْهِ Veya onu darda bırakmayacağımızı *(Ne ile?)* بِذَلِكَ Bununla فَنَادَى **Ve niyaz etti** *(Nerede?)* فِي الظُّلُمَاتِ **Karanlıklar içerisinde** *(Karanlıklardan bedel?)* ظُلْمَةِ اللَّيْلِ Gecenin karanlığı وَظُلْمَةِ الْبَحْرِ Denizin karanlığı وَظُلْمَةِ بَطْنِ الْحُوتِ Ve balığın karnındaki karanlığın içinde *(Ne diyerek niyaz etti?)* أَنْ أَيْ بِأَنْ **Şöyle diyerek,** بِأَنْ takdirindedir لَا إِلَهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا **Ancak (vardır)** *(Kim?)* أَنْتَ **Sen** سُبْحَانَكَ **Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim** إِنِّي **Muhakkak ki ben** كُنْتُ **Oldum** *(Kimlerden?)* مِنَ الظَّالِمِينَ **Zalimlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذَهَابِي Gitmem konusunda *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ قَوْمِي Kavmimin arasından *(Nasıl?)* بِلَا إِذْنٍ İzinsiz

87. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** وَنَجَّيْنَاهُ **Ve kurtardık** *(Kimi?)* هُ **Onu** *(Neden?)* مِنَ الْغَمِّ **Kederden** *(Ne ile?)* بِتِلْكَ الْكَلِمَاتِ Bu kelimelerle وَكَذَلِكَ **Ve işte böylece** كَمَا نَجَّيْنَاهُ Onu kurtardığımız gibi نُنْجِي **Kurtarırız** *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ **İnananları** *(Neden kurtarırız?)* مِنْ كَرْبِهِمْ Sıkıntılarından *(Ne zaman?)* إِذَا اسْتَغَاثُوا Yalvardıklarında *(Kime?)* بِنَا Bize *(Ne oldukları halde?)* دَاعِينَ Dua edici oldukları halde

88. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* زَكَرِيَّا **Zekeriya'yı** وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşmüştür *(Ne?)* إِذْ **Hani** نَادَى **Niyaz etmişti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne ile niyaz etmişti?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ **Ey rabbim** لَا تَذَرْنِي **Beni bırakma** *(Ne?)* فَرْدًا **Tek** أَيْ بِلَا وَلَدٍ Yani, çocuksuz *(Öyle çocuk ki,)* يَرِثُنِي Bana varis olacak وَأَنْتَ **Halbuki sen** *(Kimsin?)* خَيْرُ الْوَارِثِينَ **Varislerin en hayırlısısın** الْبَاقِي Geriye kalansın *(Neden sonra?)* بَعْدَ فَنَاءِ خَلْقِكَ Mahlukatın yok olduktan sonra

89. فَاسْتَجَبْنَا **Biz de icabet ettik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** نِدَاءِهِ Onun duasına وَوَهَبْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimi?)* يَحْيَى **Yahya'yı** *(Ne olarak?)* وَلَدًا Çocuk olarak وَاَصْلَحْنَا **Ve elverişli kıldık** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Kimi?)* زَوْجَهُ **Eşini** فَأَتَتْ O da doğurdu *(Neyi?)* بِالْوَلَدِ O çocuğu *(Ne zaman?)* بَعْدَ عُقْمِهَا Kısırlığından sonra اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيْ مَنْ ذُكِرَ Yani, anlatılanlar *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerden كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يُسَارِعُونَ **Koşuyorlar** يُبَادِرُونَ Yarışıyorlar *(Nerede?)* فِي الْخَيْرَاتِ **Hayır işlerinde** الطَّاعَاتِ İtaatte *(Daha ne idiler?)* وَيَدْعُونَنَا **Bize dua ediyorlar** *(Ne oldukları halde?)* رَغَبًا **Umutlu oldukları halde** *(Neyde?)* فِي رَحْمَتِنَا Rahmetimizde *(Daha ne oldukları halde?)* وَرَهَبًا **Korktukları halde** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِنَا Azabımızdan وَكَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* لَنَا **Bize** خَاشِعِينَ **Saygılıydılar** مُتَوَاضِعِينَ Alçak gönüllüydüler *(Nerede?)* فِي عِبَادَتِهِمْ İbadetlerinde

﴿وَ﴾ اذْكُرْ مَرْيَمَ ﴿الَّتِيٓ اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ حَفِظَتْهُ مِنْ أَنْ يُنَالَ ﴿فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا﴾ أَيْ جِبْرِيلَ حَيْثُ نَفَخَ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا فَحَمَلَتْ بِعِيسٰى ﴿وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَآ اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ حَيْثُ وَلَدَتْهُ مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ ﴿اِنَّ هٰذِهٖٓ﴾ أَيْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ ﴿اُمَّتُكُمْ﴾ دِينُكُمْ أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ أَيْ يَجِبُ أَنْ تَكُونُوا عَلَيْهَا ﴿اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ ﴿وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾﴾ وَحِّدُونِ ﴿وَتَقَطَّعُوٓا﴾ أَيْ بَعْضُ الْمُخَاطَبِينَ ﴿اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ أَيْ تَفَرَّقُوا أَمْرَ دِينِهِمْ مُتَخَالِفِينَ فِيهِ وَهُمْ طَوَائِفُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى قَالَ تَعَالٰى ﴿كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾﴾ أَيْ فَنُجَازِيهِ بِعَمَلِهِ ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ﴾ أَيْ جُحُودَ ﴿لِسَعْيِهٖ وَاِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾﴾ بِأَنْ نَأْمُرَ الْحَفَظَةَ بِكَتْبِهِ فَنُجَازِيهِ عَلَيْهِ ﴿وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَآ﴾ أُرِيدَ أَهْلُهَا ﴿اَنَّهُمْ لَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾﴾ أَيْ مُمْتَنِعٌ رُجُوعُهُمْ إِلَى الدُّنْيَا ﴿حَتّٰىٓ﴾ غَايَةٌ لِامْتِنَاعِ رُجُوعِهِمْ ﴿اِذَا فُتِحَتْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ﴾ بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ لِقَبِيلَتَيْنِ وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ مُضَافٌ أَيْ سَدُّهُمَا وَذٰلِكَ قُرْبَ الْقِيَامَةِ ﴿وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ﴾ مُرْتَفِعٍ مِنَ الْأَرْضِ ﴿يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ يُسْرِعُونَ ﴿وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَاِذَا هِيَ﴾ أَيِ الْقِصَّةُ ﴿شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي ذٰلِكَ الْيَوْمِ لِشِدَّتِهِ يَقُولُونَ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿قَدْ كُنَّا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا﴾ الْيَوْمِ ﴿بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾﴾ أَنْفُسَنَا بِتَكْذِيبِنَا لِلرُّسُلِ ﴿اِنَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿حَصَبُ جَهَنَّمَ﴾ وَقُودُهَا ﴿اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾﴾ دَاخِلُونَ فِيهَا - ﴿لَوْ كَانَ هٰٓؤُلَٓاءِ﴾ الْأَوْثَانُ ﴿اٰلِهَةً﴾ كَمَا زَعَمْتُمْ ﴿مَا وَرَدُوهَا﴾ دَخَلُوهَا ﴿وَكُلٌّ﴾ مِنَ الْعَابِدِينَ وَالْمَعْبُودِينَ ﴿فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾﴾ - ﴿لَهُمْ﴾ لِلْعَابِدِينَ ﴿فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ شَيْئًا لِشِدَّةِ غَلَيَانِهَا وَنَزَلَ لَمَّا قَالَ ابْنُ الزِّبَعْرٰى عُبِدَ الْعُزَيْرُ وَالْمَسِيحُ وَالْمَلَائِكَةُ فَهُمْ فِي النَّارِ عَلٰى مُقْتَضٰى مَا تَقَدَّمَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا﴾ الْمَنْزِلَةُ ﴿الْحُسْنٰى﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ ذُكِرَ ﴿اُولٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

91. Ve iffetini başkasının sahip olmasından **muhafaza eden** Meryem'i **de** yâd et! **Kendisine ruhumuz** Cibril**den üflemiştik.** Şöyle ki; yakasından içeri üflemiş o da İsa'ya gebe kalmıştı. Oğlunu hiçbir erkek kendisine el sürmeden doğurması açısından **onu ve oğlunu âlemlere,** insanlara, cinlere ve meleklere **bir âyet kılmıştık.**

92. **Şüphe yok ki bu** İslam dini **bir tek din olarak**[1] **sizin dininizdir** ey Hz. Muhammed devrinde yaşayanlar! Sizlerin o din üzere olması gerekir. **Ve Ben de sizin Rabbinizim; artık Bana ibadet edin,** beni tevhit edin.

93. Onun devrinde yaşayan bazıları **kendi aralarında işlerini bozdular.** Yani birbirlerine ihtilaf ederek din işlerini parça parça ettiler. Bunlar Yahudi ve Hıristiyanlardır. **Hâlbuki hepsi bize dönecekler,** biz de amellerine göre onlara karşılıklarını vereceğiz.

94. **Artık her kim mümin olduğu halde sâlih amellerden işlerse, artık onun çabasını inkâr yoktur. Şüphe yok ki, Biz** hafaza meleklerine o amelleri yazmalarını emretmek suretiyle **onun için yazarız** ve bu amellere göre de ona karşılık veririz.

95. **Yokettiğimiz kasaba** halkının dünyaya **dönmesi**[2] **imkânsızdır.**

96. **Ta ki; Ye'cüc ve Me'cüc**[3]ün seddleri **açılıp**[4] **da onlar her tepeden,** yüksek yerden **koşmaya başlayacakları** kıyametin yaklaştığı **zamana kadar.**

97. **Ve doğru olan vaad,** Kıyamet günü **yaklaştığı zaman, birden, inkâr edenlerin gözleri** o gün içerisinde günün dehşetinden **donakalır!**[5] Derler ki: «**İşte**[6] **helakımız! Gerçekten biz** dünyadayken **bu günden habersizmişiz; hatta biz** peygamberleri yalanlamak suretiyle kendisine **zulmeden kimselermişiz.**»

98. Ey Mekkeliler! **Şüphesiz siz ve Allah'tan başka taptıklarınız,** putlar **cehennem çıraları,** tutuşturacaklarısınız. **Siz oraya**[7] **varıp gireceksiniz.**

99. **Eğer onlar,** putlar, sandığınız gibi **ilâhlar olsalardı oraya varıp girmezlerdi. Hâlbuki** ibadet edenler de edilenler de, **hepsi orada ebediyen kalıcıdırlar.**

100. **O** ibadet eden**ler için orada gayet şiddetli bir iç çekiş vardır. Onlar orada** cehennemin şiddetli kaynamasından hiçbir şey **işitemezler.**

İbnü'z-Ziba'râ "Uzeyr, İsa ve meleklere de ibadet edildi. Buna göre onların da cehennemde olması gerekir" deyince şu ayet indi:

101. **Ama bizden kendilerine güzel** bir menzile **geçip takdir edilmiş olanlar** -ki anılan kişiler de bunlardandır- **işte onlar, ondan uzaklaştırılmış olanlardır.**

---

[1] أُمَّةً وَاحِدَةً kelimesi hâl-i lâzimedir.

[2] لَا يَرْجِعُونَ sözündeki لا zaittir.

[3] يَأْجُوج ile مَأْجُوج kelimeleri hemzeli ve hemzesiz okunmuştur. Bunlar acemce olup iki kabilenin ismidir. Bu isimlerden önce bir muzaf takdir edilir. Yani سَدُّهُمَا demektir.

[4] فتحت kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de şeddeli okunmuştur.

[5] Ayetteki هِيَ zamir-i kıssadır.

[6] Ayetteki يَا tenbih içindir.

[7] Ayetteki لَهَا kelimesinde geçen ل harfi cerri فِي anlamındadır.

KELİME ANLAMI

90. وَ اذْكُرْ **Yine** hatırla *(Kimi?)* مَرْيَمَ Meryem'i الَّتِي **Öyle Meryem'i ki** اَحْصَنَتْ **Korudu** *(Neyi?)* فَرْجَهَا **Namusunu** حَفِظَتْهُ Onu korudu *(Neden?)* مِنْ أَنْ يُنَالَ Elde edilmesinden فَنَفَخْنَا **Ve biz de üfledik** *(Kime?)* فِيهَا **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِنَا **Ruhumuzdan** أَيْ جِبْرِيلَ Yani, Cebrail'den حَيْثُ Şöyle ki نَفَخَ Üfledi *(Nereden?)* فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Gömleğinin yakasından فَحَمَلَتْ O da hemen hamile kaldı *(Kime?)* بِعِيسٰى İsa'ya *(a.s.)* وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kimi?)* هَا **Onu** *(Daha?)* وَابْنَهَا **Ve oğlunu** *(Ne kıldık?)* اٰيَةً **İbret** *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** الْإِنْسَ وَالْجِنَّ وَالْمَلَائِكَةَ İnsanlar, cinler ve melekler alemi için حَيْثُ Şöyle ki وَلَدَتْهُ Onu doğurdu مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ Bir erkek olmadan

91. اِنَّ **Muhakkak ki** هٰذِهِ **Bu** أَيْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ Yani, İslam dini *(Nedir?)* اُمَّتُكُمْ **Sizin ümmetinizdir** دِينُكُمْ Dininizdir أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ Ey muhataplar أَيْ يَجِبُ Yani, gerekir *(Ne?)* أَنْ تَكُونُوا Olmanız *(Ne üzere?)* عَلَيْهَا O din üzere *(Ne olduğu halde?)* اُمَّةً وَاحِدَةً **Tek ümmet olduğu halde***(Bu kelime nedir?)* حَالٌ لَازِمَةٌ Hal-i lazime'dir وَاَنَا **Ve ben** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizim** فَاعْبُدُونِ **O halde bana ibadet edin** وَحِّدُونِ Beni birleyin

92. وَتَقَطَّعُوا **Bozdular** أَيْ بَعْضُ الْمُخَاطَبِينَ Yani, muhataplardan bazıları *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **İşlerini** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** أَيْ تَفَرَّقُوا Yani, ayırdılar *(Neyi?)* أَمْرَ دِينِهِمْ Din işlerini *(Ne oldukları halde?)* مُتَخَالِفِينَ فِيهِ Onda muhalefet ettikleri halde وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* طَوَائِفُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyan fırkalarıdır قَالَ تَعَالٰى Yüce olan buyurdu ki كُلٌّ **Hepsi** اِلَيْنَا **Bize** *(Nedir?)* رَاجِعُونَ **Dönücüdürler** أَيْ فَنُجَازِيهِ Yani, biz hepsini cezalandıracağız *(Ne ile?)* بِعَمَلِهِ Yaptıklarıyla

93. فَمَنْ **Her kim** يَعْمَلْ **Yaparsa** *(Neden?)* مِنَ الصَّالِحَاتِ **Salih amellerden** وَهُوَ **Halbuki kendisi** *(Nedir?)* مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَلَا كُفْرَانَ **Nankörlük yoktur** أَيْ جُحُودَ Yani, inkar yoktur *(Niçin?)* لِسَعْيِهِ **Onun çabası için** وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَهُ **Onu** *(Neyiz?)* كَاتِبُونَ **Yazıcılarız** *(Ne suretle?)* بِأَنْ نَأْمُرَ Emretmemizle *(Kime?)* الْحَفَظَةَ Hafaza meleklerine *(Neyi?)* بِكَتْبِهِ Onu yazmayı فَنُجَازِيهِ Ve O'nu mükafatlandırırız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine

94. وَحَرَامٌ **Haramdır** *(Neye?)* عَلٰى قَرْيَةٍ **Bir beldeye ki** اَهْلَكْنَاهَا **Onu helak ettik** أُرِيدَ Kastedilmiştir *(Kim?)* أَهْلُهَا Oranın halkı *(Onlara ne haramdır ?)* اَنَّهُمْ **Muhakkak**

ki onlar *(Nedirler?)* لَا زَائِدَةٌ يَرْجِعُونَ **Döneceklerdir,** Lâ zaittir أَيْ Yani, مُمْتَنِعٌ رُجُوعُهُمْ Onların dönmesi imkansızdır *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya

95. حَتَّى **Ta ki** *(Bu kelime nedir?)* غَايَةٌ Gayedir *(Neye?)* لِامْتِنَاعِ رُجُوعِهِمْ Onların dönmelerinin imkansızlığına إِذَا فُتِحَتْ **Açıldığı zaman** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz *(Kim?)* يَأْجُوجُ **Ye'cüc** *(Daha?)* وَمَأْجُوجُ **Ve Me'cüc** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْهَمْزِ وَتَرْكِهِ Hemze ve hemzesiz *(Bu iki kelime nedir?)* اسْمَانِ أَعْجَمِيَّانِ Acemce isimdirler *(Neyin?)* لِقَبِيلَتَيْنِ İki kabilenin وَيُقَدَّرُ Takdir edilir *(Nereye?)* قَبْلَهُ Onların önüne *(Ne?)* مُضَافٌ Bir muzaf أَيْ سَدُّهُمَا Yani, onların sedleri (açıldığında) وَذٰلِكَ Bu da *(Ne zamandır?)* قُرْبَ الْقِيَامَةِ Kıyametin yakınındadır *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** مِنْ كُلِّ حَدَبٍ **Her tepeden** مُرْتَفِعٍ مِنَ الْأَرْضِ Yerin yükseklerinden *(Nedirler?)* يَنْسِلُونَ **Akın ederler** يُسْرِعُونَ Koşarlar

96. وَاقْتَرَبَ **Ve yaklaştı** *(Ne?)* الْوَعْدُ **Vaad** *(Öyle vaad ki,)* الْحَقُّ **Gerçek olan** أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü فَإِذَا **Birden** هِيَ **O** أَيِ الْقِصَّةُ Yani, zamir, zamir-i kıssadır شَاخِصَةٌ **Donakalır** *(Ne?)* أَبْصَارُ الَّذِينَ **O kişilerin gözleri ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ الْيَوْمِ Bu günde *(Niçin donakalırlar?)* لِشِدَّتِهِ Şiddetinden dolayı *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle dedikleri halde يَا لِلتَّنْبِيهِ وَيْلَنَا **Vay bize,** Ya harf-i tenbih'tir هَلَاكَنَا Helakımız! قَدْ **Muhakkak ki** كُنَّا **Biz idik** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne içindeydik?)* فِي غَفْلَةٍ **Bir gaflet** *(Neden?)* مِنْ هٰذَا الْيَوْمِ **Bu** günden بَلْ **Hayır** كُنَّا **Biz olduk** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zulmediciler** *(Kime?)* أَنْفُسَنَا Nefislerimize *(Ne sebeple?)* بِتَكْذِيبِنَا Yalanlamamız sebebiyle *(Kimi?)* لِلرُّسُلِ Peygamberleri

97. إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeyler ki** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allahtan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, O'nun dışında *(Neden?)* مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan *(Siz ve onlar nelersiniz?)* حَصَبُ جَهَنَّمَ **Cehennem odunu** وَقُودُهَا Yakıtı أَنْتُمْ **Siz** لَهَا **Ona** *(Nesiniz?)* وَارِدُونَ **Varacaksınız** دَاخِلُونَ فِيهَا Oraya gireceksiniz

98. لَوْ **Şayet** كَانَ **Olsaydı** *(Neler?)* هٰؤُلَاءِ الْأَوْثَانُ **O** putlar *(Ne olsaydı?)* آلِهَةً **İlahlar** *(Ne gibi?)* كَمَا زَعَمْتُمْ İddia ettiğiniz gibi مَا وَرَدُوهَا **Oraya varmazlardı** دَخَلُوهَا Oraya girmezlerdi وَكُلٌّ **Hepsi** *(Neyin hepsi?)* مِنَ الْعَابِدِينَ Tapanların وَالْمَعْبُودِينَ Tapılanların *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

99. لَهُمْ **Onlar için vardır** لِلْعَابِدِينَ Tapanlar için *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne vardır?)* زَفِيرٌ **İnlemek** *(Daha?)* وَهُمْ **Ve onlar** فِيهَا **Orada** *(Nedirler?)* لَا يَسْمَعُونَ **İşitemezler** *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey *(Niçin?)* لِشِدَّةِ غَلَيَانِهَا Cehennem çok şiddetli kaynadığı için

100. وَنَزَلَ İndi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Dediği zaman *(Kim?)* ابْنُ الزِّبَعْرَى İbnü'z-Ziba'ra *(Ne dedi?)* عُبِدَ İbadet edildi *(Kime?)* الْعُزَيْرُ Uzeyr'e وَالْمَسِيحُ Mesih'e وَالْمَلَائِكَةُ Ve meleklere de فَهُمْ O zaman onlar da فِي النَّارِ Cehennemdedir *(Ne üzerine?)* عَلٰى مُقْتَضٰى مَا تَقَدَّمَ Gerede geçenin gereğince: إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** سَبَقَتْ **Takdir edildi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne takdir edildi?)* الْمَنْزِلَةُ الْحُسْنٰى **Güzel** yerler وَمِنْهُمْ Ki, onlardandır *(Kim?)* مَنْ ذُكِرَ Anlatılan kişiler أُولٰئِكَ **İşte o kimseler** عَنْهَا **O cehennemden** *(Nedirler?)* مُبْعَدُونَ **Uzaklaştırılmıştırlar**

﴿لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا﴾ صَوْتَهَا ﴿وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ﴾ مِنَ النَّعِيمِ ﴿خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ ﴿لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ﴾ وَهُوَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْعَبْدِ إِلَى النَّارِ ﴿وَتَتَلَقّٰيهُمُ﴾ تَسْتَقْبِلُهُمْ ﴿الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ عِنْدَ خُرُوجِهِمْ مِنَ الْقُبُورِ يَقُولُونَ لَهُمْ ﴿هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذ۪ي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿يَوْمَ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا قَبْلَهُ ﴿نَطْوِي السَّمَٓاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ﴾ اسْمُ مَلَكٍ ﴿لِلْكُتُبِ﴾ صَحِيفَةِ ابْنِ آدَمَ عِنْدَ مَوْتِهِ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ أَوِ السِّجِلُّ الصَّحِيفَةُ وَالْكِتَابُ بِمَعْنٰى مَكْتُوبٍ وَاللَّامُ بِمَعْنٰى عَلٰى وَفِي قِرَاءَةٍ (لِلْكُتُبِ) جَمْعًا ﴿كَمَا بَدَأْنَٓا اَوَّلَ خَلْقٍ﴾ مِنْ عَدَمٍ ﴿نُع۪يدُهُ﴾ بَعْدَ إِعْدَامِهِ فَالْكَافُ مُتَعَلِّقَةٌ بِنُعِيدُ وَضَمِيرُهُ عَائِدٌ إِلٰى أَوَّلَ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ ﴿وَعْدًا عَلَيْنَا﴾ مَنْصُوبٌ بِوَعَدْنَا مُقَدَّرًا قَبْلَهُ وَهُوَ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ مَا قَبْلَهُ ﴿اِنَّا كُنَّا فَاعِل۪ينَ ﴿١٠٤﴾﴾ مَا وَعَدْنَاهُ ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ﴾ بِمَعْنَى الْكِتَابِ أَيْ كُتُبِ اللهِ الْمُنَزَّلَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ﴾ بِمَعْنٰى أُمِّ الْكِتَابِ الَّذِي عِنْدَ اللهِ ﴿اَنَّ الْاَرْضَ﴾ أَرْضَ الْجَنَّةِ ﴿يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾﴾ عَامٌّ فِي كُلِّ صَالِحٍ ﴿اِنَّ ف۪ي هٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَبَلَاغًا﴾ كِفَايَةً فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ ﴿لِقَوْمٍ عَابِد۪ينَ ﴿١٠٦﴾﴾ عَامِلِينَ بِهِ ﴿وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِلَّا رَحْمَةً﴾ أَيْ لِلرَّحْمَةِ ﴿لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٠٧﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ بِكَ ﴿قُلْ اِنَّمَا يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَٓا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ﴾ أَيْ مَا يُوحٰى إِلَيَّ فِي أَمْرِ الْإِلٰهِ إِلَّا وَحْدَانِيَّتُهُ ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾﴾ مُنْقَادُونَ لِمَا يُوحٰى إِلَيَّ مِنْ وَحْدَانِيَّةِ الْإِلٰهِ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى الْأَمْرِ ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنْ ذٰلِكَ ﴿فَقُلْ اٰذَنْتُكُمْ﴾ بِالْحَرْبِ ﴿عَلٰى سَوَٓاءٍ﴾ حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ أَيْ مُسْتَوِينَ فِي عِلْمِهِ لَا أَسْتَبِدُّ بِهِ دُونَكُمْ لِتَتَأَهَّبُوا ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿اَدْر۪ٓي اَقَر۪يبٌ اَمْ بَع۪يدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ أَوِ الْقِيَامَةِ الْمُشْتَمِلَةِ عَلَيْهِ وَإِنَّمَا يَعْلَمُهُ اللهُ ﴿اِنَّهُ﴾ تَعَالٰى ﴿يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ﴾ وَالْفِعْلِ مِنْكُمْ وَمِنْ غَيْرِكُمْ ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾﴾ أَنْتُمْ وَغَيْرُكُمْ مِنَ السِّرِّ ﴿وَاِنْ﴾ مَا ﴿اَدْر۪ي لَعَلَّهُ﴾ أَيْ مَا أَعْلَمْتُكُمْ بِهِ وَلَمْ يُعْلَمْ وَقْتُهُ ﴿فِتْنَةٌ﴾ اِخْتِبَارٌ ﴿لَكُمْ﴾ لِيَرٰى كَيْفَ صُنْعِكُمْ ﴿وَمَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ ﴿اِلٰى ح۪ينٍ ﴿١١١﴾﴾ أَيِ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ وَهٰذَا مُقَابِلٌ لِلْأَوَّلِ الْمُتَرَجّٰى بِلَعَلَّ وَلَيْسَ الثَّانِي مَحَلًّا لِلتَّرَجِّي ﴿قُلْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ «قَالَ» ﴿رَبِّ احْكُمْ﴾ بَيْنِي وَبَيْنَ مُكَذِّبِي ﴿بِالْحَقِّ﴾ بِالْعَذَابِ لَهُمْ أَوِ النَّصْرِ عَلَيْهِمْ فَعُذِّبُوا بِبَدْرٍ وَأُحُدٍ وَالْأَحْزَابِ وَحُنَيْنٍ وَالْخَنْدَقِ وَنُصِرَ عَلَيْهِمْ ﴿وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾﴾ مِنْ كِذْبِكُمْ عَلَى اللهِ فِي قَوْلِكُمُ اتَّخَذَ وَلَدًا وَعَلَيَّ فِي قَوْلِكُمْ سَاحِرٌ وَعَلَى الْقُرْآنِ فِي قَوْلِكُمْ شِعْرٌ

TÜRKÇE ANLAMI

102. **Onun hışıltısını bile duymazlar. Ayrıca onlar nefislerinin hoşlandığı şeyler,** nimetler **içinde daima kalacak kimselerdir.**

103. **Onları en büyük korku** olan kişinin cehenneme götürülmesi emri **üzmez.** Kabirlerinden çıktıklarında **onları melekler karşılayarak** onlara derler ki **«İşte bu,** dünyadayken **size vaad edilen gününüzdür.»**

104. Düşününüz **o günü**[1] **ki, Sicil** isimli meleğin **kitabı**[2]**,** Âdemoğlu ölürken sayfasını **dürmesi gibi** yahut kitabın sayfalarını dürer gibi[3] **göğü düreceğiz. İlk** yoktan **var edişte başladığımız gibi**[4] **onu** yok ettikten sonra **iade edeceğiz. Üzerimize bir vaad olarak**[5] vaat ettik. **Biz,** vâdettiğimizi **yaparız.**

105. **Andolsun Zikir'den,** Allah katında bulunan ana kitaptan **sonra Zebur'da**[6] yani Allah'ın indirilmiş kitaplarında: «Cennet **toprağına salih kullarım** –her salih kul bu sözün içine girer- **vâris olacaktır» diye yazmıştık.**

106. **Muhakkak ki, bu** Kur'â**nda ibadet eden,** onunla amel eden **bir kavim için** cennete girme konusunda **mükemmel bir yeterlilik vardır.**

107. Ey Muhammed! **Seni ancak bütün âlemlere,** insanlara ve cinlere **bir rahmet olman için gönderdik.**

108. **De ki: « Elbette bana vahyolunuyor ki, sizin ilâhınız, şüphesiz bir ilâhtır.** Yani ilahın durumu hakkında bana vahyedilen onun sadece bir olduğudur. **Artık siz Müslüman olacak mısınız,** bana vahyedildiği şekilde ilahın birliği konusuna boyun eğecek misiniz?»

109. **Eğer** bundan **yüz çevirirlerse de ki:** Azabı **hepimiz eşit olarak**[7] **duyurdum,** bildirdim; hazırlanasınız diye bu bilgiyi sizlerle paylaşmaksızın kendime saklamadım. **Artık size vâdolunan** azap yahut kendisinde azap bulunan kıyamet **yakın mı uzak mı, bilemem;** onu ancak Allah teala bilir.

110. **«Şüphe yok ki,** Allah teala siz veya başkaları tarafından **açığa vurulan sözü** ve işleri **de,** sizin **gizlediğiniz** ve başkaları tarafından gizlenen sırrı **da bilir.»**

---

[1] يَوْمَ kelimesi öncesinde bulunan mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[2] لِلْكِتَابِ kelimesindeki ل harfi zaittir. Ayrıca bu kelime bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) لِلْكُتُبِ şeklinde cemi olarak okunmuştur.

[3] Ayetin manası böyle olduğunda اَلسِّجِلُّ kelimesi اَلصَّحِيفَةُ anlamına, اَلْكِتَابُ kelimesi اَلْمَكْتُوبُ anlamına ل harfi cerri de عَلَى harfi cerri anlamına gelir.

[4] Ayetteki كَ harfi cerri نُعِيدُهُ fiiline taalluk eder. Fiildeki zamir de أَوَّلَ kelimesine döner. مَا kelimesi ise mastariyedir.

[5] وَعْدًا kelimesi öncesinde bulunan mukadder وَعَدْنَا fiiliyle mensuptur. Bu cümle önceki cümlenin manasını tekitlemektedir.

[6] اَلزَّبُور kelimesi burada اَلْكِتَاب anlamındadır.

[7] عَلَى سَوَاءٍ, fail ve meful zamirinden haldir; " sizler ile ben bu konuda eşit olduğumuz halde..." demektir.

111. **«Ve ben bilmem, belki o** size bildirdiğim fakat vakti bilinmeyen şey olan azap **sizin** ne yapacağınızı görmesi **için bir imtihandır,** sınamadır; **(bu,) bir müddete,** ecellerinizin bitimine **kadar bir faydalanmadır.**[1]»

112. **De**[2] **ki: «Yarabbi!** Benimle beni yalanlayanların arasında **hak ile,** onlara azap ile yahut onlara karşı zafer kazanmamla **hükmet.** Nitekim Bedir'de, Uhut'ta, Ahzap'ta Huneyn ve Hendekte onlara azap edilmiş ve Hz. Peygamber onlara karşı zafer kazanmıştır. **Bizim Rabbimiz Rahmân'dır. Sizin yakıştırdıklarınıza karşı,** "çocuk edindi" diyerek Allah'a, "o bir büyücüdür" diyerek bana, "o şiirdir" diyerek de Kur'ân'a attığınız iftiraya karşı **yardımı umulandır.**

KELİME ANLAMI

101. لَا يَسْمَعُونَ **Duymazlar** *(Neyi?)* حَسِيسَهَا **Onun uğultusunu** صَوْتَهَا Sesini وَهُمْ **Ve onlar** فِي مَا **O şeyler içinde ki** اشْتَهَتْ **İstiyor** *(Kim?)* أَنْفُسُهُمْ **Onların canları** *(O şeyler de neden ibarettir?)* مِنَ النَّعِيمِ Nimetlerden *(O şeyler içinde nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

102. لَا يَحْزُنُهُمُ **Onları mahzun etmez** *(Ne?)* الْفَزَعُ **Dehşet** *(Öyle dehşet ki,)* الْأَكْبَرُ **En büyük** وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* أَنْ يُؤْمَرَ (Atılmasının) emredilmesidir *(Kimin?)* بِالْعَبْدِ Kulun *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Cehenneme وَتَتَلَقَّاهُمُ **Ve onları karşılar** تَسْتَقْبِلُهُمْ Onları karşılar *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ خُرُوجِهِمْ Onlar çıktıklarında *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerinden *(Ne oldukları halde karşılarlar?)* يَقُولُونَ لَهُمْ Onlara şöyle diyor oldukları halde هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* يَوْمُكُمُ **Sizin gününüzdür** الَّذِي **Öyle gün ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تُوعَدُونَ **Vaadolunuyor idiniz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

103. يَوْمَ **(Düşün) o günü ki** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ Üzkur kelimesi ile mensuptur *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ Ondan önce takdir edilmiş olduğu halde نَطْوِي **Düreriz** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Semayı** *(Ne gibi düreriz?)* كَطَيِّ السِّجِلِّ **Sicill'in dürmesi gibi** *(Bu kelime nedir?)* اسْمُ مَلَكٍ Bir melek ismidir *(Neyi dürmesi?)* لِلْكِتَابِ **Kitabı** وَاللَّامُ صَحِيفَةِ ابْنِ آدَمَ Ademoğlunun sayfalarını *(Ne vakit?)* عِنْدَ مَوْتِهِ Öldüğü vakit وَاللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zaittir أَوِ السِّجِلُّ Veya Sicill *(Ne demektir?)* الصَّحِيفَةُ Sayfa demektir وَالْكِتَابُ Kitap ise *(Nedir?)* بِمَعْنَى مَكْتُوبٍ Yazılmış manasındadır وَاللَّامُ بِمَعْنَى عَلَى

---

[1] وَمَتَاعٌ... sözü لَعَلَّ ile umulan birincisine (فِتْنَةٌ لَكُمْ) mukabil olarak gelmiştir. Yoksa bu söz umma mahalli değildir. (bilakis kesinkes gerçekleşmiş bir şeydir.)

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) قَالَ şeklinde okunmuştur.

Lam ise عَلٰى manasındadır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* لِلْكُتُبِ Li'l-kütübi şeklinde *(Bu kelime ne olduğu halde?)* جَمْعًا Cemi olduğu halde كَمَا بَدَأْنَا **Başladığımız gibi** *(Neye?)* اَوَّلَ خَلْقٍ **İlk yaratmaya** *(Neden yaratmaya?)* مِنْ عَدَمٍ Yoktan نُعِيدُ **İade ederiz** *(Neyi?)* هُ **Onu** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِعْدَامِهِ Onu yok ettikten sonra فَالْكَافُ Kâf harf-i cer'i *(Nedir?)* مُتَعَلِّقَةٌ بِنُعِيدُ نُعِيدُ fiiline müteallıktır وَضَمِيرُهُ Onun zamiri ise *(Nedir?)* عَائِدٌ إِلٰى أَوَّلَ أَوَّلَ'ye dönücüdür وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ Mâ mastariyet içindir وَعْدًا **Vaad olmakla** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِوَعَدْنَا وَعَدْنَا fiili tarafından nasb olunmuştur *(O fiil ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ Ondan önce takdir edildiği halde وَهُوَ O *(Nedir?)* مُؤَكِّدٌ Tekit edicidir *(Neyi?)* لِمَضْمُونِ مَا قَبْلَهُ Öncesindeki cümlenin ifade ettiği manayı إِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne olduk?)* فَاعِلِينَ **Yapıcılar olduk** *(Neyi?)* مَا وَعَدْنَاهُ Vaad ettiğimiz şeyi

104. وَلَقَدْ **Andolsun ki** كَتَبْنَا **Yazmıştık** *(Nerede?)* فِي الزَّبُورِ **Zebur'da** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْكِتَابِ Kitab manasındadır أَيْ كُتُبِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın kitablarında (yazmıştık) *(Öyle kitablar ki,)* الْمُنَزَّلَةِ İndirilen *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ **Zikirden sonra** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى أُمِّ الْكِتَابِ Kitabların anası manasındadır الَّذِي Öyle kitapların anası ki عِنْدَ اللّٰهِ Allah katındadır *(Ne yazmıştık?)* اَنَّ الْاَرْضَ **Muhakkak ki arz** أَرْضَ الْجَنَّةِ Cennet toprakları *(Nedir?)* يَرِثُهَا **Ona varis olacaktır** *(Kimler?)* عِبَادِيَ **Kullarım** *(Öyle kullarım ki,)* الصَّالِحُونَ **Salih olan** *(Bu söz nedir?)* عَامٌّ Geneldir *(Kim hakkında?)* فِي كُلِّ صَالِحٍ Her salih kul hakkında

105. اِنَّ **Muhakkak ki** فِي هٰذَا **Bunda vardır** الْقُرْآنِ Kur'an'da *(Ne vardır?)* لَبَلَاغًا **Bir öğüt** كِفَايَةً Yeterlilik *(Ne konuda?)* فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ Cennete girme konusunda *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki,** عَابِدِينَ **Kulluk eden** عَامِلِينَ Amel eden *(Neyle?)* بِهِ O Kur'an ile

106. وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve göndermedik** *(Kimi?)* كَ **Seni** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! إِلَّا **Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Rahmet olarak** أَيْ لِلرَّحْمَةِ Yani, rahmet için *(Neye?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemlere** *(Ondan bedel?)* الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinlere *(Kiminle rahmet için?)* بِكَ Seninle

107. قُلْ **De ki** اِنَّمَا **Ancak** يُوحٰى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* اَنَّمَا **Ancak** إِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** *(Kimdir?)* إِلٰهٌ **İlahtır** *(Öyle ilah ki,)* وَاحِدٌ **Tek olan** أَيْ مَا يُوحٰى إِلَيَّ Yani, bana vahyolunmadı *(Ne konuda?)* فِي أَمْرِ الْإِلٰهِ İlah'ın duruma

hakkında إِلَّا Ancak vahyolundu *(Ne?)* وَحْدَانِيَّتُهُ Onun tek olduğu **فَهَلْ اَنْتُمْ Artık sizler misiniz?** *(Ne?)* **مُسْلِمُونَ Müslüman** مُنْقَادُونَ Boyun eğiciler misiniz? *(Neye?)* لِمَا يُوحٰى إِلَيَّ Bana vahyolunan مِنْ وَحْدَانِيَّةِ الْإِلٰهِ İlahın tek olduğuna وَالْاِسْتِفْهَامُ Bu ayetteki istifham بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasındadır

108. **فَاِنْ Şayet تَوَلَّوْا Yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan **فَقُلْ O zaman de ki: اٰذَنْتُكُمْ Size açıkladım** أَعْلَمْتُكُمْ Size bildirdim *(Neyi?)* بِالْحَرْبِ Helakı *(Ne olduğumuz halde?)* **عَلٰى سَوَاءٍ Eşit olduğumuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Failden ve mefulden haldir أَيْ Yani, مُسْتَوِينَ فِي عِلْمِهِ Onun bilgisinde eşit olduğumuz halde لَا أَسْتَبِدُّ بِهِ Onu saklamadım دُونَكُمْ Sizden ayrı olarak *(Niye?)* لِتَتَأَهَّبُوا Sizler de hazırlanasınız diye **وَاِنْ مَا اَدْرِي Bilmem,** İn, Mâ manasındadır *(Neyi bilmem?)* **اَقَرِيبٌ Yakın mıdır? اَمْ Yoksa بَعِيدٌ Uzak mıdır?** *(Ne?)* **مَا O şey ki تُوعَدُونَ Vaadolunuyorsunuz** *(Vaadolunduğunuz şey nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap أَوِ الْقِيَامَةِ Veya kıyamettir *(Öyle kıyamet ki,)* الْمُشْتَمِلَةِ عَلَيْهِ Azabı içeren وَإِنَّمَا يَعْلَمُهُ Onu ancak bilir *(Kim?)* اللّٰهُ Allah

109. **اِنَّهُ تَعَالٰى Muhakkak ki O** Yüce **يَعْلَمُ Bilir** *(Neyi?)* **الْجَهْرَ Açık olanı** *(Neden?)* **مِنَ الْقَوْلِ Sözden** *(Daha?)* وَالْفِعْلِ İşten *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ Sizden olan *(Daha?)* وَمِنْ غَيْرِكُمْ Ve sizden başkasından olan **وَيَعْلَمُ Ve bilir** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki, تَكْتُمُونَ أَنْتُمْ** Siz **gizliyorsunuz** *(Daha?)* وَغَيْرُكُمْ Sizin dışındakiler *(O şey de nedir?)* مِنَ السِّرِّ Sırdır

110. **وَاِنْ مَا اَدْرِي Bilmem,** İn, Mâ manasındadır *(Neyi bilmem?)* **لَعَلَّهُ Belki de o** أَيْ مَا Yani, o şey ki أَعْلَمْتُكُمْ Size bildirdim *(Neyi?)* بِهِ Onu وَلَمْ يُعْلَمْ Fakat bildirilmedi *(Ne?)* وَقْتُهُ Onu zamanı *(Nedir?)* **فِتْنَةٌ İmtihandır** اِخْتِبَارٌ Sınamadır *(Kimi?)* **لَكُمْ Sizi** *(Niye?)* لِيَرٰى Bakması için كَيْفَ صُنْعُكُمْ Amelleriniz nasıl? *(Daha nedir?)* **وَمَتَاعٌ Bir menfaat** تَمَتُّعٌ Faydalanmadır *(Ne zamana kadar?)* **اِلٰى حِينٍ Bir zamana kadar** أَيْ انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Yani, ecelleriniz gelinceye kadar وَهٰذَا Bu söz *(Nedir?)* مُقَابِلٌ لِلْأَوَّلِ Birinci sözün karşılığıdır *(Öyle birinci söz ki,)* الْمُتَرَجّٰى بِلَعَلَّ Lealle ile umulan وَلَيْسَ الثَّانِي İkinci söz değildir *(Ne değildir?)* مَحَلًّا لِلتَّرَجِّي Umma mahalli

111. **قُلْ De ki** وَفِي قِرَاءَةٍ قَالَ Bir kıraatte قَالَ şeklinde okunmuştur **رَبِّ Ey Rabbim احْكُمْ Hükmet** *(Nerede?)* بَيْنِي Benim ile وَبَيْنَ مُكَذِّبِي Beni yalanlayanlar arasında *(Ne ile hükmet?)* **بِالْحَقِّ Hak ile** بِالْعَذَابِ لَهُمْ Onlara azap etmekle أَوِ النَّصْرِ عَلَيْهِمْ Veya onlara karşı yardım etmekle فَعُذِّبُوا Ve azap edildiler *(Ne ile?)* بِبَدْرٍ Bedir ile *(Daha?)* وَأُحُدٍ Uhud

ile *(Daha?)* وَالْأَحْزَابِ Ahzap ile *(Daha?)* وَحُنَيْنٍ Huneyn ile *(Daha?)* وَالْخَنْدَقِ Hendek ile وَنُصِرَ عَلَيْهِمْ Ve onlara karşı yardım gördü ***(Daha ne de?)*** وَرَبُّنَا **Ve bizim Rabbimiz** *(Nedir?)* الرَّحْمٰنُ **Rahmandır** الْمُسْتَعَانُ **Yardım umulandır** *(Neye karşı?)* عَلٰى مَا **O şeylere karşı ki** تَصِفُونَ **Vasıflıyorsunuz** *(O şeyler de nedir?)* مِنْ كِذْبِكُمْ عَلَى اللّٰهِ Allaha iftira etmenizdir *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde اِتَّخَذَ وَلَدًا (Allah) çocuk edindi *(Daha kime iftira etmenizdir?)* وَعَلَيَّ Bana *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde سَاحِرٌ (Muhammed) büyücüdür *(Daha kime iftira etmenizdir?)* وَعَلَى الْقُرْآنِ Kur'an'a *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ Şu sözünüzde شِعْرٌ (Kur'an) şiirdir.

٢٢

سُورَةُ الْحَجِّ

مَكِيَّةٌ اِلَّا ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ﴾ الْآيَتَيْنِ اَوْ اِلَّا

﴿هٰذَانِ خَصْمَانِ﴾ السِّتَّ آيَاتٍ فَمَدَنِيَّاتٌ

وَهِىَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

سُورَةُ الْحَجِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَآ أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ وَغَيْرُهُمْ ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ أَيْ عِقَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ﴾ أَيِ الْحَرَكَةَ الشَّدِيدَةَ لِلْأَرْضِ الَّتِي يَكُونُ بَعْدَهَا طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا الَّذِي هُوَ قُرْبُ السَّاعَةِ ﴿شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾﴾ فِي إِزْعَاجِ النَّاسِ الَّذِي هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْعِقَابِ ﴿يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ﴾ بِسَبَبِهَا ﴿كُلُّ مُرْضِعَةٍ﴾ بِالْفِعْلِ ﴿عَمَّآ أَرْضَعَتْ﴾ أَيْ تَنْسَاهُ ﴿وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ﴾ أَيْ حُبْلَى ﴿حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ﴾ مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ ﴿وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ﴾ مِنَ الشَّرَابِ ﴿وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾﴾ فَهُمْ يَخَافُونَهُ وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ وَجَمَاعَةٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ قَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللَّهِ وَالْقُرْآنُ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ وَأَنْكَرُوا الْبَعْثَ وَإِحْيَاءَ مَنْ صَارَ تُرَابًا ﴿وَيَتَّبِعُ﴾ فِي جِدَالِهِ ﴿كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴿٣﴾﴾ أَيْ مُتَمَرِّدٍ ﴿كُتِبَ عَلَيْهِ﴾ قُضِيَ عَلَى الشَّيْطَانِ ﴿أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ﴾ أَيِ اتَّبَعَهُ ﴿فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ﴾ يَدْعُوهُ ﴿إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾﴾ أَيِ النَّارِ ﴿يَآ أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ﴾ أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ ﴿مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ﴾ خَلَقْنَا ذُرِّيَّتَهُ ﴿مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ﴾ وَهِيَ الدَّمُ الْجَامِدُ ﴿ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ﴾ وَهِيَ لَحْمَةٌ قَدْرَ مَا يُمْضَغُ ﴿مُخَلَّقَةٍ﴾ مُصَوَّرَةٍ تَامَّةَ الْخَلْقِ ﴿وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ﴾ أَيْ غَيْرِ تَامَّةِ الْخَلْقِ ﴿لِنُبَيِّنَ لَكُمْ﴾ كَمَالَ قُدْرَتِنَا لِتَسْتَدِلُّوا بِهَا فِي ابْتِدَاءِ الْخَلْقِ عَلَى إِعَادَتِهِ ﴿وَنُقِرُّ﴾ مُسْتَأْنَفٌ ﴿فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰ أَجَلٍ

مُسَمًّى﴾ وَقْتَ خُرُوجِه ﴿ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ﴾ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ ﴿طِفْلًا﴾ بِمَعْنَى أَطْفَالًا ﴿ثُمَّ﴾ نُعَمِّرُكُمْ ﴿لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ﴾ أَيِ الْكَمَالَ وَالْقُوَّةَ وَهُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِينَ إِلَى الْأَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى﴾ يَمُوتُ قَبْلَ بُلُوغِ الْأَشُدِّ ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ﴾ أَخَسِّهِ مِنَ الْهَرَمِ وَالْخَرَفِ ﴿لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا﴾ قَالَ عِكْرِمَةُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَصِرْ بِهٰذِهِ الْحَالَةِ ﴿وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً﴾ يَابِسَةً ﴿فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَٓاءَ اهْتَزَّتْ﴾ تَحَرَّكَتْ ﴿وَرَبَتْ﴾ اِرْتَفَعَتْ وَزَادَتْ ﴿وَاَنْبَتَتْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿كُلِّ زَوْجٍ﴾ صِنْفٍ ﴿بَهِيجٍ ﴿٥﴾﴾ حَسَنٍ

TÜRKÇE ANLAMI

22- Hac Sûresi

Medine'de inen 10. ve 11. ayetler hariç,
yahut 19-24 ayetleri arasındaki altı ayet hariç,
Mekke'de inmiştir.

74, 75, 76, 77 veya 78 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Ey** Mekkeli olan ve olmayan tüm **insanlar!** Kendisine itaat ederek **Rabbinizin** azabın**dan sakının. Şüphe yok ki, Kıyametin depremi,** yani kıyametin çok yaklaştığı anlamına gelen sonrasında güneşin batıdan doğacağı yeryüzündeki şiddetli sarsıntı, insanlara verdiği -azabın bir türü olan- tedirginlikte **pek büyük bir şeydir.**

2. **Onu göreceğiniz gün her emzikli kadın** o günün dehşetinden **emzirdiğini unutur; her yüklü,** hamile **kadın, yükünü düşürür.** Aşırı korkudan dolayı **insanları sarhoş bir halde görürsün; hâlbuki onlar** içerek **sarhoş olmamışlardır. Fakat Allah'ın azabı şiddetlidir,** onlar o azaptan korkmaktadırlar.

Nadr b. el-Hâris ve bir topluluk hakkında inmiştir:

3. **İnsanlardan öylesi vardır ki, Allah hakkında bilgisi olmadan mücadelede bulunur**ak "Melekler Allah'ın kızlarıdır", "Kur'ân öncekilerin masallarıdır" derler; dirilişi, toprak olan kişiye can verileceğini inkâr ederler **ve** tartışmasında **her inatçı şeytana uyar.**

4. **Onun,** şeytanın **üzerine şöyle yazılmıştır: her kim onu dost tut**up peşinden gid**erse elbette o, o kişiyi sapıtır ve onu alevli** ateş **azabına çağırır.**

5. **Ey** Mekkeli **insanlar! Eğer siz öldükten sonra tekrar dirilme konusunda şüpheniz varsa; Biz sizin** aslınız olan Âdem'i **topraktan, sonra** onun zürriyetini **meniden, sonra kırmızı bir kan pıhtısından, sonra da** tam olarak **yaratılmış,** şekillenmiş **ve** tam olarak **yaratılmamış bir**

çiğnemlik **et parçasından yarattık ki;** kudretimizin kemalini **size açıkça anlatalım.** Böylece siz de, ilk yaratmadaki bu kudreti, yaratılışın iade edilmesi konusuna delil edinin. **Ve[1] dilediğimizi rahimlerde belli bir vakte,** çıkacağı vakte **kadar durduruyoruz, sonra sizi** annelerinizin karnından **çocuklar olarak çıkarıyoruz, sonra da güç ve kemale eresiniz diye** size ömür veriyoruz. Güç ve kemal otuz ilâ kırk yaşları arasındadır. **İçinizden kimi** kemal yaşına ulaşmadan **vefat eder; kimi de bildikten sonra hiç bir şey bilmemesi için ömrün en kötüsüne,** en zelil çağı olan yaşlılık ve bunaklık **çağına kadar götürülür.** İkrime "Kur'ân okuyan kimse bu duruma gelmez" demiştir. **Sen, yeryüzünü de kupkuru bir halde görürsün; fakat biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o; kıpırdanır, kabarır,** yükselip çoğalır **ve her çeşit[2] güzel bitkiler verir.**

KELİME ANLAMI

﴿٢٢﴾- سُورَةُ الْحَجِّ

22-Hac Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اِلَّا Hariç, Mekke'de inmemiştir وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ الْآيَتَيْنِ Başlayıp devam eden iki ayet hariç اَوْ Veya اِلَّا هٰذَانِ خَصْمَانِ السِّتَّ آيَاتٍ "Haza hasmani" diye başlayıp devam eden altı ayet hariç فَمَدَنِيَّاتٌ Onlar Medine'de inmiştir ﴾ وَهِيَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً Ayet duraklarından kaynaklanan ihtilaflara binaen yetmiş dört- yetmiş beş- yetmiş altı- yetmiş yedi yada yetmiş sekiz ayettir. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla (başlarım) *(öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

1. قَالَ اللهُ تَعَالٰى Allah-u Teâla buyurdu يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَغَيْرُهُمْ Yani Mekke ehli ve diğerleri اتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** أَيْ عِقَابَهُ Yani azabından *(Nasıl korkun?)* بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat ederek اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ **Şüphe yok ki kıyamet zelzelesi** أَيِ الْحَرَكَةَ الشَّدِيدَةَ لِلْأَرْضِ Yani yerin şiddetle sarsılması الَّتِي O sarsılma ki يَكُونُ بَعْدَهَا Ondan sonra oluyor *(Ne?)* طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا Güneşin battığı yerden (batıdan)doğması الَّذِي O güneşin batıdan doğması ki هُوَ قُرْبُ السَّاعَةِ O, kıyametin yakın olduğunun alametidir *(Nedir?)* شَيْءٌ **Bir şeydir** *(Öyle şeyki)* عَظِيمٌ **Büyük** فِي إِزْعَاجِ النَّاسِ İnsanları rahatsız etmekte الَّذِي هُوَ نَوْعٌ مِنَ الْعِقَابِ O bir tür azaptır

---

[1] Bu cümle başlangıç cümlesidir.

[2] مِنْ كُلِّ زَوْجٍ deki مِن zaittir.

2. يَوْمَ تَرَوْنَهَا **Onu göreceğiniz gün** تَذْهَلُ **Vazgeçecek** *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهَا Kıyameti görmek sebebiyle *(Kim?)* كُلُّ مُرْضِعَةٍ **Her emziren kadın** *(Nasıl Emziren?)* بِالْفِعْلِ Bil fiil *(Neden Vazgeçecek?)* عَمَّآ اَرْضَعَتْ **Emzirdiğinden** أَيْ تَنْسَاهُ Yani onu unutacak وَتَضَعُ **Düşürür** *(Kim?)* كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ **Her hamile kadın** أَيْ حُبْلَى Yani hamile *(Neyi?)* حَمْلَهَا **Yükünü (***Taşıdığı Çocuğu***)** وَتَرَى **Ve görürsün** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne Oldukları Halde?)* سُكَارٰى **Sarhoş oldukları halde** *(Neden Dolayı?)* مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ Çok korktuklarından dolayı وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى **Halbuki onlar sarhoş değildir** مِنَ الشَّرَابِ Şaraptan وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ **Lakin Allah'ın azabı** *(Nedir?)* شَدِيدٌ **Çok şiddetlidir** فَهُمْ يَخَافُونَهُ Onlar Allah'ın azabından korkarlar

3. وَنَزَلَ فِي النَّضْرِ بْنِ الْحَارِثِ وَجَمَاعَةٍ Gelecek ayet Nadr bin el-Hars ve bir cemaat hakkında indi وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** مَنْ **Öylesi ki** يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ **Allah hakkında mücadele eder** بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeksizin** قَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ Dediler ki melekler Allah'ın kızlarıdır *(Daha)* وَالْقُرْآنُ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ Kur'an öncekilerin masallarıdır *(Daha)* وَأَنْكَرُوا الْبَعْثَ Dirilmeyi inkar ederler *(Daha)* وَإِحْيَاءَ مَنْ صَارَ تُرَابًا Toprak olanın dirileceğini inkar ederler وَيَتَّبِعُ **Ve tabi olurlar** فِي جِدَالِهِ Mücadelelerinde *(Kime?)* كُلَّ شَيْطَانٍ **Her şeytana** *(Öyle Şeytan Ki)* مَرِيدٍ **İnatçı** أَيْ مُتَمَرِّدٍ Yani azgın

4. كُتِبَ **Yazılmıştır** عَلَيْهِ **Onun üzerine** قُضِيَ عَلَى الشَّيْطَانِ Mel'un şeytanın üzerine hükmedilmiştir *(Ne Yazılmıştır?)* اَنَّهُ مَنْ **Şüphesiz ki kim** تَوَلَّاهُ **Onu dost tutarsa** أَيِ اتَّبَعَهُ Yani ona tabi olursa فَاَنَّهُ **Muhakkak o (Şeytan)** *(Nedir?)* يُضِلُّهُ **Onu sapıtır** وَيَهْدِيهِ **Ve onu sürükler** يَدْعُوهُ Onu çağırır *(Neye?)* اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli azap ateşine** أَيِ النَّارِ Yani cehenneme

5. يَآ اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Nede iseniz?)* فِي رَيْبٍ **Şüphede** شَكٍّ Şüphede *(Neden ?)* مِنَ الْبَعْثِ **(Öldükten sonra) diriltilmenizden** فَاِنَّا **Muhakkak ki** خَلَقْنَاكُمْ **Biz sizi yarattık** أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ Yani aslınız Adem (a s)'ı مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** ثُمَّ **Sonra** خَلَقْنَا ذُرِّيَّتَهُ Zürriyetini yarattık مِنْ نُطْفَةٍ **Nutfeden /safi bir sudan** مَنِيٍّ Meniden ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ **Sonra kan pıhtısından** وَهِيَ الدَّمُ الْجَامِدُ Âlaka pıhtılaşmış kandır ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ **Sonra et parçasından** وَهِيَ لَحْمَةٌ قَدْرَ مَا يُمْضَغُ Bu çiğnenebilecek kadar bir et parçasıdır *(Öyle Et Parçası Ki)* مُخَلَّقَةٍ **Yaratılmış** مُصَوَّرَةٍ تَامَّةَ الْخَلْقِ Bütün azaları şekillenmiş ve yaratılışı tam *(Daha)* وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ **Tam yaratılmamış** أَيْ غَيْرِ تَامَّةِ الْخَلْقِ Yani yaratılışı tam değil *(Niçin?)* لِنُبَيِّنَ

Açık anlatalım diye *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* كَمَالَ قُدْرَتِنَا Kudretimizin kemalini لِتَسْتَدِلُّوا بِهَا فِي ابْتِدَاءِ الْخَلْقِ Başlangıçta ki yaratılışınızdan delil getirsinler *(Neye?)* عَلَى إِعَادَتِهِ Tekrar yaratılışınıza وَنُقِرُّ **Durdururuz** مُسْتَأْنَفٌ Müste'nefe cümlesidir *(Nerede?)* فِي الْأَرْحَامِ **Rahimlerde** *(Neyi?)* مَا نَشَاءُ **Dilediğimizi** *(Ne Zamana Kadar?)* إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى **Muayyen bir vakte kadar** وَقْتِ خُرُوجِهِ Çıkacağı vakte kadar ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ **Sonra sizi çıkarıyoruz** *(Nereden?)* مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ Annelerinizin karnından طِفْلًا **Çocuk olduğunuz halde** بِمَعْنَى أَطْفَالًا Çocuklar manasında ثُمَّ **Sonra** نُعَمِّرُكُمْ Sizi yaşatıyoruz *(Niçin?)* لِتَبْلُغُوا **Ulaşasınız diye** *(Nereye?)* أَشُدَّكُمْ **Olgunluk çağınıza** أَيِ الْكَمَالَ وَ الْقُوَّةَ Yani kemale ve kuvvete وَهُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِينَ إِلَى الْأَرْبَعِينَ سَنَةً Bu otuz kırk yaş arasıdır وَمِنْكُمْ **Sizden vardır.** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يُتَوَفَّى **Ölecek** يَمُوتُ Ölür *(Neden Önce?)* قَبْلَ بُلُوغِ الْأَشُدِّ Olgunluk çağına erişmeden وَمِنْكُمْ **Ve sizden vardır** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يُرَدُّ **İletilir /yaşatılır** *(Ne Zamana Kadar?)* إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ **İhtiyarlık çağına kadar** (ömrün en rezil /verimsiz çağı) أَخَسِّهِ En düşük çağı *(Neden?)* مِنَ الْهَرَمِ Yaşlılıktan وَالْخَرَفِ Bunamak/abuk sabuk konuşmaktan لِكَيْلَا يَعْلَمَ **Bilmesin için** *(Neden Sonra?)* مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ **Bilgiden sonra** *(Neyi Bilmesin?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** قَالَ عِكْرِمَةُ İkrime (r a) dedi مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ Kim Kur'an'ı okursa (Adet ederse) لَمْ يَصِرْ بِهَذِهِ الْحَالَةِ Bu duruma ulaşmaz وَتَرَى **Görürsün** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** هَامِدَةً **Ölmüş nebâtatsız** يَابِسَةً Kuru فَإِذَا أَنْزَلْنَا **İndirdiğimiz zaman** عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Neyi?)* الْمَاءَ **Suyu** اهْتَزَّتْ **Kıpırdanır** تَحَرَّكَتْ Harekete geçer وَرَبَتْ **Ve kapanır.** إِرْتَفَعَتْ وَزَادَتْ Yükselir ve artar وَأَنْبَتَتْ **(Nebatat) bitirir** زَائِدَةٌ "Min" harfi zâittir.*(Neyi?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **Her çifti** صِنْفٍ Her sınıfı بَهِيجٍ **Letafetli /hoş şeyi** حَسَنٍ Güzel şeyi

﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنْ بَدْءِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ إِلٰى آخِرِ إِحْيَاءِ الْأَرْضِ ﴿بِأَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ الدَّائِمُ ﴿وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتٰى وَأَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٦)﴾ ﴿وَأَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهَا وَأَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ (٧)﴾ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى﴾ مَعَهُ ﴿وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ (٨)﴾ لَهُ نُورٌ مَعَهُ ﴿ثَانِيَ عِطْفِهِ﴾ حَالٌ أَيْ لَاوِيَ عُنُقِهِ تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ وَالْعِطْفُ الْجَانِبُ عَنْ يَمِينٍ أَوْ شِمَالٍ ﴿لِيَضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلَّ] ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ دِينِهِ ﴿لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ﴾ عَذَابٌ فَقُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ (٩)﴾ أَيِ الْإِحْرَاقِ بِالنَّارِ وَيُقَالُ لَهُ ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ﴾ أَيْ قَدَّمْتَهُ عَبَّرَ عَنْهُ بِهِمَا دُونَ غَيْرِهِمَا لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهِمَا ﴿وَأَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ ﴿لِلْعَبِيدِ (١٠)﴾ فَيُعَذِّبُهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ﴾ أَيْ شَكٍّ فِي عِبَادَتِهِ شُبِّهَ بِالْحَالِّ عَلٰى حَرْفِ جَبَلٍ فِي عَدَمِ ثَبَاتِهِ ﴿فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ﴾ صِحَّةٌ وَسَلَامَةٌ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ ﴿اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ﴾ مِحْنَةٌ وَسَقَمٌ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ ﴿انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهِ﴾ أَيْ رَجَعَ إِلَى الْكُفْرِ ﴿خَسِرَ الدُّنْيَا﴾ بِفَوَاتِ مَا أَمَّلَهُ مِنْهَا ﴿وَالْاٰخِرَةَ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ (١١)﴾ الْبَيِّنُ ﴿يَدْعُو﴾ يَعْبُدُ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ مِنَ الصَّنَمِ ﴿مَا لَا يَضُرُّهُ﴾ إِنْ لَمْ يَعْبُدْهُ ﴿وَمَا لَا يَنْفَعُهُ﴾ إِنْ عَبَدَهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الدُّعَاءُ ﴿هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ (١٢)﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿يَدْعُو لَمَنْ﴾ اَللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿ضَرُّهُ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ﴾ إِنْ نَفَعَ بِتَخَيُّلِهِ ﴿لَبِئْسَ الْمَوْلٰى﴾ هُوَ أَيِ النَّاصِرُ ﴿وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ (١٣)﴾ الصَّاحِبُ هُوَ وَعَقَّبَ ذِكْرَ الشَّاكِّ بِالْخُسْرَانِ بِذِكْرِ الْمُؤْمِنِينَ بِالثَّوَابِ فِي ﴿إِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مِنَ الْفُرُوضِ وَالنَّوَافِلِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ (١٤)﴾ مِنْ إِكْرَامِ مَنْ يُطِيعُهُ وَإِهَانَةِ مَنْ يَعْصِيهِ ﴿مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ﴾ أَيْ مُحَمَّدًا نَبِيَّهُ ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ﴾ بِحَبْلٍ ﴿إِلَى السَّمَاءِ﴾ أَيْ سَقْفِ بَيْتِهِ يَشُدُّهُ فِيهِ وَفِي عُنُقِهِ ﴿ثُمَّ لْيَقْطَعْ﴾ أَيْ لِيَخْتَنِقْ بِهِ بِأَنْ يَقْطَعَ نَفَسَهُ مِنَ الْأَرْضِ كَمَا فِي الصِّحَاحِ ﴿فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ﴾ فِي عَدَمِ نُصْرَةِ النَّبِيِّ ﴿مَا يَغِيظُ (١٥)﴾ مِنْهَا الْمَعْنٰى فَلْيَخْتَنِقْ غَيْظًا مِنْهَا فَلَا بُدَّ مِنْهَا

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Bu** insanın ilk yaratılışından toprağa hayat verilmesine kadar anlatıla**nlar şüphesiz Allah'ın Hak,** sabit ve daim **olması, şüphesiz ölüleri diriltiyor olması ve her şey üzerine güç yetiriyor olmasındandır.**

7. **Ve elbette Kıyamet gelicidir, onda şüphe,** kuşku **yoktur. Muhakkak ki Allah, kabirlerde olanları diriltip kaldıracaktır.**

Ebu Cehil hakkında inmiştir:

8. **Ve insanlardan öylesi de vardır ki, ne bir ilme, ne** yanındaki **bir rehbere, ne de** beraberinde **aydınlatan,** ışık veren **bir kitaba sahip olmadan Allah hakkında tartışır.**

9. İman etme hususunda kibir gösterip **yanını**[1] **bükerek,**[2] **Allah yolundan,** dininden **sapmak**[3] **için (tartışır). Onun için dünyada zillet,** azap **vardır.** Nitekim Bedir'de öldürülmüştür. **Ayrıca ona Kıyamet gününde yakıcı azabı,** ateşte yanmayı **tattırırız.**

10. Ona denilir ki**: «Bu (azab) senin iki elinin**[4] **yaptıklarından**[5] **ötürüdür. Şüphesiz Allah,** suçları olmadan kendilerine azap ederek **kullarına zulmedici değildir.»**

11. **İnsanlardan kimi Allah'a bir yar kenarındaymış gibi**[6] kuşkulu bir halde **ibadet eder. Şöyle ki: Kendisine** canı ve malında sağlık ve selamet gibi **bir iyilik dokunursa yatışır, eğer** malı ve canında sıkıntı ve hastalık gibi **bir musibet uğrarsa yüzüstü** küfrüne **geri döner. O,** umduğu şeylerin elden kaçmasıyla **dünyasını da,** küfrü sebebiyle **ahiretini de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık kaybın ta kendisidir.**

12. **Allah'ı bırakıp, kendisine** ibadet etmediği takdirde **ne bir zarar,** ibadet ettiğinde **ne de bir menfaat veremiyecek olan** putlar**a ibadet eder. İşte bu** ibadet, haktan **en uzak olan sapıklıktır.**

13. İbadet etmesi sebebiyle olan **zararı,** kendince olacağını düşündüğü **faydasından daha yakın olana**[7] **ibadet eder. Ne fena yardımcı** o **ve ne fena yoldaş** o!

Allah'a kuşkulu bir şekilde ibadet eden kişinin kaybını anlattıktan sonra iman edenlerin mükâfatını anlatmaya başladı:

14. **Muhakkak ki Allah, iman edip** farz ve nafilelerden **sâlih amelleri işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Şüphesiz ki, Allah dilediği şeyi yapar;** kendisine itaat edene ikramda bulunur, asi olanı da alçaltır.

15. **Her kim O'na,** Peygamberi Hz. Muhammed'e **Allah'ın ne dünyada ne de**

---

[1] الْعِطْفُ sağ ve sol "yan" anlamlarına gelir.

[2] ثَانِيَ kelimesi haldir.

[3] لِيُضِلَّ kelimesindeki يـ harfi hem fetha hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zammeli okunmuştur. (Bu kıraate göre ayetin manası "saptırmak için…" şeklindedir.)

[4] Özellikle "iki elinin" tabirinin kullanılması, genelde işlerin ellerle görülmesi sebebiyledir.

[5] بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ sözü قَدَّمَتْهُ takdirindedir.

[6] Ayette bahse konu kişi sağlam durmama açısından bir dağın kenarında duran kişiye benzetilmiştir.

[7] لِمَنْ kelimesindeki ل harfi cerri zaittir.

ahirette yardım etmeyeceğini zannediyorsa göğe, yani evinin tavanına **bir ip uzatsın,** oraya bağladıktan sonra da ipi boynuna geçirsin. **Sonra** kendini yerden **kessin,** onunla kendini assın.[1] **Sonra baksın,** (intihar etmek suretiyle) peygamberin yardım görmemesi hususundaki **kendisinin bu hilesi onun nefret ettiği şeyi,** Allah'ın peygambere olan yardımını **giderecek mi?** Mana şöyledir: "Allah'ın peygambere olan yardımına karşı olan öfkesinden kendisini assın"; zira ne olursa olsun Hz. Peygambere yardım edilecektir.

KELİME ANLAMI

6. **ذٰلِكَ İşte bu** الْمَذْكُورُ Zikredilen مِنْ بَدْءِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ İnsanın yaradılışından başlayıp إِلٰى آخِرِ إِحْيَاءِ الْأَرْضِ Yerin canlandırılmasına kadar (Zikredilen)*(Ne Sebebi İledir?)* بِسَبَبِ أَنَّ Şu sebeple ki بِأَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** هُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الثَّابِتُ الدَّائِمُ Sabit ve daimdir وَأَنَّهُ **Ve şüphesiz Allah** *(Nedir?)* يُحْيِي **Diriltir** *(Kimi?)* الْمَوْتٰى **Ölüleri** وَأَنَّهُ **Ve şüphesiz Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir**

7. وَأَنَّ السَّاعَةَ **Ve muhakkak kıyamet** *(Nedir?)* اٰتِيَةٌ **Gelicidir** لَا رَيْبَ **Şüphe yoktur** شَكَّ Şüphe yoktur فِيهَا **Bunda** وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve şüphesiz Allah** يَبْعَثُ **Diriltip kaldıracak** *(Kimi?)* مَنْ**O kimseleri ki** *(Nerededirler?)* فِي الْقُبُورِ **Kabirlerinde**

8. وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ (Gelecek ayet) Ebu cehil hakkında indi وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يُجَادِلُ **Mücadele eder** فِي اللّٰهِ **Allah hakkında** *(Ne Olmadan?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Hiçbir ilim (Bilgisi) olmadan** وَلَا هُدًى **Ve hiçbir rehber olmadan** *(Kim İle Birlikte?)* مَعَهُ Kendi ile birlikte وَلَا كِتَابٍ **Ve hiçbir kitap olmadan** *(Öyle Kitap Ki)* مُنِيرٍ **Aydınlatıcı** لَهُ نُورٌ مَعَهُ Kendisi ile birlikte nur bulunan *(Ne Olduğu Halde?)*

9. ثَانِيَ عِطْفِهِ **Yanını eğip büker olduğu halde** حَالٌ Bu "Hal"dir أَيْ لَاوِيَ عُنُقِهِ Yani boynunu çeviren تَكَبُّرًا Kibirlenerek *(Neden Çeviren?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَالْعِطْفُ الْجَانِبُ عَنْ يَمِينٍ أَوْ شِمَالٍ "İtf" sağ veya sol yan demektir لِيَضِلَّ **Sapmak için** بِفَتْحِ الْيَاءِ Yanın fethası ile okundu *(Daha)* وَضَمِّهَا Zammesi ile de okundu [لِيُضِلَّ] (saptırmak için) *(Neden ?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolundan** أَيْ دِينِهِ Yani dininden لَهُ **Onun için vardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne?)* خِزْيٌ **zillet vardır.** عَذَابٌ Azap vardır. فَقُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ Nitekim Ebu cehil bedir günü gebertildi وَنُذِيقُهُ **Ona tattıracağız** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yangın azabını** أَيِ الْإِحْرَاقِ بِالنَّارِ Yani ateşle yakmak وَيُقَالُ لَهُ Ve ona denir

---

[1] Bu açıklamaların tamamı "es-Sıhâh"tan alınmıştır.

10. ذٰلِكَ **İşte (Tüm bunlar)** بِمَا **O sebepledir ki** قَدَّمَتْ **Önceden yaptı** *(Ne?)* يَدَاكَ **Senin iki elin.** أَيْ قَدَّمْتَهُ Yani sen onu önceden takdim ettin عَبَّرَ عَنْهُ بِهِمَا دُونَ غَيْرِهِمَا İki el ile tabir etti,başka uzuvlarla tabir edilmedi *(Niçin?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Çünkü çoğu işler تُزَاوِلُ بِهِمَا Ellerle görülür وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve şüphesiz Allah** لَيْسَ **Değildir** *(Ne?)* بِظَلَّامٍ **Zulmeden** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Yani zulüm sahibi değildir *(Kime?)* لِلْعَبِيدِ **Kullarına** فَيُعَذِّبُهُمْ Değil ki –onları azaplandırsın بِغَيْرِ ذَنْبٍ Günahsız

11. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يَعْبُدُ **İbadet eder** اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne Üzerine?)* عَلٰى حَرْفٍ **Bir tereddüt üzerine** أَيْ شَكٍّ فِي عِبَادَتِهِ Yani ibadetinde şüphe içindedir شُبِّهَ بِالْحَالِّ Duran kişiye benzetildi *(Nerede Duran?)* عَلٰى حَرْفِ جَبَلٍ Dağın ucunda-*(Ne Hususta Benzetildi?)* فِي عَدَمِ ثَبَاتِهِ Sebatsızlığı hususunda فَإِنْ اَصَابَهُ **Eğer ona dokunursa** *(Ne?)* خَيْرٌ **Bir hayır** صِحَّةٌ وَسَلَامَةٌ Sıhhat ve selamet dokunursa فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ Nefsine ve malına اطْمَأَنَّ **gönlü rahat eder** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** وَإِنْ اَصَابَتْهُ **Ama ona isabet ederse** *(Ne?)* فِتْنَةٌ **Bir sıkıntı** مِحْنَةٌ وَسَقَمٌ Bela,hastalık *(Kime Gelirse?)* فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ Kendisine veya malına اِنْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهِ **Yüzü üstü dönü verir** أَيْ رَجَعَ إِلَى الْكُفْرِ Yani küfre geri döner. خَسِرَ **Hüsrana uğradı** *(Nerede?)* الدُّنْيَا **Dünyada** بِفَوَاتِ مَا أَمَلَهُ مِنْهَا Dünyadan umduklarını kaçırmakla *(Daha)* وَالْاٰخِرَةَ **Ahirette hüsrana uğradı** بِالْكُفْرِ Küfrü sebebiyle ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ الْخُسْرَانُ **Ziyandır** *(Öyle ziyan ki)* الْمُبِينُ **Apaçık (Hüsrandır)** الْبَيِّنُ Açık

12. يَدْعُو **Yalvarır** يَعْبُدُ İbadet eder *(Kimden Başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başkasına** مِنَ الصَّنَمِ Puttan olan başkası *(Kime Yalvarır?)* مَا لَا يَضُرُّهُ **Ona zarar veremeyen** إِنْ لَمْ يَعْبُدْهُ Eğer ona ibadet etmezse وَمَا لَا يَنْفَعُهُ **Ve de ona fayda sağlamayan** إِنْ عَبَدَهُ Eğer ona ibadet ederse ذٰلِكَ **İşte bu** الدُّعَاءُ Dua هُوَ الضَّلَالُ **O sapıklığın ta kendisidir** *(Öyle Sapıklık Ki ?)* الْبَعِيدُ **Tamamıyla uzak** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan

13. يَدْعُو **Çağırır** يعبد Tapar *(Kime?)* لَمَنْ **O kimseye ki** اَللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zâittir ضَرُّهُ **Onun zararı** *(Ne İle?)* بِعِبَادَتِهِ Ona tapmakla *(Nedir?)* اَقْرَبُ **Daha yakındır** *(Neden ?)* مِنْ نَفْعِهِ **Faydasından** إِنْ نَفَعَ بِتَخَيُّلِهِ Hayal edilse (Farz edilse)ki fayda sağlıyor لَبِئْسَ الْمَوْلٰى **Ne fena bir Mevla'dır** *(Kim?)* هُوَ O taptığı put أَيِ النَّاصِرُ Yani yardımcı وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ **Ve fena bir yârendir** الصَّاحِبُ Arkadaştır *(Kim?)* هُوَ O taptığı put وَعَقَّبَ Takip ettirdi (peşin sıra getirdi) *(Neye?)* ذِكْرَ الشَّاكِّ بِالْخُسْرَانِ Şüphe içinde olanın hüsranla son bulacağının zikrine *(Neyi?)* بِذِكْرِ الْمُؤْمِنِينَ بِالثَّوَابِ Mü'minlerin sevapla anılmasını فِي Şu ayette:

14. إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يُدْخِلُ **Koyacak** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** مِنَ الْفُرُوضِ وَالنَّوَافِلِ Farz ve nafilelerden *(Nereye Koyacak?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle Cennetler Ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يَفْعَلُ **Yapar** *(Neyi?)* مَا يُرِيدُ **Dilediğini** مِنْ إِكْرَامِ مَنْ يُطِيعُهُ Kendisine itaat edene ikram etmek وَإِهَانَةِ مَنْ يَعْصِيهِ Ve kendisine asi olanı alçaltmak

15. مَنْ **Kim ki** كَانَ **Oldu** *(Ne Oldu)* يَظُنُّ **Zannediyor** *(Neyi?)* أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ **Ona asla yardım etmeyecek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَيْ مُحَمَّدًا نَبِيَّهُ Yani nebisi Muhammed'e (S A V) *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha)* وَالْآخِرَةِ **Ahirette** فَلْيَمْدُدْ **Hemen uzatsın** بِسَبَبٍ **Bir sebep /vasıta** بِحَبْلٍ Bir ip *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ **Semaya** أَيْ سَقْفِ بَيْتِهِ Yani evinin çatısına يَشُدُّهُ O ipi bağlar (Bir ucunu) فِيهِ Çatıya *(Daha)* وَفِي عُنُقِهِ (Diğer bir ucunu da) boynuna ثُمَّ لْيَقْطَعْ **Sonrada kessin** أَيْ لِيَخْتَنِقْ بِهِ Onunla boğazlanmak /intihar etmek için بِأَنْ يَقْطَعَ نَفْسَهُ مِنَ الْأَرْضِ Şöyle ki kendini yerden keser كَمَا فِي الصِّحَاحِ Sıhah-ı cevheri adlı lügat kitabında olduğu gibi فَلْيَنْظُرْ **Ve bir baksın** هَلْ يُذْهِبَنَّ **Acaba bu giderecek mi** *(Ne?)* كَيْدُهُ **Hilesi** *(Nerede Ki?)* فِي عَدَمِ نُصْرَةِ النَّبِيِّ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e yardım edilmeyişi konusunda *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يَغِيظُ **Nefret ediyor** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan الْمَعْنَى Mana: (şudur) فَلْيَخْتَنِقْ غَيْظًا مِنْهَا Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e yardım edileceğinden dolayı öfkesinde intihar etsin فَلَا بُدَّ مِنْهَا Zira O'na mutlaka yardım edilecektir

﴿وَكَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِنَا الْآيَةَ السَّابِقَةَ ﴿أَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ الْبَاقِيَ ﴿اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾﴾ هُدَاهُ مَعْطُوفٌ عَلَى هَاءِ أَنْزَلْنَاهُ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿وَالصَّابِئِينَ﴾ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ ﴿وَالنَّصَارٰى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِإِدْخَالِ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَإِدْخَالِ غَيْرِهِمُ النَّارَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ عَمَلِهِمْ ﴿شَهِيدٌ ﴿١٧﴾﴾ عَالِمٌ بِهِ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّ اللّٰهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ﴾ أَيْ يَخْضَعُ لَهُ بِمَا يُرَادُ مِنْهُ ﴿وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ بِزِيَادَةٍ عَلَى الْخُضُوعِ فِي سُجُودِ الصَّلَاةِ ﴿وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ﴾ وَهُمُ الْكَافِرُونَ لِأَنَّهُمْ أَبَوُا السُّجُودَ الْمُتَوَقِّفَ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ﴾ يُشْقِهِ ﴿فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾ مُسْعِدٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاۤءُ ﴿١٨﴾﴾ مِنَ الْإِهَانَةِ وَالْإِكْرَامِ ﴿هٰذَانِ خَصْمَانِ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ خَصْمٌ وَالْكُفَّارُ الْخَمْسَةُ خَصْمٌ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْجَمَاعَةِ ﴿اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾ أَيْ فِي دِينِهِ ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ ﴿١٩﴾﴾ يَلْبَسُونَهَا يَعْنِي أُحِيطَتْ بِهِمُ النَّارُ ﴿يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾ الْمَاءُ الْبَالِغُ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿يُصْهَرُ﴾ يُذَابُ ﴿بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ﴾ مِنْ شُحُومٍ وَغَيْرِهَا ﴿وَ﴾ تَشْوِي بِهِ ﴿الْجُلُودُ ﴿٢٠﴾﴾ - ﴿وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾﴾ لِضَرْبِ رُؤُوسِهِمْ ﴿كُلَّمَاۤ اَرَادُوۤا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا﴾ أَيِ النَّارِ ﴿مِنْ غَمٍّ﴾ يَلْحَقُهُمْ بِهَا ﴿اُعِيدُوا فِيهَا﴾ رُدُّوا إِلَيْهَا بِالْمَقَامِعِ ﴿وَ﴾ قِيلَ لَهُمْ ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْبَالِغِ نِهَايَةَ الْإِحْرَاقِ وَقَالَ فِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤٍ﴾ بِالْجَرِّ أَيْ مِنْهُمَا بِأَنْ يُرَصَّعَ اللُّؤْلُؤُ بِالذَّهَبِ وَبِالنَّصْبِ [وَلُؤْلُؤًا] عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ مِنْ أَسَاوِرَ ﴿وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾﴾ هُوَ الْمُحَرَّمُ لُبْسُهُ عَلَى الرِّجَالِ فِي الدُّنْيَا

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Ve işte O'nu,** Kur'ânın geri kalanını da, **böyle** geride geçen ayeti indirdiğimiz gibi **açık açık ayetler olarak**[1] **indirdik. Ve**[2] **şüphe yok ki Allah'ın,** hidayetini **dilediği kimseye hidayet edeceğini** de indirdik.

17. **İman edenler, Yahudi olanlar,** onlardan bir grup olan **Sâbiîler, Hıristiyanlar, Mecusîler ve müşrik olanlar; muhakkak ki Allah, kıyamet**

---

[1] آيَاتٍ kelimesi haldir.

[2] وَأَنَّ اللّٰهَ يَهْدِي...'deki أَنَّ ve sılası أَنْزَلْنَاهُ fiilindeki ه zamiri üzerine atıftır.

günü müminleri cennete, diğerlerini de cehenneme koymak suretiyle **bunlar arasında ayrı ayrı hüküm verecektir. Zira Allah** onların amelinden olan **her şeyi,** müşahede bilgisiyle **hakkıyla bilendir.**

18. **Görmedin,** bilmedin **mi ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar** kendilerinden istenilene boyun eğerek **Allah'a secde ediyor. Ve** namazdaki secdelerinde (alınlarını yere koyarak) ziyade boyun eğen **insanlardan birçoğu,** yani müminler **(ona secde ediyor). Birçoğunun da,** yani kâfirlerin **üzerine de** imana bağlı olan secdeyi yapmaktan yüz çevirdikleri için **azap hak olmuştur. Allah kimi küçük düşürürse,** bedbaht ederse **artık onu değerli,** bahtiyar **kılacak kimse yoktur. Şüphesiz Allah ne dilerse onu**; isterse küçük düşürmeyi, isterse değerli kılmayı **yapar.**

19. **Şu ikisi**; müminlerle, zikri geçen beş çeşit kâfirler **iki hasımdır.**[1] **Rablerin**in dini **hakkında çekişirler. Artık inkâr edenler için** giyecekleri **ateşten bir elbise biçilmiştir;** yani ateş onları kuşatır. **Onların başlarının üstünden kaynar su**[2] **dökülecektir!**

20. **Onunla karınlarındaki** yağ ve diğer şey**ler eritilir, derileri de** bunlarla kızartılır.

21. Başlarına vurulması için **onlara demirden kamçılar da vardır.**

22. Kendilerine tattırılan **ızdıraptan dolayı her ne zaman oradan,** ateşten **çıkmak isteseler,** kamçılarla **onun içine iade edilir,** geri döndürülür**ler.** Onlara denilir ki: Son derece **yakıcı olan azabı tadın!**

Cenabı Hak Müminler hakkında da şöyle buyurur:

23. **Şüphe yok ki Allah, iman edip sâlih ameller işleyenleri altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Orada altın ve inciden**[3] **bileziklerle süsleneceklerdir. Onların oradaki elbiseleri de** dünyadayken erkeklerin giymesi haram olan **ipektir.**

KELİME ANLAMI

16. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِنْزَالِنَا الْآيَةَ السَّابِقَةَ Yani geçmiş ayetleri inzal ettiğimiz gibi اَنْزَلْنَاهُ **Biz O Kur'an'ı indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ الْبَاقِي Yani Kur'an'ın geri kalan kısmını *(Ne Olduğu Halde?)* اٰيَاتٍ **Ayetler halinde** *(Öyle ayetler ki)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** ظَاهِرَاتٍ Zahir ayetler حَالٌ "Ayâtin beyyinatin" hal düşmüştür. وَاَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki**

---

[1] اَلْخَصْمُ kelimesi aynı lafızla hem müfrede hem de cemiye kullanılır.

[2] اَلْحَمِيمُ kelimesi "nihâi sıcaklığa ulaşmış su" anlamına gelir.

[3] وَلُؤْلُؤٍ kelimesi mecrur olarak okunduğunda ayetin manası "incileri altınla bezenmiş olan (daha doğrusu incilerle bezenmiş altından bkz. el-Cemel: ilgili ayet) bileziklerle süsleneceklerdir" şeklindedir. Ayrıca bu kelime (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) أَسَاوِرَ kelimesinin mahalline atfedilerek mensup olarak da okunmuştur. (Bizim kıraatimize göre ayetin manası şöyledir: *Orada altın bilezikler ve inciler takınırlar.*)

Allah يَهْدِي **Hidayet verir** *(Kime?)* مَنْ يُرِيدُ **Dilediği kimseye** هَدَاهُ Onu hidayet eder مَعْطُوفٌ عَلَى هَاءِ أَنْزَلْنَاهُ Bu cümle "enzelnahü" de ki "ha" zamirine atfedilmiştir

17. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَادُوا **Yahudi oldular** هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir *(Daha)* وَالصَّابِئِينَ **Sâbiiler** طَائِفَةٌ مِنْهُمْ Onlardan bir taife *(Daha)* وَالنَّصَارٰى **Hıristiyanlar** *(Daha)* وَالْمَجُوسَ **Mecûsiler** *(Daha)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اَشْرَكُوا **Müşrik oldular var ya** إِنَّ اللّٰهَ **Hiç şüphesiz Allah** يَفْصِلُ **Ayrı ayrı hüküm verecek** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Nasıl?)* بِإِدْخَالِ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ Mü'minleri cennete girdirmekle وَإِدْخَالِ غَيْرِهِمُ النَّارَ Diğerlerini de cehenneme girdirmekle إِنَّ اللّٰهَ **Zira hiç şüphe yok ki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** مِنْ عَمَلِهِمْ Onların amellerinden olan *(Nedir?)* شَهِيدٌ **Şahittir** عَالِمٌ بِهِ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Her şeyi müşahede ilmiyle bilir

18. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi? *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَسْجُدُ **Secde eder** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** *(Neresdedir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha)* وَمَنْ**O kimse ki** *(Nerededir?)* فِي الْاَرْضِ **yerde** *(Daha)* وَالشَّمْسُ **Güneş** *(Daha)* وَالْقَمَرُ **Ay** *(Daha)* وَالنُّجُومُ **Yıldızlar** *(Daha)* وَالْجِبَالُ **Dağlar** *(Daha)* وَالشَّجَرُ **Ağaçlar** *(Daha)* وَالدَّوَآبُّ **Hayvanlar** أَيْ يَخْضَعُ لَهُ Yani ona boyun eğer بِمَا يُرَادُ مِنْهُ Kendisinden istenilen şeyi yerine getirmekle *(Daha)* وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ **Ve insanların bir çoğu** وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar Mü'minlerdir بِزِيَادَةٍ عَلَى الْخُضُوعِ Boyun eğmeye ilaveten فِي سُجُودِ الصَّلَاةِ Namazın secdesinde de Allah'a itaat ederler وَكَثِيرٌ **İnsanlarda bir çokları da vardır ki** حَقَّ **Hak olmuştur** عَلَيْهِ**Üzerine** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** وَهُمُ الْكَافِرُونَ Onlar kafirlerdir لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar أَبَوُا السُّجُودَ الْمُتَوَقِّفَ عَلَى الْإِيمَانِ İmana dayalı secdeyi terk ettiler وَمَنْ **Her kimi ki** يُهِنِ **Hor ve hakir bırakırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** يَشْقِهِ Şekavete düşürürse فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Kim?)* مِنْ مُكْرِمٍ **Değerli kılacak bir kimse** مُسْعِدٍ Saadete erdirecek إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَفْعَلُ **Yapar** *(Neyi?)* مَا يَشَآءُ **Dilediğini** مِنَ الْإِهَانَةِ وَالْإِكْرَامِ Hakir etmek ve değerli kılmaktan

19. هٰذَانِ **Şu ikisi** *(Nedir?)* خَصْمَانِ **İki düşmandır** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ خَصْمٌ Yani Mü'minler bir hasım وَالْكُفَّارُ الْخَمْسَةُ خَصْمٌ (zikri geçen) beş çeşit kafir de bir hasım وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْجَمَاعَةِ Bu kelime bir kişiye de cemaate de kullanılır اخْتَصَمُوا **Birbirleriyle çekiştiler** فِي رَبِّهِمْ **Rableri hakkında** أَيْ فِي دِينِهِ Yani rablerinin

dini hakkında فَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** قُطِّعَتْ **Biçildi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* ثِيَابٌ **elbiseler** *(Neden?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** يَلْبَسُونَهَا Onları giyerler يَعْنِي أُحِيطَتْ بِهِمُ النَّارِ Yani onlar ateşle ihata olunmuşlardır يُصَبُّ **Dökülür** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمْ **Başlarının üstünden** *(Ne?)* الْحَمِيمُ **Kaynar su** الْمَاءُ الْبَالِغُ نِهَايَةَ الْحَرَارَةِ Sıcaklığın son haddine ulaşmış su

20. يُصْهَرُ **Eritilir** يُذَابُ Eritilir *(Ne İle?)* بِهِ **Onunla** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي بُطُونِهِمْ **Karınlarında** *(Nedir O?)* مِنْ شُحُومٍ وَغَيْرِهَا Yağlar ve diğerleri وَ **Ve** تَشْوِى بِهِ Onunla kızartılır الْجُلُودُ **Derileri**

21. وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَقَامِعُ **Kamçılar** *(Neden?)* مِنْ حَدِيدٍ **Demirden** لِضَرْبِ رُؤُوسِهِمْ Başlarına vurmak için

22. كُلَّمَا اَرَادُوا **Her ne zaman isterlerse** اَنْ يَخْرُجُوا **Çıkmalarını** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيِ النَّارِ Yani Ateşten *(Neden Dolayı?)* مِنْ غَمٍّ **Istıraptan dolayı** *(Öyle Istırap Ki)* يَلْحَقُهُمْ بِهَا Ateş sebebi ile onlara bitişiyor أُعِيدُوا **İade edilirler** *(Nereye?)* فِيهَا **O Ateşin içine** رُدُّوا إِلَيْهَا بِالْمَقَامِعِ Kamçılarla oraya geri döndürülürler وَ **Ve** قِيلَ لَهُمْ Onlara denir ذُوقُوا **Tadın bakalım** *(Neyi?)* عَذَابَ الْحَرِيقِ **Yangın azabını** أَيِ الْبَالِغِ نِهَايَةَ الإِحْرَاقِ Yani yakıcılığın son haddine ulaşmış وَقَالَ فِي الْمُؤْمِنِينَ Allah-u Teâla Mü'minler hakkında şöyle buyurdu

23. اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُدْخِلُ **Girdirecek** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **Yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Nereye Girdirecek?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle Cennetler Ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altından** *(Ne?)* الاَنْهَارُ **Irmaklar** يُحَلَّوْنَ **Ve süslenecekler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne ile?)* مِنْ اَسَاوِرَ **Bileziklerle** *(Öyle Bilezikler Ki)* مِنْ ذَهَبٍ **Altından** *(Daha)* وَلُؤْلُؤٍ **İnciden** بِالْجَرِّ Cer ile okundu أَيْ مِنْهُمَا Yani altın ve inciden bilezikler بِأَنْ يُرَصَّعَ اللُّؤْلُؤُ بِالذَّهَبِ Şöyle ki inci altınla süslenir وَبِالنَّصْبِ Nasb ile okundu [وَلُؤْلُؤًا] عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ مِنْ أَسَاوِرَ "min esâvire" terkibinin mahalline atfederek (bu durumda mana "Altın bileziklerle ve incilerle süslenirler" şeklinde olur) وَلِبَاسُهُمْ **Onların elbiseleri** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَرِيرٌ **İpektir** هُوَ O ipek *(Nedir?)* الْمُحَرَّمُ لُبْسُهُ giymesi haram olan ipektir *(Kime?)* عَلَى الرِّجَالِ Erkeklere *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

﴿وَهُدُوا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ (٢٤)﴾ أَيْ طَرِيقِ اللهِ الْمَحْمُودَةِ وَدِينِهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ طَاعَتِهِ ﴿وَ﴾ عَنِ ﴿الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ﴾ مَنْسَكًا وَمُتَعَبَّدًا ﴿لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ﴾ الْمُقِيمُ ﴿فِيهِ وَالْبَادِ﴾ الطَّارِئُ ﴿وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ﴾ اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ ﴿بِظُلْمٍ﴾ أَيْ بِسَبَبِهِ بِأَنِ ارْتَكَبَ مَنْهِيًّا وَلَوْ شَتَمَ الْخَادِمَ ﴿نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ (٢٥)﴾ مُؤْلِمٍ أَيْ بَعْضِهِ وَمِنْ هٰذَا يُؤْخَذُ خَبَرُ إِنَّ أَيْ نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ بَوَّأْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ﴾ لِيَبْنِيَهُ وَكَانَ قَدْ رُفِعَ مِنْ زَمَنِ الطُّوفَانِ وَأَمَرْنَاهُ ﴿أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ﴾ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ﴾ الْمُقِيمِينَ بِهِ ﴿وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (٢٦)﴾ جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ الْمُصَلِّينَ ﴿وَأَذِّنْ﴾ نَادِ ﴿فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾ فَنَادَى عَلَى جَبَلِ أَبِي قُبَيْسٍ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَبَّكُمْ بَنَى بَيْتًا وَأَوْجَبَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ إِلَيْهِ فَأَجِيبُوا رَبَّكُمْ وَالْتَفَتَ بِوَجْهِهِ يَمِينًا وَشِمَالًا وَشَرْقًا وَغَرْبًا فَأَجَابَهُ كُلُّ مَنْ كُتِبَ لَهُ أَنْ يَحُجَّ مِنْ أَصْلَابِ الرِّجَالِ وَأَرْحَامِ الْأُمَّهَاتِ لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ وَجَوَابُ الْأَمْرِ ﴿يَأْتُوكَ رِجَالًا﴾ مُشَاةً جَمْعُ رَاجِلٍ كَقَائِمٍ وَقِيَامٍ ﴿وَ﴾ رُكْبَانًا ﴿عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ﴾ أَيْ بَعِيرٍ مَهْزُولٍ وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى ﴿يَأْتِينَ﴾ أَيِ الضَّوَامِرُ حَمْلًا عَلَى الْمَعْنَى ﴿مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (٢٧)﴾ طَرِيقٍ بَعِيدٍ ﴿لِيَشْهَدُوا﴾ أَيْ يَحْضُرُوا ﴿مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِالتِّجَارَةِ أَوْ فِي الْآخِرَةِ أَوْ فِيهِمَا أَقْوَالٌ ﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ﴾ أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ أَوْ يَوْمِ عَرَفَةَ أَوْ يَوْمِ النَّحْرِ إِلَى آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَقْوَالٌ ﴿عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ الَّتِي تُنْحَرُ فِي يَوْمِ الْعِيدِ وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا ﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾ إِذَا كَانَتْ مُسْتَحَبَّةً ﴿وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ (٢٨)﴾ أَيْ شَدِيدَ الْفَقْرِ ﴿ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ﴾ أَيْ يُزِيلُوا أَوْسَاخَهُمْ وَشَعَثَهُمْ كَطُولِ الظُّفُرِ ﴿وَلْيُوفُوا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿نُذُورَهُمْ﴾ مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا ﴿وَلْيَطَّوَّفُوا﴾ طَوَافَ الْإِفَاضَةِ ﴿بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ (٢٩)﴾ أَيِ الْقَدِيمِ لِأَنَّهُ أَوَّلُ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ ﴿ذٰلِكَ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ أَيِ الْأَمْرُ أَوِ الشَّأْنُ ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ ﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللهِ﴾ هِيَ مَا لَا يَحِلُّ انْتِهَاكُهُ ﴿فَهُوَ﴾ أَيْ تَعْظِيمُهَا ﴿خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ﴾ أَكْلًا بَعْدَ الذَّبْحِ ﴿إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ﴾ تَحْرِيمُهُ فِي حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ الْآيَةَ فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلًا وَالتَّحْرِيمُ لِمَا عَرَضَ مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ ﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ﴾ مِنْ لِلْبَيَانِ أَيِ الَّذِي هُوَ الْأَوْثَانُ ﴿وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ (٣٠)﴾ أَيِ الشِّرْكَ بِاللهِ فِي تَلْبِيَتِكُمْ أَوْ شَهَادَةَ الزُّورِ

TÜRKÇE ANLAMI

24. Ve onlar dünyada iken **sözden en temiz olana,** lâ ilâhe illallâh'a **eriştirilmişlerdir;** Allah'**ın övülmüş yoluna,** dinine **eriştirilmişlerdir.**

25. İnkâr edenler, Allah'ın yolundan ve yerlisi olsun misafiri olsun bütün insanlara mabed olarak **eşit kıldığımız Mescid-i Harâm'dan engelleyenler; kim orada zulüm sebebiyle,** yasaklanmış bir şeyi yaparak, örneğin bir hizmetçiye sövmek suretiyle bile olsa **sapmak**[1] **isterse ona can yakıcı azaptan** biraz **tattırırız.**[2]

26. Ve yâd et ki, **İbrahim'e** Tufan'dan beri kaybolmuş olan **Beyt-i Şerif'in yerini** tekrar inşa etmesi için **açıklamıştık.** Ona şöyle emretmiştik: **«Bana bir şeyi ortak koşma! Benim evimi tavaf edenler ve orada duranlar için, ayrıca rükû ve secde edenler**[3]**,** namaz kılanlar **için** putlardan **temizle!»**

27. «Ve insanlar arasında haccı ilân et... Bunun üzerine İbrahim (a.s.) Ebu Kubeys dağına çıkıp yüzünü sağa-sola, doğuya ve batıya dönerek seslendi: "*Ey İnsanlar! Rabbiniz bir ev bina etti ve size onu hac etmeyi vacip kıldı. Artık sizler de rabbinizin çağrısına icabet edin.*" Ve erkeklerin sulbünde, kadınların rahminde olup da hac yapacağı kaderinde yazılı olan herkes "*lebbeyk Allahümme lebbeyk*" diyerek bu çağrıya cevap verdi. **...sana yaya**[4] **ve uzak yoldan gelen**[5] **cılız develer**[6] **üzerine** binmiş **olarak geliversinler.**[7]

28. «Tâ ki kendileri için ticaret yapmak suretiyle dünyadaki ya da ahiretteki yahut da her ikisindeki **birtakım menfaatlere şahit olsunlar ve kendilerine rızık olarak verdiği dört ayaklı** deve, sığır ve koyun gibi kurban bayramında ve bunun dışında hedy ve kurbanlık olarak kesilen **hayvanlar üzerine malum olan günlerde,** zi'lhiccenin onuncu gününde, ya da arefe gününde yahut kurbanın ilk gününden teşrik günlerinin sonuna kadar **Allah**'ın **ismini ansınlar. Artık** müstehap olarak kesilmişlerse **onlardan yeyin ve çok fakir olan kimselere yediriniz.»**

29. «Sonra -tırnaklarının uzunluğu türünden- **kirlerini** ve saçlarının karışıklığını **gidersinler ve** hedy ile kurban **adaklarını yerine getirsinler; ayrıca eski evi** ifâza tavafıyla **tavaf etsinler.»** Kâbe'ye eski ev denmesi, insanlar için yapılan ilk ev olmasındandır.

---

[1] بِإِلْحَادٍ kelimesindek بِ harfi cerri zaittir.

[2] نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ cümlesinden إِنَّ'nin haberi alınarak; "نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ...onlara can yakıcı azaptan tattırırız" şeklinde takdir edilir.

[3] اَلرُّكَّعِ kelimesi رَاكِعٌ kelimesinin; اَلسُّجُودُ kelimesi de سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[4] رِجَالًا kelimesi tıpkı قِيَامٌ-قَائِمٌ kelimelerinde olduğu gibi رَاجِلٌ kelimesinin cemisi olup yaya anlamına gelir.

[5] يَأْتِينَ fiili manaya itibarla (اَلضَّوَامِرُ) cemi olarak getirilmiştir.

[6] ضَامِرٌ kelimesi cılız deve anlamına gelir; erkeğe de dişiye de kullanılır.

[7] يَأْتُوكَ cümlesi emrin cevabıdır.

30. **Durum bu**[1] anlatılanlardan ibaret! **Ve her kim Allah'ın haramlarına,** çiğnenmesi helal olmayan şeylere **tazim ederse, bu** tazim **onun için Rabbinin katında** ahirette **daha hayırlıdır.** "Size leş haram kılındı..." ayetinde **size** haram kılındığı **okunanların dışında**[2] **kalan hayvanları** kestikten sonra yemeniz **size helâl kılındı. O halde pislik putlardan**[3] **sakının; yalan sözden,** telbiyenizde Allah'a şirk koşmaktan yahut yalan yere şahitlikten **sakının.**

KELİME ANLAMI

24. وَهُدُوٓا **Hidayet olunmuşlardır** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünya hayatında *(Neye?)* اِلَى الطَّيِّبِ **En temiz olana** *(Neden?)* مِنَ الْقَوْلِ **Sözden** وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Ki o "lailahe illellah"tır. وَهُدُوٓا **Ve ulaştırılmışlardır** اِلٰى صِرَاطِ الْحَمِيدِ **Ziyade övgüye layık olanın yoluna** أَيْ طَرِيقِ اللهِ الْمَحْمُودَةِ Yani tüm övgüleri hak eden Allah'ın yoluna وَدِينِهِ Ve dinine

25. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** وَيَصُدُّونَ **Ve alı koymaya çalıştılar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** طَاعَتِهِ Ona itaat etmekten *(Daha)* وَ **Ve** عَنِ Yani "sebil" kelimesine atfedilmiştir denmek isteniyor الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescidi haramdan** الَّذِي **Öyle Mescit ki** جَعَلْنَاهُ **Biz onu yaptık** مَنْسَكًا وَمُتَعَبَّدًا Kurban kesme yeri ve ibadet hane *(Kim İçin?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** سَوَآءً **Müsavidir** الْعَاكِفُ **Yerli olan** الْمُقِيمُ İkamet eden *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Daha)* وَالْبَادِ **Taşralı** الطَّارِئُ Sonradan gelen /yabancı وَمَنْ **Her kim** يُرِدْ **Arzu ederse** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Neyi?)* بِالْحَادٍ **Haktan sapmayı** اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ Burada ki "ba" harfi zaittir *(Ne İle?)* بِظُلْمٍ **Zülüm ile** أَيْ بِسَبَبِهِ Yani zülüm sebebi ile بِأَنِ ارْتَكَبَ مَنْهِيًّا Şöyle ki yasaklanmış bir şeyi yapsa وَلَوْ شَتَمَ الْخَادِمَ Velev ki oraya ait hizmetçiye sövsün نُذِقْهُ **Ona tattıracağız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ **Acıklı azaptan** مُؤْلِمٍ Acı verici أَيْ بَعْضِهِ Yani bir kısmını وَمِنْ هٰذَا يُؤْخَذُ خَبَرُ إِنَّ İşte buradan "inne" nin haberi alınabilir أَيْ نُذِيقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ Yani o kimseler nedir? Bizim azab-ı elimi tattırdıklarımızdır.

26. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla ki اِذْ بَوَّأْنَا **Biz hazırladık /makam yaptık** بَيَّنَّا Açıkladık *(Kime?)* لِاِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Kime?)* مَكَانَ الْبَيْتِ **Beytullah'ın yerini** لِيَبْنِيَهُ Onu bina etsin diye

---

[1] ذٰلِكَ kelimesi mukadder mübtedanın (اَلْأَمْرُ ya da اَلشَّأْنُ) haberidir.

[2] إِلَّا مَا يُتْلٰى buradaki istisna munkatıdır. Haram kılınmanın, kendisine ölüm ve benzeri şeyler arız olan hayvanlara yorulması suretiyle istisna muttasıl da kabul edilebilir.

[3] مِنَ الْأَوْثَانِ'deki مِنْ beyan içindir. "Pislikten ibaret putlar" anlamına gelir.

وَكَانَ قَدْ رُفِعَ مِنْ زَمَنِ الطُّوفَانِ Kabe tufan zamanında kaldırılmıştı وَأَمَرْنَاهُ Ve biz İbrahim'e emrettik أَنْ لَا تُشْرِكْ **Ortak koşma** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَطَهِّرْ **Ve temizle** *(Neyi?)* بَيْتِيَ **Evimi** *(Neden?)* مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan *(Kim İçin?)* لِلطَّائِفِينَ **Tavaf edenler için** *(Daha)* وَالْقَائِمِينَ **Orada ikamet edenler için** الْمُقِيمِينَ بِهِ Orada oturanlar için *(Daha)* وَالرُّكَّعِ **Rüku varanlar için** السُّجُودِ **secdeye varanlar için** جَمْعُ رَاكِعٍ وَسَاجِدٍ "Râkı'"ve sacid'in cemileridirler الْمُصَلِّينَ Namaz kılanlar için

27. وَأَذِّنْ **İlan et** نَادِ Nida et *(Kime?)* فِي النَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* بِالْحَجِّ **Haccı** فَنَادَى عَلَى جَبَلِ أَبِي قُبَيْسٍ Ebu kubeys dağı üzerinde nida etti يَا أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar إِنَّ رَبَّكُمْ بَنَى بَيْتًا Şüphesiz Rabbiniz bir ev bina etti وَأَوْجَبَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ إِلَيْهِ Ve size kendisine hac etmenizi vacip kıldı فَأَجِيبُوا رَبَّكُمْ Rabbinize icabet edin وَالْتَفَتَ بِوَجْهِهِ İbrahim yüzü ile döndü *(Nereye?)* يَمِينًا وَشِمَالًا Sağa sola *(Daha)* وَشَرْقًا وَغَرْبًا Doğuya batıya فَأَجَابَهُ Ve ona icabet etti كُلُّ مَنْ Her o kimse ki كُتِبَ لَهُ Ona yazıldı (taktir edildi)*(Ne?)* أَنْ يَحُجَّ Hac etmesi-*(Kimdir Onlar?)* مِنْ أَصْلَابِ الرِّجَالِ Babalarının sülblerinden *(Daha)* وَأَرْحَامِ الْأُمَّهَاتِ Analarının rahimlerinden *(Nasıl İcabet Etti?)* لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ "Lebbeyk Allahümme lebbeyk"(Emrine amadeyim buyur Allah'ım,hazırım emrine)diyerek وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı (şu gelendir) يَأْتُوكَ **Sana gelsinler** *(Ne Oldukları Halde?)* رِجَالًا **Yayalar oldukları halde** مُشَاةً Yürüyerek /piyade olarak جَمْعُ رَاجِلٍ Bu "Racil"in cemisidir كَقَائِمٍ وَقِيَامٍ "Kaim"ve "Kıyam" gibi وَ رُكْبَانًا **Ve** süvari /Binitli olarak عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ **Her zayıf (deve) üzerinde** أَيْ بَعِيرٍ مَهْزُولٍ Yani zayıf deve وَهُوَ يُطْلَقُ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى Bu (damir)erkeğe de dişiye de söylenir يَأْتِينَ **Gelsinler** أَيِ الضَّوَامِرُ Yani zayıf develer حَمْلًا عَلَى الْمَعْنَى (bu filin faili cemi zamirdir geride geçen "damir" kelimesinin lafzına değil)manasına hamlederek (bu fiil cemi olmuştur) (*Nereden Gelsinler*) مِنْ كُلِّ فَجٍّ **Her bir geniş yoldan** *(Öyle Geniş Yol Ki)* عَمِيقٍ **Uzak** طَرِيقٍ بَعِيدٍ uzak yol

28. لِيَشْهَدُوا **Ta ki şahit olsunlar** أَيْ يَحْضُرُوا Yani hazır olsunlar *(Neye?)* مَنَافِعَ **Bir takım menfaatlere** *(Kim için?)* لَهُمْ **Kendileri için** فِي الدُّنْيَا بِالتِّجَارَةِ Ticaretle dünyevi menfaatlere أَوْ فِي الْآخِرَةِ Veya Ahiret'e ait menfaatlere أَوْ فِيهِمَا Veya hem dünya hem de Ahiret'e ait menfaatlere أَقْوَالٌ Bu hususta üç ayrı görüş vardır وَيَذْكُرُوا **Zikretsinler /ansınlar** *(Neyi?)* اسْمَ اللهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Zamanda?)* فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ **Malum olan günlerde** أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ Yani zilhiccenin on gününde أَوْ يَوْمَ عَرَفَةَ Veya Arefe günü أَوْ يَوْمَ النَّحْرِ إِلَى آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ Veya kurban bayramı

gününden teşrik günlerinin sonuna kadar أَقْوَالٌ Bu hususta üç ayrı görüş vardır عَلَى مَا مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ رَزَقَهُمْ **Onlara rızk olarak verdiklerimiz üzerine** *(Onlar Nedir?)* **Dört ayaklı kurbanlık hayvanlar** الَّتِي الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ Deve, sığır ve koyun Öyle deve sığır ve koyun ki تُنْحَرُ فِي يَوْمِ الْعِيدِ وَمَا بَعْدَهُ Bayram günü ve sonrası boğazlanan مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا Hediyler ve kurbanlıklar olarak فَكُلُوا **Yeyin** *(Nelerreden?)* مِنْهَا **Onlardan** إِذَا كَانَتْ مُسْتَحَبَّةً Müstehab kurban oldukları zaman وَأَطْعِمُوا **Ve yedirin** *(Kime?)* الْبَائِسَ الْفَقِيرَ **Yoksul fakire** أَيِ شَدِيدَ الْفَقْرِ Yani çok fakir

29. ثُمَّ لْيَقْضُوا **Sonra gidersinler** *(Neyi?)* تَفَثَهُمْ **kirlerini** أَيْ يُزِيلُوا أَوْسَاخَهُمْ وَشَعَثَهُمْ Yani kirlerini ve dağınıklığını izale ederler كَطُولِ الظُّفُرِ Tırnak uzantıları gibi وَلْيُوفُوا **Yerine getirsinler** بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz okundu *(Neyi?)* نُذُورَهُمْ **Adaklarını** مِنَ الْهَدَايَا وَالضَّحَايَا Hedy (Hac için sevk edilen)ve kurbanlardan وَلْيَطَّوَّفُوا **Ve tavaf etsinler** طَوَافَ الْإِفَاضَةِ İfada tavafı niyetiyle *(Neyi Tavaf Etsinler?)* بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ **Beyt'i âtik'i (Eski evi)** أَيِ الْقَدِيمِ Yani önceden beri var ola gelen لِأَنَّهُ أَوَّلُ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ Çünkü insanlar için tesis edilen ilk evdir

30. ذٰلِكَ **İş böyledir** خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ Gizli bir müptedanın haberidir أَيِ الْأَمْرُ أَوِ الشَّأْنُ Yani iş veya durum *(Nedir?)* ذٰلِكَ الْمَذْكُورُ Şu zikredilendir وَمَنْ **Her kim** يُعَظِّمْ **Tazim ederse** *(Neye?)* حُرُمَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın hürmetlerine** هِيَ O hürmetler. مَا لَا يَحِلُّ انْتِهَاكُهُ Saygısızlık helal olmayan şeylerdir فَهُوَ **O** أَيْ تَعْظِيمُهَا Yani hürmetlere ta'zim خَيْرٌ لَهُ **Onun için daha hayırlıdır** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbinin katında** فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَأُحِلَّتْ **Helal kılındı** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* الْأَنْعَامُ **Bütün hayvanlar** أَكْلًا بَعْدَ الذَّبْحِ Kestikten sonra yeme bakımından إِلَّا مَا يُتْلٰى **Ancak okunanlar müstesna** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **size** *(Ne Okundu?)* تَحْرِيمُهُ Haram olanları *(Nerede?)* فِي حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ الْآيَةَ "Hurrimet aleyküm el meytetü" ayetinde فَالْاِسْتِثْنَاءُ مُنْقَطِعٌ Şu durumda istisna munkatı'dır. وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ مُتَّصِلًا Muttasıl olması da caizdir وَالتَّحْرِيمُ Muttasıl durumunda haramlık *(Niçindir?)* لِمَا عَرَضَ مِنَ الْمَوْتِ وَنَحْوِهِ Arız olan ölüm ve benzeri şeylerden dolayıdır فَاجْتَنِبُوا **Kaçının** *(Neden?)* الرِّجْسَ **Pislikten** ***(Öyle) putlar ki)*** مِنَ الْأَوْثَانِ **Putlardan ibaret olan** مِنْ لِلْبَيَانِ Burada ki "min" beyan içindir أَيِ الَّذِي هُوَ الْأَوْثَانُ Yani o pislik ki o putlardan ibarettir وَاجْتَنِبُوا **Kaçının** *(Neden?)* قَوْلَ الزُّورِ **Yalan lakırdıdan** أَيِ الشِّرْكَ بِاللّٰهِ Yani Allah'a ortak koşmaktan *(Nerede?)* فِي تَلْبِيَتِكُمْ Şeytana telbiyenizde أَوْ شَهَادَةَ الزُّورِ Veya yalan şahitlikte

﴿حُنَفَآءَ لِلّٰهِ﴾ مُسْلِمِينَ عَادِلِينَ عَنْ كُلِّ دِينٍ سِوٰى دِينِهِ ﴿غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ﴾ تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهُ وَهُمَا حَالَانِ مِنَ الْوَاوِ ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ﴾ سَقَطَ ﴿مِنَ السَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ﴾ أَيْ تَأْخُذُهُ بِسُرْعَةٍ ﴿اَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ﴾ أَيْ تُسْقِطُهُ ﴿فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ (٣١)﴾ بَعِيدٍ أَيْ فَهُوَ لَا يُرْجٰى خَلَاصُهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَهُ الْأَمْرُ مُبْتَدَأً ﴿وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَآئِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا﴾ أَيْ فَإِنَّ تَعْظِيمَهَا وَهِيَ الْبُدْنُ الَّتِي تُهْدٰى لِلْحَرَمِ بِأَنْ تَسْتَحْسِنَ وَتَسْتَسْمِنَ ﴿مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ (٣٢)﴾ مِنْهُمْ وَسُمِّيَتْ شَعَائِرَ لِإِشْعَارِهَا بِمَا تُعْرَفُ بِهِ أَنَّهَا هَدْيٌ كَطَعْنِ حَدِيدَةٍ بِسَنَامِهَا ﴿لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ كَرُكُوبِهَا وَالْحَمْلِ عَلَيْهَا مَا لَا يَضُرُّهَا ﴿اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ وَقْتَ نَحْرِهَا ﴿ثُمَّ مَحِلُّهَآ﴾ أَيْ مَكَانُ حِلِّ نَحْرِهَا ﴿اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ (٣٣)﴾ أَيْ عِنْدَهُ وَالْمُرَادُ الْحَرَمُ جَمِيعُهُ ﴿وَلِكُلِّ اُمَّةٍ﴾ أَيْ جَمَاعَةٍ مُؤْمِنَةٍ سَلَفَتْ قَبْلَكُمْ ﴿جَعَلْنَا مَنْسَكًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ مَصْدَرٌ وَبِكَسْرِهَا اسْمُ مَكَانٍ أَيْ ذَبْحًا قُرْبَانًا أَوْ مَكَانَهُ ﴿لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ﴾ عِنْدَ ذَبْحِهَا ﴿فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُٓ اَسْلِمُوا﴾ انْقَادُوا ﴿وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ (٣٤)﴾ الْمُطِيعِينَ الْمُتَوَاضِعِينَ ﴿اَلَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ﴾ خَافَتْ ﴿قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلٰى مَآ اَصَابَهُمْ﴾ مِنَ الْبَلَايَا ﴿وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ﴾ فِي أَوْقَاتِهَا ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (٣٥)﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿وَالْبُدْنَ﴾ جَمْعُ بَدَنَةٍ وَهِيَ الْإِبِلُ ﴿جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ﴾ أَعْلَامِ دِينِهِ ﴿لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾ نَفْعٌ فِي الدُّنْيَا كَمَا تَقَدَّمَ وَأَجْرٌ فِي الْعُقْبٰى ﴿فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا﴾ عِنْدَ نَحْرِهَا ﴿صَوَآفَّ﴾ قَائِمَةً عَلٰى ثَلَاثٍ مَعْقُولَةَ الْيَدِ الْيُسْرٰى ﴿فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا﴾ سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ بَعْدَ النَّحْرِ وَهُوَ وَقْتُ الْأَكْلِ مِنْهَا ﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾ إِنْ شِئْتُمْ ﴿وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ﴾ الَّذِي يَقْنَعُ بِمَا يُعْطٰى وَلَا يَسْأَلُ وَلَا يَتَعَرَّضُ ﴿وَالْمُعْتَرَّ﴾ السَّائِلَ أَوِ الْمُتَعَرِّضَ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ التَّسْخِيرِ ﴿سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ﴾ بِأَنْ تَنْحَرَ وَتَرْكَبَ وَإِلَّا لَمْ تُطَقْ ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٣٦)﴾ إِنْعَامِي عَلَيْكُمْ ﴿لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا﴾ أَيْ لَا يُرْفَعَانِ إِلَيْهِ ﴿وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ﴾ أَيْ يُرْفَعُ إِلَيْهِ مِنْكُمُ الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْخَالِصُ لَهُ مَعَ الْإِيمَانِ ﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ﴾ أَرْشَدَكُمْ لِمَعَالِمِ دِينِهِ وَمَنَاسِكِ حَجِّهِ ﴿وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ (٣٧)﴾ أَيِ الْمُوَحِّدِينَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ غَوَائِلَ الْمُشْرِكِينَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ﴾ فِي أَمَانَتِهِ ﴿كَفُورٍ (٣٨)﴾ لِنِعْمَتِهِ وَهُمُ الْمُشْرِكُونَ الْمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Kendisine ortak koşmaksızın, Allah'ın hanifleri olarak**[1] **(o fenalıklardan kaçınınız.) Kim Allah'a ortak koşarsa sanki o, gökten düşüp parçalanan, kuşlar kendisini** hızlıca **kaptığı yahut rüzgârın kendisini** -kurtulması umulmayacak kadar- **uzak bir yere sürüklediği nesne gibidir.**

32. **İşte** durum **böyledir.**[2] **Her kim Allah'ın şiarlarına,** güzel ve semizlerin arasından seçilerek harem'e gönderilen develere **tazim ederse, artık şüphe yok ki o** şiarlara tazim, onların **kalplerin**in **takvasındandır.** Develere "şiarlar" denmesi hedy olduğu bilinsin diye -hörgücünün kızgın demirle işaretlenmesi gibi- tanınacak şekilde işaretlendiği içindir.

33. **Sizin için onlarda (kurbanlarda) belli bir müddete,** kesileceği vakte **kadar** kendilerine zarar vermeden üstlerine binmeniz ve yük taşıtmanız gibi **menfaatler vardır. Sonra da onların** kesilmelerinin **helal olacakları yer, Eski Ev'in yanıdır.** Eski ev'in yanından tüm harem mıntıkası kastedilmiştir.

34. **Ve** sizden önce yaşamış olan **her** mümin **ümmet,** topluluk **için kurban** ya da kurban kesme yeri[3] **kılmışızdır ki, Allah'ın ismini kendilerine rızık olarak verdiğimiz dört ayaklı hayvanların üzerine** kesecekleri zaman **ansınlar. İşte ilâhınız, bir tek ilâhtır. Artık O'na teslim olun,** boyun eğin. **İtaatkâr mütevazıları müjdele!**

35. **Onlar ki, Allah zikrolunduğu vakit kalpleri korkudan titrer. Kendilerine isabet eden** belalara **sabrederler, namazı** vaktinde **dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infakta bulunurlar,** sadaka verirler.

36. **Ve develeri**[4] **de sizin için Allah'ın şiarlarından,** dininin nişanelerinden **kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır.** Geride geçtiği gibi dünyada iken onlarda sizin için menfaat, ahirette de mükâfat vardır. **Şu halde onlar;** sol eli bağlı, üç**ayakları üzerine dururken** kesme esnasında **üzerlerine Allah'ın ismini anın.** Kesimden sonra **yan üstü** yere **düştüklerinde,** yani onları yeme vaktinde, isterseniz **onlardan hem kendiniz yeyin, hem de kanaatkâr olan,** verilene razı olup ne daha fazlasını isteyen, ne de itiraz etmeyen **ve kanaatkâr olmayan,** daha fazla isteyen ya da verilene itiraz eden **fakirlere yedirin. İşte bu** istifadenize verme şekliyle **hayvanları biz,** size verdiğimiz nimete karşılık **şükredesiniz diye** onları kesmeniz, üzerlerine binmeniz suretiyle **sizin istifadenize verdik.** Yoksa onları ne kesmeye ne de üzerlerine binmeye güç yetiremezdiniz.

---

[1] غَيْرَ مُشْرِكِينَ öncesini tekit eder. حُنَفَاءَ ve غَيْرَ مُشْرِكِينَ kelimeleri فَاجْتَنِبُوا fiilindeki و zamirinden haldir.

[2] ذٰلِكَ'den önce mübteda olarak اَلْأَمْرُ kelimesi takdir edilir.

[3] Ayetteki مَنْسَكًا kelimesinin س harfi fethalı okunduğunda bu kelime mastar olup, "kurban" anlamına gelir. Kesreli okunduğunda ise İsm-i mekân olur ve "Kurban kesilecek yer" anlamına gelir.

[4] اَلْبُدْنَ kelimesi بَدَنَةٌ kelimesinin cemisi olup deve anlamına gelir.

37. **Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır,** yani O'na sunulmazlar; **fakat O'na sadece sizin takvanız ulaşır.** Yani sizin sadece, imanınızla birlikte sırf kendisine yaptığınız Salih ameller O'na ulaşır. **Sizi hidayete erdirdiğinden,** dininin nişanelerini yahut hac menâsikini size bildirdiğinden **dolayı Allah'ı yüceleyesiniz diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi. Güzel davrananları,** tevhit ehlini **müjdele!**

38. **Şüphe yok ki, Allah iman eden kimselerden** kâfirlerin eziyetlerini **savar. Muhakkak ki Allah,** emanetinde **hain olanların tamamını,** nimetine karşı **nankör olan** Müşrikleri **sevmez** ve onları cezalandırır.

KELİME ANLAMI

31. *(Ne Olduğunuz Halde Kaçının?)* حُنَفَآءَ **Hanifler olduğunuz halde** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** مُسْلِمِينَ Müslümanlar olduğunuz halde *(Daha)* عَادِلِينَ Dönenler olduğunuz halde *(Neden?)* عَنْ كُلِّ دِينٍ سِوٰى دِينِهِ Allah'ın dininden başka tüm dinlerden *(Daha)* غَيْرَ مُشْرِكِينَ **Şirk koşmayanlar olduğunuz halde** *(Kime?)* بِهِ **Allah'a** تَأْكِيدٌ لِمَا قَبْلَهُ Makablini tekittir وَهُمَا Makablinde ki iki terkip حَالَانِ مِنَ الْوَاوِ "içtenibu" emrinin vavından (failinden) haldirler وَمَنْ **Her kim** يُشْرِكْ **Şirk koşarsa** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** فَكَاَنَّمَا خَرَّ **Sanki düşmüştür** سَقَطَ Düştü *(Nereden?)* مِنَ السَّمَآءِ **Gökten** فَتَخْطَفُهُ **Ardından onu kapışmıştır** *(Ne?)* الطَّيْرُ **Kuşlar** أَيْ تَأْخُذُهُ بِسُرْعَةٍ Yani kuşlar onu süratle alırlar اَوْ تَهْوِي بِهِ **Veya onu uçurtmuştur** *(Ne?)* الرِّيحُ **Rüzgar** أَيْ تُسْقِطُهُ Yani onu atıvermiştir فِي مَكَانٍ **Bir yere ki** سَحِيقٍ **Derin/ırak** بَعِيدٍ Uzak أَيْ فَهُوَ لَا يُرْجَى خَلَاصُهُ Yani o kişinin kurtuluşu umulmuyor

32. ذٰلِكَ **Böyledir** يُقَدَّرُ قَبْلَهُ الْأَمْرُ مُبْتَدَأً Bu lafızdan önce müpteda olarak "el-Emru" lafzı taktir edilir وَمَنْ **Her kim** يُعَظِّمْ **Tazim ederse** *(Neyi?)* شَعَآئِرَ اللهِ **Allah'ın şiarını** فَاِنَّهَا **Muhakkak ki onlar** أَيْ فَإِنَّ تَعْظِيمَهَا Yani onlara tazim وَهِيَ الْبُدْنُ الَّتِي تُهْدٰى لِلْحَرَمِ Şeair: haremi şerife gönderilen bedenelerdir *(Nasıl Tazimde Bulunursa ?)* بِأَنْ تَسْتَحْسِنَ وَتَسْتَسْمِنَ Güzel yetiştirerek ve semizleştirerek *(Onlara Tazim Nedir?)* مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ **Kalplerin takvasındandır.** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَسُمِّيَتْ شَعَائِرَ "Şe'air" diye isimlendirildiler *(Niçin?)* لِإِشْعَارِهَا İşaretlendikleri için *(Ne İle?)* بِمَا تُعَرَّفُ بِهِ أَنَّهَا هَدْيٌ Onların kurbanlık oldukları anlaşılacak bir şeyle كَطَعْنِ حَدِيدَةٍ Demirle yaralamak gibi *(Neyi?)* بِسَنَامِهَا Develerin hörgüçlerini

33. لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Onlarda (o göndereceğiniz kurbanlarda)** *(Ne Vardır?)* مَنَافِعُ **Bir takım menfaatler** كَرُكُوبِهَا Onlara binmek gibi *(Daha)* وَالْحَمْلِ

عَلَيْهَا üzerlerine yük vurmak gibi *(Neyi?)*لَا يَضُرُّهَا مَا Onlara zarar vermeyen *(Ne Zamana Kadar?)* اِلَىٰ اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** وَقْتَ نَحْرِهَا Boğazlama vaktine kadar ثُمَّ مَحِلُّهَآ **Sonra bunların varacağı yer** أَيْ مَكَانُ حِلِّ نَحْرِهَا Yani bunları boğazlamanın helal olduğu yer *(Neresidir?)* اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ **Beyt-i atik (eski evdir)** أَيْ عِنْدَهُ Yani onun yanıdır وَالْمُرَادُ الْحَرَمُ جَمِيعُهُ Kastedilen haremin tamamıdır

34. وَلِكُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmet için** أَيْ جَمَاعَةٍ مُؤْمِنَةٍ Mü'min cemaat için *(Öyle Cemaat Ki)* سَلَفَتْ قَبْلَكُمْ Sizden önce geçmiş جَعَلْنَا **Biz yapmışızdır** *(Ne?)* مَنْسَكًا **Kurban kesecek bir yer** بِفَتْحِ السِّينِ مَصْدَرٌ "Sin"in fethası ile mastardır وَبِكَسْرِهَا اسْمُ مَكَانٍ "Sin"in kesresi ile ism-i mekandır أَيْ ذَبْحًا قُرْبَانًا Yani kurban kesmeyi أَوْ مَكَانَهُ Veya kurban kesme mekanı *(Niçin Yapmışızdır?)* لِيَذْكُرُوا **Ansınlar için** *(Neyi?)* اسْمَ اللّٰهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Üzerine?)* عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ **Kendilerine rızk olarak verdiklerimiz üzerine** *(O Verdiklerimiz De Nedir?)* مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ **Dört ayaklı hayvanlar**عِنْدَ ذَبْحِهَا Boğazlama esnasında فَاِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** اِلٰهٌ**Bir ilahtır** *(Öyle ilah ki)* وَاحِدٌ **tekdir** فَلَهُ **Artık yalnız ona** اَسْلِمُوا **Teslim olun** انْقَادُوا Boyun eğin وَبَشِّرِ **Ve müjdele** *(Kimi?)* الْمُخْبِتِينَ **Mütevazı olanları** الْمُطِيعِينَ الْمُتَوَاضِعِينَ Alçak gönüllü itaatkâr

35. الَّذِينَ **O kimse ki** اِذَا ذُكِرَ **Anıldığı vakit** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** وَجِلَتْ **Titrer** خَافَتْ Korkar *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** وَالصَّابِرِينَ **Ve Sabredenlerdir** *(Neye?)* عَلٰى مَآ اَصَابَهُمْ **kendilerine isabet edene** مِنَ الْبَلَايَا Belalara وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ **Namazı dosdoğru kılanlardır** *(Ne Zamanda?)* فِي أَوْقَاتِهَا Vakitlerinde وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Ve kendilerine rızk olarak verdiklerimizden** يُنْفِقُونَ **İnfak edenlerdir** يَتَصَدَّقُونَ Tasadduk edenlerdir

36. وَالْبُدْنَ **Ve develeri de** جَمْعُ بَدَنَةٍ "Bedenetun" lafzının cemisidir وَهِيَ الْإِبِلُ "Bedenetun" Deve demektir جَعَلْنَاهَا **Onları kıldık** *(Kim İçin?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden Kıldık?)* مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ **Allah'ın şe'airinden** أَعْلَامِ دِينِهِ Dininin nişanelerinden لَكُمْ**Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **onlarda** *(Ne?)* خَيْرٌ **Hayır** نَفْعٌ فِي الدُّنْيَا كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi dünyalık menfaat وَأَجْرٌ فِي الْعُقْبٰى Birde Ahirette ecirفَاذْكُرُوا **Şu halde zikredin** *(Neyi?)* اسْمَ اللّٰهِ **Allah'ın ismini** *(Ne Üzerine?)* عَلَيْهَا **Onların üzerine** عِنْدَ نَحْرِهَا Onları boğazlarken *(Ne Oldukları Halde?)* صَوَآفَّ **Ayakları üzerine dururlarken** قَائِمَةً عَلٰى ثَلَاثٍ Üç ayağı üzerinde dururkenمَعْقُولَةَ الْيَدِ الْيُسْرٰى Sol ön ayağı bağlı olarak فَاِذَا وَجَبَتْ **Düştüğü zaman** *(Ne?)* جُنُوبُهَا **Yanları** سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ بَعْدَ النَّحْرِ

Boğazlandıktan sonra yere düştükleri zaman وَهُوَ وَقْتُ الْأَكْلِ مِنْهَا Bu onlardan yeme vaktidir **فَكُلُوا Artık yeyin** *(Neden?)* **مِنْهَا onlardan** إِنْ شِئْتُمْ Dilerseniz **وَاَطْعِمُوا Yedirin الْقَانِعَ Kanaatkâra** الَّذِي O kimsedir ki يَقْنَعُ بِمَا يُعْطَى Verilenle kanaat eder وَلَا يَسْأَلُ İstemez وَلَا يَتَعَرَّضُ Halini göstermez *(Daha)* **وَالْمُعْتَرَّ İhtiyacını gizlemeyene** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ التَّسْخِيرِ السَّائِلِ أَوِ الْمُتَعَرِّضَ İsteyen yada halini gösterene **كَذٰلِكَ İşte böyle** بِأَنْ Yani bu şekil emrinize verdiğimiz gibi **سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ Onları sizin emrinize verdik** تَنْحَرَ وَتَرْكَبَ Şöyle ki boğazlanıyor ve biniliyor وَإِلَّا لَمْ تُطَقْ Yoksa (sizin emrinize vermeseydik) onları kullanmaya takat getirilmezdi **لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ Ta ki şükredesiniz** إِنْعَامِي عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize olan nimetime

37. **لَنْ يَنَالَ Asla ulaşmayacak** *(Kime?)* **اللهَ Allah'a** *(Ne?)* **لُحُومُهَا Onların etleri** **وَلَا دِمَآؤُهَا Ne de kanları** أَيْ لَا يَرْفَعَانِ إِلَيْهِ Yani Allah'a yükselmeyecekler **وَلٰكِنْ يَنَالُهُ Fakat Allah'a ulaşır** *(Ne?)* **التَّقْوٰى Takva** *(Kimden?)* **مِنْكُمْ Sizden** أَيْ يَرْفَعُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ Yani sizden Allah'a yükselir *(Ne?)* لَهُ الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْخَالِصُ Sadece ona işlenmiş salih amel مَعَ الْإِيمَانِ İmanla birlikte **كَذٰلِكَ Böylece** **سَخَّرَهَا لَكُمْ Onları sizin emrinize verdi لِتُكَبِّرُوا tekbir ile yüceltiniz diye** *(Kimi?)* **اللهَ Allah'ı** *(Ne Üzerine?)* **عَلٰى مَا هَدٰاكُمْ Sizi hidayete erdirmesi üzerine** أَرْشَدَكُمْ لِمَعَالِمِ دِينِهِ Sizi dini öğrenmeye ulaştırdığından dolayı وَمَنَاسِكَ حَجِّهِ Ve hac vazifelerini öğrenmeye **وَبَشِّرِ Müjdele** *(Kimi?)* **الْمُحْسِنِينَ İyilik yapanları** أَيِ الْمُوَحِّدِينَ Yani tevhid sahibi olanları

38. **اِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah يُدَافِعُ Bertaraf eder** *(Kimden?)* **عَنِ الَّذِينَ O kimselerden ki اٰمَنُوا İman ettiler** *(Neyi?)* غَوَائِلَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin kötülüklerini **اِنَّ اللهَ Kuşkusuz Allah لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **كُلَّ خَوَّانٍ Hiçbir hâini (hıyanet edeni)** *(Nerede?)* فِي أَمَانَتِهِ Emanetinde *(Öyle Hain Ki)* **كَفُورٍ Nankör** *(Neye Karşı?)* لِنِعْمَتِهِ Allah'ın nimetine وَهُمُ الْمُشْرِكُونَ Bunlar müşriklerdir الْمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ Mana: Allah onları azaba tabi tutacaktır

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ﴾ أَيْ لِلْمُؤْمِنِينَ أَنْ يُقَاتِلُوا وهٰذهِ أَوَّلُ آيَةٍ نَزَلَتْ فِي الْجِهَادِ ﴿بِأَنَّهُمْ﴾ أَيْ
بِسَبَبِ أَنَّهُمْ ﴿ظُلِمُوا﴾ بِظُلْمِ الْكَافِرِينَ إِيَّاهُمْ ﴿وَإِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ (٣٩)﴾ هُمْ ﴿الَّذِينَ
أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾ فِي الْإِخْرَاجِ مَا أُخْرِجُوا ﴿إِلَّا أَنْ يَقُولُوا﴾ أَيْ بِقَوْلِهِمْ ﴿رَبُّنَا
اللّٰهُ﴾ وَحْدَهُ وَهٰذَا الْقَوْلُ حَقٌّ فَالْإِخْرَاجُ بِهِ إِخْرَاجٌ بِغَيْرِ حَقٍّ ﴿وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ﴾
بَدَلُ بَعْضٍ مِنَ النَّاسِ ﴿بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ﴾ بِالتَّشْدِيدِ لِلتَّكْثِيرِ وبِالتَّخْفِيفِ ﴿صَوَامِعُ﴾ لِلرُّهْبَانِ
﴿وَبِيَعٌ﴾ كَنَائِسُ لِلنَّصَارٰى ﴿وَصَلَوَاتٌ﴾ كَنَائِسُ لِلْيَهُودِ بِالْعِبْرَانِيَّةِ ﴿وَمَسَاجِدُ﴾ لِلْمُسْلِمِينَ
﴿يُذْكَرُ فِيهَا﴾ أَيِ الْمَوَاضِعُ الْمَذْكُورَةُ ﴿اسْمُ اللّٰهِ كَثِيرًا﴾ وَتَنْقَطِعُ الْعِبَادَاتُ بِخَرَابِهَا
﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ﴾ أَيْ يَنْصُرُ دِينَهُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ ﴿عَزِيزٌ (٤٠)﴾ مَنِيعٌ
فِي سُلْطَانِهِ وَقُدْرَتِهِ ﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ بِنَصْرِهِمْ عَلٰى عَدُوِّهِمْ ﴿أَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَآتَوُا الزَّكٰوةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَهُوَ وَجَوَابُهُ صِلَةُ
الْمَوْصُولِ وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ هُمْ مُبْتَدَأً ﴿وَلِلّٰهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (٤١)﴾ أَيْ إِلَيْهِ مَرْجِعُهَا فِي الْآخِرَةِ ﴿وَإِنْ
يُكَذِّبُوكَ﴾ فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ قَوْمٍ
بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى ﴿وَعَادٌ﴾ قَوْمُ هُودٍ ﴿وَثَمُودُ (٤٢)﴾ قَوْمُ صَالِحٍ ﴿وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ (٤٣)﴾
﴿وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ﴾ قَوْمُ شُعَيْبٍ ﴿وَكُذِّبَ مُوسٰى﴾ كَذَّبَهُ الْقِبْطُ لَا قَوْمُهُ بَنُو إِسْرَائِيلَ
أَيْ كَذَّبَ هٰؤُلَاءِ رُسُلَهُمْ فَلَكَ أُسْوَةٌ بِهِمْ ﴿فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ﴾ أَمْهَلْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِقَابِ لَهُمْ
﴿ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (٤٤)﴾ أَيْ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ بِإِهْلَاكِهِمْ
وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿فَكَأَيِّنْ﴾ أَيْ كَمْ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْتُهَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ
[أَهْلَكْنَاهَا] ﴿وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ أَيْ أَهْلُهَا بِكُفْرِهِمْ ﴿فَهِيَ خَاوِيَةٌ﴾ سَاقِطَةٌ ﴿عَلٰى عُرُوشِهَا﴾
سُقُوفِهَا ﴿وَ﴾ كَمْ مِنْ ﴿بِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ﴾ مَتْرُوكَةٍ بِمَوْتِ أَهْلِهَا ﴿وَقَصْرٍ مَشِيدٍ (٤٥)﴾ رَفِيعٍ خَالٍ
بِمَوْتِ أَهْلِهِ ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا﴾ مَا
نَزَلَ بِالْمُكَذِّبِينَ قَبْلَهُمْ ﴿أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا﴾ أَخْبَارَهُمْ بِالْإِهْلَاكِ وَخَرَابِ الدِّيَارِ فَيَعْتَبِرُوا
﴿فَإِنَّهَا﴾ أَيِ الْقِصَّةَ ﴿لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ (٤٦)﴾ تَأْكِيدٌ

TÜRKÇE ANLAMI

39. Kendileriyle savaşılan mümin**lere,** kâfirlerin kendilerine yaptıkları zulümle **zulme uğradıkları için** savaşmalarına **izin verildi.** Bu ayeti kerime cihat hakkında inen ilk ayettir. **Ve şüphe yok ki, Allah onlara yardım etmeye elbette gücü yetendir.**

40. Onlar ki, haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Yurtlarından çıkarılışları

ancak, «Rabbimiz yalnızca **Allah'tır» demelerinden,** bu sözden **dolayıdır.** Hâlbuki bu sözü haktır. Dolayısıyla onların bu söz sebebiyle müminleri çıkarmaları haksız yere olan bir çıkarmadır. **Eğer Allah'ın insanları; onların bir kısmını**[1] **diğer bir kısmıyla savması olmasaydı, içlerinde**[2] **Allah'ın adı çok zikredilen** rahiplerin **manastırları,** Hıristiyanların **kiliseleri,** Yahudilerin **havraları**[3] **ve** müminlere ait **mescitler elbette yıkılırdı**[4], harap olduklarında oralarda yapılan ibadetler de kesilmiş olurdu. **Elbette ki Allah kendi dinine yardım edenlere yardım eder. Şüphe yok ki Allah** yarattıklarına karşı **elbette çok güçlüdür, pek azizdir,** güç ve saltanatında erişilmezdir.

41. Onlar **o kimseler ki, eğer** düşmanlarına karşı zafer ihsan etmek suretiyle **onları yeryüzünde yerleştirsek, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler ve iyiliği emredip kötülükten menederler.**[5] **Bütün işlerin akibeti Allah'a aittir,** her şey ahirette O'na varır.

42. Ve eğer seni yalanlarlarsa,[6] **muhakkak ki onlardan önce Nûh, Âd ve Semûd kavmi de yalanlamıştı.**[7]

43. Ve İbrahim'in kavmi ile Lût'un kavmi de (yalanlamıştı.)

44. Şuayb'ın kavmi olan **Medyen ahalisi de (yalanladı), Musa da yalanlandı.** Musa'yı kavmi değil de Kıpt ahalisi yalanlamıştı. Yani; bunların tamamı peygamberlerini yalanladı. Bu konuda kendine onları örnek alabilirsin. **İşte** kendilerinden azabı ertelemek suretiyle **o kâfirler için bir mühlet verdim, sonra onları** azapla **yakaladım. Nasıl oldu** kendilerini helak etmem suretiyle yalanlamalarını **inkâr**ım?[8]

45. Evet. Nice[9] **beldeyi, o belde (ahalisi) zalim iken helâk ettim**[10]**; onun duvarları, tavanları üzerine yıkılmış ve** sahipleri öldüğü için **nice kullanılmaz** metruk **kuyu ve nice yüksek** ve sahipleri öldüğü için boş olan **köşkler vardır.**

46. Mekkeli kâfirler **yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünecekleri kalpleri olsun veya işitecekleri kulakları olsun. Hâsılı, gözler körelmez; lâkin sineler içindeki**[11] **kalpler körleşir.**

---

[1] Ayetteki بَعْضَهُمْ kelimesi اَلنَّاسَ kelimesinden bedel-i ba'zdır.

[2] فِيهَا'deki zamir zikredilen yerlere gider.

[3] صَلَوَاتٌ kelimesi İbranicede Yahudilerin kiliseleri anlamına gelir.

[4] لهدمت kelimesi hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) teksir için (tefil babından olarak) şeddeli; hem de şeddesiz okunmuştur.

[5] Şart cümlesi ile cevabı, ismi mevsulün sılasıdır. اَلَّذِينَ'den önce mübteda olarak هُمْ zamir takdir edilir.

[6] Bu ayette hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) teselli edilmiştir.

[7] كَذَّبَتْ fiiinin müennes getirilişi قَوْمُ kelimesinin manasına itibarladır.

[8] Buradaki soru takrir içindir. Yani bu helak etme işi tam yerine denk düşmüştür.

[9] كَأَيِّنْ burada كَمْ anlamındadır.

[10] Bir kıraatte bu kelime (ki bizim okuduğuz kıraatte de böyledir) أَهْلَكْنَاهَا şeklinde okunmuştur.

[11] اَلَّتِي فِي الصُّدُورِ sözü tekittir.

KELİME ANLAMI

39. أُذِنَ **İzin verildi***(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** يُقَاتَلُونَ **Kendileri ile savaşılanlara** أَيْ لِلْمُؤْمِنِينَ Yani Mü'minlere *(Neye İzin Verildi?)* أَنْ يُقَاتِلُوا Savaşmalarına وهٰذِهِ أَوَّلُ آيَةٍ نَزَلَتْ فِي الْجِهَادِ Bu cihat hakkında inen ilk ayettir بِأَنَّهُمْ **Bu sebepten ki onlar** أَيْ بِظُلْمِ الْكَافِرِينَ Yani onların olmaları sebebiyle ظُلِمُوا **Zulme uğradılar** بِسَبَبِ أَنَّهُمْ Kafirlerin onlara zulmetmesi sebebiyle وَإِنَّ اللّٰهَ **Hiç şüphesiz Allah** عَلٰى نَصْرِهِمْ **Onlara yardım etmeye** لَقَدِيرٌ **Elbette gücü yetendir** هُمْ Onlar إِيَّاهُمْ

40. اَلَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** أُخْرِجُوا **Çıkartıldılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ حَقٍّ **Haksız yere** فِي الْإِخْرَاجِ Çıkartılmaları hususunda مَا أُخْرِجُوا Çıkartılmadılar إِلَّا **Ancak şu sebepten çıkartıldılar** أَنْ يَقُولُوا **Demelerinden** أَيْ بِقَوْلِهِمْ Demeleri sebebiyle *(Ne?)* رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** وَحْدَهُ Tek olduğu halde وَهٰذَا الْقَوْلُ حَقٌّ Bu söz haktır فَالْإِخْرَاجُ بِهِ Bu söz sebebiyle çıkartmak *(Nedir?)* إِخْرَاجٌ بِغَيْرِ حَقٍّ Haksızca çıkartmaktır وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ **Eğer Allah'ın defetmesi olmasaydı** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(İnsanlardan Kasıt)* بَعْضَهُمْ **İnsanların bazısı** بَدَلُ بَعْضٍ مِنَ النَّاسِ "en-Nas" kelimesinden bedeli ba'z dır *(Ne İle?)* بِبَعْضٍ **Bazısıyla** لَهُدِّمَتْ **Elbette param parça olurdu/yıkılırdı** بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile okundu *(Niçin?)* لِلتَّكْثِيرِ Çokluk bildirmek için وبِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz de okundu (yıkılırdı manasında) *(Ne?)* صَوَامِعُ **Manastırlar** *(Kime Ait?)* لِلرُّهْبَانِ Ruhbanlara ait *(Daha)* وَبِيَعٌ **Kiliseler** *(Kime Ait?)* لِلنَّصَارٰى كَنَائِسُ Hıristiyanlara ait kiliseler *(Daha)* وَصَلَوَاتٌ **Havralar** كَنَائِسُ لِلْيَهُودِ Yahudilere ait havralar بِالْعِبْرَانِيَّةِ "salavat" kelimesi İbranice dir *(Daha)* وَمَسَاجِدُ **Ve mescitler** لِلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara ait *(Bunların Tümü Öyle Mabetlerdir Ki)* يُذْكَرُ **Anılıyor** *(Nerede?)* فِيهَا **O mabedlerin İçlerinde** أَيِ الْمَوَاضِعُ الْمَذْكُورَةُ Yani bu zikredilen yerlerde *(Ne?)* اسْمُ اللّٰهِ **Allah'ın ismi** *(Nasıl?)* كَثِيرًا Çokça وَتَنْقَطِعُ الْعِبَادَاتُ İbadetler kesilirdi *(Ne İle?)* بِخَرَابِهَا Onların harabe olmasıyla وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ **Elbette Allah yardım edecektir** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يَنْصُرُهُ **Ona yardım eder** أَيْ يَنْصُرُ دِينَهُ Yani dinine yardım edene إِنَّ اللّٰهَ **Hiç şüphesiz Allah** لَقَوِيٌّ **Çok çok kuvvetlidir** *(Ne Üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Mahlukatı üzerine عَزِيزٌ **Pek izzetlidir** مَنِيعٌ فِي سُلْطَانِهِ وَقُدْرَتِهِ Saltanatında ve kudretinde daima önderdir

41. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** إِنْ مَكَّنَّاهُمْ **Eğer onları (iktidar makamına) yerleştirsek** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* بِنَصْرِهِمْ عَلٰى عَدُوِّهِمْ Düşmanlarına karşı

onlara yardım ederek اَقَامُوا **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** وَاٰتَوُا **Ve verirler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَاَمَرُوا **Emrederler** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **İyiliği** وَنَهَوْا **Sakındırırlar** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَهُوَ وَجَوَابُهُ صِلَةُ الْمَوْصُولِ Bu, cevabı ile birlikte ism-i mevsulun sılasıdır وَيُقَدَّرُ قَبْلَهُ İsm-i mevsul dan önce takdir edilir *(Ne?)* هُمْ "hüm" zamiri مُبْتَدَأً Müpteda olarak وَلِلّٰهِ **Allah'a aittir** عَاقِبَةُ الْاُمُورِ **Bütün işlerin sonu** أَيْ إِلَيْهِ مَرْجِعُهَا فِي الْآخِرَةِ Yani sonunda bütün işlerin dönüşü ona aittir

42. وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** فِيهِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Burada peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) e teselli vermek vardır فَقَدْ كَذَّبَتْ **Muhakkak yalanlamıştı** قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** تَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى "kavm" kelimesinin fiilinin müennes kılınması mana itibarı iledir وَعَادٌ **Ve ad kavmi** قَوْمُ هُودٍ **Hud (a s)'ın kavmi** *(Daha)* وَثَمُودُ Semud kavmi قَوْمُ صَالِحٍ **Salih (a.s)'ın kavmi** *(Daha)*

43. وَقَوْمُ اِبْرَاهِيمَ **İbrahim(a s)'ın kavmi** وَقَوْمُ لُوطٍ **Lüt (a s)'ın kavmi** *(Daha)*

44. وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ **Meyden ahalisi de** قَوْمُ شُعَيْبٍ Şuayb (a s)'ın kavmi وَكُذِّبَ مُوسٰى **Ve Musa (a s) da yalanlandı** كَذَّبَهُ الْقِبْطُ Onu Kıptiler yalanladı لَا قَوْمُهُ Kendi kavmi değil *(Kavminden Kasıt?)* بَنُو اِسْرَائِيلَ İsrail oğulları أَيْ كَذَّبَ هٰؤُلَاءِ رُسُلَهُمْ Yani şunların hepsi peygamberlerini yalanladılar فَلَكَ أُسْوَةٌ بِهِمْ Sana da onları örnek almak (sende onlar gibi kavmin tarafından yalanlanacaksın) vardır فَاَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ **Nihayet o kafirlere mühlet verdim** أَمْهَلْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِقَابِ لَهُمْ Onlara azabı tehir etmekle zaman tanıdım ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ **Sonra onları yakalayıverdim** بِالْعَذَابِ Azapla فَكَيْفَ كَانَ **Artık nasıl oldu** نَكِيرِ **Benim inkarım** أَيْ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Benim onları inkar etmem (onları ğayri meşru görüşüm) *(Ne Sebebi İle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Onları yalancı çıkarma sebebiyle *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak ederek وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ İstifham taktiridir أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani o tam yerini bulmuştur

45. فَكَاَيِّنْ **Nice** أَيْ كَمْ Yani pek çok مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketler vardır** اَهْلَكْتُهَا **Ben onları helak ettim** [وَفِي قِرَاءَةٍ [أَهْلَكْنَاهَا Bir kıraatte biz onları helak ettik وَهِيَ **Halbuki o** *(Nedir?)* ظَالِمَةٌ **zalimdir** أَيْ أَهْلُهَا Yani ahalisi بِكُفْرِهِمْ Küfrü sebebiyle فَهِيَ **Şimdi o** (o memleketlerde duvarlar) خَاوِيَةٌ **Yıkılmıştır** سَاقِطَةٌ Düşmüştür *(Ne Üzerine?)* عَلٰى عُرُوشِهَا **Tavanları üzerine?)** سُقُوفِهَا Çatıları üzerine وَ **Ve** كَمْ مِنْ Nice بِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ

Başı boş kuyu مَتْرُوكَةٍ بِمَوْتِ أَهْلِهَا Ahalisinin ölmesiyle terk edilmiş وَقَصْرٍ **Ve köşk** *(Öyle köşk ki)* مَشِيدٍ **yüksek** رَفِيعٍ Yüksek خَالٍ بِمَوْتِ أَهْلِهِ Ehlinin ölmesiyle boş kalmış

46. أَفَلَمْ يَسِيرُوا **Gezip dolaşmadılar mı?** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani Mekke kafirleri *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَتَكُونَ **olsun** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* قُلُوبٌ **Kalpler** *(Öyle Kalpler Ki)* يَعْقِلُونَ **Düşünürler** *(Ne İle?)* بِهَا **O kalplerle** *(Neyi?)* مَا نَزَلَ بِالْمُكَذِّبِينَ Yalancıların başlarına gelenleri *(Öyle Yalancılar Ki)* قَبْلَهُمْ Kendilerinden önce yaşayan أَوْ اٰذَانٌ **Veya kulaklar** *(Öyle Kulaklar Ki)* يَسْمَعُونَ بِهَا **Onlarla işitiyorlar** *(Neyi?)* أَخْبَارُهُمْ بِالْإِهْلَاكِ Helak edilmeleri ile ilgili haberleri *(Daha)* وَخَرَابِ الدِّيَارِ Yurtlarının harabeye döndüğü ile ilgili haberleri (de) فَيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar فَإِنَّهَا **Hakikat şudur** أَيِ الْقِصَّةَ Hâdise şudur لَا تَعْمَى **Kör olmaz** *(Ne?)* الْأَبْصَارُ **Gözler** وَلٰكِنْ **Fakat** تَعْمَى **kör olur** *(Ne?)* الْقُلُوبُ **Kalpler** الَّتِي **O kalpler ki** فِي الصُّدُورِ **Sinelerdedir** تَأْكِيدٌ Tekittir

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللهُ وَعْدَهُ﴾ بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ فَأَنْجَزَهُ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ﴾ مِنْ أَيَّامِ الْآخِرَةِ بِسَبَبِ الْعَذَابِ ﴿كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا﴾ الْمُرَادُ أَهْلُهَا ﴿وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾﴾ الْمَرْجِعُ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ وَأَنَا بَشِيرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٠﴾ - ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ﴾ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِإِبْطَالِهَا ﴿مُعَجِّزِينَ﴾ مَنِ اتَّبَعَ النَّبِيَّ أَيْ يَنْسُبُونَهُمْ إِلَى الْعَجْزِ وَيُثَبِّطُونَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ أَوْ مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا عَنْهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ [مُعَاجِزِينَ] مُسَابِقِينَ لَنَا أَيْ يَظُنُّونَ أَنْ يَفُوتُونَا بِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ وَالْعِقَابَ ﴿أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾﴾ النَّارِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ﴾ هُوَ نَبِيٌّ أُمِرَ بِالتَّبْلِيغِ ﴿وَلَا نَبِيٍّ﴾ أَيْ لَمْ يُؤْمَرْ بِالتَّبْلِيغِ ﴿إِلَّا إِذَا تَمَنَّىٰ﴾ قَرَأَ ﴿أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ﴾ قِرَاءَتِهِ مَا لَيْسَ مِنَ الْقُرْآنِ مِمَّا يَرْضَاهُ الْمُرْسَلُ إِلَيْهِمْ وَقَدْ قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سُورَةِ النَّجْمِ بِمَجْلِسٍ مِنْ قُرَيْشٍ بَعْدَ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِهِ مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهِ تِلْكَ الْغَرَانِيقُ الْعُلَا وَإِنَّ شَفَاعَتَهُنَّ لَتُرْتَجَى فَفَرِحُوا بِذَلِكَ ثُمَّ أَخْبَرَهُ جِبْرِيلُ بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِهِ مِنْ ذَلِكَ فَحَزِنَ فَسُلِّيَ بِهَذِهِ الْآيَةِ ﴿فَيَنْسَخُ اللهُ﴾ يُبْطِلُ ﴿مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللهُ آيَاتِهِ﴾ يُثَبِّتُهَا ﴿وَاللهُ عَلِيمٌ﴾ بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ مَا ذُكِرَ ﴿حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾﴾ فِي تَمْكِينِهِ مِنْهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً﴾ مِحْنَةً ﴿لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ شَكٌّ وَنِفَاقٌ ﴿وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ ﴿وَإِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾﴾ خِلَافٍ طَوِيلٍ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ حَيْثُ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ ذِكْرُ آلِهَتِهِمْ بِمَا يُرْضِيهِمْ ثُمَّ أَبْطَلَ ذَلِكَ ﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ التَّوْحِيدَ وَالْقُرْآنَ ﴿أَنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ﴾ تَطْمَئِنَّ ﴿لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾﴾ أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ ثُمَّ أَبْطَلَ ﴿حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً﴾ أَيْ سَاعَةُ مَوْتِهِمْ أَوِ الْقِيَامَةُ فُجَاءَةً ﴿أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ لَا خَيْرَ فِيهِ لِلْكُفَّارِ كَالرِّيحِ الْعَقِيمِ الَّتِي لَا تَأْتِي بِخَيْرٍ أَوْ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لَا لَيْلَ بَعْدَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

47. Onlar senden azabın çabuk gelmesini istiyorlar. Allah azabı indireceği şeklindeki **vaadinden asla dönmez.** Nitekim o azabı Bedir günü yerine getirmiştir. **Muhakkak ki, Rabbinin katındaki** ahiret günlerinden **bir gün,** azap sebebiyle **sizin** dünyada **saydıklarınızdan**[1] **bin yıl gibidir.**

48. Ve nice belde vardır ki, zulmettikleri halde onlara mühlet verdim. Sonra da onun ahalisini **alıverdim. Ve bütün dönüş de Bana'dır.**

49. De ki: «Ey insanlar! Ey Mekkeliler! **Muhakkak ki, ben sizin için ancak** uyarısı **apaçık** olan **bir korkutucuyum.** Müminler içinse bir müjdeciyim.»

50. O kimseler ki, iman edip sâlih ameller işlediler, onlar için günahlarına karşı **bir mağfiret ve cömert bir rızk** olan cennet **vardır.**

51. Hz. Peygambere uyanları **acze nispet ederek**[2] ve onları imandan alıkoyarak yahut onlara karşı aciz olduğumuzu zannederek **ayetlerimizi bozmağa uğraşanlar, işte onlar ateş halkıdır.**

52. Biz, senden önce hiçbir resul, tebliğ ile görevli bir peygamber **ve nebi,** tebliğ ile görevli olmayan peygamber **göndermedik ki, o, bir temennide bulunduğunda,** okuduğunda **şeytan onun dileğine,** okumasına **illa ki** peygamberin kendilerine gönderildiği kimselerin razı olduğu türden Kur'ân olmayan bir şeyi **katmıştır.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz(s.a.v.) Kureyşlilerin de bulunduğu bir mecliste Necm Suresini okurken "*Gördün mü Lât'ı ve Uzzâ'yı! Ve diğer üçüncüleri olan Menatı!*" ayetinden sonra haberi olmaksızın şeytanın diline katıp karıştırmasıyla "*Onlar yüce kuğulardır. Ve onların şefaatleri umulur*" sözlerini söylemiş,[3] bunun üzerine müşrikler çok sevinmişlerdi. Daha sonra Cibril, Şeytanın diline katıp karıştırdığı bu sözleri kendisine bildirince Hz. Peygamber çok üzülmüş, peşinden de bu ayetle teselli edilmiştir. **Ne var ki Allah, şeytanın katacağı şeyi iptal eder. Sonra Allah, kendi ayetlerini sağlamlaştırır. Allah,** bu sözleri şeytanın katıp karıştığı şeyleri **hakkıyla bilendir,** Şeytanın dilediği şeyi yapmasına imkân tanırken de **hikmet sahibidir.**

53. (Tüm bunlar) Şeytanın kattığı şeyin kalplerinde hastalık, şüphe ve nifak **olan kimselere ve** hakkı kabule karşı **yürekleri katı olan** müşrik**lere bir imtihan kılması içindir. Ve şüphe yok ki, zalimler,** kâfirler **uzak bir ayrılık,** Hz. Peygamber ve ona inananlarla uzun bir ihtilaf **içindedirler.** Nitekim önce Hz. Peygamber kendi diliyle onların razı olacağı şekilde ilahlarını anmış[3], sonra da bunu iptal etmiştir.

54. Ve bir de kendilerine ilim, tevhit ve Kur'ân **verilmiş olanların, onun,**

---

[1] تَعُدُّونَ fiili hem (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) تَ ile; hem de يَ ile okunmuştur.

[2] Bir kıraatte مُعَجِّزِينَ kelimesi (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi) مُعَاجِزِينَ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı: "bizimle yarışarak" yani; "dirilişi ve cezayı inkâr etmek suretiyle bizden kaçabileceklerini zannederek" şeklindedir

[3] En doğrusu bu sözleri Şeytanın katmasıyla Hz. Peygamberin değil de, yine bizzat şeytanın kendisinin söylemiş olmasıdır. *Bkz. Medâriku't-Tenzil, en-Nesefi, 3: 161.* (Mütercim)

Kur'ân'ın **Rabbin tarafından (gelmiş) bir hakikat olduğunu bilsinler de artık ona iman etsinler, bu sayede kalpleri de ona karşı huzur bulsun. Ve şüphe yok ki Allah, iman edenleri elbette dosdoğru bir yola,** İslam dinine **hidayet edicidir.**

55. **Ve kâfir olanlar, kendilerine o vakit** -ölüm vakitleri yahut kıyamet- **ansızın gelinceye veya onlara kısır bir günün,** kısır bir rüzgâr gibi kendisinde kâfirler için hiçbir hayır olmayan Bedir gününün; yahut sonrasında gece bulunmayan kıyamet gününün **azabı gelinceye kadar** Şeytanın, Hz. Peygamberin diline katıp karıştırması ve sonra Hz. Peygamberin onu iptal etmesi sebebiyle **onda,** Kur'ân'da **hep kuşkuludurlar.**

KELİME ANLAMI

47. وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele (gelmesini) istiyorlar** *(Neyin?)* بِالْعَذَابِ **Azabın** وَلَنْ يُخْلِفَ **Asla caymaz** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neden?)* وَعْدَهُ **Vaadinden** بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ Azap indireceğine dair vaadini فَأَنْجَزَهُ يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü vaadini gerçekleştirmiştir وَإِنَّ يَوْمًا **Şüphe yok ki bir gün** عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** مِنْ أَيَّامِ الْآخِرَةِ Ahiret günlerinden بِسَبَبِ الْعَذَابِ Azapla geçmesi sebebiyle *(Nedir?)* كَأَلْفِ سَنَةٍ **Bin yıl gibidir** *(Neden?)* مِمَّا تَعُدُّونَ **Sizin saydıklarınızdan** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile ve ya ile okundu *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada (saydığınız günlerden)

48. وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ **Nice memleketlere** اَمْلَيْتُ **Mühlet verdim** *(Kime?)* لَهَا **Onlara** *(Ne Olduğu Halde?)* وَهِيَ **Halbuki o** *(Nedir?)* ظَالِمَةٌ **Zâlimdir** ثُمَّ اَخَذْتُهَا **Sonra onları yakalayıvermişimdir** الْمُرَادُ أَهْلُهَا Kastedin onların ahalisidir وَإِلَيَّ **Ancak banadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Dönüş** الْمَرْجِعُ Dönüş

49. قُلْ **Deki:** يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani Mekke halkı اِنَّمَا اَنَا **Ancak ben** لَكُمْ **Sizin için** نَذِيرٌ **Bir uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Korkutması açık وَأَنَا بَشِيرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ Ve ben Mü'minler için müjdeleyenim

50. فَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **s Yaptılar** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Mağfiret/af edilme** *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan وَرِزْقٌ **Ve bir rızk vardır** *(Öyle rızık ki)* كَرِيمٌ **Değerli** هُوَ الْجَنَّةُ Ki o cennettir

51. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** سَعَوْا **Koşuşturdular** *(Ne Hakkında?)* فِي اٰيَاتِنَا **Ayetlerimiz hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında *(Neye Koşuşturdular?)* بِإِبْطَالِهَا O Kur'an'ı geçersiz kılmakla *(Ne Oldukları Halde?)* مُعَجِّزِينَ **Acizler addeder oldukları halde** *(Kimi?)*

أَيْ يَنْسُبُونَهُمْ إِلَى Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e tabi olanları مَنِ اتَّبَعَ النَّبِيَّ الْعَجْزِ Yani onları acizliğe nispet ediyorlar وَيُثَبِّطُونَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ Ve onları imandan alıkoymaya çalışıyorlar أَوْ مُقَدِّرِينَ Veya var sayıyorlar /düşünüyorlar *(Neyi?)* عَجْزَنَا عَنْهُمْ Bizim onlardan aciz olduğumuzu وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte [مُعَاجِزِينَ] "muacizine" أَيْ يَظُنُّونَ أَنْ يَفُوتُونَا Yani bizi geçeceklerini مُسَابِقِينَ لَنَا Bizimle yarıştıkları halde zannediyorlar بِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmeyi inkar etmekle *(Daha)* وَالْعِقَابَ Ve azabı أُولَٰئِكَ **İşte onlar** أَصْحَابُ الْجَحِيمِ **Cehennemliklerin ta kendileridirler** النَّارِ Ateşin

52. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* مِنْ رَسُولٍ **Hiçbir resul** هُوَ نَبِيٌّ أُمِرَ بِالتَّبْلِيغِ O tebliğ ile memur nebidir وَلَا نَبِيٍّ **Ne de bir nebi** أَيْ لَمْ يُؤْمَرْ بِالتَّبْلِيغِ Tebliğ ile memur olmayan إِلَّا **Ancak** إِذَا تَمَنَّى **Temenni ettiği zaman** قَرَأَ Okuduğu zaman أَلْقَى **Atmaya kalkışır** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neye?)* فِي أُمْنِيَّتِهِ **Onun temennisine** قِرَاءَتِهِ Okumasına *(Neyi Atar?)* مَا لَيْسَ مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an dan olmayan şeyi *(O Da Nedendir?)* مِمَّا يَرْضَاهُ الْمُرْسَلُ إِلَيْهِمْ Kendilerine peygamber gönderilenlerin razı olacağı şeylerden وَقَدْ قَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سُورَةِ النَّجْمِ Tahkik:peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) en-Necm süresini tilavet ederken okudu *(Nerede?)* بِمَجْلِسٍ مِنْ قُرَيْشٍ Kureyşlilerin hazır olduğu mecliste *(Neden Sonra Okudu?)* بَعْدَ Şu ayetlerden sonra أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى Gördünüz mü o lat ve uzzayı وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى Ve üçüncüleri o menat'ı *(Ne İle Okudu?)* بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِهِ Şeytanın lisanına atmasıyla مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) haberi olmadan *(Neye Dair?)* بِهِ Bu okuduğuna *(Neyi Attı?)* (şu lafızları) تِلْكَ الْغَرَانِيقُ الْعُلَا İşte bunlar yüce kuğulardır وَإِنَّ شَفَاعَتَهُنَّ لَتُرْتَجَى Şüphesiz onların şefaatleri umulur. فَفَرِحُوا بِذَلِكَ Müşrikler bununla sevindiler ثُمَّ أَخْبَرَهُ جِبْرِيلُ Sonra Cibril (a.s) peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'e haber verdi *(Neyi?)* بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِهِ Şeytanın lisanına attığı şeyi مِنْ ذَلِكَ Bunlardan (okuduğu lafızlardan) فَحَزِنَ Ardından peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) üzüldü de فَسُلِّيَ بِهَذِهِ الْآيَةِ Şu ayetle teselli olundu *(Niçin?)* لِتَطْمَئِنَّ Mutmain olsun için فَيَنْسَخُ **Derhal def eder** *(Kim?)* اللهُ **Allah** يُبْطِلُ Geçersiz kılar مَا **O şeyi ki** يُلْقِي **Atıyor** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** ثُمَّ يُحْكِمُ **Sonra sağlamlaştırır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* أَيَاتِهِ **Ayetlerini** يُثْبِتُهَا Anları sabitleştirir وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ مَا ذُكِرَ Şeytanın attığı bu mezkur şeyleri حَكِيمٌ **Hakimdir** *(Nerede?)* فِي تَمْكِينِهِ مِنْهُ Bu olayın

cereyanına dair şeytana imkan tanımasında يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ Allah dilediğini yapar

53. لِيَجْعَلَ **Yapması için** *(Neyi?)* مَا**O şeyi ki** يُلْقِي **Atıyor** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne Yapması?)* فِتْنَةً **Bir imtihan vesilesi** مِحْنَةً Bir sıkıntı *(Kim İçin?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** شَكٌّ وَنِفَاقٌ Şüphe ve nifak *(Daha)* وَالْقَاسِيَةِ **Katı olanlar için** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani müşrikler *(Neden Katı?)* عَنْ قَبُولِ الْحَقِّ Hakkı kabul etmekten وَإِنَّ الظَّالِمِينَ **Hiç şüphesiz zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler لَفِي شِقَاقٍ **Bir ayrılık içindedirler** *(Öyle ayrılık ki)* بَعِيدٍ **Uzak** خِلَافٍ طَوِيلٍ Uzun bir görüş ayrılığı *(Kim İle?)* مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) ve mü'minlerle حَيْثُ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ Şöyle ki peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem) 'in diline sürçtü *(Ne?)* ذِكْرُ آلِهَتِهِمْ Onların ilahlarını zikretmek *(Ne İle?)* بِمَا يَرْضِيهِمْ Onların razı olacağı bir şeyle ثُمَّ أَبْطَلَ ذٰلِكَ Sonra bunu iptal etti

54. وَلِيَعْلَمَ **Ve bilmesi için** *(Kimin?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* الْعِلْمَ **ilim** التَّوْحِيدَ وَالْقُرْآنَ Tevhid ve Kur'an *(Neyi Bilmesi İçin ?)* أَنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ الْقُرْآنَ Kur'an الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından gelmiş bir hakikattir** فَيُؤْمِنُوا **Ve iman etsinler** *(Neye?)* بِهِ **Ona** فَتُخْبِتَ **Saygı duysun** تَطْمَئِنَّ Mutmain **olsun** *(Neye?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** وَإِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا **İman edenleri hidayet edendir** *(Nereye?)* إِلَى صِرَاطٍ **Yola** طَرِيقٍ Yola *(Öyle Yol Ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

55. وَلَا يَزَالُ **Devam eder gider** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimselerki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nasıl Devam Ederler?)* فِي مِرْيَةٍ **Şüphe içerisinde** شَكٍّ Kuşku içerisinde *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'dan *(Ne Sebebiyle?)* بِمَا أَلْقَاهُ الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ Şeytanın peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve selem)'in lisanına attığı ile ثُمَّ أَبْطَلَ Sonra iptal ettiği ile *(Ne Zamana Kadar?)* حَتَّى تَأْتِيَهُمُ **Onlara gelinceye kadar** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Kıyamet günü** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** أَيْ سَاعَةُ مَوْتِهِمْ Yani onların ölüm anı أَوِ الْقِيَامَةُ Veya kıyamet فُجْأَةً Beklenmedik bir anda أَوْ يَأْتِيَهُمْ **Veya onlara gelinceye kadar** *(Ne?)* عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ **Kısır bir günün azabı** هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ O gün bedir günüdür لَا خَيْرَ فِيهِ لِلْكُفَّارِ Kafirler için o günde hayır yoktur كَالرِّيحِ الْعَقِيمِ Tıpkı kısır rüzgar gibi الَّتِي Öyle rüzgar ki لَا تَأْتِي بِخَيْرٍ Hayır getirmeyen أَوْ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لَا لَيْلَ بَعْدَهُ Veya sonrasında gece olmayan kıyamet günüdür

﴿الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ وَمَا تَضَمَّنَهُ مِنَ الْاِسْتِقْرَارِ نَاصِبٌ لِلظَّرْفِ ﴿يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ بِمَا بَيَّنَ بَعْدُ ﴿فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾﴾ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾﴾ شَدِيدٌ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ ﴿ثُمَّ قُتِلُوا اَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾﴾ أَفْضَلُ الْمُعْطِينَ ﴿لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا ﴿يَرْضَوْنَهُ﴾ وَهُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيمٌ﴾ بِنِيَّاتِهِمْ ﴿حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾﴾ عَنْ عِقَابِهِمْ الْأَمْرُ ﴿ذٰلِكَ﴾ الَّذِي قَصَصْنَاهُ عَلَيْكَ ﴿وَمَنْ عَاقَبَ﴾ جَازَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ﴾ ظُلْمًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ أَيْ قَاتَلَهُمْ كَمَا قَاتَلُوهُ فِي الشَّهْرِ الْمُحَرَّمِ ﴿ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ﴾ مِنْهُمْ أَيْ ظُلِمَ بِإِخْرَاجِهِ مِنْ مَنْزِلِهِ ﴿لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ﴾ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿غَفُورٌ ﴿٦٠﴾﴾ لَهُمْ عَنْ قِتَالِهِمْ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ﴾ أَيْ يُدْخِلُ كُلًّا مِنْهُمَا فِي الْآخَرِ بِأَنْ يَزِيدَ بِهِ ذٰلِكَ مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى الَّتِي بِهَا النَّصْرُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ﴾ دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بَصِيرٌ ﴿٦١﴾﴾ بِهِمْ حَيْثُ جَعَلَ فِيهِمُ الْإِيمَانَ فَأَجَابَ دُعَاءَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ النَّصْرُ أَيْضًا ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ ﴿وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿هُوَ الْبَاطِلُ﴾ الزَّائِلُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ﴾ أَيِ الْعَالِي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَتِهِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾﴾ الَّذِي يَصْغُرُ كُلُّ شَيْءٍ سِوَاهُ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً﴾ مَطَرًا ﴿فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً﴾ بِالنَّبَاتِ وَهٰذَا مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ﴾ بِعِبَادِهِ فِي إِخْرَاجِ النَّبَاتِ بِالْمَاءِ ﴿خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾﴾ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ عِنْدَ تَأْخِيرِ الْمَطَرِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ عَلَى جِهَةِ الْمُلْكِ ﴿وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ عِبَادِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾﴾ لِأَوْلِيَائِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

56. O kıyamet **gün**ünde **mülk** yalnızca **Allah'ındır.**[1] **O** kâfirlerle mümin**lerin arasında** sonrasında açıkladığı şeylerle **hükmeder; artık iman edip sâlih ameller işleyenler** Allah tealadan bir lütuf olarak **Naim cennetlerindedir.**

57. Kâfir olup bizim ayetlerimizi yalanlayanlar; işte küfürleri sebebiyle **onlar için şiddetli bir azap vardır.**

58. Allah'a itaat **yolunda** Mekke'den Medine'ye **hicret edip sonra öldürülen**

---

[1] لله car mecrurun taşıdığı "istikrar" manası, zarfi (يومئذ) nasbetmiştir.

yahut ölenleri hiç şüphesiz Allah güzel bir rızıkla, cennet rızkıyla **rızıklandıracaktır. Şüphesiz Allah; evet O, rızık verenlerin en hayırlısı,** en üstünü**dür.**

59. Elbette onları hoşnut olacakları cennete **girdirmekle**[1] **girdirecektir.** Yahut razı olacakları bir yere girdirecektir. **Şüphe yok ki Allah elbette** onların niyetlerini **iyi bilendir,** onlara hemen azap etmeyerek **çok halimdir.**

60. Durum, sana anlattığımız **bu** olaydan ibaret! **Ve** müminlerden **her kim** müşrikler tarafından bir zulüm olarak **kendisine yapılan bir eziyete aynı şekilde eziyette bulunur,** yani onların yaptığı gibi haram ayda savaşır **da sonra yine** yurdundan çıkartılması suretiyle **kendisine zulmedilirse, elbette ona Allah yardım eder. Şüphe yok ki, Allah elbette** haram ayda yaptıkları savaştan dolayı müminleri **affedendir,** onlara **mağfiret buyurandır.**

61. Bu yardım, **Allah'ın geceyi gündüzün içine; gündüzü de gecenin içine girdirmesi sebebiyledir.** Yani birini diğeriyle artırarak onların her ikisini de diğerine dâhil etmesi sebebiyledir. Bu ise, müminlere yapılan yardımın kendisiyle gerçekleştiği kudretinin eseridir. **Ve şüphe yok ki Allah,** müminlerin duasını **tamamıyla işiticidir,** onları **görücüdür.** Şöyle ki; onlara iman nasip etmiş ve dualarına icabet etmiştir.

62. Bu yardım yine **Allah'ın; evet O'nun hak,** sabit; **kendisinden dışında ibadet ettikleri**[2] putların**sa batıl,** yok **olması ve elbette** her şey üzerinde kudretiyle **en yüce ve en büyük,** kendisi dışında her şey küçük **olanın ancak Allah olması sebebiyledir.**

63. Görmedin, bilmedin **mi ki, muhakkak Allah, gökten bir su,** yağmur **indirdi de yeryüzü** bitkilerle **yemyeşil oluverdi.** Bu da O'nun kudretinin eseridir. **Şüphe yok ki Allah** suyla bitki çıkarmak suretiyle kullarına karşı **çok lütufkârdır,** yağmur geciktiğinde onların kalplerinde olandan **çok haberdardır.**

64. Göklerde olanlar da, yerde olanlar da mülk olarak **O'nundur. Ve şüphe yok ki Allah; elbette O,** kullarından **ganidir,** dostları tarafından **övgüyü hak edendir.**

KELİME ANLAMI

56. اَلْمُلْكُ **Mülk** يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani kıyamet günü لِلّٰهِ **Allah'a aittir** *(Ne Olduğu Halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde وَمَا تَضَمَّنَهُ مِنَ الْاِسْتِقْرَارِ Tazammun etmiş olduğu istikrar نَاصِبٌ لِلظَّرْفِ Zarfı nasb etmiştir يَحْكُمُ **Hükmeder** بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْكَافِرِينَ İnananlarla inkar edenler arasında *(Ne İle?)* بِمَا بَيَّنَ بَعْدُ Bundan sonra

---

[1] مدخلًا kelimesindeki م harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) zamme ile; hem de fetha ile okunmuştur.

[2] يدعون fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle hem de ت harfiyle okunmuştur.

açıklananla فَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا**Yaptılar (Neyi?)** الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Neredeler?)* فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerindedirler** فَضْلًا مِنَ اللهِ Allah'tan bir ikram olarak

57. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar var ya** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ مُهِينٌ **Alçaltan bir azap** شَدِيدٌ بِسَبَبِ كُفْرِهِمْ Küfürleri nedeniyle çok şiddetli

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** هَاجَرُوا **Hicret ettiler** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللهِ **Allah yolunda** أَيْ طَاعَتِهِ Yani Allah'a itaat uğruna مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ Mekke'den Medine'ye ثُمَّ قُتِلُوا **Sonra öldürüldüler** أَوْ مَاتُوا **Veya öldüler** لَيَرْزُقَنَّهُمُ **Elbette onları rızklandıracaktır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile?)* رِزْقًا حَسَنًا **Güzel bir rızkla** هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ O rızk cennet rızkıdır. وَاِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَهُوَ **Elbette o** خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Verenlerin en hayırlısıdır** أَفْضَلُ الْمُعْطِينَ Verenlerin en üstünüdür.

59. لَيُدْخِلَنَّهُمْ **Elbette onları girdirecektir** *(Nereye?)* مُدْخَلًا **Girdirmekle/girilecek bir yere** أَيْ إِدْخَالًا أَوْ مَوْضِعًا بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا "mim"in zammesi ve fethasıyla okundu Yani girdirmekle veya bir yere يَرْضَوْنَهُ **O yerden hoşnut olacaklar** *(Öyle Yer Ki)* وَهُوَ الْجَنَّةُ O yer cennettir وَاِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** لَعَلِيمٌ **Elbette ziyadesi ile bilendir** *(Neyi?)* بِنِيَّاتِهِمْ Onların niyetlerini حَلِيمٌ **Son derece halimdir** *(Neden?)* عَنْ عِقَابِهِمْ Onları azaba tabi tutmaktan

60. الْأَمْرُ İş ذٰلِكَ **Böyledir** الَّذِي قَصَصْنَاهُ عَلَيْكَ Sana kıssa ettiğimiz gibi وَمَنْ **Her kim** عَاقَبَ **Eziyet ederse** جَازَى Cezalandırırsa *(Kim?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden biri *(Ne İle?)* بِمِثْلِ مَا**O şeyin misli ile ki** عُوقِبَ **Eziyet edildi** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** ظُلْمًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden zulüm olarak أَيْ قَاتَلَهُمْ كَمَا قَاتَلُوهُ Yani onların savaştığı gibi onlarla savaşırsa *(Ne Zaman Da?)* فِي الشَّهْرِ الْمُحَرَّمِ Haram aylarda ثُمَّ بُغِيَ**Sonra yine zulmedilirse** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Kim Tarafından?)* مِنْهُمْ Müşrikler tarafından أَيْ ظُلِمَ بِإِخْرَاجِهِ مِنْ مَنْزِلِهِ Yani menzilinden çıkartılmakla zulme uğrarsa لَيَنْصُرَنَّهُ **Elbette ona yardım edecektir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** إِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَعَفُوٌّ **Ziyade affedendir** *(Kimden?)* عَنِ الْمُؤْمِنِينَ İnananlardan *(Daha Nedir?)* غَفُورٌ **Ziyade yargılayandır** *(Kimi?)*لَهُمْ Onlari *(Neden?)* عَنْ قِتَالِهِمْ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ Haram aylarda savaşmalarından

61. ذٰلِكَ **İşte bu** النَّصْرُ Yardım *(Ne Sebebiyledir?)* بِأَنَّ اللهَ **Şundandır muhakkak ki**

Allah يُولِجُ **Girdirir** *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Neye?)* فِي النَّهَارِ **Gündüze** *(Daha)* وَيُولِجُ **Girdirir** النَّهَارَ **Gündüzü** *(Neye?)* فِي الَّيْلِ **Geceye** أَيْ يُدْخِلُ كُلًّا مِنْهُمَا فِي الْآخَرِ Yani her birini diğerine girdirir بِأَنْ يُزِيدَ بِهِ Şöyle ki biri ile artar ذٰلِكَ مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى İşte bu Allah-u teâla'nın kudretinin eserindendir الَّتِي Öyle kudreti ki بِهَا النَّصْرُ Yardım onunla tecelli eder وَأَنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** سَمِيعٌ **Hakkıyla işitendir** *(Neyi?)* دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ İnananların çağrısını بَصِيرٌ **Hakkıyla görendir** *(Kimi?)* بِهِمْ Onları حَيْثُ جَعَلَ فِيهِمُ الْإِيمَانَ Şöyle ki:onların kalplerinde imanı yarattı فَأَجَابَ دُعَاءَهُمْ Ve dualarına icabet etti

62. ذٰلِكَ **İşte bu** النَّصْرُ أَيْضًا Aynı şekilde yardım *(Ne Sebebiyledir?)* بِأَنَّ اللّٰهَ **Şundandır muhakkak ki Allah** هُوَ **Ancak o** الْحَقُّ **Hakk'tır** الثَّابِتُ Gerçek var olandır وَأَنَّ مَا **Her ne şey ki** يَدْعُونَ **ona ibadet ediyorlar** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(O ibadet ettikleri şey de nedir?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başkası** وَهُوَ الْأَصْنَامُ O başkası putlardır هُوَ **O** الْبَاطِلُ **Batıldır** الزَّائِلُ Yok olandır وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve şüphe yok ki Allah** هُوَ **Ancak o** الْعَلِيُّ **En yücedir** أَيِ الْعَالِي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَتِهِ Kudretiyle her şeye üstün olandır الْكَبِيرُ **En büyüktür** الَّذِي Öyle büyük ki يُصْغِرُ كُلَّ شَيْءٍ سِوَاهُ Onun dışında her şey küçük kalır

63. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi?*(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Nerden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** مَطَرًا Yağmur فَتُصْبِحُ **Bu sebeple oluyor** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** *(Ne?)* مُخْضَرَّةً **Yemyeşil** *(Ne İle?)* بِالنَّبَاتِ Nebatatla وَهٰذَا مِنْ أَثَرِ قُدْرَتِهِ Bu onun kudretinin eserindendir إِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَطِيفٌ **Çok lütufkârdır** *(Kime?)* بِعِبَادِهِ Kullarına *(Ne Hakkında?)* فِي إِخْرَاجِ النَّبَاتِ بِالْمَاءِ Su ile nebatatı çıkarma hakkında *(Daha Nedir)* خَبِيرٌ **Tamamen haberdardır** *(Neden?)* بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ Gönüllerine gelenden عِنْدَ تَأْخِيرِ الْمَطَرِ Yağmurun gecikmesinden ötürü

64. لَهُ **Onun içindir** مَا **O şeylerin tamamı ki** *(Neredediler?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha)* وَمَا فِي الْأَرْضِ **ve yerde olan her şey** عَلٰى جِهَةِ الْمُلْكِ Malik olma cihetiyle وَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **Zengindir** عَنْ عِبَادِهِ Kullarına muhtaç olmaktan *(Daha nedir)* الْحَمِيدُ **Çok övülendir** *(Kim tarafından?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostları tarafından

﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْبَهَائِمِ ﴿وَالْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿تَجْرِي
فِي الْبَحْرِ﴾ لِلرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ ﴿بِاَمْرِهِ﴾ بِإِذْنِهِ ﴿وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ﴾ مِنْ ﴿اَنْ﴾ أَوْ لِئَلَّا ﴿تَقَعَ
عَلَى الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهِ﴾ فَتُهْلِكُوا ﴿اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ (٦٥)﴾ فِي التَّسْخِيرِ وَالْإِمْسَاكِ
﴿وَهُوَ الَّذِيٓ اَحْيَاكُمْ﴾ بِالْإِنْشَاءِ ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ﴾ عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ
﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ﴾ الْمُشْرِكَ ﴿لَكَفُورٌ (٦٦)﴾ لِنِعَمِ اللّٰهِ بِتَرْكِهِ تَوْحِيدَهُ ﴿لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا﴾
بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا شَرِيعَةً ﴿هُمْ نَاسِكُوهُ﴾ عَامِلُونَ بِهِ ﴿فَلَا يُنَازِعُنَّكَ﴾ يُرَادُ بِهِ لَا تُنَازِعْهُمْ
﴿فِي الْاَمْرِ﴾ أَيْ أَمْرِ الذَّبِيحَةِ إِذْ قَالُوا مَا قَتَلَ اللّٰهُ أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ مِمَّا قَتَلْتُمْ ﴿وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَ﴾
أَيْ إِلٰى دِينِهِ ﴿اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى﴾ دِينٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ (٦٧)﴾ ﴿وَاِنْ جَادَلُوكَ﴾ فِي أَمْرِ الدِّينِ ﴿فَقُلِ
اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ (٦٨)﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ﴾
أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (٦٩)﴾ بِأَنْ يَقُولَ كُلٌّ مِنَ
الْفَرِيقَيْنِ خِلَافَ قَوْلِ الْآخَرِ ﴿اَلَمْ تَعْلَمْ﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ ﴿اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَآءِ
وَالْاَرْضِ اِنَّ ذٰلِكَ﴾ أَيْ مَا ذُكِرَ ﴿فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ﴾ اَىْ عِلْمَ مَا
ذُكِرَ ﴿عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ (٧٠)﴾ سَهْلٌ ﴿وَيَعْبُدُونَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ﴾
هُوَ الْأَصْنَامُ ﴿سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً ﴿وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ﴾ أَنَّهَا آلِهَةٌ ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ﴾ بِالْإِشْرَاكِ
﴿مِنْ نَصِيرٍ (٧١)﴾ يَمْنَعُ عَنْهُمْ عَذَابَ اللّٰهِ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾
ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ﴾ أَيِ الْإِنْكَارَ لَهَا أَيْ أَثَرَهُ مِنَ الْكَرَاهَةِ
وَالْعُبُوسِ ﴿يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا﴾ أَيْ يَقَعُونَ فِيهِمْ بِالْبَطْشِ ﴿قُلْ
اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمْ﴾ اَىْ بِأَكْرَهَ إِلَيْكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ الْمَتْلُوِّ عَلَيْكُمْ هُوَ ﴿اَلنَّارُ وَعَدَهَا اللّٰهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِأَنَّ مَصِيرَهُمْ إِلَيْهَا ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (٧٢)﴾ هِيَ

TÜRKÇE ANLAMI

65. Görmedin, bilmedin **mi ki, muhakkak Allah, yerde olan** hayvan**ları ve emri,** izni**yle denizde akıp giden gemileri de** üzerinize binmeniz ve yük taşımanız için **sizin emrinize verdi. Ve göğü de izni olmaksızın yerin üzerine düşmesin diye tutuyor;** yoksa helak olursunuz. **Şüphe yok ki, Allah** (yerdekileri ve gökte yüzen gemileri) emrine verme ve (düşmesin diye göğü) tutma hususlarında **insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.**

66. Ve O, o zattır ki, size ilk defa **hayat vermiştir, sonra** ecelleriniz sona erdiğinde **sizi öldürecektir, sonra** diriliş vaktinde **sizi diriltecektir. Şüphe yok ki,** müşrik **insan** Cenabı Hakkı tevhit etmeyerek **elbette** onun nimetlerine karşı **çok nankördür.**

67. Her bir ümmet için bir şeriat[1] **kıldık ki, onlar onunla amel ederler. Artık** "Allah'ın öldürdüğünü yemeniz, kendi öldürdüğünüz yemenizden daha iyidir" diyerek boğazlanmış hayvan **konusunda seninle tartışmasınlar.** Yani "onlarla tartışma!" demektir. **Ve Rabbinin** dinine **davet et! Şüphe yok ki sen, elbette dosdoğru bir hidayet,** din **üzerindesin.**

68. Ve eğer din hususunda **seninle mücadele ederlerse, artık de ki: «Sizin ne yaptığınızı Allah çok iyi bilendir,** amelinize mukabil sizin karşılığınızı verecektir.» Bu hüküm, savaşla ilgili emirden önceydi.

69. Ey inananlar ve inkar edenler! **Allah,** her birinizin diğerinin aksine söz söylemek suretiyle **kendisinde ihtilaf ettiğiniz şeyler hakkında Kıyamet günü aranızda hükmedecektir.**

70. Bilmedin mi ki,[2] **şüphesiz Allah, gökte ve yerde olanı bilir. Muhakkak ki bu** anlatılanlar **bir kitapta,** levh-i mahfuzda**dır. Hakikaten bu** anılan şeyleri bilmek**, Allah'a göre çok kolaydır.**

71. Müşrikler **Allah'tan başka öyle bir şeye,** putlara **ibadet ederler ki, ona dair ne bir hüccet indirmiştir, ne de kendileri için ona,** putların ilah olduğuna **dair bir bilgi vardır.** Şirk koşarak **zulmedenler için bir yardımcı,** kendilerinden Allah'ın azabını engelleyecek biri **yoktur.**

72. Onlara karşı Kur'ân'dan **ayetlerimiz apaçık olarak**[3] **okunduğu zaman o kâfir olanların yüzlerinde** gördüğün hoşnutsuzluk ve burun kıvırmalardan, o ayetlere karşı **bir inkâr olduğunu anlarsın. Onlar, kendilerine karşı ayetlerimizi okuyanlara neredeyse saldıracaklar,** şiddet kullanarak üzerlerine atılacaklar. **De ki: «O inkârınızdan** sizin için **daha kötü olanı** üzerinize okunan Kur'ân'dan **size haber vereyim mi?** O **Ateş'tir; Allah onu,** varacakları yer olarak **kâfirlere vaadetmiştir. Ve ne fena gidilecek yer** o ateş!

KELİME ANLAMI

65. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi?*(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** سَخَّرَ لَكُمْ **Sizin hizmetinize verdi** *(Neyi?)* مَا فِي الْاَرْضِ **Yerde olanları** مِنَ الْبَهَائِمِ Hayvanlardan وَالْفُلْكَ **Gemileri** السُّفُنَ Gemileri *(Öyle Gemiler Ki)* تَجْرِي **Yüzüyor** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Niçin?)* لِلرُّكُوبِ وَالْحَمْلِ Binmek ve yük taşımak için *(Ne İle Hizmetinize Verdi?)* بِاَمْرِهِ **Emri ile** بِإِذْنِهِ İzni ile وَيُمْسِكُ **Tutar korur** *(Neyi?)* السَّمَآءَ **Göğü** مِنْ Neden? اَنْ تَقَعَ **Düşmekten** *(Nereye?)* عَلَى الْاَرْضِ **Yeryüzüne** أَوْ لِئَلَّا veya yeryüzüne düşmesin için اِلَّا بِإِذْنِهِ **İzni olmadıkça** فَتَهْلَكُوا Ve helak olurdunuz

---

[1] مَنْسَكًا kelimesi fethalı س harfiyle okunur.

[2] Ayetteki istifham takrir içindir.

[3] Ayetteki بَيِّنَاتٍ kelimesi آيَاتُنَا kelimesinden haldir.

(tutmasaydı) إِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Kime?)* بِالنَّاسِ **İnsanlara** لَرَؤُوفٌ **Çok şefkatlidir** رَحِيمٌ **Çok merhametlidir** فِي التَّسْخِيرِ Eşyayı hizmetinize sunmada وَالْإِمْسَاكِ Ve göğü düşmekten korumada

66. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah tır ki** أَحْيَاكُمْ **Size hayat verdi** *(Ne İle?)* بِالْإِنْشَاءِ Yoktan var etmekle ثُمَّ يُمِيتُكُمْ **Sonra sizi öldürecek** عِنْدَ انْتِهَاءِ آجَالِكُمْ Ecelleriniz sona erdiğinde ثُمَّ يُحْيِيكُمْ **Sonra sizi (tekrar) diriltecek** عِنْدَ الْبَعْثِ Dirilme esnasında إِنَّ الْإِنْسَانَ **Gerçekten insan** الْمُشْرِكَ Yani müşrik لَكَفُورٌ **Çok nankördür** لِنِعَمِ اللهِ Allah'ın nimetlerine *(Ne İle?)* بِتَرْكِهِ تَوْحِيدَهُ Tevhidi terk etmekle

67. لِكُلِّ أُمَّةٍ **Her ümmet için** جَعَلْنَا **Biz yaptık** *(Ne?)* مَنْسَكًا **Bir ibadet tarzı** بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا Sinin fethasıyla ve kesresiyle okundu شَرِيعَةً Şeriat هُمْ نَاسِكُوهُ **Onlar onu uygularlar** عَامِلُونَ بِهِ Onunla amel ederler فَلَا يُنَازِعُنَّكَ **Öyle ise seninle çekişmesinler** يُرَادُ بِهِ Bu cümle ile kast edilir لَا تُنَازِعْهُمْ Onlarla çekişme *(Nerede?)* فِي الْأَمْرِ **Bu işte** أَيْ أَمْرِ الذَّبِيحَةِ Yani hayvan boğazlama işinde إِذْ قَالُوا Zira:dediler ki مَا قَتَلَ اللهُ Allah'ın öldürdüğü أَحَقُّ أَنْ تَأْكُلُوهُ Yenilmeye daha layıktır *(Neden?)* مِمَّا قَتَلْتُمْ Sizin öldürdüğünüzden وَادْعُ **Sen davet et** *(Kime?)* إِلَى رَبِّكَ **Rabbine** أَيْ إِلَى دِينِهِ Yani dinine إِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَعَلَى هُدًى **Elbette yol üzeresin** دِينٍ Din üzeresin *(Öyle Din Ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru**

68. وَإِنْ جَادَلُوكَ **Eğer esinle münakaşa ederlerse** *(Nerede?)* فِي أَمْرِ الدِّينِ Din işlerinde فَقُلِ **O halde söyle** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **çok iyi bilmektedir** *(Neyi?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ Sizi buna karşılık cezalandıracak وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Bu savaşma emri gelmeden önce idi

69. اَللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَحْكُمُ **Hükmünü verecektir** *(Kim arasında?)* بَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ Ey inananlar ve inkar edenler! *(Ne Zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Neyde Hükmünü Verecek?)* فِيمَا **O şey ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** فِيهِ **Onda** *(Ne Oldunuz?)* تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorsunuz (birbirinizle çekişiyorsunuz)** بِأَنْ يَقُولَ كُلٌّ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ Şöyle ki:her iki fırkadan bir diyor *(Neyi?)* خِلَافَ قَوْلِ الْآخَرِ Diğerinin sözüne aykırı olanı

70. أَلَمْ تَعْلَمْ **Bilmez misin ki** اَلْإِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ İstifham burada takriridir *(Neyi?)* أَنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** *(Neredediler?)* فِي السَّمَاءِ **Göktedirler** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerdedirler** إِنَّ ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bu** أَيْ مَا ذُكِرَ

Yani bu zikredilenler (yerde ve gökte olanlar) *(Nedir?)* فِي كِتَابٍ **Bir kitaptadır** هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O kitap levh-i mahfuz dur إِنَّ ذٰلِكَ **Kuşkusuz bu** اَىْ عِلْمَ مَا ذُكِرَ Yani bu zikredilenleri bilmek *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nedir?)* يَسِيرٌ **Çok kolaydır** سَهْلٌ Çok basittir

71. وَيَعْبُدُونَ . **İbadet ediyorlar** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani müşrikler *(Kimden Başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ **Allah ona dair indirmemiştir** هُوَ الْأَصْنَامُ O şey putlardır *(Ne İndirmemiştir?)* سُلْطَانًا **Delil** حُجَّةً Hüccet *(Daha)* وَمَا **O şeye ki** لَيْسَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne hakkında?)* بِهِ **Onun hakkında** *(Ne?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Ne Diye?)* أَنَّهَا آلِهَةٌ Onlar ilahtır diye وَمَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** *(Ne İle Zalim Olmuş?)* بِالْإِشْرَاكِ Şirk koşmakla *(Ne Yoktur?)* مِنْ نَصِيرٍ **Hiçbir yardımcı yoktur** يَمْنَعُ عَنْهُمْ عَذَابَ اللّٰهِ Onlardan Allah'ın azabını engelliyecek

72. وَإِذَا تُتْلٰى **Okunduğu vakit** *(Kim Üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** *(Neden Olan?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kur'an'dan olan *(Ne Oldukları Halde?)* بَيِّنَاتٍ **Açık açık** ظَاهِرَاتٍ Anlaşılır bir halde حَالٌ "beyyinat" kelimesi haldir تَعْرِفُ **Sezersin** *(Nerede?)* فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا **Kafirlerin yüzlerin de** *(Neyi Sezersin?)* الْمُنْكَرَ **Hoşnutsuzluğu** أَيِ الْإِنْكَارَ لَهَا Yani ayetlere karşı inkarı أَيْ أَثَرَهُ مِنَ الْكَرَاهَةِ Yani inkarın belirtisi olan hoşnutsuzluğu وَالْعَبُوسِ Ve asık çehreliği يَكَادُونَ يَسْطُونَ **Nerede ise saldıracaklar** *(Kime?)* بِالَّذِينَ **O kimselere ki** يَتْلُونَ **Okuyorlar** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Neyi?)* أَيْ يَقَعُونَ فِيهِمْ بِالْبَطْشِ Yani saldırmakla aralarına dalacaklar قُلْ **Söyle** أَفَأُنَبِّئُكُمْ**:Size haber vereyim mi?** *(Neyi?)* بِشَرٍّ **Daha şerlisini** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكُمْ **O inkarınızdan** اَىْ بِأَكْرَهَ إِلَيْكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ Yani size, Kur'an'dan daha çirkin gelecek bir şeyi *(Öyle Kur'an ki)* الْمَتْلُوِّ عَلَيْكُمْ Üzerinize okunan هُوَ O اَلنَّارُ **Cehennemdir** وَعَدَهَا **Onu vaat etti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Ne Diye?)* بِأَنَّ مَصِيرَهُمْ إِلَيْهَا Onların dönüşleri cehennemdir diye, وَبِئْسَ الْمَصِيرُ **Ne fena gidilecek yerdir** هِيَ O cehennem

﴿يَآ أَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ﴾ وَهُوَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا﴾ اِسْمُ جِنْسٍ وَاحِدُهُ ذُبَابَةٌ يَقَعُ عَلَى الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ ﴿وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ﴾ لِخَلْقِهِ ﴿وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا﴾ مِمَّا عَلَيْهِمْ مِنَ الطِّيبِ وَالزَّعْفَرَانِ الْمُلَطَّخِينَ بِهِ ﴿لَا يَسْتَنْقِذُوهُ﴾ لَا يَسْتَرِدُّوهُ ﴿مِنْهُ﴾ لِعَجْزِهِمْ فَكَيْفَ يَعْبُدُونَ شُرَكَاءَ اللهِ تَعَالٰى هٰذَا أَمْرٌ مُسْتَغْرَبٌ عَبَّرَ عَنْهُ بِضَرْبِ الْمَثَلِ ﴿ضَعُفَ الطَّالِبُ﴾ الْعَابِدُ ﴿وَالْمَطْلُوبُ (٧٣)﴾ الْمَعْبُودُ ﴿مَا قَدَرُوا اللهَ﴾ عَظَّمُوهُ ﴿حَقَّ قَدْرِهِ﴾ عَظَمَتِهِ إِذْ أُشْرِكُوا بِهِ مَا لَمْ يَمْتَنِعْ مِنَ الذُّبَابِ وَلَا يَنْتَصِفُ مِنْهُ ﴿إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ (٧٤)﴾ غَالِبٌ ﴿اَللهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾ رُسُلًا نَزَلَ لَمَّا قَالَ الْمُشْرِكُونَ أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ﴿إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِمَقَالَتِهِمْ ﴿بَصِيرٌ (٧٥)﴾ بِمَنْ يَتَّخِذُهُ رَسُولًا كَجِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُحَمَّدٍ وَغَيْرِهِمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمْ وَسَلَّمَ ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ أَيْ مَا قَدَّمُوا وَمَا خَلَّفُوا وَمَا عَمِلُوا وَمَا هُمْ عَامِلُونَ بَعْدُ ﴿وَإِلَى اللهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (٧٦)﴾ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ أَيْ صَلُّوا ﴿وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿وَافْعَلُوا الْخَيْرَ﴾ كَصِلَةِ الرَّحِمِ وَمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٧٧)﴾ تَفُوزُونَ بِالْبَقَاءِ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَجَاهِدُوا فِي اللهِ﴾ لِإِقَامَةِ دِينِهِ ﴿حَقَّ جِهَادِهِ﴾ بِاسْتِفْرَاغِ الطَّاقَةِ فِيهِ وَنَصْبُ حَقَّ عَلَى الْمَصْدَرِ ﴿هُوَ اجْتَبٰيكُمْ﴾ اِخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ ﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾ أَيْ ضِيقٍ بِأَنْ سَهَّلَهُ عِنْدَ الضَّرُورَاتِ كَالْقَصْرِ وَالتَّيَمُّمِ وَأَكْلِ الْمَيْتَةِ وَالْفِطْرِ لِلْمَرَضِ وَالسَّفَرِ ﴿مِلَّةَ أَبِيكُمْ﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْكَافِ ﴿إِبْرٰهِيمَ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ ﴿هُوَ﴾ أَيِ اللهُ ﴿سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ هٰذَا الْكِتَابِ ﴿وَفِي هٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْاٰنِ ﴿لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ بَلَّغَكُمْ ﴿وَتَكُونُوا﴾ أَنْتُمْ ﴿شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ﴾ أَنَّ رُسُلَهُمْ بَلَّغَتْهُمْ ﴿فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ دَاوِمُوا عَلَيْهَا ﴿وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللهِ﴾ ثِقُوا بِهِ ﴿هُوَ مَوْلٰيكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ ﴿فَنِعْمَ الْمَوْلٰى﴾ هُوَ ﴿وَنِعْمَ النَّصِيرُ (٧٨)﴾ أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

73. Ey Mekkeli **insanlar! Bir misal verildi, şimdi onu dinleyin: Allah'tan başka ibadet ettiğiniz** putlar, **sineği**[1] **bile yaratamazlar; onu** yaratmak **için bir araya gelseler bile... Sinek, onlar**ın üzerinde bulunan kendilerine sürülmüş koku ve zaferan**dan bir şey kapsa,** aciz olduklarından dolayı **bunu**

---

[1] ذُبَابًا kelimesi ism-i cinstir. Müfredi ,hem müzekker hem de müennes olarak kullanılan ذُبَابَةٌ kelimesidir.

ondan geri de alamazlar. Dolayısıyla nasıl oluyor da, Allah'a ortak olarak ibadet ediliyorlar. Bu durum kendisinden misal diye bahsedilmiş ilginç bir olaydır. **İsteyen,** ibadet eden **de aciz, kendinden istenen** mâbud **da!**

74. Sinekten korunamayan, ona karşılık dahi veremeyen şeyleri kendisine ortak koşarak **Allah'ın kadrini,** yüceliğini **hakkıyla takdir edemediler,** onu yüceltemediler. **Şüphe yok ki, Allah elbette güçlüdür, azizdir,** üstündür.

75. Allah meleklerden elçiler seçer, insanlardan da elçiler (seçer). Bu ayet Müşriklerin "Bu öğüt aramızdan ona mı indirildi" sözleri üzerine nazil olmuştur. **Muhakkak ki, Allah** onların söylediklerini **tamamen işiticidir,** Cibril ve Mikail; İbrahim ve Muhammed (Allah hepsine salât-u selam etsin) gibi kimseleri, ayrıca bunların dışındakilerden kimi elçi edindiğini **görendir.**

76. Onların önlerindekini de, arkalarındakini de, yaptıklarını da yapacaklarını da **bilir. Ve bütün işler Allah'a döndürülür.**

77. Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, yalnız **Rabbinize ibadette bulunun ve** sıla-i rahim ve iyi davranışlardan **hayır işleyin ki,** cennette ebedi kalarak **kurtuluşa eresiniz.**

78. Ve dinini ayakta tutmak için **Allah yolunda hakkıyla**[1]**,** bu yolda tüm gücünüzü kullanarak **cihat ediniz. O sizi** dini için **seçti ve** zorluk bulunduğunda "namazı kısaltmak", "teyemmüm", "leş yeme", "yolculuk ve "hastalıktan dolayı oruç tutmama" gibi hükümlerle dini kolaylaştırmak suretiyle **sizin üzerinize dinde hiçbir güçlük,** sıkıntı **yapmadı; (tıpkı) babanız İbrahim'in**[2] **dini gibi.**[3] **O** Allah, kıyamet günü size tebliğ ettiğine dair **Peygamber üzerinize şahit olsun ve siz de** peygamberlerinin kendilerine tebliğ ettiğine dair **insanlar üzerine şahit olasınız diye, bu** Kur'ândan **önce de, bu** Kur'ân**da size** "**Müslümanlar" ismini vermişti. Artık namazı dosdoğru kıl**maya devam ed**in, zekâtı verin ve Allah'a sığının,** O'na güvenin. **O sizin mevlânız,** yardımcınız ve işlerinizi yürüten**dir. İşte** o **ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcı** size!

KELİME ANLAMI

73. يَآ اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani Mekke halkı ضُرِبَ **Veridi** *(Ne?)* مَثَلٌ **Bir misal** فَاسْتَمِعُوا **Şimdi dinleyin** *(Neyi?)* لَهُ **Onu** وَهُوَ O misal şudur اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** تَدْعُونَ **Dua ediyorlar** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(Neye?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka bir şeye** أَيْ غَيْرِهِ Yani Allah'tan gayri ki وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar putlardır لَنْ يَخْلُقُوا **Onlar asla yaratmazlar** *(Ne?)* ذُبَابًا **Bar sinek** اِسْمُ جِنْسٍ وَاحِدُهُ ذُبَابَةٌ İsmi cinstir vahidi "zübabetün" dür يَقَعُ عَلَى الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ Müzekkere de

---

[1] حَقَّ جِهَادِهِ kelimesi mastar olarak nasbedilmiştir.
[2] إِبْرَاهِيمَ kelimesi atfı beyandır.
[3] مِلَّةَ kelimesi cer edici harf olan كَ harfi çıkartılarak nasbedilmiştir.

müennese de kullanılır وَلَوِ اجْتَمَعُوا **Velev ki hepsi toplanmış olsun** *(Ne için?)* لَهُ **onun için** لِخَلْقِهِ Sineği yaratmak için وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ **Eğer onlardan kapsa** *(Ne?)* الذُّبَابُ **Sinek** *(Neyi?)* شَيْئًا **Her hangi bir şeyi** *(Neden Olan?)* مِمَّا عَلَيْهِمْ مِنَ الطِّيبِ وَالزَّعْفَرَانِ Üzerlerinde bulunan koku ve zâferandan *(Öyle koku ve zaferan ki)* الْمُلَطَّخِينَ بِهِ O putların kendisine bulanmış olduğu لاَيَسْتَنْقِذُوهُ **Onu kurtaramazlar** لاَ يَسْتَرِدُّوهُ Geri alamazlar *(Neden?)* مِنْهُ **Sinekten** *(Niçin?)* لِعَجْزِهِمْ Aciz oldukları için فَكَيْفَ يَعْبُدُونَ Nasıl ibadet ederler شُرَكَاءَ اللّٰهِ تَعَالَى Ortaktan münezzeh olan Allah'a koştukları ortaklara هٰذَا أَمْرٌ مُسْتَغْرَبٌ Bu çok garip bir iştir عَبَّرَ عَنْهُ Bu yüzden tabir etti *(Ne Diye?)* بِضَرْبِ الْمَثَلِ Darb-ı mesel diye ضَعُفَ**Aciz kaldı** الطَّالِبُ *(Kim?)* **İsteyen** الْعَابِدُ Tapan *(Daha)* وَالْمَطْلُوبُ **İstenilen** الْمَعْبُودُ Tapılan

74. مَا قَدَرُوا **Taktir edemediler** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** عَظَّمُوهُ Onun büyüklüğünü bilemediler *(Nasıl?)* حَقَّ قَدْرِهِ **Kadrinin hakkıyla** عَظَمَتِهِ Bi hakkın büyüklüğüyle إِذْ أَشْرَكُوا بِهِ Zira Allah'a ortak koştular *(Neyi?)* مَا لَمْ يَمْتَنِعْ مِنَ الذُّبَابِ Sinekten kendini koruyamayan şeyi وَلاَ يَنْتَصِفُ مِنْهُ Ve ondan hakkını almayan إِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* لَقَوِيٌّ **Çok kuvvetlidir** *(Daha Nedir)* عَزِيزٌ **Azizdir** غَالِبٌ Galiptir

75. اَللّٰهُ **Allah** يَصْطَفِي **Seçer** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلاَئِكَةِ **Meleklerden** *(Ne?)* رُسُلاً **Elçiler** *(Daha)* وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan da seçer** *(Ne?)* رُسُلاً Elçiler نَزَلَ Bu ayet indi لَمَّا قَالَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler dedikleri zaman أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ Kur'an, onamı indi مِنْ بَيْنِنَا Aramızdan إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **Tamamen işitendir** *(Neyi?)* لِمَقَالَتِهِمْ Onların sözlerini *(Daha Nedir)* بَصِيرٌ **Ziyadesi ile görendir** *(Kimi?)* بِمَنْ يَتَّخِذُهُ رَسُولاً Elçi edindiği kişiyi كَجِبْرِيلَ Cibril,(a s) وَمِيكَائِيلَ Mikâil, (a s) وَإِبْرَاهِيمَ İbrahim (a s) وَمُحَمَّدٍ Muhammed *(S.A.V)* وَغَيْرِهِمْ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَسَلَّمَ Ve diğerleri Allah hepsine salat-u selam etsin

76. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Önlerinde olanı** *(Daha)* وَمَا خَلْفَهُمْ **Arkalarında olanı** أَيْ مَا قَدَّمُوا Yani önceden gönderdiklerini *(Daha)* وَمَا خَلَّفُوا Geride bıraktıkları وَمَا عَمِلُوا Geçmişte yaptıklarını *(Daha)* وَمَا هُمْ عَامِلُونَ بَعْدُ Bundan sonra yapacaklarını وَإِلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülür** *(Ne?)* الْأُمُورُ **Bütün işler**

77. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler** ارْكَعُوا **Rüku edin** وَاسْجُدُوا **Secde edin** أَيْ صَلُّوا Yani namaz kılın. وَاعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** وَحِّدُوهُ Onu birleyin وَافْعَلُوا**işleyin ki** *(Neyi?)* الْخَيْرَ **Hayrı** *(Ne Gibi?)* كَصِلَةِ الرَّحِمِ Sıla-ı rahim gibi

تَفُوزُونَ **Ta ki felah bulasınız** لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ Güzel ahlak gibi وَمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ *(Daha)* Kurtuluşa eresiniz بِالْبَقَاءِ فِي الْجَنَّةِ Cennette devamlı kalmakla

78. وَجَاهِدُوا **Cihat edin** *(Nerede?)* فِي اللهِ **Allah yolunda** *(Niçin?)* لِإِقَامَةِ دِينِهِ Dinini ayakta tutmak için *(Nasıl?)* حَقَّ جِهَادِهِ **Bi hakkın cihat ile (gerektiği gibi)** بِاسْتِفْرَاغِ الطَّاقَةِ فِيهِ Bu uğurda bütün takatin harcanmasıyla وَنَصْبُ حَقَّ "hakka" kelimesinin nasb olması عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar /mefulu mutlak olarak tır هُوَ **Allah** اجْتَبَاكُمْ **Sizi seçti** اِخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ Sizi dini için seçti وَمَا جَعَلَ **Allah yapmadı** *(Kim Üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nerede?)* فِي الدِّينِ **Dinde** *(Ne Yapmadı?)* مِنْ حَرَجٍ **Hiçbir zorluk** أَيْ ضَيْقٍ Yani darlık بِأَنْ سَهَّلَهُ Şöyle ki onu kolaylaştırdı *(Ne Zaman?)* عِنْدَ الضَّرُورَاتِ Zaruretler esnasında *(Ne Gibi?)* كَالْقَصْرِ Namazı kısıtlamak gibi *(Daha?)* وَكَالتَّيَمُّمِ Teyemmüm gibi *(Daha?)* وَأَكْلِ الْمَيْتَةِ Laşe yemek gibi *(Daha?)* وَالْفِطْرِ لِلْمَرَضِ وَالسَّفَرِ Yolcu ve hasta için oruç tutmama gibi *(Allah tealanın dininizde zorluk kılmayarak onu kolay yapması tıpkı ne gibi?)* مِلَّةَ أَبِيكُمْ **Babanızın dini(ni kolay yapması) gibi** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْكَافِ Harfi cer olan "kaf"ın "millete" kelimesinin evvelinden soyulmasıyla *(o babanız da kimdir?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim (a.s.)** عَطْفُ بَيَانٍ Atfu beyandır. هُوَ **O** أَيِ اللهُ Yani Allah سَمَّاكُمْ **Size isim olarak verdi** *(Neyi?)* الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlar ismini** *(Ne Zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ هٰذَا الْكِتَابِ Yani bu kitaptan önce *(Daha)* وَفِي هٰذَا Ve bu kitapta أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kur'an'da *(Niçin?)* لِيَكُونَ **Olsun için** *(Kim?)* الرَّسُولُ **Peygamber** *(Ne Olsun?)* شَهِيدًا **Şahit olsun** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne Zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne Diye?)* أَنَّهُ بَلَّغَكُمْ Size tebliğde bulundu diye وَتَكُونُوا **Olasınız diye** *(Kim?)* أَنْتُمْ Siz *(Ne?)* شُهَدَآءَ **Şahitler kim üzerine** عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** أَنَّ رُسُلَهُمْ بَلَّغَتْهُمْ Her ümmetin peygamberi, ümmetine tebliğ etmiştir diye فَأَقِيمُوا **Şu halde dosdoğru kılın** الصَّلٰوةَ **Namazı** دَاوِمُوا عَلَيْهَا Namaz kılmaya devem edin وَآتُوا **Verin** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَاعْتَصِمُوا **Ve sımsıkı sarılın** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** ثِقُوا بِهِ Ona güvenin هُوَ O *(Nedir?)* مَوْلٰيكُمْ Sizin Mevla'nızdır نَاصِرُكُمْ Yardımcınızdır وَمُتَوَلِّي أُمُورِكُمْ İşlerinizi üstlenendir فَنِعْمَ الْمَوْلٰى **Ne güzel Mevla'dır** *(Kim?)* هُوَ O وَنِعْمَ النَّصِيرُ **Ve ne güzel yardımcıdır** أَيِ النَّاصِرُ لَكُمْ Yani size yardım eden

٢٣

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

مَكِّيَّةٌ

وَهِىَ مِأَةٌ وَثَمَانِىَ اَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿قَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿أَفْلَحَ﴾ فَازَ ﴿الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾﴾ ﴿الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾﴾ مُتَوَاضِعُونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ﴾ مِنَ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ ﴿مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾﴾ مُؤَدُّونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾﴾ عَنِ الْحَرَامِ ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ﴾ أَيْ مِنْ زَوْجَاتِهِمْ ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾ أَيِ السَّرَارِيُّ ﴿فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾﴾ فِي إِتْيَانِهِنَّ ﴿فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ﴾ مِنَ الزَّوْجَاتِ وَالسَّرَارِيِّ كَالْاِسْتِمْنَاءِ بِيَدِهِ فِي إِتْيَانِهِنَّ ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾﴾ الْمُتَجَاوِزُونَ إِلَى مَا لَا يَحِلُّ لَهُمْ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ﴾ جَمْعًا وَمُفْرَدًا ﴿وَعَهْدِهِمْ﴾ فِيمَا بَيْنَهُم أَوْ فِيمَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ اللهِ مِنْ صَلَاةٍ وَغَيْرِهَا ﴿رَاعُونَ ﴿٨﴾﴾ حَافِظُونَ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ﴾ جَمْعًا وَمُفْرَدًا ﴿يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ يُقِيمُونَهَا فِي أَوْقَاتِهَا ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾﴾ لَا غَيْرُهُمْ ﴿الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ﴾ هُوَ جَنَّةٌ أَعْلَى الْجِنَانِ ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾﴾ فِي ذَٰلِكَ إِشَارَةٌ إِلَى الْمَعَادِ وَيُنَاسِبُهُ ذِكْرُ الْمَبْدَأِ بَعْدَهُ ﴿وَ﴾اللهِ ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ سُلَالَةٍ﴾ هِيَ مِنْ سَلَلْتُ الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ أَيِ اسْتَخْرَجْتُهُ مِنْهُ وَهُوَ خُلَاصَتُهُ ﴿مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾﴾ مُتَعَلِّقٌ بِسُلَالَةٍ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْإِنْسَانَ نَسْلَ آدَمَ ﴿نُطْفَةً﴾ مَنِيًّا ﴿فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾﴾ هُوَ الرَّحِمُ ﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً﴾ دَمًا جَامِدًا ﴿فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً﴾ لَحْمَةً قَدْرَ مَا

يُمْضَغُ ﴿فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ عَظْمًا فِي الْمَوْضِعَيْنِ وَخَلَقْنَا فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثِ بِمَعْنَى صَيَّرْنَا ﴿ثُمَّ اَنْشَاْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ﴾ بِنَفْخِ الرُّوحِ فِيهِ ﴿فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الْمُقَدِّرِينَ وَمُمَيِّزُ أَحْسَنُ مَحْذُوفٌ لِلْعِلْمِ بِهِ أَيْ خَلْقًا ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾﴾ لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ﴾ أَيْ سَمٰوَاتٍ جَمْعُ طَرِيقَةٍ لِأَنَّهَا طُرُقُ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ﴾ تَحْتَهَا ﴿غَافِلِينَ ﴿١٧﴾﴾ أَنْ تُسْقِطَ عَلَيْهِمْ فَتُهْلِكَهُمْ بَلْ نُمْسِكُهَا كَآيَةِ وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ

TÜRKÇE ANLAMI

23- Müminûn Sûresi

Mekke'de inmiştir.
118 veya 119 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. **Muhakkak ki[1], müminler kurtulmuşlardır.**
2. **O müminler ki, namazlarında huşû,** tevâzu **sahibidir.**
3. **O müminler ki, lüzumsuz** konuşma ve diğer şeyler**den yüz çevirirler.**
4. **O müminler ki, zekâtı verirler.**
5. **O müminler ki, avret yerlerini** haramdan **korurlar.**
6. **Ancak eşleri veya sağ ellerinin malik olduğu** cariye**leri hariç; zira onlar,** eş ve cariyeleriyle ilişkiye girme konusunda **kınanmazlar.**
7. **Artık her kim** el ile tatminde olduğu gibi **bunların,** kendilerine yaklaşma hususunda eş ve cariyelerin **ötesini ararsa, işte** kendilerine helal olmayan şeye **aşıp-varanlar onlardır, onlar.**
8. **O müminler ki, emanetlerine,** kendi aralarındaki veya kendileriyle Allah arasındaki namaz ve diğer **ahidlerine riayet edenler,** muhafaza edenler**dir.**
9. **O müminler ki, namazlarını[2]** vaktinde eda etmek suretiyle **muhafaza ederler.**
10. **İşte vâris olanlar onlardır,** başkaları değil!

---

[1] Ayetteki قَدْ tahkik içindir.

[2] صَلَوَاتِهِمْ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cemi, hem de müfret olarak (صَلٰوتِهِمْ şeklinde) okunmuştur.

11. **Onlardır ki,** cennetlerin en yükseğinde bir cennet olan **Firdevs'e vâris olurlar. Onlar orada ebedi kalırlar.** Bu ayette meâd'a işaret vardır. Bundan dolayı sonrasında mebde'in zikredilmesi uygun olmuştur.

12. **Ve** Allah'a **andolsun ki, insanı çamurdan ibaret**[1] **bir özden**[2] **yarattık.**

13. **Sonra onu,** Âdem'in neslinden gelen insanı **sağlam bir yer** olan rahim**de bir nutfe,** meni **yaptık.**

14. **Sonra o nutfeyi pıhtılaşmış bir kan yaptık, sonra o pıhtılaşmış kanı da bir çiğnemlik et yaptık, sonra o et parçasını da kemikler haline getirdik,**[3] **kemiklere**[4] **de bir et giydirdik. Sonra da** içine ruh üflemek suretiyle **onu başka bir yaratmayla yarattık.** Yaratma bakımından[5] **yaratıcıların,** takdir edenlerin **en güzeli olan Allah, ne yücedir.**

15. **Sonra; şüphesiz siz, bundan sonra elbette ölürsünüz.**

16. **Sonra da elbette siz, Kıyamet günü** hesap ve karşılık için **diriltilip kaldırılacaksınız.**

17. **Ve andolsun ki, sizin üzerinize yedi yol**[6], yedi gök **yarattık, Biz** onların altındaki **yaratılmışlardan;** gökler üzerlerine düştüğünde onları helak edeceğinden **gafil olmadık.** Bilakis, -"yeryüzüne düşmesin diye göğü tutar" ayetinde de geçtiği gibi- o gökleri tutuyoruz.

KELİME ANLAMI

﴿٢٣﴾ سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

23- Mu'minun Sûresi

(Müminun suresi nedir?) مَكِّيَّةٌ Mekkidir وَهِيَ Bu sure *(Nedir?)* مِائَةٌ وَثَمَانِي Yüz on sekiz اَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً Ya da yüz on dokuz ayettir بِسْمِ اللّٰهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* الرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki)* الرَّحِيمِ Rahim olan

1. قَدْ **Kesinlikle** *(Bu kelime ne içindir?)* لِلتَّحْقِيقِ Tahkik içindir اَفْلَحَ **Felaha kavuşmuştur** فَازَ Kurtulmuştur *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler**

2. اَلَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِي صَلَاتِهِمْ **Namazlarında**

---

[1] مِنْ طِينٍ harfi ceri, سُلَالَةٍ kelimesine taalluk eder.

[2] سُلَالَةٍ kelimesi "bir şeyi diğer bir şeyden çıkarttım" anlamında سَلَلْتُ الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ kökünden gelir. سُلَالَةٍ kelimesi "bir şeyin özü" anlamına gelir.

[3] Ayeti kerimede geçen خَلَقْنَا fiili üç yerde de صَيَّرْنَا "yaptık" anlamındadır.

[4] عِظَامًا kelimesi bir kıraatte geçtiği iki yerde de عَظْمًا şeklinde okunmuştur.

[5] أَحْسَنُ'nin mümeyyizi, bilindiği için hazfedilmiş olan خَلْقًا'dır.

[6] طَرَائِقَ kelimesi طَرِيقَةٌ kelimesinin cemisidir. Gökler meleklerin yolları olduğu için onlara "yol" ismi verilmiştir.

(Nedirler?) خَاشِعُونَ **Huşu içindedirler** مُتَوَاضِعُونَ Tevazu içindedirler

3. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neden?)* عَنِ اللَّغْوِ **Boş şeyden** *(Neden olan boş şey?)* مِنَ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ Söz ve diğer işlerden *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

4. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لِلزَّكَاةِ **Zekâtı** *(Nedirler?)* فَاعِلُونَ **Vericidirler** مُؤَدُّونَ Eda edicidirler

5. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لِفُرُوجِهِمْ **Avret yerlerini** *(Nedirler?)* حَافِظُونَ **Koruyucudurlar** *(Neden?)* عَنِ الْحَرَامِ Haramdan

6. اِلَّا **Ancak muhafaza etmezler** *(Kime karşı?)* عَلَى اَزْوَاجِهِمْ **Eşlerine karşı** أَيْ مِنْ زَوْجَاتِهِمْ Yani zevcelerinden (korumazlar) *(Daha kime karşı muhafaza etmezler?)* اَوْ مَا مَلَكَتْ **Ya da sahip olduklarına karşı** *(Neyin sahip olduğu?)* اَيْمَانُهُمْ **Sağ ellerinin** أَيِ السَّرَارِيُّ Yani cariyelerden فَاِنَّهُمْ **Çünkü onlar** *(Nedirler?)* غَيْرُ مَلُومِينَ **Kınanmış değildirler** *(Ne hususta?)* فِي إِتْيَانِهِنَّ Onlarla cima hususunda

7. فَمَنْ **Şu halde kim** اِبْتَغٰى **Ararsa** *(Neyi?)* وَرَآءَ ذٰلِكَ **Bunun ötesini** *(Yani neden ötesini?)* مِنَ الزَّوْجَاتِ Zevcelerden وَالسَّرَارِيِّ Ve cariyelerden *(Ne gibi?)* كَالْاِسْتِمْنَاءِ İstimna yapmak gibi *(Ne ile?)* بِيَدِهِ Eliyle *(Ne hususta bunun ötesine geçerse?)* فِي إِتْيَانِهِنَّ Kadınlarla cima hususunda فَاُولٰٓئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* اَلْعَادُونَ **Haddi aşıcıdırlar** اَلْمُتَجَاوِزُونَ Geçicidirler *(Neye?)* إِلَى مَا لَا يَحِلُّ Helal olmayan şeye *(Kime helal olmayan?)* لَهُمْ Kendilerine

8. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neye karşı?)* لِاَمَانَاتِهِمْ **Emanetlere karşı** *(Bu kelime nasıl okunur?)* جَمْعًا Cemi olarak وَمُفْرَدًا Ve müfret olarak وَعَهْدِهِمْ **Ve sözlerine karşı** *(Nerede ki?)* فِيمَا بَيْنَهُمْ Aralarındaki أَوْ فِيمَا بَيْنَهُمْ Ya da kendileriyle وبَيْنَ اللهِ Allah arasında ki *(Neden olan sözlerine?)* مِنْ صَلَاةٍ وَغَيْرِهَا Namaz ve diğer şeylerden *(Nedirler?)* رَاعُونَ **Riayet edicidirler** حَافِظُونَ Koruyucudurlar

9. وَالَّذِينَ **Onlar öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ **Namaz-larını** *(Bu kelime nasıl okunur?)* جَمْعًا Cemi olarak وَمُفْرَدًا Ve müfret olarak يُحَافِظُونَ **Muhafaza ederler** يُقِيمُونَهَا Namazlarını ikame ederler *(Nerede?)* فِي أَوْقَاتِهَا Vakitlerinde

10. اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْوَارِثُونَ **Varis olanlardır** لَا غَيْرُهُمْ Onlardan başkası değil

11. **اَلَّذِينَ Öyle varis olanlar ki يَرِثُونَ Varis olacaklar** *(Neye?)* **اَلْفِرْدَوْسَ Firdevs'e** هُوَ Firdevs *(Nedir?)* جَنَّةٌ Cennettir *(Öyle cennet ki)* أَعْلَى الْجِنَانِ Cennetlerin en yükseğinde **هُمْ Onlar** *(Nerede?)* **فِيهَا O firdevsde** *(Nedirler?)* **خَالِدُونَ Ebedi kalıcıdırlar** فِي ذٰلِكَ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِشَارَةٌ İşaret *(Neye?)* إِلَى الْمَعَادِ Tekrar dirilmeye وَيُنَاسِبُهُ Ve buna uygun düşer *(Ne?)* ذِكْرُ الْمَبْدَإِ İlk yaratılışın anlatılması *(Neden sonra?)* بَعْدَهُ Bundan sonra

12. وَاللهِ **Ve** Allah'a yemin olsun ki **لَقَدْ خَلَقْنَا Kesinlikle biz yarattık** *(Neyi?)* **اَلْاِنْسَانَ İnsanı** آدَمَ Âdem'i *(Neden?)* **مِنْ سُلَالَةٍ Bir özden** هِيَ "Sülaletin" kelimesi *(Neden türemiştir?)* مِنْ سَلَلْتُ الشَّيْءَ ("Seleltü") bir şeyi çekip aldım *(Neden?)* مِنَ الشَّيْءِ Bir şeyden أَيِ اسْتَخْرَجْتُهُ Yani onu çıkarttım *(Neden?)* مِنْهُ Ondan وَهُوَ Çıkartılan şey olduğu halde *(Ne olduğu halde?)* خُلَاصَتُهُ O şeyin özü olduğu halde ***(Neden olan öz?)*** **مِنْ طِينٍ Çamurdan** مُتَعَلِّقٌ بِسُلَالَةٍ Bu "Sülaletin" kelimesine müteallıktır

13. **ثُمَّ Sonra جَعَلْنَاهُ Onu çevirdik** أَيِ الْإِنْسَانَ Yani insanı *(Ondan bedel?)* نَسْلَ آدَمَ Âdem'in soyunu *(Neye çevirdik?)* **نُطْفَةً Nutfeye** مَنِيًّا Meniye *(Nerede?)* **فِي قَرَارٍ Bir yerde** *(Öyle yer ki)* **مَكِينٍ Sağlam** هُوَ O yer de *(Nedir?)* اَلرَّحِمُ Rahimdir

14. **ثُمَّ Sonra خَلَقْنَا Çevirdik** *(Neyi?)* **اَلنُّطْفَةَ Nutfeyi** *(Neye?)* **عَلَقَةً Pıhtılaşmış kana** دَمًا جَامِدًا Donuk kana **فَخَلَقْنَا Peşinden çevirdik** *(Neyi?)* **اَلْعَلَقَةَ Pıhtılaşmış kanı** *(Neye?)* **مُضْغَةً Bir parça ete** لَحْمَةً Bir et parçasına *(Ne kadar?)* قَدْرَ مَا يُمْضَغُ Ağızda çiğnenecek kadar **فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ Peşinden bir parça eti çevirdik** *(Neye çevirdik?)* **عِظَامًا Kemiklere فَكَسَوْنَا Peşinden giydirdik** *(Neye?)* **اَلْعِظَامَ Kemiklere** *(Ne giydirdik?)* **لَحْمًا Et giydirdik** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *("İzâmen" kelimesi nasıl okunur?)* عَظْمًا "Azmen" şeklindedir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de وَخَلَقْنَا Ve "Haleknâ" kelimesi *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثِ Üç yerde *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى صَيَّرْنَا "Çevirdik" manasındadır **ثُمَّ Sonra أَنْشَأْنَاهُ Onu yarattık** *(Nasıl?)* **خَلْقًا Yaratılışla** *(Öyle yaratılış ki)* **اٰخَرَ Başka olan** *(Ne ile?)* بِنَفْخِ الرُّوحِ Ruhun üflenmesiyle *(Neye?)* فِيهِ O cesede **فَتَبَارَكَ Yücedir** *(Kim?)* **اَللهُ Allah** *(Öyle Allah ki)* **أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ Yapıp-yaratanların en güzeli olan** أَيِ الْمُقَدِّرِينَ Yani takdir edenlerin وَمُمَيِّزُ أَحْسَنُ "Ehsenü" kelimesinin mümeyyizi *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur *(Niye?)* لِلْعِلْمِ بِهِ Bu bilindiği için أَيْ خَلْقًا Yani yaratma cihetinden (en güzeli)

15. **ثُمَّ Sonra اِنَّكُمْ Kesinlikle siz** *(Neden sonra?)* **بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan (yaratıldıktan) sonra لَمَيِّتُونَ Elbette öleceksiniz**

16. ثُمَّ **Sonra** اِنَّكُمْ **Kesinlikle siz** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** تُبْعَثُونَ **Tekrar diriltileceksiniz** *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesap ve ceza için

17. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle biz** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Nerede?)* فَوْقَكُمْ **Sizin üstünüzde** *(Ne yarattık?)* سَبْعَ طَرَآئِقَ **Yedi yol yarattık** أَيْ سَمٰوَاتٍ Yani gökler *("Terâik" kelimesi nedir?)* جَمْعُ طَرِيقَةٍ "Tarikatin" kelimesinin çoğuludur لِأَنَّهَا Çünkü gökler *(Nedir?)* طُرُقُ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin yollarıdır وَمَا كُنَّا **Ve biz değiliz** *(Neden?)* عَنِ الْخَلْقِ **Yaratılandan** *(Nerede?)* تَحْتَهَا Göklerin altında *(Ne değiliz?)* غَافِلِينَ **Habersiz değiliz** *(Ondan bedel neden habersiz değiliz?)* أَنْ تَسْقُطَ Göklerin düşmesinden *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine فَتُهْلِكَهُمْ Ve neticede onları helak etmesinden بَلْ نُمْسِكُهَا Bilakis biz gökleri tutarız كَآيَةِ Şu ayette olduğu gibi وَيُمْسِكُ *Tutar (Allah)* *(Neyi?)* السَّمَاءَ *Göğü (Neden?)* أَنْ تَقَعَ *Düşmesinden (Nereye?)* عَلَى الْأَرْضِ *Yeryüzüne*

﴿وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ﴾ مِنْ كِفَايَتِهِمْ ﴿فَاَسْكَنَّاهُ فِي الْاَرْضِ وَاِنَّا عَلٰى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ فَيَمُوتُونَ مَعَ دَوَابِّهِمْ عَطَشًا ﴿فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ﴾ هُمَا أَكْثَرُ فَوَاكِهِ الْعَرَبِ ﴿لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿١٩﴾﴾ صَيْفًا وَشِتَاءً ﴿وَ﴾ أَنْشَأْنَا ﴿شَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاۤءَ﴾ جَبَلٌ بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [سَيْنَاۤءَ] وَمَنْعِ الصَّرْفِ لِلْعَلَمِيَّةِ وَالتَّأْنِيثِ لِلْبُقْعَةِ ﴿تَنْبُتُ﴾ مِنَ الرُّبَاعِيِّ وَالثُّلَاثِيِّ [تَنْبُتُ] ﴿بِالدُّهْنِ﴾ الْبَاءُ زَائِدَةٌ عَلَى الْأَوَّلِ وَمُعَدِّيَةٌ عَلَى الثَّانِي وَهِيَ شَجَرَةُ الزَّيْتُونِ ﴿وَصِبْغٍ لِلْاٰكِلِينَ ﴿٢٠﴾﴾ عَطْفٌ عَلَى الدُّهْنِ أَيْ إِدَامٍ يَصْبَغُ اللُّقْمَةَ بِغَمْسِهَا فِيهِ وَهُوَ الزَّيْتُ ﴿وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ ﴿لَعِبْرَةً﴾ عِظَةً تَعْتَبِرُونَ بِهَا ﴿نَسْقِيكُمْ﴾ بِفَتْحِ النُّونِ وَضَمِّهَا [نُسْقِيكُمْ] ﴿مِمَّا فِي بُطُونِهَا﴾ أَيِ اللَّبَنِ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ﴾ مِنَ الْأَصْوَافِ وَالْأَوْبَارِ وَالْأَشْعَارِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَعَلَيْهَا﴾ اَيِ الْإِبِلِ ﴿وَعَلَى الْفُلْكِ﴾ اَيِ السُّفُنِ ﴿تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ أَطِيعُوهُ وَوَحِّدُوهُ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ﴾ وَهُوَ اسْمُ مَا وَمَا قَبْلَهُ الْخَبَرُ وَمِنْ زَائِدَةٌ ﴿اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾﴾ تَخَافُونَ عُقُوبَتَهُ بِعِبَادَتِكُمْ غَيْرَهُ ﴿فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ لِأَتْبَاعِهِمْ ﴿مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ﴾ يَتَشَرَّفَ ﴿عَلَيْكُمْ﴾ بِأَنْ يَكُونَ مَتْبُوعًا وَأَنْتُمْ أَتْبَاعُهُ ﴿وَلَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ﴾ أَنْ لَا يُعْبَدَ غَيْرُهُ ﴿لَاَنْزَلَ مَلٰۤئِكَةً﴾ بِذٰلِكَ لَا بَشَرًا ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا﴾ الَّذِي دَعَا إِلَيْهِ نُوحٌ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿فِي اٰبَاۤئِنَا الْاَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾﴾ اَيِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿اِنْ هُوَ﴾ مَا نُوحٌ ﴿اِلَّا رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ﴾ حَالَةُ جُنُونٍ ﴿فَتَرَبَّصُوا بِهِ﴾ اِنْتَظِرُوهُ ﴿حَتّٰى حِينٍ ﴿٢٥﴾﴾ إِلٰى زَمَنِ مَوْتِهِ ﴿قَالَ﴾ نُوحٌ ﴿رَبِّ انْصُرْنِي﴾ عَلَيْهِمْ ﴿بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾﴾ اَيْ بِسَبَبِ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّايَ بِأَنْ تُهْلِكَهُمْ قَالَ تَعَالٰى مُجِيبًا دُعَاءَهُ ﴿فَاَوْحَيْنَاۤ اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ﴾ السَّفِينَةَ ﴿بِاَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا ﴿وَوَحْيِنَا﴾ أَمْرِنَا ﴿فَاِذَا جَاۤءَ اَمْرُنَا﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَفَارَ التَّنُّورُ﴾ لِلْخَبَّازِ بِالْمَاءِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَامَةً لِنُوحٍ ﴿فَاسْلُكْ فِيهَا﴾ اَيْ أَدْخِلْ فِي السَّفِينَةِ ﴿مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ﴾ اَيْ ذَكَرٍ وَأُنْثٰى أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا ﴿اثْنَيْنِ﴾ ذَكَرًا وَأُنْثٰى وَهُوَ مَفْعُولٌ وَمِنْ مُتَعَلِّقَةٌ بِاُسْلُكْ وَفِي الْقِصَّةِ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى حَشَرَ لِنُوحٍ السِّبَاعَ وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهُمَا فَجَعَلَ يَضْرِبُ بِيَدَيْهِ فِي كُلِّ نَوْعٍ فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنٰى عَلَى الذَّكَرِ وَالْيُسْرٰى عَلَى الْأُنْثٰى فَيَحْمِلُهُمَا فِي السَّفِينَةِ وَفِي قِرَاءَةٍ (كُلٍّ) بِالتَّنْوِينِ فَزَوْجَيْنِ مَفْعُولٌ وَاثْنَيْنِ تَأْكِيدٌ لَهُ ﴿وَاَهْلَكَ﴾ اَيْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ ﴿اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ﴾ بِالْإِهْلَاكِ وَهُوَ زَوْجَتُهُ وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ فَحَمَلَهُمْ وَزَوْجَاتِهِمْ ثَلَاثَةٌ وَفِي سُورَةِ هُودٍ وَمَنْ

آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ قِيلَ كَانُوا سِتَّةَ رِجَالٍ وَنِسَاؤُهُمْ وَقِيلَ جَمِيعُ مَنْ كَانَ فِي السَّفِينَةِ ثَمَانِيَةٌ وَسَبْعُونَ نِصْفُهُمْ رِجَالٌ وَنِصْفُهُمْ نِسَاءٌ ﴿وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ ﴿إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

18. Ve gökten yeterli **bir miktar su indirdik, sonra onu yerde yerleştirdik. Şüphe yok ki, Biz onu gidermeye de güç yetirenleriz.** Bu durumda onlar hayvanlarıyla birlikte susuzluktan ölürler.

19. Sonra sizin için onunla hurmalardan, üzümlerden -bu ikisi, Arablarda en çok bulunan meyvelerdir- **bahçeler yarattık; onlarda sizin için birçok meyveler vardır ve** yaz-kış **onlardan yersiniz.**

20. Ve bir ağaç da yarattık **ki, Sîna**[1] **dağından çıkar, yiyenler için yağ**[2] **ile bir katıklık**[3] **verir.**[4]

21. Hayvanlarda, deve, sığır ve koyunlarda **sizin için elbette** düşündürücü **ibret vardır. Onların karınlarındaki** sütler**inden size içiririz.**[5] **Onların** yünlerinde, tüylerinde ve kıllarında ve diğer yerlerinde **sizin için daha çok faydalar vardır; ayrıca onların etlerinden de yersiniz.**

22. Ve onların, develerin **üzerlerinde ve gemilerin üzerlerinde taşınırsınız.**

23. Andolsun ki Nûh'u, kavmine gönderdik. O da dedi ki: «Ey kavmim! Allah'a ibadet edin, Allah'a itaat edin ve onu tevhit edin, **sizin için O'ndan başka bir ilâh**[6] **yoktur. Artık** O'ndan başkasına ibadet etmenizden dolayı onun azabından **sakınmaz,** korkmaz **mısınız?»**

24. Bunun üzerine, kavminin kâfir olan ileri gelenleri şöyle dediler: Bu, sadece sizin gibi bir beşerdir. Kendisinin lider, sizlerin de onun tâbileri olmanız suretiyle **size üstün gelmek istiyor. Eğer Allah** kendisin den başkasına ibadet edilmemesini **isteseydi, elbette** bu konuda insanları değil, **melekleri gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan,** önceki ümmetlerden, Nuh'un kendisine çağırdığı **bu** tevhit inancı**nı duymadık.**

---

[1] سِينَاءَ bir dağdır. Bu kelimedeki س harfi hem kesreli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi سَيْنَاءَ şeklinde) fethalı okunmuştur. Bu kelime, alemiyet ve -بُقْعَة kelimesine alem olduğu için kendisinde bulunan- müenneslikten dolayı gayri munsariftir.

[2] بِالدُّهْنِ kelimesindeki بِ harfi, fiil تُنْبِتُ şeklinde okunduğunda zait; تَنْبُتُ şeklinde okunduğunda ise tadiye ettiricidir.

[3] وَصِبْغٍ kelimesi بِالدُّهْنِ kelimesi üzerine atıftır; "içine banıldığında lokmayı boyayan katık" anlamına gelir ki, 'zeytinyağı'ndan ibarettir.

[4] تَنْبُتُ kelimesi hem rubai olarak (تُنْبِتُ şeklinde) hem de sülasi olarak (bizim okuduğumuz kıraatte de olduğu gibi تَنْبُتُ şeklinde) okunmuştur.

[5] نَسْقِيكُمْ kelimesindeki ن harfi hem fethalı, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi نُسْقِيكُمْ şeklinde) zammeli okunmuştur.

[6] إِلَهٍ kelimesi مَا'nın ismi, öncesi ise (لَكُمْ) haberidir. مِنْ إِلَهٍ'deki مِنْ zaittir.

25. **«Bu** Nuh, **kendisinde delilik** hali **bulunan bir adamdan başka bir şey değil!**[1] **Dolayısıyla O'nu bir zamana,** öleceği vakte **kadar bekleyin.»**

26. Nûh da **dedi ki: «Yarabbi! Yalanlamaları sebebiyle** kendilerini helak ederek onlara karşı **bana yardım et!**

Cenabı Hak duasına icabet ederek buyurdu ki;

27. **Bunun üzerine ona şöyle vahyettik: Gözlerimizin önünde,** bizim gözetimimiz ve korumamız altında olarak **ve vahyettiğimiz,** emrettiğimiz **şekilde gemiyi yap. Bizim** onların helak edilişlerine dair **emrimiz gelip de** ekmekçinin **fırın**ı**ndan** sular **kaynayınca**[2], **her**[3] erkek ve dişi **cins**inin tüm türlerin**den birer çift**[4]; erkek ve dişi **ile** -anlatıldığına göre: Cenabı Hak yırtıcı hayvanları, kuşları ve diğer tüm hayvanları Nuh*(a.s.)* için bir araya getirmişti. O da, hayvan türlerinin herhangi birisine el attığında, sağ eline erkek, sol eline dişi gelmiş ve böylece hepsini gemiye doldurabilmişti- **daha önce kendisi aleyhinde** helak edilmesi şeklinde **hüküm verilmiş olan** (kâfir) eşi ve çocuğu Kenan**ın dışındaki** ; (mümine olan) eşinle çocuklarından ibaret **aileni geminin içine al,** koy! Bunun üzerine Nuh (a.s.) Sâm, Hâm ve Yâfes ile bunların üç eşini de gemiye aldı. Hûd suresinde şöyle geçer: "***...iman edenleri de (gemiye al). Zaten onunla birlikte çok az kişi iman etmişti.***" Bu ailesinin altı adam ve onların eşlerinden ibaret olduğu da söylenmiştir. Yarısı kadın, yarısı erkek olmak üzere gemide bulunan kişilerin toplam sayısının yetmiş sekiz olduğu da söylenmiştir. Şirk koşarak **zulmetmiş olanlar**ın helak edilmemeleri **konusunda bana başvurma; zira onlar kesinlikle boğulacaklardır.**

KELİME ANLAMI

18. وَأَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** *(Ne ile?)* بِقَدَرٍ **Belirli bir miktarla** *(Neden?)* مِن كِفَايَتِهِمْ Onlara kifayet edecek miktardan فَأَسْكَنَّاهُ **Ve o suyu yerleştirdik** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَإِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neye?)* عَلَى ذَهَابٍ **Gidermeye** *(Neyi?)* بِهِ **O suyu** *(Neyiz?)* لَقَادِرُونَ **Kesinlikle güç yetiriciyiz** فَيَمُوتُونَ Sonra ölürler *(Ne ile birlikte?)* مَعَ دَوَابِّهِمْ Hayvanlarıyla birlikte *(Niye?)* عَطَشًا Susuzluktan dolayı

19. فَأَنْشَأْنَا **Biz meydana getirdik** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **O su sebebiyle** *(Ne meydana getirdik?)* جَنَّاتٍ **Bağlar** *(Neden olan?)* مِن نَخِيلٍ **Hurma**

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Bu olay Nuh*(a.s.)* için bir alametti.

[3] كُلٍّ kelimesi bir kıraatte (ki bizim kıraatimizde de böyledir) tenvinli okunmuştur. Bu durumda زَوْجَيْنِ kelimesi meful olur, اثْنَيْنِ kelimesi de onu tekitler.

[4] اِثْنَيْنِ kelimesi mefuldür. مِنْ harfi cerri, اُسْلُكْ fiiline taalluk eder.

وَأَعْنَابٍ **Ve üzümden** هُمَا Bu ikisi أَكْثَرُ فَوَاكِهِ الْعَرَبِ Arab'ın meyvelerinin en çok olanıdır لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **O bağlarda** *(Ne vardır?)* فَوَاكِهُ **Meyveler** *(Öyle meyveler ki)* كَثِيرَةٌ **Çok olan** وَمِنْهَا **Ve o meyvelerden** تَأْكُلُونَ **Yersiniz** *(Ne zamanda?)* صَيْفًا وَشِتَاءً Yazda ve kışta

20. وَأَنْشَأْنَا **Ve** meydana getirdik *(Neyi?)* شَجَرَةً **Bir ağacı** *(Öyle ağaç ki)* تَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Nereden?)* مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ **Tûr-i sîna'dan** *(Bu nedir?)* جَبَلٌ Dağdır *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ السِّينِ Sin'in kesresiyle وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Daha nasıl okunur?)* وَمَنْعِ الصَّرْفِ Ğayrı munsarif olarak *(Niye?)* لِلْعَلَمِيَّةِ Alemiyet وَالتَّأْنِيثِ Ve tenisten dolayı *(Niçin müennestir?)* لِلْبُقْعَةِ "Buka"ya alem olduğu için تُنْبِتُ **Verir** مِنَ الرُّبَاعِيِّ وَالثُّلَاثِيِّ Bu fiil rubaiden de sülasiden de okunur *(Ne verir?)* بِالدُّهْنِ **Yağ** اَلْبَاءُ Kelimenin başındaki "be" زَائِدَةٌ Zaittir *(Neye göre?)* عَلَى الْأَوَّلِ Birincisine (rubaiden olmasına) göre وَمُعَدِّيَةٌ Ve "be" tadiye içindir *(Neye göre?)* عَلَى الثَّانِي İkincisine (sülasiden olmasına) göre وَهِيَ Bu ağaç *(Nedir?)* شَجَرَةُ الزَّيْتُونِ Zeytin ağacıdır ***(Daha ne verir?)*** وَصِبْغٍ **Ve katık** *(Kim için?)* لِلْآكِلِينَ **Yiyenler için** عَطْفٌ "Sıbğin" kelimesi atıftır *(Neye?)* عَلَى الدُّهْنِ "Dühn" kelimesine أَيْ إِدَامٍ Yani katık *(Öyle katık ki)* يَصْبَغُ اللُّقْمَةَ Lokmayı boyuyor *(Ne ile?)* بِغَمْسِهَا Lokmayı daldırmakla *(Nereye?)* فِيهِ İçine وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* اَلزَّيْتُ Zeytinyağıdır

21. وَإِنَّ لَكُمْ **Muhakkak ki sizin için vardır** *(Nerede?)* فِي الْأَنْعَامِ **Hayvanlarda** اَلْإِبِلِ Deve وَالْبَقَرِ Sığır وَالْغَنَمِ Ve koyunda *(Ne vardır?)* لَعِبْرَةً **Çok ibret vardır** عِظَةً Ders *(Öyle ders ki)* تَعْتَبِرُونَ İbret alıyorsunuz *(Ne ile?)* بِهَا Onunla نُسْقِيكُمْ **Size içiririz** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِفَتْحِ النُّونِ Nun'un fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** فِي بُطُونِهَا **Karınlarında olan** أَيِ اللَّبَنِ Yani sütten وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* مَنَافِعُ **Faydalar** *(Öyle faydalar ki)* كَثِيرَةٌ **Çok olan** *(Neden?)* مِنَ الْأَصْوَافِ Yünler وَالْأَوْبَارِ Tüyler وَالْأَشْعَارِ Ve kıllardan وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerden وَمِنْهَا **Ve o hayvanlardan** تَأْكُلُونَ **Yersiniz**

22. وَعَلَيْهَا **Onların üzerinde** أَيِ الْإِبِلِ Yani devenin وَعَلَى الْفُلْكِ **Ve gemilerin üzerinde** أَيِ السُّفُنِ Yani sefinelerin تُحْمَلُونَ **Taşınırsınız**

23. وَلَقَدْ **Andolsun gerçekten** أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Nereye?)* إِلَى قَوْمِهِ **Kavmine** فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اُعْبُدُوا **İbadet edin**

(Kime?) اللّٰهَ **Allah'a** أَطِيعُوهُ Ona itaat edin وَوَحِّدُوهُ Ve onu tek kabul edin مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Neden başka?)* غَيْرُهُ **Ondan başka** وَهُوَ "Min ilâhin" terkibi *(Nedir?)* اسْمُ مَا "Ma"nın ismidir وَمَا قَبْلَهُ Ve ondan öncesi ise *(Nedir?)* اَلْخَبَرُ ("Ma"nın) haberidir وَمِنْ "Min" ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir اَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala sakınmaz mısınız?** تَخَافُونَ Korkmaz mısınız? *(Neden?)* عُقُوبَتَهُ Onun azabından *(Ne sebebiyle?)* بِعِبَادَتِكُمْ İbadet etmeniz sebebiyle *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına

24. فَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمَلَؤُا **İleri gelenler** اَلَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimlerden ileri gelenler?)* مِنْ قَوْمِهِ **Kavminden** *(Kime?)* لِأَتْبَاعِهِمْ Kendilerine tabi olanlara *(Ne dediler?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** اِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir beşerdir** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** *(Öyle beşer ki)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* اَنْ يَتَفَضَّلَ **Üstün olmayı** يَتَشَرَّفَ Saygın olmayı *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Size karşı** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَكُونَ Olmasıyla *(Ne olmasıyla?)* مَتْبُوعًا Tabi olunan kişi وَأَنْتُمْ Ve siz olduğunuz halde *(Ne olduğunuz halde?)* أَتْبَاعَهُ Ona tabi olanlar وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* أَنْ لَا يُعْبَدَ İbadet edilmemesini *(Kime?)* غَيْرُهُ Kendisinden başkasına لَأَنْزَلَ **Kesinlikle gönderirdi** *(Neyi?)* مَلٰئِكَةً **Melekleri** *(Ne hususta?)* بِذٰلِكَ Kendisine ibadet edilmesi hususunda لَا بَشَرًا Beşer göndermezdi مَا سَمِعْنَا **Biz duymadık** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bunu** اَلَّذِي دَعَا إِلَيْهِ Kendisine çağırdığı şeyi *(Kimin?)* نُوحٌ Nuh'un *(O da nedir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhittir *(Kimde duymadık?)* فِي اٰبَائِنَا **Atalarımızda** *(Öyle atalarımız ki)* اَلْاَوَّلِينَ **Önceden gelen** اَيِ الْاُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani geçmiş ümmetlerdeki atalarımızda

25. اِنْ هُوَ **O olmadı** مَا نُوحٌ Nuh değildir اِلَّا رَجُلٌ **Ancak bir adamdır** *(Öyle adam ki)* بِهِ **Kendisinde vardır** *(Ne vardır?)* جِنَّةٌ **Delilik** حَالَةُ جُنُونٍ Delilik hali فَتَرَبَّصُوا بِهِ **O halde O'nu bekleyin** اِنْتَظِرُوهُ Onu bekleyin *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Belirli bir süreye kadar** إِلٰى زَمَنِ مَوْتِهِ Ölüm vaktine kadar

26. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** اُنْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَذَّبُونِ **Beni yalanlamaları sebebiyle** اَىْ بِسَبَبِ تَكْذِيبِهِمْ Yani yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* إِيَّايَ Beni *(Bana nasıl yardım et?)* بِأَنْ تُهْلِكَهُمْ Onları helak ederek قَالَ تَعَالٰى Allah teala buyurdu *(Nasıl?)* مُجِيبًا Kabul ederek *(Neyi?)* دُعَاءَهُ Nuh'un duasını

27. فَأَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Nuh'a** *(Ne diye?)* اَنِ اصْنَعِ **Yap diye** *(Neyi?)*

ٱلْفُلْكَ **Gemiyi** اَلسَّفِينَةَ Sefineyi *(Ne olduğun halde yap?)* بِأَعْيُنِنَا **Bizim gözetimimizle birlikte olduğun halde** بِمَرْأًى مِنَّا وَحِفْظِنَا Yani bizim gözetimimiz ve muhafazamız altında olduğun halde وَوَحْيِنَا، أَمْرِنَا **Ve vahyimize** emrimize **uyduğun halde** فَإِذَا جَاءَ **Geldiği zaman** ***(Ne?)*** أَمْرُنَا **Emrimiz** *(Neye ilişkin emrimiz?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmelerine وَفَارَ **Ve fışkırdığı zaman** *(Ne?)* اَلتَّنُّورُ **Tandır** *(Kimin tandırı?)* لِلْخَبَّازِ Ekmekçinin *(Ne ile fışkırdığında?)* بِالْمَاءِ Su ile وَكَانَ ذٰلِكَ Bu (tandırın fışkırması) idi *(Ne idi?)* عَلَامَةً لِنُوحٍ Nuh'un alameti idi فَاسْلُكْ **Peşinden hemen al** *(Nereye?)* فِيهَا **Gemiye** اَىْ أَدْخِلْ Yani sok *(Neye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye *(Neden al?)* مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ **Her çiftten** اَىْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى Yani erkek ve dişiden أَيْ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِهِمَا Her erkek ve dişi nevinden *(Neyi al?)* اِثْنَيْنِ **İki taneyi** ذَكَرًا وَأُنْثَى Erkek ve dişi olarak وَهُوَ مَفْعُولٌ Bu mefuldür وَمِنْ "Min" ise مُتَعَلِّقَةٌ بِاسْلُكْ "Üslük" fiiline müteallliktır وَفِي الْقِصَّةِ Bir kıssada (şöyle geçmektedir) أَنَّ اللهَ تَعَالَى Muhakkak ki Allah teala حَشَرَ Topladı *(Kim için?)* لِنُوحٍ Nuh için *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ Bütün yırtıcı hayvanları وَالطَّيْرَ وَغَيْرَهُمَا Kuşları ve diğerlerini فَجَعَلَ يَضْرِبُ Ve Nuh vururdu *(Neyi?)* بِيَدَيْهِ Ellerini فِي كُلِّ نَوْعٍ Her bir nevide فَتَقَعُ يَدُهُ الْيُمْنَى Sağ eli gelirdi *(Neye?)* عَلَى الذَّكَرِ Erkeğe وَالْيُسْرَى Sol eli de gelirdi *(Neye?)* عَلَى الْأُنْثَى Dişiye فَيَحْمِلُهُمَا Ve ikisini de yüklerdi *(Nereye?)* فِي السَّفِينَةِ Gemiye وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıldır?)* (كُلٍّ) "Küllin" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle فَزَوْجَيْنِ O halde "Zevceyn" kelimesi *(Nedir?)* مَفْعُولٌ Mefuldür وَاثْنَيْنِ "İsneyn" kelimesi ise *(Nedir?)* تَأْكِيدٌ لَهُ Onun tekididir ***(Daha kimi al?)*** وَأَهْلَكَ **Aileni** اَىْ زَوْجَتَهُ وَأَوْلَادَهُ Yani hanımını ve çocuklarını ***(Kimden başkasını yükle?)*** إِلَّا مَنْ **Ancak o kimseden başkasını ki** سَبَقَ عَلَيْهِ **Kendisi hakkında geçti** *(Ne?)* الْقَوْلُ **Söz** ***(Kimden?)*** مِنْهُمْ **Onlardan (yani ailenden)** *(Ne ile sözü geçen?)* بِالْإِهْلَاكِ Helak edilmeleriyle وَهُوَ زَوْجَتُهُ O da hanımı وَوَلَدُهُ كَنْعَانُ Ve çocuğu Kenan'dır بِخِلَافِ سَامٍ وَحَامٍ وَيَافِثَ Sam, Ham, Yafis'in aksine فَحَمَلَهُمْ Onları yükledi *(Daha kimi yükledi?)* وَزَوْجَاتِهِمْ ثَلَاثَةً Ve onların üç zevcesini وَفِي سُورَةِ هُودٍ Hud suresinde *(Nasıldır?)* وَمَنْ آمَنَ *Ve iman edenleri al* وَمَا آمَنَ *İman etmedi (Kim ile birlikte?)* مَعَهُ *Onunla birlikte* إِلَّا قَلِيلٌ *Ancak azı müstesna* قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* كَانُوا İdiler *(Ne idiler?)* سِتَّةَ رِجَالٍ Altı adam وَنِسَاؤُهُمْ Ve kadınları وَقِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* جَمِيعُ مَنْ كَانَ Olanların tamamı *(Nerede olanların?)* فِي السَّفِينَةِ Gemide *(Kaçtır?)* ثَمَانِيَةٌ وَسَبْعُونَ Yetmiş sekizdir نِصْفُهُمْ Onların yarısı *(Nedir?)* رِجَالٌ Adamlardır وَنِصْفُهُمْ Ve yarısı da *(Nedir?)* نِسَاءٌ Kadınlardır وَلَا تُخَاطِبْنِي

Ve bana hitapta bulunma *(Kimler hakkında?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler hakkında ki** ظَلَمُوا **Onlar zalim oldular** كَفَرُوا Kâfir oldular *(Ne ile hitapta bulunma?)* بِتَرْكِ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmemeleri ile إِنَّهُمْ **Çünkü onlar** مُغْرَقُونَ **Boğulacaklardır**

﴿فَإِذَا اسْتَوَيْتَ﴾ اعْتَدَلْتَ ﴿أَنتَ وَمَن مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾﴾ الْكَافِرِينَ وَإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَقُل﴾ عِنْدَ نُزُولِكَ مِنَ الْفُلْكِ ﴿رَبِّ أَنزِلْنِي مُنزَلًا﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِ الزَّايِ مَصْدَرٌ أَوِ اسْمُ مَكَانٍ وَبِفَتْحِ الْمِيمِ وَكَسْرِ الزَّايِ مَكَانَ النُّزُولِ ﴿مُبَارَكًا﴾ ذٰلِكَ الْإِنْزَالُ أَوِ الْمَكَانُ ﴿وَأَنتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ مَا ذُكِرَ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنْ أَمْرِ نُوحٍ وَالسَّفِينَةِ وَإِهْلَاكِ الْكُفَّارِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَإِن﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا ضَمِيرُ الشَّأْنِ ﴿كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾﴾ مُخْتَبِرِينَ قَوْمَ نُوحٍ بِإِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ وَوَعْظِهِ ﴿ثُمَّ أَنشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قَرْنًا﴾ قَوْمًا ﴿آخَرِينَ ﴿٣١﴾﴾ هُمْ عَادٌ ﴿فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ﴾ هُودًا ﴿أَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾﴾ عِقَابَهُ فَتُؤْمِنُونَ ﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ بِالْمَصِيرِ إِلَيْهَا ﴿وَأَتْرَفْنَاهُمْ﴾ نَعَّمْنَاهُمْ ﴿فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَ﴾ اللهِ ﴿لَئِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِّثْلَكُمْ﴾ فِيهِ قَسَمٌ وَشَرْطٌ وَالْجَوَابُ لِأَوَّلِهِمَا وَهُوَ مُغْنٍ عَنْ جَوَابِ الثَّانِي ﴿إِنَّكُمْ إِذًا﴾ أَيْ إِذَا أَطَعْتُمُوهُ ﴿لَّخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ مَغْبُونُونَ ﴿أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُم مُّخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾﴾ هُوَ خَبَرُ أَنَّكُمُ الْأُولٰى وَأَنَّكُمُ الثَّانِيَةُ تَأْكِيدٌ لَهَا لِمَا طَالَ الْفَصْلُ ﴿هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ﴾ اسْمُ فِعْلٍ مَاضٍ بِمَعْنٰى مَصْدَرٍ أَيْ بَعُدَ بَعُدَ ﴿لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾﴾ مِنَ الْإِخْرَاجِ مِنَ الْقُبُورِ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ لِلْبَيَانِ ﴿إِنْ هِيَ﴾ أَيْ مَا الْحَيَاةُ ﴿إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ بِحَيَاةِ أَبْنَائِنَا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿إِنْ هُوَ﴾ أَيْ مَا الرَّسُولُ ﴿إِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾﴾ مُصَدِّقِينَ بِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ﴾ مِنَ الزَّمَانِ وَمَا زَائِدَةٌ ﴿لَّيُصْبِحُنَّ﴾ لَيَصِيرُنَّ ﴿نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾﴾ عَلٰى كُفْرِهِمْ وَتَكْذِيبِهِمْ ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ﴾ صَيْحَةُ الْعَذَابِ وَالْهَلَاكِ كَائِنَةً ﴿بِالْحَقِّ﴾ فَمَاتُوا ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً﴾ وَهُوَ نَبْتٌ يَبِسَ أَيْ صَيَّرْنَاهُمْ مِثْلَهُ فِي الْيُبْسِ ﴿فَبُعْدًا﴾ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾﴾ الْمُكَذِّبِينَ ﴿ثُمَّ أَنشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قُرُونًا﴾ أَقْوَامًا ﴿آخَرِينَ ﴿٤٢﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

28. Sen, yanındakilerle birlikte gemiye yerleştiğinde: Bizi zalim, kâfir **olan topluluktan** ve onların uğradığı helaktan **kurtaran Allah'a hamdolsun» de!**

29. **Ve** gemiden indiğinde **de ki: «Yarabbi! Beni mübarek bir indirişle**[1] yahut mübarek bir menzile **indir. Sen** güzel bir indirişle **indirenlerin** yahut güzel yere indirenlerin **en hayırlısısın.»**

30. **Şüphe yok ki bu** anlatılan**larda;** Nuh'un durumu, gemi olayı ve kâfirlerin helak edilişlerinde **elbette nice ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır. Durum şu ki; Biz** Nuh'u onlara göndermekle ve kendilerine verdiği öğütlerle Nuh'un kavmini **imtihan ederiz.**

31. **Sonra onların arkalarından başka bir kavim,** Âd kavmini **var ettik.**

32. **Onlara aralarından olan bir peygamber,** Hud'u **gönderdik. Dedi ki: «Siz Allah'a ibadet edin; sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur. Hâlâ** onun azabından **sakın**ıp da iman et**meyecek misiniz?»**

33. **Dünya hayatında kendilerine refah,** nimet **verdiğimiz halde kâfir olan ve ahirete kavuşmayı yalanlayan kavminden ileri gelenler dediler ki: «Bu ancak sizin gibi bir insan; sizin yediğinizden yiyor ve sizin içtiğinizden içiyor.»**

34. «Allah'a yemin olsun ki, **eğer siz, sizin gibi bir insana itaat ederseniz, şüphe yok ki** ona itaat ettiğiniz **takdirde elbette hüsrana uğramış,** aldanmış **kimselersiniz.»**

35. **Size; öldüğünüzde, toprak ve kemik yığını haline geldiğinizde kesinlikle sizin çıkarılacağınızı**[2] **mı vâdediyor?»**

36. « **O size vaat edilen şey,**[3] kabirlerinizden çıkarılacağınız vaadi **ne kadar da uzak, ne kadar da uzak.**[4]»

37. **«O,** hayat **ancak bizim bu dünya hayatımızdan ibarettir; ölürüz ve** çocuklarımızın hayatıyla **yaşarız. Bir daha tekrar diriltilecek de değiliz.»**

38. **«O** -peygamber- **sadece Allah'a karşı yalan yere iftirada bulunan bir adamdır. Biz ona inanmış,** ölümden sonra diriliş olduğunu kabul etmiş **de değiliz.»**

39. **Dedi ki: «Yarabbi! Beni yalanladıkları için bana yardım et.»**

---

[1] مُنْزَلًا kelimesindeki م harfi zammeli, ز harfi fethalı ile okunduğunda mastar yahut ismi mekandır; م harfi fethalı, ز harfi kesreli olarak okunduğunda ise "iniş yeri" anlamındadır.

[2] مُخْرَجُونَ kelimesi birinci أَنَّكُمْ'ün haberidir. İkinci أَنَّكم ise -araya giren fasılaların uzaması sebebiyle gelmiş- bir tekittir.

[3] لما kelimesindeki ل beyan için zait olarak gelmiştir.

[4] هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ kelimeleri ism-i fiili mazidir (yani, medlülü fiil olan isimdir), (ya da medlülü mastar olan isim olup bunlar) mastar manasındadır "uzak, uzak (ya da uzak oldu, uzak oldu)" anlamına gelir. (هَيْهَاتَ kelimesini ism-i fiili mazi kabul edip faili ل harfinin dahil olduğu ما توعدون dir dersek) لِمَا'daki ل zaittir, (yok, هَيْهَاتَ nin failini zamiri müstetir kabul edersek ل harfi) beyan içindir. (Bu durumda takdir: هيهات وُقُوعُ خُرُوجِنَا مِنَ الْقُبُورِ şeklindedir; bunu لِمَا تُوعَدُونَ beyan eder)

40. **Buyurdu ki: «Az** bir zaman **sonra** inkâr etmeleri ve yalanlamalarından dolayı **bin pişman olacaklar.»**

41. **Derken onları haklı** yere meydana gelen **bir** azap ve helak **çığlığı yakaladı** da öldüler. **Biz onları bir sel süprüntüsü,** kupkuru kalmış çalı-çırpı **kıldık.** Yani onları kurumuşlukta bu çalı-çırpı gibi yaptık. **Artık zulmeden,** yalanlayan **kavim için** rahmetten **uzaklık olsun.**

42. **Sonra onların ardından başka kavimler var ettik.**

KELİME ANLAMI

28. فَاِذَا اسْتَوَيْتَ **Bindiğinde** اِعْتَدَلْتَ Yerleştiğinde *(Kim?)* اَنْتَ **Sen** وَمَنْ مَعَكَ **Ve senin yanında olanlar** *(Neye?)* عَلَى الْفُلْكِ **Gemiye** فَقُلْ **De** *(Ne de?)* اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** اَلَّذِي **Öyle Allah ki** نَجَّانَا **Bizi kurtardı** *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Kavimden** *(Öyle kavim ki)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** اَلْكَافِرِينَ Kâfir olan *(Bizi daha neden kurtardı?)* وَإِهْلَاكِهِمْ Onlara gelen helakten

29. وَقُلْ **Ayrıca de** *(Ne zaman?)* عِنْدَ نُزُولِكَ İndiğinde *(Neden?)* مِنَ الْفُلْكِ Gemiden *(Ne de?)* رَبِّ **Ey rabbim** اَنْزِلْنِي **Beni indir** *(Nasıl?)* مُنْزَلًا **İndirilişle** بِضَمِّ الْمِيمِ Mim'in zammesi وَفَتْحِ الزَّايِ Ve ze'nin fethasıyla *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَوِ اسْمُ مَكَانٍ Ya da ismi mekândır وَبِفَتْحِ الْمِيمِ Ve mim'in fethası وَكَسْرِ الزَّايِ Ve ze'nin kesresyile *(Nedir?)* مَكَانُ النُّزُولِ İnme mekânıdır *(Öyle indiriliş ki)* مُبَارَكًا **Mübarek olan** *(Ne?)* ذٰلِكَ الْإِنْزَالُ Bu iniş أَوِ الْمَكَانُ Ve ya bu mekân وَاَنْتَ **Ve sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ **İndirenlerin en hayırlısısın** *(Neye?)* مَا ذُكِرَ Anlatılana

30. اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Anlatılanda *(Neden olan anlatılan?)* مِنْ أَمْرِ نُوحٍ Nuh'un durumu وَالسَّفِينَةِ Gemi وَإِهْلَاكِ الْكُفَّارِ Ve kâfirlerin helak edilişinden *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **İbretler vardır** دَلَالَاتٍ Deliller vardır *(Neye?)* عَلَى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالَى Allah teala'nın kudretine وَاِنْ **Hakikaten** مُخَفَّفَةٌ Bu tahfiflenmiştir مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli "inne" den وَاسْمُهَا Bunun ismi ise *(Nedir?)* ضَمِيرُ الشَّأْنِ Zamir-i şandır كُنَّا **Biz daima** *(Neyiz?)* لَمُبْتَلِينَ **Sınayıcılarız** مُخْتَبِرِينَ İmtihan ediciyiz *(Kimi?)* قَوْمَ نُوحٍ Nuh'un kavmini *(Ne ile?)* بِإِرْسَالِهِ Nuh'u göndermekle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara وَوَعْظِهِ Ve Nuh'un nasihatiyle

31. ثُمَّ **Sonra** اَنْشَأْنَا **Yeniden meydana getirdik** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Neyi?)* قَرْنًا **Bir nesli** قَوْمًا Kavmi *(Öyle nesil ki)* اٰخَرِينَ **Başka olan** هُمْ Onlar *(Kimdir?)* عَادٌ Ad kavmidir

32. فَأَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Nereye?)* فِيهِمْ **Kendilerine** *(Ne gönderdik?)* رَسُولًا **Bir elçi** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(O elçiden bedel?)* هُودًا Hûd'u *(Neyi bildiren?)* أَنْ -أَىْ بِأَنِ- اعْبُدُوا **İbadet etmelerini** ("en" "bien" takdirindedir) *(Kime ibadet etmelerini?)* اَللّٰهَ **Allah'a** مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Öyle ilah ki)* غَيْرُهُ **Allah'tan başka** اَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala korkmaz mısınız?** *(Neden?)* عِقَابَهُ Onun azabından فَتُؤْمِنُونَ Ki iman edesiniz

33. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمَلَاُ **İleri gelenler** *(Kimlerden?)* مِنْ قَوْمِهِ **Onun kavminden** اَلَّذِينَ **Öyle ileri gelenler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** اَىْ بِالْمَصِيرِ Yani varmayı *(Nereye?)* إِلَيْهَا Ahirete وَاَتْرَفْنَاهُمْ **Ve biz refah verdik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** نَعَّمْنَاهُمْ Onları nimetlendirdik *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Ne dediler?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** اِلَّا بَشَرٌ **Ancak bir beşerdir** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** يَاْكُلُ **Yer** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تَاْكُلُونَ **Siz yiyorsunuz** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** وَيَشْرَبُ **Ve içer** *(Neden?)* مِمَّا تَشْرَبُونَ **Sizin içtiklerinizden**

34. وَ اللّٰهِ **Ve** Allah'a yemin olsun ki لَئِنْ اَطَعْتُمْ **Şayet uyarsanız** *(Kime?)* بَشَرًا **Bir beşere** *(Öyle beşer ki)* مِثْلَكُمْ **Sizin gibi** فِيهِ Bu cümlede vardır *(Ne vardır?)* قَسَمٌ Yemin وَشَرْطٌ Ve şart vardır وَالْجَوَابُ Cevap ise *(Kime aittir?)* لِأَوَّلِهِمَا O ikisinden birincisine (yemine) aittir وَهُوَ Bu ilkinin cevabı مُغْنٍ İhtiyaçsız bırakır *(Neden ihtiyaçsız?)* عَنْ جَوَابِ الثَّانِي İkincisine cevabın gelmesinden اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** اِذًا **O takdirde** أَيْ إِذًا أَطَعْتُمُوهُ Yani ona uyduğunuz zaman لَخَاسِرُونَ **Elbette ziyana uğrayanlar olursunuz** أَيْ مَغْبُونُونَ Yani aldanmışlar olursunuz

35. اَيَعِدُ **Vaat ediyor mu?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* اَنَّكُمْ **Kesinlikle siz** *(Ne zaman?)* اِذَا مِتُّمْ **Öldüğünüzde** وَكُنْتُمْ **Ve olduğunuzda** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha ne?)* وَعِظَامًا **Ve kemik yığını** اَنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** مُخْرَجُونَ **Çıkartılacaksınız** هُوَ Bu "muhracûne" kelimesi *(Nedir?)* خَبَرُ أَنَّكُمُ الْأُولَى Birinci "enneküm"ün haberidir وَأَنَّكُمُ الثَّانِيَةُ İkinci "enneküm" ise *(Nedir?)* تَأْكِيدٌ لَهَا Birincisine tekittir *(Niçin tekit gelmiştir?)* لِمَا طَالَ Uzadığı için *(Ne?)* اَلْفَصْلُ Ara

36. هَيْهَاتَ **Uzak oldu** هَيْهَاتَ **Uzak oldu** *(Bu kelime nedir?)* اسْمُ فِعْلٍ مَاضٍ Mazi fiil ismidir (yani, medlûlü fiil olan isimdir), (ya da medlûlü mastar olan isim olup bunlar) بِمَعْنَى مَصْدَرٍ Mastar manasındadır أَيْ بَعُدَ بَعُدَ Yani uzak oldu uzak oldu

(manasındadır) *(Ne uzak oldu?)* لِمَا **O şey ki** تُوعَدُونَ **Size vaat ediliyor** *(O vaat edilen şey de nedir?)* مِنَ الْإِخْرَاجِ Çıkartmak *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden وَاللَّامُ (lima tûadün)deki lam (هَيْهَاتَ kelimesini ism-i fiili mazi kabul edip faili مَا تُوعَدُونَ dersek) *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir (yok, هَيْهَاتَ nin failini zamiri müstetir kabul edersek لِ harfi) لِلْبَيَانِ Beyan içindir

37. إِنْ هِيَ **O değildir** أَيْ مَا الْحَيَاةُ Yani yaşam değildir إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا **Ancak bizim dünya yaşamımızdır** نَمُوتُ **Ölürüz** وَنَحْيَا **Ve yaşarız** *(Ne ile?)* بِحَيَاةِ أَبْنَائِنَا Çocuklarımızın yaşamıyla وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِمَبْعُوثِينَ **Tekrar diriltilecek olanlar**

38. إِنْ هُوَ **O değildir** أَيْ مَا الرَّسُولُ Yani peygamber değildir إِلَّا رَجُلٌ **Ancak bir adamdır** *(Öyle adam ki)* افْتَرَى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne?)* كَذِبًا **Yalan** وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne değiliz?)* بِمُؤْمِنِينَ **İnanıcılar** مُصَدِّقِينَ Yani tasdik edenler değiliz *(Ne hakkında?)* بِالْبَعْثِ Dirilme hakkında *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra

39. قَالَ **Dedi (Hud)** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** انْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Neye karşı?)* بِمَا كَذَّبُونِ **Beni yalancı saymalarına karşı**

40. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* عَمَّا قَلِيلٍ **Az olan miktarda** *(Neden?)* مِنَ الزَّمَانِ Zamandan وَمَا Buradaki "ma" *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir لَيُصْبِحُنَّ **Gerçekten olacaklar** لَيَصِيرُنَّ Olacaklar *(Ne olacaklar?)* نَادِمِينَ **Pişman** *(Neye?)* عَلَى كُفْرِهِمْ Küfürlerine وَتَكْذِيبِهِمْ Ve yalanlamalarına

41. فَأَخَذَتْهُمُ **Derken onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** صَيْحَةُ الْعَذَابِ Azap çığlığı وَالْهَلَاكِ Ve helak çığlığı *(Ne olduğu halde?)* كَائِنَةً Olucu olduğu halde *(Ne ile yakaladı?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** فَمَاتُوا Ve öldüler فَجَعَلْنَاهُمْ **Ve biz onları çevirdik** *(Neye?)* غُثَاءً **Sel süprüntüsüne** وَهُوَ Bu *(Nedir?)* نَبْتٌ يَبِسَ Kurumuş bitkidir أَيْ صَيَّرْنَاهُمْ Yani onları çevirdik *(Neye?)* مِثْلَهُ Kuru bitkinin benzerine *(Ne hususta?)* فِي الْيُبْسِ Kurulukta فَبُعْدًا **Uzak olsun** *(Neden?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Rahmetten *(Kim?)* لِلْقَوْمِ **Kavim** *(Öyle kavim ki)* الظَّالِمِينَ **Zalim olan** الْمُكَذِّبِينَ Yalanlayan

42. ثُمَّ **Sonra** أَنْشَأْنَا **Tekrar meydana getirdik** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** *(Ne?)* قُرُونًا **Nesiller** أَقْوَامًا Kavimler *(Öyle nesiller ki)* آخَرِينَ **Başka olan**

﴿مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا﴾ بِأَنْ تَمُوتَ قَبْلَهُ ﴿وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ﴿٤٣﴾﴾ عَنْهُ ذُكِّرَ الضَّمِيرُ بَعْدَ تَأْنِيثِهِ رِعَايَةً لِلْمَعْنٰى ﴿ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا﴾ بِالتَّنْوِينِ وَعَدَمِهِ مُتَتَابِعِينَ بَيْنَ كُلِّ اثْنَيْنِ زَمَانٌ طَوِيلٌ ﴿كُلَّمَا جَٓاءَ اُمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْوَاوِ ﴿رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا﴾ فِي الْهَلَاكِ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿ثُمَّ اَرْسَلْنَا مُوسٰى وَاَخَاهُ هَارُونَ بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾﴾ حُجَّةٍ بَيِّنَةٍ وَهِيَ الْيَدُ وَالْعَصَا وَغَيْرُهُمَا مِنَ الْآيَاتِ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا وَبِاللّٰهِ ﴿وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾﴾ قَاهِرِينَ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِالظُّلْمِ ﴿فَقَالُوا اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾﴾ مُطِيعُونَ خَاضِعُونَ ﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ اَىْ قَوْمَهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾﴾ بِهِ مِنَ الضَّلَالَةِ وَاُوتِيهَا بَعْدَ هَلَاكِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ جُمْلَةً وَاحِدَةً ﴿وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ﴾ عِيسٰى ﴿وَاُمَّهُ اٰيَةً﴾ لَمْ يَقُلْ آيَتَيْنِ لِأَنَّ الْآيَةَ فِيهِمَا وَاحِدَةٌ وِلَادَتُهُ مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ ﴿وَاٰوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ﴾ مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ وَهُوَ بَيْتُ الْمَقْدِسِ أَوْ دِمَشْقُ أَوْ فِلَسْطِينُ أَقْوَالٌ ﴿ذَاتِ قَرَارٍ﴾ أَيْ مُسْتَوِيَةٍ يَسْتَقِرُّ عَلَيْهَا سَاكِنُوهَا ﴿وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾﴾ اَىْ مَاءٍ جَارٍ ظَاهِرٍ تَرَاهُ الْعُيُونُ ﴿يَٓا اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ الْحَلَالَاتِ ﴿وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ مِنْ فَرْضٍ وَنَفْلٍ ﴿اِنّ۪ي بِمَا تَعْمَلُونَ عَل۪يمٌ ﴿٥١﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿وَ﴾ اعْلَمُوا ﴿اَنَّ هٰذِه۪﴾ اَىْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ ﴿اُمَّتُكُمْ﴾ دِينُكُمْ أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ اَىْ يَجِبُ أَنْ تَكُونُوا عَلَيْهَا ﴿اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَخْفِيفِ النُّونِ وَفِي أُخْرٰى [وَإِنَّ] بِكَسْرِهَا مُشَدَّدَةً اسْتِئْنَافًا ﴿وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾﴾ فَاحْذَرُونِ ﴿فَتَقَطَّعُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ ﴿اَمْرَهُمْ﴾ دِينَهُمْ ﴿بَيْنَهُمْ زُبُرًا﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ تَقَطَّعُوا أَيْ أَحْزَابًا مُتَخَالِفِينَ كَالْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى وَغَيْرِهِمْ ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ اَىْ عِنْدَهُمْ مِنَ الدِّينِ ﴿فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مَسْرُورُونَ ﴿فَذَرْهُمْ﴾ اَىِ اتْرُكْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿ف۪ي غَمْرَتِهِمْ﴾ ضَلَالَتِهِمْ ﴿حَتّٰى ح۪ينٍ ﴿٥٤﴾﴾ اَىْ إِلٰى حِينِ مَوْتِهِمْ ﴿اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِه۪﴾ نُعْطِيهِمْ ﴿مِنْ مَالٍ وَبَن۪ينَ ﴿٥٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿نُسَارِعُ﴾ نُعَجِّلُ ﴿لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ﴾ لَا ﴿بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ أَنَّ ذٰلِكَ اسْتِدْرَاجٌ لَهُمْ ﴿اِنَّ الَّذ۪ينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ﴾ خَوْفِهِمْ مِنْهُ ﴿مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾﴾ خَائِفُونَ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ الْقُرْآنِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾﴾ يُصَدِّقُونَ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾﴾ مَعَهُ غَيْرَهُ

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Hiçbir ümmet,** öncesinde ölerek **ecelini geçemez ve** ondan **geriye de kalamaz.**[1]

44. **Sonra birbiri ardınca**[2], her iki peygamber arasında uzunca bir zaman olmak üzere peşpeşe **peygamberlerimizi gönderdik. Her ne zaman bir ümmete peygamber gelse, onu yalanladılar.**[3] **Biz de** helak edilmeleri hususunda **onların kimisini kimisine tabi kıldık ve onları ibretlik hikâyeler haline getirdik. Artık iman etmeyen kavim için uzaklık olsun!**

45. **Sonra Mûsa'yı ve kardeşi Harun'u âyetlerimizle ve açık bir hüccetle gönderdik.** Bu açık hüccetler; el, asa ve bu ikisi dışındaki diğer mucizelerdir.

46. **Firavun'a ve onun kavmine (gönderdik.) Onlar ise** ayetlere ve Allah tealaya iman etmekten kaçınarak **büyüklendiler ve büyüklenen,** zulmederek İsrailoğullarına hükmeden **bir kavim oldular.**

47. **Dediler ki: «Kavimlere bize kölelik ederken,** boyun eğip itaat ediyorlarken, **bizim gibi olan iki insana mı iman edelim?»**

48. **Böylece onları yalanladılar; bu sepeple de helâk olanlardan oldular.**

49. **Andolsun ki,** kavmi olan İsrailoğulları bu sayede dalaletten uzaklaşıp **hidayete erebilsin diye Musa'ya kitap,** Tevrat **verdik.** Tevrat Musa'ya[(a.s.)], Firavun ve kavmi helak edildikten sonra tek defada verilmiştir.

50. **Ve Meryem'in oğlunu,** İsa'yı **ve anasını bir mucize**[4] **kıldık ve ikisini** sâkinlerinin yerleşebileceği kadar **düz ve** gözlerin görebildiği **akarsulu yüksek bir mekânda barındırdık.**

51. **Ey peygamberler! Temiz,** helâl **olanlardan yiyin ve** farz olsun, nafile olsun **sâlih amelde bulunun. Şüphe yok ki ben, sizin yaptıklarınızı iyi bilenim** ve onlara göre size karşılığınızı vereceğim.

52. **Ve** ey muhataplar! Bilinki **elbette**[5] **bu** İslam dini **bir tek din olarak**[6] **hepinizin dinidir**; dolayısıyla hepinizin o din üzere olmanız gerekir. **Ve ben de Rabbinizim, artık benden sakının,** korkun!

---

[1] أمة kelimesinin müzekker olan قوم kelimesinin anlamına gelmesine uygun olarak يَسْتَأْخِرُونَ kelimesindeki zamir, -önceden müennes zamir kullanıldıktan sonra (أَجَلَهَا)- müzekker olarak getirmiştir.

[2] تَتْرًا kelimesi hem tenvinli, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَتْرَا şeklinde) tenvinsiz okunmuştur.

[3] جَاءَ أُمَّةً kelimeleri iki hemzenin tahkiki ile, ikincisinin hemze ile vav arası teshiliyle okunmuştur.

[4] آيَتَيْنِ demeyip آيَةً demesi, onlardaki bu mucizenin tek olmasındandır; İsa'nın babasız doğuşu

[5] Bir kıraatte ان maddesi şeddesiz ن harfiyle, bir diğer kıraatte ise başlangıç olarak إِنَّ şeklinde okunmuştur.

[6] أُمَّةً kelimesi hâl-i lâzimedir.

53. Fakat Yahudiler, Hıristiyanlar ve bu ikisi dışındakilerde olduğu gibi, o peygamberlere tabi olanlar, birbirine muhalif **fırkalar olarak aralarında dinlerini parçaladılar. Her fırka kendi yanlarında olan** din **ile sevinçlidir.**

54. Artık sen onları, Mekkeli kâfirleri **kendi dalâletleri içinde** ölecekleri **bir zamana kadar terket.**

55-56. Sanıyorlar mı ki, dünyadayken **onlara verdiğimiz servet ve oğullarla kendilerine fayda sağlamak için koşuşuyoruz?** Hayır, **bilakis onlar işin** istidraç olduğunun **farkına varamıyorlar.**

57. O kimseler ki, Rablerinden çekindikleri için azabından **korkarlar.**

58. Ve o kimseler ki, onlar Rablerinin ayetlerine, Kur'ân'a **iman ederler,** onu doğrularlar.

59. Ve o kimseler ki, onlar Rablerine başkasını **ortak koşmazlar.**

KELİME ANLAMI

43. مَا تَسْبِقُ **Öne alamaz** *(Kim?)* مِنْ اُمَّةٍ **Hiçbir ümmet** *(Neyi?)* اَجَلَهَا **Ecelini** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَمُوتَ Ölmesiyle *(Neden önce?)* قَبْلَهُ Ecelinden önce وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ **Ve erteleyemez de** *(Neyi?)* عَنْهُ Ecelini ذُكِّرَ الضَّمِيرُ Zamir müzekker yapıldı *(Neden sonra?)* بَعْدَ تَأْنِيثِهِ Müennes olmasından sonra *(Ne için?)* رِعَايَةً لِلْمَعْنٰى Mana gözetildiği için (Zira أمة kelimesi müzekker olan قوم anlamına gelir)

44. ثُمَّ **Sonra** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kimi?)* رُسُلَنَا **Peygamberlerimizi** *(Nasıl?)* تَتْرَا **Arka arkaya** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّنْوِينِ Tenvinle وَعَدَمِهِ Ve tenvinsiz مُتَتَابِعِينَ Yani peş peşe *(Öyle peş peşe ki)* بَيْنَ كُلِّ اثْنَيْنِ Her ikisi arasında var *(Ne var?)* زَمَانٌ طَوِيلٌ Uzun bir zaman كُلَّمَا **Her ne zaman ki** جَاءَ **Gelse** *(Kime?)* اُمَّةً **Bir ümmete** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshiliyle *(Nasıl?)* بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْوَاوِ Hemzeyle vav arası *(Kim gelse?)* رَسُولُهَا **O ümmetin peygamberi** كَذَّبُوهُ **Onu yalanladılar** فَاَتْبَعْنَا **Biz de tabi kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Onların bir kısmını** *(Kime tabi kıldık?)* بَعْضًا **Bir kısmına** *(Ne hususta?)* فِي الْهَلَاكِ Helak olma hususunda وَجَعَلْنَاهُمْ **Ve onları yaptık** *(Ne yaptık?)* اَحَادِيثَ **İbretlik hikâyeler** فَبُعْدًا **Uzak oldu** *(Kim?)* لِقَوْمٍ **Kavim** *(Öyle kavim ki)* لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmayan kavim**

45. ثُمَّ **Sonra** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha kimi?)* وَاَخَاهُ **Ve kardeşini** *(Ondan bedel?)* هَارُونَ **Harun'u** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Daha ne ile?)*

وَسُلْطَانٍ **Ve delille** *(Öyle delil ki)* مُبِينٍ **Apaçık olan** حُجَّةٍ بَيِّنَةٍ Açık hüccetle وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلْيَدُ El وَالْعَصَا Asa وَغَيْرُهُمَا Ve diğerleridir *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ Mucizelerden

46. *(Kime gönderdik?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** وَمَلَائِهِ **Ve ileri gelenlerine** فَاسْتَكْبَرُوا **Onlar ise kibirlendiler** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İnanmaktan *(Neye?)* بِهَا Mucizelere وَبِاللّٰهِ Ve Allah'a وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* عَالِينَ **(Kendilerini) büyük gören** قَاهِرِينَ Galebe çalan *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına *(Ne ile?)* بِالظُّلْمِ Zulümle

47. فَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اَنُؤْمِنُ **İman mı edelim** *(Kime?)* لِبَشَرَيْنِ **İki beşere** *(Öyle iki beşer ki)* مِثْلِنَا **Bizim gibi** وَقَوْمُهُمَا **Onların kavmi olduğu halde** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne olduğu halde?)* عَابِدُونَ **Kölelik edenler** مُطِيعُونَ İtaat edenler خَاضِعُونَ Ve boyun eğenler

48. فَكَذَّبُو **Böylece yalanladılar** *(Kimi?)* هُمَا **O ikisini** فَكَانُوا **Bu sebeple oldular** *(Neden?)* مِنَ الْمُهْلَكِينَ **Helak olanlardan**

49. وَلَقَدْ **Elbette muhakkak** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** اَيْ قَوْمَهُ Yani Musa'nın kavmi *(Onlar da kimdir?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarıdır يَهْتَدُونَ **Kurtulurlar** *(Ne ile?)* بِهِ O kitapla *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapmışlıktan وَاُوتِيهَا Tevrat verildi *(Neden sonra?)* بَعْدَ هَلَاكِ فِرْعَوْنَ Firavun helak olduktan sonra *(Daha kim helak olduktan sonra?)* وَقَوْمِهِ Ve kavmi *(Nasıl verildi?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Bir defada

50. وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* اِبْنَ مَرْيَمَ **Meryem oğlunu** *(O da kimdir?)* عِيسٰى İsa *(Daha kimi?)* وَاُمَّهُ **Ve annesini** *(Ne kıldık?)* اٰيَةً **Bir mucize kıldık** لَمْ يَقُلْ Demedi *(Ne demedi?)* آيَتَيْنِ "Âyeteyni" (iki mucize) demedi لِأَنَّ الْآيَةَ Çünkü mucize *(Nerede?)* فِيهِمَا İkisinde *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Aynıdır *(O da nedir?)* وِلَادَتُهُ İsa'nın doğmasıdır *(Nesiz?)* مِنْ غَيْرِ فَحْلٍ Erkek olmaksızın وَاٰوَيْنَا **Ve yerleştirdik** *(Kimi?)* هُمَا **O ikisini** *(Nereye?)* اِلٰى رَبْوَةٍ **Bir tepeye** مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ Yüksek bir yere وَهُوَ O da *(Nedir?)* بَيْتُ الْمَقْدِسِ Beyt-i makdis'tir اَوْ دِمَشْقُ Veya Şam اَوْ فِلَسْطِينُ Ya da Filistin'dir أَقْوَالٌ Bunlar birer kavildir *(Öyle tepe ki)* ذَاتِ قَرَارٍ **Yerleşmeye elverişli** أَيْ مُسْتَوِيَةٍ Yani düz *(Öyle düz yer ki)* يَسْتَقِرُّ Yerleşiyor *(Nereye?)* عَلَيْهَا Onun üzerine *(Kim?)* سَاكِنُوهَا Oranın oturanları وَمَعِينٍ **Ve suyu olan** اَيْ مَاءٍ جَارٍ Yani akan suyu olan *(Öyle su ki)* ظَاهِرٍ Aşikâr تَرَاهُ Onu görüyor *(Ne?)* اَلْعُيُونُ Gözler

51. يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ **Ey peygamberler** كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz olan yiyeceklerden** اَلْحَلَالَاتِ Helal olanlardan وَاعْمَلُوا **Ve işleyin** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** *(Neden olan salih amel?)* مِنْ فَرْضٍ Farz وَنَفْلٍ Ve nafileden اِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyi?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** *(Neyim?)* عَلِيمٌ **Ziyade biliciyim** فَأُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi karşılıklandıracağım *(Neye göre?)* عَلَيْهِ Yaptıklarınıza göre

52. وَاعْلَمُوا **Ve** bilin *(Neyi?)* اَنَّ هٰذِهٖ **Muhakkak ki bu** اَىْ مِلَّةَ الْإِسْلَامِ Yani İslam dini *(Nedir?)* اُمَّتُكُمْ **Sizin dininizdir** دِينُكُمْ Sizin dininizdir أَيُّهَا الْمُخَاطَبُونَ Ey muhataplar اَىْ يَجِبُ Yani vaciptir *(Ne?)* أَنْ تَكُونُوا Olmanız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Din üzerine *(Nasıl?)* اُمَّةً وَاحِدَةً **Tek bir din olarak** *("Vahideten" kelimesi nedir?)* حَالٌ لَازِمَةٌ Hal-i lazımdır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *("Enne" kelimesi ne ile okunur?)* بِتَخْفِيفِ النُّونِ Nun'un tahfiflenmesiyle وَفِي أُخْرٰى Diğer bir kıraatte *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِهَا Hemzenin esresiyle *(Ne olduğu halde?)* مُشَدَّدَةً (Nun) şeddeli olduğu halde *(Niye hemze esrelidir?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıçtan dolayı وَاَنَا **Ve ben** *(Neyim?)* رَبُّكُمْ **Sizin rabbinizim** فَاتَّقُونِ **Öyleyse benden korkun** فَاحْذَرُونِ Benden sakının

53. فَتَقَطَّعُوا **Ama böldüler** أَيِ الْأَتْبَاعُ Yani tabi olanlar *(Neyi?)* اَمْرَهُمْ **İşlerini** دِينَهُمْ Dinlerini *(Nerde?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne oldukları halde?)* زُبُرًا **Parça parça oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neder?)* مِنْ فَاعِلِ تَقَطَّعُوا "Tekattaû" fiilinin failinden أَيْ أَحْزَابًا Yani fırkalar olarak *(Öyle fırkalar ki?)* مُتَخَالِفِينَ Muhalifler olan *(Ne gibi?)* كَالْيَهُودِ Yahudiler وَالنَّصَارٰى Hıristiyanlar وَغَيْرِهِمْ Ve diğerleri gibi كُلُّ حِزْبٍ **Her fırka** *(Ne ile?)* بِمَا لَدَيْهِمْ **Yanlarında olanla** اَىْ عِنْدَهُمْ مِنَ الدِّينِ Yani dinden yanlarında olanla *(Nedirler?)* فَرِحُونَ **Sevinçlidirler** مَسْرُورُونَ Mesrurdurlar

54. فَذَرْهُمْ **Artık onları bırak** اَىِ اتْرُكْ Yani bırak *(Kimi?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerini *(Nerede?)* فِي غَمْرَتِهِمْ **Sapıklıkları içinde** ضَلَالَتِهِمْ Dalaletleri içinde *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Belirli bir vakte kadar** اَىْ إِلٰى حِينِ مَوْتِهِمْ Yani ölüm vakitlerine kadar

55. اَيَحْسَبُونَ **Onlar sanıyorlar mı?** اَنَّمَا **Ancak şunu ki** نُمِدُّهُمْ **Biz onlara veriyoruz** *(Neyi?)* بِهٖ **Onu** نُعْطِيهِمْ Onlara verdiğimiz şeyi *(O de nedir?)* مِنْ مَالٍ **Mal** وَبَنِينَ **Ve çocuklar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

56. نُسَارِعُ **Biz koşuyoruz** نُعَجِّلُ Acele ediyoruz *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neye?)*

فِي الْخَيْرَاتِ **Hayırlara** لَا Hayır بَلْ **Bilakis** يَشْعُرُونَ لَا **Onlar anlamıyorlar** *(Neyi?)* أَنَّ ذٰلِكَ Muhakkak ki bu *(Nedir?)* اسْتِدْرَاجٌ İstidraçtır *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için

57. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Neden?)* مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ **Rablerinin haşyetinden** خَوْفِهِمْ Korktuklarından *(Kimden?)* مِنْهُ Rablerinden *(Nedirler?)* مُشْفِقُونَ **Sakınırlar** خَائِفُونَ Korkarlar *(Neden?)* مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından

58. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Neye?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rabbinin ayetlerine** اَلْقُرْآنِ Kuran'a يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** يُصَدِّقُونَ Tasdik ederler

59. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** هُمْ **Onlar** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** لَا يُشْرِكُونَ **Ortak koşmazlar** *(Kime?)* مَعَهُ Ona *(Kimi?)* غَيْرَهُ Başkasını

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ﴾ يُعْطُونَ ﴿مَا اٰتَوْا﴾ أَعْطَوْا مِنَ الصَّدَقَةِ وَالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ ﴿وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ﴾ خَائِفَةٌ أَنْ لَا تُقْبَلَ مِنْهُمْ ﴿اَنَّهُمْ﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَهُ لَامُ الْجَرِّ ﴿اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿أُولٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ ﴿وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا﴾ اَيْ طَاقَتَهَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ قَائِمًا فَلْيُصَلِّ جَالِسًا وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَصُومَ فَلْيَأْكُلْ ﴿وَلَدَيْنَا﴾ اَيْ عِنْدَنَا ﴿كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ﴾ بِمَا عَمِلَتْهُ وَهُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ تُسْطَرُ فِيهِ الْأَعْمَالُ ﴿وَهُمْ﴾ أَيِ النُّفُوسُ الْعَامِلَةُ ﴿لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾﴾ شَيْئًا مِنْهَا فَلَا يَنْقُصُ مِنْ ثَوَابِ أَعْمَالِ الْخَيْرَاتِ وَلَا يُزَادُ فِي السَّيِّئَاتِ ﴿بَلْ قُلُوبُهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿فِي غَمْرَةٍ﴾ جَهَالَةٍ ﴿مِنْ هٰذَا﴾ الْقُرْاٰنِ ﴿وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾﴾ فَيُعَذَّبُونَ عَلَيْهَا ﴿حَتّٰى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿اِذَا اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ﴾ أَغْنِيَاءَهُمْ وَرُؤَسَاءَهُمْ ﴿بِالْعَذَابِ﴾ اَيِ السَّيْفِ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿اِذَا هُمْ يَجْـَٔرُونَ ﴿٦٤﴾﴾ يَضِجُّونَ يُقَالُ لَهُمْ ﴿لَا تَجْـَٔرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ﴿٦٥﴾﴾ لَا تُمْنَعُونَ ﴿قَدْ كَانَتْ اٰيَاتِي﴾ مِنَ الْقُرْاٰنِ ﴿تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ﴿٦٦﴾﴾ تَرْجِعُونَ قَهْقَرٰى ﴿مُسْتَكْبِرِينَ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿بِهٖ﴾ أَيْ بِالْبَيْتِ أَوِ الْحَرَمِ بِأَنَّهُمْ أَهْلُهُ فِي أَمْنٍ بِخِلَافِ سَائِرِ النَّاسِ فِي مَوَاطِنِهِمْ ﴿سَامِرًا﴾ حَالٌ أَيْ جَمَاعَةً يَتَحَدَّثُونَ بِاللَّيْلِ حَوْلَ الْبَيْتِ ﴿تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مِنَ الثُّلَاثِيِّ تَتْرُكُونَ الْقُرْآنَ وَمِنَ الرُّبَاعِيِّ أَيْ تَقُولُونَ غَيْرَ الْحَقِّ فِي النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَدَبَّرُوا فَأُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الدَّالِ ﴿الْقَوْلَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ الدَّالَّ عَلٰى صِدْقِ النَّبِيِّ ﴿اَمْ جَاۤءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ اٰبَاۤءَهُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ ﴿اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٦٩﴾﴾ ﴿اَمْ يَقُولُونَ بِهٖ جِنَّةٌ﴾ اَلْاِسْتِفْهَامُ فِيهِ لِلتَّقْرِيرِ بِالْحَقِّ مِنْ صِدْقِ النَّبِيِّ وَمَجِيءِ الرُّسُلِ لِلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ وَمَعْرِفَةِ رَسُولِهِمْ بِالصِّدْقِ وَالْأَمَانَةِ وَأَنْ لَا جُنُونَ بِهِ ﴿بَلْ﴾ لِلْاِنْتِقَالِ ﴿جَاۤءَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى التَّوْحِيدِ وَشَرَائِعِ الْإِسْلَامِ ﴿وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اَهْوَاۤءَهُمْ﴾ بِأَنْ جَاءَ بِمَا يَهْوُونَهُ مِنَ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ لِلّٰهِ تَعَالٰى اللّٰهُ عَنْ ذٰلِكَ ﴿لَفَسَدَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾ اَيْ خَرَجَتْ عَنْ نِظَامِهَا الْمُشَاهَدِ لِوُجُودِ التَّمَانُعِ فِي الشَّيْءِ عَادَةً عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ ﴿بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ﴾ اَيِ الْقُرْآنِ الَّذِي فِيهِ ذِكْرُهُمْ وَشَرَفُهُمْ ﴿فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿اَمْ تَسْاَلُهُمْ خَرْجًا﴾ أَجْرًا عَلٰى مَا جِئْتَهُمْ بِهِ مِنَ الْإِيمَانِ ﴿فَخَرَاجُ رَبِّكَ﴾ أَجْرُهُ وَثَوَابُهُ وَرِزْقُهُ ﴿خَيْرٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ خَرْجًا فِي الْمَوْضِعَيْنِ وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرٰى خَرَاجًا فِيهِمَا ﴿وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٧٢﴾﴾ أَفْضَلُ مَنْ أَعْطٰى وَآجَرَ ﴿وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى

﴿صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ (٧٣)﴾ اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَاِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ﴾ بِالْبَعْثِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ ﴿عَنِ الصِّرَاطِ﴾ اَىِ الطَّرِيقِ ﴿لَنَاكِبُونَ (٧٤)﴾ عَادِلُونَ

TÜRKÇE ANLAMI

60. Ve Rablerinin huzuruna varacakları için[1] kendilerinden kabul edilmeyeceği kaygısıyla **yürekleri çarparak verdikleri** sadakalarını **verirler,** salih amelleri yerine getirirler.

61. İşte onlar hayırlarda koşuşurlar ve Allah'ın ilminde **onlar, hayırda ileri gidenlerdir.**

62. Biz herkesi ancak gücünün, takatinin **yettiği ile sorumlu tutarız.** Örneğin; namazı ayakta kılamayan, oturarak kılsın; oruç tutamayan kimse, tutmasın. **Katımızda hakkı,** herkesin yaptığını **söyleyen bir kitap,** amellerin satır satır yazıldığı levh-i mahfuz **vardır ve o** amel ede**nler**, ne hayır işlerinin sevabından bir şey eksiltilmek, ne de kötü işlerinin günahına bir miktar ilave edilmek suretiyle **zulme uğratılmazlar.**

63. Fakat kâfirlerin kalpleri bu Kur'â**ndan derin bir cehalet içindedir ve onlar için bundan,** müminler hakkında zikredilen amellerden **başka işler vardır. Onlar o işler için çalışanlardır,** onlara karşılık azap göreceklerdir.

64. Nihayet[2] **Biz onların refah içinde yaşayan** zenginlerini ve lider**lerini** bedir günü **azap,** kılıç acısı **ile yakaladığımızda, onlar o an feryat ederek yalvarmağa başlarlar.**

65. Onlara denilir ki; **«bugün bağırıp yalvarmayın. Şüphe yok ki, siz Bizden yardım görmeyeceksiniz,** (o azaptan) engellenmyeceksiniz.»

66. «Muhakkak ki, benim Kur'ân'daki **ayetlerim size okunuyordu da siz topuklarınız üzerinde geri dönüyordunuz.»**

67. «İman etmeye karşı **onunla,** Kâbe ile yahut harem bölgesiyle; başka memleketlerdeki diğer insanların değil de, kendilerinin, buranın güven içinde olan ahalisi olmalarıyla **böbürlenerek** Kâbe civarında **geceleyin konuşan bir cemaat halinde**[3] Kur'ân'ı **terk ediyordunuz** yahut Peygamber ve Kur'ân hakkında aslı astarı olmayan şeyler söylüyordunuz.»

68. Peygamberin doğruluğuna delalet eden **o sözü,** Kur'ânı **hâlâ tefekkür etmezler mi?**[4] **Yahut onlara, önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?**

69. Yoksa peygamberlerini tanımadılar da, bu yüzden mi onu inkar ediyorlar?

---

[1] أَنَّهُمْ'den önce ل harfi cerri takdir edilir.
[2] حَتّٰى ibtidaiye içindir.
[3] سَامِرًا kelimesi haldir.
[4] يَدَّبَّرُوا kelimesinin aslı يَتَدَبَّرُوا idi. ت harfi د harfine idgam edildi.

70. **Yoksa «O'nda delilik vardır» mı diyorlar?**[1] Hayır,[2] **onlara hakkı,** tevhit ve İslâm'ın şiarlarını içeren Kur'ân'ı **getirmiştir. Hâlbuki onların çoğu hakkı hoş görmezler.**

71. **Eğer Hak** olan Kur'ân **onların arzularına uyacak olsaydı, elbette gökler ile yeryüzü ve bu ikisinde bulunanlar,** normal şartlarda birkaç Hâkimin bulunduğu yerde bir şey hakkında verilecek kararda anlaşmazlık çıkacağından **fesada uğrar,** müşahede edilen nizamından çıkar**dı. Hayır... Biz onlara** içerisinde nam ve şerefleri bulunan **Kur'ân'ı getirdik, onlarsa (içinde şerefleri bulunan) Kur'an'dan yüz çevirirler.**

72. **Yoksa sen** getirdiğin imana karşılık **onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin ecri**[3], mükâfatı ve rızkı **daha hayırlıdır ve O rızık verenlerin en hayırlısıdır,** verenlerin ve ödüllendirenlerin en üstünüdür.

73. **Ve şüphe yok ki sen onları dosdoğru bir yola,** İslam dinine **davet ediyorsun.**

74. **Ve elbette ahirete,** dirilişe, mükâfat ve cezaya **iman etmeyenler, şüphesiz onlar yoldan sapıtmışlardır.**

KELİME ANLAMI

60. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يُؤْتُونَ **Yerine getiriyorlar** يُعْطُونَ Veriyorlar *(Neyi?)* مَا اٰتَوْا **Yerine getirdiklerini** أَعْطَوْا Verdiklerini *(Neden?)* مِنَ الصَّدَقَةِ Sadaka وَالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ Ve Salih amellerden *(Ne olduğu halde?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri olduğu halde** وَجِلَةٌ **Titrer** خَائِفَةٌ Korkar olduğu halde *(Neden?)* أَنْ لَا تُقْبَلَ Kabul edilmemesinden *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kendilerinden *(Niye?)* أَنَّهُمْ **Çünkü onlar** يُقَدَّرُ قَبْلَهُ Bundan önce takdir edilir *(Ne?)* لَامُ الْجَرِّ Harfi cer lamı *(Kime?)* إِلَى رَبِّهِمْ **Rablerine** *(Nedirler?)* رَاجِعُونَ **Döneceklerdir**

61. أُولٰٓئِكَ **İşte onlar** يُسَارِعُونَ **Yarışırlar** *(Nede?)* فِي الْخَيْرَاتِ **Hayırlarda** وَهُمْ **Ve onlar** *(Neye?)* لَهَا **O hayırlara** *(Nedirler?)* سَابِقُونَ **Koşucudurlar** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ Allah'ın ilminde

62. وَلَا نُكَلِّفُ **Biz yüklemeyiz** *(Kime?)* نَفْسًا **Hiçbir nefse** إِلَّا **Ancak yükleriz** *(Neyi?)* وُسْعَهَا **Gücünün yettiğini** أَيْ طَاقَتَهَا Yani takatini فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ Her kim güç yetiremezse *(Neye?)* أَنْ يُصَلِّيَ Namaz kılmaya *(Ne olarak?)* قَائِمًا Ayakta olarak

---

[1] Geride dört yerde geçen istifham; Hz. Peygamberin doğruluğuna, geçmiş ümmetlere peygamberler geldiğine, onların peygamberlerinin doğruluğunu bildiğine ve Hz. Peygmaber efendimizde delilik olmadığına dair gerçeği takrir içindir.

[2] بَلْ intikal içindir.

[3] Bir kıraatte خَرْجًا ve خَرَاجًا kelimelerinin ikisi de خَرْجًا şeklinde; bir diğer kıraatte yine ikisi de خَرَاجًا şeklide okunmuştur.

فَلْيُصَلِّ Namazını kılsın *(Nasıl?)* جَالِسًا Oturarak وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ Ve her kim güç yetiremezse *(Neye?)* أَنْ يَصُومَ Oruç tutmaya فَلْيَأْكُلْ O da yesin وَلَدَيْنَا **Ve bizim yanımızda vardır** اَىْ عِنْدَنَا Bizim katımızda vardır *(Ne vardır?)* كِتَابٌ **Bir kitap** *(Öyle kitap ki)* يَنْطِقُ **Konuşuyor** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلَتْهُ Her nefsin yaptığını وَهُوَ O kitap da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur *(Öyle levh-i mahfuz ki)* تُسْطَرُ Satır satır yazılıyor *(Nerede?)* فِيهِ Onda *(Ne?)* اَلْأَعْمَالُ Ameller وَهُمْ **Ve onlar** أَيِ النُّفُوسُ الْعَامِلَةُ Yani amel eden nefisler لَا يُظْلَمُونَ **Zulüm olunmazlar** شَيْئًا Az bir miktar bile *(Neden?)* مِنْهَا O amellerden فَلَا يُنْقَصُ Dolayısıyla eksiltilmez *(Neden?)* مِنْ ثَوَابِ أَعْمَالِ الْخَيْرَاتِ Hayır amellerinin sevabından وَلَا يُزَادُ Ve artma olmaz *(Nede?)* فِي السَّيِّئَاتِ Günahlarda

63. بَلْ **Hayır bilakis** قُلُوبُهُمْ **Onların kalpleri** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kâfirlerin *(Ne içindedir?)* فِي غَمْرَةٍ **Bir sapmışlık içindedir** جَهَالَةٍ Bir cehalet içindedir *(Nede?)* مِنْ هٰذَا **Bunda** *(Bundan bedel?)* اَلْقُرْآنِ Kuran'da وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَعْمَالٌ **Bir takım ameller** *(Neden öte?)* مِنْ دُونِ ذٰلِكَ **Bundan öte** اَلْمَذْكُورِ Zikredilenden öte *(Kim için zikredilen?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için هُمْ **Onlar** *(Neyi?)* لَهَا **Bu amelleri** عَامِلُونَ **Yapıcıdırlar** فَيُعَذَّبُونَ Neticede azaba çarptırılacaklar *(Neye karşılık?)* عَلَيْهَا Bunlara karşılık

64. حَتّٰى **Ta ki** اِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir اِذَا اَخَذْنَا **Uğrattığımızda** *(Kime?)* مُتْرَفِيهِمْ **Onların bolluk içerisinde olanlara** أَغْنِيَاءَهُمْ Zenginlerine وَرُؤَسَاءَهُمْ Ve liderlerine *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** اَىِ السَّيْفِ Yani kılıcı *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde اِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** *(Ne yaparlar?)* يَجْئَرُونَ **Feryadı basarlar** يَضِجُّونَ Gürültü çıkarırlar

65. يُقَالُ لَهُمْ Onlara denir *(Ne denir?)* لَا تَجْئَرُوا **Feryat etmeyin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bu gün** اِنَّكُمْ **Çünkü kesinlikle siz** *(Kimden?)* مِنَّا **Bizden** لَا تُنْصَرُونَ **Yardım görmeyeceksiniz** لَا تُمْنَعُونَ (Bizden) kurtulamayacaksınız

66. قَدْ **Kesinlikle** كَانَتْ **İdi** *(Ne?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerim** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Ne idi?)* تُتْلٰى **Okunuyor idi** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** فَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَعْقَابِكُمْ **Topuklarınız üzerine** *(Ne idiniz?)* تَنْكِصُونَ **Geri dönüyor** تَرْجِعُونَ Ardınıza dönüyor idiniz *(Nasıl?)* قَهْقَرٰى Gerisi geriye

67. *(Ne olduğunuz halde?)* مُسْتَكْبِرِينَ **Kibirlendiğiniz halde** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Neye?)* بِهِ **Ona** أَيْ بِالْبَيْتِ Yani Beytullah'a أَوِ الْحَرَمِ Veya haram beldelere بِأَنَّهُمْ Şöyle ki onlar *(Ondan bedel?)* أَهْلُهُ Oranın halkı *(Ne içindedir?)* فِي أَمْنٍ Güvence içindedir بِخِلَافِ سَائِرِ النَّاسِ Diğer insanların hilafına *(Neredeki insanlar?)* فِي مَوَاطِنِهِمْ Kendi vatanlarındaki *(Daha ne olduğunuz halde?)* سَامِرًا **Gece arkadaşı olarak** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ جَمَاعَةً Yani bir cemaat olarak *(Öyle cemaat ki)* يَتَحَدَّثُونَ Konuşuyorlar *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin *(Nerede?)* حَوْلَ الْبَيْتِ Beytullah'ın etrafında تَهْجُرُونَ **Terk ediyor olduğunuz halde** *(Bu kelime nereden türemiştir?)* مِنَ الثُّلَاثِيِّ Sülasiden *(Ne manadadır?)* تَتْرُكُونَ Terk ediyor olduğunuz halde *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı وَمِنَ الرُّبَاعِيِّ Ve rubaiden de gelir أَيْ تَقُولُونَ Yani söylüyor olduğunuz halde *(Neyi?)* غَيْرَ الْحَقِّ Haktan ötesini *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Peygamber hakkında وَالْقُرْآنِ Ve Kuran hakkında

68. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا **Düşünmediler mi?** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَتَدَبَّرُوا "Yetedebberû" şeklindedir فَأُدْغِمَتِ التَّاءُ "Te" idğam edildi *(Neye?)* فِي الدَّالِ "Dal"a *(Neyi düşünmediler mi?)* اَلْقَوْلَ **Bu kelamı** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı *(Öyle Kuran ki)* اَلدَّالَّ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى صِدْقِ النَّبِيِّ Peygamberin doğruluğuna أَمْ جَاءَهُمْ **Yoksa onlara geldi mi?** *(Ne?)* مَا **O şey ki** لَمْ يَأْتِ **Gelmemişti** *(Kime?)* آبَاءَهُمُ **Atalarına** *(Öyle ataları ki)* اَلْأَوَّلِينَ **Önceden gelen**

69. أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا **Yoksa onlar tanımadılar mı?** *(Kimi?)* رَسُولَهُمْ **Peygamberlerini** فَهُمْ **Bu sebeple onlar** *(Kimi?)* لَهُ **O Peygamberi** مُنْكِرُونَ **İnkâr ediyorlar**

70. أَمْ يَقُولُونَ **Yoksa söylüyorlar mı?** *(Neyi?)* بِهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* جِنَّةٌ **Delilik** فِيهِ اَلْإِسْتِفْهَامُ Burada ki istifhamlar *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir (onaylatmak) içindir *(Neyi?)* بِالْحَقِّ Doğruyu *(O da nedir?)* مِنْ صِدْقِ النَّبِيِّ Peygamberin doğruluğu وَمَجِيءِ الرُّسُلِ Ve peygamberlerin geldiği *(Kime?)* لِلْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlere وَمَعْرِفَةِ رَسُولِهِمْ Ve peygamberlerini tanıdıkları *(Ne ile?)* بِالصِّدْقِ Doğruluk وَالْأَمَانَةِ Güvenle وَأَنْ لَا جُنُونَ Ve delilik olmadığına *(Nerede?)* بِهِ Peygamberde بَلْ **Bilakis** *("Bel" ne içindir?)* لِلْإِنْتِقَالِ İntikal içindir جَاءَهُمْ **O Onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ı *(Öyle Kuran ki)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى التَّوْحِيدِ Allah'ın tekliğini وَشَرَائِعِ الْإِسْلَامِ Ve İslam hükümlerini وَأَكْثَرُهُمْ **Hâlbuki onların çoğu** *(Neyi?)* لِلْحَقِّ **Hakkı** *(Nedirler?)* كَارِهُونَ **Çirkin görücüdürler**

71. وَلَوِ اتَّبَعَ **Şayet uysaydı** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak** أَيِ الْقُرْآنُ Yani Kuran *(Neye?)* اَهْوَاءَهُمْ **Onların kötü arzularına** *(Ne ile?)* بِأَنْ جَاءَ Getirmekle *(Neyi?)* بِمَا يَهْوُونَهُ Arzuladıkları şeyi *(O arzuladıkları şey de nedir?)* مِنَ الشَّرِيكِ Ortak وَالْوَلَدِ Ve çocuk *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için اللّٰهُ تَعَالٰى (Allah) yücedir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan لَفَسَدَتْ **Elbette bozulurdu** *(Ne?)* اَلسَّمٰوَاتُ **Gökler** وَالْاَرْضُ **Yer** وَمَنْ فِيهِنَّ **Ve bu ikisi arasında bulunanlar** اَىْ خَرَجَتْ Yani çıkardı *(Neden?)* عَنْ نِظَامِهَا Düzeninden *(Öyle düzen ki)* اَلْمُشَاهَدِ Müşahede edilen *(Niçin?)* لِوُجُودِ التَّمَانُعِ Çekişme bulunacağından dolayı *(Nerede?)* فِي الشَّيْءِ Bir şeyde *(Ne olarak?)* عَادَةً Âdetçe *(Ne zamanda?)* عِنْدَ تَعَدُّدِ الْحَاكِمِ Hâkimin çoğalması anında بَلْ **Hayır** اَتَيْنَاهُمْ **Biz onlara getirdik** *(Neyi?)* بِذِكْرِهِمْ **Şan ve şereflerini** اَىِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'ı اَلَّذِي Öyle Kuran ki فِيهِ Kendisinde var *(Ne var?)* ذِكْرُهُمْ Onların şanı وَشَرَفُهُمْ Ve şerefi فَهُمْ **Onlar** عَنْ ذِكْرِهِمْ **Şan ve şereflerinden/Kuran'dan** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler**

72. اَمْ تَسْئَلُهُمْ **Yoksa istiyor musun?** *(Kimden?)* هُمْ **Onlardan** *(Ne?)* خَرْجًا **Bir karşılık** أَجْرًا Bir ücret *(Neye karşılık?)* عَلٰى مَا جِئْتَهُمْ بِهِ Onlara getirdiğin şeye karşılık *(Nedendir o getirdiğin şey?)* مِنَ الْإِيمَانِ İmandan فَخَرَاجُ رَبِّكَ **Rabbinin karşılığı ise** أَجْرُهُ Yani ecri وَثَوَابُهُ Sevabı وَرِزْقُهُ Ve rızkı *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* خَرْجًا "Harcen" şeklindedir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرٰى Başka bir kıraatte de *(Nasıldır?)* خَرَاجًا فِيهِمَا İki yerde de"Harâcen" şeklindedir وَهُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Rızk verenlerin en hayırlısıdır** أَفْضَلُ مَنْ أَعْطٰى Verenlerin en üstünüdür *(Daha kimin?)* وَآجَرَ Ve ecirlendirenlerin

73. وَاِنَّكَ **Gerçek şu ki sen** لَتَدْعُوهُمْ **Kesinlikle onları çağırıyorsun** *(Neye?)* اِلٰى صِرَاطٍ **Yola** طَرِيقٍYola *(Öyle yol ki)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan** اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

74. وَاِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَالثَّوَابِ Sevaba وَالْعِقَابِ Ve azaba عَنِ الصِّرَاطِ **Yoldan** اَىِ الطَّرِيقِ Yoldan *(Nedirler?)* لَنَاكِبُونَ **Elbette çıkıcıdırlar** عَادِلُونَ Dönücüdürler

﴿وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ﴾ اَىْ جُوعٍ أَصَابَهُمْ بِمَكَّةَ سَبْعَ سِنِينَ ﴿لَلَجُّوا﴾ تَمَادُوا ﴿فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ ضَلَالَتِهِمْ ﴿يَعْمَهُونَ (٧٥)﴾ يَتَرَدَّدُونَ ﴿وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ﴾ الْجُوعِ ﴿فَمَا اسْتَكَانُوا﴾ تَوَاضَعُوا ﴿لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ (٧٦)﴾ يَرْغَبُونَ إِلَى اللّٰهِ بِالدُّعَاءِ ﴿حَتّٰى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا﴾ صَاحِبَ ﴿عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ بِالْقَتْلِ ﴿إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ (٧٧)﴾ آيِسُونَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ ﴿وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَ﴾ خَلَقَ ﴿لَكُمُ السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ ﴿وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ ﴿قَلِيلًا مَا﴾ تَأْكِيدٌ لِلْقِلَّةِ ﴿تَشْكُرُونَ (٧٨)﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿فِي الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٧٩)﴾ تُبْعَثُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي﴾ بِنَفْخِ الرُّوحِ فِي الْمُضْغَةِ ﴿وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِالسَّوَادِ وَالْبَيَاضِ وَالزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ ﴿اَفَلَا تَعْقِلُونَ (٨٠)﴾ صُنْعَهُ تَعَالٰى فَتَعْتَبِرُوا ﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوَّلُونَ (٨١)﴾ ﴿قَالُوا﴾ اَىِ الْأَوَّلُونَ ﴿اَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا اَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ (٨٢)﴾ لَا وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَاٰبَاؤُنَا هٰذَا﴾ اَىِ الْبَعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿مِنْ قَبْلُ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ﴾ أَكَاذِيبُ ﴿الْاَوَّلِينَ (٨٣)﴾ كَالْأَضَاحِيكِ وَالْأَعَاجِيبِ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لِمَنِ الْاَرْضُ وَمَنْ فِيهَا﴾ مِنَ الْخَلْقِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٨٤)﴾ خَالِقَهَا وَمَالِكَهَا ﴿سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَفَلَا تَذَكَّرُونَ (٨٥)﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ فَتَعْلَمُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى الْخَلْقِ ابْتِدَاءً قَادِرٌ عَلَى الْإِحْيَاءِ بَعْدَ الْمَوْتِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (٨٦)﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿سَيَقُولُونَ اللّٰهُ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ (٨٧)﴾ تَحْذَرُونَ عِبَادَةَ غَيْرِهِ ﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ﴾ مُلْكُ ﴿كُلِّ شَيْءٍ﴾ وَالتَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ ﴿وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ﴾ يَحْمِي وَلَا يُحْمٰى عَلَيْهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٨٨)﴾ ﴿سَيَقُولُونَ اللّٰهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (لِلّٰهِ) بِلَامِ الْجَرِّ فِي الْمَوْضِعَيْنِ نَظَرًا إِلَى أَنَّ الْمَعْنٰى مَنْ لَهُ مَا ذُكِرَ ﴿قُلْ فَاَنّٰى تُسْحَرُونَ (٨٩)﴾ تُخْدَعُونَ وَتُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ عِبَادَةِ اللّٰهِ وَحْدَهُ أَيْ كَيْفَ تُخَيَّلُ لَكُمْ أَنَّهُ بَاطِلٌ

TÜRKÇE ANLAMI

75. Ve eğer onlara merhamet etsen ve kendilerindeki zararı, yedi yıl boyunca Mekke'de çektikleri açlığı **gidersen, elbetteki yine azgınlıkları,** dalaletleri **içinde bocalayıp dururlar.**

76. Andolsun ki, Biz onları açlık **azabı ile yakaladık, onlar yine Rableri**

için tevazuda bulunmadılar ve yalvarmadılar, dua ederek Allah'a yönelmediler.

77. **Nihayet[1] onların üzerine** Bedir günü öldürülmekten ibaret olan **şiddetli bir azap kapısı açtığımız vakit onlar orada** her türlü hayırdan **umutsuz kimselerdir.**

78. **Hâlbuki O, o zattır ki, sizin için kulak**ları, **gözleri ve kalpleri yaratmıştır. Ne kadar da[2] az şükrediyorsunuz!**

79. **Ve sizi yerde yaratıp yayan, O'dur ve O'na haşrolunacaksınızdır.**

80. **Ve O, o zattır ki,** bir çiğnemlik et parçasına ruh üfleyerek **diriltir ve öldürür; gecenin ve gündüzün** kararıp aydınlanması, uzaması ve kısalması şeklindeki **değişmesi de O'nundur.** Allah tealanın yaptıklarını **hâlâ düşünmüyor musunuz** ki ibret alasınız**?**

81. **Hayır. Öncekilerin dedikleri gibi dediler.**

82. Öncekiler **dediler ki: «Öldüğümüz; toprak ve kemik yığını olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi diriltilip kaldırılacağız?[3]»** Hayır!

83. **Andolsun ki, biz de, önceki babalarımız da bununla,** ölümden sonraki dirilişle **vaad olunduk. Şüphe yok ki bu, öncekilerin masallarından[4],** komik ve ilginç uydurmalarından **başka bir şey değildir.**

84. Onlara **de ki: «Yer ve yerde bulunan** yaratılmış**lar kimindir? Eğer siz** onların yaratıcısını ve sahibini **biliyorsanız** (söyleyin!) »

85. **Elbette diyeceklerdir ki: «Allah'tır.»** Onlara **de ki: «O halde düşünmez misiniz[5]** ki yekten yaratmaya gücü yetenin, ölümden sonra diriltmeye de gücü yeter? »

86. **De ki: «Yedi göğün Rabbi ve yüce arşın,** kürsi'nin **Rabbi kimdir?»**

87. **Diyeceklerdir ki: «Allah'tır» De ki: «O halde** başkasına ibadet etmekten **çekinmez misiniz?»**

88. **De ki: her şeyin melekûtu,** mülkü **kendisinin elinde olan, kendisi her şeyi koruyup kollayan,** himaye eden **fakat kendisi korunmayan,** himaye edilmeyen **kimdir? Eğer biliyorsanız...(söyleyin!)**

89. **Diyeceklerdir ki: «Allah'tır[6].» De ki: «Artık siz nasıl oluyor da**

---

[1] حَتَّى ibtidaiye içindir.

[2] قَلِيلًا مَا sözüdeki مَا azlığı tekit içindir.

[3] أَئِذَا ve أَئِنَّا kelimelerindeki hemzeler 1) tahkik ile, 2) ikinci hemze teshil edilerek 3) her iki vecihte de aralarına hemze konularak (4. Bu hemze konulmayarak) okunmuştur.

[4] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisidir.

[5] تَذَكَّرُونَ kelimesinde bulunan ikinci ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. Bu kelime تَتَّعِظُونَ anlamındadır.

[6] 87 ve 89. ayetlerde lafza-i celal bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir), -ayetin manasının "bu anılanlar kimindir?" olmasına binaen- cer harfi olan لِ ile لِلّٰهِ şeklinde okunmuştur.

büyüleniyor, aldatılıyor**sunuz,** haktan; yalnızca Allah'a ibadet etmekten nasıl oluyor da çevriliyorsunuz?» Yani; nasıl oluyor da hak size batıl olarak görünüyor?

KELİME ANLAMI

75. وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ **Eğer onlara acısaydık** وَكَشَفْنَا **Ve giderseydik** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِهِمْ **Onlar ile olanı** *(Neden?)* مِنْ ضُرٍّ **Sıkıntıdan** اَىْ جُوعٍ Yani açlıktan *(Öyle açlık ki)* أَصَابَهُمْ Onlara isabet etmişti *(Nerede?)* بِمَكَّةَ Mekke'de *(Ne kadar süre?)* سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene لَلَجُّوا **Elbette direnirlerdi** تَمَادُوا Israrcı davranırlardı *(Nede?)* فِي طُغْيَانِهِمْ **Sapıklıklarında** ضَلَالَتِهِمْ Dalaletlerinde *(Ne oldukları halde?)* يَعْمَهُونَ **Şaşırmış oldukları halde** يَتَرَدَّدُونَ Tereddüt eder oldukları halde

76. وَلَقَدْ **Andolsun elbette** اَخَذْنَاهُمْ **Onları uğrattık** *(Neye?)* بِالْعَذَابِ **Azaba** اَلْجُوعِ Açlığa فَمَا اسْتَكَانُوا **Yine boyun eğmediler** تَوَاضَعُوا Tevazu göstermediler *(Kime?)* لِرَبِّهِمْ **Rablerine** وَمَا يَتَضَرَّعُونَ **Ve yalvarıp yakarmadılar da** يَرْغَبُونَ Yalvarmadılar *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a *(Ne ile?)* بِالدُّعَاءِ Dua ile

77. حَتّٰى **Ta ki** اِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir إِذَا فَتَحْنَا **Açtığımızda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne?)* بَابًا **Bir kapı** *(Öyle kapı ki)* ذَا -صَاحِبَ- عَذَابٍ **Azabı olan** ("zâ" sahip manasındadır) *(Öyle azap ki)* شَدِيدٍ **Şiddetli** هُوَ O *(Nedir?)* يَوْمُ بَدْرٍ Bedir günüdür *(Neyle açtığımızda?)* بِالْقَتْلِ Savaşla إِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** فِيهِ **Orada** مُبْلِسُونَ **Ümitsizliğe düşerler** آيِسُونَ Ümit keserler *(Neden?)* مِنْ كُلِّ خَيْرٍ Her hayırdan

78. وَهُوَ **Hâlbuki Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** أَنْشَأَ **Meydana getirdi** خَلَقَ Yarattı *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلسَّمْعَ **Kulağı** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Kulaklar manasındadır *(Daha neyi?)* وَالْأَبْصَارَ **Gözleri** *(Daha neyi?)* وَالْأَفْئِدَةَ **Gönülleri** اَلْقُلُوبَ Kalpleri قَلِيلًا مَا **Ne de az** *("Mâ" nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْقِلَّةِ Azlığı tekittir تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz**

79. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** ذَرَأَكُمْ **Meydana getirip türetendir** خَلَقَكُمْ Sizi yaratandır *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَإِلَيْهِ **Yalnız onun huzurunda** تُحْشَرُونَ **Toplanacaksınız** تُبْعَثُونَ Diriltileceksiniz

80. وَهُوَ **O Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُحْيِي **Yaşatır** *(Nasıl?)* بِنَفْخِ الرُّوحِ Ruh üfleyerek *(Neye?)* فِي الْمُضْغَةِ Bir parça ete وَيُمِيتُ **Ve öldürür** وَلَهُ **Ve Ona aittir** *(Ne?)* اخْتِلَافُ اللَّيْلِ **Gecenin değişmesi** وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün değişmesi** *(Neyle değişmesi?)*

بِالسَّوَادِ Kararması وَالْبَيَاضِ Ve açılmasıyla وَالزِّيَادَةِ Fazlalaşması وَالنُّقْصَانِ Ve eksilmesiyle اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala düşünmeyecek misiniz?** *(Neyi?)* صُنْعَهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın yaratmasını فَتَعْتَبِرُوا Ki ibret alasınız

81. بَلْ **Hayır bilakis** قَالُوا **Onlar dediler** *(Ne gibi?)* مِثْلَ مَا **O şey gibi ki** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* اَلْاَوَّلُونَ **Öncekiler**

82. قَالُوا **Dediler** اَيِ الْأَوَّلُونَ Yani öncekiler اَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde** وَكُنَّا **Ve olduğumuzda mı?** *(Ne olduğumuzda?)* تُرَابًا **Toprak yığını** وَعِظَامًا **Ve kemik yığını** اَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilecekmişiz** لَا Hayır وَفِي الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzede vardır *(Neredeki iki hemze?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerdeki *(Ne vardır?)* اَلتَّحْقِيقُ Tahkik *(Daha ne vardır?)* وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالُ أَلِفٍ Ve bir elif konarak *(Nereye?)* بَيْنَهُمَا İki hemze arasına *(Nerede elif konmak suretiyle?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte de

83. لَقَدْ **Yemin olsun ki** وُعِدْنَا **Biz vaat olunduk** *(Kim?)* نَحْنُ **Biz** *(Daha kim?)* وَاٰبَاؤُنَا **Ve atalarımız** *(Ne ile?)* هٰذَا **Bununla** اَيِ الْبَعْثُ Yani dirilmekle *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** إِنْ هٰذَا مَا **Fakat bu değildir** ("in", nefi "mâ"sı manasındadır) اِلَّا اَسَاطِيرُ -أَكَاذِيبُ- اَلْاَوَّلِينَ **Ancak öncekilerin uydurmaları** yalanlarıdır *(Bu uydurmalar ne gibidir?)* كَالْأَضَاحِيكِ وَالْأَعَاجِيبِ "Gülünç ve ilginç hikayeler" gibidir جَمْعُ أُسْطُورَةٍ "Üstûra" kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunmuştur?)* بِالضَّمِ Zamme ile

84. قُلْ **Ey habibim söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* لِمَنْ **Kime aittir** *(Ne?)* اَلْاَرْضُ **Yeryüzü** *(Daha ne?)* وَمَنْ فِيهَا **Ve onun içinde olanlar** *(Neden?)* مِنَ الْخَلْقِ Mahlûkattan اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor iseniz** *(Neyi?)* خَالِقَهَا Onları yaratanı وَمَالِكَهَا Ve onların sahibini

85. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Siz düşünmez misiniz?** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci "Te"nin idğam edilmesiyle *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zel"e تَتَّعِظُونَ Öğüt almaz mısınız? فَتَعْلَمُونَ Ki bilesiniz *(Neyi?)* أَنَّ الْقَادِرَ Muhakkak ki gücü yeten *(Neye?)* عَلَى الْخَلْقِ Yaratmaya ابْتِدَاءً İlk defa *(Nedir?)* قَادِرٌ Gücü yeter *(Neye?)* عَلَى الْإِحْيَاءِ Diriltmeye *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra

86. **قُلْ Söyle (ey Habibim)** *(Ne söyle?)* مَنْ **Kimdir** *(Kim?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbi** *(Öyle gökler ki)* اَلسَّبْعِ **Yedi tane olan** وَرَبُّ الْعَرْشِ **Ve arşın rabbi** *(Öyle arş ki)* الْعَظِيمِ **Çok büyük olan** اَلْكُرْسِيِّ Kürsinin

87. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** قُلْ **De ki** اَفَلَا تَتَّقُونَ **Hala korkmaz mısınız?** تَحْذَرُونَ Sakınmaz mısınız? *(Neden?)* عِبَادَةَ غَيْرِهِ Başkasına ibadet etmekten

88. **قُلْ (Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَنْ **Kimdir** *(Kim?)* بِيَدِهِ **Elinde olan** *(Ne?)* مَلَكُوتُ -مُلْكُ- كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin mülkiyeti** وَالتَّاءُ "Te" harfi *(Ne içindir?)* لِلْمُبَالَغَةِ Mübalâğa içindir وَهُوَ **O ki** يُجِيرُ **Koruyup kolluyor** وَلَا يُجَارُ **Ve koruma kollama olmuyor** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** يَحْمِي Himaye ediyor وَلَا يُحْمٰى Ve himaye yapılmıyor *(Kime?)* عَلَيْهِ Kendisine اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor iseniz**

89. سَيَقُولُونَ **Diyecekler** *(Ne diyecekler?)* اَللّٰهُ **Allah diyecekler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* لِلّٰهِ "Lillâhi" şeklindedir *(Ne ile?)* بِلَامِ الْجَرِّ Harfi cer lamı'yla *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de نَظَرًا Bakarak *(Neye?)* إِلَى أَنَّ الْمَعْنٰى Şuna ki mana *(Nedir?)* مَنْ Kimdir *(Kim?)* لَهُ Kendisine ait olan *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Zikredilenler قُلْ **De ki** فَاَنّٰى **Nasıl da** تُسْحَرُونَ **Büyüye kapılıyorsunuz** تُخْدَعُونَ Aldanıyorsunuz وَتُصْرَفُونَ Ve yüz çeviriyorsunuz *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Ondan bedel?)* عِبَادَةَ اللّٰهِ Allah'a ibadet etmekten *(Öyle Allah ki)* وَحْدَهُ Tek olan أَيْ كَيْفَ Yani nasıl تُخَيَّلُ Zihinde canlanıyor *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne?)* أَنَّهُ O Hak *(Nedir?)* بَاطِلٌ Batıldır

﴿بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾﴾ فِي نَفْيِهِ وَهُوَ ﴿مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا﴾ اَىْ لَوْ كَانَ مَعَهُ إِلٰهٌ ﴿لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ﴾ اَىِ انْفَرَدَ بِهِ وَمَنَعَ الْآخَرَ مِنَ الْاِسْتِيلَاءِ عَلَيْهِ ﴿وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ﴾ مُغَالَبَةً كَفِعْلِ مُلُوكِ الدُّنْيَا ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾﴾هُ بِهِ مِمَّا ذُكِرَ ﴿عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ خَبَرُ هُوَ مُقَدَّرًا ﴿فَتَعَالٰى﴾ تَعَظَّمَ ﴿عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾﴾هُ مَعَهُ ﴿قُلْ رَبِّ اِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾﴾هُ مِنَ الْعَذَابِ هُوَ صَادِقٌ بِالْقَتْلِ بِبَدْرٍ ﴿رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾﴾ فَأَهْلِكُ بِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَاِنَّا عَلٰٓى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ﴾ أَيِ الْخَصْلَةُ مِنَ الصَّفْحِ وَالْإِعْرَاضِ عَنْهُمْ ﴿السَّيِّئَةَ﴾ أَذَاهُمْ إِيَّاكَ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾﴾ اَىْ يُكَذِّبُونَ وَيَقُولُونَ فَنُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ﴾ اعْتَصِمُ ﴿بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾﴾ نَزَعَاتِهِمْ بِمَا يُوَسْوِسُونَ بِهِ ﴿وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾﴾ فِي أُمُورِي لِأَنَّهُمْ إِنَّمَا يَحْضُرُونَ بِسُوءٍ ﴿حَتّٰٓى﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ ﴿اِذَا جَٓاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ﴾ وَرَأٰى مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ آمَنَ ﴿قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾﴾ الْجَمْعُ لِلتَّعْظِيمِ ﴿لَعَلّٖٓي اَعْمَلُ صَالِحًا﴾ بِأَنْ أَشْهَدَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَكُونُ ﴿فِيمَا تَرَكْتُ﴾ ضَيَّعْتُ مِنْ عُمْرِي أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا رُجُوعَ ﴿اِنَّهَا﴾ أَيْ رَبِّ ارْجِعُونَ ﴿كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا﴾ وَلَا فَائِدَةَ لَهُ فِيهَا ﴿وَمِنْ وَرَٓائِهِمْ﴾ أَمَامِهِمْ ﴿بَرْزَخٌ﴾ حَاجِزٌ يَصُدُّهُمْ عَنِ الرُّجُوعِ ﴿اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾﴾ وَلَا رُجُوعَ بَعْدَهُ ﴿فَاِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الْأُولٰى أَوِ الثَّانِيَةَ ﴿فَلَٓا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَتَفَاخَرُونَ بِهَا ﴿وَلَا يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿١٠١﴾﴾ عَنْهَا خِلَافَ حَالِهِمْ فِي الدُّنْيَا لِمَا يُشْغِلُهُمْ مِنْ عِظَمِ الْأَمْرِ عَنْ ذٰلِكَ فِي بَعْضِ مَوَاطِنِ الْقِيَامَةِ وَفِي بَعْضِهَا يُفِيقُونَ وَفِي آيَةٍ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالْحَسَنَاتِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِالسَّيِّئَاتِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ فَهُمْ ﴿فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ﴾ تَحْرِقُهَا ﴿وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾﴾ شَمَرَتْ شِفَاهُهُمُ الْعُلْيَا وَ[اسْتَرْخَتِ] السُّفْلٰى عَنْ أَسْنَانِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

90. **Hayır... Biz onlara hakkı,** doğruyu **getirdik. Ve muhakkak ki onlar,** o doğruyu kabul etmeme hususunda **elbette yalancılardır.**

91. O hak şudur; **Allah çocuk edinmemiştir; O'nunla birlikte hiçbir ilah da yoktur. Böyle olma**yıp bereaberinde bir ilah bulun**saydı, her ilah kendi yarattığı ile beraber gider,** tek başına yarattığına hükmedip diğer ilahın onun üzerinde hâkimiyet kurmasına izin vermezdi. **Ve mutlaka** dünya hükümdarlarının yaptığı gibi **onlardan biri diğerine üstün gelirdi. Allah, onların,** geride anlatılan **vasıfladıkları şeylerden münezzehtir.**

92. **Gaib olanı da,** görülmeyeni de **müşahede edileni,** görüleni **de bilendir.**[1] **İşte onların** kendisine **ortak koştukları şeylerden yücedir.**

93. **De ki: «Yarabbi! Eğer** [2]**onlara vaadolunan** azabı –ki bu azap Bedir'de öldürülmeleri şeklinde yerine gelmiştir– **bana mutlaka göstereceksen...**

94. **...yarabbi, Beni o zalimler olan kavmin içinde bulundurma** ki, onların helakıyla ben de helak olmayayım.»

95. **Ve şüphe yok ki Biz, onlara vaat ettiğimizi sana göstermeğe elbette gücü yetenleriz.**

96. **Sen o**nların sana yaptığı **kötülüğü,** eziyeti **en güzel olan şey ile,** yani görmezden gelme ve onlardan yüz çevirme şeklindeki en güzel haslet ile **defet.** Bu hüküm savaş emri gelmeden önceydi. **Biz onların neyle vasıfladıklarını,** attıkları yalanı ve söyledikleri şeyleri **en iyi bileniz;** onları bunlara karşılık cezalandırırız.

97. **Ve dedi ki: «Yarabbi! Ben, şeytanların** vesvese vererek yaptıkları **kışkırtmalardan sana sığınırım.»**

98. **«Yarabbi! Sana sığınırım, onların** işlerimde **hazır bulunmalarından»** Zira onlar sadece götülük getirirler.

99. **Nihayet**[3] **onlardan birine ölüm geli**p de cehennemdeki yerini ve iman etmiş olsaydı gireceği cennetteki yerini görü**nce der ki: «Yarabbi! Beni geri gönderin.**[4]»

100. **Ki, geride bıraktığım şeyin,** zayi ettiğim ömrümün **yerine salih amellerde bulunayım.»** Allah teala buyurur ki; **Asla** geri dönüş yoktur! **Gerçekten bu** "Rabbim! Beni döndürün..." sözü, **yalnızca onun söylediği,** kendisine faydası olmayan **boş bir sözdür. Onların önlerinde, diriltilip-kaldırılacakları güne kadar** dönmelerine mani olacak **bir engel (berzah) vardır.** Zaten dirilişten sonra da dönüş yoktur.

---

[1] عَالِمِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, raf ile okunduğunda mukadder هُوَ'nin haberidir.

[2] إِمَّا kelimesinde şart anlamındaki إِنْ, zait مَا'ya idgam edilmiştir.

[3] حَتَّى ibtidaiye içindir.

[4] ارْجِعُونِ kelimesi tazim için cemi olarak getirilmiştir.

101. **Sûra,** boynuza ilk veya ikinci defa **üfürüleceği zaman artık aralarında** kendisiyle övüne durdukları **nesepleri kalmamıştır;** o nesep hakkında **birbirlerine de sormazlar.** Hâlbuki onlar dünyada iken bunun tam aksine hareket ederlerdi. Bunun sebebi, kıyametin bazı bölümlerindeki dehşetin birbirlerine bunu sormaktan alıkoyacak olmasıdır. Kıyametin bazı bölümlerinde ise onlar ayılırlar. Nitekim ayette *"birbirlerine dönüp sorarlar..."* ifadesi geçmektedir.

102. **Artık kimin tartıları** iyilikleri sebebiyle **ağır basarsa işte kurtulanlar onlardır.**

103. **Ve kimin tartıları da** kötülükleri sebebiyle **hafif gelirse işte kendilerine yazık etmiş olanlar onlardır,** onlar **cehennemde ebedî kalacaklardır.**

104. **Onların yüzlerini ateş kavurur ve onlar orada dudakları** dişlerinden **açılarak,** üst dudağı yukarı kalkmış, alt dudağı da aşağı sarkmış bir halde **sırıtıp duran kimselerdir.**

KELİME ANLAMI

90. بَلْ **Hayır bilakis** اَتَيْنَا **Biz getirdik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** بِالصِّدْقِ Doğruyu وَاِنَّهُمْ **Onlar ise** *(Nedirler?)* لَكَاذِبُونَ **Gerçekten yalancıdırlar** *(Ne hususta?)* فِي نَفْيِهِ Hakkı kabul etmeme hususunda

91. وَهُوَ Hak ise *(Nedir?)* مَا اتَّخَذَ **Edinmedi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne?)* مِنْ وَلَدٍ **Hiçbir çocuk** وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ **Kendisiyle beraber** *(Ne olmadı?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** اِذًا **Aksi takdirde** اَيْ لَوْ كَانَ Yani olsaydı *(Kim ile?)* مَعَهُ Allah ile *(Ne?)* اِلٰهٌ Bir ilah لَذَهَبَ **Elbette giderdi** *(Kim?)* كُلُّ اِلٰهٍ **Her ilah** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeyle ki** خَلَقَ **Onu yarattı** اَيْ اِنْفَرَدَ Yani tek kalırdı *(Ne ile?)* بِهِ Yarattığıyla وَمَنَعَ الْاٰخَرَ Ve diğerini engellerdi *(Neden?)* مِنَ الْاِسْتِيلَاءِ Hüküm sürmekten *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yarattığı üzerine وَلَعَلَا **Ve üstün gelirdi** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **İlahların bir kısmı** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bir kısmına** *(Niçin?)* مُغَالَبَةً Galip gelmek için كَفِعْلِ مُلُوكِ الدُّنْيَا Dünyadaki hükümdarların yaptığı gibi سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah beridir** تَنْزِيهًا لَهُ O münezzehtir *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يَصِفُونَ **Onlar anlatıyor** *(Neyi?)* هُ Onu *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle *(Nedendir o şey?)* مِمَّا ذُكِرَ Anlatılanlardan

92. *(Öyle Allah ki)* عَالِمِ الْغَيْبِ **Görülmeyeni bilen** وَالشَّهَادَةِ **Ve görüleni bilen** مَا غَابَ Gaip olanı وَمَا شُوهِدَ Ve müşahede edileni *(Bunlar nasıl okunur?)* بِالْجَرِّ Cer ile *(O halde nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır *(Daha nasıl okunur?)* وَالرَّفْعِ Raf ile *(O halde nedir?)* خَبَرُ هُوَ

"Hüve"nin haberidir *(Ne olduğu halde o "hüve")* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde فَتَعَالَى **Yücedir** تَعَظَّمَ Yüksektir *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Ortak koşuyorlar** *(Neyi?)* هُ Onu *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Allah'la birlikte

93. **قُلْ (Ey habibim) söyle** رَبِّ **Ey rabbim** إِمَّا **Şayet** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنْ "İn"in nun'unun idgam edilmesi *(Öyle "in" ki)* اَلشَّرْطِيَّةِ Şartiyyet için olan *(Nereye idgam edilmesi?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zait olan "mâ" ya تُرِيَنِّي **Kesinlikle bana göstereceksen** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يُوعَدُونَ **Onlar tehdit olunuyor** *(Ne ile?)* هُ Onunla *(Nedendir o tehdit edildikleri şey?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan هُوَ Bu *(Nedir?)* صَادِقٌ Yerine gelmiştir *(Neyle?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmeleriyle *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de

94. رَبِّ **Ey rabbim** فَلَا تَجْعَلْنِي **Beni kılma** *(Nerede?)* فِي الْقَوْمِ **Kavimde** *(Öyle kavim ki)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** فَأَهْلِكُ Yoksa helak olurum *(Ne ile?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmesiyle

95. وَاِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neye?)* عَلَى اَنْ نُرِيَكَ **Sana göstermeye** *(Neyi?)* مَا نَعِدُ **Tehdit ettiğimiz şeyi** *(Kimi tehdit ettiğimiz?)* هُمْ **Onları** *(Neyiz?)* لَقَادِرُونَ **Kesinlikle kadiriz**

96. اِدْفَعْ **Sen def et** *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** أَيِ الْخَصْلَةُ Yani bir mizaçla *(Neden olan?)* مِنَ الصَّفْحِ Affetmeden وَالْإِعْرَاضِ Ve geçmek *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَةَ **Kötülüğü** أَذَاهُمْ Onların eziyetini *(Kime olan eziyeti?)* إِيَّاكَ Sana وهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ Emrolunmadan öncedir *(Ne ile?)* بِالْقِتَالِ Savaşla نَحْنُ **Biz** اَعْلَمُ **Pek ala bilmekteyiz** *(Neyi?)* بِمَا يَصِفُونَ **Onların yakıştırdıkları şeyleri** اَىْ يُكَذِّبُونَ Yani yalanladıkları şeyleri وَيَقُولُونَ Ve dediklerini فَنُجَازِيهِمْ Neticede onları cezalandıracağız *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bunun üzerine

97. وَقُلْ **Ve de** *(Ne de?)* رَبِّ **Ey rabbim** اَعُوذُ **Sığınırım** اَعْتَصِمُ Yapışırım *(Kime?)* بِكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ **Şeytanların kışkırtmalarından** نَزَغَاتِهِمْ Tahriklerinden *(Ne ile tahriklerinden?)* بِمَا يُوَسْوِسُونَ بِهِ Kendisiyle vesvese verdikleri şeyler ile

98. وَاَعُوذُ **Ve sığınırım** *(Kime?)* بِكَ **Sana** رَبِّ **Ey rabbim** *(Neden?)* اَنْ يَحْضُرُونِ **Onların yanımda bulunmalarından** *(Nerede?)* فِي أُمُورِي İşlerimde لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar إِنَّمَا Ancak يَحْضُرُونَ Hazır bulunurlar *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle birlikte

99. حَتّٰى **Ta ki** اِبْتِدَائِيَّةٌ Bu ibtidaiyye içindir اِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Kime?)* اَحَدَهُمْ

Onlardan birine *(Ne geldiğinde?)* **اَلْمَوْتُ Ölüm** وَرَأَى Ve gördüğünde *(Neyi?)* مَقْعَدَهُ Yerini *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Cehennemden وَمَقْعَدَهُ Ve yerini (gördüğünde) *(Neden?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten لَوْ آمَنَ İman iman etmiş olsaydı (kazanmış olacağı cenneti gördüğünde) **قَالَ Der** *(Ne der?)* **رَبِّ Ey rabbim اِرْجِعُونِ Beni döndürün** اَلْجَمْعُ Bunun cemi olması *(Niçindir?)* لِلتَّعْظِيمِ Tazimden dolayıdır

100. **لَعَلِّي Umulur ki ben اَعْمَلُ Yaparım** *(Ne?)* **صَالِحًا Doğru iş** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَشْهَدَ Şahadet etmemle *(Neye?)* أَنْ لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah olmadığına إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah'ın olduğuna يَكُونُ Bu olur *(Neyin karşılığında?)* **فِيمَا تَرَكْتُ Terk ettiğim şeyin karşılığında** ضَيَّعْتُ Zayi ettiğim *(Neden?)* مِنْ عُمْرِي Ömrümden أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ Yani onun yerine قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **كَلَّا Hayır** أَيْ لَا رُجُوعَ Yani dönüş yok **اِنَّهَا Muhakkak ki bu** أَيْ رَبِّ ارْجِعُونَ Yani "Rabbim beni döndürün" sözü *(Nedir?)* **كَلِمَةٌ Bir laftır هُوَ O kişi de قَائِلُهَا Onu söyleyendir** وَلَا فَائِدَةَ Hiçbir faydası yoktur *(Kime?)* لَهُ Ona *(Nede?)* فِيهَا Bunu söylemede **وَمِنْ وَرَائِهِمْ Ve onların gerisinde vardır** أَمَامِهِمْ Önlerinde *(Ne vardır?)* **بَرْزَخٌ Bir berzah vardır** حَاجِزٌ Engel *(Öyle engel ki)* يَصُدُّهُمْ Onları alıkoyuyor *(Neden?)* عَنِ الرُّجُوعِ Dönmekten *(Ne zamana kadar?)* **اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ Dirilecekleri güne kadar** وَلَا رُجُوعَ Dönüş yoktur بَعْدَهُ Bundan sonra

101. **فَاِذَا نُفِخَ Üfürüldüğünde** *(Neye?)* **فِي الصُّورِ Sura** الْقَرْنِ Boynuza *(Nerede?)* اَلنَّفْخَةِ الْأُولٰى Birinci üfürüşte أَوِ الثَّانِيَةِ Ya da ikinci üfürüşte **فَلَآ اَنْسَابَ Artık akrabalık bağları olmaz** *(Nerede?)* **بَيْنَهُمْ Aralarında يَوْمَئِذٍ O günde** *(Öyle akrabalık bağları ki)* يَتَفَاخَرُونَ Övünüyorlar *(Ne ile?)* بِهَا O bağlarla **وَلَا يَتَسَاءَلُونَ Ve birbirlerine de sormazlar** *(Neden?)* عَنْهَا Akrabalık bağlarından *(Neyin aksine?)* خِلَافَ حَالِهِمْ Hallerinin aksine *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Niçin sormazlar?)* لِمَا يُشْغِلُهُمْ Onları alıkoyduğu için *(Ne?)* مِنْ عِظَمِ الْأَمْرِ İşin azameti *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan *(Nerede?)* فِي بَعْضِ مَوَاطِنِ الْقِيَامَةِ Kıyametin bazı bölümlerinde وَفِي بَعْضِهَا Ve bazı bölümlerinde ise يُفِيقُونَ Kendilerinde olacaklar وَفِي آيَةٍ Bir ayette şöyle geçmektedir فَأَقْبَلَ *Yönelir (Kim?)* بَعْضُهُمْ *Onların bazısı (Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ *Diğer bazısına (Ne oldukları halde?)* يَتَسَاءَلُونَ *Birbirlerini soruyor oldukları halde*

102. **فَمَنْ Her kim ki ثَقُلَتْ Ağır geldi** *(Neyi?)* **مَوَازِينُهُ Tartıları** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَاتِ Sevaplarıyla **فَاُولٰٓئِكَ İşte onlar هُمُ Onlar** *(Kimlerdir?)* **اَلْمُفْلِحُونَ Felaha erenlerdir** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır

103. وَمَنْ **Her kim ki** خَفَّتْ **Hafif geldi** *(Neyi?)* مَوَازِينُهُ **Tartıları** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَاتِ Günahlarıyla فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** خَسِرُوا **Yazık ettiler** *(Kime?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** فَهُمْ Onlar *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar**

104. تَلْفَحُ **Yakar** *(Neyi?)* وُجُوهَهُمْ **Yüzlerini** *(Ne?)* اَلنَّارُ **Cehennem** تَحْرِقُهَا Yüzlerini pişirir وَهُمْ **Onlar** *(Nerede?)* فِيهَا **O cehennemde** *(Nedirler?)* كَالِحُونَ **Çirkin bir şekilde sırıtıp dururlar** شَمَّرَتْ kalkmış olduğu halde *(Ne?)* شِفَاهُهُمْ اَلْعُلْيَا Üst dudakları وَ[اسْتَرْخَتِ] السُّفْلٰى ve alt dudakları da [sarkmış] olduğu halde *(Neden kalkmış?)* عَنْ أَسْنَانِهِمْ Dişlerinden

وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖي﴾ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿تُتْلٰى عَلَيْكُمْ﴾ تُخَوَّفُونَ بِهَا ﴿فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ (١٠٥)﴾ ﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ شَقَاوَتُنَا بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَأَلِفٍ وَهُمَا مَصْدَرَانِ بِمَعْنًى ﴿وَكُنَّا قَوْمًا ضَٓالّٖينَ (١٠٦)﴾ عَنِ الْهِدَايَةِ ﴿رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا﴾ إِلَى الْمُخَالَفَةِ ﴿فَاِنَّا ظَالِمُونَ (١٠٧)﴾ ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ بِلِسَانِ مَالِكٍ بَعْدَ قَدْرِ الدُّنْيَا مَرَّتَيْنِ ﴿اخْسَؤُا فٖيهَا﴾ ابْعُدُوا فِي النَّارِ اَذِلَّاءَ ﴿وَلَا تُكَلِّمُونِ (١٠٨)﴾ فِي رَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ فَيَنْقَطِعُ رَجَاؤُهُمْ ﴿اِنَّهُ كَانَ فَرٖيقٌ مِنْ عِبَادٖي﴾ هُمُ الْمُهَاجِرُونَ ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَآ اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمٖينَ (١٠٩)﴾ ﴿فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا﴾ بِضَمِّ السِّينِ وَكَسْرِهَا [سِخْرِيًّا] مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْهُزْءِ مِنْهُمْ بِلَالٌ وَصُهَيْبٌ وَعَمَّارٌ وَسَلْمَانُ ﴿حَتّٰٓى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرٖي﴾ فَتَرَكْتُمُوهُ لِاشْتِغَالِكُمْ بِالْاِسْتِهْزَاءِ بِهِمْ فَهُمْ سَبَبُ الْإِنْسَاءِ فَنُسِبَ إِلَيْهِمْ ﴿وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ (١١٠)﴾ ﴿اِنّٖي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ﴾ النَّعِيمَ الْمُقِيمَ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلَى اسْتِهْزَائِكُمْ بِهِمْ وَأَذَاكُمْ إِيَّاهُمْ ﴿اِنَّهُمْ﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ ﴿هُمُ الْفَٓائِزُونَ (١١١)﴾ بِمَطْلُوبِهِمْ اسْتِئْنَافٌ وَبِفَتْحِهَا [أَنَّهُمْ] مَفْعُولٌ ثَانٍ لِجَزَيْتُهُمْ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُمْ بِلِسَانِ مَالِكٍ وَفِي قِرَاءَةٍ قُلْ ﴿كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ فِي الدُّنْيَا وَفِي قُبُورِكُمْ ﴿عَدَدَ سِنٖينَ (١١٢)﴾ تَمْيِيزٌ ﴿قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ شَكُّوا فِي ذٰلِكَ وَاسْتَقْصَرُوهُ لِعَظْمِ مَا هُمْ فِيهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿فَاسْـَٔلِ الْعَٓادّٖينَ (١١٣)﴾ الْمَلَائِكَةَ الْمُحْصِينَ أَعْمَالَ الْخَلْقِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى بِلِسَانِ مَالِكٍ وَفِي قِرَاءَةٍ أَيْضًا قُلْ ﴿اِنْ﴾ اَىْ مَا ﴿لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلٖيلًا لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (١١٤)﴾ مِقْدَارَ لُبْثِكُمْ مِنَ الطُّولِ كَانَ قَلِيلًا بِالنِّسْبَةِ إِلٰى لُبْثِكُمْ فِي النَّارِ ﴿اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا﴾ لَا لِحِكْمَةٍ ﴿وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ (١١٥)﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ [تُرْجَعُونَ] لَا بَلْ لِنَتَعَبَّدَكُمْ بِالْأَمْرِ وَالنَّهْيِ وَتَرْجِعُو إِلَيْنَا وَنُجَازِيَ عَلٰى ذٰلِكَ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿فَتَعَالَى اللّٰهُ﴾ عَنِ الْعَبَثِ وَغَيْرِهِ مِمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿الْمَلِكُ الْحَقُّ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرٖيمِ (١١٦)﴾ الْكُرْسِيِّ هُوَ السَّرِيرُ الْحَسَنُ ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهٖ﴾ صِفَةٌ كَاشِفَةٌ لَا مَفْهُومَ لَهَا ﴿فَاِنَّمَا حِسَابُهُ﴾ جَزَاؤُهُ ﴿عِنْدَ رَبِّهٖ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ (١١٧)﴾ لَا يَسْعَدُونَ ﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ﴾ الْمُؤْمِنِينَ فِي الرَّحْمَةِ زِيَادَةٌ عَنِ الْمَغْفِرَةِ ﴿وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمٖينَ (١١٨)﴾ أَفْضَلُ رَاحِمٍ

TÜRKÇE ANLAMI

105. Onlara denir ki: «Kur'ân'daki **ayetlerim size okunurken,** onlarla korkutuluyorken **onları yalanlıyordunuz değil mi?»**

106. **Derler ki: Rabbimiz! Kötü halliliğimiz**[1] **bize galip geldi; biz,** doğru yoldan **sapıtmış bir topluluk idik.**

107. **«Ey Rabbimiz! Bizleri buradan çıkar, eğer** sana karşı gelmeye **bir daha dönersek, artık şüphesiz biz zalim kimseleriz.»**

108. Allah teala dünya miktarının iki katı sonra Malik'in diliyle **buyuracaktır ki: Orada** zelil bir şekilde, ateşin içinde **uzaklaşın.** Sizden azabın kaldırılması konusunda **bana bir şey söylemeyin.»** Böylece tüm umutları tükenir.

109. **Zira kullarımdan bir fırka** olan Muhacirler: **Rabbimiz! Biz iman ettik; bize mağfiret et, bize merhamet et! Sen, merhametlilerin en iyisisin, demişlerdi.**

110. **Siz de** aralarında Bilal, Suheyb, Ammâr ve Selman'ın da bulunduğu **o kişileri alaya**[2] **almıştınız; sonunda onlar size**[3] **beni hatırlamayı unutturdu,** onlarla alay etmekle uğraştığınız için beni hatırlamayı bıraktınız. **siz onlara gülüyordunuz.**

111. **Bugün ben onlara,** siz müşriklerinin kendileriyle alay etmesine ve yaptığınız eziyetlere karşılık **sabretmelerinin karşılığında** kalıcı nimeti **verdim. Şüphesiz onlar,**[4] istediklerini **elde edenler onlardır.**

112. Allah teala Malik'in diliyle **buyurur ki:**[5] **«Yeryüzünde,** dünyada ve kabirlerinizde **kaç sene**[6] **kaldınız?»**

113. **Derler ki: «Ya bir gün veya bir günün birazı kadar kaldık.»** İçerisinde bulundukları azabın dehşetinden dünyada kaldıkları süreyi azımsamışlar ve sayısında şüpheye düşmüşlerdir. **Artık** yaratılmışların amelleini **sayan meleklere sor.**

114. Allah teala Malik'in diliyle **buyurur ki: «Siz gerçekten çok az kaldınız, eğer siz hakikaten** kaldığınız sürenin uzunluğunu **bilseydiniz,** bu süre, ateşte kalacağınız süreye nispetle az olurdu.»

115. **Sizi sadece boş yere,** hiçbir hikmete dayalı olmadan **yarattığımızı ve**

---

[1] شِقْوَتُنَا kelimesi bir kıraatte شَقَاوَتُنَا şeklinde okunmuştur. Bunlar aynı manada olan iki mastardır.

[2] سِخْرِيًّا kelimesindeki س harfi hem zammeli, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesreli olarak okunmuştur. "Alay" anlamına gelir.

[3] Unutturmanın sebebi oldukları için unutturma onlara nispet edilmiştir.

[4] اَنَّهُمْ'deki ان maddesi istinaf olarak kesreli, جَزَيْتُهُمْ fiilinin ikinci mefulü olarak da fethalı okunmuştur.

[5] قَالَ fiili bir kıraatte قُلْ şeklinde okunmuştur.

[6] عَدَدَ kelimesi temyizdir.

sizin hakikaten geri dönmeyeceğinizi mi[1] **sandınız?** Hayır! Bilakis sizi emir ve yasaklarla mükellef kılmak, bize dönesiniz de yaptıklarınıza karşılık verelim diye yarattık. "*Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım*"

116. **Gerçek hükümdar olan Allah** boş iş yapmaktan ve kendisine layık olmayan diğer şeylerden **pek yücedir. O'ndan başka bir ilâh yoktur. (O) Kerîm olan Arş'ın,** güzel taht anlamına gelen Kürsî'nin **Rabbidir.**

117. **Ve her kim Allah ile beraber başka bir ilâha -ki bu ilaha dair onun hiçbir delili yoktur**[2]**- daha taparsa, artık onun hesabı,** cezası **muhakkak ki Rabbinin katındadır. Şüphe yok ki, kâfirler kurtuluşa,** saadete **eremezler.**

118. **Ve de ki: «Yarabbi!** Müminlere **mağfiret ve rahmet**[3] **buyur. Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın,** en yüce merhamet edicisin.»

KELİME ANLAMI

105. وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne denir?)* اَلَمْ تَكُنْ **Olmadı mı** *(Ne?)* اٰيَاتِي **Benim ayetlerim** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Ne olmadı mı?)* تُتْلٰى **Okunur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** تَخَوَّفُونَ Korkutuluyor oldunuz *(Ne ile?)* بِهَا Bu ayetlerle فَكُنْتُمْ **Ve siz oldunuz** *(Neyi?)* بِهَا **O ayetleri** *(Ne oldunuz?)* تُكَذِّبُونَ **Yalanlar oldunuz**

106. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** غَلَبَتْ **Galip geldi** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* شِقْوَتُنَا **Kötü halliliğimiz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* شَقَاوَتُنَا "Şekâvetünâ" şeklindedir *(Ne ile?)* بِفَتْحِ أَوَّلِهِ İlk harfinin fethasıyla وَأَلِفٍ Ve elifle وَهُمَا İkisi de *(Nedir?)* مَصْدَرَانِ Mastardır بِمَعْنًى Aynı manada وَكُنَّا **Ve biz olduk** *(Ne olduk?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki)* ضَالِّينَ **Sapmış olan** *(Neden?)* عَنِ الْهِدَايَةِ Hidayetten

107. رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اَخْرِجْنَا **Bizi çıkar** *(Nereden?)* مِنْهَا **Buradan** فَإِنْ عُدْنَا **Eğer dönersek** *(Neye?)* إِلَى الْمُخَالَفَةِ Sana karşı direnmeye فَإِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* ظَالِمُونَ **Zalimleriz**

108. قَالَ **Buyurur** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle *(Neden sonra?)* بَعْدَ قَدْرِ الدُّنْيَا Dünya miktarından sonra مَرَّتَيْنِ İki defa *(Ne buyurur?)* اِخْسَئُوا **Alçalın** *(Nerede alçalın?)* فِيهَا **Orada** اِبْعُدُوا Uzaklaşın *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde *(Ne olarak?)* اَذِلَّاءَ Hakirler olarak وَلَا تُكَلِّمُونِ **Ve benimle konuşmayın** *(Ne hususta?)*

---

[1] ترجعون fiili hem malum hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) meçhul olarak okunmuştur.

[2] لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ mefhumu olmayan bir sıfat-ı kâşifedir.

[3] "Rahmet"te, "mağfiret"te bulunmayan fazla bir ihsan vardır.

فِي رَفْعِ الْعَذَابِ Azabın kaldırılması hususunda *(Kimden kaldırılması?)* عَنْكُمْ Sizden فَيَنْقَطِعُ Dolayısıyla kesilir *(Ne?)* رَجَاؤُهُمْ Onların umudu

109. إِنَّهُ كَانَ **Çünkü vardı** *(Ne?)* فَرِيقٌ **Bir fırka** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِي **Kullarımdan** هُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الْمُهَاجِرُونَ Muhacirlerdir يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Ne diyorlar?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** فَاغْفِرْ **Bağışla** *(Kimi?)* لَنَا **Bizi** وَارْحَمْنَا **Bize acı** وَاَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الرَّاحِمِينَ **Acıyanların en hayırlısısın**

110. فَاتَّخَذْتُمُو **Siz aldınız** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Neye?)* سُخْرِيًّا **Alaya aldınız** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ السِّينِ Sin'in zammesiyle وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle مَصْدَرٌ Mastardır *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْهُزْءِ Alay manasındadır مِنْهُمْ Onlardandır *(Kim?)* بِلَالٌ Bilal وَصُهَيْبٌ Suhayb وَعَمَّارٌ Ammar وَسَلْمَانُ Ve Selman حَتّٰى **Ta ki** اَنْسَوْ **Unutturdu** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* ذِكْرِي **Beni yâd etmeyi** فَتَرَكْتُمُو Böylece siz terk ettiniz *(Neyi?)* هُ Beni zikretmeyi *(Niçin?)* لِاشْتِغَالِكُمْ Meşgul olduğunuz için *(Ne ile?)* بِالْاِسْتِهْزَاءِ Alay geçmekle *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla فَهُمْ Dolayısıyla onlar *(Nedir?)* سَبَبُ الْإِنْسَاءِ Unutturma sebebidir فَنُسِبَ Ve nisbet edildi (unutturma) *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara وَكُنْتُمْ **Ve siz idiniz** *(Kime?)* مِنْهُمْ **Onlara** *(Ne idiniz?)* تَضْحَكُونَ **Gülüyor idiniz**

111. إِنِّي **Kesinlikle ben** جَزَيْتُ **Karşılığını verdim** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** اَلنَّعِيمَ الْمُقِيمَ Kalıcı nimeti *(Neyin?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmelerinin** *(Neye sabretmelerinin?)* عَلَى اسْتِهْزَائِكُمْ Sizin alay geçmenize *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Daha neye?)* وَأَذَاكُمْ Ve eziyet etmenize *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara أَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin esresiyle هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* اَلْفَائِزُونَ **Ulaşıcıdırlar** *(Neye?)* بِمَطْلُوبِهِمْ İsteklerine *(Bu cümle nedir?)* إِسْتِئْنَافٌ Başlangıç cümlesidir وَبِفَتْحِهَا Ve hemzenin fethasıyla *(Nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür *(Neyin?)* لِجَزَيْتُهُمْ "Cezeytühüm" fiilinin

112. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* قُلْ "Gul" (söyle) şeklindedir كَمْ لَبِثْتُمْ **Ne kadar kaldınız** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَفِي قُبُورِكُمْ Ve kabirlerinizde *(Ne cihetinden?)* عَدَدَ سِنِينَ **Senelerin sayısı cihetinden** *(Bu nedir?)* تَمْيِيزٌ Temyizdir

113. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* لَبِثْنَا **Biz kaldık** *(Ne kadar?)* يَوْمًا **Bir gün** اَوْ **Ya da**

بَعْضَ يَوْمٍ **Bir günün bir miktarı** شَكُّوا Şüpheye düştüler *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bunda وَاسْتَقْصَرُوهُ Ve onu az gördüler *(Niçin?)* لِعِظَمِ مَا O şeyin büyüklüğünden dolayı ki هُمْ Onlar فِيهِ Onun içindeler *(O da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَاسْئَلْ **İşte sor** *(Kime?)* الْعَادِّينَ **Sayanlara** اَلْمَلَائِكَةَ Yani melekler *(Öyle melekler ki)* اَلْمُحْصِينَ Sayan *(Neyi?)* أَعْمَالَ الْخَلْقِ Mahlûkatın yapmış olduğu amelleri

114. قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* تَعَالَى Yüce olan Allah *(Ne ile?)* بِلِسَانِ مَالِكٍ "Malik"in diliyle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de أَيْضًا Geride olduğu gibi *(Nasıldır?)* قُلْ "Gul" (söyle) şeklindedir إِنْ -أَيْ مَا- لَبِثْتُمْ **Siz kalmadınız** (Yani "in", "mâ" manasındadır) إِلَّا قَلِيلًا **Ancak az kaldınız** لَوْ أَنَّكُمْ **Keşke siz** كُنْتُمْ **Olsaydınız** *(Ne olsaydınız?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor olsaydınız** *(Neyi?)* مِقْدَارَ لُبْثِكُمْ Kalış miktarınızı *(Neden?)* مِنَ الطُّولِ Uzunluktan كَانَ Olurdu *(Ne olurdu?)* قَلِيلًا Az olurdu بِالنِّسْبَةِ Nisbetle *(Neye nisbetle?)* إِلَى لُبْثِكُمْ Kalışınıza nisbetle *(Nerede?)* فِي النَّارِ Cehennemde

115. أَفَحَسِبْتُمْ **Siz sandınız mı** *(Neyi?)* أَنَّمَا **Şöyle ki** خَلَقْنَا **Biz yarattık** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne olarak?)* عَبَثًا **Boş** لَا لِحِكْمَةٍ Hikmete dayanmadan وَأَنَّكُمْ **Ve siz** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** لَا تُرْجَعُونَ **Dönmeyeceksiniz** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil وَلِلْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil kipinde لَا بَلْ Hayır, bilakis *(Niçin yarattık?)* لِنَتَعَبَّدَكُمْ Sizi mükellef kılmak için *(Neyle?)* بِالْأَمْرِ Emirle وَالنَّهْيِ Ve nehiyle *(Daha niçin yarattık?)* وَتُرْجَعُو Ve dönesiniz de *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize وَنُجَازِيَ Ve biz de karşılığınızı verelim diye عَلَى ذٰلِكَ Buna göre وَمَا خَلَقْتُ *Ben yaratmadım (Neyi?)* اَلْجِنَّ *Cinleri* وَالْإِنْسَ *Ve insanları* إِلَّا *Ancak yarattım (Ne için?)* لِيَعْبُدُونِ *Bana ibadet etsinler için*

116. فَتَعَالَى **Yüce oldu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* عَنِ الْعَبَثِ Boş şeyden وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden *(Neden olan?)* مِمَّا O şeyden ki لَا يَلِيقُ Yaraşmıyor *(Kime?)* بِهِ Kendisine *(Öyle Allah ki)* اَلْمَلِكُ **Hükümdar** *(Öyle hükümdar ki)* اَلْحَقُّ **Gerçek olan** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** *(Ondan bedel?)* رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın rabbi** *(Öyle arş ki)* اَلْكَرِيمِ **Çok büyük olan** اَلْكُرْسِيِّ Kürsi هُوَ O kürsi *(Nedir?)* اَلسَّرِيرُ الْحَسَنُ Güzel tahttır

117. وَمَنْ **Her kim** يَدْعُ **Taparsa** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte** *(Neye?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* آخَرَ **Başka olan** لَا بُرْهَانَ **Ki hiçbir dayanağı yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne ile ilgili?)* بِهِ **Bununla ilgili** *(Bu ara cümle nedir?)* صِفَةٌ كَاشِفَةٌ Sıfatı kâşifedir *(Öyle sıfatı kâşife ki)* لَا مَفْهُومَ لَهَا Kendisinin mefhumu yoktur

عِنْدَ رَبِّهِ **Ancak** حِسَابُهُ **Onun hesabı** جَزَاؤُهُ Onun cezası *(Kim katındadır?)* عِنْدَ رَبِّهِ **Rabbi katındadır** اِنَّهُ **Şöyle ki kesinlikle** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **Kâfirler** لَا يَسْعَدُونَ Mutlu olmazlar

118. وَقُلْ **Ve de ki** رَبِّ **Ey rabbim** اِغْفِرْ **Mağfiret** وَارْحَمْ **Ve merhamet et** *(Kime?)* عَنِ اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlere فِي الرَّحْمَةِ Rahmette vardır *(Ne vardır?)* زِيَادَةٌ Fazlalık *(Neye?)* عَنِ الْمَغْفِرَةِ Mağfirete karşı وَاَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* خَيْرُ الرَّاحِمِينَ **Merhamet edenlerin en hayırlısısın** أَفْضَلُ رَاحِمٍ Acıyanın en üstünüsün

٢٤

سُورَةُ النُّورِ

مَدَنِيَّةٌ وَهِىَ ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ وَسِتُّونَ آيَةً

سُورَةُ النُّورِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

هٰذِهِ ﴿سُورَةٌ أَنزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا﴾ مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا لِكَثْرَةِ الْمَفْرُوضِ فِيهَا ﴿وَأَنزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتِ الدَّلَالَاتِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝١﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ تَتَّعِظُونَ [تَذَكَّرُونَ] ﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي﴾ اَىْ غَيْرُ الْمُحْصَنَيْنِ لِرَجْمِهِمَا بِالسُّنَّةِ وَأَلْ فِيمَا ذُكِرَ مَوْصُولَةٌ وَهُوَ مُبْتَدَأٌ وَلِشَبَهِهٖ بِالشَّرْطِ دَخَلَتِ الْفَاءُ فِي خَبَرِهٖ وَهُوَ ﴿فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ﴾ اَىْ ضَرْبَةٍ يُقَالُ جَلَدَهُ ضَرَبَ جِلْدَهُ وَيُزَادُ عَلٰى ذٰلِكَ بِالسُّنَّةِ تَغْرِيبُ عَامٍ وَالرَّقِيقُ عَلَى النِّصْفِ مِمَّا ذُكِرَ ﴿وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ﴾ اَىْ حُكْمِهٖ بِأَنْ تَتْرُكُوا شَيْئًا مِنْ حَدِّهِمَا ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ اَىْ يَوْمِ الْبَعْثِ فِي هٰذَا تَحْرِيضٌ عَلٰى مَا قَبْلَ الشَّرْطِ وَهُوَ جَوَابُهُ أَوْ دَالٌّ عَلٰى جَوَابِهٖ ﴿وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا﴾ اَىِ الْجِلْدَ ﴿طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝٢﴾ قِيلَ ثَلَاثَةٌ وَقِيلَ أَرْبَعَةٌ عَدَدَ شُهُودِ الزِّنَا ﴿الزَّانِي لَا يَنْكِحُ﴾ يَتَزَوَّجُ ﴿إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ﴾ أَيِ الْمُنَاسِبُ لِكُلٍّ مِنْهُمَا مَا ذُكِرَ ﴿وَحُرِّمَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ نِكَاحُ الزَّوَانِي ﴿عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ۝٣﴾ الْأَخْيَارِ نَزَلَ ذٰلِكَ لَمَّا هَمَّ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ أَنْ يَتَزَوَّجُوا بَغَايَا الْمُشْرِكِينَ وَهُنَّ مُوسِرَاتٌ لِيُنْفِقْنَ عَلَيْهِمْ فَقِيلَ التَّحْرِيمُ خَاصٌّ بِهِمْ وَقِيلَ عَامٌّ وَنُسِخَ بِقَوْلِهٖ تَعَالٰى وَأَنْكِحُوا الْأَيَامٰى مِنْكُمْ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ﴾ الْعَفِيفَاتِ بِالزِّنَا ﴿ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ﴾ عَلٰى زِنَاهُنَّ بِرُؤْيَتِهِمْ

﴿فَاجْلِدُوهُمْ﴾ اَىْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ ﴿ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً﴾ فِي شَيْءٍ ﴿اَبَدًا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾﴾ لِإِتْيَانِهِمْ كَبِيرَةً ﴿اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا﴾ عَمَلَهُمْ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ قَذْفَهُمْ ﴿رَحِيمٌ ﴿٥﴾﴾ بِهِمْ بِإِلْهَامِهِمُ التَّوْبَةَ فَبِهَا يَنْتَهِي فِسْقُهُمْ وَتُقْبَلُ شَهَادَتُهُمْ وَقِيلَ لَا تُقْبَلُ رُجُوعًا بِالْاِسْتِثْنَاءِ إِلَى الْجُمْلَةِ الْأَخِيرَةِ ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ اَزْوَاجَهُمْ﴾ بِالزِّنَا ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَآءُ﴾ عَلَيْهِ ﴿اِلَّآ اَنْفُسُهُمْ﴾ وَقَعَ ذٰلِكَ لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ ﴿فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ﴾ نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ [اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ] ﴿بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾﴾ فِيمَا رَمٰى بِهِ زَوْجَتَهُ مِنَ الزِّنٰى ﴿وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَةَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾﴾ فِي ذٰلِكَ وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ ﴿وَيَدْرَاُ﴾ يَدْفَعُ ﴿عَنْهَا الْعَذَابَ﴾ اَىْ حَدَّ الزِّنَا الَّذِي ثَبَتَ بِشَهَادَتِهِ ﴿اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾﴾ فِيمَا رَمَاهَا بِهِ مِنَ الزِّنَا ﴿وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَآ اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ﴾ بِالسَّتْرِ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ﴾ بِقَبُولِهِ التَّوْبَةَ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ فِيمَا حَكَمَ بِهِ فِي ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ لِيُبَيِّنَ الْحَقَّ فِي ذٰلِكَ وَعَاجَلَ بِالْعُقُوبَةِ مَنْ يَسْتَحِقُّهَا

TÜRKÇE ANLAMI

24- Nûr Sûresi

Medine'de inmiştir.
62 veya 64 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1. Bu **bir suredir ki, bunu indirdik, bunu farz kıldık**[1] **ve bunda** delaletleri **açık ayetler indirdik; ta ki öğüt alasınız.**[2]
2. Evli olmayan **zina eden kadın ile zina eden erkekten**[3] **herbirine yüzer sopa vurun.** Nitekim evli olanlar sünnetin hükmüyle recmedilir.

---

[1] فَرَضْنَا fiili hem (bizim kıraatimizde olduğu gibi) şeddesiz; hem de –içindeki farzların çokluğu göz önünde bulundurularak– şeddeli olarak (teksir bildiren tefil babından) okunmuştur.

[2] Bu fiil, ikinci ت harfi ذ harfine idgam edilerek (تَذَّكَّرُونَ şeklinde) okunmuştur. "Öğüt alırsınız" anlamındadır. (Bizim kıraatizde bu fiil تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.)

[3] اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِي kelimelerindeki ال mevsuledir. Bu ال mübteda olup şarta benzediğinden haberine (فَاجْلِدُوا) ف harfi dâhil olmuştur.

Eğer Allah'a ve ahiret, diriliş **gününe inanıyorsanız,**[1] **Allah'ın dinindeki** bir hükümde, bu ikisinin hadd cezasından bir şeyi yerine getirmemek suretiyle **sizi bir acımak tutmasın. O ikisinin** sopalanma **azabına müminlerden bir tâife de,** dendiğine göre üç kişi, yine dendiğine göre zina şahitleri adedince dört kişi **şahit olsun.**

3. **Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan kadından başkasıyla evlenmez. Zina eden kadın da zina eden veya müşrik olan erkekten başkasıyla evlenmez.** Yani zina eden kadınla erkekten her birine layık olan bu kişilerdir. **Ve bu** zinakarlarla evlenme işi, iyi **müminlere haram kılınmıştır.** Bu ayet, kendilerine maddi olarak fayda sağlamaları için fakir muhacirlerin, zengin müşrik fahişelerle evlenmek istediklerinde inmiştir. Haramlık hükmünün bu fakir muhacirlere has olduğu da söylenmiştir. Ayrıca ayetin umumi olduğu, fakat "*aranızdan evli olmayanları evlendirin*" (Nur: 32) ayetiyle neshedildiği de söylenmiştir.

4. **Namuslu kadınlara** zina **isnad eden, sonra** onların zinalarını gören **dört şahit getiremeyen kimselere seksen**er **değnek vurun ve onların şehâdetlerini ebediyen** hiçbir şey hakkında **kabul etmeyin. Onlar** büyük günah işledikleri için **fâsık kimselerdir.**

5. **Bundan sonra tevbe edip** amellerini **düzeltenler hariç! Çünkü şüphe yok ki Allah** kendilerine tevbe nasip etmek suretiyle onların iftiralarına **mağfiret edendir,** onlara **merhamet edendir.** Onların bu tevbeleri sayesinde fasıklıkları sona erer ve şehadetleri kabul edilir.[2] Ayetteki istisnayı son cümleye (وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) yorarak şehadetlerinin kabul edilmeyeceği de söylenmiştir.[3]

6-7. **Eşlerine** zina **isnadında bulunup da** buna dair **kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince:** -bu olay bir grup sahabenin başına gelmişti- **onların her birinin kendisinin** eşine yaptığı zina isnadında **doğru söyleyenlerden olduğuna dair Allah adına dört defa şahitlikle**[4] **şahitlik etmesi**[5]**; beşinci defa da, eğer** bu hususta **yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını dile-mesi** kendisinden iftira haddini kaldırır.[6]

---

[1] Şart cümlesi, öncesinde bulunan ve cevabı olan yahut cevabına delalet eden cümleye (وَلَا تَأْخُذْكُمْ...) teşvik içerir.

[2] Bu, Şâfi'i mezhebinin görüşüdür. (Mütercim)

[3] Bu da Hanefî mezhebinin görüşüdür. (Mütercim)

[4] أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ mastar (mefulü mutlak) olarak nasbedilmiştir.

[5] فَشَهَادَةُ kelimesi mübtedadır.

[6] Mübteda olan فَشَهَادَةُ kelimesinin haberi تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ cümlesidir. (Bu anlatılanların tamamı bizim okuduğumuz kıraatin dışında diğer kıraatler için geçerlidir. Bizim kıraatimizde فَشَهَادَةُ kelimesi mübtedadır, أَرْبَعُ kelimesi de onun haberidir. Buna göre ayetin meali şöyledir: "*Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince; onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesidir.*"

8-9. Kadının, kocasının kendisine yaptığı zina isnadında **yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ve şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer (kocası)** bu hususta **doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi kendisinden cezayı,** kocasının şehadetiyle sabit olan zina haddini **kaldırır.**

10. Ve eğer bu meseleyi örtmek suretiyle **üzerinize Allah'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı** bu konuda gerçeği açıklar ve hak edeni hemen cezalandırırdı. **Şüphe yok ki, Allah** bu ve başka konularda tevbeyi kabul etmesiyle **çokça tevbe kabul edendir,** bu ve başka konularda verdiği hükümde **hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ النُّورِ Nur süresi *(Nedir?)* مَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir وَهِيَ O *(Nedir?)* ثِنْتَانِ اَوْ اَرْبَعٌ وَسِتُّونَ آيَةً Altmış iki veya altmış dört ayettir. بِسْمِ اللّٰهِ Allahın ismi ile (başlarım) *(Öyle Allah ki?)* الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve rahim olan

1. هٰذِهِ Bu *(Nedir?)* سُورَةٌ **Bir süredir** *(Öyle süre ki?)* اَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Daha?)* وَفَرَضْنَا **Ve farz kıldık** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* مُخَفَّفًا وَمُشَدَّدًا Şeddesiz ve şeddeli *(Niçin şeddeli okunmuştur?)* لِكَثْرَةِ الْمَفْرُوضِ Farz kılınan (hükümler) çok olduğu için *(Nerede?)* فِيهَا O sürede وَاَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **O sürede** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** وَاضِحَاتِ الدَّلَالَاتِ İşaretleri açık seçik لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Öğüt alırsınız** *(Nasıl okunmuştur?)* بِاِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'yi idğam etmekle *(Neye?)* فِي الذَّالِ Zel harfine تَتَّعِظُونَ Vaazlanırsınız

2. اَلزَّانِيَةُ **Zina eden kadın** *(Daha?)* وَالزَّانِي **Zina eden erkek** اَيْ Yani غَيْرُ الْمُحْصَنَيْنِ Evli olmayanlar *(Niçin böyle tahsis ettik?)* لِرَجْمِهِمَا Evli olanlar recmedildiği için *(Bu hüküm neyle sabittir?)* بِالسُّنَّةِ Sünnetle وَاَلْ Lam-ı Tarif *(Nerede bulunan?)* فِيمَا ذُكِرَ Zikredilen yerde bulunan *(Nedir?)* مَوْصُولَةٌ İsm-i mevsul'dur وَهُوَ Ve o Lam-ı Tarif *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَلِشَبَهِهِ بِالشَّرْطِ Şarta benzediği için de دَخَلَتِ الْفَاءُ Fa gelmiştir *(Nereye?)* فِي خَبَرِهِ Haberine وَهُوَ O haberi de şudur: فَاجْلِدُوا **Vurun** *(Kime?)* كُلَّ وَاحِدٍ **Her birine** *(Kimlerden?)* مِنْهُمَا **O ikisinden** *(Ne kadar vurun?)* مِائَةَ جَلْدَةٍ **Yüz Sopa** اَيْ ضَرْبَةٍ Yani vuruş يُقَالُ جَلَدَهُ / جَلَدَهُ denilir ضَرَبَ جِلْدَهُ Derisine vurdu anlamına gelir وَيُزَادُ Ve eklenmiştir *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu hüküm üzerine *(Ne ile?)* بِالسُّنَّةِ Sünnet ile *(Ne eklenmiştir?)* تَغْرِيبُ عَامٍ Bir sene sürgün *(Daha?)* وَالرَّقِيقُ عَلَى النِّصْفِ Köle ise yarı ceza alır *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Zikredilen cezalardan

وَلَا تَأْخُذْكُمْ **Sizi tutmasın** *(Kime?)* بِهِمَا **O ikisine** *(Ne tutmasın?)* رَأْفَةٌ **Acıma** *(Nerede?)* فِي دِينِ اللهِ **Allah'ın dininde** اَىْ حُكْمِهِ Yani O'nun hükmünde *(Ne şekilde?)* بِأَنْ تَتْرُكُوا Terk etmenizle *(Neyi?)* شَيْئًا مِنْ حَدِّهِمَا O ikisinin cezasından bir şeyi اِنْ كُنْتُمْ **Şayet siz iseniz** *(Ne iseniz?)* تُؤْمِنُونَ **İnanıyor** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ahiret gününe** اَىْ يَوْمِ الْبَعْثِ Yani diriliş gününe فِي هٰذَا Burada vardır *(Ne?)* تَحْرِيضٌ Teşvik *(Neye?)* عَلٰى مَا قَبْلَ الشَّرْطِ Şartın öncesine وَهُوَ جَوَابُهُ O da şartın cevabıdır أَوْ دَالٌّ عَلٰى جَوَابِهِ Veya şartın cevabına delalet edicidir وَلْيَشْهَدْ **Şahit olsun** *(Neye?)* عَذَابَهُمَا **O ikisinin cezasına** اَيِ الْجَلْدَ Yani sopalanmasına *(Kim?)* طَائِفَةٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** قِيلَ Denilmiştir ki ثَلَاثَةٌ Üç kişi şahit olsun *(Daha?)* وَقِيلَ Ve denilmiştir ki أَرْبَعَةٌ Dört kişi şahit olsun *(Ne gibi?)* عَدَدَ شُهُودِ الزِّنَا Zina şahidinin adedince

3. اَلزَّانِي **Zina eden erkek** لَا يَنْكِحُ **Nikah etmez** يَتَزَوَّجُ Evlenemez اِلَّا **Ancak nikah eder** *(Kimi?)* زَانِيَةً **Zina eden kadını** اَوْ **Veya** مُشْرِكَةً **Müşrik olan kadını** وَالزَّانِيَةُ **Zina eden kadın da** لَا يَنْكِحُهَا **Onu nikahlayamaz** اِلَّا **Ancak nikahlar** *(Kim?)* زَانٍ **Zina eden erkek** اَوْ **Veya** مُشْرِكٌ **Müşrik erkek** أَيِ الْمُنَاسِبُ Yani münasip olan *(Kime?)* لِكُلٍّ مِنْهُمَا O ikisinden her birine *(Kimdir?)* مَا ذُكِرَ Söylenilenlerdir وَحُرِّمَ **Haram kılındı** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** أَيْ نِكَاحُ الزَّوَانِي Yani zina edenleri nikahlamak *(Kimlere?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Öyle müminlere ki?)* الْأَخْيَارِ Hayırlı نَزَلَ İndi *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu ayet *(Ne zaman?)* لَمَّا هَمَّ İstediği zaman *(Kim?)* فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ Muhacirlerin fakirleri *(Ne istediklerinde?)* أَنْ يَتَزَوَّجُوا Evlenmek *(Kimle?)* بَغَايَا الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin fahişeleriyle *(Ne oldukları halde?)* وَهُنَّ Onlar oldukları halde *(Ne?)* مُوسِرَاتٌ Zengin kimseler *(Niçin?)* لِيُنْفِقْنَ İnfak etsinler diye *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara فَقِيلَ Denilmiştir ki التَّحْرِيمُ Haram kılmak *(Nedir?)* خَاصٌّ Hususidir *(Kime?)* بِهِمْ O fakir muhacirlere وَقِيلَ Denilmiştir ki عَامٌّ Umumidir وَنُسِخَ (Ayet) nesh edilmiştir *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ تَعَالٰى O Yüce olanın şu sözüyle وَأَنْكِحُوا الْأَيَامٰى مِنْكُمْ 'Aranızdan evli olmayanları evlendirin...'

4. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَرْمُونَ **İsnat ettiler** *(Kime?)* الْمُحْصَنَاتِ **Namuslu kadınlara** الْعَفِيفَاتِ İffetli kadınlara *(Neyi isnat ettiler?)* بِالزِّنَا Zinayı ثُمَّ **Sonra** لَمْ يَأْتُوا **Getirmediler** *(Ne getirmediler?)* بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ **Dört şahit** *(Neye dair?)* عَلٰى زِنَاهُنَّ Onların zina ettiklerine dair *(Neye şahit olan?)* بِرُؤْيَتِهِمْ Kendilerinin gördüğüne فَاجْلِدُوهُمْ **Onlara vurun** اَىْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ Yani onlardan her birine *(Ne vurun?)*

ثَمَانِينَ جَلْدَةً **Seksen sopa** *(Daha?)* وَلَا تَقْبَلُوا **Ve kabul etmeyin** *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** *(Neyi kabul etmeyin?)* شَهَادَةً **Şahitliğini** *(Nerede?)* فِي شَيْءٍ Hiç bir konuda *(Ne zaman?)* اَبَدًا **Hiçbir zaman** وَاُولٰٓئِكَ **Ve onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَاسِقُونَ **Fâsıklardır** *(Niye fâsıktırlar?)* لِإِتْيَانِهِمْ كَبِيرَةً Büyük günah işledikleri için

5. اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** تَابُوا **Tövbe ettiler** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** وَاَصْلَحُوا **Ve düzelttiler** *(Neyi?)* عَمَلَهُمْ Amellerini فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Bağışlayıcıdır** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi bağışlayıcıdır?)* قَذْفَهُمْ İftiralarını رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne ile merhamet edicidir?)* بِإِلْهَامِهِمُ التَّوْبَةَ Onlara tövbeyi ilham etmekle فَبِهَا Tevbe sayesinde يَنْتَهِي Sona erer *(Ne sona erer?)* فِسْقُهُمْ Onların günahları وَتُقْبَلُ Ve kabul olunur *(Ne?)* شَهَادَتُهُمْ Onların şahitlikleri وَقِيلَ Denilmiştir ki لَا تُقْبَلُ (Onların şehadeti) kabul olunmaz *(Nasıl?)* رُجُوعًا Döndürmekle *(Neyi?)* بِالْاِسْتِثْنَاءِ İstisnayı *(Nereye?)* إِلَى الْجُمْلَةِ الْأَخِيرَةِ Son cümleye (وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ cümlesine)

6. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يَرْمُونَ **İsnat ettiler** *(Kime?)* أَزْوَاجَهُمْ **Eşlerine** *(Ne isnat ettiler?)* بِالزِّنَا Zina *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَكُنْ **Olmadığı halde** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne yoksa?)* شُهَدَاءُ **Şahitler** *(Neye?)* عَلَيْهِ Eşinin aleyhine اِلَّا **Ancak varsa** *(Kim?)* اَنْفُسُهُمْ **Kendi nefisleri** وَقَعَ ذٰلِكَ Bu vaki oldu *(Kime?)* لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir gruba فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ **Onlardan her birinin şahitliği** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Nasıl?)* اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ **Dört defa şahitlik etmekle** *(Bu kelime nedir?)* نَصْبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Meful-u mutlak olmak üzerine nasbtır ***(Kime yemin ederek şahitlik etmeleridir?)*** بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne diye?)* اِنَّهُ **Muhakkak ki O (şahitlik edenin olduğuna)** *(Kimlerden?)* لَمِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِيمَا O konuda ki رَمٰى بِهِ Onu isnat etti *(Kime?)* زَوْجَتَهُ Eşine *(O isnat ettiği şey de neden olduğu halde?)* مِنَ الزِّنٰى Zinadan

7. وَالْخَامِسَةُ **Beşincisi;** اَنَّ **Muhakkak** لَعْنَةَ اللّٰهِ **Allah'ın laneti** *(Nedir?)* عَلَيْهِ **Onun üzerinedir** اِنْ كَانَ **Şayet ise** *(Kimlerden ise?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalan söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın (فَشَهَادَةُ kelimesinin) haberi *(Nedir?)* تَدْفَعُ عَنْهُ حَدَّ الْقَذْفِ 'Ondan iftira haddini kaldırır' cümlesidir

8. وَيَدْرَأُ **Kaldırır** يَدْفَعُ Defeder *(Kimden?)* عَنْهَا **O kadından** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** اَىْ حَدَّ الزِّنَا Yani zina cezasını الَّذِي Öyle zina cezası ki ثَبَتَ Sabit oldu *(Neyle?)*

بِشَهَادَتِهِ Kocasının şahitliğiyle *(Azabı ne kaldırır?)* أَنْ تَشْهَدَ **Şahitlik etmesi** *(Nasıl?)* أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ **Dört defa şahitlik etmekle** *(Kime yemin ederek şahitlik etmesi?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne diyerek?)* إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardandır** *(Ne konuda?)* فِيمَا O konuda ki رَمَاهَا (Kocası) eşine isnat etti *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O isnat ettiği şey de neden olduğu halde?)* مِنَ الزِّنَا Zinadan

9. وَالْخَامِسَةَ **Beşincisi de** أَنَّ **Muhakkak ki** غَضَبَ اللّٰهِ **Allah'ın gazabı** *(Kim üzerinedir?)* عَلَيْهَا **Onun üzerinedir** إِنْ كَانَ **Şayet kocası ise** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda

10. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne olmasaydı?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Ne ile?)* بِالسَّتْرِ Örtmekle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha ne olmasaydı?)* وَأَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak Allah** *(Nedir?)* تَوَّابٌ **Tövbeleri kabul edendir** *(Ne ile?)* بِقَبُولِهِ التَّوْبَةَ Tövbeleri kabul etmekle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka konularda حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِيمَا O konularda ki حَكَمَ بِهِ Onunla hükmetti *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka konularda *(Eğer Allahın fazlı olmasaydı ne olurdu?)* لَبَيَّنَ الْحَقَّ فِي ذٰلِكَ Elbette hakkı ortaya çıkarırdı وَعَاجَلَ بِالْعُقُوبَةِ Ve cezayı hemen verirdi *(Kime?)* مَنْ O kimseye ki يَسْتَحِقُّهَا Onu hak ediyor

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَآؤُ بِالْاِفْكِ﴾ أَسْوَإِ الْكِذْبِ عَلٰى عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ بِقَذْفِهَا ﴿عُصْبَةٌ مِنْكُمْ﴾ جَمَاعَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ حَسَّانُ بْنِ ثَابِتٍ وَعَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ وَمِسْطَحٌ وَحَمْنَةُ بِنْتِ جَحْشٍ ﴿لَا تَحْسَبُوهُ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ غَيْرُ الْعُصْبَةِ ﴿شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ يَأْجُرُكُمُ اللّٰهُ بِهِ وَيُظْهِرُ بَرَاءَةَ عَائِشَةَ وَمَنْ جَاءَ مَعَهَا مِنْهُ وَهُوَ صَفْوَانُ فَإِنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ بَعْدَمَا اُنْزِلَ الْحِجَابُ فَفَرَغَ مِنْهَا وَرَجَعَ وَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ وَآذَنَ بِالرَّحِيلِ لَيْلَةً فَمَشَيْتُ وَقَضَيْتُ شَأْنِي وَأَقْبَلْتُ اِلَى الرَّحْلِ فَإِذَا عِقْدِى انْقَطَعَ هُوَ بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ الْقِلَادَةُ فَرَجَعْتُ الْتَمِسُهُ وَحَمَلُوا هَوْدَجِي هُوَ مَا يُرْكَبُ فِيهِ عَلٰى بَعِيرِي يَحْسَبُونَنِي فِيهِ وَكَانَتِ النِّسَاءُ خِفَافًا إِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ وَهُوَ بِضَمِّ الْمُهْمَلَةِ وَسُكُونِ اللَّامِ مِنَ الطَّعَامِ أَيِ الْقَلِيلِ وَوَجَدْتُ عِقْدِي وَجِئْتُ بَعْدَ مَا سَارُوا فَجَلَسْتُ فِي الْمَنْزِلِ الَّذِي كُنْتُ فِيهِ وَظَنَنْتُ أَنَّ الْقَوْمَ سَيَفْقُدُونَنِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَغَلَبَتْنِي عَيْنَايَ فَنُمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ قَدْ عَرَّسَ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَادَّلَجَ هُمَا بِتَشْدِيدِ الرَّاءِ وَ الدَّالِ أَيْ نَزَلَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ لِلْاِسْتِرَاحَةِ فَسَارَ مِنْهُ فَأَصْبَحَ فِي مَنْزِلِهِ فَرَأٰى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ أَيْ شَخْصَهُ فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ يَرَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي أَيْ قَوْلِهِ إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي أَيْ غَطَّيْتُهُ بِالْمَلَاءَةِ وَاللّٰهِ مَا كَلَّمَنِي بِكَلِمَةٍ وَلَا سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ حِينَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ وَوَطِيءَ عَلٰى يَدِهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتّٰى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَ مَا نَزَلُوا مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ أَيْ مِنْ أَوْغَرَ وَاقِفِينَ فِي مَكَانٍ وَغْرٍ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ فِيَّ وَكَانَ الَّذِي تَوَلّٰى كِبْرَهُ مِنْهُمْ عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ سَلُولٍ اه. قَوْلُهَا رَوَاهُ الشَّيْخَانِ قَالَ تَعَالٰى ﴿لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ﴾ أَيْ عَلَيْهِ ﴿مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَالَّذِي تَوَلّٰى كِبْرَهُ مِنْهُمْ﴾ أَيْ تَحَمَّلَ مُعْظَمَهُ فَبَدَأَ بِالْخَوْضِ فِيهِ وَأَشَاعَهُ وَهُوَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ ﴿لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾﴾ هُوَ النَّارُ فِي الْآخِرَةِ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اِذْ﴾ حِينَ ﴿سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ﴾ اَىْ ظَنَّ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ ﴿خَيْرًا وَقَالُوا هٰذَآ اِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾﴾ كِذْبٌ بَيِّنٌ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ أَيْ ظَنَنْتُمْ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ وَقُلْتُمْ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿جَآؤُ﴾ أَيِ الْعُصْبَةُ ﴿عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ﴾ شَاهَدُوهُ ﴿فَاِذْ لَمْ يَاْتُوا بِالشُّهَدَآءِ فَاُولٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ اَىْ فِي حُكْمِهِ ﴿هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾﴾ فِيهِ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ اَفَضْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْعَصَبَةُ أَيْ خُضْتُمْ ﴿فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ﴾ أَيْ يَرْوِيهِ

بَعْضُكُمْ عَنْ بَعْضٍ وَحُذِفَ مِنَ الْفِعْلِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ وَإِذْ مَنْصُوبٌ بِمَسَّكُمْ أَوْ بِأَفَضْتُمْ ﴿وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا﴾ لَا إِثْمَ فِيهِ ﴿وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾﴾ فِي الْإِثْمِ ﴿وَلَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ﴾ مَا يَنْبَغِي ﴿لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا سُبْحَانَكَ﴾ هُوَ لِلتَّعَجُّبِ هُنَا ﴿هٰذَا بُهْتَانٌ﴾ كَذِبٌ ﴿عَظِيمٌ ﴿١٦﴾﴾ ﴿يَعِظُكُمُ اللّٰهُ﴾ يَنْهَاكُمْ ﴿أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾﴾ تَتَّعِظُونَ بِذٰلِكَ ﴿وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ فِي الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ وَيَنْهٰى عَنْهُ ﴿حَكِيمٌ ﴿١٨﴾﴾ فِيهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ﴾ بِاللِّسَانِ ﴿فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِنِسْبَتِهَا إِلَيْهِمْ وَهُمُ الْعُصْبَةُ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا﴾ بِحَدِّ الْقَذْفِ ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ بِالنَّارِ لِحَقِّ اللّٰهِ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ انْتِفَاءَهَا عَنْهُمْ ﴿وَأَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ بِمَا قُلْتُمْ مِنَ الْإِفْكِ ﴿لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾﴾ وُجُودَهَا فِيهِمْ ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ ﴿وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللّٰهَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾﴾ بِكُمْ لَعَاجَلَكُمْ بِالْعُقُوبَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

11. Müminlerin annesi Hz. Aişe'ye **bu iftirayı,** bu en kötü yalanı isnad edip **getirenler şüphesiz sizin,** müminlerin **içinizden bir gruptur.** Hz. Aişe demiştir ki: "bu kişiler; Hassan b. Sâbit, Abdullah b. Übeyy, Mistah ve Hamne binti Cahş'tır. Ey bu gurubun dışındaki müminler! **Bunu kendiniz için bir kötülük sanmayın, aksine o, sizin için bir iyiliktir.** Bu olaya karşı sabır göstermeniz sebebiyle Allah sizi mükâfatlandıracaktır. Ayrıca Hz. Âişe ve beraberinde gelen Safvân'ın bu atılan iftiradan beri oldukları ortaya çıkacaktır. Hz. Âişe olayı şöyle anlatmıştır:

"Ben Resulüllah ile birlikte bir sefere çıkmıştım. Bu sefer, hicap ayeti indirildikten sonra olmuştu. Nihayet Resulüllah bu gazasından ayrılıp da döndüğü ve Medine'ye yaklaştığımızda yolculuğun geceleyin olacağını bildirdi. Ben de yürüyüp ihtiyacımı gördükten sonra kervanın bulunduğu yere geri döndüm. Bir de baktım ki gerdanlığım kopup düşmüş. Hemen dönüp gerdanlığımı aradım. Bu sırada benim devemi hazırlayan kimseler gelip hevdecimi bindiğim devenin üzerine yükleyip götürmüşler. Onlar beni havdecin içinde sanıyorlarmış. O zaman kadınlar az yedikleri için hafif olup şişman değillerdi. Sonra ben gerdanlığımı buldum. Bunun üzerine ben orada daha önce buluduğum yerime geldim. Ve onlar hevdecde bulama-dıklarında beni aramak üzere dönüp yanıma gelirler diye düşündüm. Yerimde otururken uykum geldi ve uyumuşum. Safvan ordunun arkasında mola vermişti. Bu zat sabaha yakın yürümüş, bulunduğum yere gelmiş. Uyuyan bir insan karaltısı görünce yaklaşmış ve beni görünce de tanımış. O beni hicab

farz kılınmadan önce görürdü. Ben onun beni tanıdığı sırada "innâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" demesi üzerine uyandım. Uyanınca hemen hicabıma bürünüp yüzümü örttüm. Allah'a yemin ediyorum ki o benimle tek bir kelime bile konuşmadı. Ben de ondan, "innâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" sözünden başka hiç bir kelime işitmedim. Devesini çöktürdü, ön ayağına bastı. Ben de deveye bindim. Safvan bindiğim deveyi önden çekerek yürüdü. Nihayet kafile aşırı sıcaktan dolayı durduklarında onlara yetiştik. Bu sırada benim yüzümden helak olan helak olmuştu. İftiranın büyüğünü Abdullah b. Ubey b. Selül yapmıştı." Bu olayı Buhari ve Müslim rivayet etmiştir. **Onlardan her bir kişiye,**[1] bu konuda **günah olarak ne işlemişse o vardır. Onlardan bu günahın büyüğünü yüklenen** ve bu konuda konuşup bunu yayan **kimse** olan Abdullah b Übeyy **için de** ahirette **çok büyük bir** ateş **azabı vardır.**

12. **Onu işittikleri zaman mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirleri hakkında hayırlı bir zanda bulunarak, «Bu bir apaçık iftiradır,** yalandır» **demeli değil miydiler?**[2]

13. **Onun üzerine** şahitlik edecek **dört şahit getirmeli değil miydiler? Mademki şahitleri getiremediler, artık Allah katında,** O'nun hükmünde bu konuda **yalan söyleyenler onlardır, onlar.**

14. **Ve eğer dünyada ve ahirette Allah'ın fazl-u rahmeti üstünüzde olmasaydı** ey o iftirayı eden grup!, **elbette o içine daldığınız yaygaradan dolayı** ahirette **sizi pek büyük bir azap kaplardı.**

15. **Hani siz bu iftirayı, dilden dile** birbirinize **aktarıyor,**[3] **hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyordunuz; bunun önemsiz olduğunu,** bir günahı bulumadığını **sanıyorsunuz. Hâlbuki bu, Allah katında çok büyük** günah**tır.**

16. **Onu işittiğiniz zaman, «Bunu söylemek bize layık olmaz, hâşâ**[4] **bu, pek büyük bir iftira,** yalandır» **demeli değil miydiniz?**

17. **Allah size öğüt veriyor,** size bunu yasaklıyor **ki, böyle bir şeye bir daha dönmeyesiniz. Eğer siz mümin kimselerseniz** bundan ibret alırsınız.

18. **Ve Allah sizin için** emir ve nehiy konusundaki **âyetleri**ni **apaçık beyan ediyor. Allah** neyi emredip neyi yasaklayacağını **en iyi bilendir,** bu konuda **hikmet sahibidir.**

19. **İnananlar hakkında** kendilerine nispet ettikleri **çirkin şeylerin** dillenerek **yayılmasını arzulayan kimseler,** o iftiracı grup **için dünyada** iftira haddi, **ahirette de** Allah hakkından dolayı ateşten ibaret **çetin bir**

---

[1] لِكُلِّ deki ل harfi عَلَى anlamındadır.

[2] Bu ayette "***ey topluluk (...) zannetmeli ve (...) demeli değil miydiniz***? şeklindeki muhatap sigadan, gaip sigaya dönülmüştür.

[3] تَلَقَّوْنَهُ fiilindeki iki تَ'den biri hazfedilmiştir. إِذْ ise مَسَّكُمْ yahut أَفَضْتُمْ fiiliyle mensuptur.

[4] سُبْحَانَكَ sözü burada hayret bildirir.

ceza vardır. Allah o çirkin şeyin onlarda bulunmadığını **bilir, siz** ise ey iftiracı grup, ortaya attığınız o çirkin şeyin onlarda var olduğunu **bilmezsiniz.**

20. Ve ey iftira eden grup! **Eğer Allah'ın fazlı ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı ve şüphe yok ki, Allah** size karşı **çok esirgeyici, çok merhametli olmasaydı** size hemen azap ederdi.

KELİME ANLAMI

11. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** جَاؤُ **Getirdiler** *(Neyi?)* بِالْإِفْكِ **İftirayı** أَسْوَإِ الْكِذْبِ En çirkin yalanı *(Kime?)* عَلَى عَائِشَةَ Aişe [r.a.]ye رَضِيَ اللهُ عَنْهَا Allah O'ndan razı olsun *(Öyle Aişe [r.a.] ki?)* أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin annesi *(Nasıl?)* بِقَذْفِهَا Ona iftira etmekle *(Onlar kimlerdir?)* عُصْبَةٌ **Bir gruptur** *(Kimden bir grup?)* مِنْكُمْ **İçinizden** جَمَاعَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden bir topluluk قَالَتْ (Aişe r.a.) dedi ki *(Onlar kimdir?)* حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ Hassan bin Sabit *(Daha?)* وَعَبْدُ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy *(Daha?)* وَمِسْطَحٌ Mistah *(Daha?)* وَحَمْنَةُ بِنْتِ جَحْشٍ Himne binti Cahş لَا تَحْسَبُو **Sanmayın** *(Neyi?)* هُ **Onu** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Öyle müminler ki?)* غَيْرُ الْعُصْبَةِ O grubun dışında *(Ne sanmayın?)* شَرًّا **Şer** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** بَلْ **Bilakis** هُوَ **O** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Hayırdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** يَأْجُرُكُمُ Sizi mükafatlandırır *(Kim?)* اللهُ Allah *(Ne sebebiyle?)* بِهِ O olay sebebiyle وَيُظْهِرُ Ortaya çıkarır *(Neyi?)* بَرَاءَةَ عَائِشَةَ Aişe'nin beri olduğunu *(Daha kimin?)* وَمَنْ جَاءَ مَعَهَا Ve onunla beraber geleni *(Neden temiz olduğunu?)* مِنْهُ O iftiradan وَهُوَ O da *(Kimdir?)* صَفْوَانُ Safvan'dır فَإِنَّهَا Zira Aişe قَالَتْ Dedi ki كُنْتُ Ben idim *(Kimle beraber?)* مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Peygamber [s.a.v.] ile birlikte *(Neredeydim?)* فِي غَزْوَةٍ Bir gazvede *(Ne zaman?)* بَعْدَمَا أُنْزِلَ İndirildikten sonra *(Ne?)* الْحِجَابُ Örtü (ayeti) *(Daha?)* فَفَرَغَ Ve ayrıldı *(Neden?)* مِنْهَا O gazveden *(Daha?)* وَرَجَعَ Döndü *(Daha?)* وَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ Ve Medine'ye yaklaştı *(Daha?)* وَآذَنَ Ve ilan etti *(Neyi?)* بِالرَّحِيلِ Yolculuğu *(Ne zaman olan yolculuğu?)* لَيْلَةً Geceleyin فَمَشَيْتُ Ben de yürüdüm *(Daha?)* وَقَضَيْتُ شَأْنِي Ve ihtiyacımı giderdim *(Daha?)* وَأَقْبَلْتُ إِلَى الرَّحْلِ Ve kafileye yöneldim فَإِذَا Birde baktım ki عِقْدِي Kolyem *(Nedir?)* انْقَطَعَ Kopmuş هُوَ O -*(Ne ile?)* بِكَسْرِ الْمُهْمَلَةِ Noktasız harfin (ع harfinin) esresiyle- *(Nedir?)* الْقِلَادَةُ Gerdanlıktır فَرَجَعْتُ Ve ben geri döndüm *(Ne olduğum halde döndüm?)* الْتَمِسُهُ Onu arıyor olduğum halde وَحَمَلُوا Ve (bu arada) yüklemişler *(Neyi?)* هَوْدَجِي Hevdecimi هُوَ O *(Nedir?)* مَا يُرْكَبُ Binilen şeydir *(Neye binilen?)* فِيهِ Kendisine *(Neye yüklemişler?)* عَلَى بَعِيرِي Deveme

(Ne oldukları halde?) يَحْسَبُونَنِي Beni zannediyor oldukları halde *(Nerede zannediyorlar?)* فِيهِ İçinde وَكَانَتِ النِّسَاءُ Kadınlar idi *(Ne idiler?)* خِفَافًا Hafif إِنَّمَا يَأْكُلْنَ Yiyorlardı *(Ne yiyorlardı?)* الْعُلْقَةَ Bir miktar وَهُوَ O -*(Ne ile?)* بِضَمِّ الْمُهْمَلَةِ Noktasız harfin zammesiyle *(Daha?)* وَسُكُونِ اللَّامِ Lamın sükunu ile- *(Nedir?)* مِنَ الطَّعَامِ Bir parça yemektir أَيِ الْقَلِيلِ Yani azıcık وَوَجَدْتُ عِقْدِي Ve kolyemi buldum *(Daha?)* وَجِئْتُ Geldim *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَا سَارُوا Onlar gittikten sonra فَجَلَسْتُ Ve oturdum *(Nereye?)* فِي الْمَنْزِلِ الَّذِي O yere ki كُنْتُ فِيهِ (Daha önce) oradaydım *(Daha?)* وَظَنَنْتُ Zannettim أَنَّ الْقَوْمَ Muhakkak kafile سَيَفْقِدُونَنِي Beni arayacaklar *(Daha?)* فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ Bana dönecekler فَغَلَبَتْنِي Ve bana ağır bastı *(Ne?)* عَيْنَايَ Gözlerim فَنِمْتُ Ve uyudum وَكَانَ صَفْوَانُ Safvan idi *(Ne idi?)* قَدْ عَرَّسَ Mola vermişti *(Nerede?)* مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ Ordunun arkasından فَادَّلَجَ Gecenin sonunda biraz yürümüş هُمَا Bu iki kelime *(Nasıl okunmuştur?)* بِتَشْدِيدِ الرَّاءِ وَ الدَّالِ Ra ve Dal ın şeddesiyle أَيْ نَزَلَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ Yani gecenin sonunda konaklamış *(Niçin?)* لِلْإِسْتِرَاحَةِ İstirahat etmek için فَسَارَ مِنْهُ Ve yürümüş فَأَصْبَحَ فِي مَنْزِلِهِ Ve konaklama yerinde sabahlamış *(Daha?)* فَرَأَى Görmüş *(Ne?)* سَوَادَ إِنْسَانٍ İnsan karartısı *(Öyle insan ki?)* نَائِمٍ Uyuyan أَيْ شَخْصَهُ Yani o insanın kendisini فَعَرَفَنِي Ve beni tanımış *(Ne zaman?)* حِينَ رَآنِي Beni gördüğünde وَكَانَ يَرَانِي Beni görürdü *(Ne zaman?)* قَبْلَ الْحِجَابِ Örtü farz kılınmadan önce فَاسْتَيْقَظْتُ Ve ben uyandım *(Ne ile?)* بِاسْتِرْجَاعِهِ Onun istircasıyla *(Ne zaman?)* حِينَ عَرَفَنِي Beni tanıdığında أَيْ قَوْلِهِ Yani şu sözüyle إِنَّا لِلّٰهِ Muhakkak ki biz Allah içiniz وَإِنَّا إِلَيْهِ Ve muhakkak biz O'na *(Neyiz?)* رَاجِعُونَ Dönücüleriz فَخَمَّرْتُ Ve örttüm *(Neyi?)* وَجْهِي Yüzümü *(Neyle örttüm?)* بِجِلْبَابِي Örtüm ile أَيْ غَطَّيْتُهُ Yani onu gizledim *(Neyle?)* بِالْمُلَاءَةِ Çarşafla وَاللّٰهِ Allah'a yemin ederim ki مَا كَلَّمَنِي Bana konuşmadı *(Ne ile?)* بِكَلِمَةٍ Bir kelimeyle وَلَا سَمِعْتُ Ve ben de işitmedim *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan *(Ne işitmedim?)* كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ İstircasından başka bir kelime *(Ne zaman?)* حِينَ أَنَاخَ Çökerttiği vakit *(Neyi?)* رَاحِلَتَهُ Devesini وَوَطِيءَ Ve bastı *(Nereye?)* عَلٰى يَدِهَا Devenin ön ayaklarına فَرَكِبْتُهَا Ben de ona bindim فَانْطَلَقَ Ve yürüdü *(Ne olduğu halde yürüdü?)* يَقُودُ بِي Beni götürüyor olduğu halde *(Nereye?)* الرَّاحِلَةَ Kafileye حَتّٰى أَتَيْنَا Ta ki geldik *(Nereye?)* الْجَيْشَ Orduya *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَا نَزَلُوا Konakladıkları zaman *(Ne oldukları halde?)* مُوغِرِينَ Güneş şiddetle ısıttığı halde *(Ne vakit?)* فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ Zeval vaktinin ortasında أَيْ مِنْ أَوْغَرَ Yani (bu kelime) أَوْغَرَ köküdendir *(Ne oldukları halde?)* وَاقِفِينَ Durucu oldukları halde *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ

Bir yerde ki وَغَرَ Sımsıcak olmuştu *(Neden dolayı sımsıcak?)* مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ Sıcağın şiddetinden فَهَلَكَ Ve helak oldu *(Kim?)* مَنْ هَلَكَ Helak olan *(Kim hakkında?)* فِيَّ Benim hakkımda وَكَانَ الَّذِي O kişi ki تَوَلّٰى Yüklendi *(Neyi?)* كِبْرَهُ O (günahın) büyüğünü *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kim?)* عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ بْنِ سَلُولٍ Abdullah bin Übeyy bin Selül قَوْلُهَا .اهـ Aişe'nin (r.a.) sözü sona erdi رَوَاهُ الشَّيْخَانِ Onu Buhârî ve Müslim rivayet etti قَالَ تَعَالٰى Allah Teala dedi ki لِكُلِّ امْرِئٍ **Her kişi için vardır** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ عَلَيْهِ Yani Onun üzerine *(Ne vardır?)* مَا **O şey ki** اكْتَسَبَ **Kazandı** *(O da neden olduğu halde?)* مِنَ الْاِثْمِ **Günahtan** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu olayda وَالَّذِي **Ve o kişi ki** تَوَلّٰى **Yüklendi** *(Neyi?)* كِبْرَهُ **O (günahın) büyüğünü** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيْ تَحَمَّلَ Yani sırtlandı *(Neyi?)* مُعْظَمَهُ Onun büyüğünü فَبَدَأَ Ve başladı *(Neye?)* بِالْخَوْضِ فِيهِ O olay hakkında konuşmaya وَأَشَاعَهُ Ve onu yaydı وَهُوَ O da *(Kimdir?)* عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy'dir لَهُ **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük** هُوَ O *(Nedir?)* النَّارُ فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki ateştir

12. لَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ سَمِعْتُمُوهُ **Onu işittiğiniz demde** *(Ne gerekmez miydi?)* ظَنَّ **Zannetmesi** *(Kimin?)* الْمُؤْمِنُونَ **Mümin erkeklerin** *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنَاتُ **Ve mümin kadınların** *(Kim hakkında?)* بِأَنْفُسِهِمْ **Birbirleri hakkında** اَىْ ظَنَّ بَعْضُهُمْ Yani bazısının zannetmesi *(Kim hakkında?)* بِبَعْضٍ Bazısı hakkında *(Neyi zannetmesi?)* خَيْرًا **Hayrı** *(Daha ne gerekmez miydi?)* وَقَالُوا **Ve demeleri gerekmez miydi?** *(Ne demeleri?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* اِفْكٌ **İftiradır** *(Öyle iftira ki?)* مُبِينٌ **Apaçık** كَذِبٌ بَيِّنٌ Açık bir yalandır فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* الْتِفَاتٌ Yönelme *(Neden?)* عَنِ الْخِطَابِ Muhataplık konumundan أَيْ ظَنَنْتُمْ Yani sizin zannetmeniz gerekmez miydi? أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey grup *(Daha ne yapmanız?)* وَقُلْتُمْ Ve söylemeniz

13. لَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne gerekmez miydi?)* جَاؤُ **Getirmeleri** أَيِ الْعُصْبَةُ Yani o grubun *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bu konu üzerine** *(Kimi getirmeleri gerekmez miydi?)* بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ **Dört şahit** *(Öyle şahitler ki?)* شَاهَدُوهُ Ona şahitlik ediyorlar فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا **Madem ki getiremediler** *(Kimi?)* بِالشُّهَدَاءِ **Şahitleri** فَأُولٰٓئِكَ **Öyleyse onlar** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** اَىْ فِي حُكْمِهِ Yani Allah'ın hükmünde هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda

14. وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin**

üzerinize *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Daha?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ve Ahirette** لَمَسَّكُمْ **Elbette size isabet ederdi** *(Nerede?)* فِيمَا **O konuda ki** اَفَضْتُمْ **Daldınız** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup أَيْ خُضْتُمْ Yani daldınız *(Nereye?)* فِيهِ **Ona** *(Ne isabet ederdi?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

15. اِذْ **Hani** تَلَقَّوْنَهُ **Birbirinize aktarıyordunuz** *(Neyi?)* هُ **O iftirayı** *(Ne ile aktarıyordunuz?)* بِاَلْسِنَتِكُمْ **Dilleriniz ile** أَيْ يَرْوِيهِ Yani onu aktarıyordu *(Kim?)* بَعْضُكُمْ Bir kısmınız *(Kimden?)* عَنْ بَعْضٍ Bir kısımdan وَحُذِفَ مِنَ الْفِعْلِ Fiilden hazfedilmiştir *(Ne?)* إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki ta dan biri وَإِذْ İz kelimesi *(Nedir?)* مَنْصُوبٌ بِمَسَّكُمْ / مَسَّكُمْ fiili tarafından nasb edilmiştir أَوْ بِأَفَضْتُمْ Veya اَفَضْتُمْ fiili tarafından *(Daha ne yapıyordunuz?)* وَتَقُولُونَ **Ve söylüyordunuz** *(Ne ile?)* بِاَفْوَاهِكُمْ **Ağızlarınızla** *(Ne söylüyordunuz?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِهِ **O şey hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Daha ne yapıyordunuz?)* وَتَحْسَبُونَهُ **Ve onu zannediyordunuz** *(Ne?)* هَيِّنًا **Önemsiz** لَا إِثْمَ فِيهِ Onda bir günah yok *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **Halbuki O** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Nedir?)* عَظِيمٌ **Büyüktür** *(Nerede?)* فِي الْإِثْمِ Günah olma konusunda

16. وَلَوْلَا **Gerekmez miydi?** هَلَّا Levlâ, Hellâ manasındadır *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ سَمِعْتُمُوهُ **Onu işittiğiniz** demde *(Ne gerekmez miydi?)* قُلْتُمْ **Demeniz** *(Ne demeniz gerekmez miydi?)* مَا يَكُونُ **Olmaz** مَا يَنْبَغِي Uygun düşmez *(Kim için olmaz?)* لَنَا **Bizim için** *(Ne olmaz?)* اَنْ نَتَكَلَّمَ **Konuşmamız** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bu olayı** سُبْحَانَكَ **Haşa** هُوَ لِلتَّعَجُّبِ Bu hayret bildirmek içindir *(Nerede?)* هُنَا Burada هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* بُهْتَانٌ **İftiradır** كَذِبٌ Yalandır *(Öyle iftira ki?)* عَظِيمٌ **Büyük**

17. يَعِظُكُمُ **Size öğüt veriyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** يَنْهَاكُمْ Sizi sakındırıyor *(Niye?)* اَنْ تَعُودُوا **Dönmeyesiniz diye** *(Neye dönmeyesiniz diye?)* لِمِثْلِهِ **Onun benzerine** اَبَدًا **Asla (dönmeyesiniz diye)** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **Müminler iseniz** تَتَّعِظُونَ O zaman öğütlenirsiniz *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu öğütle

18. وَيُبَيِّنُ **Ve açıklıyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** *(Neyi açıklıyor?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Ne hakkında?)* فِي الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehiy konusunda وَاللّٰهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Çok iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki يَأْمُرُ Emrediyor *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Daha neyi bilendir?)* وَيَنْهٰى Nehyediyor *(Neden?)* عَنْهُ Kendisinden حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِيهِ Emrettiği ve yasakladığı şeylerde

19. إِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** يُحِبُّونَ **Arzu ediyorlar** *(Neyi?)* أَنْ تَشِيعَ **Yayılmasını** *(Ne yayılmasını?)* الْفَاحِشَةُ **Fitne** *(Ne ile yayılmasını?)* بِاللِّسَانِ Sözle *(Nerede yayılmasını arzuluyorlar?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler arasında ki** اٰمَنُوا **İman ettiler***(Ne ile arzu ediyorlar?)* بِنِسْبَتِهَا O fitneyi isnat etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara وَهُمْ Onlar da *(Kimlerdir?)* الْعَصَبَةُ O gruptur لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne ile?)* بِحَدِّ الْقَذْفِ İftira haddiyle *(Daha nerede?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ahirette** *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Niçindir bu ceza?)* لِحَقِّ اللّٰهِ Allahın hakkı içindir وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* انْتِفَاءَهَا O fitneyi uzaklaştırmayı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup *(Neyi?)* بِمَا قُلْتُمْ Söylediklerinizi *(O söyledikleriniz de neden ibarettir?)* مِنَ الْإِفْكِ İftiradan *(Nesiniz?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmezsiniz** *(Neyi bilmezsiniz?)* وُجُودَهَا O iftiranın bulunduğunu *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Onlar hakkında

20. وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey grup *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** *(Daha ne olmasaydı?)* وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve muhakkak Allah (olmasaydı)** *(Nedir olmasaydı?)* رَؤُوفٌ **Şefkat eden** رَحِيمٌ **Merhamet eden** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Ne olurdu?)* لَعَاجَلَكُمْ Size acele verirdi *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Cezayı

﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ﴾ طُرُقَ ﴿الشَّيْطَانِ﴾ أَيْ تَزْيِينَهُ ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ﴾ أَيِ الْمُتَّبَعُ ﴿يَاْمُرُ بِالْفَحْشَٓاءِ﴾ أَيِ الْقَبِيحِ ﴿وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا بِاتِّبَاعِهَا ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا الْعُصْبَةُ بِمَا قُلْتُمْ مِنَ الْإِفْكِ ﴿مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا﴾ أَيْ مَا صَلُحَ وَطَهُرَ مِنْ هٰذَا الذَّنْبِ بِالتَّوْبَةِ مِنْهُ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكّٖي﴾ يُطَهِّرُ ﴿مَنْ يَشَٓاءُ﴾ مِنَ الذَّنْبِ بِقَبُولِ تَوْبَتِهِ مِنْهُ ﴿وَاللّٰهُ سَمٖيعٌ﴾ بِمَا قُلْتُمْ ﴿عَلٖيمٌ ﴿٢١﴾﴾ بِمَا قَصَدْتُمْ ﴿وَلَا يَاْتَلِ﴾ يَحْلِفْ ﴿اُولُوا الْفَضْلِ﴾ أَصْحَابُ الْغِنٰى ﴿مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ﴾ لَا ﴿يُؤْتُٓوا اُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكٖينَ وَالْمُهَاجِرٖينَ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ﴾ نَزَلَتْ فِي أَبِي بَكْرٍ حَلَفَ أَنْ لَا يُنْفِقَ عَلٰى مِسْطَحٍ وَهُوَ ابْنُ خَالَتِهِ مِسْكِينٌ مُهَاجِرٌ بَدْرِيٌّ لِمَا خَاضَ فِي الْإِفْكِ بَعْدَ أَنْ كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَنَاسٍ مِنَ الصَّحَابَةِ أَقْسَمُوا أَنْ لَا يَتَصَدَّقُوا عَلٰى مَنْ تَكَلَّمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْإِفْكِ ﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا﴾ عَنْهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿اَلَا تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلٰى أَنَا أُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لِي وَرَجَعَ إِلٰى مِسْطَحٍ مَا كَانَ يُنْفِقُهُ عَلَيْهِ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ يَرْمُونَ﴾ بِالزِّنَا ﴿الْمُحْصَنَاتِ﴾ الْعَفَائِفَ ﴿الْغَافِلَاتِ﴾ عَنِ الْفَوَاحِشِ بِأَنْ لَا يَقَعَ فِي قُلُوبِهِنَّ فِعْلُهَا ﴿الْمُؤْمِنَاتِ﴾ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ﴿لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظٖيمٌ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿يَوْمَ﴾ نَاصِبُهُ الْاِسْتِقْرَارُ الَّذِي تَعَلَّقَ بِهِ لَهُمْ ﴿تَشْهَدُ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدٖيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ مِنْ قَوْلٍ وَفِعْلٍ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَئِذٍ يُوَفّٖيهِمُ اللّٰهُ دٖينَهُمُ الْحَقَّ﴾ يُجَازِيهِمْ جَزَاءَهُ الْوَاجِبَ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبٖينُ ﴿٢٥﴾﴾ حَيْثُ حَقَّقَ لَهُمْ جَزَاءَهُ الَّذِي كَانُوا يَشُكُّونَ فِيهِ وَمِنْهُمْ عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ أُبَيٍّ وَالْمُحْصَنَاتُ هُنَا أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُذْكَرْ فِي قَذْفِهِنَّ تَوْبَةٌ وَمَنْ ذُكِرَ فِي قَذْفِهِنَّ أَوَّلَ سُورَةِ التَّوْبَةُ غَيْرُهُنَّ ﴿اَلْخَبٖيثَاتُ﴾ مِنَ النِّسَاءِ وَمِنَ الْكَلِمَاتِ ﴿لِلْخَبٖيثٖينَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَالْخَبٖيثُونَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿لِلْخَبٖيثَاتِ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿وَال طَّيِّبَاتُ﴾ مِمَّا ذُكِرَ ﴿لِلطَّيِّبٖينَ﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿وَالطَّيِّبُونَ﴾ مِنْهُمْ ﴿لِلطَّيِّبَاتِ﴾ مِمَّا ذُكِرَ أَيِ اللَّائِقُ بِالْخَبِيثِ مِثْلُهُ وَبِالطَّيِّبِ مِثْلُهُ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الطَّيِّبُونَ مِنَ الرِّجَالِ وَالطَّيِّبَاتُ مِنَ النِّسَاءِ وَمِنْهُمْ عَائِشَةُ وَصَفْوَانُ ﴿مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ﴾ أَيِ الْخَبِيثُونَ وَالْخَبِيثَاتُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِيهِمْ ﴿لَهُمْ﴾ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبَاتِ ﴿مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرٖيمٌ ﴿٢٦﴾﴾ فِى الْجَنَّةِ وَقَدِ افْتَخَرَتْ عَائِشَةُ بِأَشْيَاءَ مِنْهَا أَنَّهَا خُلِقَتْ طَيِّبَةً وَوُعِدَتْ مَغْفِرَةً وَرِزْقًا كَرِيمًا ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا﴾ اَى

تَسْتَأْذِنُوا ﴿وَتُسَلِّمُوا عَلٰٓى اَهْلِهَا﴾ فَيَقُولُ الْوَاحِدُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَأَدْخُلُ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِنَ الدُّخُولِ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الذَّالِ خَيْرِيَّتَهُ فَتَعْمَلُونَ بِهِ [تَذَكَّرُونَ]

TÜRKÇE ANLAMI

21. Ey imân edenler! Şeytanın adımlarına, yollarına, yani bir şeyi güzel göstermesine **uymayın. Her kim şeytanın adımlarına uyarsa, elbette ki o** tabi olunan şeytan, kendisi kötüye ittiba ettiği için **çirkin ve kötü** olan **şeylerle emreder. Ve eğer üstünüzde Allah'ın fazlı ve merhameti olmasaydı** ey iftira eden grup, yaptığınız iftiradan dolayı **aranızdan hiçbir kimse ebediyen temize çıkamazdı,** tevbe etmek suretiyle bu günahtan arınamazdı. **Lâkin Allah** tevbesini kabul etmek suretiyle **dilediğini** günahtan **arındırır. Allah** söylediklerinizi **işitendir,** maksadınızı **bilendir.**

22. Ve aranızdan fazilet ve servet sahibi olanlar akrabalarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere bir şey vermemek için yemin etmesin. Bu ayet, Bedir ashabından ve fakir muhacirlerden olan teyzesinin oğlu Mistah'a artık infakta bulunmayacağına dair yemin eden Hz.Ebu Bekir hakkında inmiştir. Zira Hz. Ebu Bekir bu kişiye infak ettiği halde o, iftira olayını dillendirmekten geri durmamıştı. Ayrıca, iftira olayını dillendiren kişilere artık tasaddukta bulunmayacaklarına dair yemin eden bir grup sahabe hakkında da nazil olmuştur. Bu konuda onları **affetsinler, bağışlasınlar. Siz sevmez misiniz ki, Allah size mağfiret etsin. Allah** müminlere **mağfiret edendir, merhamet edendir.** Hz. Ebu Bekir de: "*Allah tealanın beni bağışlamasını severim*" diyerek Mistah'a daha önce yaptığı infaka devam etmiştir.

23-24. Namuslu, kötülüklerden **habersiz,** kötü şeyler yapmak kalplerinden bile geçmeyen, Allah ve Resulüne **inanmış kadınlara** zina **isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. Yapmış olduklarına,** sözlerine ve davranışlarına, **dilleri, elleri ve ayaklarının, aleyhlerinde şahitlik edeceği**[1] kıyamet **günü**[2] **onlar için çok büyük bir azap vardır.**

25. O gün Allah onlara hak ettikleri cezalarını tamamen verecektir, kendilerine gereken cezayla cezalandıracaktır. **Ve bileceklerdir ki,** kendisinde şüphe ettikleri cezayı onlara veren **Allah, apaçık haktır.** Abdullah b. Übeyy bu cezadan şüphe eden kimseler arasındaydı. Ayette geçen Namuslu kadınlardan[3] Hz. Peygamberin(s.a.v.) hanımları kastedilmiş olup, onlara iftira edenler hakkında bir tevbeden bahsedilmemiştir. Surenin başında

---

[1] تَشْهَدُ fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت harfiyle, hem de (يَشْهَدُ şeklinde) ي harfiyle okunmuştur.

[2] يَوْمَ kelimesi لَهُمْ car-mecrurunun taalluk ettiği اَلْإِسْتِقْرَار ile mensuptur. (Ayetin takdiri şöyledir: ...وَعَذَابٌ عَظِيمٌ مُسْتَقِرٌّ لَهُمْ يَوْمَ تَشْهَدُ)

[3] ...إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ (Mütercim)

geçen ve kendilerine iftira edenler hakkında bir tevbeden bahsedilen[1] namuslu kadınlar,[2] Hz. Peygamberin hanımları dışındaki diğer kadınlardır.

26. **Kötü** kadın**lar** veya kötü sözler **kötü** insan**lara, kötü** insan**lar ise kötü** kadın veya söz**lere; temiz/iyi** kadınlar veya sözler **temiz/iyi** insan**lara, temiz/iyi** insan**lar da temiz/iyi** kadın veya söz**lere yaraşır.** Yani kötüye layık olan kötü, iyiye layık olan da iyidir. **İşte onlar,** aralarında Âişe ve Safvânın da bulunduğu iyi erkeklerle iyi kadınlar, kötü erkek ve kadınların haklarında **söylediklerinden çok uzaktırlar. O** iyi erkek ve kadın**lar için bağışlanma ve güzel bir rızık,** cennet **vardır.** Hz. Aişe validemiz iftihar ettiği şeyler arasında, temiz / iyi olarak yaratılmış olması ve kendisine bağışlanma ile güzel rızkın vaad edilmesi de vardır.

27. **Ey imân edenler! Kendi evlerinizden başka evlere izin istemeden ve ev sahiplerine selâm vermeden girmeyiniz.** Hadiste de varit olduğu üzere kişi eve girmeden önce "es-Selâmü aleyküm, girebilir miyim? der. **Bu sizin için** izin almadan girmekten **daha hayırlıdır. Umulur ki,** bunun daha hayırlı olduğunu **düşünüp anlarsınız**[3] da amel edersiniz.

KELİME ANLAMI

21. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا تَتَّبِعُوا **Uymayın** *(Neye?)* خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ -طُرُقَ- **Şeytanın adımlarına,** yollarına أَيْ تَزْيِينَهُ Yani, onun süslemesine kanmayın وَمَنْ **Her kim** يَتَّبِعْ **Uyarsa** *(Neye?)* خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın adımlarına** فَإِنَّهُ **Muhakkak O** أَيِ الْمُتَّبَعُ Yani uyulan *(Nedir?)* يَأْمُرُ **Emreder** *(Neyi?)* بِالْفَحْشَاءِ **Kötülüğü** أَيِ الْقَبِيحِ Yani çirkinliği *(Daha neyi emreder?)* وَالْمُنْكَرِ **Hoş görülmeyen şeyleri** *(Nerede?)* شَرْعًا Şer-i şerifte *(Ne sebebiyle kötülüğü emreder?)* بِاتِّبَاعِهَا Kötüye ittiba etmiş olması sebebiyle وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın fazlı** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Daha ne olmasaydı?)* وَرَحْمَتُهُ **Ve onun rahmeti** مَا زَكٰى **Temize çıkamazdı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَيُّهَا الْعُصْبَةُ Ey gurup *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قُلْتُمْ Söyledikleriniz sebebiyle *(O da neden ibarettir?)* مِنَ الْإِفْكِ İftiradan *(Kim temize çıkamazdı?)* مِنْ اَحَدٍ **Hiçbir kimse** اَبَدًا **Asla** أَيْ مَا صَلَحَ Yani düzelmezdi *(Daha?)* وَطَهُرَ Ve temiz olmazdı *(Neden temizlenmezdi?)* مِنْ هٰذَا الذَّنْبِ Bu günahtan *(Ne ile?)* بِالتَّوْبَةِ مِنْهُ Ondan tevbe etmekle وَلٰكِنَّ **Fakat اللّٰه Allah** يُزَكّٖي **Temize çıkarır** يُطَهِّرُ Paklar *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Neden?)*

---

[1] إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (Mütercim)

[2] وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ... (Mütercim)

[3] Bu fiil, ikinci تَ harfi, ذ harfine idgam edilerek (تَذَّكَّرُونَ şeklinde)okunmuştur. (Bizim kıraatizde bu fiil تَذَكَّرُونَ şeklinde okunmuştur.)

مِنَ الذَّنْبِ Günahtan *(Ne ile paklar?)* بِقَبُولِ تَوْبَتِهِ O kişinin tevbesini kabul etmekle *(Neden tevbesini?)* مِنْهُ O günahtan وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşitendir** *(Neyi?)* بِمَا قُلْتُمْ Dediklerinizi عَلِيمٌ **Bilendir** *(Neyi?)* بِمَا O şeyleri ki قَصَدْتُمْ Onları hedefliyorsunuz

22. وَلَا يَأْتَلِ **Yemin etmesin** يَحْلِفْ Kasem etmesin *(Kim?)* أُولُوا الْفَضْلِ **Fazilet sahipleri** أَصْحَابُ الْغِنٰى Zengin kimseler *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Daha kim?)* وَالسَّعَةِ **Servet sahipleri** *(Neye yemin etmesin?)* اَنْ لَا يُؤْتُوا **Vermeyeceklerine,** En Lâ manasındadır *(Kime vermeyeceklerine?)* أُولِي الْقُرْبٰى **Karabet sahiplerine** *(Daha?)* وَالْمَسَاكِينَ **Yoksullara** *(Daha?)* وَالْمُهَاجِرِينَ **Cihat edenlere** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** نَزَلَتْ İndi *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي بَكْرٍ Ebu Bekir hakkında *(Öyle Ebu Bekir ki?)* حَلَفَ Yemin etti *(Neye?)* أَنْ لَا يُنْفِقَ Sadaka vermeyeceğine *(Kime?)* عَلٰى مِسْطَحٍ Mistah'a وَهُوَ ابْنُ خَالَتِهِ O da teyzesinin oğludur مِسْكِينٌ Yoksuldur مُهَاجِرٌ Muhacirdir بَدْرِيٌّ Bedirde savaşmıştır *(Niye yemin etti?)* لِمَا خَاضَ Yaydığı için *(Nerede?)* فِي الْإِفْكِ İfk olayında *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ Olduktan sonra *(Ne olduktan sonra?)* يُنْفِقُ عَلَيْهِ Ona sadaka veriyor olduktan sonra *(Daha kim hakkında inmiştir bu ayet?)* وَنَاسٍ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir grup hakkında *(Öyle kimseler ki)* أَقْسَمُوا Yemin etmişlerdi *(Neye?)* أَنْ لَا يَتَصَدَّقُوا Tasadduk etmeyeceklerine *(Kime?)* عَلٰى مَنْ O kişiye ki تَكَلَّمَ بِشَيْءٍ Bir şey konuştu *(Ne hakkında?)* مِنَ الْإِفْكِ İfk olayı hakkında وَلْيَعْفُوا **Afetsinler** وَلْيَصْفَحُوا **Aldırmasınlar** *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda أَلَا تُحِبُّونَ **Arzu etmez misiniz?** *(Neyi?)* اَنْ يَغْفِرَ**Bağışlamasını** *(Kimin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Kimi bağışlamasını?)* لَكُمْ **Sizi** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** رَحِيمٌ **Çok merhamet edendir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere قَالَ أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir dedi *(Ne dedi?)* بَلٰى Evet أَنَا أُحِبُّ Ben isterim *(Neyi?)* أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ Allah'ın bağışlamasını *(Kimi?)* لِي Beni وَرَجَعَ Ve iade etti *(Kime?)* إِلٰى مِسْطَحٍ Mistah'a *(Neyi?)* مَا O şeyi ki كَانَ يُنْفِقُهُ O şeyi infak ediyordu *(Kime?)* عَلَيْهِ Ona

23. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَرْمُونَ **İsnat ediyorlar** *(Neyi?)* بِالزِّنَا Zinayı *(Kime?)* الْمُحْصَنَاتِ **Namuslu kadınlara** الْعَفَائِفَ İffetli kadınlara الْغَافِلَاتِ **Habersiz kadınlara** *(Neden habersiz?)* عَنِ الْفَوَاحِشِ Kötülüklerden *(Ne şekilde?)* بِأَنْ لَا يَقَعَ bulunmayacak şekilde *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِنَّ Onların kalplerinde *(Ne vaki olmayacak şekilde?)* فِعْلُهَا O zinayı işlemek الْمُؤْمِنَاتِ **Mümin kadınlara** *(Kime mümin?)* بِاللّٰهِ Allah'a *(Daha?)* وَرَسُولِهِ Ve onun resulüne لُعِنُوا **Lanetlendiler** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا

Dünyada *(Daha nerede?)* وَالْاٰخِرَةِ **Ahirette** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki?)* عَظِيمٌ **Büyük**

24. *(Ne vakit onlara büyük bir azap vardır?)* يَوْمَ **O gün ki** نَاصِبُهُ Bu fili nasbeden *(Nedir?)* الْاِسْتِقْرَارُ الَّذِي O "İstikrar" dır ki بِهِ تَعَلَّقَ Ona taalluk eder *(Ne taalluk eder?)* لَهُمْ Lehüm kelimesi (Ayetin takdiri şöyledir: ...وَعَذَابٌ عَظِيمٌ مُسْتَقِرٌّ لَهُمْ يَوْمَ تَشْهَدُ) تَشْهَدُ **Şahitlik edecek** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların altta ve üstte olmasıyla *(Kimlerin aleyhine?)* عَلَيْهِمْ **Onların aleyhine** *(Ne şahitlik edecek?)* اَلْسِنَتُهُمْ **Onların dilleri** *(Daha?)* وَاَيْدِيهِمْ **Ve onların elleri** *(Daha?)* وَاَرْجُلُهُمْ **Ve onların ayakları** *(Neye şahitlik edecekler?)* بِمَا **O şeylere ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **İşliyor idiler** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنْ قَوْلٍ وَفِعْلٍ Fiil ve sözden وَهُوَ O gün de *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

25. يَوْمَئِذٍ **O gün** يُوَفِّيهِمُ **Onlara verecek** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi verecek?)* دِينَهُمُ **Onların cezalarını** *(Öyle cezalarını ki?)* الْحَقَّ **Gerçek olan** يُجَازِيهِمْ Onlara ceza olarak verecek *(Neyi?)* جَزَاءَهُ Cezalarını *(Öyle cezalarını ki?)* الْوَاجِبَ عَلَيْهِمْ Onlara gereken وَيَعْلَمُونَ **Ve anlayacaklar** *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الْمُبِينُ **Apaçıktır** حَيْثُ Şöyle ki لَهُمْ حَقَّقَ Onlar için gerçekleştirdi *(Neyi?)* جَزَاءَهُ الَّذِي O cezayı ki كَانُوا يَشُكُّونَ Şüphe ediyorlardı *(Nerede?)* فِيهِ O cezada وَمِنْهُمْ Onlardandır *(Kim?)* عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ اُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy وَالْمُحْصَنَاتُ İffetli kadınlar *(Öyle iffetli kadınlar ki?)* هُنَا Bu ayette (geçen) *(Kimlerdir?)* أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ H.z. Peygamber (s.a.v.) in zevceleridir *(Öyle zevceler ki?)* لَمْ يُذْكَرْ Zikredilmemiştir *(Nerede?)* فِي قَذْفِهِنَّ Onların iftira olayında *(Ne zikredilmemiştir?)* تَوْبَةٌ Tövbe وَمَنْ Her kim ki ذُكِرَ Zikredildi *(Ne konuda?)* فِي قَذْفِهِنَّ Onların iftira olayında *(Nerede?)* أَوَّلَ سُورَةِ Sürenin başında *(Ne zikredildi?)* التَّوْبَةُ Tevbe *(Onlar kimlerdir?)* غَيْرُهُنَّ Peygamber'in zevcelerinden başkalarıdır

26. اَلْخَبِيثَاتُ **Kötü olanlar** *(Neden?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan *(Daha?)* وَمِنَ الْكَلِمَاتِ Ve sözlerden *(Kim içindir?)* لِلْخَبِيثِينَ **Kötü olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَالْخَبِيثُونَ **Kötü olanlar da** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan *(Kim içindir?)* لِلْخَبِيثَاتِ **Kötü olanlar içindir** *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden وَالطَّيِّبَاتُ **Temiz olanlar ise** *(Neden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden *(Kim içindir?)* لِلطَّيِّبِينَ **Temiz olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan وَالطَّيِّبُونَ مِنْهُمْ İnsanlardan **temiz**

olanlar ise *(Kim içindir?)* لِلطَّيِّبَاتِ **Temiz olanlar içindir** *(Kimlerden?)* مِمَّا ذُكِرَ Söylenenlerden أَيِ اللاَّئِقُ بِالْخَبِيثِ Yani kötüye layık olan *(Nedir?)* مِثْلُهُ Onun gibidir *(Daha?)* وَبِالطَّيِّبِ Temize layık olan da *(Nedir?)* مِثْلُهُ Onun gibidir أُولٰئِكَ **Onlar** الطَّيِّبُونَ مِنَ الرِّجَالِ Temiz olan erkekler وَالطَّيِّبَاتُ Ve temiz olanlar *(Kimlerden?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan وَمِنْهُمْ Ve o temiz olanlardandır عَائِشَةُ وَصَفْوَانُ Aişe ve Safvan *(Onlar nedirler?)* مُبَرَّؤُنَ **Uzaktırlar** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَقُولُونَ **Diyorlar** أَيِ الْخَبِيثُونَ وَالْخَبِيثَاتُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Yani Kötü erkek ve kadınların dedikleri şeylerden *(Kimler hakkında diyorlar?)* فِيهِمْ Onlar hakkında لَهُمْ **Onlar için vardır** لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبَاتِ Temiz olan erkek ve kadınlar için *(Ne vardır?)* مَغْفِرَةٌ **Bağışlanma** *(Daha ne vardır?)* وَرِزْقٌ **Ve rızk** *(Öyle rızk ki?)* كَرِيمٌ **Üstün** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette وَقَدِ افْتَخَرَتْ Muhakkak iftihar ediyordu *(Kim?)* عَائِشَةُ Aişe (r.a.) *(Ne ile?)* بِأَشْيَاءَ Birkaç şeyle مِنْهَا Onlardandır *(Ne?)* أَنَّهَا Muhakkak O *(Nedir?)* خُلِقَتْ Yaratılmıştır *(Ne olduğu halde?)* طَيِّبَةً Güzel olduğu halde *(Daha?)* وَوُعِدَتْ Ve va'dedilmiştir *(Ne va'dedilmiştir?)* مَغْفِرَةً Mağfiret *(Daha?)* وَرِزْقًا كَرِيمًا Güzel bir rızk

27. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* بُيُوتًا **Evlere** *(Öyle evlere ki?)* غَيْرَ بُيُوتِكُمْ **Sizin evlerinizin dışında olan** حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوا **Siz müsaade isteyinceye kadar** أَيْ تَسْتَأْذِنُوا Yani İzin isteyinceye kadar *(Daha?)* وَتُسَلِّمُوا **Selam verinceye kadar** *(Kime?)* عَلٰى اَهْلِهَا **O evin halkına** فَيَقُولُ Ve der *(Kim?)* الْوَاحِدُ Bir kimse *(Ne der?)* السَّلَامُ عَلَيْكُمْ "Es-selam-ü aleyküm, أَأَدْخُلُ Girebilir miyim?" der *(Ne gibi?)* كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste geldiği gibi ذٰلِكُمْ **Bu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden daha hayırlıdır?)* مِنَ الدُّخُولِ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzin istemeden girmekten لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünürsünüz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'yi idğam etmekle *(Neye?)* فِي الذَّالِ Zel harfine *(Neyi düşünürsünüz?)* خَيْرِيَّتَهُ Onun hayırlı olduğunu فَتَعْمَلُونَ بِهِ Ve onunla amel edersiniz

﴿فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا اَحَدًا﴾ يَأْذَنُ لَكُمْ ﴿فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ﴾ بَعْدَ الْاِسْتِئْذَانِ ﴿ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ﴾ اَيِ الرُّجُوعُ ﴿اَزْكٰى﴾ اَىْ خَيْرٌ ﴿لَكُمْ﴾ مِنَ الْقُعُودِ عَلَى الْبَابِ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ مِنَ الدُّخُولِ بِإِذْنٍ وَغَيْرِ إِذْنٍ ﴿عَلِيمٌ﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ﴾ أَيْ مَنْفَعَةٌ ﴿لَكُمْ﴾ بِاسْتِكْنَانٍ وَغَيْرِهِ كَبُيُوتِ الرُّبُطِ وَالْخَانَاتِ الْمُسْبَلَةِ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ﴾ تُظْهِرُونَ ﴿وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾﴾ تُخْفُونَ فِي دُخُولِ غَيْرِ بُيُوتِكُمْ مِنْ قَصْدِ صَلَاحٍ أَوْ غَيْرِهِ وَسَيَأْتِي أَنَّهُمْ إِذَا دَخَلُوا بُيُوتَهُمْ يُسَلِّمُونَ عَلٰى أَنْفُسِهِمْ ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ﴾ عَمَّا لَايَحِلُّ لَهُمْ نَظَرُهُ وَمِنْ زَائِدَةٌ ﴿وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَهُمْ فِعْلُهُ بِهَا ﴿ذٰلِكَ اَزْكٰى﴾ أَيْ خَيْرٌ ﴿لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِالْأَبْصَارِ وَالْفُرُوجِ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ﴾ عَمَّا لَايَحِلُّ لَهُنَّ نَظَرُهُ ﴿وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَهُنَّ فِعْلُهُ بِهَا ﴿وَلَا يُبْدِينَ﴾ يُظْهِرْنَ ﴿زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾ وَهُوَ الْوَجْهُ وَالْكَفَّانِ فَيَجُوزُ نَظَرُهُ لِأَجْنَبِيٍّ إِنْ لَمْ يَخَفْ فِتْنَةً فِي أَحَدِ وَجْهَيْنِ وَالثَّانِي يَحْرُمُ لِأَنَّهُ مَظَنَّةُ الْفِتْنَةِ وَرُجِّحَ حَسْمًا لِلْبَابِ ﴿وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ﴾ أَيْ يَسْتُرْنَ الرُّؤُوسَ وَالْأَعْنَاقَ وَالصُّدُورَ بِالْمَقَانِعِ ﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ﴾ الْخَفِيَّةَ وَهِيَ مَا عَدَا الْوَجْهَ وَالْكَفَّيْنِ ﴿اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ﴾ جَمْعُ بَعْلٍ أَيْ زَوْجٍ ﴿اَوْ اٰبَائِهِنَّ اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِي اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِي اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ نِسَائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ﴾ فَيَجُوزُ لَهُمْ نَظَرُهُ إِلَّا مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ فَيَحْرُمُ نَظَرُهُ لِغَيْرِ الْأَزْوَاجِ وَخَرَجَ بِنِسَائِهِنَّ الْكَافِرَاتُ فَلَا يَجُوزُ لِلْمُسْلِمَاتِ الْكَشْفُ لَهُنَّ وَشَمِلَ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ الْعَبِيدَ ﴿اَوِ التَّابِعِينَ﴾ فِي فُضُولِ الطَّعَامِ ﴿غَيْرِ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ ﴿اُولِي الْاِرْبَةِ﴾ أَصْحَابِ الْحَاجَةِ إِلَى النِّسَاءِ ﴿مِنَ الرِّجَالِ﴾ بِأَنْ لَمْ يَنْتَشِرْ ذَكَرُ كُلٍّ ﴿اَوِ الطِّفْلِ﴾ بِمَعْنَى الْأَطْفَالِ ﴿الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا﴾ يَطَّلِعُوا ﴿عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ﴾ لِلْجِمَاعِ فَيَجُوزُ أَنْ يُبْدِينَ لَهُمْ مَا عَدَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ ﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ﴾ مِنْ خَلْخَالٍ يَتَقَعْقَعُ ﴿وَتُوبُوا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ مِمَّا وَقَعَ لَكُمْ مِنَ النَّظَرِ الْمَمْنُوعِ مِنْهُ وَمِنْ غَيْرِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾﴾ تَنْجُونَ مِنْ ذٰلِكَ لِقَبُولِ التَّوْبَةِ مِنْهُ وَفِي الْآيَةِ تَغْلِيبُ الذُّكُورِ عَلَى الْإِنَاثِ

TÜRKÇE ANLAMI

28. Orada size izin verecek **birini bulamadıysanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer** izin aldıktan sonra **size, «Geri dönün!» denilirse, hemen dönün. Çünkü bu** geri dönüşünüz, **sizin için** kapı önünde oturmanızdan **daha nezih,** hayırlı **bir davranıştır. Allah yaptığınız** izinli ve izinsiz girişleri **bilir** ve buna mukabil size karşılığınızı verir.

29. İçerisinde oturulmayan, kendinize ait içlerinde menfaat bulunan herkesin girip çıktığı kervansaray ve han gibi **evlere** barınmak ve diğer maksatlarla **girmenizde sizin için bir günah yoktur. Açığa vurduğunuzu da, gizlediğinizi de,** başka evlere girerken maksadınızın iyi mi kötü mü olduğunu **Allah bilir.** İleri de geleceği üzere kişi kendi evine girdiğinde (evde kimse yoksa) kendisine selam verir.

30. Müminlere de ki, bakması kendilerine helal olmayan şeylerden **gözlerini sakınsınlar ve** helal olmayan ilişkiden **avret mahallerini muhafaza etsinler. Bu onlar için daha temiz,** hayırlı**dır. Şüphe yok ki, Allah** gözlerinizle ve avret yerlerinizle **yaptıklarınızdan haberdardır,** bunlara mukabil size karşılığınızı verecektir.

31. Ve mümin kadınlara da söyle, bakması kendilerine helal olmayan şeylerden **gözlerini sakınsınlar ve** helal olmayan ilişkiden **avret mahallerini muhafaza etsinler. Görünen kısımları** olan yüzleri ve elleri **hariç olmak üzere, zinetlerini açığa çıkarmasınlar.** Bir görüşe göre fitne sözkonusu olmadığında yabancı birinin, kadının yüzü ile ellerine bakması caizdir. Bir diğer görüşe göre ise buralar fitne mahalli olduğu için bakması haramdır. Meydana gelebilecek şeyleri önlemek için bu ikinci görüş tercih edilmiştir. **Başörtülerini, yakalarının üzerine örtsünler.** Yani başlarını boyunlarını ve göğüslerini başörtüleriyle örtsünler. **O kadınlar zinetlerini göstermesinler; kocaları,**[1] **babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları, ellerinin sahip olduğu (köleleri) hariç!** Bu kişiler, göbek ile diz kapağı arasındaki yerler dışında kadının diğer yerlerine de bakabilir. Göbek ile dizkapağı arasındaki yerlere kocanın dışında başkalarının bakması haramdır. "Kendi kadınları..." sözüyle kâfir kadınlar bu hükümden çıkarılmıştır; Müslüman kadınların kâfir kadınlar yanında açılmaları caiz olmaz. "Ellerinin altında bulunanlar..." sözü köleleri içine alır. **Ayrıca erkeklerden,** aletleri kalkmadığı için kadınlara **ihtiyacı olmayan,**[2] sadece yedikleri yemeğin artıklarını yiyebilmek için kadınların **peşlerinden gelen kimseler yahut henüz kadınların** ilişkiye girilecek **avret yerlerinin farkında olmayan çocuklara** göbek ile diz kapağı arasındakilerin dışında kalan yerleri onlara göstermeleri caizdir. **Gizlemekte oldukları** halhal gibi ses çıkaran

---

[1] بُعُولَ kelimesi بَعْلَ kelimesinin cemisidir. "Koca" anlamına gelir.
[2] غَيْرِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, nasb ile okunduğunda istisnadır.

zinetleri anlaşılsın diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hep birden yaptığınız yasak bakışlardan ve diğer şeylerden dolayı **Allah'a tevbe ediniz ki** tevbeniz kabul edilmek suretiyle bunun günahından kurtulup **kurtuluşa eresiniz.**[1]

KELİME ANLAMI

28. فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا **Şayet bulamazsanız** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Kimi?)* اَحَدًا **Hiç kimseyi** *(Öyle kimse ki?)* يَأْذَنَ لَكُمْ Size izin verecek فَلَا تَدْخُلُو **Girmeyin** *(Nereye?)* هَا **Oraya** حَتَّى **Ta ki** يُؤْذَنَ **İzin verilinceye kadar** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَاِنْ قِيلَ **Şayet denilirse** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْاِسْتِئْذَانِ İzin istedikten sonra *(Ne denilirse?)* ارْجِعُوا **Dönün (denilirse)** فَارْجِعُوا **Hemen dönün** هُوَ **O** اَيِ الرُّجُوعُ Yani dönmek *(Nedir?)* اَزْكٰى **Daha temizdir** اَىْ خَيْرٌ Yani hayırlıdır *(Kim için ?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden hayırlıdır?)* مِنَ الْقُعُودِ Oturmaktan *(Nerede?)* عَلَى الْبَابِ Kapıda وَاللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(O şeyler de nedendir?)* مِنَ الدُّخُولِ بِاِذْنٍ İzinle girmekten *(Daha?)* وَغَيْرِ اِذْنٍ Ve izinsiz girmekten *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** فَيُجَازِيكُمْ Ve karşılığınızı verir *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ O şey üzerine

29. لَيْسَ **Yoktur** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Günah** *(Ne günah değildir?)* اَنْ تَدْخُلُوا **Girmeniz** *(Nereye?)* بُيُوتًا **Evlere** *(Öyle evler ki)* غَيْرَ مَسْكُونَةٍ **Oturulmayan** فِيهَا **O evlerde vardır** *(Ne?)* مَتَاعٌ **Yararlanma** اَىْ مَنْفَعَةٌ Menfaat *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne ile?)* بِاسْتِكْنَانٍ Oturmakla *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka şeylerle *(Ne gibi?)* كَبُيُوتِ الرُّبُطِ Kervansaray gibi *(Daha?)* وَالْخَانَاتِ الْمُسْبَلَةِ Girip çıkılan yol hanları gibi وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi bilir?)* مَا **O şeyleri ki** تُبْدُونَ **Açıklıyorsunuz** تُظْهِرُونَ Açığa vuruyorsunuz *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şeyleri ki** تَكْتُمُونَ **Saklıyorsunuz** تُخْفُونَ Gizliyorsunuz *(Nerede?)* فِي دُخُولِ غَيْرِ بُيُوتِكُمْ Evlerinizden başka evlere girmek konusunda *(O açığa vurduğunuz veya sakladığınız şey neden ibarettir?)* مِنْ قَصْدِ صَلَاحٍ Salih bir maksattan ibarettir اَوْ غَيْرِهِ Veya başka bir şeyden وَسَيَأْتِي İlerde gelecek *(Ne?)* اَنَّهُمْ Muhakkak onlar اِذَا دَخَلُوا Girdiklerinde *(Nereye?)* بُيُوتَهُمْ Kendi evlerine يُسَلِّمُونَ Selam verirlerdi *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ Kendi kendilerine

30. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkeklere** يَغُضُّوا **Sakınsınlar** *(Neyi?)* مِنْ اَبْصَارِهِمْ **Gözlerini** *(Neden sakınsınlar?)* عَمَّا O şeylerden ki لَايَحِلُّ لَهُمْ Onlara helal

[1] Bu ayette (hep erkeklere ait sigalar kullanılmak suretiyle) erkekler kadınlara tağlip edilmiştir.

değildir *(Ne helal değildir?)* نَظْرَةُ Ona bakmak وَمِنْ زَائِدَةٌ "Min" zaittir *(Daha ne yapsınlar?)* وَيَحْفَظُوا **Muhafaza etsinler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُمْ **Irzlarını** *(Neden muhafaza etsinler?)* عَمَّا O şeylerden ki لَا يَحِلُّ لَهُمْ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* فِعْلُهُ Onu yapmak *(Ne ile yapmak?)* بِهَا O ırzları ile ذٰلِكَ **Bu** *(Nedir?)* أَزْكٰى **Daha temizdir** أَيْ خَيْرٌ Yani hayırlıdır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neden?)* بِمَا **O şeylerden ki** يَصْنَعُونَ **Yapıyorsunuz** *(Ne ile?)* بِالْأَبْصَارِ وَالْفُرُوجِ Gözler ve fercler ile فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandırır *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Yaptıkları şeylere karşılık

31. وَقُلْ **Söyle** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنَاتِ **Mümin kadınlara** يَغْضُضْنَ **Sakınsınlar** *(Neyi?)* مِنْ اَبْصَارِهِنَّ **Gözlerini** *(Neden sakınsınlar?)* عَمَّا O şeylerden ki لَايَحِلُّ لَهُنَّ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* نَظْرَةُ Ona bakmak *(Daha ne yapsınlar?)* وَيَحْفَظْنَ **Muhafaza etsinler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُنَّ **Irzlarını** *(Neden muhafaza etsinler?)* عَمَّا O şeylerden ki لَا يَحِلُّ لَهُنَّ Onlara helal değildir *(Ne helal değildir?)* فِعْلُهُ Onu yapmak *(Ne ile yapmak?)* بِهَا O ırzları ile *(Daha ne yapsınlar?)* وَلَا يُبْدِينَ **Teşhir etmesinler** يُظْهِرْنَ Açmasınlar *(Neyi?)* زِينَتَهُنَّ **Ziynetlerini** إِلَّا **Ancak (açsınlar)** مَا **O yeri ki** ظَهَرَ **Ortaya çıktı** *(Neden?)* مِنْهَا **O ziynetlerden** وَهُوَ O da *(Nedir?)* الْوَجْهُ Yüzdür *(Daha?)* وَالْكَفَّانِ İki eldir فَيَجُوزُ Caizdir *(Ne?)* نَظْرَةُ Ona bakmak *(Kime caizdir?)* لِأَجْنَبِيٍّ Yabancı birisine *(Ne zaman?)* إِنْ لَمْ يَخَفْ Korkmuyorsa *(Neden?)* فِتْنَةً Fitneden *(Bu nerede böyledir?)* فِي أَحَدِ وَجْهَيْنِ İki görüşten birine göre وَالثَّانِي İkinci görüş *(Nedir?)* يَحْرُمُ (Bakmak) haramdır *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* مَظَنَّةُ الْفِتْنَةِ Fitne yeridir وَرُجِّحَ (Bu görüş) tercih edildi *(Niçin?)* حَسْمًا لِلْبَابِ Meydana gelebilecek şeyleri önlemek için *(Daha ne yapsınlar?)* وَلْيَضْرِبْنَ **Ve vursunlar** *(Neyi?)* بِخُمُرِهِنَّ **Başörtülerini** *(Ne üzerine?)* عَلٰى جُيُوبِهِنَّ **Yakalarının üzerine** أَيْ يَسْتُرْنَ Yani örtsünler *(Neyi?)* الرُّؤُوسَ Başlarını *(Daha?)* وَالْأَعْنَاقَ Boyunlarını *(Daha?)* وَالصُّدُورَ Göğüslerini *(Ne ile örtsünler?)* بِالْمَقَانِعِ Başörtüleriyle وَلَا يُبْدِينَ **Teşhir etmesinler** *(Neyi?)* زِينَتَهُنَّ **Ziynetlerini** *(öyle ziynetleri ki?)* الْخَفِيَّةَ Gizli olan وَهِيَ Bu da *(Nereleridir?)* مَا O yerleridir ki عَدَا الْوَجْهَ Yüzün dışındadır *(Daha?)* وَالْكَفَّيْنِ Ve iki elin إِلَّا **Ancak (açabilirler)** *(Kime?)* لِبُعُولَتِهِنَّ **Kendi kocalarına** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ بَعْلٍ / بَعْل kelimesinin cemisidir أَيْ زَوْجٍ Yani koca demektir أَوْ **Veya** اٰبَائِهِنَّ **Kendi babalarına** أَوْ **Veya** اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ **Kocalarının babalarına** أَوْ **Veya** أَبْنَائِهِنَّ **Kendi oğullarına** أَوْ **Veya** أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ **Kocalarının oğullarına** أَوْ **Veya** إِخْوَانِهِنَّ **Kendi erkek**

kardeşlerine أَوْ **Veya** بَنِي إِخْوَانِهِنَّ **Kendi erkek kardeşlerinin oğullarına** أَوْ **Veya** بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ **Kendi kız kardeşlerinin oğullarına** أَوْ **Veya** نِسَائِهِنَّ **Kendi kadınlarına** أَوْ **Veya** مَا **O kimselere ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne sahip oldu?)* أَيْمَانُهُنَّ **Onların elleri** فَيَجُوزُ لَهُمْ Dolayısıyla onlara caizdir *(Ne caizdir?)* نَظَرُهُ Ona bakmak إِلَّا Ancak caiz değildir *(Neresi?)* مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ Göbek ile diz kapağı arası فَيَحْرُمُ Haramdır *(Ne?)* نَظَرُهُ Ona bakması *(Kimin?)* لِغَيْرِ الْأَزْوَاجِ Kocalarından başkalarının وَخَرَجَ Çıkarttı *(Neyle?)* بِنِسَائِهِنَّ "Onların kadınları" sözüyle *(Kimi çıkarttı?)* الْكَافِرَاتِ Kafir kadınları فَلَا يَجُوزُ Dolayısıyla caiz değildir *(Kime?)* لِلْمُسْلِمَاتِ Müslüman kadınlara *(Ne caiz değildir?)* الْكَشْفُ لَهُنَّ Onlara açılmaları وَشَمِلَ Kapsar مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ 'Onların elleri sahip oldu' sözü *(Neyi?)* الْعَبِيدَ Köleleri *(Daha kime açabilirler?)* أَوْ **Veya** التَّابِعِينَ **Peşlerinden gelenlere** *(Ne hususta?)* فِي فُضُولِ الطَّعَامِ Yemek artığı hususunda *(Öyle peşlerinden gelenler ki?)* غَيْرِ -بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالنَّصْبِ اسْتِثْنَاءٌ- أُولِي الْإِرْبَةِ **İhtiyaç sahibi olmayan,** غَيْرِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, nasb ile okunduğunda istisnadır أَصْحَابِ الْحَاجَةِ İhtiyaç sahibi *(Kime?)* إِلَى النِّسَاءِ Kadınlara *(Kimlerden?)* مِنَ الرِّجَالِ **Erkeklerden** *(Ne ile?)* بِأَنْ لَمْ يَنْتَشِرْ Kalkmamasıyla *(Neyin?)* ذَكَرُ كُلٍّ Her birinin zekerinin *(Daha kime açabilirler?)* أَوْ **Veya** الطِّفْلِ **Çocuklara** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْأَطْفَالِ Cemi manasındadır الَّذِينَ **Öyle çocuklar ki** لَمْ يَظْهَرُوا **Farkında olmuyorlar** يَطَّلِعُوا Muttali değiller *(Neyin farkında olmuyorlar?)* عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ **Kadınların avretlerine** *(Niçin olan avretlerine?)* لِلْجِمَاعِ Cinsi birleşme için فَيَجُوزُ Dolayısıyla caizdir *(Ne?)* أَنْ يُبْدِينَ لَهُمْ Onlara açmaları *(Nerelerini?)* مَا عَدَا مَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ Diz kapağı ile göbek arasının dışındaki yerleri *(Daha ne yapsınlar?)* وَلَا يَضْرِبْنَ **Vurmasınlar** *(Neyi?)* بِأَرْجُلِهِنَّ **Ayaklarını** *(Niye vurmasınlar?)* لِيُعْلَمَ **Bilinsin diye** *(Ne bilinsin diye?)* مَا **O şeyi ki** يُخْفِينَ **Gizliyorlar** *(Neyi gizliyorlar?)* مِنْ زِينَتِهِنَّ **Ziynetlerini** *(O gizledikleri şey de neden ibarettir?)* مِنْ خَلْخَالٍ Halhal'dan *(Öyle halhal ki)* يَتَقَعْقَعُ Ses çıkartıyor وَتُوبُوا **Ve tevbe ediniz** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** جَمِيعًا **Hepiniz** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ **Ey müminler** *(Neden tevbe edin?)* مِمَّا O şeylerden ki وَقَعَ لَكُمْ Size vaki oldu *(O da neden ibarettir?)* مِنَ النَّظَرِ Bakmaktan *(Öyle bakmak ki?)* الْمَمْنُوعِ مِنْهُ Kendisinden yasaklanan *(Daha neden yasaklanan?)* وَمِنْ غَيْرِهِ Ondan başka şeylerden لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُفْلِحُونَ **Kurtuluşa eresiniz** تَنْجُونَ مِنْ ذَلِكَ Bundan kurtulursunuz *(Niçin?)* لِقَبُولِ التَّوْبَةِ مِنْهُ Bundan edilen tevbe kabul olduğu için وَفِي الْآيَةِ Ayette vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الذُّكُورِ Erkekleri galip kılmak *(Neye?)* عَلَى الْإِنَاثِ Dişilere

﴿وَأَنْكِحُوا الْأَيَامٰى مِنكُمْ﴾ جَمْعُ أَيِّمٍ وَهِيَ مَنْ لَيْسَ لَهَا زَوْجٌ بِكْرًا كَانَتْ أَوْ ثَيِّبًا وَمَنْ لَيْسَ لَهُ زَوْجٌ وهٰذَا فِي الْأَحْرَارِ وَالْحَرَائِرِ ﴿وَالصَّالِحِينَ﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَآئِكُمْ﴾ وَعِبَادٌ مِنْ جُمُوعِ عَبْدٍ ﴿إِنْ يَكُونُوا﴾ أَيِ الْأَحْرَارُ ﴿فُقَرَآءَ يُغْنِهِمُ اللهُ﴾ بِالتَّزَوُّجِ ﴿مِنْ فَضْلِهِ وَاللهُ وَاسِعٌ﴾ لِخَلْقِهِ ﴿عَلِيمٌ (٣٢)﴾ بِهِمْ ﴿وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا﴾ مَا يَنْكِحُونَ بِهِ مِنْ مَهْرٍ وَنَفَقَةٍ عَنِ الزِّنَا ﴿حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللهُ﴾ يُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ فَيَنْكِحُونَ ﴿وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْمُكَاتَبَةِ ﴿مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ ﴿فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ أَيْ أَمَانَةً وَقُدْرَةً عَلَى الْكَسْبِ لِأَدَاءِ مَالِ الْكِتَابَةِ وَصِيغَتُهَا مَثَلًا كَاتَبْتُكَ عَلٰى أَلْفَيْنِ فِي شَهْرَيْنِ كُلُّ شَهْرٍ أَلْفٌ فَإِذَا أَدَّيْتَهُمَا فَأَنْتَ حُرٌّ فَيَقُولُ قَبِلْتُ ﴿وَاٰتُوهُمْ﴾ أَمْرٌ لِلسَّادَةِ ﴿مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِيٓ اٰتَاكُمْ﴾ مَا يَسْتَعِينُونَ بِهِ فِي أَدَاءِ مَا الْتَزَمُوهُ لَكُمْ وَفِي مَعْنَى الْإِيتَاءِ حَطُّ شَيْءٍ مِمَّا الْتَزَمُوهُ ﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ﴾ اَىْ إِمَاءَكُمْ ﴿عَلَى الْبِغَآءِ﴾ اَيِ الزِّنَا ﴿إِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا﴾ تَعَفُّفًا عَنْهُ وهٰذِهِ الْإِرَادَةُ مَحَلُّ الْإِكْرَاهِ فَلَا مَفْهُومَ لِلشَّرْطِ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ بِالْإِكْرَاهِ ﴿عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ نَزَلَتْ فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ كَانَ يُكْرِهُ جَوَارِيَهُ عَلَى الْكَسْبِ بِالزِّنَا ﴿وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ﴾ لَهُنَّ ﴿رَحِيمٌ (٣٣)﴾ بِهِنَّ ﴿وَلَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ اٰيَاتٍ مُبَيَّنَاتٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيِّنَاتٍ] فِي هٰذِهِ السُّورَةِ بُيِّنَ فِيهَا مَا ذُكِرَ أَوْ بَيِّنَةً ﴿وَمَثَلًا﴾ خَبَرًا عَجِيبًا وَهُوَ خَبَرُ عَائِشَةَ ﴿مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ أَيْ مِنْ جِنْسِ أَمْثَالِهِمْ أَيْ أَخْبَارِهِمُ الْعَجِيبَةِ كَخَبَرِ يُوسُفَ وَمَرْيَمَ ﴿وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ (٣٤)﴾ فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ اِلَخْ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ اِلَخْ يَعِظُكُمُ اللهُ أَنْ تَعُودُوا اِلَخْ وَتَخْصِيصُهَا بِالْمُتَّقِينَ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿اَللهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ مُنَوِّرُهُمَا بِالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ ﴿مَثَلُ نُورِهِ﴾ أَيْ صِفَتُهُ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ ﴿كَمِشْكٰوةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ اَلْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ﴾ هِيَ الْقِنْدِيلُ وَالْمِصْبَاحُ السِّرَاجُ أَيِ الْفَتِيلَةُ الْمَوْقُودَةُ / [اَلْمُوقَدَةُ] وَالْمِشْكَاةُ الطَّاقَةُ غَيْرُ النَّافِذَةِ أَيِ / [أَوِ] الْأُنْبُوبَةُ فِي الْقِنْدِيلِ ﴿اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا﴾ وَالنُّورُ فِيهَا ﴿كَوْكَبٌ دِرِّيءٌ﴾ اَىْ مُضِيءٌ بِكَسْرِ الدَّالِ وَضَمِّهَا مِنَ الدَّرْءِ بِمَعْنَى الدَّفْعِ لِدَفْعِهَا الظَّلَامَ وَبِضَمِّهَا وَتَشْدِيدِ الْيَاءِ [دُرِّيٌّ] مَنْسُوبٌ إِلَى الدُّرِّ: اللُّؤْلُؤُ ﴿تَوَقَّدَ﴾ الْمِصْبَاحُ بِالْمَاضِي وَفِي قِرَاءَةٍ [يُوقَدُ] بِمُضَارِعِ أَوْقَدَ مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ بِالتَّحْتَانِيَّةِ

وَفِي أُخْرَى تُوقَدُ بِالْفَوْقَانِيَّةِ أَيِ الزُّجَاجَةُ ﴿مِنْ﴾ زَيْتِ ﴿شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ﴾ بَلْ بَيْنَهُمَا فَلَا يَتَمَكَّنُ مِنْهَا حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ مُضِرَّانِ ﴿يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ﴾ لِصَفَائِهِ ﴿نُورٌ﴾ بِهِ ﴿عَلَى نُورٍ﴾ بِالنَّارِ وَنُورِ اللهِ أَيْ هَدَاهُ لِلْمُؤْمِنِ نُورٌ عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ ﴿يَهْدِي اللهُ لِنُورِهِ﴾ لِدِينِ الْإِسْلَامِ ﴿مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ﴾ يُبَيِّنُ ﴿اللهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ﴾ تَقْرِيبًا لِأَفْهَامِهِمْ لِيَعْتَبِرُوا فَيُؤْمِنُوا ﴿وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٣٥)﴾ وَمِنْهُ ضَرْبُ الْأَمْثَالِ ﴿فِي بُيُوتٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيُسَبِّحُ الْآتِي ﴿أَذِنَ اللهُ أَنْ تُرْفَعَ﴾ تُعَظَّمَ ﴿وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿يُسَبِّحُ﴾ بِفَتْحِ الْمُوَحَّدَةِ وَكَسْرِهَا [يُسَبَّحُ]: أَيْ يُصَلِّي ﴿لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْغَدَوَاتِ أَيِ الْبُكَرِ ﴿وَالْآصَالِ (٣٦)﴾ الْعَشَايَا مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Ve aranızdan evli olmayanları**[1] **ve kölelerinizden,**[2] **cariyelerinizden salih,** mümin **olanları evlendiriniz. Eğer** o hürler **yoksul iseler, Allah onları** evlilik sebebiyle **fazlından zengin kılar. Allah** kullarına karşı **geniş olandır,** onları **ziyade bilendir.**

33. **Nikâh** için gerekli olan mehir ve nafaka gibi şeyleri **bulamayanlar ise, Allah, lütfu ile kendilerini zengin edinceye,** onlara varlık bahşedip de evleninceye **kadar** zinadan uzak durarak **iffetli olsunlar. Ellerinizin sahip olduklarından mükâtebe yapmak isteyen** köle ve cariye**lerle, eğer kendilerinde bir hayır** güvenilirlik ve kitabet bedelini ödemek için kazanç elde etme konusunda bir kabiliyet **görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın.** Kitabetin sigası -örneğin- şöyledir: "her ay bini ödenmek üzere iki ay içerisinde toplam iki bin liraya seninle mükatebe akdi yaptım. Bu miktarı ödediğinde sen hürsün" Köle veya cariye de der ki: "Ben de kabul ettim". Size vermeyi taahhüt ettikleri miktarı ödeme hususunda kendilerine destek olacak kadar parayı **Allah'ın size verdiği malından siz de onlara verin,** ey efendiler! Borçlarından bir miktar düşmek de vermek gibidir. **Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde etmek için, namuslu,** iffetli **kalmak isteyen**[3] **cariyelerinizi fuhşa,** zinaya **zorlamayın.** Bu ayet cariyelerini zina yaparak para kazanmaya zorlayan Abdullah b. Übeyy hakkında inmiştir. **Kim onları zora koşarsa, zorlanmalarından sonra Allah** onlara karşı **çok bağışlayıcı ve merhametlidir.**

---

[1] الأَيَامَى kelimesi الأَيِّم kelimesinin cemisidir. "Hiç evlenmemiş olsun, dul olsun, eşi olmayan kadın ve erkek" anlamına gelir. Burada hür erkek ve kadınlar kastedilmiştir.

[2] عِبَادٌ kelimesi عَبْدٌ kelimesinin cemisidir.

[3] Cariyelerin bu isteği, ikrahın gerçekleştiği mahaldir. Yoksa mefhum-u şart söz konusu olamaz.

34. **Andolsun ki, size** bu surede **apaçık beyan edilmiş**[1] anlatılan hükümler kendisinde beyan edilmiş **ayetler** veya apaçık beyan eden ayetler **ve** Yusuf ve Meryem gibi, **sizden önce gelip geçmiş olanlar**ın ilginç haberleri türün**den bir örnek** olan Âişe'nin haberini; **ayrıca** *"Allah'ın dini konusunda o ikisine acımayın", "Onu işittiğiniz zaman müminler zannetmeli değil miydi..." "Onu işittiğiniz zaman müminler demeli değil miydiniz..."Böyle bir şeye bir daha dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor..."* ayetlerinde **muttakiler için bir öğüt indirdik.** Özellikle "Muttakiler için" demesi, bu ayetlerle faydalananlar onlar olduğu içindir.

35. **Allah, göklerin ve yerin nuru,** güneş ve ay ile onları aydınlatan**dır. O'nun nurunun** müminin kalbindeki **temsili, içinde tutuşturulmuş fitil**[2] **bulunan gözsüz bir kandillik**[3] **gibidir; o tutuşturulmuş fitil kandilin içinde, o kandil ise** içinde nur varken **sanki ışık saçan** yahut karanlığı kovan ya da incimsi bir **yıldızdır.**[4] Fitil, **ne tam doğu ne de tam batıda,** bilakis doğuyla batı arasında **bulunan,** dolayısıyla kendisine zarar verecek sıcak ve soğuğun erişmediği **mübarek bir zeytin ağacın**ın yağın**dan tutuşmuştur.**[5] **Onun yağı** safiliğinden dolayı **neredeyse kendisine ateş değmese bile ışık verir;** yağdan çıkan **nur,** ateşten oluşan **nurla birlikte...** Allah tealanın nuru da; yani müminlere olan hidayeti de, iman nuru ile birlikte olan bir nurdur. **Allah dilediği kimseyi nuruna,** İslam dinine **eriştirir. Allah** anlayışlarına yaklaştırmak ve ibret alıp iman etmeleri için **insanlara temsiller getirir. Allah her şeyi bilir**; temsil getirmek de O'nun bildiği şeylerdendir.

36. **Allah'ın, yüceltilmesine ve içlerinde** tevhid ile **isminin anılmasına izin verdiği birtakım evlerde**[6] **sabahları**[7] erkenden **ve** zevalden sonra **akşamları O tesbih edilir**[8], veya namaz kılar...

---

[1] مُبَيَّنَاتٍ kelimesindeki يـ harfi hem fethalı, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi مُبَيِّنَاتٍ şeklinde) kesreli okunmuştur.

[2] اَلْمِصْبَاحُ kelimesi "Siraç" yani "tutuşturulmuş fitil" anlamındadır.

[3] اَلْمِشْكَاةُ kelimesi "gözsüz fanus" anlamındadır. Ya da kandilin içindeki püsküldür.

[4] دِرِّيءٌ kelimesindeki د harfi hem kesre, hem de zamme ile okunmuştur. Buna göre bu kelime اَلدَّرْءُ kökünden olup, "kovan, defeden" anlamına gelir. Yıldız karanlığı defettiği için böyle vasfılanmıştır. Ayrıca bu kelime (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) اَلدُّرُّ/inci kelimesine nispet edilerek zammeli د harfi ve şeddeli ي harfi ile (دُرِّيٌّ şeklinde) de okunmuştur.

[5] Bu fiil تَوَقَّدَ şeklinde mazi olarak okunmuştur. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَوْقَدَ fiilinin meçhul muzarisiyle يُوقَدُ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte ise تُوقَدُ şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre fiilin (تُوقَدُ) faili اَلزُّجَاجَةُ kelimesidir. (Takdir تُوقَدُ فَتِيلَةُ الزُّجَاجَةِ şeklindedir)

[6] فِي بُيُوتٍ'deki harf-i cer, sonrasında gelen يُسَبِّحُ fiiline taalluk eder.

[7] اَلْغُدُوُّ kelimesi اَلْغَدَوَاتُ anlamında mastardır.

[8] يُسَبِّحُ fiilindeki بـ harfi hem fetha, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) kesre ile okunmuştur.

KELİME ANLAMI

32. وَأَنْكِحُوا **Evlendirin** *(Kimleri?)* الْأَيَامٰى **Bekarları** *(Kimden olan?)* مِنْكُمْ **İçinizden** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَيِّمٍ / أَيِّمٌ kelimesinin cemsidir وَهِيَ O da *(Kimdir?)* مَنْ O kadındır ki لَيْسَ لَهَا Onun için yoktur *(Ne yoktur?)* زَوْجٌ Eş *(Ne olduğu halde?)* كَانَتْ بِكْرًا Evlenmemiş olsun أَوْ ثَيِّبًا Veya dul olsun *(Daha kimdir?)* وَمَنْ O erkektir ki لَيْسَ لَهُ Onun için yoktur *(Ne yoktur?)* زَوْجٌ Eş وهٰذا Bu *(Kimler hakkındadır?)* فِي الْأَحْرَارِ Hür erkekler *(Daha?)* وَالْحَرَائِرِ Hür kadınlar *(Daha kimi evlendirin?)* وَالصَّالِحِينَ **Salihleri** الْمُؤْمِنِينَ Yani müminleri *(Kimlerden?)* مِنْ عِبَادِكُمْ **Kölelerinizden** *(Daha kimlerden?)* وَإِمَائِكُمْ **Cariyelerinizden** وَعِبَادٌ İbad kelimesi *(Nedir?)* مِنْ جُمُوعِ عَبْدٍ Abd kelimesinin cemilerindendir إِنْ يَكُونُوا **Şayet iseler** أَيِ الْأَحْرَارُ Yani hürler *(Ne iseler?)* فُقَرَاءَ **Fakirler ise** يُغْنِهِمُ **Onları zenginleştirir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِالتَّزَوُّجِ Evlenmeleriyle *(Neden zenginleştirir?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* وَاسِعٌ **Geniştir** *(Kime?)* لِخَلْقِهِ Mahlukatına عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Kimi?)* بِهِمْ Onları

33. وَلْيَسْتَعْفِفِ **İffetli kalsınlar** *(Kimler?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَجِدُونَ **Bulamıyorlar** *(Neyi?)* نِكَاحًا **Bir nikahı** مَا O şeyi ki يَنْكِحُونَ بِهِ Onunla nikah yapıyorlar *(Nedendir o?)* مِنْ مَهْرٍ Mehirden *(Daha?)* وَنَفَقَةٍ Ve nafakadan *(Neden iffetli kalsınlar?)* عَنِ الزِّنَا Zinadan حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ **Zenginleş-tirinceye kadar** *(Kimi?)* اللّٰهُ **Onları** يُوَسِّعَ عَلَيْهِمْ Onlara genişlik verinceye kadar *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** فَيَنْكِحُونَ O zaman evlenirler وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يَبْتَغُونَ **İstiyorlar** *(Ne istiyorlar?)* الْكِتَابَ **Mükatebe yapmak** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْمُكَاتَبَةِ Mükatebe manasındadır *(Kimlerden olan kimseler?)* مِمَّا **O kimselerden ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* أَيْمَانُكُمْ **Elleriniz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَبِيدِ Kölelerden *(Daha?)* وَالْإِمَاءِ Cariyelerden فَكَاتِبُوهُمْ **Onlarla hemen mükatebe yapın** *(Ne zaman?)* إِنْ عَلِمْتُمْ **Şayet biliyorsanız** *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ **Onlar hakkında** *(Ne biliyorsanız?)* خَيْرًا **Hayır** أَيْ أَمَانَةً Yani emanet *(Daha?)* وَقُدْرَةً Ve kudret *(Neye?)* عَلَى الْكَسْبِ Kazanç elde etmeye *(Niçin?)* لِأَدَاءِ مَالِ الْكِتَابَةِ Kitabet malını ödeyebilmek için وَصِيغَتُهَا مَثَلًا Mesela bu (kitabet anlaşması)nın sığası *(Nedir?)* كَاتَبْتُكَ Seni mükatep yaptım *(Ne üzerine?)* عَلَى الْفَيْنِ İki bin üzerine *(Ne kadar zamanda?)* فِي شَهْرَيْنِ İki ay içinde كُلُّ شَهْرٍ Her ay *(Nedir?)* أَلْفٌ Bindir فَإِذَا أَدَّيْتَهُمَا O iki binliği ödediğin zaman فَأَنْتَ Sen *(Nesiz?)* حُرٌّ Hürsün فَيَقُولُ Ve (köle de şöyle) der قَبِلْتُ Kabul ettim وَاٰتُوهُمْ **Ve onlara**

verin *(Bu kelime nedir?)* أَمْرٌ لِلسَّادَةِ Efendilere bir emirdir *(Neden verin?)* مِنْ مَالِ اللهِ **Allah'ın malından** الَّذِي **Öyle maldan ki** اٰتَاكُمْ **Size verdi** *(Neyi verin?)* مَا O malı ki يَسْتَعِينُونَ Yardım istiyorlar *(Ne ile?)* بِهِ O mal ile *(Nerede?)* فِي أَدَاءِ مَا O şeyi yapmakla ki اِلْتَزَمُوهُ Onu teahhüt ettiler *(Kime?)* لَكُمْ Size وَفِى مَعْنَى الْإِيتَاءِ Vermek kabilindendir *(Ne?)* حَطُّ شَيْءٍ Bir miktarı düşürmek *(Neden olan bir miktar?)* مِمَّا الْتَزَمُوهُ Ödeme yükümlülüğüne girdikleri şeylerden وَلَا تُكْرِهُوا **Zorlamayın** *(Kimi?)* فَتَيَاتِكُمْ **Cariyelerinizi** اَىْ إِمَاءَكُمْ Cariyele-rinizi *(Neye zorlamayın?)* عَلَى الْبِغَاءِ **Fuhşa** اَيِ الزِّنَا Yani zinaya إِنْ اَرَدْنَ **Şayet istiyorlarsa** *(Neyi?)* تَحَصُّنًا **İffetli olmayı** تَعَفُّفًا عَنْهُ Zinadan uzak durup iffetli olmak وَهٰذِهِ الْإِرَادَةُ Bu irade *(Nedir?)* مَحَلُّ الْإِكْرَاهِ İkrahın mahallidir فَلَا مَفْهُومَ لِلشَّرْطِ Dolayısıyla mefhum-u şart yoktur لِتَبْتَغُوا **Elde edeceksiniz diye** *(Ne ile?)* بِالْإِكْرَاهِ Zorlamayla *(Neyi?)* عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatı-nın metaını** نَزَلَتْ İndi *(Kim hakkında?)* فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ Abdullah bin Übeyy hakkında كَانَ يُكْرِهُ Zorluyordu *(Kimi?)* جَوَارِيَهُ Cariyelerini *(Neye?)* عَلَى الْكَسْبِ بِالزِّنَا Zina ile kazanç sağlamaya وَمَنْ **Her kim** يُكْرِهْهُنَّ **Onları zorlarsa** فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ **Onların zorlamalarından sonra** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Bağışlayıcıdır** *(Kimi?)* لَهُنَّ O cariyeleri رَحِيمٌ **Merhamet edicidir** *(Kime?)* بِهِنَّ O cariyelere

34. وَلَقَدْ **Andolsun ki** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* مُبَيِّنَاتٍ **Açıkça beyan edilmiş** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا Ya'nın fethası ve esresiyle *(Nerede beyan edilmiş?)* فِي هٰذِهِ السُّورَةِ Bu sürede بُيِّنَ فِيهَا O surede açıklanmıştır *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanlar أَوْ بَيِّنَةً Veya beyyineler olarak indirdik *(Daha ne indirdik?)* وَمَثَلًا **Örnekler** خَبَرًا عَجِيبًا Hayret verici haberler وَهُوَ O da *(Nedir?)* خَبَرُ عَائِشَةَ Aişe'nin haberidir *(Kimden?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden evvel** أَيْ مِنْ جِنْسِ أَمْثَالِهِمْ Yani onların ilginç haberleri türünden أَيْ أَخْبَارِهِمُ الْعَجِيبَةِ Yani acayip haberlerinden *(Ne gibi?)* كَخَبَرِ يُوسُفَ Yusuf'un haberi gibi *(Daha?)* وَمَرْيَمَ Ve Meryem'in haberi gibi *(Daha ne indirdik?)* وَمَوْعِظَةً **Öğüt** *(Kimler için?)* لِلْمُتَّقِينَ **Muttakiler için** *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالَى O Yüce'nin şu sözünde وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ "Allahın dininde bunlara bir acıyacağız tutmasın..." *(Daha?)* لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ اِلَخ "Bu iftirayı işittiğinizde erkek müminlerin, hüsnü zanda

bulunmaları gerekmez miydi?..." *(Daha?)* وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ اِلَخْ "Onu duyduğunuzda demeli değil miydiniz?... " *(Daha?)* يَعِظُكُمُ اللهُ أَنْ تَعُودُوا اِلَخْ "Allah, buna benzer tutumu tekrarlamanızdan sizi sakındırıp uyarır." وَتَخْصِيصُهَا O öğüdü tahsis etmesi *(Kime?)* بِالْمُتَّقِينَ Muttakilere *(Niçindir?)* لِأَنَّهُمُ Çünkü sadece onlar *(Nedirler?)* الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا O öğütle faydalanırlar

35. اَللهُ **Allah** *(Nedir?)* نُورُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin nurudur** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** أَيْ مُنَوِّرُهُمَا Yani onların aydınlatıcısıdır *(Neyle?)* بِالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneş ve Ay ile مَثَلُ نُورِهِ **Onun nurunun temsili** أَيْ صِفَتُهُ Yani onun vasfı *(Nerede?)* فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ Müminin kalbinde *(Ne gibidir?)* كَمِشْكٰوةٍ **Bir kandillik gibidir ki** فِيهَا **O kandilliğin içinde vardır** *(Ne vardır?)* مِصْبَاحٌ **Lamba** اَلْمِصْبَاحُ **Lamba da** *(Neredidir?)* فِي زُجَاجَةٍ **Kristal camın içindedir** هِيَ Zücace *(Nedir?)* الْقِنْدِيلُ Kandildir وَالْمِصْبَاحُ Mısbah ise *(Nedir?)* السِّرَاجُ Lambadır [اَلْمُوقَدَةُ] أَيِ الْفَتِيلَةُ الْمَوْقُودَةُ Yani tutuşturulmuş fitil وَالْمِشْكَاةُ Mişkat ise *(Nedir?)* الطَّاقَةُ Oyuk *(Nasıl?)* غَيْرُ النَّافِذَةِ Deliksiz [أَوْ]/أَيْ Yahut Mişkat *(Nedir?)* الْأُنْبُوبَةُ فِي الْقِنْدِيلِ Kandildeki fitildir اَلزُّجَاجَةُ **Kristal cam ise** كَأَنَّهَا **Sanki o** *(Nasıl?)* وَالنُّورُ فِيهَا İçinde ışık varken *(Nedir?)* كَوْكَبٌ **Yıldızdır** *(Öyle yıldız ki?)* دِرِّيءٌ **Işık veren** اَىْ مُضِيءٌ Yani aydınlatan *(Ne ile okunduğu zaman bu manadadır?)* بِكَسْرِ الدَّالِ Dal'ın esresiyle *(Daha ile okunmuştur?)* وَضَمِّهَا Onun zammesiyle *(Nereden gelmiştir?)* مِنَ الدَّرْءِ / الدَّرْءُ kökünden *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الدَّفْعِ Defetmek manasındadır *(Niçin "kevkeb" bu kelime ile vasıflanmıştır?)* لِدَفْعِهَا الظَّلَامَ Karanlığı defettiği için *(Daha ile okunmuştur?)* وَبِضَمِّهَا Dal'ın zammesi وَتَشْدِيدِ الْيَاءِ Ve Ya'nın şeddelenmesiyle *(Nedir?)* مَنْسُوبٌ إِلَى الدُّرِّ / الدُّرُّ kelimesine nispet edilmiştir اللُّؤْلُؤُ İnci demektir *(Öyle fitil ki)* تَوَقَّدَ **Tutuştu** *(Ne?)* الْمِصْبَاحُ O fitil *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْمَاضِي Mazi kalıbıyla وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِمُضَارِعِ أَوْقَدَ / أَوْقَدَ fiilinin muzarisiyle *(Ne olduğu halde?)* مَبْنِيًّا لِلْمَفْعُولِ Meçhul kalıbında *(Ne ile?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı (ya) ile (**يُوقَدُ** şeklinde) وَفِي أُخْرٰى Bir diğer kıraatte ise *(Nasıl okunmuştur?)* تُوقَدُ Tüqadü şeklinde *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı (ta) ile أَيِ الزُّجَاجَةُ Yani (**تُوقَدُ** şeklinde okuyan kıraate göre) kandil(in fitili tutuştu) demektir (Bu kıraate göre fiilin (تُوقَدُ) faili الزُّجَاجَةُ kelimesidir. Takdir, تُوقَدُ فَتِيلَةُ الزُّجَاجَةِ şeklindedir) *(Neden tutuştu?)* مِنْ شَجَرَةٍ **Ağaç** yağı**ndan** *(Öyle ağaç ki?)* مُبَارَكَةٍ **Mübarek** *(Yine öyle ağaç ki)* زَيْتُونَةٍ زَيْتِ **Zeytin** *(Yine öyle ağaç ki)* لَا شَرْقِيَّةٍ **Doğuya nispet edilemeyen** *(Daha?)* وَلَا غَرْبِيَّةٍ

Ve batıya da nispet edilemeyen بَلْ بَيْنَهُمَا Bilakis onların ortasında bulunan فَلَا يَتَمَكَّنُ مِنْهَا Dolayısıyla ona isabet edemez *(Ne?)* حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ Ne sıcaklık ne de soğukluk *(Öyle sıcaklık ve soğukluk ki)* مُضِرَّانِ Zarar verici يَكَادُ **Nerdeyse** زَيْتُهَا **O Zeytin ağacının yağı** يُضِيءُ **Işık verir** وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ **Ona değmese bile** *(Ne değmese bile?)* نَارٌ **Ateş** *(Neden?)* لِصَفَائِهِ Safiyetinden نُورٌ **Nur** *(Öyle nur ki)* بِهِ Yağ ile meydana gelen *(Ne ile birliktedir ?)* عَلَى نُورٍ **Nurla birliktedir** *(Öyle nur ki)* بِالنَّارِ Ateşle oluşan وَنُورُ اللّٰهِ Ve Allah'ın nuru أَيْ هَدَاهُ Yani O'nun hidayet etmesi *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِ Mümine *(Nedir?)* نُورٌ Nurdur *(Ne ile birlikte olan nurdur?)* عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ İman nuru ile birlikte يَهْدِي **Eriştirir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neye eriştirir?)* لِنُورِهِ **Kendi nuruna** لِدِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine *(Kimi eriştirir?)* مَنْ **O kişiyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَضْرِبُ **Ve misal olarak getirir** يُبَيِّنُ Açıklar *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi getirir?)* الْأَمْثَالَ **Misalleri** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Niçin?)* تَقْرِيبًا Yaklaştırmak için *(Neye?)* لِأَفْهَامِهِمْ Anlayışlarına *(Niye?)* لِيَعْتَبِرُوا İbret alsınlar da فَيُؤْمِنُوا İman etsinler diye وَاللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** وَمِنْهُ Onun bildiği şeylerdendir *(Ne?)* ضَرْبُ الْأَمْثَالِ Misaller getirmesi

36. فِي بُيُوتٍ **O evlerde ki** *(Bu kelime nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِيُسَبِّحُ الْآتِي Gelecek olan يُسَبِّحُ kelimesine müteallıktır أَذِنَ **İzin verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neye izin verdi?)* أَنْ تُرْفَعَ **Yükseltilmesine** تُعَظَّمَ Yüceltilmesine *(Daha neye izin verdi?)* وَيُذْكَرَ **Ve anılmasına** *(Nerede?)* فِيهَا **İçlerinde** *(Neyin anılmasına?)* اسْمُهُ **Onun isminin** *(Ne ile?)* بِتَوْحِيدِهِ Onu tevhit ederek يُسَبَّحُ **Tesbih edilir** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْمُوَحَّدَةِ Tek noktalı harfin fethasıyla *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَكَسْرِهَا Onun esresiyle أَيْ يُصَلِّي Yani (يُسَبِّحُ şeklindeki kıraate göre kelimenin anlamı şöyledir:) namaz kılar *(Kim tesbih edilir?)* لَهُ **O Allah** *(Nerede?)* فِيهَا **O evlerde** *(Ne zaman?)* بِالْغُدُوِّ **Sabah vaktinde** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْغَدَوَاتِ Gadavet manasında mastardır أَيِ الْبُكَرِ Yani sabahın erken vakti *(Daha ne zaman?)* وَالْآصَالِ **Akşam vaktinde** الْعَشَايَا Akşam *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ Zevalden sonra

﴿رِجَالٌ﴾ فاعِلُ يُسَبِّحُ بِكَسْرِ الْبَاءِ. وَعَلَى فَتْحِه: نَائِبُ الْفَاعِلِ «لَهُ» ، وَ«رِجَالٌ» فَاعِلُ فِعْلٍ مُقَدَّرٍ جَوَابَ سُؤَالٍ مُقَدَّرٍ كَأَنَّهُ قِيلَ «مَنْ يُسَبِّحُهُ؟» ﴿لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ﴾ اَىْ شِرَاءٌ ﴿وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ﴾ حَذْفُ هَاءِ إِقَامَةٍ تَخْفِيفٌ ﴿وَاِيتَاۤءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ﴾ تَضْطَرِبُ ﴿فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ ﴿٣٧﴾﴾ مِنَ الْخَوْفِ الْقُلُوبُ بَيْنَ النَّجَاةِ وَالْهَلَاكِ وَالْأَبْصَارُ بَيْنَ نَاحِيَتَيِ الْيَمِينِ وَالشِّمَالِ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا﴾ أَيْ ثَوَابَهُ وَأَحْسَنَ بِمَعْنَى حَسَنَ ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِه وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاۤءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾﴾ يُقَالُ فُلَانٌ يُنْفِقُ بِغَيْرِ حِسَابٍ أَيْ يُوَسِّعُ كَأَنَّهُ لَا يَحْسُبُ مَا يُنْفِقُهُ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ﴾ جَمْعُ قَاعٍ أَيْ فَلَاةٍ وَهِيَ شُعَاعٌ يُرَى فِيهَا نِصْفَ النَّهَارِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ يُشْبِهُ الْمَاءَ الْجَارِيَ ﴿يَحْسَبُهُ﴾ يَظُنُّهُ ﴿الظَّمْاٰنُ﴾ أَيِ الْعَطْشَانُ ﴿مَاۤءً حَتّٰۤى اِذَا جَاۤءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا﴾ مِمَّا حَسِبَهُ كَذٰلِكَ الْكَافِرُ يَحْسَبُ أَنَّ عَمَلَهُ كَصَدَقَةٍ يَنْفَعُهُ حَتّٰى إِذَا مَاتَ وَقَدِمَ عَلٰى رَبِّهِ لَمْ يَجِدْ عَمَلَهُ أَيْ لَمْ يَنْفَعْهُ ﴿وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ﴾ أَيْ عِنْدَ عَمَلِهِ ﴿فَوَفّٰيهُ حِسَابَهُ﴾ أَيْ جَازَاهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾﴾ أَيِ الْمُجَازَاةِ ﴿اَوْ﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمُ السَّيِّئَةُ ﴿كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ﴾ عَمِيقٍ ﴿يَغْشٰيهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِه﴾ أَيِ الْمَوْجِ ﴿مَوْجٌ مِنْ فَوْقِه﴾ أَيِ الْمَوْجِ الثَّانِي ﴿سَحَابٌ﴾ غَيْمٌ هٰذِهِ ﴿ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ﴾ ظُلْمَةُ الْبَحْرِ وَظُلْمَةُ الْمَوْجِ الْأَوَّلِ وَظُلْمَةُ الثَّانِي وَظُلْمَةُ السَّحَابِ ﴿اِذَاۤ اَخْرَجَ﴾ النَّاظِرُ ﴿يَدَهُ﴾ فِي هٰذِهِ الظُّلُمَاتِ ﴿لَمْ يَكَدْ يَرٰيهَا﴾ أَيْ لَمْ يَقْرُبْ مِنْ رُؤْيَتِهَا ﴿وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴿٤٠﴾﴾ أَيْ مَنْ لَمْ يَهْدِهِ اللّٰهُ لَمْ يَهْتَدِ ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ وَمِنَ التَّسْبِيحِ صَلَاةٌ ﴿وَالطَّيْرُ﴾ جَمْعُ طَائِرٍ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿صَٓافَّاتٍ﴾ حَالٌ بَاسِطَاتٍ أَجْنِحَتَهُنَّ ﴿كُلٌّ قَدْ عَلِمَ﴾ اللّٰهُ ﴿صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾﴾ فِيهِ تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ وَالنَّبَاتِ ﴿وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾﴾ الْمَرْجِعُ ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِي سَحَابًا﴾ يَسُوقُهُ بِرِفْقٍ ﴿ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ﴾ يَضُمُّ بَعْضَهُ إِلٰى بَعْضٍ فَيَجْعَلُ الْقِطَعَ الْمُتَفَرِّقَةَ قِطْعَةً وَاحِدَةً ﴿ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا﴾ بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ ﴿فَتَرَى الْوَدْقَ﴾ الْمَطَرَ ﴿يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِه﴾ مَخَارِجِهِ ﴿وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاۤءِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿جِبَالٍ فِيهَا﴾ فِي السَّمَاءِ بَدَلٌ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿مِنْ بَرَدٍ﴾ أَيْ بَعْضَهُ ﴿فَيُصِيبُ بِه مَنْ يَشَاۤءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاۤءُ﴾ يَقْرُبُ ﴿يَكَادُ سَنَا بَرْقِه﴾ لَمَعَانُهُ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ ﴿٤٣﴾﴾ النَّاظِرَةِ لَهُ أَيْ يَخْطَفُهَا

TÜRKÇE ANLAMI

37. ...**birçok erler ki,**[1] **onları ne bir alım ve ne de bir satım Allah'ın zikrinden ve namazı hakkıyla kılmaktan**[2] **ve zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin** korkudan dolayı **allak bullak,** endişe içinde **olacağı bir gün** olan kıyamet günün**den korkarlar**; kalpler kurtuluşla helak arasında gidip gelirken, gözler bir sağda bir soldadır.

38. **En nihayet, Allah onlara, amellerinin güzelini,** mükâfatını **verecek ve onlara fazlı kereminden fazlasını da ihsan edecektir. Allah dilediğine hesapsız**[3] **rızık verir.**

39. **Kâfirlerin amelleri ise engin bir çöldeki**[4] **bir serap gibidir ki, susamış kimse onu bir su sanır; nihayet ona vardığında orada** olduğunu zannettiği **herhangi bir şey bulamamıştır.** İşte kâfir kimse de böyledir; sadaka gibi iyi amellerinin kendisine fayda sağlayacağını zanneder; nihayet ölüp de Rabbinin huzuruna vardığında amelini bulamaz, yani o ameli kendisine bir fayda sağlamaz. **Üstelik** amelinin **yanında da Allah'ı bulmuştur; Allah ise, onun hesabını tastamam görmüş,** dünyadayken onun karşılığını vermiş**tir. Allah hesabı,** karşılık vermeyi **çok çabuk görendir.**

40. **Ya da** kâfirlerin kötü amelleri, **derin bir denizdeki karanlıklar gibidir ki, o denizi dalga üstüne dalga kaplıyor;** ikinci dalganın **üstünde de bulut... Bunlar, bazısı bazısının üstünde olan karanlıklardır;** denizin karanlığı ile birinci dalganın karanlığı; ikinci dalganın karanlığıyla bulutun karanlığı... Bu karanlıklar içinde kişi **elini çıkardığı zaman onu görmeğe yaklaşamaz bile! Bir kimseye Allah nur vermemişse, artık o kimsenin nurdan nasibi yoktur;** yani Allah bir kimseye hidayet etmemişse o kişi hidayet bulamaz.

41. **Göklerdekilerin de, yerdekilerin de ve** yer ile gök arasında **kanatları açık**[5] **uçan kuşların**[6] **da Allah'ı tesbih ettiklerini** -namaz da tesbihin bir türüdür- **görmez misin?** Allah, **her birinin namazını ve tesbihini bilmiştir. Allah, onların yaptıklarını**[7] **ziyade bilendir.**

42. **Göklerin de yerin de mülkü,** yağmur, rızk ve bitki hazineleri **Allah'ın dır, dönüş de Allah'adır.**

---

[1] رِجَالٌ kelimesi يُسَبِّحُ fiilinin failidir. Bu fiil يُسَبَّحُ şeklinde okunduğunda ise لَهُ onun naibi faili, رِجَالٌ kelimesi ise mukadder bir sorunun cevabında gelen mukadder bir fiilin faili olur. Sanki şöyle sorulmuştur: مَنْ يُسَبِّحُهُ/onu kim tesbih eder? (Cevap: ...يُسَبِّحُهُ رِجَالٌ)

[2] Ayetteki إِقَامِ kelimesindeki ة harfi, hafiflik olsun diye hazfedilmiştir.

[3] Arap dilinde "Hesapsız harcıyor" denilir. Bu söz, "öyle çok harcıyor ki sanki ne harcadığını hesaplamıyor" anlamına gelir.

[4] قِيعَةٌ kelimesi قَاعٍ kelimesinin cemisidir. "Çöl" anlamına gelir. "Serap" ise; şiddetli sıcaklarda gün ortası çölde görülen ve akarsuya benzeyen ışıltıya denir.

[5] صَافَّاتٍ kelimesi haldir.

[6] اَلطَّيْرُ kelimesi اَلطَّائِرُ kelimesinin cemisidir.

[7] يَفْعَلُونَ kelimesinde akıllılar, akılsızlara tağlip edilmiştir.

43. **Görmez misin ki Allah bir takım bulutları** yavaşça **sevkediyor; sonra onları bir araya getirip,** bazısını bazısına katıp birçok parçayı tek bir parça haline getiriyor, **sonra da onu** birbirleriyle **üstüste yığıyor. İşte görüyorsun ki bunlar arasından,** çıkış yerlerinden **yağmur çıkıyor. O (Allah), gökten; o** gökl**erdeki dağlardan**[1] **dolu**[2] **indirir. Artık onu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzak tutar; (bu bulutların) şimşeğinin parıltısı** kendisine bakanın **neredeyse gözleri**ni **götürür,** aniden alıverir**!**

KELİME ANLAMI

37. رِجَالٌ **Adamlar** *(Bu kelime nedir?)* فَاعِلُ يُسَبِّحُ بِكَسْرِ الْبَاءِ Ba'nın esresiyle يُسَبِّحُ'nun failidir وَعَلَى فَتْحِهَا Ba'nın fethasıyla ise نَائِبُ الْفَاعِلِ naib-i fail *(Nedir?)* لَهُ "lehü"dür وَرِجَالٌ Ricalün kelimesi ise *(Nedir?)* فَاعِلُ فِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder fiilin failidir *(Neredeki mukadder fiil?)* جَوَابُ سُؤَالٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir sorunun cevabında olan كَأَنَّهُ قِيلَ Sanki şöyle denilmiştir مَنْ يُسَبِّحُهُ؟ 'Onu kim tesbih ediyor' *(Öyle adamlar ki?)* لَا تُلْهِيهِمْ **Onları alıkoymuyor** *(Ne?)* تِجَارَةٌ **Alım** أَىْ شِرَاءٌ Satın almak *(Daha ne alıkoyamıyor?)* وَلَا بَيْعٌ **Satış** *(Neden alıkoyamıyor?)* عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ı zikretmekten** *(Daha neden?)* وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ **Namaz kılmaktan** حَذْفُ هَاءِ إِقَامَةٍ 'İkametün' kelimesinin he'si hazfedilmesi *(Nedir?)* تَخْفِيفٌ Hafiflik içindir *(Daha neden?)* وَإِيتَاءِ الزَّكٰوةِ **Zekat vermekten** *(Onlar ne oldukları halde?)* يَخَافُونَ **Korkar oldukları halde** *(Neden korkar oldukları halde?)* يَوْمًا **Bir günden ki** تَتَقَلَّبُ **Allak bullak olur** تَضْطَرِبُ Endişe içinde olur *(Nerede?)* فِيهِ **O günde** *(Ne allak bullak olur?)* الْقُلُوبُ **Kalpler** *(Daha?)* وَالْاَبْصَارُ **Gözler** *(Neden?)* مِنَ الْخَوْفِ Korkudan الْقُلُوبُ Kalpler (allak bullak olur) *(Nerede?)* بَيْنَ النَّجَاةِ وَالْهَلَاكِ Kurtuluş ile helak arasında وَالْأَبْصَارُ Gözler de (allak bullak olur) *(Nerede?)* بَيْنَ نَاحِيَتَيِ الْيَمِينِ وَالشِّمَالِ Sağ ve sol taraf arasında هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür

38. لِيَجْزِيَهُمُ **Nihayetinde onları karşılıklandıracaktır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi verecek?)* اَحْسَنَ مَا **O şeyin güzelini ki** عَمِلُوا **Yaptılar** أَيْ ثَوَابَهُ Yani onun sevabını verecektir وَأَحْسَنَ بِمَعْنَى حَسَنَ Ahsene, Hasüne manasındadır *(Daha ne yapacaktır?)* وَيَزِيدَهُمْ **Onlara fazlasıyla verecektir** *(Neden verecek?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَرْزُقُ **Rızıklandırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki**

---

[1] مِنْ جِبَالٍ kelimesi cer edici iade edilerek السَّمَاءِ kelimesinden bedeldir.

[2] مِنْ بَرَدٍ'deki مِنْ baziyet bildirir.

فُلَانٌ Denilir *(Ne denilir?)* يُقَالُ **Hesap olmadan** بِغَيْرِ حِسَابٍ *(Ne olmadan?)* **Diliyor** يَشَاءُ Falanca بِغَيْرِ حِسَابٍ يُنْفِقُ Hesapsız harcama yapıyor أَيْ يُوَسِّعُ Yani bolca harcıyor كَأَنَّهُ Sanki o *(Nedir?)* لَا يَحْسُبُ Hesaplamıyor *(Neyi?)* مَا O şeyi ki يُنْفِقُهُ Harcıyor

39. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** أَعْمَالُهُمْ **Onların amelleri** *(Ne gibidir?)* كَسَرَابٍ **Bir serap gibidir** *(Öyle serap ki)* بِقِيعَةٍ **Çölde** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ قَاعٍ / قَاعٍ kelimesinin cemisidir أَيْ فَلَاةٍ Yani bir sahrada demektir وَهِيَ O da *(Nedir?)* شُعَاعٌ Bir ışıltıdır *(Öyle ışıltı ki)* يُرَى فِيهَا Çölde görülüyor *(Ne zaman?)* نِصْفَ النَّهَارِ Gün ortasında *(Nerede?)* فِي شِدَّةِ الْحَرِّ Sıcağın şiddetinde يُشْبِهُ Benziyor *(Neye benziyor?)* الْمَاءَ الْجَارِيَ Akan suya *(Öyle serap ki)* يَحْسَبُهُ **Onu sanıyor** يَظُنُّهُ Zannediyor *(Kim?)* الظَّمْآنُ **Susayan** أَيِ الْعَطْشَانُ Susuz *(Ne sanıyor?)* مَاءً **Su** حَتّٰى **Nihayet** إِذَا جَاءَهُ **Ona geldiği zaman** لَمْ يَجِدْهُ **Orada bulamadı** *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neden?)* مِمَّا حَسِبَهُ Zannetti şeyden كَذٰلِكَ الْكَافِرُ Kafir de aynı şekildedir يَحْسَبُ Zanneder *(Neyi?)* أَنَّ عَمَلَهُ Muhakkak ki ameli *(Ne gibi ameli?)* كَصَدَقَةٍ Sadaka gibi ameli *(Nedir?)* يَنْفَعُهُ Ona fayda verecek حَتّٰى إِذَا مَاتَ Öldüğü zaman وَقَدِمَ عَلٰى رَبِّهِ Ve rabbine geldiğinde لَمْ يَجِدْ عَمَلَهُ Amelini bulamaz أَيْ لَمْ يَنْفَعْهُ Yani O'na fayda vermez وَوَجَدَ **Ve bulur** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Nerede bulur?)* عِنْدَهُ **Onun yanında** أَيْ عِنْدَ عَمَلِهِ Yani amelinin yanında فَوَفّٰيهُ **Allah ise tastamam görmüştür** *(Neyi?)* حِسَابَهُ **Onun hesabını** أَيْ جَازَاهُ Yani Ona karşılık vermiştir *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Ameli üzerine *(Nerede karşılık vermiştir?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı çabucak görendir** أَيِ الْمُجَازَاةِ Yani karşılıklandırmayı

40. أَوْ **Veya** الَّذِينَ Öyle kimseler ki كَفَرُوا Kafir oldular أَعْمَالُهُمُ السَّيِّئَةُ Onların kötü amelleri *(Ne gibidir?)* كَظُلُمَاتٍ **Karanlıklar gibidir** *(Nerede olan?)* فِي بَحْرٍ **Denizde** *(Öyle deniz ki)* لُجِّيٍّ **Engin** عَمِيقٍ Derin *(Yine öyle deniz ki)* يَغْشٰيهُ **Onu kaplıyor** *(Ne kaplıyor?)* مَوْجٌ **Dalga** *(Öyle dalga ki)* مِنْ فَوْقِهِ **Onun üstünde vardır** أَيِ الْمَوْجِ Yani dalganın *(Ne vardır?)* مَوْجٌ **Dalga vardır** *(Öyle dalga ki)* مِنْ فَوْقِهِ **Onun üstünde vardır** أَيِ الْمَوْجِ الثَّانِي Yani ikinci dalganın *(Ne vardır?)* سَحَابٌ غَيْمٌ **Bulut** هٰذِهِ Bunlar *(Nedir?)* ظُلُمَاتٌ **Karanlıklardır** *(Öyle karanlıklar ki?)* بَعْضُهَا **Onların bazısı** *(Nedir?)* فَوْقَ بَعْضٍ **Bazısının üstündedir** ظُلْمَةُ الْبَحْرِ Denizin karanlığı ile وَظُلْمَةُ الْمَوْجِ الْأَوَّلِ Birinci dalganın karanlığı *(Daha?)* وَظُلْمَةُ الثَّانِي İkinci dalganın karanlığı ile وَظُلْمَةُ السَّحَابِ Bulutun karanlığı إِذَا أَخْرَجَ **Uzattığı**

zaman *(Kim?)* النَّاظِرُ Bakan *(Neyi uzattığı zaman?)* يَدَهُ **Elini** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الظُّلُمَاتِ Bu karanlıkların içinde لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا **Nerdeyse onu göremez** أَيْ لَمْ يَقْرُبْ Yani yaklaşamaz *(Neye?)* مِنْ رُؤْيَتِهَا Onu görmeye وَمَنْ **Her kim** لَمْ يَجْعَلِ **Vermediyse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime vermediyse?)* لَهُ **Ona** *(Ne vermediyse?)* نُورًا **Nur** فَمَا لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ نُورٍ **Bir nur** أَيْ Yani مَنْ Kim ki لَمْ يَهْدِهِ Onu hidayete eriştirmedi *(Kim?)* اللهُ Allah لَمْ يَهْتَدِ Hidayet bulmaz

41. أَلَمْ تَرَ **Görmez misin?** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُسَبِّحُ **Tesbih ediyor** *(Kimi?)* لَهُ **O Allah'ı** *(Kim tesbih ediyor?)* مَنْ **O kimse ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha neredededir?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerlerdedir** وَمِنَ التَّسْبِيحِ Tesbihtendir *(Ne?)* صَلَاةٌ Namaz *(Daha kim?)* وَالطَّيْرُ **Kuşlar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ طَائِرٍ / طَائِرٍ kelimesinin cemisidir *(Nerede uçan?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gök ile yer arasında *(O kuşlar ne oldukları halde?)* صَافَّاتٍ **Kanatlarını açıp uçtukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir بَاسِطَاتٍ Açıcı oldukları halde *(Neyi?)* أَجْنِحَتَهُنَّ Kanatlarını كُلٌّ **Hepsi** قَدْ عَلِمَ **Muhakkak bildi** *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi?)* صَلَاتَهُ **Onun duasını** *(Daha neyini bildi?)* وَتَسْبِيحَهُ **Ve tesbihini** وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ Akıllıları galip kılmak

42. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha nerenin?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** خَزَائِنُ الْمَطَرِ وَالرِّزْقِ Yağmur ve rızık hazineleri *(Daha?)* وَالنَّبَاتِ nebat hazineleri وَإِلَى اللهِ **Onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş

43. أَلَمْ تَرَ **Görmez misin?** أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** يُزْجِي **Sürüyor** *(Neyi)* سَحَابًا **Bulutu** يَسُوقُهُ Onu sevk ediyor *(Nasıl?)* بِرِفْقٍ Yavaşça ثُمَّ **Sonra** يُؤَلِّفُ **Bir araya getiriyor** *(Neyi?)* بَيْنَهُ **Arasını** يَضُمُّ بَعْضَهُ Bazısını katıyor *(Nereye?)* إِلٰى بَعْضٍ Bazısına فَيَجْعَلُ Ve yapıyor *(Neyi?)* الْقِطَعَ الْمُتَفَرِّقَةَ Farklı parçaları *(Ne yapıyor?)* قِطْعَةً وَاحِدَةً Bir parça ثُمَّ **Sonra** يَجْعَلُهُ **Onu yığıyor** *(Nereye?)* رُكَامًا **Üst üste** بَعْضَهُ فَوْقَ بَعْضٍ Bazısını bazısının üstüne فَتَرَى **Sen görürsün** *(Neyi?)* الْوَدْقَ **Yağmuru** الْمَطَرَ Yağmuru *(Yağmuru ne görürsün?)* يَخْرُجُ **Çıkıyor** *(Neden çıkıyor?)* مِنْ خِلَالِهِ **Onun arala-rından** مَخَارِجِهِ Çıkacağı yerden وَيُنَزِّلُ **Ve yağdırıyor** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Gökten bedel?)* مِنْ –زَائِدَةٌ– جِبَالٍ **Dağlardan,** Min zaittir *(Öyle dağlar ki)* فِيهَا **Orada olan** فِي السَّمَاءِ Gökte olan *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cer'in iadesiyle *(Neden yağdırıyor?)* مِنْ بَرَدٍ **Doludan** أَيْ Yani بَعْضَهُ

Onun bazısını فَيُصِيبُ **İsabet ettirir** *(Neyi?)* بِهِ **O doluyu** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَصْرِفُهُ **Ve onu uzak tutuyor** ***(Kimden uzak tutuyor ?)*** عَنْ مَنْ **O kişiden ki** يَشَاءُ **Diliyor** يَكَادُ **Nerdeyse** يَقْرُبُ Yakındır سَنَا بَرْقِهِ **Onun şimşeğinin ışığı** لُمْعَانُهُ Parıltısı يَذْهَبُ **Alır** *(Neyi?)* بِالْأَبْصَارِ **Gözleri** *(Öyle gözleri ki?)* النَّاظِرَةِ لَهُ Ona bakan أَيْ يَخْطَفُهَا Yani onu birden çekip alır

﴿يُقَلِّبُ اللهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ أَيْ يَأْتِي بِكُلٍّ مِنْهُمَا بَدَلَ الْآخَرِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ التَّقْلِيبِ ﴿لَعِبْرَةً﴾ دَلَالَةً ﴿لِاُولِي الْاَبْصَارِ ﴿٤٤﴾﴾ لِأَصْحَابِ الْبَصَائِرِ عَلٰى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَاللهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ﴾ اَىْ حَيَوَانٍ ﴿مِنْ مَآءٍ﴾ اَىْ نُطْفَةٍ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلٰى بَطْنِهِ﴾ كَالْحَيَّاتِ وَالْهَوَامِّ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلٰى رِجْلَيْنِ﴾ كَالْإِنْسَانِ وَالطَّيْرِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلٰىٓ اَرْبَعٍ﴾ كَالْبَهَائِمِ وَالْأَنْعَامِ ﴿يَخْلُقُ اللهُ مَا يَشَآءُ اِنَّ اللهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ﴾ اَىْ بَيِّنَاتٍ هِيَ الْقُرْآنُ ﴿وَاللهُ يَهْدِي مَنْ يَشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾﴾ اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ اَىِ الْمُنَافِقُونَ ﴿اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا ﴿بِاللهِ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَبِالرَّسُولِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿وَاَطَعْنَا﴾ هُمَا فِيمَا حَكَمَا بِهِ ﴿ثُمَّ يَتَوَلّٰى﴾ يُعْرِضُ ﴿فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ﴾ عَنْهُ ﴿وَمَا اُولٰٓئِكَ﴾ الْمُعْرِضُونَ ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ الْمَعْهُودِينَ الْمُوَافِقِ قُلُوبُهُمْ لِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿وَاِذَا دُعُوٓا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ﴾ الْمُبَلِّغِ عَنْهُ ﴿لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾﴾ عَنِ الْمَجِيءِ إِلَيْهِ ﴿وَاِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوٓا اِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾﴾ مُسْرِعِينَ طَائِعِينَ ﴿اَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ كُفْرٌ ﴿اَمِ ارْتَابُوٓا﴾ أَيْ شَكُّوا فِي نُبُوَّتِهِ ﴿اَمْ يَخَافُونَ اَنْ يَحِيفَ اللهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ﴾ فِي الْحُكْمِ أَيْ فَيُظْلَمُوا فِيهِ لَا ﴿بَلْ اُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾﴾ بِالْإِعْرَاضِ عَنْهُ ﴿اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ اِذَا دُعُوٓا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ﴾ فَالْقَوْلُ اللَّائِقُ بِهِمْ ﴿اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا﴾ بِالْإِجَابَةِ ﴿وَاُولٰٓئِكَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾﴾ النَّاجُونَ ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللهَ﴾ يَخَافُهُ ﴿وَيَتَّقْهْ﴾ بِسُكُونِ الْهَاءِ وَكَسْرِهَا [وَيَتَّقْهِ] بِأَنْ يُطِيعَهُ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَاَقْسَمُوا بِاللهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ غَايَتَهَا ﴿لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ﴾ بِالْجِهَادِ ﴿لَيَخْرُجُنَّ قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ﴾ لِلنَّبِيِّ خَيْرٌ مِنْ قَسَمِكُمُ الَّذِي لَا تُصَدِّقُونَ فِيهِ ﴿اِنَّ اللهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مِنْ طَاعَتِكُمْ بِالْقَوْلِ وَمُخَالَفَتِكُمْ بِالْفِعْلِ

TÜRKÇE ANLAMI

44. Allah geceyi ve gündüzü çeviriyor, her birini diğerinin yerine getiriyor. **Şüphe yok ki, bunda,** birini diğerinin yerine getirmesinde **gözleri olanlar,** Allah tealanın kudretine dair basiret sahibi olanlar **için elbette bir ibret**, delalet **vardır.**

45. Ve Allah her canlıyı bir sudan, meniden **yarattı. Onlardan kimisi** -yılan ve haşerelerde olduğu gibi- **karnı üstüne yürüyor, kimisi** -insanlar ve kuşlarda olduğu gibi- **iki ayak üzerine yürüyor ve onlardan kimisi**

de -koyunlar, davarlar ve develerde olduğu gibi- **dört ayak üzerine yürüyor. Allah dilediğini yaratır. Şüphe yok ki Allah, her şey üzerine tamamıyla gücü yetendir.**

46. Kasem olsun ki, açık açık beyan eden ayetler, Kur'ân'ı **indirdik ve Allah dilediği kimseyi dosdoğru bir yol** olan İslam'**a iletir.**

47. Ve Münafıklar **derler ki: «Allah**'ın bir olduğun**a ve Peygamber** Muhammed'**e inandık ve** hükmettikleri şeylerde onlara **itaat ettik.» Bundan sonra onlardan bir taife** bu hükümden **yüz çevirirler. O** yüz çevirenler **mümin, değildirler,** o bildiğin "kalpleri dillerine uygun düşen kimseler"den değildirdirler.

48. Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve O'ndan tebliğ eden **Resulüne davet edildikleri vakit de onlardan bir fırka** ona gelmekten **kaçıverirler.**

49. Ve eğer hak kendilerinin lehine ise ona boyun eğerek hemen **geliverirler.**

50. Onların kalplerinde bir hastalık, küfür **mü var? Yoksa** onun peygamber oluşunda **şüphe mi ediyorlar? Yoksa onlar, Allah'ın ve Peygamberinin** verdikleri hükümde **haksızlık edeceklerinden** ve böylece zulme uğrayacaklarından **mı korkuyorlar?** Hayır! **Bilakis onlar** bundan yüz çevirmek suretiyle **zulmeden kimselerdir.**

51. Aralarında hükmetmek için Allah'a ve Peygamberine davet edildikleri vakit müminlerin kendilerine layık olan **sözleri ancak, «İşittik ve** icabet ederek **itaat ettik» demeleridir. İşte** o vakit **felâha ermiş olanlar,** kurtulanlar **da ancak onlardır.**

52. Ve her kim Allah'a ve resulüne itaat eder ve Allah'tan da korkup[1] **da** kendisine itaat etmek suretiyle **O'ndan sakınırsa işte** cenneti **kazananlar ancak onlardır.**

53. Ve Allah'a en ağır, en büyük **yeminleriyle yemin ederler ki, eğer onlara** cihadı **emredersen elbette çıkacaklardır.** Onlara **de ki: «Yemin etmeyin. Bilinmiş bir itaat,** tutmayacağınız bir yeminden daha iyidir. **Şüphe yok ki, Allah yaptıklarınızdan,** sözlü itaatinizde ve fiili muhalefetinizden **haberdardır.»**

KELİME ANLAMI

44. يُقَلِّبُ **Çeviriyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi çeviriyor ?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Daha neyi?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü** أَيْ يَأْتِي Yani getirir *(Neyi?)* بِكُلِّ مِنْهُمَا O ikisinden her birini بَدَلَ الْآخَرِ Diğerinin yerine إِنَّ **Muhakkak ki** فِي ذٰلِكَ التَّقْلِيبِ **Bunda**, bu çevirmede **vardır**

---

[1] يتقه fiilindeki ه harfi hem sükun ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَيَتَّقْهِ şeklinde) kesre ile okunmuştur.

(Ne vardır?) لَعِبْرَةً **İbret vardır** دَلَالَةً İşaret *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَبْصَارِ **Gözleri olanlar için** لِأَصْحَابِ الْبَصَائِرِ Basiret sahibi olanlar için *(Neye dair bir ibret vardır?)* عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Allah Teala'nın kudretine

45. وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَلَقَ **Yaratmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ دَابَّةٍ **Her hayvanı** اَىْ حَيَوَانٍ Yani canlıyı *(Neden yaratmıştır?)* مِنْ مَاءٍ **Sudan** اَىْ نُطْفَةٍ Yani meniden فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerinde?)* عَلٰى بَطْنِهِ **Karnı üzerinde** *(Ne gibi?)* كَالْحَيَّاتِ وَالْهَوَامِّ Yılanlar ve haşereler gibi *(Daha?)* وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerine?)* عَلٰى رِجْلَيْنِ **İki ayağı üzerine** *(Ne gibi?)* كَالْإِنْسَانِ وَالطَّيْرِ İnsanlar ve kuşlar gibi *(Daha?)* وَمِنْهُمْ **Ve onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** يَمْشِي **Yürüyor** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَرْبَعٍ **Dört ayağı üzerine** *(Ne gibi?)* كَالْبَهَائِمِ وَالْأَنْعَامِ Koyunlar, davarlar ve develer gibi يَخْلُقُ **Yaratır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi yaratır?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** اِنَّ **Muhakkak** اللّٰهَ **Allah** *(Ne üzerine?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Kadirdir**

46. لَقَدْ **Andolsun ki** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Ne indirdik?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki?)* مُبَيِّنَاتٍ **Açık seçik bildiren** اَىْ بَيِّنَاتٍ Yani beyyineler هِيَ الْقُرْآنُ O da Kur'an'dır وَاللّٰهُ **Ve Allah** *(Nedir?)* يَهْدِي **Ulaştırır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Nereye?)* اِلٰى صِرَاطٍ طَرِيقٍ **Bir yola ki** مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** اَىْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani İslam dinine

47. وَيَقُولُونَ **Diyorlar** اَىِ الْمُنَافِقُونَ Yani münafıklar *(Ne diyorlar?)* اٰمَنَّا **İman ettik** صَدَّقْنَا Tasdik ettik *(Kime iman ettik?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** بِتَوْحِيدِهِ Onun tek olduğuna *(Daha kime?)* وَبِالرَّسُولِ **Peygamber'e** مُحَمَّدٍ Muhammed (s.a.v.)'e *(Daha ne diyorlar?)* وَاَطَعْنَا **Ve itaat ettik** *(Kime?)* هُمَا O ikisine *(Nerede?)* فِيمَا حَكَمَا بِهِ O ikisinin hükmettiği konularda ثُمَّ **Sonra** يَتَوَلّٰى **Yan çizdi** يُعْرِضُ Yüz çevirdi *(Kim yan çizdi?)* فَرِيقٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ **Bundan sonra** *(Neden?)* عَنْهُ O sözlerinden وَمَا اُولٰئِكَ **Onlar değillerdir** الْمُعْرِضُونَ O yüz çevirenler *(Ne değillerdir?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **İman ediciler** الْمَعْهُودِينَ Sözlerini tutan kimseler değillerdir *(Öyle kimseler ki)* الْمُوَافِقِ قُلُوبُهُمْ Kalpleri uygun olan *(Neye?)* لِأَلْسِنَتِهِمْ Dillerine

48. وَاِذَا دُعُوا **Çağırıldıklarında** *(Kime çağırıldıklarında?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve resu-lüne** *(Öyle resul ki)* الْمُبَلِّغِ عَنْهُ Ondan tebliğ eden *(Niçin çağırıldıklarında?)* لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** اِذَا فَرِيقٌ **Birde bakarsın ki bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nedirler?)* مُعْرِضُونَ

Yüz çevirmişlerdir *(Neden yüz çevirmişlerdir?)* عَنِ الْمَجِيءِ إِلَيْهِ Ona gelmekten

49. وَإِنْ **Şayet ise** *(Ne ise?)* يَكُنْ **Olur ise** *(Kim için olursa?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne olur ise?)* الْحَقُّ **Gerçek** يَأْتُوا **Gelirler** *(Neye?)* إِلَيْهِ **O gerçeğe** *(Ne oldukları halde?)* مُذْعِنِينَ **Boyun eğici oldukları halde** مُسْرِعِينَ Süratli oldukları halde طَائِعِينَ İtaat edici oldukları halde

50. أَفِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde var mıdır?** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** كُفْرٌ Küfür أَمْ **Yoksa** ارْتَابُوا **Kuşkulandılar mı?** أَيْ شَكُّوا Yani şüpheye mi düştüler? *(Nerede?)* فِي نُبُوَّتِهِ Onun peygamberliğinde أَمْ **Yoksa** يَخَافُونَ **Korkuyorlar mı?** *(Neden?)* أَنْ يَحِيفَ **Haksızlık yapmasından** *(Kimin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Daha kimin?)* وَرَسُولُهُ **Ve resulünün** *(Nerede?)* فِي الْحُكْمِ Verdikleri hükümlerde أَيْ فَيُظْلَمُوا فِيهِ Yani dolayısıyla zülüm mü görüyorlar? لَا Hayır! بَلْ **Bilakis** أُولٰئِكَ **İşte onlardır** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الظَّالِمُونَ **Zalim-dirler** *(Ne ile?)* بِالْإِعْرَاضِ عَنْهُ Ondan yüz çevirmekle

51. إِنَّمَا **Ancak** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin sözü** *(Ne zaman?)* إِذَا دُعُوا **Davet edildiklerinde** *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Daha kime?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** *(Ne için davet edildiklerinde?)* لِيَحْكُمَ **Hükmetmesi için** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** بِهِمْ فَالْقَوْلُ اللَّائِقُ Onlara layık olan söz *(Nedir?)* أَنْ يَقُولُوا **Demeleridir** *(Ne demeleridir?)* سَمِعْنَا **İşittik** *(Daha?)* وَأَطَعْنَا **İtaat ettik** *(Ne ile?)* بِالْإِجَابَةِ İcabet ederek وَأُولٰئِكَ **İşte onlardır** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ İcabet ettiklerinde هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْمُفْلِحُونَ **Felah bulucu olanlar** النَّاجُونَ Kurtuluşa erenler

52. وَمَنْ **Her kim** يُطِعِ **İtaat ederse** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولَهُ **Ve resulüne** *(Daha ne yaparsa?)* وَيَخْشَ **Ve saygı duyarsa** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** يَخَافُهُ Ondan korkarsa *(Daha ne yaparsa?)* وَيَتَّقْهِ **Ondan sakınırsa** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْهَاءِ He'nin sükunu ile *(Daha ne ile?)* وَكَسْرِهَا Ve sresiyle [وَيَتَّقِهِ] *(Ne ile ondan sakınırsa?)* بِأَنْ يُطِيعَهُ Ona boyun eğmekle فَأُولٰئِكَ **İşte onlar da** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَائِزُونَ **Mutluluğa erenler** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle

53. وَأَقْسَمُوا **Yemin ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ **Yeminlerinin en kuvvetlisiyle** غَايَتَهَا En büyüğüyle لَئِنْ **Andolsun ki şayet** أَمَرْتَهُمْ **Onlara emredersen** *(Neyi?)* بِالْجِهَادِ Cihadı لَيَخْرُجُنَّ **Kesin çıkacaklar** قُلْ **De ki** لَهُمْ

Onlara لَا تُقْسِمُوا **Yemin etmeyin** طَاعَةٌ **Bir itaat** *(Öyle itaat ki)* مَعْرُوفَةٌ **Bilinen** *(Kime itaat?)* لِلنَّبِيِّ Peygambere *(O itaat nedir?)* خَيْرٌ مِنْ قَسَمِكُمْ Yemininizden hayırlıdır الَّذِي O yemin ki لَا تُصَدِّقُونَ فِيهِ Onda sadık kalmayacaksınız إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنْ طَاعَتِكُمْ بِالْقَوْلِ Sözle itaat etmenizden *(Daha?)* وَمُخَالَفَتِكُمْ بِالْفِعْلِ Tersini yapmanızdan

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ عَنْ طَاعَتِهِ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ خِطَابٌ لَهُمْ ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ﴾ مِنَ التَّبْلِيغِ ﴿وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ﴾ مِنْ طَاعَتِهِ ﴿وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾﴾ أَيِ التَّبْلِيغُ الْبَيِّنُ ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ بَدَلًا مِنَ الْكُفَّارِ ﴿كَمَا اسْتَخْلَفَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ بَدَلًا مِنَ الْجَبَابِرَةِ ﴿وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ﴾ وَهُوَ الْإِسْلَامُ بِأَنْ يُظْهِرَهُ عَلٰى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ وَيُوَسِّعَ لَهُمْ فِي الْبِلَادِ فَيَمْلِكُوهَا ﴿وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿اَمْنًا﴾ وَقَدْ أَنْجَزَ اللّٰهُ وَعْدَهُ لَهُمْ بِمَا ذُكِرَ وَأَثْنٰى عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ ﴿يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ هُوَ مُسْتَأْنَفٌ فِي حُكْمِ التَّعْلِيلِ ﴿وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ الْإِنْعَامِ مِنْهُمْ بِهِ ﴿فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾ وَأَوَّلُ مَنْ كَفَرَ بِهِ قَتَلَةُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ فَصَارُوا يَقْتَتِلُونَ بَعْدَ أَنْ كَانُوا إِخْوَانًا ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾﴾ اَىْ رَجَاءَ الرَّحْمَةِ ﴿لَا تَحْسَبَنَّ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَاعِلُ الرَّسُولُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ﴾ لَنَا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ بِأَنْ يَفُوتُونَا ﴿وَمَأْوٰيهُمُ﴾ مَرْجِعُهُمْ ﴿النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾﴾ الْمَرْجِعُ هِيَ ﴿يَٓا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَأْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ ﴿وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ﴾ مِنَ الْأَحْرَارِ وَعَرَفُوا أَمْرَ النِّسَاءِ ﴿ثَلَاثَ مَرَّاتٍ﴾ فِي ثَلَاثَةِ أَوْقَاتٍ ﴿مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ﴾ اَىْ وَقْتَ الظُّهْرِ ﴿وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَٓاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ﴾ بِالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ بَعْدَهُ مُضَافٌ وَقَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ هِيَ أَوْقَاتٌ أَوْ بِالنَّصْبِ بِتَقْدِيرِ أَوْقَاتَ مَنْصُوبًا بَدَلًا مِنْ مَحَلِّ مَا قَبْلَهُ قَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ وَهِيَ لِإِلْقَاءِ الثِّيَابِ تَبْدُو فِيهَا الْعَوْرَاتُ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ﴾ اَلْمَمَالِيكِ وَالصِّبْيَانِ ﴿جُنَاحٌ﴾ فِي الدُّخُولِ عَلَيْكُمْ بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ ﴿بَعْدَهُنَّ﴾ بَعْدَ الْأَوْقَاتِ الثَّلَاثَةِ هُمْ ﴿طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ﴾ لِلْخِدْمَةِ ﴿بَعْضُكُمْ﴾ طَائِفٌ ﴿عَلٰى بَعْضٍ﴾ وَالْجُمْلَةُ مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا بَيَّنَ مَا ذُكِرَ ﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ أَيِ الْأَحْكَامَ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِأُمُورِ خَلْقِهِ ﴿حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾ بِمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ وَآيَةُ الْاِسْتِئْذَانِ قِيلَ مَنْسُوخَةٌ وَقِيلَ لَا وَلٰكِنْ تَهَاوَنَ النَّاسُ فِي تَرْكِ الْاِسْتِئْذَانِ

TÜRKÇE ANLAMI

54. De ki: «Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin.» Eğer itaat

etmekten **yüz çevirirseniz**[1] **artık O'nun üzerine olan, (O'na) yükletilmiş olan** tebliğ**dir ve sizin üzerinize düşen de, size yükletilmiş olan** itaat**tir. Eğer O'na itaat ederseniz hidayete erersiniz. Peygamber üzerine (ait olan vazife) ise apaçık tebliğden başka bir şey değildir.**

55. **Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri,** İsrailoğullarını zorbaların yerine **sahip ve hâkim kıldığı gibi**[2] **onları da** kâfirlerin yerine **yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için razı olduğu** İslam **din**ini tüm dinler üzerine galip kılmak ve kendileri için yurtlarını genişletmek suretiyle **onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını vaat etti.** Böylece onlar yeryüzüne sahip olurlar. **Ayrıca** kâfirlerden **korkmalarından sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını (vâdetti.)** Nitekim Cenabı Hak vaat ettiği bu şeyleri yerine getirmiş ve onları şöyle övmüştür: **Çünkü onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar.**[3] **Artık bundan,** bu nimet vermeden **sonra** aralarından **kim** bu nimet vermeye karşı **nankörlük ederse, işte bunlar asıl fasıklar onlardır.** Bu nimet vermeye karşı ilk nankörlük edenler Hz. Osman'ın[(r.a.)] katilleridir. Onlar önceden kardeş iken birbirleriyle savaşmaya başlamışlardı.

56. **Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Peygambere itaat edin ki, merhamet olunasınız.** Yani merhametini ummak için bunları yapın.

57. **Sakın kâfirleri yeryüzünde** bizden kaçmak suretiyle Bizi **aciz bırakacak kimseler sanma**[4]**! Onların varacakları yer ateştir. Ne kötü varacak yer** o ateş!

58. **Ey iman edenler! Ellerinizin sahip oldukları** köle ve cariyeler **ve siz** hürler**den olup da henüz buluğ çağına ermemiş** fakat kadınların farkında **olanlar** üç ayrı vakitte **üç defa izin istesinler; sabah namazından önce ve öğle vaktinde elbiselerinizi çıkardığınız sırada ve yatsı namazından sonra. (Bunlar) Sizin için üç avrettir.**[5] Bu vakitler elbislerin çıkarıldığı ve avret yerlerin gizlenmediği vakitlerdir. **Bunların,** bu üç vaktin **dışında ne size ne de onlara,** köleler ve çocuklara **bir günah yoktur. Onlar** hizmet için **sizin yanınıza girerler; kiminiz kiminizin yanına girer.**[6] **İşte Allah ayetleri,** hükümleri **size böyle** gerideki

---

[1] تَوَلَّوْا kelimesindeki iki ت harfinden biri hazfedilmiştir. Hitap onlaradır.

[2] اسْتَخْلَفَ fiili hem malum, hem de meçhul olarak okunmuştur.

[3] Bu cümle talil hükmünde olan istinaf cümlesidir.

[4] لَا تَحْسَبَنَّ fiili hem ت harfiyle hem de ي harfiyle okunmuştur. (Her iki durumda da) fail "Hz. Peygamber"dir.

[5] ثَلَاثُ kelimesi raf ile okunduğunda, kendisinden sonra, 'muzaf-ı ileyhi kendisinin yerine geçmiş bir muzaf takdir edilen' mübtedanın haberidir. Takdir, هِيَ أَوْقَاتُ şeklindedir. Ayrıca ثَلَاثَ kelimesi, 'muzaf-ı ileyhi kendisinin yerine geçmiş ve önceki zarflardan bedel olarak mensup olan أَوْقَاتَ kelimesi takdir edilerek mensup olarak da okunmuştur.

[6] بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ cümlesi önceki cümleyi tekit eder.

leri açıkladığı gibi **açıklar. Allah** yarattıklarının işlerini **bilendir,** onlar için yürürlüğe koyduğu şeylerde **hikmet sahibidir.** "İzin alma ayeti"nin mensuh olduğu da; mensuh olmayıp insanların izin almayı terk etmek suretiyle bu konuda gevşeklik gösterdikleri de söylenmiştir.

KELİME ANLAMI

54. قُلْ **De ki** اَطِيعُوا **İtaat edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha?)* وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** فَاِنْ **Şayet** تَوَلَّوْا **Yüz çevirirseniz** *(Neden?)* عَنْ طَاعَتِهِ Ona boyun eğmekten *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِحَذْفِ اِحْدَى التَّاءَيْنِ İki te'den birinin hazfedilmesiyle *(Bu söz nedir?)* خِطَابٌ لَهُمْ Onlara hitaptır فَاِنَّمَا **Ancak** عَلَيْهِ **Onun üzerinedir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** حُمِّلَ **Yüklenildi** *(Neden?)* مِنَ التَّبْلِيغِ Tebliğden وَعَلَيْكُمْ **Ve sizin üzerinizedir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** حُمِّلْتُمْ **Yükletildiniz** *(Neden?)* مِنْ طَاعَتِهِ Ona itaat etmekten وَاِنْ **Şayet** تُطِيعُوهُ **İtaat ederseniz** *(Kime?)* هُ **Ona** تَهْتَدُوا **Hidayete erersiniz** وَمَا عَلَى الرَّسُولِ **Peygamber üzerinde yoktur** اِلَّا **Ancak vardır** *(Ne vardır?)* الْبَلَاغُ **Tebliğ** *(öyle tebliğ ki)* الْمُبِينُ **Apaçık** أَيِ التَّبْلِيغُ الْبَيِّنُ Yani açık seçik tebliğ

55. وَعَدَ **Vâdetti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Daha ne yaptılar?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** *(Neyi vâdetti?)* لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ **Onları sahip yapacağını** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** بَدَلًا مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerin yerine *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتَخْلَفَ **Sahip yaptığı gibi** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Malum ve meçhul kalıbıyla *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** *(Onlar da kimlerdendir?)* مِنْ بَنِي اِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından بَدَلًا مِنَ الْجَبَابِرَةِ Zorbaların yerine *(Daha neyi vâdetti?)* وَلَيُمَكِّنَنَّ **Yerleştireceğini** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi?)* دِينَهُمْ **Onların dinlerini** الَّذِي **Öyle dinleri ki** ارْتَضٰى **Seçti** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَهُوَ الْاِسْلَامُ O da İslam'dır *(Ne şekilde?)* بِاَنْ يُظْهِرَهُ Onu temayüz ettirerek *(Ne üzerine?)* عَلٰى جَمِيعِ الْاَدْيَانِ Bütün dinler üzerine وَيُوَسِّعَ Ve genişletmekle *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Ne konuda genişletmekle?)* فِي الْبِلَادِ Yurtları hususunda فَيَمْلِكُو Böylece malik olurlar *(Neye?)* هَا O yeryüzüne *(Daha neyi vâdetti?)* وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ **Onlara sağlayacağını** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ **Korkularından sonra** *(Kimlerden?)*

مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Ne sağlayacağını?)* اَمْنًا **Emniyet** وَقَدْ أَنْجَزَ Muhakkak ki yerine getirdi *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi?)* وَعْدَهُ لَهُمْ Onlara olan vaadini *(Ne ile olan vaadini?)* بِمَا ذُكِرَ Anlatılanlarla وَأَثْنَى Ve övgüler yağdırdı *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle يَعْبُدُونَنِي **Bana ibadet ederler** *(Ne oldukları halde?)* لَا يُشْرِكُونَ **Şirk koşmuyor oldukları halde** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** هُوَ Bu (cümle) *(Nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıçtır *(Öyle başlangıç ki?)* فِي حُكْمِ التَّعْلِيلِ İllet bildirme mahiyetinde olan وَمَنْ **Her kim** كَفَرَ **Nankörlük ederse** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ الْإِنْعَامِ **Bundan** nimetlerden **sonra** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Neye nankörlük ederse?)* بِهِ Nimetlere فَأُولٰئِكَ **İşte onlardır** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الْفَاسِقُونَ **Fasıklardır** وَأَوَّلُ مَنْ كَفَرَ O nankörlük eden kişilerin ilki *(Neye nankörlük edenlerin?)* بِهِ Nimete *(Kimdir?)* قَتَلَةُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Hz. Osman(r.a.)' ın katilleridir فَصَارُوا Ve oldular *(Ne oldular?)* يَقْتَتِلُونَ Savaşıyor oldular *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَنْ كَانُوا Olduktan sonra *(Ne olduklarından sonra?)* إِخْوَانًا Kardeş

56. وَاَقِيمُوا **Dosdoğru kılın** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** *(Daha?)* وَاٰتُوا **Ve verin** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** *(Daha?)* وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunursunuz** اَىْ رَجَاءَ الرَّحْمَةِ Yani rahmet umarak

57. لَا تَحْسَبَنَّ **Zannetme** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların üstte ve altta olmasıyla وَالْفَاعِلُ الرَّسُولُ Fail ise الرَّسُولُ kelimesidir *(Kimi zannetme?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Onları ne zannetme?)* مُعْجِزِينَ **Aciz bırakabilirler** *(Kimi?)* لَنَا Bizi *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne surette?)* بِأَنْ يَفُوتُونَا Bizden kaçarak وَمَاْوٰيهُمُ **Onların varış yeri** مَرْجِعُهُمْ Dönecekleri yer *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** وَلَبِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış yeri** الْمَرْجِعُ هِيَ O dönüş yeri

58. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لِيَسْتَأْذِنْكُمُ **Sizden izin istesinler** *(Kimler?)* الَّذِينَ **O kişiler ki** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* اَيْمَانُكُمْ **Elleriniz** *(Onlar da neden ibarettir?)* مِنَ الْعَبِيدِ وَالْإِمَاءِ Köle ve cariyelerden *(Daha kimler?)* وَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَمْ يَبْلُغُوا **Ulaşmadılar** *(Neye?)* الْحُلُمَ **Ergenlik çağına** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **İçinizden** مِنَ الْأَحْرَارِ Hürlerden وَعَرِفُوا Anlıyorlar *(Neyi?)* أَمْرَ النِّسَاءِ Kadınların durumlarını *(Ne kadar izin istesinler?)* ثَلَاثَ مَرَّاتٍ **Üç defa** فِي ثَلَاثَةِ أَوْقَاتٍ Üç vakitte *(O üç vakitten bedel?)* مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ **Sabah namazından önce** *(Daha ne zaman?)* وَحِينَ تَضَعُونَ **Soyunduğunuz zaman** *(Neyi?)* ثِيَابَكُمْ **Elbiselerinizi** *(Neden?)* مِنَ الظَّهِيرَةِ

Öğlenden أَىْ وَقْتَ الظُّهْرِ Yani öğle vaktinde *(Daha ne zaman?)* وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ **Yatsı namazından sonra** ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ **Üç mahrem halde bulunabileceğiniz vakittir** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(ثَلَاثُ kelimesi nasıl okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Bu durumda nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki)* مُقَدَّرٍ بَعْدَهُ Kendisinden sonra takdir edilmiş olan *(Ne takdir edilmiştir?)* مُضَافٌ Bir muzaf وَقَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ Ve muzaf-ı ileyh onun yerine geçmiştir أَوْقَاتٌ هِيَ Yani takdir هِيَ أَوْقَاتٌ şeklindedir *(Daha nasıl okunmuştur?)* أَوْ بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Bu durumda nedir?)* بِتَقْدِيرِ أَوْقَاتَ / أَوْقَاتٌ takdiriyle *(Ne olduğu halde?)* مَنْصُوبًا بَدَلًا Mensup, bedel olduğu halde *(Neden?)* مِنْ مَحَلِّ مَا قَبْلَهُ Kendinden önceki kelimenin mahallinden قَامَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ مَقَامَهُ Muzaf-ı ileyh onun yerine geçmiştir وَهِيَ O vakitler *(Niçin?)* لِإِلْقَاءِ الثِّيَابِ Elbiseler çıkartıldığı için تَبْدُو فِيهَا Orada ortaya çıkar *(Ne?)* الْعَوْرَاتُ Avret yerleri لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** الْمَمَالِيكُ Malik olduğunuz kimselere *(Daha?)* وَالصِّبْيَانُ Ve çocuklara *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Günah** *(Ne konuda?)* فِي الدُّخُولِ عَلَيْكُمْ Sizin yanınıza girme konusunda بِغَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzinsiz *(Ne zaman?)* بَعْدَهُنَّ **Onlardan sonra** بَعْدَ الْأَوْقَاتِ الثَّلَاثَةِ Bu üç vaktin dışında هُمْ Onlar *(Nedirler?)* طَوَّافُونَ **Dolaşıcıdırlar** *(Ne üzerinde?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinizde** *(Niçin?)* لِلْخِدْمَةِ Hizmet için بَعْضُكُمْ **Bazınız** *(Nedir?)* طَائِفٌ Dolaşıcıdır *(Nerede?)* عَلَى بَعْضٍ **Bazınızın üzerine** وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* مُؤَكِّدَةٌ لِمَا قَبْلَهَا Önceki cümleyi tekid eder كَذَٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا بَيَّنَ Açıkladığı gibi *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanı يُبَيِّنُ **Açıklıyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi açıklıyor?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** أَيِ الْأَحْكَامَ Yani hükümleri وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِأُمُورِ خَلْقِهِ Mahlukatının işlerini حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* بِمَا دَبَّرَهُ لَهُمْ Onlar için takdir ettiği işlerde وَآيَةُ الْاِسْتِئْذَانِ İzin isteme ayeti قِيلَ مَنْسُوخَةٌ Nesh edildi denilmiştir وَقِيلَ لَا Nesh edilmedi denilmiştir وَلٰكِنْ Fakat تَهَاوَنَ النَّاسُ İnsanlar gevşeklik göstermiştir *(Nasıl?)* فِي تَرْكِ الْاِسْتِئْذَانِ İzin almayı terk etmek suretiyle

﴿وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ﴾ أَيُّهَا الْأَحْرَارُ ﴿الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوا﴾ فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ ﴿كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيِ الْأَحْرَارِ الْكِبَارِ ﴿كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاۤءِ﴾ قَعَدْنَ عَنِ الْحَيْضِ وَالْوَلَدِ لِكِبَرِهِنَّ ﴿الّٰتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا﴾ لِذٰلِكَ ﴿فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ﴾ مِنَ الْجِلْبَابِ وَالرِّدَاءِ وَالْقِنَاعِ فَوْقَ الْخِمَارِ ﴿غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ﴾ مُظْهِرَاتٍ ﴿بِزِينَةٍ﴾ خَفِيَّةٍ كَقِلَادَةٍ وَسِوَارٍ وَخَلْخَالٍ ﴿وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ﴾ بِأَنْ لَا يَضَعْنَهَا ﴿خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ﴾ لِقَوْلِكُمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾ بِمَا فِي قُلُوبِكُمْ ﴿لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ﴾ فِي مُؤَاكَلَةِ مُقَابِلِيهِمْ ﴿وَلَا﴾ حَرَجٌ ﴿عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ﴾ بُيُوتِ أَوْلَادِكُمْ ﴿اَوْ بُيُوتِ اٰبَٓائِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُٓ﴾ خَزَنْتُمُوهُ لِغَيْرِكُمْ ﴿اَوْ صَدِيقِكُمْ﴾ وَهُوَ مَنْ صَدَقَكُمْ فِي مَوَدَّتِهِ الْمَعْنٰى يَجُوزُ الْأَكْلُ مِنْ بُيُوتِ مَنْ ذُكِرَ وَإِنْ لَمْ يَحْضُرُوا إِذَا عُلِمَ رِضَاهُمْ بِهِ ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَاْكُلُوا جَمِيعًا﴾ مُجْتَمِعِينَ ﴿اَوْ اَشْتَاتًا﴾ مُتَفَرِّقِينَ جَمْعُ شَتٍّ نَزَلَ فِيمَنْ تَحَرَّجَ أَنْ يَأْكُلَ وَحْدَهُ وَإِذَا لَمْ يَجِدْ مَنْ يُؤَاكِلُهُ يَتْرُكُ الْأَكْلَ ﴿فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا﴾ لَكُمْ لَا أَهْلَ بِهَا ﴿فَسَلِّمُوا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ﴾ قُولُوا السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَرُدُّ عَلَيْكُمْ وَإِنْ كَانَ بِهَا أَهْلٌ فَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ﴿تَحِيَّةً﴾ مَصْدَرُ حَيًّا ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً﴾ يُثَابُ عَلَيْهَا ﴿كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ اَىْ يُفَصِّلُ لَكُمْ مَعَالِمَ دِينِكُمْ ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾﴾ لِكَيْ تَفْهَمُوا ذٰلِكَ

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

59. Siz hürler**den olan çocuklar da buluğa erince artık onlar da kendilerinden önceki** büyük hür kimse**lerin izin istemeleri gibi** tüm vakitlerde **izin istesinler. İşte Allah ayetlerini böyle açıklıyor. Allah her şeyi ziyadesiyle bilendir, hikmet sahibidir.**

60. Yaşları ilerlediğinden dolayı hayızdan ve çocuk yapmaktan **oturup-kesilmiş,** bu yüzden **evlenme arzuları kalmamış kadınların** gerdanlık, bilezik ve halhal gibi gizli **zinetlerini teşhir etmeden** cilbap, rida ve başörtülerinin üstündeki peçeleri gibi **elbiselerini çıkarmalarında kendilerine bir günah yoktur. Bununla birlikte** elbiselerini çıkarmayarak **iffete fazlaca riayet etmeleri kendileri için daha hayırlıdır. Allah** sözlerinizi **işitendir,** kalplerinizdekini **bilendir.**

61. Kendileri gibi olmayan sağlam kişilerle birikte yemek yeme hususunda **âmâya güçlük yoktur; topala güçlük yoktur; hastaya da güçlük yoktur. Sizin için de, gerek kendi** çocuklarınızın **evlerinden, gerekse babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden veya** başkası adına **anahtarlarına sahip olduğunuz,** anahtarlarını koruduğunuz **yerlerden yahut** sizi gerçekten seven **dostlarınızın evlerinden yemenizde** bir sakınca yoktur. Ayetin manası şöyledir: adı geçen kimseler yanınızda bulunmasalar bile kendilerinin razı olduğu bilindikten sonra onların evlerindeki yiyeceklerden yiyebilirsiniz. **Toplu halde veya ayrı ayrı[1] yemenizde de bir sakınca yoktur.** Bu ayet, tek başına yemek zoruna giden, kendisiyle birlikte yemek yiyecek birini bulamadığında hiç yemeyen kişi hakkına inmiştir. **Evler**inize, içerisinde kimse bulunmadığında **girdiğiniz zaman, Allah tarafından mübarek,** karşılığında mükâfat kazanılan **ve güzel bir sağlık dileği[2] olarak kendinize selâm verin. İşte Allah, düşünüp anlayasınız diye size ayetleri,** dininizin nişanelerini **böyle açıklar,** tafsil eder.

KELİME ANLAMI

59. وَإِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Kimler?)* الْأَطْفَالُ **Çocuklar** *(Kimlerden?)* مِنْكُمْ **Sizlerden** أَيُّهَا الْأَحْرَارُ Ey hür olanlar *(Neye ulaştığında?)* الْحُلُمَ **Ergenliğe** فَلْيَسْتَأْذِنُوا **İzin istesinler** *(Nerede?)* فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ Bütün vakitlerde *(Ne gibi?)* كَمَا اسْتَأْذَنَ **İzin istediği gibi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** أَيِ الْأَحْرَارِ الْكِبَارِ Yani büyük olan hürler كَذَلِكَ **İşte böylece** يُبَيِّنُ **Açıklar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için açıklar?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi açıklıyor?)* آيَاتِهِ **Ayetlerini** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir**

60. وَالْقَوَاعِدُ **Oturmuş olanlar** *(Kimlerden?)* مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** قَعَدْنَ Kesilmiş olanlar *(Neden?)* عَنِ الْحَيْضِ وَالْوَلَدِ Hayız ve çocuktan *(Niçin kesilmiş olanlar?)* لِكِبَرِهِنَّ Yaşlılıklarından dolayı اللَّاتِي **O kadınlar ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** *(Neyi?)* نِكَاحًا **Bir nikahı** *(Neden dolayı?)* لِذَلِكَ Bu sebepten dolayı فَلَيْسَ **Değildir** *(Kime?)* عَلَيْهِنَّ **Onlara** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Bir günah** *(Ne günah değildir?)* أَنْ يَضَعْنَ **Çıkarmaları** *(Neyi?)* ثِيَابَهُنَّ **Elbiselerini** *(Öyle elbiseler ki)* مِنَ الْجِلْبَابِ Çarşaftan olan *(Daha?)* وَالرِّدَاءِ Üst elbiseden *(Daha?)* وَالْقِنَاعِ Baş örtüsünden *(Nerede olan?)* فَوْقَ الْخِمَارِ Yüzün üstünde

---

[1] أَشْتَاتًا kelimesi شَتٌّ kelimesinin cemisidir.

[2] تَحِيَّةً kelimesi حَيَّا fiilinin mastardır.

olan *(Ne oldukları halde?)* غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ **Teşhir edici olmadıkları halde** مُظْهِرَاتٍ Açıcı olmadıkları halde *(Neyi?)* بِزِينَةٍ **Ziynetlerini** *(Öyle ziynetleri ki?)* خَفِيَّةٍ Gizli olan *(Ne gibi?)* كَقِلَادَةٍ وَسِوَارٍ وَخَلْخَالٍ Kolye, bilezik ve halhal gibi وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ **Onların iffetli davranmaları** *(Ne ile?)* بِأَنْ لَا يَضَعْنَهَا Elbiselerini çıkarmamalarıyla *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَهُنَّ **Onlar için** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِقَوْلِكُمْ Sözlerinizi عَلِيمٌ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِمَا فِي قُلُوبِكُمْ Kalplerinizde bulunan şeyleri

61. لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْاَعْمٰى **Âmâya** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْاَعْرَجِ **Topala** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Daha?)* وَلَا **Ve yine yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْمَرِيضِ **Hastaya** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Güçlük** *(Ne hususta güçlük yoktur?)* فِي مُؤَاكِلَةِ مُقَابِلِيهِمْ Mukabilindekilerle yemek yemede *(Daha?)* وَلَا حَرَجٌ **Ve yine** zorluk **yoktur** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِكُمْ **Sizin nefislerinize** *(Ne konuda sakınca yoktur ?)* اَنْ تَاْكُلُوا **Yemenizde** *(Nereden?)* مِنْ بُيُوتِكُمْ **Evlerinizden** بُيُوتِ أَوْلَادِكُمْ Çocuklarınızın evlerinden اَوْ بُيُوتِ اٰبَائِكُمْ **Veya Babaları-nızın evlerinden** اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ **Veya Annelerinizin evlerinden** اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ **Veya erkek kardeşlerinizin evlerinden** اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ **Veya kız kardeşlerinizin evlerinden** اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ **Veya amcalarınızın evlerinden** اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ **Veya halalarınızın evlerinden** اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ **Veya dayılarınızın evlerinden** اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ **Veya teyzelerinizin evlerinden** اَوْ مَا **Veya o yerlerden ki** مَلَكْتُمْ **Malik oldunuz** *(Neye?)* مَفَاتِحَهُ **Onun anahtarlarına** خَزَنْتُمُوهُ Onu bekliyorsunuz *(Kim için?)* لِغَيْرِكُمْ Sizden başkası için اَوْ صَدِيقِكُمْ **Veya arkadaşlarınızın evlerinden** وَهُوَ مَنْ صَدَقَكُمْ O Size sadık kalandır *(Nerede?)* فِي مَوَدَّتِهِ Sevgisinde الْمَعْنٰى Mana şudur يَجُوزُ الْاَكْلُ Yemek caizdir *(Nereden?)* مِنْ بُيُوتِ مَنْ ذُكِرَ Zikredilen kimselerin evlerinden *(Ne oldukları halde?)* وَإِنْ لَمْ يَحْضُرُوا Bulunmasalar bile إِذَا عُلِمَ رِضَاهُمْ Onların rızası bilindiği zaman *(Neye?)* بِهِ Bu işe لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Sakınca** *(Ne konuda?)* اَنْ تَاْكُلُوا **Yemenizde** *(Ne olduğunuz halde?)* جَمِيعًا **Toplu** مُجْتَمِعِينَ Bir arada اَوْ اَشْتَاتًا **Veya ayrı ayrı** مُتَفَرِّقِينَ Dağınık olduğunuz halde *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ شَتٍّ / شَتٌّ kelimesinin cemisidir نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ تَحَرَّجَ Darlanan kişi hakkında *(Neden?)* أَنْ يَأْكُلَ وَحْدَهُ Tek başına yemekten وَإِذَا لَمْ يَجِدْ مَنْ يُؤَاكِلُهُ Kendisiyle yemek yiyeceği bir kişi bulamadığı

zaman يَتْرُكُ الْأَكْلَ Yemeği terk eder فَإِذَا دَخَلْتُمْ **Girdiğiniz zaman** *(Nereye?)* بُيُوتًا لَكُمْ **Evler**inize *(Öyle evler ki?)* لَا أَهْلَ بِهَا Orada aile olmayan فَسَلِّمُوا **Selam verin** *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinize** قُولُوا السَّلَامُ عَلَيْنَا Deyin ki; 'Selam bize وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ Ve Allah'ın Salih kullarına olsun' فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ Zira muhakkak melekler تَرُدُّ عَلَيْكُمْ Size karşılık verir وَإِنْ كَانَ بِهَا أَهْلٌ Eğer orada aile varsa فَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ Onlara selam verin *(Ne olduğu halde?)* تَحِيَّةً **Hoş bir sağlık dileği** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ حَيَّا / حَيَّا kelimesinin mastarıdır *(Kimden?)* مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah tarafından** مُبَارَكَةً **Mübarek olarak** طَيِّبَةً **Pak olarak** يُثَابُ عَلَيْهَا Onunla sevaplandırılıyor كَذٰلِكَ **İşte böylece** يُبَيِّنُ **Açıklar** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime açıklar?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi açıklar?)* الْآيَاتِ **Ayetleri** اَىْ يُفَصِّلُ لَكُمْ Yani size tafsil eder *(Neyi?)* مَعَالِمَ دِينِكُمْ Dininizin alâmetlerini لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Akledersiniz** *(Niye?)* لِكَيْ تَفْهَمُوا ذٰلِكَ Bunu anlayasınız diye

﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَاِذَا كَانُوا مَعَهُ﴾ اَيِ الرَّسُولِ ﴿عَلٰٓى اَمْرٍ جَامِعٍ﴾ كَخُطْبَةِ الْجُمُعَةِ ﴿لَمْ يَذْهَبُوا﴾ لِعُرُوضِ عُذْرٍ لَهُمْ ﴿حَتّٰى يَسْتَاْذِنُوهُ اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَاْذِنُونَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ فَاِذَا اسْتَاْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَاْنِهِمْ﴾ أَمْرِهِمْ ﴿فَاْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ﴾ بِالْإِنْصِرَافِ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَآءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ بِأَنْ تَقُولُوا يَا مُحَمَّدُ بَلْ قُولُوا يَا نَبِيَّ اللّٰهِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فِي لِينٍ وَتَوَاضُعٍ وَخَفْضِ صَوْتٍ ﴿قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا﴾ أَيْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْمَسْجِدِ فِي الْخُطْبَةِ مِنْ غَيْرِ اسْتِئْذَانٍ خَفِيَّةً مُسْتَتِرِينَ بِشَيْءٍ وَقَدْ لِلتَّحْقِيقِ ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهٖ﴾ أَيِ اللّٰهِ أَوِ الرَّسُولِ ﴿اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ﴾ بَلَاءٌ ﴿اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿قَدْ يَعْلَمُ مَٓا اَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُكَلَّفُونَ ﴿عَلَيْهِ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ ﴿وَ﴾ يَعْلَمُ ﴿يَوْمَ يُرْجَعُونَ اِلَيْهِ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ أَيْ مَتٰى يَكُونُ ﴿فَيُنَبِّئُهُمْ﴾ فِيهِ ﴿بِمَا عَمِلُوا﴾ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ أَعْمَالِهِمْ وَغَيْرِهِمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

62. Müminler, ancak Allah'a ve Resulüne inanmış kimselerdir. Onlar, onunla, o peygamberle **birlikte** Cuma hutbesi gibi **toplu bir iş üzerindeyken** kendilerine arız olan bir özür sebebiyle **ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler. Senden izin isteyenler, işte onlar Allah'a ve Resulüne iman eden kimselerdir. Öyleyse, bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine** gitmesi için **izin ver ve bu yüzden onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Allah mağfiret edendir, merhamet edendir.**

63. 'Ey Muhammed' demek suretiyle **peygamber'i, kendi aranızda birbirinizi çağırmanız gibi çağırmayın;** yumuşak bir birçimde, tevazu ve kısık sesle 'ey Allah'ın peygamberi', 'ey Allah'ın elçisi' deyin. **İçinizden, birini siper edinerek sıvışıp gidenleri,** Hutbe esnasında izin istemeden bir şeyin arkasına gizlenerek mescitten kaçıp gidenleri **muhakkak ki[1] Allah bilmektedir. Bu sebeple onun,** Allah ya da peygamberinin **emrine aykırı davrananlar, başlarına bir fitne,** belâ **gelmesinden ya da** ahirette **kendilerine can yakıcı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.**

64. Haberiniz olsun, iyi biliniz ki, göklerde ve yerde ne varsa hiç şüphesiz, mülk, yaratma ve kul olarak **Allah'ındır.** Ey Mükellefler! **Muhakkak ki, sizin üzerinde olduğunuz** iman yahut nifak **hâlini bilir.**

---

[1] قَدْ tahkik içindir.

Ve ona döndürülecekleri[1] **günün** ne zaman olacağını **da** bilir. **Artık** o günde **onlara yaptıklarını,** hayır ve şer işlerini **haber verecektir. Ve Allah** hem onların amellerini hem de diğer her şeyi **ziyade bilendir.**

KELİME ANLAMI

62. اِنَّمَا **Ancak** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** وَاِذَا كَانُوا **Ve oldukları zaman** *(Kimle beraber?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** اَيِ الرَّسُولِ Yani Peygamberle *(Ne üzerinde oldukları zaman?)* عَلٰى اَمْرٍ **Bir iş** *(Öyle iş ki)* جَامِعٍ **Ortak** *(Ne gibi?)* كَخُطْبَةِ الْجُمُعَةِ Cuma hutbesi gibi لَمْ يَذْهَبُوا **Gitmezler** *(Neden dolayı?)* لِعُرُوضِ عُذْرٍ لَهُمْ Onlara arız olan bir özürden dolayı *(Ne zamana kadar gitmezler?)* حَتّٰى يَسْتَاْذِنُوهُ **Ondan izin alıncaya kadar** اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَسْتَاْذِنُونَكَ **Senden izin istiyorlar** اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** فَاِذَا اسْتَاْذَنُوكَ **Öyle ise senden izin istediklerinde** *(Niçin?)* لِبَعْضِ شَاْنِهِمْ **Bazı ihtiyaçları için** أَمْرِهِمْ İşleri için فَاْذَنْ **İzin ver** *(Kime?)* لِمَنْ **O kişiye ki** شِئْتَ **Diledin** *(Kimlerden diledin?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neye izin ver?)* بِالْاِنْصِرَافِ Ayrılmasına وَاسْتَغْفِرْ **Ve istiğfar et** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Mağfiret edicidir** رَحِيمٌ **Merhamet edicidir.**

63. لَاتَجْعَلُوا **Yapmayın** دُعَاءَ الرَّسُولِ **Peygamberin çağrısını** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Ne gibi yapmayın?)* كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ **Bazınızın çağırısı gibi** *(Kimi?)* بَعْضًا **Bazısını** *(Ne suretle?)* بِأَنْ تَقُولُوا Demenizle *(Ne demenizle?)* يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! بَلْ Bilakis قُولُوا Deyiniz *(Ne deyiniz?)* يَا نَبِيَّ اللّٰهِ Ey Allah'ın nebisi يَا رَسُولَ اللّٰهِ Ey Allahın Resulü *(Ne içinde deyiniz?)* فِي لِينٍ Yumuşaklık içinde *(Daha ne içinde?)* وَتَوَاضُعٍ Tevazu içinde *(Daha ne içinde?)* وَخَفْضِ صَوْتٍ Alçak sesle قَدْ **Muhakkak** يَعْلَمُ **Biliyor** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi biliyor?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** يَتَسَلَّلُونَ **Siper ediniyorlar** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne oldukları halde?)* لِوَاذًا **Sıvışıyor oldukları halde** أَيْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْمَسْجِدِ Yani mescitten çıkıyorlar *(Ne anında?)* فِي الْخُطْبَةِ Hutbe anında *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ اسْتِئْذَانٍ İzin istemeden خَفِيَّةً Gizlice مُسْتَتِرِينَ بِشَيْءٍ Bir şeyi siper edindikleri halde قَدْ / وَقَدْ لِلتَّحْقِيقِ kelimesi tahkik içindir فَلْيَحْذَرْ **Sakınsın**

---

[1] Burada muhatap sigadan gaip sigaya dönülmüştür.

(Kim?) الَّذِينَ **O kimseler ki** يُخَالِفُونَ **Muhalefet ediyorlar** *(Neden?)* عَنْ اَمْرِهِ **Onun emrinden** أَيْ اللهِ أَوِ الرَّسُولِ Yani Allah ve Resulünden *(Neden sakınsınlar?)* اَنْ تُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesinden** *(Ne isabet etmesinden?)* فِتْنَةٌ **Fitne** بَلَاءٌ Bela اَوْ **Veya** يُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesinden** *(Ne isabet etmesinden?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمٌ **Acı verici** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

64. اَلَا **Bilmiş olun ki!** اِنَّ **Muhakkak** لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Gökler-dedir** *(Daha nerdedir?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerdedir** *(Ne yönden?)* مِلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülkiyet, yaratma ve kulluk yönünden قَدْ **Muhakkak ki** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** اَنْتُمْ **Siz** أَيُّهَا الْمُكَلَّفُونَ Ey Mükellefler *(Nesiniz?)* عَلَيْهِ **O şey üzerinesiniz** *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ İman ve münafıklık-tan وَ يَعْلَمُ **Ve** bilir *(Neyi?)* يَوْمَ يُرْجَعُونَ **Döndürülecekleri günü** *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ Bu ayette Muhatap sigasından dönmek vardır أَيْ مَتَى يَكُونُ Yani ne zaman olacağını فَيُنَبِّئُهُمْ **Ve onlara haber verir** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Neyi haber verir?)* بِمَا **O şeyleri ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şerden وَاللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki)* مِنْ أَعْمَالِهِمْ Onların amellerinden olan *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve onların dışında olan şeyleri *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir**

٢٥

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا ﴿وَالَّذِينَ لَايَدْعُونَ مَعَ اللهِ اِلٰهًا آخَرَ﴾

اِلٰى ﴿رَحِيمًا﴾ فَمَدَنِيٌّ

وَهِىَ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿تَبَارَكَ﴾ تَعَالَى ﴿الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ﴾ الْقُرْآنَ لِأَنَّهُ فَرَّقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿عَلَى عَبْدِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ﴾ اَيِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ دُونَ الْمَلَائِكَةِ ﴿نَذِيرًا ﴿١﴾﴾ مُخَوِّفًا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ ﴿فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾﴾ سَوَّاهُ تَسْوِيَةً

TÜRKÇE ANLAMI

25- Furkan Sûresi

Medine'de nazil olan 68–70 arası ayetler hariç Mekke'de inmiştir.
77 ayettir.

Bismillahirrahmanirrahim

1-2. **Âlemlere,** meleklere değil de, insanlara ve cinlere **uyarıcı,** Allah'ın azabından korkutucu **olsun diye kuluna;** Muhammed'e hakla batılı birbirinden ayıran **Furkan'ı** Kur'ânı **indiren, göklerin ve yerin mülkü kendisine ait olan, hiç çocuk edinmeyen, mülkünde ortağı bulunmayan,** yaratılabilen **her şeyi yaratan ve ona bir düzen veren Allah yücedir.**

KELİME ANLAMI

﴿٢٥﴾ سُورَةُ الْفُرْقَانِ

25- Furkan Sûresi

(Furkan suresi?) مَكِّيَّةٌ Mekke'de nazil olmuştur إِلَّا Ancak (şurası müstesna) وَالَّذِينَ *"O kimseler ki* لَايَدْعُونَ ***Dua etmezler*** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ ***Allah ile birlikte*** *(Kime?)* إِلٰهًا آخَرَ ***Başka bir ilaha..."*** *(Nereye kadar?)* إِلَى رَحِيمًا "Rahîmen"e kadar *(Burası nerede nazil olmuştur?)* فَمَدَنِيٌّ Medine'de nazil olmuştur وَهِيَ Bu sure *(Kaç ayettir?)* سَبْعٌ وَسَبْعُونَ آيَةً Yetmiş yedi ayettir. بِسْمِ اللهِ Allah'ın adıyla *(Öyle Allah ki)* اَلرَّحْمٰنِ Rahman olan *(Ve yine öyle Allah ki)* اَلرَّحِيمِ Rahim olan

1. تَبَارَكَ **Yüce oldu** تَعَالَى Ulu oldu *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Neyi?)* اَلْفُرْقَانَ **Furkan'ı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Niçin Kuran'a Furkan denmiştir?)* لِأَنَّهُ Çünkü Kuran فَرَّقَ Ayırmıştır *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ Doğruyla وَالْبَاطِلِ Batıl arasını *(Kime?)* عَلَى عَبْدِهِ **Kuluna** *(O da kimdir?)* مُحَمَّدٍ Muhammed *(Niye?)* لِيَكُونَ **Olsun diye** *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** أَيِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ Yani insanlar ve cinler için دُونَ الْمَلَائِكَةِ Melekler için değil *(Ne olsun diye?)* نَذِيرًا **Uyarıcı** مُخَوِّفًا Korkutucu *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından

2. اَلَّذِي **Yine o zat ki** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin hükümranlığı** *(Daha neyin?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** وَلَمْ يَتَّخِذْ **Ve edinmemiştir** *(Ne?)* وَلَدًا **Çocuk** وَلَمْ يَكُنْ **Ve olmamıştır** *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne olmamıştır?)* شَرِيكٌ **Bir ortak** *(Nede?)* فِي الْمُلْكِ **Mülkünde** وَخَلَقَ **Ve yaratmıştır** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Neden olan her şeyi?)* مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يُخْلَقَ Yaratılması şanından olan her şeyi فَقَدَّرَهُ **Ve her şeyi takdir etmiştir** *(Nasıl?)* تَقْدِيرًا **Takdir etmekle** سَوَّاهُ Her şeyi düzenlemiştir *(Nasıl?)* تَسْوِيَةً Düzenlemekle

﴿وَاتَّخَذُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ اللهِ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ هِيَ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا﴾ أَيْ دَفْعَهُ ﴿وَلَا نَفْعًا﴾ أَيْ جَرَّهُ ﴿وَلَا يَمْلِكُونَ
مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً﴾ أَيْ إِمَاتَةً لِأَحَدٍ وَإِحْيَاءً لِأَحَدٍ ﴿وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾﴾ بَعْثًا لِلْأَمْوَاتِ ﴿وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ هٰذَآ﴾ اَىْ مَا الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اِفْكٌ﴾ كِذْبٌ ﴿افْتَرٰيهُ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿وَاَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ
اٰخَرُونَ﴾ وَهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَقَدْ جَآؤُ ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾﴾ كُفْرًا وَكِذْبًا أَيْ
بِهِمَا ﴿وَقَالُوٓا﴾ أَيْضًا هُوَ ﴿اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ﴾ أَكَاذِيبُهُمْ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ ﴿اكْتَتَبَهَا﴾
انْتَسَخَهَا مِنْ ذٰلِكَ الْقَوْمِ بِغَيْرِهِ ﴿فَهِيَ تُمْلٰى﴾ تُقْرَأُ ﴿عَلَيْهِ﴾ لِيَحْفَظَهَا ﴿بُكْرَةً وَاَصِيلًا
﴿٥﴾﴾ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً قَالَ تَعَالٰى رَدًّا عَلَيْهِمْ ﴿قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ﴾ الْغَيْبَ ﴿فِي
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمًا ﴿٦﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَقَالُوا مَا لِهٰذَا
الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْاَسْوَاقِ لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا
﴿٧﴾﴾ يُصَدِّقُهُ ﴿اَوْ يُلْقٰى اِلَيْهِ كَنْزٌ﴾ مِنَ السَّمَاءِ يُنْفِقُهُ وَلَا يَحْتَاجُ إِلَى الْمَشْيِ فِي الْأَسْوَاقِ
لِطَلَبِ الْمَعَاشِ ﴿اَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ﴾ بُسْتَانٌ ﴿يَاْكُلُ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنْ أَثْمَارِهَا فَيَكْتَفِي بِهَا وَفِي
قِرَاءَةٍ نَأْكُلُ بِالنُّونِ أَيْ نَحْنُ فَيَكُونُ لَهُ مَزِيَّةٌ عَلَيْنَا بِهَا ﴿وَقَالَ الظَّالِمُونَ﴾ اَىِ الْكَافِرُونَ
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾﴾ مَخْدُوعًا مَغْلُوبًا عَلٰى عَقْلِهِ قَالَ
تَعَالٰى ﴿اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ﴾ بِالْمَسْحُورِ وَالْمُحْتَاجِ إِلٰى مَا يُنْفِقُهُ وَإِلٰى مَلَكٍ
يَقُومُ مَعَهُ بِالْأَمْرِ ﴿فَضَلُّوا﴾ بِذٰلِكَ عَنِ الْهُدٰى ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾﴾ طَرِيقًا إِلَيْهِ
﴿تَبَارَكَ﴾ تَكَاثَرَ خَيْرُ ﴿الَّذِيٓ اِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ﴾ الَّذِي قَالُوهُ مِنَ الْكَنْزِ
وَالْبُسْتَانِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ﴾ فِي الدُّنْيَا لِأَنَّهُ شَاءَ أَنْ يُعْطِيَهُ إِيَّاهَا فِي الْآخِرَةِ
﴿وَيَجْعَلْ﴾ بِالْجَزْمِ ﴿لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾﴾ أَيْضًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ اسْتِئْنَافًا ﴿بَلْ كَذَّبُوا
بِالسَّاعَةِ﴾ الْقِيَامَةِ ﴿وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾﴾ نَارًا مُسَعَّرَةً أَيْ مُشْتَدَّةً

TÜRKÇE ANLAMI

3. **Böyleyken, O'nun dışında hiçbir şey yaratamayan** putları **ilâhlar edindiler. Hâlbuki onlar yaratılmışlardır ve kendileri için ne bir zararı** savmaya**, ne de bir fayda** sağlamaya **güç yetiremezler. Ne** birisinin **ölümüne, ne** de birisine **hayat** verilmesine **ve ne de** ölüleri kabirlerinden **diriltip kaldırmaya güç yetiremezler.**

4. **Ve kâfir olanlar dediler ki: «Bu** Kur'ân **yalandan başka bir şey değil; onu** Muhammed'in **kendisi uydurdu ve ona** Ehli kitaptan **başka bir kavim de yardım etti.» Muhakkak ki, onlar bir zulüm,** bir küfür **ve bir bühtan,** yalan **ile geldiler.**[1]

5. **Ve** yine **dediler ki: «**O Kur'ân **öncekilerin masalları,** uydurmaları**dır.**[2] **O da bunları** bir başkasına o kavimden **yazdırmıştır. Artık onlar** ezberlemesi için **O'na sabah-akşam okunuyor.»**

Allah teala onlara cevap olarak şöyle buyuruyor:

6. **De ki: «O'nu göklerde ve yerde olan gizliyi,** gaybı **bilen o zat indirmiştir. Şüphe yok ki O,** müminlere karşı **çok mağfiret eden,** onlara **çok merhamet edendir.»**

7. **Onlar şöyle dediler: Bu nasıl bir peygamber ki, yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı,** onu doğrulayıcı **olmalı değil miydi?** Böyle olsaydı ya!

8. **«Yahut O'na** gökten, harcayacağı **bir hazine indirilmeli değil miydi?** Böylece maişet için çarşılarda dolaşmaya ihtiyaç duymazdı. **Veya O'nun kendisin**in meyvesin**den yiyeceği**[3] **bir bostanı olsaydı!** Bu durumda maişet hususunda o bostan kendisine yeterdi.» **Ve zalimler,** kâfirler müminlere **dedi ki: «Siz ancak büyülenmiş,** aldatılmış ve aklı yitik **bir adama tâbi oluyorsunuz.»**

9. **Bak,** sana söyledikleri "deli", "harcayacağı ve işlerini yürüteceği mal ve mülke muhtaç durumda olan kişi" şeklindeki sözleriyle **senin için nasıl misaller verdiler. Artık onlar** bu verdikleri misaller sebebiyle hidayetten uzaklaşıp **dalâlete düştüler, bundan dolayı da** hidayete ulaştıracak **bir yol bulmaya güç yetiremezler.**

10. **Dilerse** dünyada iken **sana bunlardan,** onların söyledikleri hazine ve bostandan **daha iyisini; altlarından ırmaklar akan cennetleri verecek ve** bununla birlikte **sana saraylar ihsan edecek**[4] **olan** Allah'**ın hayrı çoktur.** Nitekim bunları sana ahirette vermeyi dilemiştir.

11. **Üstelik Kıyameti de yalanladılar. Biz de Kıyameti yalanlayanlar için şiddetli tutuşturulmuş bir ateş hazırladık.**

---

[1] (ظُلْمًا ve زُورًا kelimeleri nez-i hâfız yoluyla mensupturlar.) Yani بِهِمَا demektir.

[2] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisidir.

[3] يَأْكُلُ kelimesi bir kıraatte نَأْكُلُ şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin manası şöyledir: (**Yahut kendisinden yiyeceğimiz bir bostanı olsaydı**) Böylece bu bostan sayesinde onun bize karşı bir meziyeti olurdu.

[4] وَيَجْعَلْ fiili (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cezm ile okunmuştur. Bir kıraatte ise istinaf olarak raf ile okunmuştur.

KELİME ANLAMI

3. وَاتَّخَذُوا **Edindiler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** اللهِ Yani Allah'tan başka أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan ötesini *(Ne edindiler?)* اٰلِهَةً **İlahlar** هِيَ Onlar *(Nelerdir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır *(Öyle ilahlar ki)* لَا يَخْلُقُونَ **Yaratamıyorlar** *(Neyi?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَهُمْ **Bilakis onlar** يُخْلَقُونَ **Yaratılıyorlar** *(Yine öyle ilahlar ki?)* وَلَا يَمْلِكُونَ **Güç yetiremiyorlar** *(Kim için?)* لِأَنْفُسِهِمْ **Kendileri için** *(Neye?)* ضَرًّا **Ne bir zarara** أَيْ دَفْعَهُ Yani zararı engellemeye وَلَا نَفْعًا **Ne de bir faydaya** أَيْ جَرَّهُ Yani bir fayda elde etmeye *(Ve yine öyle ilahlar ki?)* وَلَا يَمْلِكُونَ **Ve güç yetiremiyorlar** *(Neye?)* مَوْتًا **Ne ölüme** وَلَا حَيٰوةً **Ne yaşama** أَيْ إِمَاتَةً لِأَحَدٍ Yani bir kimseyi öldürmeye وَإِحْيَاءً لِأَحَدٍ Ve bir kimseyi diriltmeye وَلَا نُشُورًا **Ne de öldükten sonra diriltmeye** بَعْثًا Yani diriltmeye *(Kimi?)* لِلْأَمْوَاتِ Ölüleri

4. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Ne dediler?)* إِنْ هٰذَا **Bu değildir** أَيْ مَا الْقُرْآنُ Yani Kuran değildir إِلَّا إِفْكٌ **Ancak bir iftiradır** كَذِبٌ Yalandır *(Öyle iftira ki)* افْتَرٰيهُ **Onu uydurdu** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed وَأَعَانَهُ **Ve ona yardım etmiştir** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Kuran üzerine** *(Kim?)* قَوْمٌ **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki)* اٰخَرُونَ **Başka olan** وَهُمْ Onlar *(Kimdendir?)* مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehli kitaptandır قَالَ Buyurdu *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Ne buyurdu?)* فَقَدْ جَاؤُ **Muhakkak ki bunlar gittiler** *(Neye?)* ظُلْمًا **Zulme** وَزُورًا **Ve iftiraya** كُفْرًا وَكَذِبًا Küfre ve yalana أَيْ بِهِمَا Yani ikisine

5. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْضًا Aynı şekilde هُوَ O Kuran *(Nedir?)* أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ **Öncekilerin uydurmalarıdır** أَكَاذِيبُهُمْ Onların yalanlarıdır *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أُسْطُورَةٍ "Üstûratün" kelimesinin çoğuldur *(Ne ile okunan "Üstûratün"?)* بِالضَّمِّ Zammeyle *(Öyle uydurmalar ki)* اِكْتَتَبَهَا انْتَسَخَهَا **Onları yazdırdı** مِنْ ذٰلِكَ الْقَوْمِ Bu topluluktan *(Kime yazdırdı?)* بِغَيْرِهِ Başkasına فَهِيَ **Onlar** تُمْلٰى **Okunuyor** تُقْرَأُ Okunuyor *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** لِيَحْفَظَهَا Onları ezberlemesi için بُكْرَةً **Sabah** وَأَصِيلًا **Akşam** غُدْوَةً وَعَشِيَّةً Sabah akşam

6. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne olarak?)* رَدًّا Red olarak *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle? Şunu:)* أَنْزَلَهُ **Onu indirdi** *(Kim?)* الَّذِي **O zat ki** يَعْلَمُ **O biliyor** *(Neyi?)* السِّرَّ **Gizliyi** الْغَيْبَ Görünmeyeni *(Neredeki?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdeki** وَالْأَرْضِ **Ve yerdeki** إِنَّهُ **Kesinlikle O** كَانَ **Daima** *(Nedir?)* غَفُورًا

Ziyade bağışlayıcı *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri رَحِيمًا **Pek merhamet sahibidir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara

7. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* مَا **Ne oluyor** *(Kime?)* لِهٰذَا الرَّسُولِ **Bu peygambere** يَأْكُلُ **Yiyor** *(Neyi?)* اَلطَّعَامَ **Yemeği** وَيَمْشِي **Ve geziyor** *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ **Çarşılarda** لَوْلَا -هَلَّا- أُنْزِلَ **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" burada "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* مَلَكٌ **Bir melek** فَيَكُونَ **Ki o melek olsun** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ **Onunla beraber** *(Ne olsun?)* نَذِيرًا **Uyarıcı** *(Öyle uyarıcı ki)* يُصَدِّقُهُ Onu doğruluyor

8. أَوْ يُلْقَى **Ya da verilmeli değil miydi?** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Kendisine** *(Ne?)* كَنْزٌ **Bir hazine** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten *(Öyle hazine ki)* يُنْفِقُهُ Onu harcayacak وَلَا يَحْتَاجُ Ve ihtiyaç duymayacak *(Neye?)* إِلَى الْمَشْيِ Gezmeye *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ Çarşılarda *(Ne için?)* لِطَلَبِ الْمَعَاشِ Geçimini sağlamak için أَوْ تَكُونُ **Veya olmalı değil miydi?** *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne?)* جَنَّةٌ **Bir bahçe** بُسْتَانٌ Bir bostan *(Öyle bahçe ki)* يَأْكُلُ **Yiyor** *(Neden?)* مِنْهَا **O bahçeden** أَيْ مِنْ أَثْمَارِهَا Yani onun meyvelerinden فَيَكْتَفِي بِهَا Ki onlarla yetinsin وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* نَأْكُلُ "Ne'külü" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالنُّونِ Nun ile أَيْ نَحْنُ Yani biz (yeriz) فَيَكُونُ Dolayısıyla olur *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Ne olur?)* مَزِيَّةٌ Bir üstünlük *(Kime karşı?)* عَلَيْنَا Bize karşı *(Ne sebebiyle?)* بِهَا O bahçe sebebiyle وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** أَيِ الْكَافِرُونَ Yani kâfirler *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere إِنْ -مَا- تَتَّبِعُونَ **Siz uymuyorsunuz** ("in" "mâ" manasındadır) إِلَّا **Ancak uyuyorsunuz** *(Kime?)* رَجُلًا **Bir adama** *(Öyle adam ki)* مَسْحُورًا **Büyülenmiş olan** مَخْدُوعًا Aldanmış مَغْلُوبًا Yenilmiş *(Neye?)* عَلَى عَقْلِهِ Aklına

9. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu اُنْظُرْ **Bak** كَيْفَ **Nasıl da** ضَرَبُوا **Verdiler** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Ne verdiler?)* اَلْأَمْثَالَ **Örnekler** *(Ne demekle?)* بِالْمَسْحُورِ Büyülenmiş *(Daha ne demekle?)* وَالْمُحْتَاجِ إِلَى مَا يُنْفِقُهُ Harcayacağı şeye muhtaç *(Daha neye muhtaç?)* وَإِلَى مُلْكٍ Bir mülke *(Öyle mal mülk ki)* يَقُومُ Yerine getiriyor *(Ne ile?)* مَعَهُ Onunla *(Neyi?)* بِالْأَمْرِ İşini فَضَلُّوا **Ve sapıttılar** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bunu demekle *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve edinemezler** *(Ne?)* سَبِيلًا **Yol** طَرِيقًا إِلَيْهِ Buna yol (bulamazlar)

10. تَبَارَكَ **Yüce oldu** تَكَاثَرَ Çok oldu *(Ne?)* خَيْرُ الَّذِي **O zatın** hayrı ki *(Kim?)* إِنْ شَاءَ **Şayet dileseydi** جَعَلَ **Kılardı** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Neyi?)* خَيْرًا **Daha iyisini** *(Neden?)* مِنْ ذَلِكَ **Bundan** الَّذِي قَالُوهُ Onların dediklerinden *(Nedir o dedikleri?)* مِنَ الْكَنْزِ Hazine وَالْبُسْتَانِ Ve bostandan *(Ondan bedel?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** *(Öyle bahçeler ki)* تَجْرِي **Akıyor** *(Neden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** فِي الدُّنْيَا Dünyada لِأَنَّهُ Çünkü Allah شَاءَ Dilemiştir *(Neyi?)* أَنْ يُعْطِيَهُ O'na vermeyi *(Neyi vermeyi?)* إِيَّاهَا Bunları *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَيَجْعَلْ **Ve ihsan ederdi** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْجَزْمِ Cezim ile *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ne?)* قُصُورًا **Köşkler** أَيْضًا bununla birlikte وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile okunur *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا İstinaf cümlesi olarak

11. بَلْ كَذَّبُوا **Bir de onlar yalanladılar** *(Neyi?)* بِالسَّاعَةِ **Kıyameti** الْقِيَامَةِ Kıyameti وَأَعْتَدْنَا **Biz de hazırladık** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِالسَّاعَةِ **Kıyameti** *(Ne hazırladık?)* سَعِيرًا **Çok alevli bir ateş** نَارًا مُسَعَّرَةً Fazlaca tutuşturulmuş ateş أَيْ مُشْتَدَّةً Yani şiddetlendirilmiş

﴿إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا﴾ غَلَيَانًا كَالْغَضْبَانِ إِذَا غَلَى صَدْرُهُ مِنَ الْغَضَبِ ﴿وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾﴾ صَوْتًا شَدِيدًا أَوْ سِمَاعَ التَّغَيُّظِ رُؤْيَتَهُ وَعِلْمَهُ ﴿وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ بِأَنْ يَضِيقَ عَلَيْهِمْ وَمِنْهَا حَالٌ مِنْ مَكَانًا لِأَنَّهُ فِي الْأَصْلِ صِفَةٌ لَهُ ﴿مُقَرَّنِينَ﴾ مُصَفَّدِينَ قَدْ قُرِنَتْ أَيْ جُمِعَتْ أَيْدِيهِمْ إِلَى أَعْنَاقِهِمْ فِي الْأَغْلَالِ وَالتَّشْدِيدُ لِلتَّكْثِيرِ ﴿دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾﴾ هَلَاكًا فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾﴾ كَعَذَابِكُمْ ﴿قُلْ أَذَٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ مِنَ الْوَعِيدِ وَصِفَةِ النَّارِ ﴿خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ﴾ هَا ﴿الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ﴾ فِي عِلْمِهِ تَعَالَى ﴿جَزَاءً﴾ ثَوَابًا ﴿وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾﴾ مَرْجِعًا ﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ﴾ حَالٌ لَازِمَةٌ ﴿كَانَ﴾ وَعْدُهُمْ مَا ذُكِرَ ﴿عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾﴾ يَسْأَلُهُ مَنْ وُعِدَ بِهِ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ أَوْ تَسْأَلُهُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَعِيسَى وَعُزَيْرٍ وَالْجِنِّ ﴿فَيَقُولُ﴾ تَعَالَى بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالنُّونِ لِلْمَعْبُودِينَ إِثْبَاتًا لِلْحُجَّةِ عَلَى الْعَابِدِينَ ﴿أَأَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ﴾ أَوْقَعْتُمُوهُمْ فِي الضَّلَالِ بِأَمْرِكُمْ إِيَّاهُمْ بِعِبَادَتِكُمْ ﴿أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾﴾ طَرِيقَ الْحَقِّ بِأَنْفُسِهِمْ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ ﴿مَا كَانَ يَنْبَغِي﴾ يَسْتَقِيمُ ﴿لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ﴾ أَيْ غَيْرِكَ ﴿مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ وَمِنْ زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ وَمَا قَبْلَهُ الثَّانِي فَكَيْفَ نَأْمُرُ بِعِبَادَتِنَا ﴿وَلَٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ﴾ مِنْ قَبْلِهِمْ بِإِطَالَةِ الْعُمْرِ وَسَعَةِ الرِّزْقِ ﴿حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ﴾ تَرَكُوا الْمَوْعِظَةَ وَالْإِيمَانَ بِالْقُرْآنِ ﴿وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾﴾ هَلْكَى قَالَ تَعَالَى ﴿فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ﴾ كَذَّبَ الْمَعْبُودُونَ الْعَابِدِينَ ﴿بِمَا تَقُولُونَ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ أَنَّهُمْ آلِهَةٌ ﴿فَمَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَوْقَانِيَّةِ [تَسْتَطِيعُونَ] أَيْ لَاهُمْ وَلَا أَنْتُمْ ﴿صَرْفًا﴾ دَفْعًا لِلْعَذَابِ عَنْكُمْ ﴿وَلَا نَصْرًا﴾ مَنْعًا لَكُمْ مِنْهُ ﴿وَمَنْ يَظْلِمْ﴾ يُشْرِكْ ﴿مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾﴾ شَدِيدًا فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ﴾ فَأَنْتَ مِثْلُهُمْ فِي ذَٰلِكَ وَقَدْ قِيلَ لَهُمْ مَا قِيلَ لَكَ ﴿وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً﴾ بَلِيَّةً ابْتُلِيَ الْغَنِيُّ بِالْفَقِيرِ وَالصَّحِيحُ بِالْمَرِيضِ وَالشَّرِيفُ بِالْوَضِيعِ يَقُولُ الثَّانِي فِي كُلٍّ مَالِيَ لَا

أَكُونُ كَالْأَوَّلِ فِي كُلِّ ﴿أَتَصْبِرُونَ﴾ عَلٰى مَا تَسْمَعُونَ مِمَّنِ ابْتَلَيْتُمْ بِهِمُ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيِ اصْبِرُوا ﴿وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾﴾ بِمَنْ يَصْبِرُ وَبِمَنْ يَجْزَعُ

TÜRKÇE ANLAMI

12. (Cehennem) onları uzak bir yerden görünce öfkeden göğsü kaynayan kızgın kimse gibi **onun öfkesini**, kaynamasını **ve şiddetli sesini işitirler.** Yahut "öfkenin işitilmesi"nden kastedilen bunun görülüp bilinmesidir.

13. Elleri boyunlarına bağlı olarak[1] **onun** kendilerine darlaştırılacak olan **dar**[2] **bir yerine atıldıkları zaman, oracıkta yok,** helak **olmayı isterler.**

14. Onlara denilir ki: **Bugün bir defa yok olmayı istemeyin; aksine** azabınız gibi **birçok defalar yok olmayı isteyin!**

15. De ki: Bu gerideki tehditler ve cehennemin durumu **mu daha iyi, yoksa takva sahiplerine vaat edilen** o **ebedilik cenneti mi? Orası,** Allah tealanın ilminde **onlar için bir karşılık,** mükâfat **ve bir varış,** dönüş **yeridir.**

16. Onlar için orada ebedî kalmak üzere[3] **diledikleri her şey vardır. İşte bu** anlatılan şeylerle vaat edilmeleri **Rabbinin üzerine istenen,** Rabbimizin kendisine vaat ettiği kişinin isteyeceği **bir vaaddir;** *"Rabbimiz! Peygamberlerinle vadettiklerini bize ver"*. Yahut onlar adına bu vaadi melekler ister; *"Rabbimiz! Onları, kendilerine söz verdiğin Adn cennetlerine koy."*

17. O gün onları ve Allah'tan başka taptıklarını, yani taptıkları melekleri, İsa'yı, Uzeyri ve cinleri **toplarız;**[4] Allah teala **der**[5] **ki: Şu kullarımı siz mi**[6] **saptırdınız,** kendinize ibadet etmelerini onlara emretmek suretiyle onları siz mi dalalete düşürdünüz, **yoksa onlar** kendi başlarına **mı yoldan çıktılar?**

18. Onlar der ki: Sana yaraşmayan şeylerden **seni tenzih ederiz. Senden**

---

[1] مُقَرَّنِينَ kelimesi مُصَفَّدِينَ ile eş anlamlı olup "elleri zincirlerle boyunlarına bağlı olarak" anlamına gelir. Bu kelime teksir için şeddeli gelmiştir.

[2] ضيقا kelimesi hem şeddeli hem de şeddesiz olarak okunmuştur. مِنْهَا kelimesi مَكَانًا kelimesinden haldir. Zira مِنْهَا kelimesi gerçekte مكانا kelimesinin sıfatıdır. (Nekre bir kelimenin sıfatı, mevsufunun önüne geçerse hal olarak iraplanır.)

[3] خَالِدِينَ kelimesi hâl-i lâzimedir.

[4] نَحْشُرُهُمْ kelimesi hem نـ harfi ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ harfi ile (يَحْشُرُهُمْ şeklinde) okunmuştur.

[5] يَقُولُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ ile hem de نـ ile okunmuştur.

[6] أَأَنْتُمْ kelimesi, 1. iki hemzenin tahkiki, 2. ikincisi elife çevrilerek, 3. ikincisinin teshiliyle, 4. teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5. ve bu elif konmayarak okunmuştur.

başka dostlar[1] **edinmek bize yaraşmaz,** doğru olmaz. Dolayısıyla nasıl olur da bize ibadet edilmesini emrederiz; **fakat sen onlara ve** onlardan önceki **atalarına** ömür ve rızıklarını genişletmek suretiyle **o kadar bol nimet verdin ki, sonunda zikri,** öğüt almayı ve Kur'ân'a inanmayı **unuttular ve helak olmuş bir kavim oldular.**

19. **İşte** onların ilah olduğu şeklindeki **sözlerinizde**[2] mabutlar, **siz** âbitleri **yalanladılar. Artık** sizden azabı **geri çevirmeye güç yetiremezler,**[3] buna ne sizin ne de onların gücü yetmez. **Ayrıca bir yardım da,** sizi o azaptan engelleyecek bir engel de **(temin etmeye güçleri yetmez.) İçinizden zulmedenlere,** şirk koşanlara ahirette **büyük,** şiddetli **bir azap tattıracağız!**

20. **Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberler de hiç şüphesiz yemek yerler, çarşılarda dolaşırlardı.** Sen de bu konuda onlar gibisin; onlara söylenilen şeyler sana da söylenmiştir. **Sizin bir kısmınızı diğer bir kısmınıza fitne,** imtihan **kıldık;** zemin fakirle, sağlıklı kişi hastayla, üst tabaka alt tabakayla imtihan edilmiştir; bunların ikincileri der ki: "ben niye o her konuda birinciler gibi olmayayım?" kendileriyle imtihana çekildiğiniz kişilerden duyduğunuz bu sözlere (bakalım) **sabredecek misiniz?**[4] Yani; sabredin! **Rabbin** sabredeni de, etmeyeni de **görmektedir.**

KELİME ANLAMI

12. إِذَا رَأَتْ **(Cehennem ateşi) Görünce** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ **Bir mekândan** *(Öyle mekân ki)* بَعِيدٍ **Uzak olan** سَمِعُوا **İşitirler** *(Ne için?)* لَهَا **O ateş için** *(Ne işitirler?)* تَغَيُّظًا **Öfkeli uğultu** غَلَيَانًا Galeyanı *(Kim gibi?)* كَالْغَضْبَانِ Kızgın kimse gibi *(Ne zamanki kızgın kimse?)* إِذَا غَلَى Galeyana geldiğinde *(Ne?)* صَدْرُهُ Kişinin göğsü *(Neden?)* مِنَ الْغَضَبِ Öfkeden وَزَفِيرًا **Ve korkunç bir homurtu** صَوْتًا شَدِيدًا Şiddetli bir ses أَوْ سِمَاعُ التَّغَيُّظِ Ya da öfke uğultusunun işitilmesi *(Nedir?)* رُؤْيَتُهُ Onun görülmesi وَعِلْمُهُ Ve bilinmesidir

13. وَإِذَا أُلْقُوا **Atıldıklarında** *(Neden?)* مِنْهَا **Cehennemden** *(Nereye?)* مَكَانًا **Bir mekâna** *(Öyle mekân ki)* ضَيِّقًا **Dar olan** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile

---

[1] مِنْ أَوْلِيَاءَ kelimesi birinci meful olup من harfi de nefyi tekit için zait olarak gelmiştir. Bunun öncesindeki مِنْ دُونِكَ ise ikinci mefuldür.

[2] تَقُولُونَ kelimesi تـ ile okunmuştur.

[3] يَسْتَطِيعُونَ kelimesi hem يـ harfi ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ harfi ile (تَسْتَطِيعُونَ şeklinde) okunmuştur.

[4] Buradaki istifham emir anlamındadır.

وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz *(Ne ile dar olan?)* بِأَنْ يَضِيقَ Daralmasıyla *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara لِأَنَّهُ فِي "Minhâ" ise *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ مَكَانًا "Mekânen"den وَمِنْهَا الْأَصْلِ Çünkü "Minhâ" asılda *(Nedir?)* صِفَةٌ لَهُ "Mekânen"in sıfatıdır *(Ne oldukları halde?)* مُقَرَّنِينَ **Elleri boyunlarına bağlı oldukları halde** مُصَفَّدِينَ Kelepçelenmiş oldukları halde قَدْ قَرَنَتْ Şöyle ki bir araya geldi أَيْ جُمِعَتْ Yani toplandı *(Ne?)* أَيْدِيهِمْ Elleri إِلَى أَعْنَاقِهِمْ Boyunlarına *(Nerede?)* فِي الْأَغْلَالِ Zincirlerde وَالتَّشْدِيدُ Kelimenin şeddelenmesi *(Niçindir?)* لِلتَّكْثِيرِ Çokluk bildirmesi içindir دَعَوْا **İsterler** *(Nerede?)* هُنَالِكَ **Orada** *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** هَلَاكًا Helak olmayı

14. فَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne denir?)* لَا تَدْعُوا **İstemeyin** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** *(Öyle yok olmak ki)* وَاحِدًا **Bir defa olan** وَادْعُوا **Ve isteyin** *(Neyi?)* ثُبُورًا **Yok olmayı** *(Öyle yok olmak ki)* كَثِيرًا **Çok olan** *(Ne gibi?)* كَعَذَابِكُمْ Azabınız gibi

15. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* أَذٰلِكَ **Bu mu?** الْمَذْكُورُ Anlatılan *(Neden?)* مِنَ الْوَعِيدِ Tehditten وَصِفَةِ النَّارِ Ve cehennemin niteliğinden خَيْرٌ **Daha iyidir** أَمْ **Yoksa** جَنَّةُ الْخُلْدِ **Ebedilik cenneti mi?** الَّتِي **O ki** وُعِدَ **Vaat olundu** *(Ne ile?)* هَا O cennetle *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ **Takva sahipleri** كَانَتْ **Oldu** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın ilminde *(Ne oldu?)* جَزَاءً **Bir mükâfat** ثَوَابًا Bir sevap وَمَصِيرًا **Ve varış yeri** مَرْجِعًا Dönüş yeri

16. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Cennette** *(Ne vardır?)* مَا يَشَاؤُونَ **Diledikleri** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ لَازِمَةٌ Hali lazımdır كَانَ **Oldu** *(Ne?)* وَعْدُهُمْ Onlara verilen söz *(Ne sözü?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanların sözü *(Kime?)* عَلَى رَبِّكَ **Rabbine** *(Ne oldu?)* وَعْدًا **Bir söz** *(Öyle söz ki)* مَسْؤُولًا **İstenilen** يَسْأَلُهُ Onu ister *(Kim?)* مَنْ وُعِدَ بِهِ Onunla söz verilen kişi *(Nasıl ister?)* رَبَّنَا ***"Ey rabbimiz*** وَآتِنَا ***Bize ver*** *(Neyi?)* مَا وَعَدْتَنَا ***Bize vaat ettiğini*** *(Kim vasıtasıyla?)* عَلَى رُسُلِكَ ***Peygamberlerin vasıtasıyla"*** أَوْ تَسْأَلُهُ Veya onu ister *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Kim?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler *(Nasıl ister?)* رَبَّنَا ***"Ey rabbimiz*** وَأَدْخِلْهُمْ ***Onları girdir*** *(Nereye?)* جَنَّاتِ عَدْنٍ ***Adn cennetlerine*** الَّتِي ***Öyle cennetler ki*** وَعَدْتَهُمْ ***Sen onlara vaat etmiştin"***

17. وَيَوْمَ **O gün** نَحْشُرُ **Biz toplarız** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالنُّونِ

Nun ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Daha kimi toplarız?)* وَمَا يَعْبُدُونَ **Ve taptıklarını** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani ondan gayrı olan *(Onlar kimlerdir?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler وَعِيسٰى İsa وَعُزَيْرٍ Üzeyir وَالْجِنِّ Ve cinler فَيَقُولُ **Ve buyurur** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye) ile وَالنُّونِ Ve nun ile *(Kime buyurur?)* لِلْمَعْبُودِينَ Tapılanlara *(Niçin?)* إِثْبَاتًا لِلْحُجَّةِ Hücceti ispat etmek için *(Kime?)* عَلَى الْعَابِدِينَ Tapanlara *(Ne buyurur?)* ءَاَنْتُمْ **Siz mi?** *(Ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin çevrilmesiyle *(Neye?)* أَلِفًا Elife *(Daha nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِهَا Ve ikinci hemzeyi teshil ile وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Ve bir elif sokmakla *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş hemzeyle وَالْأُخْرٰى Diğeri arasına وَتَرْكِهِ Ve elifi terk etmekle اَضْلَلْتُمْ **Sapıttınız** *(Kimi?)* عِبَادِي **Kullarımı** هٰؤُلَاءِ **İşte şu kullarımı** أَوْقَعْتُمُوهُمْ Onları düşürdünüz mü? *(Neye?)* فِي الضَّلَالِ Sapıklığa *(Ne ile?)* بِأَمْرِكُمْ Emretmenizle *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara *(Neyi?)* بِعِبَادَتِكُمْ Size tapmayı اَمْ هُمْ **Yoksa onlar mı?** ضَلُّوا **Saptılar** *(Neden?)* اَلسَّبِيلَ **Yoldan** طَرِيقَ الْحَقِّ Hak yolundan *(Nasıl?)* بِأَنْفُسِهِمْ Kendi kendilerine

18. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* سُبْحَانَكَ **Seni beri kılarız** تَنْزِيهًا لَكَ Seni tenzih ederiz *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِكَ Sana yaraşmayan şeylerden مَا كَانَ **Olmadı** *(Ne olmadı?)* يَنْبَغِي **Yaraşır olmadı** يَسْتَقِيمُ Doğru olur olmadı *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne?)* اَنْ نَتَّخِذَ **Edinmemiz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِكَ **Senden başka** أَيْ غَيْرِكَ Yani senden gayrı *(Ne edinmemiz?)* مِنْ اَوْلِيَاءَ **Dostlar edinmemiz** *(Bu nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldür وَمِنْ "Min" ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Ne içindir?)* لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ Olumsuzluğu pekiştirmek içindir وَمَا قَبْلَهُ Ondan öncesi ise *(Nedir?)* اَلثَّانِي İkinci mefuldür فَكَيْفَ O halde nasıl نَأْمُرُ Emrederiz *(Neyi?)* بِعِبَادَتِنَا Bize tapmayı وَلٰكِنْ مَتَّعْتَ **Fakat sen bolca iyilik ettin** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Daha kime?)* وَاٰبَاءَهُمْ **Ve babalarına** مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan önce gelen *(Ne ile iyilik ettin?)* بِإِطَالَةِ الْعُمُرِ Ömrü uzatmakla وَسِعَةِ الرِّزْقِ Ve rızkı genişletmekle حَتّٰى نَسُوا **Ta ki unuttular** *(Neyi?)* اَلذِّكْرَ **Zikri** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* اَلْمَوْعِظَةَ Öğüt almayı وَالْإِيمَانَ Ve inanmayı *(Neye?)* بِالْقُرْاٰنِ Kuran'a وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki)* بُورًا **Helake müstahak** هَلْكٰى Helak olmuş

19. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ **Elbette sizi**

yalanladılar كَذَّبَ الْمَعْبُودُونَ Yani tapılanlar yalanladı *(Kimi?)* اَلْعَابِدِينَ Tapanları *(Ne konuda yalanladılar?)* بِمَا تَقُولُونَ **Söylediğiniz sözler hususunda** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (Te) ile *(O dediklerinizden bedel?)* أَنَّهُمْ Muhakkak ki onlar آلِهَةٌ İlahlardır فَمَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye) ile وَالْفَوْقَانِيَّةِ Ve üstten iki noktalı (te) ile أَيْ لَاهُمْ Yani ne onlar وَلَا أَنْتُمْ Ne de siz (güç yetiremezsiniz) *(Neye?)* صَرْفًا **Geri çevirmeye** دَفْعًا Engellemeye *(Neyi?)* لِلْعَذَابِ Azabı *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden وَلَا نَصْرًا **Ve bir yardım temin etmeye** مَنْعًا Alıkoymaya *(Kimi?)* لَكُمْ Sizi *(Neden?)* مِنْهُ Azaptan وَمَنْ **Her kim** يَظْلِمْ **Zulmederse** يُشْرِكْ Ortak koşarsa *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** نُذِقْهُ **Ona tattırtırız** *(Neyi?)* عَذَابًا **Azabı** *(Öyle azabı ki)* كَبِيرًا **Büyük olan** شَدِيدًا Şiddetli olan *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette

20. وَمَا أَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimden önce?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Kimden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden** إِلَّا **Ancak göndermişsek** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** لَيَأْكُلُونَ **Elbette yerlerdi** *(Ne?)* اَلطَّعَامَ **Yemek** وَيَمْشُونَ **Ve gezerlerdi** *(Nerede?)* فِي الْأَسْوَاقِ **Çarşılarda** فَأَنْتَ Dolayısıyla sen مِثْلُهُمْ Onlar gibisin *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَقَدْ قِيلَ لَهُمْ Kesinlikle onlara da denmişti *(Ne?)* مَا قِيلَ لَكَ Sana söylenen وَجَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bir kısmınızı** *(Kim için?)* لِبَعْضٍ **Bir kısmınız için** *(Ne kıldık?)* فِتْنَةً **İmtihan kıldık** بَلِيَّةً Sınama أَبْتُلِيَ الْغَنِيُّ Zengin sınanır *(Kim ile?)* بِالْفَقِيرِ Fakir ile وَالصَّحِيحُ Sağlam *(Kim ile?)* بِالْمَرِيضِ Hasta ile وَالشَّرِيفُ Saygıdeğer insan ise *(Kim ile?)* بِالْوَضِيعِ Düşük insanla يَقُولُ الثَّانِي İkincisi der فِي كُلٍّ Hepsinde *(Ne der?)* مَالِي Bana ne oluyor لَا أَكُونُ Olmuyorum *(Ne gibi?)* كَالْأَوَّلِ Birinci gibi *(Nede?)* فِي كُلٍّ Her şeyde أَتَصْبِرُونَ **Sabredecek misiniz?** *(Neye?)* عَلَى مَا تَسْمَعُونَ İşittiklerinize *(Kimden işittiklerinize?)* مِمَّنِ ابْتُلِيتُمْ بِهِمْ Kendileriyle sınandığınız kişilerden إِسْتِفْهَامٌ Bu istifhamdır *(Ne manada?)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasında أَيِ اصْبِرُوا Yani sabredin وَكَانَ **Daim** رَبُّكَ **Rabbin** *(Nedir?)* بَصِيرًا **Ziyade görücüdür** *(Kimi?)* بِمَنْ يَصْبِرُ Sabredeni وَبِمَنْ يَجْزَعُ Ve tahammülsüz olanı

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا﴾ لَا يَخَافُونَ الْبَعْثَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ فَكَانُوا رُسُلًا إِلَيْنَا ﴿أَوْ نَرٰى رَبَّنَا﴾ فَيُخْبِرَ بِأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُهُ قَالَ تَعَالٰى ﴿لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿فِي﴾ شَأْنِ ﴿أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا﴾ طَغَوْا ﴿عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾﴾ بِطَلَبِهِمْ رُؤْيَةَ اللّٰهِ تَعَالٰى فِي الدُّنْيَا وَعُتُوًّا بِالْوَاوِ عَلٰى أَصْلِهِ بِخِلَافِ عِتِيًّا بِالْإِبْدَالِ فِي مَرْيَمَ ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ﴾ فِي جُمْلَةِ الْخَلَائِقِ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَنَصْبُهُ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا ﴿لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ فَلَهُمُ الْبُشْرٰى بِالْجَنَّةِ ﴿وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾﴾ عَلٰى عَادَتِهِمْ فِي الدُّنْيَا إِذَا نَزَلَتْ بِهِمْ شِدَّةٌ أَيْ عَوْذًا مُعَاذًا يَسْتَعِيذُونَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَقَدِمْنَآ﴾ عَمَدْنَا ﴿إِلٰى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ﴾ مِنَ الْخَيْرِ كَصَدَقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ وَقِرٰى ضَيْفٍ وَإِغَاثَةِ مَلْهُوفٍ فِي الدُّنْيَا ﴿فَجَعَلْنَاهُ هَبَآءً مَنْثُورًا ﴿٢٣﴾﴾ هُوَ مَا يُرٰى فِي الْكُوَى الَّتِي عَلَيْهَا الشَّمْسُ كَالْغُبَارِ الْمُفَرَّقِ أَيْ مِثْلَهُ فِي عَدَمِ النَّفْعِ بِهِ إِذْ لَا ثَوَابَ فِيهِ لِعَدَمِ شَرْطِهِ وَيُجَازُونَ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا ﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾﴾ مِنْهُمْ أَيْ مَوْضِعَ قَائِلَةٍ فِيهَا وَهِيَ الْاِسْتِرَاحَةُ نِصْفَ النَّهَارِ فِي الْحَرِّ وَأُخِذَ مِنْ ذٰلِكَ انْقِضَاءُ الْحِسَابِ فِي نِصْفِ نَهَارٍ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ ﴿وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَآءُ﴾ كُلُّ سَمَاءٍ ﴿بِالْغَمَامِ﴾ مَعَهُ وَهُوَ غَيْمٌ أَبْيَضُ ﴿وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ ﴿تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَنَصْبُهُ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ شِينِ تَشَّقَّقُ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِيهَا وَفِي أُخْرٰى نُنْزِلُ بِنُونَيْنِ الثَّانِيَةُ سَاكِنَةٌ وَضَمِّ اللَّامِ وَنَصْبِ الْمَلَائِكَةِ ﴿الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ﴾ لَا يُشْرِكُهُ فِيهِ أَحَدٌ ﴿وَكَانَ﴾ الْيَوْمُ ﴿يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾﴾ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ﴾ الْمُشْرِكُ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ كَانَ نَطَقَ بِالشَّهَادَتَيْنِ ثُمَّ رَجَعَ إِرْضَاءً لِأُبَيِّ ابْنِ خَلَفٍ ﴿عَلٰى يَدَيْهِ﴾ نَدَمًا وَتَحَسُّرًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿سَبِيلًا ﴿٢٧﴾﴾ طَرِيقًا إِلَى الْهُدٰى ﴿يَا وَيْلَتٰى﴾ أَلِفُهُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ أَيْ وَيْلَتِي وَمَعْنَاهُ هَلَكَتِي ﴿لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا﴾ أَيْ أُبَيًّا ﴿خَلِيلًا ﴿٢٨﴾﴾ ﴿لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي﴾ بِأَنْ رَدَّنِي عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ﴾ الْكَافِرِ ﴿خَذُولًا ﴿٢٩﴾﴾ بِأَنْ يَتْرُكَهُ وَيَتَبَرَّأَ مِنْهُ عِنْدَ الْبَلَاءِ ﴿وَقَالَ الرَّسُولُ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي﴾ قُرَيْشًا ﴿اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾﴾ مَتْرُوكًا

قَالَ تَعَالٰى ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَعَلْنَا لَكَ عَدُوًّا مِنْ مُشْرِكِي قَوْمِكَ ﴿جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ﴾ قَبْلَكَ ﴿عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ الْمُشْرِكِينَ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا﴾ لَكَ ﴿وَنَصِيرًا (٣١)﴾ نَاصِرًا لَكَ عَلٰى أَعْدَائِكَ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾ كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ قَالَ تَعَالٰى نَزَّلْنَاهُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مُتَفَرِّقًا ﴿لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ نُقَوِّيَ قَلْبَكَ ﴿وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا (٣٢)﴾ أَتَيْنَا بِهِ شَيْئًا فَشَيْئًا بِتَمَهُّلٍ وَتُؤَدَةٍ لِتَيَسَّرَ فَهْمُهُ وَحِفْظُهُ

TÜRKÇE ANLAMI

21. Ve Bize kavuşmayı ümit etmeyenler, dirilişten korkmayanlar **dedi ki: «Bizim üzerimize melekler indirilmeli** ve bize onlar peygamber olmalı **değil miydi?** Böyle olsaydı ya! **Veya Rabbimizi görmeli** ve O da bize Muhammed'in peygamber olduğunu bildirmeli **değil miydi!»** Allah teala der ki: **Andolsun onlar nefisleri** hakkı**nda bir büyüklük taslamışlar ve** dünyada iken Allah tealayı görmeyi isteyerek **büyük bir azgınlık ile**[1] **azgınlıkta bulunmuşlardır.**

22. Melekleri yaratılmışlar arasında **görecekleri** Kıyamet **gün**ünü[2] yâd et! **Mücrimler,** kâfirler **için o günde bir müjde yoktur.** Hâlbuki müminlere cennet müjdesi vardır. **Ve** dünyada iken adetleri olduğu üzere bir zorlukla karşılaştıklarında dedikleri gibi **derler ki: «Engel, memnu!» (Allah'tan, başıma gelecek kötülüğü engellemesini istiyorum)** Yani meleklerden (Allah'a) sığınarak derler ki "sığınma, himaye!"

23. Onların yaptıkları sadaka, sıla-i rahim, misafir ağırlama ve mazluma yardım etme gibi **her bir** iyi **işe yönelir ve onu** kendisinden bir fayda hâsıl olmaması hususunda **saçılmış zerreler**[3] **haline getiririz.** Zira amelin şartı olan iman kendilerinde bulunmadığı için, yaptıkları bu iyiliklerin ahirette bir mükâfatı olmayacak, karşılıklarını dünyada iken alacaklardır.

24. O kıyamet **günü cennetliklerin kalacakları yer** kâfirlerin dünyadaki yerlerinden **çok** daha **iyi ve dinlenecekleri**[4] **yer** o kâfirlerinkinden **çok** daha **güzeldir.**

---

[1] عُتُوًّا kelimesi, Meryem suresinde ibdal edilerek gelen عِتِيًّا kelimesinin aksine burada olduğu gibi (ibdalsiz) gelmiştir.

[2] يَوْمَ kelimesi mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[3] هَبَاءً kelimesi, "güneşin vurduğu deliklerde saçılmış tozlar halinde görülen zerrecikler" anlamına gelir.

[4] أَحْسَنُ مَقِيلًا sözü مَوْضِعُ قَائِلَةٍ anlamına gelir. قَائِلَةٌ ise gün ortası sıcakta istirahat etmek anlamına gelir. وَأَحْسَنُ مَقِيلًا sözünden, -ayrıca hadiste de varit olduğu gibi- gün ortasına kadar hesabın biteceği anlaşılmıştır.

25. Her göğün, beyaz bulutlar ile birlikte **yarılacağı**[1] **ve meleklerin** her bir semadan **bölük bölük indirileceği**[2] **o** kıyamet **gün**ünü[3] yâd et!

26. İşte o gün, mülk çok merhametli olan Allah'ındır; kimse O'na bu konuda ortak değildir. Müminlerin aksine, **kâfirler için de pek çetin bir gündür o** gün.

27. O kıyamet **gün**ünde, **zalim kimse,** şehadet getirdikten sonra Übey b. Halef'i hoşnut etmek için bundan dönen müşrik Ukbe b. Ebî Mu'ît, nedamet ve pişmanlıktan **ellerini ısırıp şöyle der: Ya,**[4] **keşke** Muhammed **peygamberle birlikte** hidayete doğru **bir yol tutsaydım!**

28. İşte helakım![5] **Keşke falancayı,** Übeyy'i **dost edinmeseydim!**

29. Çünkü zikir o, Kur'ân **bana gelmişken** beni ona imandan geri çevirmek suretiyle **hakikaten beni ondan saptırdı.** Allah teala buyuruyor ki: **Şeytan** belâ anında terk edip kendisinden uzaklaşarak kâfir **insanı yüz üstü bırakır.**

30. Muhammed **peygamber der ki: Ey Rabbim! Kavmim** Kureyş, **bu Kurân'ı büsbütün terkettiler.**

31. İşte biz böylece, kavminin müşriklerinden sana düşman yaptığımız gibi, senden önceki **her peygamber için suçlulardan,** müşriklerden **düşmanlar peydâ ettik;** onlar nasıl sabrettiyse sen de sabret! Sana, **hidayet verici ve** düşmanlarına karşı **yardımcı olarak Rabbin yeter.**

32. Ve kâfir olanlar dedi ki: «Kur'ân O'nun üzerine tıpkı Tevrat, İncil ve Zebur gibi **toplu bir halde indirilmeli değil miydi?»** İndirilseydi ya! Allah teala buyurdu ki: **Onunla kalbini güçlendirmek için böyle** parça parça indirdik, anlaşılması ve ezberlenmesi kolay olsun diye **onu** zamana yayarak acele etmeden **ayet ayet getirdik.**

KELİME ANLAMI

21. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyor** *(Neyi?)* لِقَاءَنَا **Bizimle karşılaşmayı** لَا يَخَافُونَ Korkmayanlar *(Neden?)* اَلْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmekten *(Ne dediler?)* لَوْلَا -هَلَّا- أُنْزِلَ **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** فَكَانُوا

---

[1] تَشَقَّقُ fiili bir kıraatte, kelimenin aslında bulunan ikinci تَ harfinin kendisine idgam edilmesi suretiyle şeddeli ش harfiyle (تَشَّقَّقُ şeklinde) okunmuştur.

[2] Bir kıraatte نُزِّلَ fiili -ikincisi sakin olan iki ن harfi, zammeli ل harfi ile- نُنْزِلُ şeklinde ve اَلْمَلَائِكَةَ kelimesi nasbedilerek okunmuştur.

[3] يَوْمَ kelimesi mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur

[4] يَا tenbih içindir.

[5] وَيْلَتٰى kelimesindeki elif, izafet yâ'sının yerine gelmiştir; وَيْلَتِي anlamına gelir.

Ve olmalılardı *(Ne?)* رُسُلًا Peygamberler *(Kime?)* إِلَيْنَا Bize أَوْ نَرٰى **Ya da görmeli değil miydik?** *(Kimi?)* رَبَّنَا **Rabbimizi** فَيُخْبِرَ Ki bildirmeliydi *(Neyi?)* بِأَنَّ مُحَمَّدًا Muhakkak ki Muhammed *(Nedir?)* رَسُولُهُ Onun elçisidir قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اِسْتَكْبَرُوا **Kibre kapıldılar** تَكَبَّرُوا Kibirlendiler *(Nerede?)* فِي شَأْنِ اَنْفُسِهِمْ **Nefislerinin** durumu **hakkında** وَعَتَوْا **Ve azdılar** طَغَوْا Haddi aştılar *(Nasıl?)* عُتُوًّا **Azmakla** *(Öyle azmak ki)* كَبِيرًا **Büyük olan** *(Ne ile azdılar?)* بِطَلَبِهِمْ İstemeleriyle *(Neyi?)* رُؤْيَةَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ı görmeyi *(Nerede?)*-فِي الدُّنْيَا Dünyada وَعُتُوًّا "Utuvven" *(Ne iledir?)* بِالْوَاوِ Vav iledir *(Neye göre?)* عَلٰى أَصْلِهِ Aslına göre *(Neyin aksine?)* بِخِلَافِ عِتِيًّا "İtiyyen" kelimesinin aksine *(Bu kelime ne iledir?)* بِالْإِبْدَالِ Vav'ın (ye'ye) çevrilmesiyledir *(Nerede?)* فِي مَرْيَمَ Meryem suresinde

22. يَوْمَ يَرَوْنَ **Gördükleri gün** *(Kimi?)* اَلْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْخَلَائِقِ Mahlûkatın arasında هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَنَصْبُهُ "Yevm" kelimesinin nasb olması *(Ne iledir?)* بِاذْكُرْ "Üzkür" (hatırla) fiiliyledir *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde لَا بُشْرٰى **Müjde yoktur** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Kime?)* لِلْمُجْرِمِينَ **Günahkârlara** اَلْكَافِرِينَ Kâfirlere *(Kimin aksine?)* بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin aksine فَلَهُمْ Çünkü onlar için vardır *(Ne vardır?)* اَلْبُشْرٰى Müjde *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile وَيَقُولُونَ **Ve diyecekler** حِجْرًا **Engel** مَحْجُورًا **Memnu (Yani Allah'tan başıma gelecek kötülüğü engellemesini istiyorum)** *(Ne üzerine üzere böyle derler?)* عَلٰى عَادَتِهِمْ Adetleri üzere *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Ne zamanda?)* إِذَا نَزَلَتْ Geldiğinde *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne?)* شِدَّةٌ Bir sıkıntı أَيْ عَوْذًا مُعَاذًا Yani sığınma sığınma يَسْتَعِيذُونَ Sığınmak istiyorlar (Korunmak istiyorlar) *(Kimden korunmak istiyorlar?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden

23. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَقَدِمْنَا **Biz girişiriz** عَمَدْنَا Kastederiz *(Neye?)* اِلٰى مَا عَمِلُوا **Yaptıklarına** *(Nedendir o?)* مِنْ عَمَلٍ **Amelden** *(Neden olan amel?)* مِنَ الْخَيْرِ İyi amelden olan *(Ne gibi?)* كَصَدَقَةٍ Sadaka وَصِلَةِ رَحِمٍ Akrabaya ziyaret وَقِرٰى ضَيْفٍ Misafir ağırlamak وَإِغَاثَةِ مَلْهُوفٍ Mazlumun yardımına koşmak gibi *(Neredeki amelleri?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَجَعَلْنَا **Ve çeviririz** *(Neyi?)* هُ **O ameli** *(Neye?)* هَبَاءً مَنْثُورًا **Dağıtılmış toza** هُوَ Bu *(Nedir?)* مَا يُرٰى Görülendir *(Nerede?)* فِي الْكُوٰى Deliklerde اَلَّتِي Öyle delikler ki عَلَيْهَا Kendisinde

أَيْ مِثْلَهُ vardır *(Ne?)* اَلشَّمْسُ Güneş (ışığı) *(Ne gibi?)* كَالْغُبَارِ الْمُفَرَّقِ Dağıtılmış toz gibi Yani onun gibi olur *(Ne hususta?)* فِي عَدَمِ النَّفْعِ بِهِ Kendisinden faydalanılamama hususunda إِذْ لَا ثَوَابَ فِيهِ Çünkü bunda hiç sevap yoktur *(Niçin?)* لِعَدَمِ شَرْطِهِ Şartı tutmadığı için وَيُجَازُونَ عَلَيْهِ Bunun karşılıklarını alırlar *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

24. اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennetlikler** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ondan bedel?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha iyidir** *(Ne bakımdan?)* مُسْتَقَرًّا **Oturacağı yer bakımından** *(Kimden daha iyidir?)* مِنَ الْكَافِرِينَ Kâfirlerden *(Kafirlerin neredeki yerlerinden daha hayırlıdır?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki وَاَحْسَنُ **Ve daha güzeldir** *(Ne cihetinden?)* مَقِيلًا **Dinleneceği yer cihetinden** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kâfirlerden أَيْ مَوْضِعَ قَائِلَةٍ Yani dinlenecek kişinin yeri bakımından *(Kafirlerin neredeki dinlenme yerlerinden daha hayırlıdır?)* فِيهَا Dünyadaki وَهِيَ Bu *(Nedir?)* اَلْاِسْتِرَاحَةُ Dinlenmektir *(Ne zaman?)* نِصْفَ النَّهَارِ Günün yarısında *(Nede?)* فِي الْحَرِّ Sıcakta وَأُخِذَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan çıkartıldı *(Ne?)* اِنْقِضَاءُ الْحِسَابِ Hesabın bitmesi *(Ne zamandadır?)* فِي نِصْفِ نَهَارٍ Gündüzün yarısındadır كَمَا وَرَدَ Geldiği gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Bir hadiste

25. وَيَوْمَ **O gün** تَشَقَّقُ **Parçalanır** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gökyüzü** كُلُّ سَمَاءٍ Bütün semalar *(Ne ile?)* بِالْغَمَامِ **Beyaz bulutlarla** مَعَهُ Yani onunla birlikte وَهُوَ Bu *(Nedir?)* غَيْمٌ أَبْيَضُ Beyaz buluttur وَنُزِّلَ **Ve indirilir** *(Kim?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ Gökyüzünün tamamından *(Nasıl?)* تَنْزِيلًا **Peyderpey indirilmekle** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür وَنَصْبُهُ "Yevm" kelimesinin nasb olması *(Ne iledir?)* بِاذْكُرْ "Üzkür" fiiliyledir *(Ne olduğu halde?)* مُقَدَّرًا Takdir edildiği halde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunur?)* بِتَشْدِيدِ شِينِ تَشَقَّقُ "Teşekkaku" fiilindeki şîn'ın şeddesiyle *(Ne ile?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'nin idğam edilmesiyle *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Asıldaki (te) *(Neye idğam edilmesiyle?)* فِيهَا Şın'a وَفِي أُخْرٰى Diğer bir kıraatte *(Nasıldır?)* نُنْزِلُ "Nünzilü" şeklindedir *(Ne ile?)* بِنُونَيْنِ الثَّانِيَةُ سَاكِنَةٌ İkincisi sakin olan iki nun'la *(Daha?)* وَضَمِّ اللَّامِ Lam'ın zammesiyle وَنَصْبِ الْمَلَائِكَةِ Ve "Melâike" kelimesinin nasb olmasıyla

26. اَلْمُلْكُ **Hükümranlık** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Öyle hükümranlık ki)* اَلْحَقُّ **Gerçek olan** *(Kime aittir?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman'a aittir** لَا يُشْرِكُهُ Ona ortak olmaz *(Nerede?)* فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse وَكَانَ **Oldu** *(Ne?)* اَلْيَوْمُ O gün *(Ne oldu?)* يَوْمًا **Bir gün** *(Kime?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirlere** *(Öyle gün ki)* عَسِيرًا **Pek çetin** *(Kimin aksine?)* بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin aksine

27. وَيَوْمَ **O gün** يَعَضُّ **Isırır** *(Kim?)* الظَّالِمُ **Zulmeden kişi** اَلْمُشْرِكُ Müşrik *(O da kimdir?)* عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعِيطٍ Ukbe bin Ebî Muît كَانَ نَطَقَ Getirmişti *(Neyi?)* بِالشَّهَادَتَيْنِ Şahadetleri ثُمَّ رَجَعَ Sonra döndü *(Niçin?)* إِرْضَاءً لِأُبَيِّ ابْنِ خَلَفٍ Übeyy bin Halaf'i hoşnut etmek için *(Neyi ısırır?)* عَلَى يَدَيْهِ **Ellerini** *(Ne olarak?)* نَدَمًا وَتَحَسُّرًا Pişman ve üzülerek *(Nerede?)* فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne olduğu halde?)* يَقُولُ **Der olduğu halde** *(Ne der?)* يَا -لِلتَّنْبِيهِ- لَيْتَنِي **Ne olaydı da ben** ("yâ" tenbih içindir) اِتَّخَذْتُ **Tutaydım** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ الرَّسُولِ **Peygamberle birlikte** *(Kimdir O?)* مُحَمَّدٍ Muhammed *(Ne tutaydım?)* سَبِيلًا **Yol tutaydım** طَرِيقًا Bir yol *(Neye giden?)* إِلَى الْهُدَى Hidayete

28. يَا وَيْلَتَى **Yazık bana** أَلِفُهُ Bu kelimenin elifi *(Nedir?)* عِوَضٌ Yerine getirilmiştir *(Neyin?)* عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ İzafet yasının أَيْ وَيْلَتِي Yani "Veyletî" şeklindedir وَمَعْنَاهُ Manası ise *(Nedir?)* هَلَكَتِي İşte helakım لَيْتَنِي **Keşke ben** لَمْ اَتَّخِذْ **Edinmeseydim** *(Kimi?)* فُلَانًا **Falancayı** أَيْ أُبَيًّا Yani Übeyy'i *(Ne edinmeseydim?)* خَلِيلًا **Dost edinmeseydim**

29. لَقَدْ اَضَلَّنِي **Elbette beni sapıttı** *(Neden?)* عَنِ الذِّكْرِ **Zikirden** اَلْقُرْآنِ Kuran'dan *(Neden sonra?)* بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي **Bana geldikten sonra** *(Ne ile beni sapıttı?)* بِأَنْ رَدَّنِي Beni döndürmekle *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ Kuran'a inanmaktan قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَكَانَ **Daima oldu** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Kim için?)* لِلْاِنْسَانِ **İnsan için** اَلْكَافِرِ Kâfir için *(Ne oldu?)* خَذُولًا **Yüzüstü yapayalnız bırakan oldu** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَتْرُكَهُ Onu terk etmesi وَيَتَبَرَّأَ مِنْهُ Ve ondan uzaklaşmasıyla *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَلَاءِ Bela anında

30. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلرَّسُولُ **Peygamber** *(Ondan bedel?)* مُحَمَّدٌ Muhammed *(Ne dedi?)* يَا رَبِّ **Ey rabbim** اِنَّ قَوْمِي **Muhakkak ki benim kavmim** *(Ondan bedel?)* قُرَيْشًا Kureyş اِتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* هٰذَا الْقُرْاٰنَ **Bu Kuran'ı** *(Ne edindiler?)* مَهْجُورًا **Terkedilmiş** مَتْرُوكًا Metruk

31. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** *(Ne gibi?)* كَمَا جَعَلْنَا Kıldığımız gibi *(Kime?)* لَكَ Sana *(Ne kıldığımız gibi?)* عَدُوًّا Düşman *(Kimden?)* مِنْ مُشْرِكِي قَوْمِكَ Kavminin müşriklerinden جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Kime?)* لِكُلِّ نَبِيٍّ **Her peygambere** *(Kimden önce?)* قَبْلَكَ Senden önce *(Ne kıldık?)* عَدُوًّا **Düşman** *(Kimden?)* مِنَ الْمُجْرِمِينَ

Günahkârlardan اَلْمُشْرِكِينَ Müşriklerden فَاصْبِرْ O halde sen de sabret *(Ne gibi?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi وَكَفٰى **Yeter** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** *(Ne olarak?)* هَادِيًا **Yol gösterici** *(Kime?)* لَكَ Sana وَنَصِيرًا **Ve yardım edici olarak** نَاصِرًا لَكَ Sana yardım eden olarak *(Kime karşı?)* عَلٰى أَعْدَائِكَ Düşmanlarına karşı

32. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Ne dediler?)* لَوْلَا -هَلَّا- نُزِّلَ **İndirilmeli değil miydi?** ("Levlâ" "Hellâ" manasındadır) *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اَلْقُرْاٰنُ **Kuran** *(Nasıl?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً **Bir defada** *(Ne gibi?)* كَالتَّوْرَاةِ Tevrat وَالْإِنْجِيلِ İncil وَالزَّبُورِ Ve Zebur gibi قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* نَزَّلْنَاهُ Biz onu indirdik *(Nasıl?)* كَذٰلِكَ **Böyle** أَيْ مُتَفَرِّقًا Yani parça parça *(Niçin?)* لِنُثَبِّتَ **Sağlamlaştırmak için** *(Neyle?)* بِهِ **Kuran'la** *(Neyi?)* فُؤَادَكَ **Kalbini** نُقَوِّيَ Güçlendirmek için *(Neyi?)* قَلْبَكَ Kalbini وَرَتَّلْنَاهُ **Ve onu tane tane okuduk** *(Nasıl?)* تَرْتِيلًا **Tane tane okumakla** أَتَيْنَا بِهِ Yani onu getirdik *(Nasıl?)* شَيْئًا Bir bölümünü فَشَيْئًا Sonra bir bölümünü *(Nasıl?)* بِتَمَهُّلٍ Kademe kademe وَتُؤَدَةً Ve acele etmeden *(Niçin?)* لِتَيَسُّرَ فَهْمُهُ Anlaşılması kolay olsun için *(Daha ne kolay olsun diye?)* وَحِفْظُهُ Ve ezberlenmesi

﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ﴾ فِي إِبْطَالِ أَمْرِكَ ﴿إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ الدَّافِعِ لَهُ ﴿وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ بَيَانًا لَهُمْ ﴿اَلَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ﴾ اَىْ يُسَاقُونَ ﴿اِلَى جَهَنَّمَ اُولٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا﴾ هُوَ جَهَنَّمُ ﴿وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا مِنْ غَيْرِهِمْ وَهُوَ كُفْرُهُمْ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَجَعَلْنَا مَعَهُ اَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾﴾ مُعِينًا ﴿فَقُلْنَا اذْهَبَا اِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ اَىِ الْقِبْطِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ فَذَهَبَا إِلَيْهِمْ بِالرِّسَالَةِ فَكَذَّبُوهُمَا ﴿فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ إِهْلَاكًا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿قَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ نُوحًا لِطُولِ لُبْثِهِ فِيهِمْ فَكَأَنَّهُ رُسُلٌ أَوْ لِأَنَّ تَكْذِيبَهُ تَكْذِيبٌ لِبَاقِي الرُّسُلِ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ ﴿اَغْرَقْنَاهُمْ﴾ جَوَابُ لَمَّا ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ﴾ بَعْدَهُمْ ﴿اٰيَةً﴾ عِبْرَةً ﴿وَاَعْتَدْنَا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿لِلظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٣٧﴾﴾ مُؤْلِمًا سِوَى مَا يَحِلُّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿عَادًا﴾ قَوْمَ هُودٍ ﴿وَثَمُودَ﴾ قَوْمَ صَالِحٍ ﴿وَاَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ اسْمُ بِئْرٍ وَنَبِيُّهُمْ قِيلَ شُعَيْبٌ وَقِيلَ غَيْرُهُ كَانُوا قُعُودًا حَوْلَهَا فَانْهَارَتْ بِهِمْ وَبِمَنَازِلِهِمْ ﴿وَقُرُونًا﴾ أَقْوَامًا ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾﴾ اَىْ بَيْنَ عَادٍ وَأَصْحَابِ الرَّسِّ ﴿وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْاَمْثَالَ﴾ فِي إِقَامَةِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ فَلَمْ نُهْلِكْهُمْ إِلَّا بَعْدَ الْإِنْذَارِ ﴿وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾﴾ أَهْلَكْنَا إِهْلَاكًا بِتَكْذِيبِهِمْ أَنْبِيَاءَهُمْ ﴿وَلَقَدْ اَتَوْا﴾ اَىْ مَرَّ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ﴾ مَصْدَرُ سَاءَ بِالْحِجَارَةِ وَهِيَ عُظْمَى قُرَى قَوْمِ لُوطٍ فَأَهْلَكَ اللّٰهُ أَهْلَهَا لِفِعْلِهِمُ الْفَاحِشَةِ ﴿اَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا﴾ فِي سَفَرِهِمْ إِلَى الشَّامِ فَيَعْتَبِرُونَ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ ﴿بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ﴾ يَخَافُونَ ﴿نُشُورًا ﴿٤٠﴾﴾ بَعْثًا فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا﴾ مَهْزُوؤًا بِهِ يَقُولُونَ ﴿اَهٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾﴾ فِي دَعْوَاهُ مُحْتَقِرِينَ لَهُ عَنِ الرِّسَالَةِ ﴿اِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كَادَ لَيُضِلُّنَا﴾ يَصْرِفُنَا ﴿عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَا اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾ لَصَرَفْنَا عَنْهَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ﴾ عَيَانًا فِي الْآخِرَةِ ﴿مَنْ اَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا اَهُمْ أَمِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿اَرَاَيْتَ﴾ أَخْبِرْنِي ﴿مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ﴾ أَيْ مَهْوِيَّهُ قُدِّمَ الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِأَنَّهُ أَهَمُّ وَجُمْلَةُ مَنِ اتَّخَذَ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ لِرَأَيْتَ وَالثَّانِي ﴿اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾﴾ حَافِظًا تَحْفَظُهُ عَنِ اتِّبَاعِ هَوَاهُ لَا

TÜRKÇE ANLAMI

33. **Onların** peygamberliğini iptal hususunda **sana getirdikleri hiçbir temsil yoktur ki, sana hakkı,** o temsili savacak şeyi **ve daha açığını getirmeyelim.**

34. Onlar **yüzükoyun cehenneme** sürülüp **toplanacak olanlar; işte onlar, yerleri** -ki cehennemdir- **en kötü olanlardır, yolları,** küfürleri başkalarından **daha sapık,** hatalı **olanlardır.**

35. **Andolsun biz Musa'ya Kitab'ı,** Tevrat'ı **verdik, kardeşi Harun'u da ona yardımcı yaptık.**

36. **«Ayetlerimizi yalanlayan** Kıpt **kavmine;** Firavun ve kavmine **gidin» dedik.** Bunun üzerine kendilerine risaleti götürdüklerinde onları yalanladılar. **Sonunda onları yerle bir ediverdik,** helak ettik.

37. Ve **Nuh kavmini** yâd et; Nuh'u yalanlamak suretiyle **peygamberleri yalanladıklarında**[1] **onları suda boğduk**[2] **ve kendilerini** sonraki **insanlar için bir ayeti** ibret **yaptık. Ayrıca** dünyada başlarına gelecek azabın dışında, **zalimler,** kâfirler **için** ahirette **can yakıcı bir azap hazırladık.**

38. Hud peygamberin kavmi **Âd'ı,** Sâlih peygamberin kavmi **Semûd'u, Ress halkını**[3] **ve bunlar arasında daha birçok nesilleri de** yâd et.

39. **Onların her birine** aleyhlerine delil olacak **misaller getirdik;** onları ancak uyardıktan sonra helak ettik. Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle de **hepsini kırdık geçirdik,** helak ettik.

40. **Andolsun** bu Mekkeli kâfirler, **felaket**[4] yani taş **yağmuruna tutulmuş olan o beldeye,** Lut kavminin beldeleri arasında en büyük olana **uğramışlardır.** Fena şeyler yaptıkları için Allah bu kavmi helak etmiştir. **Peki,** Şam yolculuklarında **o beldeyi görmüyorlar mıydı** ki ibret alsınlar?[5] **Hayır, onlar dirilmeyi ummuyorlar,** bundan korkmuyorlar ve de iman etmiyorlardı.

41. **Seni gördükleri zaman hep alaya alıyorlar**[6] ve peygamberliğe layık görmeyerek: **Allah bunu mu** -iddia ettiği gibi- **peygamber olarak gönderdi** diyorlardı.

---

[1] Nuh aralarında çok kaldığı için sanki o birden fazla peygamber gibiydi. Yahut hepsi de tevhit getirme hususunda ortak oldukları için, Nuh'un yalanlamak diğer peygamberleri yalanlamak anlamına geliyordu.

[2] أَغْرَقْنَاهُمْ cümlesi لَمَّا'nın cevabıdır.

[3] الرَّسُّ kelimesi bir kuyunun adıdır. Peygamberlerinin Şuayb (a.s.) olduğu da bir başka peygamber olduğu da söylenmiştir. Bunlar o kuyunun etrafında mesken tutmuşlardı. Sonunda o kuyu kendilerini ve evlerini içine çekmişti.

[4] السَّوْءِ kelimesi سَاءَ'nin mastarıdır.

[5] İstifham takrir içindir.

[6] إِنْ ayette مَا anlamındadır.

42. **«Durum şu ki,**[1] **şayet kendilerine inanmakta sebat göstermeseydik, gerçekten de neredeyse bizi ilahlarımızdan saptıracak,** onlardan döndürecek**ti» diyorlar.** Allah teala buyurdu ki: Ahirette **azabı** açıkça **gördükleri zaman, asıl kimin,** onların mı, yoksa müminlerin mi **yolunun sapık,** yanlış **olduğunu bilecekler!**

43. Söyle bana; **arzusunu kendisine ilah**[2] **edinen kimseyi gördün mü? Sen ona vekil,** kendisini arzusuna tabi olmaktan koruyan biri **olabilir misin?**[3] Tabi ki hayır!

KELİME ANLAMI

33. وَلَا يَأْتُونَكَ **Sana getiremezler** *(Ne getirmezler?)* بِمَثَلٍ **Bir temsil** *(Ne hususta?)* فِي إِبْطَالِ أَمْرِكَ Senin emrini yok etme hususunda إِلَّا جِئْنَا **Ki ancak biz getiririz** *(Kime?)* كَ **Sana** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Daha doğrusunu** *(Öyle daha doğrusu ki)* اَلدَّافِعُ لَهُ O temsili savıyor وَأَحْسَنَ **Ve daha güzelini** *(Ne bakımdan?)* تَفْسِيرًا **Açıklama bakımından** بَيَانًا Beyan bakımından لَهُمْ Onlara

34. اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** يُحْشَرُونَ **Toplanırlar** *(Ne üzerine?)* عَلَى وُجُوهِهِمْ **Yüzleri üzerine** أَيْ يُسَاقُونَ Yani sevk edilirler *(Nereye?)* إِلَى جَهَنَّمَ **Cehenneme** أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* شَرٌّ **En kötü olandır** *(Ne bakımdan?)* مَكَانًا **Yer bakımından** هُوَ O da *(Nedir?)* جَهَنَّمُ Cehennemdir وَأَضَلُّ **Ve en sapıtmış olandır** *(Ne bakımdan?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** طَرِيقًا أَخْطَأُ Yolu daha hatalıdır *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Diğerlerinden وَهُوَ Bu yol da *(Nedir?)* كُفْرُهُمْ Onların küfrüdür

35. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** *(Ondan bedel?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** *(Kimi?)* أَخَاهُ **Kardeşini** *(Ondan bedel?)* هَارُونَ **Harun'u** *(Ne kıldık?)* وَزِيرًا **Vezir kıldık** مُعِينًا Yardımcı

36. فَقُلْنَا **Biz dedik** *(Ne dedik?)* اِذْهَبَا **Gidin** *(Kime?)* إِلَى الْقَوْمِ **Kavme** اَلَّذِينَ **Öyle kavim ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi yalanladılar?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** أَيِ الْقِبْطِ Yani Kıptîlere *(Ondan bedel?)* فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve halkına فَذَهَبَا Ve ikisi götürdü *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara

---

[1] إِنْ kelimesi إِنَّ'den muhaffeftir. İsmi ise mahzuf olup takdir إِنَّهُ şeklindedir.

[2] إِلٰهَهُ kelimesi ikinci meful olup önemine binaen önce getirilmiştir.

[3] مَنِ اتَّخَذَ cümlesi (daha doğrusu sıla ve mevsulü) رَأَيْتَ fiilinin birinci mefulüdür. İkinci mefulü ise ...أَفَأَنْتَ تَكُونُ Cümlesidir.

(Neyi?) بِالرِّسَالَةِ Peygamberlik haberini فَكَذَّبُو Ve onlar da yalanladılar *(Kimi?)* هُمَا O ikisini فَدَمَّرْنَاهُمْ **Neticede biz de onları yerle bir ettik** *(Nasıl?)* تَدْمِيرًا **Yerle bir etmekle** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik *(Nasıl?)* إِهْلَاكًا Helak etmekle

37. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* قَوْمَ نُوحٍ **Nuh'un kavmini** لَمَّا **Ne zaman ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Onların yalanlamalarıyla *(Kimi?)* نُوحًا Nuh'u *(Nuh'u yalanlamalarıyla niye peygamberleri yalanlamış oluyorlar?)* لِطُولِ لُبْثِهِ Nuh uzunca kaldığı için *(Nerede?)* فِيهِمْ Aralarında فَكَأَنَّهُ Sanki Nuh *(Nedir?)* رُسُلٌ Peygamberlerdir أَوْ لِأَنَّ تَكْذِيبَهُ Ya da Nuh'u yalanlamak *(Nedir?)* تَكْذِيبٌ Yalanlamaktır *(Kimi?)* لِبَاقِي الرُّسُلِ Diğer peygamberleri *(Niye?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Onlarla ortak olduğundan dolayı *(Ne hususta?)* فِي الْمَجِيءِ Getirmek hususunda *(Neyi?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi أَغْرَقْنَا **Biz de boğduk** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil nedir?)* جَوَابُ لَمَّا "Lemmâ"nın cevabıdır وَجَعَلْنَا **Ve yaptık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Kimden sonra olan?)* بَعْدَهُمْ Onlardan sonra olan *(Ne yaptık?)* اٰيَةً **Bir ayet** عِبْرَةً Bir ibret وَاَعْتَدْنَا **Ve hazırladık** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** اَلْكَافِرِينَ Kâfirler için *(Ne hazırladık?)* عَذَابًا **Bir azap** *(Öyle azap ki)* اَلِيمًا **Pek acı verici olan** مُؤْلِمًا Elem verici olan سِوٰى مَا يَحِلُّ بِهِمْ Kendilerine inecek olan (azab)ın dışında *(Nerede inecek olan?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada

38. وَاذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* عَادًا **Âd'ı** *(Ondan bedel?)* قَوْمَ هُودٍ Hud'un kavmini *(Daha kimi hatırla?)* وَثَمُودَ **Semud'u** *(Ondan bedel?)* قَوْمَ صَالِحٍ Salih'in kavmini *(Daha kimi hatırla?)* وَاَصْحَابَ الرَّسِّ **Ress halkını** *("Ress" nedir?)* اسْمُ بِئْرٍ Kuyu ismidir وَنَبِيُّهُمْ Onların peygamberleri ise *(Kimdir?)* قِيلَ شُعَيْبٌ Denildi ki Şuayb'dır وَقِيلَ غَيْرُهُ Ve denildi ki başkasıdır كَانُوا قُعُودًا Oturur idiler *(Nerede?)* حَوْلَهَا Onun etrafında فَانْهَارَتْ Ve (o kuyu) içine aldı *(Kimi?)* بِهِمْ Kendilerini وَبِمَنَازِلِهِمْ Ve evlerini *(Daha kimi hatırla?)* وَقُرُونًا **Ve nesilleri** أَقْوَامًا Kavimleri بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunlar arasında bulunan** *(Öyle nesiller ki)* كَثِيرًا **Çokça olan** اَىْ بَيْنَ عَادٍ وَأَصْحَابِ الرَّسِّ Yani Âd ve Ress halkı arasında olan

39. وَكُلًّا **Hepsine** ضَرَبْنَا **Verdik** *(Kime?)* لَهُ **Onlara** *(Ne verdik?)* اَلْاَمْثَالَ **Örnekler** *(Ne hususta?)* فِي إِقَامَةِ الْحُجَّةِ Delil getirme hususunda *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara فَلَمْ نُهْلِكْهُمْ Dolayısıyla biz onları helak etmedik إِلَّا بَعْدَ الْإِنْذَارِ Ancak uyardıktan sonra hariç

وَكُلًّا **Ve hepsini** تَبَّرْنَا **Yerle bir ettik** *(Nasıl?)* تَتْبِيرًا **Yerle bir etmekle** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Nasıl?)* إِهْلَاكًا Helak etmekle *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* أَنْبِيَاءَهُمْ Peygamberlerini

40. وَلَقَدْ **Andolsun muhakkak** أَتَوْا **Geldiler** أَيْ مَرَّ Yani uğradı *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri *(Nereye?)* عَلَى الْقَرْيَةِ **Beldeye** الَّتِي **Öyle belde ki** أُمْطِرَتْ **Yağdırıldı** *(Nasıl?)* مَطَرَ السَّوْءِ **Bela yağmuru olarak** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ سَاءَ "Sâe" fiilinin mastarıdır أَيْ Yani *(Ne ile yağan bela?)* بِالْحِجَارَةِ Taş ile وَهِيَ Bu belde *(Nedir?)* عُظْمَى قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Lut kavminin en büyük beldesidir فَأَهْلَكَ Helak etti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kimi?)* أَهْلَهَا O beldenin halkını *(Niçin?)* لِفِعْلِهِمُ الْفَاحِشَةَ Çirkin işlerinden dolayı أَفَلَمْ يَكُونُوا **Onlar olmadılar mı?** *(Ne olmadılar mı?)* يَرَوْنَهَا **Orayı görür** *(Nerede?)* فِي سَفَرِهِمْ Yolculuklarında *(Nereye yolculuklarında?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a فَيَعْتَبِرُونَ Ki ibret alıverseler وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir (onaylatma) içindir بَلْ **Hayır** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* لَا يَرْجُونَ **Ummaz oldular** يَخَافُونَ Korkmaz oldular *(Neyi?)* نُشُورًا **Öldükten sonra dirilmeyi** بَعْثًا Ba'sı فَلَا يُؤْمِنُونَ Dolayısıyla iman etmezler

41. وَإِذَا رَأَوْكَ **Seni gördüklerinde** إِنْ -مَا- يَتَّخِذُونَكَ **Seni edinmezler** ("İn" "mâ" manasındadır) إِلَّا هُزُوًا **Ancak alay konusu edinirler** مَهْزُوًّا بِهِ Kendisiyle alay edinilen يَقُولُونَ Derler *(Ne derler?)* أَهٰذَا الَّذِي **Bunu mu?** بَعَثَ **Gönderdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olarak?)* رَسُولًا **Peygamber olarak** *(Nede?)* فِي دَعْوَاهُ Peygamberlik iddiasında *(Ne oldukları halde?)* مُحْتَقِرِينَ Küçük görür oldukları halde *(Kimi?)* لَهُ Onu *(Neden küçük gördükleri halde?)* عَنِ الرِّسَالَةِ Peygamberlikten

42. إِنْ **Muhakkak** *(Bu nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli (İnne)den وَاسْمُهَا İsmi ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani "İnnehû" şeklindedir كَادَ **Nerdeyse** لَيُضِلُّنَا **Bizi saptıracaktı** يَصْرِفُنَا Bizi çevirecekti *(Neden?)* عَنْ اٰلِهَتِنَا **İlahlarımızdan** لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا **Israr etmeseydik** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onlar üzerine** لَصَرَفَنَا Elbette bizi çevirecekti *(Neden?)* عَنْهَا O ilahlardan قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **İleride bilecekler** *(Ne zaman?)* حِينَ يَرَوْنَ **Gördüklerinde** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Nasıl?)* عِيَانًا Müşahede ederek *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette *(Neyi bilecekler?)* مَنْ **Kim** أَضَلُّ **Daha çok**

sapmıştır *(Ne bakımından?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** أَخْطَأُ طَرِيقًا Yolca daha hatalıdır اَهُمْ Onlar mı? أَمِ الْمُؤْمِنُونَ Yoksa müminler mi?

43. اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَخْبِرْنِي Bana haber ver *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اِتَّخَذَ **Edindi** *(Ne edindi?)* اِلٰهَهُ **İlah edindi** *(Neyi?)* هَوَاهُ **Kötü arzusunu** أَيْ مَهْوِيَّهُ Yani arzuladığı kötü şeyi قُدِّمَ Öne alındı *(Ne?)* اَلْمَفْعُولُ الثَّانِي İkinci meful *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* أَهَمُّ Daha önemlidir وَجُمْلَةُ مَنِ اتَّخَذَ "Men ittehaze" cümlesi *(Nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldür *(Neyin?)* لِرَأَيْتُ "Raeytü" fiilinin وَالثَّانِي İkincisi ise şudur اَفَاَنْتَ **Sen mi?** تَكُونُ **Olacaksın** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne olacaksın?)* وَكِيلًا **Vekil** حَافِظًا Koruyucu *(Öyle koruyucu ki)* تَحْفَظُهُ Onu koruyor *(Neden?)* عَنِ اتِّبَاعِ هَوَاهُ Kötü arzusuna tabi olmasından لَا Hayır (değilsin)

﴿أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ﴾ سِمَاعَ تَفَهُّمٍ ﴿أَوْ يَعْقِلُونَ﴾ مَا تَقُولُ لَهُمْ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾﴾ أَخْطَأُ طَرِيقًا مِنْهَا لِأَنَّهَا تَنْقَادُ لِمَنْ يَتَعَهَّدُهَا وَهُمْ لَا يُطِيعُونَ مَوْلَاهُمُ الْمُنْعِمَ عَلَيْهِمْ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿إِلَى﴾ فِعْلِ ﴿رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ﴾ مِنْ وَقْتِ الْإِسْفَارِ إِلَى وَقْتِ طُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿وَلَوْ شَاءَ﴾ رَبُّكَ ﴿لَجَعَلَهُ سَاكِنًا﴾ مُقِيمًا لَا يَزُولُ بِطُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الظِّلِّ ﴿دَلِيلًا ﴿٤٥﴾﴾ فَلَوْلَا الشَّمْسُ مَا عُرِفَ الظِّلُّ ﴿ثُمَّ قَبَضْنَاهُ﴾ أَيِ الظِّلَّ الْمَمْدُودَ ﴿إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾﴾ خَفِيًّا بِطُلُوعِ الشَّمْسِ ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا﴾ سَاتِرًا كَاللِّبَاسِ ﴿وَالنَّوْمَ سُبَاتًا﴾ رَاحَةً لِلْأَبْدَانِ بِقَطْعِ الْأَعْمَالِ ﴿وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾﴾ مَنْشُورًا فِيهِ لِابْتِغَاءِ الرِّزْقِ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ الرِّيحَ ﴿نُشُرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ مُتَفَرِّقَةً قُدَّامَ الْمَطَرِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الشِّينِ تَخْفِيفًا وَفِي أُخْرَى بِسُكُونِهَا وَفَتْحِ النُّونِ مَصْدَرًا وَفِي أُخْرَى [بُشْرًا] بِسُكُونِهَا وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ بَدَلَ النُّونِ أَيْ مُبَشِّرَاتٍ وَمُفْرَدُ الْأُولَى نَشُورٌ كَرَسُولٍ وَالْأَخِيرَةِ بَشِيرٌ ﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾﴾ مُطَهِّرًا ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا﴾ بِالتَّخْفِيفِ يَسْتَوِي فِيهِ الْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ ذَكَّرَهُ بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ ﴿وَنُسْقِيَهُ﴾ أَيِ الْمَاءَ ﴿مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا﴾ إِبِلًا وَبَقَرًا وَغَنَمًا ﴿وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾﴾ جَمْعُ إِنْسَانٍ وَأَصْلُهُ أَنَاسِينُ فَأُبْدِلَتِ النُّونُ يَاءً وَأُدْغِمَتْ فِيهَا الْيَاءُ أَوْ جَمْعُ إِنْسِيٍّ ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ﴾ أَيِ الْمَاءَ ﴿بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَذَكَّرُوا أُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الذَّالِ وَفِي قِرَاءَةٍ لِيَذْكُرُوا بِسُكُونِ الذَّالِ وَضَمِّ الْكَافِ أَيْ نِعْمَةَ اللهِ بِهِ ﴿فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾﴾ جُحُودًا لِلنِّعْمَةِ حَيْثُ قَالُوا مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾﴾ يُخَوِّفُ أَهْلَهَا وَلَكِنْ بَعَثْنَاكَ إِلَى أَهْلِ الْقُرَى كُلِّهَا نَذِيرًا لِيَعْظُمَ أَجْرُكَ ﴿فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ﴾ فِي هَوَاهُمْ ﴿وَجَاهِدْهُمْ بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ﴾ أَرْسَلَهُمَا مُتَجَاوِرَيْنِ ﴿هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ﴾ شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ ﴿وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ ﴿وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا﴾ حَاجِزًا لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ ﴿وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾﴾ اَىْ سِتْرًا مَمْنُوعًا بِهِ اخْتِلَاطُهُمَا ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا﴾ مِنَ الْمَنِيِّ إِنْسَانًا ﴿فَجَعَلَهُ نَسَبًا﴾ ذَا نَسَبٍ ﴿وَصِهْرًا﴾ ذَا صِهْرٍ بِأَنْ يَتَزَوَّجَ ذَكَرًا كَانَ أَوْ أُنْثَى طَلَبًا لِلتَّنَاسُلِ ﴿وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾﴾ قَادِرًا عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَيَعْبُدُونَ﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ﴾ بِعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا يَضُرُّهُمْ﴾ بِتَرْكِهَا وَهُوَ الْأَصْنَامُ ﴿وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾﴾ مُعِينًا لِلشَّيْطَانِ بِطَاعَتِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

44. Yoksa sen, onların çoğunun anlama işitmesiyle **işittiğini yahut** onlara söylediklerini **düşüneceklerini mi sanıyorsun? Hayır, onlar hayvanlar gibidir, hatta onlar yolca** hayvanlardan **daha da sapık,** yanlış**tırlar**; Zira hayvanlar kendilerine bakan kimselere boyun eğerler. Onlarsa, kendilerine onca nimeti bahşeden Mevlalarına itaat etmiyorlar.

45. Rabbinin işini **görmedin,** ona bakmadın **mı**; tan yerinin ağarmasından güneşin doğuşuna kadar **gölgeyi nasıl uzattı? Eğer** Rabbin **dileseydi, elbette onu hareketsiz,** sakin; güneşin doğuşuyla yok olmamış **yapardı. Sonra biz güneşi, ona,** gölgeye **delil kıldık;** eğer güneş olmasaydı, gölge bilinmezdi.

46. Sonra onu, uzayan gölgeyi, güneşin doğuşuyla birlikte **azar azar,** gizlice **kendimize çektik.**

47. Sizin için geceyi elbise gibi örten **bir örtü,** işlerden el etek çekilmesi sebebiyle **uykuyu** bedeniniz için **bir dinlenme kılan, gündüzü de** rızık aramak için **kendisinde dağılınan (bir zaman) yapan, O'dur.**

48-49. Rüzgârları[1] rahmetinin, yağmurun **önünde dağınık olarak[2] gönderen O'dur. Biz, ölü[3] toprağa can vermek, yarattığımız** deve, inek ve koyun gibi **nice hayvanları ve nice insanları[4] sulamak için gökten temizleyici su indirdik.**

50. Andolsun bunu suyu, Allah'ın bu nimetinden **öğüt almaları için[5] aralarında çeşitli şekillerde dağıtıp akıtmışızdır; ama insanların çoğu,** filanca yıldız sebebiyle bize yağmur yağıyor demek suretiyle **illede nankörlük etmişler,** nimeti inkâr etmişler**dir.**

51. Şayet dileseydik, elbet her ülkeye ahalisini uyaracak **bir uyarıcı gönderirdik;** fakat mükâfatın büyük olsun diye seni ülkelerin tamamına uyarıcı olarak gönderdik.

---

[1] اَلرِّيَاحَ kelimesi bir kıraatte اَلرِّيحَ olarak okunmuştur.

[2] Bir kıraatte نُشُرًا kelimesinin ش harfi tahfif olsun diye (نُشْرًا şeklinde) sükûnla; bir kıraatte mastar olarak ش harfi sükun, ن harfi fethalı olarak (نَشْرًا şeklinde); bir diğer kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ن yerine zammeli ب harfi ile (بُشْرًا şeklinde) okunmuştur. Bu son kıraatte ayetin anlamı şöyledir: ***Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur.*** Birincisinin (yani bu kelime نُشُرًا ve tahfif için نُشْرًا şeklinde okunduğunda) müfredi نَشُورٌ'dur; diğerinin (yani bu kelime بُشْرًا diye okunduğunda) müfredi ise بَشِيرٌ'dur.

[3] مَيْتًا kelimesi şeddesiz okunmuştur. Bu kelime hem müzekker, hem de müennes olarak kullanılır. Burada ise مَكَانًا takdiriyle müzekker olarak getirilmiştir.

[4] أَنَاسِيَّ kelimesi إِنْسَانٌ kelimesinin cemisidir. Bu kelimenin aslı أَنَاسِينُ idi; ن harfi ي harfiyle değiştirildi ve ي hafine idgam edildi. Yahut bu kelime إِنْسِيٌّ kelimesinin cemisidir.

[5] يَذَّكَّرُوا fiilinin aslı يتذكروا idi; ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. Bir kıraatte (لِيَذْكُرُوا şeklinde) ذ harfi sükunlu ك harfi de zemmeli okunmuştur.

52. **Artık kâfirlere** onların isteklerinde **boyun eğme ve bununla** Kur'ân ile **onlara karşı büyük bir cihatla cihad et!**

53. **Birinin suyu çok tatlı ve susuzluğu giderici, diğerininki çok tuzlu ve acı** birbirine yakın olan **iki denizi salıveren ve aralarına** biri diğerine karışmayacak şekilde **bir engel,** kendisi sayesinde karışmaları **yasaklanmış bir sınır koyan O'dur.**

54. **Sudan** meniden **bir insan yaratıp onu** erkek olsun dişi olsun soyunun devam etmesini isteyerek evlenmeleri suretiyle **nesep ve sıhriyet** sahibi **yapan O'dur. Rabbin** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

55. Kâfirler **Allah'ı bırakıp,** ibadet ettiklerinde **kendilerine fayda sağlamayan ve** o ibadeti yapmadıklarında **kendilerine zarar da vermeyen şeylere kulluk ediyorlar. Kâfir kimse Rabbi aleyhine** kendisine itaati sebebiyle şeytana **yardımcıdır.**

KELİME ANLAMI

44. اَمْ **Yoksa** تَحْسَبُ **Sen sanıyor musun?** *(Neyi?)* اَنَّ اَكْثَرَهُمْ **Muhakkak ki onların çoğu** يَسْمَعُونَ **(Söz) dinleyecekler** *(Nasıl?)* سِمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama dinleyişiyle اَوْ يَعْقِلُونَ **Ya da düşünecekler** مَا تَقُولُ Senin dediğini *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اِنْ -مَا- هُمْ **Onlar olmadı** ("İn" "mâ" manasındadır) اِلَّا **Ancak oldular** *(Ne gibi?)* كَالْاَنْعَامِ **Hayvanlar gibi** بَلْ هُمْ **Hayır, onlar** اَضَلُّ **Daha sapıktırlar** *(Ne bakımdan?)* سَبِيلًا **Yol bakımından** اَخْطَأُ طَرِيقًا Yolca daha hatalıdır *(Kimden?)* مِنْهَا Hayvanlardan لِأَنَّهَا Çünkü hayvanlar تَنْقَادُ Boyun eğerler *(Kime?)* لِمَنْ يَتَعَهَّدُهَا Bakımını yapan kimselere وَهُمْ Onlar ise لَا يُطِيعُونَ İtaat etmezler *(Kime?)* مَوْلَاهُمُ Mevlalarına *(Öyle Mevla ki)* اَلْمُنْعِمُ İyilik yapan *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara

45. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Neyi?)* اِلَى فِعْلِ Fiilini *(Kimin?)* رَبِّكَ **Rabbinin** كَيْفَ **Nasıl** مَدَّ **Uzattı** *(Neyi?)* اَلظِّلَّ **Gölgeyi** *(Ne zamandan?)* مِنْ وَقْتِ الْاِسْفَارِ Tan yerinin ağarmasından *(Ne zamana kadar?)* اِلَى وَقْتِ طُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğuşuna kadar وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* رَبُّكَ Rabbin لَجَعَلَهُ **Elbette gölgeyi kılardı** *(Ne kılardı?)* سَاكِنًا **Sabit kılardı** مُقِيمًا Kalıcı *(Öyle ki)* لَا يَزُولُ Yok olmuyor *(Ne ile?)* بِطُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğmasıyla ثُمَّ **Sonra** جَعَلْنَا **Biz kıldık** *(Neyi?)* اَلشَّمْسَ **Güneşi** *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيِ الظِّلِّ Yani gölgeye *(Ne kıldık?)* دَلِيلًا **Delil kıldık** فَلَوْلَا الشَّمْسُ Dolayısıyla güneş olmasaydı مَا عُرِفَ الظِّلُّ Gölge bilinmezdi

46. ثُمَّ **Sonra** قَبَضْنَاهُ **Onu çekip aldık** أَيِ الظِّلَّ الْمَمْدُودَ Yani uzatılmış gölgeyi *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** *(Nasıl?)* قَبْضًا **Çekip almakla** *(Öyle çekip alma ki)* يَسِيرًا **Yavaş yavaş** خَفِيًّا Gizlice *(Ne ile?)* بِطُلُوعِ الشَّمْسِ Güneşin doğmasıyla

47. وَهُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Ne yaptı?)* لِبَاسًا **Örtü** سَاتِرًا Örtücü *(Ne gibi?)* كَاللِّبَاسِ Elbise gibi وَالنَّوْمَ **Uykuyu** *(Ne yaptı?)* سُبَاتًا **İstirahat** رَاحَةً Dinlenme *(Ne için?)* لِلْأَبْدَانِ Bedenler için *(Ne ile?)* بِقَطْعِ الْأَعْمَالِ İşleri kesilmesi sebebiyle وَجَعَلَ **Ve kıldı** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kıldı?)* نُشُورًا **Yayılma (zamanı) kıldı** مَنْشُورًا فِيهِ Kendisinde yayınılan *(Niçin?)* لِابْتِغَاءِ الرِّزْقِ Rızk aramak için *(Daha ne aramak için?)* وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyleri

48. وَهُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** أَرْسَلَ **Gönderdi** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgârları** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* اَلرِّيحَ "er-Rîha" şeklindedir *(Ne olarak gönderdi?)* نُشْرًا **Dağınık olarak** *(Ne önünde?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** *(Nasıl?)* مُتَفَرِّقَةً Farklı farklı olmasıyla قُدَّامَ الْمَطَرِ Yağmurun öncesinde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunur?)* بِسُكُونِ الشِّينِ Şın'ın sükûnuyla *(Nasıl?)* تَخْفِيفًا Şeddesiz olarak وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde *(Nasıldır?)* بِسُكُونِهَا Şın'ın sükûnuyla وَفَتْحِ النُّونِ Ve nun'un fethasıyla *(Ne olarak?)* مَصْدَرًا Mastar olarak وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde de *(Nasıl okunur?)* بِسُكُونِهَا Şın'ın sükûnuyla وَضَمِّ الْمُوَحَّدَةِ "Be"nin zammesiyle *(Neyin yerine "be"?)* بَدَلَ النُّونِ Nun'un yerine أَيْ مُبَشِّرَاتٍ Yani müjdeleyici olarak (manasındadır) وَمُفْرَدُ الْأُولَى Birincisinin müfredi *(Nedir?)* نَشُورٌ "Neşûrun" dur *(Ne gibi?)* كَرَسُولٍ "Rasûlun" gibi وَالْأَخِيرَةِ Sonuncusunun müfredi ise *(Nedir?)* بَشِيرٌ "Beşîr" dir وَاَنْزَلْنَا **Ve biz indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökyüzünden** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** *(Öyle su ki)* طَهُورًا **Temiz olan** مُطَهِّرًا Temizleyici olan

49. *(Niçin indirdik?)* لِنُحْيِيَ **Canlandıralım diye** *(Ne ile?)* بِهِ **Bu suyla** *(Neyi?)* بَلْدَةً **Bir yeri** *(Öyle yer ki)* مَيْتًا **Ölü olan** *(Nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak يَسْتَوِي فِيهِ Burada eşittir *(Ne?)* اَلْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ Müzekker ve müennes olma ذَكَّرَهُ Bunu müzekker yapmıştır *(Neye itibarla?)* بِاعْتِبَارِ الْمَكَانِ "Mekân"a itibarla وَنُسْقِيَهُ **Ve sulayalım diye** أَيِ الْمَاءَ Yani suyu *(Neden?)* مِمَّا خَلَقْنَا **Yarattıklarımızdan** *(Neyi?)* اَنْعَامًا **Hayvanları** إِبِلًا Deveyi وَبَقَرًا Sığırı وَغَنَمًا Ve koyunu وَاَنَاسِيَّ **Ve insanları** *(Öyle insanları ki)* كَثِيرًا **Çokça olan** *("Enasiyye" kelimesi nedir?)* جَمْعُ إِنْسَانٍ

"İnsan" kelimesinin çoğuludur وَأَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* أَنَاسِينُ "Enâsînü"dür فَأُبْدِلَتْ Çevrildi *(Ne?)* اَلنُّونُ Nun *(Neye?)* يَاءً Ye'ye وَاُدْغِمَتْ Ve idğam edildi *(Neye?)* فِيهَا Ye'ye *(Ne?)* اَلْيَاءُ Ye أَوْ جَمْعُ إِنْسِيٍّ Ya da "İnsiyyün" kelimesinin çoğuludur

50. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle صَرَّفْنَا Çok kere akıttık-dağıttık** *(Neyi?)* **هُ Bunu** أَيِ الْمَاءَ Yani suyu *(Nerede?)* **بَيْنَهُمْ Onların arasında** *(Niçin?)* **لِيَذَّكَّرُوا Öğüt alsınlar diye** أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* يَتَذَكَّرُوا "Yetezekkerû"dur أُدْغِمَتِ التَّاءُ "Te" idğam edildi *(Neye?)* فِي الذَّالِ "Zel"e وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* لِيَذْكُرُوا "Liyezkürû" şeklindedir *(Ne ile?)* بِسُكُونِ الذَّالِ "Zel"in sükûnuyla وَضَمِّ الْكَافِ Ve "kef"in zammesiyle أَيْ Yani *(Neyi hatırlasınlar için?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ بِهِ Allah'ın kendisine olan nimetini **فَأَبَى Diretti** *(Kim?)* **أَكْثَرُ النَّاسِ İnsanların çoğu** **إِلَّا كُفُورًا Ancak nankörlüğe** جُحُودًا İnkâra *(Neyi?)* لِلنِّعْمَةِ Nimeti حَيْثُ قَالُوا Şöyle ki dediler *(Ne dediler?)* مُطِرْنَا Bize yağmuru yağdırdı *(Ne?)* بِنَوْءِ كَذَا Falan yıldız

51. **وَلَوْ شِئْنَا Şayet dileseydik لَبَعَثْنَا Elbette gönderirdik** *(Neye?)* **فِي كُلِّ قَرْيَةٍ Her beldeye** *(Ne gönderirdik?)* **نَذِيرًا Uyarıcı** *(Öyle uyarıcı ki)* يُخَوِّفُ Korkutuyor *(Neyi?)* أَهْلَهَا Halkını وَلٰكِنْ بَعَثْنَاكَ Fakat seni gönderdik *(Nereye?)* إِلٰى أَهْلِ الْقُرٰى كُلِّهَا Bütün beldelerin halkına *(Ne olarak?)* نَذِيرًا Uyarıcı olarak *(Niçin?)* لِيَعْظُمَ Büyük olsun diye *(Ne?)* أَجْرُكَ Ecrin

52. **فَلَا تُطِعِ O halde boyun eğme** *(Kime?)* **اَلْكَافِرِينَ Kâfirlere** *(Ne hususta?)* فِي هَوَاهُمْ Kötü arzuları hususunda **وَجَاهِدْ Ve savaş** *(Kim ile?)* **هُمْ Onlarla** *(Ne ile?)* **بِهِ Bununla** أَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'la *(Nasıl?)* **جِهَادًا Savaşmakla** *(Öyle savaşma ki)* **كَبِيرًا Çok büyük olan**

53. **وَهُوَ O اَلَّذِي Öyle Allah'tır ki مَرَجَ Saldı** *(Neyi?)* **اَلْبَحْرَيْنِ İki denizi** أَرْسَلَهُمَا İkisini bıraktı *(Ne oldukları halde?)* مُتَجَاوِرَيْنِ Bitişik oldukları halde **هٰذَا Biri** *(Nedir?)* **عَذْبٌ Tatlıdır** *(Öyle tatlı ki)* **فُرَاتٌ Susuzluğu giderici** شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ Tatlılığı şiddetli **وَهٰذَا Ve biri de مِلْحٌ Tuzludur** *(Öyle tuzlu ki)* **أُجَاجٌ Acı** شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ Tuzluluğu şiddetli **وَجَعَلَ Ve kıldı** *(Nerede?)* **بَيْنَهُمَا İkisi arasında** *(Ne kıldı?)* **بَرْزَخًا Bir perde** حَاجِزًا Bir engel *(Öyle engel ki)* لَا يَخْتَلِطُ Karışmıyor *(Ne?)* أَحَدُهُمَا Onlardan bir *(Neye?)* بِالْآخَرِ Diğerine **وَحِجْرًا Ve bir engel** *(Öyle engel ki)* **مَحْجُورًا Engellenen** اَىْ سِتْرًا Yani sütre *(Öyle sütre ki)* مَمْنُوعًا بِهِ Kendisiyle engellenmiş *(Ne?)* اِخْتِلَاطُهُمَا İkisinin karışması

54. وَهُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ **Sudan** *(Neyi?)* بَشَرًا **İnsanı** مِنَ الْمَنِيِّ Meniden *(Neyi?)* إِنْسَانًا İnsanı فَجَعَلَهُ **Ve onu kıldı** *(Ne kıldı?)* نَسَبًا **Bir soy** ذَا نَسَبٍ Soy sahibi وَصِهْرًا **Ve akraba** ذَا صِهْرٍ Akraba sahibi *(Ne ile?)* بِأَنْ يَتَزَوَّجَ Evlenmesiyle كَانَ ذَكَرًا İster erkek olsun أَوْ أُنْثَى İster dişi olsun *(Nasıl evlenmesiyle?)* طَلَبًا لِلتَّنَاسُلِ Üremeyi isteyerek وَكَانَ **Daima** رَبُّكَ **Senin rabbin** *(Nedir?)* قَدِيرًا **Pek ala gücü yetendir** قَادِرًا Kadirdir *(Neye?)* عَلَى مَا يَشَاءُ Dilediğine

55. وَيَعْبُدُونَ **İbadet ederler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani kâfirler *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermiyor** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ Ona ibadet etmekle وَلَا يَضُرُّهُمْ **Ve onlara zarar da vermiyor** *(Ne ile?)* بِتَرْكِهَا İbadeti terk etmekle وَهُوَ O da *(Nedir?)* اَلْأَصْنَامُ Putlardır وَكَانَ **Daima oldu** *(Kim?)* اَلْكَافِرُ **Kâfir** *(Kimin aleyhine?)* عَلَى رَبِّهِ **Rabbi aleyhine** *(Ne oldu?)* ظَهِيرًا **Uğraşıp durucu oldu** مُعِينًا Yardım edici oldu *(Kime?)* لِلشَّيْطَانِ Şeytana *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona boyun eğmekle

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذ۪يرًا ﴿٥٦﴾﴾ مُخَوِّفًا مِنَ النَّارِ ﴿قُلْ مَآ اَسْـَٔلُكُمْ
عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلٰى تَبْلِيغِ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ ﴿مِنْ اَجْرٍ اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ شَآءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰى رَبِّه۪
سَب۪يلًا ﴿٥٧﴾﴾ طَرِيقًا بِإِنْفَاقِ مَالِهِ فِي مَرْضَاتِهِ تَعَالٰى فَلَا أَمْنَعُهُ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى
الْحَيِّ الَّذ۪ي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ﴾ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِه۪﴾ أَيْ قُلْ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ﴿وَكَفٰى
بِه۪ بِذُنُوبِ عِبَادِه۪ خَب۪يرًا ﴿٥٨﴾﴾ عَالِمًا تَعَلَّقَ بِهِ بِذُنُوبِ هُوَ ﴿اَلَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا أَيْ قَدْرِهَا لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ شَمْسٌ وَلَوْ شَاءَ
لَخَلَقَهُنَّ فِي لَمْحَةٍ وَالْعُدُولُ عَنْهُ لِتَعْلِيمِ خَلْقِهِ التَّثَبُّتَ ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي
اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمُلْكِ ﴿اَلرَّحْمٰنُ﴾ بَدَلٌ مِنْ ضَمِيرِ اسْتَوٰى أَيِ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿فَسْـَٔلْ﴾ أَيُّهَا
الْإِنْسَانُ ﴿بِه۪﴾ بِالرَّحْمٰنِ ﴿خَب۪يرًا ﴿٥٩﴾﴾ يُخْبِرُكَ بِصِفَاتِهِ ﴿وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمُ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ
﴿اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْآمِرُ مُحَمَّدٌ
وَلَا نَعْرِفُهُ لَا ﴿وَزَادَهُمْ﴾ هٰذَا الْقَوْلُ لَهُمْ ﴿نُفُورًا ﴿٦٠﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ تَعَالٰى ﴿تَبَارَكَ﴾
تَعَاظَمَ ﴿اَلَّذ۪ي جَعَلَ فِي السَّمَآءِ بُرُوجًا﴾ إِثْنَيْ عَشَرَ الْحَمَلُ وَالثَّوْرُ وَالْجَوْزَاءُ وَالسَّرَطَانُ
وَالْأَسَدُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْمِيزَانُ وَالْعَقْرَبُ وَالْقَوْسُ وَالْجَدْيُ وَالدَّلْوُ وَالْحُوتُ وَهِيَ مَنَازِلُ
الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ الْمِرِّيخِ وَلَهُ الْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ وَالزُّهَرَةِ وَلَهَا الثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ
وَعُطَارِدَ وَلَهُ الْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ وَالْقَمَرِ وَلَهُ السَّرَطَانُ وَالشَّمْسِ وَلَهَا الْأَسَدُ وَالْمُشْتَرِي
وَلَهُ الْقَوْسُ وَالْحُوتُ وَزُحَلَ وَلَهُ الْجَدْيُ وَالدَّلْوُ ﴿وَجَعَلَ ف۪يهَا﴾ أَيْضًا ﴿سِرَاجًا﴾ هُوَ
الشَّمْسُ ﴿وَقَمَرًا مُن۪يرًا ﴿٦١﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ سُرُجًا بِالْجَمْعِ أَيْ نَيِّرَاتٍ وَخُصَّ الْقَمَرُ مِنْهَا
بِالذِّكْرِ لِنَوْعِ فَضِيلَتِهِ ﴿وَهُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً﴾ أَيْ يَخْلُفُ كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ
﴿لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ﴾ -بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ كَمَا تَقَدَّمَ- مَا فَاتَهُ فِي أَحَدِهِمَا مِنْ خَيْرٍ
فَيَفْعَلَهُ فِي الْآخَرِ ﴿اَوْ اَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾﴾ شُكْرًا لِنِعْمَةِ رَبِّهِ عَلَيْهِ فِيهِمَا ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ﴾
مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهُ صِفَاتٌ لَهُ إِلٰى أُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ غَيْرَ الْمُعْتَرِضِ فِيهِ ﴿اَلَّذ۪ينَ يَمْشُونَ عَلَى
الْاَرْضِ هَوْنًا﴾ اَىْ بِسَكِينَةٍ وَتَوَاضُعٍ ﴿وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ﴾ بِمَا يَكْرَهُونَهُ ﴿قَالُوا
سَلَامًا ﴿٦٣﴾﴾ أَيْ قَوْلًا يَسْلَمُونَ فِيهِ مِنَ الْإِثْمِ ﴿وَالَّذ۪ينَ يَب۪يتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا﴾ جَمْعُ
سَاجِدٍ ﴿وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾﴾ بِمَعْنٰى قَائِمِينَ يُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ ﴿وَالَّذ۪ينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا
عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾﴾ لَازِمًا ﴿اِنَّهَا سَٓاءَتْ﴾ بِئْسَتْ ﴿مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا﴾

﴿٦٦﴾ هِيَ أَيْ مَوْضِعَ اسْتِقْرَارِ وَإِقَامَةٍ ﴿وَالَّذِينَ اِذَا اَنْفَقُوا﴾ عَلٰى عِيَالِهِمْ ﴿لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا﴾ بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ أَيْ يُضِيقُوا ﴿وَكَانَ﴾ إِنْفَاقُهُمْ ﴿بَيْنَ ذٰلِكَ﴾ الْإِسْرَافِ وَالْإِقْتَارِ ﴿قَوَامًا ﴿٦٧﴾﴾ وَسَطًا

TÜRKÇE ANLAMI

56. Biz seni ancak cennetle **müjdeleyici ve** ateşle **korkutucu olarak gönderdik.**

57. De ki: «Ben buna karşılık, gönderildiğim şeyi tebliğ etme karşılığında **sizden bir ücret istemiyorum, ancak** Allah tealanın rızasına uygun olarak malını harcamak suretiyle **Rabbine doğru bir yol edinmek isteyen kimseyi istiyorum;** o kişiye bu yolu tutmayı menetmem»

58. Ve ölmeyecek olan bir hayat sahibine tevekkül et ve hamd ile beraber O'nu tesbih et; "Sübhanellah," "ve'l-hamdülillah" de! **Kullarının günahlarını O'nun bilmesi yeter.**[1]

59. O, **gökleri, yeri ve bunların arasında olanları** dünya günleriyle **altı gün** müddetinde[2] **yaratan, sonra da** kendisine yaraşır şekilde **Arş'a**[3] **istiva edendir; Rahman'dır.**[4] Eğer isteseydi, tüm bunları bir anda yaratabilirdi. Böyle yapmayıp altı günde yaratması yarattıklarına işlerinde teenni-li olmalarını öğretmek içindir. Ey İnsan! **O'nu,** Rahmân'ı, sana sıfatlarıyla anlatacak olan **bir bilene sor.**

60. Ve onlara, Mekkeli kafirlere **«Rahman'a secde edin» denildiği zaman, dediler ki: «Rahmân nedir?** Onu tanımazken **bize emrettiğine**[5] **biz secde eder miyiz?** Tabi ki etmeyiz.» **Ve** bu emir **Onların** imandan **nefretlerini daha fazla artırdı.**

61. Gökte sayıları on iki olan **burçları var eden,** -bu burçlar şunlardır; **1.** Hamel/*Koç*, **2.** Sevr/*Boğa*, 2. Cevzâ/*İkizler*, **3.** Seratân/*Yengeç*, **4.** Esed/*Aslan*, **5.** Sünbüle/*Başak*, **6.** Mîzan/*Terazi*, **7.** *Akrep*, **8.** Kavs/*Yay*, **9.** Cedy/*Oğlak*, **10.** Delv/*Kova*, **11.** Hût/*Balık*. Burçlar, dönen yedi yıldızın menzileleridir. Örneğin Koç ve Akrep burçları Merih yıldızına; Boğa ve Terazi burçları Zühre yıldızına; İkizler ve Başak burçları Utarit/Merkür yıldızına; Yengeç Burcu Ay'a; Aslan burcu Güneşe; Yay ve Balık burçları Müşteri/Jüpiter yıldızına;

---

[1] خَبِيرًا sözüne بِذُنُوبِ taalluk etmektedir.

[2] "Altı gün müddetinde" şeklinde kayıtlanması dünya yaratılırken güneş olmadığı içindir.

[3] اَلْعَرْشِ kelimesi lüga'te hükümdar tahtı anlamına gelir.

[4] اَلرَّحْمٰنُ kelimesi اِسْتَوٰى'deki zamirden bedeldir.

[5] تَأْمُرُنَا kelimesi hem ت harfiyle hem de ي harfiyle okunmuştur. Herhalükarda emreden kişi Hz. Muhammed'dir.(s.a.v.)

Oğlak ve Kova burçları da Zuhal/Satürn yıldızına aittir- **onların içinde bir çerağ,**[1] güneş **ve nurlu bir ay barındıran Allah, yüceler yücesidir.**

62. **Ve O, o zattır ki,** (gece ile gündüzden) birinde kaçırdığı hayrı diğerinde yapmak için **tefekkür etmek**[2] **veya** gece ile gündüzü kendisine bahşeden rabbinin nimetine **şükürde bulunmak isteyen kimse için gece ile gündüzü birbiri ardınca yapmıştır,** yani her birini, diğerinin peşinden gelecek şekilde yaratmıştır.

63. **Ve Rahman'ın o kulları**[3] **ki, yeryüzünde tevazu** ve sükûnet **ile yürürler. Cahiller onlara** hoş görmedikleri bir şeyle **hitab ettikleri vakit** günahtan **korunacakları bir söz söylerler.**

64. **Onlar ki Rableri için secde ederek**[4] **ve kıyamda bulunarak**[5] yani geceleri namaz kılarak **gecelerler.**

65. **Onlar ki: «Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını defet!» derler. Şüphe yok ki, O'nun azabı süreklidir.**

66. **Gerçekten de o (cehennem) pek kötü bir yerleşme ve ikamet yeridir.**

67. **Onlar ki,** ailelerine **harcadıklarında ne israf ederler ne de kısarlar;**[6] harcamaları **orta halli olarak bunun,** israfla kısmanın **arasındadır.**

KELİME ANLAMI

56. وَمَا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimi?)* كَ **Seni** اِلَّا **Ancak gönderdik** *(Ne olarak?)* مُبَشِّرًا **Müjdeleyici** *(Neyi?)* بِالْجَنَّةِ Cenneti وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı olarak** مُخَوِّفًا Korkutucu olarak *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Cehennemden

57. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَا اَسْاَلُ **Ben istemiyorum** *(Kimden?)* كُمْ **Siz-den** *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ **Buna karşı** أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ Yani kendisiyle gön-derilmiş olduğum şeyi tebliğe *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Hiçbir ücret** اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat (istiyorum) *(Kimi?)* مَنْ شَاءَ **İsteyen kimseleri** *(Neyi isteyen?)* اَنْ يَتَّخِذَ **Edinmeyi**

---

[1] سِرَاجًا kelimesi bir kıraatte "aydınlatıcılar" anlamında سُرُجًا şeklinde cemi olarak okunmuştur. Bu kıraate göre ayı özellikle zikredişi, faziletine binaendir.

[2] يَذَّكَّرَ fiili –geride de geçtiği gibi- hem şeddeli hem de şeddesiz okunmuştur.

[3] وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ mübtedadır, -itiraziye olarak araya giren وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا'den itibaren üç ayet hariç- أُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ cümlesine kadar sonrasında gelen mevsuller ise onun sıfatlarıdır.

[4] سُجَّدًا kelimesi سَاجِدٌ kelimesinin cemisidir.

[5] قِيَامًا kelimesi قَائِمِينَ anlamındadır.

[6] يقتروا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يَقْتُرُوا şeklinde, hem de يَقْتِرُوا şeklinde okunmuşur.

(Kime?) اِلٰى رَبِّه۪ **Rabbine** *(Ne?)* سَب۪يلًا **Yol** طَر۪يقًا Yol edinmeyi *(Ne ile?)* بِاِنْفَاقِ مَالِه۪ Malını infak etmekle *(Nerede?)* ف۪ي مَرْضَاتِه۪ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın hoşnut olduğu yerlerde فَلَا اَمْنَعُهُ Onu alıkoymuyorum *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu yolu tutmaktan

58. وَتَوَكَّلْ **Güven** *(Kime?)* عَلَى الْحَيِّ **Diri olan zata** اَلَّذ۪ي **Öyle diri ki** لَا يَمُوتُ **Ölmez** وَسَبِّحْ **Ve tesbih et** *(Nasıl?)* مُتَلَبِّسًا Sarınarak *(Ne ile?)* بِحَمْدِه۪ **Ona hamdetmekle** اَيْ قُلْ Yani söyle *(Ne söyle?)* سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ "Sübhânellâhi velhamdülillah" de وَكَفٰى **Yeter** *(Kime?)* بِه۪ **Ona** *(Ne yeter?)* بِذُنُوبِ عِبَادِه۪ **Kullarının günahlarını** خَب۪يرًا **Pek ala bilmesi** عَالِمًا Bilici olması تَعَلَّقَ بِه۪ "Habîran" kelimesine tealluk etti *(Ne?)* بِذُنُوبِ "Zünûb" kelimesi

59. هُوَ O اَلَّذ۪ي **Öyle Allah'tır ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Daha neyi?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve bu ikisi arasında bulunanları** *(Ne sürede?)* ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ **Altı günde** *(Neden?)* مِنْ اَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden اَيْ قَدْرَهَا Yani altı günlük bir zamanda لِاَنَّهُ لَمْ يَكُنْ ثَمَّ Çünkü henüz yoktu *(Ne?)* شَمْسٌ Güneş وَلَوْ شَاءَ Şayet dileseydi لَخَلَقَهُنَّ Elbette onları yaratırdı *(Ne sürede?)* ف۪ي لَمْحَةٍ Göz açıp kapama süresinde وَالْعُدُولُ عَنْهُ O kadar süreden dönmesi *(Niçindir?)* لِتَعْل۪يمِ خَلْقِه۪ Mahlûkatına öğretmek içindir *(Neyi?)* اَلتَّثَبُّتَ İşi sağlama almayı ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra istiva etti** *(Neye?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arşa** هُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte *(Nedir?)* سَر۪يرُ الْمُلْكِ Hükümdarın tahtıdır *(Ondan bedel?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ ضَم۪يرِ اسْتَوٰى "İstevâ" fiilinin zamirinden اَيْ Yani *(Nasıl istiva etti?)* اِسْتِوَاءً İstiva etmekle *(Öyle istiva ki)* يَل۪يقُ بِه۪ Kendisine yaraşır şekilde فَاسْئَلْ **O halde sor** اَيُّهَا الْاِنْسَانُ Ey insan *(Kimi?)* بِه۪ **Onu** بِالرَّحْمٰنِ Rahman'ı *(Kime?)* خَب۪يرًا **Bir bilene** *(Öyle bilen ki)* يُخْبِرُكَ Sana bildirecek *(Neyle bildirecek?)* بِصِفَاتِه۪ Onun sıfatlarıyla

60. وَاِذَا ق۪يلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne denildiğinde?)* اُسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman'a** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* وَمَا الرَّحْمٰنُ **Rahman da neymiş** اَنَسْجُدُ **Secde eder miyiz?** *(Neye?)* لِمَا **O şeye ki** تَأْمُرُنَا **Sen bize emrediyorsun** *(Nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile وَالْاٰمِرُ Her halükarda emreden *(Kimdir?)* مُحَمَّدٌ Muhammed'dir *(s.a.v.)* وَلَا نَعْرِفُهُ Hâlbuki biz onu tanımayız لَا Hayır (secde etmeyiz) وَزَادَ **Ve artırdı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne?)* هٰذَا الْقَوْلُ Bu söyledikler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara

(Nasıl artırdı?) نُفُورًا **Nefret olarak** *(Neye nefret?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmana nefret

61. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **تَبَارَكَ Yüce oldu** تَعَاظَمَ Yüksek oldu *(Kim?)* **اَلَّذِي O zat ki جَعَلَ Yarattı** *(Nerede?)* **فِي السَّمَاءِ Gökte** *(Neyi?)* **بُرُوجًا Burçlar** *(Öyle burçlar ki)* اِثْنَيْ عَشَرَ On iki tane olan *(Onlar da nelerdir?)* اَلْحَمَلَ Koç burcu وَالثَّوْرَ Boğa burcu وَالْجَوْزَاءَ İkizler burcu وَالسَّرَطَانَ Yengeç burcu وَالْأَسَدَ Aslan burcu وَالسُّنْبُلَةَ Başak burcu وَالْمِيزَانَ Terazi burcu وَالْعَقْرَبَ Akrep burcu وَالْقَوْسَ Yay burcu وَالْجَدْيَ Oğlak burcu وَالدَّلْوَ Kova burcu وَالْحُوتَ Balık burcu وَهِيَ Bunlar *(Nedirler?)* مَنَازِلُ الْكَوَاكِبِ السَّبْعَةِ السَّيَّارَةِ Hareket halinde olan yedi yıldızın yörüngeleridir *(O yedi yıldızdan bedel?)* اَلْمِرِّيخِ Mars وَلَهُ Ona aittir *(Ne?)* اَلْحَمَلُ وَالْعَقْرَبُ Koç ve akrep burcu وَالزُّهْرَةِ Venüs وَلَهَا Ona aittir *(Ne?)* اَلثَّوْرُ وَالْمِيزَانُ Boğa ve terazi burcu وَعُطَارِدَ Merkür وَلَهُ Ona aittir *(Ne?)* اَلْجَوْزَاءُ وَالسُّنْبُلَةُ İkizler ve başak burcu وَالْقَمَرِ Ay وَلَهُ Ona aittir *(Ne?)* اَلسَّرَطَانُ Yengeç وَالشَّمْسِ Güneş وَلَهَا Ona aittir *(Ne?)* اَلْأَسَدُ Aslan والْمُشْتَرِي Jüpiter وَلَهُ Ona aittir *(Ne?)* اَلْقَوْسُ وَالْحُوتُ Yay ve balık وَزُحَلَ Ve Satürn وَلَهُ Ona aittir *(Ne?)* اَلْجَدْيُ وَالدَّلْوُ Oğlak ve kova burcu **وَجَعَلَ Ve yarattı** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** أَيْضًا Yine aynı şekilde *(Ne yarattı?)* **سِرَاجًا Bir kandil** هُوَ الشَّمْسُ O da güneştir *(Daha ne yarattı?)* **وَقَمَرًا Ve bir ay** *(Öyle ay ki)* **مُنِيرًا Aydınlatıcı olan** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* سُرُجًا "Sürucen" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالْجَمْعِ Çoğul yapmakla أَيْ نَيِّرَاتٍ Yani parlak ışık veren yıldızlar (manasındadır) وَخُصَّ الْقَمَرُ Ay hususi kılındı *(Neden?)* مِنْهَا Bunlardan *(Ne ile?)* بِالذِّكْرِ Ayrıca zikredilmesiyle *(Niçin?)* لِنَوْعِ فَضِيلَتِهِ Bir tür üstünlüğü olduğu için

62. **وَهُوَ O Allah اَلَّذِي Öyle Allah'tır ki جَعَلَ Yaptı** *(Neyi?)* **اَلَّيْلَ Geceyi وَالنَّهَارَ Ve gündüzü** *(Ne yaptı?)* **خِلْفَةً Birbiri ardınca gelen** أَيْ يَخْلُفُ Yani peşi sıra geliyor كُلٌّ مِنْهُمَا Onların her biri *(Neyin?)* اَلْآخَرَ Diğerinin *(Kim için böyle yaptı?)* **لِمَنْ O kimse için ki أَرَادَ İstedi** *(Neyi?)* **أَنْ يَذَّكَّرَ Düşünmeyi** *(Nasıl okunur bu kelime?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz yapmakla *(Ne gibi?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi *(Neyi düşünmeyi?)* مَا فَاتَهُ Kaçırdığını *(Nerede?)* فِي أَحَدِهِمَا Onlardan birisinde *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ Hayırdan فَيَفْعَلَهُ Ve böylece onu yapmayı diledi *(Nerede?)* فِي الْآخَرِ Diğerinde **أَوْ Ya da** *(O kimse için ki)* **أَرَادَ İstedi** *(Neyi?)* **شُكُورًا Şükretmeyi** شُكْرًا Yani şükretmeyi *(Neye?)* لِنِعْمَةِ رَبِّهِ Rabbinin nimetine *(Kime karşı?)* عَلَيْهِ Kendisine karşı *(Nerede?)* فِيهِمَا O ikisinde

63. وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın kulları** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonrası ise *(Nedir?)* صِفَاتٌ لَهُ Onun sıfatlarıdır *(Nereye kadar?)* إِلٰى اُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ "Ülâike yüczevne" ayetine kadar *(Neyin dışında?)* غَيْرَ الْمُعْتَرِضِ فِيهِ Cümle-i itiraziyye olarak gelen ayetin dışında اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki** يَمْشُونَ **Yürürler** *(Nerede?)* عَلَى الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* هَوْنًا **Tevazu ile** اَىْ بِسَكِينَةٍ وَتَوَاضُعٍ Yani sükûnet ve tevazu ile وَاِذَا خَاطَبَ **Muhatap olduğunda ise** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Kim?)* اَلْجَاهِلُونَ **Cahiller** *(Ne ile muhatap olduklarında?)* بِمَا يَكْرَهُونَهُ Çirkin gördükleri şey ile قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* سَلَامًا **Korunacakları bir söz söylerler** أَيْ قَوْلًا Yani söz (söylerler) *(Öyle söz ki)* يَسْلَمُونَ Kurtuluyorlar *(Nede?)* فِيهِ O sözde *(Neden?)* مِنَ الْإِثْمِ Günahtan

64. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler** يَبِيتُونَ **Gecelerini geçirirler** *(Kim için?)* لِرَبِّهِمْ **Rableri için** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde ederek** *(Bu nedir?)* جَمْعُ سَاجِدٍ "Sâcidün" kelimesinin çoğuludur وَقِيَامًا **Ve kıyam durarak** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى قَائِمِينَ "Kıyam duranlar" manasındadır يُصَلُّونَ Yani namaz kılarlar *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin

65. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** يَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اِصْرِفْ **Sav** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* عَذَابَ جَهَنَّمَ **Cehennem azabını** اِنَّ عَذَابَهَا **Muhakkak ki cehennem azabı** كَانَ **Daima oldu** *(Ne oldu?)* غَرَامًا **Ayrılmaz oldu** لَازِمًا Yani yapışıcı oldu

66. اِنَّهَا **Muhakkak ki o** سَاءَتْ **Ne kötü oldu** بِئْسَتْ Ne fena oldu *(Ne bakımından?)* مُسْتَقَرًّا **Yerleşme yeri** وَمُقَامًا **Ve kalma yeri bakımından** *(Ne?)* هِيَ Cehennem أَيْ مَوْضِعَ اسْتِقْرَارٍ وَإِقَامَةٍ Yani yerleşme yeri ve ikamet yeri bakımından

67. وَالَّذِينَ **Öyle kimseler ki** اِذَا اَنْفَقُوا **İnfak ettiklerinde** *(Kime?)* عَلٰى عِيَالِهِمْ Ailelerine لَمْ يُسْرِفُوا **İsraf etmezler** وَلَمْ يَقْتُرُوا **Ve kısıtlamazlar da** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ أَوَّلِهِ وَضَمِّهِ İlk harfinin fethası ve zammesiyle أَيْ يُضَيِّقُوا Yani daraltmazlar وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Ne?)* إِنْفَاقُهُمْ Onların infakı *(Nerede?)* بَيْنَ ذٰلِكَ **Bunlar arasında** اَلْإِسْرَافِ وَالْإِقْتَارِ İsraf ve kısıtlama arasında *(Ne oldu?)* قَوَامًا **Orta derece** وَسَطًا Orta halli

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ﴾ قَتْلَهَا ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ﴾ وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ ﴿يَلْقَ اَثَامًا ﴿٦٨﴾﴾ عُقُوبَةً ﴿يُضَاعَفْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعَّفُ بِالتَّشْدِيدِ ﴿لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ﴾ بِجَزْمِ الْفِعْلَيْنِ بَدَلًا وَبِرَفْعِهِمَا اسْتِئْنَافًا ﴿مُهَانًا ﴿٦٩﴾﴾ حَالٌ ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾ مِنْهُمْ ﴿فَاُولٰٓئِكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ الْمَذْكُورَةِ ﴿حَسَنَاتٍ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾﴾ اَىْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿وَمَنْ تَابَ﴾ مِنْ ذُنُوبِهِ غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾﴾ اَىْ يَرْجِعُ إِلَيْهِ رُجُوعًا فَيُجَازِيهِ خَيْرًا ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ اَيِ الْكِذْبَ وَالْبَاطِلَ ﴿وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ﴾ مِنَ الْكَلَامِ الْقَبِيحِ وَغَيْرِهِ ﴿مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾﴾ مُعْرِضِينَ عَنْهُ ﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ اَيِ الْقُرْآنِ ﴿لَمْ يَخِرُّوا﴾ يَسْقُطُوا ﴿عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾﴾ بَلْ خَرُّوا سَامِعِينَ نَاظِرِينَ مُنْتَفِعِينَ ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ ﴿قُرَّةَ اَعْيُنٍ﴾ لَنَا بِأَنْ نَرَاهُمْ مُطِيعِينَ لَكَ ﴿وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾﴾ فِي الْخَيْرِ ﴿اُولٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ﴾ الدَّرَجَةُ الْعُلْيَا فِي الْجَنَّةِ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ عَلَى طَاعَةِ اللهِ ﴿وَيُلَقَّوْنَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ مَعَ فَتْحِ الْيَاءِ ﴿فِيهَا﴾ فِي الْغُرْفَةِ ﴿تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾﴾ مَوْضِعُ إِقَامَةٍ لَهُمْ وَاُولٰئِكَ وَمَا بَعْدَهُ خَبَرُ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ الْمُبْتَدَأِ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿يَعْبَؤُا﴾ يَكْتَرِثُ ﴿بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ إِيَّاهُ فِي الشَّدَائِدِ فَيَكْشِفُهَا ﴿فَقَدْ﴾ أَيْ فَكَيْفَ يَعْبَأُ بِكُمْ وَقَدْ ﴿كَذَّبْتُمْ﴾ الرَّسُولَ وَالْقُرْآنَ ﴿فَسَوْفَ يَكُونُ﴾ الْعَذَابُ ﴿لِزَامًا ﴿٧٧﴾﴾ مُلَازِمًا لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ بَعْدَ مَا يَحِلُّ بِكُمْ فِي الدُّنْيَا فَقُتِلَ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ سَبْعُونَ وَجَوَابُ لَوْلَا دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهَا

TÜRKÇE ANLAMI

68. Onlar ki, Allah ile beraber başka bir ilaha dua etmezler, Allah'ın öldürülmesini **haram kıldığı canı -haklı yere olan hariç- öldürmezler, zina etmezler. Her kim bunu,** bu üçünden birini **yaparsa büyük bir cezaya uğrar;**

69. **onun için Kıyamet gününde azap kat kat olur**[1] **ve o azapta alçaltılmış olarak**[2] **devamlı kalır.**[3]

70. **Ancak** aralarından **tövbe eden, imân edip sâlih amel işleyenler hariç! Artık Allah onların** bu **günahlarını** ahirette **sevaplara dönüştürür. Allah çok mağfiret edendir, çok merhamet edendir,** bu sıfatlarla daima nitelenmiştir.

71. **Ve** bu anılanlar dışında **her kim** günahlarından **tövbe eder ve sâlih amel işlerse, artık şüphe yok ki o bir dönüşle Allah'a döner;** Allah teala da ona karşılık olarak hayır verir.

72. **Onlar ki, yalan** ve batıl **yere şehâdette bulunmazlar. Faydasız bir** söz veya başka bir **şeye rastgeldikleri vakit** ondan **yüz çevirerek geçer giderler.**

73. **Onlar ki, Rablerinin ayetleriyle,** Kur'ânla **kendilerine öğüt verildiği zaman ona karşı sağır ve kör olarak yıkılıp durmazlar;** bilakis dinleyerek, düşünerek ve faydalanarak ona ilgi gösterirler.

74. **Onlar ki: «Ey Rabbimiz! Bize zevcelerimizden ve zürriyetlerimizden**[4] bizim için **göz aydınlığı,** sana itaat ettiklerini göreceğimiz kimseler **ihsan et ve bizi takvâ sahiplerine** hayırda **imam kıl!» derler.**

75. **İşte onlar,**[5] Allah'a itaat etmeye **sabır göstermeleri karşılığında en yüksek derecelerle mükâfatlanacaklardır. Ayrıca orada** Melekler tarafından **bir sağlık ve selâmet duasıyla karşılanacaklardır.**[6]

76. **Orada ebedi kalacaklardır.** Onlar için **bir yerleşme ve ikamet** yeri **olarak ne güzel olmuştur.**

77. Ey Muhammed! Mekkelilere **de ki: «Rabbim size kıymet vermez, sizin** zorda kaldığınız zaman yaptığınız ve sayesinde zorlukları kaldırdığı **ibadetiniz olmayınca**[7]**.** Size nasıl kıymet versin ki; **siz** Peygamberi ve Kur'ânı **yalanladınız. Artık** dünyada başınıza gelenlerden sonra -nitekim onlardan yetmiş kişi Bedir'de öldürülmüştü- **yakın bir zamanda,** yani ahirette azap size **yapışacaktır.»**

---

[1] يُضَاعَفْ fiili bir kıraatte şeddeli olarak يُضَعَّفْ şeklinde okunmuştur.

[2] مُهَانًا kelimesi haldir.

[3] يُضَاعَفْ ve يَخْلُدْ fiilleri bedel olarak cezm ile, istinaf olarak da raf ile okunmuştur.

[4] وَذُرِّيَّاتِنَا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) cemi, hem de müfret olarak okunmuştur.

[5] أُولٰئِكَ ve sonrasındaki haberi, mübteda olan وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ kelimesinin (cümle olarak) haberidir.

[6] يلقون fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُلَقَّوْنَ şeklinde) şeddeli, hem de (يَلْقَوْنَ şeklinde) fethalı يـ ile birlikte şeddesiz okunmuştur.

[7] لَوْلَا'nın cevabına öncesi delalet etmiştir.

KELİME ANLAMI

68. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** لَا يَدْعُونَ **Yalvarmazlar** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile birlikte** *(Kime?)* اِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilah ki)* اٰخَرَ **Başka olan** وَلَا يَقْتُلُونَ **Ve öldürmezler** *(Neyi?)* اَلنَّفْسَ **Hiçbir canı** اَلَّتِي **Öyle can ki** حَرَّمَ **Haram kıldı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* قَتْلَهَا Onu öldürmeyi اِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile (öldürmesi) hariç** وَلَا يَزْنُونَ **Ve zina da etmezler** وَمَنْ **Ve herkim** يَفْعَلْ **Yaparsa** ذٰلِكَ **Bunu** وَاحِدًا Yani birini *(Neden?)* مِنَ الثَّلَاثَةِ Bu üçünden يَلْقَ **Bulur** *(Neyi?)* اَثَامًا **Günahlarını** عُقُوبَةً Yani cezasını

69. يُضَاعَفْ **Kat kat artırılır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يُضَعَّفْ "Yüzaaf" şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle *(Kim için artirilir?)* لَهُ **O kişi için** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** وَيَخْلُدْ **Ve ebedi kalır** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Ne ile okunur?)* بِجَزْمِ الْفِعْلَيْنِ İki fiilinde cezmiyle *(Ne olarak?)* بَدَلًا Bedel olarak وَبِرَفْعِهِمَا Ve raf olmalarıyle okunur *(Ne olarak?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıç cümlesi olarak *(Ne olduğu halde kalır?)* مُهَانًا **Alçak kılınmış olduğu halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir

70. اِلَّا **Ancak** مَنْ **Kim** تَابَ **Tövbe eder** وَاٰمَنَ **İman eder** وَعَمِلَ **Ve işlerse** *(Neyi?)* عَمَلًا صَالِحًا **Doğru ameli** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan فَاُولٰٓئِكَ **İşte onlar** يُبَدِّلُ **Çevirir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* سَيِّاٰتِهِمْ **Kötülüklerini** *(Öyle kötülükleri ki)* اَلْمَذْكُورَةِ Anlatılan *(Neye?)* حَسَنَاتٍ **İyiliklere** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette وَكَانَ **Ve daima** اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* غَفُورًا **Pek bağışlayıcı** رَحِيمًا **Ve engin merhamet sahibidir** اَيْ لَمْ يَزَلْ Yani daima oldu *(Ne oldu?)* مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Bunu kendinde bulundurucu

71. وَمَنْ **Ve her kim** تَابَ **Tövbe eder** *(Neden?)* مِنْ ذُنُوبِهِ Günahlarından *(Kimden başka?)* غَيْرَ مَنْ ذُكِرَ Zikredilenlerden başka وَعَمِلَ **Ve işlerse** *(Neyi?)* صَالِحًا **Doğru ameli** فَاِنَّهُ **Muhakkak ki o** يَتُوبُ **Döner** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* مَتَابًا **Dönmekle** اَيْ يَرْجِعُ Yani döner *(Kime?)* اِلَيْهِ Allah'a *(Nasıl?)* رُجُوعًا Dönmekle فَيُجَازِيهِ Neticede ona karşılık olarak verir *(Neyi?)* خَيْرًا Hayrı

72. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** لَا يَشْهَدُونَ **Şahit olmazlar** *(Neye?)* اَلزُّورَ **Yalana** اَيِ الْكِذْبَ وَالْبَاطِلَ Yani yalana ve batıla وَاِذَا مَرُّوا **Uğradıklarında** *(Neye?)* بِاللَّغْوِ **Boş bir şeye** *(Neden?)* مِنَ الْكَلَامِ الْقَبِيحِ Kötü sözden وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden مَرُّوا

Geçerler *(Ne olarak?)* كِرَامًا **Vakur bir şekilde** مُعْرِضِينَ Yüz çevirir oldukları halde *(Neden?)* عَنْهُ Ondan

73. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** اِذَا ذُكِّرُوا **Nasihat edildiklerinde** وُعِظُوا Öğütlendirildiklerinde *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetleriyle** اَيِ الْقُرْآنِ Yani Kuran'la لَمْ يَخِرُّوا **Yıkılıp durmazlar** يَسْقُطُوا Düşmezler *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Ayetler üzerine** *(Ne olarak?)* صُمًّا **Sağır** وَعُمْيَانًا **Ve kör olarak** بَلْ خَرُّوا Bilakis üzerine düşerler *(Nasıl?)* سَامِعِينَ Dinleyerek نَاظِرِينَ Gözetleyerek مُنْتَفِعِينَ Ve faydalanarak

74. وَالَّذِينَ **Ve öyle kimseler ki** يَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** هَبْ **Ver** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Kimden?)* مِنْ اَزْوَاجِنَا **Eşlerimizden** وَذُرِّيَّاتِنَا **Ve çocuklarımızdan** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ Çoğul ve müfret olarak *(Ne ver?)* قُرَّةَ اَعْيُنٍ **Göz aydınlığı** *(Kim için?)* لَنَا Bizim için *(Ne ile?)* بِأَنْ نَرَاهُمْ Onları görmemizle *(Nasıl?)* مُطِيعِينَ Boyun eğenler olarak *(Kime?)* لَكَ Sana وَاجْعَلْنَا **Ve bizi kıl** *(Kim için?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için** *(Ne kıl?)* اِمَامًا **Önder kıl** *(Nede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda

75. اُولٰئِكَ **İşte onlar** يُجْزَوْنَ **Mükâfatlanacaklar** *(Ne ile?)* اَلْغُرْفَةَ **Cennetin en yüksek makamı ile** *(Bu nedir?)* اَلدَّرَجَةُ الْعُلْيَا En yüksek derecedir *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Neye karşılık?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmelerine karşılık** *(Neye?)* عَلٰى طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat etmeye وَيُلَقَّوْنَ **Ve karşılanacaklar** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz olarak *(Ne ile birlikte?)* مَعَ فَتْحِ الْيَاءِ Ye'nin fethasıyla *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فِي الْغُرْفَةِ En yüksek makamda *(Nasıl?)* تَحِيَّةً **Esenlik** وَسَلَامًا **Ve selamla** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden

76. *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَسُنَتْ **Ne güzel oldu** *(Ne bakımdan?)* مُسْتَقَرًّا **Yerleşme** وَمُقَامًا **Ve kalma yeri bakımından** مَوْضِعَ إِقَامَةٍ İkamet yeri bakımından *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için وَاُولٰئِكَ "Ülâike" ise وَمَا بَعْدَهُ Ve "Ülâike"den sonrası *(Nedir?)* خَبَرُ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ "İbâdürrahmâni" nin haberidir *(Öyle "İbâdürrahmani" ki)* اَلْمُبْتَدَأُ Mübteda olan

77. قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına مَا -نَافِيَةٌ- يَعْبَؤُا **Değer vermez** ("mâ" olumsuzluk içindir) يَكْتَرِثُ Dikkate almaz *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *Kim?)* رَبِّي **Rabbim** لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ **Şayet sizin ibadetiniz olmasa** *(Kime ibadetiniz olmasa?)* إِيَّاهُ Ona *(Ne zamanda?)* فِي الشَّدَائِدِ Bela anlarında فَيَكْشِفُهَا Ki bu vesileyle

belaları gideriyor فَقَدْ **Kesinlikle** أَيْ فَكَيْفَ يَعْبَأُ Yani nasıl değer versin *(Kime?)* بِكُمْ Size وَقَدْ Muhakkak ki كَذَّبْتُمْ **Siz yalanladınız** *(Kimi?)* اَلرَّسُولَ Peygamberi *(Daha neyi?)* وَالْقُرْآنَ Kuran'ı فَسَوْفَ يَكُونُ **O halde yakında olacak** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap *(Ne olacak?)* لِزَامًا **Yapışmış olacak** مُلَازِمًا لَكُمْ Size yapışmış *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا يَحِلُّ بِكُمْ Size geldikten sonra *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَقُتِلَ Neticede öldü *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde *(Ne kadar?)* سَبْعُونَ Yetmiş kişi وَجَوَابُ لَوْلَا "Levlâ"nın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne?)* مَا قَبْلَهَا "Levlâ"dan öncesi

Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

4. Cilt

Tercüme:

Talha ALP

Orhan Ençakar - Abdulkadir Yılmaz

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – **FATİH / İSTANBUL**

Tel: 0212 635 30 55

Fax: 0 212 635 78 65

e-mail: yasinyayin@mail.com

İç Düzen:

Orhan ENÇAKAR
74orhan@gmail.com

Kapak:

Fatih ARAZ
info@fatiharaz.com

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST

İSTANBUL 2011

بسم الله الرحمن الرحيم

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

٢٦

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَالشُّعَرَاءُ اِلٰى آخِرِهَا فَمَدَنِيٌّ

وَهِىَ مِأَتَانِ وَ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

Şuara Sûresi

Medine'de inen ayetler dışında
Mekke'de inmiştir.
İki yüz yirmi yedi ayettir.

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طسٓمٓ ١﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذَٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هَٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿آيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ الْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ٢﴾ الْمُظْهِرِ الْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿لَعَلَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بَاخِعٌ نَفْسَكَ﴾ قَاتِلُهَا غَمًّا مِنْ أَجْلِ ﴿أَلَّا يَكُونُوا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿مُؤْمِنِينَ ٣﴾ وَلَعَلَّ هُنَا لِلْإِشْفَاقِ أَيْ أَشْفِقْ عَلَيْهَا بِتَخْفِيفِ هَٰذَا الْغَمِّ ﴿إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ﴾ بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ أَيْ تَظَلُّ أَيْ تَدُومُ ﴿أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ٤﴾ فَيُؤْمِنُونَ وَلَمَّا وُصِفَتِ الْأَعْنَاقُ بِالْخُضُوعِ الَّذِي هُوَ لِأَرْبَابِهَا جُمِعَتِ الصِّفَةُ مِنْهُ جَمْعَ الْعُقَلَاءِ ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ﴾ قُرْآنٍ ﴿مِنَ الرَّحْمَٰنِ مُحْدَثٍ﴾ صِفَةٌ كَاشِفَةٌ ﴿إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ٥﴾ ﴿فَقَدْ كَذَّبُوا﴾ بِهِ ﴿فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ﴾ عَوَاقِبُ ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ٦﴾ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَنْظُرُوا ﴿إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ٧﴾ نَوْعٍ حَسَنٍ ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً﴾ دَلَالَةً عَلَى كَمَالِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ٨﴾ فِي عِلْمِ اللهِ وَكَانَ قَالَ سِيبَوَيْهِ زَائِدَةٌ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ ذُو الْعِزَّةِ يَنْتَقِمُ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿الرَّحِيمُ ٩﴾ يَرْحَمُ الْمُؤْمِنِينَ

﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ لِقَوْمِكَ ﴿اِذْ نَادٰى رَبُّكَ مُوسٰى﴾ لَيْلَةَ رَأَى النَّارَ وَالشَّجَرَةَ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾﴾ رَسُولًا ﴿قَوْمَ فِرْعَوْنَ﴾ مَعَهُ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ بِالْكُفْرِ بِاللّٰهِ وَ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِاسْتِعْبَادِهِمْ ﴿اَلَا﴾ الْهَمْزَةُ لِلْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿يَتَّقُونَ ﴿١١﴾﴾ اللّٰهَ بِطَاعَتِهِ فَيُوَحِّدُونَهُ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبِّ اِنِّي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَيَضِيقُ صَدْرِي﴾ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ لِي ﴿وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي﴾ بِأَدَاءِ الرِّسَالَةِ لِلْعُقْدَةِ الَّتِي فِيهِ ﴿فَاَرْسِلْ اِلٰى﴾ أَخِي ﴿هَارُونَ ﴿١٣﴾﴾ مَعِي ﴿وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ﴾ بِقَتْلِ الْقِبْطِيِّ مِنْهُمْ ﴿فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾﴾ بِهِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا يَقْتُلُونَكَ ﴿فَاذْهَبَا﴾ أَنْتَ وَأَخُوكَ فَفِيهِ تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ عَلَى الْغَائِبِ ﴿بِاٰيَاتِنَا اِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾﴾ مَا تَقُولُونَ وَمَا يُقَالُ لَكُمْ أُجْرِيَا مَجْرَى الْجَمَاعَةِ ﴿فَاْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَاۤ اِنَّا﴾ كُلًّا مِنَّا ﴿رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾﴾ إِلَيْكَ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَرْسِلْ مَعَنَا﴾ إِلَى الشَّامِ ﴿بَنِيۤ اِسْرَآئِيلَ ﴿١٧﴾﴾ فَأْتِيَاهُ فَقَالَا لَهُ مَا ذُكِرَ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لِمُوسٰى ﴿اَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا﴾ فِي مَنَازِلِنَا ﴿وَلِيدًا﴾ صَغِيرًا قَرِيبًا مِنَ الْوِلَادَةِ بَعْدَ فِطَامِهِ ﴿وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾﴾ ثَلَاثِينَ سَنَةً يَلْبَسُ مِنْ مَلَابِسِ فِرْعَوْنَ وَيَرْكَبُ مِنْ مَرَاكِبِهِ وَكَانَ يُسَمَّى ابْنَهُ ﴿وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ﴾ هِيَ قَتْلُهُ الْقِبْطِيَّ ﴿وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾﴾ الْجَاحِدِينَ لِنِعْمَتِي عَلَيْكَ بِالتَّرْبِيَةِ وَعَدَمِ الْاِسْتِعْبَادِ.

TÜRKÇE ANLAMI

26- Şuarâ Sûresi

Medine'de inen (224–227 arası) ayetler hariç Mekke'de inmiştir. İki yüz yirmi yedi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Tâ, Sîn, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **Bu** ayetler hakkı batıldan **ayırıp-ortaya çıkaran kitabın ayetleridir.**
3. Ey Muhammed! **Sen,** Mekkeliler **mümin olmayacaklar diye** üzüntüden **neredeyse**[1] **kendini helâk edecek,** canına kıyacak**sın!** Yani bu üzüntüyü azaltmak suretiyle kendine biraz merhamet et!
4. **Eğer dilersek üzerlerine gökten bir ayet indiririz de artık ona boyunları eğili kalmış olurlar**[2] ve iman ederler.[3]

---

[1] لَعَلَّ burada "işfak/şefkat bildirme" içindir.

[2] ظَلَّتْ fiili burada muzari –تَظِلُّ، تَدُومُ– anlamındadır.

[3] Ayette, gerçekte kişilere ait olan "hudû"yu boyunlara ait bir sıfat yapınca خَاضِعِينَ kelimesini akıllılara ait cemi kalıbıyla getirmiştir.

5. **Onlara Rahman tarafından yeni**[1] **bir zikir,** Kuran **gelmez ki, illâ ondan kaçınırlar.**

6. **Muhakkak ki** onu **yalanladılar. Artık kendisiyle alay ettikleri şeyin haberleri,** neticeleri **kendilerine yakında gelecektir.**

7. **Yeryüzüne bir bakmazlar mı? Orada her güzel çiftten,** türden **ne kadar çok bitkiler yetiştirdik.**

8. **Şüphe yok ki, bunda elbette bir ayet,** Allah tealanın kudretine delalet **vardır. Hâlbuki onların çoğu** Allah tealanın ilminde **mümin değildir.**[2]

9. **Ve muhakkak ki, Senin Rabbin, elbette o çok izzet sahibidir,** kâfirlerden intikam alır, müminlere karşı da **çok merhametlidir.**

10-11. Kavmine anlat ey Muhammed! **Hani Rabbin** ateşi ve ağacı gördüğü gece **Musa'ya nidâ etmişti:**[3] **"Zalim kavme;** Allah'ı inkar ederek kendilerine; köleleştirmek suretiyle de İsrail oğullarına zulmetmiş olan **Firavun'**a ve o**nun kavmine** Peygamber olarak **git. Hâlâ,** Allah'a itaat ederek **sakınmayacaklar mı** ki onu tevhit etsinler?"[4]

12-13. Musa **dedi ki: "Yarabbi! Şüphe yok ki, beni yalanlamalarından korkarım. Ayrıca** beni yalanlamalarından dolayı **göğsüm daralır ve** kendisinde bulunan tutukluktan dolayı risâleti tebliğ etmeye **dilim dönmez, onun için** benimle birlikte kardeşim **Harun'a da risâlet ver."**

14-15. **"Hem** aralarından bir Kıbtiyi öldürmem sebebiyle **onlar için benim üzerimde bir suç da var;** bundan dolayı **beni öldürmelerinden de korkarım."** Allah teala **buyurdu ki: "Asla** seni öldüremezler! **Şimdi ikiniz de;** sen ve kardeşin **bizim ayetlerimizle gidin.**[5] **Şüphesiz Biz,** söylediklerinizi ve size söyleneni **işiticiler olduğumuz halde sizinle beraberiz.**[6]**"**

16. **"Artık Firavun'a gidin de deyin ki, şüphesiz biz** ikimizden her biri **alemlerin Rabbinin** sana gönderdiği **elçisiyiz."**

17-18. **"İsrail oğullarını bizimle beraber** Şam'a **salıveresin diye."** Bunun üzerine o ikisi Firavun'a gelip bunları ona söylediler. Firavun da Musa'ya **dedi ki: "Seni** neredeyse yeni doğmuşken, sütten kesilmiş küçücük bir **çocukken kendi** evimiz**de büyütmedik mi? Ve aramızda ömründen senelerce,** otuz sene **kalmadın mı?"** Bu dönemde Hz. Musa, Firavun'un giydiklerinden giyer, onun bindiklerine binerdi. Onun oğlu olarak çağırılırdı.

19. **Sonunda o yaptığın** Kıptî'yi öldürme **işini de yaptın. Sen nankör,** benim üzerindeki "bakıp büyütme ve köleleştirmeme iyiliğimi' inkâr eden **kimselerdensin!**

---

[1] مُحْدَثٍ kelimesi sıfat-ı kâşife'dir.

[2] Sibeveyh, ayetteki كَانَ'nin zait olduğunu söylemiştir.

[3] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[4] Hemze, istifhâm-ı inkari içindir.

[5] فَاذْهَبَا fiilinde hâzır olan gaip olana tağlip edilmiştir.

[6] Musa (aleyhisselam) ile Harun (aleyhisselam) (مَعَكُمْ sözünde kendilerine tazim için cemi sigasıyla hitap edilmek suretiyle) topluluk yerine konulmuşlardır.

❧ KELİME ANLAMI ❧

﴿٢٦﴾ سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

26- Şuarâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا وَالشُّعَرَاءُ إِلٰى آخِرِهَا **Ancak 224. ayetten 227. ayetin sonuna kadar olan (ayetler)** فَمَدَنِيٌّ **Medine'de inmiştir** وَهِيَ مِأَتَانِ وَ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Ve sûre iki yüz yirmi yedi ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. طسم **Ta, Sîn, Mîm.** اَللّٰهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle.

2. تِلْكَ **Bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ İzafet 'min' manasındadır *(Öyle Kitap ki,)* الْمُبِينِ الْقُرْآنِ Kur'an'ın **Açıklayan** الْمُظْهِرِ الْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ Hakkı batıldan ayıran.

3. لَعَلَّكَ **Nerdeyse sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! بَاخِعٌ **Helak edeceksin** *(Kimi?)* نَفْسَكَ **Kendini** قَاتِلُهَا Onu öldüreceksin *(Neden?)* غَمًّا Kederden *(Kendini niye helak edeceksin?)* مِنْ أَجْلِ أَلَّا يَكُونُوا **Olmayacaklar diye** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Ne olmayacaklar diye?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler** وَلَعَلَّ هُنَا لِلْإِشْفَاقِ Buradaki 'lealle' şefkat içindir أَيْ أَشْفِقْ عَلَيْهَا Yani, nefsine şefkat göster *(Ne ile?)* بِتَخْفِيفِ هٰذَا الْغَمِّ Bu kederi hafifletmekle.

4. إِنْ **Şayet** نَشَأْ **Dilesek** نُنَزِّلْ **İndiririz** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indiririz?)* آيَةً **Bir mucize** فَظَلَّتْ **Ve kalır** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ Muzâri manasındadır أَيْ تَظَلُّ Yani, bu kelime 'Tezıllu' anlamındadır أَيْ تَدُومُ Yani, daim olur *(Ne?)* أَعْنَاقُهُمْ **Onların boyunları** لَهَا **O mucizeye** *(Ne kalır?)* خَاضِعِينَ **Eğik** فَيُؤْمِنُونَ Ve iman ederler وَلَمَّا Ne zaman ki وُصِفَتِ الْأَعْنَاقُ Boyunlar vasıflandı *(Ne ile?)* بِالْخُضُوعِ الَّذِي Öyle bir eğilmekle ki هُوَ لِأَرْبَابِهَا O, sahiplerine ait bir özelliktir جُمِعَتِ الصِّفَةُ مِنْهُ Ondan olan sıfat cemilendi *(Ne ile cemilendi?)* جَمْعَ الْعُقَلَاءِ Akıllılara ait cemi kalıbıyla.

5. وَمَا يَأْتِيهِمْ **Onlara gelmez** *(Ne gelmez?)* مِنْ ذِكْرٍ **Bir öğüt** قُرْآنٍ Kuran *(Kimden?)* مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahman'dan** *(Öyle öğüt ki,)* مُحْدَثٍ **Yeni** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةٌ كَاشِفَةٌ Sıfat-ı kaşife'dir إِلَّا **Ancak** كَانُوا **Olurlar** *(Neden?)* عَنْهُ **O öğütten** *(Ne olurlar?)* مُعْرِضِينَ **Yüz çevirici.**

6. فَقَدْ **Muhakkak ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِهِ Onu فَسَيَأْتِيهِمْ **Fakat onlara gelecek** *(Ne?)* مَا -عَوَاقِبُ- أَنْبَاءُ **O şeylerin haberleri** akıbetleri **ki** كَانُوا **İdiler** بِهِ **Onu** *(Ne idiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor.**

7. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yeryüzüne** كَمْ **Nice** أَنْبَتْنَا **Yetiştirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيْ كَثِيرًا Yani, çoğunu *(Neden yetiştirdik?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **Her çiftten** *(Öyle çift ki,)* كَرِيمٍ **Hoş olan** نَوْعٍ حَسَنٍ Her güzel türden.

8. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذَلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Elbet bir ayet** دَلَالَةً İşaret vardır *(Neye?)* عَلَى كَمَالِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى O Yüce'nin kudretinin kemaline وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **İman edici** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ Allah'ın ilminde وَكَانَ Kâne fiili (hakkında) قَالَ سِيبَوَيْهِ Sibeveyh demiştir ki زَائِدَةٌ Zaittir.

9. وَإِنَّ **Ve muhakkak ki** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** ذُو الْعِزَّةِ İzzet sahibidir يَنْتَقِمُ مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirlerden intikam alır الرَّحِيمُ **Rahim'dir** يَرْحَمُ الْمُؤْمِنِينَ Müminlere merhamet eder.

10. وَ اذْكُرْ **Ve** anlat يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* لِقَوْمِكَ Kavmine إِذْ **Hani** نَادَى **Nida etmişti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Ne zaman?)* لَيْلَةَ رَأَى Gördüğü gece *(Neyi?)* النَّارَ وَالشَّجَرَةَ Ateş ve ağacı *(Ne diyerek nida etmişti?)* أَنِ أَيْ بِأَنِ ائْتِ **Git diye** *(Kime git?)* الْقَوْمَ **Kavme** *(Öyle kavim ki,)* الظَّالِمِينَ **Zalimler** *(Ne olarak git?)* رَسُولًا Peygamber olarak.

11. قَوْمَ فِرْعَوْنَ **(Yani) Firavun'un kavmine (git)** *(Kimle birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ Kendilerine zulmettiler *(Ne sebebiyle?)* بِالْكُفْرِ بِاللهِ Allah'ı inkar etmekle *(Daha kime zulmettiler?)* وَبَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına *(Ne sebebiyle?)* بِاسْتِعْبَادِهِمْ Onları köleleştirmeleri sebebiyle يَتَّقُونَ الْهَمْزَةُ لِلْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ أَلَا **Daha sakınmayacaklar mı?** Hemze, inkâr mahiyetinde soru edatıdır *(Kimden sakınmayacaklar mı?)* اللهَ Allah'tan *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmekle فَيُوَحِّدُونَهُ Ve onun birliğini kabul etmeyecekler mi?

12. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Neden?)* أَنْ يُكَذِّبُونِ **Beni yalanlamalarından.**

13. وَيَضِيقُ **Ve daralıyor** *(Ne?)* صَدْرِي **Göğsüm** *(Neden?)* مِنْ تَكْذِيبِهِمْ Onların yalanlamalarından *(Kimi?)* لِي Beni *(Daha?)* وَلَا يَنْطَلِقُ **Dönmüyor** *(Ne?)* لِسَانِي **Dilim** *(Neye?)* بِأَدَاءِ الرِّسَالَةِ Elçiliği ifa etmeye *(Neden dolayı?)* لِلْعُقْدَةِ الَّتِي فِيهِ Dilimde bulunan düğümden dolayı فَأَرْسِلْ **Bu sebeple elçilik ver** *(Kime?)* إِلَى أَخِي هَارُونَ Kardeşim **Harun'a** *(Kimle birlikte?)* مَعِي Benimle birlikte.

14. وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Kim üzerinde?)* عَلَيَّ **Benim üzerimde** *(Ne vardır?)* ذَنْبٌ **Suç** *(Ne sebebiyle?)* بِقَتْلِ الْقِبْطِيِّ مِنْهُمْ Onlardan bir Kıpti'yi öldürmem sebebiyle فَاَخَافُ **Ve ben korkuyorum** *(Neden?)* اَنْ يَقْتُلُونِ **Beni öldürmelerinden** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Onu öldürmem sebebiyle.

15. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan **dedi ki** كَلَّا **Asla!** أَيْ لَا يَقْتُلُونَكَ Yani, seni öldüremezler فَاذْهَبَا **Gidin** أَنْتَ وَأَخُوكَ Sen ve kardeşin فَفِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ Muhatab kalıbını galip kılmak *(Neye?)* عَلَى الْغَائِبِ Gaip kalıbına *(Ne ile gidin?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** اِنَّا **Muhakkak biz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikteyiz** *(Ne olduğumuz halde?)* مُسْتَمِعُونَ **İşiticiler olduğumuz halde** *(Neyi?)* مَا تَقُولُونَ Söylediklerinizi وَمَا يُقَالُ لَكُمْ Ve size söylenenleri أُجْرِيَا مَجْرَى الْجَمَاعَةِ Topluluk yerine konulmuşlardır.

16. فَاْتِيَا **Haydi gidin** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** فَقُولَا **Ve deyin ki** اِنَّا **Şüphesiz biz** كُلًّا مِنَّا Her birimiz *(Kimiz?)* رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbinin elçileriyiz** *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Niçin gönderildik?)*

17. اَنْ أَيْ بِأَنْ اَرْسِلْ **Gönder diye** *(Kiminle birlikte?)* مَعَنَا **Bizimle birlikte** *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a *(Kimi bizimle gönder?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** فَأَتَيَاهُ Firavun'a gittiler فَقَالَا لَهُ Ve ona söylediler *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanları.

18. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne dedi?)* اَلَمْ نُرَبِّكَ **Seni büyütmedik mi?** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** فِي مَنَازِلِنَا Saraylarımızda *(Ne olduğun halde?)* وَلِيدًا **Yeni doğmuş olduğun halde** صَغِيرًا Küçük *(Öyle küçük ki,)* قَرِيبًا مِنَ الْوِلَادَةِ Doğduğu zamanı yakın *(Neden sonra?)* بَعْدَ فِطَامِهِ Sütten kesildikten sonra *(Daha ne dedi?)* وَلَبِثْتَ **Ve kalmadın mı?** *(Nerede?)* فِينَا **Bizim aramızda** *(Neden?)* مِنْ عُمُرِكَ **Ömründen** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce** ثَلَاثِينَ سَنَةً Otuz sene يَلْبَسُ Giyerdi *(Neden?)* مِنْ مَلَابِسِ فِرْعَوْنَ Firavun'un elbiselerinden وَيَرْكَبُ Ve binerdi *(Neye?)* مِنْ مَرَاكِبِهِ Onun bineklerine وَكَانَ يُسَمَّى Ve anılırdı *(Ne diye?)* اِبْنَهُ Onun oğlu diye.

19. وَفَعَلْتَ **Ve yaptın** *(Neyi?)* فَعْلَتَكَ **Yaptığını** الَّتِي **Öyle yaptığını ki** فَعَلْتَ **Sen yaptın** هِيَ O yaptığı قَتْلُهُ الْقِبْطِيَّ Kıpti'yi katletmesidir وَاَنْتَ **Ve sen** مِنَ الْكَافِرِينَ **Nankörlerden** الْجَاحِدِينَ Bile bile inkar edenlerdensin *(Neyi?)* لِنِعْمَتِي عَلَيْكَ Sana olan nimetimi *(Ne ile olan?)* بِالتَّرْبِيَةِ Terbiye etmek وَعَدَمِ الْاِسْتِعْبَادِ Ve köleleştirmemekle.

﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿فَعَلْتُهَآ اِذًا﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَاَنَا مِنَ الضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾﴾ عَمَّا آتَانِي اللّٰهُ مِنْ بَعْدِهَا مِنَ الْعِلْمِ وَالرِّسَالَةِ ﴿فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا﴾ عِلْمًا ﴿وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ﴾ أَصْلُهُ تَمُنُّ بِهَا ﴿اَنْ عَبَّدْتَ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ ﴿٢٢﴾﴾ بَيَانٌ لِتِلْكَ أَيِ اتَّخَذْتَهُمْ عَبِيدًا وَلَمْ تَسْتَعْبِدْنِي لَا نِعْمَةَ لَكَ بِذٰلِكَ لِظُلْمِكَ بِاسْتِعْبَادِهِمْ وَقَدَّرَ بَعْضُهُمْ أَوَّلَ الْكَلَامِ هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ لِلْاِنْكَارِ ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ﴾ لِمُوسٰى ﴿وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾﴾ الَّذِي قُلْتَ إِنَّكَ رَسُولُهُ أَيْ أَيُّ شَيْءٍ هُوَ وَلَمَّا لَمْ يَكُنْ سَبِيلٌ لِلْخَلْقِ إِلٰى مَعْرِفَةِ حَقِيقَتِهِ تَعَالٰى وَإِنَّمَا يَعْرِفُونَهُ بِصِفَاتِهِ أَجَابَهُ مُوسٰى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِبَعْضِهَا ﴿قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ أَيْ خَالِقُ ذٰلِكَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾﴾ بِأَنَّهُ تَعَالٰى خَلَقَهُ فَآمِنُوا بِهِ وَحْدَهُ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿لِمَنْ حَوْلَهُ﴾ مِنْ أَشْرَافِ قَوْمِهِ ﴿اَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾﴾ جَوَابَهُ الَّذِي لَمْ يُطَابِقِ السُّؤَالَ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾﴾ وَهٰذَا وَإِنْ كَانَ دَاخِلًا فِيمَا قَبْلَهُ يُغَيِّظُ فِرْعَوْنَ وَلِذٰلِكَ ﴿قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِيٓ اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ أَنَّهُ كَذٰلِكَ فَآمِنُوا بِهِ وَحْدَهُ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لِمُوسٰى ﴿لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْرِي لَاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾﴾ كَانَ سِجْنُهُ شَدِيدًا يَحْبِسُ الشَّخْصَ فِي مَكَانٍ تَحْتَ الْأَرْضِ وَحْدَهُ لَا يُبْصِرُ وَلَا يَسْمَعُ فِيهِ أَحَدًا ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿اَوَلَوْ﴾ أَيْ أَتَفْعَلُ ذٰلِكَ وَلَوْ ﴿جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾﴾ بُرْهَانٍ بَيِّنٍ عَلٰى رِسَالَتِي ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لَهُ ﴿فَأْتِ بِهٖٓ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ فِيهِ ﴿فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾﴾ حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ ﴿وَنَزَعَ يَدَهُ﴾ أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ ﴿فَاِذَا هِيَ بَيْضَآءُ﴾ ذَاتُ شُعَاعٍ ﴿لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿لِلْمَلَاِ حَوْلَهُٓ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهٖ فَمَاذَا تَاْمُرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿قَالُوٓا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ﴾ أَخِّرْ أَمْرَهُمَا ﴿وَابْعَثْ فِي الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾﴾ جَامِعِينَ ﴿يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾﴾ يَفْضُلُ مُوسٰى فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾﴾ وَهُوَ وَقْتُ الضُّحٰى مِنْ يَوْمِ الزِّينَةِ ﴿وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

20. **O vakit, dedi: O işi yaptığımda** sonrasında Allah teealanın bana vereceği ilim ve risaleti **bilmeyenlerdendim.**

21. **Sizden korkunca da hemen aranızdan kaçtım. Sonra Rabbim bana hikmet** ve ilim **bahşetti ve beni peygamberlerden kıldı.**

22. **O; İsrail oğullarını köleleştirmen**[1] **ise, başıma kaktığın**[2] **bir nimettir.**[3] Yani İsrail oğullarını köleleştirip beni köleleştirmemende bir nimet yoktur. Zira onları köleleştirmen zaten bir zulümdü.

23. **Firavun** Musa'ya **dedi ki: "**şu, peygamberi olduğunu söylediğin **alemlerin Rabbi nedir?"** Yani onun hakikati nedir?

    Mahlûkatın Cenabı Hakkın hakikatini bilmelerine imkân olmayıp onu sadece sıfatlarıyla bilebildikleri için Hz. Musa (aleyhisselam) cevaben Allah teâlânın bazı sıfatlarını söyledi:

24. **Dedi ki: "Göklerin, yerin ve bunların arasındakilerin Rabbidir,** onları yaratandır. **Eğer siz kesinkes biliyorsanız** ki bunları Allah teala yarattı, öyleyse sadece ona iman edin.**"**

25. Firavun **etrafındakilere dedi ki: "**Şunun, soruya uymayan cevabını **işitiyor musunuz?"**

26. Musa (aleyhisselam) da **dedi ki: "Sizin Rabbinizdir ve sizden önceki atalarınızın Rabbidir."** Her ne kadar bu cevap öncekinde mündemiç de olsa Firavun'u daha da kızdırmıştır.

27. Bundan dolayı (kızgınlıktan) **dedi ki: "Size gönderilmiş olan peygamberiniz, kuşkusuz bir delidir."**

28. Musa da **dedi ki: "Doğu ve batının, bunların arasındakilerin Rabbidir. Eğer** böyle olduğunu **akıl ediyorsanız** o zaman sadece ona iman edin.**"**

29. Firavun Musa'ya **dedi ki: "Andolsun, eğer benden başka ilâh edindiysen elbette seni zindanlık ederim.** Firavun'un zindanı çok korkunçtu; oraya hapsedilen kişi yerin altında bir yere tek başına konur, kimseyi ne görür ne de duyardı.

30. Musa (aleyhisselam) da ona **dedi ki: "Ben sana** Peygamber olduğuma dair **apaçık bir şey,** delil **getirmiş olsam bile mi** beni zindana atacaksın**!"**

31. Firavun da ona **dedi ki: "Haydi onu getir, eğer sen** bu konuda **doğru kimselerdensen..."**

32. **Bunun üzerine asasını attı, o da hemen apaçık koca bir yılan oluverdi.**

33. **Ve elini** sinesinden **çekip çıkardı; o da seyredenlere** önceki hali olan buğday renginin aksine **bembeyaz** parlak **oluverdi.**

---

[1] أَنْ عَبَدْتَ... sözü تِلْكَ'yi beyan eder. (Yani, atf-ı beyandır)

[2] تَمُنُّهَا'nin aslı تَمُنُّ بِهَا'dır.

[3] Bazıları bu cümlenin başına, inkâr anlamına gelen bir istifham hemzesi takdir etmişlerdir.

34-35. Firavun **etrafındaki ileri gelenlere dedi ki: "Şüphe yok, bu elbette çok bilgili,** sihir ilminde usta **bir sihirbaz. Sizi büyüsü ile yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Artık siz ne emredersiniz?"**

36. **Dediler ki: "Onu ve kardeşini alıkoy,** onların durumu hakkındaki hükmü ertele. **Şehirlere de tellallar** toplayıcılar **yolla,**

37-39. **Sana çok bilgin,** sihir ilminde Musa'ya üstün gelecek **sihirbazlar getirsinler. Artık sihirbazlar, belirli bir günün tayin edilen vaktinde,** (onların bayram günleri olan) ziynet günü kuşluk vaktinde **toplandılar." Ve insanlara denildi ki: "Siz de toplanıyorsunuz değil mi?"**

KELİME ANLAMI

20. قَالَ مُوسَى Musa **dedi ki:** فَعَلْتُهَا **O işi yaptım** إِذًا **O zaman** حِينَئِذٍ O vakit وَأَنَا **Ve halbuki ben** مِنَ الضَّالِّينَ **Cahillerdendim** *(Neden cahil?)* عَمَّا O şeylerden ki آتَانِي Bana verdi *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهَا O işten sonra *(O da nedir?)* مِنَ الْعِلْمِ وَالرِّسَالَةِ İlim ve peygamberliktir.

21. فَفَرَرْتُ **Ve ben kaçtım** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne zaman?)* لَمَّا خِفْتُكُمْ **Sizden korktuğum zaman** فَوَهَبَ **Ve bahşetti** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Ne bahşetti?)* حُكْمًا **Hikmet** عِلْمًا İlim *(Daha ne yaptı?)* وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden.**

22. وَتِلْكَ **Bu** *(Nedir?)* نِعْمَةٌ **Öyle bir nimettir ki,** تَمُنُّهَا **Onu kakıyorsun** *(Neye?)* عَلَيَّ **Benim başıma** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı تَمُنُّ بِهَا 'Temunnu bihâ'dır *(O nimet nedir?)* أَنْ عَبَّدْتَ **Köleleştirmendir** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Bu son cümle nedir?)* بَيَانٌ لِتِلْكَ 'Tilke' kelimesini beyandır أَيِ اتَّخَذْتَهُمْ عَبِيدًا Yani, onları köle edindin وَلَمْ تَسْتَعْبِدْنِي Beni köle yapmadın لَا نِعْمَةَ لَكَ بِذٰلِكَ Bununla sana ait bir iyilik yoktur لِظُلْمِكَ Zulmettiğin için *(Ne suretiyle?)* بِاسْتِعْبَادِهِمْ Onları köleleştirmen suretiyle وَقَدَّرَ بَعْضُهُمْ Bazıları takdir etti *(Nereye?)* أَوَّلَ الْكَلَامِ Kelamın başına *(Ne takdir ettiler?)* هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ لِلْإِنْكَارِ İnkar mahiyetinde soru hemzesi.

23. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Kime?)* لِمُوسَى Musa'ya وَمَا **Nedir?** *(Kim?)* رَبُّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** الَّذِي قُلْتَ Ki, sen söyledin *(Neyi?)* إِنَّكَ رَسُولُهُ Onun elçisi olduğunu أَيْ أَيُّ شَيْءٍ هُوَ Yani, O hangi şeydir? وَلَمَّا Ne zaman ki لَمْ يَكُنْ Olmadı *(Ne olmadı?)* سَبِيلٌ Bir yol *(Kim için?)* لِلْخَلْقِ Mahlûkat için *(Neye yol?)* إِلَى مَعْرِفَةِ حَقِيقَتِهِ تَعَالَى O Yüce'nin hakikatini bilmeye وَإِنَّمَا يَعْرِفُونَهُ Ancak onu bilirler *(Ne ile?)* بِصِفَاتِهِ Sıfatlarıyla أَجَابَهُ Ona cevap verdi *(Kim?)* مُوسَى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Musa (aleyhisselam) *(Ne ile cevap verdi?)* بِبَعْضِهَا O sıfatların bir kısmıyla.

24. قَالَ **Dedi ki** رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbidir** *(Daha neyin?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** *(Daha neyin?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve o ikisi arasındakilerin** أَيْ خَالِقُ ذٰلِكَ Yani, bunların yaratıcısıdır اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* مُوقِنِينَ **Kesinkes bilenler** *(Neyi?)* بِأَنَّهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın خَلَقَهُ Onları yarattığını فَآمِنُوا بِهِ Öyleyse O'na iman edin *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ O tek olduğu halde.

25. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمَنْ **O kimselere ki** حَوْلَهُ **Onun etrafındadırlar** *(Kimlerden?)* مِنْ أَشْرَافِ قَوْمِهِ Kavminin ileri gelenlerinden *(Ne dedi?)* اَلَا تَسْتَمِعُونَ **İşitmiyor musunuz** *(Neyi?)* جَوَابَهُ الَّذِي O cevabını ki لَمْ يُطَابِقِ السُّؤَالَ Soruya uymuyor.

26. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** *(Daha kimin?)* وَرَبُّ اٰبَائِكُمُ **Atalarınızın Rabbidir** *(Öyle atalarınız ki,)* الْاَوَّلِينَ **Evvelki** وَهٰذَا Bu söz وَإِنْ كَانَ دَاخِلًا فِيمَا قَبْلَهُ Önceki söze dâhil olsa bile يُغَيِّظُ فِرْعَوْنَ Firavun'u kızdırır وَلِذٰلِكَ Bundan dolayı;

27. قَالَ **Dedi ki:** اِنَّ رَسُولَكُمُ **Muhakkak sizin peygamberiniz** الَّذِي **O peygamber ki,** اُرْسِلَ **Gönderildi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Nedir?)* لَمَجْنُونٌ **Elbette delidir.**

28. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(O kimdir?)* رَبُّ الْمَشْرِقِ **Doğunun Rabbidir** *(Daha?)* وَالْمَغْرِبِ **Ve batının** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylerin ki** بَيْنَهُمَا **O ikisinin arasındadır** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْقِلُونَ **Akıl ediyor** *(Neyi?)* أَنَّهُ كَذٰلِكَ O'nun böyle olduğunu فَآمِنُوا بِهِ Öyleyse O'na iman edin *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ O tek olduğu halde.

29. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne dedi?)* لَئِنِ **Andolsun ki, şayet** اتَّخَذْتَ **Edinirsen** *(Ne?)* اِلٰهًا **Bir ilah ki,** غَيْرِي **Benden başka** لَاَجْعَلَنَّكَ **Elbette seni yaparım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَسْجُونِينَ **Zindanlıklardan** كَانَ سِجْنُهُ Onun zindanı idi *(Ne idi?)* شَدِيدًا Feci idi يَحْبِسُ الشَّخْصَ Bir şahsı hapsediyordu *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ تَحْتَ الْأَرْضِ Yerin altında bir yerde وَحْدَهُ Tek başına *(Öyle yer ki,)* لَا يُبْصِرُ Göremiyordu *(Daha?)* وَلَا يَسْمَعُ فِيهِ Ve orada işitemiyordu *(Kimi?)* أَحَدًا Hiçbir kimseyi.

30. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* اَوَلَوْ أَيْ أَتَفْعَلُ ذٰلِكَ وَلَوْ جِئْتُكَ **Sana getirmiş olsam da mı?** Bunu yapacaksın? *(Ne getirmiş olsam da mı?)* بِشَيْءٍ **Bir şey ki,** مُبِينٍ **Apaçık** بُرْهَانٍ بَيِّنٍ Açık delil *(Neye?)* عَلٰى رِسَالَتِي Peygamberliğime.

31. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne dedi?)* فَأْتِ **Öyleyse getir** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** اِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Nerede?)* فِيهِ O sözünde.

32. **فَاَلْقٰى Ve attı** *(Neyi?)* **عَصَاهُ Asasını فَاِذَا Birden هِيَ O** *(Ne oluverdi?)* **ثُعْبَانٌ Koca bir yılan ki, مُبِينٌ Apaçık** حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ Büyük yılan.

33. **وَنَزَعَ Ve çıkardı** *(Neyi?)* **يَدَهُ Elini** أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ Onu koynundan çıkardı **فَاِذَا Birden هِيَ O** *(Ne oluverdi?)* **بَيْضَاءُ Bembeyaz** ذَاتُ شُعَاعٍ Işık saçan *(Kim için?)* **لِلنَّاظِرِينَ Seyredenler için** *(Ne olduğu halde?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Kendisinde bulunanın aksine *(O şey de nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Esmerliktir.

34. **قَالَ Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* **لِلْمَلَإِ Seçkinlere** *(Neredeki?)* **حَوْلَهُ Etrafındaki اِنَّ هٰذَا Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* **لَسَاحِرٌ Gerçekten sihirbazdır** *(Öyle sihirbaz ki,)* **عَلِيمٌ Bilgili** فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde üstün.

35. **يُرِيدُ İstiyor** *(Ne?)* **اَنْ يُخْرِجَكُمْ Sizi çıkarmak** *(Nereden?)* **مِنْ اَرْضِكُمْ Yurdunuzdan** *(Ne ile?)* **بِسِحْرِهِ Sihriyle فَمَاذَا Hangi şeyi تَأْمُرُونَ Buyurursunuz?**

36. **قَالُوا Dediler ki: اَرْجِهْ Onu oyala** *(Daha kimi?)* **وَاَخَاهُ Ve onun kardeşini** أَخِّرْ أَمْرَهُمَا O ikisinin durumunu ertele *(Daha?)* **وَابْعَثْ Ve gönder** *(Nereye?)* **فِي الْمَدَائِنِ Şehirlere** *(Kimleri gönder?)* **حَاشِرِينَ Tellallar** جَامِعِينَ Toplayıcılar.

37. **يَأْتُو Getirsinler** *(Kime?)* **كَ Sana** *(Kimi?)* **بِكُلِّ سَحَّارٍ Bütün sihirbazları** *(Öyle sihirbazlar ki,)* **عَلِيمٍ Bilgili** *(Yine öyle sihirbazlar ki,)* يَفْضُلُ مُوسٰى Musa'ya üstün gelecek *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde.

38. **فَجُمِعَ Ve toplandı** *(Kim?)* **السَّحَرَةُ Sihirbazlar** *(Niçin?)* **لِمِيقَاتِ يَوْمٍ Bir günün vakti için** *(Öyle gün ki,)* **مَعْلُومٍ Belirlenmiş** وَهُوَ وَقْتُ الضُّحٰى O da kuşluk vaktidir *(Hangi günde?)* مِنْ يَوْمِ الزِّينَةِ Zînet gününde.

39. **وَقِيلَ Ve denildi** *(Kime?)* **لِلنَّاسِ İnsanlara** *(Ne denildi?)* **هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ Siz de toplanıyor musunuz?**

﴿لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾﴾ الْاِسْتِفْهَامُ لِلْحَثِّ عَلَى الْاِجْتِمَاعِ وَالتَّرَجِّي عَلٰى تَقْدِيرِ غَلَبَتِهِمْ لِيَسْتَمِرُّوا عَلٰى دِينِهِمْ فَلَا يَتَّبِعُوا مُوسٰى ﴿فَلَمَّا جَٓاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾﴾ ﴿قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ اِذًا﴾ أَيْ حِينَئِذٍ ﴿لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿قَالَ لَهُمْ مُوسٰى﴾ بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿اَلْقُوا مَٓا اَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾﴾ فَالْأَمْرُ فِيهِ لِلْإِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ تَوَسُّلًا بِهِ إِلٰى إِظْهَارِ الْحَقِّ ﴿فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿فَاَلْقٰى مُوسٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّائَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ تَبْتَلِعُ [تَلْقَفُ] ﴿مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾﴾ يُقَلِّبُونَهُ بِتَمْوِيهِهِمْ فَيُخَيِّلُونَ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ أَنَّهَا حَيَّاتٌ تَسْعٰى ﴿فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿قَالُوٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿رَبِّ مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾﴾ لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ مِنَ الْعَصَا لَا يَتَأَتّٰى بِالسِّحْرِ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿اٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [اٰمَنْتُمْ] ﴿لَهُ﴾ لِمُوسٰى ﴿قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ﴾ فَعَلَّمَكُمْ شَيْئًا مِنْهُ وَغَلَبَكُمْ بِآخَرَ ﴿فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ مَا يَنَالُكُمْ مِنِّي ﴿لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنٰى وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى ﴿وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ﴾ لَا ضَرَرَ عَلَيْنَا فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّٓا اِلٰى رَبِّنَا﴾ بَعْدَ مَوْتِنَا بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ ﴿مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾﴾ رَاجِعُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِنَّا نَطْمَعُ﴾ نَرْجُو ﴿اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَٓا اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿كُنَّٓا اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾﴾ فِي زَمَانِنَا ﴿وَاَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰى﴾ بَعْدَ سِنِينَ أَقَامَهَا بَيْنَهُمْ يَدْعُوهُمْ بِآيَاتِ اللهِ إِلَى الْحَقِّ فَلَمْ يَزِيدُوا إِلَّا عُتُوًّا ﴿اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ النُّونِ وَوَصْلِ هَمْزَةِ أَسْرِ مِنْ سَرٰى لُغَةٌ فِي أَسْرٰى أَيْ سِرْ بِهِمْ لَيْلًا إِلَى الْبَحْرِ ﴿اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾﴾ يَتَّبِعُكُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ فَيَلِجُونَ وَرَاءَكُمُ الْبَحْرَ فَأُنْجِيكُمْ وَأُغْرِقُهُمْ ﴿فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ﴾ حِينَ أُخْبِرَ بِسَيْرِهِمْ ﴿فِي الْمَدَٓائِنِ﴾ قِيلَ كَانَ لَهُ أَلْفُ مَدِينَةٍ وَاثْنَا عَشَرَ أَلْفِ قَرْيَةٍ ﴿حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾﴾ جَامِعِينَ الْجَيْشَ قَائِلًا ﴿اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ لَشِرْذِمَةٌ﴾ طَائِفَةٌ ﴿قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾﴾ قِيلَ كَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ وَسَبْعِينَ أَلْفًا وَمُقَدَّمَةُ جَيْشِهِ سَبْعُمِائَةِ أَلْفٍ فَقَلَّلَهُمْ بِالنَّظَرِ إِلٰى كَثْرَةِ جَيْشِهِ ﴿وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَٓائِظُونَ ﴿٥٥﴾﴾ فَاعِلُونَ مَا يَغِيظُنَا ﴿وَاِنَّا لَجَمِيعٌ حَذِرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ مُتَيَقِّظُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ (حَاذِرُونَ) مُسْتَعِدُّونَ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاَخْرَجْنَاهُمْ﴾ أَيْ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ مِنْ مِصْرَ لِيَلْحَقُوا مُوسٰى وَقَوْمَهُ ﴿مِنْ جَنَّاتٍ﴾

بَسَاتِينَ كَانَتْ عَلٰى جَانِبَيِ النّيلِ ﴿وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾﴾ أَنْهَارٍ جَارِيَةٍ فِي الدُّورِ مِنَ النّيلِ ﴿وَكُنُوزٍ﴾ أَمْوَالٍ ظَاهِرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَسُمِّيَتْ كُنُوزًا لِاَنَّهُ لَمْ يُعْطِ حَقَّ اللّٰهِ تَعَالٰى مِنْهَا ﴿وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾﴾ مَجْلِسٍ حَسَنٍ لِلْأُمَرَاءِ وَالْوُزَرَاءِ يَحِفُّهُ أَتْبَاعُهُمْ ﴿كَذٰلِكَ﴾ إِخْرَاجُنَا كَمَا وَصَفْنَا ﴿وَاَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ ﴿٥٩﴾﴾ بَعْدَ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿فَاَتْبَعُوهُمْ﴾ لَحِقُوهُمْ ﴿مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾﴾ وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. **"Bakarsın sihirbazlara uyarız; tabi eğer onlar üstün gelirse" dediler.**[13]

41. **Sihirbazlar geldiklerinde Firavun'a: Şayet biz üstün gelirsek, muhakkak[14] bize bir ücret vardır değil mi? dediler.**

42. **Dedi ki: "Evet; o vakit[15] elbette siz, en yakınlar(ım)dan olacaksınız."**

43. Ya sen at, ya da biz atalım demelerinden sonra **Musa onlara dedi ki: "Siz ne atacaksanız atın."**[16]

44. **Hemen ipleriyle sopalarını attılar ve dediler ki: "Firavun'un izzet-i hakkı için şüphe yok ki, elbette biz galip olanlarız."**

45. **Peşinden Musa da asasını attı, bir de ne görsünler, onların** göz boyayarak **çevirdikleri** ve böylece sürünen yılanlar olarak gösterdikleri ip ve sopalarını **yutuveriyor!**[17]

46. **Sihirbazlar, hemen secde ederek yere kapandılar.**

47-48. **Dediler ki: "Alemlerin Rabbine imân ettik; Musa'nın ve Harun'un Rabbine."** Zira biliyorlardı ki, gördükleri asa olayı sihirle yapılacak bir şey değildi.

49. Firavun **dedi ki: "Ben size izin vermeden önce siz ona,** Musa'ya **imân ettiniz hâ![18] Şüphesiz ki size sihri öğreten büyüğünüzmüş o;** sihrin bir bölümünü size öğretmiş, öğretmediğiyle de size üstün gelmiş. **Artık yakında**

---

[13] هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ayetindeki istifham teşvik içindir. ...لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ Ayetindeki teracci ise sihirbazların galip gelmesi takdirinde Musa'ya uymayıp eski dinlerinde kalmaya devam etmeleri içindir.

[14] أَئِنَّ kelimesi, iki hemzenin tahkiki, ikincisinin teshili ve her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

[15] إِذًا burada حِينَئِذٍ anlamındadır.

[16] Buradaki emir, -hakkın ortaya çıkmasına vesile olması için- önce atmalarına izin vermek anlamındadır. (Yoksa sihir yapmalarını emretmek anlamı kastedilmemiştir.)

[17] تَلْقَفُ kelimesi, iki ت harfinden biri sîganın aslından hazfedilerek okunmuştur.

[18] ءَآمَنْتُمْ kelimesi iki hemzenin tahkiki ile ve ikinci (daha doğrusu üçüncü) hemze elife dönüştürülerek okunmuştur. (Bizim kıraatimize göre ise bu kelime آمنتم şeklinde tek hemze ile ve üçüncü hemze elife dönüştürülerek okunmuştur. Bizim kıraatimizde ilk hemze mahzuftur.)

başınıza benden nelere geleceğini **bileceksiniz; elbette ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama,** her birinizin sağ elini ve sol ayağını **kestireceğim ve elbette hepinizi astıracağım."**

50. **O iman edenler de dediler ki:** "Bunun bize bir **zararı yok; şüphesiz ki biz** nasıl olursa olsun öldükten sonra ahirette **Rabbimize dönücüleriz."**

51. **"Biz,** kendi zamanımızın **ilk iman edenleri olduğumuz için**[19] **Rabbimizin hatalarımızı bağışlayacağını umarız."**

52-53. **Ve** aralarında kalıp kendilerini Allah tealanın ayetlerine çağırdığı, onlarınsa sadece azgınlığının arttığı seneler sonrasında, **Musa'ya: kullarımı,** İsrail oğullarını **geceleyin** denize doğru **yürütmesini**[20] **vahyettik. Zira siz kesinlikle takip edileceksiniz.** Sizi Firavun ve ordusu takip edip peşinizden denize girecekler, biz de sizi kurtarıp onları boğacağız. **Firavun** onların yola çıktığını haber alınca **şehirlere** -söylendiğine göre Firavun'a ait bin şehir, on iki bin de kasaba vardı- asker **toplayıcılar gönderdi.**

54. Şöyle diyordu: **"Şüphe yok, onlar (İsrail oğulları) az kimselerden ibaret bir taifedir."** Denildiğine göre İsrail oğulları altı yüz yetmiş bin kişi, Firavun'un öncü birliği ise yedi yüz bin kişiydi. Onları az göstermesi ordusunun çokluğuna nispetledir.

55. **Ve kesinlikle bizi öfkelendirdiler,** bizi öfkelendirecek şeyler yaptılar.

56. **"Ve şüphesiz bizler elbette çok uyanık,**[21] müteyakkız **bir cemaatiz."**

57. **"Artık biz onları,** Firavun ve kavmini Musa'ya yetişmeleri için Mısır'dan; Nil'in iki yanındaki **bostanlardan ve** oturdukları yerlerde Nil suyundan akan **ırmaklardan çıkardık."**

58-59. **"Hazinelerden,**[22] ellerindeki altın ve gümüşten ibaret mallardan **ve değerli** emir ve vezirler için etrafını maiyetlerinin çevrelediği güzel **bir makamdan (çıkardık)** Onları çıkarışımız anlattığımız gibi **işte böyle! Ve bunları (bu nimetleri)** Firavun ve kavmini boğduktan sonra **İsrail oğullarına miras kıldık.**

60. **Derken gün doğumunda,** güneşin doğduğu vakitte **onların (İsrail oğullarının) peşlerine düştüler.**

---

[19] أَنَّ burada بِأَنَّ takdirindedir.

[20] Bir kıraatte أَنِ ٱسْرِ şeklinde kesreli ن ile okunarak أسر kelimesinin hemzesi vasledilmiştir. Buna göre bu kelime -أَسْرَى fiilinde bir lügat olmak üzere- سَرَى kökünden gelir.

[21] حَذِرُونَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) "مُسْتَعِدُّونَ/hazırlıklı kimseler" anlamına gelen حَاذِرُونَ şeklinde okunmuştur.

[22] Sahip oldukları şeylerin "كُنُوز/gömüler" diye isimlenişi, içerisinden Allah'ın hakkı verilmediği içindir.

~ KELİME ANLAMI ~

40. لَعَلَّنَا **Sanıyoruz ki biz** نَتَّبِعُ **Uyarız** *(Kime?)* السَّحَرَةَ **Sihirbazlara** إِنْ كَانُوا **Şayet olurlarsa** هُمُ **Onlar** *(Ne olurlarsa?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler** الْاِسْتِفْهَامُ لِلْحَثِّ عَلَى الْاِجْتِمَاعِ İstifham, toplanmaya teşvik içindir وَالتَّرَجِّي Teracci ise *(Ne üzerine?)* عَلَى تَقْدِيرِ غَلَبَتِهِمْ Onların galip gelmesi üzerine *(Niçindir?)* لِيَسْتَمِرُّوا عَلَى دِينِهِمْ Dinlerine devam etmeleri فَلَا يَتَّبِعُوا مُوسَى Ve Musa'ya tabi olmamaları içindir.

41. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ **Geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِفِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Ne dediler?)* أَئِنَّ **Var değil mi?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı *(Daha?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili *(Daha?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İkisinin arasına elif sokmakla *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekil üzerinde *(Kime vardır?)* لَنَا **Bize** *(Ne var?)* لَأَجْرًا **Büyük bir ücret** *(Ne zaman?)* إِنْ كُنَّا **Şayet olursak** نَحْنُ **Biz** *(Ne olursak?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler.**

42. قَالَ **Dedi ki:** نَعَمْ **Evet** وَإِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** إِذًا **O zaman** أَيْ حِينَئِذٍ Yani, o vakit *(Kimlerdensiniz?)* لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Elbette en yakınlardansınız.**

43. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* مُوسَى **Musa** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ Ona أَنْ نَكُونَ نَحْنُ demelerinden sonra *(Ne demelerinden sonra?)* إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ Ya sen at وَإِمَّا Veya Biz olalım *(Ne olalım?)* الْمُلْقِينَ Atıcılar *(Ne dedi?)* أَلْقُوا **Atın** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** أَنْتُمْ **Siz** مُلْقُونَ **Atıcısınız** فَالْأَمْرُ فِيهِ Buradaki emir *(Niçindir?)* لِلْاِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ Onların önce atmasına izin vermek içindir *(Niye?)* تَوَسُّلًا بِهِ Onu vesile edinsin diye *(Neye?)* إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ Gerçeği ortaya çıkarmaya.

44. فَأَلْقَوْا **Ve attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ **İplerini** *(Daha neyi attılar?)* وَعِصِيَّهُمْ **Değneklerini** وَقَالُوا **Ve dediler ki:** بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un kudreti için** إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَحْنُ **Elbette biz** الْغَالِبُونَ **Galip gelenleriz.**

45. فَأَلْقَى **Ve attı** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Neyi attı?)* عَصَاهُ **Asasını** فَإِذَا **Birden** هِيَ **O** تَلَقَّفُ **Yutuyor** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّائَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ Aslından olan iki teden birinin hazfiyle تَبْتَلِعُ Yutuyor *(Neyi yutuyor?)* مَا **O şeyleri ki** يَأْفِكُونَ **Uydurdular** يُقَلِّبُونَهُ Onu döndürüyorlar *(Ne ile?)* بِتَمْوِيهِهِمْ Onları süslemekle فَيُخَيِّلُونَ Ve böylece zannettiriyorlar *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ İplerini وَعِصِيَّهُمْ Ve değneklerini *(Ne zannettiriyorlar?)* أَنَّهَا حَيَّاتٌ تَسْعَى Koşan yılanlar.

46. فَاُلْقِيَ **Ve atıldı** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Ne oldukları halde?)* سَاجِدِينَ **Secde eder oldukları halde.**

47. قَالُوا **Dediler ki:** اٰمَنَّا **İman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbine.**

48. رَبِّ مُوسٰى **(Yani) Musa'nın Rabbine** *(Daha kimin?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'un** *(Niçin iman ettiler?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Neyi?)* بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ Müşahede etmiş oldukları مِنَ الْعَصَا Asanın لَا يَتَأَتّٰى Meydana gelemeyeceğini *(Ne ile?)* بِالسِّحْرِ Sihirle.

49. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* اٰاٰمَنْتُمْ **İman mı ettiniz?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا Ve ikincisinin elife çevrilmesiyle *(Kime iman ettiniz?)* لَهُ **Ona** لِمُوسٰى Musa'ya قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* أَنَا Ben *(Kime?)* لَكُمْ **Size** اِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimdir?)* لَكَبِيرُكُمُ **Kesin sizin büyüğünüzdür!** الَّذِي **Öyle büyük ki,** عَلَّمَكُمُ **Size öğretti** *(Neyi?)* السِّحْرَ **Sihri** فَعَلَّمَكُمْ شَيْئًا مِنْهُ Size sihirden bir teknik öğretti وَغَلَبَكُمْ بِآخَرَ Ve size başka bir teknikle galip geldi فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Mutlaka bileceksiniz!** *(Neyi?)* مَا يَنَالُكُمْ Size gelecek olanı *(Kimden?)* مِنِّي Benim tarafımdan لَأُقَطِّعَنَّ **Elbette kestireceğim** *(Neyi?)* اَيْدِيَكُمْ **Ellerinizi** *(Daha?)* وَاَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Nasıl?)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazlamasına** أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنٰى Yani, her birinin sağ elini وَرِجْلَهُ الْيُسْرٰى Ve sol ayağını *(Daha ne yapacağım?)* وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ **Kesinlikle sizi astıracağım** اَجْمَعِينَ **Hepinizi.**

50. قَالُوا **Dediler ki:** لَا ضَيْرَ **Zararı yok** لَا ضَرَرَ عَلَيْنَا فِي ذٰلِكَ Bu konuda bize zarar olmaz اِنَّا **Şüphesiz biz** اِلٰى رَبِّنَا **Rabbimize** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَوْتِنَا Ölmemizden sonra بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ Hangi şekilde olursa olsun *(Neyiz?)* مُنْقَلِبُونَ **Dönücüyüz** رَاجِعُونَ فِي الْآخِرَةِ Ahirette dönücüyüz.

51. اِنَّا **Muhakkak biz** نَطْمَعُ **Ümit ediyoruz** نَرْجُو Umuyoruz *(Neyi?)* اَنْ يَغْفِرَ **Bağışlamasını** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kimin?)* رَبُّنَا **Rabbimizin** *(Neyi bağışlamasını?)* خَطَايَانَا **Hatalarımızı** *(Ne suretle?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ كُنَّا **Olmamız suretiyle** *(Ne olmamız suretiyle?)* اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin ilki** *(Nerede?)* فِي زَمَانِنَا Zamanımızda.

52. وَاَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* اِلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne zaman?)* بَعْدَ سِنِينَ Seneler sonra *(Öyle seneler ki,)* أَقَامَهَا O seneleri geçirdi *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Onların arasında *(Ne olduğu halde?)* يَدْعُوهُمْ Onları çağırıyor olduğu halde *(Ne ile?)* بِآيَاتِ اللّٰهِ Allah'ın mucizeleriyle *(Neye çağırıyor olduğu halde?)* إِلَى الْحَقِّ Hakka فَلَمْ يَزِيدُوا Ama onlar artmadılar إِلَّا Ancak arttılar

(Ne yönden?) عُتُوًّا Azma yönünden *(Ne diye vahyettik?)* اَنْ اَسْرِ **Yürüt diye** *(Kimi?)* بِعِبَادِي **Kullarımı** بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ النُّونِ Bir kıraatte nunun esresiyle okunmuştur *(Daha ne ile?)* وَوَصْلِ هَمْزَةِ أَسْرِ Esri fiilinin hemzesini vasletmekle *(Bu kelime hangi asıldandır?)* مِنْ سَرَى Serâ aslından *(Ne olduğu halde?)* لُغَةٌ فِي أَسْرَى Esra fiilinde bir lehçe olduğu halde أَيْ سِرْ بِهِمْ Yani, Onları yürüt *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin *(Nereye?)* إِلَى الْبَحْرِ Denize اِنَّكُمْ **Muhakkak siz** *(Nesiniz?)* مُتَّبَعُونَ **Takip edileceksiniz** يَتَّبِعُكُمْ Sizi takip edecek *(Kim?)* فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ Firavun ve ordusu فَيَلِجُونَ Ve dalacaklar *(Nereden?)* وَرَاءَكُمْ Arkanızdan *(Neye?)* الْبَحْرَ Denize فَأُنْجِيكُمْ Ve sizi kurtaracak *(Daha?)* وَأُغْرِقُهُمْ Onları da boğacak.

53. فَاَرْسَلَ **Ve gönderdi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne zaman?)* حِينَ أُخْبِرَ Haberdar edildiği zaman *(Neyle?)* بِسَيْرِهِمْ Onların yürümeleriyle *(Nereye gönderdi?)* فِي الْمَدَائِنِ **Şehirlere** قِيلَ Denilmiştir ki كَانَ لَهُ Onun için vardı *(Ne vardı?)* أَلْفُ مَدِينَةٍ Bin şehir *(Daha ne vardı?)* وَاثْنَا عَشَرَ أَلْفِ قَرْيَةٍ On iki bin köy *(Kimleri gönderdi?)* حَاشِرِينَ **Tellalları** جَامِعِينَ الْجَيْشَ Ordu toplayıcıları *(Ne olduğu halde?)* قَائِلًا Şöyle diyerek;

54. اِنَّ **Muhakkak** هٰؤُلَاءِ **Bunlar** *(Nedirler?)* لَشِرْذِمَةٌ **Parçalanmış topluluktur** طَائِفَةٌ Taifedirler *(Öyle topluluk ki,)* قَلِيلُونَ **Az olan** قِيلَ Denilmiştir ki كَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ Altı yüz bin kişiydiler *(Daha?)* وَسَبْعِينَ أَلْفًا Yetmiş bin وَمُقَدَّمَةُ جَيْشِهِ Onun ordusunun öncüleri *(Kaç kişiydiler?)* سَبْعَمِائَةِ أَلْفٍ Yedi yüz bin فَقَلَّلَهُمْ Onları küçümsedi *(Ne ile?)* بِالنَّظَرِ إِلَى كَثْرَةِ جَيْشِهِ Askerlerinin çokluğuna bakarak.

55. وَاِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** لَنَا **Bizi** لَغَائِظُونَ **Öfkelendirmektedirler** فَاعِلُونَ مَا يَغِيظُنَا Bizi gazaplandıracak şeyleri yapmaktadırlar.

56. وَاِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَجَمِيعٌ **Elbet bir cemaatiz** *(Öyle cemaat ki,)* حَذِرُونَ **Uyanık** مُتَيَقِّظُونَ Tetikte وَفِي قِرَاءَةٍ حَاذِرُونَ Bir kıraatte 'Hâzirûn' şeklinde okunmuştur مُسْتَعِدُّونَ Hazırlıklı kimseler.

57. قَالَ تَعَالَى Allah Teala dedi ki فَاَخْرَجْنَا **Biz de çıkarttık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** أَيْ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Yani, Firavun ve kavmini *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısırdan *(Niçin?)* لِيَلْحَقُوا Yetişsinler diye *(Kime?)* مُوسَى وَقَوْمَهُ Musa ve kavmine *(Nereden çıkarttık?)* مِنْ جَنَّاتٍ **Bahçelerden** بَسَاتِينَ Bostanlardan *(Öyle bostanlar ki,)* كَانَتْ عَلَى جَانِبَيِ النِّيلِ Nil'in iki yanındaydı *(Daha nereden çıkarttık?)* وَعُيُونٍ **Pınarlardan** أَنْهَارٍ جَارِيَةٍ Akan nehirler *(Nerede?)* فِي الدُّورِ Oturdukları yerlerde *(Neden olan pınarlardan?)* مِنَ النِّيلِ Nil'den.

58. وَكُنُوزٍ **Hazinelerden** أَمْوَالٍ ظَاهِرَةٍ Meydana gelen mallardan *(Neden meydana gelen?)* مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüşten وَسُمِّيَتْ كُنُوزًا Hazine diye isimlendirilmiştir *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü Firavun لَمْ يُعْطِ Vermedi *(Neyi?)* حَقَّ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın hakkını *(Nereden?)* مِنْهَا O mallardan ***(Daha nereden çıkarttık?)*** وَمَقَامٍ **Makamdan** ***(Öyle makam ki,)*** كَرِيمٍ **Şerefli** حَسَنٍ مَجْلِسٍ Güzel meclisden *(Kim için olan?)* لِلْأُمَرَاءِ وَالْوُزَرَاءِ Emir ve Vezirler *(Öyle meclis ki,)* يَحِفُّهُ Onu çeviriyor *(Kim?)* أَتْبَاعُهُمْ Onlara tabi olanlar.

59. كَذَلِكَ **İşte böylece** إِخْرَاجُنَا Biz çıkartmamız *(Nedir?)* كَمَا وَصَفْنَا Anlattığımız gibidir وَأَوْرَثْنَاهَا **Ve oralara mirasçı yaptık** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve kavmini boğduktan sonra.

60. فَأَتْبَعُوهُمْ **Onların ardına düştüler** لَحِقُوهُمْ Onlara yetiştiler ***(Ne oldukları halde?)*** مُشْرِقِينَ **Sabaha girer oldukları halde** وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ Güneş doğduğu vakitte.

﴿فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَمْعَانِ﴾ أَيْ رَأَى كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ ﴿قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾﴾ يُدْرِكُنَا جَمْعُ فِرْعَوْنَ وَلَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَنْ يُدْرِكُونَا ﴿اِنَّ مَعِيَ رَبِّي﴾ بِنَصْرِهِ ﴿سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾﴾ طَرِيقَ النَّجَاةِ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ﴾ فَضَرَبَهُ ﴿فَانْفَلَقَ﴾ فَانْشَقَّ اثْنَيْ عَشَرَ فِرْقًا ﴿فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾﴾ الْجَبَلِ الضَّخْمِ بَيْنَهَا مَسَالِكُ سَلَكُوهَا لَمْ يَبْتَلَّ مِنْهَا سَرْجُ الرَّاكِبِ وَلَا لِبْدُهُ ﴿وَاَزْلَفْنَا﴾ قَرَّبْنَا ﴿ثَمَّ﴾ هُنَاكَ ﴿الْاٰخَرِينَ ﴿٦٤﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ حَتّٰى سَلَكُوا مَسَالِكَهُمْ ﴿وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾﴾ بِإِخْرَاجِهِمْ مِنَ الْبَحْرِ عَلٰى هَيْئَتِهِ الْمَذْكُورَةِ ﴿ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ بِإِطْبَاقِ الْبَحْرِ عَلَيْهِمْ لَمَّا تَمَّ دُخُولُهُمْ فِي الْبَحْرِ وَخُرُوجُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْهُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿لَاٰيَةً﴾ عِبْرَةً لِمَنْ بَعْدَهُمْ ﴿وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾﴾ بِاللهِ لَمْ يُؤْمِنْ مِنْهُمْ غَيْرُ آسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ وَحِزْقِيلَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ وَمَرْيَمَ بِنْتِ نَامُوسٰى الَّتِي دَلَّتْ عَلٰى عِظَامِ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فَانْتَقَمَ مِنَ الْكَافِرِينَ بِإِغْرَاقِهِمْ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ فَأَنْجَاهُمْ مِنَ الْغَرَقِ ﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿نَبَاَ﴾ خَبَرَ ﴿اِبْرٰهِيمَ ﴿٦٩﴾﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا﴾ صَرَّحُوا بِالْفِعْلِ لِيَعْطِفُوا عَلَيْهِ ﴿فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾﴾ أَيْ نَقُومُ نَهَارًا عَلٰى عِبَادَتِهَا زَادُوهُ فِي الْجَوَابِ افْتِخَارًا بِهِ ﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ﴾ حِينَ ﴿تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمُوهُمْ ﴿اَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾﴾ كُمْ إِنْ لَمْ تَعْبُدُوهُمْ ﴿قَالُوا بَلْ وَجَدْنَآ اٰبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾﴾ أَيْ مِثْلَ فِعْلِنَا ﴿قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمُ الْاَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي﴾ لَا أَعْبُدُهُمْ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنَّ ﴿رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾﴾ فَإِنِّي أَعْبُدُهُ ﴿اَلَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾﴾ إِلَى الدِّينِ ﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾﴾ ﴿وَالَّذِي اَطْمَعُ﴾ أَرْجُو ﴿اَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾﴾ أَيِ الْجَزَاءِ ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا﴾ عِلْمًا ﴿وَاَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾﴾ النَّبِيِّينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

61. **İki topluluk birbirini görünce, Musa'nın ashabı: "İşte yakalandık!** Firavun'un ordusu bize yetişiyor ve bizim onlara asla gücümüz yetmez" **dediler.**

62. Musa (aleyhisselam) **dedi ki: "Asla** bize yetişemeyecekler! **Muhakkak ki Rabbim** yardımıyla **benimle birliktedir; beni** kurtuluş yoluna **erdirecektir."**

63. **Bunun üzerine Musa'ya vahyettik ki; asan ile denize vur,** vurunca **derhal** on iki parça halinde **yarıldı, her parça anında çok büyük bir dağ gibi oluverdi.** Bu on iki parça yarığın içinde yollar vardı. İsrail oğulları da - süvarilerinin eğeri; hatta eğerlerinin yünü dahi ıslanmadan- yürüyüp geçtiler.

64. **Ötekilerini** Firavun ve kavmini **de buraya yaklaştırmıştık;** nihayet onlar da İsrail oğullarının girdiği yollardan girdiler.

65. **Musa ve beraberindekilerin hepsini** anlatıldığı şekilde denizden çıkarmak suretiyle **kurtardık.**

66. **Sonra da ötekilerini,** Firavun ve kavmini -onlar tamamen denizin içine girip İsrail oğullarının da tamamı denizden çıktığında- üzerlerine denizi kapamak suretiyle **boğduk.**

67. **Şüphe yok ki, bu** Firavun ve kavminin boğulması olayı**nda elbette** sonrakiler **bir ayet,** ibret **vardır. Öyle iken, onların çoğu** Allah'a **imân etmiş değillerdir.** Nitekim aralarından sadece Firavun'un karısı Asiye, Firavun hanedanından Mümin olan Hızkîl ve Yusuf'un (aleyhisselam) kemiklerinin yerini gösteren Nâmûsî kızı Meryem iman etmişti.

68. **Ve şüphe yok ki Rabbin, elbette o Azîz'dir**; nitekim boğmak suretiyle kafirlerden intikam almıştır, müminlere karşı **çok merhametlidir**; bu yüzden de onları boğulmaktan kurtarmıştır.

69. **Onlara,** Mekkeli kâfirlere **İbrahim'in de kıssasını oku;**

70. **Hani,**[1] **babasına ve kavmine demişti: "Neye ibadet ediyorsunuz?"**

71. **Demişlerdi ki: "Putlara ibadet ediyoruz**[2] **ve onlara** gündüzleri ibadet etmeye **devam edip duruyoruz."** Cevabı uzatmaları bu işle iftihar etmelerindendir.

72. **Demişti ki: "Onlara dua ettiğiniz zaman sizi işitiyorlar mı?"**

73. **"Ya da** kendilerine ibadet ettiğinizde **size bir menfaat veya** ibadet etmediğinizde **bir zarar verebiliyorlar mı?"**

74. **Demişlerdi ki: "Hayır ama, biz babalarımızı böyle** bizim yaptığımız gibi **yapar bulduk."**

75. **Demişti ki: "Şimdi neye ibadet eder olduğunuzu gördünüz mü?"**

76. **"Sizin ve eski atalarınızın?"**

---

[1] إِذْ burada نَبَأَ kelimesinden bedeldir.

[2] نَعْبُدُ diyerek fiili açıkça belirtmeleri نَظَلُّ fiilini buna atfedebilmeleri içindir.

77. **İyi bilin ki onlar benim düşmanımdır;** onlara ibadet etmem. **Ancak alemlerin Rabbi hariç;** ben ona ibadet ederim.
78. **"O ki, beni yarattı, elbette beni** dine **iletecek olan odur."**
79. **Beni doyuran ve bana su veren de odur."**
80. **Hasta olduğumda bana ancak o şifa verir."**
81. **Beni öldüren sonra da diriltecek olan da odur.**
82. **Ve din,** karşılık **gününde hatalarımı bağışlayacağını umduğum da odur.**
83. **Rabbim! Bana hüküm,** ilim **ver ve beni salihler,** peygamberler **arasına kat.**

KELİME ANLAMI

61. فَلَمَّا **Ne zaman ki** تَرَاءَ **Gördü** *(Kim?)* الْجَمْعَانِ **İki topluluk** أَيْ رَأى كُلٌّ مِنْهُمَا Yani, ikisinden her biri gördü *(Kimi gördü?)* الْآخَرَ Diğerini قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَصْحَابُ مُوسٰى **Musa'nın arkadaşları** *(Ne dedi?)* اِنَّا **Muhakkak biz** لَمُدْرَكُونَ **Yakalandık** يُدْرِكُنَا Bize yetişiyor *(Kim?)* جَمْعُ فِرْعَوْنَ Firavunun ordusu وَلَا طَاقَةَ لَنَا Ve bizim gücümüz yok *(Kime karşı?)* بِهِ Ona karşı.

62. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* كَلَّا **Hayır!** أَيْ لَنْ يُدْرِكُونَا Yani, bize asla yetişemezler اِنَّ **Şüphesiz** مَعِيَ **Benimledir** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Ne ile?)* بِنَصْرِهِ Yardımıyla سَيَهْدِينِ **Beni ulaştıracaktır** *(Nereye?)* طَرِيقَ النَّجَاةِ Kurtuluş yoluna.

63. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki فَاَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* اِلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne diye vahyettik?)* اَنِ اضْرِبْ **Vur diye** *(Ne ile vur?)* بِعَصَاكَ **Asan ile** *(Neye?)* الْبَحْرَ **Denize** فَضَرَبَهُ Ve ona vurdu فَانْفَلَقَ **Hemen yarıldı** فَانْشَقَّ Ayrıldı *(Neye?)* اثْنَيْ عَشَرَ فِرْقًا On iki parçaya فَكَانَ **Ve oldu** *(Ne?)* كُلُّ فِرْقٍ **Her parça** *(Ne gibi oldu?)* كَالطَّوْدِ **Dağ gibi** *(Öyle dağ ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** الْجَبَلِ الضَّخْمِ Koca dağ gibi بَيْنَهَا مَسَالِكُ Bu on iki parça arasında yollar vardı سَلَكُوهَا O yollardan yürüdüler لَمْ يَبْتَلَّ مِنْهَا Onlardan ıslanmadı *(Ne ıslanmadı?)* سَرْجُ الرَّاكِبِ Hiçbir binicinin ne eğeri وَلَا لِبْدُهُ Ne de (eğerlerinin) yünü.

64. وَاَزْلَفْنَا **Ve yanaştırdık** قَرَّبْنَا Yaklaştırdık *(Nereye?)* ثَمَّ **Oraya** هُنَاكَ O yere *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Firavun ve kavmini حَتّٰى سَلَكُوا Nihayet girdiler *(Nereye?)* مَسَالِكَهُمْ Onların yollarına.

65. وَاَنْجَيْنَا **Ve kurtardık** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Daha kimi?)* وَمَنْ **O kimseleri ki** مَعَهُ **Onunla beraberdir** اَجْمَعِينَ **Hepsini** *(Ne ile kurtardık?)* بِاِخْرَاجِهِمْ مِنَ الْبَحْرِ Onları denizden çıkarmakla *(Ne üzere?)* عَلٰى هَيْئَتِهِ الْمَذْكُورَةِ Anlatılan şekilde.

66. ثُمَّ **Sonra** اَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Firavun ve kavmini *(Ne ile?)* بِإِطْبَاقِ الْبَحْرِ Denizi kapatmakla *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Ne zaman?)* لَمَّا تَمَّ Bittiği zaman *(Ne?)* دُخُولُهُمْ فِي الْبَحْرِ Onların denize girişi *(Daha ne bittiği zaman?)* وَخُرُوجُ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının çıkışı *(Nereden?)* مِنْهُ Denizden.

67. اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** أَيْ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Yani, Firavun ve kavmini boğma olayında *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** عِبْرَةً İbret *(Kime?)* لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonrakilere وَمَا كَانَ **Hâlbuki olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a لَمْ يُؤْمِنْ مِنْهُمْ Onlardan iman etmedi *(Kim?)* غَيْرُ آسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ Firavun'un karısı Âsiye'den başkası *(Daha kimden başkası?)* وَحِزْقِيلَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ Fir'avun'un hanedanından mümin olan Hızkîl'den başkası *(Daha kimden başkası?)* وَمَرْيَمَ بِنْتِ نَامُوسَى Nâmûsî'nin kızı Meryem'den başkası الَّتِي Öyle Meryem ki دَلَّتْ İşaret etti *(Neye?)* عَلَى عِظَامِ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامِ Yusuf'un (aleyhisselam) kemiklerine.

68. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** فَانْتَقَمَ مِنَ الْكَافِرِينَ Nitekim kâfirlerden intikam aldı *(Ne ile?)* بِإِغْرَاقِهِمْ Onları boğmakla الرَّحِيمُ **Rahim'dir** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere فَأَنْجَاهُمْ Nitekim onları kurtardı *(Neden?)* مِنَ الْغَرَقِ Boğulmaktan.

69. وَاتْلُ **Oku** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerine *(Neyi oku?)* نَبَاَ -خَبَرَ- اِبْرَاهِيمَ **İbrahim'in kıssasını** haberini وَيُبْدَلُ مِنْهُ Nebe' kelimesinden bedel düşer *(Ne?)*

70. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِاَبِيهِ **Babasına** *(Daha kime?)* وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne dedi?)* مَا **Neye?** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz.**

71. قَالُوا **Dediler ki:** نَعْبُدُ **Tapıyoruz** *(Neye?)* اَصْنَامًا **Putlara** صَرَّحُوا Açıkça söylediler *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Fiili *(Niye?)* لِيَعْطِفُوا Atfedebilmeleri için *(Kime?)* عَلَيْهِ O fiil üzerine *(Neyi?)* فَنَظَلُّ **Ve biz olacağız** kelimesini أَيْ نَقُومُ نَهَارًا Yani, gündüzleri devam edeceği *(Neye?)* لَهَا **Onlara** *(Ne olacağız?)* عَاكِفِينَ **Devam edenler** عَلَى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye زَادُوهُ Bu kısmı eklediler *(Nereye?)* فِي الْجَوَابِ Cevaba *(Niçin?)* افْتِخَارًا بِهِ Onunla övünmek için.

72. قَالَ **Dedi ki:** هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ **Sizi işitiyorlar mı?** *(Ne zaman?)* اِذْ -حِينَ- تَدْعُونَ **Yalvardığınız zaman.**

73. اَوْ **Veya** يَنْفَعُونَكُمْ **Size fayda veriyorlar mı?** *(Ne zaman?)* إِنْ عَبَدْتُمُوهُمْ Şayet onlara ibadet ederseniz اَوْ **Veya** يَضُرُّونَ **Zarar veriyorlar mı?** *(Kime?)* كُمْ Size *(Ne zaman?)* إِنْ لَمْ تَعْبُدُوهُمْ Şayet onlara ibadet etmeseniz.

74. قَالُوا **Dediler ki:** بَلْ **Bilakis** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Kimi?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** *(Ne bulduk?)* كَذٰلِكَ **Böyle** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** أَيْ مِثْلَ فِعْلِنَا Yani, bizim yaptığımız gibi.

75. قَالَ **Dedi ki:** اَفَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** كُنْتُمْ **Oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْبُدُونَ **Tapıyor oldunuz.**

76. اَنْتُمْ **Siz** وَاٰبَاؤُكُمُ **Ve atalarınız** *(Öyle atalarınız ki,)* الْاَقْدَمُونَ **Geçmiş olanlar.**

77. فَاِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* عَدُوٌّ لِي **Benim düşmanımdır** لَا أَعْبُدُهُمْ Onlara tapmam اِلَّا **Ancak hariç** لٰكِنْ İlla, lakin manasındadır *(Kim?)* رَبَّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** فَإِنِّي أَعْبُدُهُ Şüphesiz ben ona kulluk ederim.

78. اَلَّذِي **Öyle alemlerin Rabbi ki** خَلَقَنِي **Beni yarattı** فَهُوَ **O** يَهْدِينِ **Beni eriştirir** *(Nereye?)* إِلَى الدِّينِ Dine.

79. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** هُوَ **O** يُطْعِمُنِي **Beni yedirir** *(Daha?)* وَيَسْقِينِ **Ve içirir.**

80. وَاِذَا مَرِضْتُ **Ve hasta olduğum zaman** فَهُوَ **Ancak O** يَشْفِينِ **Bana şifa verir.**

81. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** يُمِيتُنِي **Beni öldürür** ثُمَّ **Sonra** يُحْيِينِ **Beni diriltir.**

82. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** اَطْمَعُ **Ümit ediyorum** أَرْجُو Umuyorum *(Neyi?)* اَنْ يَغْفِرَ **Bağışlamasını** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Neyi bağışlamasını?)* خَطِيئَتِي **Günahlarımı** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الدِّينِ **Hesap gününde** أَيِ الْجَزَاءِ Yani, ceza gününde.

83. رَبِّ **Ey Rabbim!** هَبْ **Ver** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ver?)* حُكْمًا **Hikmet** عِلْمًا İlim وَاَلْحِقْنِي **Ve beni kat** *(Kimlere?)* بِالصَّالِحِينَ **Salihlere** النَّبِيِّينَ Peygamberlere.

﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿فِي الْاٰخِرِينَ (٨٤)﴾ الَّذِينَ يَأْتُونَ بَعْدِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ (٨٥)﴾ مِمَّنْ يُعْطَاهَا ﴿وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ (٨٦)﴾ بِأَنْ تَتُوبَ عَلَيْهِ فَتَغْفِرَ لَهُ وَهٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ بَرَاءَةٍ ﴿وَلَا تُخْزِنِي﴾ تَفْضَحْنِي ﴿يَوْمَ يُبْعَثُونَ (٨٧)﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ (٨٨)﴾ أَحَدًا ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (٨٩)﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ وَهُوَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ ﴿وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ﴾ قُرِّبَتْ ﴿لِلْمُتَّقِينَ (٩٠)﴾ فَيَرَوْنَهَا ﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ﴾ أُظْهِرَتْ ﴿لِلْغَاوِينَ (٩١)﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ (٩٢)﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ﴾ بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ ﴿أَوْ يَنْتَصِرُونَ (٩٣)﴾ بِدَفْعِهِ عَنْ أَنْفُسِهِمْ لَا ﴿فَكُبْكِبُوا﴾ أُلْقُوا ﴿فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ (٩٤)﴾ ﴿وَجُنُودُ إِبْلِيسَ﴾ أَتْبَاعُهُ وَمَنْ أَطَاعَهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ﴿أَجْمَعُونَ (٩٥)﴾ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْغَاوُونَ ﴿وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ (٩٦)﴾ مَعَ مَعْبُودِيهِمْ ﴿تَاللّٰهِ إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٩٧)﴾ بَيِّنٍ ﴿إِذْ﴾ حَيْثُ ﴿نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ (٩٨)﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَمَا أَضَلَّنَا﴾ عَنِ الْهُدٰى ﴿إِلَّا الْمُجْرِمُونَ (٩٩)﴾ الشَّيَاطِينُ أَوَّلُونَا الَّذِينَ اقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ (١٠٠)﴾ كَمَا لِلْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّبِيِّينَ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ (١٠١)﴾ أَيْ يُهِمُّهُ أَمْرُنَا ﴿فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً﴾ رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (١٠٢)﴾ لَوْ هُنَا لِلتَّمَنِّي وَنَكُونَ جَوَابُهُ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنْ قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِهِ ﴿لَاٰيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (١٠٣)﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (١٠٤)﴾ ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ (١٠٥)﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ لَهُ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ أَوْ لِأَنَّهُ لِطُولِ لُبْثِهِ فِيهِمْ كَأَنَّهُ رُسُلٌ وَتَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ مَعْنَاهُ وَتَذْكِيرُهُ بِاعْتِبَارِ لَفْظِهِ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ﴾ نَسَبًا ﴿نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ (١٠٦)﴾ اللّٰهَ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٠٧)﴾ عَلٰى تَبْلِيغِ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ (١٠٨)﴾ فِيمَا آمُرُكُمْ بِهِ مِنْ تَوْحِيدِ اللّٰهِ وَإِطَاعَتِهِ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلٰى تَبْلِيغِهِ ﴿مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ﴾ أَيْ ثَوَابِي ﴿إِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٠٩)﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ (١١٠)﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا ﴿قَالُوا أَنُؤْمِنُ﴾ نُصَدِّقُ ﴿لَكَ﴾ لِقَوْلِكَ ﴿وَاتَّبَعَكَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ وَأَتْبَاعُكَ جَمْعُ تَابِعٍ مُبْتَدَأٌ ﴿الْأَرْذَلُونَ (١١١)﴾ السَّفَلَةُ كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

84. **Bana,** benden **sonra** kıyamete kadar **gelecekler içinde, güzellikle anılmak nasip eyle!**

85. **"Ve beni Nâim cennetinin varislerinden,** o cennet kendilerine verilenlerden **kıl!"**

86. **"Ve** tövbe nasip edip böylece kendisini affetmek suretiyle **babam için mağfiret buyur.** Bu duayı, -Berâe suresinde de zikredildiği gibi- babasının Allah düşmanı olduğunu bilmeden önce yapmıştı. **Şüphesiz o sapıklardan oldu."**

87-9. **"Ve** insanların **diriltilip kaldırılacakları günde beni rezil etme; ne malın, ne de oğulların** kimseye **fayda vermeyeceği o günde... Ancak Allah'a** şirk ve nifaktan **selim bir kalp ile varan kişi hariç;** -bu kalp müminlerin kalbidir- zira ona bu selim kalbi fayda verir."

90. **Ve cennet** görecekleri şekilde **muttakiler için yaklaştırılmıştır.**

91. **Cehennem de azgınlar,** kâfirler **için apaçık gösterilmiştir.**

92. **Ve onlara denildi: "İbadet ettiğiniz şeyler nerede?"**

93. **Hani Allah'tan başka (ibadet ettiğiniz)** putlar? Azabı sizden defetmek suretiyle **size yardım ediyorlar mı? Yoksa** azabı kendilerinden defetmek suretiyle **kendilerine mi yardıma çalışıyorlar."** Hayır!

94-5. **Artık onlar (putlar), o azgınlar ve şeytanın bütün orduları,** ona tabi olanlar ve ona itaat eden tüm cin ve insanlar **oraya atılmışlardır.**

96-7. O azgınlar, **orada** mabutlarıyla **çekişerek şöyle derler: Vallahi durum şu ki**[1] **biz gerçekten apaçık bir sapıklık içindeymişiz.**

98. **"Şöyle ki; biz** ibadet hususunda **sizi (putları) alemlerin Rabbine denk tutuyorduk."**

99. **"Ve bizi** hidayetten **ancak o günahkârlar,** şeytanlar yahut kendilerine uyduğumuz atalarımız **saptırdı."**

100-1. **Bak şimdi** müminlere melekler, peygamberler ve başka müminler şefaatçi olduğu halde **bizim için ne şefaatçiler var, ne de** durumumuzu umursayan **yakın bir dost."**

102. **Ah keşke bizim için** dünyaya **bir dönüş daha olsa da, müminlerden olsak!**[2]

103-4. **Şüphesiz bunda,** anlatılan İbrahim (aleyhisselam) ve kavminin kıssasında **elbette bir ibret vardır. Hâlbuki onların çoğu iman etmemişlerdi. Ve şüphesiz senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhamet edendir.**

---

[1] إِنْ burada şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiş olup ismi mahzuftur; takdir إِنَّهُ şeklindedir.
[2] Ayetteki لَوْ temenni için olup نَكُونَ cümlesi de cevabıdır.

105-8. Nuh'un kavmi[1] **de peygamberleri**[2] **yalanladılar; O vakit,** nesep olarak **kardeşleri olan Nuh, onlara dedi: "Siz** Allah'tan **korkmaz mısınız? Şüphe yok, ben sizin için** gönderildiği şeyleri tebliğ etme hususunda **güvenilir bir peygamberim. Allah'tan korkun ve** size emrettiğim "Allah tealayı tevhit etme ve ona itaat etme" hususlarında **bana itaat edin."**

109-10. "Ve buna, bunları tebliğ etmeye **karşılık sizden bir ücret istemiyorum; Benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir.**[3] **Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."** Bunu tekit için tekrarlamıştır.

111. "Sana, söylediğine **inanalım mı? Sana** dokumacılar, ayakkabıcılar gibi **en rezil,** en düşük **kimseler uymuşken..."**[4] **dediler.**

KELİME ANLAMI

84. وَاجْعَلْ **Yap** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Ne yap?)* لِسَانَ صِدْقٍ **Güzel bir lisan** ثَنَاءً حَسَنًا Güzel bir övgü *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler içinde** الَّذِينَ يَأْتُونَ بَعْدِي Benden sonra gelecek olanlar arasında *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

85. وَاجْعَلْ **Yap** *(Kimi?)* نِي **Beni** *(Kimlerden?)* مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ **Naim cennetinin varislerinden** مِمَّنْ يُعْطَاهَا Kendilerine o cennet verilecek olanlardan.

86. وَاغْفِرْ **Ve bağışla** *(Kimi?)* لِأَبِي **Babamı** إِنَّهُ **Çünkü O** كَانَ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الضَّالِّينَ **Sapkınlardan** *(Nasıl bağışla?)* بِأَنْ تَتُوبَ عَلَيْهِ Ona tövbe nasib etmekle فَتَغْفِرَ لَهُ Ve böylece onu affetmekle وَهٰذَا Bu dua قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ Ona belli olmadan önce idi *(Ne?)* أَنَّهُ Muhakkak O *(Nedir?)* عَدُوٌّ لِلّٰهِ Allah düşmanıdır *(Ne gibi?)* كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ بَرَاءَةٍ Tevbe süresinde zikredildiği gibi.

87. وَلَا تُخْزِنِي **Ve beni mahcup etme** تَفْضَحْنِي Beni utandırma *(Ne zaman?)* يَوْمَ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri gün** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar قَالَ تَعَالَى فِيهِ Allah Teala bu konuda dedi ki:

88. يَوْمَ **O günde ki,** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* مَالٌ **Ne mal** وَلَا بَنُونَ **Ne de oğullar** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye.

---

[1] (كَذَّبَتْ fiili müennes getirilmek suretiyle) قَوْمُ kelimesinin müennesi kabul edilişi manasına itibarladır, (إِذْ قَالَ لَهُمْ derken zamir müzekker getirilmek suretiyle) müzekker kabul edilişi de lafzına itibarladır.

[2] Nuh (aleyhisselam) kavminin "peygamberleri yalanlamaları", iki şekilde yorumlanır: ya tüm peygamberler getirdikleri tevhit hususunda ortak olduklarından Nuh'u (aleyhisselam) yalanlamaları tüm peygamberleri yalanlamak anlamına gelmiştir; yahut Nuh (aleyhisselam) onların arasında o kadar fazla kalmıştır ki sanki o bir çok peygamber gibidir.

[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[4] وَاتَّبَعَكَ kelimesi bir kıraatte وَأَتْبَاعُكَ şeklinde okunmuştur. Bu kelime تَابِعٌ kelimesinin cemisi olup mübtedadır.

89. إِلَّا **Ancak** لَكِنْ Lakin مَنْ **Her kim** أَتَى **Gelirse** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِقَلْبٍ **Öyle bir kalple ki,** سَلِيمٍ **Temiz** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ Şirk ve münafıklıktan وَهُوَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ O da müminlerin kalbidir فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ İşte ona bunlar fayda verir.

90. وَأُزْلِفَتْ **Yanaştırılır** *(Ne?)* الْجَنَّةُ **Cennet** قُرِّبَتْ Yaklaştırılır *(Kime?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerine** فَيَرَوْنَهَا Ve onu görürler.

91. وَبُرِّزَتْ **Açığa çıkarılır** *(Ne?)* الْجَحِيمُ **Cehennem** أُظْهِرَتْ Gösterilir *(Kime?)* لِلْغَاوِينَ **Azgınlara** الْكَافِرِينَ Kâfirlere.

92. وَقِيلَ **Ve denilir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denilir?)* أَيْنَ مَا **Nerde o şeyler ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْبُدُونَ **Tapıyordunuz** *(Kimden başka?)*

93. مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ Yani, Allah'ın dışındaki putlar هَلْ يَنْصُرُونَ **Yardım edebiliyorlar mı?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Ne ile?)* بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ Sizden azabı savmakla أَوْ **Veya** يَنْتَصِرُونَ **Yardım olunabiliyorlar mı?** *(Ne ile?)* بِدَفْعِهِ عَنْ أَنْفُسِهِمْ Onu kendilerinden savmakla لَا Hayır!

94. فَكُبْكِبُوا **Ve fırlatılmışlardır** أُلْقُوا Atılmışlardır *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** هُمْ **Onlar** وَالْغَاوُونَ **Ve azgınlar** *(Daha kimler?)*

95. وَجُنُودُ إِبْلِيسَ **İblis'in orduları** أَتْبَاعُهُ Ona tabi olanlar *(Daha?)* وَمَنْ أَطَاعَهُ Ve ona itaat edenler *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ İnsanlar ve cinlerden أَجْمَعُونَ **Hepsi.**

96. قَالُوا **Derler ki:** أَيِ الْغَاوُونَ Yani, azgınlar وَهُمْ **Halbuki onlar** فِيهَا **Orada** يَخْتَصِمُونَ **Çekişiyor oldukları halde** *(Kimlerle?)* مَعَ مَعْبُودِيهِمْ İbadet etmiş oldukları şeylerle.

97. تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki,** إِنْ **Muhakkak ki,** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ (İn kelimesi) ağır (şeddeli inne)den hafifletilmiş وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ Ve ismi hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani, 'İnnehu' demektir كُنَّا **Biz olmuşuz** *(Nerede?)* لَفِي ضَلَالٍ **Öyle bir sapkınlık içinde ki,** مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr.

98. إِذْ **Çünkü** حَيْثُ Şöyle ki, نُسَوِّيكُمْ **Sizi eşit tutuyorduk** *(Kime?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbine** *(Ne hususunda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet hususunda.

99. وَمَا أَضَلَّنَا **Bizi saptırmadı** *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten إِلَّا **Ancak saptırdı** *(Kim?)* الْمُجْرِمُونَ **Mücrimler** الشَّيَاطِينُ Şeytanlar أَوْ Veya أَوَّلُونَا الَّذِينَ اقْتَدَيْنَا بِهِمْ Kendilerine uyduğumuz atalarımız.

100. فَمَا لَنَا **Bizim için yok** *(Ne yok?)* مِنْ شَافِعِينَ **Şefaatçiler** *(Ne gibi?)* كَمَا لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için olduğu gibi *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّبِيِّينَ وَالْمُؤْمِنِينَ Melekler, peygamberler ve müminlerden.

101. وَلَا صَدِيقٍ **Arkadaş da yok** *(Öyle arkadaş ki,)* حَمِيمٍ **Yakın** أَيْ يُهِمُّهُ Yani, kendisini ilgilendiren *(Ne?)* أَمْرُنَا Halimiz.

102. فَلَوْ اَنَّ لَنَا **Keşke bizim için olsaydı** *(Ne olsaydı?)* كَرَّةً **Dönüş** رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya dönmek فَنَكُونَ **Biz de olsaydık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** لَوْ Lev kelimesi هُنَا Burada *(Niçindir?)* لِلتَّمَنِّي Temenni içindir وَنَكُونَ Nekûne fiili ise *(Nedir?)* جَوَابُهُ Onun cevabıdır.

103. اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ **Bu** anlatılan مِنْ قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِهِ İbrahim ve kavminin kıssası**nda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Halbuki olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

104. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

105. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Nasıl?)* بِتَكْذِيبِهِمْ لَهُ Nuh'u yalanlamalarıyla *(Niçin?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Ortak oldukları için *(Hangi konuda?)* فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi getirme konusunda أَوْ Veya *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü o لِطُولِ لَبْثِهِ Uzun kaldığı için *(Nerede?)* فِيهِمْ Onların arasında كَأَنَّهُ Sanki o *(Nedir?)* رُسُلٌ Birkaç peygamberdir وَتَأْنِيثُ قَوْمٍ 'Kavm' kelimesinin müennes olması بِاعْتِبَارِ مَعْنَاهُ Manasına itibarla وَتَذْكِيرُهُ Müzekker olması ise بِاعْتِبَارِ لَفْظِهِ Lafzına itibarladır.

106. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** *(Ne bakımdan?)* نَسَبًا Nesep bakımından *(O kardeşlerinden bedel?)* نُوحٌ **Nuh** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan.

107. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir** *(Ne hususta?)* عَلَى تَبْلِيغِ مَا O şeyleri tebliğ hususunda ki أُرْسِلْتُ بِهِ Ben onlarla gönderildim.

108. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Nerede?)* فِيمَا O şeylerde ki آمُرُكُمْ Size emrediyorum *(Neyi?)* بِهِ O şeyleri *(Onlar da nedir?)* مِنْ تَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ı birlemek وَإِطَاعَتِهِ Ve ona itaat etmektir.

109. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** عَلى تَبْلِيغِهِ Onu tebliğ üzerine *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اِنْ -مَا- اَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** أَيْ ثَوَابِي Yani, sevabım اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

110. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** كَرَّرَهُ Bunu tekrarladı *(Niçin?)* تَأْكِيدًا Tekit için.

111. قَالُوا **Dediler ki:** اَنُؤْمِنُ **İman mı edeceğiz?** نُصَدِّقُ Tasdik mi edeceğiz? *(Kime?)* لَكَ **Sana** لِقَوْلِكَ Senin sözüne وَاتَّبَعَكَ **Halbuki sana tabi oldu** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* وَأَتْبَاعُكَ جَمْعُ تَابِعٍ 'Tâbi' kelimesinin cemisi olan 'Etbâ'uke' şeklinde *(Böyle okunduğunda bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kim tabi oldu?)* الْاَرْذَلُونَ **En rezil kimseler** السَّفَلَةُ Ayak takımı *(Kim gibi?)* كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكِفَةِ Dokumacılar ve kunduracılar gibi.

﴿قَالَ وَمَا عِلْمِي﴾ أَيْ عِلْمَ لِي ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١١٢)﴾ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلٰى
رَبِّي﴾ فَيُجَازِيهِمْ ﴿لَوْ تَشْعُرُونَ (١١٣)﴾ تَعْلَمُونَ ذٰلِكَ مَا عِبْتُمُوهُمْ ﴿وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ
(١١٤)﴾ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ (١١٥)﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ﴾ عَمَّا تَقُولُ
لَنَا ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ (١١٦)﴾ بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالشَّتْمِ ﴿قَالَ﴾ نُوحٌ ﴿رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ
(١١٧)﴾ ﴿فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا﴾ أَيِ احْكُمْ ﴿وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (١١٨)﴾ قَالَ
تَعَالٰى ﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ (١١٩)﴾ الْمَمْلُوءِ مِنَ النَّاسِ وَالْحَيَوَانِ وَالطَّيْرِ
﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ إِنْجَائِهِمْ ﴿الْبَاقِينَ (١٢٠)﴾ مِنْ قَوْمِهِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (١٢١)﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (١٢٢)﴾ ﴿كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ (١٢٣)﴾
﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ (١٢٤)﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٢٥)﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَأَطِيعُونِ (١٢٦)﴾ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٢٧)﴾
﴿أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ﴾ مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ ﴿آيَةً﴾ بِنَاءً عَلَمًا لِلْمَارَّةِ ﴿تَعْبَثُونَ (١٢٨)﴾ بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ
وَتَسْخَرُونَ مِنْهُمْ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَبْنُونَ ﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ﴾ لِلْمَاءِ تَحْتَ الْأَرْضِ
﴿لَعَلَّكُمْ﴾ كَأَنَّكُمْ ﴿تَخْلُدُونَ (١٢٩)﴾ فِيهَا لَا تَمُوتُونَ ﴿وَإِذَا بَطَشْتُمْ﴾ بِضَرْبٍ أَوْ قَتْلٍ ﴿بَطَشْتُمْ
جَبَّارِينَ (١٣٠)﴾ مِنْ غَيْرِ رَأْفَةٍ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَأَطِيعُونِ (١٣١)﴾ فِيمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ
﴿وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ﴾ أَنْعَمَ عَلَيْكُمْ ﴿بِمَا تَعْلَمُونَ (١٣٢)﴾ ﴿أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ (١٣٣)﴾
﴿وَجَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ (١٣٤)﴾ أَنْهَارٍ ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (١٣٥)﴾ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِنْ عَصَيْتُمُونِي ﴿قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا﴾ مُسْتَوٍ عِنْدَنَا ﴿أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ
الْوَاعِظِينَ (١٣٦)﴾ أَصْلًا أَيْ لَا نَرْعَوِي لِوَعْظِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

112. **Nuh dedi ki: Onların yaptıkları hakkında bilgim yoktur.**

113. **"Onların hesabı ancak Rabbime aittir,** onlara karşılıklarını verir. **Eğer** bunu **bilseydiniz** onları ayıplamazdınız."

114. **"Ve ben müminleri kovmam."**

115. **"Ben ancak apaçık bir korkutucuyum."**[1]

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

116. **Dediler ki: "Ey Nuh! Eğer** bize söylediklerinden **vazgeçmezsen elbette** bizzat taşlarla veya sövgülerle **taşlanılmışlardan olursun."**

117. Nuh (aleyhisselam) **dedi ki: "Ya Rabbi! Şüphe yok ki, kavmim beni yalanladı."**

118. **Artık benimle onların arasında sen hüküm ver. Beni ve beraberimdeki müminleri kurtar.**

119. **Bunun üzerine onu ve onunla birlikte** insan, hayvan ve kuşlarla **dolu olan gemide bulunanları kurtardık.**

120. Onları kurtardıktan **sonra** kavminden **arkada kalanları boğduk.**

121. **Şüphe yok ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu imân etmemiştir.**

122. **Ve muhakkak ki Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

123. **Âd (kavmi de) gönderilen peygamberleri yalanladılar.**

124. **Hani onlara kardeşleri Hûd dedi ki: "Korkmaz mısınız?"**

125. **"Şüphe yok ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."**

126. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

127. **"Ve buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."**[1]

128. **Siz,** yanınıza uğrayanlarla **eğlenerek**[2] ve onlarla alay ederek **her yüksek yere**[3] o gelip geçenler için **bir alâmet mi dikiyorsunuz?**

129. **"Ve** yeraltında suları topladığınız **havuzlar da mı ediniyorsunuz? Sanki** dünyada **daimî kalacaksınız,** hiç ölmeyeceksiniz?"

130-1. "Vurarak yahut öldürerek **yakaladığınız zaman,** hiç acımadan **zorbalar gibi mi yakalıyorsunuz? Artık** bu konuda **Allah'tan korkun ve** size emrettiğim şeylerde **bana itaat edin."**

132-4. **Bildiğiniz şeyleri size veren** ihsan eden; **size davarlar, oğullar, bostanlar, ırmaklar ihsan eden o zattan sakının.**

135. **"Doğrusu** eğer bana asi olursanız **sizin hakkınızda** dünyada ve ahirette **çok büyük bir günün azabından korkarım."**

136. **Dediler ki: "Öğüt versen de veya** hiç **öğüt verenlerden olmasan da bizim için aynı,** hiç fark etmez; bize öğüt verdiğin için yaptıklarımızdan vazgeçmeyiz."

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.
[2] تَعْبَثُونَ cümlesi تَبْنُونَ fiilindeki zamirden haldir.
[3] رِيعٍ kelimesi "yüksek yer" anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

112. قَالَ **Dedi ki:** وَمَا عِلْمِي **Benim bilgim yoktur** أَيْ عِلْمَ لِي Yani, benim için bilgi yok *(Neye?)* بِمَا **O şeylere ki** كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler.**

113. اِنْ مَا حِسَابُهُمْ **Onların hesabı değildir** اِلَّا **Ancak** عَلٰى رَبّي **Rabbim üzerinedir** فَيُجَازِيهِم Onların karşılığını verir لَوْ **Şayet** تَشْعُرُونَ **Düşünseydiniz** تَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu bilseydiniz مَا عِبْتُمُوهُمْ Onları ayıplamazdınız.

114. وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** *(Ne değilim?)* بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ **İman edenleri kovucu.**

115. اِنْ -مَا- اَنَا **Ben değilim** اِلَّا **Ancak** نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْاِنْذَارِ Uyarısı açık.

116. قَالُوا **Dediler ki:** لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَمْ تَنْتَهِ **Sen vazgeçmezsen** يَا نُوحُ **Ey Nuh!** *(Neden?)* عَمَّا تَقُولُ لَنَا Bize söylediklerinden لَتَكُونَنَّ **Mutlaka olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَرْجُومِينَ **Recmedilenlerden** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالشَّتْمِ Taşla veya küfürle.

117. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** اِنَّ قَوْمِي **Muhakkak kavmim** *(Nedir?)* كَذَّبُونِ **Beni yalanladılar.**

118. فَافْتَحْ **Ayırt et** *(Neyi?)* بَيْنِي **Benim aramı** *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ **Onların arasını** *(Nasıl?)* فَتْحًا **Ayırt etmekle** أَيِ احْكُمْ Yani, hüküm ver وَنَجِّنِي **Ve beni kurtar** وَمَنْ مَعِيَ **Ve benimle beraber olan** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri.**

119. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki: فَاَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Kimle beraber?)* وَمَنْ **O kimselerle ki** مَعَهُ **Onunla beraberdirler** *(Nerede onunlar beraberdirler?)* فِي الْفُلْكِ **Gemide** الْمَشْحُونِ **Dolmuş** الْمَمْلُوءِ Dolu olan *(Kimlerle?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlar وَالْحَيَوَانِ وَالطَّيْرِ Hayvan ve kuşlarla.

120. ثُمَّ **Sonra** اَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Ne zaman?)* بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ إِنْجَائِهِمْ Yani, onları kurtardıktan sonra *(Kimi?)* الْبَاقِينَ **Kalanları** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِ Onun kavminden.

121. اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

122. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

123. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* عَادٌ **Âd (kavmi)** *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

124. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** *(O kardeşlerinden bedel?)* هُودٌ **Hûd** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

125. اِنّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمينٌ **Güvenilir.**

126. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطيعُونِ **Ve bana itaat edin**.

127. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اَجْرِيَ -مَا- اِنْ **Benim ücretim değildir** اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

128. اَتَبْنُونَ **Dikiyor musunuz?** *(Nereye?)* بِكُلِّ ريعٍ **Her tepeye** مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ Yüksek yere *(Ne dikiyor musunuz?)* اٰيَةً **Alamet** بِنَاءً Yapı *(Öyle yapı ki,)* عَلَمًا لِلْمَارَّةِ Gelip geçenler için işaret *(Ne olduğunuz halde?)* تَعْبَثُونَ **Eğleniyor olduğunuz halde** *(Kimle?)* بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ Sizin yanınızdan geçenlerle *(Daha?)* وَتَسْخَرُونَ مِنْهُمْ Onlarla alay ediyor olduğunuz halde وَالْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* حَالٌ مِنْ ضَميرِ تَبْنُونَ 'Tebnûne' fiilinin zamirinden haldir.

129. وَتَتَّخِذُونَ **Ve yapıyorsunuz** *(Ne yapıyorsunuz?)* مَصَانِعَ **Havuzlar** *(Ne için?)* لِلْمَاءِ Su için *(Nerede?)* تَحْتَ الْاَرْضِ Yeraltında لَعَلَّكُمْ **Belki siz** كَاَنَّكُمْ Sanki siz تَخْلُدُونَ **Edebi kalacaksınız** *(Nerede?)* فيهَا Orada لَا تَمُوتُونَ Ölmeyeceksiniz.

130. وَاِذَا بَطَشْتُمْ **Yakaladığınız zaman** *(Neyle?)* بِضَرْبٍ اَوْ قَتْلٍ Dövmek ve öldürmekle بَطَشْتُمْ **Yakalıyorsunuz** *(Ne olduğunuz halde?)* جَبَّارينَ **Zorbalar olduğunuz halde** مِنْ غَيْرِ رَأْفَةٍ Merhametsizce.

131. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Ne hususta?)* في ذٰلِكَ Bu hususta وَاَطيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Ne konuda?)* فيمَا اَمَرْتُكُمْ بِهِ Size emrettiğim şeyler hakkında.

132. وَاتَّقُوا **Ve korkun** *(Kimden?)* الَّذي **O kimseden ki** اَمَدَّكُمْ **Size verdi** اَنْعَمَ عَلَيْكُمْ Size nimet olarak verdi *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz.**

133. اَمَدَّكُمْ **Size verdi** *(Ne verdi?)* بِاَنْعَامٍ **Davarlar** وَبَنينَ **Oğullar.**

134. وَجَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتينَ Bostanlar وَعُيُونٍ **Pınarlar** اَنْهَارٍ Nehirler.

135. اِنّي **Muhakkak ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından ki,** عَظيمٍ **Büyük** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ Dünya ve ahirette اِنْ عَصَيْتُمُوني Şayet bana karşı gelirseniz.

136. قَالُوا **Dediler ki:** سَوَاءٌ **Birdir** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** مُسْتَوٍ عِنْدَنَا Bize göre aynıdır *(Ne birdir?)* اَوَعَظْتَ **Vaaz etmen** اَمْ **Veya** لَمْ تَكُنْ **Olmaman** *(Kimlerden?)* مِنَ الْوَاعِظينَ **Vaaz edenlerden** اَصْلًا Asla اَيْ لَا نَرْعَوي Yani, vazgeçmeyeceğiz *(Ne diye?)* لِوَعْظِكَ Sen vaaz ettin diye.

﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا﴾ الَّذِي خَوَّفْتَنَا بِهِ ﴿إِلَّا خَلْقُ الْأَوَّلِينَ (١٣٧)﴾ أَيِ اخْتِلَاقُهُمْ وَكِذْبُهُمْ وَفِي
قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْخَاءِ وَاللَّامِ [خُلُقُ] أَيْ مَا هٰذَا الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ مِنْ اَنْ لَا بَعْثَ اِلَّا خُلُقُ
الْأَوَّلِينَ أَيْ طَبِيعَتُهُمْ وَعَادَاتُهُمْ ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ (١٣٨)﴾ ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ بِالْعَذَابِ
﴿فَأَهْلَكْنَاهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِالرِّيحِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (١٣٩)﴾ ﴿وَإِنَّ
رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (١٤٠)﴾ ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ (١٤١)﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ
أَلَا تَتَّقُونَ (١٤٢)﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٤٣)﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ (١٤٤)﴾ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ
عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٤٥)﴾ ﴿أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَاهُنَا﴾ مِنَ
الْخَيْرِ ﴿آمِنِينَ (١٤٦)﴾ ﴿فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (١٤٧)﴾ ﴿وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ (١٤٨)﴾
لَطِيفٌ لَيِّنٌ (١٤٩)﴾ ﴿وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ﴾ بَطِرِينَ وَفِي قِرَاءَةٍ (فَارِهِينَ) حَاذِقِينَ
﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ (١٥٠)﴾ فِيمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ ﴿وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ (١٥١)﴾ ﴿الَّذِينَ
يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿وَلَا يُصْلِحُونَ (١٥٢)﴾ بِطَاعَةِ اللّٰهِ ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ
الْمُسَحَّرِينَ (١٥٣)﴾ الَّذِينَ سُحِرُوا كَثِيرًا حَتَّى غُلِبَ عَلَى عَقْلِهِمْ ﴿مَا أَنْتَ﴾ أَيْضًا ﴿إِلَّا بَشَرٌ
مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (١٥٤)﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ هٰذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ﴾
نَصِيبٌ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ (١٥٥)﴾ ﴿وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ
عَظِيمٍ (١٥٦)﴾ بِعَظِيمِ الْعَذَابِ ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ أَيْ عَقَرَهَا بَعْضُهُمْ بِرِضَاهُمْ ﴿فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ
(١٥٧)﴾ عَلَى عَقْرِهَا ﴿فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ﴾ الْمَوْعُودُ بِهِ فَهَلَكُوا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (١٥٨)﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (١٥٩)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

137-8. Bu, öncekilerin uydurmasından[1] **başka bir şey değildir. Ayrıca bizler de azaba uğratılacak değiliz."**

139. Böylece onu, azap hususunda **yalanladılar; bu yüzden Biz de onları** dünyada iken rüzgârla **helâk ettik. Şüphesiz bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

140. Ve muhakkak, senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.

---

[1] خلق kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) zammeli خ ve ل harfleriyle (خُلُقُ şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin manası şöyledir: "Sahip olduğumuz "dirilişe inanmama" şeklindeki inanç bizden öncekilerin tabiatı ve adetidir."

141-2. **Semûd (kavmi de) gönderilmiş olan peygamberleri yalanladı. Hani onlara kardeşleri Salih demişti: "Korkmaz mısınız?"**

143-4. **"Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim. Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

145. **"Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."**[1]

146-8. **Siz burada; bahçelerin, pınarların içinde, ekinlerin, yumuşak tomurcuklu hurmalıkların arasında,** bu kadar güzellik içinde **güven içinde bırakılacak mısınız?**

149. **"Ki, bir de mağrur halde**[2] **dağlardan evler yontuyorsunuz?"**

150. **"Artık Allah'tan korkun ve** size emrettiğim şeylerde **bana itaat edin."**

151-2. **"Ayrıca** işledikleri günahlarla **yeryüzünde bozgunculuk yapan ve** Allah tealaya itaat etmek suretiyle **ıslahta bulunmayan haddi aşanların emrine de itaat etmeyin. Onlar ki, yerde ifsat ederler ve ıslah olmazlar."**

153. **Dediler ki: "Şüphesiz sen iyice büyülenmişlerdensin,** çok büyülenip aklı giden kimselerdensin.

154. **"**Ayrıca **sen ancak bizim gibi bir insansın. Eğer doğru kimselerdensen haydi** peygamber olduğuna dair **bir mucize getiriver."**

155-6. **İşte bu dişi deve; onun bir su içme hakkı vardır, belli bir günün içme hakkı da sizindir dedi. Ona bir kötülükle ilişmeyin, yoksa sizi büyük bir günün azabı alıverir.**

157. **Derken onu boğazladılar,** herkesin rızasıyla aralarından bir kısmı onu boğazladı. **Sonra** onu boğazladıklarına **pişman da oldular.**

158. **Bunun üzerine** vaat edilen **azap onları yakaladı;** böylece helak oldular. **Şüphesiz bunda bir ibret vardır; ama onların çokları iman etmemişlerdi.**

159. **Ve muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azizdir, çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

137. إِنْ مَا هٰذَا **Bu değildir** الَّذِي خَوَّفْتَنَا بِهِ Bizi kendisiyle korkuttuğun şey إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* خَلْقُ الْاَوَّلِينَ **Evvelkilerin uydurmasıdır** أَيِ اخْتِلَاقُهُمْ Yani, onların uydurdukları وَكِذْبُهُمْ Ve yalanları وَفِى قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْخَاءِ وَاللَّامِ Ha ve lamın zammesiyle أَيْ مَا هٰذَا Yani, olmadı *(Ne?)* الَّذِى نَحْنُ عَلَيْهِ Bizim üzerinde olduğumuz مِنْ اَنْ لَا بَعْثَ Dirilişin olmadığı (iddiası) إِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِينَ Ancak evvelkilerin adetidir أَيْ طَبِيعَتُهُمْ وَعَادَاتُهُمْ Yani, onların tabiatı ve geleneğidir.

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime فَارِهِينَ şeklinde okunmuştur. "Ustaca, mâhirâne" anlamına gelir.

138. وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne?)* بِمُعَذَّبِينَ **Azap edilecek.**

139. فَكَذَّبُوهُ **Ve onu yalanladılar** *(Ne hususunda?)* بِالْعَذَابِ Azap hususunda فَاَهْلَكْنَا **Biz de helak ettik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ Rüzgârla اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

140. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

141. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* ثَمُودُ **Semud (kavmi)** *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

142. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** صَالِحٌ **Salih** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

143. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir.**

144. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

145. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اِنْ -مَا- اَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

146. اَتُتْرَكُونَ **Bırakılacak mısınız?** *(Nerede?)* فِي مَا هٰهُنَا **Burada bulunan** مِنَ الْخَيْرِ Hayrın içinde *(Ne olduğunuz halde?)* اٰمِنِينَ **Güvende olduğunuz halde** *(Nerede bırakılacak mısınız?)*

147. فِي جَنَّاتٍ **Bahçeler** وَعُيُونٍ **Pınarlar,**

148. وَزُرُوعٍ **Ekinler** وَنَخْلٍ **Ve hurmalar içinde** *(Öyle hurmalar ki,)* طَلْعُهَا **Onun salkımları** *(Nedir?)* هَضِيمٌ **Zariftir** لَطِيفٌ لَيِّنٌ Latif ve hoş.

149. وَتَنْحِتُونَ **Ve yontuyorsunuz** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne yontuyorsunuz?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne odluğunuz halde?)* فَرِهِينَ **Şımardığınız halde** بَطِرِينَ Mağrur olduğunuz halde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* فَارِهِينَ 'Fârihin' şeklinde حَاذِقِينَ Mahir olduğunuz halde.

150. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Nerede?)* فِيمَا O şeylerde ki أَمَرْتُكُمْ Size emrettim *(Neyi?)* بِهِ O şeyleri.

151. وَلَا تُطِيعُوا **Ve itaat etmeyin** *(Neye?)* اَمْرَ الْمُسْرِفِينَ **Haddi aşanların emrine.**

152. اَلَّذِينَ **O haddi aşanlar ki,** يُفْسِدُونَ **Bozgunculuk yapıyorlar** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْمَعَاصِي Günahlarla وَلَا يُصْلِحُونَ **Ve ıslah etmiyorlar** *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat ile.

153. قَالُوا **Dediler ki:** اِنَّمَا **Ancak** اَنْتَ **Sen** *(Kimlerdensin?)* مِنَ الْمُسَحَّرِينَ **Büyülenmiş-lerdensin** الَّذِينَ O kişilerden ki سُحِرُوا كَثِيرًا Çok sihir yapıldı حَتَّى Ve nihayet غُلِبَ عَلَى عَقْلِهِمْ Onların akılları gitti.

154. مَا اَنْتَ اَيْضًا **Sen** yine **değilsin** اِلَّا **Ancak** *(Kimsin?)* بَشَرٌ **Bir beşersin** *(Ne gibi?)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** فَاْتِ **Getir** *(Ne getir?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** اِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Nerede?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamber olduğunda.

155. قَالَ **Dedi ki:** هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* نَاقَةٌ **Devedir** لَهَا **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* شِرْبٌ **İçme hakkı** نَصِيبٌ مِنَ الْمَاءِ Sudan pay وَلَكُمْ **Sizin için de vardır** *(Ne vardır?)* شِرْبُ يَوْمٍ **Bir günün içme hakkı** *(Öyle gün ki,)* مَعْلُومٍ **Belli.**

156. وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona dokunmayın** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ **Kötülükle** فَيَاْخُذَكُمْ **Yoksa sizi alır** *(Ne?)* عَذَابُ يَوْمٍ **Bir günün azabı ki** عَظِيمٍ **Büyük** *(Nesiyle büyük?)* بِعَظِيمِ الْعَذَابِ Azabının büyüklüğüyle.

157. فَعَقَرُوهَا **Ve onu kestiler** أَيْ عَقَرَهَا بَعْضُهُمْ Yani, bir kısmı onu kesti *(Neyle?)* بِرِضَاهُمْ Diğerlerinin rızasıyla فَاَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Ne?)* نَادِمِينَ **Pişman** *(Neye?)* عَلَى عَقْرِهَا Kestiklerine.

158. فَاَخَذَ **Ve yakaladı** *(Kimi?)* هُمُ **Onları** *(Ne yakaladı?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Öyle azap ki,)* الْمَوْعُودُ بِهِ Vaat edilen فَهَلَكُوا Ve helak oldular اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

159. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ (١٦٠)﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ (١٦١)﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٦٢)﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ (١٦٣)﴾ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٦٤)﴾ ﴿أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ (١٦٥)﴾ أَيْ مِنَ النَّاسِ ﴿وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ﴾ أَيْ أَقْبَالُهُنَّ ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ (١٦٦)﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ﴾ عَنْ إِنْكَارِكَ عَلَيْنَا ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ (١٦٧)﴾ مِنْ بَلْدَتِنَا ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ (١٦٨)﴾ الْمُبْغِضِينَ ﴿رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ (١٦٩)﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ (١٧٠)﴾ ﴿إِلَّا عَجُوزًا﴾ امْرَأَتَهُ ﴿فِي الْغَابِرِينَ (١٧١)﴾ الْبَاقِينَ أَهْلَكْنَاهَا ﴿ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ (١٧٢)﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ حِجَارَةً مِنْ جُمْلَةِ الْإِهْلَاكِ ﴿فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ (١٧٣)﴾ مَطَرُهُمْ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (١٧٤)﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (١٧٥)﴾ ﴿كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِ الْهَمْزَةِ وَإِلْقَاءِ حَرَكَتِهَا عَلَى اللَّامِ وَفَتْحِ الْهَاءِ هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ قُرْبَ مَدْيَنَ ﴿الْمُرْسَلِينَ (١٧٦)﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ﴾ لَمْ يَقُلْ أَخُوهُمْ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ مِنْهُمْ ﴿أَلَا تَتَّقُونَ (١٧٧)﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٧٨)﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ (١٧٩)﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٨٠)﴾ ﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ﴾ أَتِمُّوهُ ﴿وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ (١٨١)﴾ النَّاقِصِينَ ﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ (١٨٢)﴾ الْمِيزَانِ السَّوِيِّ ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ شَيْئًا ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (١٨٣)﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ وَمُفْسِدِينَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِمَعْنَى عَامِلِهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

160. **Lût kavmi, gönderilen peygamberleri yalanladılar.**

161. **Hani onlara kardeşleri Lût demişti ki: "Korkmaz mısınız?"**

162. **"Muhakkak ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."**

163. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

164. **"Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."**

165-6. **Rabbinizin sizler için yarattığı eşlerinizin** önlerini **bırakıp da, insanlar içinden erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz haddi aşmış,** helali aşıp harama ulaşmış **bir kavimsiniz!**

167. **Dediler ki: "Ey Lût! Andolsun ki, eğer sen** bizim yaptığımız bu işi kötülemekten **vazgeçmezsen elbette** yurdumuzdan **çıkarılmışlardan olacaksın."**

168. Lut **dedi ki: Şüphesiz ben sizin yaptığınız işe buğz edenlerdenim.**

169. **"Ya Rabbi! Beni ve ehlimi onların yaptıkları şey**in azabın**dan kurtar."**

170. **Bunun üzerine onu ve ailesinin tamamını kurtardık.**

171. **Ancak** karısı olan **bir kocakarı geride kalanlardan (oldu),** onu helak ettik.

172. **Sonra diğerlerini helâk ettik.**

173. **Üzerlerine bir** taş **yağmur**u **yağdırdık.** Bu da onların helak ediliş olaylarındandı. **Ne fena o korkutulmuşların yağmuru!**

174. **Şüphe yok ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

175. **Ve muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

176. **Eyke**[1] **halkı da gönderilmiş peygamberleri inkar ettiler.**

177. **Hani Şuayb onlara demişti ki: "Korkmaz mısınız?"** Şuayb (aleyhisselam) onlarla aynı kavimden olmadığı için "kardeşleri Şuayb" dememiştir.

178. **"Şüphe yok ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."**

179. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

180. **Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ecrim, ancak alemlerin Rabbine aittir."**

181. **"Ölçeği tam yapın ve eksik ölçenlerden olmayın."**

182. **"Ve doğru terazi ile tartın."**

183. **"Ayrıca insanlara eşyalarını,** onların haklarından hiçbir şeyi **eksiltmeyin ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak**[2] savaş ve diğer yollarla **karışıklık çıkarmayın.**[3]**"**

---

[1] Bir kıraatte bu kelime (لَيْكَةَ şeklinde) hemzenin hazfi ve onun harekesi ل harfine verilerek bir de ةَ harfi fethalanarak okunmuştur. Eyke, Medyen yakınlarında sık ağaçlıklı bir ormandır.

[2] مُفْسِدِينَ amilinin manasını tekitleyici haldir.

[3] وَلَا تَعْثَوْا fiili عَثِيَ kökünden olup أَفْسَدَ anlamındadır.

KELİME ANLAMI

160. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* قَوْمُ لُوطٍ **Lût'un kavmi** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

161. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** لُوطٌ **Lût** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

162. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir.**

163. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

164. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اَجْرِيَ -مَا- اِنْ **Benim ücretim değildir** اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

165. اَتَاْتُونَ **Gidiyor musunuz?** *(Kime?)* الذُّكْرَانَ **Erkeklere** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** أَيْ مِنَ النَّاسِ Yani, insanlardan.

166. وَتَذَرُونَ **Ve bırakıyor musunuz?** *(Kimi?)* مَا **O kimseleri ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kim yarattı?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Onlardan kimlerdir?)* مِنْ اَزْوَاجِكُمْ **Zevcelerinizdir** أَيْ أَقْبَالُهُنَّ Yani, onların ön taraflarıdır بَلْ **Bilakis** اَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* قَوْمٌ **Kavimsiniz** *(Öyle kavimsiniz ki,)* عَادُونَ **Haddi aşanlar** مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ Helali aşmış *(Neye?)* إِلَى الْحَرَامِ Harama.

167. قَالُوا **Dediler ki:** لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَمْ تَنْتَهِ **Vazgeçmezsen** يَا لُوطُ **Ey Lût!** *(Neden?)* عَنْ إِنْكَارِكَ عَلَيْنَا Bize karşı çıkmandan لَتَكُونَنَّ **Elbette olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُخْرَجِينَ **Çıkarılanlardan** *(Nereden?)* مِنْ بَلْدَتِنَا Yurdumuzdan.

168. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* لُوطٌ Lût *(Ne dedi?)* اِنِّي **Muhakkak ben** لِعَمَلِكُمْ **Yaptığınıza** *(Kimlerdenim?)* مِنَ الْقَالِينَ **Kin güdenlerdenim** الْمُبْغِضِينَ Buğz edenlerdenim.

169. رَبِّ **Ey Rabbim!** نَجِّنِي **Beni kurtar** *(Daha kimi?)* وَاَهْلِي **Ve ehlimi** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, onun azabından.

170. فَنَجَّيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi?)* وَاَهْلَهُ **Ve onun ehlini** اَجْمَعِينَ **Hepsini.**

171. اِلَّا **Ancak (kurtarmadık)** *(Kimi?)* عَجُوزًا **Kocakarıyı** اِمْرَأَتَهُ Onun karısını *(Öyle koca-karı ki,)* فِي الْغَابِرِينَ **Geride kalanlar içinde** الْبَاقِينَ Kalanlar أَهْلَكْنَاهَا Onu helak ettik.

172. ثُمَّ **Sonra** دَمَّرْنَا **Yerle bir ettik** *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik.

173. وَاَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne yağdırdık?)* مَطَرًا **Yağmur** حِجَارَةً Taş *(Öyle taş ki,)* مِنْ جُمْلَةِ الْإِهْلَاكِ Onların helak ediliş türlerinden biriydi فَسَاءَ

Ne kötüdür *(Ne?)* مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların yağmuru** مَطَرُهُمْ Onların yağmuru.

174. اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

175. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

176. كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ **Eyke halkı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْهَمْزَةِ Hemzeyi hazfetmekle *(Daha?)* وَاِلْقَاءِ حَرَكَتِهَا عَلَى اللَّامِ Harekesini lama atmakla *(Daha?)* وَفَتْحِ الْهَاءِ He'nin fethasıyla وَهِيَ O *(Nedir?)* غَيْضَةُ شَجَرٍ Sık ağaçlı ormandır *(Nerede?)* قُرْبَ مَدْيَنَ Meyden yakınında ***(Kimi yalanladı?)*** الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

177. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* شُعَيْبٌ **Şuayb** لَمْ يَقُلْ أَخُوهُمْ Onların kardeşleri demedi *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü o لَمْ يَكُنْ مِنْهُمْ Onlardan değildi ***(Ne dedi?)*** اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

178. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir.**

179. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

180. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اِنْ -مَا- اَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

181. اَوْفُوا **Tastamam yapın** *(Neyi?)* الْكَيْلَ **Ölçeği** أَتِمُّوهُ Onu tamamlayın وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُخْسِرِينَ **Eksik verenlerden** النَّاقِصِينَ Eksiltenlerden.

182. وَزِنُوا **Ve tartın** *(Ne ile?)* بِالْقِسْطَاسِ **Terazi ile** *(Öyle terazi ki,)* الْمُسْتَقِيمِ **Doğru** الْمِيزَانِ السَّوِيِّ Düzgün terazi.

183. وَلَا تَبْخَسُوا **Eksik vermeyin** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyi?)* اَشْيَاءَهُمْ **Eşyalarını** لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ Onların hakkından eksiltmeyin *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey وَلَا تَعْثَوْا **Ve bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olduğunuz halde** *(Neyle?)* بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Katletmek ve başka şeylerle *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ عَثِيَ 'Asiye' kelimesindendir *(Ne ile?)* بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ Se'nin esresiyle أَفْسَدَ 'Efsede' manasındadır وَمُفْسِدِينَ 'Müfsidin' kelimesi ise *(Nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekid edici haldir *(Neyi tekid edici?)* لِمَعْنٰى عَامِلِهَا Amilinin manasını.

﴿وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ﴾ الْخَلِيقَةَ ﴿الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾﴾ ﴿قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾﴾ ﴿وَمَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾﴾ ﴿فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا﴾ بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [كِسَفًا] قِطْعَةً ﴿مِنَ السَّمَاءِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ رَبِّي اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ﴾ هِيَ سَحَابَةٌ أَظَلَّتْهُمْ بَعْدَ حَرٍّ شَدِيدٍ أَصَابَهُمْ فَأَمْطَرَتْ عَلَيْهِمْ نَارًا فَاحْتَرَقُوا ﴿اِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾﴾ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾﴾ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿وَاِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾﴾ ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ ﴿١٩٣﴾﴾ جِبْرِيلُ ﴿عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾﴾ ﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾﴾ بَيِّنٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ نَزَّلَ وَنَصْبِ الرُّوحِ وَالْفَاعِلُ اللهُ ﴿وَاِنَّهُ﴾ أَيْ ذِكْرَ الْقُرْآنِ الْمُنَزَّلِ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﴿لَفِي زُبُرِ﴾ كُتُبِ ﴿الْاَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾﴾ كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿اَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿اٰيَةً﴾ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿اَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمٰٓؤُا بَنٖٓي اِسْرَٓائِيلَ ﴿١٩٧﴾﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ مِمَّنْ آمَنُوا فَإِنَّهُمْ يُخْبِرُونَ بِذٰلِكَ وَيَكُنْ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَنَصْبِ آيَةٍ وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ وَرَفْعِ آيَةٌ ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾﴾ جَمْعُ أَعْجَمٍ ﴿فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾﴾ أَنَفَةً مِنِ اتِّبَاعِهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ بِهِ بِقِرَاءَةِ الْأَعْجَمِيِّ ﴿سَلَكْنَاهُ﴾ أَدْخَلْنَا التَّكْذِيبَ بِهِ ﴿فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ بِقِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهٖ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلٖيمَ ﴿٢٠١﴾﴾ ﴿فَيَاْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾﴾ ﴿فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾﴾ لِنُؤْمِنَ فَيُقَالُ لَهُمْ لَا قَالُوا مَتٰى هٰذَا الْعَذَابُ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾﴾ ﴿اَفَرَاَيْتَ﴾ أَخْبِرْنِي ﴿اِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنٖينَ ﴿٢٠٥﴾﴾ ﴿ثُمَّ جَٓاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ.

TÜRKÇE ANLAMI

184. "Sizi ve sizden önceki ümmetleri yaratandan korkun."

185. Dediler ki: "Şüphe yok, sen iyice büyülenmişlerdensin."

186. "Sen ancak bizim gibi bir insansın. Ve durum şu ki,[1] seni yalancılardan zannediyoruz."

---

[1] إِنْ burada şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiştir. Takdir إِنَّهُ şeklindedir.

187. **"Eğer sen** peygamber olduğun konusunda **doğru sözlü kimselerden isen üzerimize gökten bir parça**[1] **düşürüver."**

188. **Dedi ki: "Rabbim yaptıklarınızı en iyi bilendir,** size onlarla karşılık verecektir."

189. **Velhasıl onu yalanladılar. Derken onları zulle**[2] **gününün azabı yakaladı. Hiç şüphesiz o, büyük bir günün azabıydı.**

190. **Muhakkak ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

191. **Muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

192. **Ve şüphe yok ki o** Kur'an, **alemlerin Rabbinin indirmesidir.**

193-6. **Onu Rûhu'l-emîn** Cibril, **uyarıcılardan olasın diye, apaçık Arap diliyle, senin kalbine indirmiştir.**[3] **Ve şüphe yok ki o** Muhammed'e indirilen Kuran'dan **daha öncekilerin** Tevrat ve İncil gibi **kitaplarında da** bahsedilmekte**dir.**

197. **Onu,** iman eden Abdullah b. Selâm ve arkadaşları gibi **İsrail oğullarının bilginlerinin bilmesi, onlar,** Mekkeli kâfirler **için** buna dair **bir delil değil midir?**[4] Nitekim bu bilginler, Kuran'ın önceki kitaplar tarafından haber verildiğini söylemektedirler.

198-9. **Biz onu Arapça bilmeyenlerden**[5] **birine indirseydik de, bunu onlara,** Mekkeli kâfirlere **o okusaydı,** bir yabancıya tabi olmaktan burun kıvıracakları için **yine ona inanmazlardı.**

200. **İşte öylece,** yabancı birinin okuyacağı Kuran'ı yalanlamayı onların kalplerine soktuğumuz gibi, Hz. Peygamberin okuduğu **o** Kuran**ı** yalanlamayı da aynı şekilde **günahkârların,** Mekkeli kâfirlerin **kalplerine sokmuşuzdur.**

201. **O can yakıcı azabı görünceye değin ona iman etmezler.**

202. **İşte bu (azap) onlara, kendileri farkında olmadan, ansızın geliverecektir.**

203. **O zaman derler ki: "**İman etmemiz için **bize mühlet verilir mi?"** Onlara "Hayır" denilir.

Onlar "bu azap ne zaman" demişlerdi. Cenabı Hak buyuruyor ki:

204. **Bizim azabımızı mı acele istiyorlardı?**

205. **Gördün mü,** söyle bana **onları yıllarca (nimetlerden) faydalandırsak?**

206. **Sonra da onlara tehdit edildikleri** azap **gelse...**

---

[1] كِسْفًا kelimesi sükunlu س harfiyle okunmuştur. (Bu kelime bizim okuduğumuz kıraatte كسافا şeklinde okunmuştur. -Mütercim-)

[2] ظُلَّة, aşırı sıcaklardan sonra kendilerini gölgelendiren sonra da üzerlerine yağdırdığı ateşle helak edildikleri bulutun ismidir.

[3] Bir kıraatte نزل fiili şeddeli olarak (نَزَّلَ şeklinde) okunmuştur; buna göre الرُّوح kelimesi mensup, fail ise "Allah"tır.

[4] يَكُنْ fiili ي harfiyle okunduğunda آيَةً kelimesi mensup, ت harfiyle okunduğunda ise آيَةٌ kelimesi merfu okunur.

[5] الأَعْجَمِينَ kelimesi أَعْجَمْ kelimesinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

184. **وَاتَّقُوا Ve korkun** *(Kimden?)* **الَّذِي O Zattan ki, خَلَقَكُمْ Sizi yarattı** *(Daha kimi?)* **وَالْجِبِلَّةَ Nesilleri** الْخَلِيقَةَ Mahlûkatı *(Öyle nesilleri ki,)* **الْاَوَّلِينَ Önceki.**

185. **قَالُوا Dediler ki: اِنَّمَا Ancak اَنْتَ Sen** *(Kimlerdensin?)* **مِنَ الْمُسَحَّرِينَ Büyülenmişlerdensin.**

186. **وَمَا اَنْتَ Sen değilsin اِلَّا Ancak** *(Kimsin?)* **بَشَرٌ Bir beşersin** *(Ne gibi?)* **مِثْلُنَا Bizim gibi وَاِنْ Ve muhakkak** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ (İn kelimesi) ağır (şeddeli inne)den hafifletilmiş وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi ise hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani, 'İnnehu' demektir **نَظُنُّكَ Biz seni sayıyoruz** *(Kimlerden?)* **لَمِنَ الْكَاذِبِينَ Elbette yalancılardan.**

187. **فَاَسْقِطْ Hadi düşür** *(Kimin üzerine?)* **عَلَيْنَا Bizim üzerimize** *(Ne düşür?)* **كِسَفًا Bir parça** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا Sin'in sükunu ve fethasıyla قِطْعَةً Parça demektir *(Nereden düşür?)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten اِنْ كُنْتَ Şayet isen** *(Kimlerden?)* **مِنَ الصَّادِقِينَ Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamberliğin konusunda.

188. **قَالَ Dedi ki: رَبِّي Benim Rabbim** *(Nedir?)* **اَعْلَمُ En iyi bilendir** *(Neyi?)* **بِمَا O şeyleri ki, تَعْمَلُونَ Yapıyorsunuz** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve sizi onlara karşılık cezalandıracaktır.

189. **فَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladılar فَاَخَذَهُمْ Ve onları yakaladı** *(Ne?)* **عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ Gölge gününün azabı** هِيَ O *(Nedir?)* سَحَابَةٌ Bir buluttur ki, أَظَلَّتْهُمْ Onları gölgelendirdi *(Ne zaman?)* بَعْدَ حَرٍّ شَدِيدٍ أَصَابَهُمْ Onlara gelen şiddetli sıcaklıktan sonra فَأَمْطَرَتْ عَلَيْهِمْ Ve onlara yağdırdı *(Ne?)* نَارًا Ateş فَاحْتَرَقُوا Ve yanıverdiler **اِنَّهُ Muhakkak o كَانَ Oldu** *(Ne oldu?)* **عَذَابَ يَوْمٍ Bir günün azabı ki, عَظِيمٍ Büyük.**

190. **اِنَّ Muhakkak فِي ذٰلِكَ Bunda vardır** *(Ne vardır?)* **لَاٰيَةً Bir ders وَمَا كَانَ Olmadı** *(Kim?)* **اَكْثَرُهُمْ Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* **مُؤْمِنِينَ İman ediciler.**

191. **وَاِنَّ Ve muhakkak رَبَّكَ Senin Rabbin لَهُوَ Elbette O** *(Nedir?)* **الْعَزِيزُ Aziz'dir الرَّحِيمُ Rahim'dir.**

192. **وَاِنَّهُ Ve muhakkak O** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kur'an *(Nedir?)* **لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ Elbette alemlerin Rabbinin indirmesidir.**

193. **نَزَلَ İndirdi** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** *(Kim indirdi?)* **الرُّوحُ الْاَمِينُ Ruhu-l Emin** جِبْرِيلُ Cebrail *(Neye indirdi?)*

194. عَلٰى قَلْبِكَ **Senin kalbine** *(Niye?)* لِتَكُونَ **Olasın diye** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُنْذِرِينَ **Uyarıcılardan** *(Ne ile?)*

195. بِلِسَانٍ **Bir lisan ile** *(Öyle lisan ki,)* عَرَبِيٍّ **Arapça** *(Yine öyle lisan ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Açık وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraate *(Nasıldır?)* بِتَشْدِيدِ نَزَلَ Nezele fiilinin şeddelenmesi وَنَصْبِ الرُّوحِ Ve ruh kelimesinin nasbıyladır وَالْفَاعِلُ اللهُ Fail ise Allah'tır.

196. وَاِنَّهُ **Muhakkak o** أَيْ ذِكْرَ الْقُرْآنِ Yani, Kur'an'ın zikri *(Öyle Kur'an ki,)* الْمُنَزَّلِ عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e indirilen *(Neresedir?)* لَفِي زُبُرِ كُتُبِ الْاَوَّلِينَ **Evvelkilerin kitaplarındadır** *(Ne gibi kitaplar?)* كَالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat ve İncil gibi.

197. اَوَلَمْ يَكُنْ **Olmadı mı?** *(Kimler için?)* لَهُمْ **Onlar için** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirleri için *(Ne olmadı mı?)* اٰيَةً **Bir delil** *(Ne üzerine bir delil?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine *(Ne delil olmadı mı?)* اَنْ يَعْلَمَهُ **Onu bilmesi** *(Kimin?)* عُلَمَاءُ بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarının âlimlerinin** *(Kim gibi alimler?)* كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi *(Kimlerden?)* مِمَّنْ آمَنُوا İman edenlerden فَإِنَّهُمْ يُخْبِرُونَ بِذٰلِكَ Zira onlar bunu anlatıyorlardı وَيَكُنْ 'Yekün' kelimesi *(Ne ile okunmuştur?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların altta olması وَنَصْبِ آيَةٍ Ve 'Âyeten' kelimesinin nasbıyla *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ Noktaların üstte olması وَرَفْعِ آيَةٍ Ve 'Âyeten' kelimesinin refiyle.

198. وَلَوْ **Şayet** نَزَّلْنَاهُ **Onu indirseydik** *(Kimlere?)* عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمِينَ **Arapça bilmeyenlerin bazısına** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَعْجَمٍ 'A'cem' kelimesinin cemisidir.

199. فَقَرَاَهُ **Ve onu okusaydı** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerine مَا كَانُوا **Olmazlardı** بِهِ **Ona** *(Ne olmazlardı?)* مُؤْمِنِينَ **İman edici** *(Niçin?)* أَنَفَةً مِنِ اتِّبَاعِهِ Ona tabi olmaktan kibirlendikleri için.

200. كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا Yani, sokmamız gibi *(Neyi?)* التَّكْذِيبَ بِهِ Onu yalanlamayı *(Nasıl?)* بِقِرَاءَةِ الْأَعْجَمِيِّ Yabancının okumasıyla سَلَكْنَاهُ **Onu sokarız** أَدْخَلْنَا Girdiririz *(Neyi?)* التَّكْذِيبَ بِهِ Onu yalanlamayı *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ **Mücrimlerin kalplerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerinin *(Nasıl sokarız?)* بِقِرَاءَةِ النَّبِيِّ Peygamberin okumasıyla.

201. لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** حَتّٰى يَرَوُا **Görecekleri zamana kadar** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azabı ki,)* الْاَلِيمَ **Elem verici.**

202. فَيَاْتِيَهُمْ **Ve onlara gelecektir** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedirler?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değildirler.**

203. فَيَقُولُوا **Derler ki:** هَلْ نَحْنُ **Biz olur muyuz?** *(Ne olur muyuz?)* مُنْظَرُونَ **Mühlet verilenler** *(Niçin?)* لِنُؤْمِنَ İman etmemiz için فَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denilir ki لَا Hayır.

204. قَالُوا Dediler ki مَتٰى هٰذَا الْعَذَابُ Bu azap ne zaman? قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki اَفَبِعَذَابِنَا **Azabımızı mı?** يَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorlar.**

205. اَفَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَخْبِرْنِي Bana söyle! اِنْ مَتَّعْنَاهُمْ **Şayet onları nimetlendirsek** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce.**

206. ثُمَّ **Sonra** جَاءَهُمْ **Onlara gelse** *(Ne gelse?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يُوعَدُونَ **Vaat ediliyor** *(O da nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptır.

﴿مَا﴾ اسْتِفْهَامِيَّةٌ بِمَعْنَى أَيِّ شَيْءٍ ﴿اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾﴾ فِي دَفْعِ الْعَذَابِ أَوْ تَخْفِيفِهِ أَيْ لَمْ يُغْنِ ﴿وَمَآ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾﴾ رُسُلٌ تُنْذِرُ أَهْلَهَا ﴿ذِكْرٰى﴾ عِظَةً لَهُمْ ﴿وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾﴾ فِي إِهْلَاكِهِمْ بَعْدَ إِنْذَارِهِمْ وَنَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ ﴿وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾﴾ ﴿وَمَا يَنْبَغِي﴾ يَصْلُحُ ﴿لَهُمْ﴾ أَنْ يَنْزِلُوا بِهِ ﴿وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ﴾ لِكَلَامِ الْمَلَائِكَةِ ﴿لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾﴾ بِالشُّهُبِ ﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾﴾ إِنْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ الَّذِي دَعَوْكَ إِلَيْهِ ﴿وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾﴾ وَهُمْ بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ وَقَدْ أَنْذَرَهُمْ جِهَارًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ ﴿وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ﴾ أَلِنْ جَانِبَكَ ﴿لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾﴾ الْمُوَحِّدِينَ ﴿فَاِنْ عَصَوْكَ﴾ أَيْ عَشِيرَتُكَ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنِّي بَرِيٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾﴾ مِنْ عِبَادَةِ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿وَتَوَكَّلْ﴾ بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ ﴿عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾﴾ اللّٰهِ أَيْ فَوِّضْ إِلَيْهِ جَمِيعَ أُمُورِكَ ﴿اَلَّذِي يَرٰيكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾﴾ إِلَى الصَّلَاةِ ﴿وَتَقَلُّبَكَ﴾ فِي أَرْكَانِ الصَّلَاةِ قَائِمًا وَقَاعِدًا وَرَاكِعًا وَسَاجِدًا ﴿فِي السَّاجِدِينَ ﴿٢١٩﴾﴾ أَيِ الْمُصَلِّينَ ﴿اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾﴾ ﴿هَلْ اُنَبِّئُكُمْ﴾ أَيْ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ ﴿تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ﴾ كَذَّابٍ ﴿اَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾﴾ فَاجِرٍ مِثْلِ مُسَيْلِمَةَ وَغَيْرِهِ مِنَ الْكَهَنَةِ ﴿يُلْقُونَ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينُ ﴿السَّمْعَ﴾ أَيْ مَا سَمِعُوهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَى الْكَهَنَةِ ﴿وَاَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾﴾ يَضُمُّونَ إِلَى الْمَسْمُوعِ كِذْبًا كَثِيرًا وَكَانَ هٰذَا قَبْلَ أَنْ حُجِبَتِ الشَّيَاطِينُ عَنِ السَّمَاءِ ﴿وَالشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾﴾ فِي شِعْرِهِمْ فَيَقُولُونَ بِهِ وَيَرْوُونَهُ عَنْهُمْ فَهُمْ مَذْمُومُونَ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ﴾ مِنْ أَوْدِيَةِ الْكَلَامِ وَفُنُونِهِ ﴿يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾﴾ يَمْضُونَ فَيُجَاوِزُونَ الْحَدَّ مَدْحًا وَهِجَاءً ﴿وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ﴾ فَعَلْنَا ﴿مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾﴾ أَيْ يَكْذِبُونَ ﴿اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مِنَ الشُّعَرَاءِ ﴿وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا﴾ لَمْ يَشْغَلْهُمُ الشِّعْرُ عَنِ الذِّكْرِ ﴿وَانْتَصَرُوا﴾ بِهَجْوِهِمُ الْكُفَّارَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا﴾ بِهَجْوِ الْكُفَّارِ لَهُمْ فِي جُمْلَةِ الْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسُوا مَذْمُومِينَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَقَالَ تَعَالَى فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ ﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ مِنَ الشُّعَرَاءِ وَغَيْرِهِمْ ﴿اَيَّ مُنْقَلَبٍ﴾ مَرْجِعٍ ﴿يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾﴾ يُرْجَعُونَ بَعْدَ الْمَوْتِ.

TÜRKÇE ANLAMI

207. **Faydalandırıldıkları nimetler onlara** azabı kaldırma yahut hafifletme hususunda **ne yarar sağlayacaktır?**[1] Hiç bir yarar sağlamayacak tabi ki.

208-9. **Biz hiçbir memleketi,** kendilerine **öğüt vermek üzere uyarıcıları,** oranın ahalisini uyaran peygamberler **olmadan yok etmemişizdir.** Onları uyardıktan sonra helak etmemiz hususunda **Biz zalim değiliz.**

Müşriklerin sözlerini ret olarak şu ayetler inmiştir:

210. **Ve bunu,** Kuran'ı **şeytanlar indirmemiştir.**

211. **Bu**nu indirmek **onlar için mümkün değildir; zaten** buna **güçleri de yetmez.**

212. **Şüphe yok ki onlar,** parlak ateşler sayesinde Meleklerin sözlerini **işitmekten uzaklaştırılmışlardır.**

213. **Sakın Allah ile birlikte başka bir ilâha da dua etme. Sonra,** eğer onların seni çağırdığı bu işi yaparsan **azaba uğratılanlardan olursun.**

214. **Ve en yakınların olan aşiretini uyar.** Bunlar Haşim oğulları ile Abdulmuttalip oğullarıdır. Nitekim –Buhari ve Müslim'in rivayet ettiğine göre– onları açıkça uyarmıştır.

215. **Ve müminlerden,** Allah tealayı tevhit edenlerden **sana tabi olanlara kol-kanat ger.**

216. **Eğer** aşiretin **sana isyan ederse** onlara **de ki: "Şüphe yok ben sizin yaptıklarınızdan,** Allah'tan başkasına tapmanızdan **uzağım."**

217. **O azîz, çok merhametli olan** Allah'**a tevekkül et**[2] tüm işlerini ona havale et.

218. **O ki,** namaza **kalktığında seni görüyor,**

219. **Ve secde edenler arasında** namaz rükünlerindeki -ayağa kalkarak, oturarak rükû ederek ve secde ederek- **dönüşünü de (görüyor).**

220. **Hiç şüphesiz, ziyade işiten ve bilen odur.**

221. **Siz** Mekkeli kâfirler**e haber vereyim mi kimlerin üzerine şeytanların iniverdiğini?**[3]

222. Müseyleme ve diğer kahinler gibi **her günahkar iftiracı,** yalarcı **üzerine iniverir.**

223. **Bu** şeyta**nlar** meleklerden **duyduklarını** kâhinlere **haber verirler, çoğu yalancıdırlar;** duyduklarına pek çok yalan katarlar. Tüm bunlar, Şeytanların gökten engellenmelerinden önceydi.

224. **Şairlere gelince onlara da** şiirlerinde **sapıklar uyar,** bu şiirleri söylerler, onlardan aktarırlar. Onlar yerilmiş kişilerdir.

---

[1] Ayetteki مَا istifhâmiye olup "أَيُّ شَيْءٍ/hangi şey" anlamına gelir.

[2] وَتَوَكَّلْ kelimesi hem و harfiyle hem de ف harfiyle okunmuştur.

[3] تَنَزَّلُ fiili, kelimenin aslında bulunan iki ت harfinden biri hazfedilerek okunmuştur.

225. **Görmez misin,** bilmez misin **ki, onlar** söz ve söz sanatları vadilerinden **her bir vadide şaşkıncasına yürür dururlar,** bu arada methederken ve hicvederken haddi aşarlar.

226. **Ve şüphe yok ki onlar yapmadıkları şeyleri söylerler,** yani yalan konuşurlar.

227. **Ancak imân edip sâlih amel işleyen, Allah'ı çokça zikreden,** şiirin kendilerini Allah'ı zikretmekten alıkoymadığı **ve** kendilerinin de içlerinde bulunmuş olduğu müminlerin kafirler tarafından hicvedilmesi suretiyle **zulme uğradıktan sonra** kafirleri hicvederek **öçlerini alan** şair**ler hariç,** onlar yerilmiş kimseler değildir. Nitekim Cenâbı Hak şöyle buyurmaktadır: "***Allah kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez; ancak haksızlığa uğrayan başka***" "***Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın***" Şair olsun, olmasın **haksızlık edenler** öldükten sonra **hangi dönüşle döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.**

KELİME ANLAMI

207. مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ بِمَعْنٰى أَيَّ شَيْءٍ اَغْنٰى **Ne fayda verdi?** 'Ma' kelimesi 'Hangi şey' manasında sorudur *(Kime?)* عَنْهُمْ **Onlara** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يُمَتَّعُونَ **Faydalandırılıyor** *(Hangi hususta?)* فِي دَفْعِ الْعَذَابِ Azabı defetmede أَوْ تَخْفِيفِهِ Veya onu hafifletme hususunda (onlara ne fayda verdi?) أَيْ لَمْ يُغْنِ Yani, fayda vermedi.

208. وَمَا اَهْلَكْنَا **Ve biz helak etmedik** *(Kimi?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir beldeyi** اِلَّا **Ancak** لَهَا **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* مُنْذِرُونَ **Uyarıcılar** رُسُلٌ Peygamberler *(Öyle peygamberler ki,)* تُنْذِرُ أَهْلَهَا Beldi ehlini ikaz ediyor.

209. ذِكْرٰى **Öğüt** لَهُمْ عِظَةٌ Onlar için vaaz وَمَا كُنَّا **Biz olmadık** *(Ne olmadık?)* ظَالِمِينَ **Zulmediciler** *(Ne konuda?)* فِي إِهْلَاكِهِمْ Onları helak etme konusunda *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِنْذَارِهِمْ Onları uyardıktan sonra.

210. وَمَا تَنَزَّلَتْ وَنَزَلَ İndi *(Niçin?)* رَدًّا لِقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin sözlerini reddetmek için **İndirmedi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِالْقُرْآنِ Kur'an'ı *(Kim?)* الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar.**

211. وَمَا يَنْبَغِي **Ve yaraşmaz** يَصْلُحُ Uygun düşmez *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne yaraşmaz?)* أَنْ يَنْزِلُوا بِهِ Onu indirmeleri وَمَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve güç yetiremezler** *(Neye?)* ذٰلِكَ Buna.

212. اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** عَنِ السَّمْعِ **İşitmekten** *(Neyi?)* لِكَلَامِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin kelamını *(Nedirler?)* لَمَعْزُولُونَ **Elbette uzaklaştırılmışlardır** *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Ateşlerle.

213. فَلَا تَدْعُ **Dua etme** *(Kimle beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** *(Kime?)* اِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilaha ki,)* آخَرَ **Başka** فَتَكُونَ **Yoksa olursun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعَذَّبِينَ **Azap**

edilenlerden *(Ne zaman?)* إِنْ فَعَلْتَ Şayet yaparsan *(Neyi?)* ذٰلِكَ الَّذِي دَعَوْكَ Seni çağırdıkları bu şeyi *(Neye çağırdıkları?)* إِلَيْهِ Kendisine.

214. وَأَنْذِرْ **Ve uyar** *(Kimi?)* عَشِيرَتَكَ **Akrabanı** *(Öyle akraba ki,)* الْأَقْرَبِينَ **En yakın olan** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ Haşim ve Muttalib oğullarıdır وَقَدْ أَنْذَرَهُمْ جِهَارًا Onları aşikâren uyardı رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

215. وَاخْفِضْ **İndir** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kanadını** أَلِنْ جَانِبَكَ Yanını yumuşat *(Kime?)* لِمَنِ **O kimseye ki,** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** الْمُوَحِّدِينَ Allah'ı birleyenlerden.

216. فَإِنْ **Şayet** عَصَوْ **Asi olurlarsa** *(Kime?)* كَ **Sana** أَيْ عَشِيرَتُكَ Yani, senin akraban فَقُلْ **De ki:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* إِنِّي **Muhakkak ben** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** *(O da nedir?)* مِنْ عِبَادَةِ غَيْرِ اللهِ Allah'ın dışında bir şeye ibadet etmektir.

217. وَتَوَكَّلْ **Ve tevekkül et** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ Vav ve fe ile *(Kime?)* عَلَى الْعَزِيزِ **Aziz olana** الرَّحِيمِ **Rahim olan** اللهِ Allah'a أَيْ فَوِّضْ إِلَيْهِ Yani, ona ısmarla *(Neyi?)* جَمِيعَ أُمُورِكَ Bütün işlerini.

218. الَّذِي **O öyle bir zattır ki** يَرَاكَ **Seni görüyor** *(Ne zaman?)* حِينَ تَقُومُ **Kalktığında** *(Neye?)* إِلَى الصَّلَاةِ Namaza.

219. وَتَقَلُّبَكَ **Ve değişmeni de** *(Nerede?)* فِي أَرْكَانِ الصَّلَاةِ Namazın rükünlerinde *(Ne olduğun halde?)* قَائِمًا Ayakta durucu وَقَاعِدًا Oturucu وَرَاكِعًا Rüku edici وَسَاجِدًا Ve secde edici olduğun halde *(Nerede?)* فِي السَّاجِدِينَ **Secde edenler arasında** أَيِ الْمُصَلِّينَ Yani, namaz kılanlar.

220. إِنَّهُ **Muhakkak O** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** الْعَلِيمُ **Bilendir.**

221. هَلْ أُنَبِّئُ **Haber vereyim mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** أَيْ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Ey Mekke kâfirleri! *(Kimi?)* عَلَى مَنْ **O kişiyi ki,** تَنَزَّلُ **İniyor** *(Kimler?)* الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ Kelimenin aslından iki ta'dan birini hazfetmekle.

222. تَنَزَّلُ **İner** *(Kime?)* عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ **Her iftiracıya** كَذَّابٍ Yalancıya أَثِيمٍ **Günahkâra** فَاجِرٍ Facire *(Kim gibi?)* مِثْلِ مُسَيْلِمَةَ وَغَيْرِهِ Müseyleme ve diğerleri gibi *(Kimlerden olan?)* مِنَ الْكَهَنَةِ Kâhinlerden.

223. أَيْ مَا سَمِعُوهُ **İşitileni** السَّمْعَ *(Neyi?)* Yani, şeytanlar أَيِ الشَّيَاطِينُ **Haber verirler** يُلْقُونَ Kâhinlere إِلَى الْكَهَنَةِ *(Kime haber verirler?)* Yani, meleklerden işittileri şeyleri مِنَ الْمَلَائِكَةِ İşitilen şeye يَضُمُّونَ إِلَى الْمَسْمُوعِ **Yalancıdırlar** كَاذِبُونَ *(Nedir?)* **Onların çoğu** وَاَكْثَرُهُمْ katarlar *(Ne katarlar?)* كِذْبًا كَثِيرًا Birçok yalan وَكَانَ هٰذَا Bu idi *(Ne zaman idi?)* قَبْلَ أَنْ حُجِبَتِ الشَّيَاطِينُ Şeytanlar engellenmeden önce *(Nereden?)* عَنِ السَّمَاءِ Semadan.

224. وَالشُّعَرَاءُ **Şairler** يَتَّبِعُهُمُ **Onlara uyar** *(Kim?)* الْغَاوُونَ **Sapkınlar** *(Ne konuda uyarlar?)* فِي شِعْرِهِمْ Şiirlerinde فَيَقُولُونَ بِهِ Onu söylerler وَيَرْوُونَهُ عَنْهُمْ Ve onu onlardan naklederler فَهُمْ مَذْمُومُونَ Onlar kınanmışlardır.

225. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi? اَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** فِي كُلِّ وَادٍ **Her vadide** *(Öyle vadi ki,)* مِنْ أَوْدِيَةِ الْكَلَامِ Kelam vadilerinden وَفُنُونِهِ Ve onun sanatlarından *(Nedirler?)* يَهِيمُونَ **Şaşkın şaşkın dolaşırlar** يَمْضُونَ Geçerler فَيُجَاوِزُونَ الْحَدَّ Ve haddi aşarlar *(Nasıl?)* مَدْحًا وَهِجَاءً Övgü ve sövme ile.

226. وَاَنَّهُمْ **Ve şüphesiz onlar** *(Nedirler?)* يَقُولُونَ **Derler** *(Ne diye?)* فَعَلْنَا 'Biz yaptık' diye *(Neyi derler?)* مَا **O şeyi ki,** لَا يَفْعَلُونَ **Yapmıyorlar** أَيْ يَكْذِبُونَ Yani, yalan konuşurlar.

227. اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Kimlerden?)* مِنَ الشُّعَرَاءِ Şairlerden وَذَكَرُوا **Ve zikrettiler** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** لَمْ يَشْغَلْهُمُ الشِّعْرُ Yani, şiir onları alıkoymadı *(Neden?)* عَنِ الذِّكْرِ Zikirden *(Daha ne yaptılar?)* وَانْتَصَرُوا **Öçlerini aldılar** *(Nasıl?)* بِهَجْوِهِمُ الْكُفَّارَ Kafirleri hicvetmekle *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا **Zulme uğradıktan sonra** *(Ne ile?)* بِهَجْوِ الْكُفَّارِ لَهُمْ Kafirlerin onları hicivleriyle *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin arasında فَلَيْسُوا مَذْمُومِينَ (İşte böyle şairler) kınanmış değillerdir قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى Allah Teala buyurdu ki: لَا يُحِبُّ اللّٰهُ Allah sevmez *(Neyi?)* الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ Kötü sözün açıkça söylenmesini إِلَّا مَنْ ظُلِمَ Ancak haksızlığa uğrayan başka *(Daha ne dedi?)* فَمَنِ اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ Kim size saldırırsa فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ Siz de ona saldırın *(Nasıl?)* بِمِثْلِ مَا اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ Size saldırdığı kadar وَسَيَعْلَمُ **Bilecek** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** ظَلَمُوا **Zalim oldular** *(Kimlerden?)* مِنَ الشُّعَرَاءِ وَغَيْرِهِمْ Şairler ve onların dışındakilerden *(Neyi bilecekler?)* اَيَّ مُنْقَلَبٍ مَرْجِعٍ **Hangi dönüşle** يَنْقَلِبُونَ **Dönecekler** يُرْجَعُونَ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra döndürülecekler.

٢٧

سُورَةُ النَّمْلِ

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَتِسْعُونَ آيَةً

Neml Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Doksan üç, doksan dört
veya doksan beş ayettir

سُورَةُ النَّمْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طسٓ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ﴾ آيَاتٌ مِنْهُ ﴿وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾﴾ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ هُوَ ﴿هُدًى﴾ أَيْ هَادٍ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾﴾ الْمُصَدِّقِينَ بِهِ بِالْجَنَّةِ ﴿اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ﴾ يَأْتُونَ بِهَا عَلٰى وَجْهِهَا ﴿وَيُؤْتُونَ﴾ يُعْطُونَ ﴿الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾﴾ يَعْلَمُونَهَا بِالْاِسْتِدْلَالِ وَأُعِيدَ هُمْ لِمَا فَصَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْخَبَرِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ﴾ اَلْقَبِيحَةَ بِتَرْكِيبِ الشَّهْوَةِ حَتّٰى رَأَوْهَا حَسَنَةً ﴿فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾﴾ يَتَحَيَّرُونَ لِقُبْحِهَا عِنْدَنَا ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوٓءُ الْعَذَابِ﴾ أَشَدُّهُ فِي الدُّنْيَا الْقَتْلُ وَالْأَسْرُ ﴿وَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ﴿٥﴾﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَاِنَّكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ﴾ أَيْ يُلْقٰى عَلَيْكَ بِشِدَّةٍ ﴿مِنْ لَدُنْ﴾ مِنْ عِنْدِ ﴿حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾﴾ فِي ذٰلِكَ أُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهٖٓ﴾ زَوْجَتِهِ عِنْدَ مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ إِلٰى مِصْرَ ﴿اِنّ۪يٓ اٰنَسْتُ﴾ أَبْصَرْتُ مِنْ بَعِيدٍ

﴿نَارًا سَاٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ﴾ عَنْ حَالِ الطَّرِيقِ وَكَانَ قَدْ ضَلَّهَا ﴿اَوْ اٰتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ﴾ بِالْإِضَافَةِ لِلْبَيَانِ وَتَرْكِهَا [بِشِهَابٍ قَبَسٍ] أَيْ شُعْلَةِ نَارٍ فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ أَوْ عُودٍ ﴿لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾﴾ وَالطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا تَسْتَدْفِئُونَ مِنَ الْبَرْدِ ﴿فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿بُورِكَ﴾ أَيْ بَارَكَ اللّٰهُ ﴿مَنْ فِي النَّارِ﴾ أَيْ مُوسٰى ﴿وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ أَوِ الْعَكْسُ وَبَارَكَ يَتَعَدّٰى بِنَفْسِهِ وَبِالْحَرْفِ وَيُقَدَّرُ بَعْدَ فِي مَكَانٌ ﴿وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾﴾ مِنْ جُمْلَةِ مَا نُودِيَ وَمَعْنَاهُ تَنْزِيهُ اللّٰهِ مِنَ السُّوءِ ﴿يَا مُوسٰى اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾﴾ ﴿وَاَلْقِ عَصَاكَ﴾ فَأَلْقَاهَا ﴿فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ﴾ تَتَحَرَّكُ ﴿كَاَنَّهَا جَانٌّ﴾ حَيَّةٌ خَفِيفَةٌ ﴿وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ يَرْجِعْ قَالَ تَعَالٰى ﴿يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ﴾ مِنْهَا ﴿اِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ﴾ عِنْدِي ﴿الْمُرْسَلُونَ﴾ مِنْ حَيَّةٍ وَغَيْرِهَا ﴿١٠﴾ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ ظَلَمَ﴾ نَفْسَهُ ﴿ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا﴾ أَتَاهُ ﴿بَعْدَ سُوءٍ﴾ أَيْ تَابَ ﴿فَاِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾﴾ أَقْبَلُ التَّوْبَةَ وَأَغْفِرُ لَهُ ﴿وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ﴾ طَوْقِ الْقَمِيصِ ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ لَوْنِهَا مِنَ الْأَدَمَةِ ﴿بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾ بَرَصٍ لَهَا شُعَاعٌ يَغْشَى الْبَصَرَ آيَةً ﴿فِي تِسْعِ اٰيَاتٍ﴾ مُرْسَلًا بِهَا ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً﴾ أَيْ مُضِيئَةً وَاضِحَةً ﴿قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

27- Neml Sûresi

Mekke'de inmiştir. 93, 94 veya 95 ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Tâ, Sin.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Bu** ayetler **sana Kuran**dan olan **ve** hakkı batıldan **çok açık ayırt eden bir kitabın âyetleridir.**[1]
2. O, **Müminler için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayettir ve** kendisini doğrulayanlar için cennete dair **bir müjdedir.**
3. **Onlar ki namazı dosdoğru kılarlar,** gerektiği şekilde yerine getirirler **ve zekâtı verirler. Ayrıca onlar, evet onlar**[2] **ahirete de kesinkes inanırlar**, ahiretin olacağını delil ile bilirler.

---

[1] وَكِتَابٌ kelimesi bir sıfat (مُبِينٌ) ilavesiyle آيَاتُ üzerine atfedilmiştir.
[2] هُمْ zamiri mübteda (وَهُمْ) ile haberin arası (بِالْآخِرَةِ ile) ayrıldığı için tekrarlanmıştır.

4. **Şüphesiz biz, ahirete inanmayanların** kötü **işlerini** arzulanır yapmak suretiyle **kendilerine süslü gösterdik;** onlar da bu işleri güzel gördüler. **O yüzde bocalar dururlar.**[1]

5. **İşte bunlar,** öldürülmeleri ve esir alınmaları suretiyle dünyadaki **azabı en kötü,** şiddetli **olanlardır;** kendilerine ebedi olan ateşe girecekleri için **ahirette en çok ziyana uğrayacaklar da yine onlardır.**

6. **Muhakkak ki sen;**[2] **Kuran'ı** onu indirme hususunda **Alîm ve Hakîm olanın katından almaktasın,** türlü zorluklarla sana verilmektedir.

7. Yâd et! **Hani Musa** Medyen'den Mısır'a giderken kaybolmuşken **ailesine,** karısına **demişti ki: "Ben muhakkak uzakta bir ateş gördüm, ondan,** yolun durumundan **size bir haber getireceğim yahut size** odunda yahut fitil ucunda **bir ateş parçası getiririm. Belki** soğuktan **ısınırsınız."**[3]

8. **Oraya geldiğinde şöyle seslenildi:**[4] **Ateşin bulunduğu yerde olan** Musa **ve çevresindekiler,** Melekler yahut tam tersi (ateşin bulunduğu yerde olan melekler ve çevresindeki Musa) Allah tarafından **mübarek kılınmıştır!**[5] **Âlemlerin Rabbi olan Allah,** seslenilen şeylerin tamamından **münezzehtir!** Bu, Allah tealanın tüm kötülüklerden tenzih edilmesi anlamındadır.

9. **Ey Musa! Durum şu ki ben, mutlak galip ve hikmet sahibi olan Allah'ım!**

10. **Âsânı at! Musa** âsâyı atıp **onu** küçük bir **yılan gibi depreşir görünce kaçtı ve geri dönmedi.** Allah teala buyurdu ki**: Ey Musa!** Ondan **korkma; çünkü benim huzurumda peygamberler** ne yılandan ne de başka bir şeyden **korkmaz.**

11. **Ancak,**[6] **kim** kendine **zulmeder, kötülükten sonra yerine iyilik yaparsa,** tövbe ederse **bilsin ki ben çok mağfiret edenim, çok merhamet edenim.** Onun tövbesini kabul eder kendisine mağfiret ederim.

12. **Elini koynuna,** gömleğinin yakasından içeri **sok da** önceki rengi olan buğdayın yerine **kusursuz,** Abraş hastalığı olmaksızın **bembeyaz,** göz kamaştıracak kadar parlak olarak **çıksın. Dokuz mucize ile Firavun ve kavmine** gönderilmiş olarak **(git). Çünkü onlar artık yoldan çıkmış bir kavimdirler.**

13. **Mucizelerimiz onlara açıkça geldiğinde dediler ki, bu apaçık bir sihirdir,** sihir olduğu ortadadır.

---

[1] Onların bocalayıp durması Allah katında bu işlerin kötü olmasına binaendir.

[2] Buradaki hitap Hz. Peygamberedir. (sallallahu aleyhi vesellem)

[3] تَصْطَلُونَ kelimesindeki ط harfi iftial babının ت harfinin yerine gelmiştir. Bu kelime ل harfi kesreli ve fethalı okunan صَلي النَّارُ kökünden gelir.

[4] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[5] بَارَكَ fiili hem kendisi hem de harfle müteaddi olur. فِي harfi cerinden sonra مَكَانَ kelimesi takdir edilir.

[6] إِلَّا burada لَكِنْ anlamındadır. (yani istisna munkatıdır.)

KELİME ANLAMI

﴿٢٧﴾- سُورَةُ النَّمْلِ

27- Neml Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَهِيَ **Bu sûre** ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَتِسْعُونَ آيَةً **Doksan üç, doksan dört veya doksan beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. طس **Ta Sin** اَللهُ Allah *(Nedir?)* اَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla تِلْكَ **Bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ **Kuran'ın ayetleridir** آيَاتٌ مِنْهُ Kuran'dan ayetlerdir وَكِتَابٍ **Ve kitabın (ayetleridirler)** *(Öyle kitap ki,)* مُبِينٍ **Ziyade açıklayan** مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ Hakkın batıldan ayıran عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ (Kitap lafzına) bir sıfat (mübin) ilave edilerek, (Kuran lafzından farklılaştırılıp onun üzerine) atfedilmiştir.

2. هُوَ O *(Nedir?)* هُدًى **Bir hidayettir** أَيْ هَادٍ مِنَ الضَّلَالَةِ Yani, sapıklıktan, hidayete ulaştırandır *(Daha)* وَبُشْرٰى **Ve bir müjdedir.** *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** الْمُصَدِّقِينَ بِهِ Kuranı tasdik edenler için *(Ne ile müjdele?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile.

3. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُقِيمُونَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** يَأْتُونَ بِهَا Onu yerine getirirler *(Nasıl?)* عَلٰى وَجْهِهَا Getirilmesi gereken şekilde وَيُؤْتُونَ **Verirler** يُعْطُونَ Verirler *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekâtı** وَهُمْ **Ve de onlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirette** هُمْ **Onlar** يُوقِنُونَ **Yakinen inanırlar** يَعْلَمُونَهَا بِالْاِسْتِدْلَالِ O ahireti delilleri ile bilirler وَأُعِيدَ هُمْ 'Hüm' zamiri tekrarlandı *(Niçin?)* لِمَا فَصَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْخَبَرِ Haberi ile birinci hüm (mübteda) arasına fasıla girdiği için.

4. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz ki o kimseler** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** زَيَّنَّا **Süslü gösterdik** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** *(Öyle ameller ki,)* الْقَبِيحَةَ Çirkin *(Nasıl süslü gösterdik?)* بِتَرْكِيبِ الشَّهْوَةِ Şehvetle birleştirerek حَتّٰى رَأَوْهَا Nihayet yaptıkları kötü işleri gördüler *(Ne?)* حَسَنَةً Güzel فَهُمْ **Bu yüzden onlar** *(Nedir?)* يَعْمَهُونَ **Bocalar dururlar** يَتَحَيَّرُونَ Hayret içinde olurlar *(Niçin?)* لِقُبْحِهَا عِنْدَنَا O ameller bize göre çirkin olduklarından.

5. أُولَٰئِكَ **İşte onlar var ya** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* سُوءُ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsü** فِي الدُّنْيَا أَشَدُّهُ Dünyada azabın en ağırı اَلْقَتْلُ وَالْأَسْرُ Öldürmek, esir alınmak وَهُمْ **Ve onlar** فِي الْآخِرَةِ **Ahirette de** هُمُ **Onlar** *(Nedir?)* الْأَخْسَرُونَ **En çok ziyana uğrayacak olanlardır** لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ Cehenneme vardıracakları için *(Öyle cehennem ki,)* الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ Onlar üzerine ebedi kılınmış.

6. وَإِنَّكَ **Şüphe yok ki sen** ﷺ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e hitaptır لَتُلَقَّى **Elbette ulaştırılıyorsun** *(Neye?)* الْقُرْآنَ **Kuran'a** أَيْ يُلْقَى عَلَيْكَ بِشِدَّةٍ Yani, Kuran sana zorlukla ulaştırılıyor *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْ –مِنْ عِنْدِ– حَكِيمٍ **Hikmet sahibi tarafından** عَلِيمٍ **Her şeyi bilen tarafından** *(Ne hususta âlim ve hakim?)* فِي ذَٰلِكَ Peygamberliğin ve Kuran'ın sana verilmesi hususunda.

7. أُذْكُرْ **Hatırla** إِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* مُوسَىٰ **Musa** *(Kime?)* لِأَهْلِهِ **Ailesine** زَوْجَتِهِ Zevcesine *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ إِلَى مِصْرَ Medyen'den Mısır'a giderken إِنِّي Şüphesiz ki ben آنَسْتُ **Hissettim** أَبْصَرْتُ مِنْ بَعِيدٍ Uzaktan gördüm *(Neyi?)* نَارًا **Bir ateşi** سَآتِيكُمْ **Size getireceğim** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne?)* بِخَبَرٍ **Bir haber** عَنْ حَالِ الطَّرِيقِ Yolun durumundan وَكَانَ قَدْ ضَلَّهَا Musa (aleyhisselam) yolu şaşırmıştı أَوْ آتِيكُمْ **Ya da size getiririm** *(Ne?)* بِشِهَابِ قَبَسٍ **Bir yalın şule (Parlak ateş koru)** بِالْإِضَافَةِ İzafetle okundu *(Ne için olan izafet?)* لِلْبَيَانِ Beyan için *(Daha ne ile okunur?)* وَتَرْكِهَا İzafetsiz (Şihab kelimesini tenvinleyerek)okundu أَيْ شُعْلَةِ نَارٍ Yani, ateş şulesi فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ Fitil ucunda أَوْ عُودٍ Ya da odunun başında لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ **Belki ısınırsınız** وَالطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْإِفْتِعَالِ 'Ta' harfi iftealenin 'Te' harfinden bedeldir مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ 'Saliye-bin-nari'den alınmıştır بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا (Saliye fiili) lam harfinin kesresi ve fethasıyla okunur تَسْتَدْفِئُونَ مِنَ الْبَرْدِ Soğuktan ısınırsınız.

8. فَلَمَّا جَاءَهَا **Ne zaman ki oraya vardı** نُودِيَ **Kendisine nida olundu ki** أَنْ –أَيْ بِأَنْ– بُورِكَ **Mübarek kılınmıştır** أَيْ بَارَكَ اللهُ Yani, Allah mübarek kıldı *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** *(Neredrdir?)* فِي النَّارِ **Bu ateştedir** أَيْ مُوسَىٰ Yani, Musa (aleyhisselam) وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** *(Neredrdir?)* حَوْلَهَا **Bu ateşin etrafındadır** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, melekler أَوِ الْعَكْسُ Veya bunun aksi وَبَارَكَ يَتَعَدَّى بِنَفْسِهِ 'Bâreke' fiili harfi cersiz müteaddi olur وَبِالْحَرْفِ Harfi cerle de olur وَيُقَدَّرُ بَعْدَ فِي مَكَانٌ Bu fiilden sonra gelen 'fi' harfinden sonra 'mekan' takdir edilir وَسُبْحَانَ اللهِ **Allah münezzehtir** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi olan** مِنْ جُمْلَةِ مَا نُودِيَ Bu sözde nida edilen şeylerdendir وَمَعْنَاهُ تَنْزِيهُ اللهِ مِنَ السُّوءِ Manası ise: Allah'ı her kötü şeyden tenzih etmektir.

9. يَا مُوسٰى **Ey Musa** اِنَّهُ **Muhakkak ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani, durum şudur. اَنَا **Ben** اللّٰهُ **Allah'ım** *(Öyle Allah ki,)* اَلْعَزِيزُ **Aziz olan** *(Daha)* اَلْحَكِيمُ **Hakim olan.**

10. وَاَلْقِ **Bırak** *(Neyi?)* عَصَاكَ **Asanı** فَأَلْقَاهَا O da hemen asasını bırakıverdi فَلَمَّا رَاٰهَا **Ne zamanki onu gördü** *(Ne olduğu halde?)* تَهْتَزُّ **Çalkalanıyor** تَتَحَرَّكُ Hareket ediyor *(Nasıl?)* كَاَنَّهَا **Sanki o** *(Nedir?)* جَانٌّ **Bir yılan** حَيَّةٌ خَفِيفَةٌ Hafif bir yılan وَلّٰى **Kaçtı** *(Nasıl?)* مُدْبِرًا **Arkasını dönerek** وَلَمْ يُعَقِّبْ **Dönüp bakmadı** يَرْجِعْ Dönmedi قَالَ تَعَالٰى Allah-u Teâla buyurdu يَا مُوسٰى **Ey Musa !** لَا تَخَفْ **Korkma** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan اِنّي **Şüphe yok ki ben** لَا يَخَافُ **Korkmaz** *(Nerede?)* لَدَيَّ **Benim yanımda** عِنْدِي Benim yanımda *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Peygamberler** *(Neden?)* مِنْ حَيَّةٍ وَغَيْرِهَا Yılan ve diğer şeylerden.

11. اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat مَنْ **O kimse ki** ظَلَمَ **Zulmetti** *(Kime?)* نَفْسَهُ Kendisine ثُمَّ بَدَّلَ **Sonra değiştirdi** *(Neye?)* حُسْنًا **Güzelliğe** *(Öyle güzellik ki?)* أَتَاهُ Onu yaptı *(Neden sonra?)* بَعْدَ سُوءٍ **Kötülükten sonra** أَيْ تَابَ Yani, tövbe etti فَاِنّي **Artık ben** غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıyım** رَحِيمٌ **Çok merhamet sahibiyim** أَقْبَلُ التَّوْبَةَ Tövbeyi kabul ederim وَأَغْفِرُ لَهُ Ve onu af ederim.

12. وَاَدْخِلْ **Sok** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ **Koynuna** طَوْقِ الْقَمِيصِ Gömleğinin yakasından içeri تَخْرُجْ **Çıkıversin** *(Nasıl?)* خِلَافَ لَوْنِهَا مِنَ الْأُدْمَةِ Deri renginden başka bir renkte بَيْضَاءَ **Bembeyaz** مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Kusursuz olarak** بَرَصٍ Beras gibi vücuda alacalık getiren bir hastalık olmadan لَهَا O el için olduğu halde *(Ne?)* شُعَاعٌ Parlaklık *(Öyle parlaklık ki,)* يَغْشَي الْبَصَرَ Gözü alıyor *(Bu harikulade olay ne olduğu halde)* آيَةً Bir mucize *(Neredeki?)* فِي تِسْعِ اٰيَاتٍ **Dokuz mucize arasında** *(Öyle dokuz mucize ki,)* مُرْسَلًا بِهَا Onlar ile Musa (aleyhisselam) gönderilmiş *(Kime?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** اِنَّهُمْ **Zira kuşkusuz onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim ki,** فَاسِقِينَ **Fasık olan.**

13. فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ **Ne zamanki onlara geldi** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** *(Ne oldukları halde?)* مُبْصِرَةً **Açık olarak** أَيْ مُضِيئَةً وَاضِحَةً Yani, parlak, apaçık قَالُوا **Dediler ki:** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir sihirdir** *(Öyle sihir ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ ظَاهِرٌ Açık, zahir.

﴿وَجَحَدُوا بِهَا﴾ أَيْ لَمْ يُقِرُّوا ﴿وَ﴾ قَدِ ﴿اسْتَيْقَنَتْهَآ اَنْفُسُهُمْ﴾ تَيَقَّنُوا أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللهِ ﴿ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ بِمَا جَاءَ بِهِ مُوسٰى رَاجِعٌ إِلَى الْجَحْدِ ﴿فَانْظُرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾﴾ الَّتِي عَلِمْتَهَا مِنْ إِهْلَاكِهِمْ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ﴾ ابْنَهُ ﴿عِلْمًا﴾ بِالْقَضَاءِ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَقَالَا﴾ شُكْرًا لِلهِ ﴿الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي فَضَّلَنَا﴾ بِالنُّبُوَّةِ وَتَسْخِيرِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّيَاطِينِ ﴿عَلٰى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُدَ﴾ النُّبُوَّةَ وَالْعِلْمَ دُونَ بَاقِي أَوْلَادِهِ ﴿وَقَالَ يَآ اَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ﴾ أَيْ فَهْمَ أَصْوَاتِهِ ﴿وَاُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ تُؤْتَاهُ الْأَنْبِيَاءُ وَالْمُلُوكُ ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الْمُؤْتٰى ﴿لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾﴾ الْبَيِّنُ الظَّاهِرُ ﴿وَحُشِرَ﴾ جُمِعَ ﴿لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ﴾ فِي مَسِيرٍ لَهُ ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾﴾ يُجْمَعُونَ ثُمَّ يُسَاقُونَ ﴿حَتّٰٓى اِذَآ اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ﴾ هُوَ بِالطَّائِفِ أَوْ بِالشَّامِ نَمْلُهُ صِغَارٌ أَوْ كِبَارٌ ﴿قَالَتْ نَمْلَةٌ﴾ مَلِكَةُ النَّمْلِ وَقَدْ رَأَتْ جُنْدَ سُلَيْمَانَ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ﴾ يَكْسِرَنَّكُمْ ﴿سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾﴾ نُزِّلَ النَّمْلُ مَنْزِلَ الْعُقَلَاءِ فِي الْخِطَابِ بِخِطَابِهِمْ ﴿فَتَبَسَّمَ﴾ سُلَيْمَانُ ابْتِدَاءً ﴿ضَاحِكًا﴾ اِنْتِهَاءً ﴿مِنْ قَوْلِهَا﴾ وَقَدْ سَمِعَهُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ حَمَلَتْهُ إِلَيْهِ الرِّيحُ فَحَبَسَ جُنْدَهُ حِينَ أَشْرَفَ عَلٰى وَادِيهِمْ حَتّٰى دَخَلُوا بُيُوتَهُمْ وَكَانَ جُنْدُهُ رُكْبَانًا وَمُشَاةً فِي هٰذَا السَّيْرِ ﴿وَقَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِيٓ﴾ أَلْهِمْنِي ﴿اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيٓ اَنْعَمْتَ﴾ بِهَا ﴿عَلَيَّ وَعَلٰى وَالِدَيَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَاَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾﴾ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ ﴿وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ﴾ لِيَرَى الْهُدْهُدَ الَّذِي يَرَى الْمَاءَ تَحْتَ الْأَرْضِ وَيَدُلُّ عَلَيْهِ بِنَقْرِهِ فِيهَا فَتَسْتَخْرِجُهُ الشَّيَاطِينُ لِاحْتِيَاجِ سُلَيْمَانَ إِلَيْهِ لِلصَّلَاةِ فَلَمْ يَرَهُ ﴿فَقَالَ مَا لِيَ لَآ اَرَى الْهُدْهُدَ﴾ أَيْ أَعَرَضَ لِي مَا مَنَعَنِي مِنْ رُؤْيَتِهِ ﴿اَمْ كَانَ مِنَ الْغَآئِبِينَ ﴿٢٠﴾﴾ فَلَمْ أَرَهُ لِغَيْبَتِهِ فَلَمَّا تَحَقَّقَهَا قَالَ ﴿لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا﴾ تَعْذِيبًا ﴿شَدِيدًا﴾ بِنَتْفِ رِيشِهِ وَذَنَبِهِ وَرَمْيِهِ فِي الشَّمْسِ فَلَا يَمْتَنِعُ مِنَ الْهَوَامِّ ﴿اَوْ لَاَذْبَحَنَّهُ﴾ بِقَطْعِ حُلْقُومِهِ ﴿اَوْ لَيَاْتِيَنِّي﴾ بِنُونٍ مُشَدَّدَةٍ مَكْسُورَةٍ أَوْ مَفْتُوحَةٍ يَلِيهَا نُونٌ مَكْسُورَةٌ ﴿بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢١﴾﴾ بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ عَلٰى عُذْرِهِ ﴿فَمَكُثَ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَفَتْحِهَا [فَمَكَثَ] ﴿غَيْرَ بَعِيدٍ﴾ أَيْ يَسِيرًا مِنَ الزَّمَنِ وَحَضَرَ لِسُلَيْمَانَ مُتَوَاضِعًا بِرَفْعِ رَأْسِهِ وَإِرْخَاءِ ذَنَبِهِ وَجَنَاحَيْهِ فَعَفَا عَنْهُ وَسَأَلَهُ عَمَّا لَقِيَ فِي غَيْبَتِهِ ﴿فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ﴾ أَيِ اطَّلَعْتُ عَلٰى مَا لَمْ تَطَّلِعْ عَلَيْهِ ﴿وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ قَبِيلَةٌ بِالْيَمَنِ سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ بِاعْتِبَارِهِ صُرِفَ ﴿بِنَبَاٍ﴾ خَبَرٍ ﴿يَقِينٍ ﴿٢٢﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Kendileri de bunların** Allah katından olduğuna **yakînen inandıkları halde, zulmederek ve büyüklenerek**[1] Musa'nın getirdiği şeylere iman etmeye karşı kibirlenerek **onları inkâr ettiler,** ikrar etmediler. Ey Muhammed, **bozguncuların** helak edilmelerinden ibaret olan bildiğin **sonlarının nasıl olduğuna bir bak!**

15. **Andolsun ki, Dâvud'a ve** oğlu **Süleyman'a** insanlar arasında hükmetmeye, kuşdiline ve bunların dışında başka şeylere dair **ilim verdik.** Allah'a şükür olarak **dediler ki: " Bizi** peygamberlikle, insanları cinleri ve şeytanları emrimize vermekle **mümin kullarından birçoğu üzerine üstün kılan O Allah'a hamd olsun."**

16. Evlatları arasından sadece **Süleyman,** peygamberlik ve ilim hususlarında **Davud'a vâris oldu ve dedi ki: Ey insanlar! Bize kuşdili,** çıkardıkları seslerin anlamı **öğretildi ve bize** hem peygamberlere hem de hükümdarlara verilen **her şeyden verildi. Doğrusu bu** verilenler **apaçık bir lütuftur.**

17. **Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan ibaret orduları** bir sefer esnasında **toplandı; hepsi toplandıktan sonra sevk ediliyordu.**

18. **Nihayet** Tâif'te yahut Şâm'da bulunan ve hem küçük hem de büyük karıncaları bulunan **karınca vâdisine geldikleri zaman,** karıncaların kraliçesi olan ve Süleyman'ın ordusunu gören **bir karınca: Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman ve ordusu farkında olmadan sizi kırmasın! dedi.**[2]

19. Süleyman, rüzgârın kendisine taşıdığı ve üç mil öteden duyduğu **onun sözünden dolayı gülerek tebessüm etti**[3] ve vadilerine geldiğinde karıncalar yuvalarına girinceye kadar ordusunu durdurdu. Bu sefer esnasında ordusunun kimisi yaya kimisi ise binekliydi. **Dedi ki: Ey Rabbim! Gerek bana gerekse ana-babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle, beni iyi kulların,** peygamberlerin ve velilerin **arasına kat.**

20. Toprağın altındaki suyu görebilen ve su bulunan yeri gagalayarak gösteren Hüdhüd'ü görmek amacıyla **kuşları teftiş etti.** Hüdhüd su olan yeri gösterdiğinde Süleyman'ın namaz için ihtiyaç duyduğu bu suyu şeytanlar çıkarıyordu. Onu göremeyince **dedi ki: "Hüdhüd'ü niye göremiyorum,** bana, onu görmeme engel olacak bir şey mi oldu? **Yoksa kayıplara mı karıştı?"** Bundan dolayı mı onu göremedim?

Hüdhüd'ün orada olmadığı kesinleşince dedi ki:

---

[1] ظُلْمًا ve عُلُوًّا kelimeleri وَجَحَدُوا fiiline racidirler. (Yani ya bu fiilin mefulü lehidirler, yahut bu fiildeki fail zamirinden haldirler.)

[2] Akıllı kimselere kullanılan sigalarla hitap edilmeleri hususunda karıncalar akıllılar menzilesine indirilmiştir.

[3] Tebessüm olarak başlayan taaccübü gülme olarak sona ermiştir.

21. **Ya bana** mazeretini gösteren **apaçık bir delil getirecek**[1] **ya da** tüylerinin ve kuyruğunun koparılması, haşerelere yem olması için güneşe atılması suretiyle **ona çok kötü azap edeceğim yahut** boğazını keserek **onu boğazlayacağım!**

22. **Çok geçmeden Hüdhüd** başını kaldırıp, tüylerini ve kanatlarını indirmiş bir halde, tevazu içinde Süleyman'ın yanına **geldi** ve özür diledi. Süleyman, yanlarında yokken nelerle karşılaştığını kendisine sorunca **dedi ki: "Ben senin bilmediğin bir şeyi öğrendim,** muttali olmadığın bir şeye muttali oldum; **sana Sebe'den**[2] **doğru bir haber getirdim."**

KELİME ANLAMI

14. وَجَحَدُوا **Ve inkâr ettiler** *(Neyi?)* بِهَا **Bu ayetleri** أَيْ لَمْ يُقِرُّوا Yani, ikrar etmediler وَ -قَدِ- اسْتَيْقَنَتْهَا **Halbuki kesin inanmıştı** *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ **Onların vicdanları** تَيَقَّنُوا Yani, yakinen anlamışlardı *(Neyi?)* أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ O mucizelerin Allah tarafından olduğunu *(Niçin?)* ظُلْمًا **Zulmettikleri için** *(Daha)* وَعُلُوًّا **Ve kibirlendikleri için** تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ İmandan kibirlendikleri için *(Neye?)* بِمَا جَاءَ بِهِ مُوسٰى Musa (aleyhisselam)'ın getirdiklerine رَاجِعٌ إِلَى الْجَحْدِ 'Zulmen' ve 'uluvven' lafızları 'cehedu' fiiline (meful-u leh ya da hal olarak) dönerler فَانْظُرْ **Bak** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların sonu** الَّتِي O sonları ki عَلِمْتَهَا Onu bildin *(Sonları nedir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak edilmeleridir.

15. وَلَقَدْ **Andolsun ki, elbette** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud** وَسُلَيْمٰنَ **Ve Süleyman'a** *(Süleyman kimdir)* ابْنَهُ Davud'un oğlu *(Ne verdik?)* عِلْمًا **İlim** *(Ne ilmi?)* بِالْقَضَاءِ بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arsında hükmetmek وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ Kuşlarla konuşmak وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer ilimleri وَقَالَا **İkisi dediler ki** شُكْرًا لِلّٰهِ Allah'a şükretmek için اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** الَّذِي **Öyle Allah ki,** فَضَّلَنَا **Bizi üstün kıldı** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle وَتَسْخِيرِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّيَاطِينِ Cinleri, insanları ve şeytanları hizmetimize vermekle *(Kime üstün kıldı?)* عَلٰى كَثِيرٍ **Bir çoğuna** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Öyle kulları ki,)* اَلْمُؤْمِنِينَ **İnanan.**

16. وَوَرِثَ **Varis oldu** *(Kim?)* سُلَيْمٰنُ **Süleyman** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Neye varis oldu?)* اَلنُّبُوَّةَ Peygamberliğe *(Daha)* وَالْعِلْمَ İlme دُونَ بَاقِي أَوْلَادِهِ Diğer evlatları varis olamadılar

---

[1] Bu kelime hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) لَيَأْتِيَنِّي şeklinde, hem de لَيَأْتِيَنَّنِي şeklinde okunmuştur.

[2] سَبَإٍ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) munsarif, hem de gayri munsarif olarak okunmuştur. Sebe, Yemen'de bulunan bir kabiledir. سَبَإٍ kelimesi munsarif kabul edildiğinde, bu kabilenin atalarından birinin ismini aldığı söylenmiştir.

وَقَالَ **Dedi ki:** يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** عُلِّمْنَا **Bize öğretildi** *(Ne?)* مَنْطِقَ الطَّيْرِ **Her kuşun dili** أَيْ فَهْمَ أَصْوَاتِهِ Yani, seslerini anlamak وَاُوتِينَا **Ve bize verildi** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle şeylerden ki,)* تُؤْتَاهُ الْأَنْبِيَاءُ Peygamberlere verilen وَالْمُلُوكُ Ve hükümdarlara verilen اِنَّ هٰذَا **Kuşkusuz bu** اَلْمُؤْتٰى Verilenler *(Nedir?)* لَهُوَ الْفَضْلُ **Elbette bir lütuftur** *(Öyle lütuf ki,)* اَلْمُبِينُ **Apaçık** اَلْبَيِّنُ الظَّاهِرُ Açık ve zahir.

17. وَحُشِرَ **Toplandı** جُمِعَ Bir araya geldi *(Kim için?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman için** *(Kim?)* جُنُودُهُ **Orduları** *(Kimden olan?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْاِنْسِ **İnsanlardan** وَالطَّيْرِ **Ve kuşlardan** فِي مَسِيرٍ لَهُ Süleyman (aleyhisselam)'ın bir yolculuğunda فَهُمْ **Artık onlar** يُوزَعُونَ **Düzenli olarak sevk ediliyordu** يُجْمَعُونَ Toplanıyorlardı ثُمَّ يُسَاقُونَ Sonra sevk ediliyorlardı.

18. حَتّٰى اِذَا اَتَوْا **Nihayet, geldikleri zaman** *(Nereye?)* عَلٰى وَادِ النَّمْلِ **Karınca vadisinin üzerine** هُوَ بِالطَّائِفِ أَوْ بِالشَّامِ Bu vadi Taif ya da Şam'dadır نَمْلُهُ O vadinin karıncaları *(Nedir?)* صِغَارٌ Küçüktüler أَوْ كِبَارٌ Ya da büyüktüler قَالَتْ **Dedi** *(Ne?)* نَمْلَةٌ **Bir karınca** مَلِكَةُ النَّمْلِ Karıncaların kraliçesi وَقَدْ رَأَتْ Ki, görmüştü *(Neyi?)* جُنْدَ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın ordusunu يَا اَيُّهَا النَّمْلُ **Ey karıncalar!** اُدْخُلُوا **Giriniz** *(Nereye?)* مَسَاكِنَكُمْ **Yuvalarına** لَا يَحْطِمَنَّكُمْ **Sizi parçalamasın** يَكْسِرَنَّكُمْ Kırmasın *(Kim?)* سُلَيْمٰنُ **Süleyman** وَجُنُودُهُ **Ve orduları** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değillerdir** نُزِّلَ النَّمْلُ Karıncalar indirildi مَنْزِلَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna فِي الْخِطَابِ Hitap hususunda *(Ne sebebi ile?)* بِخِطَابِهِمْ Onlara hitap edilmesi sebebiyle.

19. فَتَبَسَّمَ **Tebessüm etti** سُلَيْمَانُ Süleyman *(Ne zaman?)* اِبْتِدَاءً Başlangıçta *(Nasıl?)* ضَاحِكًا **Gülerek** اِنْتِهَاءً Neticede *(Neden?)* مِنْ قَوْلِهَا **Karıncanın sözünden** وَقَدْ سَمِعَهُ Onu duymuştu *(Nereden?)* مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ Üç mil öteden حَمَلَتْهُ إِلَيْهِ O sesi Süleyman'a taşıdı *(Ne?)* اَلرِّيحُ Rüzgar فَحَبَسَ جُنْدَهُ Ordusunu durdurdu *(Ne zaman?)* حِينَ أَشْرَفَ عَلٰى وَادِيهِمْ Onların vadisine yaklaştığı zaman حَتّٰى دَخَلُوا بُيُوتَهُمْ Ta ki yuvalarına girdiler وَكَانَ جُنْدُهُ Süleyman (aleyhisselam)'ın ordusu idi *(Ne?)* رُكْبَانًا Binekli *(Daha)* وَمُشَاةً Ve yaya فِي هٰذَا السَّيْرِ Bu seferde وَقَالَ **Dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** اَوْزِعْنِي **Bana ilham et** أَلْهِمْنِي Bana ilham et *(Neyi?)* اَنْ اَشْكُرَ **Şükretmemi** *(Neye?)* نِعْمَتَكَ **Senin nimetine** اَلَّتِي **O nimetin ki,** اَنْعَمْتَ **İhsanda bulundun** *(Ne ile?)* بِهَا O nimetin ile *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Daha)* وَعَلٰى وَالِدَيَّ **Anne, babama** *(Daha neyi ilham et?)* وَاَنْ اَعْمَلَ **İşlememi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Salih ameli** *(Öyle salih amel ki,)* تَرْضٰيهُ **Sen ona razı oluyorsun** وَاَدْخِلْنِي **Beni girdir** *(Ne ile?)* بِرَحْمَتِكَ **Rahmetinle** *(Nereye?)* فِي عِبَادِكَ **Kulların arasına** *(Öyle kulların ki,)* اَلصَّالِحِينَ **Salihler** اَلْأَنْبِيَاءِ Peygamberler وَالْأَوْلِيَاءِ Ve veliler.

20. **وَتَفَقَّدَ Teftiş etti** *(Neyi?)* **الطَّيْرَ Kuşları** لِيَرَى الْهُدْهُدَ Hüd hüd'ü görebilmek için الَّذِي O Hüdhüd ki, يَرَى الْمَاءَ تَحْتَ الْأَرْضِ Yerin altındaki suyu görürdü وَيَدُلُّ عَلَيْهِ Ve suyu gösterirdi *(Nasıl?)* بِنَقْرِهِ فِيهَا Gagasıyla orayı kazarak فَتَسْتَخْرِجُهُ الشَّيَاطِينُ Ardından şeytanlar suyu çıkartırdı لِاحْتِيَاجِ سُلَيْمَانَ إِلَيْهِ Süleyman (aleyhisselam)'ın suya ihtiyacı olduğu için *(Niçin?)* لِلصَّلَاةِ Namaz kılmak için فَلَمْ يَرَهُ Teftiş edip Hüdhüd'ü göremeyince **فَقَالَ Dedi ki** أَيْ أَعَرَضَ لِي **مَا لِيَ Bana ne oldu** لَا أَرَى **Göremiyorum** *(Kimi?)* **الْهُدْهُدَ Hüdhüd'ü** Yani, bana arız mı oldu *(Ne?)* مَا مَنَعَنِي مِنْ رُؤْيَتِهِ Onu görmeye engel bir şey **أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ Yoksa kayıplara mı karıştı** فَلَمْ أَرَهُ Onu göremedim لِغَيْبَتِهِ Kaybolduğu için.

21. فَلَمَّا تَحَقَّقَهَا Ne zamanki onun kaybolduğunu kesinleştirdi قَالَ Dedi ki **لَأُعَذِّبَنَّهُ Her halde onun canını yakacağım عَذَابًا Azap ederek** تَعْذِيبًا Canını yakarak **شَدِيدًا Şiddetli** *(Ne ile?)* بِنَتْفِ رِيشِهِ Tüylerin yonmakla وَذَنْبِهِ Kuyruğunu koparmakla وَرَمْيِهِ فِي الشَّمْسِ Ve onu güneşe atarak فَلَا يَمْتَنِعُ مِنَ الْهَوَامِّ Artık haşerelerden kurtaramayacak **أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ Ya da onu boğazlayacağım** *(Ne sebebi ile?)* بِقَطْعِ حُلْقُومِهِ Boğazını kesmekle **أَوْ لَيَأْتِيَنِّي Ya da bana getirecek** بِنُونٍ مُشَدَّدَةٍ مَكْسُورَةٍ Kesrelenmiş şeddeli nun أَوْ مَفْتُوحَةٍ Veya fethalanmış nun ile okunur *(Öyle nun ki,)* يَلِيهَا نُونٌ مَكْسُورَةٌ Onu kesreli bir nun takip ediyor *(Ne getirecek?)* **بِسُلْطَانٍ Bir delil مُبِينٍ Açık** بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ Açık zahir bir burhan *(Neye dair?)* عَلَى عُذْرِهِ Özrüne dair.

22. **فَمَكُثَ Beklerken geldi** بِضَمِّ الْكَافِ Kaf'ın zamme *(Daha)* وَفَتْحِهَا Ve fethası ile okunur **غَيْرَ بَعِيدٍ Çok geçmeden** أَيْ يَسِيرًا مِنَ الزَّمَنِ Yani, az bir zaman sonra وَحَضَرَ لِسُلَيْمَانَ مُتَوَاضِعًا Ve Süleyman'ın huzuruna tevazu ile çıktı *(Ne ile tevazu ederek?)* بِرَفْعِ رَأْسِهِ Kafasını kaldırarak وَإِرْخَاءِ ذَنْبِهِ وَجَنَاحَيْهِ Kuyruğunu ve kanatlarını yere doğru sarkıtarak فَعَفَا عَنْهُ Onu afetti وَسَأَلَهُ Ve ona sordu *(Neden?)* عَمَّا لَقِيَ فِي غَيْبَتِهِ Kaybolduğunda karşılaştığı şeylerden **فَقَالَ Ve şöyle dedi: أَحَطْتُ Öğrendim** *(Neyi?)* **بِمَا Bir şeyi ki لَمْ تُحِطْ Sen bilmedin** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** أَيْ اطَّلَعْتُ Yani, ben vakıf oldum *(Neye?)* عَلَى مَا لَمْ تَطَّلِعْ عَلَيْهِ Senin vakıf olmadığın bir şeye **وَجِئْتُكَ Ve sana getirdim** *(Nereden?)* **مِنْ سَبَإٍ Sebe'den** بِالصَّرْفِ Munsarif olarak (tenvinli) okundu وَتَرْكِهِ Ve munsarifliği terk ederek (tenvinsiz) de okundu *(Sebe nedir?)* قَبِيلَةٌ بِالْيَمَنِ Yemende bir kabiledir سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ Atalarından birinin adıyla isimlendirilmiştir بِاعْتِبَارِهِ صُرِفَ Bu itibarla munsarif olmuştur *(Ne getirdim?)* **بِنَبَإٍ** –خَبَرٍ– **Bir haber ki, يَقِينٍ Sağlam.**

﴿إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ﴾ أَيْ هِيَ مَلِكَةٌ لَهُمْ اسْمُهَا بَلْقِيسُ ﴿وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ الْمُلُوكُ مِنَ الْآلَةِ وَالْعُدَّةِ ﴿وَلَهَا عَرْشٌ﴾ سَرِيرٌ ﴿عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾﴾ طُولُهُ ثَمَانُونَ ذِرَاعًا وَعَرْضُهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا وَارْتِفَاعُهُ ثَلَاثُونَ ذِرَاعًا مَضْرُوبٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مُكَلَّلٌ بِالدُّرِّ وَالْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ وَالزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ وَالزُّمُرُّدِ وَقَوَائِمُهُ مِنَ الْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ عَلَيْهِ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَيْتٍ بَابٌ مُغَلَّقٌ ﴿وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ ﴿فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿أَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ﴾ أَيْ أَنْ يَسْجُدُوا لَهُ فَزِيدَتْ لَا وَأُدْغِمَ فِيهَا نُونُ أَنْ كَمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ مَفْعُولِ يَهْتَدُونَ بِإِسْقَاطِ إِلَى ﴿الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَخْبُوءِ مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا يُخْفُونَ ﴿٢٥﴾﴾ فِي قُلُوبِهِمْ وَمَا ﴿يُعْلِنُونَ﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾﴾ اسْتِئْنَافُ جُمْلَةِ ثَنَاءٍ مُشْتَمِلٌ عَلَى عَرْشِ الرَّحْمٰنِ فِي مُقَابَلَةِ عَرْشِ بَلْقِيسَ وَبَيْنَهُمَا بَوْنٌ عَظِيمٌ ﴿قَالَ﴾ سُلَيْمَانُ لِلْهُدْهُدِ ﴿سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ﴾ فِيمَا أَخْبَرْتَنَا بِهِ ﴿أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ فَهُوَ أَبْلَغُ مِنْ أَمْ كَذَبْتَ فِيهِ ثُمَّ دَلَّهُمْ عَلَى الْمَاءِ فَاسْتُخْرِجَ وَارْتَوَوْا وَتَوَضَّئُوا وَصَلَّوْا ثُمَّ كَتَبَ سُلَيْمَانُ كِتَابًا صُورَتُهُ مِنْ عَبْدِ اللّٰهِ سُلَيْمَانَ ابْنِ دَاوُدَ إِلَى بَلْقِيسَ مَلِكَةِ سَبَأٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ السَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى أَمَّا بَعْدُ فَلَا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ثُمَّ طَبَعَهُ بِالْمِسْكِ وَخَتَمَهُ بِخَاتِمِهِ ثُمَّ قَالَ لِلْهُدْهُدِ ﴿اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ﴾ أَيْ بَلْقِيسَ وَقَوْمِهَا ﴿ثُمَّ تَوَلَّ﴾ انْصَرِفْ ﴿عَنْهُمْ﴾ وَقِفْ قَرِيبًا مِنْهُمْ ﴿فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ يَرُدُّونَ مِنَ الْجَوَابِ فَأَخَذَهُ وَأَتَاهَا وَحَوْلَهَا جُنْدُهَا وَأَلْقَاهُ فِي حِجْرِهَا فَلَمَّا رَأَتْهُ ارْتَعَدَتْ وَخَضَعَتْ خَوْفًا ثُمَّ وَقَفَتْ عَلَى مَا فِيهِ ثُمَّ ﴿قَالَتْ﴾ لِأَشْرَافِ قَوْمِهَا ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا إِنِّي﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِقَلْبِهَا وَاوًا مَكْسُورَةً ﴿أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ مَخْتُومٌ ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ﴾ مَضْمُونُهُ ﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا أَفْتُونِي﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِقَلْبِهَا وَاوًا أَيْ أَشِيرُوا عَلَيَّ ﴿فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا﴾ قَاضِيَتَهُ ﴿حَتّٰى تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾﴾ تَحْضُرُونِ

﴿قَالُوا نَحْنُ أُولُوا قُوَّةٍ وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ أَيْ أَصْحَابُ شِدَّةٍ فِي الْحَرْبِ ﴿وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ نَا نُطِعْكِ ﴿قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا﴾ بِالتَّخْرِيبِ ﴿وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ مُرْسِلُو الْكِتَابِ ﴿وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾﴾ مِنْ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ أَوْ رَدِّهَا إِنْ كَانَ مَلِكًا قَبِلَهَا أَوْ نَبِيًّا لَمْ يَقْبَلْهَا فَأَرْسَلَتْ خَدَمًا ذُكُورًا وَإِنَاثًا أَلْفًا بِالسَّوِيَّةِ وَخَمْسَمِائَةِ لَبِنَةٍ مِنَ الذَّهَبِ وَتَاجًا مُكَلَّلًا بِالْجَوَاهِرِ وَمِسْكًا وَعَنْبَرًا وَغَيْرَ ذَٰلِكَ مَعَ رَسُولٍ بِكِتَابٍ فَأَسْرَعَ الْهُدْهُدُ إِلَى سُلَيْمَانَ يُخْبِرُهُ الْخَبَرَ فَأَمَرَ أَنْ تُضْرَبَ لَبِنَاتُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ تُبْسَطَ مِنْ مَوْضِعِهِ إِلَى تِسْعَةِ فَرَاسِخَ مَيْدَانًا وَأَنْ يَبْنُوا حَوْلَهُ حَائِطًا مُشَرَّفًا مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ يُؤْتَى بِأَحْسَنِ دَوَابِّ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ مَعَ أَوْلَادِ الْجِنِّ عَنْ يَمِينِ الْمَيْدَانِ وَشِمَالِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **Gerçekten, onlara hükümdarlık eden, kendisine** hükümdarların ihtiyaç duyduğu **her şey,** her türlü alet ve donanım **verilmiş ve** uzunluğu seksen, eni kırk, yüksekliği otuz zirâ' olan, altın ve gümüşten imal edilmiş, inci, kırmızı yakut, yeşil zebercet ve zümrütle taçlandırılmış, direkleri kırmızı yakut ve yeşil zebercetten yapılmış, üzerinde 'her birinde kapalı bir kapı bulunan' yedi ev olan **büyük bir tahta sahip** Belkıs adında **bir kadınla karşılaştım.**

24-25. **Onun ve kavminin, Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan, kendilerine yaptıklarını süslü göstermiş de onları** hak **yoldan alıkoymuş. Bunun için göklerde ve yerde gizlenmiş olan** yağmur ve bitkileri **çıkaran,** kalplerinizde **gizlediğinizi de** dillerinizle **açığa vurduğunuzu da bilen Allah'a secde etmeye**[1] **erişemiyorlar.**

26. **Büyük Arş'ın sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur.**[2] Bu cümle Belkıs'ın tahtına karşılık Rahmân'ın arşını öven bir cümledir. Nitekim bu ikisi arasındaki büyük fark aşikârdır.

27. Süleyman Hüdhüd'e **dedi ki: "Bakacağız,** verdiğin haberlerde **doğru mu söyledin yoksa yalancı kimselerden mi oldun?"** Yani bu tür kimselerden mi oldun? Böyle bir ifade "Yoksa sen bu konuda yalan mı söyledin" ifadesinde daha mübalağalıdır. Sonra Hüdhüd onlara suyun olduğu yeri gösterince çıkan

---

[1] أَلَّا يَسْجُدُوا sözü أَنْ يَسْجُدُوا anlamına gelir. Zira لَا zait olarak getirilmiş ve أَنْ kelimesindeki ن harfi kendisine idgam edilmiştir. Tıpkı لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ ayetinde olduğu gibi. Ayrıca أَلَّا يَسْجُدُوا... cümlesi يَهْتَدُونَ fiilinin mefulü olup إِلَى harfi düşürülmüştür. (Yani takdir إِلَى أَلَّا يَسْجُدُوا şeklindedir.)

[2] Bu cümle istinaf cümlesidir.

suyla susuzluklarını giderdiler, abdest alıp namaz kıldılar. Süleyman (aleyhisselam) şöyle bir mektup yazdı: *"Allah'ın kulu Süleyman'dan Sebe melikesi Belkıs'a...Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Selam hidayete tabi olanlara olsun. Emmâ ba'd: Bana baş kaldırmayın, itaat edip iman ederek bana gelin"* Mektubu misk ile damgalayıp mührüyle mühürledikten sonra Hüdhüd'e dedi ki:

28. **Şu mektubumu götür, onu kendilerine,** Belkıs ile kavmine **ver, sonra yanlarından ayrıl** ve onlara yakın bir yerde bekle; **ne sonuca varacaklarına,** ne cevap vereceklerine bir **bak.** Hüdhüd mektubu aldı; etrafında ordusu bulunan Belkıs'a gelip mektubu onun kucağına bıraktı. Belkıs mektubu görünce korkudan titreyip çehresi mütevazı bir hale büründü, sonra da bulunduğu yerde durdu.

29. Sonra kavminin önde gelenlerine **dedi ki: "Ey ileri gelenler! Bana çok kıymetli,** mühürlü **bir mektup bırakıldı."**[1]

30-31. **"Mektup Süleyman'dandır,** içerisinde **'Rahmân ve Rashîm olan Allah'ın adıyla'. Bana baş kaldırmayın ve itaat edip iman ederek bana gelin** denmektedir."

32. **(Belkıs) dedi ki: Ey ileri gelenler! Bu işimde bana bir fikir verin,** bir yol gösterin.[2] **Siz yanımda** hazır **bulunmadan hiçbir işe kesin karar vermem.**

33. **Dediler ki: Biz güçlü kuvvetli kimseleriz, zorlu savaşçılarız,** savaşta çok kuvvetliyiz **karar senindir; artık sen** bize **ne emredeceğini düşün,** biz de sana itaat edelim.

34. **(Belkıs) dedi ki: Hükümdarlar bir memlekete girdiler mi, orayı** harap ederek **perişan ederler ve halkının ulularını alçaltırlar. (Herhalde) onlar da,** bu mektubu gönderenler de **böyle yapacaklardır, dedi.**

35. **"Ben onlara bir hediye göndereyim de, bakayım elçiler neyle dönecekler;** hediyeyi kabul edecekler mi, yoksa etmeyecekler mi? Eğer o bir hükümdarsa hediyeyi kabul eder, bir peygamberse kabul etmez." Neticede ona, yazdığı mektubu taşıyan bir elçiyle birlikte toplam bin adet erkek ve kadın hizmetkâr, beş yüz altın külçesi, bir adet kıymetli taşlarla bezenmiş taç, misk, amber ve bunun dışında birçok hediye gönderdi. Tabi Hüdhüd de hemen yola çıkıp olanları Süleyman'a (aleyhisselam) anlattı. Süleyman (aleyhisselam) da hemen altın ve gümüş külçeler dökülmesini, ardından bunlarla, kendisinin bulunduğu yerden itibaren dokuz fersah öteye kadar bir meydan yapılmasını, etrafına da yine altın ve gümüşten yüksek bir duvar örülmesini, en güzel kara ve deniz bineklerinin, cinlerin çocuklarıyla birlikte meydanın sağ ve soluna dizilmelerini emretti.

---

[1] Ayetteki الْمَلَأُ إِنِّي kavli 1) iki hemzenin tahkiki, 2) kesreli و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur.

[2] الْمَلَأُ أَفْتُونِي kavli 1) iki hemzenin tahkiki, 2) و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur

KELİME ANLAMI

23. إِنِّي **Şüphesiz ben** وَجَدْتُ **Buldum** *(Kimi?)* اِمْرَأَةً **Bir kadını** *(Öyle kadın ki,)* تَمْلِكُهُمْ **Onlara hükümdarlık ediyor** أَيْ هِيَ مَلِكَةٌ لَهُمْ Yani, o kadın onların kraliçesi اِسْمُهَا بَلْقِيسُ Onun ismi de Belkıs'tır وَأُوتِيَتْ **Ve kendisine verilmiş** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle şeyler ki,)* يَحْتَاجُ إِلَيْهِ Ona ihtiyaç duyuyor *(Kim?)* اَلْمُلُوكُ Hükümdarlar مِنَ الْآلَةِ وَالْعُدَّةِ Alet ve temel şeylerden وَلَهَا **Ve ona ait vardır** *(Ne?)* عَرْشٌ **Bir taht** سَرِيرٌ Makam *(Öyle taht ki,)* عَظِيمٌ **Büyük** طُولُهُ ثَمَانُونَ ذِرَاعًا Uzunluğu seksen zira وَعَرْضُهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا Genişliği kırk zira وَارْتِفَاعُهُ ثَلَاثُونَ ذِرَاعًا Yüksekliği de otuz zira مَضْرُوبٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüşten işlenmiş مُكَلَّلٌ Süslenmiş *(Ne ile?)* بِالدُّرِّ وَالْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ İnci, kırmızı yakut, وَالزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ وَالزُّمُرُّدِ Yeşil zebercet ve zümrütle وَقَوَائِمُهُ مِنَ الْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ Ayakları ise kırmızı yakuttan عَلَيْهِ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ Onun üzerinde yedi kapı var عَلٰى كُلِّ بَيْتٍ Her bir oda üzerinde vardır *(Ne?)* بَابٌ مُغَلَّقٌ Kapalı bir kapı.

24. وَجَدْتُهَا **Onu buldum** وَقَوْمَهَا **Ve kavmini** *(Ne oldukları halde?)* يَسْجُدُونَ **Secde ediyorlarken** *(Neye?)* لِلشَّمْسِ **Güneşe** مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'ı bırakıp** وَزَيَّنَ **Süslemiş** *(Kime?)* لَهُمُ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** فَصَدَّهُمْ **Böylece onları saptırmış** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yoldan فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَهْتَدُونَ **Yol bulamıyorlar** *(Neye?)*

25. اَلَّا يَسْجُدُوا **Secde etmeye** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** أَيْ أَنْ يَسْجُدُوا لَهُ Yani, Allah için secdeye فَزِيدَتْ لَا Burada 'la' ziyade edildi وَاُدْغِمَ فِيهَا نُونُ أَنْ Ve "En'in nun'u ona idğam edildi كَمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâla'nın şu kavlinde olduğu gibi لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ Bu ayette ki gibi وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ مَفْعُولِ يَهْتَدُونَ Cümle 'Yehtedüne' nin mefulü mahallindendir *(Ne ile?)* بِإِسْقَاطِ إِلٰى 'İla' harfi cerini düşürmekle اَلَّذِي **Öyle Allah ki** يُخْرِجُ **Çıkartır** *(Neyi?)* اَلْخَبْءَ **Her gizli olanı** مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَخْبُوءِ Mastar olup 'Mahbu' manasındadır *(Gizli olan nedir?)* مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ Yağmur ve nebattır *(Nerede gizli?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا يُخْفُونَ **Neyi gizlediklerini** *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerinde وَمَا **O şeyi ki** يُعْلِنُونَ **Aşikar yapıyorlar** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Lisanlarıyla.

26. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ **Kendisinden başka ilah olmayandır** رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın Rabbi'dir** *(Öyle arş ki,)* الْعَظِيمِ **Yüce** *(Bu cümle nedir?)* اسْتِئْنَافٌ Müste'nefe olup جُمْلَةُ ثَنَاءٍ Sena içeren bir cümledir مُشْتَمِلٌ عَلٰى عَرْشِ الرَّحْمٰنِ Rahman'ın arşına şamildir *(Neye mukabil olarak?)* فِي مُقَابَلَةِ عَرْشِ بَلْقِيسَ Belkis'in arşına mukabil olarak وَبَيْنَهُمَا بَوْنٌ عَظِيمٌ Ama aralarında çok büyük fark vardır.

27. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Kime?)* لِلْهُدْهُدِ Hüdhüd'e سَنَنْظُرُ **Bakacağız** اَصَدَقْتَ **Doğrumu söyledin** فِيمَا أَخْبَرْتَنَا بِهِ Bize verdiğin haber hususunda اَمْ كُنْتَ **Yoksa oldun mu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardan** أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ Yani, yalancı sınıfından mı oldun فَهُوَ أَبْلَغُ Böyle demek daha beliğ'dir *(Neden?)* مِنْ أَمْ كَذَبْتَ فِيهِ 'Em kezepte fihi' (Yoksa bu konuda yalan mı dedin) demekten ثُمَّ دَلَّهُمْ عَلَى الْمَاءِ Sonra onlara suyu gösterdi فَاسْتُخْرِجَ Ve su çıkartıldı وَارْتَوَوْا وَتَوَضَّؤُا İçtiler, abdest aldılar وَصَلَّوْا Ve namaz kıldılar ثُمَّ كَتَبَ سُلَيْمَانُ كِتَابًا Sonra Süleyman (aleyhisselam) bir mektup yazdı صُورَتُهُ Sureti şöyleydi: مِنْ عَبْدِ اللهِ سُلَيْمَانَ ابْنِ دَاوُدَ Allah'ın kulu Davud oğlu Süleyman'dan إِلٰى بَلْقِيسَ مَلِكَةِ سَبَأٍ Sebe kraliçesi Belkis'e بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla اَلسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى Selam hidayete tabi olanların üzerine olsun أَمَّا بَعْدُ Bundan sonra فَلَا تَعْلُوا عَلَيَّ Bana baş kaldırmayın وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ Ve Müslüman olarak bana gelin ثُمَّ طَبَعَهُ Sonra mektubu damgaladı *(Ne ile?)* بِالْمِسْكِ Misk ile وَخَتَمَهُ بِخَاتِمِهِ Ve kendi yüzüğü ile mühürledi ثُمَّ قَالَ لِلْهُدْهُدِ Sonra Hüdhüd'e emretti.

28. اِذْهَبْ **Götür** *(Neyi?)* بِكِتَابِي هٰذَا **Şu mektubumu** فَأَلْقِهْ **Ve onu bırak** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ بَلْقِيسَ وَقَوْمِهَا Yani, Belkis ve kavmine ثُمَّ تَوَلَّ **Sonra çekil** اِنْصَرِفْ Dön *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقِفْ قَرِيبًا مِنْهُمْ Ve onlara yakın bir yerde dur فَانْظُرْ **Bak ki** مَاذَا يَرْجِعُونَ **Ne sonuca varacaklar** يَرُدُّونَ مِنَ الْجَوَابِ Ne cevap verecekler فَأَخَذَهُ Hüdhüd mektubu aldı وَأَتَاهَا Ve Belkıs'e vardı *(Ne olduğu halde?)* وَحَوْلَهَا جُنْدُهَا Etrafında askerleri olduğu halde وَأَلْقَاهُ فِي حِجْرِهَا Mektubu Belkıs'ın kucağına bıraktı فَلَمَّا رَأَتْهُ Belkıs mektubu görünce اِرْتَعَدَتْ Ürperdi وَخَضَعَتْ Ve boyun büktü *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için ثُمَّ وَقَفَتْ عَلٰى مَا فِيهِ Daha sonra mektubun içindekilerini öğrendi.

29. ثُمَّ Sonra قَالَتْ **Dedi** *(Kime?)* لِأَشْرَافِ قَوْمِهَا Kavminin önde gelenlerine يَا اَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** اِنِّي **Şüphesiz ben** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincinin teshiliyle okunmuştur *(Nasıl?)* وَاوًا مَكْسُورَةً بِقَلْبِهَا Kesreli vav'a kalb ederek اُلْقِيَ **Bırakıldı** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* كِتَابٌ كَرِيمٌ **Çok değerli bir mektup** مَخْتُومٌ Mühürlenmiş.

30. اِنَّهُ **Şüphesiz o mektup** *(Kim tarafındandır?)* مِنْ سُلَيْمَانَ **Süleyman tarafındandır** وَاِنَّهُ **Ve gerçekten o mektup** مَضْمُونُهُ İçeriği بِسْمِ اللّٰهِ **Allah'ın ismiyle başlıyor** *(Öyle Allak ki,)* اَلرَّحْمٰنِ **Rahman olan** *(Öyle Allak ki,)* اَلرَّحِيمِ **Rahim olan.**

31. اَلَّا تَعْلُوا **Baş kaldırmayın** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** وَأْتُونِي **Ve bana gelin** *(Nasıl?)* مُسْلِمِينَ **Müslüman olarak.**

32. قَالَتْ **Dedi ki** يَا اَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** اَفْتُونِي **Bana fetva verin** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikincinin teshili ile okundu *(Nasıl?)* بِقَلْبِهَا وَاوًا Vav'a kalb ederek أَيْ أَشِيرُوا عَلَيَّ Yani, bana görüş beyan edin *(Ne hakkında?)* فِي اَمْرِي **Bu işim hakkında** مَا كُنْتُ **Ben olmadım** *(Ne?)* قَاطِعَةً **Kesinleştirmiş** *(Neyi?)* اَمْرًا **Her hangi bir işi** قَاضِيَتَهُ Bir şeye hükmetmiş olmadım حَتّٰى تَشْهَدُونِ **Ta ki siz bana şahit oluncaya kadar** تَحْضُرُونِ Hazır oluncaya kadar.

33. قَالُوا **Onlar dediler ki:** نَحْنُ **Biz** اُولُوا قُوَّةٍ **Kuvvet sahipleriyiz** وَاُولُوا بَاْسٍ شَدِيدٍ **Ve çok güç sahipleriyiz** أَيْ أَصْحَابُ شِدَّةٍ فِي الْحَرْبِ Yani, savaşta şiddet sahibiyiz وَالْاَمْرُ **Emir** *(Nedir?)* اِلَيْكِ **Sana aittir** فَانْظُرِي **Artık bak** مَاذَا تَاْمُرِينَ **Ne emredeceksin** *(Kime?)* نَا Bize نُطِعْكَ Biz sana itaat ederiz.

34. قَالَتْ **Belkıs dedi ki** اِنَّ الْمُلُوكَ **Kuşkusuz hükümdarlar** اِذَا دَخَلُوا **Girdikleri vakit** *(Nereye?)* قَرْيَةً **Bir şehre** اَفْسَدُوهَا **Orayı perişan ederler** بِالتَّخْرِيبِ Tahrip ederek وَجَعَلُوا **Ve yaparlar** *(Kimi?)* اَعِزَّةَ اَهْلِهَا **Ahalisinin şereflilerini** *(Ne yaparlar?)* اَذِلَّةً **Zelil** وَكَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ **Bunlar da öyle yapacaklardır** أَيْ مُرْسِلُو الْكِتَابِ Yani, bu mektubu gönderenler.

35. وَاِنِّي **Muhakkak ki ben** مُرْسِلَةٌ **Göndereceğim** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* بِهَدِيَّةٍ **Bir hediye** فَنَاظِرَةٌ **Ve bakacağım** بِمَ يَرْجِعُ **Ne ile dönecek** *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Gönderilenler** مِنْ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ Hediyenin kabul edilmesinden أَوْ رَدِّهَا Veya geri çevrilmesinden إِنْ كَانَ مَلِكًا Eğer hükümdarsa قَبِلَهَا Hediyeleri kabul eder أَوْ نَبِيًّا

Yok eğer peygamber ise لَمْ يَقْبَلْهَا Hediyeleri kabul etmez فَأَرْسَلَتْ Ve gönderdi خَدَمًا Hizmetçiler ذُكُورًا Erkek وَإِنَاثًا Dişi *(Ne kadar?)* أَلْفًا Bin tane *(Nasıl?)* بِالسَّوِيَّةِ Erkeklerle, dişileri eşit olarak وَخَمْسَمِائَةِ لَبِنَةٍ مِنَ الذَّهَبِ Ve beş yüz altın kerpiç وَتَاجًا مُكَلَّلًا Süslenmiş taç *(Ne ile?)* بِالْجَوَاهِرِ Mücevherlerle *(Daha)* وَمِسْكًا وَعَنْبَرًا Misk-i anber وَغَيْرَ ذٰلِكَ Ve başka şeyler مَعَ رَسُولٍ بِكِتَابٍ Bu hediyeleri mektupla birlikte bir elçi ile gönderdi فَأَسْرَعَ الْهُدْهُدُ Hüdhüd hemen acele edip süratlendi *(Kime?)* إِلٰى سُلَيْمَانَ يُخْبِرُهُ Süleyman (aleyhisselam)'a haber vermeye *(Neyi?)* الْخَبَرَ Bu olanları فَأَمَرَ Ve Süleyman (aleyhisselam) emretti *(Neyi?)* أَنْ تُضْرَبَ لَبِنَاتُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüş kerpiçler dökülmesini وَأَنْ تَبْسُطَ مِنْ مَوْضِعِهِ Ve olduğu yerden döşenmesini *(Ne kadar?)* إِلٰى تِسْعَةِ فَرَاسِخَ Dokuz fersah bir mesafeye kadar *(Ne döşenmesini emretti?)* مَيْدَانًا Geniş bir meydan وَأَنْ يَبْنُوا حَوْلَهُ Etrafına bina etmelerini *(Neyi?)* حَائِطًا مُشَرَّفًا Yüksek bir duvarı *(Neden?)* مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüşten *(Daha neyi emretti)* وَأَنْ يُؤْتٰى Ve dizilmesini *(Neyin?)* بِأَحْسَنِ دَوَابِّ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ En güzel kara ve deniz hayvanlarını *(Kimle birlikte?)* مَعَ أَوْلَادِ الْجِنِّ Cin çocukları ile birlikte *(Nereye?)* عَنْ يَمِينِ الْمَيْدَانِ وَشِمَالِهِ O meydanın sağına ve soluna.

﴿فَلَمَّا جَاءَ﴾ الرَّسُولُ بِالْهَدِيَّةِ وَمَعَهُ أَتْبَاعُهُ ﴿سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا اٰتٰينِيَ اللّٰهُ﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْمُلْكِ ﴿خَيْرٌ مِمَّا اٰتٰيكُمْ﴾ مِنَ الدُّنْيَا ﴿بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾﴾ لِفَخْرِكُمْ بِزَخَارِفِ الدُّنْيَا ﴿اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ﴾ بِمَا أَتَيْتَ مِنَ الْهَدِيَّةِ ﴿فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ﴾ لَا طَاقَةَ ﴿لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا﴾ مِنْ بَلَدِهِمْ سَبَأٍ سُمِّيَتْ بِاسْمِ أَبِي قَبِيلَتِهِمْ ﴿اَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ إِنْ لَمْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَيْهَا الرَّسُولُ بِالْهَدِيَّةِ جَعَلَتْ سَرِيرَهَا دَاخِلَ سَبْعَةِ أَبْوَابٍ دَاخِلَ قَصْرِهَا وَقَصْرُهَا دَاخِلُ سَبْعَةِ قُصُورٍ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَجَعَلَتْ عَلَيْهَا حَرَسًا وَتَجَهَّزَتْ لِلْمَسِيرِ إِلٰى سُلَيْمَانَ لِتَنْظُرَ مَا يَأْمُرُهَا بِهِ فَارْتَحَلَتْ فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفَ قَيْلٍ مَعَ كُلِّ قَيْلٍ أُلُوفٌ كَثِيرَةٌ إِلٰى أَنْ قَرُبَتْ مِنْهُ عَلٰى فَرْسَخٍ شَعَرَ بِهَا ﴿قَالَ يَآ اَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ مَا تَقَدَّمَ ﴿يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾﴾ مُنْقَادِينَ طَائِعِينَ فَلِي أَخْذُهُ قَبْلَ ذٰلِكَ لَا بَعْدَهُ ﴿قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ هُوَ الْقَوِيُّ الشَّدِيدُ ﴿اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ﴾ الَّذِي تَجْلِسُ فِيهِ لِلْقَضَاءِ وَهُوَ مِنَ الْغَدَاةِ إِلٰى نِصْفِ النَّهَارِ ﴿وَاِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ﴾ أَيْ عَلٰى حَمْلِهِ ﴿اَمِينٌ ﴿٣٩﴾﴾ أَيْ عَلٰى مَا فِيهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ وَغَيْرِهَا قَالَ سُلَيْمَانُ أُرِيدُ أَسْرَعَ مِنْ ذٰلِكَ ﴿قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْمُنَزَّلِ وَهُوَ آصَفُ بْنُ بَرْخِيَا كَانَ صِدِّيقًا يَعْلَمُ اسْمَ اللّٰهِ الْأَعْظَمَ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ ﴿اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ﴾ إِذَا نَظَرْتَ بِهِ إِلٰى شَيْءٍ فَقَالَ لَهُ انْظُرْ إِلَى السَّمَاءِ فَنَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ رَدَّ بِطَرْفِهِ فَوَجَدَهُ مَوْضُوعًا بَيْنَ يَدَيْهِ فَفِي نَظَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ دَعَا آصَفُ بِالْاِسْمِ الْأَعْظَمِ أَنْ يَأْتِيَ اللّٰهُ بِهِ فَحَصَلَ بِأَنْ جَرٰى تَحْتَ الْأَرْضِ حَتّٰى نَبَعَ تَحْتَ كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ ﴿فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا﴾ أَيْ سَاكِنًا ﴿عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا﴾ أَيِ الْاِتْيَانُ لِي بِهِ ﴿مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي﴾ لِيَخْتَبِرَنِي ﴿ءَاَشْكُرُ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى وَتَرْكِهِ ﴿اَمْ اَكْفُرُ﴾ النِّعْمَةَ ﴿وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ أَيْ لِأَجْلِهَا لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ النِّعْمَةَ ﴿فَاِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ﴾ عَنْ شُكْرِهِ ﴿كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ بِالْاِفْضَالِ عَلٰى مَنْ يَكْفُرُهَا ﴿قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا﴾ أَيْ غَيِّرُوهُ إِلٰى حَالٍ تُنْكِرُهُ إِذَا رَأَتْهُ ﴿نَنْظُرْ اَتَهْتَدِي﴾ إِلٰى مَعْرِفَتِهِ ﴿اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾﴾ إِلٰى مَعْرِفَةِ مَا يُغَيَّرُ عَلَيْهِمْ قَصَدَ بِذٰلِكَ اخْتِبَارَ عَقْلِهَا لِمَا قِيلَ لَهُ إِنَّ فِيهِ شَيْئًا فَغَيَّرُوهُ بِزِيَادَةٍ أَوْ نَقْصٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ﴾ لَهَا ﴿اَهٰكَذَا عَرْشُكِ﴾ أَيْ أَمِثْلُ هٰذَا عَرْشُكِ ﴿قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ﴾ أَيْ فَعَرَفَتْهُ وَشَبَّهَتْ عَلَيْهِمْ كَمَا شَبَّهُوا عَلَيْهَا إِذْ لَمْ يَقُلْ أَهٰذَا عَرْشُكِ وَلَوْ قِيلَ هٰذَا قَالَتْ نَعَمْ قَالَ سُلَيْمَانُ لَمَّا رَأٰى لَهَا مَعْرِفَةً وَعِلْمًا ﴿وَاُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾﴾

﴿وَصَدَّهَا﴾ عَنْ عِبَادَةِ اللّٰهِ ﴿مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿قِيلَ لَهَا﴾ أَيْضًا ﴿ادْخُلِي الصَّرْحَ﴾ هُوَ سَطْحٌ مِنْ زُجَاجٍ أَبْيَضَ شَفَّافٌ تَحْتَهُ مَاءٌ عَذْبٌ جَارٍ فِيهِ سَمَكٌ اصْطَنَعَهُ سُلَيْمَانُ لَمَّا قِيلَ لَهُ إِنَّ سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا كَقَدَمَيِ الْحِمَارِ ﴿فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً﴾ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا﴾ لِتَخُوضَهُ وَكَانَ سُلَيْمَانُ عَلَى سَرِيرِهِ فِي صَدْرِ الصَّرْحِ فَرَأَى سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا حُسَانًا ﴿قَالَ﴾ لَهَا ﴿إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ﴾ مُمَلَّسٌ ﴿مِنْ قَوَارِيرَ﴾ أَيْ مِنْ زُجَاجٍ وَدَعَاهَا إِلَى الْإِسْلَامِ ﴿قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ بِعِبَادَةِ غَيْرِكَ ﴿وَأَسْلَمْتُ﴾ كَائِنَةً ﴿مَعَ سُلَيْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ وَأَرَادَ تَزَوُّجَهَا فَكَرِهَ شَعْرَ سَاقَيْهَا فَعَمِلَتْ لَهُ الشَّيَاطِينُ النُّورَةَ فَأَزَالَتْهُ بِهَا فَتَزَوَّجَهَا وَأَحَبَّهَا وَأَقَرَّهَا عَلَى مِلْكِهَا وَكَانَ يَزُورُهَا فِي كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً وَيُقِيمُ عِنْدَهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَانْقَضَى مِلْكُهَا بِانْقِضَاءِ مِلْكِ سُلَيْمَانَ رُوِيَ أَنَّهُ مَلَكَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثَ عَشَرَةَ سَنَةً وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً فَسُبْحَانَ مَنْ لَا انْقِضَاءَ لِدَوَامِ مِلْكِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

36. Belkıs'ın elçisi yanındaki maiyeti ve hediyelerle birlikte **Süleyman'a gelince şöyle dedi: Siz bana mal ile yardım mı ediyorsunuz? Allah'ın bana verdiği** peygamberlik ve hükümdarlık **size verdiği** dünyalıklar**dan daha iyidir. Bilakis** dünya süsüyle iftihar etmeniz suretiyle **hediyenizle siz sevinirsiniz.**

37. "Bu hediyelerle birlikte **onlara dön, elbette onlara öyle ordularla gelirim ki, onlar bunlara karşı asla karşı koyamazlar. Ve elbette onları** boyun eğip itaat ederek gelmedikleri takdirde **hor ve hakir halde oradan,** yurtları olan -kabilenin atasının ismini almış olan- Sebe'den **çıkarırız!** Elçi hediyelerle birlikte geri dönünce Belkıs tahtının, iç içe yedi köşkün içinde bulunan köşkündeki iç içe yedi kapının ardına konulmasını emretti; kapıları kilitledi ve önlerine nöbetçiler dikti. Sonra Süleyman'ı (aleyhisselam) ziyaret için yola çıktı; bakalım kendisine ne emredecekti. Her biriyle birlikte binlerce insanın bulunduğu tam on iki bin hükümdar arasında yola çıktı. Nihayet Süleyman'ın (aleyhisselam) bulunduğu yere yaklaştığında Süleyman (aleyhisselam) onun geldiğini anlamıştı.

38. **Dedi ki: "Ey ileri gelenler! Hanginiz**[1] **Onlar boyun eğip itaat altına girerek bana gelmeden önce onun tahtını bana getirebilir?** Zira ancak onlar teslim olmadan önce (henüz harbî oldukları için) ben onun tahtını alabilirim, teslim olduktan sonra bunu yapamam.

39. **Cinlerden bir ifrit,** güçlü kuvvetli olanı: **Sen** sabahtan öğlene kadar süren hüküm verme işi için oturduğun **makamından kalkmadan ben onu sana getiririm.**

---

[1] الْمَلَأُ أَيُّكُمْ kelimeleri 1) iki hemzenin tahkiki, 2) و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur.

Gerçekten bu işe, onu getirmeye **gücüm yeter ve** üzerinde bulunan kıymetli taşlar ve diğer şeyler hususunda **bana güvenebilirsiniz, dedi.** Süleyman (aleyhisselam) ben daha hızlı gelmesini istiyorum deyince:

40. İndirilmiş **kitaptan bir ilmi olan kimse,** Allah tealanın -kendisiyle dua edildiğinde mutlaka icabet ettiği- İsm-i Âzam'ı bilen sıddıklardan olan Âsaf b. Berhiyâ **ise:** bir şeye baktığında **daha gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm, dedi.** Sonra Süleyman'a (aleyhisselam) "göğe bak" dedi. O da baktıktan sonra daha gözünü kapar kapamaz tahtı önünde buldu. O göğe bakarken Âsaf İsm-i Âzam ile Allah tealanın tahtı getirmesi için dua etmişti. Bunun üzerine Belkıs'ın tahtı yeraltından hızlıca akıp Süleyman'ın (aleyhisselam) tahtının dibinde bitivermişti. **Tahtı yanı başına yerleşmiş olarak görünce: Bu** tahtın bana gelişi, **"şükür mü edeceğim,**[1] **yoksa** nimete **nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak üzere Rabbimin lütfundandır" dedi.** Şükrünün mükâfatı kendisine olduğu için **şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur,** nimete karşı **nankörlük edene gelince, o bilsin ki, Rabbimin** onun şükrüne **ihtiyacı yoktur,** nimete nankörlük edene bile nimetler bahşetmek suretiyle **çok kerem sahibidir.**

41. **Dedi ki: Onun tahtını değiştirin,** gördüğünde tanıyamayacağı bir hale **getirin; bakalım tanıyacak mı, yoksa** değiştirilen tahtını **tanıyamayanlardan mı olacak.** Süleyman (aleyhisselam) böyle yaparak onun zekâsını sınamak istemişti. Zira kendisine Belkıs'ın zekâsının düşük olduğu yönünde sözler söylenmişti. Hâsılı, gerek ekleyerek gerek eksilterek gerekse başka yollarla onun tahtını değiştirdiler.

42-43. **(Belkıs) gelince: Senin tahtın da böyle mi,** buna benzer mi? **dendi. O da dedi ki: Sanki o!** Belkıs tahtını tanımıştı. Onlar "senin tahtın bu mu?" dememek suretiyle nasıl ki kendisine teşbihli ifade kullanmışlardı, Belkıs da onlara karşı teşbihli ifade kullandı. Eğer "senin tahtın bu mu?" denseydi "evet" cevabını verirdi. Süleyman (aleyhisselam) onun bilgi ve marifet sahibi olduğunu anlayınca dedi ki: **Bize daha önce (Allah'tan) bilgi verilmiş ve biz Müslüman olmuştuk. Onu, Allah'tan başka taptığı şeyler** Allah'a ibadet etmekten **alıkoymuştu. Çünkü kendisi kâfir bir kavimdendi.**

44. Yine **ona denildi ki:** altında, balıklarla dolu tatlı bir su bulunan, şeffaf ve beyaz camdan zemini olan **köşke gir!** Süleyman'a (aleyhisselam) Belkıs'ın ayak ve baldırlarının eşek ayağı gibi olduğu söylendiğinden böyle bir zeminin yapılmasını istemişti. **(Belkıs) onu görünce derin bir su sandı ve** zeminin başındaki tahtında oturan Süleyman'ın (aleyhisselam) yanına varmak maksadıyla suya girmek için **eteğini yukarı çekti,** böylece Süleyman (aleyhisselam) da Belkıs'ın ayak ve baldırlarının güzel olduğunu görmüş oldu. Süleyman ona**: Bu, billûrdan yapılmış, şeffaf bir zemindir** deyip kendisini İslam'a davet etti. **(Belkıs) dedi ki: Rabbim! Ben gerçekten** senden başkasına ibadet ederek **kendime zulmetmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum.**

---

[1] أأشكر kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur.

Süleyman (aleyhisselam) onun evlenmek istedi, Bununla birlikte bacaklarındaki tüyler hoşuna gitmemişti. Şeytanlar kireçle bu tüyleri giderince Süleyman (aleyhisselam) da kendisini sevip evlenmiş ayrıca hükümdarlığını da onaylamıştı. Belkıs'ı her ay bir kere ziyaret edip yanında üç gün kalırdı. Sonunda Süleyman'ın (aleyhisselam) hükümdarlığı sona erince onunki de sona erdi. Rivayet edildiğine göre Süleyman (aleyhisselam) on üç yaşındayken hükümdar olmuş ve elli üç yaşındayken vefat etmişti. "Mülkünün sonu olmayan Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir."

KELİME ANLAMI

36. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zamanki geldi** *(Kim?)* اَلرَّسُولُ Elçi *(Ne ile birlikte?)* بِالْهَدِيَّةِ Hediyelerle birlikte وَمَعَهُ أَتْبَاعُهُ O elçi ile beraber ona tabi olanlarda vardı *(Kime geldi?)* سُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** قَالَ **Dedi ki:** اَتُمِدُّونَنِ **Bana yardımı mı ediyorsunuz** *(Ne ile?)* بِمَالٍ **Mal ile** فَمَا **O şey ki** اٰتَانِيَ **Bana verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْمُلْكِ Peygamberlik ve saltanat *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِمَّا اٰتَاكُمْ **Size verdiği** مِنَ الدُّنْيَا Dünya**dan** بَلْ اَنْتُمْ **Belki siz** بِهَدِيَّتِكُمْ **Hediyelerinizle** تَفْرَحُونَ **Sevinirsiniz** *(Niçin?)* لِفَخْرِكُمْ Siz övündüğünüz için *(Ne ile?)* بِزَخَارِفِ الدُّنْيَا Dünya ziynetleri ile.

37. اِرْجِعْ **Dön** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile birlikte?)* بِمَا أَتَيْتَ مِنَ الْهَدِيَّةِ Getirdiğin hediye ile birlikte فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ **Elbette onlara varacağız** بِجُنُودٍ **Öyle bir ordu ile ki,** لَا قِبَلَ **Gücü yoktur** لَا طَاقَةَ Takati yoktur *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** *(Neye?)* بِهَا **O orduya** وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ **Ve şüphesiz onları çıkartacağız** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** مِنْ بَلَدِهِمْ سَبَأٍ Beldeleri Sebe'den سُمِّيَتْ بِاسْمِ أَبِي قَبِيلَتِهِمْ Kabile reisinin adıyla isimlendirildi *(Nasıl çıkartırız?)* اَذِلَّةً **Zelil olarak** وَهُمْ **Ve onlar** صَاغِرُونَ **Hakirdirler** أَيْ إِنْ لَمْ يَأْتُونِى مُسْلِمِينَ Yani, bana Müslüman olarak gelmezlerse فَلَمَّا رَجَعَ إِلَيْهَا الرَّسُولُ Ne zamanki elçi Belkıs'a döndü *(Ne ile?)* بِالْهَدِيَّةِ Hediye ile birlikte جَعَلَتْ سَرِيرَهَا Belkıs tahtını koydu *(Nereye?)* دَاخِلَ سَبْعَةِ أَبْوَابٍ Yedi kapıdan içeri *(Öyle yedi kapı ki,)* دَاخِلَ قَصْرِهَا Sarayının içinde وَقَصْرُهَا Sarayı da دَاخِلَ سَبْعَةِ قُصُورٍ Yedi sarayın içinde idi وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ Ve kapıları iyice kapattı وَجَعَلَتْ عَلَيْهَا حَرَسًا Ve tahtının başına bekçiler dikti وَتَجَهَّزَتْ لِلْمَسِيرِ إِلَى سُلَيْمَانَ Ve Süleyman'a doğru sefer için hazırlandı لِتَنْظُرَ مَا يَأْمُرُهَا بِهِ Kendisine ne emredeceğini görmek için فَارْتَحَلَتْ فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفِ قَيْلٍ On iki bin komutan arasında yola çıktı مَعَ كُلِّ قَيْلٍ Her komutanla birlikte اُلُوفٌ كَثِيرَةٌ Binlerce asker vardı *(Nereye kadar yol aldı?)* إِلَى أَنْ قَرُبَتْ مِنْهُ Süleyman (aleyhisselam)'a yaklaşıncaya kadar *(Ne kadar?)* عَلَى فَرْسَخٍ Bir fersah ki, شَعَرَ بِهَا Süleyman (aleyhisselam) Belkıs'ın geldiğini anladı.

38. قَالَ **Dedi ki:** يَا اَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** اَيُّكُمْ **Hanginiz** فِي الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemze hususunda vardır *(Ne?)* مَا تَقَدَّمَ Geride geçen يَاْتِينِي **Bana getirecek** *(Neyi?)* بِعَرْشِهَا **Belkıs'ın tahtını** قَبْلَ اَنْ يَاْتُونِي **Onlar bana gelmeden önce** *(Ne olarak?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar olarak** مُنْقَادِينَ طَائِعِينَ Boyun eğer, itaat eder oldukları halde فَلِي أَخْذُهُ Zira bana o tahtı almak caizdir *(Neden önce?)* قَبْلَ ذٰلِكَ Bu şekilde (Müslüman olarak) gelmeden önce لَا بَعْدَهُ Geldikten sonra caiz değil.

39. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden bir ifrit** هُوَ الْقَوِيُّ الشَّدِيدُ O çok güçlü ve kuvvetli olanıdır اَنَا **Ben** اٰتِيكَ **Sana getiririm** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** قَبْلَ اَنْ تَقُومَ **Sen kalkmadan önce** *(Nereden?)* مِنْ مَقَامِكَ **Makamından** الَّذِي Öyle makam ki تَجْلِسُ فِيهِ لِلْقَضَاءِ Sen oraya hüküm vermek için oturuyorsun وَهُوَ Bu hüküm zamanı مِنَ الْغَدَاةِ إِلٰى نِصْفِ النَّهَارِ Sabahtan gündüzün yarısına kadar وَاِنِّي **Ve şüphesiz ben** عَلَيْهِ **O tahtı getirmeye** *(Neyim?)* لَقَوِيٌّ **Elbette gücü yetenim** أَيْ عَلٰى حَمْلِهِ Yani, o tahtı taşımaya اَمِينٌ **Emin birisiyim** أَيْ عَلٰى مَا فِيهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ وَغَيْرِهَا Yani, onda olan cevherler ve diğer şeylere قَالَ سُلَيْمَانُ Süleyman (aleyhisselam) dedi ki أُرِيدُ أَسْرَعَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha süratlisini istiyorum.

40. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِي **O kimse ki** عِنْدَهُ **Onun yanında vardır** *(Ne?)* عِلْمٌ **Bir ilim** *(Neden?)* مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** *(Öyle kitap ki,)* اَلْمُنَزَّلِ İndirilmiş وَهُوَ آصَفُ بْنُ بَرْخِيَا Bu zat Asaf bin Berhiya'dır كَانَ صِدِّيقًا Sıddık birisi idi يَعْلَمُ اسْمَ اللّٰهِ الْأَعْظَمِ İsm-i azam duasını bilirdi الَّذِي Öyle dua ki إِذَا دُعِيَ بِهِ Onunla (biri) dua ettiğinde أَجَابَ (Allah) kabul ederdi اَنَا **Ben** اٰتِيكَ **Sana getiririm** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ **Dönmeden önce** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* طَرْفُكَ **Gözün** *(Ne zaman?)* إِذَا نَظَرْتَ بِهِ Gözünle baktığın zaman *(Neye?)* إِلٰى شَيْءٍ Bir şeye فَقَالَ لَهُ Ve Süleyman (aleyhisselam)'a dedi انْظُرْ إِلَى السَّمَاءِ Göğe bak فَنَظَرَ إِلَيْهَا Süleyman (aleyhisselam) da göğe baktı ثُمَّ رَدَّ بِطَرْفِهِ Sonra gözünü geri aldı فَوَجَدَهُ مَوْضُوعًا بَيْنَ يَدَيْهِ Tahtı önünde konulmuş gördü فَفِي نَظَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ Süleyman (aleyhisselam) göğe baktığı esnada دَعَا آصَفُ بِالْاِسْمِ الْأَعْظَمِ Asef ism-i azam ile dua etti *(Niçin?)* أَنْ يَأْتِيَ اللّٰهُ بِهِ Allah'ın tahtı getirmesi için فَحَصَلَ Ve gerçekleşti بِأَنْ جَرٰى تَحْتَ الْأَرْضِ Şöyle ki taht yerin altında akıp gitti حَتّٰى نَبَعَ تَحْتَ كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ Ta ki Süleyman'ın kürsüsünün altından yukarı çıktı فَلَمَّا رَاٰهُ **Süleyman onu görünce** *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَقِرًّا **Yerleşmiş olduğu halde** أَيْ سَاكِنًا Yani, hareketsiz *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Yanı başında** قَالَ **Dedi ki:** هٰذَا **Bu** أَيِ الْاِتْيَانُ لِي بِهِ Yani, bunun bana getirilmesi مِنْ فَضْلِ رَبِّي **Rabbimin fazlındandır**

(Ne içindir?) لِيَبْلُوَنِي **Beni imtihan etmek içindir** لِيَخْتَبِرَنِي Beni sınamak için أَأَشْكُرُ **Şükür mü edeceğim** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkinci hemzeyi elife kalb ederek وَتَسْهِيلِهَا İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى Teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına elif koyularak وَتَرْكِهِ Ve bunun terki ile okundu أَمْ أَكْفُرُ **Yoksa nankörlük mü edeceğim** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete وَمَنْ **Her kim** شَكَرَ **Şükrederse** فَإِنَّمَا يَشْكُرُ **Ancak şükreder** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Kendisine** أَيْ لِأَجْلِهَا Yani, kendisi için لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ Çünkü şükrünün sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendisine aittir وَمَنْ **Kim de** كَفَرَ **Nankörlük ederse** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete فَإِنَّ رَبِّي **Hiç şüphesiz Rabbim** *(Nedir?)* غَنِيٌّ **İhtiyaçsızdır** *(Neden?)* عَنْ شُكْرِهِ Onun şükretmesinden كَرِيمٌ **Çok kerem sahibidir** بِالْإِفْضَالِ Lütfetmekle *(Kime?)* عَلَى مَنْ يَكْفُرُهَا Nimete nankörlük edene.

41. قَالَ **Süleyman dedi ki:** نَكِّرُوا **Bilemeyeceği bir hale getirin** *(Kim için?)* لَهَا **Onun için** *(Neyi?)* عَرْشَهَا **Tahtını** أَيْ غَيِّرُوهُ Yani, tahtını değiştirin *(Neye?)* إِلَى حَالٍ Bir hale ki تُنْكِرُهُ Onu tanıyamayacak *(Ne zaman?)* إِذَا رَأَتْهُ Onu gördüğü zaman نَنْظُرْ **Bakalım** أَتَهْتَدِي **Muvaffak olacak mı** *(Neye?)* إِلَى مَعْرِفَتِهِ Onu tanımaya أَمْ تَكُونُ **Yoksa olacak mı** مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** لَا يَهْتَدُونَ **Muvaffak olamıyorlar** *(Neye?)* إِلَى مَعْرِفَةِ مَا O şeyi tanımaya ki يُغَيَّرُ عَلَيْهِمْ Onlara değiştirildi قَصَدَ بِذٰلِكَ Bununla kastetti *(Neyi?)* اخْتِبَارَ عَقْلِهَا Belkıs'ın zekasını sınamayı لِمَا قِيلَ لَهُ Süleyman'a denildiği için *(Ne?)* إِنَّ فِيهِ شَيْئًا Onda bir şey var فَغَيَّرُوهُ بِزِيَادَةٍ Onu bir ziyade ile değiştirin أَوْ نَقْصٍ Veya noksanla وَغَيْرِ ذٰلِكَ Veya başka bir şekilde.

42. فَلَمَّا جَاءَتْ **Ne zaman ki, Belkıs geldi** قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهَا Belkıs'a *(Ne denildi?)* أَهٰكَذَا **Böyle midir** *(Ne?)* عَرْشُكِ **Senin tahtın** أَيْ أَمِثْلُ هٰذَا Yani, bunun gibi midir *(Ne?)* عَرْشُكِ Senin tahtın قَالَتْ **Dedi ki:** كَأَنَّهُ **Sanki bu** *(Nedir?)* هُوَ **Odur** أَيْ فَعَرَفَتْهُ Yani, onu hemen tanıdı وَشَبَّهَتْ عَلَيْهِمْ Belkıs onlara benzetme yaptı *(Ne gibi?)* كَمَا شَبَّهُوا عَلَيْهَا Onların Belkıs'a benzetme yaptığı gibi إِذْ لَمْ يَقُلْ أَهٰذَا عَرْشُكِ Zira bu senin arşın mıdır denilmedi وَلَوْ قِيلَ هٰذَا Eğer böyle denilse idi قَالَتْ نَعَمْ Evet derdi قَالَ سُلَيْمَانُ Süleyman (aleyhisselam) dedi *(Ne zaman?)* لَمَّا رَأَى لَهَا مَعْرِفَةً وَعِلْمًا Belkıs'ın marifet ve zekasını görünce وَأُوتِينَا **Bize verildi** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **Bilgi** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهَا **Ondan önce** وَكُنَّا **Ve bizler olduk** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar**.

43. وَصَدَّهَا **O melikeyi alıkoymuştu** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَةِ اللّٰهِ Allah'a ibadet etmekten *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانَتْ تَعْبُدُ **Tapar oldu** *(Neye?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başkasına**

أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'tan gayrisine **اِنَّهَا Şüphesiz o كَانَتْ İdi** *(Kimden idi?)* **مِنْ قَوْمٍ Bir kavimden ki, كَافِرِينَ Kafir.**

44. **قِيلَ Denildi** *(Kime?)* **لَهَا Ona** أَيْضًا Aynı şekilde **اُدْخُلِي Gir** *(Nereye?)* **اَلصَّرْحَ Saraya** هُوَ تَحْتَهُ مَاءٌ سَطْحٌ Sarh, bir yüzeydir *(Neden?)* مِنْ زُجَاجٍ أَبْيَضَ شَفَّافٌ Beyaz, şeffaf billurdan عَذْبٌ Altından tatlı su akar جَارٍ فِيهِ سَمَكٌ O suda balıklar yüzer اِصْطَنَعَهُ سُلَيْمَانُ Onu Süleyman yaptırdı *(Ne zaman?)* لَمَّا قِيلَ لَهُ (Cinler tarafından Belkıs'tan nefret etmesi için) Süleyman'a denildiği zaman *(Ne?)* إِنَّ سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا O melikenin baldırı ve ayakları كَقَدَمَي الْحِمَارِ Merkebin ayakları gibidir **فَلَمَّا رَاَتْهُ Ne zaman ki onu gördü حَسِبَتْهُ Onu sandı** *(Ne?)* **لُجَّةً Derin bir yer** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ Sudan **وَكَشَفَتْ Açı verdi** *(Neyi?)* **عَنْ سَاقَيْهَا İki baldırını** *(Niçin?)* لِتَخُوضَهُ O suya girmek için وَكَانَ سُلَيْمَانُ عَلَى سَرِيرِهِ Süleyman tahtının üzerinde idi *(Neredeki tahtı?)* فِي صَدْرِ الصَّرْحِ Sarayın baş tarafındaki فَرَأَى سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا حِسَانًا Onun baldır ve ayaklarının çok güzel olduğunu gördü **قَالَ Dedi لَهَا** Belkıs'a **اِنَّهُ Gerçekten o صَرْحٌ Bir köşktür ki, مُمَرَّدٌ Düz** مُمَلَّسٌ Pürüzsüz **مِنْ قَوَارِيرَ Saf billurdan** أَيْ مِنْ زُجَاجٍ Yani, camdan وَدَعَاهَا إِلَى الْإِسْلَامِ Ve Belkıs'ı İslam'a davet etti **قَالَتْ Belkıs dedi ki: رَبِّ Ey Rabbim اِنِّي Şüphesiz ben ظَلَمْتُ Zulmettim** *(Kime?)* **نَفْسِي Kendime** *(Ne ile?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِكَ Senden başkasına ibadet etmekle **وَاَسْلَمْتُ Ve teslim oldum** *(Ne olduğum halde?)* كَائِنَةً Olduğum halde *(Kimle beraber?)* **مَعَ سُلَيْمٰنَ Süleyman ile beraber** *(Kime teslim oldum?)* **لِلّٰهِ Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* **رَبِّ الْعَالَمِينَ Alemlerin Rabbi olan** وَأَرَادَ تَزَوُّجَهَا Süleyman onunla evlenmek istedi فَكَرِهَ شَعْرَ سَاقَيْهَا Fakat baldırındaki kıllardan hoşlanmadı فَعَمِلَتْ لَهُ الشَّيَاطِينُ Buna binaen şeytanlar Süleyman'a yaptılar *(Ne?)* اَلنُّورَةَ Kireç فَأَزَالَتْهُ بِهَا Belkıs'ta onunla kılları giderdi فَتَزَوَّجَهَا Böylece Süleyman onunla evlendi وَأَحَبَّهَا Ve onu sevdi وَأَقَرَّهَا عَلَى مِلْكِهَا Onu saltanatı üzere bıraktı وَكَانَ يَزُورُهَا فِي كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً Belkıs'ı ayda bir kez ziyaret ederdi وَيُقِيمُ عِنْدَهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Ve onun yanında üç gün kalırdı وَانْقَضَى مِلْكُهَا Belkıs'ın saltanatı sona erdi *(Ne ile?)* بِانْقِضَاءِ مَلِكِ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın saltanatının sona ermesi ile رُوِيَ أَنَّهُ مَلِكٌ Rivayet olundu ki, Süleyman hükümdar oldu *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثَ عَشَرَةَ سَنَةً On üç yaşında olduğu halde وَمَاتَ Ve Süleyman (aleyhisselam) öldü *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً Elli üç yaşında olduğu halde فَسُبْحَانَ مَنْ O zatı noksan sıfatlardan tenzih ederiz ki, لَا انْقِضَاءَ Son yoktur *(Niçin?)* لِدَوَامِ مِلْكِهِ Saltanatının devamı için.

﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ﴾ مِنَ الْقَبِيلَةِ ﴿صَالِحًا اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾﴾ فِي الدِّينِ فَرِيقٌ مُؤْمِنُونَ مِنْ حِينِ إِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ وَفَرِيقٌ كَافِرُونَ ﴿قَالَ﴾ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ﴾ أَيْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ الرَّحْمَةِ حَيْثُ قُلْتُمْ إِنْ كَانَ مَا أَتَيْتَنَا بِهِ حَقًّا فَأْتِنَا بِالْعَذَابِ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ فَلَا تُعَذَّبُونَ ﴿قَالُوا اطَّيَّرْنَا﴾ أَصْلُهُ تَطَيَّرْنَا أُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الطَّاءِ وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ تَشَاءَمْنَا ﴿بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ حَيْثُ قُحِطُوا وَجَاعُوا ﴿قَالَ طَآئِرُكُمْ﴾ شُؤْمُكُمْ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ أَتَاكُمْ بِهِ ﴿بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾﴾ تُخْتَبَرُونَ بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ ثَمُودَ ﴿تِسْعَةُ رَهْطٍ﴾ أَيْ رِجَالٍ ﴿يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْمَعَاصِي مِنْهَا قَرْضُهُمُ الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ ﴿وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿قَالُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿تَقَاسَمُوا﴾ أَيْ إِحْلِفُوا ﴿بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ وَضَمِّ التَّاءِ الثَّانِيَةِ ﴿وَاَهْلَهُ﴾ أَيْ مَنْ آمَنَ بِهِ أَيْ نَقْتُلُهُمْ لَيْلًا ﴿ثُمَّ لَنَقُولَنَّ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ وَضَمِّ اللَّامِ الثَّانِيَةِ ﴿لِوَلِيِّهِ﴾ أَيْ لِوَلِيِّ دَمِهِ ﴿مَا شَهِدْنَا﴾ حَضَرْنَا ﴿مُهْلَكَ اَهْلِهِ﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [مَهْلِكَ] أَيْ إِهْلَاكَهُمْ أَوْ هَلَاكَهُمْ فَلَا نَدْرِي مَنْ قَتَلَهُمْ ﴿وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَمَكَرُوا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا﴾ أَيْ جَازَيْنَاهُمْ بِتَعْجِيلِ عُقُوبَتِهِمْ ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ ﴿وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾﴾ بِصَيْحَةِ جِبْرِيلَ أَوْ بِرَمْيِ الْمَلَائِكَةِ بِحِجَارَةٍ يَرَوْنَهَا وَلَا يَرَوْنَهُمْ ﴿فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً﴾ أَيْ خَالِيَةً وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿بِمَا ظَلَمُوا﴾ بِظُلْمِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً﴾ لَعِبْرَةً ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾﴾ قُدْرَتَنَا فَيَتَّعِظُونَ ﴿وَاَنْجَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِصَالِحٍ وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ ﴿وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾﴾ الشِّرْكَ ﴿وَلُوطًا﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا قَبْلَهُ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيِ اللِّوَاطَ ﴿وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ أَيْ يُبْصِرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا انْهِمَاكًا فِي الْمَعْصِيَةِ ﴿اَئِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾﴾ عَاقِبَةَ فِعْلِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

45. **Andolsun ki, "Allah'a kulluk edin,** onu tevhit edin!" **diye**[1] **Semûd kavmine** kabile olarak **kardeşleri olan Salih'i gönderdik. Birdenbire,** Salih'in kendilerine peygamber olarak gönderilmesinden itibaren din hususunda **birbiriyle çekişen iki fırka oluverdiler**; mümin fırka ve kâfir fırka.

46. Yalanlayanlara **dedi ki: Ey kavmim!** "Eğer bize getirdiklerin doğruysa, hadi bize azap getir" demek suretiyle **niçin iyilikten önce kötülüğe,** rahmetten önce azaba **koşuyorsunuz?** Koştuğunuz şirkten dolayı **Allah'tan mağfiret dileseniz ya! Belki size merhamet edilir** de azaba uğratılmazsınız.

47. **"Sen ve beraberindekiler,** müminler **yüzünden uğursuzluğa uğradık**[2]**" dediler.** Nitekim kıtlık yüzünden aç kalmışlardı. **Salih: "Uğursuzluğunuz Allah katındandır,** bu kıtlığı size o getirmiştir**; bilakis imtihana çekilen bir kavimsiniz,** hayır ve şer ile sınanıyorsunuz**" dedi.**

48. **Ve şehirde,** Semud şehrinde **dokuz kişi vardı ki,** türlü günahlarla -işledikleri günahlardan biri de dinar ve dirhemleri uçlarından kırpmaktı- **yeryüzünde bozgunculuk yapıyorlardı,** itaat etmek suretiyle **ıslahta bulunmuyorlardı.**

49. Birbirlerine **dediler ki: "Şuna dair Allah'a yemin edin: onu ve ehlini,** ona iman edenleri **geceleyin öldürelim**[3] **de sonra** kan **sahibine diyelim ki, biz onun ehlinin öldürülmelerine**[4] **şahit olmadık,** onları kimin öldürdüğünü bilmiyoruz. **Şüphesiz bizler, elbette doğru sözlü kimseleriz."**

50. **Onlar** bu konuda **hileleri ile hile yaptılar, Biz de** azaplarını acilen vermek suretiyle **onlar hiç farkına varmadan bir hile ile hile yaptık,** karşılıklarını verdik.

51. **Bak işte, hilelerinin sonu nasıl oldu: Onları da, kavimlerini de** Cibril'in çığlığıyla yahut meleklerin attığı taşlarla **hepsini helâk ettik!** Onlar taşları görüyor, fakat melekleri göremiyorlardı.

52. **İşte şunlar, onların zulümleri,** küfürleri **sebebiyle boş kalmış**[5] **evleridir. Hiç şüphesiz bunda** kudretimizi **bilen** ve bundan öğüt alan **bir kavim için elbette bir ibret vardır.**

53. **Hâlbuki** Salih'e **iman edip** şirkten **sakınan,** sayıları dört bin olan **kişileri kurtardık.**

---

[1] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[2] اطَّيَّرْنَا fiilinin aslı تَطَيَّرْنَا idi. ت harfi ط harfine idgam edildi ve başına hemze-i vasıl getirildi.

[3] لنبيته kelimesi (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَنُبَيِّتَنَّهُ şeklinde) ن harfiyle ve (لَتُبَيِّتُنَّهُ şeklinde) ikincisi zammeli olan ت harfiyle okunmuştur.

[4] مهلك kelimesi hem zammeli م hem de fethalı م harfiyle okunmuştur. "Öldürülmelerine" yahut "Ölümlerine" anlamlarına gelir.

[5] خَاوِيَةً kelimesi hal olarak mensup olup amili ise تِلْكَ'deki "işaret"in anlamıdır.

54. **Lût'u da**[1] yâd et! **Hani kavmine d emişti ki:** Masiyete iyice daldığınız için **siz** birbirinizi **gördüğünüz halde o iğrenç şeyi,** livatayı **yapacak mısınız?**

55. **"Siz gerçekten,**[2] **kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Hayır, siz** yaptığınız şeyin sonunu **bilmeyen bir kavimsiniz."**

KELİME ANLAMI

45. وَلَقَدْ **Andolsun ki, elbette** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kime?)* اِلٰى ثَمُودَ **Semud kavmine** *(Kimi?)* اَخَاهُمْ **Onların kardeşini** *(Neden olan kardeşi?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ Kabileden *(O da kimdir?)* صَالِحًا **Salih'i** *(Ne diye gönderdik?)* اَنِ -أَيْ بِأَنِ- اعْبُدُوا **İbadet edin diye** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ Onu birleyin فَاِذَا هُمْ **Birde onlar** فَرِيقَانِ **İki ayrı zümre oldular** *(Öyle iki zümre ki,)* يَخْتَصِمُونَ **Birbirleriyle çekişen** *(Ne hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda فَرِيقٌ مُؤْمِنُونَ Bir zümre inananlar *(Ne zamandan beri inanan?)* مِنْ حِينِ إِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ Salih peygamberin onlara gönderildiği zamandan beri وَفَرِيقٌ كَافِرُونَ Diğer zümre ise inkar edenler.

46. قَالَ **Salih dedi** *(Kime?)* لِلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ **Niçin acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** *(Neden önce)* قَبْلَ الْحَسَنَةِ **İyilikten önce** أَيْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ الرَّحْمَةِ Yani, rahmetten önce azabı حَيْثُ قُلْتُمْ Çünkü demişsiniz إِنْ كَانَ مَا أَتَيْتَنَا بِهِ حَقًّا Senin bize getirdiğin şey gerçekse فَأْتِنَا بِالْعَذَابِ O halde, bize hemen azabı getir لَوْلَا -هَلَّا- تَسْتَغْفِرُونَ **Mağfiret dileseniz** ya! *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ **Ki, merhamet olunasınız** فَلَا تُعَذَّبُونَ Ve böylece azap görmeyesiniz.

47. قَالُوا **Dediler ki** اِطَّيَّرْنَا **Uğursuzluğa düştük** أَصْلُهُ تَطَيَّرْنَا Asl-ı 'Tetayyerna' idi أُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الطَّاءِ 'Ta' harfi 'Tı' harfine idğam edildi وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ Ve hemzeyi vasıl getirildi تَشَاءَمْنَا Yani, uğursuzluğa uğradık *(Kim ile?)* بِكَ **Seninle** وَبِمَنْ **Ve o kimselerle ki** مَعَكَ **Seninle beraberdirler** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, inananlarla حَيْثُ قُحِطُوا Şöyle ki, yağmur kıtlığına düştüler وَجَاعُوا Ve aç kalmışlardı قَالَ **(Salih) dedi ki:** طَائِرُكُمْ -شُؤْمُكُمْ- **Sizin uğursuzluğunuz** *(Neredir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** أَتَاكُمْ بِهِ Onu size o vermiştir بَلْ **Hayır** أَنْتُمْ **Siz** *(Kimsiniz?)* قَوْمٌ **Bir toplum ki,** تُفْتَنُونَ **İmtihan edilen** تُخْتَبَرُونَ Sınanan *(Ne ile?)* بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şer ile.

---

[1] لُوطًا kelimesi öncesinde mukadder olan أُذْكُرْ fiili ile mensuptur. Sonrasındaki إِذْ kendisinden bedeldir.

[2] أَئِنَّكُمْ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisinin teshili ve 3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

48. وَكَانَ **Vardı** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** مَدِينَةِ ثَمُودَ Semud şehrinde تِسْعَةُ رَهْطٍ **Dokuz kişi** أَيْ رِجَالٍ Yani, adam يُفْسِدُونَ **Bozgunculuk yapıyorlardı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** بِالْمَعَاصِي Günahlarla مِنْهَا İşledikleri günahlardandı *(Ne?)* قَرْضُهُمْ Kesmeleri *(Neyi?)* الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ Altın ve gümüş paraları وَلَا يُصْلِحُونَ **Hiç ıslah etmiyorlardı** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İteat etmekle.

49. قَالُوا **Dediler ki:** أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bazısı diğer bazısına dedi ki: تَقَاسَمُوا **Yeminleşin** أَيْ إِحْلِفُوا Yani, yemin edin *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a لَنُبَيِّتَنَّهُ **Mutlaka ona gece baskın yapacağız** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَالتَّاءِ وَضَمِّ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci ta harfi zammeli olduğu halde ta ile de okundu *(Daha kime gece baskın yapacağız?)* وَأَهْلَهُ **Ehline de** أَيْ مَنْ آمَنَ بِهِ Yani, ona iman edenlere de أَيْ نَقْتُلُهُمْ لَيْلًا Yani,:geceleyin onları öldüreceğiz ثُمَّ لَنَقُولَنَّ **Sonrada diyeceğiz ki:** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَالتَّاءِ وَضَمِّ اللَّامِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci lam harfi zammeli olduğu halde ta ile de okundu *(Kime diyeceğiz?)* لِوَلِيِّهِ **Velisine** أَيْ لِوَلِيِّ دَمِهِ Yani,.onun kanının davasına veli olana مَا شَهِدْنَا **Biz şahit olmadık** حَضَرْنَا Hazır olmadık مَهْلِكَ أَهْلِهِ **Ehlinin helak edilmesine** بِضَمِّ الْمِيمِ Mim'in zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethası ile okundu أَيْ إِهْلَاكِهِمْ (Zamme ile okunduğunda) Yani, onların helak edilmesine أَوْ هَلَاكِهِمْ (Fetha ile okunduğunda) veya onların helak olmasına فَلَا نَدْرِي Biz bilmiyoruz *(Neyi?)* مَنْ قَتَلَهُمْ Onları kimin öldürdüğünü وَإِنَّا **Ve gerçekten biz** لَصَادِقُونَ **Elbette doğru söyleyenleriz.**

50. وَمَكَرُوا **Hile kurdular** *(Ne hususta?)* فِي ذَٰلِكَ Bu hususta *(Nasıl?)* مَكْرًا **Bir çeşit hile** وَمَكَرْنَا **Biz de hile kurduk** مَكْرًا **Karşılık bir hile ile** أَيْ جَازَيْنَاهُمْ Yani, onlara karşılıklarını verdik *(Ne ile?)* بِتَعْجِيلِ عُقُوبَتِهِمْ Onların cezalarına acil yaparak وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değillerdi.**

51. فَانْظُرْ **Şimdi bak** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ **Onların hilelerinin sonu** أَنَّا **Muhakkak ki biz** دَمَّرْنَاهُمْ **Onları yok ettik** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik وَقَوْمَهُمْ **Kavimlerini de** أَجْمَعِينَ **Top yekun** *(Ne ile helak ettik?)* بِصَيْحَةِ جِبْرِيلَ Cibrilin haykırması ile أَوْ بِرَمْيِ الْمَلَائِكَةِ بِحِجَارَةٍ Yada meleklerin taş atması ile يَرَوْنَهَا Onlar taşları görüyorlar وَلَا يَرَوْنَهُمْ Ama melekleri görmüyorlardı.

52. فَتِلْكَ **İşte şunlar** بُيُوتُهُمْ **Onların evleridirler** *(Ne halde)* خَاوِيَةً **Çökmüş olduğu halde** أَيْ خَالِيَةً Yani, boş /harabe olduğu halde وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ 'Haviyeten' hal olmak üzere nasbdır وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ Bu halde amil ismi işaretin manasıdır

(Ne sebebiyle?) بِمَا ظَلَمُوا **Zulmetmeleri sebebiyle** بِظُلْمِهِمْ Zulümleri sebebiyle أَيْ كُفْرِهِمْ Yani, küfürleri sebebiyle إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَةً **Elbette ders vardır** لَعِبْرَةً İbret vardır *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** *(Neyi biliyorlar?)* قُدْرَتَنَا Kudretimizi فَيَتَّعِظُونَ Böylece öğüt alıyorlar.

53. وَأَنْجَيْنَا **Ve biz kurtardık** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِصَالِحٍ Salih'e وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ Onlar dört bin kişiydi وَكَانُوا **Ve idiler** *(Kim idiler?)* يَتَّقُونَ **Sakınan kişiler** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten.

54. وَلُوطًا **Lut'u da gönderdik** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِاذْكُرْ Üzkür lafzı ile *(Öyle üzkür ki,)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ 'Luten' lafzından önce takdir edilen وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ve ondan bedel olur إِذْ **O vakit ki** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** أَتَأْتُونَ **İşleyecek misiniz** *(Neyi?)* اَلْفَاحِشَةَ **Fuhuş'u** أَيِ اللِّوَاطَ Yani, livatayı وَأَنْتُمْ **Halbuki siz** تُبْصِرُونَ **Görüyorsunuz** أَيْ يُبْصِرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Yani, bazınız bazınızı görüyor *(Niçin?)* اِنْهِمَاكًا فِي الْمَعْصِيَةِ Masiyete iyice daldığınız için.

55. اَئِنَّكُمْ **Gerçekten sizler mi** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve iki hemzenin arasına elif koyularak okundu *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki şekilde de لَتَأْتُونَ **Yanaşıyorsunuz** *(Kime?)* اَلرِّجَالَ **Erkeklere** *(Nasıl?)* شَهْوَةً **Şehvetle** *(Ne olmadan?)* مِنْ دُونِ النِّسَاءِ **Kadınları bırakıp** بَلْ أَنْتُمْ **Doğrusu siz** قَوْمٌ **Bir toplumsunuz ki,** تَجْهَلُونَ **Bilmiyorsunuz** *(Neyi bilmiyorsunuz?)* عَاقِبَةَ فِعْلِكُمْ İşinizin sonunu.

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوا اٰلَ لُوطٍ﴾ أَهْلَهُ ﴿مِنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَاهَا﴾ جَعَلْنَاهَا بِتَقْدِيرِنَا ﴿مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ هُوَ حِجَارَةُ السِّجِّيلِ أَهْلَكَتْهُمْ ﴿فَسَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾﴾ بِالْعَذَابِ مَطَرُهُمْ ﴿قُلِ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلَى هَلَاكِ الْكُفَّارِ مِنَ الْأُمَمِ الْخَالِيَةِ ﴿وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفٰى﴾ هُمْ ﴿آٰللّٰهُ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [آٰللّٰهُ] وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿خَيْرٌ﴾ لِمَنْ يَعْبُدُهُ ﴿اَمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يُشْرِكُونَ] أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ الْآلِهَةَ خَيْرٌ لِعَابِدِيهَا وَسَأَلُوهُ عَنْ وَقْتِ قِيَامِ السَّاعَةِ فَنَزَلَ ﴿اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَنْبَتْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ مِنَ الْغَيْبَةِ إِلَى التَّكَلُّمِ ﴿بِهِ حَدَآئِقَ﴾ جَمْعُ حَدِيقَةٍ وَهُوَ الْبُسْتَانُ الْمَحُوطُ ﴿ذَاتَ بَهْجَةٍ﴾ حُسْنٍ ﴿مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا﴾ لِعَدَمِ قُدْرَتِكُمْ عَلَيْهِ ﴿ءَاِلٰهٌ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي مَوَاضِعِهِ السَّبْعَةِ ﴿مَعَ اللّٰهِ﴾ أَعَانَهُ عَلٰى ذٰلِكَ أَيْ لَيْسَ مَعَهُ إِلٰهٌ ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾﴾ يُشْرِكُونَ بِاللّٰهِ غَيْرَهُ ﴿اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا﴾ لَا تَمِيدُ بِأَهْلِهَا ﴿وَجَعَلَ خِلَالَهَا﴾ فِيمَا بَيْنَهَا ﴿اَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا أَثْبَتَ بِهَا الْأَرْضَ ﴿وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا﴾ بَيْنَ الْعَذْبِ وَالْمِلْحِ لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ ﴿ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾ تَوْحِيدَهُ ﴿اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ﴾ الْمَكْرُوبَ الَّذِي مَسَّهُ الضُّرُّ ﴿اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوٓءَ﴾ عَنْهُ وَعَنْ غَيْرِهِ ﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ﴾ الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى فِي أَيْ يَخْلُفُ كُلُّ قَرْنٍ الْقَرْنَ الَّذِي قَبْلَهُ ﴿ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾﴾ تَتَّعِظُونَ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الذَّالِ وَمَا زَائِدَةٌ لِتَقْلِيلِ الْقَلِيلِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ﴾ يُرْشِدُكُمْ إِلٰى مَقَاصِدِكُمْ ﴿فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ بِالنُّجُومِ لَيْلًا وَبِعَلَامَاتِ الْأَرْضِ نَهَارًا ﴿وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ أَيْ قُدَّامَ الْمَطَرِ ﴿ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهِ غَيْرَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

56. **Kavminin cevabı sadece: "Lût ailesini memleketinizden çıkarın; zira onlar** erkeklerin arkalarından **temiz kalmak isteyen insanlarmış!" demelerinden ibaret oldu.**

57. **Bunun üzerine onu ve bütün ailesini kurtardık, karısı hariç! Onu takdirimizle azapta kalanlardan kıldık.**

58. **Üzerlerine** pişirilmiş sert taştan ibaret **bir yağmur yağdırdık** ve onları helak ettik. **Artık ne fena oldu o** azapla **korkutulmuş olanların yağmuru!**

59. Ey Muhammed **de ki:** "Geçmiş ümmetlerden kâfir olanların helak edilmesine karşılık **Hamd Allah'adır, selâm da** kendilerini **seçtiği kullarınadır." Allah mı**[1] kendisine ibadet edenlere karşı **daha hayırlıdır, yoksa siz** Mekkelilerin **ona ortak koştukları** ilahlar **mı**[2] kendilerine ibadet edenlere karşı daha hayırlıdır?

60. **Yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi (hayırlıdır?). O suyla,** kudretiniz olmadığı için **bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği duvarlarla çevrili güzel bahçeler**[3] **bitirdik.**[4] **Allah'la birlikte** tüm bunlarda ona yardım eden **başka bir ilah mı**[5] **var!** Hayır, onunla birlikte hiçbir ilah yoktur. **Doğrusu onlar** Allah'a başkasını **ortak koşan bir topluluktur.**

61. **Yoksa yeryüzünü** ahalisini sarsmayacak şekilde **oturmaya elverişli kılan, aralarından nehirler akıtan, yeryüzüne,** orayı **sabit** tutacak **dağlar yaratan,** biri tatlı diğer tuzlu olan **iki deniz arasına** birbirleriyle karışmayacak şekilde **engel koyan mı (hayırlıdır)? Allah'la birlikte başka bir ilah mı var! Doğrusu onların çoğu** onun birliğini **bilmiyorlar.**

62. **Yoksa kendisine dua ettiğinde sıkıntı içinde kalana,** kendisine bir zarar dokunmuş sıkıntılı kimseye **icabet eden,** ondan ve başkalarından **kötülüğü açıp gideren ve sizi yeryüzünde halifeler kılan,** her bir asrı kendinden önceki asırdan sonra getiren **mi (hayırlıdır?) Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var? Ne kadar da az düşünüyor,** öğüt alıyor**sunuz.**[6]

63. **Yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde sizi** geceleri yıldızlarla, gündüzleri de yeryüzündeki bir takım alametlerle sizi istediğiniz yerlere **ulaştıran mı; rahmetinin,** yağmurların **önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen mi (hayırlıdır)? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var? Allah, onların** kendisine **ortak koştukları** başkaları**ndan yücedir.**

---

[1] ءَآللّٰهُ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur. (Cemel sahibinin belirttiğine göre müellifin bu kelimede zikrettiği vecihler birer kalem sürçmesidir; zira bu kelime sadece iki şekilde okunmuştur: 1) ikinci hemze maksur olarak teshil edilmek suretiyle, 2) (Okuduğumuz kıraatte olduğu gibi) ikinci hemze elife çevrilerek ve medd-i lâzım ile çekilerek. –Mütercim–)

[2] تُشْرِكُونَ kelimesi hem تَ harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ harfiyle okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin anlamı şöyledir(...**yoksa** o Mekkelilerin kendilerini **ortak koştukları mı?)**

[3] حَدَائِقَ kelimesi حَدِيقَةٌ kelimesinin cemisidir. "Duvarlarla çevrili bahçe" anlamına gelir.

[4] Bu ifadede gaip sigadan mütekellim sigasına dönülmüştür.

[5] أَإِلَٰهٌ kelimesi, Kuran'da geçtiği beş yerde 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisinin teshili ve 3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak (4- ve de bu elif koyulmayarak) okunmuştur. bu kıraat vecihlerinin tamamı geçerlidir.

[6] تَذَكَّرُونَ kelimesi hem ت harfiyle hem de يـ harfiyle okunmuştur. Her iki kıraatte de ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. مَا ise zait olup azı daha da azlaştırmak (yok haline getirmek) içindir.

KELİME ANLAMI

56. فَمَا كَانَ **Artık olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** اِلَّا اَنْ قَالُوا **Ancak şöyle demeleri (oldu)** اَخْرِجُوا **Çıkartın** *(Kimi?)* اٰلَ لُوطٍ **Lut ailesini** أَهْلَهُ Onun ehlini *(Nereden?)* مِنْ قَرْيَتِكُمْ **Memleketinizden** اِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** اُنَاسٌ **Bir takım insanlardır ki** يَتَطَهَّرُونَ **Son derece temizdirler** *(Neden?)* مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ Erkeklere yanaşmaktan.

57. فَاَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** وَاَهْلَهُ **Ailesini de** اِلَّا امْرَاَتَهُ **Hanımı hariç** قَدَّرْنَاهَا **Onu takdir ettik** جَعَلْنَاهَا بِتَقْدِيرِنَا Takdirimizle onu yaptık *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Geride kalanlardan** اَلْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta devamlı kalanlardan.

58. وَاَمْطَرْنَا **Ve biz yağdırdık** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* مَطَرًا **Bir yağmur** هُوَ O yağmur *(Nedir?)* حِجَارَةُ السِّجِّيلِ Pişmiş taştır أَهْلَكَتْهُمْ Onları helak etti فَسَاءَ **Ne fena oldu** بِئْسَ Ne kötü oldu *(Ne?)* مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılmış olanların yağmuru** *(Ne ile uyarılmış?)* بِالْعَذَابِ Azab ile *(Kötü olan nedir?)* مَطَرُهُمْ Onların yağmuru.

59. قُلْ **Söyle:** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne üzerine?)* عَلٰى هَلَاكِ الْكُفَّارِ Kafirlerin helaki üzerine مِنَ الْأُمَمِ الْخَالِيَةِ Geçmiş ümmetlerden وَسَلَامٌ **Ve selam olsun** *(Kim üzerine?)* عَلٰى عِبَادِهِ **Kulları üzerine** اَلَّذِينَ **Öyle kulları ki,** اِصْطَفٰى **Seçti** *(Kimi seçti?)* هُمْ Onları اٰللّٰهُ **Allah mıdır ?** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkinci hemzeyi elife çevirerek وَتَسْهِيلِهَا İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى Teshil edilen hemze ile diğeri arasına elif koyarak وَتَرْكِهِ Ve bunun terki ile okundu خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِمَنْ يَعْبُدُهُ Ona ibadet eden için أَمَّا تُشْرِكُونَ **Yoksa sizin şirk koştuğunuz şeyler mi** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ Ta ile وَالْيَاءِ Ve ya ile أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ Yani, Mekke halkının şirk koştuğu اَلْآلِهَةُ İlahlar mı خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(Kim için?)* لِعَابِدِيهَا Onlara tapanlar için.

60. اَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْاَرْضَ **Yeri** وَاَنْزَلَ **Ve indirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** فَاَنْبَتْنَا **Ve biz bitirdik** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Kimden?)* مِنَ الْغَيْبَةِ Gaibden *(Kime iltifat?)* إِلَى التَّكَلُّمِ Mütekellime *(Ne ile bitirdik?)* بِهِ **O su ile** *(Neyi bitirdik?)* حَدَائِقَ **Bahçeleri** جَمْعُ حَدِيقَةٍ 'Hadikatun' lafzının cemisidir وَهُوَ الْبُسْتَانُ الْمَحُوطُ

Bu etrafı çevrili bahçe demektir *(Öyle bahçe ki,)* ذَاتَ بَهْجَةٍ **Güzellik sahibi** حُسْنٍ Güzellik sahibi *(Yine öyle bahçeler ki,)* مَا كَانَ **Yoktur** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* اَنْ تُنْبِتُوا **Bitirmeniz** *(Neyi?)* شَجَرَهَا **O bahçenin ağacını** *(Niçin?)* لِعَدَمِ قُدْرَتِكُمْ عَلَيْهِ Sizin buna gücünüz yetmediği için ءَاِلٰهٌ **İlah mı var** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte aralarında elif koyarak okundu *(Nerede?)* فِي مَوَاضِعِهِ الْخَمْسَةِ Beş yerde *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah'la birlikte** *(Öyle ilah ki,)* أَعَانَهُ Güya Allah'a yardım etti *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine أَيْ لَيْسَ مَعَهُ إِلٰهٌ Yani, Allah ile birlikte ilah yoktur. بَلْ **Bilakis** هُمْ **Onlar** قَوْمٌ يَعْدِلُونَ **Şirk koşan bir kavimdir** يُشْرِكُونَ بِاللّٰهِ غَيْرَهُ Allah'a ondan başkasını eş tutarlar.

61. اَمَّنْ جَعَلَ **Yoksa yapan mı?** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** *(Ne?)* قَرَارًا **Karargah** لَا تَمِيدُ بِأَهْلِهَا Ehlini sarsmayan وَجَعَلَ **Ve yapan mı?** *(Nerede?)* خِلَالَهَا **Onların arasında** فِيمَا بَيْنَهَا Onların aralarında *(Ne?)* اَنْهَارًا **Nehirler** وَجَعَلَ **Ve yaratan mı** لَهَا **O yer için** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağlar ki,)* أُثْبِتَ Sabit kılınıyor *(Ne ile?)* بِهَا O dağlarla *(Ne?)* الْأَرْضَ Yeryüzü وَجَعَلَ **Ve koyan mı ?** *(Nereye?)* بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ **İki denizin arasına** *(Ne koyan?)* حَاجِزًا **Engel** *(Nereye?)* بَيْنَ الْعَذْبِ وَالْمِلْحِ Tatlı su ile tuzlu su arasında *(Öyle engel ki,)* لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ Biri diğeri ile karışmıyor ءَاِلٰهٌ **İlah mı vardır?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** بَلْ **Hayır** اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* تَوْحِيدَهُ Allah'ın birliğini.

62. اَمَّنْ يُجِيبُ **Yoksa icabet eden mi** *(Kime?)* الْمُضْطَرَّ **Zorda kalana** اَلْمَكْرُوبَ Sıkıntıya düşen الَّذِي Öyle sıkıntılı kişi ki مَسَّهُ الضُّرُّ Ona zarar dokunmuş *(Ne zaman icabet eden?)* إِذَا دَعَاهُ **Ona dua ettiği zaman** وَيَكْشِفُ **Ve gideren** *(Neyi?)* اَلسُّوءَ **Sıkıntıyı** عَنْهُ وَعَنْ غَيْرِهِ Zorda kalan ve diğerlerinden وَيَجْعَلُكُمْ **Ve sizi kılan mı?** *(Ne?)* خُلَفَاءَ الْاَرْضِ **Yeryüzünde hükümdarlar** الْإِضَافَةُ بِمَعْنَى فِي İzafet 'fi' manasındadır أَيْ يَخْلُفُ كُلُّ قَرْنٍ Yani, her bir nesil halife olur *(Kime?)* اَلْقَرْنَ الَّذِي قَبْلَهُ Kendisinden bir önceki nesile ءَاِلٰهٌ **İlah mı var** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** قَلِيلًا مَا **Pek az** تَذَكَّرُونَ **Düşünüyorsunuz** تَتَّعِظُونَ Öğüt alıyorsunuz *(Ne ile okundu?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (ta) وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ya) ile وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الذَّالِ Burada ta'yı zal'a idğam vardır. وَمَا زَائِدَةٌ Ma zaittir *(Ne için zikredilmiştir?)* لِتَقْلِيلِ الْقَلِيلِ Azın çok az olduğunu beyan için.

63. اَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki,** يَهْدِيكُمْ **Size yol gösteriyor?** يَرْشُدُكُمْ إِلَى مَقَاصِدِكُمْ Sizi maksadınıza ulaştırıyor *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ **Karanın karanlıkları içinde** وَالْبَحْرِ **Ve denizin** *(Ne ile yol gösteriyor?)* بِالنُّجُومِ لَيْلًا Geceleyin yıldızlarla وَبِعَلَامَاتِ الْأَرْضِ نَهَارًا Gündüzün de yer işaretleriyle وَمَنْ **O kimse mi** يُرْسِلُ **Gönderiyor** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(Ne olarak?)* بُشْرًا **Müjdeci olarak** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** أَيْ قُدَّامَ الْمَطَرِ Yani, yağmurun önünde اَاِلٰهٌ **İlah mı var?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** تَعَالَى **Çok yücedir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Onların ortak koşmalarından** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Neyi)* غَيْرَهُ Ondan başka şeyleri.

﴿اَمَّنْ يَبْدَؤُ الْخَلْقَ﴾ فِي الْأَرْحَامِ مِنْ نُطْفَةٍ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ وَإِنْ لَمْ يَعْتَرِفُوا بِالْإِعَادَةِ لِقِيَامِ الْبَرَاهِينِ عَلَيْهَا ﴿وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا يَفْعَلُ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ إِلَّا اللهُ وَلَا إِلٰهَ مَعَهُ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ حُجَّتَكُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾﴾ أَنَّ مَعِيَ إِلٰهًا فَعَلَ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ ﴿الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنْهُمْ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنِ ﴿اللّٰهُ﴾ يَعْلَمُهُ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ كَغَيْرِهِمْ ﴿اَيَّانَ﴾ وَقْتَ ﴿يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿بَلْ﴾ بِمَعْنَى هَلْ ﴿اَدْرَكَ﴾ وَزْنُ أَكْرَمَ وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرَى [ادَّارَكَ] بِتَشْدِيدِ الدَّالِ وَأَصْلُهُ تَدَارَكَ أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا وَأُدْغِمَتْ فِي الدَّالِ وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ أَيْ بَلَغَ وَلَحِقَ أَوْ تَتَابَعَ وَتَلَاحَقَ ﴿عِلْمُهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ بِهَا حَتَّى سَأَلُوا عَنْ وَقْتِ مَجِيئِهَا لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ مِنْ عَمِيَ الْقَلْبُ وَهُوَ أَبْلَغُ مِمَّا قَبْلَهُ وَالْأَصْلُ عَمِيُونَ اسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ عَلَى الْيَاءِ فَنُقِلَتْ إِلَى الْمِيمِ بَعْدَ حَذْفِ كَسْرَتِهَا ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْضًا فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿ءَاِذَا كُنَّا تُرَابًا وَاٰبَآؤُنَا اَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ ﴿لَقَدْ وُعِدْنَا هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ أَيْ مَا سُطِرَ مِنَ الْكَذِبِ ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾﴾ بِإِنْكَارِهِ وَهِيَ هَلَاكُهُمْ بِالْعَذَابِ ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ لَا تَهْتَمَّ بِمَكْرِهِمْ عَلَيْكَ فَإِنَّا نَاصِرُوكَ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾﴾ فِيهِ ﴿قُلْ عَسٰى اَنْ يَكُونَ رَدِفَ﴾ قَرُبَ ﴿لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾﴾ فَحَصَلَ لَهُمُ الْقَتْلُ بِبَدْرٍ وَبَاقِي الْعَذَابِ يَأْتِيهِمْ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ وَمِنْهُ تَأْخِيرُ الْعَذَابِ عَنِ الْكُفَّارِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ فَالْكُفَّارُ لَا يَشْكُرُونَ تَأْخِيرَ الْعَذَابِ لِإِنْكَارِهِمْ وُقُوعَهُ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ تُخْفِيهِ ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿وَمَا مِنْ غَآئِبَةٍ فِي السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ﴾ الْهَاءُ لِلْمُبَالَغَةِ أَيْ شَيْءٍ فِي غَايَةِ الْخَفَاءِ عَلَى النَّاسِ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ وَمَكْنُونُ عِلْمِهِ تَعَالٰى وَمِنْهُ تَعْذِيبُ الْكُفَّارِ ﴿اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنِي اِسْرَآئِيلَ﴾ الْمَوْجُودِينَ فِي زَمَانِ نَبِيِّنَا ﴿اَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾﴾ أَيْ بِبَيَانِ مَا ذُكِرَ عَلٰى وَجْهِهِ الرَّافِعِ لِلْاخْتِلَافِ بَيْنَهُمْ لَوْ أَخَذُوا بِهِ وَأَسْلَمُوا.

TÜRKÇE ANLAMI

64. **Yoksa mahlûkatı** rahimlerde iken meniden **ilk baştan yaratan,** -itiraf etmeseler bile- öldükten **sonra yaratmayı iade eden** -nitekim buna dair deliller mevcuttur- **sizi gökten** yağmurlarla, **yerden** bitkilerle **rızıklandıran mı (hayırlıdır)? Allah'la birlikte başka bir ilah mı var!** Yani bunları sadece Allah teala yapabilir, onunla birlikte başka bir ilah daha yoktur. Ey Muhammed! **De ki: Eğer** benimle birlikte, anlatılanlardan bir tek şeyi bile yapan bir ilah olduğu konusunda **doğru söylüyorsanız kesin delilinizi,** hüccetinizi **getirin!**

Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) kıyametin ne zaman kopacağını sorduklarında şu ayetler indi:

65. **De ki: "Göklerde ve yerde olan** insan ve melek**ler gaybı,** kendilerine gaip olanı **bilemezler, lakin Allah bilir. Ayrıca onlar,** Mekkeli kâfirler aynı diğer insanlar gibi **ne zaman diriltileceklerini de bilmezler."**

66. **Onların ahiretle ilgili[1] bilgileri oldu mu[2]** ki onun ne zaman geleceğini soruyorlar. Tabi ki olmadı. **Üstelik onlar ahiret hususunda kuşku içindedirler. Bunun da ötesinde, onlar ahiretten yana** kalpleri **kördürler.[3]**

67. **Kâfirler** yine dirilişi inkâr konusunda **dediler ki: Sahi, biz ve atalarımız, toprak olduktan sonra, gerçekten** kabirlerden **çıkarılacak mıyız?**

68. **Andolsun ki, bu tehdit bize yapıldığı gibi, daha önce atalarımıza da yapılmıştır. Bu, öncekilerin masallarından[4] başka bir şey değil![5]**

69. **Yeryüzünde gezin de,** inkâr etmek suretiyle **günahkâr olanların akıbeti** olan azapla helak edilmeleri **nasıl olmuş görün!**

70. **Onlara üzülme ve onların hilelerinden dolayı bir darlığa düşme!** Bu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yapılmış bir tesellidir. Yani onların sana karşı düzenledikleri hileleriyle ilgilenme; zira biz onlara karşı sana yardım ederiz.

71. **Ve derler ki: "Bu** azap **vaadi ne zamandır? Eğer** bu konuda **siz doğru sözlü kimseler iseniz..."**

72. **De ki: "O acele istediğiniz şeyin bir kısmı belki de sizin ardınıza takılmış,** size yaklaşmış**tır."** Nitekim, onlar Bedir'de ölümle tanışmışlardır. Azaplarının geri kalanı ise onlar öldükten sonra gelecektir.

---

[1] فِي الْآخِرَةِ'deki فِي harfi بِ anlamındadır.

[2] أَدْرَكَ kelimesi أَكْرَمَ veznindedir. Bu kelime bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ادَّارَكَ şeklinde şeddeli د harfiyle okunmuştur. Bu kelimesinin aslı تَدَارَكَ idi; ت harfi د harfiyle değiştirildi ve diğer د harfine idgam edildikten sonra başına hemze-i vasıl getirildi. أَدْرَكَ kelmesi, "ulaşmak, lâhik" olmak; ادَّارَكَ kelimesi "ardı ardına, peşi sıra gelmek" anlamlarındadır.

[3] بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ifadesi öncesinden daha mübalağalıdır. عَمُونَ kelimesinin aslı عَمِيُونَ idi; zamme ي harfine ağır gelince, kesresi hazfedildikten sonra م harfine idgam edildi.

[4] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisi olup "yazılı yalanlar" anlamına gelir.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

73. **Ve şüphe yok ki senin Rabbin insanlara karşı elbette fazl-ı kerem sahibidir.** Bunlardan bir tanesi de azabı kâfirlerden ertelemesidir. **Fakat onların çoğu şükretmezler,** Kâfirler vukuunu inkâr ettikleri için azabın ertelenmesine şükretmezler.

74. **Ve şüphe yok ki senin Rabbin, onların sinelerinin neyi sakladığını ve** dilleriyle **neyi açığa vurduklarını elbet bilir.**

75. **Gökte ve yerde** insanlara **gizli olan**[1] **hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir kitapta** levh-i mahfuzda yahut Allah'ın gizli ilminde **bulunmasın.** Kâfirlere azap edilmesi de bu tür bir bilgidir.

76. **Muhakkak ki bu Kuran,** Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) zamanındaki **İsrail oğullarına karşı kendisinde ihtilâf ettikleri şeylerin çoğunu,** kabul edip Müslüman olacak olsalar ihtilaf ettikleri çoğu şeyden ihtilafı kaldıracak beyanı **anlatır.**

KELİME ANLAMI

64. أَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki,** يَبْدَؤُ **İlk defa yaratan** *(Neyi?)* اَلْخَلْقَ **Mahlukatı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْحَامِ Rahimlerde *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ Bir damla sudan ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra onu tekrar eden** بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra وَإِنْ لَمْ يَعْتَرِفُوا بِالْإِعَادَةِ Tekrar dirilmeyi itiraf etmeseler bile *(Niçin böyle dedi?)* لِقِيَامِ الْبَرَاهِينِ عَلَيْهَا Buna dair birçok delil bulunduğu için وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ **Yoksa size rızk veren mi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle *(Daha nereden?)* وَالْأَرْضِ **Yerden** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Nebatat ile ءَاِلٰهٌ **İlah mı var?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah ile beraber** أَيْ لَا يَفْعَلُ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ Yani, bu anlatılanlardan hiçbir şeyi yapamaz إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah yapar وَلَا إِلٰهَ مَعَهُ Onunla beraber hiçbir ilah yoktur قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هَاتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Delilinizi** حُجَّتَكُمْ Hüccetinizi إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** صَادِقِينَ **Doğru sözlü olanlar** *(Neye dair delil?)* أَنَّ مَعِي إِلٰهًا Benimle birlikte ilah olduğuna *(Öyle ilah ki,)* فَعَلَ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ Anlatılardan bir şeyi yapmıştır.

65. وَسَأَلُوهُ عَنْ وَقْتِ قِيَامِ السَّاعَةِ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e kıyametin kopacağı zamandan sordular فَنَزَلَ Ardından bu ayet indi قُلْ **Söyle** لَا يَعْلَمُ **Bilemez** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki,** *(Nerede olan?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde olan** مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ Melekler ve insanlar *(Neyi bilemezler?)* الْغَيْبَ **Gaybı** مَا غَابَ عَنْهُمْ Yani, onlardan gaib olanı إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat اَللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُهُ O gaybı bilir وَمَا يَشْعُرُونَ **Onlar bilemezler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Başkaları gibi *(Neyi?)* أَيَّانَ **Ne zaman** وَقْتَ Ne vakit يُبْعَثُونَ **Tekrar diriltileceklerini.**

[1] غَايَةٌ kelimesindeki ة mübalağa içindir.

66. بَلْ -بِمَعْنٰى هَلْ- ادَّرَكَ **Kemale erdi mi?** 'Bel' harfi 'hel' manasında istifhamdır وَزْنُ أَكْرَمَ 'Ekreme' vezninededir وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرٰى Diğer bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الدَّالِ (İddâreke şeklinde) dalın şeddesiyle okundu وَأَصْلُهُ تَدَارَكَ Aslı 'Tedareke' idi أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا Ta harfi dala çevrildi وَأُدْغِمَتْ فِي الدَّالِ Ve dala idğam edildi وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ Ve hemze-i vasıl getirildi أَيْ بَلَغَ وَلَحِقَ Yani, (birinci kıraate göre) ulaştı, kavuştu أَوْ تَتَابَعَ وَتَلَاحَقَ (İkinci kıraate göre) peş peşe geldi, birbiri ardına bitişti *(Ne kemale erdi mi?)* عِلْمُهُمْ **Onların ilimleri** *(Ne hakkındaki?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahiret hakkındaki** أَيْ بِهَا Yani, ahiret bilgileri حَتّٰى سَأَلُوا Ta ki sordular *(Neden?)* عَنْ وَقْتِ مَجِيئِهَا Kıyametin gelme vaktinden لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ Durum böyle değildir بَلْ هُمْ **Doğrusu onlar** فِي شَكٍّ مِنْهَا **Ondan şüphe içindedirler** بَلْ هُمْ **Dahası onlar** مِنْهَا **Ondan** *(Nedirler?)* عَمُونَ **Kördürler** مِنْ عَمِيَ الْقَلْبُ Amiye'l-kalbu"den alınmıştır وَهُوَ Bu *(Nedir?)* أَبْلَغُ Daha mübalağalıdır *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Bir öncekinden وَالْأَصْلُ عَمِيُونَ Aslı 'Amiyune' idi اُسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ Zamme ağır görüldü *(Ne üzerine?)* عَلَى الْيَاءِ Ya üzerine فَنُقِلَتْ إِلَى الْمِيمِ Bu yüzden mim'e nakledildi *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَذْفِ كَسْرَتِهَا Mim'in kesresi hazfedildikten sonra.

67. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Nasıl dediler?)* أَيْضًا Kıyamet saatini sordukları gibi *(Ne hakkında dediler?)* فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkar hakkında *(Ne dediler?)* اَئِذَا كُنَّا **Biz olduğumuz zaman mı?** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha kim toprak olduğu zaman?)* وَاٰبَاؤُنَا **Ve babalarımız** اَئِنَّا **Gerçekten biz mi?** لَمُخْرَجُونَ **Elbette çıkartılacağız** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden.

68. لَقَدْ **Andolsun ki, elbette** وُعِدْنَا **Vaat olunduk** *(Ne ile?)* هٰذَا **Bununla** نَحْنُ **Biz** وَاٰبَاؤُنَا **Ve babalarımız** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** إِنْ **Değildir** مَا Olmadı *(Ne?)* هٰذَا **Bu** اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* اَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ **Öncekilerin masallarıdır** جَمْعُ أُسْطُورَةٍ 'Usture'nin cemisidir *(Ne ile okunur?)* بِالضَّمِّ Zamme ile أَيْ مَا سُطِرَ مِنَ الْكِذْبِ Yazılan yalanlar, demektir.

69. قُلْ **Söyle** سِيرُوا **Dolaşın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ **Günahkârların sonu** *(Ne ile günahkâr olanlar?)* بِإِنْكَارِهِ O, dirilmeyi inkar etmeleriyle وَهِيَ O, sonları *(Nedir?)* هَلَاكُهُمْ بِالْعَذَابِ Azab ile helak olmalarıdır.

70. وَلَا تَحْزَنْ **Üzülme** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَلَا تَكُنْ **Ve olma** *(Nerede?)* فِي ضَيْقٍ **Darlıkta** *(Neden dolayı?)* مِمَّا يَمْكُرُونَ **Tuzak kurmalarından dolayı** تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'i teselli etmektir أَيْ لَا تَهْتَمَّ Yani, kederlenme *(Ne sebebi ile?)* بِمَكْرِهِمْ عَلَيْكَ Onların sana karşı tuzak kurmaları sebebiyle فَإِنَّا نَاصِرُوكَ Zira biz sana yardım edeceğiz *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı.

71. وَيَقُولُونَ **Ve derler ki:** مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat ne zamandır?** *(Ne ile olan vaat?)* بِالْعَذَابِ Azab ile اِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyen kimseler** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu vaat hususunda.

72. قُلْ **De ki** عَسٰى **Umulur** *(Ne?)* اَنْ يَكُونَ **Olması** *(Ne olması?)* رَدِفَ **Peşinize takılmış** قَرُبَ Yaklaşmış *(Kimin peşine takılmış olması?)* لَكُمْ **Sizin** *(Ne?)* بَعْضُ الَّذِي **O şeyin bir kısmı ki,** تَسْتَعْجِلُونَ **Onu acele istiyorsunuz** فَحَصَلَ لَهُمْ Böylece onlara hasıl oldu *(Ne?)* اَلْقَتْلُ بِبَدْرٍ Bedir'de öldürülmek وَبَاقِي الْعَذَابِ Azabın geri kalanı *(Nedir?)* يَأْتِيهِمْ Onlara gelecektir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölünden sonra.

73. وَاِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz senin Rabbin** *(Nedir?)* لَذُو فَضْلٍ **Elbette lütuf sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** وَمِنْهُ Bu lütuftandır *(Ne?)* تَأْخِيرُ الْعَذَابِ عَنِ الْكُفَّارِ Kafirlerden azabı tehir etmesi وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Fakat onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** فَالْكُفَّارُ لَا يَشْكُرُونَ Kafirler şükretmezler *(Neye?)* تَأْخِيرَ الْعَذَابِ Azabın tehir edilmesine *(Niçin?)* لِاِنْكَارِهِمْ وُقُوعَهُ Azabın gerçekleşmesini inkar ettikleri için.

74. وَاِنَّ رَبَّكَ **Ve şüphesiz senin Rabbin** لَيَعْلَمُ **Elbette bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تُكِنُّ **Saklıyor** *(Ne?)* صُدُورُهُمْ **Onların sineleri** تُخْفِيهِ Onu gizliyor *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şeyi ki** يُعْلِنُونَ **Açığa vuruyorlar** *(Ne ile?)* بِاَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle.

75. وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ **Hiçbir gaib yoktur ki,** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökte** وَالْاَرْضِ **Ve yerde** أَيْ شَيْءٍ فِي غَايَةِ الْخَفَاءِ اَلْهَاءُ لِلْمُبَالَغَةِ 'Gaibetin' sonundaki 'ha' mübalağa içindir Yani, son derece gizli bir şey *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara اِلَّا **Ancak** *(O gaib nerededir?)* فِي كِتَابٍ **Bir kitaptadır** *(Öyle kitap ki,)* مُبِينٍ **Açık** بَيِّنٍ Apaçık هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da Levh-i mahfuzdur وَمَكْنُونِ عِلْمِهِ تَعَالٰى Ve(ya) Allah'ın ilminin saklı olduğu şeydir وَمِنْهُ Bundandır *(Ne?)* تَعْذِيبُ الْكُفَّارِ Kafirlerin cezalandırılması.

76. اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ **Muhakkak ki, bu Kuran** يَقُصُّ **Anlatır** *(Kime?)* عَلٰى بَنِي اِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Öyle İsrail oğulları ki,)* اَلْمَوْجُودِينَ فِي زَمَانِ نَبِيِّنَا Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in zamanında bulunan *(Neyi anlatır?)* اَكْثَرَ الَّذِي **Öyle şeylerin çoğunu ki** هُمْ **İsrail oğulları** فِيهِ **O şeyde** *(Nedir?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** أَيْ بِبَيَانِ مَا ذُكِرَ Yani, zikredilen ihtilafları açıklayarak anlatıyor *(Nasıl açıklıyor?)* عَلٰى وَجْهِهِ Gerektiği şekilde *(Öyle açıklama ki,)* اَلرَّافِعِ Kaldıran *(Neyi?)* لِلْاِخْتِلَافِ بَيْنَهُمْ Aralarında ki ihtilafı *(Hangi taktirde ihtilafı kaldıran?)* لَوْ أَخَذُوا بِهِ Şayet o açıklamayı alsalar وَأَسْلَمُوا Ve müslüman olsalardı.

﴿وَإِنَّهُ لَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ﴾ كَغَيْرِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿بِحُكْمِهِ﴾ أَيْ عَدْلِهِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾﴾ بِمَا يَحْكُمُ بِهِ فَلَا يُمْكِنُ أَحَدًا مُخَالَفَتُهُ كَمَا خَالَفَ الْكُفَّارُ فِي الدُّنْيَا أَنْبِيَاءَهُ ﴿فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ ثِقْ بِهِ ﴿إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾﴾ أَيِ الدِّينِ الْبَيِّنِ فَالْعَاقِبَةُ لَكَ بِالنَّصْرِ عَلَى الْكُفَّارِ ثُمَّ ضَرَبَ أَمْثَالًا لَهُمْ بِالْمَوْتٰى وَبِالصُّمِّ وَبِالْعُمْيِ فَقَالَ ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ اِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وبَيْنَ الْيَاءِ ﴿وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿وَمَآ اَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ اِنْ﴾ مَا ﴿تُسْمِعُ﴾ سِمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ ﴿اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾﴾ مُخْلِصُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ ﴿وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ﴾ حَقَّ الْعَذَابُ أَنْ يَنْزِلَ بِهِمْ فِي جُمْلَةِ الْكُفَّارِ ﴿اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ﴾ أَيْ تُكَلِّمُ الْمَوْجُودِينَ حِينَ خُرُوجِهَا بِالْعَرَبِيَّةِ تَقُولُ لَهُمْ مِنْ جُمْلَةِ كَلَامِهَا عَنَّا ﴿اَنَّ النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ وَعَلَى قِرَاءَةِ فَتْحِ هَمْزَةِ اَنَّ تُقَدَّرُ الْبَاءُ بَعْدَ تُكَلِّمُهُمْ ﴿كَانُوا بِاٰيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى الْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ وَبِخُرُوجِهَا يَنْقَطِعُ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَا يُؤْمِنُ كَافِرٌ كَمَا أَوْحَى اللهُ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ فَوْجًا﴾ جَمَاعَةً ﴿مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا﴾ وَهُمْ رُؤَسَاؤُهُمُ الْمَتْبُوعُونَ ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ يُجْمَعُونَ بِرَدِّ آخِرِهِمْ إِلَى أَوَّلِهِمْ ثُمَّ يُسَاقُونَ ﴿حَتّٰى اِذَا جَآؤُ﴾ مَكَانَ الْحِسَابِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى لَهُمْ ﴿اَكَذَّبْتُمْ﴾ أَنْبِيَائِي ﴿بِاٰيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا﴾ مِنْ جِهَةِ تَكْذِيبِكُمْ ﴿بِهَا عِلْمًا اَمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ مَا الْاِسْتِفْهَامِيَّةِ ﴿ذَا﴾ مَوْصُولٌ أَيْ مَا الَّذِي ﴿كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾﴾ مِمَّا أُمِرْتُمْ بِهِ ﴿وَوَقَعَ الْقَوْلُ﴾ حَقَّ الْعَذَابُ ﴿عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا﴾ أَيْ أَشْرَكُوا ﴿فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾﴾ إِذْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ ﴿اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا﴾ خَلَقْنَا ﴿الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ﴾ كَغَيْرِهِمْ ﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ بِمَعْنٰى يُبْصَرُ فِيهِ لِيَتَصَرَّفُوا فِيهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الْأُولٰى مِنْ إِسْرَافِيلَ ﴿فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ خَافُوا الْخَوْفَ الْمُفْضِيَ إِلَى الْمَوْتِ كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى فَصَعِقَ وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ بِالْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ ﴿اِلَّا مَنْ شَآءَ اللهُ﴾ أَيْ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ وَمَلَكَ الْمَوْتِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ هُمُ الشُّهَدَاءُ إِذْ هُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

﴿وَكُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ أَيْ وَكُلُّهُمْ بَعْدَ إِحْيَائِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿أَتَوْهُ﴾ بِصِيغَةِ الْفِعْلِ وَاسْمِ الْفَاعِلِ ﴿دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾﴾ صَاغِرِينَ وَالتَّعْبِيرُ فِي الْإِتْيَانِ بِالْمَاضِي لِتَحْقِيقِ وُقُوعِهِ ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ﴾ تُبْصِرُهَا وَقْتَ النَّفْخَةِ ﴿تَحْسَبُهَا﴾ تَظُنُّهَا ﴿جَامِدَةً﴾ وَاقِفَةً مَكَانَهَا لِعِظَمِهَا ﴿وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ﴾ الْمَطَرَ إِذَا ضَرَبَتْهُ الرِّيحُ أَيْ تَسِيرُ سَيْرَهُ حَتَّى تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ فَتَسْتَوِي بِهَا مَبْثُوثَةً ثُمَّ تَصِيرَ كَالْعِهْنِ ثُمَّ تَصِيرَ هَبَاءً مَنْثُورًا ﴿صُنْعَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ أُضِيفَ إِلٰى فَاعِلِهِ بَعْدَ حَذْفِ عَامِلِهِ أَيْ صَنَعَ اللّٰهُ ذٰلِكَ صُنْعًا ﴿الَّذِي أَتْقَنَ﴾ أَحْكَمَ ﴿كُلَّ شَيْءٍ﴾ صُنْعَهُ ﴿إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَفْعَلُونَ] أَيْ أَعْدَاؤُهُ مِنَ الْمَعْصِيَةِ وَأَوْلِيَاؤُهُ مِنَ الطَّاعَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Ve şüphe yok ki, o müminler için elbette** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayettir,** azabı kendilerinden kaldıran **bir rahmettir.**

78. **Muhakkak ki Rabbin** diğerleri gibi **onların arasında adaletiyle hükmedecektir. Ve o azizdir** galiptir; dünyada iken -kâfirlerin peygamberlerine muhalefet etmelerinde olduğu gibi- kimse ona muhalefet edemez, neyle hükmettiğini **bilendir.**

79. **Artık Allah'a tevekkül et,** ona güven. **Şüphe yok ki sen apaçık bir hak,** din **üzeresin.** Kâfirlere karşı yardım görmen suretiyle iyi akıbet senindir. Sonraki ayette Cenâb-ı Hak kâfirleri ölülere, sağırlara ve âmâlara benzetmektedir:

80. **Şüphe yok ki, sen ölülere duyuramazsın ve arkalarına dönüp[1] kaçan sağırlara da davetini işittiremezsin.**

81. **Ve sen o körleri sapıklıklarından hidayete erdirici değilsin, sen ancak Bizim ayetlerimize,** Kuran'a **inananlara** anlama ve kabul işitmesiyle **duyurabilirsin; Müslüman olanlar,** Allah'ı tevhitte ihlâslı olanlar **da onlardır.**

82. **O söz başlarına geldiği,** o kâfirlere azabın inmesi gerçekleştiği **zaman, onlara yerden bir dâbbe çıkarırız da, bu,** çıktığı esnada **onlara,** var olan insanlarla Arapça konuşup bizden naklen "**insanların,**[2] Mekkeli kâfirlerin **ayetlerimize,** dirilişi, hesabı, cezayı anlatan Kuran'a **iman etmediklerini**" **söyler.** Onun çıkışıyla birlikte emr-i bi'l-maruf, nehy-i ani'l-münker sona erer ve bundan sonra hiçbir kâfir iman etmez. Tıpkı Cenabı Hakkın Nuh'a (aleyhisselam) vahy ettiği gibi: *"Artık sana iman etmiş olanların dışında kavminden hiç kimse iman etmeyecek"*.

---

[1] Ayetteki إذا kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikinci hemzenin, hemze ile yâ arası teshili ile okunmuştur.

[2] Ayetteki ان maddesi fethalı okunduğu takdirde تُكَلِّمُهُمْ fiilinden sonra ب harfi cerri takdir edilir.

83. **Ve** yâd et; **o gün ki, her ümmetten Bizim ayetlerimizi yalanlayan kimselerden bir grubu,** kendilerine tabi olunan reislerini **haşrederiz. Artık onlar** ilk öncekiler **toplanıp** sonrakilerin de onlara katılmaları suretiyle **sevk edileceklerdir.**

84. **Nihayet,** hesap yerine **geldikleri zaman** Allah teala **buyurur: Siz benim ayetlerimi,** peygamberlerimi **ne olduğunu,** ne yönden yalanladığınızı **kavramadan yalanladınız öyle mi? Değilse**[1] emredildiğiniz şeylerde **ne yaptınız?**

85. **Ve zulümleri,** şirkleri **sebebiyle o söz başlarına gelmiştir,** azap gerçekleşmiştir. **Artık onlar** delilleri olmadığı için **konuşamazlar.**

86. **Görmediler mi ki Biz, kendisine dinlensinler diye geceyi yarattık ve gündüzü de** yapmak istediklerini yapabilsinler diye **gösterici,** kendisinde görülebilen **olarak (yarattık). Şüphe yok ki, bunda iman eden**[2] **bir kavim için elbette ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır.**

87. İsrâfil tarafından **Sûr'a** ilk **üfürüldüğü gün, -Allah'ın diledikleri,** Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, ölüm meleği **hariç!** İbni Abbas'tan (radiyallahu anh) 'bu kişilerin gerçekte diri olup Rableri katında rızıklandırılan şehitler olduğu' da rivayet edilmiştir.- **göklerde ve yerde bulunanlar dehşete** kendilerini öldürecek bir korkuya **kapılır**[3]. Bu durumdan başka bir ayette de şöyle bahsedilmiştir: *"...hepsi düşüp ölür"* Onların **hepsi**[4] diriltildikten sonra kıyamet günü **boyunları bükük olarak ona gelir.**[5]

88. **Sen** sura ilk üfürüldüğünde **dağları görürsün de,** büyüklüklerinden dolayı **onları yerinde duracak sanırsın. Oysa onlar bulutların,** rüzgâr vurduğunda yağmurun **yürümesi gibi yürürler** ve nihayet yere düşüp kum halinde dümdüz olurlar; sonra dövülmüş pamuk, en sonunda da saçılmış zerreler haline gelirler. **(Tüm bunlar) her şeyin** yapılışını **sapasağlam yapan Allah'ın yapmasıyla...**[6] **Şüphesiz ki O,** düşmanlarının **işledikleri** günahlar**dan**[7] ve dostlarının yaptıkları ibadetlerden **tamamıyla haberdardır.**

---

[1] أَمَّا'daki istifham anlamındaki مَا , أَمْ kelimesine idgam edilmiştir. ذَا ise mevsuledir.

[2] Sadece "iman eden kavmin" zikredilişi iman etme hususunda bu ayetlerden faydalanacak kimselerin bunlar olmasındandır. Kâfirler ise böyle değildir.

[3] Kıyamet günündeki bu durumdan فَزِعَ şeklinde geçmiş zaman sigasıyla bahsedilmesi, kesinkes vuku bulacağından dolayıdır.

[4] كُلٌّ kelimesinin tenvini muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir.

[5] Bu kelime hem mazi sigasıyla (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) أَتَوْهُ şeklinde hem de ism-i fail sigasıyla آتُوهُ şeklinde okunmuştur. Onların gelişlerinden geçmiş zaman sigasıyla bahsedilmesi, bunun kesinkes vuku bulacağından dolayıdır.

[6] صُنْعَ kelimesi öncesindeki cümlenin manasını tekitleyici mastar (mefulü mutlak) olup amili hazfedildikten sonra onun failine muzaf olmuştur. Ayetin takdiri şöyledir: "Allah tüm bunlara yapmakla yapmıştır"

[7] Bu kelime hem يـ ile يَفْعَلُونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile تَفْعَلُونَ şeklinde okunmuştur.

KELİME ANLAMI

77. وَاِنَّهُ **Şüphesiz Kuran** لَهُدًى **Elbette bir hidayettir** *(Neden kurtaran?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha nedir)* وَرَحْمَةٌ **Ve bir rahmettir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İnananlara** *(Neden koruyan bir rahmet?)* مِنَ الْعَذَابِ Azabtan.

78. اِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz senin Rabbin** يَقْضِي **Hükmedecek** *(Kim arasında?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Diğerlerinin arasında hükmettiği gibi *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne ile?)* بِحُكْمِهِ **Hükmü ile** أَيْ عَدْلِهِ Yani, adaleti ile وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْغَالِبُ Galiptir *(Daha nedir?)* الْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَحْكُمُ بِهِ Ne ile hükmedeceğini فَلَا يُمْكِنُ أَحَدًا Hiç kimse için mümkün değildir *(Ne?)* مُخَالَفَتُهُ Ona muhalefet etmek كَمَا خَالَفَ الْكُفَّارُ Kafirlerin muhalefet ettiği gibi *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Kime?)* أَنْبِيَاءَهُ Allah'ın nebilerine.

79. فَتَوَكَّلْ **Şu halde tevekkül et** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** ثِقْ بِهِ Ona güven اِنَّكَ **Şüphesiz sen** *(Ne üzeresin?)* عَلَى الْحَقِّ **Hak üzeresin** *(Öyle hak ki,)* الْمُبِينِ **Apaçık** أَيِ الدِّينِ الْبَيِّنِ Yani, açık bir din üzeresin فَالْعَاقِبَةُ لَكَ Son senin olacaktır *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile *(Kime karşı?)* عَلَى الْكُفَّارِ Kafirlere karşı ثُمَّ ضَرَبَ أَمْثَالًا لَهُمْ Sonra onlara darb-ı meseller verdi *(Ne ile?)* بِالْمَوْتَى Ölülerle *(Daha)* وَبِالصُّمِّ Sağırlarla *(Daha)* وَبِالْعُمْيِ Ve körlerle فَقَالَ Ve Allah-u Teâlâ şöyle buyurdu:

80. اِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَا تُسْمِعُ **İşittiremezsin** *(Kime?)* الْمَوْتٰى **Ölülere** وَلَا تُسْمِعُ **Ve işittiremezsin** *(Kime?)* الصُّمَّ **Sağırlara** *(Neyi işittiremezsin?)* الدُّعَاءَ **Çağrıyı** *(Ne zaman işittiremezsin?)* اِذَا وَلَّوْا **Kaçtıkları zaman** *(الدُّعَاءَ اِذَا kelimelerindeki hemzeler nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikincisinin teshili ile okunmuştur *(Ne arasında teshil?)* بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ Elif ile ya arasında *(Nasıl kaçtıkları zaman?)* مُدْبِرِينَ **Arkalarını dönerek.**

81. وَمَا اَنْتَ **Sen değilsin** *(Ne?)* بِهَادِي الْعُمْيِ **Körleri hidayete erdiren** *(Neden?)* عَنْ ضَلَالَتِهِمْ **Sapıklıklarından** اِنْ –مَا– تُسْمِعُ **Sen işittiremezsin** *(Nasıl işittiremezsin?)* سَمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ Anlatıp kabul edilecek bir işitmekle اِلَّا **Ancak işittirirsin** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يُؤْمِنُ **İnanıyor** *(Neye?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** الْقُرْآنِ Kuran'a فَهُمْ **İşte onlar** *(Kimlerdir?)* مُسْلِمُونَ **Müslümanlardır** مُخْلِصُونَ İhlaslıdırlar *(Nasıl?)* بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ı birleyerek.

82. وَاِذَا وَقَعَ **Geldiği zaman** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Verilen söz** *(Kime geldiği zaman?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** حَقَّ الْعَذَابُ Azab hak olduğu zaman أَنْ يَنْزِلَ بِهِمْ (Yani) onlara inmesi hak olduğu zaman *(Kimler arasında?)* فِي جُمْلَةِ الْكُفَّارِ Kafirler zümresi arasında اَخْرَجْنَا **Biz çıkarırız** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* دَابَّةً **Bir dâbbe** *(Nereden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** *(Öyle dabbe ki,)* تُكَلِّمُهُمْ **Onlara söyler** أَيْ تُكَلِّمُ الْمَوْجُودِينَ حِينَ خُرُوجِهَا Yani, çıktığı zaman var olanlarla konuşur *(Ne ile?)* بِالْعَرَبِيَّةِ Arap lisanı ile تَقُولُ لَهُمْ Onlara der *(Nasıl?)* مِنْ جُمْلَةِ كَلَامِهَا Onun sözlerden olarak *(Kimden aktararak der?)* عَنَّا Bizden (aktararak der) ki: اَنَّ النَّاسَ **Muhakkak ki insanlar** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri وَعَلَى قِرَاءَةِ فَتْحِ هَمْزَةِ (Enne kelimesindeki)hemzenin fetha okunduğu kıraatte gerekir *(Ne?)* اَنَّ تُقَدَّرُ الْبَاءُ 'Ba' harf-i cerinin takdir edilmesi *(Neden sonra?)* بَعْدَ تُكَلِّمُهُمْ 'Tükellimuhum' cümlesinden sonra كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize** لَا يُوقِنُونَ **Kesinlikle inanmaz** أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْقُرْاٰنِ Yani, Kuran'a inanmıyorlar *(Öyle Kuran ki,)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ Hesabı ve ceza görmeyi وَبِخُرُوجِهَا Ve Dabbe'nin çıkması ile يَنْقَطِعُ Sona erer *(Ne?)* اَلْاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ İyiliği emretmek وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ Kötülükten sakındırmak وَلَا يُؤْمِنُ كَافِرٌ Ve hiçbir kafir iman etmez كَمَا أَوْحَى Nasıl ki vahyetti *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Kime?)* إِلَى نُوحٍ Nuh (aleyhisselam)'a *(Neyi vahyetti?)* أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ Senin kavminden asla iman eden olmayacak إِلَّا Ancak مَنْ قَدْ آمَنَ İman etmiş olan müstesna.

83. وَ -اذْكُرْ- **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki,** نَحْشُرُ **Toplayacağız** *(Kimden toplayacağız?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Kimi?)* فَوْجًا **Bir taifeyi** جَمَاعَةً Bir cemaati *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki,** يُكَذِّبُ **Yalanlıyor** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَهُمْ Onlar رُؤَسَاؤُهُمْ Onların reisleridir *(Öyle reisleri ki,)* اَلْمَتْبُوعُونَ Kendilerine tabi olunan فَهُمْ **Artık onlar** يُوزَعُونَ **Durdurulurlar** يُجْمَعُونَ Yani, toplanırlar بِرَدِّ آخِرِهِمْ Sonrakileri sürerek *(Kime?)* إِلَى أَوَّلِهِمْ Evvelkilere ثُمَّ يُسَاقُونَ Sonra sevk edilirler.

84. حَتَّى إِذَا جَاؤُ **Nihayet geldikleri vakit** *(Nereye?)* مَكَانَ الْحِسَابِ Hesap yerine قَالَ **Buyurur** *(Kim?)* تَعَالَى Allah-u Teâla *(Kime?)* لَهُمْ Onlara اَكَذَّبْتُمْ **Yalanladınız mı?** *(Kimi?)* أَنْبِيَائِي Benim getiren peygamberlerimi *(Neyi?)* بِاٰيَاتِي **Ayetlerimi** وَلَمْ تُحِيطُوا **Halbuki kavramadınız** *(Ne bakımından kavramadınız?)* مِنْ جِهَةِ تَكْذِيبِكُمْ Onları yalanlamanız bakımından *(Neyi?)* بِهَا **Ayetlerimi** *(Ne bakımından?)* عِلْمًا **İlim bakımından** اَمَّا **Yoksa ne şeydir?** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ مَا الْاِسْتِفْهَامِيَّةِ

İstifham 'ma'sını idğamı ذَا 'Za' kelimesi *(Nedir?)* مَوْصُولٌ İsm-i mevsuldur أَيْ مَا الَّذِي Yani, nedir o şey ki? كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapar** *(Neden?)* مِمَّا O şeyden ki أُمِرْتُمْ بِهِ Onunla emrolundunuz.

85. وَوَقَعَ **Vaki oldu** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Verilen söz** حَقَّ الْعَذَابُ Azap hak oldu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O sebeple ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** أَيْ أَشْرَكُوا Yani, şirk koştular فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَنْطِقُونَ **Konuşamazlar** إِذْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ Zira onların delili yoktur.

86. اَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi ki?** اَنَّا **Şüphesiz biz** جَعَلْنَا **Yaptık** خَلَقْنَا Yarattık *(Neyi?)* اَللَّيْلَ **Geceyi** *(Niye?)* لِيَسْكُنُوا **İstirahat etsinler diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Başkaları gibi *(Daha neyi yarattık?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü de** *(Ne olarak?)* مُبْصِرًا **Gören olarak** بِمَعْنَى يُبْصَرُ فِيهِ Kendisinde görünen manasındadır *(Niçin yarattık?)* لِيَتَصَرَّفُوا فِيهِ Onda işlerini görsünler için اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Alametler** دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى Allah-u Teâlâ'nın kudretinin göstergeleri *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** خُصُّوا Müminler ait kılındı *(Neye?)* بِالذِّكْرِ Zikredilmeye *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ Faydalandıkları için *(Ne ile?)* بِهَا O alametlerle *(Ne hususunda?)* فِي الْإِيمَانِ İman hususunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirler böyle değildir *(Daha neyi hatırla?)*

87. وَيَوْمَ **Ve o günü ki,** يُنْفَخُ **Üfürülecek** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sûr'a** اَلْقَرْنِ Boynuza *(Nasıl?)* اَلنَّفْخَةَ الْأُولٰى مِنْ إِسْرَافِيلَ İsrafil tarafından ilk üfürüşle فَفَزِعَ **Ve şiddetli bir korkuya kapılmıştır** *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki,** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** وَمَنْ **O kimseler ki,** فِي الْاَرْضِ **Yerdedir** خَافُوا Yani, korktukları günü (hatırla) *(Nasıl?)* كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى Diğer bir ayette olduğu gibi اَلْخَوْفَ اَلْمُفْضِيَ إِلَى الْمَوْتِ Öyle bir korkuyla ki, Ölüme götüren فَصَعِقَ Bayılmıştır وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ بِالْمَاضِي Burada mazi ile tabir etmek لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Bu olayın gerçekleşmesi kesin olduğu için اِلَّا **Ancak** مَنْ **O kimse müstesna ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ جِبْرِيلَ Yani, Cibril (aleyhisselam) وَمِيكَائِيلَ Mikail (aleyhisselam) وَإِسْرَافِيلَ İsrafil (aleyhisselam) وَمَلَكَ الْمَوْتِ Ve ölüm meleği وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan (radiyallahu anh) rivayet olundu ki هُمْ Onlar (Allah'ın dilediği kişiler) اَلشُّهَدَاءُ Şehitlerdir إِذْ هُمْ Çünkü onlar أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ Rableri katında diridirler يُرْزَقُونَ Rızklanırlar وَكُلٌّ **Ve hepsi** تَنْوِينُهُ Bu kelimenin tenvini عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzaf-ı iley'ten ivazdır أَيْ وَكُلُّهُمْ Yani, onların hepsi

بَعْدَ إِحْيَائِهِمْ Dirildikten sonra *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde اَتَوْهُ **Ona geldiler** *(Ne ile okundu?)* بِصِيغَةِ الْفِعْلِ Fiil sığası ile *(Daha)* وَاسْمِ الْفَاعِلِ İsmi fail sığası ile *(Ne oldukları halde?)* دَاخِرِينَ **Boyunlarını bükmüş oldukları halde** صَاغِرِينَ Küçülmüş oldukları halde وَالتَّعْبِيرُ فِي الْاِتْيَانِ Gelmeleri hususunda tabir etmek *(Ne ile?)* بِالْمَاضِي Geçmiş zaman ile *(Niçindir?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Bunun gerçekleşmesi kesin olduğu için.

88. وَتَرَى **Görürsün** *(Neyi?)* اَلْجِبَالَ **Dağları** تُبْصِرُهَا Onları görürsün *(Ne zaman?)* وَقْتَ النَّفْخَةِ Üfürülüş vaktinde تَحْسَبُهَا **Onları sanırsın** تَظُنُّهَا Onları zannedersin *(Ne?)* جَامِدَةً **Hareketsiz** وَاقِفَةً مَكَانَهَا Yerinde duran *(Niçin?)* لِعِظَمِهَا Büyük oldukları için وَهِيَ **Halbuki o dağlar** تَمُرُّ **Geçer giderler** *(Ne gibi?)* مَرَّ السَّحَابِ **Bulutların geçişi gibi** الْمَطَرِ Yağmur gibi *(Ne zaman?)* إِذَا ضَرَبَتْهُ Ona çarptığı zaman *(Ne?)* اَلرِّيحُ Rüzgar أَيْ تَسِيرُ Yani, dağlar seyreder *(Nasıl?)* سَيْرَهُ Yağmurun seyri gibi حَتّٰى تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ Nihayet yere düşerler فَتَسْتَوِي بِهَا Yerler bir olurlar *(Ne oldukları halde?)* مَبْثُوثَةً Ufalanmış oldukları halde ثُمَّ تَصِيرُ كَالْعِهْنِ Sonra pamuk gibi olurlar ثُمَّ تَصِيرَ هَبَاءً مَنْثُورًا Sonrada saçılmış toz halini alırlar صُنْعَ اللّٰهِ **Allah'ın işidir** مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki,)* مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ Kendinden önceki cümlenin mazmununu tekit eden أُضِيفَ إِلٰى فَاعِلِهِ Failine muzaf kılındı *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَذْفِ عَامِلِهِ Amili hazfedildikten sonra أَيْ صَنَعَ اللّٰهُ ذٰلِكَ صُنْعًا Yani, Allah bunu yapmakla yaptı اَلَّذِي **Öyle Allah ki,** اَتْقَنَ **Sağlam yaptı** أَحْكَمَ Muhkem yaptı *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle şey ki,)* صَنَعَهُ Onu yaptı اِنَّهُ **Hiç şüphesiz o** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neden?)* بِمَا يَفْعَلُونَ **Yaptıklarından** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu أَيْ أَعْدَاؤُهُ Yani, düşmanlarının (yaptığı) مِنَ الْمَعْصِيَةِ Günahtan وَأَوْلِيَاؤُهُ Ve dostlarının (yaptığı) مِنَ الطَّاعَةِ İtaatten (haberdardır).

﴿مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَلَهُ خَيْرٌ﴾ ثَوَابٌ ﴿مِنْهَا﴾ أَيْ بِسَبَبِهَا وَلَيْسَ لِلتَّفْضِيلِ إِذْ لَا فِعْلَ خَيْرٌ مِنْهَا وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى عَشْرُ أَمْثَالِهَا ﴿وَهُمْ﴾ الْجَاؤُنَ بِهَا ﴿مِنْ فَزَعِ يَوْمِئِذٍ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا وَفَزَعٍ مُنَوَّنًا وَفَتْحِ الْمِيمِ [فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ] ﴿اٰمِنُونَ ﴿٨٩﴾﴾ ﴿وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ أَيِ الشِّرْكِ ﴿فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ﴾ بِأَنْ وَلِيَتْهَا وَذُكِرَتِ الْوُجُوهُ لِأَنَّهَا مَوْضِعُ الشَّرَفِ مِنَ الْحَوَاسِّ فَغَيْرُهَا مِنْ بَابِ أَوْلٰى وَيُقَالُ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿هَلْ﴾ أَيْ مَا ﴿تُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي قُلْ لَهُمْ ﴿اِنَّمَٓا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ﴾ أَيْ مَكَّةَ ﴿الَّذِي حَرَّمَهَا﴾ أَيْ جَعَلَهَا حَرَمًا آمِنًا لَا يُسْفَكُ فِيهَا دَمُ الْإِنْسَانِ وَلَا يُظْلَمُ فِيهَا أَحَدٌ وَلَا يُصْطَادُ صَيْدُهَا وَلَا يُخْتَلٰى خِلَاهَا وَذٰلِكَ مِنَ النِّعَمِ عَلٰى قُرَيْشٍ أَهْلِهَا فِي رَفْعِ اللهِ عَنْ بَلَدِهِمُ الْعَذَابَ وَالْفِتَنَ الشَّائِعَةَ فِي جَمِيعِ بِلَادِ الْعَرَبِ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿كُلُّ شَيْءٍ﴾ فَهُوَ رَبُّهُ وَخَالِقُهُ وَمَالِكُهُ ﴿وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾﴾ لِلّٰهِ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَاَنْ اَتْلُوَ الْقُرْاٰنَ﴾ عَلَيْكُمْ تِلَاوَةَ الدَّعْوَةِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿فَمَنِ اهْتَدٰى﴾ لَهُ ﴿فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ أَيْ لِأَجْلِهَا فَإِنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَأَخْطَأَ طَرِيقَ الْهُدٰى ﴿فَقُلْ﴾ لَهُ ﴿اِنَّمَٓا اَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾﴾ الْمُخَوِّفِينَ فَلَيْسَ عَلَيَّ إِلَّا التَّبْلِيغُ وهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ سَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا﴾ فَأَرَاهُمُ اللهُ يَوْمَ بَدْرٍ الْقَتْلَ وَالسَّبْيَ وَضَرْبَ الْمَلَائِكَةِ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَعَجَّلَهُمُ اللهُ إِلَى النَّارِ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] وَإِنَّمَا يُمْهِلُهُمْ لِوَقْتِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

89. **Her kim iyilikle gelirse onun için bundan dolayı bir hayır** ve mükâfat **vardır; ayrıca onlar,** iyilikle gelen kimseler **o günün korkusundan**[48] **emin kimselerdir.**

90. **Ve her kim kötülükle gelirse artık** ateşe yaklaştırılmak suretiyle **yüzleri üstü ateşe atılırlar.**[49] Kınama yollu kendilerine şöyle denir: **Siz ancak** şirk ve mâsiyet gibi **yaptıklarınızla cezalandırılacaksınız.**

91-92. Onlara de ki: **ben ancak, bu** Mekke **şehrin**in **Rabbine kulluk etmekle emrolundum. O ki, burayı** içerisinde insan katı akıtılmayan, kimsenin zulme uğramadığı, avı avlanmayan, otu koparılmayan **hürmetli**, emin bir yer **yapmıştır**.

---

[48] فزع يومئذ kelimeleri hem izafetle birlikte 1) kesreli م harfiyle فَزَعِ يَوْمِئِذٍ şeklinde, 2) fethalı م harfiyle فَزَعِ يَوْمَئِذٍ şeklinde; 3) hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) izafetsiz olarak, tenvinli فَزَعٍ kelimesi ve fethalı م harfiyle فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ şeklinde okunmuştur.

[49] Ayette "yüzler"in zikredilişi en şerefli uzuv olduğu içindir. Dolayısıyla diğer azalar hayli hayli ateşe girmiş olurlar.

Buranın hürmetli kılınışı, diğer Arap beldelerinde fitne kol gezerken, şehirlerinden azabı kaldırması şeklinde Allah tealanın, bu bölgenin ahalisi olan Kureyş'e verdiği nimetlerdendir. **Zaten her şey ona,** Allah tealaya **aittir,** O her şeyin Rabbi, yaratıcısı ve sahibidir. **Bana** Allah tealayı tevhit ederek **Müslümanlardan olmam ve** size **Kuran'ı,** iman davetini **okumam emredildi. Artık kim** imana **erişirse,** bunun mükâfatı kendisine olacağından dolayı **yalnız kendisi için erişmiş olur; kim de** imandan **sapar,** hidayet yolunu şaşırırsa ona **de ki: Ben sadece uyarıcılardanım,** korkutuculardanım; dolayısıyla benim vazifem sadece tebliğ etmektir. Bu hüküm, savaşla emredilmeden önceydi.

93. Ve şöyle de: Hamd Allah'a mahsustur. O, ayetlerini size gösterecek, siz de onları görüp tanıyacaksınız. Nitekim Hak teala Bedir günü onları, ölüm ve esaretle tanıştırmıştır. (O gün) melekler onların yüzlerine ve arkalarına vurmuş, Allah teala da onları çarçabuk ateşe atmıştır. **Rabbin, onların yaptıklarından**[50] **habersiz değildir;** sadece kendileri için belirlenen vakitten dolayı onlara süre tanımaktadır.

KELİME ANLAMI

89. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **İyilikle** أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ Yani, La ilahe illallah diyerek *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde **فَلَهُ Onun için vardır** *(Ne?)* خَيْرٌ **Hayır** ثَوَابٌ Sevab *(Neden dolayı?)* مِنْهَا **Ondan dolayı** أَيْ بِسَبَبِهَا Yani, o iyilik sebebiyle وَلَيْسَ لِلتَّفْضِيلِ Burada 'hayrun' tafdil için değil *(Niçin?)* إِذْ لَا فِعْلَ خَيْرٌ مِنْهَا Zira bundan daha hayırlı bir iş yok وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى Diğer bir ayette عَشْرُ أَمْثَالِهَا O iyiliğin on misli vardır وَهُمْ **Ve onlar** اَلْجَاؤُنَ بِهَا Yani, iyilikle gelenler مِنْ فَزَعِ يَوْمِئِذٍ **O günün dehşetinden** *(Ne ile okundu?)* بِالْإِضَافَةِ İzafetli olup وَكَسْرِ الْمِيمِ Mimin kesresi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla وَفَزَعٍ مُنَوَّنًا Ve 'Feze'in kelimesi tenvinli olup وَفَتْحِ الْمِيمِ Mimin fethasıyla (okunmuştur) *(Nedirler?)* اٰمِنُونَ **Emindirler.**

90. وَمَنْ **Kim de** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülükle** أَيِ الشِّرْكِ Yani, şirkle فَكُبَّتْ **Artık sürülür** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** *(Nasıl?)* بِأَنْ وُلِّيَتْهَا Yüzleri ateşe çevrilerek وَذُكِرَتِ الْوُجُوهُ Yüzler zikredildi *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü yüzler *(Nedir?)* مَوْضِعُ الشَّرَفِ مِنَ الْحَوَاسِّ Azaların en şereflisidir فَغَيْرُهَا Dolayısıyla yüzün dışındaki azalar مِنْ بَابِ أَوْلٰى Haliyle cehenneme girerler وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Niçin?)* تَبْكِيتًا Azarlamak için هَلْ **Cezalanmayacaksınız** مَا -جَزَاءَ- إِلَّا **Ancak öyle bir şeyin** cezasıyla (cezalanacaksınız) ki, تُجْزَوْنَ -أَيْ مَا- كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** *(O da nedir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirk koşmak وَالْمَعَاصِي Ve günahlardır.

---

[50] Bu kelime hem يـ ile يَعْمَلُونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile تَعْمَلُونَ şeklinde okunmuştur.

91. قُلْ لَهُمْ Onlara de ki: إِنَّمَا اُمِرْتُ **Ben muhakkak emir olundum** *(Ne ile?)* اَنْ اَعْبُدَ **İbadet etmemle** *(Kime?)* رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ **Bu beldenin Rabbine** أَيْ مَكَّةَ Yani, Mekke الَّذِي **Öyle Rabb ki,** حَرَّمَهَا **Ona hürmet vermiştir** أَيْ جَعَلَهَا Yani, orasını kıldı *(Ne?)* حَرَمًا Harem آمِنًا Emniyetli لَا يُسْفَكُ فِيهَا دَمُ الْإِنْسَانِ Orada insan kanı dökülmez وَلَا يُظْلَمُ فِيهَا أَحَدٌ Orada kimseye zulmedilmez وَلَا يُصْطَادُ صَيْدُهَا Oranın avı avlanmaz وَلَا يُخْتَلٰى خِلَاهَا Ve yaş bitkileri koparılmaz وذٰلِكَ İşte bu *(Nedir?)* مِنَ النِّعَمِ عَلٰى قُرَيْشٍ Kureyş üzerindeki nimetindendir *(Kureyşten kasıt)* أَهْلِهَا Kureyş ahalisi *(Ne hususunda?)* فِي رَفْعِ اللهِ Allah'ın kaldırması hususunda *(Neden?)* عَنْ بَلَدِهِمْ Beldelerinden *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı *(Daha)* وَالْفِتَنَ الشَّائِعَةَ Yaygın olan fitneleri *(Nerede yaygın?)* فِي جَمِيعِ بِلَادِ الْعَرَبِ Arap beldelerinin tümünde وَلَهُ **Onun içindir** تَعَالٰى Yüce olan Allah için *(Ne?)* كُلُّ شَيْءٍ **Herşey** فَهُوَ رَبُّهُ O herşeyin Rabbidir وَخَالِقُهُ Yaratıcısıdır وَمَالِكُهُ Ve Malikidir وَاُمِرْتُ **Ve ben emir olundum** *(Ne ile?)* اَنْ اَكُونَ **Olmamla** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardan** *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için *(Ne ile?)* بِتَوْحِيدِهِ Onu tevhid ederek ***(Daha ne ile emir olundum?)***

92. وَاَنْ اَتْلُوَ **Okumamla** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** *(Kime okumam?)* عَلَيْكُمْ Sizlere *(Nasıl?)* تِلَاوَةَ الدَّعْوَةِ إِلَى الْإِيمَانِ İmana davet eden bir okumakla فَمَنِ **Artık her kim** اِهْتَدٰى **Hidayet bulursa** *(Neye?)* لَهُ İmana فَاِنَّمَا يَهْتَدِي **Sadece hidayet bulur** ***(Kim için?)*** لِنَفْسِه **Kendisi için** أَيْ لِأَجْلِهَا Yani, kendisinden dolayı فَإِنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Zira hidayet bulmasının sevabı لَهُ Kendisine aittir وَمَنْ **Her kim de** ضَلَّ **Saparsa** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَأَخْطَأَ Ve şaşırırsa *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolunu فَقُلْ **De** *(Kime?)* لَهُ Ona اِنَّمَا اَنَا **Ben sacede** مِنَ الْمُنْذِرِينَ **Uyarıcılardanım** اَلْمُخَوِّفِينَ Korkutanlardan فَلَيْسَ عَلَيَّ Benim üzerime vazife değildir إِلَّا التَّبْلِيغُ Ancak tebliğdir وهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Bu savaşma emri gelmeden önceydi.

93. وَقُلْ **Ve de ki:** اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** سَيُرِيكُمْ **Yakında size götserecektir** *(Neyi?)* اٰيَاتِه **Ayetlerini** فَتَعْرِفُونَهَا **Siz de onları bileceksiniz** فَأَرَاهُمُ اللهُ Allah onlara gösterdi *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü *(Neyi?)* اَلْقَتْلَ Öldürülmeyi وَالسَّبْيَ Esareti وَضَرَبَ الْمَلَائِكَةُ Melekler de vurdu *(Nereye?)* وُجُوهَهُمْ Yüzlerine وَأَدْبَارَهُمْ Ve arkalarına وَعَجَّلَهُمْ Ve onları acilen gönderdi *(Kim?)* اَللهُ Allah *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe وَمَا رَبُّكَ **Senin Rabbin değildir** *(Ne?)* بِغَافِلٍ **Gafil** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu وَإِنَّمَا يُمْهِلُهُمْ Allah onlara mühlet veriyor *(Niye?)* لِوَقْتِهِمْ Vakitleri dolsun diye.

٢٨

سُورَةُ الْقَصَصِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا اِنَّ الَّذِى فَرَضَ الْآيَةَ نَزَلَتْ بِالْجُحْفَةِ
وَاِلَّا الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ اِلٰى لَا نَبْتَغِ الْجَاهِلِينَ
وَهِىَ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَ ثَمَانُونَ آيَةً

Kasas Sûresi

Elli bir ile elli beşinci ayetler arası ve Cuhfe'de inen seksen beşinci ayet hariç Mekke'de inmiştir. Seksen yedi yahut seksen sekiz ayettir.

سُورَةُ الْقَصَصِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طسٓمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الآيَاتُ ﴿ءَايَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ﴿٢﴾﴾ الْمُظْهِرِ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿نَتْلُوا﴾ نَقُصُّ ﴿عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ﴾ خَبَرِ ﴿مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ الصِّدْقِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾﴾ لِأَجْلِهِمْ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهِ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا﴾ تَعَظَّمَ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي خِدْمَتِهِ ﴿يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ﴾ هُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ﴾ يَسْتَبْقِيهِنَّ أَحْيَاءً لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ لَهُ إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يَكُونُ سَبَبَ زَوَالِ مُلْكِكَ ﴿إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً يُقْتَدَى بِهِمْ فِي الْخَيْرِ ﴿وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾﴾ مُلْكَ فِرْعَوْنَ.

TÜRKÇE ANLAMI

28- Kasas Sûresi

51-55. ayetlerle Cuhfe'de inen 85. ayet hariç Mekke'de inmiştir.

Seksen yedi yahut seksen sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Tâ, Sîn, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **Bunlar,** bu ayetler Hak ile batılı **ayırıp-ortaya çıkaran kitabın ayetleridir.**[1]
3. Sadece onlar faydalanacaklarından dolayı **iman eden bir kavim için Musa ile Firavun'un haberlerinden bir kısmını sana hak ile** doğru olarak **anlatacağız.**
4. **Firavun,** Mısır **toprağında gerçekten büyüklenmiş,** kendisine hizmet doğrultusunda **oranın halkını çeşitli fırkalara bölmüştü. Onlardan bir grubu** -bunlar İsrail oğullarıdır- **güçsüz buluyor,** kimi kâhinler kendisine "İsrail oğulları arasından doğacak bir çocuk senin hükümdarlığının sonu olacak" şeklindeki sözlerinden dolayı yeni doğan **oğullarını boğazlıyor, kızlarını ise sağ bırakıyordu. Çünkü o** yaptığı katliam ve diğer işler sebebiyle **bozgunculardandı.**
5. **Biz de o yerde zayıf düşürülmek istenilen kimselere lütfetmek ve onları** hayırda kendilerine uyulan **önderler**[2] **kılmak ve onları** Firavun'un mülküne **varisler kılmak istedik.**

KELİME ANLAMI

﴿٢٨﴾- سُورَةُ الْقَصَصِ

28- Kasas Sûresi

نَزَلَتْ مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اِلَّا اِنَّ الَّذِى فَرَضَ الْآيَةَ Ancak şu (85.) ayet hariç وَاِلَّا الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ اِلَى لَا نَبْتَغِى الْجَاهِلِينَ Ve şu (51-55.) ayetler hariç بِالْجُحْفَةِ Bu ayet Cühfe'de inmiştir وَهِىَ Ve bu sûre سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَ ثَمَانُونَ آيَةً Seksen yedi ya da seksen sekiz ayettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. طسم **Tâ, Sîn, Mîm.** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* اَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle.

---

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ manasındadır.

[2] أَئِمَّةً kelimesi 1) iki hemzenin de tahkiki, 2) ikinci hemze ى harfine dönüştürülerek okunmuştur.

2. تِلْكَ **Bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitab'ın ayetleridir** اَلْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle kitap ki,)* اَلْمُبِينِ **Açıklayıcı olan** اَلْمُظْهِرِ Ayıran *(Neyi?)* اَلْحَقَّ Doğruyu *(Neden?)* مِنَ الْبَاطِلِ Yanlıştan.

3. نَتْلُوا **Okuruz** نَقُصُّ Anlatırız *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ نَبَإِ -خَبَرِ- مُوسٰى **Musa'nın kıssasından,** haberinden *(Daha kimin?)* وَفِرْعَوْنَ **Ve Firavun'un** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** اَلصِّدْقِ Doğrulukla *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُؤْمِنُونَ **Onlar inanıyorlar** لِأَجْلِهِمْ Onlar için anlatacağız *(Niçin onlar için anlatacağız?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedirler?)* اَلْمُنْتَفِعُونَ Faydalanıcıdırlar *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

4. إِنَّ فِرْعَوْنَ **Muhakkak ki Firavun** عَلَا **Yücelik tasladı** تَعَظَّمَ Büyüklendi *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarında وَجَعَلَ **Ve yaptı** *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Halkını** *(Ne yaptı?)* شِيَعًا **Bölük bölük** فِرَقًا Fırka fırka *(Ne konuda?)* فِي خِدْمَتِهِ Kendisine hizmet konusunda *(Ne olduğu halde?)* يَسْتَضْعِفُ **Güçsüz görüyor olduğu halde** *(Kimi?)* طَائِفَةً **Bir fırkayı** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Kendilerinden** هُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ Onlar İsrail oğullarıdır يُذَبِّحُ **Kesiyor** *(Kimi?)* اَبْنَاءَهُمْ **Onların oğullarını** *(Öyle oğulları ki,)* اَلْمَوْلُودِينَ Yeni doğan oğullarını وَيَسْتَحْيِي **Ve sağ bırakıyordu** *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kızlarını** يَسْتَبْقِيهِنَّ Onları bırakıyordu *(Ne olarak?)* أَحْيَاءً Canlı olarak *(Niçin?)* لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ Kâhinlerin bazısı söylediği için *(Kime?)* لَهُ Firavun'a *(Ne söylediği için?)* إِنَّ مَوْلُودًا Muhakkak ki bir erkek çocuk *(Öyle çocuk ki,)* يُولَدُ Doğacak olan *(Nerede?)* فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları arasında يَكُونُ Olacak *(Ne olacak?)* سَبَبَ زَوَالِ مُلْكِكَ Saltanatının yok olmasına sebep إِنَّهُ **Muhakkak ki o** كَانَ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanlardan** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Yaptığı katliam ve diğer şeylerle..

5. وَنُرِيدُ **Biz de istiyorduk** *(Neyi?)* اَنْ نَمُنَّ **Lütufta bulunmayı** *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** اُسْتُضْعِفُوا **Güçsüz düşürüldüler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O yerde** *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنَجْعَلَ **Ve kılmayı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne kılmayı?)* اَئِمَّةً **Önderler** *(Ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha ne ile okunur?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzeyi çevirmekle *(Neye?)* يَاءً Ye'ye *(Öyle önderler ki,)* يُقْتَدٰى بِهِمْ Kendilerine uyulacak *(Nede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنَجْعَلَ **Ve kılmayı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne kılmayı?)* اَلْوَارِثِينَ **Varisler kılmayı** *(Neye?)* مُلْكَ فِرْعَوْنَ Firavun'un saltanatına.

﴿وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ وَالشَّامِ ﴿وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ وَيَرَى بِفَتْحِ التَّحْتَانِيَّةِ وَالرَّاءِ وَرَفْعِ الْأَسْمَاءِ الثَّلَاثَةِ ﴿مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾﴾ يَخَافُونَ مِنَ الْمَوْلُودِ الَّذِي يَذْهَبُ مُلْكُهُمْ عَلٰى يَدَيْهِ ﴿وَأَوْحَيْنَا﴾ وَحْيَ إِلْهَامٍ أَوْ مَنَامٍ ﴿إِلَى أُمِّ مُوسَى﴾ وَهُوَ الْمَوْلُودُ الْمَذْكُورُ وَلَمْ يَشْعُرْ بِوِلَادَتِهِ غَيْرُ أُخْتِهِ ﴿أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ﴾ الْبَحْرِ أَيِ النِّيلِ ﴿وَلَا تَخَافِي﴾ غَرَقَهُ ﴿وَلَا تَحْزَنِي﴾ لِفِرَاقِهِ ﴿إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾﴾ فَأَرْضَعَتْهُ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ لَا يَبْكِي وَخَافَتْ عَلَيْهِ فَوَضَعَتْهُ فِي تَابُوتٍ مَطْلِيٍّ بِالْقَارِ مِنْ دَاخِلٍ مُمَهَّدٍ لَهُ فِيهِ وَأَغْلَقَتْهُ وَأَلْقَتْهُ فِي بَحْرِ النِّيلِ لَيْلًا ﴿فَالْتَقَطَهُ﴾ بِالتَّابُوتِ صَبِيحَةَ اللَّيْلِ ﴿آلُ﴾ أَعْوَانُ ﴿فِرْعَوْنَ﴾ فَوَضَعُوهُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَفُتِحَ وَأُخْرِجَ مُوسَى مِنْهُ وَهُوَ يَمَصُّ مِنْ إِبْهَامِهِ لَبَنًا ﴿لِيَكُونَ لَهُمْ﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿عَدُوًّا﴾ يَقْتُلُ رِجَالَهُمْ ﴿وَحَزَنًا﴾ يَسْتَعْبِدُ نِسَاءَهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِ الزَّايِ لُغَتَانِ فِي الْمَصْدَرِ وَهُوَ هُنَا بِمَعْنَى اسْمِ الْفَاعِلِ مِنْ حَزَنَهُ كَأَحْزَنَهُ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ﴾ وَزِيرَهُ ﴿وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾﴾ مِنَ الْخَطِيئَةِ أَيْ عَاصِينَ فَعُوقِبُوا عَلٰى يَدَيْهِ ﴿وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ﴾ وَقَدْ هَمَّ مَعَ أَعْوَانِهِ بِقَتْلِهِ هُوَ ﴿قُرَّتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ فَأَطَاعُوهَا ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾﴾ بِعَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ مَعَهُ ﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى﴾ لَمَّا عَلِمَتْ بِالْتِقَاطِهِ ﴿فَارِغًا﴾ مِمَّا سِوَاهُ ﴿إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهَا ﴿كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ﴾ أَيْ بِأَنَّهُ ابْنُهَا ﴿لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلٰى قَلْبِهَا﴾ بِالصَّبْرِ أَيْ سَكَّنَّاهُ ﴿لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾﴾ الْمُصَدِّقِينَ بِوَعْدِ اللهِ وَجَوَابُ لَوْلَا دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهَا ﴿وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ﴾ مَرْيَمَ ﴿قُصِّيهِ﴾ أَيِ اتَّبِعِي أَثَرَهُ حَتّٰى تَعْلَمِي خَبَرَهُ ﴿فَبَصُرَتْ بِهِ﴾ أَبْصَرَتْهُ ﴿عَنْ جُنُبٍ﴾ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ اخْتِلَاسًا ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾﴾ أَنَّهَا أُخْتُهُ وَأَنَّهَا تَرْقُبُهُ ﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ رَدِّهِ إِلٰى أُمِّهِ أَيْ مَنَعْنَاهُ مِنْ قَبُولِ ثَدْيِ مُرْضِعَةٍ غَيْرِ أُمِّهِ فَلَمْ يَقْبَلْ ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنَ الْمَرَاضِعِ الْمُحْضَرَةِ لَهُ ﴿فَقَالَتْ﴾ أُخْتُهُ ﴿هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلٰى أَهْلِ بَيْتٍ﴾ لَمَّا رَأَتْ حُنُوَّهُمْ عَلَيْهِ ﴿يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ﴾ بِالْإِرْضَاعِ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾﴾ وَفَسَّرَتْ ضَمِيرَ لَهُ بِالْمَلِكِ جَوَابًا لَهُمْ فَأُجِيبَتْ فَجَاءَتْ بِأُمِّهِ فَقَبِلَ ثَدْيَهَا وَأَجَابَتْهُمْ عَنْ قَبُولِهِ بِأَنَّهَا طَيِّبَةُ الرِّيحِ طَيِّبَةُ اللَّبَنِ فَأُذِنَ لَهَا فِي إِرْضَاعِهِ فِي بَيْتِهَا فَرَجَعَتْ بِهِ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلٰى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا﴾ بِلِقَائِهِ ﴿وَلَا تَحْزَنَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِرَدِّهِ إِلَيْهَا ﴿حَقٌّ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾﴾ بِهٰذَا الْوَعْدِ وَلَا بِأَنَّ هٰذِهِ أُخْتُهُ وَهٰذِهِ أُمُّهُ فَمَكَثَ عِنْدَهَا إِلٰى أَنْ فَطَمَتْهُ وَأُجْرِيَ عَلَيْهَا أُجْرَتُهَا لِكُلِّ يَوْمٍ دِينَارٌ وَأَخَذَتْهَا لِأَنَّهَا مَالُ حَرْبِيٍّ فَأَتَتْ بِهِ فِرْعَوْنَ فَتَرَبّٰى عِنْدَهُ كَمَا قَالَ تَعَالٰى حِكَايَةً عَنْهُ فِي سُورَةِ الشُّعَرَاءِ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

6. **Ayrıca** Mısır ve Şâm **topraklarına onları hâkim kılmak; Firavun ile Hâmân'a ve ordularına, onlardan korktukları şeyi,** saltanatları elinde sona erecek olan çocuğu **göstermek**[1] **(istedik).**

7. Zikri geçen çocuk olan ve doğumunu kız kardeşinden başka kimsenin bilmediği **Musa'nın anasına** ilham yoluyla yahut rüyada: **"Onu emzir, kendisine zarar geleceğinden korktuğunda onu denize,** Nil nehrine **bırakıver, sakın** boğulacak diye **korkma,** ondan ayrıldığın için **üzülme; zira biz onu sana geri getireceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız" diye vahyettik.** Bunun üzerine Annesi de onu üç ay emzirdi. Bu zaman zarfında hiç ağlamamıştı. Hakkında endişelenmeye başlayınca da onu içten ziftle kaplı, içerisinde yatacağı yer hazır olan bir tabuta koydu; kapıları kilitledikten sonra tabutu geceleyin Nil nehrine bırakıverdi.

8. **Nihayet** o gecenin sabahında **Firavun'un adamları onu** tabutun içinde **bulup aldılar** ve Firavun'un önüne koydular. O da tabutu açıp içerisinden parmağından süt emen Musa'yı çıkardı. **O, sonunda kendileri için** adamlarını öldüren **bir düşman ve** kadınlarını köle alarak **üzüntü veren biri**[2] **olacaktı. Şüphesiz Firavun ile** veziri **Hâmân ve askerleri hatalıydılar,**[3] asiydiler; bundan dolayı da Musa'nın eliyle cezalandırıldılar.

9. Firavun, adamlarıyla birlikte onu öldürmeye niyetlenince **Firavun'un karısı** "O, **benim ve senin için göz aydınlığıdır! Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur, ya da onu evlât ediniriz" dedi,** onlar da kendisine uydular. **Hâlbuki onlar** o çocukla birlikte işlerinin varacağı neticeyi **sezemiyorlardı.**

10. Yavrusunun bulunduğunu duyunca **Mûsa'nın annesinin kalbi** çocuğunun dışındaki şeylerden **bomboş kaldı. Eğer inananlardan,** Allah tealanın vaadini doğrulayanlardan **olsun diye**[4] **onun kalbini** sabırla **teskin etmeseydik, az daha onu**n kendisinin oğlu olduğunu **açığa vuracaktı.**[5]

11. **Ve kız kardeşine dedi ki: "Onun izini takib et;** ta ki ona ne olduğunu bilesin." **O da onu uzaktan** gizlice **bakıp gördü. Onlar** kızın bulunan çocuğun kız kardeşi olduğunun ve onu gözetlediğinin **farkına varmamışlardı.**

---

[1] وَنُرِيَ kelimesi bir kıraatte وَيَرَى şeklinde fethalı يـ ve ر harfleriyle, ardındaki üç isim de merfu olarak okunmuştur.

[2] حَزَنًا kelimesi bir kıraatte zammeli ح ve sükunlu ز harfiyle حُزْنًا şeklinde okunmuştur. Bu okunuşların her ikisi de bu kelimenin mastarındaki iki ayrı lügattir. Bu kelime أَحْزَنَهُ anlamındaki حَزَنَهُ kökünden olup burada ismi fail anlamındadır.

[3] خَاطِئِينَ kelimesi اَلْخَطِيئَةُ kökünden gelir; "asiler" anlamındadır.

[4] لَوْلَا'nın cevabına öncesi delalet etmiştir.

[5] Ayetteki إِنْ şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiş olup ismi mahzuftur: takdir إِنَّهَا şeklindedir.

12. **Biz daha** annesine geri dönmeden **önce ona** öz anasından başka **sütanneleri**, onların göğsünü emmesini **men ettik.** Bundan dolayı kendisi için getirilen hiçbir sütannenin göğsünü almamıştı. Onların kardeşine şefkat gösterdiklerini görünce **ablası: Size, onun** emzirilmesini ve diğer bakımlarını **sizin adınıza üstlenecek, hem de ona iyi davranacak bir aile göstereyim mi? dedi.** Kız kardeşi verdiği cevapta "ona" zamirini "Hükümdar'a" şeklinde açıklamıştı. Bu teklifini kabul ettiklerinde annesini getirmiş, çocuk da onun göğsünü hemen kabul etmişti. Bu olayı da, 'annesinin kokusunun güzel, sütünün tatlı olmasıyla' açıklamıştı. Ve sonunda kendisine, Musa'ya evine götürüp orada emzirmesine dair izin verilince onu eve götürdü.

13. **Böylelikle biz onu anasına,** çocuğuna kavuşarak **gözü aydın olsun,** artık **üzülmesin ve** çocuğunu kendisine geri getireceğine dair **Allah'ın vâdinin gerçek olduğunu bilsin diye geri verdik. Fakat yine de** insanların **pek çoğu** ne bu vaadi, ne Meryem'in onun kız kardeşi olduğunu, ne de bunun Musa'nın annesi olduğunu **bilmezler.** Hâsılı, Musa annesinin yanında sütten kesilinceye kadar kalmış, Firavun da, bu zaman zarfında her güne bir dirhem olmak üzere annesine süt ücreti ödemişti. Musa'nın annesi harbî olan birinin malı olduğu için bu ücreti almıştı. Sütten kesildikten sonra Musa'yı Firavun'un yanına getirmiş, Musa onun yanında büyümüştü; tıpkı Şu'ârâ suresinde Firavun'un dilinden anlatıldığı gibi: "***Biz seni çocukken himayemize alıp büyütmedik mi? Ömrünün birçok yılını aramızda geçirmedin mi?***"

KELİME ANLAMI

6. وَنُمَكِّنَ **Ve hâkimiyet vermeyi (istiyorduk)** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ وَالشَّامِ Mısır ve Şam diyarında *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنُرِيَ **Ve göstermeyi** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** وَهَامَانَ **Haman'a** وَجُنُودَهُمَا **Ve o ikisinin ordularına** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunmuştur?)* وَيَرَى 'Ve yerâ' şeklinde *(Ne ile?)* بِفَتْحِ التَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye)nin fethasıyla وَالرَّاءِ Ve re'nin fethasıyla *(Daha ne ile?)* وَرَفْعِ الْأَسْمَاءِ الثَّلَاثَةِ Üç ismin de raf olmasıyla *(Kimden göstermemizi?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَحْذَرُونَ -يَخَافُونَ- **Korkuyor** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْلُودِ Doğacak çocuktan الَّذِي O doğacak çocuk ki يَذْهَبُ مُلْكُهُمْ Onların saltanatını sona erecek *(Kimin elinde?)* عَلَى يَدَيْهِ Onun elinde.

7. وَأَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Nasıl?)* وَحْيَ إِلْهَامٍ İlham vahyiyle أَوْ مَنَامٍ Ya da uykuda *(Kime?)* إِلَى أُمِّ مُوسَى **Musa'nın annesine** وَهُوَ O *(Kimdir?)* الْمَوْلُودُ الْمَذْكُورُ Bahsedilen doğacak çocuktur وَلَمْ يَشْعُرْ Bilmedi *(Neyi?)* بِوِلَادَتِهِ Onun doğduğunu *(Kimden başkası?)* غَيْرُ أُخْتِهِ Kız kardeşinden başkası *(Neyi vahyettik?)* أَنْ أَرْضِعِيهِ **Onu emzirmesini** فَإِذَا خِفْتِ **Korktuğunda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** فَأَلْقِيهِ **Onu bırak** *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Suya** الْبَحْرِ Denize

وَلَا تَحْزَنِي Onun boğulmasından غَرْقَهُ *(Neden?)* **Korkma** وَلَا تَخَافِي Yani, Nil'e أَيِ النِّيلِ **Ve üzülme** *(Niçin?)* لِفِرَاقِهِ Ondan ayrıldığın için إِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رَادُّوهُ **Onu geri döndürücüleriz** *(Kime?)* إِلَيْكِ **Sana** وَجَاعِلُوهُ **Ve onu kılıcılarız** *(Neden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden** فَأَرْضَعَتْهُ Bunun üzerine Onu emzirdi *(Ne kadar?)* ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ Üç ay *(Ne olduğu halde)* لَا يَبْكِي Ağlamıyor olduğu halde وَخَافَتْ Ve korktu *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine فَوَضَعَتْهُ Ve Onu koydu فِي تَابُوتٍ Bir sandığa *(Öyle sandık ki,)* مُمَهَّدٍ مَطْلِيٍّ Sıvanmış *(Ne ile?)* بِالْقَارِ Katranla *(Nereden?)* مِنْ دَاخِلٍ İçerden *(Yine öyle sandık ki,)* مُمَهَّدٍ Beşik yapılmış *(Kim için?)* لَهُ Musa için *(Nerede?)* فِيهِ O tabutta وَأَغْلَقَتْهُ Ve onu kapattı وَأَلْقَتْهُ Ve onu bıraktı *(Nereye?)* فِي بَحْرِ النِّيلِ Nil nehrine *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin.

8. فَالْتَقَطَهُ **Onu aldı** *(Ne ile?)* بِالتَّابُوتِ Sandıkla *(Ne zamanda?)* صَبِيحَةَ اللَّيْلِ O gecenin sabahında *(Kim?)* آلُ -أَعْوَانُ- فِرْعَوْنَ **Firavun'un ailesi,** hizmetçileri فَوَضَعُوهُ Hemen onu koydular *(Nereye?)* بَيْنَ يَدَيْهِ Firavun'un önüne وَفَتَحَ Ve o açtı وَأَخْرَجَ Ve çıkardı *(Kimi?)* مُوسَى Musa'yı *(Neden?)* مِنْهُ Sandıktan وَهُوَ O olduğu halde *(Ne olduğu halde?)* يَمَصُّ Emiyor *(Neden?)* مِنْ إِبْهَامِهِ Başparmağından *(Ne emiyor?)* لَبَنًا Süt *(Niye?)* لِيَكُونَ **Sonunda olsun diye** *(Kime?)* لَهُمْ **Kendilerine** *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Ne olsun diye?)* عَدُوًّا **Düşman** *(Öyle düşman ki,)* يَقْتُلُ Öldürecek *(Kimi?)* رِجَالَهُمْ Adamlarını *(Daha ne olsun diye?)* وَحَزَنًا **Ve üzüntü** *(Öyle üzüntü ki,)* يَسْتَعْبِدُ Köle edinecek *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ Onların kadınlarını وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِ الزَّايِ Ha'nın zammesi ve ze'nin sükûnuyladır *(Bu okunuşlar nedir?)* لُغَتَانِ İki lügattır *(Nerede?)* فِي الْمَصْدَرِ Bu kelimenin mastarında وَهُوَ هُنَا Bu burada *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى اسْمِ الْفَاعِلِ İsmi fail manasındadır *(Neden?)* مِنْ حَزَنَهُ 'Hazenehû' fiilinden *(Manaca ne gibidir?)* كَأَحْزَنَهُ 'Ehzenehû' fiili gibidir إِنَّ فِرْعَوْنَ **Muhakkak ki Firavun** وَهَامَانَ **Ve Hâmân** وَزِيرَهُ Onun yardımcısı وَجُنُودَهُمَا **Ve onların orduları** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* خَاطِئِينَ **Yanlış yol tutar oldular** *(Neden türemiştir bu kelime?)* مِنَ الْخَطِيئَةِ 'Hatîet'ten أَيْ عَاصِينَ Yani, asi oldular فَعُوقِبُوا Bu sebeple cezalandı-rılmışlardır *(Ne ile?)* عَلَى يَدَيْهِ Musa'nın eliyle.

9. وَقَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ **Firavun'un karısı** وَقَدْ هَمَّ Gerçek şu ki niyetlenmişti *(Kim ile beraber?)* مَعَ أَعْوَانِهِ Hizmetçileriyle beraber *(Neye?)* بِقَتْلِهِ Onu öldürmeye هُوَ Musa *(Nedir?)* قُرَّةُ عَيْنٍ **Göz nurudur** *(Kim için?)* لِي **Benim** وَلَكَ **Ve senin için** لَا تَقْتُلُوهُ **Onu öldürmeyin** عَسَى **Umulur** *(Ne?)* أَنْ يَنْفَعَنَا **Bize faydalı olması** أَوْ نَتَّخِذَهُ **Ya da onu edinmemiz** *(Ne?)* وَلَدًا **Evlat** فَأَطَاعُوهَا Bunun üzerine onun sözünü dinlediler وَهُمْ **Onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Anlayamıyorlardı** *(Neyi?)* بِعَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ Onunla beraber.

10. وَاَصْبَحَ **Sabahladı** *(Kim?)* فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى **Musa'nın annesinin kalbi** *(Niçin?)* لِمَا عَلِمَتْ Bildiği için *(Neyi?)* بِالْتِقَاطِهِ Onun bulunduğunu *(Ne olarak sabahladı?)* فَارِغًا **Bomboş olarak** *(Neden?)* مِمَّا سِوَاهُ Onun dışındaki şeylerden اِنْ **Muhakkak** *(Bu nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli (inne) den وَاسْمُهَا Bunun ismi ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهَا Yani, 'İnnehâ' (muhakkak ki annesi) şeklindedir كَادَتْ **Nerdeyse** لَتُبْدِي **Açığa vuracaktı** *(Neyi?)* بِهٖ **Bunu** أَيْ بِأَنَّهُ Yani, şunu ki o *(Nedir?)* اِبْنُهَا Kendi oğludur لَوْلَا اَنْ رَبَطْنَا **Şayet pekiştirmeseydik** *(Neyi?)* عَلٰى قَلْبِهَا **Kalbini** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ Sabır ile أَيْ سَكَّنَّاهُ Yani, onu teskin ettik *(Niçin?)* لِتَكُونَ **Olsun diye** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** اَلْمُصَدِّقِينَ Tasdik edenlerden *(Neyi?)* بِوَعْدِ اللّٰهِ Allah'ın vaadini وَجَوَابُ لَوْلَا 'Levlâ'nın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne?)* مَا قَبْلَهَا 'Levlâ'dan öncesi.

11. وَقَالَتْ **Annesi dedi** *(Kime?)* لِاُخْتِهٖ **Ablasına** *(O da kimdir?)* مَرْيَمَ Meryem'dir *(Ne dedi?)* قُصِّيهِ **Onu takip et** أَيْ اتَّبِعِي Yani, takip et *(Neyi?)* أَثَرَهُ Onun izini حَتّٰى تَعْلَمِي Ta ki öğrenesin *(Neyi?)* خَبَرَهُ Onun durumunu فَبَصُرَتْ **O da gözetledi** *(Kimi?)* بِهٖ **Onu** أَبْصَرَتْهُ Onu izledi *(Nereden?)* عَنْ جُنُبٍ **Uzaktan** مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ Uzak bir yerden *(Nasıl?)* اِخْتِلَاسًا Gizlice وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne oldukları halde?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkına varmaz oldukları halde** *(Neyin?)* أَنَّهَا O *(Nedir?)* اُخْتُهُ Onun ablasıdır وَأَنَّهَا تَرْقُبُهُ Ve o, Musa'yı gözetliyor (bunun farkında değiller).

12. وَحَرَّمْنَا **Biz engelledik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْمَرَاضِعَ **Sütanneleri (kabul etmesini)** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ رَدِّهٖ Yani, verilmeden önce *(Kime?)* إِلٰى أُمِّهٖ Annesine أَيْ مَنَعْنَاهُ Yani, biz onu alıkoyduk *(Neden?)* مِنْ قَبُولِ ثَدْيِ مُرْضِعَةٍ Sütannenin göğsünü kabul etmesinden *(Öyle sütanne ki,)* غَيْرِ أُمِّهٖ Annesinden gayrı فَلَمْ يَقْبَلْ O da kabul etmedi *(Neyi?)* ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنَ الْمَرَاضِعِ Sütannelerin herhangi birisinin göğsünü *(Öyle sütanneler ki,)* اَلْمُحْضَرَةِ Hazır edilen *(Kim için?)* لَهُ Kendisi için فَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* اُخْتُهُ Ablası *(Ne dedi?)* هَلْ اَدُلُّ **Göstereyim mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* عَلٰى اَهْلِ بَيْتٍ **Bir ev halkını** *(Ne zaman dedi?)* لَمَّا رَأَتْ Gördüğünde *(Neyi?)* حُنُوَّهُمْ Onların şefkatlerini *(Kime karşı?)* عَلَيْهِ Musa'ya karşı *(Öyle ev halkı ki,)* يَكْفُلُونَهُ **Onun bakımını alacak** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne ile?)* بِالْاِرْضَاعِ وَغَيْرِهٖ Emzirmek ve diğer şeylerle وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne oldukları halde?)* نَاصِحُونَ **İyilik eder oldukları halde** وَفَسَّرَتْ (Ablası) açıkladı *(Neyi?)* ضَمِيرَ لَهُ 'Lehû'nün zamirini *(Ne diye?)* بِالْمَلِكِ Hükümdar diye *(Ne olarak açıkladı?)* جَوَابًا لَهُمْ Onlara cevap olarak فَأُجِيبَتْ Böylece kabul edildi فَجَاءَتْ Ve getirdi

(Kimi?) بِأُمِّهِ Annesini فَقَبِلَ Ve kabul etti (Musa) *(Neyi?)* ثَدْيَهَا Onun göğsünü وَأَجَابَتْهُمْ (Ablası) onlara cevap verdi *(Neden?)* عَنْ قَبُولِهِ Onun kabul etmesinden *(Ne diye?)* بِأَنَّهَا Muhakkak ki o kadın *(Nedir?)* طَيِّبَةُ الرِّيحِ Kokusu güzel طَيِّبَةُ اللَّبَنِ Ve sütü güzeldir فَأُذِنَ Bunun üzerine izin verildi *(Kime?)* لَهَا Annesine *(Ne hususta?)* فِي إِرْضَاعِهِ Onu emzirmesi hususunda *(Nerede?)* فِي بَيْتِهَا Evinde فَرَجَعَتْ Ve (annesi) döndü *(Kim ile?)* بِهِ Musa ile *(Ne gibi?)* كَمَا قَالَ تَعَالَى Yüce Allah'ın (şu ayette) buyurduğu gibi;

13. فَرَدَدْنَاهُ **Böylece biz geri çevirdik** *(Kimi?)* ه **Musa'yı** *(Kime?)* إِلَى أُمِّهِ **Annesine** *(Niçin?)* كَيْ تَقَرَّ **Aydın olsun diye** *(Ne?)* عَيْنُهَا **Onun gözü** *(Ne ile?)* بِلِقَائِهِ Ona kavuşmasıyla وَلَا تَحْزَنَ **Ve üzüntü duymasın diye** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ O zaman وَلِتَعْلَمَ **Ve bilsin diye** *(Neyi?)* أَنَّ وَعْدَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın vaadi** *(Neye dair vaadi?)* بِرَدِّهِ Onu döndürmesine *(Kime?)* إِلَيْهَا Annesine *(Nedir?)* حَقٌّ **Gerçektir** وَلَكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** أَيِ النَّاسِ Yani, insanların لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* بِهَذَا الْوَعْدِ Bu vaadi *(Daha neyi bilmezler?)* وَلَا بِأَنَّ هَذِهِ أُخْتُهُ Bu kızın Musa'nın ablası وَهَذِهِ أُمُّهُ Bu kadının da annesi olduğunu bilmezler فَمَكَثَ Ve Musa kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهَا Annesinin yanında *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَنْ فَطَمَتْهُ Onu sütten kesinceye kadar وَأَجْرَى عَلَيْهَا Firavun kendisine verdi *(Neyi?)* أُجْرَتَهَا Sütannelik ücretini لِكُلِّ يَوْمٍ Her gün için *(Ne kadar?)* دِينَارٌ Bir dinar وَأَخَذَتْهَا O da o ücreti aldı *(Niye?)* لِأَنَّهَا Çünkü o *(Nedir?)* مَالُ حَرْبِيٍّ Harbînin malıdır فَأَتَتْ Getirdi *(Kimi?)* بِهِ Musa'yı *(Kime?)* فِرْعَوْنَ Firavun'a فَتَرَبَّى Ve Musa yetişmişti *(Kimin yanında?)* عِنْدَهُ Firavun'un yanında *(Ne gibi?)* كَمَا قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın buyurduğu gibi *(Ne olarak?)* حِكَايَةً Aktararak *(Kimden?)* عَنْهُ Firavun'dan *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الشُّعَرَاءِ Şuara suresinde أَلَمْ نُرَبِّكَ Biz seni yetiştirmedik mi? *(Nerede?)* فِينَا Yanımızda *(Ne iken?)* وَلِيدًا Çocuk iken وَلَبِثْتَ Ve kalmadın mı? *(Nerede?)* فِينَا Aramızda مِنْ عُمُرِكَ Hayatından *(Ne kadar?)* سِنِينَ Senelerce.

﴿وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ﴾ وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً أَوْ وَثَلَاثٌ ﴿وَاسْتَوٰى﴾ أَيْ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ حِكْمَةً ﴿وَعِلْمًا﴾ فِقْهًا فِي الدِّينِ قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (١٤)﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿وَدَخَلَ﴾ مُوسٰى ﴿الْمَدِينَةَ﴾ مَدِينَةَ فِرْعَوْنَ وَهِيَ مُنْفُ بَعْدَ أَنْ غَابَ عَنْهُ مُدَّةً ﴿عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا﴾ وَقْتَ الْقَيْلُولَةِ ﴿فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ﴾ أَيْ إِسْرَائِيلِيٌّ ﴿وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ﴾ أَيْ قِبْطِيٌّ يُسَخِّرُ الْاِسْرَائِيلِيَّ لِيَحْمِلَ حَطَبًا إِلٰى مَطْبَخِ فِرْعَوْنَ ﴿فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ فَقَالَ لَهُ مُوسٰى خَلِّ سَبِيلَهُ فَقِيلَ إِنَّهُ قَالَ لِمُوسٰى لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أُحَمِّلَهُ عَلَيْكَ ﴿فَوَكَزَهُ مُوسٰى﴾ أَيْ ضَرَبَهُ بِجَمْعِ كَفِّهِ وَكَانَ شَدِيدَ الْقُوَّةِ وَالْبَطْشِ ﴿فَقَضٰى عَلَيْهِ﴾ أَيْ قَتَلَهُ وَلَمْ يَكُنْ قَصَدَ قَتْلَهُ وَدَفَنَهُ فِي الرَّمْلِ ﴿قَالَ هٰذَا﴾ قَتْلُهُ ﴿مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ الْمُهَيِّجِ غَضَبِي ﴿اِنَّهُ عَدُوٌّ﴾ لِابْنِ آدَمَ ﴿مُضِلٌّ﴾ لَهُ ﴿مُبِينٌ (١٥)﴾ بَيِّنُ الْاِضْلَالِ ﴿قَالَ﴾ نَادِمًا ﴿رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ بِقَتْلِهِ ﴿فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (١٦)﴾ أَيِ الْمُتَّصِفُ بِهِمَا أَزَلًا وَأَبَدًا ﴿قَالَ رَبِّ بِمَٓا اَنْعَمْتَ﴾ بِحَقِّ إِنْعَامِكَ ﴿عَلَيَّ﴾ بِالْمَغْفِرَةِ اعْصِمْنِي ﴿فَلَنْ اَكُونَ ظَهِيرًا﴾ عَوْنًا ﴿لِلْمُجْرِمِينَ (١٧)﴾ الْكَافِرِينَ بَعْدَ هٰذِهِ إِنْ عَصَمْتَنِي ﴿فَاَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ يَنْتَظِرُ مَا يَنَالُهُ مِنْ جِهَةِ الْقَتِيلِ ﴿فَاِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْاَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ﴾ يَسْتَغِيثُ بِهِ عَلٰى قِبْطِيٍّ آخَرَ ﴿قَالَ لَهُ مُوسٰٓى اِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ (١٨)﴾ بَيِّنُ الْغَوَايَةِ لِمَا فَعَلْتَهُ بِالْأَمْسِ وَالْيَوْمِ ﴿فَلَمَّٓا اَنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿اَرَادَ اَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا﴾ لِمُوسٰى وَالْمُسْتَغِيثِ بِهِ ﴿قَالَ﴾ الْمُسْتَغِيثُ ظَانًّا أَنَّهُ يَبْطِشُ بِهِ لِمَا قَالَ لَهُ ﴿يَا مُوسٰٓى اَتُرِيدُ اَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْاَمْسِ اِنْ﴾ مَا ﴿تُرِيدُ اِلَّٓا اَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْاَرْضِ وَمَا تُرِيدُ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ (١٩)﴾ فَسَمِعَ الْقِبْطِيُّ ذٰلِكَ فَعَلِمَ أَنَّ الْقَاتِلَ مُوسٰى فَانْطَلَقَ إِلٰى فِرْعَوْنَ فَأَخْبَرَهُ بِذٰلِكَ فَأَمَرَ فِرْعَوْنُ الذَّبَّاحِينَ بِقَتْلِ مُوسٰى فَأَخَذُوا فِي الطَّرِيقِ إِلَيْهِ ﴿وَجَٓاءَ رَجُلٌ﴾ هُوَ مُؤْمِنُ آلِ فِرْعَوْنَ ﴿مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ﴾ آخِرِهَا ﴿يَسْعٰى﴾ يُسْرِعُ فِي مَشْيِهِ مِنْ طَرِيقٍ أَقْرَبَ مِنْ طَرِيقِهِمْ ﴿قَالَ يَا مُوسٰٓى اِنَّ الْمَلَاَ﴾ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ ﴿يَاْتَمِرُونَ بِكَ﴾ يَتَشَاوَرُونَ فِيكَ ﴿لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ﴾ مِنَ الْمَدِينَةِ ﴿اِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ (٢٠)﴾ فِي الْأَمْرِ بِالْخُرُوجِ ﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَٓائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ لُحُوقَ طَالِبٍ أَوْ غَوْثَ اللهِ إِيَّاهُ ﴿قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٢١)﴾ قَوْمِ فِرْعَوْنَ.

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Musa yiğitlik çağına,** otuz yahut otuz üç yaşına **erip** sonra da kırk yaşına basıp **olgunlaşınca, biz ona** peygamber olarak gönderilmeden önce **hüküm,** hikmet **ve ilim,** dinde anlayış **verdik. İşte** kendilerine **güzel davrananları biz böyle,** onu mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

15. **Ve ahalisinin gaflette bulundukları bir vakitte,** öğle uykusu vaktinde kendisinden bir müddet uzakta olduğu Firavun'un "Münf" **şehrine girdi, Orada, biri kendi tarafından,** İsrail oğullarından, **diğeri düşman tarafından** Kıptî **olan iki adamı birbiriyle dövüşürken buldu.** Kıptî olan İsrail oğullarından olana Firavun'un mutfağına odun taşıması için çalıştırıyordu. **Kendi tarafından olanı, düşmana karşı ondan yardım diledi;** Musa da Kıptî'ye "Onu bırak" dedi. Denildiğine göre o da Musa'ya: "Artık odunları sana yüklemeye karar verdim" demişti. Çok güçlü ve kuvvetli olan **Musa da ötekine bir yumruk vurup hayatına son verdi.** Hâlbuki onu öldürmek istememişti. Sonra da ölüyü alıp kuma gömdü. **Dedi ki: Bu** Kıptî'nin öldürülmesi, kızgınlığımı körükleyen **şeytanın işidir. O, gerçekten** Âdemoğluna **bir düşman,** onu saptırışı **apaçık** olan **bir saptırıcı.**

16. Musa pişmanlık duyarak **dedi ki: Rabbim! Doğrusu** onu öldürerek **kendime zulmettim; beni bağışla! Allah da onu bağışladı; zira, çok mağfiret eden, çok merhamet eden ancak odur,** yani bu iki vasıfla ezelden ebede muttasıf olan odur.

17. **Dedi ki: "Yarabbi! Bana ihsan ettiğin** mağfiret **nimet**inin **hakkı için** beni koru; eğer beni korursan bundan sonra **artık ben günahkârlara,** kafirlere **asla arka,** yardımcı **olmayacağım."**

18. **Şehirde korku içinde,** öldürülen kişiden dolayı başına ne geleceğini **gözetleyerek,** bekleyerek **sabahladı. Bir de ne görsün, dün kendisinden yardım isteyen kimse, feryat ederek yine** bir başka Kıptî'ye karşı **ondan yardım istiyor. Musa ona dedi ki: "Doğrusu sen,** bugün ve dün yaptığın şeylerle azgınlığı **besbelli** olan **bir azgınsın!"**

19. **Musa, ikisinin de** kendisinin de yardım isteyenin de **düşmanı olan adamı yakalamak isteyince, o** yardım isteyen kişi onun kendisini yakalayacağını zannederek kendisine **dedi ki: Ey Musa! Dün birini öldürdüğün gibi, beni de mi öldürmek istiyorsun? Bu yerde ille de bir zorba olmayı arzuluyorsun sen! Yoksa ıslah edicilerden olmak istemiyorsun.** Kıptî bu sözü duyunca katilin Musa olduğunu anladı ve hemen koşup Firavun'a haber verdi. Firavun da cellâtlara Musa'nın öldürülmesi emrini verdi. Cellâtlar da hemen Musa'yı öldürmek için yola düştüler.

20. **Şehrin öbür ucundan** Firavun hanedanından mümin **bir adam** cellatların geldiği yoldan daha kestirme olan başka bir yoldan **hızlı hızlı yürüyerek geldi: Ey Musa!** Firavun'un kavminden **ileri gelenler seni öldürmek için senin hakkında** aralarında **istişare ediyorlar. Derhal** şehirden dışarı **çık! Gerçekten** dışarı çıkmanı söylerken **ben senin iyiliğini isteyenlerdenim, dedi.**

21. **(Musa) korka korka,** kendisini arayan biri olup olmadığını yahut Cenab-ı Hakkın kendisine yapacağı yardımı **gözetleyerek oradan çıktı. "Rabbim! Beni zalimler olan kavimden,** Firavun'un kavminden **kurtar" dedi.**

KELİME ANLAMI

14. وَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Ulaştı** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Yiğitlik çağına** وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً Bu otuz yaşı أَوْ وَثَلَاثٌ Ya da otuz üç yaşıdır وَاسْتَوٰى **Ve olgunlaştı** أَيْ بَلَغَ Yani, ulaştı *(Neye?)* أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk yaşına اٰتَيْنَاهُ **Biz Ona verdik** *(Ne verdik?)* حُكْمًا **Hüküm** حِكْمَةً Hikmet وَعِلْمًا **Ve ilim verdik** فِقْهًا İnce anlayış *(Nede?)* فِي الدِّينِ Dinde قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ Gönderilmeden önce *(Ne olarak?)* نَبِيًّا Peygamber olarak وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onu mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Mükâfatlandırırız** *(Kimi?)* اَلْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine.

15. وَدَخَلَ **Ve girdi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Nereye?)* اَلْمَدِينَةَ **Şehre** *(Ondan bedel?)* مَدِينَةَ فِرْعَوْنَ Firavun'un şehrine وَهِيَ O da *(Nedir?)* مُنْفُ Münf şehridir *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ غَابَ Kaybolup gittikten sonra *(Kimden?)* عَنْهُ Firavun'un gözünden *(Ne kadar süre?)* مُدَّةً Bir müddet *(Ne zaman girdi?)* عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ **Bir gaflet anında** *(Kimden sadır olan gaflet?)* مِنْ اَهْلِهَا **O şehrin halkından** وَقْتَ الْقَيْلُولَةِ Öyle uykusu vaktinde فَوَجَدَ **Ve buldu** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne buldu?)* رَجُلَيْنِ **İki adam** *(Öyle iki adam ki,)* يَقْتَتِلَانِ **Dövüşüyorlar** هٰذَا **Biri** *(Kimden?)* مِنْ شِيعَتِهِ **Kendi tarafından** أَيْ إِسْرَائِيلِيٌّ Yani, İsrail oğullarından وَهٰذَا **Ve biri de** *(Kimden?)* مِنْ عَدُوِّهِ **Düşmanı tarafından** أَيْ قِبْطِيٌّ Yani, Kıptî *(Öyle Kıptî ki,)* يُسَخِّرُ Çalıştırıyor *(Kimi?)* اَلْإِسْرَائِيلِيَّ İsrail oğullarından olan kişiyi *(Niçin?)* لِيَحْمِلَ Taşıması için *(Ne?)* حَطَبًا Odun *(Nereye?)* إِلٰى مَطْبَخِ فِرْعَوْنَ Firavun'un mutfağına فَاسْتَغَاثَ **Ve yardım istedi** *(Kimden?)* هُ **Musa'dan** *(Kim?)* اَلَّذِي **O kişi ki** مِنْ شِيعَتِهِ **Kendi tarafından olan** *(Kime karşı?)* عَلَى الَّذِي **O kimseye karşı ki** مِنْ عَدُوِّهِ **Düşmanı tarafından olan** فَقَالَ Ve dedi *(Kime?)* لَهُ Ona (Kıpti'ye) *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* خَلِّ سَبِيلَهُ Onun yolunu aç فَقِيلَ إِنَّهُ Denildi ki O قَالَ Dedi *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne dedi?)* لَقَدْ هَمَمْتُ Gerçek şu ki ben niyetlendim *(Neye?)* أَنْ أُحَمِّلَهُ Onu taşıtmaya *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana فَوَكَزَ **Bunun üzerine bir yumruk vurdu** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** أَيْ ضَرَبَهُ Yani, ona vurdu *(Nasıl?)* بِجَمْعِ كَفِّهِ Avucunu toplamakla وَكَانَ Ve (Musa) idi *(Ne idi?)* شَدِيدَ الْقُوَّةِ وَالْبَطْشِ Güçlü ve kuvvetliydi فَقَضٰى عَلَيْهِ **Ve onun hayatına son verdi** أَيْ قَتَلَهُ Yani, onu öldürdü

وَلَمْ يَكُنْ قَصَدَ Ve kastetmiş olmadığı halde *(Neyi?)* قَتْلَهُ Onu öldürmeyi وَدَفَنَهُ Ve gömdü *(Nereye?)* فِي الرَّمْلِ Kuma قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* هٰذَا **Bu** قَتْلُهُ Yani, onu öldürmek *(Nedendir?)* مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın işindendir** *(Öyle şeytan ki,)* اَلْمُهَيِّجِ Harekete geçiren *(Neyi?)* غَضَبِي Benim öfkemi اِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لِابْنِ آدَمَ İnsanoğluna *(Daha nedir)* مُضِلٌّ **Saptırıcıdır** *(Kimi?)* لَهُ İnsanoğlunu *(Daha nedir)* مُبِينٌ **Apaçık olandır** بَيِّنُ الْاِضْلَالِ Sapıtması apaçık olandır.

16. قَالَ **(Musa) dedi** *(Ne olduğu halde?)* نَادِمًا Pişman *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** اِنِّي **Doğrusu ben** ظَلَمْتُ **Zulmettim** *(Kime?)* نَفْسِي **Kendime** *(Ne ile?)* بِقَتْلِهِ Onu öldürmekle فَاغْفِرْ **Affet** *(Kimi?)* لِي **Beni** فَغَفَرَ **Bunun üzerine affetti** *(Kimi?)* لَهُ **Onu** اِنَّهُ **Çünkü o** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْغَفُورُ **Çokça bağışlayan** اَلرَّحِيمُ **Pek esirgeyendir** أَيِ الْمُتَّصِفُ بِهِمَا Yani, bu ikisi kendinde bulunandır *(Ne olarak?)* أَزَلًا وَأَبَدًا Ezeli ve ebedi olarak.

17. قَالَ **(Musa) dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim** *(Neye karşı?)* بِمَا اَنْعَمْتَ **İyilik etmene karşı** بِحَقِّ إِنْعَامِكَ İyilik etmenin hakkı için *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِالْمَغْفِرَةِ Affetmekle اِعْصِمْنِي Beni koru فَلَنْ اَكُونَ **Artık ben kesinlikle olmayacağım** *(Ne olmayacağım?)* ظَهِيرًا **Sırt çıkar** عَوْنًا Yardım eder *(Kime?)* لِلْمُجْرِمِينَ **Günahkârlara** اَلْكَافِرِينَ Kâfirlere *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذِهِ Bundan sonra إِنْ عَصَمْتَنِي Eğer sen beni korursan.

18. فَاَصْبَحَ **Sabahladı** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Ne olduğu halde?)* خَائِفًا **Korkar olduğu halde** *(Daha ne olduğu halde?)* يَتَرَقَّبُ **Etrafı gözetler olduğu halde** يَنْتَظِرُ Bekler olduğu halde *(Neyi?)* مَا يَنَالُهُ Kendisine gelecek zararı *(Kimden dolayı?)* مِنْ جِهَةِ الْقَتِيلِ Öldürülenden dolayı فَاِذَا **Bir de ne görsün** اَلَّذِي **O kimse ki** اِسْتَنْصَرَهُ **Ondan yardım istemişti** *(Ne zaman?)* بِالْاَمْسِ **Dün** يَسْتَصْرِخُهُ **Kendisinden yardım istiyor** يَسْتَغِيثُ İstimdat ediyor *(Kime?)* بِهِ Ona *(Kime karşı?)* عَلٰى قِبْطِيٍّ آخَرَ Başka bir Kıptî'ye karşı قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Ne dedi?)* اِنَّكَ **Kesinlikle sen** *(Nesin?)* لَغَوِيٌّ **Elbette azgınsın** *(Öyle azgın ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْغَوَايَةِ Azgınlığı apaçık olansın *(Niçin?)* لِمَا فَعَلْتَهُ Bunu yaptığın için *(Ne zaman?)* بِالْاَمْسِ وَالْيَوْمِ Dün ve bugün.

19. فَلَمَّا اَنْ **Ne zaman ki** زَائِدَةٌ 'En' zaittir اَرَادَ **İstedi** *(Neyi?)* اَنْ يَبْطِشَ **Yakalamayı** *(Kimi?)* بِالَّذِي **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لَهُمَا **İkisine** لِمُوسٰى Musa'ya *(Daha?)* وَالْمُسْتَغِيثِ بِهِ Ve kendisinden yardım isteyene قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمُسْتَغِيثُ Yardım isteyen *(Ne olarak?)* ظَانًّا Zannederek: *(Neyi?)* أَنَّهُ Muhakkak ki Musa

يَبْطِشَ Yakalayacak *(Kimi?)* بِهِ Kendisini *(Niçin böyle zannetti?)* لِمَا قَالَ (Sen apaçık bir azgınsın) dediği için *(Kime?)* لَهُ Kendisine *(Ne dedi?)* **يَا مُوسٰى Ey Musa اَتُرِيدُ Sen istiyor musun?** *(Neyi?)* **اَنْ تَقْتُلَنِي Beni öldürmeyi** *(Ne gibi?)* **كَمَا قَتَلْتَ Öldürdüğün gibi** *(Kimi?)* **نَفْسًا Bir canı** *(Ne zaman?)* **بِالْاَمْسِ Dün** **اِنْ -مَا- تُرِيدُ Sen istemiyorsun اِلَّا اَنْ تَكُونَ Ancak olmayı (istiyorsun)** *(Ne olmayı?)* **جَبَّارًا Zorba** *(Nerede?)* **فِي الْاَرْضِ Bu yerde وَمَا تُرِيدُ Ve sen istemiyorsun** *(Neyi?)* **اَنْ تَكُونَ Olmayı** *(Kimlerden?)* **مِنَ الْمُصْلِحِينَ Düzeltenlerden** فَسَمِعَ Bunun üzerine işitti *(Kim?)* الْقِبْطِيُّ Kıptî *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَعَلِمَ Ve bildi *(Neyi?)* أَنَّ الْقَاتِلَ Kesinlikle öldüren *(Kimdir?)* مُوسٰى Musa'dır فَانْطَلَقَ Acele ile gitti *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ Firavun'a فَأَخْبَرَهُ Ve ona haber verdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu فَأَمَرَ Bunun üzerine emretti *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* الذَّبَّاحِينَ Cellâtlara *(Neyi?)* بِقَتْلِ مُوسٰى Musa'yı öldürmeyi فَأَخَذُوا فِي الطَّرِيقِ Onlar da yola düştüler *(Kime doğru?)* إِلَيْهِ Musa'ya doğru.

20. **وَجَاءَ Ve geldi** *(Kim?)* **رَجُلٌ Bir adam** هُوَ O *(Kimdir?)* مُؤْمِنُ آلِ فِرْعَوْنَ Firavun'un ailesinden iman edendir *(Nereden?)* **مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ Şehrin diğer ucundan** آخِرِهَا Sonundan *(Ne olduğu halde?)* **يَسْعٰى Koşar olduğu halde** يُسْرِعُ Sürat eder olduğu halde *(Nede?)* فِي مَشْيِهِ Yürümesinde *(Nereden?)* مِنْ طَرِيقٍ أَقْرَبَ Daha yakın bir yoldan *(Neden?)* مِنْ طَرِيقِهِمْ Onların yollarından **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **يَا مُوسٰى Ey Musa اِنَّ الْمَلَاَ Muhakkak ki ileri gelenler** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un halkından **يَأْتَمِرُونَ Müzakere yapıyorlar** *(Kim hakkında?)* **بِكَ Senin hakkında** يَتَشَاوَرُونَ Müşavere yapıyorlar *(Kim hakkında?)* فِيكَ Senin hakkında *(Ne için?)* **لِيَقْتُلُوكَ Seni öldürmek için فَاخْرُجْ Derhal çık** *(Nereden?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Şehirden **اِنِّي Muhakkak ki ben لَكَ Sana** *(Neyim?)* **مِنَ النَّاصِحِينَ İyilik yapanlardanım** *(Ne hususta?)* فِي الْأَمْرِ بِالْخُرُوجِ Çıkmanı emretmek hususunda.

21. **فَخَرَجَ Hemen çıkıverdi** *(Nereden?)* **مِنْهَا O şehirden** *(Ne olduğu halde?)* **خَائِفًا Korkar olduğu halde يَتَرَقَّبُ Ve bekler olduğu halde** *(Neyi?)* لُحُوقَ طَالِبٍ Arayanın yetişmesini أَوْ غَوْثَ اللهِ Ya da Allah'ın yardımını *(Kime?)* إِيَّاهُ Kendisine **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **رَبِّ Ey Rabbim! نَجِّنِي Beni kurtar** *(Kimden?)* **مِنَ الْقَوْمِ Halktan** *(Öyle halk ki,)* **الظَّالِمِينَ Zalim olan** *(Ondan bedel?)* قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un halkından.

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ﴾ قصدَ بوَجْهِهِ ﴿تِلْقَاءَ مَدْيَنَ﴾ جِهَتَهَا وَهِيَ قَرْيَةُ شُعَيْبٍ مَسِيرَةُ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ مِنْ مِصْرَ سُمِّيَتْ بِمَدْيَنَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ طَرِيقَهَا ﴿قَالَ عَسٰى رَبِّي اَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيْ قَصْدَ الطَّرِيقِ أَيِ الطَّرِيقَ الْوَسَطَ إِلَيْهَا فَأَرْسَلَ اللهُ لَهُ مَلَكًا بِيَدِهِ عَنَزَةٌ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَيْهَا ﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ﴾ بِئْرٌ فِيهَا أَيْ وَصَلَ إِلَيْهَا ﴿وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً﴾ جَمَاعَةً ﴿مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾ مَوَاشِيَهِمْ ﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ﴾ أَيْ سِوَاهُمْ ﴿امْرَاَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾ تَمْنَعَانِ أَغْنَامَهُمَا عَنِ الْمَاءِ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى لَهُمَا ﴿مَا خَطْبُكُمَا﴾ أَيْ مَا شَأْنُكُمَا لَا تَسْقِيَانِ ﴿قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتّٰى يَصْدِرَ الرِّعَاءُ﴾ جَمْعُ رَاعٍ أَيْ يَرْجِعُونَ مِنْ سَقْيِهِمْ خَوْفَ الزِّحَامِ فَنَسْقِي وَفِي قِرَاءَةٍ (يُصْدِرُ) مِنَ الرُّبَاعِيِّ أَيْ يُصْرِفُو مَوَاشِيَهُمْ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَاَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾﴾ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَسْقِيَ ﴿فَسَقٰى لَهُمَا﴾ مِنْ بِئْرٍ أُخْرٰى بِقُرْبِهِمَا رَفَعَ حَجَرًا عَنْهَا لَا يَرْفَعُهُ إِلَّا عَشَرَةُ أَنْفُسٍ ﴿ثُمَّ تَوَلّٰى﴾ اِنْصَرَفَ ﴿اِلَى الظِّلِّ﴾ لِسَمُرَةٍ مِنْ شِدَّةِ حَرِّ الشَّمْسِ وَهُوَ جَائِعٌ ﴿فَقَالَ رَبِّ اِنّي لِمَا اَنْزَلْتَ اِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ﴾ طَعَامٍ ﴿فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾﴾ مُحْتَاجٌ فَرَجَعَتَا إِلٰى أَبِيهِمَا فِي زَمَنٍ أَقَلَّ مِمَّا كَانَتَا تَرْجِعَانِ فِيهِ فَسَأَلَهُمَا عَنْ ذٰلِكَ فَأَخْبَرَتَاهُ بِمَنْ سَقٰى لَهُمَا فَقَالَ لِاِحْدَاهُمَا ادْعِيهِ لِي قَالَ تَعَالٰى ﴿فَجَاءَتْهُ اِحْدٰيهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ﴾ أَيْ وَاضِعَةً كُمَّ دِرْعِهَا عَلٰى وَجْهِهَا حَيَاءً مِنْهُ ﴿قَالَتْ اِنَّ اَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ اَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ فَأَجَابَهَا مُنْكِرًا فِي نَفْسِهِ أَخْذَ الْأُجْرَةِ كَأَنَّهَا قَصَدَتِ الْمُكَافَأَةَ إِنْ كَانَ مِمَّنْ يُرِيدُهَا فَمَشَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَجَعَلَتِ الرِّيحُ تَضْرِبُ ثَوْبَهَا فَتَكْشِفُ سَاقَيْهَا فَقَالَ لَهَا امْشِي خَلْفِي وَدُلِّينِي عَلَى الطَّرِيقِ فَفَعَلَتْ إِلٰى أَنْ جَاءَ أَبَاهَا وَهُوَ شُعَيْبٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَعِنْدَهُ عَشَاءٌ فَقَالَ لَهُ اجْلِسْ فَتَعَشَّ قَالَ أَخَافُ أَنْ يَكُونَ عِوَضًا مِمَّا سَقَيْتُ لَهُمَا وَأَنَا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نَطْلُبُ عَلٰى عَمَلِ خَيْرٍ عِوَضًا قَالَ لَا عَادَتِي وَعَادَةُ آبَائِي نَقْرِي الضَّيْفَ وَنُطْعِمُ الطَّعَامَ فَأَكَلَ وَأَخْبَرَهُ بِحَالِهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَقْصُوصِ مِنْ قَتْلِهِ الْقِبْطِيَّ وَقَصْدِهِمْ قَتْلَهُ وَخَوْفِهِ مِنْ فِرْعَوْنَ ﴿قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾﴾ إِذْ لَا سُلْطَانَ لِفِرْعَوْنَ عَلٰى مَدْيَنَ ﴿قَالَتْ اِحْدٰيهُمَا﴾ وَهِيَ الْمُرْسَلَةُ الْكُبْرٰى أَوِ الصُّغْرٰى ﴿يَا اَبَتِ اسْتَاْجِرْهُ﴾ اتَّخِذْهُ أَجِيرًا يَرْعٰى غَنَمَنَا أَيْ بَدَلَنَا ﴿اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَاْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْاَمِينُ ﴿٢٦﴾﴾ أَيِ اسْتَأْجِرْهُ لِقُوَّتِهِ وَأَمَانَتِهِ فَسَأَلَهَا عَنْهُمَا فَأَخْبَرَتْهُ بِمَا تَقَدَّمَ مِنْ رَفْعِهِ حَجَرَ الْبِئْرِ وَمِنْ قَوْلِهِ لَهَا امْشِي خَلْفِي وَزِيَادَةً أَنَّهَا لَمَّا جَاءَتْهُ وَعَلِمَ بِهَا

صَوَّبَ رَأْسَهُ فَلَمْ يَرْفَعْهُ فَرَغِبَ فِي إِنْكَاحِهِ ﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ﴾ وَهِيَ الْكُبْرَى أَوِ الصُّغْرَى ﴿عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي﴾ تَكُونَ أَجِيرًا لِي فِي رَعْيِ غَنَمِي ﴿ثَمَانِيَ حِجَجٍ﴾ أَيْ سِنِينَ ﴿فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا﴾ أَيْ رَعْيَ عَشْرِ سِنِينَ ﴿فَمِنْ عِنْدِكَ﴾ التَّمَامُ ﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ﴾ بِاشْتِرَاطِ الْعَشْرِ ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ﴾ لِلتَّبَرُّكِ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ الْوَافِينَ بِالْعَهْدِ ﴿٢٧﴾ ﴿قَالَ﴾ مُوسَى ﴿ذَلِكَ﴾ الَّذِي قُلْتَهُ ﴿بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ﴾ الثَّمَانَ أَوِ الْعَشْرَ وَمَا زَائِدَةٌ أَيْ رَعْيَهُ ﴿قَضَيْتُ﴾ بِهِ أَيْ فَرَغْتُ مِنْهُ ﴿فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ﴾ بِطَلَبِ الزِّيَادَةِ عَلَيْهِ ﴿وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ﴾ أَنَا وَأَنْتَ ﴿وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾﴾ حَفِيظٌ أَوْ شَهِيدٌ فَتَمَّ الْعَقْدُ بِذَلِكَ وَأَمَرَ شُعَيْبٌ ابْنَتَهُ أَنْ تُعْطِيَ مُوسَى عَصًا يَدْفَعُ بِهَا السِّبَاعَ عَنْ غَنَمِهِ وَكَانَتْ عَصَا الْأَنْبِيَاءِ عِنْدَهُ فَوَقَعَ فِي يَدِهَا عَصَا آدَمَ مِنْ آسِ الْجَنَّةِ فَأَخَذَهَا مُوسَى بِعِلْمِ شُعَيْبٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

22. **Medyen'e[1] doğru yöneldiğinde: Umarım, Rabbim beni** oraya giden **orta yola iletir, dedi.** Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, elinde kısa bir mızrak bulunan bir melek göndermiş, O da Musa'yı Medyen'e ulaştırmıştır.

23. **Musa, Medyen suyuna,** oranın kuyusuna **varınca, orada** hayvanlarını **sulayan birçok insan buldu. Onların gerisinde de,** koyunlarını sudan **engelleyen iki kadın gördü.** Musa onlara**: derdiniz nedir,** niçin hayvanlarınızı sulamıyorsunuz**? dedi. Şöyle cevap verdiler: Çobanlar[2]** sudan **dönünceye kadar[3]** kalabalığa karışmaktan çekindiğimiz için **biz sulamayız; ayrıca babamız da** hayvan sulamaya gücü yetmeyecek kadar **yaşlıdır.**

24. **Bunun üzerine** oranın yakınında bulunan bir kuyudan –üzerinde bulunan ve ancak on kişinin kaldırabileceği taşı tek başına kaldırarak- **ikisi için suvarıverdi, sonra** aç bir halde güneşin sıcağından bunalarak bir ağacın **gölgesine çekildi de dedi ki: "Yarabbi! Hiç şüphesiz bana indireceğin hayıra,** yemeğe **ben muhtacım."** O gün iki kadın, diğer günlerden daha kısa bir sürede babalarının yanına dönmüşlerdi. Babaları niye bu kadar erken döndüklerini sorunca, onlar da kendilerinin yerine hayvanlarını suvaran kişiyi ona anlattılar. Bunun üzerine babası onlardan birine Musa'yı çağırmasını söyledi.

---

[1] Medyen, Mısır'dan sekiz günlük yürüyüş mesafesi kadar uzak olan Şuayb (aleyhisselam)'ın yurdudur. Burası, İbrahim oğlu olan Medyen'in ismini almıştı. Musa (aleyhisselam) buraya giderken yolu bilmiyordu.

[2] الرِّعَاءُ kelimesi رَاعٍ kelimesinin cemisidir.

[3] يَصْدُرَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) rubâî olarak يُصْدِرَ şeklinde okunmuştur. Bu durumda mana şöyledir: "hayvanlarını sudan çekinceye kadar..."

25. **Derken, o iki kadından biri** gömleğinin yenini ağzına tutarak **utana utana yürüyerek ona geldi: "Babam, bizim için sulamanın karşılığını ödemek için seni çağırıyor" dedi.** Musa (aleyhisselam) bu daveti kabul etti ama yine de içinden, yaptığı bu işe karşılık bir ücret almayı hoş görmüyordu. Kadın sanki -eğer karşılık isteyen biriysen- (babam) mükâfatını verecek demiş gibiydi. Kadın (yolu göstermek amacıyla) önden yürüyünce rüzgâr elbisesine vurup bacaklarını açmıştı. Bunun üzerine Musa (aleyhisselam) ona "Arkamdan yürü, yolu öyle tarif et" dedi. Babası Şuayb'in (aleyhisselam) yanına gelene dek kadın bu şekilde yol gösterdi. Şuayb (aleyhisselam) akşam yemeği yiyordu. Musa'ya (aleyhisselam) dedi ki: "Otur, yemek ye!" Musa (aleyhisselam) da "Kızlarınız için sulamama karşılık olacağından korkuyorum. Bizler yaptığı hayır işine bir karşılık istemeyen bir aileyiz" cevabını verdi. Şuayb (aleyhisselam) da: "Hayır, ona karşılık değil, benim ve babalarımın âdeti zaten misafiri her zaman ağırlamak, onları doyurmaktır" şeklinde karşılık verince Musa (aleyhisselam) da yemeğe başladı ve başından geçenleri ona anlattı. Allah teala buyuruyor ki: **Musa, ona gelip başından geçeni[1] anlatınca o:" Korkma, o zalim kavimden kurtuldun,** zira Firavun'un Medyen üzerinde bir hâkimiyeti yoktur" **dedi.**

26. **İki kızdan biri,** Musa'yı almaya gönderilen büyük kız yahut küçük kız**: Babacığım! Onu** bizim yerimize koyunlarımızı gütmesi için **ücretle tut. Çünkü ücretle tutacağın en iyi kimse, güçlü ve güvenilir olandır,** güçlü ve güvenilir olduğu için onu ücretle tut, **dedi.** Şuayb (aleyhisselam) kızına, "Onun güçlü ve güvenilir olduğunu nerden bildiğini" sorunca o da başlarından geçen "kuyunun ağır taşını kaldırması" olayını ve kendisine "sen benim arkamdan yürü" dediğini anlattı ve ilave olarak kendisinin ona geldiğini anlayınca başını bile kaldırmayıp sadece kafasını sallayarak cevap verdiğini söyledi.

27. Bunun üzerine Şuayb (aleyhisselam) Musa'yı evlendirmek isteyerek **dedi ki: Sekiz yıl** koyunlarımı güderek **bana,** benim için **çalışmana karşılık şu iki kızımdan birini,** küçüğünü yahut büyüğünü **sana nikâhlamak istiyorum. Eğer** koyun gütme işini **on yıla tamamlarsan artık o** tamamlama işi **kendinden; yoksa** on yılı şart koşarak **sana meşakkat vermek istemem. İnşallah** -teberrük için söylenmiştir- **beni iyi kimselerden** verdiği sözü tutanlardan **bulacaksın.**

28. Musa (aleyhisselam) **dedi ki: "Bu** senin dediğin **benimle senin aramızdadır; iki süreden hangisini,** sekiz yıl yahut on yıl koyun gütmeyi **yerine getirirsem,** tamamlarsam **artık** daha fazla koyun gütmemi isteyerek **benim üzerime bir husumet yoktur. Allah da** seninle benim **konuştuğumuza vekildir,** koruyandır yahut şahittir." Böylece akit bu şartlar altında tamamlanmış oldu. Şuayb (aleyhisselam) kızından, yırtıcı hayvanlardan koyunlarını koruması için Musa'ya bir asâ vermesini istedi. Şuayb'ın (aleyhisselam) yanında peygamberlerin asâları vardı. (Kızı, Musa'ya (aleyhisselam) vermek için birini almak istediğinde) eline Hz. Âdem'in (aleyhisselam) cennet mersininden yapılmış asâsı denk gelmişti. Musa da (aleyhisselam) Şuayb'ın (aleyhisselam) bilgisi dâhilinde bu asâyı aldı.

---

[1] اَلْقَصَصَ kelimesi اَلْمَقْصُوص anlamında olup Kıptî'yi öldürmesi, onların da kendisini öldürmek istemeleri ve Firavun'dan korkması olaylarından ibarettir.

KELİME ANLAMI

22. وَلَمَّا **Ne zaman ki** تَوَجَّهَ **Yöneldi** قَصَدَ بِوَجْهِهِ Yönelmeyi kastetti *(Nereye?)* تِلْقَاءَ مَدْيَنَ **Medyen tarafına** جِهَتَهَا O tarafa وَهِيَ O *(Nedir?)* قَرْيَةُ شُعَيْبٍ Şuayb'ın beldesidir *(Ne kadar mesafededir?)* مَسِيرَةُ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ Sekiz günlük mesafededir *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısır'dan سُمِّيَتْ İsimlendirildi *(Kimin ismiyle?)* بِمَدْيَنَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ Medyen bin İbrahim'in ismiyle وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ Bilir değildi *(Neyi?)* طَرِيقَهَا Oranın yolunu قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* عَسٰى **Umulur** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin** *(Neyi?)* أَنْ يَهْدِيَنِي **Beni iletmesi** *(Neye?)* سَوَاءَ السَّبِيلِ **Doğru yola** أَيْ قَصْدَ الطَّرِيقِ Yani, düzgün yola أَيِ الطَّرِيقَ الْوَسَطَ Yani, orta yola *(Nereye giden?)* إِلَيْهَا Medyen'e giden فَأَرْسَلَ Bunun üzerine gönderdi *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne gönderdi?)* مَلَكًا Bir melek *(Öyle melek ki,)* بِيَدِهِ Elinde var *(Ne var?)* عَنَزَةٌ Kısa bir mızrak فَانْطَلَقَ Böylelikle hemen harekete geçti *(Kimle birlikte?)* بِهِ Musa ile birlikte *(Nereye?)* إِلَيْهَا Medyen'e doğru.

23. وَلَمَّا وَرَدَ **Ne zaman ki geldi** *(Nereye?)* مَاءَ مَدْيَنَ **Medyen suyuna** *(Bu nedir?)* بِئْرٌ فِيهَا Orda ki bir kuyudur أَيْ وَصَلَ إِلَيْهَا Yani, oraya ulaştı وَجَدَ **Buldu** *(Nede?)* عَلَيْهِ **O suda** *(Ne buldu?)* أُمَّةً **Bir topluluk** جَمَاعَةً Bir cemaat *(Neden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** *(Öyle insan topluluğu ki,)* يَسْقُونَ **Suluyorlar** *(Neyi?)* مَوَاشِيَهُمْ Çiftlik hayvanlarını وَوَجَدَ **Ve buldu** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِمُ **Onlardan başka** أَيْ سِوَاهُمْ Onların dışında *(Ne buldu?)* اِمْرَأَتَيْنِ **İki kadın** *(Öyle iki kadın ki,)* تَذُودَانِ **Alıkoyuyorlar** تَمْنَعَانِ Engelliyorlar *(Neyi?)* أَغْنَامَهُمَا Davarlarını *(Neden?)* عَنِ الْمَاءِ Sudan قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Kime?)* لَهُمَا O iki kadına *(Ne dedi?)* مَا خَطْبُكُمَا **Sizin derdiniz nedir?** أَيْ مَا شَأْنُكُمَا Yani, sizin durumunuz nedir لَا تَسْقِيَانِ Sulamıyorsunuz قَالَتَا **Onlar da dedi ki** لَا نَسْقِي **Sulayamayız** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَصْدِرَ **Ta ki ayrılıncaya kadar** *(Kim?)* اَلرِّعَاءُ **Çobanlar** *(Bu nedir?)* جَمْعُ رَاعٍ 'Râin' kelimesinin çoğuludur أَيْ يَرْجِعُونَ Yani, dönünceye kadar *(Neden?)* مِنْ سَقْيِهِمْ Sulamalarından *(Neden dolayı?)* خَوْفَ الزِّحَامِ İzdiham korkusundan dolayı فَنَسْقِي Ki sulayalım وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يُصْدِرُ 'Yüsdıru' şeklindedir *(Neden türemiştir?)* مِنَ الرُّبَاعِيِّ Rubaî fiilden أَيْ يُصْرِفُو Yani, çevirinceye kadar *(Neyi?)* مَوَاشِيَهُمْ Çiftlik hayvanlarını *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ Sudan وَأَبُونَا **Ve bizim babamız da** *(Nedir?)* شَيْخٌ **Yaşlıdır** *(Öyle yaşlı ki,)* كَبِيرٌ **Büyük olan** لَا يَقْدِرُ Güç yetiremiyor *(Neye?)* أَنْ يَسْقِيَ Sulamaya.

24. فَسَقٰى **Bunun üzerine sulayıverdi** *(Kim için?)* لَهُمَا **Onlar için** *(Nereden?)* مِنْ بِئْرٍ أُخْرٰى Başka bir kuyudan *(Nerede olan?)* بِقُرْبِهِمَا Onların yakınında olan رَفَعَ Kaldırdı *(Neyi?)* حَجَرًا Taşı *(Neden?)* عَنْهَا Onun üzerinden *(Öyle taş ki,)* لَا يَرْفَعُهُ Onu kaldıramaz إِلَّا عَشَرَةُ أَنْفُسٍ Ancak on kişi kaldırır ثُمَّ **Sonra** تَوَلّٰى **Çekildi** اِنْصَرَفَ Yöneldi *(Nereye?)* إِلَى الظِّلِّ **Gölgeye** *(O gölge neyindir?)* لِسَمُرَةٍ Mugaylan ağacınındır *(Neden böyle yaptı?)* مِنْ شِدَّةِ حَرِّ الشَّمْسِ Güneşin aşırı sıcaklığından dolayı وَهُوَ جَائِعٌ Ve o aç olduğu halde فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** إِنِّي **Muhakkak ki ben** لِمَا اَنْزَلْتَ **İndireceğin her şeye** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** طَعَامٍ Yemekten *(Neyim?)* فَقِيرٌ **Muhtacım** مُحْتَاجٌ Muhtacım فَرَجَعَتَا Sonra döndüler *(Nereye?)* إِلٰى أَبِيهِمَا Babalarına *(Ne kadar sürede?)* فِي زَمَنٍ أَقَلَّ Daha az bir sürede *(Neden?)* مِمَّا كَانَتَا Daima oldukları süreden *(Ne oldukları?)* تَرْجِعَانِ Döner oldukları *(Nede?)* فِيهِ Kendisinde فَسَأَلَهُمَا Ve (Şuayb) onlara sordu *(Neyi?)* عَنْ ذٰلِكَ Bunun sebebini فَأَخْبَرَتَاهُ Onlarda haber verdi *(Kimi?)* بِمَنْ سَقٰى لَهُمَا Kendileri yerine sulayanı فَقَالَ Bunun üzerine (Şuayb) dedi *(Kime?)* لِإِحْدَاهُمَا Onlardan birine *(Ne dedi?)* اُدْعِيهِ لِي Onu bana çağır.

25. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* فَجَاءَتْهُ **Ona geldi** *(Kim?)* اِحْدَاهُمَا **Kızlardan biri** *(Ne olduğu halde?)* تَمْشِي **Yürür olduğu halde** *(Ne üzere?)* عَلَى اسْتِحْيَاءٍ **Hayâ üzere** أَيْ وَاضِعَةً Yani, koyucu olduğu halde *(Neyi?)* كُمَّ دِرْعِهَا Gömleğinin yenini *(Nereye?)* عَلٰى وَجْهِهَا Yüzüne حَيَاءً مِنْهُ Ondan utanarak قَالَتْ **Dedi** *(Ne dedi?)* اِنَّ أَبِي **Muhakkak ki benim babam** يَدْعُوكَ **Seni çağırıyor** *(Ne için?)* لِيَجْزِيَكَ **Sana karşılık olarak vermek için** *(Neyi?)* أَجْرَ مَا سَقَيْتَ **Sulamanın ücretini** *(Kim için sulamanın?)* لَنَا **Bizim için** فَأَجَابَهَا Bunun üzerine (davetine) icabet etti *(Ne olduğu halde?)* مُنْكِرًا Kabul etmez olduğu halde *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ Kendi içinde *(Neyi?)* أَخْذَ الْأُجْرَةِ Ücret almayı كَأَنَّهَا Sanki kız قَصَدَتْ Kastetti *(Neyi?)* اَلْمُكَافَأَةَ Karşılığını vermeyi إِنْ كَانَ Eğer ise (Musa) مِمَّنْ يُرِيدُهَا Ücreti isteyenlerden ise فَمَشَتْ Ve kız yürüdü *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْهِ Onun önünde فَجَعَلَتِ الرِّيحُ تَضْرِبُ Rüzgâr çarpıyordu *(Neye?)* ثَوْبَهَا Kızın elbisesine فَتَكْشِفُ Ve açıyordu *(Neyi?)* سَاقَيْهَا Kızın bacaklarını فَقَالَ Ve dedi *(Kime?)* لَهَا Kıza *(Ne dedi?)* اِمْشِي Yürü *(Nerede?)* خَلْفِي Arkamda وَدُلِّينِي Ve bana göster *(Neyi?)* عَلَى الطَّرِيقِ Yolu فَفَعَلَتْ Kız yaptı *(Nereye kadar?)* إِلٰى أَنْ جَاءَ Gelinceye kadar *(Kime?)* أَبَاهَا Babasına وَهُوَ شُعَيْبٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ O da Şuayb (aleyhisselam)'dır وَعِنْدَهُ Ve onun yanında vardı *(Ne vardı?)* عَشَاءٌ Akşam yemeği فَقَالَ Dedi (Şuayb) *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne dedi?)* اِجْلِسْ فَتَعَشَّ Otur, akşam yemeği ye

قَالَ O da dedi ki *(Ne dedi?)* أَخَافُ Korkuyorum *(Neden?)* أَنْ يَكُونَ Olmasından *(Ne olmasından?)* عِوَضًا Bir karşılık *(Neye?)* مِمَّا سَقَيْتُ لَهُمَا Onların yerine sulamama وَأَنَا Muhakkak ki ben *(Neyim?)* أَهْلُ بَيْتٍ Ev halkıyım لَا نَطْلُبُ Biz istemeyiz *(Neye?)* عَلَى عَمَلٍ خَيْرٍ Hiçbir hayırlı işe *(Ne istemeyiz?)* عِوَضًا Bir karşılık قَالَ Dedi ki لَا Hayır عَادَتِي Benim âdetim وَعَادَةُ آبَائِي Ve atalarımın âdetidir نَقْرِي الضَّيْفَ Misafiri ağırlarız وَنُطْعِمُ Ve yediririz *(Ne?)* الطَّعَامَ Yemek فَأَكَلَ Bunun üzerine yedi وَأَخْبَرَهُ Ve ona haber verdi *(Neyi?)* بِحَالِهِ Durumunu قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu **فَلَمَّا Ne zaman ki جَاءَهُ Ona geldi وَقَصَّ Ve anlattı** *(Kime?)* **عَلَيْهِ Ona** *(Neyi?)* **اَلْقَصَصَ Hikâyeyi** *(Bu nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır بِمَعْنَى الْمَقْصُوصِ 'Maksûs' (hikâye edilen) manasındadır *(O hikaye de nedir?)* مِنْ قَتْلِهِ Öldürmesi *(Kimi?)* اَلْقِبْطِيَّ O Kıptî'yi وَقَصْدِهِمْ Ve onların kalkışmasından *(Neye?)* قَتْلَهُ Kendisini öldürmeye وَخَوْفِهِ Ve korkmasından *(Kimden?)* مِنْ فِرْعَوْنَ Firavun'dan **قَالَ O da dedi** *(Ne dedi?)* **لَا تَخَفْ Korkma نَجَوْتَ Kurtuldun** *(Kimden?)* **مِنَ الْقَوْمِ Halktan** *(Öyle halk ki,)* **اَلظَّالِمِينَ Zalim olan** إِذْ Çünkü لَا سُلْطَانَ Hükümranlığı yoktur *(Kimin?)* لِفِرْعَوْنَ Firavun'un *(Nereye?)* عَلَى مَدْيَنَ Medyen'e.

26. **قَالَتْ Dedi** *(Kim?)* **اِحْدَاهُمَا Kızlardan biri** وَهِيَ O *(Kimdir?)* اَلْمُرْسَلَةُ Gönderilen اَلْكُبْرٰى Büyük olan أَوِ الصُّغْرٰى Veya küçük olan *(Ne dedi?)* **يَا اَبَتِ Ey babacığım! اِسْتَأْجِرْهُ Onu ücretle tut** اِتَّخِذْهُ Onu edin *(Ne edin?)* أَجِيرًا İşçi *(Öyle işçi ki,)* يَرْعٰى Otlatacak *(Neyi?)* غَنَمَنَا Davarımızı أَيْ بَدَلَنَا Bizim yerimize **اِنَّ خَيْرَ مَنْ Çünkü o kimsenin en hayırlısı ki اِسْتَأْجَرْتَ Sen ücretle tutacaksın** *(Kimdir?)* **اَلْقَوِيُّ Kuvvetli olan اَلْاَمِينُ Ve güvenilir olandır** أَيِ اسْتَأْجِرْهُ Yani, onu ücretle tut *(Niçin?)* لِقُوَّتِهِ وَأَمَانَتِهِ Kuvveti ve güvenilirliğinden dolayı فَسَأَلَهَا Bunun üzerine kızına sordu *(Neden?)* عَنْهُمَا Kuvveti ve güvenirliğinden فَأَخْبَرَتْهُ O da haber verdi *(Neyi?)* بِمَا تَقَدَّمَ Olanları *(Neden?)* مِنْ رَفْعِهِ Kaldırmasından *(Neyi?)* حَجَرَ الْبِئْرِ Kuyunun taşını وَمِنْ قَوْلِهِ Ve demesinden *(Kime?)* لَهَا Kendisine *(Ne demesinden?)* اِمْشِي خَلْفِي Arkamda yürü *(Daha neyi haber verdi?)* وَزِيَادَةً أَنَّهَا Şunu katmasıyla ki kız لَمَّا جَاءَتْهُ Ne zaman ki onun yanına geldi وَعَلِمَ بِهَا Ve ona bildirdi صَوَّبَ رَأْسَهُ O da başını eğdi فَلَمْ يَرْفَعْهُ Ve kaldırmadı فَرَغِبَ Bunun üzerine istedi *(Neyi?)* فِي إِنْكَاحِهِ Onu nikâhlandırmayı.

27. **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **إِنِّي Muhakkak ki ben** أُرِيدُ **İstiyorum** *(Neyi?)* **اَنْ اُنْكِحَكَ Seni nikâhlandırmayı** *(Kime?)* **اِحْدَى ابْنَتَيَّ İki kızımdan birisine هَاتَيْنِ Şu iki kızımdan** وَهِيَ Onlar da اَلْكُبْرٰى Bu büyük أَوِ الصُّغْرٰى Ya da şu küçük *(Neye karşılık?)* **عَلَى اَنْ تَأْجُرَنِي Bana çalışmana karşılık** تَكُونَ Olmana karşılık *(Ne olmana karşılık?)*

ثَمَانِيَ حِجَجٍ أَجِيرًا لِي Bana işçi *(Ne hususta?)* فِي رَعْيِ غَنَمِي Davarımı otlatma hususunda **Sekiz yıl** أَيْ سِنِينَ Yani, sene فَإِنْ أَتْمَمْتَ **Eğer tamamlarsan** *(Neye?)* عَشْرًا **On yıla** أَيْ رَعْيَ عَشْرِ سِنِينَ Yani, on sene otlatmaya فَمِنْ عِنْدِكَ **Kendindendir** *(Ne?)* اَلتَّمَامُ Tamamlamak وَمَا أُرِيدُ **Ben istemiyorum** *(Neyi?)* أَنْ أَشُقَّ **Zahmet vermeyi** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Ne ile?)* بِاشْتِرَاطِ الْعَشْرِ On seneyi şart koşmakla سَتَجِدُنِي **Beni bulacaksın** إِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Bu 'İnşallah' demesi ne içindir?)* لِلتَّبَرُّكِ Teberrük (bereketlenmek) içindir *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **İyilerden** اَلْوَافِينَ Yerine getirenlerden *(Neyi?)* بِالْعَهْدِ Sözünü.

28. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* ذٰلِكَ **Bu** اَلَّذِي قُلْتَهُ Senin söylediğin *(Nedir?)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكَ **Senin arandadır** أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ **İki süreden hangisini** اَلثَّمَانِ أَوِ الْعَشْرِ Sekiz ya da on seneden وَمَا 'Mâ' *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir أَيْ رَعْيَهُ Yani, onu otlatmayı قَضَيْتُ **Doldurursam** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla أَيْ فَرَغْتُ مِنْهُ Yani, ondan kurtulursam فَلَا عُدْوَانَ **Düşmanlık yoktur** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِطَلَبِ الزِّيَادَةِ عَلَيْهِ Ona fazlalık istemekle وَاللّٰهُ **Allah** عَلٰى مَا نَقُولُ **Dediklerimize** *(Kimin?)* أَنَا وَأَنْتَ Benim ve senin *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ Koruyucudur أَوْ شَهِيدٌ Ya da şahittir فَتَمَّ Böylelikle tamam oldu *(Ne?)* اَلْعَقْدُ Akit *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla وَأَمَرَ Ve emretti *(Kim?)* شُعَيْبٌ Şuayb *(Kime?)* اِبْنَتَهُ Kızına *(Neyi?)* أَنْ تُعْطِيَ Vermesini *(Kime?)* مُوسٰى Musa'ya *(Ne vermesini?)* عَصًا Bir asa *(Öyle asa ki,)* يَدْفَعُ بِهَا Onunla kovacak *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ Yırtıcı hayvanları *(Neden?)* عَنْ غَنَمِهِ Davarından وَكَانَتْ عَصَا الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerin asaları *(Nerede idi?)* عِنْدَهُ Onun yanında idi فَوَقَعَ Ve geçiverdi *(Neye?)* فِي يَدِهَا Eline *(Ne?)* عَصَا آدَمَ Âdem'in asası *(Neden olan?)* مِنْ آسِ الْجَنَّةِ Cennet mersininden فَأَخَذَهَا Bunun üzerine onu aldı *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne ile?)* بِعِلْمِ شُعَيْبٍ Şuayb'ın bilmesiyle.

﴿فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ﴾ أَيْ رَعْيَهُ وَهُوَ ثَمَانٌ أَوْ عَشْرُ سِنِينَ وَهُوَ الْمَظْنُونُ بِهِ ﴿وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ زَوْجَتِهِ بِإِذْنِ أَبِيهَا نَحْوَ مِصْرَ ﴿اٰنَسَ﴾ أَبْصَرَ مِنْ بَعِيدٍ ﴿مِنْ جَانِبِ الطُّورِ﴾ اسْمُ جَبَلٍ ﴿نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا﴾ هُنَا ﴿اِنّ۪ي اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلّ۪ٓي اٰت۪يكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ﴾ عَنِ الطَّرِيقِ وَكَانَ قَدْ أَخْطَأَهَا ﴿اَوْ جَذْوَةٍ﴾ بِتَثْلِيثِ الْجِيمِ قِطْعَةٍ وَشُعْلَةٍ ﴿مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ (٢٩)﴾ تَسْتَدْفِئُونَ والطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ مِنْ صَلِىَ بِالنَّارِ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا ﴿فَلَمَّٓا اَتٰيهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ﴾ جَانِبِ ﴿الْوَادِ الْاَيْمَنِ﴾ لِمُوسٰى ﴿فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ﴾ لِمُوسٰى لِسِمَاعِهِ كَلَامَ اللهِ فِيهَا ﴿مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ بَدَلٌ مِنْه شَاطِئِ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ لِنَبَاتِهَا فِيهِ وَهِيَ شَجَرَةُ عِنَابٍ أَوْ عَلِيقٍ أَوْ عَوْسَجٍ ﴿اَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ لَا مُخَفَّفَةٌ ﴿يَا مُوسٰٓى اِنّ۪ٓي اَنَا اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَم۪ينَ (٣٠)﴾ ﴿وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ﴾ فَأَلْقَاهَا ﴿فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ﴾ تَتَحَرَّكُ ﴿كَاَنَّهَا جَٓانٌّ﴾ وَهِيَ الْحَيَّةُ الصَّغِيرَةُ مِنْ سُرْعَةِ حَرَكَتِهَا ﴿وَلّٰى مُدْبِرًا﴾ هَارِبًا مِنْهَا ﴿وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ أَيْ يَرْجِعْ فَنُودِيَ ﴿يَا مُوسٰٓى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ اِنَّكَ مِنَ الْاٰمِن۪ينَ (٣١)﴾ ﴿اُسْلُكْ﴾ أَدْخِلْ ﴿يَدَكَ﴾ الْيُمْنٰى بِمَعْنَى الْكَفِّ ﴿ف۪ي جَيْبِكَ﴾ هُوَ طَوْقُ الْقَمِيصِ وَأَخْرِجْهَا ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿بَيْضَٓاءَ مِنْ غَيْرِ سُٓوءٍ﴾ أَيْ بَرَصٍ فَأَدْخَلَهَا وَأَخْرَجَهَا تُضِيءُ كَشُعَاعِ الشَّمْسِ تَغْشِي الْبَصَرَ ﴿وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهَبِ﴾ بِفَتْحِ الْحَرْفَيْنِ وَسُكُونِ الثَّانِي مَعَ فَتْحِ الْأَوَّلِ [الرَّهْبِ] وَضَمِّهِ أَيِ الْخَوْفِ الْحَاصِلِ مِنْ إِضَاءَةِ الْيَدِ بِأَنْ تُدْخِلَهَا فِي جَيْبِكَ فَتَعُودَ إِلَى حَالَتِهَا الْأُولٰى وَعَبَّرَ عَنْهَا بِالْجَنَاحِ لِأَنَّهَا لِلْإِنْسَانِ كَالْجَنَاحِ لِلطَّائِرِ ﴿فَذَانِكَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ أَيِ الْعَصَا وَالْيَدُ وَهُمَا مُؤَنَّثَانِ وَإِنَّمَا ذُكِّرَ الْمُشَارُ بِهِ إِلَيْهِمَا الْمُبْتَدَأُ لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ ﴿بُرْهَانَانِ﴾ مُرْسَلَانِ ﴿مِنْ رَبِّكَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِه۪ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِق۪ينَ (٣٢)﴾ ﴿قَالَ رَبِّ اِنّ۪ي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا﴾ هُوَ الْقِبْطِيُّ السَّابِقُ ﴿فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ (٣٣)﴾ بِهِ ﴿وَاَخ۪ي هٰرُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنّ۪ي لِسَانًا﴾ أَبْيَنُ ﴿فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا﴾ مُعِينًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الدَّالِ بِلَا هَمْزَةٍ ﴿يُصَدِّقُن۪ي﴾ بِالْجَزْمِ جَوَابُ الدُّعَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يُصَدِّقُنِي] بِالرَّفْعِ وَجُمْلَتُهُ صِفَةُ رِدْءًا ﴿اِنّ۪ٓي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ (٣٤)﴾ ﴿قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ﴾ نُقَوِّيكَ ﴿بِاَخ۪يكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا﴾ غَلَبَةً ﴿فَلَا يَصِلُونَ اِلَيْكُمَا﴾ بِسُوءٍ اذْهَبَا ﴿بِاٰيَاتِنَٓا اَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ (٣٥)﴾ لَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. **Sonunda Musa** koyun gütme **süresini,** sekiz yılı yahut kuvvetli bir ihtimalle on yılı **doldurup** babasının da iznini alarak **ailesiyle,** karısıyla Mısır'a doğru **yola çıkınca,** tam da yolunu kaybettiği sıralarda uzaktan **Tûr**[1] **tarafında bir ateş gördü. Ailesine: Siz** burada **bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size** yola dair **bir haber yahut ısınmanız için**[2] **bir parça ateş**[3] **getiririm, dedi.**

30. **Oraya gelince,** kendisinde Allah kelamını işittiğinden Musa için **mübarek olan o yerdeki vadinin** Musa'ya göre **sağ kıyısından; (oradaki) ağaçtan**[4], üzüm asmasından, sarmaşıkgillerden bir ağaçtan yahut teke dikeninden **kendisine şöyle**[5] **seslenildi: Ey Musa! Bil ki bütün âlemlerin Rabbi olan Allah, benim ben!**

31. **"Asânı at!" Musa asâyı** atıp **küçük yılan gibi** hızlıca **depreştiğini görünce** ondan **kaçtı ve geri dönmedi.** Tekrar seslenildi: **"Ey Musa! Beri gel, korkma; zira sen emniyette olanlardansın".**

32. "Sağ **elini koynuna,** gömleğinin yakasından içeri **sok** ve çıkar; **kusursuz,** abraş hastalığı olmaksızın önceki hali olan buğday renginin aksine **bembeyaz çıkacaktır.** Musa (aleyhisselam) da söylendiği gibi sokup çıkarınca eli, göz alıcı bir şekilde güneşin şuası gibi parlayarak çıktı. Elinin bu şekilde parlamasından hâsıl olan **korkudan dolayı kollarını**[6] tekrar koynuna sokmak suretiyle **kendine çek,** ilk haline dönecektir. **İşte bu ikisi,** asâ ve el mucizeleri **Firavun ve onun adamlarına karşı Rabbin tarafından** verilmiş **iki kesin delildir.**[7] **Çünkü onlar, yoldan çıkan bir kavimdirler."**

33. **Dedi ki: "Yarabbi! Ben onlardan birini,** bahsi geçen Kıptî'yi **öldürdüm; artık korkarım ki** bu sebeple **beni öldürürler."**

34. **Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da bir yardımcı olarak**[8] **benimle birlikte gönder ki beni doğrulasın.**[9] **Zira beni yalanlamalarından korkuyorum.**

---

[1] الطور kelimesi dağ anlamına gelir.

[2] تَصْطَلُونَ kelimesindeki ط harfi "iftial" babındaki ت harfinin yerine gelmiştir. Bu kelime ل harfi hem kesreli hem de fethalı okunan صَلى بِالنَّارِ kökünden gelir.

[3] جَذْوَةٍ kelimesindeki ج harfi (جُذْوَةٌ şeklinde) üç harekeyle de okunmuştur.

[4] اَلشَّجَرَةِ kelimesi شَاطِئِ kelimesinden harfi cer iadesiyle birlikte bedel(-i iştimal)dir. Aralarındaki ilişki ise ağacın orada yetişiyor olmasıdır.

[5] أَنْ burada muhaffef olmayıp müfessiredir.

[6] Kollardan, (kanat anlamına gelen) الجَنَاح kelimesiyle bahsedilmesi, insanın kollarının kuşların kanatları mesabesinde olmasındandır.

[7] اَلْعَصَا ve اَلْيَدُ kelimeleri müennes olmasına rağmen bunlara işaret edilirken ذَانِ şeklinde müzekker ifade kullanılması haberi olan بُرْهَانَانِ kelimesinin müzekker olmasındandır.

[8] رِدْءًا kelimesi bir kıraatte hemzesiz olarak fethalı د harfiyle birlikte رِدًا şeklinde okunmuştur.

[9] يُصَدِّقْنِي kelimesi duanın (فَأَرْسِلْهُ) cevabı olarak cezm ile okunmuştur. Bir kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) يُصَدِّقُنِي şeklinde raf ile okunmuş, bu durumda cümle olarak رِدْءًا kelimesine sıfat düşmüştür.

35. **(Allah teala) dedi ki: Seni kardeşinle güçlendireceğiz ve size öyle bir üstünlük vereceğiz ki, onlar size** bir kötülük **eriştiremeyecekler.** Şimdi **ayetlerimizle** gidin! **Siz ve size tâbi olanlar** onlara **üstün geleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

29. **فَلَمَّا Ne zaman ki قَضٰى Bitirdi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Neyi?)* الْاَجَلَ **Süreyi** أَيْ رَعْيَةَ Yani, otlatmayı وَهُوَ Bu *(Nedir?)* ثَمَانٌ أَوْ عَشْرُ سِنِينَ Sekiz ya da on senedir وَهُوَ Bu sayı *(Nedir?)* الْمَظْنُونُ بِهِ Kendisi zannedilendir وَسَارَ **Ve yola çıktı** *(Kim ile?)* بِاَهْلِهِ **Ailesiyle** زَوْجَتِهِ Hanımıyla *(Ne ile?)* بِإِذْنِ أَبِيهَا Babasının izniyle *(Ne tarafa?)* نَحْوَ مِصْرَ Mısır tarafına اٰنَسَ **Hissetti** أَبْصَرَ Gördü *(Nereden?)* مِنْ بَعِيدٍ Uzaktan *(Nereden?)* مِنْ جَانِبِ الطُّورِ **Tûr tarafından** *(Bu kelime nedir?)* اِسْمُ جَبَلٍ Dağ demektir *(Ne hissetti?)* نَارًا **Bir ateş** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِاَهْلِهِ **Ailesine** *(Ne dedi?)* اُمْكُثُوا **Bekleyin** *(Nerede?)* هُنَا Burada اِنّٖي **Muhakkak ki ben** اٰنَسْتُ **Hissettim** *(Ne hissettim?)* نَارًا **Bir ateş** لَعَلّٖي **Belki ben** اٰتٖيكُمْ **Size Getiririm** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne getiririm?)* بِخَبَرٍ **Bir haber** *(Neden haber?)* عَنِ الطَّرِيقِ Yoldan وَكَانَ قَدْ أَخْطَأَهَا O, yolda yanılmıştı اَوْ جَذْوَةٍ **Ya da bir parça (getiririm)** *(Ne ile okunur?)* بِتَثْلِيثِ الْجِيمِ Cim'in üç harekesiyle *(Ne manadadır?)* قِطْعَةٍ وَشُعْلَةٍ Bir parça ve alev (manasındadır) *(Neden?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَصْطَلُونَ **Isınırsınız** تَسْتَدْفِئُونَ Kendinizi ısıtırsınız والطَّاءُ 'Tı' harfi *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ İftial'in 'te'sinin yerine gelmiştir *(Neden türemiştir?)* مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ 'Saliye-Salâ binnâri' (ateşte tutuşmak) fiilinden *(Ne ile okunmuştur bu kelime?)* بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lam'ın kesresi ve fethasıyla.

30. **فَلَمَّا Ne zaman ki اَتٰيهَا Oraya geldi** نُودِيَ **Seslenildi** *(Nereden?)* مِنْ شَاطِئِ **Kıyısından** جَانِبِ Tarafından *(Neyin?)* الْوَادِ **Vadinin** *(Öyle kıyısı ki,)* الْاَيْمَنِ **Sağ olan** *(Kim için sağ olan?)* لِمُوسٰى Musa için *(Neredeki vadinin?)* فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ **Mübarek yerdeki** *(Kime seslenildi?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Bu yer ne için mübarektir?)* لِسِمَاعِهِ İşittiği için *(Neyi?)* كَلَامَ اللّٰهِ Allah'ın kelamını *(Nerede?)* فِيهَا Orada *(Ondan bedel nereden seslenildi?)* مِنَ الشَّجَرَةِ **Ağaçtan** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ شَاطِئِ 'Şâtii' kelimesinden *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin tekrarlanmasıyla *(Harfi cer niçin tekrarlanmıştır?)* لِنَبَاتِهَا O ağaç bittiği için *(Nerede?)* فِيهِ O mekânda وَهِيَ O ağaç da *(Nedir?)* شَجَرَةُ عِنَابٍ Üzüm ağacıdır أَوْ عُلَيْقٍ Ya da sarmaşık ağacıdır أَوْ عَوْسَجٍ Ya da tekedikenidir *(Ne diye seslenildi?)* اَنْ –مُفَسِّرَةٌ لَا مُخَفَّفَةٌ– يَا مُوسٰى **Ey Musa** ('En' tefsir edatıdır yoksa 'Enne'den tahfiflenmiş değildir) اِنّٖي **Muhakkak ki ben** اَنَا **Ben** *(Neyim?)* اللّٰهُ **Allah'ım** رَبُّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** *(Daha ne diye seslenildi?)*

31. وَأَنْ أَلْقِ **Bırak** *(Neyi?)* عَصَاكَ **Asanı** فَأَلْقَاهَا O da asayı hemen bıraktı فَلَمَّا **Ne zaman ki** رَآهَا **O asayı gördü** *(Ne olarak?)* تَهْتَزُّ **Kıpırdıyor** تَتَحَرَّكُ Hareket ediyor *(Ne gibi?)* كَأَنَّهَا **Sanki o** *(Nedir?)* جَانٌّ **Küçük yılandır** وَهِيَ Bu *(Nedir?)* اَلْحَيَّةُ الصَّغِيرَةُ Ufak yılandır *(Neden 'Cânn' denmiştir?)* مِنْ سُرْعَةِ حَرَكَتِهَا Hareketinin hızlılığından وَلّٰى **Terk etti** *(Ne olduğu halde?)* مُدْبِرًا **Arkasına döner olduğu halde** هَارِبًا مِنْهَا Ondan kaçarak وَلَمْ يُعَقِّبْ **Ve gerisine bakmaz olduğu halde** أَيْ يَرْجِعْ Dönmez olduğu halde فَنُودِيَ Ve seslenildi *(Ne diye?)* يَا مُوسٰى **Ey Musa** اَقْبِلْ **Dön** وَلَا تَخَفْ **Korkma** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Kimdensin?)* مِنَ الْآمِنِينَ **Güven içinde olanlardan.**

32. اُسْلُكْ **Sok** أَدْخِلْ Girdir *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Öyle elin ki,)* اَلْيُمْنٰى Sağ olan *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْكَفِّ Avuç manasındadır *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ **Koynuna** هُوَ Bu *(Nedir?)* طَوْقُ الْقَمِيصِ Gömleğin yakalığıdır وَأَخْرِجْهَا Ve onu çıkar تَخْرُجْ **Çıkacaktır** *(Nasıl?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Olduğunun aksine *(Olduğu da nedir?)* مِنَ الْأَدَمَةِ Esmerlik *(Ne olarak?)* بَيْضَاءَ **Bembeyaz olarak** *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Bir fenalık olmadan** أَيْ بَرَصٍ Yani, bir leke olmadan فَأَدْخَلَهَا Bunun üzerine elini soktu وَأَخْرَجَهَا Ve çıkarttı *(Ne olduğu halde?)* تُضِيءُ Işık saçar olduğu halde *(Ne gibi?)* كَشُعَاعِ الشَّمْسِ Güneşin şuası gibi *(Öyle güneş şuası ki,)* تَغْشِي Kamaştırıyor *(Neyi?)* اَلْبَصَرَ Gözü وَاضْمُمْ **Ve çek** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Kendine** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kollarını** *(Neden?)* مِنَ الرَّهَبِ **Korkudan** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْحَرْفَيْنِ İki hafin de fethasıyla وَسُكُونِ الثَّانِي Ve ikincisinin sükûnuyla *(Ne ile birlikte?)* مَعَ فَتْحِ الْأَوَّلِ وَضَمِّهِ Birincisinin fethası ve zammesiyle birlikte أَيِ الْخَوْفِ Yani, korkudan *(Öyle korku ki,)* اَلْحَاصِلِ Meydana gelen *(Neden?)* مِنْ إِضَاءَةِ الْيَدِ Elin ışık saçmasından بِأَنْ تَدْخُلَهَا Elini sokmanla *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ Koynuna فَتَعُودَ Böylece elin döner *(Neye?)* إِلٰى حَالَتِهَا الْأُولٰى Önceki haline وَعَبَّرَ عَنْهَا El yerine kullandı *(Neyi?)* بِالْجَنَاحِ 'Cenâh' (kanat) lafzını *(Ne için?)* لِأَنَّهَا Çünkü el *(Kim için?)* لِلْإِنْسَانِ İnsan için *(Nedir?)* كَالْجَنَاحِ Kanat gibidir *(Ne için olan kanat?)* لِلطَّائِرِ Kuş için olan فَذَانِكَ **İşte bu ikisi** *(Nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz olarak أَيِ الْعَصَا وَالْيَدُ Yani, asa ve el وَهُمَا Bu iki kelime de *(Nedir?)* مُؤَنَّثَانِ Müennestir وَإِنَّمَا ذُكِّرَ Fakat müzekker yapıldı *(Ne?)* اَلْمُشَارُ بِهِ Kendisiyle işaret edilen *(Neye?)* إِلَيْهِمَا O ikisine اَلْمُبْتَدَأُ Mübteda *(Ne için müzekker yapıldı?)* لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ Haberi müzekker olduğundan dolayı *(Nedir?)* بُرْهَانَانِ **İki apaçık delildir** *(Öyle iki delil ki,)* مُرْسَلَانِ Gönderilmiş olan *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Kime karşı?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun** وَمَلَائِهِ **Ve ileri gelenlerine karşı** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* فَاسِقِينَ **Günah işleyen.**

33. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** إِنِّي **Muhakkak ki** قَتَلْتُ **Öldürdüm** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir canı** هُوَ Bu *(Kimdir?)* اَلْقِبْطِيُّ السَّابِقُ Geride geçen Kıptî'dir فَاَخَافُ **Bundan dolayı korkuyorum** *(Neden?)* اَنْ يَقْتُلُونِ **Beni öldürmelerinden** *(Neye karşı?)* بِهِ Ona karşı.

34. وَاَخِي **Kardeşim** *(Ondan bedel?)* هَارُونُ **Harun** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَفْصَحُ **Daha fasihtir** *(Kimden?)* مِنِّي **Benden** *(Ne bakımdan?)* لِسَانًا **Dil bakımından** أَبْيَنُ Daha açıktır فَاَرْسِلْهُ **Onu gönder** *(Kim ile beraber?)* مَعِي **Benimle beraber** *(Ne olarak?)* رِدْءًا **Bir yardımcı olarak** مُعِينًا Yardımcı olarak وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِفَتْحِ الدَّالِ Dal'ın fethasıyladır *(Ne olmadan?)* بِلَا هَمْزَةٍ Hemze olmadan يُصَدِّقُنِي **Ki beni tasdik etsin** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَزْمِ Cezim ile *(Nedir?)* جَوَابُ الدُّعَاءِ Dua'nın cevabıdır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالرَّفْعِ Raf iledir وَجُمْلَتُهُ Cümlesi *(Nedir?)* صِفَةُ رِدْءًا 'Rid'en'in sıfatıdır إِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Neden?)* اَنْ يُكَذِّبُونِ **Beni yalanlamalarından.**

35. قَالَ **(Allah) buyurdu ki:** سَنَشُدُّ **Kuvvet vereceğiz** *(Neye?)* عَضُدَكَ **Senin pazına** نُقَوِّيكَ Seni güçlendireceğiz *(Kim ile?)* بِاَخِيكَ **Kardeşinle** وَنَجْعَلُ **Ve yapacağız** *(Kim için?)* لَكُمَا **İkiniz için** *(Ne?)* سُلْطَانًا **Bir saltanat** غَلَبَةً Bir yengi فَلَا يَصِلُونَ **Böylelikle ilişemeyecekler** *(Kime?)* اِلَيْكُمَا **Size** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle اِذْهَبَا Götürün *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizi** اَنْتُمَا **Siz** وَمَنْ **Ve o kimseler ki** اِتَّبَعَكُمَا **Size uydular** *(Nesiniz?)* اَلْغَالِبُونَ **Üstün gelenlersiniz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara.

﴿فَلَمَّا جَآءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ حَالٌ ﴿قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى﴾ مُخْتَلَقٌ ﴿وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا﴾ كَائِنًا ﴿فِي﴾ أَيَّامِ ﴿اٰبَائِنَا الْاَوَّلِينَ (٣٦)﴾ ﴿وَقَالَ﴾ بِوَاوٍ وَبِدُونِهَا ﴿مُوسٰى رَبِّي اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَنْ جَآءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهِ﴾ اَلضَّمِيرُ لِلرَّبِّ ﴿وَمَنْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى مَنْ ﴿تَكُونُ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَيْ هُوَ أَنَا فِي الشِّقَّيْنِ فَأَنَا مُحِقٌّ فِيمَا جِئْتُ بِهِ ﴿اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (٣٧)﴾ الْكَافِرُونَ ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَآ اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِي فَاَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ﴾ فَاطْبُخْ لِي الْآجُرَّ ﴿فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا﴾ قَصْرًا عَالِيًا ﴿لَعَلِّيَ اَطَّلِعُ اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى﴾ أَنْظُرُ إِلَيْهِ وَأَقِفُ عَلَيْهِ ﴿وَاِنِّي لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ (٣٨)﴾ فِي ادِّعَائِهِ إِلٰهًا آخَرَ وَأَنَّهُ رَسُولٌ ﴿وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يَرْجِعُونَ (٣٩)﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ [يُرْجَعُونَ] ﴿فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ﴾ طَرَحْنَاهُمْ ﴿فِي الْيَمِّ﴾ الْبَحْرِ الْمَالِحِ فَغَرِقُوا ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ (٤٠)﴾ حِينَ صَارُوا إِلَى الْهَلَاكِ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً رُؤَسَاءَ فِي الشِّرْكِ ﴿يَدْعُونَ اِلَى النَّارِ﴾ بِدُعَائِهِمْ إِلَى الشِّرْكِ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُونَ (٤١)﴾ بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ ﴿وَاَتْبَعْنَاهُمْ فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾ خِزْيًا ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ (٤٢)﴾ الْمُبْعَدِينَ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَآ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى﴾ قَوْمَ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرَهُمْ ﴿بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ﴾ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ جَمْعُ بَصِيرَةٍ وَهِيَ نُورُ الْقَلْبِ أَيْ أَنْوَارًا لِلْقُلُوبِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ لِمَنْ عَمِلَ بِهِ ﴿وَرَحْمَةً﴾ لِمَنْ آمَنَ بِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٤٣)﴾ يَتَّعِظُونَ بِمَا فِيهِ مِنَ الْمَوَاعِظِ.

TÜRKÇE ANLAMI

36. **Musa onlara apaçık**[1] **ayetlerimizi getirince: Bu kesinlikle, uydurulmuş bir sihirdir. Biz önceki atalarımız**ın yaşadığı günler**de bunu**n olduğunu **işitmemiştik, dediler.**

37. **Ve Musa şöyle dedi**[2]**: Rabbim, kendi**[3] **katından kimin hidayet getirdiğini ve**[4] **âhiret yurdundaki** güzel **akıbetin kimin olacağını**[5] **bilendir.**

---

[1] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

[2] وَقَالَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) و harfiyle, hem de و harfi olmadan okunmuştur.

[3] مِنْ عِنْدِهِ'deki zamir الرَّبِّ kelimesine döner.

[4] وَمَنْ تَكُونُ'deki مَنْ kelimesi önceki مَنْ kelimesine (بِمَنْ جَاءَ) atıftır.

[5] تَكُونُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ harfiyle hem de يـ harfiyle okunmuştur.

Yani buradaki iki şıkta da kastedilen kişi benim; ben getirdiğim şeylerde doğruyum. **Muhakkak ki zalimler,** kâfirler **iflâh olmazlar.**

38. **Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilâh bilmiyorum. Ey Hâmân! Haydi benim için çamur üzerine ateş yak ve** tuğla yap. **Bana** yüksek **bir kule yap, belki Musa'nın ilahına ulaşırım,** onu görüp durumuna vakıf olurum**; ama öyle zannediyorum ki o** benden gayrı bir ilah olduğu ve kendisinin de onun peygamberi olduğu konusunda **kesinlikle yalan söyleyenlerdendir, dedi.**

39. **O ve askerleri, yerde,** Mısır topraklarında **haksız yere büyüklük tasladılar ve gerçekten bize dönmeyeceklerini**[1] **sandılar.**

40. **Biz de onu ve askerlerini yakalayıp** tuzlu **denize attık.** Böylece boğuldular. **Bak işte,** ölüme yürüdüklerinde **zalimlerin sonu nasıl oldu!**

41. Dünyada iken **onları,** şirke çağırmaları sebebiyle sonuçta **ateşe çağıran** şirk **öncüleri**[2] **kıldık. Kıyamet günü** azap kendilerinden defedilmek suretiyle **onlar yardım görmeyeceklerdir.**

42. **Bu dünyada arkalarına lânet,** rezillik **taktık. Onlar, kıyamet gününde de kötülenmiş,** uzaklaştırılmış**lar arasındadır.**

43. **Andolsun biz, ilk nesilleri,** Nuh'un kavmini, Âd, Semûd ve diğer kavimleri **yok ettikten sonra Musa'ya, -** içindeki mevizeleri **düşünüp öğüt alsınlar diye- insanlar için kalp nurları,**[3] kendisiyle amel edenleri dalaletten kurtaran **bir hidayet ve** ona inananlara **bir rahmet olarak o Kitab'ı** Tevrat'ı **vermiştik.**

KELİME ANLAMI

36. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ **Getirdi** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Mucizelerimizi** *(Ne oldukları halde)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık oldukları halde** وَاضِحَاتٍ Aşikar oldukları halde *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir büyüdür** *(Öyle büyü ki,)* مُفْتَرًى **Uydurulmuş olan** مُخْتَلَقٌ Kurgulanmış olan وَمَا سَمِعْنَا **Biz işitmedik** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Böylesini** *(Ne olduğu halde?)* كَائِنًا Olucu olduğu halde *(Nerede?)* فِي -أَيَّامِ- اٰبَائِنَا **Atalarımız**ın günlerin**de** *(Öyle atalarımız ki,)* اْلاَوَّلِينَ **Önceki olan.**

---

[1] لَا يَرْجِعُونَ fiili hem malum hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَا يُرْجَعُونَ şeklinde) meçhul olarak okunmuştur.

[2] أَئِمَّةً kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki ile, 2) ikinci hemze ي harfine çevrilerek okunmuştur.

[3] بَصَائِرَ kelimesi "Kalp nuru" anlamına gelen بَصِيرَةٌ kelimesinin cemisi olup اَلْكِتَابَ kelimesinden haldir.

37. وَقَالَ **Ve dedi** *(Nasıl okunur?)* بِوَاوٍ وَبِدُونِهَا Vav'lı ve vav'sız olarak okunur *(Kim dedi?)* مُوسٰى **Musa** *(Ne dedi?)* رَبّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Neyi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi getirdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayeti** *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi tarafından** اَلضَّمِيرُ Buradaki zamir *(Neye aittir?)* لِلرَّبِّ 'Rab' kelimesine aittir *(Daha kimi en iyi bilendir?)* وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلٰى مَنْ 'Men'e atıftır تَكُونُ **Olacak** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Kim için olacak?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne olacak?)* عَاقِبَةُ الدَّارِ **Bu yurdun akıbeti** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ Yani, övülen akıbet *(Nerede?)* فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Ahiret diyarında أَيْ هُوَ Yani, o *(Kimdir?)* أَنَا Benim *(Nerede?)* فِي الشِّقَّيْنِ İki kısımda da فَأَنَا Dolayısıyla ben *(Neyim?)* مُحِقٌّ Haklıyım *(Ne konuda?)* فِيمَا جِئْتُ بِهِ Getirdiğim şeyde اِنَّهُ **Kesinlikle şöyle ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلْكَافِرُونَ Kâfirler.

38. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* يَا اَيُّهَا الْمَلَأُ **Ey ileri gelenler** مَا عَلِمْتُ **Ben tanımıyorum** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne tanımıyorum?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Kimden başka?)* غَيْرِي **Benden başka** فَاَوْقِدْ **O halde hemen yak** *(Kim için?)* لِي **Benim için** يَا هَامَانُ **Ey Hâmân** *(Ne üzerine?)* عَلَى الطِّينِ **Çamur üzerine** فَاطْبَخْ Pişir *(Kime?)* لِي Bana *(Ne?)* اَلْآجُرَّ Tuğla فَاجْعَلْ **Ve yap** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne yap?)* صَرْحًا **Bir kule** قَصْرًا Köşk *(Öyle köşk ki,)* عَالِيًا Yüksek olan لَعَلّي **Belki ben** اَطَّلِعُ **Ulaşırım** *(Kime?)* اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى **Musa'nın ilahına** أَنْظُرُ إِلَيْهِ Onu görürüm وَأَقِفُ عَلَيْهِ Haline muttali olurum وَاِنّي **Ve ben** لَاَظُنُّهُ **Onun olduğunu düşünüyorum** *(Ne olduğunu?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardan** *(Nede?)* فِي ادِّعَائِهِ İddiasında *(Ne iddiasında?)* إِلٰهًا آخَرَ Başka bir ilah *(Daha ne iddiasında?)* وَأَنَّهُ Ve onun olduğunu *(Ne olduğunu?)* رَسُولٌ Onun elçisi olduğunu.

39. وَاسْتَكْبَرَ **Büyüklük tasladı** *(Kim?)* هُوَ **O** وَجُنُودُهُ **Ve askerleri** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarında *(Ne ile?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksızlık ile** وَظَنُّوا **Ve sandılar** *(Ne sandılar?)* اَنَّهُمْ **Gerçekten onlar** *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** لَا يَرْجِعُونَ **Dönmeyecekler** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil olarak وَلِلْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil olarak.

40. فَاَخَذْنَاهُ **Biz de onu yakaladık** *(Daha kimi?)* وَجُنُودَهُ **Ve ordusunu** فَنَبَذْنَاهُمْ **Ve onları fırlattık** طَرَحْنَاهُمْ Onları attık *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Denize** اَلْبَحْرِ الْمَالِحِ Tuzlu denize فَغَرِقُوا Onlar da boğuldular فَانْظُرْ **Bak işte** كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ **Zalimlerin sonu** *(Ne zaman?)* حِينَ صَارُوا Vardıklarında *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helake.

41. وَجَعَلْنَاهُمْ **Onları kıldık** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne kıldık?)* اَئِمَّةً **Önderler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin çevrilmesiyle *(Neye?)* يَاءً Ye'ye *(Yani, ne kıldık?)* رُؤَسَاءَ Başlar *(Nede?)* فِي الشِّرْكِ Şirk koşmada *(Öyle önderler ki,)* يَدْعُونَ **Çağırıyorlar** *(Neye?)* إِلَى النَّارِ **Ateşe** *(Ne ile?)* بِدُعَائِهِمْ Çağırmalarıyla *(Neye?)* إِلَى الشِّرْكِ Ortak koşmaya وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde de** لَا يُنْصَرُونَ **Onlar yardım görmezler** *(Ne ile yardım görmezler?)* بِدَفْعِ الْعَذَابِ Azabın engellenmesiyle *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

42. وَاَتْبَعْنَاهُمْ **Onların peşlerine saldık** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Ne saldık?)* لَعْنَةً **Lanet** خِزْيًا Bir rezillik وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الْمَقْبُوحِينَ **Kötülenmişlerdendir** الْمُبْعَدِينَ Uzaklaştırılmışlardandır.

43. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اٰتَيْنَا **Verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** *(Ondan bedel?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Neyi?)* اَلْقُرُونَ **Nesilleri** *(Öyle nesiller ki,)* اَلْاُولٰى **Önceki olan** قَوْمَ نُوحٍ Nuh kavmini وَعَادٍ Âd kavmini وَثَمُودَ Semûd kavmini وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerini *(O kitap ne olduğu halde?)* بَصَائِرَ **Basiret olduğu halde** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *('Besâir' kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الْكِتَابِ 'Kitab'tan جَمْعُ بَصِيرَةٍ 'Basîret'in çoğuludur وَهِيَ 'Basîret' *(Nedir?)* نُورُ الْقَلْبِ Kalbin nurudur أَيْ أَنْوَارًا لِلْقُلُوبِ Yani, kalplere nur olduğu halde وَهُدًى **Ve hidayet olduğu halde** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan *(Kim için?)* لِمَنْ عَمِلَ Amel eden için *(Ne ile?)* بِهِ O kitapla وَرَحْمَةً **Ve rahmet olduğu halde** *(Kime?)* لِمَنْ آمَنَ بِهِ Ona inanana لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar *(Ne ile?)* بِمَا فِيهِ مِنَ الْمَوَاعِظِ O kitapta bulunan öğütlerle.

﴿وَمَا كُنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِجَانِبِ﴾ الْجَبَلِ أَوِ الْوَادِي أَوِ الْمَكَانِ ﴿الْغَرْبِيِّ﴾ مِنْ مُوسٰى حِينَ الْمُنَاجَاةِ ﴿إِذْ قَضَيْنَآ﴾ أَوْحَيْنَا ﴿إِلٰى مُوسَى الْأَمْرَ﴾ بِالرِّسَالَةِ إِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾﴾ لِذٰلِكَ فَتَعْلَمَهُ فَتُخْبِرَ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّآ اَنْشَأْنَا قُرُونًا﴾ أُمَمًا مِنْ بَعْدِ مُوسٰى ﴿فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ﴾ أَيْ طَالَتْ أَعْمَارُهُمْ فَنَسُوا الْعُهُودَ وَانْدَرَسَتِ الْعُلُومُ وَانْقَطَعَ الْوَحْيُ فَجِئْنَا بِكَ رَسُولًا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْكَ خَبَرَ مُوسٰى وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا﴾ مُقِيمًا ﴿فِي اَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا﴾ خَبَرٌ ثَانٍ فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ فَتُخْبِرَ بِهَا ﴿وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾﴾ لَكَ وَإِلَيْكَ بِأَخْبَارِ الْمُتَقَدِّمِينَ ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ﴾ الْجَبَلِ ﴿اِذْ﴾ حِينَ ﴿نَادَيْنَا﴾ مُوسٰى أَنْ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ ﴿وَلٰكِنْ﴾ أَرْسَلْنَاكَ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَآ اَتٰيهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ وَهُمْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿وَلَوْلَٓا اَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ﴾ عُقُوبَةٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ ﴿فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَٓا﴾ هَلَّا ﴿اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ﴾ الْمُرْسَلَ بِهَا ﴿وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ وَجَوَابُ لَوْلَا مَحْذُوفٌ وَمَا بَعْدَهَا مُبْتَدَأٌ وَالْمَعْنٰى لَوْلَا الْاِصَابَةُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا قَوْلُهُمْ أَوْ لَوْلَا قَوْلُهُمُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا أَيْ لَعَاجَلْنَاهُمْ بِالْعُقُوبَةِ وَلَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَيْهِمْ رَسُولًا ﴿فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَٓا﴾ هَلَّا ﴿اُوتِيَ مِثْلَ مَآ اُوتِيَ مُوسٰى﴾ مِنَ الْآيَاتِ كَالْيَدِ الْبَيْضَاءِ وَالْعَصَا وَغَيْرِهِمَا أَوِ الْكِتَابِ جُمْلَةً وَاحِدَةً قَالَ تَعَالٰى ﴿اَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَآ اُوتِيَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُ﴾ حَيْثُ ﴿قَالُوا﴾ فِيهِ وَفِي مُحَمَّدٍ ﴿سَاحِرَانِ﴾ وَفِى قِرَائَةٍ (سِحْرَانِ) أَيِ الْقُرْآنُ وَالتَّوْرَاةُ ﴿تَظَاهَرَا﴾ تَعَاوَنَا ﴿وَقَالُوا اِنَّا بِكُلٍّ﴾ مِنَ النَّبِيَّيْنِ وَالْكِتَابَيْنِ ﴿كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ اَهْدٰى مِنْهُمَآ﴾ مِنَ الْكِتَابَيْنِ ﴿اَتَّبِعْهُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾﴾ فِي قَوْلِكُمْ ﴿فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ﴾ دُعَاءَكَ بِالْاِتْيَانِ بِكِتَابٍ ﴿فَاعْلَمْ اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهْوَآءَهُمْ﴾ فِي كُفْرِهِمْ ﴿وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا أَضَلَّ مِنْهُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾﴾ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Ve Musa'ya** Firavun ve kavmine peygamberliği tebliğ etmesi **emri**ni **vahyettiğimizde,** Münacat esnasında **sen** Musa'nın **batısında** bulunan dağda yahut vadide ya da o yerde **değildin; ayrıca sen** bunu **görenlerden de değildin** ki bunu bilip de öyle anlatasın.

45. **Lakin biz** Musa'dan sonra **nice ümmetler var ettik de, onların ömürleri uzun oldu;** bundan dolayı da ahitlerini unuttular. İlimler inkıraza uğrayıp vahiy kesilince biz de seni peygamber olarak gönderdik ve sana Musa ve diğer peygamberlerin kıssalarını vahyettik. **Sen, Medyen halkı arasında oturup ayetlerimizi kendilerine okumuyordun** ki onların kıssalarını bu şekilde öğrenip anlatmış olasın; **aksine** seni ve öncekilerin kıssalarını sana **gönderen biziz.**

46. Musa'ya "Kitabı kuvvetle al" diye **nida ettiğimiz zaman da, sen o dağın yanında değildin. Bilakis, senden önce kendilerine uyarıcı gelmeyen bir kavmi,** Mekkelileri **uyarman için Rabbinden bir rahmet olarak** seni gönderdik **ki, düşünüp öğüt alsınlar.**

47. **Bizzat kendi işledikleri** küfür ve diğer şeyler**den dolayı başlarına bir musibet,** bir ceza **geldiğinde: Rabbimiz! Ne olurdu bize bir peygamber yollasaydın da,** gönderilen **ayetlerine uyup müminlerden olsaydık! diyecek olmasalardı** onlara hemen cezalarını verir ve seni onlara peygamber olarak göndermezdik.[1]

48. **Fakat onlara tarafımızdan hak** olan Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelince: "Musa'ya verilen** "beyaz el", "âsâ" ve bu ikisinin dışındaki diğer mucizeler yahut tek bir defada verilen kitabı**n benzeri ona da verilmeli değil miydi?" dediler.** Allah teala buyuruyor ki: **Peki, daha önce** Musa ve Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) hakkında "**birbirini destekleyen iki sihirbaz!"**[2] **diyerek Musa'ya verileni de inkâr etmemişler miydi? Ayrıca şunu da söylemişlerdi: "Doğrusu biz** hem iki peygamberden hem de iki kitaptan **hiçbirine inanmıyoruz."**

49. Onlara **de ki: Eğer** söylediklerinizde **doğru sözlü kimselerseniz, Allah katından bu ikisinden,** bu iki kitaptan **daha doğru bir kitap getirin de ben ona uyayım!**

50. **Eğer** bir kitap getirme konusundaki teklifinde **sana icabet etmezlerse, bil ki onlar** inkâr ederken **sırf heveslerine uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir!** Yani böyle bir kişiden daha sapmış biri olamaz. **Elbette Allah zalim,** kâfir **kavmi doğru yola iletmez.**

---

[1] لَوْلاَ'nın cevabı mahzuf olup sonrası mübtedadır. Mana şöyledir: 'Şu bela olmasaydı -ki o bela sebebiyle ortaya bu sözleri çıkmıştır-' yahut 'Şu sözleri olmasaydı -ki o söz bu beladan kaynaklanmıştır-', onları hemen cezalandırır ve peygamber göndermezdik"

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime سِحْرَانِ şeklinde okunmuştur. Bu iki sihirden kastettikleri Kuran ile Tevrat'tır.

☙ KELİME ANLAMI ❧

44. وَمَا كُنْتَ **Sen değildin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nerede değildin?)* بِجَانِبِ -الْجَبَلِ أَوِ الْوَادِي أَوِ الْمَكَانِ- الْغَرْبِيِّ **Batıda olan** dağın ya da vadinin ya da o mekânın **tarafında** *(Kimin batısında olan yerler?)* مِنْ مُوسٰى Musa'nın *(Ne zaman?)* حِينَ الْمُنَاجَاةِ Münacat zamanı إِذْ قَضَيْنَا **Hani biz vermiştik** أَوْحَيْنَا Vahyetmiştik *(Kime?)* إِلٰى مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْاَمْرَ **Bu emri** *(Neye dair emri?)* بِالرِّسَالَةِ Tebliğe *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve halkına وَمَا كُنْتَ **Ve sen değildin** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاهِدِينَ **Görenlerden** *(Neyi?)* لِذٰلِكَ Bu olayı فَتَعْلَمَهُ Ki onu bilesin فَتُخْبِرَ بِهِ Ve bundan haber veresin.

45. وَلٰكِنَّا **Fakat biz** اَنْشَأْنَا **Meydana getirdik** *(Ne meydana getirdik?)* قُرُونًا **Nesiller** أُمَمًا Ümmetler *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مُوسٰى Musa'dan sonra فَتَطَاوَلَ **Ve uzunca geçti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Ne?)* الْعُمُرُ **Ömürleri** أَيْ طَالَتْ Yani, uzadı *(Ne?)* أَعْمَارُهُمْ Onların yaşamları فَنَسُوا Böylelikle unuttular *(Neyi?)* الْعُهُودَ Sözlerini وَانْدَرَسَتْ Ve yok oldu *(Ne?)* الْعُلُومُ İlimler وَانْقَطَعَ الْوَحْيُ Vahiy de kesildi فَجِئْنَا Sonra getirdik *(Kimi?)* بِكَ Seni *(Ne olarak?)* رَسُولًا Peygamber olarak وَأَوْحَيْنَا Ve vahyettik *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Neyi?)* خَبَرَ مُوسٰى Musa'nın haberini وَغَيْرِهِ Ve diğerlerini وَمَا كُنْتَ **Ve sen olmadın** *(Ne olmadın?)* ثَاوِيًا **Kalıcı** مُقِيمًا İkamet edici *(Nerede?)* فِي اَهْلِ مَدْيَنَ **Medyen halkı arasında** *(Daha ne olmadın?)* تَتْلُوا **Okuyor da olmadın** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** *(Bu cümle nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir فَتَعْرِفَ Ki bilesin *(Neyi?)* قِصَّتَهُمْ Onların hikâyesini فَتُخْبِرَ بِهَا Ve o hikâyeleri anlatmış olasın وَلٰكِنَّا **Velâkin biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne olduk?)* مُرْسِلِينَ **Gönderici olduk** *(Kimi?)* لَكَ Seni وَإِلَيْكَ Ve sana *(Neyi?)* بِأَخْبَارِ الْمُتَقَدِّمِينَ Öncekilerin haberlerini.

46. وَمَا كُنْتَ **Sen olmadın** *(Nerede?)* بِجَانِبِ الطُّورِ الْجَبَلِ **Tûr'un yanında** *(Ne zaman?)* إِذْ حِينَ نَادَيْنَا **Seslendiğimizde** ('İz' 'Hîne' manasındadır) *(Kime?)* مُوسٰى Musa'ya *(Ne diye?)* أَنْ خُذْ Al diye *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ Kitabı *(Nasıl?)* بِقُوَّةٍ Var gücünle وَلٰكِنْ **Fakat** أَرْسَلْنَاكَ Seni gönderdik *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Ne için?)* لِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir topluluğu** *(Öyle topluluk ki,)* مَا اَتَاهُمْ **Onlara gelmedi** *(Ne gelmedi?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke halkıdır لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar.

47. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne?)* اَنْ تُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesi** *(Ne isabet etmesi?)* مُصِيبَةٌ **Bir musibet** عُقُوبَةٌ Bir ceza *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَدَّمَتْ **Yaptıkları sebebiyle** *(Neyin yaptıkları?)* اَيْدِيهِمْ **Ellerinin** *(Neden olan yaptıkları?)* مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ Küfür ve diğer günahlardan *(Daha ne olmasaydı?)* فَيَقُولُوا **Ve bundan sebep demeleri** *(Ne demeleri?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لَوْلَا -هَلَّا- اَرْسَلْتَ **Göndermeli değil miydin?** ('Levlâ' 'Hellâ' manasındadır) *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** *(Kimi?)* رَسُولاً **Bir peygamberi** فَنَتَّبِعَ **Ki uyalım** *(Neye?)* اٰيَاتِكَ **Senin ayetlerine** *(Ondan bedel?)* اَلْمُرْسِلَ Gönderilene *(Ne ile?)* بِهَا O ayet-lerle وَنَكُونَ **Ve olalım** *(Neden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlardan** وَجَوَابُ لَوْلَا 'Levlâ'nın cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir وَمَا بَعْدَهَا 'Levlâ'dan sonrası ise *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* لَوْلَا الْاِصَابَةُ (Musibet) isabet etmiş olmasaydı *(Öyle musibet ki,)* اَلْمُسَبَّبُ عَنْهَا قَوْلُهُمْ Kendisinden bu sözlerin sadır olmasına sebep olan musibet أَوْ Ya da *(Ne manadadır?)* لَوْلَا قَوْلُهُمُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا Musibetten kaynaklanan sözleri olmasaydı أَيْ لَعَاجَلْنَاهُمْ Yani, hemen onlara verirdik *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Azabı وَلَمَا أَرْسَلْنَاكَ Ve seni göndermezdik *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne olarak?)* رَسُولاً Peygamber olarak.

48. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** *(Kim?)* اَلْحَقُّ **Hak** مُحَمَّدٌ Muhammed *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِنَا **Bizim tarafımızdan** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* لَوْلَا -هَلَّا- أُوتِيَ **Verilmeli değil miydi?** ('Levlâ' 'Hellâ' manasındadır) *(Neyin benzeri?)* مِثْلَ مَا **O şeyin benzeri ki** أُوتِيَ **Verilmişti** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Neden verilenler?)* مِنَ الْآيَاتِ Mucizelerden *(Ne gibi?)* كَالْيَدِ الْبَيْضَاءِ Beyaz olan el وَالْعَصَا Asa وَغَيْرِهِمَا Ve diğerleri gibi أَوِ الْكِتَابِ Ya da kitap *(Ne olarak?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Tek defada topluca قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَوَلَمْ يَكْفُرُوا **İnkâr etmediler mi?** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** أُوتِيَ **Verilmişti** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** حَيْثُ Şöyle ki, قَالُوا **Dediler** *(Kim hakkında?)* فِيهِ وَفِي مُحَمَّدٍ Musa ve Muhammed hakkında *(Ne dediler?)* سَاحِرَانِ **Bunlar iki büyücüdür** وَفِى قِرَاءَةٍ سِحْرَانِ Bir kıraatte de 'Sihrânî' (iki büyü) şeklindedir أَيِ الْقُرْآنُ وَالتَّوْرَاةُ Yani, Kuran ve Tevrat iki büyüdür *(Öyle iki büyücü ki,)* تَظَاهَرَا **Bir birini destekleyen** تَعَاوَنَا İşbirliği içinde olan وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyi?)* بِكُلٍّ **Her birini** *(Neden?)* مِنَ النَّبِيَّيْنِ İki peygamberden وَالْكِتَابَيْنِ Ya da iki kitaptan كَافِرُونَ **İnkâr edicileriz.**

49. **قُلْ (Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* **فَأْتُوا O halde getirin** *(Ne getirin?)* **بِكِتَابٍ Bir kitap** *(Kimin katından?)* **مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katından** *(Öyle kitap ki,)* **هُوَ O** *(Nedir?)* **اَهْدٰى Daha doğruyu göstericidir** *(Neden?)* **مِنْهُمَا Bu ikisinden** مِنَ الْكِتَابَيْنِ Bu iki kitaptan **اَتَّبِعْهُ Ki ona uyayım** **اِنْ كُنْتُمْ Eğer siz iseniz** *(Ne iseniz?)* **صَادِقِينَ Doğru söyleyenler iseniz** *(Nede?)* فِي قَوْلِكُمْ Sözünüzde.

50. **فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا Eğer icabet etmezlerse** *(Kime?)* **لَكَ Sana** *(Ondan bedel?)* دُعَاءَكَ Çağrına *(Neye dair olan çağrına?)* بِالْاِتْيَانِ بِكِتَابٍ Bir kitap getirmeye **فَاعْلَمْ Bil ki** **اَنَّمَا Ancak şöyle ki** **يَتَّبِعُونَ Onlar uyarlar** *(Neye?)* **اَهْوَاءَهُمْ Heveslerine** *(Nerede?)* فِي كُفْرِهِمْ Küfürlerinde **وَمَنْ Kimdir** **اَضَلُّ Daha sapık** *(Kimden?)* **مِمَّنْ O kimseden ki** **اِتَّبَعَ Uydu** *(Neye?)* **هَوَاهُ Hevesine** *(Ne olmadan?)* **بِغَيْرِ هُدًى Bir hidayet olmadan** *(Kim tarafından?)* **مِنَ اللهِ Allah tarafından** أَيْ لَا أَضَلَّ مِنْهُ Yani, ondan daha sapık yok **اِنَّ اللهَ Muhakkak ki Allah** **لَا يَهْدِي Doğru yola iletmez** *(Kimi?)* **اَلْقَوْمَ Halkı** *(Öyle halk ki,)* **اَلظَّالِمِينَ Zalimler** اَلْكَافِرِينَ Kâfirler.

﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لَهُمُ الْقَوْلَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٥١)﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُونَ ﴿اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ (٥٢)﴾ أَيْضًا نَزَلَتْ فِي جَمَاعَةٍ أَسْلَمُوا مِنَ الْيَهُودِ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ وَمِنَ النَّصَارٰى قَدِمُوا مِنَ الْحَبَشَةِ وَمِنَ الشَّامِ ﴿وَإِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ الْقُرْآنُ ﴿قَالُوا اٰمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ (٥٣)﴾ مُوَحِّدِينَ ﴿أُولٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِإِيمَانِهِمْ بِالْكِتَابَيْنِ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ بِصَبْرِهِمْ عَلَى الْعَمَلِ بِهِمَا ﴿وَيَدْرَؤُونَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (٥٤)﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ﴾ الشَّتْمَ وَالْأَذٰى مِنَ الْكُفَّارِ ﴿أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ سَلَامُ مُتَارَكَةٍ أَيْ سَلِمْتُمْ مِنَّا مِنَ الشَّتْمِ وَغَيْرِهِ ﴿لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ (٥٥)﴾ لَا نَصْحَبُهُمْ وَنَزَلَ فِي حِرْصِهِ ﷺ عَلٰى إِيمَانِ عَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿وَلٰكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِالْمُهْتَدِينَ (٥٦)﴾ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ قَوْمُهُ ﴿إِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا﴾ أَيْ نُنْتَزَعُ مِنْهَا بِسُرْعَةٍ قَالَ تَعَالٰى ﴿أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا﴾ يَأْمَنُونَ فِيهِ مِنَ الْإِغَارَةِ وَالْقَتْلِ الْوَاقِعَيْنِ مِنْ بَعْضِ الْعَرَبِ عَلٰى بَعْضٍ ﴿تُجْبٰى﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ [يُجْبٰى] ﴿إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ كُلِّ أَوْبٍ ﴿رِزْقًا﴾ لَهُمْ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ أَيْ عِنْدِنَا ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (٥٧)﴾ أَنَّ مَا نَقُولُهُ حَقٌّ ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا﴾ عِيشَهَا وَأُرِيدَ بِالْقَرْيَةِ أَهْلُهَا ﴿فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا﴾ لِلْمَارَّةِ يَوْمًا أَوْ بَعْضَهُ ﴿وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ (٥٨)﴾ مِنْهُمْ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ مِنْهَا ﴿حَتّٰى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا﴾ أَيْ أَعْظَمِهَا ﴿رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرٰى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ (٥٩)﴾ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **And olsun ki, belki öğüt alırlar** da iman ederler **diye onlar için sözü,** Kuran'ı **beyan ettik.**

52. **Bu** Kuran**dan önce kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, onlar buna** da **iman ederler.** Bu ayet Yahudilerden Müslüman olan Abdullah b. Selâm ve diğer bir takım kimseler ile Şam ve Habeşistan'dan gelip Müslüman olan Hıristiyanlar hakkında inmiştir.

53. **Ve onlara** Kuran **okunduğu zaman dediler ki: " Biz buna iman ettik. Şüphe yok ki bu, Rabbimizden gelen haktır. Şüphe yok ki biz, bundan önce de Müslümanlar,** tevhit ehli **olmuştuk."**

54. **İşte onlar,** iki kitaba iman etmeleri ve her ikisindeki hükümlerle amel etmeye karşı **sabır göstermeleri sebebiyle mükâfatları kendilerine iki kere verilecektir. Ayrıca onlar,** kendilerinden sadır olan **fenalığı güzellikle bertaraf ederler, kendilerine rızk olarak verdiğimiz şeylerden infak ederler,** tasaddukta bulunurlar.

55. **Ve onlar,** kâfirlerden sövme ve kendilerini rahatsız eden **lüzumsuz bir söz işitince ondan yüz çevirip derler ki: "Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de size aittir. Size selâm**[1]**,** tarafımızdan gelecek sövme ve diğer şeylerden eminsiniz. **Biz cahilleri aramayız,** onlarla arkadaşlık etmeyiz."

Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Ebu Tâlib'in iman etmesi konusunda aşırı istekli olması hakkında inmiştir:

56. **Şüphe yok ki, sen** hidayete ermesini **sevdiğin kişiyi hidayete erdiremezsin; fakat Allah dilediğini hidayet erdirir ve o hidayete erecekleri bilendir.**

57. Onun kavmi **dediler ki; "Biz seninle beraber hidayete tabi olursak, yurdumuzdan hemen atılırız".** Cenâb-ı Hak buyuruyor ki; **Biz onları, kendi katımızdan** kendilerine **bir rızk olarak** dört bir yandan **her şeyin ürünlerinin toplanıp getirildiği**[2]**, güvenli,** içerisinde, Arapların birbirlerine karşı yaptıkları her türlü saldırı ve cinayetlerden emin oldukları, **dokunulmaz bir yere yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu** söylediklerimizin hak olduğunu **bilmezler.**

58. **Biz, hayattayken şımarıp mağrur olmuş birçok memleketin** ahalisini **helâk etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oralarda pek az,** sadece gelip geçerken; bir gün yahut daha da az **oturulabilmiştir.** Onlara **biz vâris olmuşuzdur.**

59. **Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi memleketlerin en büyüğüne göndermedikçe, o memleketleri** kendilerinden sadır olan bir zulüm sebebiyle **helâk edici değildir. Zaten biz ancak** peygamberleri yalanlamak suretiyle **halkı zalim olan memleketleri helâk etmişizdir.**

KELİME ANLAMI

51. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** وَصَّلْنَا **Açıkladık** بَيَّنَّا Beyan ettik *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* اَلْقَوْلَ **Sözü** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar فَيُؤْمِنُونَ Ve inanırlar.

52. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne verdik?)* اَلْكِتَابَ **Kitap verdik** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan هُمْ **Onlar**

---

[1] Buradaki selam, yüz çevirme, çekip gitme anlamında bir selamdır.

[2] تُجْبَى kelimesi hem ت ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُجْبَى şeklinde) ي ile okunmuştur.

بِهِ **Bu kitaba** يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** أَيْضًا Aynı şekilde نَزَلَتْ (Bu ayet) İndi *(Kim hakkında?)* فِي جَمَاعَةٍ Bir topluluk hakkında *(Öyle topluluk ki,)* أَسْلَمُوا Müslüman oldular *(Kimden?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah bin Selam gibi وَغَيْرِهِ Ve diğerleri gibi *(Daha kimden?)* وَمِنَ النَّصَارٰى Ve Hıristiyanlardan *(Öyle Hıristiyanlar ki,)* قَدِمُوا Gelmişlerdi *(Nereden?)* مِنَ الْحَبَشَةِ Habeşistan'dan وَمِنَ الشَّامِ Ve Şam'dan.

53. وَاِذَا يُتْلٰى **Okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اَلْقُرْآنُ Kuran قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اٰمَنَّا **Biz inandık** *(Neye?)* بِهِ **Ona** اِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* اَلْحَقُّ **Haktır** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّنَا **Rabbimiz tarafından** اِنَّا **Elbette biz** كُنَّا **İdik** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** *(Ne idik?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar idik** مُوَحِّدِينَ Tevhit ehli idik.

54. اُولٰئِكَ **İşte onlara** يُؤْتَوْنَ **Verilir** *(Neyi?)* اَجْرَهُمْ **Mükâfatları** *(Nasıl?)* مَرَّتَيْنِ **İki defa** *(Ne sebebiyle?)* بِإِيمَانِهِمْ İnanmaları sebebiyle *(Neye?)* بِالْكِتَابَيْنِ İki kitaba *(Neye karşılık mükâfatları iki defa verilir?)* بِمَا صَبَرُوا **Sabretmelerine karşılık** بِصَبْرِهِمْ Sabırlarına karşılık *(Neye?)* عَلَى الْعَمَلِ Amel etmeye *(Ne ile?)* بِهِمَا İki kitapla وَيَدْرَؤُونَ **Ve onlar savarlar** يَدْفَعُونَ Defederler *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **İyilikle** *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَةَ **Kötülüğü** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kendilerinden وَمِمَّا **Ve o şeyden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onlara rızk verdik** يُنْفِقُونَ **Ondan infak ederler** يَتَصَدَّقُونَ Tasadduk ederler.

55. وَاِذَا سَمِعُوا **İşittiklerinde** *(Ne?)* اَللَّغْوَ **Boş söz** اَلشَّتْمَ Sövme وَالْأَذٰى Ve eziyet *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlerden اَعْرَضُوا **Yüz çevirirler** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** وَقَالُوا **Ve derler** *(Ne derler?)* لَنَا **Bize aittir** *(Ne?)* اَعْمَالُنَا **İşlerimiz** وَلَكُمْ **Ve size aittir** *(Ne?)* اَعْمَالُكُمْ **İşleriniz** سَلَامٌ **Selam** *(Kimedir?)* عَلَيْكُمْ **Sizedir** سَلَامُ مُتَارِكَةٍ Düşmanlığı kesen kurtuluş أَيْ سَلِمْتُمْ Yani, kurtuldunuz *(Kim tarafından?)* مِنَّا Bizim tarafımızdan *(Neden kurtuldunuz?)* مِنَ الشَّتْمِ Sövülmeden وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden لَا نَبْتَغِي **Biz istemeyiz** *(Kimi?)* اَلْجَاهِلِينَ **Cahilleri** لَا نَصْحَبُهُمْ Onlarla arkadaşlık yapmayız.

56. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne hakkında?)* فِي حِرْصِهِ ﷺ Peygamberin aşırı arzusu hakkında *(Neye?)* عَلٰى إِيمَانِ عَمِّهِ Amcasının iman etmesine *(Kimdir O?)* أَبِي طَالِبٍ Ebu Talip اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** لَا تَهْدِي **Hidayete iletemezsin** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اَحْبَبْتَ **Sevdin** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Hidayete iletilmesini وَلٰكِنَّ **Fakat** اَللهَ **Allah** يَهْدِي **Hidayete erdirir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَهُوَ **Allah** اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Kimi?)* بِالْمُهْتَدِينَ **Hidayete erenleri.**

57. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ قَوْمُهُ Yani, kavmi *(Ne dediler?)* اِنْ نَتَّبِعِ **Eğer biz uyarsak** *(Neye?)* اَلْهُدٰى **Doğru yola** *(Kim ile beraber?)* مَعَكَ **Seninle beraber** نُتَخَطَّفْ **Sürülürüz** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِنَا **Yurdumuzdan** أَيْ نَنْتَزِعُ Yani, zorla alınırız *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan *(Ne ile?)* بِسُرْعَةٍ Acele ile قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَوَلَمْ نُمَكِّنْ **Biz yerleştirmedik mi?** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** *(Nereye?)* حَرَمًا **Harem'e** *(Öyle Harem ki,)* اٰمِنًا **Güvenli** *(Öyle ki,)* يَأْمَنُونَ فِيهِ Orda güvende olurlar *(Neden?)* مِنَ الْاِغَارَةِ Baskından وَالْقَتْلِ Ve öldürülmekten *(Öyle baskın ve katil ki,)* اَلْوَاقِعَيْنِ Meydana gelen *(Kimden?)* مِنْ بَعْضِ الْعَرَبِ Arap'ın bazısından *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ Diğer bazısına *(Yine öyle Harem ki,)* تُجْبٰى **Toplanır** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Nereye toplanır)* إِلَيْهِ **Oraya** *(Ne?)* ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin ürünleri** *(Nerden?)* مِنْ كُلِّ أَوْبٍ Dört bir yandan *(Ne olarak?)* رِزْقًا **Bir rızk olarak** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنَّا **Bizim tarafımızdan** أَيْ عِنْدَنَا Yani, bizim katımızdan وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* أَنَّ مَا نَقُولُهُ Kesinlikle bizim dediğimiz *(Nedir?)* حَقٌّ Gerçektir.

58. وَكَمْ **Ve nicesini** اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Kimdendir o helak ettiklerimiz?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketten** *(Öyle memleket ki?)* بَطِرَتْ **Şımardı** *(Neden dolayı?)* مَعِيشَتَهَا **Yaşamından dolayı** عِيشَهَا Yani, geçiminden وَأُرِيدَ بِالْقَرْيَةِ Karye ile kastedildi *(Ne?)* أَهْلُهَا Oranın halkı فَتِلْكَ **İşte** مَسَاكِنُهُمْ **Onların oturdukları yerler** لَمْ تُسْكَنْ **Oturulmadı** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** اِلَّا **Ancak** قَلِيلًا **Az müddet hariç** *(Kim için?)* لِلْمَارَّةِ Uğrayan için *(Ne kadar zaman?)* يَوْمًا Bir gün أَوْ بَعْضَهُ Ya da bir günün bir kısmında وَكُنَّا **Ve biz olduk** نَحْنُ **Biz** *(Ne olduk?)* اَلْوَارِثِينَ **Varisler** *(Kimlere?)* مِنْهُمْ Onlara.

59. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbim** *(Ne olmadı?)* مُهْلِكَ الْقُرٰى **Beldeleri helak eden** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ مِنْهَا Kendilerinden bir zulümle *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَبْعَثَ **Ta ki gönderinceye kadar** *(Nereye?)* فِي اُمِّهَا **Beldelerin merkezine** أَيْ أَعْظَمِهَا Yani, en büyüğüne *(Kimi?)* رَسُولًا **Bir peygamber** *(Öyle peygamber ki,)* يَتْلُوا **Okuyor** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* مُهْلِكِي الْقُرٰى **Beldeleri helak edenler olmadık** اِلَّا **Ancak (helak ediciyiz)** وَاَهْلُهَا **Halkı olduğu halde** *(Ne olduğu halde?)* ظَالِمُونَ **Zalimler olduğu halde** *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamakla.

﴿وَمَآ أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا﴾ أَيْ تَتَمَتَّعُونَ وَتَتَزَيَّنُونَ بِهِ أَيَّامَ حَيَاتِكُمْ ثُمَّ يَفْنٰى ﴿وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ﴾ أَيْ ثَوَابُهُ ﴿خَيْرٌ وَاَبْقٰى اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ أَنَّ الْبَاقِيَ خَيْرٌ مِنَ الْفَانِي ﴿اَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ﴾ مُصِيبُهُ وَهُوَ الْجَنَّةُ ﴿كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فَيَزُولُ عَنْ قَرِيبٍ ﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾﴾ النَّارَ الْأَوَّلُ الْمُؤْمِنُ وَالثَّانِي الْكَافِرُ أَيْ لَا تَسَاوِي بَيْنَهُمَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ﴾ اللّٰهُ ﴿فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾﴾ هُمْ شُرَكَائِي ﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ بِدُخُولِ النَّارِ وَهُمْ رُؤَسَاءُ الضَّلَالَةِ ﴿رَبَّنَا هٰٓؤُلَٓاءِ الَّذِينَ اَغْوَيْنَا﴾ هُمْ مُبْتَدَأٌ وَصِفَةٌ ﴿اَغْوَيْنَاهُمْ﴾ خَبَرُهُ فَغَوَوْا ﴿كَمَا غَوَيْنَا﴾ لَمْ نُكْرِهْهُمْ عَلَى الْغَيِّ ﴿تَبَرَّاْنَا اِلَيْكَ﴾ مِنْهُمْ ﴿مَا كَانُوا اِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ مَا نَافِيَةٌ وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ الَّذِينَ تَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللّٰهِ ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ دُعَاءَهُمْ ﴿وَرَاَوُا﴾ هُمْ ﴿الْعَذَابَ﴾ أَبْصَرُوهُ ﴿لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾﴾ فِي الدُّنْيَا لَمَا رَأَوْهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَٓا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾﴾ إِلَيْكُمْ ﴿فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَٓاءُ﴾ الْأَخْبَارُ الْمُنْجِيَةُ فِي الْجَوَابِ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ لَمْ يَجِدُوا خَبَرًا لَهُمْ فِيهِ نَجَاةٌ ﴿فَهُمْ لَا يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٦٦﴾﴾ عَنْهُ فَيَسْكُتُونَ ﴿فَاَمَّا مَنْ تَابَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاٰمَنَ﴾ صَدَّقَ بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ أَدَّى الْفَرَائِضَ ﴿فَعَسٰٓى اَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾﴾ النَّاجِحِينَ بِوَعْدِ اللّٰهِ ﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ وَيَخْتَارُ﴾ مَا يَشَاءُ ﴿مَا كَانَ لَهُمُ﴾ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿الْخِيَرَةُ﴾ الْاِخْتِيَارُ فِي شَيْءٍ ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾﴾ عَنْ إِشْرَاكِهِمْ ﴿وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ تُسِرُّ قُلُوبُهُمْ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَهُوَ اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْاُولٰى﴾ اَلدُّنْيَا ﴿وَالْاٰخِرَةِ﴾ الْجَنَّةِ ﴿وَلَهُ الْحُكْمُ﴾ الْقَضَاءُ النَّافِذُ فِي كُلِّ شَيْءٍ ﴿وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِالنُّشُورِ.

TÜRKÇE ANLAMI

60. **Size verilen şeyler, dünya hayatının faydası ve süsüdür;** dünyada yaşadığınız günlerde onlardan faydalanır ve süslenirsiniz, sonra bitiverir. **Allah katında olan** mükâfat **ise, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâla** kalıcı olanın fani olandan daha hayırlı olduğunu **akıl etmiyorlar mı?**[33]

[33] يَعْقِلُونَ kelimesi hem يـ harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَعْقِلُونَ şeklinde) تـ harfiyle okunmuştur.

61. **Ya kendisine güzel bir vaat ile** cennetle **vaatte bulunduğumuz, sonra da ona erecek,** o cennete ulaşacak **olan kimse, kendisini dünya hayatının** yakında sona erecek olan **metaıyla faydalandırdığımız, sonra da kendisini kıyamet gününde** ateşe **hazırlandırılmışlardan olan kimse gibi midir?** Burada kastedilen ilk kişi müminler, ikinci kişi ise kâfirlerdir. Yani bunlar birbirlerine denk değildirler.

62. Yâd et; **hani o gün** Allah **onlara nida edip:** Benim ortaklarım olduklarını **iddia ettikleriniz ortaklarım nerede? diyecektir.**

63. Cehenneme girmeleri şeklinde **aleyhlerine söz gerçekleşmiş olan** dalâlet önder**leri der ki: Rabbimiz! Şu** kendilerini **azdırdığımız kimseler**[34]**, biz onları azdırdık,** onlar da azdılar, **tıpkı bizim azdığımız gibi;** yoksa onları azmaya zorlamadık. Onlardan **uzak olduğumuzu sana arz ederiz. Zaten onlar bize**[35] **tapmıyorlardı.**

64. **Denilir ki: Ortaklarınızı,** yani Allah'a ortak olduğunu iddia ettiğiniz putları **çağırın!", onlar da çağırırlar; fakat onlar**ın bu çağrılarına **cevap vermezler ve** onlar **azabı görürler. Eğer** dünyadayken **doğru yola girselerdi,** ahirette azabı görmezlerdi.

65. Yâd et; **hani o gün onlara nida edip diyecektir ki:** "Size **gönderilen peygamberlere ne cevap verdiniz?"**

66. **Artık o gün** kurtuluş **haberleri onlara karşı** cevap vermede **kör kesilmiş olacaktır.** Yani kendileri için kurtuluş olan bir haber bulamayacaklar. **Onlar** bu haberden **birbirlerine de soramaz,** susar**lar.**

67. **Ama** şirkten **tövbe eden ve iman edip sâlih amel işleyen kişi** Allah'ın vaadiyle **felâha ermişlerden olmasını umabilir.**

68. **Ve Rabbin dilediğini yaratıp** dilediğini **seçer; onlar,** müşrikler **içinse** hiçbir şeyde **seçme hakkı yoktur. Allah onların ortak koşmalarından münezzehtir, yücedir.**

69. **Ve Rabbin onların sinelerinin sakladığını,** kalplerinin gizlediği küfür ve diğer şeyleri **ve** dilleriyle bunlardan **açığa vurduklarını bilir.**

70. **İşte o, Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. Öncekinde,** dünyada **da, sonrakinde,** cennette **de hamd onundur,** her şey hakkındaki **hüküm,** geçerli yargı **onundur. Ve** kabirlerden kaldırılmak suretiyle **ancak ona döndürüleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

60. وَمَا اُوتِيتُمْ **Size ne verilmişse** *(Neden?)* مِنْ شَيْءٍ **Şeylerden** فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** وَزِينَتُهَا **Ve süsüdür** أَيْ تَتَمَتَّعُونَ Yani, geçiminizi sağlıyorsunuz وَتَتَزَيَّنُونَ Ve süsleniyorsunuz *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Ne zaman?)* أَيَّامَ حَيَاتِكُمْ Yaşam günlerinizde ثُمَّ يَفْنٰى Sonra yok oluyor وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında olanlar ise**

---

[34] هٰؤُلَاءِ mübtedadır, اَلَّذِينَ ise onun sıfatıdır.

[35] إِيَّانَا mefulü, fasıla için takdim edilmiştir.

أَيْ ثَوَابُهُ Yani, Allah'ın sevabı *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** وَاَبْقٰى **Ve daha kalıcıdır** اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala düşünmez misiniz?** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Te' ve 'Ye' ile *(Neyi düşünmez misiniz?)* أَنَّ الْبَاقِي Gerçek şu ki kalıcı olan *(Nedir?)* خَيْرٌ مِنَ الْفَانِي Yok olacak olandan daha iyidir.

61. اَفَمَنْ **O kimse midir?** وَعَدْنَاهُ **Biz ona vaat ettik** *(Neyi?)* وَعْدًا **Vaadi** *(Öyle vaat ki,)* حَسَنًا **Güzel olan** فَهُوَ **Ki o** *(Nedir?)* لَاقِيهِ **O vaade kavuşucudur** مُصِيبُهُ Ona ulaşıcıdır وَهُوَ الْجَنَّةُ O da cennettir *(Bu kişi kim gibi midir?)* كَمَنْ **O kimse gibi midir?** *(Öyle kimse ki,)* مَتَّعْنَاهُ **Biz onu yaşattık** *(Neyi?)* مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının geçici menfaatini** فَيَزُولُ Ki kurtulsun *(Neden?)* عَنْ قَرِيبٍ Yakın olandan ثُمَّ **Sonra** هُوَ **O** يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الْمُحْضَرِينَ **Hazırlananlardandır** *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme اَلْأَوَّلُ İlki *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُ Mümin وَالثَّانِي İkincisi ise *(Kimdir?)* اَلْكَافِرُ Kâfirdir أَيْ لَا تُسَاوِي Yani, eşitlik olmaz *(Nerede?)* بَيْنَهُمَا Aralarında.

62. وَ -اذْكُرْ- **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **Onlara sesleneceği günü** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah'ın sesleneceği günü فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* اَيْنَ **Nerede** شُرَكَائِيَ **Ortaklarım** اَلَّذِينَ **Öyle ortaklarım ki** كُنْتُمْ **Siz daima oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَزْعُمُونَ **İddia eder oldunuz** *(Neyi?)* هُمْ Onları *(Ne olarak?)* شُرَكَائِي Benim ortaklarım olarak.

63. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** حَقَّ **Gerçekleşti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne gerçekleşti?)* اَلْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair olan söz?)* بِدُخُولِ النَّارِ Cehenneme girmelerine وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* رُؤَسَاءُ الضَّلَالَةِ Dalaletin elebaşlarıdır *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Ey Rabbi-miz!** هٰؤُلَاءِ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** اَغْوَيْنَا **Biz azdırdık** *(Kimi?)* هُمْ Onları *(Bu 'Hâülâi ellezîne ağveyna' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda وَصِفَةٌ Ve sıfattır *(İşte o azdırdığımız kimseler nedirler?)* اَغْوَيْنَا **Biz azdırmışızdır** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil cümlesi nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir فَغَوَوْا Onlar da azdılar *(Ne gibi?)* كَمَا غَوَيْنَا **Bizim azdığımız gibi** لَمْ نُكْرِهْهُمْ Onları zorlamadık *(Neye?)* عَلَى الْغَيِّ Azmaya تَبَرَّأْنَا **Beraatımızı beyan ettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَا كَانُوا **Onlar olmadılar** *(Kime?)* اِيَّانَا **Bize** *(Ne olmadılar?)* يَعْبُدُونَ **Tapar olmadılar** مَا 'Mâ' *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Olumsuzluk içindir وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ Meful öne alındı *(Niçin?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla'dan dolayı.

64. وَقِيلَ **Denir** *(Ne denir?)* اُدْعُوا **Çağırın** *(Kimi?)* شُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızı** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani, putları *(Öyle putlar ki,)* اَلَّذِينَ تَزْعُمُونَ İddia ettiğiniz *(Ne diye?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar *(Nedir?)* شُرَكَاءُ اللّٰهِ Allah'ın ortaklarıdır diye فَدَعَوْ **Onlar da çağırırlar** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا **Fakat onlar icabet etmezler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Çağıranlar için** *(Neye icabet etmezler?)* دُعَاءَهُمْ

Çağrılarına وَرَاَوُا **Ve görürler** *(Kim?)* هُمْ Onlar *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** أَبْصَرُوهُ Azabı müşahede ederler لَوْ اَنَّهُمْ **Keşke onlar** كَانُوا **Olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَهْتَدُونَ **Doğru yola erer** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada لَمَا رَأَوْهُ Onu görmezlerdi *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

65. وَ -اذْكُرْ- **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **O günü ki onlara seslenecek** فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* مَاذَا اَجَبْتُمُ **Ne cevap verdiniz** *(Kime?)* اَلْمُرْسَلِينَ **Gönderilen peygamberlere** *(Kime gönderilmiş?)* إِلَيْكُمْ Size.

66. فَعَمِيَتْ **Artık körleşir** *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Ne?)* الْاَنْبَاءُ **Bütün haberler** اَلْأَخْبَارُ Haberler *(Öyle haberler ki,)* اَلْمُنْجِيَةُ Kurtarıcı olan *(Nede?)* فِي الْجَوَابِ Cevap vermede *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** أَيْ لَمْ يَجِدُوا Yani, bulamazlar *(Ne bulamazlar?)* خَبَرًا Hiçbir haber *(Kim için?)* لَهُمْ Kendileri için *(Öyle haber ki,)* فِيهِ نَجَاةٌ Kendisinde kurtuluş olan فَهُمْ **Onlar** لَا يَتَسَاءَلُونَ **Birbirleriyle de soruşamazlar** *(Neden?)* عَنْهُ O haberden فَيَسْكُتُونَ Ki sakinleşsinler.

67. فَاَمَّا مَنْ **O kimseye gelince ki** تَابَ **Tövbe etti** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَاٰمَنَ **Ve iman etti** صَدَّقَ Doğruladı *(Neyi?)* بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ın tekliğini وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Doğru amel** أَدَّى Yerine getirdi *(Neyi?)* اَلْفَرَائِضَ Farzları فَعَسٰى **Dolayısıyla umulur** اَنْ يَكُونَ **Onun olması** *(Neden?)* مِنَ الْمُفْلِحِينَ **Felaha kavuşanlardan** اَلنَّاجِحِينَ Kurtulanlardan *(Ne ile?)* بِوَعْدِ اللّٰهِ Allah'ın vaadiyle.

68. وَرَبُّكَ **Senin Rabbin** يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** وَيَخْتَارُ **Ve seçer** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ Dilediğini مَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** لِلْمُشْرِكِينَ Müşrikler için *(Ne olmadı?)* اَلْخِيَرَةُ **Seçim hakkı** اَلْإِخْتِيَارُ Seçme *(Nede?)* فِي شَيْءٍ Herhangi bir şeyde سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah münezzehtir** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Onlar ortak koşuyorlar** عَنْ إِشْرَاكِهِمْ Onların ortak koşmasından.

69. وَرَبُّكَ **Ve senin rabbin** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا تُكِنُّ **Gizlediklerini** *(Neyin?)* صُدُورُهُمْ **Kalplerinin** تُسِرُّ Sakladığını *(Neyin?)* قُلُوبُهُمْ Gönüllerinin *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ Küfür ve diğer şeylerden *(Daha neyi bilir?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve açığa vurduklarını** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan (küfür ve diğerlerinden).

70. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nerede?)* فِي الْاُولٰى **Önce olanda** اَلدُّنْيَا Dünyada وَالْاٰخِرَةِ **Ve sonra olanda** اَلْجَنَّةُ Cennette وَلَهُ **Ve ona aittir** *(Ne?)* اَلْحُكْمُ **Hüküm** اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ Geçerli yargı *(Nede?)* فِي كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Ne ile?)* بِالنُّشُورِ Öldükten sonra dirilmekle.

﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿أَرَأَيْتُمْ﴾ أَيْ أَخْبِرُونِي ﴿إِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا﴾ دَائِمًا ﴿إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ﴾ نَهَارٍ تَطْلُبُونَ فِيهِ الْمَعِيشَةَ ﴿اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾﴾ ذٰلِكَ سِمَاعَ تَفَهُّمٍ فَتَرْجِعُونَ عَنِ الْإِشْرَاكِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿يَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ﴾ تَسْتَرِيحُونَ ﴿فِيهِ﴾ مِنَ التَّعَبِ ﴿اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ مِنَ الْخَطَأِ فِي الْإِشْرَاكِ فَتَرْجِعُونَ عَنْهُ ﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ﴾ تَعَالٰى ﴿جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ فِي اللَّيْلِ ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ فِي النَّهَارِ لِلْكَسْبِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ النِّعْمَةَ فِيهِمَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾﴾ ذَكَرَ ثَانِيًا لِيُبْنٰى عَلَيْهِ ﴿وَنَزَعْنَا﴾ أَخْرَجْنَا ﴿مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ وَهُوَ نَبِيُّهُمْ يَشْهَدُ عَلَيْهِمْ بِمَا قَالُوا ﴿فَقُلْنَا﴾ لَهُمْ ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ عَلٰى مَا قُلْتُمْ مِنَ الْاِشْرَاكِ ﴿فَعَلِمُوا اَنَّ الْحَقَّ﴾ فِي الْاِلٰهِيَّةِ ﴿لِلّٰهِ﴾ لَا يُشَارِكُهُ فِيهِ أَحَدٌ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا مِنْ أَنَّ مَعَهُ شَرِيكًا تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ ﴿اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى﴾ اِبْنَ عَمِّهِ وَابْنَ خَالَتِهِ وَآمَنَ بِهِ ﴿فَبَغٰى عَلَيْهِمْ﴾ بِالْكِبْرِ وَالْعُلُوِّ وَكَثْرَةِ الْمَالِ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا اِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوٓاُ﴾ تُثْقِلُ ﴿بِالْعُصْبَةِ﴾ الْجَمَاعَةِ ﴿اُولِي﴾ أَصْحَابِ ﴿الْقُوَّةِ﴾ أَيْ تُثْقِلُهُمْ فَالْبَاءُ لِلتَّعْدِيَةِ وَعِدَّتُهُمْ قِيلَ سَبْعُونَ وَقِيلَ أَرْبَعُونَ وَقِيلَ عَشَرَةٌ وَقِيلَ غَيْرُ ذٰلِكَ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ﴾ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿لَا تَفْرَحْ﴾ بِكَثْرَةِ الْمَالِ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَابْتَغِ﴾ اطْلُبْ ﴿فِيمَا اٰتَاكَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْمَالِ ﴿الدَّارَ الْاٰخِرَةَ﴾ بِأَنْ تُنْفِقَهُ فِي طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿وَلَا تَنْسَ﴾ تَتْرُكْ ﴿نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ أَيْ أَنْ تَعْمَلَ فِيهَا لِلْاٰخِرَةِ ﴿وَاَحْسِنْ﴾ لِلنَّاسِ بِالصَّدَقَةِ ﴿كَمَا اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ﴾ تَطْلُبْ ﴿الْفَسَادَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِعَمَلِ الْمَعَاصِي ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾﴾ بِمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

71. Mekkelilere **de ki: "Gördünüz mü,** haber verin; **eğer Allah geceyi Kıyamet gününe kadar üzerinize daimi yapacak olsa** iddia ettiğiniz gibi **Allah'tan başka hangi (var olan) ilah size,** sayesinde geçiminizi sağlayacak şeyleri temin ettiğiniz **ışığı,** gündüzü **getirir.** Bunu **hâlâ** anlama işitmesiyle **işitmeyecek misiniz** ki, şirk koşmaktan vazgeçesiniz**?"**

72. Onlara **de ki: "Söyleyin, eğer Allah sizin üzerinize gündüzü kıyamet gününe kadar daimi kılacak olsa** iddia ettiğiniz gibi **Allah'tan başka hangi (var olan) ilah size kendisinde** yorgunluktan **dinleneceğiniz geceyi getirir. Hâlâ,** şirk koşarak içinde bulunduğunuz hatayı **görmüyor musunuz** ki dönesiniz?"

73. **Kendi rahmetinden olmak üzere O** Allah teala, **sizin için geceyi ve gündüzü yarattı; tâ ki onda,** gecede **dinlenesiniz ve** gündüze **onun fazlından** kazanç **arayasınız diye. Umulur ki** gece ve gündüzdeki nimetlere **şükredersiniz.**

74. Yâd et; **hani o gün onlara nida edecek de, "nerede iddia ettiğiniz ortaklarım?" diyecektir.** Sonrasını bu ayetine üzerine kurmak için bunu tekrarlamıştır.

75. **Ve (o gün) her ümmetten** onların söyledikleriyle aleyhlerine şahitlik edecek **bir şahit** olarak peygamberlerini **çıkarmış, "**onlara, **hadi** söylediğiniz şirke dair **delillerinizi getirin!" demiş olacağız. Artık bileceklerdir ki,** ilahlık konusunda **hak elbette Allah içindir,** bu konuda kimse ona ortak olamaz. **Ayrıca** Allah ile birlikte bir ortak olduğu şeklinde dünyada iken **iftira ettikleri şey de kendilerinden kaybolup gitmiş olacaktır.** Hak teala ortağı olmaktan yücedir.

76. Musa'nın hem amca, hem de teyze oğlu olan ve kendisine iman da eden **Karun, Musa'nın kavmindendi; ama onlara karşı** kibir, büyüklenme ve mal çokluğu ile **azgınlık etmişti. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarları güçlü-kuvvetli bir topluluğa**[36] **ağır gelirdi.** Bu topluluğun sayısı hakkında yetmiş, kırk, on ve daha başka rakamlar söylenmiştir. Yâd et; **hani** İsrail oğullarından mümin olan **kavmi ona şöyle demişti:** Malının çokluğuyla azarak **şımarma! Bil ki Allah** bununla **şımaranları sevmez.**

77. **Allah'ın sana verdiği** mal**dan** ona itaat yolunda harcayarak **ahiret yurdunu iste; bu arada** ahiret için çalışarak **dünyadan da nasibini unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de** insanlara tasadduktu bulunarak **iyilik et.** Günah işleyerek **yeryüzünde bozgunculuk arama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez,** onları cezalandırır.

KELİME ANLAMI

71. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** أَيْ أَخْبِرُونِي Yani, bana söyleyin bakayım إِنْ جَعَلَ **Şayet kılarsa** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Ne kılarsa?)* سَرْمَدًا **Sürekli** دَائِمًا Devamlı *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** مَنْ **Kimdir** *(Ne?)* اِلٰهٌ **İlah** *(Öyle ilah ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka olan** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ İddianıza göre *(Yine öyle ilah ki,)* يَأْتِيكُمْ

---

[36] بِالْعُصْبَةِ kelimesindeki بِـ harfi tadiye içindir.

Size getirecek olan *(Neyi?)* بِضِيَاءٍ **Aydınlığı** نَهَارٍ Gündüzü *(Öyle gündüz ki,)* تَطْلُبُونَ فِيهِ Kendisinde arıyorsunuz *(Ne?)* اَلْمَعِيشَةَ Geçiminizi اَفَلَا تَسْمَعُونَ **Hala dinlemez misiniz?** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Nasıl?)* سِمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama dinleyişiyle فَتَرْجِعُونَ Ki dönesiniz *(Neden?)* عَنِ الْإِشْرَاكِ Ortak koşmadan.

72. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Mekke halkına اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** اِنْ جَعَلَ **Şayet kılarsa** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kılarsa?)* سَرْمَدًا **Sürekli** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** مَنْ **Hangi** *(Ne?)* اِلٰهٌ **İlah** *(Öyle ilah ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka olan** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ İddianıza göre *(Yine öyle ilah ki,)* يَاْتِيكُمْ **Size getirecek olan** *(Neyi?)* بِلَيْلٍ **Geceyi** *(Öyle gece ki,)* تَسْكُنُونَ **Sükûnet buluyorsunuz** تَسْتَرِيحُونَ İstirahat ediyorsunuz *(Nede?)* فِيهِ **Kendisinde** *(Neden?)* مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan اَفَلَا تُبْصِرُونَ **Hala görmez misiniz?** *(Neyi?)* مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ Üzerinde bulunduğunuz مِنَ الْخَطَاِ Hata halini *(Hangi konuda?)* فِي الْاِشْرَاكِ Şirk konusunda فَتَرْجِعُونَ Ki dönesiniz *(Neden?)* عَنْهُ O halden.

73. وَمِنْ رَحْمَتِهٖ **Onun rahmetinden dolayı** *(Öyle O ki,)* تَعَالٰى Yüce olan جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Daha neyi?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Ne için?)* لِتَسْكُنُوا **Dinlenesiniz diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** فِي اللَّيْلِ Gecede وَلِتَبْتَغُوا **Ve arayasınız diye** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهٖ **Onun lütfundan** *(Nerede?)* فِي النَّهَارِ Gündüzde *(Ne için?)* لِلْكَسْبِ Kazanç için وَلَعَلَّكُمْ **Ve belki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete *(Nerede olan?)* فِيهِمَا İkisinde olan.

74. وَ -اذْكُرْ- **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **O günü ki onlara seslenecek** فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* اَيْنَ **Nerede** شُرَكَائِيَ **Ortaklarım** اَلَّذِينَ **Öyle ortaklarım ki** كُنْتُمْ **Siz daima oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَزْعُمُونَ **İddia eder oldunuz** ذَكَرَ ثَانِيًا İkinci defa zikretti *(Niye?)* لِيَبْنِيَ عَلَيْهِ (Devamını) onun üzerine kurmak için.

75. وَنَزَعْنَا **Biz çekip alırız** اَخْرَجْنَا Çıkarırız *(Neden?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Ne?)* شَهِيدًا **Bir şahit** وَهُوَ O da *(Kimdir?)* نَبِيُّهُمْ Onların peygamberleridir يَشْهَدُ عَلَيْهِمْ Onlar aleyhine şahitlik eder *(Neyen şahitlik eder?)* بِمَا قَالُوا Söyledikleri şeylere dair فَقُلْنَا **Ve biz de deriz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne deriz?)* هَاتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Açık delilinizi** *(Neyin delili?)* عَلٰى مَا قُلْتُمْ Dediklerinizin *(Ne ile alakalı dediğinizin?)* مِنَ الْاِشْرَاكِ Ortak koşmayla فَعَلِمُوا **Ve bilirler** *(Neyi?)* اَنَّ الْحَقَّ **Şunu ki, kesinlikle gerçek** *(Nede?)* فِي الْاِلٰهِيَّةِ İlahlıkta *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** لَا يُشَارِكُهُ Ortak olamaz *(Nede?)*

فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse **وَضَلَّ Ve kaybolup gitmiştir** غَابَ Yok olmuştur *(Kimden?)* **عَنْهُمْ Onlardan** *(Ne?)* **مَا O şey ki كَانُوا Onlar oldular** *(Ne odular?)* **يَفْتَرُونَ Uydurur oldular** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O uydurdukları da nedir?)* مِنْ أَنَّ مَعَهُ Şu ki Allah'la birlikte varmış *(Ne?)* شَرِيكًا Bir ortak تَعَالَى O yücedir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan.

76. **إِنَّ قَارُونَ Muhakkak ki Karun كَانَ İdi** *(Neden idi?)* **مِنْ قَوْمِ مُوسٰى Musa'nın kavminden idi** اِبْنَ عَمِّهِ Amcasının oğlu وَابْنَ خَالَتِهِ Ve teyzesinin oğlu وَآمَنَ Ve iman etmişti *(Kime?)* بِهِ Musa'ya **فَبَغٰى Ve zulmetti** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Ne ile?)* بِالْكِبْرِ Kibir ile وَالْعُلُوِّ Büyüklük ile وَكَثْرَةِ الْمَالِ Ve malının çok olmasıyla **وَاٰتَيْنَاهُ Biz ona vermiştik** *(Neden?)* **مِنَ الْكُنُوزِ Hazinelerden** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki إِنَّ مَفَاتِحَهُ Kesinlikle onun anahtarları لَتَنُوأُ Elbette ağır geliyor** تَثْقُلُ Ağır geliyor *(Kime?)* **بِالْعُصْبَةِ Bir topluluğa** اَلْجَمَاعَةِ Bir cemaate *(Öyle topluluk ki,)* **أُولِي -أَصْحَابِ- اَلْقُوَّةِ Güç sahibi olan** أَيْ تَثْقُلُهُمْ Yani, onlara ağır geliyor فَالْبَاءُ 'Be' harfi *(Ne içindir?)* لِلتَّعْدِيَةِ Tâ'diye içindir وَعِدَّتُهُمْ Onların sayısı ise *(Nedir?)* قِيلَ Denildi ki سَبْعُونَ Yetmiştir وَقِيلَ Denildi ki أَرْبَعُونَ Kırktır وَقِيلَ Yine denildi ki عَشْرَةٌ Ondur وَقِيلَ Ve yine denildi ki غَيْرُ ذٰلِكَ Bunlardan başkadır اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* **إِذْ O vakti ki قَالَ Demişti** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Kim?)* **قَوْمُهُ Kavmi** اَلْمُؤْمِنُونَ İnananlar *(Neden?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından *(Ne demişti?)* **لَا تَفْرَحْ Sevinme** *(Ne ile?)* بِكَثْرَةِ الْمَالِ Malın çokluğuyla *(Nasıl?)* فَرَحَ بَطَرٍ Şımarma sevinciyle **إِنَّ اللّٰهَ Çünkü kesinlikle Allah لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **اَلْفَرِحِينَ Şımaranları** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla.

77. **وَابْتَغِ Ara** اُطْلُبْ Talep et *(Nerede?)* **فِيمَا O şeyde ki اٰتَاكَ Sana verdi** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Neden?)* مِنَ الْمَالِ Maldan *(Neyi ara?)* **اَلدَّارَ الْاٰخِرَةَ Ahiret yurdunu** *(Ne ile?)* بِأَنْ تُنْفِقَهُ Malını infak etmekle *(Nede?)* فِي طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a kullukta **وَلَا تَنْسَ Ve unutma** تَتْرُكْ Bırakma *(Neyi?)* **نَصِيبَكَ Nasibini** *(Neden?)* **مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan** أَيْ أَنْ تَعْمَلَ Yani, çalışmayı unutma *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada *(Ne için?)* لِلْاٰخِرَةِ Ahiret için **وَأَحْسِنْ Ve iyilik yap** *(Kime?)* لِلنَّاسِ İnsanlara *(Ne ile?)* بِالصَّدَقَةِ Sadakayla *(Ne gibi?)* **كَمَا أَحْسَنَ İyilik yaptığı gibi** *(Kimin?)* **اَللّٰهُ Allah'ın** *(Kime?)* **إِلَيْكَ Sana وَلَا تَبْغِ Ve arzulama** تَطْلُبْ İsteme *(Neyi?)* **اَلْفَسَادَ Bozgunculuğu** *(Nerede?)* **فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الْمَعَاصِي Günahları işlemekle **إِنَّ اللّٰهَ Çünkü Allah لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **اَلْمُفْسِدِينَ Bozgunculuk yapanları** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى أَنَّهُ Şu manadadır ki Allah يُعَاقِبُهُمْ Onları cezalandırır.

﴿قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُ﴾ أَيِ الْمَالَ ﴿عَلٰى عِلْمٍ عِنْدِي﴾ أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ وَكَانَ أَعْلَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي التَّوْرَاةِ بَعْدَ مُوسٰى وَهٰرُونَ قَالَ تَعَالٰى ﴿أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ اللّٰهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا﴾ لِلْمَالِ أَيْ هُوَ عَالِمٌ بِذٰلِكَ وَيُهْلِكُهُمُ اللّٰهُ ﴿وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ (٧٨)﴾ لِعِلْمِهِ تَعَالٰى بِهَا فَيَدْخُلُونَ النَّارَ بِلَا حِسَابٍ ﴿فَخَرَجَ﴾ قَارُونُ ﴿عَلٰى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ﴾ بِأَتْبَاعِهِ الْكَثِيرِينَ رُكْبَانًا مُتَحَلِّينَ بِمَلَابِسِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ عَلٰى خُيُولٍ وَبِغَالٍ مُتَحَلِّيَةٍ ﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِيَ قَارُونُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ﴾ نَصِيبٍ ﴿عَظِيمٍ (٧٩)﴾ وَافٍ فِيهَا ﴿وَقَالَ﴾ لَهُمْ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ بِمَا وَعَدَ اللّٰهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَيْلَكُمْ﴾ كَلِمَةُ زَجْرٍ ﴿ثَوَابُ اللّٰهِ﴾ فِي الْآخِرَةِ بِالْجَنَّةِ ﴿خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ مِمَّا أُوتِيَ قَارُونُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَا يُلَقّٰيهَآ﴾ أَيِ الْجَنَّةَ الْمُثَابَ بِهَا ﴿إِلَّا الصَّابِرُونَ (٨٠)﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ ﴿فَخَسَفْنَا بِهِ﴾ بِقَارُونَ ﴿وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ بِأَنْ يَمْنَعُوا عَنْهُ الْهَلَاكَ ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ (٨١)﴾ مِنْهُ ﴿وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ﴾ أَيْ مِنْ قَرِيبٍ ﴿يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ﴾ يُوسِعُ ﴿الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ وَوَيْ اِسْمُ فِعْلٍ بِمَعْنٰى أَعْجَبُ أَيْ أَنَا وَالْكَافُ بِمَعْنَى اللَّامِ ﴿لَوْلَآ أَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿وَيْكَأَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ (٨٢)﴾ لِنِعْمَةِ اللّٰهِ كَقَارُونَ ﴿تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ﴾ بِالْبَغْيِ ﴿وَلَا فَسَادًا﴾ بِعَمَلِ الْمَعَاصِي ﴿وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْمَحْمُودَةُ ﴿لِلْمُتَّقِينَ (٨٣)﴾ عِقَابَ اللّٰهِ بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ ﴿مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا﴾ ثَوَابٌ بِسَبَبِهَا وَهُوَ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ﴿وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (٨٤)﴾ أَيْ مِثْلَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

78. Dedi ki: "Bu mal **ancak bende olan ilim karşılığında bana verilmiştir.** Kârun İsrail oğulları arasında Musa (aleyhisselam) ve Hârun'dan (aleyhisselam) sonra Tevrat'ı en iyi bilen kişiydi. Allah teala buyuruyor ki: **O bilmedi mi ki, Allah ondan önceki ümmetlerden daha kuvvetli ve daha çok** mal **toplamış olan kimseleri helâk etmiştir**; Yani, o bunu bilmektedir. Allah teala onları helak eder **ve suçlular günahlarından sorulmaz;** zira Allah teala onların günahlarını bilmektedir. Onlar hiç hesaba çekilmeden cehenneme girerler.

79. **Derken Karun,** süslü at ve katırlara binmiş, sayıları oldukça fazla olan, altın ve ipek elbiseler içindeki takipçileriyle birlikte **olanca süsü içinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzulayanlar: Ah, keşke** dünyada iken **Karun'a verilenin benzeri bizim de olsaydı; doğrusu o** bu konuda **çok fazla nasibi olan biri! dediler.**

80. Allah tealanın ahirette vaat ettiklerine dair **kendilerine ilim verilmiş olanlar** onlara **dedi ki: "Yazıklar olsun size![37] Allah'ın** âhiretteki cennetten ibaret **mükâfatı, iman edip sâlih amel işleyenler için** Karun'a dünyada iken verilenlerden **daha hayırlıdır. Ona,** cennet mükâfatına **ise ancak** ibadet etme ve günahlardan kaçınma konusunda **sabır gösterenler kavuşurlar."**

81. **Derken onu,** Kârun'u **konağı ile birlikte yerin dibine geçirdik. Ve** kendisini azaptan engellemek suretiyle **ona -Allah'ın dışında- yardım edecek birileri bulunmadı. Ayrıca** o azaba karşı **kendisine yardım edebilenlerden de değildi.**

82. **Daha dün,** yakın zamana kadar **onun yerinde olmayı isteyenler: "Allah'ın, kullarından dilediğine rızkı genişletiyor,** bol bol veriyor **ve** dilediğine **de az veriyor olmasından dolayı şaşıyorum![38] Şayet Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi.[39]** Karun gibi nimete karşı **nankörlük edenlerin iflah olmamasına şaşıyorum!" demeye başladılar.**

83. **İşte ahiret yurdu;** cennet! **Biz onu yeryüzünde** azarak **böbürlenmeyi ve** günah işleyerek **bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz.** Güzel **akıbet,** Allah'a itaat ederek onun azabından **sakınanlarındır.**

84. **Her kim güzellik ile gelirse onun için ondan daha hayırlısı,** o güzellik sebebiyle on katı mükâfat **vardır. Her kim de kötülük ile gelirse artık o kötülük yapanlar ancak o yaptıkları**nın karşılığı**yla**, yaptıklarının dengiyle **cezalandırılırlar.**

KELİME ANLAMI

78. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* اِنَّمَا **Ancak** اُوتِيتُهُ **Bana verildi** *(Ne?)* هُ **O** أَيِ الْمَالَ Yani, servet *(Neye karşılık?)* عَلَى عِلْمٍ **Bilgiye karşılık** *(Öyle bilgi ki,)* عِنْدِي **Bende bulunan** أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ Yani, onun karşılığında وَكَانَ أَعْلَمَ En iyi bileni idi *(Kimin?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının *(Neyi?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ı *(Kimden sonra?)* بَعْدَ مُوسَى Musa'dan وَهٰرُونَ Ve Harun'dan sonra قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَوَلَمْ يَعْلَمْ **Bilmedi mi?** *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** قَدْ اَهْلَكَ **Elbette helak etmişti** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** *(Neden?)*

---

[37] وَيْلَكُمْ kelimesi zecr sözüdür.

[38] وَيْ kelimesi أَعْجَبُ yani " ben hayret ediyorum" anlamında ism-i fiildir, كَ ise لِ anlamındadır.

[39] لخسف kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) malum hem de (لَخُسِفَ şeklinde)meçhul olarak okunmuştur.

مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Kim?)* مَنْ **Onları ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha çetindir** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne bakımdan?)* قُوَّةً **Güç bakımından** وَاَكْثَرُ **Ve daha çoktur** *(Ne bakımdan?)* جَمْعًا **Toplama bakımından** *(Neyi?)* لِلْمَالِ Malı أَيْ هُوَ عَالِمٌ بِذٰلِكَ Yani, o bunu bilmektedir وَيُهْلِكُهُمْ Hâlbuki onları helak etmiştir *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah وَلَا يُسْاَلُ **Ve sorulmaz** *(Neden?)* عَنْ ذُنُوبِهِمْ **Günahlarından** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkârlar** *(Ne için?)* لِعِلْمِهِ تَعَالٰى بِهَا Yüce olan Allah bunu bildiğinden dolayı فَيَدْخُلُونَ Böylece girecekler *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme *(Nasıl?)* بِلَا حِسَابٍ Hesap görülmeden.

79. فَخَرَجَ **Çıktı** *(Kim?)* قَارُونُ Karun *(Kim karşısına?)* عَلٰى قَوْمِهِ **Kavmi karşısına** *(Ne içinde çıktı?)* فِي زِينَتِهِ **İhtişamı içinde çıktı** *(Kiminle birlikte?)* بِاَتْبَاعِهِ Kendine uyanlarla birlikte *(Öyle uyanlar ki,)* اَلْكَثِيرِينَ Çok olan *(Ne oldukları halde?)* رُكْبَانًا Süvariler oldukları halde *(Öyle süvariler ki?)* مُتَحَلِّينَ Donanmış *(Ne ile?)* بِمَلَابِسِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ Altın ve ipek elbiselerle *(Ne üzerinde?)* عَلٰى خُيُولٍ وَبِغَالٍ Atlar ve katırlar üzerinde *(Öyle atlar ve katırlar ki,)* مُتَحَلِّيَةٍ Süslenmiş قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُرِيدُونَ **Onlar arzuluyorlar** *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Ne dediler?)* يَا-لِلتَّنْبِيهِ- لَيْتَ **Ne olaydı da** ('Yâ' tenbih içindir) لَنَا **Bizim de olsaydı** *(Ne?)* مِثْلَ مَا **O şeyin benzeri ki** اُوتِيَ **Verildi** *(Kim verildi?)* قَارُونُ **Karun** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada اِنَّهُ **Gerçek şu ki O** *(Nedir?)* لَذُو حَظٍّ **Bir pay sahibidir** نَصِيبٍ Bir nasip *(Öyle pay ki,)* عَظِيمٍ **Büyük olan** وَافٍ Yeterli *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada.

80. وَقَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اُوتُوا الْعِلْمَ **Kendilerine ilim verildi** *(Neye dair ilim?)* بِمَا وَعَدَ اللّٰهُ Allah'ın vaadine dair *(Neredeki?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahiretteki *(Ne dediler?)* وَيْلَكُمْ **Yazık size** *(Bu nedir?)* كَلِمَةُ زَجْرٍ Azarlama sözüdür ثَوَابُ اللّٰهِ **Allah'ın mükâfatı** *(Neredeki?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahiretteki *(Ne ile mükâfatı?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha iyidir** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** اٰمَنَ **İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Doğru ameli** *(Neden daha iyidir?)* مِمَّا اُوتِيَ Verilenden *(Kime?)* قَارُونُ Karun'a *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَا يُلَقَّاهَا **Kavuşamaz** *(Neye?)* أَيْ الْجَنَّةَ **Ona** اَلْمُثَابَ بِهَا Yani, kendisiyle mükâfat verilen cennete اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* اَلصَّابِرُونَ **Sabredenler** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaate وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Ve günahtan (kaçınmaya).

81. فَخَسَفْنَا **Nihayet gömdük** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** بِقَارُونَ Karun'u وَبِدَارِهِ **Ve sarayını** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olmadı?)* مِنْ فِئَةٍ **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* يَنْصُرُونَهُ **Ona yardım edecek** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında *(Ne ile yardım edecek?)* بِأَنْ يَمْنَعُوا عَنْهُ

Ondan engellemeleriyle *(Neyi?)* اَلْهَلَاكَ Helak olmayı وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ **Kendini kurtaranlardan** *(Neden?)* مِنْهُ Helakten.

82. وَاَصْبَحَ **Başladı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** تَمَنَّوْا **İstiyorlardı** *(Neyi?)* مَكَانَهُ **Onun yerini** *(Ne zaman?)* بِالْاَمْسِ **Dün** أَيْ مِنْ قَرِيبٍ Yani, yakın zamanda *(Neye başladılar?)* يَقُولُونَ **Der olmaya** *(Ne der olmaya?)* وَيْ **Hayret ediyorum** *(Niye?)* كَاَنَّ اللهَ **Çünkü kesinlikle Allah** يَبْسُطُ **Yayıyor** يُوسِعُ Genişletiyor *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَيَقْدِرُ **Ve kısıyor** يُضِيقُ Daraltıyor *(Kime?)* عَلَى مَنْ يَشَاءُ Dilediğine وَوَيْ 'Vey' *(Nedir?)* اِسْمُ فِعْلٍ İsm-i fiildir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى أَعْجَبُ 'Hayret ediyorum' manasındadır أَيْ أَنَا Yani, ben وَالْكَافُ Kef ise *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى اللَّامِ Lam manasındadır لَوْلَا اَنْ مَنَّ **Şayet lütufta bulunmasaydı** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** لَخَسَفَ **Elbette gömerdi** *(Kimi?)* بِنَا **Bizi** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum وَالْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil kalıbıyla وَيْ **Hayret ediyorum** كَاَنَّهُ **Çünkü şöyle ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **İnkâr edenler** *(Neyi?)* لِنِعْمَةِ اللهِ Allah'ın nimetini *(Kim gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi.

83. تِلْكَ **İşte bu** *(Ondan bedel?)* اَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ **Ahiret yurdu** أَيْ الْجَنَّةُ Yani, cennet نَجْعَلُ **Biz verdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** لَا يُرِيدُونَ **Arzulamıyorlar** *(Neyi?)* عُلُوًّا **Büyüklüğü** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْبَغْيِ Zorbalıkla *(Daha neyi arzulamıyorlar?)* وَلَا فَسَادًا **Ve bozgunculuğu** *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الْمَعَاصِي Günahları işlemekle وَالْعَاقِبَةُ **Son ise** *(Öyle son ki,)* اَلْمَحْمُودَةُ Övülen *(Kime aittir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Korkanlara** *(Neden?)* عِقَابَ اللهِ Allah'ın azabından *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ İbadetleri yapmakla.

84. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Getirirse** *(Neyi?)* بِالْحَسَنَةِ **İyiliği** فَلَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* خَيْرٌ **Daha iyisi** *(Neden?)* مِنْهَا **O iyilikten** ثَوَابٌ Mükâfat *(Ne ile olan?)* بِسَبَبِهَا O iyilik sebebiyle olan وَهُوَ O mükâfat da *(Nedir?)* عَشْرُ أَمْثَالِهَا Yaptığı iyiliğin on katıdır وَمَنْ **Ve her kim** جَاءَ **Getirirse** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** فَلَا يُجْزَى **Cezalandırılmaz** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** اِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **O amelin** cezasını **ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَعْمَلُونَ **Yapar oldular** أَيْ مِثْلَهُ Yani, onun kadar (cezalandırılır).

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ﴾ أَنْزَلَهُ ﴿لَرَآدُّكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ إِلَى مَكَّةَ وَكَانَ قَدِ اشْتَاقَهَا ﴿قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَآءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٨٥)﴾ نَزَلَ جَوَابًا لِقَوْلِ كُفَّارِ مَكَّةَ لَهُ إِنَّكَ فِي ضَلَالٍ أَيْ فَهُوَ الْجَائِي بِالْهُدَى وَهُمْ فِي ضَلَالٍ وَأَعْلَمُ بِمَعْنَى عَالِمٍ ﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُوا أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿إِلَّا﴾ لَكِنْ أُلْقِيَ إِلَيْكَ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا﴾ مُعِينًا ﴿لِلْكَافِرِينَ (٨٦)﴾ عَلَى دِينِهِمُ الَّذِي دَعَوْكَ إِلَيْهِ ﴿وَلَا يَصُدُّنَّكَ﴾ أَصْلُهُ يَصُدُّونَنَّكَ حُذِفَتْ نُونُ الرَّفْعِ لِلْجَازِمِ وَالْوَاوُ الْفَاعِلُ لِالْتِقَائِهَا مَعَ النُّونِ السَّاكِنَةِ ﴿عَنْ آيَاتِ اللهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ﴾ أَيْ لَا تَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فِي ذَلِكَ ﴿وَادْعُ﴾ النَّاسَ ﴿إِلَى رَبِّكَ﴾ بِتَوْحِيدِهِ وَعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (٨٧)﴾ بِإِعَانَتِهِمْ وَلَمْ يُؤَثِّرِ الْجَازِمُ فِي الْفِعْلِ لِبِنَائِهِ ﴿وَلَا تَدْعُ﴾ تَعْبُدْ ﴿مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ إِلَّا إِيَّاهُ ﴿لَهُ الْحُكْمُ﴾ الْقَضَاءُ النَّافِذُ ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (٨٨)﴾ بِالنُّشُورِ مِنْ قُبُورِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

85. **Kuran'ı sana farz kılan,** indiren **Allah, elbette seni dönülecek yere** Mekke'ye **döndürecektir.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'yi özlemişti. (ayet bunun üzerine inmiştir) **De ki: Rabbim, kimin hidayeti getirdiğini ve kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu bilendir.**[40] Bu ayet Mekkeli kâfirlerin "Elbette sen bir sapıklık içindesin" şeklindeki sözlerine karşılık olarak inmiştir. Yani asıl hidayeti getiren o, sapıklık içinde olanlarsa kendileridir.

86. **Sen, bu Kitab'ın,** Kuran'ın **sana vahyolunacağını ummuyordun. (Bu) ancak Rabbinden bir rahmet olarak** sana verilmiş**tir. O halde sakın** seni çağırdıkları dinleri hususunda **kâfirlere arka çıkma,** yardımcı olma!

87. **Allah'ın ayetleri sana indirildikten sonra, artık sakın onlar seni bu ayetlerden alıkoymasınlar.**[41] Bu konuda onlara hiç aldırma. İnsanları **rabbine,** onu tevhit edip ibadet etmeye **davet et. Sakın** onlara yardım etmek suretiyle **müşriklerden olma!**[42]

88. **Allah ile birlikte başka bir ilaha ibadet etme! Ondan başka ilah yoktur. Onun zâtından başka her şey yok olacaktır,** sadece o kalacaktır. **Hüküm,** geçerli yargı **onundur ve siz** kabirlerden kaldırılmak suretiyle **ancak ona döndürüleceksiniz.**

---

[40] أَعْلَمُ burada عَالِمٌ anlamındadır.

[41] وَلَا يَصُدُّنَّكَ fiilinin aslı يَصُدُّونَنَّكَ idi; raf nûn'u cezm ediciden dolayı, fâil vâv'ı da sâkin nun harfiyle bir araya geldiği için hazfedilmiştir.

[42] وَلَا تَكُونَنَّ kelimesi mebni olduğu için cezmedici kendisine (lafzi olarak) tesir etmemiştir.

KELİME ANLAMI

85. اِنَّ **Muhakkak** اَلَّذِي **O Allah ki** فَرَضَ **Farz kıldı** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** أَنْزَلَهُ Onu indirdi *(O Allah nedir?)* لَرَادُّكَ **Elbette seni döndürücüdür** *(Nereye?)* اِلٰى مَعَادٍ **Dönülecek yere** إِلٰى مَكَّةَ Mekke'ye وَكَانَ Peygamber daima idi *(Ne idi?)* قَدِ اشْتَاقَهَا Oraya hasret duyar idi قُلْ **De** *(Ne de?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi getirdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayeti** *(Daha kimi en iyi bilendir?)* وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** هُوَ **O** *(Ne içindedir?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapkınlık** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne olarak?)* جَوَابًا Cevap olarak *(Neye?)* لِقَوْلِ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin sözlerine *(Kime?)* لَهُ Peygamberimize *(Ne söylemişlerdi?)* إِنَّكَ Doğrusu sen فِي ضَلَالٍ Bir sapkınlık içindesin أَيْ فَهُوَ Yani, asıl O *(Nedir?)* اَلْجَائِي بِالْهُدٰى Hidayeti getirendir وَهُمْ Onlar ise فِي ضَلَالٍ Bir sapkınlık içindedirler وَأَعْلَمُ 'Ea'lemü' (en iyi bilen) kelimesi ise *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى عَالِمٍ 'Âlimün' (bilen) manasındadır.

86. وَمَا كُنْتَ **Sen olmadın** *(Ne olmadın?)* تَرْجُوا **Umar olmadın** *(Neyi?)* اَنْ يُلْقٰى **Vahyolunmasını** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyin?)* اَلْكِتَابُ **Bu kitabın** اَلْقُرْآنُ Kuran'ın اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ أُلْقِيَ Fakat vahyolundu *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** فَلَا تَكُونَنَّ **O halde sakın olma** *(Ne olma?)* ظَهِيرًا **Sırt çıkar** مُعِينًا Yardım edici *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **İnkâr edenlere** *(Neye karşı yardımcı olma?)* عَلٰى دِينِهِمْ Dinlerine karşı *(Öyle dinleri ki,)* اَلَّذِي دَعَوْكَ Seni çağırıyorlardı *(Neye?)* إِلَيْهِ O dine.

87. وَلَا يَصُدُّنَّكَ **Kesinlikle seni alıkoymasın** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَصُدُّونَنَّكَ 'Yasuddunenneke' dir حُذِفَتْ Hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf (alameti) nunu *(Neden dolayı?)* لِلْجَازِمِ Cezmeden (lâ)dan dolayı *(Daha ne hazfedildi?)* وَالْوَاوُ الْفَاعِلُ Fail olan vav *(Niçin?)* لِالْتِقَائِهَا Bir araya geldiği için *(Ne ile?)* مَعَ النُّونِ السَّاكِنَةِ Sakin olan nun'la beraber *(Neden alıkoymasın?)* عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerinden** *(Neden sonra?)* بَعْدَ اِذْ **O vakitten sonra ki** اُنْزِلَتْ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** أَيْ لَا تَرْجِعْ Yani, yönelme *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَادْعُ **Ve çağır** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Kime?)* اِلٰى رَبِّكَ **Rabbine** بِتَوْحِيدِهِ Onu tek kabul etmeye وَعِبَادَتِهِ Ve ona ibadet etmeye وَلَا تَكُونَنَّ **Ve sakın olma** *(Kimden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Ne ile?)* بِإِعَانَتِهِمْ Onlara yardım etmekle وَلَمْ يُؤَثِّرْ Tesir etmemiştir *(Ne?)* اَلْجَازِمُ Cezmeden (harf) *(Nede?)* فِي الْفِعْلِ Fiilde *(Niçin?)* لِبِنَائِهِ Fiil mebni olduğundan dolayı.

88. وَلَا تَدْعُ **Yakarma** تَعْبُدْ İbadet etme *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah'la beraber** *(Neye?)* اِلٰهًا **Hiçbir ilaha** *(Öyle ilah ki,)* اٰخَرَ **Başka olan** *(Öyle Allah ki,)* لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** كُلُّ شَيْءٍ **Her şey** *(Nedir?)* هَالِكٌ **Yok olucudur** اِلَّا **Ancak** وَجْهَهُ **Onun zatı (hariç)** إِلَّا إِيَّاهُ Ancak o müstesna لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* اَلْحُكْمُ **Hüküm** اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ Geçerli yargı وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Ne ile?)* بِالنُّشُورِ Kaldırılıp toplanmakla *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِكُمْ Kabirlerinizden.

٢٩

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

مَكِّيَّةٌ وَهِىَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَةً

Ankebût Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Altmış dokuz ayettir.

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ①﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا﴾ أَيْ بِقَوْلِهِمْ ﴿آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ②﴾ يُخْتَبَرُونَ بِمَا يَتَبَيَّنُ بِهِ حَقِيقَةُ إِيمَانِهِمْ نَزَلَ فِي جَمَاعَةٍ آمَنُوا فَآذَاهُمُ الْمُشْرِكُونَ ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾ فِي إِيمَانِهِمْ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ③﴾ فِيهِ ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ الشِّرْكَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿أَنْ يَسْبِقُونَا﴾ يَفُوتُونَا فَلَا نَنْتَقِمُ مِنْهُمْ ﴿سَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا﴾ الَّذِي ﴿يَحْكُمُونَ ④﴾ ـهُ حُكْمُهُمْ هٰذَا ﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا﴾ يَخَافُ ﴿لِقَآءَ اللهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللهِ﴾ بِهِ ﴿لَآتٍ﴾ فَلْيَسْتَعِدَّ لَهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِ الْعِبَادِ ﴿الْعَلِيمُ ⑤﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿وَمَنْ جَاهَدَ﴾ جِهَادَ حَرْبٍ أَوْ نَفْسٍ ﴿فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ﴾ فَإِنَّ مَنْفَعَةَ جِهَادِهِ لَهُ لَا لِلهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ⑥﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

29- Ankebût Sûresi

Mekke'de inmiştir. Altmış dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **İnsanlar,** imanlarının hakikatinin ortaya çıkacağı bir **imtihandan geçirilmeden, sadece "İman ettik" demeleriyle,** bu sözleriyle **bırakılıvereceklerini mi sandılar?** Bu ayet iman edip müşrikler tarafından eziyet gören bir grup Müslüman hakkında inmiştir.
3. **Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştik. Elbette Allah,** onların imanları konusundaki **doğruları** müşahede bilmesiyle **bilecek, yalancıları da mutlaka (müşahede bilgisiyle) bilecektir.**
4. **Yoksa** şirk ve günahlar gibi **kötülükleri yapanlar bizden kaçabileceklerini,** onlardan intikam almayacağımızı **mı sandılar? Ne kadar kötü, hükmediyor oldukları** o hüküm!
5. **Kim Allah'a kavuşmaktan korkuyorsa, bilsin ki Allah'ın** buna dair **tayin ettiği o vakit elbet gelecektir,** bu yüzden o vakit için hazırlık yapsın. **O,** kullarının sözlerini **işiten ve** yaptıklarını **bilendir.**
6. Savaşarak yahut nefsiyle **cihat eden, ancak kendisi için cihat etmiş olur;** zira onun cihadının menfaati Allah'a değil, kendisinedir. **Şüphesiz Allah, âlemlerden,** insanlardan, cinlerden, meleklerden ve onların ibadetlerinden **ihtiyaçsızdır.**

KELİME ANLAMI

﴿٢٩﴾- سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

29- Ankebût Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَهِيَ **Ve bu süre** تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَةً **Altmış dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. الم **Elif, Lam, Mim.** اللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle.

2. أَحَسِبَ **Zannetti mi?** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Neyi zannetti mi?)* أَنْ يُتْرَكُوا **Bırakılacaklarını** *(Ne ile?)* أَنْ يَقُولُوا **Demeleriyle** أَيْ بِقَوْلِهِمْ Yani, onların şu sözleriyle آمَنَّا **İman ettik** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* لَا يُفْتَنُونَ **İmtihan edilmeyeceklerdir** يُخْتَبَرُونَ Sınanmayacaklar *(Ne ile?)* بِمَا O şeyle ki يَتَبَيَّنَ بِهِ Onunla ortaya çıkacak *(Ne?)* حَقِيقَةُ إِيمَانِهِمْ İmanlarının doğruluğu نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي جَمَاعَةٍ Bir cemaat hakkında ki آمَنُوا İman ettiler فَآذَاهُمُ الْمُشْرِكُونَ Ve müşrikler onlara eziyet verdi.

3. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** فَتَنَّا **İmtihana çektik** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** فَلَيَعْلَمَنَّ **Elbette bilecek** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* الَّذِينَ صَدَقُوا **Doğru olanları** *(Nerede?)* فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında *(Ne yoluyla bilecek?)* عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşahede bilgisiyle وَلَيَعْلَمَنَّ **Ve elbette bilecek** *(Kimi?)* الْكَاذِبِينَ **Yalancıları** *(Nerede?)* فِيهِ O imanda.

4. أَمْ **Yoksa** حَسِبَ **Zannetti mi?** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Neyi?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** الشِّرْكَ وَالْمَعَاصِي Şirk ve günahları *(Ne zannetti mi?)* أَنْ يَسْبِقُونَا **Bizden savuşacaklarını** يَفُوتُونَا Bizden kaçacaklarını فَلَا نَنْتَقِمَ مِنْهُمْ Ve onlardan intikam almayacağımızı -بِئْسَ- سَاءَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* -الَّذِي- مَا **O şey ki,** يَحْكُمُونَ هُ Onu **hükmediyorlar** *(Kötü olan nedir?)* حُكْمُهُمْ هٰذَا Onların bu hükümleridir.

5. مَنْ **Her kim ki** كَانَ **Oldu ise** *(Ne oldu ise?)* يَرْجُوا **Umuyor** يَخَافُ Korkuyor *(Neyi umuyor?)* لِقَاءَ اللّٰهِ **Allah'a kavuşmayı** فَإِنَّ أَجَلَ اللّٰهِ **Muhakkak Allah'ın vakti** *(Neye dair olan?)* بِهِ Kavuşmaya dair olan *(Nedir?)* لَآتٍ **Gelicidir** فَلْيَسْتَعِدَّ لَهُ Ona hazırlansın وَهُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِ الْعِبَادِ Kulların sözlerini الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların yaptıklarını.

6. وَمَنْ **Her kim ki** جَاهَدَ **Cihad ederse** *(Ne olmakla?)* جِهَادَ حَرْبٍ أَوْ نَفْسٍ Savaş veya nefis cihadı yapmakla فَإِنَّمَا **Ancak** يُجَاهِدُ **Cihad eder** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** فَإِنَّ مَنْفَعَةَ جِهَادِهِ Zira onun cihadının menfaati *(Kimedir?)* لَهُ Onadır لَا لِلّٰهِ Allah'a değil إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* لَغَنِيٌّ **İhtiyaçsızdır** *(Kimden?)* عَنِ الْعَالَمِينَ الَّذِينَ **Âlemlerden** *(O âlemlerden bedel?)* الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ İnsanlar, cinler ve melekler *(Daha neden ihtiyaçsızdır?)* وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ Onların ibadetlerinden.

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ بِعَمَلِ الصَّالِحَاتِ ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ﴾ بِمَعْنَى حَسَنَ وَنَصْبُهُ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ ﴿الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ (٧)﴾ وَهُوَ الصَّالِحَاتُ ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾ أَيْ إِيصَاءً ذَا حُسْنٍ بِأَنْ يَبَرَّهُمَا ﴿وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ﴾ بِإِشْرَاكِهِ ﴿عِلْمٌ﴾ مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ فَلَا مَفْهُومَ لَهُ ﴿فَلَا تُطِعْهُمَا﴾ فِي الْإِشْرَاكِ ﴿إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٨)﴾ فَأُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ (٩)﴾ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ بِأَنْ نَحْشُرَهُمْ مَعَهُمْ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَذَاهُمْ لَهُ ﴿كَعَذَابِ اللهِ﴾ فِي الْخَوْفِ مِنْهُ فَيُطِيعُهُمْ فَيُنَافِقُ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿جَاءَ نَصْرٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ رَبِّكَ﴾ فَغَنِمُوا ﴿لَيَقُولُنَّ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ فِي الْإِيمَانِ فَأَشْرِكُونَا فِي الْغَنِيمَةِ قَالَ تَعَالَى ﴿أَوَلَيْسَ اللهُ بِأَعْلَمَ﴾ أَيْ بِعَالِمٍ ﴿بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ (١٠)﴾ قُلُوبِهِمْ مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ بَلَى ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بِقُلُوبِهِمْ ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ (١١)﴾ فَيُجَازِي الْفَرِيقَيْنِ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا﴾ دِينَنَا ﴿وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ﴾ فِي اتِّبَاعِنَا إِنْ كَانَتْ وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (١٢)﴾ فِي ذَلِكَ ﴿وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ﴾ أَوْزَارَهُمْ ﴿وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ﴾ بِقَوْلِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَإِضْلَالِهِمْ مُقَلِّدِيهِمْ ﴿وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ (١٣)﴾ يَكْذِبُونَ عَلَى اللهِ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ وَحُذِفَ فَاعِلُهُمَا الْوَاوُ وَنُونُ الرَّفْعِ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ﴾ وَعُمْرُهُ أَرْبَعُونَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرُ ﴿فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾ يَدْعُوهُمْ إِلَى تَوْحِيدِ اللهِ فَكَذَّبُوهُ ﴿فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ﴾ أَيِ الْمَاءُ الْكَثِيرُ طَافَ بِهِمْ وَعَلَاهُمْ فَغَرِقُوا ﴿وَهُمْ ظَالِمُونَ (١٤)﴾ مُشْرِكُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

7. **İman edip iyi işler yapanların kötülüklerini elbette** yaptıkları iyi işlerle **örteriz ve onlara, yaptıkları** iyi amellerin**in güzeli**[1] **ile karşılık veririz.**

[1] أَحْسَنَ kelimesi حَسَنَ anlamındadır. Cer edici olan ب harfi hazfedilerek nasbolmuştur.

8. **Biz, insana, ana-babasını** onlara iyilik yapması suretiyle güzel **tavsiyeyle tavsiye etmişizdir. Eğer onlar, seni, kendisine** -kendisini şirk koşmayadair **bilgin olmayan**[1] **şeyi, bana ortak koşman için zorlarlarsa,** şirk konusunda **onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır; o zaman size yapmış olduklarınızı haber ver**ip onların karşılığını ödeye**ceğim**.

9. **İman edip iyi işler yapanları, muhakkak salihler,** peygamberler ve Allah dostlarıyla birlikte haşretmek suretiyle onların **içine katarız.**

10. **İnsanlardan kimi vardır ki: "Allah'a inandık" der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman,** kendisinden korkma hususunda **insanların fitnesini,** onların kendisine yaptığı eziyeti **Allah'ın azabı gibi tutar,** insanlara itaat edip münafıklık yapar. Andolsun ki, **Rabbinden** müminlere **bir yardım gelecek olsa** da onlar ganimet alsalar, **mutlaka, "Gerçekten biz de** iman hususunda **sizinle beraberdik**, bizi de ganimete ortak edin" **derler.**[2] Allah teala buyuruyor ki: **Peki, Allah, herkesin kalbindekileri,** imanı ve nifakı **bilen değil midir?** Tabi ki öyledir.

11. **Andolsun ki, Allah, elbette** kalpleriyle **iman edenleri de bilir ve yine andolsun ki, münafıkları da bilir;** her ikisinin de karşılığını verecektir.[3]

12. **Kâfirler, iman edenlere: Bizim yolumuza,** dinimize **uyun, sizin** bize uymakla kazandığınız bir günah varsa o **günahlarınızı biz yüklenelim,**[4] **derler.** Allah teala buyuruyor ki: **Halbuki onların hiçbir günahını yüklenecek değillerdir. Gerçekte onlar,** bu konuda **kesinlikle yalan söylemektedirler.**

13. **Andolsun ki, kendi yüklerini,** günahlarını, **kendi yükleriyle birlikte** müminlere söyledikleri "bizim yolumuza tabi olun..." ve kendilerine uyanları saptırmaları sebebiyle **başka yükler de taşıyacaklar. Yine and olsun ki,** Allah'a karşı **uydurdukları şeylerden dolayı kıyamet günü mutlaka** azarlama sorgusuyla **sorulacaklardır.**[5]

14. **Andolsun ki biz** yaşı kırk yahut daha fazla iken **Nuh'u kendi kavmine gönderdik de o bin yıldan elli yıl eksik bir süre** kendilerini Allah'ı tevhit etmeye çağırarak **onların arasında kaldı;** ama onlar Nuh'u yalanladılar. **Sonunda onlar zalimler iken tufan,** her taraftan kendilerini kaplayıp yükselen sular **onları alıverdi** ve böylece boğuldular.

---

[1] مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ kaydı vakıa uygun olarak gelmiştir. Yoksa mefhumu muhalifi söz konusu değildir.

[2] لَيَقُولُنَّ kelimesindeki raf nûn'u peşpeşe gelen nun'lardan dolayı hazfedilmiştir. Cemi zamiri olan و ise iki sakin bir araya geldiği için hazfedilmiştir.

[3] Her iki لَيَعْلَمَنَّ fiilindeki ل harfleri kasem içindir.

[4] وَلْنَحْمِلْ kelimesindeki emir, haber anlamındadır.

[5] لَيَحْمِلُنَّ ve لَيُسْئَلُنَّ fiillerindeki ل harfleri kasem içindir. Ayrıca her iki fiilin failleri olan و ile raf nûn'ları hazfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

7. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَنُكَفِّرَنَّ **Elbette örteriz** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِمْ **Onların günahlarını** *(Ne ile örteriz?)* بِعَمَلِ الصَّالِحَاتِ Salih amelleriyle وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ **Ve elbette onlara karşılık olarak veririz** *(Neyi?)* اَحْسَنَ -بِمَعْنٰى حَسَنَ وَنَصْبُهُ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ- الَّذِي **O şeyin en güzelini ki,** 'Ahsenu' kelimesi 'hasenu' manasındadır, nasbı ise bâ harfi cerinin hazfi iledir كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyordular** وَهُوَ الصَّالِحَاتُ O da salih amellerdir.

8. وَوَصَّيْنَا **Ve vasiyet ettik** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** *(Kime karşı?)* بِوَالِدَيْهِ **Anne-babasına karşı** *(Nasıl vasiyet ettik?)* حُسْنًا **Güzellikle** أَيْ إِيصَاءً Yani, vasiyet etmekle *(Nasıl?)* ذَا حُسْنٍ Güzel olan *(Ne şekilde?)* بِأَنْ يَبَرَّهُمَا Onlara iyilik etmekle وَاِنْ **Şayet** جَاهَدَا **Zorlarlarsa** *(Kimi?)* كَ **Seni** *(Niçin zorlarlarsa?)* لِتُشْرِكَ **Ortak koşman için** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Nerede?)* بِهِ **Onda** بِإِشْرَاكِهِ Onu ortak koşmada *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Bu söz nedir?)* مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ Vakıaya uygun olan bir sözdür فَلَا مَفْهُومَ لَهُ Yoksa mefhumu muhalifi düşünülemez فَلَا تُطِعْهُمَا **Onlara itaat etme** *(Ne konuda?)* فِي الْاِشْرَاكِ Ortak koşma konusunda اِلَيَّ **Banadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَأُنَبِّئُكُمْ **Size haber vereceğim** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor oldunuz** فَأُجَازِيكُمْ Ve sizin karşılığınızı vereceğim *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Yaptığınız işler sebebiyle.

9. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَنُدْخِلَنَّهُمْ **Elbette onları katacağız** *(Nereye?)* فِي الصَّالِحِينَ **Salih kullar arasına** *(Yani?)* الْاَنْبِيَاءِ وَالْاَوْلِيَاءِ Peygamberler ve enbiyalar arsına *(Ne ile?)* بِأَنْ نَحْشُرَهُمْ مَعَهُمْ Onları onlarla beraber haşretmekle.

10. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يَقُولُ **Der** *(Ne der?)* اٰمَنَّا **İman ettik** بِاللّٰهِ **Allah'a** فَإِذَا اُوذِيَ **Eziyet edildiğinde ise** *(Nerede?)* فِي اللّٰهِ **Allah uğrunda** جَعَلَ **Tutar** *(Neyi?)* فِتْنَةَ النَّاسِ **İnsanların fitnesini** أَيْ أَذَاهُمْ لَهُ Yani, insanların ona eziyet etmesini *(Ne gibi tutar?)* كَعَذَابِ اللّٰهِ **Allah'ın azabı gibi** *(Ne konuda?)* فِي الْخَوْفِ مِنْهُ Ondan korkmada فَيُطِيعُهُمْ Ve onlara itaat eder فَيُنَافِقُ Sonra münafık olur وَلَئِنْ **Yemin olsun ki şayet** *(Bu lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır جَاءَ **Gelse** *(Ne gelse?)* نَصْرٌ **Yardım** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** فَغَنِمُوا Ve ganimet alsalar

لَيَقُولُنَّ **Elbet derler** حُذِفَتْ مِنْهُ Bu kelimeden hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf nunu *(Niçin?)* لِتَوَالِي النُّونَاتِ Üç nun peş peşe geldiği için *(Daha ne hazfedildi?)* وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan vav *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin yan yana geldiği için *(Ne derler?)* اِنَّا **Şüphesiz biz** كُنَّا **Olduk** *(Kimle beraber?)* مَعَكُمْ **Sizle beraber olduk** *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İman etmede فَأَشْرِكُونَا فِي الْغَنِيمَةِ Ve ganimete bizi de ortak edin قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki اَوَ لَيْسَ **Değil mi?** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne değil mi?)* بِاَعْلَمَ **En iyi bilen** أَيْ بِعَالِمٍ Yani, bilici *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** *(O şeyler de neredediler?)* فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin sinelerindedir** قُلُوبِهِمْ Kalplerindedir *(Neden olan?)* مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ İman ve münafıklıktan بَلٰى Evet, bilir!

11. وَلَيَعْلَمَنَّ **Yemin olsun ki bilir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kişileri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne ile?)* بِقُلُوبِهِمْ Kalpleriyle وَلَيَعْلَمَنَّ **Ve yemin olsun ki bilir** *(Kimi?)* الْمُنَافِقِينَ **Münafıkları** فَيُجَازِي الْفَرِيقَيْنِ Ve her iki tarafın da karşılığını verir وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ İki fiilde bulunan lam yemin lamıdır.

12. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne dediler?)* اتَّبِعُوا **Uyun** *(Neye?)* سَبِيلَنَا **Yolumuza** دِينَنَا Dinimize وَلْنَحْمِلْ **Yüklenelim** *(Neyi?)* خَطَايَاكُمْ **Hatalarınızı** *(Ne konudaki hatalarınızı?)* فِي اتِّبَاعِنَا Bize uyma konusundaki إِنْ كَانَتْ Eğer varsa وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ Emir haber manasındadır قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki وَمَا هُمْ **Onlar değiller** *(Ne değiller?)* بِحَامِلِينَ **Yüklenici** *(Neden?)* مِنْ خَطَايَاهُمْ **Onların hatalarından** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiç bir şeyi** اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu sözlerinde.

13. وَلَيَحْمِلُنَّ **Yemin olsun yüklenecekler** *(Neyi?)* اَثْقَالَهُمْ **Yüklerini** أَوْزَارَهُمْ Ağırlıklarını *(Daha neyi yüklenecekler?)* وَاَثْقَالًا **Ve yükleri** *(Öyle yükler ki,)* مَعَ اَثْقَالِهِمْ **Kendi yükleriyle beraber olan** *(Ne sebebiyle?)* بِقَوْلِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere olan şu sözleri sebebiyle اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا "Yolumuza uyun" *(Daha ne sebeple?)* وَإِضْلَالِهِمْ مُقَلِّدِيهِمْ Onlara uyanları yoldan çıkarmaları sebebiyle وَلَيُسْـَٔلُنَّ **Ve yemin olsun sorguya çekilecekler** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Neden sorguya çekilecekler?)* عَمَّا **O şeylerden ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَفْتَرُونَ **Uyduruyor idiler** يَكْذِبُونَ عَلَى اللّٰهِ Allah aleyhine yalan atıyorlar *(Nasıl bir sorguya çekilecekler?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sorgusu ile وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ İki fiilde bulunan lam yemin lamıdır وَحُذِفَ فَاعِلُهُمَا İki fiilin failleri hazfedilmiştir *(Onlardan bedel?)* الْوَاوُ وَنُونُ الرَّفْعِ Vav ve raf alameti olan nun.

14. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Kime gönderdik?)* اِلٰى قَوْمِهِ **Kavmine** وَعُمْرُهُ أَرْبَعُونَ سَنَةً Onun yaşı kırk seneydi أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazlaydı فَلَبِثَ **Ve kaldı** *(Nerede?)* فِيهِمْ **Onların arasında** *(Ne kadar?)* اَلْفَ سَنَةٍ **Bin sene** اِلَّا **Ancak hariç** *(Ne?)* خَمْسِينَ عَامًا **Elli yıl** يَدْعُوهُمْ إِلٰى تَوْحِيدِ اللهِ Onları Allah'ın tevhidine çağırıyordu فَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladılar فَاَخَذَهُمْ **Ve onları yakaladı** *(Ne?)* الطُّوفَانُ **Tufan** أَيِ الْمَاءُ الْكَثِيرُ Yani, çok su طَافَ بِهِمْ Onları kuşattı *(Daha?)* وَعَلَاهُمْ Ve onların üstüne yükseldi *(Daha?)* فَغَرِقُوا Ve boğuldular *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne?)* ظَالِمُونَ **Zalimler** مُشْرِكُونَ Şirk koşanlar.

﴿فَأَنْجَيْنَاهُ﴾ أَيْ نُوحًا ﴿وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ﴾ أَيِ الَّذِينَ كَانُوا مَعَهُ فِيهَا ﴿وَجَعَلْنَاهَا آيَةً﴾ عِبْرَةً ﴿لِلْعَالَمِينَ (١٥)﴾ لِمَنْ بَعْدَهُمْ مِنَ النَّاسِ إِنْ عَصَوْا رُسُلَهُمْ وَعَاشَ نُوحٌ بَعْدَ الطُّوفَانِ سِتِّينَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ حَتَّى كَثُرَ النَّاسُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ﴾ خَافُوا عِقَابَهُ ﴿ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِمَّا أَنْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (١٦)﴾ الْخَيْرَ مِنْ غَيْرِهِ ﴿إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا﴾ تَقُولُونَ كَذِبًا إِنَّ الْأَوْثَانَ شُرَكَاءُ اللّٰهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا﴾ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَرْزُقُوكُمْ ﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ﴾ اطْلُبُوهُ مِنْهُ ﴿وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (١٧)﴾ ﴿وَإِنْ تُكَذِّبُوا﴾ أَيْ تُكَذِّبُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ مِنْ قَبْلِي ﴿وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (١٨)﴾ إِلَّا الْبَلَاغُ الْبَيِّنُ فِي هَاتَيْنِ الْقِصَّتَيْنِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ تَعَالَى فِي قَوْمِهِ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَنْظُرُوا ﴿كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ﴾ هُوَ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَقُرِئَ بِفَتْحِهِ مِنْ بَدَأَ وَأَبْدَأَ بِمَعْنًى أَيْ يَخْلُقُهُمْ ابْتِدَاءً ﴿ثُمَّ﴾ هُوَ ﴿يُعِيدُهُ﴾ الْخَلْقَ كَمَا بَدَأَهُمْ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ مِنَ الْخَلْقِ الْأَوَّلِ وَالثَّانِي ﴿عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ (١٩)﴾ فَكَيْفَ يُنْكِرُونَ الثَّانِيَ ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾ لِمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَأَمَاتَهُمْ ﴿ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشَاءَةَ الْآخِرَةَ﴾ مَدًّا وَقَصْرًا مَعَ سُكُونِ الشِّينِ [النَّشْأَةَ] ﴿إِنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٠)﴾ وَمِنْهُ الْبَدْءُ وَالْإِعَادَةُ ﴿يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ﴾ رَحْمَتَهُ ﴿وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ (٢١)﴾ تُرَدُّونَ ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ رَبَّكُمْ عَنْ إِدْرَاكِكُمْ ﴿فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ لَوْ كُنْتُمْ فِيهَا أَيْ لَا تَفُوتُونَهُ ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَمْنَعُكُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ (٢٢)﴾ يَنْصُرُكُمْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ وَلِقَائِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ وَالْبَعْثِ ﴿أُولٰئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي﴾ أَيْ جَنَّتِي ﴿وَأُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٢٣)﴾ مُؤْلِمٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Fakat biz onu,** Nuh'u **ve** onunla birlikte **gemide** bulunan **kişileri kurtardık; ve bunu âlemlere,** kendilerinden sonra gelen ve peygamberlerine isyan edecek insanlara **bir ayet,** ibret **yaptık.** Nuh (aleyhisselam) Tufan'dan sonra atmış sene yahut daha fazla yaşamış ve nihayet insanlar da çoğalmıştı.

16. **Ve İbrahim'i de** yâd et; **hani O kavmine şöyle demişti: Allah'a kulluk edin, onun** azabın**dan sakının. Eğer** iyiyle kötüyü **bilmiş olsanız, bu sizin için** şu an yaptığınız putlara ibadetten **daha hayırlıdır.**

17. **Siz Allah'tan başka birtakım putlara tapıyor,** putların Allah'a ortak olduğunu söyleyerek **yalan sözler söylüyorsunuz. Bilmelisiniz ki, Allah'tan başka taptıklarınız, sizin için rızka sahip olamazlar,** size rızk vermeye güçleri yetmez. **O halde rızkı Allah katında arayın,** ondan isteyin. **Ona kulluk edin ve ona şükredin. Ancak ona döndürüleceksiniz.**

18. Ey Mekkeliler! **Eğer** beni **yalanlarsanız, bilin ki sizden önceki birçok ümmet de** benden önceki peygamberleri **yalanlamışlardır. Peygamber'e düşen, yalnız açık bir tebliğdir.** Bu iki kıssada Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) teselli edilmiştir.

Allah teala Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) kavmi hakkında şunları buyuruyor:

19. **Allah'ın, mahlukatı ilk baştan nasıl yarattığını,**[1] **(ölümden) sonra** O **bunu,** yani mahlukatı ilk baştan yarattığı gibi **iade ettiğini görmediler mi?**[2] **Şüphesiz bu** yaratmanın ilki de ikincisi de **Allah'a kolaydır.** Hal böyleyken nasıl oluyor da ikinci yaratmayı inkâr ediyorlar.

20. **De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah** sizden öncekileri **ilk baştan nasıl yaratmış** ve sonra nasıl canlarını almış **bir bakın! İşte Allah bundan sonra ahiret hayatını**[3] **da yaratacaktır. Gerçekten Allah her şeye gücü yetendir;** ilk baştan yaratma ve yaratmayı iade etme de bu gücünün yettiği şeylerdendir.

21. **O,** azap etmeyi **dilediğine azap eder,** rahmet **dilediğine de merhamet eder. Ancak ona döndürüleceksiniz.**

22. **Siz ne yeryüzünde ne de** -farzı muhal gidecek olsanız- **gökte,** (azabının) size erişmesinden Rabbinizi **âciz bırakamazsınız,** ondan kaçamazsınız. **Allah'tan başka** sizi onun azaptan koruyacak **bir dost ve** onun azabına karşı size **bir yardımcı da bulamazsınız.**

23. **Allah'ın ayetlerini,** Kuran'ı ve dirilişi **ve ona kavuşmayı inkâr edenler, işte onlar benim rahmetimden,** cennetimden **ümitlerini kesmişlerdir. Ayrıca onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

15. فَأَنْجَيْنَا **Ve biz kurtardık** *(Kimi?)* هُ **Onu** أَيْ نُوحًا Yani, Nuh'u *(Daha?)* وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ **Ve gemi arkadaşlarını** أَيِ الَّذِينَ Yani, o kimseleri ki كَانُوا مَعَهُ Onunla birlikteydiler *(Nerede?)* فِيهَا Gemide وَجَعَلْنَاهَا **Ve onları kıldık** *(Ne kıldık?)* آيَةً **Ders** عِبْرَةً İbret *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonra gelen مِنَ النَّاسِ

---

[1] يُبْدِئُ fiilinin ilk harfi zammeli olarak okunmuştur. Bir kıraatte de ilk harfi fethalı okunmuştur. Bu iki kelime aynı anlamda olan أَبْدَأَ ile بَدَأَ fiilinden gelmişlerdir; "Onları ilk baştan yaratıyor" anlamındadırlar.

[2] يَرَوْا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ harfiyle, hem de تـ harfiyle okunmuştur.

[3] اَلنَّشَآءَةَ kelimesi hem med ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi اَلنَّشْأَةَ şeklinde) sükunlu ش harfiyle birlikte kasr ile okunmuştur.

وَعَاشَ İnsanlar için *(Ne zaman?)* إِنْ عَصَوْا Şayet asi olurlarsa *(Kime?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerine نُوحٌ بَعْدَ الطُّوفَانِ Nuh tufandan sonra yaşadı *(Ne kadar?)* سِتِّينَ سَنَةً Altmış sene أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazla حَتّٰى كَثُرَ النَّاسُ Nihayetinde insanlar çoğaldılar.

16. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'i** إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَاتَّقُوهُ **Ve ondan sakının** خَافُوا عِقَابَهُ Onun azabından korkun ذٰلِكُمْ **Bu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِمَّا أَنْتُمْ عَلَيْهِ Bulunduğunuz durumdan *(O da neden ibarettir?)* مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapmaktan إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* الْخَيْرَ Hayır'ı *(Neden?)* مِنْ غَيْرِهِ Onun dışındaki şeylerden.

17. إِنَّمَا **Ancak** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Neye tapıyorsunuz?)* أَوْثَانًا **Putlara** وَتَخْلُقُونَ **Ve uyduruyorsunuz** *(Ne?)* إِفْكًا **Yalan** تَقُولُونَ كِذْبًا Yalan söylüyorsunuz *(Ne diye?)* إِنَّ الْأَوْثَانَ شُرَكَاءُ اللّٰهِ Muhakkak putlar Allah'ın ortaklarıdır إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o şeyler ki** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** لَا يَمْلِكُونَ **Malik olamazlar** *(Kim için?)* لَكُمْ **Siz için** *(Neye malik olamazlar?)* رِزْقًا **Bir rızka** لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَرْزُقُوكُمْ Sizi rızıklandırmaya güç yetiremezler فَابْتَغُوا **Arayın** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın katında** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** اطْلُبُوهُ مِنْهُ Rızkı ondan isteyin *(Daha?)* وَاعْبُدُوهُ **Ve ibadet edin** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Daha?)* وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** *(Kime?)* لَهُ **Ona** إِلَيْهِ **Ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz.**

18. وَإِنْ **Şayet** تُكَذِّبُوا **Yalanlarsanız** أَيْ تُكَذِّبُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Ey Mekke halkı beni yalanlarsanız فَقَدْ **Muhakkak ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* أُمَمٌ **Ümmetler** *(Öyle ümmetler ki,)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** مِنْ قَبْلِي Benden önce وَمَا عَلَى الرَّسُولِ **Peygamberin görevi değildir** إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* الْبَلَاغُ **Tebliğdir** *(Öyle tebliğ ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** إِلَّا الْبَلَاغُ الْبَيِّنُ Açık bir tebliğ فِي هَاتَيْنِ الْقِصَّتَيْنِ Bu iki kıssada vardır *(Ne vardır?)* تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) teselli.

19. وَقَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi *(Kim hakkında?)* فِي قَوْمِهِ Hz. Peygamber'in kavmi hakkında *(Ne dedi?)* اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? كَيْفَ **Nasıl** يُبْدِئُ **Yarattı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Mahlûkatı** هُوَ Bu يُبْدِئُ kelimesi *(Nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ أَوَّلِهِ Baş harfinin zammesiyle وَقُرِئَ بِفَتْحِهِ Fethasıyla da okunmuştur *(Bu kelimeler hangi köktendir?)* مِنْ بَدَأَ وَأَبْدَأَ بِمَعْنًى Aynı manadaki 'Bedee' ve 'Ebdee'den أَيْ يَخْلُقُهُمْ ابْتِدَاءً Yani, onları ilk baştan yaratıyor

كَمَا بَدَأَهُمْ (Ne gibi?) Mahlûkatı الْخَلْقَ **Onu iade ediyor** يُعِيدُهُ O هُوَ **Sonra** ثُمَّ Onları yarattığı gibi مِنَ الْخَلْقِ الأَوَّلِ وَالثَّانِي anlatılan **Muhakkak bu** إِنَّ ذٰلِكَ الْمَذْكُورَ Birinci ve ikinci yaratış عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** يَسِيرٌ **Kolaydır** فَكَيْفَ يُنْكِرُونَ الثَّانِيَ Öyleyse ikincisini nasıl inkar ediyorlar?

20. قُلْ **De ki** سِيرُوا **Gezinin** *(Nerede?)* فِي الأَرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ **Nasıl** بَدَأَ **İlk olarak yaptı** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Yaratmayı** *(Kim için?)* لِمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ Sizden öncekiler için *(Daha ne yaptı?)* وَأَمَاتَهُمْ Ve onların canını aldı ثُمَّ اللّٰهُ **Sonra Allah** يُنْشِىءُ **İnşa edecek** *(Neyi?)* النَّشْأَةَ الآخِرَةَ **Ahiret hayatını** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* مَدًّا وَقَصْرًا Med ve kasr ederek *(Ne ile birlikte kasr ederek?)* مَعَ سُكُونِ الشِّينِ Şin harfinin sükunuyla (النَّشْأَةَ şeklinde) إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve onun gücünün yettiği şeylerdendir *(Ne?)* الْبَدْءُ وَالإِعَادَةُ İlk yaratış ve iade etmek.

21. يُعَذِّبُ **Azap eder** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* تَعْذِيبَهُ Ona azap etmeyi وَيَرْحَمُ **Ve merhamet eder** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ Ona merhamet etmeyi وَإِلَيْهِ **Ona** تُقْلَبُونَ **Çevrileceksiniz** تُرَدُّونَ Döndürüleceksiniz.

22. وَمَا أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakıcılar** *(Kimi?)* رَبَّكُمْ Rabbinizi *(Neden aciz bırakıcı?)* عَنْ إِدْرَاكِكُمْ Size gelmesinden ***(Nerede aciz bırakıcı değilsiniz?)*** فِي الأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلاَ **Yine (aciz bırakıcı) değilsiniz** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Semada** لَوْ كُنْتُمْ فِيهَا Şayet orada olsanız أَيْ لاَتَفُوتُونَهُ Yani, ondan kaçamazsınız وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için olmadı** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Ne yoktur?)* مِنْ وَلِيٍّ **Bir dost** *(Öyle dost ki,)* يَمْنَعُكُمْ مِنْهُ Sizi ondan engelleyebilecek *(Daha ne yoktur?)* وَلاَ نَصِيرٍ **Yardımcı da yoktur** *(Öyle yardımcı ki,)* يَنْصُرُكُمْ مِنْ عَذَابِهِ Sizi onun azabından muhafaza edecek.

23. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neyi?)* بِآيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Daha?)* وَلِقَائِهِ **Ve ona kavuşmayı** أَيِ الْقُرْآنِ وَالْبَعْثِ Yani, Kuran'ı ve dirilişi أُولٰئِكَ **İşte onlar** يَئِسُوا **Ümit kesiyorlar** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَتِي **Benim rahmetimden** أَيْ جَنَّتِي Yani, cennetimden وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمٌ **Elem verici** مُؤْلِمٌ Acı verici.

قَالَ تَعَالَى فِي قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّآ اَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ فَاَنْجَاهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ﴾ الَّتِي قَذَفُوهُ فِيهَا بِأَنْ جَعَلَهَا عَلَيْهِ بَرْدًا وَسَلَامًا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِنْجَائِهِ مِنْهَا ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ هِيَ عَدَمُ تَأْثِيرِهَا فِيهِ مَعَ عِظَمِهَا وَإِخْمَادُهَا وَإِنْشَاءُ رَوْضٍ مَكَانَهَا فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾﴾ يُصَدِّقُونَ بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿وَقَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا﴾ تَعْبُدُونَهَا وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ ﴿مَوَدَّةُ بَيْنِكُمْ﴾ خَبَرُ إِنَّ وَعَلَى قِرَاءَةِ النَّصْبِ مَفْعُولٌ لَهُ وَمَا كَافَّةٌ اَلْمَعْنَى تَوَادَدْتُمْ عَلَى عِبَادَتِهَا ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ﴾ يَتَبَرَّأُ الْقَادَةُ مِنَ الْأَتْبَاعِ ﴿وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا﴾ يَلْعَنُ الْأَتْبَاعُ الْقَادَةَ ﴿وَمَاْوٰيكُمُ﴾ مَصِيرُكُمْ جَمِيعًا ﴿النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْهَا ﴿فَاٰمَنَ لَهُ﴾ صَدَّقَ بِإِبْرَاهِيمَ ﴿لُوطٌ﴾ وَهُوَ ابْنُ أَخِيهِ هَارَانَ ﴿وَقَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿اِنِّي مُهَاجِرٌ﴾ مِنْ قَوْمِي ﴿اِلٰى رَبِّي﴾ أَيْ إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي وَهَجَرَ قَوْمَهُ وَهَاجَرَ مِنْ سَوَادِ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ ﴿اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ﴾ بَعْدَ إِسْمَاعِيلَ ﴿اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ﴾ بَعْدَ إِسْحٰقَ ﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ﴾ فَكُلُّ الْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ ﴿وَالْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ أَيِ التَّوْرَاةَ وَالْاِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَالْفُرْقَانَ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا﴾ وَهُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ ﴿وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾﴾ الَّذِينَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿لُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَاِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ [اِنَّكُمْ] ﴿لَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ ﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ﴾ طَرِيقَ الْمَارَّةِ بِفِعْلِكُمُ الْفَاحِشَةَ بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ فَتَرَكَ النَّاسُ الْمَمَرَّ بِكُمْ ﴿وَتَاْتُونَ فِي نَادِيكُمُ﴾ مُتَحَدَّثِكُمْ ﴿الْمُنْكَرَ﴾ فِعْلَ الْفَاحِشَةِ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ فِي اسْتِقْبَاحِ ذٰلِكَ وَأَنَّ الْعَذَابَ نَازِلٌ بِفَاعِلِيهِ ﴿قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي﴾ بِتَحْقِيقِ قَوْلِي فِي إِنْزَالِ الْعَذَابِ ﴿عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾﴾ الْعَاصِينَ بِإِتْيَانِ الرِّجَالِ فَاسْتَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

24. **Kavminin cevabı ise: "Onu öldürün yahut yakın!" demelerinden ibaret oldu; ama Allah onu** kavminin kendisini attığı **ateşten,** o ateşi serin ve selamet kılarak **kurtardı. Doğrusu bunda,** Allah tealanın İbrahim'i (aleyhisselam) ateşten kurtarmasında, **iman eden,** Allah'ı tevhit edip onun gücünü

bilen **bir kavim için ibretler vardır.**[1] Bu ayetler şunlardır: Çok büyük olmasına rağmen ateşin ona tesir etmemesi, ateşin sönmesi ve çok kısa bir sürede ateşin bulunduğu yerde bir bahçelik yaratılması.

25. İbrahim **dedi ki: Sizin Allah'tan başka putları ilah edinmeniz(in sebebi) dünyada iken aranızdaki sevgidir.**[2] Yani dünyada iken onlara ibadet etmeyi severek bir araya geldiniz. **Sonra kıyamet günü kiminiz kiminizi tanımayacak,** (putlara ibadet konusunda) başı çeken liderler, kendilerine tabi olanlardan uzak olduklarını bildirecek **ve kiminiz** tabi olanlar da **kiminize,** liderlere **lânet okuyacak.** Hep birlikte **varacağınız yer ateştir ve** ateşe karşı **hiç yardımcınız da yoktur.**

26. **Bunun üzerine** kardeşi Hârân'ın oğlu olan **Lût ona iman etti,** İbrahim'i doğruladı. **Ve** İbrahim**: Doğrusu ben** kavminden göçüp **Rabbim**in emrettiği yer**e hicret ediyorum de**yip kavmini terk etti ve Irak'tan Şâm topraklarına göç et**ti. Şüphesiz O** mülkünde **aziz ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

27. **Ona** İsmail'den sonra **İshak'**ı **ve** ondan sonra da **Yakup'u bağışladık Peygamberliği ve kitapları,** Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u ve Furkan'ı **onun soyundan gelenlere verdik.** İbrahim'den (aleyhisselam) sonra gelen tüm peygamberler onun soyundandır. **Ona** tüm din sahipleri arasında güzel övgü nasip etmek suretiyle **dünyada mükâfatını verdik. Şüphesiz o, ahirette de** kendileri için yüksek dereceler olan **sâlih kimselerdendir.**

28. **Lût'u da** yâd et; **hani o, kavmine demişti ki: Yoksa siz gerçekten,**[3] **daha önce hiçbir âlemlerden,** hiçbir cin ve insanın **yapmadığı bir hayâsızlığı mı yapıyorsunuz,** erkeklere arkadan mı yaklaşıyorsunuz**?**

29. **Yoksa siz, erkeklere yaklaşıyor,** aranızdan gelip geçenlerin **yol**larını **kes**erek onlara o edepsiz işi yap**ıyor** -hatta bu yüzden insanlar sizin içinizden geçmeyi bırakmıştı- **ve toplantılarınızda** kiminiz kiminize **edepsizlikler,** o kötü işi **mi yapıyorsunuz! Kavminin cevabı ise, şöyle demelerinden ibaret oldu:** bu işi kötü görmen ve yapanlara azap ineceği konusunda **doğru söyleyenlerden isen, Allah'ın azabını getir bize!**

30. **(Lût:) Şu bozguncu,** erkeklere yaklaşmak suretiyle asi olmuş **kavme karşı** azap ineceği şeklindeki sözümü gerçekleştirerek **bana yardım eyle Rabbim! dedi,** Allah da onun duasını kabul etti.

---

[1] Bu ayetlerin iman edenler için olması, gerçekte bunlardan faydalanan kişiler sadece onlar olduğu içindir.

[2] مَوَدَّةُ kelimesi (merfu okunduğunda) إِنَّ'nin haberidir. Bu kıraate göre إِنَّمَا'daki مَا mastar anlamındadır. Bu kelimeyi mensup olarak okuyan kıraate göre ise مَوَدَّةً kelimesi Mefulü leh'tir. Bu kıraate göre إنما'daki ما, kâffe'dir.

[3] أَئِنَّكُمْ kelimesi hem burada hem de bir sonraki ayette 1) iki hemzenin tahkiki ile, 2) ikinci hemze teshil edilerek, 3), her iki vecihte aralarına bir elif konularak okunmuştur. (Bu ayet bizim kıraatimizde şöyle okunmuştur: "...إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ/Şüphesiz siz öyle hayâsız bir iş yapıyorsunuz ki..." -Mütercim-)

KELİME ANLAMI

24. قَالَ تَعَالٰى Yüce (Allah) dedi *(Ne hakkında?)* فِي قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ İbrahim'in aleyhisselam kıssası hakkında فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Ne oldu?)* أَنْ قَالُوا **Demeleri** *(Ne demeleri?)* اقْتُلُوهُ **Onu öldürün** أَوْ **Veya** حَرِّقُوهُ **Onu yakın** فَأَنْجَاهُ **Ve onu kurtardı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nereden?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** الَّتِي Öyle ateşten ki قَذَفُوهُ فِيهَا İbrahim'i içine attılar *(Ne ile onu kurtardı?)* بِأَنْ جَعَلَهَا عَلَيْهِ Ateşi onun üzerine kılmakla *(Ne kılmakla?)* بَرْدًا وَسَلَامًا Serin ve selamet إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** أَيْ إِنْجَائِهِ Yani, onu ateşten kurtarmasında *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Dersler** هِيَ O dersler *(Nedir?)* عَدَمُ تَأْثِيرِهَا فِيهِ Ateşin tesir etmemesidir *(Neye rağmen?)* مَعَ عِظَمِهَا Büyük olmasına rağmen *(Daha nedir?)* وَإِخْمَادُهَا Ateşin sönmesi *(Daha nedir?)* وَإِنْشَاءُ رَوْضٍ Bahçenin yaratılması *(Nerede?)* مَكَانَهَا Ateşin bulunduğu yerde *(Ne kadar bir zamanda?)* فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ Az bir zamanda *(Kim için dersler vardır?)* لِقَوْمٍ **Kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** يُصَدِّقُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ وَقُدْرَتِهِ Allahın tevhidini ve kudretini tasdik ediyorlar *(Niçin?)* لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا Çünkü onlar onun tevhidi ve kudretiyle faydalananlardır.

25. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim *(Ne dedi?)* إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ **Ancak sizin edinmeniz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** *(Neyi edinmeniz?)* أَوْثَانًا **Putları** *(Öyle putlar ki,)* تَعْبُدُونَهَا Onlara ibadet ediyorsunuz وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ Ma, mastariyet içindir *(Nedir bu edinmeniz?)* مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ **Aranızda sevgidir** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ إِنَّ "İnne"nin haberdir وَعَلٰى قِرَاءَةِ النَّصْبِ Nasb okunan kıraate göre bu kelime *(Nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulu leh'tir وَمَا كَافَّةٌ Ma ise kaffedir الْمَعْنٰى Mana ise şöyledir تَوَادَدْتُمْ عَلٰى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeyi arzu ettiniz *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** ثُمَّ **Sonra** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** يَكْفُرُ **İnkar edecek** *(Kim?)* بَعْضُكُمْ **Bazınız** *(Kimi?)* بِبَعْضٍ **Bazınızı** يَتَبَرَّأُ الْقَادَةُ Reis uzak olduğunu bildirecek *(Kimden?)* مِنَ الْأَتْبَاعِ Tabi olanlardan وَيَلْعَنُ **Ve lanet edecek** *(Kim?)* بَعْضُكُمْ **Bazınız** *(Kime?)* بَعْضًا **Bazınıza** يَلْعَنُ الْأَتْبَاعُ Tabi olanlar lanet okuyacak *(Kime?)* الْقَادَةَ Önderine وَمَأْوٰيكُمْ **Ve varacağınız yer** مَصِيرُكُمْ جَمِيعًا Hepinizin döneceği yer *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Kim?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Yardımcılardan hiçbir kimse** مَانِعِينَ مِنْهَا Ateşten koruyucu.

26. فَآمَنَ **Ve iman etti** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Yani?)* صَدَّقَ بِإِبْرَاهِيمَ İbrahim'i tasdik etti *(Kim?)* لُوطٌ **Lût** وَهُوَ O *(Kimdir?)* ابْنُ أَخِيهِ هَارَانَ Kardeşi Hârân'ın oğludur وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ben** مُهَاجِرٌ **Hicret edeciyim** *(Nereden?)* مِنْ قَوْمِي Kavmimden

وَهَجَرَ Yani, Rabbimin bana emrettiği yere أَيْ إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي **Rabbime** إِلَى رَبِّي *(Kime?)* قَوْمَهُ Ve kavmini terk etti وَهَاجَرَ Ve hicret etti *(Nereden?)* مِنْ سَوَادِ الْعِرَاقِ Irak topraklarından *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a إِنَّهُ **Muhakkak o** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

27. وَوَهَبْنَا **Ve bağışladık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimden sonra?)* بَعْدَ إِسْمَاعِيلَ İsmail'den sonra *(Kimi bağışladık?)* إِسْحٰقَ **İshak'ı** *(Daha Kimi?)* وَيَعْقُوبَ **Yakub'u** *(Kimden sonra?)* بَعْدَ إِسْحٰقَ İshak'tan sonra وَجَعَلْنَا **Ve biz kıldık** *(Nerede kıldık?)* فِي ذُرِّيَّتِهِ **Onun zürriyetinde** *(Neyi?)* النُّبُوَّةَ **Peygamberliği** فَكُلُّ الْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'den sonraki bütün peygamberler *(Nedendir?)* مِنْ ذُرِّيَّتِهِ Onun zürriyetindendir *(Daha neyi Onun zürriyetine ait kıldık?)* وَالْكِتَابَ **Kitabı** *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الْكُتُبِ Kitaplar manasındadır أَيِ التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَالْفُرْقَانَ Yani, Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u ve Kuran'ı وَآتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Neyi?)* أَجْرَهُ **Ecrini** *(Nerede verdik?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** وَهُوَ O ecir *(Nedir?)* الثَّنَاءُ الْحَسَنُ Güzel övgüdür *(Nerede?)* فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün din sahipleri arasında وَإِنَّهُ **Ve muhakkak ki O** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerdendir** الَّذِينَ Öyle salihlerden ki لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne?)* الدَّرَجَاتُ الْعُلَى Yüksek dereceler.

28. وَ -اذْكُرْ- **Ve** hatırla *(Kimi?)* لُوطًا **Lût'u** إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* اَئِنَّكُمْ **Siz mi!** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisini teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve ikisinin arasına bir elif koyarak *(Nasıl?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde لَتَأْتُونَ **Yapıyorsunuz** *(Neyi?)* الْفَاحِشَةَ **Çirkin işi** أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ Yani, erkeklere arkadan yaklaşmayı مَا سَبَقَكُمْ **Siz(den önce yapan) geçmedi** *(Neyi yapan?)* بِهَا **O işi** *(Kim?)* مِنْ أَحَدٍ **Hiçbir kimse** *(Neden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinler **aleminden.**

29. اَئِنَّكُمْ **Siz mi?** لَتَأْتُونَ **Yaklaşıyorsunuz** *(Kime?)* الرِّجَالَ **Erkeklere** *(Daha?)* وَتَقْطَعُونَ **Kesiyorsunuz** *(Neyi?)* السَّبِيلَ **Yolu** طَرِيقَ الْمَارَّةِ Geçilen yolu *(Nasıl kesiyorsunuz?)* بِفِعْلِكُمُ الْفَاحِشَةَ Kötü işinizi yapmanızla *(Kime?)* بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ Aranızdan geçenlere فَتَرَكَ النَّاسُ Ve insanlar terk etti *(Neyi?)* الْمَمَرَّ بِكُمْ Size uğramayı وَتَأْتُونَ **Ve yapıyorsunuz** *(Nerede?)* فِي نَادِيكُمُ **Toplantılarınızda** مُتَحَدَّثِكُمْ Konuşma yerlerinizde *(Ne yapıyorsunuz?)* الْمُنْكَرَ **O çirkin şeyi** فِعْلَ الْفَاحِشَةِ Kötü fiilinizi بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ Bazınız bazınıza فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Ne oldu?)* أَنْ قَالُوا **Demeleri** *(Ne demeleri?)* ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِعَذَابِ اللّٰهِ **Allah'ın azabını** إِنْ كُنْتَ **Şayet isen**

(Kimlerden?) مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي اسْتِقْبَاحِ ذٰلِكَ Bunun kötü olduğu وَأَنَّ الْعَذَابَ نَازِلٌ بِفَاعِلِيهِ Ve bu fiili yapana azabın ineceği konusunda.

30. قَالَ **Dedi ki** رَبِّ **Ey Rabbim!** انْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Nasıl?)* بِتَحْقِيقِ قَوْلِي Sözümü gerçekleştirerek *(Ne konuda olan sözümü?)* فِي إِنْزَالِ الْعَذَابِ Azabın indirilmesi hakkındaki *(Kim üzerine?)* عَلَى الْقَوْمِ **Kavim üzerine** *(Öyle kavim ki,)* الْمُفْسِدِينَ **Fesatçı** الْعَاصِينَ Asi olanlar *(Ne ile?)* بِإِتْيَانِ الرِّجَالِ Erkeklere yaklaşmak ile فَاسْتَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُ Ve Allah duasına icabet etti.

﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرٰى﴾ بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ ﴿قَالُوا اِنَّا مُهْلِكُوا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ﴾ أَيْ قَرْيَةِ لُوطٍ ﴿اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ (٣١)﴾ كَافِرِينَ ﴿قَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿اِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا﴾ أَيِ الرُّسُلُ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنْجِيَنَّهُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [لَنُنَجِّيَنَّهُ] ﴿وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (٣٢)﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿وَلَمَّا اَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ﴾ حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ صَدْرًا لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ فَخَافَ عَلَيْهِمْ قَوْمَهُ فَأَعْلَمُوهُ أَنَّهُمْ رُسُلُ رَبِّهِ ﴿وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (٣٣)﴾ وَنَصْبُ أَهْلَكَ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ الْكَافِ ﴿اِنَّا مُنْزِلُونَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا﴾ عَذَابًا ﴿مِنَ السَّمَاءِ بِمَا﴾ بِالْفِعْلِ الَّذِي ﴿كَانُوا يَفْسُقُونَ (٣٤)﴾ بِهِ أَيْ بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ ﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا اٰيَةً بَيِّنَةً﴾ ظَاهِرَةً هِيَ آثَارُ خَرَابِهَا ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (٣٥)﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ﴾ اخْشَوْهُ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ (٣٦)﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِعَامِلِهَا مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ ﴿فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ (٣٧)﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿وَ﴾ أَهْلَكْنَا ﴿عَادًا وَثَمُودَا﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ [وَثَمُودَ] بِمَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ ﴿وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ﴾ إِهْلَاكُهُمْ ﴿مِنْ مَسَاكِنِهِمْ﴾ بِالْحِجْرِ وَالْيَمَنِ ﴿وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ سَبِيلِ الْحَقِّ ﴿وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ (٣٨)﴾ ذَوِي بَصَائِرَ.

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Elçilerimiz İbrahim'e** İshak ve ondan sonra gelecek olan Yakub'a dair **müjdeyi getirdiklerinde şöyle dediler: Biz bu** Lut'un **memleket**ini **helâk edeceğiz. Çünkü oranın halkı zalim,** kâfir **kimselerdir.**

32. İbrahim **dedi ki: Ama orada Lût var!** Elçiler **şöyle dediler: Biz orada kimlerin bulunduğunu çok iyi biliyoruz; onu ve ailesini elbette kurtaracağız.**[1] **Yalnız karısı hariç; o** azapta **kalacaklar arasındadır.**

33. **Elçilerimiz Lût'a gelince, Lût onlardan dolayı üzüntüye kapıldı ve yine onlardan dolayı göğsü daraldı;** zira misafir görünümlü bu kişilerin yüzleri çok güzeldi. Kavminin onlara bir kötülük yapmasından korktu. Bunun üzerine onlar Lût'a kendilerinin Rabbin elçisi olduklarını bildirdiler; **ona dediler ki:**

---

[1] لَنُنْجِيَنَّهُ kelimesi hem şeddesiz hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَنُنَجِّيَنَّهُ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

Korkma, üzülme! Çünkü biz seni de aileni de kurtaracağız.[1] **Yalnız karın hariç, o (azapta) kalacaklar arasındadır.**

34. **"Biz, şüphesiz, bu memleket halkının üzerine,** kendisiyle **fasıklık ettikleri şey,** o iş **sebebiyle,** yani fıskları sebebiyle **gökten bir azap indireceğiz"**[2]

35. **Andolsun ki, biz, tefekkür edecek bir kavim için oradan apaçık bir ibret,** yani oranın harabelerinin kalıntılarını **bırakmışızdır.**

36. **Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı** gönderdik. **Şuayb: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, ahiret,** kıyamet **gününden korkun, yeryüzünde bozgunculuk yaparak**[3] **karışıklık çıkarmayın! dedi.**

37. **Fakat onu yalancılıkla itham ettiler. Derken, kendilerini** şiddetli **bir sarsıntı,** deprem **yakalayıverdi ve yurtlarında** ölü bir halde **diz üstü çökerek kaldılar.**

38. **Âd ve Semûd'u da**[4] helâk ettik. **Sizin için,** onların helak olduğu, Hicr ve Yemen'deki **oturdukları yerlerden apaçık anlaşılmaktadır. Şeytan onlara** küfür ve masiyet türünden **yaptıkları işleri güzel gösterip onları** hak **yoldan çıkardı. Oysa basiret sahibiydiler.**

KELİME ANLAMI

31. وَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَتْ **Geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Bizim elçilerimiz** *(Kime?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Ne ile?)* بِالْبُشْرٰى **Müjde ile** بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ İshak, sonrasında da Yakup ile قَالُوا **Dediler ki** إِنَّا **Muhakkak biz** مُهْلِكُوا أَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ **Bu karyenin halkını helak edicileriz** أَيْ قَرْيَةِ لُوطٍ Yani, Lût'un memleketini إِنَّ أَهْلَهَا **Muhakkak onun halkı** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zulmediciler** كَافِرِينَ İnkar ediciler.

32. قَالَ **Dedi** *(Kim)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim *(Ne dedi?)* إِنَّ فِيهَا **Muhakkak orada vardır** *(Kim?)* لُوطًا **Lût** قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الرُّسُلُ Yani, elçiler *(Ne dediler?)* نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* أَعْلَمُ **Daha iyi biliriz** *(Kimi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** فِيهَا **Oradadır** لَنُنَجِّيَنَّهُ **Elbet onu kurtaracağız** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli olarak *(Daha kimi?)* وَأَهْلَهُ **Ve onun ehlini** إِلَّا **Ancak kurtarmayacağız** *(Kimi?)* امْرَأَتَهُ **Onun karısını** كَانَتْ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Kalanlardan** الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta kalanlardan.

---

[1] مُنَجُّوكَ kelimesi hem (hem bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddeli hem de (مُنْجُوكَ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[2] مُنْزِلُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de (مُنَزِّلُونَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[3] مُفْسِدِينَ kelimesi amilini tekitleyici haldir. Amili (وَلَا تَعْثَوْا) ise عَثِيَ kökünden olup أَفْسَدَ anlamındadır.

[4] ثَمُودًا kelimesi hem -اَلْحَيَّ kelimesinin anlamında olduğu söylenerek- munsarif, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) -اَلْقَبِيلَةَ anlamında olduğu söylenerek- (alemiyet ve tenis illetlerinden dolayı) gayri munsarif olarak okunmuştur.

33. وَلَمَّا **Ne zaman ki** اَنْ جَاءَتْ **Geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** *(Kime?)* لُوطًا **Lût'a** سِيءَ **Kederlendi** *(Kim sebebiyle kederlendi?)* بِهِمْ **Onlar sebebiyle** حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ Onlar sebebiyle üzüldü وَضَاقَ **Ve daraldı** *(Kim sebebiyle daraldı?)* بِهِمْ **Onlar sebebiyle** *(Ne cihetten daraldı?)* ذَرْعًا، صَدْرًا **Göğüs (Takat) cihetinden** *(Niye kederlenip göğsü daraldı?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Ne idiler?)* حِسَانُ الْوُجُوهِ Yüzleri güzel kimselerdi فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ Misafirler suretinde فَخَافَ عَلَيْهِمْ Ve onlar üzerine korktu *(Kimden?)* قَوْمَهُ Kavminden فَأَعْلَمُوهُ Ve ona bildirdiler *(Neyi?)* أَنَّهُمْ رُسُلُ رَبِّهِ Rabbinin elçileri olduklarını وَقَالُوا **Ve dediler ki** لَا تَخَفْ **Korkma** وَلَا تَحْزَنْ **Ve üzülme** اِنَّا **Muhakkak biz** مُنَجُّوكَ **Seni kurtarıcıyız** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz *(Daha kimi?)* وَاَهْلَكَ **Ve ehlini** اِلَّا **Ancak kurtarıcı değiliz** *(Kimi?)* امْرَأَتَكَ **Karını** كَانَتْ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Kalanlardan** وَنَصْبُ أَهْلَكَ 'Ehleke' kelimesinin nasb olması *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ الْكَافِ Kaf'ın mahalli üzerine atfı iledir.

34. اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* مُنْزِلُونَ **İndiriciyiz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz *(Kim üzerine?)* عَلَى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ **Bu karyenin halkı üzerine** *(Ne indiriciyiz?)* رِجْزًا **Korkunç ceza** عَذَابًا Azap *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne karşılığında?)* بِمَا **O şeyler karşılığında** بِالْفِعْلِ الَّذِي O işleri karşılığında ki كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَفْسُقُونَ **Fasıklık yapıyorlardı** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla أَيْ بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ Yani, fasık olmaları sebebiyle.

35. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** تَرَكْنَا **Bıraktık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne bıraktık?)* اٰيَةً **İbret** *(Öyle ibret ki,)* بَيِّنَةً **Açık** ظَاهِرَةً Zahir هِيَ O da *(Nedir?)* آثَارُ خَرَابِهَا Onun harap olduğunun eserleridir *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يَعْقِلُونَ **Akledıyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar.

36. وَأَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Nereye?)* اِلَى مَدْيَنَ **Medyen'e** *(Kimi?)* اَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Kimdir O?)* شُعَيْبًا **Şuayb'dır** فَقَالَ **Ve dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha ne dedi?)* وَارْجُوا **Ve umut bağlayın** *(Neye?)* الْيَوْمَ الْاٰخِرَ **Ahiret gününe** اخْشَوْهُ Ondan korkun هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O kıyamet günüdür وَلَا تَعْثَوْا **Bozgunluk çıkarmayın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekid edici haldir *(Neyi tekid edici?)* لِعَامِلِهَا Amilinin manasını *(Tasev kelimesi neredendir?)* مِنْ عَثِيَ 'Asiye' kökündendir *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ 'Se' harfinin esresiyle أَفْسَدَ 'Efsede' manasındadır.

37. فَكَذَّبُوهُ **Ve onu yalanladılar** فَاَخَذَتْهُمُ **Onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ Şiddetli bir zelzele فَاَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Yurtlarında** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Çökücü oldular** بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine yığılıp kaldılar *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde.

38. وَ -أَهْلَكْنَا- **Ve** helak ettik *(Kimi?)* عَادًا **Âd kavmini** *(Daha?)* وَثَمُودًا **Semud kavmini** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ Munsarif ve gayri munsarif olarak *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ Mahalle ve kabile manasında وَقَدْ **Muhakkak ki** تَبَيَّنَ **Açık oldu** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne açık oldu?)* إِهْلاَكُهُمْ Onların helak edilmeleri *(Nereden?)* مِنْ مَسَاكِنِهِمْ **Onların oturdukları yerlerden** *(Neredeki oturdukları yerler?)* بِالْحِجْرِ وَالْيَمَنِ Hicr ve Yemen'de وَزَيَّنَ **Süsledi** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi süsledi?)* اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** *(Neden olan?)* مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve isyandan فَصَدَّهُمْ **Ve onları saptırdı** *(Nereden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** *(Yani?)* سَبِيلِ الْحَقِّ Hak yolundan *(Ne oldukları halde?)* وَكَانُوا **Hâlbuki idiler** *(Ne idiler?)* مُسْتَبْصِرِينَ **Gözleri açık insanlar** ذَوِي بَصَائِرَ Basiret sahipleri.

﴿وَ﴾ أَهْلَكْنَا ﴿قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ﴾ مِنْ قَبْلُ ﴿مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾﴾ فَائِتِينَ عَذَابَنَا ﴿فَكُلًّا﴾ مِنَ الْمَذْكُورِينَ ﴿أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا﴾ رِيحًا عَاصِفَةً فِيهَا حَصْبَاءُ كَقَوْمِ لُوطٍ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ﴾ كَثَمُودَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ كَقَارُونَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا﴾ كَقَوْمِ نُوحٍ وَفِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ فَيُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾﴾ بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ ﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَوْلِيَاءَ﴾ أَيْ أَصْنَامًا يَرْجُونَ نَفْعَهَا ﴿كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا﴾ لِنَفْسِهَا تَأْوِي إِلَيْهِ ﴿وَإِنَّ أَوْهَنَ﴾ أَضْعَفَ ﴿الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ﴾ لَا يَدْفَعُ عَنْهَا حَرًّا وَلَا بَرْدًا كَذٰلِكَ الْأَصْنَامُ لَا تَنْفَعُ عَابِدِيهَا ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾﴾ ذٰلِكَ مَا عَبَدُوهَا ﴿إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا﴾ بِمَعْنَى الَّذِي ﴿يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ ﴿مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ﴾ فِي الْقُرْآنِ ﴿نَضْرِبُهَا﴾ نَجْعَلُهَا ﴿لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا﴾ أَيْ يَفْهَمُهَا ﴿إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ الْمُتَدَبِّرُونَ ﴿خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿اُتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا أَيْ مِنْ شَأْنِهَا ذٰلِكَ مَا دَامَ الْمَرْءُ فِيهَا ﴿وَلَذِكْرُ اللّٰهِ أَكْبَرُ﴾ مِنْ غَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

39. **Karun'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da** helâk ettik. **Andolsun ki,** bundan önce **Musa onlara apaçık deliller getirmişti de onlar yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki azabımızdan kaçabilecek değillerdi.**

40. **Nitekim** bahsedilenlerin **hepsini günahı sebebiyle cezalandırdık;** Lut kavmine olduğu gibi, **kiminin üzerine** içinde taşlar bulunan **şiddetli rüzgârlar gönderdik,** Semud kavmine olduğu gibi, **kimini korkunç bir ses yakaladı,** Karun'a olduğu gibi, **kimini yerin dibine geçirdik,** Nuh'un kavmine ve kavmiyle birlikte Firavun'a olduğu gibi, **kimini de suda boğduk. Allah onlara** suçsuz yere azap ederek **zulmeder olmadı, asıl onlar** günah işleyerek **kendilerine zulmediyorlardı.**

41. **Allah'tan başka dostlar,** kendilerinden fayda umdukları putlar **edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek** kendisi için sığınacağı **bir yuva edinir; hâlbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır;** kendisinden ne sıcağı ne de soğuğu defedebilir. İşte putlar da böyle; kendilerine ibadet edenlere bir faydaları dokunmaz. **Eğer** bunu **bilselerdi,** onlara ibadet etmezlerdi.

42. **Allah, onların kendisinden başka ibadet ettikleri**[1] **şeyi**[2] **şüphesiz bilir. O,** mülkünde **aziz güç ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

43. **İşte biz,** Kuran'daki **bu misalleri insanlar için getiriyoruz; fakat onları ancak bilenler,** düşünenler **anlıyor.**

44. **Allah, gökleri ve yeri hak üzere olarak yarattı. Şüphesiz bunda, iman edenler için**[3] Allah tealanın kudretine delalet eden **bir ayet vardır.**

45. **Sana vahyedilen Kitab'ı,** Kuran'ı **oku ve namazı kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve** şeriatça **kötü olandan alıkoyar.** Yani kişi namaza devam ettiği sürece namazı kendisini kötülüklerden korur. **Allah'ı anmak ise elbette** kendisinin dışındaki tüm ibadetlerin **en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir** ve sizi bunlarla karşılandıracaktır.

KELİME ANLAMI

39. وَأَهْلَكْنَا **Ve** helak ettik *(Kimi?)* قَارُونَ **Karun'u** *(Daha?)* وَفِرْعَوْنَ **Firavun'u** *(Daha?)* وَهَامَانَ **Hâmân'ı** وَلَقَدْ **Ve muhakkak** جَاءَهُمْ **Onlara getirdi** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ Bundan önce *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Delilleri** الْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ Apaçık delilleri فَاسْتَكْبَرُوا **Ve büyüklük tasladılar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَمَا كَانُوا **Halbuki olmadılar** *(Ne olmadılar?)* سَابِقِينَ **Önüne geçici olmadılar** فَائِتِينَ عَذَابَنَا Azabımızdan kaçıcı.

40. فَكُلًّا **Her birini** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَذْكُورِينَ Anlatılanlardan أَخَذْنَا **Yakaladık** *(Ne sebebiyle?)* بِذَنْبِهِ **Günahları sebebiyle** فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Onlara** *(Ne gönderdik?)* حَاصِبًا **Taş savuran rüzgar** رِيحًا Rüzgar *(Öyle rüzgar ki)* عَاصِفَةً Şiddetli فِيهَا İçinde vardır *(Ne vardır?)* حَصْبَاءُ Çakıl taşı *(Kim gibi?)* كَقَوْمِ لُوطٍ Lût kavmi gibi وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** أَخَذَتْهُ **Onları yakaladı** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** *(Kim gibi)* كَثَمُودَ Semud gibi وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki**

---

[1] يَدْعُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يـ harfiyle, hem de (تَدْعُونَ şeklinde) تـ harfiyle okunmuştur.

[2] يَعْلَمُ مَا sözündeki مَا kelimesi الَّذِي anlamındadır.

[3] "İman edenler için" diyerek özellikle müminleri zikretmesi, bu ayetlerden iman etme konusunda faydalanan kişilerin onlar olmasındandır. Kâfirler ise tam aksine imana gelme hususunda bu ayetlerden faydalanamazlar.

خَسَفْنَا **Geçirdik** *(Kimi?)* بِهِ **Onları** *(Nereye?)* الْاَرْضَ **Yere** *(Kim gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** اَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Ne gibi?)* كَقَوْمِ نُوحٍ Nuh'un kavmi gibi *(Daha?)* وَفِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve kavmi gibi وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder olmadı** ki فَيُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ Onlara günahsız azap etsin وَلٰكِنْ **Fakat** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendi nefislerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor oldular** *(Ne ile?)* بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ Günah işlemekle.

41. مَثَلُ الَّذِينَ **O kimselerin misali** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَيْ أَصْنَامًا Yani, putlar *(Ne oldukları halde?)* يَرْجُونَ نَفْعَهَا Onların faydasını umdukları halde *(Ne gibidir?)* كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ **Örümcek misali gibidir** *(Öyle örümcek ki)* اتَّخَذَتْ **Edindi** *(Ne edindi?)* بَيْتًا **Bir ev** *(Kim için?)* لِنَفْسِهَا Kendisi için *(Öyle ev ki,)* تَأْوِي إِلَيْهِ Oraya sığınıyor *(Ne olduğu halde?)* وَاِنَّ اَوْهَنَ -أَضْعَفَ- الْبُيُوتِ **Halbuki evlerin en çürüğü** zayıfı *(Nedir?)* لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ **Elbette örümceğin evidir** لَا يَدْفَعُ عَنْهَا Ondan engelleyemez *(Neyi?)* حَرًّا Sıcağı وَلَا بَرْدًا Soğuğu da engelleyemez كَذٰلِكَ الْأَصْنَامُ Putlar da böyledir لَا تَنْفَعُ عَابِدِيهَا Onlara ibadet edene fayda veremezler لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor olsalardı** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu مَا عَبَدُوهَا Onlara tapmazlardı.

42. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِمَعْنَى الَّذِي 'Ellezi' manasındadır يَدْعُونَ **Yalvarıyorlar** *(Yani)* يَعْبُدُونَ Tapıyorlar *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** غَيْرِهِ Onun dışında *(Kime yalvardıklarını bilir?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şeye** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

43. وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ **Bu misaller** *(Nerede olan?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da olan *(Nedir bu misaller?)* نَضْرِبُهَا **Onları veririz** نَجْعَلُهَا Onları kılarız *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** وَمَا يَعْقِلُهَا **Onları akledemez** أَيْ يَفْهَمُهَا Yani, onları anlayamaz اِلَّا **Ancak anlar** *(Kimler?)* الْعَالِمُونَ **Bilenler** الْمُتَدَبِّرُونَ Düşünenler.

44. خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne olduğu halde?)* بِالْحَقِّ **Hak olduğu halde** أَيْ مُحِقًّا Yani, gerçek olduğu halde اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Ayet** *(Öyle ayet ki,)* دَالَّةً عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى O yüce zatın kudretine delalet eden *(Kim için ayet vardır?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İman edenler için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özel olarak zikredildiler *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedirler?)* الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا Ayet ile faydalanırlar *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İnanma konusunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin tersine.

45. **اُتْلُ Oku** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** اُوحِيَ **Vahyedildi** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Daha?)* وَاَقِمِ الصَّلَاةَ **Ve namazı kıl** اِنَّ الصَّلَاةَ **Muhakkak namaz** *(Nedir?)* تَنْهَى **Nehyeder** *(Neden?)* عَنِ الْفَحْشَاءِ **Hayâsızlıktan** *(Daha?)* وَالْمُنْكَرِ **Kötü şeylerden** *(Neye göre kötü olan?)* شَرْعًا Şer-i Şerif'e göre أَيْ مِنْ شَأْنِهَا Yani, namazın özelliğindendir *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu *(Ne müddet?)* مَا دَامَ الْمَرْءُ فِيهَا Kişi ona devam ettiği müddet وَلَذِكْرُ اللّٰهِ **Elbet Allah'ı anmak** *(Nedir?)* اَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنْ غَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ Ondan başka olan ibadetlerden وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** تَصْنَعُونَ **Yapıyorsunuz** *(Niçin?)* فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Bu yaptıklarınız sebebiyle sizin karşılığınızı verir.

﴿وَلَا تُجَادِلُوٓا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِي﴾ أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَحْسَنُ﴾ كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ بِآيَاتِهِ وَالتَّنْبِيهِ عَلَى حُجَجِهِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ بِأَنْ حَارَبُوا وَأَبَوْا أَنْ يُقِرُّوا بِالْجِزْيَةِ فَجَادِلُوهُمْ بِالسَّيْفِ حَتَّى يُسْلِمُوا أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ ﴿وَقُولُوٓا﴾ لِمَنْ قَبِلَ الْإِقْرَارَ بِالْجِزْيَةِ إِذَا أَخْبَرُوكُمْ بِشَيْءٍ مِمَّا فِي كُتُبِهِمْ ﴿اٰمَنَّا بِالَّذِيٓ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ﴾ وَلَا تُصَدِّقُوهُمْ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مُطِيعُونَ ﴿وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ كَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمُ التَّوْرَاةَ وَغَيْرَهَا ﴿فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ كَعَبْدِ اللهِ ابْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ ﴿يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿وَمِنْ هٰٓؤُلَٓاءِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا﴾ بَعْدَ ظُهُورِهَا ﴿اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَظَهَرَ لَهُمْ أَنَّ الْقُرْآنَ حَقٌّ وَالْجَائِي مُحِقٌّ وَجَحَدُوا ذٰلِكَ ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ اِذًا﴾ أَيْ لَوْ كُنْتَ قَارِئًا كَاتِبًا ﴿لَارْتَابَ﴾ شَكَّ ﴿الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾﴾ الْيَهُودُ فِيكَ وَقَالُوا الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ أَنَّهُ أُمِّيٌّ لَا يَقْرَأُ وَلَا يَكْتُبُ ﴿بَلْ هُوَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ الَّذِي جِئْتَ بِهِ ﴿اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ يَحْفَظُونَهُ ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَجَحَدُوهَا بَعْدَ ظُهُورِهَا لَهُمْ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَٓا﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ أَيْ مُحَمَّدٍ ﴿اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ آيَاتٌ كَنَاقَةِ صَالِحٍ وَعَصَا مُوسَى وَمَائِدَةِ عِيسَى ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ يُنَزِّلُهَا كَيْفَ يَشَاءُ ﴿وَاِنَّمَٓا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾﴾ مُظْهِرٌ إِنْذَارِي بِالنَّارِ أَهْلَ الْمَعْصِيَةِ ﴿اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ﴾ فِيمَا طَلَبُوا ﴿اَنَّٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿يُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ فَهُوَ آيَةٌ مُسْتَمِرَّةٌ لَا انْقِضَاءَ لَهَا بِخِلَافِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْآيَاتِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْكِتَابِ ﴿لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى﴾ عِظَةً ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ بِصِدْقِي ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ وَمِنْهُ حَالِي وَحَالُكُمْ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ﴾ وَهُوَ مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ﴿وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ﴾ مِنْكُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾﴾ فِي صَفْقَتِهِمْ حَيْثُ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ.

TÜRKÇE ANLAMI

46. **Ehl-i kitapla ancak,** ayetlerle kendilerini Allah'a çağırmak ve onun delillerine dikkat çekmek suretiyle **en güzel** mücadeleyle **mücadele edin. İçlerinden** sizinle savaşarak yahut cizye vermeyi kabul etmeyerek **zulmedenleri hariç!** Onlarla Müslüman oluncaya yahut cizye verinceye kadar savaşın. **Ve** cizye vermeyi kabul edenler size kendi kitaplarından bir şey okuyunca onları ne doğrulayın, ne de yalanlayın; sadece **deyin ki: Bize indirilene de, size indirilene de iman ettik. Bizim ilahımız da sizin ilahınız da birdir. Ve biz ona teslim olanlarız,** itaat edenleriz.

47. **İşte** onlara Tevrat'ı ve daha başka kitapları indirdiğimiz gibi **aynı şekilde sana bu Kitab'ı,** Kuran'ı **indirdik. Onun için, kendilerine kitap verdiklerimiz,** Abdullah b. Selam ve başkaları **ona,** Kuran'a **iman ediyorlar. Şunlardan,** Mekke ahalisinden **de ona iman eden kimseler vardır.**(Hak olduğu) ortaya çıktıktan sonra **ayetlerimizi ancak kâfirler,** Yahudiler **inkâr eder.** Nitekim Kuran'ın ve onu getiren kişinin hak olduğu ortaya çıktıktan sonra bunu inkâr etmişlerdir.

48. **Sen bu** Kuran**dan önce ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın Öyle olsaydı,** yani okur-yazar olsaydın, **bâtıla uyanlar,** Yahudiler "Tevrat-'ta, gelecek peygamberin ümmi olduğu; okuyup yazamadığı geçiyor" diyerek senin hakkında **kuşku duyarlardı.**

49. **Hayır, o** getirdiğin Kuran **kendilerine ilim verilenlerin,** müminlerin **sinelerindeki apaçık ayetlerdir,** onlar o Kuran'ı korurlar. **Ayetlerimizi, ancak zalimler,** Yahudiler **inkâr eder.** Nitekim o ayetlerin hak olduğu kendileri için açığa çıktıktan sonra onları inkâr etmişlerdir.

50. Mekkeli kâfirler **dediler ki: "Ona,** Muhammed'e **Rabbinden** Salih'in devesi, Musa'nın asası ve İsa'nın sofrası gibi **bir mucize**[1] **indirilmeli değil miydi?"** İndirilseydi ya! Onlara **de ki: Mucizeler ancak Allah'ın katındadır,** onları nasıl isterse öyle indirir, **bense sadece** günahkârlara karşı uyarısını **apaçık ortaya koyan bir uyarıcıyım.**

51. **Kendilerine okunmakta olan Kitab'ı sana indirmemiz,** istedikleri şeylerde **onlara yetmedi mi?** O Kitap sona ermeyen ebedi bir mucizedir. Buna karşılık onların istedikleri ayetlerin hepsi gelip geçicidir. **Elbette iman eden bir kavim için onda,** kitapta **rahmet ve öğüt vardır.**

52. **De ki: Benimle sizin aranızda** doğruluğuma dair **şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa bilir.** Benim ve sizin durumunuz da onun bildiği şeylerdendir. Aranızdan **batıla,** Allah'tan başka tapılan şeylere **inanıp Allah'ı inkâr edenler, işte** imana karşılık küfrü satın almak suretiyle alışverişlerinde **ziyana uğrayanlar onlardır.**

KELİME ANLAMI

46. وَلَا تُجَادِلُوا **Mücadele etmeyin** *(Kimle?)* أَهْلَ الْكِتَابِ **Ehli kitapla** إِلَّا **Ancak mücadele edin** *(Ne suretle?)* بِالَّتِي **Öyle suretle ki** أَيِ الْمُجَادَلَةَ الَّتِي Yani, öyle bir mücadeleyle ki هِيَ **O** *(Nedir?)* أَحْسَنُ **En güzel** *(Ne gibi?)* كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ Allah'a çağırmak gibi *(Ne ile?)* بِآيَاتِهِ Onun ayetleriyle *(Daha ne gibi?)* وَالتَّنْبِيهِ عَلَى حُجَجِهِ Onun delillerine dikkat çekmekle إِلَّا **Ancak güzel yolla mücadele etmeyin** *(Kimle?)* الَّذِينَ **O kimselerle ki** ظَلَمُوا **Zalim oldular** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne ile?)* بِأَنْ حَارَبُوا Savaşmakla وَأَبَوْا Ve yüz çevirmekle *(Neden?)* أَنْ يُقِرُّوا بِالْجِزْيَةِ Cizyeyi kabul etmekten فَجَادِلُوهُمْ بِالسَّيْفِ

[1] Bir kıraatte آيَةٌ kelimesi آيَاتٌ şeklinde okunmuştur.

Onlarla kılıçla mücadele edin *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى يُسْلِمُوا Müslüman oluncaya kadar أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ Veya cizye verinceye kadar **وَقُولُوا Ve deyin** *(Kim için?)* لِمَنْ قَبِلَ الْإِقْرَارَ بِالْجِزْيَةِ Cizyeyi kabul edenlere *(Ne zaman?)* إِذَا أَخْبَرُوكُمْ بِشَيْءٍ Size bir şey anlattıklarında *(Nereden?)* مِمَّا فِي كُتُبِهِمْ Kendi kitaplarında bulunan şeylerden *(Ne deyin?)* **اٰمَنَّا İman ettik** *(Kime?)* **بِالَّذِي O şeylere ki أُنْزِلَ İndirildi** *(Kime?)* **اِلَيْنَا Bize** *(Daha neye iman ettik?)* **وَأُنْزِلَ İndirildi** *(Kime?)* **اِلَيْكُمْ Size** وَلَا تُصَدِّقُوهُمْ Onları tasdik etmeyin وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ Ve onları yalanlamayın *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda **وَاِلٰهُنَا Bizim ilahımız** *(Daha?)* **وَاِلٰهُكُمْ Ve sizin ilahınız** *(Nedir?)* **وَاحِدٌ Birdir وَنَحْنُ Ve biz** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Neyiz?)* **مُسْلِمُونَ Teslim olucularız** مُطِيعُونَ İtaat edicileriz.

47. **وَكَذٰلِكَ İşte böylece اَنْزَلْنَا İndirdik** *(Kime?)* **اِلَيْكَ Sana** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitab'ı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne gibi?)* كَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمُ التَّوْرَاةَ Onlara Tevrat'ı indirdiğimiz gibi *(Daha neyi?)* وَغَيْرِهَا Onlardan başkalarına **فَالَّذِينَ O kimseler ki اٰتَيْنَاهُمُ Onlara verdik** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitab'ı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللهِ ابْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ Abdullah bin Selam ve başkaları gibi *(O kimseler nedirler?)* **يُؤْمِنُونَ İman ederler** *(Neye?)* **بِهِ Ona** بِالْقُرْآنِ Kuran'a **وَمِنْ هٰؤُلَاءِ Şunlardan da vardır** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke halkından *(Kim vardır?)* **مَنْ Öyleleri ki يُؤْمِنُ İman ediyor** *(Neye?)* **بِهِ Ona وَمَا يَجْحَدُ İnkâr etmez** *(Neyi?)* **بِاٰيَاتِنَا Ayetlerimizi** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ظُهُورِهَا Onlar aşikar olduktan sonra **اِلَّا Ancak inkar eder** *(Kim?)* **الْكَافِرُونَ Kâfirler** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler وَظَهَرَ لَهُمْ Onlara zahir oldu *(Ne?)* أَنَّ الْقُرْآنَ حَقٌّ Muhakkak Kuran haktır *(Daha?)* وَالْجَائِي مُحِقٌّ Ve onu getiren de haktır وَجَحَدُوا ذٰلِكَ Bunu inkar ettiler.

48. **وَمَا كُنْتَ Sen değildin** *(Ne değildin?)* **تَتْلُوا Okuyor değildin** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلِهِ Ondan önce** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan *(Ne okuyor değildin?)* **مِنْ كِتَابٍ Kitab وَلَا تَخُطُّهُ Ve onu yazmazdın** *(Ne ile?)* **بِيَمِينِكَ Elinle اِذًا O zaman** أَيْ لَوْ كُنْتَ Yani, şayet sen olsaydın *(Ne olsaydın?)* قَارِئًا كَاتِبًا Okur-yazar **لَارْتَابَ Kuşku duyarlardı** شَكَّ Şüphe ederlerdi *(Kim?)* **الْمُبْطِلُونَ Batıla uyanlar** الْيَهُودُ Yahudiler *(Kimin hakkında?)* فِيكَ Senin hakkında وَقَالُوا Ve derlerdi ki الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki kişi أَنَّهُ اُمِّيٌّ O ümmidir *(Öyle ümmi ki,)* لَا يَقْرَأُ وَلَا يَكْتُبُ Okumaz ve yazmaz.

49. **بَلْ Hayır هُوَ O** أَيِ الْقُرْآنُ الَّذِي جِئْتَ بِهِ Yani, getirdiğin Kuran *(Nedir?)* **اٰيَاتٌ Ayetlerdir** *(Öyle ayetler ki,)* **بَيِّنَاتٌ Apaçık** *(O ne olduğu halde?)* **فِي صُدُورِ الَّذِينَ O kimselerin sinelerinde olduğu halde ki اُوتُوا Verildiler** *(Ne verildiler?)* **الْعِلْمَ İlim** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminler *(Öyle müminler ki,)* يَحْفَظُونَهُ Onu muhafaza ediyorlar **وَمَا يَجْحَدُ İnkar etmez**

أَيِ الْيَهُودُ **Zalimler** الظَّالِمُونَ *(Kim?)* **Ancak inkar eder** إِلَّا **Ayetlerimizi** بِآيَاتِنَا *(Neyi?)* Yani, Yahudiler وَجَحَدُوهَا Onu inkar ettiler *(Ne zaman?)* بَعْدَ ظُهُورِهَا لَهُمْ Onlara o ayetler ayan beyan olduktan sonra.

50. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Ne dediler?)* لَوْلَا **Değil miydi?** هَلَّا 'Levla' 'hella' manasındadır *(Ne değil miydi?)* أُنْزِلَ **İndirilmeli** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيْ مُحَمَّدٍ Yani, Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne indirilmeli değil miydi?)* آيَةٌ **Mucize** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* آيَاتٌ / آيَاتٌ şeklinde *(Ne gibi bir mucize?)* كَنَاقَةِ صَالِحٍ Salih'in devesi gibi *(Daha ne gibi?)* وَعَصَا مُوسٰى Musa'nın âsâsı gibi *(Daha ne gibi?)* وَمَائِدَةِ عِيسٰى İsa'nın sofrası gibi قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Ancak** الْآيَاتُ **Mucizeler** *(Neredediṙ?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katındadır** يُنَزِّلُهَا Onu indirir كَيْفَ يَشَاءُ Nasıl dilerse وَإِنَّمَا **Ve ancak** أَنَا **Ben** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** مُظْهِرٌ إِنْذَارِي Uyarıcılığım açık *(Ne ile olan uyarıcılığım?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Kime karşı?)* أَهْلَ الْمَعْصِيَةِ Günahkarlara karşı.

51. أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ **Onlara yetmedi mi?** *(Ne hususta?)* فِيمَا طَلَبُوا İstedikleri şeyler hususunda *(Ne yetmedi mi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** أَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(O kitap ne olduğu halde?)* يُتْلٰى **Okunuyor olduğu halde** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** فَهُوَ آيَةٌ مُسْتَمِرَّةٌ Bu devam edecek olan bir mucizedir لَا انْقِضَاءَ لَهَا Onun sonu yoktur *(Neyin hilafına?)* بِخِلَافِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْآيَاتِ Zikredilen diğer ayetlerin hilafına إِنَّ **Muhakkak** -الْكِتَابِ- فِي ذٰلِكَ **Bu** kitapta **vardır** *(Ne vardır?)* لَرَحْمَةً **Rahmet** *(Daha ne vardır?)* وَذِكْرٰى **Ve öğüt** عِظَةً Vaaz *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki,** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar.**

52. قُلْ **De ki** كَفٰى **Yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Nerede?)* بَيْنِي **Benim aramda** *(Daha?)* وَبَيْنَكُمْ **Ve sizin aranızda** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Neye?)* بِصِدْقِي Benim doğruluğuma يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerdedir** وَمِنْهُ Onun bildiği şeylerdendir *(Ne?)* حَالِي وَحَالُكُمْ Benim ve sizin durumunuz وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِالْبَاطِلِ **Batıla** وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ Allah'ın dışında kendisine tapılan şeydir وَكَفَرُوا **Ve inkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللهِ **Allah'ı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْخَاسِرُونَ **Ziyana uğrayanlardırlar** *(Nerede?)* فِي صَفْقَتِهِمْ Ticaretlerinde حَيْثُ Şöyle ki اشْتَرَوْا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ Küfrü iman karşılığında satın aldılar.

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَآ اَجَلٌ مُسَمًّى﴾ لَهُ ﴿لَجَآءَهُمُ الْعَذَابُ﴾ عَاجِلًا ﴿وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ بِوَقْتِ إِتْيَانِهِ ﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَنَقُولُ﴾ فِيهِ بِالنُّونِ أَيْ نَأْمُرُ بِالْقَوْلِ وَ [يَقُولُ] بِالْيَاءِ أَيْ يَقُولُ الْمُوَكِّلُ بِالْعَذَابِ ﴿ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ فَلَا تَفُوتُونَنَا ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ فِي أَرْضٍ تَيَسَّرَتْ فِيهَا الْعِبَادَةُ بِأَنْ تُهَاجِرُوا إِلَيْهَا مِنْ أَرْضٍ لَمْ تَتَيَسَّرْ فِيهَا نَزَلَ فِي ضُعَفَاءِ مُسْلِمِي مَكَّةَ كَانُوا فِي ضِيقٍ مِنْ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ بِهَا ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ بَعْدَ الْبَعْثِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ﴾ نُنَزِّلُهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُثَلَّثَةِ بَعْدَ النُّونِ مِنَ الثَّوَاءِ الْإِقَامَةُ وَتَعْدِيَتُهُ إِلَى غُرَفًا بِحَذْفِ فِي ﴿مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾﴾ هٰذَا الْأَجْرُ هُمْ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ اى عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ وَالْهِجْرَةِ لِإِظْهَارِ الدِّينِ ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾﴾ فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ ﴿وَكَأَيِّنْ﴾ كَمْ ﴿مِنْ دَآبَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا﴾ لِضَعْفِهَا ﴿اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ زَادٌ وَلَا نَفَقَةٌ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ بِضَمَائِرِكُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ بَعْدَ إِقْرَارِهِمْ بِذٰلِكَ ﴿اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ اِمْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُ ﴿لَهُ﴾ بَعْدَ الْبَسْطِ أَيْ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءَهُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾﴾ وَمِنْهُ مَحَلُّ الْبَسْطِ وَالتَّضْيِيقِ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ﴾ فَكَيْفَ يُشْرِكُونَ بِهِ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلَى ثُبُوتِ الْحُجَّةِ عَلَيْكُمْ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾﴾ تَنَاقُضَهُمْ فِي ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

53. **Senden, azabı çarçabuk (getirmeni) istiyorlar. Eğer** onun için **önceden belirlenmiş bir vakit olmasaydı, azap elbette onlara** acilen **gelmiş olurdu. Fakat o, ansızın ve onlar,** onun geleceği vaktin **farkında değilken kendilerine gelecektir.**

54. **Senden** dünyada iken **çarçabuk azabı istiyorlar. Hiç şüphesiz, cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatacaktır.**

55. **O günde azap, onları hem üstlerinden hem ayaklarının altından saracak.** O günde **deriz,** sözlü olarak emrederiz **ki**[1]**: "Yaptıklarınızın** cezasını **tadın,** bizden kaçamazsınız!"

56. **Ey iman eden kullarım! Şüphesiz, benim yeryüzüm geniştir. O halde** yeryüzünün hangi bölgesinde bana ibadet etmenize imkân varsa, ibadetin mümkün olmadığı bölgeden oraya hicret etmek suretiyle **yalnız bana kulluk edin.**

Mekke'de Müslümanlıklarını açığa vurma konusunda sıkıntı yaşayan zayıf Müslümanlar hakkında inmiştir:

57. **Her can ölümü tadacaktır. Sonunda** diriltildikten sonra **bize döndürüleceksiniz.**[2]

58. **İman edip güzel işler yapanlar, elbette ki onları içinde ebedî kalmak üzere,** kendileri için ebediyet takdir edilmiş olduğu halde **altlarından ırmaklar akan cennet köşklerine yerleştireceğiz.**[3] **Amel edenlerin mükâfatı** olan bu mükâfat **ne güzeldir!**

59. Onlar, müşriklerin ve hicretin verdiği sıkıntılara karşı dinlerini ortaya koymak adına **sabreden kimselerdir ve yalnızca Rablerine tevekkül etmektedirler.** Allah onları hiç hesap etmedikleri yerden rızıklandırır.

60. **Nice canlı var ki,** zayıf olduğu için **rızkını taşıyamıyor. Onlara da,** yanınızda ne azık ne de mal olmasa bile **siz** muhacirlere **de rızık veren Allah'tır. O,** sözlerinizi **işitendir,** içinizdekileri **bilendir.**

61. **Andolsun ki**[4] **onlara,** o kâfirlere: **"Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir?" diye sorsan, elbette, "Allah" derler. O halde nasıl oluyor da** (rızkı verenin ve güneşle ayı buyruğu altına alanın Allah olduğunu) ikrar ettikleri halde onu tevhit etmekten **döndürülüyorlar?**

62. **Allah rızkı kullarından dilediğine** imtihan için **bol bol verir,** kendisini imtihan etmek **istediği kimseye de** rızkı bol bol verdikten sonra **kısar. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir,** bol bol vereceği ve kısacağı kimseleri de en iyi bilen odur.

63. **Andolsun ki**[5] **onlara: "Gökten su indirip onunla ölümünün ardından yeryüzüne can veren kimdir?" diye sorsan, mutlaka, "Allah" derler.** Böyle olduğu halde nasıl ona şirk koşuyorlar. Onlara **de ki:** Size karşı ortaya koyduğu delillerden dolayı **hamd de Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu** bu konuda çelişkiye düştüklerini **akıl etmezler.**

---

[1] نَقُولُ kelimesi hem ن harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يَقُولُ şeklinde) يـ ile okunmuştur. Bu son kıraate göre ayetin anlamı şöyledir: "azapla görevli melek der ki:..."

[2] تُرْجَعُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ harfiyle, hem de (يُرْجَعُونَ şeklinde) يـ harfiyle okunmuştur.

[3] Bir kıraatte ن harfinden sonra gelen ث harfiyle okunmuştur. Buna göre kelimenin aslı "ikamet" anlamına gelen اَلثَّوَاء'dir. Bu kıraate göre لَنُثَوِّئَنَّهُمْ fiilinin غُرَفًا kelimesine tadiyesi mahzuf مِنْ harfiyle olmuştur.

[4] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[5] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

KELİME ANLAMI

53. وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele istiyorlar** *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* اَجَلٌ **Vade** *(Öyle vade ki)* مُسَمًّى **Belirlenmiş** *(Kim için?)* لَهُ Azap için لَجَاءَ **Elbette gelirdi** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne gelirdi?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne olduğu halde?)* عَاجِلًا Acil olduğu halde وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ **Elbette onlara gelirdi** *(Ne olduğu halde?)* بَغْتَةً **Ansızın** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkında olmazlar** *(Neyin?)* بِوَقْتِ إِتْيَانِهِ Azabın geldiği vaktin.

54. يَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele istiyorlar** *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَإِنَّ جَهَنَّمَ **Muhakkak ki cehennem** *(Nedir?)* لَمُحِيطَةٌ **Kuşatıcıdır** *(Kimi?)* بِالْكَافِرِينَ **Kafirleri.**

55. يَوْمَ **O gün** يَغْشَاهُمُ **Onları saracak** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Onların üstlerinden** *(Daha?)* وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ **Ve ayaklarının altından** وَنَقُولُ **Ve deriz** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالنُّونِ Nunla أَيْ نَأْمُرُ بِالْقَوْلِ Yani, sözlü olarak emrederiz *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَبِالْيَاءِ Ya ile أَيْ يَقُولُ الْمُوَكَّلُ بِالْعَذَابِ Yani, azapla görevli kılınan der *(Ne deriz?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, onun cezasını tadın فَلَا تَفُوتُونَنَا Bizden kaçamazsınız.

56. يَا عِبَادِيَ **Ey kullarım!** الَّذِينَ **Öyle kullarım ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** إِنَّ أَرْضِي **Muhakkak benim yerim** *(Nedir?)* وَاسِعَةٌ **Geniştir** فَإِيَّايَ **Yalnız bana** فَاعْبُدُونِ **İbadet edin** *(Nerede?)* فِي أَرْضٍ O yerde ki تَيَسَّرَتْ فِيهَا الْعِبَادَةُ Orada ibadet kolay oluyor *(Nasıl?)* بِأَنْ تُهَاجِرُوا إِلَيْهَا Oraya hicret etmek suretiyle *(Nereden?)* مِنْ أَرْضٍ Bir yerden ki لَمْ تَتَيَسَّرْ فِيهَا Orada kolay olmuyor.

57. نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي ضُعَفَاءِ مُسْلِمِي مَكَّةَ Mekke'nin zayıf Müslümanları hakkında كَانُوا فِي ضِيقٍ Darlık içindeydiler *(Neden?)* مِنْ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ بِهَا Orada İslam'ı açığa vurmaktan كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Nedir?)* ذَائِقَةُ الْمَوْتِ **Ölümü tadıcıdır** ثُمَّ **Sonra** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Nesiniz?)* تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ve ya ile *(Ne zaman döndürüleceksiniz?)* بَعْدَ الْبَعْثِ Dirilişten sonra.

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** لَنُبَوِّئَنَّهُمْ **Onları yerleştireceğiz** نُنَزِّلُهُمْ Konaklatacağız

وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْمُثَلَّثَةِ بَعْدَ النُّونِ Nundan sonra peltek se harfi ile *(Neden?)* مِنَ الثَّوَاءِ Seva mastarından *(Ne demektir?)* الْإِقَامَةُ İkamet etmek وَتَعْدِيَتُهُ إِلَى غُرَفًا O kelimenin غُرَفًا kelimesine ta'diyeti *(Ne iledir?)* بِحَذْفِ فِي Fi'nin hazfiyledir مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** *(Neye?)* غُرَفًا **Köşklere** *(Öyle köşkler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nerede?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** *(Ne akıyor?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ Ebedilikleri takdir edildiği halde *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** نِعْمَ **Ne güzeldir** *(Ne?)* أَجْرُ الْعَامِلِينَ **İş yapanların ecri** *(O da nedir?)* هٰذَا الْأَجْرُ Bu ecirdir.

59. هُمْ Onlar *(Kimlerdir onlar?)* اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** صَبَرُوا **Sabrettiler** اَى عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ Yani, müşriklerin eziyetlerine *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Hicrete *(Niçin?)* لِإِظْهَارِ الدِّينِ Dini ortaya koymak için *(Daha ne yaptılar?)* وَعَلٰى رَبِّهِمْ **Ve Rablerine de** يَتَوَكَّلُونَ **Dayanırlar** فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ Ve onları zannetmedikleri bir taraftan rızıklandırır.

60. وَكَأَيِّنْ **Niceleri vardır** *(Bu kelime nedir?)* كَمْ Kem manasındadır *(Kimlerden?)* مِنْ دَابَّةٍ **Canlılardan** لَا تَحْمِلُ **Taşıyamıyor** *(Neyi?)* رِزْقَهَا **Rızkını** *(Neden dolayı?)* لِضَعْفِهَا Zayıflığından dolayı اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَرْزُقُهَا **Onu rızıklandırır** *(Daha kimi?)* وَإِيَّاكُمْ **Ve sizi** *(Yani?)* أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ Ey muhacirler وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ Sizinle beraber olmasa bile *(Ne?)* زَادٌ وَلَا نَفَقَةٌ Azık ve nafaka وَهُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşiticidir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi الْعَلِيمُ **Bilicidir** *(Neyi?)* بِضَمَائِرِكُمْ İçinizdekileri.

61. وَلَئِنْ **Yemin olsun ki** *(Bu lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorsan** أَيِ الْكُفَّارَ Yani, Kafirlere *(Neyi sorsan?)* مَنْ **Kim?** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Daha ne yaptı?)* وَسَخَّرَ **Ve boyun eğdirdi** *(Neye?)* الشَّمْسَ **Güneşe** *(Daha?)* وَالْقَمَرَ **Ve Ay'a** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اَللّٰهُ **Allah** فَأَنّٰى **Nasıl** يُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorlar** يُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ Onun tevhidinden çevriliyorlar *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِقْرَارِهِمْ بِذٰلِكَ Bunu ikrar ettiklerinden sonra.

62. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَبْسُطُ **Bol bol verir** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu genişletir *(Kime?)* لِمَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Kısar** يُضَيِّقُ Daraltır *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْبَسْطِ Bol bol verdikten sonra أَيْ لِمَنْ يَشَاءُ Yani, dilediğine *(Neyi dilediği?)* اِبْتِلَاءَهُ Denemeyi إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilicidir** وَمِنْهُ مَحَلُّ الْبَسْطِ وَالتَّضْيِيقِ Bol vereceği ve kısacağı kimseler de Allah tealanın bildiği şeylerdendir.

63. وَلَئِنْ **Yemin olsun ki** *(Bu Lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorsan** *(Neyi sorsan?)* مَنْ **Kim?** نَزَّلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** فَأَحْيَا **Ve diriltti** *(Neyle?)* بِهِ **Onunla** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا **Onun ölümünden sonra** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اللهُ **Allah** فَكَيْفَ يُشْرِكُونَ بِهِ Peki nasıl ona ortak koşabiliyorlar قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* الْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime mahsustur?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Ne üzerine?)* عَلٰى ثُبُوتِ الْحُجَّةِ عَلَيْكُمْ Size karşı ortaya koyduğu deliller üzerine بَلْ **Bilakis** أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَعْقِلُونَ **Düşünmezler** *(Neyi?)* تَنَاقُضَهُمْ فِي ذٰلِكَ Bu konudaki çelişkilerini.

﴿وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾ وَأَمَّا الْقُرَبُ فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ لِظُهُورِ ثَمَرَتِهَا فِيهَا ﴿وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾ بِمَعْنَى الْحَيَاةِ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾﴾ ذٰلِكَ مَا آثَرُوا الدُّنْيَا عَلَيْهَا ﴿فَاِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ أَيِ الدُّعَاءَ أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ لِأَنَّهُمْ فِي شِدَّةٍ لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ ﴿فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾﴾ بِهِ ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ النِّعْمَةِ ﴿وَلِيَتَمَتَّعُوا﴾ بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلَى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ اللَّامِ أَمْرُ تَهْدِيدٍ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ عَاقِبَةَ ذٰلِكَ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿أَنَّا جَعَلْنَا﴾ بَلَدَهُمْ مَكَّةَ ﴿حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ﴾ قَتْلًا وَسَبْيًا دُونَهُمْ ﴿أَفَبِالْبَاطِلِ﴾ الصَّنَمِ ﴿يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِأَنْ أَشْرَكَ بِهِ ﴿أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ﴾ النَّبِيِّ أَوِ الْكِتَابِ ﴿لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾﴾ أَيْ فِيهَا ذٰلِكَ وَهُوَ مِنْهُمْ ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا﴾ فِي حَقِّنَا ﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ أَيْ طَرِيقَ السَّيْرِ إِلَيْنَا ﴿وَإِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ.

TÜRKÇE ANLAMI

64. **Bu dünya hayatı sadece bir eğlenceden, bir oyundan ibarettir.** İbadetler ise semeresi Ahirette ortaya çıktığı için oranın işlerinden sayılır. **Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Eğer** bunu **bilselerdi** dünyayı ahirete tercih etmezlerdi.

65. **Gemiye bindikleri zaman, dini,** duayı **yalnız ona has kılarak (ihlâsla) Allah'a yalvarırlar;** yani ondan başka kimseye dua etmezler. Zira onların içinde bulunduğu bu sıkıntıyı kendilerinden açacak olan yalnızca Allah'tır. **Fakat onları sağ salim karaya çıkarınca, bir de bakarsın ki,** ona **şirk koşarlar.**

66. **Sırf kendilerine verdiklerimiz** nimetler**e karşı nankörlük etsinler,** hep birlikte putlara ibadet ederek **sefa sürsünler diye!**[27] **Ama yakında** bunun akibetini **bilecekler!**

67. Kendilerine hiç dokunulmazken **çevrelerinde insanlar** öldürülmek ve esir edilmek suretiyle **kapılıp götürülürken, bizim** şehirleri olan Mekke'yi **güven içinde hürmetli bir yer yaptığımızı görmediler mi? Hâla batıla,** putlara **inanıp** şirk koşmak suretiyle **Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?**

68. Kendisine şirk koşarak **Allah'a karşı iftira eden yahut kendisine hak,** Peygamber yahut kitap **gelmişken onu yalanlayandan daha zalim kim vardır?** Yani kimse bu kişiden daha zalim değildir. **Cehennemde kâfirlere yer mi yok!** Yani cehennemde kafirler için bir yer vardır ve bu kişi de oraya gireceklerdendir.

---

[27] Bir kıraatte وَلْيَتَمَتَّعُوا şeklinde sükûnlu ل ile okunmuştur. Buna göre her iki fiildeki (وَلْيَتَمَتَّعُوا - لِيَكْفُرُوا) emir tehdit bildirir.

69. **Ama bizim** hakkımız **için cihat edenleri elbette kendi yollarımıza,** bize ulaşan yola **eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah** yardımı ve desteği ile **iyi davrananlarla,** müminlerle **birliktedir.**

KELİME ANLAMI

64. وَمَا هٰذِهِ **Bu olmadı** *(Bundan bedel)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Ne?)* لَهْوٌ **Eğlence** *(Daha?)* وَلَعِبٌ **Oyun** وَأَمَّا الْقُرَبُ İbadetlere gelince *(Onlar nedendir?)* فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerindendir *(Niçin?)* لِظُهُورِ ثَمَرَتِهَا فِيهَا Onların meyvesi Ahirette ortaya çıktığı için وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ **Muhakkak ahiret yurdu** لَهِيَ **Onun içindir** *(Ne?)* الْحَيَوَانُ **Yaşama** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْحَيَاةِ Hayat manasındadır لَوْ **Şayet** كَانُوا **Olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Bunu biliyorlar** ذٰلِكَ مَا آثَرُوا الدُّنْيَا عَلَيْهَا Dünyayı ona tercih etmezlerdi.

65. فَإِذَا رَكِبُوا **Bindikleri zaman** *(Nereye?)* فِي الْفُلْكِ **Gemiye** دَعَوُا **Yalvarırlar** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne oldukları halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılarak** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** أَيِ الدُّعَاءَ Yani, duayı أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ Yani, Onunla birlikte başkasına ibadet etmezler *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ فِي شِدَّةٍ Çünkü onlar bir sıkıntı içersindedirler ki لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ O sıkıntıyı ondan başkası açamaz فَلَمَّا **Ne zaman ki** نَجَّاهُمْ **Onları çıkardık** *(Nereye?)* إِلَى الْبَرِّ **Karaya** إِذَا **Bir de bakarsın ki** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* يُشْرِكُونَ **Şirk koşuyorlar** *(Kime)* بِهِ Ona.

66. لِيَكْفُرُوا **Nankörlük etsinler diye** *(Neye?)* بِمَا **O şeylere ki** اٰتَيْنَاهُمْ **Onlara verdik** *(Neden olduğu halde?)* مِنَ النِّعْمَةِ Nimetlerden وَلِيَتَمَتَّعُوا **Ve faydalansınlar diye** *(Ne ile?)* بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلٰى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara ibadet etmek üzere toplanmaları ile وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ اللَّامِ Lamın sükûnu ile *(Böyle okunduğu zaman bu kelime nedir?)* أَمْرُ تَهْدِيدٍ Tehdit bildiren emirdir فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **Yakında bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ ذٰلِكَ Bunun akıbetini.

67. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi? *(Neyi?)* أَنَّا **Muhakkak biz** جَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* بَلَدَهُمْ Onların şehirlerini *(Ondan bedel?)* مَكَّةَ Mekke'yi *(Ne yaptık?)* حَرَمًا **Harem** *(Öyle harem ki)* اٰمِنًا **Emniyetli** وَيُتَخَطَّفُ **Ve kapılıyor** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Nereden?)* مِنْ حَوْلِهِمْ **Çevrelerinden** *(Ne suretle kapılıyor?)* قَتْلًا Katledilmek وَسَبْيًا Ve esir edilmek suretiyle دُونَهُمْ Onların dışında أَفَبِالْبَاطِلِ **Batıla mı?** الصَّنَمِ Putlara يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ **Ve Allah'ın nimetlerine (mi?)** يَكْفُرُونَ **Nankörlük ediyorlar** *(Ne ile?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Onları ortak koşmaları suretiyle.

68. وَمَنْ **Kimdir?** أَيْ لَا أَحَدٌ Yani, hiçbir kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kişiden ki** افْتَرَى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne uydurdu?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَشْرَكَ بِهِ Ona ortak koşmakla أَوْ **Veya** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** النَّبِيِّ أَوِ الْكِتَابِ Peygamberi veya Kitab'ı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُ **Ona geldiğinde** أَلَيْسَ **Yok mu?** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne yok mu?)* مَثْوًى **Yer** *(Yani?)* مَأْوًى Girecek yer *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** أَيْ فِيهَا Yani, Cehennemde vardır *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu yer وَهُوَ Bu adam da مِنْهُمْ Onlardandır.

69. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(Ne uğrunda?)* فِينَا **Bizim uğrumuzda** فِي حَقِّنَا Bizim uğrumuza لَنَهْدِيَنَّهُمْ **Elbette onları eriştireceğiz** *(Nereye?)* سُبُلَنَا **Yollarımıza** أَيْ طَرِيقَ السَّيْرِ إِلَيْنَا Yani, bize varan yola وَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ **Elbette Muhsinlerle beraberdir** الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle *(Nasıl onlarla beraberdir?)* بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ Yardımı ve desteği ile.

٣٠

سُورَةُ الرُّومِ

مَكِّيَّةٌ وَهِىَ سِتُّونَ اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Rum Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Altmış veya elli dokuz ayettir.

سُورَةُ الرُّومِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ①﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿غُلِبَتِ الرُّومُ ②﴾ وَهُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ غَلَبَتْهَا فَارِسُ وَلَيْسُوا أَهْلَ كِتَابٍ بَلْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ فَفَرِحَ كُفَّارُ مَكَّةَ بِذَلِكَ وَقَالُوا لِلْمُسْلِمِينَ نَحْنُ نَغْلِبُكُمْ كَمَا غَلَبَتْ فَارِسُ الرُّومَ ﴿فِيٓ أَدْنَى الْأَرْضِ﴾ اَيْ أَقْرَبِ أَرْضِ الرُّومِ إِلَى فَارِسَ بِالْجَزِيرَةِ الْتَقَى فِيهَا الْجَيْشَانِ وَالْبَادِي بِالْغَزْوِ الْفُرْسُ ﴿وَهُم﴾ اَيِ الرُّومُ ﴿مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ﴾ أُضِيفَ الْمَصْدَرُ إِلَى الْمَفْعُولِ أَيْ غَلَبَةِ فَارِسَ إِيَّاهُمْ ﴿سَيَغْلِبُونَ ③﴾ فَارِسَ ﴿فِي بِضْعِ سِنِينَ﴾ هُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِ إِلَى التِّسْعِ أَوِ الْعَشْرِ فَالْتَقَى الْجَيْشَانِ فِي السَّنَةِ السَّابِعَةِ مِنَ الْاِلْتِقَاءِ الْأَوَّلِ وَغَلَبَتِ الرُّومُ فَارِسَ ﴿لِلَّهِ الْأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ﴾ اَيْ مِنْ قَبْلِ غَلَبِ الرُّومِ وَمِنْ بَعْدِهِ الْمَعْنَى أَنَّ غَلَبَةَ فَارِسَ أَوَّلًا وَغَلَبَةَ الرُّومِ ثَانِيًا بِأَمْرِ اللهِ أَيْ إِرَادَتِهِ ﴿وَيَوْمَئِذٍ﴾ اَيْ يَوْمَ تَغْلُبُ الرُّومُ ﴿يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ④﴾ ﴿بِنَصْرِ اللَّهِ﴾ إِيَّاهُمْ عَلَى فَارِسَ وَقَدْ فَرِحُوا بِذَلِكَ وَعَلِمُوا بِهِ يَوْمَ وُقُوعِهِ يَوْمَ بَدْرٍ بِنُزُولِ جِبْرِيلَ بِذَلِكَ فِيهِ مَعَ فَرَحِهِمْ بِنَصْرِهِمْ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فِيهِ ﴿يَنصُرُ مَن يَشَآءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ ﴿الرَّحِيمُ ⑤﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

30- Rum Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Altmış veya elli dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mim.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

2. Ehli kitap olan **Rumlar** ehli kitap olmayıp putlara tapan Perslere **yenildi.** Mekke kâfirleri buna sevinip Müslümanlara: "Perslerin Rumları yendiği gibi biz de sizi yeneceğiz" dediler.

3. **Yerin en yakınında.** Mezopotamya'da bulunan ve Pers memleketine en yakın Rum diyarında iki ordu karşılaştı, savaşa ilk önce Persler başladı. **Ama onlar,** Rumlar **yenilgilerinden**[1] Perslerin onlara galip gelmesinden **sonra muhakkak ki,** Perslere **galip geleceklerdir.**

4. **Birkaç yıl içinde.** Üç ila dokuz veya on yıl içinde. İlk karşılaşmadan yedi yıl sonra iki ordu tekrar karşılaştı ve Rumlar Perslere galip geldi. Bundan **öncede, sonrada** Rumlar galip gelmeden öncede sonrada **emir Allah'a aittir.** İlk önce Perslerin sonrada Rumların galip gelmesi Allah'ın emri, iradesiyledir. **Ve** Rumların galip geldiği **o gün müminler sevineceklerdir.**

5. Perslere karşı **Allah'ın** Rumlara **yardımıyla.** Nitekim müminler bununla sevinmişlerdir. Bu galibiyeti Bedir günü Cebrail'in haber vermesiyle öğrendiler. Bu haber o gün müşriklere karşı gördükleri yardımın verdiği sevince sevinç kattı. **Dilediğine yardım eder. O çok güçlüdür** galiptir, inananlara karşı da **pek merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

﴿٣٠﴾ سُورَةُ الرُّومِ

30- Rum Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَهِىَ سِتُّونَ **Ve de altmış** اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Veya elli dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. الم **Elif, Lâm, Mim** اَللّٰهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

2. غُلِبَتْ **Mağlup oldu** *(Kim?)* اَلرُّومُ **Rumlar** وَهُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ Ki, onlar ehl-i kitaptılar غَلَبَتْهَا Onlara galip gelmişti *(Kim?)* فَارِسُ Persler وَلَيْسُوا Halbuki Persler değildiler *(Ne?)* أَهْلَ كِتَابٍ

---

[1] غَلَبِهِمْ terkibinde mastarın mefulune izafeti vardır.

Ehl-i kitap بَلْ يَعْبُدُونَ Aksine tapıyorlardı *(Neye?)* اَلْأَوْثَانَ Putlara فَفَرِحَ Bu sebeple çok sevindi *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleri *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla (putperestlerin galip gelmesiyle) وَقَالُوا Ve dediler *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara *(Ne dediler?)* نَحْنُ Biz de نَغْلِبُكُمْ Size galip geleceğiz *(Nasıl?)* كَمَا غَلَبَتْ Tıpkı galip geldiği gibi *(Kim?)* فَارِسُ Persler *(Kime?)* اَلرُّومَ Rumlara ***(Rumlar nerede yenildiler?)***

3. فِي اَدْنَى الْاَرْضِ **Yeryüzünün en yakın yerinde** اَيْ أَقْرَبِ أَرْضِ الرُّومِ Yani, Rum diyarının en yakın yerinde *(Nereye en yakın yeri?)* إِلٰى فَارِسَ Pers/İran'a *(Neredeki Rum diyarı?)* بِالْجَزِيرَةِ Mezopotamya'daki اِلْتَقَى فِيهَا Orada karşılaştı *(Ne?)* اَلْجَيْشَانِ İki ordu وَالْبَادِي بِالْغَزْوِ Ve savaşa başlayan taraf اَلْفُرْسُ Perslerdi وَهُمْ **Ama onlar** اَيِ الرُّومُ Yani, Rumlar مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ **Bu mağlubiyetlerinden sonra** أُضِيفَ الْمَصْدَرُ Mastar izafe edilmiştir *(Neye?)* إِلَى الْمَفْعُولِ Mefulüne أَيْ غَلَبَةِ فَارِسَ Yani, Persler galip geldikten sonra *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara سَيَغْلِبُونَ **Muhakkak galip gelecekler** *(Kime?)* فَارِسَ Perslere *(Ne zaman?)*

4. فِي بِضْعِ سِنِينَ **Birkaç yıl içinde** هُوَ Bu (bid' kelimesi) مَا بَيْنَ الثَّلَاثِ Üç ila إِلَى التِّسْعِ Dokuz أَوِ الْعَشْرِ Veya on yıl arası (bir zaman)dır فَالْتَقَى Ve yine karşılaştı *(Ne?)* اَلْجَيْشَانِ İki ordu *(Ne zaman?)* فِي السَّنَةِ السَّابِعَةِ Yedinci senede *(Neden sonraki yedinci sene?)* مِنَ الْاِلْتِقَاءِ الْأَوَّلِ İlk karşılaşmadan sonraki وَغَلَبَتِ الرُّومُ Ve Rumlar galip geldi *(Kime?)* فَارِسَ Perslere لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Ne?)* الْأَمْرُ **Emir** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan öncede** وَمِنْ بَعْدُ **Bundan sonrada** اَيْ مِنْ قَبْلِ غَلَبِ الرُّومِ Yani, Rumların galip gelmesinden öncede وَمِنْ بَعْدِهِ Ve sonrada اَلْمَعْنٰى Mana şudur: أَنَّ غَلَبَةَ فَارِسَ Perslerin galip gelmesi *(Ne zaman?)* أَوَّلًا İlk önce وَغَلَبَةَ الرُّومِ Ve Rumların galip gelmesi *(Ne zaman?)* ثَانِيًا İkinci olarak *(Ne iledir?)* بِأَمْرِ اللّٰهِ Allah'ın emriyledir أَيْ إِرَادَتِهِ Yani, onun iradesiyledir وَيَوْمَئِذٍ **Ve o gün** اَيْ يَوْمَ تَغْلِبُ الرُّومُ Yani, Rumların galip geldiği gün يَفْرَحُ **Sevinecektir** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **İnananlar** *(Nasıl?)*

5. بِنَصْرِ اللّٰهِ **Allah'ın yardım etmesiyle** *(Kime?)* إِيَّاهُمْ O Rumlara *(Kime karşı?)* عَلٰى فَارِسَ Perslere karşı وَقَدْ فَرِحُوا Ve sevindiler de *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla وَعَلِمُوا بِهِ Ve bunu öğrendiler *(Ne zaman?)* يَوْمَ وُقُوعِهِ Meydana geldiği gün يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde *(Nasıl öğrendiler?)* بِنُزُولِ جِبْرِيلَ Cebrail'in inmesiyle *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu haberle *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Ne ile beraber sevindiler?)* مَعَ فَرَحِهِمْ Sevinmeleriyle birlikte *(Ne ile?)* بِنَصْرِهِمْ Allah'ın onlara yardım etmesiyle *(Kime karşı?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ Müşriklere karşı *(Ne zaman?)* فِيهِ (Yine) o günde يَنْصُرُ **Yardım eder** *(Kime?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye** وَهُوَ **Ve o** الْعَزِيزُ **Çok güçlüdür** اَلْغَالِبُ Galiptir الرَّحِيمُ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ İnananlara.

﴿وَعْدَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ وَالْأَصْلُ وَعَدَهُمُ اللّٰهُ النَّصْرَ ﴿لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهُ﴾ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾﴾ وَعْدَهُ تَعَالٰى بِنَصْرِهِمْ ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ أَيْ مَعَايِشَهَا مِنَ التِّجَارَةِ وَالزِّرَاعَةِ وَالْبِنَاءِ وَالْغَرْسِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾﴾ إِعَادَةُ هُمْ تَأْكِيدٌ ﴿اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي اَنْفُسِهِمْ﴾ لِيَرْجِعُوا عَنْ غَفْلَتِهِمْ ﴿مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى﴾ لِذٰلِكَ تَفْنٰى عِنْدَ انْتِهَائِهِ وَبَعْدَهُ الْبَعْثُ ﴿وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾﴾ أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ وَهِيَ إِهْلَاكُهُمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿كَانُوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ كَعَادٍ وَثَمُودَ ﴿وَاَثَارُوا الْاَرْضَ﴾ حَرَثُوهَا وَقَلَّبُوهَا لِلزَّرْعِ وَالْغَرْسِ ﴿وَعَمَرُوهَآ اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَجَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اَسَاۤؤُا السُّوۤاٰى﴾ تَأْنِيثُ الْأَسْوَإِ الْأَقْبَحِ خَبَرُ كَانَ عَلٰى رَفْعِ عَاقِبَةٍ وَاسْمُ كَانَ عَلٰى نَصْبِ عَاقِبَةٍ وَالْمُرَادُ بِهَا جَهَنَّمُ وَإِسَاءَتُهُمْ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ أَيْ يُنْشِئُ خَلْقَ النَّاسِ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ أَيْ خَلْقَهُمْ بَعْدَ مَوْتِهِمْ ﴿ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿١١﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تُرْجَعُونَ] ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾﴾ يَسْكُتُ الْمُشْرِكُونَ لِانْقِطَاعِ حُجَّتِهِمْ ﴿وَلَمْ يَكُنْ﴾ لَا يَكُونُ ﴿لَهُمْ مِنْ شُرَكَاۤئِهِمْ﴾ مِمَّنْ أَشْرَكُوهُمْ بِاللّٰهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ لِيَشْفَعُوا لَهُمْ ﴿شُفَعَاۤءُ وَكَانُوا﴾ أَيْ يَكُونُونَ ﴿بِشُرَكَاۤئِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ مُتَبَرِّئِينَ مِنْهُمْ ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ﴾ جَنَّةٍ ﴿يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾﴾ يُسَرُّونَ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **(Bu) Allah'ın vaadidir.**[1] Allah onlara yardımı vaat etti. **Allah** yardım **vaadinden caymaz. Fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri, Allah'ın onlara yardım vaadini **bilmezler.**
7. **Dünya hayatının zahirini** ticaret, ziraat, inşaat, ekim-dikim gibi geçimle ilgili şeyleri **bilirler. Ve onlar, ahiretten gafildirler.**[2]

---

[1] وَعْدَ اللّٰهِ terkibindeki وَعْدَ kelimesi kendi fiilinin telaffuzu yerine geçmiş bir mastar olup bu terkibin aslı وَعَدَهُمُ اللّٰهُ النَّصْرَ şeklindedir.

[2] Ayette geçen ikinci هُمْ zamiri tekittir.

8. **Nefisleri hakkında düşünmediler mi?** ki, gafletlerinden dönsünler. **Allah gökleri ve yeri ve bu ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirli bir vakit için yaratmıştır.** Bu sebeple o vakit sona erdiğinde bunlar yok olur. Ondan sonrada tekrar diriliş vardır. **Ve şüphesiz, insanların birçoğu** Mekke kâfirleri **Rablerine kavuşmayı elbette inkâr ederler.** Öldükten sonra dirilmeye inanmazlar.
9. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden önceki** ümmet**lerin sonunun** peygamberlerini inkâr etmeleri sebebiyle yok edilmelerinin **nasıl olduğunu görmediler mi?** Ad ve Semud gibileri **onlardan daha kuvvetli idiler ve onların** Mekke kâfirlerinin **imar ettiklerinden daha fazla yeri altüst etmiş,** ekim-dikim için toprağı sürüp kazmışlar **imarda bulunmuşlar ve peygamberleri onlara** açık **delillerle gelmişlerdi. Allah onlara** suçsuz yere helak ederek **zulmeder olmadı, fakat onlar** peygamberlerini yalanlamakla **kendi nefislerine zulmeder oldular.**
10. **Sonra kötülük yapanların akıbeti, pek fena** cehennem **oldu.**[1] Onların bu kötülükleri **Allah'ın ayetlerini yalanlayıp onlarla alay eder olmaları** sebebi**yledir.**
11. **Allah yaratmaya başlar,** insanları yaratmayı ilkten başlatır **sonra onu** insanları yaratmayı, ölümlerinden sonra **tekrar eder, sonrada ona döndürülecekler.**[2]
12. **Kıyametin koptuğu gün, günahkârlar ümidini kesecektir.** Müşrikler, delilleri kalmadığından sükût edeceklerdir.
13. **Kendilerine, ortaklarından** Allah'a ortak koştukları putlardan onlara şefaat etmek için **şefaatçiler olmayacak**[3] **ve ortaklarını inkâr edeceklerdir.** Onlardan uzaklaşacaklardır.
14. **Kıyametin koptuğu gün, o gün**[4] müminler ve kâfirler **birbirinden ayrılırlar.**
15. **İşte iman eden ve salih ameller işleyenler, onlar bir bahçede** cennette **sevinirler** mutlu olurlar.

KELİME ANLAMI

6. وَعْدَ اللّٰهِ **Allah'ın vaadi** مَصْدَرٌ (Vaad kelimesi mefulu mutlak olmak üzere) mastardır بَدَلٌ Ve bedel/ivazdır *(Neden?)* مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ Fiilini telaffuzdan وَالْأَصْلُ Aslı da şöyledir وَعَدَهُمْ Onlara vaat etti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* اَلنَّصْرَ Yardımı لَا يُخْلِفُ **Caymaz** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* وَعْدَهُ **Vaadinden** *(Neyi?)* بِهِ O yardımı وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Ancak insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* وَعْدَهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın söz verdiğini *(Neyi?)* بِنَصْرِهِمْ Onlara yardım etmeyi.

---

[1] السُّوآى kelimesi اَلْأَسْوَأ 'nin müennesidir. En çirkin anlamında olup عَاقِبَة kelimesinin ref okunması durumunda كَانَ 'nin haberi, nasb okunması durumunda ise ismidir.
[2] يُرْجَعُونَ fiili hem ya hem de ta ile (تُرْجَعُونَ şeklinde) okunur.
[3] لَمْ يَكُنْ fiili لَا يَكُونُ anlamında, وَكَانُوا fiili de يَكُونُونَ anlamındadır.
[4] يَوْمَئِذٍ terkibi tekittir.

7. يَعْلَمُونَ **Bilirler** *(Neyi?)* ظَاهِرًا **Görünen kısmı** *(Neden?)* مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatından** اَيْ مَعَايِشَهَا Yani, dünya geçimi olan مِنَ التِّجَارَةِ Ticareti, وَالزِّرَاعَةِ Ziraatı, وَالْبِنَاءِ İnşaatı, وَالْغَرْسِ Ağaç dikmeyi وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer işleri (bilirler) وَهُمْ **Ve onlar** عَنِ الْاٰخِرَةِ **Ahiretten** هُمْ **Onlar** غَافِلُونَ **Gafildirler** إِعَادَةُ هُمْ 'Hum' zamirinin tekrarlanması تَأْكِيدٌ Tekittir.

8. اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا **Hiç düşünmediler mi?** *(Ne hakkında?)* فِي اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri hakkında** *(Niçin?)* لِيَرْجِعُوا Dönmeleri için *(Neden?)* عَنْ غَفْلَتِهِمْ Gafletlerinden مَا خَلَقَ **Yaratmamıştır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındakileri** اِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile** وَاَجَلٍ مُسَمًّى **Ve belirli bir süre ile (yaratmıştır)** لِذٰلِكَ Bu sebeple تَفْنٰى Bunlar yok olur *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهِ O süre bittiğinde وَبَعْدَهُ Ve ondan sonra da اَلْبَعْثُ Tekrar diriliş vardır وَاِنَّ كَثِيرًا **Yine de bir çoğu** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri بِلِقَائِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmayı** لَكَافِرُونَ **Elbette inkar ederler** اَيْ لَا يُؤْمِنُونَ Yani, inanmazlar *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Tekrar dirilmeye *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra.

9. اَوَلَمْ يَسِيرُوا **Hiç gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Kendilerinden öncekilerin sonu** *(Kimlerden olan öncekiler?)* مِنَ الْاُمَمِ (Geçmiş) ümmetlerden وَهِيَ Ki, onların sonları إِهْلَاكُهُمْ Helak edilmeleridir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* اَشَدَّ مِنْهُمْ **Bunlardan daha şiddetli** *(Ne yönden?)* قُوَّةً **Kuvvet yönünden** *(Ne gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ Âd ve Semud kavimleri gibi وَاَثَارُوا **Ve sürmüşlerdi** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Toprağı** حَرَثُوهَا Onu işlemişler وَقَلَّبُوهَا Ve alt üst etmişlerdi *(Niçin?)* لِلزَّرْعِ وَالْغَرْسِ Ziraat ve dikim için وَعَمَرُوهَا **Ve yeryüzünü imar etmişlerdi** *(Nasıl?)* اَكْثَرَ **Daha fazla** *(Neden?)* مِمَّا عَمَرُوهَا **Bunların onu imar ettiğinden** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerinin وَجَاءَتْهُمْ **Ve onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** بِالْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ Açık delillerle فَمَا كَانَ **Dolayısıyla olmamıştır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmamıştır?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder** *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak ederek *(Nasıl helak ederek?)* بِغَيْرِ جُرْمٍ Günahları olmadan وَلٰكِنْ **Ancak** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Nasıl?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamalarıyla *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini.

10. ثُمَّ كَانَ **Sonra oluverdi** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ اَسَاؤُا **Kötülük yapanların sonu** *(Ne oluverdi?)* السُّواٰى **Pek kötü** تَأْنِيثُ الْأَسْوَإِ 'Esvee' kelimesinin münennesidir الْأَقْبَحِ Çirkin

(anlamında olup) خَبَرُ كَانَ 'Kane'nin haberidir *(Ne durumda?)* عَلٰى رَفْعِ عَاقِبَةِ 'Âkibe' kelimesinin refi durumunda وَاسْمُ كَانَ Ve 'kane'nin ismidir *(Ne durumda?)* عَلٰى نَصْبِ عَاقِبَةِ 'Âkibe' kelimesinin nasbı durumunda وَالْمُرَادُ بِهَا Ve bununla kastedilen جَهَنَّمُ Cehennemdir وَإِسَاءَتُهُمْ Ve kötülükleri *(Ne sebebiyledir?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ كَذَّبُوا **Yalanlamaları sebebiyledir** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Daha ne sebebiyledir?)* وَكَانُوا **Ve olmaları sebebiyledir** *(Ne?)* بِهَا **O ayetlerle** يَسْتَهْزِئُونَ **Alay eder.**

11. اَللّٰهُ **Allah** يَبْدَؤُ **Başlar** *(Neye?)* اَلْخَلْقَ **Yaratmaya** أَيْ يُنْشِئُ Yani, meydana getirir *(Neyi?)* خَلْقَ النَّاسِ İnsanların yaratılmasını ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra onu tekrar eder** أَيْ خَلْقَهُمْ Yani, onların yaratılışını *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِمْ Ölümlerinden sonra ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra yalnız ona** يُرْجَعُونَ **Döndürülecekler** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur).

12. وَيَوْمَ **O gün ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يُبْلِسُ **Ümidini keser** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** يَسْكُتُ Susar *(Kim?)* اَلْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Niçin?)* لِانْقِطَاعِ حُجَّتِهِمْ Delilleri kalmadığı için.

13. وَلَمْ يَكُنْ **Ve olmadı** لَا يَكُونُ Yani, olmaz *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kimden?)* مِنْ شُرَكَائِهِمْ **Ortaklarından** مِمَّنْ أَشْرَكُوهُمْ Ortak koştukları şeylerden *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a وَهُمُ الْأَصْنَامُ Ki, onlar putlardır *(Niye ortak koştular?)* لِيَشْفَعُوا Şefaat etsinler diye *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(İşte bunlar ne olmaz?)* شُفَعَاءُ **Şefaat edici** وَكَانُوا **Ve oldular** أَيْ يَكُونُونَ Yani, olurlar بِشُرَكَائِهِمْ **Ortak koştuklarını** كَافِرِينَ **İnkar edici** أَيْ مُتَبَرِّئِينَ Yani, uzaklaşıcı *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan.

14. وَيَوْمَ **O gün ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** تَأْكِيدٌ (Bu kelime) tekittir يَتَفَرَّقُونَ **Ayrılırlar** اَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, inananlar وَالْكَافِرُونَ Ve inkar edenler.

15. فَاَمَّا الَّذِينَ **İşte o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَهُمْ **İşte onlar** فِي رَوْضَةٍ **Bir bahçede** جَنَّةٍ Cennette يُحْبَرُونَ **Neşelenir** يُسَرُّونَ Sevinir**ler.**

﴿وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَلِقَآئِ الْاٰخِرَةِ﴾ الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿فَسُبْحَانَ اللهِ﴾ أَيْ سَبِّحُوا اللهَ بِمَعْنٰى صَلُّوا ﴿حِينَ تُمْسُونَ﴾ اَيْ تَدْخُلُونَ فِي الْمَسَاءِ وَفِيهِ صَلَاتَانِ الْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ ﴿وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾﴾ تَدْخُلُونَ فِي الصَّبَاحِ وَفِيهِ صَلَاةُ الصُّبْحِ ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ اعْتِرَاضٌ وَمَعْنَاهُ يَحْمَدُهُ أَهْلُهُمَا ﴿وَعَشِيًّا﴾ عَطْفٌ عَلٰى حِينَ وَفِيهِ صَلَاةُ الْعَصْرِ ﴿وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ تَدْخُلُونَ فِي الظَّهِيرَةِ وَفِيهِ صَلَاةُ الظُّهْرِ ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ كَالْاِنْسَانِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالطَّائِرِ مِنَ الْبَيْضَةِ ﴿وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ﴾ النُّطْفَةَ وَالْبَيْضَةَ ﴿مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْاَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ اَيْ يُبْسِهَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْاِخْرَاجِ ﴿تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [تَخْرُجُونَ] ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ﴾ تَعَالٰى الدَّالَّةِ عَلٰى قُدْرَتِهِ ﴿اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ ﴿ثُمَّ اِذَا اَنْتُمْ بَشَرٌ﴾ مِنْ دَمٍ وَلَحْمٍ ﴿تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا﴾ بِخَلْقِ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ وَسَائِرِ النِّسَاءِ مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ﴿لِتَسْكُنُوا اِلَيْهَا﴾ وَتَأْلَفُوهَا ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ﴾ جَمِيعًا ﴿مَوَدَّةً وَرَحْمَةً اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾ فِي صُنْعِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ﴾ اَيْ لُغَاتِكُمْ مِنْ عَرَبِيَّةٍ وَعَجَمِيَّةٍ وَغَيْرِهَا ﴿وَاَلْوَانِكُمْ﴾ مِنْ بَيَاضٍ وَسَوَادٍ وَغَيْرِهِمَا وَأَنْتُمْ أَوْلَادُ رَجُلٍ وَاحِدٍ وَامْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ وَكَسْرِهَا أَيْ ذَوِي الْعُقُولِ وَأُولِي الْعِلْمِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِإِرَادَتِهِ رَاحَةً لَكُمْ ﴿وَابْتِغَاؤُكُمْ﴾ بِالنَّهَارِ ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ أَيْ تَصَرُّفُكُمْ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ بِإِرَادَتِهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاعْتِبَارٍ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ يُرِيكُمُ﴾ أَيْ إِرَاءَتُكُمْ ﴿الْبَرْقَ خَوْفًا﴾ لِلْمُسَافِرِ مِنَ الصَّوَاعِقِ ﴿وَطَمَعًا﴾ لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ ﴿وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ أَيْ يُبْسِهَا بِأَنْ تُنْبِتَ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Fakat kâfir olup ayetlerimizi** Kuran'ı **ve ahirete kavuşmayı** öldükten sonra dirilmek ve diğer şeyleri **yalanlayanlar, işte onlar da azap içinde hazır bekletilirler.**

17. **Artık akşama erdiğiniz vakit** akşama girdiğinizde ki, orada akşam ve yatsı namazı vardır **ve sabaha erdiğiniz vakit** sabaha girdiğinizde orada da sabah namazı vardır **Allah'ı tesbih edin,** namaz kılın.

18. **Göklerde ve yerde hamd, ona mahsustur** yer ve gök ehli onu över **ve akşamüstü**[1] orada ikindi namazı vardır **ve de öğleye erdiğiniz vakit** öğleye girdiğinizde **de.** Orada da öğle namazı vardır.

19. Nutfe ve yumurta gibi **ölüden** insan ve kuş gibi **diriyi çıkarır, diriden de** nutfe ve yumurta gibi **ölüyü çıkarır ve ölümünden** kurumasından **sonra yeri** bitkilerle **canlandırır. İşte siz de böylece** bu çıkarış gibi kabirlerden **çıkacaksınız.**[2]

20. **Ve onun** teâlâ kudretine delalet eden **ayetlerindendir, sizi** aslınız Adem'i **topraktan yaratması, sonra siz hemen** kandan ve etten **birer insan olup** yeryüzünde **yayılmaktasınız.**

21. **Ve yine onun ayetlerindendir, size, kendilerine ısınasınız** ve alışasınız **diye nefislerinizden eşler** Adem'in kaburga kemiğinden Havva'yı diğer kadınları da erkek ve kadınların suyundan **yaratması ve** hepinizin **arasına bir sevgi ve merhamet koyması. Şüphesiz, bu** anlatılan**da** Allah'ın sanatını **düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.**

22. **Ve yine onun ayetlerindendir, göklerin ve yerin yaradılışı, dillerinizin** Arapça, acemce gibi **ve renklerinizin** bir erkek ve kadının çocukları iken siyah, beyaz gibi **farklı olması. Muhakkak ki, bunda âlemler**[3] **için elbette** Allah Teâlâ'nın kudretine delalet eden **ayetler vardır.**

23. **Ve yine onun ayetlerindendir, gece ve gündüzde** sizin rahatlamanızı dilediği için **uyumanız ve** gündüz vakti **onun fazlından talepte bulunmanız;** onun iradesiyle geçim peşinde koşmanız. **Şüphesiz bunda** ibret ve tefekkürle **işiten bir toplum için elbette ayetler vardır.**

24. **Ve yine onun ayetlerindendir ki, size** yolculara yıldırım düşmesinden **bir korku ve** sakinlere yağmur için **bir ümit olmak üzere şimşeği gösterir** yani göstermesi **ve gökten su indirip onunla yeri ölümünden** kurumasından **sonra** yeşermek suretiyle **canlandırır. Muhakkak ki, bu** anlatılan**da aklını kullanan** düşünen **bir toplum için elbette ayetler vardır.**

KELİME ANLAMI

16. وَاَمَّا الَّذٖينَ **Ama o kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'ı *(Daha?)* وَلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** اَلْبَعْثِ Tekrar dirilmeyi وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyleri (inkar edip yalanlayanlar) فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** فِي الْعَذَابِ **Azap içinde** مُحْضَرُونَ **Hazır bekletilirler.**

17. فَسُبْحَانَ اللّٰهِ **O halde tesbih Allah'a** أَيْ سَبِّحُوا اللّٰهَ Yani, Allah'ı tesbih edin بِمَعْنٰى صَلُّوا Namaz kılın manasındadır *(Ne zaman?)* حٖينَ تُمْسُونَ **Akşama erdiğiniz vakit**

---

[1] عَشِيًّا kelimesi حٖينَ kelimesi üzerine atıftır.
[2] تَخْرُجُونَ fiili malum ve meçhul (تُخْرَجُونَ) olarak okunur.
[3] لِلْعَالَمٖينَ kelimesi, lam harfinin fethasıyla 'akıl sahibi alemler için' ve kesresiyle (لِلْعَالِمٖينَ) 'ilim sahibi alimler için' anlamına gelir.

أَيْ تَدْخُلُونَ Yani, girdiniz vakit *(Neye?)* فِي الْمَسَاءِ Akşama وَفِيهِ صَلَاتَانِ Ve akşamda iki namaz vardır اَلْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ Akşam ve yatsı ***(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)*** **وَحِينَ تُصْبِحُونَ Ve sabaha erdiğiniz vakit** تَدْخُلُونَ Girdiğiniz vakit *(Neye?)* فِي الصَّبَاحِ Sabaha وَفِيهِ Orada da صَلَاةُ الصُّبْحِ Sabah namazı vardır.

18. **وَلَهُ Ve ona mahsustur** *(Ne?)* **اَلْحَمْدُ Bütün hamdler** *(Nerede?)* **فِي السَّمٰوَاتِ Göklerde وَالْأَرْضِ Ve yerde** إِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziye(ara cümle)dir وَمَعْنَاهُ Manası da: يَحْمَدُهُ Onu övmektedir *(Kim?)* أَهْلُهُمَا Yer ve gök ehli ***(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)*** **وَعَشِيًّا Akşamüstü** عَطْفٌ عَلٰى حِينَ 'Hin' kelimesi üzerine atıftır وَفِيهِ Ve o vakitte vardır *(Ne?)* صَلَاةُ الْعَصْرِ İkindi namazı ***(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)*** **وَحِينَ تُظْهِرُونَ Ve de öğleye erdiğiniz vakit** تَدْخُلُونَ Girdiğiniz vakit *(Neye?)* فِي الظَّهِيرَةِ Öğlene وَفِيهِ Ve o vakitte صَلَاةُ الظُّهْرِ Öğle namazı vardır.

19. **يُخْرِجُ Çıkarır** *(Neyi?)* **اَلْحَيَّ Diriyi** *(Neden?)* **مِنَ الْمَيِّتِ Ölüden** *(Ne gibi?)* كَالْإِنْسَانِ İnsan gibi *(Neden çıkarır?)* مِنَ النُّطْفَةِ Nutfeden وَالطَّائِرِ Kuşu da مِنَ الْبَيْضَةِ Yumurtadan (çıkarır) **وَيُخْرِجُ Ve çıkarır** *(Neyi?)* **اَلْمَيِّتَ Ölüyü** اَلنُّطْفَةَ وَالْبَيْضَةَ Nutfeyi ve yumurtayı *(Neden çıkarır?)* **مِنَ الْحَيِّ Diriden وَيُحْيِي Ve canlandırır** *(Neyi?)* **اَلْأَرْضَ Toprağı** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle *(Neden sonra?)* **بَعْدَ مَوْتِهَا Ölümünden sonra** أَيْ يُبْسِهَا Yani, kuruduktan sonra **وَكَذٰلِكَ İşte böyle** الْإِخْرَاجِ Bir çıkartılışla **تَخْرُجُونَ Çıkacaksınız** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Bu fiil hangi sığa iledir?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Fail ve meful sığasıyladır.

20. **وَمِنْ اٰيَاتِهِ Ve onun ayetlerindendir** تَعَالٰى Yüce Allah'ın *(Öyle ayetler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِهِ Onun kudretine *(Ne onun ayetlerindendir?)* **أَنْ خَلَقَكُمْ Sizi yaratmış olması** *(Neden?)* **مِنْ تُرَابٍ Topraktan** أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ Yani, aslınız Adem'i **ثُمَّ Sonra إِذَا أَنْتُمْ Sizler hemen بَشَرٌ Birer insan oldunuz** *(Neden oluşan?)* مِنْ دَمٍ وَلَحْمٍ Kandan ve etten *(Öyle beşer ki,)* **تَنْتَشِرُونَ Yayılıyorsunuz** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde.

21. **وَمِنْ اٰيَاتِهِ Yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* **أَنْ خَلَقَ Yaratmış olması** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neden?)* **مِنْ أَنْفُسِكُمْ Kendi nefislerinizden** *(Ne?)* **أَزْوَاجًا Eşler** *(Nasıl yaratmıştır?)* بِخَلْقِ حَوَّاءَ Havva'yı yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْ ضِلَعِ آدَمَ Adem'in kaburga kemiğinden وَسَائِرِ النِّسَاءِ Diğer kadınları da مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Erkeklerin ve kadınların suyundan *(Niye size eşler yarattı?)* **لِتَسْكُنُوا Isınasınız diye** *(Kime?)* **إِلَيْهَا Onlara** وَتَأْلَفُوهَا Ve onlarla kaynaşasınız diye **وَجَعَلَ Ve koydu** *(Nereye?)* **بَيْنَكُمْ Sizin aranıza** جَمِيعًا Hepinizin (arasına) *(Ne koydu?)* **مَوَدَّةً Bir sevgi وَرَحْمَةً Ve merhamet** إِنَّ فِي ذٰلِكَ

Şüphesiz bu اَلْمَذْكُورِ Anlatıla**nda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي صُنْعِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın sanatı hakkında.

22. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ **Göklerin ve yerin yaradılışı** وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ **Dillerinizin farklı olması** أَيْ لُغَاتِكُمْ Yani, lügatleriniz مِنْ عَرَبِيَّةٍ وَعَجَمِيَّةٍ Arapça, acemce وَغَيْرِهَا Ve diğer dillerden olması *(Daha neyin farklı olması?)* وَاَلْوَانِكُمْ **Ve renklerinizin (farklı olması)** مِنْ بَيَاضٍ وَسَوَادٍ Beyaz, siyah وَغَيْرِهِمَا Ve diğer renklerden olması وَأَنْتُمْ Oysaki siz أَوْلَادُ رَجُلٍ وَاحِدٍ Bir adamın çocuklarısınız وَامْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ Ve bir kadının (çocuklarısınız) اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** دَلَالَاتٍ İşaretler vardır *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın kudretine *(Kim için ayetler vardır?)* لِلْعَالَمِينَ **Tüm alemler için** بِفَتْحِ اللَّامِ 'Lam'ın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle (okunur) أَيْ ذَوِي الْعُقُولِ Yani, akıl sahibi (alemler için) وَاُولِي الْعِلْمِ Ve ilim sahibi (alimler için).

23. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* مَنَامُكُمْ **Uyumanız** *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ **Gece** وَالنَّهَارِ **Ve gündüz** *(Ne ile uyumanız?)* بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle رَاحَةً لَكُمْ Size bir istirahat olarak *(Daha ne onun ayetlerindendir?)* وَابْتِغَاؤُكُمْ **Ve talepte bulunmanız** *(Ne zaman?)* بِالنَّهَارِ Gündüz *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun fazlından** أَيْ تَصَرُّفُكُمْ Yani, serbestçe hareket etmeniz *(Ne uğrunda?)* فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ Geçim sağlama uğrunda *(Ne ile serbestçe hareket edersiniz?)* بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَسْمَعُونَ **İşitiyorlar** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاعْتِبَارٍ İbret alacak ve düşünecek şekilde.

24. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** -أَيْ إِرَاءَتُكُمْ- يُرِيكُمْ **Size göstermesi** *(Neyi?)* الْبَرْقَ **Şimşeği** *(Niçin?)* خَوْفًا **Korku için** *(Kime?)* لِلْمُسَافِرِ Yolculara *(Neden korku için?)* مِنَ الصَّوَاعِقِ Yıldırımlardan *(Daha niçin?)* وَطَمَعًا **Ümit için** *(Kime?)* لِلْمُقِيمِ İkamet halinde olanlara *(Hangi konuda ümit?)* فِي الْمَطَرِ Yağmur konusunda وَيُنَزِّلُ **Ve indirir** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَيُحْيِي بِهِ **Ve onunla diriltir** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Toprağı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** أَيْ يَبْسِهَا Yani, kuruduktan sonra *(Nasıl diriltir?)* بِأَنْ تَنْبُتَ Yeşermesi suretiyle اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** اَلْمَذْكُورِ Anlatıla**nda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanıyor** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyor**lar.**

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ اَنْ تَقُومَ السَّمَاۤءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهٖ﴾ بِإِرَادَتِهِ مِنْ غَيْرِ عَمْدٍ ﴿ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْاَرْضِ﴾ بِأَنْ يَنْفُخَ إِسْرَافِيلُ فِي الصُّورِ لِلْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ ﴿اِذَآ اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْهَا أَحْيَاءً فَخُرُوجُكُمْ مِنْهَا بِدَعْوَةٍ مِنْ آيَاتِهِ تَعَالٰى ﴿وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾﴾ مُطِيعُونَ ﴿وَهُوَ الَّذٖي يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ لِلنَّاسِ ﴿ثُمَّ يُعٖيدُهُ﴾ بَعْدَ هَلَاكِهِمْ ﴿وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الْبَدْءِ بِالنَّظَرِ إِلٰى مَا عِنْدَ الْمُخَاطَبِينَ مِنْ أَنَّ إِعَادَةَ الشَّيْءِ أَسْهَلُ مِنِ ابْتِدَائِهِ وَإِلَّا فَهُمَا عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى سَوَاءٌ فِي السُّهُولَةِ ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيِ الصِّفَةُ الْعُلْيَا وَهِيَ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿وَهُوَ الْعَزٖيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكٖيمُ ﴿٢٧﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿ضَرَبَ﴾ جَعَلَ ﴿لَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ ﴿مَثَلًا﴾ كَائِنًا ﴿مِنْ اَنْفُسِكُمْ﴾ وَهُوَ ﴿هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ أَيْ مِنْ مَمَالِيكِكُمْ ﴿مِنْ شُرَكَاۤءَ﴾ لَكُمْ ﴿فٖي مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا ﴿فَاَنْتُمْ﴾ وَهُمْ ﴿فٖيهِ سَوَاۤءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخٖيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾ أَيْ أَمْثَالَكُمْ مِنَ الْأَحْرَارِ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ الْمَعْنٰى لَيْسَ مَمَالِيكُكُمْ شُرَكَاءَ لَكُمْ إِلٰى آخِرِهِ عِنْدَكُمْ فَكَيْفَ تَجْعَلُونَ بَعْضَ مَمَالِيكِ اللّٰهِ شُرَكَاءَ لَهُ ﴿كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿بَلِ اتَّبَعَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا﴾ بِالْإِشْرَاكِ ﴿اَهْوَاۤءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدٖي مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ﴾ أَيْ لَا هَادِيَ لَهُ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٖينَ ﴿٢٩﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ﴿فَاَقِمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿وَجْهَكَ لِلدّٖينِ حَنٖيفًا﴾ مَائِلًا إِلَيْهِ أَيْ أَخْلِصْ دِينَكَ لِلّٰهِ أَنْتَ وَمَنْ تَبِعَكَ ﴿فِطْرَتَ اللّٰهِ﴾ خِلْقَتَهُ ﴿الَّتٖي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾ وَهِيَ دِينُهُ أَيِ الْزَمُوهَا ﴿لَا تَبْدٖيلَ لِخَلْقِ اللّٰهِ﴾ لِدِينِهِ أَيْ لَا تُبَدِّلُوهُ بِأَنْ تُشْرِكُوا ﴿ذٰلِكَ الدّٖينُ الْقَيِّمُ﴾ الْمُسْتَقِيمُ تَوْحِيدُ اللّٰهِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾﴾ تَوْحِيدَ اللّٰهِ ﴿مُنٖيبٖينَ﴾ رَاجِعِينَ ﴿اِلَيْهِ﴾ تَعَالٰى فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَنَهٰى عَنْهُ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ أَقِمْ وَمَا أُرِيدَ بِهِ أَيْ أَقِيمُوا ﴿وَاتَّقُوهُ﴾ خَافُوهُ ﴿وَاَقٖيمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكٖينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿مِنَ الَّذٖينَ﴾ بَدَلٌ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿فَرَّقُوا دٖينَهُمْ﴾ بِاخْتِلَافِهِمْ فِيمَا يَعْبُدُونَهُ ﴿وَكَانُوا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي ذٰلِكَ ﴿كُلُّ حِزْبٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ عِنْدَهُمْ ﴿فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾﴾ مَسْرُورُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ فَارَقُوا أَيْ تَرَكُوا دِينَهُمُ الَّذِي أُمِرُوا بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

25. **Ve yine onun ayetlerindendir, onun emriyle** iradesiyle **göğün ve yerin** direksiz **durması. Sonra bir çağırışla** İsrafil'in kabirlerden kalkmak için sûra üflemesiyle **sizi yerden çağırdığı zaman hemen** o yerden diri olarak **çıkıverirsiniz.** İşte tek bir davetiyle yerden çıkmanız da onun ayetlerindendir.

26. **Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır. Hepsi de ona itaatkârdır** boyun eğmiştir.

27. **O** insanları **ilk önce yaratan, sonrada onu** hepsi yok olduktan sonra **tekrar edendir.** Muhatapların nezdinde bir şeyi tekrar yapmanın ilk defa yapmaktan daha kolay olmasına nispetle **bu, ona** ilk önce yaratmaktan **daha kolaydır** yoksa bu ikisi de Allah'a nispetle aynı kolaylıktadır. **Göklerde ve yerde en yüksek şan** sıfat **onundur.** O da 'La ilahe illallah'tır. **O,** mülkünde **çok güçlüdür,** yaratmasında **hikmet sahibidir.**

28. Ey müşrikler! **Size kendi nefislerinizden misal getirdi** verdi. O da şudur; **Size ihsan ettiğimiz** mallar ve diğer **şeylerde sağ ellerinizin sahip olduğu şeyler** kölelerinizden **size ortak olanlar var mıdır ki, onda siz** ve onlar **eşit olasınız, kendi nefislerinizden** sizin gibi hür olanlardan **çekindiğiniz gibi onlardan da çekinesiniz?**[1] Yani, köleleriniz size göre ortağınız olmadığı halde nasıl oluyor da Allah'ın bazı mahlûkatını ona ortak koşuyorsunuz? **Aklını kullanan** düşünen **bir toplum için ayetleri işte böyle** bir açıklamaya **açıklar,** beyan eder**iz.**

29. **Fakat zulmedenler,** ortak koşarak **bilgisizce kendi arzularına uydular. Artık Allah'ın saptırdığını kim hidayete erdirebilir?** Ona hidayet edecek kimse yoktur. **Onların** Allah'ın azabına engel olacak **yardımcıları da yoktur.**

30. Ey Muhammed! **Artık hanif olarak** ona yönelerek **yüzünü dine, Allah'ın fıtratına** yaratışına **çevir** sen ve sana uyanlar dininizi Allah halis kılın **ki, insanları onun üzerine yaratmıştır.** O da dinidir. Ondan ayrılmayın. **Allah'ın yaratışı,** dini **için değişiklik yoktur.** Ortak koşarak onu değiştirmeyin. **İşte bu** Allah'ı birlemek **dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu** Mekke kafirleri Allah'ın birliğini **bilmezler.**

31. Emrettiği ve yasakladığı şeylerde **ona yönelerek.**[2] **Ve ondan sakının,** korkun **namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın;**

32. **O kimselerden ki,**[3] ibadet edecekleri şeyde ihtilafa düşerek **dinlerini parçaladılar**[4] **ve** bu konuda **grup grup** fırka fırka **oldular.** Onlardan **her grup, kendi yanlarında olan ile sevinir** mesut olur.

---

[1] هَلْ لَكُمْ terkibindeki soru olumsuzluk içindir.

[2] مُنِيبِينَ kelimesi أَقِمْ fiili ve bu fiille kastedilen أَقِيمُوا fiilinin failinden haldir.

[3] مِنَ الَّذِينَ terkibi harf-i cerin tekrarıyla مِنَ الْمُشْرِكِينَ terkibinden bedeldir.

[4] فَرَّقُوا fiili diğer bir kıraatte فَارَقُوا şeklinde okunur. Yani, 'kendilerine emredilen dinlerini terk ettiler' anlamındadır.

KELİME ANLAMI

25. وَمِنْ اٰيَاتِه۪ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اَنْ تَقُومَ **Durması** *(Neyin?)* اَلسَّمَاءُ **Göğün** وَالْاَرْضُ **Ve yerin** *(Ne ile?)* بِاَمْرِه۪ **Onun emriyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle *(Nasıl durması?)* مِنْ غَيْرِ عَمْدٍ Direksiz ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ **Sonra sizi çağırdığında** *(Nasıl?)* دَعْوَةً **Bir kere** *(Nereden çağırdığında?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَنْفَخَ Üflemesiyle *(Kimin?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'in *(Neye?)* فِي الصُّورِ Sûr'a *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden kalkmak için اِذَا اَنْتُمْ **Siz hemen** تَخْرُجُونَ **Çıkıverirsiniz** *(Neden?)* مِنْهَا O yerden *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diriler olarak فَخُرُوجُكُمْ مِنْهَا İşte sizin oradan çıkmanız *(Ne ile?)* بِدَعْوَةٍ Bir davet ile مِنْ آيَاتِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın ayetlerindendir.

26. وَلَهُ **Ve onundur** *(Ne?)* مَنْ **O şeyler ki,** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yerdedir** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülk, yaratılış ve kulluk yönünden كُلٌّ لَهُ **Hepsi ona** قَانِتُونَ **Boyun eğer** مُطِيعُونَ İtaat eder.

27. وَهُوَ **Ve o** الَّذ۪ي **Öyle (bir zâttır) ki,** يَبْدَؤُا **Başlar** *(Neye?)* اَلْخَلْقَ **Yaratmaya** *(Neyi?)* لِلنَّاسِ İnsanları ثُمَّ **Sonrada** يُع۪يدُهُ **Onları tekrar diriltir** بَعْدَ هَلَاكِهِمْ Onlar yok olduktan sonra وَهُوَ **Ve bu** اَهْوَنُ **Çok kolaydır** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neden daha kolaydır?)* مِنَ الْبَدْءِ İlk defa yaratmaktan *(Nasıl daha kolaydır?)* بِالنَّظَرِ Bakarak *(Neye?)* إِلَى مَا عِنْدَ الْمُخَاطَبِينَ Muhatapların yanında olan (şu bilgiye bakarak) مِنْ أَنَّ إِعَادَةَ الشَّيْءِ Bir şeyin tekrarı أَسْهَلُ Daha kolaydır *(Neden?)* مِنِ ابْتِدَائِهِ İlk defa başlanmasından وَإِلَّا فَهُمَا Yoksa bu ikisi de (ilk defa ve tekrar yaratma) عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a göre سَوَاءٌ Eşittir *(Ne hususunda?)* فِي السُّهُولَةِ Kolaylık hususunda وَلَهُ **Ve onundur** *(Ne?)* الْمَثَلُ الْاَعْلٰى **En üstün misal** *(Neredeki?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yerdeki** أَيِ الصِّفَةُ الْعُلْيَا Yani, en üstün sıfat وَهِيَ أَنَّهُ O da şudur ki: لَا إِلٰهَ İlah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Allah'tan başka وَهُوَ **Ve O** اَلْعَز۪يزُ **Güçlüdür** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde اَلْحَك۪يمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yaratmasında.

28. ضَرَبَ **Verdi** جَعَلَ Eyledi *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ Ey müşrikler! *(Ne verdi?)* مَثَلًا **Bir misal ki,** كَائِنًا Olan *(Neden?)* مِنْ اَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinizden** وَهُوَ O da şudur ki: هَلْ لَكُمْ **Sizin için var mıdır?** *(Neden?)* مِنْ مَا مَلَكَتْ **Sahip olduğundan** *(Neyin?)* اَيْمَانُكُمْ **Sağ ellerinizin** أَيْ مِنْ مَمَالِيكِكُمْ Yani, kölelerinizden *(Ne var mıdır?)* مِنْ شُرَكَاءَ **Hiçbir ortak** *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Nerede ortak olan var mı?)* ف۪ي مَا رَزَقْنَاكُمْ

Size rızk olarak verdiğimiz مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا Mallar ve diğer **şeylerde** فَانْتُمْ **Böylece siz** وَهُمْ Ve onlar فِيهِ **O malda** سَوَاءٌ **Eşit olasınız** تَخَافُونَهُمْ **(Ve) onlardan çekinesiniz?** *(Ne gibi?)* كَخِيفَتِكُمْ **Çekindiğiniz gibi** *(Kimden?)* اَنْفُسَكُمْ **Kendi nefislerinizden** أَيْ أَمْثَالَكُمْ Yani, benzerlerinizden *(Kimden olan benzerleriniz?)* مِنَ الْأَحْرَارِ Hürlerden وَالْاِسْتِفْهَامُ Bu soru بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefy manasındadır اَلْمَعْنَى Mana şöyledir: لَيْسَ مَمَالِيكُكُمْ Köleleriniz değildir *(Ne değildir?)* شُرَكَاءَ لَكُمْ Sizin ortaklarınız... إِلَى آخِرِهِ Sonuna kadar... *(Kime göre ortak değildir?)* عِنْدَكُمْ Size göre فَكَيْفَ Öyleyse nasıl تَجْعَلُونَ Yapıyorsunuz? *(Kimi?)* بَعْضَ مَمَالِيكِ اللّٰهِ Allah'ın bazı mahlukatını *(Ne yapıyorsunuz?)* شُرَكَاءَ لَهُ Ona ortak كَذٰلِكَ **Böylece** نُفَصِّلُ **Açıklarız** *(Neyi?)* الْاٰيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları beyan ederiz *(Nasıl?)* مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ Bu açıklama gibi *(Kime açıklarız?)* لِقَوْمٍ **Bir topluma ki,** يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanıyor** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyor**lar.**

29. بَلِ اتَّبَعَ **Fakat uydu** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Nasıl?)* بِالْاِشْرَاكِ Şirk koşmak suretiyle *(Neye uydular?)* اَهْوَاءَهُمْ **Kendi arzularına** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** فَمَنْ **Artık kim** يَهْدِي **Hidayete erdirebilir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** اَضَلَّ **(Onu) saptırmıştır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ لَا هَادِيَ لَهُ Yani, onu hidayete erdirecek yoktur وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur** *(Ne?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Hiçbir yardımcı** مَانِعِينَ Engel olan *(Neye?)* مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabına.

30. فَاَقِمْ **O halde tut** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Neye?)* لِلدِّينِ **Dine** *(Nasıl?)* حَنِيفًا **Hakka yönelerek** مَائِلًا إِلَيْهِ Ona meylederek أَيْ أَخْلِصْ Yani, has kıl *(Neyi?)* دِينَكَ Dinini *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a أَنْتَ Sen وَمَنْ تَبِعَكَ Ve sana uyanlar فِطْرَةَ اللّٰهِ **Allah'ın fıtratı** خِلْقَتَهُ Yaratışı الَّتِي **Öyle fıtrat ki,** فَطَرَ **Yarattı** *(Kimi?)* النَّاسَ **İnsanları** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** وَهِيَ دِينُهُ O da dinidir أَيِ الْزَمُوهَا Yani, o dini benimseyin لَا تَبْدِيلَ **Değişiklik yoktur** *(Niçin?)* لِخَلْقِ اللّٰهِ **Allah'ın yaratışı için** لِدِينِهِ Dini için أَيْ لَا تُبَدِّلُوهُ Yani, onu değiştirmeyin *(Nasıl?)* بِأَنْ تُشْرِكُوا Şirk koşarak ذٰلِكَ **İşte bu** الدِّينُ الْقَيِّمُ **Doğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Dosdoğru olan تَوْحِيدُ اللّٰهِ (Yani) Allah'ı birlemek (dosdoğru dindir) وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* تَوْحِيدَ اللّٰهِ Allah'ı birlemeyi *(Ne halde Allah'ın dinine yüz tutun?)*

31. مُنِيبِينَ **Yönelerek** رَاجِعِينَ Dönerek *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** تَعَالَى Yüce Allah'a *(Hangi konuda?)* فِيمَا أَمَرَ بِهِ Emrettiği وَنَهَى عَنْهُ Ve yasakladığı şeyler konusunda حَالٌ (Münibine) haldir

أَيْ اَقِيمُوا Ve onunla kastedilenden وَمَا أُرِيدَ بِهِ 'Ekım' fiilinin faili مِنْ فَاعِلِ أَقِمْ *(Neden?)* Yani, Ekımû (şeklinde manen cemi olan fiilin failinden) **وَاتَّقُوهُ Ve ondan sakının** خَافُوهُ Ondan korkun **وَاَقِيمُوا Ve dosdoğru kılın** *(Neyi?)* **اَلصَّلٰوةَ Namazı وَلَا تَكُونُوا Ve olmayın** *(Kimden?)* **مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden;**

32. **مِنَ الَّذِينَ O kimselerden ki,** بَدَلٌ Bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin iadesiyle **فَرَّقُوا Parçaladılar** *(Neyi?)* **دِينَهُمْ Dinlerini** *(Ne sebebiyle?)* بِاخْتِلَافِهِمْ İhtilaf etmeleri sebebiyle *(Nerede?)* فِيمَا يَعْبُدُونَهُ Kendisine ibadet edecekleri şeyde **وَكَانُوا Ve oldular** *(Ne?)* **شِيَعًا Bölük bölük** فِرَقًا Grup grup (oldular) *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu ibadet konusunda **كُلُّ حِزْبٍ Her bir fırka** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Nedir?)* **بِمَا لَدَيْهِمْ Yanındakilerle** عِنْدَهُمْ Kendi katında olanla **فَرِحُونَ Sevinçlidirler** مَسْرُورُونَ Mutludurlar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte فَارَقُوا 'Fârekû' (şeklinde okunur) أَيْ تَرَكُوا Yani, terk ettiler *(Neyi?)* دِينَهُمْ Dinlerini اَلَّذِي أُمِرُوا بِهِ Ki, onunla emrolundular.

﴿وَاِذَا مَسَّ النَّاسَ﴾ اَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿ضُرٌّ﴾ شِدَّةٌ ﴿دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ﴾ رَاجِعِينَ ﴿اِلَيْهِ﴾ دُونَ غَيْرِهِ ﴿ثُمَّ اِذَآ اَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً﴾ بِالْمَطَرِ ﴿اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ﴾ اُرِيدَ بِهِ التَّهْدِيدُ ﴿فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ عَاقِبَةَ تَمَتُّعِكُمْ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿اَمْ﴾ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ ﴿اَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً وَكِتَابًا ﴿فَهُوَ يَتَكَلَّمُ﴾ تَكَلُّمَ دَلَالَةٍ ﴿بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾﴾ اَيْ يَاْمُرُهُمْ بِالْاِشْرَاكِ لَا ﴿وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ﴾ كُفَّارَ مَكَّةَ وَغَيْرَهُمْ ﴿رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً ﴿فَرِحُوا بِهَا﴾ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ شِدَّةٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ اِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يَيْأَسُونَ مِنَ الرَّحْمَةِ وَمِنْ شَأْنِ الْمُؤْمِنِ اَنْ يَشْكُرَ عِنْدَ النِّعْمَةِ وَيَرْجُو رَبَّهُ عِنْدَ الشِّدَّةِ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ﴾ اِمْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾﴾ بِهَا ﴿فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى﴾ الْقَرَابَةِ ﴿حَقَّهُ﴾ مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ﴾ الْمُسَافِرَ مِنَ الصَّدَقَةِ وَاُمَّةُ النَّبِيِّ تَبَعٌ لَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿ذٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ﴾ اَيْ ثَوَابَهُ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِنْ رِبًا﴾ بِاَنْ يُعْطِيَ شَيْئًا هِبَةً اَوْ هَدِيَّةً لِيَطْلُبَ اَكْثَرَ مِنْهُ فَسُمِّيَ بِاسْمِ الْمَطْلُوبِ مِنَ الزِّيَادَةِ فِي الْمُعَامَلَةِ ﴿لِيَرْبُوَا فِيٓ اَمْوَالِ النَّاسِ﴾ الْمُعْطِينَ اَيْ يَزِيدُ ﴿فَلَا يَرْبُوا﴾ يَزْكُو ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ اَيْ لَا ثَوَابَ فِيهِ لِلْمُعْطِينَ ﴿وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِنْ زَكٰوةٍ﴾ صَدَقَةٍ ﴿تُرِيدُونَ﴾ بِهَا ﴿وَجْهَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ثَوَابَهُمْ بِمَا اَرَادُوهُ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ﴾ مِمَّنْ اَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ ﴿مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ لَا ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾﴾ بِهِ ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ﴾ اَيِ الْقِفَارِ بِقَحْطِ الْمَطَرِ وَقِلَّةِ النَّبَاتِ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ اَيِ الْبِلَادِ الَّتِي عَلَى الْاَنْهَارِ بِقِلَّةِ مَائِهَا ﴿بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِي النَّاسِ﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿لِيُذِيقَهُمْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا﴾ اَيْ عُقُوبَتَهُ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾﴾ يَتُوبُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

33. **İnsanlara** Mekke kâfirlerine **bir zarar** şiddet **dokunduğunda** başkasına değil sadece **Rablerine dönerek ona dua ederler. Sonra onlara, kendi tarafından** yağmur sebebiyle **bir rahmet tattırınca, onlardan bir grup hemen Rablerine ortak koşarlar.**

34. **Onlara verdiklerimize nankörlük etsinler (bakalım).**[1] **Hadi sefa sürün,**[2] **yakında** sefa sürmenin sonunu **bileceksiniz.**

---

[1] لِيَكْفُرُوا emriyle tehdit kastedilmiştir.
[2] فَتَمَتَّعُوا fiilinde gaipten muhataba iltifat vardır.

35. **Yoksa**[1] **biz onlara apaçık bir delil** kitap hüccet **indirdik de o da** delalet yoluyla **ona ortak koşmalarını mı söylüyor?** Onlara şirki mi emrediyor?

36. **Ve insanlara** Mekke kâfirleri ve diğerlerine **bir rahmet** nimet **tattırdığımızda, onunla** şımarık birinin sevinmesiyle **sevinirler. Ve ellerinin takdim ettiği şey sebebiyle kendilerine bir kötülük** şiddet **isabet edecek olursa, o zaman da ümitsizliğe düşerler.** Allah'ın rahmetinden ümit keserler. Nimete şükretmek, şiddet halinde de Rabbinden ümitli olmak müminin özelliğidir.

37. **Görmediler** bilmediler **mi ki, Allah dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** dilediği kimseye de sınamak için **kısar** daraltır. **Şüphesiz, inanan bir toplum için bunda ibretler vardır.**

38. **O halde sen yakınlık sahibine** iyilik ve ziyaret **hakkını ver, yoksula, yolda kalmışa** yolcuya **da** sadaka hakkını ver. Bu konuda ümmet de peygamberine tabidir. **Bu Allah'ın cemalini** yaptıklarıyla onun sevabını **dileyenler için daha hayırlıdır. İşte felaha** kurtuluşa **erenler ancak onlardır.**

39. **İnsanların malları arasında artsın diye** daha fazlasını istemek için hediye veya hibe olarak **verdiğiniz her hangi bir fazlalık/ faiz** ki, bu sebeple alışverişte istenen fazlalığın (faizin) ismini almıştır, **Allah katında artmaz** çoğalmaz; verenlere sevap yoktur**; fakat Allah'ın rızasını dilediğiniz halde verdiğiniz zekât** sadaka **böyle değildir. İşte** yapmak istedikleriyle sevaplarını **kat kat arttıranlar ancak onlardır.**[2]

40. **Allah odur ki, sizi yarattı, sonra sizi rızıklandırdı. Sonra sizi öldürecek sonrada diriltecektir. Hiç sizin ortaklarınızdan** Allah'a ortak koştuklarınızdan **bunlardan birini yapan var mıdır?** Hayır, yoktur. **(Allah) onların ortak koştuklarından münezzeh ve çok yücedir.**

41. **İnsanların ellerinin kazandığı şey** günahlar **sebebiyle karada** yağmur yağmaması ve bitkilerin bitmemesi sebebiyle çöllerde **ve denizde** suların azalmasıyla nehir kıyısındaki beldelerde **fesat çıktı. Onlara yaptıkları şeylerin bazısının** azabını **tattırmak**[3] **için. Umulur ki, döner** tövbe ede**rler.**

KELİME ANLAMI

33. وَاِذَا مَسَّ **Dokunduğu zaman** *(Kime?)* اَلنَّاسَ **İnsanlara** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerine *(Ne dokunduğu zaman?)* ضُرٌّ **Bir zarar** شِدَّةٌ Zorluk دَعَوْا **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** *(Nasıl?)* مُنِيبِينَ **Yönelerek** رَاجِعِينَ Dönerek *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** دُونَ غَيْرِهِ Başkasına değil ثُمَّ **Sonra** إِذَا اَذَاقَهُمْ **Onlara tattırdığında** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ **Kendi tarafından** *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle اِذَا فَرِيقٌ **Hemen bir grup** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يُشْرِكُونَ **Şirk koşarlar.**

---

[1] أَمْ kelimesi inkar hemzesi manasındadır.

[2] فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ cümlesinde muhataptan gaibe iltifat vardır.

[3] لِيُذِيقَهُمْ fiili ya ve nun ile okunur.

34. أُرِيدَ بِهِ **Onlara verdiğimize** بِمَا اٰتَيْنَاهُمْ *(Neye?)* **Nankörlük etsinler** لِيَكْفُرُوا Bu emirle kastedilmiştir *(Ne?)* اَلتَّهْدِيدُ Tehdit فَتَمَتَّعُوا **Haydi sefa sürün** فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ تَمَتُّعِكُمْ Sefa sürmenizin sonunu فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaib sığasından (muhatap sığasına).

35. أَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkar hemzesi manasındadır اَنْزَلْنَا **İndirdik mi?** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* سُلْطَانًا **Bir delil** حُجَّةً وَكِتَابًا Hüccet ve kitap فَهُوَ **O delil de** يَتَكَلَّمُ **Söylüyor mu?** *(Nasıl?)* تَكَلُّمَ دَلَالَةٍ Delalet yönlü bir söylemekle *(Neyi söylüyor mu?)* بِمَا كَانُوا **Olmalarını** بِهِ **O Allah'a** يُشْرِكُونَ **Şirk koşar** أَيْ يَأْمُرُهُمْ Yani, onlara emrediyor mu? *(Neyi?)* بِالْاِشْرَاكِ Şirk koşmayı لَا Hayır!

36. وَاِذَا اَذَقْنَا **Ve biz tattırdığımızda** *(Kime?)* اَلنَّاسَ **İnsanlara** كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerine وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerine *(Ne tattırdığımızda?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نِعْمَةً Nimet فَرِحُوا بِهَا **Onunla sevinirler** *(Nasıl?)* فَرَحَ بَطَرٍ Kibirlinin sevinciyle وَاِنْ تُصِبْهُمْ **Ama onlara isabet etse** *(Ne?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** شِدَّةٌ Zorluk *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَدَّمَتْ **Takdim ettiği şey sebebiyle** *(Neyin takdim ettiği?)* اَيْدِيهِمْ **Onların ellerinin** اِذَا هُمْ **Hemen onlar** يَقْنَطُونَ **Ümitsizliğe düşüverirler** يَيْأَسُونَ Ümit keserler *(Neden?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Allah'ın rahmetinden وَمِنْ شَأْنِ الْمُؤْمِنِ Müminin özelliğindendir *(Ne?)* أَنْ يَشْكُرَ Şükretmesi *(Ne zaman?)* عِنْدَ النِّعْمَةِ Nimet anında وَيَرْجُو رَبَّهُ Ve Rabbinden ümitli olması *(Ne zaman?)* عِنْدَ الشِّدَّةِ Zorluk anında.

37. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi ki, اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَبْسُطُ **Yayar** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوَسِّعُهُ Onu geniş eyler *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan etmek için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediği kişiye *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Neye?)* بِهَا O ayetlere.

38. فَاٰتِ **O halde sen ver** *(Kime?)* ذَا الْقُرْبٰى **Yakınlık sahibine** اَلْقَرَابَةِ Akrabalığı olana *(Neyi ver?)* حَقَّهُ **Hakkını** *(Neden?)* مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ İyilik ve ziyaretten *(Daha kime ver?)* وَالْمِسْكِينَ **Yoksula** وَابْنَ السَّبِيلِ **Ve yolda kalana** اَلْمُسَافِرِ Seferde olana *(Neden hakkını ver?)* مِنَ الصَّدَقَةِ Sadakadan وَاُمَّةُ النَّبِيِّ Peygamberin ümmeti de تَبَعٌ لَهُ Ona tabidir *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda ذٰلِكَ **Bu** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ **İsteyen kişiler için** *(Neyi?)* وَجْهَ اللّٰهِ **Allah'ın cemalini** أَيْ ثَوَابَهُ Yani, sevabını *(Ne ile?)*

بِمَا يَعْمَلُونَ İşledikleri şeylerle وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Onlardır** اَلْمُفْلِحُونَ **Felaha erenler** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlar.

39. وَمَا اٰتَيْتُمْ **Verdiğiniz** مِنْ رِبًا **Fazlalık/ faiz** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُعْطِيَ Vermek suretiyle *(Ne?)* شَيْئًا Bir şey *(Ne olarak?)* هِبَةً أَوْ هَدِيَّةً Hibe veya hediye olarak *(Niçin?)* لِيَطْلُبَ İstemek için *(Neyi?)* أَكْثَرَ مِنْهُ Ondan daha fazlasını فَسُمِّيَ Bu sebeple (verilen şey) isimlendirilmiştir *(Ne ile?)* بِاسْمِ الْمَطْلُوبِ Talep edilen şeyin ismiyle *(O da nedir?)* مِنَ الزِّيَادَةِ فِي الْمُعَامَلَةِ Muameledeki fazlalık, faizdir *(Niye verdiğiniz şey?)* لِيَرْبُوَا **Artsın diye** *(Nerede?)* فِي اَمْوَالِ النَّاسِ **İnsanların malları arasında** *(Hangi insanlar?)* اَلْمُعْطَيْنَ Kendilerine (hediye ve hibe) verilen أَيْ يَزِيدَ Yani, (insanların malları arasında) artsın diye (verilen mal) فَلَا يَرْبُوا **Artmaz** يَزْكُو Çoğalmaz *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katında** أَيْ لَا ثَوَابَ فِيهِ Yani, bunda sevap yoktur *(Kime?)* لِلْمُعْطِينَ Verenlere وَمَا اٰتَيْتُمْ **Ve verdiğiniz** مِنْ زَكَاةٍ **Zekat** صَدَقَةً Sadaka *(Nasıl?)* تُرِيدُونَ **İstiyor olduğunuz halde** *(Ne ile?)* بِهَا Onunla *(Neyi?)* وَجْهَ اللهِ **Allah'ın cemalini** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlardır** اَلْمُضْعِفُونَ **Kat kat arttıranlar** *(Neyi?)* ثَوَابَهُمْ Sevaplarını *(Ne sebebiyle?)* بِمَا أَرَادُوهُ İstedikleri şey sebebiyle فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Neden?)* عَنِ الْخِطَابِ Muhatap sığasından (gaip sığasına).

40. اَللهُ **Allah** الَّذِي **Öyle (bir zattır) ki,** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** ثُمَّ رَزَقَكُمْ **Sonra sizi rızıklandırdı** ثُمَّ يُمِيتُكُمْ **Sonra sizi öldürecek** ثُمَّ يُحْيِيكُمْ **Sonrada diriltecektir** هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ **Acaba sizin ortaklarınızdan** مِمَّنْ أَشْرَكْتُمْ بِاللهِ Allah ortak koştuklarınızdan مَنْ يَفْعَلُ **Yapan var mıdır?** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكُمْ **Bunlardan** مِنْ شَيْءٍ **Bir şey** لَا Hayır! سُبْحَانَهُ **Allah münezzeh** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki,** يُشْرِكُونَ **Şirk koşuyorlar** *(Kime?)* بِهِ Ona.

41. ظَهَرَ **Çıktı** *(Ne?)* اَلْفَسَادُ **Fesat** *(Nerede?)* فِي الْبَرِّ **Karada** أَيِ الْقِفَارِ Yani, çöllerde *(Nasıl?)* بِقَحْطِ الْمَطَرِ Yağmurun kesilmesi وَقِلَّةِ النَّبَاتِ Ve mahsulün kıtlığıyla *(Daha nerede fesat çıktı?)* وَالْبَحْرِ **Ve denizde** أَيِ الْبِلَادِ Yani, beldelerde الَّتِي عَلَى الْأَنْهَارِ Nehirlerin kenarlarında olan *(Nasıl çıktı?)* بِقِلَّةِ مَائِهَا Suyunun azalmasıyla *(Ne sebebiyle fesat çıktı?)* بِمَا كَسَبَتْ **Kazandığı şey sebebiyle** *(Neyin?)* أَيْدِي النَّاسِ **İnsanların ellerinin** *(O şey de nedir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardır *(Niye fesat çıktı?)* لِيُذِيقَهُمْ **Onlara tattırsın diye** بِالْيَاءِ وَالنُّونِ 'Ya' ve 'nun' ile (okunur) *(Neyi?)* بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا **Yaptıklarının bir kısmını** أَيْ عُقُوبَتِهِ Yani, (bir kısmının) cezasını (tattırsın diye ki,) لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَرْجِعُونَ **Geri dönerler** يَتُوبُونَ Tövbe ederler.

﴿قُلْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ (٤٢)﴾ فَأُهْلِكُوا بِإِشْرَاكِهِمْ وَمَسَاكِنُهُمْ وَمَنَازِلُهُمْ خَاوِيَةٌ ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ (٤٣)﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ يَتَفَرَّقُونَ بَعْدَ الْحِسَابِ إِلَى الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ وَبَالُ كُفْرِهِ وَهُوَ النَّارُ ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ (٤٤)﴾ يُوَطِّئُونَ مَنَازِلَهُمْ فِي الْجَنَّةِ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيَصَّدَّعُونَ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ﴾ يُثِيبُهُمْ ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (٤٥)﴾ أَيْ يُعَاقِبُهُمْ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ﴾ تَعَالَى ﴿أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ﴾ بِمَعْنَى لِتُبَشِّرَكُمْ بِالْمَطَرِ ﴿وَلِيُذِيقَكُمْ﴾ بِهَا ﴿مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ الْمَطَرَ وَالْخِصْبَ ﴿وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ﴾ السُّفُنُ بِهَا ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَلِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ الرِّزْقَ بِالتِّجَارَةِ فِي الْبَحْرِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٤٦)﴾ هٰذِهِ النِّعَمَ يَا أَهْلَ مَكَّةَ فَتُوَحِّدُونَهُ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَاتِ عَلٰى صِدْقِهِمْ فِي رِسَالَتِهِمْ إِلَيْهِمْ فَكَذَّبُوهُمْ ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا﴾ أَهْلَكْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوهُمْ ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ (٤٧)﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ بِإِهْلَاكِهِمْ وَإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اللّٰهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا﴾ تُزْعِجُهُ ﴿فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ مِنْ قِلَّةٍ وَكَثْرَةٍ ﴿وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَسُكُونِهَا قِطَعًا مُتَفَرِّقَةً ﴿فَتَرَى الْوَدْقَ﴾ الْمَطَرَ ﴿يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ أَيْ وَسَطِهِ ﴿فَإِذَا أَصَابَ بِهِ﴾ بِالْوَدْقِ ﴿مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ (٤٨)﴾ يَفْرَحُونَ بِالْمَطَرِ ﴿وَإِنْ﴾ وَقَدْ ﴿كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿لَمُبْلِسِينَ (٤٩)﴾ آيِسِينَ مِنْ إِنْزَالِهِ ﴿فَانْظُرْ إِلٰى أَثَرِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (آثَارِ) ﴿رَحْمَتِ اللّٰهِ﴾ أَيْ نِعْمَتِهِ بِالْمَطَرِ ﴿كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ أَيْ يَبَسِهَا بِأَنْ تُنْبِتَ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتٰى وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٥٠)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

42. Mekke kâfirlerine **de ki: "Yeryüzünde gezin de bundan öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görün? Onların çoğu müşrik idi."** Şirk koşmaları sebebiyle yok edildiler. Evleri barkları bomboştur.

43. Allah katından dönüşü olmayan, bir gün kıyamet günü **gelmeden önce yüzünü o dosdoğru dine** İslam dinine **çevir! O gün (insanlar) dağılacaklardır.**[1] Hesaptan sonra cennet ve cehenneme ayrılacaklardır.

---

[1] يَصَّدَّعُونَ fiilinin aslında bulunan te harfi sad harfine idgam edilmiştir.

44. **Kim inkâr ederse inkârı**nın vebali olan ateş **kendi aleyhinedir ve kim de salih amel işlerse kendi nefisleri için** cennetteki evlerini **hazırlarlar,** döşerler.

45. **Ta ki, iman edenleri ve salih amel işleyenleri fazlından mükâfatlandırsın.**[1] Onlara sevap versin. **Şüphesiz o, kâfirleri sevmez,** onlara azap eder.

46. Rüzgârlarla **size rahmetinden** yağmur ve bolluktan **tattırsın ve emri** iradesiyle **gemiler** rüzgâr sayesinde **aksın, onun fazlından** denizde ticaretle rızkınızı **arayasınız ve** ey Mekke ehli! Bu nimetlere **şükred**ip iman ed**esiniz diye rüzgârları** sizi yağmurla **müjdeci olarak**[2] **göndermesi de onun ayetlerindendir.**

47. **Andolsun ki, senden önce nice peygamberleri kavimlerine gönderdik, onlar da kavimlerine** peygamber olduklarını doğrulayan **belgeler** açık deliller **getirdiler.** Fakat kavimleri onları yalanladı. **Biz de günahkârlardan intikam aldık.** Yalanlayanları yok ettik. Ve kâfirleri yok edip inananları kurtarmak suretiyle kâfirlere karşı **inananlara yardım etmek bizim üzerimize bir hak olmuştur.**

48. **Allah, odur ki, rüzgârları gönderir, onlar da bir bulutu sürer,** harekete geçirir **sonra (Allah) onu gökte dilediği gibi** az veya çok **yayar ve onu küme küme yapar,** dağınık parçalar haline getirir. **Ve görürsün ki, arasından** ortasından **yağmur çıkıyor, nihayet onu** yağmuru **kullarından dilediğine nasip edince onlar hemen sevinirler,** yağmurla ferahlarlar.

49. **Halbuki onların üzerlerine indirilmeden önce, ondan evvel**[3] **elbette umutsuzdular,** yağmurun yağmasından ümit kesmişlerdi.

50. **Allah'ın rahmetinin eserine**[4] yağmurla gelen nimetine **bir bak ki, yeri ölümünden** kurumasından **sonra** yeşermek suretiyle **nasıl canlandırıyor? Şüphesiz bu,** yeri canlandıran **elbette ölüleri de diriltir. O, her şeye gücü yetendir.**

KELİME ANLAMI

42. قُلْ **De** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine سِيرُوا **Gezin** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde (gezin de)** فَانْظُرُوا **Bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin sonu ki,** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce idiler** كَانَ اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu idi** *(Ne?)* مُشْرِكِينَ **Müşrik** فَاُهْلِكُوا Ve helak edildiler *(Ne sebebiyle?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Şirk koşmaları sebebiyle وَمَسَاكِنُهُمْ Evleri وَمَنَازِلُهُمْ Ve oturdukları yerler خَاوِيَةٌ Terkedilmiş haldedir.

43. فَاَقِمْ **Ve tut** *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Neye?)* لِلدِّينِ الْقَيِّمِ **Dosdoğru dine** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ **Gelmeden önce** *(Ne?)* يَوْمٌ **Bir gün ki,**

---

[1] لِيَجْزِيَ fiilindeki lam harf-i ceri يَصَّدَّعُونَ fiiline mütealliktir.
[2] مُبَشِّرَاتٍ kelimesi لِتُبَشِّرَكُمْ manasındadır.
[3] مِنْ قَبْلِهِ terkibi tekittir.
[4] أَثَرِ kelimesi bir kıraatte آثَارِ şeklinde okunur.

لَا مَرَدَّ لَهُ **Onun dönüşü yoktur** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O kıyamet günüdür يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** يَصَّدَّعُونَ **Bölük bölük ayrılacaklardır** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Asıldaki 'te' harfinin idğamı *(Neye?)* فِي الصَّادِ 'Sad' harfine يَتَفَرَّقُونَ Ayrılırlar *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْحِسَابِ Hesaptan sonra *(Nereye ayrılırlar?)* إِلَى الْجَنَّةِ وَالنَّارِ Cennete ve cehenneme.

44. مَنْ **Kim** كَفَرَ **Küfrederse** فَعَلَيْهِ **Onun aleyhinedir** *(Ne?)* كُفْرُهُ **Küfrü** وَبَالُ كُفْرِهِ Küfr ünün karşılığı وَهُوَ النَّارُ O da ateştir وَمَنْ **Kim de** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَلِأَنْفُسِهِمْ **Kendi nefisleri için** يَمْهَدُونَ **Hazırlarlar** يُوَطِّئُونَ Döşerler *(Neyi?)* مَنَازِلَهُمْ Kalacakları yerleri *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Niye ayrılırlar?)*

45. لِيَجْزِيَ **Mükafatlandırsın diye** مُتَعَلِّقٌ بِيَصَّدَّعُونَ Yessaddeu'n fiiline müteallıktir *(Kime mükafatlandırsın diye?)* الَّذِينَ **O kimselere ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** *(Neden mükafatlandırsın diye?)* مِنْ فَضْلِهِ **Kendi fazlından** يُثِيبَهُمْ Onları sevaplandırmak için إِنَّهُ **Şüphesiz O** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirleri** اَيْ يُعَاقِبُهُمْ Yani, onları cezalandırır.

46. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** تَعَالٰى Yüce Allah'ın *(Ne?)* اَنْ يُرْسِلَ **Göndermesi** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(Nasıl?)* مُبَشِّرَاتٍ **Müjdeleyici olarak** بِمَعْنٰى Şu manadadır; لِتُبَشِّرَكُمْ Sizi müjdelesin diye *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile وَلِيُذِيقَكُمْ **Ve size tattırsın diye** *(Ne ile?)* بِهَا O rüzgarlarla *(Neden?)* مِنْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinden** اَلْمَطَرِ Yağmur وَالْخِصْبِ Ve bereketten وَلِتَجْرِيَ **Ve de yüzsün diye** *(Ne?)* اَلْفُلْكُ السُّفُنُ **Gemiler** *(Ne ile?)* بِهَا O rüzgarlarla *(Kimin emriyle?)* بِاَمْرِهِ **Onun emriyle** بِاِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَلِتَبْتَغُوا **Ve de isteyesiniz diye** تَطْلُبُوا Arayasınız diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun fazlından** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ Rızkı *(Nasıl?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret yaparak *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ Denizde وَلَعَلَّكُمْ **Ve belki de siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Neye?)* هٰذِهِ النِّعَمَ Bu nimetlere يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! فَتُوَحِّدُونَهُ Ve böylece onun birliğini kabul edersiniz.

47. وَلَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* رُسُلًا **Nice peygamberleri** *(Kime gönderdik?)* اِلٰى قَوْمِهِمْ **Kavimlerine** فَجَاؤُهُمْ **Ve onlara getirdiler** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَاتِ Açık deliller *(Neye delil?)* عَلٰى صِدْقِهِمْ Doğruluklarına *(Hangi konuda?)* فِي رِسَالَتِهِمْ Gönderilmiş olmaları konusunda *(Kime?)* اِلَيْهِمْ Onlara فَكَذَّبُوهُمْ Ve kavimleri onları yalanladı فَانْتَقَمْنَا

Biz de intikam aldık *(Kimden?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** اَجْرَمُوا **Günah işlediler** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Kimi?)* اَلَّذِينَ كَذَّبُوهُمْ Onları yalanlayanları وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne olmuştur?)* حَقًّا **Hak** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne?)* نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlara yardım etmek** *(Kime karşı?)* عَلَى الْكَافِرِينَ Kafirlere karşı *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek وَإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ Ve inananları kurtarmak suretiyle.

48. اَللّٰهُ **Allah** اَلَّذِي **Öyle (bir zâttır) ki,** يُرْسِلُ **Gönderir** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgarları** فَتُثِيرُ **Ve onlar sürer** *(Neyi?)* سَحَابًا **Bir bulutu** تُزْعِجُهُ Onu harekete geçirir فَيَبْسُطُهُ **Böylece onu yayar** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökyüzünde** *(Nasıl?)* كَيْفَ يَشَاءُ **Dilediği gibi** مِنْ قِلَّةٍ وَكَثْرَةٍ Az ve çok وَيَجْعَلُهُ **Ve onu yapar** *(Ne?)* كِسَفًا **Parça parça** بِفَتْحِ السِّينِ (Kisefen kelimesi) 'sin' harfinin fethası وَسُكُونِهَا Ve sükunuyla (okunur) قِطَعًا مُتَفَرِّقَةً Dağınık parçalar (anlamındadır) فَتَرَى **Böylece görürsün** *(Neyi?)* اَلْوَدْقَ الْمَطَرَ **Yağmuru** *(Nasıl?)* يَخْرُجُ **Çıkar olduğu halde** *(Nereden?)* مِنْ خِلَالِهِ **Onun arasından** أَيْ وَسَطِهِ Yani, ortasından فَإِذَا أَصَابَ **Ve isabet ettirdiğinde** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِالْوَدْقِ Yağmuru *(Kime?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** إِذَا هُمْ **Hemen onlar** يَسْتَبْشِرُونَ **Sevinirler** يَفْرَحُونَ Ferahlarlar *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile.

49. وَاِنْ -وَقَدْ- **Ve muhakkak ki,** كَانُوا **İdiler** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ **İndirilmeden önce** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** تَأْكِيدٌ Tekittir *(Ne idiler?)* لَمُبْلِسِينَ **Ümit kesmiş idiler** آيِسِينَ Ümitsizliğe düşmüşlerdi *(Neden?)* مِنْ إِنْزَالِهِ Yağmurun indirilmesinden.

50. فَانْظُرْ **Şimdi bak** *(Neye?)* اِلَى اَثَرِ **Eserine** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (آثَارِ) 'Âsâri' (şeklinde cemi)dir *(Neyin eserine bak?)* رَحْمَةِ اللّٰهِ **Rabbinin rahmetinin** اَيْ نِعْمَتِهِ بِالْمَطَرِ Yani, yağmurla gelen nimetine (bak) كَيْفَ يُحْيِي **Nasıl canladırıyor** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Toprağı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** أَيْ يَبْسِهَا Yani, kuruduktan sonra *(Nasıl diriltiyor?)* بِأَنْ تَنْبُتَ Yeryüzünün yeşillenmesiyle اِنَّ ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** اَلْمُحْيِي الْأَرْضَ Toprağı canlandıran لَمُحْيِي **Elbette diriltecektir** *(Kimi?)* اَلْمَوْتٰى **Ölüleri** وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿أَرْسَلْنَا رِيحًا﴾ مُضِرَّةً عَلَى نَبَاتٍ ﴿فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا﴾ صَارُوا جَوَابُ الْقَسَمِ ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ اصْفِرَارِهِ ﴿يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾﴾ يَجْحَدُونَ النِّعْمَةَ بِالْمَطَرِ ﴿فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ ﴿وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَمَا أَنْتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ﴾ مَا ﴿تُسْمِعُ﴾ سَمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ ﴿إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مُخْلِصُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ ﴿اَللهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضُعْفٍ﴾ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ﴾ آخَرَ وَهُوَ ضَعْفُ الطُّفُولِيَّةِ ﴿قُوَّةً﴾ أَيْ قُوَّةَ الشَّبَابِ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضُعْفًا وَشَيْبَةً﴾ ضَعْفُ الْكِبَرِ وَشَيْبُ الْهَرَمِ وَالضُّعْفُ فِي الثَّلَاثَةِ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَفَتْحِهِ [ضَعْفٍ] ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ مِنَ الضَّعْفِ وَالْقُوَّةِ وَالشَّبَابِ وَالشَّيْبَةِ ﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ﴾ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾﴾ عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ﴾ يَحْلِفُ ﴿الْمُجْرِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَا لَبِثُوا﴾ فِي الْقُبُورِ ﴿غَيْرَ سَاعَةٍ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنِ الْحَقِّ الْبَعْثِ كَمَا صُرِفُوا عَنِ الْحَقِّ الصِّدْقِ فِي مُدَّةِ اللَّبْثِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهِمْ ﴿لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللهِ﴾ فِيمَا كَتَبَهُ فِي سَابِقِ عِلْمِهِ ﴿إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ الَّذِي أَنْكَرْتُمُوهُ ﴿وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾﴾ وُقُوعَهُ ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ﴾ فِي إِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾﴾ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمُ الْعُتْبَى أَيِ الرُّجُوعُ إِلَى مَا يُرْضِي اللهَ ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا﴾ جَعَلْنَا ﴿لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ تَنْبِيهًا لَهُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿جِئْتَهُمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِآيَةٍ﴾ مِثْلَ الْعَصَا وَالْيَدِ لِمُوسَى ﴿لَيَقُولَنَّ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ﴾ أَيْ مُحَمَّدٌ وَأَصْحَابُهُ ﴿إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾﴾ أَصْحَابُ أَبَاطِيلَ ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ التَّوْحِيدَ كَمَا طَبَعَ عَلَى قُلُوبِ هَؤُلَاءِ ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِنَصْرِكَ عَلَيْهِمْ ﴿حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾﴾ بِالْبَعْثِ أَيْ لَا يَحْمِلَنَّكَ عَلَى الْخِفَّةِ وَالطَّيْشِ بِتَرْكِ الصَّبْرِ أَيْ لَا تَتْرُكَنَّهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **Andolsun ki,**[1] **eğer** bitkilere zarar veren **bir rüzgâr göndersek ve böylece o ekinleri sararmış görseler, elbette**[2] **onun** sararmasının **ardından nankörlüğe** yağmurla gelen nimeti inkâra **başlarlar.**

---

[1] وَلَئِنْ terkibindeki lam yemin içindir.
[2] لَظَلُّوا fiili صَارُوا fiili manasında olup yeminin cevabıdır.

52. **Elbette sen o daveti**[1] **ölülere duyuramaz ve arkalarına dönüp giderlerken sağırlara da işittiremezsin.**

53. **Sen körleri, sapıklıklarından doğru yola hidayet edici değilsin. Sen ancak ayetlerimize** Kuran'a **iman edenlere dinletebilirsin. İşte Müslüman** Allah'ı birlemede samimi **olanlar onlardır.**

54. **Allah, odur ki, sizi bir zayıflıktan** değersiz bir sudan **yarattı, sonra** başka bir **zayıflık** çocukluk zayıflığının **ardından bir** gençlik **kuvvet**ti **verdi, sonra da kuvvetin ardından** yaşlılık **zayıflığı**[2] **ve** ihtiyarlıkta **saç ağarması verdi. Dilediğini yaratır;** kuvvet-zayıflık, gençlik-ihtiyarlık. **O** mahlûkatını idare etmeyi **gayet iyi bilen,** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

55. **Kıyamet koptuğu gün; günahkârlar** kâfirler kabirde **çok kısa bir süreden başka kalmadıklarına yemin ederler.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **İşte böylece** hak olan dirilmekten **çevrilir olmuşlardı.** Tıpkı kabirde bekledikleri süre hakkındaki gerçekten çevrildikleri gibi.

56. **Kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar** melekler ve diğerleri **dediler ki: "Andolsun ki, Allah'ın** ezeli ilmiyle yazmış olduğu **kitabında tekrar dirilme gününe kadar durdunuz. İşte bu,** sizin inkâr ettiğiniz **tekrar dirilme günüdür; fakat siz** bunun gerçekleşeceğini **bilmiyor/ kabul etmiyor idiniz."**

57. **İşte o gün zulmetmiş olanların** o günü inkar hakkındaki **mazeretleri fayda vermez**[3] **ve onlardan** Allah'ın razı olduğu şeye **dönmeleri de istenmez** talep edilmez.

58. **Andolsun ki, bu Kuran'da insanlara** onları uyarmak için **her bir misali vermişizdir. Ve andolsun ki,** Ey Muhammed! Sen **onlara** Musa'nın eli ve asası gibi **bir mucize getirecek olsan, elbette** onlardan **kâfir olanlar diyeceklerdir**[4] **ki, siz** yani, Muhammed ve arkadaşları **boş şeyler söyleyen** saçmalayan kimse**lerden başkası değilsiniz.**

59. **İşte** tevhidi **bilmeyenlerin kalplerini Allah böyle** tıpkı bunların kalplerini mühürlediği gibi **mühürler.**

60. **Sen sabret. Şüphesiz, Allah'ın,** onlara karşı sana yardım **vaadi haktır ve** tekrar dirilmeye **inanmayanlar, seni asla gevşekliğe sevk etmesin.** Sabretmeyi terk ederek seni hafifliğe ve tutarsızlığa sürüklemesin. Sen asla sabrı elden bırakma.

---

[1] اَلدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا kelimelerindeki hemzeler hem ispat edilerek hem de ikincisi hemze ile ya arasında teshil ile okunmuştur.

[2] ضعف kelimesi üç yerde de ilk harfinin hem zammesi hem de fethasıyla okunur.

[3] لَا يَنْفَعُ fiili ya ve ta ile okunur.

[4] لَيَقُولُنَّ fiilinden ref alameti olan nun harfi nunlar peş peşe geldiği için ve cemi zamiri olan vav da iki sakin karşılaştığı için hazfedilmiştir. (Fakat şarihin buradaki ifadesi bir kalem sürçmesi olup doğrusu Cemel haşiyesinde ifade edildiği gibi bu fiilin tekit nununa bitiştiği için fetha üzere mebni olmasıdır.)

~ KELİME ANLAMI ~

51. وَلَئِنْ **Andolsun ki, eğer** لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır اَرْسَلْنَا **Göndersek** *(Ne?)* رِيحًا **Bir rüzgar** ki, مُضِرَّةً Zarar veren *(Neye?)* عَلٰى نَبَاتٍ Ekinlere فَرَاَوْهُ **Ve onu** (ekini) **görseler** *(Ne halde?)* مُصْفَرًّا **Sararmış olduğu halde** لَظَلُّوا **Elbette başlarlar** صَارُوا Olu verirler جَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabıdır *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ اصْفِرَارِهِ Yani, o sarardıktan sonra *(Neye başlarlar?)* يَكْفُرُونَ **Nankörlük etmeye** يَجْحَدُونَ İnkar etmeye *(Neyi?)* اَلنِّعْمَةَ Nimeti *(Ne ile gelen?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile.

52. فَاِنَّكَ **Doğrusu sen** لَا تُسْمِعُ **İşittiremezsin** *(Kime?)* اَلْمَوْتٰى **Ölülere** وَلَا تُسْمِعُ **Ve yine işittiremezsin** *(Kime?)* اَلصُّمَّ **Sağırlara** *(Neyi?)* اَلدُّعَاءَ **Daveti** *(Ne zaman işittiremzsin?)* اِذَا **Zamanda** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ (Dua ve iza'daki) her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili ile (okunmuştur) *(Nasıl teshili?)* بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ Hemze ile ya arası *(Hangi zamanda?)* وَلَّوْا **Gittikleri zamanda** *(Nasıl?)* مُدْبِرِينَ **Arkalarını dönerek.**

53. وَمَا اَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Ne?)* بِهَادِ الْعُمْيِ **Körleri hidayete erdirecek** *(Neden?)* عَنْ ضَلَالَتِهِمْ **Sapıklıklarından** اِنْ -مَا- تُسْمِعُ **Sen işittiremezsin** *(Nasıl?)* سَمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ Anlatacak ve kabullendirecek bir işitmekle اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ **Ancak inanan kimseye (işittirebilirsin)** *(Neye inanan?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a فَهُمْ **İşte onlar** مُسْلِمُونَ **Müslümanlardır** مُخْلِصُونَ İhlas ile bağlananlardır *(Neye?)* بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ı birlemeye.

54. اَللّٰهُ **Allah** اَلَّذِي **Öyle (bir zâttır) ki,** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ ضُعْفٍ **Zayıflıktan** مَاءٍ مَهِينٍ Değersiz bir sudan ثُمَّ جَعَلَ **Sonra verdi** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ **Zayıflıktan sonra** *(Öyle zayıflık ki,)* آخَرَ Diğer (bir zayıflıktan sonra verdi) وَهُوَ O diğer zayıflık da ضُعْفُ الطُّفُولِيَّةِ Çocukluk zayıflığıdır *(Ne verdi?)* قُوَّةً **Bir kuvvet** أَيْ قُوَّةَ الشَّبَابِ Yani, gençlik kuvveti ثُمَّ جَعَلَ **Sonra da verdi** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ **Kuvvetten sonra** *(Ne verdi?)* ضُعْفًا **Başka bir zayıflık** وَشَيْبَةً **Ve ihtiyarlık** ضَعْفُ الْكِبَرِ Yaşlılık zayıflığı وَشَيْبُ الْهَرَمِ Ve ihtiyarlıkta saç ağarması وَالضُّعْفُ Zu'f kelimesi فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde de بِضَمِّ أَوَّلِهِ İlk harfinin zammesi وَفَتْحِهِ Ve fethası ile (okunur) يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediği şeyi** *(Neden?)* مِنَ الضَّعْفِ وَالْقُوَّةِ Zayıflık ve kuvvetten وَالشَّبَابِ وَالشَّيْبَةِ Gençlik ve ihtiyarlıktan وَهُوَ **Ve O** اَلْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ Mahlukatını idare etmeyi اَلْقَدِيرُ **Gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَشَاءُ Dileği şeye.

55. وَيَوْمَ **Ve o günde ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يُقْسِمُ **Yemin eder** يَحْلِفُ And içer *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** اَلْكَافِرُونَ Kafirler *(Neye dair?)* مَا لَبِثُوا **Kalmadıklarına dair** *(Nerede?)* فِي الْقُبُورِ Kabirlerde *(Ne kadar?)* غَيْرَ سَاعَةٍ **Bir saatten fazla** قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يُؤْفَكُونَ **Döndürülüyor** يُصْرَفُونَ Çevriliyorlardı *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan اَلْبَعْثِ Yeniden dirilmekten *(Ne gibi?)* كَمَا صُرِفُوا Çevrildikleri gibi *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ الصِّدْقِ Haktan, gerçekten *(Ne hakkındaki?)* فِي مُدَّةِ اللَّبْثِ Bekleme süresi hakkındaki.

56. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne verildi?)* اَلْعِلْمَ **İlim** وَالْاِيمَانَ **Ve iman** (verilen) مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهِمْ Melekler ve diğerleri (dediler) ki: لَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** لَبِثْتُمْ **Kaldınız** *(Nerede?)* فِي كِتَابِ اللّٰهِ **Allah'ın yazısında** فِيمَا كَتَبَهُ Yazdığı şeyde *(Nerede yazdığı?)* فِي سَابِقِ عِلْمِهِ Ezeli ilminde *(Ne zamana kadar kaldınız?)* اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ **Yeniden dirilme gününe kadar** فَهٰذَا **İşte bu** يَوْمُ الْبَعْثِ **Yeniden dirilme günüdür** اَلَّذِي أَنْكَرْتُمُوهُ Ki, siz onu inkar ettiniz وَلٰكِنَّكُمْ **Ancak siz** كُنْتُمْ **İdiniz** *(Ne?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmiyor/ kabul etmiyordunuz** *(Neyi?)* وُقُوعَهُ Onun olacağını.

57. فَيَوْمَئِذٍ **İşte o gün** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur) *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne fayda vermez?)* مَعْذِرَتُهُمْ **Mazeretleri** *(Hangi konudaki?)* فِي إِنْكَارِهِمْ لَهُ Onu inkar etmeleri konusundaki وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ **Ve onlardan dönmeleri de istenmez** لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ Onlardan istenmez اَلْعُتْبٰى أَيِ الرُّجُوعُ Dönmeleri *(Neye?)* إِلٰى مَا O şeyi ki, يُرْضِي Razı ediyor *(Kimi?)* اَللّٰهَ Allah'ı.

58. وَلَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** ضَرَبْنَا **Biz verdik** جَعَلْنَا Kıldık *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Neden verdik?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her misalden** *(Niçin?)* تَنْبِيهًا لَهُمْ Onları uyarmak için وَلَئِنْ **Andolsun ki, eğer** لَامُ قَسَمٍ (Bu) yemin lâmıdır جِئْتَهُمْ **Onlara getirsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* بِاٰيَةٍ **Bir mucize** *(Ne gibi?)* مِثْلَ الْعَصَا Tıpkı asa وَالْيَدِ Ve (parlayan) eli gibi *(Kimin asası ve eli gibi?)* لِمُوسٰى Musa'nın لَيَقُولَنَّ **Elbette onlar derler** حُذِفَ مِنْهُ Bu fiilden hazfedilmiştir *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin?)* لِتَوَالِي النُّونَاتِ Nunlar peş peşe geldiği için *(Daha ne hazfedilmiştir?)* وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan vav *(Niçin hazfedildi?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin harf karşılaştığı için *(Kim der?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne derler?)* اِنْ –مَا– اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** أَيْ مُحَمَّدٌ Yani, Muhammed وَأَصْحَابُهُ Ve arkadaşları اِلَّا مُبْطِلُونَ **Sadece palavracısınız** أَصْحَابُ أَبَاطِيلَ Batıl şeyler ortaya atanlarsınız.

59. كَذٰلِكَ **İşte böylece** يَطْبَعُ **Mühür vurur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِ الَّذِينَ **O kimselerin kalplerine ki,** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyor/ tanımıyorlar** *(Neyi?)* اَلتَّوْحِيدَ Allah'ın birliğini *(Nasıl mühür vurur?)* كَمَا طَبَعَ Mühür vurduğu gibi *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِ هٰؤُلَاءِ Bunların kalbine.

60. فَاصْبِرْ **Artık sen sabret** اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Çünkü Allah'ın vaadi** *(Neyi?)* بِنَصْرِكَ Sana yardımı *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ **Seni hafife almasın** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** لَا يُوقِنُونَ **Kesin olarak inanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Yeniden dirilmeye أَيْ لَا يَحْمِلَنَّكَ Yani, seni sevk etmesinler *(Neye?)* عَلَى الْخِفَّةِ وَالطَّيْشِ Hafifliğe ve tutarsızlığa *(Ne sebebiyle?)* بِتَرْكِ الصَّبْرِ Sabrı terk etmek sebebiyle أَيْ لَا تَتْرُكَنَّهُ Yani, asla sabrı terk etme.

٣١

سُورَةُ لُقْمَانَ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ الْآيَتَيْنِ
فَمَدَنِيَّتَانِ وَهِىَ اَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

Lokman Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Sadece yirmi yedi ve yirmi sekizinci ayetler
Medine'de inmiştir.
Otuz dört ayettir.

سُورَةُ لُقْمَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ۝١﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿ءَايَٰتُ الْكِتَٰبِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿الْحَكِيمِ ۝٢﴾ ذِي الْحِكْمَةِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ هُوَ ﴿هُدًى وَرَحْمَةٌ﴾ بِالرَّفْعِ ﴿لِّلْمُحْسِنِينَ ۝٣﴾ وَفِي قِرَاءَةِ الْعَامَّةِ [هُدًى وَرَحْمَةً] بِالنَّصْبِ حَالًا مِنَ الْآيَاتِ الْعَامِلِ فِيهَا مَا فِي تِلْكَ مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَوٰةَ﴾ بَيَانٌ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَوٰةَ وَهُم بِالْأٓخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝٤﴾ هُمُ الثَّانِي تَأْكِيدٌ ﴿أُولَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝٥﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ﴾ أَيْ مَا يُلْهِي مِنْهُ عَمَّا يَعْنِي ﴿لِيَضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلَّ] ﴿عَن سَبِيلِ اللَّهِ﴾ طَرِيقِ الْإِسْلَامِ ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى يضِلَّ وَبِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلَى يَشْتَرِي ﴿هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِهَا ﴿أُولَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۝٦﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَٰتُنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا﴾ مُتَكَبِّرًا ﴿كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِيٓ أُذُنَيْهِ وَقْرًا﴾ صَمَمًا وَجُمْلَتَا التَّشْبِيهِ حَالَانِ مِنْ ضَمِيرِ وَلَّى أَوِ الثَّانِيَةُ بَيَانٌ لِلْأُولَى

﴿فَبَشِّرْهُ﴾ أَعْلِمْهُ ﴿بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾﴾ مُؤْلِمٍ وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ تَهَكُّمٌ بِهِ وَهُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ كَانَ يَأْتِي الْحِيرَةَ يَتَّجِرُ فَيَشْتَرِي كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ وَيُحَدِّثُ بِهَا أَهْلَ مَكَّةَ وَيَقُولُ إِنَّ مُحَمَّدًا يُحَدِّثُكُمْ أَحَادِيثَ عَادٍ وَثَمُودَ وَأَنَا أُحَدِّثُكُمْ أَحَادِيثَ فَارِسَ وَالرُّومِ فَيَسْتَمْلِحُونَ حَدِيثَهُ وَيَتْرُكُونَ اسْتِمَاعَ الْقُرْآنِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾﴾ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ فِيهَا إِذَا دَخَلُوهَا ﴿وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا﴾ أَيْ وَعَدَهُمُ اللّٰهُ ذٰلِكَ وَحَقَّهُ حَقًّا ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الَّذِي لَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ فَيَمْنَعَهُ مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٩﴾﴾ الَّذِي لَا يَضَعُ شَيْئًا إِلَّا فِي مَحَلِّهِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ وَهُوَ صَادِقٌ بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا ﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا مُرْتَفِعَةً لِـ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تَمِيدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾﴾ صِنْفٍ حَسَنٍ ﴿هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ﴾ أَيْ مَخْلُوقُهُ ﴿فَأَرُونِي﴾ أَخْبِرُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ أَيْ آلِهَتُكُمْ حَتَّى أَشْرَكْتُمُوهَا بِهِ تَعَالَى وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مُبْتَدَأٌ وَذَا بِمَعْنَى الَّذِي بِصِلَتِهِ خَبَرُهُ وَأَرُونِي مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿بَلْ﴾ لِلْانْتِقَالِ ﴿الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾﴾ بَيِّنٍ بِإِشْرَاكِهِمْ وَأَنْتُمْ مِنْهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

31- Lokman Sûresi

Mekke'de inmiştir Sadece yirmi yedi ve yirmi sekizinci ayetler Medine'de inmiştir. Otuz dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif. Lâm. Mîm.**[1]
2. **İşte bu** ayetler**, hakim olan** hikmet sahibi **Kitab'ın** Kuran'ın **ayetleridir.**[2]
3. Bu **muhsinlere bir hidayet ve rahmettir;**[3]

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet min harf-i ceri manasındadır.

[3] هُدًى وَرَحْمَةً kelimeleri ref ile okunur. Diğerlerini kıraatinde ayetlerden hal olmak üzere nasb okunur. Amili ise تِلْكَ kelimesinde bulunan işaret manasıdır.

4. **Onlar ki,[1] namazı kılarlar, zekâtı verirler ve onlar ahirete de kesin olarak inanırlar.**

5. **İşte onlar, Rableri tarafından hidayet üzeredirler ve işte felaha** kurtuluşa **erenler ancak onlardır.**

6. **İnsanlardan öylesi var ki, bilgisizce Allah yolu** İslam'**dan sapmak[2] ve de onu alay** edilen bir şey **edinmek için[3] boş lafı** faydalı şeyden eyleyen sözü **satın alır. İşte onlara rezil-**rüsva **edici bir azap vardır.**

7. **Ona, ayetlerimiz** Kuran **okunduğu zaman, sanki bunları işitmemiş, sanki kulaklarında** sağırlık **varmış gibi büyüklük taslayarak[4] döner gider. Sen de onu acı** verici **bir azapla müjdele!** Ona bildir. Müjdenin zikredilmesi onunla alay etmek içindir. Bu kişi Nadr b. Hâris'tir. Hîra'ya gelip ticaret yapar, acemlerin haberlerini bildiren kitapları alıp onları Mekke ehline anlatır ve "Muhammed size Âd ve Semud'un haberlerini veriyor. Ben de size Perslerin ve Romalıların haberlerini veriyorum" derdi. Onlar da Nadr'ın sözlerini hoş bulup Kuran dinlemeyi terk ederlerdi.

8. **Şüphesiz, iman edip salih amel işleyenlere naim cennetleri vardır.**

9. **Orada ebedi kalacaklardır.[5]** Oraya girdiklerinde ebedi kalmaları takdir edilmiştir. Bu, **Allah'ın vaadi ve gerçek**tir. **O, çok güçlüdür** kendisine hiçbir şeyin galip gelemez ki, Onu vaadini ve tehdidini yerine getirmekten men etsin **ve hikmet sahibidir,** her şeyi yerli yerine koyandır.

10. **O, gökleri görebildiğiniz direkler[6] olmaksızın** veya hiç direksiz **yarattı, sizi sarsmasın diye yere de sabit** yüksek **dağlar koydu ve orada her çeşit canlıyı yaydı. Ve gökten su indirip,[7] orada her hoş çiftten** güzel tür nebattan **bitirdik.**

11. **İşte bu Allah'ın yarattığı** mahlûkatı**dır. Hadi** ey Mekke ehli **bana gösterin!** Haber verin! **Ondan başkası** ilahlarınızın, **ne yarattı[8]** ki, hatta o sebeple onları Allah'a ortak koştunuz. **Bilakis[9] zalimler** ortak koşmaları sebebiyle **açık bir sapıklık içindedirler.** Siz de onlardansınız.

---

[1] Bu muhsinlerin beyanıdır.

[2] يُضِلَّ fiili ya harfinin fethası ve zammesiyle okunur.

[3] وَيَتَّخِذَهَا fiili يُضِلَّ fiili üzerine atfedilerek nasb ve يَشْتَرِي fiili üzerine atfedilerek de ref okunur.

[4] كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا cümleleri وَلَّى fiilinin zamirinden haldir. Veya ikincisi birincisinin beyanıdır.

[5] خَالِدِينَ kelimesi hal-i mukadderadır.

[6] عَمَد kelimesi عِمَاد kelimesinin çoğulu olup direk anlamındadır.

[7] أَنْزَلْنَا fiilinde gaipten mütekellime iltifat vardır.

[8] مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ cümlesindeki مَا soru için olup mübtedadır. ذَا ise ismi mevsul manasında olup sılasıyla beraber onun haberidir. أَرُونِي fiili de amelden talik edilmiş olup kendisinden sonra gelen bu cümle iki mefulu yerine geçmektedir.

[9] بَلْ kelimesi intikal içindir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ لُقْمَانَ ﴿٣١﴾

31- Lokman Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِلَّا وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ الْآيَتَيْنِ **Sadece iki ayet (Yirmi yedinci ve yirmi sekizinci ayetler)** فَمَدَنِيَّتَانِ **Medine'de inmiştir** وَهِيَ **Ve bu sure** اَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz dört ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. الٓمٓ **Elif, Lam, Mim** اَللّٰهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

2. تِلْكَ **İşte bunlar** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, şu ayetler اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitabın ayetleridir** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın *(Öyle kitap ki,)* اَلْحَكِيمِ **Hakim olan** ذِي الْحِكْمَةِ Hikmetli وَالْإِضَافَةُ ('Ayâtül kitab' terkibindeki) izafet بِمَعْنٰى مِنْ 'Min' manasındadır.

3. هُوَ O, kitap هُدًى **Hidayet** وَرَحْمَةً **Ve rahmettir** بِالرَّفْعِ (Her iki kelime de) ref ile okunur *(Kime hidayet ve rahmettir?)* لِلْمُحْسِنِينَ **Muhsinlere** وَفِي قِرَاءَةِ الْعَامَّةِ (Kıraat imamlarından Hamza hariç) hepsinin kıraati بِالنَّصْبِ (Hüden ve rahmeten şeklinde) nasb iledir *(Ne olarak nasb okunur?)* حَالًا Hal olarak *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ 'Ayât' kelimesinden اَلْعَامِلِ فِيهَا Ki, onda amel etmektedir *(Ne?)* مَا فِي تِلْكَ 'Tilke' kelimesinde bulunan مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ İşaret manası.

4. اَلَّذِينَ **Öyle muhsinler ki,** يُقِيمُونَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** بَيَانٌ (İsmi mevsul) beyan eder *(Kimi?)* لِلْمُحْسِنِينَ Muhsinleri وَيُؤْتُونَ **Ve verirler** *(Neyi?)* اَلزَّكٰوةَ **Zekatı** وَهُمْ **Ve onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** هُمْ **Onlar** يُوقِنُونَ **Kesin olarak iman ederler** هُمُ الثَّانِي İkinci 'hum' kelimesi تَأْكِيدٌ Tekittir.

5. اُولٰئِكَ **İşte onlar** عَلٰى هُدًى **Hidayet üzeredirler** *(Kim tarafından olan hidayet?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rableri tarafından** وَاُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Onlar** اَلْمُفْلِحُونَ **Felaha erenlerdir** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır.

6. وَمِنَ النَّاسِ **Ve insanlardan** مَنْ **Öyle kimse vardır ki,** يَشْتَرِي **Satın alır** *(Neyi?)* لَهْوَ الْحَدِيثِ **Boş lafı** أَيْ مَا يُلْهِي مِنْهُ Yani, sözün oyalayanını (satın alır) *(Neden oyalayanı?)* عَمَّا يَعْنِي Faydalı olandan *(Niçin boş sözü satın alır?)* لِيَضِلَّ **Sapmak için** بِفَتْحِ الْيَاءِ

Ya harfinin fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) *(Nereden sapmak için?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** طَرِيقِ الْإِسْلَامِ İslam yolundan *(Nasıl sapmak için?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeden** *(Daha niçin satın alır?)* وَيَتَّخِذَهَا **Ve de o yolu edinmek için** بِالنَّصْبِ Nasb ile (okunur) *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى يَضِلَّ 'Yedille' fiiline atfedilerek وَبِالرَّفْعِ Ve ref ile (okunur) *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى يَشْتَرِي 'Yeşteri' fiiline atfedilerek *(Ne edinmek için?)* هُزُوًا **Alay** مَهْزُوءًا بِهَا Alay edilmiş أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki,** مُهِينٌ **Aşağılayıcı** ذُو إِهَانَةٍ Rezil-rüsva edici.

7. وَإِذَا تُتْلَى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne okunduğunda?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran وَلَّى **Sırt çevirir** *(Nasıl?)* مُسْتَكْبِرًا **Kibirlenerek** مُتَكَبِّرًا Büyüklenerek *(Nasıl?)* كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا **Sanki onları işitmemiş gibi** كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ **Ve sanki kulaklarında varmış gibi** *(Ne?)* وَقْرًا **Ağırlık** صَمَمًا Sağırlık وَجُمْلَتَا التَّشْبِيهِ Bu iki teşbih cümlesi حَالَانِ Haldirler *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ وَلَّى 'Vellâ' fiilinin zamirinden أَوِ الثَّانِيَةُ Veya ikinci cümle بَيَانٌ لِلْأُولَى Birincisinin beyanıdır. فَبَشِّرْهُ **Sen de onu müjdele** أَعْلِمْهُ Ona bildir *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki,** اَلِيمٍ **Acıklı** مُؤْلِمٍ Elem verici وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ Müjdenin zikredilmesi تَهَكُّمٌ بِهِ Onunla alay etmektir وَهُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ Ve o kişi Nadr b. Haris'tir كَانَ يَأْتِي O gelir idi *(Nereye?)* اَلْحِيرَةَ Hîra'ya *(Ne olarak?)* يَتَّجِرُ Tüccar olarak فَيَشْتَرِي Ve satın alırdı *(Neyi?)* كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ Acemlerin haberlerini bildiren kitapları وَيُحَدِّثُ بِهَا Ve onları anlatırdı *(Kime?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ehline وَيَقُولُ Ve derdi ki: إِنَّ مُحَمَّدًا يُحَدِّثُكُمْ Muhammed size anlatıyor *(Neyi?)* أَحَادِيثَ عَادٍ وَثَمُودَ Ad ve Semud kavimlerinin haberlerini وَأَنَا أُحَدِّثُكُمْ Ben de size anlatıyorum *(Neyi?)* أَحَادِيثَ فَارِسَ وَالرُّومِ Persler ve Rumların haberlerini فَيَسْتَمْلِحُونَ Ve onlar da güzel buluyorlardı *(Neyi?)* حَدِيثَهُ Onun sözünü وَيَتْرُكُونَ Ve terk ediyorlardı *(Neyi?)* اِسْتِمَاعَ الْقُرْآنِ Kuran dinlemeyi.

8. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتُ النَّعِيمِ **Nimet cennetleri** *(Ne oldukları halde?)*.

9. خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَالٌ مُقَدَّرَةٌ (Bu kelime) hal-i mukadderedir أَيْ مُقَدَّرًا Yani, takdir edilmiş olduğu halde *(Ne?)* خُلُودُهُمْ Onların ebedi kalması *(Nerede?)* فِيهَا O cennetlerde *(Ne zaman?)* إِذَا دَخَلُوهَا Oraya girdiklerinde وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** حَقًّا **Hak olarak** أَيْ وَعَدَهُمْ Yani, onlara vaat etti *(Kim?)* اَللهُ Allah

(Neyi vaat etti?) ذٰلِكَ Bu cennetleri وَحَقَّهُ Ve bunu hak kıldı *(Nasıl?)* حَقًّا Hak olarak وَهُوَ **Ve O** اَلْعَزِيزُ **Çok güçlüdür** اَلَّذِي لَا يَغْلِبُهُ Ki, Ona galip gelemez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey فَيَمْنَعَهُ Ki onu engelleyebilsin *(Neden?)* مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ Vaadini ve tehdidini yerine getirmekten اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** اَلَّذِي لَا يَضَعُ Ki, koymaz *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi إِلَّا فِي مَحَلِّهِ Ancak yerli yerine (koyar).

10. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عَمَدٍ **Direk olmaksızın** *(Nasıl bir direk?,)* تَرَوْنَهَا **Sizin onu görebileceğiniz** أَيِ الْعَمَدَ Yani, direkleri جَمْعُ عِمَادٍ (Bu kelime) 'imad' lafzının çoğuludur وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ O da direktir وَهُوَ صَادِقٌ Bu (ayet) şöyle de doğrudur *(Nasıl?)* بِأَنْ لَا عَمَدَ Hiç direk olmaksızın أَصْلًا Kesinlikle وَأَلْقٰى **Ve attı** *(Nereye?)* فِي الْأَرْضِ **Yere** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar** جِبَالًا مُرْتَفِعَةً Yüksek dağlar *(Niye?)* لِ اَنْ لَا تَمِيدَ **Sarsmasın diye** تَتَحَرَّكَ Yerinden oynatmasın diye *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** وَبَثَّ **Ve yaydı** *(Nerede?)* فِيهَا **O, yerde** *(Neden yaydı?)* مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ **Her tür canlıdan** وَأَنْزَلْنَا **Ve indirdik** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat, yöneliş vardır *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten (mütekellim maal gayr sığasına iltifat vardır) *(Nereden indirdik?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su** فَأَنْبَتْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **O, yerde** *(Neden bitirdik?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ **Her hoş çiftten** صِنْفٍ حَسَنٍ Her güzel türden (bitki bitirdik).

11. هٰذَا **İşte bu** خَلْقُ اللّٰهِ **Allah'ın yarattığıdır** أَيْ مَخْلُوقُهُ Yani, mahlukudur فَأَرُونِي **Hadi bana gösterin** أَخْبِرُونِي Bana haber verin يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! مَاذَا خَلَقَ **Ne yaratmıştır** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ دُونِهِ **Onun dışındakiler** غَيْرِهِ Ondan başkaları أَيْ آلِهَتُكُمْ Yani, ilahlarınız (ne yaratmıştır) حَتّٰى أَشْرَكْتُمُوهَا Ki, onları ortak tuttunuz *(Kime?)* بِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ 'Ma' kelimesi inkar manasında soru edatıdır مُبْتَدَأٌ Ve mübtedadır وَذَا بِمَعْنَى الَّذِي 'Za' ise 'ellezi' manasındadır بِصِلَتِهِ Sılasıyla birlikte خَبَرُهُ 'Ma'nın haberidir وَأَرُونِي 'Erûnî' fiili مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ (Lafzen) amel etmekten talik edilmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra gelen de سَدَّ Geçmiştir *(Nereye?)* مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ İki mefulün yerine بَلْ **Hayır!** لِلْاِنْتِقَالِ 'Bel' kelimesi intikal içindir اَلظَّالِمُونَ **O zalimler** فِي ضَلَالٍ **Bir sapıklık içindedirler ki,** مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr *(Ne sebebiyle aşikar?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Şirk koşmaları sebebiyle وَأَنْتُمْ مِنْهُمْ Ve siz de onlardansınız.

﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ﴾ مِنْهَا الْعِلْمُ وَالدِّيَانَةُ وَالْاِصَابَةُ فِي الْقَوْلِ وَحِكَمُهُ كَثِيرَةٌ مَأْثُورَةٌ كَانَ يُفْتِي قَبْلَ بِعْثَةِ دَاوُدَ وَأَدْرَكَ بِعْثَتَهُ وَأَخَذَ عَنْهُ الْعِلْمَ وَتَرَكَ الْفُتْيَا وَقَالَ فِي ذٰلِكَ أَلَا أَكْتَفِي إِذَا كُفِيتُ وَقِيلَ لَهُ أَيُّ النَّاسِ شَرٌّ قَالَ الَّذِي لَا يُبَالِي أَنْ رَآهُ النَّاسُ مُسِيئًا ﴿اَنِ﴾ أَيْ وَقُلْنَا لَهُ أَنِ ﴿اشْكُرْ لِلّٰهِ﴾ عَلٰى مَا أَعْطَاكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِه﴾ لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ النِّعْمَةَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿حَمِيدٌ ﴿١٢﴾﴾ مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِه وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ﴾ تَصْغِيرُ إِشْفَاقٍ ﴿لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ﴾ بِاللّٰهِ ﴿لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾﴾ فَرَجَعَ إِلَيْهِ وَأَسْلَمَ ﴿وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ﴾ أَمَرْنَاهُ أَنْ يَبَرَّهُمَا ﴿حَمَلَتْهُ اُمُّهُ﴾ فَوَهَنَتْ ﴿وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ﴾ أَيْ ضَعُفَتْ لِلْحَمْلِ وَضَعُفَتْ لِلطَّلْقِ وَضَعُفَتْ لِلْوِلَادَةِ ﴿وَفِصَالُهُ﴾ أَيْ فِطَامُهُ ﴿فِي عَامَيْنِ﴾ وَقُلْنَا لَهُ ﴿اَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ اِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الْمَرْجِعُ ﴿وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰٓى اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِه عِلْمٌ﴾ مُوَافَقَةً لِلْوَاقِعِ ﴿فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ أَيْ بِالْمَعْرُوفِ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَاتَّبِعْ سَبِيلَ﴾ طَرِيقَ ﴿مَنْ اَنَابَ﴾ رَجَعَ ﴿اِلَيَّ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَجُمْلَةُ الْوَصِيَّةِ وَمَا بَعْدَهَا اعْتِرَاضٌ ﴿يَا بُنَيَّ اِنَّهَا﴾ أَيِ الْخَصْلَةَ السَّيِّئَةَ ﴿اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ فِي أَخْفٰى مَكَانٍ مِنْ ذٰلِكَ ﴿يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ﴾ فَيُحَاسِبُ عَلَيْهَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ﴾ بِاسْتِخْرَاجِهَا ﴿خَبِيرٌ ﴿١٦﴾﴾ بِمَكَانِهَا ﴿يَا بُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا اَصَابَكَ﴾ بِسَبَبِ الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ ﴿مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿١٧﴾﴾ أَيْ مَعْزُومَاتِهَا الَّتِي يُعْزَمُ عَلَيْهَا لِوُجُوبِهَا ﴿وَلَا تُصَعِّرْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ تُصَاعِرْ ﴿خَدَّكَ لِلنَّاسِ﴾ لَا تُمِلْ وَجْهَكَ عَنْهُمْ تَكَبُّرًا ﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا﴾ أَيْ خُيَلَاءَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ﴾ مُتَبَخْتِرٍ فِي مَشْيِهِ ﴿فَخُورٍ ﴿١٨﴾﴾ عَلَى النَّاسِ ﴿وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ﴾ تَوَسَّطْ فِيهِ بَيْنَ الدَّبِيبِ وَالْإِسْرَاعِ وَعَلَيْكَ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ ﴿وَاغْضُضْ﴾ اخْفِضْ ﴿مِنْ صَوْتِكَ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ﴾ أَقْبَحَهَا ﴿لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾﴾ أَوَّلُهُ زَفِيرٌ وَآخِرُهُ شَهِيقٌ

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Andolsun ki, biz Lokman'a hikmet** ilim, dindarlık ve sözde isabet **verdik.** Onun hikmetleri çoktur. Davud (aleyhisselam) gönderilmeden önce fetva verirdi. Onun peygamberliğine erişmiştir. Ondan ilim alıp fetvayı terk etmiş ve bu konuda: "Bana kifayet eden biri bulunduğunda hala yetinmeyeyim mi? demiştir. Ona: "En şerli insan kimdir?" diye sorulduğunda: "İnsanların kendisini kötü halde görmesine aldırış etmeyen kişidir" cevabını vermiştir. Ve ona sana verdiği hikmete karşılık **'Allah'a şükret'** dedik. **Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur.** Çünkü şükrünün sevabı kendisinedir. **Kim de** nimete **nankörlük ederse, şüphesiz Allah** mahlûkatına **muhtaç değildir,** yaptığında **övgüye layıktır.**

13. **Lokman, oğluna öğüt vererek: "Yavrucuğum![1] Allah'a ortak koşma! Çünkü** Allah'a **ortak koşmak, büyük bir zulümdür" demişti.** O da babasının dinine dönüp Müslüman oldu.

14. **Biz insana, ana-babasını tavsiye ettik.** Onlara iyi davranması emrettik. **Çünkü anası, onu sıkıntı üzere sıkıntı çekerek** hamilelik, sancılar ve doğumdan dolayı zayıf düşerek **taşımıştır. Sütten ayrılması** kesilmesi **de iki yıl içindedir.** Ve ona dedik ki: **Bana ve ana-babana şükret. Dönüş ancak banadır.**

15. **Eğer onlar seni, hakkında bilgi sahibi olmadığın[2] bir şeyi bana ortak koşmaya zorlarlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada** ihsanla ve ilişkiyi koparmadan **iyi geçin. Bana** itaatle **yönelenlerin** dönenlerin **yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ve ben size, yapmış olduklarınızı bildireceğim.** Ve onlara karşılık sizi cezalandıracağım.[3]

16. **"Yavrucuğum! Muhakkak ki, o** kötü huy **bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin içinde** bunlardan daha gizli bir yerde **olsa da, Allah onu getirir.** Ve ondan hesaba çeker. **Doğrusu Allah,** onu çıkarma konusunda **çok lafittir ve** onun yerinden **haberdardır."**

17. **"Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten men et,** bu emir ve men sebebiyle **başına gelenlere sabret. Doğrusu bu** zikredilen, vacip olduğu için **azmedilen işlerdendir."**

18. "Kibirden dolayı **insanlardan yanağını** yüzünü **çevirme[4] ve yeryüzünde böbürlenerek** kendini beğenerek **yürüme. Çünkü Allah, kendini beğenmiş** salına salına yürüyen ve insanlara karşı **övünüp duranların hiçbirini sevmez."**

19. **"Yürüyüşünde tabii ol,** yavaşla hızlının arasını bulup sükûnet ve vakar üzere yürü **ve sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkini merkeplerin sesidir.** Bu sesin evveli yüksek sonu ise kısıktır.

---

[1] بُنَيَّ kelimesi şefkat için ismi tasgir sıgasında getirilmiştir.

[2] مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ (Ayetin bu kısmı) vakıa mutabık olarak zikredilmiştir. (Yoksa bu konuda bilgin olursa Allah'a şirk koşabilirsin anlamına gelmez. Zira Allah'ın bilinen bir ortağı yoktur. Ve bu aklen mümkün değildir.)

[3] Vasiyetle başlayan ayetten, buraya kadar itiraz cümlesidir.

[4] تُصَعِّرْ fiili diğer bir kıraatte تُصَاعِرْ şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

12. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* لُقْمَانَ **Lokman'a** *(Ne verdik?)* الْحِكْمَةَ **Hikmet** مِنْهَا O hikmettendir *(Ne?)* اَلْعِلْمُ وَالدِّيَانَةُ İlim, dindarlık وَالْاِصَابَةُ فِي الْقَوْلِ Ve sözde isabet وَحِكَمُهُ كَثِيرَةٌ Onun hikmetleri çoktur مَأْثُورَةٌ Nakledilmiştir كَانَ يُفْتِي Fetva verirdi *(Ne zaman?)* قَبْلَ بِعْثَةِ دَاوُدَ Davud (aleyhisselam) gönderilmeden önce وَأَدْرَكَ Ve yetişti *(Neye?)* بِعْثَتَهُ Onun gönderilmesine وَأَخَذَ عَنْهُ الْعِلْمَ Ve ondan ilim aldı وَتَرَكَ الْفُتْيَا Ve fetva vermeyi terk etti وَقَالَ فِي ذٰلِكَ Ve bu konuda dedi ki: أَلَا أَكْتَفِي Yetinmeyeyim mi? *(Ne zaman?)* اِذَا كُفِيتُ Bana kifayet eden biri bulunduğunda وَقِيلَ لَهُ Ona delindi ki: أَيُّ النَّاسِ İnsanların hangisi شَرٌّ Daha şerlidir? قَالَ Dedi ki: اَلَّذِي O kimsedir ki, لَا يُبَالِي Aldırış etmez *(Neye?)* أَنْ رَآهُ Onu görmesine *(Kimin?)* اَلنَّاسُ İnsanların *(Ne görmesine?)* مُسِيئًا Kötü birisi olarak -وَقُلْنَا لَهُ- أَيْ- اَنِ Yani, ona dedik ki: أَنِ اشْكُرْ **Şükret** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Neye karşılık?)* عَلٰى مَا أَعْطَاكَ Sana verdiği مِنَ الْحِكْمَةِ Hikmete karşılık وَمَنْ **Ve her kim** يَشْكُرْ **Şükrederse** فَاِنَّمَا **Doğrusu sadece** يَشْكُرُ **Şükreder** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ Zira şükrünün sevabı kendisinedir وَمَنْ **Ve her kim de** كَفَرَ **Nankörlük ederse** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** غَنِيٌّ **Ganidir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından حَمِيدٌ **Hamid'dir** مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ Yaptığında övülendir.

13. وَ -اذْكُرْ- **Ve** (kavmine) anlat! *(Neyi?)* اِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* لُقْمَانُ **Lokman** *(Kime?)* لِابْنِهِ **Oğluna** *(Ne halde?)* وَهُوَ **Halbuki o** يَعِظُهُ **Ona nasihat ediyordu** *(Ne demişti?)* يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum** *('Büneyye' kelimesi nedir?)* تَصْغِيرُ إِشْفَاقٍ Şefkat ifade eden bir ismi tasğirdir لَا تُشْرِكْ **Şirk koşma** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** اِنَّ الشِّرْكَ **Zira şirk koşmak** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a *(Nedir?)* لَظُلْمٌ عَظِيمٌ **Elbette büyük bir zulümdür** فَرَجَعَ O da döndü *(Neye?)* اِلَيْهِ Babasının dinine وَأَسْلَمَ Ve Müslüman oldu.

14. وَوَصَّيْنَا **Ve biz tavsiye ettik** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** *(Neyi?)* بِوَالِدَيْهِ **Ana-babasını** أَمَرْنَاهُ İnsana emrettik *(Neyi?)* أَنْ يَبَرَّهُمَا Ana-babasına iyilik etmesini حَمَلَتْهُ **Onu taşıdı** *(Kim?)* أُمُّهُ **Anası** فَوَهَنَتْ Ve bitkin düştü *(Nasıl?)* وَهْنًا **Bitkinlik** عَلٰى وَهْنٍ **Üzerine bitkinlikle** أَيْ ضَعُفَتْ Yani, bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلْحَمْلِ Hamile olduğu için وَضَعُفَتْ Ve bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلطَّلْقِ Doğum sancıları çektiği için وَضَعُفَتْ Ve yine bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلْوِلَادَةِ Doğum yaptığı için وَفِصَالُهُ **Ve onun (sütten) ayrılması** أَيْ فِطَامُهُ

Yani, kesilmesi *(Ne kadar zamandadır?)* فِي عَامَيْنِ **İki yıldadır** وَقُلْنَا لَهُ Ve biz ona dedik ki: اَنِ اشْكُرْ **Şükret** *(Kime?)* لِي **Bana** وَلِوَالِدَيْكَ **Ve ana-babana** اِلَيَّ **Sadece banadır** *(Ne?)* اَلْمَصِيرُ **Dönüş** أَيِ الْمَرْجِعُ Yani, geri dönüş.

15. وَاِنْ جَاهَدَاكَ **Eğer seni zorlarlarsa** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ تُشْرِكَ **Şirk koşmana** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* مَا **Öyle bir şeyi ki,** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Ne?)* بِهِ عِلْمٌ **Onun bilgisi** *(Bu kaydın zikredilmesi nedir?)* مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ Vakıa mutabakattır فَلَا تُطِعْهُمَا **Onlara itaat etme** وَصَاحِبْهُمَا **Ve ikisine refakat et** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Nasıl?)* مَعْرُوفًا **Güzel şekilde** أَيْ بِالْمَعْرُوفِ Yani, iyilikle; اَلْبِرِّ وَالصِّلَةِ İyilik ve ziyaretle وَاتَّبِعْ **Ve uy** *(Neye?)* سَبِيلَ طَرِيقَ مَنْ **O kimsenin yoluna ki,** اَنَابَ **Yöneldi** رَجَعَ Döndü *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat ile ثُمَّ اِلَيَّ **Sonra banadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَأُنَبِّئُكُمْ **Ben de size haber vereceğim** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَأُجَازِيكُمْ Ve sizi cezalandıracağım *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ O yaptıklarınıza karşı وَجُمْلَةُ الْوَصِيَّةِ Vasiyet cümlesi وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonra gelen *(Nedir?)* اِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziyedir.

16. يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum!** اِنَّهَا **Muhakkak ki o** أَيِ الْخَصْلَةَ السَّيِّئَةَ Yani, kötü huy اِنْ تَكُ **Olsa da** *(Ne kadar?)* مِثْقَالَ حَبَّةٍ **Bir tane ağırlığı kadar** *(Neden olan tane?)* مِنْ خَرْدَلٍ **Hardaldan** فَتَكُنْ **Ve de olsa** *(Nerede?)* فِي صَخْرَةٍ **Bir kayanın içinde** اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ **Veya göklerde** اَوْ فِي الْاَرْضِ **Veya yerde** أَيْ فِي أَخْفَى مَكَانٍ Yani, daha gizli yerde *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu yerlerden (daha gizlisinde olsa da) يَاْتِ **Getirir** *(Neyi?)* بِهَا **Onu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَيُحَاسِبُ Ve hesaba çeker *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا O kötü huy üzerine اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** لَطِيفٌ **Latif'tir (en iyi bilendir)** *(Neyi?)* بِاسْتِخْرَاجِهَا Onu çıkarmayı خَبِيرٌ **Ve haberdardır** *(Neden?)* بِمَكَانِهَا Onun yerinden.

17. يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum!** اَقِمِ **Dosdoğru kıl** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** وَاْمُرْ **Ve emret** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **İyiliği** وَانْهَ **Ve sakındır** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** وَاصْبِرْ **Ve sabret** *(Neye?)* عَلٰى مَا اَصَابَكَ **Sana isabet edene** *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehy sebebiyle اِنَّ ذٰلِكَ **Zira bu** اَلْمَذْكُورَ Anlatılan *(Nedendir?)* مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ **Azmedilen işlerdendir** أَيْ مَعْزُومَاتِهَا Yani, azmedilmiş işlerdendir اَلَّتِي Öyle işler ki, يُعْزَمُ عَلَيْهَا Onlara azmedilir *(Niçin?)* لِوُجُوبِهَا Vacip olduğu için.

18. وَلَا تُصَعِّرْ **Çevirme** وَفِي قِرَاءَةٍ تُصَاعِرْ Diğer bir kıraatte 'tusâir' şeklindedir *(Neyi çevirme?)* خَدَّكَ **Yanağını** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** لَا تَمِلْ Döndürme *(Neyi?)* وَجْهَكَ Yüzünü *(Kimden?)* عَنْهُمْ İnsanlardan *(Nasıl?)* تَكَبُّرًا Kibirlenerek وَلَا تَمْشِ **Ve yürüme** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* مَرَحًا **Böbürlenerek** أَيْ خُيَلَاءَ Yani, kendini beğenerek اِنَّ اللّٰهَ **Zira Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* كُلَّ مُخْتَالٍ **Hiçbir kibirliyi** مُتَبَخْتِرٍ Salına salına gideni *(Nerede?)* فِي مَشْيِهِ Yürüyüşünde *(Öyle kibirli ki,)* فَخُورٍ **Öğünen** *(Kime karşı?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı.

19. وَاقْصِدْ **Tabii ol** *(Nerede?)* فِي مَشْيِكَ **Yürüyüşünde** تَوَسَّطْ Ortala *(Nerede?)* فِيهِ Yürüyüşünde *(Neyi ortala?)* بَيْنَ الدَّبِيبِ Ağır hareket etmekle وَالْإِسْرَاعِ Hızlı hareket etmenin arasını *(Nasıl ortala?)* وَعَلَيْكَ Üzerinde olduğu halde *(Ne?)* اَلسَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ Sükunet ve vakar وَاغْضُضْ **Ve alçalt** اِخْفِضْ Kıs *(Neyi?)* مِنْ صَوْتِكَ **Sesini** اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ **Çünkü seslerin en çirkini** أَقْبَحَهَا En kötüsü لَصَوْتُ الْحَمِيرِ **Elbette merkeplerin sesidir** أَوَّلُهُ زَفِيرٌ Eşek seninin evveli yüksek وَآخِرُهُ شَهِيقٌ Sonu ise kısıktır.

﴿اَلَمْ تَرَوْا﴾ تَعْلَمُوا يَا مُخَاطَبُونَ ﴿اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ﴾ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ لِتَنْتَفِعُوا بِهَا ﴿وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنَ الثِّمَارِ وَالْأَنْهَارِ وَالدَّوَابِّ ﴿وَاَسْبَغَ﴾ أَوْسَعَ وَأَتَمَّ ﴿عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً﴾ وَهِيَ حُسْنُ الصُّورَةِ وَتَسْوِيَةُ الْأَعْضَاءِ وَغَيْرُ ذٰلِكَ ﴿وَبَاطِنَةً﴾ هِيَ الْمَعْرِفَةُ وَغَيْرُهَا ﴿وَمِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى﴾ مِنْ رَسُولٍ ﴿وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾﴾ أَنْزَلَهُ اللّٰهُ بَلْ بِالتَّقْلِيدِ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَ﴾ يَتَّبِعُونَهُ ﴿وَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾﴾ أَيْ مُوجِبَاتِهِ لَا ﴿وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُٓ اِلَى اللّٰهِ﴾ أَيْ يُقْبِلْ عَلٰى طَاعَتِهِ ﴿وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ مُوَحِّدٌ ﴿فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى﴾ بِالطَّرَفِ الْأَوْثَقِ الَّذِي لَا يُخَافُ انْقِطَاعُهُ ﴿وَاِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٢٢﴾﴾ مَرْجِعُهَا ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كُفْرُهُ﴾ لَا تَهْتَمَّ بِكُفْرِهِ ﴿اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾﴾ أَيْ بِمَا فِيهَا كَغَيْرِهِ فَمُجَازٍ عَلَيْهِ ﴿نُمَتِّعُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿قَلِيلًا﴾ أَيَّامَ حَيَاتِهِمْ ﴿ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ﴾ فِي الْاٰخِرَةِ ﴿اِلٰى عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾﴾ وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ لَا يَجِدُونَ عَنْهُ مَحِيصًا ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ وَوَاوُ الضَّمِيرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلٰى ظُهُورِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ بِالتَّوْحِيدِ ﴿بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾﴾ وُجُوبَهُ عَلَيْهِمْ ﴿ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا فَلَا يَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ فِيهِمَا غَيْرُهُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾﴾ الْمَحْمُودُ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَوْ اَنَّمَا فِي الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ﴾ عَطْفٌ عَلَى اسْمِ أَنَّ [وَالْبَحْرُ] ﴿يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ﴾ مِدَادًا ﴿مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ﴾ الْمُعَبَّرُ بِهَا عَنْ مَعْلُومَاتِهِ بِكَتْبِهَا بِتِلْكَ الْأَقْلَامِ بِذٰلِكَ الْمِدَادِ وَلَا بِأَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ لِأَنَّ مَعْلُومَاتِهِ تَعَالٰى غَيْرُ مُتَنَاهِيَةٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾﴾ لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ ﴿مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ خَلْقًا وَبَعْثًا لِأَنَّهُ بِكَلِمَةِ كُنْ فَيَكُونُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ﴾ يَسْمَعُ كُلَّ مَسْمُوعٍ ﴿بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾﴾ يُبْصِرُ كُلَّ مُبْصَرٍ لَا يَشْغَلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

20. Ey muhataplar! **Allah'ın,** faydalanasınız diye **göklerde bulunan** güneş, ay ve yıldız**ları, yerde bulunan** nehir, mahsul ve hayvan**ları sizin emrinize verdiğini, nimetlerini** suret güzelliği, azaların düzgünlüğü gibi **açık ve** marifetullah ve benzerleri gibi **gizli olarak size** bolca ve tastamam **ihsan ettiğini görmediniz** bilmediniz **mi? Yine de, insanlardan** Mekke ehlinden **bilgisi, rehberi** peygamberi **ve** Allah'ın indirdiği **aydınlatıcı bir kitabı olmadan** sırf taklitle **Allah hakkında tartışan kimseler vardır.**

21. Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun" denildiğinde: "Hayır, biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız" derler. Şeytan; onları alevli ateşin azabına gereklerine **çağırıyor idiyse!** Yine de mi, o yola uyacaklar?

22. Muhsin mümin **olduğu halde yüzünü Allah'a veren** ona itaate yönelen **kimse, gerçekten en sağlam kulpa yapışmıştır.** Kopmasından korkulmayan en sağlam tarafa tutunmuştur. **Ve bütün işlerin sonu** dönüşü **Allah'a varır.**

23. Ey Muhammed! **İnkâr edenin inkârı seni üzmesin.** Onun küfrüne aldırma. **Onların dönüşü ancak bizedir. Biz, onlara yaptıklarını haber veririz. Çünkü Allah** diğer şeyler gibi **kalplerin özünü** onda olanı **gayet iyi bilendir.** Ve o şeylere karşılık cezalandıracaktır.

24. Onları dünyada **biraz** yaşadıkları sürece **faydalandırır, sonra da** ahirette **onları** kendisinden kurtuluş olmayan **ağır bir azaba** cehennem azabına **mecbur ederiz.**

25. Andolsun ki,[1] onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka "Allah" derler.[2] De ki: "Allah'a hamd olsun" ki, tevhit konusunda aleyhlerine delil bulundu, **ama onların çoğu** tevhidin onlara vacip olduğunu **bilmezler.**

26. Göklerde ve yerde olanlar Allah'ın mülkü, kulu ve yarattığı**dır. Şüphesiz Allah** mahlûkatına **muhtaç değildir,** yaptığında **övgüye layıktır.**

27. Şayet yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de[3] arkasından yedi deniz katılarak mürekkep **olsa yine de Allah'ın** malumatından haber veren **sözleri** ne bu kalem ve mürekkeple ne de daha fazlasıyla **yazmakla tükenmez.** Çünkü onun malumatının sonu yoktur. **Şüphesiz Allah çok güçlüdür** onu hiçbir şey aciz bırakamaz **ve hikmet sahibidir,** hiçbir şey onun ilim ve hikmetinden çıkmaz.

28. Sizin yaratılmanız da diriltilmeniz de, yaratılmak ve diriltilmek yönünden **sadece tek bir kişi gibidir.** Zira bu 'ol' kelimesiyledir. O da hemen oluverir. **Şüphesiz Allah işitendir,** her işitileni duyar **görendir** her görüleni görür. Hiçbir iş onu, diğerinden meşgul etmez.

---

[1] وَلَئِنْ terkibindeki lam yemin içindir.

[2] لَيَقُولُنَّ fiilinden ref alameti olan nun harfi aynı harfler (nunlar) peş peşe geldiği ve cemi zamiri olan vav da iki sakin karşılaştığı için hazfedilmiştir.

[3] اَلْبَحْرُ kelimesi أَنَّ 'nin ismi üzere atıftır.

KELİME ANLAMI

20. اَلَمْ تَرَوْا **Görmediniz** تَعْلَمُوا Bilmediniz **mi ki?** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar! اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** سَخَّرَ **Boyun eğdirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neye boyun eğdirdi?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneşe, aya وَالنُّجُومِ Ve yıldız**lara** *(Niye?)* لِتَنْتَفِعُوا بِهَا Onlardan faydalanasınız diye *(Daha neye boyun eğdirdi?)* وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yeryüzünde olan** مِنَ الثِّمَارِ Meyvelere وَالْاَنْهَارِ Nehirlere وَالدَّوَابِّ Ve hayvan**lara** وَاَسْبَغَ **Ve yaydı** أَوْسَعَ Bollaştırdı وَأَتَمَّ Ve tamamladı *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* نِعَمَهُ **Nimetlerini** *(Nimetler ne olduğu halde?)* ظَاهِرَةً **Aşikar** وَهِيَ حُسْنُ الصُّورَةِ Ki o, şeklin güzelliği, وَتَسْوِيَةُ الْأَعْضَاءِ Azaların düzgünlüğü وَغَيْرُ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerdir *(Nimetler daha ne olduğu halde?)* وَبَاطِنَةً **Ve gizli olduğu halde** هِيَ الْمَعْرِفَةُ وَغَيْرُهَا O da marifet(ullah) ve diğerleridir وَمِنَ النَّاسِ **Yine de insanlardan** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke ehlinden مَنْ **Öylesi var ki,** يُجَادِلُ **Tartışıyor** *(Kim hakkında?)* فِي اللّٰهِ **Allah hakkında** *(Nasıl tartışıyor?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Hiçbir bilgisi** وَلَا هُدًى **Ve rehberi olmadan** *(Kimden bir rehberi?)* مِنْ رَسُولٍ Peygamberden *(Daha neyi olmadan?)* وَلَا كِتَابٍ **Ve de bir kitabı (olmadan)** *(Öyle kitap ki,)* مُنِيرٍ **Aydınlatıcı** *(Yine öyle kitap ki,)* أَنْزَلَهُ اللّٰهُ Onu Allah indirmiştir بَلْ بِالتَّقْلِيدِ Bilakis sırf taklit ederek (tartışıyor).

21. وَإِذَا قِيلَ **Ve denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* اِتَّبِعُوا **Tâbi olun!** *(Neye?)* مَا **O şeye ki,** اَنْزَلَ **(Onu) indirdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** قَالُوا **Derler ki:** بَلْ نَتَّبِعُ **Hayır, biz tabi oluruz** *(Neye?)* مَا **O şeye ki,** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Nerede?)* عَلَيْهِ **Onun üzerinde** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah dedi ki: اَ-يَتَّبِعُونَهُ- O yola tabi olurlar **mı?** وَلَوْ كَانَ **Olsa da** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne olsa da?)* يَدْعُوهُمْ **Onları davet eder** *(Nereye?)* اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateşin azabına** أَيْ مُوجِبَاتِهِ Yani, onu gerektiren şeylere لَا Hayır!.

22. وَمَنْ **Oysa her kim** يُسْلِمْ **Teslim ederse** *(Neyi?)* وَجْهَهُ **Yüzünü** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** أَيْ يُقْبِلْ Yani, yönelirse *(Neye?)* عَلٰى طَاعَتِهِ Allah'a itaate *(Nasıl teslim ederse?)* وَهُوَ **Halbuki o** مُحْسِنٌ **Muhsindir** مُوَحِّدٌ Mü'mindir فَقَدِ اسْتَمْسَكَ **Muhakkak ki, sarılmıştır** *(Neye?)* بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى **En sağlam kulpa** بِالطَّرَفِ الْأَوْثَقِ En sağlam tarafa الَّذِي لَا يُخَافُ Ki, korkulmaz *(Neden?)* اِنْقِطَاعُهُ Kopmasından وَاِلَى اللّٰهِ **Ve sadece Allah'a varır** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْاُمُورِ **Bütün işlerin sonu** مَرْجِعُهَا Dönüşü.

23. وَمَنْ **Ve herkim de** كَفَرَ **İnkar ederse** فَلَا يَحْزُنْكَ **Seni üzmesin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* كُفْرُهُ **Onun inkarı** لَا تَهْتَمَّ Aldırma *(Neye?)* بِكُفْرِهِ Onun küfrüne إِلَيْنَا **Sadece bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** فَنُنَبِّئُهُمْ **Biz onlara haber vereceğiz** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلُوا **Yaptıklarını** إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin hakikatini** أَيْ بِمَا فِيهَا Yani, orada olanı *(Ne gibi bilir?)* كَغَيْرِهِ Diğer şeyleri bildiği gibi فَمُجَازٍ Ve cezalandıracaktır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O sinelerde olana karşılık.

24. نُمَتِّعُهُمْ **Onları faydalandırırız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Biraz** أَيَّامَ حَيَاتِهِمْ Hayatları süresince ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ **Sonra onları mecbur ederiz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neye?)* إِلٰى عَذَابٍ غَلِيظٍ **Katı bir azaba** وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ O da cehennem azabıdır لَا يَجِدُونَ Bulamazlar *(Ne?)* عَنْهُ مَحِيصًا Ondan kaçıp sığınacakları bir yer.

25. وَلَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَامُ قَسَمٍ 'Lam' harfi yemin içindir سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorsan ki:** مَنْ **Kim** خَلَقَ **Yarattı?** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اللّٰهُ **Allah** حُذِفَ مِنْهُ 'Yekulunne' fiilinden hazfedilmiştir *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin hazfedilmiştir?)* لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ Birbirinin benzeri olan (üç tane nun) peş peşe geldiği için *(Daha ne hazf edildi?)* وَوَاوُ الضَّمِيرِ Fail zamiri olan cemi vavı *(Niçin hazfedildi?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin (nun ile vav) karşılaştığı için قُلْ **De ki:** اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne üzerine?)* عَلٰى ظُهُورِ الْحُجَّةِ Delilin ortaya çıkması üzerine *(Kimin aleyhine?)* عَلَيْهِمْ Onların aleyhine *(Hangi konuda?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit konusunda بَلْ أَكْثَرُهُمْ **Fakat onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* وُجُوبَهُ Tevhidin vacip olduğunu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine.

26. لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Ne?)* مَا **(Var olan) her şey** *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** *(Ne yönden Allah'ındır?)* مُلْكًا وَخَلْقًا Mülkiyet, yaratış وَعَبِيدًا Ve kulları olması yönünden فَلَا يَسْتَحِقُّ Dolayısıyla layık olamaz *(Neye?)* الْعِبَادَةَ İbadete *(Nerede?)* فِيهِمَا Yerde ve gökte *(Kim?)* غَيْرُهُ Allah'tan başkası إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** هُوَ **O** اَلْغَنِيُّ **Ganidir** *(Kimden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından اَلْحَمِيدُ **Hamid'dir** اَلْمَحْمُودُ Övülendir *(Nede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

27. وَلَوْ **Şayet olsaydı** *(Ne?)* أَنَّمَا **O şey ki,** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** مِنْ شَجَرَةٍ **Her bir ağaç** *(Ne olsaydı?)* أَقْلَامٌ **Kalemler** وَالْبَحْرُ **Deniz de** عَطْفٌ عَلٰى اسْمِ أَنَّ

'Enne'nin ismi üzerine atıftır يَمُدُّهُ **Ona yardım etse** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ardından** *(O denize ne yardım etse?)* سَبْعَةُ اَبْحُرٍ **Yedi deniz daha** *(Ne olarak yardım etse?)* مِدَادًا Mürekkep olarak مَا نَفِدَتْ **Yine de tükenmezdi** *(Ne?)* كَلِمَاتُ اللهِ **Allah'ın kelimeleri** الْمُعَبَّرُ بِهَا Ki, onlarla ifade edilir *(Ne?)* عَنْ مَعْلُومَاتِهِ Allah'ın malumatı *(Nasıl bitmez?)* بِكَتْبِهَا O kelimelerin yazılmasıyla *(Ne ile?)* بِتِلْكَ الْأَقْلَامِ Bu kalemlerle *(Nasıl?)* بِذٰلِكَ الْمِدَادِ Bu mürekkeple birlikte وَلَا بِأَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha çoğuyla yazılsa da (bitmez) لِأَنَّ مَعْلُومَاتِهِ تَعَالٰى Zira yüce Allah'ın malumatı غَيْرُ مُتَنَاهِيَةٍ Sonsuzdur اِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَزِيزٌ **Çok güçlüdür** لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ Hiçbir şey çıkmaz *(Neden?)* عَنْ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ Onun ilminden ve hikmetinden.

28. مَا خَلْقُكُمْ **Sizin yaratılmanız değildir** وَلَا بَعْثُكُمْ **Ve tekrar diriltilmeniz de (değildir)** اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ **Ancak bir nefis gibidir** *(Ne yönden?)* خَلْقًا Yaratılmak وَبَعْثًا Ve tekrar diriltilmek yönünden لِأَنَّهُ بِكَلِمَةِ كُنْ Zira bu 'ol' kelimesiyledir فَيَكُونُ O da oluverir اِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** سَمِيعٌ **İşitendir** يَسْمَعُ İşitir *(Neneyi?)* كُلَّ مَسْمُوعٍ İşitilen her şeyi بَصِيرٌ **Görendir** يُبْصِرُ Görür *(Neyi?)* كُلَّ مُبْصَرٍ Görülen her şeyi لَا يَشْغَلُهُ Onu meşgul etmez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ Diğer bir şeyden.

﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ يَا مُخَاطَبُ ﴿أَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ﴾ يُدْخِلُ ﴿الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿فِي الَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ كُلٌّ مِنْهُمَا بِمَا نَقَصَ مِنَ الْآخَرِ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿إِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ ﴿وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ﴾ الزَّائِلُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾﴾ الْعَظِيمُ ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ﴾ يَا مُخَاطَبُونَ بِذٰلِكَ ﴿مِنْ اٰيَاتِهِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ عِبَرًا ﴿لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَنْ مَعَاصِي اللّٰهِ ﴿شَكُورٍ ﴿٣١﴾﴾ لِنِعْمَتِهِ ﴿وَاِذَا غَشِيَهُمْ﴾ أَيْ عَلَا الْكُفَّارَ ﴿مَوْجٌ كَالظُّلَلِ﴾ كَالْجِبَالِ الَّتِي تُظِلُّ مَنْ تَحْتَهَا ﴿دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ أَيِ الدُّعَاءَ بِأَنْ يُنَجِّيَهُمْ أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ ﴿فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ﴾ مُتَوَسِّطٌ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ وَمِنْهُمْ بَاقٍ عَلٰى كُفْرِهِ ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا﴾ وَمِنْهَا الْإِنْجَاءُ مِنَ الْمَوْجِ ﴿اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ﴾ غَدَّارٍ ﴿كَفُورٍ ﴿٣٢﴾﴾ لِنِعَمِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي﴾ يُغْنِي ﴿وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ﴾ فِيهِ شَيْئًا ﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ﴾ فِيهِ ﴿شَيْئًا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ عَنِ الْإِسْلَامِ ﴿وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ﴾ فِي حِلْمِهِ وَإِمْهَالِهِ ﴿الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾﴾ الشَّيْطَانُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ مَتٰى تَقُومُ ﴿وَيُنَزِّلُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [وَيُنْزِلُ] ﴿الْغَيْثَ﴾ بِوَقْتٍ يَعْلَمُهُ ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْحَامِ﴾ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثٰى وَلَا يَعْلَمُ وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ غَيْرُ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ وَيَعْلَمُهُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوتُ﴾ وَيَعْلَمُهُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾﴾ بِبَاطِنِهِ كَظَاهِرِهِ رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثَ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسَةٌ إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ إِلٰى آخِرِ السُّورَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Ey muhatap! **Görmedin** bilmedin **mi ki, Allah, geceyi gündüze ve gündüzü geceye katar** sokar. Böylece her biri diğerinin kısaldığı kadar uzar. **Güneşi ve ayı da hizmete vermiştir.** Bunların **her biri belli bir vakte** kıyamet gününe **kadar** yörüngesinde **akıp gider. Ve Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.**

30. Bu zikredilen **Allah'ın hak** sabit, **onun dışında taptıklarının**[1] **batıl** yok **ve Allah'ın** gücüyle kullarından **çok yüce, çok ulu** büyük **olması sebebiyledir.**

---

[1] يَعْبُدُونَ fiili ya ve ta ile okunur.

31. Ey muhataplar! **Size ayetlerini göstermek için, Allah'ın nimetiyle gemilerin denizde yüzdüğünü görmediniz mi? Şüphesiz bunda,** Allah'ın yasaklarına karşı **çok sabreden,** nimetlerine de **çok şükreden herkes için ayetler** ibretler **vardır.**

32. **Kara bulutlar,** altında bulunanı gölgelendiren dağlar **gibi dalgalar onları** kâfirleri **kuşattığı** sardığı **zaman, dini** onları kurtarmasın diye duayı **Allah'a has kılarak** ondan başkasına dua etmeden **ona yalvarırlar. Allah onları karaya çıkararak kurtardığında, onlardan kimi** iman ile küfür arasında **orta yolu tutar.** Kimi de küfrü üzere daim olur. **Zaten bizim ayetlerimizi,** Allah'ın nimetlerine **nankör hainler** ahdi bozanlar**dan başkası inkâr etmez.**

33. **Ey İnsanlar!** Mekke ehli! **Rabbinizden sakının. Ne babanın evladı namına** bir şey, **ne de evladın babası namına bir şey ödeyemeyeceği günden çekinin. Şüphesiz Allah'ın** diriltme **vaadi haktır. Sakın dünya hayatı sizi** İslam'dan **aldatmasın ve o hain** şeytan, **Allah**'ın halim olması ve mühlet vermesiyle **ile sizi kandırmasın!**

34. **Kıyametin** ne zaman kopacağı **bilgisi, sadece Allah katındadır.** Bildiği bir vakitte **yağmuru indirir,**[1] **rahimlerde olanı** erkek mi kız mı **bilir.** Bu üçünden hiçbirini Allah Teâlâ'dan başkası bilemez. **Hiç kimse yarın** hayır mı şer mi **ne kazanacağını bilemez.** Onu da Allah Teâlâ bilir. **Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez.** Ama Allah Teâlâ bilir. **Şüphesiz Allah,** her şeyi **gayet iyi bilendir,** dışı gibi içinden de **haberdardır.** Buhari İbni Ömer'den "Gaybın anahtarları beştir. Onlar da; Kıyametin bilgisi... (diye başlayan) bu ayetin sonuna kadar (olan şeylerdir)" hadisini rivayet etmiştir.

KELİME ANLAMI

29. اَلَمْ تَرَ **Görmedin** تَعْلَمْ Bilmedin **mi?** يَا مُخَاطَبُ Ey muhatap! اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** يُولِجُ **Katar** يُدْخِلُ Sokar *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Neye?)* فِي النَّهَارِ **Gündüze** وَيُولِجُ **Ve de katar** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** يُدْخِلُهُ Onu sokar *(Neye?)* فِي الَّيْلِ **Geceye** فَيَزِيدُ Ve böylece uzar *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا Gece ve gündüzden her biri *(Ne kadar uzar?)* بِمَا نَقَصَ Eksilen miktar kadar *(Neden?)* مِنَ الْاٰخَرِ Diğerinden وَسَخَّرَ **Ve hizmete vermiştir** *(Neyi?)* اَلشَّمْسَ **Güneşi** وَالْقَمَرَ **Ve ayı** كُلٌّ **Hepsi** *(Neden?)* مِنْهُمَا Bu ikisinden *(Nedir?)* يَجْرِي **Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Kendi yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir süreye kadar** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve şüphesiz Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızdan** خَبِيرٌ **Haberdardır.**

30. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Zikredilenler *(Ne sebepledir?)* بِاَنَّ اللّٰهَ **Şu sebepledir ki, Allah** هُوَ **O** اَلْحَقُّ **Haktır** اَلثَّابِتُ Var olan (gerçek)tir وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ **Ve onların yalvardıkları**

---

[1] يُنْزِلُ fiili şeddesiz ve şeddeli okunur.

بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur) يَعْبُدُونَ Taptıkları مِنْ دُونِهِ **Allah'ın dışındaki şeyler** الْبَاطِلُ **Batıldır** اَلزَّائِلُ Yok olup giden (yalan)dır وَاَنَّ اللّٰهَ **Ve de Allah** هُوَ **O** الْعَلِيُّ **Yücedir** *(Kim üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Yaratıkları üzerine *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Kahreden kuvvetiyle الْكَبِيرُ **Büyüktür** اَلْعَظِيمُ Uludur.

31. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi ki?** -السُّفُنَ- اَنَّ الْفُلْكَ **Şüphesiz gemiler** تَجْرِي **Akıp gidiyor** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne ile?)* بِنِعْمَةِ اللّٰهِ **Allah'ın ihsanıyla** *(Niçin akıp gidiyor?)* لِيُرِيَكُمْ **Size göstermek için** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar! *(Ne ile göstermek için?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Neden göstermek için?)* مِنْ اٰيَاتِهِ **Ayetlerinden** اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** عِبَرًا İbretler vardır *(Kime?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her çok sabredene** *(Neye?)* عَنْ مَعَاصِي اللّٰهِ Allah'ın yasakladığı şeylere شَكُورٍ **Ve çok şükredene** *(Neye?)* لِنِعْمَتِهِ Allah'ın nimetine.

32. وَاِذَا غَشِيَهُمْ **Ve onları sardığında** أَيْ عَلَا الْكُفَّارَ Yani, kafirleri kapladığında *(Ne?)* مَوْجٌ **Dalga** *(Ne gibi?)* كَالظُّلَلِ **Gölgeler gibi** كَالْجِبَالِ Dağlar gibi اَلَّتِي تُظِلُّ Ki, o dağlar gölgelendirir *(Kimi?)* مَنْ تَحْتَهَا Altında bulunan kişiyi دَعَوُا اللّٰهَ **Allah'a dua ederler** *(Nasıl?)* مُخْلِصِينَ لَهُ **Ona has kılıcı oldukları halde** *(Neyi?)* اَلدِّينَ **Dini** أَيِ الدُّعَاءَ Yani, duayı *(Ne diye?)* بِأَنْ يُنَجِّيَهُمْ Onları kurtarsın diye أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ Yani, onunla beraber dua etmezler *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ **Ve onları çıkarınca** *(Nereye?)* اِلَى الْبَرِّ **Karaya** فَمِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı** مُقْتَصِدٌ **Orta yolu tutar** مُتَوَسِّطٌ Ortalamıştır *(Neyi?)* بَيْنَ الْكُفْرِ Küfürle وَالْاِيمَانِ İmanının arasını وَمِنْهُمْ Ve yine onlardan bir kısmı بَاقٍ عَلٰى كُفْرِهِ Küfrü üzere daimdir وَمَا يَجْحَدُ **Bilerek inkar etmez** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَمِنْهَا Ve onlardan biri de اَلْاِنْجَاءُ مِنَ الْمَوْجِ Dalgadan kurtarmaktır اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ **Ancak her hain** غَدَّارٍ Ahdi bozan كَفُورٍ **Ve nankör (bilerek inkar eder)** *(Neye nankör?)* لِنِعَمِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın nimetlerine.

33. يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı اِتَّقُوا **Sakının** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** وَاخْشَوْا **Ve korkun** *(Neden?)* يَوْمًا **Öyle bir günden ki,** لَا يَجْزِي **Ödeyemeyecek** يُغْنِي Gideremeyecek *(Kim?)* وَالِدٌ **Hiçbir baba** *(Kim adına?)* عَنْ وَلَدِهِ **Oğlu adına** *(Ne zamanda?)* فِيهِ O günde *(Ne ödeyemeyecek?)* شَيْئًا Hiçbir şey وَلَا مَوْلُودٌ **Ve ne de oğul** هُوَ جَازٍ **O ödeyici değildir** *(Kim adına?)* عَنْ وَالِدِهِ **Babası adına** فِيهِ O günde *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Şüphesiz Allah'ın vaadi** حَقٌّ **Haktır** *(Neyi vaadi?)* بِالْبَعْثِ Tekrar dirilmeyi فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ **O halde sakın sizi aldatmasın** *(Ne?)* اَلْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** *(Neden?)*

عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ **Ve sakın sizi kandırmasın** *(Kiminle?)* بِاللهِ **Allah'a ile** *(Hangi konuda?)* فِي حِلْمِهِ Allah'ın halim olması وَإِمْهَالِهِ Ve süre tanıması konusunda *(Kim kandırmasın?)* الْغَرُورُ **Çok aldatıcı** اَلشَّيْطَانُ Şeytan.

34. إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** *(Ne?)* عِلْمُ السَّاعَةِ **Kıyamet saatinin ilmi** مَتٰى تَقُومُ Ne zaman kopacağı وَيُنَزِّلُ **Ve indirir** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli olarak okunur *(Neyi indirir?)* الْغَيْثَ **Yağmuru** *(Ne zaman?)* بِوَقْتٍ Bir vakitte ki يَعْلَمُهُ Onu biliyor وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا فِي الْأَرْحَامِ **Rahimlerde olanı** أَذَكَرٌ Erkek midir? أَمْ أُنْثٰى Yoksa kız mıdır? وَلَا يَعْلَمُ Ve bilemez *(Neyi?)* وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ Bu üçünden birini *(Kim?)* غَيْرُ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'tan başkası وَمَا تَدْرِي **Ve bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* مَاذَا تَكْسِبُ **Ne kazanacağını** *(Ne zamana?)* غَدًا **Yarın (kazanacağı)** مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Hayır veya şerri وَيَعْلَمُهُ اللهُ تَعَالٰى Onu da yüce Allah bilir وَمَا تَدْرِي **Ve yine bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* بِأَيِّ أَرْضٍ **Hangi yerde** تَمُوتُ **Ölecektir** وَيَعْلَمُهُ Ama onu bilir *(Kim?)* اَللهُ تَعَالٰى Yüce Allah إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi خَبِيرٌ **Ve haberdardır** *(Neden?)* بِبَاطِنِهِ Her şeyin içinden *(Nasıl?)* كَظَاهِرِهِ Tıpkı dışı gibi رَوَى الْبُخَارِيُّ Buhari rivayet etti *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عُمَرَ İbni Ömer'den *(Neyi?)* حَدِيثَ Şu hadisi: مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ Gaybın anahtarları خَمْسَةٌ Beş tanedir إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ Kıyamet saatinin ilmi Allah'ın katındadır... إِلٰى آخِرِ السُّورَةِ Bu surenin sonuna kadar (olan ayetler).

٣٢

سُورَةُ السَّجْدَةِ

مَكِّيَّةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً

Secde Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Otuz ayettir.

سُورَةُ السَّجْدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ۝١﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدأٌ ﴿لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهِ﴾ خَبَرٌ أَوَّلُ ﴿مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٢﴾ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ مُحَمَّدٌ لَا ﴿بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ﴾ بِهِ ﴿قَوْمًا مَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۝٣﴾ بِإِنْذَارِكَ ﴿اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿مَا لَكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ إِسْمُ مَا بِزِيَادَةِ مِنْ أَيْ نَاصِرٌ ﴿وَلَا شَفِيعٍ﴾ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْكُمْ ﴿أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۝٤﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَآءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾ مُدَّةَ الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ يَعْرُجُ﴾ يَرْجِعُ الْأَمْرُ وَالتَّدْبِيرُ ﴿إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۝٥﴾ فِي الدُّنْيَا وَفِي سُورَةِ سَأَلَ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لِشِدَّةِ أَهْوَالِهِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَكُونُ أَخَفَّ عَلَيْهِ مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ يُصَلِّيهَا فِي الدُّنْيَا كَمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيْ مَا غَابَ عَنِ الْخَلْقِ وَمَا حَضَرَ

﴿الْعَزِيزُ﴾ الْمَنِيعُ فِي مُلْكِهِ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٦﴾﴾ بِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿اَلَّذِيَ اَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ فِعْلًا مَاضِيًا صِفَةٌ وَبِسُكُونِهَا بَدَلُ اشْتِمَالٍ ﴿وَبَدَاَ خَلْقَ الانْسَانِ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾﴾ ﴿ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ﴾ ذُرِّيَّتَهُ ﴿مِنْ سُلَالَةٍ﴾ عَلَقَةٍ ﴿مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾﴾ ضَعِيفٍ هُوَ النُّطْفَةُ ﴿ثُمَّ سَوّٰيهُ﴾ أَيْ خَلْقَ آدَمَ ﴿وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ﴾ أَيْ جَعَلَهُ حَيًّا حَسَّاسًا بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ﴾ أَيْ لِذُرِّيَّتِهِ ﴿السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ ﴿وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ ﴿قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾﴾ مَا زَائِدَةٌ مُؤَكِّدَةٌ لِلْقِلَّةِ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿اَئِذَا ضَلَلْنَا فِي الْاَرْضِ﴾ غِبْنَا فِيهَا بِأَنْ صِرْنَا تُرَابًا مُخْتَلِطًا بِتُرَابِهَا ﴿اَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ هُمْ بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿كَافِرُونَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَتَوَفّٰيكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾ أَيْ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾﴾ أَحْيَاءً فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

32- Secde Sûresi

Mekke'de inmiştir. Otuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mîm.**[1]
2. **Bu kitabın,** Kuran'ın **indirilişinde**[2] **asla şüphe** şek **yoktur,**[3] **âlemlerin Rabbindendir.**[4]
3. **Yoksa "Onu** Muhammed **uydurdu" mu diyorlar?** Hayır! **Bilakis o, senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş bir toplumu uyarman için Rabbinden gönderilen haktır. Belki** senin uyarınla **hidayete ererler.**
4. **Allah odur ki, gökleri, yeri ve bu ikisi arasındakileri** ilki pazar sonu cuma olan **altı günde yaratmış, sonra arşa**[5] şanına yakışan bir şekilde **istiva etmiştir.** Ey Mekke kâfirleri! **Sizin ondan başka ne bir veli**[6] yardımcı **ne de** sizden onun azabını uzaklaştıracak **bir şefaatçiniz vardır. Hala** bunu **düşünmeyecek misiniz** ki, iman edesiniz?

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] تَنْزِيل kelimesi mübtedadır.

[3] لَا رَيْبَ فِيهِ ilk haberdir.

[4] مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ikinci haberdir.

[5] Arş, sözlükte; kralın tahtı, anlamındadır.

[6] مِنْ وَلِيٍّ terkibindeki وَلِيٍّ kelimesi zait olan مِنْ harfi ceriyle birlikte (leyse'ye benzeyen) مَا 'nın ismidir.

5. **O,** dünya var oldukça **gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir. Sonra** işler ve yönetim **miktarı, sizin** dünyada **saydığınızdan bin yıl olan bir günde ona çıkar,** döner. Mearic sûresinde 'Elli bin sene' denir. O kıyamet günüdür. Çok korkunç halleri olduğu için kâfire nispetle böyledir. Fakat o gün mümine nispetle dünyada kıldığı bir farz namazdan daha kısa olacaktır. Nitekim bu bir hadiste ifade edilmiştir.

6. **İşte bu** yaratan ve yöneten, **görülmeyeni de görüleni de** mahlûkattan gizli kalanı ve hazır olanı **bilendir, çok güçlüdür** mülkünde erişilmezdir **ve** itaat ehline **pek merhametlidir.**

7. **O ki, yarattığı**[1] **her şeyi güzel yapmış ve insanı** Âdem'i **yaratmaya çamurdan başlamıştır.**

8. **Sonra onun neslini** zürriyetini, **hakir** zayıf **bir suyun** nutfenin **özünden** kan pıhtısından **yaratmıştır.**

9. **Sonra onu** Âdem'i yaratmayı **kıvamına erdirip ona kendi ruhundan üflemiştir;** cansız iken onu canlı ve hisseder hale getirmiştir. **Ve sizin** yani, zürriyeti **için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar da**[2] **az şükrediyorsunuz!**

10. Dirilmeyi inkâr edenler: **"Toprağın içinde kaybolduğumuz** yerin toprağına karışmış bir toprak olduğumuz **zaman mı, yeni bir yaratılış içinde olacağız?"**[3] **derler. Bilakis onlar** dirilmek suretiyle **Rablerine kavuşmayı inkâr etmektedirler.**

11. Onlara **de ki: "Size** yani ruhunuzu kabzetmeye **vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak, sonra** diri olarak **Rabbinize döndürüleceksiniz.** O da sizi, amellerinizle cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

﴿٣٢﴾ سُورَةُ السَّجْدَةِ

32- Secde Suresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. الٓمٓ **Elif, Lam, Mim** اَللّٰهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

---

[1] خَلَقَ kelimesi lam harfinin fethasıyla (okunduğunda) fiili mazi ve كُلَّ شَيْءٍ 'in sıfatıdır. Lam harfinin sükûnuyla (okunduğu zaman da mastar olup) bedel-i iştimaldir.

[2] قَلِيلًا مَا terkibindeki مَا azlığı tekit için ziyade edilmiştir.

[3] أَءِذَا ve أَءِنَّا terkiplerindeki soru inkar içindir. Bu terkipler; her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konulması suretiyle (okunmuş)tur.

2. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Bu kitabın indirilişi** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın (indirilişi) مُبْتَدَأٌ Mübtedadır لَا رَيْبَ **Hiçbir şüphe** شَكَّ Kuşku **yoktur** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** خَبَرٌ أَوَّلُ Birinci haberdir *(Bu kitabın indirilişi kimdendir?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbindendir** خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir.

3. أَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** اِفْتَرَاهُ **Onu uydurdu** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed لَا Hayır! (O uydurmadı) بَلْ **Bilakis** هُوَ **O** اَلْحَقُّ **Haktır** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Senin Rabbinden** *(Niçin indirilmiştir?)* لِتُنْذِرَ **Uyarman için** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir toplumu ki,** اَتَاهُمْ –نَافِيَةٌ– مَا **Onlara gelmedi** 'Ma' olumsuzluk içindir *(Kim?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَهْتَدُونَ **Hidayete ererler** *(Ne ile?)* بِإِنْذَارِكَ Senin uyarınla.

4. اَللّٰهُ **Allah** اَلَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Daha?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındakileri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** أَوَّلُهَا الْأَحَدُ İlki pazardır وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ Sonuncusu da cumadır ثُمَّ **Sonra** اِسْتَوٰى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** هُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte سَرِيرُ الْمَلِكِ Padişahın tahtıdır *(Allah arşa nasıl istiva etti?)* اِسْتِوَاءً Öyle bir istiva ile ki, يَلِيقُ بِهِ Kendisine yakışmaktadır مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri! *(Kimin dışında?)* مِنْ دُونِهِ **Onun dışında** أَيْ غَيْرِهِ Yani, ondan başka *(Sizin için ne yoktur?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir dost** اِسْمُ مَا 'Ma'nın ismidir *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ مِنْ Min (harfi cerinin) ziyadesiyle أَيْ نَاصِرٌ Yani, ne bir yardımcı وَلَا شَفِيعٍ **Ne de bir şefaatçi** ki, يَدْفَعُ Defediyor *(Neyi?)* عَذَابَهُ Onun azabını *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ **Hala düşünmeyecek misiniz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُونَ Ki, böylece iman edesiniz.

5. يُدَبِّرُ **Düzenleyip yönetir** *(Neyi?)* اَلْأَمْرَ **Bütün işleri** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Nereye?)* اِلَى الْأَرْضِ **Zemine** *(Ne kadar müddet yönetir?)* مُدَّةَ الدُّنْيَا Dünya müddetince ثُمَّ **Sonra** يَعْرُجُ **Yükselir** يَرْجِعُ Döner *(Ne?)* اَلْأَمْرُ Bütün işler وَالتَّدْبِيرُ Ve düzenleyip yönetme *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Ne zamanda?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde ki,** كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِقْدَارُهُ **Onun miktarı** *(Ne olmuştur?)* اَلْفَ سَنَةٍ **Bin sene** *(Neden?)* مِمَّا تَعُدُّونَ **Sizin saydıklarınızdan** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَفِي سُورَةِ سَأَلَ Seele suresinde ise خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ Elli bin sene (şeklinde geçmektedir) وَهُوَ O, elli bin sene يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Niçin böyle denilmiştir?)* لِشِدَّةِ أَهْوَالِهِ Kıyametin korkuları çok çetin olduğu için *(Kime nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ

Kafirlere nispetle وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ Ama mü'min فَيَكُونُ أَخَفَّ عَلَيْهِ Ona daha hafif/kısa gelir *(Neden?)* مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ Bir farz namazdan ki, يُصَلِّيهَا Onu kılıyor *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada كَمَا جَاءَ Nitekim (bu haber) gelmiştir *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Hadiste.

6. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ Yaratıcı ve yönetici عَالِمُ الْغَيْبِ **Görülmeyeni de bilendir** وَالشَّهَادَةِ **Görüneni de** أَيْ مَا غَابَ Yani, gizli kalanı *(Kimden?)* عَنِ الْخَلْقِ Mahlukattan وَمَا حَضَرَ Ve de hazır olanı (göz önünde bulunanı bilir) اَلْعَزِيزُ **Çok güçlüdür** اَلْمَنِيعُ Erişilmezdir *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde اَلرَّحِيمُ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِأَهْلِ طَاعَتِهِ Kendisine itaat edenlere.

7. اَلَّذِي **O öyle bir zâttır ki,** اَحْسَنَ **Güzel eyledi** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi ki,** خَلَقَهُ **Onu yarattı** بِفَتْحِ اللَّامِ (Bu kelime) 'lam' harfinin fethasıyla *(Ne olduğu halde?)* فِعْلًا مَاضِيًا Fiili mazi olduğu halde *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır وَبِسُكُونِهَا Ve 'lam'ın sükunuyla بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir وَبَدَاَ **Ve başladı** *(Neye?)* خَلْقَ الْاِنْسَانِ **İnsanı yaratmaya** آدَمَ Adem'i *(Neden yaratmaya başladı?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan.**

8. ثُمَّ **Sonra** جَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* نَسْلَهُ **Onun neslini** ذُرِّيَّتَهُ Zürriyetini *(Neden yaptı?)* مِنْ سُلَالَةٍ **Bir özden** عَلَقَةٍ Kan pıhtısından *(Öyle bir öz ki,)* مِنْ مَاءٍ **Bir sudan** *(Öyle su ki,)* مَهِينٍ **Hakir** ضَعِيفٍ Zayıf هُوَ النُّطْفَةُ O da menidir.

9. ثُمَّ **Sonra** سَوّٰيهُ **Onu kıvamına erdirdi** أَيْ خَلْقَ آدَمَ Yani, Adem'in yaratılışını وَنَفَخَ **Ve üfledi** *(Kime?)* فِيهِ **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِهِ **Kendi ruhundan** أَيْ جَعَلَهُ Yani, onu eyledi *(Ne?)* حَيًّا حَسَّاسًا Diri ve hisseden *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا Cansız bir şey olduktan sonra وَجَعَلَ **Ve verdi** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** أَيْ لِذُرِّيَّتِهِ Yani, onun zürriyetine *(Ne verdi?)* اَلسَّمْعَ **Kulak** بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Kulaklar anlamındadır *(Daha ne verdi?)* وَالْاَبْصَارَ **Gözler** وَالْاَفْئِدَةَ **Ve gönüller** اَلْقُلُوبَ Kalpler قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az** تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz** مَا زَائِدَةٌ 'Ma' zaittir مُؤَكِّدَةٌ Ve tekit etmektedir *(Neyi?)* لِلْقِلَّةِ Azlığı.

10. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani, dirilmeyi inkar edenler (dediler) **ki:** ائِذَا ضَلَلْنَا **Yok olduğumuz zaman mı?** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Toprağın içinde** غِبْنَا فِيهَا Orada kaybolduğumuz (zaman mı?) *(Nasıl?)* بِأَنْ صِرْنَا Olmamız suretiyle *(Ne?)* تُرَابًا مُخْتَلِطًا Karışmış bir toprak *(Neye karışmış?)* بِتُرَابِهَا Yerin toprağına (karışıp yok olduğumuzda mı?) أَئِنَّا **Biz mi olacağız?** *(Nerede?)* لَفِي خَلْقٍ **Bir yaratılış içinde ki,** جَدِيدٍ **Yeni** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar

ifade eden bir sorudur *(Einna kelimesi nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve aralarına elifin konulmasıyla *(Ne şekilde elif konur?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki şekil üzere *(Nerede böyle okunur?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: بَلْ **Bilakis** هُمْ **Onlar** بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmayı** بِالْبَعْثِ Dirilmeyi كَافِرُونَ **İnkar edenlerdir.**

11. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَتَوَفَّيكُمْ **Sizi vefat ettirecek** *(Kim?)* مَلَكُ الْمَوْتِ **Ölüm meleği** الَّذِي **Ki, o** وُكِّلَ **Vekil kılınmıştır** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** أَيْ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ Yani, ruhlarınızı kabzedecektir ثُمَّ **Sonra** إِلَى رَبِّكُمْ **Rabbinize** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diriler olarak فَيُجَازِيكُمْ O da sizi cezalandıracak *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle.

﴿وَلَوْ تَرٰى اِذِ الْمُجْرِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿نَاكِسُوا رُؤُسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ مُطَأْطِؤُوهَا حَيَاءً يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَٓا اَبْصَرْنَا﴾ مَا أَنْكَرْنَا مِنَ الْبَعْثِ ﴿وَسَمِعْنَا﴾ مِنْكَ تَصْدِيقَ الرُّسُلِ فِيمَا كَذَّبْنَاهُمْ فِيهِ ﴿فَارْجِعْنَا﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿نَعْمَلْ صَالِحًا﴾ فِيهَا ﴿اِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾﴾ اَلْآنَ فَمَا يَنْفَعُهُمْ ذٰلِكَ وَلَا يُرْجَعُونَ وَجَوَابُ لَوْ لَرَأَيْتَ أَمْرًا فَظِيعًا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا﴾ فَتَهْتَدِي بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ بِاخْتِيَارٍ مِنْهَا ﴿وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي﴾ وَهُوَ ﴿لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ﴾ الْجِنِّ ﴿وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾﴾ وَتَقُولُ لَهُمُ الْخَزَنَةُ إِذَا دَخَلُوهَا ﴿فَذُوقُوا﴾ الْعَذَابَ ﴿بِمَا نَسِيتُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا﴾ أَيْ بِتَرْكِكُمُ الْإِيمَانَ بِهِ ﴿اِنَّا نَسِينَاكُمْ﴾ تَرَكْنَاكُمْ فِي الْعَذَابِ ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ الدَّائِمِ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿الَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا﴾ مُتَلَبِّسِينَ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ قَالُوا سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ﴾ تَرْتَفِعُ ﴿عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ مَوَاضِعِ الْاِضْطِجَاعِ بِفَرْشِهَا لِصَلَاتِهِمْ بِاللَّيْلِ تَهَجُّدًا ﴿يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا﴾ مِنْ عِقَابِهِ ﴿وَطَمَعًا﴾ فِي رَحْمَتِهِ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَٓا اُخْفِيَ﴾ خُبِئَ ﴿لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ﴾ مَا تَقَرُّ بِهِ أَعْيُنُهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْيَاءِ مُضَارِعٌ ﴿جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْفَاسِقُونَ ﴿اَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَاْوٰى نُزُلًا﴾ هُوَ مَا يُعَدُّ لِلضَّيْفِ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ بِالْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿فَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ كُلَّمَٓا اَرَادُوٓا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَٓا اُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

12. **O günahkârların** kâfirlerin, **Rableri huzurunda** utançlarından **başlarını öne eğecekleri** boyun bükecekleri, **"Rabbimiz!** İnkâr ettiğimiz dirilmeyi **gördük** bizim peygamberleri yalanladığımız konularda senin onları tasdik ettiğini **duyduk, şimdi bizi** dünyaya **geri gönder de,** orada **salih amel işleyelim,** şimdi **kesin olarak inandık"** diyecekleri **zamanı bir görsen!** Çok feci bir durum görmüş olursun.[1] Ama bu yalvarmaları onlara fayda vermeyecek ve geri de döndürülmeyecekler.

---

[1] Bu cümle لَوْ 'in cevabıdır.

13. Yüce Allah şöyle buyurdu: **"Biz dileseydik, elbette herkese hidayetini verirdik.** O da kendi isteğiyle iman ve itaat ederek hidayete ererdi. **Fakat ben kesin söz verdim ki, cehennemi hep cinler ve insanlarla dolduracağım."**

14. Cehenneme girdiklerinde bekçiler onlara derler ki: **"Bu güne kavuşmayı unutmanız** ona iman etmeyi terk etmeniz **sebebiyle şimdi** azabı **tadın bakalım! Doğrusu biz de sizi unuttuk** azapta terk ettik. **Ve yaptıklarınız** küfür ve yalanlama**dan ötürü ebedî** sonsuz **azabı tadın!**

15. **Bizim ayetlerimize** Kuran'a **ancak o kimseler inanırlar ki, bunlarla kendilerine öğüt verildiği** vaaz edildiği**nde, secdeye kapanır, Rablerini hamd ile tesbih ederler.** Subhânellâhi ve bihamdihi, derler. **Ve onlar büyüklenmezler;** iman ve itaatten yüz çevirmezler.

16. Azabından **korkarak ve** rahmetini **umarak Rablerine yalvarmak** teheccüd namazı kılmak **üzere, yanları yataklardan** yatmak için hazırlanmış yerlerden **uzaklaşır** kalkar. **Ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak eder** sadaka verir**ler.**

17. **Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için saklanan**[1] **göz aydınlığını** onların gözlerini aydınlatacak şeyleri **hiç kimse bilemez.**

18. **Hiç mümin olan kimse, yoldan çıkmış kimse gibi midir? Elbette** müminlerle yoldan çıkanlar **bir olamazlar.**

19. **İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için yaptıklarına karşılık olarak varacakları** misafire hazırlanan **cennet konakları vardır.**

20. Küfür ve yalanlama suretiyle **yoldan çıkanlara gelince, onların varacakları yer ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde oraya geri çevrilirler ve kendilerine: "Yalanlayıp durduğunuz cehennem azabını tadın!" denir.**

KELİME ANLAMI

12. وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** إِذْ **O vakit ki,** اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** اَلْكَافِرُونَ Kafirler نَاكِسُوا رُؤُوسِهِمْ **Başlarını eğmişler** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin yanında** مُطَأْطِؤُوهَا Başlarını indirmişler *(Niçin?)* حَيَاءً Utandıkları için يَقُولُونَ Diyorlarken *(Ne?)* رَبَّنَا **Rabbimiz!** اَبْصَرْنَا **Biz gördük** *(Neyi?)* مَا أَنْكَرْنَا İnkar ettiğimiz مِنَ الْبَعْثِ Dirilmeyi وَسَمِعْنَا **Ve işittik** *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Neyi?)* تَصْدِيقَ الرُّسُلِ Peygamberlerini tasdik ettiğini *(Hangi konuda?)* فِيمَا كَذَّبْنَاهُمْ فِيهِ Bizim onları yalanladığımız konuda فَارْجِعْنَا **Artık bizi döndür** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya da نَعْمَلْ **İşleyelim** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** *(Nerede?)* فِيهَا Orada اِنَّا **Çünkü biz** مُوقِنُونَ **Kesin olarak inanıyoruz** *(Ne zaman?)* اَلْآنَ Şimdi فَمَا يَنْفَعُهُمْ Onlara fayda vermez *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (söyledikleri) وَلَا يُرْجَعُونَ Ve döndürülmezler وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı (şöyledir) لَرَأَيْتَ Elbette görürdün *(Ne?)* أَمْرًا فَظِيعًا Çok kötü bir durum.

---

[1] أُخْفِي kelime diğer bir kıraatte ya harfinin sükunuyla müzari olarak okunmuştur.

13. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu وَلَوْ شِئْنَا **Şayet dileseydik** لَاٰتَيْنَا **Elbette verirdik** *(Kime?)* كُلَّ نَفْسٍ **Her bir nefse** *(Neyi?)* هُدٰيهَا **Hidayetini** فَتَهْتَدِي O da hidayeti bulurdu *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaat ile *(Nasıl?)* بِاخْتِيَارٍ مِنْهَا Kendi isteğiyle وَلٰكِنْ **Fakat** حَقَّ **Hak oldu** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Şu söz** *(Kimden?)* مِنِّي **Benden** وَهُوَ O da şudur لَاَمْلَئَنَّ **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Neden dolduracağım?)* مِنَ الْجِنَّةِ **Cinden** اَلْجِنِّ Cinlerden وَالنَّاسِ **Ve insanlardan** اَجْمَعِينَ **Hepsinden.**

14. وَتَقُولُ لَهُمْ Ve onlara diyecektir *(Kim?)* اَلْخَزَنَةُ Bekçiler *(Ne zaman diyecekler?)* اِذَا دَخَلُوهَا Oraya girdiklerinde *(Ne diyeceklerdir?)* فَذُوقُوا **Hadi tadın!** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا نَسِيتُمْ **Unutmuş olmanız sebebiyle** *(Neyi?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا **Bu güne kavuşmanızı** أَيْ بِتَرْكِكُمْ Yani, terk etmeniz sebebiyle *(Neyi?)* اَلْإِيمَانَ بِهِ O güne inanmayı اِنَّا **Doğrusu biz de** نَسِينَاكُمْ **Sizi unuttuk** تَرَكْنَاكُمْ Sizi terk ettik *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ Azap içinde وَذُوقُوا **Ve tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ الْخُلْدِ **Sonsuz azabı** اَلدَّائِمِ Sürekli olan *(Neye karşılık?)* بِمَا **O şeye karşılık ki,** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor** (olduğunuz) مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ Küfür ve yalanlamaya karşılık.

15. اِنَّمَا **Sadece** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Neye?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Kim?)* اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki,** اِذَا ذُكِّرُوا **Kendilerine öğüt verildiğinde** وُعِظُوا Vaaz edildiğinde *(Ne ile?)* بِهَا **O ayetlerle** خَرُّوا **Yere kapanırlar** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde edici oldukları halde** وَسَبَّحُوا **Ve tesbih ederler** *(Nasıl?)* مُتَلَبِّسِينَ Sarılarak *(Ne ile?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerinin hamdıyla** أَيْ قَالُوا Yani, şöyle derler سُبْحَانَ اللّٰهِ Subhânellahi وَبِحَمْدِهِ Ve bihamdihi وَهُمْ **Ve de onlar** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Büyüklük taslamazlar** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaatten.

16. تَتَجَافٰى **Uzaklaşır** *(Ne?)* جُنُوبُهُمْ **Yanları** تَرْتَفِعُ Kalkar *(Nereden?)* عَنِ الْمَضَاجِعِ **Yataklardan** مَوَاضِعِ الْاِضْطِجَاعِ Yatma yerlerinden *(Ne ile birlikte olan?)* بِفُرُشِهَا Yaygısıyla/çarşafıyla birlikte olan *(Niçin kalkarlar?)* لِصَلَاتِهِمْ بِاللَّيْلِ Geceleri kıldıkları için *(Ne?)* تَهَجُّدًا Teheccüd يَدْعُونَ **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** *(Nasıl?)* خَوْفًا **Korkarak** *(Neden?)* مِنْ عِقَابِهِ Azabından *(Daha nasıl dua ederler?)* وَطَمَعًا **Ve ümit ederek** *(Neyi?)* فِي رَحْمَتِهِ Rahmetini وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Ve bizim onlara verdiğimiz rızıktan** يُنْفِقُونَ **İnfak ederler** يَتَصَدَّقُونَ Sadaka verirler.

17. فَلَا تَعْلَمُ **Bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* مَا أُخْفِيَ **Saklanan** خُبِئَ Gizlenen **şeyi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ **Göz aydınlığını** مَا تَقَرُّ بِهِ Kendisiyle neşe

dolan şey *(Ne neşe doluyor?)* أَعْيُنُهُمْ Onların gözleri وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (Uhfiye kelimesi) بِسُكُونِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin sükunuyla مُضَارِعٌ (Uhfi şeklinde) müzaridir *(Niçin böyle şeyler onlar için saklandı?)* جَزَاءً **Karşılık olarak** *(Neye?)* بِمَا **O şeye ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor.**

18. أَفَمَنْ كَانَ **Hiç olan kişi** *(Ne olan?)* مُؤْمِنًا **Mümin** كَمَنْ كَانَ **Olan kişi gibi midir?** *(Ne olan?)* فَاسِقًا **Fasık** لَا يَسْتَوُونَ **Eşit olamazlar** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminlerle وَالْفَاسِقُونَ Fasıklar.

19. أَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتُ الْمَأْوٰى **Me'va cennetleri** *(Nasıl?)* نُزُلًا **Konak olarak** هُوَ مَا يُعَدُّ Nüzül; hazırlanan yerdir *(Kim için?)* لِلضَّيْفِ Misafir için *(Bunlar neye karşılıktır?)* بِمَا **O şeye karşılıktır ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor.**

20. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimseler gelince ki,** فَسَقُوا **Yoldan çıktılar** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ İnkar ve yalanlamayla فَمَأْوٰيهُمُ **Onların varacağı yer** النَّارُ **Ateştir** كُلَّمَا أَرَادُوا **Her istediklerinde** *(Neyi?)* أَنْ يَخْرُجُوا **Çıkmayı** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أُعِيدُوا **Döndürülürler** *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** وَقِيلَ **Ve denilir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denilir?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabını** الَّذِي **Öyle azap ki,** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* بِهِ **Onu** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor.**

﴿وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْاَدْنٰى﴾ عَذَابِ الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْجَدْبِ سِنِينَ وَالْأَمْرَاضِ ﴿دُونَ﴾ قَبْلَ ﴿الْعَذَابِ الْاَكْبَرِ﴾ عَذَابِ الْآخِرَةِ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ أَيْ مَنْ بَقِيَ مِنْهُمْ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾﴾ إِلَى الْأِيمَانِ ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ﴾ الْقُرْآنِ ﴿ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَا﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمَ مِنْهُ ﴿اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ ﴿مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْ لِقَآئِهٖ﴾ وَقَدِ الْتَقَيَا لَيْلَةَ الْاِسْرَاءِ ﴿وَجَعَلْنَاهُ﴾ أَيْ مُوسٰى أَوِ الْكِتَابَ ﴿هُدًى﴾ هَادِيًا ﴿لِبَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً قَادَةً ﴿يَهْدُونَ﴾ اِلنَّاسَ ﴿بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا﴾ عَلٰى دِينِهِمْ وَعَلَى الْبَلَاءِ مِنْ عَدُوِّهِمْ ﴿وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلٰى قُدْرَتِنَا وَوَحْدَانِيَّتِنَا ﴿يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ اللَّامِ وَتَخْفِيفِ الْمِيمِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿اَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ يَتَبَيَّنْ لِكُفَّارِ مَكَّةَ إِهْلَاكُنَا كَثِيرًا ﴿مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ بِكُفْرِهِمْ ﴿يَمْشُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ ﴿فِي مَسَاكِنِهِمْ﴾ فِي اَسْفَارِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا فَيَعْتَبِرُوا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿اَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَسُوقُ الْمَآءَ اِلَى الْاَرْضِ الْجُرُزِ﴾ الْيَابِسَةِ الَّتِي لَا نَبَاتَ فِيهَا ﴿فَنُخْرِجُ بِهٖ زَرْعًا تَاْكُلُ مِنْهُ اَنْعَامُهُمْ وَاَنْفُسُهُمْ اَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ هٰذَا فَيَعْلَمُونَ أَنَّا نَقْدِرُ عَلٰى إِعَادَتِهِمْ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مَتٰى هٰذَا الْفَتْحُ﴾ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ﴾ بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾﴾ يُمْهَلُونَ لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ﴾ إِنْزَالَ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿اِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِكَ حَادِثَ مَوْتٍ أَوْ قَتْلٍ فَيَسْتَرِيحُونَ مِنْكَ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِقِتَالِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Elbette onlara, büyük azaptan** ahiret azabından **önce, en yakın azaptan** öldürülme, esaret, yıllarca kuraklık ve hastalıkla dünya azabından **tattıracağız ki, belki onlar**dan geri kalanlar **imana dönerler.**

22. **Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir!** Ondan daha zalimi yoktur. **Muhakkak ki biz, günahkârlardan,** müşriklerden **intikam alıcıyız.**

23. **Andolsun ki, biz Musa'ya kitap** Tevrat **verdik, sen ona kavuşacağından şüphe** şek **içinde olma** nitekim miraç gecesi karşılaştılar **ve onu** Musa veya kitabı **İsrailoğullarına hidayet** rehberi **kıldık.**

24. Dinleri üzere ve düşmanlarından gelen belalara **sabrettikleri ve** kudretimizle birliğimize delalet eden **ayetlerimize yakinen inandıkları zaman,**[1] **onların içinden, emrimizle** insanları **doğru yola ileten imamlar**[2] önderler **tayin ettik.**

25. **Şüphesiz Rabbin, kıyamet günü, ihtilaf etmekte oldukları şeyde** din işinde **onların arasını ayıracaktır.**

26. Şam'a ve diğer yerlere yaptıkları seferlerde **halen yurtlarında gezip dolaştıkları kendilerinden önceki nice nesilleri** ümmetleri küfürleri sebebiyle **yok etmiş olmamız onları doğru yola sevk etmedi mi?** Mekke kâfirlerine, yok edişimiz yeterince zahir olmadı mı ki, ibret alsınlar? **Bunlarda elbette ayetler** kudretimize delaletler **vardır. Hâla** düşünüp ibret alarak **işitmeyecekler mi?**

27. **Görmezler mi ki, biz kupkuru** hiç bitkisi olmayan kurak **yerlere suyu ulaştırıyor ve de onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri ekini çıkarıyoruz.** Bunu **hâla görmeyecekler mi?** ki, onları tekrar diriltmeye kadir olduğumuzu anlasınlar.

28. İnananlara **derler ki: "Eğer doğru söylüyorsanız,** sizinle bizim aramızdaki **bu hüküm günü ne zaman?"**

29. **De ki: "**Onlara azabın indirilmesiyle **hüküm verileceği gün kâfirlere imanları fayda vermeyecek ve onlara bakılmayacaktır!** Tövbe veya özür beyan etmek için süre tanınmayacaktır.

30. **Artık onlardan yüz çevir ve** onlara azabın indirilmesini **bekle. Çünkü onlar da** senin başına ölüm veya katil hâdisesinin gelmesini ve böylece senden kurtulup rahatlamayı **beklemektedirler.** Bu hüküm, onlarla savaşma emri verilmeden önce idi.

KELİME ANLAMI

21. وَلَنُذِيقَنَّهُمْ **Ve elbette onlara tattıracağız** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** *(Öyle azap ki,)* اَلْاَدْنٰى **En yakın** عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Ne ile tattıracağız?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmek وَالْأَسْرِ Esir edilmek وَالْجَدْبِ سِنِينَ Senelerce kuraklık وَالْأَمْرَاضِ Ve hastalıklarla *(Neden önce onlara yakın azabı tattıracağız?)* الْعَذَابِ - قَبْلَ- دُونَ **Azaptan önce** *(Öyle azap ki,)* اَلْاَكْبَرِ **En büyük** عَذَابِ الْآخِرَةِ Ahiret azabı(ndan önce) لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** أَيْ مَنْ بَقِيَ مِنْهُمْ Yani, onlardan geri kalanlar يَرْجِعُونَ **Dönerler** *(Neye?)* إِلَى الْأِيمَانِ İmana.

22. وَمَنْ **Kimdir?** اَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki,** ذُكِّرَ **Kendisine hatırlatıldı** *(Ne?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ **Rabbinin ayetleri** اَلْقُرْآنِ Kuran ثُمَّ **Sonra** اَعْرَضَ **Yüz**

---

[1] لَمَّا kelimesi diğer bir kıraatte lam harfinin kesresi ve mimin tahfifiyle لِمَا şeklinde okunur.

[2] أَئِمَّةً kelimesi her iki hemzenin ispatı ve ikincisinin ya harfine çevrilmesiyle okunur.

çevirdi *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur *(Öyle kimse ki,)* أَظْلَمَ مِنْهُ Ondan daha zalim اِنَّا **Muhakkak ki biz** مِنَ الْمُجْرِمِينَ **Günahkarlardan** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşriklerden مُنْتَقِمُونَ **İntikam alıcıyız.**

23. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi verdik?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَلَا تَكُنْ **Sakın sen olma** *(Nerede?)* فِي مِرْيَةٍ **Şüphe** شَكٍّ Kuşku **içinde** *(Neden?)* مِنْ لِقَائِهِ **Ona kavuşmaktan** وَقَدِ الْتَقَيَا Ve nitekim (Peygamberimiz ve Hz. Musa) karşılaştılar *(Ne zaman?)* لَيْلَةَ الْاِسْرَاءِ İsra gecesi وَجَعَلْنَاهُ **Ve onu kıldık** أَيْ مُوسَى Yani, Musa'yı أَوِ الْكِتَابَ Veya kitabı *(Ne kıldık?)* هُدًى **Hidayet** هَادِيًا Rehber (kıldık) *(Kime?)* لِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrailoğullarına.**

24. وَجَعَلْنَا **Ve tayin ettik** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* أَئِمَّةً **İmamlar** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً Ve ikincisinin 'ya' harfine çevrilmesiyle (okunur) قَادَةً Önder (manasındadır) *(Öyle imamlar ki,)* يَهْدُونَ **Doğru yola iletiyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Ne ile?)* بِأَمْرِنَا **Bizim emrimizle** *(Ne zaman onlardan imamlar tayin ettik?)* لَمَّا صَبَرُوا **Sabrettikleri zaman** *(Ne üzere?)* عَلَى دِينِهِمْ Dinleri üzere *(Daha neye sabrettikleri zaman?)* وَعَلَى الْبَلَاءِ Ve belaya *(Kimden gelen?)* مِنْ عَدُوِّهِمْ Düşmanlarından *(Daha ne zaman onlardan imamlar tayin ettik?)* وَكَانُوا **Ve oldukları (zaman)** بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** *(Öyle ayetler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Gücümüze وَوَحْدَانِيَّتِنَا Ve tekliğimize (delalet eden ayetlerimize) *(Ne oldukları zaman?)* يُوقِنُونَ **Kesin olarak inanıyor** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (lemma kelimesi) بِكَسْرِ اللَّامِ 'Lam'ın kesresi وَتَخْفِيفِ الْمِيمِ Ve 'mim'in tahfifi (şeddesiz hali)yle (okunur).

25. اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** هُوَ **O** يَفْصِلُ **Ayıracaktır** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Aralarını** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Hangi konuda?)* فِيمَا **O konuda ki,** كَانُوا **Onlar idiler** فِيهِ **O konuda** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyor** *(O konu da nedir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işidir.

26. أَوَلَمْ يَهْدِ **Doğru yola sevk etmedi mi?** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** *(Ne?)* كَمْ **Nicelerini** اَهْلَكْنَا **Helak etmemiz** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** أَيْ يَتَبَيَّنْ Yani, aşikar olmadı mı? *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine *(Ne?)* إِهْلَاكُنَا Helak etmemiz *(Neyi?)* كَثِيرًا Çoklarını *(Kimden nicelerini?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle *(Ne oldukları halde doğru yola sevk etmedi mi?)* يَمْشُونَ **Gezip dolaşıyor oldukları halde** حَالٌ Bu haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ 'Lehum' zamirinden *(Nerede gezip dolaşıyor oldukları halde?)* فِي مَسَاكِنِهِمْ **Onların yurtlarında** *(Ne zaman dolaşıyorlar?)*

فِي اَسْفَارِهِمْ Seferlerinde *(Nereye seferlerinde?)* إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا Şam ve diğer yerlere (tüm bunlar Mekke kafirlerine aşikar olmadı mı?) فَيَعْتَبِرُوا Ki, ibret alsınlar اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** دَلَالَاتٍ İşaretler vardır *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Gücümüze اَفَلَا يَسْمَعُونَ **Hala dinlemeyecekler mi?** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ Düşünme ve ibret alma dinlemesiyle.

27. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi ki,** اَنَّا **Şüphesiz biz** نَسُوقُ **Sevk ediyoruz** *(Neyi?)* اَلْمَاءَ **Suyu** *(Nereye?)* اِلَى الْاَرْضِ **Yere** *(Öyle yer ki,)* اَلْجُرُزِ **Çorak** اَلْيَابِسَةِ Kuru اَلَّتِي لَا نَبَاتَ فِيهَا Ki, orada bitki yoktur فَنُخْرِجُ **Ve çıkarıyoruz** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Ne?)* زَرْعًا **Bir ekin ki,** تَاْكُلُ **Yiyor** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* اَنْعَامُهُمْ **Hayvanları** وَاَنْفُسُهُمْ **Ve kendileri** اَفَلَا يُبْصِرُونَ **Hala da görmeyecekler mi?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَيَعْلَمُونَ Ki, bilsinler *(Neyi?)* اَنَّا نَقْدِرُ Şüphesiz biz güç yetiririz *(Neye?)* عَلٰى إِعَادَتِهِمْ Onları yeniden diriltmeye.

28. وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ İnananlara مَتٰى **Ne zaman?** *(Ne?)* هٰذَا الْفَتْحُ **Bu hüküm** *(Neredeki?)* بَيْنَنَا وبَيْنَكُمْ Bizimle sizin arasındaki اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler.**

29. قُلْ **De ki:** يَوْمَ الْفَتْحِ **Hüküm günü** *(Ne ile olan hüküm günü?)* بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ بِهِمْ Onlara azabın indirilmesiyle (olan hüküm günü) لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne fayda vermez?)* إِيمَانُهُمْ **İmanları** وَلَا هُمْ **Ve onlara** يُنْظَرُونَ **Bakılmaz da** يُمْهَلُونَ Onlara süre verilmez *(Niçin?)* لِتَوْبَةٍ Tövbe etmek أَوْ مَعْذِرَةٍ Veya mazeret beyan etmek için.

30. فَاَعْرِضْ **Artık sen yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَانْتَظِرْ **Ve bekle** *(Neyi?)* إِنْزَالَ الْعَذَابِ بِهِمْ Onlara azabın indirilmesini اِنَّهُمْ **Çünkü onlar da** مُنْتَظِرُونَ **Beklemektedirler** *(Kime?)* بِكَ Sana *(Neyi bekliyorlar?)* حَادِثَ مَوْتٍ Ölüm olayı أَوْ قَتْلٍ Veya öldürülme فَيَسْتَرِيحُونَ مِنْكَ Ve böylece senden kurtulmayı (bekliyorlar) وَهٰذَا Ve bu (bekleme emri) قَبْلَ الْأَمْرِ Allah emretmeden önceydi *(Neyi?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmayı.

٣٣

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

Ahzab Sûresi

Medine'de inmiştir.
Yetmiş üç ayettir.

سُورَةُ الأَحْزَابِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ﴾ دُمْ عَلَى تَقْوَاهُ ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ فِيمَا يُخَالِفُ شَرِيعَتَكَ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِمَا يَكُونُ مِنْ قَبْلِ كَوْنِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿١﴾﴾ فِيمَا يَخْلُقُهُ ﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [تَعْمَلُونَ] بِالْفَوْقَانِيَّةِ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ فِي أَمْرِكَ ﴿وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾﴾ حَافِظًا لَكَ وَأُمَّتُهُ تَبَعٌ لَهُ فِي ذَٰلِكَ كُلِّهِ ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ﴾ رَدًّا عَلَى مَنْ قَالَ مِنَ الْكُفَّارِ إِنَّ لَهُ قَلْبَيْنِ يَعْقِلُ بِكُلٍّ مِنْهُمَا أَفْضَلَ مِنْ عَقْلِ مُحَمَّدٍ ﴿وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي﴾ بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ وَبِلَا يَاءٍ ﴿تَظَّهَّرُونَ﴾ بِلَا أَلِفٍ قَبْلَ الْهَاءِ وَبِهَا وَالتَّاءُ الثَّانِيَةُ فِي الْأَصْلِ مُدْغَمَةٌ فِي الظَّاءِ [تُظَاهِرُونَ] ﴿مِنْهُنَّ﴾ يَقُولُ الْوَاحِدُ مَثَلًا لِزَوْجَتِهِ أَنْتِ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي ﴿أُمَّهَاتِكُمْ﴾ أَيْ كَالْأُمَّهَاتِ فِي تَحْرِيمِهَا بِذَٰلِكَ الْمُعَدِّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ طَلَاقًا وَإِنَّمَا تَجِبُ بِهِ الْكَفَّارَةُ بِشَرْطِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ الْمُجَادَلَةِ ﴿وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ﴾ جَمْعُ دَعِيٍّ وَهُوَ مَنْ يُدْعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ ابْنًا لَهُ ﴿أَبْنَاءَكُمْ﴾ حَقِيقَةً ﴿ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ وَالْمُنَافِقِينَ قَالُوا لَمَّا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ

الَّتِي كَانَتِ امْرَأَةَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ الَّذِي تَبَنَّاهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالُوا تَزَوَّجَ مُحَمَّدٌ امْرَأَةَ ابْنِهِ فَأَكْذَبَهُمُ اللهُ تَعَالٰى فِي ذٰلِكَ ﴿وَاللهُ يَقُولُ الْحَقَّ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾﴾ سَبِيلَ الْحَقِّ لٰكِنْ ﴿اُدْعُوهُمْ لِاٰبَآئِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ﴾ أَعْدَلُ ﴿عِنْدَ اللهِ فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُوا اٰبَآءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ بَنُو عَمِّكُمْ ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ اَخْطَاْتُمْ بِهِ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ﴾ فِي ﴿مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ فِيهِ هُوَ بَعْدَ النَّهْيِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ لِمَا كَانَ مِنْ قَوْلِكُمْ قَبْلَ النَّهْيِ ﴿رَحِيمًا ﴿٥﴾﴾ بِكُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ فِيمَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ وَدَعَتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ إِلٰى خِلَافِهِ ﴿وَاَزْوَاجُهُ اُمَّهَاتُهُمْ﴾ فِي حُرْمَةِ نِكَاحِهِنَّ عَلَيْهِمْ ﴿وَأُولُوا الْاَرْحَامِ﴾ ذَوُو الْقَرَابَاتِ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ﴾ فِي الْاِرْثِ ﴿فِي كِتَابِ اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ﴾ أَيْ مِنَ الْاِرْثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ الَّذِي كَانَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ فَنُسِخَ ﴿اِلَّآ﴾ لٰكِنْ ﴿اَنْ تَفْعَلُوٓا اِلٰٓى اَوْلِيَآئِكُمْ مَعْرُوفًا﴾ بِوَصِيَّةٍ فَجَائِزٌ ﴿كَانَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ نَسْخُ الْاِرْثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ بِإِرْثِ ذَوِي الْأَرْحَامِ ﴿فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾﴾ وَأُرِيدَ بِالْكِتَابِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ.

TÜRKÇE ANLAMI

33- Ahzab Sûresi

Medine'de inmiştir. Yetmiş üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey Peygamber! Allah'tan kork,** ondan korkmaya devam et, şeraitine muhalif olan şeylerde **kâfirlere ve münafıklara uyma. Şüphesiz Allah daima** olacakları olmadan önce **çok iyi bilendir,** yarattığı şeyde **hikmet sahibidir.**
2. **Rabbinden sana vahyedilene uy. Şüphesiz Allah, onların yaptıklarından[1] daima haberdardır.**
3. İşinde **Allah'a güven. Vekil** seni koruyucu **olarak Allah yeter.** Ümmet de tüm bu emirlerde peygamberine tabidir.
4. **Allah, bir adamın içine iki kalp koymamıştır.** Bu ayet kâfirlerden bazısının söylediği şu söze ret olarak inmiştir: "Onun (Ebu Ma'mer'in) iki tane kalbi var; her biriyle düşünüyor ve Muhammed'in aklından daha üstün." Kişinin karısına: "Sen, bana anamın sırtı gibisin" demek suretiyle **kendisine 'zıhâr'[2] yaptığınız eşlerinizi de[3] analarınız yerine koymamıştır.** Cahiliye devrinde talak sayılan bu sözle, eşlerinizin haram olması konusunda onları anneleriniz gibi eylememiştir.

---

[1] يَعْمَلُونَ fiili diğer bir kıraatte تَعْمَلُونَ şeklinde ta ile okunur.

[2] تَظَّهَّرُونَ fiili he harfinden önce elif olmadan ve he ile okunur. Bu fiilin aslında bulunan ikinci te harfi zı harfine idgam edilmiştir.

[3] اِلَّئِ kelimesi hemze ve ya ve de yasız olarak okunur.

Bu sözden sadece (eşine geri dönme) şartıyla kefaret vacip olur. Nitekim bu Mücadele sûresinde zikredilmiştir. **Ve evlatlıklarınızı**[1] babasından başkasının çocuğu olarak çağırılanları **da** öz **oğullarınız eylememiştir. Bunlar sizin** Yahudi ve Hıristiyan **ağızlarınızla söylediğiniz sözlerdir.** Peygamber Efendimiz, evlatlığı Zeyd b. Harise'nin karısı Zeynep b. Cahş ile evlenince: "Muhammed oğlunun karısıyla evlendi" dediler. Allah Teâlâ da bu konuda onları yalanladı. **Allah** bu konuda **gerçeği söylemektedir ve o** doğru **yola eriştirir.**

5. Fakat **onları babalarına nispet ederek çağırın. Allah katında en doğrusu** adaletlisi **budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, öyleyse onlar din kardeşleriniz ve gözettiğiniz kimseler** amcaoğullarınız**dır.** Bu konuda **hatayla yaptıklarınızda size bir günah yoktur; fakat kalplerinizin kasıtlı olarak yöneldiğinde günah vardır.** Bu da yasaktan sonradır. **Allah** yasak gelmeden önce söylediğiniz sözlerinizi **daima çok bağışlayandır,** bu konuda size **pek merhametlidir.**

6. **Peygamber, müminlere** onları çağırdığı şeyde nefisleri aksine çağırsa da **kendi canlarından daha yakındır. Onun eşleri,** nikâhlamalarının haram olması konusunda **onların analarıdır. Akraba olanlar,** yakınlık sahipleri **Allah'ın kitabında birbirlerine** miras konusunda **diğer müminlerden ve muhacirlerden** İslam'ın evvelinde iman ve hicret sebebiyle olan ve sonra nesh edilen mirastan **daha yakındırlar; ancak, dostlarınıza** vasiyetle **bir iyilik yapmanız müstesnadır.** O caizdir. **Bunlar;** iman ve hicretle mirasın akrabalık mirasıyla nesh edilmesi **kitapta**[2] **yazılı bulunmaktadır.**

KELİME ANLAMI

﴿٣٣﴾ سُورَةُ الْأَحْزَابِ

33- Ahzab Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ آيَةً **Yetmiş üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اِتَّقِ **Kork** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** دُمْ Devam et *(Neye?)* عَلَى تَقْوَاهُ Ondan korkmaya وَلَا تُطِعْ **Ve uyma** *(Kime?)* الْكَافِرِينَ **Kafirlere** وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklara** *(Nerede uyma?)* فِيمَا يُخَالِفُ Ters düşen şeylerde *(Neye?)* شَرِيعَتَكَ Senin şeraitine اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Daima** عَلِيمًا **Çok iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَكُونُ Olacak şeyi *(Neden önce bilendir?)* مِنْ قَبْلِ كَوْنِهِ Olmadan önce حَكِيمًا **Hikmet sahibidir** *(Nede?)* فِيمَا يَخْلُقُهُ Yarattığı şeyde.

---

[1] أَدْعِيَاء kelimesi دَعِيّ kelimesinin çoğuludur.

[2] Her iki yerde de kitap ile kastedilen levh-i mahfuzdur.

2. وَاتَّبِعْ **Ve tâbi ol** *(Neye?)* مَا يُوحٰى **Vahyedilene** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'a (tabi ol) اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Daima** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarından** خَبِيرًا **Haberdardır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı olarak (ta'melûne şeklinde okunur).

3. وَتَوَكَّلْ **Ve güven** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nerede?)* فِي أَمْرِكَ İşinde وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللّٰهِ **Allah** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** حَافِظًا لَكَ Seni koruyucu olarak وَأُمَّتُهُ Peygamberimizin ümmeti de تَبَعٌ لَهُ Ona tabidir *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ كُلِّهِ (Yukarıdaki) bu emirlerin hepsinde.

4. مَا جَعَلَ **Yaratmadı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لِرَجُلٍ **Bir adam için** *(Ne yaratmadı?)* مِنْ قَلْبَيْنِ **İki kalp** *(Nerede?)* فِي جَوْفِهِ **İçinde** *(Bu ayet ne olarak inmiştir?)* رَدًّا Ret olarak *(Kime?)* عَلٰى مَنْ قَالَ Söyleyen kimseye *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Neyi söyleyen?)* إِنَّ لَهُ قَلْبَيْنِ (Ebu Ma'mer'in) iki tane kalbi olduğunu يَعْقِلُ Ki, düşünüyor *(Ne ile?)* بِكُلٍّ مِنْهُمَا O iki kalpten her biriyle أَفْضَلَ Ve onun aklı daha üstün *(Neden?)* مِنْ عَقْلِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in aklından وَمَا جَعَلَ **Ve yapmadı** *(Kimi?)* أَزْوَاجَكُمُ **Eşlerinizi** اَللَّائِي **Öyle eşleriniz ki,** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ Hemze, ya وَبِلَا يَاءٍ Ve ya harfi olmadan (okunur) تَظَّهَّرُونَ **Zıhar yapıyorsunuz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِلَا أَلِفٍ Elif olmadan *(Neden önce?)* قَبْلَ الْهَاءِ 'Ha' harfinden önce وَبِهَا Ve elif ile de (okunur) وَالتَّاءُ الثَّانِيَةُ İkinci 'ta' harfi *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslı (olan 'tetezahherûne')deki مُدْغَمَةٌ İdğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الظَّاءِ 'Zâl' harfine *(Kime zıhar yapıyorsunuz?)* مِنْهُنَّ **Onlara** *(Nasıl yapıyorsunuz?)* مَثَلًا يَقُولُ الْوَاحِدُ Örneğin birisi der *(Kime?)* لِزَوْجَتِهِ Eşine *(Ne der?)* أَنْتِ عَلَيَّ Sen bana كَظَهْرِ أُمِّي Annemin sırtı gibisin *(Allah eşlerinizi ne yapmadı?)* أُمَّهَاتِكُمْ **Anneleriniz** أَيْ كَالْأُمَّهَاتِ Yani, anneleriniz gibi (yapmadı) *(Hangi konuda?)* فِي تَحْرِيمِهَا Haram kılınmaları konusunda *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ الْمُعَدِّ Bu sayılan sözle *(Nerede sayılan?)* فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye devrinde *(Ne sayılan?)* طَلَاقًا Boşama وَإِنَّمَا تَجِبُ بِهِ Bununla sadece gerekir *(Ne?)* اَلْكَفَّارَةُ Kefaret *(Ne ile birlikte?)* بِشَرْطِهِ (Eşine geri dönme) şartıyla birlikte كَمَا ذُكِرَ Nitekim bu zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الْمُجَادَلَةِ Mücadele sûresinde وَمَا جَعَلَ **Ve (Allah) yapmadı** *(Kimi?)* أَدْعِيَاءَكُمْ **Evlatlıklarınızı** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ دَعِيٍّ 'Daiyy' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ مَنْ يُدْعٰى Ve o çağrılan kimsedir *(Kim için?)* لِغَيْرِ أَبِيهِ Babası olmayan kişi için *(Ne diye çağrılandır?)* اِبْنًا لَهُ Onun oğlu diye (çağrılandır) *(Allah evlatlıklarınızı ne yapmadı?)* أَبْنَاءَكُمْ **Sizin çocuklarınız** *(Nasıl?)* حَقِيقَةً Gerçekten, öz (çocuklarınız yapmadı)

ذٰلِكُمْ Bu قَوْلُكُمْ Sizin söylemiş olduğunuz sözdür *(Ne ile?)* **بِاَفْوَاهِكُمْ Ağzınızla** أَيِ الْيَهُودِ وَالْمُنَافِقِينَ Yani, Yahudilerin ve münafıkların (ağızlarıyla söyledikleri bir sözdür) قَالُوا Onlar dediler *(Ne zaman?)* لَمَّا تَزَوَّجَ Evlendiği zaman *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber Efendimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kiminle evlendiği zaman?)* زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ Cahş kızı Zeynep'le اَلَّتِي كَانَتْ Ki, o idi *(Ne idi?)* اِمْرَأَةَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ Harise oğlu Zeyd'in karısı اَلَّذِي تَبَنَّاهُ Ki, o Zeyd'i de evlat edinmişti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber Efendimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin قَالُوا Dediler ki: تَزَوَّجَ مُحَمَّدٌ Muhammed evlendi *(Kiminle?)* اِمْرَأَةَ ابْنِهِ Oğlunun karısıyla فَأَكْذَبَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى Yüce Allah da onları yalanladı *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda **وَاللّٰهُ Allah يَقُولُ Söyler** *(Neyi?)* **اَلْحَقَّ Gerçeği** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda **وَهُوَ Ve o يَهْدِي Ulaştırır** *(Nereye?)* **اَلسَّبِيلَ Yola** سَبِيلَ الْحَقِّ Hakkın yoluna.

5. لٰكِنْ Ancak **اُدْعُوهُمْ Onları çağırın** *(Kimin namına?)* **لِاٰبَائِهِمْ Babaları namına هُوَ اَقْسَطُ Bu daha doğrudur** أَعْدَلُ Adildir *(Nerede?)* **عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُوا Şayet bilmiyorsanız** *(Kimi?)* **اٰبَاءَهُمْ Babalarını فَاِخْوَانُكُمْ Öyleyse sizin kardeşlerinizdirler** *(Nerede?)* **فِي الدِّينِ Dinde وَمَوَالِيكُمْ Ve gözettiğiniz kimselerdir** بَنُو عَمِّكُمْ Amca oğullarınızdır (Arapların babası bilinmeyen kimseye seslenirken kullandıkları kelime) **وَلَيْسَ Ve yoktur** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْكُمْ Sizin üzerinize** *(Ne yoktur?)* **جُنَاحٌ Bir günah** *(Nerede?)* **فِيمَا O şeyde ki, اَخْطَأْتُمْ Yanlış yaptınız** *(Neyi?)* **بِهِ O şeyi** *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu (evlatlıklarınızı kendinize nispet etme) konusunda **وَلٰكِنْ Ancak** (günah vardır) *(Nerede?)* **مَا -فِي- O şeyde ki, تَعَمَّدَتْ Kastetmiştir** *(Ne?)* **قُلُوبُكُمْ Kalpleriniz** *(Nerede?)* فِيهِ O şeyde هُوَ Ve bu, (kasıtta günah olması) بَعْدَ النَّهْيِ Yasak geldikten sonradır **وَكَانَ Ve daima olmuştur** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Ne olmuştur?)* **غَفُورًا Çok bağışlayan** *(Neyi?)* لِمَا كَانَ مِنْ قَوْلِكُمْ Söylenen sözlerinizi *(Ne zaman?)* قَبْلَ النَّهْيِ Yasaktan önce *(Daha ne olmuştur?)* **رَحِيمًا Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda.

6. **اَلنَّبِيُّ Peygamber اَوْلٰى Daha yakındır** *(Kime?)* **بِالْمُؤْمِنِينَ Mü'minlere** *(Neden daha yakındır?)* **مِنْ اَنْفُسِهِمْ Kendi canlarından** *(Hangi şeyde?)* فِيمَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ Onları kendisine davet ettiği şeyde وَدَعَتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ Ve nefisleri de onları çağırdığı şeyde *(Neye çağırdı?)* إِلٰى خِلَافِهِ O şeyin aksine **وَاَزْوَاجُهُ Ve onun eşleri اُمَّهَاتُهُمْ Onların anneleridir** *(Hangi konuda?)* فِي حُرْمَةِ نِكَاحِهِنَّ Onların nikahının haram olması konusunda *(Kime?)* عَلَيْهِمْ O müminlere **وَاُولُوا الْاَرْحَامِ Akraba olanlar** ذَوُو الْقَرَابَاتِ Yakınlık sahipleri **بَعْضُهُمْ Onların bir kısmı اَوْلٰى Daha yakındır** *(Kime?)* **بِبَعْضٍ Diğer bir kısmına**

(Hangi konuda?) فِي الْاِرْثِ Varis olma konusunda *(Nerede?)* فِي كِتَابِ اللهِ **Allah'ın kitabında** *(Kimden daha yakındır?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminler** وَالْمُهَاجِرِينَ **Ve muhacirlerden** أَيْ مِنَ الْاِرْثِ Yani, varis olmaktan *(Ne sebebiyle?)* بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ İman ve hicret sebebiyle اَلَّذِي كَانَ Ki, bu vardı *(Ne zaman?)* أَوَّلَ الْإِسْلَامِ İslam'ın ilk zamanlarında فَنُسِخَ Sonra nesh edildi اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Lakin اَنْ تَفْعَلُوا **Yapmanız** *(Kime?)* اِلٰى اَوْلِيَائِكُمْ **Dostlarınıza** *(Ne?)* مَعْرُوفًا **İyilik** *(Ne ile?)* بِوَصِيَّةٍ Vasiyet ile فَجَائِزٌ Bu caizdir كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** أَيْ نَسْخُ الْاِرْثِ Yani, varis olmamın nesh edilmesi *(Ne sebebiyle varis olmak?)* بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ İman ve hicret sebebiyle *(Ne ile nesh edilmesi?)* بِإِرْثِ ذَوِي الْأَرْحَامِ Akrabaların varis olmasıyla فِي الْكِتَابِ **Kitapta** *(Ne olmuştur?)* مَسْطُورًا **Yazılı** وَاُرِيدَ بِالْكِتَابِ Kitap ile kast edilmiştir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde *(Ne kast edilmiştir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuz.

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ﴾ حِينَ أُخْرِجُوا مِنْ صُلْبِ آدَمَ كَالذَّرِّ جَمْعُ ذَرَّةٍ وَهِيَ أَصْغَرُ النَّمْلِ ﴿وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَاِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ بِأَنْ يَعْبُدُوا اللهَ وَيَدْعُوا إِلٰى عِبَادَتِهِ وَذِكْرُ الْخَمْسَةِ مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ عَلَى الْعَامِّ ﴿وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾﴾ شَدِيدًا بِالْوَفَاءِ بِمَا حُمِلُوهُ وَهُوَ الْيَمِينُ بِاللهِ تَعَالٰى ثُمَّ أَخَذَ الْمِيثَاقَ ﴿لِيَسْـَٔلَ﴾ اللهُ ﴿الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ﴾ فِي تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ تَبْكِيتًا لِلْكَافِرِينَ بِهِمْ ﴿وَاَعَدَّ﴾ تَعَالٰى ﴿لِلْكَافِرِينَ﴾ بِهِمْ ﴿عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٨﴾﴾ مُؤْلِمًا هُوَ عَطْفٌ عَلٰى أَخَذْنَا ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَٓاءَتْكُمْ جُنُودٌ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ مُتَحَزِّبُونَ أَيَّامَ حَفْرِ الْخَنْدَقِ ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَكَانَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ بِالتَّاءِ مِنْ حَفْرِ الْخَنْدَقِ وَبِالْيَاءِ مِنْ تَحْزِيبِ الْمُشْرِكِينَ ﴿بَصِيرًا ﴿٩﴾﴾ ﴿اِذْ جَٓاؤُ۫كُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ اَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ مِنْ أَعْلَى الْوَادِي وَأَسْفَلِهِ مِنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ﴿وَاِذْ زَاغَتِ الْاَبْصَارُ﴾ مَالَتْ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلٰى عَدُوِّهَا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ﴾ جَمْعُ حَنْجَرَةٍ وَهِيَ مُنْتَهَى الْحُلْقُومِ مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ ﴿وَتَظُنُّونَ بِاللهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾﴾ الْمُخْتَلِفَةَ بِالنَّصْرِ وَالْيَأْسِ ﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ اخْتُبِرُوا لِتَبَيُّنِ الْمُخْلِصِ مِنْ غَيْرِهِ ﴿وَزُلْزِلُوا﴾ حُرِّكُوا ﴿زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾﴾ مِنْ شِدَّةِ الْفَزَعِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿مَا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ﴾ بِالنَّصْرِ ﴿اِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾﴾ بَاطِلًا ﴿وَاِذْ قَالَتْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿يَٓا اَهْلَ يَثْرِبَ﴾ هِيَ أَرْضُ الْمَدِينَةِ وَلَمْ تُصْرَفْ لِلْعَلَمِيَّةِ وَوَزْنِ الْفِعْلِ ﴿لَا مُقَامَ لَكُمْ﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا أَيْ لَا إِقَامَةَ وَلَا مَكَانَةَ ﴿فَارْجِعُوا﴾ إِلٰى مَنَازِلِكُمْ مِنَ الْمَدِينَةِ وَكَانُوا خَرَجُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلٰى سَلْعٍ جَبَلٍ خَارِجَ الْمَدِينَةِ لِلْقِتَالِ ﴿وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ﴾ فِي الرُّجُوعِ ﴿يَقُولُونَ اِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ﴾ غَيْرُ حَصِينَةٍ يُخْشٰى عَلَيْهَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ اِنْ﴾ مَا ﴿يُرِيدُونَ اِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾﴾ مِنَ الْقِتَالِ ﴿وَلَوْ دُخِلَتْ﴾ أَيِ الْمَدِينَةُ ﴿عَلَيْهِمْ مِنْ اَقْطَارِهَا﴾ نَوَاحِيهَا ﴿ثُمَّ سُئِلُوا﴾ أَيْ سَأَلَهُمُ الدَّاخِلُونَ ﴿الْفِتْنَةَ﴾ الشِّرْكَ ﴿لَاٰتَوْهَا﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ أَيْ أَعْطَوْهَا وَفَعَلُوهَا ﴿وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَٓا اِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْاَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللهِ مَسْؤُلًا ﴿١٥﴾﴾ عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

7. Hatırla! **Hani biz peygamberlerden** Âdem'in sulbünden zerreler[1] halinde çıkarıldığında **söz almıştık. Ve senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem'in oğlu İsa'dan da**[2] Allah'a ibadet etsinler ve ona ibadete çağırsınlar diye. **(Evet) biz onlardan** aldıkları görevi yerine getireceklerine dair **pek sağlam** ağır **bir söz aldık.** Bu söz; Allah Teâlâ'ya yemin etmektir.

8. Sonra söz aldık, Allah **doğrulara** gönderildikleri şeyi bildirme hususunda **doğruluklarından sorsun** ve böylece onlarla kâfirleri azarlasın **diye.** Ve Allah onları **inkâr edenlere de çok acı** veren **bir azap hazırladı.**[3]

9. **Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; hani size** hendek kazdığınız günlerde kâfirlerin toplu **orduları gelmişti de biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz** melek **orduları göndermiştik. Ve Allah yaptığınız**[4] hendek kazmayı **çok iyi görmekteydi.**

10. **Hani onlar hem üstünüzden hem de aşağınızdan** vadinin üstünden ve altından, doğudan ve batıdan **üzerinize geldikleri, gözler yıldığı,** her şeyden dönüp her yönden gelen düşmanına çevrildiği **yürekler** aşırı korkudan **ağızlara**[5] boğazın sonuna **geldiği ve siz Allah hakkında çeşitli** yardım ve ümitsizlik gibi farklı **tahminlerde bulunduğunuz zaman.**

11. **İşte orada inananlar** samimi olanlar, olmayanlardan ayrılsın diye **imtihandan geçirilmiş** sınanmış **ve** aşırı korkudan **şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı.**

12. **Ve** hatırla! **Hani münafıklar ve kalplerinde hastalık** iman zayıflığı **bulunanlar: "Meğer Allah ve Resulü bize** yardım sözüyle **sadece kuru** boş **vaatlerde bulunmuşlar!" diyorlardı.**

13. **Ve hani onlardan** münafıklardan **bir grup demişti ki: "Ey Yesrib**[6] **halkı!** Medineliler! **Artık durmanızın anlamı**[7] yeri **yok, haydi** Medine'deki evlerinize **dönün!** Bunlar, savaşmak için Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'le birlikte, Medine'nin dışında bulunan Sal'a dağına kadar gelmişlerdi. **İçlerinden bir kısmı ise: "Gerçekten evlerimiz açık"** korumasız, (hırsızlara karşı) tehlikede **diyerek peygamberden izin istiyorlardı.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Oysa evleri açık değildi. Onlar sadece** savaştan **kaçmayı istiyorlardı.**

---

[1] الذَّرّ kelimesi ذَرَّة lafzının çoğulu olup en küçük karınca anlamındadır.

[2] Bu beş peygamberin zikredilmesi hususini bir kelimenin umumi kelime üzerine atfı kabilindedir.

[3] أَعَدَّ fiili أَخَذْنَا fiili üzerine atıftır.

[4] تَعْمَلُونَ fiili ta harfiyle 'sizin yaptığınız hendek kazmayı' ya harfiyle de (يَعْمَلُونَ) 'Müşriklerin toplanmasını' bilir, şeklinde okunur.

[5] الحَنَاجِر kelimesi حَنْجَرَة kelimesinin çoğuludur.

[6] يَثْرِب kelimesi alemiyet ve fiil vezninden dolayı gayri munsariftir.

[7] مُقَام kelimesi mim harfinin zammesi ile ikamet anlamında ve fethasıyla mekan anlamında okunur.

14. **Eğer** Medine'nin **her tarafından** köşesinden **üzerlerine girilse, sonra onlardan fitne** şirk **istenseydi** girenler bunu isteseydi, **hemen onu yaparlar**[1] **ve orada fazla kalmazlardı.**

15. **Andolsun ki, bundan önce onlar, arkalarını dönmeyeceklerine dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz** yerine getirilme **mesuliyeti gerektirir!**

KELİME ANLAMI

7. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ **Hani** اَخَذْنَا **Biz almıştık** *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّينَ **Peygamberlerden** *(Ne?)* مِيثَاقَهُمْ **Sözlerini** *(Ne zaman?)* حِينَ أُخْرِجُوا Çıkarıldıkları zaman *(Neden?)* مِنْ صُلْبِ آدَمَ Adem'in sulbünden *(Nasıl çıkarıldıklarında?)* كَالذَّرِّ Zerreler gibi *(Bu zerr kelimesi nedir?)* جَمْعُ ذَرَّةٍ Zerretün kelimesinin çoğuludur وَهِيَ أَصْغَرُ النَّمْلِ O da en küçük karıncadır وَمِنْكَ **Ve senden** وَمِنْ نُوحٍ **Nuh'dan** وَاِبْرٰهِيمَ **İbrahim'den** وَمُوسٰى **Musa'dan** وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ **Ve Meryem oğlu İsa'dan (da söz almıştık)** *(Ne diye?)* بِأَنْ يَعْبُدُوا اللّٰهَ Allah'a ibadet edecek وَيَدْعُوا Ve davet edecekler diye *(Neye?)* إِلَى عِبَادَتِهِ Allah'a ibadete وَذِكْرُ الْخَمْسَةِ Bu beş (peygamberin isimler)inin zikredilmesi مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ Hass lafzın atfı kabilindendir *(Neye atfı?)* عَلَى الْعَامِّ Umumi lafız üzerine وَاَخَذْنَا **Ve almıştık** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مِيثَاقًا **Bir söz ki,** غَلِيظًا **Ağır** شَدِيدًا Tavizsiz *(Neye dair söz almıştık?)* بِالْوَفَاءِ Yerine getireceklerine dair *(Neyi?)* بِمَا حُمِّلُوهُ Yüklendikleri şeyi وَهُوَ الْيَمِينُ O da yemindir *(Kime?)* بِاللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a ثُمَّ أَخَذَ Sonra aldı *(Ne?)* اَلْمِيثَاقَ Söz *(Niye?)*.

8. لِيَسْأَلَ اللّٰهُ Allah **sorsun diye** اَلصَّادِقِينَ **Doğrulara** *(Neden?)* عَنْ صِدْقِهِمْ **Doğruluklarından** *(Hangi konuda?)* فِي تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçilik vazifesini yerine getirme konusunda *(Allah niçin sorar?)* تَبْكِيتًا لِلْكَافِرِينَ Kafirleri azarlamak için *(Kiminle?)* بِهِمْ Onlarla وَاَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce (Allah) *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **İnkar edenlere** *(Kimi?)* بِهِمْ O peygamberleri *(Ne hazırladı?)* عَذَابًا **Bir azap ki,** اَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Acı veren هُوَ عَطْفٌ Bu atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى أَخَذْنَا 'Ehaznâ' üzerine.

9. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اُذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** اِذْ **Hani** جَاءَتْكُمْ **Size gelmişti** *(Ne?)* جُنُودٌ **Ordular** *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Öyle ordu ki,)* مُتَحَزِّبُونَ Toplu halde *(Ne zaman gelmişti?)* أَيَّامَ حَفْرِ الْخَنْدَقِ Hendek kazıldığı günlerde فَاَرْسَلْنَا **Biz de göndermiştik**

---

[1] لَاٰتَوْهَا fiilinin hemzesi hem çekilerek 'verirlerdi', hem de çekilmeden 'yaparlardı' anlamında okunur.

(Kimin üzerine?) **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Ne?)* **رِيحًا Bir rüzgar وَجُنُودًا Ve ordular ki, لَمْ تَرَوْهَا Siz onları görmediniz** *(Neden ordular?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden **وَكَانَ Ve olmuştur** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Ne olmuştur?)* **بِمَا تَعْمَلُونَ Sizin yaptıklarınızı** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ 'Ta' ile (bu durumda mana, sizin yaptığınız) مِنْ حَفْرِ الْخَنْدَقِ Hendek kazmayı *(Daha ne ile okunur?)* وَبِالْيَاءِ Ve de 'ya' ile (bu durumda da mana) مِنْ تَحْزِيبِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin toplanmasını *(Allah ne olmuştur?)* **بَصِيرًا Gören.**

10. **إِذْ Hani جَاؤُكُمْ Size gelmişlerdi** *(Nereden?)* **مِنْ فَوْقِكُمْ Yukarınızdan وَمِنْ اَسْفَلَ مِنْكُمْ Ve de aşağınızdan** مِنْ أَعْلَى الْوَادِي Vadinin üstünden وَأَسْفَلِهِ Ve altından; مِنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ Doğudan ve batıdan **وَإِذْ Ve hani زَاغَتْ Kaymıştı** *(Ne?)* **اَلْاَبْصَارُ Gözler** مَالَتْ Dönmüştü *(Neden?)* عَنْ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyden *(Kime?)* إِلَى عَدُوِّهَا (Kuşatan) düşmanına *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ جَانِبٍ Her taraftan **وَبَلَغَتْ Ve gelmişti** *(Ne?)* **اَلْقُلُوبُ Yürekler** *(Nereye?)* **اَلْحَنَاجِرَ Ağızlara** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ حَنْجَرَةٍ 'Hanceratün' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ مُنْتَهَى الْحُلْقُومِ Ve o boğazın sonudur *(Neden gelmişti?)* مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ Çok korkudan ötürü **وَتَظُنُّونَ Ve tahminlerde bulunuyordunuz** *(Kim hakkında?)* **بِاللّٰهِ Allah hakkında** *(Nasıl?)* **اَلظُّنُونَا Çeşit çeşit tahminlerle** اَلْمُخْتَلِفَةَ Farklılık arz eden *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ وَالْيَأْسِ Yardım ve ümitsizlikle.

11. **هُنَالِكَ İşte orada اُبْتُلِيَ İmtihan edilmişti** *(Kim?)* **اَلْمُؤْمِنُونَ Müminler** اُخْتُبِرُوا Sınanmışlardı *(Niye?)* لِتَبَيَّنَ Ayrılsın diye *(Kim?)* اَلْمُخْلِصُ Samimi olan *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِهِ Diğerlerinden **وَزُلْزِلُوا Ve sarsılmışlardı** حُرِّكُوا Silkelenmişlerdi *(Nasıl?)* **زِلْزَالًا شَدِيدًا Şiddetli bir sarsıntıyla** *(Neden ötürü?)* مِنْ شِدَّةِ الْفَزَعِ Korkunun şiddetinden ötürü.

12. **وَ** -اذْكُرْ- **Ve** hatırla **إِذْ Hani يَقُولُ Diyordu** *(Kim?)* **اَلْمُنَافِقُونَ Münafıklar وَالَّذِينَ Ve o kimseler ki, فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerinde مَرَضٌ Hastalık vardır** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İman zayıflığı *(Ne diyorlardı?)* **مَا وَعَدَنَا Meğer bize vaat etmemiş** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah وَرَسُولُهُ Ve Resûlü** *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile *(Ne vaat etmemiş?)* **إِلَّا غُرُورًا Aldatmadan başka bir şey** بَاطِلًا Boş (vaatten başka bir şey).

13. **وَإِذْ Ve hani قَالَتْ Demişti** *(Kim?)* **طَائِفَةٌ Bir grup** *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani, münafıklardan *(Ne demişlerdi?)* **يَا اَهْلَ يَثْرِبَ Ey Yesrib halkı!** هِيَ أَرْضُ الْمَدِينَةِ Yesrib Medine topraklarıdır وَلَمْ تُصْرَفْ (Bu kelime) munsarif değildir *(Niçin?)* لِلْعَلَمِيَّةِ Alemiyet وَوَزْنِ الْفِعْلِ Ve fiil vezni bulunduğu için **لَا مُقَامَ Duracak yer yok** *(Kim için?)*

لَكُمْ **Sizin için** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ الْمِيمِ 'Mim'in zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla أَيْ لَا إِقَامَةَ Yani, (Sizin için) ikamet de yok وَلَا مَكَانَةَ Tutunmak da فَارْجِعُوا **Artık geri dönün** *(Nereye?)* إِلَى مَنَازِلِكُمْ Evlerinize *(Neredeki?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Medine'ki وَكَانُوا خَرَجُوا Oysaki onlar çıkmışlardı *(Kiminle?)* مَعَ النَّبِيِّ Peygamberimizle ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nereye kadar çıkmışlardı?)* إِلَى سَلْعٍ Sel'a'ya kadar *(Bu Sel'a nedir?)* جَبَلٌ Bir dağdır *(Nerede?)* خَارِجَ الْمَدِينَةِ Medine'nin dışında *(Niçin çıkmışlardı?)* لِلْقِتَالِ Savaşmak için وَيَسْتَأْذِنُ **Ve izin istiyordu** *(Kim?)* فَرِيقٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمُ **Onlardan** *(Kimden izin istiyordu?)* اَلنَّبِيَّ **Peygamberden** *(Ne hususunda?)* فِي الرُّجُوعِ Geri dönme hususunda *(Nasıl izin istiyorlardı?)* يَقُولُونَ **Şöyle diyerek:** إِنَّ بُيُوتَنَا **Gerçekten bizim evlerimiz** عَوْرَةٌ **Açıktır** غَيْرُ حَصِينَةٍ Emniyette değildir يُخْشَى عَلَيْهَا Evler üzerine korku duyulmaktadır قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu ki: وَمَا هِيَ **O evler değildir** *(Ne?)* بِعَوْرَةٍ **Açık** إِنْ -مَا- يُرِيدُونَ **Onlar istemiyorlar** *(Ne?)* إِلَّا فِرَارًا **Kaçmaktan başka bir şey** *(Neden kaçmak?)* مِنَ الْقِتَالِ Savaşmaktan.

14. وَلَوْ دُخِلَتْ **Şayet girilseydi** أَيِ الْمَدِينَةُ Yani, Medine عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Nereden?)* مِنْ أَقْطَارِهَا **Her tarafından** نَوَاحِيهَا Her yanından ثُمَّ **Sonra** سُئِلُوا **Onlardan istenseydi** أَيْ سَأَلَهُمُ Yani, onlardan isteseydi *(Kim?)* اَلدَّاخِلُونَ Girenler *(Ne?)* اَلْفِتْنَةَ **Fitne çıkarmalarını** اَلشِّرْكَ Şirk koşmalarını لَآتَوْهَا **Elbette onu yerine getirirlerdi** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ Uzatarak ve uzatmadan أَيْ أَعْطَوْهَا Yani, onların istediklerini verirlerdi وَفَعَلُوهَا Ve onu yaparlardı وَمَا تَلَبَّثُوا **Ve kalmazlardı** *(Nerede?)* بِهَا **Orada** إِلَّا يَسِيرًا **Sadece azacık (kalırlardı).**

15. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* عَاهَدُوا **Söz vermiş** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Neye dair söz vermişlerdi?)* لَا يُوَلُّونَ **Çevirmeyeceklerine dair** *(Neyi?)* اَلْأَدْبَارَ **Arkalarını** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* عَهْدُ اللّٰهِ **Allah'a verilen söz** *(Ne olmuştur?)* مَسْؤُولًا **Sorulacak** *(Neden?)* عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ Yerine getirilmesinden.

﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ وَاِذًا﴾ إِنْ فَرَرْتُمْ ﴿لَا تُمَتَّعُونَ﴾ فِي الدُّنْيَا بَعْدَ فِرَارِكُمْ ﴿اِلَّا قَلِيلًا (١٦)﴾ بَقِيَّةَ آجَالِكُمْ ﴿قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ﴾ يُجِيرُكُمْ ﴿مِنَ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُوٓءًا﴾ هَلَاكًا وَهَزِيمَةً ﴿اَوْ﴾ يُصِيبُكُمْ بِسُوءٍ إِنْ ﴿اَرَادَ﴾ اللّٰهُ ﴿بِكُمْ رَحْمَةً﴾ خَيْرًا ﴿وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيًّا﴾ يَنْفَعُهُمْ ﴿وَلَا نَصِيرًا (١٧)﴾ يَدْفَعُ الضُّرَّ عَنْهُمْ ﴿قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّقِينَ﴾ الْمُثَبِّطِينَ ﴿مِنْكُمْ وَالْقَآئِلِينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ﴾ تَعَالَوْا ﴿اِلَيْنَا وَلَا يَاْتُونَ الْبَاْسَ﴾ الْقِتَالَ ﴿اِلَّا قَلِيلًا (١٨)﴾ رِيَاءً وَسُمْعَةً ﴿اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ﴾ بِالْمُعَاوَنَةِ جَمْعُ شَحِيحٍ وَهُوَ الْحَالُ مِنْ ضَمِيرِ يَأْتُونَ ﴿فَاِذَا جَآءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُورُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي﴾ كَنَظَرِ أَوْ كَدَوَرَانِ الَّذِي ﴿يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ أَيْ سَكَرَاتِهِ ﴿فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ﴾ وَحِيزَتِ الْغَنَائِمُ ﴿سَلَقُوكُمْ﴾ آذُوكُمْ أَوْ ضَرَبُوكُمْ ﴿بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ﴾ أَيِ الْغَنِيمَةِ يَطْلُبُونَهَا ﴿اُولٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا﴾ حَقِيقَةً ﴿فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذٰلِكَ﴾ الْاِحْبَاطُ ﴿عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا (١٩)﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿يَحْسَبُونَ الْاَحْزَابَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿لَمْ يَذْهَبُوا﴾ إِلٰى مَكَّةَ لِخَوْفِهِمْ مِنْهُمْ ﴿وَاِنْ يَاْتِ الْاَحْزَابُ﴾ كَرَّةً أُخْرٰى ﴿يَوَدُّوا﴾ يَتَمَنَّوْا ﴿لَوْ اَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْاَعْرَابِ﴾ أَيْ كَائِنُونَ فِي الْبَادِيَةِ ﴿يَسْاَلُونَ عَنْ اَنْبَآئِكُمْ﴾ أَخْبَارِكُمْ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ﴾ هٰذِهِ الْكَرَّةَ ﴿مَا قَاتَلُوا اِلَّا قَلِيلًا (٢٠)﴾ رِيَاءً وَخَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ اِسْوَةٌ﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ وَضَمِّهَا [اُسْوَةٌ] ﴿حَسَنَةٌ﴾ اِقْتِدَاءٌ بِهِ فِي الْقِتَالِ وَالثَّبَاتِ فِي مَوَاطِنِهِ ﴿لِمَنْ﴾ بَدَلٌ مِنْ لَكُمْ ﴿كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ﴾ يَخَافُهُ ﴿وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا (٢١)﴾ بِخِلَافِ مَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ ﴿وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ﴾ مِنَ الْاِبْتِلَاءِ وَالنَّصْرِ ﴿وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ﴾ فِي الْوَعْدِ ﴿وَمَا زَادَهُمْ﴾ ذٰلِكَ ﴿اِلَّا اِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا بِوَعْدِ اللّٰهِ ﴿وَتَسْلِيمًا (٢٢)﴾ لِأَمْرِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

16. **De ki: "Eğer ölmekten veya öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçmak size asla fayda vermeyecektir! Ve** şayet kaçarsanız **o zaman** dünyada **az bir süreden** kalan ecelinizden **fazla yaşatılmazsınız."**

17. **De ki: "Eğer size bir kötülük** yok olma ve hezimet **dileyecek olsa, Allah'tan sizi kim koruyabilir ya da** Allah **size rahmet** hayır **dileyecek olsa** size kim kötülük edebilir? **Onlar, kendilerine Allah'tan başka ne** menfaati dokunacak **bir dost ne de** zararı defedecek **bir yardımcı bulamazlar.**

18. **Allah, içinizden alıkoyanları** engelleyenleri **ve kardeşlerine: "Bize katılın** gelin" **diyenleri gerçekten biliyor. Zaten bunlar şiddete** savaşa, riya ve şöhret dışında **pek gelmezler.**

19. **Size karşı** yardım konusunda **pek cimridirler.**[1] **Hele korku gelip çattı mı, ölüm** sekaratı **baygınlığı geçiren kişi gibi** onun gözlerinin döndüğü veya onun baktığı gibi **gözleri dönerek sana baktıklarını görürsün. Korku gidi**p ganimet paylaşılı**nca da, hayra** mala **düşkünlük göstererek** onu isteyerek **sizi sert bir dille incitirler.** Eziyet eder veya vururlar. **İşte bunlar** hakikaten **iman etmiş değillerdir; Allah da onların amellerini heba etmiştir. Ve bu,** heba etme **Allah'a** irade etmesiyle **çok kolaydır.**

20. **Bunlar,** korktukları için kâfir **birliklerin**in Mekke'ye **gitmedikleri sanıyorlar. Birlikler** bir daha **gelecek olsa, isterler** arzularlar **ki, çölde göçebe Araplar içinde olsalardı da, sizin** kâfirlerle ilgili **haberlerinizi sorsalardı. Zaten** bu sefer **içinizde bulunsalardı dahi** gösteriş ve ayıplanma korkusu dışında **pek savaşacak değillerdi.**

21. **Andolsun ki, Allah Resûlünde, sizin için;**[2] **Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar** Allah'tan korkanlar **ve Allah'ı çok zikredenler için** savaşmak ve savaş alanlarında sebat konusunda **güzel bir örnek**[3] ona tabi olmak **vardır.** Böyle olmayanlar için yoktur.

22. **Müminler,** kâfir **birliklerin**i **gördüklerinde dediler ki: "İşte bu Allah ve Resûlünün bize vaat ettiği** imtihan ve yardım**dır! Allah ve Resûlü** vaadinde **doğru söylemiştir."** Bu, **onların ancak** Allah'ın vaadini tasdiklerini **imanlarını ve** emrine **teslimiyetlerini arttırdı.**

KELİME ANLAMI

16. قُلْ **De ki:** لَنْ يَنْفَعَكُمْ **Size asla fayda vermez** *(Ne?)* اَلْفِرَارُ **Kaçmak** اِنْ فَرَرْتُمْ **Şayet kaçarsanız** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ **Ölümden** اَوِ الْقَتْلِ **Veya öldürülmekten** وَاِذًا **Ve o takdirde** إِنْ فَرَرْتُمْ Şayet firar ederseniz لَا تُمَتَّعُونَ **Yaşatılmazsınız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden sonra?)* بَعْدَ فِرَارِكُمْ Kaçmanızdan sonra اِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az** بَقِيَّةَ آجَالِكُمْ Kalan süreniz kadar **(yaşatılırsınız).**

17. قُلْ **De ki:** مَنْ ذَا **Kimdir** الَّذِي **O kimse ki,** يَعْصِمُكُمْ **Sizi koruyacak** يُجِيرُكُمْ Sizi himaye edecek *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** اِنْ اَرَادَ **Şayet dilerse** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *(Ne dilerse?)* سُوءًا **Bir kötülük** هَلَاكًا Helak وَهَزِيمَةً Ve yenilgi اَوْ **Veya** يُصِيبُكُمْ Size isabet ettirecek (olan kimdir?) *(Ne?)* بِسُوءٍ Bir kötülük إِنْ اَرَادَ Şayet **dilerse** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah

---

[1] أَشِحَّةً kelimesi شَحِيح kelimesinin çoğulu olup يَأْتُونَ fiilinin zamirinden haldir.
[2] لِمَنْ terkibi لَكُمْ terkibinden bedeldir.
[3] إِسْوَةً kelimesi hemzenin kesresi ve zammesiyle okunur.

(Kime?) بِكُمْ **Size** *(Ne dilerse?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** خَيْرًا İyilik وَلَا يَجِدُونَ **Ve bulamazlar** *(Kim için?)* لَهُمْ **Kendileri için** *(Kimin dışında?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'ın dışında** أَيْ غَيْرِهِ Yani, ondan başka *(Ne bulamazlar?)* وَلِيًّا **Ne bir dost** يَنْفَعُهُمْ Ki, onlara fayda veriyor وَلَا نَصِيرًا **Ne de bir yardımcı** يَدْفَعُ Ki, defediyor *(Neyi?)* اَلضُّرَّ Zararı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

18. قَدْ يَعْلَمُ **Elbette biliyor** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلْمُعَوِّقِينَ **(Savaştan) alıkoyanları** اَلْمُثَبِّطِينَ Engelleyenleri *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizin içinizden** وَالْقَائِلِينَ **Ve diyenleri** *(Kime?)* لِإِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerine** *(Ne diyen?)* هَلُمَّ **Katılın** تَعَالَوْا Gelin *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** وَلَا يَأْتُونَ **Ve onlar gelmezler** *(Neye?)* اَلْبَأْسَ **Zora** اَلْقِتَالَ Savaşa إِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az (gelirler)** *(Niçin gelirler?)* رِيَاءً وَسُمْعَةً Gösteriş ve saygınlık için *(Nasıl gelirler?)*.

19. اَشِحَّةً **Kıskanarak** *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمْ **Size karşı** *(Neyi?)* بِالْمُعَاوَنَةِ Yardımı *(Eşihha kelimesi nedir?)* جَمْعُ شَحِيحٍ 'Şahîh' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ الْحَالُ Ve haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ يَأْتُونَ 'Ye'tûne' fiilinin zamirinden فَإِذَا جَاءَ **Ve geldiğinde** *(Ne?)* اَلْخَوْفُ **Korku** رَاَيْتَهُمْ **Onları görürsün ki,** يَنْظُرُونَ **Bakıyorlar** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Ne halde?)* تَدُورُ **Dönüyor olduğu halde** *(Ne?)* اَعْيُنُهُمْ **Gözleri** *(Kim gibi?)* كَالَّذِي **O kimse gibi ki,** كَنَظَرِ O kimsenin bakışı أَوْ كَدَوَرَانِ الَّذِي Veya gözlerinin dönüşü gibi ki, يُغْشٰى عَلَيْهِ **Baygınlık geçiriyor** *(Neden sebep?)* مِنَ الْمَوْتِ **Ölümden sebep** أَيْ سَكَرَاتِهِ Yani, ölüm sarhoşluğundan sebep فَإِذَا ذَهَبَ **Gittiğinde ise** *(Ne?)* اَلْخَوْفُ **Korku** وَحِيزَتْ Ve elde edildiğinde *(Ne?)* اَلْغَنَائِمُ Ganimetler سَلَقُوكُمْ **Sizi incitirler** آذَوكُمْ Size eziyet ederler أَوْ ضَرَبُوكُمْ Veya size vururlar *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ **Keskin dillerle** *(Nasıl?)* اَشِحَّةً **Düşkünlük göstererek** *(Neye?)* عَلَى الْخَيْرِ **Hayra** أَيِ الْغَنِيمَةِ Yani, ganimetlere يَطْلُبُونَهَا Onları isterler أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَمْ يُؤْمِنُوا **İman etmediler** *(Nasıl?)* حَقِيقَةً Gerçekten فَاَحْبَطَ **Bu sebeple boşa çıkardı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** اَلْإِحْبَاطُ Boşa çıkarma عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne olmuştur?)* يَسِيرًا **Kolay** *(Nasıl?)* بِإِرَادَتِهِ İradesiyle.

20. يَحْسَبُونَ **Sanıyorlar** *(Kimi?)* اَلْاَحْزَابَ **Birlikleri** *(Kimden oluşan?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Ne sanıyorlar?)* لَمْ يَذْهَبُوا **Gitmediler** *(Nereye?)* إِلٰى مَكَّةَ Mekke'ye *(Niçin böyle sanıyorlar?)* لِخَوْفِهِمْ مِنْهُمْ Onlardan korktukları için وَإِنْ يَأْتِ **Şayet gelecek olsa** *(Ne?)* اَلْاَحْزَابُ **Birlikler** *(Nasıl?)* كَرَّةً أُخْرٰى İkinci bir kere يَوَدُّوا **İsterler** يَتَمَنَّوْا Arzularlar ki, لَوْ اَنَّهُمْ **Onlar olsalardı** *(Ne?)* بَادُونَ **Çölde yaşayanlar** *(Kimin içinde?)* فِي الْاَعْرَابِ **Bedeviler içinde** أَيْ كَائِنُونَ Yani, olsalardı *(Nerede?)* فِي الْبَادِيَةِ Çölde *(Nasıl olsalardı?)* يَسْاَلُونَ **Sorar oldukları halde** *(Neden?)* عَنْ اَنْبَائِكُمْ **Sizin haberlerinizden** أَخْبَارِكُمْ مَعَ الْكُفَّارِ Kafirle ilgili haberlerinizden وَلَوْ كَانُوا **Şayet**

olsalardı *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizin içinizde** هٰذِهِ الْكَرَّةَ Bu ikinci kerede مَا قَاتَلُوا **Savaşmazlardı** اِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az (savaşırlardı)** *(Niçin çok az savaşırlardı?)* رِيَاءً Gösteriş olsun وَخَوْفًا Ve korktukları için *(Neden?)* مِنَ التَّعْيِيرِ Ayıplanmaktan.

21. لَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَانَ **Vardır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kimde?)* فِي رَسُولِ اللّٰهِ **Allah Resûlünde** *(Ne vardır?)* اِسْوَةٌ **Bir örnek** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemze'nin kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Öyle örnek ki,)* حَسَنَةٌ **Güzel** اِقْتِدَاءٌ بِهِ Ona uymak vardır *(Hangi konuda?)* فِي الْقِتَالِ Savaşmak وَالثَّبَاتِ Ve sebat etmek konusunda *(Nerede sebat etmek?)* فِي مَوَاطِنِهِ Savaş alanında *(Kim için Allah resûlünde güzel örnek vardır?)* لِمَنْ **O kimse için ki,** *(Limen terkibi nedir?)* بَدَلٌ مِنْ لَكُمْ 'Leküm'den bedeldir كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* يَرْجُوا **Umar** *(Neyi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** يَخَافُهُ Ondan sakınır oldu *(Daha neyi umar oldu?)* وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ **Ahiret gününü** وَذَكَرَ **Ve zikretti** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** بِخِلَافِ مَنْ O kimsenin aksine ki, لَيْسَ كَذٰلِكَ O böyle değildir.

22. وَلَمَّا رَاَ **Ve görünce** *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Neyi?)* اَلْاَحْزَابَ **Birlikleri** *(Kimden oluşan?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden قَالُوا **Dediler ki:** هٰذَا **Bu,** مَا وَعَدَنَا **Bize vaat ettiğidir** *(Kimin?)* اَللّٰهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlünün** (bize vaat ettiği) مِنَ الْاِبْتِلَاءِ وَالنَّصْرِ İmtihan ve yardımdır وَصَدَقَ **Ve doğru söyledi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlü** *(Nerede?)* فِي الْوَعْدِ Vaatte وَمَا زَادَهُمْ **Ve onları arttırmadı** *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (düşman birliklerini görmek) اِلَّا اِيمَانًا **Sadece iman yönünden (arttırdı)** تَصْدِيقًا Doğrulamak yönünden *(Neyi?)* بِوَعْدِ اللّٰهِ Allah'ın vaadini وَتَسْلِيمًا **Ve teslimiyet yönünden (arttırdı)** *(Neye teslimiyet?)* لِأَمْرِهِ Allah'ın emrine.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الثَّبَاتِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ﴾ مَاتَ أَوْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ﴾ ذٰلِكَ ﴿وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾ فِي الْعَهْدِ وَهُمْ بِخِلَافِ حَالِ الْمُنَافِقِينَ ﴿لِيَجْزِيَ اللّٰهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ اِنْ شَآءَ﴾ بِأَنْ يُمِيتَهُمْ عَلٰى نِفَاقِهِمْ ﴿اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿رَحِيمًا ﴿٢٤﴾﴾ بِهِ ﴿وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيِ الْأَحْزَابَ ﴿بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا﴾ مُرَادَهُمْ مِنَ الظَّفَرِ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾ بِالرِّيحِ وَالْمَلَائِكَةِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ قَوِيًّا﴾ عَلٰى إِيجَادِ مَا يُرِيدُهُ ﴿عَزِيزًا ﴿٢٥﴾﴾ غَالِبًا عَلٰى أَمْرِهِ ﴿وَاَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ﴾ أَيْ قُرَيْظَةَ ﴿مِنْ صَيَاصِيهِمْ﴾ حُصُونِهِمْ جَمْعُ صِيصِيَةٍ وَهُوَ مَا يَتَحَصَّنُ بِهِ ﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ الْخَوْفَ ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ﴾ مِنْهُمْ وَهُمُ الْمُقَاتِلَةُ ﴿وَتَاْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾﴾ مِنْهُمْ أَيِ الذَّرَارِيَّ ﴿وَاَوْرَثَكُمْ اَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ وَاَرْضًا لَمْ تَطَؤُهَا﴾ بَعْدُ وَهِيَ خَيْبَرُ أُخِذَتْ بَعْدَ قُرَيْظَةَ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ﴾ وَهُنَّ تِسْعٌ وَطَلَبْنَ مِنْهُ مِنْ زِينَةِ الدُّنْيَا مَا لَيْسَ عِنْدَهُ ﴿اِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ اُمَتِّعْكُنَّ﴾ أَيْ مُتْعَةَ الطَّلَاقِ ﴿وَاُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾﴾ اُطَلِّقْكُنَّ مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ ﴿وَاِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ﴾ أَيِ الْجَنَّةَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ﴾ بِإِرَادَةِ الْآخِرَةِ ﴿اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ أَيِ الْجَنَّةَ فَاخْتَرْنَ الْآخِرَةَ عَلَى الدُّنْيَا ﴿يَا نِسَٓاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَاْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيِّنَةٍ] أَيْ بُيِّنَتْ أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ ﴿يُضَاعَفْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعَّفْ بِالتَّشْدِيدِ وَفِي أُخْرٰى نُضَعِّفْ بِالنُّونِ مَعَهُ وَنَصْبِ الْعَذَابِ ﴿لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ﴾ ضِعْفَيْ عَذَابِ غَيْرِهِنَّ أَيْ مِثْلَيْهِ ﴿وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

23. **Müminler içinde Allah'a verdikleri** Peygamberle (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sebat etme **sözünü tutan nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirdi;** Allah yolunda öldü veya öldürüldü **kimi de** bunu **beklemektedir. Onlar** sözlerinde **hiçbir değişiklik yapmadılar.**

24. **(Tüm bunlar) Allah, doğruları doğrulukları sebebiyle mükâfatladırsın ve dilerse münafıklara** onları nifak üzere öldürerek **azap etsin yahut da tövbelerini kabul etsin diyedir. Şüphesiz Allah, daima** tövbe edeni **çok bağışlayandır,** ona karşı **pek merhametlidir.**

25. **Allah, o kâfir** birliklerini **hiçbir fayda elde edemeden** inananlara karşı zafer muratlarına nail olamadan **öfkeleri ile geri çevirdi. Allah savaşta** rüzgâr ve meleklerle **müminlere yetti. Allah daima güçlüdür, azizdir,** işine hâkimdir.

26. **Allah, ehl-i kitap** Kurayza'**dan, onlara arka çıkanları kalelerinden**[1] **indirdi ve kalplerine korku saldı;** onlardan **bir kısmını** savaşanları **öldürüyor, bir kısmını** zürriyetlerini **de esir alıyordunuz.**

27. **Allah, onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve** henüz **ayak basmadığınız topraklara** Kureyza'dan sonra alınan Hayber'e **sizi mirasçı yaptı. Allah daima her şeye gücü yetendir.**

28. **Ey Peygamber! Eşlerine**[2] **de ki: "Eğer dünya hayatını ve süsünü istiyorsanız, gelin size** boşanma **bedellerinizi vereyim ve sizi güzellikle salıvereyim."** Zarar vermeden boşayayım.

29. **Eğer Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu** cenneti **istiyorsanız, şüphesiz Allah, sizden** ahireti istemek suretiyle **güzel davrananlar için büyük bir mükâfat** cennet **hazırlamıştır.** Onlar da ahireti dünyaya tercih ettiler.

30. **Ey peygamber hanımları! Sizden kim ispatlanmış**[3] **bir hayâsızlık yaparsa, onun azabı** başkalarının azabının **iki katına**[4] iki misline **çıkarılır. Ve bu, Allah'a daima kolaydır.**

KELİME ANLAMI

23. مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Mü'minlerden** رِجَالٌ **Öyle adamlar vardır ki,** صَدَقُوا **Yerine getirdiler** *(Neyi?)* مَا عَاهَدُوا **Anlaştıkları şeyi** *(Kiminle?)* اللّٰهَ **Allah'la** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(O şey nedir?)* مِنَ الثَّبَاتِ Sebat etmektir *(Kiminle?)* مَعَ النَّبِيِّ Peygamberle birlikte ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin فَمِنْهُمْ **İşte onlardan** مَنْ **Öyleleri vardır ki,** قَضٰى **Yerine getirmiştir** *(Neyi?)* نَحْبَهُ **Sözünü** مَاتَ Öldü أَوْ قُتِلَ Veya katledildi *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah'ın yolunda وَمِنْهُمْ **Ve onlardan** مَنْ **Öyleleri vardır ki,** يَنْتَظِرُ **Bekliyor** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu وَمَا بَدَّلُوا **Ve değişiklik yapmadılar** *(Nasıl?)* تَبْدِيلًا **Hiçbir değişiklikle** *(Nerede değişiklik yapmadılar?)* فِي الْعَهْدِ Sözlerinde وَهُمْ Ve onlar بِخِلَافِ حَالِ الْمُنَافِقِينَ Münafıkların halinin aksinedir ***(Tüm bunlar niyedir?)***

---

[1] صَيَاصِي kelimesi صِيصِيَة kelimesinin çoğulu olup 'kendisiyle korunulan şey' anlamındadır.

[2] Peygamber Efendimizin eşleri dokuz tane idi. Ve kendisinden, elinde bulunmayan dünya ziyneti istemişlerdi.

[3] مُبَيَّنَة kelimesi ya harfinin fethasıyla okunduğu zaman 'ispatlanmış', kesresiyle okundu zaman 'açık' anlamına gelir.

[4] يُضَاعَفْ fiili diğer bir kıraatte يُضَعَّفْ şeklinde şeddeli olarak, diğer bir kıraatte ise نُضَعِّفْ لَهُ الْعَذَابَ şeklinde fiilin nunlu hali ve الْعَذَابَ kelimesinin nasbıyla okunur.

24. لِيَجْزِيَ **Mükafatlandırsın diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلصَّادِقِينَ **Doğruları** *(Ne ile?)* بِصِدْقِهِمْ **Doğruluklarıyla** وَيُعَذِّبَ **Ve cezalandırsın diye** *(Kimi?)* اَلْمُنَافِقِينَ **Münafıkları** اِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** *(Nasıl cezalandıracak?)* بِأَنْ يُمِيتَهُمْ Onları öldürmek suretiyle *(Ne üzere?)* عَلٰى نِفَاقِهِمْ Münafıklıkları üzere اَوْ يَتُوبَ **Veya dönsün diye** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Kimi?)* لِمَنْ تَابَ Tövbe edeni *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِ O, tövbe edene.

25. وَرَدَّ **Ve geri çevirdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** أَيِ الْأَحْزَابَ Yani, düşman birliklerini *(Ne ile geri çevirdi?)* بِغَيْظِهِمْ **Kinleriyle birlikte** *(Ne halde geri çevirdi?)* لَمْ يَنَالُوا **Elde edemedikleri halde** *(Ne?)* خَيْرًا **Hiçbir hayır** مُرَادَهُمْ İsteklerini *(İstekleri nedir?)* مِنَ الظَّفَرِ Zafer kazanmaktır *(Kime karşı?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere karşı وَكَفَى **Ve yetti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Neye karşı?)* اَلْقِتَالَ **Savaşa karşı** *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ وَالْمَلَائِكَةِ Rüzgar ve meleklerle وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* قَوِيًّا **Gücü yeten** *(Neye?)* عَلٰى إِيجَادِ مَا يُرِيدُهُ Dilediği şeyi yaratmaya *(Daha ne olmuştur?)* عَزِيزًا **Aziz** غَالِبًا Galip gelen *(Neye?)* عَلٰى أَمْرِهِ İşine.

26. وَأَنْزَلَ **Ve (Allah) indirdi** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** ظَاهَرُوهُمْ **Onlara arka çıktılar** *(Kimden?)* مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehl-i kitaptan** أَيْ قُرَيْظَةَ Yani, Kurazya'yı *(Nereden indirdi?)* مِنْ صَيَاصِيهِمْ **Hisarlarından** حُصُونِهِمْ Kalelerinden *(Sâyâsî kelimesi nedir?)* جَمْعُ صِيصِيَةٍ 'Sîsıyetün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ مَا يُتَحَصَّنُ بِهِ Ve o kendisiyle korunulan şeydir وَقَذَفَ **Ve attı** *(Nereye?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerine** *(Ne?)* اَلرُّعْبَ -الْخَوْفَ- **Korku** فَرِيقًا **Bir kısmını** تَقْتُلُونَ **Öldürüyordunuz** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَهُمُ الْمُقَاتِلَةُ Ki, onlar savaşanlardır وَتَأْسِرُونَ **Ve esir ediyordunuz** *(Kimi?)* فَرِيقًا **Diğer bir kısmını** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan أَيِ الذَّرَارِيَّ Yani, zürriyetlerini.

27. وَاَوْرَثَكُمْ **Ve sizi varis etti** *(Neye?)* اَرْضَهُمْ **Onların yerlerine** وَدِيَارَهُمْ **Yurtlarına** وَاَمْوَالَهُمْ **Mallarına** وَاَرْضًا **Ve öyle bir yere ki,** لَمْ تَطَؤُهَا **Ona ayak basmadınız** بَعْدُ Henüz وَهِيَ خَيْبَرُ Ve o yer Hayber'dir أُخِذَتْ Alınmıştır *(Neden sonra?)* بَعْدَ قُرَيْظَةَ Kurayza'dan sonra وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرًا **Gücü yeten.**

28. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** قُلْ **De** *(Kime?)* لِاَزْوَاجِكَ **Eşlerine** وَهُنَّ تِسْعٌ Ki, onlar dokuz tanedir وَطَلَبْنَ مِنْهُ Ve peygamberimizden istemişlerdi مِنْ زِينَةِ الدُّنْيَا Dünya ziynetinden *(Neyi istemişlerdi?)* مَا لَيْسَ عِنْدَهُ Elinde olmayan şeyi (onlara de ki): اِنْ كُنْتُنَّ **Eğer siz olduysanız** *(Ne?)* تُرِدْنَ **İstiyor** *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** وَزِينَتَهَا **Ve onun ziynetini** فَتَعَالَيْنَ **Öyleyse gelin** اُمَتِّعْكُنَّ **Size bedelinizi vereyim** أَيْ مُتْعَةَ الطَّلَاقِ Yani, boşanma bedelini وَاُسَرِّحْكُنَّ **Ve sizi salıvereyim** *(Nasıl?)* سَرَاحًا جَمِيلًا **Güzellikle bırakıp** اُطَلِّقْكُنَّ Sizi boşayayım *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ Hiçbir zarar vermeden.

29. وَاِنْ كُنْتُنَّ **Ve eğer siz olduysanız** *(Ne?)* تُرِدْنَ **İstiyor** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı,** وَرَسُولَهُ **Resûlünü** وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ **Ve ahiret yurdunu** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, cenneti فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kime?)* لِلْمُحْسِنَاتِ **Güzel davrananlara** *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Nasıl güzel davrananlar?)* بِاِرَادَةِ الْاٰخِرَةِ Ahireti istemek suretiyle ***(Allah onlara ne hazırladı?)*** اَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir mükafat** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, cennet فَاخْتَرْنَ Onlar da tercih ettiler *(Neyi?)* اَلْآخِرَةَ Ahireti *(Neye?)* عَلَى الدُّنْيَا Dünyaya.

30. يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ **Ey peygamberin hanımları!** مَنْ **Kim** يَأْتِ **Gelirse** *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Ne ile?)* بِفَاحِشَةٍ **Bir hayasızlıkla ki,** مُبَيِّنَةٍ **İspatlanmış** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا 'Ya'nın fethası ve kesresiyle أَيْ بُيِّنَتْ Yani, ispatlanmış أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ Veya o açıktır يُضَاعَفْ **Katlanır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte يُضَعَّفْ 'Yuda'if' şeklinde بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli (okunur) وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte ise نُضَعِّفْ 'Nuda'if' şeklinde بِالنُّونِ مَعَهُ Nun ve şedde ile وَنَصْبِ الْعَذَابِ Ve 'azap' kelimesinin nasbıyla (okunur) ***(Kim için katlanır?)*** لَهَا **Onun için** *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Kaça katlanır?)* ضِعْفَيْنِ **İki katına** ضِعْفَيْ عَذَابِ غَيْرِهِنَّ Diğer kadınların azabının iki katına أَيْ مِثْلَيْهِ Yani, iki misline وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** *(Ne olmuştur?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** يَسِيرًا **Çok kolay.**

﴿وَمَنْ يَقْنُتْ﴾ يُطِعْ ﴿مِنكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَآ اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ ثَوَابِ غَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ فِي تَعْمَلْ وَنُؤْتِهَا ﴿وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ زِيَادَةً ﴿يَآ نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ﴾ كَجَمَاعَةٍ ﴿مِنَ النِّسَاءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ﴾ اللّٰهَ فَإِنَّكُنَّ أَعْظَمُ ﴿فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ﴾ لِلرِّجَالِ ﴿فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ﴾ نِفَاقٌ ﴿وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾﴾ مِنْ غَيْرِ خُضُوعٍ ﴿وَقِرْنَ﴾ بِكَسْرِ الْقَافِ وَفَتْحِهَا [وَقَرْنَ] ﴿فِي بُيُوتِكُنَّ﴾ مِنَ الْقَرَارِ وَأَصْلُهُ اِقْرِرْنَ بِكَسْرِ الرَّاءِ وَفَتْحِهَا مِنْ قَرِرْتُ بِفَتْحِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا نُقِلَتْ حَرَكَةُ الرَّاءِ إِلَى الْقَافِ وَحُذِفَتْ مَعَ هَمْزَةِ الْوَصْلِ ﴿وَلَا تَبَرَّجْنَ﴾ بِتَرْكِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنْ أَصْلِهِ ﴿تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى﴾ أَيْ مَا قَبْلَ الْإِسْلَامِ مِنْ إِظْهَارِ النِّسَاءِ مَحَاسِنَهُنَّ لِلرِّجَالِ وَالْإِظْهَارُ بَعْدَ الْإِسْلَامِ مَذْكُورٌ فِي آيَةِ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴿وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ﴾ الْإِثْمَ يَا ﴿اَهْلَ الْبَيْتِ﴾ أَيْ نِسَاءَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَيُطَهِّرَكُمْ﴾ مِنْهُ ﴿تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَالْحِكْمَةِ﴾ السُّنَّةِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿خَبِيرًا ﴿٣٤﴾﴾ بِجَمِيعِ خَلْقِهِ ﴿اِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ﴾ الْمُطِيعَاتِ ﴿وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ﴾ فِي الْإِيمَانِ ﴿وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ﴾ عَلَى الطَّاعَاتِ ﴿وَالْخَاشِعِينَ﴾ الْمُتَوَاضِعِينَ ﴿وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّٓائِمِينَ وَالصَّٓائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ﴾ عَنِ الْحَرَامِ ﴿وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً﴾ لِلْمَعَاصِي ﴿وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾﴾ عَلَى الطَّاعَاتِ

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Sizden kim, Allah'a ve Resûlüne itaat eder** boyun eğer **ve de salih amel işlerse, ona da mükâfatını** diğer kadınların sevabından **iki kat veririz.**[1] **Ve ona** cennette (iki kat mükâfatına) ziyade olarak **hoş rızık hazırlamışızdır.**

32. **Ey Peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer** Allah'tan **sakınırsanız,** şüphesiz siz daha üstünsünüz. **Dolayısıyla** erkeklere **sesinizi inceltmeyin ki, kalbinde hastalık** nifak **bulunan kimse ümide kapılmasın.** Sesinizi inceltmeden **güzel söz söyleyin.**

[1] Diğer bir kıraatte تَعْمَلْ ve نُؤْتِهَا fiilleri ya harfiyle okunur.

33. **Evlerinizde oturun!**[1] İslam'dan önceki **eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın.** Erkeklere güzelliklerinizi göstermeyin. İslam geldikten sonra gösterilebilecek yerler ***"Görünen kısılmaları dışında süslerini açmasınlar." (Nur: 31)*** ayetinde zikredilmiştir: **Namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin.** Ey **Ehl-i Beyt!** Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) hanımları! **Doğrusu Allah sadece, sizden günahı gidermek ve sizi** ondan **tertemiz etmek istiyor.**

34. **Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini** Kuran'ı **ve hikmeti** sünneti **hatırlayın. Şüphesiz Allah, daima** dostlarına **lütufkâr ve** tüm yarattıklarından **haberdardır.**

35. **Şüphesiz Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar, itaat eden** boyun eğen **erkekler ve itaat eden kadınlar,** imanında **sadık erkekler ve sadık kadınlar,** itaat üzere **sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, huşu sahibi** mütevazı **erkekler ve huşu sahibi kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını** haramdan **koruyan erkekler ve (ırzlarını) koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve (çok) zikreden kadınlar, Allah, onlar için** günahlardan **bir mağfiret ve** itaate karşılık **büyük bir mükâfat hazırlamıştır.**

KELİME ANLAMI

31. وَمَنْ **Ve kim** يَقْنُتْ **Boyun eğer** يُطِعْ İtaat ederse *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** وَرَسُولِهِ **Ve Resûlüne** وَتَعْمَلْ **Ve işlerse** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** نُؤْتِهَا **Ona da veririz** *(Neyi?)* أَجْرَهَا **Mükafatını** *(Kaç kere?)* مَرَّتَيْنِ **İki kere** أَيْ مِثْلَيْ ثَوَابِ غَيْرِهِنَّ Yani, diğerlerinin sevabının iki mislini *(Kimden diğerleri?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı 'ya' ile (okunur) *(Nerede?)* فِي تَعْمَلْ وَنُؤْتِهَا 'Ta'mel' ve 'nu'tihâ' fiillerinde وَأَعْتَدْنَا **Ve hazırlamışızdır** *(Kim için?)* لَهَا **Onun için** *(Ne?)* رِزْقًا كَرِيمًا **Hoş bir rızık** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Ne olarak hazırlamışızdır?)* زِيَادَةً (İki kat ecrine) ziyade olarak.

32. يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ **Ey peygamberin hanımları!** لَسْتُنَّ **Siz değilsiniz** *(Kim gibi?)* كَأَحَدٍ **Her hangi biri gibi** كَجَمَاعَةٍ Bir topluluk gibi *(Kimden?)* مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** اِنِ اتَّقَيْتُنَّ **Şayet sakınırsanız** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan فَإِنَّكُنَّ Şüphesiz siz أَعْظَمُ Daha üstünsünüz فَلَا تَخْضَعْنَ **Dolayısıyla inceltmeyin** *(Neyi?)* بِالْقَوْلِ **Sözü** *(Kime?)* لِلرِّجَالِ Erkeklere فَيَطْمَعَ **Ki ümide kapılmasın** *(Kim?)* اَلَّذِي **O kimse ki,** فِي قَلْبِهِ **Kalbinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** نِفَاقٌ Münafıklık وَقُلْنَ **Ve söyleyin** *(Ne?)* قَوْلًا مَعْرُوفًا **Güzel söz** *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ خُضُوعٍ (Sesinizi) inceltmeden.

---

[1] قَرْنَ emri kaf harfinin hem kesresi hem de fethasıyla okunur. قَرَار kökünden olup aslı اِقْرِرْنَ dir. Ra harfinin kesresi ve fethasıyla okunan قَرَرْتُ dendir. Emirdeki ra harfinin harekesi kaf harfine nakledilmiş sonrada hemzeyi vasılla birlikte hazfedilmiştir.

33. **وَقِرْنَ Ve oturun** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْقَافِ 'Kaf' harfinin kesresi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur *(Nerede oturun?)* **فِي بُيُوتِكُنَّ Evlerinizde** مِنَ الْقَرَارِ ('Kırne' emri) karar kökündendir وَأَصْلُهُ Ve bu emrin aslı اِقْرِرْنَ 'Ikrirne'dir *(Ne ile okunan?)* بِكَسْرِ الرَّاءِ 'Ra'nın kesresiyle وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Ikrirne kelimesi nedendir?)* مِنْ قَرَرْتُ 'Karartü' fiilindendir *(Ne ile okunan?)* بِفَتْحِ الرَّاءِ 'Ra'nın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle *(Ikrirne emri nasıl kırne haline gelmiştir?)* نُقِلَتْ Nakledildi *(Ne?)* حَرَكَةُ الرَّاءِ 'Ra'nın harekesi *(Neye?)* إِلَى الْقَافِ 'Kaf'a وَحُذِفَتْ Ve 'ra" hazfedildi *(Ne ile birlikte?)* مَعَ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasılla birlikte **وَلَا تَبَرَّجْنَ Ve açılmayın** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَرْكِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'ta'dan birinin terk edilmesiyle *(Neredeki iki ta?)* مِنْ أَصْلِهِ Kelimenin aslındaki *(Nasıl açılmayın?)* **تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى İlk cahiliyedeki açılış gibi** أَيْ مَا قَبْلَ الْإِسْلَامِ Yani, İslam'dan önceki مِنْ إِظْهَارِ النِّسَاءِ Kadınların açmaları gibi *(Neyi?)* مَحَاسِنَهُنَّ Güzelliklerini *(Kime?)* لِلرِّجَالِ Erkeklere وَالْإِظْهَارُ (Güzelliklerini) açmak *(Neden sonraki?)* بَعْدَ الْإِسْلَامِ İslam geldikten sonraki *(Nedir?)* مَذْكُورٌ Zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي آيَةِ Şu ayette وَلَا يُبْدِينَ Açmasınlar *(Neyi?)* زِينَتَهُنَّ Ziynetlerini إِلَّا مَا ظَهَرَ Ancak görünün kısmı müstesna *(Neden?)* مِنْهَا O ziynetlerinden (Nur: **31**) **وَاَقِمْنَ Dosdoğru kılın** *(Neyi?)* **اَلصَّلٰوةَ Namazı وَاٰتِينَ Verin** *(Neyi?)* **اَلزَّكٰوةَ Zekatı وَاَطِعْنَ Ve itaat edin** *(Kime?)* **اَللّٰهَ Allah'a وَرَسُولَهُ Ve Resûlüne اِنَّمَا يُرِيدُ Muhakkak ki istiyor** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Neyi?)* **لِيُذْهِبَ Gidermeyi** *(Kimden?)* **عَنْكُمُ Sizden** *(Neyi?)* **اَلرِّجْسَ Kiri** اَلْإِثْمَ Günahı **-يَا- اَهْلَ الْبَيْتِ Ey Ehl-i beyt!** أَيْ نِسَاءَ النَّبِيِّ Yani, peygamberin hanımları ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Allah daha ne istiyor?)* **وَيُطَهِّرَكُمْ Ve sizi temizlemeyi** *(Neden?)* مِنْهُ O günahtan *(Nasıl?)* **تَطْهِيرًا Tertemiz ederek.**

34. **وَاذْكُرْنَ Ve hatırlayın** *(Neyi?)* **مَا يُتْلٰى Okunan şeyi** *(Nerede?)* **فِي بُيُوتِكُنَّ Sizin evlerinizde (okunan) مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı **وَالْحِكْمَةِ Ve hikmeti** اَلسُّنَّةِ Sünneti **اِنَّ اللّٰهَ Şüphesiz Allah كَانَ Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* **لَطِيفًا Lütuf sahibi** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına *(Daha ne olmuştur?)* **خَبِيرًا Haberdar** *(Neden?)* بِجَمِيعِ خَلْقِهِ Tüm yarattıklarından.

35. **اِنَّ الْمُسْلِمِينَ Şüphesiz müslüman erkekler وَالْمُسْلِمَاتِ Ve müslüman kadınlar وَالْمُؤْمِنِينَ Mümin erkekler وَالْمُؤْمِنَاتِ Ve mümin kadınlar وَالْقَانِتِينَ İtaat eden erkekler وَالْقَانِتَاتِ Ve itaat eden kadınlar** اَلْمُطِيعَاتِ Boyun eğenler **وَالصَّادِقِينَ Sadık erkekler وَالصَّادِقَاتِ Ve sadık kadınlar** *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İmanda **وَالصَّابِرِينَ Sabreden erkekler وَالصَّابِرَاتِ Ve sabreden kadınlar** *(Neye sabredenler?)* عَلَى الطَّاعَاتِ İbadetlere

وَالْخَاشِعِينَ **Huşu sahibi erkekler** اَلْمُتَوَاضِعِينَ Mütevazi erkekler وَالْخَاشِعَاتِ **Ve huşu sahibi kadınlar** وَالْمُتَصَدِّقِينَ **Sadaka veren erkekler** وَالْمُتَصَدِّقَاتِ **Ve sadaka veren kadınlar** وَالصَّائِمِينَ **Oruç tutan erkekler** وَالصَّائِمَاتِ **Ve oruç tutan kadınlar** وَالْحَافِظِينَ **Muhafaza eden erkekler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُمْ **Irzlarını** وَالْحَافِظَاتِ **Ve muhafaza eden kadınlar** *(Neden muhafaza edenler?)* عَنِ الْحَرَامِ Haramdan وَالذَّاكِرِينَ **Zikreden erkekler** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** وَالذَّاكِرَاتِ **Ve zikreden kadınlar** اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* مَغْفِرَةً **Bir mağfiret** *(Niçin?)* لِلْمَعَاصِي Günahları için وَاَجْرًا عَظِيمًا **Ve büyük bir mükafat** *(Neye karşılık?)* عَلَى الطَّاعَاتِ İbadetlere karşılık.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ تَكُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَكُونَ] ﴿لَهُمُ الْخِيَرَةُ﴾ أَيِ الْاِخْتِيَارُ ﴿مِنْ اَمْرِهِمْ﴾ خِلَافَ أَمْرِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ نَزَلَتْ فِي عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَحْشٍ وَأُخْتِهِ زَيْنَبَ خَطَبَهَا النَّبِيُّ ﷺ وَعَنَى لِزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ فَكَرِهَا ذٰلِكَ حِينَ عَلِمَا لِظَنِّهِمَا قَبْلُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَهَا لِنَفْسِهِ ثُمَّ رَضِيَا لِلْآيَةِ ﴿وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾﴾ بَيِّنًا فَزَوَّجَهَا النَّبِيُّ ﷺ لِزَيْدٍ ثُمَّ وَقَعَ بَصَرُهُ عَلَيْهَا بَعْدَ حِينٍ فَوَقَعَ فِي نَفْسِهِ حُبُّهَا وَفِي نَفْسِ زَيْدٍ كَرَاهَتُهَا ثُمَّ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أُرِيدُ فِرَاقَهَا فَقَالَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَاِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاُذْكُرْ ﴿تَقُولُ لِلَّذٖي اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ﴾ بِالْاِعْتَاقِ وَهُوَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ كَانَ مِنْ سَبْيِ الْجَاهِلِيَّةِ اشْتَرَاهُ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ قَبْلَ الْبِعْثَةِ وَأَعْتَقَهُ وَتَبَنَّاهُ ﴿اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ﴾ فِي أَمْرِ طَلَاقِهَا ﴿وَتُخْفٖي فٖي نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدٖيهِ﴾ مُظْهِرُهُ مِنْ مَحَبَّتِهَا وَأَنْ لَوْ فَارَقَهَا زَيْدٌ تَزَوَّجْتَهَا ﴿وَتَخْشَى النَّاسَ﴾ أَنْ يَقُولُوا تَزَوَّجَ زَوْجَةَ ابْنِهِ ﴿وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُ﴾ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَتَزَوَّجْهَا وَلَا عَلَيْكَ مِنْ قَوْلِ النَّاسِ ثُمَّ طَلَّقَهَا زَيْدٌ وَانْقَضَتْ عِدَّتُهَا قَالَ تَعَالٰى ﴿فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا﴾ حَاجَةً ﴿زَوَّجْنَاكَهَا﴾ فَدَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ بِغَيْرِ إِذْنٍ وَأَشْبَعَ الْمُسْلِمِينَ خُبْزًا وَلَحْمًا ﴿لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ حَرَجٌ فٖي اَزْوَاجِ اَدْعِيَآئِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ﴾ مَقْضِيُّهُ ﴿مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾﴾ ﴿مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فٖيمَا فَرَضَ﴾ أَحَلَّ ﴿اللّٰهُ لَهُ سُنَّةَ اللّٰهِ﴾ أَيْ كَسُنَّةِ اللّٰهِ فَنُصِبَ بِنَزْعِ الْخَافِضِ ﴿فِي الَّذٖينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ أَنْ لَا حَرَجَ عَلَيْهِمْ فِي ذٰلِكَ تَوْسِعَةً لَهُمْ فِي النِّكَاحِ ﴿وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ﴾ فِعْلُهُ ﴿قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾﴾ مَقْضِيًّا ﴿اَلَّذٖينَ﴾ نَعْتٌ لِلَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ﴾ فَلَا يَخْشَوْنَ مَقَالَةَ النَّاسِ فِيمَا أَحَلَّ اللّٰهُ لَهُمْ ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسٖيبًا ﴿٣٩﴾﴾ حَافِظًا لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ وَمُحَاسَبَتِهِمْ ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَٓا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ﴾ فَلَيْسَ أَبَا زَيْدٍ أَيْ وَالِدَهُ فَلَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ التَّزَوُّجُ بِزَوْجَتِهِ زَيْنَبَ ﴿وَلٰكِنْ﴾ كَانَ ﴿رَسُولَ اللّٰهِ وَخَاتِمَ النَّبِيّٖنَ﴾ فَلَا يَكُونُ لَهُ ابْنٌ رَجُلٌ بَعْدَهُ يَكُونُ نَبِيًّا وَفِي قِرَاءَةٍ [وَخَاتَمَ] بِفَتْحِ التَّاءِ كَآلَةِ الْخَتْمِ أَيْ بِهِ خُتِمُوا ﴿وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمًا ﴿٤٠﴾﴾ مِنْهُ بِأَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ وَإِذَا نَزَلَ السَّيِّدُ عِيسٰى يَحْكُمُ بِشَرِيعَتِهِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثٖيرًا ﴿٤١﴾﴾ ﴿وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَاَصٖيلًا ﴿٤٢﴾﴾ أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ ﴿هُوَ الَّذٖي يُصَلّٖي عَلَيْكُمْ﴾ أَيْ يَرْحَمُكُمْ ﴿وَمَلٰٓئِكَتُهُ﴾ أَيْ يَسْتَغْفِرُونَ لَكُمْ ﴿لِيُخْرِجَكُمْ﴾ لِيُدِيمَ إِخْرَاجَهُ إِيَّاكُمْ ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ أَيِ الْكُفْرِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ أَيِ الْإِيمَانِ ﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنٖينَ رَحٖيمًا ﴿٤٣﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

36. **Allah ve Resûlü bir işe hükmettiği zaman, artık mümin bir erkek ve kadına işlerinde** Allah ve Resûlünün emrinin aksine **tercih hakkı yoktur.** Bu ayet Abdullah b. Cahş ve kız kardeşi Zeynep hakkında inmiştir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'e, Zeyd b. Harise için nikâh hutbesi irat etmişti. Onlar, önce Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'i kendisi için istediğini zannettikleri için durumu öğrenince bunu hoş karşılamadılar. Fakat ayet inince razı oldular. **Her kim Allah ve Resûlüne asi olursa, şüphesiz apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.** Böylece Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'i Zeyd ile evlendirdi. Sonra Zeyneb'i gördü ve kalbinde ona karşı bir sevgi oluştu, Zeyd'in kalbinde ise ona karşı bir hoşnutsuzluk belirdi. Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ondan ayrılmak istiyorum" dedi. Peygamberimiz: "Eşini tut" dedi. Nitekim Allah Teâlâ da bu olayı şöyle anlatmıştır;

37. Hatırla! **Hani Allah'ın kendisine** İslam ile **ihsanda bulunduğu, senin de kendisine** azat ederek **iyilik ettiğin kimseye:** Bu kişi Zeyd b. Harise'dir. Cahiliye dönemi kölelerindendi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) peygamberlikten önce onu satın alıp azat etmiş ve evlat edinmişti. **"Eşini yanında tut,** onu boşamaktan **Allah'tan kork!" diyor, Allah'ın açığa çıkaracağı şeyi,** ona karşı olan muhabbetini ve şayet Zeyd ondan ayrılırsa onunla evleneceğini **içinde gizliyor ve insanların** "Oğlunun karısıyla evlendi" demesin**den çekiniyordun.**[1] **Oysaki Allah** her şeyde **kendisinden korkmana en layık olandır.** Onunla evlen! İnsanların sözünden çekinme. Sonra Zeyd onu boşadı ve iddeti sona erdi. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Zeyd, onunla ilişkisini kesince seni onunla evlendirdik ki, evlatlıkları, ilişkilerini kestiklerinde onların eşlerinde müminlere bir güçlük olmasın.** Bunun üzerine Peygamber Efendimiz onun yanına izinsiz girdi ve Müslümanlara düğün yemeği olarak ekmek ile et ikram ettik **Allah'ın emri**nin gereği **daima yapıla gelmiştir.**

38. **Allah'ın, kendisine farz** helal **kıldığı şeyde Peygambere herhangi bir sıkıntı yoktur. Bundan önce geçen** peygamber**ler hakkındaki Allah'ın âdeti**[2] **gibi.** Onlara da bu konuda herhangi bir sıkıntı yoktu. Çünkü Allah onlara nikâhta genişlik göstermişti. **Allah'ın emri** işi **daima takdir edilmiş** hükme bağlanmış **bir kaderdir.**

---

[1] İbni Hacer, Peygamber Efendimizin içinde gizlediği şeyin "Zeyneb'e karşı olan sevgiydi" şeklindeki rivayetlerin İbni Ebi Hatim ve İbni Cerir'in rivayet ettiği ve birçok müfessirin kitaplarında yer verdiği itibar edilmeyen rivayetler olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: "Sonuç olarak, Peygamber Efendimizin içinde gizlediği şey; Allah'ın kendisine Zeyneb'in yakında eşi olacağını haber vermesidir" (Bkz. İbni Hacer el-Askalânî; *Fethul-Bari,* Kitabu't-Tefsir, 33. Sûre, Bab/6 Hadis No: 4787, 8/665 ve Muhammed Ebu Şehbe; *el-İsrailiyyat ve'l-Mevdûat fi Kütübi't-Tefsir* s:324 Mütercim)

[2] سُنَّةَ اللّٰهِ terkibinin takdiri كَسُنَّةِ اللّٰهِ şeklindedir. Harf-i cerin hazfedilmesiyle nasb olmuştur.

39. **O peygamberler ki, Allah'ın gönderdiklerini duyururlar, Allah'tan korkarlar ve ondan başka kimseden korkmazlar.** Allah'ın kendilerine helal kıldığı şeyde insanların sözünden çekinmezler. **Hesap görücü** kulların amellerini gözetip onları hesaba çekici **olarak Allah yeter.**

40. **Muhammed, sizden hiçbir adamın babası değildir.** Dolayısıyla Zeyd'in babası değildir. Bu sebeple onun eşi Zeyneb'le evlenmek ona haram değildir. **Fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur.**[1] Kendisinden sonra peygamber olacak, bir oğlu gelmeyecektir. **Allah daima her şeyi hakkıyla bilendir.** Peygamberimizden sonra peygamber gelmemesi onun ilmindendir. Hz. İsa da indiğinde onun şeriatıyla hükmedecektir.

41. **Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.**

42. **Ve onu sabah-akşam** günün başında ve sonunda **tesbih edin.**

43. **Sizi karanlıklardan** küfürden **aydınlığa** imana **çıkarmak**, bunu devam ettirmek **için** istiğfar eden **melekleriyle birlikte size salât** rahmet **eden odur. Allah, müminlere karşı daima çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

36. وَمَا كَانَ **Söz konusu değildir** *(Kim için?)* لِمُؤْمِنٍ **Ne mümin erkek** وَلَا مُؤْمِنَةٍ **Ne de mümin kadın için** *(Ne zaman söz konusu değildir?)* اِذَا قَضَى **Hükmettiği zaman** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlü** *(Neye?)* اَمْرًا **Bir işe** *(Ne söz konusu değildir?)* اَنْ تَكُونَ **Olması** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile *(Kim için olması?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Onlar için neyin olması söz konusu değildir?)* اَلْخِيَرَةُ **Tercih hakkının** أَيِ الْاِخْتِيَارُ Yani, seçme hakkı *(Nede tercih hakları yoktur?)* مِنْ اَمْرِهِمْ **İşlerinde** *(Neyi tercih hakları yoktur?)* خِلَافَ أَمْرِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ Allah'ın ve resûlünün emrinin aksini نَزَلَتْ (Bu ayet) inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَحْشٍ Abdullah b. Cahş وَاُخْتِهِ زَيْنَبَ Ve kız kardeşi Zeynep hakkında خَطَبَهَا Onu istemişti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kim için istemişti?)* لِزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ (Evlatlığı) Zeyd b. Harise için فَكَرِهَا ذٰلِكَ O ikisi bunu hoş karşılamadı *(Ne zaman?)* حِينَ عَلِمَا Anladıkları zaman *(Niçin?)* لِظَنِّهِمَا قَبْلُ Çünkü onlar bundan önce zannetmişlerdi ki, أَنَّ النَّبِيَّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin خَطَبَهَا Onu istemişti *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ Kendisi için ثُمَّ رَضِيَا Sonra razı oldular *(Niçin?)* لِلْآيَةِ Bu ayet (indiği) için وَمَنْ **Ve her kim** يَعْصِ **Asi olursa** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** فَقَدْ ضَلَّ **Şüphesiz sapıtmış olur** *(Nasıl?)* ضَلَالًا مُبِينًا **Apaçık bir sapıklıkla** بَيِّنًا Aşikar فَزَوَّجَهَا Ve onu evlendirdi *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kiminle?)* لِزَيْدٍ Zeyd ile ثُمَّ وَقَعَ بَصَرُهُ

[1] خاتم kelimesi diğer bir kıraatte ta harfinin fethasıyla okunur. Mühür aleti anlamına gelir. Yani, onunla son buldular, demektir.

Sonra gözü ilişti *(Kime?)* عَلَيْهَا Zeyneb'e *(Ne zaman?)* بَعْدَ حِينٍ Bir süre sonra فَوَقَعَ فِي نَفْسِهِ Ve kalbinde oluştu *(Ne?)* حُبُّهَا Onun sevgisi وَفِي نَفْسِ زَيْدٍ Zeyd'in nefsinde de كَرَاهَتُهَا Ona karşı bir hoşnutsuzluk (oluştu) ثُمَّ قَالَ Sonra da dedi *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne dedi?)* أُرِيدُ فِرَاقَهَا Ondan ayrılmak istiyorum فَقَالَ Peygamberimiz de dedi ki: أَمْسِكْ عَلَيْكَ Kendine tut *(Kimi?)* زَوْجَكَ Eşini كَمَا قَالَ تَعَالَى Nitekim Yüce Allah şöyle buyurdu.

37. وَإِذْ **Hani** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِاذْكُرْ 'Üzkür' (hatırla) fiiliyle تَقُولُ **Diyordun** *(Kime?)* لِلَّذِي **O kimseye ki,** أَنْعَمَ **İhsanda bulundu** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالْإِسْلَامِ İslam ile وَأَنْعَمْتَ **Ve sen de ihsanda bulundun** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالْإِعْتَاقِ Azat etmekle وَهُوَ Ve o kişi زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ Zeyd b. Harise'dir كَانَ مِنْ سَبْيِ الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye kölelerinden idi اِشْتَرَاهُ Onu satın aldı *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ Allah Resûlü ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman satın aldı?)* قَبْلَ الْبِعْثَةِ Peygamber olarak gönderilmeden önce وَأَعْتَقَهُ Ve onu azat etti وَتَبَنَّاهُ Ve de evlat edindi *(Ne diyordun?)* اَمْسِكْ **Tut** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Kendine** *(Kimi?)* زَوْجَكَ **Eşini** وَاتَّقِ **Ve kork** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Nerede?)* فِي أَمْرِ طَلَاقِهَا Onu boşama işinde وَتُخْفِي **Ve gizliyordun** *(Nerede?)* فِي نَفْسِكَ **İçinde** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** اَللهُ **Allah** مُبْدِيهِ **Onu açığa çıkaracaktır** مُظْهِرُهُ Onu açıklayacaktır *(O şey de nedir?)* مِنْ مَحَبَّتِهَا Ona karşı olan sevgin وَأَنْ لَوْ فَارَقَهَا Ve şayet ondan ayrılsa *(Kim?)* زَيْدٌ Zeyd تَزَوَّجْتَهَا Onunla evlenmendir وَتَخْشَى **Ve korkuyordun** *(Kimden?)* اَلنَّاسَ **İnsanlardan** أَنْ يَقُولُوا Demelerinden *(Ne demelerinden?)* تَزَوَّجَ Evlendi *(Kiminle?)* زَوْجَةَ ابْنِهِ Oğlunun eşiyle وَاللهُ **Oysaki Allah** اَحَقُّ **Daha layıktır** *(Neye?)* اَنْ تَخْشَيهُ **Ondan korkmana** *(Nerede?)* فِي كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde وَتَزَوَّجْهَا Ve onunla evlen وَلَا عَلَيْكَ Sana bir şey yoktur *(Neden?)* مِنْ قَوْلِ النَّاسِ İnsanların sözünden ثُمَّ طَلَّقَهَا Sonra onu boşadı *(Kim?)* زَيْدٌ Zeyd وَانْقَضَتْ Ve bitti *(Ne?)* عِدَّتُهَا İddeti قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: فَلَمَّا قَضَى **Ve kesince** *(Kim?)* زَيْدٌ **Zeyd** *(Kimden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Neyi?)* وَطَرًا **İlişkiyi** حَاجَةً İhtiyacı زَوَّجْنَاكَهَا **Seni onunla evlendirdik** فَدَخَلَ عَلَيْهَا Ve onun yanına girdi *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nasıl girdi?)* بِغَيْرِ إِذْنٍ İzinsiz وَأَشْبَعَ Ve yedirdi *(Kime?)* اَلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara *(Ne?)* خُبْزًا وَلَحْمًا Ekmek ve et *(Niye seni onunla evlendirdik?)* لِكَيْ لَا يَكُونَ **Olmasın diye** *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Ne?)* حَرَجٌ **Bir güçlük** *(Ne hakkında?)* فِي أَزْوَاجِ اَدْعِيَائِهِمْ **Evlatlıklarının eşleri hakkında** *(Ne zaman sıkıntı olmasın diye?)* اِذَا قَضَوْا **Kestiklerinde** *(Kimden?)* مِنْهُنَّ **Onlardan** *(Neyi?)* وَطَرًا **İlişkiyi** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* اَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** مَقْضِيَّةُ Takdir ettiği şey *(Ne olmuştur?)* مَفْعُولًا **Yerine getirilmiş.**

38. مَا كَانَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygambere** *(Ne?)* مِنْ حَرَجٍ **Bir güçlük** *(Nerede?)* فِيمَا **O şeyde ki,** فَرَضَ **Farz** أَحَلَّ Helal **kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime farz kıldı?)* لَهُ **Ona** *(Bu ne gibidir?)* سُنَّةَ اللهِ **Allah'ın adeti gibidir** أَيْ كَسُنَّةِ اللهِ Yani, Allah'ın adeti gibi فَنُصِبَ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin hazfiyle *(Kim hakkındaki sünneti gibidir?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler hakkındaki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Onlar kimdir?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerdir *(Allah'ın adeti nedir?)* أَنْ لَا حَرَجَ عَلَيْهِمْ Onlara bir güçlük yoktur *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Niçin?)* تَوْسِعَةً لَهُمْ Onlara genişlik gösterildiği için *(Nerede?)* فِي النِّكَاحِ Nikahta وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Ne?)* اَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** فِعْلُهُ İşi *(Ne olmuştur?)* قَدَرًا **Bir kader ki,** مَقْدُورًا **Takdir edilmiş** مَقْضِيًّا Yerine getirilmiş *(Bundan önce geçenler kimdir?)*;

39. اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki,** نَعْتٌ Bu sıfattır *(Niçin?)* لِلَّذِينَ قَبْلَهُ Bundan önceki 'ellezine' için يُبَلِّغُونَ **Duyururlar** *(Neyi?)* رِسَالَاتِ اللهِ **Allah'ın gönderdiklerini** وَيَخْشَوْنَهُ **Ve ondan korkarlar** وَلَا يَخْشَوْنَ **Ve de korkmazlar** *(Kimden?)* اَحَدًا **Hiç kimseden** *(Kimden başka?)* اِلَّا اللهَ **Allah'tan başka** فَلَا يَخْشَوْنَ Bu sebeple korkmazlar *(Neden?)* مَقَالَةَ النَّاسِ İnsanların sözünden *(Hangi konuda?)* فِيمَا أَحَلَّ اللهُ لَهُمْ Allah'ın onlara helal kıldığı konuda وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* حَسِيبًا **Hesap görücü olarak** حَافِظًا Gözetici olarak *(Neyi?)* لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ Yarattıklarının amellerini وَمُحَاسَبَتِهِمْ Ve hesaba çekilmelerini.

40. مَا كَانَ **Olmamıştır** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ **Muhammed** *(Ne olmamıştır?)* اَبَا اَحَدٍ **Hiç kimsenin babası** *(Kimden?)* مِنْ رِجَالِكُمْ **Sizin erkeklerinizden** فَلَيْسَ Dolayısıyla değildir *(Ne?)* أَبَا زَيْدٍ Zeyd'in babası أَيْ وَالِدَهُ Yani, onun doğumuna sebep olan فَلَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ Bu sebeple de ona haram olmaz *(Ne?)* اَلتَّزَوُّجُ Evlenmek *(Kiminle?)* بِزَوْجَتِهِ زَيْنَبَ Zeyd'in eşi Zeynep'le وَلٰكِنْ **Ancak** كَانَ Muhammed olmuştur *(Ne olmuştur?)* رَسُولَ اللهِ **Allah'ın Resûlü** وَخَاتِمَ النَّبِيِّينَ **Ve peygamberlerin sonuncusu** فَلَا يَكُونُ لَهُ Bu sebeple onun için olmayacaktır *(Ne?)* اِبْنٌ رَجُلٌ Yetişmiş erkek çocuk *(Ne zaman?)* بَعْدَهُ Ondan sonra *(Öyle çocuk ki,)* يَكُونُ نَبِيًّا Peygamber olacak وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِفَتْحِ التَّاءِ (Hatim kelimesindeki) 'ta'nın fethasıyladır كَآلَةِ الْخَتْمِ Mühür aleti gibi أَيْ بِهِ خُتِمُوا Yani, onunla son buldular وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** مِنْهُ Onun bilmesindendir *(Ne?)* بِأَنْ لَا نَبِيَّ Peygamberin olmaması *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُ Peygamberimizden sonra وَإِذَا نَزَلَ Ve indiği zaman *(Kim?)* اَلسَّيِّدُ عِيسٰى Hazreti İsa يَحْكُمُ Hükmedecektir *(Ne ile?)* بِشَرِيعَتِهِ Peygamberimizin şeraitiyle.

41. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اُذْكُرُوا **Zikredin** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* ذِكْرًا كَثِيرًا **Çokça zikrederek.**

42. وَسَبِّحُوهُ **Ve onu tesbih edin** *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Sabah** وَاَصِيلًا **Ve akşam** أَوَّلَ النَّهَارِ Günün evvelinde وَ آخِرَهُ Ve sonunda.

43. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** يُصَلِّي **Salat ediyor** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** أَيْ يَرْحَمُكُمْ Yani, size rahmet ediyor وَمَلٰئِكَتُهُ **Ve melekleri** أَيْ يَسْتَغْفِرُونَ Yani, af talep ediyorlar *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Niçin böyle yapıyor?)* لِيُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmak için** لِيُدِيمَ Devam ettirmek için *(Neyi?)* إِخْرَاجَهُ إِيَّاكُمْ Sizi çıkarmasını *(Nereden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** أَيِ الْكُفْرِ Yani, küfürden *(Nereye?)* اِلَى النُّورِ **Nura** أَيِ الْإِيمَانِ Yani, imana وَكَانَ **Ve o daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** رَحِيمًا **Pek merhametli.**

﴿تَحِيَّتُهُمْ﴾ مِنْهُ تَعَالَى ﴿يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ﴾ بِلِسَانِ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾﴾ هُوَ
الْجَنَّةُ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا﴾ عَلَى مَنْ أُرْسِلْتَ إِلَيْهِمْ ﴿وَمُبَشِّرًا﴾ مَنْ صَدَّقَكَ
بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾﴾ مُنْذِرًا مَنْ كَذَّبَكَ بِالنَّارِ ﴿وَدَاعِيًا إِلَى اللهِ﴾ إِلَى طَاعَتِهِ ﴿بِإِذْنِهِ﴾ بِأَمْرِهِ
﴿وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ مِثْلَهُ فِي الْاِهْتِدَاءِ بِهِ ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللهِ فَضْلًا كَبِيرًا
﴿٤٧﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ فِيمَا يُخَالِفُ شَرِيعَتَكَ ﴿وَدَعْ﴾ أُتْرُكْ
﴿أَذَاهُمْ﴾ لَا تُجَازِهِمْ عَلَيْهِ إِلَى أَنْ تُؤْمَرَ فِيهِمْ بِأَمْرٍ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ فَهُوَ كَافِيكَ ﴿وَكَفَى
بِاللهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾﴾ مُفَوَّضًا إِلَيْهِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ
قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ تُمَاسُّوهُنَّ أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ ﴿فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ
تَعْتَدُّونَهَا﴾ تُحْصُونَهَا بِالْأَقْرَاءِ وَغَيْرِهَا ﴿فَمَتِّعُوهُنَّ﴾ أَعْطُوهُنَّ مَا يَسْتَمْتِعْنَ بِهِ أَيْ إِنْ لَمْ يُسَمَّ
لَهُنَّ أَصْدِقَةٌ وَإِلَّا فَلَهُنَّ نِصْفُ الْمُسَمَّى فَقَطْ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَسَرِّحُوهُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾﴾ خَلُّوا سَبِيلَهُنَّ مِنْ غَيْرِ إِضْرَارٍ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ الَّتِي
آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ ﴿وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْكَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ بِالسَّبْيِ كَصَفِيَّةَ
وَجُوَيْرِيَةَ ﴿وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ﴾
بِخِلَافِ مَنْ لَمْ يُهَاجِرْنَ ﴿وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا﴾
يَطْلُبُ نِكَاحَهَا بِغَيْرِ صَدَاقٍ ﴿خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ النِّكَاحُ بِلَفْظِ الْهِبَةِ مِنْ غَيْرِ
صَدَاقٍ ﴿قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿فِي أَزْوَاجِهِمْ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ بِأَنْ لَا
يَزِيدُوا عَلَى أَرْبَعِ نِسْوَةٍ وَلَا يَتَزَوَّجُوا إِلَّا بِوَلِيٍّ وَشُهُودٍ وَمَهْرٍ ﴿وَ﴾ فِي ﴿مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾
مِنَ الْإِمَاءِ بِشِرَاءٍ وَغَيْرِهِ بِأَنْ تَكُونَ الْأَمَةُ مِمَّنْ تَحِلُّ لِمَالِكِهَا كَالْكِتَابِيَّةِ بِخِلَافِ الْمَجُوسِيَّةِ
وَالْوَثَنِيَّةِ وَأَنْ تُسْتَبْرَأَ قَبْلَ الْوَطْءِ ﴿لِكَيْلَا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَ ذَلِكَ ﴿يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ﴾ ضِيقٌ
فِي النِّكَاحِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ فِيمَا يَعْسُرُ التَّحَرُّزُ عَنْهُ ﴿رَحِيمًا ﴿٥٠﴾﴾ بِالتَّوْسِعَةِ فِي ذَلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Kendisine kavuştukları gün,** Allah Teâlâ'nın **onlara iltifatı,** meleklerin diliyle **selamdır. Allah onlara çok değerli bir mükâfat** cennet **hazırlamıştır.**

45. **Ey Peygamber! Doğrusu biz seni** gönderildiğin kişilere **bir şahit,** seni tasdik edenleri cennetle **bir müjdeleyici ve** seni yalanlayanları ateşle **bir uyarıcı olarak gönderdik.**

46. **Allah'ın izni** emriyle, **ona** ibadete çağıran **bir davetçi ve** hidayete vesile olma konusunda **nur saçan bir kandil**e benzer **olarak (gönderdik).**

47. **Müminleri, Allah tarafından büyük bir lütufla** cennetle **müjdele.**

48. Şeriatına uymayan şeylerde **kâfirlere ve münafıklara uyma. Onların eziyetlerini bırak** terk et. Sana bu konuda emir gelmeden, onları yaptıklarına karşılık cezalandırma. **Allah'a güven,** o sana yeter. **Vekil;** işlerin kendisine ısmarlandığı zât **olarak Allah yeter.**

49. **Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp da, henüz el sürmeden**[1] birlikte olmadan **onları boşarsanız, sizin, onlar üzerinde** hayız veya diğer şeylerle **sayacağınız bir iddet hakkınız yoktur. O halde onlara bağışta bulunun.** Mehri belirlemediyseniz mut'alarını, belirlediyseniz, kararlaştırılanın yarısını verin. Bunu İbni Abbas söylemiştir. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir. **Ve onları güzelce serbest bırakın.** Zarar vermeden yollarını açın.

50. **Ey Peygamber! Ücretlerini** mehirlerini **verdiğin hanımlarını, Allah'ın sana** kâfirlerden esir etmek suretiyle **ganimet olarak verdiği ve elinin altında bulunan** Safiye ve Cüveyriye gibi **cariyeleri ve seninle beraber göç eden amca, hala, dayı ve teyze kızlarını sana helal kıldık.** Hicret etmeyenler helal değildir. **Bir de kendisini peygambere hibe eden mümin kadını, Peygamber kendisiyle evlenmek** onu mehirsiz nikâhlamak **isterse, diğer müminler hariç, sadece sana mahsus olmak üzere** mehir vermeden hibe lafzıyla nikâh kıymayı **(helal kıldık). Kuşkusuz biz, hanımları ve ellerinin altında bulunan** cariyeleri **hakkında onlara** müminlere **farz kıldığımız şeyi biliriz.** Bu şeyler; hanımlarının dörtten fazla olmaması, sadece veli, şahit ve mehirle evlenilebilmesi, cariyelerin ise, satın alma veya diğer bir yolla elde edilmiş olması, sahibine helal olanlardan örneğin, Ehl-i kitap olup Mecusi veya putperest olmaması ve ilişkiden önce istibra yaptırılması gibi şartlardır. **Ta ki, sana bir sıkıntı** nikâhta zorluk **olmasın.**[2] **Allah** sakınılması zor olan şeyde **daima çok bağışlayandır,** bu konuda genişlik göstererek **pek merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

44. تَحِيَّتُهُمْ **Onlara yapılacak iltifat** *(Kimden?)* مِنْهُ تَعَالَى Yüce Allah'tan *(Ne zaman?)* يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ **Ona kavuşacakları gün** *(Nedir?)* سَلَامٌ **Selamdır** *(Ne ile?)* بِلِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle وَاَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* اَجْرًا كَرِيمًا **Çok değerli bir mükafat** هُوَ الْجَنَّةُ O cennettir.

45. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اِنَّا **Şüphesiz biz** اَرْسَلْنَاكَ **Seni gönderdik** *(Ne olarak?)* شَاهِدًا **Şahit olarak** *(Kime?)* عَلَى مَنْ O kimselere ki, أُرْسِلْتَ اِلَيْهِمْ Sen (onlara) gönderildin *(Daha ne olarak?)* وَمُبَشِّرًا **Ve müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ صَدَّقَكَ Seni doğrulayanı

---

[1] تَمَسُّوهُنَّ fiili diğer bir kıraatte تُمَاسُّوهُنَّ şeklinde okunmuştur.

[2] لِكَيْ terkibindeki lam harf-i ceri bundan önce geçen اَحْلَلْنَا fiilidir.

(Ne ile müjdeleyici olarak?) بِالْجَنَّةِ Cennetle وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı** مُنْذِرًا İkaz edici **olarak** *(Kimi?)* مَنْ كَذَّبَكَ Seni yalanlayanı *(Ne ile ikaz edici olarak?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Daha ne olarak gönderdik?).*

46. وَدَاعِيًا **Ve davet edici olarak** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** إِلَى طَاعَتِهِ Ona itaate *(Ne ile davet edici olarak?)* بِإِذْنِهِ **Onun izniyle** بِأَمْرِهِ Onun emriyle وَسِرَاجًا مُنِيرًا **Ve de nur saçan bir kandil olarak** أَيْ مِثْلَهُ Yani, kandil gibi *(Hangi konuda?)* فِي الْاِهْتِدَاءِ بِهِ Kendisiyle yol bulunması konusunda.

47. وَبَشِّرِ **Ve müjdele** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Ne ile?)* بِاَنَّ لَهُمْ **Muhakkak onlar için** مِنَ اللهِ **Allah'tan** فَضْلًا كَبِيرًا **Büyük bir lütuf vardır** هُوَ الْجَنَّةُ O cennettir.

48. وَلَا تُطِعِ **Ve uyma** *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklara** *(Hangi konuda?)* فِيمَا يُخَالِفُ Ters düşen konuda *(Neye?)* شَرِيعَتَكَ Senin şeraitine وَدَعْ **Ve bırak** اُتْرُكْ Terk et *(Neyi?)* اَذَاهُمْ **Onların eziyetini** لَا تُجَازِهِمْ Onları cezalandırma *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O eziyete karşılık *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَنْ تُؤْمَرَ Emrolununcaya kadar *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Onlar hakkında *(Ne ile?)* بِأَمْرٍ Bir emirle وَتَوَكَّلْ **Ve güven** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** فَهُوَ كَافِيكَ O sana yeter وَكَفَى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** مُفَوَّضًا إِلَيْهِ (Her şey) kendisine ısmarlanmış olarak.

49. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِذَا نَكَحْتُمُ **Nikahladığınız zaman** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنَاتِ **Mümin kadınları** ثُمَّ **Sonra da** طَلَّقْتُمُوهُنَّ **Onları boşadığınız zaman** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ **Onlara dokunmadan önce** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte تُمَاسُّوهُنَّ 'Tumâssûhunne' (şeklinde elif ile)dir أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ Yani, onlarla cima etmeden önce (boşarsanız) فَمَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِنَّ **Onlar üzerine** *(Ne yoktur?)* مِنْ عِدَّةٍ **Bir iddet ki,** تَعْتَدُّونَهَا **Onu sayıyorsunuz** تُحْصُونَهَا Onu hesaplıyorsunuz *(Ne ile?)* بِالْأَقْرَاءِ Hayız/temizlik süresi وَغَيْرِهَا Ve diğerleriyle فَمَتِّعُوهُنَّ **Öyleyse onlara bağışta bulunun** أَعْطُوهُنَّ Onlara verin *(Neyi?)* مَا يَسْتَمْتِعْنَ بِهِ Kendisinden faydalanacakları şeyi أَيْ إِنْ لَمْ يُسَمَّ لَهُنَّ Yani, onlar için belirlenmediyse *(Ne?)* أَصْدِقَةٌ Mehirler وَإِلَّا Eğer belirlendiyse فَلَهُنَّ Onlar için vardır *(Ne?)* نِصْفُ الْمُسَمَّى Belirlenenin yarısı فَقَطْ Sadece قَالَهُ Bunu söyledi *(Kim?)* اِبْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas وَعَلَيْهِ Ve bu görüş üzeredir *(Kim?)* اَلشَّافِعِيُّ İmam-ı Şafii وَسَرِّحُوهُنَّ **Ve onları salıverin** *(Nasıl?)* سَرَاحًا جَمِيلًا **Güzelce salıvererek** خَلُّوا Açın *(Neyi?)* سَبِيلَهُنَّ Onların yollarını *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ إِضْرَارٍ Zarar vermeden.

50. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اِنَّا **Şüphesiz biz** اَحْلَلْنَا **Helal kıldık** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kimi?)* اَزْوَاجَكَ **Eşlerini** اَللَّاتِي **Öyle eşlerin ki,** اٰتَيْتَ **Sen verdin** *(Neyi?)* أُجُورَهُنَّ **Ücretlerini** مُهُورَهُنَّ Mehirlerini *(Daha neyi helal kıldık?)* وَمَا **O kadınları ki,** مَلَكَتْ

Sahip oldu *(Ne?)* يَمِينُكَ **Sağ elin** *(Sağ elinin sahip olduğu kimdendir?)* مِمَّا **O kadınlardan ki,** اَفَاءَ **Ganimet olarak verdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Kimden ganimet olarak verdi?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Nasıl?)* بِالسَّبْيِ Esir etmek suretiyle *(Kim gibi?)* كَصَفِيَّةَ Safiye وَجُوَيْرِيَةَ Ve Cuveyriye gibi *(Daha kimi helal kıldık?)* وَبَنَاتِ عَمِّكَ **Amca kızlarını** وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ **Hala kızlarını** وَبَنَاتِ خَالِكَ **Dayı kızlarını** وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ **Teyze kızlarını** اَلَّتِي **Ki, bunlar** هَاجَرْنَ **Hicret ettiler** *(Kiminle birlikte?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** بِخِلَافِ مَنْ O kadınların aksine ki, لَمْ يُهَاجِرْنَ Hicret etmediler *(Daha kimi helal ettik?)* وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً **Mümin bir kadını ki,** اِنْ وَهَبَتْ **Şayet hibe ederse** *(Kimi?)* نَفْسَهَا **Kendisini** *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ **Peygambere** اِنْ اَرَادَ **Şayet isterse** *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ **Peygamber** *(Neyi?)* اَنْ يَسْتَنْكِحَهَا **Onu nikahlamayı** يَطْلُبُ İsterse *(Neyi?)* نِكَاحَهَا Onu nikahlamayı *(Nasıl?)* بِغَيْرِ صَدَاقٍ Mehirsiz *(Bunu nasıl helal kıldık?)* خَالِصَةً لَكَ **Sana mahsus olarak** مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ **Diğer müminlere olmaksızın** *(Ne sana mahsustur?)* اَلنِّكَاحُ Nikah *(Ne ile?)* بِلَفْظِ الْهِبَةِ Hibe lafzıyla *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ صَدَاقٍ Mehirsiz قَدْ عَلِمْنَا **Muhakkak biz bildik** *(Neyi?)* مَا فَرَضْنَا **Farz kıldığımız şeyi** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminlere *(Kim hakkında farz kıldığımızı bildik?)* فِي أَزْوَاجِهِمْ **Eşleri hakkında** *(O farz kıldıklarımız nedir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerdir *(Ne şekilde?)* بِأَنْ لَا يَزِيدُوا Sayıyı arttırmamaları şeklinde *(Neye arttırmama?)* عَلٰى أَرْبَعِ نِسْوَةٍ Dört kadın üzerine وَلَا يَتَزَوَّجُوا Ve evlenmemeleri şeklinde إِلَّا بِوَلِيٍّ وَشُهُودٍ وَمَهْرٍ Ancak veli, şahit ve mehir ile *(Daha kim hakkında farz kıldığımızı bildik?)* وَ –فِي– مَا **O kadınlar** hakkında **ki,** مَلَكَتْ **Sahip olmuştur** *(Ne?)* اَيْمَانُهُمْ **Sağ elleri** *(Kimlerden?)* مِنَ الْإِمَاءِ Cariyelerden *(Nasıl sahip olmuştur?)* بِشِرَاءٍ وَغَيْرِهِ Satın almak ve diğer şekillerle *(Nasıl?)* بِأَنْ تَكُونَ الْأَمَةُ Cariyenin olması suretiyle *(Kimden?)* مِمَّنْ تَحِلُّ Helal olan cariyelerden *(Kime helal olan?)* لِمَالِكِهَا Sahibine *(Kim gibi?)* كَالْكِتَابِيَّةِ Ehl-i kitap cariye gibi بِخِلَافِ الْمَجُوسِيَّةِ وَالْوَثَنِيَّةِ Mecusi ve putperest cariye böyle değildir *(Hükümlerden biri de nedir?)* وَأَنْ تَسْتَبْرِئَ Cariye'nin istibra yapması/rahmini temizlemesi *(Neden önce?)* قَبْلَ الْوَطْءِ Cimadan önce *(Niye bunları helal kıldık?)* لِكَيْلَا يَكُونَ **Olmasın diye** *(Buradaki lam harfi ceri nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taallük etmektedir *(Neye?)* بِمَا قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan öncesi(ehalle fiili)ne *(Kimin üzerine olmasın diye?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Ne?)* حَرَجٌ **Güçlük** ضِيقٌ Darlık *(Nerede?)* فِي النِّكَاحِ Nikahta وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Nerede?)* فِيمَا يَعْسُرُ Zor olan yerde *(Ne zor olan?)* اَلتَّحَرُّزُ عَنْهُ Ondan sakınmak *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Nasıl?)* بِالتَّوْسِعَةِ Genişlik göstermesiyle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu nikah konusunda.

﴿ترجئ﴾ بالهمزة والياء بدله [ترجي] تؤخر ﴿من تشاء منهن﴾ أي أزواجك عن نوبتها ﴿وتؤوي﴾ تضم ﴿إليك من تشاء﴾ منهن فتأتيها ﴿ومن ابتغيت﴾ طلبت ﴿ممن عزلت﴾ من القسمة ﴿فلا جناح عليك﴾ في طلبها وضمها إليك خير في ذلك بعد أن كان القسم واجبا عليه ﴿ذلك﴾ التخيير ﴿أدنى﴾ أقرب إلى ﴿أن تقر أعينهن ولا يحزن ويرضين بما آتيتهن﴾ ما ذكر المخير فيه ﴿كلهن﴾ تأكيد للفاعل في يرضين ﴿والله يعلم ما في قلوبكم﴾ من أمر النساء والميل إلى بعضهن وإنما خيرناك فيهن تيسيرا عليك في كل ما أردت ﴿وكان الله عليما﴾ بخلقه ﴿حليما (٥١)﴾ عن عقابهم ﴿لا تحل﴾ بالتاء والياء [يحل] ﴿لك النساء من بعد﴾ بعد التسع التي اخترنك ﴿ولا أن تبدل﴾ بترك إحدى التائين في الأصل ﴿بهن من أزواج﴾ بأن تطلقهن أو بعضهن وتنكح بدل من طلقت ﴿ولو أعجبك حسنهن إلا ما ملكت يمينك﴾ من الإماء فتحل لك وقد ملك ﷺ بعدهن مارية وولدت له إبراهيم ومات في حياته ﴿وكان الله على كل شيء رقيبا (٥٢)﴾ حفيظا ﴿يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوت النبي إلا أن يؤذن لكم﴾ في الدخول بالدعاء ﴿إلى طعام﴾ فتدخلوا ﴿غير ناظرين﴾ منتظرين ﴿إناه﴾ نضجه مصدر أنى يأني ﴿ولكن إذا دعيتم فادخلوا فإذا طعمتم فانتشروا ولا﴾ تمكثوا ﴿مستأنسين لحديث﴾ من بعضكم لبعض ﴿إن ذلكم﴾ المكث ﴿كان يؤذي النبي فيستحيي منكم﴾ أن يخرجكم ﴿والله لا يستحيي من الحق﴾ أن يخرجكم أي لا يترك بيانه وقرئ يستحي بياء واحدة ﴿وإذا سألتموهن﴾ أي أزواج النبي ﷺ ﴿متاعا فاسألوهن من وراء حجاب﴾ ستر ﴿ذلكم أطهر لقلوبكم وقلوبهن﴾ من الخواطر المريبة ﴿وما كان لكم أن تؤذوا رسول الله﴾ بشيء ﴿ولا أن تنكحوا أزواجه من بعده أبدا إن ذلكم كان عند الله﴾ ذنبا ﴿عظيما (٥٣)﴾ ﴿إن تبدوا شيئا أو تخفوه﴾ في نكاحهن بعده ﴿فإن الله كان بكل شيء عليما (٥٤)﴾ فيجازيكم عليه.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **Onlardan** eşlerinden **dilediğini** nöbetinden **geri bırakır,**[1] erteler, onlardan **dilediğini de yanına alırsın** ve ona gelirsin. Nöbetten **azlettiklerinden hangisini istersen** onu tekrar isteyip yanına almanda, **senin üzerine bir günah yoktur.** Peygamberimize önceleri nöbet vacip iken sonradan bu konuda serbest bırakıldı. **Bu** serbestlik **onların gözlerinin aydın olması, üzülmemeleri ve hepsinin senin verdiklerine** zikredilen serbest bırakıldığı hükümlere **razı olmalarına daha uygun** yakın**dır. Allah, kalplerinizde olan** kadınlara ait duyguları ve

---

[1] تُرْجِئُ fiili sonu hemzeli veya hemze yerine ya ile okunur.

onların kimine karşı olan meylinizi **bilir.** Her istediğini kolaylaştırmak için seni kadınlar hakkında serbest bıraktık. **Allah daima** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** onlara azap etmede **halimdir** (acele etmez).

52. Seni tercih eden **bu** dokuz kadı**ndan sonra elinin altında bulunan** cariye**ler hariç,** zira onlar sana helaldir. Nitekim Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bundan sonra Mâriye'yi almış, ondan İbrahim isimli oğlu olmuştu. İbrahim, Peygamberimizin hayatında vefat etmiştir, **artık başka kadınlarla evlenmen, güzellikleri hoşuna gitse bile, bunları** tamamını veya bir kısmını boşayıp boşadığının yerine yenisini nikâhlamak suretiyle **başka hanımlarla değiştirmen**[1] **sana helal olmaz.**[2] **Allah daima her şeyi gözetmektedir.**

53. **Ey iman edenler! Peygamberin evlerine girmeyin. Ancak size yemeğe** davet ile girme **izni verilirse, (içerde) vaktini**[3] pişmesini **beklememek üzere** girin. **Fakat davet edildiğinizde girin. Yemeği yediğinizde de hemen dağılın,** birbirinizle olan **sohbete katılarak** eğleşmeyin. **Çünkü bu** eğleşmeniz **Peygamberi üzmekte, fakat o sizi** çıkarmak**tan utanmaktadır. Ama Allah, haktan** yani, sizi çıkarmaktan **çekinmez.**[4] Onu açıklamaktan vazgeçmez. **Onlardan** Peygamberin hanımlarından **bir şey istediğiniz zaman perde** örtü **arkasından isteyin. Bu, hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için** kötü düşüncelerden **daha temizdir. Sizin,** herhangi bir şeyle **Allah'ın Resûlünü üzme ve kendisinden sonra onun hanımlarını ebediyen nikahlama hakkınız yoktur. Çünkü bu, Allah katında büyük** bir günah**tır.**

54. **Siz,** onları Peygamberin ardından nikâhlamak gibi **bir şeyi açıklasanız da, gizleseniz de şüphesiz Allah, her şeyi daima hakkıyla bilendir.** O şeylere karşılık sizi cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

51. تُرْجِئُ **Geri bırakırsın** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْهَمْزَةِ Hemze ile وَالْيَاءِ Ve ya ile (okunur) *(Ya ile nasıl okunur?)* بَدَلَهُ Hemzenin yerine تُؤَخِّرُ Geciktirirsin demektir *(Kimi geri bırakırsın?)* مَنْ **O kimseyi ki,** تَشَاءُ **İstiyorsun** *(Kimden?)* مِنْهُنَّ **Onlardan** أَيْ أَزْوَاجِكَ Yani, eşlerinden *(Neden geri bırakırsın?)* عَنْ نَوْبَتِهَا Nöbetinden وَتُؤْوِي **Ve alırsın** تَضُمُّ Katarsın *(Nereye?)* إِلَيْكَ **Yanına** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** تَشَاءُ **İstiyorsun** *(Kimlerden?)* مِنْهُنَّ Onlardan فَتَأْتِيهَا Ve böylece ona gelirsin وَمَنْ **Her kimi de** اِبْتَغَيْتَ **İstersen** طَلَبْتَ Arzularsan *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki,** عَزَلْتَ **Azlettin** *(Neden?)* مِنَ الْقِسْمَةِ Sıraya koymaktan فَلَا جُنَاحَ **Bir günah yoktur** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Nerede?)* فِي طَلَبِهَا Onu istemende

[1] تَبَدَّلَ fiilinin aslındaki iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.
[2] يَحِلُّ fiili ya ve ta harfi ile okunur.
[3] إِنَاهُ kelimesi, أَنَى يَأْنِي 'den mastardır.
[4] يَسْتَحْيِي fiili tek ya harfi ile de okunmuştur.

وَضَمِّهَا إِلَيْكَ Ve onu yanına almanda خُيِّرَ فِي ذٰلِكَ Bu konuda serbest bırakıldı *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ Olduktan sonra *(Ne?)* اَلْقِسْمُ Sıra takip etmek *(Ne olduktan sonra?)* وَاجِبًا عَلَيْهِ Ona vacip olduktan sonra (artık tercih hakkı verildi) ذٰلِكَ **Bu** اَلتَّخْيِيرُ Tercih hakkı verme اَدْنٰى -أَقْرَبُ- **Daha yakındır** *(Neye?)* إِلٰى اَنْ تَقَرَّ **Aydın olmasına** *(Neyin?)* اَعْيُنُهُنَّ **Onların gözlerinin** وَلَا يَحْزَنَّ **Ve üzülmemelerine** وَيَرْضَيْنَ **Ve razı olmalarına** *(Neye razı olmalarına?)* بِمَا **O şeyi ki,** اٰتَيْتَهُنَّ **Sen onlara verdin** *(Ne verdin?)* مَا ذُكِرَ Zikredilen şeyi *(O da nedir?)* اَلْمُخَيَّرُ فِيهِ Serbest bırakılan konudur كُلُّهُنَّ **Hepsi** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْفَاعِلِ Faili tekittir *(Neredeki fail?)* فِي يَرْضَيْنَ 'Yerdavne' fiilindeki وَاللّٰهُ **Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا فِي قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizde olan** مِنْ أَمْرِ النِّسَاءِ Kadınlarla alakalı işleri وَالْمَيْلِ Ve meyli *(Neye?)* إِلٰى بَعْضِهِنَّ Onlardan bazılarına وَإِنَّمَا خَيَّرْنَاكَ Ve şüphesiz biz seni serbest bıraktık *(Kim hakkında?)* فِيهِنَّ O kadınlar hakkında *(Niye?)* تَيْسِيرًا عَلَيْكَ Sana kolaylık olsun diye *(Nerede?)* فِي كُلِّ مَا أَرَدْتَ Her istediğin şeyde وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını *(Daha ne olmuştur?)* حَلِيمًا **Halim** *(Neden?)* عَنْ عِقَابِهِمْ Onları cezalandırmaktan.

52. لَا تَحِلُّ **Helal olmaz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile *(Kime helal olmaz?)* لَكَ **Sana** *(Kim?)* اَلنِّسَاءُ **Kadınlar** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدُ **Bundan sonra** بَعْدَ التِّسْعِ Dokuz kadından sonra اَلَّتِي اخْتَرْنَكَ Ki, seni seçtiler *(Daha ne helal olmaz?)* وَلَا اَنْ تَبَدَّلَ **Değiştirmen de** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَرْكِ إِحْدَى التَّائَيْنِ İki 'ta'dan birinin terk edilmesiyle *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Kimi değiştirmen helal olmaz?)* بِهِنَّ **O kadınları** *(Kiminle?)* مِنْ أَزْوَاجٍ **Başka eşlerle** *(Nasıl?)* بِأَنْ تُطَلِّقَهُنَّ Onları boşaman أَوْ بَعْضَهُنَّ Veya bir kısmını (boşaman) وَتَنْكِحَ Ve (başkalarını) nikahlaman suretiyle *(Kimin yerine?)* بَدَلَ مَنْ طَلَّقْتَ Boşadıklarının yerine وَلَوْ اَعْجَبَكَ **Seni hayret ettirse bile** *(Ne?)* حُسْنُهُنَّ **Güzellikleri** إِلَّا مَا **Ancak o kadınlar hariç ki,** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* يَمِينُكَ **Sağ elin** *(Onlar da kimlerdir?)* مِنَ الْإِمَاءِ Cariyeler فَتَحِلُّ لَكَ Onlar sana helal olur وَقَدْ مَلَكَ Nitekim (Peygamberimiz) sahip oldu ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُنَّ Hanımlarından sonra *(Kime?)* مَارِيَةَ Mâriye'ye وَوَلَدَتْ لَهُ Ve o Peygamberimize doğurdu *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ İbrahim'i وَمَاتَ Ve İbrahim öldü *(Ne zaman?)* فِي حَيَاتِهِ Peygamberimizin hayatında وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** رَقِيبًا **Gözetleyici** حَفِيظًا Muhafaza edici.

53. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* بُيُوتَ النَّبِيِّ **Peygamberin evlerine** اِلَّا اَنْ يُؤْذَنَ **Ancak izin verilirse** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Hangi konuda izin verilirse?)* فِي الدُّخُولِ İçeri girme konusunda *(Ne ile izin verilirse?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmak suretiyle

(Neye izin verilirse?) إِلَى طَعَامٍ **Yemeğe** فَتَدْخُلُوا O durumda girersiniz *(Ne halde?)* غَيْرَ نَاظِرِينَ **Bakmaksızın** مُنْتَظِرِينَ Beklemeksizin *(Neyi?)* إِنَاهُ **Onun olmasını** نَضْجِهِ Pişmesini *(İnâ kelimesi nedir?)* مَصْدَرُ أَنَى يَأْنِي 'Enâ' 'ye'ni' fiilinin mastarıdır وَلَكِنْ **Fakat** إِذَا دُعِيتُمْ **Davet edildiğinizde** فَادْخُلُوا **Girin** فَإِذَا طَعِمْتُمْ **Yemeği yediğinizde de** فَانْتَشِرُوا **Hemen dağılın** -تَمْكُثُوا- وَلَا **Ve** durmayın *(Ne halde?)* مُسْتَأْنِسِينَ **Eşlik eder olduğunuz halde** *(Neye?)* لِحَدِيثٍ **Söze** *(Kimden olan söz?)* مِنْ بَعْضِكُمْ Bir kısmınızdan لِبَعْضٍ Diğer bir kısmınıza (söylenen sözlere eşlik etmek için durmayın) إِنَّ ذَلِكُمْ **Çünkü bu** اَلْمُكْثُ Bekleme كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* يُؤْذِي **Eziyet verir** *(Kime?)* اَلنَّبِيَّ **Peygambere** فَيَسْتَحْيِي **O da çekiniyor** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَنْ يُخْرِجَكُمْ (Yani) sizi çıkarmaktan وَاللّٰهُ **Ama Allah** لَا يَسْتَحْيِي **Çekinmez** *(Neden?)* مِنَ الْحَقِّ **Hak(kı söylemek)ten** أَنْ يُخْرِجَكُمْ Sizi çıkarmaktan أَيْ لَا يَتْرُكُ Yani, terk etmez *(Neyi?)* بَيَانَهُ Onu açıklamayı وَقُرِئَ Ve okundu *(Ne?)* يَسْتَحْيِي 'Yestahyi' kelimesi *(Ne ile?)* بِيَاءٍ وَاحِدَةٍ Bir tane 'ya' ile وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ **Ve onlardan istediğinizde** أَيْ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ Yani, Peygamberin hanımlarından ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne istediğinizde?)* مَتَاعًا **Bir şey** فَاسْأَلُوهُنَّ **Onlardan isteyin** *(Nereden?)* مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ **Perdenin arkasından** سِتْرٍ Örtünün arkasından ذَلِكُمْ **Bu** أَطْهَرُ **Daha temizdir** *(Niçin?)* لِقُلُوبِكُمْ **Sizin kalpleriniz** وَقُلُوبِهِنَّ **Ve onların kalpleri için** *(Neden daha temizdir?)* مِنَ الْخَوَاطِرِ الْمُرِيبَةِ Şüphe uyandıran duygulardan وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* أَنْ تُؤْذُوا **Üzmeniz** *(Kimi?)* رَسُولَ اللّٰهِ **Allah'ın Resûlünü** *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ Her hangi bir şeyle *(Sizin için daha ne olmadı?)* وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا **Ve nikahlamanız** *(Kimi?)* أَزْوَاجَهُ **Eşlerini** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** *(Ne zaman nikahlayamazsınız?)* أَبَدًا **Hiçbir zaman** إِنَّ ذَلِكُمْ **Çünkü bu** كَانَ **Olmuştur** عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Ne olmuştur?)* عَظِيمًا -ذَنْبًا- **Büyük** bir günah.

54. إِنْ تُبْدُوا **Eğer açıklarsanız** *(Ne?)* شَيْئًا **Bir şey** أَوْ تُخْفُوهُ **Veya onu gizlerseniz** *(Hangi konuda?)* فِي نِكَاحِهِنَّ Onları nikahlama konusunda *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُ Ondan sonra فَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Olmuştur** *(Ne olmuştur?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandırır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O şeye karşılık.

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيٓ اٰبَآئِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا
نِسَآئِهِنَّ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنَاتِ ﴿وَلَا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ﴾ مِنَ الْاِمَاءِ وَالْعَبِيدِ أَنْ يَرَوْهُنَّ وَيُكَلِّمُوهُنَّ مِنْ
غَيْرِ حِجَابٍ ﴿وَاتَّقِينَ اللّٰهَ﴾ فِيمَا أُمِرْتُنَّ بِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾﴾ لَا يَخْفٰى
عَلَيْهِ شَيْءٌ ﴿اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾﴾ أَيْ قُولُوا اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾
وَهُمُ الْكُفَّارُ يَصِفُونَ اللّٰهَ بِمَا هُوَ مُنَزَّهٌ عَنْهُ مِنَ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ وَيُكَذِّبُونَ رَسُولَهُ ﴿لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي
الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ أَبْعَدَهُمْ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾﴾ ذَا إِهَانَةٍ وَهُوَ النَّارُ ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا﴾ يَرْمُونَهُمْ بِغَيْرِ مَا عَمِلُوا ﴿فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا﴾ تَحَمَّلُوا
كَذِبًا ﴿وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾﴾ بَيِّنًا ﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ
مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ﴾ جَمْعُ جِلْبَابٍ وَهِيَ الْمَلَاءَةُ الَّتِي تَشْتَمِلُ بِهَا الْمَرْأَةُ أَيْ يُرْخِينَ بَعْضَهَا عَلَى
الْوُجُوهِ إِذَا خَرَجْنَ لِحَاجَتِهِنَّ إِلَّا عَيْنًا وَاحِدَةً ﴿ذٰلِكَ اَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَنْ يُعْرَفْنَ﴾ بِأَنَّهُنَّ
حَرَائِرُ ﴿فَلَا يُؤْذَيْنَ﴾ بِالتَّعَرُّضِ لَهُنَّ بِخِلَافِ الْاِمَاءِ فَلَا يُغَطِّينَ وُجُوهَهُنَّ فَكَانَ الْمُنَافِقُونَ
يَتَعَرَّضُونَ لَهُنَّ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا﴾ لِمَا سَلَفَ مِنْهُنَّ لِتَرْكِ السَّتْرِ ﴿رَحِيمًا ﴿٥٩﴾﴾ بِهِنَّ إِذْ سَتَرَهُنَّ
﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ﴾ عَنْ نِفَاقِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ بِالزِّنَا
﴿وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ الْمُؤْمِنِينَ بِقَوْلِهِمْ قَدْ أَتَاكُمُ الْعَدُوُّ وَسَرَايَاكُمْ قُتِلُوا أَوْ هُزِمُوا
﴿لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ﴾ لَنُسَلِّطَنَّكَ عَلَيْهِمْ ﴿ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ﴾ يُسَاكِنُونَكَ ﴿فِيهَآ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾﴾ ثُمَّ
يَخْرُجُونَ ﴿مَلْعُونِينَ﴾ مُبْعَدِينَ عَنِ الرَّحْمَةِ ﴿اَيْنَمَا ثُقِفُوٓا﴾ وُجِدُوا ﴿اُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾﴾
أَيِ الْحُكْمُ فِيهِمْ هٰذَا عَلٰى جِهَةِ الْأَمْرِ بِهِ ﴿سُنَّةَ اللّٰهِ﴾ أَيْ سَنَّ اللّٰهُ ذٰلِكَ ﴿فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ
قَبْلُ﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ فِي مُنَافِقِيهِمُ الْمُرْجِفِينَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾﴾ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Onlara babaları, oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları,** mümin **kadınları ve ellerinin altında bulunan** cariye ve kölelerin onu görmesi ve perdesiz konuşmasın**dan dolayı bir günah yoktur.** Size emredilen şeyde **Allah'tan korkun; şüphesiz Allah, daima her şeye şahittir.** Ona hiçbir şey gizli kalmaz.

56. **Muhakkak ki, Allah ve melekleri, Peygamber'e** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e **salavât getirirler. Ey iman edenler! Siz de ona salavât ve tam bir teslimiyetle selam getirin.** "Allah'ım! Efendimiz Hazreti Muhammed'e salât-u selam eyle" deyin.

57. **Allah ve Resûlüne eziyet edenler** ki, onlar kafirlerdir, Allah'ı beri olduğu çocuk ve ortak gibi şeylerle vasıflar, peygamberleri de yalanlarlar, **Allah, onları dünyada ve ahirette lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmıştır **ve onlar için aşağılayıcı** küçük düşürücü **bir azap** ateş **hazırlamıştır.**

58. **Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler,** yapmadıkları şeylerle iftira edenler **şüphesiz bir iftira** yalan **ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.**

59. **Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle,** bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman **cilbablarını** sarıldıkları örtülerini **üzerlerine salsınlar** ve örtünün bir kısmını bir göz hariç yüzlerinin tamamına sarkıtsınlar. **Bu onların** hür olarak **tanınması ve** rahatsız edilmek suretiyle **incitilmemelerine en uygun** en yakın **olanıdır.** Cariyeler böyle değildirler. Onlar yüzlerini örtmezler. Bu sebeple münafıklar onları rahatsız ediyorlardı. **Allah** onların daha önceki örtünmeyi terk etmelerini **daima çok bağışlayandır,** onlara karşı **pek merhametlidir;** çünkü onları örtmüştür.

60. **Andolsun ki,**[1] **eğer münafıklar** nifakından, **kalplerinde** zina **hastalığı bulunanlar ve şehirde** "Düşman size geldi, birlikleriniz öldürüldü veya hezimete uğradı" diyerek Müslümanları **sarsıcı haberler yayanlar (bu hallerinden) vazgeçmezlerse, seni onların üzerine gönderir** musallat eder**iz sonra orada, senin yanında ancak az bir zaman kalabilir** oturabilir**ler.**

61. Sonrada **lanetlenmiş** rahmetten uzaklaştırılmış **olarak** çıkarlar. **Nerede ele geçirilir** bulunur**larsa, yakalanır ve mutlaka öldürülürler.**[2]

62. **Allah'ın önceden geçen** ümmet**ler**in Müslümanları sarsacak haberler yayan münafıkları **hakkındaki kanunu budur.** Bunu kanun eylemiştir. **Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

55. لَا جُنَاحَ **Bir günah yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِنَّ **Onlar üzerine** *(Kim hakkında?)* فِي اٰبَائِهِنَّ **Ne babaları** وَلَا اَبْنَائِهِنَّ **Ne oğulları** وَلَا اِخْوَانِهِنَّ **Ne erkek kardeşleri** وَلَا اَبْنَاءِ اِخْوَانِهِنَّ **Ne erkek kardeşlerinin oğulları** وَلَا اَبْنَاءِ اَخَوَاتِهِنَّ **Ne kız kardeşlerinin oğulları** وَلَا نِسَائِهِنَّ **Ne kadınları** أَيِ الْمُؤْمِنَاتِ Yani, mümin kadınlar وَلَا مَا مَلَكَتْ **Ve ne de sahip olduğu hakkında** *(Neyin sahip olduğu?)* اَيْمَانُهُنَّ **Sağ ellerinin (sahip olduğu)** مِنَ الْاِمَاءِ وَالْعَبِيدِ Cariyeler ve köleler (hakkında onlara bir günah yoktur) *(Ne hususunda?)* أَنْ يَرَوْهُنَّ Kölelerin onları görmesi وَيُكَلِّمُوهُنَّ Ve onlarla konuşması hususunda *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ حِجَابٍ Arada perde olmadan وَاتَّقِينَ **Sakının** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan**

[1] لَئِنْ terkibindeki lam harfi kasem lam'ıdır.
[2] (Ayetteki haber lafızlarının) emir olması yönüyle, onlar hakkındaki hüküm budur.

(Ne hakkında?) فِيمَا اُمِرْتُنَّ بِهٖ Size emredilen şey hakkında اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** كَانَ **Olmuştur** *(Ne olmuştur?)* شَهِيدًا **Şahit** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ Ona gizli kalmaz *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey.

56. اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** وَمَلٰٓئِكَتَهُ **Ve melekleri** يُصَلُّونَ **Salat ediyorlar** *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygamber** مُحَمَّدٍ Muhammed'e ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** صَلُّوا **Siz de salat edin** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** وَسَلِّمُوا **Ve selam edin** *(Nasıl?)* تَسْلِيمًا **Teslimiyetle** أَيْ قُولُوا Yani, diyiniz ki: اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! صَلِّ Salat eyle *(Kime?)* عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e وَسَلِّمْ Ve selam eyle.

57. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** وَهُمُ الْكُفَّارُ Ki, onlar kafirlerdir يَصِفُونَ اللّٰهَ Allah'ı vasıflarlar *(Ne ile?)* بِمَا هُوَ مُنَزَّهٌ عَنْهُ Onun münezzeh olduğu مِنَ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ Çocuk ve ortak ile وَيُكَذِّبُونَ Ve yalanlarlar *(Kimi?)* رَسُولَهُ Onun Resûlünü لَعَنَهُمْ **Onları lanetlemiştir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünya** وَالْاٰخِرَةِ **Ve ahirette** أَبْعَدَهُمْ Onları (rahmetinden) uzak etmiştir وَاَعَدَّ **Ve hazırlamıştır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عَذَابًا مُهِينًا **Alçaltıcı bir azap** ذَا إِهَانَةٍ Küçük düşürücü وَهُوَ النَّارُ O da ateştir.

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkek** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** *(Ne sebebiyle?)* بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا **Yapmadıkları bir şey sebebiyle** يَرْمُونَهُمْ Onlara iftira atarlar *(Ne ile?)* بِغَيْرِ مَا عَمِلُوا Yapmadıkları bir şeyle فَقَدِ احْتَمَلُوا **Şüphesiz yüklenmişlerdir** *(Ne?)* بُهْتَانًا **Bir iftira** تَحَمَّلُوا Sırtlanmışlardır *(Ne?)* كِذْبًا Bir yalan وَاِثْمًا مُبِينًا **Ve apaçık bir günah** بَيِّنًا Aşikar.

59. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** قُلْ **De** *(Kime?)* لِأَزْوَاجِكَ **Hanımlarına** وَبَنَاتِكَ **Kızlarına** وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerin kadınlarına (de ki):** يُدْنِينَ **Salsınlar** *(Neye?)* عَلَيْهِنَّ **Üzerlerine** *(Neyi?)* مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ **Cilbablarını** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جِلْبَابٍ Cilbab kelimesinin çoğuludur وَهِيَ الْمَلَاءَةُ Ve o örtüdür اَلَّتِي تَشْتَمِلُ بِهَا Ki, ona sarınır *(Kim?)* اَلْمَرْأَةُ Kadın أَيْ يُرْخِينَ Yani, salsınlar *(Neyi?)* بَعْضَهَا O örtünün bir kısmını *(Neye?)* عَلَى الْوُجُوهِ Yüzlerine *(Ne zaman?)* إِذَا خَرَجْنَ Çıktıkları zaman *(Niçin?)* لِحَاجَتِهِنَّ İhtiyaçları için إِلَّا عَيْنًا وَاحِدَةً Sadece bir göz (açık kalsın) ذٰلِكَ اَدْنٰى **Bu daha uygundur** أَقْرَبُ Daha yakındır *(Neye?)* إِلٰى اَنْ يُعْرَفْنَ **Tanınmalarına** *(Ne diye?)* بِأَنَّهُنَّ حَرَائِرُ Onlar hürdür diye فَلَا يُؤْذَيْنَ **Ve böylece eziyet görmemelerine** *(Nasıl?)* بِالتَّعَرُّضِ لَهُنَّ Onlara sarkıntılık edilmesi suretiyle بِخِلَافِ الْاِمَاءِ Cariyelerin aksine فَلَا يُغَطِّينَ Onlar örtmezler *(Neyi?)* وُجُوهَهُنَّ

Yüzlerini فَكَانَ الْمُنَافِقُونَ Ve münafıklar idi *(Ne idiler?)* يَتَعَرَّضُونَ لَهُنَّ Onlara sarkıntılık ediyorlardı وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Neyi?)* لِمَا سَلَفَ مِنْهُنَّ Onların geçmiş لِتَرْكِ السِّتْرِ Örtünmeyi terk etme fiillerini *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِنَّ O kadınlara إِذْ سَتَرَهُنَّ Çünkü onları örtmüştür.

60. لَئِنْ **Andolsun ki, eğer** *(Buradaki lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem 'lam'ıdır لَمْ يَنْتَهِ **Vazgeçmezse** *(Kim?)* اَلْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Neden?)* عَنْ نِفَاقِهِمْ İki yüzlülüklerinden *(Daha kim vazgeçmezse?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** *(Ne sebebiyle?)* بِالزِّنَا Zina sebebiyle وَالْمُرْجِفُونَ **Ve sarsanlar** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Kimi sarsanlar?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle قَدْ أَتَاكُمْ Şüphesiz size geldi *(Kim?)* اَلْعَدُوُّ Düşman وَسَرَايَاكُمْ Ve birlikleriniz قُتِلُوا Öldürüldü أَوْ هُزِمُوا Veya hezimete uğradı لَنُغْرِيَنَّكَ **Muhakkak seni mücadeleye davet ederiz** *(Kiminle?)* بِهِمْ **Onlarla** *(Niçin?)* لِنُسَلِّطَنَّكَ Seni galip kılmak için *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara ثُمَّ **Sonra da** لَا يُجَاوِرُونَكَ **Sana komşu olmazlar** يُسَاكِنُونَكَ Seninle birlikte kalmazlar *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** إِلَّا قَلِيلًا **Ancak çok az (kalırlar).**

61. ثُمَّ يَخْرُجُونَ Sonra çıkarlar *(Ne halde?)* مَلْعُونِينَ **Lanetlenmiş oldukları halde** مُبْعَدِينَ Uzaklaştırılmış oldukları halde *(Neden?)* عَنِ الرَّحْمَةِ Rahmetten أَيْنَمَا **Nerede** ثُقِفُوا **Ele geçerlerse** وُجِدُوا Bulunurlarsa أُخِذُوا **Yakalanır** وَقُتِّلُوا **Ve öldürülürler** *(Nasıl?)* تَقْتِيلًا **Öldürüldükçe** أَيِ الْحُكْمُ فِيهِمْ Yani, onlar hakkındaki hüküm هٰذَا Budur (Nasıl?) عَلٰى جِهَةِ الْأَمْرِ بِهِ Bunun emir olması cihetiyle.

62. سُنَّةَ اللّٰهِ **Allah'ın kanunu** أَيْ سَنَّ اللّٰهُ ذٰلِكَ Yani, Allah bunu kanun eylemiştir *(Bu kim hakkında Allah'ın kanunudur?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler hakkındaki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Onlar kimlerdir?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetler فِي مُنَافِقِيهِمْ Onların münafıkları (hakkındadır) *(Öyle münafıklar ki,)* اَلْمُرْجِفِينَ (Yalan haberlerle) sarsan *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Müminleri وَلَنْ تَجِدَ **Ve asla bulamazsın** *(Niçin?)* لِسُنَّةِ اللّٰهِ **Allah'ın kanunu için** *(Ne bulamazsın?)* تَبْدِيلًا **Bir değişiklik** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ Onun tarafından.

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿عَنِ السَّاعَةِ﴾ مَتٰى تَكُونُ ﴿قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُدْرِيكَ﴾ يُعَلِّمُكَ بِهَا أَيْ أَنْتَ لَا تَعْلَمُهَا ﴿لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ﴾ تُوجَدُ ﴿قَرِيبًا ﴿٦٣﴾﴾ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ﴾ أَبْعَدَهُمْ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾﴾ نَارًا شَدِيدَةً يَدْخُلُونَهَا ﴿خَالِدِينَ﴾ مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ ﴿فِيهَٓا اَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا﴾ يَحْفَظُهُمْ عَنْهَا ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾﴾ يَدْفَعُهَا عَنْهُمْ ﴿يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنَٓا اَطَعْنَا اللّٰهَ وَاَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾﴾ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ ﴿رَبَّنَٓا اِنَّٓا اَطَعْنَا سَادَتَنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ سَادَاتِنَا جَمْعُ الْجَمْعِ ﴿وَكُبَرَٓاءَنَا فَاَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾﴾ طَرِيقَ الْهُدٰى ﴿رَبَّنَٓا اٰتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ عَذَابِنَا ﴿وَالْعَنْهُمْ﴾ عَذِّبْهُمْ ﴿لَعْنًا كَثِيرًا ﴿٦٨﴾﴾ عَدَدُهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُوَحَّدَةِ [كَبِيرًا] أَيْ عَظِيمًا ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَكُونُوا﴾ مَعَ نَبِيِّكُمْ ﴿كَالَّذِينَ اٰذَوْا مُوسٰى﴾ بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا مَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا إِلَّا أَنَّهُ آدَرُ ﴿فَبَرَّاَهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوا﴾ بِأَنْ وَضَعَ ثَوْبَهُ عَلٰى حَجَرٍ لِيَغْتَسِلَ فَفَرَّ الْحَجَرُ بِهِ حَتّٰى وَقَفَ بَيْنَ مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَأَدْرَكَهُ مُوسٰى فَأَخَذَ ثَوْبَهُ فَاسْتَتَرَ بِهِ فَرَأَوْهُ لَا أُدْرَةَ بِهِ وَهِيَ نَفْخَةٌ فِي الْخُصْيَةِ ﴿وَكَانَ عِنْدَ اللّٰهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾﴾ ذَا جَاهٍ وَمِمَّا أُوذِيَ بِهِ نَبِيُّنَا ﷺ أَنَّهُ قَسَمَ قِسْمًا فَقَالَ رَجُلٌ هٰذِهِ قِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللّٰهِ تَعَالٰى فَغَضِبَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ ذٰلِكَ وَقَالَ يَرْحَمُ اللّٰهُ مُوسٰى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هٰذَا فَصَبَرَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾﴾ صَوَابًا ﴿يُصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ﴾ يَتَقَبَّلُهَا ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾ نَالَ غَايَةَ مَطْلُوبِهِ ﴿اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ﴾ الصَّلَوَاتِ وَغَيْرَهَا مِمَّا فِي فِعْلِهَا مِنَ الثَّوَابِ وَتَرْكِهَا مِنَ الْعِقَابِ ﴿عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ﴾ بِأَنْ خَلَقَ فِيهَا فَهْمًا وَنُطْقًا ﴿فَاَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ﴾ خِفْنَ ﴿مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ﴾ آدَمُ بَعْدَ عَرْضِهَا عَلَيْهِ ﴿اِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا﴾ لِنَفْسِهِ بِمَا حَمَلَهُ ﴿جَهُولًا ﴿٧٢﴾﴾ بِهِ ﴿لِيُعَذِّبَ اللّٰهُ﴾ اللَّامُ مُتَعَلِّقَةٌ بِعَرَضْنَا الْمُتَرَتِّبِ عَلَيْهِ حَمْلُ آدَمَ ﴿الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ الْمُضَيِّعِينَ الْأَمَانَةَ ﴿وَيَتُوبَ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ الْمُؤَدِّينَ الْأَمَانَةَ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمًا ﴿٧٣﴾﴾ بِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

63. **İnsanlar** Mekke ehli **sana**, ne zaman olacak? diye **kıyametten soruyorlar. De ki: "Onun ilmi Allah katındadır.** Onu **sana ne bildirdi,** yani, sen onu bilemezsin, **belki kıyamet yakında olur."**

64. **Muhakkak ki, Allah kâfirleri lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmış **ve onlara alevli** şiddetli **bir ateş hazırlamıştır.**

65. **Orada ebedî kalmak üzere** ebedi kalmaları takdir edilmiş olarak oraya girerler, kendilerini ondan koruyacak **ne bir dost ne de** o azabı onlardan uzaklaştıracak **bir yardımcı bulamazlar.**

66. **Yüzleri ateşte çevrildiği gün: "Eyvah bize! Keşke Allah'a itaat etseydik, Peygambere de itaat etseydik!" derler.**

67. Onlara uyanlar **derler ki: "Ey Rabbimiz! Biz reislerimize**[1] **ve büyüklerimize uyduk, onlar da bizi** doğru **yoldan çıkardılar."**

68. **"Rabbimiz! Onlara** bizim azabımızın **iki katı azap ver ve onları çok**[2] sayıda **bir lanet ile lanetle** cezalandır.

69. **Ey iman edenler! Siz de** peygamberinize karşı **Musa'ya** "Bizimle birlikte yıkanmamasının sebebi husyelerinin şişik olmasıdır" diyerek **eziyet edenler gibi olmayın. Allah onu, dedikleri şeyden temize çıkardı.** Musa (aleyhisselam) yıkanmak için elbiselerini bir taşın üzerine koymuştu. Taş hareket edip İsrail oğullarından bir topluluğun önünde durdu. Musa (aleyhisselam) koşup elbiselerini aldı ve giyindi. Onlar da gördüler ki, husyelerinde herhangi bir şişiklik yok. **Ve o, Allah katında değerli** itibar sahibi **idi.** Buhari'de rivayet edilen ve Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in gördüğü eziyetlerden biri şöyledir: Peygamberimiz bir paylaştırmada bulunmuş, adamın biri de kalkıp "Bu paylaştırma Allah'ın rızasına uygun değildir" demiş. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) buna kızıp "Allah Musa'ya rahmet etsin. O bundan daha fazla eziyet gördü ama sabretti" buyurmuş.

70. **Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin.**

71. **Ki, amellerinizi düzeltsin** kabul etsin **ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş** hedefine ulaşmış **olur.**

72. **Şüphesiz biz, emaneti,** yapılmasında sevap ve terkinde azap olan beş vakit namaz ve diğer şeyleri **göklere, yere ve dağlara** onlarda anlayış ve konuşma yaratarak **teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler ve ondan korktular. Onu insan** kendisine arz edildikten sonra Âdem **yüklendi. Doğrusu o** yüklendiği şeyle kendisine **çok zalim,** ondan **çok cahildir.**

73. **Ve sonunda Allah münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara** emanete ihanet edenlere **azap eder,**[3] **inanan erkeklerin ve inanan kadınların** emaneti eda edenlerin **de tövbesini kabul eder. Allah daima** inananları **çok bağışlayandır,** onlara karşı **pek merhametlidir.**

---

[1] سَادَتَنَا kelimesi diğer bir kıraatte سَادَاتَنَا şeklinde çoğulun çoğulu olarak okunur.

[2] كَثِيرًا kelimesi diğer bir kıraate كَبِيرًا şeklinde okunur.

[3] لِيُعَذِّبَ fiilindeki lam harfi ceri Âdem (aleyhisselam)'ın üslenmesiyle sonuçlanan arz fiiline mütealliktir.

KELİME ANLAMI

63. يَسْأَلُكَ **Sana soruyor** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Neden soruyorlar?)* عَنِ السَّاعَةِ **Kıyamet saatinden** مَتٰى تَكُونُ Ne zaman olacak diye? قُلْ **De ki:** اِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi sadece** عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** وَمَا يُدْرِيكَ **Sana ne bildiriyor** يُعَلِّمُكَ بِهَا Sana onu kim öğretiyor أَيْ أَنْتَ لَا تَعْلَمُهَا Yani, sen onu bilemezsin لَعَلَّ **Belki de** اَلسَّاعَةَ **Saat** تَكُونُ **Olur** تُوجَدُ Bulunur *(Ne olur?)* قَرِيبًا **Yakın.**.

64. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki, Allah** لَعَنَ **Lanet etti** *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** أَبْعَدَهُمْ Onları uzak etti وَاَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** سَعِيرًا **Alevli ateş** نَارًا شَدِيدَةً Çok kızgın ateş ki, يَدْخُلُونَهَا Ona girecekler *(Ne halde?)*

65. خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** مُقَدَّرًا Takdir edilmiş olarak *(Ne?)* خُلُودُهُمْ Ebedi kalmaları *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اَبَدًا **Temelli olarak** لَا يَجِدُونَ **Bulamayacaklar** *(Ne?)* وَلِيًّا **Ne bir dost** يَحْفَظُهُمْ Ki, onları koruyor *(Neden?)* عَنْهَا O ateşten وَلَا نَصِيرًا **Ne de bir yardımcı** يَدْفَعُهَا Ki, o ateşi uzaklaştırıyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

66. يَوْمَ **O günde** تُقَلَّبُ **Çevrilir** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Yüzleri** *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** يَقُولُونَ **Derler ki:** يَا **Ah!** لِلتَّنْبِيهِ Tembih harfidir لَيْتَنَا **Keşke biz** اَطَعْنَا **İtaat etseydik** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَاَطَعْنَا **Ve itaat etseydik** *(Kime?)* اَلرَّسُولَا **Resûle de.**

67. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ Yani, onların peşinden gidenler رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اِنَّا **Doğrusu biz** اَطَعْنَا **İtaat ettik** *(Kime?)* سَادَتَنَا **Reislerimize** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte سَادَاتِنَا 'Sâdâtenâ' şeklinde جَمْعُ الْجَمْعِ Çoğulun çoğuludur وَكُبَرَاءَنَا **Ve büyüklerimize** فَاَضَلُّونَا **Onlar da bizi saptırdılar** *(Neden?)* اَلسَّبِيلَا **Yoldan** طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolundan.

68. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اٰتِهِمْ **Onlara ver** *(Ne?)* ضِعْفَيْنِ **İki kat** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** أَيْ مِثْلَيْ عَذَابِنَا Yani, bizim azabımızın iki mislini وَالْعَنْهُمْ **Ve onlara lanet et** عَذِّبْهُمْ Onları azaplandır *(Nasıl lanet et?)* لَعْنًا كَثِيرًا **Çokça lanetle** *(Neyi çok?)* عَدَدُهُ Sayısı وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْمُوَحَّدَةِ Tek noktalı 'be' ile (kebiran şeklinde okunur) أَيْ عَظِيمًا Yani, çok büyük (demektir).

69. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَكُونُوا **Olmayın** *(Kiminle?)* مَعَ نَبِيِّكُمْ Peygamberinizle *(Kimler gibi?)* كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki,** اٰذَوْا **Eziyet ettiler** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Ne ile eziyet ettiler?)* بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا Örneğin şu sözleriyle مَا يَمْنَعُهُ Onu alıkoymuyor *(Neden?)*

أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا Bizimle birlikte yıkanmaktan *(Ne alıkoymuyor?)* إِلَّا أَنَّهُ آدِرٌ Âder (husyelerinin şişik) olmasından başka bir şey **فَبَرَّأَهُ Ve onu temize çıkardı** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Neden?)* **مِمَّا قَالُوا Onların dediklerinden** *(Nasıl temize çıkardı?)* بِأَنْ وَضَعَ Onun koymasıyla *(Neyi?)* ثَوْبَهُ Elbisesini *(Ne üzerine?)* عَلٰى حَجَرٍ Bir taş üzerine *(Niçin?)* لِيَغْتَسِلَ Yıkanmak için فَفَرَّ الْحَجَرُ بِهِ Ve taş o elbiseyle yuvarlandı حَتّٰى وَقَفَ Ve sonunda durdu *(Nerede?)* بَيْنَ مَلَإٍ Bir topluluğun ortasında *(Kimden bir topluluk?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulların'dan فَأَدْرَكَهُ Ve ona yetişti *(Kim?)* مُوسٰى Musa فَأَخَذَ ثَوْبَهُ Hemen elbisesini alıp فَاسْتَتَرَ بِهِ Onunla örtündü فَرَأَوْهُ Onlar da onu gördü ki, لَا أُدْرَةَ بِهِ Onda âderlik yok وَهِيَ Ve bu âderlik نَفْخَةٌ فِي الْخُصْيَةِ Husyedeki şişikliktir **وَكَانَ Ve (Musa) idi** *(Nerede?)* **عِنْدَ اللّٰهِ Allah'ın katında** *(Ne idi?)* **وَجِيهًا Değerli** ذَا جَاهٍ İtibar sahibi وَمِمَّا أُوذِيَ بِهِ Eziyet gördüğü şeylerdendir *(Kimin?)* نَبِيُّنَا Peygamberimizin ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne eziyet gördüğü şeylerdendir?)* أَنَّهُ Peygamberimiz قَسَّمَ قِسْمًا Bir paylaştırma yapmıştı فَقَالَ رَجُلٌ Bir adam da dedi ki: هٰذِهِ قِسْمَةٌ Bu öyle bir paylaştırmadır ki, مَا أُرِيدَ بِهَا Bununla kast edilmemiştir *(Ne?)* وَجْهُ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın rızası فَغَضِبَ Ve sinirlendi *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neden dolayı sinirlendi?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu sözden dolayı وَقَالَ Ve şöyle buyurdu: يَرْحَمُ اللّٰهُ مُوسٰى Allah, Musa'ya rahmet eylesin لَقَدْ أُوذِيَ Andolsun ki, o eziyet görmüştü *(Nasıl?)* بِأَكْثَرَ مِنْ هٰذَا Bundan daha fazla فَصَبَرَ Ve de sabretmişti رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* اَلْبُخَارِيُّ Buhari.

70. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا Ey iman edenler! اِتَّقُوا Korkun** *(Kimden?)* **اَللّٰهَ Allah'tan وَقُولُوا Ve söyleyin** *(Ne?)* **قَوْلًا سَدِيدًا Sağlam söz** صَوَابًا Doğru.

71. **يُصْلِحْ Ki, düzeltsin** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neyi?)* **اَعْمَالَكُمْ Amellerinizi** يَتَقَبَّلْهَا Onları kabul etsin **وَيَغْفِرْ Ve bağışlasın** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neyi?)* **ذُنُوبَكُمْ Günahlarınızı وَمَنْ Her kim يُطِعِ İtaat ederse** *(Kime?)* **اَللّٰهَ Allah'a وَرَسُولَهُ Ve Resûlüne فَقَدْ فَازَ Muhakkak ki o kurtuluşa ermiştir** *(Nasıl?)* **فَوْزًا عَظِيمًا Büyük bir kurtuluşla** نَالَ Erişmiştir *(Neye?)* غَايَةَ مَطْلُوبِهِ Arzuladığı hedefe.

72. **إِنَّا Şüphesiz biz عَرَضْنَا Teklif ettik** *(Neyi?)* **اَلْاَمَانَةَ Emaneti** اَلصَّلَوَاتِ Namazları وَغَيْرَهَا Ve diğer şeyleri ki, مِمَّا فِي فِعْلِهَا Onları yapmakta مِنَ الثَّوَابِ Sevap vardır وَتَرْكِهَا Terkinde ise مِنَ الْعِقَابِ Azap vardır *(Neye teklif ettik?)* **عَلَى السَّمٰوَاتِ Göklere وَالْاَرْضِ Yere وَالْجِبَالِ Ve dağlara** *(Nasıl teklif ettik?)* بِأَنْ خَلَقَ فِيهَا Onlarda yaratması suretiyle *(Ne?)* فَهْمًا وَنُطْقًا Anlayış ve konuşma (yetisi) **فَأَبَيْنَ Onlar da kaçındılar**

(Neden?) اَنْ يَحْمِلْنَهَا **Onu yüklenmekten** وَاَشْفَقْنَ **Ve korktular** خِفْنَ Ürktüler *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** وَحَمَلَهَا **Ve onu yüklendi** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** اٰدَمُ Adem *(Neden sonra?)* بَعْدَ عَرْضِهَا عَلَيْهِ Kendisine teklif edildikten sonra اِنَّهُ **Doğrusu O** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* ظَلُومًا **Çok zalim** *(Neye?)* لِنَفْسِهِ Kendisine *(Ne sebebiyle?)* بِمَا حَمَلَهُ Yüklendiği şey sebebiyle *(Daha ne oldu?)* جَهُولًا **Çok cahil** *(Neyi?)* بِهِ O yüklendiği şeyin akibetini *(Niye teklif ettik?)*

73. لِيُعَذِّبَ **Sonunda azap etsin diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** اَللَّامُ مُتَعَلِّقَةٌ 'Lam' harfi ceri taalluk etmektedir *(Neye?)* بِعَرَضْنَا 'Araznâ' fiiline *(Öyle fiil ki,)* اَلْمُتَرَتِّبُ عَلَيْهِ O fiilden kaynaklanmaktadır *(Ne?)* حَمْلُ اٰدَمَ Adem'in (bu emaneti) yüklenmesi *(Kime azap eder?)* اَلْمُنَافِقِينَ **Münafık erkekler** وَالْمُنَافِقَاتِ **Münafık kadınlar** وَالْمُشْرِكِينَ **Müşrik erkekler** وَالْمُشْرِكَاتِ **Ve müşrik kadınlara** اَلْمُضَيِّعِينَ Zayi edenlere *(Neyi?)* اَلْاَمَانَةَ Emaneti *(Daha niye teklif ettik?)* وَيَتُوبَ **Ve döner** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkekler** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** اَلْمُؤَدِّينَ Yerine getirenlere *(Neyi?)* اَلْاَمَانَةَ Emaneti وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara.

٣٤

سُورَةُ سَبَأٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الْآيَةَ
وَهِيَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Sebe Sûresi

Altıncı ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Elli dört veya elli beş ayettir.

سُورَةُ سَبَأٍ

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿الْحَمْدُ لِلهِ﴾ حَمِدَ تَعَالَى نَفْسَهُ بِذَلِكَ وَالْمُرَادُ بِهِ الثَّنَاءُ بِمَضْمُونِهِ مِنْ ثُبُوتِ الْحَمْدِ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ لِلهِ تَعَالَى ﴿الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ﴾ كَالدُّنْيَا يَحْمَدُهُ أَوْلِيَاؤُهُ إِذَا دَخَلُوا الْجَنَّةَ ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي فِعْلِهِ ﴿الْخَبِيرُ (١)﴾ بِخَلْقِهِ ﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ﴾ يَدْخُلُ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ كَمَاءٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا﴾ كَنَبَاتٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ﴾ مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَعْرُجُ﴾ يَصْعُدُ ﴿فِيهَا﴾ مِنْ عَمَلٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ الرَّحِيمُ﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿الْغَفُورُ (٢)﴾ لَهُمْ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ﴾ الْقِيَامَةُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ وَعَلَّامِ بِالْجَرِّ ﴿لَا يَعْزُبُ﴾ يَغِيبُ ﴿عَنْهُ مِثْقَالُ﴾ وَزْنُ ﴿ذَرَّةٍ﴾ أَصْغَرِ نَمْلَةٍ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَآ أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَآ أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (٣)﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ فِيهَا ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ (٤)﴾ حَسَنٌ فِي الْجَنَّةِ

﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِيٓ﴾ إِبْطَالِ ﴿آيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿مُعْجِزِينَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ هُنَا وَفِيمَا يَأْتِي (مُعَاجِزِينَ) أَيْ مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا أَوْ مُسَابِقِينَ لَنَا فَيَفُوتُونَنَا لِظَنِّهِمْ أَنْ لَا بَعْثَ وَلَا عِقَابَ ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ﴾ سَيِّءِ الْعَذَابِ ﴿أَلِيمٌ ۝٥﴾ مُؤْلِمٌ بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ [أَلِيمٌ] صِفَةُ رِجْزٍ أَوْ عَذَابٌ ﴿وَيَرَى﴾ يَعْلَمُ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ مُؤْمِنُو أَهْلِ الْكِتَابِ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿الَّذِيٓ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿هُوَ﴾ فَصْلٌ ﴿الْحَقَّ وَيَهْدِيٓ إِلٰى صِرَاطِ﴾ طَرِيقِ ﴿الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝٦﴾ أَيِ اللهِ ذِي الْعِزَّةِ الْمَحْمُودِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ عَلٰى جِهَةِ التَّعْجِيبِ لِبَعْضٍ ﴿هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ﴾ هُوَ مُحَمَّدٌ ﴿يُنَبِّئُكُمْ﴾ يُخْبِرُكُمْ أَنَّكُمْ ﴿إِذَا مُزِّقْتُمْ﴾ قُطِّعْتُمْ ﴿كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ بِمَعْنٰى تَمْزِيقٍ ﴿إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝٧﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

34- Sebe Sûresi

Altıncı ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Elli dört veya elli beş ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hamd[1], göklerde ve yerde bulunanların** yaratma ve mülkiyet yönünden **sahibi olan Allah'a mahsustur.** Dünyada olduğu gibi **ahirette de hamd ona mahsustur.** Dostları cennete girdikleri zaman ona hamd edeceklerdir. **O,** yaptığı işte **hikmet sahibidir,** yarattıklarından **haberdardır.**
2. **Yerin içine giren** su ve diğer şeyleri **ve ondan çıkan** bitki ve onun dışındakileri**; gökten inen** rızk ve diğer şeyleri**, oraya çıkan** yükselen amel ve onun dışındakileri **bilir. O,** dostlarına **çok merhametlidir,** onları **çok bağışlayandır.**
3. **Kâfirler: "Saat** kıyamet **bize gelmeyecek" dediler. De ki: "Hayır! Gaybı bilen[2] Rabbime yemin olsun ki o, mutlaka size gelecektir. Göklerde ve yerde zerre** en küçük karınca **miktarı** ağırlığı **kadar bir şey bile ondan gizli kalmaz** kaybolmaz. **Ne daha küçüğü ne de daha büyüğü şüphesiz hepsi, apaçık kitap** levh-i mahfuz**dadır.**
4. **Ta ki, Allah, inanıp salih amel işleyenleri** o günde **mükâfatlandırsın. İşte bunlar için büyük bir mağfiret ve** cennette **hoş** güzel **bir rızık vardır.**

---

[1] Güzel olanla övmek anlamına gelen bu kelime ile Allah kendisini övmüştür.
[2] عَالِمِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, ref ile okunduğunda hazfedilmiş bir mübtedanın haberi olur.

5. **Ayetlerimiz** Kur'an'ın iptali **hakkında bizi aciz bırakmaya**[1] **çalışanlar, işte onlar için pek fena,** azabı kötü **acı**[2] verici **bir azap vardır.**

6. **Kendilerine bilgi verilenler,** ehl-i kitaptan iman eden Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibileri **Rabbinden sana indirilen** Kur'an'**ın gerçek olduğunu ve Aziz** izzet sahibi **ve övgüye layık** övülmüş **olan Allah'ın yoluna ilettiğini görür** bilir**ler.**

7. **Kâfir olanlar** hayretlerini ifade etmek için birbirlerine **şöyle dediler: "Çürüyüp paramparça**[3] **olduğunuz vakit yeni bir yaratılış içine gireceğinizi söyleyen** haber veren **kişiyi** Muhammed'i **size gösterelim mi?"**

KELİME ANLAMI

﴿٣٤﴾ سُورَةُ سَبَإٍ

34- Sebe Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الْآيَةَ **Sadece şu (altıncı) ayet hariç.**

وَهِيَ أَرْبَعٌ أَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Ve bu sûre elli dört veya elli beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** حَمِدَ تَعَالٰى Yüce Allah övdü *(Neyi?)* نَفْسَهُ Kendisini *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu lafızla وَالْمُرَادُ بِهِ Bununla kastedilen *(Nedir?)* اَلثَّنَاءُ Övgüdür *(Ne ile?)* بِمَضْمُونِهِ İçerdiği manayla *(O mana da nedir?)* مِنْ ثُبُوتِ الْحَمْدِ Hamdın sabit olmasıdır وَهُوَ Ve o hamd اَلْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ Güzel olanla sıfatlamaktır *(Bu hamdın kime sabit olmasıdır?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a اَلَّذِي **O öyle bir zâttır ki,** لَهُ **Onundur** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olan** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا Mülkiyeti وَخَلْقًا Ve yaratılması yönünden وَلَهُ **Ve ona mahsustur** *(Ne?)* اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirete de** *(Ne gibi?)* كَالدُّنْيَا Dünyada olduğu gibi يَحْمَدُهُ Ona hamd eder *(Kim?)* أَوْلِيَاؤُهُ Dostları *(Ne zaman?)* إِذَا دَخَلُوا الْجَنَّةَ Cennete girdiklerinde وَهُوَ **Ve o** اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي فِعْلِهِ İşinde اَلْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden?)* بِخَلْقِهِ Yaratıklarından.

---

[1] مُعَاجِزِينَ kelimesi diğer bir kıraatte burada ve bundan sonra gelecek olan yerde مُعْجِزِينَ şeklinde okunur.

[2] أَلِيمٍ kelimesi رِجْزٍ kelimesinin sıfatı olarak cer ile عَذَابٌ kelimesinin sıfatı olarak da ref ile okunur.

[3] مُمَزَّقٍ kelimesi تَمْزِيقٍ (mastar) manasındadır.

2. **يَعْلَمُ Bilir** *(Neyi?)* **مَا يَلِجُ Giren şeyi** يَدْخُلُ Dahil olanı *(Nereye?)* **فِي الْاَرْضِ Yere** *(Ne gibi şeyler?)* كَمَاءٍ وَغَيْرِهِ Su ve diğerleri gibi *(Daha neyi bilir?)* **وَمَا يَخْرُجُ Çıkan şeyi** *(Nereden?)* **مِنْهَا Ondan** *(Ne gibi?)* كَنَبَاتٍ وَغَيْرِهِ Bitki ve diğerleri gibi *(Daha neyi bilir?)* **وَمَا يَنْزِلُ Ve inen şeyi** *(Nereden?)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten** *(O da nedir?)* مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ Rızk ve diğerleri **وَمَا يَعْرُجُ Ve yükselen şeyi** يَصْعُدُ Çıkan şeyi *(Nereye?)* **فِيهَا Oraya** *(O da nedir?)* مِنْ عَمَلٍ وَغَيْرِهِ Amel ve diğerleri **وَهُوَ Ve o اَلرَّحِيمُ Çok merhametlidir** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına **اَلْغَفُورُ Çok bağışlayandır** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları.

3. **وَقَالَ Ve dedi:** *(Kim?)* **اَلَّذِينَ O kimseler ki, كَفَرُوا İnkar ettiler** *(Ne dediler?)* **لَا تَأْتِينَا Bize gelmeyecek** *(Ne?)* **اَلسَّاعَةُ Saat** اَلْقِيَامَةُ Kıyamet **قُلْ De ki:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara **بَلٰى Hayır! وَرَبِّي Rabbime andolsun ki, لَتَأْتِيَنَّكُمْ Elbette size gelecektir** *(Öyle Rabbim ki,)* **عَالِمِ الْغَيْبِ Gaybı bilen** *(Alim kelimesi nedir?)* بِالْجَرِّ صِفَةٌ Cer ile sıfattır وَبِالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ Ref ile (hazfedilmiş) mübtedanın haberidir وَعَلَّامِ بِالْجَرِّ Ve 'Allâm' cer ile (bir kıraattir) **لَا يَعْزُبُ Kaçmaz** يَغِيبُ Gizli kalmaz *(Kimden?)* **عَنْهُ Ondan** *(Ne?)* **مِثْقَالُ** -وَزْنُ- **ذَرَّةٍ Zerre miktarı** ağırlığı**(nca bir şey)** *(Zerre nedir?)* أَصْغَرُ نَمْلَةٍ En küçük karıncadır *(Neredeki zerre?)* **فِي السَّمٰوَاتِ Ne göklerdeki وَلَا فِي الْاَرْضِ Ne de yerdeki** *(Daha ne Allah'tan kaçmaz?)* **وَلَا اَصْغَرُ Ne daha küçüğü** *(Neden?)* **مِنْ ذٰلِكَ Bundan وَلَا اَكْبَرُ Ne de daha büyüğü اِلَّا İllaki (o)** *(Nerededir?)* **فِي كِتَابٍ مُبِينٍ Apaçık bir kitaptadır** بَيِّنٍ Aşikâr هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da levh-i-mahfuzdur *(Niye kıyamet gelecektir?)*.

4. **لِيَجْزِيَ Sonunda mükafatlandırsın diye** *(Nerede?)* فِيهَا O kıyamette *(Kimi?)* **اَلَّذِينَ O kimseleri ki, اٰمَنُوا İman ettiler وَعَمِلُوا Ve işledirler** *(Ne?)* **اَلصَّالِحَاتِ Salih ameller اُولٰئِكَ İşte onlar لَهُمْ Onlar için vardır** *(Ne?)* **مَغْفِرَةٌ Bir bağışlama وَرِزْقٌ كَرِيمٌ Ve hoş bir rızk** حَسَنٌ Güzel *(Nerede vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette.

5. **وَالَّذِينَ Ve o kimseler ki, سَعَوْا Koştular** *(Ne uğrunda?)* **فِي** -إِبْطَالِ- **اٰيَاتِنَا Bizim ayetlerimiz**i iptal **uğrunda** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Nasıl koştular?)* **مُعْجِزِينَ Aciz bırakmaya çalışarak** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte هُنَا Burada وَفِيمَا يَأْتِي Ve (surenin sonunda) gelecek olanda مُعَاجِزِينَ 'Muâcizin' şeklindedir أَيْ مُقَدِّرِينَ Yani, takdir ettikleri halde *(Neyi?)* عَجْزَنَا Bizim aciz kalmamızı أَوْ مُسَابِقِينَ لَنَا Veya bizimle yarışıp فَيَفُوتُونَنَا

Ve böylece bizi geçeceklerini (takdir ettikleri halde) *(Niçin koşuyorlar?)* لِظَنِّهِمْ Zannettikleri için *(Ne?)* أَنْ لَا بَعْثَ Dirilmek yok وَلَا عِقَابَ Azap yok أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Öyle bir azap ki,** مِنْ رِجْزٍ **En fenasından** سَيِّءِ الْعَذَابِ Azabın en kötüsünden *(Öyle fena ki,)* اَلِيمٍ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı veren *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ Cer ve ref ile صِفَةُ رِجْزٍ 'Ricz' kelimesinin sıfatıdır (cer okunduğunda) أَوْ عَذَابٌ Veya 'Azab' kelimesinin sıfatıdır (ref okunduğunda).

6. وَيَرَى **Ve görür** يَعْلَمُ Bilir *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **İlim** مُؤْمِنُو أَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i kitabın müminleri *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi *(Neyi görür?)* اَلَّذِي **O şeyi ki,** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı (görür) *(Ne olarak görür?)* هُوَ **O** فَصْلٌ Zamir-i fasıldır اَلْحَقَّ **Haktır** وَيَهْدِي **Ve erdirir** *(Neye?)* إِلٰى صِرَاطِ طَرِيقِ **Yoluna** *(Kimin?)* اَلْعَزِيزِ **Aziz** اَلْحَمِيدِ **Ve Hamîd olanın** أَيِ اللهِ Yani, Allah'ın *(Öyle Allah ki,)* ذِي الْعِزَّةِ İzzet sahibi اَلْمَحْمُودِ Övülen.

7. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ Yani, bir kısmı dedi *(Nasıl?)* عَلٰى جِهَةِ التَّعْجِيبِ Bir şaşkınlık ifadesi olarak *(Kime dedi?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmına *(Ne dediler?)* هَلْ نَدُلُّكُمْ **Sizi gösterelim mi?** *(Kimi?)* عَلٰى رَجُلٍ **Bir adamı ki,** هُوَ مُحَمَّدٌ O Muhammed'dir يُنَبِّئُكُمْ **Size bildiriyor** يُخْبِرُكُمْ Size haber veriyor *(Ne diye?)* أَنَّكُمْ Şüphesiz siz إِذَا مُزِّقْتُمْ **Paramparça olduğunuz zaman** قُطِعْتُمْ Parçalara ayrıldığınızda *(Nasıl?)* كُلَّ مُمَزَّقٍ **Tamamen dağılarak** *(Mumezzak kelimesi nedir?)* بِمَعْنٰى تَمْزِيقٍ Temzik (mastar) manasındadır إِنَّكُمْ **Muhakkak siz** لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ **Yeni bir yaratılış içinde olacaksınız** (diye haber veriyor)

﴿اَفْتَرٰى﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ وَاسْتُغْنِيَ بِهَا عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ ﴿عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اَمْ بِهٖ جِنَّةٌۜ﴾ جُنُونٌ تَخَيَّلَ بِهِ ذٰلِكَ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ﴾ الْمُشْتَمِلَةِ عَلَى الْبَعْثِ وَالْعَذَابِ ﴿فِي الْعَذَابِ﴾ فِيهَا ﴿وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ فِي الدُّنْيَا ﴿اَفَلَمْ يَرَوْا﴾ يَنْظُرُوا ﴿اِلٰى مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مَا فَوْقَهُمْ وَمَا تَحْتَهُمْ ﴿مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اِنْ نَشَاْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسْفًا﴾ بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [كِسَفًا] قِطْعَةً ﴿مِنَ السَّمَاءِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ بِالْيَاءِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَرْئِيِّ ﴿لَاٰيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾﴾ رَاجِعٍ إِلٰى رَبِّهِ تَدُلُّ عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ عَلَى الْبَعْثِ وَمَا يَشَاءُ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا﴾ نُبُوَّةً وَكِتَابًا وَقُلْنَا ﴿يَا جِبَالُ اَوِّبِي﴾ رَجِّعِي ﴿مَعَهُ﴾ بِالتَّسْبِيحِ ﴿وَالطَّيْرَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلٰى مَحَلِّ الْجِبَالِ أَيْ وَدَعَوْنَاهَا تُسَبِّحُ مَعَهُ ﴿وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾﴾ فَكَانَ فِي يَدِهِ كَالْعَجِينِ وَقُلْنَا ﴿اَنِ اعْمَلْ﴾ مِنْهُ ﴿سَابِغَاتٍ﴾ دُرُوعًا كَوَامِلَ يَجُرُّهَا لَابِسُهَا عَلَى الْاَرْضِ ﴿وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ﴾ أَيْ نَسْجِ الدُّرُوعِ قِيلَ لِصَانِعِهَا سَرَّادٌ أَيِ اجْعَلْهُ بِحَيْثُ تَتَنَاسَبُ حَلَقُهُ ﴿وَاعْمَلُوا﴾ أَيْ آلَ دَاوُدَ مَعَهُ ﴿صَالِحًا اِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿لِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ﴾ وَقِرَاءَةُ الرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ تَسْخِيرُ ﴿غُدُوُّهَا﴾ مَسِيرُهَا مِنَ الْغُدْوَةِ بِمَعْنَى الصَّبَاحِ إِلَى الزَّوَالِ ﴿شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا﴾ سَيْرُهَا مِنَ الزَّوَالِ إِلَى الْغُرُوبِ ﴿شَهْرٌ﴾ أَيْ مَسِيرَتُهُ ﴿وَاَسَلْنَا﴾ أَذَبْنَا ﴿لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ﴾ أَيِ النُّحَاسِ فَأُجْرِيَتْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهِنَّ كَجَرْيِ الْمَاءِ وَعَمَلُ النَّاسِ إِلَى الْيَوْمِ مِمَّا أُعْطِيَ سُلَيْمَانُ ﴿وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ﴾ بِأَمْرِ ﴿رَبِّهٖ وَمَنْ يَزِغْ﴾ يَعْدِلْ ﴿مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا﴾ لَهُ بِطَاعَتِهِ ﴿نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾﴾ النَّارِ فِي الْآخِرَةِ وَقِيلَ فِي الدُّنْيَا بِأَنْ يَضْرِبَهُ مَلَكٌ بِسَوْطٍ مِنْهَا ضَرْبَةً تُحْرِقُهُ ﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ﴾ أَبْنِيَةٍ مُرْتَفِعَةٍ يُصْعَدُ إِلَيْهَا بِدَرَجٍ ﴿وَتَمَاثِيلَ﴾ جَمْعُ تِمْثَالٍ وَهُوَ كُلُّ شَيْءٍ مَثَّلْتَهُ بِشَيْءٍ أَيْ صُوَرٍ مِنْ نُحَاسٍ وَزُجَاجٍ وَرُخَامٍ وَلَمْ يَكُنِ اتِّخَاذُ الصُّوَرِ حَرَامًا فِي شَرِيعَتِهِ ﴿وَجِفَانٍ﴾ جَمْعُ جَفْنَةٍ ﴿كَالْجَوَابِ﴾ جَمْعُ جَابِيَةٍ وَهُوَ حَوْضٌ كَبِيرٌ يَجْتَمِعُ عَلَى الْجَفْنَةِ أَلْفُ رَجُلٍ يَأْكُلُونَ مِنْهَا ﴿وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ﴾ ثَابِتَاتٍ لَهَا قَوَائِمُ لَا تَتَحَرَّكُ عَنْ أَمَاكِنِهَا تُتَّخَذُ مِنَ الْجِبَالِ بِالْيَمَنِ يُصْعَدُ إِلَيْهَا بِالسَّلَالِمِ وَقُلْنَا ﴿اِعْمَلُوا﴾ يَا ﴿اٰلَ دَاوُدَ﴾ بِطَاعَةِ اللّٰهِ ﴿شُكْرًا﴾ لَهُ عَلٰى مَا آتَاكُمْ

﴿وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ (١٣)﴾ الْعَامِلُ بِطَاعَتِي شُكْرًا لِنِعْمَتِي ﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ﴾ عَلٰى سُلَيْمَانَ ﴿الْمَوْتَ﴾ أَيْ مَاتَ وَمَكَثَ قَائِمًا عَلٰى عَصَاهُ حَوْلًا مَيِّتًا وَالْجِنُّ تَعْمَلُ تِلْكَ الْأَعْمَالَ الشَّاقَّةَ عَلٰى عَادَتِهَا لَا تَشْعُرُ بِمَوْتِهِ حَتّٰى أَكَلَتِ الْأَرَضَةُ عَصَاهُ فَخَرَّ مَيِّتًا ﴿مَا دَلَّهُمْ عَلٰى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ﴾ مَصْدَرُ أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ أَكَلَتْهَا الْأَرَضَةُ ﴿تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ﴾ بِالْهَمْزَةِ وَتَرْكِهِ بِأَلِفٍ عَصَاهُ لِأَنَّهَا يُنْسَأُ يُطْرَدُ وَيُزْجَرُ بِهَا ﴿فَلَمَّا خَرَّ﴾ مَيِّتًا ﴿تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ﴾ انْكَشَفَ لَهُمْ ﴿أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَنَّهُمْ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ﴾ وَمِنْهُ مَا غَابَ عَنْهُمْ مِنْ مَوْتِ سُلَيْمَانَ ﴿مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ (١٤)﴾ الْعَمَلِ الشَّاقِّ لَهُمْ لِظَنِّهِمْ حَيَاتَهُ خِلَافَ ظَنِّهِمْ عِلْمَ الْغَيْبِ وَعِلْمُ كَوْنِهِ سَنَةً بِحِسَابِ مَا أَكَلَتْهُ الْأَرَضَةُ مِنَ الْعَصَا بَعْدَ مَوْتِهِ يَوْمًا وَلَيْلَةً مَثَلًا

TÜRKÇE ANLAMI

8. **"Acaba o,** bu konuda **Allah'a yalan mı iftira**[1] **etmiştir? Yoksa onda** böyle düşünmesine sebep olan bir **delilik mi var?"** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bilakis!** Dirilme ve azabın bulunduğu **ahirete inanmayanlar** orada **azaptadırlar ve** dünyada haktan **çok uzak bir sapıklık içindedirler.**

9. **Onlar, önleri ve arkalarında** üst ve altlarında **olan göğe ve yere bakmıyorlar mı? Eğer dilersek onları yere batırırız veya üzerlerine gökten parçalar**[2] **düşürürüz.**[3] **Şüphesiz bu** görülen**de** Rabbine **yönelen** dönen **her kul için** onun, diriltmeye ve dilediği her şeye gücünün yettiğini delalet eden **bir ayet vardır.**

10. **Andolsun ki, Davud'a tarafımızdan bir fazilet** peygamberlik ve kitap **verdik.** Ve dedik ki: **"Ey dağlar ve kuşlar!**[4] **Onunla beraber** tesbihi **tekrar edin"** Yani, onları, Davud (aleyhisselam)'la birlikte tesbih etmeye çağırdık. **Ve ona demiri yumuşattık.** Onun elinde hamur gibiydi.

11. Ve dedik ki. "Giyenin yerde sürüyeceği, demirden **geniş** tam **zırhlar imal et,** zırhların **dokumasını ölçülü yap.**[5] Halkaları uygun olacak şekilde yap. Ey Davud ailesi! Onunla birlikte **salih amel işleyin. Çünkü ben, yaptıklarınızı görmekteyim."** Ve size onların karşılığını vereceğim.

---

[1] أَفْتَرٰى fiili istifham hemzenin fethasıyla okunur. Bu hemze sebebiyle fiilin başındaki hemze-i vasıl'a ihtiyaç kalmamıştır.

[2] كِسَفًا kelimesi sin harfinin sükunu ve fethasıyla okunur.

[3] Diğer bir kıraatte üç fiil de (نَشَأْ نَشْخِفْ نُسْقِطْ) ya harfiyle okunur.

[4] الطَّيْرَ kelimesi جِبَالُ kelimesinin mahalline atfedilmek üzere nasbdır.

[5] Zırh imal edene سَرَّاد denir.

12. **Sabah**tan öğlene kadar **gidişi bir ay,** öğleden **akşam**a kadar **gidişi yine bir ay**lık mesafe **olan rüzgârı**[1] **Süleyman'**ın emrine seferber eyledik **ve onun için bakır kaynağını sel gibi akıttık** erittik. Üç gün üç gece suyun akması gibi akıtıldı. İnsanlar o günden bugüne Süleyman (aleyhisselam)'a verilen bu nimeti kullanırlar. **Cinlerden, Rabbinin izni** emri**yle onun önünde çalışan vardı. Onlardan kim** ona itaat et, diye verdiğimiz **emrimizden saparsa** dönerse, **ona** ahirette **alevli azabı** ateşi **tattırırız.** Bu azabın dünyada olduğu da söylenmiştir. Şöyle ki, bir melek elinde ateşten bir kamçı ile ona bir kere vurur ve o ateş onu yakar.

13. **Onlar Süleyman'a,** merdivenle çıkılan yüksek binalar **kaleler,** bakır, cam ve mermerden yapılan ve bir şeye benzetilen **heykeller,**[2] heykel yapmak onun şeraitinde haram değildi, **büyük havuzlar**[3] **gibi kaplar,**[4] bir kabın etrafında bin kişi oturup yemek yerdi. Yemen'deki dağlardan yapılan, yerinden oynamayan, ayaklı ve üzerine merdivenle çıkılan **sabit kazanlardan dilediğini yaparlardı.** Ve dedik ki: "Ey **Davud ailesi!** Allah'a itaat ederek size verdiğine karşılık ona **şükredin. Kullarımdan şükreden** verdiğim nimete şükür için itaat eden **azdır!**

14. **Onun** Süleyman'ın **ölümüne hükmettiğimiz zaman,** öldü ve bir yıl asasına yaslanarak ayakta ölü olarak durdu. Cinler her zamanki gibi işlerine devam edip onun öldüğünü anlayamadılar. Nihayet bir güve asayı yiyince ölü halde yere yıkıldı, **onun öldüğünü, ancak asasını**[5] **yiyen bir güve böceği**[6] **gösterdi.** Ölü olarak **yıkılınca, cinler anladı ki, eğer** onlar **gaybı biliyor olsalardı** ki onların farkında olmadıkları Süleyman (aleyhisselam)'ın ölümü de gaybtandır **o küçük düşürücü azabın,** gaybı bildiklerini zannetmelerine rağmen hala yaşadığını zannedip kendilerine zor gelen o işin **içinde kalmazlardı.** Öleli bir sene olduğu, ölümünden bu yana güvenin, gece-gündüz asasından ortalama yediği hesap edilerek bilinmiştir.

KELİME ANLAMI

8. اَفْتَرٰى **İftira mı etti?** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Niçin olan hemze?)* لِلْاِسْتِفْهَامِ Soru sormak için وَاسْتُغْنِيَ بِهَا Ve onunla ihtiyaçsız kalındı *(Neden?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasıldan *(Kime iftira etti mi?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne iftira etti mi?)*

---

[1] الرِّيح kelimesinin ref kıraati (mahzufun) تَسْخِير olarak takdir edilmesiyledir.
[2] تَمَاثِيل kelimesi تَمْثِيل kelimesinin çoğuludur.
[3] الجَوَاب kelimesi جَابِيَة kelimesinin çoğuludur.
[4] جِفَان kelimesi جَفْنَة kelimesinin çoğuludur.
[5] مِنْسَأَتَهُ kelimesi hemze ile ve hemze yerine elif ile okunur. Süleyman (aleyhisselam)'ın asası olup uzaklaştırma ve kovma gibi işlerde kullanıldığı için bu ismi almıştır.
[6] الأَرْض kelimesi أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ terkibindeki meçhul olarak okunan fiilin mastarıdır. 'Güve tahtayı yedi' anlamındadır.

كَذِبًا **Bir yalan** *(Ne hakkında?)* فِي ذٰلِكَ Bu konu hakkında أَمْ **Yoksa** بِهِ **Onda** جِنَّةٌ **Cinnet mi var** جُنُونٌ Delilik ki, تَخَيَّلَ بِهِ Onun sebebiyle hayal etti *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bu söylediklerini قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: بَلْ **Hayır!** اَلَّذِينَ **Doğrusu o kimseler ki,** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** *(Öyle ahiret ki,)* اَلْمُشْتَمِلَةِ İçermektedir *(Neyi?)* عَلَى الْبَعْثِ Yeniden dirilmeyi وَالْعَذَابِ Ve azabı *(Ahirete inanmayanlar nerededir?)* فِي الْعَذَابِ **Azaptadırlar** *(Nerede?)* فِيهَا O ahirette *(Daha neredediler?)* وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ **Uzak bir sapıklık içindedirler** *(Neden sapıklık?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Nerede böyledirler?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

9. اَفَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? *(Neye?)* إِلَى مَا **O şeye ki,** بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Ellerinin arasındadır** وَمَا **Ve o şeye ki,** خَلْفَهُمْ **Arkalarındadır** مَا فَوْقَهُمْ Üstlerinde olan وَمَا تَحْتَهُمْ Ve altlarında olan مِنَ السَّمَاءِ **Göğe** وَالْاَرْضِ **Ve yere** إِنْ نَشَأْ **Şayet dilersek** نَخْسِفْ **Geçiririz** *(Kimi?)* بِهِمُ **Onları** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** اَوْ نُسْقِطْ **Veya düşürürüz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* كِسَفًا **Bir parça** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِسُكُونِ السِّينِ 'Sin' harfinin sükunu وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla قِطْعَةً Bir küme *(Nereden bir parça düşürürüz?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ Üç fiilde de بِالْيَاءِ 'Ya' iledir إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda** اَلْمَرْئِيِّ Görülen (gök ve yerde) لَآيَةً **Elbette ayet vardır** *(Kim için?)* لِكُلِّ عَبْدٍ **Her kul için ki,** مُنِيبٍ **Yönelen** رَاجِعٍ Dönen *(Kime?)* إِلَى رَبِّهِ Rabbine *(Öyle ayet ki,)* تَدُلُّ Delalet ediyor *(Neye?)* عَلَى قُدْرَةِ اللّٰهِ Allah'ın kudretine *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Yeniden diriltmeye وَمَا يَشَاءُ Ve dilediğine.

10. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Kimden verdik?)* مِنَّا **Bizden** *(Ne verdik?)* فَضْلًا **Bir fazilet** نُبُوَّةً Peygamberlik وَكِتَابًا Ve kitap وَقُلْنَا Ve dedik ki: يَا جِبَالُ **Ey dağlar!** اَوِّبِي **Tekrarlayın** رَجِّعِي Tekrar edin *(Kiminle?)* مَعَهُ **Onunla** *(Neyi?)* بِالتَّسْبِيحِ Tesbihi وَالطَّيْرَ **Ve kuşlar (siz de)** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nasıl?)* عَطْفًا Atfedilerek *(Neye?)* عَلَى مَحَلِّ الْجِبَالِ 'Cibal' kelimesinin mahalline أَيْ وَدَعَوْنَاهَا Yani, onları davet ettik *(Neye?)* تُسَبِّحُ مَعَهُ Onunla birlikte tesbih etmeye وَاَلَنَّا **Ve yumuşattık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* اَلْحَدِيدَ **Demiri** فَكَانَ فِي يَدِهِ Böylece demir elinde olmuştu *(Ne gibi?)* كَالْعَجِينِ Hamur gibi.

11. وَقُلْنَا Ve dedik ki: اَنِ اعْمَلْ **Yap** *(Neden?)* مِنْهُ O demirden *(Ne yap?)* سَابِغَاتٍ **Geniş zırhlar** دُرُوعًا كَوَامِلَ Tam zırhlar ki, يَجُرُّهَا Onu sürür *(Kim?)* لَابِسُهَا Giyen kişi *(Nerede?)* عَلَى الْأَرْضِ Yerde وَقَدِّرْ **Ve ölçülü ol** *(Nerede?)* فِي السَّرْدِ **Yapımında** أَيْ نَسْجِ الدُّرُوعِ Yani, zırhların dokumasında قِيلَ Denilmiştir *(Kime?)* لِصَانِعِهَا Zırh yapana *(Ne?)* سَرَّادٌ Serrâd أَيْ أَجْعَلْهُ Yani, onu yap *(Nasıl?)* بِحَيْثُ تَتَنَاسَبُ Birbirine uygun olacak şekilde *(Ne?)* حَلَقَهُ Halkaları وَاعْمَلُوا **Ve işleyin** أَيْ آلَ دَاوُدَ Yani, Davud'un ehli *(Kiminle birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte *(Ne işleyin?)* صَالِحًا **Salih amel** إِنِّي **Çünkü ben** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** بَصِيرٌ **Görmekteyim** فَأُجَازِيكُمْ Ve de sizi cezalandıracağım *(Ne ile?)* بِهِ O yaptıklarınızla.

12. وَ — سَخَّرْنَا- **Ve** seferber ettik *(Kime?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** *(Neyi?)* اَلرِّيحَ **Rüzgarı** وَقِرَاءَةُ الرَّفْعِ Ref kıraati *(Ne iledir?)* بِتَقْدِيرِ تَسْخِيرُ Teshir kelimesinin takdiriyledir غُدُوُّهَا **Sabah gidişi** مَسِيرُهَا Rüzgarın aldığı yol *(Ne zamandan?)* مِنَ الْغَدْوَةِ Gadve'den *(Bu kelime ne anlamındadır?)* بِمَعْنَى الصَّبَاحِ Sabahtan إِلَى الزَّوَالِ Öğle vaktine kadar, anlamınadır شَهْرٌ **Bir aydır** وَرَوَاحُهَا **Akşam gidişi** سَيْرُهَا Aldığı yol مِنَ الزَّوَالِ Öğleden sonra إِلَى الْغُرُوبِ Akşama kadar شَهْرٌ **Bir aydır** أَيْ مَسِيرَتُهُ Yani, bir aylık yoldur وَاَسَلْنَا **Ve sel gibi akıttık** أَذَبْنَا Erittik *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Neyi?)* عَيْنَ الْقِطْرِ **Bakır kaynağını** أَيِ النُّحَاسِ Yani, bakırı فَأُجْرِيَتْ Ve akıtıldı *(Ne kadar zaman?)* ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Üç gün *(Ne ile?)* بِلَيَالِيهِنَّ Geceleriyle *(Ne gibi akıtıldı?)* كَجَرْيِ الْمَاءِ Suyun akması gibi وَعَمَلُ النَّاسِ Ve insanların (bakır işleme) sanatı *(Ne zamana kadar?)* إِلَى الْيَوْمِ Bu güne kadar *(Nedendir?)* مِمَّا أُعْطِيَ Verilen(nimet)lerdendir *(Kime?)* سُلَيْمَانُ Süleyman'a وَمِنَ الْجِنِّ **Ve cinlerden de** مَنْ يَعْمَلُ **Çalışan vardı** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önünde** *(Ne ile?)* بِإِذْنِ **İzniyle** بِأَمْرِ Emriyle *(Kimin?)* رَبِّهِ **Rabbinin** وَمَنْ **Ve kim** يَزِغْ **Çıkarsa** يَعْدِلْ Saparsa *(Kimden?)* مِنْهُمْ **O cinlerden** *(Neden çıkarsa?)* عَنْ اَمْرِنَا **Bizim emrimizden** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne ile ilgili olan emrimizden çıkarsa?)* بِطَاعَتِهِ Süleyman'a itaat etmesiyle ilgili نُذِقْهُ **Ona tattırırız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateşin azabından** اَلنَّارِ Ateşten *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَقِيلَ Ve denildi ki: فِي الدُّنْيَا Dünyada (tattırılır) *(Nasıl?)* بِأَنْ يَضْرِبَهُ Ona vurması suretiyle *(Kimin?)* مَلَكٌ Bir meleğin *(Ne ile?)* بِسَوْطٍ مِنْهَا Ateşten bir kırbaç ile *(Nasıl vurması?)* ضَرْبَةً Öyle bir vuruşla ki, تَحْرِقُهُ Onu yakıyor.

13. مَا يَشَاءُ *(Ne yaparlardı?)* **Süleyman için** لَهُ *(Kim için?)* **Onlar yaparlardı** يَعْمَلُونَ **Dilediği** مِنْ مَحَارِيبَ **Kuleleri** أَبْنِيَةٍ مُرْتَفِعَةٍ Yüksek binalar ki, يُصْعَدُ إِلَيْهَا Onlara çıkılır *(Ne ile?)* بِدَرَجٍ Basamak ile وَتَمَاثِيلَ **Heykelleri** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تِمْثَالٍ Timsal kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Ve o da *(Nedir?)* كُلُّ شَيْءٍ Her şeydir ki, مَثَّلْتَهُ Sen onu benzettin *(Neye?)* بِشَيْءٍ Başka bir şeye أَيْ صُوَرٍ Yani, suretlerdir *(Neden?)* اِتِّخَاذُ مِنْ نُحَاسٍ Bakır, وَزُجَاجٍ Cam وَرُخَامٍ Ve mermerden وَلَمْ يَكُنْ Ve değildi *(Ne?)* الصُّوَرِ Heykel yapmak *(Ne değildi?)* حَرَامًا Haram *(Nerede?)* فِي شَرِيعَتِهِ Onun şeraitinde وَجِفَانٍ **Çanakları** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَفْنَةٍ 'Cefne' kelimesinin çoğuludur *(Öyle çanaklar ki,)* كَالْجَوَابِ **Havuzlar gibi** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَابِيَةٍ 'Câbiye' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ حَوْضٌ كَبِيرٌ Ve o büyük havuzdur يَجْتَمِعُ Toplanır *(Nerede?)* عَلَى الْجَفْنَةِ Çanağın başında *(Kim?)* أَلْفُ رَجُلٍ Bin adam يَأْكُلُونَ مِنْهَا Ve ondan yerler وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ **Ve sabit kazanları** ثَابِتَاتٍ Taşınmaz لَهَا قَوَائِمُ Onların ayakları vardır لَا تَتَحَرَّكُ عَنْ أَمَاكِنِهَا Yerlerinden oynamazlar تُتَّخَذُ Yapılır *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ بِالْيَمَنِ Yemen'deki dağlardan يُصْعَدُ إِلَيْهَا Onlara çıkılır *(Ne ile?)* بِالسَّلَالِمِ Merdivenlerle وَقُلْنَا Ve dedik ki: اِعْمَلُوا **Çalışın** آلَ دَاوُدَ –يَا– Ey **Davud ailesi** *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat ile *(Neye çalışın?)* شُكْرًا **Şükre** *(Kime?)* لَهُ Allah'a *(Neye karşı?)* عَلٰى مَا آتَاكُمْ Size verdiklerine karşı وَقَلِيلٌ **Ve azdır** مِنْ عِبَادِيَ **Kullarımdan** *(Kim?)* اَلشَّكُورُ **Şükreden** اَلْعَامِلُ Çalışan *(Ne ile?)* بِطَاعَتِي Bana itaat ile *(Neye çalışan?)* شُكْرًا لِنِعْمَتِي Nimetime şükre.

14. فَلَمَّا **Ne zaman ki** قَضَيْنَا **Hükmettik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** عَلٰى سُلَيْمَانَ Süleyman üzerine *(Neyi?)* اَلْمَوْتَ **Ölümü** أَيْ مَاتَ Yani, öldü وَمَكَثَ قَائِمًا Ve ayakta kaldı *(Nasıl?)* عَلٰى عَصَاهُ Asası yaslanmış olarak *(Ne kadar zaman böyle kaldı?)* حَوْلًا Bir sene *(Ne halde böyle kaldı?)* مَيِّتًا Ölü olarak وَالْجِنُّ Cinler ise تَعْمَلُ Yapıyordu *(Neyi?)* تِلْكَ الْأَعْمَالَ الشَّاقَّةَ Bu zor işleri *(Nasıl?)* عَلٰى عَادَتِهَا Adetleri üzere لَا تَشْعُرُ Hissetmiyorlardı *(Neyi?)* بِمَوْتِهِ Öldüğünü حَتّٰى أَكَلَتْ Sonunda yedi *(Ne?)* الْأَرَضَةُ Güve *(Neyi?)* عَصَاهُ Onun asasını فَخَرَّ O da yıkılıverdi *(Nasıl?)* مَيِّتًا Ölü olarak مَا دَلَّهُمْ **Onlara göstermedi** *(Neyi?)* عَلٰى مَوْتِهِ **Öldüğünü** *(Ne?)* إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ **Güveden başka bir şey** *(Ard kelimesi nedir?)* مَصْدَرُ أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ 'Uridatil haşebetü' (cümlesindeki fiilin) mastarıdır *(Bu fiil ne olduğu haldedir?)* بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meful için bina edilmiş (meçhul sığa) olduğu haldedir *(Bu cümlenin manası nedir?)* أَكَلَتْهَا Onu yedi *(Ne?)* اَلْأَرَضَةُ Güve *(Öyle güve ki,)* تَأْكُلُ **Yiyor** *(Neyi?)* مِنْسَأَتَهُ **Asasını** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْهَمْزَةِ Hemze ile *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve hemzenin terkiyle

(Neye karşılık?) بِأَلِفٍ Elife karşılık عَصَاهُ Onun değneği (demektir) *(Niçin böyle isimlendirilmiştir?)* لِأَنَّهَا Çünkü o asa تُنْسَأُ Uzaklaştırılır يُطْرَدُ Kovulur وَيُزْجَرُ Ve men edilir *(Ne ile?)* بِهَا Onunla فَلَمَّا خَرَّ **Sonunda yıkılınca** *(Nasıl?)* مَيِّتًا Ölü olarak تَبَيَّنَتْ **Anladı** *(Kim?)* اَلْجِنُّ **Cinler** اِنْكَشَفَ لَهُمْ Onlara aşikâr oldu ki, أَنْ **Şüphesiz** *(En nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Hafifletilmiştir أَنَّهُمْ Yani, onlar لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* اَلْغَيْبَ **Gaybı** وَمِنْهُ Ki o gaybtandır *(Ne?)* مَا غَابَ عَنْهُمْ Onlara gizli kalan مِنْ مَوْتِ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın ölümü مَا لَبِثُوا **Kalmazlardı** *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ **Alçaltıcı azapta** اَلْعَمَلِ الشَّاقِّ لَهُمْ Onlara ağır gelen işte (kalmazlardı) *(Peki niçin kaldılar?)* لِظَنِّهِمْ حَيَاتَهُ Yaşadığını zannettikleri için *(Ne olarak böyle zannettiler?)* خِلَافَ ظَنِّهِمْ Zannetmelerinin aksine *(Neyi zannetmeleri?)* عِلْمَ الْغَيْبِ Gaybı bildiklerini وَعِلْمُ كَوْنِهِ سَنَةً Öleli bir sene olduğunun anlaşılması *(Ne iledir?)* بِحِسَابِ مَا أَكَلَتْهُ Yediği şeyin hesap edilmesiyledir *(Neyin yediği şeyin?)* اَلْأَرَضَةُ Güvenin *(Neden yediği şey?)* مِنَ الْعَصَا Asadan *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِ Ölümünden sonra (yediği şey) *(Ne kadar zamanda?)* يَوْمًا وَلَيْلَةً مَثَلًا Örneğin bir gün ve gecede (yediği şey hesaplanarak öleli bir yıl olduğu anlaşılmıştır).

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ﴾ بِالصَّرْفِ وَعَدَمِهِ قَبِيلَةٌ سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ مِنَ الْعَرَبِ ﴿فِي مَسْكَنِهِمْ﴾ بِالْيَمَنِ ﴿اٰيَةٌ﴾ دَالَّةٌ عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿جَنَّتَانِ﴾ بَدَلٌ ﴿عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ﴾ عَنْ يَمِينِ وَادِيهِمْ وَشِمَالِهِ وَقِيلَ لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ﴾ عَلٰى مَا رَزَقَكُمْ مِنَ النِّعْمَةِ فِي اَرْضِ سَبَإٍ ﴿بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ﴾ لَيْسَ فِيهَا سِبَاخٌ وَلَا بَعُوضَةٌ وَلَا ذُبَابَةٌ وَلَا بَرْغُوثٌ وَلَا عَقْرَبٌ وَلَا حَيَّةٌ وَيَمُرُّ الْغَرِيبُ فِيهَا وَفِي ثِيَابِهِ قَمْلٌ فَيَمُوتُ لِطِيبِ هَوَائِهَا ﴿وَ﴾ اللّٰهُ ﴿رَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾﴾ ﴿فَاَعْرَضُوا﴾ عَنْ شُكْرِهِ وَكَفَرُوا ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ﴾ جَمْعُ عَرِمَةٍ وَهُوَ مَا يُمْسِكُ الْمَاءَ مِنْ بِنَاءٍ وَغَيْرِهِ إِلٰى وَقْتِ حَاجَتِهِ أَيْ سَيْلَ وَادِيهِمُ الْمَمْسُوكَ بِمَا ذُكِرَ فَأَغْرَقَ جَنَّتَيْهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ ﴿وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ﴾ تَثْنِيَةُ ذَوَاتٍ مُفْرَدٍ عَلَى الْأَصْلِ ﴿اُكُلٍ خَمْطٍ﴾ مُرٍّ بَشِعٍ بِإِضَافَةِ أُكُلٍ بِمَعْنٰى مَأْكُولٍ وَتَرْكِهَا [اُكُلٍ خَمْطٍ] وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ ﴿وَاَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّبْدِيلُ ﴿جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿وَهَلْ يُجَازٰى اِلَّا الْكَفُورُ ﴿١٧﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَعَ كَسْرِ الزَّايِ وَنَصْبِ الْكَفُورِ [نُجَازِيَ اِلَّا الْكَفُورَ] أَيْ مَا يُنَاقَشُ إِلَّا هُوَ ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ سَبَإٍ وَهُمْ بِالْيَمَنِ ﴿وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ وَهِيَ قُرَى الشَّامِ الَّتِي يَسِيرُونَ إِلَيْهَا لِلتِّجَارَةِ ﴿قُرًى ظَاهِرَةً﴾ مُتَوَاصِلَةً مِنَ الْيَمَنِ إِلَى الشَّامِ ﴿وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ﴾ بِحَيْثُ يَقِيلُونَ فِي وَاحِدَةٍ وَيَبِيتُونَ فِي أُخْرٰى إِلَى انْتِهَاءِ سَفَرِهِمْ وَلَا يَحْتَاجُونَ فِيهِ إِلٰى حَمْلِ زَادٍ وَمَاءٍ أَيْ وَقُلْنَا ﴿سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَاَيَّامًا اٰمِنِينَ ﴿١٨﴾﴾ لَا تَخَافُونَ فِي لَيْلٍ وَلَا فِي نَهَارٍ ﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَعِّدْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (بَاعِدْ) ﴿بَيْنَ اَسْفَارِنَا﴾ إِلَى الشَّامِ اجْعَلْهَا مَفَاوِزَ لِيَتَطَاوَلُوا عَلَى الْفُقَرَاءِ بِرُكُوبِ الرَّوَاحِلِ وَحَمْلِ الزَّادِ وَالْمَاءِ فَبَطِرُوا النِّعْمَةَ ﴿وَظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ﴾ لِمَنْ بَعْدَهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ فَرَّقْنَاهُمْ فِي الْبِلَادِ كُلَّ التَّفْرِيقِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ عِبَرًا ﴿لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَنِ الْمَعَاصِي ﴿شَكُورٍ ﴿١٩﴾﴾ عَلَى النِّعَمِ ﴿وَلَقَدْ صَدَقَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [صَدَّقَ] ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ مِنْهُمْ سَبَأٌ ﴿اِبْلِيسُ ظَنَّهُ﴾ أَنَّهُمْ بِإِغْوَائِهِ يَتَّبِعُونَهُ ﴿فَاتَّبَعُوهُ﴾ فَصَدَقَ بِالتَّخْفِيفِ فِي ظَنِّهِ اَوْ صَدَّقَ بِالتَّشْدِيدِ ظَنَّهُ أَيْ وَجَدَهُ صَادِقًا ﴿اِلَّا﴾ بِمَعْنٰى لٰكِنَّ ﴿فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾﴾ لِلْبَيَانِ أَيْ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ لَمْ يَتَّبِعُوهُ ﴿وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ تَسْلِيطٍ مِنَّا ﴿اِلَّا لِنَعْلَمَ﴾

عِلْمَ ظُهُورِ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِالْاٰخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ﴾ فَنُجَازِي كُلًّا مِنْهُمَا ﴿وَرَبُّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾﴾ رَقِيبٌ ﴿قُلِ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ أَيْ زَعَمْتُمُوهُمْ آلِهَةً ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ اَىْ غَيْرِهِ لِيَنْفَعُوكُمْ بِزَعْمِكُمْ قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ ﴿لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ﴾ وَزْنَ ﴿ذَرَّةٍ﴾ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ﴾ شِرْكَةٍ ﴿وَمَا لَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿مِنْهُمْ﴾ مِنَ الْآلِهَةِ ﴿مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾﴾ مُعِينٍ

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Andolsun ki, Sebe**[1] **kavmi için** Yemen'de **oturdukları yerlerde** Allah'ın kudretine delalet eden **büyük bir ayet vardır. Biri sağda, diğeri solda** vadilerinin iki tarafında **iki bahçeleri vardı.** Onlara denildi ki: **"Rabbinizin rızkından yeyin ve** Sebe diyarında size verdiği nimetlere karşılık **ona şükredin.** İşte, kendisinde gübre, sinek, sivrisinek, pire, akrep olmayan ve elbisesinde bit bulunan yabancı biri geçtiğinde, havasının güzelliğinden bitin öldüğü, **hoş bir memleket ve çok bağışlayan bir Rab!** Allah.

16. **Ama onlar** Allah'a şükretmekten **yüz çevirdiler** ve onu inkâr ettiler. **Biz de** suyu ihtiyaç vaktine kadar tutan baraj ve benzeri şeyler demek olan **bentlerin**[2] **selini** yani, bentlerle tutulmuş olan vadilerinin sularını **üzerlerine saldık** da onların iki bahçesini ve mallarını suya boğdu. **Ve onların iki bahçesini, buruk** acı ve nahoş **yemiş,**[3] **ılgın ve biraz da sedir ağacı bulunan**[4] **iki bahçeye çevirdik.**

17. **Nankörlük ettikleri için onları bununla** bahçelerini harabeye çevirerek **cezalandırdık. Hiç nankörden başkası cezalandırılır mı?**[5] Yani, sadece o hesaba çekilir.

18. **Onlarla** Sebe ile ki onlar Yemen'dedir su ve ağaçla **bereketli kıldığımız** ve ticaret için gittikleri Şam **memleketleri arasında, sırt sırta** Yemen'den Şam'a sıralı **köyler var ettik ve bunlar arasında mesafeler belirledik.** Öyle ki, yolculuklarının sonuna kadar köylerin birinde öğlen konaklıyor, diğerinde geceliyorlardı. Ve yolculuk esnasında yiyecek-içecek taşımaya ihtiyaç duymuyorlardı. Onlara dedik ki: **"Oralarda geceleri, gündüzleri emin olarak** ne gece ne de gündüz korkmadan **yolculuk edin."**

---

[1] سَبَأ kelimesi hem munsarif hem de gayr-ı munsarif olarak okunur. Araplardan gelen dedelerinin adıyla isimlendirilmiş bir kabiledir.

[2] الْعَرِم kelimesi عَرِمَة kelimesinin çoğuludur.

[3] أُكُل خَمْطٍ terkibi izafetli ve izafetsiz olarak okunur. 'Yemiş' anlamındadır. أَثْل kelimesi de onun üzerine atfedilir.

[4] ذَوَاتَيْ aslı üzere müfret olan ذَوَات kelimesinin tesniyesidir.

[5] يُجَازِي fiili ya harfi ile meçhul olarak okunduğu gibi evvelinde nun ve ze harfinin kesrasıyla (نُجَازِي şeklinde) ve الْكَفُورَ kelimesinin nasbıyla da okunur.

19. **Fakat onlar: "Ey Rabbimiz!** Şam'a yaptığımız **seferlerimizin arasını aç**[1] onları çöllere çevir" **dediler** ki, develere binmek, erzak ve su taşımak (zorunda kalmaları) sebebiyle fakirlere küstahlık etsinler. Verilen nimetle şımardılar. **Ve** nankörlük ederek **kendilerine yazık ettiler. Biz de onları,** bu konuda kendilerinden sonra gelenlere **ibretli haberler eyledik ve onları** köylerde **tamamen dağıttık. Şüphesiz bu** anlatıla**nda,** günahlara **çok sabreden ve** nimetlere **çok şükreden herkes için ayetler** ibretler **vardır.**

20. **Andolsun ki, İblis, onlar;** içlerinde Sebe'in de bulunduğu kâfirler **hakkında** bunları azdırırsam bana uyarlar, diye **doğru tahminde bulundu.**[2] **Mümin**[3] **bir zümre dışında hepsi ona uydular.** Yani, müminler ona uymadılar.

21. **Halbuki şeytanın onlar üzerinde, ahirete inananı, ondan şüphe içinde olandan ayırt edip** bilgimiz aşikar olacak şekilde **bilmemiz için** (verilenin) **dışında hiçbir nüfuzu** bizim tarafımızdan verilmiş bir yetkisi **yoktu. Senin Rabbin her şeyi koruyandır** gözetendir.

22. Ey Muhammed! Mekke kâfirlerine **de ki: "Allah'tan başka** ilah **sandığınız şeylere yalvarın!** ki, zannınıza göre size fayda versinler. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: **Onlar ne göklerde ne de yerde zerre miktarınca bir şeye** hayır veya şerre **sahip değillerdir. Onların bu ikisinde hiçbir ortaklığı yoktur, Allah** Teâlâ'nın **onlardan** o ilahlardan **bir yardımcısı da yoktur.**

KELİME ANLAMI

15. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** كَانَ **Vardı** *(Kim için?)* لِسَبَإٍ **Sebeliler için** *(Bu Sebe kelimesi nasıl okunur?)* بِالصَّرْفِ Munsarif وَعَدَمِهِ Ve gayri munsarif olarak قَبِيلَةٌ Bir kabiledir ki, سُمِّيَتْ İsimlendirilmiştir *(Ne ile?)* بِإِسْمِ جَدٍّ لَهُمْ Dedelerinin adıyla *(Kimden olan dedeleri?)* مِنَ الْعَرَبِ Araplardan *(Nerede vardı?)* فِي مَسْكَنِهِمْ **Oturdukları yerlerde** *(Nerede?)* بِالْيَمَنِ Yemen'de *(Ne vardı?)* اٰيَةٌ **Bir ayet** دَالَّةٌ Ki, delalet eden *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın kudretine جَنَّتَانِ **İki bahçe** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ (Ayet kelimesinden) bedeldir عَنْ يَمِينٍ **Sağdan** وَشِمَالٍ **Ve soldan** عَنْ يَمِينِ وَادِيهِمْ Vadilerinin sağından وَشِمَالِهِ Ve solundan وَقِيلَ لَهُمْ Ve onlara denildi ki: كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ **Rabbinizin rızkından** وَاشْكُرُوا لَهُ **Ve ona şükredin** *(Neye karşılık?)* عَلٰى مَا رَزَقَكُمْ Sizi rızıklandırdığı مِنَ النِّعْمَةِ Nimetlere karşılık *(Neredeki?)* فِي اَرْضِ سَبَإٍ Sebe diyarındaki بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ **Hoş bir belde** لَيْسَ فِيهَا Orada yoktur *(Ne?)* سِبَاخٌ وَلَا بَعُوضَةٌ Ne gübre ne sivrisinek

---

[1] بَعِّدْ fiili diğer bir kıraatte بَاعِدْ şeklinde okunur.

[2] صَدَقَ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur. Şeddesiz okunduğunda صَدَقَ فِي ظَنِّهِ şeddeli okunduğunda da صَدَّقَ ظَنَّهُ takdirindedir.

[3] مِنَ الْمُؤْمِنِينَ terkibindeki min harf-i ceri beyan içindir.

وَيَمُرُّ Ne akrep ne de yılan وَلَا عَقْرَبٌ وَلَا حَيَّةٌ Ne sinek ne pire وَلَا ذُبَابَةٌ وَلَا بَرْغُوثٌ الْغَرِيبُ فِيهَا Yabancı oraya uğrar وَفِي ثِيَابِهِ قُمَّلٌ Elbisesinde de bit vardır فَيَمُوتُ (O bit) derhal ölüverir *(Niçin?)* لِطِيبِ هَوَائِهَا Havası çok hoş olduğu için –الله– وَ **Ve** Allah *(Nedir?)* رَبٌّ غَفُورٌ **Çok bağışlayan bir Rabdir.**

16. فَأَعْرَضُوا **Ve yüz çevirdiler** *(Neden?)* عَنْ شُكْرِهِ Ona şükretmekten وَكَفَرُوا Ve inkar ettiler فَأَرْسَلْنَا **Biz de gönderdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* سَيْلَ الْعَرِمِ **Bentlerin selini** *(Arim kelimesi nedir?)* جَمْعُ عَرِمَةٍ Arime'nin çoğuludur وَهُوَ O da مَا يَمْسِكُ الْمَاءَ Suyu tutan مِنْ بِنَاءٍ وَغَيْرِهِ Bent ve diğer şeylerdir *(Ne zamana kadar tutan?)* إِلَى وَقْتِ حَاجَتِهِ İhtiyaç duyulduğu vakte kadar أَيْ سَيْلَ وَادِيهِمْ Yani, vadilerinin selini *(Öyle sel ki,)* اَلْمَمْسُوكَ بِمَا ذُكِرَ Zikredilen bentlerle tutulan فَأَغْرَقَ Ve suya boğdu *(Neyi?)* جَنَّتَيْهِمْ Onların iki bahçesini وَأَمْوَالَهُمْ Ve mallarını وَبَدَّلْنَاهُمْ **Ve onlara verdik** *(Neye karşılık?)* بِجَنَّتَيْهِمْ **Bahçelerine karşılık** *(Ne?)* جَنَّتَيْنِ **İki bahçe ki,** ذَوَاتَيْ **Sahibi** *(Zevâtey kelimesi nedir?)* تَثْنِيَةُ ذَوَاتِ مُفْرَدٍ Müfret olan zevât kelimesinin tesniyesidir *(Ne üzere tesniyesidir?)* عَلَى الْأَصْلِ Aslı üzere *(O bahçeler ne sahibidir?)* أُكُلٍ خَمْطٍ **Buruk yemiş** مُرٍّ بَشِعٍ Acı, nahoş *(Nasıl okunur?)* بِإِضَافَةِ أُكُلٍ 'Ükl' kelimesinin izafetiyle *(Ükl kelimesi ne anlamındadır?)* بِمَعْنَى مَأْكُولٍ Yemiş anlamındadır *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهَا Ve izafetin terk edilmesiyle وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ Ve ükl kelimesine atfedilir *(Ne?)* وَأَثْلٍ **Ilgın** وَشَيْءٍ **Ve bir şey** *(Neden?)* مِنْ سِدْرٍ **Sedir ağacından ki,** قَلِيلٍ **Az.**

17. ذٰلِكَ التَّبْدِيلُ **Bu** değiştirme جَزَيْنَاهُمْ **Onları cezalandırdık** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَفَرُوا –بِكُفْرِهِمْ– **Nankörlük etmeleri sebebiyle** وَهَلْ يُجَازَى **Ve hiç cezalandırılır mı?** *(Kim?)* إِلَّا الْكَفُورُ **Kâfirden başkası** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ Ya ile وَالنُّونِ Ve nun ile okunur *(Nun ile nasıl okunur?)* مَعَ كَسْرِ الزَّايِ Ze harfinin kesresi وَنَصْبِ الْكَفُورِ Ve kefur kelimesinin nasbıyla أَيْ مَا يُنَاقَشُ Yani, hesaba çekilmez *(Kim?)* إِلَّا هُوَ Ondan başkası.

18. وَجَعَلْنَا **Ve var ettik** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasıyla** بَيْنَ سَبَإٍ Sebe'in arasıyla وَهُمْ بِالْيَمَنِ Ki, onlar Yemen'dedir وَبَيْنَ الْقُرَى **Köyler arasında** اَلَّتِي بَارَكْنَا **Ki, biz bereket verdik** *(Nereye?)* فِيهَا **Oralara** *(Ne ile?)* بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ Su ve ağaç ile وَهِيَ قُرَى الشَّامِ Oralar da Şam köyleridir اَلَّتِي يَسِيرُونَ إِلَيْهَا Ki, oralara seyahat ediyorlardı *(Niçin?)* لِلتِّجَارَةِ Ticaret için *(Ne var ettik?)* قُرًى ظَاهِرَةً **Sırt sırta köyler** مُتَوَاصِلَةً Birbirine bitişik

مِنَ الْيَمَنِ إِلَى الشَّامِ Yemen'den Şam'a kadar وَقَدَّرْنَا **Ve belirledik** *(Nerede?)* فِيهَا **O köylerde** *(Ne?)* اَلسَّيْرَ **Seyahat** بِحَيْثُ Şöyle ki, يَقِيلُونَ فِي وَاحِدَةٍ Birinde öğlen konaklıyor وَيَبِيتُونَ فِي أُخْرٰى Diğerinde ise geceliyorlardı إِلَى انْتِهَاءِ سَفَرِهِمْ Seferleri bitene kadar وَلَا يَحْتَاجُونَ Ve ihtiyaç duymuyorlardı *(Nerede?)* فِيهِ O seferde *(Neye?)* إِلَى حَمْلِ زَادٍ وَمَاءٍ Erzak ve su taşımaya وَقُلْنَا أَيْ Ve onlara dedik ki: سِيرُوا **Seyahat edin** *(Nerede?)* فِيهَا **O köylerde** *(Ne zaman?)* لَيَالِيَ **Geceleri** وَاَيَّامًا **Ve gündüzleri** *(Nasıl?)* اٰمِنِينَ **Emin olarak** لَا تَخَافُونَ Korkmadan *(Ne zaman?)* فِي لَيْلٍ وَلَا فِي نَهَارٍ Ne gündüz ne de gece.

19. فَقَالُوا **Fakat onlar dediler ki:** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** بَعِّدْ **Uzaklaştır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise بَاعِدْ Bâid (şeklinde okunur) *(Neyi uzaklaştır?)* بَيْنَ اَسْفَارِنَا **Seferlerimizin arasını** *(Nereye doğru olan?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a doğru olan اِجْعَلْهَا O mesafeleri eyle *(Ne?)* مَفَاوِزَ Çöller *(Niçin böyle dua ettiler?)* لِيَتَطَاوَلُوا Küstahça davranmak için *(Kime?)* عَلَى الْفُقَرَاءِ Fakirlere *(Ne sebebiyle?)* بِرُكُوبِ الرَّوَاحِلِ Bineklere binmeleri وَحَمْلِ الزَّادِ وَالْمَاءِ Su ve erzak taşımaları sebebiyle فَبَطِرُوا النِّعْمَةَ Ve nimetle şımardılar وَظَلَمُوا **Ve zulmettiler** *(Kime?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Nankörlük ile فَجَعَلْنَاهُمْ **Biz de onları çevirdik** *(Neye?)* اَحَادِيثَ **İbretli haberlere** *(Kim için?)* لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonra gelenler için *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu (nimetle şımarma) konusunda وَمَزَّقْنَاهُمْ **Ve onları dağıttık** *(Nasıl?)* كُلَّ مُمَزَّقٍ **Büsbütün dağıtarak** فَرَّقْنَاهُمْ Onları ayırdık *(Nerede?)* فِي الْبِلَادِ Beldelerde *(Nasıl?)* كُلَّ التَّفْرِيقِ Tamamen ayırarak اِنَّ **Muhakkak ki** فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ **Bu** anlatıla**nda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Ayetler** عِبَرًا İbretler *(Kim için?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her çok sabreden** *(Neden?)* عَنِ الْمَعَاصِي Günahlardan شَكُورٍ **Ve çok şükreden için** *(Neye şükreden?)* عَلَى النِّعَمِ Nimetlere.

20. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** صَدَقَ **Haklı çıktı** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz okunur *(Kime karşı haklı çıktı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kafirlere karşı مِنْهُمْ سَبَأٌ Sebe halkı da onlardandır *(Kim haklı çıktı?)* اِبْلِيسُ **İblis** *(Nede haklı çıktı?)* ظَنَّهُ **Zannında** *(Ne diye?)* أَنَّهُمْ O kafirler بِإِغْوَائِهِ Onun azdırmasıyla يَتَّبِعُونَهُ Ona tabi olurlar فَاتَّبَعُوهُ **Ve ona tabi oldular** فَصَدَقَ Sadaka kelimesi بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak فِي ظَنِّهِ Fi zannihi (şeklindedir) اَوْ صَدَّقَ Veya saddaka بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile ظَنَّهُ Zannehu (şeklindedir) أَيْ وَجَدَهُ صَادِقًا Yani, zannını doğru buldu (demektir) اِلَّا **Ancak** بِمَعْنٰى لٰكِنَّ Lakinne manasındadır فَرِيقًا **Bir grup müstesna** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlardan** *(Min harfi ceri ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir أَيْ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ Yani, o grup inananlardır لَمْ يَتَّبِعُوهُ Ona tabi olmadılar.

21. وَمَا كَانَ **Halbuki olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Kim üzerinde?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerinde** *(Neyi olmadı?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Hiçbir nüfuzu** تَسْلِيطٍ مِنَّا Bizim tarafımızdan (verilmiş) bir iktidar اِلَّا لِنَعْلَمَ **Ancak (ayırt edip) bilelim diye** (bu fırsatı verdik) *(Nasıl bilelim?)* عِلْمَ ظُهُورٍ İlmimizin açığa çıkması şeklinde *(Kimi ayırt edip bilelim diye?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يُؤْمِنُ **İnanıyor** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Kimden ayıralım?)* مِمَّنْ **O kimseden ki,** هُوَ **O** مِنْهَا **O ahiretten** فِي شَكٍّ **Şüphe içindedir** فَنُجَازِيَ Ve böylece karşılığını verelim diye *(Kime?)* كُلًّا مِنْهُمَا O ikisinden her birine وَرَبُّكَ **Ve senin Rabbin** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** حَفِيظٌ **Koruyandır** رَقِيبٌ Gözetendir.

22. قُلْ **De:** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine اُدْعُوا **Çağırın** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** زَعَمْتُمْ **Zannettiniz** أَيْ زَعَمْتُمُوهُمْ Yani onları zannettiniz *(Ne?)* آلِهَةً İlahlar *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** اَىْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Niye çağırın?)* لِيَنْفَعُوكُمْ Size fayda versinler diye *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin zannınıza göre قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ Yüce Allah onlar hakkında dedi ki: لَا يَمْلِكُونَ **Onlar sahip değildirler** *(Neye?)* مِثْقَالَ -وَزْنَ- ذَرَّةٍ **Zerre miktarınca,** ağırlığınca مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Bir hayra veya şerre *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne göklerde** وَلَا فِي الْاَرْضِ **Ne de yerde** وَمَا لَهُمْ **Ve onların yoktur** *(Nerede?)* فِيهِمَا **O ikisinde** *(Neyi?)* مِنْ شِرْكٍ شِرْكَةٍ **Hiçbir ortaklığı** وَمَا لَهُ **Ve onun da yoktur** تَعَالٰى Yüce Allah'ın da *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** مِنَ الْآلِهَةِ İlahlardan *(Neyi yoktur?)* مِنْ ظَهِيرٍ **Herhangi bir arka çıkanı** مُعِينٍ Yardımcısı.

﴿وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ﴾ تَعَالَى رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ آلِهَتَهُمْ تَشْفَعُ عِنْدَهُ ﴿إِلَّا لِمَنْ اَذِنَ﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَضَمِّهَا ﴿لَهُ﴾ فِيهَا ﴿حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [فزّع] ﴿عَن قُلُوبِهِمْ﴾ كُشِفَ عَنْهَا الْفَزَعُ بِالْاِذْنِ فِيهَا ﴿قَالُوا﴾ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ اسْتِبْشَارًا ﴿مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ﴾ فِيهَا ﴿قَالُوا﴾ الْقَوْلَ ﴿الْحَقَّ﴾ أَيْ قَدْ أَذِنَ فِيهَا ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ فَوْقَ خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾﴾ الْعَظِيمُ ﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ﴾ الْمَطَرَ ﴿وَالْأَرْضِ﴾ النَّبَاتَ ﴿قُلِ اللَّهُ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ﴾ أَيْ أَحَدَ الْفَرِيقَيْنِ ﴿لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ بَيِّنٍ فِي الْاِبْهَامِ تَلَطُّفٌ بِهِمْ دَاعٍ إِلَى الْإِيمَانِ إِذَا وُفِّقُوا لَهُ ﴿قُل لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا﴾ أَذْنَبْنَا ﴿وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾ لِأَنَّا بَرِيئُونَ مِنْكُمْ ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿ثُمَّ يَفْتَحُ﴾ يَحْكُمُ ﴿بَيْنَنَا بِالْحَقِّ﴾ فَيُدْخِلُ الْمُحِقِّينَ الْجَنَّةَ وَالْمُبْطِلِينَ النَّارَ ﴿وَهُوَ الْفَتَّاحُ﴾ الْحَاكِمُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾﴾ بِمَا يَحْكُمُ بِهِ ﴿قُلْ أَرُونِيَ﴾ أَعْلِمُونِي ﴿الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِ شُرَكَاءَ﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُمْ عَنِ اعْتِقَادِ شَرِيكٍ لَهُ ﴿بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾﴾ فِي تَدْبِيرِهِ لِخَلْقِهِ فَلَا يَكُونُ لَهُ شَرِيكٌ فِي مُلْكِهِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً﴾ حَالٌ مِنَ النَّاسِ قُدِّمَ لِلْاِهْتِمَامِ ﴿لِّلنَّاسِ بَشِيرًا﴾ مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا﴾ مُنْذِرًا لِلْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ ﴿وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾ ذَلِكَ ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ فِيهِ ﴿قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾﴾ عَلَيْهِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ أَيْ تَقَدَّمَهُ كَالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ الدَّالَّيْنِ عَلَى الْبَعْثِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ ﴿وَلَوْ تَرَىٰ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذِ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَوْقُوفُونَ عِندَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا﴾ الْأَتْبَاعُ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا﴾ الرُّؤَسَاءِ ﴿لَوْلَا أَنتُمْ﴾ صَدَدْتُمُونَا عَنِ الْإِيمَانِ ﴿لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾﴾ بِالنَّبِيِّ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. İlahların Allah'ın huzurunda şefaat edeceği, sözlerine ret olarak (şöyle denmiştir): **Onun huzurunda,** şefaat için **izin verdiği**[1] **kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Nihayet** şefaate izin verip **kalplerinden korkuyu giderince**[2] kaldırınca, sevinerek birbirlerine: **"Rabbiniz** şefaat hakkında **ne buyurdu?" derler. Onlar da: "Hak olan** sözü **buyurdu;** şefaat için izin verdi. **O,** ezici gücüyle kullarının üzerinde **yücedir, büyüktür** uludur." **derler.**

---

[1] أَذِنَ fiili hemzenin fethası ve zammesiyle (malum ve meçhul olarak) okunur.

[2] فَزَّعَ fiili malum ve (tefil babından) meçhul olarak okunur.

24. **De ki: "Göklerden** yağmur **ve yerden** nebat ile **size rızık veren kimdir?"** Eğer söylemezlerse **de ki: "Allah!** Başka cevabı yoktur. **O halde biz veya siz,** iki gruptan biri, **ya doğru yol üzerinde veya açık bir sapıklık içindeyiz."** Üstü kapalı üslupta onları, muvaffak olabilirlerse imana davet eden bir incelik vardır.

25. **De ki: "Bizim işlediğimiz suçtan** günahtan **siz sorumlu değilsiniz; sizin işlediğinizden de biz sorumlu değiliz."** Çünkü biz sizden uzağız.

26. **De ki: "Rabbimiz bizi bir araya toplayacak, sonra aramızı hak ile açacak,** hükmedecek**tir.** Böylece haklılar cennete, haksızlar da cehenneme girecektir. **O, fettah hüküm veren,** ve verdiği hükmü **gayet iyi bilendir."**

27. **De ki: "Ona** ibadette **kattığınız ortakları bana gösterin** bildirin. **Hayır!** Bu onları, Allah'a ortak koşma inancından men etmektir. **Bilakis, o Aziz** işine galip gelen **ve** mahlûkatını idarede **hikmet sahibi olan Allah'tır.** Onun mülkünde ortağı yoktur.

28. **Biz seni bütün**[1] **insanlara** müminleri cennette **müjdeleyici ve** kâfirleri azapla **uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri bunu **bilmezler.**

29. **"Eğer** sözünüzde **doğru iseniz bu** azap **vaadi ne zaman?" derler.**

30. **De ki: "Size öyle bir gün vaat edilmiştir ki, ondan ne bir an geri kalabilir, ne de** ondan **ileri geçebilirsiniz.** O da kıyamet günüdür.

31. Mekke ehlinden **kâfir olanlar dediler ki: "Biz asla bu Kuran'a ve onun önündeki,** ondan önce geçen Tevrat ve İncil gibi dirilmeyi bildiren **kitaplara inanmayacağız."** Zira onlar dirilmeyi inkâr ediyorlardı. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: Ey Muhammed! **"Sen o zalimleri,** kâfirleri **Rablerinin huzuruna dikilmiş, birbirlerine laf çevirirken bir görsen! Güçsüz sayılanlar,** tâbi olanlar **büyüklük taslayanlara** önderlerine: **"Siz** bizi imandan çevirmiş **olmasaydınız, elbette biz** peygambere **iman edenler olurduk" derler.**

KELİME ANLAMI

23. وَلَا تَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* اَلشَّفَاعَةُ **Şefaat** *(Nerede?)* عِنْدَهُ تَعَالٰى **Onun** Yüce Allah'ın **katında** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Şu sözlerine إِنَّ آلِهَتَهُمْ Onların ilahları تَشْفَعُ عِنْدَهُ Allah'ın yanında şefaat edermiş اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ **Ancak izin verdiği hariç** *(Ezine kelimesi nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Kime izin verdiği?)* لَهُ **Kendisine** *(Hangi konuda?)* فِيهَا Şefaat konusunda حَتّٰى اِذَا فُزِّعَ **Sonunda korkuyu giderince** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Fail ve meful için bina edilerek *(Neden giderince?)* عَنْ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinden** كَشَفَ عَنْهَا الْفَزَعَ O kalplerinden korkuyu kaldırınca

---

[1] كَافَّةً kelimesi لِلنَّاسِ kelimesinden hal olup önemine binaen takdim edilmiştir.

(Nasıl?) بِالْإِذْنِ فِيهَا Şefaate izin vererek قَالُوا **Derler** قَالَ Der *(Kim?)* بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Bir kısmı diğer bir kısmına *(Nasıl der?)* إِسْتِبْشَارًا Müjde olarak مَاذَا **Ne** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Ne hakkında?)* فِيهَا Şefaat hakkında قَالُوا **Derler ki:** اَلْقَوْلَ الْحَقَّ **Hak** söz (söyledi) أَيْ قَدْ أَذِنَ Yani, izin verdi *(Ne hakkında?)* فِيهَا Şefaat hakkında وَهُوَ **Ve O** اَلْعَلِيُّ **Yücedir** فَوْقَ خَلْقِهِ Yarattıklarının üstünde *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Galip gelmesiyle اَلْكَبِيرُ **Büyüktür** اَلْعَظِيمُ Uludur.

24. قُلْ **De ki:** مَنْ **Kim** يَرْزُقُكُمْ **Sizi rızık veriyor** *(Nereden?)* مِنَ السَّمٰوَاتِ **Göklerden** *(Neyi?)* اَلْمَطَرَ Yağmuru وَالْأَرْضِ **Ve yerden** اَلنَّبَاتَ Bitkileri قُلْ **De ki:** اَللّٰهُ **Allah'tır** *(Ne zaman bunu de?)* إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Eğer bunu söylemezlerse لَا جَوَابَ غَيْرُهُ Ki, bundan başka da cevap yoktur وَإِنَّا **O halde ya biz** أَوْ إِيَّاكُمْ **Ya da siz** أَيْ أَحَدَ الْفَرِيقَيْنِ Yani, iki fırkadan biri لَعَلَى هُدًى **Elbette hidayet üzerinde** أَوْ فِي ضَلَالٍ **Veya bir sapıklık içindeyiz ki,** مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr فِي الْإِبْهَامِ Sözü kapalı söylemekte vardır *(Ne?)* تَلَطُّفٌ بِهِمْ Onlara karşı bir nezaket ki, دَاعٍ إِلَى الْإِيمَانِ İmana sebeptir *(Ne zaman?)* إِذَا وُفِّقُوا لَهُ Ona muvaffak olmaları takdirinde.

25. قُلْ **De ki:** لَا تُسْأَلُونَ **Sorumlu olmazsınız** *(Neden?)* عَمَّا اَجْرَمْنَا **Bizim işlediğimiz suçlardan** اَذْنَبْنَا İşlediğimiz günahlardan وَلَا نُسْأَلُ **Biz de sorumlu olmayız** *(Neden?)* عَمَّا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızdan** لِأَنَّا بَرِيئُونَ مِنْكُمْ Zira biz, sizden uzağız.

26. قُلْ **De ki:** يَجْمَعُ **Toplar** *(Neyi?)* بَيْنَنَا **Aramızı** *(Kim?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü ثُمَّ يَفْتَحُ **Sonra da ayırır** يَحْكُمُ Hükmeder *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Aramızda** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** فَيُدْخِلُ Ve sokar *(Kimi?)* اَلْمُحِقِّينَ Haklı olanları *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ Cennete وَالْمُبْطِلِينَ Haksızları da اَلنَّارَ Ateşe وَهُوَ **Ve o** اَلْفَتَّاحُ **Açandır** اَلْحَاكِمُ Hüküm verendir اَلْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَحْكُمُ بِهِ Verdiği hükmü.

27. قُلْ **De ki:** اَرُونِيَ **Bana gösterin** أَعْلِمُونِي Bana bildirin *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** اَلْحَقْتُمْ بِهِ **Ona kattınız** *(Ne olarak kattığınız?)* شُرَكَاءَ **Ortak olarak** *(Nerede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadette كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ لَهُمْ Onlara bir rettir *(Neden?)* عَنِ اعْتِقَادِ شَرِيكٍ لَهُ Allah'ın ortağı inancından بَلْ **Bilakis** هُوَ **O** اَللّٰهُ **Allah'dır** *(Öyle Allah ki,)* اَلْعَزِيزُ **Çok güçlü** اَلْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ İşine galip gelen اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibi** *(Nerede?)* فِي تَدْبِيرِهِ İdare etmekte *(Neyi?)* لِخَلْقِهِ Yarattıklarını فَلَا يَكُونُ لَهُ Dolayısıyla onun için olamaz *(Ne?)* شَرِيكٌ Ortak *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde.

28. وَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Biz seni göndermedik** إِلَّا كَافَّةً **Ancak tümüne** *(Kâffeten kelimesi nedir?)* حَالٌ مِنَ النَّاسِ 'Nas' kelimesinden haldir قُدِّمَ لِلْاِهْتِمَامِ Önemine binaen takdim edilmiştir *(Kimin tümüne?)* لِلنَّاسِ **İnsanların** *(Ne olarak gönderdik?)* بَشِيرًا **Müjdeleyici** مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ

İnananları müjdeleyici olarak *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı** مُنْذِرًا لِلْكَافِرِينَ Kafirleri uyarıcı **olarak** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

29. وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar ki:** مَتٰى **Ne zamandır** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** *(Neyi vaat?)* بِالْعَذَابِ Azabı اِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Nerede?)* فِيهِ Bunda.

30. قُلْ **De ki:** لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Ne?)* مِيعَادُ يَوْمٍ **Vaat edilen bir gün ki,** لَا تَسْتَأْخِرُونَ **Geri kalamazsınız** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne kadar?)* سَاعَةً **Bir an** وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ **Ve önüne de geçemezsiniz** *(Neyin?)* عَلَيْهِ O vaktin وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür.

31. وَقَالَ **Ve dedi:** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden *(Ne dedi?)* لَنْ نُؤْمِنَ **Asla inanmayız** *(Neye?)* بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ **Ne bu Kuran'a** وَلَا بِالَّذِي **Ve ne de o şeye ki,** بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündedir** أَيْ تَقَدَّمَهُ Yani, ondan önce geçen كَالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat ve İncil gibilerine اَلدَّالَّيْنِ Ki, bu ikisi delalet eder *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Dirilmeye *(Niçin o kitaplara inanmazlar?)* لِاِنْكَارِهِمْ لَهُ Dirilmeyi inkar ettikleri için قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ Yüce Allah onlar hakkında dedi ki: وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* اِذْ **O zamanı ki,** اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلْكَافِرُونَ Kafirler مَوْقُوفُونَ **Durdurulmuşlar** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin huzurunda** يَرْجِعُ **Çevirir** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Bir kısmı** *(Kime?)* اِلٰى بَعْضٍ **Diğer kısmına** *(Ne?)* اَلْقَوْلَ **Laf, söz** يَقُولُ **Der** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** اَلْأَتْبَاعُ Tâbi olanlar *(Kime derler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اِسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** اَلرُّؤَسَاءِ Önderlere (derler) ki: لَوْلَا اَنْتُمْ **Şayet siz olmasaydınız** *(Ne?)* صَدَدْتُمُونَا Bizi çevirmiş *(Neden?)* عَنِ الْاِيمَانِ İmandan لَكُنَّا **Elbette biz olurduk** *(Ne?)* مُؤْمِنِينَ **İman edenler** *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ Peygambere.

﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ﴾ لا ﴿بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ (٣٢)﴾ في أَنْفُسِكُمْ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ أَيْ مَكْرٌ فِيهِمَا مِنْكُمْ بِنَا ﴿إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿وَأَسَرُّوا﴾ أَيِ الْفَرِيقَانِ ﴿النَّدَامَةَ﴾ عَلَى تَرْكِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ﴾ أَيْ أَخْفَاهَا كُلٌّ عَنْ رَفِيقِهِ مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ ﴿وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي النَّارِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يُجْزَوْنَ إِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (٣٣)﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا﴾ رُؤَسَاؤُهَا الْمُتَنَعِّمُونَ ﴿إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ (٣٤)﴾ ﴿وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا﴾ مِمَّنْ آمَنَ ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ (٣٥)﴾ ﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ (٣٦)﴾ ذَلِكَ ﴿وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَى﴾ قُرْبَى أَيْ تَقْرِيبًا ﴿إِلَّا﴾ لَكِنْ ﴿مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا﴾ أَيْ جَزَاءُ الْعَمَلِ الْحَسَنَةِ مَثَلًا بِعَشْرٍ فَأَكْثَرَ ﴿وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ﴾ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿آمِنُونَ (٣٧)﴾ مِنَ الْمَوْتِ وَغَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةِ الْغُرْفَةِ بِمَعْنَى الْجَمْعِ ﴿وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِالْإِبْطَالِ ﴿مُعَاجِزِينَ﴾ لَنَا مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا وَأَنَّهُمْ يَفُوتُونَنَا ﴿أُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ (٣٨)﴾ ﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ ﴿لَهُ﴾ بَعْدَ الْبَسْطِ أَوْ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ فِي الْخَيْرِ ﴿فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (٣٩)﴾ يُقَالُ كُلُّ إِنْسَانٍ يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ أَيْ مِنْ رِزْقِ اللهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Büyüklük taslayanlar, güçsüz sayılanlara der ki: "Size hidayet geldikten sonra sizi ondan biz mi çevirdik?** Hayır! **Bilakis siz** kendiniz **suçluydunuz."**

33. **Güçsüz sayılanlar da büyüklük taslayanlara der ki: "Hayır! (işiniz) gece gündüz** bize **hile yapmaktı. Çünkü siz bize, Allah'ı inkâr etmemizi ve ona ortaklar koşmamızı emrederdiniz." Artık azabı gördüklerinde,** her iki grup da, ona iman etmemeye olan **pişmanlıklarını gizlerler,** ayıplama korkusunda dolayı her biri yanındakinden bunu saklar **biz de** ateşte **o inkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar takarız. Onlar sadece** dünyada **yapmakta oldukları şeyin** cezasını **çekerler.**

34. **Biz hangi memlekete bir uyarıcı gönderdiysek mutlaka oranın refah içindeki şımarık kişileri** varlıklı önder**leri: "Biz, sizin gönderilmiş olduğunuz şeyi inkâr ediyoruz" demişlerdir.**

35. **Ve dediler ki: Biz** iman edenlerden **malca ve evlâtça daha çoğuz, biz azaba uğratılacak da değiliz.**

36. **De ki: "Doğrusu Rabbim, dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve dilediğine** sınamak için **kısar; fakat insanların** Mekke kâfirlerinin **çoğu** bunu **bilmezler."**

37. **Ne mallarınız ne de evlatlarınız sizi huzurumuza yaklaştırdıkça[1] yaklaştıran şey değildir. Ancak[2] iman edip salih amel işleyenler, işte onlara yaptıklarının kat kat fazlası mükâfat vardır.** Amellerinin karşılığı, örneğin iyilikler bire on ve daha fazladır. **Onlar cennet odaların**da[3] ölüm ve diğer şeylerden **emniyettedirler.**

38. **Ayetlerimiz** Kur'an'ın iptali **hakkında** bizi **aciz bırakmaya** ve geçmeye **çalışanlar, işte onlar azap içinde hazır bekletilirler.**

39. **De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** bolca verdikten sonra **ona** veya dilediği kimseye sınamak için **kısar** daraltır. **Siz** hayra **ne harcarsanız, Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.** Denilir ki: "Her insan ailesini rızıklandırır." Bu Allah'ın rızkından" anlamındadır.

KELİME ANLAMI

32. قَالَ **Dedi:** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اِسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** *(Ne dediler?)* اَنَحْنُ **Biz mi?** صَدَدْنَاكُمْ **Sizi çevirdik** *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى **Hidayetten** بَعْدَ اِذْ جَاءَكُمْ **Size geldikten sonra** لَا Hayır بَلْ كُنْتُمْ **Bilakis siz idiniz** *(Ne?)* مُجْرِمِينَ **Günahkarlar** *(Nasıl?)* فِي اَنْفُسِكُمْ Kendi kendinize.

33. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اَسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Ne dediler?)* بَلْ **Hayır!** مَكْرُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ **Gece gündüz** (işiniz) **hile yapmaktı** أَيْ مَكْرٌ فِيهِمَا Yani, gece gündüz hile vardı *(Kim tarafından?)* مِنْكُمْ Sizin tarafınızdan *(Kime?)* بِنَا Bize اِذْ **Çünkü** تَاْمُرُونَنَا **Bize emrediyordunuz** *(Neyi?)* اَنْ نَكْفُرَ **İnkar etmemizi** *(Kimi?)* بِاللهِ **Allah'ı** وَنَجْعَلَ **Ve eylememizi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar وَاَسَرُّوا **Ve gizlerler**

---

[1] زُلْفَى kelimesi قُرْبَى anlamında mastardır. Bu kelime de تَقْدِيرًا yaklaştırmak manasındadır.
[2] إِلَّا مَنْ آمَنَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنَّ (istisna-i munkatı) manasındadır.
[3] الْغُرُفَات kelimesi diğer bir kıraatte الْغُرْفَة şeklinde müfret olarak okunur; fakat cemi manasındadır.

عَلٰى تَرْكِ الْإِيمَانِ بِهِ *(Neye?)* **Pişmanlığı** اَلنَّدَامَةَ *(Neyi?)* Yani, her iki taraf da أَيِ الْفَرِيقَانِ Allah'a imanı terk etmeye *(Ne zaman gizlerler?)* لَمَّا رَاَوُا **Gördüklerinde** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** أَيْ أَخْفَاهَا Yani, o pişmanlığı gizler *(Kim?)* كُلٌّ Her biri *(Kimden?)* عَنْ رَفِيقِهِ Yanındakinden *(Niçin?)* مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ Ayıplamaktan korktuğu için وَجَعَلْنَا **Ve takarız** *(Ne?)* اَلْاَغْلَالَ **Demir halkalar** *(Nereye?)* فِي اَعْنَاقِ الَّذِينَ **O kimselerin boğazına ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Nerede takarız?)* فِي النَّارِ Ateşte هَلْ -مَا- يُجْزَوْنَ **Hiç cezalandırılırlar mı?** اِلَّا **Sadece** جَزَاءَ Cezasını (görürler) مَا **O şeyin ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

34. وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve biz göndermedik** *(Nerede?)* فِي قَرْيَةٍ **Herhangi bir memlekete** *(Ne?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı ki,** اِلَّا قَالَ **Muhakkak demiştir** *(Kim?)* مُتْرَفُوهَا **Oranın refah içindeki şımarık kişileri** رُؤَسَاؤُهَا الْمُتَنَعِّمُونَ Varlıklı önderleri (dediler) ki: اِنَّا **Doğrusu biz,** بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ **Sizin gönderildiğiniz şeyi** كَافِرُونَ **İnkar ediyoruz.**

35. وَقَالُوا **Ve dediler ki:** نَحْنُ **Biz** اَكْثَرُ **Daha çoğuz** *(Ne yönden?)* اَمْوَالًا **Mallar** وَاَوْلَادًا **Ve evlatlar yönünden** *(Kimden daha çoğuz?)* مِمَّنْ آمَنَ İman edenlerden وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne?)* بِمُعَذَّبِينَ **Azap görecek.**

36. قُلْ **De ki:** اِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim Rabbim** يَبْسُطُ **Genişletir** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu bollaştırır *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki,** يَشَاءُ **Diliyor** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Ancak insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

37. وَمَا اَمْوَالُكُمْ **Ne mallarınız** وَلَا اَوْلَادُكُمْ **Ne de çocuklarınız değildir** *(Ne?)* بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ **Sizi yaklaştıran** *(Nerede?)* عِنْدَنَا **Bizim katımızda** *(Nasıl?)* زُلْفٰى **Yaklaştırmakla** *(Bu zulfâ kelimesi nedir?)* قُرْبٰى أَيْ تَقْرِيبًا Kurbâ, yani, yakınlaştırmak (anlamındadır) اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat مَنْ **O kimse ki,** اٰمَنَ **İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَزَاءُ الضِّعْفِ **Kat kat mükafat** *(Neye karşılık?)* بِمَا عَمِلُوا **Yaptıklarına karşılık** أَيْ جَزَاءُ الْعَمَلِ الْحَسَنَةِ Yani, güzel işin mükâfatı مَثَلًا Örneğin بِعَشْرٍ فَأَكْثَرَ On ve daha fazlasıyladır وَهُمْ **Ve onlar** فِي الْغُرُفَاتِ مِنَ الْجَنَّةِ Cennet **odalarında** اٰمِنُونَ **Emniyettedir** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ وَغَيْرِهِ Ölüm ve diğerlerinden وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise اَلْغُرْفَةُ el-Gurfe (şeklinde müfrettir) *(Ne olduğu halde?)* بِمَعْنَى الْجَمْعِ Cemi manasında olduğu halde.

38. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يَسْعَوْنَ **Koşuyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْآنِ Kuran **hakkında** *(Neye koşuyorlar?)* بِالْاِبْطَالِ İptal etmeye *(Ne halde?)* مُعَاجِزِينَ **Aciz bırakarak** *(Kimi?)* لَنَا Bizi مُقَدِّرِينَ Güç yetire(ceğine itikat ede)rek *(Neye?)* عَجْزَنَا Bizi aciz bırakmaya *(Daha?)* وَأَنَّهُمْ يَفُوتُونَنَا Ve bizden kaçmaya اُولٰئِكَ **İşte onlar** فِي الْعَذَابِ **Azabın içinde** مُحْضَرُونَ **Hazır bekletilirler.**

39. قُلْ **De ki:** اِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim Rabbim** يَبْسُطُ **Genişletir** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** يُوَسِّعُهُ Bollaştırır *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki,** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضِيقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لَهُ **O kişiye** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْبَسْطِ Genişlettikten sonra أَوْ لِمَنْ يَشَاءُ Veya dilediği kişiye *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için وَمَا **Ne şeyi,** اَنْفَقْتُمْ **İnfak ederseniz** *(Neden?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şeyden** *(Nerede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda فَهُوَ **O Allah** يُخْلِفُهُ **Onun yerini doldurur** وَهُوَ **Ve O** خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Rızık verenlerin en hayırlısıdır** يُقَالُ Denilir ki: كُلُّ إِنْسَانٍ Her insan يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ Ailesini rızıklandırır أَيْ مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın rızkından.

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ [يَحْشُرُهُمْ] ﴿ثُمَّ نَقُولُ لِلْمَلٰئِكَةِ اَهٰؤُلَٓاءِ اِيَّاكُمْ﴾
[يَقُولُ] بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الْأُولٰى يَاءً وَإِسْقَاطِهَا ﴿كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾
تَنْزِيهًا لَكَ عَنِ الشَّرِيكِ ﴿اَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ﴾ أَيْ لَا مُوَالَاةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ مِنْ جِهَتِنَا ﴿بَلْ﴾ لِلْاِنْتِقَالِ
﴿كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ﴾ الشَّيَاطِينَ أَيْ يُطِيعُونَهُمْ فِي عِبَادَتِهِمْ إِيَّانَا ﴿اَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾﴾
مُصَدِّقُونَ فِيمَا يَقُولُونَ لَهُمْ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ﴾ أَيْ بَعْضُ الْمَعْبُودِينَ
لِبَعْضِ الْعَابِدِينَ ﴿نَفْعًا﴾ شَفَاعَةً ﴿وَلَا ضَرًّا﴾ تَعْذِيبًا ﴿وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿ذُوقُوا عَذَابَ
النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ بِلِسَانِ
نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿قَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُكُمْ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿وَقَالُوا
مَا هٰذَٓا﴾ اَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّٓا اِفْكٌ﴾ كَذِبٌ ﴿مُفْتَرًى﴾ عَلَى اللّٰهِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ﴾ الْقُرْآنِ
﴿لَمَّا جَٓاءَهُمْ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾﴾ بَيِّنٌ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَمَٓا اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا
وَمَٓا اَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾﴾ فَمِنْ أَيْنَ كَذَّبُوكَ ﴿وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا﴾ أَيْ
هٰؤُلَاءِ ﴿مِعْشَارَ مَٓا اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ الْقُوَّةِ وَطُولِ الْعُمْرِ وَكَثْرَةِ الْمَالِ ﴿فَكَذَّبُوا رُسُلِي﴾ إِلَيْهِمْ ﴿فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾﴾ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿قُلْ اِنَّمَٓا اَعِظُكُمْ
بِوَاحِدَةٍ﴾ هِيَ ﴿اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ﴾ لِأَجْلِهِ ﴿مَثْنٰى﴾ أَيِ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ ﴿وَفُرَادٰى﴾ وَاحِدًا وَاحِدًا ﴿ثُمَّ
تَتَفَكَّرُوا﴾ فَتَعْلَمُوا ﴿مَا بِصَاحِبِكُمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿مِنْ جِنَّةٍ﴾ جُنُونٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ
يَدَيْ﴾ أَيْ قَبْلَ ﴿عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ إِنْ عَصَيْتُمُوهُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَا سَاَلْتُكُمْ﴾ عَلَى
الْإِنْذَارِ وَالتَّبْلِيغِ ﴿مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ﴾ أَيْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿اِنْ اَجْرِيَ﴾ مَا ثَوَابِي ﴿اِلَّا عَلَى اللّٰهِ
وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾﴾ مُطَّلِعٌ يَعْلَمُ صِدْقِي ﴿قُلْ اِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ﴾ يُلْقِيهِ إِلَى أَنْبِيَائِهِ
﴿عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾﴾ مَا غَابَ عَنْ خَلْقِهِ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. Hatırla! **O gün, onların** müşriklerin **hepsini toplayacağız, sonrada meleklere: "Size tapanlar bunlar**[1] **mıydı?" diyeceğiz.**

41. **Onlar da: "Seni tesbih eder** ortaktan tenzih eder**iz! Bizim dostumuz sensin, onlar değil.** Onlarla bizim aramızda, bizim tarafımızdan bir dostluk yoktur. **Bilakis onlar** bize ibadet konusunda **cinlere** şeytanlara **tapıyor** itaat ediyor**lardı. Çoğu onlara inanmıştı,** söyledikleri şeylerde onları tasdik ediyorlardı**" diyecekler.**

---

[1] هٰؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ kelimelerindeki iki hemze; her ikisinin ispatı, birincisinin ya harfine çevrilmesi ve de düşürülmesiyle okunur.

42. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bugün bir kısmınız** kendisine ibadet edilenler **diğer bir kısmınıza** ibadet edenlere **ne fayda,** şefaat **ne de zarar vermeye** azap etmeye **güç yetiremez. Biz zalim olanlara,** inkâr edenlere **yalanlayıp durduğunuz ateşin azabını tadın! diyeceğiz.**

43. **Onlara ayetlerimiz** Kur'an **apaçık** aşikâr **bir şekilde** Peygamberimiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in diliyle **okunduğu zaman demişlerdi ki: "Bu, sizi babalarınızın tapar olduğu** putlardan **döndürmek isteyen bir adamdan başkası değildir." Ve yine: "Bu** Kur'an **da** Allah'a karşı **uydurulmuş bir iftira** yalan**dan başka bir şey değildir" dediler. Hak,** Kur'an **kendilerine geldiğinde onu inkâr edenler de: "Bu, apaçık** aşikâr **bir büyüden başka bir şey değildir" dediler.**

44. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Halbuki biz onlara okuyacakları kitaplar vermedik. Ve senden önce onlara hiçbir uyarıcı göndermedik.** Öyleyse, seni nerden yalanladılar!?

45. **Onlardan öncekiler de yalanlamıştı. Halbuki** bunlar, **öncekilere verdiğimiz** güç, uzun ömür ve çok malı**n onda birine erişmemişlerdir.** Onlara gönderdiğim **peygamberlerimi yalanladılar; ama benim** onları azap ve helak ile **inkârım nasıl oldu?** Yani, tam yerini buldu.

46. **De ki: "Size bir tek öğüt vereceğim,** o da şudur: **Allah için ikişer ikişer ve teker teker kalkın, sonra da düşünün** ve bilin ki, **arkadaşınız** Muhammed'**de hiçbir delilik yoktur! O sadece** asi olmanız durumunda, ahiretteki **şiddetli bir azabın önünde** ondan önce **sizin için bir uyarıcıdır.**

47. Onlara **de ki: "**Uyarı ve tebliğ için **ben sizden bir ücret istemişsem, o sizin olsun.** Yani, bu iş için ücret istemiyorum. **Benim ücretim** sevabım **yalnız Allah'a aittir. Ve O, her şeye şahittir** vâkıftır, benim doğruluğumu bilir."

48. **De ki: "Kuşkusuz, Rabbim hakkı ortaya koyar** onu peygamberlerine vahyeder. **Gaybı** göklerde ve yerde kullarına gizli kalanı **çok iyi bilendir."**

KELİME ANLAMI

40. وَ -اذْكُرْ- **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki,** نَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacağız** *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşrikleri ثُمَّ **Sonra** نَقُولُ **Diyeceğiz** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** اَهٰؤُلَاءِ **Bunlar mı?** إِيَّاكُمْ **Size** *(Bu iki kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الْأُولٰى يَاءً Birincisinin ya harfine çevrilmesi وَإِسْقَاطِهَا Ve düşürülmesiyle okunur كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَعْبُدُونَ **Tapıyor.**

41. قَالُوا **Derler ki:** سُبْحَانَكَ **Seni tenzih ederiz** تَنْزِيهًا لَكَ Seni beri tutarız *(Neden?)* عَنِ الشَّرِيكِ Ortaktan اَنْتَ **Sen** وَلِيُّنَا **Bizim dostumuz** *(Nasıl?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onlardan ayrı olarak** أَيْ لَا مُوَالَاةَ Yani, dostluk yoktur *(Nerede?)* بَيْنَنَا وبَيْنَهُمْ Bizimle onlar arasında *(Kim tarafından?)* مِنْ جِهَتِنَا Bizim tarafımızdan بَلْ **Bilakis** *(Bu harf niçindir?)* لِلْاِنْتِقَالِ İntikal içindir

كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَعْبُدُونَ **Tapıyor** *(Kime?)* اَلْجِنَّ **Cinlere** اَلشَّيَاطِينَ Şeytanlara أَيْ يُطِيعُونَهُمْ Yani, onlara itaat ediyorlardı *(Ne hususunda?)* فِي عِبَادَتِهِمْ إِيَّانَا Bize tapmaları hususunda أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** بِهِمْ **O cinlere** مُؤْمِنُونَ **İnanmışlardı** مُصَدِّقُونَ Tasdik ediyorlardı *(Ne hususunda?)* فِيمَا يَقُولُونَ لَهُمْ Kendilerine söyledikleri şeyler hususunda.

42. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu فَالْيَوْمَ **İşte o gün** لَا يَمْلِكُ **Sahip olamaz** *(Kim?)* بَعْضُكُمْ **Kiminiz** *(Kim için?)* لِبَعْضٍ **Kiminiz için** أَيْ بَعْضُ الْمَعْبُودِينَ Yani, tapılanların bir kısmı لِبَعْضِ الْعَابِدِينَ Tapanların bir kısmı için *(Neye sahip olamaz?)* نَفْعًا **Ne bir faydaya** شَفَاعَةً Şefaate وَلَا ضَرًّا **Ne de bir zarara** تَعْذِيبًا Azap etmeye وَنَقُولُ **Ve deriz** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Ne deriz?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ النَّارِ **Cehennem azabını** الَّتِي كُنْتُمْ **Ki, siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* بِهَا **Onu** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor.**

43. وَإِذَا تُتْلٰى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْاٰنُ Kuran *(Nasıl?)* بَيِّنَاتٍ **Açık açık** وَاضِحَاتٍ Açıkça *(Ne ile okunduğunda?)* بِلِسَانِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ Peygamberimiz Muhammed'in diliyle ﷺ Allah ona salât-u selam eylesin قَالُوا **Dediler ki:** مَا هٰذَا **Bu değildir** اِلَّا رَجُلٌ **Sadece bir adamdır ki,** يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* اَنْ يَصُدَّكُمْ **Sizi saptırmayı** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki,** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* يَعْبُدُ **Tapar** *(Kim?)* اٰبَاؤُكُمْ **Babalarınız**(ın tapar olduğu) مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَقَالُوا **Ve dediler ki:** مَا هٰذَا **Bu değildir** اَيِ الْقُرْاٰنَ Yani, Kuran اِلَّا اِفْكٌ **Sadece bir iftiradır** كِذْبٌ Yalandır **ki,** مُفْتَرًى **Uydurulmuştur** *(Kimin aleyhine?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'ın aleyhine وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neye dediler?)* لِلْحَقِّ **Hakka** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Onlara geldiği zaman** *(Ne dediler?)* اِنْ -مَا- هٰذَا **Bu değildir** اِلَّا سِحْرٌ **Sadece bir sihirdir ki,** مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ Aşikar.

44. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu: وَمَا اٰتَيْنَاهُمْ **Halbuki biz onlara vermedik** *(Ne?)* مِنْ كُتُبٍ **Kitaplar ki,** يَدْرُسُونَهَا **Onu okuyorlar** وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve göndermedik** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Ne göndermedik?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı** فَمِنْ أَيْنَ Öyleyse nerden كَذَّبُوكَ Seni yalanladılar?

45. وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceki** وَمَا بَلَغُوا **Halbuki erişmemiştir** أَيْ هٰؤُلَاءِ Yani, bunlar (Mekke kafirleri) *(Neye?)* مِعْشَارَ مَا اٰتَيْنَاهُمْ **Onlara verdiğimizin onda birine** *(O şeyler de nedir?)* مِنَ الْقُوَّةِ Kuvvet وَطُولِ الْعُمْرِ

Uzun ömür وَكَثْرَةِ الْمَالِ Ve çok maldır فَكَذَّبُوا **Ve yalanladırlar** *(Kimi?)* رُسُلِي **Benim gönderdiğim peygamberleri** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَكَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* نَكِيرِ **Benim inkarım** إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Onlara karşı inkarım *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ Azap ve helak etmekle أَيْ هُوَ وَاقِعٌ Yani, o bulmuştur *(Neyi?)* مَوْقِعَهُ Yerini.

46. قُلْ **De ki:** إِنَّمَا اَعِظُكُمْ **Ben, size sadece öğüt vereceğim** *(Neyi?)* بِوَاحِدَةٍ **Bir şeyi** هِيَ O da أَنْ تَقُومُوا **Kalkmanızdır** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** لِأَجْلِهِ Yani, onun adına *(Nasıl?)* مَثْنٰى **İkişer ikişer** أَيِ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ Çift çift وَفُرَادٰى **Ve birer birer** وَاحِدًا وَاحِدًا **Tek tek** ثُمَّ **Sonrada** تَتَفَكَّرُوا **Düşünmenizdir** فَتَعْلَمُوا Ve bilmenizdir ki, مَا بِصَاحِبِكُمْ **Arkadaşınızda yoktur** مُحَمَّدٍ Muhammed'de *(Ne yoktur?)* مِنْ جِنَّةٍ **Bir cinnet** جُنُونٍ Delilik مَا- هُوَ -إِنْ **O değildir** إِلَّا نَذِيرٌ **Sadece bir uyarıcıdır** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ **Önünde** أَيْ قَبْلَ Yani, öncesinde *(Neyin?)* عَذَابٍ شَدِيدٍ **Şiddetli bir azabın** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette إِنْ عَصَيْتُمُوهُ Eğer ona isyan ederseniz.

47. قُلْ **De:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara مَا **Ne şey** سَأَلْتُكُمْ **Sizden istersem** *(Neye karşılık?)* عَلَى الْإِنْذَارِ وَالتَّبْلِيغِ Uyarıya ve tebliğe karşılık (isteyeceğim) مِنْ اَجْرٍ **Herhangi bir ücret** فَهُوَ **O** لَكُمْ **Sizin olsun** أَيْ لَا أَسْأَلُكُمْ Yani, sizden istemiyorum *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ Ona karşılık *(Ne?)* أَجْرًا Hiçbir ücret اِنْ اَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** مَا ثَوَابِي Benim sevabım değildir إِلَّا عَلَى اللّٰهِ **Sadece Allah'a aittir** وَهُوَ **Ve O** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** شَهِيدٌ **Şahittir** مُطَّلِعٌ Haberdardır يَعْلَمُ Bilir *(Neyi?)* صِدْقِي Benim doğruluğumu.

48. قُلْ **De ki:** اِنَّ رَبِّي **Şüphesiz Rabbim** يَقْذِفُ **Ortaya koyar** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** يُلْقِيهِ Onu vahyeder *(Kime?)* إِلٰى أَنْبِيَائِهِ Peygamberlerine عَلَّامُ الْغُيُوبِ **O, gaybı çok iyi bilendir** مَا غَابَ Gizli kalan şeyleri *(Kime?)* عَنْ خَلْقِهِ Yaratıklarına *(Nerede gizli kalan şeyler?)* فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Göklerde ve yerde.

﴿قُلْ جَآءَ الْحَقُّ﴾ الْإِسْلَامُ ﴿وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ﴾ الْكُفْرُ ﴿وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾﴾ أَيْ لَمْ يَبْقَ لَهُ أَثَرٌ ﴿قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿فَاِنَّمَا اَضِلُّ عَلٰى نَفْسِي﴾ أَيْ إِثْمُ ضَلَالِي عَلَيْهَا ﴿وَاِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِيَ اِلَيَّ رَبِّي﴾ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةِ ﴿اِنَّهُ سَمِيعٌ﴾ لِلدُّعَاءِ ﴿قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿وَلَوْ تَرٰى﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿اِذْ فَزِعُوا﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا ﴿فَلَا فَوْتَ﴾ لَهُمْ مِنَّا أَيْ لَا يَفُوتُونَنَا ﴿وَاُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾﴾ أَيِ الْقُبُورِ ﴿وَقَالُوا اٰمَنَّا بِهِ﴾ بِمُحَمَّدٍ أَوِ الْقُرْآنِ ﴿وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ﴾ بِوَاوٍ وَبِالْهَمْزَةِ بَدَلَهَا أَيْ تَنَاوُلُ الْإِيمَانِ ﴿مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾﴾ عَنْ مَحَلِّهِ إِذْ هُمْ فِي الْآخِرَةِ وَمَحَلُّهُ الدُّنْيَا ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَيَقْذِفُونَ﴾ يَرْمُونَ ﴿بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾﴾ أَيْ بِمَا غَابَ عِلْمُهُ عَنْهُمْ غَيْبَةً بَعِيدَةً حَيْثُ قَالُوا فِي النَّبِيِّ سَاحِرٌ شَاعِرٌ كَاهِنٌ وَفِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ شِعْرٌ كَهَانَةٌ ﴿وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ أَيْ قَبُولِهِ ﴿كَمَا فُعِلَ بِاَشْيَاعِهِمْ﴾ أَشْبَاهِهِمْ فِي الْكُفْرِ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَهُمْ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ لَهُمْ فِيمَا آمَنُوا بِهِ الْآنَ وَلَمْ يَعْتَدُّوا بِدَلَائِلِهِ فِي الدُّنْيَا.

TÜRKÇE ANLAMI

49. **De ki: "Hak** İslam **geldi; artık batıl** küfür **ne bir şeyi ortaya koyabilir ne de geri getirebilir."** Onun hiçbir eseri kalmamıştır.

50. **De ki: "Eğer** haktan **saparsam, kendi aleyhime sapmış olurum.** Sapıklığımın günahı nefsimin aleyhinedir **Eğer doğru yolu bulursam, bu da Rabbimin bana vahyettiği** Kuran ve hikmet **sayesindedir. Şüphesiz o,** duayı **işitendir, yakındır."**

51. Ey Muhammed! Diriltilme esnasında **korkuya kapıldıkları anı, bir görsen!** Çok büyük bir durum görmüş olursun. **Artık** onların bizden **kaçışı yoktur,** bizden kaçamazlar **yakın bir yerden** kabirlerden **yakalanmışlardır.**

52. **Ve "Ona** Muhammed'e veya Kuran'a **inandık" demektedirler, ama onların** mahallinden **uzak bir yerden** imana **kavuşmaları**[1] onu elde etmeleri **ne mümkündür?** Zira onlar ahirettedir, imanın yeri ise dünyadır.

53. **Halbuki daha önce onu** dünyada **inkar etmişlerdi. Uzak bir yerden** ilmi kendilerinden çok gizli olan **gayba atıp tutuyorlardı.** Zira peygamber hakkında; sihirbaz, şair, kâhin ve Kuran hakkında; sihir, şiir, kehanet diyorlardı.

54. **Artık, kendileriyle arzu ettikleri şey** iman yani, onun kabulü **arasına, bundan** kendilerinden **önce** küfürde **benzerlerine yapıldığı gibi, set çekilmiştir. Çünkü onlar,** şuan iman ettikleri şeyde kendilerini tereddüde düşüren **derin bir şüphe içindeydiler.** Dünyada imanın delillerine itibar etmemişlerdi.

---

[1] التَّنَاوُشُ kelimesi vav harfi ve onun yerine hemze ile okunur.

KELİME ANLAMI

49. قُلْ **De ki:** جَاءَ **Geldi** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak** اَلْإِسْلَامُ İslam وَمَا يُبْدِئُ **Artık (hiçbir şey) meydana getiremez** *(Ne?)* اَلْبَاطِلُ **Batıl** اَلْكُفْرُ Küfür وَمَا يُعِيدُ **Geri de getiremez** أَيْ لَمْ يَبْقَ لَهُ Yani, onun için kalmamıştır *(Ne?)* أَثَرٌ Hiçbir eser.

50. قُلْ **De ki:** اِنْ ضَلَلْتُ **Eğer saptıysam** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan فَاِنَّمَا اَضِلُّ **Sadece saparım** *(Ne aleyhine?)* عَلٰى نَفْسِي **Nefsimin aleyhine** أَيْ إِثْمُ ضَلَالِي Yani, sapmamın günahı عَلَيْهَا Nefsimin üzerinedir وَاِنِ اهْتَدَيْتُ **Ve eğer doğru yolda isem** فَبِمَا يُوحِي **Vahyettiği şeyledir** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin (vahyettiği)** مِنَ الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةِ Kuran ve hikmet iledir اِنَّهُ **Çünkü O** سَمِيعٌ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلدُّعَاءِ Duayı قَرِيبٌ **Yakındır.**

51. وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* اِذْ **O vakti ki,** فَزِعُوا **Korkmuşlardır** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriltilme esnasında لَرَأَيْتَ Elbette görmüş olursun *(Ne?)* أَمْرًا عَظِيمًا Büyük bir olay فَلَا فَوْتَ **Artık kaçış yoktur** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Kimden?)* مِنَّا Bizden أَيْ لَا يَفُوتُونَنَا Yani, bizden kaçamazlar وَاُخِذُوا **Ve yakalanmışlardır** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ **Yakın bir yerden** أَيِ الْقُبُورِ Yani, kabirlerden.

52. وَقَالُوا **Ve dediler ki:** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** *(Kime?)* بِهِ **Ona** بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e أَوِ الْقُرْآنِ Veya Kuran'a وَاَنّٰى **Ve nerededir** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* اَلتَّنَاوُشُ **(İmana) kavuşmak** *(Tenâvuş kelime ne ile okunur?)* بِوَاوٍ Vav ile وَبِالْهَمْزَةِ بَدَلَهَا Ve onun yerine hemze ile أَيْ تَنَاوُلُ الْإِيمَانِ Yani, imanı elde etmek *(Nereden kavuşmak?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ **Uzak bir yerden** *(Nereden uzak?)* عَنْ مَحَلِّهِ İmanın yerinden إِذْ هُمْ فِي الْآخِرَةِ Zira onlar ahirettedirler وَمَحَلُّهُ İmanın yeri ise اَلدُّنْيَا Dünyadır.

53. وَقَدْ كَفَرُوا **Oysa inkar etmişlerdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu.** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَيَقْذِفُونَ **Ve atıyorlardı** يَرْمُونَ Fırlatıyorlardı *(Neye?)* بِالْغَيْبِ **Gabya** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ **Uzak yerden** أَيْ بِمَا غَابَ عِلْمُهُ Yani, ilmi gizli kalana *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Nasıl?)* غَيْبَةً بَعِيدَةً Çokça gizli حَيْثُ قَالُوا Zira şöyle demişlerdi *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Peygamber hakkında سَاحِرٌ Sihirbaz شَاعِرٌ Şair كَاهِنٌ Ve kahin وَفِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında ise سِحْرٌ Sihir شِعْرٌ Şiir كَهَانَةٌ Ve kehanet (demişlerdi).

54. وَحِيلَ **Artık set çekilmiştir** *(Nereye?)* بَيْنَهُمْ **Onlarla** وَبَيْنَ مَا **O şeyler arasına ki,** يَشْتَهُونَ **Arzu ediyorlar** *(O da nedir?)* مِنَ الْإِيمَانِ İman أَيْ قَبُولِهِ Yani, onun kabulüdür كَمَا فُعِلَ **Tıpkı yapıldığı gibi** *(Kime?)* بِأَشْيَاعِهِمْ **Benzerlerine** أَشْبَاهِهِمْ Onlar gibilerine *(Hangi konuda?)* فِي الْكُفْرِ Küfür konusunda *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَهُمْ Yani, onlardan önce إِنَّهُمْ **Çünkü onlar** كَانُوا **İdiler** *(Nerede?)* فِي شَكٍّ **Bir şüphe içinde ki,** مُرِيبٍ **Endişe veren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ لَهُمْ Onları kuşkuya düşüren *(Ne hakkında?)* فِيمَا آمَنُوا بِهِ الْآنَ Şuan kendisine inandıkları şey hakkında وَلَمْ يَعْتَدُّوا Ve aldırış etmemişlerdi *(Neye?)* بِدَلَائِلِهِ Onun delillerine *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

٣٥

سُورَةُ فَاطِرٍ

مَكِّيَّةٌ وَهِىَ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً

Fâtır Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Kırk beş veya kırk altı ayettir.

سُورَةُ فَاطِرٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ حَمِدَ اللّٰهُ تَعَالٰى نَفْسَهُ بِذٰلِكَ كَمَا بُيِّنَ فِي أَوَّلِ سَبَإٍ ﴿فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خَالِقِهِمَا عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا﴾ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ ﴿أُولِيٓ اَجْنِحَةٍ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ﴾ فِي الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهَا ﴿مَا يَشَآءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾﴾ ﴿مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ﴾ كَرِزْقٍ وَمَطَرٍ ﴿فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ﴾ مِنْ ذٰلِكَ ﴿فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ إِمْسَاكِهِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢﴾﴾ فِي فِعْلِهِ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِإِسْكَانِكُمُ الْحَرَمَ وَمَنْعِ الْغَارَاتِ عَنْكُمْ ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ﴾ مِنْ زَائِدَةٌ وَخَالِقٌ مُبْتَدَأٌ ﴿غَيْرُ اللّٰهِ﴾ بِالرَّفْعِ وَالْجَرِّ نَعْتٌ لِخَالِقٍ لَفْظًا وَمَحَلًّا وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ﴾ الْمَطَرَ ﴿وَ﴾ مِنَ ﴿الْأَرْضِ﴾ النَّبَاتَ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ لَا خَالِقَ رَازِقَ غَيْرُهُ ﴿لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾﴾ مِنْ أَيْنَ تُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ مَعَ إِقْرَارِكُمْ بِأَنَّهُ الْخَالِقُ الرَّازِقُ.

TÜRKÇE ANLAMI

35- Fâtır Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Kırk beş veya kırk altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hamd[1], gökleri ve yeri** geçmiş bir misali olmadan **yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı** peygamberlere **elçiler yapan Allah'a mahsustur. O,** melekleri ve diğerlerini **yaratmada dilediği arttırmayı yapar. Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir.**

2. **Allah, insanlara** rızk ve yağmur gibi **ne rahmet açarsa onu tutacak yoktur. Onun** bunlardan **tuttuğunu, ondan,** tuttuktan **sonra salıverecek de yoktur. O, Aziz** işine galip**tir,** işinde **hikmet sahibidir.**

3. **Ey insanlar!** Mekke ehli! **Allah'ın** sizi Harem'e yerleştirmek ve baskınlardan korumak suretiyle **üzerinize olan nimetini hatırlayın; Allah'tan başka[2] size, gökten** yağmur ile **ve yerden** mahsullerle **rızık verecek bir yaratıcı[3] var mı ki? Ondan başka ilah yoktur. Nereden döndürülüyorsunuz?** Onun yaratıcı ve rızıklandırıcı olduğunu kabul ettiğiniz halde nasıl tevhitten çevriliyorsunuz.

KELİME ANLAMI

﴿٣٥﴾ سُورَةُ فَاطِرٍ

35- Fâtır Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

وَهِيَ **Ve bu sûre** خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk beş veya kırk altı ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** حَمِدَ اللهُ تَعَالٰى Yüce Allah övmüştür *(Neyi?)* نَفْسَهُ Kendisini *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu kelime ile كَمَا بُيِّنَ Nitekim (manası) belirtilmişti *(Nerede?)* فِي أَوَّلِ سَبَأٍ Sebe suresinin başında *(Öyle Allah ki,)* فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yaratan** وَالْاَرْضِ **Ve yeri de** خَالِقِهِمَا Onları var eden *(Nasıl?)* عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ Bir benzeri olmadan *(Öyle benzer ki,)* سَبَقَ Daha önce geçmiş *(Yine öyle Allah ki,)* جَاعِلِ الْمَلٰئِكَةِ **Melekleri kılan** *(Ne?)*

---

[1] Sebe sûresinin başında da ifade edildiği gibi Allah kendisini bu kelimeyle övmüştür.

[2] غَيْر kelimesi ref ve cer ile okunur. Her iki durumda da خَالِق kelimesinin mahallen ve lafzen sıfatıdır.

[3] هَلْ مِنْ خَالِقٍ terkibindeki min harf-i ceri zaittir. خَالِق kelimesi de mübtedadır. Buradaki istifham takrir için olup 'Ondan başka rızık veren yaratıcı yoktur' anlamındadır.

رُسُلًا **Elçi** *(Kime?)* إِلَى الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlere *(Öyle melekler ki,)* أُولِي أَجْنِحَةٍ **Kanatlı** *(Kaç kanatlı?)* مَثْنٰى **İkişer** وَثُلٰثَ **Üçer** وَرُبَاعَ **Ve dörder** يَزِيدُ **Arttırır** *(Nerede?)* فِي الْخَلْقِ **Yaratmasında** فِي الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهَا Meleklerin ve diğerlerinin (yaratılmasında) *(Neyi arttırır?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

2. مَا **Neyi** يَفْتَحِ **Açarsa** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةٍ **Rahmetten** *(Ne gibi?)* كَرِزْقٍ وَمَطَرٍ Rızık ve yağmur gibi فَلَا مُمْسِكَ **Tutacak yoktur** *(Neyi?)* لَهَا **Onu** وَمَا **Neyi de** يُمْسِكْ **Tutarsa** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu şeylerden فَلَا مُرْسِلَ لَهُ **Onu da salacak yoktur** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ إِمْسَاكِهِ Yani, tuttuktan sonra وَهُوَ **Ve o** اَلْعَزِيزُ **Aziz'dir** اَلْغَالِبُ عَلٰى أَمْرِهِ İşine galip gelendir اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي فِعْلِهِ Yaptığı işte.

3. يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke ehli اُذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللّٰهِ **Allah'ın nimetini** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne ile?)* بِإِسْكَانِكُمْ Sizi yerleştirmesiyle *(Nereye?)* اَلْحَرَمَ Harem'e وَمَنْعِ الْغَارَاتِ عَنْكُمْ Ve sizden baskınları önlemesiyle هَلْ مِنْ خَالِقٍ **Hiçbir yaratıcı var mıdır?** مِنْ زَائِدَةٌ Min harfi ceri zaittir وَخَالِقٌ مُبْتَدَأٌ Ve hâlik kelimesi mübtedadır *(Öyle yaratıcı ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Gayr kelimesi nasıl okunur?)* بِالرَّفْعِ وَالْجَرِّ Ref ve cer ile نَعْتٌ لِخَالِقٍ Hâlık kelimesinin sıfatıdır *(Nasıl ref ve cer okunur?)* لَفْظًا وَمَحَلًّا Lafzına ve mahalline nispetle وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberi şudur; يَرْزُقُكُمْ **Sizi rızıklandıran** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** اَلْمَطَرَ Yağmur ile وَ –مِنَ– الْأَرْضِ **Ve yerden** اَلنَّبَاتَ Mahsullerle وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir أَيْ لَا خَالِقَ رَازِقَ Yani, rızıklandıran bir yaratıcı yoktur *(Kimden başka?)* غَيْرُهُ Ondan başka لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ondan başka** فَأَنّٰى **Öyleyse nereden** تُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorsunuz** مِنْ أَيْنَ Nereden تُصْرَفُونَ Çevriliyorsunuz *(Neden?)* عَنْ تَوْحِيدِهِ Onu birlemekten *(Neye rağmen?)* مَعَ إِقْرَارِكُمْ Kabul etmenize rağmen *(Neyi?)* بِأَنَّهُ الْخَالِقُ Onun yaratıcı اَلرَّازِقُ Ve rızıklandırıcı olduğunu.

﴿وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ فِي مَجِيئِكَ بِالتَّوْحِيدِ وَالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ ﴿فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِي ذٰلِكَ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿وَإِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِي الْمُكَذِّبِينَ وَيَنْصُرُ الْمُرْسَلِينَ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِذٰلِكَ ﴿وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ﴾ فِي حِلْمِهِ وَإِمْهَالِهِ ﴿الْغَرُورُ ﴿٥﴾﴾ الشَّيْطَانُ ﴿اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾ بِطَاعَةِ اللّٰهِ وَلَا تُطِيعُوهُ ﴿اِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ﴾ أَتْبَاعَهُ فِي الْكُفْرِ ﴿لِيَكُونُوا مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾﴾ النَّارِ الشَّدِيدَةِ ﴿اَلَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾﴾ هٰذَا بَيَانُ مَا لِمُوَافِقِي الشَّيْطَانِ وَمَا لِمُخَالِفِيهِ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ ﴿اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوٓءُ عَمَلِهِ﴾ بِالتَّمْوِيهِ ﴿فَرَاٰهُ حَسَنًا﴾ مَنْ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ كَمَنْ هَدَاهُ اللّٰهُ لَا دَلَّ عَلَيْهِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى الْمُزَيَّنِ لَهُمْ ﴿حَسَرَاتٍ﴾ بِاغْتِمَامِكَ أَنْ لَا يُؤْمِنُوا ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَاللّٰهُ الَّذِي اَرْسَلَ الرِّيَاحَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ الرِّيحَ ﴿فَتُثِيرُ سَحَابًا﴾ الْمُضَارِعُ لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ أَيْ تُزْعِجُهُ ﴿فَسُقْنَاهُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ لَا نَبَاتَ بِهَا ﴿فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ﴾ مِنَ الْبَلَدِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ يُبْسِهَا اَىْ أَنْبَتْنَا بِهِ الزَّرْعَ وَالْكَلَأَ ﴿كَذٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾﴾ اَىِ الْبَعْثُ وَالْاِحْيَاءُ ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلَا تُنَالُ مِنْهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ فَلْيُطِعْهُ ﴿اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾ يَعْلَمُهُ وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَنَحْوُهَا ﴿وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ يَقْبَلُهُ ﴿وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ﴾ الْمَكَرَاتِ ﴿السَّيِّئَاتِ﴾ بِالنَّبِيِّ فِي دَارِ النَّدْوَةِ مِنْ تَقْيِيدِهِ أَوْ قَتْلِهِ أَوْ إِخْرَاجِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ اُولٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾﴾ يَهْلِكُ ﴿وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ اَىْ مَنِيٍّ بِخَلْقِ ذُرِّيَّتِهِ مِنْهَا ﴿ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا﴾ ذُكُورًا وَإِنَاثًا ﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ﴾ حَالٌ أَيْ مَعْلُومَةً لَهُ ﴿وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ﴾ أَيْ مَا يُزَادُ فِي عُمُرِ طَوِيلِ الْعُمُرِ ﴿وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ﴾ أَيْ ذٰلِكَ الْمُعَمَّرِ أَوْ مُعَمَّرٍ آخَرَ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾﴾ هَيِّنٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

4. Ey Muhammed! **Eğer seni** tevhit, dirilme, hesap ve azabı getirmen konusunda **yalanlıyorlarsa, kuşkusuz senden önceki peygamberler de** bu konuda **yalanlandılar.** Onların sabrettiği gibi sen de sabret. Ahirette **bütün işler yalnızca Allah'a döndürülecektir.** Böylece yalancıları cezalandırıp peygamberlere yardım edecektir.

5. **Ey insanlar! Allah'ın** diriltme ve diğer her **vaadi gerçektir, sakın dünya hayatı sizi** buna inanmaktan **aldatmasın ve o hain** şeytan, **Allah**'ın anlayışı ve mühlet vermesi **ile sizi kandırmasın!**

6. **Muhakkak ki, şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de** Allah'a itaat edip **onu düşman edinin.** Ona itaat etmeyin. **Çünkü o, kendi taraftarlarını** küfürde ona uyanları **ancak** kızgın **ateş halkından olsunlar diye çağırır.**

7. **İnkâr eden kimseler, onlar için çetin bir azap vardır, iman edip salih amel işleyenler kimseler onlar için de mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.** Bu, şeytana uyanlar ve ona muhalefet edenlere verilenin beyanıdır.

8. Ebu Cehil ve diğerleri hakkında şu ayet inmiştir: **Kötü işi kendisine** yaldızla **süslenip de onu güzel gören kimse**[1] Allah'ın doğru yola ilettiği kişi gibi **midir?** Hayır! **Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. O halde onlara,** kötü işleri kendilerine süslenenlere **karşı nefsin** iman etmemelerine kederlenerek **üzüntülere kapılmasın. Çünkü Allah onların ne yaptıklarını gayet iyi bilendir.**

9. **Allah odur ki, rüzgârları**[2] **göndermiş onlar da bulutu sürüklüyor**[3] harekete geçiriyor. **Böylece onu ölü**[4] bitkisiz **bir bölgeye sevk etmişiz**[5] **ve ölümünden** kuraklığından **sonra** o bölgedeki **toprağa onunla hayat vermişizdir.** Onunla mahsul ve otlar bitirmişizdir. **Diriltmek** tekrar diriltip hayat vermek **de böyledir.**

10. **Kim izzet istiyorsa, izzet ve şerefin hepsi** dünya ve ahirette **Allah'ındır.** O şerefe, ancak ona itaat ederek ulaşılır. Öyleyse ona itaat etsin. **Güzel sözler ona yükselir.** Allah onları bilir. O sözler de 'La ilahe illallah' ve benzerleridir. **Salih ameli yükseltir** kabul eder. Daru'n-Nedve de peygambere, Enfal sûresinde zikredildiği gibi hapsetmek, öldürmek veya sürmek niyetiyle **kötü tuzaklar kuran kimseler, onlar için çetin bir azap vardır ve bunların tuzağı bozulur** boşa çıkar.

---

[1] أَفَمَنْ terkibindeki مَنْ kelimesi mübtedadır. Haberi ise كَمَنْ هَدَاهُ اللّٰهُ terkibidir. Haberin bu olduğuna فَإِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ ayeti delalet etmektedir.

[2] الرِّيَاحَ kelimesi diğer bir kıraatte الرِّيحَ şeklinde okunur.

[3] تُثِيرُ fiili müzarisi geçmiş zamanı hikaye içindir.

[4] مَيِّتٍ kelimesi şeddeli ve şeddesiz okunur.

[5] سُقْنَا fiilinde gaipten (mütekellime) iltifat vardır.

11. **Allah** babanız Âdem'i topraktan yaratmak suretiyle **sizi topraktan sonra da** Âdem'in neslini **nutfeden** meniden yaratmak suretiyle sizi**, yarattı. Sonra sizi çiftler** erkekler ve dişiler **kıldı. Onun bilgisi olmadan hiç bir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Yaşayan birinin yaşatılması** ömrü uzun olanın ömrünün uzatılması **ve onun** yaşatılan kişinin veya başka birinin **ömrünün kısaltılması mutlaka bir kitaptadır.** O da Levh-i Mahfuz'dur. **Şüphesiz bu, Allah'a kolaydır** basittir.

KELİME ANLAMI

4. وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne hususunda?)* فِي مَجِيئِكَ Getirmen hususunda *(Neyi?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit inancını وَالْبَعْثِ Dirilmeyi وَالْحِسَابِ Hesaba çekilmeyi وَالْعِقَابِ Ve azap görmeyi **فَقَدْ Muhakkak ki, كُذِّبَتْ Yalanlandı** *(Kim?)* رُسُلٌ **Birçok peygamber** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَاصْبِرْ Öyleyse sabret *(Nasıl?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi وَاِلَى اللّٰهِ **Yalnızca Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülecektir** *(Ne?)* اَلْاُمُورُ **Bütün işler** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِي O da cezalandıracaktır *(Kimi?)* اَلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanları وَيَنْصُرُ Ve yardım edecektir *(Kime?)* اَلْمُرْسَلِينَ Peygamberlere.

5. يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Şüphe yok ki Allah'ın vaadi** *(Neyi?)* بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ Dirilmek ve diğer şeyleri (vaadi) حَقٌّ **Gerçektir** فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ **Sakın sizi aldatmasın** *(Ne?)* اَلْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** *(Neden aldatmasın?)* عَنِ الْاِيمَانِ بِذٰلِكَ Buna iman etmekten وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ **Ve sizi kandırmasın** *(Ne ile?)* بِاللّٰهِ **Allah ile** *(Ne konuda sizi Allah ile kandırmasın?)* فِي حِلْمِهِ Yumuşak davranması وَاِمْهَالِهِ Ve süre vermesi konusunda *(Kim kandırmasın?)* اَلْغَرُورُ **O hain** اَلشَّيْطَانُ Şeytan.

6. اِنَّ الشَّيْطَانَ **Şüphesiz şeytan** لَكُمْ **Sizin için** عَدُوٌّ **Bir düşmandır** فَاتَّخِذُوهُ **Siz de onu edinin** *(Ne?)* عَدُوًّا **Düşman** *(Nasıl?)* بِطَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat ederek وَلَا تُطِيعُوهُ Ve ona itaat etmeyin اِنَّمَا يَدْعُو **O sadece çağırır** *(Kimi?)* حِزْبَهُ **Taraftarlarını** أَتْبَاعَهُ Ona uyanları *(Hangi konuda?)* فِي الْكُفْرِ Küfür konusunda *(Neye çağırır?)* لِيَكُونُوا **Olmaya** *(Kimden?)* مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateşin halkından** اَلنَّارِ الشَّدِيدَةِ Şiddetli ateş.

7. اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ شَدِيدٌ **Şiddetli bir azap** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Mağfiret**

وَاَجْرٌ كَبِيرٌ **Ve büyük bir mükâfat** هٰذَا Bu (ayet) بَيَانُ مَا Olan şeyin beyanıdır *(Kim için olan?)* لِمُوَافِقِي الشَّيْطَانِ Şeytana uyanlar için وَمَا لِمُخَالِفِيهِ Ve ona muhalefet edenler için olan şeyin (beyanıdır).

8. وَنَزَلَ Ve inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ Ebu Cehil ve diğerleri hakkında اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ **Kendisine süslü gösterilen kişi** *(Ne?)* سُوءُ عَمَلِهِ **Kötü işi** *(Nasıl?)* بِالتَّمْوِيهِ (Şeytanın) yaldızlamasıyla فَرَاٰهُ **Ve böylece onu gören** *(Ne gören?)* حَسَنًا **Güzel** مَنْ مُبْتَدَأٌ Men kelimesi mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise كَمَنْ هَدَاهُ اللهُ Allah'ın hidayet ettiği kişi gibi midir? لَا Hayır, onun gibi değildir دَلَّ عَلَيْهِ Buna (takdir edilen habere, şu ayet) delalet etmiştir فَاِنَّ اللّٰهَ **Zira Allah** يُضِلُّ **Saptırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَهْدِي **Ve hidayete erdirir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يَشَاءُ **Diliyor** فَلَا تَذْهَبْ **Öyleyse kapılmasın** *(Ne?)* نَفْسُكَ **Nefsin** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** عَلَى الْمُزَيَّنِ لَهُمْ Amelleri kendilerine güzel gösterilenlere karşı *(Neye kapılmasın?)* حَسَرَاتٍ **Üzüntülere** *(Ne sebebiyle?)* بِاغْتِمَامِكَ Kederlenmen sebebiyle *(Neye?)* أَنْ لَا يُؤْمِنُوا İnanmamalarına اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَصْنَعُونَ **Onların yaptıklarını** فَيُجَازِيهِمْ Ve de onları cezalandıracaktır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O yaptıklarına karşılık.

9. وَاللّٰهُ **Ve Allah** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgârları** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de اَلرِّيحَ Er-riha (şeklinde müfret)tir فَتُثِيرُ **O da sürüyor** *(Neyi?)* سَحَابًا **Bir bulutu** اَلْمُضَارِعُ Fiili mürazi لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş zamanı hikaye içindir أَيْ تُزْعِجُهُ Yani, onu hareket ettirir فَسُقْنَاهُ **Biz de onu sevk etmişiz** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nereden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sığasından (mütekellim sığasına) *(O bulutu nereye sevk etmişizdir?)* اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ **Ölü bir beldeye** *(Meyyit kelimesi nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz olarak لَا نَبَاتَ بِهَا Bitki olmayan yere فَاَحْيَيْنَا بِهِ **Ve onunla diriltmişizdir** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **O yeri** *(Nereden?)* مِنَ الْبَلَدِ O beldeden *(Neden sonra dirilttik?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** يُبْسِهَا Kuraklığından sonra اَيْ أَنْبَتْنَا بِهِ Yani, onunla bitirdik *(Ne?)* اَلزَّرْعَ وَالْكَلَأَ Bitki ve ot كَذٰلِكَ **İşte böyledir** اَلنُّشُورُ **Diriliş** اَيِ الْبَعْثُ Yani, ölümden sonra diriltme وَالْاِحْيَاءُ Ve hayat verme.

10. مَنْ **Kim** كَانَ **Olduysa** *(Ne olduysa?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* اَلْعِزَّةَ **İzzeti** فَلِلّٰهِ **(Bilsin ki) Allah'a mahsustur** *(Ne?)* اَلْعِزَّةُ **İzzet** *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Bütünüyle** فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ

Dünyada ve ahirette فَلَا تَنَالُ مِنْهُ O elde edilemez إِلَّا بِطَاعَتِهِ Ancak Allah'a itaatle (elde edilir) فَلْيُطِعْهُ Öyleyse (izzet isteyen) ona itaat etsin إِلَيْهِ **Ona** يَصْعَدُ **Yükselir** *(Ne?)* اَلْكَلِمُ الطَّيِّبُ **Hoş sözler** يَعْلَمُهُ Onu bilir وَهُوَ O hoş söz de لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ La ilahe illallah وَنَحْوُهَا Ve benzeri kelimelerdir وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ **Salih amel** يَرْفَعُهُ **Onu yükseltir** يَقْبَلُهُ Kabul eder وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يَمْكُرُونَ **Kuruyorlar** *(Neyi?)* اَلْمَكَرَاتِ السَّيِّئَاتِ **Kötü** tuzakları *(Kime kuruyorlar?)* بِالنَّبِيِّ Peygambere *(Nerede?)* فِي دَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de *(Ne gibi tuzaklar?)* مِنْ تَقْيِيدِهِ Onu hapsetmek أَوْ قَتْلِهِ Veya öldürmek أَوْ إِخْرَاجِهِ Ya da (Mekke'den) sürmek gibi كَمَا ذُكِرَ Nitekim bunlar zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي الْأَنْفَالِ Enfal suresinde لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ شَدِيدٌ **Şiddetli bir azap** وَمَكْرُ أُولٰئِكَ **Ve bunların tuzağı** هُوَ **O** يَبُورُ **Boşa çıkar** يَهْلِكُ Bozulur.

11. وَاللهُ **Allah** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ تُرَابٍ **Bir topraktan** *(Nasıl?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Adem'i yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهُ O topraktan ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ **Sonra da bir nutfeden** أَيْ مَنِيٍّ Yani, meniden (yarattı) *(Nasıl?)* بِخَلْقِ ذُرِّيَّتِهِ Adem'in neslini yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهَا O nutfeden ثُمَّ جَعَلَكُمْ **Sonra da sizi yaptı** *(Ne?)* أَزْوَاجًا **Çiftler** ذُكُورًا وَإِنَاثًا Erkekler ve dişiler وَمَا تَحْمِلُ **Gebe kalmaz** *(Ne?)* مِنْ أُنْثَى **Hiçbir dişi** وَلَا تَضَعُ **Ve de doğurmaz** إِلَّا بِعِلْمِهِ **Ancak onun ilmiyle** *(Bi ilmihi kelimesi nedir?)* حَالٌ (Ünsâ kelimesinden) haldir أَيْ مَعْلُومَةً لَهُ Yani, ona malum olduğu halde (tüm bunlar olur) وَمَا يُعَمَّرُ **Ömür verilmez** *(Kime?)* مِنْ مُعَمَّرٍ **Hiçbir yaşatılana** أَيْ مَا يُزَادُ Yani, artırma yapılmaz *(Nerede?)* فِي عُمْرِ طَوِيلِ الْعُمْرِ Ömrü uzun olanın ömründe وَلَا يُنْقَصُ **Ve kısaltılmaz** *(Neden?)* مِنْ عُمُرِهِ **Onun ömründen** أَيْ ذٰلِكَ الْمُعَمَّرِ Yani, bu yaşatılan kişinin أَوْ مُعَمَّرٍ آخَرَ Ve başka bir yaşatılan kişinin (ömründen de kısaltılmaz) إِلَّا فِي كِتَابٍ **Ki, mutlaka bir kitaptadır** هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da Levh-i Mahfuzdur إِنَّ ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** عَلَى اللهِ **Allah'a** يَسِيرٌ **Kolaydır** هَيِّنٌ Basittir.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ﴾ شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ ﴿سَآئِغٌ شَرَابُهُ﴾ شُرْبُهُ ﴿وَهٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ ﴿وَمِنْ كُلٍّ﴾ مِنْهُمَا ﴿تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا﴾ هُوَ السَّمَكُ ﴿وَتَسْتَخْرِجُونَ﴾ مِنَ الْمِلْحِ وَقِيلَ مِنْهُمَا ﴿حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا﴾ هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿وَتَرَى﴾ تُبْصِرُ ﴿الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿فِيهِ﴾ فِي كُلٍّ مِنْهُمَا ﴿مَوَاخِرَ﴾ تَمْخُرُ الْمَاءَ أَيْ تَشُقُّهُ بِجَرْيِهَا فِيهِ مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالٰى بِالتِّجَارَةِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾﴾ اللّٰهَ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿يُولِجُ﴾ يُدْخِلُ اللّٰهُ ﴿الَّيْلَ فِي النَّهَارِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَيُولِجُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿فِي الَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِأَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ اَىْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾﴾ لِفَافَةِ النَّوٰى ﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَآءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا﴾ فَرَضًا ﴿مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ مَا أَجَابُوكُمْ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّاهُمْ مَعَ اللّٰهِ أَيْ يَتَبَرَّؤُونَ مِنْكُمْ وَمِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّاهُمْ ﴿وَلَا يُنَبِّئُكَ﴾ بِأَحْوَالِ الدَّارَيْنِ ﴿مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾﴾ عَالِمٍ وَهُوَ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ اِلَى اللّٰهِ﴾ بِكُلِّ حَالٍ ﴿وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾﴾ الْمَحْمُودُ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾﴾ بَدَلَكُمْ ﴿وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾﴾ شَدِيدٍ ﴿وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ آثِمَةٌ أَيْ لَا تَحْمِلُ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿أُخْرٰى وَإِنْ تَدْعُ﴾ نَفْسٌ ﴿مُثْقَلَةٌ﴾ بِالْوِزْرِ ﴿إِلٰى حِمْلِهَا﴾ مِنْهُ أَحَدًا لِيَحْمِلَ بَعْضَهُ ﴿لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ﴾ الْمَدْعُوُّ ﴿ذَا قُرْبٰى﴾ قَرَابَةٍ كَالْأَبِ وَالْاِبْنِ وَعَدَمُ الْحَمْلِ فِي الشِّقَّيْنِ حُكْمٌ مِنَ اللّٰهِ ﴿إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ﴾ أَيْ يَخَافُونَهُ وَمَا رَأَوْهُ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِالْإِنْذَارِ ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَمَنْ تَزَكّٰى﴾ تَطَهَّرَ مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ ﴿فَإِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ﴾ فَصَلَاحُهُ مُخْتَصٌّ بِهِ ﴿وَإِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾﴾ الْمَرْجِعُ فَيَجْزِي الْعَمَلَ فِي الْآخِرَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **İki deniz birbirine eşit değildir. Şu çok tatlıdır, içilmesi kolaydır. Şu da çok tuzludur.** Bu ikisinin **hepsinden de taze et** balık **yersiniz ve** tuzlu denizden veya ikisinden **giyeceğiniz süs eşyası** inci ve mercan **çıkarırsınız. Bir de** ticaret yaparak **Allah'ın fazlından arayasınız diye gemileri,** tek bir rüzgâr ile gidip gelirken akması sebebiyle **denizde** suları **yararken görürsün. Umulur ki** bunun için Allah'a **şükredersiniz.**

13. Allah, **geceyi gündüze katar** girdirir, böylece gece uzar, **gündüzü de geceye katar** girdirir, böylece gündüz uzar. **Güneş ve ayı hizmete vermiştir. Her biri belirtilmiş bir süreye** kıyamet gününe **kadar** yörüngesinde **akıp gider. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır. Mülk onundur. Onu bırakıp da kendilerine taptıklarınız** ki onlar putlardır **bir çekirdek zarına bile sahip değildirler.**

14. Eğer onları çağırırsanız, sizin çağrınızı işitmezler. Faraza **işitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü de sizin** onları Allah'a **ortak koşmanızı inkâr ederler.** Sizden ve onlara ibadetinizden uzak dururlar. Dünya ve ahiret hallerini **sana, haberi olan,** bilen Yüce Allah **gibi hiç kimse haber veremez.**

15. Ey insanlar! Her halükarda **Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Allah ise** yarattıklarına **muhtaç olmayan ve övülmeye layık olandır,** onlara yaptığında övülendir.

16. Dilerse sizi yok eder ve yerinize **yeni bir halk getirir.**

17. Bu Allah'a güç zor **değildir.**

18. Hiçbir günahkâr nefis **başka** bir nefsin **günahını yüklenmez** taşımaz. Günah sebebiyle **yükü ağır gelen** nefis **onun** bir kısmını **taşımaya** başkasını **çağırsa, bu** çağırdığı babası ve oğlu gibi bir **akrabası da olsa, onun yükünden bir şey yüklenmez.** Her iki durumda da (isteyerek veya istemeyerek) taşımaması Allah'ın hükmüdür. **Sen ancak gayb ile Rablerinden korkanları** onu görmedikleri halde ondan çekinenleri **ve namazı kılanları** ona devam edenleri **uyarabilirsin.** Çünkü uyarıdan fayda görenler onlardır. **Kim** şirk ve diğer şeylerden **arınır** temizlenir**se o, kendi menfaatine temizlenmiş olur.** Faydası kendisine aittir. **Dönüş sadece Allah'adır.** Ve o ahirette amellerin karşılığını verecektir.

KELİME ANLAMI

12. وَمَا يَسْتَوِي **Birbirine eşit değildir** *(Ne?)* اَلْبَحْرَانِ **İki deniz** هٰذَا **Bu** عَذْبٌ فُرَاتٌ **Çok tatlıdır** شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ Şerbet gibidir سَائِغٌ **Kolaydır** *(Ne?)* –شُرْبُهُ– شَرَابُهُ **İçimi** وَهٰذَا **Şu ise** مِلْحٌ اُجَاجٌ **Çok tuzludur** شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ Zehir gibidir وَمِنْ كُلٍّ **Ve her birinden** *(Neyin?)* مِنْهُمَا Bu iki denizin تَاْكُلُونَ **Yersiniz** *(Ne?)* لَحْمًا طَرِيًّا **Taze et** هُوَ السَّمَكُ O da balıktır وَتَسْتَخْرِجُونَ **Ve çıkarırsınız** *(Neden?)* مِنَ الْمِلْحِ Tuzlu denizden وَقِيلَ Ve denildi ki: مِنْهُمَا Her ikisinden *(Ne çıkarırsınız?)* حِلْيَةً **Süs eşyası ki,** تَلْبَسُونَهَا **Onları giyersiniz** هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ Onlar da inci ve mercandır –تَبْصُرُ– وَتَرَى **Ve görürsün** *(Neyi?)* –السُّفُنَ– اَلْفُلْكَ **Gemileri** *(Nerede?)* فِيهِ **O denizde** فِي كُلٍّ مِنْهُمَا İki tür denizin her birinde *(Nasıl görürsün?)* مَوَاخِرَ **Suları yararken** تَمْخُرُ الْمَاءَ Suları yarar

أَيْ تَشُقُّهُ Yani, ayırır *(Nasıl ayırır?)* بِجَرْيِهَا فِيهِ Suda akmasıyla *(Nasıl?)* مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً Gelip giderken *(Ne ile?)* بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ Aynı rüzgarla *(Tüm bunlar niye?)* لِتَبْتَغُوا **Arayasınız** تَطْلُبُوا İstemeyesiniz **diye** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun fazlı kereminden** تَعَالٰى O yücedir *(Ne sebebiyle aramanız diye?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret sebebiyle وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **Ve de şükredesiniz diye** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a *(Neye karşılık?)* عَلٰى ذٰلِكَ Tüm bu nimetlerine karşılık.

13. يُولِجُ **Katar** يُدْخِلُ Girdirir *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Nereye?)* فِي النَّهَارِ **Gündüze** فَيَزِيدُ Böylece gece uzar وَيُولِجُ **Ve katar** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** يُدْخِلُهُ Onu girdirir *(Nereye?)* فِي الَّيْلِ **Geceye** فَيَزِيدُ Ve böylece gündüz uzar وَسَخَّرَ **Ve hizmete vermiştir** *(Neyi?)* اَلشَّمْسَ **Güneşi** وَالْقَمَرَ **Ve ayı** كُلٌّ **Her biri** *(Neden?)* مِنْهُمَا Bu güneş ve aydan يَجْرِي **Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Kendi yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* لِأَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir süreye kadar** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar ذٰلِكُمْ **İşte bu** اللّٰهُ رَبُّكُمْ **Rabbiniz Allah'tır** لَهُ الْمُلْكُ **Mülk onundur** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** اَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır مَا يَمْلِكُونَ **Sahip değildirler** *(Neye?)* مِنْ قِطْمِيرٍ **Çekirdek zarına bile** لِفَافَةِ النَّوٰى Çekirdek zarı.

14. اِنْ تَدْعُوهُمْ **Şayet onları çağırsanız** لَا يَسْمَعُوا **İşitmezler** *(Neyi?)* دُعَاءَكُمْ **Çağrınızı** وَلَوْ سَمِعُوا **İşitseler bile** *(Nasıl?)* فَرْضًا Sözgelimi مَا اسْتَجَابُوا **Karşılık veremezler** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** مَا أَجَابُوكُمْ Size cevap veremezler وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Ve kıyamet günü** يَكْفُرُونَ **İnkar ederler** *(Neyi?)* بِشِرْكِكُمْ **Eş tutmanızı** بِإِشْرَاكِكُمْ Ortak koşmanızı *(Neyi?)* إِيَّاهُمْ Onları *(Kime?)* مَعَ اللّٰهِ Allah'a أَيْ يَتَبَرَّؤُونَ Yani, uzak dururlar *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden وَمِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّاهُمْ Ve onlara ibadetinizden وَلَا يُنَبِّئُكَ **Ve sana haber veremez** *(Neyi?)* بِأَحْوَالِ الدَّارَيْنِ İki dünyanın hallerini *(Kim?)* مِثْلُ خَبِيرٍ **Haberdar olan** عَالِمٍ Bilen **gibi** وَهُوَ اللّٰهُ تَعَالٰى O da yüce Allah'tır.

15. يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَنْتُمُ **Sizler** اَلْفُقَرَاءُ **Muhtaçsınız** *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِكُلِّ حَالٍ Her halinizle وَاللّٰهُ **Allah ise** هُوَ **O** اَلْغَنِيُّ **Ganidir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından اَلْحَمِيدُ **Hamid'dir** اَلْمَحْمُودُ Övülendür *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ بِهِمْ Onlara yaptığında.

16. اِنْ يَشَأْ **Şayet dilerse** يُذْهِبْكُمْ **Sizi yok eder** وَيَأْتِ **Ve getirir** *(Ne?)* بِخَلْقٍ جَدِيدٍ **Yeni bir halk** بَدَلَكُمْ Sizin yerinize.

17. وَمَا ذٰلِكَ **Ve bu değildir** عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne değildir?)* بِعَزِيزٍ **Güç** شَدِيدٍ Zor.

18. وَلَا تَزِرُ **Ve yüklenmez** *(Kim?)* وَازِرَةٌ -نَفْسٌ- **Hiçbir günahkar** nefis آثِمَةٌ Günah işleyen أَيْ لَا تَحْمِلُ Yani, taşımaz *(Neyi?)* وِزْرَ -نَفْسٍ- أُخْرٰى **Bir diğer** nefsin **günahını** وَاِنْ تَدْعُ **Ve şayet çağırsa** *(Kim?)* مُثْقَلَةٌ -نَفْسٌ- **Yük altında ezilen** bir nefis *(Ne sebebiyle?)* بِالْوِزْرِ Günah sebebiyle *(Neye çağırsa?)* اِلٰى حِمْلِهَا **O yükün taşınmasına** *(Kimden?)* مِنْهُ Kendisinden *(Kimi çağırsa?)* أَحَدًا Birini *(Niye?)* لِيَحْمِلَ بَعْضَهُ Bir kısmını taşısın diye لَا يُحْمَلْ مِنْهُ **Ondan taşınmaz** *(Ne?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey** وَلَوْ كَانَ **Olsa bile** *(Kim?)* اَلْمَدْعُوُّ Çağırılan kişi *(Ne olsa bile?)* ذَا قُرْبٰى **Yakınlık sahibi** قَرَابَةٍ Akraba *(Kim gibi?)* كَالْأَبِ وَالْاِبْنِ Baba ve oğul gibi وَعَدَمُ الْحَمْلِ Taşımanın olmaması *(Nerede?)* فِي الشِّقَّيْنِ Her iki durumda da *(Nedir?)* حُكْمٌ مِنَ اللّٰهِ Allah'ın hükmüdür اِنَّمَا تُنْذِرُ **Sen sadece uyarırsın** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** يَخْشَوْنَ **Korkuyorlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Görmeden** أَيْ يَخَافُونَهُ Yani, ondan korkarlar وَمَا رَأَوْهُ Halbuki onu görmemişlerdir لِأَنَّهُمْ Zira onlar اَلْمُنْتَفِعُونَ Fayda görenlerdir *(Ne ile?)* بِالْإِنْذَارِ Uyarı ile وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَمَنْ **Ve her kim** تَزَكّٰى **Arınırsa** تَطَهَّرَ Temizlenirse *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ Şirk ve diğer şeylerden فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى **Ancak arınır** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendisi için** فَصَلَاحُهُ O kişinin iyiliği مُخْتَصٌّ بِهِ Kendisine aittir وَاِلَى اللّٰهِ **Ve sadece Allah'adır** *(Ne?)* اَلْمَصِيرُ **Gidiş** اَلْمَرْجِعُ Dönüş فَيَجْزِي الْعَمَلَ O da amelin karşılığını verecektir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ (١٩)﴾ الْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ ﴿وَلَا الظُّلُمَاتُ﴾ الْكُفْرُ ﴿وَلَا النُّورُ (٢٠)﴾ الْإِيمَانُ ﴿وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ (٢١)﴾ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ﴾ الْمُؤْمِنُونَ وَلَا الْكُفَّارُ وَزِيَادَةُ لَا فِي الثَّلَاثَةِ تَأْكِيدٌ ﴿إِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ﴾ هِدَايَتَهُ فَيُجِيبُهُ بِالْإِيمَانِ ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ (٢٢)﴾ أَيِ الْكُفَّارَ شَبَّهَهُمْ بِالْمَوْتٰى فَيُجِيبُونَ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ (٢٣)﴾ مُنْذِرٌ لَهُمْ ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ بِالْهُدٰى ﴿بَشِيرًا﴾ مَنْ أَجَابَ إِلَيْهِ ﴿وَنَذِيرًا﴾ مَنْ لَمْ يُجِبْ إِلَيْهِ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا﴾ سَلَفَ ﴿فِيهَا نَذِيرٌ (٢٤)﴾ نَبِيٌّ يُنْذِرُهَا ﴿وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿وَبِالزُّبُرِ﴾ كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ (٢٥)﴾ هُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (٢٦)﴾ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللّٰهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا﴾ كَأَخْضَرَ وَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَغَيْرِهَا ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ﴾ جَمْعُ جُدَّةٍ طَرِيقٌ فِي الْجَبَلِ وَغَيْرِهِ ﴿بِيضٌ وَحُمْرٌ﴾ وَصُفْرٌ ﴿مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا﴾ بِالشِّدَّةِ وَالضَّعْفِ ﴿وَغَرَابِيبُ سُودٌ (٢٧)﴾ عَطْفٌ عَلٰى جُدَدٌ أَيْ صُخُورٌ شَدِيدَةُ السَّوَادِ يُقَالُ كَثِيرًا أَسْوَدُ غِرْبِيبٌ وَقَلِيلًا غِرْبِيبٌ أَسْوَدُ ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذٰلِكَ﴾ كَاخْتِلَافِ الثِّمَارِ وَالْجِبَالِ ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا﴾ بِخِلَافِ الْجُهَّالِ كَكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿غَفُورٌ (٢٨)﴾ لِذُنُوبِ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ﴾ يَقْرَؤُونَ ﴿كِتَابَ اللّٰهِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾ زَكَاةً وَغَيْرَهَا ﴿يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ (٢٩)﴾ تَهْلِكُ ﴿لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ﴾ ثَوَابَ أَعْمَالِهِمُ الْمَذْكُورَةِ ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ﴾ لِذُنُوبِهِمْ ﴿شَكُورٌ (٣٠)﴾ لِطَاعَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

19. **Ne körle, gören** müminle kâfir **bir olur.**

20. **Ne karanlıklarla aydınlık** küfürle iman,

21. **Ne de gölge ile sıcak** cennet ile cehennem.

22. **Dirilerle ölüler;** müminlerle kâfirler **de bir olmaz. Şüphesiz Allah,** hidayete ermesini **dilediği kişiye işittirir.** O da iman ile karşılık verir. **Ama sen kabirlerde olanlara** kâfirlere **işittiremezsin!** Allah onları ölülere benzetmiştir. Dolayısıyla karşılık veremezler.

23. **Sen sadece** onlara **bir uyarıcısın.**

24. **Şüphesiz biz seni** icabet edeni **müjdeleyici ve** icabet etmeyeni **uyarıcı olarak hak,** hidayet **ile gönderdik. İçinde uyarıcının,** onları uyaran bir peygamberin **geçmediği hiçbir ümmet yoktur.**

25. **Eğer** Mekke ehli **seni yalanlıyorlarsa, kuşkusuz onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Peygamberleri onlara belgeler,** mucizeler, İbrahim'in sayfaları gibi **sahifeler ve aydınlatıcı kitap** Tevrat ve İncil **getirmişlerdi.** Öyleyse o peygamberlerin sabrettiği gibi sabret.

26. **Sonra ben,** yalanlamaları sebebiyle **o inkâr edenleri yakaladım.** Onları azap ve helakle **inkârım nasıl oldu?** Yani, tam yerini buldu.

27. **Görmedin** bilmedin **mi ki, Allah gökten su indirdi. Onunla renkleri çeşit çeşit** yeşil, kırmızı, sarı ve diğer renkte **meyveler çıkardık.**[1] **Dağlardan da beyaz, kırmızı,** sarı **değişik renklerde** koyu ve açık **yollar**[2] **ve simsiyah olan** kayalar[3] **vardır.**

28. **İnsanlardan, canlılardan ve davarlardan da yine böyle** dağlar ve meyveler gibi **türlü renkte olanlar vardır. Allah'tan ancak âlim kulları korkar.** Mekke kâfirleri gibi cahiller değil. **Şüphesiz Allah,** mülkünde **Aziz'dir,** mümin kullarının günahlarını **çok bağışlayandır.**

29. **Şüphesiz, Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar** ona devam edenler **ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık** zekât ve diğer şeyleri **infak edenler, asla zarara uğramayacak** tükenmeyecek **bir kazanç umarlar.**

30. **Ta ki, onların mükâfatlarını** zikredilen amellerinin sevabını **tam versin ve onlara fazlından arttırsın. Şüphesiz O,** onların günahlarını **çok bağışlayandır, şükrün karşılığını bol bol verendir.**

KELİME ANLAMI

19. وَمَا يَسْتَوِي **Eşit değildir** *(Kim?)* اَلْاَعْمٰى **Kör ile** وَالْبَصِيرُ **Gören** اَلْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ Kafir ile mümin.

20. وَلَا الظُّلُمَاتُ **Ne de karanlıklarla** اَلْكُفْرُ Küfürle وَلَا النُّورُ **Aydınlık** اَلْإِيمَانُ İman.

21. وَلَا الظِّلُّ **Ne de gölgeyle** وَلَا الْحَرُورُ **Sıcak** اَلْجَنَّةُ وَالنَّارُ Cennetle cehennem.

22. وَمَا يَسْتَوِي **Ve eşit değildir** *(Ne?)* اَلْاَحْيَاءُ **Dirilerle** وَلَا الْاَمْوَاتُ **Ölüler** اَلْمُؤْمِنُونَ وَلَا الْكُفَّارُ Müminlerle kafirler وَزِيَادَةُ لَا La harfinin ziyade edilmesi *(Nerede?)* فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde *(Niçindir?)* تَأْكِيدٌ Tekit içindir إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** يُسْمِعُ **İşittirir** *(Kime?)*

---

[1] فَأَخْرَجْنَا fiilinde gaipten (mütekellime) iltifat vardır.

[2] جُدَدٌ kelimesi جُدَّةٌ kelimesinin çoğulu olup dağ ve diğer yerlerdeki yol demektir.

[3] Çoğu kere غِرْبِيبٌ اَسْوَدُ bazen de اَسْوَدُ غِرْبِيبٌ denilir.

مَنْ **O kişiye ki,** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Hidayetini فَيُجِيبُهُ O da ona karşılık verir *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile وَمَا اَنْتَ **Ama sen değilsin** *(Ne?)* بِمُسْمِعٍ **İşittirici** *(Kime?)* مَنْ **O kimselere ki,** فِي الْقُبُورِ **Kabirdedirler** أَيِ الْكُفَّارَ Yani, kâfirlere شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Kime?)* بِالْمَوْتَى Ölülere (işittirecek değilsin) ki فَيُجِيبُونَ Karşılık versinler.

23. اِنْ -مَا- أَنْتَ **Sen değilsin** اِلَّا نَذِيرٌ **Sadece bir uyarıcısın** مُنْذِرٌ لَهُمْ Onları uyarıcısın.

24. اِنَّا **Şüphesiz biz** اَرْسَلْنَاكَ **Seni gönderdik** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْهُدَى Hidayet ile *(Nasıl?)* بَشِيرًا **Müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ أَجَابَ إِلَيْهِ Onu kabul edeni وَنَذِيرًا **Ve uyarı olarak** *(Kimi?)* مَنْ لَمْ يُجِبْ إِلَيْهِ Onu kabul etmeyeni وَاِنْ -مَا- مِنْ اُمَّةٍ **Ve hiçbir ümmet yoktur ki,** اِلَّا خَلَا **Muhakkak bulunmuştur** سَلَفَ Geçmiştir *(Nerede?)* فِيهَا **O ümmet içinde** *(Kim?)* نَذِيرٌ **Bir uyarıcı** نَبِيٌّ يُنْذِرُهَا Onları uyaran bir peygamber.

25. وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke ehli فَقَدْ كَذَّبَ **Şüphesiz yalanlamıştı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** جَاءَتْهُمْ **Onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** اَلْمُعْجِزَاتِ Mücizeler *(Daha?)* وَبِالزُّبُرِ **Sahifeler** *(Ne gibi?)* كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ Hz. İbrahim'in sahifeleri gibi وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ **Ve nurlu kitap** هُوَ التَّوْرَاةُ وَالْاِنْجِيلُ O da Tevrat ve İncil'dir فَاصْبِرْ Öyleyse sabret *(Ne gibi?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi.

26. ثُمَّ اَخَذْتُ **Sonra ben yakaladım** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne sebebiyle yakaladım?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle فَكَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu?** نَكِيرِ **Benim inkarım** إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Onlara karşı inkarım *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ Azap ve helak etmekle أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani, o tam yerini buldu.

27. اَلَمْ تَرَ **Görmedin** تَعْلَمْ Bilmedin **mi ki?** اَنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَاَخْرَجْنَا **Ve çıkardık** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nereden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sığasından (mütekellim sığasına) *(Ne ile?)* بِهِ **O su ile** *(Ne çıkardık?)* ثَمَرَاتٍ **Meyveler ki,** مُخْتَلِفًا **Farklı** *(Ne?)* اَلْوَانُهَا **Renkleri** *(Ne gibi?)* كَأَخْضَرَ وَأَحْمَرَ Yeşil, kırmızı وَأَصْفَرَ وَغَيْرِهَا Sarı ve diğer renkler gibi وَمِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan da vardır** *(Ne?)* جُدَدٌ **Yollar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جُدَّةٍ Cüdde kelimesinin çoğuludur طَرِيقٌ Yoldur *(Neredeki?)* فِي الْجَبَلِ وَغَيْرِهِ Dağ ve diğer yerlerdeki *(Öyle yollar ki,)* بِيضٌ **Beyaz** وَحُمْرٌ **Ve kırmızı** وَصُفْرٌ Ve sarı مُخْتَلِفٌ **Farklı** *(Ne?)* اَلْوَانُهَا **Renkleri** *(Nasıl?)* بِالشِّدَّةِ وَالضَّعْفِ Koyu ve açık olarak *(Daha ne vardır?)* وَغَرَابِيبُ **Ve kapkara**

olanlar vardır *(Ondan bedel?)* سُودٌ **Simsiyah olanlar** عَطْفٌ عَلٰى جُدَدٌ Cüded kelimesi üzerine atıftır أَيْ صُخُورٌ شَدِيدَةُ السَّوَادِ Yani, simsiyah kayalar vardır يُقَالُ كَثِيرًا Çoğunlukla şöyle denir أَسْوَدُ غِرْبِيبٌ Esvedü girbîb وَقَلِيلًا Ve az olarak da غِرْبِيبٌ أَسْوَدُ Girbîbün esved (denir).

28. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَالدَّوَابِّ **Davarlardan** وَالْاَنْعَامِ **Ve hayvanlardan da vardır** *(Ne?)* مُخْتَلِفٌ **Farklı olan** *(Ne?)* اَلْوَانُهُ **Renkleri** *(Nasıl?)* كَذٰلِكَ **Yine böylece** كَاخْتِلَافِ الثِّمَارِ وَالْجِبَالِ Dağların ve meyvelerin farklı olması gibi اِنَّمَا **Sadece** يَخْشَى **Korkar** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Kimlerden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Kimler korkar?)* اَلْعُلَمٰٓؤُا **Alimler** بِخِلَافِ الْجُهَّالِ Cahillerin aksine *(Kim gibi cahiller?)* كَكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirleri gibi اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** عَزِيزٌ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıdır** *(Neyi?)* لِذُنُوبِ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ İnanan kullarının günahlarını.

29. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** -يَقْرَؤُونَ- يَتْلُونَ **Okuyorlar** *(Neyi?)* كِتَابَ اللّٰهِ **Allah'ın kitabını** وَاَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَاَنْفَقُوا **Ve infak ettiler** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki,** رَزَقْنَاهُمْ **Biz onları rızıklandırdık** *(Nasıl infak ettiler?)* سِرًّا **Gizli** وَعَلَانِيَةً **Ve açık olarak** زَكَاةً وَغَيْرَهَا Zekat ve diğerleri (sadaka) olarak (verenler) يَرْجُونَ **Umabilirler** *(Ne?)* تِجَارَةً **Bir ticaret ki,** لَنْ تَبُورَ **Asla kesada uğramaz** تَهْلِكَ Tükenmez.

30. لِيُوَفِّيَهُمْ **Ta ki onlara tam olarak versin** *(Neyi?)* اُجُورَهُمْ **Mükâfatlarını** ثَوَابَ أَعْمَالِهِمْ الْمَذْكُورَةِ Zikredilen amellerinin sevabını وَيَزِيدَهُمْ **Ve onlara arttırsın** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** اِنَّهُ **Çünkü o** غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِذُنُوبِهِمْ Onların günahlarını شَكُورٌ **Ve bol bol karşılık verendir** *(Neye?)* لِطَاعَتِهِمْ Onların ibadetine.

﴿وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ تَقَدَّمَهُ مِنَ الْكُتُبِ ﴿إِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾﴾ عَالِمٌ بِالْبَوَاطِنِ وَالظَّوَاهِرِ ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا﴾ أَعْطَيْنَا ﴿الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ وَهُمْ أُمَّتُكَ ﴿فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ بِالتَّقْصِيرِ فِي الْعَمَلِ بِهِ ﴿وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ﴾ يَعْمَلُ بِهِ أَغْلَبَ الْأَوْقَاتِ ﴿وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ﴾ يَضُمُّ إِلَى الْعَمَلِ التَّعْلِيمَ وَالْإِرْشَادَ إِلَى الْعَمَلِ ﴿بِإِذْنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِيرَاثُهُمُ الْكِتَابَ ﴿هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿يَدْخُلُونَهَا﴾ الثَّلَاثَةُ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ خَبَرُ جَنَّاتِ الْمُبْتَدَأِ ﴿يُحَلَّوْنَ﴾ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿فِيهَا مِنْ﴾ بَعْضٍ ﴿أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤٍ﴾ مُرَصَّعٍ بِالذَّهَبِ [وَلُؤْلُؤًا] ﴿وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ﴾ جَمِيعَهُ ﴿إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ﴾ لِلذُّنُوبِ ﴿شَكُورٌ ﴿٣٤﴾﴾ لِلطَّاعَةِ ﴿الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ﴾ أَيِ الْإِقَامَةِ ﴿مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾﴾ إِعْيَاءٌ مِنَ التَّعَبِ لِعَدَمِ التَّكْلِيفِ فِيهَا وَذِكْرُ الثَّانِي التَّابِعِ لِلْأَوَّلِ لِلتَّصْرِيحِ بِنَفْيِهِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَى عَلَيْهِمْ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿فَيَمُوتُوا﴾ يَسْتَرِيحُوا ﴿وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا﴾ طَرْفَةَ عَيْنٍ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾﴾ كَافِرٍ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَفْتُوحَةً مَعَ كَسْرِ الزَّايِ وَنَصْبِ كُلَّ [نَجْزِي كُلَّ] ﴿وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا﴾ يَسْتَغِيثُونَ بِشِدَّةٍ وَعَوِيلٍ يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا﴾ مِنْهَا ﴿نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا﴾ وَقْتًا ﴿يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾ الرَّسُولُ فَمَا أَجَبْتُمْ ﴿فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾﴾ يَدْفَعُ الْعَذَابَ عَنْهُمْ ﴿إِنَّ اللّٰهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ فَعِلْمُهُ بِغَيْرِهِ أَوْلَى بِالنَّظَرِ إِلَى حَالِ النَّاسِ.

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Sana vahyettiğimiz kitap,** Kur'an **önündeki** kendinden öncekini kitapları **doğrulayıcı olan gerçektir. Şüphesiz Allah, kullarından haberdardır, görendir,** gizli, aşikâr her şeyi bilendir.

32. **Sonra da kitabı kullarımızdan seçtiklerimize** senin ümmetine **miras kıldık.** Kuran'ı onlara verdik. **Onlardan kimi** onunla amel etmekte kusur ederek **kendisine zulmeder, kimi orta hallidir,** çoğu zaman onunla amel eder **kimi de Allah'ın izni** iradesi**yle hayırlarla öndedir.** Ameline öğretmeyi ve amele yönlendirmeyi de katar. **İşte bu,** kitaba varis kılınmaları **büyük fazilettir.**

33. **Adn** ikamet **cennetleri,** üç grup da **oralara girecektirler.**[1] **Orada** bazı **altın ve** altın işlemeli **inci bileziklerle süslenirler.**[2] **Orada elbiseleri de ipektir.**

34. **Ve derler ki: "Bizden** tüm **kederleri gideren Allah'a hamd olsun. Doğrusu Rabbimiz** günahları **çok bağışlayandır,** itaate **bol bol karşılık verendir."**

35. **Ki, fazlıdan bizi oturulacak yurda yerleştirdi. Artık burada bize bir yorgunluk dokunmaz ve burada bize bir usanç** yorgunluktan dolayı bir bıkkınlık **da gelmez.** Zira orada sorumluluk yoktur.[3]

36. **İnkâr eden kimseler, onlar için cehennem ateşi vardır. Aleyhlerine** ölümle **hüküm verilmez ki ölsünler** ve rahatlasınlar **ve onlara cehennem azabından** bir an olsun **hafifletilmez. İşte her inkâr eden** kafir **böyle** onları cezalandırdığımız gibi **cezalandırılır.**[4]

37. **Onlar orada** çığlık ve yüksek sesle yardım isterler: **"Rabbimiz! Bizi** buradan **çıkar, yaptığımızın aksine salih ameller yapalım!"** diyerek **feryat ederler.** Bunun üzerine onlara şöyle denir: **"Size düşünecek kimsenin düşünebileceği** bir vakit **kadar yaşatmadık mı? Hem size uyarıcı** peygamber **de gelmişti.** Fakat siz ona uymadınız. **Şimdi tadın! Zalimlerin** kâfirlerin, kendilerinden azabı uzaklaştıracak **bir yardımcısı yoktur.**

38. **Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybını bilendir. Doğrusu o, sinelerin özünü** kalplerde olanı **gayet iyi bilendir.** Bu sebeple diğer şeyleri bilmesi insanların haline göre daha kesindir.

KELİME ANLAMI

31. وَالَّذِي **O şey ki,** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana (vahyettiğimiz)** مِنَ الْكِتَابِ **Kitap** الْقُرْآنِ Kuran هُوَ **O** الْحَقُّ **Haktır** *(Ne olduğu halde?)* مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olduğu halde** *(Neyi?)* لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ **Önünde olanları** تَقَدَّمَهُ Ondan önce geçen مِنَ الْكُتُبِ Kitapları إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** بِعِبَادِهِ **Kullarından** لَخَبِيرٌ **Elbette haberdardır** بَصِيرٌ **Görendir** عَالِمٌ Bilendir *(Neyi?)* بِالْبَوَاطِنِ وَالظَّوَاهِرِ Gizli ve aşikar her şeyi.

32. ثُمَّ أَوْرَثْنَا **Sonra da miras kıldık** أَعْطَيْنَا Verdik *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki,** اِصْطَفَيْنَا **Seçtik** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan**

---

[1] يَدْخُلُونَ fiili malum ve meçhul olarak okunur. Ve جَنَّاتُ عَدْنٍ mübtedasının haberidir.

[2] يُحَلَّوْنَ fiili ikinci haberdir.

[3] Yorgunluğa bağlı olan usancın zikredilmesi onun da olmayacağını açıkça belirtmek içindir.

[4] يُجْزَى fiili zammeli ya ile ve de fethalı nun, ze harfinin kesresi ve كُلَّ kelimesinin nasbıyla (نَجْزِي كُلَّ şeklinde) okunur.

وَهُمْ أُمَّتُكَ Onlar da senin ümmetindir فَمِنْهُمْ **İşte onlardan** ظَالِمٌ **Zulmeden var** *(Neye?)* لِنَفْسِهِ **Nefsine** *(Nasıl?)* بِالتَّقْصِيرِ Kusur etmesi sebebiyle *(Nerede?)* فِي الْعَمَلِ بِهِ O kitapla amel etmede وَمِنْهُمْ **Ve onlardan** مُقْتَصِدٌ **Orta halli olan var** يَعْمَلُ بِهِ O kitapla amel eder *(Ne zaman?)* أَغْلَبَ الْأَوْقَاتِ Çoğu zaman وَمِنْهُمْ **Ve yine onlardan** سَابِقٌ **Önde olan vardır** *(Ne ile?)* بِالْخَيْرَاتِ **Hayırlarla** يَضُمُّ إِلَى الْعَمَلِ Ameline katar *(Neyi?)* اَلتَّعْلِيمَ Öğretimi وَالْإِرْشَادَ Ve yönlendirmeyi *(Neye yönlendirmeyi?)* إِلَى الْعَمَلِ Amele (yönlendirmeyi katar) *(Nasıl?)* بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ إِيرَاثُهُمْ Yani, onlara miras kılınması *(Neyin?)* اَلْكِتَابَ Kitabın هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْفَضْلُ الْكَبِيرُ **Büyük lütuftur.**

33. اَلثَّلَاثَةُ —إِقَامَةٍ— جَنَّاتُ عَدْنٍ **Adn** ikamet **cennetleri** يَدْخُلُونَهَا **Oraya girecekler** *(Kim?)* Bu üç grup kişi *(Yedhulune fiili nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ Fail ve meful sığasıyla (malum ve meçhul olarak) خَبَرُ جَنَّاتِ الْمُبْتَدَأِ Mübteda olan 'cennât' kelimesinin haberidir يُحَلَّوْنَ **Süslenirler** خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haber *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne ile?)* مِنْ -بَعْضِ- اَسَاوِرَ Bazı **bileziklerle** *(Neden yapılmış?)* مِنْ ذَهَبٍ **Altın** وَلُؤْلُؤٍ **Ve inciden** *(Öyle inci ki,)* مُرَصَّعٍ بِالذَّهَبِ Altınla işlenmiş وَلِبَاسُهُمْ **Ve elbiseleri** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَرِيرٌ **İpektir.**

34. وَقَالُوا **Ve şöyle derler:** اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** اَلَّذِي **Ki, O** اَذْهَبَ **Giderdi** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* اَلْحَزَنَ **Hüznü** جَمِيعَهُ Hepsini اِنَّ رَبَّنَا **Gerçekten Rabbimiz** لَغَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِلذُّنُوبِ Günahları شَكُورٌ **Ve bol bol karşılık verendir** *(Neye?)* لِلطَّاعَةِ İbadete.

35. اَلَّذِي **Ki, o** اَحَلَّنَا **Bizi yerleştirdi** *(Nereye?)* دَارَ الْمُقَامَةِ **Oturulacak yurda** اَيِ الْإِقَامَةِ Yani, ikamet edilecek yere *(Nasıl yerleştirdi?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** لَا يَمَسُّنَا **Bize değmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* نَصَبٌ **Yorgunluk** تَعَبٌ Bitkinlik وَلَا يَمَسُّنَا **Ve değmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* لُغُوبٌ **Bıkkınlık** إِعْيَاءٌ Bir ağırlık *(Neden?)* مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan *(Niçin?)* لِعَدَمِ التَّكْلِيفِ فِيهَا Orada sorumluluk olmadığı için وَذِكْرُ الثَّانِي İkinci (bıkkınlığın) zikredilmesi اَلتَّابِعِ لِلْأَوَّلِ Ki, o birinci (yorgunluğa) tabidir *(Niçindir?)* لِلتَّصْرِيحِ Açıkça ifade etmek içindir *(Neyi?)* بِنَفْيِهِ Onun kaldırıldığını.

36. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* نَارُ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** لَا يُقْضٰى **Hükmedilmez** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ Ölümle فَيَمُوتُوا **Ki, ölsünler** يَسْتَرِيحُوا Rahatlasınlar وَلَا يُخَفَّفُ **Ve hafifletilmez de**

(Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مِنْ عَذَابِهَا **Cehennem azabı** *(Ne kadar?)* طَرْفَةَ عَيْنٍ Göz kırpacak kadar bir zaman كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdığımız gibi يُجْزِي **Cezalandırılır** *(Kim?)* كُلَّ كَفُورٍ **Her inkar eden** كَافِرٍ Kafir *(Yuczâ fiili ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ (Zammeli) ya ile *(Daha ne ile okunur?)* وَالنُّونِ مَفْتُوحَةً Fethalı nun ile *(Ne ile beraber?)* مَعَ كَسْرِ الزَّايِ Ze harfinin kesresi وَنَصْبِ كُلَّ Ve küll kelimesinin nasbıyla beraber.

37. وَهُمْ **Ve onlar** يَصْطَرِخُونَ **Feryat ederler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** يَسْتَغِيثُونَ Yardım isterler *(Nasıl?)* بِشِدَّةٍ Şiddetle وَعَوِيلٍ Ve yüksek sesle ağlayarak يَقُولُونَ Şöyle derler: رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** أَخْرِجْنَا **Bizi çıkar** *(Nereden?)* مِنْهَا Bu ateşten نَعْمَلْ **İşleyelim** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** غَيْرَ الَّذِي **O amelden başka ki,** كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعْمَلُ **Yapıyor** فَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denilir ki: أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ **Sizi yaşatmadık mı?** *(Ne kadar?)* مَا -وَقْتًا- **O kadar** bir vakit **ki,** يَتَذَكَّرُ **Düşünür** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Kim?)* مَنْ تَذَكَّرَ **Düşünen kişi** وَجَاءَكُمُ **Ve size gelmişti de** *(Kim?)* النَّذِيرُ **Uyarıcı** اَلرَّسُولُ Peygamber فَمَا أَجَبْتُمْ Ama siz ona icabet etmediniz فَذُوقُوا **Artık tadın** فَمَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** اَلْكَافِرِينَ Kafirler için *(Ne yoktur?)* مِنْ نَصِيرٍ **Hiçbir yardımcı** ki, يَدْفَعُ الْعَذَابَ Azabı uzaklaştırıyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

38. إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin gaybını bilendir** وَالْأَرْضِ **Ve yerin de** إِنَّهُ **Doğrusu o** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanı فَعِلْمُهُ Öyleyse Allah'ın bilmesi *(Neyi?)* بِغَيْرِهِ Başkasını *(Nedir?)* أَوْلٰى Daha kesindir *(Bu neye bakarak böyledir?)* بِالنَّظَرِ إِلٰى حَالِ النَّاسِ İnsanların haline bakarak.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ فِي الْاَرْضِ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ أَيْ يَخْلُفُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ﴿فَمَنْ كَفَرَ﴾ مِنْكُمْ ﴿فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ أَيْ وَبَالُ كُفْرِهِ ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِلَّا مَقْتًا﴾ غَضَبًا ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ اِلَّا خَسَارًا (٣٩)﴾ لِلْاٰخِرَةِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ شُرَكَٓاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿اَرُونِي﴾ أَخْبِرُونِي ﴿مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ﴾ شِرْكَةٌ مَعَ اللّٰهِ ﴿فِي﴾ خَلْقِ ﴿السَّمٰوَاتِ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ حُجَّةٍ ﴿مِنْهُ﴾ بِأَنَّ لَهُمْ مَعِي شِرْكَةً لَا شَيْءَ مِنْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ اِنْ﴾ مَا ﴿يَعِدُ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا (٤٠)﴾ بَاطِلًا بِقَوْلِهِمُ الْأَصْنَامُ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُمْسِكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ اَنْ تَزُولَا﴾ اَىْ يَمْنَعُهُمَا مِنَ الزَّوَالِ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿زَالَتَا اِنْ﴾ مَا ﴿اَمْسَكَهُمَا﴾ يُمْسِكُهُمَا ﴿مِنْ اَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ﴾ سِوَاهُ ﴿اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا (٤١)﴾ فِي تَأْخِيرِ عِقَابِ الْكُفَّارِ ﴿وَاَقْسَمُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ﴾ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَئِنْ جَٓاءَهُمْ نَذِيرٌ﴾ رَسُولٌ ﴿لَيَكُونُنَّ اَهْدٰى مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِ﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى وَغَيْرِهِمْ أَيْ وَاحِدَةٍ مِنْهَا لِمَا رَأَوْا مِنْ تَكْذِيبِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا إِذْ قَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ ﴿فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ نَذِيرٌ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿مَا زَادَهُمْ﴾ مَجِيئُهُ ﴿اِلَّا نُفُورًا (٤٢)﴾ تَبَاعُدًا عَنِ الْهُدٰى ﴿اِسْتِكْبَارًا فِي الْاَرْضِ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿وَمَكْرَ﴾ الْعَمَلِ ﴿السَّيِّئِ﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَا يَحِيقُ﴾ يُحِيطُ ﴿الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهِ﴾ وَهُوَ الْمَاكِرُ وَصْفُ الْمَكْرِ بِالسَّيِّئِ أَصْلٌ وَإِضَافَتُهُ إِلَيْهِ قَبْلُ اسْتِعْمَالٌ آخَرُ قُدِّرَ فِيهِ مُضَافٌ حَذَرًا مِنَ الْإِضَافَةِ إِلَى الصِّفَةِ ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ﴾ يَنْتَظِرُونَ ﴿اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّلِينَ﴾ سُنَّةَ اللّٰهِ فِيهِمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْوِيلًا (٤٣)﴾ أَيْ لَا يُبَدَّلُ بِالْعَذَابِ غَيْرُهُ وَلَا يُحَوَّلُ إِلٰى غَيْرِ مُسْتَحِقِّهِ ﴿اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوٓا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ فَأَهْلَكَهُمُ اللّٰهُ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ يَسْبِقُهُ وَيَفُوتُهُ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِالْأَشْيَاءِ كُلِّهَا ﴿قَدِيرًا (٤٤)﴾ عَلَيْهَا ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا﴾ اَىِ الْأَرْضِ ﴿مِنْ دَٓابَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ تَدِبُّ عَلَيْهَا ﴿وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا (٤٥)﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلٰى أَعْمَالِهِمْ بِإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ وَعِقَابِ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

39. **Sizi yeryüzünde** kiminiz kimininiz yerine geçen **halifeler**[1] **yapan odur.** **Artık** sizden **kim inkâr ederse, inkârı**nın vebali **kendi aleyhinedir. Kâfirlerin küfrü, Rableri katında kendilerine gazaptan başka hiçbir şey arttırmaz. Kâfirlerin küfrü, kendilerine** ahiret **zararından başka hiçbir şey arttırmaz.**

40. **De ki: "Allah'ı bırakıp da taptığınız, ortaklarınızı** Allah'ın ortağı sandığınız putları **gördünüz mü? Gösterin bana!** Haber verin! **Onlar yerdeki hangi şeyi yarattılar! Yoksa onların göklerde** Allah'la **bir ortaklıkları mı var? Yoksa biz onlara, bir kitap verdik de onlar, o kitaptan** benimle ortak olduklarına dair **bir delile mi dayanıyorlar?** Bunlardan hiçbiri söz konusu değildir. **Hayır! O zalimler** kâfirler **birbirlerine,** putlar bize şefaat eder, diyerek boş bir sözden **aldatmacadan başka bir şey vaat etmiyorlar.**

41. **Şüphesiz Allah gökleri ve yeri, yok olmaktan tutuyor.** Onları yok olmaktan engelliyor. **Andolsun ki,**[2] **şayet onlar bir yok olurlarsa, kendisinden sonra** başka **hiç kimse onları tutamaz.**[3] **Şüphesiz o,** kâfirlerin azabını erteleme hususunda **daima Halim'dir, çok bağışlayıcıdır.**

42. Mekke kâfirleri, **kendilerine bir uyarıcı** peygamber **gelirse,** diğer ümmetlerin birbirlerini yalandıklarını, zira *"Yahudilerin: Hıristiyanlar bir şey üzere değillerdir, Hıristiyanların da: Yahudiler bir şey üzere değillerdir, dediklerini"* gördükleri için **ümmetlerin** herhangi **birinden** Yahudi, Hıristiyan ve diğerlerinden **daha doğru yolda olacaklarına dair var güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. Fakat onlara uyarıcı** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelince, bu** gelişi, **onların sadece** haktan **kaçma,** uzaklaşma**larını arttırdı.**

43. **Yeryüzünde** iman etmekten **kibirlendikleri ve** şirk ve benzeri **kötü tuzak kurdukları için. Halbuki kötü tuzak sadece sahibini** tuzak kuranı **kuşatır.**[4] **Onlar öncekilerin kanunundan** peygamberlerini yalanlamak sebebiyle Allah'ın onlara azap kanunundan **başkasını beklemiyorlar? Allah'ın kanununda asla bir değişme bulamazsın, Allah'ın kanununda kesinlikle bir çevrilme de bulamazsın.** Yani, azap başka bir şeyle değiştirilmez, hak eden kişiden başkasına da çevrilmez.

44. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Halbuki onlar, bunlardan daha güçlü idiler.** Allah onları peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle yok etti. **Ne göklerde ne de yerde hiçbir şey Allah'ı aciz bırakacak** onu geçecek **değildir. Şüphesiz o,** her şeyi **daima gayet iyi bilendir,** her şeye **gücü yetendir.**

---

[1] خَلَائِف kelimesi خَلِيفَة kelimesinin çoğuludur.

[2] وَلَئِنْ terkibindeki lam, yemin lam'ıdır.

[3] إِنْ أَمْسَكَ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[4] الْمَكْر kelimesinin السَّيِّئ (kötü olmak)la sıfatlanması asıldır. Bundan önceki izafetli olanı ise farkı bir kullanıp olup sıfata izafetten sakınmak için bir muzaf takdir edilmiştir.

45. **Eğer Allah, insanları işledikleri** günahlar **yüzünden (hemen) cezalandırsaydı, yeryüzünde** hareket eden **hiçbir canlı** varlık **bırakmazdı. Fakat onları belirli bir süreye** kıyamet gününe **kadar erteliyor. Vakitleri geldiği zaman kuşkusuz Allah, kullarını daima görendir.** Müslümanlara sevap, kâfirlere de azap ile amellerinin karşılığını verir.

KELİME ANLAMI

39. **هُوَ O** **الَّذِي Öyle bir zâttır ki,** **جَعَلَكُمْ Sizi kıldı** *(Ne?)* **خَلَائِفَ Halifeler** *(Nerede?)* **فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde** *(Hâlâif kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَلِيفَةٍ Halîfe kelimesinin çoğuludur أَيْ يَخْلُفُ Yani, geçer *(Kim?)* بَعْضُكُمْ Bir kısmınız *(Kimin yerine?)* بَعْضًا Diğer bir kısmınızın yerine **فَمَنْ Her kim** **كَفَرَ İnkar ederse** *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden **فَعَلَيْهِ Onun aleyhinedir***(Ne?)* **كُفْرُهُ İnkarı** أَيْ وَبَالُ كُفْرِهِ Yani, inkarının vebali **وَلَا يَزِيدُ Ve arttırmaz** *(Kimi?)* **الْكَافِرِينَ İnkar edenleri** *(Ne?)* **كُفْرُهُمْ İnkarları** *(Nerede?)* **عِنْدَ رَبِّهِمْ Rablerinin katında** **اِلَّا مَقْتًا Ancak hınç** غَضَبًا Gazap **yönünden (arttırır)** **وَلَا يَزِيدُ Ve arttırmaz** *(Kimi?)* **الْكَافِرِينَ İnkar edenleri** *(Ne?)* **كُفْرُهُمْ İnkarları** **اِلَّا خَسَارًا Ancak kaybetmek yönünden (arttırır)** *(Neyi?)* لِلْآخِرَةِ Ahireti.

40. **قُلْ De ki:** **اَرَاَيْتُمْ Gördünüz mü?** *(Kimi?)* **شُرَكَاءَكُمْ Ortaklarınızı** **الَّذِينَ Öyle ortaklar ki,** **تَدْعُونَ Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللّٰهِ Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır الَّذِينَ زَعَمْتُمْ Ki, siz zannetiniz *(Neyi?)* أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللّٰهِ تَعَالَى Onların, yüce Allah'a ortak olduklarını **اَرُونِي Bana gösterin** أَخْبِرُونِي Bana haber verin **مَاذَا Ne şey** **خَلَقُوا Yaratmışlar** *(Nereden?)* **مِنَ الْاَرْضِ Yeryüzünden** **اَمْ Yoksa** **لَهُمْ Onlar için** **شِرْكٌ Bir ortaklık** شِرْكَةٌ Şirket **mi var?** *(Kiminle?)* مَعَ اللّٰهِ Allah ile *(Nerede?)* فِي -خَلْقِ- السَّمٰوَاتِ **Gökler**in yaratılmasın**da** **اَمْ Yoksa** **اٰتَيْنَاهُمْ Onlara verdik de** *(Ne?)* **كِتَابًا Bir kitap** **فَهُمْ Onlar da** **عَلٰى بَيِّنَةٍ Bir delil** حُجَّةٍ Hüccet **üzeredirler mi** *(Neden?)* **مِنْهُ O kitaptan** *(Neye dair bir delil?)* بِأَنَّ لَهُمْ مَعِي Onların benimle شِرْكَةً Bir ortaklığı olduğuna dair لَا شَيْءَ مِنْ ذٰلِكَ Böyle bir şey yoktur **بَلْ Bilakis** **اِنْ -مَا- يَعِدُ Vaat etmiyor** *(Kim?)* **الظَّالِمُونَ Zalimler** الْكَافِرُونَ Kafirler *(Onlardan bedel?)* **بَعْضُهُمْ Bir kısmı** **بَعْضًا Diğer bir kısmına** **اِلَّا غُرُورًا Ancak aldatma** بَاطِلًا Boş şeyler **(vaat ediyorlar)** *(Nasıl?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle الْأَصْنَامُ Putlar تَشْفَعُ لَهُمْ Onlara şefaat edermiş.

41. إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** يُمْسِكُ **Tutuyor** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Neden tutuyor?)* اَنْ تَزُولَا **Yok olmaktan** اَىْ يَمْنَعُهُمَا Yani, onları men ediyor *(Neden?)* مِنَ الزَّوَالِ Yok olmaktan وَلَئِنْ **Andolsun ki, şayet** *(Lam harfi nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır زَالَتَا **Yok olurlarsa** إِنْ -مَا- اَمْسَكَهُمَا **O ikisini tutamaz** يُمْسِكُهُمَا (Emseke fiil-i mazisi) yumsiku (fiili müzari anlamındadır) *(Kim tutamaz?)* مِنْ اَحَدٍ **Hiç kimse** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِهٖ **Ondan sonra** سِوَاهُ Onun dışında إِنَّهٗ **Şüphesiz o** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne?)* حَلِيمًا **Halim** غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Ne hususunda?)* فِي تَأْخِيرِ عِقَابِ الْكُفَّارِ Kâfirlerin azabını geciktirme hususunda.

42. وَاَقْسَمُوا **Ve yemin ettiler** كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleri *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ **Var güçleriyle** غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ Gayet çaba sarf ederek *(Ne hakkında?)* فِيهَا Yemin hakkında *(Ne diye yemin ettiler?)* لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** جَاءَهُمْ **Onlara gelirse** *(Kim?)* نَذِيرٌ **Bir uyarıcı** رَسُولٌ Peygamber لَيَكُونُنَّ **Elbette olacaklar** *(Ne?)* اَهْدٰى **Daha doğru yolda** *(Kimden?)* مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ **Ümmetlerin (herhangi) birinden** اَلْيَهُودِ Yahudi وَالنَّصَارٰى Hıristiyan وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden أَيْ وَاحِدَةٍ مِنْهَا Yani, onların herhangi birinden *(Niçin böyle yemin ettiler?)* لِمَا رَأَوْا Gördükleri için *(Neyi?)* مِنْ تَكْذِيبِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا Birbirlerini yalanladıklarını *(Ne zaman?)* إِذْ قَالَتْ Dediği zaman *(Kim?)* اَلْيَهُودُ Yahudiler *(Ne demişti?)* لَيْسَتِ النَّصَارٰى Hıristiyanlar değildir *(Ne üzere?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şey üzere وَقَالَتِ النَّصَارٰى Hıristiyanlar da demişti ki: لَيْسَتِ الْيَهُودُ Yahudiler değildir *(Ne üzere?)* عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şey üzere فَلَمَّا **Ne zaman ki,** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** *(Ne?)* نَذِيرٌ **Uyarıcı** مُحَمَّدٌ Muhammed ﷺ Allah ona salât-u selam eylesin مَا زَادَهُمْ **Onları arttırmadı** *(Ne?)* مَجِيئُهُ Onun gelişi إِلَّا نُفُورًا **Ancak kaçma** تَبَاعُدًا Uzaklaşma **yönünden (arttırdı)** *(Neden uzaklaşma?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten *(Niçin böyle yaptılar?)*.

43. إِسْتِكْبَارًا **Kibirlendikleri için** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(İstikbâren kelimesi nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u lehtir وَمَكْرَ -الْعَمَلِ- السَّيِّءِ **Ve kötü** amel **planladıkları için** *(Ne gibi kötü amel?)* مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ Şirk ve diğer şeyler gibi وَلَا يَحِيقُ **Halbuki kuşatmaz** يُحِيطُ Sarmaz *(Ne?)* اَلْمَكْرُ السَّيِّءُ **Kötü plan** إِلَّا بِاَهْلِهٖ **Ancak ehlini (kuşatır)** وَهُوَ الْمَاكِرُ O da kötü planı kurandır وَصْفُ الْمَكْرِ بِالسَّيِّءِ Mekr kelimesinin seyyii kelimesiyle vasıflanması أَصْلٌ Asıldır وَإِضَافَتُهُ إِلَيْهِ Aynı kelimeye izafe edilmesi ise *(Nerede?)* قَبْلُ Bundan önce(ki yerde) *(Nedir?)* إِسْتِعْمَالٌ آخَرُ Başka bir kullanım türüdür قُدِّرَ فِيهِ مُضَافٌ Orada muzaf takdir edilmiştir *(Niçin?)*

فَهَلْ يَنْظُرُونَ حَذَرًا مِنَ الْإِضَافَةِ İzafetten sakınmak için *(Neye izafetten?)* إِلَى الصِّفَةِ Sıfata فَهَلْ يَنْظُرُونَ **Onlar bakmıyor** يَنْتَظِرُونَ Beklemiyor**lar** إِلَّا سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ **Ancak öncekilerin kanununu** سُنَّةَ اللّٰهِ Allah'ın kanununu *(Kim hakkındaki?)* فِيهِمْ Onlar hakkındaki (kanunu olan) مِنْ تَعْذِيبِهِمْ Onlara azap etmesini **(bekliyorlar)** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle فَلَنْ تَجِدَ **Asla bulamazsın** *(Ne?)* لِسُنَّةِ اللّٰهِ **Allah'ın kanunu için** تَبْدِيلًا **Bir değişiklik** وَلَنْ تَجِدَ **Ve asla bulamazsın** *(Ne?)* لِسُنَّةِ اللّٰهِ **Allah'ın kanunu için** تَحْوِيلًا **Bir çevirme** أَيْ لَا يُبَدَّلُ Yani, değiştirilmez *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile *(Ne?)* غَيْرُهُ Başka bir şey وَلَا يُحَوَّلُ Ve (azap) çevrilmez *(Kime?)* إِلَى غَيْرِ مُسْتَحِقِّهِ Hak edenden başkasına.

44. أَوَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** *(Neyi?)* كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin sonu ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceydiler** وَكَانُوا **Ve onlar idi** *(Ne?)* أَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Bunlardan** *(Ne yönden?)* قُوَّةً **Kuvvet yönünden** فَأَهْلَكَهُمُ اللّٰهُ Ama Allah onları helak etti *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle وَمَا كَانَ **Ve olmamıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmamıştır?)* لِيُعْجِزَهُ **Onu aciz bırakacak** *(Ne?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** *(Öyle şey ki,)* يَسْبِقُهُ Onu geçiyor وَيَفُوتُهُ Ve ondan kaçıyor *(Nerede aciz bırakamaz?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne göklerde** وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ne de yerde** إِنَّهُ **Doğrusu o** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne?)* عَلِيمًا **Gayet iyi bilen** *(Neyi?)* بِالْأَشْيَاءِ كُلِّهَا Her şeyi *(Daha ne olmuştur?)* قَدِيرًا **Gücü yeten** *(Neye?)* عَلَيْهَا Her şeye.

45. وَلَوْ يُؤَاخِذُ **Eğer cezalandıracak olsaydı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَسَبُوا **Kazandıkları** مِنَ الْمَعَاصِي Günahlar **sebebiyle** مَا تَرَكَ **Bırakmazdı** *(Ne üzerinde?)* عَلَى ظَهْرِهَا اَيِ الْأَرْضِ **O** yeryüzü'**nün sırtı üzerinde** *(Ne bırakmazdı?)* مِنْ دَابَّةٍ **Hiçbir canlı** نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا Üzerinde dolaşan varlık وَلٰكِنْ **Fakat** يُؤَخِّرُهُمْ **Onları ertelemektedir** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe **kadar** فَإِذَا جَاءَ **Artık geldiğinde** *(Ne?)* أَجَلُهُمْ **Ecelleri** فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne?)* بِعِبَادِهِ **Kullarını** بَصِيرًا **Gören** فَيُجَازِيهِمْ Böylelikle onları cezalandırır *(Neye karşılık?)* عَلَى أَعْمَالِهِمْ Amellerine karşılık *(Nasıl?)* بِإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ İnananlara sevap وَعِقَابِ الْكَافِرِينَ Ve kafirlere azap ile.

٣٦

سُورَةُ يٰسٓ

مَكِّيَّةٌ اَوْ اِلَّا قَوْلَهُ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا الْآيَةَ
اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثِنْتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً

Yâsin Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Ya da Medine'de inen otuz yedinci ayet hariç.
Ya da tamamı Medine'de inmiştir.
Seksen iki ayettir.

سُورَةُ يٰسٓ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يسٓ ﴿١﴾﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾﴾ الْمُحْكَمِ بِعَجِيبِ النَّظْمِ وَبَدِيعِ الْمَعَانِي ﴿اِنَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾﴾ ﴿عَلٰى﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَهُ ﴿صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾﴾ طَرِيقِ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ التَّوْحِيدِ وَالْهُدٰى وَالتَّأْكِيدُ بِالْقَسَمِ وَغَيْرِهِ رَدٌّ لِقَوْلِ الْكُفَّارِ لَهُ لَسْتَ مُرْسَلًا ﴿تَنْزِيلُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ [تَنْزِيلَ] ﴿الرَّحِيمِ ﴿٥﴾﴾ بِخَلْقِهِ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿لِتُنْذِرَ﴾ بِهِ ﴿قَوْمًا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَنْزِيلُ ﴿مَآ أُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ﴾ أَيْ لَمْ يُنْذَرُوا فِي زَمَنِ الْفَتْرَةِ ﴿فَهُمْ﴾ أَيِ الْقَوْمُ ﴿غَافِلُونَ ﴿٦﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَالرُّشْدِ ﴿لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ﴾ وَجَبَ ﴿عَلٰٓى اَكْثَرِهِمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾﴾ أَيِ الْأَكْثَرُ ﴿اِنَّا جَعَلْنَا فِي اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا﴾ بِأَنْ تُضَمَّ إِلَيْهَا الْأَيْدِي لِأَنَّ الْغُلَّ يَجْمَعُ الْيَدَ إِلَى الْعُنُقِ ﴿فَهِيَ﴾ الْأَيْدِي مَجْمُوعَةٌ ﴿اِلَى الْاَذْقَانِ﴾ جَمْعُ ذَقَنٍ وَهِيَ مُجْتَمَعُ اللَّحْيَيْنِ ﴿فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾﴾ رَافِعُونَ رُؤُوسَهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ خَفْضَهَا وَهٰذَا تَمْثِيلٌ وَالْمُرَادُ أَنَّهُمْ لَا يُذْعِنُونَ لِلْإِيمَانِ وَلَا يَخْفِضُونَ رُؤُوسَهُمْ لَهُ ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا فِي الْمَوْضِعَيْنِ

﴿فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ (٩)﴾ تَمْثِيلٌ أَيْضًا لِسَدِّ طَرِيقِ الْإِيمَانِ عَلَيْهِمْ ﴿وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (١٠)﴾ ﴿إِنَّمَا تُنْذِرُ﴾ يَنْفَعُ إِنْذَارُكَ ﴿مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ﴾ خَافَهُ وَلَمْ يَرَهُ ﴿فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ (١١)﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى﴾ لِلْبَعْثِ ﴿وَنَكْتُبُ﴾ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مَا قَدَّمُوا﴾ فِي حَيَاتِهِمْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ لِيُجَازُوا عَلَيْهِ ﴿وَآثَارَهُمْ﴾ مَا اسْتُنَّ بِهِ بَعْدَهُمْ ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ نَصْبُهُ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿أَحْصَيْنَاهُ﴾ ضَبَطْنَاهُ ﴿فِي إِمَامٍ مُبِينٍ (١٢)﴾ كِتَابٍ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ.

TÜRKÇE ANLAMI

36- Yasin Sûresi

Mekke'de inmiştir. Ya da Medine'de inen otuz yedinci ayet hariç. Ya da tamamı Medine'de inmiştir.

Seksen iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Yâ, Sîn.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. Mükemmel nazmı ve harika manasıyla **hikmet dolu Kuran'a andolsun ki,**

3-4. Ey Muhammed! **Şüphesiz sen doğru yol,** senden önceki peygamberlerin tevhit ve hidayet yolu **üzere gönderilmişlerdensin.**[1]

5. Kuran, mülkünde **aziz ve** yarattıklarına karşı **çok merhametli olan Allah tarafından indirilmiştir.**[2]
6. **Ataları** fetret devrinde **uyarılmamış, bu yüzden kendileri de** iman ve doğruluktan **gaflet içinde kalmış bir kavmi**[3] bununla **uyarman için indirilmiştir.**
7. **Andolsun ki, onların birçokları üzerine o** azap **sözü gerekmiştir. Artık onlar**ın çoğu **iman etmezler.**
8. **Biz, onların boyunlarına** ellerini oraya bağlayarak **kelepçeler**[4] **geçirdik. O**nların elleri **çenelere**[5] **doğru** toplanmıştır**. Bu yüzden kafaları yukarı kalkıktır,** onları aşağı indiremezler. Bu ayet, onların iman etmemeleri ve bunun için boyun eğmemelerine dair bir temsildir.

---

[1] Ayetlerin kasem ve diğer yollarla tekitlenişi kafirlerin "sen peygamber değilsin" şeklindeki sözlerini ret içindir.

[2] تَنْزِيلَ kelimesi mukadder mübtedanın (اَلْقُرْآنُ) haberidir.

[3] لِتُنْذِرَ kelimesindeki ل harfi تَنْزِيلَ kelimesine taalluk etmektedir.

[4] "Ellerini oraya bağlayarak" şeklinde bir takdir yapılması, kelepçenin (اَلْغِلُّ), eli boyna bağlamasından dolayıdır.

[5] اَلْأَذْقَانُ kelimesi ذَقَنٌ kelimesinin cemisidir. "Sağ ve sol yanaktaki sakalların toplandığı yer" anlamında gelir.

9. **Önlerinden bir set ve arkalarından bir set**[1] **çektik de onları kapattık, artık göremezler.** Aynı şekilde bu ayet de iman yolunun onlara kapandığında dair bir temsildir.

10. **Onları uyarsan da**[2] **uyarmasan da onlar için birdir; inanmazlar.**

11. **Sen ancak zikre** Kuran'a **uyan ve görmeden Rahman'dan korkan kimseyi uyarabilirsin,** onları uyarman bir fayda verir. **İşte bu kimseyi, bir mağfiret ve** cennetten ibaret **güzel bir mükâfatla müjdele.**

12. **Şüphesiz ölülere ancak biz** diriliş için **hayat veririz. Ayrıca** karşılığını almaları için **onların** yaşarlarken **yaptıkları** iyi-kötü tüm **işlerini,** kendilerinden sonra gelenlerin izledikleri **onların bırakmış olduğu her izi,** levh-i mahfuz'a **yazarız. Biz, her şeyi**[3] **apaçık bir kitapta** levh-i mahfuz'da **saymış,** kaydetmişiz**dir.**

KELİME ANLAMI

﴿٣٦﴾ سُورَةُ يٰس

36- Yasin Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اَوْ اِلَّا قَوْلَهُ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا الْآيَةَ **Veya sadece şu (otuz yedinci) ayet (Medine'de inmiştir)** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya (sûrenin tamamı) Medine'de inmiştir**. ثِنْتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً **Sûre seksen iki ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يٰس **Yâ, Sîn** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

2. وَالْقُرْاٰنِ **Kuran'a yemin olsun** *(Öyle Kuran ki,)* اَلْحَكِيمِ **Sapasağlam olan** اَلْمُحْكَمِ Sağlam kılınmış *(Ne ile?)* بِعَجِيبِ النَّظْمِ Hayrete düşüren nazmıyla (kelime dizilişi) وَبَدِيعِ الْمَعَانِي Ve benzersiz manalarıyla.

3. اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimdensin?)* لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Elbette gönderilenlerdensin.** *(Ne üzerine gönderilen?)*

---

[1] سَدًّا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi سَدًّا şeklinde) fethalı س harfiyle hem de (سُدًّا şeklinde) zammeli س harfiyle okunmuştur.

[2] ءَأَنْذَرْتَهُمْ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur.

[3] كُلَّ kelimesi أَحْصَيْنَاهُ fiilinin tefsir ettiği mahzuf bir fiille nasbolmuştur.

4. عَلٰى -مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَهُ- صِرَاطٍ **Yol üzerine** ('Alâ' bir önceki kelimeye müteallıktir) *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan** طَرِيقِ الْأَنْبِيَاءِ Yani, Peygamberlerin yolu üzerine *(Öyle peygamberler ki,)* قَبْلَكَ Senden önce gelen *(O yol da nedir?)* التَّوْحِيدِ وَالْهُدٰى (Allah'ı) bir kabul etme ve hidayet وَالتَّأْكِيدُ Tekit yapılması *(Ne ile?)* بِالْقَسَمِ Yemin ile وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerle *(Nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِ الْكُفَّارِ Kâfirlerin demesine *(Kime?)* لَهُ Peygambere *(Ne demesine?)* لَسْتَ Sen değilsin *(Ne değilsin?)* مُرْسَلًا Gönderilmiş.

5. تَنْزِيلُ الْعَزِيزِ **Ziyade yüce olan zatın indirdiğidir** *(Nerede yüce olan?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Öyle yüce zat ki,)* الرَّحِيمِ **Pek merhametli olan** *(Kime?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatına *(Bu cümle nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki,)* مُقَدَّرٍ Takdir edilen أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran. *(Ne için inen?)*

6. لِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** *(Ne ile?)* بِهِ Kuran ile *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir topluluğu** *(Bu nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِتَنْزِيلُ 'Tenzîlün'e müteallıktır *(Öyle topluluk ki,)* مَا أُنْذِرَ **Uyarılmadı** *(Kim?)* اٰبَاؤُهُمْ **Onların babaları** أَيْ لَمْ يُنْذَرُوا Yani, uyarılmadılar *(Ne zamanda?)* فِي زَمَنِ الْفَتْرَةِ Fetret zamanında فَهُمْ **Bu yüzden onlar da** أَيِ الْقَوْمُ Yani, topluluk *(Nedirler?)* غَافِلُونَ **Habersizdirler** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmek وَالرُّشْدِ Ve doğruluktan.

7. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** حَقَّ **Hak olmuştur** *(Ne?)* الْقَوْلُ **Söz** وَجَبَ Gerekli olmuştur *(Kime olan söz?)* عَلٰى اَكْثَرِهِمْ **Onların çoğunun aleyhine olan** *(Neye dair olan?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair فَهُمْ **Bu sebeple onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** أَيِ الْأَكْثَرُ Yani, çoğunluk.

8. إِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Yaptık (geçirdik)** *(Nereye?)* فِي اَعْنَاقِهِمْ **Onların boyunlarına** *(Ne geçirdik?)* اَغْلَالًا **Zincirler** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَضُمَّ Toplamakla *(Nereye?)* إِلَيْهَا Boyuna *(Neyi?)* الْأَيْدِي Elleri لِأَنَّ الْغُلَّ Çünkü 'Gull' (zincir) يَجْمَعُ Toplar *(Neyi?)* الْيَدَ Eli *(Nereye?)* إِلَى الْعُنُقِ Boyna فَهِيَ **Onlar** الْأَيْدِي Yani, eller *(Nedir?)* مَجْمُوعَةٌ Toplanmıştır *(Nereye?)* إِلَى الْأَذْقَانِ **Çenelerine** *(Bu nedir?)* جَمْعُ ذَقَنٍ 'Zekan' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ 'Zekan' *(Nedir?)* مُجْتَمَعُ اللِّحْيَيْنِ İki sakalın birleştiği yerdir فَهُمْ **Ve onlar** *(Nedirler?)* مُقْمَحُونَ رَافِعُونَ **Kaldırıcıdırlar** *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ Başlarını لَا يَسْتَطِيعُونَ Güç yetiremezler *(Neye?)* خَفْضَهَا Başlarını eğmeye وَهٰذَا Bu *(Nedir?)* تَمْثِيلٌ Benzetmedir وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar لَا يُذْعِنُونَ Yanaşmıyorlar *(Neye?)* لِلْإِيمَانِ İmana وَلَا يَخْفِضُونَ Ve eğemiyorlar *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ Başlarını *(Ne için?)* لَهُ İman için.

9. وَجَعَلْنَا **Biz meydana getirdik** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ **Önlerinden** *(Ne meydana getirdik?)* سَدًّا **Bir set** *(Daha nereden?)* وَمِنْ خَلْفِهِمْ **Ve arkalarından** *(Ne meydana getirdik?)* سَدًّا **Bir set** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ السِّينِ Sin'in fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de فَاَغْشَيْنَا **Ve örttük** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** فَهُمْ **Onlar bu sebeple** لَا يُبْصِرُونَ **Göremezler** *(Bu nedir?)* تَمْثِيلٌ أَيْضًا Geride olduğu gibi benzetmedir *(Neye?)* لِسَدِّ طَرِيقِ الْإِيمَانِ İman yollarının örtülmesine *(Kime örtülmesi?)* عَلَيْهِمْ Onlara.

10. وَسَوَاءٌ **Ve eşittir** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اَاَنْذَرْتَهُمْ **Uyarman** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzeyi çevirmekle *(Neye?)* أَلِفًا Elife وَتَسْهِيلِهَا Ve ikinci hemzeyi teshil ederek *(Ne ile birlikte?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elif girdirmekle *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş elifle وَالْأُخْرَى Diğer hemze arasına *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهِ Ve elifi koymamakla اَمْ **Ya da** لَمْ تُنْذِرْ **Uyarmaman** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar inanmazlar.**

11. اِنَّمَا تُنْذِرُ **Ancak sen uyarırsın** يَنْفَعُ Fayda verir *(Ne?)* إِنْذَارُكَ Uyarman *(Kimi?)* مَنِ **O kimseyi ki** اِتَّبَعَ **Uydu** *(Neye?)* اَلذِّكْرَ **Zikre** اَلْقُرْآنَ Kuran'a وَخَشِيَ **Ve korktu** *(Kimden?)* اَلرَّحْمٰنَ **Rahman'dan** *(Ne halde korktu?)* بِالْغَيْبِ **Görmediği halde** خَافَهُ Ondan korktu *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَرَهُ Onu görmediği halde فَبَشِّرْهُ **İşte onu müjdele** *(Ne ile?)* بِمَغْفِرَةٍ **Bir mağfiret ile** *(Daha ne ile?)* وَاَجْرٍ **Ve bir mükâfat ile** *(Öyle mükâfat ki,)* كَرِيمٍ **Pek keremli olan** هُوَ O da *(Nedir?)* اَلْجَنَّةُ Cennettir.

12. اِنَّا **Muhakkak ki biz** نَحْنُ **Biz** نُحْيِي **Diriltiriz** *(Ne için?)* لِلْبَعْثِ Ba's için *(Neyi diriltiriz?)* اَلْمَوْتٰى **Ölüleri** وَنَكْتُبُ **Ve yazarız** *(Nerede?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzda *(Neyi?)* مَا قَدَّمُوا **Yaptıklarını** *(Nerede yaptıklarını?)* فِي حَيَاتِهِمْ Yaşamlarında *(Neden yaptıkları?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İyilik ve kötülükten *(Ne için yazarız?)* لِيُجَازُوا Karşılığını alsınlar diye *(Neyin?)* عَلَيْهِ Yaptıklarının *(Daha neyi yazarız?)* وَاٰثَارَهُمْ **Ve onların izlerini** مَا اسْتُنَّ بِهِ İzlenen işleri *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُمْ Onlardan sonra وَكُلَّ شَيْءٍ **Ve her şeyi** نَصْبُهُ Bu kelimenin nasb olması *(Ne iledir?)* بِفِعْلٍ Bir fiil iledir *(Öyle fiil ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı) açıklıyor اَحْصَيْنَاهُ **O her şeyi saydık** ضَبَطْنَاهُ Kaydettik *(Nerede?)* فِي اِمَامٍ **Bir kitapta** *(Öyle kitap ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** كِتَابٍ بَيِّنٍ Açık bir kitapta هُوَ O da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur

﴿وَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ مَثَلًا﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ ﴿اَصْحَابَ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿الْقَرْيَةِ﴾ أَنْطَاكِيَةَ ﴿اِذْ جَآءَهَا﴾ إِلَى آخِرِهِ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْ أَصْحَابِ الْقَرْيَةِ ﴿الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ رُسُلُ عِيسَى ﴿اِذْ اَرْسَلْنَا اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا﴾ إِلَى آخِرِهِ بَدَلٌ مِنْ إِذِ الْأُولَى ﴿فَعَزَزْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [فَعَزَّزْنَا] قَوَّيْنَا الْأِثْنَيْنِ ﴿بِثَالِثٍ فَقَالُوا اِنَّآ اِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾﴾ ﴿قَالُوا مَآ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَآ اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍ اِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ﴾ جَارٍ مَجْرَى الْقَسَمِ وَزِيدَ التَّأْكِيدُ بِهِ وَبِاللَّامِ عَلَى مَا قَبْلَهُ لِزِيَادَةِ الْإِنْكَارِ فِي ﴿اِنَّآ اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾﴾ التَّبْلِيغُ الظَّاهِرُ بِالْأَدِلَّةِ الْوَاضِحَةِ وَهِيَ إِبْرَاءُ الْأَكْمَهِ وَالْأَبْرَصِ وَالْمَرِيضِ وَإِحْيَاءُ الْمَيِّتِ ﴿قَالُوا اِنَّا تَطَيَّرْنَا﴾ تَشَاءَمْنَا ﴿بِكُمْ﴾ لِانْقِطَاعِ الْمَطَرِ عَنَّا بِسَبَبِكُمْ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ﴾ بِالْحِجَارَةِ ﴿وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٨﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿قَالُوا طَآئِرُكُمْ﴾ شُؤْمُكُمْ ﴿مَعَكُمْ﴾ بِكُفْرِكُمْ ﴿اَئِنْ﴾ هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ دَخَلَتْ عَلَى إِنِ الشَّرْطِيَّةِ وَفِي هَمْزَتِهَا التَّحْقِيقُ وَالتَّسْهِيلُ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُخْرَى ﴿ذُكِّرْتُمْ﴾ وُعِظْتُمْ وَخُوِّفْتُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ تَطَيَّرْتُمْ وَكَفَرْتُمْ وَهُوَ مَحَلُّ الْإِسْتِفْهَامِ وَالْمُرَادُ بِهِ التَّوْبِيخُ ﴿بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَدَّ بِشِرْكِكُمْ ﴿وَجَآءَ مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ﴾ هُوَ حَبِيبُ النَّجَّارِ وَكَانَ قَدْ آمَنَ بِالرُّسُلِ وَمَنْزِلُهُ بِأَقْصَى الْبَلَدِ ﴿يَسْعٰى﴾ يَشْتَدُّ عَدْوًا لَمَّا سَمِعَ بِتَكْذِيبِ الْقَوْمِ الرُّسُلَ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿اِتَّبِعُوا﴾ تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ ﴿مَنْ لَا يَسْئَلُكُمْ اَجْرًا﴾ عَلَى رِسَالَتِهِ ﴿وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾﴾ فَقِيلَ لَهُ أَنْتَ عَلَى دِينِهِمْ فَقَالَ ﴿وَمَا لِيَ لَآ اَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي﴾ خَلَقَنِي أَيْ مَا مَانِعَ لِي مِنْ عِبَادَتِهِ الْمَوْجُودِ مُقْتَضِيهَا وَأَنْتُمْ كَذٰلِكَ ﴿وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ فَيُجَازِيكُمْ بِكُفْرِكُمْ ﴿ءَاَتَّخِذُ﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ مِنْهُ مَا تَقَدَّمَ فِي أَأَنْذَرْتَهُمْ وَهُوَ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ أَصْنَامًا ﴿اِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ﴾ اَلَّتِي زَعَمْتُمُوهَا ﴿شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾﴾ صِفَةُ آلِهَةً ﴿اِنِّي اِذًا﴾ أَيْ إِنْ عَبَدْتُ غَيْرَ اللهِ ﴿لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿اِنِّي اٰمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾﴾ أَيِ اسْمَعُوا قَوْلِي فَرَجَمُوهُ فَمَاتَ ﴿قِيلَ﴾ لَهُ عِنْدَ مَوْتِهِ ﴿ادْخُلِ الْجَنَّةَ﴾ وَقِيلَ دَخَلَهَا حَيًّا ﴿قَالَ يَا﴾ حَرْفُ تَنْبِيهٍ ﴿لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي﴾ بِغُفْرَانِهِ ﴿وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

13. **Onlara, şu** Antakya **şehrinin halkını misal**[1] **ver: Hani onlara** İsa'nın **elçileri gelmişti.**[2]

14. **İşte o zaman biz, onlara iki elçi göndermiştik de onları yalanlamışlardı.**[3] **Bunun üzerine** o iki elçiyi **üçüncü bir elçi ile güçlendirdiğimizde**[4] **onlar: Biz size gönderilmiş Allah elçileriyiz! dediler.**

15. **Onlar dediler ki: Siz de ancak bizim gibi birer insansınız. Ayrıca Rahmân, herhangi bir şey indirmedi. Siz ancak yalan söylüyorsunuz.**[5]

16. **Dediler ki: Rabbimiz biliyor**[6]**; biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz.**

17. **"Bizim vazifemiz, açık bir şekilde Allah'ın buyruklarını size** âmâ'yı, alacalıyı, hastayı iyileştirme ve ölüyü diriltme gibi açık delillerle **tebliğ etmekten başka bir şey değildir" dediler.**

18. **Dediler ki:** sizden sebep üzerimize yağmur yağmamasından dolayı **doğrusu siz bize uğursuz geldiniz. Andolsun ki, eğer bu işten vazgeçmezseniz, sizi** taşlarla **taşlarız. Ve bizden size mutlaka can yakıcı bir azap dokunur.**

19. **Dediler ki: Sizin uğursuzluğunuz** inkârınızdan dolayı **sizinle beraberdir. Size nasihat ediliyorsa**[7], siz öğüt veriliyor ve korkutuluyorsanız bu size uğursuzluk getirir ve siz inkâr mı edersiniz?[8] **Bilakis, siz** şirk koşarak haddi **aşan bir kavimsiniz.**

20. **Derken şehrin öbür ucundan** elçilere iman etmiş olan ve ev şehrin en ucunda olan **bir adam,** Habib en-Neccâr kavminin elçileri yalanladığını duyduğunda **koşarak geldi. "Ey kavmim! dedi, bu elçilere uyunuz!"**

21. **"Sizden** risaleti tebliğe karşılık **herhangi bir ücret istemeyen bu kimselere tâbi olun,**[9] **çünkü onlar hidayete ermiş kimselerdir."**

---

[1] مَثَلًا kelimesi birinci meful, أَصْحَابَ kelimesi ise ikinci mefuldür.

[2] ...إِذْ جَاءَهَا'den itibaren kıssanın sonuna kadar (إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ayetine kadar) أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ'den bedel-i iştimaldir.

[3] ...فَكَذَّبُوهُمَا'den itibaren kıssanın sonuna kadar ilk إِذْ'den (إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ) bedeldir.

[4] فَعَزَزْنَا kelimesi hem şeddesiz hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi فَعَزَّزْنَا şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[6] رَبُّنَا يَعْلَمُ sözü (tekitleme hususunda) kasem yerine geçer. إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ sözü, inkarları arttığı için hem kasem yerine geçen isim cümlesiyle, hem de لَ harfiyle bir öncesindeki ayetten (إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ) daha fazla tekitlenmiştir.

[7] أَئِنْ kelimesindeki hemze, şart anlamındaki إِنْ'e dahil olmuş istifham hemzesidir. Ayrıca إِنْ'deki hemze 1) tahkik ile, 2) teshil ile, 3) her iki vecihte de kendisiyle istifham hemzesi arasında bir elif konularak okunmuştur.

[8] Şartın cevabı istifham mahalli olup mahzuftur. Buradaki istifham ise kınama bildirir.

[9] اِتَّبِعُوا önceki اِتَّبِعُوا kelimesini tekitler.

Ona "sen de onların dininden misin?" diye sorulmuştu:

22. O da cevaben şöyle demişti: "**Bana ne olmuş ki, beni yaratana ibadet etmeyeyim!** Yani ona ibadet etmeme hiçbir engel yok. Bununla birlikte ibadet etmemi gerektirecek sebepler de mevcut. Aynı şekilde o sebepler sizin de ona ibadet etmenizi gerektirmektedir. **Hepiniz** öldükten sonra **O'na döndürüleceksiniz,** o da inkârınızın karşılığını size verecek."

23. **O çok merhametli Allah, eğer bana bir zarar dilerse kendilerinin** -var olduğunu ileri sürdüğünüz- **şefaati bana hiçbir fayda vermeyecek ve beni kurtaramayacak olan,**[1] **O'nun dışında ilahlar,** putlar **mı edineyim?**[2]

24. "**İşte o zaman,** Allah'ın dışında bir şeye ibadet edersem, **ben apaçık bir sapıklığın içinde olurum.**"

25. "**Şüphesiz ben, Rabbinize inandım, beni**m sözümü **dinleyin.**" Bu sözler üzerine kavmi onu ölene kadar taşladı.

26. Ölürken ona: "**Cennete gir" denilince "Ah",**[3] **dedi, kavmim bilseydi!**... Habib'in (kavmi tarafından öldürülmeksizin) cennete hayattayken girdiği de söylenmiştir.

27. ...**Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını!**"

28. **Biz** o**nun** ölümü**nden sonra, onun,** Habib'in **kavmini** helâk etmek için **üzerlerine gökten** meleklerden kurulu **bir ordu indirmedik ve** birini helak etmek için Melekleri **indirecek de değiliz.**

KELİME ANLAMI

13. وَاضْرِبْ **Ver** اِجْعَلْ Göster *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne ver?)* مَثَلًا **Misalini** مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Bu birinci mefuldür *(Neyin misalini?)* اَصْحَابَ -مَفْعُولٌ ثَانٍ- الْقَرْيَةِ **Şu belde halkını** ('Ashâb' ikinci mefuldür) *(Bu beldeden bedel?)* أَنْطَاكِيَةَ Antakya إِذْ **Hani o vakit** جَاءَهَا **Onlara gelmişti** إِلٰى آخِرِهِ (Ayetin) sonuna kadar *(Nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimaldir *(Neden?)* مِنْ أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ 'Ashâbel Karye'den *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Elçiler** أَيْ رُسُلُ عِيسٰى Yani, İsa'nın elçileri *(Ondan bedel?)*

14. إِذْ **O vakit ki** اَرْسَلْنَا **Biz elçi gönderdik** *(Kime?)* اِلَيْهِمُ **Onlara** *(Öyle elçi ki?)* اِثْنَيْنِ **İki tane olan** فَكَذَّبُو **Bunun üzerine yalanladılar** *(Kimi?)* هُمَا **İkisini** إِلٰى آخِرِهِ Bu ayet sonuna kadar *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ إِذِ الْأُولٰى Birinci 'İz'den bedeldir فَعَزَزْنَا **Biz de kuvvetlendirdik** *(Bu nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddelemekle

---

[1] إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ... cümlesi آلِهَةً kelimesinin sıfatıdır.

[2] ءَأَنْذَرْتَهُمْ kelimesindeki hemzelerde geçerli olan kıraatler ءَأَتَّخِذُ kelimesindeki hemzelerde de geçerlidir.

[3] يَا burada tenbih içindir.

قَوَّيْنَا Güçlendirdik *(Kimi?)* اَلْأِثْنَيْنِ İkisini *(Kim ile?)* بِثَالِثٍ **Üçüncü bir elçiyle** فَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Neyiz?)* مُرْسَلُونَ **Gönderilmişleriz.**

15. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* مَا اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** اِلَّا **Ancak** بَشَرٌ **Bir beşersiniz** *(Öyle beşer ki,)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** وَمَا اَنْزَلَ **Ve indirmedi** *(Kim?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne indirmedi?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey** اَنْتُمْ -مَا- اِنْ **Siz değilsiniz** اِلَّا **Ancak** تَكْذِبُونَ **Yalan söylüyorsunuz.**

16. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** يَعْلَمُ **Biliyor** *(Bu 'Rabbimiz biliyor' cümlesi nedir?)* جَارٍ Geçicidir *(Ne yerine?)* مَجْرَى الْقَسَمِ Yemin yerine وَزِيدَ التَّأْكِيدُ Tekit ilave edilmiştir *(Ne ile?)* بِهِ Bu kasem yerine geçen isim cümlesiyle *(Daha ne ile?)* وَبِاللَّامِ (Sonundaki) lam'la *(Nereye ilave edilmiştir?)* عَلٰى مَا قَبْلَهُ Bir önceki ayete *(Niçin tekit ilave edilmiştir?)* لِزِيَادَةِ الْإِنْكَارِ İnkâr çok olduğundan dolayı *(Nereye tekit ilave edilmiştir?)* فِي Şu ayete اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** لَمُرْسَلُونَ **Elbette gönderilmişleriz.**

17. وَمَا عَلَيْنَا **Bize düşmez** اِلَّا **Ancak** *(Ne düşer?)* اَلْبَلَاغُ **Tebliğ** *(Öyle tebliğ ki,)* اَلْمُبِينُ **Apaçık olan** اَلتَّبْلِيغُ الظَّاهِرُ Aşikâr tebliğ *(Ne ile?)* بِالْأَدِلَّةِ الْوَاضِحَةِ Açık delillerle وَهِيَ O deliller de *(Nedir?)* إِبْرَاءُ الْأَكْمَهِ Anadan doğma âmâyı iyileştirmek *(Daha kimi iyileştirmek?)* وَالْأَبْرَصِ Abraş hastalığı olanı وَالْمَرِيضِ Ve hastayı *(Deliller başka nedir?)* وَإِحْيَاءُ الْمَيِّتِ Ölüyü kaldırmak.

18. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** تَطَيَّرْنَا **Uğursuzlandık** تَشَاءَمْنَا Uğursuzluğa uğradık *(Kiminle?)* بِكُمْ **Sizinle** *(Niçin?)* لِانْقِطَاعِ الْمَطَرِ Yağmurun kesilmesinden dolayı *(Kimden?)* عَنَّا Bizden *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِكُمْ Sizin sebebinizle لَئِنْ **Yemin olsun şayet** *('Lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamı'dır لَمْ تَنْتَهُوا **Sona erdirmezseniz** لَنَرْجُمَنَّ **Elbette taşlarız** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla وَلَيَمَسَّنَّ **Ve kesinlikle erişir** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne erişir?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٌ **Acı verici** مُؤْلِمٌ Elem verici.

19. قَالُوا **(Elçiler) dediler** *(Ne dediler?)* طَائِرُكُمْ، شُؤْمُكُمْ **Sizin uğursuzluğunuz** *(Kim ile beraberdir?)* مَعَكُمْ **Sizinle beraberdir** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِكُمْ Sizin küfretmeniz sebebiyle اَئِنْ **Şayet** هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ İstifham hemzesi دَخَلَتْ عَلٰى إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart edatı olan 'in'e dâhil olmuştur وَفِي هَمْزَتِهَا Ve bunun hemzesinde vardır *(Nasıl okuma vardır?)* اَلتَّحْقِيقُ

(Hemzeleri) tahkik وَالتَّسْهِيلِ (İkinci hemzeyi) teshil *(Daha nasıl okuma vardır?)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ Ve bir elif dahil etmek *(Nereye?)* بَيْنَهَا O elifle *(Nasıl olan elif?)* بِوَجْهَيْهَا İki şekilde olan (teshil-tahkik) وبَيْنَ الْأُخْرٰى Diğer elif arasına **ذُكِّرْتُمْ Size öğüt veriliyorsa** وُعِظْتُمْ Size vaaz ediliyorsa وَخُوِّفْتُمْ Ve siz korkutuluyorsanız وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ تَطَيَّرْتُمْ Yani, siz uğursuz mu saydınız? وَكَفَرْتُمْ Ve küfrettiniz وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham mahallidir وَالْمُرَادُ بِهِ Bundan maksat *(Nedir?)* اَلتَّوْبِيخُ Azarlamadır **بَلْ Hayır اَنْتُمْ Siz** *(Nesiniz?)* **قَوْمٌ Bir topluluksunuz** *(Öyle topluluk ki,)* **مُسْرِفُونَ Aşırı giden** مُتَجَاوِزُونَ الْحَدَّ Haddi aşanlarsınız *(Ne sebebiyle?)* بِشِرْكِكُمْ Ortak koşmanız sebebiyle.

20. **وَجَاءَ Ve geldi** *(Nereden?)* **مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ Şehrin diğer ucundan** *(Kim?)* **رَجُلٌ Bir adam** هُوَ Bu adam *(Kimdir?)* حَبِيبُ النَّجَّارِ Habîb en-Neccar'dır وَكَانَ قَدْ آمَنَ İnanmıştı *(Kime?)* بِالرُّسُلِ Elçilere وَمَنْزِلُهُ Onun evi de *(Neredcdir?)* بِأَقْصَى الْبَلَدِ Şehrin ucundadır *(Öyle adam ki,)* **يَسْعٰى Koşuyor** يَشْتَدُّ عَدْوًا Sert koşuyor *(Ne zaman?)* لَمَّا سَمِعَ İşittiğinde *(Neyi?)* بِتَكْذِيبِ الْقَوْمِ Kavmin yalanladığını *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Elçileri **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **يَا قَوْمِ Ey kavmim اِتَّبِعُوا Uyun** *(Kime?)* **اَلْمُرْسَلِينَ Bu elçilere.**

21. **اِتَّبِعُوا Uyun** *(Bu nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ Birincisini tekittir *(Kime uyun?)* **مَنْ O kimseye ki لَا يَسْاَلُ İstemiyor** *(Kimden?)* **كُمْ Sizden** *(Ne istemiyor?)* **اَجْرًا Hiçbir ücret** *(Neye bir ücret istemiyor?)* عَلٰى رِسَالَتِهِ Elçiliğine **وَهُمْ Onlar** *(Kimlerdir?)* **مُهْتَدُونَ Doğru yola ermişlerdir** فَقِيلَ لَهُ Bunun üzerine denildi *(Ne denildi?)* أَنْتَ عَلٰى دِينِهِمْ Sen onların dini üzerine misin?

22. فَقَالَ Bunun üzerine dedi *(Ne dedi?)* **وَمَا لِيَ Bana ne oluyor ki لَا اَعْبُدُ Ben ibadet etmeyeyim** *(Kime?)* **اَلَّذِي O zata ki فَطَرَنِي Beni yoktan var etti** خَلَقَنِي Beni yarattı أَيْ مَا مَانِعَ Yani, hiçbir engel yoktur *(Kim için?)* لِي Benim için *(Neye engel?)* مِنْ عِبَادَتِهِ Ona ibadet etmeye *(Öyle ibadet ki,)* اَلْمَوْجُودِ Var olan *(Ne?)* مُقْتَضِيهَا İbadetin gereği وَأَنْتُمْ Ve siz de كَذٰلِكَ Aynı şekildesiniz **وَاِلَيْهِ Ve yalnız ona تُرْجَعُونَ Döndürüleceksiniz** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandıracaktır *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِكُمْ İnkârınız sebebiyle.

23. **اَاَتَّخِذُ Edineyim mi?** فِي الْهَمْزَتَيْنِ مِنْهُ Bu terkipteki iki hemzede vardır *(Nasıl okunuş vardır?)* مَا تَقَدَّمَ فِي أَأَنْذَرْتَهُمْ 'E'enzertehüm'deki açıklanan okunuşlar vardır وَهُوَ اسْتِفْهَامٌ Bu istifhamdır *(Öyle istifham ki,)* بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefi manasında ***(Kimden başka edineyim mi?)***

مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Ne edineyim mi?)* اٰلِهَةً **İlahlar** أَصْنَامًا Putlar *(Öyle ilahlar ki,)* اِنْ يُرِدْ **Eğer dilerse** *(Kime?)* نِ **Bana** *(Kim dilerse?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Neyi dilerse?)* بِضُرٍّ **Zarar vermeyi** لَا تُغْنِ **Gideremez** *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** *(Ne gideremez?)* شَفَاعَتُهُمْ **Onların şefaati** اَلَّتِي زَعَمْتُمُوهَا Sizin iddia ettiğiniz şefaat *(Neyi gideremez?)* شَيْئًا **Ufacık bir şeyi** وَلَا يُنْقِذُونِ **Ve beni kurtaramazlar da** *(Bu 'İn yüridnirrahmânü...' ile başlayan cümle nedir?)* صِفَةُ آلِهَةً 'Âliheten'in sıfatıdır.

24. اِنِّي **Muhakkak ki ben** اِذًا **O takdirde** أَيْ إِنْ عَبَدْتُ Yani, eğer ibadet edersem *(Kime?)* غَيْرَ اللهِ Allah'tan başkasına *(Bu takdirde ben neyim?)* لَفِي ضَلَالٍ **Elbette bir sapkınlık içindeyimdir** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Açık olan.

25. اِنِّي **Muhakkak ki ben** اٰمَنْتُ **İnandım** *(Kime?)* بِرَبِّكُمْ **Rabbinize** فَاسْمَعُونِ **O halde beni dinleyin** أَيْ اسْمَعُوا Yani, dinleyin *(Neyi?)* قَوْلِي Sözümü فَرَجَمُوهُ Bunun üzerine taşladılar فَمَاتَ O da öldü.

26. قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَوْتِهِ Öldüğünde *(Ne denildi?)* اُدْخُلِ **Gir** *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ **Cennete** وَقِيلَ Ve denildi ki دَخَلَهَا O cennete girmiştir *(Ne olarak?)* حَيًّا Canlı olarak قَالَ **O da dedi ki** يَا –حَرْفُ تَنْبِيهٍ– لَيْتَ **Ne olaydı keşke** ('Yâ' tenbih edatıdı) قَوْمِي **Benim kavmim** يَعْلَمُونَ **Bilselerdi** *(Neyi bilselerdi?)*

27. بِمَا غَفَرَ لِي **Beni bağışladığını** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin** *(Ne ile?)* بِغُفْرَانِهِ Affetmesiyle *(Daha neyi bilselerdi?)* وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldığını** *(Kimden?)* مِنَ الْمُكْرَمِينَ **İkram edilen kullarından.**

﴿وَمَا﴾ نافِيَةٌ ﴿أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ﴾ أَيْ حَبِيبٍ ﴿مِن بَعْدِهِ﴾ بَعْدَ مَوْتِهِ ﴿مِن جُندٍ مِّنَ السَّمَآءِ﴾
أَيْ مَلَائِكَةٍ لِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ (٢٨)﴾ مَلَائِكَةً لِإِهْلَاكِ أَحَدٍ ﴿إِن﴾ مَا ﴿كَانَتْ﴾
عُقُوبَتُهُمْ ﴿إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ صَاحَ بِهِمْ جِبْرِيلُ ﴿فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ (٢٩)﴾ سَاكِنُونَ مَيِّتُونَ
﴿يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ﴾ هٰؤُلَاءِ وَنَحْوِهِمْ مِمَّنْ كَذَّبُوا الرُّسُلَ فَأُهْلِكُوا وَهِيَ شِدَّةُ التَّأَلُّمِ
وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ أَيْ هٰذَا أَوَانُكِ فَاحْضُرِي ﴿مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (٣٠)﴾
مَسُوقٌ لِبَيَانِ سَبَبِهَا لِاشْتِمَالِهِ عَلَى اسْتِهْزَائِهِمُ الْمُؤَدِّي إِلَى إِهْلَاكِهِمُ الْمُسَبَّبِ عَنْهُ الْحَسْرَةُ
﴿أَلَمْ يَرَوْا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ الْقَائِلُونَ لِلنَّبِيِّ لَسْتَ مُرْسَلًا وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ عَلِمُوا ﴿كَمْ﴾
خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرًا مَعْمُولَةٌ لِمَا بَعْدَهَا مُعَلِّقَةٌ لِمَا قَبْلَهَا عَنِ الْعَمَلِ وَالْمَعْنَى إِنَّا ﴿أَهْلَكْنَا
قَبْلَهُم﴾ كَثِيرًا ﴿مِّنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿أَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُهْلَكِينَ ﴿إِلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿لَا
يَرْجِعُونَ (٣١)﴾ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ وَأَنَّهُمْ إلخ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِرِعَايَةِ الْمَعْنَى الْمَذْكُورِ ﴿وَإِن﴾
نَافِيَةٌ أَوْ مُخَفَّفَةٌ ﴿كُلٌّ﴾ أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ مُبْتَدَأٌ ﴿لَّمَّا﴾ بِالتَّشْدِيدِ بِمَعْنَى إِلَّا أَوْ بِالتَّخْفِيفِ
فَاللَّامُ فَارِقَةٌ وَمَا مَزِيدَةٌ ﴿جَمِيعٌ﴾ خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ أَيْ مَجْمُوعُونَ ﴿لَّدَيْنَا﴾ عِنْدَنَا فِي الْمَوْقِفِ بَعْدَ
بَعْثِهِمْ ﴿مُحْضَرُونَ (٣٢)﴾ لِلْحِسَابِ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿وَآيَةٌ لَّهُمُ﴾ عَلَى الْبَعْثِ خَبَرٌ مُقَدَّمٌ ﴿الْأَرْضُ
الْمَيْتَةُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿أَحْيَيْنَاهَا﴾ بِالْمَاءِ مُبْتَدَأٌ ﴿وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا﴾ كَالْحِنْطَةِ
﴿فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ (٣٣)﴾ ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ
الْعُيُونِ (٣٤)﴾ أَيْ بَعْضَهَا ﴿لِيَأْكُلُوا مِن ثَمَرِهِ﴾ بِفَتْحَتَيْنِ وَضَمَّتَيْنِ أَيْ ثَمَرِ الْمَذْكُورِ مِنَ
النَّخِيلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ لَمْ تَعْمَلِ الثَّمَرَ ﴿أَفَلَا يَشْكُرُونَ (٣٥)﴾ أَنْعُمَهُ تَعَالَى
عَلَيْهِمْ ﴿سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ﴾ الْأَصْنَافَ ﴿كُلَّهَا مِمَّا تُنبِتُ الْأَرْضُ﴾ مِنَ الْحُبُوبِ
وَغَيْرِهَا ﴿وَمِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ مِنَ الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ ﴿وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ (٣٦)﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ
الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ ﴿وَآيَةٌ لَّهُمُ﴾ عَلَى الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ ﴿اللَّيْلُ نَسْلَخُ﴾ نَفْصِلُ ﴿مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُم
مُّظْلِمُونَ (٣٧)﴾ دَاخِلُونَ فِي الظَّلَامِ ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي﴾ إِلَى آخِرِهِ مِنْ جُمْلَةِ الْآيَةِ لَهُمْ أَوْ
آيَةٌ أُخْرَى وَالْقَمَرُ كَذٰلِكَ ﴿لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا﴾ أَيْ إِلَيْهِ لَا تَتَجَاوَزُهُ ﴿ذَٰلِكَ﴾ جَرْيُهَا ﴿تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ (٣٨)﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَالْقَمَرَ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ [وَالْقَمَرَ]
وَهُوَ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ مَا بَعْدَهُ ﴿قَدَّرْنَاهُ﴾ مِنْ حَيْثُ مَسِيرِهِ ﴿مَنَازِلَ﴾ ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ
مَنْزِلًا فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَيَسْتَتِرُ لَيْلَتَيْنِ إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً

إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا ﴿حَتّٰى عَادَ﴾ فِي آخِرِ مَنَازِلِهِ فِي رَأْيِ الْعَيْنِ ﴿كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾﴾ كَعُودِ الشَّمَارِيخِ إِذَا عُتِقَ فَإِنَّهُ يَرِقُّ وَيَتَقَوَّسُ وَيَصْفَرُّ ﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي﴾ يَسْهَلُ وَيَصِحُّ ﴿لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ﴾ فَتَجْتَمِعَ مَعَهُ فِي اللَّيْلِ ﴿وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ﴾ فَلَا يَأْتِي قَبْلَ انْقِضَائِهِ ﴿وَكُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ ﴿فِي فَلَكٍ﴾ مُسْتَدِيرٍ ﴿يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾﴾ يَسِيرُونَ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Onların cezaları Cebrail'in onlara karşı çıkardığı **korkunç sesten başka bir şey değildi. Birdenbire** ölerek **sönüverdiler.**

30. **Yâ!.. Yazık**[21] **şu kullara!** Şunlara ve onlar gibi peygamberlerini yalanlayıp da bu yüzden helak olanlara. **Onlara bir peygamber gelmeye görsün, ille de onunla alay ederler.**[22]

31. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "sen peygamber değilsin" diyen Mekkeliler **görmüyorlar mı**[23] **ki,** yani bilmektedirler ki, **onlardan önce nice**[24] yani elbette biz birçok **ümmetler helâk ettik; onlar,** o helak edilmişler **bu** yalan**la**yanlar**a geri gelmezler.**[25] Hala onlardan ibret almıyorlar mı?

32. **Elbette onların hepsi** diriltildikten sonra mevkıfte **karşımızda** hesap için **toplanmış olacaklar.**[26]

33. Dirilişe dair **bir delildir**[27] **onlar için ölü**[28] **toprak... (O toprak) ki, Biz ona** su ile **hayat verdik ve ondan** buğday gibi **dane çıkardık. İşte onlar bundan yerler.**

34. **Biz, yeryüzünde hurma ve üzüm bahçeleri yarattık ve oralarda bazı pınarlar fışkırttık.**

---

[21] حَسْرَةً kelimesi "şiddetli acı çekmek" anlamına gelir. Buna seslenmek ise mecazidir. Yani "İşte vaktin geldi, artık gel!" anlamına gelir.

[22] مَا يَأْتِيهِمْ cümlesi "hasret"in sebebini beyan için getirilmiştir. Zira bu cümle kendilerini "hasret"in kaynağı durumundaki "helak"e götüren "alay edişlerini" içermektedir.

[23] Buradaki istifham takrir içindir.

[24] كَمْ burada haberiye olup "çok" anlamına gelir. Kendinden sonrakinin mamulüdür, kendinden öncekini de amelden eder.

[25] أَنَّهُمْ... cümlesi -manaca- öncesinden (كَمْ أَهْلَكْنَا) bedeldir. (Takdir şöyledir: أَلَمْ يَرَوْا كَثْرَةَ إِهْلَاكِنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِهِمْ: كَوْنَهُمْ غَيْرَ رَاجِعِينَ إِلَيْهِمْ)

[26] إِنْ kelimesi ya nefiy içindir yahut muhaffefedir. كُلٌّ kelimesi ise mübtedadır. لما kelimesi (إِنْ nefiy için olduğunda) şeddeli okunup إِلَّا anlamındadır. (إِنْ'in muhaffefe olduğu kabul edilirse) لَمَا kelimesi şeddesiz okunur; ل (nefiy için olanla muhaffefe olan إِنْ'lerin arasını) ayırt edici olur, مَا ise zait olur. جَمِيعٌ kelimesi ise mübtedanın haberi olup مَجْمُوعُونَ anlamındadır. مُحْضَرُونَ kelimesi ise ikinci haberdir.

[27] وَآيَةٌ kelimesi mukaddem haberdir.

[28] الميتة kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi الْمَيْتَةُ şeklinde) şeddesiz, hem de (الْمَيِّتَةُ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur. Ayrıca, bu kelime mübtedadır.

35. **Ta ki, onların,** anlatılan üzüm ve diğer bahçelerin **meyvelerinden**[29] **ve** meyvelerin yapmadığı, **elleriyle bunlardan imal ettikleri şeylerden yesinler. Hâla** Allah tealanın kendilerine verdiği nimetlere karşılık **şükretmeyecekler mi?**

36. **Yerin bitirdiklerinden,** hububat ve diğer şeylerden, **insanların kendilerinden,** erkek ve dişilerden **ve henüz bilmedikleri** ilginç ve tuhaf mahlukatlar**dan bütün çiftleri,** türleri **yaratan Allah noksan sıfatlardan münezzehtir.**

37. Kendisinin yüce kudretine dair **bir ayettir onlar için gece... Biz ondan gündüzü sıyırıp çekeriz,** ayırırız **da onlar karanlıklara gömülürler.**

38. **Güneş, kendisi için belirlenen yere doğru akar,** onu aşmaz.[30] **İşte bu,** güneşin akışı, mülkünde **azîz,** yarattıklarını **ziyade bilen Allah'ın takdiridir.**

39. **Ay da**[31] **(aynı şekilde); ona** seyir olarak **birtakım menziller** her takvim ayının yirmi sekiz gecesinde, o ay için yirmi sekiz menzil **tayin ettik.** Takvim otuz gün çekerse ay iki gece, yirmi dokuz gün çekerse bir gece gizlenir. **Nihayet o** son menzilinde, göze, üzerinde taze hurma olan **eski hurma dalı gibi (görünür de) geri döner.** Nitekim böyle eski bir hurma dalı, incelir, yay halini alır ve sararır.

40. **Ne güneş** kendisiyle gecede birleşecek şekilde **aya yetişebilir**; onun için bu kolay olur ve gerçekleşir**, ne de gece gündüzü geçebilir,** o sona ermeden gece gelmez. **Hepsi**[32] yuvarlak **bir yörüngede yüzerler,** yürürler.[33]

KELİME ANLAMI

28. وَمَا -نَافِيَةٌ- اَنْزَلْنَا **Biz indirmedik** ('Mâ' olumsuzluk edatıdır) *(Kime?)* عَلٰى قَوْمِهٖ **Onun kavmine** أَيْ حَبِيبٍ Yani, Habib'in kavmine *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِهٖ **Ondan sonra** بَعْدَ مَوْتِهٖ Ölümünden sonra *(Ne indirmedik?)* مِنْ جُنْدٍ **Bir ordu** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** أَيْ مَلَائِكَةٍ Yani, melekleri *(Ne için?)* لِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek için وَمَا كُنَّا **Ve biz değiliz de** *(Ne değiliz?)* مُنْزِلِينَ **İndiriciler** *(Neyi?)* مَلَائِكَةً Melekleri *(Ne için?)* لِإِهْلَاكِ أَحَدٍ Herhangi birini helak etmek için.

---

[29] ثمره kelimesi hem (ثَمَرِهٖ şeklinde iki fethalı, hem de (ثُمُرِهٖ şeklinde) iki zammeli olarak okunmuştur.

[30] وَالشَّمْسُ... kelimesiyle başlayan cümle ya onlar için olan ayetler zümresindendir. (Yani اَلْأَرْضُ kelimesi üzerine atıftır) yahut güneş başka bir ayettir. (Yani وَالشَّمْسُ kelimesi mübtedadır, تَجْرِي cümlesi de onun haberidir.) Bu kelime için geçerli olanlar وَالْقَمَرُ kelimesi için de geçerlidir.

[31] وَالْقَمَرُ kelimesi hem raf, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَالْقَمَرَ şeklinde) nasb ile okunmuştur. Nasb ile okunduğunda sonrasının (قَدَّرْنَاهَا) tefsir ettiği bir fiille mensuptur.

[32] وَكُلٌّ kelimesindeki tenvin, اَلشَّمْس, اَلْقَمَر ve اَلنُّجُوم kelimelerinden ibaret olan muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir.

[33] يَسْبَحُونَ kelimesinde güneş, ay ve yıldızlara "و" zamiri gönderilmek suretiyle bunlar akıllılar konumuna koyulmuşlardır.

29. إِنْ –مَا– كَانَتْ **Olmadı** *(Ne olmadı?)* عُقُوبَتُهُمْ Onların akıbeti إِلَّا **Ancak** صَيْحَةً **Çığlık oldu** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Bir tane olan** صَاحَ Çığlık attı *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail فَإِذَا هُمْ **Birden bire onlar** خَامِدُونَ **Sönüverdiler** سَاكِتُونَ Sustular مَيِّتُونَ Öldüler.

30. يَا حَسْرَةً **Ya ne yazık** *(Kime?)* عَلَى الْعِبَادِ **Kullara** هٰؤُلَاءِ Şu kullara *(Daha kime yazık?)* وَنَحْوِهِمْ Ve onlar gibilerine *(Kimden?)* مِمَّنْ كَذَّبُوا Yalanlayanlardan *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Peygamberleri فَأُهْلِكُوا Neticede bunlar helak oldular وَهِيَ Bu (Hasret) *(Nedir?)* شِدَّةُ التَّأَلُّمِ Şiddetli acıdır وَنِدَاؤُهَا Ve ona nida etmek de *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır أَيْ هٰذَا أَوَانُكِ Yani, bu senin vaktindir فَاحْضُرِي O halde hazır ol مَا يَأْتِي **Gelmedi** *(Kime?)* هِمْ **Onlara** *(Kim gelmedi?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir peygamber** إِلَّا **Ancak** كَانُوا **Onlar oldular** *(Kim ile?)* بِهِ **O peygamberle** *(Ne oldular?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alay geçer oldular** *(Bu cümle nedir?)* مَسُوقٌ Söylenmiştir *(Ne için?)* لِبَيَانِ سَبَبِهَا Hasretin sebebini açıklamak için لِاشْتِمَالِهِ Nitekim bu cümle içerir *(Neyi?)* عَلَى اسْتِهْزَائِهِمْ Onların alay etmelerini *(Öyle alay ki,)* اَلْمُؤَدِّي Götüren *(Neye?)* إِلٰى إِهْلَاكِهِمْ Helak edilmelerine *(Öyle helak ki,)* اَلْمُسَبَّبُ عَنْهُ Ondan doğuyor *(Ne doğuyor?)* اَلْحَسْرَةُ Hasret.

31. اَلَمْ يَرَوْا **Bilmediler mi?** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Öyle Mekke halkı ki,)* اَلْقَائِلُونَ Söyleyenler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygambere *(Ne söyleyenler?)* لَسْتَ مُرْسَلًا 'Sen Peygamber değilsin' وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir أَيْ عَلِمُوا Yani, bildiler *(Neyi?)* كَمْ **Nicesini** *(Bu nedir?)* خَبَرِيَّةٌ Haberiyyedir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى كَثِيرًا 'Çoğunu' manasındadır مَعْمُولَةٌ لِمَا بَعْدَهَا Kendisinden sonrasına mamuldür مُعَلِّقَةٌ Talik edicidir *(Neyi?)* لِمَا قَبْلَهَا Makablini *(Neden?)* عَنِ الْعَمَلِ Amelden وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* إِنَّا Kesinlikle biz اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Neden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kimi?)* كَثِيرًا Çoğunu *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden اَنَّهُمْ **Elbette onlar** أَيِ الْمُهْلَكِينَ Yani, helak olanlar *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Bunlara** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ Yani, yalanlayanlara لَا يَرْجِعُونَ **Dönmezler** أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ Hala ibret almazlar mı? *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan وَأَنَّهُمْ اِلَخْ 'Muhakkak ki onlar ... sonuna kadar' *(Bu cümle nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Makablinden (كَمْ أَهْلَكْنَا) *(Ne ile?)* بِرِعَايَةِ الْمَعْنَى الْمَذْكُورِ Mezkur manaya riayet etmekle.

32. وَإِنْ –نَافِيَةٌ أَوْ مُخَفَّفَةٌ– كُلٌّ **Onların hepsi olmadı** ('İn' olumsuzluk edatı ya da 'İnne'den tahfiflenmiştir) أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ Yani, mahlûkatın tamamı olmadı *('Küllün' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır لَمَّا **Ancak** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelenmesiyle *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى إِلَّا 'İllâ' manasındadır أَوْ Ya da *(Ne ile okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak فَاللَّامُ Bu durumda lam *(Nedir?)* فَارِقَةٌ Lam-ı farika'dır وَمَا 'Mâ' ise *(Nedir?)* مَزِيدَةٌ Zaittir *(Ancak ne oldular?)* جَمِيعٌ

Toplanmış oldular *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ Mübtedanın haberidir أَيْ مَجْمُوعُونَ Yani, toplanmışlardır *(Nerede?)* **لَدَيْنَا Yanımızda** عِنْدَنَا Katımızda *(Ondan bedel?)* فِي الْمَوْقِفِ Mahşerde *(Neden sonra?)* بَعْدَ بَعْثِهِمْ Tekrar diriltilmelerinden sonra *(Daha ne oldular?)* **مُحْضَرُونَ Hazır bulunmuş oldular** *(Ne için?)* لِلْحِسَابِ Hesap için *(Bu nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir.

33. **وَآيَةٌ Bir delildir** *(Kim için?)* **لَهُمُ Onlar için** *(Neye delildir?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye *(Bu nedir?)* خَبَرٌ مُقَدَّمٌ Mukaddem haberdir *(Ne delildir?)* **الْاَرْضُ Yer** *(Öyle yer ki,)* **الْمَيْتَةُ Ölü olan** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddelemekle **اَحْيَيْنَا Biz can verdik** *(Neye?)* **هَا Ona** *(Ne ile?)* بِالْمَاءِ Su ile مُبْتَدَأٌ Bu mübtedadır **وَاَخْرَجْنَا Ve çıkarttık** *(Neden?)* **مِنْهَا Ondan** *(Ne çıkarttık?)* **حَبًّا Dane çıkarttık** *(Ne gibi?)* كَالْحِنْطَةِ Buğday gibi **فَمِنْهُ İşte ondan يَاْكُلُونَ Yerler.**

34. **وَجَعَلْنَا Ve meydana getirdik** *(Nerede?)* **فِيهَا O yerde** *(Ne meydana getirdik?)* **جَنَّاتٍ Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar *(Neden?)* **مِنْ نَخِيلٍ Hurma ağaçlarından وَاَعْنَابٍ Ve üzüm bağlarından وَفَجَّرْنَا Ve fışkırttık** *(Nerede?)* **فِيهَا Yeryüzünde** *(Ne fışkırttık?)* **مِنَ الْعُيُونِ Pınarlar** أَيْ بَعْضَهَا Yani, bir kısmını (fışkırttık) *(Niçin bahçeler meydana getirdik?)*

35. **لِيَاْكُلُوا Yesinler diye** *(Neden?)* **مِنْ ثَمَرِهِ Onların meyvesinden** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحَتَيْنِ İki harfin fethasıyla وَضَمَّتَيْنِ Ve iki harfin zammesiyle أَيْ ثَمَرِ الْمَذْكُورِ Yani, anlatılanın meyvesinden *(Neden anlatılanın?)* مِنَ النَّخِيلِ Hurma ağacından وَغَيْرِهِ Ve diğerlerinden **وَمَا عَمِلَتْهُ Ve onu yapmamıştır** *(Ne?)* **اَيْدِيهِمْ Elleri** أَيْ لَمْ تَعْمَلِ الثَّمَرَ Yani, meyve (el ile) yapılmış değildir **اَفَلَا يَشْكُرُونَ Hala şükretmezler mi?** *(Neye?)* اَنْعُمَهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın nimetlerine *(Kime olan?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine olan.

36. **سُبْحَانَ Münezzehtir** *(Kim?)* **اَلَّذِي O zat ki خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **الْاَزْوَاجَ Çiftleri** الْاَصْنَافَ Türleri **كُلَّهَا Tamamını** *(O çiftler nedendir?)* **مِمَّا O şeylerden ki تُنْبِتُ Bitiriyor** *(Ne?)* **الْاَرْضُ Yer** مِنَ الْحُبُوبِ Danelerden وَغَيْرِهَا Ve diğerlerinden *(Daha nedendir o çiftler?)* **وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ Ve kendilerinden** مِنَ الذُّكُورِ Erkeklerden وَالْإِنَاثِ Ve dişilerden *(Daha nedendir?)* **وَمِمَّا Ve o şeylerden ki لَا يَعْلَمُونَ Onlar bilmiyorlar** *(O bilmedikleri şeyler nedendir?)* مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ Garip hayret veren mahlûklardan.

37. **وَآيَةٌ Bir delildir** *(Kime?)* **لَهُمُ Onlara** *(Neye delildir?)* عَلَى الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ Büyük kudrete *(Ne delildir?)* **اَلَّيْلُ Gece نَسْلَخُ Sıyırıp çekeriz** نَفْصِلُ Ayırırız *(Neden?)* **مِنْهُ Geceden** *(Neyi?)* **اَلنَّهَارَ Gündüzü فَاِذَا هُمْ Bir de bakarsın ki onlar** *(Nedirler?)* **مُظْلِمُونَ Karanlığa gömülmüştürler** دَاخِلُونَ فِي الظَّلَامِ Karanlığa girerler.

38. وَالشَّمْسُ **Güneş** تَجْرِي **Akıp gider** إِلٰى آخِرِهِ Sonuna kadar *(Nedendir?)* مِنْ جُمْلَةِ الْآيَةِ لَهُمْ Onlara verilen delillerdendir أَوْ آيَةٌ أُخْرٰى Ya da başka bir delildir كَذٰلِكَ وَالْقَمَرُ Ay da aynıdır *(Nerede akıp gider?)* لِمُسْتَقَرٍّ **Yörüngede** *(Neye ait olan?)* لَهَا **Kendisine ait olan** أَيْ إِلَيْهِ Yani, oraya (akıp gider) لَا تَتَجَاوَزُهُ Orayı aşmaz ذٰلِكَ **İşte bu** جَرْيُهَا Yani, onun akıp gitmesi *(Nedir?)* تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ **İzzet sahibi zat'ın takdiridir** *(Nerede izzet sahibi olan?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Öyle izzet sahibi zat ki,)* الْعَلِيمِ **Ziyade bilici olan** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatını.

39. وَالْقَمَرُ **Ay** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ Raf ve nasb ile وَهُوَ مَنْصُوبٌ Bu mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ Bir fiil ile *(Öyle fiil ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu açıklıyor *(Ne?)* مَا بَعْدَهُ Kendisinden sonrası *(Ay nedir?)* قَدَّرْنَاهُ **Ona tayin etmişizdir** *(Ne yönünden?)* مِنْ حَيْثُ مَسِيرِهِ Hareket etmesi yönünden *(Ne tayin etmişizdir?)* مَنَازِلَ **Bir takım konaklama yerleri** ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا Yirmi sekiz yer *(Nede?)* فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً Yirmi sekiz gecede *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَهْرٍ Her aydan وَيَسْتَتِرُ Ve gizlenir *(Ne kadar?)* لَيْلَتَيْنِ İki gece إِنْ كَانَ الشَّهْرُ Eğer ay ise *(Ne ise?)* ثَلَاثِينَ يَوْمًا Otuz gün ise *(Daha ne kadar gizlenir?)* وَلَيْلَةً Ve bir gece إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ Eğer ay yirmi dokuz ise *(Ne cihetinden?)* يَوْمًا Gün cihetinden حَتّٰى عَادَ **Ta ki döner** *(Nede?)* فِي آخِرِ مَنَازِلِهِ Konaklama yerlerinin en sonunda *(Nerede?)* فِي رَأْيِ الْعَيْنِ Göz görünümünde *(Neye döner?)* كَالْعُرْجُونِ **Eğri hurma dalı gibi olmaya** الْقَدِيمِ **Eski (kurumuş) olan** كَعُودِ الشَّمَارِيخِ Yani, çöplü salkım gibi *(Ne zaman?)* إِذَا عَتَقَ Eskiyip kuruduğunda فَإِنَّهُ Çünkü o يَرِقُّ İncelir وَيَتَقَوَّسُ Eğilir وَيَصْفَرُّ Ve sararır.

40. لَا الشَّمْسُ **Güneş değildir** *(Ne değildir?)* يَنْبَغِي **Yaraşır değildir** يَسْهَلُ Kolay olur وَيَصِحُّ Ve gerçek olur değildir *(Neye?)* لَهَا **Güneşe** *(Ne yaraşmaz?)* أَنْ تُدْرِكَ **Ulaşması** *(Neye ulaşması?)* الْقَمَرَ **Aya ulaşması** فَتَجْتَمِعَ Ki toplansın *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُ Ayla birlikte *(Nerede?)* فِي اللَّيْلِ Gecede وَلَا اللَّيْلُ **Ve gece de değildir** *(Ne değildir?)* سَابِقُ النَّهَارِ **Gündüzün önüne geçer değildir** فَلَا يَأْتِي O halde gelemez *(Neden önce?)* قَبْلَ انْقِضَائِهِ Gündüz bitmeden وَكُلٌّ **Her biri** تَنْوِينُهُ Bunun tenvini *(Nedir?)* عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafı ileyh'in yerine gelmiştir *(Neden olan muzafı ileyh?)* مِنَ الشَّمْسِ Güneş وَالْقَمَرِ Ay وَالنُّجُومِ Ve yıldızlardan *(Nerede?)* فِي فَلَكٍ **Bir yörüngede** *(Öyle yörünge ki,)* مُسْتَدِيرٍ Dairesel olan يَسْبَحُونَ **Yüzüp giderler** يَسِيرُونَ Hareket ederler نُزِّلُوا Bunlar indirgenmiştir *(Neye?)* مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna.

﴿وَآيَةٌ لَهُمْ﴾ عَلَى قُدْرَتِنَا ﴿أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ ذُرِّيَّاتِهِمْ أَيْ آبَاءَهُمُ الْأُصُولَ ﴿فِي الْفُلْكِ﴾ أَيْ سَفِينَةِ نُوحٍ ﴿الْمَشْحُونِ (٤١)﴾ الْمَمْلُوءِ ﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ﴾ أَيْ مِثْلِ فُلْكِ نُوحٍ وَهُوَ مَا عَمِلُوهُ عَلَى شَكْلِهِ مِنَ السُّفُنِ الصِّغَارِ وَالْكِبَارِ بِتَعْلِيمِ اللهِ تَعَالَى ﴿مَا يَرْكَبُونَ (٤٢)﴾ فِيهِ ﴿وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ﴾ مَعَ إِيجَادِ السُّفُنِ ﴿فَلَا صَرِيخَ﴾ مُغِيثَ ﴿لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ (٤٣)﴾ يُنْجَوْنَ ﴿إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ (٤٤)﴾ لَا يُنْجِيهِمْ إِلَّا رَحْمَتُنَا لَهُمْ وَتَمْتِيعُنَا إِيَّاهُمْ بِلَذَّاتِهِمْ إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِهِمْ ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ﴾ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا كَغَيْرِكُمْ ﴿وَمَا خَلْفَكُمْ﴾ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (٤٥)﴾ أَعْرَضُوا ﴿وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ (٤٦)﴾ ﴿وَإِذَا قِيلَ﴾ أَيْ قَالَ فُقَرَاءُ الصَّحَابَةِ ﴿لَهُمْ أَنْفِقُوا﴾ عَلَيْنَا ﴿مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ﴾ مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ اسْتِهْزَاءً بِهِمْ ﴿أَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللهُ أَطْعَمَهُ﴾ فِي مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ﴾ فِي قَوْلِكُمْ لَنَا ذٰلِكَ مَعَ مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا ﴿إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٤٧)﴾ بَيِّنٍ وَلِلتَّصْرِيحِ بِكُفْرِهِمْ مَوْقِعٌ عَظِيمٌ ﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٤٨)﴾ فِيهِ قَالَ تَعَالَى ﴿مَا يَنْظُرُونَ﴾ أَيْ يَنْتَظِرُونَ ﴿إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ وَهِيَ نَفْخَةُ إِسْرَافِيلَ الْأُولَى ﴿تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ (٤٩)﴾ بِالتَّشْدِيدِ أَصْلُهُ يَخْتَصِمُونَ نُقِلَتْ حَرَكَةُ التَّاءِ إِلَى الْخَاءِ وَأُدْغِمَتْ فِي الصَّادِ أَيْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ عَنْهَا بِتَخَاصُمٍ وَتَبَايُعٍ وَأَكْلٍ وَشُرْبٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَفِي قِرَاءَةٍ يَخْصِمُونَ كَيَضْرِبُونَ أَيْ يَخْصِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً﴾ أَيْ أَنْ يُوصُوا ﴿وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ (٥٠)﴾ مِنْ أَسْوَاقِهِمْ وَأَشْغَالِهِمْ بَلْ يَمُوتُونَ فِيهَا ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ هُوَ قَرْنُ النَّفْخَةِ الثَّانِيَةِ لِلْبَعْثِ وَبَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ سَنَةً ﴿فَإِذَا هُمْ﴾ أَيِ الْمَقْبُورُونَ ﴿مِنَ الْأَجْدَاثِ﴾ الْقُبُورِ ﴿إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ (٥١)﴾ يَخْرُجُونَ بِسُرْعَةٍ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ مِنْهُمْ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ ﴿مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا﴾ لِأَنَّهُمْ كَانُوا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ نَائِمِينَ لَمْ يُعَذَّبُوا ﴿هٰذَا﴾ الْبَعْثُ ﴿مَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿وَعَدَ﴾ بِهِ ﴿الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ﴾ فِيهِ ﴿الْمُرْسَلُونَ (٥٢)﴾ أَقَرُّوا حِينَ لَا يَنْفَعُهُمُ الْإِقْرَارُ وَقِيلَ يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا﴾ عِنْدَنَا ﴿مُحْضَرُونَ (٥٣)﴾ ﴿فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٥٤)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Onların zürriyetini**[1], kendilerinden geldikleri babalarını **dopdolu bir gemide,** Nuh'un gemisinde **taşımamız da onlar için** kudretimize dair **bir delildir.**

42. **Onlar için, bunun,** Nuh'un gemisi **gibi** kendisine **binecekleri başka şeyler de yarattık.** Bu binekler, Allah telanın öğretmesiyle ortaya çıkan, Nuh'un gemisinin şekline benzer olarak onların yaptıkları büyük ve küçük gemilerdir.

43. **Dilesek onları** gemiler yapmalarına rağmen **suda boğarız. O zaman ne onların yardımına koşan olur, ne de onlar kurtarılırlar.**

44. **Ancak bizim tarafımızdan bir rahmet ve belli bir zamana kadar dünyadan faydalandırmamız hariç.** Onları sadece kendilerine karşı göstereceğimiz rahmet ve ecellerinin bitimine kadar tattıracağımız dünya lezzetleriyle kendilerini faydalandırmamız kurtarır.

45. **Onlara** sizin dışınızdaki(mümin)lerin yaptığı gibi **önünüzde**ki dünya azabından **ve ardınızda bulunan** ahiret azabın**dan sakının; umulur ki size merhamet olunur denildiğinde** yüz çevirirler.

46. **Onlara Rablerinin ayetlerinden bir ayet gelmeyedursun, ille de ondan yüz çevirirler.**

47. **Allah'ın size rızk olarak verdiği** mallar**dan** bize **infakta bulunun, denildiğinde,** Sahabenin fakirleri kendilerine böyle dediğinde, **kâfirler**[2] kendileriyle alay ederek **müminlere dediler ki:** sizin inancınıza göre **Allah'ın dilediği takdirde doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız? Siz gerçekten** kendisine bu şekilde inandığınız halde bizden bunu istemekle **apaçık bir sapıklık içindesiniz.**

48. **Onlar: Eğer** bu konuda **gerçekten doğru söylüyorsanız, bu** diriliş **vaadi ne zaman gerçekleşecektir? derler.**

49. Allah teala buyuruyor ki: **Onlar, birbirleriyle çekişip dururken**[3] yani birbirleriyle olan husumetleriyle, alışverişle, yeme-içme ve daha başka şeylerle meşgul olmaları sebebiyle gafil oldukları, **kendilerini ansızın yakalayacak korkunç bir sesi,** İsrafil'in ilk üfürüşünü **bekliyorlar.**

50. **İşte o anda onlar ne vasiyette bulunabilirler, ne de** bulundukları çarşılardan ve meşgul oldukları işlerinden **ailelerine geri dönebilirler**; hemen oracıkta ölürler.

---

[1] Bir kıraatte ذُرِّيَّاتِهِمْ şeklinde okunmuştur.

[2] Bu kişilerin kafirliklerinin ayette açıkça belirtilmesi önemlidir.

[3] يَخِصِّمُونَ kelimesi şeddeli okunmuştur. Aslı يَخْتَصِمُونَ idi; ت harfinin harekesi خ harfine nakledildikten sonra ت harfi (ص harfine dönerek) ص harfine idgam edildi. Bir kıraatte ise bu kelime aynı يَضْرِبُونَ gibi يَخْصِمُونَ şeklinde okunmuştur. Buna göre anlamı "kimisi kimisiyle çekişirken" şeklindedir.

51. **Nihayet Sûr'a üfürülür.** Bu, sura ikinci üfürülüştür. Birinci üfürülüşle ikincisi arasında kırk sene vardır. **Bir de bakarsın ki o** kabirlerinde gömülü ola**nlar, kabirlerinden çıkıp koşarak Rablerine giderler.**

52. Aralarından kafir olanlar: **İşte**[1] **helakimiz!**[2] **Bizi yattığımız yerden kim kaldırdı?** Nitekim onlar iki üfürülüş arasında kabirlerinde azap görmeden uyurlar. **Bu** diriliş **Rahmân'ın vâdettiğidir. Peygamberler gerçekten** bu konuda **doğru söylemişler! derler.** İtiraf etmenin fayda vermediği bir anda itiraf ederler. (Bu sözlerin onların itirafı olmadığı bilakis,) bunların kendilerine söyleneceği de bir görüş olarak belirtilmiştir.

53. **Olan, tek bir sesten ibarettir.**[3] **Bir de bakarsın onların hepsi hemen huzurumuzda hazır olurlar.**

54. **O gün hiçbir kimse en ufak bir haksızlığa uğramaz. Siz orada ancak yaptıklarınızın karşılığını alırsınız.**

KELİME ANLAMI

41. وَاٰيَةٌ **Bir delildir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neye delildir?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize *(Ne delildir?)* اَنَّا **Muhakkak ki biz** حَمَلْنَا **Taşıdık** *(Neyi?)* ذُرِّيَّتَهُمْ **Onların zürriyetlerini** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunmuştur?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ 'Zürriyyâtihim' şeklinde okunmuştur أَيْ آبَاءَهُمُ الْأُصُولَ Yani, onların nesilleri olan atalarını *(Nerede?)* فِي الْفُلْكِ **Gemide** أَيْ سَفِينَةِ نُوحٍ Yani, Nuh'un gemisinde *(Öyle gemi ki,)* الْمَشْحُونِ **Dopdolu olan** الْمَمْلُوءِ Dolu olan.

42. وَخَلَقْنَا **Yarattık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neden?)* مِنْ مِثْلِهِ **Bunun benzerinden** أَيْ مِثْلِ فُلْكِ نُوحٍ Yani, Nuh'un gemisinin benzerinden وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا عَمِلُوهُ Yaptıklarıdır *(Neye göre?)* عَلٰى شَكْلِهِ O geminin şekline göre *(Neden yaptıklarıdır?)* مِنَ السُّفُنِ الصِّغَارِ Ufak gemilerden وَالْكِبَارِ Ve büyük gemilerden *(Ne ile?)* بِتَعْلِيمِ اللهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın öğretmesiyle *(Ne yarattık?)* مَا **O şey ki** يَرْكَبُونَ **Biniyorlar** *(Neye?)* فِيهِ Ona.

43. وَاِنْ نَشَأْ **Şayet dileseydik** نُغْرِقْ **Boğardık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ إِيجَادِ السُّفُنِ Gemileri yapmalarıyla birlikte فَلَا صَرِيخَ **O zaman hiç imdada koşan olmazdı** مُغِيثَ Yardım eden *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazdı da** *(Ne olmazlardı?)* يُنْقَذُونَ، يُنْجَوْنَ **Kurtarılır olmazlardı.**

44. اِلَّا رَحْمَةً **Ancak rahmet hariç** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَمَتَاعًا **Ve faydalandırmamız hariç** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى حِينٍ **Belli bir süreye kadar**

---

[1] يَا burada tenbih içindir.

[2] وَيْلَنَا kelimesi lafzından fiili olmayan bir mastardır.

[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.

لَا يُنْجِيهِمْ Yani, onları kurtaramaz إِلَّا رَحْمَتُنَا Ancak bizim merhametimiz (kurtarır) *(Kime olan merhametimiz?)* لَهُمْ Onlara olan *(Daha ne kurtarır?)* وَتَمْتِيعُنَا Ve bizim faydalandırmamız *(Kimi?)* إِيَّاهُمْ Onları *(Ne ile?)* بِلَذَّاتِهِمْ Lezzetleriyle *(Ne zaman kadar?)* إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِهِمْ Ecelleri doluncaya kadar.

45. وَاِذَا قِيلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* اِتَّقُوا **Korkun** *(Neden?)* مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ **Önünüzde bulunandan** *(O da nedir?)* مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Kim gibi?)* كَغَيْرِكُمْ Diğerleri (Müminler) gibi *(Daha neden korkun?)* وَمَا خَلْفَكُمْ **Ve arkada bıraktığınızdan** *(O da nedir?)* مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ Ahiret azabından لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunursunuz** أَعْرَضُوا (Böyle denildiğinde) yüz çevirdiler.

46. وَمَا تَأْتِي **Gelmemiştir** *(Kime?)* هِمْ **Onlara** *(Ne gelmemiştir?)* مِنْ اٰيَةٍ **Herhangi bir ayet** *(Neden?)* مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerinden** اِلَّا **Ancak (gelmişse)** كَانُوا **Onlar oldular** *(Neden?)* عَنْهَا **O ayetten** *(Ne oldular?)* مُعْرِضِينَ **Yüz çevirir oldular.**

47. وَاِذَا قِيلَ **Denildiğinde** أَيْ قَالَ Yani, dediğinde *(Kim dediğinde?)* فُقَرَاءُ الصَّحَابَةِ Sahabenin fakirleri *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* اَنْفِقُوا **İnfak edin** *(Kime infak edin?)* عَلَيْنَا Bize *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** رَزَقَ **Rızk verdi** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim rızk verdi?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden verdiği?)* مِنَ الْأَمْوَالِ Mallardan قَالَ **(Böyle söylendiğinde) dedi** *(Kim dedi?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O Kimselere ki** اٰمَنُوا **Onlar iman ettiler** *(Nasıl dediler?)* اِسْتِهْزَاءً بِهِمْ Onlarla alay geçerek *(Ne dediler?)* اَنُطْعِمُ **Doyuralım mı?** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** لَوْ يَشَاءُ **Şayet dileseydi** *(Kim dileseydi?)* اللّٰهُ **Allah** اَطْعَمَهُ **Onu doyururdu** *(Neye göre?)* فِي مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا Sizin bu inancınıza göre اِنْ –مَا– اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** *(Nede?)* فِي قَوْلِكُمْ لَنَا ذٰلِكَ Bize söylediğiniz bu sözde *(Ne ile birlikte?)* مَعَ مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا Bu inancınızla birlikte اِلَّا فِي ضَلَالٍ **Ancak sapkınlık içindesiniz** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Açık olan وَلِلتَّصْرِيحِ Açıkça ifade etmesi *(Neyi?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürlerini *(Nedir?)* مَوْقِعٌ عَظِيمٌ Büyük bir tehdittir.

48. وَيَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* مَتٰى **Ne zamandır** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Bu tehdit** *(Neye dair olan tehdit?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye dair olan اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nerede?)* فِيهِ Bu hususta.

49. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* مَا يَنْظُرُونَ **Gözetlemiyorlar** أَيْ يَنْتَظِرُونَ Yani, beklemiyorlar اِلَّا **Ancak (gözetliyorlar)** *(Neyi?)* صَيْحَةً **Çığlığı** *(Öyle çığlık ki,)*

وَاحِدَةً **Bir tane olan** وَهِيَ Bu *(Nedir?)* نَفْخَةُ إِسْرَافِيلَ İsrafil'in sura üfürüşüdür *(Öyle üfürüş ki,)* الْأُولٰى Birinci olan *(Yine öyle çığlık ki,)* تَأْخُذُ **Yakalayacak olan** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** وَهُمْ **Onlar iken** *(Ne iken?)* يَخِصِّمُونَ **Çekişiyorlar iken** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* يَخْتَصِمُونَ 'Yahtesımûne'dir نُقِلَتْ حَرَكَةُ التَّاءِ Te'nin harekesi geçmiştir *(Neye?)* إِلَى الْخَاءِ Ha'ya وَأُدْغِمَتْ Ve te idğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الصَّادِ Sad'a أَيْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ Yani, onlar gaflette iken *(Neden?)* عَنْهَا Bu sayhadan *(Ne ile gaflette iken?)* بِتَخَاصُمٍ Birbirleriyle çekişme وَتَبَايُعٍ Ve alışveriş ile *(Daha ne ile?)* وَأَكْلٍ وَشُرْبٍ Yeme ve içme ile *(Daha ne ile?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يَخْصِمُونَ 'Yahsımûne' şeklindedir *(Ne gibi?)* كَيَضْرِبُونَ 'Yazribûne' gibi أَيْ يَخْصِمُ Yani, tartışmada üstün geliyor iken *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Bazısı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına.

50. فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **İşte o zaman ne güç yetirebilirler** *(Neye?)* تَوْصِيَةً **Vasiyet etmeye** أَيْ أَنْ يُوَصُّوا Yani, vasiyet etmeye وَلَا إِلٰى اَهْلِهِمْ **Ne de ailelerine** يَرْجِعُونَ **Dönebilirler** *(Nereden?)* مِنْ أَسْوَاقِهِمْ Çarşılarından وَأَشْغَالِهِمْ Ve meşguliyetlerinden بَلْ يَمُوتُونَ Bilakis ölüp kalırlar *(Nerede?)* فِيهَا Orada.

51. وَنُفِخَ **Ve üfürülmüştür** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sura** هُوَ Bu üfürüş *(Nedir?)* قَرْنُ اَلنَّفْخَةِ الثَّانِيَةِ Sura yapılan ikinci üfürüştür *(Ne için olan?)* لِلْبَعْثِ Ölülerin diriltilmesi için وَبَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ İki üfürüş arasında vardır *(Ne vardır?)* أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk sene vardır فَإِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** أَيِ الْمَقْبُورُونَ Yani, gömülenler *(Nereden?)* مِنَ الْأَجْدَاثِ **Kabirlerden** اَلْقُبُورِ Mezarlarınan *(Kime?)* إِلٰى رَبِّهِمْ **Rablerine** يَنْسِلُونَ **Akıp giderler** يَخْرُجُونَ Çıkarlar *(Ne ile?)* بِسُرْعَةٍ Hızla.

52. قَالُوا **Dediler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfir olanlar *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne dediler?)* يَا لِلتَّنْبِيهِ وَيْلَنَا **Vay bize** ('yâ' tenbih edatıdır) هَلَاكَنَا İşte helakimiz وَهُوَ 'Veyl' kelimesi *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki,)* لَا فِعْلَ لَهُ Kendisinin fiili olmayan *(Neden?)* مِنْ لَفْظِهِ Lafzından مَنْ **Kim** بَعَثَنَا **Bizi kaldırdı** *(Nereden?)* مِنْ مَرْقَدِنَا **Uyuduğumuz yerden** لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar كَانُوا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ İki üfürüş arasında idiler *(Ne idiler?)* نَائِمِينَ Uyuyucu idiler *(Öyle ki,)* لَمْ يُعَذَّبُوا Azap görmüyorlardı هٰذَا **Bu** اَلْبَعْثُ Diriliş *(Nedir?)* مَا **O şeydir ki** أَيِ الَّذِي Yani, (mâ) 'Ellezî' manasındadır وَعَدَ **Vaat etmiştir** *(Neyi?)* بِهِ Bunu *(Kim?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** وَصَدَقَ **Ve doğru söylemiştir** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* الْمُرْسَلُونَ **Peygamberler** أَقَرُّوا Bunu kabul ettiler *(Ne zaman?)* حِينَ O vakitte ki لَا يَنْفَعُهُمْ Onlara fayda vermiyor *(Ne?)* الْإِقْرَارُ Kabullenmek وَقِيلَ Denildi ki يُقَالُ لَهُمْ Onlara söylenmiştir *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu söz.

53. إِنْ -مَا- كَانَتْ **Olmadı** إِلَّا **Ancak** ***(Ne oldu?)*** صَيْحَةً **Bir çığlık oldu** ***(Öyle çığlık ki,)*** وَاحِدَةً **Bir tane olan** فَإِذَا هُمْ **Birden bire onlar** جَمِيعٌ **Toplanmışlardır** ***(Nerede?)*** لَدَيْنَا **Yanımızda** عِنْدَنَا Katımızda ***(Nedirler?)*** مُحْضَرُونَ **Hazır bulunmuşlardır.**

54. فَالْيَوْمَ **O gün** لَا تُظْلَمُ **Haksızlığa uğramaz** ***(Kim?)*** نَفْسٌ **Hiçbir can** ***(Neye uğramaz?)*** شَيْئًا **En ufak bir şeye** وَلَا تُجْزَوْنَ **Ve karşılığını almazsınız** إِلَّا **Ancak (karşılığını alırsınız)** جَزَاءَ مَا **O şeyin** karşılığını ki كُنْتُمْ **Siz oldunuz** ***(Ne oldunuz?)*** تَعْمَلُونَ **Yapar oldunuz.**

﴿إِنَّ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ﴾ بِسُكُونِ الْغَيْنِ وَضَمِّهَا [شُغُلٍ] عَمَّا فِيهِ أَهْلُ النَّارِ مِمَّا يَتَلَذَّذُونَ بِهِ كَافْتِطَاظِ الْاَبْكَارِ لَا شُغْلٌ يَتْعَبُونَ فِيهِ لِأَنَّ الْجَنَّةَ لَا نَصَبَ فِيهَا ﴿فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾﴾ نَاعِمُونَ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّ وَالْأَوَّلُ فِي شُغْلٍ ﴿هُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَاَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ﴾ جَمْعُ ظُلَّةٍ أَوْ ظِلٍّ خَبَرٌ أَيْ لَا تُصِيبُهُمُ الشَّمْسُ ﴿عَلَى الْاَرَائِكِ﴾ جَمْعُ أَرِيكَةٍ وَهُوَ السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ أَوِ الْفُرُشِ فِيهَا ﴿مُتَّكِؤُنَ ﴿٥٦﴾﴾ خَبَرٌ ثَانٍ مُتَعَلَّقٌ عَلٰى ﴿لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ﴾ فِيهَا ﴿مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يَتَمَنَّوْنَ ﴿سَلَامٌ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿قَوْلًا﴾ أَيْ بِالْقَوْلِ خَبَرُهُ ﴿مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾﴾ بِهِمْ أَيْ يَقُولُ لَهُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ وَيَقُولُ ﴿وَامْتَازُوا الْيَوْمَ اَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ أَيِ انْفَرِدُوا عَنِ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَ اخْتِلَاطِهِمْ بِهِمْ ﴿اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ﴾ آمُرْكُمْ ﴿يَا بَنِيَ اٰدَمَ﴾ عَلٰى لِسَانِ رُسُلِي ﴿اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾ لَا تُطِيعُوهُ ﴿اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ ﴿وَاَنِ اعْبُدُونِي﴾ وَحِّدُونِي وَأَطِيعُونِي ﴿هٰذَا صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا﴾ خَلْقًا جَمْعُ جِبِيلٍ كَقَدِيمٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْبَاءِ [جُبُلًا] ﴿كَثِيرًا اَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾﴾ عَدَاوَتَهُ وَإِضْلَالَهُ أَوْ مَا حَلَّ بِهِمْ مِنَ الْعَذَابِ فَتُؤْمِنُونَ وَيُقَالُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهَا ﴿اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰٓى اَفْوَاهِهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ لِقَوْلِهِمْ وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿وَتُكَلِّمُنَآ اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ﴾ وَغَيْرُهَا ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾﴾ فَكُلُّ عُضْوٍ يَنْطِقُ بِمَا صَدَرَ مِنْهُ ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلٰٓى اَعْيُنِهِمْ﴾ لَأَعْمَيْنَاهَا طَمْسًا ﴿فَاسْتَبَقُوا﴾ اِبْتَدَرُوا ﴿الصِّرَاطَ﴾ الطَّرِيقَ ذَاهِبِينَ كَعَادَتِهِمْ ﴿فَاَنّٰى﴾ فَكَيْفَ ﴿يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾﴾ حِينَئِذٍ أَيْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿وَلَوْ نَشَآءُ لَمَسَخْنَاهُمْ﴾ قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ أَوْ حِجَارَةً ﴿عَلٰى مَكَانَتِهِمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ مَكَانَاتِهِمْ جَمْعُ مَكَانَةٍ بِمَعْنٰى مَكَانٍ أَيْ فِي مَنَازِلِهِمْ ﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾﴾ أَيْ لَمْ يَقْدِرُوا عَلٰى ذَهَابٍ وَلَا مَجِيءٍ ﴿وَمَنْ نُعَمِّرْهُ﴾ بِإِطَالَةِ أَجَلِهِ ﴿نُنَكِسْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُنَكِّسْهُ] بِالتَّشْدِيدِ مِنَ التَّنْكِيسِ ﴿فِي الْخَلْقِ﴾ أَيْ خَلْقِهِ فَيَكُونُ بَعْدَ قُوَّتِهِ وَشَبَابِهِ ضَعِيفًا وَهَرِمًا ﴿اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾﴾ أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى ذٰلِكَ الْمَعْلُومِ عِنْدَهُمْ قَادِرٌ عَلَى الْبَعْثِ فَيُؤْمِنُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﴿الشِّعْرَ﴾ رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ مَا أَتٰى بِهِ مِنَ الْقُرْآنِ شِعْرٌ ﴿وَمَا يَنْبَغِي﴾ يَسْهُلُ ﴿لَهُ﴾ الشِّعْرُ ﴿اِنْ هُوَ﴾ لَيْسَ الَّذِي أَتٰى بِهِ ﴿اِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿وَقُرْاٰنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾﴾ مُظْهِرٌ لِلْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿لِيُنْذِرَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ بِهِ ﴿مَنْ كَانَ حَيًّا﴾ يَعْقِلُ مَا يُخَاطَبُ بِهِ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَيَحِقَّ الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾﴾ وَهُمْ كَالْمَيِّتِينَ لَا يَعْقِلُونَ مَا يُخَاطَبُونَ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

55. **O gün cennetlikler, gerçekten** tattıkları –bakirelerle gerdeğe girme gibi- zevklerden dolayı cehennemliklerin içinde bulunduğu duruma karşı **bir meşguliyet içindedirler**[1], **nimetlenirler.**[2] Onların meşguliyetleri kendilerin yoran bir meşguliyet de değildir; zira cennette yorulmak diye bir şey yoktur.

56. **Onlar**[3] **ve eşleri gölgeler altındadırlar**[4], kendilerine güneş vurmaz. **Tahtlara**[5] **kurulmuşlardır.**[6]

57. **Orada onlar için her çeşit meyve vardır.** Orada **bütün arzuları yerine getirilir.**

58. Kendilerine karşı **çok merhametli olan Rabb'in katından**[7] **sözlü**[8] **selam**[9]**.** Yani Allah teala onlara der ki "Selam size".

59. Yine der ki: "**Ayrılın bir tarafa bugün, ey günahkârlar!**" Yani onlar müminlerle karıştıklarında "müminlerden ayrılın" der.

60. "**Ey Adem oğulları!** Peygamberler vasıtasıyla **size, şeytana tapmayın,** ona itaat etmeyin; **çünkü o sizin için** düşmanlığı **apaçık bir düşmandır" diye ahdetmedim,** emretmedim **mi?**

61. "**Ve bana kulluk edin,** beni tevhit edin, bana itaat edin, **doğru yol budur" demedim mi?**

62. **Şeytan sizden pek çok milleti**[10] **kandırıp saptırdı. Hâla** onun düşmanlığını ve saptırışını yahut o milletlerin başına gelen azabı **anlayamıyor musunuz** ki iman edesiniz?

Ahirette onlara denir ki:

63. **İşte, bu size vâdedilen cehennemdir.**

64. **İnkârınız sebebiyle bugün oraya girin!**

65. **O gün onların,** kâfirlerin **ağızlarını,** "Vallahi ey Rabbimiz, biz müşrik değildik" sözlerinden dolayı **mühürleriz; yaptıklarını bize elleri anlatır,**

---

[1] شُغْلٍ kelimesindeki غ harfi hem sükunlu hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi شُغُلٍ şeklinde) zammeli okunmuştur.

[2] فَاكِهُونَ kelimesi إِنَّ'nin ikinci haberidir. Birinci haberi ise فِي شُغْلٍ zarfıdır.

[3] هُمْ mübtedadır.

[4] ظِلَالٍ kelimesi ظُلَّةٌ yahut ظِلٌّ kelimelerinin cemisi olup haberdir.

[5] الْأَرَائِكِ kelimesi أَرِيكَةٌ kelimesinin cemisidir. Gelin odasındaki sedir yahut yatak anlamına gelir.

[6] مُتَّكِئُونَ kelimesi ikinci haber olup عَلٰى'nın müteallakıdır.

[7] مِنْ رَبٍّ الرَّحِيمِ haberdir.

[8] قَوْلًا kelimesi بِالْقَوْلِ takdirindedir.

[9] سَلَامٌ kelimesi mübtedadır.

[10] جُبُلًا kelimesi قَدِيمٌ veznindeki جَبِيلٌ kelimesinin cemisidir. جبلا kelimesi bir kıraatte zammeli ب harfiyle (جُبْلًا şeklinde) okunmuştur. (Bizim kıraatimizde ise bu kelime جِبِلًّا şeklinde okunmuştur.)

ayakları da ve başka uzuvları da **şahitlik eder.** Her uzuv kendisinden meydana gelen şeyleri anlatır.

66. **Dilesek onların gözlerini** silmekle **büsbütün siler,** kör eder**dik. O vakit** her zaman yaptıkları gibi **doğru yolu bulmaya koşuşurlar, ama** o vakit **nasıl göreceklerdi?** Yani göremezler.

67. **Eğer dilesek oldukları yerde**[1], yani oturdukları yerde **onların şekillerini** maymuna, hınzıra yahut taşlara **çevirirdik de ne ileriye gitmeye güçleri yeterdi ne de geri gelmeye!**

68. **Kime** ecelini uzatarak **uzun ömür verirsek biz onun yaratılışını tersine çeviririz.**[2] Güçlü ve genç iken zayıf ve yaşlı haline gelir. Kendilerinin de bildiği bu duruma gücü yeten zatın, diriltemeye de gücünün yeteceğini **hiç düşünmüyorlar mı** ki iman etsinler?[3]

69. **Biz ona,** Peygamber'e **şiir öğretmedik.** Bu, onların "Muhammed'in Kuran diye getirdiği şey şiirdir" şeklindeki sözlerine karşılıktır. **Zaten** şiir **ona yaraşmazdı da. O**nun söyledikleri**, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve** hükümleri ve diğer şeyleri **ortaya koyan bir Kuran'dır.**

70. Kendisiyle **diri olanları,** kendisine söylenenleri anlayabilenleri, yani müminleri **uyarsın**[4] **ve kâfirlere** azap **sözü gerçekleşsin diye (onu indirdik).** Kâfirler ölüler gibidirler; kendilerine söylenenleri anlamazlar.

KELİME ANLAMI

55. اِنَّ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Muhakkak ki cennetlikler** اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Ne içindedirler?)* فِي شُغُلٍ **Meşguliyet içindedirler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِسُكُونِ الْغَيْنِ Ğayın'ın sükûnuyla وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Neden alıkoyan meşguliyet içindedirler?)* عَمَّا فِيهِ أَهْلُ النَّارِ Cehennemliklerin bulundukları halden (alıkoyan) *(O mmeşguliyet de nedendir?)* مِمَّا يَتَلَذَّذُونَ بِهِ Kendisiyle zevk alacağı şeyler *(Ne gibi?)* كَافْتِضَاضِ الْاَبْكَارِ Bakirelerle gerdeğe girmek gibi لَا شُغُلَ يَتْعَبُونَ فِيهِ Orada yorulacakları hiçbir meşguliyet yoktur *(Niye?)* لِأَنَّ الْجَنَّةَ Çünkü cennet لَا نَصَبَ فِيهَا Orada yorgunluk yoktur *(Meşguliyet içinde nedirler?)* فَاكِهُونَ **Lezzetlenicidirler** نَاعِمُونَ Nimetlenicidirler *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir *(Neyin ikinci haberidir?)* لِإِنَّ 'İnne'nin وَالْأَوَّلُ Birincisi ise *(Nedir?)* فِي شُغُلٍ 'Fî şüğlin'dir.

---

[1] Bir kıraatte 'mekan' anlamındaki مَكَانَةٌ kelimesinin cemisi olan مَكَانَاتِهِمْ şeklinde okunmuştur.

[2] نُنَكِّسْهُ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) اَلتَّنْكِيسُ kökünden gelen نُنَكِّسْهُ kelimesiyle okunmuştur.

[3] Bir kıraatte أَفَلَا تَعْقِلُونَ şeklinde okunmuştur.

[4] لِيُنْذِرَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) يِ harfiyle hem de تَ harfiyle okunmuştur.

56. هُمْ **Onlar** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَأَزْوَاجُهُمْ **Ve onların eşleri** *(Neredeir?)* فِي ظِلَالٍ **Gölgededirler** *(Bu nedir?)* جَمْعُ ظُلَّةٍ 'Zulletün' kelimesinin çoğuludur أَوْ ظِلٍّ Ya da 'Zıllün' kelimesinin çoğuldur *(Daha nedir?)* خَبَرٌ Haberdir أَيْ لَا تُصِيبُهُمْ Yani, onlara ilişmez *(Ne ilişmez?)* اَلشَّمْسُ Güneş عَلَى الْأَرَائِكِ **Tahtlar üzerine** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَرِيكَةٍ 'Erîketün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ السَّرِيرُ O da tahttır *(Neredeki?)* فِي الْحَجَلَةِ Gelin odasındaki أَوِ الْفَرْشِ Ya da yataktır *(Neredeki?)* فِيهَا Gelin odasındaki ***(Tahtlar üzerine nedirler?)*** مُتَّكِئُونَ **Yerleşicidirler** *(Bu nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir مُتَعَلِّقٌ عَلَى 'Alâ'ya müteallaktır.

57. وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne vardır?)* فَاكِهَةٌ **Meyveler** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا Orada *(Ne vardır?)* مَا يَدَّعُونَ **Arzuladıkları her şey** يَتَمَنَّوْنَ Temenni ettikler her şey.

58. سَلَامٌ **Selam** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Ne ile?)* قَوْلًا **Söz ile** أَيْ بِالْقَوْلِ Yani, قَوْلًا kelimesi بِالْقَوْلِ takdirindedir *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberi şudur ***(Kim tarafındandır?)*** مِنْ رَبٍّ **Rab tarafındandır** ***(Öyle Rab ki,)*** رَحِيمٍ **Ziyade merhametli olan** *(Kime merhametli olan?)* بِهِمْ Onlara أَيْ يَقُولُ لَهُمْ Yani, onlara der *(Ne der?)* سَلَامٌ عَلَيْكُمْ Selam size olsun der.

59. وَيَقُولُ **Ve** der *(Ne der?)* وَامْتَازُوا **Ayrılın** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ **Ey günahkârlar** أَيِ انْفَرِدُوا Yani, ayrılın *(Kimden?)* عَنِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden *(Ne zaman böyle denir?)* عِنْدَ اخْتِلَاطِهِمْ Karıştıklarında *(Kim ile?)* بِهِمْ Müminlerle.

60. اَلَمْ اَعْهَدْ **Demedim mi?** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** آمُرْكُمْ Emretmedim mi? يَا بَنِي اٰدَمَ **Ey Âdemoğulları** *(Ne vasıtasıyla?)* عَلَى لِسَانِ رُسُلِي Peygamberlerimin dili vasıtasıyla ***(Ne demedim mi?)*** اَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmeyin** *(Kime?)* اَلشَّيْطَانَ **Şeytana** لَا تُطِيعُوهُ Ona boyun eğmeyin اِنَّهُ **Çünkü o** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** ***(Öyle düşman ki,)*** مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı açık olan ***(Daha ne demedim mi?)***

61. وَاَنِ اعْبُدُونِي **Ve bana ibadet edin** وَحِّدُونِي Beni tek kabul edin وَأَطِيعُونِي Ve bana boyun eğin هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* صِرَاطٌ، طَرِيقٌ **Yoldur** *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru.**

62. وَلَقَدْ **Andolsun elbette** اَضَلَّ **Saptırdı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kimi?)* جِبِلًّا **Nesilleri** خَلْقًا Mahlûkatı *(Bu 'Cüblen' kelimesi nedir?)* جَمْعُ جَبِيلٍ 'Cebîl' kelimesinin çoğuludur *(Cebil kelimesi ne gibidir?)* كَقَدِيمٍ 'Kadîm' gibi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِضَمِّ الْبَاءِ Ba'nın zammesiyledir *(Öyle nesiller ki,)* كَثِيرًا **Çok olan** اَفَلَمْ تَكُونُوا **Hala olmadınız mı?**

(Ne olmadınız mı?) تَعْقِلُونَ **Anlar olmadınız mı?** *(Neyi?)* عَدَاوَتَهُ Onun düşmanlığını وَإِضْلَالَهُ Ve onun saptırmasını أَوْ مَا حَلَّ بِهِمْ Ya da onlara inen şeyi *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَتُؤْمِنُونَ Ki inanasınız.

63. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denecek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne denecek?)* هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** الَّتِي **Öyle cehennem ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تُوعَدُونَ **Tehdit ediliyor** *(Ne ile?)* بِهَا Bununla.

64. اِصْلَوْهَا **Oraya girin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** *(Ne olmanız sebebiyle?)* تَكْفُرُونَ **İnkâr ediyor.**

65. اَلْيَوْمَ **O gün** نَخْتِمُ **Mühürleriz** *(Neyi?)* عَلٰى اَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarını** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kâfirlerin ağızlarını *(Ne için?)* لِقَوْلِهِمْ Söyleyecekleri için *(Ne söyleyecekleri için?)* وَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki *(Kimdir o?)* رَبِّنَا Bizim rabbimiz مَا كُنَّا Ve biz olmadık *(Ne olmadık?)* مُشْرِكِينَ Ortak koşanlar وَتُكَلِّمُنَا **Ve bize konuşur** *(Ne?)* اَيْدِيهِمْ **Elleri** وَتَشْهَدُ **Ve şahitlik eder** *(Ne?)* اَرْجُلُهُمْ **Ayakları** وَغَيْرُهَا Ve diğer azaları *(Neyi konuşur ve neye şahitlik eder?)* بِمَا **O şeye ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَكْسِبُونَ **Kazanır oldular** فَكُلُّ عُضْوٍ Böylece her aza يَنْطِقُ Konuşur *(Neyi?)* بِمَا صَدَرَ مِنْهُ Kendisinden meydana geleni.

66. وَلَوْ نَشَاءُ **Şayet dileseydik** لَطَمَسْنَا **Kesinlikle silip kör ederdik** *(Neyi?)* عَلٰى اَعْيُنِهِمْ **Gözlerini** لَأَعْمَيْنَاهَا O gözleri kör ederdik *(Nasıl?)* طَمْسًا Silmekle فَاسْتَبَقُوا **Hemen koşuşurlardı** اِبْتَدَرُوا Dökülürlerdi *(Neye?)* اَلصِّرَاطَ **Yola** اَلطَّرِيقَ Yola *(Ne oldukları halde?)* ذَاهِبِينَ Gider oldukları halde *(Ne gibi?)* كَعَادَتِهِمْ Adetleri gibi فَأَنّٰى **Ama nereden** فَكَيْفَ Nasıl يُبْصِرُونَ **Göreceklerdi** حِينَئِذٍ O takdirde أَيْ لَا يُبْصِرُونَ Yani, göremezler.

67. وَلَوْ نَشَاءُ **Şayet dileseydik** لَمَسَخْنَاهُمْ **Elbette onların şekillerini değiştirirdik** *(Neye?)* قِرَدَةً Maymunlara وَخَنَازِيرَ Ve domuzlara أَوْ حِجَارَةً Ya da taşa (çevirirdik) *(Nerede?)* عَلٰى مَكَانَتِهِمْ **Yerlerinde** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* مَكَانَاتِهِمْ 'Mekânâtihim' şeklindedir *(Bu nedir?)* جَمْعُ مَكَانَةٍ 'Mekânetün' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مَكَانٍ Yer manasındadır أَيْ فِي مَنَازِلِهِمْ Yani, evlerinde فَمَا اسْتَطَاعُوا **Böylece güçleri yetmezdi** *(Neye?)* مُضِيًّا **İleri gitmeye** وَلَا يَرْجِعُونَ **Ve dönemezlerdi** أَيْ لَمْ يَقْدِرُوا Yani, güç yetiremezlerdi *(Neye?)* عَلٰى ذَهَابٍ Gitmeye وَلَا مَجِيءٍ Ve gelmeye.

68. وَمَنْ **Ve her kime** نُعَمِّرْهُ **Uzun ömür verirsek** بِإِطَالَةِ أَجَلِهِ Ömrünü uzatmakla نُنَكِّسْهُ **Onu tersine çeviririz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle

فِي الْخَلْقِ *(Nede tersine çeviririz?)* 'Tenkîs' mastarından مِنَ التَّنْكِيسِ *(Neden türemiştir?)* **Yaratılışta** أَيْ خَلْقِهِ Yani, yaratılışında فَيَكُونُ Böylelikle olur *(Neden sonra?)* بَعْدَ قُوَّتِهِ Kuvvetlendikten sonra *(Daha neden sonra?)* وَشَبَابِهِ Ve gençliğinden sonra *(Ne olur?)* ضَعِيفًا Zayıf olur وَهَرَمًا Ve yaşlanıp elden ayaktan kesilir اَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala düşünmezler mi?** *(Neyi?)* أَنَّ الْقَادِرَ Elbette güç yetiren *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ الْمَعْلُومِ Bu bilinen şeye *(Kim katında bilinen?)* عِنْدَهُمْ Onların katında *(Nedir?)* قَادِرٌ Güç yetiricidir *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye فَيُؤْمِنُونَ (Bunu düşünmezler mi) ki iman etseler وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِالتَّاءِ Te iledir (Ta'kilûne).

69. وَمَا عَلَّمْنَاهُ **Biz öğretmedik** *(Kime?)* هُ **Ona** أَيِ النَّبِيَّ Yani, Peygambere ***(Neyi öğretmedik?)*** اَلشِّعْرَ **Şiiri** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şöyle söylemelerine إِنَّ مَا أَتَى بِهِ Muhakkak ki onun getirdiği şey *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Nedir?)* شِعْرٌ Şiirdir وَمَا يَنْبَغِي **Ve yaraşmaz da** يَسْهَلُ Kolay olmaz da ***(Kime?)*** لَهُ **Ona** *(Ne?)* اَلشِّعْرُ Şiir اِنْ هُوَ **O değildir** لَيْسَ الَّذِي أَتَى بِهِ Getirdiği şey değildir اِلَّا **Ancak** ***(Nedir?)*** ذِكْرٌ **Bir öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır ***(Daha nedir?)*** وَقُرْاٰنٌ **Ve Kuran'dır** ***(Öyle Kuran ki,)*** مُبِينٌ **Açıklayıcı olan** مُظْهِرٌ Ortaya koyan *(Neyi?)* لِلْأَحْكَامِ Hükümleri وَغَيْرِهَا Ve diğer şeyleri ***(Onu niçin indirdik?)***

70. لِيُنْذِرَ **Uyarsın diye** *(Ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ye ve te ile *(Ne ile uyarsın?)* بِهِ Kuran'la ***(Kimi uyarsın diye?)*** مَنْ **O kimseyi ki** كَانَ **Oldu** ***(Ne oldu?)*** حَيًّا **Canlı oldu** يَعْقِلُ Anlar oldu *(Neyi?)* مَا يُخَاطَبُ بِهِ Kendisine hitap edilen şeyi وَهُمْ Onlarda *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir ***(Daha niçin indirdik?)*** وَيَحِقَّ **Ve gerçekleşsin diye** ***(Ne gerçekleşsin diye?)*** اَلْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair olan söz?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair olan söz ***(Kime olan söz?)*** عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirler aleyhine olan** وَهُمْ Onlar *(Ne gibidir?)* كَالْمَيِّتِينَ Ölüler gibidir لَا يَعْقِلُونَ Anlamazlar *(Neyi?)* مَا يُخَاطَبُونَ بِهِ Muhatap oldukları şeyi.

﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهَا لِلْعَطْفِ ﴿اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿مِمَّا عَمِلَتْ اَيْدِينَا﴾ أَيْ عَمِلْنَاهُ بِلَا شَرِيكٍ وَلَا مُعِينٍ ﴿اَنْعَامًا﴾ هِيَ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ ﴿فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾﴾ ضَابِطُونَ ﴿وَذَلَّلْنَاهَا﴾ سَخَّرْنَاهَا ﴿لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ﴾ مَرْكُوبُهُمْ ﴿وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ كَأَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا ﴿وَمَشَارِبُ﴾ مِنْ لَبَنِهَا جَمْعُ مَشْرَبٍ بِمَعْنَى شُرْبٍ أَوْ مَوْضِعِهِ ﴿اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ الْمُنْعِمَ عَلَيْهِمْ بِهَا فَيُؤْمِنُونَ أَيْ مَا فَعَلُوا ذٰلِكَ ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ أَصْنَامًا يَعْبُدُونَهَا ﴿لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٧٤﴾﴾ يَمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ تَعَالٰى بِشَفَاعَةِ آلِهَتِهِمْ بِزَعْمِهِمْ ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ أَيْ آلِهَتُهُمْ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ ﴿نَصْرَهُمْ وَهُمْ﴾ آلِهَتُهُمْ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿لَهُمْ جُنْدٌ﴾ بِزَعْمِهِمْ نَصْرَهُمْ ﴿مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾﴾ فِي النَّارِ مَعَهُمْ ﴿فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ﴾ لَكَ لَسْتَ مُرْسَلًا وَغَيْرَ ذٰلِكَ ﴿اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾﴾ مِنْ ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ فَنُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ﴾ يَعْلَمْ وَهُوَ الْعَاصِي ابْنُ وَائِلٍ ﴿اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ إِلٰى أَنْ صَيَّرْنَاهُ شَدِيدًا قَوِيًّا ﴿فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ﴾ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ لَنَا ﴿مُبِينٌ ﴿٧٧﴾﴾ بَيِّنُهَا فِي نَفْيِ الْبَعْثِ ﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَنَسِيَ خَلْقَهُ﴾ مِنَ الْمَنِيِّ وَهُوَ أَغْرَبُ مِنْ مِثْلِهِ ﴿قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾﴾ أَيْ بَالِيَةٌ وَلَمْ يَقُلْ بِالتَّاءِ لِأَنَّهُ اسْمٌ لَا صِفَةٌ وَرُوِيَ أَنَّهُ أَخَذَ عَظْمًا رَمِيمًا فَفَتَّتَهُ وَقَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَتَرٰى يُحْيِي اللّٰهُ هٰذَا بَعْدَ مَا بَلِيَ وَرَمَّ فَقَالَ ﷺ نَعَمْ وَيُدْخِلُكَ النَّارَ ﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ﴾ مَخْلُوقٍ ﴿عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾﴾ مُجْمَلًا وَمُفَصَّلًا قَبْلَ خَلْقِهِ وَبَعْدَ خَلْقِهِ ﴿اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ﴾ الْمَرْخِ وَالْعَفَارِ أَوْ كُلِّ شَجَرٍ إِلَّا الْعُنَّابَ ﴿نَارًا فَاِذَا اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾﴾ تَقْدَحُونَ وَهٰذَا دَالٌّ عَلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ فَإِنَّهُ جَمَعَ فِيهِ بَيْنَ الْمَاءِ وَالنَّارِ وَالْخَشَبِ فَلَا الْمَاءُ يُطْفِيءُ النَّارَ وَلَا النَّارُ تُحْرِقُ الْخَشَبَ ﴿اَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ مَعَ عِظَمِهِمَا ﴿بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ﴾ أَيِ الْأَنَاسِيَّ فِي الصِّغَرِ ﴿بَلٰى وَهُوَ﴾ أَيْ هُوَ قَادِرٌ عَلٰى ذٰلِكَ أَجَابَ نَفْسَهُ ﴿الْخَلَّاقُ﴾ الْكَثِيرُ الْخَلْقِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿اِنَّمَٓا اَمْرُهُ﴾ شَأْنُهُ ﴿اِذَٓا اَرَادَ شَيْـًٔا﴾ أَيْ خَلْقَ شَيْءٍ ﴿اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلٰى يَقُولَ ﴿فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ﴾ مُلْكُ زِيدَتِ الْوَاوُ وَالتَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ أَيِ الْقُدْرَةُ عَلٰى ﴿كُلِّ شَيْءٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ تُرَدُّونَ فِي الْآخِرَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

71. **Görmüyorlar mı,** bilmiyorlar mı **ki,**[1] **biz kudretimizin eseri olmak üzere** tüm insanlar arasında **onlar için** de **birçok hayvan yarattık.** Tüm bunları hiçbir ortak ve yardımcı olmadan yaptık. **Bu sayede onlar bunları,** develeri, sığırları ve koyunları **hâkimiyet altına almışlardır.**

72. **Bu hayvanları onların emrine verdik. Onların bazısını binek olarak kullanırlar, bazısını da yerler.**

73. **Bu hayvanlarda onlar için** yün, tüy ve kıl gibi **faydalar ve içilecek**[2] sütler **vardır. Hâla** bunları kendilerine nimet olarak verene **şükretmezler mi** ki iman etsinler? Yani; bunu yapmadılar.

74. **Onlar,** kendilerince **yardım göreceklerini,** putların şefaatleri sayesinde kendilerinin Allah'ın azabından uzak tutulacaklarını **umarak Allah'ın dışında** ibadet ettikleri **başka ilâhlar,** putlar **edindiler.**

75. **Hâlbuki** ilâhlarının **onlara yardım etmeye güçleri yetmez.**[3] **Aksine onlar,** putlardan ibaret ilahları, **bunlar için** yardımlarını umduklarından **bir ordudur,** kendileriyle birlikte ateşte **hazırdırlar.**

76. **O halde onların** sana söyledikleri "sen peygamber değilsin" şeklindeki **sözleri sakın seni üzmesin. Kuşkusuz biz, onların gizlediklerini de, açığa vurdukları** bu ve diğer şeyleri**ni de biliyoruz.** Tüm bunlara karşılık onları cezalandıracağız.

77. **O insan,** Âsî b. Vâil **görmez,** bilmez **mi ki, biz onu nutfeden,** meniden **yarattık** ve nihayetinde güçlü kuvvetli olduğu hale kadar geldi. **Bir de bakıyorsun ki,** bize karşı **apaçık hasım,** husumeti şiddetli biri **kesilmiş.**

78. Getirdiği misalden daha garip olan **kendi**sinin meniden **yaratılışını unutarak bize karşı** bu konuda **misal getiriyor ve: "Şu çürümüş**[4] **kemikleri kim diriltecek?" diyor.** Rivayet edildiğine göre bu şahıs eline çürümüş bir kemik alıp onu ufalamış ve Hz. Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) "Bu kemik çürüyüp unufak olduktan sonra Allah'ın bunu diriltebileceğine mi inanıyorsun?" demişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de ona şöyle cevap vermişti: "*Evet! Onu diriltecek, seni de cehenneme sokacak*".

79. **De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. Çünkü O, tüm mahlûkatı** yaratmadan önce ve sonra mücmel ve mufassal olarak **iyi bilir.**

---

[1] أَوَلَمْ'deki istifham takrir, و harfi ise atıf içindir.

[2] مَشَارِبُ kelimesi مَشْرَبٌ kelimesinin cemisidir. "İçme" yahut "içme yeri" anlamına gelir.

[3] لَا يَسْتَطِيعُونَ fiilinde putlar, kendilerine akıllılara kullanılan zamir gönderilmekle, akıllılar konumunda sayılmıştır.

[4] رَمِيمٌ şeklinde müzekker kalıp kullanıp رَمِيمَةٌ demeyişi, bu kelimenin sıfat olmayıp (galebe yoluyla) isim olmasından kaynaklanmaktadır.

80. **O ki, yeşil ağaçtan**[1], 'Merh' ile 'Afar'dan, yahut hünnap ağacı hariç tüm ağaçlardan, tüm insanlar arasında **sizin için ateş çıkarmıştır. İşte siz ateşi ondan tutuşturuyorsunuz.** Bu da diriltmeye dair olan kudrete delalet eder. Zira burada su, ateş ve odun bir araya getirildiği halde ne su ateşi söndürüyor, ne de ateş odunu yakıyor.

81. Olanca büyüklülerine rağmen **gökleri ve yeri yaratan,** küçüklükte **onlar gibi olan** insanları **yaratmaya kadir değil midir? Evet!** Elbette O buna kadirdir. Bu soruya Allah'ın kendisi cevap vermiştir. **O, çok yaratandır, her şeyi bilendir.**

82. **Bir şey** yaratmak **istediği zaman Onun işi"Ol" demekten ibarettir.** O da **hemen oluverir.**[2]

83. **Her şeyin mülkü**[3], gücü **kendi elinde olan,** her şeye kadir olan **Allah noksan sıfatlardan münezzehtir! Siz de** ahirette **O'na döndürüleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

71. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi? وَالْاِسْتِفْهَامُ İstifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهَا Kendisine gelen vav ise *(Ne içindir?)* لِلْعَطْفِ Atıf içindir *(Neyi görmediler mi?)* اَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Neden yarattık?)* مِمَّا **O şeyden ki** عَمِلَتْ **Yaptı** *(Ne yaptı?)* اَيْدِينَا **Kudretimiz** أَيْ عَمِلْنَاهُ Yani, biz onu yaptık *(Ne olmadan?)* بِلَا شَرِيكٍ Bir ortak وَلَا مُعِينٍ Ve bir yardımcı olmadan *(Ne yarattık?)* اَنْعَامًا **Hayvanlar** هِيَ Onlar da *(Nelerdir?)* اَلْاِبِلُ Deve وَالْبَقَرُ Sığır وَالْغَنَمُ Ve davardır فَهُمْ **Bu sayede onlar** *(Neye?)* لَهَا **Bu hayvanlara** *(Nedirler?)* مَالِكُونَ، ضَابِطُونَ **Sahiptirler.**

72. وَذَلَّلْنَا **Buyruğuna verdik** *(Neyi?)* هَا **Bu hayvanları** سَخَّرْنَاهَا Bunları emrine verdik *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** فَمِنْهَا **Hayvanlardan bir kısmı** *(Nedir?)* رَكُوبُهُمْ **Onların bineğidir** مَرْكُوبُهُمْ Bindikleridir وَمِنْهَا **Ve onlardan bir kısmını da** يَاْكُلُونَ **Yerler.**

73. وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* مَنَافِعُ **Birçok menfaat** *(Ne gibi?)* كَاَصْوَافِهَا Yünleri وَاَوْبَارِهَا Tüyleri وَاَشْعَارِهَا Ve kılları gibi *(Daha ne vardır?)* وَمَشَارِبُ **Ve içecekler vardır** *(Neden?)* مِنْ لَبَنِهَا Onların sütlerinden *(Bu kelime nedir?)*

---

[1] Bu ağaç,"merh" ile "afar" denilen iki ağaçtır ki, ikisi de yemyeşil, suları damlarken "merh" çakmak yerine "afar"a sürtülmek suretiyle ateş çıkarılır, bedevîlerce bilinmektedir. (Bkz. Hak Dini, Kuran Dili, ilgili ayet -Mütercim-)

[2] فَيَكُونُ kelimesi bir kıraatte يَقُولَ üzerine atfedilerek (فَيَكُونَ şeklinde) mensup olarak okunmuştur.

[3] مَلَكُوتُ kelimesi مُلْكُ anlamına gelir. و ile ت harfleri mübalağa için ilave edilmişlerdir.

جَمْعُ مَشْرَبٍ 'Meşrebün' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى شُرْبٍ 'Şürb' (İçecek) manasındadır *(Ya da ne manadadır?)* أَوْ مَوْضِعِهِ Ya da içecek yer manasındadır أَفَلَا يَشْكُرُونَ **Hala şükretmezler mi?** *(Kime?)* اَلْمُنْعِمَ عَلَيْهِمْ بِهَا Bunları kendilerine nimet olarak verene فَيُؤْمِنُونَ Ki iman etsinler أَيْ مَا فَعَلُوا Yani, yapmadılar *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

74. وَاتَّخَذُوا **Ve edindiler** ***(Kimden başka?)*** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِ اللهِ Yani, Allah'ın dışında ***(Ne edindiler?)*** اٰلِهَةً **İlahlar** أَصْنَامًا Putlar *(Öyle putlar ki,)* يَعْبُدُونَهَا Onlara tapıyorlar لَعَلَّهُمْ **Güya onlar** يُنْصَرُونَ **Yardım görecekler** يَمْنَعُونَ Engellenecekler *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın azabından *(Ne ile?)* بِشَفَاعَةِ آلِهَتِهِمْ İlahlarının şefaat etmesiyle *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ İddialarına göre.

75. لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** أَيْ آلِهَتُهُمْ Yani, onların ilahları نُزِّلُوا Bunlar indirgendiler *(Ne konumuna?)* مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna ***(Neye?)*** نَصْرَهُمْ **Onlara yardım etmeye** وَهُمْ **Onlar** آلِهَتُهُمْ مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan olan ilahları ***(Kim için?)*** لَهُمْ **Bunlar için** ***(Nedir?)*** جُنْدٌ **Bir ordudur** *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ İddialarına göre *(Neyi iddia etmelerine göre?)* نَصْرَهُمْ Kendilerine yardım edeceklerini ***(Öyle ordu ki,)*** مُحْضَرُونَ **Hazır bulunan** *(Nerede hazır bulunan?)* فِي النَّارِ Cehennemde *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ Kendileriyle birlikte.

76. فَلَا يَحْزُنْكَ **Seni üzmesin** ***(Ne?)*** قَوْلُهُمْ **Onların sözleri** *(Kime?)* لَكَ Sana *(Ne söylemeleri?)* لَسْتَ مُرْسَلًا Sen peygamber değilsin demeleri *(Daha ne söylemeleri?)* وَغَيْرَ ذٰلِكَ Ve diğer şeyleri söylemeleri إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَعْلَمُ **Biliyoruz** ***(Neyi?)*** مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve açığa vurduklarını** *(Neden gizleyip açığa vurduklarını?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden فَنُجَازِيهِمْ Dolayısıyla cezalandıracağız *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ Buna karşılık.

77. أَوَلَمْ يَرَ **Görmedi mi?** ***(Kim?)*** اَلْإِنْسَانُ **İnsan** يَعْلَمُ Bilmedi mi? وَهُوَ O kişi de *(Kimdir?)* اَلْعَاصِي ابْنِ وَائِلٍ Âsî bin Vâil'dir ***(Neyi görmedi mi?)*** أَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَاهُ **Onu yarattık** ***(Neden?)*** مِنْ نُطْفَةٍ **Bir nutfeden** مَنِيٍّ Meniden *(Neye kadar?)* إِلٰى أَنْ صَيَّرْنَاهُ Meniyi çevirinceye kadar *(Neye çevirinceye kadar?)* شَدِيدًا قَوِيًّا Katı ve kuvvet sahibi bir varlığa فَإِذَا هُوَ **Bir de bakarsın ki o** ***(Nedir?)*** خَصِيمٌ **Bir düşmandır** شَدِيدُ الْخُصُومَةِ لَنَا Bize karşı düşmanlığı pek çetindir ***(Öyle düşman ki,)*** مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُهَا Düşmanlığı apaçık olan *(Ne hususta?)* فِي نَفْيِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeme hususunda.

78. وَضَرَبَ **Ve getirmiştir** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne getirmiştir?)* مَثَلًا **Bir misal** *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَنَسِيَ **Ve unutmuştur** *(Neyi?)* خَلْقَهُ **Yaratılışını** *(Neden?)* مِنَ الْمَنِيِّ Meniden وَهُوَ Bu meni *(Nedir?)* أَغْرَبُ Daha gariptir *(Neden?)* مِنْ مِثْلِهِ Onun getirdiği misalden قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* مَنْ **Kimdir** يُحْيِي **Diriltecek** *(Neyi?)* الْعِظَامَ **Kemik yığınını** وَهِيَ **O iken** *(Ne iken?)* رَمِيمٌ أَيْ بَالِيَةٌ **Çürümüş iken** وَلَمْ يَقُلْ Söylemedi *(Ne ile?)* بِالتَّاءِ Te ile *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* اِسْمٌ İsimdir لَا صِفَةٌ Sıfat değildir وَرُوِيَ Ve şöyle rivayet edilmiştir أَنَّهُ أَخَذَ Âsî bin Vâil eline almıştır *(Ne almıştır?)* عَظْمًا رَمِيمًا Çürümüş bir kemik فَفَتَّتَهُ Ve onu ufalamıştır وَقَالَ Ve demiştir *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne demiştir?)* أَتَرٰى Ne dersin يُحْيِي اللّٰهُ Allah diriltebilir mi? *(Neyi?)* هٰذَا Bunu *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا بَلِيَ Çürümüş olduktan sonra *(Daha neden sonra?)* وَرَمَّ Ve ufalanmış olduktan sonra فَقَالَ Bunun üzerine demiştir *(Kim?)* ﷺ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne demiştir?)* نَعَمْ Evet وَيُدْخِلُكَ Ve seni sokacak *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme.

79. قُلْ **Ey habibim söyle** يُحْيِيهَا **Onları diriltir** *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** اَنْشَاَهَا **Onları yoktan var etti** *(Ne olarak?)* اَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defa olarak** وَهُوَ **O** *(Neyi?)* بِكُلِّ خَلْقٍ **Her yaratılışı** مَخْلُوقٍ Yaratılanı *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir** *(Nasıl?)* مُجْمَلًا Genel bir şekilde وَمُفَصَّلًا Ve tafsilatlı bir şekilde *(Neden önce?)* قَبْلَ خَلْقِهِ Yaratılmadan önce *(Daha?)* وَبَعْدَ خَلْقِهِ Yaratıldıktan sonra *(Ondan bedel?)*

80. اَلَّذِي **O zat ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرِ **Ağaçtan** *(Öyle ağaç ki,)* اَلْاَخْضَرِ **Yeşil olan** اَلْمَرْخِ وَالْعَفَارِ Merh ve afâr ağacından (bunlar birbirlerine sürtünme sonucu ateş elde edilen iki ağaçtır) أَوْ كُلِّ شَجَرٍ Ya da her ağaçtır إِلَّا الْعُنَّابَ Ancak hünnab ağacı hariç *(Neyi yarattı?)* نَارًا **Ateşi** فَاِذَا اَنْتُمْ **Şimdi siz** *(Neden?)* مِنْهُ **O ağaçtan** تُوقِدُونَ **Tutuşturuyorsunuz** تَقْدَحُونَ Ateş çıkarıyorsunuz وَهٰذَا Ve bu *(Nedir?)* دَالٌّ Delildir *(Neye?)* عَلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye güç yeteceğine فَإِنَّهُ Çünkü bu *(Nedir?)* جَمَعَ فِيهِ Kendisinde toplamaktır *(Neyi?)* بَيْنَ الْمَاءِ Suyla وَالنَّارِ Ateşi وَالْخَشَبِ Ve odunu فَلَا الْمَاءُ يُطْفِيءُ Neticede su söndürmüyor *(Neyi?)* اَلنَّارَ Ateşi وَلَا النَّارُ تُحْرِقُ Ateş de yakmıyor *(Neyi?)* اَلْخَشَبَ Odunu.

81. اَوَلَيْسَ **Olmadı mı?** *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha neyi?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ عِظَمِهِمَا Bu büyüklükte olmalarıyla birlikte *(Ne olmadı mı?)* بِقَادِرٍ **Güç yetirici olmadı mı?** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ يَخْلُقَ **Yaratmaya** *(Neyi yaratmaya?)* مِثْلَهُمْ **Onların benzerlerini** أَيِ الْأُنَاسِيَّ Yani, insanların benzerlerini *(Nede?)* فِي الصِّغَرِ Küçüklükte بَلٰى **Evet oldu** أَيْ هُوَ Yani, Allah *(Nedir?)* قَادِرٌ Güç yetiricidir *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Buna أَجَابَ نَفْسَهُ Kendisi cevap verdi وَهُوَ **Allah** *(Nedir?)* اَلْخَلَّاقُ **Her şeyi yaratan** اَلْكَثِيرُ الْخَلْقِ Yaratması çok olandır *(Daha nedir?)* اَلْعَلِيمُ **Ziyade bilicidir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi.

82. اِنَّمَا **Ancak şöyle ki** اَمْرُهُ **Onun işi** شَأْنُهُ Onun durumu *(Ne zaman?)* اِذَا اَرَادَ **İstediğinde** *(Neyi?)* شَيْئًا **Bir şeyi** أَيْ خَلْقَ شَيْءٍ Yani, bir şeyi yaratmayı *(İşi nedir?)* اَنْ يَقُولَ **Demesidir** *(Neye?)* لَهُ **O şeye** *(Ne demesidir?)* كُنْ **Ol demesidir** فَيَكُونُ **O da hemen oluverir** أَيْ فَهُوَ Yani, o يَكُونُ Hemen olur وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِالنَّصْبِ Fiilin nasbolmasıyladır *(Ne olarak?)* عَطْفًا عَلٰى يَقُولَ 'Yekûle'ye atfedilerek.

83. فَسُبْحَانَ **Münezzehtir** *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** *(Nededir?)* بِيَدِهِ **Kudretindedir** *(Ne?)* مَلَكُوتُ، مُلْكُ **Hükümranlığı** زِيدَتِ الْوَاوُ وَالتَّاءُ ('Mülk' lafzına) vav ve ta ilave edilmiştir *(Ne için?)* لِلْمُبَالَغَةِ Mübalâğa kalıbı olsun diye أَيِ الْقُدْرَةُ Yani, (yed kelimesiyle) kudret kastedilmiştir *(Ne üzerine kudret?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ Her şeye وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** تُرَدُّونَ Çevrileceksiniz *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

٣٧

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

مَكِّيَّةٌ مِائَةٌ وَاثْنَتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً

Saffat Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz seksen iki ayettir.

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَصُفُّ نُفُوسَهَا فِي الْعِبَادَةِ أَوْ أَجْنِحَتَهَا فِي الْهَوَاءِ تَنْتَظِرُ مَا تُؤْمَرُ بِهِ ﴿فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿٢﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَزْجُرُ السَّحَابَ أَيْ تَسُوقُهُ ﴿فَالتَّالِيَاتِ﴾ أَيْ قُرَّاءِ الْقُرْآنِ يَتْلُونَهُ ﴿ذِكْرًا ﴿٣﴾﴾ مَصْدَرٌ مِنْ مَعْنَى التَّالِيَاتِ ﴿إِنَّ إِلَٰهَكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾﴾ ﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾﴾ أَيْ وَالْمَغَارِبِ لِلشَّمْسِ لَهَا كُلَّ يَوْمٍ مَشْرِقٌ وَمَغْرِبٌ ﴿إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾﴾ أَيْ بِضَوْئِهَا أَوْ بِهَا وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ كَقِرَاءَةِ تَنْوِينِ (زِينَةٍ) الْمُبَيَّنَةِ بِالْكَوَاكِبِ ﴿وَحِفْظًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ أَيْ حَفِظْنَاهَا بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِالْمُقَدَّرِ ﴿شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾﴾ عَاتٍ خَارِجٍ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿لَا يَسَّمَّعُونَ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينُ مُسْتَأْنَفٌ وَسَمَاعُهُمْ هُوَ فِي الْمَعْنَى الْمَحْفُوظُ عَنْهُ ﴿إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ﴾ الْمَلَائِكَةِ فِي السَّمَاءِ وَعُدِّيَ السَّمَاعُ بِإِلَى لِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الْإِصْغَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يَسَّمَّعُونَ] بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالسِّينِ أَصْلُهُ يَتَسَمَّعُونَ ادُّغِمَتِ التَّاءُ فِي السِّينِ ﴿وَيُقْذَفُونَ﴾

الشَّيَاطِينُ بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾﴾ مِنْ آفَاقِ السَّمَاءِ ﴿دُحُورًا﴾ مَصْدَرُ دَحَرَهُ أَيْ طَرَدَهُ وَأَبْعَدَهُ وَهُوَ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿وَلَهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾﴾ دَائِمٌ ﴿اِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ﴾ مَصْدَرٌ أَيِ الْمَرَّةَ وَالْاِسْتِثْنَاءُ مِنْ ضَمِيرِ يَسْمَعُونَ أَيْ لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ الَّذِي سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ ﴿فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ﴾ كَوْكَبٌ مُضِيءٌ ﴿ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾﴾ يَثْقُبُهُ أَوْ يُحْرِقُهُ أَوْ يَخْبِلُهُ ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ﴾ اِسْتَخْبِرْ كُفَّارَ مَكَّةَ تَقْرِيرًا أَوْ تَوْبِيخًا ﴿اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَنْ خَلَقْنَا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالسَّمَوَاتِ وَالْأَرَضِينَ وَمَا فِيهِمَا وَفِي الْإِتْيَانِ بِمَنْ تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ ﴿اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ﴾ أَيْ اَصْلَهُمْ آدَمَ ﴿مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾﴾ لَازِمٍ يَلْصَقُ بِالْيَدِ الْمَعْنٰى أَنَّ خَلْقَهُمْ ضَعِيفٌ فَلَا يَتَكَبَّرُوا بِإِنْكَارِ النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ الْمُؤَدِّي إِلٰى هَلَاكِهِمُ الْيَسِيرِ ﴿بَلْ﴾ لِلْاِنْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلٰى آخَرَ وَهُوَ الْإِخْبَارُ بِحَالِهِ وَحَالِهِمْ ﴿عَجِبْتَ﴾ بِفَتْحِ التَّاءِ خِطَابًا لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّاكَ ﴿وَ﴾ هُمْ ﴿يَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾﴾ مِنْ تَعَجُّبِكَ ﴿وَاِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا بِالْقُرْآنِ ﴿لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾﴾ لَا يَتَّعِظُونَ ﴿وَاِذَا رَاَوْا اٰيَةً﴾ كَانْشِقَاقِ الْقَمَرِ ﴿يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ يَسْتَهْزِئُونَ بِهَا ﴿وَقَالُوا﴾ فِيهَا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾﴾ بَيِّنٌ وَقَالُوا مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿اَوَ اٰبَاؤُنَا الْاَوَّلُونَ ﴿١٧﴾﴾ بِسُكُونِ الْوَاوِ عَطْفًا بِأَوْ وَبِفَتْحِهَا وَالْهَمْزَةُ لِلْاِسْتِفْهَامِ [اَوَ] وَالْعَطْفُ بِالْوَاوِ وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا أَوِ الضَّمِيرُ فِي لَمَبْعُوثُونَ وَالْفَاصِلُ هَمْزَةُ الْاِسْتِفْهَامِ ﴿قُلْ نَعَمْ﴾ تُبْعَثُونَ ﴿وَاَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ صَاغِرُونَ ﴿فَاِنَّمَا هِيَ﴾ ضَمِيرٌ مُبْهَمٌ يُفَسِّرُهُ ﴿زَجْرَةٌ﴾ أَيْ صَيْحَةٌ ﴿وَاحِدَةٌ فَاِذَا هُمْ﴾ الْخَلَائِقُ أَحْيَاءٌ ﴿يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾﴾ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ وَتَقُولُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ يَوْمُ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ ﴿هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾﴾ وَيُقَالُ لِلْمَلَائِكَةِ ﴿اُحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ أَنْفُسَهُمْ بِالشِّرْكِ ﴿وَاَزْوَاجَهُمْ﴾ قُرَنَاءَهُمْ مِنَ الشَّيَاطِينِ ﴿وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿فَاهْدُوهُمْ﴾ دُلُّوهُمْ وَسُوقُوهُمْ ﴿اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾﴾ طَرِيقِ النَّارِ ﴿وَقِفُوهُمْ﴾ اِحْبِسُوهُمْ عِنْدَ الصِّرَاطِ ﴿اِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ عَنْ جَمِيعِ أَقْوَالِهِمْ وَأَفْعَالِهِمْ وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا.

TÜRKÇE ANLAMI

37- Saffat Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yüz seksen iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Saf saf dizenlere,** bunlar ibadet ederken kendilerini saf saf yapan yahut havada kanatlarını saf saf dizen meleklerdir.
2. **O haykırıp sürenlere,** bunlar bulutları sevk eden meleklerdir.
3. **Ve o** Kuran'ı **okumakla**[1] **okuyanlara,**
4. Ey Mekkeliler! **Yemin ederim ki, ilâhınız birdir.**
5. **O, hem göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi, hem de** güneşin **doğduğu yerlerin** ve battığı yerlerin **Rabbidir.** Her yeni günde güneşin bir doğma bir de batma yeri vardır.
6. **Biz yakın göğü, yıldızdan süslerle**[2] veya onların ışığıyla **süsledik.**
7. **Ve** gökyüzünü ateş kütleleriyle **asi,** küstah ve itaat dışına çıkan **her şeytandan**[3] **korumakla**[4] koruduk.
8. **Onlar, artık** gökyüzündeki **mele-i a'lâ'yı,** melekleri **kulak veremezler.**[5] **Her taraftan** ateş kütleleriyle **taşlanırlar.**
9. O şeytanlar, gökyüzünün **her yerinden** ateş kütleleriyle **kovulmak için**[6] **(atılırlar.) Ve onlar için** ahirette **sürekli bir azap vardır.**
10. **Ancak**[7] **bir defa söz kapan olursa, onu da delip geçen**, yakan veya parçalayan **bir parlak ışık takip eder.**
11. **Şimdi sor onlara!** Mekkeli kâfirlere, böyle olduğunu bildirmek yahut kınamak için sor bakalım; **yaratma bakımından onlar mı daha zor,**

---

[1] ذِكْرًا kelimesi اَلتَّالِيَاتِ kelimesinin manasından mastardır. (Meful-u mutlak)

[2] بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ terkibindeki izafet beyan içindir; tıpkı بِزِينَةٍ kelimesinin tenvinli okunduğu ve الْكَوَاكِبِ kelimesiyle beyan edildiği kıraat gibi. (Bu son kıraat bizim okuduğumuz kıraattir.)

[3] مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ : buradaki مِنْ mukadder fiile (حَفِظْنَا) taalluk eder.

[4] وَحِفْظًا kelimesi mukadder bir fiille mensuptur; takdir وحفظناها şeklindedir.

[5] Aslında gökyüzünün kendisinden korunduğu şey şeytanların zatı değil, onların buradan herhangi bir şey "işitmeleri"dir. (Dolayısıyla وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ ayeti - وَحِفْظًا مِنْ سَمَاعِ- كُلِّ شَيْطَانٍ takdirindedir.) لَا يَسْمَعُونَ fiilinin إِلَى ile teaddi etmesi اَلْإِصْغَاء kelimesinin manasını tazmin ettiği içindir. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) şeddeli م ve س harfi ile (لَا يَسَّمَّعُونَ şeklinde) okunmuştur. Bu kelimenin aslı يَتَسَمَّعُونَ idi; ت harfi س harfine idgam edilmiştir.

[6] دُحُورًا kelimesi دَحَرَ fiilinin mastarıdır; "kovup, uzaklaştırdı" anlamına gelir.

[7] Buradaki istisna يسمعون fiilinin zamirindendir. Takdir; لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ الَّذِي سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ şeklindedir.

yoksa bizim yarattığımız melekler, gökler, yerler ve bu ikisinde bulunan şeyler **mi?**[1] **Şüphesiz biz kendilerini,** onların asılları olan Âdem'i **yapışkan,** ele yapışan **bir çamurdan yarattık.** Mana şöyledir: onların yaratılışı zayıftır, bu yüzden peygamberi ve Kuran'ı inkâr etmek suretiyle kibirlenmesinler; çünkü bu onların kolayca helak edilmelerine yol açar.

12. **Yok,**[2] **sen** onların seni yalanlamasına **şaşıyorsun;**[3] **hâlbuki** onlar seninin şaşırmanla **alay ediyorlar.**

13. **Kendilerine öğüt verildiği,** Kuran'la vaaz edildiği **vakit öğüt almazlar.**

14. Ayın yarılması gibi **bir mucize görseler,** onunla **alay ederler.**

15. O mucizeyle ilgili olarak "**bu ancak açık bir büyüdür**"[4] **derler.**

16. Ayrıca, dirilişi inkâr ederek: "**Gerçekten öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman biz mi**[5] **diriltileceğiz;**

17. **Yoksa**[6] **ilk atalarımız mı (diriltilecek)?**"

18. **De ki: Evet,** diriltileceksiniz; **hem de hor ve hakir olarak...**

19. **O**[7] **korkunç bir sesten ibaret olacak, bir de bakmışsın onlar,** yani mahlûkat diriltilmiş, kendilerine ne yapılacağını **bekliyorlar.**

20. Kâfirler: **İşte helakımız**[8] **derler.** Melekler onlara der ki: **Bu din,** hesap ve ceza **günüdür,**

21. **İşte bu, yalanlamış olduğunuz** mahlûkat arasındaki **hüküm günüdür.**

22-23. Meleklere şöyle denir: "Şirk koşarak kendilerine **zulmedenleri, onların yoldaşlarını,** şeytanlardan olan arkadaşlarını **ve Allah'tan başka tapmış olduklarını,** putları **toplayın, onlara cehennemin yolunu gösterin**", cehenneme götürün.

24. "Sırat'ta **onları durdurun,** hapsedin; **çünkü onlar** tüm söz ve işlerinden **sorguya çekilecekler!**

---

[1] Ayette مَنْ kelimesinin kullanılışı tağlib yoluyladır.

[2] بَلْ burada bir konudan diğerine -ki burada 'Peygamberin ve onların durumunu bildirmek'dir- intikal içindir.

[3] عَجِبْتَ fiiliyle hitap Hz. Peygamberedir (sallallahu aleyhi vesellem).

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] أَءِذَا ve أَءِنَّا kelimeleri, iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[6] أَوْ burada و harfinin sükunuyla -atıf harfi olarak أَوْ kullanılarak- okunmuştur. Bir başka kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) و harfi fethalı olarak -atıf harfi olarak و kullanılarak- okunmuştur. (Her iki kıraatte de) Matuf-u aleyh إِنْ ve isminin mahallidir ya da (ikinci kıraate göre) لَمَبْعُوثُونَ deki zamirdir. Matuf-u aleyh ile matuf arasında fasıl ise istifham hemzesidir.

[7] هِيَ burada zamiri mübhem olup kendisini زَجْرَةٌ kelimesi tefsir eder.

[8] وَيْلَ kelimesi lafzından fiili olmayan mastardır.

KELİME ANLAMI

﴿٣٧﴾ سُورَةُ الصَّافَّاتِ

37- Saffat Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir مِائَةٌ وَاثْنَتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً Yüz seksen iki ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. وَالصَّافَّاتِ **(Kendilerini) saf saf dizenlere yemin olsun** *(Nasıl?)* صَفًّا **Saf saf diz-mekle** *(Kimdir onlar?)* الْمَلَائِكَةِ Meleklerdir تَصُفُّ نُفُوسَهَا O Melekler nefislerini saf saf yaparlar *(Nerede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadette أَوْ أَجْنِحَتَهَا فِي الْهَوَاءِ Veya havada kanatlarını saf saf yaparlar *(Ne oldukları halde?)* تَنْتَظِرُ مَا تُؤْمَرُ بِهِ Kendilerine emredilecek şeyleri bekliyorlar.

2. فَالزَّاجِرَاتِ **Haykırıp sürenlere** *(Nasıl?)* زَجْرًا **Haykırıp sürmekle** *(Kimdir onlar?)* الْمَلَائِكَةِ Meleklerdir *(Öyle melekler ki,)* تَزْجُرُ Sürüyor *(Neyi?)* السَّحَابَ Bulutları أَيْ تَسُوقُهُ Yani, onu sevk ediyor.

3. فَالتَّالِيَاتِ **Okuyanlara** أَيْ قُرَّاءِ الْقُرْآنِ Kuran'ı okuyan karilere *(Ne olmakla?)* يَتْلُونَهُ ذِكْرًا Onu **okumakla** okuyorlar *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ مِنْ مَعْنَى التَّالِيَاتِ 'Taliyat' kelimesinin manasından mastardır.

4. إِنَّ **Muhakkak ki** إِلٰهَكُمْ **Sizin ilahınız** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Nedir?)* لَوَاحِدٌ **Tektir.**

5. رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbidir** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylerin ki** بَيْنَهُمَا **O ikisinin arasındadır** *(Daha nedir?)* وَرَبُّ الْمَشَارِقِ **Doğuların Rabbidir** أَيْ وَالْمَغَارِبِ لِلشَّمْسِ Yani, güneşin battığı yerlerin لَهَا كُلَّ يَوْمٍ Güneş için her gün vardır *(Ne vardır?)* مَشْرِقٌ وَمَغْرِبٌ Bir doğuş ve batış yeri.

6. إِنَّا **Muhakkak biz** زَيَّنَّا **Süsledik** *(Neyi?)* السَّمَاءَ الدُّنْيَا **Dünya göğünü** *(Ne ile?)* بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ **Yıldızdan süslerle** أَيْ بِضَوْئِهَا Yani, onların ışığıyla أَوْ بِهَا Veya onların kendisiyle وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ İzafet beyan içindir *(Ne gibi?)* كَقِرَاءَةِ تَنْوِينِ زِينَةٍ 'Zinet'in tenvinlenmesiyle olan kıraat gibi *(Öyle zinet ki?)* الْمُبَيَّنَةِ بِالْكَوَاكِبِ Kevakib ile açıklanan.

7. وَحِفْظًا **Ve korumakla** *(Bu kelime nedir)* مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiille mensuptur أَيْ حَفِظْنَاهَا Yani, o göğü koruduk *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Ateş kütleleriyle *(Kimden?)* مِنْ كُلِّ -مُتَعَلِّقٌ بِالْمُقَدَّرِ- شَيْطَانٍ **Her şeytandan,** 'Min' kelimesi mukadder fiile taalluk eder *(Öyle şeytan ki,)* مَارِدٍ **İsyankar** عَاتٍ، خَارِجٍ عَنِ الطَّاعَةِ Küstah ve İtaatten çıkan.

8. لَايَسَّمَّعُونَ **Kulak veremezler** أَيِ الشَّيَاطِينُ Yani, şeytanlar *(Bu cümle nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir وَسَمَاعُهُمْ Onların işitmeleri هُوَ Asıl o فِي الْمَعْنَى Mana'da *(Nedir?)* الْمَحْفُوظُ (Gökyüzünün) korunmuş olduğu şeydir *(Neden korunmuş olduğu?)* عَنْهُ Kendisinden (Yani: Sema'nın korunmuş olduğu şey aslında şeytanların zatı değil, 'işitmeleri'dir.) *(Nereye kulak veremezler?)* إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلٰى **Mele-i Âlâ'ya** الْمَلَائِكَةِ فِي السَّمَاءِ Gökteki meleklere وَعَدَّي السَّمَاعُ بِإِلٰى Sema kelimesi 'İlâ' ile müteaddi oldu *(Niçin?)* لِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الْإِصْغَاءِ Kulak verme manasını içerdiği için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالسِّينِ Mim ve sin harflerinin şeddelenmesiyle أَصْلُهُ يَتَسَمَّعُونَ Onun aslı 'Yetesemmeun' şeklindedir اُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي السِّينِ Ta harfi sin harfine idgam edilmiştir وَيُقْذَفُونَ **Ve atılırlar** الشَّيَاطِينُ Yani, şeytanlar *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Ateş kütleleriyle *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ جَانِبٍ **Her taraftan** *(Neden olan?)* مِنْ آفَاقِ السَّمَاءِ Göğün her tarafından *(Niçin atılırlar?)*

9. دُحُورًا **Uzaklaştırmak için** مَصْدَرُ دَحَرَهُ 'deharahu'nun masdarıdır أَيْ طَرَدَهُ وَأَبْعَدَهُ Yani, 'onu kovdu ve uzaklaştırdı' anlamındadır وَهُوَ مَفْعُولٌ لَهُ Bu kelime meful-u leh'tir وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap vardır** *(Öyle azap ki,)* وَاصِبٌ **Sürekli** دَائِمٌ Devamlı.

10. إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* مَنْ **Birisi ki** خَطِفَ **Kaptı** *(Ne olmakla?)* الْخَطْفَةَ **Bir defa kapmakla** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَيِ الْمَرَّةَ Yani, bir kere وَالْإِسْتِثْنَاءُ مِنْ ضَمِيرِ يَسَّمَّعُونَ İstisna 'Yesme'une' fiilinin zamirindendir أَيْ لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ Yani, ancak bir şeytan kulak verdi الَّذِي Öyle şeytan ki سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ O kelimeyi meleklerden işitti فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ Ve onu süratlice aldı فَأَتْبَعَهُ **Onu takip eder** *(Ne?)* شِهَابٌ **Ateş** كَوْكَبٌ مُضِيءٌ Işık saçan yıldız *(Öyle ateş ki,)* ثَاقِبٌ **Delici** يَثْقُبُهُ Onu deliyor أَوْ يُحْرِقُهُ Veya onu yakıyor أَوْ يَخْبِلُهُ Veya onu parçalıyor.

11. فَاسْتَفْتِهِمْ **Onlara sor** اِسْتَخْبِرْ Haber vermesini iste *(Kimin?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerinin *(Niçin?)* تَقْرِيرًا أَوْ تَوْبِيخًا Durumun bu şekilde olduğunu anlatmak veya azarlamak için أَهُمْ **Onlar mı?** اَشَدُّ **Daha şiddetlidir** *(Ne bakımdan?)* خَلْقًا **Yaratma bakımından** اَمْ **Yoksa** مَنْ **O kimse ki** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالسَّمٰوَاتِ وَالْأَرَضِينَ وَمَا فِيهِمَا Melekler, gökler, yerler ve o ikisinin arasındaki şeylerden وَفِي الْإِتْيَانِ بِمَنْ 'Men' kelimesinin getirilmesinde vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ Akıllı olanları galip kılmak إِنَّا **Muhakkak biz** خَلَقْنَاهُمْ **Onları yarattık** أَيْ اَصْلَهُمْ آدَمَ

Yani, onların aslı Adem'i yarattık *(Neden yarattık?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* **لَازِبٍ Cıvık** لَازِمٍ Yapışkan *(Öyle yapışkan ki,)* يَلْصَقُ بِالْيَدِ Ele yapışıyor الْمَعْنٰى Mana şöyledir; أَنَّ خَلْقَهُمْ ضَعِيفٌ Onların yaratılışı zayıftır فَلَا يَتَكَبَّرُوا Kibirlenmesinler *(Neyle?)* بِإِنْكَارِ النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ Peygamber'i ve Kuran'ı inkar etmekle *(Öyle inkar ki,)* الْمُؤَدِّي إِلٰى هَلَاكِهِمُ الْيَسِيرِ Onları, basit olan helaklarına götüren.

12. **بَلْ Bilakis** *(Bu kelime niçindir?)* لِلْاِنْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلٰى آخَرَ Bir maksattan diğerine intikal içindir وَهُوَ الْإِخْبَارُ بِحَالِهِ وَحَالِهِمْ O da peygamberin ve onların halinden haber vermektir **عَجِبْتَ Şaşıyorsun** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ التَّاءِ Tenin fethasıyla *(Ne olarak?)* خِطَابًا لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hitap olarak أَيْ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّاكَ Yani, seni yalanlamalarından *(Ne oldukları halde?)* **وَ هُمْ Ve** halbuki onlar **يَسْخَرُونَ Eğleniyorlar** *(Neden?)* مِنْ تَعَجُّبِكَ Senin şaşmandan.

13. **وَاِذَا ذُكِّرُوا Ve öğüt verildiklerinde** وُعِظُوا بِالْقُرْآنِ Kuran ile vaaz edildiklerinde **لَا يَذْكُرُونَ Öğüt almazlar** لَا يَتَّعِظُونَ Hisse almazlar.

14. **وَاِذَا رَاَوْا Gördüklerinde** *(Neyi?)* **اٰيَةً Bir mucizeyi** *(Ne gibi?)* كَانْشِقَاقِ الْقَمَرِ Ayın yarılması gibi **يَسْتَسْخِرُونَ Alay ederler** يَسْتَهْزِئُونَ بِهَا Onunla dalga geçerler.

15. **وَقَالُوا Ve derler** *(Ne hakkında?)* فِيهَا O mucize hakkında *(Ne derler?)* **اِنْ -مَا- هٰذَا Bu değildir** **اِلَّا Ancak** *(Nedir?)* **سِحْرٌ Sihirdir** *(Öyle sihir ki,)* **مُبِينٌ Apaçık** بَيِّنٌ Aşikar.

16. وَقَالُوا مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Ve dirilişi inkar ederek dediler ki **اَئِذَا مِتْنَا Öldüğümüzde mi?** *(Daha?)* **وَكُنَّا Ve olduğumuzda** *(Ne?)* **تُرَابًا Toprak** *(Daha ne olduğumuzda?)* **وَعِظَامًا Kemik** **اَئِنَّا Biz mi?** **لَمَبْعُوثُونَ Diriltilmiş olacağız** فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde bulunan iki hemzede التَّحْقِيقُ Hemzeleri ispat etmek vardır *(Daha?)* وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ İkincisini teshil etmek vardır *(Daha?)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İkisinin arasına elif sokmak vardır *(Hangi durumda?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekilde de ***(Daha kim?)***

17. **اَوَ اٰبَاؤُنَا Atalarımız da** *(Öyle atalarımız ki,)* **الْاَوَّلُونَ Evvelkiler** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْوَاوِ Vav'ın sükunu ile *(Ne olarak?)* عَطْفًا بِأَوْ 'Ev' kelimesiyle atfedilerek *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِفَتْحِهَا Vavın fethasıyla وَالْهَمْزَةُ Hemze ise *(Niçindir?)* لِلْاِسْتِفْهَامِ Soru içindir وَالْعَطْفُ بِالْوَاوِ Atıf vav'ladır وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا Matufun aleyh, 'inne' ve 'isminin mahalli'dir أَوِ الضَّمِيرُ فِي لَمَبْعُوثُونَ Veya 'Lemeb'usine' kelimesinde bulunan zamirdir وَالْفَاصِلُ هَمْزَةُ الْاِسْتِفْهَامِ Ayıran ise soru hemzesidir.

18. قُلْ **De ki** نَعَمْ تُبْعَثُونَ **Evet** diriltileceksiniz *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* دَاخِرُونَ **Hakir olucularsınız** صَاغِرُونَ Aşağılık olucularsınız.

19. فَاِنَّمَا **Ancak** هِيَ **O** ضَمِيرٌ مُبْهَمٌ Bu zamir, zamir-i mübhemdir *(öyle mübhem zamir ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu açıklıyor *(Nedir?)* زَجْرَةٌ **Çığlık** أَيْ صَيْحَةٌ Yani, çığlık *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةٌ **Tek** فَاِذَا **Birden** هُمْ **Onlar** اَلْخَلَائِقُ أَحْيَاءٌ Yani, mahlûkat dirilmiştir *(Nedirler?)* يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar** *(Neye?)* مَا يُفْعَلُ بِهِمْ Onlara yapılacaklara.

20. وَقَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler يَا-لِلتَّنْبِيهِ- وَيْلَنَا **Eyvah bize,** Ya tenbih içindir هَلَاكَنَا Eyvah! Helakım! وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından fiili yoktur وَتَقُولُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Melekler onlara derler *(Ne derler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* يَوْمُ الدِّينِ **Ceza günüdür** أَيْ يَوْمُ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Yani, hesap ve ceza günüdür.

21. هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* يَوْمُ الْفَصْلِ **Ayırt etme günüdür** *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlûkat arasında الَّذِي **Öyle gün ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O günü** *(Ne oldunuz?)* تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor oldunuz.**

22. وَيُقَالُ لِلْمَلَائِكَةِ Meleklere denilir *(Ne denilir?)* اُحْشُرُوا **Toplayın** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerine *(Neyle?)* بِالشِّرْكِ Şirk ile *(Daha kimi?)* وَأَزْوَاجَهُمْ **Ve onların eşlerini** قُرَنَاءَهُمْ مِنَ الشَّيَاطِينِ Şeytanlardan onların yakınlarını *(Daha Kimi?)* وَمَا **Ve o şeyleri ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْبُدُونَ **İbadet ediyorlar** *(Kimden başka?)*

23. مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan فَاهْدُوهُمْ **Onları eriştirin** دُلُّوهُمْ Onlara gösterin *(Daha?)* وَسُوقُوهُمْ Onları sevk edin *(Nereye?)* اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيمِ **Cehennemin köprüsüne** طَرِيقِ النَّارِ Ateşin yoluna.

24. وَقِفُوهُمْ **Onları tutuklayın** اِحْبِسُوهُمْ عِنْدَ الصِّرَاطِ Onları Sırat'ta hapsedin اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* مَسْؤُلُونَ **Sorguya çekileceklerdir** *(Neden?)* عَنْ جَمِيعِ أَقْوَالِهِمْ وَأَفْعَالِهِمْ Bütün sözlerinden ve yaptıklarından.

﴿مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ (٢٥)﴾ لَا يَنْصُرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا كَحَالِكُمْ فِي الدُّنْيَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ (٢٦)﴾ مُنْقَادُونَ أَذِلَّاءُ ﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ (٢٧)﴾ يَتَلَاوَمُونَ وَيَتَخَاصَمُونَ ﴿قَالُوٓا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ لِلْمَتْبُوعِينَ ﴿إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ (٢٨)﴾ عَنِ الْجِهَةِ الَّتِي كُنَّا نَأْمَنُكُمْ مِنْهَا لِحِلْفِكُمْ أَنَّكُمْ عَلَى الْحَقِّ فَصَدَّقْنَاكُمْ وَاتَّبَعْنَاكُمُ الْمَعْنٰى أَنَّكُمْ أَضْلَلْتُمُونَا ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْمَتْبُوعُونَ لَهُمْ ﴿بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ (٢٩)﴾ وَإِنَّمَا يَصْدُقُ الْإِضْلَالُ مِنَّا أَنْ لَوْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَرَجَعْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ إِلَيْنَا ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ نَقْهَرُكُمْ عَلٰى مُتَابَعَتِنَا ﴿بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ (٣٠)﴾ ضَالِّينَ مِثْلَنَا ﴿فَحَقَّ﴾ وَجَبَ ﴿عَلَيْنَا﴾ جَمِيعًا ﴿قَوْلُ رَبِّنَا﴾ بِالْعَذَابِ أَيْ قَوْلُهُ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿إِنَّا﴾ جَمِيعًا ﴿لَذَآئِقُونَ (٣١)﴾ الْعَذَابَ بِذٰلِكَ الْقَوْلِ وَنَشَأَ عَنْهُ قَوْلُهُمْ ﴿فَأَغْوَيْنَاكُمْ﴾ اَلْمُعَلَّلُ بِقَوْلِهِ ﴿إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ (٣٢)﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ (٣٣)﴾ أَيْ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْغَوَايَةِ ﴿إِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا نَفْعَلُ بِهٰؤُلَاءِ ﴿نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ (٣٤)﴾ غَيْرَ هٰؤُلَاءِ أَيْ نُعَذِّبُهُمُ التَّابِعَ مِنْهُمْ وَالْمَتْبُوعَ ﴿إِنَّهُمْ﴾ أَيْ هٰؤُلَاءِ بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ ﴿كَانُوٓا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُونَ (٣٥)﴾ ﴿وَيَقُولُونَ أَئِنَّا﴾ فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ ﴿لَتَارِكُوٓا اٰلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ (٣٦)﴾ أَيْ لِأَجْلِ مُحَمَّدٍ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ جَآءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ (٣٧)﴾ الْجَائِينَ بِهِ وَهُوَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿إِنَّكُمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ ﴿لَذَآئِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ (٣٨)﴾ ﴿وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٣٩)﴾ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ (٤٠)﴾ الْمُؤْمِنِينَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ ذُكِرَ جَزَاؤُهُمْ فِي قَوْلِهِ ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمْ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿رِزْقٌ مَعْلُومٌ (٤١)﴾ بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿فَوَاكِهُ﴾ بَدَلٌ أَوْ بَيَانٌ لِلرِّزْقِ وَهُوَ مَا يُؤْكَلُ تَلَذُّذًا لَا لِحِفْظِ صِحَّةٍ لِأَنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ مُسْتَغْنُونَ عَنْ حِفْظِهَا بِخَلْقِ أَجْسَامِهِمْ لِلْأَبَدِ ﴿وَهُمْ مُكْرَمُونَ (٤٢)﴾ بِثَوَابِ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى ﴿فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ (٤٣)﴾ ﴿عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ (٤٤)﴾ لَا يَرٰى بَعْضُهُمْ قَفَا بَعْضٍ ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ﴾ عَلٰى كُلٍّ مِنْهُمْ ﴿بِكَأْسٍ﴾ هُوَ الْإِنَاءُ بِشَرَابِهِ ﴿مِنْ مَعِينٍ (٤٥)﴾ مِنْ خَمْرٍ يَجْرِي عَلٰى وَجْهِ الْأَرْضِ كَأَنْهَارِ الْمَاءِ ﴿بَيْضَآءَ﴾ أَشَدَّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ ﴿لَذَّةٍ﴾ لَذِيذَةٍ ﴿لِلشَّارِبِينَ (٤٦)﴾ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ ﴿لَا فِيهَا غَوْلٌ﴾ مَا يَغْتَالُ عُقُولَهُمْ

﴿وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ (٤٧)﴾ بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ أَيْ يَسْكَرُونَ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ﴾ حَابِسَاتُ الْأَعْيُنِ عَلٰى أَزْوَاجِهِنَّ لَا يَنْظُرْنَ إِلٰى غَيْرِهِمْ لِحُسْنِهِمْ عِنْدَهُنَّ ﴿عِينٌ (٤٨)﴾ ضِخَامُ الْأَعْيُنِ حِسَانُهَا ﴿كَأَنَّهُنَّ﴾ فِي اللَّوْنِ ﴿بَيْضٌ﴾ لِلنَّعَامِ ﴿مَكْنُونٌ (٤٩)﴾ مَسْتُورٌ بِرِيشِهِ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ غُبَارٌ وَلَوْنُهُ وَهُوَ الْبَيَاضُ فِي صُفْرَةٍ أَحْسَنُ اَلْوَانِ النِّسَاءِ ﴿فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ﴾ بَعْضُ أَهْلِ الْجَنَّةِ ﴿عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَاۤءَلُونَ (٥٠)﴾ عَمَّا مَرَّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿قَالَ قَآئِلٌ مِنْهُمْ اِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ (٥١)﴾ صَاحِبٌ يُنْكِرُ الْبَعْثَ.

TÜRKÇE ANLAMI

25. Ve onlara kınama yollu denilecektir ki: **Size ne oldu ki yardımlaşmıyorsunuz,** dünyadaki gibi birbirinize yardım etmiyorsunuz.

26. Onlara denilir ki; **evet, onlar o gün teslim olmuşlardır,** zilletle boyun eğmişlerdir.

27. **Onlardan bir kısmı, diğerlerine yönelip soruşurlar,** birbirlerini kınayıp dalaşırlar.

28. Uyanlar, uydukları adamlara: **Siz bize sağdan**; hak üzere olduğunuza dair yeminler ettiğiniz için sizlere güvendiğimiz yönden **gelirdiniz derler.** Yani "Bizi, siz saptırdınız" demek isterler.

29. Tabi oldukları adamlar da: "**Bilakis, siz inanan kimseler değildiniz**" **derler.** Bizim sizi saptırmış olmamız için, sizin önceden mümin iken, sonradan inkâr edip bize katılmış olmanız gerekirdi.

30. "**Bizim sizi** kendimize tabi kılmaya **zorlayacak bir güç** ve kudreti**miz yoktu; fakat siz kendiniz** aynı bizim gibi **azgın,** sapmış **bir toplum idiniz.**"

31. "**Onun için Rabbimizin hükmü biz**im hepimiz**e hak,** gerekli **oldu; biz** bu söz sebebiyle **mutlaka** azabı **tadacağız.**"

32. Rabbin o sözünden sebep onların şu sözleri neşet etmiştir: "**Biz sizi azdırdık;** bunun sebebi de şudur: **çünkü kendimiz de azmıştık.**"

33. Allah teala buyuruyor ki: **Şüphesiz o** kıyamet **gün**ünde **onlar** azgınlıkta ortak oldukları için **azapta** da **ortaktırlar.**

34. **İşte biz,** bunlara yaptığımız gibi, bunların dışındaki **suçlulara da öyle yaparız**; onların tabilerine de, liderlerine de azap ederiz.

35. **Çünkü onlara,** puta tapanlara[1]**: Allah'tan başka ilah yoktur, denildiği zaman kibirle direnirlerdi.**

---

[1] "Onlara" sözüyle "puta tapanlar"ın kastedildiği, sonrasında gelen ayetin delaletiyle bilinmiştir.

36. **"Delirmiş bir şair** olan Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) sözün**den dolayı, biz ilahlarımızı bırakacak mıyız?"**[1] **derlerdi.**

37. Allah teala buyuruyor ki: **Hayır! O, gerçeği getirdi ve peygamberleri,** hak olan "lâ ilâhe illallah" sözünü getirenleri **de doğruladı.**

38. **Kuşkusuz siz**[2] **can yakıcı azabı tadacaksınız.**

39. **Çekeceğiniz ceza yapmakta olduğunuzdan başka bir şey**in cezası **değildir.**

40. **(Bu azaptan) Ancak Allah'ın halis kulları,** müminler **hariçtir.**[3] Bu halis kulların karşılığı sonraki ayette zikredilmiştir:

41. **Bunlar için** cennette **(vakti) bilinen,** sabah-akşam **bir rızk vardır;**

42. **Yemişler...**[4] **Ve onlar,** Allah Sübhanehu tarafından verilen mükâfatla **ikram olunurlar.**

43. **Naîm cennetlerindedirler.**

44. **Tahtlar üzerinde karşılıklı,** kimse kimsenin ensesini görmeyecek şekilde **otururlar.**

45. **Onlar**ın her birin**e** dünyadaki nehirler gibi yüzeyde akan şarap **pınar**ın**dan** doldurulmuş **kadehler dolaştırılır...**

46. **...bembeyaz,** sütten daha beyaz**; içenlere lezzet verir.** Dünyadaki şarap ise böyle değildir; zira onun içimi çok kötüdür.

47. **O içkide ne sersemletme,** akılları alma **vardır; ne de onunla sarhoş olurlar.**[5] Dünyadaki şarap ise böyle değildir.

48. **Yanlarında bakışlarını** kendilerine çok hoş geldikleri için **yalnız** kocalarına **dikmiş,** başkasını görmeyen **iri,** güzel **gözlü eşler vardır.**

49. **Onlar**ın rengi**, saklı,** tüyle örtünmüş, kendisine toz bile bulaşmamış deve kuşu **yumurta**sı **gibi bembeyazdır.** Deve kuşunun yumurtasının rengi sarıya kaçmış beyazdır; bu ise (Araplarca) kadın teninin en güzel olduğu renktir.

50. **İşte o zaman,** cennet ehlinin **bir kısmı diğer bir kısmına dönerek** dünyadaki hallerini **soracaklar.**

51. **İçlerinden biri: "Benim** dirilişi inkâr eden **bir arkadaşım vardı" der.**

---

[1] أَءِنَّا kelimesi, iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[2] Burada gaip sigadan, muhatap sigaya iltifat vardır.

[3] Buradaki istisna, istisna-i munkatıdır.

[4] فَوَاكِهُ sözü bedel yahut atf-ı beyandır. Bunlar, sıhhati muhafaza için değil de, lezzet almak için yenilen şeylerdir. Zira cennet ehli, bedenleri ebediliğe uygun yaratıldığı için sıhhatlerini koruma ihtiyacı hissetmezler.

[5] يُنْزَفُونَ kelimesindeki ز harfi hem fethalı, hem de kesreli okunmuştur. Bu harf fethalı okunduğunda kelimenin kökü نزف dir, kesreli okunduğunda ise أنزف dir; her iki okunuşta da bu kelime يَسْكَرُونَ anlamındadır.

KELİME ANLAMI

25. وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا Ve onlara azarlayarak denilir ki مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** لَا تَنَاصَرُونَ **Yardımlaşmıyorsunuz** لَا يَنْصُرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Bazınız bazınıza yardım etmiyor *(Ne gibi?)* كَحَالِكُمْ فِي الدُّنْيَا Dünyadaki durumunuz gibi.

26. وَيُقَالُ لَهُمْ Onlar için denilir ki بَلْ **Hayır** هُمْ **Onlar** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Nedirler?)* مُسْتَسْلِمُونَ **Teslim olmuşlardır** مُنْقَادُونَ أَذِلَّاءُ Boyun eğmiş, zelil olmuş kimselerdir.

27. وَاَقْبَلَ **Döner** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Bazısına** *(Ne oldukları halde?)* يَتَسَاءَلُونَ **Soruyor oldukları halde** يَتَلَاوَمُونَ Lanet ediyorlar *(Daha?)* وَيَتَخَاصَمُونَ Çekişip duruyorlar.

28. قَالُوا **Derler** أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ Yani, onlardan tabi olanlar *(Kime?)* لِلْمَتْبُوعِينَ Tabi oldukları kimselere *(Ne derler?)* اِنَّكُمْ **Muhakkak siz** *(Nesiniz?)* كُنْتُمْ **Olmuştunuz** *(Ne?)* تَاْتُونَنَا **Bize geliyor** *(Nereden?)* عَنِ الْيَمِينِ **Sağdan** عَنِ الْجِهَةِ الَّتِي O yönden ki كُنَّا نَأْمَنُكُمْ مِنْهَا Biz sizin o yönünüzden emin olurduk *(Niçin?)* لِحِلْفِكُمْ Yemin ettiğiniz için *(Ne diye?)* أَنَّكُمْ عَلَى الْحَقِّ Siz hak üzerinesiniz فَصَدَّقْنَاكُمْ Ve sizi tasdik ettik وَاتَّبَعْنَاكُمْ Ve size uyduk الْمَعْنٰى Mana şöyledir أَنَّكُمْ أَضْلَلْتُمُونَا Muhakkak siz bizi saptırdınız.

29. قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْمَتْبُوعُونَ Yani, tabi oldukları kimseler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara بَلْ **Bilakis** لَمْ تَكُونُوا **Siz olmadınız** *(Ne olmadınız?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler** وَإِنَّمَا يَصْدُقُ Ancak doğru olurdu الْإِضْلَالُ مِنَّا Saptırmanın bizden dolayı olduğu *(Ne zaman?)* أَنْ لَوْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ Mümin olsaydınız da فَرَجَعْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ إِلَيْنَا Ve imandan bize dönseydiniz.

30. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olmadı?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir saltanat** قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ Kuvvet ve kudret *(Öyle kudret ki,)* نَقْهَرُكُمْ عَلٰى مُتَابَعَتِنَا Sizi bize uymaya zorluyoruz بَلْ **Bilakis** كُنْتُمْ **Oldunuz** *(Ne oldunuz?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* طَاغِينَ **Azgınlar** ضَالِّينَ Sapıklar *(Kim gibi?)* مِثْلَنَا Bizim gibi.

31. فَحَقَّ **Ve gerçek oldu** وَجَبَ Gerekti *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** جَمِيعًا Hepimize *(Ne gerçek oldu?)* قَوْلُ رَبِّنَا **Rabbimizin sözü** *(Ne ile olan?)* بِالْعَذَابِ Azapla olan أَيْ قَوْلُهُ Yani, onun sözü *(Ondan bedel?)* لَأَمْلَأَنَّ Yemin olsun ki dolduracağım *(Neyi?)* جَهَنَّمَ Cehennemi *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنَّةِ Cinlerden *(Daha?)* وَالنَّاسِ Ve insanlardan أَجْمَعِينَ Tamamından اِنَّا **Muhakkak biz** جَمِيعًا Hepimiz *(Neyiz?)* لَذَائِقُونَ **Tadacağız** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Ne sebebiyle?)* بِذٰلِكَ الْقَوْلِ Bu söz sebebiyle وَنَشَأَ عَنْهُ Ondan doğdu *(Ne?)* قَوْلُهُمْ Onların şu sözü:

32. فَاَغْوَيْنَاكُمْ **Sizi azdırdık** *(Öyle söz ki,)* اَلْمُعَلَّلُ بِقَوْلِهِ Şu sonraki sözle gerekçelendirilen: اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne olduk?)* غَاوِينَ **Azgınlar.**

33. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki فَاِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nerede?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ **Azapta** *(Nedirler?)* مُشْتَرِكُونَ **Ortaktırlar** أَيْ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْغَوَايَةِ Yani, azgınlıkta ortak oldukları için.

34. اِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا نَفْعَلُ بِهٰؤُلَاءِ Onlara yaptığımız gibi نَفْعَلُ **Yaparız** *(Kime?)* بِالْمُجْرِمِينَ **Mücrimlere** *(Öyle mücrimler ki,)* غَيْرَ هٰؤُلَاءِ Bunlardan başka olan أَيْ نُعَذِّبُهُمْ Yani, onlara azap çektiririz *(Onlardan bedel?)* اَلتَّابِعَ مِنْهُمْ Onlardan uyanlara *(Daha kime?)* وَالْمَتْبُوعَ Kendisine uyulana.

35. اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيْ هٰؤُلَاءِ Yani, bunlar *(Ne ile?)* بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ Sonrasında bulunan ayetin işaretiyle *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** *(Ne zaman?)* اِذَا قِيلَ **Denildiği zaman** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiği zaman?)* لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ **Allah'tan başka ilah yoktur** يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyor idiler.**

36. وَيَقُولُونَ **Ve şöyle diyorlardı** اَئِنَّا **Biz mi?** فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ Bu kelimenin iki hemzesinde geride geçen vecihler vardır لَتَارِكُوا اٰلِهَتِنَا **İlahlarımızı terk ediciyiz** *(Kim için?)* لِشَاعِرٍ **Şair için** *(Öyle şair ki,)* مَجْنُونٍ **Mecnun** أَيْ لِأَجْلِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sözünden dolayı.

37. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki بَلْ **Bilakis** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** *(Daha?)* وَصَدَّقَ **Ve doğruladı** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Öyle peygamberleri ki,)* الْجَائِينَ بِهِ Gerçeği getiren وَهُوَ O gerçek de *(Nedir?)* أَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ 'Allah'tan başka ilah yoktur' sözüdür.

38. اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nesiniz?)* لَذَائِقُوا الْعَذَابِ **Azabı tadıcısınız** *(Öyle azabı ki,)* الْاَلِيمِ **Acı verici.**

39. وَمَا تُجْزَوْنَ **Cezalandırılmayacaksınız** اِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **O şeylerin** cezasıyla **ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor idiniz.**

40. اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* عِبَادَ اللّٰهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlas verilmiş** الْمُؤْمِنِينَ İman etmiş olanlar *(Bu kelime nedir?)* اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisna-i Munkatı'dır ذُكِرَ جَزَاؤُهُمْ Onların cezası zikredildi *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ Onun şu sözünde.

41. أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Ne vardır?)* رِزْقٌ **Rızk** *(Öyle rızık ki,)* مَعْلُومٌ **Belli** بُكْرَةً وَعَشِيًّا Sabah akşam. *(O rızıktan bedel?)*

42. فَوَاكِهُ **Yemişler vardır** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir أَوْ بَيَانٌ لِلرِّزْقِ Veya rızkı açıklayıcıdır وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا يُؤْكَلُ تَلَذُّذًا Lezzetlenmek için yenilen şeydir لَا لِحِفْظِ صِحَّةٍ Sağlığı korumak için değil *(Niçin?)* لِأَنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ Çünkü cennet ehli *(Nedir?)* مُسْتَغْنُونَ عَنْ حِفْظِهَا Sağlığı korumaktan ihtiyaçsızdırlar *(Ne sebeple?)* بِخَلْقِ أَجْسَامِهِمْ لِلْأَبَدِ Bedenleri sonsuzluk üzere yaratıldığı için وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* مُكْرَمُونَ **İkram olunmuşlardır** *(Ne ile?)* بِثَوَابِ اللهِ Allah'ın sevabıyla *(Öyle Allah ki,)* سُبْحَانَهُ Noksan sıfatlardan münezzeh olan *(Daha?)* وَتَعَالٰى Ve yüce olan.*(Daha nedirler?)*

43. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerindedirler** *(Daha nedirler)*

44. عَلٰى سُرُرٍ **Tahtlar üzerindedirler** *(Ne oldukları halde?)* مُتَقَابِلِينَ **Karşılıklı oldukları halde** لَا يَرَى بَعْضُهُمْ قَفَا بَعْضٍ Bazısı bazısının ensesini görmeyecek şekilde oldukları halde.

45. يُطَافُ **Dolaştırılır** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** عَلٰى كُلٍّ مِنْهُمْ Onlardan her biri üzerine *(Ne dolaştırılır?)* بِكَأْسٍ **Kadeh** هُوَ O *(Nedir?)* الْإِنَاءُ بِشَرَابِهِ Suyu ile birlikte kaptır *(Neden?)* مِنْ مَعِينٍ **Pınardan** مِنْ خَمْرٍ Bir şaraptan ki يَجْرِي عَلٰى وَجْهِ الْأَرْضِ Yer üstünde akıyor *(Ne gibi?)* كَأَنْهَارِ الْمَاءِ Su akan nehirler gibi *(Öyle kadeh ki,)*

46. بَيْضَاءَ **Bembeyaz** أَشَدَّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ Sütten daha beyaz لَذَّةٍ **Lezzettir** لَذِيذَةٍ Lezzetlidir *(Kim için?)* لِلشَّارِبِينَ **İçenler için** بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya içkilerinin tersine فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ Zira onların içilmesi kötüdür.

47. لَا فِيهَا **Onda yoktur** *(Ne?)* غَوْلٌ **Sarhoşluk** مَا يَغْتَالُ عُقُولَهُمْ Akıllarını almıyor وَلَا هُمْ **Onlar değillerdir** *(Neden dolayı?)* عَنْهَا **Ondan dolayı** *(Ne değillerdir?)* يُنْزَفُونَ **Sersemliyor değillerdir** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا 'Ze'nin fethası ve esresiyle *(Bu kelime hangi köktendir?)* مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ 'Nezefe' ve 'Enzefe' kelimelerinden أَيْ يَسْكَرُونَ Yani, 'Yeskürune' manasındadır بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya içkilerinin tersine.

48. وَعِنْدَهُمْ **Onların yanında vardır** قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ **Gözlerini tahsis etmiş kızlar** حَابِسَاتُ الْأَعْيُنِ Gözlerini hapsetmiş kızlar *(Kime?)* عَلٰى أَزْوَاجِهِنَّ Eşlerine لَا يَنْظُرْنَ إِلٰى غَيْرِهِمْ Onlardan başkasına bakmazlar *(Niçin?)* لِحُسْنِهِمْ عِنْدَهُنَّ Onlara güzel geldikleri için *(Öyle kızlar ki,)* عِينٌ **İri gözlüler** ضِخَامُ الْأَعْيُنِ Gözleri büyükçe *(Bu iri göz nedir?)* حِسَانُهَا Gözlerin güzel olanıdır.

49. **كَأَنَّهُنَّ Sanki onlar** *(Ne konuda?)* فِي اللَّوْنِ Renk konusunda *(Nedir?)* **بَيْضٌ Yumurtadır** *(Kimin?)* لِلنَّعَامِ Deve kuşunun *(Öyle yumurta ki,)* **مَكْنُونٌ Saklanmış** مَسْتُورٌ بِرِيشِهِ Tüyleriyle örtülmüş لَا يَصِلُ إِلَيْهِ غُبَارٌ Ona toz bulaşmaz وَلَوْنُهُ Onun rengi وَهُوَ O *(Nedir?)* أَحْسَنُ الْوَانِ الْبَيَاضِ beyazdır *(Nerededir?)* فِي صُفْرَةٍ Sarı renginde *(Öyle sarı ki,)* أَلْوَانِ النِّسَاءِ Kadınların en güzel rengi.

50. **فَأَقْبَلَ Döner** *(Kim?)* **بَعْضُهُمْ Onların bazısı** بَعْضُ أَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinin bir kısmı *(Kime?)* **عَلَى بَعْضٍ Bazısına** *(Ne olduğu halde?)* **يَتَسَاءَلُونَ Soruyor oldukları halde** *(Neden?)* عَمَّا مَرَّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا Kendilerine dünyada uğramış olan şeyden.

51. **قَالَ Der** *(Kim?)* **قَائِلٌ Bir sözcü** *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** *(Ne der?)* **إِنِّي Muhakkak ben** **كَانَ لِي Benim için vardı** *(Ne vardı?)* **قَرِينٌ Arkadaş** صَاحِبٌ Dost *(Öyle dost ki,)* يُنْكِرُ الْبَعْثَ Dirilişi inkâr ediyor.

﴿يَقُولُ﴾ لِي تَبْكِيتًا ﴿أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ (٥٢)﴾ بِالْبَعْثِ ﴿أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الثَّلَاثَةِ مَوَاضِعَ مَا تَقَدَّمَ ﴿لَمَدِينُونَ (٥٣)﴾ مَجْزِيُّونَ وَمُحَاسَبُونَ أَنْكَرَ ذٰلِكَ أَيْضًا ﴿قَالَ﴾ ذٰلِكَ الْقَائِلُ لِإِخْوَانِهِ ﴿هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ (٥٤)﴾ مَعِي إِلَى النَّارِ لِنَنْظُرَ حَالَهُ فَيَقُولُونَ لَا ﴿فَاطَّلَعَ﴾ ذٰلِكَ الْقَائِلُ مِنْ بَعْضِ كُوَى الْجَنَّةِ ﴿فَرَآهُ﴾ أَيْ رَأَى قَرِينَهُ ﴿فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ (٥٥)﴾ أَيْ وَسَطِ النَّارِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ تَشْمِيتًا ﴿تَاللّٰهِ إِنْ﴾ إِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ ﴿كِدْتَ﴾ قَارَبْتَ ﴿لَتُرْدِينِ (٥٦)﴾ لَتُهْلِكُنِي بِإِغْوَائِكَ ﴿وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي﴾ عَلَيَّ بِالْإِيمَانِ ﴿لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ (٥٧)﴾ مَعَكَ فِي النَّارِ وَتَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ ﴿أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ (٥٨)﴾ ﴿إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولٰى﴾ الَّتِي فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ (٥٩)﴾ هُوَ اسْتِفْهَامُ تَلَذُّذٍ وَتَحَدُّثٍ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى مِنْ تَأْبِيدِ الْحَيَاةِ وَعَدَمِ التَّعْذِيبِ ﴿إِنَّ هٰذَا﴾ الَّذِي ذُكِرَتْ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ ﴿لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (٦٠)﴾ ﴿لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ (٦١)﴾ قِيلَ يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ وَقِيلَ هُمْ يَقُولُونَهُ ﴿أَذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ لَهُمْ ﴿خَيْرٌ نُزُلًا﴾ وَهُوَ مَا يُعَدُّ لِلنَّازِلِ مِنْ ضَيْفٍ وَغَيْرِهِ ﴿أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ (٦٢)﴾ الْمُعَدَّةُ لِأَهْلِ النَّارِ وَهِيَ مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ بِتِهَامَةَ يُنْبِتُهَا اللّٰهُ فِي الْجَحِيمِ كَمَا سَيَأْتِي ﴿إِنَّا جَعَلْنَاهَا﴾ بِذٰلِكَ ﴿فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ (٦٣)﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ إِذْ قَالُوا النَّارُ تُحْرِقُ الشَّجَرَ فَكَيْفَ تُنْبِتُهُ ﴿إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ (٦٤)﴾ أَيْ قَعْرِ جَهَنَّمَ وَأَغْصَانُهَا تَرْتَفِعُ إِلَى دَرَكَاتِهَا ﴿طَلْعُهَا﴾ الْمُشَبَّهُ بِطَلْعِ النَّخْلِ ﴿كَأَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ (٦٥)﴾ الْحَيَّاتُ الْقَبِيحَةُ الْمَنْظَرِ ﴿فَإِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿لَآكِلُونَ مِنْهَا﴾ مَعَ قُبْحِهَا لِشِدَّةِ جُوعِهِمْ ﴿فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ (٦٦)﴾ ﴿ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ (٦٧)﴾ أَيْ مَاءٍ حَارٍّ يَشْرَبُونَهُ فَيَخْتَلِطُ بِالْمَأْكُولِ مِنْهَا فَيَصِيرُ شَوْبًا لَهُ ﴿ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ (٦٨)﴾ يُفِيدُ أَنَّهُمْ يَخْرُجُونَ مِنْهَا لِشُرْبِ الْحَمِيمِ وَأَنَّهُ خَارِجُهَا ﴿إِنَّهُمْ أَلْفَوْا﴾ وَجَدُوا ﴿آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ (٦٩)﴾ ﴿فَهُمْ عَلٰى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ (٧٠)﴾ يُزْعَجُونَ إِلَى اتِّبَاعِهِمْ فَيُسْرِعُونَ إِلَيْهِ ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ (٧١)﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ (٧٢)﴾ مِنَ الرُّسُلِ مُخَوِّفِينَ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ (٧٣)﴾ الْكَافِرِينَ أَيْ عَاقِبَتُهُمُ الْعَذَابُ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلِصِينَ (٧٤)﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنَ الْعَذَابِ لِإِخْلَاصِهِمْ فِي الْعِبَادَةِ أَوْ لِأَنَّ اللّٰهَ أَخْلَصَهُمْ لَهَا عَلٰى قِرَاءَةِ فَتْحِ اللَّامِ [الْمُخْلَصِينَ] ﴿وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ﴾ بِقَوْلِهِ رَبِّ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ (٧٥)﴾ لَهُ نَحْنُ أَيْ دَعَانَا عَلٰى قَوْمِهِ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِالْغَرَقِ ﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ (٧٦)﴾ أَيِ الْغَرَقِ.

TÜRKÇE ANLAMI

52. Beni ayıplayarak **derdi ki: Sen de** dirilmeye **inananlardan mısın?**[22]

53. **Biz ölüp kemik, sonra da toprak haline geldiğimiz zaman (diriltilip) cezalandırıla**cak ve hesaba çekile**ceğiz öyle mi?** Bu kişi dirilişi inkâr ettiği gibi hesabı ve cezayı da inkâr etmiştir.

54. Bu kişi (cennetteki) kardeşlerine **dedi ki: siz** benimle birlikte cehenneme **bakmak ister misiniz** ki; durumunu öğrenelim?

55. Derler ki: Yok, hayır! İşte o zaman bu konuşan kişi cennetteki deliklerin birinden **baktı ve onu,** arkadaşını **cehennemin ortasında,** ateşin göbeğinde **gördü.**

56. Ve onu kınayarak dedi ki: "**Yemin ederim ki, sen az daha beni de** saptırarak **helâk edecektin**[23]

57. "**Rabbimin** bana bahşettiği iman **nimeti olmasaydı, şimdi ben de** seninle birlikte cehenneme **getirilenlerden olurdum" dedi.**

58. Cennettekiler der ki: **biz bir daha ölmeyecek miyiz?**

59. **Yalnız** dünyadaki **ilk ölümümüz, (başka ölüm yok) ve biz azâba da uğratılmayacağız ha?!"** [24]

60. **Şüphesiz bu,** cennettekiler için bahsedilen şey **büyük kurtuluştur.**

61. **Çalışanlar, böylesi bir kurtuluş için çalışsınlar.** Bir görüşe göre bu söz onlara söylenecektir. Diğer bir görüşe göre, bu sözü cennetlikler söyleyecektir.

62. **Şimdi ziyafet olarak,**[25] cennet ehli için anılan **bu** nimetler **mi daha hayırlı, yoksa** cehennemlikler için hazırlanan **zakkum ağacı mı?** Zakkum ağacı Tihâme bölgesindeki acı ağaçların en kötülerindendir. İleride de geleceği üzere Hak teâla bu ağacı Cehennemde de bitirecektir.

63. **Biz onu (zakkumu),** onun cehennemde biteceğini haber vermek suretiyle "Ateş ağacı yakar ki; nasıl olur da bitirir!" diyen **zalimler,** Mekkeli kâfirler **için bir fitne (imtihan) kıldık.**

64. **Zira o, cehennemin dibinde bitip yetişen,** dalları cehennemin tabalarına doğru yükselen **bir ağaçtır.**

65. **Tomurcukları sanki şeytanların,** korkunç görünümlü yılan**başları gibidir.**

66. **Onlar,** yani kâfirler, o ağacın tadı çok kötü olmasına rağmen açlıklarından **ondan yerler ve karınlarını ondan doldururlar.**

---

[22] (ءَإِنَّكَ), (ءَإِذَا مِتْنَا) ve (ءَإِنَّا) kelimeleri iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[23] Ayetteki إِنْ, şeddeli إِنَّ'den tahfif edilmiştir.

[24] Ayetteki istifham, zevk alma ve Allah tealanın kendilerine bahşettiği ebedi hayat ve azaba uğramamaları şeklindeki nimeti dile getirme istifhamıdır.

[25] نُزُلًا kelimesi, misafir için hazırlanan ziyafet anlamına gelir.

67. **Sonra zakkum yemeğinin üzerine onlar için, kaynar sudan bir karışım vardır.** İçtikleri bu kaynar su, yedikleri zakkum ile karışır ve onlar için bir karışım haline gelir.

68. **Sonra kesinlikle onların dönüşü, cehennemdir olacaktır.** Buradan anlaşıldığı üzere bu kaynar su cehennemin dışındadır ve onlar bundan içmek için cehennemden dışarı çıkacaklardır.

69. **Kuşkusuz onlar atalarını sapkın bir halde buldular.**

70. **Şimdi de kendileri onların peşlerinden koştururlar.** Babalarına uymaya sevk edilirler, onlar da bu konuda oldukça hızlı hareket ederler.

71. **Andolsun ki, onlardan önce** eski millet**lerin çoğu dalâlete düştü.**

72. **Kuşkusuz, biz onlara** peygamberlerden **uyarıcı,** korkutucu**lar göndermiştik.**

73. **Uyarılan** kâfir**lerin akıbetinin ne olduğuna bir bak!** Yani onların akıbeti azaptır.

74. **Allah'ın ihlâslı kulları,** müminler **hariç!** Zira onlar ibadetlerinde ihlâslı oldukları ya da Allah, kendilerini ibadet konusunda ihlâsa ulaştırdığından[26] dolayı azaptan kurtulmuşlardır.

75. **Andolsun, Nuh bize** "Ya Rabbi! Yenik düştüm; bana yardım et" sözleriyle **yalvarıp yakardı.** Biz de onun **dua**sını **ne güzel kabul ederiz!** Yani kavmine beddua etti, biz de onları boğarak helak ettik.

76. **Kendisini ve ailesini büyük felâketten,** yani boğulmaktan **kurtardık.**

KELİME ANLAMI

52. يَقُولُ **Derdi** *(Kime?)* لِي Bana *(Ne olduğu halde?)* تَبْكِيتًا Ayıplayarak اَئِنَّكَ **Muhakkak sen de mi?** *(Kimlerdensin?)* لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ **Tasdik edenlerdensin** *(Neyi?)* بِالْبَعْثِ Dirilişi.

53. اَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde mi?** *(Daha?)* وَكُنَّا **Ve olduğumuzda** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha ne olduğumuzda ?)* وَعِظَامًا **Kemik** اَئِنَّا **Biz mi?** فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الثَّلَاثَةِ مَوَاضِعَ مَا تَقَدَّمَ Üç yerde bulunan iki hemzede geride anlatılan vecihler vardır لَمَدِينُونَ **Cezalandırılacağız** مَجْزِيُّونَ وَمُحَاسَبُونَ Hesaba çekileceğiz ve cezalandırılacağız أَنْكَرَ ذٰلِكَ أَيْضًا Dirilişte olduğu gibi bunu da inkâr etti.

54. قَالَ **Der** *(Kim?)* ذٰلِكَ الْقَائِلُ Bu söyleyen *(Kime?)* لِإِخْوَانِهِ Arkadaşlarına *(Ne der?)* هَلْ اَنْتُمْ **Siz misiniz?** *(Ne misiniz?)* مُطَّلِعُونَ **Muttali olucu** *(Kimle?)* مَعِى Benimle birlikte *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe *(Niçin?)* لِنَنْظُرَ حَالَهُ Onun durumuna bakmak için فَيَقُولُونَ لَا 'Hayır' derler.

---

[26] Bu mana مُخْلَصِينَ kelimesindeki ل harfinin fethalı okunduğu kıraate göredir.

55. **فَاطَّلَعَ Ve bakar** *(Kim?)* ذٰلِكَ الْقَائِلُ Bu söyleyen *(Nereden?)* مِنْ بَعْضِ كُوَى الْجَنَّةِ Cennetin deliklerinden **فَرَاٰهُ Ve onu görür** أَيْ رَأَى قَرِينَهُ Arkadaşını görür *(Nerede?)* **فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ Cehennemin ortasında** أَيْ وَسَطِ النَّارِ Yani, ateşin göbeğinde.

56. **قَالَ Der** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne olduğu halde?)* تَشْمِيتًا Kınayarak *(Ne der?)* **تَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki** كِدْتَ -إِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ- **اِنْ Az kalsın,** 'İn' şeddeliden tahfiflenmiştir قَارَبْتَ Nerdeyse **لَتُرْدِينِ Beni de mahvedecektin** لَتُهْلِكُنِي Beni de helak edecektin *(Neyle?)* بِإِغْوَائِكَ Saptırmanla.

57. **وَلَوْلَا Şayet olmasaydı** *(Ne?)* **نِعْمَةُ رَبِّي Rabbimin nimeti** *(Kime?)* عَلَيَّ Bana *(Neyle?)* بِالْإِيمَانِ İmanla **لَكُنْتُ Elbet olacaktım** *(Kimlerden?)* **مِنَ الْمُحْضَرِينَ Hazır bulundurulanlardan** *(Kimle?)* مَعَكَ Seninle *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte.

58. وَتَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ Ve cennet ehli der **اَفَمَا نَحْنُ Biz olmayacak mıyız öyle mi?** *(Ne olmayacağız?)* **بِمَيِّتِينَ Ölüler.**

59. **اِلَّا Ancak hariç** *(Ne?)* **مَوْتَتَنَا Ölümümüz** *(Öyle ölümümüz ki,)* **الْاُولٰى Birinci** الَّتِي فِي الدُّنْيَا Dünyada olan **وَمَا نَحْنُ Ve biz değiliz de** *(Ne değiliz?)* **بِمُعَذَّبِينَ Azap edilmişler** هُوَ اسْتِفْهَامُ تَلَذُّذٍ O lezzetlenme sorusudur *(Daha?)* وَتَحَدُّثٍ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Ve Allahın nimetlerinden haber verme *(O nimet ne olduğu halde?)* مِنْ تَأْبِيدِ الْحَيَاةِ Hayatı ebedileştirmekten ibaret olduğu halde وَعَدَمِ التَّعْذِيبِ Ve azaba uğramamaktan ibaret olduğu halde.

60. **اِنَّ هٰذَا Muhakkak ki bu** الَّذِي ذُكِرَتْ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehli için anlatılan şeyler **لَهُوَ Elbet o** *(Nedir?)* **الْفَوْزُ Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* **الْعَظِيمُ Büyük.**

61. **لِمِثْلِ هٰذَا Bunun gibisi için** **فَلْيَعْمَلِ Çalışsın** *(Kim?)* **الْعَامِلُونَ Çalışanlar** قِيلَ Denilmiştir ki يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ Bu söz onlara denilir وَقِيلَ Denilmiştir ki هُمْ يَقُولُونَهُ Onlar o sözü söylerler.

62. **اَذٰلِكَ Bu mu?** الْمَذْكُورُ لَهُمْ Onlar için anlatılanlar *(Nedir?)* **خَيْرٌ Daha hayırlıdır** *(Ne olarak?)* **نُزُلًا Ziyafet olarak** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَا يُعَدُّ لِلنَّازِلِ Konaklayan kişi için hazırlanan şeydir *(Ne olduğu halde?)* مِنْ ضَيْفٍ وَغَيْرِهِ Misafir ve başkasından **اَمْ Yoksa** **شَجَرَةُ الزَّقُّومِ Zakkum ağacı mı?** *(Öyle zakkum ağacı ki,)* الْمُعَدَّةُ لِأَهْلِ النَّارِ Cehennem ehli için hazırlanan وَهِيَ مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ O da acı ağaçların en kötülerindendir *(Nerede?)* بِتِهَامَةَ Tihâme bölgesinde يُنْبِتُهَا اللّٰهُ فِي الْجَحِيمِ Allah onu cehennemde bitirir *(Ne gibi?)* كَمَا سَيَأْتِي İleride geleceği gibi.

63. **إِنَّا Muhakkak ki biz جَعَلْنَاهَا Onu yaptık** *(Ne sebebiyle?)* بِذٰلِكَ Bunu haber vermemiz sebebiyle *(Ne yaptık?)* **فِتْنَةً Fitne** *(Kim için?)* **لِلظَّالِمِينَ Zalimler için** أَيِ الْكَافِرِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke'nin kâfileri için إِذْ قَالُوا Çünkü onlar derler النَّارُ تُحْرِقُ الشَّجَرَ Ateş ağacı yakar فَكَيْفَ تُنْبِتُهُ Onu nasıl bitirecek.

64. **إِنَّهَا Muhakkak o** *(Nedir?)* **شَجَرَةٌ Bir ağaçtır** *(Öyle ağaç ki,)* **تَخْرُجُ Çıkar** *(Nerede?)* **فِي اَصْلِ الْجَحِيمِ Cehennemim dibinde** أَيْ قَعْرِ جَهَنَّمَ Cehennemin derinliğinde وَأَغْصَانُهَا Onun dalları *(Nedir?)* تَرْتَفِعُ إِلٰى دَرَكَاتِهَا Cehennemin tabakalarına yükselir.

65. **طَلْعُهَا Onu tomurcukları** *(Öyle tomurcukları ki,)* الْمُشْبِهُ بِطَلْعِ النَّخْلِ Hurma tomurcuğuna benzeyen **كَأَنَّهُ Sanki o** *(Nedir?)* **رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ Şeytanların başlarıdır** الْحَيَّاتُ Yani, yılanların *(Öyle yılanlar ki,)* الْقَبِيحَةُ الْمَنْظَرِ Korkunç görünümlü.

66. **فَإِنَّهُمْ Muhakkak onlar** أَيِ الْكُفَّارَ Yani, kafirler **لَاٰكِلُونَ Yiyicidirler** *(Neden?)* **مِنْهَا Ondan** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ قُبْحِهَا Çirkin olmasıyla *(Niçin yerler?)* لِشِدَّةِ جُوعِهِمْ Şiddetli aç oldukları için **فَمَالِئُونَ Doldurucudurlar** *(Neden?)* **مِنْهَا Ondan** *(Neyi?)* **الْبُطُونَ Karınlarını.**

67. **ثُمَّ Sonra** **اِنَّ لَهُمْ Muhakkak onlar için vardır** **عَلَيْهَا Onun üzerine** *(Ne vardır?)* **لَشَوْبًا Karışım** *(Neden?)* **مِنْ حَمِيمٍ Kaynar sudan** أَيْ مَاءٍ حَارٍّ Yani, haşlak su *(Öyle su ki,)* يَشْرَبُونَهُ Onu içiyorlar فَيَخْتَلِطُ بِالْمَأْكُولِ مِنْهَا Ve o ağaçtan yemiş oldukları şeyler karışıyor فَيَصِيرُ شَوْبًا لَهُ Ve onun için bir karışım oluyor.

68. **ثُمَّ Sonra** **اِنَّ مَرْجِعَهُمْ Muhakkak onların dönüşü** *(Nedir?)* **لَاِلَى الْجَحِيمِ Elbette cehennemedir** يُفِيدُ Şunu ifade ediyor أَنَّهُمْ يَخْرُجُونَ مِنْهَا Onlar cehennemden çıkacaklardır *(Niçin?)* لِشُرْبِ الْحَمِيمِ Kaynar suyu içmek için *(Daha neyi ifade ediyor?)* وَأَنَّهُ خَارِجَهَا O cehennemin dışındadır.

69. **اِنَّهُمْ Muhakkak onlar** **اَلْفَوْا Buldular** وَجَدُوا Buldular *(Kimi?)* **اٰبَاءَهُمْ Babalarını** *(Ne buldular?)* **ضَالِّينَ Sapık kimseler.**

70. **فَهُمْ Onlar** *(Ne üzerine?)* **عَلٰى اٰثَارِهِمْ Onların izleri üzerine** *(Nedirler?)* **يُهْرَعُونَ Koşturuyorlar** يُزْعَجُونَ إِلٰى اَتْبَاعِهِمْ Onlara tabi olmaya sevk edilirler فَيُسْرِعُونَ إِلَيْهِ Onlar da kendilerine ittiba etmeye koşorlar.

71. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle** **ضَلَّ Sapıttı** *(Ne zaman?)* **قَبْلَهُمْ Onlardan önce** *(Kim?)* **اَكْثَرُ الْاَوَّلِينَ Evvelkilerin çoğu** *(Kimdendir onlar?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden.

72. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Nereye?)* فِيهِمْ **İçlerine** *(Kimi gönderdik?)* مُنْذِرِينَ **Uyarıcıları** *(Öyle uyarıcılar ki,)* مِنَ الرُّسُلِ Peygamberlerden olan مُخَوِّفِينَ Korkutucuları.

73. فَانْظُرْ **Bak** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların akıbeti** الْكَافِرِينَ Kâfirlerin أَيْ عَاقِبَتُهُمْ الْعَذَابُ Yani, onların akıbeti azaptır.

74. اِلَّا **Ancak hariç** عِبَادَ اللّٰهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلِصِينَ **İhlaslı** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنَ الْعَذَابِ Çünkü onlar azaptan kurtuldular *(Niçin?)* لِإِخْلَاصِهِمْ فِي الْعِبَادَةِ İbadette ihlaslı oldukları için أَوْ Veya لِأَنَّ اللّٰهَ أَخْلَصَهُمْ Çünkü Allah onlara ihlas verdi *(Niçin?)* لَهَا İbadet için *(Bu mana ne üzerinedir?)* عَلٰى قِرَاءَةِ فَتْحِ اللَّامِ Lamın fethalı okunması üzerinedir.

75. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** نَادَانَا **Bize nida etti** *(Kim?)* نُوحٌ **Nuh** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ Ey Rabbim أَنِّي Muhakkak ki ben *(Neyim?)* مَغْلُوبٌ Yenik düştüm فَانْتَصِرْ Yardım et فَلَنِعْمَ **Ne güzeldir** *(Kim?)* الْمُجِيبُونَ **İcabet edenler** *(Kime?)* لَهُ Ona *(O da kimdir?)* نَحْنُ Biz أَيْ دَعَانَا عَلٰى قَوْمِهِ Yani, kavmi aleyhine bize dua etti فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِالْغَرْقِ Bize onları boğarak helak ettik.

76. وَنَجَّيْنَاهُ **Ve onu kurtardık** *(Daha kimi?)* وَاَهْلَهُ **Ve ehlini** *(Neden?)* مِنَ الْكَرْبِ **Sıkıntıdan** *(Öyle sıkıntı ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** أَيِ الْغَرْقِ Yani, boğulmakdan.

﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾﴾ فَالنَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْ نَسْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكَانَ لَهُ ثَلَاثَةُ أَوْلَادٍ سَامٍ وَهُوَ أَبُو الْعَرَبِ وَفَارِسَ وَالرُّومِ وَحَامٍ وَهُوَ أَبُو السُّودَانِ وَيَافِثَ أَبُو التُّرْكِ وَالْخَزَرِ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَمَا هُنَالِكَ ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِ﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأُمَمِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿إِنَّا كَذَٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾﴾ ﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾﴾ كُفَّارَ قَوْمِهِ ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ﴾ أَيْ مِمَّنْ تَابَعَهُ فِي أَصْلِ الدِّينِ ﴿لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾﴾ وَإِنْ طَالَ الزَّمَانُ بَيْنَهُمَاوَهُوَ أَلْفَانِ وَسِتُّمِائَةٍ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً وَكَانَ بَيْنَهُمَا هُودٌ وَصَالِحٌ ﴿إِذْ جَاءَ﴾ أَيْ تَابَعَهُ وَقْتَ مَجِيئِهِ ﴿رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾﴾ مِنَ الشَّكِّ وَغَيْرِهِ ﴿إِذْ قَالَ﴾ فِي هَٰذِهِ الْحَالَةِ الْمُسْتَمِرَّةِ لَهُ ﴿لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ﴾ مُوَبِّخًا ﴿مَاذَا﴾ مَا الَّذِي ﴿تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿أَئِفْكًا﴾ فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ ﴿آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾﴾ وَإِفْكًا مَفْعُولٌ لَهُ وَآلِهَةً مَفْعُولٌ بِهِ لِتُرِيدُونَ وَالْإِفْكُ أَسْوَأُ الْكَذِبِ أَيْ أَتَعْبُدُونَ غَيْرَ اللَّهِ ﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ إِذَا عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ أَنَّهُ يَتْرُكُكُمْ بِلَا عِقَابٍ لَا وَكَانُوا نَجَّامِينَ فَخَرَجُوا إِلَى عِيدٍ لَهُمْ وَتَرَكُوا طَعَامَهُمْ عِنْدَ أَصْنَامِهِمْ زَعَمُوا التَّبَرُّكَ عَلَيْهِ فَإِذَا رَجَعُوا أَكَلُوهُ وَقَالُوا لِلسَّيِّدِ إِبْرَاهِيمَ اخْرُجْ مَعَنَا ﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾﴾ إِيهَامًا لَهُمْ أَنَّهُ يَعْتَمِدُ عَلَيْهَا لِيَعْتَمِدُوهُ ﴿فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾﴾ عَلِيلٌ أَيْ سَأَسْقَمُ ﴿فَتَوَلَّوْا عَنْهُ﴾ إِلَى عِيدِهِمْ ﴿مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿فَرَاغَ﴾ مَالَ فِي خُفْيَةٍ ﴿إِلَى آلِهَتِهِمْ﴾ وَهِيَ الْأَصْنَامُ وَعِنْدَهَا الطَّعَامُ ﴿فَقَالَ﴾ اسْتِهْزَاءً ﴿أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾﴾ فَلَمْ يَنْطِقُوا فَقَالَ ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾﴾ فَلَمْ يُجِبْ ﴿فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾﴾ بِالْقُوَّةِ فَكَسَرَهَا فَبَلَغَ قَوْمَهُ مِمَّنْ رَآهُ ﴿فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾﴾ أَيْ يُسْرِعُونَ الْمَشْيَ فَقَالُوا لَهُ نَحْنُ نَعْبُدُهَا وَأَنْتَ تَكْسِرُهَا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ مُوَبِّخًا ﴿أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾﴾ مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا أَصْنَامًا ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ مِنْ نَحْتِكُمْ وَمَنْحُوتِكُمْ فَاعْبُدُوهُ وَحْدَهُ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ وَقِيلَ مَوْصُولَةٌ وَقِيلَ مَوْصُوفَةٌ ﴿قَالُوا﴾ بَيْنَهُمْ ﴿ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا﴾ فَامْلَؤُوهُ حَطَبًا وَأَضْرِمُوهُ بِالنَّارِ فَإِذَا الْتَهَبَ ﴿فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾﴾ النَّارِ الشَّدِيدَةِ ﴿فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا﴾ بِإِلْقَائِهِ فِي النَّارِ لِتُهْلِكَهُ ﴿فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾﴾ الْمَقْهُورِينَ فَخَرَجَ مِنَ النَّارِ سَالِمًا ﴿وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي﴾ مُهَاجِرٌ إِلَيْهِ مِنْ دَارِ الْكُفْرِ

﴿سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾﴾ إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي بِالْمَصِيرِ إِلَيْهِ وَهُوَ الشَّامُ فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ قَالَ ﴿رَبِّ هَبْ لِي﴾ وَلَدًا ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾ أَيْ ذِي حِلْمٍ كَثِيرٍ ﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ﴾ أَيْ أَنْ يَسْعَى مَعَهُ وَيُعِينَهُ قِيلَ بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ وَقِيلَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً ﴿قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى﴾ أَيْ رَأَيْتُ ﴿فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ﴾ وَرُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ حَقٌّ وَأَفْعَالُهُمْ بِأَمْرِ اللهِ تَعَالَى ﴿فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى﴾ مِنَ الرَّأْيِ شَاوَرَهُ لِيَأْنَسَ بِالذَّبْحِ وَيَنْقَادَ لِلْأَمْرِ بِهِ ﴿قَالَ يَا أَبَتِ﴾ التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ ﴿افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ﴾ بِهِ ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ عَلَى ذَلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Biz yalnız Nuh'un soyunu kalıcı kıldık.** Tüm insanlar Nuh'un (aleyhisselam) soyundandır. Onun üç oğlu vardı; Sam,-Arap, Faris ve Rum'ların babasıdır- Hâm, -Sudanlıların babasıdır- ve Yâfes -Türk, Hazer, Ye'cuc-Mecuc ve o bölgede yaşayan diğerlerinin babasıdır-

78. **Sonradan gelen** peygamber**ler** ve ümmetler **arasında** kıyamete kadar **ona** iyi bir nam **bıraktık.**

79. Bizden **Nuh'a, bütün âlemler arasında sürecek selam!**

80. **İşte biz iyileri böyle** onları mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

81. **Zira o, bizim inanmış kullarımızdandı.**

82. **Sonra** kavminden **ötekileri** kâfir olanları **suda boğduk.**

83. **Şüphesiz İbrahim de onun yolunda olanlardan,** dinin özünde ona tabi olanlardan **idi.** İkisi arasındaki zaman bir hayli çoktu; tam iki bin altı yüz kırk sene! Ayrıca ikisi arasında Hud ve Salih peygamberler gönderilmişti

84. **O vakit** tabi oldu **ki; Rabbine** şüphe ve benzeri şeylerden **arınmış bir kalp ile gelmişti.**

85. **Hani o,** bu durumdayken, **babasına ve kavmine** kınama yollu**: Siz kime kulluk ediyorsunuz? demişti.**

86. **"İftira olsun için mi[1] Allah'tan başka ilâhlar istiyorsunuz?"** Yani Allah'tan başkasına mı kulluk ediyorsunuz?

87. **"O halde âlemlerin Rabbi hakkındaki görüşünüz nedir?"** Ondan başkasına ibadet ettiğinizde sizi cezasız bırakacağını mı sanıyorsunuz? Kesinlikle hayır!

---

[1] أَئِفْكًا kelimesi; iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur. Ayrıca bu kelime mefulu leh olup آلهة kelimesi de تريدون fiilinin meful-u bihidir. "İfk" yalanın en kötüsüne denir.

Bu kişiler, müneccimlik yaparlardı. Bir gün bayram münasebetiyle dışarı çıkıp yemeklerini putlarının yanında bıraktılar; böyle yapmakla bereket oluşacağına inanıyorlardı. Döndüklerinde ise onu yediler. İbrahim peygambere de "sen de bizimle birlikte gel" demişlerdi.

88. **Bunun üzerine İbrahim** kendisine güvenmeleri için **yıldızlara** inandığını zannettirmek amacıyla onlara **şöyle bir baktı.**

89 **Ben hasta** olacağ**ım, dedi.**

90. **Ona arkalarını dönüp** bayram yerlerine **gittiler.**

91. **Gizice ilahlarının,** yanlarında yemekler bulunan putlarının **yanına vardı.** Alaylı alaylı **dedi ki; Yemiyor musunuz?** Onlar cevap vermeyince dedi ki:

92. **"Neden konuşmuyorsunuz?"**

93. Yine bir cevap alamayınca**, yanlarına gelip kuvvetlice vurdu** kırıp geçirdi.

94. Kendisini görenler vasıtasıyla bu haber kavmine ulaşınca **koşarak İbrahim'e geldiler** ve dediler ki: biz onlara tapıyoruz, sense kırıyorsun.

95. **İbrahim** kıyarak: Taşlardan ve diğer şeylerden **yonttuklarınız** putlar**a mı ibadet ediyorsunuz?**

96. **Oysaki sizi ve yaptıklarınızı,**[1] yontmanızı da, yonttuklarınızı da **Allah yarattı,** siz ona ibadet edin **dedi.**

97. Birbirlerine **dediler ki: Onun için bir bina yapın,** içini odun doldurduktan sonra onu ateşle tutuşturun. İyice alev aldığında da **derhal onu o şiddetli ateşe atın!**

98. **Böylece** ateşe atıp öldürmek suretiyle **ona bir tuzak kurmayı istediler; fakat biz onları alçaklardan kıldık.** Böylece İbrahim' de (aleyhisselam) ateşten sağ-salim kurtuldu.

99. **"Ben Rabbime gidiyorum,** Kâfir memleketten Ona hicret ediyorum; **O beni** varmamı istediği yer olan Şam'a **eriştirecek**." Mukaddes topraklara vardığında dedi ki:

100. "**Rabbim! Bana salihlerden** olacak bir evlat **ver**."

101. **İşte o zaman biz onu halim,** yumuşak huylu **bir oğul ile müjdeledik.**

102. **Babasıyla beraber yürüyüp gezecek** ve ona yardım edecek **çağa** yedi yahut on üç yaşına **erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı gördüm;** Peygamberlerin rüyaları da haktır; yaptıkları işler Allah tealanın emriyledir. Sonra emre boyun eğmesi ve boğazlanma işine alışması için **bir düşün, ne dersin?**[2] **dedi. O da cevaben: Babacığım!**[3] Kendisiyle **emredildiğin şeyi yap; inşallah beni** bu işe karşı **sabredenlerden bulacaksın, dedi.**

---

[1] وَمَا تَنْحِتُونَ kelimesindeki مَا, mastariyedir. Ayrıca mevsule olduğu da, mevsufe olduğu da söylenmiştir.

[2] تَرَى fiili, meşveret anlamına gelen الرَّأْيُ kökündendir.

[3] أَبَتِ kelimesindeki ت harfi, izafet "ya"sının yerine gelmiştir.

KELİME ANLAMI

77. وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Neyi?)* ذُرِّيَّةَ **Onun soyunu** هُمُ **Onları** *(Ne kıldık?)* الْبَاقِينَ **Kalanlar** وَكَانَ فَالنَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْ نَسْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ İnsanların hepsi Nuh'un (aleyhisselam) neslindendir لَهُ ثَلَاثَةُ أَوْلَادٍ Onun üç evladı vardır *(Ondan bedel?)* سَامٍ Sam وَهُوَ أَبُو الْعَرَبِ وَفَارِسَ وَالرُّومِ O Arap, Faris ve Rum'un babasıdır *(Daha?)* وَحَامٍ Ham وَهُوَ أَبُو السُّودَانِ O Sudanlıların babasıdır *(Daha?)* وَيَافِثَ Yafes *(Kimdir?)* أَبُو التُّرْكِ وَالْخَزَرِ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَمَا هُنَالِكَ Türk, Hazer, Yecüc ve Mecüc ve bu bölgedekilerin babasıdır.

78. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأُمَمِ Peygamberlerden ve ümmetlerden *(Nereye kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

79. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kim üzerine?)* عَلٰى نُوحٍ **Nuh üzerine** *(Nerede?)* فِي الْعَالَمِينَ **Âlemler içinde.**

80. اِنَّا **Muhakkak biz** كَذٰلِكَ **Böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

81. اِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

82. ثُمَّ **Sonra** اَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** كُفَّارَ قَوْمِهِ Kavminin kâfirlerini.

83. وَاِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ **Muhakkak ki Onun tarafındandı** أَيْ مِمَّنْ تَابَعَهُ Yani, Ona tabi olanlardandı *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الدِّينِ Dinin temelinde *(Kim?)* لَاِبْرَاهِيمَ **İbrahim** وَإِنْ طَالَ الزَّمَانُ بَيْنَهُمَا Her ne kadar aralarında uzun zaman olsa bile وَهُوَ O da *(Nedir?)* أَلْفَانِ وَسِتُّمِائَةٍ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً İki bin altı yüz kırk senedir وَكَانَ بَيْنَهُمَا O ikisinin arasında vardır *(Kimler?)* هُودٌ وَصَالِحٌ Hûd ve Salih peygamberler.

84. اِذْ **Çünkü** جَاءَ **Geldi** أَيْ تَابَعَهُ Yani, Ona tabi oldu *(Ne zaman?)* وَقْتَ مَجِيئِهِ Geldiği vakit *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne ile geldiği vakit?)* بِقَلْبٍ **Kalb ile** *(Öyle kalp ki,)* سَلِيمٍ **Temiz** *(Neden?)* مِنَ الشَّكِّ وَغَيْرِهِ Şüphe ve başka şeylerden.

85. اِذْ **Hani** قَالَ **O demişti** *(Ne olduğu halde?)* فِي هٰذِهِ الْحَالَةِ الْمُسْتَمِرَّةِ لَهُ Kendisinin içinde bulunduğu bu durumda iken *(Kime?)* لِاَبِيهِ **Babasına** *(Daha kime?)* وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne olduğu halde?)* مُوَبِّخًا Azarlayıcı olduğu halde مَاذَا **Neye?** مَا الَّذِي Nedir o şey ki تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz.**

86. **أَئِفْكًا Yalancılık etmek için mi?** فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ Bu kelimenin iki hemzesinde geride anlatılan vecihler vardır **آلِهَةً İlahları** *(Kimden başka?)* **دُونَ اللّٰهِ Allah'tan başka** **تُرِيدُونَ İstiyorsunuz** وَإِفْكًا مَفْعُولٌ لَهُ 'İfken' kelimesi meful-u lehtir وَآلِهَةً مَفْعُولٌ بِهِ 'Âliheten' kelimesi ise 'Turidune' fiilinin meflu-u bihidir لِتُرِيدُونَ وَالْإِفْكُ أَسْوَأُ الْكِذْبِ İfk yalanın en kötüsüdür أَيْ أَتَعْبُدُونَ غَيْرَ اللّٰهِ Yani, Allahtan başkasına mı tapıyorsunuz.

87. **فَمَا Nedir? ظَنُّكُمْ Görüşünüz** *(Kim hakkında?)* **بِرَبِّ الْعَالَمِينَ Âlemlerin Rabbi hakkında** *(Ne zaman?)* إِذَا عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ Ondan başkasına ibadet ettiğiniz zaman أَنَّهُ يَتْرُكُكُمْ بِلَا عِقَابٍ O sizi cezasız mı bırakacak? لَا Hayır وَكَانُوا نَجَّامِينَ Müneccim idiler فَخَرَجُوا إِلَى عِيدٍ لَهُمْ Bayramlarına gittiler وَتَرَكُوا طَعَامَهُمْ عِنْدَ أَصْنَامِهِمْ Yemeklerini de putlarının yanında bıraktılar *(Ne oldukları halde?)* زَعَمُوا التَّبَرُّكَ عَلَيْهِ Onlar üzerine bereketleneceklerini zannettikleri halde فَإِذَا رَجَعُوا أَكَلُوهُ Döndüklerinde onu yediler وَقَالُوا لِلسَّيِّدِ إِبْرَاهِيمَ Ve Efendimiz İbrahim'e (aleyhisselam) dediler ki اخْرُجْ مَعَنَا Bizimle birlikte gel.

88. **فَنَظَرَ Ve baktı** *(Ne olmakla?)* **نَظْرَةً Bir bakışla** *(Nereye?)* **فِي النُّجُومِ Yıldızlara** إِيهَامًا لَهُمْ Onlara hissettirmek için *(Neyi?)* أَنَّهُ يَعْتَمِدُ عَلَيْهَا O yıldızlara itimat ediyor *(Niçin?)* لِيَعْتَمِدُوهُ Ona güvenmeleri için.

89. **فَقَالَ Ve dedi ki إِنِّي Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* **سَقِيمٌ Hastayım** عَلِيلٌ Rahatsız أَيْ سَأَسْقَمُ Yani, hasta olacağım.

90. **فَتَوَلَّوْا Ve yüz çevirdiler** *(Kimden?)* **عَنْهُ Ondan** *(Nereye?)* إِلَى عِيدِهِمْ Bayramlarına *(Ne oldukları halde?)* **مُدْبِرِينَ Arkalarını döndükleri halde.**

91. **فَرَاغَ Vardı** فِي خُفْيَةٍ مَالَ Gizlilik içinde meyletti *(Nereye?)* **إِلَى آلِهَتِهِمْ Onların ilahlarına** وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardı وَعِنْدَهَا الطَّعَامُ Yanlarında yemekleri vardı **فَقَالَ Ve dedi** *(Ne olduğu halde?)* اسْتِهْزَاءً Alaya aldığı halde *(Ne dedi?)* **أَلَا تَأْكُلُونَ Yemez misiniz?** فَلَمْ يَنْطِقُوا Konuşmadılar.

92. فَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* **مَا لَكُمْ Size ne oldu? لَا تَنْطِقُونَ Konuşmuyorsunuz** فَلَمْ يُجِبْ Yine bir cevap alamadı.

93. **فَرَاغَ Ve yürüdü** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Nasıl?)* **ضَرْبًا Vurmakla** *(Ne ile?)* **بِالْيَمِينِ Sağ eliyle** بِالْقُوَّةِ Kuvvetlice فَكَسَرَهَا Ve onları kırdı فَبَلَغَ قَوْمَهُ Bu olay kavmine ulaştı *(Kim tarafından?)* مِمَّنْ رَآهُ Onu görenlerden birisi tarafından.

94. فَأَقْبَلُوا **Yöneldiler** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne oldukları halde?)* يَزِفُّونَ **Süratli oldukları halde** أَيْ يُسْرِعُونَ الْمَشْيَ Yani, süratlice koştukları halde فَقَالُوا لَهُ Ve ona dediler ki نَحْنُ نَعْبُدُهَا Biz onarla tapıyoruz وَأَنْتَ تَكْسِرُهَا Sen ise onları kırıyorsun.

95. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne olduğu halde?)* مُوبِخًا Azarlayıcı olduğu halde *(Ne dedi?)* أَتَعْبُدُونَ **Tapıyor musunuz?** *(Neye?)* مَا **O şeylere ki** تَنْحِتُونَ **Yontuyorsunuz** *(Neden?)* مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا Taş ve başka şeylerden *(O şeyler ne olduğu halde?)* أَصْنَامًا Putlar olduğu halde.

96. وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Daha neyi yarattı?)* وَمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنْ نَحْتِكُمْ وَمَنْحُوتِكُمْ Yontmanızdan ve yonttuklarınızdan فَاعْبُدُوهُ وَحْدَهُ Yalnız ona ibadet edin وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ 'Ma' mastariyet içindir وَقِيلَ مَوْصُولَةٌ Ve denilmiştir ki, mevsuledir وَقِيلَ مَوْصُوفَةٌ Ve yine denilmiştir ki, mevsufedir.

97. قَالُوا بَيْنَهُمْ Aralarında **dediler ki** ابْنُوا **İnşa edin** *(Kim için?)* لَهُ **İbrahim için** *(Ne inşa edin?)* بُنْيَانًا **Bir yapı** فَامْلَؤُوهُ حَطَبًا Ve onu odunla doldurun وَأَضْرِمُوهُ بِالنَّارِ Ve ateşle tutuşturun فَإِذَا الْتَهَبَ Ateş alevlendiğinde فَأَلْقُوهُ **Hemen Onu atın** *(Nereye?)* فِي الْجَحِيمِ **Ateşe** النَّارِ الشَّدِيدَةِ Şiddetli ateşe.

98. فَأَرَادُوا **Ve istediler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne istediler?)* كَيْدًا **Tuzak kurmak** *(Ne ile?)* بِإِلْقَائِهِ فِي النَّارِ Onu ateşe atmakla *(Niçin?)* لِتُهْلِكَهُ Onu helak etmek için فَجَعَلْنَاهُمُ **Biz de onları kıldık** *(Ne kıldık?)* الْأَسْفَلِينَ **Alçaklar** الْمَقْهُورِينَ Kahrolmuş kimseler فَخَرَجَ مِنَ النَّارِ سَالِمًا Ve ateşten salim olarak çıktı.

99. وَقَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ben** *(Neyim?)* ذَاهِبٌ **Gidiciyim** *(Kime?)* إِلَى رَبِّي **Rabbime** مُهَاجِرٌ إِلَيْهِ مِنْ دَارِ الْكُفْرِ Küfür yurdundan ona hicret ediciyim سَيَهْدِينِ **Beni ulaştıracak** *(Nereye?)* إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي Rabbimin emrettiği yere *(Neyi emrettiği?)* بِالْمَصِيرِ إِلَيْهِ Oraya gitmeyi وَهُوَ الشَّامُ Orası da Şam'dır.

100. فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ Mukaddes yere ulaştığı zaman قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** هَبْ **İhsan et** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ihsan et?)* وَلَدًا Çocuk *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden.**

101. فَبَشَّرْنَاهُ **Biz de ona müjdeledik** *(Ne?)* بِغُلَامٍ **Çocuk** *(Öyle çocuk ki,)* حَلِيمٍ **Yumuşak huylu** أَيْ ذِي حِلْمٍ كَثِيرٍ Yani, çok hilm sahibi.

102. فَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Erdi** *(Kimle beraber?)* مَعَهُ **Onunla beraber** *(Neye erdi?)* السَّعْيَ **Koşma çağına** أَيْ أَنْ يَسْعٰى مَعَهُ Yani, onunla koşmaya *(Daha?)* وَيُعِينَهُ Ve ona yardım etmeye قِيلَ Denilmiştir ki بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ Yedi yaşına ulaştı وَقِيلَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً Yine denilmiştir ki; on üç yaşına قَالَ **Dedi ki** يَا بُنَيَّ **Ey oğlum** اِنِّي **Muhakkak ben** أَرٰى **Görüyorum** أَيْ رَأَيْتُ Yani, gördüm *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ **Rüyada** *(Ne gördüm?)* أَنِّي **Muhakkak ben** أَذْبَحُكَ **Seni kesiyorum** وَرُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ حَقٌّ Peygamberlerin rüyaları haktır وَأَفْعَالُهُمْ بِأَمْرِ اللّٰهِ تَعَالٰى Onların işleri de Allah Teala'nın emriyledir فَانْظُرْ **Bak** *(Neye?)* مَاذَا **Neyi?** تَرٰى **Görüyorsun** *(Bu kelime hangi köktendir?)* مِنَ الرَّأْيِ Re'y kökünden شَاوَرَهُ Onunla müşavere etti *(Niçin?)* لِيَأْنَسَ بِالذَّبْحِ Kesilmeye alışması için *(Daha?)* وَيَنْقَادَ لِلْأَمْرِ بِهِ Boğazlanmaya dair varid olan emre boyun eğmek için قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا أَبَتِ **Ey babacığım** التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ Bu kelimede bulunan 'ta' izafet yasının yerine gelmiştir اِفْعَلْ **Yap** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تُؤْمَرُ **Emir olunuyorsun** *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle سَتَجِدُنِي **Beni bulacaksın** اِنْ شَاءَ اللّٰهُ **İnşallah** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerden** *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu işe.

﴿فَلَمَّآ أَسْلَمَا﴾ خَضَعَا وَانْقَادَا لِأَمْرِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾﴾ صَرَعَهُ عَلَيْهِ وَلِكُلِّ إِنْسَانٍ جَبِينَانِ بَيْنَهُمَا الْجَبْهَةُ وَكَانَ ذٰلِكَ بِمِنًى وَأَمَرَّ السِّكِّينَ عَلٰى حَلْقِهِ فَلَمْ تَعْمَلْ شَيْئًا بِمَانِعٍ مِنَ الْقُدْرَةِ الْإِلٰهِيَّةِ ﴿وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَآ إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا﴾ بِمَا أَتَيْتَ بِهِ مِمَّا أَمْكَنَكَ مِنْ أَمْرِ الذَّبْحِ أَيْ يَكْفِيكَ ذٰلِكَ فَجُمْلَةُ نَادَيْنَاهُ جَوَابُ لَمَّا بِزِيَادَةِ الْوَاوِ ﴿إِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاكَ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ بِامْتِثَالِ الْأَمْرِ بِإِفْرَاجِ الشِّدَّةِ عَنْهُمْ ﴿إِنَّ هٰذَا﴾ الذَّبْحَ الْمَأْمُورَ بِهِ ﴿لَهُوَ الْبَلَٰٓؤُا الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾﴾ الْاِخْتِبَارُ الظَّاهِرُ ﴿وَفَدَيْنَاهُ﴾ أَيِ الْمَأْمُورَ بِذَبْحِهِ وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ أَوْ إِسْحَاقُ قَوْلَانِ ﴿بِذِبْحٍ﴾ بِكَبْشٍ ﴿عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾﴾ مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ الَّذِي قَرَّبَهُ هَابِيلُ جَاءَ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَذَبَحَهُ السَّيِّدُ إِبْرَاهِيمُ مُكَبِّرًا ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَىٰٓ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾﴾ ﴿وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحٰقَ﴾ اسْتُدِلَّ بِذٰلِكَ عَلٰى أَنَّ الذَّبِيحَ غَيْرُهُ ﴿نَبِيًّا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ يُوجَدُ مُقَدَّرًا نُبُوَّتُهُ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ﴾ بِتَكْثِيرِ ذُرِّيَّتِهِ ﴿وَعَلَىٰٓ إِسْحٰقَ﴾ وَلَدِهِ بِجَعْلِنَا أَكْثَرَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَسْلِهِ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ﴾ مُؤْمِنٌ ﴿وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ كَافِرٌ ﴿مُبِينٌ ﴿١١٣﴾﴾ بَيِّنُ الْكُفْرِ ﴿وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾﴾ أَيِ اسْتِعْبَادِ فِرْعَوْنَ إِيَّاهُمْ ﴿وَنَصَرْنَاهُمْ﴾ عَلَى الْقِبْطِ ﴿فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾﴾ ﴿وَآتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾﴾ الْبَلِيغَ الْبَيَانِ فِيمَا أَتٰى بِهِ مِنَ الْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا وَهُوَ التَّوْرَاةُ ﴿وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ﴾ الطَّرِيقَ ﴿الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾﴾ ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾﴾ ﴿إِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمَا ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾﴾ ﴿إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾﴾ ﴿وَإِنَّ إِلْيَاسَ﴾ بِالْهَمْزَةِ أَوَّلَهُ وَتَرْكِهِ ﴿لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾﴾ قِيلَ هُوَ ابْنُ أَخِي هٰرُونَ أَخِي مُوسٰى وَقِيلَ غَيْرُهُ أُرْسِلَ إِلٰى قَوْمٍ بِبَعْلَبَكَّ وَنَوَاحِيهَا ﴿إِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا ﴿قَالَ لِقَوْمِهِٓ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ اللهَ ﴿أَتَدْعُونَ بَعْلًا﴾ اِسْمُ صَنَمٍ لَهُمْ مِنْ ذَهَبٍ وَبِهِ سُمِّيَ الْبَلَدُ أَيْضًا مُضَافًا إِلٰى بَكَّ أَيْ أَتَعْبُدُونَهُ ﴿وَتَذَرُونَ﴾ تَتْرُكُونَ ﴿أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾﴾ فَلَا تَعْبُدُونَهُ ﴿اللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾﴾ بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ عَلٰى إِضْمَارِ هُوَ وَبِنَصْبِهَا عَلَى الْبَدَلِ مِنْ أَحْسَنَ [اللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ].

TÜRKÇE ANLAMI

103. Ne zaman ki her ikisi de teslim oldu, Allah teâlânın emrini kabul edip boyun eğdi **ve onu yanı üzerine yatırdı,** şakağı üzerine yıktı.[1]

104. Biz ona: "Ey İbrahim!" diye seslendik.[2]

105. Yaptığın "kesme işine teşebbüs etme" işiyle **rüyayı gerçekleştirdin.** Yani bu kadarı sana yeter. **Biz** emre sarılmak suretiyle kendilerine **iyilik edenleri böyle** sıkıntıyı kendilerinden kaldırmak suretiyle **mükâfatlandırırız.**

106. Bu emredildiğin "oğlunu kesme işi" **gerçekten, çok açık bir imtihandır.**

107. Biz, ona, kesmekle emredildiğin oğlun İsmail yahut İshak'a[3] **bedel olarak** cennetten **büyük bir kurban,** koç **verdik.** Bu koç Hâbil'in kurban olarak sunduğu koçtu. Cebrail (aleyhisselam) onu getirdi, efendimiz İbrahim peygamber de tekbir getirerek onu kesti.

108. Geriden gelecekler arasında ona iyi bir nam **bıraktık.**

109. İbrahim'e bizden **selam olsun.**

110. Biz kendilerine **iyilik edenleri böyle,** İbrahim'i mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

111. Elbette o, bizim mümin kullarımızdandır.

112. Salihlerden bir peygamber olarak[4] **ona (İbrahim'e) İshak'ı müjdeledik.** Bu ayet, kurbanlığın İshak olmadığına delil getirilmiştir.

113. Zürriyetini çoğaltmak suretiyle **kendisini ve** oğlu **İshak'ı** peygamberlerin çoğunu kendisinin soyundan yapmak suretiyle **mübarek eyledik; lâkin her ikisinin neslinden iyi,** mümin **kimseler olacağı gibi, kendine açıktan açığa kötülük eden,** küfrü ortada kâfir**ler de olacak.**

114. Andolsun biz Musa'ya da Harun'a da peygamberlik vermek suretiyle **iyilikte bulunmuştuk.**

115. Onları ve kavimlerini, İsrail oğullarını **o büyük sıkıntıdan,** Firavun'un kendilerini köleleştirmesinden **kurtardık.**

116. Kıptî'lere karşı **kendilerine yardım ettik de galip gelen onlar oldu.**

117. Her ikisine de apaçık anlaşılan, getirdiği hadler, hükümler ve diğer konulardaki açıklamaları beliğ **bir kitap** olan Tevrat'ı **verdik.**

118. Her ikisini de doğru yola ilettik.

---

[1] Her insanın -ortasında alnının bulunduğu- iki şakağı vardır. Bu olay Mina'da gerçekleşmiştir. İbrahim (aleyhisselam) bıçağa kesmeyi emretse de bıçak, kudret-i ilahiyeden bir engelle kesmedi.

[2] نَادَيْنَاهُ cümlesi وَ harfi ilavesiyle birlikte لَمَّا'nın cevabıdır.

[3] Kesilmekle emredilen oğlunun İsmail yahut İshak olduğuna dair iki görüş vardır.

[4] نَبِيًّا kelimesi hal-i mukadderedir. Yani o, peygamberliği takdir edilmiş olarak dünyaya gelecektir.

119. Sonra gelenler içinde, onlara iyi bir nam **bıraktık.**

120. Bizden **Musa ve Harun'a selam olsun.**

121. Doğrusu biz, iyileri böyle, Musa ve Harun'a yaptığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

122. Şüphesiz, ikisi de mümin kullarımızdandı.

123. İlyas[1] da şüphe yok ki peygamberlerdendi. Denildiğine göre o, Musa'nın (aleyhisselam) kardeşi Harun'un (aleyhisselam) kardeşinin oğlu idi. Başka biri olduğu da söylenmiştir. "Ba'lebekke" ve civarındaki bir kavme gönderilmiştir.

124. Hani[2] kavmine: Allah'tan **sakınmaz mısınız?**

125. "Yaratanların en iyisini bırakıp da, ona ibadet etmiyorsunuz da **Ba'l'e[3] mi tapıyor** ibadet ediyor**sunuz" demişti.**

126. "(O) Allah'tır[4]; sizin de Rabbinizdir, sizden önce gelen atalarınızın da."

KELİME ANLAMI

103. فَلَمَّا **Ne zaman ki** اَسْلَمَا **Teslim oldular** خَضَعَا وَانْقَادَا Eğildiler ve boyun eğdiler *(Neye?)* لِأَمْرِ اللهِ تَعَالٰى Allah Teala'nın emrine *(Daha?)* وَتَلَّهُ **Ve onu yıktı** *(Nereye?)* لِلْجَبِينِ **Bir yanı üzerine** صَرَعَهُ عَلَيْهِ Onu yanı üzere yatırdı وَلِكُلِّ اِنْسَانٍ جَبِينَانِ Her insan için iki şakak vardır بَيْنَهُمَا الْجَبْهَةُ O iki şakağın arasında alın vardır وَكَانَ ذٰلِكَ بِمِنًى Bu olay Mina'da oldu وَأَمَرَّ السِّكِّينَ عَلٰى حَلْقِهِ Bıçağı İsmail'in boğazı üzerinde gezdirdi فَلَمْ تَعْمَلْ شَيْئًا Bir şey yapmadı *(Ne sebebiyle?)* بِمَانِعٍ مِنَ الْقُدْرَةِ الْإِلٰهِيَّةِ İlahi kudretten bir engel sebebiyle.

104. وَنَادَيْنَاهُ **Ve ona nida ettik** *(Ne diye?)* اَنْ يَا اِبْرَاهِيمُ **Ya İbrahim.**

105. قَدْ **Muhakkak ki** صَدَّقْتَ **Gerçekleştirdin** *(Neyi?)* الرُّؤْيَا **Rüyayı** *(Ne ile?)* بِمَا أَتَيْتَ بِهِ Yaptığın şeylerle *(O şeyler nedendir?)* مِمَّا أَمْكَنَكَ Senin teşebbüs etmen *(Nedir o teşebbüs ettiğin şey?)* مِنْ أَمْرِ الذَّبْحِ Kesme işi أَيْ يَكْفِيكَ ذٰلِكَ Yani, sana bu yeter فَجُمْلَةُ نَادَيْنَاهُ جَوَابُ لَمَّا 'Nadeyna' cümlesi 'Lemma'nın cevabıdır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ الْوَاوِ Vav ziyadesiyle اِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاكَ Seni cezalandırdığımız gibi

---

[1] اِلْيَاسَ kelimesi ilk harfi hem hemze-i katı ile hem de hemze-i vasıl ile okunmuştur.

[2] Mukadder اُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[3] "Ba'l", onların altından yapılmış putunun ismidir. O şehir de sonuna "bekke" kelimesi katılarak bu putun ismini almıştır.

[4] (اللهُ), (رَبُّكُمْ) ve (رَبُّ) kelimeleri الله kelimesinin başına هُوَ takdir edilmek suretiyle merfu okunmuşlardır. Bir diğer kıraatte de (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَحْسَنَ kelimesinden bedel olmak suretiyle mensup olarak okunmuşlardır.

نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Nasıl ile iyilik yapanları?)* بِامْتِثَالِ الْأَمْرِ Emirlere sarılmakla *(Ne ile karşılıklandırırız?)* بِإِفْرَاجِ الشِّدَّةِ عَنْهُمْ Onlardan şiddeti gidermekle.

106. إِنَّ هٰذَا الذَّبْحَ **Muhakkak ki bu** kesim *(Öyle kesim ki,)* الْمَأْمُورُ بِهِ Kendisiyle emredilmiş olan لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْبَلٰٓؤُا **İmtihandır** *(Öyle imtihan ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْاِخْتِبَارُ الظَّاهِرُ Yani, açık bir sınamadır.

107. وَفَدَيْنَاهُ **Ve biz ona fidye olarak verdik** أَيِ الْمَأْمُورَ بِذَبْحِهِ Yani, kesilmesi emrolunan kişiye fidye olarak وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ أَوْ إِسْحَاقُ O da İsmail veya İshak'tır قَوْلَانِ Burada iki görüş vardır *(Neyi fidye olarak verdik?)* بِذِبْحٍ **Bir kurbanlığı** بِكَبْشٍ Bir koçu *(Öyle kurbanlık ki,)* عَظِيمٍ **Büyük** *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten وَهُوَ الَّذِي قَرَّبَهُ هَابِيلُ O Habil'in kurban ettiği hayvandır جَاءَ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ Cebrail (aleyhisselam) onu getirdi فَذَبَحَهُ السَّيِّدُ إِبْرَاهِيمُ Efendimiz İbrahim de (aleyhisselam) onu kesti *(Ne olduğu halde?)* مُكَبِّرًا Tekbir getirdiği halde.

108. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

109. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلٰٓى إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e.**

110. كَذٰلِكَ **Böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onu cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **Güzellik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine.

111. إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Kimlerdedir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

112. وَبَشَّرْنَاهُ **Ona müjdeledik** *(Kimi?)* بِإِسْحٰقَ **İshak'ı** اسْتُدِلَّ بِذٰلِكَ Bu ayetle delil edinildi *(Neye?)* عَلٰى أَنَّ الذَّبِيحَ غَيْرُهُ Kurbanlığın İshak (aleyhisselam)'dan başkası olduğuna *(Ne olduğu halde?)* نَبِيًّا **Peygamber olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Hal-i mukadderadır أَيْ يُوجَدُ مُقَدَّرًا نُبُوَّتُهُ Yani, o, peygamberliği takdir edilmiş olarak dünyaya gelecektir *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden.**

113. وَبَارَكْنَا **Ve bereketler verdik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِتَكْثِيرِ ذُرِّيَّتِهِ Soyunu çoğaltmakla *(Daha kime?)* وَعَلٰٓى إِسْحٰقَ **Ve İshak'a** *(Öyle İshak ki,)* وَلَدِهِ İbrahim'in oğlu *(Ne ile?)* بِجَعْلِنَا أَكْثَرَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَسْلِهِ Çoğu peygamberi onun neslinden yapmakla

مُؤْمِنٌ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا **Her ikisinin neslinden de vardır** *(Kim vardır?)* مُحْسِنٌ **Muhsin** Mümin *(Daha?)* وَظَالِمٌ **Ve Zalim** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Kendine** كَافِرٌ Kafir *(Öyle zalim ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْكُفْرِ Küfrü açık.

114. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** مَنَنَّا **İyilikte bulunduk** *(Kime?)* عَلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'a** *(Ne ile iyilikte bulunduk?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle.

115. وَنَجَّيْنَاهُمَا **Ve o ikisini kurtardık** *(Daha?)* وَقَوْمَهُمَا **O ikisinin kavmini** *(Ondan bedel?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını *(Neden?)* مِنَ الْكَرْبِ **Sıkıntıdan** *(Öyle bir sıkıntıdan ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** أَيِ اسْتِعْبَادِ فِرْعَوْنَ إِيَّاهُمْ Yani, Firavun'un onları köleleştirmesinden.

116. وَنَصَرْنَاهُمْ **Ve onlara yardım ettik** *(Kim üzerine?)* عَلَى الْقِبْطِ Kıbtilere karşı فَكَانُوا **Ve oldular** هُمْ **Onlar** *(Ne oldular?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler.**

117. وَآتَيْنَاهُمَا **O ikisine verdik** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** *(Öyle Kitab'ı ki,)* الْمُسْتَبِينَ **Apaçık anlaşılan** الْبَلِيغَ الْبَيَانَ Beyanı beliğ olan *(Nerede?)* فِيمَا أَتٰى بِهِ Getirdiği şeylerde *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا Hadler, hükümler ve başka şeylerden وَهُوَ التَّوْرَاةُ O da Tevrat'tır.

118. وَهَدَيْنَاهُمَا **Ve o ikisini ulaştırdık** *(Nereye?)* الصِّرَاطَ -الطَّرِيقَ- **Yola** *(Öyle yola ki,)* الْمُسْتَقِيمَ **Dosdoğru.**

119. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمَا **O ikisinin üzerine** *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

120. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلٰى مُوسٰى **Musa'ya** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'a.**

121. إِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُمَا O ikisini mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimleri?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

122. إِنَّهُمَا **O ikisi** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

123. وَإِنَّ إِلْيَاسَ **Muhakkak İlyas da** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْهَمْزَةِ أَوَّلَهُ وَتَرْكِهِ İlk harfi hemzeyle ve hemzesizdir لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Elbette peygamberlerdendir** قِيلَ Denilmiştir ki هُوَ ابْنُ أَخِي هٰرُونَ أَخِي مُوسٰى O, Musa'nın kardeşi Harun'un kardeşinin oğludur وَقِيلَ غَيْرُهُ Denilmiştir ki başkasıdır أُرْسِلَ إِلٰى قَوْمٍ Bir kavme gönderilmiştir *(Nerede olan?)* بِبَعْلَبَكَّ وَنَوَاحِيهَا Ba'lebekke ve etrafında.

124. إِذْ **Hani** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا Mukadder 'Üzkûr' fiiliyle mensuptur قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* أَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?** *(Kimden?)* اللّٰهَ Allah'tan.

125. أَتَدْعُونَ **Tapıyor musunuz?** *(Kime?)* بَعْلًا **Ba'l'e** *(Bu kelime nedir?)* إِسْمُ صَنَمٍ لَهُمْ Onların bir putunun ismidir *(Neden?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından وَبِهِ سُمِّيَ الْبَلَدُ أَيْضًا Ve aynı şekilde şehir de bununla isimlenmiştir *(Ne olduğu halde?)* مُضَافًا إِلَى بَكَّ Bekke'ye muzaf olduğu halde أَيْ أَتَعْبُدُونَهُ Yani, Ona mı ibadet ediyorsunuz? وَتَذَرُونَ **Ve bırakıyorsunuz** تَتْرُكُونَ Terk ediyorsunuz *(Neyi?)* أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ **Yaratıcıların en güzelini** فَلَا تَعْبُدُونَهُ Ona ibadet etmiyorsunuz.

126. اللّٰهَ (O) **Allah'tır** رَبَّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** *(Daha?)* وَرَبَّ اٰبَائِكُمُ **Ve atalarınızın da Rabbidir** *(Öyle atalarınız ki,)* الْأَوَّلِينَ **Evvelkiler** *(Ne ile okunmuştur?)* بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ عَلَى إِضْمَارِ هُوَ Hüve'yi gizlemek üzere üç kelimenin rafı ile *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِنَصْبِهَا عَلَى الْبَدَلِ مِنْ أَحْسَنَ 'Ahsene' kelimesinden bedel yaparak onların nasbıyla.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ فِي النَّارِ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنْهَا ﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَى إِلْيَاسِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ هُوَ إِلْيَاسُ الْمُتَقَدِّمُ ذِكْرُهُ وَقِيلَ هُوَ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ فَجَمَعُوا مَعَهُ تَغْلِيبًا كَقَوْلِهِمْ لِلْمُهَلَّبِ وَقَوْمِهِ الْمُهَلَّبُونَ وَعَلَى قِرَاءَةِ آلِ يَاسِينَ بِالْمَدِّ أَيْ أَهْلِهِ الْمُرَادِ بِهِ إِلْيَاسُ أَيْضًا ﴿إِنَّا كَذَٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾﴾ ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾﴾ ﴿وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾﴾ ﴿إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾﴾ أَيِ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿ثُمَّ دَمَّرْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ كُفَّارَ قَوْمِهِ ﴿وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى آثَارِهِمْ وَمَنَازِلِهِمْ فِي أَسْفَارِكُمْ ﴿مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾﴾ أَيْ وَقْتَ الصَّبَاحِ يَعْنِي بِالنَّهَارِ ﴿وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ مَا حَلَّ بِهِمْ فَتَعْتَبِرُونَ بِهِ ﴿وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ ﴿إِذْ أَبَقَ﴾ هَرَبَ ﴿إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾﴾ السَّفِينَةِ الْمَمْلُوءَةِ حِينَ غَاضَبَ قَوْمَهُ لَمَّا لَمْ يَنْزِلْ بِهِمُ الْعَذَابُ الَّذِي وَعَدَهُمْ بِهِ فَرَكِبَ السَّفِينَةَ فَوَقَفَتْ فِي لُجَّةِ الْبَحْرِ فَقَالَ الْمَلَّاحُونَ هُنَا عَبْدٌ أَبَقَ مِنْ سَيِّدِهِ تُظْهِرُهُ الْقُرْعَةُ ﴿فَسَاهَمَ﴾ قَارَعَ أَهْلَ السَّفِينَةِ ﴿فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾﴾ الْمَغْلُوبِينَ فَأَلْقَوْهُ فِي الْبَحْرِ ﴿فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ﴾ ابْتَلَعَهُ ﴿وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾﴾ أَيْ آتٍ بِمَا يُلَامُ عَلَيْهِ مِنْ ذَهَابِهِ إِلَى الْبَحْرِ وَرُكُوبِهِ السَّفِينَةَ بِلَا إِذْنٍ مِنْ رَبِّهِ ﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ الذَّاكِرِينَ بِقَوْلِهِ كَثِيرًا فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾﴾ لَصَارَ بَطْنُ الْحُوتِ قَبْرًا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿فَنَبَذْنَاهُ﴾ أَلْقَيْنَاهُ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ ﴿بِالْعَرَاءِ﴾ بِوَجْهِ الْأَرْضِ أَيْ بِالسَّاحِلِ مِنْ يَوْمِهِ أَوْ بَعْدَ ثَلَاثَةٍ أَوْ سَبْعَةِ أَيَّامٍ أَوْ عِشْرِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ﴿وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾﴾ عَلِيلٌ كَالْفَرْخِ الْمُمَعَّطِ ﴿وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾﴾ وَهِيَ الْقَرْعُ تُظِلُّهُ بِسَاقٍ عَلَى خِلَافِ الْعَادَةِ فِي الْقَرْعِ مُعْجِزَةً لَهُ وَكَانَتْ تَأْتِيهِ وَعِلَةٌ صَبَاحًا وَمَسَاءً يَشْرَبُ مِنْ لَبَنِهَا حَتَّى قَوِيَ ﴿وَأَرْسَلْنَاهُ﴾ بَعْدَ ذَٰلِكَ كَقَبْلِهِ إِلَى قَوْمٍ بِنِينَوَى مِنْ أَرْضِ الْمَوْصِلِ ﴿إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ﴾ بَلْ ﴿يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾﴾ عِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثِينَ أَوْ سَبْعِينَ أَلْفًا ﴿فَآمَنُوا﴾ عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ الْمَوْعُودِينَ بِهِ ﴿فَمَتَّعْنَاهُمْ﴾ أَبْقَيْنَاهُمْ مُمَتَّعِينَ بِمَا لَهُمْ ﴿إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾﴾ تَنْقَضِي آجَالُهُمْ فِيهِ ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ﴾ اِسْتَخْبِرْ كُفَّارَ مَكَّةَ تَوْبِيخًا لَهُمْ ﴿أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ﴾ بِزَعْمِهِمْ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ

بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾﴾ فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى ﴿اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾﴾
خَلْقَنَا فَيَقُولُونَ ذٰلِكَ ﴿اَلَا اِنَّهُمْ مِنْ اِفْكِهِمْ﴾ كِذْبِهِمْ ﴿لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾﴾ ﴿وَلَدَ اللّٰهُ﴾ بِقَوْلِهِمُ
الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾﴾ فِيهِ ﴿اَصْطَفَى﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ
وَاسْتُغْنِيَ بِهَا عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ فَحُذِفَتْ أَيِ اخْتَارَ ﴿الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

127. **Bunun üzerine İlyas'ı yalanladılar; onun için onların hepsi** cehenneme **götürüleceklerdir.**

128. **Ancak** aralarından **Allah'ın ihlâslı kulları,** müminler **hariç;** onlar oradan kurtulmuş olacaklardır.

129. **Sonra gelenler içinde, kendisine** iyi bir nam **bıraktık,**

130. "Bizden **İlyas'a**[1] **selâm!"**

131. **Şüphesiz biz, iyileri işte böyle** onu mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

132. **Çünkü o, bizim mümin kullarımızdandı.**

133. **Lût da elbette peygamberlerdendi.**

134. Yâd et! **Hani biz Lût'u ve ailesinin hepsini kurtardık;**

135. **Ancak** azapta **kalanlar arasında olan yaşlı bir kadın hariç!**

136. **Sonra diğerlerini,** kavminin kâfirlerini **yok ettik.**

137-8. **Elbette siz de** yaptığınız yolculuklarda **gündüz**[2] **ve gece onlar**ın kalıntılarına ve evlerin**e uğruyorsunuz.** Ey Mekkeliler! **Hâla** onların başına gelenleri **düşün**üp de ibret al**mayacak mısınız?**

139. **Doğrusu Yunus da gönderilen peygamberlerdendi.**

140. **Hani o,** kavmine vaat ettiği azap inmeyip onlara kızdığında **dolu bir gemiye binip kaçmıştı.** Gemiye binmiş fakat gemi hareket etmeyince denizciler "Aramızda efendisinden kaçmış bir köle var; kura çekersek ortaya çıkar" demişlerdi.

141. Gemide olanlarla **karşılıklı kur'a çektiler de** kura'da **kaybedenlerden oldu;** bunun üzerine onu denize attılar.

142. **Yunus,** Rabbinin izni olmadan sahile gidip gemiye binmek gibi **kınanacak bir iş yapmışken, onu bir balık yuttu.**

---

[1] إِلْ يَاسِينَ diye bahsedilen kişi geride de geçen İlyas'tır (aleyhisselam). Bu kelimeyle İlyas'ın (aleyhisselam) ve -tıpkı مُهَلَّب ve kavmine مُهَلَّبُونَ dendiği gibi, tağlib yoluyla onunla birlikte cemilenmek suretiyle- ona inananların da kastedildiği de söylenmiştir. آل ياسين şeklinde çekerek okunan kıraate göre ayetin manası "Bizden **Yâsîn hanedanına selam**" şeklinde olur; burada da "Yâsîn hânedânı" ile kastedilen İlyas'tır. (aleyhisselam)

[2] مُصْبِحِينَ kelimesi sabah vaktinde; yani gündüzleyin demektir.

143. **Eğer** balığın karnında **Allah'ı tesbih edenlerden,** "Senden başka ilah yok, şüphesiz ben zalimlerden oldum" sözünü çokça söylemesi **olmasaydı,**

144. **tekrar diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı,** balığın karnı kıyamet gününe kadar ona mezar olurdu.

145. Hemen o gün, ya da; üç, yedi, yirmi veya kırk gün sonra **hasta bir vaziyette,** tüyü yolunmuş yavru gibi **iken kendisini** balığın karnından **yeryüzüne,** sahil kenarına **çıkardık.**

146. **Ve üstüne kabak türünden** normalin aksine ve bir mucize olarak gövdeli, **geniş yapraklı** kendisine gövde yapan **bir bitki bitirdik.** O, sabah-akşam yanına gelen bir dağ keçisinin sütünden içerdi. Nihayetinde kendini toparlayıp eski gücüne kavuştu.

147. Bundan sonra **onu,** daha önce de olduğu gibi Musul topraklarında bulunan Ninova'daki kavmine; **yüz bin; aslında daha da çok kişiye,** yüz yirmi bin veya yüz otuz bin veya yüz yetmiş bin kişiye **peygamber olarak gönderdik.**

148. **Sonunda** vaat edildiklerini azabı gördüklerinde **ona iman ettiler, bunun üzerine biz de onları** sahip oldukları servetlerle birlikte **bir süreye kadar,** ecelleri sona erene kadar **yaşattık.**

149. **Onlara,** Mekkeli kâfirlere onları kınayarak **sor:** Meleklerin Allah'ın kızı olduğu şeklindeki inanışlarına göre **Kızlar Rabbinin de, erkekler onların mı?** Bu şekilde onlar daha üstün olanı kendilerine tahsis etmiş oluyorlar.

150. **Yoksa biz melekleri onların gözü önünde,** yaratmamızı görür bir halde iken **kız olarak mı yarattık** ki onlar bunu diyorlar.

151. **Dikkat edin, kesinlikle** "Meleklerin Allah'ın kızları olduğu şeklindeki sözleri ile" **uydurup söylüyorlar ki;**

152. **"Allah doğurdu". Onlar** bu konuda **şüphesiz yalancıdırlar.**

153. **Allah, kızları oğullara tercih mi etmiş,** seçmiş![1]

KELİME ANLAMI

127. **فَكَذَّبُوهُ Ve Onu yalanladılar فَإِنَّهُمْ Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* **لَمُحْضَرُونَ Hazır edilmişlerdir** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte.

128. **إِلَّا Ancak hariç** *(Kim?)* **عِبَادَ اللَّهِ Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* **الْمُخْلَصِينَ İhlâs verilmiş** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ Onlardan iman etmiş olanlar فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنْهَا Zira onlar ateşten kurtulurlar.

129. **وَتَرَكْنَا Ve bıraktık** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِ Onun üzerine** *(Nerede?)* **فِي الْآخِرِينَ Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

[1] أَصْطَفَى kelimesi, istifham için gelen fethalı hemze ile okunmuş, gerek kalmadığından hemze-i vasıl da hazfedilmiştir.

130. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلٰى اِلْيَاسِينَ **İlyas'ın üzerine** هُوَ اِلْيَاسُ الْمُتَقَدِّمُ ذِكْرُهُ O geride zikri geçen İlyas'tır وَقِيلَ هُوَ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ Denilmiştir ki; O ve Onunla birlikte iman edenlerdir فَجَمَعُوا مَعَهُ تَغْلِيبًا Onunla birlikte tağlib yoluyla cemilenmiştirler *(Ne gibi?)* كَقَوْلِهِمْ لِلْمُهَلَّبِ وَقَوْمِهِ Arapların, Mühelleb ve kavmi için söyledikleri gibi *(O da nedir?)* الْمُهَلَّبُونَ Muhellebun وَعَلٰى قِرَاءَةِ آلِ يَاسِينَ 'Ali Yasin' şeklinde okunan kıraate göre ise *(Ne ile?)* بِالْمَدِّ Med ile أَيْ أَهْلِهِ Yani, Onun ehli الْمُرَادِ بِهِ اِلْيَاسُ أَيْضًا Onunla maksat yine İlyas'tır.

131. اِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onu cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimleri?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

132. اِنَّهُ **O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

133. وَاِنَّ **Muhakkak ki** لُوطًا **Lût** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerdendir.**

134. اُذْكُرْ Hatırla اِذْ **Hani** نَجَّيْنَاهُ **Onu kurtardık** *(Daha?)* وَاَهْلَهُ **Ve ehlini** اَجْمَعِينَ **Hepsini.**

135. اِلَّا **Ancak kurtarmadık** *(Kimi?)* عَجُوزاً **Yaşlı bir kadını** *(Öyle kadın ki,)* فِي الْغَابِرِينَ **Geride olanlardan** أَيِ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta kalanlardan.

136. ثُمَّ **Sonra** دَمَّرْنَا **Yerle bir ettik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** كُفَّارَ قَوْمِهِ Kavminin kâfirlerini.

137. وَاِنَّكُمْ **Muhakkak siz** لَتَمُرُّونَ **Elbette uğruyorsunuz** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** عَلٰى آثَارِهِمْ وَمَنَازِلِهِمْ Onların izlerine ve yurtlarına *(Nerede?)* فِي أَسْفَارِكُمْ Seferlerinizde *(Ne olduğunuz halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlayıcı olduğunuz halde** أَيْ وَقْتَ الصَّبَاحِ Yani, sabah vaktinde يَعْنِي بِالنَّهَارِ Yani, gündüz vaktinde *(Daha ne zaman?)*

138. وَبِالَّيْلِ **Ve akşamleyin** اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Düşünmeyecek misiniz?** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Neyi?)* مَا حَلَّ بِهِمْ Onların başına gelenleri فَتَعْتَبِرُونَ بِهِ Onunla ders alasınız.

139. وَاِنَّ يُونُسَ **Muhakkak ki Yunus** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerdendir.**

140. اِذْ **Hani** اَبَقَ **Kaçtı** هَرَبَ Firar etti *(Nereye?)* اِلَى الْفُلْكِ **Gemiye** *(Öyle gemi ki,)* الْمَشْحُونِ **Dolu** السَّفِينَةِ الْمَمْلُوءَةِ Dolu bir gemiye *(Ne zaman?)* حِينَ غَاضَبَ قَوْمَهُ Kavmine kızdığında *(Ne zaman?)* لَمَّا لَمْ يَنْزِلْ بِهِمُ الْعَذَابُ (Allah) onlara azap indirmediği zaman

فَوَقَفَتْ (Daha?) Ve gemiye bindi فَرَكِبَ السَّفِينَةَ Onlara vaad ettiği azabı الَّذِي وَعَدَهُمْ بِهِ Gemi denizin derin bir yerinde durdu فِي لُجَّةِ الْبَحْرِ فَقَالَ الْمَلَّاحُونَ Denizciler dedi ki هُنَا عَبْدٌ أَبَقَ مِنْ سَيِّدِهِ Aramızda efendisinden kaçmış bir köle var تُظْهِرُهُ الْقُرْعَةُ Kura onu ortaya çıkarır.

141. فَسَاهَمَ **Kura çekiştiler** قَارَعَ أَهْلُ السَّفِينَةِ Gemi halkı kura çekti فَكَانَ **Ve oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُدْحَضِينَ **Kaybedenlerden** الْمَغْلُوبِينَ Yenilenlerden فَأَلْقَوْهُ فِي الْبَحْرِ Ve onu denize attılar.

142. فَالْتَقَمَهُ **Onu yuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ **Bir balık** ابْتَلَعَهُ Onu yuttu *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** *(Nedir?)* مُلِيمٌ **Kınanacak bir iş yapmıştır** أَيْ آتٍ Yani, yapmıştı *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki يُلَامُ عَلَيْهِ O şey kınanır *(O şey de neden ibarettir?)* مِنْ ذَهَابِهِ إِلَى الْبَحْرِ Denize gitmesinden *(Daha?)* وَرُكُوبِهِ السَّفِينَةَ Gemiye binmesinden بِلَا إِذْنٍ مِنْ رَبِّهِ Rabbinden izni olmadan.

143. فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ **Şayet o olmasaydı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُسَبِّحِينَ **Tesbih edenlerden** الذَّاكِرِينَ Zikredenlerden *(Neyi?)* بِقَوْلِهِ Şu sözü كَثِيرًا Çokça *(Nerede?)* فِي بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnında *(O söz nedir?)* لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ 'Senden başka ilah yoktur سُبْحَانَكَ Seni tenzih ederim إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ Ben gerçekten zalimlerden oldum' sözü.

144. لَلَبِثَ **Elbette kalırdı** *(Nerede?)* فِي بَطْنِهِ **Onun karnında** *(Nereye kadar?)* إِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri güne kadar** لَصَارَ بَطْنُ الْحُوتِ Elbette balığın karnı olurdu *(Ne olurdu?)* قَبْرًا لَهُ Onun kabri olurdu *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

145. فَنَبَذْنَاهُ **Onu attık** أَيْ أَلْقَيْنَاهُ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ Yani, Onu balığın karnından attık *(Nereye?)* بِالْعَرَاءِ **Alana** بِوَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzüne أَيْ بِالسَّاحِلِ Yani, sahile *(Ne zaman?)* مِنْ يَوْمِهِ O günde أَوْ بَعْدَ ثَلَاثَةٍ أَوْ سَبْعَةِ أَيَّامٍ Veya üç veya yedi gün sonra أَوْ عِشْرِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا Veya yirmi veya kırk gün sonra *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** *(Nedir?)* سَقِيمٌ **Hastadır** عَلِيلٌ Rahatsız *(Ne gibi?)* كَالْفَرْخِ الْمُمَعَّطِ Tüyü yolunmuş yavru gibi.

146. وَأَنْبَتْنَا **Ve biz bitirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne bitirdik?)* شَجَرَةً **Ağaç** *(Neden?)* مِنْ يَقْطِينٍ **Kabaktan** وَهِيَ O *(Nedir?)* الْقَرْعُ Kabaktır *(Öyle kabak ki,)* تُظِلُّهُ Onu gölgeliyor *(Ne ile?)* بِسَاقٍ Gövdesiyle عَلٰى خِلَافِ الْعَادَةِ فِي الْقَرْعِ Kabakta ki adetin tersine *(O kabak ne olduğu halde?)* مُعْجِزَةً لَهُ Ona bir mucize olduğu halde وَكَانَتْ تَأْتِيهِ Yunus'a (aleyhisselam) gelirdi *(Ne?)* وَعِلَةٌ Keçi *(Ne zaman?)* صَبَاحًا وَمَسَاءً Sabah ve akşam يَشْرَبُ مِنْ لَبَنِهَا Onun sütünden içerdi حَتّٰى قَوِيَ Ta ki gücü yerine geldi.

147. وَاَرْسَلْنَاهُ **Onu gönderdik** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra *(Ne gibi?)* كَقَبْلِهِ Öncesinde olduğu gibi *(Nereye?)* اِلٰى قَوْمٍ بِنِينَوٰى Ninova'daki kavmine *(O da neredendir?)* مِنْ أَرْضِ الْمَوْصِلِ Musul topraklarındadır *(Kime?)* اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ **Yüz bin kişiye** اَوْ **Veya** بَلْ Bilakis يَزِيدُونَ **Artıyorlardı** *(Neye?)* عِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثِينَ أَوْ سَبْعِينَ أَلْفًا Yüz yirmi bin veya yüz otuz bine veya yüz yetmiş bine.

148. فَاٰمَنُوا **Ve iman ettiler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ Azabı gördüklerinde *(Öyle azabı ki,)* الْمَوْعُودِينَ بِهِ Kendisiyle vaat edildikleri فَمَتَّعْنَاهُمْ **Biz de onları faydalandırdık** أَبْقَيْنَاهُمْ Yani, onları bıraktık *(Ne oldukları halde?)* مُمَتَّعِينَ بِمَا لَهُمْ Onlara ait olan şeylerle faydalandıkları halde *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى حِينٍ **Biz zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* تَنْقَضِي آجَالُهُمْ فِيهِ Orada ecelleri sona erecek.

149. فَاسْتَفْتِهِمْ **Onlara sor** اِسْتَخْبِرْ Haber vermesini iste *(Kimin?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin *(Ne olduğun halde?)* تَوْبِيخًا لَهُمْ Onları azarlayarak *(Neyi sor?)* اَلِرَبِّكَ **Rabbinin öyle mi?** *(Kimler?)* الْبَنَاتُ **Kızlar** *(Ne ile?)* بِزَعْمِهِمْ Onların iddia etmeleriyle *(Neyi?)* أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ 'Muhakkak melekler Allah'ın kızlarıdır' diye وَلَهُمُ **Ve onların (öyle mi?)** *(Kimler?)* الْبَنُونَ **Erkekler** فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى Daha üstün olanı (kendilerine) ait kılıyorlar.

150. اَمْ **Yoksa** خَلَقْنَا **Yarattık mı?** *(Kimi?)* الْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** *(Ne oldukları halde?)* اِنَاثًا **Kızlar olarak** وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* شَاهِدُونَ **Şahitlerdir** *(Neye?)* خَلْقَنَا Yaratmamıza فَيَقُولُونَ ذٰلِكَ Ki bunu diyorlar.

151. اَلَا **Dikkat edin!** اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** مِنْ اِفْكِهِمْ **İftiralarından dolayı** كِذْبِهِمْ Yalanlarından dolayı لَيَقُولُونَ **Elbette diyorlar** *(Ne diyorlar?)*

152. وَلَدَ **Doğurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile bunu diyorlar?)* بِقَوْلِهِمْ Onların şu sözüyle الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' sözüyle وَاِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedirler?)* لَكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda.

153. اَصْطَفَى **Tercih mi etmiş?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ İstifham için gelen hemzenin fethasıyla وَاسْتُغْنِيَ بِهَا Bu hemzeyle ihtiyaç gitmiştir *(Neden?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemzeyi vasıldan فَحُذِفَتْ Ve hemzeyi vasıl hazfedilmiştir أَيِ اخْتَارَ Yani, seçmiş mi? demektir *(Kimi?)* الْبَنَاتِ **Kızları** *(Kime?)* عَلَى الْبَنِينَ **Erkeklere.**

﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ (١٥٤)﴾ هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ ﴿اَفَلَا تَذَكَّرُونَ (١٥٥)﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الذَّالِ أَنَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿اَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ (١٥٦)﴾ حُجَّةٌ وَاضِحَةٌ أَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا ﴿فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ﴾ اَلتَّوْرَاةَ فَأَرُونِي ذٰلِكَ فِيهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٥٧)﴾ فِي قَوْلِكُمْ ذٰلِكَ ﴿وَجَعَلُوا﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿بَيْنَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَبَيْنَ الْجِنَّةِ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ لِاجْتِنَانِهِمْ عَنِ الْأَبْصَارِ ﴿نَسَبًا﴾ بِقَوْلِهِمْ إِنَّهَا بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ اِنَّهُمْ﴾ أَيْ قَائِلِي ذٰلِكَ ﴿لَمُحْضَرُونَ (١٥٨)﴾ لِلنَّارِ يُعَذَّبُونَ فِيهَا ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ (١٥٩)﴾ بِأَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا ﴿اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ (١٦٠)﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ أَيْ فَإِنَّهُمْ يُنَزِّهُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى عَمَّا يَصِفُهُ هٰؤُلَاءِ ﴿فَاِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ (١٦١)﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿مَٓا اَنْتُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلٰى مَعْبُودِكُمْ وَعَلَيْهِ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿بِفَاتِنِينَ (١٦٢)﴾ أَيْ أَحَدًا ﴿اِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ (١٦٣)﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى قَالَ جِبْرِيلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَمَا مِنَّا﴾ مَعْشَرِ الْمَلَائِكَةِ أَحَدٌ ﴿اِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ (١٦٤)﴾ فِي السَّمٰوَاتِ يَعْبُدُ اللّٰهَ فِيهِ لَا يَتَجَاوَزُهُ ﴿وَاِنَّا لَنَحْنُ الصَّٓافُّونَ (١٦٥)﴾ أَقْدَامَنَا فِي الصَّلَاةِ ﴿وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ (١٦٦)﴾ الْمُنَزِّهُونَ اللّٰهَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ ﴿كَانُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَيَقُولُونَ (١٦٧)﴾ ﴿لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا﴾ كِتَابًا ﴿مِنَ الْاَوَّلِينَ (١٦٨)﴾ أَيْ مِنْ كُتُبِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿لَكُنَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ (١٦٩)﴾ الْعِبَادَةَ لَهُ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَكَفَرُوا بِهِ﴾ أَيْ بِالْكِتَابِ الَّذِي جَاءَهُمْ وَهُوَ الْقُرْآنُ الْأَشْرَفُ مِنْ تِلْكَ الْكُتُبِ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (١٧٠)﴾ عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا﴾ بِالنَّصْرِ ﴿لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ (١٧١)﴾ وَهِيَ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي أَوْ هِيَ قَوْلُهُ ﴿اِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ (١٧٢)﴾ ﴿وَاِنَّ جُنْدَنَا﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَهُمُ الْغَالِبُونَ (١٧٣)﴾ الْكُفَّارَ بِالْحُجَّةِ وَالنُّصْرَةِ عَلَيْهِمْ فِي الدُّنْيَا وَإِنْ لَمْ يَنْتَصِرْ بَعْضٌ مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا فَفِي الْآخِرَةِ ﴿فَتَوَلَّ عَنْهُمْ﴾ أَيْ أَعْرِضْ عَنْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿حَتّٰى حِينٍ (١٧٤)﴾ تُؤْمَرُ فِيهِ بِقِتَالِهِمْ ﴿وَاَبْصِرْهُمْ﴾ إِذَا نَزَلَ بِهِمُ الْعَذَابُ ﴿فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ (١٧٥)﴾ عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ فَقَالُوا اسْتِهْزَاءً مَتٰى نُزُولُ هٰذَا الْعَذَابِ قَالَ تَعَالٰى تَهْدِيدًا لَهُمْ ﴿اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ (١٧٦)﴾

﴿فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ﴾ بِفِنَائِهِمْ قَالَ الْفَرَّاءُ الْعَرَبُ تَكْتَفِي بِذِكْرِ السَّاحَةِ عَنِ الْقَوْمِ ﴿فَسَآءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾﴾ فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ ﴿وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴿١٧٨﴾﴾ ﴿وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾﴾ كَرَّرَ تَأْكِيدًا لِتَهْدِيدِهِمْ وَتَسْلِيَةً لَهُ ﷺ ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ﴾ الْغَلَبَةِ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾﴾ بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا ﴿وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾﴾ الْمُبَلِّغِينَ عَنِ اللهِ التَّوْحِيدَ وَالشَّرَائِعَ ﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾﴾ عَلَى نَصْرِهِمْ وَهَلَاكِ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

154. **Ne oluyor size? Nasıl** böyle fasitçe **hükmediyorsunuz?**

155. **Hiç** Allah'ın çocuktan münezzeh olduğunu **düşünmüyor musunuz?**[1]

156. **Yoksa sizin** Allah'ın bir çocuğu olduğuna dair **açık bir deliliniz mi var?**

157. Eğer bu konuda **doğru sözlülerden iseniz, kitabınız** Tevrat'**ı getirin** ve onu bana Tevrat'ta gösterin**!**

158. Müşrikler, "Melekler Allah teâlanın kızlarıdır" sözleriyle **Allah** teâla **ile cinler,** yani melekler[2] **arasında da bir nesep uydurdular. Andolsun, cinler de o** sözü söyleye**nlerin** içerisinde azap görecekleri ateşe **götürüleceklerini bilirler.**

159. **Allah,** kendisinin çocuk edindiği şeklindeki **onların isnat edegeldiklerinden yücedir, münezzehtir.**

160. **Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları** olan müminler **hariç!**[3] **(onlar azap görmeyeceklerdir)**

161. **Sizler ve taptıklarınız;** putlar**!**

162. **Hiçbiriniz,** kimseyi **ona,** taptıklarınıza **karşı**[4] **fitneye düşüremezsiniz.**

163. Allah teala'nın ilminde **Cehenneme girecek kimse hariç!**

164. Cibril (aleyhisselam) Hz. Peygamber efendimiz'e (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: **Bizden;** melekler güruhundan **her biri için,** kendisini geçemediği ve içerisinde Allah'a ibadet ettiği, göklerde **bilinen bir makam vardır.**"

165. "**Şüphesiz biz**im ayaklarımız**, orada** namaz esnasında **sıra sıradır.**"

---

[1] تَذَّكَّرُونَ kelimesi, ت harfi ذ harfine idgam edilerek okunmuştur.

[2] Melekler gözle görülmediği için kendilerine "cin" denmiştir.

[3] Buradaki istisna, munkatıdır; zira müminler, bu kişilerin yakıştırdığı şeylerden Allah'ı tenzih ederler.

[4] عَلَيْهِ'deki عَلَى harfi cerri فَاتِنِينَ'ye taalluk eder.

166. "**Ve şüphesiz Allah'ı** kendisine yaraşmayan şeylerden **tesbih eder,** tenzih eder**iz.**"

167. "Mekkeli kâfirler **şöyle diyorlardı.**"[1]

168. "**Eğer önceki** ümmet**lere verilen** kitap**lardan bizde de bir kitap olsaydı,**"

169. "**Mutlaka Allah'ın** ibadette kendisine karşı **ihlâslı olan kulları olurduk!**"

170. Allah teala buyuruyor ki: **İşte şimdi onu;** kendilerine gelen ve kitaplar arasında en kıymetli kitap olan Kuran'ı **inkâr ettiler; ama ileride** bu inkârlarının akıbetini **bileceklerdir!**

171. **Andolsun ki, peygamber kullarımıza** yardım **sözü vermişizdir.** Bu, ya şu sözdür: "Elbette ben ve peygamberlerim galip gelecektir" ya da bir sonraki ayette geçen sözdür:

172. **Onlar mutlaka zafere ulaşanlar olacaklardır.**

173. **Bizim ordumuz** olan müminler **şüphesiz** kâfirlere karşı gerek delil olarak gerekse dünyada iken onlara karşı görecekleri yardımla **üstün gelecektir.** Bazı müminler bu yardımı dünyada görmezse, ahirette mutlaka görecektir.

174. **Onun için sen** kendileriyle savaş etmekle emredileceğin **bir zamana kadar onlara aldırma,** Mekkeli kâfirlerden yüz çevir.

175. Azap başlarına indiğinde **Onların halini gör, onlar da** inkârlarının akıbetini **görecekler.**

Alay ederek "Azap ne zaman inecek" dediklerinde Allah teala onları tehdit ederek şöyle buyurmuştur:

176. **Azabımızı acele mi istiyorlar?**

177. **Azap yurtlarına**[2] **indiğinde, uyarılanların**[3] **sabahı ne kötü olur!**

178. **Sen bir zamana kadar onlara aldırma!**

179. **Onların halini gör, onlar da göreceklerdir.**[4]

180. **Senin izzet,** galebe **sahibi Rabbin, onların isnat etmekte oldukları** kendisinin çocuğu olduğu şeklindeki **vasıflardan yücedir, münezzehtir.**

181. **Gönderilen,** Allah'ın tevhidini ve şeriatlarını ulaştıran **bütün peygamberlere selam olsun!**

182. **Âlemlerin Rabbi olan Allah'a da** peygamberlerine yaptığı yardım ve kâfirleri helak etmesinden dolayı **hamd olsun!**

---

[1] Buradaki إِنْ, şeddeliden tahfif edilmiştir.

[2] Ferrâ diyor ki: "Araplar bir kavimden bahsederken "السَّاحَة" kelimesini kullanmakla yetinirlerdi.

[3] Burada zahir isim yerine zamirli ifade kullanılmıştır.

[4] Bu ifadeyi onlara yaptığı tehdidi tekitlemek ve Hz. Peygamber Efendimizi (sallallahu aleyhi vesellem) teselli için tekrar etmiştir.

KELİME ANLAMI

154. مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** كَيْفَ تَحْكُمُونَ **Nasıl hükmediyorsunuz?** *(Nasıl?)* هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ Bu bozuk hükmetmeyle.

155. اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Düşünmez misiniz?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الذَّالِ Te harfini zel harfine idgam etmekle *(Neyi düşünmez misiniz?)* أَنَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى Muhakkak O Sübhan ve Teala *(Nedir?)* مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ Doğurmaktan münezzehtir.

156. اَمْ **Yoksa** لَكُمْ **Sizin için var mı?** *(Ne var mı?)* سُلْطَانٌ **Delil** *(Öyle delil ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** حُجَّةٌ وَاضِحَةٌ Açık bir huccet *(Neyi?)* أَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا Muhakkak Allah için bir çocuk vardır.

157. فَأْتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بِكِتَابِكُمْ **Kitabınızı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَأَرُونِي ذٰلِكَ Ve bana bunu gösterin *(Nerede?)* فِيهِ Tevrat'ta اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ ذٰلِكَ Bu sözünüzde.

158. وَجَعَلُوا **Ve uydurdular** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani, müşrikler *(Nerede?)* بَيْنَهُ تَعَالٰى **Onun,** Allah tealanın **arasında** *(Daha?)* وَبَيْنَ الْجِنَّةِ **Ve cinler arasında** أَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, melekler arasında *(Niçin böyle isimlendirildiler?)* لِاجْتِنَانِهِمْ عَنِ الْأَبْصَارِ Gözlerden gizli oldukları için *(Ne uydurdular?)* نَسَبًا **Nesep** *(Ne ile uydurdular?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle إِنَّهَا بَنَاتُ اللّٰهِ 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' sözüyle وَلَقَدْ **Andolsun** عَلِمَتِ **Bilir** *(Kim?)* الْجِنَّةُ **Cinler** *(Neyi bilirler?)* اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** أَيْ قَائِلِي ذٰلِكَ Yani, bunu söyleyenler *(Nedirler?)* لَمُحْضَرُونَ لِلنَّارِ Ateşe **hazır edilenlerdir** *(Öyle ateş ki,)* يُعَذَّبُونَ فِيهَا Orada azap edilecekler.

159. سُبْحَانَ اللّٰهِ تَنْزِيهًا لَهُ **Allah münezzehtir** *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** *(Ne ile vasıflıyorlar?)* بِأَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا Allah için çocuk vardır.

160. اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* عِبَادَ اللّٰهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlâs erdirilmiş** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Müminler *(Bu kelime nedir?)* اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisnai munkatıdır أَيْ فَإِنَّهُمْ يُنَزِّهُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى Yani, Onlar Allah Teala'yı tenzih ediyorlar *(Neden?)* عَمَّا يَصِفُهُ هٰؤُلَاءِ Bunların vasıfladıkları şeylerden.

161. فَاِنَّكُمْ **Zira siz** *(Daha?)* وَمَا تَعْبُدُونَ **Ve taptığınız** مِنَ الْأَصْنَامِ Putlar.

162. مَا اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** أَيْ عَلٰى مَعْبُودِكُمْ Yani, taptığınız şeylere وَعَلَيْهِ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ بِفَاتِنِينَ 'Alâ' harfi cerri 'Fâtinin' kelimesine muteallıktır *(Ne değilsiniz?)* بِفَاتِنِينَ **Fitneleyici değilsiniz** أَيْ أَحَدًا Yani, kimseyi.

163. **إِلَّا Ancak fitneleyebilirler** *(Kimi?)* **مَنْ O kimseyi ki هُوَ O** *(Nedir?)* **صَالِ الْجَحِيمِ Cehenneme giricidir** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ تَعَالَى Allah'ın ilminde.

164. قَالَ جِبْرِيلُ Cebrail (aleyhisselam) dedi *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne dedi?)* **وَمَا مِنَّا Bizden hiç kimse yoktur** مَعْشَرِ الْمَلَائِكَةِ أَحَدٌ Melekler topluluğundan hiç kimse **إِلَّا Ancak لَهُ Onun için vardır** *(Ne vardır?)* **مَقَامٌ Makam** *(Öyle makam ki,)* **مَعْلُومٌ Belli** *(Nerede?)* فِي السَّمَوَاتِ Göklerde *(Yine öyle makam ki,)* يَعْبُدُ اللهَ فِيهِ Orada Allah'a ibadet ediyorlar لَا يَتَجَاوَزُهُ Onu aşmıyorlar.

165. **وَإِنَّا Muhakkak ki biz لَنَحْنُ Elbette biz** *(Kimleriz?)* **الصَّافُّونَ Saf saf dizilenleriz** أَقْدَامُنَا Ayaklarımız *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda.

166. **وَإِنَّا Ve muhakkak ki biz لَنَحْنُ Elbette biz** *(Kimleriz?)* **الْمُسَبِّحُونَ Tesbih edenleriz** الْمُنَزِّهُونَ اللهَ Allah'ı tenzih edenleriz *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Onla layık olmayan şeylerden.

167. **وَإِنْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ- كَانُوا İdiler,** İn sakileden tahfiflenmiştir أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Ne idiler?)* **لَيَقُولُونَ Diyorlardı** *(Ne diyorlardı?)*

168. **لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا Şayet yanımızda olsaydı** *(Ne olsaydı?)* **ذِكْرًا Zikir** كِتَابًا Kitap *(Kimlerden?)* **مِنَ الْأَوَّلِينَ Evvelkilerden** أَيْ مِنْ كُتُبِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani, geçmiş ümmetlerin kitaplarından.

169. **لَكُنَّا Olurduk** *(Kim?)* **عِبَادَ اللهِ Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* **الْمُخْلَصِينَ Has kılmış** *(Neyi?)* الْعِبَادَةَ İbadeti *(Kime?)* لَهُ Ona.

170. قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki **فَكَفَرُوا Ve inkâr ettiler** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** أَيْ بِالْكِتَابِ الَّذِي جَاءَهُمْ Yani, onlara gelen Kitab'ı وَهُوَ الْقُرْآنُ Oda Kuran'dır *(Öyle Kuran ki,)* الْأَشْرَفُ مِنْ تِلْكَ الْكُتُبِ Bu kitapların en şereflisi **فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ İleride bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ Küfürlerinin sonucunu.

171. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle سَبَقَتْ Geçmiştir** *(Ne?)* **كَلِمَتُنَا Sözümüz** *(Öyle sözümüz ki,)* بِالنَّصْرِ Yardım ile olan *(Kim için?)* **لِعِبَادِنَا Kullarımız için** *(Öyle kullarımız ki,)* **الْمُرْسَلِينَ Gönderilmiş** وَهِيَ O söz de *(Nedir?)* لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي 'Ben ve resullerim galip geleceğiz' sözüdür أَوْ هِيَ قَوْلُهُ Veya o söz onun şu sözüdür:

172. **إِنَّهُمْ Muhakkak onlar لَهُمُ Elbette onlar الْمَنْصُورُونَ Yardım olunmuşlardır.**

173. **وَإِنَّ جُنْدَنَا Ve muhakkak bizim ordularımız** الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler **لَهُمُ Elbette onlar** *(Nedirler?)* **الْغَالِبُونَ Galip olanlardır** *(Kime?)* الْكُفَّارَ Kâfirlere *(Ne ile?)* بِالْحُجَّةِ Delil ile *(Daha ne ile?)* وَالنُّصْرَةِ عَلَيْهِمْ Onlara karşı yardım görmekle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا

Dünyada وَإِنْ لَمْ يَنْتَصِرْ Eğer yardım edilmezse *(Kim?)* بَعْضٌ مِنْهُمْ Onlardan bir kısmı *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَفِي الْآخِرَةِ O zaman Ahirette (yardım görürler).

174. فَتَوَلَّ **Yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** أَيْ أَعْرِضْ عَنْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerinden yüz çevir *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى حِينٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* تُؤْمَرُ فِيهِ O zamanda emir olunacaksınız *(Ne ile?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmakla.

175. وَأَبْصِرْهُمْ **Onları gör** *(Ne zaman?)* إِذَا نَزَلَ بِهِمُ الْعَذَابُ Onlara azap indiği zaman فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ **Onlarda görecekler** *(Neyi görecekler?)* عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ Küfürlerinin akıbetini.

176. فَقَالُوا Dediler ki *(Ne oldukları halde?)* اسْتِهْزَاءً Alay ederek *(Ne dediler?)* مَتَى نُزُولُ هٰذَا الْعَذَابِ Azabın inişi ne zaman قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki تَهْدِيدًا لَهُمْ Onları tehdit ederek أَفَبِعَذَابِنَا **Azabımızı mı?** يَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorlar.**

177. فَإِذَا نَزَلَ **İndiği zaman** *(Nereye?)* بِسَاحَتِهِمْ **Onların yurtlarına** بِفَنَائِهِمْ Sahalarına قَالَ الْفَرَّاءُ Ferra dedi ki الْعَرَبُ تَكْتَفِي Araplar yetinirler *(Ne ile?)* بِذِكْرِ السَّاحَةِ 'Saha' kelimesini zikretmekle *(Neden yetinirler?)* عَنِ الْقَوْمِ Kavimden فَسَاءَ **Ne kötüdür** بِئْسَ صَبَاحًا Ne kötü sabahtır *(Ne?)* صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların sabahı** فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ Burada zahir ismi zamir yerine koymak vardır.

178. وَتَوَلَّ **Yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى حِينٍ **Bir zamana kadar.**

179. وَأَبْصِرْ **Onları gör** فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ **Onlar da görecekler** كَرَّرَ تَأْكِيدًا لِتَهْدِيدِهِمْ Onları yaptığı tehdidi tekit için tekrarladı *(Daha niçin?)* وَتَسْلِيَةً لَهُ ﷺ Onu (aleyhisselam) teselli etmek için.

180. سُبْحَانَ رَبِّكَ **Rabbin münezzehtir** *(Öyle Rabbin ki,)* رَبِّ الْعِزَّةِ **İzzet sahibi** الْغَلَبَةِ Güç sahibi *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** *(Ne diye?)* بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا Onun için çocuk vardır diye.

181. وَسَلَامٌ **Ve selam olsun** *(Kime?)* عَلَى الْمُرْسَلِينَ **Peygamberler üzerine** الْمُبَلِّغِينَ عَنِ اللهِ Allah'tan tebliğ edenler *(Neyi?)* التَّوْحِيدَ وَالشَّرَائِعَ Tevhit ve hükümleri.

182. وَالْحَمْدُ **Ve bütün hamdler** *(Kim içindir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi** *(Ne üzerine?)* عَلَى نَصْرِهِمْ Onlara yardım ettiği için *(Daha?)* وَهَلَاكِ الْكَافِرِينَ Ve kâfirleri helak ettiği için.

٣٨

سُورَةُ صٓ

مَكِّيَّةٌ سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَثَمَانُونَ آيَةً

Sâd Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Seksen altı veya
seksen sekiz ayettir.

سُورَةُ صٓ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿صٓ﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقُرْاٰنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْبَيَانِ أَوِ الشَّرَفِ وَجَوَابُ هٰذَا الْقَسَمِ مَحْذُوفٌ أَيْ مَا الْأَمْرُ كَمَا قَالَ كُفَّارُ مَكَّةَ مِنْ تَعَدُّدِ الْآلِهَةِ ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فِي عِزَّةٍ﴾ حَمِيَّةٍ وَتَكَبُّرٍ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾﴾ خِلَافٍ وَعَدَاوَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿كَمْ﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿فَنَادَوْا﴾ حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾﴾ أَيْ لَيْسَ الْحِينُ حِينَ فِرَارٍ وَالتَّاءُ زَائِدَةٌ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ نَادَوْا أَيِ اسْتَغَاثُوا وَالْحَالُ أَنْ لَا مَهْرَبَ وَلَا مَنْجَى وَمَا اعْتَبَرَ بِهِمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَعَجِبُوا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ﴾ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِهِمْ يُنْذِرُهُمْ وَيُخَوِّفُهُمُ النَّارَ بَعْدَ الْبَعْثِ وَهُوَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَقَالَ الْكَافِرُونَ﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿هٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾﴾ ﴿اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا﴾ حَيْثُ قَالَ لَهُمْ قُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ أَيْ كَيْفَ يَسَعُ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ ﴿اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾﴾ أَيْ عَجِيبٌ ﴿وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ﴾

مِنْ مَجْلِسِ اجْتِمَاعِهِمْ عِنْدَ أَبِي طَالِبٍ وَسَمَاعِهِمْ فِيهِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿اَنِ امْشُوا﴾ أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ امْشُوا ﴿وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ﴾ اُثْبُتُوا عَلٰى عِبَادَتِهَا ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الْمَذْكُورَ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾﴾ مِنَّا ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ مِلَّةِ عِيسٰى ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَٓا اِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾﴾ كِذْبٌ ﴿ءَاُنْزِلَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَرْكِهِ ﴿عَلَيْهِ﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ ﴿الذِّكْرُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ بَيْنِنَا﴾ وَلَيْسَ بِأَكْبَرِنَا وَلَا أَشْرَفِنَا أَيْ لَمْ يُنْزَلْ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي﴾ وَحْيِي أَيِ الْقُرْآنِ حَيْثُ كَذَّبُوا الْجَائِيَ بِهِ ﴿بَلْ لَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَذُوقُوا عَذَابِ ﴿٨﴾﴾ وَلَوْ ذَاقُوهُ لَصَدَّقُوا النَّبِيَّ ﷺ فِيمَا جَاءَ بِهِ وَلَا يَنْفَعُهُمُ التَّصْدِيقُ حِينَئِذٍ ﴿اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ ﴿الْوَهَّابِ ﴿٩﴾﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا فَيُعْطُونَهَا مَنْ شَاؤُا ﴿اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ إِنْ زَعَمُوا ذٰلِكَ ﴿فَلْيَرْتَقُوا فِي الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾﴾ الْمُوصِلَةِ إِلَى السَّمَاءِ فَيَأْتُوا بِالْوَحْيِ فَيَخُصُّوا بِهِ مَنْ شَاؤُا وَأَمْ فِي الْمَوْضِعَيْنِ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿جُنْدٌ مَا﴾ أَيْ جُنْدٌ حَقِيرٌ ﴿هُنَالِكَ﴾ فِي تَكْذِيبِهِمْ لَكَ ﴿مَهْزُومٌ﴾ صِفَةُ جُنْدٍ ﴿مِنَ الْاَحْزَابِ ﴿١١﴾﴾ صِفَةُ جُنْدٍ أَيْضًا أَيْ كَالْأَجْنَادِ مِنْ جِنْسِ الْأَحْزَابِ الْمُتَحَزِّبِينَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ وَأُولٰئِكَ قَدْ قُهِرُوا وَأُهْلِكُوا فَكَذَا نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى ﴿وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾﴾ كَانَ يَتِدُ لِكُلِّ مَنْ يَغْضَبُ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ يَشُدُّ إِلَيْهَا يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ وَيُعَذِّبُهُ ﴿وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ الْاَيْكَةِ﴾ الْغَيْضَةُ وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٣﴾﴾ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ﴾ لِأَنَّهُمْ إِذَا كَذَّبُوا وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ كَذَّبُوا جَمِيعَهُمْ لِأَنَّ دَعْوَتَهُمْ وَاحِدَةٌ وَهِيَ دَعْوَةُ التَّوْحِيدِ ﴿فَحَقَّ﴾ وَجَبَ ﴿عِقَابِ ﴿١٤﴾﴾ ﴿وَمَا يَنْظُرُ﴾ يَنْتَظِرُ ﴿هٰٓؤُلَٓاءِ﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ هِيَ نَفْخَةُ الْقِيَامَةِ تَحِلُّ بِهِمُ الْعَذَابُ ﴿مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾﴾ بِفَتْحِ الْفَاءِ وَضَمِّهَا رُجُوعٍ ﴿وَقَالُوا﴾ لَمَّا نَزَلَ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ اِلَخْ ﴿رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا﴾ كِتَابَ أَعْمَالِنَا ﴿قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾﴾ قَالُوا ذٰلِكَ اسْتِهْزَاءً.

TÜRKÇE ANLAMI

38- Sâd Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Seksen altı veya seksen sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Sâd,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir, **zikir,** beyan yahut şeref **sahibi olan Kuran hakkı için**[1] iş -ilahların taaddüdü- o kâfirlerin dedikleri gibi değildir.

2. **Bilakis o** Mekkeli **kâfirler, bir gurur,** hamiyet ve imana karşı bir kibir **ile şikak,** muhalefet ve düşmanlık **içindedirler.**

3. **Onlardan evvel nice** geçmiş **kavimleri helâk ettik,** azap kendilerine inerken **çağrışmaya başladılar; hâlbuki** vakit, **kurtuluş,** kaçış **vakti değildi.**[2] Mana şöyledir: "Yardım isterler; ama bundan kaçış ve kurtuluş yoktur" Mekkeli kâfirler ise onlardan ibret almamışlardır.

4. **Ve kendilerine içlerinden bir uyarıcının,** kendilerini dirilişten sonraki cehennemle uyaran ve korkutan bir peygamberin; Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) **gelmesinden dolayı hayrete düştüler ve o kâfirler**[3] **dedi ki: "Bu, çok yalancı bir sihirbazdır."**

5. **"İlâhları bir ilâh mı yapmış?** Nitekim Hz. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) onlara demişti ki: "Allah'tan başka ilah yoktur deyin" Bir ilah nasıl olur da tüm mahlûkata yetebilir? **Şüphe yok bu, elbette çok hayret edilecek bir şey."**

6-8. **Onlardan ileri gelenler: "Yürüyün; ilahlarınıza** ibadet hususunda **direnin;** bizden **istenen şüphesiz budur. Son din** olan İsa'nın dinin**de de bunu işitmedik. Bu, ancak bir uydurma** yalan**dır.**[4] **Zikir,** Kuran **aramızdan ona,** ne en büyüğümüz, ne de en şereflimiz olan Muhammed'e **mi** (sallallahu aleyhi vesellem) **indirildi?**[5] yani ona bir şey indirilmedi" **diyerek** Ebu Talib'in yanında toplandıkları ve Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) "Allah'tan başka ilah yoktur deyin" sözünü işittikleri yerden **kalkıp gittiler.** Allah teala buyuruyor ki: **Hayır! Onlar,** kendilerine kitabı getiren peygamber yalanlamak suretiyle **kitabım,** vahyim **hakkında şüphe içindedirler. Ama dur, onlar azabımı henüz tatmadılar;** eğer tatsalardı Hz. Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) getirdiği vahiyde kesinlikle doğrularlardı. Ama o zaman bu doğrulamaları kendilerine bir fayda sağlamazdı.

---

[1] Kasemin cevabı mahzuftur.

[2] لَاتَ'deki ت zaittir. Ayrıca bu cümle نَادَوْا fiilinin failinden haldir.

[3] Burada zamir yerine zahir isim kullanılmıştır.

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] أَأُنْزِلَ kelimesi iki hemzenin (1) tahkiki, (2) ikincisinin teshili (3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

9. **Yoksa aziz** her şeye galip, peygamberlik ve daha birçok şeyi **çokça veren Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mıdır** ki böylece onlar Peygamberliği canlarının istediğine versinler?

10. **Yoksa göklerin ve yerin ve aralarındakilerin mülkü onların mıdır** ki onlar böyle zannediyorlar? **(Öyle ise)** göğe ulaştıracak **sebepler içinde yükseliversinler** de vahiy getirsinler; sonra da onu istediklerine dağıtsınlar.[1]

11-12. **Onlar orada** yani seni yalanlamaları hususunda **hezimete uğramış[2] o malum gruplardan ibaret[3]**, senden önceki Peygamberlere karşı hizipleşmiş gruplar türünden çapulcu **ordu** gibidir! Öncekiler nasıl kahr-u helak edilmişlerse, bunlar da aynı şekilde olacaklardır. **Onlardan önce Nûh kavmi[4] ve Âd ve demir kazıklar sahibi olan Firavun (peygamberleri) yalanlamıştı.** Nitekim Firavun bir kimseye kızdığında dört kazık çaktırır, ellerini ve ayaklarını o kazıklara bağladıktan sonra da ona işkence yapardı.

13-14. **Ve Semûd ve Lût kavmi ve Eyke[5] ahalisi** olan Şuayb'ın kavmi **de (yalanlamışlardı). İşte bunlar, o malum gruplardır.** O gruplardan **hepsi de peygamberleri yalanladılar;** -nitekim hepsinin müşterek davası tevhit olduğu için peygamberlerden birini yalanlamak hepsini yalanlamak anlamına gelir- **bundan dolayı da artık azabım hak oldu.**

15. **Bunlar,** bu Mekkeli kâfirler **de geri dönüşü olmayan[6]**, kendilerine azap getirecek olan kıyamet nefhasından ibaret **bir tek sayhadan başkasını beklemiyorlar.**

16. "Kitabı sağından verilenlere gelince..." ayeti indiğinde alay maksatlı olarak **dediler ki: "Ey Rabbimiz! Bizim için amel defterimizi hesap gününden evvel çabucak ver."**

KELİME ANLAMI

﴿٣٨﴾ سُورَةُ ص

38- Sâd Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَثَمَانُونَ آيَةً **Seksen altı veya seksen sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

---

[1] Her iki yerde de أَمْ kelimesi, hemze-i inkâri anlamındadır.
[2] مِنَ الْأَحْزَابِ car mecruru جُنْدٌ kelimesinin sıfatıdır.
[3] مَهْزُومٌ kelimesi de aynı şekilde جُنْدٌ kelimesinin sıfatıdır.
[4] قَوْمُ kelimesi mana itibariyle müennes yerine konmuştur.
[5] الْأَيْكَةِ kelimesi "sık ağaçlıklı büyük orman" anlamına gelir.
[6] فَوَاقٍ kelimesindeki فَ harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fethalı hem de zammeli okunmuştur.

1. صٓ **Sâd** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harf ile وَالْقُرْاٰنِ **Kuran'a yemin olsun** *(Öyle Kuran ki,)* ذِي الذِّكْرِ **Öğüt sahibi** أَيِ الْبَيَانِ Yani, açıklama sahibi أَوِ الشَّرَفِ Ya da şeref sahibi وَجَوَابُ هٰذَا الْقَسَمِ Bu yeminin cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ مَا الْأَمْرُ Yani, iş değildir *(Ne gibi değildir?)* كَمَا قَالَ Dediği gibi değildir *(Kimin dediği gibi?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin *(Neden olan dediği?)* مِنْ تَعَدُّدِ الْآلِهَةِ İlahların birden fazla olmasından.

2. بَلِ **Bilakis** اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Onlar nedirler?)* فِي عِزَّةٍ **Bir büyüklenme içindedirler** حَمِيَّةٍ Hamiyet وَتَكَبُّرٍ Ve büyüklenme içindedirler *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Daha nedirler?)* وَشِقَاقٍ **Ve bir aksilik içindedirler** خِلَافٍ Bir hilaf وَعَدَاوَةٍ Ve düşmanlık içindedirler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem).

3. كَمْ **Nicesini** أَيْ كَثِيرٌ Yani, çoğunu اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Neyi helak ettik?)* مِنْ قَرْنٍ **Birçok nesli** أَيْ أُمَّةٍ Yani, topluluğu *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş topluluklardan فَنَادَوْا **Feryat ettiler** *(Ne zaman?)* حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiğinde *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَلَاتَ **Hâlbuki (vakit) değildi** *(Ne değildi?)* حِينَ مَنَاصٍ **Kurtulma vakti** أَيْ لَيْسَ الْحِينُ Yani, vakit değildi *(Ne değildi?)* حِينَ فِرَارٍ Kaçma vakti değildi وَالتَّاءُ Te *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir وَالْجُمْلَةُ Cümle ise *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ نَادَوْا 'Nâdev' fiilinin failinden أَيِ اسْتَغَاثُوا Yani, yardım istediler وَالْحَالُ Hâlbuki أَنْ لَا مَهْرَبَ Hiçbir kaçış yoktur وَلَا مَنْجَى Ve hiçbir kurtuluş yoktur وَمَا اعْتَبَرَ Ve ibret almadı *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri.

4. وَعَجِبُوا **Şaştılar** *(Neye?)* أَنْ جَاءَ **Gelmesine** *(Kime?)* هُمْ **Kendilerine** *(Kimin gelmesine?)* مُنْذِرٌ **Bir uyarıcının** *(Kimden olan uyarıcı?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** رَسُولٌ Bir peygamberin (gelmesine) *(Neden?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ İçlerinden *(Öyle peygamber ki,)* يُنْذِرُهُمْ Onları uyarıyor وَيُخَوِّفُهُمْ Ve onları korkutuyor *(Neden korkutuyor?)* اَلنَّارَ Cehennemden *(Neden sonra olan?)* بَعْدَ الْبَعْثِ Öldükten sonra olan وَهُوَ O da *(Kimdir?)* اَلنَّبِيُّ ﷺ Peygamber'dir (sallallahu aleyhi vesellem) وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **Kâfirler** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Ne yerine?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirin yerine *(Ne dediler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Bir büyücüdür** *(Öyle büyücü ki,)* كَذَّابٌ **Pek yalancı olan.**

5. اَجَعَلَ **Yaptı mı?** *(Neyi?)* اَلْاٰلِهَةَ **İlahları** *(Ne yaptı mı?)* اِلٰهًا **İlah** *(Öyle ilah ki,)* وَاحِدًا **Tek olan** *(Nasıl?)* حَيْثُ قَالَ لَهُمْ Onlara şöyle demesiyle *(Ne demesiyle?)* قُولُوا Söyleyin *(Ne söyleyin?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah vardır أَيْ كَيْفَ يَسَعُ الْخَلْقَ Yani, nasıl yetebilir *(Neye?)* كُلَّهُمْ Mahlûkatın tamamına *(Ne?)* إِلٰهٌ وَاحِدٌ Tek ilah اِنَّ هٰذَا **Kesinlikle bu** *(Nedir?)* لَشَيْءٌ **Bir şeydir** *(Öyle bir şey ki,)* عُجَابٌ **Tuhaf olan** أَيْ عَجِيبٌ Yani, ilginç.

6. وَانْطَلَقَ **(Söyleyerek) ayrılıp gitti** *(Kim?)* اَلْمَلَاُ **İleri gelenler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nereden ayrıldılar?)* مِنْ مَجْلِسِ اجْتِمَاعِهِمْ Toplanma yerlerinden *(Neredeki toplanma?)* عِنْدَ أَبِي طَالِبٍ Ebu Talib'in yanında *(Daha neden gittiler?)* وَسَمَاعِهِمْ İşitmekte *(Ne konuda?)* فِيهِ Bu hususta *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) *(Neyi işitmekten ?)* قُولُوا Diyin *(Ne diyin?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah vardır (diyin) *(Ne söyleyerek ayrılıp gittiler?)* **اَنِ امْشُوا Yürüyün** أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bazısı bazısına diyerek *(Ne diyerek?)* اُمْشُوا Yürüyün *(Daha ne söyleyerek?)* وَاصْبِرُوا **Ve sabredin** *(Neye?)* عَلٰى اٰلِهَتِكُمْ **İlahlarınıza** اُثْبُتُوا Sebat edin *(Neye?)* عَلٰى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** اَلْمَذْكُورَ مِنَ التَّوْحِيدِ (İlahların) tekliğiyle ilgili anlatılan *(Nedir?)* لَشَيْءٌ **Kesinlikle bir şeydir** *(Öyle bir şey ki,)* يُرَادُ **İsteniliyor** *(Kimden?)* مِنَّا Bizden.

7. مَا سَمِعْنَا **Biz duymadık** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bunu** *(Nerede?)* فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ **Son dinde** أَيْ مِلَّةِ عِيسٰى Yani, İsa'nın dininde اِنْ -مَا- هٰذَا **Bu değildir** ('İn' olumsuzluk ifade eden 'mâ' manasındadır) اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* اِخْتِلَاقٌ **Uydurmadır** كِذْبٌ Yalandır.

8. اَاُنْزِلَ **İndirildi mi?** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin yumuşatılmasıyla *(Ne ile birlikte?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İki hemze arasına bir elif koymakla birlikte *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekilde de (tahkikli ve teshilli) *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهِ Ve (elifi) koymamakla (ikisinde de) *(Kime indirildi mi?)* عَلَيْهِ **Ona** عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne?)* اَلذِّكْرُ **Bu zikir** اَلْقُرْآنُ Kuran *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِنَا **Aramızdan** وَلَيْسَ O olmadığı halde *(Ne olmadığı halde?)* بِأَكْبَرِنَا Bizim en büyüğümüz وَلَا أَشْرَفِنَا Ve bizim en saygınımız أَيْ لَمْ يُنَزَّلْ عَلَيْهِ Yani, ona indirilmedi قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* بَلْ **Hayır** هُمْ **Onlar** *(Nededirler?)* فِي شَكٍّ **Şüphe içerisindedirler** *(Neden?)* مِنْ ذِكْرِي **Benim Kuran'ımdan** وَحْيِي Vahyimden أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kurandan *(Nasıl?)* حَيْثُ كَذَّبُوا Yalanladılar *(Kimi?)* اَلْجَائِي بِهِ Onu getireni بَلْ **Bilakis** لَمَّا لَمْ يَذُوقُوا **Henüz tatmadılar** ('Lemmâ' 'lem' manasındadır) *(Neyi tatmadılar?)* عَذَابِ **Azabımı** وَلَوْ ذَاقُوهُ Şayet azabı tatsalardı

لَصَدَّقُوا Kesinlikle tasdik ederlerdi *(Kimi?)* ﷺ اَلنَّبِيَّ Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne hususta tasdik ederlerdi?)* فِيمَا جَاءَ بِهِ Getirdiği şey hususunda وَلَا يَنْفَعُهُمْ Fakat onlara fayda vermezdi *(Ne?)* اَلتَّصْدِيقُ Tasdik etmek *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ O takdirde.

9. أَمْ عِنْدَهُمْ **Yoksa yanlarında mıdır?** *(Ne?)* خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin rahmet hazineleri** *(Öyle rabbin ki,)* اَلْعَزِيزِ **Yüce olan** اَلْغَالِبِ Galip gelen *(Yine öyle Rabbin ki,)* اَلْوَهَّابِ **Ziyadesiyle veren** *(Neyi?)* مِنَ النُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا Peygamberliği ve diğer şeyleri فَيُعْطُونَهَا (Rahmet hazineleri onların yanında mıdır ki,) o peygamberliği versinler *(Kime?)* مَنْ شَاؤُا Dilediklerine.

10. أَمْ لَهُمْ **Yoksa onlara mı aittir?** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin** وَالْأَرْضِ **Yerin** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanların hükümranlığı** إِنْ زَعَمُوا ذٰلِكَ Eğer bunu iddia ediyorlarsa فَلْيَرْتَقُوا **Haydi, yükselsinler** *(Nerede?)* فِي الْأَسْبَابِ **Yollarda** *(Öyle yollar ki,)* اَلْمُوصِلَةِ Ulaştıran *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe فَيَأْتُوا Ve getirsinler *(Neyi getirsinler?)* بِالْوَحْيِ Vahyi فَيَخُصُّوا بِهِ Ve onu tahsis etsinler *(Kime?)* مَنْ شَاؤُا Dilediklerine وَأَمْ 'Em' lafzı *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ İnkâr hemzesi manasındadır.

11. جُنْدٌ مَا **Bir ordudur** أَيْ جُنْدٌ حَقِيرٌ Yani, alçak bir ordudur هُنَالِكَ **Burada** فِي تَكْذِيبِهِمْ لَكَ Yani, seni yalanlamalarında *(Öyle ordudur ki,)* مَهْزُومٌ **Yenilgiye uğramış** *(Bu nedir?)* صِفَةُ جُنْدٍ 'Cündün' kelimesinin sıfatıdır *(Yine öyle ordu ki,)* مِنَ الْأَحْزَابِ **Birliklerden oluşan** *(Bu nedir?)* صِفَةُ جُنْدٍ أَيْضًا Yine 'Cündün' kelimesinin sıfatıdır أَيْ كَالْأَجْنَادِ Yani, (onlar) ordular gibidir *(Öyle ordular ki,)* مِنْ جِنْسِ الْأَحْزَابِ Birlikler türünden *(Öyle birlikler ki,)* اَلْمُتَحَزِّبِينَ Toplanmış *(Kime karşı?)* عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ Senden önceki peygamberlere karşı وَأُولٰئِكَ İşte onlar قَدْ قُهِرُوا Gerçekten mağlup oldular وَأُهْلِكُوا Ve helak oldular فَكَذَا İşte böylece نُهْلِكُ Helak ederiz *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ Bunları da.

12. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim yalanladı?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** تَأْنِيثُ قَوْمٍ 'Kavm' lafzının müennes olması *(Ne itibariyledir?)* بِاعْتِبَارِ الْمَعْنَى Mana itibariyledir *(Daha kim yalanladı?)* وَعَادٌ **Ad kavmi** *(Daha kim yalanladı?)* وَفِرْعَوْنُ **Ve Firavun** *(Öyle Firavun ki,)* ذُو الْأَوْتَادِ **Kazıklar sahibi** كَانَ يَتِدُ Kazık dikerdi *(Kim için?)* لِكُلِّ مَنْ يَغْضَبُ عَلَيْهِ Kendisine kızdığı her kişi için *(Kaç kazık?)* أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ Dört kazık يَشُدُّ إِلَيْهَا O kazıklara bağlardı *(Neyi?)* يَدَيْهِ Onun ellerini وَرِجْلَيْهِ Ve ayaklarını وَيُعَذِّبُهُ Ve ona işkence ederdi *(Daha kim yalanladı?)*

13. وَثَمُودُ **Semûd kavmi** وَقَوْمُ لُوطٍ **Lut kavmi** وَاَصْحَابُ الْاَيْكَةِ **Ve Eyke halkı** اَلْغَيْضَةُ Yani, ormanlık halkı وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* قَوْمُ شُعَيْبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ Şuayb'ın (aleyhisselam) kavmidir اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلْاَحْزَابُ **Bu gruplardır.**

14. اِنْ -مَا- كُلٌّ **Hiçbirisi olmadı** ('in', 'mâ' manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْاَحْزَابِ Bu gruplardan اِلَّا **Ancak** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** *(Niçin peygamberleri yalanlamıştır?)* لِاَنَّهُمْ Çünkü onlar اِذَا كَذَّبُوا Yalanladıklarında *(Kimi?)* وَاحِدًا مِنْهُمْ Peygamberlerden birini فَقَدْ كَذَّبُوا Elbette yalanlamış olurlar *(Kimi?)* جَمِيعَهُمْ Tamamını *(Niye tamamını yalanlamış olurlar?)* لِاَنَّ دَعْوَتَهُمْ Çünkü onların çağrısı *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Tektir وَهِيَ O çağrı da دَعْوَةُ التَّوْحِيدِ Tevhit çağrısıdır فَحَقَّ **Bu sebeple hak oldu** وَجَبَ Gerekli oldu *(Ne?)* عِقَابِ **Azabım.**

15. وَمَا يَنْظُرُ **Gözetlemez** يَنْتَظِرُ Beklemez *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri اِلَّا **Ancak (beklerler)** *(Neyi beklerler?)* صَيْحَةً **Çığlığı** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Tek olan** هِيَ O sayha da *(Nedir?)* نَفْخَةُ الْقِيَامَةِ Kıyamet üfürüşüdür *(Öyle ki,)* تَحِلُّ İnecek *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap *(Öyle çığlık ki,)* مَا لَهَا **Kendisi için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ فَوَاقٍ **Azıcık bir aksama** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْفَاءِ وَضَمِّهِ Fe'nin fethası ve zammesiyle okunur رُجُوعٍ Dönüş yoktur.

16. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne zaman?)* لَمَّا نَزَلَ Ne zaman ki (şu ayet) indi *(Ne?)* فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ Verilene gelince *(Neyi verilen?)* كِتَابَهُ Defteri *(Nereden?)* بِيَمِينِهِ Sağından *(Nereye kadar?)* اِلَخْ Sonuna kadar *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Rabbimiz** عَجِّلْ **Çabucak ver** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neyi?)* قِطَّنَا **Payımızı** كِتَابَ اَعْمَالِنَا Yani, amellerimizin defterini *(Neden önce ver?)* قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap gününden önce** قَالُوا ذٰلِكَ Bunu söylediler *(Nasıl?)* اِسْتِهْزَاءً Alay geçerek.

قَالَ تَعَالَى ﴿اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاَيْدِ﴾ أَيِ الْقُوَّةِ فِي الْعِبَادَةِ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَيَقُومُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَنَامُ ثُلُثَهُ وَيَقُومُ سُدُسَهُ ﴿اِنَّهُ اَوَّابٌ (١٧)﴾ رَجَّاعٌ إِلَى مَرْضَاةِ اللّٰهِ ﴿اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ﴾ بِتَسْبِيحِهِ ﴿بِالْعَشِيِّ﴾ وَقْتَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ﴿وَالْاِشْرَاقِ (١٨)﴾ وَقْتَ الضُّحٰى وَهُوَ أَنْ تَشْرُقَ الشَّمْسُ وَيَتَنَاهٰى ضَوْؤُهَا ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿الطَّيْرَ مَحْشُورَةً﴾ مَجْمُوعَةً إِلَيْهِ تُسَبِّحُ مَعَهُ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْجِبَالِ وَالطَّيْرِ ﴿لَهُ اَوَّابٌ (١٩)﴾ رَجَّاعٌ إِلَى طَاعَتِهِ بِالتَّسْبِيحِ ﴿وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ﴾ قَوَّيْنَاهُ بِالْحَرَسِ وَالْجُنُودِ وَكَانَ يَحْرُسُ مِحْرَابَهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ ثَلَاثُونَ أَلْفَ رَجُلٍ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ﴾ النُّبُوَّةَ وَالْإِصَابَةَ فِي الْأُمُورِ ﴿وَفَصْلَ الْخِطَابِ (٢٠)﴾ الْبَيَانَ الشَّافِيَ فِي كُلِّ قَصْدٍ ﴿وَهَلْ﴾ مَعْنَى الْاِسْتِفْهَامِ هُنَا التَّعَجُّبُ وَالتَّشْوِيقُ إِلَى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ ﴿اَتٰيكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿نَبَؤُا الْخَصْمِ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ (٢١)﴾ مِحْرَابَ دَاوُدَ أَيْ مَسْجِدَهُ حَيْثُ مُنِعُوا الدُّخُولَ عَلَيْهِ مِنَ الْبَابِ لِشُغْلِهِ بِالْعِبَادَةِ أَيْ خَبَرُهُمْ وَقِصَّتُهُمْ ﴿اِذْ دَخَلُوا عَلٰى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ﴾ نَحْنُ ﴿خَصْمَانِ﴾ قِيلَ فَرِيقَانِ لِيُطَابِقَ مَا قَبْلَهُ مِنْ ضَمِيرِ الْجَمْعِ وَقِيلَ اثْنَانِ وَالضَّمِيرُ بِمَعْنَاهَا وَالْخَصْمُ يُطْلَقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَأَكْثَرَ وَهُمَا مَلَكَانِ جَاءَا فِي صُورَةِ خَصْمَيْنِ وَقَعَ لَهُمَا مَا ذُكِرَ عَلَى سَبِيلِ الْفَرْضِ لِتَنْبِيهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى مَا وَقَعَ مِنْهُ وَكَانَ لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً وَطَلَبَ امْرَأَةَ شَخْصٍ لَيْسَ لَهُ غَيْرُهَا وَتَزَوَّجَهَا وَدَخَلَ بِهَا ﴿بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ﴾ تَجُرْ ﴿وَاهْدِنَا﴾ أَرْشِدْنَا ﴿اِلٰى سَوَٓاءِ الصِّرَاطِ (٢٢)﴾ وَسَطِ الطَّرِيقِ الصَّوَابِ ﴿اِنَّ هٰذَٓا اَخِي﴾ أَيْ عَلٰى دِينِي ﴿لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً﴾ يُعَبَّرُ بِهَا عَنِ الْمَرْأَةِ ﴿وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيهَا﴾ اجْعَلْنِي كَافِلَهَا ﴿وَعَزَّنِي﴾ غَلَبَنِي ﴿فِي الْخِطَابِ (٢٣)﴾ أَيِ الْجِدَالِ وَأَقَرَّهُ الْآخَرُ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ﴾ لِيَضُمَّهَا ﴿اِلٰى نِعَاجِهِ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَٓاءِ﴾ الشُّرَكَاءِ ﴿لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ﴾ مَا لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ فَقَالَ الْمَلَكَانِ صَاعِدَيْنِ فِي صُورَتَيْهِمَا إِلَى السَّمَاءِ قَضَى الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ فَتَنَبَّهَ دَاوُدُ قَالَ تَعَالَى ﴿وَظَنَّ﴾ أَيْقَنَ ﴿دَاوُدُ اَنَّمَا فَتَنَّاهُ﴾ أَوْقَعْنَاهُ فِي فِتْنَةٍ أَيْ بَلِيَّةٍ بِمَحَبَّتِهِ تِلْكَ الْمَرْأَةِ ﴿فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا﴾ أَيْ سَاجِدًا ﴿وَاَنَابَ (٢٤)﴾ ﴿فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَ وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى﴾ أَيْ زِيَادَةَ خَيْرٍ فِي الدُّنْيَا ﴿وَحُسْنَ مَاٰبٍ (٢٥)﴾ مَرْجِعٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ﴾ تَدَبَّرُ أَمْرَ النَّاسِ

﴿فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى﴾ أَيْ هَوَى النَّفْسِ ﴿فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَنِ الدَّلَائِلِ الدَّالَّةِ عَلٰى تَوْحِيدِهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِاللّٰهِ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا﴾ بِنِسْيَانِهِمْ ﴿يَوْمَ الْحِسَابِ ۝٢٦﴾ الْمُرَتَّبِ عَلَيْهِ تَرْكُهُمُ الْإِيمَانَ وَلَوْ أَيْقَنُوا بِيَوْمِ الْحِسَابِ لَآمَنُوا فِي الدُّنْيَا.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **Onların söylediklerine sabret, kulumuz Davud'u; o** bir gün oruç tutan, bir gün tutmayan; gecenin yarısını namaz kılarak geçiren, üçte birinde uyuyan, geri kalan üçte birinde yine namaz kılan,[1] ibadette **kuvvet sahibi olan zatı hatırla. O, hep Allah**'ın rızasın**a yönelirdi.**

18-19. **Nitekim biz akşam** -yatsı namazı vaktinde- **sabah,** -güneşin doğup ışığının etkisinin azaldığı kuşluk vaktinde- onun tespihiyle **tespih eden dağları onun emri altına vermiştik. Kuş topluluklarını da** onun emri altına vermiştik; kuşlar da onunla beraber tespih ederlerdi. Dağların ve kuşların **hepsi** tesbih etmek suretiyle **ona** itaate **yönelmiştir.**

20. **Onun hükümranlığını** muhafız ve askerlerle **kuvvetlendirmiştik.** Hz. Davud'un ibadetgâhını her gece otuz bin muhafız beklerdi. **Ona hikmet,** peygamberlik, işlerinde isabetli karar verme özelliği **ve fasl-ı hitap,** maksadını açıklamada yeterli beyan gücü **vermiştik.**

21. **Ve** Ey Muhammed! **Sana o davacıların haberi,** kıssası **geldi mi?**[2] **O vakit ki,** Davud (aleyhisselam) ibadetle meşgul olduğundan kapıdan girmeleri engellenince onun **ibadetgâh**ına, mescidine **tırmanıp çıkmışlardı.**

22. **O vakitte ki, Davud'un huzuruna girmişlerdi de, onlardan korkuya düşmüştü. Dediler ki: "Korkma,** biz **birbirinin hakkında tecavüz etmiş iki davacı**yız.[3] Bunlar, Hz. Davud'u işlediği bir kusura dair uyarmak için hasım suretinde gelen iki melekti. Hz. Davud'un doksan dokuz hanımı vardı. Sadece bir karısı olan bir şahsın hanımını istemiş; onunla evlenip zifafa girmişti. **Artık sen aramızda hak ile hükmet, zulmetme ve bizi doğru yol**un ortasın**a sevk et."**

23. **Bu,** benim din **kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benimse bir tek koyunum var. Böyle iken "Onu da bana ver,** beni ona sahip kıl" **dedi ve tartışmada beni yendi.** Bu iddiayı diğer hasım da aynen kabul etti.

---

[1] Cemel sahibi, bazı Celaleyn nüshalarında bu rivayetin "Hz. Davud'un gecenin yarısında uyuduğu, üçte birini namaz kılarak geçirdiği, altıda birinde yine uyuduğu" şeklinde geçtiğini söylemektedir. Bu, Buhari ve Müslim'de geçen rivayete de uygun düşmektedir. Bkz. Buhari, H.No: 3167. Müslim, H.No: 1969. -Mütercim-

[2] Buradaki istifham, taaccüp ve sonrasında gelen kelamı dinlemeye teşvik anlamındadır.

[3] Önceki cemi zamirine uygun olsun diye "iki grubuz" şeklinde de tefsir edilmiştir. Ayrıca bunların "iki kişi" olduğu; cemi zamirinin de هُمَا anlamında olduğu da söylenmiştir. اَلْخَصْم kelimesi

24. **(Davud:) Andolsun ki, senin koyununu kendi koyunlarına** katmak **istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakların çoğu, birbirlerinin haklarına tecavüz ederler. Yalnız iman edip de iyi işler yapanlar hariç. Bunlar da ne kadar azdır!**[1] **dedi.** Bunun üzerine melekler kendi asli suretlerinde göğe doğru yükselirken şöyle dediler: "Bu adam kendi kendinin hükmünü verdi." Bu sözler üzerine Davud (aleyhisselam) durumu anladı. Allah teala buyuruyor ki: **Davud, kendisini denediğimizi,** kalbine o kadının sevgisinin düşmesi suretiyle onu imtihan ettiğimizi **anladı ve Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapandı, tövbe edip Allah'a yöneldi.**[2]

25. **Sonra bu tutumundan dolayı onu bağışladık. Kuşkusuz yanımızda onun için** dünyada iken **ziyade hayır ve** ahirette de **güzel bir dönüş yeri vardır.**

26. **Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık;** sen insanların işlerini düşün. **O halde insanlar arasında adaletle hükmet,** nefsinin **hevâ ve hevesine uyma; sonra bu, seni Allah'ın yolundan,** onun tevhidine delalet eden delillerden **saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan,** ona iman etmekten **sapanlara,** sonu iman etmemeye varan **hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.** Onlar eğer hesap gününe kesin inansalardı, dünyada iken iman ederlerdi.

KELİME ANLAMI

17. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اِصْبِرْ **Sabret** *(Neye?)* عَلَى مَا **O şeye ki** يَقُولُونَ **Diyorlar** وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عَبْدَنَا **Kulumuzu** *(Ondan bedel?)* دَاوُدَ **Davud'u** *(Öyle Davud ki,)* ذَا الْاَيْدِ **Kuvvet sahibi** اَيِ الْقُوَّةِ Yani, güç sahibi *(Nede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet etmede كَانَ يَصُومُ Oruç tutardı *(Ne zaman?)* يَوْمًا Bir gün وَيُفْطِرُ Ve tutmazdı *(Ne zaman?)* يَوْمًا Bir gün وَيَقُومُ نِصْفَ اللَّيْلِ Ve gecenin yarısında namaz kılardı وَيَنَامُ ثُلُثَهُ Üçte birinde uyurdu وَيَقُومُ سُدُسَهُ Ve altıda birinde tekrar namaz kılardı اِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* اَوَّابٌ **Devamlı yönelicidir** رَجَّاعٌ Devamlı dönücüdür *(Neye?)* اِلَى مَرْضَاةِ اللّٰهِ Allah'ın rızasına.

---

[1] وَقَلِيلٌ مَا هُمْ terkibindeki مَا zait olup azlığı tekit içindir.

[2] 21. ayetten itibaren Davud (aleyhisselam) hakkında anlatılan ve onun 'ismet' sıfatına aykırı olan Muharref Tevrat kaynaklı (Bkz: 2. Samuel, 11, 12) bu hikâye hakkında Kadı İyâz şunları söylüyor:

"Allah'ın ayetlerini değiştiren ve bozan ehli Kitab'ın yazdığı, bazı Müfessirlerin de anlattığı bu olaya hiç itibar etme! Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerim'de bu anlatılanlardan hiç birine değinmediği gibi, konuyla ilgili Sahih bir hadis de varit olmamıştır. Kuran-ı Kerim'de Davud (aleyhisselam)'ın kıssası ile ilgili olarak sadece şu geçmiştir: **Davud onu sınadığımızı anladı**. Bu konuyla ilgili sabit bir haber yoktur" *eş-Şifâ,* 2/158.

Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ebu Şehbe, *el-İsrâiliyyât ve'l-Mevzûât fî kütübi't-Tefsîr,* 264–270. -Mütercim-

18. إِنَّا **Muhakkak ki biz** سَخَّرْنَا **Emrine verdik** *(Neyi?)* اَلْجِبَالَ **Dağları** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** *(Ne oldukları halde?)* يُسَبِّحْنَ **Tesbih eder oldukları halde** *(Ne ile tesbih eder oldukları halde?)* بِتَسْبِيحِهِ Onun tesbih etmesiyle *(Ne zaman?)* بِالْعَشِيِّ **Akşam** وَقْتَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ Akşam namazı vaktinde وَالْإِشْرَاقِ **Ve sabah** وَقْتَ الضُّحٰى Kuşluk vaktinde وَهُوَ Bu vakit *(Nedir?)* أَنْ تَشْرُقَ الشَّمْسُ Güneşin doğması وَيَتَنَاهٰى Ve son haddine ulaşmasıdır *(Ne?)* ضَوْؤُهَا Güneş ışığının.

19. وَ -سَخَّرْنَا- **Ve** emrine verdik *(Neyi emrine verdik?)* اَلطَّيْرَ **Kuşları** *(Ne oldukları halde?)* مَحْشُورَةً **Toplu oldukları halde** مَجْمُوعَةً إِلَيْهِ Kendisine toplanmış oldukları halde *(Öyle ki,)* تُسَبِّحُ مَعَهُ Onunla birlikte tesbih ediyorlar كُلٌّ **Tamamı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ وَالطَّيْرِ Dağlardan ve kuşlardan *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Nedirler?)* اَوَّابٌ **Yönelicidir** رَجَّاعٌ Dönücüdür *(Neye?)* إِلٰى طَاعَتِهِ Ona boyun eğmeye *(Ne ile?)* بِالتَّسْبِيحِ Tesbih etmekle.

20. وَشَدَدْنَا **Ve kuvvetlendirdik** *(Neyi kuvvetlendirdik?)* مُلْكَهُ **Onun hükümranlığını** قَوَّيْنَاهُ Onu güçlendirdik *(Ne ile?)* بِالْحَرَسِ Nöbetçilerle وَالْجُنُودِ Ve ordularla وَكَانَ يَحْرُسُ Nöbet tutuyordu *(Nerede?)* مِحْرَابَهُ Köşkünün en yüksek yerinde *(Ne zaman?)* فِي كُلِّ لَيْلَةٍ Her gece *(Kim nöbet tutuyordu?)* ثَلَاثُونَ أَلْفَ رَجُلٍ Otuz bin adam وَاٰتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Ne verdik?)* اَلْحِكْمَةَ **Hikmet** اَلنُّبُوَّةَ Peygamberlik وَالْإِصَابَةَ فِي الْأُمُورِ Ve işlerde isabet *(Daha ne verdik?)* وَفَصْلَ الْخِطَابِ **Ve güzel konuşma** اَلْبَيَانَ الشَّافِيَ Yeterli derecede konuşmayı *(Nede?)* فِي كُلِّ قَصْدٍ Her kastettiği şeyde.

21. وَهَلْ اَتَاكَ **Sana geldi mi?** مَعْنَى الْإِسْتِفْهَامِ هُنَا Buradaki istifhamın manası *(Nedir?)* اَلتَّعَجُّبُ Taaccüp وَالتَّشْوِيقُ Ve teşviktir *(Neye?)* إِلٰى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ Sonrasını dinlemeye يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne geldi mi?)* نَبَؤُا الْخَصْمِ **Davacının haberi** إِذْ تَسَوَّرُوا **Hani tırmanmışlardı** *(Neye?)* اَلْمِحْرَابَ **Mabede** مِحْرَابَ دَاوُدَ Davud'un mabedine أَيْ مَسْجِدَهُ Yani, mescidine حَيْثُ Şöyle ki مُنِعُوا Engellenmişlerdi *(Neden?)* اَلدُّخُولَ عَلَيْهِ Oraya girmekten *(Nereden girmekten?)* مِنَ الْبَابِ Kapıdan *(Niçin?)* لِشُغْلِهِ Davud meşgul olduğundan dolayı *(Ne ile?)* بِالْعِبَادَةِ İbadetle أَيْ خَبَرُهُمْ وَقِصَّتُهُمْ Yani, onların haberi ve hikâyesi (geldi mi?) *(O davacının haberinden bedel?)*

22. إِذْ دَخَلُوا **Hani girmişlerdi** *(Nereye?)* عَلٰى دَاوُدَ **Davud'un yanına** فَفَزِعَ **Bunun üzerine korktu** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** قَالُوا **Onlar da dediler** *(Ne dediler?)* لَا تَخَفْ **Korkma** نَحْنُ Biz *(Neyiz?)* خَصْمَانِ **İki davacıyız** قِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)*

فَرِيقَانِ Bunlar iki gruptur *(Niye böyle denildi?)* لِيُطَابِقَ مَا قَبْلَهُ مِنْ ضَمِيرِ الْجَمْعِ Makablindeki çoğul zamirine uygun olsun diye وَقِيلَ Ve denildi ki *(Ne denildi?)* اِثْنَانِ Bunlar iki kişidir وَالضَّمِيرُ O halde zamir *(Neye racidir?)* بِمَعْنَاهَا Manalarına وَالْخَصْمُ 'Hasm' kelimesi ise *(Nedir?)* يُطْلَقُ Kullanılır *(Neye kullanılır?)* عَلَى الْوَاحِدِ Tek kişiye وَأَكْثَرَ Ve daha fazla kişiye *(Daha ne denildi?)* وَهُمَا Ve bu iki davacı *(Nedir?)* مَلَكَانِ İki melektir *(Öyle iki melek ki,)* جَاءَا فِي صُورَةِ خَصْمَيْنِ İki davacı suretinde gelen *(Öyle iki davacı ki,)* وَقَعَ لَهُمَا Aralarında meydana gelmiş *(Ne meydana gelmiş?)* مَا ذُكِرَ Anlatılan *(Ne üzere?)* عَلَى سَبِيلِ الْفَرْضِ Varsayım yolu üzerine *(Ne için iki davacı suretinde geldiler?)* لِتَنْبِيهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ Davud'u (aleyhisselam) uyarmak için *(Ne üzerine?)* عَلَى مَا وَقَعَ مِنْهُ Ondan sudur eden şey üzerine وَكَانَ لَهُ Ona ait var idi *(Ne vardı?)* تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً Doksan dokuz kadın var idi وَطَلَبَ امْرَأَةَ شَخْصٍ Ve bir şahsın karısını istedi *(Öyle şahıs ki,)* لَيْسَ لَهُ غَيْرُهَا Kendisinin ondan başka karısı yok وَتَزَوَّجَهَا Ve onunla evlendi وَدَخَلَ بِهَا Ve onunla cima etti *(Öyle iki davacı ki,)* بَغٰى **Hakka tecavüz etti** *(Kim?)* بَعْضُنَا **Bazımız** *(Kimin hakkına tecavüz etti ?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazımızın** فَاحْكُمْ **O halde sen hükmet** *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Aramızda** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَلَا تُشْطِطْ **Ve haksızlık yapma** تَجُرْ Zulmetme وَاهْدِنَا **Ve bizi ilet** أَرْشِدْنَا Bizi eriştir *(Neye?)* اِلٰى سَوَاءِ الصِّرَاطِ **Doğru yola** وَسَطِ الطَّرِيقِ الصَّوَابِ Doğru olan yolun ortasına.

23. اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* اَخِي **Benim kardeşimdir** أَيْ عَلٰى دِينِي Yani, benim dinim üzeredir لَهُ **Ona ait vardır** *(Ne vardır?)* تِسْعٌ وَتِسْعُونَ **Doksan dokuz** *(Ne cihetinden?)* نَعْجَةً **Koyun cihetinden** يُعَبِّرُ بِهَا Bununla ifade ediyor *(Neyi?)* عَنِ الْمَرْأَةِ Kadını وَلِيَ **Ve bana ait de vardır** *(Ne vardır?)* نَعْجَةٌ **Koyun** *(Öyle koyun ki,)* وَاحِدَةٌ **Bir tane olan** فَقَالَ **Böyle iken dedi** *(Ne dedi?)* اَكْفِلْنِيهَا **Bana ver** *(Neyi?)* هَا **Onu** اِجْعَلْنِي Yani, beni yap *(Ne yap?)* كَافِلَهَا Onun hamisi yap وَعَزَّنِي **Ve bana galip geldi** غَلَبَنِي Beni yendi *(Nede?)* فِي الْخِطَابِ **Konuşmada** أَيِ الْجِدَالِ Yani, tartışmada وَأَقَرَّهُ Ve bunu kabul etti *(Kim?)* الْآخَرُ Diğeri *(Neye göre?)* عَلٰى ذٰلِكَ Buna göre.

24. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* لَقَدْ **Elbette muhakkak** ظَلَمَكَ **Sana zulmetmiş** *(Ne ile?)* بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ **Koyununu istemekle** لِيَضُمَّهَا Onu katmak için *(Nereye?)* اِلٰى نِعَاجِهِ **Kendi koyunları arasına** وَاِنَّ كَثِيرًا **Ve kesinlikle çoğu** *(Neden?)* مِنَ الْخُلَطَاءِ **Arkadaşlardan** اَلشُّرَكَاءِ Ortaklardan لَيَبْغِي **Elbette hadde tecavüz eder** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kimin?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bazısının** اِلَّا **Ancak (hariçtir)** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih amelleri**

فَقَالَ 'Mâ' azlığı pekiştirmek içindir مَا لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ **Onlar** هُمْ *(Kim?)* **Ne de azdır** وَقَلِيلٌ مَا الْمَلَكَانِ Bunun üzerine iki melek dedi *(Ne oldukları halde?)* صَاعِدَيْنِ Yükselici oldukları halde فِي صُورَتَيْهِمَا Kendi suretlerinde *(Nereye yükselici oldukları halde?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Ne dedi?)*· قَضَى الرَّجُلُ Bu adam hüküm vermiştir *(Kime karşı?)* عَلَى نَفْسِهِ Kendisine karşı فَتَنَبَّهَ Böylelikle kendine geldi *(Kim?)* دَاوُدُ Davud قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* وَظَنَّ **Ve bildi** أَيْقَنَ Yani, kesin olarak bildi *(Kim?)* دَاوُدُ **Davud** *(Neyi bildi?)* اَنَّمَا **Şunu ki biz** فَتَنَّاهُ **Onu sınadık** أَوْقَعْنَاهُ Onu düşürdük *(Neye?)* فِي فِتْنَةٍ Bir fitneye أَيْ بَلِيَّةٍ Yani, bir imtihana *(Ne ile?)* بِمَحَبَّتِهِ Sevmesiyle *(Kimi?)* تِلْكَ الْمَرْأَةَ Bu kadını فَاسْتَغْفَرَ **Ve hemen af diledi** *(Kimden?)* رَبَّهُ **Rabbinden** وَخَرَّ **Ve yere kapandı** *(Ne olarak?)* رَاكِعًا **Rükû ederek** أَيْ سَاجِدًا Yani, secde ederek وَاَنَابَ **Ve yöneldi.**

25. فَغَفَرْنَا **Sonra bağışladık** *(Kimi?)* لَهُ **Onu** *(Neden dolayı?)* ذٰلِكَ **Bundan dolayı** وَاِنَّ لَهُ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Nerede?)* عِنْدَنَا **Katımızda** *(Ne vardır?)* لَزُلْفٰى **Güzel bir makam** أَيْ زِيَادَةَ خَيْرٍ Yani, fazlaca hayrı vardır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha ne vardır?)* وَحُسْنَ مَاٰبٍ **Ve güzel bir dönüş yeri** مَرْجِعٍ فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette döneceği yer.

26. يَا دَاوُدُ **Ey Davud** اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَاكَ **Seni kıldık** *(Ne kıldık?)* خَلِيفَةً **Halife kıldık** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Neye halife kıldık?)* تَدَبُّرَ أَمْرِ النَّاسِ İnsanların işlerini düzene sokmaya فَاحْكُمْ **O halde hükmet** *(Nerede?)* بَيْنَ النَّاسِ **İnsanlar arasında** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَلَا تَتَّبِعِ **Ve uyma** *(Neye?)* الْهَوٰى **Hevaya** أَيْ هَوَى النَّفْسِ Yani, nefsin kötü arzusuna فَيُضِلَّكَ **Yoksa seni saptırır** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** أَيْ عَنِ الدَّلَائِلِ Yani, delillerden *(Öyle deliller ki,)* اَلدَّالَّةِ عَلٰى تَوْحِيدِهِ Allah'ın tekliğini gösteren اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَضِلُّونَ **Sapıyorlar** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** أَيْ عَنِ الْاِيمَانِ Yani, iman etmekten *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* شَدِيدٌ **Pek çetin olan** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا نَسُوا، بِنِسْيَانِهِمْ **Unutmaları sebebiyle** *(Neyi unutmaları?)* يَوْمَ الْحِسَابِ **Hesap gününü** *(Öyle unutma ki,)* اَلْمُرَتَّبُ عَلَيْهِ Onun üzerine gelen *(Ne gelen?)* تَرْكُهُمُ الْاِيمَانَ İmanı terk etmeleri وَلَوْ أَيْقَنُوا Şayet unutmasalardı *(Neyi?)* بِيَوْمِ الْحِسَابِ Hesap gününü لَاٰمَنُوا Elbette inanırlardı *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا﴾ أَيْ عَبَثًا ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ خَلْقُ مَا ذُكِرَ لَا لِشَيْءٍ ﴿ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَوَيْلٌ﴾ وَادٍ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿اَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْاَرْضِ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾﴾ نَزَلَ لَمَّا قَالَ كُفَّارُ مَكَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ إِنَّا نُعْطٰى فِي الْآخِرَةِ مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ وَأَمْ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿كِتَابٌ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ أَيْ هٰذَا ﴿اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَدَبَّرُوا ادْغِمَتِ التَّاءُ فِي الدَّالِ ﴿اٰيَاتِهِ﴾ يَنْظُرُوا فِي مَعَانِيهَا فَيُؤْمِنُوا ﴿وَلِيَتَذَكَّرَ﴾ يَتَّعِظَ ﴿اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٢٩﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمٰنَ﴾ ابْنَهُ ﴿نِعْمَ الْعَبْدُ﴾ أَيْ سُلَيْمَانُ ﴿اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾﴾ رَجَّاعٌ فِي التَّسْبِيحِ وَالذِّكْرِ فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ ﴿اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ﴾ هُوَ مَا بَعْدَ الزَّوَالِ ﴿الصَّافِنَاتُ﴾ الْخَيْلُ جَمْعُ صَافِنَةٍ وَهِيَ الْقَائِمَةُ عَلٰى ثَلَاثٍ وَإِقَامَةَ الْأُخْرٰى عَلٰى طَرَفِ الْحَافِرِ وَهُوَ مِنْ صَفَنَ يَصْفِنُ صُفُونًا ﴿الْجِيَادُ ﴿٣١﴾﴾ جَمْعُ جَوَادٍ وَهُوَ السَّابِقُ الْمَعْنٰى أَنَّهَا إِذَا اسْتُوقِفَتْ سَكَنَتْ وَإِنْ رَكَضَتْ سَبَقَتْ وَكَانَتْ أَلْفَ فَرَسٍ عُرِضَتْ عَلَيْهِ بَعْدَ أَنْ صَلَّى الظُّهْرَ لِإِرَادَتِهِ الْجِهَادَ عَلَيْهَا لِعَدُوٍّ فَعِنْدَ بُلُوغِ الْعَرْضِ مِنْهَا تِسْعَمِائَةٍ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَلَمْ يَكُنْ صَلَّى الْعَصْرَ فَاغْتَمَّ ﴿فَقَالَ اِنِّي اَحْبَبْتُ﴾ أَيْ أَرَدْتُ ﴿حُبَّ الْخَيْرِ﴾ أَيِ الْخَيْلِ ﴿عَنْ ذِكْرِ رَبِّي﴾ صَلَاةِ الْعَصْرِ ﴿حَتّٰى تَوَارَتْ﴾ أَيِ الشَّمْسُ ﴿بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾﴾ أَيِ اسْتَتَرَتْ بِمَا يَحْجُبُهَا عَنِ الْأَبْصَارِ ﴿رُدُّوهَا عَلَيَّ﴾ الْخَيْلَ الْمَعْرُوضَةَ فَرَدُّوهَا ﴿فَطَفِقَ مَسْحًا﴾ بِالسَّيْفِ ﴿بِالسُّوقِ﴾ جَمْعُ سَاقٍ ﴿وَالْاَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾﴾ أَيْ ذَبَحَهَا وَقَطَعَ أَرْجُلَهَا تَقَرُّبًا إِلَى اللهِ تَعَالٰى حَيْثُ اشْتَغَلَ بِهَا عَنِ الصَّلَاةِ وَتَصَدَّقَ بِلَحْمِهَا فَعَوَّضَهُ اللهُ خَيْرًا مِنْهَا وَأَسْرَعَ وَهِيَ الرِّيحُ تَجْرِي بِأَمْرِهِ كَيْفَ شَاءَ ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ﴾ ابْتَلَيْنَاهُ بِسَلْبِ مُلْكِهِ وَذٰلِكَ لِتَزَوُّجِهِ بِامْرَأَةٍ هَوَاهَا وَكَانَتْ تَعْبُدُ الصَّنَمَ فِي دَارِهِ مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ وَكَانَ مُلْكُهُ فِي خَاتَمِهِ فَنَزَعَهُ عِنْدَ إِرَادَةِ الْخَلَاءِ وَوَضَعَهُ عِنْدَ امْرَأَتِهِ الْمُسَمَّاةِ بِالْأَمِينَةِ عَلٰى عَادَتِهِ فَجَاءَهَا جِنِّيٌّ فِي صُورَةِ سُلَيْمَانَ فَأَخَذَهُ مِنْهَا ﴿وَاَلْقَيْنَا عَلٰى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا﴾ هُوَ ذٰلِكَ الْجِنِّيُّ وَهُوَ صَخْرٌ أَوْ غَيْرُهُ جَلَسَ عَلٰى كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ وَعَكَفَتْ عَلَيْهِ الطَّيْرُ وَغَيْرُهَا فَخَرَجَ سُلَيْمَانُ فِي غَيْرِ هَيْئَتِهِ فَرَآهُ عَلٰى كُرْسِيِّهِ وَقَالَ لِلنَّاسِ أَنَا سُلَيْمَانُ فَأَنْكَرُوهُ ﴿ثُمَّ اَنَابَ ﴿٣٤﴾﴾ رَجَعَ سُلَيْمَانُ إِلٰى مُلْكِهِ بَعْدَ أَيَّامٍ بِأَنْ وَصَلَ إِلَى الْخَاتَمِ فَلَبِسَهُ وَجَلَسَ عَلٰى كُرْسِيِّهِ ﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي﴾ لَا يَكُونُ ﴿لِاَحَدٍ مِنْ بَعْدِي﴾ أَيْ سِوَايَ نَحْوُ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللهِ أَيْ سِوَى اللهِ ﴿اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾﴾

﴿فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِاَمْرِهِ رُخَاءً﴾ لَيِّنَةً ﴿حَيْثُ اَصَابَ ﴿٣٦﴾﴾ أَرَادَ ﴿وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ﴾ يَبْنِي الْأَبْنِيَةَ الْعَجِيبَةَ ﴿وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾﴾ فِي الْبَحْرِ يَسْتَخْرِجُ اللُّؤْلُؤَ ﴿وَاٰخَرِينَ﴾ مِنْهُمْ ﴿مُقَرَّنِينَ﴾ مَشْدُودِينَ ﴿فِي الْاَصْفَادِ ﴿٣٨﴾﴾ الْقُيُودِ بِجَمْعِ أَيْدِيهِمْ إِلٰى أَعْنَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُ ﴿هٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ﴾ أَعْطِ مِنْهُ مَنْ شِئْتَ ﴿اَوْ اَمْسِكْ﴾ عَنِ الْاِعْطَاءِ ﴿بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾﴾ أَيْ لَا حِسَابَ عَلَيْكَ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٤٠﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَاذْكُرْ عَبْدَنَآ اَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُٓ اَنّي﴾ أَيْ بِأَنّي ﴿مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ﴾ بِضُرٍّ ﴿وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾﴾ أَلَمٍ وَنَسَبَ ذٰلِكَ إِلَى الشَّيْطَانِ وَإِنْ كَانَتِ الْأَشْيَاءُ كُلُّهَا مِنَ اللّٰهِ تَأَدُّبًا مَعَهُ تَعَالٰى وَقِيلَ لَهُ ﴿اُرْكُضْ﴾ اضْرِبْ ﴿بِرِجْلِكَ﴾ الْأَرْضَ فَضَرَبَ فَنَبَعَتْ عَيْنُ مَاءٍ فَقِيلَ ﴿هٰذَا مُغْتَسَلٌ﴾ مَاءٌ تَغْتَسِلُ فِيهِ ﴿بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾﴾ تَشْرَبُ مِنْهُ فَاغْتَسَلَ وَشَرِبَ فَذَهَبَ عَنْهُ كُلُّ دَاءٍ كَانَ بِبَاطِنِهِ وَظَاهِرِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

27. **Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık. Bu,** yani bunların boş yere yaratılması, Mekkeli **inkârcıların zannıdır. Bundan dolayı (cehennemdeki) Veyl** vadisi **o inkârcılar içindir!**

28. **Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Ya da (Allah'tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız?**[17] Bu ayet Mekkeli kâfirlerin müminlere: "Ahirette size ne verilecekse bize de aynısı verilecek" üzerine nazil olmuştur.

29. Bu **bir kitaptır ki, onu sana indirdik, mübarektir; ta ki, ayetlerini düşünsünler**[18] manasını düşünüp iman etsinler **ve aklı olanlar öğüt alsınlar diye (onu sana indirdik.)**

30. **Biz Davud'a** oğlu **Süleyman'ı verdik.** Süleyman **ne güzel bir kuldu! Doğrusu o,** daima tesbih ve zikirle **Allah'a yönelirdi.**

31. **Akşama doğru,** zevalden sonra **kendisine, üçayağının üzerine durup bir ayağını tırnağının üzerine diken çalımlı ve safkan koşu**[19] **atları**[20] **sunulmuştu.** Mana şöyledir: Bu atlar durmaları istendiğinde durur, koşulduğunda ise en önde giderdi. Sayıları bin olan bu atlar, öğle namazını kıldıktan sonra üzerlerinde düşmana karşı cihat etmek isteyen Hz. Süleyman'a sunulmuştu. Dokuz yüz tanesinin sunumu tamamlandığında güneş battı; bunun üzerine, ikindi namazını kılmamış olan Hz. Süleyman çok üzüldü.

---

[17] أَمْ burada hemze-i inkar anlamındadır.

[18] يَدَّبَّرُوا fiilinin aslı يَتَدَبَّرُوا idi; ت harfi د harfine idgam edilmiştir.

[19] الْجِيَادُ kelimesi جَوَادٌ kelimesinin cemisi olup "koşucu" anlamına gelir.

[20] الصَّافِنَاتُ "at" demektir. Üçayağı üzerinde durup bir ayağını da toynağının ucuna koyan at anlamına gelen صَافِنَةٌ kelimesinin cemisidir. صُفُونًا ،يَصْفِنُ ،صَفَنَ kökünden gelir.

32. **Dedi ki: "Ben hayrı,** atları **seveyim derken Rabbimin zikrinden** ikindi namazından **geri kaldım; nihayet** güneş **hicap ile gizlenmiş oldu,** kendisini gözlerden koruyacak örtüye büründü.

33. **Dedi ki: "Onları,** huzuruma arz edilen atları **bana geri getirin."** Anında atları geri getirdiler. **O da** atlarla meşgul olması sebebiyle ikindi namazından geri kaldığı için Allah tealaya yaklaşmak amacıyla kılıçla **bacaklarını ve boyunlarını silip okşadı,** onları boğazladı, ayaklarını da kesti, sonra da etlerini tasadduk etti. Bunun üzerine Allah teala ona, bu atlardan daha hayırlı ve hızlı olan, kendisinin emriyle nasıl isterse öyle hareket eden rüzgâr nimetini bahşetti.

34. **Andolsun biz Süleyman'ı,** evinde, kendisinin haberi olmaksızın gizlice puta tapan bir kadını sevmesi nedeniyle mülkünü elinden almak suretiyle **imtihan ettik.** Hz. Süleyman'ın mülkü yüzüğünde idi. Bir gün helâya giderken yüzüğünü çıkararak 'Emîne' isimli bu karısının yanında bırakmıştı; bunun üzerine bir cin Hz. Süleyman'ın suretine girip yüzüğü o kadından aldı. **Tahtının üstüne bir ceset bırakıverdik,** bu ceset yüzüğü çalan, ismi 'Sahr' ya da başka bir şey olan cindir. Bu cin kuşlar ve diğer hayvanlar da huzurunda bekler bir halde Hz. Süleyman'ın tahtına oturmuştu. Nihayet Hz. Süleyman önceki azametli hali olmadan dışarı çıkmış, tahtın üstünde bu cini görünce onlara: "Süleyman benim" dediyse de onlar bunu inkâr etmişlerdi. Günler **sonra o,** yüzüğü bulup takması suretiyle **yine eski haline,** eski mülküne döndü **döndü** ve tahtına oturdu.[21]

35. **(Süleyman:) Rabbim! Beni bağışla; bana, benden sonra,** benim dışımda[22] **kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver. Şüphesiz sen, daima bağışta bulunansın, dedi.**

36-38. **Bunun üzerine biz de, istediği yere onun emriyle kolayca giden rüzgarı,** ilginç **bina**lar **inşa eden ve** denizde **dalgıçlık yap**ıp inciler çıkar**an şeytanları ve** elleri boyunlarına **demir halkalarla bağlı diğer** şeytan**ları onun emrine verdik.**

39. Ona dedik ki: **"İşte bu bizim bağışımızdır.** Ondan **ister** dilediğine **ver, ister** vermeyip elinde **tut; hesapsızdır,** bu konuda sana bir hesap sorulmayacaktır."

40. **Doğrusu onun için, bizim katımızda ziyade hayır ve güzel bir dönüş yeri vardır.** Bu ayetin bir benzeri geride geçmişti.

---

[21] Kadı İyaz (r.h.) diyor ki: "Şeytanın, Hz. Süleyman'ın suretine girmesi, onun mülkünü ele geçirmesi ve ümmeti hakkında zalimane hükümler vermesi gibi şeyler doğru değildir; zira şeytanlar böyle bir şeyi elde edemezler. Cenabı Hak, Peygamberleri bu tür belalardan korumuştur"
İbni Kesir de (r.h.) tefsirinde, bu hikâyelerin tamamının İsrailiyyât kaynaklı bilgiler olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ebu Şehbe, *el-İsrâiliyyât ve'l-Mevzûât fî kütübi't-Tefsîr*, 270–275. -Mütercim-

[22] مِنْ بَعْدِي sözü سِوَايَ anlamındadır; tıpkı فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللهِ ayetindeki مِنْ بَعْدِ اللهِ sözünün سِوَى اللهِ anlamında olduğu gibi.

41. **Kulumuz Eyyub'u da an! O, Rabbine: Doğrusu şeytan bana bir zarar ve elem verdi, diye seslenmişti.** Her ne kadar iyilik de kötülük de Allah'tan olsa da tüm bunları, Hak tealaya karşı son derece saygılı olduğu için şeytana nispet etmiştir.

42. Ona dendi ki: **Ayağını** yere **vur!** Bu emir üzerine ayağını yere vurunca yerden bir su gözesi fışkırdı. Yine dendi ki: **İşte yıkanacak ve içilecek soğuk bir su.** Hz. Eyyub da bu suyla yıkanıp ondan içince görünen ve görünmeyen tüm hastalıkları geçti.

KELİME ANLAMI

27. وَمَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* اَلسَّمَآءَ **Göğü** *(Daha neyi?)* وَالْاَرْضَ **Yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanları** *(Ne olarak yaratmadık?)* بَاطِلًا **Boş olarak** أَيْ عَبَثًا Yani, gereksiz olarak ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ خَلْقُ مَا ذُكِرَ Yani, bu anlatılanların yaratılması *(Nasıl?)* لَا لِشَيْءٍ Bir şeyden dolayı olmayarak *(Nedir?)* ظَنُّ الَّذِينَ **O kimselerin sanısıdır ki** كَفَرُوا **Onlar inkar ettiler** *(Neden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından فَوَيْلٌ **Veyl** *(Bu nedir?)* وَادٍ Bir vadidir *(Kim içindir?)* لِلَّذِينَ **O kimseler içindir ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Neden olan veyl?)* مِنَ النَّارِ **Cehennemden.**

28. اَمْ نَجْعَلُ **Yoksa yapar mıyız?** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* اَلصَّالِحَاتِ **İyi amelleri** *(Kim gibi?)* كَالْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk çıkaranlar gibi** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** اَمْ نَجْعَلُ **Yoksa yapar mıyız?** *(Kimi?)* اَلْمُتَّقِينَ **Allah'tan korkanları** *(Kim gibi?)* كَالْفُجَّارِ **Günahkârlar gibi** نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Dediğinde *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne dediğinde?)* إِنَّا Elbette biz نُعْطٰى Bize verilecek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyin benzeri?)* مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ Size verilenin benzeri وَأَمْ 'Em' kelimesi *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkâr hemzesi manasındadır.

29. كِتَابٌ **(Bu) kitaptır** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki,)* مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş olan أَيْ هٰذَا Yani, 'Hâzâ' şeklindedir اَنْزَلْنَاهُ **Onu indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Daha nedir?)* مُبَارَكٌ **Mübarektir** *(Ne için indirdik?)* لِيَدَّبَّرُوا **Düşünsünler diye** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَتَدَبَّرُوا 'Yetedebberû'dur أُدْغِمَتِ التَّاءُ Te idğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الدَّالِ Dal'a *(Neyi düşünsünler diye?)* اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** يَنْظُرُوا Baksınlar diye *(Neye?)* فِي مَعَانِيهَا Ayetlerin manasına فَيُؤْمِنُوا Ve böylelikle iman etsinler *(Daha ne için indirdik?)* وَلِيَتَذَكَّرَ **Ve öğüt alsın diye** يَتَّعِظَ İbret alsın diye *(Kim?)* أُولُوا الْاَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllılar.

30. وَوَهَبْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* لِدَاوُدَ **Davud'a** *(Kimi verdik?)* سُلَيْمٰنَ **Sülayman'ı** *(O da kimdir?)* اِبْنَهُ Oğludur نِعْمَ **Ne güzel oldu** *(Kim?)* اَلْعَبْدُ **Bu kul** أَيْ سُلَيْمَانُ Yani, Süleyman اِنَّهُ **Doğrusu o** *(Nedir?)* اَوَّابٌ **Daima yönelicidir** رَجَّاعٌ Ziyade müracaat edicidir *(Nereye?)* فِي التَّسْبِيحِ Tesbihe وَالذِّكْرِ Ve zikre *(Ne zaman?)* فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ Bütün vakitlerde.

31. اِذْ عُرِضَ **O vakit ki sunulmuştu** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Ne zaman?)* بِالْعَشِيِّ **Akşama doğru** هُوَ Bu vakit *(Nedir?)* مَا بَعْدَ الزَّوَالِ Zeval vaktinden sonraki vakittir *(Ne sunulmuştur?)* اَلصَّافِنَاتُ **Üç ayağına basan dördüncüsünü tırnağı üzerinde tutan atlar** اَلْخَيْلُ Atlar *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ صَافِنَةٍ 'Sâfinetün' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلْقَائِمَةُ Duran attır *(Ne üzerine?)* عَلٰى ثَلَاثٍ Üç ayağı üzerine وَإِقَامَةَ الْأُخْرٰى Diğer ayağını dikmekle beraber *(Ne üzerine?)* عَلٰى طَرَفِ الْحَافِرِ Toynağının ucu üzerine وَهُوَ Bu kelime *(Neden türemiştir?)* مِنْ صَفَنَ يَصْفِنُ صُفُونًا 'Safene' 'Yesfinü' 'Sufûnen'den ***(O da nedir?)*** اَلْجِيَادُ **Hızlı koşan atlardır** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَوَادٍ 'Cevâdün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ O da *(Nedir?)* اَلسَّابِقُ Önde gidendir اَلْمَعْنٰى Buradaki mana *(Nedir?)* أَنَّهَا Bu at إِذَا اسْتُوقِفَتْ Durması istendiğinde سَكَنَتْ Sakin olur وَإِنْ رَكَضَتْ Dörtnala koştuğunda ise سَبَقَتْ En önde gider وَكَانَتْ أَلْفَ فَرَسٍ Bin at idi *(Ne idi?)* عُرِضَتْ عَلَيْهِ Ona sunulmuştu *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ صَلَّى الظُّهْرَ Öğle namazını kıldıktan sonra *(Ne için?)* لِإِرَادَتِهِ İstediği için *(Neyi?)* اَلْجِهَادَ Savaşmayı *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا O atlar üzerinde *(Kime karşı?)* لِعَدُوٍّ Düşmana karşı فَعِنْدَ بُلُوغِ الْعَرْضِ Sunma işi ulaştığında *(Neden?)* مِنْهَا Bin taneden *(Neye ulaştığında?)* تِسْعَمِائَةٍ Dokuz yüze غَرَبَتْ Battı *(Ne?)* اَلشَّمْسُ Güneş وَلَمْ يَكُنْ Ve değildi *(Ne değildi)* صَلَّى الْعَصْرَ İkindiyi kılmış فَاغْتَمَّ Bundan sebep üzüldü.

32. فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَحْبَبْتُ **Sevdim** أَيْ أَرَدْتُ Yani, istedim *(Neyi?)* حُبَّ الْخَيْرِ **Mal sevgisini** أَيِ الْخَيْلِ Yani, at sevgisini ***(Neden geçerek onları sevdim?)*** عَنْ ذِكْرِ رَبِّي **Rabbimin zikrinden geçerek** صَلَاةِ الْعَصْرِ Yani, ikindi namazından geçerek حَتّٰى تَوَارَتْ **Ta ki gizlendi** أَيِ الشَّمْسُ Yani, güneş ***(Nereye?)*** بِالْحِجَابِ **Perdeye** أَيِ اسْتَتَرَتْ Yani, gizlendi *(Ne ile?)* بِمَا يَحْجُبُهَا Kendini örtecek şeyle *(Neden örtecek?)* عَنِ الْأَبْصَارِ Gözlerden ***(Daha ne dedi?)***

33. رُدُّوهَا **Onları getirin** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** اَلْخَيْلَ الْمَعْرُوضَةَ Yani, sunulan atları فَرَدُّوهَا Ve geri getirdiler فَطَفِقَ **Ve başladı** *(Neye?)* مَسْحًا **Sıvazlamaya** *(Ne ile?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Neyi?)* بِالسُّوقِ **Bacaklarını** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ سَاقٍ 'Sâgın' kelimesinin çoğuludur ***(Daha neyi?)*** وَالْأَعْنَاقِ **Ve boyunlarını** أَيْ ذَبَحَهَا Yani, onları kesti وَقَطَعَ

Ve ayırdı *(Neyi?)* أَرْجُلَهَا Onların bacaklarını *(Niçin?)* تَقَرُّبًا Yaklaşmak için *(Kime?)* إِلَى اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a *(Niye?)* حَيْثُ Çünkü şöyle ki اِشْتَغَلَ بِهَا Onlardan sebep geri kalmıştı *(Neden?)* عَنِ الصَّلَاةِ Namazdan وَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi *(Neyi?)* بِلَحْمِهَا Etlerini فَعَوَّضَهُ Bunun üzerine onun yerine verdi *(Kim?)* اللّٰهُ Yüce olan Allah *(Neyi?)* خَيْرًا Daha hayırlısını *(Neden?)* مِنْهَا Onlardan وَأَسْرَعَ Ve daha hızlısını وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلرِّيحُ Rüzgardır *(Öyle rüzgâr ki,)* تَجْرِي Esiyor *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ Onun emriyle *(Nasıl?)* كَيْفَ شَاءَ Dilediği şekilde.

34. **وَلَقَدْ Andolsun elbette فَتَنَّا Biz sınadık** *(Kimi?)* **سُلَيْمٰنَ Süleyman'ı** اِبْتَلَيْنَاهُ Onu imtihan ettik *(Ne ile?)* بِسَلْبِ مُلْكِهِ Hükümranlığını almakla وَذٰلِكَ Bu (hükümranlığının alınması) *(Niçindir?)* لِتَزَوُّجِهِ Evlendiği içindir *(Kiminle?)* بِامْرَأَةٍ هَوَاهَا Arzuladığı bir kadınla وَكَانَتْ تَعْبُدُ Bu kadın tapıyordu *(Neye?)* اَلصَّنَمَ Puta *(Nerede?)* فِي دَارِهِ Evinde *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ Süleyman'ın bilgisi olmadan وَكَانَ مُلْكُهُ Onun hükümranlığı idi *(Nede idi?)* فِي خَاتَمِهِ Yüzüğünde idi فَنَزَعَهُ Ve çıkarırdı *(Ne zaman?)* عِنْدَ إِرَادَةِ الْخَلَاءِ Tuvalete gitmeyi kastettiğinde وَوَضَعَهُ Ve onu koyardı *(Nereye?)* عِنْدَ امْرَأَتِهِ Karsının yanına *(Öyle karısı ki,)* اَلْمُسَمَّاةِ İsimlendirilen *(Ne diye?)* بِالْأَمِينَةِ 'Emîne' diye *(Ne üzere böyle yapardı?)* عَلٰى عَادَتِهِ Âdeti üzere فَجَاءَهَا Ve karısına geldi *(Kim?)* جِنِّيٌّ Bir cin *(Ne surette?)* فِي صُورَةِ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın suretinde فَأَخَذَهُ Ve yüzüğü aldı *(Kimden?)* مِنْهَا Karısından **وَأَلْقَيْنَا Ve bıraktık** *(Ne üzerine?)* **عَلٰى كُرْسِيِّهِ Tahtı üzerine** *(Ne bıraktık?)* **جَسَدًا Bir ceset** هُوَ O ceset *(Kimdir?)* ذٰلِكَ الْجِنِّيُّ Bu cindir وَهُوَ O da *(Kimdir?)* صَخْرٌ Sahr'dır أَوْ غَيْرُهُ Ya da başkasıdır جَلَسَ Oturdu *(Ne üzerine?)* عَلٰى كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın tahtı üzerine وَعَكَفَتْ Ve toplandı *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne toplandı?)* اَلطَّيْرُ Kuşlar وَغَيْرُهَا Ve diğer hayvanlar فَخَرَجَ Ardından çıkageldi *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Nasıl?)* فِي غَيْرِ هَيْئَتِهِ Kendi şeklinin dışında bir şekilde فَرَآهُ Ve onu gördü *(Ne üzerinde?)* عَلٰى كُرْسِيِّهِ Kendi tahtı üzerinde وَقَالَ لِلنَّاسِ Ve insanlara dedi *(Ne dedi?)* أَنَا سُلَيْمَانُ Süleyman benim فَأَنْكَرُوهُ Fakat onu inkâr ettiler **ثُمَّ أَنَابَ Sonra o dönüverdi** رَجَعَ Döndü *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Neye döndü?)* إِلٰى مُلْكِهِ Hükümranlığına *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَيَّامٍ Günler sonra *(Ne ile?)* بِأَنْ وَصَلَ Ulaşmasıyla *(Neye?)* إِلَى الْخَاتَمِ Yüzüğe فَلَبِسَهُ Ve onu taktı وَجَلَسَ Sonra oturdu *(Neye?)* عَلٰى كُرْسِيِّهِ Tahtı üzerine.

35. **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **رَبِّ Ey rabbim اِغْفِرْ لِي Beni affet وَهَبْ Ve ver** *(Kime?)* **لِي Bana** *(Ne ver?)* **مُلْكًا Bir hükümranlık** *(Öyle hükümranlık ki,)* **لَا يَنْبَغِي Yaraşmayacak لَا يَكُونُ**

Olmayacak *(Kime?)* لِاَحَدٍ **Hiç kimseye** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِي **Benden sonra** أَيْ سِوَايَ Yani, benden başka *(Bu ne gibidir?)* نَحْوُ Şunun gibidir فَمَنْ يَهْدِيهِ Kim onu doğru yola iletir *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ اللهِ Allah'tan sonra أَيْ سِوَى اللهِ Yani, Allah'tan başka اِنَّكَ **Muhakkak ki sen** اَنْتَ **Sen** *(Nesin?)* اَلْوَهَّابُ **Devamlı verensin.**

36. فَسَخَّرْنَا **Biz emrine verdik** *(Kimin?)* لَهُ **Onun** *(Neyi?)* اَلرِّيحَ **Rüzgarı** *(Öyle rüzgar ki,)* تَجْرِي **Esiyor** *(Ne ile?)* بِاَمْرِهِ **Onun emriyle** *(Ne olarak?)* رُخَاءً **Kolayca** لَيِّنَةً Yumuşakça *(Nereye esiyor?)* حَيْثُ اَصَابَ **Dilediği tarafa** أَرَادَ İstediği tarafa *(Daha neyi onun emrine verdik?)*

37. وَالشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ondan bedel?)* كُلَّ بَنَّاءٍ **Her bina yapanı** *(Öyle bina yapan ki,)* يَبْنِي Yapıyor *(Ne yapıyor?)* اَلْأَبْنِيَةَ الْعَجِيبَةَ Tuhaf binalar وَغَوَّاصٍ **Ve her dalıcıyı** *(Nereye?)* فِي الْبَحْرِ Denize يَسْتَخْرِجُ Çıkartıyor *(Ne çıkartıyor?)* اَللُّؤْلُؤَ İnci *(Daha neleri emrine verdik?)*

38. وَاٰخَرِينَ **Ve diğerlerini** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne oldukları halde?)* مُقَرَّنِينَ **Bağlanmış oldukları halde** مَشْدُودِينَ Bağlı oldukları halde *(Neye?)* فِي الْاَصْفَادِ **Bukağılara** اَلْقُيُودِ Zincirlere *(Ne ile bağlı?)* بِجَمْعِ أَيْدِيهِمْ Ellerini toplamakla *(Nereye?)* إِلٰى أَعْنَاقِهِمْ Boyunlarına.

39. وَقُلْنَا لَهُ Ve biz dedik *(Ne dedik?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* عَطَاؤُنَا **Bizim bağışımızdır** فَامْنُنْ **İster ver** أَعْطِ Ver *(Neden?)* مِنْهُ Bundan *(Kime?)* مَنْ شِئْتَ Dilediğine اَوْ اَمْسِكْ **Ya da tut** *(Neden?)* عَنِ الْاِعْطَاءِ Vermekten *(Nasıl?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsızca** أَيْ لَا حِسَابَ عَلَيْكَ Yani, sana hesap yoktur *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta.

40. وَاِنَّ لَهُ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Nerede?)* عِنْدَنَا **Katımızda** *(Ne vardır?)* لَزُلْفٰى **Elbette güzel bir makam vardır** *(Daha ne vardır?)* وَحُسْنَ مَاٰبٍ **Ve güzel bir varış yeri vardır** تَقَدَّمَ Geride geçmişti *(Ne?)* مِثْلُهُ Bunun benzeri.

41. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عَبْدَنَا **Kulumuzu** *(O da kimdir?)* أَيُّوبَ **Eyyüp'tür** إِذْ نَادٰى **Hani o seslenmişti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne diye seslenmişti?)* اَنِّي **Muhakkak ki ben** أَيْ بِأَنِّي Yani, şöyle ki kesinlikle ben مَسَّنِيَ **Bana dokundu** *(Kim dokundu?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne ile dokundu?)* بِنُصْبٍ **Bir yorgunluk** بِضُرٍّ Zarar *(Daha neyle dokundu?)* وَعَذَابٍ **Ve eziyet verdi** أَلَمٍ Acı verdi وَنَسَبَ ذٰلِكَ Bunu nispet etmiştir *(Kime?)* إِلَى الشَّيْطَانِ Şeytana وَإِنْ كَانَتِ الْأَشْيَاءُ Her şey olsa bile كُلُّهَا Bütün her şey *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan *(Niçin şeytana nispet edilmiştir?)* تَأَدُّبًا Edep gereği *(Kime olan edep gereği?)* مَعَهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah'a.

42. وَقِيلَ لَهُ Ve ona denildi *(Ne denildi?)* أُرْكُضْ **Vur** اِضْرِبْ Darbe indir *(Ne ile?)* بِرِجْلِكَ **Ayağınla** *(Nereye vur?)* اَلْأَرْضَ Yere فَضَرَبَ Bunun üzerine vurdu فَنَبَعَتْ Ve hemen çıktı *(Ne çıktı?)* عَيْنُ مَاءٍ Su kaynağı فَقِيلَ Ve denildi *(Ne denildi?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* مُغْتَسَلٌ **Yıkanılacak sudur** مَاءٌ تَغْتَسِلُ فِيهِ Kendisiyle yıkanacağın sudur *(Daha nedir?)* بَارِدٌ **Soğuk sudur** *(Daha nedir?)* وَشَرَابٌ **Ve içecektir** تَشْرَبُ İçersin *(Neden?)* مِنْهُ Bundan فَاغْتَسَلَ Böylelikle yıkandı وَشَرِبَ Ve içti فَذَهَبَ Ve yok etti *(Neden?)* عَنْهُ Bu sudan *(Neyi?)* كُلُّ دَاءٍ Her hastalığı *(Öyle hastalık ki,)* كَانَ Meydana çıktı *(Nerede?)* بِبَاطِنِهِ İçinde وَظَاهِرِهِ Ve dışında.

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ﴾ أَيْ أَحْيَا اللهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أَوْلَادِهِ وَرَزَقَهُ مِثْلَهُمْ ﴿رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً ﴿مِنَّا وَذِكْرَى﴾ عِظَةً ﴿لِأُولِي الْأَلْبَابِ (٤٣)﴾ لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ ﴿وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا﴾ هُوَ حُزْمَةٌ مِنْ حَشِيشٍ أَوْ قُضْبَانٍ ﴿فَاضْرِبْ بِهِ﴾ زَوْجَتَكَ وَكَانَ قَدْ حَلَفَ لَيَضْرِبَنَّهَا مِائَةَ ضَرْبَةٍ لِإِبْطَائِهَا عَلَيْهِ يَوْمًا ﴿وَلَا تَحْنَثْ﴾ بِتَرْكِ ضَرْبِهَا فَأَخَذَ مِائَةَ عُودٍ مِنَ الْإِذْخِرِ أَوْ غَيْرِهِ فَضَرَبَهَا بِهِ ضَرْبَةً وَاحِدَةً ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ﴾ أَيُّوبُ ﴿إِنَّهُ أَوَّابٌ (٤٤)﴾ رَجَّاعٌ إِلَى اللهِ تَعَالَى ﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي﴾ أَصْحَابِ الْقُوَى فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَالْأَبْصَارِ (٤٥)﴾ الْبَصَائِرِ فِي الدِّينِ وَفِي قِرَاءَةٍ عَبْدَنَا وَإِبْرَاهِيمَ بَيَانٌ لَهُ وَمَا بَعْدَهُ عَطْفٌ عَلَى عَبْدَنَا ﴿إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ﴾ هِيَ ﴿ذِكْرَى الدَّارِ (٤٦)﴾ الْآخِرَةِ أَيْ ذِكْرُهَا وَالْعَمَلُ لَهَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِضَافَةِ وَهِيَ لِلْبَيَانِ ﴿وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ﴾ الْمُخْتَارِينَ ﴿الْأَخْيَارِ (٤٧)﴾ جَمْعُ خَيِّرٍ بِالتَّشْدِيدِ ﴿وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ﴾ هُوَ نَبِيٌّ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿وَذَا الْكِفْلِ﴾ اُخْتُلِفَ فِي نُبُوَّتِهِ قِيلَ كَفَلَ مِائَةَ نَبِيٍّ فَرُّوا إِلَيْهِ مِنَ الْقَتْلِ ﴿وَكُلٌّ﴾ أَيْ كُلُّهُمْ ﴿مِنَ الْأَخْيَارِ (٤٨)﴾ جَمْعُ خَيِّرٍ بِالتَّثْقِيلِ ﴿هَذَا ذِكْرٌ﴾ لَهُمْ بِالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ هُنَا ﴿وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ﴾ الشَّامِلِينَ لَهُمْ ﴿لَحُسْنَ مَآبٍ (٤٩)﴾ مَرْجِعٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ لِحُسْنَ مَآبٍ ﴿مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْأَبْوَابُ (٥٠)﴾ مِنْهَا ﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ (٥١)﴾ ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ﴾ حَابِسَاتُ الْعَيْنِ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ ﴿أَتْرَابٌ (٥٢)﴾ أَسْنَانُهُنَّ وَاحِدَةٌ وَهِيَ بَنَاتُ ثَلَاثٍ وَثَلَاثِينَ سَنَةً جَمْعُ تِرْبٍ ﴿هَذَا﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مَا يُوعَدُونَ﴾ بِالْغَيْبَةِ وَبِالْخِطَابِ [تُوعَدُونَ] اِلْتِفَاتًا ﴿لِيَوْمِ الْحِسَابِ (٥٣)﴾ أَيْ لِأَجْلِهِ ﴿إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ (٥٤)﴾ أَيِ انْقِطَاعٍ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ رِزْقُنَا أَوْ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّ أَيْ دَائِمًا أَوْ دَائِمٌ ﴿هَذَا﴾ الْمَذْكُورُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ ﴿لَشَرَّ مَآبٍ (٥٥)﴾ ﴿جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا﴾ يَدْخُلُونَهَا ﴿فَبِئْسَ الْمِهَادُ (٥٦)﴾ الْفِرَاشُ ﴿هَذَا﴾ أَيِ الْعَذَابُ الْمَفْهُومُ مِمَّا بَعْدَهُ ﴿فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ (٥٧)﴾ أَيْ مَاءٌ حَارٌّ مُحْرِقٌ ﴿وَغَسَاقٌ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [غَسَّاقٌ] مَا يَسِيلُ مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ ﴿وَآخَرُ﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ [أُخَرُ] ﴿مِنْ شَكْلِهِ﴾ أَيْ مِثْلِ الْمَذْكُورِ مِنَ الْحَمِيمِ وَالْغَسَّاقِ ﴿أَزْوَاجٌ (٥٨)﴾ أَصْنَافٌ أَيْ عَذَابُهُمْ مِنْ أَنْوَاعٍ مُخْتَلِفَةٍ وَيُقَالُ لَهُمْ عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ بِأَتْبَاعِهِمْ ﴿هَذَا فَوْجٌ﴾ جَمْعٌ ﴿مُقْتَحِمٌ﴾ دَاخِلٌ ﴿مَعَكُمْ﴾ النَّارَ بِشِدَّةٍ فَيَقُولُ الْمَتْبُوعُونَ

﴿لَا مَرْحَبًا بِهِمْ﴾ لَا سَعَةَ عَلَيْهِمْ ﴿إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ ﴿بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ﴾ أَيِ الْكُفْرَ ﴿لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾﴾ لَنَا وَلَكُمُ النَّارُ ﴿قَالُوا﴾ أَيْضًا ﴿رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا﴾ أَيْ مِثْلَ عَذَابِهِ عَلَى كُفْرِهِ ﴿فِي النَّارِ ﴿٦١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Bizden bir rahmet,** nimet **ve olgun akıl sahipleri için de bir ibret,** vaaz **olmak üzere ona hem ailesini hem de onlarla beraber bir mislini bağışladık.** Yani Allah teala ölen çocuklarını diriltti ve aynı onlar gibi kendisini de rızıklandırdı.

44. **Eline bir demet sap[1] al da onunla** hanımına **vur;** çünkü Hz. Eyyub, bir gün karısı geciktiğinde ona yüz sopa vuracağına dair yemin etmişti. Ona vurmamak suretiyle **yeminini bozmuş olma.** Bunun üzerine Hz. Eyyub (aleyhisselam) İzhir otundan veya başka bir ot çeşidinden yüz tane alıp bunlarla karısına bir defa vurdu. **Gerçekten biz onu sabırlı (bir kul) bulmuştuk. Ne iyi kuldu** Eyyub! **Daima** Allah tealaya **yönelirdi.**

45. İbadette **Kuvvet sahibi ve** dinde **basiretli kullarımız[2] İbrahim, İshak ve Ya'kub'u da an.**

46. **Biz onları özel (bir haslet) sebebiyle halis kıldık[3]** ki o haslet de ahiret **yurdunu hatırlamaktır.** Yani orayı hatırlamak ve orası için çalışıp çaba göstermektir.

47. **Doğrusu onlar bizim katımızda seçilmiş iyi kimselerdendir.[4]**

48. **İsmail'i, Elyesa'yı** -peygamberdir- **Zülkifl'i de an;** onların **hepsi de iyilerdendir.[5]** Zülkifl'in (aleyhisselam) peygamberliği ihtilaflıdır. Dendiğine göre öldürülmekten korkup kendisine kaçan yüz peygambere kefil olduğu için bu ismi almıştır.

49. **İşte bu,** dünyada onlara dair güzel övgü dolu **bir hatırlatmadır. Doğrusu Allah'a karşı gelmekten sakınan** bu sayılan zatların da içinde bulunduğu **kimselere** ahirette **güzel bir dönüş yeri vardır.**

50. **Kapıları yalnızca kendilerine açılmış Adn cennetleri[6] vardır.**

51. **Onlar** tahtlar üzerine **kurulup yaslanarak orada birçok meyveler ve içecekler isterler.**

---

[1] ضِغْثًا kelimesi bir demet ot veya budanmış dal anlamına gelir.

[2] Bir kıraatte عِبَادَنَا kelimesi عَبْدَنَا şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre إِبْرَاهِيمَ kelimesi عَبْدَنَا kelimesini beyan eder; sonrasında gelenler ise عَبْدَنَا üzerine atfedilmiş olur.

[3] Bir kıraatte بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ kelimeleri -beyan anlamındaki- izafetle okunmuştur. (بِخَالِصَةِ ذِكْرَى الدَّارِ şeklinde.)

[4] الْأَخْيَارِ kelimesi خَيِّرٌ kelimesinin cemisidir.

[5] الْأَخْيَارِ kelimesi خَيِّرٌ kelimesinin cemisidir.

[6] جَنَّاتِ عَدْنٍ terkibi لَحُسْنَ مَآبٍ terkibinden bedel yahut atf-ı beyandır.

52. **Yanlarında, gözlerini (eşlerine) dikmiş,** onlardan başkasına bakmayan **yaşıt,**[1] yaşları aynı -otuz üç- olan **güzeller vardır.**

53. **İşte bu** anlatılanlar, **hesap günü için**[2] **onlara vaad olunan**[3] **şeylerdir.**

54. **Şüphesiz bu, kendisi için bitmek ve tükenmek,** kesilmek **olmayan**[4] **bizim verdiğimiz rızıktır.**

55. **Bu** anlatılanlar müminler içindir; **ama azgınlara kötü bir varış yeri vardır**[5]**;**

56. girecekleri **cehennem... Orası ne kötü bir kalma yeridir.**

57. **İşte bu,** sonrasından anlaşılacağı üzere "bu azap"; **onu tatsınlar, kaynar** yakıcı sıcak **su ve** cehennemdekilerden akan **irindir.**

58. **Bu** kaynar su ve irin azabı**na benzer daha türlü türlü,** çeşit çeşit **başkaları da,**[6] başka azaplar da **vardır.**

59. Tabileri ile birlikte cehenneme girerlerken onlara şöyle denir: "**İşte bu sizinle beraber** cehenneme şiddetle **girecek topluluktur.** Metbular derler ki: **Onlar rahat yüzü görmesin. Onlar mutlaka ateşe gireceklerdir.**

60. Tabi olanlar diyeceklerdir ki: **Hayır, asıl siz rahat yüzü görmeyin! Onu,** küfrü **bize siz sundunuz!** Ateş, sizin için ve bizim için **ne kötü bir yerdir!**

61. **Onlar** yine **derler ki: Rabbimiz! Bunu bizim önümüze kim getirdiyse onun ateşteki azabını** küfründen sebep göreceği azabın üstüne **bir kat daha fazla yap! derler.**

KELİME ANLAMI

43. وَوَهَبْنَا **Biz bağışladık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimi bağışladık?)* أَهْلَهُ **Ailesini** *(Daha neyi bağışladık?)* وَمِثْلَهُمْ **Ve bir mislini bağışladık** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** أَيْ أَحْيَا اللهُ Yani, Allah diriltti *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Kimi diriltti?)* مَنْ مَاتَ Ölenleri *(Neden?)* مِنْ أَوْلَادِهِ Çocuklarından وَرَزَقَهُ Ve ona rızık verdi مِثْلَهُمْ Onlara verdiği gibi *(Ne olarak bağışladık?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** نِعْمَةً Bir iyilik olarak *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Daha ne olarak?)* وَذِكْرَى **Ve ibret olarak** عِظَةً Bir öğüt olarak *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri için** لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıllılar için.

---

[1] أَتْرَابٌ kelimesi تِرْبٌ kelimesinin cemisidir.

[2] لِيَوْمِ kelimesindeki لِ harfi talil içindir.

[3] Bu kelime hem يُوعَدُونَ şeklinde gaip sigasıyla, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تُوعَدُونَ şeklinde muhatap sigayla okunmuştur.

[4] مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ cümlesi ya مِنْ رِزْقِنَا sözünden haldir, yahut إِنَّ'nin ikinci haberidir. Yani "daimi olarak" yahut "daimidir" anlamındadır.

[5] وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ şeklinde başlayan cümle istinaftır.

[6] وَأُخَرُ kelimesi hem cemi, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَآخَرُ şeklinde) müfret olarak okunmuştur.

44. وَخُذْ **Ve al** *(Neye?)* بِيَدِكَ **Eline** *(Ne al?)* ضِغْثًا **Bir demet sap** هُوَ حُزْمَةٌ Bir bağdır *(Neden?)* مِنْ حَشِيشٍ Samandan أَوْ قُضْبَانٌ Ya da çubuklardan فَاضْرِبْ **Sonra vur** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kime vur?)* زَوْجَتَكَ Hanımına وَكَانَ قَدْ حَلَفَ Yemin etmişti *(Neye?)* لَيَضْرِبَنَّهَا Elbette ona vuracağına *(Ne kadar vuracağına?)* مِائَةَ ضَرْبَةٍ Yüz sopa *(Niçin?)* لِاِبْطَائِهَا عَلَيْهِ Kendisine gelmeye geç kaldığı için *(Ne kadar?)* يَوْمًا Bir gün وَلَا تَحْنَثْ **Ve yeminini bozma** *(Ne ile?)* بِتَرْكِ ضَرْبِهَا Ona vurmayı terk etmekle فَأَخَذَ Bunun üzerine aldı *(Ne aldı?)* مِائَةَ عُودٍ Yüz tane çubuk aldı *(Neden?)* مِنَ الْإِذْخِرِ İzhir otundan أَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir ot çeşidinden فَضَرَبَهَا Sonra karısına vurdu *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Nasıl vurdu?)* ضَرْبَةً وَاحِدَةً Bir kere vurmakla اِنَّا **Muhakkak ki biz** وَجَدْنَاهُ **Onu bulduk** *(Ne olarak?)* صَابِرًا **Sabredici olarak** نِعْمَ **Ne güzel oldu** *(Kim?)* اَلْعَبْدُ **Bu kul** *(O da kimdir?)* أَيُّوبُ Eyyüb'dür اِنَّهُ **Gerçekten o** *(Nedir?)* اَوَّابٌ **Çok yönelicidir** رَجَّاعٌ Dönücüdür *(Kime?)* إِلَى اللهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'a.

45. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عِبَادَنَا **Kullarımızı** *(Ondan bedel?)* اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'i** وَاِسْحٰقَ **İshak'ı** وَيَعْقُوبَ **Ve Yakub'u** *(Öyle bu kullarım ki,)* اُولِي الْاَيْدِي **Kuvvet sahibi** أَصْحَابِ الْقُوٰى Kuvvetli zatlar *(Nede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadette *(Daha ne sahibi?)* وَالْاَبْصَارِ **Ve basiret sahibi** اَلْبَصَائِرِ فِي الدِّينِ Dinde ince görüş sahipleri وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* عَبْدَنَا 'Abdenâ' şeklindedir وَإِبْرَاهِيمَ Bu halde 'İbrahim' *(Nedir?)* بَيَانٌ لَهُ Onun beyanıdır وَمَا بَعْدَهُ Ve ondan sonra gelenler ise *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى عَبْدَنَا 'Abdenâ' ya atıftır.

46. اِنَّا اَخْلَصْنَا **Muhakkak ki biz ihlâslı kimseler kıldık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne sebebiyle ihlâslı kıldık?)* بِخَالِصَةٍ **Bir özellik sebebiyle** هِيَ O da *(Nedir?)* ذِكْرَى الدَّارِ **O diyarı düşünmektir** اَلْآخِرَةِ Ahireti أَيْ ذِكْرُهَا Yani, onu düşünmek وَالْعَمَلُ لَهَا Ve onun için amel yapmaktır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالْإِضَافَةِ İzafetledir وَهِيَ O halde izafet *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir.

47. وَاِنَّهُمْ **Ve doğrusu onlar** عِنْدَنَا **Bizim katımızda** *(Kimdendir?)* لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ **Seçilmişlerdendir** اَلْمُخْتَارِينَ Seçilenlerdendir *(Öyle seçilmişler ki,)* اَلْاَخْيَارِ **İyi olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ خَيِّرٍ 'Hayyirun' kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunan?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddeyle.

48. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* اِسْمٰعِيلَ **İsmail'i** وَالْيَسَعَ **Elyesa'yı** هُوَ Bu *(Kimdir?)* نَبِيٌّ Bir peygamberdir وَاللَّامُ Başındaki lam *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Daha kimi hatırla?)* وَذَا الْكِفْلِ **Ve Zülkifl'i** اُخْتُلِفَ İhtilaf edilmiştir *(Nede?)* فِي نُبُوَّتِهِ Onun peygamberliğinde قِيلَ كَفَلَ Denildi ki, kefil olmuştur *(Kime?)* مِائَةَ نَبِيٍّ Yüz peygambere *(Öyle yüz peygamber ki,)* فَرُّوا Kaçtılar *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Neden?)* مِنَ الْقَتْلِ Ölümden وَكُلٌّ **Bunların hepsi**

أَيْ كُلُّهُمْ Yani, bunların tamamı *(Kimdendir?)* مِنَ الْاَخْيَارِ **İyi kimselerdendir** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ خَيِّرٍ 'Hayyirun' kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunan?)* بِالتَّثْقِيلِ Şeddeyle.

49. هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* ذِكْرٌ **Bir hatırlatmadır** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları *(Ne ile hatırlatmadır?)* بِالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ Güzel övgüyle *(Nerede?)* هُنَا Burada وَاِنَّ **Gerçek şu ki** لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için vardır** *(Öyle takva sahipleri ki,)* اَلشَّامِلِينَ İçine alan *(Kimi?)* لَهُمْ Onları da *(Ne vardır?)* لَحُسْنَ مَاٰبٍ **Kesinlikle güzel bir varış yeri** مَرْجِعٍ Dönüş yeri *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirete *(Güzel varış yerinden bedel ne vardır?)*

50. جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetleri** *(Bu nedir?)* بَدَلٌ اَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel ya da atfı beyandır *(Neyin bedeli ya da atfı beyanıdır?)* لِحُسْنَ مَاٰبٍ 'Güzel varış yeri'nin *(Ne oldukları halde?)* مُفَتَّحَةً **Açılmış oldukları halde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* الْاَبْوَابُ **Kapılar** *(Neden?)* مِنْهَا O cennetlerden *(Onlar ne oldukları halde?)*

51. مُتَّكِئِينَ **Yaslanır oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennetlerde** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الْاَرَائِكِ Tahtlar üzerinde *(Ne oldukları halde yaslanırlar?)* يَدْعُونَ **İster oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennetlerde** *(Ne ister oldukları halde?)* بِفَاكِهَةٍ **Meyveler** *(Öyle meyveler ki,)* كَثِيرَةٍ **Çok olan** *(Daha ne ister oldukları halde?)* وَشَرَابٍ **Ve içecekler.**

52. وَعِنْدَهُمْ **Ve onların yanlarında vardır** *(Ne vardır?)* قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ **Gözlerini dikmiş güzeller vardır** حَابِسَاتُ الْعَيْنِ Gözleri hapsetmiş olanlar *(Kime?)* عَلٰى اَزْوَاجِهِنَّ Kocalarına *(Öyle güzeller ki,)* اَتْرَابٌ **Hep bir yaşıt olan** اَسْنَانُهُنَّ Onların yaşları *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Birdir وَهِيَ بَنَاتُ ثَلَاثٍ وَثَلَاثِينَ سَنَةً O da otuz üç yaşındaki kızlardır *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تِرْبٍ 'Tirbün' kelimesinin çoğuludur.

53. هٰذَا **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılan *(Nedir?)* مَا يُوعَدُونَ **Vaat olundukları şeydir** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْغَيْبَةِ Gaip olarak *(Daha nasıl okunur?)* وَبِالْخِطَابِ الْتِفَاتًا Ve (gaipten) dönerek muhatap olarak da okunur *(Ne için vaat olundukları?)* لِيَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap günü için** أَيْ لِاَجْلِهِ Yani, bundan dolayı.

54. اِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَرِزْقُنَا **Bizim rızkımızdır** *(Bu bizim rızkımız ne olduğu halde?)* مَا لَهُ **Onun için olmadığı halde** *(Ne olmadığı halde?)* مِنْ نَفَادٍ **Bitme tükenme** أَيِ انْقِطَاعٍ Yani, kesilme وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ مِنْ رِزْقُنَا 'Rizkunâ'dan haldir اَوْ خَبَرٌ ثَانٍ لِاِنَّ Ya da 'İnne'nin ikinci haberidir أَيْ دَائِمًا Yani, 'devamlı olduğu halde' أَوْ دَائِمٌ Ya da 'devamlıdır' (manasındadır).

55. **وَاِنَّ لِلطَّاغِينَ Muhakkak ki hadi aşanlar için vardır** *(Bu cümle nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir *(Ne vardır?)* **لَشَرَّ مَاٰبٍ Elbette kötü bir varış yeri** *(Ondan bedel?)*

هٰذَا İşte bu اَلْمَذْكُورُ Anlatılan *(Kim içindir?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler içindir

56. **جَهَنَّمَ Cehennem vardır** *(Öyle cehennem ki,)* **يَصْلَوْنَهَا Ona yaslanacaklar** يَدْخُلُونَهَا Oraya girecekler **فَبِئْسَ Ne kötü oldu** *(Ne?)* **اَلْمِهَادُ Bu konak** اَلْفِرَاشُ Bu döşek.

57. **هٰذَا İşte bu** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap *(Öyle azap ki,)* اَلْمَفْهُومُ Anlaşılan *(Neden anlaşılan?)* مِمَّا بَعْدَهُ Kendinden sonra gelenden **فَلْيَذُوقُوهُ Onu tatsınlar** *(O nedir?)* **حَمِيمٌ Kaynar sudur** أَيْ مَاءٌ حَارٌّ مُحْرِقٌ Yani, çok sıcak ve yakıcı olan sudur *(Daha nedir?)* **وَغَسَاقٌ Ve irindir** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli olarak (okunur) *(Bu nedir?)* مَا يَسِيلُ Akandır *(O akan da nedendir?)* مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ Cehennemliklerin irinleri.

58. **وَاُخَرُ Ve başka (azaplar)** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَمْعِ Çoğul olarak *(Daha nasıl okunur?)* وَالْاِفْرَادِ Ve müfret yaparak *(Neden olan başkası?)* **مِنْ شَكْلِهِ Onun benzerinden olan** أَيْ مِثْلِ الْمَذْكُورِ Yani, anlatılanın benzeri *(Neden anlatılan?)* مِنَ الْحَمِيمِ وَالْغَسَاقِ Kaynar su ve irinden *(Nedir?)* **اَزْوَاجٌ Türlü türlüdür** أَصْنَافٌ Sınıf sınıftır أَيْ عَذَابُهُمْ Yani, onların azapları *(Nedendir?)* مِنْ أَنْوَاعٍ مُخْتَلِفَةٍ Farklı farklı türlerdendir.

59. وَيُقَالُ Ve denecek *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman denecek?)* عِنْدَ دُخُولِهِمُ Girdiklerinde *(Nereye?)* النَّارَ Cehenneme *(Kim ile birlikte?)* بِأَتْبَاعِهِمْ Kendilerine uyanlarla birlikte *(Ne denecek?)* **هٰذَا İşte bu** *(Nedir?)* **فَوْجٌ Bir topluluktur** جَمْعٌ Bir cemaattir *(Öyle topluluk ki,)* **مُقْتَحِمٌ Dalan** دَاخِلٌ Giren *(Kiminle beraber dalan?)* **مَعَكُمْ Sizinle beraber** *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme *(Ne ile giren?)* بِشِدَّةٍ Hızla فَيَقُولُ Bunun üzerine der *(Kim?)* اَلْمَتْبُوعُونَ Tabi olunanlar *(Ne derler?)* **لَا مَرْحَبًا Rahat yok** *(Kime?)* **بِهِمْ Onlara** لَا سَعَةَ Yani, genişlik yok *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine **اِنَّهُمْ Gerçekten onlar** *(Kimlerdir?)* **صَالُوا النَّارِ Cehenneme gidicilerdir.**

60. **قَالُوا Derler** أَيِ الْأَتْبَاعُ Yani, uyanlar *(Ne derler?)* **بَلْ اَنْتُمْ Hayır bilakis siz** **لَا مَرْحَبًا Rahat yok** *(Kime?)* **بِكُمْ Size** **اَنْتُمْ Siz** **قَدَّمْتُمُوهُ Onu sundunuz** أَيِ الْكُفْرَ Yani, küfrü *(Kime sundunuz?)* **لَنَا Bize** **فَبِئْسَ Ne kötü oldu** *(Ne?)* **اَلْقَرَارُ Bu yer** *(Kim için?)* لَنَا Bizim için وَلَكُمْ Ve sizin için *(Ne)* اَلنَّارُ Bu cehennem.

61. **قَالُوا Derler** أَيْضًا Yine onlar *(Ne derler?)* **رَبَّنَا Ey rabbimiz** **مَنْ قَدَّمَ Kim sunduysa** *(Kime?)* **لَنَا Bize** *(Neyi?)* **هٰذَا Bunu** **فَزِدْهُ İşte onu fazlalaştır** *(Ne bakımdan?)* **عَذَابًا Azap bakımından** *(Nasıl?)* **ضِعْفًا İki kat** أَيْ مِثْلَ عَذَابِهِ Yani, azabının bir mislini *(Neye karşı olan azabı?)* عَلٰى كُفْرِهِ Küfrüne karşı olan *(Neredeki azap?)* **فِي النَّارِ Cehennemdeki.**

﴿وَقَالُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ وَهُمْ فِي النَّارِ ﴿مَا لَنَا لَا نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مِنَ الْاَشْرَارِ (٦٢)﴾ ﴿اَتَّخَذْنَاهُمْ سُخْرِيًّا﴾ بِضَمِّ السِّينِ وَكَسْرِهَا [سِخْرِيًّا] أَيْ كُنَّا نَسْخَرُ بِهِمْ فِى الدُّنْيَا وَالْيَاءُ لِلنَّسَبِ أَيْ أَمَفْقُودُونَ هُمْ ﴿اَمْ زَاغَتْ﴾ مَالَتْ ﴿عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ (٦٣)﴾ فَلَمْ نَرَهُمْ وَهُمْ فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ كَعَمَّارٍ وَبِلَالٍ وَصُهَيْبٍ وَسَلْمَانَ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ﴾ وَاجِبٌ وُقُوعُهُ وَهُوَ ﴿تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ (٦٤)﴾ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿اِنَّمَٓا اَنَا مُنْذِرٌ﴾ مُخَوِّفٌ بِالنَّارِ ﴿وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (٦٥)﴾ لِخَلْقِهِ ﴿رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿الْغَفَّارُ (٦٦)﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ (٦٧)﴾ ﴿اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ (٦٨)﴾ أَيِ الْقُرْآنِ الَّذِي أَنْبَأْتُكُمْ بِهِ وَجِئْتُكُمْ فِيهِ بِمَا لَا يُعْلَمُ إِلَّا بِوَحْيٍ وَهُوَ قَوْلُهُ ﴿مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَاِ الْاَعْلٰٓى﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ ﴿اِذْ يَخْتَصِمُونَ (٦٩)﴾ فِي شَأْنِ آدَمَ حِينَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً اِلَخْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يُوحٰٓى اِلَيَّ اِلَّٓا اَنَّمَٓا اَنَا﴾ أَيْ أَنِّي ﴿نَذِيرٌ مُبِينٌ (٧٠)﴾ بَيِّنُ الْاِنْذَارِ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ (٧١)﴾ هُوَ آدَمُ ﴿فَاِذَا سَوَّيْتُهُ﴾ أَتْمَمْتُهُ ﴿وَنَفَخْتُ﴾ أَجْرَيْتُ ﴿فِيهِ مِنْ رُوحِي﴾ فَصَارَ حَيًّا وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ تَشْرِيفٌ لِآدَمَ وَالرُّوحُ جِسْمٌ لَطِيفٌ يَحْيَا بِهِ الْإِنْسَانُ بِنُفُوذِهِ فِيهِ ﴿فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ (٧٢)﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْاِنْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ (٧٣)﴾ فِيهِ تَأْكِيدَانِ ﴿اِلَّٓا اِبْلِيسَ﴾ هُوَ اَبُو الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (٧٤)﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿قَالَ يَٓا اِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ﴾ أَيْ تَوَلَّيْتُ خَلْقَهُ وَهٰذَا تَشْرِيفٌ لِآدَمَ فَإِنَّ كُلَّ مَخْلُوقٍ تَوَلَّى اللّٰهُ خَلْقَهُ ﴿اَسْتَكْبَرْتَ﴾ الْآنَ عَنِ السُّجُودِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ (٧٥)﴾ الْمُتَكَبِّرِينَ فَتَكَبَّرْتَ عَنِ السُّجُودِ لِكَوْنِكَ مِنْهُمْ ﴿قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ (٧٦)﴾ ﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ ﴿فَاِنَّكَ رَجِيمٌ (٧٧)﴾ مَطْرُودٌ ﴿وَاِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِيٓ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ (٧٨)﴾ الْجَزَاءِ ﴿قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِيٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (٧٩)﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ (٨٠)﴾ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ (٨١)﴾ وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ (٨٢)﴾ ﴿اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ (٨٣)﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ اَقُولُ (٨٤)﴾ بِنَصْبِهِمَا وَرَفْعِ الْأَوَّلِ [فَالْحَقُّ] وَنَصْبِ الثَّانِي فَنَصْبُهُ بِالْفِعْلِ بَعْدَهُ وَنَصْبُ الْأَوَّلِ قِيلَ بِالْفِعْلِ الْمَذْكُورِ

وَقِيلَ عَلَى الْمَصْدَرِ أَيْ أُحِقُّ الْحَقَّ وَقِيلَ عَلَى نَزْعِ حَرْفِ الْقَسَمِ وَرَفْعُهُ عَلَى أَنَّهُ مُبْتَدَأٌ مَحْذُوفِ الْخَبَرِ أَيْ فَالْحَقُّ مِنِّي وَقِيلَ فَالْحَقُّ قَسَمِي وَجَوَابُ الْقَسَمِ ﴿لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ﴾ بِذُرِّيَّتِكَ ﴿وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿اَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿قُلْ مَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿مِنْ اَجْرٍ﴾ جُعْلٍ ﴿وَمَٓا اَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾﴾ الْمُتَقَوِّلِينَ الْقُرْآنَ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي ﴿اِنْ هُوَ﴾ أَيْ مَا الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ لِلْاِنْسِ وَالْجِنِّ الْعُقَلَاءِ دُونَ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَلَتَعْلَمُنَّ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿نَبَاَهُ﴾ خَبَرَ صِدْقِهِ ﴿بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلِمَ بِمَعْنَى عَرَفَ وَاللَّامُ قَبْلَهَا لَامُ قَسَمٍ مُقَدَّرٍ أَيْ وَاللهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

62-63. Mekkeli kâfirler ateşteyken **derler ki: Kendilerini** dünyada iken **kötülerden saydığımız, kendilerini alaya aldığımız,**[1] dünyada iken dalga geçtiğimiz **kimseleri burada niçin görmüyoruz?** Burada yoklar mı, **yoksa (buradalar da) onları gözden mi kaçırdık** da göremedik**?** Bu kişiler Ammâr, Bilal, Suheyb ve Bilal gibi fakir Müslümanlardır.

64. **İşte bu; cehennem ehlinin** geride geçtiği şekilde **tartışması, şüphesiz bir haktır,** gerçekleşmesi kaçınılmazdır.

65. Ey Muhammed! Mekkeli kâfirlere **de ki: Ben sadece bir uyarıcıyım,** cehennemle korkutucuyum. **Tek ve** mahlûkatını **kahhar olan Allah'tan başka bir ilah yoktur.**

66. **Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi (olan Allah)** işinde **üstün gelendir,** dostlarını **çokça bağışlayıcıdır.**

67-68. Onlara **de ki: Bu,** size bildirdiğim ve içerisinde ancak vahiyle bilinebilecek şeyler bulunan getirdiğim bu Kuran **büyük bir haberdir. Ama siz ondan yüz çeviriyorsunuz.**

69. Bilinmesi ancak vahiyle mümkün olan haber şudur: **Onlar,** Allah teala kendilerine *"Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım..."* dediğinde Âdem (aleyhisselam) hakkında **orada tartışırlarken benim mele-i a'lâ,** Melekler **hakkında hiçbir bilgim yoktu.**

70. **Ben ancak apaçık bir uyarıcı olduğum için bana vahyolunuyor.**[2]

71. **Rabbin meleklere demişti ki: Ben muhakkak çamurdan bir insan** -bu Âdem'dir (aleyhisselam)- **yaratacağım.**

---

[1] سِخْرِيًّا kelimesi hem (سُخْرِيًّا şeklinde) zammeli س harfi ile, hem de (سِخْرِيًّا şeklinde) kesreli س harfiyle okunmuştur.

[2] أَنَّمَا أَنَا sözü أَنِّي takdirindedir.

72. **Onu tamamlayıp, içine de ruhumdan**[1] **üfür**üp-ihsan edip de o canlan**dığında, derhal ona** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secdeye kapanın!**

73. **Bütün melekler toptan**[2] **secde ettiler.**

74. **Yalnız** Cinlerin babası olan, melekler arasındaki **İblis secde etmedi. O büyüklük tasladı ve** Allah tealanın ilminde **kâfirlerden oldu.**

75. **Allah: Ey İblis! İki elimle yarattığıma,** yani yaratma işini bizzat kendim yaptığım zata[3] **secde etmekten seni meneden nedir?** Şimdi secde etme işine karşı **kibir mi yapıyorsun, yoksa yücelerden,** mütekebbir kimselerden **misin** ki secde etmekten kaçındın**?**[4] **dedi.**

76. **İblis: Ben ondan hayırlıyım! Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi.**

77-78. **Buyurdu ki: "Hemen oradan,** cennetten ya da -bir görüşe göre- göklerden **çıkıver. Çünkü sen, şüphe yok ki kovuldun. Ve muhakkak ki lânetim, Kıyâmet,** ceza **gününe kadar senin üzerinedir."**

79. **İblis: Ey Rabbim! O halde** insanların **tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver, dedi.**

80. **Buyurdu ki: "Haydi, sen muhakkak ki mühlet verilenlerdensin."**

81. **"O malum vakit gününe,** sura ilk defa üfürülünceye **kadar."**

82-83. **İblis: Senin mutlak kudretine andolsun ki, onlardan ihlâsa erdirilmiş kulların,** müminler **dışında, hepsini mutlaka azdıracağım, dedi.**

84–85. **(Allah teala) buyurdu ki: Ben doğruyu, hep doğruyu**[5] **söylerim; mutlaka** zürriyetinle birlikte **senden ve onlar,** insanlar **arasından sana uyanların hepsiyle cehennemi dolduracağım!**

---

[1] Burada "Ruh"un Allah tealaya izafeti Adem'i (a.s.) teşrif kabilindendir. Ruh, insanın içine girdiğinde, kendisiyle hayat kazandığı cism-i latiftir.

[2] Bu ayette iki tane tekit vardır: (كُلُّهُمْ ve أَجْمَعُونَ)

[3] Bu ifadede Adem'i (a.s.) teşrif vardır; zira her canlının yaratılışını Hz. Allah zaten bizzat yapmıştır.

[4] Burada istifham kınama içindir.

[5] فَالْحَقَّ وَالْحَقَّ kelimeleri bir kıraatte ikisi de mensup olarak diğer bir kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ilki (فَالْحَقُّ) merfu ikincisi (وَالْحَقَّ)mensup olarak okunmuştur.

İkinci الْحَقَّ kelimesini nasb eden amil kendisinden sonra gelen أَقُولُ fiilidir.

Birinci الْحَقَّ kelimesinin nasbeden amil hususunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır: (1) Onu da أَقُولُ fiili nasbetmiştir. (Bu durumda الْحَقَّ kelimesinin tekrarlanması tekit için olur) (2) Mefulu Mutlak olmak üzere nasbolmuştur; takdir أُحِقُّ الْحَقَّ şeklindedir. (3) Kasem harfinin nez' edilmesi yoluyla nasbolmuştur.

Birinci الْحَقَّ kelimesinin Haberi mahzuf mübteda olarak raf olması hususunda da iki takdir vardır: (1) فَالْحَقُّ مِنِّي (2) فَالْحَقُّ قَسَمِي şeklinde. Kasemin cevabı ise sonrasında gelen ...لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ cümlesidir.

86. **De ki: Buna,** daveti tebliğe **karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum. Ve ben olduğundan başka türlü görünenlerden,** Kuran'ı kendisi uydurmuş birisi **de değilim.**

87. **Bu** Kuran**, ancak âlemler,** akıllı varlıklar olan insanlar ve cinler **için bir öğüttür**, melekler (mükellef olmadıkları için) bu sayılanların dışındadır.

88. Ey Mekkeli kâfirler! **Andolsun ki; onun verdiği haberi**n doğruluğunu **bir zaman sonra,** yani kıyamet günü **çok iyi bileceksiniz.**[1]

KELİME ANLAMI

62. وَقَالُوا **Ve derler** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri وَهُمْ Onlar iken *(Nerede iken?)* فِي النَّارِ Cehennemde iken *(Ne derler?)* مَا لَنَا **Bize ne oluyor** لَا نَرٰى **Görmüyoruz** *(Kimi görmüyoruz?)* رِجَالًا **Adamları** *(Öyle adamları ki,)* كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعُدُّ **Sayar idik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden sayardık?)* مِنَ الْاَشْرَارِ **Kötülerden.**

63. اَتَّخَذْنَا **Biz edinmiştik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne edinmiştik?)* سُخْرِيًّا **Alay konusu** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ السِّينِ Sin'in zammesiyle وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle أَيْ كُنَّا Yani, biz olmuştuk *(Ne olmuştuk?)* نَسْخَرُ Alay eder *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَالْيَاءُ 'Ya' ise *(Niçindir?)* لِلنَّسَبِ Nisbet içindir أَيْ أَمَفْقُودُونَ هُمْ Yani, onlar kayboldular mı? اَمْ زَاغَتْ **Yoksa kaçtı mı?** مَالَتْ Kaydı mı? *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* الْاَبْصَارُ **Gözler** فَلَمْ نَرَ Bu sebeple göremiyoruz *(Kimi?)* هُمْ Onları وَهُمْ Onlar (alaya aldıkları) *(Kimlerdir?)* فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların fakirleridir *(Kimler gibi?)* كَعَمَّارٍ Ammar وَبِلَالٍ Bilal وَصُهَيْبٍ Suhayb وَسَلْمَانَ Ve Selman gibi.

64. اِنَّ ذٰلِكَ **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَحَقٌّ **Gerçektir** وَاجِبٌ Kesindir *(Ne?)* وُقُوعُهُ Meydana gelmesi وَهُوَ O da *(Nedir?)* تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ **Cehennemliklerin birbiriyle tartışması** *(Ne gibi?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi.

65. قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime söyle?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne söyle?)* اِنَّمَا **Ancak şöyle ki** اَنَا **Ben** *(Neyim?)* مُنْذِرٌ **Uyarıcıyım** مُخَوِّفٌ Korkutucuyum *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Cehennemle وَمَا مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah vardır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدُ **Tek olan** الْقَهَّارُ **Ve galip gelen** *(Neye?)* لِخَلْقِهِ Mahlûkatına *(Yine öyle Allah ki,)*

---

[1] عَلِمَ fiili burada عَرَفَ anlamındadır. Öncesindeki ل harfi ise mukadder kasemin "lam"ıdır. Yani takdir وَاللّٰهِ لَتَعْلَمُنَّ şeklindedir.

66. رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbi olan** *(Daha neyin rabbi?)* وَالْاَرْضِ **Yerin rabbi olan** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanların** *(Öyle rab ki,)* اَلْعَزِيزُ **Yüce olan** اَلْغَالِبُ Galip gelen *(Neye?)* عَلٰى أَمْرِهِ Yaptığı işe اَلْغَفَّارُ **Ve pek bağışlayıcı olan** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını.

67. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* هُوَ **O** *(Nedir?)* نَبَأٌ **Bir haberdir** *(Öyle haber ki,)* عَظِيمٌ **Büyük olan.**

68. أَنْتُمْ **Siz** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Nesiniz?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirenlersiniz** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan اَلَّذِي O Kuran ki أَنْبَأْتُكُمْ بِهِ Ben onu size haber veriyorum وَجِئْتُكُمْ Ve getiriyorum *(Nede?)* فِيهِ Onda *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki لَا يُعْلَمُ Bilinmiyor إِلَّا بِوَحْيٍ Ancak vahiyle biliniyor وَهُوَ قَوْلُهُ O da Allah'ın şu sözüdür.

69. مَا كَانَ لِيَ **Benim için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** *(Neye dair?)* بِالْمَلَإِ الْاَعْلٰى **Mele-i âla'ya dair** أَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, meleklere dair *(Ne zaman?)* إِذْ يَخْتَصِمُونَ **Onlar tartışıyorlar iken** *(Ne hakkında?)* فِي شَأْنِ آدَمَ Âdem'in durumu hakkında *(Ne zaman?)* حِينَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurduğunda *(Ne buyurduğunda?)* إِنِّي Kesinlikle ben *(Neyim?)* جَاعِلٌ Yaratacağım *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde *(Ne yaratacağım?)* خَلِيفَةً Bir halife yaratacağım *(Nereye kadar?)* اِلَخْ (Bundan bahseden ayetlerin) sonuna kadar.

70. إِنْ -مَا- يُوحٰى اِلَيَّ **Bana vahyolunmuyor** ('İn' 'mâ' manasındadır) اِلَّا **Ancak (vahyolunuyor)** *(Niye?)* أَنَّمَا **Şöyle ki gerçekten** اَنَا **Ben** أَيْ أَنِّي Yani, kesinlikle ben *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْاِنْذَارِ Uyarması apaçık olan.

71. أُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** *(Ne demişti?)* اِنِّي **Elbette ben** *(Neyim?)* خَالِقٌ **Yaratacağım** *(Ne yaratacağım?)* بَشَرًا **Bir beşer** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** هُوَ O da *(Kimdir?)* آدَمُ Âdem'dir.

72. فَاِذَا سَوَّيْتُهُ **Onu tesviye ettiğimde** أَتْمَمْتُهُ Tamamladığımda وَنَفَخْتُ **Ve üflediğimde** أَجْرَيْتُ İhsan ettiğimde *(Kime?)* فِيهِ **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِي **Ruhumdan** فَصَارَ حَيًّا Ve peşinden canlı olduğunda وَإِضَافَةُ الرُّوحِ 'Ruh' kelimesinin izafe edilmesi *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِآدَمَ Âdem'e saygınlık kazandırmaktır وَالرُّوحُ Ruh ise *(Nedir?)* جِسْمٌ لَطِيفٌ Latif bir cisimdir *(Öyle cisim ki,)* يَحْيَا بِهِ Onunla canlanır *(Kim?)* اَلْإِنْسَانُ İnsan *(Ne ile?)* بِنُفُوذِهِ Onun geçmesiyle *(Neye?)* فِيهِ İçerisine فَقَعُوا **Hemen kapanın** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olduğunuz halde?)* سَاجِدِينَ **Secde edenler olduğunuz halde** *(Nasıl?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selam secdesi yapmakla *(Ne ile?)* بِالْاِنْحِنَاءِ Eğilerek.

73. فَسَجَدَ **Bunun üzerine secde etti** *(Kim?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Bütün melekler** كُلُّهُمْ **Tamamı** اَجْمَعُونَ **Toplu halde** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَأْكِيدَانِ İki tekit vardır.

74. اِلَّا اِبْلِيسَ **Ancak iblis hariç** هُوَ O *(Kimdir?)* اَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ O zaman meleklerin arasında idi اِسْتَكْبَرَ **Kibirlendi** وَكَانَ **Ve oldu** *(Kimden oldu?)* مِنَ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerden** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın ilminde.

75. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا اِبْلِيسُ **Ey iblis** مَا مَنَعَكَ **Seni ne alıkoydu** *(Neden?)* اَنْ تَسْجُدَ **Secde etmenden** *(Neye secde etmenden?)* لِمَا خَلَقْتُ **Yarattığıma** *(Ne ile?)* بِيَدَيَّ **Kudretimle** أَيْ تَوَلَّيْتُ Yani, ben yüklendim *(Neyi?)* خَلْقَهُ Onu yaratmayı وَهٰذَا İşte bu *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِآدَمَ Âdem'e saygınlık kazandırmaktır *(Niye?)* فَإِنَّ كُلَّ مَخْلُوقٍ Çünkü yaratılanların tamamını اللّٰهُ تَوَلّٰى Allah yüklenmiştir *(Neyi?)* خَلْقَهُ Onun yaratmayı اَسْتَكْبَرْتَ **Sen böbürlendin mi?** *(Ne zaman?)* اَلْآنَ Şimdi *(Neye?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmeye *(Bu sual nedir?)* اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama sualidir اَمْ كُنْتَ **Yoksa oldun mu?** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَالِينَ **Yücelerden** اَلْمُتَكَبِّرِينَ Kibirlenenlerden فَتَكَبَّرْتَ Netice sen büyüklendin mi? *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmekten *(Niçin?)* لِكَوْنِكَ مِنْهُمْ Onlardan olduğun için.

76. قَالَ **(İblis) Dedi** *(Ne dedi?)* اَنَا **Ben** *(Neyim?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıyım** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** خَلَقْتَنِي **Beni yarattın** *(Neden?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** وَخَلَقْتَهُ **Ve onu yarattın** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan.**

77. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* فَاخْرُجْ **O halde çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ Yani, cennetten وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ Denildi ki göklerden فَاِنَّكَ **Çünkü artık sen** *(Nesin?)* رَجِيمٌ **Kovulmuşsun** مَطْرُودٌ Tart edilmişsin.

78. وَاِنَّ عَلَيْكَ **Elbette senin üzerinedir** *(Ne?)* لَعْنَتِي **Benim lanetim** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ **Din gününe kadar** اَلْجَزَاءِ Ceza gününe kadar.

79. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** فَاَنْظِرْنِي **O halde bana mühlet ver** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ **O güne kadar ki** يُبْعَثُونَ **Onlar diriltilecekler** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar.

80. قَالَ **(Allah) dedi** *(Ne dedi?)* فَاِنَّكَ **Haydi elbette sen** *(Nedensin?)* مِنَ الْمُنْظَرِينَ **Mühlet verilenlerdensin** *(Ne zamana kadar?)*

81. اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ **O vaktin gününe kadar** *(Öyle vakit ki,)* اَلْمَعْلُومِ **Belli olan** *(Ondan bedel?)* وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى Birinci üfürüş vakti.

82. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* فَبِعِزَّتِكَ **Senin izzet ve şerefine andolsun ki,** لَاُغْوِيَنَّهُمْ **Elbette onları aldatacağım** اَجْمَعِينَ **Tamamını.**

83. اِلَّا عِبَادَكَ **Ancak senin kulların hariç** مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kim hariç?)* اَلْمُخْلَصِينَ **İhlâslı olanlar** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, Müminler hariç.

84. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* فَالْحَقَّ **Doğruyu** وَالْحَقَّ **Ve doğruyu** اَقُولُ **Söylerim** *(Bu kelimeler nasıl okunur?)* بِنَصْبِهِمَا İkisinin de nasbıyla *(Daha nasıl okunur?)* وَرَفْعِ الْأَوَّلِ Birincisinin raf'ı وَنَصْبِ الثَّانِي Ve ikincisinin nasbıyla فَنَصْبُهُ İkincisinin nasbolması *(Ne iledir?)* بِالْفِعْلِ بَعْدَهُ Kendinden sonra ki fiilledir وَنَصْبُ الْأَوَّلِ Ve birincisinin nasbolması ise قِيلَ Denildi ki *(Ne iledir?)* بِالْفِعْلِ الْمَذْكُورِ Mezkûr fiilledir وَقِيلَ Ve yine denildi ki *(Nasbolması neye binaendir?)* عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar olmasına binaendir أَيْ أُحِقُّ الْحَقَّ Yani, 'Ühikku'l-Hakka' şeklindedir وَقِيلَ Ve denildi ki *(Nasbolması neye binaendir?)* عَلٰى نَزْعِ حَرْفِ الْقَسَمِ Kasem harfinin alınmasına binaendir وَرَفْعُهُ Ve birincisinin raf olması ise *(Neye binaendir?)* عَلٰى أَنَّهُ مُبْتَدَأٌ Mübteda olmasına binaendir *(Öyle mübteda ki,)* مَحْذُوفِ الْخَبَرِ Haberi hazfedilmiş olan أَيْ فَالْحَقُّ مِنِّي Yani, 'Felhakku minnî' (doğru bendendir) şeklindedir وَقِيلَ Ve denildi ki فَالْحَقُّ قَسَمِي 'Felhakku kasemî' (doğru benim yeminimdir) şeklindedir وَجَوَابُ الْقَسَمِ Kasem'in cevabı da şudur:

85. لَاَمْلَئَنَّ **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kiminle?)* مِنْكَ **Seninle** *(Ne ile beraber?)* بِذُرِّيَّتِكَ Zürriyetinle beraber *(Daha kiminle?)* وَمِمَّنْ **Ve o kimselerle ki** تَبِعَكَ **Sana uydular** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ النَّاسِ Yani, insanlardan *(Ne olduğunuz halde?)* اَجْمَعِينَ **Topluca.**

86. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَا اَسْاَلُ **Ben istemiyorum** *(Kimden?)* كُمْ **Sizden** *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ **Buna karşılık** عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçiliği tebliğ etmeye karşılık *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Hiçbir ücret** جُعْلٍ Bir ödül وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ **Olduğundan başka türlü görünenlerden** اَلْمُتَقَوِّلِينَ Uyduranlardan *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Nereden?)* مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي Kendisinden.

87. اِنْ هُوَ **O değildir** أَيْ مَا الْقُرْآنُ Yani, Kuran değildir اِلَّا ذِكْرٌ **Ancak bir öğüttür** عِظَةٌ Yani, bir nasihattir *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** لِلْاِنْسِ İnsanlar وَالْجِنِّ Ve cinler için *(Öyle insan ve cinler ki,)* اَلْعُقَلَاءِ Akıllı olan دُونَ الْمَلَائِكَةِ Melekler için değildir.

88. وَلَتَعْلَمُنَّ **Ve andolsun ki bileceksiniz** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kâfirleri *(Neyi?)* نَبَاَهُ **Onun haberini** خَبَرَ صِدْقِهِ Doğruluğunun haberini *(Ne zaman?)* بَعْدَ حِينٍ **Bir müddet sonra** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününde وَعَلِمَ 'Alime' fiili *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى عَرَفَ 'Arafe' manasındadır وَاللَّامُ قَبْلَهَا Bu fiilin makablindeki lam *(Nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem lamı'dır *(Öyle kasem ki,)* مُقَدَّرٍ Takdir edilen أَيْ وَاللّٰهِ Yani, 'Vallâhi' şeklindedir.

٣٩

سُورَةُ الزُّمَرِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا قُلْ يَا عِبَادِىَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَلْآيَةَ
فَمَدَنِيَّةٌ وَهِىَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

Zümer Sûresi

Medine'de inen elli üçüncü ayet hariç
Mekke'de inmiştir.
Yetmiş beş ayettir.

سُورَةُ الزُّمَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرُهُ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمِ ﴿١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ أَيْ مُوَحِّدًا لَهُ ﴿أَلَا لِلهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾ لَا يَسْتَحِقُّهُ غَيْرُهُ ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ الْأَصْنَامِ ﴿أَوْلِيَاءَ﴾ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ قَالُوا ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى﴾ قُرْبَى مَصْدَرٌ بِمَعْنَى تَقْرِيبًا ﴿إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿فِيمَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ فَيُدْخِلُ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرِينَ النَّارَ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ﴾ فِي نِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿كَفَّارٌ ﴿٣﴾﴾ بِعِبَادَتِهِ غَيْرَ اللهِ ﴿لَوْ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا﴾ كَمَا قَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿لَاصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ وَاتَّخَذَهُ وَلَدًا غَيْرَ مَنْ قَالُوا إِنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ وَعُزَيْرٌ ابْنُ اللهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ اللهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ ﴿هُوَ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾﴾ لِخَلْقِهِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ

﴿يُكَوِّرُ﴾ يُدْخِلُ ﴿الَّيلَ عَلَى النَّهَارِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿عَلَى الَّيلِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِاَجَلٍ مُسَمًّى﴾ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿اَلَا هُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلى أَمْرِهِ الْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ ﴿الْغَفَّارُ ﴿٥﴾﴾ لِأَوْلِيَائِهِ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

39- Zümer Sûresi

Medine'de inen elli üçüncü ayet hariç Mekke'de inmiştir.

Yetmiş beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Kitabın,** Kuran'ın **indirilişi**[1], mülkünde **izzet ve** yarattıklarında **hikmet sahibi Allah tarafındandır.**

2. Ey Muhammed! **Şüphesiz ki Kitab'ı sana hak ile**[2] **indirdik. O halde sen de dini Allah'a has kılarak**, şirkten arı olarak yani onu tevhit ederek **kulluk et.**

3. **Dikkat et, hâlis din yalnız Allah'ındır,** ondan başkası dinde hak sahibi değildir. **Onu bırakıp kendilerine** putlardan **bir takım dostlar edinen** Mekkeli kâfir**ler: "sadece bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye onlara kulluk ediyoruz"**[3] derler. **Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şey** olan dini mesele**lerde** müminlerle **onların arasında hüküm verecektir**; Müminleri cennete, kâfirleri de cehenneme sokacaktır. **Şüphesiz Allah,** kendisine çocuk isnat etmek suretiyle **yalancı olan ve** Allah'tan başkasına ibadet etmek suretiyle **inkârcı olan kimseyi doğru yola iletmez.**

4. **Eğer Allah** "Rahman çocuk edindi" sözlerinde dedikleri gibi **bir evlât edinmek isteseydi, elbette yarattıklarından dilediğini seçer,** onu çocuk edinir**di.** Onun edindiği çocuk da "Melekler Allah'ın kızlarıdır", "Uzeyr Allah'ın oğludur" ve "Mesih Allah'ın oğludur" sözlerinde geçen kimseler olmazdı. **O yücedir,** onu, çocuk edinmekten tenzih etmekle tenzih ederiz. **O, tek ve** yarattıklarını **kahhâr olan Allah'tır.**

5. **Allah, gökleri ve yeri hak ile**[4] **yarattı. Geceyi gündüzün üzerine girdiriyor,** bu sebeple gündüz artıyor, **gündüzü de gecenin üzerine girdiriyor,** bundan dolayı da gece artıyor**. Güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belli bir süreye,** kıyamet gününe **kadar** feleğinde **akıp gider. Dikkat et! O, Azîz'dir** işinde galip gelen ve düşmanlarından intikam alandır **ve** dostlarını **çok bağışlayandır.**

---

[1] تَنْزِيلُ kelimesi mübteda olup haberi مِنَ اللهِ car mecrurudur.
[2] بِالْحَقِّ kelimesindeki harfi cer أَنْزَلْنَا fiiline taalluk eder.
[3] زُلْفَى kelimesi تَقْرِيبًا anlamında mastar (mefulü mutlak) olup قُرْبَى takdirindedir.
[4] بِالْحَقِّ kelimesindeki harfi cer خَلَقْنَا fiiline taalluk eder.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الزُّمَرِ -﴿٣٩﴾

39- Zümer Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا **Ancak müstesnadır** قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اْلآيَةَ **Bu ayet** فَمَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** وَهِيَ **Ve bu sure** خَمْسٌ وَسَبْعُونَ آيَةً **Yetmiş beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Bu kitabın indirilişi** الْقُرْآنِ Kuran'ın مُبْتَدَأٌ Müptedadır *(Kim tarafındandır?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafındandır** خَبَرُهُ Haberidir *(Öyle Allah ki,)* الْعَزِيزِ **Aziz** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Yine öyle Allah ki,)* الْحَكِيمِ **Hikmet sahibi olan** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

2. إِنَّا **Şüphesiz ki biz** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** *(Ne ile indirdik?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ 'Enzele' fiiline mütealliktir فَاعْبُدِ **O halde ibadet et** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Nasıl?)* مُخْلِصًا **Halis kılarak** *(Kime?)* لَهُ **Allah'a** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden halis kılarak?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten أَيْ مُوَحِّدًا لَهُ Yani, Allah'ı tevhid ederek.

3. اَلَا **İyi biliniz ki** لِلّٰهِ **Yalnız Allah'a aittir** *(Ne?)* الدِّينُ **Din** *(Öyle din ki,)* الْخَالِصُ **Halis** لَا يَسْتَحِقُّهُ غَيْرُهُ Allah'tan başkası onu hak etmez وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başkasını** الْأَصْنَامَ Putlarını *(Ne edindiler?)* أَوْلِيَاءَ **Veliler** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleridir قَالُوا Dediler ki مَا نَعْبُدُهُمْ **Onlara ibadet etmeyiz** إِلَّا **Ancak ibadet ederiz** *(Niçin?)* لِيُقَرِّبُونَا **Bizi yaklaştırsınlar diye** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* زُلْفٰى **Daha yakın bir yaklaştırmakla** قُرْبٰى Daha yakın مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى تَقْرِيبًا yaklaştırmak manasında mastardır إِنَّ اللهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* يَحْكُمُ **Hükmedecektir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** وَبَيْنَ الْمُسْلِمِينَ (Onlarla) Müslümanların arasında *(Ne hususunda?)* فِيمَا **O şey hususunda ki** هُمْ **Onlar** فِيهِ **Orada** يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** *(O da nedir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işleri فَيُدْخِلُ الْمُؤْمِنِينَ Müminleri girdirecek *(Nereye?)* الْجَنَّةَ Cennete وَالْكَافِرِينَ Kafirleri de girdirecek *(Nereye?)* النَّارَ Cehenneme إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ O *(Nedir?)* كَاذِبٌ **Yalancıdır** *(Ne hususunda?)* فِي نِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ Allah'a veled isnat etme hususunda *(Daha nedir?)* كَفَّارٌ **Nankörlüğe çok düşkündür** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ غَيْرَ اللهِ Allah'tan başkasına ibadet etmekle.

4. لَوْ أَرَادَ **Şayet istese idi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* أَنْ يَتَّخِذَ **Edinmeyi** *(Ne?)* وَلَدًا **Veled** كَمَا قَالُوا Dedikleri gibi اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا Rahman veled edindi لَاصْطَفٰى **Elbette seçerdi** *(Kimden?)* مِمَّا **O kimselerden ki** يَخْلُقُ **Yaratıyor** *(Kimi?)* مَا **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَاتَّخَذَهُ وَلَدًا Onu veled edinirdi غَيْرَ مَنْ O kimselerden başkasını edinirdi ki قَالُوا Onlar dediler إِنَّ الْمَلَائِكَةَ Melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللّٰهِ Allah'ın kızlarıdır وَعُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰهِ Uzeyir Allah'ın oğludur وَالْمَسِيحُ ابْنُ اللّٰهِ Mesih Allah'ın oğludur سُبْحَانَهُ **O Allah bundan münezzehtir** تَنْزِيهًا لَهُ Allah'ı tenzih ederiz *(Neden?)* عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ Veled edinmekten هُوَ **O** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدُ **Birdir** الْقَهَّارُ **Mutlak gâlip gelendir** *(Kime?)* لِخَلْقِهِ Yarattıklarında.

5. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْأَرْضَ **Yeri** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ Haleke ile müteallıktir يُكَوِّرُ **Dolayıp sarar** يُدْخِلُ Girdirir *(Neyi?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Ne üzerine?)* عَلَى النَّهَارِ **Gündüzün üzerine** فَيَزِيدُ Böylece gece uzar وَيُكَوِّرُ **Ve dolayıp sarar** *(Neyi?)* النَّهَارَ **Gündüzü** يُدْخِلُهُ Gündüzü girdirir *(Ne üzerine?)* عَلَى اللَّيْلِ **Gecenin üzerine** فَيَزِيدُ Böylece gündüz uzar وَسَخَّرَ **Emrine amade kılmıştır** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Daha)* وَالْقَمَرَ **Ayı** كُلٌّ **Her biri** يَجْرِي **Akıp gitmektedir** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* لِأَجَلٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle zaman ki,)* مُسَمًّى **Belirli** لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar أَلَا **Haberiniz olsun ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْغَالِبُ Galiptir *(Neye?)* عَلَى أَمْرِهِ Emrine *(Daha nedir)* الْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ Düşmanlarından intikam alandır *(Daha nedir)* الْغَفَّارُ **Çok bağışlayıcıdır** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını.

﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ أَيْ آدَمَ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ حَوَّاءَ ﴿وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْاَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالضَّأْنِ وَالْمَعْزِ ﴿ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ﴾ مِنْ كُلٍّ زَوْجَانِ ذَكَرٌ وَأُنْثَى كَمَا بُيِّنَ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ ﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ﴾ أَيْ نُطَفًا ثُمَّ عَلَقًا ثُمَّ مُضَغًا ﴿فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ﴾ هِيَ ظُلْمَةُ الْبَطْنِ وَظُلْمَةُ الرَّحِمِ وَظُلْمَةُ الْمَشِيمَةِ ﴿ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ (٦)﴾ عَنْ عِبَادَتِهِ إِلَى عِبَادَةِ غَيْرِهِ ﴿اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾ وَاِنْ اَرَادَهُ مِنْ بَعْضِهِمْ ﴿وَاِنْ تَشْكُرُوا﴾ اللّٰهَ فَتُؤْمِنُوا ﴿يَرْضَهُ﴾ بِسُكُونِ الْهَاءِ وَضَمِّهَا [يَرْضَهُ] مَعَ إِشْبَاعٍ وَدُونَهُ أَيِ الشُّكْرَ ﴿لَكُمْ وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿اُخْرٰى﴾ أَيْ لَا تَحْمِلُهُ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (٧)﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ﴾ أَيِ الْكَافِرَ ﴿ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ﴾ تَضَرَّعَ ﴿مُنِيبًا﴾ رَاجِعًا ﴿اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً﴾ أَعْطَاهُ إِنْعَامًا ﴿مِنْهُ نَسِيَ﴾ تَرَكَ ﴿مَا كَانَ يَدْعُو﴾ يَتَضَرَّعُ ﴿اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ﴾ وَهُوَ اللّٰهُ فَمَا فِي مَوْضِعِ مَنْ ﴿وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿لِيُضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيَضِلَّ] ﴿عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا﴾ بَقِيَّةَ أَجَلِكَ ﴿اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ (٨)﴾ ﴿اَمَّنْ﴾ بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ ﴿هُوَ قَانِتٌ﴾ قَائِمٌ بِوَظَائِفِ الطَّاعَاتِ ﴿اٰنَاءَ الَّيْلِ﴾ سَاعَاتِهِ ﴿سَاجِدًا وَقَائِمًا﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿يَحْذَرُ الْاٰخِرَةَ﴾ يَخَافُ عَذَابَهَا ﴿وَيَرْجُوا رَحْمَةَ﴾ جَنَّةَ ﴿رَبِّهِ﴾ كَمَنْ هُوَ عَاصٍ بِالْكُفْرِ أَوْ غَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَمْ مَنْ) فَأَمْ بِمَعْنَى بَلْ وَالْهَمْزَةِ ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَيْ لَا يَسْتَوِيَانِ كَمَا لَا يَسْتَوِي الْعَالِمُ وَالْجَاهِلُ ﴿اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿اُولُوا الْاَلْبَابِ (٩)﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ أَيْ عَذَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿حَسَنَةٌ﴾ هِيَ الْجَنَّةُ ﴿وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ﴾ فَهَاجِرُوا إِلَيْهَا مِنْ بَيْنِ الْكُفَّارِ وَمُشَاهَدَةِ الْمُنْكَرَاتِ ﴿اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَمَا يُبْتَلَوْنَ بِهِ ﴿اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (١٠)﴾ بِغَيْرِ مِكْيَالٍ وَلَا مِيزَانٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

6. Allah sizi bir tek nefisten Âdem'den **yarattı, sonra ondan da eşini,** Havva'yı **yarattı. Sizin için hayvanlardan,** deveden, inekten, koyundan ve keçiden **sekiz eş meydana getirdi;** En'am suresinde belirtildiği üzere her birinden -biri erkek diğeri dişi olmak üzere- iki eş yarattı. **Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık** karın karanlığı, rahim karanlığı ve meşime karanlığı **içinde çeşitli safhalardan geçirerek,** önce nutfe, sonra pıhtılaşmış kan, sonra da bir et parçası olarak **yaratıyor. İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır. Mülk onundur. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da** ona ibadet etmeyip başkasına ibadet etmeye **çevriliyorsunuz?**

7. **Eğer inkâr ederseniz, şüphesiz Allah, size muhtaç değildir. Bununla beraber** bazı kullarından küfrü irade etse de **O, kullarının küfrüne rıza göstermez. Eğer** Allah'a **şükredip** de iman ed**erseniz, sizden bunu,** şükrü **kabul eder.**[1] **Hiçbir günahkâr** kimse **diğer** bir kimsenin **günahını çekmez. Nihayet hepinizin dönüp gidişi, Rabbinizedir. Yaptıklarınızı O size haber verir. Çünkü o, göğüslerde,** kalplerde **olan her şeyi hakkıyla bilendir.**

8. Kâfir **insanın başına bir sıkıntı gelince, Rabbine yönelerek ona yalvarır,** tazarruda bulunur. **Sonra Allah kendisinden ona bir nimet verince, önceden yalvarmış olduğu zatı**[2], Allah'ı **unutur,** bırakır, **Allah'ın yolundan,** İslam dininden **sapmak**[3] **için ona eşler,** ortaklar **koşar. De ki: Küfrünle biraz,** geri kalan ecelin kadar **eğlenedur; çünkü sen, muhakkak cehennem ehlindensin!**

9. **Geceleyin secde ederek ve kıyamda durarak ibadet eden, ahiretten çekinen ve Rabbinin rahmetini dileyen kimse** inkâr ederek veya başka türlü asi olan kimse gibi **olur mu**?[4] **(Resûlüm!) De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür,** ibret alır.

10. **Söyle: Ey inanan kullarım!** Kendisine itaat etmek suretiyle **Rabbiniz**in azabın**dan sakının. Bu dünyada** itaat ederek **iyilik yapanlara iyilik,** cennet **vardır. Allah'ın toprağı geniştir,** kâfirlerden ve kötü işleri müşahededen kaçıp o topraklara hicret edin. **Yalnız** itaate ve imtihana çekildikleri şeylere **sabredenlere, mükâfatları hesapsız,** ölçüsüz ve tartısız **ödenecektir.**

KELİME ANLAMI

6. ثُمَّ Yani, Adem'den أَيْ آدَمَ **Bir tek kişiden** مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ *(Neden?)* **Sizi yarattı** خَلَقَكُمْ وَاَنْزَلَ Havva'yı حَوَّاءَ **Onun eşini** زَوْجَهَا *(Kimi?)* **Ondan** مِنْهَا *(Neden?)* **Sonra yarattı** جَعَلَ **Ve indirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنَ الْاَنْعَامِ **Dört ayaklı hayvanlardan** ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ *(Ne indirdi?)* Ve keçi وَالْمَعْزِ Koyun, koç وَالْغَنَمِ وَالضَّأْنِ Deve sığır الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ **Sekiz çift** مِنْ كُلٍّ Her birinden زَوْجَانِ İkişer ذَكَرٌ وَأُنْثَى Erkek ve dişi كَمَا بُيِّنَ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ En'am suresinde beyan edildiği gibi يَخْلُقُكُمْ **Ve sizi yaratıp duruyor** *(Nerede?)*

---

[1] يَرْضَهُ kelimesi hem ه harfinin sükunu hem de zammesiyle, işbâ'lı ve işbâ'sız olarak okunmuştur.

[2] مَا burada مَنْ mevkiinde kullanılmıştır.

[3] ليضل kelimesi hem لِيَضِلَّ şeklinde fetha ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) لِيُضِلَّ şeklinde zamme il okunmuştur.

[4] أمن sözü م harfinin sükunu ile أَمَنْ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَمْ مَنْ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte أَمْ kelimesi بل ve hemze anlamındadır. (Takdir şöyledir: بَلْ أَمَنْ هُوَ قَانِتٌ كَغَيْرِهِ أَوْ كَالْكَافِرِ الْمَقُولِ لَهُ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا)

فِي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ **Annelerinizin karınlarında** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Bir yaratmakla** *(Öyle yaratmak ki,)* مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ **Yaratmaktan sonra** أَيْ نُطْفًا Yani, meni olarak ثُمَّ عَلَقًا Sonra kan pıhtısı olarak ثُمَّ مُضْغًا Sonra et parçası olarak *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ **Üç karanlık içinde** هِيَ Bunlar *(Nedir?)* ظُلْمَةُ الْبَطْنِ Karındaki karanlık وَظُلْمَةُ الرَّحِمِ Rahim karanlığı ve وَظُلْمَةُ الْمَشِيمَةِ Döl yatağı karanlığı (cenin) ذٰلِكُمُ **İşte bu** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'dır** *(Öyle Allah ki,)* رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ **Ondan başka ilah yoktur** فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ **Artık nasıl döndürülüyorsunuz** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِهِ Allah'a ibadet etmekten *(Neye?)* إِلَى عِبَادَةِ غَيْرِهِ Başkasına ibadet etmeye.

7. اِنْ تَكْفُرُوا **Eğer küfre dönerseniz** فَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* غَنِيٌّ **Müstağnidir** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** وَلَا يَرْضٰى **Razı olmaz** *(Kim için?)* لِعِبَادِهِ **Kulları için** *(Neye?)* الْكُفْرَ **Küfre** وَإِنْ أَرَادَهُ مِنْ بَعْضِهِمْ Her ne kadar bazılarına küfrü irade etmiş olsa da وَاِنْ تَشْكُرُوا **Eğer şükrederseniz** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a فَتُؤْمِنُوا Ve iman ederseniz يَرْضَهُ **Ona razı olur** *(Ne ile okundu?)* بِسُكُونِ الْهَاءِ 'Ha' nın sükunu ile *(Daha)* وَضَمِّهَا مَعَ إِشْبَاعٍ Ve işba' ile birlikte 'ha' nın zammesi ile *(Daha)* وَدُونَهُ İşba olmadan 'ha' nın zammesi ile أَيِ الشُّكْرَ Yani, şükre *(Kim için razı olur?)* لَكُمْ **Sizin için** وَلَا تَزِرُ **Yüklenemez** *(Kim?)* نَفْسٌ Hiçbir kimse *(Kim?)* وَازِرَةٌ **Hiçbir günahkar** *(Neyi?)* وِزْرَ نَفْسٍ اُخْرٰى **Başka** (birisinin) **günahını** أَيْ لَا تَحْمِلُهُ Yani, onu yüklenemez ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ **Sonra ancak Rabbinizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَيُنَبِّئُكُمْ **Artık size bildirecektir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz** اِنَّهُ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerde olanları** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanları.

8. وَاِذَا مَسَّ **Dokunduğu zaman** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** أَيِ الْكَافِرَ Yani, kafire *(Ne?)* ضُرٌّ **Bir zarar** دَعَا **Yalvarır** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** تَضَرَّعَ Boyun eğer *(Ne olduğu halde?)* مُنِيبًا **Yönelici olduğu halde** رَاجِعًا Dönücü olduğu halde *(Kime?)* اِلَيْهِ **Allah'a** ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ **Sonra ona lütfettiği zaman** *(Ne?)* نِعْمَةً **Bir nimet** أَعْطَاهُ إِنْعَامًا Ona nimetler verdiği zaman *(Kimden?)* مِنْهُ **Kendinden** نَسِيَ **Unutur** تَرَكَ Terk eder *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* يَدْعُو **Yalvarıyor** يَتَضَرَّعُ Boyun büküyor *(Kime?)* اِلَيْهِ **Allah'a** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَهُوَ اللّٰهُ O Allah'tır فَمَا فِي مَوْضِعِ مَنْ 'Ma' kelimesi 'men' kelimesinin yerinde kullanılmıştır وَجَعَلَ **Kılar** (koşar) *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar *(Niçin?)* لِيُضِلَّ **Sapıtmak için** *(Ne ile okundu?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ 'Ya' nın fethası ile *(Daha)* وَضَمِّهَا Ve zammesi ile (saptırmak için) *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ

Allah'ın yolundan دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dininden قُلْ **De ki** تَمَتَّعْ **Eğlene dur** *(Ne ile?)* بِكُفْرِكَ **Küfrün ile** *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Azıcık** بَقِيَّةَ أَجَلِكَ Geri kalan ömründe إِنَّكَ **Hiç şüphe yok ki sen** *(Kimlerdensin?)* مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ **Cehennem ashabındansın.**

9. اَمَنْ **Yoksa o kimse mi ki** *(Ne ile okundu?)* بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ 'Mim'in (şeddesiz olarak) tahfifi ile هُوَ **O** *(Nedir?)* قَانِتٌ **Devam edendir** قَائِمٌ بِوَظَائِفِ الطَّاعَاتِ Kulluk vazifelerini yürütmekle kaimdir *(Ne zaman?)* اٰنَاءَ الَّيْلِ **Gece saatlerinde** سَاعَاتَهُ Gece saatlerinde *(Ne olduğu halde?)* سَاجِدًا **Secde edici olduğu halde** *(Daha)* وَقَائِمًا **Kıyamda bulunucu olduğu halde** *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda يَحْذَرُ **Sakınır** *(Neden?)* الْاٰخِرَةَ **Ahiretten** يَخَافُ عَذَابَهَا Ahiret azabından korkar وَيَرْجُوا **Umar** *(Neyi?)* رَحْمَةَ –جَنَّةَ– رَبِّهِ **Rabbinin rahmetini** –cennetini- *(Kim gibi midir?)* كَمَنْ هُوَ عَاصٍ بِالْكُفْرِ Küfür sebebiyle asi olan kimse gibimidir أَوْ غَيْرِهِ Veya başka sebeple وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte:'em-men' (أَمْ مَنْ) şeklinde okundu فَأَمْ بِمَعْنَى بَلْ وَالْهَمْزَةِ 'Em' bel ve hemze manasındadır قُلْ **De ki** هَلْ يَسْتَوِي **Eşit olur mu** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** *(Kiminle?)* وَالَّذِينَ **O kimselerle ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** أَيْ لَا يَسْتَوِيَانِ Yani, bu ikisi müsavi değildir كَمَا لَا يَسْتَوِي الْعَالِمُ وَالْجَاهِلُ Alimle cahilin eşit olmadığı gibi اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ **Ancak düşünü verir** يَتَّعِظُ Öğüt alır *(Kim?)* أُولُوا الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllı kişiler.

10. قُلْ **De ki** يَا عِبَادِ **Ey kullarım** الَّذِينَ **Öyle kullar ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اتَّقُوا **Korkunuz** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** أَيْ عَذَابَهُ Yani, azabından *(Nasıl?)* بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat ederek لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır** اَحْسَنُوا **İyilik yaptılar** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmekle *(Ne vardır?)* حَسَنَةٌ **Güzellik** هِيَ الْجَنَّةُ O cennettir وَأَرْضُ اللهِ **Allah'ın arzı** *(Nedir?)* وَاسِعَةٌ **Geniştir** فَهَاجِرُوا إِلَيْهَا Oraya hicret edin *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ الْكُفَّارِ Kafirlerin arasından *(Daha)* وَمُشَاهَدَةِ الْمُنْكَرَاتِ Çirkin şeyleri görmekten اِنَّمَا يُوَفَّى **Şüphesiz verilecektir** *(Kime?)* الصَّابِرُونَ **Sabredenlere** *(Ne üzerine sabredenlere?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine *(Daha)* وَمَا يُبْتَلَوْنَ بِهِ Ve imtihan oldukları şey üzerine *(Ne verilecek?)* اَجْرَهُمْ **Onların ecirleri** *(Ne kadar?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsız** بِغَيْرِ مِكْيَالٍ وَلَا مِيزَانٍ Ölçmeden, tartmadan.

﴿قُلْ اِنّي اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدّينَ ﴿١١﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاُمِرْتُ لِاَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَكُونَ اَوَّلَ الْمُسْلِمينَ ﴿١٢﴾﴾ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿قُلْ اِنّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظيمٍ ﴿١٣﴾﴾ ﴿قُلِ اللّٰهَ اَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ ديني ﴿١٤﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ فِيهِ تَهْدِيدٌ لَهُمْ وَإِيذَانٌ بِأَنَّهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى ﴿قُلْ اِنَّ الْخَاسِرينَ الَّذينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْليهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِتَخْلِيدِ الْأَنْفُسِ فِي النَّارِ وَبِعَدَمِ وُصُولِهِمْ إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ فِي الْجَنَّةِ لَوْ آمَنُوا ﴿اَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبينُ ﴿١٥﴾﴾ الْبَيِّنُ ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ﴾ طِبَاقٌ ﴿مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ﴾ مِنَ النَّارِ ﴿ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ عِبَادَهُ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَتَّقُوهُ يَدُلُّ عَلَيْهِ ﴿يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾﴾ ﴿وَالَّذينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿اَنْ يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُوٓا﴾ أَقْبَلُوا ﴿اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾﴾ ﴿اَلَّذينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ﴾ وَهُوَ مَا فِيهِ صَلَاحُهُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذينَ هَدٰيهُمُ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٨﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿اَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ﴾ أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿اَفَاَنْتَ تُنْقِذُ﴾ تُخْرِجُ ﴿مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَأُقِيمَ فِيهِ الظَّاهِرُ مَقَامَ الْمُضْمَرِ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ وَالْمَعْنٰى لَا تَقْدِرُ عَلٰى هِدَايَتِهِ فَتُنْقِذَهُ مِنَ النَّارِ ﴿لٰكِنِ الَّذينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ﴾ بِأَنْ أَطَاعُوهُ ﴿لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْري مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ﴾ أَيْ مِنْ تَحْتِ الْغُرَفِ الْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿وَعْدَ اللّٰهِ﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ الْميعَادَ ﴿٢٠﴾﴾ وَعْدَهُ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَسَلَكَهُ يَنَابيعَ﴾ أَدْخَلَهُ أَمْكِنَةَ نَبْعٍ ﴿فِي الْاَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِه۪ زَرْعًا مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهيجُ﴾ يَيْبَسُ ﴿فَتَرٰيهُ﴾ بَعْدَ الْخُضْرَةِ مَثَلًا ﴿مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا﴾ فُتَاتًا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى﴾ تَذْكِيرًا ﴿لِاُو۬لِي الْاَلْبَابِ ﴿٢١﴾﴾ يَتَذَكَّرُونَ بِهِ لِلدَّلَالَةِ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَقُدْرَتِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

11. **De ki: Bana, dini Allah'a** şirkten **halis kılarak ona kulluk etmem emredildi.**[9]

12. **Bana** bu ümmet arasında **Müslümanların ilki olmam emredildi.**

13. **De ki: Rabbime karşı gelirsem, doğrusu büyük günün azabından korkarım.**

14. **De ki: Ben dinimi** şirkten **kendisine halis kılarak Allah'a ibadet ederim.**

---

[9] لِأَنْ أَكُونَ kelimesindeki ل harfi ب anlamındadır.

15. **Artık siz de ondan başka dilediğinize ibadet edin!** Bu cümlede onlara hem tehdit, hem de Allah tealaya ibadet etmediklerine dair bir duyuru vardır. **De ki: Gerçekten hüsrana uğrayanlar,** canlarını ateşte ebedi kılmak ve iman edecek olsalardı cennette kendileri için hazırlanmış olan hurilere kavuşamamak suretiyle **kıyamet günü hem kendilerini, hem de ailelerini ziyana sokanlardır. Bilesiniz ki, apaçık hüsran budur.**

16. **Onların üstlerinde ateşten tabakalar, altlarında da** aynı şekilde ateşten **tabakalar var. İşte Allah** mümin[10] **kullarını** sakınsınlar diye **bununla korkutuyor. Ey kullarım! Yalnızca benden korkun.**

17-18. **Tâğut'a,** putlara **kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde,** cennet **vardır. Sözü dinleyip de onun en güzeline,** içerisinde kendilerinin kurtuluşu olana **uyan kullarımı müjdele. İşte Allah'ın hidayet ettiği kimseler onlardır. Asıl akıl sahipleri de onlardır.**

19. **Hakkında azap kelimesi**[11] **gerçekleşmiş kimseyi; ateşte olanı sen mi kurtaracaksın!**[12] Mana şöyledir: Hidayetleri senin elinde değil ki onları cehennemden kurtarabilesin!

20. **Fakat** kendisine itaat etmek suretiyle **Rablerinden sakınanlara, üst üste yapılmış odalar vardır ki;** o altlı üstlü odaların **altlarından ırmaklar akar. Allah'ın verdiği söz olarak.**[13] **Allah, verdiği sözden caymaz.**

21. **Bilmedin mi? Allah gökten bir su indirdi, onu yeryüzündeki kaynaklara,** kaynakların bulunduğu yerlere **yerleştirdi, sonra onunla türlü türlü renklerde ekinler yetiştiriyor. Sonra onlar kurur da** örneğin yeşilken **sapsarı kesildiklerini görürsün. Sonra da onu kuru bir kırıntı yapar. Şüphesiz bunlarda akıl sahipleri için bir öğüt vardır;** Onlar Allah tealanın vahdaniyet ve kudretine delalet ettiği için bu verilen misallerde tefekkür ederler.

KELİME ANLAMI

11. قُلْ **De ki** اِنّي **Şüphesiz ki ben** اُمِرْتُ **Emrolundum** *(Ne ile?)* اَنْ اَعْبُدَ **İbadet etmemle** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ne olduğum halde?)* مُخْلِصًا **Halis kılıcı olduğum halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدّينَ **Dini** *(Neden halis kılıcı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten.

12. وَاُمِرْتُ **Bana emredildi** *(Ne?)* لِاَنْ اَكُونَ **Olmam** *(Ne?)* اَوَّلَ الْمُسْلِمينَ **Müslümanların ilki** *(Kimden?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten.

13. قُلْ **De ki** اِنّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkarım** اِنْ عَصَيْتُ **İsyan edersem** *(Kime?)* رَبّي **Rabbime** *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ عَظيمٍ **Büyük günün azabından.**

---

[10] Buradaki "mümin" kaydına sonrasında gelen (يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ) sözü delalet etmiştir.

[11] Bu söz "لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ..." kavlidir.

[12] أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ cümlesi şartın (أَفَمَنْ) cevabıdır. Ayrıca burada zamirli ifade yerine zahir isim (مَنْ فِي النَّارِ) kullanılmıştır. أَفَأَنْتَ kelimesindeki hemze de inkar anlamındadır.

[13] وَعْدَ اللهِ kelimesi mukadder fiille mensuptur.

14. قُلْ **De ki** اللهَ **Ancak Allah'a** أَعْبُدُ **İbadet ederim** *(Ne olduğum halde?)* مُخْلِصًا **Halis kılıcı olduğum halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* دِينِي **Dinimi** *(Neden halis kılıcı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten.

15. فَاعْبُدُوا **Artık siz de ibadet edin** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** شِئْتُمْ **Dilediniz** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** غَيْرِهِ Allah'tan gayrı فِيهِ تَهْدِيدٌ لَهُمْ Burada onlara tehdit vardır وَإِيذَانٌ Ve bildirmek vardır *(Neyi?)* بِأَنَّهُمْ Şunu ki onlar لَا يَعْبُدُونَ اللهَ تَعَالَى Allah Teâlaya ibadet etmiyorlar قُلْ **De ki** اِنَّ الْخَاسِرِينَ **Şüphe yok ki hüsrana uğrayanlar** *(Kimdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** خَسِرُوا **Helaka düşürdüler** *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Daha)* وَاَهْلِيهِمْ **Ailelerini** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** بِتَخْلِيدِ الْأَنْفُسِ Kendilerinin ebedi kalmasıyla *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte وَبِعَدَمِ وُصُولِهِمْ Ve ulaşamamaları ile *(Kimlere?)* إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ Kendileri için hazırlanmış hurilere *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette لَوْ آمَنُوا Eğer iman etselerdi اَلَا **Haberiniz olsun** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْخُسْرَانُ **Ziyandır** *(Öyle ziyan ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْبَيِّنُ Açık.

16. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Üst taraflarından** *(Ne?)* ظُلَلٌ **Tabakalar** طِبَاقٌ Tabakalar *(Neden?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** *(Daha)* وَمِنْ تَحْتِهِمْ **Alt taraflarından vardır** *(Ne?)* ظُلَلٌ **Tabakalar** *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten ذٰلِكَ **İşte bu** يُخَوِّفُ **Korkutuyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Kimi?)* عِبَادَهُ **Kullarını** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminleri لِيَتَّقُوهُ Ondan korksunlar diye يَدُلُّ عَلَيْهِ Bu anlatılana delalet eder يَا عِبَادِ **Ey kullarım!** فَاتَّقُونِ **Benden korkunuz.**

17. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اجْتَنَبُوا **Kaçındılar** *(Neden?)* الطَّاغُوتَ **Taguttan** الْأَوْثَانَ Putlardan *(Taguttan kaçmaktan kasıt)* اَنْ يَعْبُدُوهَا **Ona ibadet etmekten** وَاَنَابُوا **Ve yöneldiler** أَقْبَلُوا İkbal ettiler *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** لَهُمُ **Onlar için vardır** *(Ne?)* الْبُشْرٰى **Müjde** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile فَبَشِّرْ **Artık müjdele** *(Kimi?)* عِبَادِ **Kullarımı.**

18. الَّذِينَ **Öyle kullar ki** يَسْتَمِعُونَ **Dinlerler** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** فَيَتَّبِعُونَ **Ve tabi olurlar** *(Neye?)* اَحْسَنَهُ **En güzeline** وَهُوَ En güzeli de *(Nedir?)* مَا فِيهِ صَلَاحُهُمْ Onların maslahatının olduğu sözdür أُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** هَدٰيهُمُ **Onları hidayete erdirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Ancak onlar** أُولُوا الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleridir** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Selim akıl sahipleridir.

19. اَفَمَنْ **O kimseye mi?** حَقَّ **Hak oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne?)* كَلِمَةُ الْعَذَابِ **Azab kelimesi** أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, 'Elbette cehennemi dolduracağım' ayeti

أَفَأَنْتَ **Sen mi** تُنْقِذُ **Kurtaracaksın** تُخْرِجُ Çıkartacaksın *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** *(Nerededir?)* فِي النَّارِ **Ateş içindedir** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَأُقِيمَ فِيهِ Burada konuldu *(Ne?)* الظَّاهِرُ Zahir isim *(Nereye?)* مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamir makamına وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ Hemze inkar içindir وَالْمَعْنَى Mana (şöyledir) لَا تَقْدِرُ عَلَى هِدَايَتِهِ Onu hidayet etmeye gücün yetmez ki فَتُنْقِذَهُ مِنَ النَّارِ Onu ateşten kurtarabilesin.

20. لَكِنِ الَّذِينَ **Lakin o kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَطَاعُوهُ Ona itaat etmekle لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* غُرَفٌ **Köşkler vardır** مِنْ فَوْقِهَا **Üst taraflarından da vardır** *(Ne?)* غُرَفٌ **Köşkler** *(Öyle köşkler ki,)* مَبْنِيَّةٌ **Yapılmış** *(Öyle köşkler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** أَيْ مِنْ تَحْتِ الْغُرَفِ الْفَوْقَانِيَّةِ Yani, üst köşklerin altından *(Daha)* وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alt köşklerin altından وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vadidir** مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Mukadder fiili ile nasb olmuştur لَا يُخْلِفُ **Muhalefet etmez** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neye?)* الْمِيعَادَ **Vaadine** وَعْدَهُ Verdiği söze.

21. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi** تَعْلَمْ Bilmedin mi أَنَّ اللهَ **Kuşkusuz Allah** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَسَلَكَهُ **Onu indirdi** *(Nereye?)* يَنَابِيعَ **Kaynaklara** أَدْخَلَهُ أَمْكِنَةَ نَبْعٍ Onu kaynağı olan mekanlara girdirdi *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** ثُمَّ يُخْرِجُ **Sonra çıkartıyor** *(Ne ile?)* بِهِ **O su ile** *(Neyi?)* زَرْعًا **Ekinler** *(Öyle ekinler ki,)* مُخْتَلِفًا **Değişik** *(Ne?)* أَلْوَانُهُ **Renkleri** ثُمَّ يَهِيجُ **Sonra kuruyor da** يَيْبَسُ Kuruyor فَتَرَاهُ **Artık onu görüyorsun** بَعْدَ الْخُضْرَةِ Yeşil halinden sonra مَثَلًا Mesela *(Ne olduğu halde?)* مُصْفَرًّا **Sararmış olduğu halde** ثُمَّ يَجْعَلُهُ **Sonra onu yapı veriyor** *(Ne?)* حُطَامًا **Çöp** فُتَاتًا Kuru bir kırıntı إِنَّ فِي ذَلِكَ **Kuşkusuz bunda vardır** *(Ne?)* لَذِكْرَى **Bir öğüt** تَذْكِيرًا İbret *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Selim akıl sahipleri için** يَتَذَكَّرُونَ بِهِ O akılla öğüt alıyorlar *(Niçin öğüt vardır?)* لِلدَّلَالَةِ عَلَى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ تَعَالَى Bunlar Allah Teâla'nın vahdaniyetine delalet ettiği için *(Daha)* وَقُدْرَتِهِ Ve kudretine.

﴿اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ﴾ فَاهْتَدٰى ﴿فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ﴾ كَمَنْ طَبَعَ عَلٰى قَلْبِهِ دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿فَوَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ ﴿لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَنْ قَبُولِ الْقُرْآنِ ﴿اُولٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا﴾ بَدَلٌ مِنْ أَحْسَنَ أَيْ قُرْآنًا ﴿مُتَشَابِهًا﴾ أَيْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي النَّظْمِ وَغَيْرِهِ ﴿مَثَانِيَ﴾ ثُنِّيَ فِيهِ الْوَعْدُ وَالْوَعِيدُ وَغَيْرُهُمَا ﴿تَقْشَعِرُّ مِنْهُ﴾ تَرْتَعِدُ عِنْدَ ذِكْرِ وَعِيدِهِ ﴿جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ﴾ يَخَافُونَ ﴿رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ﴾ تَطْمَئِنُّ ﴿جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ﴾ أَيْ عِنْدَ ذِكْرِ وَعْدِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْكِتَابُ ﴿هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿اَفَمَنْ يَتَّقِي﴾ يُلْقٰى ﴿بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ أَشَدَّهُ بِأَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ مَغْلُولَةً يَدَاهُ إِلٰى عُنُقِهِ كَمَنْ أَمِنَ مِنْهُ بِدُخُولِ الْجَنَّةِ ﴿وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ﴾ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ فِي إِتْيَانِ الْعَذَابِ ﴿فَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ ﴿فَاَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ﴾ الذُّلَّ وَالْهَوَانَ مِنَ الْمَسْخِ وَالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوا﴾ أَيِ الْمُكَذِّبُونَ ﴿يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ عَذَابَهَا مَا كَذَّبُوا ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا﴾ جَعَلْنَا ﴿لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿غَيْرَ ذِي عِوَجٍ﴾ أَيْ لُبْسٍ وَاخْتِلَافٍ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾﴾ الْكُفْرَ ﴿ضَرَبَ اللّٰهُ﴾ لِلْمُشْرِكِ وَالْمُوَحِّدِ ﴿مَثَلًا رَجُلًا﴾ بَدَلٌ مِنْ مَثَلٍ ﴿فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ﴾ مُتَنَازِعُونَ سَيِّئَةٌ أَخْلَاقُهُمْ ﴿وَرَجُلًا سَلَمًا﴾ خَالِصًا ﴿لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ تَمْيِيزٌ أَيْ لَا يَسْتَوِي الْعَبْدُ لِجَمَاعَةٍ وَالْعَبْدُ لِوَاحِدٍ فَإِنَّ الْأَوَّلَ إِذَا طَلَبَ مِنْهُ كُلٌّ مِنْ مَالِكِيهِ خِدْمَتَهُ فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ تَحَيَّرَ فِيمَنْ يَخْدِمُهُ مِنْهُمْ وَهٰذَا مَثَلٌ لِلْمُشْرِكِ وَالثَّانِي مَثَلٌ لِلْمُوَحِّدِ ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿بَلْ اَكْثَرُهُمْ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾﴾ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ فَيُشْرِكُونَ ﴿اِنَّكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾﴾ سَتَمُوتُ وَيَمُوتُونَ فَلَا شَمَاتَةَ بِالْمَوْتِ نَزَلَتْ لَمَّا اسْتَبْطَئُوا مَوْتَهُ ﷺ ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ فِيمَا بَيْنَكُمْ مِنَ الْمَظَالِمِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

22. **Allah gönlünü İslâm'a açtığı**; böylece hidayet bulan **ve Rabbinden bir nur üzerine olan kişi,** kalbine mühür vurulan kişi gibi[1] **midir? Allah'ı anmak,** Kuran'ı kabul **hususunda kalpleri katılaşmış olanlara veyl** azap **olsun! İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler.**

23. **Allah sözün en güzelini; birbiriyle uyumlu,** nazım ve diğer hususlarda bazısı bazısına benzeyen **ve** vaat, va'id ve diğer başka şeyler kendisinde **tekrarlanan bir kitap**[2], Kuran'ı **indirdi. Rablerinden korkanların,** va'îdi (azabı) zikredildiğinde **ondan tüyleri ürperir, sonra** onun vaadi zikredildiğinde **hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar,** mutmain olur. **İşte bu** Kitap, **Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayetidir. Allah da kimi saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz.**

24. **Kıyamet gününde** elleri boynuna bağlanarak ateşe atılmak suretiyle **yüzü, azabın kötüsüyle** en şiddetlisiyle **karşılaşan kimse,** cennete girerek kendini ondan emin kılan gibi **midir? Zalimlere,** Mekkeli kâfirlere **"Kazandığınızın** karşılığını **tadın!" denilir.**

25. **Onlardan öncekiler** azap getirecekleri hususunda peygamberleri **yalanladılar da anlamadıkları,** akıllarına bile gelmeyen **bir yerden onlara azap gelip çattı.**

26. **Bu suretle Allah, dünya hayatında onlara rezilliği,** hayvana dönüştürülmeleri, öldürülmeleri ve diğer başka şeylerle alçaklığı ve düşüklüğü **tattırdı. Ahiret azabı daha büyüktür. Şayet** yalanlayanlar ahiret azabını **bilselerdi** yalanlamazlardı.

27-28. **Andolsun ki biz,** küfürden **sakınsınlar diye, bu pürüzsüz,** kendisinde karışıklık ve ihtilaf olmayan **bir Arapça Kuran olarak inen Kuran'da insanlara her türlü misali verdik.**

29. **Allah, çekişip duran,** kötü ahlaklı **birçok ortakların sahip olduğu bir adam**[3] **ile yalnız bir kişiye ait olan bir adamı** müşrik ile mümine birer **misal olarak verir. Bu ikisi misal olarak**[4] **eşit midir?** Yani birkaç kişiye ait köle ile bir kişiye ait köle eşit değildir. Zira sahipler birinci köleden aynı vakitte hizmet bekleseler o köle aralarından kime hizmet edeceğini şaşırır. Bu, müşrikin misalidir. İkinci köle ise müminin misalidir. **Hamd** yalnızca **Allah'a mahsustur. Fakat onların** yani Mekkelilerin **çoğu** varacakları azabı **bilmezler** de ondan şirk koşarlar.

30. **Muhakkak** ileride **sen de**[5] **öleceksin, onlar da ölecekler.** Dolayısıyla kimse, karşısındaki ölecek diye sevinmesin. Bu ayet, Müşrikler Hz. Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) ölümünün geciktiğini düşündüklerinde inmiştir.

31. **Sonra şüphesiz, siz de** ey insanlar **kıyamet günü, Rabbinizin huzurunda** birbirinize karşı yaptığınız haksız davranışlar hususunda **davalaşacaksınız.**

---

[1] Mukadder cümleye sonrasındaki ayet delalet etmiştir.
[2] كِتَابًا kelimesi أَحْسَنَ الْحَدِيثِ'den bedeldir.
[3] رَجُلًا kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.
[4] مَثَلًا kelimesi temyizdir.
[5] Buradaki hitap Peygamber Efendimizedir. (sallallahu aleyhi vesellem)

KELİME ANLAMI

22. **أَفَمَنْ O kimse olur mu ki شَرَحَ Genişletti** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** (*Neyi?*) **صَدْرَهُ Göğsünü** *(Ne için?)* **لِلْاِسْلَامِ İslamiyet için** فَاهْتَدٰى Böylece hidayete erdi **فَهُوَ O عَلٰى نُورٍ Bir nur üzerine bulunmaktadır** *(Kimden?)* **مِنْ رَبِّهِ Rabbinden** *(Kim gibi olur mu?)* كَمَنْ طُبِعَ عَلٰى قَلْبِهِ Kalbine mühür vurulan kişi gibi دَلَّ عَلٰى هٰذَا Bu anlatılana delalet etti (Şu gelen) **فَوَيْلٌ Artık vay hallerine** كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap kelimesidir *(Kimin?)* **لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ Kalpleri kaskatı kesilmiş olanların** *(Neden?)* **مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ Allah'ın zikrinden** أَيْ عَنْ قَبُولِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'ı kabul etmekten **أُولٰئِكَ İşte onlar var ya** *(Nerededir?)* **فِي ضَلَالٍ Sapıklıktadır** *(Öyle sapıklık ki,)* **مُبِينٍ Apaçık** بَيِّنٍ Zahir.

23. **اللّٰهُ Allah نَزَّلَ İndirdi** *(Neyi?)* **أَحْسَنَ الْحَدِيثِ Sözün en güzelini** *(ondan kasıt)* **كِتَابًا Kitabı indirdi** بَدَلٌ مِنْ أَحْسَنَ 'Ehsene' den bedeldir أَيْ قُرْآنًا Yani, Kuran'ı indirdi *(Öyle kitap ki,)* **مُتَشَابِهًا Müteşabih olan** أَيْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا Yani, bazısı bazısına benziyor *(Ne hususta?)* فِي النَّظْمِ وَغَيْرِهِ Nazım ve diğer hususlarda *(Öyle kitap ki,)* **مَثَانِيَ İkişer ikişer olarak** ثُنِّيَ فِيهِ Kitapta ikişer getirildi *(Ne?)* الْوَعْدُ وَالْوَعِيدُ وَغَيْرُهُمَا Vaad, tehdit ve diğer konular **تَقْشَعِرُّ Ürperir** *(Neden?)* **مِنْهُ Ondan** تَرْتَعِدُ عِنْدَ ذِكْرِ وَعِيدِهِ Tehditlerini zikrederken titrer *(Ne?)* **جُلُودُ الَّذِينَ O kimselerin derileri ki يَخْشَوْنَ Korkuyorlar** يَخَافُونَ Korkuyorlar *(Kimden?)* **رَبَّهُمْ Rablerinden ثُمَّ تَلِينُ Sonra yumuşar** تَطْمَئِنُّ Mutmain olur *(Ne?)* **جُلُودُهُمْ Onların derileri** *(Daha)* **وَقُلُوبُهُمْ Kalpleri** *(Neye?)* **إِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ Allah'ın zikrine** أَيْ عِنْدَ ذِكْرِ وَعْدِهِ Yani, vaadi zikredildiğinde **ذٰلِكَ** İşte bu أَيِ الْكِتَابُ Yani, kitap **هُدَى اللّٰهِ Allah'ın hidayetidir يَهْدِي Hidayete erdirir** *(Ne ile?)* **بِهِ Bununla** *(Kimi?)* **مَنْ O kimseyi ki يَشَاءُ Diliyor وَمَنْ Her kimi ki يُضْلِلِ Sapıtırsa** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah فَمَا لَهُ Artık onun için yoktur** *(Ne?)* **مِنْ هَادٍ Hidayete erdirici.**

24. **أَفَمَنْ Kimse midir يَتَّقِي Koruyor** *(Neyi?)* **بِوَجْهِهِ Yüzünü** *(Neden?)* **سُوءَ الْعَذَابِ Azabın en şiddetlisinden** *(Ne zaman?)* **يَوْمَ الْقِيٰمَةِ Kıyamet gününde** أَشَدَّهُ Yani, azabın en şiddetlisinden بِأَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ Şöyle ki: ateşe atılacak *(Ne olduğu halde?)* مَغْلُولَةً يَدَاهُ إِلٰى عُنُقِهِ Elleri boynuna bağlı olduğu halde *(Kim gibimidir?)* كَمَنْ أَمِنَ مِنْهُ Ondan emin olan gibimidir *(Ne ile?)* بِدُخُولِ الْجَنَّةِ Cennete girmekle **وَقِيلَ Denilir** *(Kime?)* **لِلظَّالِمِينَ Zalimlere** كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine **ذُوقُوا Tadın bakalım** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki كُنْتُمْ Siz idiniz تَكْسِبُونَ Kazanıyordunuz** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, kazandıklarınızın cezasını.

25. كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce yaşadılar** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne hususta?)* فِي إِتْيَانِ الْعَذَابِ Azabın gelmesi hususunda فَأَتَاهُمُ **Bunun üzerine geliverdi** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Hatırlarına gelmeyen bir yönden** مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına gelmeyen cihetten.

26. فَأَذَاقَهُمُ **Böylece onlara tattırdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* الْخِزْيَ **Zilleti** الذُّلَّ Alçaklığı *(Daha)* وَالْهَوَانَ مِنَ الْمَسْخِ Suretlerin değişmesi *(Daha)* وَالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Öldürülmek ve diğerleri *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ **Elbette ahiret azabı** *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** أَيِ الْمُكَذِّبُونَ Yani, yalanlayanlar *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* عَذَابَهَا Onun azabını مَا كَذَّبُوا Yalanlamazlardı.

27. وَلَقَدْ ضَرَبْنَا **Andolsun biz getirdik** جَعَلْنَا Yaptık *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü misalden** لَعَلَّهُمْ **Olur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar.

28. قُرْاٰنًا **Kuran olarak** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Hal-i müekkededir غَيْرَ ذِي عِوَجٍ **Pürüzsüz** أَيْ لُبْسٍ وَاخْتِلَافٍ Karışıklık ve ihtilaf olmadan لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden.

29. ضَرَبَ **Verdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِ وَالْمُوَحِّدِ Şirk koşan ve tevhid inancına sahip kişi için *(Neyi?)* مَثَلًا **Bir misal** *(misalden kasıt)* رَجُلًا **Bir adam (köle)** بَدَلٌ مِنْ مَثَلٍ 'Meselen' den bedeldir فِيهِ **Onda vardır** *(Ne?)* شُرَكَاءُ **Ortaklar** *(Öyle ortaklar ki,)* مُتَشَاكِسُونَ **Çekişiyorlar** مُتَنَازِعُونَ سَيِّئَةٌ أَخْلَاقِهِمْ Ahlakları kötü olduğundan dolayı tartışıyorlar *(Daha neyi misal verdi?)* وَرَجُلًا **Ve bir adam** *(Öyle adam ki,)* سَلَمًا **Salim** خَالِصًا Halis (ait) *(Kime?)* لِرَجُلٍ **Bir adama** هَلْ يَسْتَوِيَانِ **Bu ikisi eşit olur mu** *(Ne bakımından?)* مَثَلًا **Durum bakımından** تَمْيِيزٌ Temyizdir أَيْ لَا يَسْتَوِي الْعَبْدُ لِجَمَاعَةٍ Yani, cemaate ait köle eşit olamaz *(Daha)* وَالْعَبْدُ لِوَاحِدٍ Bir kişiye ait köle ile فَإِنَّ الْأَوَّلَ Zira birincisi إِذَا طَلَبَ مِنْهُ Ondan istediği zaman *(Kim?)* كُلٌّ مِنْ مَالِكِيهِ Maliklerinden her biri *(Neyi?)* خِدْمَتَهُ Hizmet etmesini *(Ne zamansa?)* فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ Bir tek vakitte تَحَيَّرَ Şaşkınlığa düşer فِيمَنْ يَخْدِمُهُ مِنْهُمْ Onlardan hangisine hizmet edecek وَهٰذَا مَثَلٌ لِلْمُشْرِكِ Bu müşrikin misalidir وَالثَّانِي İkincisi مَثَلٌ لِلْمُوَحِّدِ Tevhid ehlinin misalidir

اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde بَلْ اَكْثَرُهُمْ **Fakat onsların ekserisi** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkının *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ Kendisine varacakları مِنَ الْعَذَابِ Azabı فَيُشْرِكُونَ Ve bu sebeple şirk koşuyorlar.

30. اِنَّكَ **Şüphe yok ki sen** ﷺ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e hitaptır *(Nesin?)* مَيِّتٌ **Öleceksin** وَاِنَّهُمْ **Ve kuşkusuz onlar da** *(Nedir?)* مَيِّتُونَ **Ölecekler** سَتَمُوتُ وَيَمُوتُونَ Yakında sen öleceksin, onlarda ölecek فَلَا شَمَاتَةَ بِالْمَوْتِ O halde başkasının ölümüne sevinmek doğru olmaz نَزَلَتْ Bu ayet indi لَمَّا اسْتَبْطَؤُا Kafirler bekledikleri zaman *(Neyi?)* ﷺ مَوْتَهُ Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in ölümünü.

31. ثُمَّ اِنَّكُمْ **Sonra şüphesiz ki sizler** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar فِيمَا بَيْنَكُمْ مِنَ الْمَظَالِمِ Aranızdaki haksızlıklar konusunda يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin divanında** تَخْتَصِمُونَ **Davalaşacaksınız.**

﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدٌ ﴿اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿اِذْ جَآءَهُ اَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْكَافِرِينَ (٣٢)﴾ بَلٰى ﴿وَالَّذِي جَآءَ بِالصِّدْقِ﴾ هُوَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَصَدَّقَ بِهِ﴾ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ فَالَّذِي بِمَعْنَى الَّذِينَ ﴿اُولٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ (٣٣)﴾ الشِّرْكَ ﴿لَهُمْ مَا يَشَاۤؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ (٣٤)﴾ لِأَنْفُسِهِمْ بِإِيمَانِهِمْ ﴿لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ (٣٥)﴾ أَسْوَأُ وَأَحْسَنُ بِمَعْنَى السَّيِّءِ وَالْحَسَنِ ﴿اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ بَلٰى ﴿وَيُخَوِّفُونَكَ﴾ الْخِطَابُ لَهُ ﴿بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ الْأَصْنَامِ أَيْ تَقْتُلُهُ أَوْ تَخْبِلُهُ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ (٣٦)﴾ ﴿وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَزِيزٍ﴾ غَالِبٍ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿ذِي انْتِقَامٍ (٣٧)﴾ مِنْ أَعْدَائِهِ بَلٰى ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلْ اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿اِنْ اَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ﴾ لَا ﴿اَوْ اَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ﴾ لَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِضَافَةِ فِيهِمَا [كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ] ﴿قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ (٣٨)﴾ يَثِقُ الْوَاثِقُونَ ﴿قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿اِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلٰى حَالَتِي ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ (٣٩)﴾ ﴿مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿يَاْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ﴾ يَنْزِلُ ﴿عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ (٤٠)﴾ دَائِمٌ هُوَ عَذَابُ النَّارِ وَقَدْ أَخْزَاهُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

32. Kendisine ortak ve oğul isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan uyduran, kendisine gelen gerçeği** Kuran'ı **yalan sayandan daha zalim kimdir?** Yani kimse böyle birinden daha zalim değildir. **Kâfirlere cehennemde yer yok mu?** Elbette var!

33. **Doğruyu getiren**[1] Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **ve onu tasdik eden** müminler **var ya, işte** şirkten **sakınanlar onlardır.**

34. **Onlar için Rableri yanında diledikleri her şey vardır. İşte bu,** iman ederek kendilerine **iyilik edenlerin mükâfatıdır.**

35. **Böylece Allah, onların geçmişte yaptıkları kötülükleri**[2] **örtecek ve yaptıklarının güzel şeylere**[2] **karşılık olarak mükâfatlarını verecektir.**

---

[1] فَالَّذِي burada اَلَّذِينَ anlamındadır.
[2] أَسْوَأَ ve أَحْسَنَ kelimeleri السَّيِّء ve الْحَسَن anlamındadırlar.

36. **Allah kuluna,** Hz. Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) **kâfi değil midir?** Tabi ki öyledir. **Seni**[1] **ondan başkalarıyla,** putların seni öldüreceği veya delirteceği tehdidiyle **korkutuyorlar. Allah, kimi saptırırsa artık onun yolunu doğrultacak biri yoktur.**

37. **Allah kime de hidayet ederse, artık onu saptıracak yoktur. Allah, Aziz,** işinde galip gelen **ve** düşmanlarından **intikam alıcı değil midir?** Öyledir elbette!

38. **Andolsun ki**[2] **onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan, elbette 'Allah' derler. De ki: Öyleyse bana söyler misiniz, Allah bana bir zarar vermek isterse, Allah'tan başka ibadet ettiğiniz** putlar, **onun verdiği zararı giderebilir mi?** Gideremez! **Yahut Allah, bana bir rahmet dilerse, onlar onun bu rahmetini önleyebilirler mi?**[3] Onu da önleyemezler **De ki: Bana Allah yeter. Tevekkül edenler, ancak ona güvenip dayanırlar.**

39-40. **De ki: Ey kavmim! İçinde bulunduğunuz durum** (küfür ve inat) **neyi gerektiriyorsa onu yapın; doğrusu ben de** durumumun (iman ve teslimiyetin) gerektirdiğini **yapacağım! Kendisini rezil edecek azap kime**[4] **gelecek, kime sürekli azap** olan cehennem azabı **inecek, yakında bileceksiniz!** Nitekim Cenabı Hak onları Bedir'de aşağılamıştır.

KELİME ANLAMI

32. فَمَنْ **Kim olabilir** أَيْ لَا أَحَدٌ Yani, kimse olamaz *(Ne?)* أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki** كَذَبَ **Yalan söyledi** *(Kime karşı?)* عَلَى اللهِ **Allah'a karşı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nispet etmekle *(Daha)* وَالْوَلَدِ Veled nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Neyi?)* بِالصِّدْقِ **Doğruyu** بِالْقُرْآنِ Kuran'ı *(Ne zaman?)* إِذْ جَاءَهُ **Geldiği zaman** أَلَيْسَ **Yok mudur?** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne?)* مَثْوًى **Bir duracak** مَأْوًى Bir yer *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** بَلَى Evet vardır.

33. وَالَّذِي **O kimse ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِالصِّدْقِ **Doğruyu** هُوَ O kimdir النَّبِيُّ ﷺ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'dir وَصَدَّقَ **Ve doğruladı** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** هُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir فَالَّذِي Şu halde 'Ellezi' *(Nedir?)* بِمَعْنَى الَّذِينَ 'Ellezine' (cemi) manasındadır أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Ancak onlardır** *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ **Sakınan kimseler** *(Neden?)* الشِّرْكَ Şirkten.

---

[1] Buradaki hitap Peygamber Efendimizedir.

[2] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[3] كَاشِفَاتٌ ضُرَّهُ ve مُمْسِكَاتٌ رَحْمَتَهُ terkipleri bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ ve مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ şeklinde izafetle okunmuştur.

[4] مَنْ kelimesi mevsule olup تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

34. **لَهُمْ Onlar için vardır** *(Ne?)* **مَا O şey ki يَشَاؤُنَ Diliyorlar** *(Nerede?)* **عِنْدَ رَبِّهِمْ Rablerinin katında ذٰلِكَ İşte bu** *(Nedir?)* **جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ Güzel davrananların mükafatıdır** *(Neye güzel davranan?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Ne sebebiyle?)* بِإِيمَانِهِمْ İman etmeleri sebebiyle.

35. **لِيُكَفِّرَ Ta ki örtsün** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Kimden?)* **عَنْهُمْ Onlardan** *(Neyi?)* **اَسْوَاَ الَّذِي عَمِلُوا Yapmış oldukları kötü şeyi وَيَجْزِيَهُمْ Ve onlara karşılık olarak versin** *(Neyi?)* **اَجْرَهُمْ Onların mükafatlarını** *(Neye karşılık?)* **بِاَحْسَنِ الَّذِي O şeyin güzeline ki كَانُوا Oldular** *(Nedir oldular?)* **يَعْمَلُونَ Yapıyorlar** أَسْوَأُ وَأَحْسَنُ بِمَعْنَى السَّيِّءُ وَالْحَسَنُ 'Esvee' ve 'Ehsene' kötü ve güzel (tafdil manasında değil) manasındadır.

36. **اَلَيْسَ Değil mi اللّٰهُ Allah** *(Ne?)* **بِكَافٍ Kâfi** *(Kime?)* **عَبْدَهُ Kuluna** أَيِ النَّبِيَّ Yani, Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) بَلٰى Evet kâfidir **وَيُخَوِّفُونَكَ Seni korkutuyorlar** لَهُ الْخِطَابُ Hitap Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e dir *(Ne ile?)* **بِالَّذِينَ O şeylerle ki مِنْ دُونِهِ Allah'tan başka** الْأَصْنَامِ Yani, putlarla أَيْ تَقْتُلُهُ Yani, onu öldürecekler أَوْ تَخْبِلُهُ Veya aklını bozacaklar **وَمَنْ Kimi ki يُضْلِلِ Saptırırsa** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah فَمَا لَهُ Artık onun için yoktur** *(Ne?)* **مِنْ هَادٍ Hidayete erdirecek.**

37. **وَمَنْ Kimi de يَهْدِ Hidayete erdirirse** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah فَمَا لَهُ Artık omun için yoktur** *(Ne?)* **مِنْ مُضِلٍّ Sapıtıcı اَلَيْسَ Değil midir** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Ne?)* **بِعَزِيزٍ Aziz** غَالِبٍ عَلٰى أَمْرِهِ Emrine galip gelen *(Öyle aziz ki,)* **ذِي انْتِقَامٍ İntikam sahibi** مِنْ أَعْدَائِهِ Düşmanlarından بَلٰى Evet Aziz ve intikam sahibidir.

38. **وَلَئِنْ Yemin olsun eğer** لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır **سَاَلْتَهُمْ Onlara sorarsan** *(Neyi?)* **مَنْ Kim خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **السَّمٰوَاتِ Gökleri** *(Daha)* **وَالْاَرْضَ Yeri لَيَقُولُنَّ Elbette derler** *(Ne derler?)* **اللّٰهُ Allah قُلْ De ki اَفَرَاَيْتُمْ O halde gördünüz mü?** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki تَدْعُونَ Çağırıyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللّٰهِ Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putlar **اِنْ اَرَادَنِيَ Eğer bana murad ederse** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Neyi?)* **بِضُرٍّ Bir zarar هَلْ هُنَّ Onlar o kimseler midir?** *(Ne?)* **كَاشِفَاتُ Açabilecek olanlar** *(Neyi?)* **ضُرِّهِ Onun zararını** لَا Hayır değillerdir **اَوْ اَرَادَنِي Ya da bana murad ederse** *(Ne?)* **بِرَحْمَةٍ Bir rahmet هَلْ هُنَّ Onlar mıdır مُمْسِكَاتُ Tutabilecek olanlar** *(Neyi?)* **رَحْمَتِهِ Onun rahmetini** لَا Hayır tutamazlar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْإِضَافَةِ فِيهِمَا Her ikisinde (Kâşifat ve mumsikât) de izafetle okundu **قُلْ De حَسْبِيَ Bana yeter** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah عَلَيْهِ Ancak ona يَتَوَكَّلُ Tevekkül eder** *(Kim?)* **الْمُتَوَكِّلُونَ Tevekkül edenler** يَثِقُ الْوَاثِقُونَ Güvenenler (ancak ona)güvenir.

39. **قُلْ De ki يَا قَوْمِ Ey kavmim اعْمَلُوا Çalışınız** *(Ne üzerine?)* **عَلَى مَكَانَتِكُمْ Kendi iktidarınız üzerine** حَالَتِكُمْ Haliniz üzerine **إِنِّي Şüphesiz ki bende عَامِلٌ Çalışıcıyım** *(Ne üzerine?)* عَلَى حَالَتِي Bulunduğum hal üzerine **فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ Yakında bilirsiniz** *(Kimi?)*

40. **مَنْ O kimseyi ki** مَوْصُولَةٌ İsmi mevsuldur *(Daha nedir)* مَفْعُولُ الْعِلْمِ İlim bildiren fiilin (Ta'lemune) mefuludur **يَأْتِيهِ Ona gelecek** *(Ne?)* **عَذَابٌ Bir azap** *(Öyle azap ki,)* **يُخْزِيهِ Onu rezil edecek وَيَحِلُّ Ve inecek** يَنْزِلُ Nazil olacak *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِ Onun üzerine** *(Ne?)* **عَذَابٌ Bir azap** *(Öyle azap ki,)* **مُقِيمٌ Devamlı** دَائِمٌ Sürekli هُوَ O *(Nedir?)* عَذَابُ النَّارِ Cehennem azabıdır وَقَدْ أَخْزَاهُمْ Muhakkak ki onları rezil etti *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de.

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ﴾ اِهْتِدَاؤُهُ ﴿وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾﴾ فَتَجْبُرَهُمْ عَلَى هُدًى ﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَ﴾ يَتَوَفَّى ﴿الَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا﴾ أَيْ يَتَوَفَّاهَا وَقْتَ النَّوْمِ ﴿فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَى إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى﴾ أَيْ وَقْتِ مَوْتِهَا وَالْمُرْسَلَةُ نَفْسُ التَّمْيِيزِ تَبْقَى بِدُونِهَا نَفْسُ الْحَيَاةِ بِخِلَافِ الْعَكْسِ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فَيَعْلَمُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى ذَلِكَ قَادِرٌ عَلَى الْبَعْثِ وَقُرَيْشٌ لَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي ذَلِكَ ﴿أَمِ﴾ بَلِ ﴿اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ آلِهَةً ﴿شُفَعَاءَ﴾ عِنْدَ اللَّهِ بِزَعْمِهِمْ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَ﴾ يَشْفَعُونَ ﴿وَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا﴾ مِنَ الشَّفَاعَةِ وَغَيْرِهَا ﴿وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ أَنَّكُمْ تَعْبُدُونَهُمْ وَلَا غَيْرَ ذَلِكَ لَا ﴿قُل لِّلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ أَيْ هُوَ مُخْتَصٌّ بِهَا فَلَا يَشْفَعُ أَحَدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴿لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ﴾ أَيْ دُونَ آلِهَتِهِمْ ﴿اشْمَأَزَّتْ﴾ نَفَرَتْ وَانْقَبَضَتْ ﴿قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿قُلِ اللَّهُمَّ﴾ بِمَعْنَى يَا اللَّهُ ﴿فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مُبْدِعَهَا ﴿عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾﴾ يَظُنُّونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

41. Şüphesiz biz bu Kitab'ı sana, insanlar için hak ile[1] indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse doğru yolu seçmesi **kendi lehinedir; kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur. Sen onların üzerinde vekil değilsin** ki onları hidayete zorlayasın!

42. Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı bırakmaz, ötekini muayyen bir vakte, ölüm vaktine **kadar bırakır.** Cenabı Hakkın bıraktığı bu can, 'temyiz canı'dır; bu, yaşam canı olmadan bulunabilir. Ama 'yaşam canı' olmadan temyiz canı bulunamaz. **Şüphe yok ki, bu** anlatılan**lar**da **iyi düşünecek bir kavim için ayetler** delaletler **vardır.** Böylece onlar buna gücü yetenin, insanlar öldükten sonra onları diriltmeye de gücü yeteceğini anlayacaklardır. Ama Kureyş kabilesi bunu düşünmemiştir.

---

[1] بِالْحَقِّ kelimesindeki ب harfi cerri أَنْزَلْنَا fiiline taalluk eder.

43. **Yoksa**[1] **onlar** kendilerince **Allah'tan başkasını,** putları, onun yanında **şefaat edecek** ilah**lar mı edindiler? De ki** onlara: Onlar **hiçbir şeye,** ne şefaate ne de başka bir şeye **sahip değilken ve** ne sizin onlara ibadet ettiğinizi ne de başka bir şeyi **anlayamazken de mi** şefaat edecekler. Tabi ki hayır!

44. **De ki: Bütün şefaat Allah'ındır,** yani yegâne şefaatçi odur; kimse onun izni olmadan şefaat edemez. **Göklerin ve yerin mülkü onundur. Sonra ona döndürüleceksiniz.**

45. İlahlarının adı geçmeksizin **Allah tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri nefret dolar** ve daralır. **Ama Allah'tan başkası,** yani putlar **anıldığı zaman hemen yüzleri güler.**

46. **De ki: Ey gökleri ve yeri yaratan, gizliyi de aşikârı da,** gaip olanı da, müşahede edileni de **bilen Allah'ım!**[2] **Kullarının arasında, ayrılığa düştükleri** dinle ilgili **işlerin hükmünü ancak sen vereceksin.** Beni de ihtilafa düştükleri hakka hidayet et!

47. **Eğer, yerde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir misli daha o zulmedenlerin olsaydı, kıyamet gününde azabın fenalığından (kurtulmak için) elbette bunları feda ederlerdi. Hâlbuki (o gün) onlar için, Allah tarafından, hiç hesaba katmadıkları şeyler ortaya çıkmıştır.**

KELİME ANLAMI

41. إِنَّا **Şüphesiz ki biz** أَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Ne ile indirdik?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ Enzele fiiline muteallaktır فَمَنِ **Artık kim** اهْتَدٰى **Hidayete ererse** *(Kim içindir?)* فَلِنَفْسِهِ **Kendisi içindir** *(Ne?)* اهْتِدَاؤُهُ Hidayete ermesi وَمَنْ **Ve kim de** ضَلَّ **Delalete düşerse** فَإِنَّمَا يَضِلُّ **Artık kuşkusuz ki o delalete düşmüş olur** *(Ne aleyhine?)* عَلَيْهَا **Kendi aleyhine** وَمَا أَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* بِوَكِيلٍ **Vekil** تَجْبُرَهُمْ Ki onları zorlayasın *(Neye?)* عَلٰى هُدًى Hidayete.

42. اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَتَوَفَّى **Tamamen alır** *(Neyi?)* الْأَنْفُسَ **Nefisleri** *(Ne anında?)* حِينَ مَوْتِهَا **Ölümleri esnasında** وَ **Ve** يَتَوَفَّى Alır *(Neyi?)* الَّتِي **O nefisleri ki** لَمْ تَمُتْ **Ölmediler** *(Nerede?)* فِي مَنَامِهَا **Uykularında** أَيْ يَتَوَفَّاهَا وَقْتَ النَّوْمِ Yani, o nefisleri uyku vakitlerinde alır فَيُمْسِكُ **Artık tutu verir** *(Neyi?)* الَّتِي **O şeyi ki** قَضٰى **Hükmetti** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Neyi?)* الْمَوْتَ **Ölümü** وَيُرْسِلُ **Ve salıverir** *(Neyi?)* الْأُخْرٰى **Diğerini** *(Ne zaman kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* مُسَمًّى **Belirlenmiş**

---

[1] أَمْ burada بَلْ anlamındadır.
[2] أَللّٰهُمَّ burada يَا اللّٰهُ anlamındadır.

أَيْ وَقْتِ مَوْتِهَا Yani, ölüm vakitlerine kadar وَالْمُرْسَلَةُ Salıverilen *(Nedir?)* نَفْسُ التَّمْيِيزِ Temyiz canıdır تَبْقَى بِدُونِهَا Onsuz kalır *(Ne?)* نَفْسُ الْحَيَاةِ Sadece hayatın kendisi بِخِلَافِ الْعَكْسِ Aksi böyle değildir إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Zikredilende *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Deliller vardır** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** فَيَعْلَمُونَ Bilirler ki أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى ذٰلِكَ Buna kadir olan *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَقُرَيْشٌ Kureyş لَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي ذٰلِكَ Bu hususta tefekkür etmediler.

43. أَمِ **Yoksa** بَلْ Burada 'em' 'bel' manasındadır اتَّخَذُوا **Edindiler mi** مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başkasını** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putları *(Ne?)* آلِهَةً İlahlar *(Öyle ilahlar ki,)* شُفَعَاءَ **Şefaatçiler** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ Onların yanlış zanlarına göre قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَ يَشْفَعُونَ Şefaat ederler mi أَ وَلَوْ كَانُوا **Olsalar da mı** *(Ne?)* لَا يَمْلِكُونَ **Malik olamayanlar** *(Neye?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye** *(Neden olan?)* مِنَ الشَّفَاعَةِ وَغَيْرِهَا Şefaat ve diğerlerinden *(Daha)* وَلَا يَعْقِلُونَ **Akıl erdiremeyenler** *(Neye?)* أَنَّكُمْ تَعْبُدُونَهُمْ Sizin onlara ibadet etmenize *(Daha)* وَلَا غَيْرَ ذٰلِكَ Daha başka şeylere لَا Hayır şefaat edemezler.

44. قُلْ **Deki** لِلّٰهِ **Ancak Allah içindir** *(Ne?)* الشَّفَاعَةُ **Şefaat** جَمِيعًا **Hepsi** أَيْ هُوَ Yani, Allah مُخْتَصٌّ Tek kılınmıştır *(Neye?)* بِهَا Şefaat etmeye فَلَا يَشْفَعُ أَحَدٌ Hiç kimse şefaat edemez إِلَّا بِإِذْنِهِ Ancak onun izniyle yapar لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin mülkü** ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra ancak ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz.**

45. وَإِذَا ذُكِرَ **Zikredildiği zaman** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olarak?)* وَحْدَهُ **Tek olarak** أَيْ دُونَ آلِهَتِهِمْ Yani, onların ilahları olmadan اشْمَأَزَّتْ **Ürker** نَفَرَتْ وَانْقَبَضَتْ Nefret eder tiksinir *(Ne?)* قُلُوبُ الَّذِينَ **O kimselerin kalpleri ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmiyorlar** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** وَإِذَا ذُكِرَ **Zikredildiği zaman** *(Ne?)* الَّذِينَ **O tagutlar ki** مِنْ دُونِهِ **Allah 'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putlar إِذَا هُمْ **O vakit onlar** يَسْتَبْشِرُونَ **Ferahlanırlar.**

46. قُلِ **De ki** اللّٰهُمَّ **Ey Allah'ım** بِمَعْنَى يَا اَللّٰهُ Ey Allah'ım manasındadır *(Öyle Allah ki,)* فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yaratan** وَالْأَرْضِ **Ve yeri yaratan** مُبْدِعَهَا Onları yoktan var eden عَالِمَ الْغَيْبِ **Gizli olanı bilen** وَالشَّهَادَةِ **Ve aşikar olanı bilen** مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ Gaib olanı ve müşahede olunanı bilen أَنْتَ **Sen** *(Kimsin?)* تَحْكُمُ **Hükmedersin** *(Nerede?)* بَيْنَ عِبَادِكَ **Kullarının arasında** *(Ne hususta?)* فِيمَا **O hususta ki** كَانُوا **Oldular** *(Nerede?)*

فِيهِ **O konuda** *(Nedir oldular?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işerinden اهْدِنِي Beni ulaştır *(Ne konuda?)* لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ İhtilaf ettikleri şeyde *(Neye ulaştır?)* مِنَ الْحَقِّ Doğruya.

47. وَلَوْ **Eğer olsaydı** *(Kim için?)* أَنَّ لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerde olan** جَمِيعًا **Hepsi** *(Daha)* وَمِثْلَهُ **Bir o kadarı** *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُ **Yerde olanların hepsi ile birlikte** لَافْتَدَوْا **Mutlaka fidye verirlerdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Neden dolayı?)* مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ **Azabın fenalığından dolayı** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde** وَبَدَا **Ve ortaya çıkmış olacaktır** ظَهَرَ Açığa çıkacaktır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Ne?)* مَا **O şey ki** لَمْ يَكُونُوا **Olmadılar** *(Ne olmadılar?)* يَحْتَسِبُونَ **(Onu) hesaba katanlar** يَظُنُّونَ Onu zannedenler.

﴿وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٨﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ﴾ أَعْطَيْنَاهُ ﴿نِعْمَةً﴾ إِنْعَامًا ﴿مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ﴾ مِنَ اللهِ بِأَنِّي لَهُ أَهْلٌ ﴿بَلْ هِيَ﴾ الْقَوْلَةُ ﴿فِتْنَةٌ﴾ بَلِيَّةٌ يُبْتَلَى بِهَا الْعَبْدُ ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ أَنَّ التَّخْوِيلَ اسْتِدْرَاجٌ وَامْتِحَانٌ ﴿قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ كَقَارُونَ وَقَوْمِهِ الرَّاضِينَ بِهَا ﴿فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا﴾ أَيْ جَزَاؤُهَا ﴿وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ﴾ قُرَيْشٍ ﴿سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾﴾ بِفَائِتِينَ عَذَابَنَا فَقُحِطُوا سَبْعَ سِنِينَ ثُمَّ وُسِّعَ عَلَيْهِمْ ﴿أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنِطُوا﴾ بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا [تَقْنَطُوا] وَقُرِئَ بِضَمِّهَا تَيْأَسُوا ﴿مِنْ رَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ لِمَنْ تَابَ مِنَ الشِّرْكِ ﴿إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿وَأَنِيبُوا﴾ ارْجِعُوا ﴿إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا﴾ أَخْلِصُوا الْعَمَلَ ﴿لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ بِمَنْعِهِ إِنْ لَمْ تَتُوبُوا ﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ هُوَ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ قَبْلَ إِتْيَانِهِ بِوَقْتِهِ فَبَادِرُوا قَبْلَ ﴿أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَى﴾ أَصْلُهُ يَا حَسْرَتِي أَيْ نَدَامَتِي ﴿عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَإِنِّي ﴿كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾﴾ بِدِينِهِ وَكِتَابِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

48. **Onların kazandıkları kötülükler (o gün) açığa çıkmış, alaya aldıkları** azap, **kendilerine inmiştir.**

49. **İnsanoğluna bir zarar dokunduğu zaman bize yalvarır. Sonra, kendisine tarafımızdan ihsan olarak verdiğimiz vakit, "Bu, bana ancak** Allah tealanın benim bu nimete ehil olduğumu **bildiği için dolayı verilmiştir" der. Hayır, o** söz **bir fitnedir,** kulun kendisiyle sınandığı bir imtihandır; **fakat çokları** bu ihsanın bir istidrac ve imtihan olduğunu **bilmezler.**

50. **Bu sözü onlardan önceki** Karun ve bu söze razı olan kavmi gibi ümmet**ler de söylemişti; ama kazandıkları şeyler onlara fayda vermedi.**

51. **Bunun için yaptıkları kötü şeylerin** karşılıkları **onları yakaladı. Bunlardan da,** yani Kureyş'ten de **zulmedenlere, yaptıkları kötü şeylerin karşılığı başlarına gelecektir. Ve onlar** azabımızdan **kaçamazlar.** Nitekim Kureyş, yedi sene kıtlık çektikten sonra tekrar eski bolluğa kavuşmuşlardır.

52. **Bilmiyorlar mı ki Allah, rızkı dilediğine** bir imtihan olarak **bol bol verir,** dilediğinden de yine bir imtihan olarak **kısar. Şüphesiz bunda** Allah'a **inanan bir kavim için ibretler vardır.**

53. **De ki: Ey kendi kendileri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin![1] Çünkü Allah** şirkten tevbe edenin **bütün günahlarını bağışlar. Şüphesiz ki o, çok mağfiret eden, çok merhamet edendir.**

54. **Size azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün, ona teslim olun,** amelinizi sadece ona has kılın; **sonra** eğer tevbe etmezseniz azap engellenmemek suretiyle **size yardım edilmez.**

55. **Azap ansızın ve siz,** o henüz gelmemişken vaktinin **farkında olmadan başınıza gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline** Kuran'a **tâbi olun.**

56. **Kişinin: Allah'a itaat konusunda kusurlu davrandığım için bana yazıklar olsun![2] demesinden** önce davranın! **Gerçekten ben[3]** onun dini ve kitabıyla **alay edenlerdendim.**

KELİME ANLAMI

48. وَبَدَا **Ortaya çıkmış olacaktır** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin fenalıkları ki** كَسَبُوا **Kazandılar** وَحَاقَ **Ve kavuşmuş olacaktır** نَزَلَ İnmiş olacaktır *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neydiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alay ediyorlar** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap.

49. فَإِذَا مَسَّ **Fakat dokunduğu zaman** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** الْجِنْسَ İnsan cinsine *(Ne?)* ضُرٌّ **Bir zarar** دَعَانَا **Bize dua eder** ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنَاهُ **Sonra ona verdiğimiz vakit** أَعْطَيْنَاهُ Biz ona verdiğimizde *(Ne?)* نِعْمَةً **Bir nimet** *(Ne olarak?)* اِنْعَامًا İhsan olarak *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** قَالَ **Der ki** اِنَّمَا اُوتِيتُهُ **Şüphesiz bu bana verildi** *(Ne üzerine?)* عَلَى عِلْمٍ **Bir bilgi üzerine** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan *(Ne diye bir bilgi?)* بِأَنِّي لَهُ أَهْلٌ Ben ona layığım diye بَلْ هِيَ **Bilakis o** الْقَوْلَةُ Yani, bu şekildeki sözü فِتْنَةٌ **Bir fitnedir** بَلِيَّةٌ Beladır *(Öyle bela ki?)* يُبْتَلَى بِهَا الْعَبْدُ Kul onunla imtihan olunur وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ **Fakat onların bir çokları**

---

[1] تَقْنَطُوا fiilindeki ن harfi hem kesreli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fethalı okunmuştur. Bu harf ayrıca (şaz bir kıraatte) zammeli olarak da (تَقْنُطُوا şeklinde) okunmuştur.

[2] يَا حَسْرَتَى sözünün aslı يَا حَسْرَتِي şeklindedir; "nedametim" anlamına gelir.

[3] وَاِنْ kelimesi şeddeliden tahfif edilmiştir; وَاِنِّي takdirindedir.

(Nedir?) لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Neyi?)* أَنَّ التَّخْوِيلَ Verilen nimetler *(Nedir?)* اسْتِدْرَاجٌ وَامْتِحَانٌ İsditraç ve imtihandır.

50. قَدْ قَالَهَا **Muhakkak ki onu söylemiştir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce (yaşadılar)** مِنَ الْأُمَمِ Geçmiş ümmetlerden كَقَارُونَ وَقَوْمِهِ Karun ve kavmi gibi ki الرَّاضِينَ بِهَا Bu söze razı idiler فَمَا اَغْنٰى **Fakat ihtiyaçtan kurtarmadı** *(Kimi?)* عَنْهُمْ **Onları** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Oldular** *(Nedir oldular?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyorlar.**

51. فَاَصَابَهُمْ **Ve onlara isabet etti** *(Ne?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin kötülükleri ki** كَسَبُوا **Kazandılar** أَيْ جَزَاؤُهَا Yani, onların karşılıkları وَالَّذِينَ **O kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Kimden olan?)* مِنْ هٰؤُلَاءِ **Bunlardan** قُرَيْشٍ Yani, kureyşten سَيُصِيبُهُمْ **Yakında onlara da yetişecektir** *(Ne?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin kötülükleri ki** كَسَبُوا **Kazandılar** وَمَا هُمْ **Ve bunlar değildir** *(Ne?)* بِمُعْجِزِينَ **Bertaraf ediciler** بِفَائِتِينَ عَذَابَنَا Azabımızı kaçırtabilecekler فَقَحَطُوا سَبْعَ سِنِينَ Ve yedi yıl kıtlığa düştüler ثُمَّ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ Sonra onlara bolluk verildi.

52. اَوَلَمْ يَعْلَمُوا **Ve bilmediler mi ki** اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** يَبْسُطُ **Bol verir** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu bollaştırır *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Niçin?)* امْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve darlaştırır** يُضَيِّقُهُ Darlaştırır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* ابْتِلَاءً İmtihan için اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphe yok ki bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Neye?)* بِهِ Buna.

53. قُلْ **De ki** يَا عِبَادِيَ **Ey kullarım** الَّذِينَ **Öyle kullar ki** اَسْرَفُوا **İsraf'ta bulundular** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri üzerine** لَا تَقْنَطُوا **Ümit kesmeyin** *(Ne ile okundu?)* بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا Nunun kesresi ile ve fethası ile وَقُرِئَ بِضَمِّهَا Zammesi ile de okundu تَيْأَسُوا Ümitsizliğe düşmeyin *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ **Allah'ın rahmetinden** اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** يَغْفِرُ **Bağışlar** *(Neyi?)* الذُّنُوبَ **Günahları** جَمِيعًا **Hepsini** *(Kim için?)* لِمَنْ تَابَ مِنَ الشِّرْكِ Şirkten tövbe eden için اِنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Ziyade bağışlayandır** *(Daha nedir)* الرَّحِيمُ **Çok esirgeyendir.**

54. وَاَنِيبُوا **Dönün** *(Kime?)* اِرْجِعُوا Dönün اِلٰى رَبِّكُمْ **Rabbinize** وَاَسْلِمُوا **Ve teslim olun** أَخْلِصُوا الْعَمَلَ Amelleri katıksız ihlaslı yapın *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمُ **Size gelmeden önce** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ **Sonra yardım olunmazsınız** بِمَنْعِهِ Azabı engellemekle ilgili اِنْ لَمْ يَتُوبُوا Eğer tövbe etmezseniz.

55. وَاتَّبِعُوا **Tabi olunuz** *(Neye?)* اَحْسَنَ مَا **O şeyin en güzeline ki** اُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** هُوَ الْقُرْآنُ O Kuran'dır *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمْ **Size gelmeden önce** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** لَا تَشْعُرُونَ **Farkında değilsiniz** قَبْلَ إِتْيَانِهِ Gelmeden önce *(Neyin farkında değilsiniz?)* بِوَقْتِهِ Vaktinin.

56. فَبَادِرُوا Acele edin *(Neden önce?)* قَبْلَ اَنْ تَقُولَ **Demeden** önce *(Ne?)* نَفْسٌ **Her bir nefis** *(Ne demeden önce?)* يَا حَسْرَتَى **Eyvah bana yazıklar olsun** اَصْلُهُ يَا حَسْرَتِي Aslı 'Yâ hasretî' idi أَيْ نَدَامَتِي Yani, ey pişmanlığım *(Ne üzerine?)* عَلَى مَا **O şey üzerine ki** فَرَّطْتُ **Kusur ettim** *(Kime karşı?)* فِي جَنْبِ اللّٰهِ **Allah'a karşı** أَيْ طَاعَتِهِ Yani, ona ibadet etmekte وَاِنْ **Muhakkak** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli 'inne' den tahfif edilmiştir أَيْ وَإِنِّي Yani, muhakkak ki ben كُنْتُ **İdim** *(Kimlerden?)* لَمِنَ السَّاخِرِينَ **Alay edenlerden** *(Ne ile?)* بِدِينِهِ وَكِتَابِهِ Alla'hın dini ve kitabı ile.

﴿أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللّٰهَ هَدَانِي﴾ بِالطَّاعَةِ فَاهْتَدَيْتُ ﴿لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾﴾ عَذَابَهُ ﴿أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً﴾ رجعةً إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ فَيُقَالُ لَهُ مِنْ قِبَلِ اللّٰهِ ﴿بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي﴾ الْقُرْآنِ وَهُوَ سَبَبُ الْهِدَايَةِ ﴿فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ﴾ تكبرت عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللّٰهِ﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بَلَى ﴿وَيُنَجِّي اللّٰهُ﴾ مِنْ جَهَنَّمَ ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ الشِّرْكَ ﴿بِمَفَازَتِهِمْ﴾ بمكانِ فَوْزِهِمْ مِنَ الْجَنَّةِ بِأَنْ يَجْعَلُوا فِيهِ ﴿لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾﴾ ﴿اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾﴾ مُتَصَرِّفٌ فِيهِ كَيْفَ يَشَاءُ ﴿لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿أُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾﴾ مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ وَيُنَجِّي اللّٰهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا إلخ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ ﴿قُلْ أَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾﴾ غَيْرَ مَنْصُوبٌ بِأَعْبُدُ الْمَعْمُولِ لِتَأْمُرُونِّي بِتَقْدِيرِ أَنْ بِنُونٍ وَاحِدَةٍ وَبِنُونَيْنِ بِإِدْغَامٍ [تَأْمُرُونِّي] وَفَكٍّ ﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ وَاللّٰهِ ﴿لَئِنْ أَشْرَكْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ فَرْضًا ﴿لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿بَلِ اللّٰهَ﴾ وَحْدَهُ ﴿فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ إِنْعَامَهُ عَلَيْكَ ﴿وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ مَا عَرَفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ أَوْ مَا عَظَّمُوهُ حَقَّ عَظَمَتِهِ حِينَ أَشْرَكُوا بِهِ غَيْرَهُ ﴿وَالْأَرْضُ جَمِيعًا﴾ حَالٌ أَيِ السَّبْعُ ﴿قَبْضَتُهُ﴾ أَيْ مَقْبُوضَةٌ لَهُ أَيْ فِي مُلْكِهِ وَتَصَرُّفِهِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ﴾ مَجْمُوعَاتٌ ﴿بِيَمِينِهِ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مَعَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

57-58. **Veya: Allah bana** itaat yönünde **bir hidayet verseydi** de böylece hidayet bulsaydım, **elbette** azabından **sakınanlardan olurdum, diyeceği yahut azabı gördüğünde: Keşke benim için** dünyaya **bir dönüş bulunsa da iyilerden** müminlerden **olsam! diyeceği günden sakının.**

59. Allah teala tarafından ona denilir ki: **Hayır (dönemeyeceksin)!** Hidayet sebebi olan Kuran **ayetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış,** onlara iman etme konusunda **büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun.**

60. **Kıyamet gününde** kendisine ortak ve çocuk isnat etmek suretiyle **Allah hakkında yalan söyleyenlerin yüzlerinin kapkara olduğunu görürsün.** İman konusunda **kibir gösterenlerin cehennemde kalacak yeri yok mudur?** Elbette vardır.

61. **Allah,** şirkten **sakınanları, 'kendilerine hiçbir fenalık dokunmaz ve mahzun olmaz** kılınmaları' şeklinde cehennemden **kurtarıp kurtuluş yerlerine,** cennete **yerleştirir.**

62. **Allah her şeyi yaratandır. O her şeyin vekilidir,** var olan her şeyde istediği gibi tasarruf edendir.

63. **Göklerin ve yerin** yağmur, bitki ve diğer hazinelerinin **anahtarları onundur. Allah'ın** Kuran **ayetlerini inkâr edenler var ya, işte onlar hüsrana uğrayanlardır.**[1]

64. **De ki: Ey cahiller! Bana Allah'tan başkasına**[2] **kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?**

65. **Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki:** Allah'a **andolsun** faraza **Allah'a ortak koşarsan** ey Muhammed, **elbette amelin boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun!**

66. **Hayır!** Yalnız **Allah'a kulluk et ve** onun sana verdiği nimetlere karşılık **şükredenlerden ol.**

67. **Onlar** kendisine başka şeyleri şirk koştuklarında **Allah'ı hakkıyla takdir edemediler,** onu hakkıyla bilemediler yahut ona gerektiği gibi tazim etmediler. **Kıyamet günü bütün**[3] yani yedi kat **yeryüzü onun tasarrufunda** ve mülkünde**dir. Gökler onun eliyle,** kudretiyle **dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin** kendisine **ortak koştuklarından yüce ve münezzehtir.**

KELİME ANLAMI

57. أَوْ تَقُولَ **Veya demeden önce** لَوْ أَنَّ اللهَ **Eğer Allah** هَدَانِي **Bana hidayet verseydi** بِالطَّاعَةِ İtaat etmekte فَاهْتَدَيْتُ Bende doğru yolu bulurdum لَكُنْتُ **Elbette olurdum** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُتَّقِينَ **Sakınanlardan** *(Neden?)* عَذَابَهُ Onun azabından.

58. أَوْ تَقُولَ **Demesinden önce** *(Ne zaman?)* حِينَ تَرَى **gördüğü zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** لَوْ أَنَّ لِي **Şayet benim olsa idi** *(Ne?)* كَرَّةً **Bir kere daha dönmek** رِجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya bir kez daha dönmek فَأَكُونَ **Ve olsaydım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanlardan** الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden فَيُقَالُ لَهُ مِنْ قِبَلِ اللهِ Ona Allah tarafından denir.

59. بَلَى **Hayır** قَدْ جَاءَتْكَ **Muhakkak sana geldi** *(Ne?)* آيَاتِي **Benim ayetlerim** الْقُرْآنِ Kuran وَهُوَ O *(Nedir?)* سَبَبُ الْهِدَايَةِ Hidayete sebeptir فَكَذَّبْتَ **Sen yalanladın** *(Neyi?)* بِهَا **Onları** وَاسْتَكْبَرْتَ **Ve kibirlendin** تَكَبَّرْتَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Ayetlere iman etmekten kibirlendin وَكُنْتَ **Ve oldun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerden.**

---

[1] أُولٰئِكَ ile başlayan cümle ...وَيُنَجِّي اللهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا cümlesine bitişiktir. Aralarında geçen cümlelerse itiraziyedir.

[2] غَيْرَ kelimesi, أَنْ takdiriyle تَأْمُرُونِّي fiilinin mamülü olan أَعْبُدُ fiili tarafından nasb edilmiştir. تَأْمُرُونِي fiili bir kıraatte tek ن harfiyle, bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) şeddeli iki ن harfiyle, bir diğer kıraatte ise şeddesiz iki ن harfiyle okunmuştur.

[3] جَمِيعًا kelimesi haldir.

60. وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Ve kıyamet gününde** تَرَى **Görürsün** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak koşmakla *(Daha)* وَالْوَلَدِ oğul isnat etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Nedir?)* مُسْوَدَّةٌ **Kap kara kesilmiştir** اَلَيْسَ **Yok mudur** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne?)* مَثْوًى **Bir durak** مَأْوًى Sığınılacak yer *(Kim için?)* لِلْمُتَكَبِّرِينَ **Büyüklük taslayanlar için** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan بَلٰى Evet vardır.

61. وَيُنَجِّي **Kurtarır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* مِنْ جَهَنَّمَ Cehennemden *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten *(Ne sebebiyle?)* بِمَفَازَتِهِمْ **İyi şeylere kavuşmaları sebebiyle** بِمَكَانِ فَوْزِهِمْ مِنَ الْجَنَّةِ Yani, onları cennette nail oldukları yer sebebiyle *(Nasıl?)* بِأَنْ يَجْعَلُوا فِيهِ Onları oraya koymakla لَايَمَسُّهُمُ **Onlara dokunmaz** *(Ne?)* السُّوءُ **Kötülük** وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** *(Ne?)* يَحْزَنُونَ **Üzülenler.**

62. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin yaratıcısıdır** وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** مُتَصَرِّفٌ فِيهِ كَيْفَ يَشَاءُ Onda dilediği gibi tasarruf edendir.

63. لَهُ **Ona mahsustur** *(Ne?)* مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin anahtarları** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yerin** مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا Yani, göklerin ve yerin hazinelerin anahtarları مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا Yağmurdan,bitkilerden ve diğerlerinden وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'ı اُولٰئِكَ **İşte onlar var ya** هُمُ **Onlar** *(Kimlerdir?)* الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlardır** مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ Allah (c.c)'ın şu kavline muttasıldır (ondan kasıt) وَيُنَجِّي اللّٰهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا اِلَخْ Allah takva sahiplerini kurtarır وَمَا بَيْنَهُمَا Aralarında olan اِعْتِرَاضٌ İtiraziyedir.

64. قُلْ **Söyle** اَفَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah 'tan başkasına mı?** تَاْمُرُونِّي **Bana emrediyorsunuz** اَعْبُدُ **İbadet eydim** اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ **Ey cahiller** غَيْرَ Gayr kelimesi مَنْصُوبٌ بِأَعْبُدُ A'budu fiili ile nasb olmuştur *(Öyle abudu fiili ki,)* الْمَعْمُولِ لِتَأْمُرُونِّي 'Te'muruni' fiilinin mamulu *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ أَنْ 'En' takdir etmekle *(Öyle en ki,)* بِنُونٍ وَاحِدَةٍ وَبِنُونَيْنِ Tek nunlu veya iki nunlu *(Ne ile?)* بِإِدْغَامٍ İdğam ile *(Daha)* وَفَكٍّ İdğamsız.

65. وَلَقَدْ اُوحِيَ **Andolsun ki vahyolundu** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** وَاِلَى الَّذِينَ **Ve o kimselere ki** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce (yaşadılar)** وَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki لَئِنْ اَشْرَكْتَ **Eğer şirk koşarsan** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed فَرْضًا Faraza لَيَحْبَطَنَّ **Elbette batıl olur** *(Ne?)* عَمَلُكَ **Amelin** وَلَتَكُونَنَّ **Ve elbette olursun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan.**

66. بَلِ **Hayır** اللّٰهَ **Yalnız Allah 'a** وَحْدَهُ Tek olduğu halde فَاعْبُدْ **İbadet et** وَكُنْ **Ve ol** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Neye?)* إِنْعَامَهُ عَلَيْكَ Sana olan ihsanına.

67. وَمَا قَدَرُوا **Takdir edemediler** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* حَقَّ قَدْرِهِ **Gereği gibi** مَا عَرَفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ Onu hakkıyla tanıyamadılar أَوْ مَا عَظَّمُوهُ Veya onu tazim edemediler حَقَّ عَظَمَتِهِ Onun azametinin gereği gibi *(Ne zaman?)* حِينَ أَشْرَكُوا بِهِ غَيْرَهُ Ona başkasını ortak koştukları zaman وَالْأَرْضُ **Yer** جَمِيعًا **Tamamı** حَالٌ Haldir أَيِ السَّبْعُ Yani, yedi kat yer *(Nedir?)* قَبْضَتُهُ **Onun kabzasındadır** أَيْ مَقْبُوضَةٌ لَهُ Yani, ona toplanmış olacaktır أَيْ فِي مُلْكِهِ وَتَصَرُّفِهِ Yani, mülkünde ve tasarrufunda *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** وَالسَّمٰوَاتُ **Göklerde** *(Nedir?)* مَطْوِيَّاتٌ **Dürülmüşlerdir** مَجْمُوعَاتٌ Toplanmışlardır *(Ne ile?)* بِيَمِينِهِ **Sağ eliyle** *(Bundan kasıt)* بِقُدْرَتِهِ Kudreti ile سُبْحَانَهُ **O münezzehtir** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Koşuyorlar** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ Onunla beraber.

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ النَّفْخَةُ الْأُولٰى ﴿فَصَعِقَ﴾ مَاتَ ﴿مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ
شَآءَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْحُورِ وَالْوِلْدَانِ وَغَيْرِهِمَا ﴿ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرٰى فَإِذَا هُمْ﴾ جَمِيعُ الْخَلَائِقِ الْمَوْتٰى
﴿قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾﴾ يَنْتَظِرُونَ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ﴾ أَضَاءَتْ ﴿بِنُورِ رَبِّهَا﴾ حِينَ
يَتَجَلّٰى اللّٰهُ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ كِتَابُ الْأَعْمَالِ لِلْحِسَابِ ﴿وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ
وَالشُّهَدَآءِ﴾ أَيْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَأُمَّتِهِ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ أَيِ الْعَدْلِ
﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾﴾ شَيْئًا ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ﴾ جَزَاءَهُ ﴿وَهُوَ أَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ
﴿بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾﴾ فَلَا يَحْتَاجُ إِلٰى شَاهِدٍ ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِعُنْفٍ ﴿إِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا﴾
جَمَاعَاتٍ مُتَفَرِّقَةً ﴿حَتّٰى إِذَا جَآؤُهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ جَوَابُ إِذَا ﴿وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ
مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ رَبِّكُمْ﴾ الْقُرْآنَ وَغَيْرَهُ ﴿وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنْ
حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ﴾ أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾﴾ جَهَنَّمُ ﴿وَسِيقَ
الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ﴾ بِلُطْفٍ ﴿إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰى إِذَا جَآؤُهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ الْوَاوُ فِيهِ لِلْحَالِ
بِتَقْدِيرِ قَدْ ﴿وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ﴾ حَالًا ﴿فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾﴾ مُقَدَّرِينَ
الْخُلُودَ فِيهَا وَجَوَابُ إِذَا مُقَدَّرٌ أَيْ دَخَلُوهَا وَسَوْقُهُمْ وَفَتْحُ الْأَبْوَابِ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ تَكْرِمَةٌ لَهُمْ
وَسَوْقُ الْكُفَّارِ وَفَتْحُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ عِنْدَ مَجِيئِهِمْ لِيَبْقٰى حَرُّهَا إِلَيْهِمْ إِهَانَةٌ لَهُمْ ﴿وَقَالُوا﴾ عَطْفٌ
عَلٰى دَخَلُوهَا الْمُقَدَّرِ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ﴾ أَيْ أَرْضَ الْجَنَّةِ
﴿نَتَبَوَّأُ﴾ نَنْزِلُ ﴿مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُ﴾ لِأَنَّهَا كُلَّهَا لَا يُخْتَارُ فِيهَا مَكَانٌ عَلٰى مَكَانٍ ﴿فَنِعْمَ أَجْرُ
الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾﴾ الْجَنَّةُ ﴿وَتَرَى الْمَلٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ﴾ حَالٌ ﴿مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ﴾ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ مِنْهُ
﴿يُسَبِّحُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ حَافِّينَ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ
﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ جَمِيعِ الْخَلَائِقِ ﴿بِالْحَقِّ﴾ الْعَدْلِ فَيَدْخُلُ الْمُؤْمِنُونَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرُونَ النَّارَ
﴿وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ خَتْمُ اسْتِقْرَارِ الْفَرِيقَيْنِ بِالْحَمْدِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

68. **Sûr'a** ilk defa **üflenince, Allah'ın diledikleri** huriler, cennet hizmetçileri ve daha başkaları **hariç olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin; onlar**, ölü mahlûkatın tamamı **ayağa kalkmış** kendilerine ne yapılacağını **bekliyorlar!**

69. **Yeryüzü,** fasl-ı kaza için tecelli ettiğinde **Rabbinin nuru ile aydınlanır,** hesap için amel **kitabı konulur, peygamberler ve şahitler,** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve ümmeti **getirilir** ve onlar diğer peygamberlerin tebliğ ettiğine dair şahitlik ederler. **Ve aralarında hakkaniyetle,** adaletle **hüküm verilir. Onlara asla** hiçbir şekilde **zulmedilmez.**

70. **Herkes ne yaptıysa,** karşılığı **tastamam verilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir,** dolayısıyla şahide ihtiyaç duymaz.

71. **O inkâr edenler, bölükler,** gruplar **halinde** zorla **cehenneme sürülür. Nihayet oraya geldikleri zaman kapıları açılır**[1]**, bekçileri onlara: "Size, içinizden Rabbinizin ayetlerini,** Kuran'ı ve diğer kitapları **okuyan ve bugüne kavuşacağınızı ihtar eden peygamberler gelmedi mi?" derler. "Evet geldi" derler ama azap sözü**[2] **kâfirlerin üzerine hak olmuştur.**

72. **Onlara: İçinde ebedî kalacağınız,** ebedi kalmanız takdir edilmiş olan **cehennemin kapılarından girin; kibirlenenlerin ne kötü yeridir** cehennem**! denilir.**

73. **Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük,** gruplar **halinde** nazikçe **cennete sevk edilir, oraya varıp da**[3] **kapıları açıldığında**[4] **bekçileri onlara: Tertemiz olduğunuz halde**[5] **selam size! Artık ebedî kalmak üzere,** ebedi kalmanız takdir edilmiş olan **buraya girin, derler.**

74. **Onlar: Bize verdiği** cennet **sözünde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız**[6] **bu** cennet **yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. derler.**[7] **İyi amelde bulunanların mükâfatı** olarak cennet **ne güzeldir!**

75. **Melekleri, Rablerine hamd ile**[8] 'Sübhanellahi ve bihamdihi' demek suretiyle **tesbih ederek**[9] **Arş'ın etrafını,** her tarafını **kuşatmış halde**[10] **görürsün. Artık aralarında,** tüm mahlûkat arasında **hakkaniyetle,** adaletle **hükmolunmuş,** müminler cennete, kâfirler de cehenneme girmiş **ve "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" denilmiştir.** Her iki fırkanın da hak ettikleri yerlere yerleşmelerinin hamd ile sonlandırılması, melekler tarafından yapılmıştır.

---

[1] فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا cümlesi إذا'nın cevabıdır.

[2] Yani لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ- ayeti kastediliyor.

[3] إذا'nın haberi mukadderdir. Yani oraya girmeleri, sevk edilmeleri ve gelişlerinden önce kapıların açılışı onlara yapılmış bir ikramdır. Kâfirlerin sevki ve gelmeleri esnasında cehennemin kapılarının açılması ise -onları küçük düşürmek için- sıcak onlara ulaşsın diyedir.

[4] وَفُتِحَتْ kelimesindeki و harfi hal içindir; takdir وَقَدْ فُتِحَتْ şeklindedir.

[5] طِبْتُمْ cümlesi haldir.

[6] Diledikleri yerde oturmaları, cennetin bir yerinin başka bir yerine tercih edilemeyişindendir.

[7] وَقَالُوا fiili, mukadder وَدَخَلُوهَا fiili üzerine atıftır.

[8] بِحَمْدِ رَبِّهِمْ terkibi مُلْتَبِسِينَ لِلْحَمْدِ takdirindedir.

[9] يُسَبِّحُونَ cümlesi حَافِّينَ kelimesinin zamirinden haldir.

[10] حَافِّينَ kelimesi haldir.

KELİME ANLAMI

68. وَنُفِخَ **Ve üfürülmüştür** *(Nereye?)* فِي الصُّورِ **Sûr'a** النَّفْخَةُ الْأُولٰى Birinci üfleyiş فَصَعِقَ **Ölüvermiştir** مَاتَ Ölmüştür *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** *(Neredeir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** وَمَنْ **Ve o kimse ki** *(Neredeir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** إِلَّا مَنْ **Ancak o kimse müstesna ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimlerden?)* مِنَ الْحُورِ وَالْوِلْدَانِ وَغَيْرِهِمَا Huriler ve gilmanlar ve diğerleri ثُمَّ نُفِخَ **Sonra üfürülmüştür** *(Nereye?)* فِيهِ **Sur'a** أُخْرٰى **Başka bir kez** فَإِذَا هُمْ **O vakit onlar** جَمِيعُ الْخَلَائِقِ الْمَوْتٰى Yani, bütün ölmüş mahlukat قِيَامٌ **Kalkmışlardır** يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar** يَنْتَظِرُونَ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ Kendilerine ne yapılacağını bekliyorlar.

69. وَاَشْرَقَتِ **Parlamaya başlamıştır** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** أَضَاءَتْ Aydınlanmıştır *(Ne ile?)* بِنُورِ رَبِّهَا **Onun Rabbinin nuru ile** حِينَ يَتَجَلّٰى Tecelli ettiği zaman *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Niçin?)* لِفَصْلِ الْقَضَاءِ Kulları arasında hükmü vermek için وَوُضِعَ **Ve konulmuştur** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** كِتَابُ الْأَعْمَالِ Amel defterleri *(Ne için?)* لِلْحِسَابِ Hesap için وَجِيءَ **Ve getirilmiştir** *(Kim?)* بِالنَّبِيِّينَ **Peygamberler** وَالشُّهَدَاءِ **Şahitler** أَيْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَأُمَّتِهِ Yani, Muhammed (Sallallahu aleyhi vesellem) ve ümmeti يَشْهَدُونَ Şahitlik ediyorlar *(Kime?)* لِلرُّسُلِ Peygamberlere *(Ne diye?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ettiler diye وَقُضِيَ **Ve hüküm verilmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** أَيِ الْعَدْلِ Yani, adaletle وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulme uğramazlar** شَيْئًا Hiçbir şey.

70. وَوُفِّيَتْ **Ödenmiştir** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Ne ödenmiştir?)* مَا **O şey ki** عَمِلَتْ **İşledi** جَزَاءَهُ Yani, karşılığı ödenmiştir وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Çok iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, ziyade bilendir *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** فَلَا يَحْتَاجُ إِلٰى شَاهِدٍ Şahide ihtiyaç duymaz.

71. وَسِيقَ **Ve sevk edilmiştir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nasıl?)* بِعُنْفٍ Kaba kuvvetle *(Nereye?)* إِلٰى جَهَنَّمَ **Cehenneme** زُمَرًا **Bölük bölük** جَمَاعَاتٍ مُتَفَرِّقَةً Farklı guruplar halinde حَتّٰى إِذَا جَاؤُهَا **Ne zaman ki oraya geldiler** فُتِحَتْ **Açıldığı halde** *(Ne?)* أَبْوَابُهَا **Kapıları** جَوَابُ إِذَا 'İza' nın cevabı *(Gelen cümledir)* وَقَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* خَزَنَتُهَا **Cehennem bekçileri** أَلَمْ يَأْتِكُمْ **Size gelmedi mi** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** مِنْكُمْ **İçinizden** *(Öyle peygamberler ki,)* يَتْلُونَ **Okuyorlar** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Ne?)* اٰيَاتِ رَبِّكُمْ **Rabbinizin ayetlerini** الْقُرْاٰنَ وَغَيْرَهُ Kuran'ı ve diğerlerini وَيُنْذِرُونَكُمْ **Ve sizi korkutuyorlar** *(Ne ile?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا **Bu gününüze kavuşacağınızla** قَالُوا **Dediler ki**

بَلٰى **Evet geldi** وَلٰكِنْ حَقَّتْ **Fakat hak oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ الْعَذَابِ **Azap kelimesi** أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, 'elbette cehennemi dolduracağım' ayeti *(Kim üzerine?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirler üzerine.**

72. قِيلَ **Denildi ki** ادْخُلُوا **Giriniz** *(Nereye?)* اَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennemin kapılarına** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcılar olarak** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ Ebedilik takdir edilmiş olarak فَبِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* مَثْوَى -مَأْوَى- الْمُتَكَبِّرِينَ **Böbürlenenlerin** barınağı **karargahı** جَهَنَّمُ Cehennem.

73. وَسِيقَ **Ve sevk edildi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّقَوْا **Korktular** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Ne ile sevk edilirler?)* بِلُطْفٍ Lütufla *(Nereye?)* اِلَى الْجَنَّةِ **Cennete** *(Nasıl?)* زُمَرًا **Zümre zümre** حَتّٰى اِذَا جَاؤُهَا **Oraya vardıkları zaman** وَفُتِحَتْ **Halbuki açılmıştır** *(Ne?)* أَبْوَابُهَا **Cennetin kapıları** الْوَاوُ فِيهِ لِلْحَالِ Burada vav hal içindir *(Ne ile haldir?)* بِتَقْدِيرِ قَدْ 'Kad' takdiri ile وَقَالَ **Ve de ki** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* خَزَنَتُهَا **Cennet bekçileri** *(Ne derler?)* سَلَامٌ عَلَيْكُمْ **Selam olsun sizlere** طِبْتُمْ **Tertemiz oldunuz** *(Ne yönden?)* حَالًا Haliniz yönünden فَادْخُلُوهَا **Artık bunlara giriniz** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcılar olduğunuz halde** مُقَدَّرِينَ الْخُلُودُ فِيهَا Orada ebedi kalmaları takdir edilmiş olduğu halde وَجَوَابُ إِذَا مُقَدَّرٌ İza'nın cevabı mukadderdir أَيْ دَخَلُوهَا Yani, oraya girerler وَسَوْقُهُمْ Sevk edilişleri وَفَتْحُ الْأَبْوَابِ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ Ve kapıların gelmeden önce açılması *(Nedir?)* تَكْرِمَةٌ لَهُمْ Onlara ikramdır وَسَوْقُ الْكُفَّارِ Kafirlerin sevk edilişi وَفَتْحُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ Ve cehennem kapılarının açılışı *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَجِيئِهِمْ Geldiklerinde *(Niçin?)* لِيَبْقَى حَرُّهَا Cehennem sıcağı devem etsin için *(Kimlere?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Tüm bunlar niçindir?)* إِهَانَةٌ لَهُمْ Onları alçaltmak içindir.

74. وَقَالُوا **Ve dediler ki** عَطْفٌ عَلَى دَخَلُوهَا الْمُقَدَّرِ Mukadder olan 'daheluha'ya atıftır الْحَمْدُ **Hamd** *(Kime mahsustur?)* لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** الَّذِي **Öyle Allah ki** صَدَقَنَا **Bize doğruladı** *(Neyi?)* وَعْدَهُ **Vaadini** *(Neye dair olan vaadini?)* بِالْجَنَّةِ Cennete dair وَاَوْرَثَنَا **Ve bizi varis kıldı** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Bu yere** أَيْ أَرْضَ الْجَنَّةِ Yani, cennet yerine نَتَبَوَّأُ **İkamet ederiz** نَنْزِلُ Konuklarız *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** *(Nereye?)* حَيْثُ نَشَاءُ **Dilediğimiz yere** لِأَنَّهَا كُلَّهَا Çünkü cennet tamamı *(Nedir?)* لَا يُخْتَارُ فِيهَا Tercih olunmayandır *(Ne?)* مَكَانٌ Bir mekan *(Neye?)* عَلَى مَكَانٍ Diğer bir mekana فَنِعْمَ **Artık ne güzeldir** *(Ne?)* اَجْرُ الْعَامِلِينَ **Amel edenlerin mükafatı** الْجَنَّةُ Cennet.

75. وَتَرَى **Ve görürüsün** *(Kimi?)* الْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** *(Ne oldukları halde?)* حَافِّينَ **Kuşatıcılar oldukları halde** حَالٌ Haldir *(Nereden?)* مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ **Arşın etrafından** مِنْ كُلِّ جَانِبٍ مِنْهُ Arşın her bir tarafından ***(Ne oldukları halde kuşatıcıdırlar?)*** يُسَبِّحُونَ **Tesbih ediyor oldukları halde** حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ حَافِّينَ 'Hâffine'nin zamirinden haldir *(Ne ile?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd etmekle** مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Hamde mülabis oldukları halde يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ 'Sübhanellahi ve bihamdihi' derler وَقُضِيَ **Hükmedilmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ جَمِيعِ الْخَلَائِقِ Bütün mahlukatın arasında *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** الْعَدْلِ Yani, adaletle فَيَدْخُلُ الْمُؤْمِنُونَ الْجَنَّةَ Müminler cennete girecek وَالْكَافِرُونَ النَّارَ Kafirlerde cehenneme وَقِيلَ **Ve denilmiştir** *(Ne?)* الْحَمْدُ **Hamd olsun** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi olan** خَتَمَ Son bulmuştur *(Ne?)* اسْتِقْرَارُ الْفَرِيقَيْنِ Her iki grubun yerleşmesi *(Ne ile son bulmuştur?)* بِالْحَمْدِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler tarafından hamd edilmesiyle.

٤٠

سُورَةُ غَافِرٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا الَّذِينَ يُجَادِلُونَ الْآيَتَيْنِ خَمْسٌ وَثَمَانُونَ آيَةً

Gâfir Sûresi

Elli altı ve elli yedinci ayetler dışında Mekke'de inmiştir. Seksen beş ayettir.

سُورَةُ غَافِرٍ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حمٓ ۝١﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرٌ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ۝٢﴾ بِخَلْقِهِ ﴿غَافِرِ الذَّنبِ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَقَابِلِ التَّوْبِ﴾ لَهُمْ مَصْدَرٌ ﴿شَدِيدِ الْعِقَابِ﴾ لِلْكَافِرِينَ اَىْ مُشَدِّدِهِ ﴿ذِي الطَّوْلِ﴾ اَيِ الْإِنْعَامِ الْوَاسِعِ وَهُوَ مَوْصُوفٌ عَلَى الدَّوَامِ بِكُلٍّ مِنْ هٰذِهِ الصِّفَاتِ فَإِضَافَةُ الْمُشْتَقِّ مِنْهَا لِلتَّعْرِيفِ كَالْاَخِيرَةِ ﴿لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝٣﴾ الْمَرْجِعُ ﴿مَا يُجَادِلُ فِي اٰيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ۝٤﴾ لِلْمَعَاشِ سَالِمِينَ فَإِنَّ عَاقِبَتَهُمُ النَّارُ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ﴾ كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا ﴿مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ﴾ يَقْتُلُوهُ ﴿وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا﴾ يُزِيلُوا ﴿بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعِقَابِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ۝٥﴾ لَهُمْ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ۝٦﴾ بَدَلٌ مِنْ كَلِمَةُ ﴿اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَمَنْ حَوْلَهُ﴾ عَطْفٌ عَلَيْهِ ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ خَبَرُهُ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ أَيْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَيُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ تَعَالَى بِبَصَائِرِهِمْ أَيْ يُصَدِّقُونَ بِوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ كُلَّ شَيْءٍ وَعِلْمُكَ كُلَّ شَيْءٍ ﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ﴾ دِينَ الْإِسْلَامِ ﴿وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝٧﴾ النَّارَ.

❧ TÜRKÇE ANLAMI ❧

40- Gâfir Sûresi

İki ayet (elli altı ve elli yedi) dışında Mekke'de inmiştir.

Seksen beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerden ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

2. **Kitabın** Kuran'ın **indirilmesi**[1], mülkünde **Azîz,** yarattıklarını **gayet iyi bilen Allah tarafındandır.**[2]

3. Müminlerin **günahı örten ve** onlardan **tövbeyi kabul eden,** kâfirlere **azabı şiddetli olan,** onlara azabı arttıran **fazilet** geniş ihsan **sahibi olan.**[3] Allah bu sıfatların her birine sürekli olarak sahiptir. **Ondan başka ilah yoktur. Dönüş ancak onadır.**

4. **Allah'ın ayetleri** Kuran **hakkında** Mekke ehlinden **kâfir olanlardan başkası tartışmaz. Onların şimdilik şehirlerde** maişet için güven içinde **dolaşıp durmaları seni aldatmasın.** Çünkü onların sonu ateştir.

5. **Onlardan evvel Nuh kavmi ve onlardan sonraki taifeler** Âd, Semûd ve diğerleri **de yalanlamıştı. Ve her kavim, peygamberlerine onu yakalamak,** öldürmek **için kastetmiş ve hakkı gidermek için boş şeylerle mücadele etmişlerdi. Sonra ben onları** azapla **yakaladım.** Onlara **azabım nasıl oldu!?** Yani, tam yerini buldu.

6. **İşte böylece Rabbinin** ***"Elbette cehennemi dolduracağım"*** **kelimesi, inkâr edenlere hak olmuştur. Şüphesiz onlar, ateş halkıdır.**[4]

7. **Arşı taşımakta olanlar**[5] **ve onun etrafında bulunanlar,**[6] **Rablerine hamd ile** birlikte **tesbihte bulunurlar**[7] Subhanellahi ve bihamdihi, derler, **ona,** Allah Teâlâya, görerek **iman ederler ve iman etmiş olanlar için mağfiret dilerler,** derler ki: **"Rabbimiz! Sen her şeyi rahmet ve ilim ile kuşatmışsındır.** Yani, rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. **Artık** şirkten **tövbe etmiş, senin yoluna** İslam dinine **tâbi olmuş olanları bağışla ve onları cehennem azabından koru!"**

---

[1] تَنْزِيلُ kelimesi mübtedadır.
[2] مِنَ اللهِ terkibi haberdir.
[3] غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ terkiplerindeki müştak kelimelerin izafetleri son kelimenin izafeti gibi marifelik ifade eder.
[4] Bu cümle كَلِمَةُ lafzından bedeldir.
[5] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.
[6] وَمَنْ حَوْلَهُ Mübteda üzerine atıftır.
[7] يُسَبِّحُونَ fiili haberdir.

KELİME ANLAMI

﴿٤٠﴾- سُورَةُ غَافِرٍ

40- Gâfir Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اِلَّا الَّذِينَ يُجَادِلُونَ.. الْآيَتَيْنِ Ancak şu iki ayet (elli altı ve elli yedi) hariç خَمْسٌ وَثَمَانُونَ آيَةً Seksen beş ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. حٰمٓ **Ha, mim** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

2. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Kitab'ın indirilişi** الْقُرْآنِ Kur'an'ın *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kimdendir?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tandır** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir *(Öyle Allah ki,)* الْعَزِيزِ **Aziz olan** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Yine öyle Allah ki,)* الْعَلِيمِ **Bilici olan** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını *(Yine öyle Allah ki,)*

3. غَافِرِ الذَّنْبِ **Günahı bağışlayıcı olan** *(Kimin günahını?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlerin *(Daha?)* وَقَابِلِ التَّوْبِ **Tövbeyi kabul edici olan** *(Kimin tövbesini?)* لَهُمْ Onların *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Yine öyle Allah ki,)* شَدِيدِ الْعِقَابِ **Cezası şiddetli olan** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ Kâfirler için اَىْ مُشَدِّدِهِ Yani azabı şiddetlendiren *(Yine öyle Allah ki,)* ذِي الطَّوْلِ **Lütuf sahibi olan** اَىِ الْإِنْعَامِ الْوَاسِعِ Yani, bol ihsan sahibi وَهُوَ مَوْصُوفٌ عَلَى الدَّوَامِ O devamlı olarak vasıflıdır *(Ne ile?)* بِكُلٍّ مِنْ هٰذِهِ الصِّفَاتِ Bu sıfatlardan her biriyle فَاِضَافَةُ الْمُشْتَقِّ مِنْهَا Dolayısıyla o sıfatların müştak olanlarının izafeti *(Niçindir?)* لِلتَّعْرِيفِ Marifelik içindir *(Ne gibi?)* كَالْاَخِيرَةِ Son kelimelerinki gibi لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا **Ancak vardır** *(Kim?)* هُوَ **O** اِلَيْهِ **Onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş.

4. مَا يُجَادِلُ **Mücadele etmez** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında اِلَّا **Ancak eder** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Kimlerden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinden فَلَا يَغْرُرْكَ **Seni aldatmasın** *(Ne?)* تَقَلُّبُهُمْ **Onların dolaşmaları** *(Nerede?)* فِي الْبِلَادِ **Şehirlerde** *(Niçin dolaşmaları?)* لِلْمَعَاشِ Geçim için *(Ne oldukları halde?)* سَالِمِينَ Güven içinde فَاِنَّ عَاقِبَتَهُمُ النَّارُ Zira onların akıbeti cehennemdir.

5. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim yalanladı?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** *(Daha?)* وَالْاَحْزَابُ **Ahzap da yalanladı** *(Ne gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا Âd, Semud ve bu ikisinin dışındakiler gibi *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** وَهَمَّتْ **Ve kastetti** *(Kim?)* كُلُّ اُمَّةٍ **He ümmet** *(Kimi?)* بِرَسُولِهِمْ **Resullerini** *(Niçin kastetti?)* لِيَاْخُذُوهُ **Onu alıvermek için** يَقْتُلُوهُ Onu öldürmek için وَجَادَلُوا **Ve mücadele ettiler** *(Kimle?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** *(Niçin mücadele ettiler?)* لِيُدْحِضُوا **Gidermek için** يُزِيلُوا Zail etmek için *(Neyle?)* بِهِ **Batılla** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** فَاَخَذْتُهُمْ **Ben de onları yakaladım** *(Ne ile?)* بِالْعِقَابِ Azapla فَكَيْفَ **Nasıl?** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عِقَابِ **Azabım** *(Kime olan?)* لَهُمْ Onlara أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani, o azap yerinde vaki oldu.

6. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** حَقَّتْ **Hak oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(O da nedir?)* لَاَمْلَاَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, yemin olsun ki cehennemi dolduracağım ayeti *(Kim üzerine hak oldu?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(O kelimeden bedel?)* اَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Cehennem ehlidir** *(Bu cümle nedir?)* بَدَلٌ مِنْ كَلِمَةُ 'Kelimetü'den bedeldir.

7. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَحْمِلُونَ **Yükleniyorlar** *(Neyi?)* الْعَرْشَ **Arşı** *(Bu cümle nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha kim?)* وَمَنْ **Ve o kimseler ki** حَوْلَهُ **Onun etrafındadırlar** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلَيْهِ Mübteda üzerine atıftır يُسَبِّحُونَ **Tesbih ederler** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtadanın haberidir *(Ne olmakla tesbih ederler?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd etmekle** مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Hamde mülabis oldukları halde أَيْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ Yani, sübhanellahi ve bi hamdihi derler *(Daha ne yaparlar?)* وَيُؤْمِنُونَ **İman ederler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Öyle O ki,)* تَعَالٰى Yüce olan *(Ne ile iman ederler?)* بِبَصَائِرِهِمْ Görerek أَيْ يُصَدِّقُونَ بِوَحْدَانِيَّتِهِ Yani, O'nun tekliğini tasdik ederler *(Daha ne yaparlar?)* وَيَسْتَغْفِرُونَ **İstiğfar ederler** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle diyor oldukları halde رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** وَسِعْتَ **Sen kuşattın** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne bakımdan?)* رَحْمَةً **Rahmet bakımından** *(Daha?)* وَعِلْمًا **Ve ilim bakımından** أَيْ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ Yani, senin rahmetin kuşattı *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi *(Daha?)* وَعِلْمُكَ Senin ilmin kuşattı *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi فَاغْفِرْ **Bağışla** *(Kimi?)* لِلَّذِينَ **O kimseleri ki** تَابُوا **Tevbe ettiler** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirk'ten *(Daha ne yaptılar?)* وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** *(Neye?)* سَبِيلَكَ **Senin yoluna** دِينَ الْإِسْلَامِ İslam dinine وَقِهِمْ **Ve onları koru** *(Neden?)* عَذَابَ الْجَحِيمِ – النَّارِ – **Cehennem azabından.**

﴿رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ﴾ عَطْفٌ عَلٰى هُمْ فِي وَأَدْخِلْهُمْ أَوْ فِي وَعَدْتَهُمْ ﴿مِنْ اٰبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ﴾ أَيْ عَذَابَهَا ﴿وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ﴾ مِنْ قِبَلِ الْمَلَائِكَةِ وَهُمْ يَمْقُتُونَ أَنْفُسَهُمْ عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ ﴿لَمَقْتُ اللّٰهِ﴾ إِيَّاكُمْ ﴿اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَى الْاِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿قَالُوا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ﴾ إِمَاتَتَيْنِ ﴿وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ﴾ إِحْيَاءَتَيْنِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا نُطَفاً أَمْوَاتًا فَأُحْيُوا ثُمَّ أُمِيتُوا ثُمَّ أُحْيُوا لِلْبَعْثِ ﴿فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا﴾ بِكُفْرِنَا بِالْبَعْثِ ﴿فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ﴾ مِنَ النَّارِ وَالرُّجُوعِ إِلَى الدُّنْيَا لِنُطِيعَ رَبَّنَا ﴿مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾﴾ طَرِيقٍ وَجَوَابُهُمْ لَا ﴿ذٰلِكُمْ﴾ أَيِ الْعَذَابُ الَّذِي أَنْتُمْ فِيهِ ﴿بِاَنَّهُ﴾ اَىْ بِسَبَبِ أَنَّهُ فِي الدُّنْيَا ﴿اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَاِنْ يُشْرَكْ بِهِ﴾ يُجْعَلْ لَهُ شَرِيكٌ ﴿تُؤْمِنُوا﴾ تُصَدِّقُوا بِالْاِشْرَاكِ ﴿فَالْحُكْمُ﴾ فِي تَعْذِيبِكُمْ ﴿لِلّٰهِ الْعَلِيِّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ ﴿الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾﴾ الْعَظِيمِ ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ﴾ دَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ ﴿وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿اِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾ يَرْجِعُ عَنِ الشِّرْكِ ﴿فَادْعُوا اللّٰهَ﴾ اعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ إِخْلَاصَكُمْ لَهُ ﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ﴾ أَيِ اللّٰهُ عَظِيمُ الصِّفَاتِ أَوْ رَافِعُ دَرَجَاتِ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ خَالِقُهُ ﴿يُلْقِي الرُّوحَ﴾ الْوَحْيَ ﴿مِنْ اَمْرِهِ﴾ أَيْ قَوْلِهِ ﴿عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ﴾ يُخَوِّفَ الْمُلْقٰى عَلَيْهِ النَّاسَ ﴿يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾﴾ بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِتَلَاقِي اَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْعَابِدِ وَالْمَعْبُودِ وَالظَّالِمِ وَالْمَظْلُومِ فِيهِ ﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ﴾ خَارِجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ ﴿لَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ يَقُولُهُ تَعَالٰى وَيُجِيبُ نَفْسَهُ ﴿لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾﴾ اَىْ لِخَلْقِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

8. **"Rabbimiz! Onları ve onların baba, eş ve zürriyetlerinden salih olanları**[1] **kendilerine vaat ettiğin Adn** ikamet **cennetlerine koy. Şüphe yok ki, sen Azîz'sin,** yaptığında **hikmet sahibisin.**

9. **Ve onları kötülükler**in azabın**dan koru ve her kimi o** kıyamet **gün**ü **kötülüklerden korur isen, muhakkak ki ona rahmet etmiş olursun. İşte büyük kurtuluş budur."**

---

[1] وَمَنْ صَلَحَ terkibi وَأَدْخِلْهُمْ veya وَعَدْتَهُمْ fiillerindeki هُمْ zamiri üzerine atıftır.

10. **Şüphesiz inkâr edenlere,** kendilerine kıza kıza cehenneme girerken melekler tarafından **seslenilecektir ki: "Elbette Allah'ın** size olan **gazabı sizin kendi nefislerinize olan öfkenizden daha büyüktür. Çünkü siz** dünyada **imana davet ediliyor fakat inkâr ediyordunuz."**

11. **Diyeceklerdir ki: "Rabbimiz! Bizi iki defa öldürdün ve bizi iki defa dirilttin.** Çünkü onlar cansız nutfe idiler diriltildiler, sonra öldürüldüler sonra ahiret için tekrar diriltildiler. **Artık günahlarımızı,** dirilmeyi inkârımızı **itiraf ettik, şimdi** ateşten **çıkmak** ve Rabbimize itaat etmek **için** dünyaya dönmeye **bir yol var mı?** Cevapları, hayırdır!

12. **Bu,** içinde bulunduğunuz azap **o** sebeptendir **ki,** dünyada **sadece Allah'a ibadete çağırıldığı zaman** onun birliğini **inkâr ettiniz ve ona ortak koşulacak,** bir şey ortak kılınacak **olursa, inanıyor** ortak koşmayı tasdik ediyor**dunuz. Artık** azap edilmeniz hakkındaki **hüküm,** yarattıklarına **pek üstün, pek büyük** yüce **olan Allah'a aittir.**

13. **Size ayetlerini** birliğinin delillerini **gösteren ve sizin için gökten** yağmur ile **bir rızk indiren odur. Yönelen** şirkten dönen kimseden **başkası düşünmez** öğüt almaz.

14. **Artık Allah'a, dini ona has kılarak** şirkten arındırarak **ibadet,** kulluk **ediniz. Kâfirler** şirkten sakınmanızdan **hoşlanmasa da.**

15. **Dereceleri yüksek** yani, Allah'ın sıfatları yücedir veya müminlerin cennette derecelerini yükseltir, **Arş'ın sahibi,** onu yaratan **kendi emri** söz**ünden olan ruhu** vahyi, **kullarından dilediğine indirir ki,** vahiy kendisine indirilen kişi, insanları, yer ve gök ehlinin, kul ile Rabbin zalim ile mazlumun bir araya geldiği **kavuşma**[1] kıyamet **günüyle uyarsın** korkutsun.

16. **O gün onlar** kabirlerinden **meydana çıkarlar. Onlardan hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir?** der Allah, ve yine kendi cevap verir: **Tek, Kahhâr olan** yarattıklarına gücü yeten **Allah'ındır.**

KELİME ANLAMI

8. رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** وَاَدْخِلْهُمْ **Onları koy** *(Neye?)* جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetlerine** إِقَامَةٍ İkamet cennetlerine الَّتِي **Öyle Adn cennetlerine ki** وَعَدْتَهُمْ **Onlara vaat ettin** *(Daha kimi koy?)* وَمَنْ **Ve o kimseleri ki** صَلَحَ **İyi kimse oldu** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى هُمْ فِي وَأَدْخِلْهُمْ أَوْ فِى وَعَدْتَهُمْ 'Edhilhum' veya 'Veadtehum'daki 'hum' zamiri üzerine atıftır *(Kimlerdendir onlar?)* مِنْ اٰبَائِهِمْ **Onların babalarından** *(Daha?)* وَاَزْوَاجِهِمْ **Onların eşlerinden** *(Daha?)* وَذُرِّيَاتِهِمْ **Onların zürriyetlerinden** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** اَنْتَ **Sen** *(Kimsin?)* الْعَزِيزُ **Azizsin** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibisin** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

---

[1] تَلَاق kelimesi sonundaki ya harfinin hem hazfi hem de ispatıyla okunur.

9. وَقِهِمُ **Ve onları koru** *(Neden?)* السَّيِّاٰتِ **Kötülüklerden** أَيْ عَذَابَهَا Yani, onun azabından وَمَنْ **Her kim ki** تَقِ **Sen korudun** *(Neden korudun?)* السَّيِّاٰتِ **Kötülüklerden** يَوْمَئِذٍ **O gün** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَقَدْ رَحِمْتَهُ **Muhakkak ona rahmet etmişsindir** وَذٰلِكَ **Ve bu** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* الْعَظِيمُ **Büyük.**

10. اِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** يُنَادَوْنَ **Nida edilirler** *(Kim tarafından?)* مِنْ قِبَلِ الْمَلَائِكَةِ Melekler tarafından *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ Onlar *(Nedir?)* يَمْقُتُونَ أَنْفُسَهُمْ Kendilerine kızıyorlar *(Ne zaman?)* عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ Ateşe girdiklerinde *(Ne diye nida edilirler?)* لَمَقْتُ اللّٰهِ **Allah'ın buğz etmesi** *(Kime?)* إِيَّاكُمْ Size *(Nedir?)* اَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden daha büyüktür?)* مِنْ مَقْتِكُمْ **Sizin buğz etmenizden** *(Kime?)* اَنْفُسَكُمْ **Kendinize** اِذْ **Çünkü** تُدْعَوْنَ **Çağırılıyordunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye?)* اِلَى الْاِيمَانِ **İmana** فَتَكْفُرُونَ **Ama inkâr ediyordunuz.**

11. قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** اَمَتَّنَا **Bizi öldürdün** *(Kaç kere?)* اثْنَتَيْنِ **İki defa** إِمَاتَتَيْنِ İki ölümle *(Daha?)* وَاَحْيَيْتَنَا **Ve bizi dirilttin** *(Kaç kere?)* اثْنَتَيْنِ **İki defa** إِحْيَاءَتَيْنِ İki diriltişle لِأَنَّهُمْ كَانُوا نُطَفاً أَمْوَاتًا Çünkü onlar ölü nutfe idiler فَأُحْيُوا Hayat verildiler ثُمَّ أُمِيتُوا Sonra öldürüldüler ثُمَّ أُحْيُوا لِلْبَعْثِ Sonra diriliş için hayat verildiler فَاعْتَرَفْنَا **Biz de itiraf ettik** *(Neyi?)* بِذُنُوبِنَا **Günahlarımızı** بِكُفْرِنَا بِالْبَعْثِ Dirilişi inkar ettiğimizi فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ **Çıkmaya var mıdır?** *(Nereden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Daha neye?)* وَالرُّجُوعِ إِلَى الدُّنْيَا Ve dünyaya dönmeye *(Niçin?)* لِنُطِيعَ رَبَّنَا Rabbimize itaat etmek için *(Ne var mıdır?)* مِنْ سَبِيلٍ، طَرِيقٍ **Bir yol** وَجَوَابُهُمْ Onlara verilecek cevap *(Nedir?)* لَا Hayır!

12. ذٰلِكُمْ **Bu** أَيِ الْعَذَابُ الَّذِي أَنْتُمْ فِيهِ Yani, sizin içinde bulunduğunuz azap *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُ -اَىْ بِسَبَبِ أَنَّهُ- **Muhakkak o şu sebepledir ki,** فِي الدُّنْيَا Dünyada اِذَا دُعِيَ **Çağırıldığı zaman** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah'a** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ **Tek olduğu halde** كَفَرْتُمْ **İnkâr ettiniz** *(Neyi?)* بِتَوْحِيدِهِ Onun tekliğini وَاِنْ يُشْرَكْ **Şirk koşulursa** *(Kime?)* بِهِ **Ona** يُجْعَلْ لَهُ شَرِيكٌ Ona ortak kılındığı zaman تُؤْمِنُوا **İman ederdiniz** تُصَدِّقُوا بِالْاِشْرَاكِ Ortak koşarak tasdik ederdiniz فَالْحُكْمُ **Hüküm** *(Öyle hüküm ki,)* فِي تَعْذِيبِكُمْ Sizi azaba çekmek hakkında *(Kimindir?)* لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Öyle Allah ki,)* الْعَلِيِّ **Ulu olan** *(Kim üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Mahlûkatı üzerine الْكَبِيرِ **Kebir olan** الْعَظِيمِ Büyük olan.

13. هُوَ **O** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** يُرِيكُمْ **Size gösteriyor** *(Neyi?)* اٰيَاتِهِ **Mucizelerini** دَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ Tevhidinin işaretlerini *(Daha?)* وَيُنَزِّلُ **Ve indiriyor** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi indiriyor?)* رِزْقًا **Rızkı** *(Neyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla

وَمَا يَتَذَكَّرُ **Öğüt almaz** يَتَّعِظُ Vaaz almaz اِلَّا **Ancak alır** *(Kim?)* مَنْ **O kişi ki** يُنِيبُ **Yöneliyor** يَرْجِعُ عَنِ الشِّرْكِ Şirkten dönüyor.

14. فَادْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** اُعْبُدُوهُ Ona ibadet edin *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılıcı olduğunuz halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden has kılıcı olduğunuz halde?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَلَوْ كَرِهَ **Çirkin görse bile** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kâfirler** *(Neyi çirkin görse bile?)* إِخْلَاصَكُمْ لَهُ Sizin, dini sadece Allah'a has kılmanızı *(O nedir?)*

15. رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ **Dereceleri yüksek olandır** أَيِ اللّٰهُ عَظِيمُ الصِّفَاتِ Yani Allah sıfatları büyük olandır أَوْ رَافِعُ دَرَجَاتِ الْمُؤْمِنِينَ Veya müminlerin derecelerini yükseltendir *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Daha nedir?)* ذُو الْعَرْشِ **Arşın sahibidir** خَالِقُهُ Onun yaratıcısıdır يُلْقِي **Atar** *(Neyi?)* الرُّوحَ **Ruhu** الْوَحْيَ Vahyi *(O ruh neden olduğu halde?)* مِنْ اَمْرِهِ **Kendi emrinden olduğu halde** أَيْ قَوْلِهِ Yani, kendi sözünden *(Kime atar?)* عَلٰى مَنْ **O kimse üzerine ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O kimse neden olduğu halde?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından olduğu halde** *(Niye atar?)* لِيُنْذِرَ **Uyarsın diye** يُخَوِّفَ Korkutsun diye *(Kim?)* الْمُلْقٰى عَلَيْهِ Kendisine atılan *(Kimi korkutsun diye?)* النَّاسَ İnsanları *(Neyle?)* يَوْمَ التَّلَاقِ **Kavuşma günüyle** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا Ya'nın hazfi ve isbatıyla يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüyle *(Niçin kavuşma günü denilmiştir?)* لِتَلَاقِي اَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Sema ile yer ehli bir araya geldiği için *(Daha Kim?)* وَالْعَابِدِ وَالْمَعْبُودِ Tapanla tapılan *(Daha Kim?)* وَالظَّالِمِ وَالْمَظْلُومِ Zalim ile mazlum *(Nerede bir araya geldiği için?)* فِيهِ O günde.

16. يَوْمَ **O gün** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* بَارِزُونَ **Meydana fırlarlar** خَارِجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden çıkarlar لَايَخْفٰى **Gizli kalmaz** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne gizli kalmaz?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey** لِمَنْ **Kimindir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** يَقُولُهُ تَعَالٰى Bu sözü Yüce Allah söyler وَيُجِيبُ نَفْسَهُ Ve kendi cevap verir: لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدِ **Tek olan** الْقَهَّارِ **Kahhar olan** *(Kimi kahhar olan?)* اَىْ لِخَلْقِهِ Yani, mahlukatını.

﴿اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾﴾ يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَزِفَ الرَّحِيلُ قَرُبَ ﴿اِذِ الْقُلُوبُ﴾ تَرْتَفِعُ خَوْفًا ﴿لَدَى﴾ عِنْدَ ﴿الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ﴾ مُمْتَلِئِينَ غَمًّا حَالٌ مِنَ الْقُلُوبِ عُومِلَتْ بِالْجَمْعِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مُعَامَلَةَ أَصْحَابِهَا ﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مُحِبٍّ ﴿وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾﴾ لَا مَفْهُومَ لِلْوَصْفِ إِذْ لَا شَفِيعَ لَهُمْ أَصْلًا فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ أَوْ لَهُ مَفْهُومٌ بِنَاءً عَلٰى زَعْمِهِمْ أَنَّ لَهُمْ شُفَعَاءَ أَيْ لَوْ شَفَعُوا فَرَضًا لَمْ يُقْبَلُوا ﴿يَعْلَمُ﴾ أَيِ اللّٰهُ ﴿خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ﴾ بِمُسَارَقَتِهَا النَّظَرَ إِلٰى مُحَرَّمٍ ﴿وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾﴾ الْقُلُوبُ ﴿وَاللّٰهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ﴾ فَكَيْفَ يَكُونُونَ شُرَكَاءَ اللّٰهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ مِنْكُمْ ﴿قُوَّةً وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ ﴿فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ﴾ أَهْلَكَهُمْ ﴿بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾﴾ عَذَابَهُ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ اِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾﴾ بُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا﴾ هُوَ ﴿سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا﴾ اسْتَبْقُوا ﴿نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾﴾ هَلَاكٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

17. Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün zulüm yoktur. Şüphesiz, Allah'ın hesabı hızlıdır. Bir hadisin bildirdiğine göre, dünya günlerinden yarım gün içinde bütün yaratılanları hesaba çeker.

18. Ve onları yaklaşan[10] kıyamet **günü ile korkut. Hani, yürekler yutkunarak**[11] gam ile dolu bir halde korkudan kabarıp **gırtlağa dayanmıştır. Zalimler için ne bir sıcak dost** seven**, ne de sözü geçerli bir şefaatçi vardır.**[12]

---

[10] الْاٰزِفَة kelimesi أَزِفَ الرَّحِيلُ 'Kervan yaklaştı' terkibinden olup yaklaştı anlamındadır.

[11] كَاظِمِينَ kelimesi الْقُلُوب kelimesinden haldir. Ya ve nun ile cemilenerek kalplerin sahipleri (cemi müzekkerlere) yapılan uygulama bu kelimeye de yapılmıştır.

[12] وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ terkibindeki يُطَاعُ vasfının mefhumu muhalifi yoktur. Çünkü onlar için asla şefaatçi olmayacaktır.

19. Allah, bakışlarını harama kaydıran **hain gözleri ve sinelerin** kalplerin **gizlediklerini bilir.**

20. **Allah, hak ile hükmeder.** Mekke kâfirlerinin **ondan başka ibadet** kulluk **ettikleri**[13] putlar **ise hiçbir şeye hükmedemezler.** Öyleyse, nasıl Allah'a ortak oluyorlar? **Şüphesiz, Allah** onların sözlerini **işitendir** yaptıklarını **görendir.**

21. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Onlar, bunlardan**[14] **daha güçlü ve yeryüzünde daha sağlam eserler** köşkler ve su havzaları **bırakmış idiler. Sonra onları günahları sebebiyle yakaladı** yok etti **ve onları Allah'**ın azabın**dan koruyan da olmadı.**

22. **Bu, kendilerine apaçık ayetler** mucizeler **ile gelen peygamberlerini inkâr etmeleri sebebiyledir. Allah da onları yakaladı. Doğrusu o çok kuvvetlidir, azabı çok şiddetlidir.**

23. **Andolsun ki, Musa'yı ayetlerimiz ve apaçık, kesin bir delil ile gönderdik.**

24. **Firavun, Haman ve Karun'a. Dediler ki: "O, bir sihirbaz, bir yalancıdır."**

25. **Onlara, bizim tarafımızdan hak** doğruluk **ile gelince, dediler ki: "Onunla beraber iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını da sağ bırakın." Ama kâfirlerin hilesi ancak boşa gider** yok olur.

KELİME ANLAMI

17. **اَلْيَوْمَ O gün تُجْزٰى Cezalandırılır** *(Kim?)* **كُلُّ نَفْسٍ Her nefis** *(Ne ile?)* **بِمَا O şeylerle ki كَسَبَتْ Kazandı لَا ظُلْمَ Zulüm yoktur** *(Nerede?)* **اَلْيَوْمَ Bu günde اِنَّ اللّٰهَ Muhakkak Allah** *(Nedir?)* **سَرِيعُ الْحِسَابِ Hesabı süratli görendir** يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ Bütün mahlukatı hesaba çeker *(Ne kadar zamanda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün kadar zamanda *(Neden olan?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Bu niçin böyledir?)* لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ Bu konuda hadis olduğu için.

18. **وَاَنْذِرْهُمْ Onları korkut** *(Ne ile?)* **يَوْمَ الْاٰزِفَةِ Yaklaşan günle** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüyle *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ أَزِفَ الرَّحِيلُ 'Ezife' kelimesindendir قَرُبَ Yaklaştı anlamındadır *(O günden bedel?)* **اِذِ Hani الْقُلُوبُ Yürekler** *(Ne olduğu halde?)* تَرْتَفِعُ خَوْفًا Korkudan yükseldiği halde *(Neredeir?)* **لَدَى -عِنْدَ- الْحَنَاجِرِ Boğazının yanındadır,** Leda, inde manasındadır *(Ne oldukları halde?)* **كَاظِمِينَ Yutkunuyorlar oldukları halde** مُمْتَلِئِينَ غَمًّا Gamla dolu oldukları halde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْقُلُوبِ 'Kulub' kelimesinden haldir عُومِلَتْ بِالْجَمْعِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nunla cemileyerek muamele

[13] يَدْعُونَ fii li ya ve ta harfleriyle okunur.
[14] مِنْهُمْ diğer bir kıraatte مِنْكُمْ şeklinde okunur.

yapılmıştır *(Nasıl?)* مُعَامَلَةَ أَصْحَابِهَا Kalplerin sahiplerinin muamelesiyle مَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ حَمِيمٍ **Bir dost** مُحِبٍّ Sevgili *(Daha ne yoktur?)* وَلَا شَفِيعٍ **Bir şefaatçi** *(Öyle şefaatçi ki,)* يُطَاعُ **İtaat ediliyor** لَا مَفْهُومَ لِلْوَصْفِ Sıfatın mefhumu muhalifi yoktur *(Niçin?)* إِذْ لَا شَفِيعَ لَهُمْ أَصْلًا Çünkü onlar için asla şefaatçi yoktur فَمَا لَنَا Bizim için yok *(Ne yok?)* مِنْ شَافِعِينَ Şefaatçiler أَوْ لَهُ مَفْهُومٌ Veya sıfatın mefhumu muhalifi vardır بِنَاءً عَلَى زَعْمِهِمْ Onların şu iddialarına binaen أَنَّ لَهُمْ Muhakkak onlar için vardır *(Ne?)* شُفَعَاءَ Şefaatçiler أَيْ لَوْ شَفَعُوا فَرْضًا Yani, faraza şefaat etseler لَمْ يُقْبَلُوا Kabul edilmezler.

19. يَعْلَمُ **Bilir** أَيِ اللّٰهُ Yani, Allah *(Neyi bilir?)* خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ **Gözlerin hainliğini** بِمُسَارَقَتِهَا النَّظَرَ O gözlerin gizlice bakışını *(Neye?)* إِلَى مُحَرَّمٍ Harama *(Daha neyi?)* وَمَا **O şeyleri ki** تُخْفِي **Gizliyor** *(Ne?)* الصُّدُورُ **Gönüller** الْقُلُوبُ Kalpler.

20. وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَقْضِي **Hükmeder** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يَدْعُونَ **Dua ediyorlar** يَعْبُدُونَ Tapıyorlar أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okunmuştur *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır لَا يَقْضُونَ **Hükmedemezler** *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ **Hiçbir şey ile** فَكَيْفَ يَكُونُونَ Nasıl olurlar *(Ne olurlar?)* شُرَكَاءَ اللّٰهِ Allah'ın ortakları إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِهِمْ Onların sözlerini الْبَصِيرُ **Görendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların fiillerini.

21. أَوَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** *(Neyi?)* كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin akıbeti ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** كَانُوا **Oldular** هُمْ **Onlar** *(Ne oldular?)* أَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَفِي قِرَاءَةٍ مِنْكُمْ Bir kıraatte 'Minküm' şeklinde okunmuştur *(Ne bakımdan?)* قُوَّةً **Kuvvet** وَآثَارًا **Ve eserler bakımından** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Öyle eserler ki,)* مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ Su sarnıçları ve köşklerden ibaret فَأَخَذَهُمُ **Onları yakaladı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَهْلَكَهُمْ Onları helak etti *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** *(Ne olmadı?)* مِنْ وَاقٍ **Koruyucu** *(Neden?)* عَذَابَهُ Azabından.

22. ذٰلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Şu sebepledir ki muhakkak onlar** كَانَتْ **İdi** *(Ne idi?)* تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Onların peygamberleri** *(Ne ile gelmişti?)*

بِالْبَيِّنَاتِ **Açık belgeler** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeler فَكَفَرُوا **İnkâr etmişlerdi** فَاَخَذَهُمُ **Ve onları yakaladı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** اِنَّهُ **Muhakkak O** *(Nedir?)* قَوِيٌّ **Kuvvetlidir** شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetlidir.**

23. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Daha?)* وَسُلْطَانٍ **Ve delille** *(Öyle delil ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ Açık, zahir hüccet *(Kime gönderdik?)*

24. اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun** وَهَامَانَ **Haman** وَقَارُونَ **Ve Karun'a** فَقَالُوا **Ve dediler ki:** هُوَ O *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Sihirbazdır** كَذَّابٌ **Yalancıdır.**

25. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَهُمْ **Onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** بِالصِّدْقِ Doğruluğu *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan** قَالُوا **Dediler** اقْتُلُوا **Öldürün** *(Kimi?)* اَبْنَاءَ الَّذِينَ **O kimselerin oğullarını ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimle birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** وَاسْتَحْيُوا **Ve sağ bırakın** اسْتَبْقُوا Terk edin *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kadınlarını** وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerin hileleri olmadı** اِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ **Sapıklık içinde** هَلَاكٍ Helak içinde.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى﴾ لِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكُفُّونَهُ عَنْ قَتْلِهِ ﴿وَلْيَدْعُ رَبَّهُ﴾ لِيَمْنَعَهُ مِنِّي
﴿إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ﴾ مِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّايَ فَتَتَّبِعُونَهُ ﴿وَأَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾﴾
مِنْ قَتْلٍ وَغَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَوْ) وَفِي أُخْرَى بِفَتْحِ الْيَاءِ وَالْهَاءِ وَضَمِّ الدَّالِ ﴿وَقَالَ مُوسَى﴾ لِقَوْمِهِ
وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ ﴿إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾﴾
﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ﴾ قِيلَ هُوَ ابْنُ عَمِّهِ ﴿يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ﴾ أَيْ
لِأَنْ ﴿يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا
فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ﴾ أَيْ ضَرَرُ كَذِبِهِ ﴿وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ
عَاجِلًا ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ﴾ مُشْرِكٌ ﴿كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾﴾ مُفْتَرٍ ﴿يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ
الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ﴾ غَالِبِينَ حَالٌ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ﴾ عَذَابِهِ
إِنْ قَتَلْتُمْ أَوْلِيَاءَهُ ﴿إِنْ جَاءَنَا﴾ أَيْ لَا نَاصِرَ لَنَا ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى﴾ أَيْ مَا أُشِيرُ
عَلَيْكُمْ إِلَّا بِمَا أُشِيرُ بِهِ عَلَى نَفْسِي وَهُوَ قَتْلُ مُوسَى ﴿وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾﴾
طَرِيقَ الصَّوَابِ ﴿وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ يَوْمِ
حِزْبٍ بَعْدَ حِزْبٍ ﴿مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ مِثْلَ بَدَلٌ مِنْ مِثْلَ قَبْلَهُ
أَيْ مِثْلَ جَزَاءِ عَادَةِ مَنْ كَفَرَ قَبْلَكُمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَيَا
قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾﴾ بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْثُرُ فِيهِ نِدَاءُ
أَصْحَابِ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ وَبِالْعَكْسِ وَالنِّدَاءُ بِالسَّعَادَةِ لِأَهْلِهَا وَبِالشَّقَاوَةِ لِأَهْلِهَا وَغَيْرِ
ذَلِكَ ﴿يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ﴾ عَنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ إِلَى النَّارِ ﴿مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ
﴿مِنْ عَاصِمٍ﴾ مَانِعٍ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾﴾

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

26. **Firavun: "Beni bırakın da Musa'yı öldüreyim, dedi,** çünkü onu, Musa'yı öldürmekten alıkoyuyorlardı, **o da Rabbine** onu benden koruması için **dua etsin. Doğrusu ben sizin dininizi** bana ona ibadetinizi **değiştirmesi** böylece ona uymanızdan **ve**[1] **yeryüzünde** adam öldürme ve benzeri **bir fesat çıkarmasından korkuyorum."**

---

[1] وَأَنْ يُظْهِرَ diğer bir kıraatte أَوْ ile bir diğerinde ise ya ve he harflerinin fethası فَسَاد kelimesindeki dal harfinin zammesi ile (أَوْ أَنْ يَظْهَرَ...الْفَسَادُ şeklinde) okunur

27. Bu sözü işiten **Musa** kavmine **dedi ki: "Muhakkak ki, ben, hesap gününe inanmayan her kibirliden Rabbime ve Rabbinize sığındım."**

28. **Firavun'un ailesinden imanını gizleyen bir mümin adam** denilene göre amcasının oğlu **dedi ki: "Bir adamı, 'Rabbim Allah'tır' dediği için öldürecek misiniz? Halbuki, size Rabbinizden apaçık ayetler** mucizeler **ile geldi. Eğer yalancı ise yalanın** zararı **kendi aleyhinedir ve eğer doğru ise sizi tehdit ettiği** azabın **bir kısmı size** hemen **isabet edebilir. Doğrusu Allah aşırı giden,** müşrik **yalancı,** iftiracı **kimseyi doğru yola iletmez."**

29. **"Ey kavmim! Bugün yeryüzünde** Mısır topraklarında **hakim**[1] galip **kimseler olarak mülk sizindir. Fakat** Allah'ın dostlarını öldürdüğünüzde **eğer bize Allah'ın azabı gelirse, ona karşı bize kim yardım edebilir?"** Kimse bize yardım edemez. **Firavun dedi ki: "Ben size gördüğümden başkasını göstermiyorum,** kendime işaret ettiğim şeyden başkasını size işaret etmiyorum, o da Musa'nın öldürülmesidir **ve ben sizi doğru yoldan başkasına da yöneltmiyorum."**

30. **İman eden kişi dedi ki: "Ey kavmim! Doğrusu ben sizin üzerinize önceki kavimlerin** her birinin **günü gibi bir gün(ün gelmesin)den korkuyorum."**

31. **"Nûh, Âd ve Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin adeti gibisinden**[2] yani, sizden önce inkar edenlere, dünyada azap etmek suretiyle verilen ceza adeti gibi (bir cezadan korkuyorum). **Allah kullarına zulüm dilemez."**

32. **"Ey kavmim! Ben sizin için o feryat**[3] kıyamet **gününden korkuyorum."** O gün cennet ve cehennem halklarının birbirlerine seslenmesi, saadet ehline saadetle, şekavet ehline şekavetle seslenilmesi ve diğer seslenmeler çok olacaktır.

33. **"Arkanıza dönüp** hesap yerinden ateşe **gideceğiniz gün, sizi Allah'**ın azabın**dan koruyacak hiç kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onun için hiçbir rehber bulunamaz."**

KELİME ANLAMI

26. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* ذَرُونِي **Beni bırakın** اَقْتُلْ **Öldüreyim** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** لِأَنَّهُمْ كَانُوا Çünkü onlar idiler *(Ne idiler?)* يَكُفُّونَهُ Onu engelliyorlardı *(Neden?)* عَنْ قَتْلِهِ Onu öldürmekten وَلْيَدْعُ **Yalvarsın** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Niçin?)* لِيَمْنَعَهُ مِنِّي Onu benden engellemesi için اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** اَنْ يُبَدِّلَ **Değiştirmesini** *(Neyi?)* دِينَكُمْ **Dininizi** *(Neden değiştirmesini?)* مِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّايَ Bana ibadet etmenizden فَتَتَّبِعُونَهُ Böylece ona tabi olursunuz ***(Daha neden korkuyorum?)*** وَ اَنْ يُظْهِرَ

---

[1] ظَاهِرِينَ kelimesi haldir.

[2] İkinci مِثْل kelimesi birincisinden bedeldir.

[3] التَّنَادِ kelimesi sonundaki ya harfinin hem hazfi hem de ispatıyla okunur.

Çıkarmasından *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne çıkarmasından?)* الْفَسَادَ **Fesat** *(Neden olan?)* مِنْ قَتْلٍ وَغَيْرِهِ Cinayet ve başka şeylerden وَفِي قِرَاءَةٍ أَوْ Bir kıraatte 'Ev' şeklinde okunmuştur وَفِي أُخْرٰى Diğer bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَالْهَاءِ Ya ve he harflerinin fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّ الدَّالِ Dal harfinin zammesiyle.

27. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ سَمِعَ ذٰلِكَ Bunu işitmişti *(Ne dedi?)* اِنِّي **Muhakkak ki ben** عُذْتُ **Sığındım** *(Kime?)* بِرَبِّي **Rabbime** *(Daha?)* وَرَبِّكُمْ **Ve rabbinize** *(Kimden sığındım?)* مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ **Her kibirliden** *(Öyle kibirli ki,)* لَا يُؤْمِنُ **İman etmiyor** *(Neye?)* بِيَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap gününe.**

28. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* رَجُلٌ **Bir adam** *(Öyle adam ki,)* مُؤْمِنٌ **İmanlı** *(Yine öyle adam ki,)* مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un ailesinden** قِيلَ هُوَ ابْنُ عَمِّهِ Denilmiştir ki, o amcasının oğludur *(Yine öyle adam ki,)* يَكْتُمُ **Gizliyor** *(Neyi?)* إِيمَانَهُ **İmanını** *(Ne dedi?)* اَتَقْتُلُونَ **Öldürecek misiniz?** *(Kimi?)* رَجُلًا **Bir adamı ki** *(Ne diye?)* اَنْ -أَيْ لِأَنْ- يَقُولَ **Dedi diye,** *(Ne dedi diye?)* رَبِّيَ **Benim rabbim** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ جَاءَكُمْ **Size getirdiği halde** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeleri** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeler *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** وَاِنْ يَكُ **Şayet ise** *(Ne ise?)* كَاذِبًا **Yalan söylüyor ise** فَعَلَيْهِ **Onun üzerinedir** *(Ne?)* كَذِبُهُ **Yalanı** أَيْ ضَرَرُ كَذِبِهِ Yani, yalanının zararı وَاِنْ يَكُ **Eğer ise** صَادِقًا **Doğru söylüyor ise** يُصِبْكُمْ **Size isabet eder** *(Ne?)* بَعْضُ الَّذِي **O şeylerin bir kısmı ki** يَعِدُكُمْ **Size vaat ediyor** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nasıl isabet eder?)* عَاجِلًا Hemencecik اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مُسْرِفٌ **Haddi aşandır** مُشْرِكٌ Müşriktir كَذَّابٌ **Yalancıdır** مُفْتَرٍ İftiracıdır.

29. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَكُمُ **Sizin içindir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Ne olduğunuz halde?)* ظَاهِرِينَ **Ortaya çıkıcı olduğunuz halde** غَالِبِينَ Galip gelenler olduğunuz halde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Nerede ortaya çıkıcı olduğunuz halde?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinde فَمَنْ **Kim?** يَنْصُرُنَا **Bize yardım edebilir** *(Neye karşı?)* مِنْ بَأْسِ اللّٰهِ، عَذَابِهِ **Allah'ın azabına karşı** *(Ne zaman?)* إِنْ قَتَلْتُمْ أَوْلِيَاءَهُ Onun dostlarını öldürürseniz *(Ne zaman?)* اِنْ جَاءَنَا **Şayet gelirse** أَيْ لَا نَاصِرَ لَنَا Yani, yardım edenimiz yoktur قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* مَا اُرِيكُمْ **Size göstermiyorum** اِلَّا **Ancak gösteriyorum** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** اَرٰى **Görüyorum** أَيْ مَا اُشِيرُ عَلَيْكُمْ Yani, size işaret etmiyorum اِلَّا Ancak işaret ediyorum *(Neyi?)*

وَهُوَ قَتْلُ مُوسٰى Kendime عَلٰى نَفْسِي (Kime?) Onu بِهِ İşaret ediyorum أُشِيرُ O şeyi ki بِمَا O da Musa'yı öldürmektir وَمَا اَهْدِيكُمْ **Ve size göstermiyorum** اِلَّا **Ancak gösteriyorum** *(Neyi?)* سَبِيلَ الرَّشَادِ **Doğru yolu** طَرِيقَ الصَّوَابِ Hidayet yolunu.

30. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* مِثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ **Ahzab günleri gibi bir günden** أَيْ يَوْمِ حِزْبٍ Yani, bir hizip gününden *(Öyle hizip ki,)* بَعْدَ حِزْبٍ Bir hizipten sonra olan *(Ondan bedel?)*

31. مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin durumu gibi** وَعَادٍ **Ve Âd kavminin** وَثَمُودَ **Ve Semud kavminin** وَالَّذِينَ **Ve o kişilerin ki** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonradır** مِثْلَ بَدَلٌ مِنْ مِثْلِ قَبْلَهُ 'Misl' kelimesi ondan önce bulunan 'misl' kelimesinden bedeldir أَيْ مِثْلَ جَزَاءِ عَادَةِ مَنْ Yani, o kişinin cezalandırma âdeti gibi ki كَفَرَ قَبْلَكُمْ Sizden önce kafir olmuştu *(O ceza da neden ibarettir?)* مِنْ تَعْذِيبِهِمْ فِي الدُّنْيَا Onlara dünyada azap etmekten وَمَا اللّٰهُ **Allah değildir** *(Ne değildir?)* يُرِيدُ **İstiyor değildir** *(Neyi?)* ظُلْمًا **Zulmü** *(Kim için?)* لِلْعِبَادِ **Kulları için.**

32. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* يَوْمَ التَّنَادِ **Çağrışma gününden** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا Ya harfinin hazfi ve isbatı ile أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününden يَكْثُرُ فِيهِ O günde çok olur *(Ne?)* نِدَاءُ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinin nidası *(Kime?)* أَصْحَابَ النَّارِ Cehennem ehline *(Daha?)* وَبِالْعَكْسِ Ve tersi *(Daha ne çok olur?)* وَالنِّدَاءُ بِالسَّعَادَةِ Saadetle nida *(Kime?)* لِأَهْلِهَا Cennet ehline *(Daha?)* وَبِالشَّقَاوَةِ Şekavetle nida *(Kime?)* لِأَهْلِهَا Cehennem ehline *(Daha?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve başka nidalar ***(O çağrışma gününden bedel?)***

33. يَوْمَ تُوَلُّونَ **Gideceğiniz günden (korkuyorum)** *(Ne olduğunuz halde kaçtığınız?)* مُدْبِرِينَ **Arkanızı döndüğünüz halde** *(Nereden arkanızı döndüğünüz?)* عَنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ Hesap yerinden *(Nereye gireceğiniz?)* إِلَى النَّارِ Ateşe مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, onun azabından *(Ne yoktur?)* مِنْ عَاصِمٍ **Bir koruyucu** مَانِعٍ Engelleyici وَمَنْ **Her kim ki** يُضْلِلِ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ هَادٍ **Hidayet edici.**

﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ﴾ اَىْ مِنْ قَبْلِ مُوسَى وَهُوَ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ فِي قَوْلٍ عُمِّرَ إِلَى زَمَنِ مُوسَى أَوْ يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ بْنِ يَعْقُوبَ فِي قَوْلٍ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ﴾ مِنْ غَيْرِ بُرْهَانٍ ﴿لَنْ يَبْعَثَ اللهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا﴾ أَيْ فَلَنْ تَزَالُوا كَافِرِينَ بِيُوسُفَ وَغَيْرِهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِكُمْ ﴿يُضِلُّ اللهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ﴾ مُشْرِكٌ ﴿مُرْتَابٌ (٣٤)﴾ شَاكٌّ فِيمَا شَهِدَتْ بِهِ الْبَيِّنَاتُ ﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِ اللهِ﴾ مُعْجِزَاتِهِ مُبْتَدَأٌ ﴿بِغَيْرِ سُلْطَانٍ﴾ بُرْهَانٍ ﴿اَتَاهُمْ كَبُرَ﴾ جِدَالُهُمْ خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ ﴿مَقْتًا عِنْدَ اللهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَ﴾ اَىْ مِثْلَ إِضْلَالِهِمْ ﴿يَطْبَعُ﴾ يَخْتِمُ ﴿اللهُ﴾ بِالضَّلَالِ ﴿عَلَى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ (٣٥)﴾ بِتَنْوِينِ قَلْبٍ وَدُونِهِ [قَلْبِ] وَمَتَى تَكَبَّرَ الْقَلْبُ تَكَبَّرَ صَاحِبُهُ وَبِالْعَكْسِ وَكُلٌّ عَلَى الْقِرَاءَتَيْنِ لِعُمُومِ الضَّلَالِ جَمِيعَ الْقَلْبِ لَا لِعُمُومِ الْقَلْبِ ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا﴾ بِنَاءً عَالِيًا ﴿لَعَلِّي اَبْلُغُ الْاَسْبَابَ (٣٦)﴾ ﴿اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ﴾ طُرُقَهَا الْمُوصِلَةَ إِلَيْهَا ﴿فَاَطَّلِعُ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلَى أَبْلُغُ وَبِالنَّصْبِ [فَاَطَّلِعَ] جَوَابًا لِابْنِ ﴿اِلَى اِلٰهِ مُوسَى وَاِنِّي لَاَظُنُّهُ﴾ أَيْ مُوسَى ﴿كَاذِبًا﴾ فِي أَنَّ لَهُ إِلٰهًا غَيْرِي قَالَ فِرْعَوْنُ ذٰلِكَ تَمْوِيهًا ﴿وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْهُدَى بِفَتْحِ الصَّادِ وَضَمِّهَا [وَصَدَّ] ﴿وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِي تَبَابٍ (٣٧)﴾ خَسَارٍ ﴿وَقَالَ الَّذِي اٰمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِي﴾ بِإِثْبَاتِ الْيَاءِ وَحَذْفِهَا [اتَّبِعُونِ] ﴿اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ (٣٨)﴾ تَقَدَّمَ ﴿يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ يَزُولُ ﴿وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ (٣٩)﴾ ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰى اِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يُدْخَلُونَ الْجَنَّةَ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِ الْخَاءِ وبالعكس [يَدْخُلُونَ] ﴿يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ (٤٠)﴾ رِزْقًا وَاسِعًا بِغَيْرِ تَبِعَةٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

34. **Andolsun ki, bundan** Musa'dan **önce Yusuf**[1] **size apaçık deliller** mucizeler **ile gelmişti; ama siz onun, size getirdiği şeylerden dolayı devamlı şüphe içinde oldunuz. Sonunda vefat edince,** hiçbir delil olmadan **"Allah onun ardından asla peygamber göndermez" dediniz.** Yusuf ve diğerlerini sürekli inkâr ettiniz. **İşte Allah, aşırı giden,** müşrik **şüpheci,** delillerin şahitlik ettiği şeyde tereddütte eden **kimseyi böyle** sizi saptırdığı gibi **saptırır.**

---

[1] Bir görüşe göre bu peygamber; Yakub b. Yusuf'tur. Musa'nın zamanına kadar yaşamıştır. Diğer bir görüşe göre de, Yusuf b. İbrahim b. Yusuf b. Yakub'tur.

35. **Kendilerine gelmiş kesin bir delil olmadan, Allah'ın ayetleri** mucizeleri **hakkında tartışan kimselerin,**[1] tartışması **Allah yanında ve iman edenler yanında büyük bir nefret olmuştur.**[2] **İşte Allah, kibirli, zorba kalbin**[3] **tamamını böyle** bunları saptırdığı gibi sapıklıkla **mühürler.**

36. **Firavun dedi ki: "Ey Hâmân! Bana bir kule** yüksek bina **yap. Belki, ben yollara ulaşırım."**

37. **"Göklerin yollarına** oraya ulaştıran yollara **(ulaşırım). Ve Musa'nın ilahını görürüm.**[4] **Doğrusu ben onu** Musa'yı, benden başka bir ilahı olduğu, konusunda **yalancı sanıyorum."** Firavun bu sözü (kavmini) kandırmak için demişti. **İşte böylece Firavun'a kötü ameli süslendi ve** doğru **yoldan saptırdı**[5] **ve Firavun'un hilesi ancak hüsrana** zarara **gider.**

38. **İman eden kişi dedi ki: "Ey kavmim! Bana tâbi olun,**[6] **sizi doğru yola ulaştırayım."**

39. **"Ey kavmim! Bu dünya hayatı** kendisinden faydalanılan geçici **bir metadır. Ama ahiret, gerçekten kalınacak yurttur."**

40. **"Kim bir kötülük yaparsa ancak onun kadar cezalandırılır, kim de erkek veya kadın mümin olduğu halde salih bir amel işlerse, işte onlar cennete girdirilirler,**[7] **orada hesapsız** yorulmadan geniş bir rızık ile **rızıklanırlar."**

KELİME ANLAMI

34. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle جَاءَكُمْ Size geldi** *(Kim?)* **يُوسُفُ Yusuf** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** أَىْ مِنْ قَبْلِ مُوسٰى Yani, Musa'dan önce وَهُوَ O (gelen peygamber) *(Kimdir?)* يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ Yakub'un oğlu Yusuf'tur *(Nerede?)* فِي قَوْلٍ Bir görüşte عُمِّرَ إِلٰى زَمَنِ مُوسٰى Musa'nın zamanına kadar yaşamıştır أَوْ Veya *(O peygamber kimdir?)* يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ بْنِ يَعْقُوبَ Yakub'un oğlu Yusuf'unu oğlu İbrahim'in oğlu Yusuf'tur *(Nerede?)* فِي قَوْلٍ Bir görüşte *(Ne ile geldi?)* **بِالْبَيِّنَاتِ Belgelerle** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizelerle **فَمَا زِلْتُمْ Siz sürekli** *(Neredeydiniz?)* **فِي شَكٍّ Bir şüphe içindeydiniz** *(Neden?)* **مِمَّا O şeyden ki جَاءَكُمْ Size getirdi** *(Neyi?)* **بِهِ Onu حَتّٰى Ta ki إِذَا هَلَكَ Vefat ettiği zaman قُلْتُمْ Dediniz**

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.

[2] كَبُرَ fiili mübtedanın haberidir.

[3] قَلْبٍ kelimesi tenvinli ve tenvinsiz okunur. Kalp kibirlenince sahibi de kibirlenir, aksi de böyledir. كُلِّ lafzı her iki kıraatte göre de, sapıklığın tüm kalbi kapladığını ifade etmek içindir. Yoksa tüm kalpleri içermek için değildir.

[4] فَاَطَّلِعَ fiili أَبْلُغُ üzerine atfedilerek ref ve اِبْنِ emrinin cevabı olarak da nasb ile okunur.

[5] صَدَّ fiili malum ve meçhul olarak okunur.

[6] اتَّبِعُونِ fiili sonundaki mütekellim ya'sının hem ispatı hem de hazf edilmesiyle okunur.

[7] يَدْخُلُونَ fiili ya harfinin zammesi ve ha harfinin fethasıyla (meçhul olarak) ve tam tersi (malum olarak) okunur.

(Ne olmadan?) مِنْ غَيْرِ بُرْهَانٍ Delil olmadan لَنْ يَبْعَثَ **Asla göndermez** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِ **Bundan sonra** *(Ne göndermez?)* رَسُولًا **Peygamber** أَيْ فَلَنْ تَزَالُوا كَافِرِينَ بِيُوسُفَ Yani, devamlı Yusuf'u inkar edici oldular *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve onun dışındaki peygamberleri كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِكُمْ Yani, sizi saptırdığı gibi يُضِلُّ **Saptırır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مُسْرِفٌ **Aşırı gidicidir** مُشْرِكٌ Müşriktir مُرْتَابٌ **Kuşkucu** شَاكٌّ Şüpheci *(Ne hakkında?)* فِيمَا O şeyler hakkında ki شَهِدَتْ بِهِ Onlara şahadet etti *(Ne?)* الْبَيِّنَاتُ Deliller.

35. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** مُعْجِزَاتِهِ Mucizeleri hakkında *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Ne halde?)* بِغَيْرِ سُلْطَانٍ **Delil olmadığı halde** بُرْهَانٍ Hüccet *(Öyle delil ki,)* اَتَاهُمْ **Onlara gelen** *(O kimseler nedir?)* كَبُرَ **Ne büyüktür** *(Ne?)* جِدَالُهُمْ Onların mücadeleleri *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberidir *(Ne bakımdan?)* مَقْتًا **Buğz bakımından** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın indinde** *(Daha kimin?)* وَعِنْدَ الَّذِينَ **Ve o kimselerin ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** كَذٰلِكَ **İşte böylece** اَىْ مِثْلَ إِضْلَالِهِمْ Onları saptırdığı gibi يَطْبَعُ، يَخْتِمُ **Mühür vurur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile mühür vurur?)* بِالضَّلَالِ Sapıklıkla *(Neye mühür vurur?)* عَلٰى كُلِّ قَلْبِ **Her kalbin tamamına** *(Öyle kalp ki,)* مُتَكَبِّرٍ **Kibirli** *(Yine öyle kalp ki,)* جَبَّارٍ **Zorba** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَنْوِينِ قَلْبٍ 'Kalp' kelimesinin tenviniyle *(Daha?)* وَدُونِهِ Ve tenvinsiz وَمَتٰى تَكَبَّرَ الْقَلْبُ Ne zaman kalp kibirlenirse تَكَبَّرَ صَاحِبُهُ Sahibi de kibirlenir وَبِالْعَكْسِ Ve bunun aksi وَكُلِّ 'Küll' kelimesi عَلَى الْقِرَاءَتَيْنِ Her iki kıraate de لِعُمُومِ الضَّلَالِ جَمِيعَ الْقَلْبِ Dalaletin kalbin tamamını kapsadığını ifade etmek içindir لَا لِعُمُومِ الْقَلْبِ Yoksa tüm kalpleri kapsadığını ifade etmek için değildir.

36. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* يَا هَامَانُ **Ey Haman** ابْنِ **Bina et** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne bina et?)* صَرْحًا **Kule** بِنَاءً عَالِيًا Yüksek bina لَعَلِّي **Umulur ki ben** أَبْلُغُ **Erişirim** *(Neye?)* الْأَسْبَابَ **Sebeplere** *(O sebeplerden bedel?)*

37. أَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin sebeplerine** طُرُقَهَا الْمُوصِلَةَ إِلَيْهَا Ona ulaştıran yollarına فَأَطَّلِعَ **Ve umulur ki muttali olurum** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Ne olduğu halde?)* عَطْفًا عَلٰى أَبْلُغُ 'Eblağu' kelimesi üzerine atfolunarak *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِالنَّصْبِ Nasb ile *(Ne olduğu halde?)* جَوَابًا لِابْنِ 'İbni' emrinin cevabı olduğu halde *(Kime muttali olurum?)* إِلٰى إِلٰهِ مُوسٰى **Musa'nın Rabbine** وَإِنِّي **Ve muhakkak ben** لَأَظُنُّهُ

Onu zannediyorum أَيْ مُوسٰى Yani, Musa'yı *(Ne zannediyorum?)* كَاذِبًا **Yalancı** *(Ne konuda?)* فِي أَنَّ لَهُ إِلٰهًا غَيْرِي Onun benden başka ilahı olduğu konusunda قَالَ فِرْعَوْنُ ذٰلِكَ Firavun bunu dedi *(Niçin?)* تَمْوِيهًا Kavmini aldatmak için وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** زُيِّنَ **Süslü gösterildi** *(Kime?)* لِفِرْعَوْنَ **Firavun'a** سُوءُ عَمَلِهِ **Kötü ameli** وَصُدَّ **Ve çıkardı** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolundan *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الصَّادِ وَضَمِّهَا Sad harfinin fethası ve zammesiyle وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ **Firavun'un hilesi olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي تَبَابٍ **Helakta** خَسَارٍ Hüsranda.

38. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اتَّبِعُونِي **Bana uyun** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِاِثْبَاتِ الْيَاءِ وَحَذْفِهَا Ya harfinin isbatı ve hazfiyle اَهْدِكُمْ **Sizi ulaştırayım** *(Nereye?)* سَبِيلَ الرَّشَادِ **Doğru yola** تَقَدَّمَ Tefsiri geride geçti.

39. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** إِنَّمَا **Ancak** هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Bu dünya hayatı** *(Nedir?)* مَتَاعٌ **Menfaattir** تَمَتُّعٌ يَزُولُ Geçici faydalanmaktır وَإِنَّ الْاٰخِرَةَ **Muhakkak ahiret** هِيَ **O** *(Nedir?)* دَارُ الْقَرَارِ **Durulacak yurttur.**

40. مَنْ **Her kim** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne işlerse?)* سَيِّئَةً **Kötülük** فَلَا يُجْزٰى **Cezalandırılmaz** إِلَّا **Ancak cezalandırılır** *(Neyle?)* مِثْلَهَا **Onun misliyle** وَمَنْ **Her kim de** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne işlerse?)* صَالِحًا **Salih amel** *(O kişi ne olduğu halde?)* مِنْ ذَكَرٍ **Erkekten** أَوْ أُنْثٰى **Veya kadından** *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** *(Nedir?)* مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* يُدْخَلُونَ **Girdirilecekler** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْيَاءِ Ya harfinin zammesi *(Daha?)* وَفَتْحِ الْخَاءِ Ha harfinin fethasıyla *(Daha?)* وبالعكس Bunun aksine *(Ne oldukları halde?)* يُرْزَقُونَ **Rızk veriliyor oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne olarak?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsız olarak** *(Ne ile rızk verilir?)* رِزْقًا وَاسِعًا Geniş rızkla بِغَيْرِ تَبِعَةٍ Yorulmadan.

﴿وَيَا قَوْمِ مَا لِيَ أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجَاةِ وَتَدْعُونَنِيَ إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾﴾ ﴿تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللهِ وَأُشْرِكَ بِهِ
مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ عَلَى أَمْرِهِ ﴿الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿لَا
جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿أَنَّمَا تَدْعُونَنِيَ إِلَيْهِ﴾ لِأَعْبُدَهُ ﴿لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ﴾ اِسْتِجَابَةُ دَعْوَةٍ ﴿فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي
الْآخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَا﴾ مَرْجِعَنَا ﴿إِلَى اللهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾﴾
﴿فَسَتَذْكُرُونَ﴾ إِذَا عَايَنْتُمُ الْعَذَابَ ﴿مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللهِ إِنَّ اللهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ
﴿٤٤﴾﴾ قَالَ ذَلِكَ لَمَّا تَوَعَّدُوهُ بِمُخَالَفَتِهِ دِينَهُمْ ﴿فَوَقَاهُ اللهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا﴾ بِهِ مِنَ الْقَتْلِ
﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِآلِ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمِهِ مَعَهُ ﴿سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾﴾ الْغَرَقُ ثُمَّ ﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ
عَلَيْهَا﴾ يُحْرَقُونَ بِهَا ﴿غُدُوًّا وَعَشِيًّا﴾ صَبَاحًا وَمَسَاءً ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ﴾ يُقَالُ ﴿أُدْخُلُوا﴾
يَا ﴿آلَ فِرْعَوْنَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [أَدْخِلُوا] بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِ الْخَاءِ أَمْرٌ لِلْمَلَائِكَةِ ﴿أَشَدَّ الْعَذَابِ
﴿٤٦﴾﴾ عَذَابَ جَهَنَّمَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ يَتَحَاجُّونَ﴾ يَتَخَاصَمُ الْكُفَّارُ ﴿فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾ جَمْعُ تَابِعٍ ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ﴾ دَافِعُونَ ﴿عَنَّا نَصِيبًا﴾
جُزْءًا ﴿مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾﴾
فَأَدْخَلَ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرِينَ النَّارَ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ
يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا﴾ أَيْ قَدْرَ يَوْمٍ ﴿مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **"Ey kavmim! Bana ne oluyor ki, ben sizi kurtuluşa davet ediyorken, siz, beni ateşe davet ediyorsunuz?"**

42. **"Siz beni Allah'ı inkâr etmeye ve bilmediğim bir şeyi ona ortak koşmaya davet ediyorsunuz. Ben ise sizi, o Azîz,** işine galip olan, tövbe edeni **çok bağışlayana davet ediyorum."**

43. **"Şüphesiz,** gerçekten, **sizin, beni** kendisine ibadete **davet ettiğiniz şeyin, ne dünyada ne ahirette bir davet**e icabet**i yoktur. Dönüşümüz Allah'adır. Ve de aşırı gidenler** kâfirler**, onlar ateş halkıdır."**

44. **"Size söylediğimi çok yakında** azabı gördüğünüzde **hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a ısmarlıyorum. Çünkü o, kullarını görendir."** Bu sözü, onların dinlerine muhalefet ettiği için, kendisini tehdit ettiklerinde söyledi.

45. **Ve Allah onu, yaptıkları hilelerin kötülüklerinden** öldürülmekten **korudu. Firavun hanedanını,** onunla birlikte kavmini **de kötü azap** boğulma **kuşatıverdi,** azap başlarına indi.

46. Sonra da **ateş ki, sabah-akşam ona arz edilirler,** onunla yanarlar **ve kıyamet kopacağı günde,** Ey **Firavun hanedanı! Azabın en şiddetlisine** cehenneme **girin!**[1] denilir.

47. Kâfirler **ateş içinde birbirleriyle tartışıp,** çekişir**ken ve zayıf olanlar, büyüklük taslayanlara: "Doğrusu, biz size uymuştuk**[2]**, şimdi siz ateşin bir parçasını bizden uzaklaştırabilir misiniz?" diyecekleri vakti** (kavmine) anlat!

48. **Büyüklük taslayanlar derler ki: "Doğrusu hepimiz buradayız. Çünkü Allah, kulları arasında hükmetmiştir."** Böylece müminleri cennete, kâfirleri de cehenneme sokmuştur.

49. **Ateşte olanlar, cehennem bekçilerine der ki: "Rabbinize yalvarın, bizden bir gün** kadar **azabı hafifletsin."**

KELİME ANLAMI

41. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** مَا لِي **Nedir başıma gelen** اَدْعُوكُمْ **Sizi çağırıyorum** *(Neye?)* اِلَى النَّجَاةِ **Kurtuluşa** وَتَدْعُونَنِي **Siz beni çağırıyorsunuz** *(Neye?)* اِلَى النَّارِ **Ateşe.**

42. تَدْعُونَنِي **Beni çağırıyorsunuz** *(Neye?)* لِاَكْفُرَ **Küfretmeye** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَاُشْرِكَ **Ve şirk koşmaya** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** لَيْسَ لِي **Benim için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِهِ **O şeyler hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bilgi** وَاَنَا **Ve ben** اَدْعُوكُمْ **Sizi davet ediyorum** *(Kime?)* اِلَى الْعَزِيزِ **Aziz olana** الْغَالِبِ عَلٰى أَمْرِهِ İşine galip olana الْغَفَّارِ **Bağışlayıcı olana** *(Kimi bağışlayıcı?)* لِمَنْ تَابَ Tövbe edeni.

43. لَا جَرَمَ **Hak oldu** حَقًّا Hak olmakla ki; اَنَّمَا **Muhakkak o şey ki** تَدْعُونَنِي **Beni davet ediyorsunuz** *(Neye?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Niçin?)* لِأَعْبُدَهُ Ona tapmam için لَيْسَ لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* دَعْوَةٌ، اِسْتِجَابَةُ دَعْوَةٍ **Davete icabeti** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** وَلَا **Ve yine yoktur** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** وَاَنَّ مَرَدَّنَا **Ve dönüşümüz** مَرْجِعَنَا Varışımız *(Kimedir?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'adır** وَاَنَّ **Ve muhakkak** الْمُسْرِفِينَ **Aşırı gidenler** الْكَافِرِينَ Kâfirler هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş ehlidirler.**

44. فَسَتَذْكُرُونَ **Hatırlayacaksınız** *(Ne zaman?)* إِذَا عَايَنْتُمُ الْعَذَابَ Azabı gördüğünüz zaman *(Neyi hatırlayacaksınız?)* مَا **O şeyleri ki** اَقُولُ **Söylüyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَاُفَوِّضُ **Ben havale ediyorum** *(Neyi?)* اَمْرِي **İşimi** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah**

---

[1] اُدْخُلُوا emri diğer bir kıraatte hemzenin fethası ve ha harfinin kesresiyle (أَدْخِلُوا 'sokun' şeklinde) okunur. Emir melekleredir.

[2] تَبَعًا kelimesi تَابِعًا kelimesinin çoğuludur.

(Nedir?) بَصِيرٌ **Görendir** *(Kimi?)* بِالْعِبَادِ **Kullarını** قَالَ ذٰلِكَ Bunu dedi *(Niçin?)* لَمَّا تَوَعَّدُوهُ Onu tehdit ettiklerinde *(Ne sebebiyle?)* بِمُخَالَفَتِهِ دِينَهُمْ Dinlerine muhalefet etmesi sebebiyle.

45. فَوَقَاهُ **Ve onu korudu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* سَيِّئَاتِ مَا **O şeylerin kötülüğünden ki** مَكَرُوا **Tuzak kurdular** *(Neyi?)* بِهِ O tuzağı *(O tuzak neden olduğu halde?)* مِنَ الْقَتْلِ Öldürülmek وَحَاقَ **Ve kuşattı** نَزَلَ İndi *(Kimi?)* بِاٰلِ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** قَوْمِهِ مَعَهُ Onunla beraber kavmini سُوءُ الْعَذَابِ **Kötü azap** الْغَرَقُ Boğulma.

46. ثُمَّ Sonra اَلنَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* يُعْرَضُونَ **Arz olunur** *(Kime?)* عَلَيْهَا **Onlara** يُحْرَقُونَ بِهَا Onunla yakılırlar *(Ne zaman?)* غُدُوًّا **Sabah** *(Daha?)* وَعَشِيًّا **Akşam** صَبَاحًا وَمَسَاءً Yani, sabah ve akşam وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ **Kıyametin kopacağı günde** يُقَالُ Denilir ki اُدْخُلُوا **Girin** يَا اٰلَ فِرْعَوْنَ Ey **Firavun ailesi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Daha?)* وَكَسْرِ الْخَاءِ Ha harfinin esresiyle *(Nedir?)* أَمْرٌ لِلْمَلَائِكَةِ Meleklere emirdir *(Nereye girin?)* اَشَدَّ الْعَذَابِ **En şiddetli azaba** *(Ondan bedel?)* عَذَابَ جَهَنَّمَ Cehennem azabına.

47. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* اِذْ **O vakti ki** يَتَحَاجُّونَ **Çekişirler** يَتَخَاصَمُ الْكُفَّارُ Kafirler tartışırlar *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** فَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الضُّعَفَاءُ **Zayıf olanlar** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Ne derler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne olduk?)* تَبَعًا **Tabiler olduk** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تَابِعٍ 'Tabi' kelimesinin cemisidir فَهَلْ اَنْتُمْ **Siz olur musunuz?** *(Ne?)* مُغْنُونَ **Savıcılar** دَافِعُونَ Def ediciler *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* نَصِيبًا **Bir parçayı** جُزْءًا Bir miktarı *(Öyle parçayı k?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten.**

48. قَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اسْتَكْبَرُوا **Kibirlik tasladılar** *(Ne derler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُلٌّ **Hepimiz** *(Neredeyiz?)* فِيهَا **Oradayız** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** قَدْ حَكَمَ **Şüphesiz hükmetmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَ الْعِبَادِ **Kulların arasında** فَأَدْخَلَ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ Ve müminleri cennete soktu وَالْكَافِرِينَ النَّارَ Kafirleri de ateşe.

49. وَقَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** *(Nerededirler?)* فِي النَّارِ **Ateştedirler** *(Kime derler?)* لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ **Cehennem bekçilerine** *(Ne derler?)* اُدْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** يُخَفِّفْ **Hafifletsin** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Ne?)* يَوْمًا **Bin gün** أَيْ قَدْرَ يَوْمٍ Yani, bir gün kadar *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan.**

﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْخَزَنَةُ تَهَكُّمًا ﴿أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ
﴿قَالُوا بَلَىٰ﴾ أَيْ فَكَفَرُوا بِهِمْ ﴿قَالُوا فَادْعُوا﴾ أَنْتُمْ فَإِنَّا لَا نَشْفَعُ لِلْكَافِرِينَ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا
دُعَآءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ (٥٠)﴾ اِنْعِدَامٍ ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ (٥١)﴾ جَمْعُ شَاهِدٍ وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ وَعَلَى الْكُفَّارِ
بِالتَّكْذِيبِ ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ﴾ عُذْرُهُمْ لَوِ اعْتَذَرُوا ﴿وَلَهُمُ
اللَّعْنَةُ﴾ أَيِ الْبُعْدُ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ (٥٢)﴾ الْآخِرَةِ أَيْ شِدَّةُ عَذَابِهَا ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
مُوسَى الْهُدٰى﴾ التَّوْرَاةَ وَالْمُعْجِزَاتِ ﴿وَأَوْرَثْنَا بَنِيٓ إِسْرَآئِيلَ﴾ مِنْ بَعْدِ مُوسَى ﴿الْكِتَابَ
(٥٣)﴾ التَّوْرَاةَ ﴿هُدًى﴾ هَادِيًا ﴿وَذِكْرٰى لِأُولِي الْأَلْبَابِ (٥٤)﴾ تَذْكِرَةً لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ
﴿فَاصْبِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِنَصْرِ أَوْلِيَائِهِ ﴿حَقٌّ﴾ وَأَنْتَ وَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ ﴿وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنْبِكَ﴾ لِيَسْتَنَّ بِكَ ﴿وَسَبِّحْ﴾ صَلِّ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ﴾ وَهُوَ مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ
﴿وَالْإِبْكَارِ (٥٥)﴾ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِيٓ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ﴾ بُرْهَانٍ ﴿أَتَاهُمْ إِنْ﴾ مَا ﴿فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ﴾ تَكَبُّرٌ وَطَمَعٌ أَنْ يَعْلُوا عَلَيْكَ ﴿مَا
هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ﴾ مِنْ شَرِّهِمْ ﴿بِاللّٰهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْبَصِيرُ (٥٦)﴾ بِأَحْوَالِهِمْ
وَنَزَلَ فِي مُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ابْتِدَاءً ﴿أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ مَرَّةً
ثَانِيَةً وَهِيَ الْإِعَادَةُ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ (٥٧)﴾ ذٰلِكَ فَهُمْ
كَالْأَعْمٰى وَمَنْ يَعْلَمُهُ كَالْبَصِيرِ ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ وَ﴾ لَا ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ﴾ وَهُوَ الْمُحْسِنُ ﴿وَلَا الْمُسِيءُ﴾ فِيهِ زِيَادَةُ لَا ﴿قَلِيلًا مَا يَتَذَكَّرُونَ (٥٨)﴾ يَتَّعِظُونَ
بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَتَذَكَّرُونَ] أَيْ تَذَكُّرُهُمْ قَلِيلٌ جِدًّا.

TÜRKÇE ANLAMI

50. Bekçiler alay ederek **derler ki: "Size peygamberleriniz, apaçık deliller** mucizeler **ile gelmemişler miydi?" Derler ki: "Evet..."** yani, onları inkâr etmişlerdi. **Derler ki: "O halde** siz **yalvarın.** Çünkü biz kâfirlere aracılık yapamayız. Allah Teâlâ buyurdu ki: "**Kâfirlerin duası ancak boşa gider,** heba olur."

51. **Doğrusu biz elbette resûllerimize ve iman edenlere dünya hayatında ve şahitlerin[1] hazır olacakları günde yardım ederiz.** Şahitler meleklerdir; peygamberlerin tebliğ ettiklerine, kâfirlerin de yalanladıklarına şahitlik ederler.

---

[1] الأَشْهَاد kelimesi شَاهِد kelimesinin çoğuludur.

52. **O gün, zalimlere mazeretleri** eğer özür dilerseler özürleri **fayda vermez**[1] **ve onlar için lanet** rahmetten uzak olmak **vardır. Ve onlar için yurdun** ahiretin **kötüsü** şiddetli azap **vardır.**

53. **Andolsun ki, Musa'ya hidayet,** Tevrat ve mucizeler **verdik ve İsrail oğullarına** Musa'dan sonra**, kitabı** Tevrat'ı **miras bıraktık.**

54. **Akıl sahiplerine bir öğüt ve doğruluk rehberi olarak.**

55. Ey Muhammed! **Artık sabret. Şüphe yok ki, Allah'ın** dostlarına yardım **vaadi haktır.** Sen ve sana uyanlar onlardansınız. İzinden gidilsin diye **kusurun için mağfiret dile. Akşam** zeval vaktinden sonra **ve sabah Rabbine hamd ile** birlikte **tesbihte bulun,** beş vakit namaz kıl.

56. **Şüphesiz ki, kendilerine gelmiş kesin bir delil olmadan Allah'ın ayetleri hakkında tartışan kimseler, onların sinelerinde ulaşamayacakları bir kibirden** sana üstün gelme arzusundan **başka bir şey yoktur.**[2] **Sen** onların şerrinden **Allah'a sığın. Çünkü o,** onların sözlerini **işitendir,** hallerini **görendir.**

57. Dirilmeyi inkâr edenler hakkında şu ayet indi: **Elbette ki, göklerin ve yerin** ilkten **yaradılışı, insanların** ikinci defa **yaradılışından** tekrar diriltilmesinden **daha büyüktür. Fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri, bunu **bilmezler.** Onlar kör gibidir. Bilenler ise gören gibidir.

58. **Kör ile gören, iman edip salih ameller işleyen** iyilik yapan **kimseler ile kötülük yapan**[3] **eşit değildir. Ne kadar az düşünüyor,**[4] öğüt alıyor**lar!** Düşünmeleri gerçekten çok az.

KELİME ANLAMI

50. قَالُوا **Derler** أَيِ الْخَزَنَةُ Yani, bekçiler *(Ne oldukları halde?)* تَهَكُّمًا Alay ederek *(Ne derler?)* اَوَلَمْ تَكُ **Olmadı mı?** *(Ne olmadı mı?)* تَأْتِيكُمْ **Size geliyor** *(Kim?)* رُسُلُكُمْ **Peygamberleriniz** *(Ne ile?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgelerle** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizelerle قَالُوا **Derler ki** بَلٰى **Evet** أَيْ فَكَفَرُوا بِهِمْ Yani, onları inkâr etmişlerdi قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* فَادْعُوا **Dua edin** أَنْتُمْ Siz فَإِنَّنَا لَا نَشْفَعُ لِلْكَافِرِينَ Biz kâfirlere şefaat etmeyiz قَالَ تَعَالٰى Yüce olan buyurdu ki وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerin duası olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ، اِنْعِدَامٍ **Boşta.**

51. اِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَنْصُرُ **Elbette yardım ederiz** *(Kime?)* رُسُلَنَا **Resullerimize** *(Daha kime?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Nerede yardım ederiz?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Daha nerede?)* وَيَوْمَ يَقُومُ **Ve dikildiği günde**

---

[1] لَا يَنْفَعُ hem ya hem de ta harfiyle okunur.
[2] إِنْ فِي صُدُورِهِمْ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[3] وَلَا الْمُسِيءُ terkibindeki lâ harfi zaittir.
[4] يَتَذَكَّرُونَ fiili hem ya hem de ta harfiyle okunur.

(Kimler?) الْأَشْهَادُ **Şahitler** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ شَاهِدٍ Şahit kelimesinin cemisidir وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Onlar da meleklerdir يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ Peygamberler lehine şahitlik yaparlar *(Ne ile?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ile وَعَلَى الْكُفَّارِ Kâfirler aleyhine de *(Ne ile?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla *(O günden bedel?)*

52. يَوْمَ لَا يَنْفَعُ **Fayda vermediği gün** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile *(Kime fayda vermediği?)* الظَّالِمِينَ **Zalimlere** *(Neyin fayda vermediği?)* مَعْذِرَتُهُمْ **Onların mazeretlerinin** عُذْرُهُمْ Onların özrünün لَوِ اعْتَذَرُوا Şayet mazeret beyan edecek olsalar وَلَهُمْ **Ve onlar içindir** *(Ne?)* اللَّعْنَةُ **Lanet** أَيِ الْبُعْدُ مِنَ الرَّحْمَةِ Yani, rahmetten uzak olmak وَلَهُمْ **Ve onlar içindir** *(Ne?)* سُوءُ الدَّارِ **Yurdun kötüsü** الْآخِرَةِ Ahiretin أَيْ شِدَّةُ عَذَابِهَا Yani, onun azabının şiddeti.

53. وَلَقَدْ **Andolsun ki** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْهُدَى **Hidayeti** اَلتَّوْرَاةَ وَالْمُعْجِزَاتِ Tevrat'ı ve mucizeleri *(Daha?)* وَأَوْرَثْنَا **Ve miras kıldık** *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مُوسَى Musa'dan sonra *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(O kitap ne olduğu halde?)*

54. هُدًى **Hidayet olduğu halde** هَادِيًا Hidayete erdirici olduğu halde *(Daha?)* وَذِكْرَى **Ve zikir olduğu halde** *(Kime?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Akliselim sahiplerine** تَذْكِرَةً لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıl sahiplerine öğüt olarak.

55. فَاصْبِرْ **Sabret** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed إِنَّ **Muhakkak** وَعْدَ اللَّهِ **Allah'ın vaadi** *(Neyle olan vaadi?)* بِنَصْرِ أَوْلِيَائِهِ Dostlarına yardım edeceği şeklindeki vaadi *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** وَأَنْتَ وَمَنْ Sen ve o kişi ki تَبِعَكَ Sana tabi oldu *(Kimlerdensiniz?)* مِنْهُمْ Onlardansınız وَاسْتَغْفِرْ **Ve bağışlanmanı iste** *(Niçin?)* لِذَنْبِكَ **Günahın için** *(Niçin?)* لِيُسْتَنَّ بِكَ Sana uyulsun diye وَسَبِّحْ **Tesbih et** صَلِّ Namaz kıl *(Ne olduğun halde?)* مُتَلَبِّسًا Sarılarak *(Neye?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbini hamd etmeye** *(Ne zaman?)* بِالْعَشِيِّ **Sabah** وَهُوَ O da *(Nedir?)* مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ Zeval vaktinden sonradır *(Daha ne zaman?)* وَالْإِبْكَارِ **Ve akşam** *(Bu sabah-akşam olan tesbih nedir?)* الصَّلَوَاتُ الْخَمْسِ Beş vakit namazdır.

56. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي آيَاتِ اللَّهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ سُلْطَانٍ **Delil olmadığı halde** بُرْهَانٍ Kesin delil *(Öyle delil ki,)* أَتَاهُمْ **Onlara geldi** -مَا- إِنْ **Yoktur,** İn, ma manasındadır *(Nerede yoktur?)* فِي صُدُورِهِمْ **Onların**

kalplerinde إِلَّا **Ancak vardır** *(Ne vardır?)* كِبْرٌ **Bir büyüklük** تَكَبُّرٌ وَطَمَعٌ Kibirlenme ve tamah *(Neye?)* أَنْ يَعْلُوا عَلَيْكَ Sana üstün gelmeye مَا هُمْ **Onlar değillerdir** *(Ne değillerdir?)* بِبَالِغِيهِ **Ona erişici** فَاسْتَعِذْ **Sığın** *(Neden?)* مِنْ شَرِّهِمْ Onların şerrinden *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** إِنَّهُ **Muhakkak O** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ لِأَقْوَالِهِمْ Onların sözlerini **işitendir** الْبَصِيرُ بِأَحْوَالِهِمْ Onların durumlarını **görendir.**

57. وَنَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي مُنْكِرِي الْبَعْثِ Dirilişi inkâr eden hakkında *(Ne indi?)* لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılması** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerlerin** *(Nerede?)* اِبْتِدَاءً Başlangıçta *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنْ خَلْقِ النَّاسِ **İnsanların yaratılmasından** *(Ne zaman?)* مَرَّةً ثَانِيَةً İkinci defa الْإِعَادَةُ وَهِيَ Oda tekrar diriltilmeleridir وَلٰكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Nedirler?)* لَايَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu **bilmezler** فَهُمْ كَالْأَعْمٰى Onlar âmâ gibidir وَمَنْ يَعْلَمُهُ Kim ki onu biliyor كَالْبَصِيرِ Gören gibidir.

58. وَمَا يَسْتَوِي **Eşit olmaz** *(Kim?)* الْأَعْمٰى **Kör ile** وَالْبَصِيرُ **Gören** -لَا- وَ **Ve** yine (eşit) olmaz *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** وَهُوَ الْمُحْسِنُ Bu kişi 'Muhsin' olan kişidir *(Kiminle eşit olmaz?)* وَلَا الْمُسِيءُ **Kötülük yapanla** لَا فِيهِ زِيَادَةٌ Burada 'la' ziyade edilmiştir قَلِيلًا مَا **Ne kadar az** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** يَتَّعِظُونَ Öğüt alıyorlar *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile أَيْ تَذَكُّرُهُمْ قَلِيلٌ جِدًّا Yani, onların düşünmeleri gerçekten azdır.

﴿إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِهَا ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ أَيِ اعْبُدُونِي أُثِبْكُمْ بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّ الْخَاءِ وَبِالْعَكْسِ ﴿جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ صَاغِرِينَ ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازِيٌّ لِأَنَّهُ يُبْصَرُ فِيهِ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾﴾ اللَّهَ فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾﴾ فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ﴾ أَيْ مِثْلَ أَفْكِ هَٰؤُلَاءِ أُفِكَ ﴿الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ مُعْجِزَاتِهِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً﴾ سَقْفًا ﴿وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ﴾ اعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ﴾ دَلَائِلُ التَّوْحِيدِ ﴿مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

59. **Muhakkak ki, saat gelecektir, bunda bir şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu** buna **iman etmezler.**

60. **Rabbiniz buyurdu ki: "Bana dua edin, size icabet edeyim.** Bana kulluk edin, size sevap vereyim. Bu mana şu ayetin işaretiyledir; **Şüphesiz, bana ibadet etmekten kibirlenen kimseler, çok yakında alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir.[1]"**

61. **İçinde istirahat edesiniz diye geceyi ve görücü[2] olarak gündüzü yaratan Allah'tır. Doğrusu Allah, insanlar karşı elbette lütufkârdır. Fakat insanların çoğu** Allah'a **şükretmez** ve ona iman etmez**ler.**

62. **İşte bu, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz, Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. O halde nasıl döndürülüyorsunuz?** Kesin delillerin varlığına rağmen, nasıl imandan çevriliyorsunuz?

63. **İşte, Allah'ın ayetlerini** mucizelerini **bile bile inkâr edenler, böylece** tıpkı bunların döndürüldüğü gibi **döndürülür.**

---

[1] سَيَدْخُلُونَ fiili ya harfinin fethası ve ha harfinin zammesiyle (malum olarak) ve tam tersi (meçhul olarak) okunur.

[2] Görmenin gündüze isnat edilmesi, görme fiili gündüz olduğu için, mecazdır.

64. **Allah, sizin için yeri bir ikametgâh, göğü de bir bina** tavan **kılan, sizi şekillendiren, şekillerinizi de güzel yapan ve sizi temiz şeylerden rızıklandırandır. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır. Alemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir!**

65. **O diridir. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyse dini yalnız ona has kılarak** şirkten arındırarak **ona ibadet** kulluk **edin. Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.**

66. **De ki: "Muhakkak ki, ben, bana apaçık deliller** tevhidin delilleri **gelince, sizin Allah'tan başka ibadet** kulluk **ettiklerinize ibadet etmekten men edildim ve alemlerin Rabbine teslim olmakla emrolundum."**

KELİME ANLAMI

59. اِنَّ السَّاعَةَ **Muhakkak kıyamet günü** *(Nedir?)* لَاٰتِيَةٌ **Elbette gelicidir** لَا رَيْبَ **Kuşku yoktur** شَكَّ Şüphe yoktur *(Nerede?)* فِيهَا **O kıyamet gününde** وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** *(Nedir?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Neye?)* بِهَا O kıyamet gününe.

60. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبُّكُمُ **Rabbiniz** *(Ne dedi?)* ادْعُونِي **Bana ibadet edin** اَسْتَجِبْ **İcabet edeyim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** أَيِ اعْبُدُونِي Yani, bana ibadet edin أُثِبْكُمْ Size sevap vereyim *(Bu mana ne ile anlaşılır?)* بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ Sonrasında bulunan cümlenin işaretiyle اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyorlar** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِي **Bana ibadet etmekten** سَيَدْخُلُونَ **Gireceklerdir** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin fethası وَضَمِّ الْخَاءِ Ve 'ha' harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَبِالْعَكْسِ Tam tersi şeklinde *(Nereye girecekler?)* جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne oldukları halde?)* دَاخِرِينَ **Aşağılanıcı oldukları halde** صَاغِرِينَ Horlanıcı oldukları halde.

61. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O zattır ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi yarattı?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Niçin yarattı?)* لِتَسْكُنُوا **Dinlenesiniz için** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Daha neyi yarattı?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Ne olduğu halde?)* مُبْصِرًا **Görücü** إِسْنَادُ الْاِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازِيٌّ Görmenin gündüze isnat edilmesi mecazidir *(Niçin?)* لِأَنَّهُ يُبْصِرُ فِيهِ Çünkü orada görülür اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Kimdir?)* لَذُو فَضْلٍ **Lütuf sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a فَلَا يُؤْمِنُونَ Ve iman etmezler.

62. ذٰلِكُمُ **İşte O** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin yaratıcısıdır** لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ **Nasıl çevrilirsiniz?** فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ Nasıl imandan döndürülüyorsunuz *(Ne ile?)* مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Kesin delil bulunmakla birlikte.

63. كَذٰلِكَ **İşte böyle** يُؤْفَكُ **Döndürülür** أَيْ مِثْلَ أَفْكِ هٰؤُلَاءِ Yani, bunların döndürülmesi gibi أُفِكَ Döndürülür *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَانُوا **Oldular** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** مُعْجِزَاتِهِ Mucizelerini *(Ne oldular?)* يَجْحَدُونَ **İnkâr ediyor oldular.**

64. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne yaptı?)* قَرَارًا **Yerleşim alanı** *(Daha neyi yaptı?)* وَالسَّمَاءَ **Ve semayı** *(Ne yaptı?)* بِنَاءً **Bina** سَقْفًا Çatı *(Daha?)* وَصَوَّرَكُمْ **Ve size suret verdi** *(Daha?)* فَاَحْسَنَ **Ve güzelleştirdi** *(Neyi?)* صُوَرَكُمْ **Suretlerinizi** *(Daha?)* وَرَزَقَكُمْ **Ve sizi rızıklandırdı** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerden** ذٰلِكُمُ **İşte O** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** رَبُّكُمْ **Sizin rabbinizdir** فَتَبَارَكَ **Yücedir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Öyle Allah ki,)* رَبُّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi.**

65. هُوَ **O** *(Nedir?)* الْحَيُّ **Diridir** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak O vardır** فَادْعُوهُ **Dua edin** *(Kime?)* هُ **O'na** اُعْبُدُوهُ Ona ibadet edin *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılıcı olduğunuz halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden has kılıcı olduğunuz halde?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime mahsustur?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi.**

66. قُلْ **De ki** اِنِّي **Muhakkak ki ben** نُهِيتُ **Nehy edildim** *(Neden?)* اَنْ اَعْبُدَ **Tapmaktan** *(Kime?)* الَّذِينَ **O şeylere ki** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَنِي **Ne zaman ki bana geldi** *(Ne geldi?)* الْبَيِّنَاتُ **Açık deliller** دَلَائِلُ التَّوْحِيدِ Tevhidine işaret eden deliller *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَاُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** *(Neyle?)* اَنْ اُسْلِمَ **Teslim olmamla** *(Kime?)* لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbine.**

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ﴾ دَمٍ غَلِيظٍ ﴿ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا﴾ بِمَعْنَى أَطْفَالًا ﴿ثُمَّ﴾ يُبْقِيكُمْ ﴿لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ﴾ تَكَامُلَ قُوَّتِكُمْ مِنَ الثَّلَاثِينَ سَنَةً إِلَى الْأَرْبَعِينَ ﴿ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا﴾ بِضَمِّ الشِّينِ وَكَسْرِهَا ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ﴾ اَىْ قَبْلِ الْأَشُدِّ وَالشَّيْخُوخَةِ فَعَلَ ذٰلِكَ بِكُمْ لِتَعِيشُوا ﴿وَلِتَبْلُغُوا اَجَلًا مُسَمًّى﴾ وَقْتًا مَحْدُودًا ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ دَلَائِلَ التَّوْحِيدِ فَتُؤْمِنُونَ ﴿هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَى اَمْرًا﴾ أَرَادَ إِيجَادَ شَيْءٍ ﴿فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾﴾ بِضَمِّ النُّونِ وَفَتْحِهَا بِتَقْدِيرِ أَنْ أَيْ يُوجَدُ عَقِبَ الْإِرَادَةِ الَّتِي هِيَ مَعْنَى الْقَوْلِ الْمَذْكُورِ ﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿اَنّٰى﴾ كَيْفَ ﴿يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَبِمَا اَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْبَعْثِ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾﴾ عُقُوبَةَ تَكْذِيبِهِمْ ﴿اِذِ الْاَغْلَالُ فِي اَعْنَاقِهِمْ﴾ إِذْ بِمَعْنَى إِذَا ﴿وَالسَّلَاسِلُ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْأَغْلَالِ فَتَكُونُ فِي الْأَعْنَاقِ أَوْ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ أَيْ فِي أَرْجُلِهِمْ أَوْ خَبَرُهُ ﴿يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾﴾ اَىْ يُجَرُّونَ بِهَا ﴿فِي الْحَمِيمِ﴾ أَيْ جَهَنَّمَ ﴿ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ يُوقَدُونَ ﴿ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ﴾ تَبْكِيتًا ﴿اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ مَعَهُ وَهِيَ الْأَصْنَامُ ﴿قَالُوا ضَلُّوا﴾ غَابُوا ﴿عَنَّا﴾ فَلَا نَرَاهُمْ ﴿بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا﴾ اَنْكَرُوا عِبَادَتَهُمْ إِيَّاهَا ثُمَّ اُحْضِرَتْ قَالَ تَعَالَى إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَيْ وَقُودُهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ هٰؤُلَاءِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿يُضِلُّ اللّٰهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ أَيْضًا ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ مِنَ الْإِشْرَاكِ وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾﴾ تَتَوَسَّعُونَ فِي الْفَرَحِ ﴿اُدْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِعَذَابِهِمْ ﴿حَقٌّ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ﴾ فِيهِ إِنِ الشَّرْطِيَّةُ مُدْغَمَةٌ وَمَا زَائِدَةٌ تُؤَكِّدُ مَعْنَى الشَّرْطِ أَوَّلَ الْفِعْلِ وَالنُّونُ تُؤَكِّدُ آخِرَهُ ﴿بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ جَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾﴾ فَنُعَذِّبُهُمْ أَشَدَّ الْعَذَابِ فَالْجَوَابُ الْمَذْكُورُ لِلْمَعْطُوفِ فَقَطْ.

TÜRKÇE ANLAMI

67. **Sizi topraktan,** babanız Âdem'i ondan yaratarak **sonra bir nutfe,** meni**den,** **sonra da bir kan pıhtısından** donuk bir kandan **yaratan odur. Sonra sizi bebek**ler **olarak çıkarır, sonra olgunluk çağına** otuz yaşından kırk yaşına

kadar kuvvetinizin kemaline **ulaşasınız diye** sizi yaşatır, **sonra da yaşlılar olasınız diye. Ve sizden kimileri bundan** olgunluk ve yaşlılıktan **önce vefat ettirilir.** Size, bunu, yaşayasınız **ve belirli olan ecele** sınırlı zamana **erişesiniz** diye yaptı. **Belki** tevhidin delillerini **düşünürsünüz** de, iman edersiniz.

68. **Dirilten ve öldüren odur. O bir şeye hükmedince,** bir şeyi yaratmak istedi mi, **ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir.**[1] 'Ol' sözünün anlamı olan iradenin hemen peşinden meydana gelir.

69. **Allah'ın ayetleri** Kuran **hakkında tartışanları görmez misin? Nasılda** imandan **döndürülüyorlar?**

70. **Kitabı** Kuran'ı **ve kendisiyle peygamberlerimizi gönderdiğimiz** tevhit ve dirilmeyi **yalanlayan kimseler,** Mekke kâfirleri, **yakında** yalanlamalarının azabını **bilecekler.**

71. **Boyunlarında demir halkalar ve zincirler**[2] **olduğu halde, sürüklenecek** onlarla çekilecek**ler.**

72. **...sıcak suda** cehennemde. **Sonra ateş içinde yakılacaklardır.**

73. **Sonra onlara** azarlamak için **denilecektir ki: "Nerede sizin o ortak koştuğunuz şeyler?"**

74. **Allah'tan başka!** Onunla birlikte (ortak koştuğunuz) putlar, (nerede?). **Diyecekler ki: "Bizden kayboldular.** Onları göremiyoruz. **Bilakis biz bundan önce bir şeye ibadet etmedik."** Putlara ibadetlerini inkâr ettiler. Sonra putlar huzura getirilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Siz ve Allah'ın dışında taptığınız şeyler cehennem odunu yakacağısınız" (Enbiya: 98)* **İşte Allah, kâfirleri böyle,** bu yalancıları saptırdığı gibi **saptırır.**

75. Ve yine onlara denilir ki: **Bu** azap, **yeryüzünde** ortak koşmak ve dirilmeyi inkâr etmek gibi **haksız yere seviniyor ve çok şımarıyor** sevinçte aşırı gidiyor **olmanızdan dolayıdır.**

76. **Ebedî kalıcılar olmak üzere cehennemin kapılarından giriniz. Büyüklük taslayanların ikametgâhı ne fena!**

77. **Artık sabret. Şüphesiz, Allah'ın** onlara azap **vaadi, haktır. Eğer onlara vaat ettiğimiz** azab**ın bir kısmını sana** hayatında **gösterirsek**[3] işte vaat ettiğimiz[4] odur **veya** onlara azap etmeden önce **senin ruhunu alırsak, nihayet bize döndürüleceklerdir,** o zaman onlara en şiddetli şekilde azap ederiz.[5]

---

[1] فَيَكُونُ fiili sonundaki nunun zammesi ve أَنْ takdir edilmesi durumunda fethasıyla okunur.

[2] السَّلَاسِلُ kelimesi الأَغْلَالُ kelimesi üzerine atıftır. Bu durumda zincirler de boyunda olur. Veya bu kelime mübteda olup haberi hazfedilmiştir. فِي أَرْجُلِهِمْ takdirindedir. Ya da haberi يُسْحَبُونَ fiilidir.

[3] فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ terkibinde 'ma' harfine idğam edilmiş 'in-i şartiye' vardır. Zait 'ma' harfi fiilin başında olduğu halde, şeddeli nun ise sonunda olduğu halde şart manasını tekitler.

[4] Bu şartın hazfedilmiş cevabıdır.

[5] Bu da sadece ikinci şartın cevabıdır.

KELİME ANLAMI

67. هُوَ **O** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** *(Ne ile?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Âdem'i yaratmakla *(Neden?)* مِنْهُ Ondan ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ **Sonra Nutfeden** مَنِيّ Meniden ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ **Sonra alakadan** دَمٍ غَلِيظٍ Donuk bir kandan ثُمَّ **Sonra** يُخْرِجُكُمْ **Sizi çıkardı** *(Ne olarak?)* طِفْلًا **Bebekler olarak** *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى أَطْفَالًا 'Etfâlen' manasındadır ثُمَّ يُبْقِيكُمْ **Sonra** sizi bıraktı *(Niçin?)* لِتَبْلُغُوا **Ulaşmanız için** أَشُدَّكُمْ **Kuvvet çağınıza** تَكَامُلَ قُوَّتِكُمْ Kuvvetinizin kemaline مِنَ الثَّلَاثِينَ سَنَةً Otuz seneden *(Nereye kadar?)* إِلَى الْأَرْبَعِينَ Kırk seneye kadar ثُمَّ **Sonra** لِتَكُونُوا **Olmanız için** *(Ne?)* شُيُوخًا **İhtiyarlar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الشِّينِ وَكَسْرِهَا Şın harfinin zammesi ve esresiyle وَمِنْكُمْ **Ve sizden vardır** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يُتَوَفَّى **Vefat ediyor** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Daha evvel** اَىْ قَبْلِ الْأَشُدِّ وَالشَّيْخُوخَةِ Yani, rüşt ve ihtiyarlık çağından önce فَعَلَ ذٰلِكَ بِكُمْ Bunu size yaptı *(Niçin?)* لِتَعِيشُوا Yaşamanız için *(Daha niçin böyle yaptı?)* وَلِتَبْلُغُوا **Ulaşmanız için** *(Neye?)* أَجَلًا **Bir ecele** *(Öyle ecel k?)* مُسَمًّى **Belirli** وَقْتًا مَحْدُودًا Sınırlı bir vakte *(Daha niçin böyle yaptı?)* وَلَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Düşünürsünüz** *(Neyi?)* دَلَائِلَ التَّوْحِيدِ Tevhidin delillerini فَتُؤْمِنُونَ Ve iman edersiniz.

68. هُوَ **O** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** يُحْيِي **Diriltiyor** *(Daha?)* وَيُمِيتُ **Ve öldürüyor** فَإِذَا قَضَى **Hükmedince** أَمْرًا **Bir şeye** أَرَادَ إِيجَادَ شَيْءٍ Bir şeyi meydana getirmek istediği zaman فَإِنَّمَا **Ancak** يَقُولُ **Der** *(Neye?)* لَهُ **Ona** *(Ne der?)* كُنْ **Ol** فَيَكُونُ **Oluverir** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ النُّونِ Nun harfinin zammesiyle *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَفَتْحِهَا Onun fethasıyla *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ أَنْ 'En' takdir etmekle أَيْ يُوجَدُ عَقِبَ الْإِرَادَةِ Yani, iradesinin peşinde meydana gelir الَّتِي Öyle irade ki هِيَ مَعْنَى الْقَوْلِ الْمَذْكُورِ O zikredilen sözün manasıdır.

69. اَلَمْ تَرَ **Bakmaz mısın?** *(Kime?)* إِلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** الْقُرْاٰنِ Kur'an hakkında اَنّٰى –كَيْفَ– يُصْرَفُونَ **Nasıl döndürülüyorlar** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

70. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِالْكِتَابِ **Kitab'ı** الْقُرْاٰنِ Kur'an'ı *(Daha?)* وَبِمَا **Ve o şeyleri ki** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Neyi?)* بِهِ **Onları** *(Kime?)* رُسُلَنَا **Peygamberlerimize** *(Onlar da nedendir?)* مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْبَعْثِ Tevhid ve dirilişten وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ Onlar da Mekke kâfirleridir فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **İleride bilecekler** *(Neyi?)* عُقُوبَةَ تَكْذِيبِهِمْ Yalanlamalarının cezalarını.

71. إِذِ **O zaman ki** الْأَغْلَالُ **Demir halkalar** *(Nerededir?)* فِي أَعْنَاقِهِمْ **Onların boyunlarındadır** إِذْ بِمَعْنَى إِذَا 'İz', 'iza' manasındadır *(Daha?)* وَالسَّلَاسِلُ **Ve zincirler** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلَى الْأَغْلَالِ 'Ağlal' üzerine atıftır فَتَكُونُ O zaman (zincirler) olur *(Nerede?)* فِي الْأَعْنَاقِ Boyunlarda أَوْ مُبْتَدَأٌ Veya mübtedadır خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ Haberi ise mahzuftur أَيْ فِي أَرْجُلِهِمْ Yani, 'Fi erculihim' (zincirler ayaklarındadır) أَوْ خَبَرُهُ Veya onun haberi şu cümledir: يُسْحَبُونَ **Sürüklenecekler** اَىْ يُجَرُّونَ بِهَا Yani, onunla çekilecekler *(Nereye sürüklenecekler?)*

72. فِي الْحَمِيمِ **Kaynar suya** أَيْ جَهَنَّمَ Yani, Cehennem'e ثُمَّ **Sonra** فِي النَّارِ **Ateşte** يُسْجَرُونَ **Yanacaklar** يُوقَدُونَ Tutuşturulacaklar.

73. ثُمَّ **Sonra** قِيلَ **Denilir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Niçin?)* تَبْكِيتًا Azarlamak için *(Ne denilir?)* أَيْنَ مَا **Nerededir o şeyler ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyor idiniz** *(O taptığınız şeyler ne olduğu halde?)*

74. مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** مَعَهُ Onunla birlikte olduğu halde وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar putlardır قَالُوا **Derler ki** ضَلُّوا **Uzaklaştılar** غَابُوا Kayboldular *(Kimden uzaklaştılar?)* عَنَّا **Bizden** فَلَا نَرَاهُمْ Onları göremiyoruz بَلْ **Hayır** لَمْ نَكُنْ **Biz olmamıştık** *(Ne olmamıştık?)* نَدْعُوا **İbadet ediyor olmamıştık** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Daha önce** *(Neye?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye** أَنْكَرُوا عِبَادَتَهُمْ إِيَّاهَا Onlara ibadet ettiklerini inkâr ettiler ثُمَّ احْضِرَتْ Sonra ibadet ettikleri şeyler getirildi قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz *(Daha?)* وَمَا Ve o şeyler ki تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ Allahtan başka *(Siz ve onlar nelersiniz?)* حَصَبُ جَهَنَّمَ Cehennem odunu أَيْ وَقُودُهَا Yani, Cehennem yakıtı كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ هٰؤُلَاءِ الْمُكَذِّبِينَ Yani, bu yalancıları saptırdığı gibi يُضِلُّ **Saptırır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ **Kâfirleri.**

75. وَيُقَالُ لَهُمْ أَيْضًا Yine onlara denilir ki ذٰلِكُمُ الْعَذَابُ **Bu** azap *(Ne sebebiyledir?)* بِمَا **O şey sebebiyledir ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَفْرَحُونَ **Şımarıyordunuz** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haklı olmayarak** *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْاِشْرَاكِ Şirk koşmaktan *(Daha?)* وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ Dirilişi inkâr etmekten *(Daha ne sebebiyledir?)* وَبِمَا **Ve o şey sebebiyledir ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَمْرَحُونَ **Böbürleniyordunuz** تَتَوَسَّعُونَ فِي الْفَرَحِ Şımarıklıkta aşırı gidiyordunuz.

76. اُدْخُلُوا **Girin** *(Neye?)* أَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennem kapılarına** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi olduğunuz halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فَبِئْسَ **Ne kötüdür!** *(Ne?)* مَثْوَى -مَأْوَى- الْمُتَكَبِّرِينَ **Böbürlenenlerin barınağı karargahı.**

77. **فَاصْبِرْ Sabret إِنَّ Muhakkak وَعْدَ اللّٰهِ Allah'ın vaadi** *(Neye dair?)* بِعَذَابِهِمْ Onlara azap etmeye dair olan vaadi *(Nedir?)* حَقٌّ **Gerçektir فَإِمَّا Ya نُرِيَنَّكَ Sana gösteririz** فِيهِ إِنِ الشَّرْطِيَّةُ Bu kelimede İn-i Şartiyye vardır *(O' in' ne olduğu halde?)* مُدْغَمَةٌ İdgam olunmuş وَمَا زَائِدَةٌ Ma zaidedir تُؤَكِّدُ مَعْنَى الشَّرْطِ Şart manasını (taliki) tekitler *(O 'mâ' ne olduğu halde?)* أَوَّلَ الْفِعْلِ Şart fiilinin başında olduğu halde ،وَالنُّونُ تُؤَكِّدُ 'Nun' da (şart fiilini) tekit eder *(O 'nun' ne olduğu halde?)* آخِرَهُ Fiilin sonunda olduğu halde *(Neyi gösteririz?)* **بَعْضَ الَّذِي O şeylerin bazısını ki نَعِدُهُمْ Onlara vaat ettik** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nerede gösteririz?)* فِي حَيَاتِكَ Sen hayattayken جَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ Şartın cevabı mahzuftur أَيْ فَذَاكَ Yani, vaat ettiğimiz işte budur demektir **أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ Veya seni vefat ettiririz** *(Ne zaman?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan önce **فَإِلَيْنَا Bize يُرْجَعُونَ Döndürülecekler** فَنُعَذِّبُهُمْ Biz de onları azaba uğratacağız *(Nasıl?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ Azabın en şiddetlisiyle فَالْجَوَابُ الْمَذْكُورُ لِلْمَعْطُوفِ فَقَطْ Zikredilen cevap sadece matuf içindir.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ﴾ رُوِيَ أَنَّهُ تَعَالَى بَعَثَ ثَمَانِيَةَ آلَافِ نَبِيٍّ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَرْبَعَةَ آلَافٍ مِنْ سَائِرِ النَّاسِ ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ﴾ بِنُزُولِ الْعَذَابِ عَلَى الْكُفَّارِ ﴿قُضِيَ﴾ بَيْنَ الرُّسُلِ وَمُكَذِّبِيهِمْ ﴿بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ (٧٨)﴾ أَيْ ظَهَرَ الْقَضَاءُ وَالْخُسْرَانُ لِلنَّاسِ وَهُمْ خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذَلِكَ ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ﴾ قِيلَ الْإِبِلُ خَاصَّةً هُنَا وَالظَّاهِرُ وَ الْبَقَرُ وَالْغَنَمُ ﴿لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (٧٩)﴾ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ مِنَ الدَّرِّ وَالنَّسْلِ وَالْوَبَرِ وَالصُّوفِ ﴿وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ﴾ هِيَ حَمْلُ الْأَثْقَالِ إِلَى الْبِلَادِ ﴿وَعَلَيْهَا﴾ فِي الْبَرِّ ﴿وَعَلَى الْفُلْكِ﴾ السُّفُنِ فِي الْبَحْرِ ﴿تُحْمَلُونَ (٨٠)﴾ ﴿وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ﴾ الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ ﴿تُنْكِرُونَ (٨١)﴾ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ وَتَذْكِيرُ أَيٍّ أَشْهَرُ مِنْ تَأْنِيثِهِ ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ﴾ مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ ﴿فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (٨٢)﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَرِحُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿بِمَا عِنْدَهُمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ ﴿مِنَ الْعِلْمِ﴾ فَرَحَ اسْتِهْزَاءٍ وَضِحْكٍ مُنْكِرِينَ لَهُ ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (٨٣)﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا﴾ شِدَّةَ عَذَابِنَا ﴿قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ (٨٤)﴾ ﴿فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّةَ اللَّهِ﴾ نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ مِنْ لَفْظِهِ ﴿الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ﴾ فِي الْأُمَمِ أَنْ لَا يَنْفَعَهُمُ الْإِيمَانُ وَقْتَ نُزُولِ الْعَذَابِ ﴿وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ (٨٥)﴾ تَبَيَّنَ خُسْرَانُهُمْ لِكُلِّ أَحَدٍ وَهُمْ خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذَلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

78. **Andolsun ki, senden evvel de peygamberler gönderdik. Onlardan sana kıssalarını anlattığımız vardır ve yine onlardan sana kıssalarını anlatmadığımız da vardır.** Allah Teâlâ'nın, dört bini İsrail oğullarından, dört bini de diğer insanlardan olmak üzere sekiz bin peygamber gönderdi rivayet edilmiştir. **Hiçbir peygamber Allah'ın izni olmadan bir mucize getirmez.** Çünkü onlar da kuldur. **Allah'ın** kâfirlerin üzerine azabın inmesi **emri gelince,** peygamberlerle onları yalanlayanlar arasında **hak ile hükmedilir ve işte orada boş şeyle gelenler hüsrana uğrarlar.** İnsanlar için hüküm ve hüsran zahir olur. Yoksa onlar bundan öncede her zaman; (Allah'ın ilmi ezelisinde) hüsran içindeydiler.

79. **Allah, onlara binesiniz ve onlardan yiyesiniz diye hayvanları sizin için yaratandır.** Burada, hayvanlardan kastedilenin (hem binildiği hem de yenildiği için) özellikle deve olduğu söylenmiştir. Zahir olan ise, inek ve koyunların da kastedilmesidir.

80. **Onlarda sizin için** süt, üreme, post ve yün gibi **daha nice faydalar vardır; gönüllerinizdeki arzulara,** yükleri diğer şehirlere taşıma isteğine **onlar üzerinde ulaşırsınız.** Karada **onlar üzerinde,** denizde **gemiler üzerinde taşınırsınız.**

81. **Ve size ayetlerini gösterir. Artık Allah'ın** birliğine delalet eden **hangi ayetlerini inkâr edersiniz?**[1]

82. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Onlar, bunlardan daha çok, daha güçlü ve yeryüzünde daha sağlam eserler** köşkler ve su havzaları **bırakmış idiler. Fakat kazandıkları onlara bir fayda vermedi.**

83. **Onlara peygamberleri apaçık deliller** mucizeler **ile gelince,** kâfirler **o** peygamber**lerin yanlarındaki bilgi ile** alay ederek **rahatladılar** ve inkâr ederek güldüler. **Ve alay ettikleri** azap **onları kuşatıverdi.** Başlarına geldi.

84. **Bizim şiddetimizi** şiddetli azabımızı **gördüklerinde : "Bir olan Allah'a, iman ettik ve ortak koştuğumuz şeyleri inkâr ettik" dediler.**

85. **Ama bizim azabımızı görünce iman etmeleri, onlara fayda verir olmadı. (Bu);** azap inince iman etmenin fayda vermemesi **Allah'ın kulları** ümmetler **hakkında geçmiş olan hükmüdür.**[2] **Ve kâfirler orada hüsrana uğramışlardır.** Hüsranlarının farkına varmışlardır. Yoksa onlar bundan öncede her zaman (Allah'ın ilmi ezelisinde) hüsran içindeydiler.

KELİME ANLAMI

78. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle اَرْسَلْنَا Gönderdik** *(Kimleri?)* **رُسُلًا Peygamberleri** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden önce مِنْهُمْ Onlardan vardır** *(Kim?)* **مَنْ Öyleleri ki قَصَصْنَا Sana anlattık** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana وَمِنْهُمْ Ve onlardan vardır** *(Kim?)* **مَنْ Öyleleri ki لَمْ نَقْصُصْ Anlatmadık** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana** رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki أَنَّهُ تَعَالٰى Muhakkak Allah teala *(Nedir?)* بَعَثَ Göndermiştir *(Kimi?)* ثَمَانِيَةَ آلَافِ نَبِيٍّ Sekiz bin peygamberi أَرْبَعَةُ آلَافٍ Dört bini *(Kimlerdendir?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından وَأَرْبَعَةُ آلَافٍ Dört bini de *(Kimlerdendir?)* مِنْ سَائِرِ النَّاسِ Diğer insanlardandır **وَمَا كَانَ Ve olmadı** *(Kim için?)* **لِرَسُولٍ Hiçbir peygamber için** *(Öyle peygamber ki,)* مِنْهُمْ Onlardan olan

---

[1] أَيَّ آيَاتِ اللّٰهِ terkibindeki soru azarlamak içindir. أَيَّ kelimesinin müzekker olması müennes olmasından daha meşhurdur.

[2] سُنَّةَ اللّٰهِ kelimesi mastar olmak üzere kendi lafzından bir fiilin takdiriyle nasb olmuştur.

(Ne olmadı?) أَنْ يَأْتِيَ **Getirmesi** *(Neyi?)* بِآيَةٍ **Bir ayeti** إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ **Ancak Allah'ın izniyle** لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ Çünkü onlar terbiye edilmiş kullardır فَإِذَا جَاءَ **Geldiği zaman** *(Ne?)* أَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** *(Ne ile?)* بِنُزُولِ الْعَذَابِ عَلَى الْكُفَّارِ Kâfirlere azabın indirilmesiyle قُضِيَ **Hükmolunur** *(Nerede?)* بَيْنَ الرُّسُلِ وَمُكَذِّبِيهِمْ Peygamberler ile onları yalanlayanlar arasında *(Ne ile hükmolunur?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَخَسِرَ **Ve hüsrana uğrar** *(Nerede?)* هُنَالِكَ **Orada** *(Kim?)* الْمُبْطِلُونَ **Batılı seçenler** أَيْ ظَهَرَ الْقَضَاءُ وَالْخُسْرَانُ Yani, hüküm ve hüsranlık ortaya çıkar *(Kim için?)* لِلنَّاسِ İnsanlar için وَهُمْ Yoksa onlar *(Neydiler?)* خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce her vakitte de hüsrandaydılar.

79. اَللهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kişidir ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* الْأَنْعَامَ **Hayvanları** قِيلَ Denilmiştir ki الْإِبِلَ خَاصَّةً هُنَا Burada (kastedilen) sadece develerdir وَالظَّاهِرُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ Zahir olan inek ve koyunların da (deve ile birlikte) kastedilmesidir *(Niçin yarattı?)* لِتَرْكَبُوا **Binesiniz diye** *(Neye?)* مِنْهَا **Onlardan bir kısmına** *(Daha?)* وَمِنْهَا **Ve onlardan bir kısmını da** تَأْكُلُونَ **Yiyesiniz için.**

80. وَلَكُمْ **Sizin için vardır** فِيهَا **Onlarda** *(Ne vardır?)* مَنَافِعُ **Faydalar** *(Neden?)* مِنَ الدَّرِّ Sütten *(Daha?)* وَالنَّسْلِ Üremeden *(Daha?)* وَالْوَبَرِ Posttan *(Daha?)* وَالصُّوفِ Yünden وَلِتَبْلُغُوا **Ulaşmanız için** *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا **Onun üzerinde** *(Neye?)* حَاجَةً **Bir ihtiyaca** *(Öyle ihtiyaç ki,)* فِي صُدُورِكُمْ **Kalplerinizde olan** هِيَ حَمْلُ الْأَثْقَالِ إِلَى الْبِلَادِ O ihtiyaç da yükleri şehirlere taşımaktır وَعَلَيْهَا **Ve onun üzerinde** فِي الْبَرِّ Karada *(Daha?)* وَعَلَى الْفُلْكِ **Ve gemiler üstünde** السُّفُنِ فِي الْبَحْرِ Denizde gemiler üzerinde تُحْمَلُونَ **Taşınırsınız.**

81. وَيُرِيكُمْ **Size gösteriyor** *(Neyi?)* آيَاتِهِ **Ayetlerini** فَأَيَّ آيَاتِ اللهِ **Allah'ın hangi ayetlerini** *(Öyle ayetler ki,)* الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ O'nun tekliğine delalet eden تُنْكِرُونَ **İnkâr ediyorsunuz** *(Bu kelime nedir?)* اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama sorusudur وَتَذْكِيرُ أَيِّ 'Eyyü' kelimesinin müzekker olması *(Nedir?)* أَشْهَرُ مِنْ تَأْنِيثِهِ Müennes olmasından daha meşhurdur.

82. أَفَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimseleri akıbeti ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* أَكْثَرَ **Daha çok** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Daha ne idiler?)* وَأَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Ne bakımından?)* قُوَّةً **Kuvvet bakımından** *(Daha ne bakımından?)* وَآثَارًا **Ve eserler bakımından** *(Neredeki eserleri?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündeki** *(Öyle eserler ki,)* مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ Su sarnıçları ve köşklerden ibaret olan فَمَا أَغْنَى **İhtiyaçsız bırakmadı** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyor idiler.**

83. **فَلَمَّا Ne zaman ki** **جَاءَتْهُمْ Onlara getirdi** *(Kim?)* **رُسُلُهُمْ Peygamberleri** *(Neyi getirdi?)* **بِالْبَيِّنَاتِ Beyyineleri** الْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeleri **فَرِحُوا Şımardılar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfirler *(Ne ile?)* **بِمَا O şeyle ki** **عِنْدَهُمْ Onların yanındadır** أَيِ الرُّسُلِ Yani, peygamberlerin *(O şey neden olduğu halde?)* **مِنَ الْعِلْمِ İlimden** فَرَحَ اسْتِهْزَاءٍ Alay geçme şımarmasıyla وَضِحْكٍ Ve gülme şımarmasıyla *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ لَهُ Onu inkar edici oldukları halde **وَحَاقَ Ve kuşattı** نَزَلَ İndi *(Kime?)* **بِهِمْ Onlara** *(Ne?)* **مَا O şey ki** **كَانُوا İdiler** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** *(Ne idiler?)* **يَسْتَهْزِئُونَ Alaya alıyor idiler** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap indi.

84. **فَلَمَّا Ne zaman ki** **رَأَوْا Gördüler** *(Neyi?)* **بَأْسَنَا Azabımızı** شِدَّةَ عَذَابِنَا Yani, azabımızın şiddetini **قَالُوا Dediler ki** **آمَنَّا İman ettik** *(Kime?)* **بِاللهِ Allah'a** *(Ne olduğu halde?)* **وَحْدَهُ Tek olduğu halde** *(Daha?)* **وَكَفَرْنَا Ve inkâr ettik** *(Neyi?)* **بِمَا O şeyleri ki** **كُنَّا Biz idik** *(Neyi?)* **بِهِ O şeyleri** *(Ne idik?)* **مُشْرِكِينَ Ortak koşanlar idik.**

85. **فَلَمْ يَكُ Olmadı** *(Ne olmadı?)* **يَنْفَعُهُمْ Fayda verir olmadı** *(Ne?)* **إِيمَانُهُمْ Onların imanı** *(Ne zaman?)* **لَمَّا رَأَوْا Gördükleri zaman** *(Neyi?)* **بَأْسَنَا Azabımızı** *(Ne olmakla?)* **سُنَّةَ اللهِ Allah'ın âdeti olmakla** نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ Bu kelimenin nasb olması meful-u mutlak üzerinedir *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından mukadder bir fiille **الَّتِي Allah'ın öyle âdeti ki** **قَدْ خَلَتْ Geçe geldi** *(Kimler hakkında?)* **فِي عِبَادِهِ Kulları hakkında** فِي الْأُمَمِ Ümmetleri hakkında *(O sünneti nedir?)* أَنْ لَا يَنْفَعَهُمُ الْإِيمَانُ Onlara iman fayda vermemesidir *(Ne zaman?)* وَقْتَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiği vakit **وَخَسِرَ Ve hüsrana uğrar** *(Nerede?)* **هُنَالِكَ Orada** *(Kim?)* **الْكَافِرُونَ Kâfirler** تَبَيَّنَ خُسْرَانُهُمْ Onların hüsranı ortaya çıkar *(Kime?)* لِكُلِّ أَحَدٍ Herkese *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ خَاسِرُونَ Yoksa onlar hüsrandaydılar *(Nerede?)* فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce her vakitte.

٤١

سُورَةُ فُصِّلَتْ

مَكِّيَّةٌ ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Fussilet Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Elli üç ayettir.

سُورَةُ فُصِّلَتْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿كِتَابٌ﴾ خَبَرُهُ ﴿فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ﴾ بُيِّنَتْ بِالْأَحْكَامِ وَالْقِصَصِ وَالْمَوَاعِظِ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ حَالٌ مِنْ كِتَابٌ بِصِفَتِهِ ﴿لِقَوْمٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِفُصِّلَتْ ﴿يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾﴾ يَفْهَمُونَ ذٰلِكَ وَهُمُ الْعَرَبُ ﴿بَشِيرًا﴾ صِفَةُ قُرْآنًا ﴿وَنَذِيرًا فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾﴾ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَقَالُوا﴾ لِلنَّبِيِّ ﴿قُلُوبُنَا فِي اَكِنَّةٍ﴾ أَغْطِيَةٍ ﴿مِمَّا تَدْعُونَا اِلَيْهِ وَفِي اٰذَانِنَا وَقْرٌ﴾ ثِقْلٌ ﴿وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ﴾ خِلَافٌ فِي الدِّينِ ﴿فَاعْمَلْ﴾ عَلٰى دِينِكَ ﴿اِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾﴾ عَلٰى دِينِنَا ﴿قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَيَّ اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا اِلَيْهِ﴾ بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ ﴿لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ ﴿٧﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾﴾ مَقْطُوعٍ ﴿قُلْ اَئِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُولٰى ﴿لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْاَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ﴾ الْأَحَدِ وَالِاثْنَيْنِ ﴿وَتَجْعَلُونَ لَهُ اَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿ذٰلِكَ رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾﴾ جَمْعُ عَالَمٍ وَهُوَ مَا سِوَى اللهِ وَجُمِعَ لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ ﴿وَجَعَلَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ وَلَا يَجُوزُ عَطْفُهُ عَلٰى صِلَةِ الَّذِي لِلْفَاصِلِ الْأَجْنَبِيِّ ﴿فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا﴾ بِكَثْرَةِ الْمِيَاهِ وَالزُّرُوعِ وَالضُّرُوعِ ﴿وَقَدَّرَ﴾

قَسَّمَ ﴿فِيهَا اَقْوَاتَهَا﴾ لِلنَّاسِ وَالْبَهَائِمِ ﴿فِي﴾ تَمَامِ ﴿اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ﴾ أَيِ الْجَعْلُ وَمَا ذُكِرَ مَعَهُ فِي يَوْمِ الثُّلَاثَاءِ وَالْأَرْبِعَاءِ ﴿سَوَآءً﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ أَيِ اسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ اسْتِوَاءً لَا تَزِيدُ وَلَا تَنْقُصُ ﴿لِلسَّآئِلِينَ ﴿١٠﴾﴾ عَنْ خَلْقِ الْأَرْضِ بِمَا فِيهَا ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى﴾ قَصَدَ ﴿اِلَى السَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٌ﴾ بُخَارٌ مُرْتَفِعٌ ﴿فَقَالَ لَهَا وَلِلْاَرْضِ ائْتِيَا﴾ إِلٰى مُرَادِي مِنْكُمَا ﴿طَوْعًا اَوْ كَرْهًا﴾ فِي مَوْضِعِ الْحَالِ أَيْ طَائِعَتَيْنِ أَوْ مُكْرَهَتَيْنِ ﴿قَالَتَآ اَتَيْنَا﴾ بِمَنْ فِينَا ﴿طَآئِعِينَ ﴿١١﴾﴾ فِيهِ تَغْلِيبُ الْمُذَكَّرِ الْعَاقِلِ أَوْ نُزِّلَتَا لِخِطَابِهِمَا مَنْزِلَتَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

41- Fussilet Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Elli üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. **Rahman ve Rahim tarafından indirilen,**[1]
3. **Bir kitaptır**[2] **ki, ayetleri, Arapça bir Kuran**[3] **olarak bilen** anlayan **bir toplum** Araplar **için**[4] **açıklanmıştır.** Hüküm, kıssa ve öğütleri beyan edilmiştir.
4. **Müjdeleyici**[5] **ve korkutucu olarak (indirilmiştir). Fakat onların çoğu yüz çevirdiler. Artık onlar** kabul etmek için **dinlemezler.**
5. **Ve** peygambere **dediler ki: "Bizi davet ettiğin şeye karşı, kalplerimiz örtüler** kılıflar **içindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık ve seninle bizim aramızda bir perde** dinde ayrılık **vardır. Artık sen** kendi dinine göre **amel et. Çünkü biz** kendi dinimize göre **amel etmekteyiz."**
6. **De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana, ilahınızın tek ilah olduğu, vahyediliyor. Artık** iman ve itaat ile **ona yönelin ve ondan mağfiret dileyin. Müşriklerin**[6] **vay haline!"**
7. **"Onlar ki, zekat vermezler ve onlar, ahireti onlar**[7] **inkar ederler."**
8. **Şüphesiz, iman edip salih amel işleyen kimseler için tükenmeyen** kesintisiz **bir mükâfat vardır.**

---

[1] تَنْزِيلٌ kelimesi mübtedadır.
[2] كِتَابٌ kelimesi mübtedanın haberidir.
[3] قُرْآنًا kelimesi sıfatı عَرَبِيًّا ile birlikte كِتَابٌ kelimesinden haldir.
[4] لِقَوْمٍ terkibindeki lam harf-i ceri فُصِّلَتْ fiiline müteallıktır.
[5] بَشِيرًا kelimesi قُرْآنًا kelimesinin sıfatıdır.
[6] وَيْلٌ kelimesi azap ifade eden bir kelimedir.
[7] هُمْ ikinci hum zamiri tekittir.

9. **De ki: "Gerçekten siz**[1]**, yeri iki günde** Pazar ve Pazartesi **yaratanı inkâr edip onun için denkler** ortaklar **mı ediniyorsunuz? O, alemlerin**[2] **Rabbi** sahibi**dir."**

10. **Yeryüzünün üstünde ağır baskılar** sabit dağlar **yarattı,**[3] **orada** bol su, ekinler ve memeli hayvanlarla **bereketler vücuda getirdi ve orada** insanlarla hayvanlar için **rızıklarını takdir buyurdu,** taksim etti. İşte bu anlatılanlar, yeryüzü ve içindekilerin yaradılışını **soranlar için** ne eksik ne de fazla **tam**[4] **dört gün**ün tamamı olan Çarşamba ve Perşembe günlerin**dedir.**

11. **Sonra göğe, o bir duman** yükselen bir buhar **halinde iken istiva etti,** yöneldi. **Sonra ona ve yere buyurdu ki: "İsteyerek veya istemeyerek**[5] ikinizden istediğime **gelin." Onlar da,** "İçimizde bulunanlarla birlikte **isteyiciler**[6] **olarak geldik" dediler.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ فُصِّلَتْ -﴿٤١﴾

41- Fussilet Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَلاَثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli üç ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Ha, Mim** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

2. تَنْزِيلٌ **İndirilmiş olan** *(Kim tarafından?)* مِنَ الرَّحْمٰنِ **Rahman** الرَّحِيمِ **Ve rahim olan tarafından** مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Nedir?)*

3. كِتَابٌ **Bir kitaptır** خَبَرُهُ Bu da 'Tenzilün'un haberidir *(Öyle kitap ki,)* فُصِّلَتْ **Açıklanmıştır** *(Ne?)* اٰيَاتُهُ **Ayetleri** بُيِّنَتْ Beyan edilmiştir *(Ne?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümleri وَالْقِصَصِ Kıssalar ve öğütlerle وَالْمَوَاعِظِ *(Tafsil edilen bu kitap ne olduğu halde?)* قُرْاٰنًا **Bir Kuran**

---

[1] أَئِنَّكُمْ terkibi, ikinci hemzenin ispatı, teshili ve her iki durumda iki hemzenin arasına bir elif konarak okunur.

[2] الْعَالَمِينَ kelimesi عَالَمٌ kelimesinin çoğuludur. Alem ise, Allah'ın dışındaki her şeydir. Amellerin birçok çeşidi bulunduğundan akıl sahipleri tağlip edilerek ya ve nun ile çoğul yapılmıştır.

[3] وَجَعَلَ fiili istinaf (başlangıç) cümlesidir. الَّذِي kelimesinin sılasına atfedilmesi caiz değildir. Zira araya yabancı bir cümle (وَتَجْعَلُونَهُ) girmiştir.

[4] سَوَاءً kelimesi mastar olmak üzere mensuptur. Takdiri اِسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ اسْتِوَاءً şeklindedir.

[5] طَوْعًا وَكَرْهًا kelimeleri طَائِعَتَيْنِ وَمُكْرَهَتَيْنِ şeklinde haldir.

[6] طَائِعِينَ kelimesinde akıllı müzekkere tağlip vardır. Veya yer ve göğe hitap edildiği için bu konuma indirilmişlerdir.

olduğu halde *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** حَالٌ مِنْ كِتَابٌ بِصِفَتِهِ Sıfatı ile birlikte 'kitabun' kelimesinden haldir *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir topluluk için** مُتَعَلِّقٌ بِفُصِّلَتْ (Lam harfi ceri) 'Fussilet'e teallük eder *(Öyle kavim ki,)* يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** يَفْهَمُونَ ذٰلِكَ Bunu anlıyorlar وَهُمُ الْعَرَبُ Onlar Araplardır *(Öyle Kuran ki,)*

4. بَشِيرًا **Müjdeleyici** صِفَةُ قُرْاٰنًا Kuran'ın sıfatıdır *(Daha öyle Kuran ki,)* وَنَذِيرًا **Uyarıcıdır** فَاَعْرَضَ **Fakat yüz çevirmiştir** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَسْمَعُونَ **Dinlemezler** سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul kulağı ile.

5. وَقَالُوا **Dediler ki**: *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e قُلُوبُنَا **Kalplerimiz** *(Nedir?)* فِي اَكِنَّةٍ **Örtüler içindedir** أَغْطِيَةٍ Sütreler *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تَدْعُونَا **Bizi davet ediyorsun** *(Neye?)* اِلَيْهِ **Ona** وَفِي اٰذَانِنَا **Ve bizim kulaklarımızda da vardır** *(Ne?)* وَقْرٌ **Bir sağırlık** ثِقْلٌ Ağırlık وَمِنْ بَيْنِنَا **Bizim aramızdan vardır** *(Kim ile bizim aramızdan?)* وَبَيْنِكَ **Seninle** *(Ne?)* حِجَابٌ **Bir perde** خِلَافٌ فِي الدِّينِ Din konusunda bir ayrılık فَاعْمَلْ **Artık sen amel et** *(Ne üzerine?)* عَلٰى دِينِكَ Kendi dinin üzerine اِنَّنَا **Şüphesiz bizde** عَامِلُونَ **Amel edenleriz** *(Ne üzerine?)* عَلٰى دِينِنَا Kendi dinimiz üzerine.

6. قُلْ **Söyle** اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ **Şüphe yok ben ancak bir insanım** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** يُوحٰى **vahyediliyor** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** *(Nedir?)* اِلٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** فَاسْتَقِيمُوا **Şu halde doğrulun** *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaat la وَاسْتَغْفِرُوهُ **Ondan mağfiret isteyin** وَوَيْلٌ **Vay haline** كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap kelimesidir *(Kime?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşriklere**.

7. اَلَّذِينَ **O müşrikler ki** لَا يُؤْتُونَ **vermezler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَهُمْ **Ve onlar** بِالْاٰخِرَةِ **Ahreti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ Tekittir *(Nedir?)* كَافِرُونَ **İnkar edenlerdir.**

8. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** لَهُمْ **Onlar için vardır** اَجْرٌ **Mükafat vardır** *(Öyle mükafat ki,)* غَيْرُ مَمْنُونٍ **Asla başa kalkılmayan** مَقْطُوعٍ Kesilmeyen.

9. قُلْ **De ki:** اَئِنَّكُمْ **Hakikaten siz mi** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِهَا Teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهَا Arasına elif girdirmekle *(Nerede?)* بِوَجْهَيْهَا Her iki vecihte وَبَيْنَ الْاُولٰى Birinci hemze ile arasına لَتَكْفُرُونَ **İnkar ediyorsunuz** *(Kimi?)* بِالَّذِي **O zatı ki** خَلَقَ **yarattı** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي يَوْمَيْنِ **İki günde** *(İki günden kasıt)* الْأَحَدِ وَالْاِثْنَيْنِ Pazar ve pazartesi

وَتَجْعَلُونَ **Ve kılıyorsunuz** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar ذٰلِكَ **İşte o** رَبُّ الْعَالَمِينَ مَالِكُ **Alemlerin** Maliki **Rabbidir** جَمْعُ عَالَمٍ 'Alem"in cemisidir وَهُوَ مَا سِوَى اللهِ Alem:Allah'ın dışında ki her şeydir وَجُمِعَ Cemilendi *(Niçin?)* لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ Onun nevileri farklı olduğu için *(Ne ile cemilendi?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya veya nun ile *(Daha niçin?)* تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ Akılları galip kılmak için.

10. وَجَعَلَ **Yarattı** مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir وَلَا يَجُوزُ عَطْفُهُ Atfedilmesi caiz değildir *(Ne üzerine?)* عَلٰى صِلَةِ الَّذِي 'Ellezi'nin sılası üzerine *(Niçin?)* لِلْفَاصِلِ الْأَجْنَبِيِّ Yabancı bir fasıla girdiği için *(Nerede yarattı?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağlar ki,)* ثَوَابِتَ Sabitleşmişler *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهَا **Yerin üstünden** وَبَارَكَ **Ve bereket meydana getirdi** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** بِكَثْرَةِ الْمِيَاهِ Bol sular ile *(Daha)* وَالزُّرُوعِ Ekinler ile *(Daha)* وَالضُّرُوعِ Memeli hayvanlar ile وَقَدَّرَ **Taktir etti** قَسَّمَ Taksim etti *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neyi?)* اَقْوَاتَهَا **Gıdalarını** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ وَالْبَهَائِمِ İnsanlar ve hayvanlar için *(Ne zamanda?)* فِي تَمَامِ اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ Tam **dört günde** أَيِ الْجَعْلُ Yani, dağları yaratmak وَمَا ذُكِرَ مَعَهُ Ve onunla beraber zikredilenler *(Ne zaman oluşmuştur?)* فِي يَوْمِ الثُّلَاثَاءِ وَالْأَرْبِعَاءِ Salı ve çarşamba günü *(Nasıl?)* سَوَاءً **Eşit olarak** مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar (Mefulü mutlak) olarak nasb olmuştur أَيِ اسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ Yani, dört gün eşit oldu اسْتِوَاءً Öyle eşit ki لَا تَزِيدُ وَلَا تَنْقُصُ Ne fazla ne eksik *(Kim için?)* لِلسَّائِلِينَ **Soranlar için** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِ الْأَرْضِ Yerin yaratılmasından بِمَا فِيهَا Ve içindekilerin yaratılışından.

11. ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra İstiva etti** قَصَدَ Yöneldi اِلَى السَّمَاءِ **Göğe** وَهِيَ **Halbuki o gök** *(Nedir?)* دُخَانٌ **Bir dumandır** بُخَارٌ Buhardır *(Öyle buhar ki,)* مُرْتَفِعٌ Yükselen فَقَالَ **Ardından buyurdu** *(Neye?)* لَهَا **Göğe** وَلِلْاَرْضِ **Ve yere** ائْتِيَا **İkiniz gelin** *(Neye?)* إِلٰى مُرَادِي İste-ğime *(Kimden olan isteğim?)* مِنْكُمَا Siz ikinizden *(Ne olduğunuz halde gelin?)* طَوْعًا **İsteyerek** أَوْ كَرْهًا **Ya da istemeyerek** *(Bu kelimeler ne yerindedirler?)* فِي مَوْضِعِ الْحَالِ Hal mevzisindedirler أَيْ طَائِعَتَيْنِ Yani, itaat edici olduğunuz halde أَوْ مُكْرَهَتَيْنِ Veya istemez olduğunuz halde قَالَتَا **Yer ve gök dediler ki** اَتَيْنَا **Biz geldik** *(Ne birlikte?)* بِمَنْ فِينَا İçimizde olanlarla birlikte *(Ne olduğumuz halde?)* طَائِعِينَ **İtaat edici olduğumuz halde** فِيهِ تَغْلِيبُ الْمُذَكَّرِ الْعَاقِلِ Burada âkil olan müzekkeri galip kılmak vardır أَوْ نُزِّلَتَا Ya da yer ve gök indirildiler *(Niçin?)* لِخِطَابِهِمَا O ikisi muhatap tutulduğu için *(Nereye?)* مَنْزِلَتَهُ Akıllı konumuna.

﴿فَقَضٰيهُنَّ﴾ الضَّمِيرُ يَرْجِعُ إِلَى السَّمَاءِ لِأَنَّهَا فِي مَعْنَى الْجَمْعِ الْآيِلَةِ إِلَيْهِ أَيْ صَيَّرَهَا ﴿سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ﴾ الْخَمِيسِ وَالْجُمُعَةِ فَرَغَ مِنْهَا فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْهُ وَفِيهَا خَلَقَ آدَمَ وَلِذٰلِكَ لَمْ يَقُلْ هُنَا سَوَاءً وَوَافَقَ مَا هُنَا آيَاتِ خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ﴿وَاَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَاۤءٍ اَمْرَهَا﴾ الَّذِي أُمِرَ بِهِ مَنْ فِيهَا مِنَ الطَّاعَةِ وَالْعِبَادَةِ ﴿وَزَيَّنَّا السَّمَاۤءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ﴾ بِنُجُومٍ ﴿وَحِفْظًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ حَفِظْنَاهَا مِنِ اسْتِرَاقِ الشَّيَاطِينِ السَّمْعَ بِالشُّهُبِ ﴿ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿فَاِنْ اَعْرَضُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ عَنِ الْإِيمَانِ بَعْدَ هٰذَا الْبَيَانِ ﴿فَقُلْ اَنْذَرْتُكُمْ﴾ خَوَّفْتُكُمْ ﴿صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾﴾ عَذَابًا يُهْلِكُكُمْ مِثْلَ الَّذِي أَهْلَكَهُمْ ﴿اِذْ جَاۤءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ﴾ مُقْبِلِينَ عَلَيْهِمْ وَمُدْبِرِينَ عَنْهُمْ فَكَفَرُوا كَمَا سَيَأْتِي وَالْإِهْلَاكُ فِي زَمَنِهِ فَقَطْ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوا اِلَّا اللّٰهَ قَالُوا لَوْ شَاۤءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ﴾ عَلَيْنَا ﴿مَلٰۤئِكَةً فَاِنَّا بِمَاۤ اُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ عَلٰى زَعْمِكُمْ ﴿كَافِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا﴾ لَمَّا خُوِّفُوا بِالْعَذَابِ ﴿مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً﴾ أَيْ لَا أَحَدَ كَانَ وَاحِدُهُمْ يَقْلَعُ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ مِنَ الْجَبَلِ يَجْعَلُهَا حَيْثُ يَشَاءُ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿اَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا﴾ بَارِدَةً شَدِيدَةَ الصَّوْتِ بِلَا مَطَرٍ ﴿فِي اَيَّامٍ نَحِسَاتٍ﴾ بِكَسْرِ الْحَاءِ وَسُكُونِهَا مَشْئُومَاتٍ عَلَيْهِمْ ﴿لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ﴾ الذُّلِّ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى﴾ أَشَدُّ ﴿وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾﴾ بِمَنْعِهِ عَنْهُمْ ﴿وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ﴾ بَيَّنَّا لَهُمْ طَرِيقَ الْهُدٰى ﴿فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى﴾ اِخْتَارُوا الْكُفْرَ ﴿عَلَى الْهُدٰى فَاَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ﴾ الْمُهِينِ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَنَجَّيْنَا﴾ مِنْهَا ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُحْشَرُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ الْمَفْتُوحَةِ وَضَمِّ الشِّينِ وَفَتْحِ الْهَمْزَةِ ﴿اَعْدَاۤءُ اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾﴾ يُسَاقُونَ ﴿حَتّٰۤى اِذَا مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿جَاۤؤُهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

12. Ve onları[1] yedi gök olmak üzere iki günde Perşembe ve Cuma **tamamladı.** Bu günün son saatinde işini bitirip o saatte Adem'i yarattı. Bu sebeple, burada 'tam iki gün' dememiştir. Burada belirtilen (sayı), göklerin ve yerin altı günde yaratıldığı ayetlerine denktir **ve her gökte,** bulunanlara itaat ve ibadet **emrini vahy etti. Dünya göğünü de kandillerle** yıldızlarla **süsledik ve**

[1] هُنَّ zamiri السَّمَاء lafzına aittir. Zira sema çoğula dönüşecek bir manadadır.

onu şeytanların bilgi çalmalarından ateş kıvılcımlarıyla **koruduk.**[1] **İşte bu,** mülkünde **Azîz ve** yarattıklarını **gayet iyi bilenin takdiridir.**

13. **Eğer onlar** Mekke kâfirleri, bu açıklamadan sonra imandan **yüz çevirirlerse, de ki: "Ben sizi, Âd ve Semûd yıldırımı gibi bir yıldırım ile** onları yok eden azabın benzeri, sizi de yok edecek bir azap ile **uyardım** korkuttum."[2]

14. **Onlara, peygamberler, "Allah'tan başkasına tapmayın" diye önlerinden** onlara gönderilen (Hud ve Salih) **ve arkalarından** onlardan önce geçmiş olan (diğer peygamberlerin daveti) **geldiği zaman** ileride geleceği gibi küfrettiler. **Dediler ki: "Eğer Rabbimiz dileseydi, elbette** bizim üzerimize **melekler indirirdi. Bu sebeple biz,** kendi zannınıza göre **sizin gönderilmiş olduğunuz şeyi inkâr ediyoruz."**

15. **Âd kavmine gelince; onlar yeryüzünde haksız yere tekebbürde bulundular ve** azapla korkutulunca **dediler ki: "Kim, bizden daha kuvvetlidir?"** Bizden daha kuvvetlisi yoktur. Onlardan biri dağdan büyük bir kayayı koparıp istediği yere koyabiliyordu. **Görmediler** bilmediler **mi ki, onları yaratan Allah, onlardan daha kuvvetlidir? Ve bizim ayetlerimizi** mucizelerimizi **bile bile inkâr eder oldular.**

16. **Biz de onların üzerlerine,** onlara **uğursuz günlerde** sesi şiddetli, yağmursuz, **soğuk bir kasırga gönderdik ki, onlara dünya hayatında rezillik** zillet **azabını tattıralım ve elbette ki, ahiret azabı daha rezil,** şiddetlidir **ve onlar** azaptan korunarak **yardım da olunmazlar.**

17. **Semûd'a gelince; Biz onlara hidayet ettik,** onlara doğru yolu gösterdik **onlar ise hidayete karşılık körlüğü arzuladılar.** Küfrü tercih ettiler. **Böylece onları, kazanmakta oldukları şey yüzünden, o alçaltıcı yıldırım azabı yakaladı.**

18. **İnanları ve** Allah'tan **sakınmış olanları** o azaptan **kurtardık.**

19. **Ve** (kavmine) anlat! **O gün ki, Allah'ın düşmanları ateşe toplanırlar. Artık onlar bir araya getiril**ip sevk edil**irler.**

20. **Nihayet oraya geldiklerinde,**[3] **kulakları, gözleri ve derileri, yaptıkları şeylerle aleyhlerine şahitlik eder.**

KELİME ANLAMI

12. فَقَضَاهُنَّ **Böylece onları tamamladı** الضَّمِيرُ Zamir *(Nedir?)* يَرْجِعُ إِلَى السَّمَاءِ Sema'ya döner لِأَنَّهَا Çünkü o sema فِي مَعْنَى الْجَمْعِ Cemi manasındadır أَيْ صَيَّرَهَا Yani, o semayı dönüştürdü *(Neye?)* سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi kat göğe** *(Ne zaman da?)* فِي يَوْمَيْنِ **İki günde** الْخَمِيسِ وَالْجُمُعَةِ Perşembe ve Cuma günleri فَرَغَ Ayrıldı *(Neden?)* مِنْهَا Onları yaratmak-tan *(Ne zaman da?)* فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْهُ Cuma gününün son vaktinde وَفِيهَا O saatte خَلَقَ آدَمَ Adem (aleyhisselam)'ı da yarattı

---

[1] حِفْظًا kelimesi mukadder fiiliyle mensuptur.

[2] (Peygamber Efendimizin korkuttuğu) helak etme sadece kendi zamanındadır.

[3] إِذَا مَا جَاؤُهَا terkibindeki مَا harfi zaittir.

وَلِذٰلِكَ Bu yüzden لَمْ يَقُلْ هُنَا Burada demedi *(Ne?)* سَوَاءً 'Sevaen' (tam iki günde) وَوَافَقَ Uygun düştü *(Ne?)* مَا هُنَا Burada anlatılan *(Neye?)* آيَاتِ خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Yer ve göklerin yaratılmasından bahseden ayetlere *(Ne zaman da?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ Altı günde **وَأَوْحٰى Vahyetti** *(Nerede?)* **فِي كُلِّ سَمَاءٍ Her gökte** *(Neyi vah yetti?)* **أَمْرَهَا Göklerin vazifelerini** الَّذِي Öyle vazife ki أُمِرَ بِهِ Onunla emrolundu *(Kim?)* مَنْ فِيهَا Göklerde bulunanlar *(O vazife nedir)* مِنَ الطَّاعَةِ وَالْعِبَادَةِ İtaat ve ibadet etmek **وَزَيَّنَّا Biz süsledik** *(Neyi?)* **السَّمَاءَ الدُّنْيَا Dünya semasını** *(Ne ile?)* **بِمَصَابِيحَ Kandillerle** بِنُجُومٍ Yıldızlarla **وَحِفْظًا Ve koruduk** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Gizli fiili ile أَيْ حَفِظْنَاهَا Yani, biz o semayı koruduk *(Neden?)* مِنَ اسْتِرَاقِ الشَّيَاطِينِ السَّمْعَ Şeytanları kulak hırsızlığı yapmasından *(Ne ile koruduk?)* بِالشُّهُبِ Şihap yıldızları ile **ذٰلِكَ İşte bu** *(Nedir?)* **تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ Aziz Allah'ın takdiridir** *(Nerede aziz?)* فِي مُلْكِهِ Mülkinde *(Öyle aziz ki,)* **الْعَلِيمِ Ziyadesi ile bilen** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Tüm yaptıklarını.

13. **فَإِنْ أَعْرَضُوا Şimdi eğer onlar yüz çevirirse** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذَا الْبَيَانِ Bu açıklamadan sonra **فَقُلْ De ki: أَنْذَرْتُكُمْ Ben sizi korkuttum** خَوَّفْتُكُمْ Sizi korkuttum *(Ne ile?)* **صَاعِقَةً Yıldırımla** *(Öyle yıldırım ki,)* **مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ Ad kavmine gelen yıldırım gibi** *(Daha)* **وَثَمُودَ Semüd kavmine** عَذَابًا Yani, azapla *(Öyle azap ki,)* يُهْلِكُكُمْ Sizi helak ediyor *(Ne gibi?)* مِثْلَ الَّذِي O kimseler gibi ki أَهْلَكَهُمْ Onları helak etti.

14. **إِذْ جَاءَتْهُمُ Onlara geldiği vakit** *(Kim?)* **الرُّسُلُ Peygamberler** *(Nereden?)* **مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ Önlerinden** *(Daha)* **وَمِنْ خَلْفِهِمْ Arkalarından** مُقْبِلِينَ عَلَيْهِمْ Onlara yöneldiklerinde *(Daha)* وَمُدْبِرِينَ عَنْهُمْ Onlardan ayrılıp gittiklerinde فَكَفَرُوا Her halde inkar ettiler كَمَا سَيَأْتِي Geleceği gibi وَالْإِهْلَاكُ Helak etme *(Ne zamandadır?)* فِي زَمَنِهِ فَقَطْ Sadece onun zamanındadır *(Ne diye geldikleri vakit?)* **أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللّٰهَ Allah'tan başkasına ibadet etmeyin قَالُوا Dediler ki: لَوْ شَاءَ Eğer dileseydi** *(Kim?)* **رَبُّنَا Rabbimiz لَأَنْزَلَ Elbette indirirdi** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْنَا Bizim üzerimize *(Ne indirirdi?)* **مَلٰئِكَةً Melekleri فَإِنَّا Bu yüzden şüphesiz biz** *(Neye?)* **بِمَا O şeye ki أُرْسِلْتُمْ Gönderildiniz** *(Ne ile?)* **بِهِ Onunla** عَلٰى زَعْمِكُمْ Sizin inancınıza göre **كَافِرُونَ İnkar edenleriz.**

15. **فَأَمَّا عَادٌ Ad kavmine gelince فَاسْتَكْبَرُوا Kibirlendiler** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** *(Nesiz?)* **بِغَيْرِ الْحَقِّ Haksız yere وَقَالُوا Ve dediler ki** لَمَّا خُوِّفُوا بِالْعَذَابِ Azap ile korkutulduklarında **مَنْ Kimdir ki أَشَدُّ Daha şiddetli** *(Kimden?)* **مِنَّا Bizden** *(Ne bakımından?)* **قُوَّةً Kuvvet bakımından** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse değildir كَانَ وَاحِدُهُمْ

Onlardan bir tanesi idi *(Neydi?)* يَقْلَعُ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ Büyük bir kaya parçasını sökerdi *(Nereden?)* مِنَ الْجَبَلِ Dağdan يَجْعَلُهَا حَيْثُ يَشَاءُ Onu istediği yere koyardı اَوَلَمْ يَرَوْا **Düşünmediler mi ki** يَعْلَمُوا Bilmezler mi ki *(Neyi?)* اَنَّ اللّٰهَ **Hiç kuşkusuz Allah** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَهُمْ **Onları yarattı** *(Nedir?)* هُوَ اَشَدُّ **O daha şiddetlidir** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne bakımından?)* قُوَّةً **Kuvvet bakımından** وَكَانُوا **Ve onlar oldular** *(Ne oldular?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** الْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri يَجْحَدُونَ **İnkar eder.**

16. فَاَرْسَلْنَا **Artık bizde gönderdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Neyi?)* رِيحًا **Bir rüzgar** *(Öyle rüzgar ki,)* صَرْصَرًا **Soğuk** بَارِدَةً Soğuk *(Öyle rüzgar ki,)* شَدِيدَةَ الصَّوْتِ Gürültüsü çok بِلَا مَطَرٍ Yağmursuz *(Ne zamanda?)* فِي اَيَّامٍ **Günlerde** *(Öyle günler ki,)* نَحِسَاتٍ **Uğursuz** *(Ne ile okundu?)* بِكَسْرِ الْحَاءِ وَسُكُونِهَا Ha nın kesresi ile ve sükunu ile مَشْئُومَاتٍ عَلَيْهِمْ Onlara karşı uğursuz *(Niçin?)* لِنُذِيقَهُمْ **Onlara tattıralım için** *(Neyi?)* عَذَابَ الْخِزْيِ **Zillet azabını** الذُّلِّ Zilleti *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ **Elbette ki Ahiret azabı** *(Nedir?)* اَخْزٰى **Daha ziyade zilletlidir** أَشَدُّ Daha şiddetlidir وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُنْصَرُونَ **Yardım olunmazlar** بِمَنْعِهِ عَنْهُمْ Azabın onlardan engellenmesiyle.

17. وَاَمَّا ثَمُودُ **Semud kavmine gelince** فَهَدَيْنَاهُمْ **Biz onlara doğru yolu gösterdik** بَيَّنَّا لَهُمْ Onlara açıkladık *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolunu فَاسْتَحَبُّوا **Onlar ise sevi verdiler** *(Neyi?)* الْعَمٰى **Körlüğü** اِخْتَارُوا الْكُفْرَ Küfrü seçtiler *(Ne üzerine?)* عَلَى الْهُدٰى **Hidayet üzerine** فَاَخَذَتْهُمْ **Onun için onları yakalıyı verdi** *(Ne?)* صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ **Aşağılayıcı yıldırım azabı** الْمُهِينِ Alçaltıcı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O sebeple ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يَكْسِبُونَ **Onu kazanıyorlardı.**

18. وَنَجَّيْنَا **Ve biz kurtardık** *(Kimden?)* مِنْهَا O semud kavminden *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَكَانُوا **Ve oldular** *(Ne?)* يَتَّقُونَ **Sakınan kimseler.**

19. وَ **Ve** اُذْكُرْ Anlat ki يَوْمَ **O gün** يُحْشَرُ **Toplanır** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ Ya ile okundu *(Daha)* وَالنُّونِ الْمَفْتُوحَةِ وَضَمِّ الشِّينِ Fethalı nun ve zammeli şin ile *(Daha)* وَفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Kim toplanır?)* اَعْدَاءُ اللّٰهِ **Allah düşmanları** *(Nerede sürülürler?)* اِلَى النَّارِ **Ateşe** فَهُمْ **Artık onlar** يُوزَعُونَ **Hapis olunurlar** يُسَاقُونَ Sevk olunurlar.

20. حَتّٰى اِذَا مَا جَاؤُهَا **Nihayet oraya geldikleri zaman** شَهِدَ **Şahitlik edecektir** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* سَمْعُهُمْ **Kulakları** وَاَبْصَارُهُمْ **Gözleri** وَجُلُودُهُمْ **Ve derileri** *(Ne ile şahadet etti?)* بِمَا **O şeyle ki** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* يَعْمَلُونَ **Amel ediyor.**

﴿وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا اَنْطَقَنَا اللهُ الَّذِي اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ أَيْ أَرَادَ نُطْقَهُ ﴿وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (٢١)﴾ قِيلَ هُوَ مِنْ كَلَامِ الْجُلُودِ وَقِيلَ هُوَ مِنْ كَلَامِ اللهِ تَعَالٰى كَالَّذِي بَعْدَهُ وَمَوْقِعُهُ قَرِيبٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِأَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى إِنْشَائِكُمُ ابْتِدَاءً وَإِعَادَتِكُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ أَحْيَاءً قَادِرٌ عَلٰى إِنْطَاقِ جُلُودِكُمْ وَأَعْضَائِكُمْ ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ﴾ عَنِ ارْتِكَابِكُمُ الْفَوَاحِشَ مِنْ ﴿اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا اَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ﴾ لِأَنَّكُمْ لَمْ تُوقِنُوا بِالْبَعْثِ ﴿وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ﴾ عِنْدَ اسْتِتَارِكُمْ ﴿اَنَّ اللهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ (٢٢)﴾ ﴿وَذٰلِكُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿ظَنُّكُمُ﴾ بَدَلٌ مِنْهُ ﴿الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ﴾ نَعْتٌ وَالْخَبَرُ ﴿اَرْدٰيكُمْ﴾ أَهْلَكَكُمْ ﴿فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٢٣)﴾ ﴿فَاِنْ يَصْبِرُوا﴾ عَلَى الْعَذَابِ ﴿فَالنَّارُ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لَهُمْ وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا﴾ يَطْلُبُوا الْعُتْبٰى أَيِ الرِّضَا ﴿فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ (٢٤)﴾ الْمَرْضِيِّينَ ﴿وَقَيَّضْنَا﴾ سَبَّبْنَا ﴿لَهُمْ قُرَنَاءَ﴾ مِنَ الشَّيَاطِينِ ﴿فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ ﴿وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ بِقَوْلِهِمْ لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ ﴿وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ وَهُوَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿فِي﴾ جُمْلَةِ ﴿اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ﴾ هَلَكَتْ ﴿مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ (٢٥)﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ عِنْدَ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ﴾ إِيتُوا بِاللَّغَطِ وَنَحْوِهِ وَصِيحُوا فِي زَمَنِ قِرَاءَتِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ (٢٦)﴾ فَيَسْكُتُ عَنِ الْقِرَاءَةِ قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ ﴿فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَسْوَاَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ (٢٧)﴾ أَيْ أَقْبَحَ جَزَاءِ عَمَلِهِمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْعَذَابُ الشَّدِيدُ وَأَسْوَأُ الْجَزَاءِ ﴿جَزَاءُ اَعْدَاءِ اللهِ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَإِبْدَالِهَا وَاوًا ﴿النَّارُ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ لِلْجَزَاءِ الْمُخْبَرِ بِهِ عَنْ ذٰلِكَ ﴿لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ﴾ أَيْ إِقَامَةٌ لَا انْتِقَالَ مِنْهَا ﴿جَزَاءً﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلِهِ ﴿بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿يَجْحَدُونَ (٢٨)﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي النَّارِ ﴿رَبَّنَا اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ﴾ أَيْ إِبْلِيسَ وَقَابِيلَ سَنَّا الْكُفْرَ وَالْقَتْلَ ﴿نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا﴾ فِي النَّارِ ﴿لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلِينَ (٢٩)﴾ أَيْ أَشَدَّ عَذَابًا مِنَّا.

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Ve derilerine derler ki: "Niye aleyhimize şahitlik ettiniz?" Derler ki:** "Konuşmasını istediği **her şeyi söyleten Allah bizi söyletti." O, sizi ilk defa yarattı ve sadece ona döndürüleceksinizdir.**[18]

[18] Bu, son iki cümlenin derilerin sözü olduğu söylendiği gibi Allah'ın kelamı olduğu da söylenmiştir. Fakat bu son iki cümle (derilerin sözü kabul edildiğinde) 'Sizi ilk başta yaratmaya, sonra da tekrar diriltmeye kadir olan Allah, sizin azalarınızı ve derilerinizi konuşturmaya da kadirdir' (yönünde bir anlam ifade ettiği için) öncesine (derilerin sözü olmasına) daha yakın bir konumdadır..

22. **Siz, kulaklarınız, gözleriniz ve de derilerinizin aleyhinize şahitlik etmesinden dolayı** günah işlemekten **saklanır olmadınız.** Zira siz dirilmeye inanmadınız. **Fakat** saklandığınız zaman **zannettiniz ki, Allah, sizin yaptıklarınızdan birçoğunu bilmez.**

23. **İşte**[19] **sizin bu, Rabbinize karşı olan zannınız, sizi helake düşürdü,** yok etti. **Artık hüsrana uğrayanlardan oldunuz.**

24. **Eğer** azaba **sabrederlerse, ateş onlar için bir ikametgâh** sığınak**tır, eğer bir hoşnutluk dilerler** Allah'ın rızasını ararlar**sa, artık onlar hoşnut** razı **olun**acak **kimselerden değildirler.**

25. **Ve onlara** şeytanlardan **birtakım dostlar musallat** sebep **ettik. Onlara önlerindekini** dünya işlerini ve şehvetlerine uymayı **ve arkalarındakini** ahiret işlerini, dirilmek ve hesap yok, diye **süslediler. Ve böylece onların üzerine, kendilerinden evvel gelip geçen** helak olan **cinler ve insanlardan olan ümmetler** arasında **olmak üzere** ***"Elbette cehennemi dolduracağım" (Hud: 119)*** şeklindeki azap **sözü hak oldu. Doğrusu onlar hüsrana uğrayan kimseler oldular.**

26. **Ve inkâr edenler** Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) (Kuran) okuduğunda **"Bu Kuran'ı dinlemeyiniz, okunurken gürültü yapın,** karmakarışık sözler söyleyin ve okunurken bağırın, **belki bastırırsınız,** o da okumaktan vazgeçer**" dediler.**

27. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: **Biz, inkâr edenlere elbette şiddetli bir azap tattıracağız ve onları işler oldukları şeyin en kötüsüyle** amellerinin en çirkin cezasıyla **cezalandıracağız.**

28. **Bu,** şiddetli azap ve en kötü ceza **Allah düşmanlarının**[20] **cezası; ateştir.**[21] **Onlar için orada ebediyet** yer değiştirmeden ikamet **yurdu vardır. Ayetlerimizi** Kuran'ı **bile bile inkâr etmelerine bir ceza olarak.**[22]

29. **İnkâr edenler** ateşte **diyeceklerdir ki: "Ey Rabbimiz! Bize, cinler ve insanlardan bizi saptıranları** küfrü ve adam öldürmeyi başlatan İblis ve Kâbil'i **göster ki, onları** ateşte **ayaklarımızın altına alalım. Ta ki, en aşağılıklardan** azabı bizden daha şiddetli olanlardan **olsunlar."**

KELİME ANLAMI

21. **وَقَالُوا Ve derler ki** *(Neye?)* **لِجُلُودِهِمْ Derilerine لِمَ شَهِدْتُمْ Niçin şahitlik ettiniz** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْنَا Bizim üzerimize قَالُوا Derler ki اَنْطَقَنَا Bizi söylettirdi** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah الَّذِي Öyle Allah ki اَنْطَقَ Konuşturdu** *(Neyi?)* **كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi** أَيْ أَرَادَ نُطْقَهُ Yani, konuşmasını murad etti **وَهُوَ O Allah خَلَقَكُمْ Sizi yarattı** *(Ne zamanda?)*

---

[19] ذَلِكَ kelimesi mübteda, ظَنُّكُمْ kelimesi mübtedadan bedel, الَّذِي bedelin sıfatı, أَرْدَيكُمْ fiili de mübtedanın haberidir.

[20] جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللّٰهِ terkibindeki hemzeler ikinci hemzenin ispatı ve vav'a çevrilmesiyle okunur.

[21] اَلنَّارُ kelimesi, ateşi ifade eden جَزَاءُ kelimesinden atf-ı beyandır.

[22] جَزَاءً kelimesi mukadder fiiliyle mensuptur.

أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defasında** وَإِلَيْهِ **Yine ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** قِيلَ Denildi ki, هُوَ O *(Nedendir?)* مِنْ كَلَامِ الْجُلُودِ Derilerin sözlerindendir وَقِيلَ هُوَ Denildi ki o *(Nedendir?)* مِنْ كَلَامِ اللهِ تَعَالٰى Allah Teâla'nın kelamındandır كَالَّذِي بَعْدَهُ Ondan sonra gelen ayet gibi وَمَوْقِعُهُ Bu sözün mevkisi قَرِيبٌ مِمَّا قَبْلَهُ Bundan önce ki söze çok yakındır *(Nasıl?)* بِأَنَّ الْقَادِرَ Şöyle ki: kadir olan *(Neye?)* عَلٰى إِنْشَائِكُمْ Sizi yaratmaya *(Ne zaman?)* ابْتِدَاءً İlk önce *(Daha)* وَإِعَادَتِكُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra sizi iade etmeye *(Ne olmaya?)* أَحْيَاءً Diriler olmaya *(Bunlara kadir olan nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلٰى إِنْطَاقِ جُلُودِكُمْ Sizin derilerinizi konuşturmaya *(Daha)* وَأَعْضَائِكُمْ Azalarınızı konuşturmaya.

22. وَمَا كُنْتُمْ **Ve siz olmadınız** *(Ne?)* تَسْتَتِرُونَ **Saklanır olmadınız** عَنِ ارْتِكَابِكُمُ الْفَوَاحِشَ Fahiş şeyleri işlemekten sakınarak *(Neden?)* اَنْ يَشْهَدَ **Şahitlik etmesinden** *(Kimin aleyhine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinize** *(Neyin?)* سَمْعُكُمْ **Kulaklarınızın** *(Daha)* وَلَا اَبْصَارُكُمْ **Gözlerinizin** وَلَا جُلُودُكُمْ **Ve de derilerinizin** *(Niçin?)* لِأَنَّكُمْ Çünkü siz لَمْ تُوقِنُوا Kesin inanmadınız *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ **Fakat zannetmiştiniz ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ اسْتِتَارِكُمْ İnsanlardan saklanırken *(Neyi?)* اَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَعْلَمُ **Bilmez** *(Neyi?)* كَثِيرًا مِمَّا **O şeylerden bir çoğunu ki** تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz.**

23. وَذٰلِكُمْ **İşte** مُبْتَدَأٌ Müptedadır ظَنُّكُمْ **Sizin o zannınızdır ki** بَدَلٌ مِنْهُ 'Zaliküm'den bedeldir الَّذِي **Öyle zan ki** ظَنَنْتُمْ **zannetmiş oldunuz** *(Kime karşı?)* بِرَبِّكُمْ **Rabbinize karşı** نَعْتٌ Sıfattır وَالْخَبَرُ Haber ise (şu gelendir) اَرْدٰاكُمْ **Sizi helake düşürdü** أَهْلَكَكُمْ Yani, sizi helak etti فَاَصْبَحْتُمْ **Artık oldunuz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan.**

24. فَاِنْ يَصْبِرُوا **Şimdi eğer dayanabilirlerse** *(Neye?)* عَلَى الْعَذَابِ **Azaba** فَالنَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* مَثْوًى **İkametgahtır** مَأْوًى Barınaktır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا **Eğer tekrar dönmek isterlerse** يَطْلُبُوا الْعُتْبٰى hoşnut olmayı talep ederse أَيِ الرِّضَا Yani, dönüp Allah'ı razı etmeyi isterlerse فَمَا هُمْ **Artık onlar değildir** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعْتَبِينَ **Hoşnut edilecek kimselerden** الْمَرْضِيِّينَ Razı olunacak kimselerden.

25. وَقَيَّضْنَا **Ve musallat kıldık** سَبَّبْنَا Sebep kıldık *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kimi?)* قُرَنَاءَ **Arkadaşlar** *(Kimlerden olan?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ Şeytanlardan فَزَيَّنُوا **Onlarda Süslediler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** *(Neredediг?)* بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Önlerinde** *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا Dünya işlerinden وَاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ Şehvetlerine tabi olmaktan *(Daha neyi)* وَمَا **O şeyi ki** *(Nerededir?)* خَلْفَهُمْ **Arkalarındadır** *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerinde *(Ne ile süslediler?)*

بِقَوْلِهِمْ Sözleri ile *(ondan kasıt)* لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ Öldükten sonra dirilmek yok, hesap da yok وَحَقَّ **Hakk oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* الْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair وَهُوَ O da *(Nedir?)* لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ 'Elbette cehennemi dolduracağım' Ayetidir فِي أُمَمٍ **Ümmetler içerisinde** *(Öyle ümmetler ki,)* قَدْ خَلَتْ **Geçmiş** هَلَكَتْ Helak olmuş *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(O geçenlerde kimlerden olduğu halde?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْإِنْسِ **Ve insanlardan** إِنَّهُمْ **Şüphe yok ki onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* خَاسِرِينَ **Hüsrana uğramış kimseler**.

26. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** عِنْدَ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in kıratı esnasında لَاتَسْمَعُوا **Dinlemeyiniz** *(Neyi?)* لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ **Şu Kuran'ı** وَالْغَوْا **Ve gürültü yapınız** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** إِيتُوا وَصِيحُوا فِي زَمَنِ قِرَاءَتِهِ بِاللَّغَطِ وَنَحْوِهِ Sesinizi (ona) karıştırın (ıslık çalın) ve benzeri O kıraat ettiğinde bağırıp çağırın لَعَلَّكُمْ **Olabilir ki siz** تَغْلِبُونَ **Galip olursunuz** فَيَسْكُتُ O da susar *(Neden?)* عَنِ الْقِرَاءَةِ Kurân okumaktan قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ Allah Teâla onlar hakkında buyurdu.

27. فَلَنُذِيقَنَّ **İşte elbette tattıracağız** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyi?)* عَذَابًا **Bir azabı** *(Öyle azap ki,)* شَدِيدًا **Çok şiddetli** وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ **Ve onları cezalandıracağız** *(Ne ile?)* اَسْوَاَ الَّذِي **O şeyin en kötüsü ile ki** كَانُوا **Oldular** يَعْمَلُونَ **(Onu) işleyenler** أَيْ أَقْبَحَ جَزَاءِ عَمَلِهِمْ Yani, amellerine verilecek en kötü karşılıkla.

28. ذٰلِكَ **Bu** الْعَذَابُ الشَّدِيدُ Şiddetli azap وَأَسْوَأُ الْجَزَاءِ Ve en kötü karşılık *(Nedir?)* جَزَاءُ اَعْدَاءِ اللّٰهِ **Allah'ın düşmanlarının cezasıdır** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin ispatı ile وَإِبْدَالِهَا وَاوًا Ve vav'a döndürülmesi ile *(O ceza da nedir?)* النَّارُ **Ateştir** عَطْفُ بَيَانٍ Atful beyandır *(Neye?)* لِلْجَزَاءِ الْمُخْبَرِ بِهِ Kendisi ile haber verilen cezaya *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Zâlike lafzından لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* دَارُ الْخُلْدِ **Ebedilik diyarı** أَيْ إِقَامَةٌ لَا انْتِقَالَ مِنْهَا Yani, intikali olmayan bir ikamet جَزَاءً **Ceza olarak** مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar üzerine nasb olmuştur (Meful-ü mutlak) *(Ne ile?)* بِفِعْلِهِ Mukadder fiili ile *(Ne sebebiyle ceza?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَانُوا **Oldular** *(Neye karşı?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize karşı** الْقُرْآنِ Kuran'a karşı *(Nedir oldular?)* يَجْحَدُونَ **İnkar ediyorlar**.

29. وَقَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte *(Ne diyecekler?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اَرِنَا **Bize göster** *(Kimi?)* الَّذَيْنِ **O iki kimseyi ki** اَضَلَّانَا **O ikisi bizi saptırdı** *(Onlar kimlerdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْاِنْسِ **Ve insanlardan** أَيْ إِبْلِيسَ وَقَابِيل Yani, İblis ve Kâbil سَنَّا Yol edindiler (başlattılar) *(Neyi?)* الْكُفْرَ وَالْقَتْلَ Küfrü ve öldürmeyi نَجْعَلْهُمَا **Onları alalım** *(Nereye?)* تَحْتَ اَقْدَامِنَا **Ayaklarımızın altına** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşin içerisinde لِيَكُونَا **Ta ki olsunlar** *(Kimlerden?)* مِنَ الْاَسْفَلِينَ **En aşağı olanlardan** أَيْ أَشَدَّ عَذَابًا مِنَّا Yani, azapları bizden daha şid-detli olsun.

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ وَغَيْرِهِ مِمَّا وَجَبَ عَلَيْهِمْ ﴿تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿أَنْ﴾ بِأَنْ ﴿لَا تَخَافُوا﴾ مِنَ الْمَوْتِ وَمَا بَعْدَهُ ﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾ عَلَى مَا خَلَفْتُمْ مِنْ أَهْلٍ وَوَلَدٍ فَنَحْنُ نَخْلُفُكُمْ فِيهِ ﴿وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ (٣٠)﴾ ﴿نَحْنُ أَوْلِيَآؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ نَحْفَظُكُمْ فِيهَا ﴿وَفِي الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ نَكُونُ مَعَكُمْ فِيهَا حَتَّى تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ (٣١)﴾ تَطْلُبُونَ ﴿نُزُلًا﴾ رِزْقًا مُهَيَّئًا مَنْصُوبٌ بِجَعَلَ مُقَدَّرًا ﴿مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ (٣٢)﴾ أَيِ اللهِ ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَحْسَنُ قَوْلًا ﴿مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللهِ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ (٣٣)﴾ ﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ﴾ فِي جُزْئِيَّاتِهِمَا لِأَنَّ بَعْضَهُمَا فَوْقَ بَعْضٍ ﴿اِدْفَعْ﴾ السَّيِّئَةَ ﴿بِالَّتِي﴾ أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ أَحْسَنُ﴾ كَالْغَضَبِ بِالصَّبْرِ وَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ وَالْإِسَاءَةِ بِالْعَفْوِ ﴿فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ (٣٤)﴾ أَيْ فَيَصِيرُ عَدُوُّكَ كَالصَّدِيقِ الْقَرِيبِ فِي مَحَبَّتِهِ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَالَّذِي مُبْتَدَأٌ وَكَأَنَّهُ الْخَبَرُ وَإِذَا ظَرْفٌ لِمَعْنَى التَّشْبِيهِ ﴿وَمَا يُلَقَّيهَا﴾ يُؤْتَى الْخَصْلَةَ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقَّيهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ﴾ ثَوَابٍ ﴿عَظِيمٍ (٣٥)﴾ ﴿وَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ﴾ أَيْ يَصْرِفُكَ عَنِ الْخَصْلَةِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَيْرِ صَارِفٌ ﴿فَاسْتَعِذْ بِاللهِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَجَوَابُ الْأَمْرِ مَحْذُوفٌ أَيْ يَدْفَعُهُ عَنْكَ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ (٣٦)﴾ بِالْفِعْلِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ﴾ أَيِ الْآيَاتِ الْأَرْبَعَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ (٣٧)﴾ ﴿فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ السُّجُودِ لِلّٰهِ وَحْدَهُ ﴿فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ أَيْ فَالْمَلَائِكَةُ ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ يُصَلُّونَ ﴿لَهُ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ (٣٨)﴾ لَا يَمَلُّونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

30. **Şüphesiz "Rabbimiz Allah'tır" diyen, sonra da** tevhit ve diğer üzerine vacip olan konularda **dosdoğru olanların üzerlerine** ölüm anında **melekler ineceklerdir.** "Ölüm ve sonrasından **korkmayın,** geride bıraktığınız ailenize ve çocuklarınıza **üzülmeyin,** biz onların yerini alırız **ve vaat edildiğiniz cennet ile müjdelenin" (diyeceklerdir).**

31. **"Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınız.** Dünyada sizi koruruz, ahirette ise cennete kadar sizinle beraber oluruz. **Sizin için orada nefislerinizin arzuladığı her şey vardır. Ve sizin için orada ne isterseniz** ararsanız **vardır."**

32. **Çok mağfiret eden, çok merhametli olan** Allah tarafından **bir ziyafet**[1] hoş bir rızık **olmak üzere.**

33. Tevhit ile **Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve "Şüphesiz, ben Müslümanlardanım" diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?** Ondan daha güzel sözlü kimse yoktur.

34. **Ne iyilik ne de kötülük** çeşitleri birbirine **denk olamaz.** Zira bunların bir kısmı diğer bir kısmından farklıdır. Kötülüğü **en güzel şey** huyla **karşıla.** Mesela, kızgınlığı sabırla, cahilliği yumuşaklıkla, kötülüğü de afla. **İşte o zaman seninle kendisi arasında düşmanlık olan kimse, sanki sımsıcak bir dosttur.** Böyle yaparsan, düşmanın, sana sevgide çok yakın bir dost gibi olur.[2]

35. **Buna** bu güzel huya **sabredenlerden başkası kavuşturulmaz,** verilmez **ve buna çok büyük bir nasip,** sevap **sahibinden başkası kavuşturulmaz.**

36. **Şayet, şeytanın vesvesesi seni dürterse,** bu huydan ve diğer hayırlı işlerden seni bir şey çevirirse, **hemen Allah'a sığın**[3] ki, onu senden uzaklaştırsın.[4] **Şüphesiz o** sözü **işiten,** yapılanı **gayet iyi bilendir.**

37. **Gece, gündüz, güneş ve ay onun ayetlerindendir. Eğer siz ona ibadet ediyorsanız, ne güneşe ne de aya secde etmeyin; onları,** bu dört ayeti/delili **yaratan Allah'a secde edin.**

38. **Eğer,** sadece Allah'a secde etmekten **büyüklenirlerse, Rabbinin katında bulunan** melek**ler, gece-gündüz hiç usanmadan** bıkmadan **onu tesbih eder,** namaz kılar**lar.**

KELİME ANLAMI

30. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** قَالُوا **Dediler** رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** ثُمَّ اسْتَقَامُوا **Sonra dosdoğru yolda yürüdüler** عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine وَغَيْرِهِ مِمَّا وَجَبَ عَلَيْهِمْ Ve üzerlerine vacip olan diğer şeyler üzerine تَتَنَزَّلُ **İnecektir** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Kimler?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm esnasında اَنْ لَا تَخَافُوا **Korkmayın** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ Ölümden *(Daha)* وَمَا بَعْدَهُ Ölüm ötesinden وَلَا تَحْزَنُوا **Ve üzülmeyin** *(Neye?)* عَلٰى مَا خَلَفْتُمْ Geride bıraktıklarınıza *(O da nedir?)* مِنْ أَهْلٍ وَوَلَدٍ Ailenizden ve çocuktan فَنَحْنُ نَخْلُفُكُمْ فِيهِ Bu konuda biz sizin halefiniziz وَاَبْشِرُوا **Ve sevinin** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ **Cennet ile** الَّتِي **Öyle cennet ki** كُنْتُمْ **Oldunuz** *(Ne?)* تُوعَدُونَ **Vaad olunanlar.**

---

[1] نُزُلًا kelime mukadder bir جَعَلَ fiiliyle mensuptur.
[2] اَلَّذِي kelimesi mübteda, كَأَنَّهُ onun haberi, إِذَا ise (كَأَنَّهُ 'da bulunan) teşbih manasının zarfıdır.
[3] فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ cümlesi şartın cevabıdır.
[4] Bu cümlede فَاسْتَعِذْ emrinin cevabıdır.

31. نَحْنُ **Biz** *(Kimiz?)* اَوْلِيَاؤُكُمْ **Sizin dostlarınızız** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** أَيْ نَكُونُ نَحْفَظُكُمْ فِيهَا Yani, sizi orada koruyacağız *(Daha)* وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette de** مَعَكُمْ فِيهَا Yani, ahirette de sizinle beraber olacağız *(Ne zaman kadar?)* حَتّٰى تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ Ta ki siz cennete girene kadar وَلَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** تَشْتَهِي **Hoşlanıyor** *(Ne?)* اَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* مَا **O şey ki** تَدَّعُونَ **İstiyorsunuz** تَطْلُبُونَ Talep ediyorsunuz.

32. نُزُلًا **Bir ziyafet olarak** رِزْقًا مُهَيَّئًا Hazırlanmış bir rızk olarak مَنْصُوبٌ بِجَعَلَ مُقَدَّرًا Mukadder bir 'cu'ile' ile nasb olmuştur *(Kim tarafından?)* مِنْ غَفُورٍ **Çok mağfiret eden** رَحِيمٍ **Ve çok merhametli olan tarafından** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah tarafından.

33. وَمَنْ **Kim olabilir** *(Ne?)* اَحْسَنُ **Daha güzel** *(Ne bakımından?)* قَوْلًا **Söz bakımından** أَيْ لَا أَحَدَ أَحْسَنُ قَوْلًا Yani, hiç kimse daha güzel sözlü olamaz *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kişiden ki** دَعَا **Çağırdı** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Salih ameli** وَقَالَ **Ve dedi ki:** اِنَّنِي **Kuşkusuz ben** *(Kimlerdenim?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardanım.**

34. وَلَا تَسْتَوِي **Eşit olamaz** *(Ne?)* الْحَسَنَةُ **Her bir iyilik** *(Daha)* وَلَا السَّيِّئَةُ **Her bir kötülükte** *(Nerede?)* فِي جُزْئِيَّاتِهِمَا Kendi cüz-i konularında *(Niçin?)* لِأَنَّ بَعْضَهُمَا Çünkü bazısı *(Nedir?)* فَوْقَ بَعْضٍ Bazısının üstündedir اِدْفَعْ **Bertaraf et/sav** *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَةَ Kötülüğü *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي Yani, o hasletle ki هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** كَالْغَضَبِ بِالصَّبْرِ Öfkeyi sabırla savmak gibi *(Daha)* وَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ Cehaleti olgunlukta savmak gibi وَالْاِسَاءَةِ بِالْعَفْوِ Kötülüğü af etmek gibi فَاِذَا **O vakit** الَّذِي **O kimse ki** بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ **Seninle onun arasında vardır** *(Ne?)* عَدَاوَةٌ **Düşmanlık** كَاَنَّهُ **Sanki o** *(Nedir?)* وَلِيٌّ **Bir dosttur** *(Öyle dost ki,)* حَمِيمٌ **Sadakatli** أَيْ فَيَصِيرُ عَدُوُّكَ Yani, düşmanın dönüşür *(Ne olmaya?)* كَالصَّدِيقِ الْقَرِيبِ Yakın bir dost gibi olmaya *(Ne hususta?)* فِي مَحَبَّتِهِ Onun sevgisi hususunda *(Ne zaman?)* إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ Böyle yaptığın zaman فَالَّذِي مُبْتَدَأٌ 'Ellezi' kelimesi müptedadır وَكَأَنَّهُ الْخَبَرُ 'Keennehu' ise haberdir وَإِذَا ظَرْفٌ لِمَعْنَى التَّشْبِيهِ 'İza' kelimesi de teşbih manası için zarftır.

35. وَمَا يُلَقّٰيهَا **Buna kavuşturulamaz** يُؤْتَى الْخَصْلَةَ Yani, haslet (kendisine) verilmez الَّتِي Öyle haslet ki هِيَ أَحْسَنُ O en güzeldir اِلَّا **Ancak ona kavuşturulur** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** صَبَرُوا **Sabrettiler** وَمَا يُلَقّٰيهَا **Ve buna kavuşturulmaz** اِلَّا **Ancak** ذُو حَظٍّ **Pay sahibi olanlar (kavuşturulur)** ثَوَابٍ Sevap sahibi *(Öyle pay ki,)* عَظِيمٍ **Büyük.**

36. وَإمَّا **Eğer** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ 'İn'i şartiyyenin nunu'nu idğam etmek *(Neye?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zaid olan 'ma' ya يَنْزَغَنَّكَ **Seni dürtecek olursa** *(Kim tarafından?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytan tarafından** *(Ne?)* نَزْغٌ **Bir dürtü /vesvese** أَيْ يَصْرِفُكَ عَنِ الْخَصْلَةِ Yani, seni o en güzel hasletten alı koyarsa *(Daha)* وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَيْرِ Ve diğer hayırlardan *(Ne?)* صَارِفٌ Bir alı koyan فَاسْتَعِذْ **Hemen sığın** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur أَيْ يَدْفَعْهُ عَنْكَ Yani, (Allah'a sığın ki) onu senden def etsin إِنَّهُ **Şüphe yok ki o** هُوَ **Ancak o** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Söylenenleri *(Daha nedir?)* الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanları.

37. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اللَّيْلُ **Gece** وَالنَّهَارُ **Gündüz** وَالشَّمْسُ **Güneş** وَالْقَمَرُ **Ve ay** لَا تَسْجُدُوا **Secde etmeyin** *(Neye?)* لِلشَّمْسِ **Güneşe** وَلَا لِلْقَمَرِ **Ne de aya** وَاسْجُدُوا **Ve secde edin** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَهُنَّ **Onları yarattı** أَيِ الْآيَاتِ الْأَرْبَعَ Yani, o dört ayeti *(Ne taktirde?)* إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Kime?)* إِيَّاهُ **Allah'a** *(Ne?)* تَعْبُدُونَ **İbadet etmek isteyenler.**

38. فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا **Eğer büyüklük taslarlarsa** *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ لِلّٰهِ وَحْدَهُ Tek olan Allah'a secde etmekten فَالَّذِينَ **O kimseler ki** *(Nerededirler?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katındadırlar** أَيْ فَالْمَلَائِكَةُ Yani, melekler يُسَبِّحُونَ **Tespihte bulunurlar** يُصَلُّونَ Namaz kılarak secde ederler *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ **Gece** *(Daha)* وَالنَّهَارِ **Gündüz** وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* لَا يَسْأَمُونَ **Usanmazlar** لَا يَمَلُّونَ Bıkmazlar.

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً﴾ يَابِسَةً لَا نَبَاتَ فِيهَا ﴿فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَٓاءَ اهْتَزَّتْ﴾ تَحَرَّكَتْ ﴿وَرَبَتْ﴾ اِنْتَفَخَتْ وَعَلَتْ ﴿اِنَّ الَّذٖٓي اَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتٰى اِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ يُلْحِدُونَ﴾ مِنْ أَلْحَدَ وَلَحَدَ ﴿فٖٓي اٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِالتَّكْذِيبِ ﴿لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا﴾ فَنُجَازِيهِمْ ﴿اَفَمَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَنْ يَأْتٖٓي اٰمِنًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ ﴿٤٠﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَٓاءَهُمْ﴾ نُجَازِيهِمْ ﴿وَاِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزٖيزٌ ﴿٤١﴾﴾ مَنِيعٌ ﴿لَا يَأْتٖيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ﴾ لَيْسَ قَبْلَهُ كِتَابٌ يُكَذِّبُهُ وَلَا بَعْدَهُ ﴿تَنْزٖيلٌ مِنْ حَكٖيمٍ حَمٖيدٍ ﴿٤٢﴾﴾ اللهِ الْمَحْمُودِ فِي أَمْرِهِ ﴿مَا يُقَالُ لَكَ﴾ مِنَ التَّكْذِيبِ ﴿اِلَّا﴾ مِثْلَ ﴿مَا قَدْ قٖيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ اِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَذُو عِقَابٍ اَلٖيمٍ ﴿٤٣﴾﴾ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ﴾ أَيِ الذِّكْرَ ﴿قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿فُصِّلَتْ﴾ بُيِّنَتْ ﴿اٰيَاتُهُ﴾ حَتّٰى نَفْهَمَهَا ﴿ءَ﴾ قُرْآنٌ ﴿اَعْجَمِيٌّ وَ﴾ نَبِيٌّ ﴿عَرَبِيٌّ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مِنْهُمْ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ وَقَلْبِهَا أَلِفًا بِإِشْبَاعٍ وَدُونِهِ ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَشِفَٓاءٌ﴾ مِنَ الْجَهْلِ ﴿وَالَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ فٖٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ﴾ ثِقْلٌ فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى﴾ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿اُولٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعٖيدٍ ﴿٤٤﴾﴾ أَيْ هُمْ كَالْمُنَادٰى مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ لَا يَسْمَعُ وَلَا يَفْهَمُ مَا يُنَادٰى بِهِ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿فَاخْتُلِفَ فٖيهِ﴾ بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ كَالْقُرْآنِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ لِلْخَلَائِقِ إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴿وَاِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ ﴿لَفٖي شَكٍّ مِنْهُ مُرٖيبٍ ﴿٤٥﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ﴾ عَمِلَ ﴿وَمَنْ اَسَٓاءَ فَعَلَيْهَا﴾ فَضَرَرُ إِسَاءَتِهِ عَلٰى نَفْسِهِ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبٖيدِ ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

39. **Onun ayetlerindendir ki, yeryüzünü sakin** kupkuru bitkisiz **bir halde görürsün. Biz, onun üzerine su indirdiğimizde, hareketlenir ve kabarır,** şişer ve suya kanar. **Şüphesiz ona hayat veren, ölüleri de diriltecektir. Çünkü o, her şeye gücü yetendir.**

40. **Ayetlerimiz** Kuran **hakkında** yalanlamak suretiyle **haktan sapanlar,**[1] **bize gizli kalamazlar,** biz onları cezalandıracağız. **Ateşe atılan mı, yoksa kıyamet günü emin bir halde gelen mi daha hayırlıdır? Dilediğinizi yapınız, çünkü o, yaptıklarınızı görendir.** Bu onlara bir tehdittir.

---

[1] يلحدون fiili hem أَلْحَدَ (if'al babı) hem de لَحَدَ (sülasi)dendir

41. **Şüphesiz, kendilerine geldiği zaman zikri** Kuran'ı **inkâr edenleri** biz cezalandıracağız. **Halbuki o azîz** erişilmez **bir kitaptır.**

42. **Ona ne önünden ve ne de arkasından batıl gelemez.** Ne öncesinde ne de sonrasında onu yalanlayan bir kitap yoktur. **Hikmet sahibi, övgüye layık olan** yaptığı işte övülen Allah **tarafından indirilmiştir.**

43. **Sana söylenen** yalanlama **senden evvelki resûllere denilmiş olan şey**in bir benzerin**den başkası değildir. Doğrusu Rabbin** müminlere karşı **mağfiret sahibi ve** kâfirlere karşı **acı verici bir azap sahibidir.**

44. **Eğer onu,** zikri **yabancı dilde bir Kuran kılsaydık, elbette derlerdi ki: "Ayetleri açıklansaydı** ya! Ta ki biz de anlasaydık. **Arap** peygambere **yabancı dilde** Kuran **olur mu?"**[1] **De ki: "O, iman edenler için** sapıklıktan **bir hidayet ve** cahilliğe **bir şifadır." İman etmeyen kimseler, onların kulaklarında bir ağırlık vardır.** Bu sebeple onu işitmezler. **Ve o, onlara kapalıdır,** onu anlamazlar. **İşte bunlara uzak bir mekandan seslenilir.** Bunlar, çok uzaktan seslenilen; fakat söyleneni duymayan ve anlamayan kişi gibidir.

45. **Andolsun ki, Musa'ya kitabı** Tevrat'ı **verdik. Onda da** tıpkı Kuran'da olduğu gibi doğrulamak ve yalanlamak suretiyle **ihtilaf edildi. Eğer Rabbinin,** yaratılanların hesabını ve cezasını kıyamet gününe kadar geciktireceğine dair **geçmiş bir sözü olmasaydı, elbette** ihtilafa düştükleri konuda daha dünyada **aralarında hüküm verilirdi. Ve şüphesiz** onu yalanlaya**nlar ondan** tereddüde düşüren **derin bir şüphe içindedirler.**

46. **Kim salih bir amel işlerse, kendisi için** amel etmiş**tir. Ve kim kötülükte bulunursa, aleyhinedir.** Kötülüğünün zararı nefsinin aleyhinedir. **Rabbin, kullarına zulmedici değildir.** *"Allah zerre kadar zulmetmez" (Nisa: 40)* ayeti gereğince 'zulüm sahibi değildir' anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

39. وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اَنَّكَ **Muhakkak ki sen** تَرَى **Görürüsün** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Nedir görürsün?)* خَاشِعَةً **Boyun bükmüş** يَابِسَةً Kupkuru لَا نَبَاتَ فِيهَا Onda hiçbir bitki yok فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا **Ne zaman ki biz indiririz** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Yer yüzüne** *(Neyi?)* الْمَٓاءَ **Suyu** اهْتَزَّتْ **Harekete başlar** تَحَرَّكَتْ Hareket eder وَرَبَتْ Ve kabarır اِنْتَفَخَتْ وَعَلَتْ Şişer ve suya kanar اِنَّ الَّذ۪ٓي **Muhakkak o zat ki** اَحْيَاهَا **Ona hayat vermiştir** *(O zat nedir?)* لَمُحْيِي الْمَوْتٰى **Elbette ölüleri diriltıcidir** اِنَّهُ **Şüphesiz o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَد۪يرٌ **Gücü yetendir.**

40. اِنَّ الَّذ۪ينَ **Şüphe yok o kimseler ki** يُلْحِدُونَ **Haktan sapıyorlar** *(Nereden müştaktır?)* مِنْ اَلْحَدَ 'Elhade' den *(Daha)* وَلَحَدَ 'Lehade'den (üçüncü babdan) *(Nerede?)* ف۪ٓي اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizde**

---

[1] ءَاَعْجَمِيٌّ terkibindeki soru inkar içindir. Bu kelime ikinci hemzenin ispatı ve işba' yaparak veya yapmadan elife döndürülmesiyle okunur.

الْقُرْآنِ Kuran'da *(Ne ile?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla لَا يَخْفَوْنَ **Gizli kalamazlar** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** فَنُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız أَفَمَنْ **O kimsemidir** *(Öyle kimse ki,)* يُلْقَى **Atılıyor** *(Nereye?)* فِي النَّارِ **Ateşe** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Hayırlıdır** أَمْ مَنْ **Yoksa o kimsemi ki** يَأْتِي **Gelecek** *(Ne olduğu halde?)* آمِنًا **Emin bir halde** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيمَةِ **Kıyamet gününde** اِعْمَلُوا **Yapın** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** شِئْتُمْ **Dilediniz** اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görücüdür** تَهْدِيدٌ لَهُمْ Bu onları tehdittir.

41. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphe yok ki o kimseler** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِالذِّكْرِ **Zikri** الْقُرْآنِ Kuran'ı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Kendilerine geldiği zaman** نُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız وَاِنَّهُ **Muhakkak ki o Kuran** *(Nedir?)* لَكِتَابٌ **Elbette bir kitaptır** *(Öyle kitap ki,)* عَزِيزٌ **Eşi bulunmayan** مَنِيعٌ Emsalsiz.

42. لَا يَأْتِيهِ **Ona gelemez** *(Ne?)* الْبَاطِلُ **Batıl bir şey** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Önünden** *(Daha)* وَلَا مِنْ خَلْفِهِ **Nede ardından** لَيْسَ قَبْلَهُ Yani, ondan önce yoktur *(Ne?)* كِتَابٌ يُكَذِّبُهُ Onu yalanlayan kitap وَلَا بَعْدَهُ Ondan sonrada gelmeyecektir *(O kitap nedir?)* تَنْزِيلٌ **İndirilmiştir** *(Kim tarafından?)* مِنْ حَكِيمٍ **Hikmet sahibi tarafından** *(Daha)* حَمِيدٍ **Ziyade övgüye layık zat tarafından** اللّٰهِ الْمَحْمُودِ فِي أَمْرِهِ Yani, tüm işlerinde övülen Allah tarafından.

43. مَا يُقَالُ **Söylenmiyor** *(Kime?)* لَكَ **Sana** مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlamak bakımından اِلَّا **Ancak deniliyor** *(Ne?)* مِثْلَ مَا **O şey** gibisi **ki** قَدْ قِيلَ **Kuskusuz söylendi** *(Kime?)* لِلرُّسُلِ **Peygamberlere** *(Kimden önce olan?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce yaşamış olan** اِنَّ رَبَّكَ **Hiç şüphesiz senin Rabbin** *(Nedir?)* لَذُو مَغْفِرَةٍ **Elbette mağfiret sahibidir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Mü'minlere *(Daha nedir?)* وَذُو عِقَابٍ **Azap sahibidir** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٍ **Pek acıklı** *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirlere.

44. وَلَوْ جَعَلْنَاهُ **Şayet biz onu yapsaydık** أَيِ الذِّكْرَ Yani, o zikri *(Ne yapsaydık?)* قُرْآنًا **Kuran** *(Öyle Kuran ki,)* اَعْجَمِيًّا **Yabancı (dilde)** لَقَالُوا **Elbette derlerdi ki** لَوْلَا فُصِّلَتْ **Ayrıntılı anlatılmalı değimliydi** بُيِّنَتْ Beyan edilmeli değimliydi *(Ne?)* اٰيَاتُهُ **Onun ayetleri** (ki) حَتَّى نَفْهَمَهَا Tâ ki onu anlayalım –قُرْآنٌ– ءَ Kuran **olur mu** اَعْجَمِيٌّ **Yabancı (lisan ile)** وَ **Ve halbuki** نَبِيٌّ Bir peygamber ki عَرَبِيٌّ **Arap'tır** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مِنْهُمْ Bu onlardan inkar mahiyetinde bir istifhamdır *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ İkinci hemzenin ispatı وَقَلْبِهَا أَلِفًا İkinci hemzeyi elife çevirmekle *(Nasıl?)* بِاِشْبَاعٍ وَدُونِهِ İşba' ile ve işba yapmadan قُلْ **De ki** هُوَ **O** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Nedir?)* هُدًى **Bir hidayettir**

مِنَ *(Neden kurtaran?)* **Şifadır** وَشِفَاءٌ *(Daha nedir?)* Sapıklıktan مِنَ الضَّلَالَةِ *(Neden kurtaran?)* الْجَهْلِ Cehaletten وَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** فِي اٰذَانِهِمْ **Onların kulaklarında vardır** *(Ne?)* وَقْرٌ **Bir ağırlık** ثِقْلٌ Ağırlık فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu işitemezler وَهُوَ **O Kuran** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Nedir?)* عَمًى **Bir kötülüktür** فَلَا يَفْهَمُونَهُ O Kuran'ı anlayamazlar اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** يُنَادَوْنَ **Çağırılırlar** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ **Bir mekandan** *(Öyle bir mekan ki,)* بَعِيدٍ **Uzak** أَيْ هُمْ كَالْمُنَادٰى Yani, onlar çağrılan gibidir *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ Uzak bir yerden لَا يَسْمَعُ İşitmiyor وَلَا يَفْهَمُ مَا يُنَادٰى بِهِ Ve kendisine nida edilen şeyi anlamıyor.

45. وَلَقَدْ اٰتَيْنَا **Yemin olsun biz verdik** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَاخْتُلِفَ **İhtilaf edildi** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ Doğrulamak ve yalanlamakla *(Ne gibi?)* كَالْقُرْآنِ Kuran gibi وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Ve eğer bir söz olmasaydı** *(Ne?)* سَبَقَتْ **Geçmiş** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Neye dair bir söz?)* بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesabın ve cezanın tehir edilmesine dair *(Kim için?)* لِلْخَلَائِقِ Mahlukat için *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne hakkında?)* فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ İhtilaf etmiş oldukları şey hakkında وَإِنَّهُمْ **Ve şüphe yok ki onlar** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ Yani, onu yalanlayanlar لَفِي شَكٍّ **Elbette bir şüphe içerisindedirler** *(Neden?)* مِنْهُ **O Kuran'dan** *(Öyle şüphe ki,)* مُرِيبٍ **Tereddüde düşürücü** مُوقِعٍ Düşürür *(Neye?)* فِي الرِّيبَةِ Şüpheye.

46. مَنْ **Kim** عَمِلَ **Yaparsa** *(Ne?)* صَالِحًا **Bir salih amel** فَلِنَفْسِهِ **Kendisi içindir** عَمِلَ Kendisi için yapar وَمَنْ **Ve kim** اَسَاءَ **Kötü iş yaparsa** فَعَلَيْهَا **Kendi aleyhinedir** فَضَرَرُ إِسَاءَتِهِ Yani, kötü iş yapmasının zararı *(Nedir?)* عَلٰى نَفْسِهِ Kendi aleyhinedir وَمَا رَبُّكَ **Senin Rabbin değildir** *(Ne?)* بِظَلَّامٍ **Zulmedici** *(Kime?)* لِلْعَبِيدِ **Kullarına** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Yani, zulüm sahibi değildir لِقَوْلِهِ تَعَالٰى (Buna dair delil) Allah Teâla'nın şu kavlidir إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ Muhakkak ki Allah zerre kadar zülüm yapmaz.

﴿إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ مَتٰى تَكُونُ لَا يَعْلَمُهَا غَيْرُهُ ﴿وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ ثَمَرَةٍ ﴿مِنْ اَكْمَامِهَا﴾ أَوْعِيَتِهَا جَمْعُ كِمٍّ بِكَسْرِ الْكَافِ إِلَّا بِعِلْمِهِ ﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ اَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا اٰذَنَّاكَ﴾ أَعْلَمْنَاكَ الْآنَ ﴿مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾﴾ أَيْ شَاهِدٍ بِأَنَّ لَكَ شَرِيكًا ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾﴾ مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ وَالنَّفْيُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿لَا يَسْأَمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ﴾ لَا يَزَالُ يَسْأَلُ رَبَّهُ الْمَالَ وَالصِّحَّةَ وَغَيْرَهُمَا ﴿وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ ﴿فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾﴾ مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَذَقْنَاهُ﴾ آتَيْنَاهُ ﴿رَحْمَةً﴾ غِنًى وَصِحَّةً ﴿مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ﴾ شِدَّةٍ وَبَلَاءٍ ﴿مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِي﴾ أَيْ بِعَمَلِي ﴿وَمَا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿رُجِعْتُ اِلٰى رَبِّي اِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى﴾ أَيِ الْجَنَّةَ ﴿فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾﴾ شَدِيدٍ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ ﴿وَاِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ﴾ الْجِنْسِ ﴿اَعْرَضَ﴾ عَنِ الشُّكْرِ ﴿وَنَاٰ بِجَانِبِهِ﴾ ثَنٰى عِطْفَهُ مُتَبَخْتِرًا وَفِي قِرَاءَةٍ [نَاءَ] بِتَقْدِيمِ الْهَمْزَةِ ﴿وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾﴾ كَثِيرٍ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ﴾ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﴿ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ﴾ خِلَافٍ ﴿بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ أُوقِعَ هٰذَا مَوْقِعَ مِنْكُمْ بَيَانًا لِحَالِهِمْ ﴿سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ﴾ أَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنَ النَّيِّرَاتِ وَالنَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ ﴿وَفِي اَنْفُسِهِمْ﴾ مِنْ لَطِيفِ الصَّنْعَةِ وَبَدِيعِ الْحِكْمَةِ ﴿حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿الْحَقُّ﴾ الْمُنَزَّلُ مِنَ اللّٰهِ بِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ فَيُعَاقَبُونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ بِهِ وَبِالْجَائِي بِهِ ﴿اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ﴾ فَاعِلُ يَكْفِ ﴿اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾﴾ بَدَلٌ مِنْهُ أَيْ أَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ فِي صِدْقِكَ أَنَّ رَبَّكَ لَا يَغِيبُ عَنْهُ شَيْءٌ مَا ﴿اَلَا اِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ لِاِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ ﴿اَلَا اِنَّهُ﴾ تَعَالٰى ﴿بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً فَيُجَازِيهِمْ بِكُفْرِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

47. **Kıyamet**'in ne zaman kopacağı **bilgisi, ona havale edilir,** ondan başkası bilemez. **Onun bilgisi olmadan hiçbir meyve,**[1] **tomurcuklarından**[2]

---

[1] ثَمَرَاتٍ kelimesi diğer bir kıraatte ثَمَرَةٍ şeklinde okunur.
[2] أكْمَام kelimesi كِمّ kelimesinin çoğuludur.

kapcığından **çıkmaz, hiçbir dişi hamile kalmaz ve de doğurmaz. Ve onlara "Nerede benim ortaklarım?" diye seslendiği gün derler ki: "Sana arz ettik,** şuan bildirdik ki, **bizden** senin ortağın olduğuna dair **hiçbir şahit yoktur."**

48. **Bundan önce** dünyada **taptıkları** ibadet ettikleri putlar **onlardan kaybolup gitti. Ve anladılar,** kesin olarak bildiler **ki, onlar için** azaptan **kaçacak bir yer yoktur.**[1]

49. **İnsan iyilik istemekten usanmaz.** Durmadan Rabbinden mal, sıhhat ve diğer şeyleri ister. **Eğer kendisine bir fenalık** fakirlik ve zorluk **dokunursa, hemen umudunu yitirir,** Allah'ın rahmetinden **ümidini keser.** Bu ve bundan sonraki ayet kâfirler hakkındadır.

50. **Ve andolsun ki,**[2] **eğer ona, kendisine dokunan bir sıkıntıdan** zorluk ve beladan **sonra, tarafımızdan bir rahmet** zenginlik ve sıhhat **tattırır** verirsek, **elbette diyecektir ki: "Bu, benim içindir,** çalışmam sayesindedir **ve zannetmem ki, kıyamet kopacak olsun. Ve andolsun ki, eğer Rabbime döndürülürsem,**[3] **şüphesiz, benim için onun yanında iyilik** cennet **vardır." Elbette inkâr eden kimselere yaptıklarını haber vereceğiz. Ve elbette onlara pek ağır** şiddetli **bir azaptan tattıracağızdır.**[4]

51. **İnsan** cinsine **nimet verdiğimiz zaman** şükürden **yüz çevirir ve yan çizer.**[5] Kibirle yanını döner. **Ona bir kötülük dokunduğu zaman ise, uzun,** çokça **dua eder.**

52. **De ki: "Gördünüz mü! Eğer o,** Kuran, peygamberin dediği gibi **Allah tarafından olup sonra onu inkâr etmiş iseniz,** haktan **uzak bir ayrılığa düşenden**[6] **daha sapık kim vardır?"** Yani, daha sapığı yoktur.

53. **Çok yakında onlara ufuklarda** yer ve göğün her tarafında bulunan güneş, ay, yıldız, bitki ve ağaçları **ve kendi nefislerinde olan ayetlerimizi** ince sanat ve eşsiz hikmeti **göstereceğiz, ta ki, onun** Kuran'ın, Allah tarafından diriltilme, hesap ve azap (hükümleriy)le indirilen **hak olduğu onlara aşikar olsun.** Böylece onu ve onu getireni inkâr etmeleri üzerine cezalandırılırlar. **Rabbinin**[7] **her şeye şahit olması** Rabbinden hiçbir şeyin gizli kalmaması, senin doğru olduğun konusunda, onlara **yetmedi mi?**

54. **İyi bil ki, onlar** dirilmeyi inkâr ettikleri için **Rablerine kavuşmaktan şüphe içindedirler. İyi bil ki, o,** yüce Allah **her şeyi** ilmi ve kudretiyle **kuşatandır.** Onlara inkârlarının karşılığını verecektir.

---

[1] مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ve مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ terkiplerindeki nefy edatı olan مَا (ظَنُّوا ve آذَنَّاكَ) amelden ta'lik etmiştir. Nefy cümlesi iki meful makamına kaimdir.

[2] وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ terkibindeki lam yemin içindir.

[3] وَلَئِنْ رُجِعْتُ terkibindeki lam yemin içindir.

[4] فَلَنُنَبِّئَنَّ ve فَلَنُذِيقَنَّ terkiplerindeki lam harfleri yemin içindir.

[5] نَاءَ fiili diğer bir kıraatte نَأَى şeklinde hemzenin elife takdimiyle okunur.

[6] Onların halini bildirmek için مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ terkibi مِنكُمْ terkibinin yerine konulmuştur.

[7] بِرَبِّكَ terkibi يَكْفِ fiilinin failidir.

KELİME ANLAMI

47. إِلَيْهِ **Ona** يُرَدُّ **Havale olunur** *(Ne?)* عِلْمُ السَّاعَةِ **Kıyameti bilmek** مَتٰى تَكُونُ Ne zaman olacak لَا يَعْلَمُهَا غَيْرُهُ Onu, ondan başkası bilemez وَمَا تَخْرُجُ **Çıkmaz** *(Ne?)* مِنْ ثَمَرَاتٍ **Meyvelerden** وَفِي قِرَاءَةٍ ثَمَرَتٍ Bir kıraatte hiç bir meyveden *(Neden?)* مِنْ اَكْمَامِهَا **Tomurcuklarından** أَوْعِيَتِهَا Kapcıklarından جَمْعُ كِمٍّ 'Kimmun' un cemisidir *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْكَافِ Kaf'ın kesresi ile إِلَّا بِعِلْمِهِ Ancak Allah'ın ilmi iledir (Meyvenin çıkması) وَمَا تَحْمِلُ **Gebe kalmaz** *(Ne?)* مِنْ أُنْثٰى **Hiçbir dişi** وَلَا تَضَعُ **Ve doğuramaz** اِلَّا بِعِلْمِهِ **Ancak Allah'ın bilmesiyledir** وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ **Onlara nida edeceği gün** *(Ne diye?)* اَيْنَ شُرَكَائِي **Nerede benim ortaklarım** قَالُوا **Derler ki** اٰذَنَّاكَ **Sana arz ettik** أَعْلَمْنَاكَ Sana bildirdik الْآنَ Şu an مَا مِنَّا **Bizden yoktur** *(Ne?)* مِنْ شَهِيدٍ **Hiçbir şahit** أَيْ شَاهِدٍ Yani, şahit *(Ne diye?)* بِأَنَّ لَكَ شَرِيكًا Senin için ortak var diye.

48. وَضَلَّ **Kayboluverdi** غَابَ Kayboldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يَدْعُونَ **Tapıyorlar** يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Evvelce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Taptıkları nedir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlar وَظَنُّوا **Ve anladılar ki** أَيْقَنُوا Kesin inandılar ki مَا لَهُمْ **Kendileri için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَحِيصٍ **Sığınılacak bir yer** مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kaçacak bir yer وَالنَّفْيُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde ki nefi *(Nedir?)* مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ Amelden askıya almıştır وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefi cümlesi *(Nedir?)* سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ İki meful yerine kaimdir.

49. لَا يَسْاَمُ **Usanmaz** *(Kim?)* الْاِنْسَانُ **İnsan** *(Neden?)* مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ **Hayır istemekten** لَا يَزَالُ يَسْأَلُ رَبَّهُ Yani, rabbinden istemeye devam eder *(Ne?)* الْمَالَ وَالصِّحَّةَ وَغَيْرَهُمَا Mal, sıhhat ve başka şeyler وَاِنْ مَسَّهُ **Eğer kendisine dokunursa** *(Ne?)* الشَّرُّ **Bir fenalık** الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ Fakirlik ve sıkıntı (gibi) فَيَئُوسٌ **Hemen ümidini kesmiş** قَنُوطٌ **Ümitsizliğe düşmüştür** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ Bu ve bundan sonra ki ayet *(Kim hakkındadır?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler hakkındadır.

50. وَلَئِنْ **Yemin olsun eğer** لَامُ قَسَمٍ Lam kasem lâmıdır اَذَقْنَاهُ **Ona tattırsak** آتَيْنَاهُ Ona verirsek *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** غِنًى وَصِحَّةً **Zenginlik, sıhhat** *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ **Bir zarardan** شِدَّةٍ وَبَلَاءٍ Sıkıntı ve beladan **sonra** *(Öyle zarar ki,)* مَسَّتْهُ **Ona dokundu** لَيَقُولَنَّ **Elbette diyecektir ki** هٰذَا **Bu** *(Kim içindir?)* لِي **Benim içindir** أَيْ بِعَمَلِي Yani, benim amelimle olmuştur وَمَا اَظُنُّ **Ve zannetmem ki** *(Neyi?)* السَّاعَةَ **Kıyameti** *(Ne zannetmem?)* قَائِمَةً **Kopuyor** وَلَئِنْ **Yemin olsun eğer**

لَامُ قَسَمٍ Lam yemin lâmıdır رُجِعْتُ **Döndürülürsem** *(Kime?)* إِلٰى رَبّي **Rabbime** إِنَّ لي **Şüphesiz benim için vardır** *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun katında** *(Ne vardır?)* لَلْحُسْنٰى **Elbette iyilik vardır** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, elbette bir iyilik vardır فَلَنُنَبِّئَنَّ **Fakat,yemin olsun haber vereceğiz** *(Kime?)* الَّذينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Küfre düştüler** *(Neyi haber vereceğiz?)* بِمَا **O şeyi ki** عَمِلُوا **Yaptılar** وَلَنُذيقَنَّهُمْ **Ve yemin olsun onlara tattıracağız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ **Bir azaptan** *(Öyle azap ki,)* غَليظٍ **Pek ağır** شَديدٍ Şiddetli وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ Her iki fiilde ki lam, kasem lâmıdır.

51. وَاِذَا اَنْعَمْنَا **Nimet verdiğimiz zaman** *(Kime?)* عَلَى الْاِنْسَانِ **İnsana** الْجِنْسِ İnsan cinsine اَعْرَضَ **Yüz çevirir** *(Neden?)* عَنِ الشُّكْرِ **Şükürden** وَنَاٰءَ **Uzaklaşır** *(Ne ile?)* بِجَانِبِه۪ **Yanı ile** (yan çizip) ثَنٰى عِطْفَهُ Kibirlenip büyüklenir مُتَبَخْتِرًا Çalım satarak وَفي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte okundu *(Ne ile?)* بِتَقْديمِ الْهَمْزَةِ Hemzenin takdimi ile وَاِذَا مَسَّهُ **Ve ona dokunduğu zaman** *(Ne?)* الشَّرُّ **Bir kötülük** فَذُو دُعَاءٍ **Artık duacıdır** *(Öyle dua ki,)* عَريضٍ **Bolca** كَثيرٍ Çokça.

52. قُلْ **De ki** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü (bana haber verin)** اِنْ كَانَ **Eğer o olmuş ise** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ **Allah tarafından** كَمَا قَالَ النَّبِيُّ Peygamberin dediği gibi ثُمَّ كَفَرْتُمْ **Sonra inkar etmiş iseniz** *(Neyi?)* بِه۪ **Onu** مَنْ **Kimdir** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur *(Ne?)* اَضَلُّ **Daha sapık** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* في شِقَاقٍ **Muhalefettedir** خِلَافٍ Hilaftadır *(Öyle muhalefet ki,)* بَعيدٍ **Çok uzak** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan أُوقِعَ هٰذَا Bu şekil (mimmen huve fi şikakin baid) ifade getirildi *(Nereye?)* مَوْقِعَ مِنْكُمْ Minküm (muhatap zamir) yerine *(Niçin?)* بَيَانًا لِحَالِهِمْ Onların halini açıklamak için.

53. سَنُريهِمْ **Yakında onlara göstereceğiz** *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Nerede olan?)* فِي الْاٰفَاقِ **Ufuklarda olan** أَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Göklerin ve yerin bölgelerinde *(Neden olan?)* مِنَ النَّيِّرَاتِ وَالنَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ Kandillerinden, bitkilerinden ve ağaçlarından *(Daha nerede olan)* وَفي اَنْفُسِهِمْ **Kendi nefislerinde olan** *(Neden olan?)* مِنْ لَطيفِ الصَّنْعَةِ İnce sanattan *(Daha)* وَبَديعِ الْحِكْمَةِ Eşsiz hikmetten حَتّٰى يَتَبَيَّنَ **Ta ki ortaya çıksın** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* اَنَّهُ **Muhakkak ki o** الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الْمُنَزَّلُ مِنَ اللّٰهِ Allah tarafından indirilmiştir *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmek وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ Hesap ve ceza ile فَيُعَاقَبُونَ Onlar cezalandırılacaklar *(Neye karşı?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ بِه۪ Kuran'ı inkar etmelerine karşı *(Daha)* وَبِالْجَائي بِه۪ Onu getirene olan

inkarlarına karşı أَوَلَمْ يَكْفِ **Yetmez mi** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** فَاعِلُ يَكْفِ 'Yekfi' fiilinin failidir أَنَّهُ **Muhakkak ki o** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* شَهِيدٌ **Şâhittir** بَدَلٌ مِنْهُ Bu cümle 'bi rabbike'den bedeldir أَيْ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ فِي صِدْقِكَ Yani, senin doğruluğun hakkında onlara yetmedi mi *(Ne?)* أَنَّ رَبَّكَ لَا يَغِيبُ عَنْهُ شَيْءٌ مَا Senin Rabbinden hiçbir şey gizli kalmaz.

54. أَلَا **Dikkat et** إِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** *(Nedir?)* فِي مِرْيَةٍ **Kuşku içerisindedirler** شَكٍّ Şüphe içerisindedirler *(Neden?)* مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmaktan** *(Niçin?)* لِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmeyi inkar ettikleri için أَلَا **İyi bil ki** إِنَّهُ **Muhakkak ki o** تَعَالَى Allah Teâla بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** عِلْمًا İlmiyle وَقُدْرَةً Ve kudretiyle فَيُجَازِيهِمْ بِكُفْرِهِمْ Onları inkarları sebebiyle cezalandıracaktır.

٤٢

سُورَةُ الشُّورٰى

مَكِّيَّةٌ اِلَّا قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ اَلْاٰيَاتِ الْاَرْبَعِ
ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Şûrâ Sûresi

Dört ayet dışında
Mekke'de inmiştir.
Elli üç ayettir.

سُورَةُ الشُّورٰى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿عٓسٓقٓ ﴿٢﴾﴾ اللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْإِيحَاءِ ﴿يُوحِيٓ اِلَيْكَ﴾ أَوْحٰى ﴿وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللّٰهُ﴾ فَاعِلُ الْإِيحَاءِ ﴿الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٣﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ ﴿الْعَظِيمُ ﴿٤﴾﴾ الْكَبِيرُ ﴿تَكَادُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿السَّمٰوَاتُ يَنْفَطِرْنَ﴾ بِالنُّونِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يَتَفَطَّرْنَ] بِالتَّاءِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْ فَوْقِهِنَّ﴾ أَيْ تَنْشَقُّ كُلُّ وَاحِدَةٍ فَوْقَ الَّتِي تَلِيهَا مِنْ عَظَمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اَلَآ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٥﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿اَوْلِيَآءَ اللّٰهُ حَفِيظٌ﴾ مُحْصٍ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ لِيُجَازِيَهُمْ ﴿وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾﴾ تَحْصُلُ الْمَطْلُوبُ مِنْهُمْ مَا عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ ذٰلِكَ الْإِيحَاءِ ﴿اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ﴾ تُخَوِّفَ ﴿اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَسَائِرَ النَّاسِ ﴿وَتُنْذِرَ﴾ النَّاسَ ﴿يَوْمَ الْجَمْعِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَجْمَعُ فِيهِ الْخَلَائِقُ ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ فَرِيقٌ﴾ مِنْهُمْ ﴿فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾﴾ النَّارِ

﴿وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَهُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ أَيْ عَلٰى دِينٍ وَاحِدٍ وَهُوَ الْإِسْلَامُ ﴿وَلٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (٨)﴾ يَدْفَعُ عَنْهُمُ الْعَذَابَ ﴿اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿اَوْلِيَاءَ﴾ أَمْ مُنْقَطِعَةٌ بِمَعْنٰى بَلِ الَّتِي لِلْاِنْتِقَالِ وَالْهَمْزَةُ لِلْاِنْكَارِ أَيْ لَيْسَ الْمُتَّخِذُونَ اَوْلِيَاءَ ﴿فَاللّٰهُ هُوَ الْوَلِيُّ﴾ أَيِ النَّاصِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْفَاءُ لِمُجَرَّدِ الْعَطْفِ ﴿وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتٰى وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٩)﴾ ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ﴾ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿فِيهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ ﴿فَحُكْمُهُ﴾ مَرْدُودٌ ﴿اِلَى اللّٰهِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ قُلْ لَهُمْ ﴿ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ (١٠)﴾ أَرْجِعُ.

TÜRKÇE ANLAMI

42- Şûrâ Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Sadece dört ayet (23-26) hariç.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.**
2. **Ayn, Sîn, Kaf.** Bu harflerden ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
3. Mülkünde **Azîz ve** işinde **hikmet sahibi olan Allah,**[1] **sana ve senden öncekilere işte böyle** bu vahiy gibi **vahyeder.**
4. **Göklerde ve yerde olanlar onun** mülkü, yarattığı ve kulu**dur. O** kullarına karşı **yücedir, uludur,** büyüktür.
5. **Neredeyse**[2] **gökler üstlerinden çatlayacaklar,** Allah'ın azametinden her biri yarılıp bir sonrakinin üstüne düşecek![3] **Melekler de Rablerini hamd ile** birlikte **tesbih ediyorlar ve yerdeki** müminler **için mağfiret diliyorlar. İyi bilin ki, Allah** dostlarını **çok bağışlayan,** onlara **çok merhamet edendir.**
6. **Allah'tan başka** putları **dostlar edinenler üzerine Allah daima gözetleyicidir,** karşılıklarını vermek için (amellerini) saymaktadır. **Sen, onlara vekil** onlardan isteneni tahsil eden **değilsin.** Senin görevin sadece bildirmektir.
7. **Şehirlerin anasını ve onun çevresinde bulunanları** Mekke halkını ve diğer insanları **uyarman** korkutman **ve kendisinde asla şüphe** kuşku **olmayan toplanma gününden** yaratılanların toplandığı kıyamet gününden **onları korkutman için, sana böyle** bu vahiy gibi **Arapça bir Kuran vahyettik.** Onlardan **bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemde** ateşte**dir.**
8. **Allah dileseydi onları bir tek millet** tek bir din, İslam dini üzere **yapardı.**

---

[1] اَللّٰهُ lafzı يُوحِي fiilinin failidir.

[2] تَكَادُ fiili ta ve ya harfleriyle okunur.

[3] ينفطرن fiili nun ile (infi'al babından) bir de ta ve şedde ile (يَتَفَطَّرْنَ şeklinde tefaaül babından) okunur.

Fakat o, dilediğini rahmetine koyar; zalimlerin kâfirlerin **ise** onlardan azabı uzaklaştıracak **hiçbir dostu ve yardımcısı yoktur.**

9. **Yoksa**[1] **Allah'tan başka** putları **dostlar mı edindiler?** Edindikleri dost değildir. **Dost,** müminlere yardım eden **yalnız Allah'tır.**[2] **O ölüleri diriltir ve o her şeye gücü yetendir.**

10. Kâfirlerle **ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde** din ve diğer konularda **hüküm, Allah'a** ısmarlanmış**tır.** Kıyamet günü aranızda hükmedecektir. Onlara de ki: **İşte, bu Allah'tır, benim Rabbimdir. Sadece ona dayandım ve ona yönelirim,** dönerim.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الشُّورٰى -﴿٤٢﴾

42- Şûrâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِلَّا قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ الْاٰيَاتِ الْاَرْبَعَ **Ancak dört ayet (23-26) hariç** ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّجِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Hâ, Mîm** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ Daha iyi bilir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

2. عٓسٓقٓ **Ayn, Sin, Kâf** Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ Daha iyi bilir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

3. كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِيحَاءِ Yani, bu vahyetmesi gibi يُوحِي **Vahyediyor** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** وَ **Ve** أَوْحٰي Vahyetti *(Kime?)* اِلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** *(Kimden önce yaşadılar?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden evvel** *(Kim vahyediyor?)* اَللهُ **Allah** فَاعِلُ الْاِيحَاءِ Vahyetmek fiilin failidir *(Öyle Allah ki,)* اَلْعَزِيزُ **Aziz olan** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Öyle Allah ki,)* اَلْحَكِيمُ **Hakim olan** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

4. لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** *(Nerede olan?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** *(Daha)* وَمَا **O şeyler ki** *(Nerede olan?)* فِي الْاَرْضِ **Yerde** *(Ne bakımımdan onundur?)* مُلْكًا Mülk bakımından *(Daha)* وَخَلْقًا Yaratma bakımından *(Daha)* وَعَبِيدًا Kul olma bakımından وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْعَلِيُّ **Çok yücedir** *(Kim üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Mahlukatı üzerine *(Daha nedir?)* الْعَظِيمُ **Azimdir** الْكَبِيرُ Büyüktür.

---

[1] أَمْ kelimesi intikal anlamındaki بَلْ ve inkar hemzesi anlamındaki em-i munkatıadır.
[2] فَاللهُ terkibindeki fa harfi sadece atıf içindir.

5. تَكَادُ **Neredeyse** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile ve ya ile السَّمٰوَاتُ **Gökler** يَنْفَطِرْنَ **Çatlayacak** *(Ne ile okundu?)* بِالنُّونِ Nun ile okundu وَفِي قِرَاءَةٍ Diğer bir kıraatte بِالتَّاءِ وَالتَّشْدِيدِ Ya ve şedde ile okundu *(Nereden çatlayacak?)* مِنْ فَوْقِهِنَّ **Üstlerinden** أَيْ تَنْشَقُّ كُلُّ وَاحِدَةٍ Yani, her biri yarılacak *(Nerede?)* فَوْقَ الَّتِي تَلِيهَا Kendisini takip edenin üstünde *(Neden?)* مِنْ عَظَمَةِ اللهِ تَعَالٰى Allah Teâla'nın büyüklüğünden dolayı وَالْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Nedir?)* يُسَبِّحُونَ **Tesbih ediyorlar** *(Ne oldukları halde?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd eder oldukları halde** أَيْ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Yani, hamd etmeye bürünür oldukları halde وَيَسْتَغْفِرُونَ **Ve mağfiret diliyorlar** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** *(Nerededir?)* فِي الْاَرْضِ **Yerdedir** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Mümin olan kimselerden اَلَا **İyi bilin ki** اِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** هُوَ الْغَفُورُ **O çok affedicidir** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını *(Daha nedir?)* الرَّحِيمُ **Çok esirgeyicidir** *(Kimi?)* بِهِمْ Dostlarını.

6. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani, putları *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* حَفِيظٌ **Gözcüdür** مُحْصٍ Gözetendir *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Niçin?)* لِيُجَازِيَهِمْ Onları cezalandırmak için وَمَا اَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* بِوَكِيلٍ **Vekil değilsin** تَحْصُلُ الْمَطْلُوبَ Matlubu talep ediyorsun *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَاعَلَيْكَ Senin üzerine yoktur إِلَّا الْبَلَاغُ Ancak tebliği etmek vardır.

7. وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِيحَاءِ Burada olan vahyetmek gibi اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* قُرْآنًا **Kuran'ı** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça olan** *(Niçin?)* لِتُنْذِرَ **Korkutasın için** تُخَوِّفَ Korkutasın diye *(Neyi?)* اُمَّ الْقُرٰى **Şehirlerin anasın** *(Daha)* وَمَنْ **O kimseleri ki** *(Nerededir?)* حَوْلَهَا **Onun etrafındadırlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkını وَسَائِرَ النَّاسِ Ve diğer insanları *(Daha niçin indirdik)* وَتُنْذِرَ **Ve korkutasın için** *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden?)* يَوْمَ الْجَمْعِ **Toplanma gününden** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününden تَجْمَعُ فِيهِ O günde toplanıyor *(Ne?)* الْخَلَائِقُ Yaratılmış olanlar *(Öyle gün ki,)* لَارَيْبَ **Şüphe yoktur** لَا شَكَّ Şek yoktur *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** فَرِيقٌ **Bir fırka** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Nerededir?)* فِي الْجَنَّةِ **Cennettedir** وَفَرِيقٌ **Bir fırka** *(Nerededir?)* فِي السَّعِيرِ **Cehennemdedir** النَّارِ Ateştedir.

8. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** لَجَعَلَهُمْ **Elbette onları yapardı** *(Ne?)* اُمَّةً **Ümmet** *(Öyle ümmet ki,)* وَاحِدَةً **Tek bir** أَيْ عَلٰى دِينٍ وَاحِدٍ Yani, tek bir din üzerine وَهُوَ O الْإِسْلَامُ İslam'dır وَلٰكِنْ يُدْخِلُ **Ancak girdirir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ

Diliyor *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** وَالظَّالِمُونَ **Zalimler** الْكَافِرُونَ Kafirler مَا لَهُمْ **Onlar için olmadı** *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Hiçbir dost** وَلَا نَصِيرٍ **Ve hiçbir yardımcı** *(Öyle dost ve yardımcı ki,)* يَدْفَعُ عَنْهُمْ Onlardan engelleyecek *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı.

9. أَمِ **Yoksa** اتَّخَذُوا **Edindiler mi** *(Kimi?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başkasını** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putları *(Ne?)* أَوْلِيَاءَ **Veliler** أَمْ مُنْقَطِعَةٌ 'Em' munkatıa dır بِمَعْنَى بَلِ الَّتِي لِلْاِنْتِقَالِ İntikal için olan 'Bel' manasındadır وَالْهَمْزَةُ لِلْاِنْكَارِ Hemze İnkar içindir أَيْ لَيْسَ الْمُتَّخِذُونَ أَوْلِيَاءَ Yani, edindikleri şeyler veliler olamazlar فَاللّٰهُ **Allah** هُوَ **O'dur** الْوَلِيُّ **Veli olan** أَيِ النَّاصِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ Yani, Müminlere yardımcı olan وَالْفَاءُ لِمُجَرَّدِ الْعَطْفِ Fa sırf atıf içindir وَهُوَ **Allah** *(Nedir?)* يُحْيِي **Diriltir** *(Kimi?)* الْمَوْتَى **Ölüleri** وَهُوَ **Ve o** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü ziyadesiyle yetendir.**

10. وَمَا **Hangi şey ki** اخْتَلَفْتُمْ **İhtilafa düştünüz** *(Kimle beraber?)* مَعَ الْكُفَّارِ Kafirlerle beraber *(Nerede?)* فِيهِ **O şeyde** *(O şey ne olduğu halde?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey olduğu halde** *(Neden dolayı?)* مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ Dinden veya başkasından فَحُكْمُهُ **Onun hükmü** *(Nedir?)* مَرْدُودٌ Çevrilmiştir *(Kimedir?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'adır** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ Aranızı fasledecek قُلْ لَهُمْ Onlara de: ذٰلِكُمُ **İşte o** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** رَبِّي **Benim Rabimdir** عَلَيْهِ **Ancak ona** تَوَكَّلْتُ **Tevekkül ettim** وَإِلَيْهِ **Ancak ona** أُنِيبُ **Yönelirim** أَرْجِعُ Dönerim.

﴿فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُبْدِعُهُمَا ﴿جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا﴾ حَيْثُ خَلَقَ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ ﴿وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا﴾ ذُكُورًا وَإِنَاثًا ﴿يَذْرَؤُكُمْ﴾ بِالْمُعْجَمَةِ يَخْلُقُكُمْ ﴿فِيهِ﴾ فِي الْجَعْلِ الْمَذْكُورِ أَيْ يُكَثِّرُكُمْ بِسَبَبِهِ بِالتَّوَالُدِ وَالضَّمِيرُ لِلْأَنَاسِيِّ وَالْأَنْعَامِ بِالتَّغْلِيبِ ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ اَلْكَافُ زَائِدَةٌ لِأَنَّهُ تَعَالٰى لَا مِثْلَ لَهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ لِمَا يُفْعَلُ ﴿لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا ﴿يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوَسِّعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهِ نُوحًا﴾ هُوَ أَوَّلُ أَنْبِيَاءِ الشَّرِيعَةِ ﴿وَالَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰى اَنْ اَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ هٰذَا هُوَ الْمَشْرُوعُ الْمُوَصّٰى بِهِ وَالْمُوحٰى إِلٰى مُحَمَّدٍ ﷺ وَهُوَ التَّوْحِيدُ ﴿كَبُرَ﴾ عَظُمَ ﴿عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِ﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿اَللّٰهُ يَجْتَبِي اِلَيْهِ﴾ إِلَى التَّوْحِيدِ ﴿مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾ يُقْبِلُ إِلٰى طَاعَتِهِ ﴿وَمَا تَفَرَّقُوا﴾ أَيْ أَهْلُ الْأَدْيَانِ فِي الدِّينِ بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿بَغْيًا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ ﴿اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ﴾ مِنْ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مُرِيبٍ ﴿١٤﴾﴾ مُوقِعِ الرِّيبَةِ ﴿فَلِذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدِ ﴿فَادْعُ﴾ يَا مُحَمَّدُ النَّاسَ ﴿وَاسْتَقِمْ﴾ عَلَيْهِ ﴿كَمَا اُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَهُمْ﴾ فِي تَرْكِهِ ﴿وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ﴾ بِأَنْ أَعْدِلَ ﴿بَيْنَكُمْ﴾ فِي الْحُكْمِ ﴿اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ﴾ فَكُلٌّ يُجَازٰى بِعَمَلِهِ ﴿لَا حُجَّةَ﴾ خُصُومَةَ بِاَنْ اَعْدِلَ ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ هٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْجِهَادِ ﴿اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا﴾ فِي الْمَعَادِ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ ﴿وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾﴾ الْمَرْجِعُ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

11. **O, gökleri ve yeri yaratan** yoktan var eden**dir. Size,** Adem'in kaburgasından Havva'yı yaratarak **kendinizden eşler, hayvanlardan da** erkek ve dişi **çiftler yaratmıştır. Sizi**[1] **bu halde** zikredilen surette **var ediyor,** yaratıyor. Sizi bu sebeple doğum suretiyle çoğaltıyor. **Onun benzeri**[2] **hiçbir şey yoktur. O** söyleneni **işitendir,** yapılanı **görendir.**

---

[1] يَذْرَؤُكُمْ terkibindeki zamir tağlip suretiyle hem insanlara hem de hayvanlara yöneliktir.

[2] كَمِثْلِهِ terkibindeki kâf harfi zaittir. Zira Allah'ın benzeri hiçbir şey yoktur.

12. **Göklerin ve yerin** yağmur, bitki ve diğer hazinelerinin **anahtarları onundur. Dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** dilediği kimseye de sınamak için **kısar** daraltır. **Doğrusu o, her şeyi bilendir.**

13. **(Allah) size, "Dini doğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" diye** kendisine ilk şeriat verilen peygamber **Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahy ettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi, din olarak meşru kıldı.** İşte bu, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e meşru kılınan, tavsiye ve vahy edilen tevhittir. **Kendilerini çağırdığın bu** tevhit, **Allah'a ortak koşanlara ağır** büyük **geldi. Allah dilediğini ona** tevhide **seçer ve** kulluğuna **yöneleni de ona ulaştırır.**

14. **Onların,** din mensuplarının, kimisi tevhide gelip kimisi küfrederek dinleri hususunda **ayrılığa düşmeleri, ancak kendilerine** tevhit hakkında **ilim geldikten sonra, aralarındaki** kâfirlerin **çekemezliği yüzünden olmuştur. Eğer Rabbinden, belli bir süreye** kıyamet gününe **kadar** cezayı erteleyeceğine dair **bir söz geçmiş olmasaydı, aralarında derhal** kâfirlere dünyada azap etmek suretiyle **hüküm verilirdi. Doğrusu onlardan sonra kitaba vâris kılınan** Yahudi ve Hıristiyan**lar da ondan** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'den **derin,** tereddüde düşüren **bir şüphe içindedirler.**

15. Ey Muhammed! **İşte bunun** tevhit **için** insanları **davet et ve emrolunduğun gibi** tevhit üzere **dosdoğru ol.** Tevhidi terk hususunda **onların heveslerine uyma ve de ki: "Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve** hüküm konusunda **aranızda adaletli olmakla emrolundum. Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir.** Herkes yaptığının karşılığını görecektir. **Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir konu** husumet **yoktur.** Bu, cihat emri verilmeden önceydi. **Allah** ahirette hüküm vermek için **hepimizi bir araya toplar, dönüş sadece onadır.**

KELİME ANLAMI

11. فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yaratandır** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yeri yaratandır** مُبْدِعُهُمَا İkisini de yoktan var edendir جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* مِنْ اَنْفُسِكُمْ **Kendi cinsinizden** *(Ne?)* اَزْوَاجًا **Zevceler** حَيْثُ خَلَقَ حَوَّاءَ Şöyle ki Havva'yı yarattı *(Neden?)* مِنْ ضِلْعِ آدَمَ Ademin kaburgasından وَمِنَ الْاَنْعَامِ **Hayvanlardan da yaptı** *(Ne?)* اَزْوَاجًا **Çiftler** ذُكُورًا وَإِنَاثًا Erkekler ve dişiler يَذْرَؤُكُمْ **Sizi üretir** *(Ne ile okundu?)* بِالْمُعْجَمَةِ Noktalı zel ile يَخْلُقُكُمْ Sizi yaratır *(Nerede?)* فِيهِ **Burada** فِي الْجَعْلِ الْمَذْكُورِ Bu zikredilen yaratmada أَيْ يَكْثُرُكُمْ Yani, sizi artırır *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهِ Bu yaratma sebebi ile *(Ondan kasıt)* بِالتَّوَالُدِ Üreme yolu sebebiyle وَالضَّمِيرُ Küm zamiri لِلْأَنَاسِيِّ وَالْأَنْعَامِ İnsanlara ve hayvanlara döner *(Nasıl?)* بِالتَّغْلِيبِ Tağlib yolu ile لَيْسَ **Olmadı** كَمِثْلِهِ **Onun gibi** *(Ne?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey**

وَهُوَ لَا مِثْلَ لَهُ Asla bir misil yoktur لِأَنَّهُ تَعَالَى Zira Allah Teâlâ için الْكَافُ زَائِدَةٌ Kaf zaittir **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **Ziyade işitendir** *(Neyi?)* لِمَا يُقَالُ Denileni *(Daha nedir?)* الْبَصِيرُ **Ziyade görendir** *(Neyi?)* لِمَا يُفْعَلُ Yapılanı.

12. لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin anahtarı** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** أَيْ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا Yani, yer ve göklerin hazinelerinin anahtarları مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا Yağmurdan, nebatattan ve diğerlerinden يَبْسُطُ **Döşer** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu bol yapar *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Niçin?)* امْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضِيقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* ابْتِلَاءً Bela ile imtihan için إِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir.**

13. شَرَعَ **Meşru kıldı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنَ الدِّينِ **Dinden** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** وَصّٰى **Tavsiye etti** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kime?)* نُوحًا **Nuh'a** هُوَ Nuh *(Kimdir?)* أَوَّلُ أَنْبِيَاءِ الشَّرِيعَةِ Şeriat sahibi nebilerin ilkidir *(Daha)* وَالَّذِي **Ve o şeyi ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Daha)* وَمَا **O şeyi ki** وَصَّيْنَا **Vasiyette bulunduk** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kime?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Daha)* وَمُوسٰى **Musa'ya** *(Daha)* وَعِيسٰى **İsa'ya** *(Nedir o?)* أَنْ أَقِيمُوا **Doğru tutun** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** وَلَا تَتَفَرَّقُوا **Tefrikaya düşmeyin** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** هٰذَا Bu الْمَشْرُوعُ هُوَ Onunla meşru kılınandır *(Daha)* الْمُوصٰى بِهِ Vasiyet olunandır *(Daha)* وَهُوَ وَالْمُوحٰى إِلَى مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e vahyedilendir التَّوْحِيدُ O da tevhittir كَبُرَ **Ağır geldi** عَظُمَ Büyük oldu *(Kime?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ **Müşriklere** *(Ne?)* مَا **O şey ki** تَدْعُوهُمْ **Onları davet ediyorsun** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Nedir o?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhit اللّٰهُ **Allah** يَجْتَبِي **Seçer** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** إِلَى التَّوْحِيدِ Tevhide *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَهْدِي **Ulaştırır** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يُنِيبُ **Yöneliyor** يُقْبِلُ Dönüyor *(Neye?)* إِلَى طَاعَتِهِ Allah'a itaat etmeye.

14. وَمَا تَفَرَّقُوا **Ayrılığa düşmediler** أَيْ أَهْلُ الْأَدْيَانِ Yani, din mensupları *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ Şöyle ki bazısı tevhit etti وَكَفَرَ بَعْضٌ Bazısı küfretti إِلَّا **Ancak ayrılığa düştüler** *(Nerede sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ **Onlara geldikten sonra** *(Ne?)* الْعِلْمُ **Bilgi** *(Ne ile ilgili?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile *(Neden dolayı?)* بَغْيًا **Çekememezlikten dolayı** *(Kimden?)* مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirlerden *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Kendi aralarında** وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Eğer kelime olmasaydı** *(Öyle kelime ki,)* سَبَقَتْ **Geçti** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Neye dair?)* بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ Cezanın tehir edilmesine dair *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ **Bir vakte kadar** *(Öyle vakit ki,)* مُسَمًّى **Malum** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında**

وَاِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** اُورِثُوا **Varis kılındılar** *(Neye?)* الْكِتَابَ **Kitaba** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Onlar Yahudi ve Hıristiyanlardır لَفِي شَكٍّ **Elbette şüphededirler** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنْ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'den *(Öyle şüphe ki,)* مُرِيبٍ **Derin** مُوقِعِ الرِّيبَةِ Şüpheye düşürücü. فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Nerede?)* بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin cezalandırılması ile *(Ne ile?)*

15. فَلِذٰلِكَ **İşte budan dolayı** التَّوْحِيدِ Tevhitten dolayı فَادْعُ **Davet et** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları وَاسْتَقِمْ **Ve istikamette bulun** عَلَيْهِ Onun üzerine *(Nasıl?)* كَمَا اُمِرْتَ **Emrolunduğun gibi** وَلَا تَتَّبِعْ **Tabi olma** *(Neye?)* اَهْوَاءَهُمْ **Onların hevâlarına** *(Ne hususta?)* فِي تَرْكِهِ Onu terk etme hususunda وَقُلْ **Ve söyle:** اٰمَنْتُ **Ben iman ettim** *(Neye?)* بِمَا **O şeye ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(O indirdiği nedir?)* مِنْ كِتَابٍ **Bir Kitap** وَاُمِرْتُ **Ve ben emir olundum** *(Ne ile?)* لِاَعْدِلَ **Adil olmamla** بِأَنْ أَعْدِلَ Adaletli davranmamla *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Nede?)* فِي الْحُكْمِ Hüküm vermede اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* رَبُّنَا **Bizim Rabbimizdir** *(Daha)* وَرَبُّكُمْ **Sizinde Rabbinizdir** لَنَا **Bizim için vardır** *(Ne?)* اَعْمَالُنَا **Yaptıklarımız** وَلَكُمْ **Sizin içinde vardır** اَعْمَالُكُمْ **Yaptıklarınız** فَكُلٌّ Her birimiz يُجَازٰى بِعَمَلِهِ Ameline mukabil karşılık görecektir لَاحُجَّةَ **Tartışma konusu yoktur** خُصُومَةَ Husumet yoktur بِاَنْ اَعْدِلَ Şöyle ki adalet yapacağım *(Nerede?)* بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ **Sizinle bizim aramızda** هٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْجِهَادِ Bu cihad ile emir gelmeden önce idi اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَجْمَعُ **Toplayacaktır** *(Neyi?)* بَيْنَنَا **Aramızı** *(Nerede?)* فِي الْمِعَادِ Ahirette *(Niçin?)* لِفَصْلِ الْقَضَاءِ Hükümleri fasletmek için وَاِلَيْهِ **Ancak onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş.

﴿وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي﴾ دِينِ ﴿اللهِ﴾ نَبِيِّهِ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ﴾ بِالْإِيمَانِ لِظُهُورِ مُعْجِزَتِهِ
وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ﴾ بَاطِلَةٌ ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾﴾
﴿اَللهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿وَالْمِيزَانَ﴾ الْعَدْلَ ﴿وَمَا يُدْرِيكَ﴾
يُعْلِمُكَ ﴿لَعَلَّ السَّاعَةَ﴾ أَيْ إِتْيَانَهَا ﴿قَرِيبٌ ﴿١٧﴾﴾ وَلَعَلَّ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ
مَسَدَّ مَفْعُولَيْنِ ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا﴾ يَقُولُونَ مَتَى تَأْتِي ظَنًّا مِنْهُمْ أَنَّهَا غَيْرُ آتِيَةٍ
﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ﴾ خَائِفُونَ ﴿مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ﴾ يُجَادِلُونَ
﴿فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾﴾ ﴿اَللهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ﴾ بَرِّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْهُمْ
جُوعًا بِمَعَاصِيهِمْ ﴿يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ﴾ مِنْ كُلٍّ مِنْهُمْ مَا يَشَاءُ ﴿وَهُوَ الْقَوِيُّ﴾ عَلَى مُرَادِهِ ﴿الْعَزِيزُ
﴿١٩﴾﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿حَرْثَ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ كَسْبَهَا وَهُوَ الثَّوَابُ
﴿نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ بِالتَّضْعِيفِ فِيهِ الْحَسَنَةُ إِلَى الْعَشَرَةِ وَأَكْثَرَ ﴿وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا﴾ بِلَا تَضْعِيفٍ مَا قُسِمَ لَهُ ﴿وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ
مَكَّةَ ﴿شُرَكَاءُ﴾ هُمْ شَيَاطِينُهُمْ ﴿شَرَعُوا﴾ أَيِ الشُّرَكَاءُ ﴿لَهُمْ﴾ لِلْكُفَّارِ ﴿مِنَ الدِّينِ﴾ الْفَاسِدِ
﴿مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللهُ﴾ كَالشِّرْكِ وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ﴾ أَيِ الْقَضَاءِ السَّابِقِ بِأَنَّ
الْجَزَاءَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ بِالتَّعْذِيبِ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿تَرَى الظَّالِمِينَ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿مُشْفِقِينَ﴾
خَائِفِينَ ﴿مِمَّا كَسَبُوا﴾ فِي الدُّنْيَا مِنَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يُجَازُوا عَلَيْهَا ﴿وَهُوَ﴾ أَيِ الْجَزَاءُ عَلَيْهَا ﴿وَاقِعٌ
بِهِمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا مَحَالَةَ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ﴾ أَنْزَهُهَا
بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَنْ دُونَهُمْ ﴿لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

16. Mucizesi görüldüğü için iman ile **daveti kabul edildikten sonra, Allah**'ın dini **hakkında** peygamberiyle **tartışmaya giren** Yahudi**lerin delilleri, Rableri katında boştur**, geçersizdir. **Üzerlerine bir gazap ve onlar için şiddetli bir azap vardır.**

17. Allah, kitabı Kuran'ı **ve mizanı** adaleti **hak olarak indirendir.**[1] **Sana ne bildirdi,** öğretti **belki de**[2] **kıyamet saati**nin gelmesi **yakındır!**

---

1 بِالْحَقِّ terkibindeki ba harf-i ceri أَنْزَلَ fiiline müteallıktir.

2 لَعَلَّ kelimesi يُدْرِي fiilini amelden ta'lik etmiştir. Ve sonrası iki meful yerine geçer.

18. **Ona inanmayanlar, onu acele isterler.** Hiç gelmeyeceğini zannederek "Ne zaman gelecek?" derler. **İnananlar ise ondan çekinirler,** korkarlar **ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki, kıyamet günü hakkında tartışanlar gerçekten derin bir sapıklık içindedirler.**

19. **Allah,** iyi kötü tüm **kullarına lütufkârdır;** zira onları günahları sebebiyle açlıkla yok etmemiştir, kullarının tamamından **dilediği kimseyi rızıklandırır. O** istediği şeye **kuvveti yetendir, Azîz'dir,** işine galiptir.

20. **Kim** ameliyle **ahiret kârını** kazancını yani, sevap **istiyorsa,** iyiliği ona veya daha fazlasına katlayarak **onun kârını arttırırız. Kim de dünya kârını istiyorsa, ona da** hakkına düşeni katlamadan **ondan veririz. Onun ahirette bir nasibi yoktur.**

21. **Yoksa onların,** Mekke kâfirlerinin **Allah'ın izin vermediği** şirk ve dirilmeyi inkâr gibi **bir** geçersiz **dini kendilerine meşru kılan ortakları** şeytanları **mı var? Eğer** cezanın kıyamet gününde olacağına dair geçmiş kaza, **hüküm sözü olmasaydı,** müminlerle **aralarında derhal** kâfirlere dünyada azap edilmek suretiyle **hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere** kâfirlere **acı** verici **bir azap vardır.**

22. Kıyamet gününde **zalimleri** dünyada **kazandıkları şeyler** günahlar**dan** sebep cezalandırılmaktan, **ürktüklerini** korktuklarını **göreceksin. Ve o** ceza kıyamet günü hiç şüphesiz **başlarına gelecektir. İman edip salih amel işleyen kimseler,** kendilerinden aşağı seviyede olanlara nispetle daha güzel manzaralı **cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında onlara diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur.**

KELİME ANLAMI

16. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يُحَاجُّونَ **Tartışmaya giriyorlar** *(Nerede?)* فِي -دِينِ- اللهِ **Allah'**ın dininde نَبِيِّهِ Onun nebisinin hakkında *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** اسْتُجِيبَ **İcabet edildi** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile *(Niçin?)* لِظُهُورِ مُعْجِزَتِهِ Mucizesi gözüktüğü için وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir حُجَّتُهُمْ **Onların hüccetleri** دَاحِضَةٌ **Boştur** بَاطِلَةٌ Geçersizdir *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** وَعَلَيْهِمْ **Onların üzerine vardır** *(Ne?)* غَضَبٌ **Bir gazap** وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle bir azap ki,)* شَدِيدٌ **Çok şiddetli.**

17. اَللهُ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ Enzele ile mutealliktir *(Daha)* وَالْمِيزَانَ **Mizan'ı** الْعَدْلَ Adaleti وَمَا **Ne şey** يُدْرِيكَ **Sana bildirir** يُعْلِمُكَ Seni ilim sahibi yapar لَعَلَّ السَّاعَةَ **Belki kıyamet** أَيْ إِتْيَانَهَا Yani, kıyametin gelmesi *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Yakındır** وَلَعَلَّ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ Lealle, fiili amelden tâ'lik etmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra gelen سَدَّ Geçti *(Nereye?)* مَسَدَّ مَفْعُولَيْنِ İki mefulun yerine.

18. يَسْتَعْجِلُ **Acele ister** *(Neyi?)* بِهَا **Kıyameti** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِهَا **Ona** يَقُولُونَ Diyorlar ki مَتٰى تَأْتِي Ne zaman gelecek ظَنًّا مِنْهُمْ Onlar zannediyorlar ki أَنَّهَا غَيْرُ آتِيَةٍ O gelmeyecek وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** مُشْفِقُونَ **Korkucudurlar** خَائِفُونَ Korkan kimselerdirler *(Neden?)* مِنْهَا **Kıyamet gününden** وَيَعْلَمُونَ **Ve bilirler** *(Neyi?)* اَنَّهَا **Şüphesiz ki o** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** اَلَا **İyi bilin ki** اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُمَارُونَ **Tartışıyorlar** يُجَادِلُونَ Mücadele ediyorlar *(Ne hakkında?)* فِي السَّاعَةِ **Kıyamet hakkında** *(Bunlar nedir?)* لَفِي ضَلَالٍ **Elbette sapıklıktadırlar** *(Öyle sapıklık ki,)* بَعِيدٍ **Uzak.**

19. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* لَطِيفٌ **Çok lütfedicidir** *(Kime?)* بِعِبَادِهِ **Kullarına** *(Kullarından kasıt)* بِرِّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ İyileri ve kötülerine حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْهُمْ جُوعًا Şöyle ki onları açlıktan helak etmiyor *(Ne sebebiyle?)* بِمَعَاصِيهِمْ Onların günahları sebebiyle يَرْزُقُ **Rızklandırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** مِنْ كُلٍّ مِنْهُمْ Onların her birinden *(Kimi?)* مَا يَشَاءُ Dilediğini وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَوِيُّ **Ziyade gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مُرَادِهِ İstediğini yapmaya *(Daha nedir?)* الْعَزِيزُ **Galiptir** الْغَالِبُ عَلٰى أَمْرِهِ İşi üzerine galip gelendir.

20. مَنْ **Her kim** كَانَ **Olursa** *(Ne?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neye mukabil?)* بِعَمَلِهِ Ameline mukabil *(Neyi?)* حَرْثَ الْاٰخِرَةِ **Ahiret ekinini** أَيْ كَسْبَهَا Yani, Ahiret kazancını وَهُوَ الثَّوَابُ O da sevaptır نَزِدْ **Artırırız** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Nerede?)* فِي حَرْثِهِ **Ekininde** بِالتَّضْعِيفِ فِيهِ Onda katlamakla *(Neyi?)* الْحَسَنَةَ İyiliği *(kaça katlamakla?)* إِلَى الْعَشَرَةِ On katına وَأَكْثَرَ Ve daha fazlasına وَمَنْ **Her kimde** كَانَ **Olursa** *(Ne?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* حَرْثَ الدُّنْيَا **Dünya ekinini** نُؤْتِهِ **Onu da veririz** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne olmadan?)* بِلَا تَضْعِيفٍ Katlamadan *(Ne kadar?)* مَا قُسِمَ لَهُ Kendisine taksim edilen kadar وَمَا لَهُ **Ve onun için yoktur** *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette** *(Ne yoktur?)* مِنْ نَصِيبٍ **Hiçbir nasip.**

21. أَمْ **Yoksa** بَلْ 'Em"Bel' manasındadır لَهُمْ **Onlar için vardır** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirler için var *(Ne?)* شُرَكَاءُ **Ortaklar** هُمْ شَيَاطِينُهُمْ Onlar onların şeytanlarıdır شَرَعُوا **Meşru kıldılar** أَيِ الشُّرَكَاءُ Yani, o ortaklar *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِلْكُفَّارِ Kafirlere *(Neden?)* مِنَ الدِّينِ **Dinden** *(Öyle din ki,)* الْفَاسِدِ Fasit *(Neyi)* مَا **O şeyi ki** لَمْ يَأْذَنْ **İzin vermedi** *(Neye?)* بِهِ **Ona** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne gibi?)* كَالشِّرْكِ Şirk gibi *(Daha)* وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ Dirilmeyi inkar etmek gibi وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ **Eğer o fasıl kelimesi olmasaydı** أَيِ الْقَضَاءُ السَّابِقُ Yani, geçmiş hüküm *(Ne diye?)* بِأَنَّ الْجَزَاءَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Ceza kıyamet gününde gerçekleşecektir diye لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında**

وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve inananlar arasında *(Ne ile hüküm verildi?)* بِالتَّعْذِيبِ لَهُمْ Onların azap edilmesiyle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَاِنَّ الظَّالِمِينَ **Şüphesiz ki zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٌ **Pek acıklı** مُؤْلِمٌ Elem verici.

22. تَرَى **Göreceksin** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde مُشْفِقِينَ **Korkucudurlar** خَائِفِينَ Korkan kimselerdirler *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** كَسَبُوا **Kazandılar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O da nedir?)* مِنَ السَّيِّئَاتِ Günahlar *(Neden korkacaklar?)* أَنْ يُجَازُوا عَلَيْهَا Onlara karşılık ceza görmekten وَهُوَ **O** أَيِ الْجَزَاءُ عَلَيْهَا Yani, onlara karşılık ceza *(Nedir?)* وَاقِعٌ **Gerçekleşecektir** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Nasıl?)* لَا مَحَالَةَ Çaresiz وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Neredediler?)* فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ **Cennet bahçelerindedirler** أَنْزَهُهَا Bahçelerin en nezihinde *(Neye nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَنْ دُونَهُمْ Kendilerinden daha aşağı olanlara nispetle لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَا **O şey ki** يَشَاؤُنَ **Diliyorlar** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Bu** *(Nedir?)* الْفَضْلُ **Lütuftur** *(Öyle lütuf ki,)* الْكَبِيرُ **Büyük.**

﴿ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ﴾ مِنَ الْبِشَارَةِ مُخَفَّفًا وَمُثَقَّلًا [يُبَشِّرُ] بِهِ ﴿اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَآ اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰى﴾ اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ أَيْ لٰكِنْ أَسْأَلُكُمْ أَنْ تَوَدُّوا قَرَابَتِي الَّتِي هِيَ قَرَابَتُكُمْ أَيْضًا فَإِنَّ لَهُ فِي كُلِّ بَطْنٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَرَابَةً ﴿وَمَنْ يَقْتَرِفْ﴾ يَكْتَسِبْ ﴿حَسَنَةً﴾ طَاعَةً ﴿نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا﴾ بِتَضْعِيفِهَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِلذُّنُوبِ ﴿شَكُورٌ ﴿٢٣﴾﴾ لِلْقَلِيلِ فَيُضَاعِفُهُ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الْقُرْآنِ إِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿فَاِنْ يَشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ﴾ يَرْبِطْ ﴿عَلٰى قَلْبِكَ﴾ بِالصَّبْرِ عَلٰى أَذَاهُمْ بِهٰذَا الْقَوْلِ وَغَيْرِهِ وَقَدْ فَعَلَ ﴿وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ﴾ الَّذِي قَالُوهُ ﴿وَيُحِقُّ الْحَقَّ﴾ يُثْبِتُهُ ﴿بِكَلِمَاتِهِ﴾ الْمُنَزَّلَةِ عَلٰى نَبِيِّهِ ﴿اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ﴾ الْمُتَابِ عَنْهَا ﴿وَيَعْلَمُ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَفْعَلُونَ] ﴿وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ يُجِيبُهُمْ إِلٰى مَا يَسْأَلُونَ ﴿وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ﴾ جَمِيعِهِمْ ﴿لَبَغَوْا﴾ جَمِيعُهُمْ أَيْ طَغَوْا ﴿فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَضِدِّهِ [يُنْزِلُ] مِنَ الْأَرْزَاقِ ﴿بِقَدَرٍ مَا يَشَآءُ﴾ فَيَبْسُطُهَا لِبَعْضِ عِبَادِهِ دُونَ بَعْضٍ وَيَنْشَأُ عَنِ الْبَسْطِ الْبَغْيُ ﴿اِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ﴾ الْمَطَرَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا﴾ يَئِسُوا مِنْ نُزُولِهِ ﴿وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ﴾ يَبْسُطُ مَطَرَهُ ﴿وَهُوَ الْوَلِيُّ﴾ الْمُحْسِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾﴾ الْمَحْمُودُ عِنْدَهُمْ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَ﴾ خَلْقُ ﴿مَا بَثَّ﴾ فَرَّقَ وَنَشَرَ ﴿فِيهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ﴾ هِيَ مَا يَدِبُّ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ ﴿وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ﴾ لِلْحَشْرِ ﴿اِذَا يَشَآءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾﴾ فِي الضَّمِيرِ تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ عَلٰى غَيْرِهِ ﴿وَمَآ اَصَابَكُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ مُصِيبَةٍ﴾ بَلِيَّةٍ وَشِدَّةٍ ﴿فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ﴾ أَيْ كَسَبْتُمْ مِنَ الذُّنُوبِ وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾﴾ مِنْهَا فَلَا يُجَازِي عَلَيْهِ وَهُوَ تَعَالٰى أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ الْجَزَاءَ فِي الْآخِرَةِ أَمَّا غَيْرُ الْمُذْنِبِينَ فَمَا يُصِيبُهُمْ فِي الدُّنْيَا لِرَفْعِ دَرَجَاتِهِمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَآ اَنْتُمْ﴾ يَا مُشْرِكُونَ ﴿بِمُعْجِزِينَ﴾ اللّٰهَ هَرَبًا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ فَتَفُوتُونَهُ ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾﴾ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **İşte Allah'ın, iman edip salih amel işleyen kullarına müjdelediği**[1] iyi haber **budur. De ki: "Ben bu** peygamberlik tebliğine **karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka**[2] **bir karşılık istemiyorum.** Sadece sizin de akrabanız olan benim akrabalarımı sevmenizi istiyorum. Zira Peygamberimizin Kureyş'in her bir soyundan akrabası vardı. **Kim bir iyilik** itaat **işler,** yaparsa, **onun o iyiliğine** ikiye katlayıp **iyilik katarız. Şüphesiz Allah** günahları **çok bağışlayandır,** aza dahi, katlayıp **karşılığını verendir.**

24. **Yoksa "**Kuran'ı Allah'a nispet ederek **Allah'a karşı yalan uydurdu" mu diyorlar? Şayet Allah dilerse, senin kalbini** onların, bu ve diğer sözleriyle eza ve cefasına karşı sabretmekle **mühürler,** bağlar, nitekim böylede yapmıştır. **Allah** onların söylediği **bâtılı yok eder,** peygamberine indirdiği **kelimeleriyle hakkı ortaya koyar,** ispat eder. **Şüphesiz o, sinelerin özünü** kalplerde olanı **bilendir.**

25. **O, kullarının tövbesini kabul eden,** tövbe edilmiş **kötülükleri affeden ve onların yaptıklarını**[3] **bilendir.**

26. **İman edip salih amel işleyenlere icabet eder,** istedikleri şeyleri verir **ve onlara fazl-ı kereminden arttırır. Kâfirler ise, onlara da şiddetli bir azap vardır.**

27. **Eğer Allah** bütün **kullarına rızkı bol bol verseydi,** hepsi **yeryüzünde azarlar** taşkınlık yaparlar**dı. Fakat o,** rızkı **dilediği ölçüde indirir.**[4] Ve onu kimi kullarına bol verir, kimilerine vermez. Bolluktan azgınlık doğar. **Doğrusu o, kullarından haberdârdır, görendir.**

28. **O,** yağmurun yağmasından **umutlarını kestikten sonra, yağmuru indiren, rahmetini yayan** yağmuru bol bol veren**dir. O,** müminlere ihsan eden **dosttur,** onların yanında **övülmeye lâyık olan,** övülen**dir.**

29. **Onun ayetlerindendir, gökleri, yeri ve bu ikisinde yaydığı** dağıtıp saçtığı **canlıları** yeryüzünde hareket eden insan ve diğer varlıkları **yaratması. O dilediği zaman bunları**[5] toplamak için **bir araya getirmeye gücü yetendir.**

30. Ey müminler! **Size isabet eden** bela **musibet, ellerinizin**[6] **işlediği** günahlar **yüzündendir. Ve o** günahların **çoğunu da affeder.** Onlara karşı cezalandırmaz. Yüce Allah, ahirette azabı tekrar etmeyecek kadar çok kerem sahibidir. Günahkâr olmayanların dünyada başlarına gelen musibetler ise ahirette derecelerinin yükselmesi içindir.

31. Ey Müşrikler! **Siz yeryüzünde** kaçarak Allah'ı **âciz bırakıcı değilsiniz** ki, ondan kurtulasınız. **Sizin Allah'tan başka** onun azabını sizden defedecek **bir dostunuz ve bir yardımcınız yoktur.**

---

[1] يبشر fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.
[2] إِلَّا الْمَوَدَّةَ terkibindeki istisna munkatıdır.
[3] يَعْمَلُونَ fiili ya ve ta harfiyle okunur.
[4] ينزل fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.
[5] عَلَى جَمْعِهِمْ terkibindeki هُمْ zamirinde akıl sahipleri diğerlerine tağlip edilmiştir.
[6] Özellikle ellerin zikredilmesi, fiillerin çoğu onlarla yapıldığı içindir.

⁓ KELİME ANLAMI ⁓

23. **ذٰلِكَ İşte bu الَّذِي O dur ki يُبَشِّرُ Müjde verir** مِنَ الْبِشَارَةِ Beşaretten kökünden gelir *(Ne ile okundu?)* مُخَفَّفًا وَمُثَقَّلًا Şeddesiz ve şeddeli okundu *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Kime?)* **عِبَادَهُ Kullarına الَّذِينَ Öyle kullar ki اٰمَنُوا İman ettiler وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Neyi?)* **الصَّالِحَاتِ Salih amelleri قُلْ Söyle لَا اَسْاَلُكُمْ Sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* **عَلَيْهِ Bunun üzerine** أَيْ عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Risaleti tebliğ etmek üzerine *(Ne istemiyorum?)* **اَجْرًا Bir ücret اِلَّا Ancak الْمَوَدَّةَ Sevgi** *(Öyle sevgi ki,)* **فِي الْقُرْبٰى Akrabalıkta olan** اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisna-i munkatıdır أَيْ لٰكِنْ أَسْأَلُكُمْ Yani, lakin sizden istiyorum *(Neyi?)* أَنْ تَوَدُّوا قَرَابَتِي Akrabalığımı sevmenizi الَّتِي Öyle akrabalık ki هِيَ O قَرَابَتُكُمْ Sizinde akrabalığınızdır أَيْضًا Aynı şekilde فَإِنَّ لَهُ Zira Hz Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) için vardır *(Nerede?)* فِي كُلِّ بَطْنٍ مِنْ قُرَيْشٍ Kureyş'in her bir kolunda *(Ne?)* قَرَابَةً Akrabalığı **وَمَنْ Her kim يَقْتَرِفْ Kazanırsa** يَكْتَسِبْ Elde ederse *(Neyi?)* **حَسَنَةً İyilik** طَاعَةً İtaat **نَزِدْ Artırırız** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Nerede?)* **فِيهَا Onda** *(Ne artırırız?)* **حُسْنًا Bir güzellik** بِتَضْعِيفِهَا Onu katlamakla **اِنَّ اللّٰهَ Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* **غَفُورٌ Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِلذُّنُوبِ Günahları **شَكُورٌ Eksiksiz karşılık verendir** *(Neye?)* لِلْقَلِيلِ Aza فَيُضَاعِفُهُ Ve onu katlar.

24. **اَمْ Yoksa** بَلْ Em burada bel manasındadır **يَقُولُونَ Derler mi ki افْتَرٰى İftirada bulundu** *(Kime karşı?)* **عَلَى اللّٰهِ Allah'a karşı** *(Nasıl?)* **كَذِبًا Yalan yere** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الْقُرْآنِ Kuran'ı nispet ederek *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a **فَاِنْ يَشَاِ Eğer dilerse** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah يَخْتِمْ Mühür basar** يَرْبِطْ Bağlar *(Nereye?)* **عَلٰى قَلْبِكَ Senin kalbin üzerine** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ Sabretmekle *(Neye?)* عَلٰى أَذَاهُمْ Onların eziyetlerine *(Ne ile eziyetleri?)* بِهٰذَا الْقَوْلِ وَغَيْرِهِ Bu sözle ve diğerleri ile وَقَدْ فَعَلَ Böyle de yaptı **وَيَمْحُ Mahveder** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Neyi?)* **الْبَاطِلَ Batılı** الَّذِي قَالُوهُ Söylemiş oldukları batılı **وَيُحِقُّ Ve gerçekleştirir** *(Neyi?)* **الْحَقَّ Hakkı** يُثْبِتُهُ Onu ispat eder *(Ne ile?)* **بِكَلِمَاتِهِ Kelimeleriyle** *(Öyle kelimeleri ki,)* الْمُنَزَّلَةِ عَلٰى نَبِيِّهِ Nebisine indirilmişler **اِنَّهُ Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* **عَلِيمٌ Ziyadesiyle bilendir** *(Neyi?)* **بِذَاتِ الصُّدُورِ Sinelerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanı.

25. **وَهُوَ O الَّذِي Öyle Allah'tır ki يَقْبَلُ Kabul eder** *(Neyi?)* **التَّوْبَةَ Tövbeyi** *(Kimden?)* **عَنْ عِبَادِهِ Kullarından** مِنْهُمْ Onlardan **وَيَعْفُوا Ve affeder** *(Neden?)* **عَنِ السَّيِّئَاتِ Günahlardan** الْمُتَابِ عَنْهَا Tövbe edilen günahlardan **وَيَعْلَمُ Ve bilir** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki يَفْعَلُونَ Yapıyorlar** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ile ve ta ile.

26. وَيَسْتَجِيبُ **İcabet eder** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** يُجِيبُهُمْ إِلَى مَا يَسْأَلُونَ İşledikleri şeylerde onlara icabet eder وَيَزِيدُهُمْ **Onlara artırır** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَالْكَافِرُونَ **Kafirler ise** لَهُمْ و **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* شَدِيدٌ **Çok şiddetli.**

27. وَلَوْ بَسَطَ **Eğer yayacak olsa idi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** *(Kime?)* لِعِبَادِهِ **Kullarına** جَمِيعِهِمْ Hepsine لَبَغَوْا **Elbette haddi aşarlardı** جَمِيعُهُمْ Onların tümü أَيْ طَغَوْا Yani, azarlardı *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ **Lakin indiriyor** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَضِدِّهِ Ve şeddeli *(Neden indiriyor?)* مِنَ الْأَرْزَاقِ Rızklardan بِقَدَرٍ مَا **Bir ölçü ile ki** يَشَاءُ **Diliyor** فَيَبْسُطُهَا لِبَعْضِ عِبَادِهِ Rızkı bazı kullarına döşer دُونَ بَعْضٍ Bazılarına değil وَيَنْشَأُ عَنِ الْبَسْطِ Rızkı bollaştırmaktan doğar *(Ne?)* الْبَغْيُ Azgınlık اِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** *(Kimden?)* بِعِبَادِهِ **Kullarından** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Daha)* بَصِيرٌ **Görücüdür.**

28. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُنَزِّلُ **İndiriyor** *(Neyi?)* الْغَيْثَ **Yağmuru** الْمَطَرَ Yağmuru مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** قَنَطُوا **Ümitsizliğe düştüler** يَئِسُوا مِنْ نُزُولِهِ Yağmurun inmesinden ümit kestiler *(O Allah daha nedir?)* وَيَنْشُرُ **Yayar** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ **Rahmetini** يَبْسُطُ مَطَرَهُ Yağmuru döşer وَهُوَ **Ve o** الْوَلِيُّ **Velidir** الْمُحْسِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere ihsan edendir الْحَمِيدُ **Hamîd'dir** الْمَحْمُودُ Daima övülendir *(Kim tarafından?)* عِنْدَهُمْ Müminler tarafından.

29. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* خَلْقُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılışı** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** وَ **Ve** خَلْقُ Yaratılışı *(Neyin?)* مَا **O şeyin ki** بَثَّ **Yaydı** فَرَّقَ وَنَشَرَ Ayırıp dağıttı *(Nerede?)* فِيهِمَا **Yer ve göklerde** *(Neden?)* مِنْ دَابَّةٍ **Her bir canlıdan** هِيَ Dabbe *(Nedir?)* مَا يَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ Yer yüzünde kımıldayan şeydir مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ İnsandan ve diğerlerinden وَهُوَ **Ve o** عَلَى جَمْعِهِمْ **Onları toplamaya** *(Niçin?)* لِلْحَشْرِ Haşır için *(Ne zaman?)* اِذَا يَشَاءُ **Dilediği zaman** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Kâdirdir** فِي الضَّمِيرِ Zamirde vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ Akıllıyı galip kılmak *(Ne üzerine?)* عَلَى غَيْرِهِ Akılsızlar üzerine.

30. وَمَا **Ne şey ki** اَصَابَكُمْ **Size isabet etti** خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere hitaptır *(Neden?)* مِنْ مُصِيبَةٍ **Musibetten** بَلِيَّةٍ وَشِدَّةٍ Belâ ve zorluktan فَبِمَا **O sebepledir ki** كَسَبَتْ **Kazandı** *(Ne?)* اَيْدِيكُمْ **Elleriniz** أَيْ كَسَبْتُمْ مِنَ الذُّنُوبِ Yani, işlediğiniz günahlar sebebiyle وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي Eller ile tabir etti *(Niçin?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Zira fiillerin çoğu تُزَاوَلُ بِهَا Eller ile görülür

وَيَعْفُو **Ve affeder** *(Neden?)* عَنْ كَثِيرٍ **Bir çoğundan** *(Neden olan?)* مِنْهَا Günahlardan فَلَا يُجَازِي عَلَيْهِ Onlara karşılık ceza vermez وَهُوَ تَعَالَى أَكْرَمُ Allah Teâla kerem sahibidir *(Neden?)* مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ الْجَزَاءَ فِي الْآخِرَةِ Ahirette ikinci defa ceza vermekten أَمَّا غَيْرُ الْمُذْنِبِينَ Günahkar olmayanlar ise فَمَا يُصِيبُهُمْ فِي الدُّنْيَا Onlara dünyada isabet eden sıkıntı *(Niçindir?)* لِرَفْعِ دَرَجَاتِهِمْ فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki derecelerini yükseltmek içindir.

31. وَمَا أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** يَا مُشْرِكُونَ Ey müşrikler *(Ne?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakıcılar** *(Kimi?)* اللهَ Allah'ı *(Nasıl?)* هَرَبًا Kaçarak *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَتَفُوتُونَهُ Böylece ondan kurtulasınız وَمَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Hiçbir dost** وَلَا نَصِيرٍ **Ve hiçbir yardımcı** *(Öyle dost ve yardımcı ki,)* يَدْفَعُ Def edecek *(Neyi?)* عَذَابَهُ Allah'ın azabını *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden.

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ﴾ السُّفُنُ ﴿فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ (٣٢)﴾ كَالْجِبَالِ فِي الْعِظَمِ ﴿اِنْ يَشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ﴾ يَصِرْنَ ﴿رَوَاكِدَ﴾ ثَوَابِتَ لَا تَجْرِي ﴿عَلٰى ظَهْرِهٖ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ (٣٣)﴾ هُوَ الْمُؤْمِنُ يَصْبِرُ فِي الشِّدَّةِ وَيَشْكُرُ فِي الرَّخَاءِ ﴿اَوْ يُوبِقْهُنَّ﴾ عَطْفٌ عَلٰى يُسْكِنِ أَيْ يُغْرِقْهُنَّ بِعَصْفِ الرِّيحِ بِأَهْلِهِنَّ ﴿بِمَا كَسَبُوا﴾ أَيْ أَهْلُهُنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ (٣٤)﴾ مِنْهَا فَلَا يُغْرِقُ أَهْلَهُ ﴿وَيَعْلَمُ﴾ بِالرَّفْعِ مُسْتَأْنَفٌ وَبِالنَّصْبِ مَعْطُوفٌ عَلٰى تَعْلِيلٍ مُقَدَّرٍ [وَيَعْلَمَ] أَيْ يُغْرِقُهُمْ لِيَنْتَقِمَ مِنْهُمْ وَيَعْلَمَ ﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ (٣٥)﴾ مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ سَدَّتْ مَسَدَّ مَفْعُولَيْ يَعْلَمُ وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ ﴿فَمَآ اُوتِيتُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنْ أَثَاثِ الدُّنْيَا ﴿فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا ثُمَّ يَزُولُ ﴿وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿خَيْرٌ وَاَبْقٰى لِلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (٣٦)﴾ وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ ﴿وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ﴾ مُوجِبَاتِ الْحُدُودِ مِنْ عَطْفِ الْبَعْضِ عَلَى الْكُلِّ ﴿وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ (٣٧)﴾ يَتَجَاوَزُونَ ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ﴾ أَجَابُوهُ إِلٰى مَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ ﴿وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَاَمْرُهُمْ﴾ الَّذِي يَبْدُو لَهُمْ ﴿شُورٰى بَيْنَهُمْ﴾ يَتَشَاوَرُونَ فِيهِ وَلَا يَعْجَلُونَ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿يُنْفِقُونَ (٣٨)﴾ فِي طَاعَةِ اللّٰهِ وَمَنْ ذُكِرَ صِنْفٌ ﴿وَالَّذِينَ اِذَآ اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ﴾ الظُّلْمُ ﴿هُمْ يَنْتَصِرُونَ (٣٩)﴾ صِنْفٌ أَيْ يَنْتَقِمُونَ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ بِمِثْلِ ظُلْمِهٖ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَجَزَٓاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا﴾ سُمِّيَتِ الثَّانِيَةُ سَيِّئَةً لِمُشَابَهَتِهَا لِلْأُولٰى فِي الصُّورَةِ وَهٰذَا ظَاهِرٌ فِيمَا يُقْتَصُّ فِيهِ مِنَ الْجِرَاحَاتِ قَالَ بَعْضُهُمْ وَإِذَا قَالَ لَهُ أَخْزَاكَ اللّٰهُ فَيُجِيبُهُ أَخْزَاكَ اللّٰهُ ﴿فَمَنْ عَفَا﴾ عَنْ ظَالِمِهٖ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ الْوُدَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَعْفُوِّ عَنْهُ ﴿فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ﴾ أَيْ إِنَّ اللّٰهَ يَأْجُرُهُ لَا مَحَالَةَ ﴿اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ (٤٠)﴾ أَيِ الْبَادِئِينَ بِالظُّلْمِ فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمْ عِقَابُهُ ﴿وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهٖ﴾ ظُلْمِ الظَّالِمِ إِيَّاهُ ﴿فَاُو۬لٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ (٤١)﴾ مُؤَاخَذَةٍ ﴿اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ﴾ يَعْمَلُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ (٤٢)﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَلَمَنْ صَبَرَ﴾ فَلَمْ يَنْتَصِرْ ﴿وَغَفَرَ﴾ تَجَاوَزَ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ﴾ الصَّبْرَ وَالتَّجَاوُزَ ﴿لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ (٤٣)﴾ أَيْ مَعْزُومَاتِهَا بِمَعْنَى الْمَطْلُوبَاتِ شَرْعًا ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهٖ﴾ أَحَدٍ يَلِي هِدَايَتَهُ بَعْدَ إِضْلَالِ اللّٰهِ إِيَّاهُ ﴿وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿مِنْ سَبِيلٍ (٤٤)﴾ طَرِيقٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Onun ayetlerindendir, denizde akıp giden dağlar gibi** büyük gemi**ler.**

33. **Dilerse rüzgarı durdurur da onun üstünde sakin olurlar,** yüzmeden sabit dururlar. **Şüphesiz bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.** Bu kişi mümindir; zorda sabreder, rahatta şükreder.

34. **Yahut** gemidekilerin **yaptıkları** işlediği günahlar **yüzünden onları helak eder,**[1] şiddetli bir rüzgarla o gemileri içindekilerle birlikte batırır. Onlardan **birçoğunu da bırakır,** içindekileri batırmaz.

35. **Böylece ayetlerimiz hakkında tartışanlar,** azaptan **kaçacak bir yerlerinin olmadığını**[2] **bilirler.**[3]

36. **Size**[4] **verilen şey,** dünya menfaati **dünya hayatının geçimliğidir.** Dünyada ondan faydalanılır, sonra o şey yok olup gider. **Allah'ın katında bulunan** sevap**lar ise, iman edenler ve Rablerine güvenenler için daha iyi ve süreklidir.**

37. **Onlar,**[5] **büyük günahlardan ve hayâsızlıktan** haddi gerektiren şeylerden **kaçınırlar;**[6] **kızdıkları zaman da bağışlarlar,** vazgeçerler.

38. **Ve onlar, Rablerinin icabet eder** kendisine davet ettiği tevhit ve ibadete cevap verir **ve namazı kılar,** ona devam eder**ler. Onların** başlarına gelen **işleri, aralarında danışma iledir.** O iş hakkında birbirlerine danışırlar ve acele etmezler. **Kendilerini rızıklandırdığımız** verdiğimiz **şeyden de** Allah'a itaat uğrunda **infak ederler.** Bu zikredilenler bir sınıftır.

39. **Bir haksızlığa** zulme **uğradıkları zaman, onlar yardımlaşırlar.** Bu da diğer bir sınıftır. Kendilerine zulmedenlerden haklarını alırlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

40. **Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür.**[7] **Kim** kendisine zulmedeni **bağışlar ve** affettiği kişiyle kendi arasındaki ilişkiyi **düzeltirse, onun ecri Allah'a aittir.** Hiç şüphesiz Allah onu mükâfatlandırır. **Doğrusu o, zalimleri** zulmü başlatanları **sevmez.** Bu sebeple zulümleri-nin azabını görürler.

41. **Kim zulme uğradıktan sonra hakkını alırsa,** kendisine zulmedene karşılık verirse **işte bunlar aleyhine bir yol** cezalandırma **yoktur.**

---

[1] يُوبِقْ fiili يُسْكِنْ fiili üzerine atıftır.

[2] مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ bu olumsuz cümle يَعْلَمُ fiilinin iki mefulu yerine kaimdir.

[3] يَعْلَمُ fiili ref ile okunur. Mukadder bir talile atfedilerek nasp ile de okunur. Yani, onlardan intikam almak ve onların bilmesi.....için onları batırır.

[4] فَمَا أُوتِيتُمْ cümlesi inananlara ve diğer insanlara hitaptır.

[5] وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ cümlesi bir önceki لِلَّذِينَ آمَنُوا cümlesi üzerine atıftır.

[6] وَالْفَوَاحِشَ kelimesi cüzün küllüne atfı kabilindendir.

[7] Ceza suret açısından kötülüğe benzediğinden onun adıyla isimlendirilmiştir. Bu ayet yaralamalarla ilgili kısaslarda zahirdir. Bazıları da demiştir ki: "Allah seni rezil etsin" dediğinde "Seni rezil etsin" diye cevap verebilir.

42. **Yol sadece, insanlara zulmedenlere ve yeryüzünde haksız yere** günah ile **azgınlık edenler** hareket edenler **aleyhinedir. İşte bunlar için acı** verici **bir azap vardır.**

43. **Kim sabreder,** intikam almaz **ve affeder** vazgeçerse**, şüphesiz bu** sabrı ve vazgeçmesi**, azmedilen** dinen istenen **işlerdendir.**

44. **Allah kimi saptırırsa, artık bundan sonra** Allah onu saptırdıktan sonra **onun** hidayetini sağlayacak **hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin:** "Dünyaya **dönecek bir yol var mı?" dediklerini görürsün.**

KELİME ANLAMI

32. وَمِنْ اٰيَاتِهٖ **Ve onun ayetlerindendir** *(Ne?)* الْجَوَارِ **Akıp gidenler** السُّفُنُ Gemiler *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne gibi?)* كَالْاَعْلَامِ **Dağlar gibi** كَالْجِبَالِ فِي الْعِظَمِ Büyüklük hususunda dağlar gibi.

33. اِنْ يَشَاْ **Eğer dileyecek olsa** يُسْكِنِ **Durdurur** *(Neyi?)* الرِّيحَ **Rüzgarı** فَيَظْلَلْنَ **Artık olurlar** يَصِرْنَ Olular *(Ne?)* رَوَاكِدَ **Duranlar** ثَوَابِتَ Sabit olanlar *(Öyle sabit ki,)* لَا تَجْرِي Akmıyorlar *(Nerede dura kalırlar?)* عَلٰى ظَهْرِهٖ **Onun sırtı üzerine** اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphe yok ki bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her ziyade sabreden için** *(Öyle sabreden ki,)* شَكُورٍ **Ziyade şükreden** هُوَ O *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُ Mümindir يَصْبِرُ فِي الشِّدَّةِ Zor anlarında sabreder وَيَشْكُرُ فِي الرَّخَاءِ Bollukta şükreder.

34. اَوْ يُوبِقْهُنَّ **Yahut onları helak eder** عَطْفٌ عَلٰى يُسْكِنِ 'Yuskin' fiili üzerine atıftır أَيْ يُغْرِقْهُنَّ Yani, onları boğar *(Ne ile?)* بِعَصْفِ الرِّيحِ Rüzgarın şiddetiyle *(Kim ile birlikte?)* بِأَهْلِهِنَّ İçindekilerle birlikte *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَسَبُوا **Kazandılar** أَيْ أَهْلُهُنَّ Yani, o onların ehilleri *(Kazandıkları nedir?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlar وَيَعْفُ **Ve affeder** *(Neden?)* عَنْ كَثِيرٍ **Bir çoğundan** *(Neden olan?)* مِنْهَا O kazandıkları günahlardan فَلَا يُغْرِقُ أَهْلَهُ Ve de ehlini batırıp boğmaz.

35. وَيَعْلَمُ **Bilecek** بِالرَّفْعِ Ref ile مُسْتَأْنَفٌ Yeni başlayan cümledir وَبِالنَّصْبِ Nasb ile مَعْطُوفٌ عَلٰى تَعْلِيلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir talile atıftır أَيْ يُغْرِقُهُمْ لِيَنْتَقِمَ مِنْهُمْ Yani, onlardan intikam almak için onları boğacak وَيَعْلَمَ Ve bilsin için *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Nerede?)* فِي اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizde** *(Neyi bilsin?)* مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَحِيصٍ **Kurtuluş yeri** مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kaçıp kurtulacakları yer وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefi cümlesi سَدَّتْ مَسَدَّ مَفْعُولَيْ يَعْلَمُ 'Yalemu' fiilinin iki mefulü yerine geçmiştir وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ Nefi (fiili) amelden ta'lik etmiştir.

36. **فَمَا Ne şey ki أُوتِيتُمْ Size verildi** خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ (Bu) müminlere ve diğer insanlara hitaptır *(Ne verildi?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey** مِنْ أَثَاثِ الدُّنْيَا Dünya malından *(Nedir?)* فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا Onunla dünyada faydalanılır ثُمَّ يَزُولُ Sonra yok olur gider وَمَا **Ne şey ki** *(Nerededir?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katındadır** مِنَ الثَّوَابِ Sevap *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlı** وَأَبْقٰى **Ve daha kalıcıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَلٰى رَبِّهِمْ **Ve ancak Rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ Ve buna (lillezine üzerine şu gelen cümle) atfedilir.

37. **وَالَّذِينَ O kimseler için ki** يَجْتَنِبُونَ **Kaçınıyorlar** *(Neden?)* كَبَائِرَ الْاِثْمِ **Büyük günahlar** وَالْفَوَاحِشَ **Ve çirkin şeylerden** مُوجِبَاتِ الْحُدُودِ Hadleri gerektiren şeylerden *(Bu fevahiş nedir?)* مِنْ عَطْفِ الْبَعْضِ عَلَى الْكُلِّ Cüz'ün küll üzerine atfıdır **وَإِذَا مَا غَضِبُوا Gazaba geldikleri vakit** هُمْ **Onlar** يَغْفِرُونَ **Bağışlarlar** يَتَجَاوَزُونَ (İntikam almaktan) vazgeçerler.

38. **وَالَّذِينَ O kimseler için ki** اسْتَجَابُوا **İcabet ettiler** *(Kime?)* لِرَبِّهِمْ **Rablerine** أَجَابُوهُ Ona icabet ettiler *(Neye?)* إِلٰى مَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ Onları davet ettiği مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ Tevhit ve ibadete **وَأَقَامُوا Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَأَمْرُهُمْ **Onların işleri** الَّذِي Öyle işler ki يَبْدُو لَهُمْ Kendilerine zahir oluyor *(İşleri nedir?)* شُورٰى **Müşavere iledir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَتَشَاوَرُونَ فِيهِ O iş hakkında müşavere ederler وَلَا يَعْجَلُونَ Acele etmezler وَمِمَّا **O şeyden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onlara rızk olarak verdik** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik يُنْفِقُونَ **İnfakta bulunurlar** *(Nerede?)* فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat edilen yerlerde وَمَنْ ذُكِرَ Zikredilenler *(Kimlerdir?)* صِنْفٌ Bir sınıf müminlerdir.

39. **وَالَّذِينَ O kimseler ki** إِذَا أَصَابَهُمُ **Onlara isabet ettiği zaman** *(Ne?)* الْبَغْيُ **Zulüm** الظُّلْمُ Zulüm هُمْ **Onlar** يَنْتَصِرُونَ **Yardımlaşırlar** صِنْفٌ Bunlarda bir sınıftır أَيْ يَنْتَقِمُونَ Yani, intikam alırlar *(Kimden?)* مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ Kendilerine zulmedenden *(Nasıl?)* بِمِثْلِ ظُلْمِهِ Onun zulmettiği gibi.

40. كَمَا قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla'nın buyurduğu gibi **وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ Bir kötülüğün karşılığı** *(Nedir?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülüktür** *(Öyle kötülük ki,)* مِثْلُهَا **iyiliğin misli kadar** سُمِّيَتِ الثَّانِيَةُ سَيِّئَةً İkincisi kötülük diye isimlendirildi *(Niçin?)* لِمُشَابَهَتِهَا لِلْأُولٰى Birincisine benzediği için *(Ne hususta?)* فِي الصُّورَةِ Suret hususunda (yani, mecaz-ı müşakele)

وَهٰذَا ظَاهِرٌ Bu açıktır *(Nerede?)* فِيمَا يُقْتَصُّ فِيهِ Kısas olunan şeylerde *(Onlarda nedir?)* مِنَ الْجَرَاحَاتِ Yaralamalarla ilgili cinayetler قَالَ بَعْضُهُمْ Bazıları demiştir ki: وَإِذَا قَالَ لَهُ Ona birisi dediği zaman *(Ne?)* أَخْزَاكَ اللهُ Allah belanı versin فَيُجِيبُهُ O da ona karşılık verir *(Nasıl?)* أَخْزَاكَ اللهُ 'Allah belanı versin' şeklinde **فَمَنْ Fakat kim ki عَفَا Affederse** *(Kimi?)* عَنْ ظَالِمِهِ Kendisine zulmedeni *(Daha)* **وَأَصْلَحَ Düzeltirse** *(Neyi?)* الْوُدَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَعْفُوِّ عَنْهُ Kendisi ile affedilen kimse arasında ki dostluğu **فَأَجْرُهُ Onun mükafatı** *(Kime aittir?)* **عَلَى اللهِ Allah'a aittir** أَيْ إِنَّ اللهَ يَأْجُرُهُ Yani, şüphesiz Allah ona mükafat verir لَا مَحَالَةَ Çaresiz **إِنَّهُ Şüphesiz ki o** *(Nedir?)* **لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **الظَّالِمِينَ Zalimleri** أَيِ الْبَادِئِينَ بِالظُّلْمِ Yani, zulmü başlatanları فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمْ Onların üzerine terettüp eder *(Ne?)* عِقَابُهُ Onun azabı.

41. **وَلَمَنِ Elbette kim ki انْتَصَرَ Hakkını alırsa** *(Neden sonra?)* **بَعْدَ ظُلْمِهِ Zulme uğradıktan sonra** أَيْ ظُلْمِ الظَّالِمِ إِيَّاهُ Yani, zalimin ona zulmetmesinden sonra **فَأُولٰئِكَ İşte onlar مَا عَلَيْهِمْ Onların aleyhine yoktur مِنْ سَبِيلٍ Bir yol** مُؤَاخَذَةٍ Cezalandırma.

42. **إِنَّمَا السَّبِيلُ Yol ancak** *(Kimin aleyhindedir?)* **عَلَى الَّذِينَ O kimselerin aleyhindedir ki يَظْلِمُونَ Zulmediyorlar** *(Kime?)* **النَّاسَ İnsanlara وَيَبْغُونَ Ve azgınlıkta bulunuyorlar** يَعْمَلُونَ Amel ediyorlar *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde *(Nasıl?)* **بِغَيْرِ الْحَقِّ Haksız yere** بِالْمَعَاصِي Günahlarla **أُولٰئِكَ İşte onlar var ya لَهُمْ Onlara için vardır** *(Ne?)* **عَذَابٌ Bir azap** *(Öyle azap ki,)* **أَلِيمٌ Pek acıklı** مُؤْلِمٌ Acı verici.

43. **وَلَمَنْ Elbette her kim ki صَبَرَ Sabrederse** فَلَمْ يَنْتَصِرْ İntikam almaya kalkışmazsa **وَغَفَرَ Ve bağışlarsa** تَجَاوَزَ Vazgeçerse **إِنَّ ذٰلِكَ Muhakkak ki bu** الصَّبْرَ وَالتَّجَاوُزَ Sabır ve vazgeçmek *(Nedir?)* **لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ Elbette azmedilen işlerdendir** أَيْ مَعْزُومَاتِهَا Yani, maksud işlerdendir بِمَعْنَى الْمَطْلُوبَاتِ شَرْعًا Şeran istenilen işler manasındadır.

44. **وَمَنْ Her kimi يُضْلِلِ Saptırırsa** *(Kim?)* **اللهُ Allah فَمَا لَهُ Artık onun için yoktur** *(Ne?)* **مِنْ وَلِيٍّ Bir veli** *(Kimden sonra?)* **مِنْ بَعْدِهِ Ondan sonra** أَيْ أَحَدٍ يَلِي هِدَايَتَهُ Yani, onun hidayetini üstlenecek *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِضْلَالِ اللهِ إِيَّاهُ Allah onu saptırdıktan sonra.

﴿وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ النَّارِ ﴿خَاشِعِينَ﴾ خَائِفِينَ مُتَوَاضِعِينَ ﴿مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ﴾ إِلَيْهَا ﴿مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ﴾ ضَعِيفِ النَّظَرِ مُسَارَقَةً وَمِنِ ابْتِدَائِيَّةٌ أَوْ بِمَعْنَى الْبَاءِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِتَخْلِيدِهِمْ فِي النَّارِ وَعَدَمِ وُصُولِهِمْ إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ فِي الْجَنَّةِ لَوْ آمَنُوا وَالْمَوْصُولُ خَبَرُ إِنَّ ﴿اَلَٓا اِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ (٤٥)﴾ دَائِمٍ هُوَ مِنْ مَقُولِ اللّٰهِ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَٓاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْهُمْ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ (٤٦)﴾ طَرِيقٍ إِلَى الْحَقِّ فِي الدُّنْيَا وَإِلَى الْجَنَّةِ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ﴾ أَجِيبُوهُ بِالتَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ أَنَّهُ إِذَا أَتَى بِهِ لَا يَرُدُّ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَاٍ﴾ تَلْجَؤُونَ إِلَيْهِ ﴿يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ (٤٧)﴾ إِنْكَارٍ لِذُنُوبِكُمْ ﴿فَاِنْ اَعْرَضُوا﴾ عَنِ الْإِجَابَةِ ﴿فَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ تَحْفَظُ أَعْمَالَهُمْ بِأَنْ تُوَافِقَ الْمَطْلُوبَ مِنْهُمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ﴾ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿وَاِنَّٓا اِذَٓا اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً كَالْغِنَى وَالصِّحَّةِ ﴿فَرِحَ بِهَا وَاِنْ تُصِبْهُمْ﴾ الضَّمِيرُ لِلْإِنْسَانِ بِاعْتِبَارِ الْجِنْسِ ﴿سَيِّئَةٌ﴾ بَلَاءٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ قَدَّمُوهُ وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ (٤٨)﴾ لِلنِّعْمَةِ ﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ﴾ مِنَ الْأَوْلَادِ ﴿اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ الذُّكُورَ (٤٩)﴾ ﴿اَوْ يُزَوِّجُهُمْ﴾ أَيْ يَجْعَلُهُمْ ﴿ذُكْرَانًا وَاِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَٓاءُ عَقِيمًا﴾ فَلَا يَلِدُ وَلَا يُولَدُ لَهُ ﴿اِنَّهُ عَلِيمٌ﴾ بِمَا يَخْلُقُ ﴿قَدِيرٌ (٥٠)﴾ عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا﴾ أَنْ يُوحِيَ إِلَيْهِ ﴿وَحْيًا﴾ فِي الْمَنَامِ أَوْ بِإِلْهَامٍ ﴿اَوْ﴾ إِلَّا ﴿مِنْ وَرَٓاءِ حِجَابٍ﴾ بِأَنْ يُسْمِعَهُ كَلَامَهُ وَلَا يَرَاهُ كَمَا وَقَعَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اَوْ﴾ إِلَّا أَنْ ﴿يُرْسِلَ رَسُولًا﴾ مَلَكًا كَجِبْرِيلَ ﴿فَيُوحِيَ﴾ الرَّسُولُ إِلَى الْمُرْسَلِ إِلَيْهِ أَيْ يُكَلِّمُهُ ﴿بِاِذْنِهِ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿مَا يَشَٓاءُ﴾ اللّٰهُ ﴿اِنَّهُ عَلِيٌّ﴾ عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَثِينَ ﴿حَكِيمٌ (٥١)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ إِيحَائِنَا إِلَى غَيْرِكَ مِنَ الرُّسُلِ ﴿اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿رُوحًا﴾ هُوَ الْقُرْآنُ بِهِ تَحْيَا الْقُلُوبُ ﴿مِنْ اَمْرِنَا﴾ الَّذِي نُوحِيهِ إِلَيْكَ ﴿مَا كُنْتَ تَدْرِي﴾ تَعْرِفُ قَبْلَ الْوَحْيِ إِلَيْكَ ﴿مَا الْكِتَابُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿وَلَا الْاِيمَانُ﴾ أَيْ شَرَائِعُهُ وَمَعَالِمُهُ وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ﴾ أَيِ الرُّوحَ أَوِ الْكِتَابَ ﴿نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَاِنَّكَ لَتَهْدِي﴾ تَدْعُو بِالْوَحْيِ إِلَيْكَ ﴿اِلَى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ (٥٢)﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿اَلَٓا اِلَى اللّٰهِ تَصِيرُ الْاُمُورُ (٥٣)﴾ تَرْجِعُ.

TÜRKÇE ANLAMI

45. **Onların, ona** ateşe **arz olunurlarken, zilletten başlarını öne eğerek** korku içinde boyun bükerek **göz ucuyla hafiften**[1] zayıf ve hırsızlama bir bakışla ateşe **baktıklarını görürsün. Ve inananlar diyeceklerdir ki: "Doğrusu asıl ziyana uğrayanlar, kıyamet günü kendilerini ve ailelerini** ebedi cehennemde kalmak ve cennette kendileri için hazırlanmış hurilere kavuşamamak suretiyle **zarara sokanlardır."**[2] **İyi biliniz ki, zalimler,** kâfirler **sürekli** devamlı **bir azap içindedirler.**[3]

46. **Onların, Allah'tan başka** onun dışında **kendilerine yardım edecek** onlardan azabı defedecek **bir dostları da yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onun için** dünyada hakka ve ahirette cennete götüren **bir yol yoktur.**

47. **Allah'tan geri çevrilmesi imkansız bir gün** geldiğinde geri dönmeyecek kıyamet günü **gelmeden önce, Rabbinize uyun,** tevhit ve ibadetle ona icabet edin. **O gün, sizin için** sığınabileceğiniz **bir sığınak ve itiraz** günahlarınızı inkâr etme **yoktur.**

48. **Eğer** icabet etmekten **yüz çevirirlerse, biz seni** yaptıkları işler kendilerinden istenene uygun olacak şekilde **onların üzerine** yaptıklarını gözetleyen **bir bekçi olarak göndermedik. Sana düşen sadece duyurmaktır.**[4] **Doğrusu biz, insana bizden bir rahmet** zenginlik ve sıhhat gibi bir nimet **tattırdığımız zaman ona sevinir. Ama ellerinin**[5] **yaptığı** takdim ettikleri **şey sebebiyle kendilerine bir kötülük** bela **isabet ederse, şüphesiz insan** nimete karşı **pek nankördür!**

49. **Göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder.**

50. **Yahut onları, erkek ve kız çocukları olmak üzere çift eyler. Dilediğini de kısır yapar.** (Kadınsa) doğum yapamaz, (erkekse) çocuğu olmaz. **Şüphesiz o,** yarattığını **gayet iyi bilendir,** dileği şeye de **gücü yetendir.**

51. **Allah bir insanla ancak** ona rüyasında vahyederek **vahiyle** veya ilhamla **veya** sözünü duyup kendisini görmeden **perde arkasından konuşur,** tıpkı Musa (aleyhisselam)'a olduğu gibi, **yahut bir elçi** melek, Cebrail'i **gönderip** Allah'ın **izniyle** o gönderilen, **ona** gönderildiği kişiye Allah'ın **dilediğini vahyeder,** onunla konuşur. **Doğrusu o,** sonradan yaratılanların sıfatlarından **çok yücedir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

---

[1] مِنْ طَرَفٍ terkibindeki min harf-i ceri; ibtida içindir. Veya ba harf-i cerinin anlamındadır.

[2] اَلَّذِينَ خَسِرُوا terkibindeki ismi mevsul inne'nin haberidir.

[3] Bu ayet de Allah'ın sözündendir.

[4] Bu cihat emri gelmeden önceydi.

[5] Yaptıkları şeyler elleriyle tabir edildi. Zira işlerin çoğu ellerle yapılır.

52. **İşte böylece,** senin dışındaki peygamberlere vahyettiğimiz gibi **sana da** Ey Muhammed, **emrimizden bir ruh** Kuran **vahyettik.** Kalpler onunla dirilir. **Sen,** sana vahyedilmeden önce **kitap** Kuran **nedir, iman** dinin kuralları ve alametleri **nedir bilmezdin.**[1] **Fakat biz onu** ruhu veya kitabı **kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayete eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen,** sana vahyetmemiz sayesinde **doğru yola** İslam dinine **eriştirir,** ona davet eder**sin;**

53. **Gökler ve yerdeki her şey** mülk, yaratılış ve kulluk yönünden **kendisine ait olan Allah'ın yoluna. İyi bilin ki, bütün işler sonunda Allah'a varır,** döner.

KELİME ANLAMI

45. وَتَرَى **Göreceksin** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** *(Ne zaman?)* لَمَّا رَاَوُا **Gördükleri zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** يَقُولُونَ **Diyeceklerdir** *(Ne?)* هَلْ اِلَى مَرَدٍّ **Acaba geri dönmek için var mı ?** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya *(Ne var mı?)* مِنْ سَبِيلٍ **Bir yol** طَرِيقٍ Yol وَتَرٰيهُمْ **Ve onları göreceksin ki** يُعْرَضُونَ **Arz olunuyorlar** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Ona** أَيِ النَّارِ Yani, ateşe *(Ne oldukları halde?)* خَاشِعِينَ **Tevazu edenler oldukları halde** خَائِفِينَ مُتَوَاضِعِينَ Korkanlar ve tevazuda bulunanlar oldukları halde *(Neden?)* مِنَ الذُّلِّ **Zilletten** *(Daha ne oldukları halde)* يَنْظُرُونَ **Baktıkları halde** *(Nereye?)* إِلَيْهَا O ateşe *(Nereden bakarlar?)* مِنْ طَرْفٍ **Göz ucundan** *(Öylesine ki,)* خَفِيٍّ **Gizlice** ضَعِيفٍ Zayıf bir bakışla مُسَارَقَةً Göz çalarak وَمِنِ ابْتِدَائِيَّةٌ 'Min' iptidaiyedir أَوْ بِمَعْنَى الْبَاءِ Ya da 'ba' harfinin manasındadır النَّظَرِ وَقَالَ **Diyecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اِنَّ الْخَاسِرِينَ **Şüphe yok ki Hüsrana uğrayanlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** خَسِرُوا **Hüsrana uğratırlar** *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Daha)* وَاَهْلِيهِمْ **Ailelerini** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** بِتَخْلِيدِهِمْ Ebedi kalmaları ile *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte وَعَدَمِ وُصُولِهِمْ Ve ulaşamamalarıyla *(Nereye?)* إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ Kendilerine hazırlanan hurilere *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Hangi taktirde hazırlanmış?)* لَوْ آمَنُوا Şayet iman edecek olsalardı وَالْمَوْصُولُ İsmi mevsul *(Nedir?)* خَبَرُ إِنَّ İnne'nin haberidir اَلَا **İyi bilin ki** اِنَّ الظَّالِمِينَ **Şüphesiz zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler *(Neredededirler?)* فِي عَذَابٍ **Bir azaptadırlar** *(Öyle azap ki,)* مُقِيمٍ **Ebedi** دَائِمٍ Devamlı هُوَ Bu söz مِنْ مَقُولِ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın onlara söylediği sözlerdendir.

---

[1] مَا الْكِتَابُ terkibindeki nefi edatı تَدْرِي fiilini amel etmekten alıkoymuştur. Nefi ve sonrası iki meful yerine geçmektedir.

46. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kimden?)* مِنْ اَوْلِيَاءَ **Dostlardan** *(Öyle dostlar ki,)* يَنْصُرُونَهُمْ **Onlara yardım edecekler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah-'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında يَدْفَعُ عَذَابَهُ Allah'ın azabını def edecek *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan وَمَنْ **Ve her kimi** يُضْلِلِ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Ne?)* مِنْ سَبِيلٍ **Bir yol** طَرِيقٍ إِلَى الْحَقِّ Hakka ulaşmaya bir yol yoktur *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha)* وَإِلَى الْجَنَّةِ Cennete ulaşmaya da bir yol yoktur *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

47. اِسْتَجِيبُوا **İcabet edin** *(Kime?)* لِرَبِّكُمْ **Rabbinize** أَجِيبُوهُ Ona icabet edin *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ والْعِبَادَةِ Tevhit ve ibadet ile *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ **Gelmeden önce** *(Ne?)* يَوْمٌ **Bir gün** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Öyle gün ki,)* لَا مَرَدَّ لَهُ **Onun geri çevrilmesi mümkün değildir** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ أَنَّهُ إِذَا أَتَى بِهِ Yani, Allah onu getirdiği zaman لَا يَرُدُّ Geri çevrilmez مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَلْجَاٍ **Sığınacak bir yer** *(Öyle bir yer ki,)* تَلْجَئُونَ إِلَيْهِ Oraya sığınıyorsunuz *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ نَكِيرٍ **İnkara bir imkan** إِنْكَارٍ لِذُنُوبِكُمْ Günahlarınızı inkar.

48. فَاِنْ اَعْرَضُوا **Artık yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنِ الْاِجَابَةِ İcabet etmekten فَمَا اَرْسَلْنَاكَ **Biz seni göndermedik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* حَفِيظًا **Bir muhafız** تَحْفَظُ أَعْمَالَهُمْ Onların işlerinin gözeteceksin بِأَنْ تُوَافِقَ الْمَطْلُوبَ مِنْهُمْ Onlardan istenilene uygun mudur diye اِنْ **Yoktur** مَا Olmadı *(Kim üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** اِلَّا الْبَلَاغُ **Ancak tebliğ etmek vardır** وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Bu cihâd emri gelmeden önceydi وَاِنَّا **Şüphe yok ki biz** اِذَا اَذَقْنَا **Tattırdığımız zaman** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Ne tattırdığımız zaman?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نِعْمَةً Bir nimet كَالْغِنٰى وَالصِّحَّةِ Zenginlik ve sıhhat gibi فَرِحَ **Sevinir** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** وَاِنْ تُصِبْهُمْ **Eğer ona isabet ederse** اَلضَّمِيرُ لِلْإِنْسَانِ Zamir insana döner *(Nasıl?)* بِاعْتِبَارِ الْجِنْسِ Cins itibarı ile *(Ne isabet ederse?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** بَلَاءٌ Bir bela *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O sebeple ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti işledi** *(Ne?)* اَيْدِيهِمْ **Onların elleri** أَيْ قَدَّمُوهُ Yani, onu takdim ettiler وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي Eller ile tabir etti لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Çünkü fiillerin çoğu *(Nedir?)* تُزَاوِلُ بِهَا Eller ile görülür فَاِنَّ الْاِنْسَانَ **Artık şüphe yok ki insan** *(Nedir?)* كَفُورٌ **Nankördür** *(Neye karşı?)* لِلنِّعْمَةِ Nimete karşı.

49. لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yerin mülkü** يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** يَهَبُ **Bağışlar** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neden?)* مِنَ الْأَوْلَادِ Çocuklardan اِنَاثًا **Kız çocukları** يَهَبُ **Bağışlar** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** الذُّكُورَ **Erkek çocukları.**

50. اَوْ يُزَوِّجُهُمْ **Ve yahut onları çift eder** أَيْ يَجْعَلُهُمْ Yani, onları yapar ذُكْرَانًا **Erkekler** وَاِنَاثًا **Ve dişiler** وَيَجْعَلُ **Yapar** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Ne yapar?)* عَقِيمًا **Kısır** فَلَا يَلِدُ Doğuramaz وَلَا يُولَدُ لَهُ Ondan çocuk olmaz اِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyadesiyle bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَخْلُقُ Yarattıklarını *(Daha nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyadesiyle gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَشَاءُ Dilediğini yapmaya.

51. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِبَشَرٍ **Hiçbir beşer için** *(Ne?)* اَنْ يُكَلِّمَهُ **Onunla konuşması** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** اِلَّا **Ancak** أَنْ يُوحِيَ إِلَيْهِ Ona vahyederse müstesna وَحْيًا **Vahiyle** *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ Uykuda أَوْ بِالْإِلْهَامِ Yada ilham ile اَوْ **Veya** إِلَّا Ancak hariçtir مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ **Bir hicap arkasından** بِأَنْ يُسْمِعَهُ كَلَامَهُ Şöyle ki ona kelamını işittirir وَلَا يَرَاهُ Fakat işiten onu görmez كَمَا وَقَعَ لِمُوسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ Musa (aleyhis-selam)'a olduğu gibi اَوْ **Veya** إِلَّا أَنْ Ancak hariçtir *(Ne?)* يُرْسِلَ **Göndermesi** *(Ne?)* رَسُولًا **Bir elçi** مَلَكًا Melek كَجِبْرِيلَ Cebrail gibi فَيُوحِيَ **Böylece vahyeder** *(Kim?)* الرَّسُولُ Gönderilen elçi *(Kime vahyeder?)* إِلَى الْمُرْسَلِ إِلَيْهِ Kendisine gönderilene أَيْ يُكَلِّمُهُ Yani, onunla konuşur *(Ne ile?)* بِاِذْنِهِ **Onun izniyle** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın izniyle *(Neyi vahyeder?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah اِنَّهُ **Şüphesiz ki o** *(Nedir?)* عَلِيٌّ **Pek yücedir** *(Neden?)* عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَثِينَ Sonradan olanların sıfatlarından *(Daha nedir?)* حَكِيمٌ **Çok hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

52. وَكَذٰلِكَ **Aynı şekilde** مِثْلَ إِيحَائِنَا Vahyettiğimiz gibi إِلٰى غَيْرِكَ مِنَ الرُّسُلِ Senden başka elçilere اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne?)* رُوحًا **Bir ruh** هُوَ الْقُرْآنُ O ruh Kuran'dır بِهِ تَحْيَا الْقُلُوبُ Onunla kalpler hayat bulur *(Nereden bir ruh?)* مِنْ اَمْرِنَا **Emrimizden** الَّذِي Öyle emrimiz ki نُوحِيهِ إِلَيْكَ Onu sana vahyediyoruz مَا كُنْتَ **Sen değildin** *(Ne?)* تَدْرِي **Bilir** تَعْرِفُ قَبْلَ الْوَحْيِ إِلَيْكَ Sana vahy-edilmeden önce biliyor değildin *(Neyi?)* مَا الْكِتَابُ **Kitap nedir?** الْقُرْآنُ Kuran nedir وَلَا الْاِيمَانُ **Ve iman nedir (bilmezdin)** أَيْ شَرَائِعُهُ وَمَعَالِمُهُ Yani, kanunlarını ve hüküm-lerini وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ Nefi, fiili amelden ta'lik etmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra olan *(Nedir?)* سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ

İki meful makamına geçmiştir وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ **Lakin biz onu yaptık** أَيِ الرُّوحَ Yani, ruhu أَوِ الْكِتَابَ Veya kitabı *(Ne yaptık?)* نُورًا **Bir nur** *(Öyle nur ki,)* نَهْدِي **Hidayete erdiririz** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** نَشَاءُ **Biz dileriz** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** وَإِنَّكَ **Ve şüphe yok ki sen** لَتَهْدِي **Elbette rehberlik edersin** تَدْعُو بِالْوَحْيِ Vahiyle çağırırsın *(Kime?)* إِلَيْكَ Kendine *(Nereye rehberlik edersin?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola** طَرِيقٍ Yola *(Öyle yola ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dini *(O yoldan kasıt)*

53. صِرَاطِ اللّٰهِ **Allah'ın yolu** الَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha)* وَمَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne bakımından?)* مُلْكًا Mülk bakımından وَخَلْقًا Yaratma bakımından وَعَبِيدًا Ve kulluk bakımından أَلَا **İyi biliniz ki** إِلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a** تَصِيرُ **Varır** *(Ne?)* الْأُمُورُ **Bütün işler** تَرْجِعُ (Ona) döner.

İÇİNDEKİLER

Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

5. Cilt

Tercüme:

Talha ALP

Orhan Ençakar - Abdulkadir Yılmaz

yasin

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – FATİH / İSTANBUL

Tel: 0212 635 30 55

Fax: 0 212 635 78 65

e-mail: yasinyayin@mail.com

"Kelime Anlamlı Celâleyn Tercümesi"

İç Düzen:

Orhan ENÇAKAR
74orhan@gmail.com

Kapak:

Fatih ARAZ
info@fatiharaz.com

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST

İSTANBUL 2011

بسم الله الرحمن الرحيم

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

سُورَةُ الزُّخْرُفِ

﴿مَكِّيَّةٌ وَقِيلَ اِلَّا وَاسْئَلْ مَنْ اَرْسَلْنَا الْاٰيَةَ تِسْعٌ وَثَمَانُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿الْمُبِينِ ﴿٢﴾﴾ الْمُظْهِرِ طَرِيقَ الْهُدٰى وَمَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنَ الشَّرِيعَةِ ﴿اِنَّا جَعَلْنَاهُ﴾ أَوْجَدْنَا الْكِتَابَ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ بِلُغَةِ الْعَرَبِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾﴾ تَفْهَمُونَ مَعَانِيَهُ ﴿وَاِنَّهُ﴾ مُثْبَتٌ ﴿فِي اُمِّ الْكِتَابِ﴾ أَصْلِ الْكُتُبِ أَيِ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿لَدَيْنَا﴾ بَدَلٌ عِنْدَنَا ﴿لَعَلِيٌّ﴾ عَلَى الْكُتُبِ قَبْلَهُ ﴿حَكِيمٌ ﴿٤﴾﴾ ذُو حِكْمَةٍ بَالِغَةٍ ﴿اَفَنَضْرِبُ﴾ نُمْسِكُ ﴿عَنْكُمُ الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿صَفْحًا﴾ إِمْسَاكًا فَلَا تُؤْمَرُونَ وَلَا تُنْهَوْنَ لِأَجْلِ ﴿اَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُسْرِفِينَ ﴿٥﴾﴾ مُشْرِكِينَ لَا ﴿وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِي الْاَوَّلِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿وَمَا﴾ كَانَ ﴿يَاْتِيهِمْ﴾ أَتَاهُمْ ﴿مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾﴾ كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ بِكَ وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ ﷺ ﴿فَاَهْلَكْنَا اَشَدَّ مِنْهُمْ﴾ مِنْ قَوْمِكَ ﴿بَطْشًا﴾ قُوَّةً ﴿وَمَضٰى﴾ سَبَقَ فِي آيَاتٍ ﴿مَثَلُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾﴾ صِفَتُهُمْ فِي الْإِهْلَاكِ فَعَاقِبَةُ قَوْمِكَ كَذٰلِكَ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَوَاوُ الضَّمِيرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾﴾ آخِرُ جَوَابِهِمْ أَيِ

اللهُ ذُو الْعِزَّةِ وَالْعِلْمِ زَادَ تَعَالَى ﴿اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مِهَادًا﴾ فِرَاشًا كَالْمَهْدِ لِلصَّبِيِّ [مَهْدًا] ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾﴾ إِلَى مَقَاصِدِكُمْ فِي أَسْفَارِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

43- Zuhruf Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Sadece kırk beşinci ayetin hariç olduğu söylenmiştir.

Seksen dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

2. **Açıklayan Kitab'a** hidayet yolunu ve ihtiyaç duyulan şeriatı gösteren Kuran'a **andolsun ki,**

3. **Biz, akıl erdirmeniz** manalarını anlamanız **için** Ey Mekke ehli, **onu** kitabı **Arapça** Arap lügatiyle **bir Kuran kıldık,** eyledik.

4. **O, Ana Kitap'ta** kitapların aslı levh-i mahfuzda mevcut**tur, katımızda**[1] yanımızda kendisinden önceki diğer kitaplardan **yüce ve** gayet **hikmetli bir kitaptır.**

5. **Siz, haddi aşan** müşrik **kimseler oldunuz diye, sizden zikri** Kuran'ı **tutarak** size emretmek ve yasaklamaktan **çekelim** tutalım **mı?** Hayır!

6. **Evvelkiler arasında nice peygamberler gönderdik.**

7. **Onlar, kendilerine gelen her peygamberi** kavminin seninle alay ettiği gibi **mutlaka alaya alırlardı.** Bu, Peygamber Efendimize (sallallahu aleyhi vesellem) bir tesellidir.

8. **Biz onlardan** senin kavminden **daha güçlü** kuvvetli **olanları da helak ettik. Nitekim öncekilerin hali** onların helak ediliş durumları ayetlerde **geçmiştir.** Senin kavminin sonu da öyledir.

9. **Andolsun ki,**[2] **onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan; "Elbette onları Aziz ve Alîm** ilim ve izzet sahibi **olan Allah yarattı" derler.**[3]

10. Allah Teâlâ şunu eklemiştir: **Ki o, size yeri beşik** çocuğun beşiği gibi döşek **kılmış ve** seferlerinizde amacınıza **ulaşasınız diye orada size yollar yapmıştır.**

---

[1] لَدَيْنَا zarfı فِي أُمِّ الْكِتَابِ terkibinden bedeldir.

[2] وَلَئِنْ terkibindeki lâm harfi yemin lâmıdır.

[3] لَيَقُولُنَّ fiilinden, nunlar peş peşe geldiği için ref alameti olan nun ve iki sakin karşılaştığı için zamir olan vav hazfedilmiştir. الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ifadesi onların cevabının sonudur.

KELİME ANLAMI

﴿٤٣﴾- سُورَةُ الزُّخْرُفِ

43- Zuhruf Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَقِيلَ **Denildi ki:** اِلَّا وَاسْئَلْ مَنْ اَرْسَلْنَا الْآيَةَ **Ancak şu (kırk beşinci) ayet hariç** تِسْعٌ وَثَمَانُونَ آيَةً **Seksen dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Hâ, Mîm** اَللّٰهُ Allah أَعْلَمُ Daha iyi bilir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

2. وَالْكِتَابِ **Kitaba yemin olsun** الْقُرْآنِ Kuran'a *(Öyle kitap ki,)* الْمُبِينِ **Apaçık bildiren** الْمُظْهِرِ Açıklayan *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Doğru yolu وَمَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ Ve kendisine ihtiyaç duyulan şeyi مِنَ الشَّرِيعَةِ Şeriatı.

3. اِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَاهُ **Onu yaptık** أَوْجَدْنَا الْكِتَابَ Bu kitabı icat ettik *(Ne yaptık?)* قُرْآنًا **Kuran** *(Öyle kur!an ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** بِلُغَةِ الْعَرَبِ Arap lügati ile لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı تَعْقِلُونَ **Düşünürsünüz** تَفْهَمُونَ مَعَانِيَهُ Onun manalarını anlarsınız.

4. وَاِنَّهُ **Şüphe yok ki o** *(Nedir?)* مُثْبَتٌ Sabit kılınmıştır *(Nerede?)* فِي أُمِّ الْكِتَابِ **Ana kitapta** أَصْلِ الْكُتُبِ Kitapların aslında أَيِ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Yani, levh-i mahfuz (levh-i mahfuzdakinden bedel) لَدَيْنَا **Katımızda ki** بَدَلٌ Car ve mecrurdan bedeldir عِنْدَنَا Nezdimizde *(Nedir?)* لَعَلِيٌّ **Pek yüksektir** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْكُتُبِ قَبْلَهُ Kendinden önceki kitaplar üzerine *(Daha nedir?)* حَكِيمٌ **Hikmetlidir** ذُو حِكْمَةٍ بَالِغَةٍ Son derece hikmet sahibidir *(Ne üzerine)*

5. أَفَنَضْرِبُ **Geri çeker miyiz?** نُمْسِكُ Tutar mıyız? *(Kimden)* عَنْكُمُ **Sizden** *(Neyi?)* الذِّكْرَ **Zikri** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Nasıl?)* صَفْحًا **Vazgeçerek** إِمْسَاكًا Tutarak فَلَا تُؤْمَرُونَ Böylece size emredilmesin وَلَا تُنْهَوْنَ Ve yine size yasak getirilmesin *(Ne diye geri çeker miyiz?)* لِأَجْلِ Şundan dolayı اَنْ كُنْتُمْ **Oldunuz diye** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* مُسْرِفِينَ **Haddi aşanlar** مُشْرِكِينَ Şirk koşanlar لَا Hayır geri çekmeyiz.

6. وَكَمْ اَرْسَلْنَا **Nice gönderdik** *(Kimden?)* مِنْ نَبِيٍّ **Peygamberlerden** *(Nerede?)* فِي الْأَوَّلِينَ **Önceki kavimler arasında.**

7. وَمَا -كَانَ- يَأْتِيهِمْ **Onlara gelir olmadı** أَتَاهُمْ Onlara gelmedi *(Ne?)* مِنْ نَبِيٍّ **Bir peygamber** إِلَّا **Ancak** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* بِهِ **O peygamberle** يَسْتَهْزِئُونَ **Alay ediyorlar** كَاسْتِهْزَاءِ قَوْمِكَ Kavminin alay etmesi gibi *(Kiminle?)* بِكَ Seninle وَهٰذَا تَسْلِيَةٌ لَهُ ﷺ Bu, Peygamberimiz (Sellellahu aleyhi ve sellem)'e tesellidir.

8. فَأَهْلَكْنَا **Biz helak ettik** *(Kimi?)* أَشَدَّ مِنْهُمْ **Bunlardan daha şiddetlisini** مِنْ قَوْمِكَ Senin kavminden *(Ne bakımından şiddetli?)* بَطْشًا **Kuvvet bakımından** قُوَّةً Kuvvet bakımından وَمَضٰى **Mazi oldu** سَبَقَ Geçti *(Nerede?)* فِي آيَاتٍ Ayetlerde *(Ne geçti?)* مَثَلُ الْأَوَّلِينَ **Öncekilerin misali** صِفَتُهُمْ فِي الْإِهْلَاكِ Onların helak edilişlerinde ki halleri فَعَاقِبَةُ قَوْمِكَ Senin kavminin akıbeti de *(Nedir?)* كَذٰلِكَ Böyledir.

9. وَلَئِنْ **Andolsun şayet** لَامُ قَسَمٍ Lam kasem lâmıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara soracak olsan** *(Ne diye?)* مَنْ **Kim** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْأَرْضَ **Yeri** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** حُذِفَ مِنْهُ Bundan hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin?)* لِتَوَالِي النُّونَاتِ Nunlar peş peşe geleceği için *(Daha ne hazfedildi)* وَوَاوُ الضَّمِيرِ Zamir vavı *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin toplandığı için *(şunu derler)* خَلَقَهُنَّ **Onları yarattı** *(Kim?)* الْعَزِيزُ **Her şeye gücü yeten** الْعَلِيمُ **Her şeyi bilen** آخِرُ جَوَابِهِمْ Cevaplarının sonu burasıdır أَيِ اللّٰهُ Yani, Allah yarattı *(Öyle Allah ki,)* ذُو الْعِزَّةِ وَالْعِلْمِ İzzet ve ilim sahibi زَادَ تَعَالٰى Allah Teâla cevaplarından sonra ilave etti.

10. الَّذِي **Öyle Allah ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne yaptı?)* مِهَادًا **Beşik yaptı** فِرَاشًا Döşek yaptı *(Ne gibi?)* كَالْمَهْدِ Beşik gibi *(Kime ait?)* لِلصَّبِيِّ Bebeğe ait وَجَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* سُبُلًا **Yollar** طُرُقًا Yollar لَعَلَّكُمْ **Ta ki siz** تَهْتَدُونَ **Ulaşasınız** *(Neye?)* إِلٰى مَقَاصِدِكُمْ Amacınıza *(Nerede?)* فِي أَسْفَارِكُمْ Seferlerinizde.

﴿وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ﴾ أَيْ بِقَدَرِ حَاجَتِكُمْ إِلَيْهِ وَلَمْ يُنَزِّلْهُ طُوفَانًا ﴿فَأَنْشَرْنَا﴾ أَحْيَيْنَا ﴿بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ هٰذَا الْإِحْيَاءِ ﴿تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾﴾ مِنْ قُبُورِكُمْ أَحْيَاءً ﴿وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ﴾ الْأَصْنَافَ ﴿كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ﴾ السُّفُنِ ﴿وَالْأَنْعَامِ﴾ كَالْإِبِلِ ﴿مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾﴾ حُذِفَ الْعَائِدُ اخْتِصَارًا وَهُوَ مَجْرُورٌ فِي الْأَوَّلِ أَيْ فِيهِ مَنْصُوبٌ فِي الثَّانِي ﴿لِتَسْتَوُا﴾ لِتَسْتَقِرُّوا ﴿عَلٰى ظُهُورِهِ﴾ ذُكِّرَ الضَّمِيرُ وَجُمِعَ الظَّهْرُ نَظَرًا لِلَّفْظِ مَا وَمَعْنَاهَا ﴿ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾﴾ مُطِيقِينَ ﴿وَاِنَّٓا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾﴾ لَمُنْصَرِفُونَ ﴿وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا﴾ حَيْثُ قَالُوا الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ لِأَنَّ الْوَلَدَ جُزْءٌ مِنَ الْوَالِدِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ﴾ الْقَائِلَ مَا تَقَدَّمَ ﴿لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرُ الْكُفْرِ ﴿اَمِ﴾ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ وَالْقَوْلُ مُقَدَّرٌ أَيْ أَتَقُولُونَ ﴿اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ﴾ لِنَفْسِهِ ﴿وَاَصْفٰيكُمْ﴾ خَصَّكُمْ ﴿بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾﴾ اللَّازِمِ مِنْ قَوْلِكُمُ السَّابِقِ فَهُوَ مِنْ جُمْلَةِ الْمُنْكَرِ ﴿وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا﴾ جَعَلَ لَهُ شِبْهًا بِنِسْبَةِ الْبَنَاتِ إِلَيْهِ لِأَنَّ الْوَلَدَ يُشْبِهُ الْوَالِدَ الْمَعْنٰى إِذَا اُخْبِرَ أَحَدُهُمْ بِالْبِنْتِ تُولَدُ لَهُ ﴿ظَلَّ﴾ صَارَ ﴿وَجْهُهُ مُسْوَدًّا﴾ مُتَغَيِّرًا تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ ﴿وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾﴾ مُمْتَلِئٌ غَمًّا فَكَيْفَ يُنْسَبُ الْبَنَاتُ إِلَيْهِ تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ ﴿اَوَ﴾ هَمْزَةُ الْإِنْكَارِ وَوَاوُ الْعَطْفِ بِجُمْلَةٍ أَيْ يَجْعَلُونَ لِلّٰهِ ﴿مَنْ يُنَشَّؤُا فِي الْحِلْيَةِ﴾ الزِّينَةِ ﴿ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾﴾ مُظْهِرِ الْحُجَّةِ لِضَعْفِهِ عَنْهَا بِالْأُنُوثَةِ ﴿وَجَعَلُوا الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًا اَشَهِدُوا﴾ حَضَرُوا ﴿خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ﴾ بِأَنَّهُمْ إِنَاثٌ ﴿وَيُسْـَٔلُونَ ﴿١٩﴾﴾ عَنْهَا فِي الْآخِرَةِ فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهَا الْعِقَابُ ﴿وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةَ فَعِبَادَتُنَا إِيَّاهُمْ بِمَشِيئَتِهِ فَهُوَ رَاضٍ بِهَا قَالَ تَعَالٰى ﴿مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ﴾ الْمَقُولِ مِنَ الرِّضَا بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ عِلْمٍ اِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾﴾ يَكْذِبُونَ فِيهِ فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمُ الْعِقَابُ بِهِ ﴿اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ بِعِبَادَةِ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾﴾ أَيْ لَمْ يَقَعْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ قَالُوا اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا عَلٰى اُمَّةٍ﴾ مِلَّةٍ ﴿وَاِنَّا﴾ مَاشُونَ ﴿عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾﴾ بِهِمْ وَكَانُوا يَعْبُدُونَ غَيْرَ اللّٰهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

11. **Ki o, gökten bir ölçüye göre** ona ihtiyacınız kadar **suyu indirmiştir.** Onu bir tufan olarak indirmemiştir. **Ve onunla ölü memleketi dirilttik,** hayat verdik. **İşte siz de böylece** bu diriltme gibi kabirlerinizden diri olarak **çıkarılacaksınız.**

12. **Ki o, bütün çiftleri** türleri **yaratmıştır. Ve sizin için bindiğiniz[1] gemiler ve** deve gibi **hayvanlar var etmiştir.**

13. **Ki, onların sırtına[2] binesiniz** yerleşesiniz, **sonrada onların üzerine bindiğinizde Rabbinizin nimetini anarak şöyle diyesiniz: "Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ederiz, yoksa biz buna güç** takat **yetiremezdik,**

14. **Ve biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz."**

15. **Halbuki onlar, kullarından bir kısmını, onun bir parçası kıldılar.** Zira onlar: "Melekler Allah'ın kızlarıdır" dediler. Çocuk babasının bir parçasıdır. Oysaki melekler Allah'ın kullarıdır. **Gerçekten** bu sözleri söyleyen **insan apaçık** küfrü aşikâr **bir nankördür.**

16. **Yoksa[3] Allah, yarattıklarından kızları** kendisine **tuttu da** geride geçen sözünüzden anlaşılan **oğulları size mi ayırdı,** şeçti?! dersiniz. Bu da kabul edilmeyen sözlerdendir.

17. **Onlardan biri, Rahmân'a benzer kıldığı şeyle,** çocuk babasına benzediği için Allah'a nispet ederek, ona benzer kıldığı kız çocuğuyla **müjdelendiği,** kız çocuğunun olduğu haber verildiğ**inde öfkeden yutkunarak** üzüntü dolarak **yüzü** kederli kişinin yüzü gibi **simsiyah kesilir,** değişir. Öyleyse (kendine yakıştıramadığı) kızları Allah'a nasıl nispet eder. O bundan çok yücedir.

18. **Süs** ziynet **içinde yetiştirilip tartışmada açıklama yapamayan,** kadın olduğu için delil getirmekten aciz kalanı **mı** Allah'a isnat ediyorlar.

19. **Onlar, Rahmân'ın kulları olan melekleri de dişi saydılar. Acaba onların yaratılışına şahit mi olmuşlar,** hazır mı bulunmuşlar? **Onların** melekler dişidir şeklindeki **bu şahitlikleri yazılacak ve** ahirette bundan **sorguya çekilecekler.** Ve bu sözleri azaba sebep olacak.

20. **Ve dediler ki: Rahmân dileseydi biz onlara** meleklere **tapmazdık.** Bizim onlara ibadetimiz Allah'ın iradesiyledir. O buna razıdır. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Onların buna** meleklere ibadete Allah'ın razı olduğuna **dair bir bilgileri yoktur. Onlar** bu konuda **sadece yalan söylüyorlar.** Bu sebeple üzerlerine azap inecek.

---

[1] مَا تَرْكَبُونَهُ terkibindeki (ismi mevsule) ait zamir kısalık olması için hazfedilmiştir. Bu zamir ilkinde (gemiye nispetle) mecrurdur. Yani, فِيهِ takdirindedir. İkincisinde ise mensuptur. (Harfi cer vasıtası olmadandır.)

[2] عَلَى ظُهُورِهِ terkibinde مَا lafzının lafzına bakılarak zamir müzekker, manasına bakarak da الظُّهُر kelimesi cemilenmiştir.

[3] أَمْ kelimesi inkâr hemzesi anlamındadır. Ve bir تَقُولُونَ fiili mukadderdir. Yani, أَتَقُولُونَ takdirindedir.

21. **Yoksa bu** Kuran**dan önce** Allah'tan başkasına ibadet edileceğine dair **onlara bir kitap verdik de onlar, ona mı sarılıyorlar?** Böyle bir şey yoktur.

22. **Hayır! Onlar "Muhakkak ki biz, babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve doğrusu biz onların izinde** yürüyoruz, onlarla **doğru yolda olanlarız" derler.** Halbuki (babaları) Allah'tan başkasına ibadet ediyorlardı.

KELİME ANLAMI

11. وَالَّذِي **O Allah ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** *(Ne kadar?)* بِقَدَرٍ **Bir miktar** اَىْ بِقَدَرِ حَاجَتِكُمْ إِلَيْهِ Yani, ona muhtaç olduğunuz kadar وَلَمْ يُنَزِّلْهُ O suyu indirmedi *(Ne olarak?)* طُوفَانًا Bir tufan olarak فَأَنْشَرْنَا **Ve biz hayat verdik** أَحْيَيْنَا Dirilttik *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neye hayat verdik?)* بَلْدَةً **Bir beldeye** *(Öyle beldeye ki,)* مَيْتًا **Ölü** كَذٰلِكَ **İşte öyle** *(Ne gibi?)* أَيْ مِثْلَ هٰذَا الْاِحْيَاءِ Yani, bu diriltme gibi تُخْرَجُونَ **Çıkartılacaksınız** *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِكُمْ Kabirlerinizden *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diri olarak.

12. وَالَّذِي **O Allah Ki** خَلَقَ **Yarattı** الْأَزْوَاجَ **Çiftleri** الْأَصْنَافَ Çeşitleri كُلَّهَا **Hepsini** وَجَعَلَ **Ve yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنَ الْفُلْكِ **Gemilerden** السُّفُنِ Gemilerden *(Daha)* وَالْأَنْعَامِ **Hayvanlardan** *(Ne gibi hayvan?)* كَالْإِبِلِ Deve gibi *(Ne yaptı?)* مَا **O şeyi ki** تَرْكَبُونَ **Biniyorsunuz** حُذِفَ الْعَائِدُ Aid hazfedildi *(Niçin?)* اخْتِصَارًا Kısalık için وَهُوَ O *(Nedir?)* فِي الْأَوَّلِ مَجْرُورٌ Birincide mecrurdur أَيْ فِيهِ Yani, 'Fihi' *(Daha nedir?)* فِي الثَّانِي مَنْصُوبٌ İkincide mensubdur (Terkebunehu).

13. لِتَسْتَوُا **Ta ki yerleşin** لِتَسْتَقِرُّوا Karar kılın *(Nerede?)* عَلٰى ظُهُورِهِ **Sırtlarında** ذُكِّرَ الضَّمِيرُ Zamir müzekker yapıldı وَجُمِعَ الظَّهْرُ Ve 'Zahr' lafzı cemilendi *(Niçin?)* نَظَرًا لِلَفْظِ مَا Ma kelimesinin lafzına وَمَعْنَاهَا Ve manasına bakıldığı için ثُمَّ تَذْكُرُوا **Sonra düşünesiniz** *(Neyi?)* نِعْمَةَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin nimetini** *(Ne zaman?)* إِذَا اسْتَوَيْتُمْ **Yerleştiğiniz zaman** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** وَتَقُولُوا **Ve diyesiniz** سُبْحَانَ **Tenzih ederiz** الَّذِي **O Allah'ı ki** سَخَّرَ لَنَا **Hizmetimize verdi** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** وَمَا كُنَّا **Halbuki biz değildik** *(Ne?)* لَهُ **Bunu** مُقْرِنِينَ **Zaptedebilenler** مُطِيقِينَ Güç yetirebilenler.

14. وَإِنَّا **Şüphesiz ki biz** *(Kime?)* إِلٰى رَبِّنَا **Yalnız Rabbimize** لَمُنْقَلِبُونَ **Dönüp gidicileriz** لَمُنْصَرِفُونَ Yönelenleriz.

15. وَجَعَلُوا **Yaptılar** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Ne?)* جُزْءًا **Cüz** حَيْثُ قَالُوا Şöyle ki dediler الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ Melekler Allah'ın kızlarıdır لِأَنَّ الْوَلَدَ Çünkü çocuk *(Nedir?)* جُزْءٌ مِنَ الْوَالِدِ Babanın cüz'üdür وَالْمَلَائِكَةُ Halbuki melekler

مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ تَعَالٰى Allah Teâla'nın kullarındandır اِنَّ الْاِنْسَانَ **Muhakkak ki insan** الْقَائِلِ مَا تَقَدَّمَ Geride geçen sözü söyleyen *(Nedir?)* لَكَفُورٌ **Çok nankördür** *(Öyle nankör ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ ظَاهِرُ الْكُفْرِ Küfrü zahir açık.

16. اَمِ **Yoksa** بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ Em lafzı inkar için olan hemze manasındadır وَالْقَوْلُ مُقَدَّرٌ 'Kavil' maddesi gizlidir اَيْ اَتَقُولُونَ Yani, diyor musunuz اتَّخَذَ **Edindi mi** *(Neden?)* مِمَّا يَخْلُقُ **O yarattıklarından** *(Ne edindi?)* بَنَاتٍ **Kızlar** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ Kendisi için وَاَصْفَاكُمْ **Ve size mi ayırdı** خَصَّكُمْ Size mi ait kıldı *(Neyi?)* بِالْبَنِينَ **Erkek çocukları** اللَّازِمِ Lazım gelendir *(Neden?)* مِنْ قَوْلِكُمُ السَّابِقِ Önceki sözünüzden فَهُوَ مِنْ جُمْلَةِ الْمُنْكَرِ Bu inkâr edilen sözlerdendir.

17. وَاِذَا بُشِّرَ **Halbuki müjdelendiği zaman** *(Kim?)* اَحَدُهُمْ **Onlardan biri** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeyle ki** ضَرَبَ **İsnat etti** *(Kime?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahmana** *(Ne olarak?)* مَثَلًا **Benzer olarak** جَعَلَ لَهُ شِبْهًا Ona bir benzer yapsa *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الْبَنَاتِ اِلَيْهِ Kızları ona nispet etmekle *(Niçin benzer denildi?)* لِاَنَّ الْوَلَدَ Çünkü çocuk *(Nedir?)* يُشْبِهُ الْوَالِدَ Babaya benzer الْمَعْنٰى Anlamı اِذَا اُخْبِرَ اَحَدُهُمْ Onlardan birine haber verildiği zaman *(Ne ile?)* بِالْبِنْتِ Kız ile *(Öyle kız ki,)* تُولَدُ لَهُ Onun için doğruldu ظَلَّ **Dönüşür** صَارَ Olur *(Ne?)* وَجْهُهُ **Yüzü** *(Neye dönüşür?)* مُسْوَدًّا **Simsiyah olmaya** مُتَغَيِّرًا تَغَيُّرَ مُغْتَمٍّ Üzüntülü kimsenin değişmesi gibi değişir وَهُوَ (O durumda) **o kişi** *(Nedir?)* كَظِيمٌ **Pek öfkelidir** مُمْتَلِئٌ غَمًّا Gam doludur فَكَيْفَ يُنْسَبُ Şu halde nasıl nispet edilir *(Ne?)* الْبَنَاتُ Kızlar *(Kime?)* اِلَيْهِ Allah'a تَعَالٰى Allah yücedir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan.

18. اَوَ **Yoksa** هَمْزَةُ الْاِنْكَارِ Hemze inkâr içindir وَوَاوُ الْعَطْفِ بِجُمْلَةٍ Vav ise, cümleyi atfetmek içindir اَيْ يَجْعَلُونَ لِلّٰهِ Yani, Allah için yapıyorlar mı مَنْ **O kimseye mi** يُنَشَّؤُا **Yetiştiriliyor** *(Nerede?)* فِي الْحِلْيَةِ **Süs içinde** الزِّينَةِ Ziynet içerisinde وَهُوَ **Halbuki o** *(Ne hususunda?)* فِي الْخِصَامِ **Mücadele hususunda** *(Nedir?)* غَيْرُ مُبِينٍ **Açıklama getiremeyendir** مُظْهِرِ الْحُجَّةِ Delilini izhar edemeyendir *(Niçin?)* لِضَعْفِهِ عَنْهَا Ondan zayıf düştüğü için *(Ne sebebiyle?)* بِالْاُنُوثَةِ Dişilik sebebiyle.

19. وَجَعَلُوا **Ve yaptılar** *(Kimi?)* الْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** الَّذِينَ **Öyle melekler ki** هُمْ **Onlar** *(Kimdir?)* عِبَادُ الرَّحْمٰنِ **Rahmanın kullarıdırlar** *(Ne yaptılar?)* اِنَاثًا **Dişiler** اَشَهِدُوا **Şahit mi oldular** حَضَرُوا Hazır mı bulundular *(Neye?)* خَلْقَهُمْ **Onların yaratılışına**

سَتُكْتَبُ **Elbette yazılacak** *(Ne?)* شَهَادَتُهُمْ **Onların şahadeti** *(Ne diye şahadetleri?)* بِأَنَّهُمْ إِنَاثٌ Melekler dişilerdir diye وَيُسْئَلُونَ **Onlara sorulacaktır** *(Neden?)* عَنْهَا Bundan *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيَتَرَتَّبُ Bunun üzerine gelecek *(Kime?)* عَلَيْهَا Onlara *(Ne?)* الْعِقَابُ Azap.

20. وَقَالُوا **Dediler ki** لَوْ شَاءَ **Eğer dileseydi** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** مَا عَبَدْنَاهُمْ **Biz onlara tapmazdık** أَيِ الْمَلَائِكَةَ Yani, meleklere فَعِبَادَتُنَا إِيَّاهُمْ Bizim onlara tapmamız *(Ne iledir?)* بِمَشِيئَتِهِ Rahmanın dilemesiyledir فَهُوَ Şu halde o *(Nedir?)* رَاضٍ بِهَا Buna razıdır قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla buyurdu مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Neye dair?)* بِذٰلِكَ **Buna dair** *(Ondan kasıt)* الْمَقُولِ Söylenilen *(O söylenilen de nedir?)* مِنَ الرِّضَا بِعِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye razı olduğu *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** إِنْ **Değildir** مَا 'İn' ma manasında nafiyedir *(Kim?)* هُمْ **Onlar** إِلَّا **Ancak** يَخْرُصُونَ **Yalan söylüyorlar** يُكَذِّبُونَ فِيهِ Bu hususta yalancıdırlar فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمُ Şu halde onlara gelecektir *(Ne?)* الْعِقَابُ Azap بِهِ Bu hususta.

21. أَمْ آتَيْنَاهُمْ **Yoksa onlara verdik mi** *(Ne?)* كِتَابًا **Bir kitap** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan önce *(Neye dair bir kitap?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِ اللّٰهِ Allah'tan başkasına ibadet edileceğine dair فَهُمْ **Artık onlar** *(Neye?)* بِهِ **O kitaba** *(Nedir?)* مُسْتَمْسِكُونَ **Tutunuculardır** أَيْ لَمْ يَقَعْ ذٰلِكَ Yani, böyle bir şey olmadı.

22. بَلْ **Hayır** قَالُوا **Dediler ki** إِنَّا **Kuşkusuz biz** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Kimi?)* آبَاءَنَا **Atalarımızı** *(Ne üzerine?)* عَلٰى أُمَّةٍ **Bir din üzerine** مِلَّةٍ Din وَإِنَّا **Ve muhakkak bizler** مَاشُونَ Yürüyenleriz *(Ne üzerine?)* عَلٰى آثَارِهِمْ **Onların izlerine** مُهْتَدُونَ **Uyanlarız** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَكَانُوا يَعْبُدُونَ Onlarda ibadet ederlerdi *(Kime?)* غَيْرَ اللّٰهِ Allah'tan başkasına.

﴿وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا﴾ مُتَنَعِّمُوهَا مِثْلَ قَوْلِ قَوْمِكَ ﴿اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ﴾ مِلَّةٍ ﴿وَاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾﴾ مُتَّبِعُونَ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ [قَالَ] ﴿اَ﴾ أَتَتَّبِعُونَ ذٰلِكَ ﴿وَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَآءَكُمْ قَالُوا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ أَنْتَ وَمَنْ قَبْلَكَ ﴿كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ لِلرُّسُلِ قَبْلَكَ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾﴾ ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهٖٓ اِنَّنِي بَرَآءٌ﴾ أَيْ بَرِيءٌ ﴿مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿اِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾ خَلَقَنِي ﴿فَاِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾﴾ يُرْشِدُنِي لِدِينِهِ ﴿وَجَعَلَهَا﴾ أَيْ كَلِمَةَ التَّوْحِيدِ الْمَفْهُومَةَ مِنْ قَوْلِهِ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلٰى رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ﴾ ذُرِّيَّتِهِ فَلَا يَزَالُ فِيهِمْ مَنْ يُوَحِّدُ اللهَ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ إِلٰى دِينِ إِبْرَاهِيمَ أَبِيهِمْ ﴿بَلْ مَتَّعْتُ هٰٓؤُلَٓاءِ﴾ الْمُشْرِكِينَ ﴿وَاٰبَآءَهُمْ﴾ وَلَمْ أُعَاجِلْهُمُ الْعُقُوبَةَ ﴿حَتّٰى جَآءَهُمُ الْحَقُّ﴾ الْقُرْآنُ ﴿وَرَسُولٌ مُبِينٌ ﴿٢٩﴾﴾ مُظْهِرٌ لَهُمُ الْأَحْكَامَ الشَّرْعِيَّةَ وَهُوَ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿وَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ﴾ الْقُرْآنُ ﴿قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِهٖ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿وَقَالُوا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ﴾ مِنْ أَيَّةٍ مِنْهُمَا ﴿عَظِيمٍ ﴿٣١﴾﴾ أَيِ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بِمَكَّةَ أَوْ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ الثَّقَفِي بِالطَّائِفِ ﴿اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ﴾ النُّبُوَّةَ ﴿نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فَجَعَلْنَا بَعْضَهُمْ غَنِيًّا وَبَعْضَهُمْ فَقِيرًا ﴿وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ﴾ بِالْغِنٰى ﴿فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ﴾ اَلْغَنِيُّ ﴿بَعْضًا﴾ اَلْفَقِيرَ ﴿سُخْرِيًّا﴾ مُسَخَّرًا فِي الْعَمَلِ لَهُ بِالْأُجْرَةِ وَالْيَاءُ لِلنَّسَبِ وَقُرِئَ بِكَسْرِ السِّينِ ﴿وَرَحْمَتُ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَوْلَآ اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً﴾ عَلَى الْكُفْرِ ﴿لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوتِهِمْ﴾ بَدَلٌ مِنْ لِمَنْ ﴿سَقْفًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَسُكُونِ الْقَافِ وَبِضَمِّهِمَا جَمْعًا [سُقُفًا] ﴿مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ﴾ كَالدَّرَجِ مِنْ فِضَّةٍ ﴿عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾﴾ يَعْلُونَ إِلَى السَّطْحِ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **İşte böyle, senden önce de hangi memlekete bir uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın şımarık zenginleri,** varlık içinde olanları, senin kavminin dediği gibi: **"Muhakkak ki biz, babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve doğrusu biz onların izine tabi olan** uyan**larız" dedi.**

24. Onlara **"Ben size, babalarınızı üzerinde bulduğunuzdan daha doğrusunu getirmişsem** yine **de** onlara **mı** uyarsınız? **deyince, dediler ki: "Doğrusu biz sizinle** sen ve senden öncekilerle **gönderilen şeyi inkâr ediyoruz.**

25. Allah Teâlâ onları korkutmak üzere buyurdu ki: **Biz de onlardan** senden önceki peygamberleri yalanlayanlardan **intikam aldık. Bak, yalanlayanların sonu nasıl oldu?**

26. (Kavmine) anlat! **Hani bir zaman İbrahim, babasına ve kavmine demişti ki: "Ben sizin taptıklarınızdan uzağım."**

27. **Ben yalnız beni yaratandan (uzak değilim). Çünkü o, beni doğru yola iletecek** dinine eriştirecek**tir.**

28. **Ve onu,** *"Ben Rabbime gidiyorum, O bana doğru yolu gösterir (Saffat: 99)* ayetinden anlaşılan kelime-i tevhidi **ardından geleceklere** nesline **kalan bir kelime eyledi.** Onlar arasında Allah'ı birleyenler hep süregelmiştir. (Bunu kavmine anlat) **ki, onlar** Mekke ehli, üzerinde bulundukları dinden babaları İbrahim'in dinine **dönsünler.**

29. **Doğrusu ben, bunları** müşrikleri **de babalarını da kendilerine hak ve** onlara şer-i hükümleri **açıklayan bir peygamber** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelinceye kadar bolluk içinde yaşattım,** onlara hemen azap etmedim.

30. **Fakat kendilerine hak** Kuran **gelince: "Bu bir sihirdir ve biz onu inkâr ediyoruz" dediler.**

31. **Ve dediler ki: "Bu Kuran şu iki şehir**in herhangi birin**den bir büyük adama** Mekke'den Velib b. Muğire veya Taif'ten Urve b. Mes'ud es-Sekafi'ye **indirilseydi** ya?

32. **Rabbinin rahmetini** peygamberliği **onlar mı paylaştırıyorlar? Biz, onların dünya hayatındaki rızıklarını, aralarında paylaştırdık.** Böylece kimini zengin kimini de fakir eyledik. Zengin olan **bir kısmı** fakir olan **diğer bir kısmını** işinde ücretle **işçi**[7] **tutsun diye bazısını bazısına** zenginlik vererek **derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti** cennet **onların** dünyada **biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.**

33. **İnsanların** küfür üzere **tek bir ümmet olma (ihtimali) olmasaydı, Rahmân'ı inkâr edenlerin evlerine**[8] **gümüş tavan**[9] **ve** üst kata **çıktıkları** gümüş **merdiven verirdik.**

KELİME ANLAMI

23. وَكَذٰلِكَ **Ve böylece** مَٓا اَرْسَلْنَا **Biz göndermedik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Nereye?)* فٖي قَرْيَةٍ **Hiçbir kasabaya** *(Ne göndermedik?)* مِنْ نَذٖيرٍ **Bir uyarıcı** اِلَّا **Ancak gönderdiysek** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُتْرَفُوهَٓا **Onların refah içinde yaşayanları** مُتَنَعِّمُوهَا Nimet içinde yaşayanları *(Ne dedi?)* مِثْلَ قَوْلِ قَوْمِكَ Senin kavminin dediği gibi

---

[7] سُخْرِيًّا kelimesindeki ya nispet içindir. Bu kelime sin harfinin kesresiyle de okunmuştur.

[8] لِبُيُوتِهِمْ terkibi لِمَنْ terkibinden bedeldir.

[9] سَقْفًا kelimesi sin harfinin fethası ve kaf harfinin sükunuyla (müfret) olarak ve her iki harfin zammesiyle cemi olarak okunur.

(Ki o nedir?) إِنَّا **Şüphesiz ki biz** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Kimi?)* اٰبَاءَنَا **Atalarımızı** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اُمَّةٍ **Bir din üzerine** مِلَّةٍ Din وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** عَلٰى اٰثَارِهِمْ **Onların izlerine** مُقْتَدُونَ **Uyan kimseleriz** مُتَّبِعُونَ Tabi olanlarız.

24. قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَتَتَّبِعُونَ ذٰلِكَ Ona tabi olacak mısınız ? اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ **Size getirdimse de mi** *(Neyi?)* بِاَهْدٰى **Daha doğrusunu** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** وَجَدْتُمْ **Buldunuz** عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Kimi?)* اٰبَاءَكُمْ **Babalarınızı** قَالُوا **Dediler ki** إِنَّا **Şüphesiz ki biz** *(Neyi?)* بِمَا **O şeye ki** اُرْسِلْتُمْ **Siz gönderildiniz** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** أَنْتَ وَمَنْ قَبْلَكَ Sen ve senden öncekiler *(Neyiz?)* كَافِرُونَ **İnkar edenleriz.**

25. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla buyurdu Onları korkutarak فَانْتَقَمْنَا **Bunun üzerine bizde intikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlardan *(Kimi?)* لِلرُّسُلِ قَبْلَكَ Senden önceki peygamberleri فَانْظُرْ **İşte bak !** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların sonu.**

26. وَ **Ve** اذْكُرْ Anlat إِذْ **O vakti ki** قَالَ **Dedi** *(Kim?)* إِبْرٰهِيمُ **İbrahim** *(Kime?)* لِاَبِيهِ **Babasına** وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** إِنَّنِي **Şüphesiz ki ben** بَرَاءٌ **Uzağım** اَىْ بَرِيءٌ Yani, beriyim *(Neden?)* مِمَّا تَعْبُدُونَ **Taptığınız şeylerden.**

27. إِلَّا الَّذِي **Ancak o zat müstesna ki** فَطَرَنِي **Beni yarattı** خَلَقَنِي Beni yarattı فَإِنَّهُ **Şüphesiz ki o** سَيَهْدِينِ **Beni doğru yola iletecektir** يُرْشِدُنِي لِدِينِهِ Beni dinine erdirecektir.

28. وَجَعَلَهَا **Ve bu sözü yaptı** أَيْ كَلِمَةَ التَّوْحِيدِ Yani, tevhit kelimesini *(Öyle kelime ki,)* الْمَفْهُومَةَ مِنْ قَوْلِهِ Şu sözünden anlaşılmış *(O sözden kasıt)* إِنِّي ذَاهِبٌ إِلٰى رَبِّي Şüphesiz ben Rabbime gidiciyim سَيَهْدِينِ O beni doğru yola ulaştıracaktır *(O sözü ne yaptı?)* كَلِمَةً **Bir kelime** *(Öyle kelime ki,)* بَاقِيَةً **Kalıcı** *(Nerede?)* فِي عَقِبِهِ **Zürriyeti arasında** ذُرِّيَّتِهِ Zürriyetine فَلَا يَزَالُ فِيهِمْ Onlarda var olmaya devam etti *(Kim?)* مَنْ يُوَحِّدُ اللهَ Allah'ı birleyen kişiler لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** اَىْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı يَرْجِعُونَ **Dönerler** *(Neden?)* عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ Üzerine oldukları dinden *(Nereye?)* إِلٰى دِينِ إِبْرَاهِيمَ أَبِيهِمْ Ataları olan İbrahim'in dinine.

29. بَلْ مَتَّعْتُ **Fakat faydalandırdım** *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ **Onları** الْمُشْرِكِينَ Müşrikleri وَاٰبَاءَهُمْ **Ve atalarını** وَلَمْ أُعَاجِلْهُمُ الْعُقُوبَةَ Onlara azaplarını peşinen vermedim حَتّٰى جَاءَهُمُ **Ta ki onlara geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hakk** الْقُرْاٰنُ Kuran وَرَسُولٌ **Ve bir peygamber** *(Öyle peygamber ki,)* مُبِينٌ **Açıklayan** مُظْهِرٌ لَهُمْ Onlara bildiren *(Neyi?)* الْأَحْكَامَ الشَّرْعِيَّةَ Şer-i hükümleri وَهُوَ Ki o مُحَمَّدٌ ﷺ Muhammed (Sallallahu aleyhi vesellem)'dir.

30. وَلَمَّا جَاءَهُمْ **Ne zaman ki onlara geldi** *(Ne?)* الْحَقُّ **Hakk** الْقُرْآنُ Kuran قَالُوا **Dediler ki** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir sihirdir** وَإِنَّا **Ve şüphesiz ki biz** *(Neyi?)* بِهِ **Bunu** *(Kimleriz?)* كَافِرُونَ **İnkar edenleriz.**

31. وَقَالُوا **Ve dediler ki** لَوْلَا نُزِّلَ **İndirilmeli değimliydi** *(Ne?)* هٰذَا الْقُرْآنُ **Bu Kuran** *(Kime?)* عَلٰى رَجُلٍ **Bir adama** *(Kimden olan?)* مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ **İki beldeden birinden** مِنْ أَيَّةٍ مِنْهُمَا Hangisinden olursa *(Öyle adam ki,)* عَظِيمٍ **Büyük** أَيِ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ Yani, Velid bin Muğire'ye *(Nerede?)* بِمَكَّةَ Mekke'de أَوْ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ الثَّقَفِيِّ Veya Urve bin Mesud es-Sakâfi'ye *(Nerede?)* بِالطَّائِفِ Taifte.

32. أَهُمْ **Onlar mı** يَقْسِمُونَ **Taksim ediyorlar** *(Neyi?)* رَحْمَةَ رَبِّكَ **Rabbinin rahmetini** النُّبُوَّةَ Peygamberliği نَحْنُ **Biz** قَسَمْنَا **Taksim ettik** *(Kim arasında?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** *(Neyi?)* مَعِيشَتَهُمْ **Onların geçimlerini** *(Nerede ki?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında ki** فَجَعَلْنَا بَعْضَهُمْ غَنِيًّا Bazılarını zengin yaptık وَبَعْضَهُمْ فَقِيرًا Bazılarını da fakir وَرَفَعْنَا **Ve yükselttik** *(Kimi?)* بَعْضَهُمْ **Bazılarını** *(Ne ile?)* بِالْغِنٰى Zenginlikle فَوْقَ بَعْضٍ **Bazısının üstüne** *(Nasıl?)* دَرَجَاتٍ **Derecelerle** *(Niçin?)* لِيَتَّخِذَ **Ta ki yapsın diye** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Bazıları** اَلْغَنِيُّ Zengin *(Kimi?)* بَعْضًا **Diğer bazılarını** اَلْفَقِيرَ Fakiri *(Ne yapsın?)* سُخْرِيًّا **Hizmetçi** مُسَخَّرًا فِي الْعَمَلِ لَهُ İş yapmakla hizmetine verilmiş *(Ne ile?)* بِالْأُجْرَةِ Ücret ile وَالْيَاءُ لِلنَّسَبِ Ya nisbet içindir وَقُرِئَ Okundu *(Ne ile?)* بِكَسْرِ السِّينِ Sin'in kesresi ile وَرَحْمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin Rahmeti ise** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, cennet *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِمَّا يَجْمَعُونَ **Topladıkları şeylerden** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

33. وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ **Eğer olmasaydı** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Ne?)* أُمَّةً **Ümmet** *(Öyle ümmet ki,)* وَاحِدَةً **(Birleşmiş) bir tek** *(Ne üzere?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfür üzere لَجَعَلْنَا **Elbette biz yapardık** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** يَكْفُرُ **İnkar ediyor** *(Kimi?)* بِالرَّحْمٰنِ **Rahman'ı** *(O kimseden kasıt)* لِبُيُوتِهِمْ **Onların evleri için yapardık** بَدَلٌ مِنْ لِمَنْ 'Limen' lafzından bedeldir *(Ne?)* سَقْفًا **Tavan** *(Ne ile okundu?)* بِفَتْحِ السِّينِ Sin'in fethası وَسُكُونِ الْقَافِ Kaf'ın da sükunu ile *(Daha)* وَبِضَمِّهِمَا Sin'in ve kafın zammesi ile *(Ne olarak?)* جَمْعًا Cemi olarak *(Neden?)* مِنْ فِضَّةٍ **Gümüşten** *(Daha ne yapardık?)* وَمَعَارِجَ **Merdivenler** كَالدَّرَجِ مِنْ فِضَّةٍ Gümüşten basamak عَلَيْهَا **O merdiven üzerinde** يَظْهَرُونَ **Çıkıyorlar** يَعْلُونَ Yükseliyorlar *(Nereye?)* إِلَى السَّطْحِ Çatıya.

﴿وَلِبُيُوتِهِمْ اَبْوَابًا﴾ مِنْ فِضَّةٍ وَجَعَلْنَا لَهُمْ ﴿وَسُرُرًا﴾ مِنْ فِضَّةٍ جَمْعُ سَرِيرٍ ﴿عَلَيْهَا يَتَّكِؤُنَ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿وَزُخْرُفًا﴾ ذَهَبًا الْمَعْنٰى لَوْلَا خَوْفُ الْكُفْرِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ مِنْ إِعْطَاءِ الْكَافِرِ مَا ذُكِرَ لَأَعْطَيْنَاهُ ذٰلِكَ لِقِلَّةِ خَطَرِ الدُّنْيَا عِنْدَنَا وَعَدَمِ حَظِّهِ فِي الْآخِرَةِ فِي النَّعِيمِ ﴿وَاِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ ﴿كُلُّ ذٰلِكَ لَمَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ فَمَا زَائِدَةٌ بِالتَّشْدِيدِ [لَمَّا] بِمَعْنٰى إِلَّا فَإِنْ نَافِيَةٌ ﴿مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا ثُمَّ يَزُولُ ﴿وَالْاٰخِرَةُ﴾ الْجَنَّةُ ﴿عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَمَنْ يَعْشُ﴾ يُعْرِضْ ﴿عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿نُقَيِّضْ﴾ نُسَبِّبْ ﴿لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾﴾ لَا يُفَارِقُهُ ﴿وَاِنَّهُمْ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينَ ﴿لَيَصُدُّونَهُمْ﴾ أَيِ الْعَاشِينَ ﴿عَنِ السَّبِيلِ﴾ أَيْ طَرِيقِ الْهُدٰى ﴿وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾﴾ فِي الْجَمْعِ رِعَايَةُ مَعْنٰى مَنْ ﴿حَتّٰى اِذَا جَاءَنَا﴾ الْعَاشِي بِقَرِينِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ﴾ أَيْ مِثْلَ بُعْدِ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ﴿فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾﴾ أَنْتَ لِي قَالَ تَعَالٰى ﴿وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ﴾ أَيِ الْعَاشِينَ تَمَنِّيتُكُمْ وَنَدَمُكُمْ ﴿الْيَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ﴾ أَيْ تَبَيَّنَ لَكُمْ ظُلْمُكُمْ بِالْإِشْرَاكِ فِي الدُّنْيَا وَإِذْ بَدَلٌ مِنَ الْيَوْمِ ﴿اَنَّكُمْ﴾ مَعَ قُرَنَائِكُمْ بِتَقْدِيرِ لَامِ الْعِلَّةِ ﴿فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾﴾ لِعَدَمِ النَّفْعِ ﴿اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾﴾ بَيِّنٍ أَيْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿فَاِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿نَذْهَبَنَّ بِكَ﴾ بِأَنْ نُمِيتَكَ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَاِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿اَوْ نُرِيَنَّكَ﴾ فِي حَيَاتِكَ ﴿الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿فَاِنَّا عَلَيْهِمْ﴾ عَلٰى عَذَابِهِمْ ﴿مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾﴾ قَادِرُونَ ﴿فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي اُوحِيَ اِلَيْكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿اِنَّكَ عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ﴾ لَشَرَفٌ ﴿لَكَ وَلِقَوْمِكَ﴾ لِنُزُولِهِ بِلُغَتِهِمْ ﴿وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴿٤٤﴾﴾ عَنِ الْقِيَامِ بِحَقِّهِ ﴿وَاسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿اٰلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾﴾ قِيلَ هُوَ عَلٰى ظَاهِرِهِ بِأَنْ جُمِعَ لَهُ الرُّسُلُ لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ وَقِيلَ الْمُرَادُ أُمَمُ مَنْ أَيْ أَهْلُ الْكِتَابَيْنِ وَلَمْ يَسْأَلْ عَلٰى وَاحِدٍ مِنَ الْقَوْلَيْنِ لِأَنَّ الْمُرَادَ مِنَ الْأَمْرِ بِالسُّؤَالِ التَّقْرِيرُ لِمُشْرِكِي قُرَيْشٍ أَنَّهُ لَمْ يَأْتِ رَسُولٌ مِنَ اللهِ وَلَا كِتَابٌ بِعِبَادَةِ غَيْرِ اللهِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ﴾ أَيِ الْقِبْطِ ﴿فَقَالَ اِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِاٰيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلٰى رِسَالَتِهِ ﴿اِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

34. **Evlerine** gümüşten **kapılar ve** onlara **üzerine kurulacakları** gümüşten **koltuklar**[1] verirdik.

35. **Ve de altın (verirdik.)** mana şöyledir: Eğer kâfire bunların verilmesinden dolayı Müslüman'ın da kâfir olma korkusu olmasaydı, elbette kâfire bunları verirdik. Zira dünya nasibi bize göre azdır ve kâfirin ahirette nimetlerden nasibi yoktur. **Bütün bunlar hiç şüphesiz**[2] **dünya hayatının metaıdır.** Dünyada bunlardan faydalanılır, sonrada bunlar yok olup gider. **Ahiret** cennet **ise, Rabbinin katında, takva sahiplerine mahsustur.**

36. **Kim Rahmân'ın zikrinden** Kuran'dan **gafil olur,** yüz çevirir**se, onunla beraber olan** yanından ayrılmayan **bir şeytanı ona musallat** sebep **ederiz.**

37. **Ve şüphesiz bu** şeyta**nlar onları** yüz çevirenleri doğru **yoldan alıkoyarlar. Ama onlar, kendilerinin hala doğru yolda olduğunu sanırlar.**[3]

38. **Ve nihayet** o yüz çeviren kişi, arkadaşı şeytanla, kıyamet gününde **bize geldiğinde** ona **der ki: "Keşke benimle senin aranda doğu ile batı uzaklığı** doğu ile batı arasındaki mesafe kadar uzaklık **olsaydı.** Sen, bana **ne kötü arkadaşmışsın!"**

39. Allah Teâlâ buyurdu ki: Dünyada iken şirk koşarak **zulmettiğinizi**n açığa çıktığı **gün** olan **bugün** temenni ve pişmanlığınız **siz** yüz çevirenler**e hiçbir fayda vermeyecektir. Çünkü siz,** arkadaşlarınızla **azapta ortaksınız.**[4]

40. **Sağırlara sen mi işittirecek yahut körleri ve apaçık sapıklıkta olanları doğru yola sen mi erdireceksin?** Onlar iman etmezler.

41. **Biz** onlara azap etmeden önce vefat ettirerek **seni alıp götürsek bile muhakkak onlardan** ahirette **intikam alırız.**

42. **Yahut onlara vaat ettiğimiz** azabı**, sana** hayatında **gösterirsek de, doğrusu bizim onlara** azap etmeye **gücümüz yeter,** buna kâdiriz.

43. **Öyleyse sana vahyedilen** Kuran'**a sımsıkı sarıl. Çünkü sen, dosdoğru yoldasın.**

44. **Doğrusu o, sana ve kavmine bir öğüt,** onların diliyle indiği için bir şereftir. **Ve yakında** hakkını yerine getirdiniz mi diye **sorulacaksınız.**

---

[1] سُرُورًا kelimesi سَرِير kelimesinin çoğuludur.

[2] وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا cümlesindeki إِنْ kelimesi muhaffefedir. لَمَا terkibi mim harfinin şeddesi olmadan okunur ve ma harfi zaittir. Diğer bir kıraatte mim harfinin şeddesiyle لَمَّا şeklinde okunur. Bu durumda إِلَّا manasında olup إِنْ harfi olumsuzluk edatıdır.

[3] لَيَصُدُّونَهُمْ terkibindeki هُمْ zamiri, وَيَحْسَبُونَ fiilinin zamiri ve أَنَّهُمْ terkibindeki هُمْ zamiri, مَنْ kelimesinin manasına itibarla çoğul olarak getirilmiştir.

[4] أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ cümlesi لَنْ يَنْفَعَكُمْ cümlesinin illeti olduğu için başına bir lam harfi takdir edilir. إِذْ zarfı da الْيَوْمَ zarfından bedeldir.

45. **Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize sor! Rahmân'dan başka tapılacak ilahlar yapmış mıyız?** [1]

46. **Andolsun ki, biz Musa'yı ayetlerimizle Firavun'a ve etrafındaki** Kıbtîlere **gönderdik de: "Ben alemlerin Rabbinin elçisiyim" dedi.**

47. **Onlara** peygamber olduğunu gösteren **ayetlerimizi getirince, o zaman onlar ayetlere gülüverdiler.**

KELİME ANLAMI

34. وَلِبُيُوتِهِمْ **Ve odaları içinde yapardık** *(Ne?)* أَبْوَابًا **Kapılar** *(Öyle kapılar ki,)* مِنْ فِضَّةٍ Gümüşten وَجَعَلْنَا لَهُمْ Ve Onlar için yapardık *(Ne?)* وَسُرُرًا **Koltuklar** *(Öyle koltuklar ki,)* مِنْ فِضَّةٍ Gümüşten olan جَمْعُ سَرِيرٍ Serir'in cemisidir عَلَيْهَا **O koltuklar üzerine** يَتَّكِؤُنَ **Yaslanıyorlar.**

35. وَزُخْرُفًا **Altın yaldızlı nakışlar** ذَهَبًا Altından süsler الْمَعْنٰى Bu ayetin manası *(Nedir?)* لَوْلَا خَوْفُ الْكُفْرِ Küfür korkusu olmasaydı *(Kim için?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminler için *(Neden?)* مِنْ إِعْطَاءِ الْكَافِرِ Kâfire verilmesinden *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Bu zikredilenler لَأَعْطَيْنَاهُ ذٰلِكَ Elbette kâfire bunları verirdik لِقِلَّةِ خَطَرِ الدُّنْيَا Dünyanın değeri düşük olduğu için *(Nerede?)* عِنْدَنَا Bizim yanımızda وَعَدَمِ حَظِّهِ Ve kâfirin payı olmadığı için *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Nerede payı yok?)* فِي النَّعِيمِ Nimetlerde وَإِنْ **Muhakkak** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli inne den hafifletilmiştir كُلُّ ذٰلِكَ **Bunların tamamı** لَمَا **Elbette** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz okundu فَمَا زَائِدَةٌ şeddesiz okunduğunda ma zaid olur *(Daha Ne ile okundu?)* بِالتَّشْدِيدِ şedde ile okundu بِمَعْنٰى إِلَّا 'İlla' manasında فَإِنْ نَافِيَةٌ şedde ile okunduğunda 'in' nâfiye olur *(Bunların hepsi nedir)* مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının aldatıcı metaıdır** يَتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا Onlarla dünyada faydalanılır ثُمَّ يَزُولُ Sonra yok olup gider وَالْاٰخِرَةُ **Ahiret ise** الْجَنَّةُ Cennet ise *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** *(Kime mahsustur?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerine aittir.**

36. وَمَنْ **Kim ki** يَعْشُ **Gafil olursa** يُعْرِضْ Yüz çevirirse *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın zikrinden** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'ın نُقَيِّضْ **Musallat kılarız** نُسَبِّبْ Sebep kılarız *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* شَيْطَانًا **Şeytanı** فَهُوَ **Artık o şeytan** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** قَرِينٌ **Bir arkadaştır** لَا يُفَارِقُهُ Ondan hiç ayrılmaz.

---

[1] Denilmiştir ki, bu ayet anlaşılan manası üzeredir. Zira İsra gecesi tüm peygamberler Efendimiz için bir araya getirilmiştir. Diğer bir görüşe göre bu ayetten kastedilen, peygamberlerin ümmetleri yani, ehli kitaptır. İki görüşe göre de Peygamberimiz bu soruyu hiç kimseye sormamıştır. Zira sormasını emretmekten maksat, Mekke müşriklerine, Allah tarafından, ondan başka birine ibadet edilebileceğine dair ne bir peygamber ne de bir kitap gelmediğini takrir ettirmek/ onaylatmaktır.

37. وَإِنَّهُمْ **Ve hiç şüphesiz onlar** أَيِ الشَّيَاطِينَ Yani, şeytanlar لَيَصُدُّونَهُمْ **Onları çıkartırlar** أَيِ الْعَاشِينَ Yani, zikirden yüz çevirenleri *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** أَيْ طَرِيقِ الْهُدٰى Yani, hidayet yolundan وَيَحْسَبُونَ **Onlarda zannederler ki:** اَنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** مُهْتَدُونَ **Hidayete ermişlerdir** فِي الْجَمْعِ Cemi getirmekte vardır *(Ne?)* رِعَايَةُ مَعْنٰى مَنْ 'Men' kelimesinin manasına riayet etmek.

38. حَتّٰى اِذَا جَاءَنَا **Nihayet bize geldiği zaman** *(Kim?)* الْعَاشِي Yüz çeviren *(Kim ile birlikte?)* بِقَرِينِهِ Yoldaşı ile birlikte *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde قَالَ **Der ki** :*(Kime?)* لَهُ Yoldaşı olan şeytana يَا Bu harf *(Nedir?)* لِلتَّنْبِيهِ Tenbih içindir لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ **Ne olaydı benim ile senin aranda olsaydı** *(Ne?)* بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ **Doğu ile batı arası kadar uzaklık** أَيْ مِثْلَ بُعْدِ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ Yani, doğu ile batı arasındaki mesafenin misli فَبِئْسَ الْقَرِينُ **Ne kötü yoldaş** *(Kim?)* أَنْتَ Sen *(Kim için?)* لِي Benim için.

39. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla buyurdu وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ **Asla size fayda vermeyecektir** أَيِ الْعَاشِينَ Yani, gafillere *(Ne?)* تَمَنِّيكُمْ Temenniniz *(Daha)* وَنَدَمُكُمْ Pişmanlığınız *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** اِذْ ظَلَمْتُمْ **Çünkü zulmettiniz** أَيْ تَبَيَّنَ لَكُمْ Yani, size beyan oldu *(Ne?)* ظُلْمُكُمْ Zulmünüz *(Ne ile?)* بِالْإِشْرَاكِ فِي الدُّنْيَا Dünyada şirk koşmakla اَنَّكُمْ **Çünkü siz** *(Kimle birlikte?)* مَعَ قُرَنَائِكُمْ Yoldaşlarınız (Şeytanlarınız) ile birlikte *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ **Azapta** *(Ne siniz?)* مُشْتَرِكُونَ **Ortaklarsınız** عِلَّةٌ İlettir *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ اللَّامِ Mukadder bir lam ile *(Neyin illeti?)* لِعَدَمِ النَّفْعِ Fayda olmayışının وَإِذْ بَدَلٌ مِنَ الْيَوْمِ 'İz' kelimesi 'el-yevm' **kelimesinden** bedeldir.

40. اَفَاَنْتَ **Artık sen mi!** تُسْمِعُ **İşittireceksin** *(Kime?)* الصُّمَّ **Sağırlara** اَوْ تَهْدِي **Ya da hidayete erdireceksin** *(Kimi?)* الْعُمْيَ **Körleri** *(Daha)* وَمَنْ **O kimseyi ki** كَانَ **Oldu** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ **Sapıklıkta** *(Öyle sapıklık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Zahir أَيْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ Yani, onlar iman etmezler.

41. فَاِمَّا **Eğer** فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Burada 'in'i Şartiyyenin nun'unu idğam vardır *(Neye?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ 'Ma'yı zaideye نَذْهَبَنَّ **Götürsek de** *(Kimi?)* بِكَ **Seni** *(Ne ile?)* بِأَنْ نُمِيتَكَ Seni öldürmekle *(Neden önce?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan önce فَاِنَّا **Şüphe yok ki biz** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neyiz?)* مُنْتَقِمُونَ **İntikam alıcılarız** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

42. أَوْ نُرِيَنَّكَ **Veya sana göstereceğiz** *(Nerede?)* فِي حَيَاتِكَ Hayatında *(Neyi?)* الَّذِي **O şeyi ki** وَعَدْنَاهُمْ **Onlara vaad ettik** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Nedir o?)* مِنَ الْعَذَابِ Azap فَإِنَّا **Muhakkak ki biz** عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** عَلَى عَذَابِهِمْ Onları azaplandırma üzerine *(Kimleriz?)* مُقْتَدِرُونَ **Güç yetirenleriz** قَادِرُونَ Kadir olanlarız.

43. فَاسْتَمْسِكْ **Artık sen sarıl** *(Neye?)* بِالَّذِي **O şeye ki** أُوحِيَ **Vah yolundu** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'a إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Ne üzeresin?)* عَلَى صِرَاطٍ **Bir yol üzeresin** طَرِيقٍ Yol *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru.**

44. وَإِنَّهُ **Ve şüphesiz ki o** لَذِكْرٌ **Pek büyük bir öğüttür** لَشَرَفٌ Şereftir *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Daha)* وَلِقَوْمِكَ **Kavmin için** *(Niçin?)* لِنُزُولِهِ بِلُغَتِهِمْ Onların lüğatı ile indiği için وَسَوْفَ تُسْئَلُونَ **Ve ileride sorulacaksınız** *(Neden?)* عَنِ الْقِيَامِ بِحَقِّهِ Onun hakkını yerine getirmekten.

45. وَاسْئَلْ **Sor** *(Kime?)* مَنْ **O zâta ki** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimlerden olan zat?)* مِنْ رُسُلِنَا **Elçilerimizden** *(Neyi sor?)* أَجَعَلْنَا **Biz yaptık mı?** مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ **Rahman'dan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Rahman'dan gayrı *(Ne?)* اٰلِهَةً **İlahlar** *(Öyle ilahlar ki,)* يُعْبَدُونَ **Tapınılıyorlar** قِيلَ هُوَ Denildi ki, bu soru عَلَى ظَاهِرِهِ Zahiri üzerinedir بِأَنْ جُمِعَ لَهُ الرُّسُلُ Şöyle ki, Efendimiz için peygamberler toplandı *(Ne zaman?)* لَيْلَةَ الْاِسْرَاءِ İsra gecesi وَقِيلَ Diğer bir görüşte denildi ki: الْمُرَادُ Murad أُمَمَ مَنْ O kimselerin ümmetlerine أَيْ أَهْلَ الْكِتَابَيْنِ Yani, her iki kitap ehline (sor) demektir وَلَمْ يَسْأَلْ Ama sormadı *(Neye göre?)* عَلَى وَاحِدٍ مِنَ الْقَوْلَيْنِ Her iki kavilden hiçbirine göre لِأَنَّ الْمُرَادَ مِنَ الْأَمْرِ بِالسُّؤَالِ Çünkü sor emrinden maksat التَّقْرِيرُ لِمُشْرِكِي قُرَيْشٍ Kureyş müşriklerine onaylatmaktır *(Neyi?)* أَنَّهُ لَمْ يَأْتِ رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ Şunu ki Allah'tan hiçbir peygamber gelmedi *(Daha)* وَلَا كِتَابٌ Hiçbir kitap gelmedi *(Neye dair?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِ اللّٰهِ Allah'tan başkasına ibadet etmeye dair.

46. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا **Andolsun ki biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسٰى **Mûsa'yı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimiz ile** *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavuna** *(Daha)* وَمَلَائِهِ **Onun cemaatine** أَيِ الْقِبْطِ Yani, Kıptilere فَقَالَ **Ve dedi ki:** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Kimim?)* رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbinin bir elçisiyim.**

47. فَلَمَّا جَاءَهُمْ **Ne zaman ki onlara vardı** *(Ne ile?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizle** *(Öyle ayetlerimiz ki,)* الدَّالَّةِ عَلَى رِسَالَتِهِ Kendisinin peygamberliğine delalet eden إِذَا هُمْ **O zaman onlar** مِنْهَا **Onlardan** يَضْحَكُونَ **Gülüşür oldular.**

﴿وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ﴾ مِنْ آيَاتِ الْعَذَابِ كَالطُّوفَانِ وَهُوَ مَاءٌ دَخَلَ بُيُوتَهُمْ وَوَصَلَ إِلٰى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَالْجَرَادِ ﴿اِلَّا هِيَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَا﴾ قَرِينَتِهَا الَّتِي قَبْلَهَا ﴿وَاَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (٤٨)﴾ عَنِ الْكُفْرِ ﴿وَقَالُوا﴾ لِمُوسٰى لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ﴿يَٓا اَيُّهَا السَّاحِرُ﴾ أَيِ الْعَالِمُ الْكَامِلُ لِأَنَّ السِّحْرَ عِنْدَهُمْ عِلْمٌ عَظِيمٌ ﴿ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ﴾ مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ عَنَّا إِنْ آمَنَّا ﴿اِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ (٤٩)﴾ أَيْ مُؤْمِنُونَ ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا﴾ بِدُعَاءِ مُوسٰى ﴿عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ (٥٠)﴾ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ وَيُصِرُّونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ ﴿وَنَادٰى فِرْعَوْنُ﴾ افْتِخَارًا ﴿فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ اَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ الْاَنْهَارُ﴾ مِنَ النِّيلِ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِي﴾ أَيْ تَحْتَ قُصُورِي ﴿اَفَلَا تُبْصِرُونَ (٥١)﴾ عَظَمَتِي ﴿اَمْ﴾ تُبْصِرُونَ وَحِينَئِذٍ ﴿اَنَا خَيْرٌ مِنْ هٰذَا﴾ أَيْ مُوسٰى ﴿الَّذِي هُوَ مَهِينٌ﴾ ضَعِيفٌ حَقِيرٌ ﴿وَلَا يَكَادُ يُبِينُ (٥٢)﴾ يُظْهِرُ كَلَامَهُ لِلُثْغَتِهِ بِالْجَمْرَةِ الَّتِي تَنَاوَلَهَا فِي صِغَرِهِ ﴿فَلَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿اُلْقِيَ عَلَيْهِ﴾ إِنْ كَانَ صَادِقًا ﴿اَسَاوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ﴾ جَمْعُ أَسْوِرَةٍ كَأَغْرِبَةٍ جَمْعُ سِوَارٍ [أَسْوِرَةٌ] كَعَادَتِهِمْ فِيمَنْ يُسَوِّدُونَهُ أَنْ يُلْبِسُوهُ أَسْوِرَةَ ذَهَبٍ وَيُطَوِّقُونَهُ طَوْقَ ذَهَبٍ ﴿اَوْ جَٓاءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِينَ (٥٣)﴾ مُتَتَابِعِينَ يَشْهَدُونَ بِصِدْقِهِ ﴿فَاسْتَخَفَّ﴾ اسْتَفَزَّ فِرْعَوْنُ ﴿قَوْمَهُ فَاَطَاعُوهُ﴾ فِيمَا يُرِيدُ مِنْ تَكْذِيبِ مُوسٰى ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ (٥٤)﴾ ﴿فَلَمَّٓا اٰسَفُونَا﴾ أَغْضَبُونَا ﴿انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ (٥٥)﴾ ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا﴾ جَمْعُ سَالِفٍ كَخَادِمٍ وَخَدَمٍ أَيْ سَابِقِينَ عِبْرَةً ﴿وَمَثَلًا لِلْاٰخِرِينَ (٥٦)﴾ بَعْدَهُمْ يَتَمَثَّلُونَ بِحَالِهِمْ فَلَا يَقْدِمُونَ عَلٰى مِثْلِ أَفْعَالِهِمْ ﴿وَلَمَّا ضُرِبَ﴾ جُعِلَ ﴿ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا﴾ حِينَ نَزَلَ قَوْلُهُ تَعَالٰى إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ رَضِينَا أَنْ تَكُونَ آلِهَتُنَا مَعَ عِيسٰى لِأَنَّهُ عُبِدَ مِنْ دُونِ اللهِ ﴿اِذَا قَوْمُكَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿مِنْهُ﴾ مِنَ الْمَثَلِ ﴿يَصِدُّونَ (٥٧)﴾ يَضْحَكُونَ فَرَحًا بِمَا سَمِعُوا ﴿وَقَالُوا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ اَمْ هُوَ﴾ أَيْ عِيسٰى فَنَرْضٰى أَنْ تَكُونَ آلِهَتُنَا مَعَهُ ﴿مَا ضَرَبُوهُ﴾ أَيِ الْمَثَلَ ﴿لَكَ اِلَّا جَدَلًا﴾ خُصُومَةً بِالْبَاطِلِ لِعِلْمِهِمْ أَنَّ مَا لِغَيْرِ الْعَاقِلِ فَلَا يَتَنَاوَلُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ (٥٨)﴾ شَدِيدُو الْخُصُومَةِ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ﴾ عِيسٰى ﴿اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَجَعَلْنَاهُ﴾ بِوُجُودِهِ مِنْ غَيْرِ أَبٍ ﴿مَثَلًا لِبَنِي اِسْرَٓائِيلَ (٥٩)﴾ أَيْ كَالْمَثَلِ لِغَرَابَتِهِ يُسْتَدَلُّ بِهَا عَلٰى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالٰى عَلٰى مَا يَشَاءُ ﴿وَلَوْ نَشَٓاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ﴾ بَدَلَكُمْ ﴿مَلٰٓئِكَةً فِي الْاَرْضِ يَخْلُفُونَ (٦٠)﴾ بِأَنْ نُهْلِكَكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

48. **Onlara gösterdiğimiz her bir** azap **ayeti** çekirge ve yedi gün süren tufan gibi ki, evlerine girip oturanların boğazına kadar ulaşmıştı **diğerinden** kendisinden önceki azaptan **daha büyüktü.** Küfürden **dönsünler diye onları azapla yakaladık.**

49. Azabı görünce Musa'ya **dediler ki: "Ey büyücü!** Ey ilmi mükemmel olan alim; zira büyü onlara göre büyük bir ilimdi. **Sana verdiği** eğer iman edersek bizden azabı kaldıracağı **sözüne dair bizim için Rabbine dua et. Çünkü biz artık doğru yoldayız,** müminleriz.

50. **Fakat biz** Musa'nın duasıyla **onlardan azabı kaldırınca, onlar hemen sözlerinden dönüverdiler.** Ahitlerini bozup küfürde ısrar ettiler.

51. **Firavun** gururla **kavmine seslendi ve şöyle dedi: "Ey kavmim! Mısır mülkü ve** saraylarımın **altından akıp giden şu** Nil **ırmakları benim değil mi?** Azametimi **görmüyor musunuz?"**

52. **"Yoksa** görüyor musunuz? O zaman **ben, şu değersiz** zayıf, hakir **ve neredeyse söz anlatamayacak** kelamını ifade edemeyecek **durumda olan** küçüklüğünde ağzına aldığı bir kor sebebiyle dili peltekleşen **kişiden** Musa'dan **daha hayırlım."**

53. **"**Eğer doğru söylüyorsa **ona altın bilezikler**[1] **verilseydi** ya! Çünkü onlar adetleri gereği başkan seçtikleri kişiye altından bilezik ve kolyeler takarlardı. **Veya ardı ardına** peş peşe onun doğruluğuna şahitlik eden **melekler gelseydi** ya."

54. Firavun **kavmini küçümsedi,** korkuttu **onlar da** kendilerinden istenen Musa'yı yalanlama konusunda **ona itaat ettiler. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir kavimdi.**

55. **Artık bizi öfkelendirip** gazaplandırı**nca onlardan intikam aldık; onları topluca boğduk.**

56. **Onları, selef**[2] ibret olarak geçenler **ve** kendilerinden **sonra gelenlere** bir **örnek kıldık.** Ki, onların hallerinden ibret alsınlar ve onlar gibi yapmaya kalkışmasınlar.

57. *"Siz ve Allah'ın dışında taptığınız şeyler cehennem yakıtısınız. Siz oraya gireceksiniz." (Enbiya: 98)* ayeti inip **Meryem oğlu, bir misal olarak anlatılınca senin kavmin** müşrikler: "İlahlarımızın İsa ile birlikte olmasına razıyız. Zira o da Allah'ın dışında tapılanlardan biridir" deyip **hemen buna** bu misale **yaygarayı bastı.** İşittiklerine sevinçle güldüler.

58. **"Bizim tanrılarımız mı hayırlı, yoksa o mu** İsa mı**?** Eğer oysa ilahlarımızın onunla olmasına razıyız**" dediler. Bunu** bu misali **sana ancak** boş şeylerle **tartışmak için verdiler.** Zira onlar da biliyorlardı ki, ma kelimesi akıl sahibi olmayan putlar içindir. Bu lafız İsa (aleyhisselam)'ı içermez. **Doğrusu onlar** çok **düşman bir toplumdur.**

---

[1] أَسَاوِرَة kelimesi أَغْرِبَة vezninde olan أَسْوِرَة kelimesinin çoğuludur. Bu kelime de سِوَار kelimesinin çoğuludur.

[2] سَلَفًا kelimesi سَالِف kelimesinin çoğuludur. Tıpkı خَادِم وَخَدَم kelimeleri gibi.

59. **O,** İsa **sadece kendisine** peygamberlik **nimeti verdiğimiz ve İsrailoğullarına** babasız dünyaya gelmesiyle **örnek kıldığımız bir kuldur.** Olağanüstü olduğu için örnek sayılır. Bununla Allah'ın her istediğine gücünün yettiğine delil edinilir.

60. **Eğer dileseydik,** sizi helak edip **içinizden,** size karşılık **yeryüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık.**

KELİME ANLAMI

48. وَمَا نُرِيهِمْ **Onlara göstermedik** *(Neden?)* مِنْ اٰيَةٍ **Ayetlerden** *(Ayetlerden kasıt)* مِنْ آيَاتِ الْعَذَابِ Azap ayetlerinden *(Ne gibi?)* كَالطُّوفَانِ Tufan gibi وَهُوَ مَاءٌ O bir sudur *(Öyle su ki,)* دَخَلَ بُيُوتَهُمْ Evlerine girdi وَوَصَلَ إِلَى حُلُوقِ الْجَالِسِينَ Ve oturanların boğazına ulaştı سَبْعَةَ أَيَّامٍ Yedi gün *(Daha ne gibi?)* وَالْجَرَادِ Çekirge gibi اِلَّا **Ancak gösterdiysek** هِيَ **O ayet (mucize)** *(Nedir?)* اَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنْ اُخْتِهَا **Diğerinden** قَرِينَتِهَا Yakınındakinden الَّتِي Öyle yakın ki قَبْلَهَا Bundan önce وَاَخَذْنَاهُمْ **Ve onları yakaladık** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ **Azap ile** لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَرْجِعُونَ **Geri dönerler** *(Neden?)* عَنِ الْكُفْرِ Küfürden.

49. وَقَالُوا **Ve dediler ki:***(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne zaman?)* لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ Azabı gördükleri zaman *(Ne dediler?)* يَا اَيُّهَا السَّاحِرُ **Ey büyücü** أَيِ الْعَالِمُ الْكَامِلُ Yani, olgun alim *(Niçin sihri böyle tefsir ettik)* لِأَنَّ السِّحْرَ عِنْدَهُمْ Çünkü onlara göre sihir *(Nedir?)* عِلْمٌ عَظِيمٌ Büyük bir ilimdir اُدْعُ **Dua et** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kime?)* رَبَّكَ **Rabbine** *(Ne hürmetine?)* بِمَا **O şey hürmetine ki** عَهِدَ **Ahid verdi** *(Kim yanında?)* عِنْدَكَ **Senin yanında** *(O ahid de nedir?)* مِنْ كَشْفِ الْعَذَابِ عَنَّا Bizden azabın kaldırılması *(Ne zaman?)* إِنْ آمَنَّا Eğer iman edersek اِنَّنَا **Şüphe yok ki bizde** لَمُهْتَدُونَ **Elbette hidayete ermiş oluruz** أَيْ مُؤْمِنُونَ Yani, inananlar oluruz.

50. فَلَمَّا كَشَفْنَا **Ne zaman ki biz kaldırdık** *(Ne sebebiyle?)* بِدُعَاءِ مُوسٰى Musa'nın duası sebebiyle *(Kimden?)* عَنْهُمُ **Onlardan** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** اِذَا هُمْ **O zaman onlar** يَنْكُثُونَ **Sözlerinden dönü verdiler** يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ Sözlerini bozar oldular وَيُصِرُّونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ Ve küfürleri üzerine devam ettiler.

51. وَنَادٰى **Nida etti** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Nasıl?)* افْتِخَارًا Övünerek *(Nerede?)* فِي قَوْمِهِ **Kavminin arasında** قَالَ **Dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اَلَيْسَ لِي **Benim için değil mi** *(Ne?)* مُلْكُ مِصْرَ **Mısır mülkü** *(Daha)* وَهٰذِهِ الْاَنْهَارُ **Ve bu nehirler** أَيْ مِنَ النِّيلِ Yani, Nil ırmakları *(Öyle nehirler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِي **Altımdan** أَيْ تَحْتَ قُصُورِي Yani, köşklerimin altından اَفَلَا تُبْصِرُونَ **Hala görmüyor musunuz** *(Neyi?)* عَظَمَتِي Benim büyüklüğümü.

52. أَمْ **Yoksa** تُبْصِرُونَ Görüyor musunuz وَحِينَئِذٍ Ve bu durumda أَنَا **Ben** خَيْرٌ **Daha hayırlıyım** *(Kimden?)* مِنْ هٰذَا **Şundan** أَيْ مُوسٰى Yani, Musa'dan الَّذِي **Öyle kişi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مَهِينٌ **Hâkirdir** ضَعِيفٌ حَقِيرٌ Zayıf ve hakirdir وَلَا يَكَادُ يُبِينُ **Neredeyse meramını anlatamıyor** يُظْهِرُ كَلَامَهُ Sözünü açıklayamıyor لِلُثْغَتِهِ Peltek olduğu için *(Ne sebebi ile?)* بِالْجَمْرَةِ Ateş közü sebebiyle الَّتِي Öyle köz ki تَنَاوَلَهَا Onu ağzına aldı *(Ne zaman?)* فِي صِغَرِهِ Küçüklüğünde.

53. فَلَوْلَا أُلْقِيَ **Atılmalı değimliydi** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Musa'nın üzerine** إِنْ كَانَ صَادِقًا Eğer doğru ise *(Ne?)* اَسَاوِرَةٌ **Bilezikler** *(Neden olan?)* مِنْ ذَهَبٍ **Altından** جَمْعُ أَسْوِرَةٍ 'Esviretun' un cemisidir *(Ne gibi?)* كَأَغْرِبَةٍ 'Eğribetün' gibi *(Esviretün nedir?)* جَمْعُ سِوَارٍ 'Sivarun' un cemisidir كَعَادَتِهِمْ Onların adetleri gibi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ يُسَوِّدُونَهُ Reis yapacakları kişi hakkında *(Adetleri nedir?)* أَنْ يُلْبِسُوهُ Ona giydirmeleri *(Neyi?)* أَسْوِرَةَ ذَهَبٍ Altın bilezikleri وَيُطَوِّقُونَهُ Ve ona kolye giydirirler *(Nasıl?)* طَوْقَ ذَهَبٍ Altın kolye ile اَوْ جَاءَ **Ya da gelmeli değimliydi** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ **Onunla beraber** *(Kimler?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Ne oldukları halde?)* مُقْتَرِنِينَ **Birbirlerine yakın oldukları halde** مُتَتَابِعِينَ Peş peşe oldukları halde يَشْهَدُونَ Şahitlik ederler *(Neye?)* بِصِدْقِهِ Onun doğruluğuna.

54. فَاسْتَخَفَّ **Küçümsedi** فِرْعَوْنُ اسْتَفَزَّ Firavun hakaretle baktı *(Kime?)* قَوْمَهُ **Kavmine** فَأَطَاعُوهُ **Derken onlarda ona itaat ediverdiler** *(Ne hususta?)* فِيمَا يُرِيدُ Murad ettiği hususta *(Neyi murad etti?)* مِنْ تَكْذِيبِ مُوسٰى Musa'yı yalancı çıkarmayı إِنَّهُمْ **Şüphe yok ki onlar** *(Nedir?)* كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* فَاسِقِينَ **Fasıklar olan.**

55. فَلَمَّا اٰسَفُونَا **Ne zaman ki bizi öfkelendirdiler** أَغْضَبُونَا Bizi gazaplandırdılar انْتَقَمْنَا **İntikam aldık** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَأَغْرَقْنَاهُمْ **Ve hemen onları boğduk** اَجْمَعِينَ **Hepsini.**

56. فَجَعَلْنَاهُمْ **Artık onları yaptık** *(Ne?)* سَلَفًا **Geçmişler** جَمْعُ سَالِفٍ 'Salifin'in cemisidir كَخَادِمٍ وَخَدَمٍ 'Hadimin' ve hademun gibi أَيْ سَابِقِينَ عِبْرَةً Yani, ibret olarak geçmişler *(Daha ne yaptık?)* وَمَثَلًا **Bir ibret** *(Kim için?)* لِلْاٰخِرِينَ **Sonrakiler için** بَعْدَهُمْ يَتَمَثَّلُونَ Onlardan sonra öğütlenirler *(Ne ile?)* بِحَالِهِمْ Onların hali ile فَلَا يَقْدِمُونَ Adım atmazlar *(Neye?)* عَلٰى مِثْلِ أَفْعَالِهِمْ Onların yaptıkları gibisine.

57. وَلَمَّا ضُرِبَ **Ne zamanki verildi** جُعِلَ Yapıldı *(Kim?)* ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu** *(Ne verildi?)* مَثَلًا **Misal** *(Ne zaman?)* حِينَ نَزَلَ قَوْلُهُ تَعَالَى Allah Teâla'nın bu ayeti inince *(O ayetten kasıt)* إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız *(Nesiniz?)* حَصَبُ جَهَنَّمَ Cehennem odunusunuz فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ Müşrikler dediler ki رَضِينَا Biz razıyız أَنْ تَكُونَ آلِهَتُنَا İlahlarımızın olmasına *(Kim ile?)* مَعَ عِيسَى İsa ile birlikte لِأَنَّهُ Zira İsa عُبِدَ Tapıldı *(Kimden başka olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللهِ Allah'tan başka olduğu halde إِذَا قَوْمُكَ **O zaman kavmin** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani, müşrikler مِنْهُ **O misalden** مِنَ الْمَثَلِ Meselden يَصِدُّونَ **Sevinip çağrışıyorlar** يَضْحَكُونَ Gülüyorlar فَرَحًا Sevinerek *(Ne ile?)* بِمَا سَمِعُوا İşittikleri ile.

58. وَقَالُوا **Ve dediler ki** ءَآلِهَتُنَا **Bizim ilahlarımız mı** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** أَمْ هُوَ **Yoksa o mu?** أَيْ عِيسَى Yani, İsa mı فَنَرْضَى Razıyız أَنْ تَكُونَ آلِهَتُنَا Bizim ilahlarımızın olmasına *(Kim ile?)* مَعَهُ Onunla birlikte مَا ضَرَبُوهُ **Bu misali vermediler** أَيِ الْمَثَلَ Yani, meseli *(Kime?)* لَكَ **Sana** إِلَّا جَدَلًا **Ancak mücadele için verdiler** خُصُومَةً بِالْبَاطِلِ Batıl bir tartışma olarak *(Niçin?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Neyi?)* أَنَّ مَا لِغَيْرِ الْعَاقِلِ 'Ma' kelimesi akılsızlar içindir فَلَا يَتَنَاوَلُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ İsa (aleyhisselam)'a şamil olmaz بَلْ هُمْ **Hayır onlar** *(Kimdir?)* قَوْمٌ **Bir kavimdir** *(Öyle kavim ki,)* خَصِمُونَ **Aşırı düşmanlar olan** شَدِيدُو الْخُصُومَةِ Düşmanlığı şiddetli.

59. إِنْ —مَا— هُوَ **O değildir** عِيسَى İsa (aleyhisselam) إِلَّا عَبْدٌ **Ancak kuldur** أَنْعَمْنَا **Nimet verdik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamber-likle وَجَعَلْنَاهُ **Ve onu yaptık** بِوُجُودِهِ Onun vücuda gelmesi *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ أَبٍ Babasız olarak *(Ne yaptık?)* مَثَلًا **Bir ibret** *(Kim için?)* لِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğulları için** أَيْ كَالْمَثَلِ Yani, bir misal gibi *(Niçin?)* لِغَرَابَتِهِ Garip olduğu için يُسْتَدَلُّ بِهَا Bununla delil getirilir *(Neye?)* عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى Allah Teâla'nın güç yetirmesine *(Neye?)* عَلَى مَا يَشَاءُ Dilediği şeye.

60. وَلَوْ نَشَاءُ **Eğer dileyecek olsaydık** لَجَعَلْنَا **Elbette yaratırdık** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** بَدَلَكُمْ Sizin yerinize *(Ne yapardık?)* مَلَئِكَةً **Melekler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yer yüzünde** يَخْلُفُونَ **Yerinize geçerlerdi** بِأَنْ نُهْلِكَكُمْ Şöyle ki:sizi helak ederdik.

﴿وَإِنَّهُ﴾ أَيْ عِيسٰى ﴿لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ﴾ تُعْلَمُ بِنُزُولِهِ ﴿فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا﴾ أَيْ تَشُكُّنَّ فِيهَا حُذِفَ فِيهَا نُونُ الرَّفْعِ لِلْجَزْمِ وَوَاوُ الضَّمِيرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿وَ﴾ قُلْ لَهُمْ ﴿اتَّبِعُونِ﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ ﴿هٰذَا﴾ الَّذِي آمُرُكُمْ بِهِ ﴿صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ (٦١)﴾ ﴿وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ﴾ يَصْرِفَنَّكُمْ عَنْ دِينِ اللهِ ﴿الشَّيْطَانُ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (٦٢)﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ ﴿وَلَمَّا جَآءَ عِيسٰى بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ وَالشَّرَائِعِ ﴿قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ﴾ بِالنُّبُوَّةِ وَشَرَائِعِ الْاِنْجِيلِ ﴿وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ﴾ مِنْ أَحْكَامِ التَّوْرَاةِ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ وَغَيْرِهِ فَبَيَّنَ لَهُمْ أَمْرَ الدِّينِ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَاَطِيعُونِ (٦٣)﴾ ﴿اِنَّ اللهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ (٦٤)﴾ ﴿فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ﴾ فِي عِيسٰى أَهُوَ اللهُ أَوِ ابْنُ اللهِ أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ ﴿فَوَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ ﴿لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا بِمَا قَالُوهُ فِي عِيسٰى ﴿مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ اَلِيمٍ (٦٥)﴾ مُؤْلِمٍ ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ أَيْ مَا يَنْتَظِرُونَ ﴿اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَأْتِيَهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ السَّاعَةَ ﴿بَغْتَةً﴾ فُجْأَةً ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (٦٦)﴾ بِوَقْتِ مَجِيئِهَا قَبْلَهُ ﴿اَلْاَخِلَّٓاءُ﴾ عَلَى الْمَعْصِيَةِ فِي الدُّنْيَا ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقِينَ (٦٧)﴾ الْمُتَحَابِّينَ فِي اللهِ عَلٰى طَاعَتِهِ فَإِنَّهُمْ اَصْدِقَاءُ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَٓا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ (٦٨)﴾ ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ نَعْتٌ لِعِبَادِي ﴿بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَكَانُوا مُسْلِمِينَ (٦٩)﴾ ﴿اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَاَزْوَاجُكُمْ﴾ زَوْجَاتُكُمْ ﴿تُحْبَرُونَ (٧٠)﴾ تُسَرُّونَ وَتُكْرَمُونَ خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ﴾ بِقِصَاعٍ ﴿مِنْ ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍ﴾ جَمْعُ كُوبٍ وَهُوَ إِنَاءٌ لَا عُرْوَةَ لَهُ لِيَشْرَبَ الشَّارِبُ مِنْ حَيْثُ شَاءَ ﴿وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ﴾ تَلَذُّذًا ﴿وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ﴾ نَظَرًا ﴿وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٧١)﴾ ﴿وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِيٓ اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٧٢)﴾ ﴿لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا﴾ أَيْ بَعْضَهَا ﴿تَاْكُلُونَ (٧٣)﴾ وَكُلُّ مَا يُؤْكَلُ يَخْلُفُ بَدَلَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

61. Şüphesiz ki o İsa, **kıyamet saatinin bilgisidir.** Kıyamet onun inişiyle bilinir. **Ondan hiç şüphe etmeyin**[1] kuşkulanmayın **ve** onlara de ki: Tevhit konusunda **bana uyun; çünkü bu,** size emrettiğim şey **dosdoğru yoldur.**

---

[1] فَلَا تَمْتَرُنَّ fiilinden cezim sebebiyle ref alameti olan nun harfi ve iki sakin karşılaştığı için cemi zamiri olan vav harfi hazfedilmiştir.

62. **Sakın şeytan sizi** Allah'ın dininden **çevirmesin,** döndürmesin. **Çünkü o, sizin için apaçık** adaveti aşikâr **bir düşmandır.**

63. **İsa, açık delillerle** mucize ve hükümlerle **geldiği zaman demişti ki: "Ben size hikmet** peygamberlik ve İncil'in hükümlerini **getirdim ve kendisinde ayrılığa düştüğünüz şeylerin** Tevrat'ın din ve diğer şeylerle alakalı hükümlerinin **bir kısmını size açıklamak için (geldim).** Onlara dinin emrini beyan etti. **Öyleyse Allah'tan korkun ve bana itaat edin.**

64. **Çünkü Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Ona ibadet edin. İşte bu, doğru yoldur.**

65. **Ama gruplar aralarında,** İsa hakkında O Allah mıdır, Allah'ın oğlu mudur ya da üçün üçüncüsü müdür? diye **ihtilafa düştüler. Acı** verici **bir günün azabından dolayı o zulmedenlerin** İsa hakkında söyledikleri sebebiyle küfre düşenlerin **vay**[1] **haline!**

66. **Onlar,** Mekke kâfirleri, kıyametin vaktini önceden **fark edemeden kıyamet gününün ansızın** aniden **kendilerine gelmesinden**[2] **başka bir şey mi bekliyorlar?**[3]

67. **O** kıyamet **günü,**[4] dünyada günah üzere **dost olanlar birbirlerine düşmandır. Takva sahipleri** itaat üzere birbirini Allah için sevenler **bunun dışındadır.** Zira onlar dostturlar.

68. Onlara denilir ki: **Ey kullarım! Bugün size korku yoktur. Sizler üzülmeyeceksiniz de.**

69. **Onlar ki,**[5] **ayetlerimize** Kuran'a **iman ettiler ve Müslüman oldular.**

70. **Cennete girin! Siz**[6] **ve eşleriniz ağırlanacaksınız!** Sevinecek ve ikram göreceksiniz.

71. **Etraflarında altın tepsiler** taslar **ve** isteyen istediği yerinden içsin diye kulpsuz **kadehlerle**[7] **dönülür. Orada canlarının** lezzet almak için **istediği, gözlerinin** bakıp **hoşlandığı her şey vardır. Ve siz, orada ebedi kalacaksınız.**

72. **İşte bu, yapar olduklarınıza karşılık varis olduğunuz cennettir.**

73. **Orada sizin için çokça meyveler vardır, onlardan** bir kısmını **yersiniz.** Ve her yenilenin yerine yenisi gelir.

---

[1] وَيْل azap ifade eden bir kelimedir.
[2] أَنْ تَأْتِيَهُمْ terkibi السَّاعَةَ kelimesinden bedeldir.
[3] هَلْ يَنْظُرُونَ terkibindeki istifham nefi manasındadır.
[4] يَوْمَئِذٍ zarfı بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ cümlesine taalluk eder.
[5] الَّذِينَ kelimesi عِبَادِ kelimesinin sıfatıdır.
[6] أَنْتُمْ zamiri mübtedadır. تُحْبَرُونَ fiili de onun haberidir.
[7] أَكْوَاب kelimesi كُوب kelimesinin çoğuludur.

KELİME ANLAMI

61. وَإِنَّهُ **Ve şüphe yok ki** أَيْ عِيسٰى Yani, İsa (aleyhisselam) لَعِلْمٌ **Bir bilgidir** *(Ne için?)* لِلسَّاعَةِ **Kıyamet için** تُعْلَمُ بِنُزُولِهِ Kıyamet onun inmesiyle bilinir فَلَا تَمْتَرُنَّ **Artık şüpheye düşmeyin** *(Ne hususta?)* بِهَا O kıyamet hususunda أَيْ تَشُكُّنَّ فِيهَا Yani, onda şüphelenmeyin حُذِفَ فِيهَا Bundan hafifletildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin?)* لِلْجَزْمِ Cezm olduğu için وَوَاوُ الضَّمِيرِ Zamir vavı da hazfedildi *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin karşılaştığı için وَ **Ve** قُلْ لَهُمْ Onlara de اتَّبِعُونِ **Bana tabi olunuz** *(Ne üzerine?)* عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine هٰذَا **Bu** الَّذِي O şey ki آمُرُكُمْ Size emrediyorum *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Nedir?)* صِرَاطٌ **Bir yoldur** طَرِيقٌ Yoldur *(Öyle yoldur ki,)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru.**

62. وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ **Sakın sizi alı koymasın** يَصْرِفَنَّكُمْ عَنْ دِينِ اللهِ Allah'ın dininden çevirmesin *(Ne?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** إِنَّهُ **Şüphe yok ki o** لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı ortada.

63. وَلَمَّا جَاءَ **Ne zamanki getirdi** *(Kim?)* عِيسٰى **İsa** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Açık mucizeleri** بِالْمُعْجِزَاتِ وَالشَّرَائِعِ Mucize ve hükümleri قَالَ **Dedi: ki** قَدْ جِئْتُكُمْ **Muhakkak ben size geldim** *(Ne ile?)* بِالْحِكْمَةِ **Hikmet ile** بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlik وَشَرَائِعِ الْإِنْجِيلِ Ve İncil'in hükümleri ile *(Niçin?)* وَلِأُبَيِّنَ **Açıklayayım için** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* بَعْضَ الَّذِي **O şeyin bir kısmını ki** تَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorsunuz** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(O da Nedir?)* مِنْ أَحْكَامِ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın hükümleridir *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ وَغَيْرِهِ Din ve diğer işlerden فَبَيَّنَ لَهُمْ Onlara açıkladı *(Neyi?)* أَمْرَ الدِّينِ Din işlerini فَاتَّقُوا **Artık korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

64. إِنَّ اللهَ **Ve şüphesiz ki Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* رَبِّي **Benim Rabbim** وَرَبُّكُمْ **Ve sizin Rabbinizdir** فَاعْبُدُوهُ **Öyleyse ona ibadet edin** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* صِرَاطٌ **Bir yoldur** طَرِيقٌ Yoldur *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru.**

65. فَاخْتَلَفَ **İhtilafa düştü** *(Kim?)* الْأَحْزَابُ **O taifeler** *(Nerede?)* مِنْ بَيْنِهِمْ **Kendi aralarında** *(Ne hususta?)* فِي عِيسٰى İsa (a s) hakkında أَهُوَ اللهُ O Allah mıdır أَوِ ابْنُ اللهِ Ya da Allah'ın oğlumu أَوْ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ Yoksa üçün üçüncüsü mü? فَوَيْلٌ **Yazıklar olsun** كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap kelimesidir *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** كَفَرُوا Kafir oldular *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَالُوهُ فِي عِيسٰى İsa (aleyhisselam) hakkında söylemiş oldukları söz ile مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ **Acıklı günün azabından** مُؤْلِمٍ Acı verici.

66. هَلْ يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar mı?** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri مَا يَنْتَظِرُونَ Yani, beklemiyorlar إِلَّا السَّاعَةَ **Ancak kıyameti bekliyorlar** *(Kıyametten kasıt)* اَنْ تَأْتِيَهُمْ **Onlara gelmesini** بَدَلٌ مِنَ السَّاعَةِ 'Es sa'at' dan bedeldir *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** فُجْأَةً Aniden وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değillerdir** *(Neyin?)* بِوَقْتِ مَجِيئِهَا Kıyamet vaktinin gelmesinin *(Neden önce farkında değillerdir?)* قَبْلَهُ Gelmeden önce.

67. اَلْاَخِلَّاءُ **Dostlar** *(Ne üzerine dost?)* عَلَى الْمَعْصِيَةِ Günah işleme üzerine *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada يَوْمَئِذٍ **O gün** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ Bu zarf şu gelen söze mütealliktir بَعْضُهُمْ **Bazıları** لِبَعْضٍ **Diğer bazılarına** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** إِلَّا الْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri hariç** الْمُتَحَابِّينَ فِي اللهِ Allah yolunda sevişenler *(Ne üzerine dost?)* عَلَى طَاعَتِهِ Allah'a itaat üzerine فَإِنَّهُمْ Zira onlar اَصْدِقَاءُ Gerçek dostlardır.

68. وَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denir يَا عِبَادِ **Ey kullarım** لَا خَوْفٌ **Hiçbir korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** وَلَا اَنْتُمْ **Ve siz değilsiniz** *(Ne?)* تَحْزَنُونَ **Üzülecekler.**

69. اَلَّذِينَ **Öyle kullarım ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** نَعْتٌ لِعِبَادِي 'İbadi' sözünün sıfatıdır *(Neye?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize** الْقُرْآنِ Kuran'a وَكَانُوا **Oldular** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar.**

70. اُدْخُلُوا **Giriniz** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** اَنْتُمْ **Halbuki siz** مُبْتَدَأٌ Müptedadır *(Daha)* وَاَزْوَاجُكُمْ **Eşleriniz** زَوْجَاتُكُمْ Hanımlarınız *(Nesiniz?)* تُحْبَرُونَ **Yüzü gülenlersiniz** تُسَرُّونَ Sevinenlersiniz وَتُكْرَمُونَ Ağırlananlarsınız خَبَرُ الْمُبْتَدَاِ Müptedanın haberidir.

71. يُطَافُ **Dolaşılır** عَلَيْهِمْ **Onların etrafında** *(Ne ile?)* بِصِحَافٍ **Tabaklarla** بِقِصَاعٍ Tepsilerle *(Neden olan?)* مِنْ ذَهَبٍ **Altından** *(Daha)* وَاَكْوَابٍ **Kadehlerle** جَمْعُ كُوبٍ 'Kubun' un cemisidir وَهُوَ إِنَاءٌ لَا عُرْوَةَ لَهُ O sapsız bir kaptır لِيَشْرَبَ İçsin diye *(Kim?)* الشَّارِبُ İçecek olan *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ شَاءَ Dilediği yerden وَفِيهَا **Orada vardır** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** تَشْتَهِيهِ **Hoşlanıyor** *(Ne?)* الْاَنْفُسُ **Canlar** *(Nasıl?)* تَلَذُّذًا Lezzetlenerek *(Daha)* وَتَلَذُّ **Ve lezzet alıyor** *(Ne?)* الْاَعْيُنُ **Gözler** *(Nasıl?)* نَظَرًا Bakarak وَاَنْتُمْ **Ve siz** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nesiniz?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcılarsınız.**

72. وَتِلْكَ الْجَنَّةُ **İşte bu cennet** الَّتِي **O cennettir ki** اُورِثْتُمُوهَا **Ona varis kılındınız** *(Ne sebeple?)* بِمَا **O sebeple ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Onu yapanlar.**

73. لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* فَاكِهَةٌ **Meyveler** *(Öyle meyveler ki,)* كَثِيرَةٌ **Çok** مِنْهَا **Onların bazısından** أَيْ بَعْضَهَا Yani, bazılarından تَاْكُلُونَ **Yersiniz** وَكُلُّ مَا يُؤْكَلُ Her yenilen يَخْلُفُ بَدَلَهُ Yerine bir başkası gelir.

﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾﴾ ﴿لَا يُفَتَّرُ﴾ يُخَفَّفُ ﴿عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾﴾ سَاكِتُونَ سُكُوتَ يَأْسٍ ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿وَنَادَوْا يَا مَالِكُ﴾ هُوَ خَازِنُ النَّارِ ﴿لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ﴾ لِيُمِتْنَا ﴿قَالَ﴾ بَعْدَ أَلْفِ سَنَةٍ ﴿إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾﴾ مُقِيمُونَ فِي الْعَذَابِ دَائِمًا قَالَ تَعَالٰى ﴿لَقَدْ جِئْنَاكُمْ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ عَلٰى لِسَانِ الرَّسُولِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾﴾ ﴿اَمْ اَبْرَمُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ اَحْكَمُوا ﴿اَمْرًا﴾ فِي كَيْدِ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ ﴿فَاِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾﴾ مُحْكِمُونَ كَيْدَنَا فِي إِهْلَاكِهِمْ ﴿اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ﴾ مَا يُسِرُّونَ إِلٰى غَيْرِهِمْ وَمَا يَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَهُمْ ﴿بَلٰى﴾ نَسْمَعُ ذٰلِكَ ﴿وَرُسُلُنَا﴾ الْحَفَظَةُ ﴿لَدَيْهِمْ﴾ عِنْدَهُمْ ﴿يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿قُلْ اِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌ﴾ فَرْضًا ﴿فَاَنَا اَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾﴾ لِلْوَلَدِ لٰكِنْ ثَبَتَ أَنْ لَا وَلَدَ لَهُ تَعَالٰى فَانْتَفَتْ عِبَادَتُهُ ﴿سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾﴾ يَقُولُونَ مِنَ الْكِذْبِ بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا﴾ فِي بَاطِلِهِمْ ﴿وَيَلْعَبُوا﴾ فِي دُنْيَاهُمْ ﴿حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾﴾ فِيهِ الْعَذَابُ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَهُوَ الَّذِي﴾ هُوَ ﴿فِي السَّمَاءِ اِلٰهٌ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِسْقَاطِ الْأُولٰى وَتَسْهِيلِهَا كَالْيَاءِ أَيْ مَعْبُودٌ ﴿وَفِي الْاَرْضِ اِلٰهٌ﴾ وَكُلٌّ مِنَ الظَّرْفَيْنِ مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾﴾ بِمَصَالِحِهِمْ ﴿وَتَبَارَكَ﴾ تَعَظَّمَ ﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ مَتٰى تَقُومُ ﴿وَاِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تُرْجَعُونَ] ﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ أَيْ يَعْبُدُونَ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿الشَّفَاعَةَ﴾ لِأَحَدٍ ﴿اِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ قَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾﴾ بِقُلُوبِهِمْ مَا شَهِدُوا بِهِ بِأَلْسِنَتِهِمْ وَهُمْ عِيسٰى وَعُزَيْرٌ وَالْمَلَائِكَةُ فَإِنَّهُمْ يَشْفَعُونَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللهُ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ وَوَاوُ الضَّمِيرِ ﴿فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنْ عِبَادَةِ اللهِ ﴿وَقِيلَهُ﴾ أَيْ قَوْلَ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَنَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ وَقَالَ [وَقِيلِهِ] ﴿يَا رَبِّ اِنَّ هٰٓؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ﴿٨٨﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاصْفَحْ﴾ أَعْرِضْ ﴿عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ﴾ مِنْكُمْ وَهٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِقِتَالِهِمْ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ تَهْدِيدٌ لَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

74. **Şüphesiz suçlular cehennem azabında ebedi kalacaklardır.**

75. **Onlardan (azap) dindirilmeyecek,** hafifletilmeye**cektir. Onlar orada umutsuzdurlar,** çaresiz susmaktadırlar.

76. **Biz onlara zulmetmedik, fakat onların kendileri zalimdiler.**

77. Cehennem bekçisine: **Ey Mâlik! Rabbin bizim işimizi bitirsin,** bizi öldürsün! **diye seslenirler.** Bin sene sonra **der ki: Doğrusu siz duracaksınız!** Devamlı azapta kalacaksınız.

78. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Andolsun ki, biz size** ey Mekke ehli, peygamber diliyle **hakkı getirdik, fakat çoğunuz haktan hoşlanmıyorsunuz.**

79. **Yoksa** Mekke kâfirleri peygamber Muhammed'e tuzak konusunda **bir işe** kesin **karar mı verdiler? Doğrusu biz de** onları helak etme konusundaki tuzağımızda kesin **kararlıyız!**

80. **Yoksa onlar, bizim** başkalarından gizledikleri **sırlarını ve** kendi aralarında birbirlerine açtıkları **gizli konuşmalarını işitmediğimizi mi sanıyorlar? Evet!** Biz bunu işitiyoruz. **Ve yanlarındaki elçilerimiz** hafaza melekleri **de** bunu **yazmaktadırlar.**

81. **De ki : "Eğer Rahmân'ın** faraza **bir çocuğu olsaydı,** o çocuğa **kulluk edenlerin ilki ben olurdum!** Ancak Allah'ın çocuğu olmadığı kesindir. Bu sebeple o çocuğa ibadet söz konusu değildir.

82. **Göklerin ve yerin Rabbi, Arş'ın** Kürsi'nin **de Rabbi, onların yakıştırdıkları,** ona çocuk nispet ederek söyledikleri yala**ndan münezzehtir.**

83. **Bırak onları, kendilerine söz verilen** içinde azabın bulunduğu kıyamet **günlerine kavuşuncaya kadar** bâtıllarına **dalsınlar ve** dünyalarında **oynaya dursunlar.**

84. **O gökte ilah**[1] **olandır, yerde de ilah** mabut **olandır.**[2] **O,** mahlukatını yönetmede **hikmet sahibidir ve** onların maslahatını **gayet iyi bilendir.**

85. **Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin mülkü kendisine ait olan Allah ne yücedir,** büyüktür! **Kıyamet saatinin** ne zaman kopacağı **bilgisi onun katındadır. Ve sadece ona döndürülecekler.**[3]

86. **Onun** Allah'ın **dışında** kâfirlerin **yalvardıkları** taptıkları, hiç kimseye **şefaat hakkına sahip değillerdir. Ancak** dilleriyle şahitlik ettikleri şeyleri kalpleriyle **bildikleri halde hakka şahitlik edenler** la ilahe illallah diyenler **böyle değildir.** Bunlar; İsa, Üzeyir ve meleklerdir. Zira bunlar müminlere şefaat edecekler.

---

[1] فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ terkibindeki hemzeler; her ikisinin ispatı, birincinin düşürülmesi ve ya harfi gibi teshili/ yumuşatılmasıyla okunur.

[2] فِي السَّمَاءِ ve فِي الْأَرْضِ zarfları kendilerinden sonra gelen إِلَٰهٌ kelimesine taalluk etmektedir.

[3] يُرْجَعُونَ fiili ya ve ta harfleriyle okunur.

87. **Andolsun ki,**[1] **onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette Allah, derler.**[2] **O halde nasıl çevriliyorlar?** Allah'a ibadetten döndürülüyorlar?

88. **Onun** (Allah'ın) peygamberi Muhammed'in **"Yâ Rabbi! Bunlar, iman etmeyen bir kavimdir" demesi**[3] **(üzerine);**

89. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Sen onlardan geç,** yüz çevir **ve** (benim işim) sizden **selam**ettir **de.** Bu, onlarla savaşması emredilmeden önceydi. **Yakında bilecekler!**[4] Bu da onlara bir tehdittir.

KELİME ANLAMI

74. إِنَّ الْمُجْرِمِينَ **Muhakkak ki kafirler** *(Nerede?)* فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ **Cehennem azabında** *(Nedirler?)* خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar.**

75. لَا يُفَتَّرُ **Gevşetilmeyecektir** يُخَفَّفُ Hafifletilmeyecektir *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَهُمْ **Ve onlar** فِيهِ **Bunun içinde** *(Nedir?)* مُبْلِسُونَ **Ümitsizce susanlardır** سَاكِتُونَ Susanlardır *(Nasıl?)* سُكُوتَ يَأْسٍ Ümit kesenin sükutuyla.

76. وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ **Biz onlara zulmetmedik** وَلٰكِنْ كَانُوا **Lakin onlar oldular** *(Ne?)* هُمُ الظَّالِمِينَ **Zalimlerin tâ kendileri.**

77. وَنَادَوْا **Nida ettiler (Edecekler)** يَا مَالِكُ **Ey malik** هُوَ خَازِنُ النَّارِ Malik cehennem bekçisidir *(Niçin?)* لِيَقْضِ **Hükmetsin** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin Rabbin** لِيُمِتْنَا Bizi öldürsün قَالَ **Malik de dedi ki** *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَلْفِ سَنَةٍ Bin yıl sonra إِنَّكُمْ **Şüphesiz siz** مَاكِثُونَ **Kalıcılarsınız** مُقِيمُونَ فِي الْعَذَابِ دَائِمًا Devamlı azapta kalacak olanlarsınız.

78. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla buyurdu لَقَدْ جِئْنَاكُمْ **Andolsun biz size getirdik** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkına *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** *(Ne üzerine?)* عَلٰى لِسَانِ الرَّسُولِ Peygamberin lisanı üzerine وَلٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ **Fakat sizin bir çoğunuz** *(Ne için?)* لِلْحَقِّ **Hakk için** *(Nedir?)* كَارِهُونَ **Hoşlanmayanlardır.**

79. أَمْ أَبْرَمُوا **Yoksa çok sağlam mı tuttular** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri أَحْكَمُوا Sağlamlaştırdılar mı *(Neyi?)* أَمْرًا **Bir işi** *(Ne hususta ki iş?)* فِي كَيْدِ مُحَمَّدٍ Hz Muhammed (Sallallahu aleyhi vesellem)'e tuzak kurma hususunda النَّبِيِّ Peygamber olan فَإِنَّا **Artık**

---

[1] وَلَئِنْ terkibindeki lam harfi yemin içindir.
[2] لَيَقُولُنَّ fiilinden ref alameti olan nun harfi ile cemi zamiri olan vav harfi hazfedilmiştir.
[3] قِيلَهُ kelimesi mukadder قَالَ fiiliyle mastar (meful-u mutlak) olmak üzere mensuptur.
[4] يَعْلَمُونَ fiili ya ve ta harfleriyle okunur.

şüphe yok ki biz مُبْرِمُونَ **Sapa sağlam tutanlarız** مُحْكِمُونَ Sağlamlaştıranlarız *(Neyi?)* كَيْدَنَا Hilemizi فِي إِهْلَاكِهِمْ Onları helak etme hususunda ki.

80. أَمْ يَحْسَبُونَ **Yoksa zannediyorlar mı ki** أَنَّا **Gerçekten biz** لَا نَسْمَعُ **İşitmeyiz** *(Neyi?)* سِرَّهُمْ **Onların sırlarını** *(Daha)* وَنَجْوٰيهُمْ **Aralarında ki fısıltıları** مَا يُسِرُّونَ إِلٰى غَيْرِهِمْ Başkalarına sır verdikleri şeyi وَمَا يَجْهَرُونَ بِهِ بَيْنَهُمْ Ve aralarında aşikar fısıldaştıkları şeyi بَلٰى **Hayır** نَسْمَعُ ذٰلِكَ Onların tümünü işitiyoruz وَرُسُلُنَا **Ve bizim elçilerimiz** الْحَفَظَةُ Hafaza melekleri *(Nerede?)* لَدَيْهِمْ **Onların yanında** عِنْدَهُمْ Yanlarında *(Nedirler?)* يَكْتُبُونَ **Yazıyorlar** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunların hepsini.

81. قُلْ **Söyle** اِنْ كَانَ **Eğer olsaydı** *(Kim için?)* لِلرَّحْمٰنِ **Rahman için** *(Ne?)* وَلَدٌ **Veled** فَرْضًا Faraza فَأَنَا **Ben** أَوَّلُ الْعَابِدِينَ **İbadet edenlerin ilki olurdum** *(Kime?)* لِلْوَلَدِ Velede لٰكِنْ ثَبَتَ Fakat sabit oldu *(Ne?)* أَنْ لَا وَلَدَ لَهُ Rahman için hiçbir veled olmadığı تَعَالٰى Bundan yüce oldu فَانْتَفَتْ عِبَادَتُهُ Ona ibadet denen bir şeyde kalmadı.

82. سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbi münezzehtir** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** رَبِّ الْعَرْشِ **Arşın Rabbi** الْكُرْسِيِّ Kürsünün *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeyden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** يَقُولُونَ مِنَ الْكِذْبِ Demiş oldukları yalandan بِنِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ Ona veled isnat etmekle.

83. فَذَرْهُمْ **Artık onları bırak** يَخُوضُوا **Dalsınlar** *(Neye?)* فِي بَاطِلِهِمْ Batıl işlerine وَيَلْعَبُوا **Oynaya dursunlar** *(Nerede?)* فِي دُنْيَاهُمْ Dünyalarında *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يُلَاقُوا **Kavuşacakları zamana kadar** *(Neye?)* يَوْمَهُمُ **Kendi günlerine** الَّذِي **O günleri ki** يُوعَدُونَ **Onlara vaad olundu** *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Ne?)* الْعَذَابُ Azap وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O gün kıyamet günündür.

84. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** هُوَ O *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökte** اِلٰهٌ **İbadet olunandır** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı ile *(Daha)* وَإِسْقَاطِ الْأُولٰى Birincinin düşürülmesi ile *(Daha)* وَتَسْهِيلِهَا İki hemzenin teshili ile *(Neye teshili?)* كَالْيَاءِ 'Ye' gibi olmaya أَيْ مَعْبُودٌ Yani, ibadet olunandır *(Daha)* وَفِي الْأَرْضِ **Yerde de** *(Nedir?)* اِلٰهٌ **İbadet olunandır** وَكُلٌّ مِنَ الظَّرْفَيْنِ İki zarftan 'gökte-yerde' her biri *(Nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِمَا بَعْدَهُ Sonrası ile müteallliktir وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي تَدْبِيرِ خَلْقِهِ Yarattıklarını düzenlemekle *(Daha nedir?)* الْعَلِيمُ **Ziyadesi ile bilendir** *(Neyi?)* بِمَصَالِحِهِمْ Yarattıklarının maslahatını.

85. وَتَبَارَكَ **Çok yücedir** تَعَظَّمَ Çok büyüktür *(Kim?)* الَّذِي **O zat ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yerin** *(Daha)* وَمَا **O şeyin ki** *(Nerededir?)* بَيْنَهُمَا **İkisinin arasındadır** وَعِنْدَهُ **Onun yanındadır** *(Ne?)* عِلْمُ السَّاعَةِ **Kıyamet saatini bilmek** مَتٰى تَقُومُ Ne zaman kopacağını وَاِلَيْهِ **Ve ancak ona** يُرْجَعُونَ **Döndürülecekler** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ile ve ta ile.

86. وَلَا يَمْلِكُ **Malik değildir** *(Ne?)* الَّذِينَ **O şeyler ki** يَدْعُونَ **İbadet ediyorlar** أَىْ يَعْبُدُونَ Tapıyorlar أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ Allah'tan başka أَيِ اللهِ Yani, Allah'tan *(Neye malik değildir?)* الشَّفَاعَةَ **Şefaate** *(Kime?)* لِأَحَدٍ Hiç kimseye اِلَّا مَنْ **Ancak o kimse müstesna ki** شَهِدَ **Şahitlik etti** *(Neye?)* بِالْحَقِّ **Hakka** اَىْ قَالَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ Yani, la ilahe illallah dedi وَهُمْ **Ve de onlar** يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** *(Ne ile?)* بِقُلُوبِهِمْ Kalpleri ile *(Neyi?)* مَا شَهِدُوا بِهِ Şahitlik ettikleri şeyi *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleri ile وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* عِيسٰى İsa (aleyhisselam) وَعُزَيْرٌ Üzeyr (aleyhisselam) وَالْمَلَائِكَةُ Ve meleklerdir فَإِنَّهُمْ Çünkü onlar يَشْفَعُونَ لِلْمُؤْمِنِينَ Mü'minlere şefaat edeceklerdir.

87. وَلَئِنْ **Yemin olsun, eğer** لَامُ قَسَمٍ Kasem lâmıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara soracak olsan** *(Neyi?)* مَنْ **Kim** خَلَقَهُمْ **Kendilerini yarattı** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** اللهُ **Allah** حُذِفَ مِنْهُ Bundan hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olana nun *(Daha)* وَوَاوُ الضَّمِيرِ Zamir vavı فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ **O halde nasıl çevriliyorlar** يُصْرَفُونَ عَنْ عِبَادَةِ اللهِ Allah'a ibadet etmekten döndürülüyorlar.

88. وَقِيلِهِ **Ve onun demesi de** أَيْ قَوْلِ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ Yani, Nebi olan Muhammed (Sallallahu aleyhi vesellem)'in sözü وَنَصْبُهُ Onun nasb olması *(Ne üzerinedir?)* عَلَي الْمَصْدَرِ Mastar olmak üzere (Mefulü mutlak) *(Ne ile?)* بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Mukadder fiili ile أَيْ وَقَالَ Yani, ve dedi *(Ne?)* يَا رَبِّ **Ey Rabbim** اِنَّ هٰؤُلَاءِ **Muhakkak ki onlar** قَوْمٌ **Bir toplumdur** *(Öyle toplum ki,)* لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler.**

89. قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla buyurdu فَاصْفَحْ **Şimdilik vazgeç** أَعْرِضْ Yüz çevir *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقُلْ **Ve de** سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kime?)* مِنْكُمْ Size وَهٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ Bu emir olunmadan önce idi *(Ne ile?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmakla فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **İleride bilecekler** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ile ve ta ile تَهْدِيدٌ لَهُمْ Onlara tehdittir.

سُورَةُ الدُّخَانِ

﴿مَكِّيَّةٌ وَقِيلَ اِلَّا اِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ الْآيَةَ وَهِىَ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿الْمُبِينِ ﴿٢﴾﴾ الْمُظْهِرِ الْحَلَالَ مِنَ الْحَرَامِ ﴿اِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ﴾ هِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ أَوْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ نَزَلَ فِيهَا مِنْ أُمِّ الْكِتَابِ مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ إِلٰى سَمَاءِ الدُّنْيَا ﴿اِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ﴿٣﴾﴾ مُخَوِّفِينَ بِهِ ﴿فِيهَا﴾ أَيْ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ أَوْ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ ﴿يُفْرَقُ﴾ يُفَصَّلُ ﴿كُلُّ اَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾﴾ مُحْكَمٍ مِنَ الْأَرْزَاقِ وَالْآجَالِ وَغَيْرِهَا الَّتِي تَكُونُ فِي السَّنَةِ إِلٰى مِثْلِ تِلْكَ اللَّيْلَةِ ﴿اَمْرًا﴾ فَرْقًا ﴿مِنْ عِنْدِنَا اِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾﴾ الرُّسُلَ مُحَمَّدًا وَمَنْ قَبْلَهُ ﴿رَحْمَةً﴾ رَأْفَةً بِالْمُرْسَلِ إِلَيْهِمْ ﴿مِنْ رَبِّكَ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ بِرَفْعِ رَبُّ خَبَرٌ ثَالِثٌ وَبِجَرِّهِ [رَبِّ] بَدَلٌ مِنْ رَبِّكَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿مُوقِنِينَ ﴿٧﴾﴾ بِأَنَّهُ تَعَالٰى رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ فَأَيْقِنُوا بِأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُهُ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾﴾ ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ﴾ مِنَ الْبَعْثِ ﴿يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾﴾

اسْتِهْزَاءً بِكَ يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ اللّٰهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَارْتَقِبْ﴾ لَهُمْ
﴿يَوْمَ تَاْتِي السَّمَاۤءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾﴾ فَأَجْدَبَتِ الْأَرْضُ وَاشْتَدَّ بِهِمُ الْجُوعُ إِلٰى أَنْ رَأَوْا مِنْ
شِدَّتِهِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿يَغْشَى النَّاسَ﴾ فَقَالُوا ﴿هٰذَا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١١﴾﴾
﴿رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ اِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾﴾ مُصَدِّقُونَ نَبِيَّكَ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَنّٰى لَهُمُ الذِّكْرٰى﴾
أَيْ لَا يَنْفَعُهُمُ الْإِيمَانُ عِنْدَ نُزُولِ الْعَذَابِ ﴿وَقَدْ جَاۤءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾﴾ بَيِّنُ الرِّسَالَةِ ﴿ثُمَّ
تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ﴾ أَيْ يُعَلِّمُهُ الْقُرْآنَ بَشَرٌ ﴿مَجْنُونٌ ﴿١٤﴾﴾ ﴿اِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ﴾ أَيِ
الْجُوعِ عَنْكُمْ زَمَنًا ﴿قَلِيلًا﴾ فَكَشَفَ عَنْهُمْ ﴿اِنَّكُمْ عَاۤئِدُونَ ﴿١٥﴾﴾ إِلٰى كُفْرِكُمْ فَعَادُوا إِلَيْهِ اُذْكُرْ
﴿يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى﴾ هُوَ يَوْمُ بَدْرٍ ﴿اِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾﴾ مِنْهُمْ وَالْبَطْشُ الْأَخْذُ بِالْقُوَّةِ
﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا﴾ بَلَوْنَا ﴿قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ﴾ مَعَهُ ﴿وَجَاۤءَهُمْ رَسُولٌ﴾ هُوَ مُوسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ
﴿كَرِيمٌ ﴿١٧﴾﴾ عَلَى اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَدُّوا اِلَيَّ﴾ مَا أَدْعُوكُمْ إِلَيْهِ مِنَ الْإِيمَانِ أَيْ
أَظْهِرُوا إِيمَانَكُمْ بِالطَّاعَةِ لِي يَا ﴿عِبَادَ اللّٰهِ اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٨﴾﴾ عَلٰى مَا أُرْسِلْتُ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

44- Duhan Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Sadece on beşinci ayetin Mekke'de inmediği söylenmiştir.

Elli altı, elli yedi veya elli dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ. Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. Helali ve haramı **açıklayan Kitab'a** Kuran'a **andolsun ki,**
3. **Biz onu mübarek bir gecede** Kadir gecesi veya Şaban ayının yarı (on beşinci) gecesi **indirdik.** O gece yedinci kat semadaki Ümmü'l-kitap (levh-i mahfuz)dan dünya semasına indirilmiştir. **Doğrusu biz daima uyarıcıyız.** Onunla korkutucuyuz.
4. **O gece** Kadir gecesi veya Şaban ayının yarı gecesi **her hükme bağlanmış,** kesinleşmiş **iş** bir dahaki sene aynı geceye kadar olacak ecel, rızık ve diğer şeyler **belirlenir,** ayırt edilir.
5. **Katımızdan bir emir,** belirleme **olarak. Doğrusu biz daima** peygamberleri; Muhammed ve diğerlerini **göndericiyiz.**

6. **Rabbinden** gönderilen kişilere **bir rahmet** şefkat **olarak. Doğrusu o** onların sözlerini **işitendir,** yaptıklarını **gayet iyi bilendir.**

7. **Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir.**[1] Ey Mekke halkı! **Eğer** onun göklerin ve yerin Rabbi olduğuna **kesin olarak inanıyorsanız,** Muhammed'in onun peygamberi olduğunu da kesin olarak inanın.

8. **Ondan başka ilah yoktur. Diriltir ve öldürür. Sizin de Rabbiniz, önceki atalarınızın da Rabbidir.**

9. **Fakat onlar,** dirilmekten **şüphe içinde** seninle alay etmek için ey Muhammed, **eğleniyorlar.** Bunun üzerine Peygamber Efendimiz dedi ki: *"Allah'ım! Bunlara karşı bana Yusuf'un yedi (senesi)si gibi yedi (kurak sene)yle yardım et!"*

10. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Şimdi sen** onlar için**, göğün, açık bir duman getireceği günü gözetle.** Ve toprak kurudu, çok şiddetli açlığa maruz kaldılar. O kadar ki, açlıktan yer ve gök arasında duman şeklinde bir karartı gördüler.

11. **İnsanları kaplayan (bir duman).** Ve dediler ki: **Bu, acı verici bir azaptır.**

12. **Rabbimiz! Bizden azabı kaldır; çünkü biz inanıyoruz.** Peygamberini tasdik ediyoruz.

13. Yüce Allah şöyle buyurdu: **Nerede onlarda öğüt almak?** Azap indiği zaman iman fayda vermez. **Oysa kendilerine** elçiliği **aşikâr bir peygamber gelmişti.**

14. **Sonra ondan yüz çevirdiler ve: Bu, belletilmiş** Kur'an kendisine bir beşer tarafından öğretilmiş **bir deli! dediler.**

15. **Doğrusu biz azabı** açlığı sizden **birazcık** az bir zaman **kaldıracağız,** nitekim kaldırıldı da, **ama siz yine** küfrünüze **döneceksiniz.** Ve döndüler de.

16. Hatırla! **Büyük yakalayışla yakalayacağımız** Bedir **gününü. Doğrusu biz** onlardan **intikamımızı alırız.**[2]

17. **Andolsun ki, onlardan önce biz, Firavun'un** onunla birlikte **kavmini imtihan etmiş,** denemiş**tik. Onlara** Allah Teâlâ katında **kıymetli bir peygamber** Musa (aleyhisselam) **geldi.**

18. "Ey **Allah'ın kulları!** Sizi kendisine çağırdığım iman hususunda **bana icabet edin!** Bana itaat ederek imanınızı gösterin. **Çünkü ben** gönderil-diğim şey hakkında **sizin için güvenilir bir peygamberim."**

---

[1] رَبّ kelimesi üçüncü haber olarak ref ile ve رَبِّكَ kelimesinden bedel olarak cer ile okunur.

[2] الْبَطْش kelimesi kuvvetle tutmak anlamındadır.

KELİME ANLAMI

﴿٤٤﴾- سُورَةُ الدُّخَانِ

44- Duhan Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَقِيلَ **Denildi ki:** اِلَّا اِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ الْآيَةَ **Ancak şu (on beşinci) ayet hariç.** وَهِيَ **Ve bu sûre** سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli altı, elli yedi veya elli dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Hâ Mîm** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harfler ile.

2. وَالْكِتَابِ **Kitab'a yemin olsun** اَلْقُرْآنِ Kuran'a *(Öyle Kitap ki,)* اَلْمُبِينِ **Açıklayan** اَلْمُظْهِرِ Ayırt eden *(Neyi?)* اَلْحَلَالَ Helali *(Neden?)* مِنَ الْحَرَامِ Haramdan.

3. اِنَّا **Muhakkak ki biz** أَنْزَلْنَاهُ **Onu indirdik** *(Nerede?)* فِي لَيْلَةٍ **Bir gecede** *(Öyle gece ki,)* مُبَارَكَةٍ **Mübarek** هِيَ O gece de *(Nedir?)* لَيْلَةُ الْقَدْرِ Kadir gecesi أَوْ لَيْلَةُ النِّصْفِ Ya da yarısındaki gecedir *(Neyin yarısındaki gecedir?)* مِنْ شَعْبَانَ Şaban ayının نَزَلَ İndirilmiştir *(Nerede?)* فِيهَا O gecede *(Nereden?)* مِنْ أُمِّ الْكِتَابِ Kitabın aslı olan (Levh-i Mahfuz)dan *(Neredeki?)* مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci kat semadaki *(Nereye indirilmiştir?)* إِلٰى سَمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına اِنَّا **Gerçekten biz** كُنَّا **Daima olduk** *(Ne olduk?)* مُنْذِرِينَ **Uyaranlar** مُخَوِّفِينَ بِهِ Onunla korkutanlar.

4. فِيهَا **O gecede** أَيْ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ Yani, kadir gecesinde أَوْ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ Ya da Şaban'ın yarısındaki gecede يُفْرَقُ **Ayırt edilir** يُفَصَّلُ Belirlenir *(Ne ayırt edilir?)* كُلُّ أَمْرٍ **Her iş** *(Öyle iş ki,)* حَكِيمٍ **Hükme bağlanmış** مُحْكَمٍ Kesinleşmiş olan مِنَ الْأَرْزَاقِ Rızklar وَالْآجَالِ Eceller وَغَيْرِهَا Ve bu ikisinin dışındaki şeyler اَلَّتِي Öyle ki تَكُونُ Olacak *(Ne zaman?)* فِي السَّنَةِ Bu senede *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى مِثْلِ تِلْكَ اللَّيْلَةِ Bir daha ki bu geceye kadar *(Nasıl ayırt edilir?)*

5. أَمْرًا **Bir emir olarak** فَرْقًا Ayırt etme olarak *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan** اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Daima olduk** *(Ne olduk?)* مُرْسِلِينَ **Gönderenler** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Peygamberleri *(Ondan bedel?)* مُحَمَّدًا وَمَنْ قَبْلَهُ Muhammed'i ve ondan öncekileri *(Ne olarak gönderdik?)*

6. رَحْمَةً **Rahmet olarak** رَأْفَةً Merhamet olarak *(Kime?)* بِالْمُرْسَلِ إِلَيْهِمْ Kendilerine gönderilenlere *(Kim tarafından bir rahmet olarak?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** إِنَّهُ **Doğrusu o** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلسَّمِيعُ **Gayet iyi işitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِهِمْ Onların sözlerini *(Daha nedir?)* اَلْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların fiillerini *(Daha nedir?)*

7. رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbi** وَالْأَرْضِ **Yerin** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanların** *(Ne ile?)* بِرَفْعِ رَبُّ 'Rab' kelimesinin raf olmasıyla *(Nedir?)* خَبَرٌ ثَالِثٌ Üçüncü haberdir وَبِجَرِّهِ Ve cer olmasıyla da *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ رَبِّكَ 'Rabbike'den bedeldir إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Ne iseniz?)* مُوقِنِينَ **Kesin olarak inanan** *(Neye?)* بِأَنَّهُ تَعَالٰى Şuna ki yüce olan Allah *(Nedir?)* رَبُّ السَّمٰوَاتِ Göklerin وَالْأَرْضِ Ve yerin Rabbidir فَأَيْقَنُوا O halde yakinen bilin ki, بِأَنَّ مُحَمَّدًا Muhammed *(Nedir?)* رَسُولُهُ Onun elçisidir.

8. لَا إِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** يُحْيِي **Diriltir** وَيُمِيتُ **Ve öldürür** *(O kimdir?)* رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** وَرَبُّ اٰبَائِكُمُ **Ve atalarınızın Rabbidir** *(Öyle atalarınız ki,)* اَلْأَوَّلِينَ **Önceki.**

9. بَلْ هُمْ **Bilakis onlar** فِي شَكٍّ **Bir şüphe içinde** *(Neden şüphe içinde?)* مِنَ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmekten يَلْعَبُونَ **Eğleniyorlar** *(Nasıl eğleniyorlar?)* اِسْتِهْزَاءً Alay ederek *(Kiminle?)* بِكَ Seninle يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed فَقَالَ Bunun üzerine dedi *(Ne dedi?)* اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım أَعِنِّي Bana yardım et *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Ne ile?)* بِسَبْعٍ Yedi (sene) ile *(Ne gibi?)* كَسَبْعِ يُوسُفَ Yusuf'un yedi (kurak sene)si gibi.

10. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu ki: فَارْتَقِبْ **O halde şimdi bekle** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi bekle?)* يَوْمَ **Günü** *(Öyle gün ki,)* تَأْتِي **Getirecek** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gök** *(Neyi getirecek?)* بِدُخَانٍ **Bir dumanı** *(Öyle duman ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** فَأَجْدَبَتْ Böylelikle kuraklaştı *(Ne?)* اَلْأَرْضُ Yeryüzü وَاشْتَدَّ Ve arttı *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne arttı?)* اَلْجُوعُ Açlık *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَنْ رَأَوْا Onlar görünceye kadar *(Neden dolayı?)* مِنْ شِدَّتِهِ Açlığın aşırı olmasından dolayı *(Ne gibi görünceye kadar?)* كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ Duman sureti gibi (bir karartı) *(Nerede?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gökle yer arasında *(Yine öyle duman ki,)*

11. يَغْشَى **Kaplayacak** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** فَقَالُوا Bunun üzerine insanlar dediler ki: هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* عَذَابٌ **Bir azaptır** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمٌ **Elem verici.**

12. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اِكْشِفْ **Kaldır** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Bu azabı** إِنَّا **Gerçekten biz** *(Neyiz?)* مُؤْمِنُونَ **İnananlarız** مُصَدِّقُونَ Tasdik edenleriz *(Kimi?)* نَبِيَّكَ Senin peygamberini.

13. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu ki: اَنّٰى **Nerede** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Ne?)* الذِّكْرٰى **Öğüt almak** أَيْ لَا يَنْفَعُهُمْ Yani, onlara fayda vermez *(Ne?)* الْاِيمَانُ İman etmek *(Ne zamanda iman etmek?)* عِنْدَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap geldiği anda وَقَدْ جَاءَهُمْ **Hâlbuki onlara gelmişti** *(Kim?)* رَسُولٌ **Peygamber** *(Öyle peygamber ki,)* مُبِينٌ **Aşikâr** بَيِّنُ الرِّسَالَةِ Elçi olduğu açık olan.

14. ثُمَّ تَوَلَّوْا **Sonra yüz çevirdiler** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** وَقَالُوا **Ve dediler ki:** مُعَلَّمٌ **O belletilmiştir** أَيْ يُعَلِّمُهُ Yani, ona öğretiyor *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Kim?)* بَشَرٌ Bir insan *(Daha nedir?)* مَجْنُونٌ **Delidir.**

15. اِنَّا **Elbette biz** *(Neyiz?)* كَاشِفُوا الْعَذَابِ **Azabı kaldırıcıyız** أَيِ الْجُوعِ Yani, açlığı *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden *(Ne kadar süre?)* زَمَنًا Bir süre *(Öyle süre ki,)* قَلِيلًا **Az olan** فَكَشَفَ Peşinden (azabı) kaldırdı *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan اِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** عَائِدُونَ **Döneceksiniz** *(Neye?)* إِلَى كُفْرِكُمْ Küfrünüze فَعَادُوا Ve döndüler *(Neye?)* إِلَيْهِ O küfre.

16. اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ نَبْطِشُ **Yakaladığımız günü** *(Nasıl?)* اَلْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى **Büyük bir yakalayışla** هُوَ O gün de *(Nedir?)* يَوْمُ بَدْرٍ Bedir günüdür اِنَّا **Gerçekten biz** *(Neyiz?)* مُنْتَقِمُونَ **İntikam alırız** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَالْبَطْشُ 'Batş' *(Nedir?)* اَلْأَخْذُ بِالْقُوَّةِ Şiddetle almaktır.

17. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** فَتَنَّا **Biz sınamıştık** بَلَوْنَا İmtihan etmiştik *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kimi sınamıştık?)* قَوْمَ فِرْعَوْنَ **Firavun'un halkını** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Firavun'la birlikte وَجَاءَهُمْ **Ve onlara gelmişti** *(Kim gelmişti?)* رَسُولٌ **Bir peygamber** هُوَ مُوسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ O Musa (aleyhisselam)'dır *(Öyle peygamber ki,)* كَرِيمٌ **Pek değerli** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a *(Ne diye gelmişti?)*

18. اَنْ -أَيْ بِأَنْ- أَدُّوا **Eda edin diye** ('En' 'Bien' takdirindedir.) *(Kime eda edin?)* اِلَيَّ **Bana** *(Neyi?)* مَا أَدْعُوكُمْ إِلَيْهِ Sizi kendisine çağırdığım مِنَ الْاِيمَانِ İmanı أَيْ أَظْهِرُوا Yani, gösterin *(Neyi?)* إِيمَانَكُمْ İmanınızı *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ لِي Bana itaat etmekle يَا عِبَادَ اللّٰهِ Ey **Allah'ın kulları** إِنِّي **Çünkü ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Bir peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir** *(Ne üzerine güvenilir?)* عَلَى مَا أُرْسِلْتُ بِهِ Gönderildiğim şey üzerine.

﴿وَأَنْ لَا تَعْلُوا﴾ تَتَجَبَّرُوا ﴿عَلَى اللّٰهِ﴾ بِتَرْكِ طَاعَتِهِ ﴿إِنِّي اٰتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ﴾ بُرْهَانٍ ﴿مُبِينٍ (١٩)﴾
بَيِّنٍ عَلٰى رِسَالَتِي فَتَوَعَّدُوهُ بِالرَّجْمِ فَقَالَ ﴿وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ (٢٠)﴾ بِالْحِجَارَةِ
﴿وَإِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِي﴾ تُصَدِّقُونِي ﴿فَاعْتَزِلُونِ (٢١)﴾ فَاتْرُكُوا أَذَايَ فَلَمْ يَتْرُكُوهُ ﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ﴾ أَيْ
بِأَنَّ ﴿هٰؤُلَاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ (٢٢)﴾ مُشْرِكُونَ فَقَالَ تَعَالٰى ﴿فَأَسْرِ﴾ بِقَطْعِ الْهَمْزَةِ وَوَصْلِهَا
﴿بِعِبَادِي﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ (٢٣)﴾ يَتْبَعُكُمْ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ ﴿وَاتْرُكِ الْبَحْرَ﴾ إِذَا
قَطَعْتَهُ أَنْتَ وَأَصْحَابُكَ ﴿رَهْوًا﴾ سَاكِنًا مُنْفَرِجًا حَتّٰى يَدْخُلَهُ الْقِبْطُ ﴿إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ (٢٤)﴾
فَاطْمَأَنَّ بِذٰلِكَ فَأُغْرِقُوا ﴿كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ (٢٥)﴾ تَجْرِي ﴿وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ
كَرِيمٍ (٢٦)﴾ مَجْلِسٍ حَسَنٍ ﴿وَنَعْمَةٍ﴾ مُتْعَةٍ ﴿كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ (٢٧)﴾ نَاعِمِينَ ﴿كَذٰلِكَ﴾
خَبَرُ مُبْتَدَإٍ أَيِ الْأَمْرُ ﴿وَأَوْرَثْنَاهَا﴾ أَيْ أَمْوَالَهُمْ ﴿قَوْمًا اٰخَرِينَ (٢٨)﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿فَمَا
بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ﴾ بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ يَبْكِي عَلَيْهِمْ بِمَوْتِهِمْ مُصَلَّاهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَمَصْعَدُ عَمَلِهِمْ مِنَ السَّمَاءِ ﴿وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ (٢٩)﴾ مُؤَخَّرِينَ لِلتَّوْبَةِ ﴿وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي
إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ (٣٠)﴾ قَتْلِ الْأَبْنَاءِ وَاسْتِخْدَامِ النِّسَاءِ ﴿مِنْ فِرْعَوْنَ﴾ قِيلَ بَدَلٌ مِنَ
الْعَذَابِ بِتَقْدِيرِ مُضَافٍ أَيْ عَذَابِ وَقِيلَ حَالٌ مِنَ الْعَذَابِ ﴿إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ (٣١)﴾
﴿وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ﴾ أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿عَلٰى عِلْمٍ﴾ مِنَّا بِحَالِهِمْ ﴿عَلَى الْعَالَمِينَ (٣٢)﴾ أَيْ
عَالَمِي زَمَانِهِمْ أَيِ الْعُقَلَاءِ ﴿وَاٰتَيْنَاهُمْ مِنَ الْاٰيَاتِ مَا فِيهِ بَلٰٓؤٌا مُبِينٌ (٣٣)﴾ نِعْمَةٌ ظَاهِرَةٌ مِنْ فَلْقِ
الْبَحْرِ وَالْمَنِّ وَالسَّلْوٰى وَغَيْرِهَا ﴿إِنَّ هٰؤُلَٓاءِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَيَقُولُونَ (٣٤)﴾ ﴿إِنْ هِيَ﴾ مَا
الْمَوْتَةُ الَّتِي بَعْدَهَا الْحَيَاةُ ﴿إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولٰى﴾ أَيْ وَهُمْ نُطَفٌ ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ (٣٥)﴾
بِمَبْعُوثِينَ أَحْيَاءً بَعْدَ الثَّانِيَةِ ﴿فَأْتُوا بِاٰبَٓائِنَا﴾ أَحْيَاءً ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٣٦)﴾ أَنَّا نُبْعَثُ بَعْدَ مَوْتِنَا
أَيْ نَحْيَا قَالَ تَعَالٰى ﴿أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ﴾ هُوَ نَبِيٌّ أَوْ رَجُلٌ صَالِحٌ ﴿وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ
الْأُمَمِ ﴿أَهْلَكْنَاهُمْ﴾ بِكُفْرِهِمْ وَالْمَعْنٰى لَيْسُوا أَقْوٰى مِنْهُمْ وَأُهْلِكُوا ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ (٣٧)﴾
﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ (٣٨)﴾ بِخَلْقِ ذٰلِكَ حَالٌ ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا﴾ وَمَا
بَيْنَهُمَا ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقِّينَ فِي ذٰلِكَ لِيُسْتَدَلَّ بِهِ عَلٰى قُدْرَتِنَا وَوَحْدَانِيَّتِنَا وَغَيْرِ ذٰلِكَ
﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ (٣٩)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

19. **"Allah'a karşı** ona itaati terk ederek **ululuk** büyüklük **taslamayın. Çünkü ben size** peygamberliğime dair **apaçık bir delil** burhan **ile geliyorum."** Onu taşlamakla tehdit ettiler.
20. O da dedi ki: **"Şüphesiz ben, beni** taş ile **taşlamanızdan, benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a sığındım."**
21. **"Eğer bana inanmaz,** beni tasdik etmez**seniz, bari benden uzak olun"** bana eziyet etmeyi bırakın; fakat ona eziyeti bırakmadılar.
22. **Bunun üzerine: "Doğrusu bunlar günahkâr** müşrik **bir toplumdur" diye Rabbine dua etti.**
23. Allah Teâlâ da şöyle buyurdu: **O halde kullarım** İsrail oğullarını **geceleyin yola çıkar.**[1] **Çünkü takip edileceksiniz.** Firavun ve kavmi sizi takip edecek.
24. Sen ve kavmin geçtikten sonra **denizi** sakin ve **açık halde bırak** ki, Kıbtîler oraya girsin. **Çünkü onlar boğulacak bir ordudur.** Musa (aleyhisselam) bu sözle sükunet buldu ve sonunda onlar boğuldu.
25. **Neler terk etmişlerdi. Nice bahçeler,** bostanlar, akan **kaynaklar,**
26. **Ekinler, kıymetli konaklar,** oturacak güzel yerler,
27. **Ve içinde zevk-i sefa sürdükleri** faydalandıkları **nimetler.**
28. **İşte** durum **böyledir.**[2] **Ve biz onların** mallarını **başka bir topluma** İsrail oğullarına **miras bıraktık.**
29. **Onlara, ne gök ne de yer ağlamadı.** Müminler böyle değildir. Onların ölümüyle namazlarının kılınacağı yeryüzü ve amellerinin yükseleceği gökyüzü onlara ağlar. **Onlara süre de tanınmadı.** Tövbe için ertelenmediler.
30. **Andolsun ki biz, İsrail oğullarını o alçaltıcı azaptan** çocukların öldürülüp kadınların hizmetçi edilmesinden **kurtardık.**
31. **Firavun'**un azabın**dan.**[3] **Doğrusu o bir zorba ve haddi aşanlardandı.**
32. **Andolsun ki biz, onları** İsrail oğullarını, kendi tarafımızdan onların hallerine ilişkin **bir bilgiyle, alemlere** kendi zamanlarındaki akıl sahiplerine **tercih ettik.**
33. **Onlara, kendisinde açıkça nimet bulunan ayetleri** denizin yarılması, bıldırcın eti, helva ve diğer şeyleri **verdik.**
34. **Doğrusu bunlar** Mekke kafirleri **diyorlar ki:**
35. **"Bu** kendisinden sonra hayat bulunan ölüm, **bizim ilk ölümümüzden** nutfe halimizden **başka bir şey değildir. Biz** ikinci ölümden sonra tekrar **diriltilecek değiliz."**
36. **"Eğer** ölümden sonra diriltileceğimiz konusunda **doğruysanız, atalarımızı** diri olarak **getirin."**

---

[1] أَسْرِ kelimesinin hemzesi harekeli ve harekesiz okunur.
[2] كَذَلِكَ kelimesi (mukadder) الأَمْرُ mübtedasının haberidir.
[3] مِنْ فِرْعَوْنَ terkibi, bir görüşe göre evveline عَذَاب muzafı takdir edilerek الْعَذَابِ kelimesinden bedeldir. Diğer bir görüşe göre de الْعَذَابِ kelimesinden haldir.

37. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bunlar mı daha hayırlı, yoksa Tübba'** denilen peygamberin veya salih bir kişinin **kavmi ile onlardan önceki** ümmet**ler mi? Onları** küfürleri sebebiyle **helak ettik.** Onlardan daha kuvvetli değiller. Oysaki onlar helak edildi. **Çünkü onlar günahkâr idiler.**
38. **Biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları,** onları yaratmak suretiyle **oynayarak yaratmadık.**
39. **Biz o ikisini** ve ikisinin arasında bulunanları **ancak hak ile** bunda haklı olarak; bununla kudretimize, birliğimize ve diğer şeylere delil edinilsin diye **yarattık. Fakat onların çoğu** Mekke kâfirleri **bilmiyorlar.**

KELİME ANLAMI

19. وَاَنْ لَا تَعْلُوا **Ve de ululuk taslamayın** تَتَجَبَّرُوا Büyüklük taslamayın *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** *(Nasıl?)* بِتَرْكِ طَاعَتِهِ Ona itaati terk ederek اِنِّي **Çünkü ben** اٰتِيكُمْ **Size getiriciyim** *(Ne getiriciyim?)* بِسُلْطَانٍ **Bir delil** بُرْهَانٍ Açık delil *(Öyle delil ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr (bir delil) *(Neye?)* عَلَى رِسَالَتِي Benim peygamberliğime فَتَوَعَّدُوهُ Bunun üzerine onu tehdit ettiler *(Ne ile?)* بِالرَّجْمِ Taşlamakla.
20. فَقَالَ O da dedi ki: وَاِنِّي **Muhakkak ki ben** عُذْتُ **Sığındım** *(Kime?)* بِرَبِّي **Benim Rabbim** وَرَبِّكُمْ **Ve sizin Rabbinize** *(Neden sığındım?)* اَنْ تَرْجُمُونِ **Beni recmetmenizden** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla.
21. وَاِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا **Eğer inanmazsanız** *(Kime?)* لِي **Bana** تُصَدِّقُونِي Beni tasdik etmezseniz فَاعْتَزِلُونِ **O halde benden uzak olun** فَاتْرُكُوا Bırakın *(Neyi?)* أَذَايَ Bana eziyet etmeyi فَلَمْ يَتْرُكُوهُ Fakat ona eziyeti bırakmadılar.
22. فَدَعَا **Bunun üzerine dua etti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne diye dua etti?)* اَنَّ -أَيْ بِأَنَّ- هٰؤُلَاءِ **Muhakkak ki bunlar** ('Enne' aslında 'Bienne' şeklindedir) *(Nedir?)* قَوْمٌ **Bir toplumdur** *(Öyle toplum ki,)* مُجْرِمُونَ **Günahkâr** مُشْرِكُونَ Müşrik.
23. فَقَالَ تَعَالَى Bunun üzerine yüce Allah buyurdu ki: فَاَسْرِ **Öyleyse yola çıkar** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِقَطْعِ الْهَمْزَةِ Hemze-i katı'la وَوَصْلِهَا Ve hemze-i vasıl'la *(Kimi çıkar?)* بِعِبَادِي **Kullarımı** بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını *(Ne zaman?)* لَيْلًا **Geceleyin** اِنَّكُمْ **Şüphe yok ki siz** *(Nesiniz?)* مُتَّبَعُونَ **Takip edilenlersiniz** يَتْبَعُكُمْ Sizi takip edecek *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun وَقَوْمُهُ Ve halkı.
24. وَاتْرُكِ **Ve bırak** *(Neyi?)* الْبَحْرَ **Denizi** *(Ne zaman?)* إِذَا قَطَعْتَهُ Onu geçtiğinde *(Kim?)* أَنْتَ Sen وَأَصْحَابُكَ Ve arkadaşların *(Ne olarak bırakın?)* رَهْوًا **Açık olarak** سَاكِنًا مُنْفَرِجًا Sakin ve ayrılmış halde *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى يَدْخُلَهُ Ta ki denize girinceye kadar *(Kim?)*

اَلْقِبْطُ Kıptiler اِنَّهُمْ **Çünkü onlar** *(Nedir?)* جُنْدٌ **Bir ordudur** *(Öyle ordu ki,)* مُغْرَقُونَ **Boğulacak olan** فَاطْمَأَنَّ Böylece gönlü yatıştı *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla فَاُغْرِقُوا Ve neticede onlar boğuldular.

25. كَمْ **Nicesini** تَرَكُوا **Bıraktılar** *(Neyin?)* مِنْ جَنَّاتٍ **Bahçelerin** بَسَاتِينَ Bostanların وَعُيُونٍ **Pınarların** *(Öyle pınarlar ki,)* تَجْرِي Akan.

26. وَزُرُوعٍ **Ekinlerin** وَمَقَامٍ **Ve konakların** *(Öyle konaklar ki,)* كَرِيمٍ **Pek güzel** مَجْلِسٍ حَسَنٍ Güzel ikametgâhların.

27. وَنَعْمَةٍ **Ve nimetlerin** مُتْعَةٍ Eğlencenin *(Öyle nimetler ki,)* كَانُوا **Onlar idiler** *(Nerede?)* فِيهَا **O nimetler içinde** *(Ne idiler?)* فَاكِهِينَ **Eğleniyorlar** نَاعِمِينَ Rahat bir hayat sürüyorlardı.

28. كَذٰلِكَ **İşte böyledir** *(Bu nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ Mübtedanın haberidir أَيِ الْأَمْرُ Yani, durum (böyledir) وَاَوْرَثْنَا **Ve miras bıraktık** *(Neyi?)* هَا **Onları** أَيْ أَمْوَالَهُمْ Yani, onların mallarını *(Kime?)* قَوْمًا **Bir topluma** *(Öyle toplum ki,)* اٰخَرِينَ **Başka** أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ Yani, İsrail oğullarına.

29. فَمَا بَكَتْ **Ağlamadı** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gök** وَالْاَرْضُ **Ve yer** بِخِلَافِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin aksine يَبْكِي عَلَيْهِمْ Onlara ağlar *(Ne ile?)* بِمَوْتِهِمْ Ölmeleriyle *(Ne ağlar?)* مُصَلَّاهُمْ Namaz kıldıkları yer *(Neden?)* مِنَ الْأَرْضِ Yeryüzünden *(Daha ne ağlar?)* وَمَصْعَدُ عَمَلِهِمْ Ve amellerinin çıktığı yer *(Neden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten وَمَا كَانُوا **Ve onlar olmadılar da** *(Ne?)* مُنْظَرِينَ **Mühlet verilmiş** مُؤَخَّرِينَ Sonraya bırakılmış *(Niye?)* لِلتَّوْبَةِ Tövbe etsinler diye.

30. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** نَجَّيْنَا **Biz kurtardık** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Neden kurtardık?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** *(Öyle azap ki,)* اَلْمُهِينِ **Alçaltıcı** قَتْلِ الْأَبْنَاءِ Çocukların öldürülmesi وَاسْتِخْدَامِ النِّسَاءِ Ve kadınların hizmetçi yapılmasından ***(O azaptan bedel?)***

31. مِنْ فِرْعَوْنَ **Firavun (azabın)dan** قِيلَ Denildi ki *(Bu nedir?)* بَدَلٌ مِنَ الْعَذَابِ 'Azap'dan bedeldir *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ مُضَافٍ Bir muzaf takdir etmekle أَيْ عَذَابِ Yani azap (takdir etmekle) وَقِيلَ Ve denildi ki *(Bu nedir?)* حَالٌ مِنَ الْعَذَابِ 'Azap'tan haldir اِنَّهُ **Çünkü o** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* عَالِيًا **Zorba** *(Daha ne oldu?)* مِنَ الْمُسْرِفِينَ **Haddi aşanlardan.**

32. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اِخْتَرْنَا **Biz seçtik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** أَيْ بَنِي إِسْرَائِيلَ Yani, İsrail oğullarını *(Ne üzerine?)* عَلٰى عِلْمٍ **Bir bilgi üzerine** *(Kim tarafından?)* مِنَّا Bizim tarafımızdan *(Neye dair bilgi?)* بِحَالِهِمْ Onların durumlarına *(Neye karşı seçtik?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Âlemlere karşı** أَيْ عَالَمِي زَمَانِهِمْ Yani, kendi zamanlarının âlemlerine karşı أَيِ الْعُقَلَاءِ Yani akıllılara (insanlara) karşı.

33. وَاٰتَيْنَاهُمْ **Ve onlara verdik** *(Neden?)* مِنَ الْاٰيَاتِ **Mucizelerden** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** فِيهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* بَلٰٓاءٌ **Bir nimet** *(Öyle nimet ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** نِعْمَةٌ ظَاهِرَةٌ Görünen nimet مِنْ فَلْقِ الْبَحْرِ Denizin yarılması وَالْمَنِّ Kudret helvası وَالسَّلْوٰى Bıldırcın eti وَغَيْرِهَا Ve diğer şeyleri (verdik).

34. اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ **Muhakkak ki bunlar** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri لَيَقُولُونَ **Elbette diyor** *(Ne diyorlar?)*

35. اِنْ هِيَ **Bu değildir** مَا الْمَوْتَةُ Ölüm değildir اَلَّتِي O ölüm ki بَعْدَهَا الْحَيَاةُ Kendinden sonra yaşam olan اِلَّا مَوْتَتُنَا **Ancak ölümümüzdür** *(Öyle ölümümüz ki,)* الْاُولٰى **İlk olan** أَيْ وَهُمْ نُطَفٌ Yani, onlar nutfe iken وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِمُنْشَرِينَ **Tekrar dirilecekler** بِمَبْعُوثِينَ Yeniden diriltilecek değiliz *(Ne olduğumuz halde?)* أَحْيَاءً Canlı olduğumuz halde *(Neden sonra?)* بَعْدَ الثَّانِيَةِ İkinci ölümden sonra.

36. فَأْتُوا **O halde getirin** *(Kimi?)* بِاٰبَائِنَا **Babalarımızı** *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Canlı olarak اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Neyi?)* أَنَّا Muhakkak ki biz نُبْعَثُ Tekrar diriltileceğiz *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِنَا Ölümümüzden sonra أَيْ نَحْيَا Yani hayat bulacağız.

37. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَهُمْ **Bunlar mı?** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ **Yoksa Tübba' kavmi mi?** هُوَ O (Tübba') *(Kimdir?)* نَبِيٌّ Peygamberdir أَوْ رَجُلٌ صَالِحٌ Ya da salih bir adamdır *(Daha kim?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce gelen** مِنَ الْاُمَمِ Ümmetl**er (mi daha hayırlıdır)** اَهْلَكْنَاهُمْ **Onları yok ettik** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* لَيْسُوا Bunlar olmadılar *(Ne olmadılar?)* أَقْوٰى مِنْهُمْ Onlardan daha güçlü وَأُهْلِكُوا Ve helak oldular اِنَّهُمْ **Çünkü onlar** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* مُجْرِمِينَ **Günahkâr.**

38. وَمَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve bu ikisi arasındakileri** *(Nasıl yaratmadık?)* لَاعِبِينَ **Oynayanlar olduğu-muz halde** *(Ne ile?)* بِخَلْقِ ذٰلِكَ Bunları yaratmakla *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Ondan bedel?)*

39. مَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* هُمَا **Bu ikisini** *(Daha neyi?)* وَمَا بَيْنَهُمَا Ve ikisi arasında bulunanları اِلَّا **Ancak (yarattık)** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Gerçek bir sebeple** أَيْ مُحِقِّينَ Yani, haklı olarak *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bu yaratmada *(Niye yarattık?)* لِيُسْتَدَلَّ بِهِ Bununla delil edinilsin diye *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimize وَوَحْدَانِيَّتِنَا Birliğimize وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer vasıflarımıza وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar.**

﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ اللّٰهُ فِيهِ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿مِيقَاتُهُمْ اَجْمَعِينَ (٤٠)﴾ لِلْعَذَابِ الدَّائِمِ ﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى﴾ بِقَرَابَةٍ أَوْ صَدَاقَةٍ أَيْ لَا يَدْفَعُ عَنْهُ ﴿شَيْئًا﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (٤١)﴾ يُمْنَعُونَ مِنْهُ وَيَوْمَ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ الْفَصْلِ ﴿اِلَّا مَنْ رَحِمَ اللّٰهُ﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ فَإِنَّهُ يَشْفَعُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ بِإِذْنِ اللّٰهِ ﴿اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ فِي انْتِقَامِهِ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿الرَّحِيمُ (٤٢)﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ (٤٣)﴾ هِيَ مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ بِتِهَامَةَ يُنْبِتُهَا اللّٰهُ تَعَالٰى فِي الْجَحِيمِ ﴿طَعَامُ الْاَثِيمِ (٤٤)﴾ أَبِي جَهْلٍ وَأَصْحَابِهِ ذَوِي الْإِثْمِ الْكَبِيرِ ﴿كَالْمُهْلِ﴾ أَيْ كَدُرْدِيِّ الزَّيْتِ الْاَسْوَدِ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿تَغْلِي فِي الْبُطُونِ (٤٥)﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ خَبَرٌ ثَالِثٌ وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ [يَغْلِي] حَالٌ مِنَ الْمُهْلِ ﴿كَغَلْيِ الْحَمِيمِ (٤٦)﴾ الْمَاءِ الشَّدِيدِ الْحَرَارَةِ ﴿خُذُوهُ﴾ يُقَالُ لِلزَّبَانِيَةِ خُذُوا الْأَثِيمَ ﴿فَاعْتِلُوهُ﴾ بِكَسْرِ التَّاءِ وَضَمِّهَا جُرُّوهُ بِغِلْظَةٍ وَشِدَّةٍ ﴿اِلٰى سَوَاءِ الْجَحِيمِ (٤٧)﴾ وَسَطِ النَّارِ ﴿ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ (٤٨)﴾ أَيْ مِنَ الْحَمِيمِ الَّذِي لَا يُفَارِقُهُ الْعَذَابُ فَهُوَ أَبْلَغُ مِمَّا فِي آيَةِ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمُ الْحَمِيمُ وَيُقَالُ لَهُ ﴿ذُقْ﴾ أَيِ الْعَذَابَ ﴿اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ (٤٩)﴾ بِزَعْمِكَ وَقَوْلِكَ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا أَعَزُّ وَأَكْرَمُ مِنِّي وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الَّذِي تَرَوْنَ مِنَ الْعَذَابِ ﴿مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ (٥٠)﴾ فِيهِ تَشُكُّونَ ﴿اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ﴾ مَجْلِسٍ ﴿اَمِينٍ (٥١)﴾ يُؤْمَنُ فِيهِ الْخَوْفُ ﴿فِي جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ (٥٢)﴾ ﴿يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ﴾ أَيْ مَا رَقَّ مِنَ الدِّيبَاجِ وَمَا غَلُظَ مِنْهُ ﴿مُتَقَابِلِينَ (٥٣)﴾ حَالٌ أَيْ لَا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلٰى قَفَا بَعْضٍ لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ بِهِمْ ﴿كَذٰلِكَ﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَهُ الْأَمْرُ ﴿وَزَوَّجْنَاهُمْ﴾ مِنَ التَّزْوِيجِ أَوْ قَرَنَّاهُمْ ﴿بِحُورٍ عِينٍ (٥٤)﴾ بِنِسَاءٍ بِيضٍ وَاسِعَاتِ الْأَعْيُنِ حِسَانِهَا ﴿يَدْعُونَ﴾ يَطْلُبُونَ الْخَدَمَ ﴿فِيهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ أَنْ يَأْتُوا ﴿بِكُلِّ فَاكِهَةٍ﴾ مِنْهَا ﴿اٰمِنِينَ (٥٥)﴾ مِنِ انْقِطَاعِهَا وَمَضَرَّتِهَا وَمِنْ كُلِّ مَخُوفٍ حَالٌ ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ اِلَّا الْمَوْتَةَ الْاُولٰى﴾ أَيِ الَّتِي فِي الدُّنْيَا بَعْدَ حَيَاتِهِمْ فِيهَا قَالَ بَعْضُهُمْ اِلَّا بِمَعْنٰى بَعْدَ ﴿وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ (٥٦)﴾ ﴿فَضْلًا﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى تَفَضُّلًا مَنْصُوبٌ بِتَفَضَّلَ مُقَدَّرًا ﴿مِنْ رَبِّكَ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (٥٧)﴾ ﴿فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ﴾ أَيْ سَهَّلْنَا الْقُرْاٰنَ ﴿بِلِسَانِكَ﴾ بِلُغَتِكَ لِتَفْهَمَهُ الْعَرَبُ مِنْكَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٥٨)﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُونَ لٰكِنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿فَارْتَقِبْ﴾ اِنْتَظِرْ هَلَاكَهُمْ ﴿اِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ (٥٩)﴾ هَلَاكَكَ وَهٰذَا قَبْلَ نُزُولِ الْأَمْرِ بِجِهَادِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. **Şüphesiz** Allah'ın kullarının arasını ayıracağı **hüküm günü, hepsinin** sürekli azap için **belirlenmiş vaktidir.**
41. **O gün,**[1] akrabalık veya arkadaşlıkla **dostun dosta hiçbir faydası olmaz,** kimse kimseden azabı defedemez. **Onlara yardım da edilmez.** Azaptan korunmazlar.
42. **Ancak Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değildir.** Bunlar mümin-lerdir; çünkü onlar, Allah'ın izniyle birbirlerine şefaat ederler. **Şüphesiz o, Aziz'-dir,** kâfirlerden intikam alma hususunda galip gelendir, müminlere de **pek mer-hametlidir.**
43. **Şüphesiz zakkum ağacı,** bu Tihame'deki en acı ve kötü ağaçtır. Allah Teâlâ onu cehennemde yetiştirecektir.
44. Ebu Cehil ve arkadaşları gibi büyük günah sahibi **günahkârların yemeğidir.**
45. **O, erimiş maden** siyah zeytinyağı tortusu **gibidir.**[2] **Karınlarda kaynar.**[3]
46. Harereti yüksek **sıcak suyun kaynaması gibi.**
47. Zebânilere denir ki: **Tutun onu,** o günahkârı! **Ve onu cehennemin** ateşin **ortasına sürükleyin**[4], sertçe ve şiddetle çekin!
48. **Sonra başından aşağı kaynar su azabı** azap kendisinden hiç ayrılmayan kaynar su **dökün!** Bu ayet, *"Başlarından aşağı kaynar su dökülür"(Hac: 19)* ayetinden daha etkileyicidir.
49. Ve ona denilir ki: Azabı **tat bakalım. Çünkü** kendi zannınca **üstün ve şe-refli sadece sendin!** "Mekke'nin şu iki dağı arasında benden üstünü ve şeref-lisi yok" derdin.
50. Onlara denir ki: **İşte bu,** görmüş olduğunuz azap **şüphelenip durduğunuz** hakkında tereddüt ettiğiniz **şeydir.**
51. **Doğrusu takva sahipleri güvenilir** korkudan emin olunan **bir makamda,** yerde**dirler;**
52. **Bahçelerde,** bostanlarda **ve pınarlarda,**
53. **İnce ipek ve parlak atlas** kalın ipek **giyerek karşılıklı otururlar.** Kol-tukları yuvarlak dizilmiş olduğu için kimse kimsenin ensesine bakmaz.
54. Durum **işte böyledir. Ve biz onları, iri gözlü hûrilerle** gözleri büyük, gü-zel ve beyaz kadınlarla **evlendirir,** eşleştiririz.
55. **Orada,** cennette **her meyveyi** bitmesinden, zarar vermesinden ve her türlü korkudan **emin olarak** hizmetçilerinden getirmelerini **isterler.**
56. **Orada, ilk tattıkları** dünya hayatlarından sonraki **ölüm dışında**[5] **ölüm tatmazlar. Ve onları cehennem azabından korumuştur.**

---

[1] يَوْمَ kelimesi يَوْمَ الْفَصْلِ terkibindeki يَوْمَ kelimesinden bedeldir.

[2] كَالْمُهْلِ terkibi ikinci haberdir.

[3] تَغْلِي fiili ta harfiyle okunduğu zaman üçüncü haberdir. Ya harfiyle okunduğunda ise الْمُهْلِ kelimesinden haldir.

[4] فَاعْتِلُو fiili ta harfinin hem kesresi hem de zammesiyle okunur.

[5] Bazı alimler, bu ayette geçen إِلَّا kelimesinin بَعْدَ manasında olduğunu söylemiştir.

57. **Rabbinden bir lütuf olarak.**[1] **İşte büyük kurtuluş budur.**

58. **Biz onu** Kuran'ı, Araplar seni anlasın diye **senin dilinle** lügatinle **kolaylaştırdık ki, düşünsünler** öğüt alsınlar ve iman etsinler; ama onlar iman etmiyorlar.

59. **Artık gözet,** onların helakini bekle, **çünkü onlar** senin helakini **gözetmektedirler.** Bu, onlarla savaşma emri inmeden önceydi.

KELİME ANLAMI

40. إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ **Şüphesiz hüküm günü** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü يَفْصِلُ Ayıracak *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Neyi ayıracak?)* بَيْنَ الْعِبَادِ Kullarının arasını *(Hüküm günü nedir?)* مِيقَاتُهُمْ **Onların belirlenmiş vaktidir** اَجْمَعِينَ **Hepsinin** *(Niçin?)* لِلْعَذَابِ الدَّائِمِ Sürekli azap için *(O günden bedel)*

41. يَوْمَ لَا يُغْنِي **Gideremeyeceği gün** *(Kimin?)* مَوْلًى **Hiçbir dostun** *(Kimden?)* عَنْ مَوْلًى **Kendi dostundan** *(Ne sebebiyle dostu olan?)* بِقَرَابَةٍ Akrabalık sebebiyle أَوْ صَدَاقَةٍ Ya da arkadaşlık sebebiyle أَيْ لَا يَدْفَعُ Yani, defedemez *(Kimden?)* عَنْهُ Dostundan *(Neyi gidere-meyeceği gün?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** *(Ne olmazlar?)* يُنْصَرُونَ **Yardım görür** يُمْنَعُونَ Engellenir *(Neden?)* مِنْهُ Azaptan وَيَوْمَ 'Yevm' kelimesi *(Nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ يَوْمَ الْفَصْلِ 'Yevme'l-fasli'den.

42. اِلَّا **Ancak (böyle değildir)** *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki** رَحِمَ **(Ona) merhamet etti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** وَهُمْ Onlar da *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir فَإِنَّهُ Çünkü elbette يَشْفَعُ Şefaat eder *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bir kısmı *(Kime?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmına *(Ne ile?)* بِإِذْنِ اللّٰهِ Allah'ın izniyle اِنَّهُ **Şüphesiz ki o** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْعَزِيزُ **Aziz'dir** اَلْغَالِبُ Galip gelendir *(Nede?)* فِي انْتِقَامِهِ İntikam almasında *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlerden *(Daha nedir?)* اَلرَّحِيمُ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere.

43. اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ **Şüphesiz zakkum ağacı** هِيَ Bu ağaç *(Nedir?)* مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ Acı ağaçların en iğrencidir *(Nerede olan ağaçların?)* بِتِهَامَةَ Tihamede يُنْبِتُهَا Onu bitirecek *(Kim?)* اَللّٰهُ تَعَالَى Yüce Allah *(Nerede?)* فِي الْجَحِيمِ Cehennemde *(Bu ağaç nedir?)*

44. طَعَامُ الْأَثِيمِ **Günahkârların yiyeceğidir** *(Ondan bedel?)* أَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşlarının ki, ذَوِي الْإِثْمِ الْكَبِيرِ Büyük günah sahipleri *(Bu ağaç ne gibidir?)*

45. كَالْمُهْلِ **Erimiş maden gibidir** أَيْ كَدُرْدِيِّ الزَّيْتِ الْأَسْوَدِ Siyah zeytinyağının tortusu gibidir *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir تَغْلِي **Kaynar** *(Nerede?)* فِي الْبُطُونِ **Karınlarda**

---

[1] فَضْلًا kelimesi تَفَضُّلًا manasında mastardır. Mukadder bir تَفَضَّلَ fiiliyle mensuptur.

(Bu kelime nasıl okunur?) بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile *(Nedir?)* خَبَرٌ ثَالِثٌ Üçüncü haberdir وَبِالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Nedir?)* حَالٌ مِنَ الْمُهْلِ 'Mühl' kelimesinden haldir *(Ne gibi kaynar?)*

46. **كَغَلْيِ الْحَمِيمِ Kaynar suyun kaynaması gibi** اَلْمَاءِ Suyun *(Öyle su ki,)* اَلشَّدِيدِ الْحَرَارَةِ Sıcaklığı aşırı olan.

47. **خُذُوهُ Onu alın** يُقَالُ Denir *(Kime?)* لِلزَّبَانِيَةِ Zebanilere *(Ne denir?)* خُذُوا الْأَثِيمَ Bu günahkârı alın **فَاعْتِلُوهُ Sonra sürükleyin** *(Kimi?)* هُ **Onu** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِكَسْرِ التَّاءِ Te'nin kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Ne manadadır?)* جُرُّوهُ Onu sürükleyin *(Nasıl?)* بِغِلْظَةٍ Kabalıkla وَشِدَّةٍ Ve zorla *(Nereye sürükleyin?)* **اِلٰى سَوَاءِ الْجَحِيمِ Cehennemin ortasına** وَسَطِ النَّارِ Ateşin ortasına.

48. **ثُمَّ صُبُّوا Sonra dökün** *(Nereden?)* **فَوْقَ رَاْسِهِ Başının üstünden** *(Neden dökün?)* **مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ Kaynar su azabından** أَيْ مِنَ الْحَمِيمِ الَّذِي Yani, o kaynar sudan ki لَا يُفَارِقُهُ Ondan ayrılmıyor *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap فَهُوَ İşte bu *(Nedir?)* أَبْلَغُ Daha etkileyicidir *(Neden?)* مِمَّا فِي آيَةِ Şu ayette geçenden يُصَبُّ 'Dökülecek *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمْ Başlarının üzerinden *(Ne dökülecek?)* اَلْحَمِيمُ Kaynar su'.

49. وَيُقَالُ لَهُ Ve ona denecek ki: **ذُقْ Tat bakalım** أَيِ الْعَذَابَ Yani, azabı **اِنَّكَ Hani kesinlikle sen** **اَنْتَ Sen** *(Neydin?)* **اَلْعَزِيزُ Üstündün** *(Daha neydin?)* **اَلْكَرِيمُ Şerefliydin** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكَ İddiana göre وَقَوْلِكَ Ve demene göre *(Ne demene göre?)* مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا Mekke'nin iki dağı arasında yoktur *(Ne yoktur?)* أَعَزُّ Daha üstün وَأَكْرَمُ Ve daha şerefli olan *(Kimden daha üstün ve daha şerefli?)* مِنِّي Benden.

50. وَيُقَالُ Ve denecek *(Kime?)* لَهُمْ Onlara **اِنَّ هٰذَا Muhakkak ki bu** اَلَّذِي تَرَوْنَ Göreceğiniz مِنَ الْعَذَابِ Azap *(Nedir?)* **مَا O şeydir ki** **كُنْتُمْ Siz oldunuz** *(Neye dair?)* **بِهِ Ona dair** *(Ne odunuz?)* **تَمْتَرُونَ Şüpheye düşer** *(Nede?)* فِيهِ Onun hakkında تَشُكُّونَ Şüphe ediyordunuz.

51. **اِنَّ الْمُتَّقِينَ Muhakkak ki takva sahipleri** *(Nerededir?)* **فِي مَقَامٍ Bir yerdedir** مَجْلِسٍ Bir makamdadır *(Öyle yer ki,)* **اَمِينٍ Güvenilir** يُؤْمَنُ Emin olunur *(Nerede?)* فِيهِ Orada *(Neden?)* اَلْخَوْفِ Korkudan *(O makamdan bedel?)*

52. **فِي جَنَّاتٍ Bahçelerdedirler** بَسَاتِينَ Bostanlardadırlar *(Daha neredediler?)* **وَعُيُونٍ Ve pınar başlarındadırlar.**

53. **يَلْبَسُونَ Giyerler** *(Neden giyerler?)* **مِنْ سُنْدُسٍ İnce ipekten** **وَاِسْتَبْرَقٍ Ve parlak atlastan** أَيْ مَا رَقَّ Yani, ince مِنَ الدِّيبَاجِ İpekten وَمَا غَلُظَ Ve de kalın مِنْهُ İpekten *(Ne oldukları halde?)*

مُتَقَابِلِينَ **Karşılıklı oturuyor oldukları halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ لَا يَنْظُرُ Yani bakmaz *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bir kısmı *(Neye bakmaz?)* إِلٰى قَفَا بَعْضٍ Diğer bir kısmının ensesine *(Niçin?)* لِدَوَرَانِ الْأَسِرَّةِ Koltukları yuvarlak dizildiği için *(Nerede?)* بِهِمْ Onların etrafında.

54. كَذٰلِكَ **İşte böyledir** يُقَدَّرُ قَبْلَهُ Bundan önce takdir edilir *(Ne?)* اَلْأَمْرُ 'Elemru' (durum) kelimesi (durum böyledir) وَزَوَّجْنَا **Ve evlendirdik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil neden türemiştir?)* مِنَ التَّزْوِيجِ 'Tezvîc' kelimesinden أَوْ قَرَنَّا Ya da biz eşleştirdik *(Kimi?)* هُمْ Onları *(Kiminle?)* بِحُورٍ **Hurilerle** *(Öyle huriler ki,)* عِينٍ **İri gözlü** بِنِسَاءٍ بِيضٍ Beyaz kadınlarla *(Öyle beyaz kadınlar ki,)* وَاسِعَاتِ الْأَعْيُنِ Gözleri geniş حِسَانِهَا Ve güzel.

55. يَدْعُونَ **İsterler** يَطْلُبُونَ الْخَدَمَ Hizmetçilerden isterler *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الْجَنَّةِ Yani, cennette *(Neyi isterler?)* أَنْ يَأْتُوا Getirmelerini *(Neyi?)* بِكُلِّ فَاكِهَةٍ **Her tür meyveyi** *(Neden olan her meyveyi?)* مِنْهَا Cennetten olan *(Ne halde iken?)* اٰمِنِينَ **Güven içinde iken** *(Neden güven içinde?)* مِنِ انْقِطَاعِهَا Meyvelerin kesilmesi وَمَضَرَّتِهَا Zarar vermesi وَمِنْ كُلِّ مَخُوفٍ Ve her türlü korkudan *('Âminîn' kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir.

56. لَا يَذُوقُونَ **Tatmazlar** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neyi tatmazlar?)* اَلْمَوْتَ **Ölümü** *(Neden başka?)* اِلَّا الْمَوْتَةَ **Ölümden başka** *(Öyle ölüm ki,)* الْأُولٰى **Birinci** أَيِ الَّتِي فِي الدُّنْيَا Yani, dünyadaki ölümden başka *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَيَاتِهِمْ فِيهَا Dünyadaki yaşamlarından sonraki قَالَ بَعْضُهُمْ Bazıları dedi ki *(Ne dedi?)* اِلَّا Buradaki 'İllâ' *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى بَعْدَ 'Ba'de' manasındadır وَوَقَا **Ve (Allah) korumuştur** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Neden?)* عَذَابَ الْجَحِيمِ **Cehennem azabından.**

57. فَضْلًا **Bir lütuf olarak** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى تَفَضُّلًا 'Tefaddulen' manasındadır مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِتَفَضَّلَ مُقَدَّرًا Takdir edilen 'Tefaddale' fiiliyle *(Kim tarafından bir lütuf olarak?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Bu** *(Nedir?)* اَلْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* اَلْعَظِيمُ **Çok büyük.**

58. فَاِنَّمَا **Doğrusu** يَسَّرْنَا **Biz kolaylaştırdık** *(Neyi?)* هُ **Onu** سَهَّلْنَا Kolaylaştırdık *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ Kuran'ı *(Ne ile?)* بِلِسَانِكَ **Senin lisanınla** بِلُغَتِكَ Senin dilinle *(Niçin?)* لِتَفْهَمَهُ Onu anlasın diye *(Kim?)* اَلْعَرَبُ Araplar *(Kimden?)* مِنْكَ Senden لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar فَيُؤْمِنُونَ Ve böylelikle iman ederler لٰكِنَّهُمْ Fakat onlar لَا يُؤْمِنُونَ İman etmiyorlar.

59. فَارْتَقِبْ **O halde artık bekle** اِنْتَظِرْ Gözet *(Neyi?)* هَلَاكَهُمْ Onların helakini اِنَّهُمْ **Çünkü onlar** مُرْتَقِبُونَ **Bekleyicidirler** *(Neyi?)* هَلَاكَكَ Senin helakini وَهٰذَا Bu emir *(Neden öncedir?)* قَبْلَ نُزُولِ الْأَمْرِ Emir inmeden öncedir *(Neye dair?)* بِجِهَادِهِمْ Onlarla savaşmaya dair.

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا الْآيَةَ وَهِيَ سِتٌّ أَوْ سَبْعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرُهُ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمِ ﴿٢﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿إِنَّ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ فِي خَلْقِهِمَا ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَالَّةٍ عَلَى قُدْرَةِ اللهِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالَى ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾﴾ ﴿وَفِي خَلْقِكُمْ﴾ أَيْ فِي خَلْقِ كُلٍّ مِنْكُمْ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ عَلَقَةٍ ثُمَّ مُضْغَةٍ إِلَى أَنْ صَارَ إِنْسَانًا ﴿وَ﴾ خَلْقِ ﴿مَا يَبُثُّ﴾ يُفَرِّقُ فِي الْأَرْضِ ﴿مِنْ دَابَّةٍ﴾ هِيَ مَا يَدِبُّ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ ﴿آيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾﴾ بِالْبَعْثِ ﴿وَ﴾ فِي ﴿اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ ذَهَابِهِمَا وَمَجِيئِهِمَا ﴿وَمَآ أَنْزَلَ اللهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ رِزْقٍ﴾ مَطَرٍ لِأَنَّهُ سَبَبُ الرِّزْقِ ﴿فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ﴾ تَقْلِيبِهَا مَرَّةً جَنُوبًا وَمَرَّةً شِمَالًا وَبَارِدَةً وَحَارَّةً ﴿آيَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾﴾ الدَّلِيلَ فَيُؤْمِنُونَ ﴿تِلْكَ﴾ الْآيَاتُ الْمَذْكُورَةُ ﴿آيَاتُ اللهِ﴾ حُجَجُهُ الدَّالَّةُ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ ﴿نَتْلُوهَا﴾ نَقُصُّهَا ﴿عَلَيْكَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِنَتْلُو ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللهِ﴾ أَيْ حَدِيثِهِ وَهُوَ الْقُرْآنُ ﴿وَآيَاتِهِ﴾ حُجَجِهِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ ﴿وَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ

﴿لِكُلِّ اَفَّاكٍ﴾ كَذَّابٍ ﴿اَثِيمٍ ﴿٧﴾﴾ كَثِيرِ الْإِثْمِ ﴿يَسْمَعُ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْقُرْآنَ ﴿تُتْلٰى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ﴾ عَلٰى كُفْرِهِ ﴿مُسْتَكْبِرًا﴾ مُتَكَبِّرًا عَنِ الْإِيمَانِ ﴿كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٨﴾﴾ مُؤْلِمٍ ﴿وَاِذَا عَلِمَ مِنْ اٰيَاتِنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿شَيْـًٔا اتَّخَذَهَا هُزُوًا﴾ أَيْ مَهْزُوءًا بِهَا ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ أَيِ الْأَفَّاكُونَ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿مِنْ وَرَٓائِهِمْ﴾ أَيْ أَمَامِهِمْ لِأَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا﴾ مِنَ الْمَالِ وَالْفَعَالِ ﴿شَيْـًٔا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿اَوْلِيَٓاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ﴾ حَظٌّ ﴿مِنْ رِجْزٍ﴾ أَيْ عَذَابٍ ﴿اَلِيمٌ ﴿١١﴾﴾ مُوجِعٌ ﴿اَللّٰهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ﴾ السُّفُنُ ﴿فِيهِ بِاَمْرِهِ﴾ بِإِذْنِهِ ﴿وَلِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا بِالتِّجَارَةِ ﴿مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ﴾ مِنْ شَمْسٍ وَقَمَرٍ وَنُجُومٍ وَمَاءٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنْ دَابَّةٍ وَشَجَرٍ وَنَبَاتٍ وَأَنْهَارٍ وَغَيْرِهَا أَيْ خَلَقَ ذٰلِكَ لِمَنَافِعِكُمْ ﴿جَمِيعًا﴾ تَأْكِيدٌ ﴿مِنْهُ﴾ حَالٌ أَيْ سَخَّرَهَا كَائِنَةً مِنْهُ تَعَالٰى ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾﴾ فِيهَا فَيُؤْمِنُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

45- Câsiye Sûresi

On dördüncü ayet dışında Mekke'de inmiştir.

Otuz altı veya otuz yedi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. **Kitab'ın** Kuran'ın **indirilişi** mülkünde **Azîz ve** yaptığında **hikmet sahibi olan Allah tarafındandır.**
3. **Şüphesiz göklerde ve yerde** bu ikisinin yaratılışında **inananlar için** Allah'ın kudretine ve birliğine delalet eden **birçok ayetler vardır.**
4. **Sizin** her birinizin insan haline gelene kadar önce nutfe sonra kan pıhtısı ve sonrada et parçası halinde **yaratılışınızda ve** yeryüzünde **yaydığı** dağıttığı **canlıları**n yerde hareket eden insan ve diğer varlıkların yaradılışın**da,** dirilmeye **kesin olarak inanan bir toplum için ayetler vardır.**
5. **Gecenin ve gündüzün değişmesinde,** gidip gelmelerinde **Allah'ın gökten indirmiş olduğu rızık** yağmur**da**; çünkü yağmur rızkın sebebidir **ve ölümünden sonra yeri onunla diriltmesinde, rüzgârları** bazen güneye bazen kuzeye soğuk ve sıcak olarak **çevirmesi** döndürmes**inde,** delili **anlayan** ve böylece iman eden **bir toplum için ayetler vardır.**

6. **İşte bunlar** bu zikredilen ayetler **sana hak ile**[1] **okuduğumuz** anlattığımız **Allah'ın ayetleridir. Artık** Mekke kâfirleri, **Allah**'ın sözü olan Kuran'**dan ve onun ayetleri,** delillerin**den sonra hangi söze inanacaklar?**[2] İnanmazlar!
7. **Vay**[3] **haline, her iftiracı** yalancı **ve günahkârın!** Günahı çok olanın!
8. **Allah'ın kendisine okunan ayetlerini** Kuran'ı **işitir de sonra büyük-lük taslayarak** imandan kibir ederek **sanki onları hiç duymamış gibi** küfrün-de **direnir. Onu acı** veren **bir azap ile müjdele!**
9. **Ayetlerimizden bir şey öğrendiği zaman onları alay konusu edinir. İşte bu** yalancı**lar için alçaltıcı** küçük düşürücü **bir azap vardır!**
10. **Arkalarında** henüz dünyada oldukları için önlerinde **de cehennem vardır. Onlara, ne kazandıkları şeyler** mallar ve yaptıkları işler **ne de, Allah'ın dışında edindikleri dostlar** putlar **bir fayda vermez. Onlar için büyük bir azap vardır.**
11. **İşte bu** Kuran sapıklıktan **bir hidayettir. Rablerinin ayetlerini inkâr edenler, onlara en şiddetlisinden, acı** verici **bir azap** pay **vardır.**
12. **Allah, emri,** izni**yle içinde gemilerin yüzmesi ve lütfundan** ticaret ile **istemeniz** aramanız **için ve de şükredesiniz diye denizi hizmetinize verendir.**
13. **O, göklerdeki** güneş, ay, yıldızlar, su ve diğerlerini **ve yerdeki** hayvan, ağaç, bitki, nehir ve diğer şey**lerin hepsini, kendi tarafından**[4] **hizmeti-nize vermiştir.** Bunları sizin menfaatiniz için yaratmıştır. **Doğrusu bun-da düşünen** ve böylece iman eden **bir toplum için ayetler vardır.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ ﴿٤٥﴾

45- Câsiye Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا الْآيَةَ **Ancak şu (on dördüncü) ayet hariç** وَهِيَ Ve bu süre سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz altı veya otuz yedi ayettir**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Hâ, Mîm.** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu ayetleri ile.

---

[1] بِالْحَقِّ terkibindeki ba harf-i ceri نَتْلُو fiiline taalluk etmektedir.
[2] يُؤْمِنُونَ fiili diğer bir kıraatte ta harfiyle okunur.
[3] وَيْلٌ azap ifade eden bir kelimedir.
[4] مِنْهُ terkibi haldir. Takdiri şöyledir: سَخَّرَهَا كَائِنَةً مِنْهُ Onlar kendisinden olduğu halde hepsini hizmetinize vermiştir.

2. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Kitab'ın indirilişi** الْقُرْآنِ Kuran'ın *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kimdendir?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tandır** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir *(Öyle Allah ki,)* الْعَزِيزِ **Aziz** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Yine öyle Allah ki,)* الْحَكِيمِ **Hikmet sahibi** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ İşinde.

3. إِنَّ **Muhakkak ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde vardır** *(Daha nerede?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerde** أَيْ فِي خَلْقِهِمَا Yani, o ikisinin yaratılmasında *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki,)* دَالَّةٍ عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ Yüce Allah'ın kudretine delalet eden *(Daha?)* وَوَحْدَانِيَّتِهِ تَعَالٰى Ve O Yüce'nin tekliğine *(Kim için ayetler vardır?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için.**

4. وَفِي خَلْقِكُمْ **Sizin yaratılmanızda vardır** أَيْ فِي خَلْقِ كُلٍّ مِنْكُمْ Yani, her birinizin yaratılmasında *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ Meniden ثُمَّ عَلَقَةٍ Sonra pıhtılaşmış kandan ثُمَّ مُضْغَةٍ Sonra bir parça canlı etten *(Neye kadar?)* إِلٰى أَنْ صَارَ إِنْسَانًا İnsana dönüşünceye kadar *(Daha nerede?)* وَ خَلْقِ مَا **Ve o şey**in yaratılmasın**da ki** يَبُثُّ **Yayıyor** يُفَرِّقُ فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde dağıtıyor *(Onlar da nedendir?)* مِنْ دَابَّةٍ **Canlılardan** هِيَ O *(Nedir?)* مَا يَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ Yeryüzüne yürüyen şeydir *(O şey neden olduğu halde?)* مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ İnsanlardan ve başkalarından *(Ne vardır?)* آيَاتٌ **Ayetler** *(Kimi için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُوقِنُونَ **Kesin olarak inanıyor** *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Dirilişe.

5. وَ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ **Ve gecenin değişmesinde** *(Daha?)* وَالنَّهَارِ **Ve gündüzün** ذَهَابِهِمَا وَمَجِيئِهِمَا Onların gitmesi ve gelmesinde *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeyde ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neden olan?)* مِنْ رِزْقٍ **Rızktan** مَطَرٍ Yağmurdan *(Niçin rızk demiştir?)* لِأَنَّهُ سَبَبُ الرِّزْقِ Çünkü o rızkın sebebidir *(Daha?)* فَأَحْيَا **Ve diriltti** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** *(Daha?)* وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ **Ve rüzgârları çevirmesinde** تَقْلِيبِهَا مَرَّةً جَنُوبًا Onu bir güneye çevirmesi *(Daha?)* وَمَرَّةً شِمَالًا Bir de kuzeye *(Ne olduğu halde?)* وَبَارِدَةً وَحَارَّةً (Kuzeyden eserken) soğuk ve (güneyden eserken) sıcak olduğu halde *(Ne vardır?)* آيَاتٌ **Ayetler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يَعْقِلُونَ **Düşünüyor** *(Neyi?)* الدَّلِيلَ Delili فَيُؤْمِنُونَ Ve iman ediyorlar.

6. تِلْكَ الْآيَاتُ الْمَذْكُورَةُ **İşte bu** zikredilen ayetler *(Nedir?)* آيَاتُ اللّٰهِ **Allah'ın ayetleridir** حُجَجُهُ Onun delilleridir *(Öyle delilleri ki,)* الدَّالَّةُ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ Onun tekliğine delalet eden *(Öyle ayetler ki,)* نَتْلُوهَا **Onları okuyoruz** نَقُصُّهَا Onları anlatıyoruz *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana**

فَبِاَيِّ حَدِيثٍ 'Netlû' fiiline taalluk eder مُتَعَلِّقٌ بِنَتْلُو *(Bu kelime nedir?)* **Hak ile** بِالْحَقِّ *(Ne ile?)* **Hangi söze** بَعْدَ اللّٰهِ **Allah'tan sonra** أَيْ حَدِيثِهِ Yani, onun sözünden sonra وَهُوَ الْقُرْآنُ O da Kuran'dır *(Daha neden sonra?)* وَاٰيَاتِهِ **Ve onun ayetlerinden sonra** حُجَجِهِ Delillerinden sonra يُؤْمِنُونَ **İnanırlar** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ Yani, iman etmezler وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالتَّاءِ Ta ile.

7. وَيْلٌ **Veyl olsun** *(Bu kelime nedir?)* كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap kelimesidir *(Kime?)* لِكُلِّ اَفَّاكٍ **Her iftiracıya** كَذَّابٍ Yalancıya *(Öyle iftiracı ki,)* اَثِيمٍ **Günahkâr** كَثِيرِ الْإِثْمِ Günahı çok.

8. يَسْمَعُ **İşitir** *(Neyi?)* اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne halde işitir?)* تُتْلٰى **Okunuyor oldukları halde** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** ثُمَّ يُصِرُّ **Sonra ısrar eder** *(Neye?)* عَلٰى كُفْرِهِ Küfrüne *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَكْبِرًا **Kibirlenerek** مُتَكَبِّرًا عَنِ الْإِيمَانِ İmandan kibirlenerek كَاَنْ **Sanki** لَمْ يَسْمَعْهَا **Onu duymadı** فَبَشِّرْهُ **Onu müjdele** *(Ne ile?)* بِعَذَابٍ **Azapla** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٍ **Elem vereci** مُؤْلِمٍ Acı verici.

9. وَاِذَا عَلِمَ **Öğrendiği zaman** *(Neden?)* مِنْ اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizden** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan *(Ne öğrendiği zaman?)* شَيْئًا **Bir şey** اتَّخَذَهَا **Onu edinir** *(Ne edinir?)* هُزُوًا **Alay** أَيْ مَهْزُوءًا بِهَا Yani, kendisiyle alay edilmiş şey edinir اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** أَيِ الْأَفَّاكُونَ Yani, iftiracılar لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki,)* مُهِينٌ **Alçaltıcı** ذُو إِهَانَةٍ Küçük düşürücü.

10. مِنْ وَرَائِهِمْ **Onların ötelerinde vardır** أَيْ أَمَامِهِمْ Yani, önlerinde *(Niçin önlerindedir?)* لِأَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا Çünkü onlar dünyadadır *(Ne vardır?)* جَهَنَّمُ **Cehennem** وَلَا يُغْنِي **Defedemez** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** كَسَبُوا **Kazandılar** *(Neden?)* مِنَ الْمَالِ وَالْفَعَالِ Mal ve yaptıkları güzel işlerden *(Ne def edemez?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** وَلَا **Ve (yine defedemez)** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Ne olduğu halde?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka olduğu halde** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putları *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki,)* عَظِيمٌ **Büyük.**

11. هٰذَا **Bu** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Nedir?)* هُدًى **Hidayettir** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Dalaletten وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerini** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** حَظٌّ Pay *(Neden?)* مِنْ رِجْزٍ **Cezadan** أَيْ عَذَابٍ Azaptan *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٌ **Elem verici** مُوجِعٌ Acı verici.

12. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O zattır ki** سَخَّرَ **Boyun eğdirdi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* الْبَحْرَ **Denizi** *(Niçin?)* لِتَجْرِيَ **Yüzmesi için** *(Ne?)* الْفُلْكُ **Gemi** السُّفُنُ Gemi *(Nerede?)* فِيهِ **O denizde** *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** بِإِذْنِهِ Onun izniyle *(Daha niçin boyun eğdirdi?)* وَلِتَبْتَغُوا **Aramanız için** تَطْلُبُوا بِالتِّجَارَةِ Ticaretle talep etmeniz için *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun lütfünden** *(Daha niçin boyun eğdirdi?)* وَلَعَلَّكُمْ **Ve umulur ki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz.**

13. وَسَخَّرَ **Ve boyun eğdirdi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنْ شَمْسٍ وَقَمَرٍ وَنُجُومٍ وَمَاءٍ Güneş, ay, yıldızlar ve sudan *(Daha neden?)* وَغَيْرِهِ Onların dışındakilerden *(Daha neyi boyun eğdirdi?)* وَمَا **Ve o şeyleri ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنْ دَابَّةٍ وَشَجَرٍ وَنَبَاتٍ وَأَنْهَارٍ Hayvan, ağaç, bitki, nehirlerden *(Daha neden?)* وَغَيْرِهَا Onların dışındakilerden أَيْ خَلَقَ ذٰلِكَ Yani, bunu yarattı *(Niçin?)* لِمَنَافِعِكُمْ Sizin menfaatiniz için جَمِيعًا **Hepsini** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ Tekittir *(Ne olduğu halde?)* مِنْهُ **Ondan olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ سَخَّرَهَا Yani, onları boyun eğdirdi *(Onlar ne olduğu halde?)* كَائِنَةً مِنْهُ تَعَالٰى Yüce Allah'tan olduğu halde إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَاتٍ **Ayetler** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** *(Ne hakkında?)* فِيهَا O ayetler hakkında فَيُؤْمِنُونَ Ve iman ediyorlar.

﴿قُلْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ﴾ يَخَافُونَ ﴿اَيَّامَ اللّٰهِ﴾ وَقَائِعَهُ أَيِ اغْفِرُوا لِلْكُفَّارِ مَا وَقَعَ مِنْهُمْ مِنَ الْأَذٰى لَكُمْ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِجِهَادِهِمْ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ أَيِ اللّٰهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ ﴿قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (١٤)﴾ مِنَ الْغَفْرِ لِلْكُفَّارِ أَذَاهُمْ ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ﴾ عَمِلَ ﴿وَمَنْ اَسَاءَ فَعَلَيْهَا﴾ أَسَاءَ ﴿ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ (١٥)﴾ تَصِيرُونَ فَيُجَازِي الْمُصْلِحَ وَالْمُسِيءَ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنِي اِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿وَالْحُكْمَ﴾ بِهِ بَيْنَ النَّاسِ ﴿وَالنُّبُوَّةَ﴾ لِمُوسٰى وَهَارُونَ مِنْهُمْ ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ الْحَلَالَاتِ كَالْمَنِّ وَالسَّلْوٰى ﴿وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (١٦)﴾ عَالَمِي زَمَانِهِمِ الْعُقَلَاءِ ﴿وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْاَمْرِ﴾ أَمْرِ الدِّينِ مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ وَبِعْثَةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ ﴿فَمَا اخْتَلَفُوا﴾ فِي بِعْثَتِهِ ﴿اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ﴾ أَيْ لِبَغْيٍ حَدَثَ بَيْنَهُمْ حَسَدًا لَهُ ﴿اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (١٧)﴾ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿عَلٰى شَرِيعَةٍ﴾ طَرِيقَةٍ ﴿مِنَ الْاَمْرِ﴾ أَمْرِ الدِّينِ ﴿فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ (١٨)﴾ فِي عِبَادَةِ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿اِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا﴾ يَدْفَعُوا ﴿عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ ﴿شَيْئًا وَاِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ (١٩)﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿هٰذَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَصَائِرُ لِلنَّاسِ﴾ مَعَالِمُ يَتَبَصَّرُونَ بِهَا فِي الْأَحْكَامِ وَالْحُدُودِ ﴿وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ (٢٠)﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اَمْ﴾ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا﴾ اكْتَسَبُوا ﴿السَّيِّئَاتِ﴾ الْكُفْرَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿اَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً﴾ خَبَرٌ [سَوَاءً] ﴿مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ وَمَعْطُوفٌ وَالْجُمْلَةُ بَدَلٌ مِنَ الْكَافِ وَالضَّمِيرَانِ لِلْكُفَّارِ الْمَعْنٰى أَحَسِبُوا أَنْ نَجْعَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ فِي خَيْرٍ كَالْمُؤْمِنِينَ فِي رَغْدٍ مِنَ الْعَيْشِ مُسَاوٍ لِعَيْشِهِمْ فِي الدُّنْيَا حَيْثُ قَالُوا لِلْمُؤْمِنِينَ لَئِنْ بُعِثْنَا لَنُعْطٰى مِنَ الْخَيْرِ مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ قَالَ تَعَالٰى عَلٰى وَفْقِ إِنْكَارِهِ بِالْهَمْزَةِ ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ (٢١)﴾ أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ فَهُمْ فِي الْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ عَلٰى خِلَافِ عَيْشِهِمْ فِي الدُّنْيَا وَالْمُؤْمِنُونَ فِي الْآخِرَةِ فِي الثَّوَابِ بِعَمَلِهِمُ الصَّالِحَاتِ فِي الدُّنْيَا مِنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ بِئْسَ حُكْمًا حُكْمُهُمْ هٰذَا ﴿وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَ﴾ خَلَقَ ﴿الْاَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ لِيَدُلَّ عَلٰى قُدْرَتِهِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾ مِنَ الْمَعَاصِي وَالطَّاعَاتِ فَلَا يُسَاوِي الْكَافِرُ الْمُؤْمِنَ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (٢٢)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

14. **İman edenlere söyle: Allah'ın günlerini** kazasını **ummayan,** korkmayan**ları bağışlasınlar.** Yani, kâfirlerin size yaptıkları eziyetleri bağışlayın. Bu onlarla savaşma emrinden öncedir. **Ta ki,** Allah, **bir topluluğa yaptıklarının** kâfirlerin eziyetini bağışlamanın **karşılığını versin.**

15. **Kim salih amel yaparsa, kendisi için** amel etmiş**tir, kim de kötülük yaparsa, kendi aleyhine** kötülük yapmış**tır. Sonra Rabbinize döndürülecek,** getirilecek**siniz.** O da iyiye ve kötüye karşılığını verecektir.

16. **Andolsun ki biz, İsrail oğullarına kitap,** Tevrat, onunla insanlar arasında **hüküm ve** onlardan Musa ve Harun'a **peygamberlik verdik. Onları** bıldırcın eti ve helva gibi **temiz** helal **yiyeceklerle rızıklandırdık ve onları âlemlere** kendi zamanlarındaki akıllı kimselere **üstün kıldık.**

17. **Ve onlara** din **işinden** helal, haram ve Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in gönderilişi gibi **açık deliller verdik. Onlar, kendilerine ilim geldikten sonra,** ona olan hasetlerinden meydana gelen **aralarındaki çekememezlik yüzünden** onun peygamberliği hakkında **ayrılığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düştükleri şeyde, kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.**

18. **Sonra da seni** ey Muhammed, din **işinde bir şeriat** yol **üzere koyduk. Sen ona uy;** Allah'tan başkasına kulluk etme konusunda **bilmeyenlerin heveslerine uyma.**

19. **Çünkü onlar, Allah'a karşı sana hiçbir fayda veremezler.** Onun azabından hiçbir şeyi defedemezler. **Şüphesiz zalimler** kâfirler **birbirlerinin dostlarıdır. Allah da takva sahiplerinin** müminlerin **dostudur.**

20. **Bu** Kuran, **insanlar için basiret,** hüküm ve hadlerde yollarını gördükleri işaret**ler,** dirilmeye **kesin olarak inanan bir toplum için hidayet ve rahmettir.**

21. **Yoksa**[1] **kötülük** küfür ve günah **işleyenler ölümlerini ve hayatlarını,**[2] **inanıp salih ameller işleyen kimseler ile bir tutacağımızı mı sandılar?** Ayet şu anlamdadır: Sanıyorlar mı ki, biz onları dünyada rahat yaşattığımız gibi ahirette de inananlarla eşit olarak hayır ve rahat içinde yaşatacağız? Zira onlar şöyle demişlerdi: "Eğer diriltilirsek, size verilen iyiliklerin aynısı bize de verilir." Allah bu sözü hemze ile inkâr etmesine uygun olarak şöyle buyurdu: **Ne kötü hüküm veriyorlar!**[3] Verdikleri bu hüküm ne de kötü bir hükümdür. Ama durum hiçte böyle değildir. Onlar ahirette, dünyadaki yaşantılarının aksine, azap içinde olacaklar. İnananlar ise, dünyada yapmış oldukları namaz, oruç, zekat ve diğer salih ameller sebebiyle ahirette sevap içinde olacaklardır.

---

[1] Buradaki أَمْ inkâr hemzesi manasındadır.

[2] مَحْيَاهُمْ kelimesi mübteda, مَمَاتُهُمْ kelimesi matuf, سَوَاءً kelimesi de haberdir. Bu cümle كَالَّذِينَ terkibindeki kef harfinden bedeldir.

[3] سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ terkibindeki ma harfi mastar harfidir.

22. **Allah,** kudreti ve birliğine delalet etsin diye **gökleri ve yeri hak ile**[1] **yaratmıştır. Ve de herkes işlediği** itaat ve isyanın **karşılığını görsün diye.** Dolayısıyla kâfir mümine denk olamaz. **Onlara haksızlık edilmez.**

KELİME ANLAMI

14. قُلْ **Söyle** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne söyle?)* يَغْفِرُوا **Bağışlasınlar** *(Kimi?)* لِلَّذِينَ **O kimseleri ki** لَا يَرْجُونَ **Ummuyorlar** يَخَافُونَ Korkmuyorlar *(Neyi ummuyorlar?)* أَيَّامَ اللّٰهِ **Allah'ın günlerini** وَقَائِعَهُ Onun belalarından أَيْ اغْفِرُوا لِلْكُفَّارِ Yani, kâfirler için affedin *(Neyi?)* مَا وَقَعَ مِنْهُمْ Onlardan vaki olan şeyleri *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْأَذٰى لَكُمْ Size olan eziyetlerden وَهٰذَا Bu *(Ne zamandır?)* قَبْلَ الْأَمْرِ بِجِهَادِهِمْ Onlarla cihat etmek emredilmeden öncedir *(Niye?)* لِيَجْزِيَ **Karşılığını versin diye** أَيْ اللّٰهُ Yani, Allah وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالنُّونِ Nun harfiyle okunmuştur *(Kime?)* قَوْمًا **Bir kavme** *(Ne ile karşılığını versin?)* بِمَا **O şeylerle ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyor idiler** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْغَفْرِ لِلْكُفَّارِ أَذَاهُمْ Kâfirlerin eziyetlerini affetmekten.

15. مَنْ عَمِلَ **Kim işlerse** *(Neyi?)* صَالِحًا **Salih ameli** فَلِنَفْسِهِ عَمِلَ **Kendi için** işler وَمَنْ **Kim de** أَسَاءَ **Kötülük yaparsa** فَعَلَيْهَا أَسَاءَ **Kendi aleyhine** kötülük eder ثُمَّ **Sonra** إِلٰى رَبِّكُمْ **Rabbinize** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** تَصِيرُونَ Varacaksınız فَيُجَازِي Ve karşılığını verecek *(Kime?)* الْمُصْلِحَ İyilik yapana *(Daha?)* وَالْمُسِيءَ Kötülük yapana.

16. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı وَالْحُكْمَ **Hükmü** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Nerede?)* بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Daha ne verdik?)* وَالنُّبُوَّةَ **Peygamberliği** *(Kime?)* لِمُوسٰى وَهَارُونَ مِنْهُمْ Onlardan Musa ve Harun'a وَرَزَقْنَاهُمْ **Ve onları rızıklandırdık** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerden** الْحَلَالَاتِ Helallerden *(Ne gibi?)* كَالْمَنِّ وَالسَّلْوٰى Kudret helvası ve bıldırcın gibi وَفَضَّلْنَاهُمْ **Ve onları faziletli kıldık** *(Neyin üzerine?)* عَلَى الْعَالَمِينَ **Âlemlerin üzerine** عَالَمِي زَمَانِهِمِ الْعُقَلَاءِ Zamanlarındaki akıllı kimselerden oluşan alemlere.

17. وَاٰتَيْنَاهُمْ **Ve onlara verdik** *(Neyi?)* بَيِّنَاتٍ **Açık delilleri** *(Öyle delilleri ki,)* مِنَ الْأَمْرِ **Emirden olan** أَمْرِ الدِّينِ Din işlerinden *(O da neden ibaret olduğu halde?)* مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Helal ve haramdan *(Daha?)* وَبِعْثَةِ مُحَمَّدٍ Ve Muhammed'in gönderilmesinden عَلَيْهِ Ona olsun *(Ne?)* أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ Salât ve selamın en faziletlisi فَمَا اخْتَلَفُوا

---

[1] بِالْحَقِّ terkibindeki ba harf-i ceri خَلَقَ fiiline taalluk etmektedir.

İhtilafa düşmediler *(Nerede?)* فِي بِعْثَتِهِ Onun gönderilmesinde اِلَّا **Ancak düştüler** *(Ne zaman düştüler?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O zamandan sonra ki** جَاءَهُمُ **Onlara geldi** *(Ne?)* الْعِلْمُ **İlim** *(Ne yüzünden ihtilafa düştüler?)* بَغْيًا **Çekememezlik yüzünden** *(Neredeki?)* بَيْنَهُمْ **Aralarındaki** أَيْ لِبَغْيٍ Yani, bir azgınlıktan dolayı *(Öyle azgınlık ki,)* حَدَثَ بَيْنَهُمْ Aralarında ortaya çıktı *(Niçin?)* حَسَدًا لَهُ Ona haset ettikleri için اِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** يَقْضِي **Hüküm verecek** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında** *(Ne zaman hüküm verecek?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Ne hakkında?)* فِيمَا **O şeyler hakkında ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne hakkında?)* فِيهِ **O şey hakkında** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **Çekişiyor idiler.**

18. ثُمَّ **Sonra** جَعَلْنَاكَ **Seni kıldık** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne üzerine kıldık?)* عَلٰى شَرِيعَةٍ **Bir şeriat üzerine** طَرِيقَةٍ Bir yol üzerine *(Öyle yol ki,)* مِنَ الْاَمْرِ **Emirden olan** أَمْرِ الدِّينِ Din işlerinden فَاتَّبِعْهَا **Ona uy** وَلَا تَتَّبِعْ **Uyma** *(Neye?)* اَهْوَاءَ الَّذِينَ **O kişilerin isteklerine ki** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Ne konuda uyma?)* فِي عِبَادَةِ غَيْرِ اللهِ Allah'tan başkasına ibadet etme konusunda.

19. اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** لَنْ يُغْنُوا **Asla defedemezler** يَدْفَعُوا Kaldıramazlar *(Kimden?)* عَنْكَ **Senden** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından *(Neyi defedemezler?)* شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَاِنَّ **Ve muhakkak ki** الظَّالِمِينَ **Zalimler** الْكَافِرِينَ Kâfirler بَعْضُهُمْ **Onların bazıları** *(Nedir?)* اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ **Bazılarının dostlarıdır** وَاللهُ **Allah ise** *(Nedir?)* وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ **Muttakilerin dostudur** الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin.

20. هٰذَا الْقُرْآنُ **Bu** Kuran *(Nedir?)* بَصَائِرُ **Basiretlerdir** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** مَعَالِمُ İşaretlerdir *(Öyle işaretler ki,)* يَتَبَصَّرُونَ بِهَا Onlarla görüş sahibi oluyorlar *(Nerede?)* فِي الْأَحْكَامِ وَالْحُدُودِ Hükümlerde ve cezalarda *(Daha nedir?)* وَهُدًى **Ve hidayettir** *(Daha nedir?)* وَرَحْمَةٌ **Ve rahmettir** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُوقِنُونَ **Kesin inanıyorlar** *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Dirilişe.

21. أَمْ **Yoksa** *(Bu kelime ne manasındadır?)* بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkar hemzesi manasındadır حَسِبَ **Zannetti mi?** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اِجْتَرَحُوا **Yaptılar** اِكْتَسَبُوا Kazandılar *(Neyi?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** الْكُفْرَ وَالْمَعَاصِي Küfür ve isyanları *(Ne zannetti mi?)* اَنْ نَجْعَلَهُمْ **Onları yapacağımızı** *(Kim gibi yapacağımızı?)* كَالَّذِينَ **O kim-seler gibi ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** سَوَاءً **Eşittir** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ Haberdir *(Ne eşittir?)* مَحْيَاهُمْ **Onların hayatları** *(Daha?)* وَمَمَاتُهُمْ **Ve ölümleri** *(Bu kelimeler nedir?)* مُبْتَدَأٌ وَمَعْطُوفٌ Mübtedadır

ve matuftur وَالْجُمْلَةُ Mübteda ve haber cümlesi *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنَ الْكَافِ Kef harfinden bedeldir وَالضَّمِيرَانِ لِلْكُفَّارِ İki zamir kâfirlere racidir الْمَعْنَى Mana şöyledir; أَحَسِبُوا Zannediyorlar mı? *(Neyi?)* أَنْ نَجْعَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ Ahirette onları yapacağımızı *(Nerede?)* فِي خَيْرٍ Bir hayır içinde *(Kim gibi?)* كَالْمُؤْمِنِينَ Müminler gibi أَيْ فِي رَغْدٍ مِنَ الْعَيْشِ Yani, ferah bir yaşamda *(Öyle ferahlı yaşam ki,)* مُسَاوٍ لِعَيْشِهِمْ فِي الدُّنْيَا Dünyadaki yaşamlarına eşit olan حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere derlerdi *(Ne derlerdi?)* لَئِنْ بُعِثْنَا Eğer diriltirsek لَنُعْطَى مِنَ الْخَيْرِ Bize hayırdan verilir *(Ne verilir?)* مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ Size verilenin aynısı قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah (bu sözü) söyledi *(Ne üzerine?)* عَلَى وَفْقِ إِنْكَارِهِ Onu inkar etmeye uygun olarak *(Ne ile söyledi?)* بِالْهَمْزَةِ İnkâr hemzesiyle **سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ Ne kötü hükmediyorlar** أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذَلِكَ Yani, olay böyle değildir فَهُمْ فِي الْآخِرَةِ Onlar ahirette *(Nerededirler?)* فِي الْعَذَابِ Azabın içindedirler *(Ne üzerine?)* عَلَى خِلَافِ عَيْشِهِمْ فِي الدُّنْيَا Dünyadaki yaşamlarının tersine وَالْمُؤْمِنُونَ فِي الْآخِرَةِ Müminler ise ahirette *(Nerededirler?)* فِي الثَّوَابِ Mükâfattadırlar *(Ne sebebiyle?)* بِعَمَلِهِمُ الصَّالِحَاتِ فِي الدُّنْيَا Dünyada salih amel işlemeleri sebebiyle *(Onların amelleri neden olduğu halde?)* مِنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ وَغَيْرِ ذَلِكَ Namaz, zekât, oruç ve bunların dışındakilerden وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ Mâ mastariyet içindir أَيْ بِئْسَ حُكْمًا Yani, hüküm bakımından ne kötüdür *(Ne?)* حُكْمُهُمْ هٰذَا Onların bu hükmü.

22. **وَخَلَقَ Ve yarattı** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Neyi?)* **السَّمٰوَاتِ Gökleri** *(Daha?)* **وَ خَلَقَ Ve** yarattı *(Neyi?)* **الْأَرْضَ Yeri** *(Ne ile yarattı?)* **بِالْحَقِّ Hak ile** *(Bu kelime nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ 'Haleka' fiiline mütealliktir *(Niçin yarattı?)* لِيَدُلَّ عَلَى قُدْرَتِهِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ Onun kudreti ve tekliğine delalet etsin için **وَلِتُجْزَى Ve cezalandırılması için** *(Kim?)* **كُلُّ نَفْسٍ Her nefis** *(Ne ile?)* **بِمَا O şeylerle ki كَسَبَتْ Kazandı** *(O şeyler de neden ibaret olduğu halde?)* مِنَ الْمَعَاصِي وَالطَّاعَاتِ İsyan ve itaatten فَلَا يُسَاوِي الْكَافِرُ Dolayısıyla kâfir denk olamaz *(Kime?)* الْمُؤْمِنَ Mümine **وَهُمْ Ve onlar** *(Nedirler?)* **لَا يُظْلَمُونَ Zulme uğramazlar.**

﴿اَفَرَاَيْتَ﴾ أَخْبِرْنِي ﴿مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ﴾ مَا يَهْوَاهُ مِنْ حَجَرٍ بَعْدَ حَجَرٍ يَرَاهُ أَحْسَنَ ﴿وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ﴾ مِنْهُ تَعَالٰى أَيْ عَالِمًا بِأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الضَّلَالَةِ قَبْلَ خَلْقِهِ ﴿وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ﴾ فَلَمْ يَسْمَعِ الْهُدٰى وَلَمْ يَعْقِلْهُ ﴿وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهِ غِشَاوَةً﴾ ظُلْمَةً فَلَمْ يَبْصُرِ الْهُدٰى وَيُقَدَّرُ هُنَا الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِرَأَيْتَ أَيَهْتَدِي ﴿فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ﴾ أَيْ بَعْدَ إِضْلَالِهِ إِيَّاهُ أَيْ لَا يَهْتَدِي ﴿اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾﴾ تَتَّعِظُونَ فِيهِ إِدْغَامُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الذَّالِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ مُنْكِرُوا الْبَعْثِ ﴿مَا هِيَ﴾ أَيِ الْحَيَاةُ ﴿اِلَّا حَيَاتُنَا﴾ الَّتِي فِي ﴿الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ أَيْ يَمُوتُ بَعْضٌ وَيَحْيَا بَعْضٌ بِأَنْ يُولَدُوا ﴿وَمَا يُهْلِكُنَا اِلَّا الدَّهْرُ﴾ أَيْ مُرُورُ الزَّمَانِ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ﴾ الْمَقُولِ ﴿مِنْ عِلْمٍ اِنْ﴾ مَا ﴿هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ مِنَ الْقُرْآنِ الدَّالَّةِ عَلٰى قُدْرَتِنَا عَلَى الْبَعْثِ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ حَالٌ ﴿مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّا اَنْ قَالُوا ائْتُوا بِاٰبَائِنَا﴾ أَحْيَاءً ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾﴾ أَنَّا نُبْعَثُ ﴿قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيكُمْ﴾ حِينَ كُنْتُمْ نُطَفًا ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ﴾ أَحْيَاءً ﴿اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ وَهُمُ الْقَائِلُونَ مَا ذُكِرَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ﴾ يُبْدَلُ مِنْهُ ﴿يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ الْكَافِرُونَ أَيْ يَظْهَرُ خُسْرَانُهُمْ بِأَنْ يَصِيرُوا إِلَى النَّارِ ﴿وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ﴾ أَيْ أَهْلَ الدِّينِ ﴿جَاثِيَةً﴾ عَلَى الرُّكَبِ أَوْ مُجْتَمِعَةً ﴿كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰى اِلٰى كِتَابِهَا﴾ كِتَابِ أَعْمَالِهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿هٰذَا كِتَابُنَا﴾ دِيوَانُ الْحَفَظَةِ ﴿يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ﴾ نُثْبِتُ وَنَحْفَظُ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ﴾ جَنَّتِهِ ﴿ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾﴾ الْبَيِّنُ الظَّاهِرُ ﴿وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِي﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ﴾ تَكَبَّرْتُمْ ﴿وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ كَافِرِينَ ﴿وَاِذَا قِيلَ﴾ لَكُمْ أَيُّهَا الْكُفَّارُ ﴿اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿حَقٌّ وَالسَّاعَةُ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ ﴿لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ اِنْ﴾ مَا ﴿نَظُنُّ اِلَّا ظَنًّا﴾ قَالَ الْمُبَرِّدُ أَصْلُهُ إِنْ نَحْنُ إِلَّا نَظُنُّ ظَنًّا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾﴾ أَنَّهَا آتِيَةٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **Hevâsını**; bir taşa taparken ondan daha güzel görüp beğendiği diğer bir taşı **ilah edinen ve Allah'ın** kendi tarafından **bir bilgiye göre** daha yaratmadan önce sapkınlardan olacağını bilerek **saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği,** böylece hakkı işitip anlamayan **gözüne de perde** karanlık **çektiği** hakkı göremeyen **kimseyi gördün mü?** Bana haber ver, hidayet bulabilir mi?[1] **Artık onu Allah'**ın saptırmasın**dan sonra kim hidayete erdirebilir?** O hidayete eremez. **Hâla düşünmeyecek,** öğüt almayacak **mısınız?**[2]

24. Dirilmeyi inkâr edenler **dediler ki: "O** hayat **ancak bu dünya**daki **hayatımızdır.** Kimimiz **ölürüz ve** kimimiz de dünyaya gelmek suretiyle **yaşarız. Bizi ancak zaman**ın geçmesi **yok eder.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bu** söyledikler**inde onların hiçbir bilgisi de yoktur. Onlar sadece zannediyorlar.**

25. **Onlara** Kuran'dan diriltmeye gücümüzün yettiğine delalet eden **ayetlerimiz açıkça okunduğu zaman, onların delili:** "Diriltileceğimiz konusunda **doğru söylüyorsanız atalarımızı** diri olarak **getirin" demekten başka bir şey değildir.**

26. **De ki:** "Siz nutfe iken **Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi kendisinde hiç şüphe** şek **olmayan kıyamet gününe** diri olarak **toplar. Fakat insanların çoğu,** bu zikredilenleri söyleyenler **bilmezler.**

27. **Göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. Kıyametin kopacağı gün, işte o gün bâtıla sapanlar** kafirler **hüsrana uğrayacaklar,** ateşe gitmeleriyle hüsranları ortaya çıkacak**tır.**

28. **O gün her ümmeti,** din mensuplarını, dizleri üzerine **çökmüş** veya toplu halde **görürsün. Her ümmet** amel **kitabına çağırılır** ve onlara şöyle denilir: **Bu gün, yaptıklarınızın karşılığını** cezasını **göreceksiniz.**

29. **"Bu, size karşı gerçeği söyleyen kitabımız,** hafaza meleklerinin divanı**dır. Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyor,** zaptediyor ve koruyor**duk."**

30. **İnanıp salih ameller işleyen kimselere gelince, Rableri onları rahmetine** cennetine **koyar. İşte apaçık kurtuluş budur.**

31. **İnkâr edenlere gelince** onlara denilir ki: **Ayetlerim** Kuran **size okunmuş, siz de büyüklenip suçlu** kâfir **bir toplum olmuş, değil miydiniz?**

32. Ey kâfirler! Size **"Allah'ın** diriltme **vaadi haktır, kıyamet gününde şüphe** şek **yoktur" dendiği zaman: "Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz; biz sadece zannediyoruz;**[3] **biz** onun geleceğine dair **kesin bilgiye sahip değiliz" demiştiniz.**

---

[1] Bu cümle رَأَيْتَ fiiline ikinci meful olarak takdir edilir.

[2] تَذَكَّرُونَ fiilinin aslında bulunan iki te harfinden biri zel harfine idgam edilmiştir.

[3] Müberrid إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا terkibinin aslının إِنْ نَحْنُ إِلَّا نَظُنُّ ظَنًّا olduğunu söylemiştir.

KELİME ANLAMI

23. اَفَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَخْبِرْنِي Bana haber ver *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اتَّخَذَ **Edindi** *(Ne edindi?)* اِلٰهَهُ **İlahı** *(Neyi ilah edindi?)* هَوٰيهُ **Hevâsını** مَا يَهْوَاهُ Beğendiği مِنْ حَجَرٍ Bir taşı (ilah ediniyor) *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَجَرٍ Diğer bir taştan sonra ki, يَرَاهُ أَحْسَنَ O ikincisini daha güzel görüyor وَاَضَلَّهُ **Ve onu saptırdı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne üzerine?)* عَلٰى عِلْمٍ **Bir ilim üzerine** *(Öyle ilim ki,)* مِنْهُ تَعَالٰى O Yüce Allah'tan olan أَيْ عَالِمًا Yani, bilici olduğu halde *(Neyi?)* بِأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الضَّلَالَةِ Muhakkak o dalalet ehlindendir *(Ne zaman?)* قَبْلَ خَلْقِهِ Yaratmadan önce *(Daha?)* وَخَتَمَ **Ve mühür vurdu** *(Ne üzerine?)* عَلٰى سَمْعِهِ **Kulağına** وَقَلْبِهِ **Ve kalbine** فَلَمْ يَسْمَعِ الْهُدٰى Bu sebeple hidayeti işitmedi وَلَمْ يَعْقِلْهُ Ve onu anlamadı وَجَعَلَ **Ve çekti** *(Ne üzerine?)* عَلٰى بَصَرِهِ **Gözü üzerine** *(Ne çekti?)* غِشَاوَةً **Bir perde** ظُلْمَةً Karanlık فَلَمْ يُبْصِرِ الْهُدٰى Bu sebeple hidayeti göremedi وَيُقَدَّرُ هُنَا Buraya takdir edilir *(Ne?)* الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِرَأَيْتَ 'Raeyte' fiilinin ikinci mefulu أَيَهْتَدِي 'Eyehtedi' fiili (takdir edilir) فَمَنْ **Artık kim** يَهْدِيهِ **Onu hidayete eriştirecek** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ **Allah'tan sonra** أَيْ بَعْدَ إِضْلَالِهِ إِيَّاهُ Yani, Allah'ın onu saptırmasından sonra أَيْ لَا يَهْتَدِي Yani, o kişi hidayete eremez اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Düşünmez misiniz?** تَتَّعِظُونَ İbret almaz mısınız? فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* إِدْغَامُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الذَّالِ İki ta harfinden birinin zel harfine idğam edilmesi.

24. وَقَالُوا **Ve derler** أَيْ مُنْكِرُوا الْبَعْثِ Yani, dirilişi inkâr edenler *(Ne derler?)* مَا هِيَ **O değildir** أَيِ الْحَيَاةُ Yani, hayat اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* حَيَاتُنَا **Hayatımızdır** الَّتِي Öyle hayat ki *(Neredir?)* فِي الدُّنْيَا **Dünya**dadır نَمُوتُ **Ölürüz** وَنَحْيَا **Ve diriliriz** أَيْ يَمُوتُ بَعْضٌ Yani, bazısı ölür وَيَحْيَا بَعْضٌ Bazısı canlanır *(Ne surette?)* بِأَنْ يُولَدُوا Doğmaları suretiyle وَمَا يُهْلِكُنَا **Ve bizi helak edemez** اِلَّا **Ancak helak eder** *(Ne?)* الدَّهْرُ **Zaman** أَيْ مُرُورُ الزَّمَانِ Yani, zamanın geçmesi قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah dedi ki: وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِذٰلِكَ الْمَقُولِ **Bu** söylenilen hakkında *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Bir bilgi** اِنْ –مَا– هُمْ **Onlar değiller** اِلَّا **Ancak** *(Nedirler?)* يَظُنُّونَ **Zannediyorlar.**

25. وَاِذَا تُتْلٰى **Okunduğu zaman** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne okunduğu zaman?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** *(Öyle ayetler ki,)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan olan *(Öyle ayetler ki,)* الدَّالَّةِ عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize delalet eden *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Diriltmeye *(O ayetler ne olduğu halde?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** وَاضِحَاتٍ Zahir *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir مَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* حُجَّتَهُمْ **Onların delilleri** اِلَّا **Ancak** *(Ne oldu?)* اَنْ قَالُوا **Demeleri oldu** *(Ne demeleri?)* ائْتُوا **Getirin** *(Kimi?)*

بِاٰبَائِنَا **Atalarımızı** *(Ne oldukları halde?)* أَحْيَاءً Canlı اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Hangi konuda?)* أَنَّا نُبْعَثُ Bizim diriltileceğimiz konusunda.

26. قُلْ **De ki:** اللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يُحْيِيكُمْ **Sizi diriltir** *(Ne zaman?)* حِينَ كُنْتُمْ نُطَفًا Siz meni iken ثُمَّ **Sonra** يُمِيتُكُمْ **Sizi öldürür** ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ **Sonra sizi toplar** *(Ne olduğunuz halde?)* أَحْيَاءً Canlılar *(Nereye?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe** *(Öyle kıyamet günü ki,)* لَا رَيْبَ **Kuşku yoktur** لَا شَكَّ Şüphe yoktur *(Nerede?)* فِيهِ **O günde** وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** وَهُمْ الْقَائِلُونَ Onlar da söyleyenlerdir *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Zikredilen sözü *(Nedirler?)* لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler.**

27. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** وَيَوْمَ **Ve o gün ki,** تَقُومُ **Kopacak** *(Ne?)* السَّاعَةُ **Kıyamet** يُبْدَلُ مِنْهُ Ondan bedel düşer *(O günden bedel?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** يَخْسَرُ **Hüsrana uğrar** *(Kim?)* الْمُبْطِلُونَ **Batıla sapanlar** الْكَافِرُونَ Kâfirler أَيْ يَظْهَرُ خُسْرَانُهُمْ Yani, onların hüsranları ortaya çıkar *(Ne ile?)* بِأَنْ يَصِيرُوا إِلَى النَّارِ Ateşe varmalarıyla.

28. وَتَرٰى **Görürsün** *(Neyi?)* كُلَّ اُمَّةٍ **Her ümmeti** أَيْ أَهْلَ الدِّينِ Yani, her din mensu-bunu *(Ne görürsün?)* جَاثِيَةً **Çökmüş** *(Ne üzerine?)* عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine أَوْ مُجْتَمِعَةً Veya toplanmış olarak كُلُّ اُمَّةٍ **Her ümmet** *(Nedir?)* تُدْعٰى **Çağırılır** *(Nereye?)* اِلٰى كِتَابِهَا **Kitabına** كِتَابِ أَعْمَالِهَا Amel kitaplarına وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denilir ki: اَلْيَوْمَ **Bu gün** تُجْزَوْنَ **Cezalandırılırsınız** *(Ne ile?)* مَا **O şeyle ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, onun karşılığı verilir.

29. هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* كِتَابُنَا **Kitabımızdır** دِيوَانُ الْحَفَظَةِ Hafaza meleklerinin divanıdır *(Ne olduğu halde?)* يَنْطِقُ **Konuşuyor olduğu halde** *(Kimin aleyhinde?)* عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinizde** *(Neyi konuşuyor?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **İdik** *(Ne idik?)* نَسْتَنْسِخُ **Kaydediyorduk** نُثْبِتُ وَنَحْفَظُ Zapt ediyor ve koruyorduk *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **İşliyor.**

30. فَاَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَيُدْخِلُهُمْ **Onları sokar** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** جَنَّتِهِ Cennetine ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْبَيِّنُ الظَّاهِرُ Açık, zahir.

31. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimselere gelince ki,** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** فَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denilir: أَفَلَمْ تَكُنْ **Olmadı mı?** *(Ne?)* أيَاتِي **Ayetlerim** اَلْقُرْآنِ Kuran *(Ne olmadı mı?)* تُتْلَى **Okunuyor** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** فَاسْتَكْبَرْتُمْ **Ve siz büyüklük tasladınız** تَكَبَّرْتُمْ Kibirlendiniz وَكُنْتُمْ **Ve oldunuz** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* مُجْرِمِينَ **Suçlu** كَافِرِينَ Kafir.

32. وَإِذَا قِيلَ **Denildiği zaman** *(Kime?)* لَكُمْ أَيُّهَا الْكُفَّارُ Ey kafiler, size *(Ne denildiği zaman?)* إِنَّ وَعْدَ اللهِ **Muhakkak Allah'ın vaadi** *(Neyi vaadi?)* بِالْبَعْثِ Dirilişi *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** وَالسَّاعَةُ **Ve kıyamet** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ Raf ve nasb ile *(Nedir?)* لَا رَيْبَ **Kuşku** شَكَّ Şüphe **yoktur** *(Nerede?)* فِيهَا **Onda** قُلْتُمْ **Dediniz** مَا نَدْرِي **Bilmiyoruz** *(Neyi?)* مَا السَّاعَةُ **Kıyamet nedir?** إِنْ -مَا- نَظُنُّ **Zannetmiyoruz** إِلَّا **Ancak zannediyoruz** *(Nasıl?)* ظَنًّا **Bir zannetmekle** قَالَ الْمُبَرِّدُ Müberrid dedi ki: أَصْلُهُ Bu cümlenin aslı *(Nedir?)* إِنْ نَحْنُ Biz değiliz إِلَّا نَظُنُّ Ancak zannediyoruz *(Nasıl?)* ظَنًّا Bir zannetmekle وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* بِمُسْتَيْقِنِينَ **Kesin bilgi sahibi** *(Ne hakkında?)* أَنَّهَا آتِيَةٌ O kıyametin kesinkes geleceği hakkında.

﴿وَبَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا﴾ فِي الدُّنْيَا أَيْ جَزَاؤُهَا ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ﴾ نَتْرُكُكُمْ فِي النَّارِ ﴿كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا﴾ أَيْ تَرَكْتُمُ الْعَمَلَ لِلِقَائِهِ ﴿وَمَأْوٰيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٤﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْهُ ﴿ذٰلِكُمْ بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنَ ﴿هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ حَتّٰى قُلْتُمْ لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ ﴿فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ [يَخْرُجُونَ] ﴿مِنْهَا﴾ مِنَ النَّارِ ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾﴾ أَيْ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ أَنْ يُرْضُوا رَبَّهُمْ بِالتَّوْبَةِ وَالطَّاعَةِ لِأَنَّهَا لَا تَنْفَعُ يَوْمَئِذٍ ﴿فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ﴾ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ عَلٰى وَفَاءِ وَعْدِهِ فِي الْمُكَذِّبِينَ ﴿رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾﴾ أَيْ خَالِقِ مَا ذُكِرَ وَالْعَالَمُ مَا سِوَى اللهِ وَجُمِعَ لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ وَرَبِّ بَدَلٌ ﴿وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ﴾ الْعَظَمَةُ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ حَالٌ أَيْ كَائِنَةً فِيهِمَا ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾﴾ تَقَدَّمَ.

TÜRKÇE ANLAMI

33. Dünyada **yaptıklarının kötülükleri** cezası, ahirette **onlara görünmüş, alay edip durdukları** azap **onları kuşatmış,** başlarına inmiş**tir.**

34. **Denilir ki: "Bu güne kavuşacağınızı unuttuğunuz** ahirete kavuşmak için ameli terk ettiğiniz **gibi biz de bugün sizi unutuyor,** ateşte terk ediyor**uz. Yeriniz ateştir, sizin için hiçbir yardımcı** ateşten koruyacak kimse **de yoktur!**

35. **Bu, sizin, Allah'ın ayetlerini** Kuran'ı **alaya almanız ve dünya hayatının sizi aldatması sebebiyledir.** Hatta dediniz ki: "Ne dirilme vardır, ne de hesap" **Artık bugün oradan** ateşten **çıkamayacaklar**[12] **ve onların hoşnut etmeleri de istenmeyecek,** tövbe ve itaat ile Rablerinin rızasını kazanmaları da talep edilmeyecek**tir.** Çünkü bunlar o gün fayda vermez.

36. **Hamd,** güzel olanla vasıflama, yalancılar hakkında verdiği sözü yerine getirdiği için **göklerin Rabbi, yerin Rabbi; âlemlerin**[13] **Rabbi olan,** tüm bunları yaratan **Allah'a mahsustur.**

37. **Göklerde ve yerde** olan **büyüklük** azamet **yalnız onundur. O, Azîz'dir, hikmet sahibidir.**

---

[12] يخرجون fiili malum ve meçhul olarak okunur.

[13] Alem; Allah'ın dışındaki her şeydir. Çoğul olarak getirilmesi, farklı türleri olduğu içindir. رَبّ kelimesi (üç yerde) de bedeldir.

KELİME ANLAMI

33. وَبَدَا **Ve göründü** ظَهَرَ Ortaya çıktı *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne göründü?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin kötülükleri ki** عَمِلُوا **Yaptılar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَيْ جَزَاؤُهَا Yani, o şeylerin cezası göründü وَحَاقَ **Ve kuşattı** نَزَلَ İndi *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** *(Ne kuşattı?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** بِهِ **O şeyi** *(Ne idiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyorlardı** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap kuşattı.

34. وَقِيلَ **Ve denildi:** الْيَوْمَ **Bu gün** نَنْسَاكُمْ **Sizi unutuyoruz** نَتْرُكُكُمْ فِي النَّارِ Ateşe terk ediyoruz *(Ne gibi?)* كَمَا نَسِيتُمْ **Unuttuğunuz gibi** *(Neyi?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ **Gününüze kavuşmayı** *(Öyle gün ki,)* هٰذَا **Şu** أَيْ تَرَكْتُمُ الْعَمَلَ Yani, ameli terk ettiğiniz gibi *(Niçin?)* لِلِقَائِهِ O güne kavuşmak için وَمَأْوٰيكُمُ **Sizin yeriniz** *(Nedir?)* النَّارُ **Ateştir** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Yardımcılar** مَانِعِينَ مِنْهُ Ondan koruyucular.

35. ذٰلِكُمْ **Bu** *(Ne sebepledir?)* بِأَنَّكُمُ **Muhakkak ki siz** اتَّخَذْتُمْ **Edindiniz** *(Neyi?)* اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** الْقُرْاٰنَ Kuran'ı *(Ne edindiniz?)* هُزُوًا **Alay** وَغَرَّتْكُمُ **Ve sizi aldattı** *(Ne?)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** حَتّٰى قُلْتُمْ Ta ki dediniz *(Ne dediniz?)* لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ Diriliş ve hesap yoktur فَالْيَوْمَ **Bu gün** لَا يَخْرُجُونَ **Çıkamayacaklar** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ Malum ve meçhul kalıbında *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** مِنَ النَّارِ Ateşten وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** *(Ne değillerdir?)* يُسْتَعْتَبُونَ **Hoşnut etmeleri isteniyor** أَيْ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ Yani, onlardan istenilmez *(Ne?)* أَنْ يُرْضُوا رَبَّهُمْ Rablerini razı etmeleri *(Ne ile?)* بِالتَّوْبَةِ وَالطَّاعَةِ Tövbe ve itaat ile *(Niçin?)* لِأَنَّهَا لَا تَنْفَعُ Çünkü onlar fayda etmez *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ O günde.

36. فَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* الْحَمْدُ **Hamd** الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ Güzel olanla vasıflama *(Ne üzerine?)* عَلٰى وَفَاءِ وَعْدِهِ Vadine vefa göstermesi üzerine *(Kim hakkındaki vaadine?)* فِي الْمُكَذِّبِينَ Yalancılar hakkındaki رَبِّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbi** وَرَبِّ الْأَرْضِ **Ve yerin Rabbi** رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin rabbi** أَيْ خَالِقِ مَا ذُكِرَ Zikredilenlerin yaratıcısı وَالْعَالَمُ مَا سِوَى اللّٰهِ Âlem; Allah'ın dışındaki her şeydir وَجُمِعَ Cemi olarak getirilmiştir *(Niçin?)* لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ Farklı türleri bulunduğu için وَرَبِّ بَدَلٌ 'Rabb' kelimesi (üç yerde) de bedeldir.

37. وَلَهُ **Onundur** *(Ne?)* الْكِبْرِيَاءُ **Büyüklük** الْعَظَمَةُ Azamet *(Ne olduğu halde?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ كَائِنَةً فِيهِمَا Yani, (büyüklük) o ikisinde olduğu halde وَهُوَ **Ve o** الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** تَقَدَّمَ (Bu kelimelerin açıklaması) geçti.

سُورَةُ الأَحْقَافِ

﴿مَكِيَّةٌ اِلَّا قُلْ أَرَئَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللهِ الْآيَةَ وَاِلَّا فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ اُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ الْآيَةَ وَاِلَّا وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ الثَّلَاثَ آيَاتٍ وَهِىَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ (١)﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرُهُ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمِ (٢)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿مَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا﴾ خَلْقًا ﴿بِالْحَقِ﴾ لِيَدُلَّ عَلٰى قُدْرَتِنَا وَوَحْدَانِيَّتِنَا ﴿وَاَجَلٍ مُسَمًّى﴾ إِلٰى فَنَائِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ أُنْذِرُوا﴾ خُوِّفُوا بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿مُعْرِضُونَ (٣)﴾ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي ﴿مَا تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ ﴿اَرُونِي﴾ أَخْبِرُونِي تَأْكِيدٌ ﴿مَاذَا خَلَقُوا﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ بَيَانُ مَا ﴿اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ﴾ مُشَارَكَةٌ ﴿فِي﴾ خَلْقِ ﴿السَّمٰوَاتِ﴾ مَعَ اللهِ وَأَمْ بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ ﴿إِيتُونِي بِكِتَابٍ﴾ مُنَزَّلٍ ﴿مِنْ قَبْلِ هٰذَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿اَوْ آثَارَةٍ﴾ بَقِيَّةٍ ﴿مِنْ عِلْمٍ﴾ يُؤْثَرُ عَنِ الْأَوَّلِينَ بِصِحَّةِ دَعْوَاكُمْ فِي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ أَنَّهَا تُقَرِّبُكُمْ إِلَى اللهِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٤)﴾ فِي دَعْوَاكُمْ ﴿وَمَنْ﴾ اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو﴾ يَعْبُدُ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ وَهُمُ الْأَصْنَامُ لَا يُجِيبُونَ عَابِدِيهِمْ إِلٰى شَيْءٍ يَسْأَلُونَهُ أَبَدًا ﴿وَهُمْ عَنْ دُعَآئِهِمْ﴾ عِبَادَتِهِمْ ﴿غَافِلُونَ (٥)﴾ لِأَنَّهُمْ جَمَادٌ لَا يَعْقِلُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

46- Ahkâf Sûresi

Üç ayet (on, on beş ve son ayet) dışında Mekke'de inmiştir.

Otuz dört veya otuz beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ha, Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. **Kitab'ın** Kuran'ın **indirilişi**[1] mülkünde **Azîz ve** yaptığında **hikmet sahibi olan Allah tarafındandır.**
3. **Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları** gücümüze ve birliğimize delalet etsin diye **ancak hak ile ve** kıyamet günü yok olacakları **belli bir süre için yarattık. İnkâr edenler, uyarıldıkları şeyden** korkutuldukları azaptan **yüz çevirmektedirler.**
4. **De ki: "Gördünüz mü?** Bana söyleyin! **Allah'ın dışında yalvardığınız** taptığınız **şeyler**[2] putlar **yeryüzünden**[3] **ne yaratmışlar, bana göstersenize!**[4] **Yoksa onların gökler**in yaratılışın **da** Allah'la **ortaklıkları mı vardır?**[5] **Eğer** davanızda **doğru iseniz, bana, bu** Kuran**dan evvel** indirilmiş **bir kitap yahut** putlara tapmanın sizi Allah'a yaklaştırdığı davanızın sıhhatine dair evvelkilerden rivayet edilen **ilimden bir eser** kalıntı **getirin.**
5. **Allah'ı bırakıp da** onun dışında **kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeye** putlara **yalvaran,** tapan**dan daha sapık kim**[6] **vardır?** Ondan daha sapığı yoktur. Çünkü putlar, kendilerine tapanların isteklerine asla karşılık veremezler. **Halbuki onlar, bunların yalvarmaları,** tapmaların**dan habersizdirler.** Çünkü onlar akıl erdiremeyen cansız varlıklardır.

KELİME ANLAMI

﴿٤٦﴾- سُورَةُ الْأَحْقَافِ

46- Ahkâf Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِلَّا قُلْ أَرَئَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللهِ الْآيَةَ وَاِلَّا فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ اُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ الْآيَةَ وَاِلَّا وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ الثَّلَاثُ آيَاتٍ **Sadece bu üç ayet (on, on beş ve son ayet) Mekke'de inmemiştir.** وَهِىَ **Ve bu sûre** اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz dört ya da otuz beş ayettir.**

---

[1] تَنْزِيلُ الْكِتَابِ terkibi mübtedadır. مِنَ اللهِ terkibi de onun haberidir.
[2] مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللهِ terkibi أَرَأَيْتُمْ fiilinin ilk mefulüdür.
[3] مِنَ الْأَرْضِ terkibi مَاذَا خَلَقُوا terkibindeki مَا 'nın beyanıdır. Ve bu cümle ikinci mefuldür.
[4] أَرُونِي fiili tekittir.
[5] أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ terkibindeki أَمْ inkar hemzesi anlamındadır.
[6] وَمَنْ أَضَلُّ terkibindeki مَنْ kelimesi olumsuzluk anlamında sorudur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. حٰمٓ **Hâ, Mîm** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهٖ Maksadını *(Ne ile?)* بِهٖ Bu harfler ile.

2. تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ **Bu kitabın indirilmesi** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın *(Bu terkip nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kim tarafındandır?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafındandır** *(Bu nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir *(Öyle Allah ki,)* اَلْعَز۪يزِ **Yüce olan** *(Nede?)* ف۪ي مُلْكِه۪ Hükümranlığında *(Yine öyle Allah ki,)* اَلْحَك۪يمِ **Hikmet sahibi olan** *(Nede?)* ف۪ي صُنْعِه۪ Yaptığı işte.

3. مَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanları** اِلَّا **Ancak (yarattık)** *(Nasıl?)* خَلْقًا Yaratmakla *(Öyle yaratmak ki,)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** *(Niçin yarattık?)* لِيَدُلَّ Delalet etsin diye *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Bizim gücümüze وَوَحْدَانِيَّتِنَا Ve bizim tekliğimize *(Daha ne ile?)* وَاَجَلٍ مُسَمًّى **Ve belli bir müddetle** *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى فَنَائِهِمَا Bu ikisi yok oluncaya kadar *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde وَالَّذ۪ينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** عَمَّا **O şeyden ki** اُنْذِرُوا **Uyarıldılar** خُوِّفُوا Korkutuldular *(Ne ile?)* بِه۪ Kendisiyle *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Onlar nedirler?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çeviricidirler.**

4. قُلْ **De ki:** اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** أَخْبِرُون۪ي Bana söyleyin bakayım مَا **O şey ki** تَدْعُونَ **Yalvarıyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putlar *(Bu nedir?)* مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Birinci mefuldür اَرُون۪ي **Bana gösterin** أَخْبِرُون۪ي Bana haber verin *(Bu nedir?)* تَأْك۪يدٌ Tekittir مَاذَا **Neyi** خَلَقُوا **Yarattılar** *(Bu cümle nedir?)* مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefuldür *(Neden yarattılar?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yeryüzünden** *(Bu nedir?)* بَيَانُ مَا 'Mâ'nın beyanıdır اَمْ لَهُمْ **Yoksa onlar için var mıdır?** *(Ne?)* شِرْكٌ **Bir işbirliği** مُشَارَكَةٌ Ortaklık *(Nede?)* فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin** yaratılması**nda** *(Kiminle ortaklık?)* مَعَ اللّٰهِ Allah'la وَأَمْ 'Em' edatı *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ Hemze-i inkâr manasındadır اِيتُون۪ي **Bana getirin** *(Ne getirin?)* بِكِتَابٍ **Bir kitap** *(Öyle kitap ki,)* مُنَزَّلٍ İndirilen *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ هٰذَا **Bundan önce** اَلْقُرْآنِ Kuran'dan önce اَوْ **Ya da** *(Ne getirin?)* اَثَارَةٍ **Bir eser** بَقِيَّةٍ Bir kalıntı *(Neden?)* مِنْ عِلْمٍ **İlimden** *(Öyle ki,)* يُؤْثَرُ Kalmış olan *(Kimden)* عَنِ الْأَوَّل۪ينَ Öncekilerden *(Neye dair bilgi?)* بِصِحَّةِ دَعْوَاكُمْ İddianızın doğru olduğuna dair *(Ne husustaki?)* ف۪ي عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapma hususundaki *(Niye?)* أَنَّهَا Çünkü onlar تُقَرِّبُكُمْ Sizi yaklaştırıyormuş *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ Allah'a اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِق۪ينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nede?)* ف۪ي دَعْوَاكُمْ İddianızda.

5. وَمَنْ **Kimdir** *(Bu nedir?)* إِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ Olumsuzluk manasında istifhamdır أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur أَضَلُّ **Daha sapık olan** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** يَدْعُو **Yakarıyor** يَعْبُدُ Tapıyor *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, ondan öte *(Kime yakarıyor?)* مَنْ **O kimseye ki** لَا يَسْتَجِيبُ **Karşılık veremez** *(Kime?)* لَهُ **Kendisine** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününe kadar** وَهُمْ Onlar da *(Nedir?)* الْأَصْنَامُ Putlardır لَا يُجِيبُونَ İcabet edemezler *(Kime?)* عَابِدِيهِمْ Kendilerine tapanlara *(Neye icabet edemezler?)* إِلَى شَيْءٍ يَسْأَلُونَهُ Ondan istedikleri hiçbir şeye أَبَدًا Ebediyen وَهُمْ **Onlar (putlar)** *(Neden?)* عَنْ دُعَائِهِمْ **Onların yakarışlarından** عِبَادَتِهِمْ Onların ibadetlerinden *(Nedirler?)* غَافِلُونَ **Habersizdirler** *(Niye?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedir?)* جَمَادٌ Cansızdır *(Öyle ki,)* لَا يَعْقِلُونَ Anlayamazlar.

﴿وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا﴾ أَيِ الْأَصْنَامُ ﴿لَهُمْ﴾ لِعَابِدِيهِمْ ﴿اَعْدَآءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ﴾ بِعِبَادَةِ عَابِدِيهِمْ ﴿كَافِرِينَ ﴿٦﴾﴾ جَاحِدِينَ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿اٰيَاتُنَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ ظَاهِرَاتٍ حَالٌ ﴿قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿لِلْحَقِّ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَاءَهُمْ هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ ﴿اَمْ﴾ بِمَعْنَى بَلْ وَهَمْزَةِ الْاِنْكَارِ ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ﴾ فَرَضًا ﴿فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿شَيْئًا﴾ أَيْ لَا تَقْدِرُونَ عَلٰى دَفْعِهِ عَنِّي إِذَا عَذَّبَنِي اللّٰهُ ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ تَقُولُونَ فِي الْقُرْآنِ ﴿كَفٰى بِهِ﴾ تَعَالٰى ﴿شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٨﴾﴾ بِهِمْ فَلَمْ يُعَاجِلْكُمْ بِالْعُقُوبَةِ ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا﴾ بَدِيعًا ﴿مِنَ الرُّسُلِ﴾ أَيْ أَوَّلَ مُرْسَلٍ قَدْ سَبَقَ قَبْلِي كَثِيرُونَ مِنْهُمْ فَكَيْفَ تُكَذِّبُونَنِي ﴿وَمَآ اَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا أَأُخْرَجُ مِنْ بَلَدِي أَمْ أُقْتَلُ كَمَا فُعِلَ بِالْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي أَوْ تَرْمُونِي بِالْحِجَارَةِ أَمْ يَخْسِفُ بِكُمْ كَالْمُكَذِّبِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ وَلَا أَبْتَدِعُ مِنْ عِنْدِي شَيْئًا ﴿وَمَآ اَنَا اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾﴾ بَيِّنُ الْاِنْذَارِ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ﴾ أَخْبِرُونِي مَاذَا حَالُكُمْ ﴿اِنْ كَانَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ﴾ جُمْلَةٌ حَالِيَّةٌ ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي اِسْرَآئِيلَ﴾ هُوَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ ﴿عَلٰى مِثْلِهِ﴾ أَيْ عَلَيْهِ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ﴿فَاٰمَنَ﴾ الشَّاهِدُ ﴿وَاسْتَكْبَرْتُمْ﴾ تَكَبَّرْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ وَجَوَابُ الشَّرْطِ بِمَا عُطِفَ عَلَيْهِ أَلَسْتُمْ ظَالِمِينَ دَلَّ عَلَيْهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ أَيْ فِي حَقِّهِمْ ﴿لَوْ كَانَ﴾ الْإِيمَانُ ﴿خَيْرًا مَا سَبَقُونَآ اِلَيْهِ وَاِذْ لَمْ يَهْتَدُوا﴾ أَيِ الْقَائِلُونَ ﴿بِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿فَسَيَقُولُونَ هٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِفْكٌ﴾ كِذْبٌ ﴿قَدِيمٌ ﴿١١﴾﴾ ﴿وَمِنْ قَبْلِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿كِتَابُ مُوسٰى﴾ أَيِ التَّوْرَاةُ ﴿اِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ بِهِ حَالَانِ ﴿وَهٰذَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿كِتَابٌ مُصَدِّقٌ﴾ لِلْكُتُبِ قَبْلَهُ ﴿لِسَانًا عَرَبِيًّا﴾ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ فِي مُصَدِّقٌ ﴿لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ مُشْرِكِي مَكَّةَ ﴿وَ﴾ هُوَ ﴿بُشْرٰى لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾﴾ ﴿اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ حَالٌ ﴿جَزَآءً﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ يُجْزَوْنَ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

6. **İnsanlar bir araya toplandıkları zaman** putlar **onlara** kendilerine tapanlara **düşman olur ve onların** kendilerine tapanların **ibadetlerini** bile bile **inkâr ederler.**

7. **Ayetlerimiz onlara** Mekke halkına **açıkça okunduğunda,** içlerinden **hakkı** Kuran'ı **inkâr edenler, o kendilerine geldiğinde: "Bu, apaçık** aşikâr **bir büyüdür" dediler.**

8. **Yoksa "Onu** Kuran'ı **uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer ben** faraza **onu uydurmuşsam, benim için Allah'**ın azabın**dan hiçbir şeye malik olamazsınız.** Allah bana azap ettiğinde, onu benden defetmeye güç yetiremezsiniz. **O, sizin, onun hakkında yaptığınız taşkınlıkları** Kuran hakkında söylediklerinizi **en iyi bilendir. Benimle sizin aranızda şahit olarak o** Yüce (Allah) **yeter. O,** tövbe edeni **çok bağışlayan,** ona **merhamet edendir.** Bu sebeple size hemen azap etmiyor.

9. **De ki: Ben peygamberlerin ilki** ilk gönderilen elçi **değilim.** Benden önce onların birçoğu geçti. Öyleyse beni nasıl yalanlıyorsunuz? **Bana ve size** dünyada **ne yapılacağını da bilmiyorum.** Benden önceki peygamberlere yapıldığı gibi şehrimden çıkartılır mıyım, yoksa öldürülür müyüm veya beni taşlar mısınız ya da sizden önceki yalanlayanlar gibi yere mi batırılırsınız? **Ben sadece bana vahyedilene** Kuran'a **uyarım**, kendi kafamdan bir şey yapmam. **Ve ben sadece** uyarısı **apaçık bir uyarıcıyım.**

10. **De ki: Gördünüz mü!** Bana söyleyin haliniz ne olur, **şayet bu** Kuran **Allah katından ise ki, siz onu inkâr ettiniz, İsrail oğullarından bir şahit de** Abdullah b. Selam **bunun benzerine şahit olup iman ettiği halde siz yine de büyüklük taslamış,** imandan yüz çevirmiş**seniz** haksızlık etmiş olmaz mısınız?[1] **Doğrusu Allah, zalimler topluluğuna hidayet etmez.**

11. **İnkâr edenler, iman edenler için** onlar hakkında **dediler ki: "Eğer bu** iman **hayır olsaydı, bizi onda geçemezlerdi." Fakat onlar,** bu sözü söyleyenler **bununla** Kuran ile **hidayet bulamadıkları için "Bu** Kuran **eski bir yalandır" diyecekler.**

12. **Bu** Kuran**'dan önce de** kendisine inananlara **bir rahmet ve önder olarak Musa'nın kitabı** Tevrat **vardır. Bu** Kuran **da, zulmedenleri** Mekke müşriklerini **uyarmak için Arap lisanında,**[2] kendinden önceki kitapları **doğrulayıcı bir kitaptır. Ve** o **iyilik edenlere** inananlara **bir müjdedir.**

13. **Şüphesiz, "Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da** itaat üzere **dosdoğru olanlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de.**

14. **İşte bunlar cennet ehlidir. Yaptıklarına karşılık olarak orada ebedî kalacaklardır.**

---

[1] Bu cümle, ardından gelen ayetin de delalet ettiği üzere şartın ve üzerine atfedilenlerin cevabıdır.

[2] لِسَانًا kelimesi مُصَدِّقٌ kelimesinde bulunan zamirden haldir.

KELİME ANLAMI

6. وَاِذَا حُشِرَ **Toplandığında** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** كَانُوا **Olurlar** أَيِ الْأَصْنَامُ Yani, putlar *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِعَابِدِيهِمْ Kendilerine tapanlara *(Ne olurlar?)* اَعْدَاءً **Düşman** وَكَانُوا **Ve olurlar** *(Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ **Onların ibadetini** بِعِبَادَةِ عَابِدِيهِمْ Kendilerine tapanların ibadetini *(Ne olurlar?)* كَافِرِينَ **İnkâr edici** جَاحِدِينَ Kabul etmez olurlar.

7. وَاِذَا تُتْلٰى **Okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke halkına *(Ne okunduğunda?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran *(Ayetlerimiz ne olduğu halde?)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık olduğu halde** ظَاهِرَاتٍ Açık oldukları halde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir قَالَ **Der** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ İçlerinden (kâfir olanlar) *(Ne için?)* لِلْحَقِّ **Hak için** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran için *(Ne zaman der?)* لَمَّا جَاءَ **Ne zaman ki gelse** *(Kime?)* هُمْ **Kendilerine** *(Ne derler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir büyüdür** *(Öyle büyü ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنٌ ظَاهِرٌ Açık ve zahir olan.

8. اَمْ **Yoksa** *(Bu edat ne manadadır?)* بِمَعْنٰى بَلْ 'Bel' manasındadır *(Daha?)* وَهَمْزَةِ الْاِنْكَارِ Ve hemze-i inkâr manasındadır يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** *(Ne diyorlar?)* اِفْتَرٰيهُ **Onu uydurdu** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı قُلْ **Söyle (habibim)** *(Ne söyle?)* اِنِ افْتَرَيْتُهُ **Eğer ben onu uydurduysam** *(Nasıl?)* فَرْضًا Farazi olarak فَلَا تَمْلِكُونَ **Siz güç yetiremezsiniz** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Kim tarafından gelene?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, azabından *(Neye güç yetiremezsiniz?)* شَيْئًا **En ufak bir şeye** أَيْ لَا تَقْدِرُونَ Yani, güç yetiremezsiniz *(Neye?)* عَلٰى دَفْعِهِ Azabı savmaya *(Kimden?)* عَنِّي Benden *(Ne zaman?)* إِذَا عَذَّبَنِي Bana azap verdiğinde *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah هُوَ **O** *(Kimdir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تُفِيضُونَ **Siz taşkınlık yapıyorsunuz** *(Ne hakkında?)* فِيهِ **Kuran hakkında** تَقُولُونَ Siz söylüyorsunuz (Yani, söylediğiniz şeyleri en iyi bilendir) *(Ne hakkında söylediğiniz?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında كَفٰى **Yeter** *(Kim?)* بِهِ **O** *(Öyle o ki,)* تَعَالٰى Yüce olan *(Ne olarak yeter?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Kim arasında?)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْغَفُورُ **Bağışlayandır** *(Kimi?)* لِمَنْ تَابَ Tövbe edeni *(Daha nedir?)* اَلرَّحِيمُ **Esirgeyendir** *(Kimi?)* بِهِمْ Onları فَلَمْ يُعَاجِلْ O halde acele davranmaz *(Kime?)* كُمْ Size *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ Azapla.

9. قُلْ **De ki** *(Ne de?)* مَا كُنْتُ **Ben olmadım** *(Ne olmadım?)* بِدْعًا **İlki** بَدِيعًا Önce geleni *(Neden?)* مِنَ الرُّسُلِ **Peygamberlerden** أَيْ أَوَّلَ مُرْسَلٍ Yani, ilk gönderilen (değilim) قَدْ سَبَقَ Geçmişti *(Kimden önce?)* قَبْلِي Benden önce *(Ne geçmişti?)* كَثِيرُونَ Çoğu *(Kimden?)* مِنْهُمْ Peygamberlerden فَكَيْفَ O halde nasıl تُكَذِّبُونَنِي Beni yalanlarsınız وَمَا اَدْرِي

Ve ben bilmem de *(Neyi?)* مَا **Ne şey** يُفْعَلُ **Yapılacak** *(Kime?)* بِي **Bana** وَلَا بِكُمْ **Ve size** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada أَأُخْرَجُ Çıkarılacak mıyım? *(Nereden?)* مِنْ بَلَدِي Beldemden أَمْ أُقْتَلُ Yoksa öldürülecek miyim? *(Ne gibi?)* كَمَا فُعِلَ Yapıldığı gibi *(Kime?)* بِالْأَنْبِيَاءِ Peygamberlere *(Öyle peygamberler ki,)* قَبْلِي Benden önce gelen أَوْ تَرْجُمُونِي Ya da beni taşlayacak mısınız? *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla أَمْ يَخْسِفُ Yoksa yerin dibine batıracak mı? *(Kimi?)* بِكُمْ Sizi *(Kim gibi?)* كَالْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlar gibi *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكُمْ Sizden önce إِنْ -مَا- أَتَّبِعُ **Ben uymam** ('İn' olumsuzluk ifade eden 'mâ' manasındadır) إِلَّا **Ancak (uyarım)** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** يُوحَى **Vahyolunuyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'a uyarım وَلَا أَبْتَدِعُ Ortaya çıkartmam *(Neden?)* مِنْ عِنْدِي Kendimden *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** إِلَّا نَذِيرٌ **Ancak bir uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarması açık olan.

10. قُلْ **De ki:** أَرَأَيْتُمْ **Ne dersiniz** أَخْبِرُونِي Bana söyleyin bakayım مَاذَا حَالُكُمْ Sizin durumunuz nedir إِنْ كَانَ **Eğer ise** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Kim tarafından ise?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah tarafından ise** وَكَفَرْتُمْ **Ve siz inanmadığınız halde** *(Neye?)* بِهِ **Ona** *(Bu cümle nedir?)* جُمْلَةٌ حَالِيَّةٌ Hal cümlesidir وَشَهِدَ **Ve şahit olmuşsa** *(Kim?)* شَاهِدٌ **Bir şahit** *(Kimden?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarından** هُوَ O da *(Kimdir?)* عَبْدُ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam'dır *(Neye şahit olmuşsa?)* عَلَى مِثْلِهِ **Bunun bir benzerine** أَيْ عَلَيْهِ Yani, o şeye ki أَنَّهُ O *(Nedir?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ Allah katındandır فَآمَنَ **Hemen inanmışsa** *(Kim?)* اَلشَّاهِدُ Bu şahit وَاسْتَكْبَرْتُمْ **Ve siz de böbürlenmişseniz** تَكَبَّرْتُمْ Büyüklük tasladıysanız *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı *(Ne ile birlikte?)* بِمَا عُطِفَ Atfedilenlerle birlikte *(Neye?)* عَلَيْهِ Kendisine *(Şartın cevabı nedir?)* أَلَسْتُمْ ظَالِمِينَ Zalimler olmaz mısınız? دَلَّ عَلَيْهِ Buna (şu) delalet etmiştir إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ **Halkı** *(Öyle halk ki,)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan.**

11. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** أَيْ فِي حَقِّهِمْ Yani, onlar hakkında dediler *(Ne dediler?)* لَوْ كَانَ **Şayet olsaydı** *(Ne?)* اَلْإِيمَانُ İman etmek *(Ne olsaydı?)* خَيْرًا **İyi bir şey** مَا سَبَقُونَا **Bizi geçemezlerdi** *(Neye ulaşmada?)* إِلَيْهِ **Ona ulaşmada** وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا **Hidayete eremediklerinde ise** أَيِ الْقَائِلُونَ Yani, konuşanlar *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'la فَسَيَقُولُونَ **Hemen diyecekler** *(Ne diyecekler?)* هٰذَا **Bu** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Nedir?)* إِفْكٌ **Uydurmadır** كَذِبٌ Yalandır *(Öyle uydurma ki,)* قَدِيمٌ **Eski olan.**

12. وَمِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce de vardır** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan önce *(Ne vardır?)* كِتَابُ مُوسٰى **Musa'nın kitabı** أَيِ التَّوْرَاةُ Yani, Tevrat vardır *(Ne olarak?)* اِمَامًا **Bir rehber** وَرَحْمَةً **Ve bir rahmet olarak** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ بِهِ Kendisine inananlara *(Bu iki kelime nedir?)* حَالَانِ Haldirler وَهٰذَا **İşte bu** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Nedir?)* كِتَابٌ **Bir kitaptır** *(Öyle kitap ki,)* مُصَدِّقٌ **Doğrulayıcı olan** *(Neyi?)* لِلْكُتُبِ Kitapları *(O kitaplar ne olduğu halde?)* قَبْلَهُ Kendinden önce gelen *(Ne olduğu halde doğrulayıcıdır?)* لِسَانًا عَرَبِيًّا **Arap diliyle olduğu halde** *(Bu terkib nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الضَّمِيرِ فِي مُصَدِّقٌ 'Musaddikun'daki zamirden *(Ne için indirilmiştir?)* لِيُنْذِرَ **Uyarması için** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** ظَلَمُوا **Onlar zulmettiler** مُشْرِكِي مَكَّةَ Mekke müşriklerini وَهُوَ **Ve o** *(Nedir?)* بُشْرٰى **Müjdedir** *(Kime?)* لِلْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanlara** *(Kimdir onlar?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlerdir.

13. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** ثُمَّ **Sonra** اِسْتَقَامُوا **Dosdoğru yürüdüler** *(Ne üzere?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzere فَلَا خَوْفٌ **Korku yoktur** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazlar da** *(Ne olmazlar?)* يَحْزَنُونَ **Üzülür.**

14. اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Kimlerdir?)* اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennetliklerdir** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Bu 'Hâlidîne' kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir جَزَاءً **Mükâfatlanmakla** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne üzere?)* عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar olmak üzere *(Ne ile mensuptur?)* بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Takdir edilen fiiliyle أَيْ يُجْزَوْنَ Yani, 'Yüczevne' (mükâfatlanırlar) şeklindedir *(Neye karşılık mükâfattır?)* بِمَا **O şeye karşılık ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَعْمَلُونَ **Yapar oldular.**

﴿وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (إِحْسَانًا) أَيْ أَمَرْنَاهُ أَنْ يُحْسِنَ إِلَيْهِمَا فَنَصْبُ إِحْسَانًا عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ وَمِثْلُهُ حُسْنًا ﴿حَمَلَتْهُ اُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا﴾ أَيْ عَلَى مَشَقَّةٍ ﴿وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ﴾ مِنَ الرَّضَاعِ ﴿ثَلٰثُونَ شَهْرًا﴾ سِتَّةُ أَشْهُرٍ أَقَلُّ مُدَّةِ الْحَمْلِ وَالْبَاقِي أَكْثَرُ مُدَّةِ الرَّضَاعِ وَقِيلَ إِنْ حَمَلَتْ بِهِ سِتَّةً أَوْ تِسْعَةً أَرْضَعَتْهُ الْبَاقِي ﴿حَتّٰٓى﴾ غَايَةٌ لِجُمْلَةٍ مُقَدَّرَةٍ أَيْ وَعَاشَ حَتَّى ﴿اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهُ﴾ هُوَ كَمَالُ قُوَّتِهِ وَعَقْلِهِ وَرَأْيِهِ أَقَلُّهُ ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ سَنَةً أَوْ ثَلَاثُونَ ﴿وَبَلَغَ اَرْبَعٖينَ سَنَةً﴾ أَيْ تَمَامَهَا وَهُوَ أَكْثَرُ الْأَشُدِّ ﴿قَالَ رَبِّ﴾ اِلَخْ نَزَلَ فِي اَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ لَمَّا بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً بَعْدَ سَنَتَيْنِ مِنْ مَبْعَثِ النَّبِيِّ ﷺ آمَنَ بِهِ ثُمَّ آمَنَ أَبَوَاهُ ثُمَّ ابْنُهُ عَبْدُ الرَّحْمٰنِ وَابْنُ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ أَبُو عَتِيقٍ ﴿اَوْزِعْنٖٓي﴾ أَلْهِمْنِي ﴿اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتٖٓي اَنْعَمْتَ﴾ بِهَا ﴿عَلَيَّ وَعَلٰى وَالِدَيَّ﴾ وَهِيَ التَّوْحِيدُ ﴿وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ﴾ فَأَعْتَقَ تِسْعَةً مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يُعَذَّبُونَ فِي اللهِ ﴿وَاَصْلِحْ لٖي فٖي ذُرِّيَّتٖي﴾ فَكُلُّهُمْ مُؤْمِنُونَ ﴿اِنّٖي تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنّٖي مِنَ الْمُسْلِمٖينَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿اُو۬لٰٓئِكَ﴾ أَيْ قَائِلُو هٰذَا الْقَوْلِ أَبُو بَكْرٍ وَغَيْرُهُ ﴿الَّذٖينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ اَحْسَنَ﴾ بِمَعْنَى حَسَنَ ﴿مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّـَٔاتِهِمْ فٖٓي اَصْحَابِ الْجَنَّةِ﴾ حَالٌ أَيْ كَائِنِينَ فِي جُمْلَتِهِمْ ﴿وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذٖي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾﴾ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَعَدَ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ ﴿وَالَّذٖي قَالَ لِوَالِدَيْهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِدْغَامِ أُرِيدَ بِهِ الْجِنْسُ ﴿اُفٍّ﴾ بِكَسْرِ الْفَاءِ وَفَتْحِهَا بِمَعْنَى مَصْدَرٍ أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا ﴿لَكُمَٓا﴾ أَتَضَجَّرُ مِنْكُمَا ﴿اَتَعِدَانِنٖٓي﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِدْغَامِ ﴿اَنْ اُخْرَجَ﴾ مِنَ الْقَبْرِ ﴿وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ﴾ الْأُمَمُ ﴿مِنْ قَبْلٖي﴾ وَلَمْ تُخْرَجْ مِنَ الْقُبُورِ ﴿وَهُمَا يَسْتَغٖيثَانِ اللّٰهَ﴾ يَسْأَلَانِهِ الْغَوْثَ بِرُجُوعِهِ وَيَقُولَانِ إِنْ لَمْ تَرْجِعْ ﴿وَيْلَكَ﴾ أَيْ هَلَاكَكَ بِمَعْنَى هَلَكْتَ ﴿اٰمِنْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هٰذَٓا﴾ أَيِ الْقَوْلُ بِالْبَعْثِ ﴿اِلَّٓا اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ ﴿١٧﴾﴾ أَكَاذِيبُهُمْ ﴿اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ حَقَّ﴾ وَجَبَ ﴿عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فٖٓي اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرٖينَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿وَلِكُلٍّ﴾ مِنْ جِنْسِ الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ ﴿دَرَجَاتٌ﴾ فَدَرَجَاتُ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ عَالِيَةٌ وَدَرَجَاتُ الْكَافِرِينَ فِي النَّارِ سَافِلَةٌ ﴿مِمَّا عَمِلُوا﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ الطَّاعَاتِ وَالْكَافِرُونَ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿وَلِيُوَفِّيَهُمْ﴾ أَيِ اللهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ ﴿اَعْمَالَهُمْ﴾ أَيْ جَزَاءَهَا ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾﴾ شَيْئًا يُنْقَصُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيُزَادُ لِلْكُفَّارِ ﴿وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذٖينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ﴾ بِأَنْ تُكْشَفَ لَهُمْ يُقَالُ لَهُمْ ﴿اَذْهَبْتُمْ﴾ بِهَمْزَةٍ وَهَمْزَتَيْنِ وَبِهَمْزَةٍ وَمَدَّةٍ وَبِهِمَا وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ ﴿طَيِّبَاتِكُمْ﴾

بِإِشْغَالِكُمْ بِلَذَّاتِكُمْ ﴿فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ﴾ تَمَتَّعْتُمْ ﴿بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ﴾ أَيِ الْهَوَانِ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ﴾ تَتَكَبَّرُونَ ﴿فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾﴾ بِهِ وَتُعَذَّبُونَ بِهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Biz insana, ana-babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik.**[1] **Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle** meşakkatle **doğurdu. Taşınması ve** sütten **kesilmesi, otuz aydır.** Altı ay, en az doğum müddetidir. Geri kalan süre de en çok emzirme süresidir. Denilmiştir ki: "Hamilelik ister altı ay, ister dokuz ay sürsün (otuz ayın) geri kalan kısmında emzirir. **İnsan** yaşayıp da **nihayet**[2] gücünün, aklının ve görüşünün kemali olan **olgunluğa erip** bunun en azı otuz üç veya otuz yaşıdır, **kırk yaşın**ın tamamın**a varınca** ki, bu olgunluk çağının en üst seviyesidir, **der ki: "Rabbim! Beni, bana ve ana-babama verdiğin nimete** o da tevhittir, **şükretmeye ve razı olacağın salih amel işlemeye muvaffak kıl,** ilham et. Bu ayet Hz. Ebubekir hakkında inmiştir. O, Peygamber Efendimizin gönderilişinden iki sene sonra kırk yaşına girince ona iman etti, sonra ana-babası sonra da oğlu Abdurrahman ve Abdurrahman'ın oğlu Ebu Atik. Hz. Ebubekir Allah yolunda işkence gören dokuz mümini (satın alıp) azat etti. **Zürriyetimi benim için ıslah eyle.** Hepsi mümindiler. **Şüphesiz ben sana döndüm. Ve ben kuşkusuz Müslümanlardanım.**
16. **İşte bunlar** bu sözü söyleyen Ebubekir ve diğerleri, **cennetlikler arasında** oldukları halde **yaptıklarının iyisi kabul edilen ve günahları bağışlanan kimselerdir. Bu,** *"Allah, inanan erkek ve kadınlara cenneti vaat etti" (Tevbe: 72)* ayetinde **kendilerine verilen doğru bir sözdür.**
17. **Ana ve babasına: Öf**[3] **be size!** Sizden bıktım. **Benden önce nice nesiller** ümmetler **gelip geçmiş** ve kabirlerinden çıkmamış**ken, beni mi** kabirden **çıkarılmakla tehdit ediyorsunuz? diyen**[4] bu türden **kimseye, ana ve babası** dönmesi için **Allah'ın yardımına sığınarak,** ondan yardım isteyerek ve eğer dönmezse: **Yazıklar olsun sana!**[5] Dirilmeye **iman et. Kuşkusuz Allah'ın vaadi gerçektir,** derlerken **o: "Bu,** dirilme sözü **eskilerin masalları,** yalanları**ndan başka bir şey değildir" der.**
18. **İşte bunlar, kendilerinden önce cinler ve insanlardan geçmiş ümmetler içinde, haklarında** azap **sözü hak** vacip **olan kimselerdir. Doğrusu onlar ziyana uğrayanlar oldular.**

---

[1] Diğer bir kıraatte حُسْنًا kelimesi إِحْسَانًا şeklinde okunur. Yani, ona, ana-babasına iyilik etmesini emrettik, demektir. إِحْسَانًا kelimesinin nasbı mukadder fiiliyledir, حُسْنًا kelimesi de böyledir.

[2] حَتَّى mukadder عَاشَ cümlesinin gayesidir.

[3] أُفِّ kelimesi fe harfinin kesresi ve fethasıyla okunup tiksinti ve çirkinlik anlamındadır.

[4] وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ cümlesindeki lam harfleri diğer bir kıraatte idgam ile okunur.

[5] وَيْلَكَ kelimesi هَلَكْتَ fiilinin anlamındadır.

19. Mümin ve kâfir **herkesin yaptıklarından** müminlerin itaatleri ve kâfirlerin isyanlarından **ötürü dereceleri vardır.** Müminlerin dereceleri cennete ve yüksektir. Kâfirlerin dereceleri cehennemde ve alçaktır. **(Bu),** Allah**, onlara yaptıklarının karşılığını** cezasını **versin diyedir. Ve onlara** müminlerin günahı eksiltip kâfirlerinkini çoğaltarak en ufak bir **haksızlık yapılmaz.**

20. İnkâr edenler kendilerine açılmak suretiyle **ateşe arz olunacakları gün** onlara şöyle denir**: Dünyadaki hayatınızda bütün güzel şeylerinizi** lezzetlerinizle meşgul olarak **harcadınız,**[1] **onlardan faydalandınız. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanız ve** bununla **yoldan çıkmanız sebebiyle alçak bir azapla cezalandırılacak** ve onunla azap göreceksi**niz!**

KELİME ANLAMI

15. وَوَصَّيْنَا **Biz tavsiye ettik** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** *(Kime karşı?)* بِوَالِدَيْهِ **Ana babasına karşı** *(Neyi tavsiye ettik?)* حُسْنًا **İyilik yapmayı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* إِحْسَانًا 'İhsânen' şeklindedir أَيْ أَمَرْنَاهُ Yani, ona emrettik *(Neyi?)* أَنْ يُحْسِنَ İyilik yapmasını *(Kime?)* إِلَيْهِمَا İkisine إِحْسَانًا فَنَصْبُ O halde 'İhsânen'in nasbolması *(Ne üzeredir?)* عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar olmak üzeredir *(Ne ile?)* بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ Takdir edilen fiiliyle وَمِثْلُهُ حُسْنًا Ve 'Hüsnen' de bunun gibidir حَمَلَتْهُ **Onu taşımıştır** *(Kim?)* أُمُّهُ **Annesi** *(Nasıl?)* كُرْهًا **Zahmetle** وَوَضَعَتْهُ **Ve doğurmuştur** *(Nasıl?)* كُرْهًا **Zahmetle** أَيْ عَلَى مَشَقَّةٍ Yani, zorlukla وَحَمْلُهُ **Ve onun taşınması** وَفِصَالُهُ **Ve kesilmesi** *(Neden?)* مِنَ الرَّضَاعِ Sütten *(Ne kadardır?)* ثَلٰثُونَ **Otuzdur** *(Ne cihetinden?)* شَهْرًا **Ay cihetinden** سِتَّةُ أَشْهُرٍ Altı ay *(Nedir?)* أَقَلُّ مُدَّةِ الْحَمْلِ Hamilelik müddetinin en azıdır وَالْبَاقِي O halde geri kalan süre *(Nedir?)* أَكْثَرُ مُدَّةِ الرَّضَاعِ Emzirme süresinin en fazlasıdır وَقِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* إِنْ حَمَلَتْ بِهِ Onu taşısa *(Ne süre?)* سِتَّةً أَوْ تِسْعَةً Altı ya da dokuz ay أَرْضَعَتْهُ Onu emzirir الْبَاقِي Geri kalan müddetde حَتّٰى **Ta ki** *(Bu nedir?)* غَايَةٌ لِجُمْلَةٍ Cümlenin gayesidir *(Öyle cümle ki,)* مُقَدَّرَةٍ Takdir edilmiş olan أَيْ وَعَاشَ Yani, ve yaşasa *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى Ta ki اِذَا بَلَغَ **Ulaştığında** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Rüşt çağına** هُوَ Bu *(Nedir?)* كَمَالُ قُوَّتِهِ Gücünün olgunlaşmasıdır وَعَقْلِهِ Ve aklının وَرَأْيِهِ Ve düşüncesinin أَقَلُّهُ Bunun en azı *(Nedir?)* ثَلَاثٌ وَثَلَاثُونَ سَنَةً Otuz üç yaşıdır أَوْ ثَلَاثُونَ Ya da otuz yaşıdır وَبَلَغَ **Ve ulaştığında** *(Neye?)* اَرْبَعِينَ **Kırkına** *(Ne cihetinden?)* سَنَةً **Sene cihetinden** أَيْ تَمَامَهَا Yani, kırkının tamamına وَهُوَ Bu *(Nedir?)* أَكْثَرُ الْأَشُدِّ Rüşt çağının en fazlasıdır قَالَ **Der ki** رَبِّ **Ey Rabbim!** إِلَخْ Sonuna kadar نَزَلَ İnmiştir *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ Ebu Bekir Sıddık hakkında لَمَّا بَلَغَ Ne zaman ki ulaştı *(Neye?)* أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk

---

[1] أَذْهَبْتُمْ fiili bir hemzeyle, iki hemzeyle , hemze ve med ile ve de hemze, med ve ikinci hemzenin teshiliyle okunur.

yaşına *(Ne zaman?)* بَعْدَ سَنَتَيْنِ İki sene sonra *(Neden?)* مِنْ مَبْعَثِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) gönderilmesinden آمَنَ بِهِ Ona İman etmiştir ثُمَّ آمَنَ أَبَوَاهُ Sonra ana babası iman etmiştir ثُمَّ ابْنُهُ Sonra oğlu *(O da kimdir?)* عَبْدُ الرَّحْمٰنِ Abdurrahman وَابْنُ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ Ve Abdurrahman'ın oğlu *(Kimdir o?)* أَبُو عَتِيقٍ Ebu Atîk'tir أَوْزِعْنِي **Bana temin et** أَلْهِمْنِي Bana ilham et *(Neyi?)* اَنْ اَشْكُرَ **Şükretmemi** *(Neye şükretmemi?)* نِعْمَتَكَ **Senin nimetine** اَلَّتِي **O nimetin ki** اَنْعَمْتَ **Sen ihsan ettin** *(Ne ile?)* بِهَا Onunla *(Kime ihsan ettin?)* عَلَيَّ **Bana** وَعَلٰى وَالِدَيَّ **Ve ana babama** وَهِيَ O nimet de *(Nedir?)* اَلتَّوْحِيدُ Tevhittir *(Daha neyi temin et?)* وَاَنْ اَعْمَلَ **İşlememi** *(Ne işlememi?)* صَالِحًا **Doğru amel** *(Öyle doğru amel ki,)* تَرْضَاهُ **Sen ona razı oluyorsun** فَأَعْتَقَ Bunun üzerine azat etti *(Kimi?)* تِسْعَةً Dokuz kişiyi *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden *(Öyle dokuz kişi ki,)* يُعَذَّبُونَ Eziyet görüyorlar فِي اللهِ Allah adına وَاَصْلِحْ **Ve ıslahta bulun** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Kime?)* فِي ذُرِّيَّتِي **Soyuma** فَكُلُّهُمْ Onların tamamı *(Nedir?)* مُؤْمِنُونَ Mümindiler اِنِّي **Muhakkak ki ben** تُبْتُ **Yöneldim** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** وَاِنِّي **Ve elbette ben** *(Kimdenim?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardanım.**

16. اُولٰئِكَ **İşte onlar** أَيْ قَائِلُو هٰذَا الْقَوْلِ Yani, bu sözü söyleyenler *(Ondan bedel?)* أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir وَغَيْرُهُ Ve diğerleri *(Onlar kimdir?)* اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** نَتَقَبَّلُ **Biz kabul edeceğiz** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* اَحْسَنَ -بِمَعْنٰى حَسَنَ- مَا عَمِلُوا **Yaptıklarının güzelini** *(Bu ne manadadır?)* 'Hüsne' (güzelini) manasındadır وَنَتَجَاوَزُ **Ve geçeriz** *(Neden?)* عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ **Günahlarından** *(Ne oldukları halde?)* فِي اَصْحَابِ الْجَنَّةِ **Cennetlikler oldukları halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ كَائِنِينَ فِي جُمْلَتِهِمْ Yani, onların arasında oldukları halde (şeklindedir) *(Nasıl?)* وَعْدَ الصِّدْقِ **Doğru bir söz olarak** اَلَّذِي **Öyle doğru söz ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يُوعَدُونَ **Söz verilmiş oldular** *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın şu sözünde وَعَدَ 'Vaat etmiştir *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ Mümin erkeklere *(Daha kime?)* وَالْمُؤْمِنَاتِ Ve mümin kadınlara *(Neyi vaat etmiştir?)* جَنَّاتٍ Cennetleri.

17. وَالَّذِي **O kimse ki** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِوَالِدَيْهِ **Ana babasına** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالْإِدْغَامِ (Lamların) idğamıyladır أُرِيدَ بِهِ Bununla (diyen kişiyle) kastedilmiştir *(Ne kastedilmiştir?)* اَلْجِنْسُ Cinsi *(Ne dedi?)* أُفٍّ **Öf be** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْفَاءِ Fe'nin kesresiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مَصْدَرٍ Mastar manasındadır أَيْ نَتْنًا وَقُبْحًا Yani, iğrenç ve rezalet *(Kime öf?)* لَكُمَا **Size**

أَتَضَجَّرُ Rahatsız oluyorum *(Kimden?)* مِنْكُمَا Sizden اَتَعِدَانِنِي **Beni tehdit mi ediyorsunuz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالْإِدْغَامِ (Nunların) idğamıyladır *(Ne ile tehdit ediyorsunuz?)* اَنْ أُخْرَجَ **Çıkartılmamla** *(Nereden?)* مِنَ الْقَبْرِ Kabirden وَقَدْ خَلَتْ **Geçmiş iken** *(Ne?)* اَلْقُرُونُ **Nesiller** اَلْأُمَمُ Ümmetler *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِي **Benden önce** وَلَمْ تُخْرَجْ Ve çıkartılmamış iken *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden وَهُمَا **Ve anne babası** يَسْتَغِيثَانِ **Yardım dilerler** *(Kimden?)* اَللّٰهَ **Allah'tan** يَسْأَلَانِهِ Ondan isterler *(Ne isterler?)* اَلْغَوْثَ Yardım *(Neye dair?)* بِرُجُوعِهِ Dönmesine dair وَيَقُولَانِ Ve derler *(Ne derler?)* إِنْ لَمْ تَرْجِعْ Eğer dönmezsen وَيْلَكَ **Yazıklar olsun sana** أَيْ هَلَاكَكَ Yani, yok olasın *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى هَلَكْتَ Helak oldun manasındadır اٰمِنْ **İman et** *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Muhakkak ki Allah'ın sözü** *(Nedir?)* حَقٌّ **Gerçektir** فَيَقُولُ **Bunun üzerine der** *(Ne der?)* مَا هٰذَا **Bu değildir** أَيِ الْقَوْلُ بِالْبَعْثِ Yani, öldükten sonra dirilmekle ilgili söz اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ **Öncekilerin hikâyeleridir** أَكَاذِيبُهُمْ Onların uydurmalarıdır.

18. أُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Kimdir?)* اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** حَقَّ **Gerçekleşmiştir** وَجَبَ Vacip olmuştur *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair olan?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair olan *(Nerede?)* فِي أُمَمٍ **Ümmetler içinde** *(Öyle ümmetler ki,)* قَدْ خَلَتْ **Geçmişti** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Kimlerdendir onlar?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْاِنْسِ **Ve insanlardan** اِنَّهُمْ **Gerçekten onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* خَاسِرِينَ **Ziyana uğrayanlar.**

19. وَلِكُلٍّ **Herkes için vardır** *(Kimden?)* مِنْ جِنْسِ الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ Mümin ve kâfir sınıfından *(Ne vardır?)* دَرَجَاتٌ **Dereceler** فَدَرَجَاتُ الْمُؤْمِنِينَ Şöyle ki müminlerin dereceleri *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Nedir?)* عَالِيَةٌ Yüksektir وَدَرَجَاتُ الْكَافِرِينَ Ve kâfirlerin dereceleri ise *(Neredeki?)* فِي النَّارِ Cehennemdeki *(Nedir?)* سَافِلَةٌ Alçaktır *(Neden dereceler vardır?)* مِمَّا **O şeyden ki** عَمِلُوا **Yaptılar** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminlerin *(Neyi?)* مِنَ الطَّاعَاتِ İtaatleri وَالْكَافِرُونَ Ve kâfirlerin *(Neyi?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahları *(Niye böyledir?)* وَلِيُوَفِّيَهُمْ **Onlara karşılaması için** أَيِ اللّٰهُ Yani, Allah'ın وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالنُّونِ Nun'ladır *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** أَيْ جَزَاءَهَا Yani, yaptıklarının karşılıklarını وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulüm görmezler** شَيْئًا En ufak bir şey bile *(Öyle şey ki,)* يُنْقَصُ Azaltılıyor *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için وَيُزَادُ Ve fazlalaştırılıyor *(Kim için?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirler için.

20. وَيَوْمَ يُعْرَضُ **Arz olunacağı gün** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neye arz olunacağı?)* عَلَى النَّارِ **Cehenneme** *(Ne ile?)* بِأَنْ تُكْشَفَ Ortaya çıkarılmasıyla *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için يُقَالُ لَهُمْ (O gün) Onlara denecek *(Ne denecek?)* اَذْهَبْتُمْ **Harcadınız** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِهَمْزَةٍ Bir hemzeyle *(Daha nasıl okunur?)* وَهَمْزَتَيْنِ Ve iki hemzeyle *(Daha nasıl okunur?)* وَبِهَمْزَةٍ Ve bir hemzeyle *(Ne ile birlikte?)* وَمَدَّةٍ Çekmekle birlikte (Yani, iki hemze arasına bir elif koymakla) *(Daha nasıl okunur?)* وَبِهِمَا Ve ikisiyle okunur (bir hemze ve bir elifle) *(Ne ile birlikte?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin teshiliyle birlikte *(Neyi?)* طَيِّبَاتِكُمْ **Güzelliklerinizi** *(Ne ile harcadınız?)* بِاِشْتِغَالِكُمْ Meşgul olmanızla *(Ne ile meşgul olmanızla?)* بِلَذَّاتِكُمْ Zevklerinizle *(Nerede harcadınız?)* فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** وَاسْتَمْتَعْتُمْ **Ve zevk sürdünüz** تَمَتَّعْتُمْ (Bunların) Tadına vardınız *(Ne ile zevk sürdünüz?)* بِهَا **Bu güzelliklerle** فَالْيَوْمَ **Fakat bu gün** تُجْزَوْنَ **Cezalandırılacaksınız** *(Neyle?)* عَذَابَ الْهُونِ **Alçak bir azapla** أَيِ الْهَوَانِ Adi bir azapla *(Neye karşılık?)* بِمَا **O şeye karşılık ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَسْتَكْبِرُونَ **Böbürlenir oldunuz** تَتَكَبَّرُونَ Büyüklük taslar oldunuz *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksız yere** *(Daha neye karşılık?)* وَبِمَا **Ve o şeye karşılık ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَفْسُقُونَ **Fasıklıkta bulunuyor** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla وَتُعَذَّبُونَ Ve azap göreceksiniz *(Neye karşılık?)* بِهَا Bunlara karşılık.

﴿وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍ﴾ هُوَ هُودٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اِذْ﴾ اِلَخ بَدَلُ اشْتِمَالٍ ﴿اَنْذَرَ قَوْمَهُ﴾ خَوَّفَهُمْ ﴿بِالْاَحْقَافِ﴾ وَادٍ بِالْيَمَنِ بِهِ مَنَازِلُهُمْ ﴿وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ﴾ مَضَتِ الرُّسُلُ ﴿مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ﴾ أَيْ مِنْ قَبْلِ هُودٍ وَمِنْ بَعْدِهِ إِلَى أَقْوَامِهِمْ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ قَالَ ﴿ لَاتَعْبُدُوا اِلَّا اللّٰهَ﴾ وَجُمْلَةُ قَدْ خَلَتْ مُعْتَرِضَةٌ ﴿اِنّ۪ي اَخَافُ عَلَيْكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمْ غَيْرَ اللهِ ﴿عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿٢١﴾﴾ ﴿قَالُوا اَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا﴾ لِتَصْرِفَنَا عَنْ عِبَادَتِهَا ﴿فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا﴾ مِنَ الْعَذَابِ عَلٰى عِبَادَتِهَا ﴿اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٢٢﴾﴾ فِي أَنَّهُ يَأْتِينَا ﴿قَالَ﴾ هُودٌ ﴿اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ هُوَ الَّذِي يَعْلَمُ مَتٰى يَأْتِيكُمُ الْعَذَابُ ﴿وَاُبَلِّغُكُمْ مَٓا اُرْسِلْتُ بِه۪﴾ اِلَيْكُمْ ﴿وَلٰكِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾﴾ بِاسْتِعْجَالِكُمُ الْعَذَابَ ﴿فَلَمَّا رَاَوْهُ﴾ أَيْ مَا هُوَ الْعَذَابُ ﴿عَارِضًا﴾ سَحَابًا عَرَضَ فِي أُفُقِ السَّمَاءِ ﴿مُسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هٰذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا﴾ أَيْ مُمْطِرٌ إِيَّانَا قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِه۪﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿ر۪يحٌ﴾ بَدَلٌ مِنْ مَا ﴿ف۪يهَا عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٤﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿تُدَمِّرُ﴾ تُهْلِكُ ﴿كُلَّ شَيْءٍ﴾ مَرَّتْ عَلَيْهِ ﴿بِاَمْرِ رَبِّهَا﴾ بِإِرَادَتِهِ أَيْ كُلَّ شَيْءٍ أَرَادَ إِهْلَاكَهُ بِهَا فَأَهْلَكَتْ رِجَالَهُمْ وَنِسَاءَهُمْ وَصِغَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ طَارَتْ بِذٰلِكَ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَمَزَّقَتْهُ وَبَقِيَ هُودٌ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ ﴿فَاَصْبَحُوا لَا يُرٰٓى اِلَّا مَسَاكِنُهُمْ كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِم۪ينَ ﴿٢٥﴾﴾ غَيْرَهُمْ ﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ ف۪يمَا﴾ فِي الَّذِي ﴿اِنْ﴾ نَافِيَةٌ أَوْ زَائِدَةٌ ﴿مَكَّنَّاكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿ف۪يهِ﴾ مِنَ الْقُوَّةِ وَالْمَالِ ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا﴾ بِمَعْنٰى أَسْمَاعًا ﴿وَاَبْصَارًا وَاَفْـِٔدَةً﴾ قُلُوبًا ﴿فَمَٓا اَغْنٰى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَٓا اَبْصَارُهُمْ وَلَٓا اَفْـِٔدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ أَيْ شَيْئًا مِنَ الْاِغْنَاءِ وَمِنْ زَائِدَةٌ ﴿اِذْ﴾ مَعْمُولَةٌ لِأَغْنٰى وَأُشْرِبَتْ مَعْنَى التَّعْلِيلِ ﴿كَانُوا يَجْحَدُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ بِحُجَجِهِ الْبَيِّنَةِ ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِه۪ يَسْتَهْزِؤُ۫نَ ﴿٢٦﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرٰى﴾ أَيْ مِنْ أَهْلِهَا كَثَمُودَ وَعَادٍ وَقَوْمِ لُوطٍ ﴿وَصَرَّفْنَا الْاٰيَاتِ﴾ كَرَّرْنَا الْحُجَجَ الْبَيِّنَاتِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿فَلَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نَصَرَهُمُ﴾ بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ ﴿الَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿قُرْبَانًا﴾ مُتَقَرَّبًا بِهِمْ إِلَى اللهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ مَعَهُ وَهُمُ الْأَصْنَامُ وَمَفْعُولُ اتَّخَذَ الْأَوَّلِ ضَمِيرٌ مَحْذُوفٌ يَعُودُ عَلَى الْمَوْصُولِ أَيْ هُمْ وَقُرْبَانًا اَلثَّانِي وَآلِهَةً بَدَلٌ مِنْهُ ﴿بَلْ ضَلُّوا﴾ غَابُوا ﴿عَنْهُمْ﴾ عِنْدَ نُزُولِ الْعَذَابِ ﴿وَذٰلِكَ﴾ أَيِ اتِّخَاذُهُمُ الْأَصْنَامَ آلِهَةً قُرْبَانًا ﴿اِفْكُهُمْ﴾ كِذْبُهُمْ ﴿وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾﴾ يَكْذِبُونَ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ أَوْ مَوْصُولَةٌ وَالْعَائِدُ مَحْذُوفٌ أَيْ فِيهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Ad kavminin kardeşini** Hud'u (aleyhisselam) **an. Hani o, önünden ve arkasından** Hud'un kendinden önce ve sonra **uyarıcılar** kavimlerine gelen resûller **geçtiği halde, Ahkâf'ta** içinde evleri bulunan Yemen'de bir vadide**ki kavmini uyarmış** korkutmuş: **Allah'tan başkasına kulluk etmeyin.** Eğer Allah'tan başkasına ibadet ederseniz, **ben sizin büyük bir günün azabına uğramanızdan korkuyorum,** demişti.

22. **"Sen, bizi ilahlarımızdan çevirmek** onlara ibadetten döndürmek **için mi bize geldin?** Onun bize geleceği konusunda **eğer doğru söyleyenlerden isen, bizi tehdit ettiğin şeyi** putlara ibadet üzerine gelecek azabı **bize getir" dediler.**

23. Hud **dedi ki: "Bilgi ancak Allah'ın katındadır.** Azabın size ne zaman geleceğini bilen odur. **Ben size, kendisiyle gönderildiğim şeyi duyuruyorum. Fakat ben sizi** azabı acele istemeniz sebebiyle **cahil bir toplum olarak görüyorum."**

24. **Nihayet onu,** azabı **vadilerine doğru** gökyüzünün ufkunda **yayılan bir** bulut **halinde görünce: "Bu bize yağmur yağdıracak bir buluttur" dediler.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Hayır! O, sizin acele istediğiniz şey,** azap**tır; içinde acı** veren **azap bulunan bir rüzgardır!**

25. **O, Rabbinin emri,** iradesi**yle** uğradığı Allah'ın onunla helak etmek istediği **her şeyi yıkar,** yok eder. Ve o rüzgar, onların erkeklerini, kadınlarını, çocuklarını ve mallarını yer ile gök arasında uçurup paramparça ederek yok etti. Geriye sadece Hud ve ona inananlar kaldı. **Ve böylece onların evlerinden başka bir şey görülmez oldu. İşte biz** onların dışındaki **suç işleyen toplumu da böyle** onları cezalandırdığımız gibi **cezalandırırız.**

26. Ey Mekke ehli! **Andolsun ki, onlara, size vermediğimiz**[1] **imkan** kuvvet ve mal **vermiştik. Onlara kulak**lar, **gözler ve kalpler vermiştik. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri onlara hiçbir şey ifade etmedi. Zira**[2] **Allah'ın ayetlerini** apaçık delillerini **bile bile inkâr ediyorlardı. Ve alay edip durdukları şey,** azap **onları kuşatıverdi,** başlarına indi.

27. **Andolsun ki biz, çevrenizdeki** Semud, Ad ve Lut kavmi gibi **memleketlerin** halklarını **da yok ettik. Ve dönsünler diye ayetleri tekrar tekrar açıkladık,** apaçık delilleri tekrarladık.

28. **Allah'ın dışında** ondan başka **yakınlık sağlamak** onlarla Allah'a yaklaşmak **için** onunla birlikte **ilah edindikleri,** putlar **kendilerine** onlardan azabı defederek **yardım etseydi** ya![3] **Bilakis,** azap indiğinde **onlardan uzaklaştılar,** kayboldular. **Bu** putları aracı olarak ilah edinmeleri **onların yalanı ve uydurup durdukları şeydir.**

---

[1] إِنْ مَكَّنَّاكُمْ terkibindeki إِنْ kelimesi nafiye veya zaittir.

[2] إِذْ kelimesi أَغْنَى fiilinin mamulü olup talil manasındadır.

[3] اِتَّخَذُوا fiilinin ilk mefulu الَّذِينَ ismi mevsulüne dönen هُمْ zamiridir, ikinci mefulü قُرْبَانًا kelimesidir. آلِهَةً kelimesi de ondan bedeldir.

KELİME ANLAMI

21. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* اَخَا عَادٍ **Âd'ın kardeşini** هُوَ O da *(Kimdir?)* هُودٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ Hûd'dür *(Ad'ın kardeşinden bedel?)* اِذْ **Hani** اِلَخ Sonuna kadar *(Nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir اَنْذَرَ **Uyarmıştı** *(Kimi?)* قَوْمَهُ **Kavmini** خَوَّفَهُمْ Onları korkutmuştu *(Neredeki kavmini?)* بِالْاَحْقَافِ **Ahkaf'daki** *(Bu nedir?)* وَادٍ Bir vadidir *(Nerede?)* بِالْيَمَنِ Yemende بِهِ Oradadır *(Ne?)* مَنَازِلُهُمْ Onların evleri *(Ne halde iken?)* وَقَدْ خَلَتْ **Geçmiş iken** *(Kim?)* اَلنُّذُرُ **Uyarıcılar** مَضَتِ الرُّسُلُ Peygamberler geçmişti *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Önünden** وَمِنْ خَلْفِهِ **Ve ardından** أَيْ مِنْ قَبْلِ هُودٍ Yani, Hûd'dan önce وَمِنْ بَعْدِهِ Ve ondan sonra *(Nereye gelip geçti?)* إِلَى أَقْوَامِهِمْ Kavimlerine اَنْ **Şöyle ki** أَيْ Yani, بِأَنْ قَالَ Demekle *(Ne demekle?)* لَاتَعْبُدُوا **Tapmayın** اِلَّا اللّٰهَ **Ancak Allah'a (tapın)** وَجُمْلَةُ قَدْ خَلَتْ 'Kad halet' cümlesi *(Nedir?)* مُعْتَرِضَةٌ İtiraz cümlesidir اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine korkuyorum?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize korkuyorum** إِنْ عَبَدْتُمْ Eğer taparsanız *(Kime?)* غَيْرَ اللّٰهِ Allah'tan başkasına *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Günün azabından** *(Öyle gün ki,)* عَظِيمٍ **Pek büyük olan.**

22. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اَجِئْتَنَا **Sen geldin mi?** *(Ne için?)* لِتَأْفِكَنَا **Bizi alıkoymak için** *(Neden?)* عَنْ اٰلِهَتِنَا **İlahlarımızdan** لِتَصْرِفَنَا Bizi çevirmek için *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmekten فَأْتِنَا **O halde getir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَعِدُنَا **Bizi tehdit ediyorsun** *(Nedendir tehdit ettiğin şey?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Neye karşılık olan azap?)* عَلٰى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye karşılık اِنْ كُنْتَ **Eğer isen** *(Neden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne hususta?)* فِي أَنَّهُ يَأْتِينَا Azabın bize geleceği hususunda.

23. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* هُودٌ Hûd *(Ne dedi?)* اِنَّمَا **Elbette ki ancak** اَلْعِلْمُ **Bilgi** *(Neredir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** هُوَ O *(Kimdir?)* اَلَّذِي يَعْلَمُ Bilendir *(Neyi?)* مَتٰى Ne zaman يَأْتِيكُمْ Size gelecek *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap وَاُبَلِّغُ **Ve ben tebliğ ediyorum** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** اُرْسِلْتُ **Ben gönderildim** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kime gönderildim?)* اِلَيْكُمْ Size وَلٰكِنِّي **Fakat ben** اَرَا **Görüyorum** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne olarak?)* قَوْمًا **Bir topluluk olarak** *(Öyle topluluk ki,)* تَجْهَلُونَ **Cahillik ediyorsunuz** *(Ne ile?)* بِاسْتِعْجَالِكُمْ Hemen istemenizle *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı.

24. فَلَمَّا **Nihayet ne zaman ki** رَاَوْهُ **Onu gördüler** أَيْ مَا هُوَ الْعَذَابُ Yani, azap olan şeyi *(Ne olarak gördüler?)* عَارِضًا **Yayılmış bir bulut olarak** سَحَابًا Bulut olarak *(Öyle bulut ki,)*

مُسْتَقْبِلَ عَرَضٍ Yayılmış *(Nereye?)* فِي أُفُقِ السَّمَاءِ Göğün ufkuna *(Öyle yayılmış bulut ki,)* **عَارِضٌ أَوْدِيَتِهِمْ Vadilerine karşı olan** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* **Yayılmış buluttur** *(Öyle ki,)* مُمْطِرُنَا **Bize yağmur yağdıracak olan** أَيْ مُمْطِرٌ Yani, yağmur yağdıracak olan *(Kime?)* إِيَّانَا Bize قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* بَلْ هُوَ **Hayır, bilakis o** *(Nedir?)* مَا **O şeydir ki** اسْتَعْجَلْتُمْ **Siz hemen istediniz** *(Neyi?)* بِهِ **Kendisini** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Ondan bedel?)* رِيحٌ **Bir rüzgârdır** *(Bu nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ مَا 'Mâ'dan *(Öyle rüzgâr ki,)* فِيهَا **Onda vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Elem verici *(Yine öyle rüzgâr ki,)*

25. تُدَمِّرُ **Mahveder** تُهْلِكُ Helak eder *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Öyle her şey ki,)* مَرَّتْ Uğradı *(Neye?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne ile mahveder?)* بِاَمْرِ رَبِّهَا **Rabbinin emriyle** بِإِرَادَتِهِ Onun irade etmesiyle أَيْ كُلَّ شَيْءٍ Yani, her şeyi ki أَرَادَ İstemiştir *(Neyi istemiştir?)* إِهْلَاكَهُ Onun yok olmasını *(Ne ile?)* بِهَا Rüzgârla فَأَهْلَكَتْ Neticede helak etmiştir *(Kimi?)* رِجَالَهُمْ Erkeklerini وَنِسَاءَهُمْ Kadınlarını وَصِغَارَهُمْ Çocuklarını وَأَمْوَالَهُمْ Ve mallarını *(Ne ile helak etmiştir?)* بِأَنْ طَارَتْ Uçurtmasıyla *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunları *(Nerede uçurtmasıyla?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gökle yer arasında وَمَزَّقَتْهُ Ve parçalamasıyla وَبَقِيَ Ve geriye kaldı *(Kim?)* هُودٌ Hûd وَمَنْ آمَنَ Ve iman edenler *(Kiminle birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte فَأَصْبَحُوا **Böylelikle oldular** *(Ne oldular?)* لَا يُرٰى **Görülmez oldular** اِلَّا مَسَاكِنُهُمْ **Ancak evleri hariç** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ **Kavmi** *(Öyle kavmi ki,)* اَلْمُجْرِمِينَ **Günahkâr olan** غَيْرَهُمْ Onlardan başka.

26. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** مَكَّنَّاهُمْ **Onlara vermiştik** *(Neyi?)* فِيمَا **O şeyi ki** فِي الَّذِي O şeyi ki اِنْ نَافِيَةٌ أَوْ زَائِدَةٌ مَكَّنَّا **Vermedik** ('İn' olumsuzluk edatıdır ya da zaittir) *(Kime?)* كُمْ **Size** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Neyi vermedik?)* فِيهِ **Onu** مِنَ الْقُوَّةِ وَالْمَالِ Kuvvet ve malı وَجَعَلْنَا **Ve yarattık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne yarattık?)* سَمْعًا **Kulak** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى أَسْمَاعًا Kulaklar manasındadır وَأَبْصَارًا **Gözler** وَأَفْئِدَةً **Ve kalpler** قُلُوبًا Gönüller فَمَا اَغْنٰى **Fakat savamadı** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Kendilerinden** *(Ne savamadı?)* سَمْعُهُمْ **Ne işitmeleri** وَلَا اَبْصَارُهُمْ **Ne görmeleri** وَلَا اَفْئِدَتُهُمْ **Ne de kalpleri** *(Neyi savamadı?)* مِنْ شَيْءٍ **En ufak bir şeyi bile** أَيْ شَيْئًا Yani, ufacık bir şeyi *('Ağna' fiili neredendir?)* مِنَ الْاِغْنَاءِ 'İğna' kökündendir وَمِنْ 'Min' ise *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Niçin savamadı?)* إِذْ **Zira** *(Bu nedir?)* مَعْمُولَةٌ لِأَغْنٰى 'Eğnâ' fiilinin mamulüdür وَأُشْرِبَتْ Ve içermiştir *(Neyi?)* مَعْنَى التَّعْلِيلِ Talil manasını كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)*

يَجْحَدُونَ **İnkâr eder** *(Neyi?)* بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** بِحُجَجِهِ الْبَيِّنَةِ Açık olan delillerini وَحَاقَ نَزَلَ **Ve indi** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Ne indi?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* بِهِ **Onunla** يَسْتَهْزِئُونَ **Alay ederlerdi** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap indi.

27. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَهْلَكْنَا **Biz yok ettik** *(Neyi?)* مَا حَوْلَكُمْ **Etrafınızda olanları** *(Nedendir onlar?)* مِنَ الْقُرٰى **Beldelerden** أَيْ مِنْ أَهْلِهَا Yani, o beldelerin halklarından *(Ne gibi?)* كَثَمُودَ Semûd kavmi gibi *(Daha?)* وَعَادٍ Âd kavmi gibi *(Daha?)* وَقَوْمِ لُوطٍ Lût kavmi gibi وَصَرَّفْنَا **Ve tekrar tekrar açıkladık** *(Neyi?)* اَلْاٰيَاتِ **Ayetleri** كَرَّرْنَا Tekrarladık *(Neyi?)* اَلْحُجَجَ الْبَيِّنَاتِ Açık delilleri *(Niye?)* لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَرْجِعُونَ **Dönerler diye.**

28. فَلَوْلَا -هَلَّا- نَصَرَ **Kurtarmalı değil miydi** ('Levlâ' 'Hellâ' manasındadır) *(Kimi?)* هُمْ **Kendilerini** *(Ne ile?)* بِدَفْعِ الْعَذَابِ Azabı engellemesiyle *(Kimden?)* عَنْهُمْ Kendilerinden *(Kim kurtarmalı değil miydi?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اِتَّخَذُوا **Onlar edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın ötesinde *(Ne edindiler?)* قُرْبَانًا **Yakınlık sağlayan** مُتَقَرَّبًا Yakınlaştırıcı *(Kimi?)* بِهِمْ Kendilerini *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a *(Ondan bedel?)* اٰلِهَةً **İlahlar edindiler** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Allah'la birlikte وَهُمْ Onlar da *(Nedir?)* اَلْأَصْنَامُ Putlardır وَمَفْعُولُ اتَّخَذَ 'İttehaze' fiilinin mefulü اَلْأَوَّلِ Birincisi *(Nedir?)* ضَمِيرٌ مَحْذُوفٌ Hazfedilmiş zamirdir *(Öyle zamir ki,)* يَعُودُ عَلَى الْمَوْصُولِ Mevsule dönen أَيْ هُمْ Yani, 'hüm'dür وَقُرْبَانًا 'Kurbânen' kelimesi ise *(Nedir?)* اَلثَّانِي İkinci mefuldür وَآلِهَةً 'Âliheten' kelimesi ise *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْهُ Ondan bedeldir بَلْ ضَلُّوا **Bilakis onlar bırakıp gittiler** غَابُوا Kayboldular *(Kimleri?)* عَنْهُمْ **Kendilerini** *(Ne zaman?)* عِنْدَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiğinde وَذٰلِكَ **İşte bu** أَيِ اتِّخَاذُهُمْ Yani, onların edinmeleri *(Neyi?)* اَلْأَصْنَامَ Putları *(Ne edinmeleri?)* آلِهَةً İlahlar *(Öyle ilahlar ki,)* قُرْبَانًا Yakınlaştırıcı ilahlar olarak *(Bu nedir?)* إِفْكُهُمْ **Onların uydurmasıdır** كَذِبُهُمْ Onların yalanıdır *(Daha nedir?)* وَمَا **Ve o şeydir ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَفْتَرُونَ **Uydurur** يَكْذِبُونَ Yalan söyler oldular وَمَا 'Mâ' kelimesi *(Nedir?)* مَصْدَرِيَّةٌ Mastar içindir أَوْ مَوْصُولَةٌ Ya da mevsuledir وَالْعَائِدُ O halde âid *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ فِيهِ Yani, 'Fîhi' dir.

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ صَرَفْنَا﴾ أَمَلْنَا ﴿إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ﴾ جِنَّ نُصَيْبِينَ بِالْيَمَنِ أَوْ جِنَّ نِينَوٰى وَكَانُوا سَبْعَةً أَوْ تِسْعَةً وَكَانَ ﷺ بِبَطْنِ نَخْلٍ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ الْفَجْرَ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ ﴿يَسْتَمِعُونَ الْقُرْاٰنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿اَنْصِتُوا﴾ اَصْغُوا لِاسْتِمَاعِهِ ﴿فَلَمَّا قُضِيَ﴾ فُرِغَ مِنْ قِرَاءَتِهِ ﴿وَلَّوْا﴾ رَجَعُوا ﴿اِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾﴾ مُخَوِّفِينَ قَوْمَهُمُ الْعَذَابَ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا وَكَانُوا يَهُودًا وَقَدْ أَسْلَمُوا ﴿قَالُوا يَا قَوْمَنَآ اِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا﴾ هُوَ الْقُرْآنُ ﴿اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ أَيْ تَقَدَّمَهُ كَالتَّوْرَاةِ ﴿يَهْدِيٓ اِلَى الْحَقِّ﴾ الْإِسْلَامِ ﴿وَاِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ طَرِيقِهِ ﴿يَا قَوْمَنَآ اَجِيبُوا دَاعِيَ اللّٰهِ﴾ مُحَمَّدًا ﷺ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَاٰمِنُوا بِهٖ يَغْفِرْ﴾ اللّٰهُ ﴿لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ أَيْ بَعْضَهَا لِأَنَّ مِنْهَا الْمَظَالِمُ لَا تُغْفَرُ إِلَّا بِرِضَاءِ أَصْحَابِهَا ﴿وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣١﴾﴾ مُؤْلِمٍ ﴿وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللّٰهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ لَا يُعْجِزُ اللّٰهَ بِالْهَرَبِ مِنْهُ فَيَفُوتَهُ ﴿وَلَيْسَ لَهُ﴾ لِمَنْ لَا يُجِيبُ ﴿مِنْ دُونِهٖ﴾ أَيِ اللّٰهِ ﴿اَوْلِيَآءُ﴾ أَنْصَارٌ يَدْفَعُونَ عَنْهُ الْعَذَابَ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الَّذِينَ لَمْ يُجِيبُوا ﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾﴾ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿اَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ﴾ لَمْ يَعْجَزْ عَنْهُ ﴿بِقَادِرٍ﴾ خَبَرُ أَنَّ وَزِيدَتِ الْبَاءُ فِيهِ لِأَنَّ الْكَلَامَ فِي قُوَّةِ أَلَيْسَ اللّٰهُ بِقَادِرٍ ﴿عَلٰٓى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى بَلٰٓى﴾ هُوَ قَادِرٌ عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى ﴿اِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ﴾ بِأَنْ يُعَذَّبُوا بِهَا يُقَالُ لَهُمْ ﴿اَلَيْسَ هٰذَا﴾ التَّعْذِيبُ ﴿بِالْحَقِّ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿فَاصْبِرْ﴾ عَلٰى أَذٰى قَوْمِكَ ﴿كَمَا صَبَرَ اُولُوا الْعَزْمِ﴾ ذَوُو الصَّبْرِ وَالثَّبَاتِ عَلَى الشَّدَائِدِ ﴿مِنَ الرُّسُلِ﴾ قَبْلَكَ فَتَكُونَ ذَا عَزْمٍ وَمِنْ لِلْبَيَانِ فَكُلُّهُمْ ذَوُو عَزْمٍ وَقِيلَ لِلتَّبْعِيضِ فَلَيْسَ مِنْهُمْ آدَمُ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا وَلَا يُونُسُ لِقَوْلِهِ تَعَالٰى وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ ﴿وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ﴾ لِقَوْمِكَ نُزُولَ الْعَذَابِ بِهِمْ قِيلَ كَأَنَّهُ ضَجِرَ مِنْهُمْ فَأَحَبَّ نُزُولَ الْعَذَابِ بِهِمْ فَأُمِرَ بِالصَّبْرِ وَتَرْكِ الْاِسْتِعْجَالِ لِلْعَذَابِ فَإِنَّهُ نَازِلٌ بِهِمْ لَا مَحَالَةَ ﴿كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ﴾ مِنَ الْعَذَابِ فِي الْآخِرَةِ لِطُولِهِ ﴿لَمْ يَلْبَثُوا﴾ فِي الدُّنْيَا فِي ظَنِّهِمْ ﴿اِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ﴾ هٰذَا الْقُرْآنُ ﴿بَلَاغٌ﴾ تَبْلِيغٌ مِنَ اللّٰهِ إِلَيْكُمْ ﴿فَهَلْ﴾ أَيْ لَا ﴿يُهْلَكُ﴾ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْعَذَابِ ﴿اِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾﴾ أَيِ الْكَافِرُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Hatırla! **Hani cinlerden bir grubu,** Yemen'deki Nusaybin cinlerini veya Nivovâ cinlerini ki, yedi veya dokuz kişiydiler, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de ashabıyla birlikte Batn-ı Nahl denen yerde sabah namazını kılıyordu[1] **Kuran'ı dinlemek üzere sana döndürmüş,** yönlendirmiş**tik. Onu dinlemeye hazır olunca** bir kısmı diğer bir kısmına **"Susun"** dinlemek için ona kulak verin, **demişler, tamamlanınca** okunması bitince **de** kavimlerini, eğer inanmazlarsa azapla korkutmak üzere **uyarıcılar olarak kavimlerine** geri **dönmüşlerdi.** Onlar Yahudi idiler, ama Müslüman olmuşlardı.

30. **Dediler ki: "Ey kavmimiz! Doğrusu biz, Musa'dan sonra indirilen, önünde bulunanı** Tevrat gibi kendinden önce geçeni **doğrulayan, hakka** İslam'a **ve doğru yola** İslam'ın yoluna **ileten bir kitap** Kuran **dinledik.**

31. **Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisi** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in iman davet**ine uyun. Ona iman edin ki,** Allah **sizin günahlarınızdan** bir kısmını **bağışlasın;** zira onların içinde kul hakları da vardır ve bunlar sadece sahibinin rızasıyla affedilir **ve sizi acı** veren **bir azaptan korusun.**

32. **Allah'ın davetçisine uymayan kimse yeryüzünde** kendisinden kaçmak ve böylece onun elinden kurtulmak suretiyle Allah'ı **aciz bırakacak değildir. Ve o** davete uymayan **kişi için ondan** Allah'tan **başka dostlar** ondan azabı defedecek yardımcılar **da yoktur. İşte bu** davete uymaya**nlar, apaçık** aşikâr **bir sapıklık içindedirler.**

33. Dirilmeyi inkâr edenler, **görmedi** bilmedi **miler ki, gökleri ve yeri yaratan ve bunları yaratmakla yorulmayan** bundan aciz kalmayan **Allah, ölüleri diriltmeye de gücü yetendir?**[2] **Evet!** O, ölüleri diriltmeye gücü yetendir. **Şüphesiz o, her şeye kadirdir.**

34. **İnkâr edenler,** azap görmek üzere **ateşe sunulacakları gün,** onlara denilir ki: **Bu** azap **gerçek değil mi? "Evet! Rabbimize andolsun ki gerçekmiş, derler. Allah da: Öyleyse inkâr eder olmanız sebebiyle azabı tadın! der.**

35. **O halde** kavminin eziyetine, senden önceki **azim sahibi** zorluklara karşı sabır ve sebat sahibi **peygamberlerin sabrettiği gibi sabret.**[3] **Onlar** kavmin **için** başlarına azap insin diye **acele etme.** Denildi ki, sanki Peygamber Efendimiz onlardan sıkıldı ve başlarına azabın inmesini arzuladı. Allah da kendisine sabretmeyi ve azabın inmesi için acele etmemesini emretti. Çünkü nasıl olsa azap onların başına inecekti.

---

[1] Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

[2] بِقَادِرٍ terkibi أَنَّ kelimesinin haberidir. أَنَّ ile başlayan cümle أَلَيْسَ اللّٰهُ بِقَادِرٍ kuvvetinde olduğundan habere ba harf-i ceri ziyade edilmiştir.

[3] مِنَ الرُّسُلِ terkibindeki min harf-i ceri beyan içindir. Dolayısıyla bütün peygam-berler azim sahibidir. Min harf-i cerinin teb'iz için olduğu da söylenmiştir. Bu takdirde Adem (aleyhisselam) onlardan değildir. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ***"Onda azimet bulamadık" (Taha: 115), "Balık sahibi gibi olma" (Kalem: 48)*** ayeti gereğince Yunus (aleyhisselam) da onlardan değildir.

Onlar, ahirette **kendilerine vaat edilen** azabı **gördükleri gün,** onun uzunluğundan dolayı **sanki** dünyada kendi zanlarınca **gündüzün bir saatinden başka kalmamışlardır.** Bu Kuran, Allah'tan size **bir tebliğdir.** Azap görüldüğünde **yoldan çıkmış** kâfir **topluluktan başkası helak edilir mi?** Yani, onlardan başkası helak edilmez.

KELİME ANLAMI

29. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla اِذْ صَرَفْنَا **Hani yöneltmiştik** أَمَلْنَا Meylettirmiştik *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kimi?)* نَفَرًا **Bir grubu** *(Neden?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** جِنَّ نُصَيْبِينَ Nusaybin cinleri *(Neredeki Nusaybin?)* بِالْيَمَنِ Yemendeki أَوْ جِنَّ نِينَوٰى Ya da Ninovâ'nın cinleri وَكَانُوا سَبْعَةً Yedi kişi idiler أَوْ تِسْعَةً Ya da dokuz kişi ﷺ وَكَانَ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) idi *(Nerede?)* بِبَطْنِ نَخْلٍ Batn-ı nahl'de *(Ne idi?)* يُصَلِّي Namaz kılıyor idi *(Kiminle birlikte?)* بِأَصْحَابِهِ Ashabıyla birlikte *(Ne namazını kılıyordu?)* اَلْفَجْرَ Sabah namazını رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلشَّيْخَانِ Şeyhân (Buhari/Müslim) *(Ne oldukları halde?)* يَسْتَمِعُونَ **Dinler oldukları halde** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** فَلَمَّا حَضَرُوهُ **Ne zaman ki hazır oldular** *(Neye?)* هُ **Kuran'a (dinlemeye)** قَالُوا **Dediler** أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ Yani, bir kısmı dedi *(Kime?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmına *(Ne dediler?)* اَنْصِتُوا **Susun** اَصْغُوا Kulak verin *(Ne için?)* لِاسْتِمَاعِهِ Onu dinlemek için فَلَمَّا قُضِيَ **Ne zaman ki bitti** فُرِغَ مِنْ قِرَاءَتِهِ Onu okumayı tamamladı وَلَّوْا **Yöneldiler** رَجَعُوا Döndüler *(Neye?)* اِلٰى قَوْمِهِمْ **Kavimlerine** *(Ne olarak?)* مُنْذِرِينَ **Uyarıcılar olarak** مُخَوِّفِينَ Korkutucular olarak *(Kimi?)* قَوْمَهُمْ Kavimlerini *(Neden?)* اَلْعَذَابَ Azaptan اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا Şayet iman etmezlerse وَكَانُوا يَهُودًا Onlar Yahudi idiler وَقَدْ أَسْلَمُوا Ve Müslüman olmuşlardı.

30. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* يَا قَوْمَنَا **Ey kavmimiz** اِنَّا **Muhakkak ki biz** سَمِعْنَا **Dinledik** *(Neyi dinledik?)* كِتَابًا **Bir kitabı** هُوَ الْقُرْآنُ O da Kuran'dır *(Öyle kitap ki,)* أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مُوسٰى **Musa'dan sonra** *(Yine öyle kitap ki,)* مُصَدِّقًا **Doğrulayıcı olan** *(Neyi?)* لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ **Önünde olanı** أَيْ تَقَدَّمَهُ Yani, ondan önce geleni *(Ne gibi?)* كَالتَّوْرَاةِ Tevrat gibi *(Yine öyle kitap ki,)* يَهْدِي **İletiyor** *(Neye?)* اِلَى الْحَقِّ **Doğruya** اَلْإِسْلَامِ İslam'a *(Daha neye iletiyor?)* وَاِلٰى طَرِيقٍ **Ve yola** *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan** أَيْ طَرِيقِهِ Yani, İslam yoluna.

31. يَا قَوْمَنَا **Ey kavmimiz** اَجِيبُوا **Uyun** *(Kime?)* دَاعِيَ اللّٰهِ **Allah'ın davetçisine** مُحَمَّدًا ﷺ Muhammed'e (s.a.v.) *(Neye davetine?)* اِلَى الْاِيمَانِ İmana وَاٰمِنُوا **Ve iman edin** *(Kime?)* بِهِ **Ona** يَغْفِرْ **Ki bağışlasın** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden bağışlasın?)*

مِنْ ذُنُوبِكُمْ **Günahlarınızdan** أَيْ بَعْضَهَا Yani, bir kısmını لِأَنَّ مِنْهَا Çünkü günahların bir kısmı *(Nedir?)* اَلْمَظَالِمُ Zulümlerdir لَا تُغْفَرُ Ve affedilmez إِلَّا Ancak (affedilir) *(Ne ile?)* بِرِضَاءِ أَصْحَابِهَا Zulüm görenlerin rızasıyla وَيُجِرْ **Ve gidersin** *(Kimden?)* كُمْ **Sizden** *(Neyi?)* مِنْ عَذَابٍ **Azabı** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٍ **Can yakıcı** مُؤْلِمٍ Elem verici.

32. وَمَنْ **Ve her kim** لَا يُجِبْ **Uymazsa** *(Kime?)* دَاعِيَ اللّٰهِ **Allah'ın davetçisine** فَلَيْسَ **O değildir** *(Ne değildir?)* بِمُعْجِزٍ **Aciz bırakıcı** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** أَيْ لَا يُعْجِزُ Yani, aciz bırakamaz *(Kimi?)* اَللّٰهَ Allah'ı *(Ne ile?)* بِالْهَرَبِ Uzak durmayla *(Kimden?)* مِنْهُ Ondan فَيَفُوتَهُ Ki ondan kaçsın وَلَيْسَ **Ve yoktur** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** لِمَنْ لَا يُجِيبُ (Çağrıya) uymayan için *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ اللّٰهِ Yani, Allah'tan *(Ne yoktur?)* اَوْلِيَاءُ **Dostlar** أَنْصَارٌ Yardımcılar *(Öyle yardımcılar ki,)* يَدْفَعُونَ Engelleyecekler *(Kimden?)* عَنْهُ Ondan *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ لَمْ يَجِيبُوا (Çağrıya) uymayanlar *(Nededir?)* فِي ضَلَالٍ **Sapkınlık içindedir** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ ظَاهِرٍ Açık ve görünür.

33. اَوَلَمْ يَرَوْا **Düşünmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi? أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani, öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeyenler *(Neyi görmediler mi?)* اَنَّ اللّٰهَ الَّذِي **Muhakkak ki Allah** خَلَقَ **Yaratan** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha neyi?)* وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَلَمْ يَعْيَ **Ve yorulmamış olan** *(Ne ile?)* بِخَلْقِهِنَّ **Bunları yaratmakla** لَمْ يُعْجَزْ عَنْهُ Bundan aciz olmayan *(Allah nedir?)* بِقَادِرٍ **Gücü yetendir** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ أَنَّ 'Enne'nin haberidir وَزِيدَتْ Ve eklenmiştir *(Ne?)* اَلْبَاءُ Be harfi *(Neye?)* فِيهِ Kendisine *(Niçin?)* لِأَنَّ الْكَلَامَ Çünkü bu söz *(Nedir?)* فِي قُوَّةِ أَلَيْسَ اللّٰهُ بِقَادِرٍ 'Allah kadir olmadı mı?' kuvvetindedir *(Neye gücü yetendir?)* عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ **Diriltmeye** *(Neyi?)* اَلْمَوْتٰى **Ölüleri** بَلٰى **Evet** هُوَ O *(Nedir?)* قَادِرٌ Gücü yetendir *(Neye?)* عَلٰى إِحْيَاءِ الْمَوْتٰى Ölüleri diriltmeye إِنَّهُ **Çünkü gerçekten o** *(Neye?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

34. وَيَوْمَ يُعْرَضُ **Arz olunacağı gün** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neye arz olunacağı?)* عَلَى النَّارِ **Cehenneme** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُعَذَّبُوا Azap uğratılmalarıyla *(Ne ile?)* بِهَا O ateşle يُقَالُ لَهُمْ Onlara denecek *(Ne denecek?)* اَلَيْسَ **Olmadı mı?** *(Ne?)* هٰذَا **Bu** اَلتَّعْذِيبُ Azaba uğratma *(Ne olmadı mı?)* بِالْحَقِّ **Gerçek** قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* بَلٰى **Evet** وَرَبِّنَا **Ve Rabbimize yemin olsun** قَالَ **(Allah) der** *(Ne der?)* فَذُوقُوا **O halde tadın** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَكْفُرُونَ **İnkâr eder.**

35. فَاصْبِرْ **O halde sen de sabret** *(Neye?)* عَلٰى أَذٰى قَوْمِكَ Kavminin eziyetine *(Ne gibi?)* كَمَا صَبَرَ **Sabrettiği gibi** *(Kimin?)* أُولُوا الْعَزْمِ **Azim sahibi olanların** ذَوُو الصَّبْرِ وَالثَّبَاتِ Sabırlı ve sebatlı *(Neye karşı?)* عَلَى الشَّدَائِدِ Zorluklara karşı *(Kimden azim sahibi?)* مِنَ الرُّسُلِ **Peygamberlerden** *(Öyle peygamberler ki,)* قَبْلَكَ Senden önce gelen فَتَكُونَ Ki olasın *(Ne olasın?)* ذَا عَزْمٍ Azim sahibi وَمِنْ 'Min' ise *(Nedir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir فَكُلُّهُمْ Dolayısıyla onların tamamı *(Nedir?)* ذَوُو عَزْمٍ Azim sahipleridir وَقِيلَ Ve denildi ki *(Ne denildi?)* لِلتَّبْعِيضِ 'Min' teb'îz içindir فَلَيْسَ مِنْهُمْ Dolayısıyla onlardan değildir *(Kim?)* آدَمُ Âdem *(Niçin?)* لِقَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurduğu için *(Ne buyurduğu için?)* وَلَمْ نَجِدْ *'Ve biz bulamadık (Kimde?)* لَهُ *Onda (Ne bulamadık?)* عَزْمًا *Bir azim' (Daha kim onlardan değildir?)* وَلَا يُونُسُ Yunus da değildir *(Niçin?)* لِقَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurduğu için *(Ne buyurduğu için?)* وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ *'Balık sahibi gibi olma'* وَلَا تَسْتَعْجِلْ **Ve acele etme** *(Kim hakkında?)* لَهُمْ **Onlar hakkında** لِقَوْمِكَ Kavmin hakkında *(Neye acele etme?)* نُزُولَ الْعَذَابِ Azabın gelmesine *(Kime?)* بِهِمْ Onlara قِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)* كَأَنَّهُ Sanki peygamberimiz ضَجِرَ Rahatsız oldu *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan فَأَحَبَّ Ve istedi *(Neyi?)* نُزُولَ الْعَذَابِ Azabın gelmesini *(Kime?)* بِهِمْ Onlara فَأُمِرَ Ve böylelikle emrolundu *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ Sabretmekle وَتَرْكِ الْإِسْتِعْجَالِ Ve hemen istemesini bırakmakla *(Neyi?)* لِلْعَذَابِ Azabı فَإِنَّهُ Çünkü gerçekten azap *(Nedir?)* نَازِلٌ İnecektir *(Kime?)* بِهِمْ Onlara لَا مَحَالَةَ Şüphesiz كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** يَوْمَ يَرَوْنَ **Gördükleri gün** *(Neyi?)* مَا يُوعَدُونَ **Kendilerine vaat edilen** مِنَ الْعَذَابِ Azabı *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette لِطُولِهِ O günün uzunluğundan dolayı لَمْ يَلْبَثُوا **Kalmadılar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye göre?)* فِي ظَنِّهِمْ Zanlarına göre إِلَّا **Ancak (kaldılar)** *(Ne kadar?)* سَاعَةً **Bir saat** *(Neden?)* مِنْ نَهَارٍ **Gündüzden** هٰذَا الْقُرْآنُ Bu Kuran *(Nedir?)* بَلَاغٌ **Bir bildiridir** تَبْلِيغٌ Duyurudur *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Allah'tan *(Kime?)* إِلَيْكُمْ Size فَهَلْ أَيْ لَا يُهْلَكُ **Helak edilir mi?** (Yani, helak edilmez) *(Ne zaman?)* عِنْدَ رُؤْيَةِ الْعَذَابِ Azabı gördüğünde إِلَّا **Ancak (helak edilir)** *(Kim?)* الْقَوْمُ **Halk** *(Öyle halk ki,)* الْفَاسِقُونَ **Fasık olan** أَيِ الْكَافِرُونَ Yani, kâfir olan.

سُورَةُ الْقِتَالِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اِلَّا وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَلْآيَةَ اَوْ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ ثَمَانٍ اَوْ تِسْعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿وَصَدُّوا﴾ غَيْرَهُمْ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيِ الْإِيمَانِ ﴿اَضَلَّ﴾ أَحْبَطَ ﴿اَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾﴾ كَإِطْعَامِ الطَّعَامِ وَصِلَةِ الْأَرْحَامِ فَلَا يَرَوْنَ لَهَا فِي الْآخِرَةِ ثَوَابًا وَيُجْزَوْنَ بِهَا فِي الدُّنْيَا مِنْ فَضْلِهِ تَعَالَى ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ أَيِ الْأَنْصَارُ وَغَيْرُهُمْ ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاٰمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ﴾ غَفَرَ لَهُمْ ﴿سَيِّئَاتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾﴾ أَيْ حَالَهُمْ فَلَا يَعْصُونَهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِضْلَالُ الْأَعْمَالِ وَتَكْفِيرُ السَّيِّئَاتِ ﴿بِاَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ﴾ الشَّيْطَانَ ﴿وَاَنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ﴾ الْقُرْآنَ ﴿مِنْ رَبِّهِمْ كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْبَيَانِ ﴿يَضْرِبُ اللهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾﴾ يُبَيِّنُ أَحْوَالَهُمْ أَيْ فَالْكَافِرُ يَحْبَطُ عَمَلُهُ وَالْمُؤْمِنُ يُغْفَرُ زَلَلُهُ ﴿فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ﴾ مَصْدَرٌ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ أَيْ فَاضْرِبُوا رِقَابَهُمْ أَيِ اقْتُلُوهُمْ وَعُبِّرَ بِضَرْبِ الرِّقَابِ لِأَنَّ الْغَالِبَ فِي الْقَتْلِ أَنْ يَكُونَ بِضَرْبِ الرَّقَبَةِ ﴿حَتّٰٓى اِذَآ اَثْخَنْتُمُوهُمْ﴾ أَكْثَرْتُمْ فِيهِمُ الْقَتْلَ ﴿فَشُدُّوا﴾ أَيْ فَأَمْسِكُوا عَنْهُمْ وَأْسِرُوهُمْ وَشُدُّوا ﴿الْوَثَاقَ﴾ مَا يُوثَقُ بِهِ الْأَسْرَى ﴿فَاِمَّا مَنًّا بَعْدُ﴾ مَصْدَرٌ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ

أَيْ تَمُنُّونَ عَلَيْهِمْ بِإِطْلَاقِهِمْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ ﴿وَاِمَّا فِدَآءً﴾ أَيْ تُفَادُونَهُمْ بِمَالٍ أَوْ أَسْرَى مُسْلِمِينَ ﴿حَتّٰى تَضَعَ الْحَرْبُ﴾ أَيْ أَهْلُهَا ﴿اَوْزَارَهَا﴾ أَثْقَالَهَا مِنَ السِّلَاحِ وَغَيْرِهِ بِأَنْ يَسْلِمَ الْكُفَّارُ أَوْ يَدْخُلُوا فِي الْعَهْدِ وَهٰذِهِ غَايَةٌ لِلْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿ذٰلِكَ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ أَيِ الْأَمْرُ فِيهِمْ مَا ذُكِرَ ﴿وَلَوْ يَشَآءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ﴾ بِغَيْرِ قِتَالٍ ﴿وَلٰكِنْ﴾ أَمَرَكُمْ بِهِ ﴿لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ﴾ مِنْهُمْ فِي الْقِتَالِ فَيَصِيرُ مَنْ قُتِلَ مِنْكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَمِنْهُمْ إِلَى النَّارِ ﴿وَالَّذِينَ قُتِلُوا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ قَاتَلُوا الْآيَةَ نَزَلَتْ يَوْمَ أُحُدٍ وَقَدْ فَشَا فِي الْمُسْلِمِينَ الْقَتْلُ وَالْجِرَاحَاتُ ﴿فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَلَنْ يُضِلَّ﴾ يُحْبِطَ ﴿اَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾﴾ ﴿سَيَهْدِيهِمْ﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَى مَا يَنْفَعُهُمْ ﴿وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٥﴾﴾ حَالَهُمْ فِيهِمَا وَمَا فِي الدُّنْيَا لِمَنْ لَمْ يُقْتَلْ وَأُدْرِجُوا فِي قُتِلُوا تَغْلِيبًا ﴿وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا﴾ بَيَّنَهَا ﴿لَهُمْ ﴿٦﴾﴾ فَيَهْتَدُونَ إِلَى مَسَاكِنِهِمْ مِنْهَا وَأَزْوَاجِهِمْ وَخَدَمِهِمْ مِنْ غَيْرِ اسْتِدْلَالٍ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ﴾ أَيْ دِينَهُ وَرَسُولَهُ ﴿يَنْصُرْكُمْ﴾ عَلَى عَدُوِّكُمْ ﴿وَيُثَبِّتْ اَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾﴾ يُثَبِّتْكُمْ فِي الْمُعْتَرَكِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ تَعَسُوا يَدُلُّ عَلَيْهِ ﴿فَتَعْسًا لَهُمْ﴾ أَيْ هَلَاكًا وَخَيْبَةً مِنَ اللّٰهِ ﴿وَاَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾﴾ عَطْفٌ عَلَى تَعَسُوا ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ التَّعْسُ وَالْإِضْلَالُ ﴿بِاَنَّهُمْ كَرِهُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى التَّكَالِيفِ ﴿فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾﴾ ﴿اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ﴾ أَهْلَكَ أَنْفُسَهُمْ وَأَوْلَادَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ ﴿وَلِلْكَافِرِينَ اَمْثَالُهَا ﴿١٠﴾﴾ أَيْ أَمْثَالُ عَاقِبَةِ مَنْ قَبْلَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ وَقَهْرُ الْكَافِرِينَ ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى﴾ وَلِيُّ وَنَاصِرُ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَاَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلٰى لَهُمْ ﴿١١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

47- Kıtâl Sûresi

On üçüncü ayet dışında Medine'de inmiştir.

Veya Mekke'de inmiştir.

Otuz sekiz veya otuz dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Mekke halkından **inkâr edenlerin ve** diğer insanları **Allah yolundan** imandan **alıkoyanların** yemek yedirmek akrabayı ziyaret gibi **amellerini Allah iptal,** heba **etmiştir.** Ahirette bunların sevabını göremezler. O amellerinin karşılığını dünyada Allah'ın fazl-ı kereminden alırlar.

2. Ensar ve diğerleri gibi **iman edip salih amel işleyenlerin, Rableri tarafından hak olarak Muhammed'e indirilene inananların Allah, günahlarını örtmüş** mağfiret etmiş **ve hallerini düzeltmiştir.** Bu sebeple Allah'a asi olmazlar.

3. **Bu** (kâfirlerin) amellerinin boşa çıkarılması ve (inananların) günahlarının örtülmesi **inkâr edenlerin bâtıla** şeytana **uymaları, inananların da Rablerinden gelen hakka** Kuran'a **uymaları** sebebiyle**dir. İşte böylece** tıpkı bu açıklama gibi **Allah, insanlara misallerini verir,** hallerini beyan eder. Yani, kâfirin ameli heba edilir, müminin günahları da affedilir.

4. **İnkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun.**[1] Onları öldürün. **Ve nihayet onları iyice zayıf düşürdüğünüz** onların çoğunu öldürdüğünüz**de** onlardan elinizi çekip onları esir alın ve tutsaklara takılan **bağı sıkıca bağlayın. Bundan sonrada ya iyilik olarak**[2] hiçbir şey almadan serbest bırakıp onlara ihsanda bulunarak **veya** mal yahut Müslüman esirlere **fidye karşılığı salıverin. Ta ki, savaş** edenler **ağırlıklarını** silah ve diğer teçhizatını Müslüman olmak veya anlaşma yapmak suretiyle **bırakıncaya kadar** (onları öldürün ve esir alın.) Onlar hakkındaki emir **budur.**[3] **Allah dileseydi, onlardan** savaşsız **intikam alırdı. Fakat sizin bir kısmınızı** onlardan **bir kısmıyla** savaşta **sınamak** ve böylece sizden öldürülenler cennette, onlardan öldürülenler de cehenneme gitmesi **için** bunu size emretti. **Allah yolunda öldürülenler**[4] **ise,** bu ayet Uhud günü inmiştir. O gün Müslümanlarda çok sayıda ölü ve yaralı vardı. **Allah onların amellerini iptal,** heba **etmez.**

5. **Allah onları** dünya ve ahirette kendilerine faydalı olan şeye **erdirecek ve durumlarını** hallerini her iki tarafta **düzeltecektir.** Dünyadaki şeyler öldürülmeyenler içindir.[5]

6. **Ve de onları, kendilerine tarif ettiği** açıkladığı **cennete koyacaktır.** Onlar da hiç göstermeye gerek kalmadan kendi evlerine, eşlerine ve hizmetçilerine varacaklardır.

7. **Ey iman edenler! Eğer Allah'a** onun dinine ve peygamberine **yardım ederseniz, o da size** düşmanınıza karşı **yardım eder, ayaklarınızı sabit kılar.** Size savaşta direnç verir.

8. Mekke halkından **inkâr edenler ise,**[6] **artık** Allah tarafından **helak** ve hüsran **onlaradır. Ve Allah onların amellerini iptal etmiştir.**

---

[1] فَضَرْبَ الرِّقَابِ terkibindeki ضَرْبَ kelimesi kendi fiilinin telaffuzu yerine gelmiş bir mastardır. Aslı فَاضْرِبُوا رِقَابَهُمْ şeklinde olup öldürün anlamındadır. "Boyunlarını vurun" tabirinin kullanılması, öldürmenin genellikle boyna vurularak yapılması sebebiyledir.

[2] مَنًّا kelimesi de kendi fiilinin telaffuzu yerine gelmiş bir mastardır.

[3] ذَلِكَ kelimesi hazfedilmiş bir mübtedanın haberidir.

[4] قُتِلُوا fiili diğer bir kıraatte قَاتَلُوا şeklinde okunur.

[5] Sağ kalanlar tağlip kaidesi gereği قُتِلُوا fiilinin fertleri arasında dahil edilmiştir.

[6] وَالَّذِينَ kelimesi mübteda olup haberi تَعَسُوا fiil cümlesidir. Bu fiile تَعْسًا mastarı delalet etmektedir.

9. **Bu** helak ve amellerin iptali **Allah'ın indirdiği** ve hükümler içeren Kura**nı beğenmemeleri sebebiyledir. Allah da onların amellerini iptal etmiştir.**

10. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Allah onları yerle bir etti.** Onları, çocuklarını ve mallarını helak etti. **Kâfirlere de bunun** kendilerinden öncekilere ait akıbetin **benzeri vardır.**

11. **Bu,** müminlere yapılan yardım ve kâfirlerin kahredilmesi **Allah'ın, inananların sahibi** velisi ve yardımcısı **olması ve kâfirlerin sahibinin olmaması sebebiyledir.**

KELİME ANLAMI

﴿٤٧﴾- سُورَةُ الْقِتَالِ

47- Kıtâl Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** اِلَّا وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَلْآيَةَ **Ancak şu (on üçüncü) ayet hariç** اَوْ مَكِّيَّةٌ **Veya Mekke'de inmiştir** وَهِيَ **Ve bu süre** ثَمَانٍ اَوْ تِسْعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz sekiz veya otuz dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Kimlerden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Daha?)* وَصَدُّوا **Ve alıkoydular** *(Kimi?)* غَيْرَهُمْ Başkalarını *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** أَيِ الْإِيمَانِ Yani, imandan اَضَلَّ **Boşa çıkarır** أَحْبَطَ İptal eder *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini** *(Ne gibi amellerini?)* كَإِطْعَامِ الطَّعَامِ Yemek yedirmek gibi *(Daha?)* وَصِلَةِ الْأَرْحَامِ Akrabaları ziyaret gibi فَلَا يَرَوْنَ لَهَا Onlar için göremez *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne göremez?)* ثَوَابًا Bir sevap وَيُجْزَوْنَ بِهَا Onların karşılığı verilir *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ تَعَالَى O yücenin lütfünden.

2. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** أَيِ الْأَنْصَارُ وَغَيْرُهُمْ Yani, Ensâr ve onlardan başkaları *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Daha?)* وَاٰمَنُوا **Ve iman ettiler** *(Neye?)* بِمَا **O şeylere ki** نُزِّلَ **İndirildi** *(Kime?)* عَلَى مُحَمَّدٍ **Muhammed üzerine** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'a وَهُوَ **Ve O** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** كَفَّرَ **Örter** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** غَفَرَ لَهُمْ Onlar için bağışlar *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِمْ **Günahlarını** *(Daha?)* وَاَصْلَحَ **Ve düzeltir** *(Neyi?)* بَالَهُمْ **Onların durumlarını** أَيْ حَالَهُمْ Yani, hallerini فَلَا يَعْصُونَهُ Ona isyan etmezler.

3. **ذٰلِكَ Bu** أَيْ إِضْلَالُ الْأَعْمَالِ Yani, amelleri boşa çıkarmak *(Daha?)* وَتَكْفِيرُ السَّيِّئَاتِ Ve günahları örtmek *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّ –بِسَبَبِ– أَنَّ الَّذِينَ Şu sebepledir; **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** اتَّبَعُوا **Tabi oldular** *(Neye?)* الْبَاطِلَ **Batıla** الشَّيْطَانَ Şeytan'a وَاَنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenler ise** اتَّبَعُوا **Tabi oldular** *(Neye?)* الْحَقَّ **Hakka** الْقُرْآنَ Kuran'a *(Ne olduğu halde?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden olduğu halde** كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْبَيَانِ Yani, bu açıklama gibi يَضْرِبُ **Anlatır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neyi?)* اَمْثَالَهُمْ **Misallerini** يُبَيِّنُ أَحْوَالَهُمْ Onların durumlarını açıklar أَيْ فَالْكَافِرُ يُحْبَطُ عَمَلُهُ Yani; kafirin ameli yok edilir وَالْمُؤْمِنُ يُغْفَرُ زَلَلُهُ Müminin ise günahları affolunur.

4. فَاِذَا لَقِيتُمُ **Karşılaştığınız zaman** *(Kimlerle?)* الَّذِينَ **O kimselerle ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** فَضَرْبَ الرِّقَابِ **Boyunlarını vurmakla vurun** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Meful-u mutlaktır بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ Kendi lafzından olan fiilinin yerine getirilmiştir أَيْ فَاضْرِبُوا رِقَابَهُمْ Yani, boyunlarını vurun أَيِ اقْتُلُوهُمْ Yani, onları öldürün وَعُبِّرَ بِضَرْبِ الرِّقَابِ Boyunları vurmakla tabir edildi *(Niçin?)* لِأَنَّ الْغَالِبَ فِي الْقَتْلِ Öldürmede genel olan *(Nedir?)* أَنْ يَكُونَ بِضَرْبِ الرَّقَبَةِ Boynu vurmakla olmasıdır حَتّٰى اِذَا اَثْخَنْتُمُوهُمْ **Ta ki onları iyice zayıf düşürdüğünüzde** أَكْثَرْتُمْ فِيهِمْ Onlarda çoğalttığınızda *(Neyi?)* الْقَتْلَ Öldürmeyi فَشُدُّوا **Bağlayın** أَيْ فَأَمْسِكُوا عَنْهُمْ Onlardan elinizi çekin وَأْسِرُوهُمْ Ve onları esir edin وَشُدُّوا Ve bağlayın *(Neyi?)* الْوَثَاقَ **Bağı** *(O nedir?)* مَا يُوثَقُ بِهِ الْأَسْرٰى Esirlerin bağlandığı iptir فَاِمَّا مَنًّا **Ya karşılıksız salmakla salın** *(Ne zaman?)* بَعْدُ **Daha sonra** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Meful-u mutlaktır بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ Kendi lafzından olan fiilinin yerine getirilmiştir أَيْ تَمُنُّونَ عَلَيْهِمْ Yani, onlara iyilik edin *(Ne ile?)* بِإِطْلَاقِهِمْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ Hiçbir karşılığı olmadan onları salmakla وَاِمَّا **Ya da** فِدَاءً **Fidye karşılığı salmakla salın** أَيْ تُفَادُونَهُمْ بِمَالٍ Yani, onlardan mal ile fidye alın أَوْ أَسْرٰى مُسْلِمِينَ Veya Müslüman esirlere karşılık bırakın حَتّٰى تَضَعَ **Atıncaya kadar** *(Ne?)* الْحَرْبُ **Savaş** أَيْ أَهْلُهَا Yani, onun ehli *(Neyi?)* اَوْزَارَهَا **Yüklerini** أَثْقَالَهَا Ağırlıklarını *(Neden?)* مِنَ السِّلَاحِ وَغَيْرِهِ Silah ve başka şeylerden *(Ne ile?)* بِأَنْ يَسْلَمَ الْكُفَّارُ Kâfirlerin Müslüman olmasıyla أَوْ يَدْخُلُوا فِي الْعَهْدِ Veya anlaşmaya girmeleriyle وَهٰذِهِ Bu *(Nedir?)* غَايَةٌ لِلْقَتْلِ وَالْأَسْرِ Öldürme ve esir alma işleri için gayedir ذٰلِكَ **Budur** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir mübtedanın haberidir أَيِ الْأَمْرُ فِيهِمْ مَا ذُكِرَ Yani, onlar hakkındaki emir zikredilen şeylerdir وَلَوْ **Şayet** يَشَاءُ **Dileseydi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** لَانْتَصَرَ **Elbette intikam alırdı** *(Kimden?)*

مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne olmadan?)* بِغَيْرِ قِتَالٍ Savaş olmadan وَلٰكِنْ **Fakat** أَمَرَكُمْ Size emretti *(Neyi?)* بِهِ Onu *(Niçin?)* لِيَبْلُوَ **Denemek için** *(Kimi?)* بَعْضَكُمْ **Bazınızı** *(Kimle?)* بِبَعْضٍ **Bazısıyla** *(Kimlerden olan?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Nerede?)* فِي الْقِتَالِ Savaşta فَيَصِيرُ مَنْ قُتِلَ مِنْكُمْ Ve sizden öldürülen gider *(Nereye?)* إِلَى الْجَنَّةِ Cennete وَمِنْهُمْ إِلَى النَّارِ Onlardan da ateşe وَالَّذِينَ **O kimseler ki** قُتِلُوا **Öldürülüyorlar** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* قَاتَلُوا / قُتِلُوا şeklinde الْآيَةَ نَزَلَتْ Ayet indi. *(Ne zaman?)* يَوْمَ أُحُدٍ Uhud gününde وَقَدْ فَشَا فِي الْمُسْلِمِينَ Müslümanlarda çoğalmıştı الْقَتْلُ وَالْجِرَاحَاتُ Ölü ve yaralılar *(Nerede öldürülüyorlar?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolunda** فَلَنْ يُضِلَّ **Elbette boşa çıkarmayacak** يُحْبِطَ Heder etmeyecek *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini.**

5. سَيَهْدِيهِمْ **Onları erdirecek** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve Ahirette *(Neye erdirecek?)* إِلَى مَا يَنْفَعُهُمْ Onlara fayda verecek şeylere *(Daha?)* وَيُصْلِحُ **Ve düzeltecek** *(Neyi?)* بَالَهُمْ **Durumlarını** حَالَهُمْ Durumlarını *(Nerede?)* فِيهِمَا Dünya ve Ahirette *(Daha?)* وَمَا فِي الدُّنْيَا Dünyada olan şeyler *(Kim içindir?)* لِمَنْ لَمْ يُقْتَلْ Öldürülmeyenler içindir وَأُدْرِجُوا Öldürülmeyenler girdirilmişlerdir *(Nereye?)* فِي قُتِلُوا 'Kutilû' kapsamına *(Niçin?)* تَغْلِيبًا Tağlip kaidesiyle.

6. وَيُدْخِلُهُمْ **Onları koyar** *(Neye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** *(Öyle cennet ki,)* عَرَّفَهَا **Onu tarif etti** بَيَّنَهَا Açıkladı *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** فَيَهْتَدُونَ إِلَى مَسَاكِنِهِمْ Ve meskenlerine ulaşırlar *(O meskenler neden olduğu halde?)* مِنْهَا Cennetten *(Daha neye ulaşırlar?)* وَأَزْوَاجِهِمْ وَخَدَمِهِمْ Eşlerine ve hizmetçilerine *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ اسْتِدْلَالٍ Yol gösterme olmadan.

7. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** إِنْ **Şayet** تَنْصُرُوا **Yardım ederseniz** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** أَيْ دِينَهُ Yani, onun dinine *(Daha Kime?)* وَرَسُولَهُ Ve peygamberine يَنْصُرْكُمْ **Size yardım eder** *(Kime karşı?)* عَلٰى عَدُوِّكُمْ Düşmanlarınıza karşı *(Daha ne yapar?)* وَيُثَبِّتْ **Sabit tutar** *(Neyi?)* اَقْدَامَكُمْ **Ayaklarınızı** يُثَبِّتْكُمْ Size sebat verir *(Nerede?)* فِي الْمُعْتَرَكِ Savaşta.

8. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr etiler** *(O kimseler ne olduğu halde?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* تَعِسُوا 'Teisû' cümlesidir يَدُلُّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Şu :)* فَتَعْسًا لَهُمْ **Yıkım onlaradır** أَيْ هَلَاكًا وَخَيْبَةً Yani, helak ve hüsranlık *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ Allah'tan وَأَضَلَّ **Ve boşa çıkartmıştır** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى تَعِسُوا 'Teisû' üzerine atıftır.

9. ذٰلِكَ أَيِ التَّعْسُ وَالْإِضْلَالُ **Bu** yıkım ve boşa çıkartma *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Çünkü onlar** كَرِهُوا **Beğenmediler** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى التَّكَالِيفِ Sorumluluklar içeren Kuran'dan فَأَحْبَطَ **Ve iptal etti** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini.**

10. أَفَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Görsünler** *(Neyi?)* كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin akıbeti ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** دَمَّرَ **Helak yağdırdı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَهْلَكَ أَنْفُسَهُمْ Onları helak etti *(Daha?)* وَأَوْلَادَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ Çocuklarını ve mallarını وَلِلْكَافِرِينَ **Kâfirler için de vardır** *(Ne vardır?)* أَمْثَالُهَا **Onun gibisi** أَيْ أَمْثَالُ عَاقِبَةِ مَنْ Yani, o kişilerin akıbeti gibi ki قَبْلَهُمْ Onlardan öncedir.

11. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ Yani, iman edenlere yardım etmek *(Daha?)* وَقَهْرُ الْكَافِرِينَ Kâfirleri de kahretmek *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** *(Nedir?)* مَوْلَى- وَلِيُّ- وَنَاصِرُ- الَّذِينَ **O kimselerin sahibi**, dostu ve yardımcısı**dır ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَأَنَّ الْكَافِرِينَ **Muhakkak kâfirler** لَا مَوْلَى **Sahip yoktur** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için.**

﴿إِنَّ اللهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَيَاْكُلُونَ كَمَا تَاْكُلُ الْاَنْعَامُ﴾ أَيْ لَيْسَ لَهُمْ هِمَّةٌ إِلَّا بُطُونُهُمْ وَفُرُوجُهُمْ وَلَا يَلْتَفِتُونَ إِلَى الْآخِرَةِ ﴿وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ مَنْزِلٌ وَمَقَامٌ وَمَصِيرٌ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ وَكَمْ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أُرِيدَ بِهَا أَهْلُهَا ﴿هِيَ اَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ﴾ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿الَّتِي اَخْرَجَتْكَ﴾ رُوعِيَ لَفْظُ قَرْيَةٍ ﴿اَهْلَكْنَاهُمْ﴾ رُوعِيَ مَعْنَى قَرْيَةِ الْأُولَى ﴿فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾﴾ مِنْ إِهْلَاكِنَا ﴿اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿مِنْ رَبِّهِ﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ﴾ فَرَآهُ حَسَنًا وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَاتَّبَعُوا اَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾﴾ فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ أَيْ لَا مُمَاثَلَةَ بَيْنَهُمَا ﴿مَثَلُ﴾ أَيْ صِفَةُ ﴿الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ﴾ الْمُشْتَرَكَةُ بَيْنَ دَاخِلِيهَا مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿فِيهَا اَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ اٰسِنٍ﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ كَضَارِبٍ وَحَذِرٍ أَيْ غَيْرِ مُتَغَيِّرٍ بِخِلَافِ مَاءِ الدُّنْيَا فَيَتَغَيَّرُ بِعَارِضٍ ﴿وَاَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ﴾ بِخِلَافِ لَبَنِ الدُّنْيَا لِخُرُوجِهِ مِنَ الضُّرُوعِ ﴿وَاَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ﴾ لَذِيذَةٍ ﴿لِلشَّارِبِينَ﴾ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ ﴿وَاَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى﴾ بِخِلَافِ عَسَلِ الدُّنْيَا فَإِنَّهُ بِخُرُوجِهِ مِنْ بَطْنِ النَّحْلِ يُخَالِطُ الشَّمْعَ وَغَيْرَهُ ﴿وَلَهُمْ فِيهَا﴾ أَصْنَافٌ ﴿مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ فَهُوَ رَاضٍ عَنْهُمْ مَعَ إِحْسَانِهِ إِلَيْهِمْ بِمَا ذُكِرَ بِخِلَافِ سَيِّدِ الْعَبِيدِ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّهُ قَدْ يَكُونُ مَعَ إِحْسَانِهِ إِلَيْهِمْ سَاخِطًا عَلَيْهِمْ ﴿كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ أَيْ أَمَنْ هُوَ فِي هٰذَا النَّعِيمِ ﴿وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا﴾ أَيْ شَدِيدَ الْحَرَارَةِ ﴿فَقَطَّعَ اَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾﴾ أَيْ مَصَارِينَهُمْ فَخَرَجَتْ مِنْ اَدْبَارِهِمْ وَهُوَ جَمْعُ مِعًى بِالْقَصْرِ وَأَلِفُهُ عَنْ يَاءٍ لِقَوْلِهِمْ مِعَيَانِ ﴿وَمِنْهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ﴾ فِي خُطْبَةِ الْجُمُعَةِ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ ﴿حَتّٰى اِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ﴾ لِعُلَمَاءِ الصَّحَابَةِ مِنْهُمُ ابْنُ مَسْعُودٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ اسْتِهْزَاءً وَسُخْرِيَةً ﴿مَاذَا قَالَ اٰنِفًا﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ أَيِ السَّاعَةَ أَيْ لَا نَرْجِعُ إِلَيْهِ ﴿اُولٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿وَاتَّبَعُوا اَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾﴾ فِي النِّفَاقِ ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿زَادَهُمْ﴾ اللهُ ﴿هُدًى وَاٰتٰيهُمْ تَقْوٰيهُمْ ﴿١٧﴾﴾ أَلْهَمَهُمْ مَا يَتَّقُونَ بِهِ النَّارَ ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ﴾ مَا يَنْتَظِرُونَ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَاْتِيَهُمْ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ السَّاعَةِ أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ ﴿بَغْتَةً﴾ فُجَاءَةً ﴿فَقَدْ جَاءَ اَشْرَاطُهَا﴾ عَلَامَاتُهَا مِنْهَا بِعْثَةُ النَّبِيِّ ﷺ وَانْشِقَاقُ الْقَمَرِ وَالدُّخَانُ ﴿فَاَنّٰى لَهُمْ اِذَا جَاءَتْهُمْ﴾ السَّاعَةُ ﴿ذِكْرٰيهُمْ ﴿١٨﴾﴾ تَذَكُّرُهُمْ أَيْ

لَا يَنْفَعُهُمْ ﴿فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ﴾ أَيْ دُمْ يَا مُحَمَّدُ عَلٰى عِلْمِكَ بِذٰلِكَ النَّافِعِ فِي الْقِيَامَةِ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾ لِأَجْلِهِ قِيلَ لَهُ ذٰلِكَ مَعَ عِصْمَتِهِ لِتَسْتَنَّ بِهِ أُمَّتُهُ وَقَدْ فَعَلَهُ قَالَ ﷺ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةً ﴿وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ فِيهِ إِكْرَامٌ لَهُمْ بِأَمْرِ نَبِيِّهِمْ بِالْاِسْتِغْفَارِ لَهُمْ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ﴾ مُتَصَرَّفَكُمْ لِأَشْغَالِكُمْ فِي النَّهَارِ ﴿وَمَثْوٰيكُمْ ﴿١٩﴾﴾ مَأْوَاكُمْ إِلٰى مَضَاجِعِكُمْ بِاللَّيْلِ أَيْ هُوَ عَالِمٌ بِجَمِيعِ أَحْوَالِكُمْ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهَا فَاحْذَرُوهُ وَالْخِطَابُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Şüphesiz Allah, inanıp salih amel işleyenleri, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. İnkâr edenler ise** dünyada **faydalanır ve hayvanların yediği gibi yerler.** Onların yemek ve cinsel ilişkiden başka bir derdi yoktur. Onlar ahirete değer vermezler. **Onların** barınağı, ikamet edecekleri ve varacakları **yeri ateştir.**

13. **Seni sürüp çıkaran memleketin**[1] Mekke'nin halkın**dan daha kuvvetli nice memleketler** halkını **helak ettik;** bizim helak etmemize karşı **onlara bir yardım eden de yoktu.**

14. **Rabbinden apaçık bir delil** hüccet ve burhan **üzere olan** mümin **kimse, hiç çirkin ameli kendisine süslenen** bu sebeple onu güzel gören **ve** putlara ibadet hususunda **heveslerine uyan kimse** Mekke kâfirleri **gibi olur mu?** Bunlar arasında hiçbir benzerlik yoktur.

15. **Muttakîlere vaat edilen cennetin** oraya girenler hakkındaki ortak **hali** sıfatı**; içinde bozulmayan**[2] değişmeyen **su ırmakları,** dünyanın suyu böyle değildir; çünkü o bir takım etkilerle değişir, **tadı değişmeyen süt ırmakları,** dünyadaki süt memeden çıktığı için böyle değildir, **içenlere lezzet veren şarap ırmakları** dünyadaki şarabın aksine, zira onun, içilirken kötü bir tadı vardır **ve süzme bal ırmakları vardır.** Dünyadaki bal ise arının karnından çıktıktan sonra peteğe karıştığı için böyle saf değildir. **Orada, onlar için meyvelerin her bir** çeşidi, **Rablerinden de mağfiret vardır.** Allah bu anlatılanlarla onlara ihsanda bulunmakla birlikte onlardan razıdır da; fakat dünyada kölelerin efendisi, onlara ihsan etmekle birlikte onlara kızgın da olabilir. Hiç bu nimet içinde olan kişi**, ateşte ebedi kalan ve bağırsakları**[3] iç organları **parçalay**ıp insanın arkasından çıkmasına sebep ol**an kaynar** çok sıcak **su içirilen kimseler gibi olur mu?**

---

[1] اَلَّتِي أَخْرَجَتْكَ terkibinde sıfatı olduğu ikinci قَرْيَة kelimesinin lafzına, أَهْلَكْنَا fiilinde ise ilk قَرْيَة kelimesinin manasına riayet edilmiştir.

[2] آسِن kelimesi ضَارِب gibi çekerek ve حَذِر gibi çekilmeden okunur.

[3] أَمْعَاء kelimesi elifi maksureyle okunan مِعًى lafzının çoğuludur. Bu kelimenin elifi ya harfinden dönmedir. Zira bu kelimenin tesniyesinde مِعَيَانِ denir.

16. **Onlardan,** Cuma hutbesinde **seni dinleyen** münafık**lar vardır. Ve nihayet senin yanından çıkınca kendilerine ilim verilmiş olan** İbni Abbas ve İbni Mesud gibi sahabe alim**lere** alay ve istihza ile **"Demin** az önce[1] **ne demişti?" diye sorarlar.** "Biz onun sözüne müracaat etmeyiz" derler. **İşte bunlar, Allah'ın kalplerini** küfürle **mühürlediği,** nifak hususunda **hevâlarına uyan kimselerdir.**

17. **Hidayete eren** mümin**ler ise,** Allah **onların hidayetlerini arttırır ve onlara takva verir.** Onlara, kendisiyle ateşten korunacakları şeyi ilham eder.

18. **Onlar,** Mekke kâfirleri **kıyamet gününün ansızın kendilerine gelmesinden[2] başka bir şey beklemiyorlar?** Zaten durum da bundan ibarettir. **Şüphesiz onun alametleri gelmiştir.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in gönderilmesi, ayın yarılması ve duman bunlardandır. Kıyamet **gelip çattığında öğüt almaları** hatırlamaları **nerede!** Bu onlara fayda vermez.

19. **Bilesin ki, Allah'tan başka ilah yoktur.** Yani, kıyamette fayda verecek olan bu bilginde daim ol. **Ve de hem kendi hem de mümin erkek ve kadınların günahları için mağfiret dile!** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) masum olduğu halde ümmetine örnek olması için kendisine böyle denilmiştir. Ve kendileri bunu yapıp şöyle buyurmuşlardır: *"Doğrusu ben, günde yüz defa Allah'tan mağfiret talep ediyorum."* Peygamber Efendimize, mümin erkek ve kadınlar için de mağfiret talep etmesinin emredilmesi, müminler için bir şereftir. **Allah,** gündüz işleriniz için **gezip dolaştığınız yeri de ikamet ettiğiniz** gece yataklarınıza girdiğiniz **yeri de bilir.** O bütün hallerinizi bilir. Hiçbir şey ondan gizli kalmaz. Bu sebeple ondan sakının.[3]

KELİME ANLAMI

12. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** يُدْخِلُ **Sokacak** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Nereye sokacak?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle cennetler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onun altından** *(Ne akıyor?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** يَتَمَتَّعُونَ **Faydalanırlar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha?)* وَيَاْكُلُونَ **Ve yerler** *(Ne gibi?)* كَمَا تَاْكُلُ **Yediği gibi** *(Ne?)* الْاَنْعَامُ **Hayvanlar** أَيْ لَيْسَ لَهُمْ هِمَّةٌ Yani, onların arzusu yoktur إِلَّا بُطُونُهُمْ وَفُرُوجُهُمْ Ancak mideleri ve şehvetleri vardır وَلَا يَلْتَفِتُونَ إِلَى الْآخِرَةِ Ve Ahirete de ilgi göstermezler وَالنَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* مَثْوًى **Yurttur** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** أَيْ مَنْزِلٌ Yani, barınak *(Daha?)* وَمَقَامٌ Ve makamdır *(Daha?)* وَمَصِيرٌ Varılan yerdir.

---

[1] آنِفًا kelimesindeki hemze hem uzatılarak hem de uzatılmadan okunur.
[2] أَنْ تَأْتِيَهُمْ terkibi السَّاعَةَ kelimesinden bedel-i iştimaldir.
[3] وَاللّٰهُ يَعْلَمُ cümlesindeki hitap hem müminlere hem de diğer insanlaradır.

13. وَكَمْ وَكَاَيِّنْ **Niceleri vardır** *(Kimden?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Karyelerden** أُرِيدَ بِهَا أَهْلُهَا Bu kelimeyle halkı kastedilmiştir *(Öyle karyeler ki,)* هِيَ **O** *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha şiddetlidir** *(Ne bakımdan?)* قُوَّةً **Kuvvet bakımından** *(Neden daha kuvvetlidir?)* مِنْ قَرْيَتِكَ **Senin karyenden** أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından الَّتِي **Öyle karyen ki** اَخْرَجَتْكَ **Seni çıkarttı** رُوعِيَ لَفْظُ قَرْيَةٍ 'Karyetin' kelimesinin lafzına riayet edilmiştir اَهْلَكْنَاهُمْ **Onları helak ettik** رُوعِيَ مَعْنَى قَرْيَةِ الْأُولَى Birinci 'Karyetin' kelimesinin manasına riayet edilmiştir فَلَا نَاصِرَ **Yardımcı yoktur** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neden yardımcı?)* مِنْ إِهْلَاكِنَا Onları helak etmemizden.

14. اَفَمَنْ **O kimse olur mu hiç?** *(Öyle kimse ki,)* كَانَ **Oldu** *(Ne üzerine oldu?)* عَلَى بَيِّنَةٍ **Açık delil üzerine** حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ Hüccet ve kesin delil *(Öyle hüccet ki,)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden olan** وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir *(Kim gibi olur mu?)* كَمَنْ **O kimse gibi ki** زُيِّنَ **Güzel göründü** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne güzel göründü?)* سُوءُ عَمَلِهِ **Kötü ameli** فَرَآهُ Ve onu gördü *(Ne gördü?)* حَسَنًا Güzel gördü وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ Onlar Mekke kâfirleridir *(Daha?)* وَاتَّبَعُوا **Ve uydular** *(Neye?)* اَهْوَاءَهُمْ **Heveslerine** *(Ne konuda?)* فِي عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ Putlara tapma konusunda أَيْ لَا مُمَاثَلَةَ بَيْنَهُمَا Yani, aralarında hiçbir eşitlik söz konusu değildir.

15. مَثَلُ أَيْ صِفَةُ الْجَنَّةِ **Cennetin misali,** Yani, durumu الَّتِي **Öyle cennet ki** وُعِدَ **Vaad olundu** *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ **Muttakiler** *(Öyle misal ki,)* الْمُشْتَرَكَةُ بَيْنَ دَاخِلِيهَا Ona girenler arasına ortak olan *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise şudur: *(Nedir cennetin misali?)* فِيهَا **Orada vardır** *(Ne vardır?)* اَنْهَارٌ **Nehirler** *(Öyle nehirler ki,)* مِنْ مَاءٍ **Sudan olan** *(Öyle su ki,)* غَيْرِ اٰسِنٍ **Bozulmayan** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ Med ve kasır ile *(Ne gibi?)* كَضَارِبٍ وَحَذِرٍ 'Dârib' ve 'Hazir' kelimesi gibi أَيْ غَيْرِ مُتَغَيِّرٍ Yani, değişmemiş بِخِلَافِ مَاءِ الدُّنْيَا Dünya sularının tersine فَيَتَغَيَّرُ بِعَارِضٍ (Dünya suyu) arızi bir şeyle değişir *(Daha ne vardır?)* وَاَنْهَارٌ **Nehirler** *(Öyle nehirler ki,)* مِنْ لَبَنٍ **Sütten** *(Öyle süt ki,)* لَمْ يَتَغَيَّرْ **Değişmiyor** *(Ne?)* طَعْمُهُ **Onun tadı** بِخِلَافِ لَبَنِ الدُّنْيَا Dünya sütlerinin tersine *(Niçin?)* لِخُرُوجِهِ مِنَ الضُّرُوعِ Memeden çıktığı için *(Daha ne vardır?)* وَاَنْهَارٌ **Nehirler** *(Öyle nehirler ki,)* مِنْ خَمْرٍ **Şaraptan** *(Öyle şarap ki,)* لَذَّةٍ لَذِيذَةٍ **Lezzetli** *(Kim için?)* لِلشَّارِبِينَ **İçenler için** بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya şaraplarının tersine فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ Çünkü onlar içme esnasında çirkindir *(Daha ne vardır?)* وَاَنْهَارٌ **Nehirler** *(Öyle nehirler ki,)* مِنْ عَسَلٍ **Baldan** *(Öyle bal ki,)* مُصَفًّى **Süzülmüş** بِخِلَافِ عَسَلِ الدُّنْيَا Dünya balının tersine فَإِنَّهُ Çünkü o *(Ne ile?)* بِخُرُوجِهِ Çıkmasıyla *(Neden?)* مِنْ بَطْنِ النَّحْلِ

Arının karnından يُخَالِطُ الشَّمَعَ وَغَيْرَهُ Petek ve başka şeylere karışır وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne vardır?)* أَصْنَافٌ Çeşit *(Neden olan?)* مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ **Meyvelerin hepsinden** *(Daha ne vardır?)* وَمَغْفِرَةٌ **Ve bağışlanma** *(Kimden olan?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** فَهُوَ رَاضٍ عَنْهُمْ O onlardan razıdır *(Ne ile birlikte?)* مَعَ إِحْسَانِهِ إِلَيْهِمْ Onlara iyilik yapmakla birlikte *(Ne ile iyilik yapmakla?)* بِمَا ذُكِرَ Anlatılan şeylerle بِخِلَافِ سَيِّدِ الْعَبِيدِ فِي الدُّنْيَا Dünyada, kölenin efendisinin tersine فَإِنَّهُ Zira O قَدْ يَكُونُ Bazen olabilir *(Ne ile birlikte?)* مَعَ إِحْسَانِهِ إِلَيْهِمْ Kölelere iyilik yapmasıyla birlikte *(Ne olabilir?)* سَاخِطًا عَلَيْهِمْ Onlara gazaplanıyor olabilir كَمَنْ **O kimse gibi midir?** *(Öyle kimse ki,)* هُوَ **O** *(Nedir?)* خَالِدٌ **Ebedi kalıcıdır** *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** *(Bu cümle nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir mübtedanın haberidir أَيْ أَمَنْ Yani, O kimse olur mu? *(Öyle kimse ki,)* هُوَ فِي هٰذَا النَّعِيمِ O, bu nimetlerin içindedir *(Daha?)* وَسُقُوا **Ve içiriliyor** *(Ne içiriliyor?)* مَاءً **Su** *(Öyle su ki,)* حَمِيمًا **Kaynar** أَيْ شَدِيدَ الْحَرَارَةِ Yani, çok sıcak فَقَطَّعَ **Ve parçalıyor** *(Neyi?)* اَمْعَاءَهُمْ **Onların bağırsaklarını** أَيْ مَصَارِينَهُمْ Yani, bağırsaklarını فَخَرَجَتْ مِنْ اَدْبَارِهِمْ Ve arkalarından çıkıyor وَهُوَ O kelime *(Nedir?)* جَمْعُ مِعًى 'Mian' kelimesinin cemisidir *(Ne ile?)* بِالْقَصْرِ Kasr ile وَأَلِفُهُ Bu kelimenin elifi *(Nedendir?)* عَنْ يَاءٍ Ya harfinden dönmüştür *(Niçin?)* لِقَوْلِهِمْ مِعَيَانِ Arapların 'Miayâni' sözünden dolayı.

16. وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kafirlerden *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki** يَسْتَمِعُ **Dinliyor** *(Kimi?)* اِلَيْكَ **Seni** *(Nerede?)* فِي خُطْبَةِ الْجُمُعَةِ Cuma hutbesinde وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ Onlar münafıklardır حَتّٰى **Ta ki** اِذَا خَرَجُوا **Çıktıklarında** *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِكَ **Senin yanından** قَالُوا **Derler** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** أُوتُوا **Verildi** *(Ne verildiler?)* الْعِلْمَ **İlim** لِعُلَمَاءِ الصَّحَابَةِ Sahabenin bilginlilerine derler مِنْهُمْ Onlardandır *(Kim?)* ابْنُ مَسْعُودٍ İbn-i Mesud (radiyallahu anh) *(Daha?)* وَابْنُ عَبَّاسٍ İbn-i Abbas (radiyallahu anh) *(Niçin?)* اسْتِهْزَاءً Dalga geçmek için *(Daha?)* وَسُخْرِيَّةً Alay için *(Ne derler?)* مَاذَا قَالَ **Ne dedi?** *(Ne zaman?)* اٰنِفًا **Az önce** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ Med ve kasır ile أَيِ السَّاعَةَ Yani, 'o vakit' anlamındadır أَيْ لَا نَرْجِعُ إِلَيْهِ Yani, onun sözüne müracaat etmeyiz أُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** طَبَعَ **Mühür vurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Daha?)* وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** *(Neye?)* اَهْوَاءَهُمْ **Heveslerine** *(Ne konuda?)* فِي النِّفَاقِ Nifakta.

17. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اهْتَدَوْا **Hidayete erdiler** وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar da müminlerdir زَادَ **Artırır** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neyi artırır?)* هُدًى **Hidayeti** وَاٰتٰيهُمْ

Ve onlara verir *(Neyi?)* **تَقْوٰيهُمْ Takvalarını** أَلْهَمَهُمْ Onlara ilham eder *(Neyi?)* مَا يَتَّقُونَ بِهِ Kendisiyle sakınacağı şeyi *(Neden sakınacağı?)* النَّارَ Ateşten.

18. فَهَلْ يَنْظُرُونَ **Beklemiyorlar mı?** مَا يَنْتَظِرُونَ Beklemiyorlar أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri إِلَّا **Ancak** *(Neyi bekliyorlar?)* السَّاعَةَ **Kıyameti** *(Ondan bedel?)* أَنْ تَأْتِيَهُمْ **Onlara gelmesini** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ السَّاعَةِ 'es-Saâ' kelimesinden Bedel-i İştimal'dir أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ Durum olmadı إِلَّا Ancak *(Ne oldu?)* أَنْ تَأْتِيَهُمْ Onlara gelmesi oldu *(Ne olduğu halde?)* بَغْتَةً **Ansızın** فُجَأَةً Bir anda فَقَدْ **Muhakkak ki** جَاءَ **Geldi** *(Ne geldi?)* أَشْرَاطُهَا **Onun işaretleri** عَلَامَاتُهَا Alametleri مِنْهَا Onlardandır *(Ne?)* بِعْثَةُ النَّبِيِّ ﷺ Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem)'in gönderilmesi *(Daha?)* وَانْشِقَاقُ الْقَمَرِ Ay'ın yarılması *(Daha?)* وَالدُّخَانُ Duman فَأَنّٰى لَهُمْ **Onlar için ne faydası var?** *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَتْهُمْ **Onlara geldiği zaman** *(Ne?)* السَّاعَةُ Kıyamet *(Neyin ne faydası var?)* ذِكْرٰيهُمْ **Anlamalarının** تَذَكُّرُهُمْ Düşünmelerinin أَيْ لَا يَنْفَعُهُمْ Yani, onlara fayda vermez.

19. فَاعْلَمْ **Bil** *(Neyi bil?)* أَنَّهُ **Muhakkak ki** لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ **Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur** أَيْ دُمْ يَا مُحَمَّدُ Yani, devam et, Ey Muhammed *(Ne üzere?)* عَلٰى عِلْمِكَ بِذٰلِكَ Bu bilgin üzere *(Öyle bilgi ki,)* النَّافِعِ فِي الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde fayda verecek olan *(Daha?)* وَاسْتَغْفِرْ **Ve istiğfar et** *(Niçin?)* لِذَنْبِكَ **Günahların için** لِأَجْلِهِ Günahlarından dolayı قِيلَ لَهُ ذٰلِكَ Ona bu söz denilmiştir *(Ne ile birlikte?)* مَعَ عِصْمَتِهِ Masum olmasıyla birlikte *(Niçin denilmiştir?)* لِتَسْتَنَّ بِهِ أُمَّتُهُ Onunla ümmetine yol göstermesi için وَقَدْ فَعَلَهُ Nitekim onu yapmıştır قَالَ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki إِنِّي Muhakkak ki ben لَأَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ Allah'a istiğfar ediyorum *(Ne zaman?)* فِي كُلِّ يَوْمٍ Her gün *(Ne kadar?)* مِائَةَ مَرَّةٍ Yüz kere *(Daha kim için?)* وَلِلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkekler** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlar için** فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* إِكْرَامٌ لَهُمْ Müminlere bir ikram *(Ne ile?)* بِأَمْرِ نَبِيِّهِمْ Peygamberlerine emretmekle *(Neyi?)* بِالْاِسْتِغْفَارِ لَهُمْ Onlar için istiğfar etmeyi وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مُتَقَلَّبَكُمْ **Dolaştığınız yeri** مُتَصَرَّفَكُمْ Dönüp durduğunuz yeri *(Niçin?)* لِأَشْغَالِكُمْ Meşguliyetleriniz için *(Ne zaman?)* فِي النَّهَارِ Gündüz vakti *(Daha neyi?)* وَمَثْوٰيكُمْ **Durduğuz yeri** مَأْوَاكُمْ Vardığınız yeri *(Neye?)* إِلٰى مَضَاجِعِكُمْ Yataklarınıza *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ Gece vakti أَيْ هُوَ Yani, O *(Nedir?)* عَالِمٌ بِجَمِيعِ أَحْوَالِكُمْ Bütün hallerinizi bilir لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ Ona gizli kalmaz *(Ne?)* شَيْءٌ مِنْهَا Onlardan hiçbir şey فَاحْذَرُوهُ Ondan sakının وَالْخِطَابُ Hitap *(Kimedir?)* لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ Müminlere ve diğer insanlaradır.

﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ طَلَبًا لِلْجِهَادِ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿نُزِّلَتْ سُورَةٌ﴾ فِيهَا ذِكْرُ الْجِهَادِ ﴿فَإِذَآ أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ﴾ أَيْ لَمْ يُنْسَخْ مِنْهَا شَيْءٌ ﴿وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ﴾ أَيْ طَلَبُهُ ﴿رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ أَيْ شَكٌّ وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ ﴿يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ خَوْفًا مِنْهُ وَكَرَاهَةً لَهُ أَيْ فَهُمْ يَخَافُونَ مِنَ الْقِتَالِ وَيَكْرَهُونَهُ ﴿فَأَوْلٰى لَهُمْ ﴿٢٠﴾﴾ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ﴾ أَيْ حَسَنٌ لَكَ ﴿فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ﴾ أَيْ فُرِضَ الْقِتَالُ ﴿فَلَوْ صَدَقُوا اللّٰهَ﴾ فِي الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢١﴾﴾ وَجُمْلَةُ لَوْ جَوَابُ إِذَا ﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ﴾ بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [عَسَيْتُمْ] وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ إِلَى الْخِطَابِ أَيْ لَعَلَّكُمْ ﴿إِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ أَعْرَضْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾﴾ أَيْ تَعُودُوا إِلَى أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ مِنَ الْبَغْيِ وَالْقِتَالِ ﴿أُولٰئِكَ﴾ أَيِ الْمُفْسِدُونَ ﴿الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فَأَصَمَّهُمْ﴾ عَنِ اسْتِمَاعِ الْحَقِّ ﴿وَأَعْمٰى أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾﴾ عَنْ طَرِيقِ الْهُدَى ﴿أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَ﴾ فَيَعْرِفُونَ الْحَقَّ ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿عَلٰى قُلُوبٍ﴾ لَهُمْ ﴿أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾﴾ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا﴾ بِالنِّفَاقِ ﴿عَلٰى أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ﴾ أَيْ زَيَّنَ ﴿لَهُمْ وَأَمْلٰى لَهُمْ ﴿٢٥﴾﴾ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَبِفَتْحِهِ وَاللَّامِ [وَأَمْلٰى] وَالْمُمْلِي الشَّيْطَانُ بِإِرَادَتِهِ تَعَالٰى فَهُوَ الْمُضِلُّ لَهُمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِضْلَالُهُمْ ﴿بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ﴾ أَيْ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ﴾ أَيِ الْمُعَاوَنَةِ عَلٰى عَدَاوَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَثْبِيطِ النَّاسِ عَنِ الْجِهَادِ مَعَهُ قَالُوا ذٰلِكَ سِرًّا فَأَظْهَرَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ أَسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ جَمْعُ سِرٍّ وَبِكَسْرِهَا مَصْدَرٌ ﴿فَكَيْفَ﴾ حَالُهُمْ ﴿إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰئِكَةُ يَضْرِبُونَ﴾ حَالٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾﴾ ظُهُورَهُمْ بِمَقَامِعَ مِنْ حَدِيدٍ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ التَّوَفِّي عَلَى الْحَالَةِ الْمَذْكُورَةِ ﴿بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَآ أَسْخَطَ اللّٰهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ﴾ أَيِ الْعَمَلَ بِمَا يُرْضِيهِ ﴿فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللّٰهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾﴾ يُظْهِرَ أَحْقَادَهُمْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

20. İman etmiş olanlar, cihat etmek isteyerek: **"Keşke** içinde cihadın zikredildiği **bir sûre indirilmiş olsaydı ya!" derler. Ama hükmü kesin** kendisinden hiçbir şey nesh edilmemiş **bir sûre indirilip de onda savaş** talebin**den söz edilince, kalplerinde hastalık** şüphe **olan** münafık**ların,** ölümden korktuğu ve onu sevmediği için **ölümden dolayı baygınlık geçiren kimsenin bakışı gibi sana baktıklarını görürsün.** Yani, münafıklar savaştan korkarlar ve ondan nefret ederler. **Halbuki onlara yakışan,**

21. Sana karşı **itaat ve güzel sözdür.**[1] **Durum kesinleştiği,** savaş farz kılındığı **zaman** iman ve itaatte **Allah'a sadakat gösterselerdi, elbette onlar için daha hayırlı olurdu.**[2]

22. **Belki de siz –eğer geri döner,** imandan yüz çevirir**seniz- yeryüzünde bozgunculuk yapar ve akrabalık bağlarını kesersiniz?**[3] Cahiliye dönemindeki azgınlık ve savaşa geri dönersiniz.

23. **İşte bu** bozgunculuk yapa**nlar, Allah'ın lanetlediği,** hakkı işitmekten **sağır kıldığı ve gözlerini** hidayet yolundan **kör ettiği kimselerdir.**

24. **Onlar Kuran'ı düşünmüyorlar mı** ki, hakkı tanısınlar**? Yoksa** onların **kalpleri üstünde kilit mi var** ki, onu anlamıyorlar**?**

25. **Şüphesiz, kendilerine doğru yol belli olduktan sonra,** nifak ile **arkalarına dönenleri, şeytan sürüklemiş** (yaptıklarını) onlara süslemiş **ve emelleri uzatılmıştır.**[4]

26. **Bu** saptırılmaları**, onların, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayan** müşriklere**: "Bazı işlerde** peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanlığa yardım etmekte, insanları onunla birlikte cihat etmekten geri tutmakta **size itaat edeceğiz" demeleri sebebiyledir.** Bunu gizlice söylemişlerdi; fakat Allah Teâlâ bunu açığa çıkardı. **Oysa Allah, onların gizlediklerini**[5] **bilir.**

27. **Melekler, onların yüzlerine ve arkalarına** sırtlarına demirden kamçılarla **vurarak canlarını alırken** halleri **nasıl olacak!**

28. **Bu** şekilde canlarının alınması**, onların, Allah'ı gazaplandıran şeylerin peşinden gitmeleri ve onun rızasından** onu razı edecek ameli işlemekten **hoşlanmamaları sebebiyledir. Bu yüzden onların amellerini iptal etmiştir.**

29. **Yoksa kalplerinde hastalık olanlar, Allah'ın, kinlerini** peygamber ve müminlere olan hınçlarını **ortaya çıkarmayacağını mı sandılar?**

KELİME ANLAMI

20. وَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Niçin?)* طَلَبًا لِلْجِهَادِ Cihat istemek için *(Ne derler?)* لَوْلَا هَلَّا نُزِّلَتْ **İndirilseydi ya!** Levla hella manasındadır *(Ne indirilseydi?)* سُورَةٌ **Süre** *(Öyle süre ki,)* فِيهَا ذِكْرُ الْجِهَادِ Onda cihad zikrediliyor فَاِذَا اُنْزِلَتْ **İndirildiği zaman** *(Ne?)* سُورَةٌ **Bir süre** *(Öyle süre ki,)* مُحْكَمَةٌ **Muhkem** أَيْ لَمْ يُنْسَخْ مِنْهَا شَيْءٌ

---

[1] فَأَوْلَى لَهُمْ terkibi mübteda olup haberi طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ ayetidir.

[2] فَلَوْ صَدَقُوا cümlesi فَإِذَ عَزَمَ cümlesindeki إِذَا'nın cevabıdır.

[3] عَسَيْتُمْ fiili sin harfinin hem kesresi hem de fethasıyla okunur. Burada gaipten muhataba iltifat vardır. Bu fiil لَعَلَّكُمْ anlamındadır.

[4] أملي fiili ilk harfin zammesiyle أُمْلِيَ şeklinde (meçhul sığasında) ve ilk harfin ve lam harfinin fethasıyla أَمْلَى şeklinde (malum sığasında) okunur. Bu durumda, Allah'ın iradesiyle, onların emellerini uzatan şeytandır. Dolayısıyla onları saptıran odur.

[5] أَسْرَار kelimesi hemzenin fethası ile سِرّ kelimesinin çoğulu olarak, kesresi ile de mastar olarak okunur.

Yani, ondan bir şey nesh edilmemiş *(Daha ne zaman?)* وَذُكِرَ **Ve zikredildiği zaman** *(Nerede?)* فِيهَا **Onda** *(Ne zikredildiği zaman?)* الْقِتَالُ **Cihad** أَيْ طَلَبُهُ Yani, Cihad isteği رَاَيْتَ **Sen görürsün** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne vardır?)* مَرَضٌ **Hastalık** أَيْ شَكٌّ Yani, şüphe وَهُمُ الْمُنَافِقُونَ Onlar münafıklardır *(Onlar ne oldukları halde?)* يَنْظُرُونَ **Bakıyorlar** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Ne gibi?)* نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ **Kendisine baygınlık gelmiş gibi** *(Neden baygınlık gelmiş?)* مِنَ الْمَوْتِ **Ölümden** خَوْفًا مِنْهُ Ondan korkarak *(Daha?)* وَكَرَاهَةً لَهُ Ve onu çirkin görerek أَيْ فَهُمْ Yani, onlar يَخَافُونَ مِنَ الْقِتَالِ Savaştan korkuyorlar *(Daha?)* وَيَكْرِهُونَهُ Ve onu kerih görüyorlar فَاَوْلٰى **En evla olan** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise şudur *(Nedir evla olan?)*

21. طَاعَةٌ **İtaattir** *(Daha?)* وَقَوْلٌ **Ve sözdür** *(Öyle söz ki,)* مَعْرُوفٌ **Güzel** أَيْ حَسَنٌ Yani, tatlı *(Kime itaat ve güzel sözdür?)* لَكَ Sana فَاِذَا عَزَمَ **Kesinleştiği zaman** *(Ne?)* الْاَمْرُ **İş** أَيْ فُرِضَ الْقِتَالُ Yani, cihad farz kılındığı zaman فَلَوْ **Şayet** صَدَقُوا **Sadakat göstereselerdi** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne konusunda?)* فِي الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaat konusunda لَكَانَ **Elbette olurdu** *(Ne olurdu?)* خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَجُمْلَةُ لَوْ جَوَابُ إِذَا Lev'in cümlesi İza'nın cevabıdır.

22. فَهَلْ عَسِيتُمْ **Belki siz olur musunuz?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ السِّينِ وَفَتْحِهَا Sin harfinin esresi ve fethasıyla وَفِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ إِلَى الْخِطَابِ Burada gaiplikten muhataplığa geçiş vardır أَيْ لَعَلَّكُمْ Yani, umulur ki siz demektir اِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Eğer dönerseniz** أَعْرَضْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ İmandan yüz çevirirseniz *(Belki de ne olur musunuz?)* اَنْ تُفْسِدُوا **Fesat çıkarır** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Dünyada** *(Daha?)* وَتُقَطِّعُوا **Keser** *(Neyi?)* اَرْحَامَكُمْ **Akrabalık bağlarınızı** أَيْ تَعُودُوا Yani, belki de dönersiniz? *(Neye?)* إِلٰى أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye işlerine *(Neden olan?)* مِنَ الْبَغْيِ وَالْقِتَالِ Azgınlık ve savaştan.

23. اُولٰئِكَ **İşte onlar** أَيِ الْمُفْسِدُونَ Yani, bozguncular *(Kimdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** لَعَنَهُمُ **Onları lanetledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Daha?)* فَاَصَمَّهُمْ **Ve onları sağır kıldı** *(Neden?)* عَنِ اسْتِمَاعِ الْحَقِّ Hakkı işitmekten *(Daha?)* وَاَعْمٰى **Kör etti** *(Neyi?)* اَبْصَارَهُمْ **Onların gözlerini** *(Neden kör etti?)* عَنْ طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolundan.

24. اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ **Düşünmüyorlar mı?** *(Neyi?)* الْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** فَيَعْرِفُونَ الْحَقَّ Hakkı anlasınlar اَمْ بَلْ **Yoksa,** Em, bel manasındadır عَلٰى قُلُوبٍ **Kalpleri üzerinde var mı?** *(Öyle kalpler ki,)* لَهُمْ Onların olan *(Ne var mı?)* اَقْفَالُهَا **Kilitleri** فَلَا يَفْهَمُونَهُ Ki bundan dolayı onu anlamıyorlar.

25. اِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** ارْتَدُّوا **Döndüler** *(Ne ile?)* بِالنِّفَاقِ Münafıklıkla *(Nereye döndüler?)* عَلٰى اَدْبَارِهِمْ **Arkalarına** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** تَبَيَّنَ **Belli oldu** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne belli oldu?)* الْهُدٰى **Hidayet** الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Nedir?)* سَوَّلَ **Güzel gösterdi** أَيْ زَيَّنَ Yani, süsledi *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Daha?)* وَاَمْلٰى **Ve emelleri uzatılmıştır** *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ أَوَّلِهِ Başındaki harfin zammesiyle *(Daha?)* وَبِفَتْحِهِ وَاللَّامِ Başındaki harfin ve lamın fethasıyla وَالْمُمْلِي الشَّيْطَانُ (Bu durumda) ümit veren şeytandır *(Ne ile?)* بِإِرَادَتِهِ تَعَالٰى O Yüce'nin iradesiyle فَهُوَ الْمُضِلُّ لَهُمْ Dolayısıyla Şeytan onları saptırandır.

26. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ إِضْلَالُهُمْ Yani, onların saptırılması *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Çünkü onlar** قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَرِهُوا **Çirkin gördüler** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** نَزَّلَ **İndirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَيْ لِلْمُشْرِكِينَ Yani, müşriklere *(Ne dediler?)* سَنُطِيعُكُمْ **Size uyacağız** *(Nerede?)* فِي بَعْضِ الْاَمْرِ **Bazı hususlarda** أَيِ الْمُعَاوَنَةِ Yani, yardımlaşma hususunda *(Ne üzerine?)* عَلٰى عَدَاوَةِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanlık etmek üzerine *(Daha ne üzerine?)* وَتَثْبِيطِ النَّاسِ İnsanları alıkoymak üzerine *(Neden?)* عَنِ الْجِهَادِ مَعَهُ Onunla cihad etmekten قَالُوا ذٰلِكَ Bunu dediler *(Ne olarak?)* سِرًّا Gizli olarak فَأَظْهَرَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى Ve Yüce olan Allah onu ortaya çıkardı وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* اَسْرَارَهُمْ **Onların gizlediklerini** بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ جَمْعُ سِرٍّ Hemzenin fethasıyla 'Sırr' kelimesinin cemisi وَبِكَسْرِهَا مَصْدَرٌ Hemzenin kesresiyle ise mastardır.

27. فَكَيْفَ حَالُهُمْ Onların halleri **nasıldır?** *(Ne zaman?)* إِذَا تَوَفَّتْهُمُ **Onların canlarını alırken** *(Kim?)* الْمَلٰئِكَةُ **Melekler** *(Melekler ne oldukları halde?)* يَضْرِبُونَ **Vuruyor oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ 'Melâike' kelimesinden haldir *(Nereye?)* وُجُوهَهُمْ **Yüzlerine** *(Daha nereye?)* وَاَدْبَارَهُمْ **Arkalarına** ظُهُورَهُمْ Sırtlarına *(Ne ile vuruyor?)* بِمَقَامِعَ مِنْ حَدِيدٍ Demirden kamçılarla.

28. ذٰلِكَ **Bu** أَيِ التَّوَفِّي عَلَى الْحَالَةِ الْمَذْكُورَةِ Yani, anlatılan şekilde can almak *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمُ **Çünkü onlar** اتَّبَعُوا **Tabi oldular** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** اَسْخَطَ **Gazaplandırdı** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Daha ne sebebiyledir?)* وَكَرِهُوا **Ve çirkin gördüler** *(Neyi?)* رِضْوَانَهُ **Onun rızasını** أَيِ الْعَمَلَ Yani, yapmayı *(Neyi yapmayı?)* بِمَا يُرْضِيهِ Onu razı edecek şeyi فَاَحْبَطَ **Ve heder etti** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini.**

29. أَمْ حَسِبَ **Yoksa zannetti mi?** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne vardır?)* مَرَضٌ **Hastalık** *(Ne zannetti mi?)* اَنْ لَنْ يُخْرِجَ **Çıkarmayacağını** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* اَضْغَانَهُمْ **Onların kinlerini** يُظْهِرَ Ortaya çıkarmayacağını *(Neyi?)* أَحْقَادَهُمْ Onların hasetlerini *(Kime olan hasetlerini?)* عَلَى النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Müminlere.

﴿وَلَوْ نَشَآءُ لَاَرَيْنَاكَهُمْ﴾ عَرَفْنَاكَهُمْ وَكُرِّرَتِ اللَّامُ فِي ﴿فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ﴾ عَلَامَتِهِمْ ﴿وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ﴾ اَلْوَاوُ لِقَسَمٍ مَحْذُوفٍ وَمَا بَعْدَهَا جَوَابُهُ ﴿فِي لَحْنِ الْقَوْلِ﴾ أَيْ مَعْنَاهُ إِذَا تَكَلَّمُوا عِنْدَكَ بِأَنْ يُعَرِّضُوا بِمَا فِيهِ تَهْجِينُ أَمْرِ الْمُسْلِمِينَ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ﴾ نَخْتَبِرَنَّكُمْ بِالْجِهَادِ وَغَيْرِهِ ﴿حَتّٰى نَعْلَمَ﴾ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ﴾ فِي الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ ﴿وَنَبْلُوَا﴾ نُظْهِرَ ﴿اَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾﴾ مِنْ طَاعَتِكُمْ وَعِصْيَانِكُمْ فِي الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ ﴿وَشَاقُّوا الرَّسُولَ﴾ خَالَفُوهُ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدٰى﴾ هُوَ مَعْنَى سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ اَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾﴾ يُبْطِلُهَا مِنْ صَدَقَةٍ وَنَحْوِهَا فَلَا يَرَوْنَ لَهَا فِي الْآخِرَةِ ثَوَابًا نَزَلَتْ فِي الْمُطْعِمِينَ مِنْ أَصْحَابِ بَدْرٍ أَوْ فِي قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوٓا اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾﴾ بِالْمَعَاصِي مَثَلًا ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ طَرِيقِهِ وَهُوَ الْهُدٰى ﴿ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾﴾ نَزَلَتْ فِي اَصْحَابِ الْقَلِيبِ ﴿فَلَا تَهِنُوا﴾ تُضْعِفُوا ﴿وَتَدْعُوٓا اِلَى السَّلْمِ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَكَسْرِهَا أَيِ الصُّلْحِ مَعَ الْكُفَّارِ إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ ﴿وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ﴾ حُذِفَ مِنْهُ وَاوُ لَامِ الْفِعْلِ الْأَغْلَبُونَ الْقَاهِرُونَ ﴿وَاللّٰهُ مَعَكُمْ﴾ بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ ﴿وَلَنْ يَتِرَكُمْ﴾ يَنْقُصَكُمْ ﴿اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾﴾ أَيْ ثَوَابَهَا ﴿اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ أَيِ الْاِشْتِغَالُ فِيهَا ﴿لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا﴾ اللّٰهَ وَذٰلِكَ مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿يُؤْتِكُمْ اُجُورَكُمْ وَلَا يَسْـَٔلْكُمْ اَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾﴾ جَمِيعَهَا بَلِ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ فِيهَا ﴿اِنْ يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ﴾ يُبَالِغْ فِي طَلَبِهَا ﴿تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ﴾ الْبُخْلُ ﴿اَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾﴾ لِدِينِ الْإِسْلَامِ ﴿هَٓا اَنْتُمْ﴾ يَا ﴿هٰٓؤُلَٓاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ مَا فُرِضَ عَلَيْكُمْ ﴿فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَاِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ يُقَالُ بَخِلَ عَلَيْهِ وَعَنْهُ ﴿وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ نَفَقَتِكُمْ ﴿وَاَنْتُمُ الْفُقَرَٓاءُ﴾ إِلَيْهِ ﴿وَاِنْ تَتَوَلَّوْا﴾ عَنْ طَاعَتِهِ ﴿يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ أَيْ يَجْعَلْهُمْ بَدَلَكُمْ ﴿ثُمَّ لَا يَكُونُوٓا اَمْثَالَكُمْ ﴿٣٨﴾﴾ فِي التَّوَلِّي عَنْ طَاعَتِهِ بَلْ مُطِيعِينَ لَهُ عَزَّ وَجَلَّ.

TÜRKÇE ANLAMI

30. **Biz dileseydik elbette onları sana gösterirdik ve sen de onları yüzlerinden** alametlerinden **tanırdın. Andolsun ki, sen onları** müminlerin işlerini küçümsemek gibi bir konuyu arz ederken **konuşma tarzlarından tanırsın. Allah amellerinizi bilir.**

31. **Andolsun ki, sizden cihat edenlerle sabredenleri** ilmimizi ortaya koyacak şekilde **belirleyinceye ve** savaş ve diğer durumlarda itaat ve isyanınızla ilgili **haberlerinizi açıklayıncaya** ortaya çıkarıncaya **kadar sizi imtihan edecek,** cihat ve diğer şeylerle deneyecek**tir.**[1]

32. **Doğrusu, inkâr edenler, Allah yolundan** hak yoldan **alıkoyanlar ve kendilerine doğru yol** Allah'ın yolu **belli olduktan sonra Peygamber'e muhalefet edenler, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onların** sadaka ve benzeri **amellerini iptal edecek,** boşa çıkaracak**tır.** Ahirette onlara karşılık bir sevap göremeyecekler.[2]

33. **Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin.** Mesela günahlarla **amellerinizi iptal etmeyin.**

34. **Şüphesiz inkâr edip Allah yolu** doğru yol**dan alıkoyan sonra da kâfir olarak ölen kimseleri, Allah asla bağışlamaz.**[3]

35. **Sizler üstün**[4] **durumda** galip ve güçlü **iken** kâfirlerle karşılaştığınızda **gevşeyip** zayıflık gösterip onlarla **sulha** barışa **çağırmayın. Allah** yardım ve desteğiyle **sizinle beraberdir. Ve amellerinizin** sevabını **asla eksiltmez.**

36. **Doğrusu dünya hayatı** onunla meşgul olmak **sadece bir oyun ve eğlencedir. Eğer iman eder ve** Allah'tan **sakınırsanız** ki, bu ahiret işlerindendir **size mükâfatınızı verir. Ve sizden mallarınızı**n hepsini **istemez.** Sadece farz olan zekatı ister.

37. **Eğer sizden onları isteseydi ve sizi zorlasa,** ısrarla talep etse**ydi, cimrilik ederdiniz ve bu** cimrilik **sizin** İslam dinine olan **kinlerinizi ortaya çıkarırdı.**

38. **İşte sizler,** üzerinize farz kılınan zekatı **Allah yolunda infak etmeye davet ediliyorsunuz. İçinizden cimrilik eden var. Kim cimrilik ederse, ancak kendi aleyhine cimrilik**[5] **etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer** ona itaatten **yüz çevirirseniz, yerinize başka bir toplum getirir,** onları sizin yerinize koyar **sonra onlar** Allah'a itaatten yüz çevirme konusunda **sizin gibi de olmaz,** bilakis Yüce ve Aziz olan Allah'a itaatkâr olur**lar.**

---

[1] وَلَيَبْلُوَنَّكُمْ، يَعْلَمَ، يَبْلُوَ fiileri ya harfiyle (gaip sığasında) ve nun harfiyle (mütekellim maal gayr) sığasında okunur.

[2] Bu ayet, (askerlere) yemek yediren, Bedir'deki müşrikler topluluğu veya Kureyza ve Nadir Yahudileri hakkında inmiştir.

[3] Bu ayet (Bedir savaşından sonra) Kalib kuyusuna atılan ölüler hakkında inmiştir.

[4] الأَعْلَوْنَ kelimesinin lamel fiili olan vav harfi hazf edilmiştir.

[5] يَبْخَلُ fiili عَلَى ve عَنْ harfi cerleriyle kullanılır.

KELİME ANLAMI

30. وَلَوْ نَشَاءُ **Şayet dilesek** لَأَرَيْنَاكَهُمْ **Elbette onları sana gösterirdik** عَرَّفْنَاكَهُمْ Onları sana bildirirdik وَكُرِّرَتِ اللَّامُ Lam tekrarlanmıştır *(Nerede?)* فِي فَلَعَرَفْتَهُمْ **Sen de onları tanırdın** cümlesinde *(Ne ile?)* بِسِيمَاهُمْ **Simalarıyla** عَلَامَتِهِمْ Alametleriyle وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ **Yemin olsun ki sen onları tanırsın** اَلْوَاوُ لِقَسَمٍ مَحْذُوفٍ Vav mahzuf bir kaseme aittir وَمَا بَعْدَهَا جَوَابُهُ Sonrasında bulunan fiil ise onun cevabıdır *(Nereden tanırsın?)* فِي لَحْنِ الْقَوْلِ **Konuşma tarzından** أَيْ مَعْنَاهُ Yani, manasından *(Ne zaman?)* إِذَا تَكَلَّمُوا عِنْدَكَ Senin yanında konuştuklarında *(Ne şekilde?)* بِأَنْ يَعْرِضُوا Arz etmekle *(Ne ile?)* بِمَا O şeyle ki فِيهِ O şeyde vardır *(Ne vardır?)* تَهْجِينُ أَمْرِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların durumunu küçümsemek وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* أَعْمَالَكُمْ **Onların amellerini.**

31. وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ **Sizi imtihan edeceğiz** نَخْتَبِرَنَّكُمْ Sizi sınayacağız *(Ne ile?)* بِالْجِهَادِ وَغَيْرِهِ Cihad ve başka şeylerle حَتَّى **Ta ki** نَعْلَمَ **Bilelim** *(Ne ile?)* عِلْمَ ظُهُورٍ (Bildiğimizi) ortaya çıkarma bilgisiyle *(Kimi bilelim?)* الْمُجَاهِدِينَ **Cihad edenleri** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Daha kimleri?)* وَالصَّابِرِينَ **Sabredenleri** *(Nerede?)* فِي الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ Cihad ve başka şeylerde *(Daha ne diye?)* وَنَبْلُوَا **İlan edelim diye** نُظْهِرَ Ortaya çıkartalım *(Neyi?)* أَخْبَارَكُمْ **Sizin haberlerinizi** *(Neden olan?)* مِنْ طَاعَتِكُمْ İtaatinizden *(Daha?)* وَعِصْيَانِكُمْ İsyanınızdan *(Nerede?)* فِي الْجِهَادِ وَغَيْرِهِ Cihad ve başka şeylerde *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nun ile *(Nerede?)* فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ (Ayette bulunan) üç fiilde.

32. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** كَفَرُوا **Kâfir oldular** *(Daha?)* وَصَدُّوا **Ve alıkoydular** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yolundan *(Daha?)* وَشَاقُّوا **Karşı geldiler** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** خَالَفُوهُ Ona muhalefet ettiler *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ **Açık olduktan sonra** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne açık olduktan sonra?)* الْهُدَى **Hidayet** هُوَ مَعْنَى سَبِيلِ اللهِ Hidayet; Allah'ın yolu anlamındadır لَنْ يَضُرُّوا **Asla zarar veremezler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ne olmakla?)* شَيْئًا **Hiçbir zararla** وَسَيُحْبِطُ **Heder edecektir** *(Neyi?)* أَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini** يُبْطِلُهَا Onları iptal edecektir *(Onlar neden olduğu halde?)* مِنْ صَدَقَةٍ وَنَحْوِهَا Sadaka ve benzeri şeylerden فَلَا يَرَوْنَ لَهَا Onlar için göremezler *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne göremezler?)* ثَوَابًا Hiçbir sevap نَزَلَتْ İnmiştir *(Kim hakkında?)* فِي الْمُطْعِمِينَ Yemek yedirenler hakkında *(Kime?)* مِنْ أَصْحَابِ بَدْرٍ Bedir ashabına أَوْ فِي قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ Veya Kureyza ve Nadîr kabileleri hakkında.

33. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اَطِيعُوا **İtaat edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Daha ne yapın?)* وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygamber'e** *(Daha?)* وَلَا تُبْطِلُوا **Ve heder etmeyin** *(Neyi?)* اَعْمَالَكُمْ **Amellerinizi** بِالْمَعَاصِي مَثَلًا Mesela günahlar ile.

34. اِنَّ **Muhakkak** الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Daha ne yaptılar?)* وَصَدُّوا **Ve alıkoydular** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** طَرِيقِهِ Onun yolundan وَهُوَ الْهُدٰى O da hidayettir ثُمَّ مَاتُوا **Sonra öldüler** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** *(Nedir?)* كُفَّارٌ **Kâfirlerdir** فَلَنْ يَغْفِرَ **Asla affetmeyecek** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** نَزَلَتْ فِي اَصْحَابِ الْقَلِيبِ Kalib ashabı hakkında inmiştir.

35. فَلَا تَهِنُوا **Gevşemeyin** تَضْعِفُوا Zayıflık göstermeyin *(Daha?)* وَتَدْعُوا **Ve yalvarmayın** *(Neye?)* اِلَى السَّلْمِ **Barışa** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ السِّينِ Sinin fethasıyla *(Daha?)* وَكَسْرِهَا Esresiyle أَيِ الصُّلْحِ مَعَ الْكُفَّارِ Yani, kâfirlerle anlaşmaya *(Ne zaman?)* إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ Onlarla karşı karşıya geldiğiniz zaman *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* الْاَعْلَوْنَ **En üstün olansınız** حُذِفَ مِنْهُ وَاوُ لَامِ الْفِعْلِ Bu kelimeden lamel fiil olan vav hazfedilmiştir الْأَغْلَبُونَ الْقَاهِرُونَ (Siz) galipler ve kahrediciler (iken demektir) وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* مَعَكُمْ **Sizinle beraberdir** *(Ne ile?)* بِالْعَوْنِ وَالنَّصْرِ Destek ve yardımla وَلَنْ يَتِرَكُمْ **Sizi azaltmayacaktır** يَنْقُصَكُمْ Sizi eksiltmeyecektir اَعْمَالَكُمْ **Amellerinizi** أَيْ ثَوَابَهَا Yani, amellerinizin sevabını.

36. اِنَّمَا **Ancak** الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** أَيِ الْاِشْتِغَالُ فِيهَا Oradaki meşguliyet *(Nedir?)* لَعِبٌ **Oyundur** *(Daha nedir?)* وَلَهْوٌ **Ve eğlencedir** وَاِنْ تُؤْمِنُوا **Şayet iman ederseniz** *(Daha?)* وَتَتَّقُوا **Ve korkarsanız** *(Kimden ?)* اللّٰهَ Allah'tan وَذٰلِكَ مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Bu da Ahiret işlerindendir يُؤْتِكُمْ **Size verir** *(Neyi?)* اُجُورَكُمْ **Ecirlerinizi** وَلَا يَسْئَلْكُمْ **Ve sizden istemez** *(Neyi?)* اَمْوَالَكُمْ **Mallarınızı** جَمِيعَهَا Hepsini بَلِ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ فِيهَا Bilakis orada farz olan zekâtı ister.

37. اِنْ يَسْئَلْكُمُوهَا **Şayet sizden isteseydi** *(Neyi?)* هَا **Onları** فَيُحْفِكُمْ **Ve size üsteleseydi** يُبَالِغْ فِي طَلَبِهَا Onu istemede mübalağa etseydi تَبْخَلُوا **Cimrilik ederdiniz** وَيُخْرِجْ **Ve çıkartırdı** *(Ne?)* الْبُخْلُ Cimrilik *(Neyi?)* اَضْغَانَكُمْ **Kinlerinizi** *(Neye?)* لِدِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine.

38. هَا اَنْتُمْ **İşte siz** يَا هٰؤُلَاءِ Ey **Şu kimseler** *(Nesiniz?)* تُدْعَوْنَ **Çağırılıyorsunuz** *(Neye?)* لِتُنْفِقُوا **İnfak etmeye** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolunda** *(Neyi infak etmeye?)*

مَا فُرِضَ عَلَيْكُمْ Size farz kılınanı فَمِنْكُمْ **Sizden vardır** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** يَبْخَلُ **Cimrilik ediyor** وَمَنْ **Ve her kim ki** يَبْخَلْ **Cimrilik ediyor** فَإِنَّمَا **Ancak** يَبْخَلُ **Cimrilik eder** *(Kime?)* عَنْ نَفْسِهِ **Kendine** يُقَالُ بَخَلَ عَلَيْهِ وَعَنْهُ 'Behale' fiili 'ala' ve 'an' harfi cerleriyle kullanılır وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* الْغَنِيُّ **İhtiyaçsızdır** *(Neden?)* عَنْ نَفَقَتِكُمْ Sizin nafakanızdan *(Ne olduğunuz halde?)* وَأَنْتُمْ **Hâlbuki sizler** *(Nesiniz?)* الْفُقَرَاءُ **Muhtaçsınız** *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona وَإِنْ تَتَوَلَّوْا **Şayet yüz çevirirseniz** *(Neden?)* عَنْ طَاعَتِهِ Ona itaatten يَسْتَبْدِلْ **Getirir** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir kavmi** *(Öyle kavim ki,)* غَيْرَكُمْ **Sizden başka** أَيْ يَجْعَلْهُمْ بَدَلَكُمْ Yani, onları sizin yerinize koyar ثُمَّ **Sonra** لَا يَكُونُوا **Olmazlar** *(Ne gibi?)* أَمْثَالَكُمْ **Sizler gibi** *(Ne hususta?)* فِي التَّوَلِّي عَنْ طَاعَتِهِ Ona itaatten yüz çevirme hususunda بَلْ Bilakis olurlar *(Ne olurlar?)* مُطِيعِينَ لَهُ Ona itaat ediciler *(Öyle Allah ki,)* عَزَّ وَجَلَّ Yüce ve Aziz.

سُورَةُ الْفَتْحِ

﴿مَدَنِيَّةٌ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ﴾ قَضَيْنَا بِفَتْحِ مَكَّةَ وَغَيْرِهَا فِي الْمُسْتَقْبَلِ عُنْوَةً بِجِهَادِكَ ﴿فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾﴾ بَيِّنًا ظَاهِرًا ﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ﴾ بِجِهَادِكَ ﴿مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ﴾ مِنْهُ لِتَرْغَبَ أُمَّتُكَ فِي الْجِهَادِ وَهُوَ مُؤَوَّلٌ لِعِصْمَةِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِالدَّلِيلِ الْعَقْلِيِّ الْقَاطِعِ مِنَ الذُّنُوبِ وَاللَّامُ لِلْعِلَّةِ الْغَائِيَّةِ فَمَدْخُولُهَا مُسَبَّبٌ لَا سَبَبٌ ﴿وَيُتِمَّ﴾ بِالْفَتْحِ الْمَذْكُورِ ﴿نِعْمَتَهُ﴾ إِنْعَامَهُ ﴿عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ﴾ بِهِ ﴿صِرَاطًا﴾ طَرِيقًا ﴿مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾﴾ يُثَبِّتُكَ عَلَيْهِ وَهُوَ دِينُ الْإِسْلَامِ ﴿وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ﴾ بِهِ ﴿نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾﴾ ذَا عِزٍّ لَا ذُلَّ مَعَهُ ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ﴾ الطُّمَأْنِينَةَ ﴿فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾ بِشَرَائِعِ الدِّينِ كُلَّمَا نَزَلَ وَاحِدَةٌ مِنْهَا آمَنُوا بِهَا وَمِنْهَا الْجِهَادُ ﴿وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ فَلَوْ أَرَادَ نَصْرَ دِينِهِ بِغَيْرِكُمْ لَفَعَلَ ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿٤﴾﴾ فِي صُنْعِهِ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذَلِكَ ﴿لِيُدْخِلَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ أَمَرَ بِالْجِهَادِ ﴿الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾﴾ ﴿وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ ظَنُّوا أَنَّهُ لَا يَنْصُرُ مُحَمَّدًا ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ﴾ بِالذُّلِّ

وَالْعَذَابِ ﴿وَغَضِبَ اللهُ عَلَيْهِم وَلَعَنَهُمْ﴾ أَبْعَدَهُمْ ﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾﴾ أَيْ مَرْجِعًا ﴿وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللهُ عَزِيزًا﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿٧﴾﴾ فِي صُنْعِهِ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿إِنَّآ اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا﴾ عَلٰى أُمَّتِكَ فِي الْقِيَامَةِ ﴿وَمُبَشِّرًا﴾ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا ﴿٨﴾﴾ مُنْذِرًا مُخَوِّفًا فِيهَا مَنْ عَمِلَ سُوءًا بِالنَّارِ ﴿لِيُؤْمِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [لِتُؤْمِنُوا] فِيهِ وَفِي الثَّلَاثَةِ بَعْدَهُ ﴿وَيُعَزِّرُوهُ﴾ وَيَنْصُرُوهُ وَقُرِئَ بِزَايَيْنِ مَعَ الْفَوْقَانِيَّةِ [وَتُعَزِّزُوهُ] ﴿وَيُوَقِّرُوهُ﴾ يُعَظِّمُوهُ وَضَمِيرُهُمَا لِلّٰهِ أَوْ لِرَسُولِهِ [وَتُوَقِّرُوهُ] ﴿وَتُسَبِّحُوهُ﴾ أَيِ اللهَ [وَيُسَبِّحُوهُ] ﴿بُكْرَةً وَاَصِيلًا ﴿٩﴾﴾ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ.

TÜRKÇE ANLAMI

48- Fetih Sûresi

Medine'de inmiştir. Yirmi dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Muhakkak ki, Biz sana apaçık** aşikâr **bir fetih ihsan ettik.** Gelecekte Mekke ve diğer şehirlerin senin cihadın sayesinde kuvvet kullanarak fethine hükmettik.
2. **Ki, böylece Allah,** yapmış olduğun cihat ile **senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın,**[1] sen de ümmetini cihada teşvik edesin,[2] **sana olan nimetini** ihsanını, bu fetihle **tamamlasın ve seni** üzerinde sabit kılacağı **doğru yola** İslam dinine **iletsin.**
3. **Ve sana şanlı,** şerefli beraberinde zillet olmayan **bir zaferle yardım etsin.**
4. Dinin hükümlerine olan **imanlarına iman katsınlar diye, müminlerin kalplerine sükûnet** huzur **indiren odur.** İnen her hükme iman ettiler. Onlardan biri de cihattır. **Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır.** Şayet sizden başka biriyle dinine yardım etmek isteseydi, elbette bunu yapardı. **Allah daima** yarattıklarını **gayet iyi bilendir,** yaptığında **hikmet sahibidir.** Allah her zaman bu sıfatlara sahiptir.
5. Allah cihadı emretti ki, **mümin erkeklerle mümin kadınları, içinde ebedî kalacakları, altından ırmaklar akan cennetlere koysun ve onların günahlarını örtsün. İşte bu, Allah katında büyük bir kurtuluştur.**
6. **Ve Allah hakkında** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashabına yardım edemez diye **kötü**[3] **zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara**

---

[1] Peygamberlerin günah işlemedikleri, kesin akli delillerle sabit olduğu için bu ayet tevil edilmiştir.

[2] لِيَغْفِرَ terkibindeki lam harfi ceri illet-i ğaiyye içindir. Dahil olduğu fiilde müsebbep (sonuç)tur, sebep değildir.

[3] السُّوء kelimesi üç yerde de sin harfinin fethası ve zammesiyle okunur.

azap etsin. Kötülük çemberi zillet ve azap ile **kendi başlarına geçsin! Allah onlara gazap etmiş, lanetlemiş** (rahmetinden) uzaklaştırmış **ve onlara cehennemi hazırlamıştır. O ne kötü bir varılacak** dönüş **yeridir!**

7. **Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Ve Allah** mülkünde **daima Azîz'dir,** yaptığında da **hikmet sahibidir.** Allah daima bu sıfatlara sahiptir.

8. **Doğrusu biz seni,** kıyamette ümmetinin aleyhine **şahit,** dünyada cennet ile **müjdeleyici ve** yine dünyada kötü amel işleyenleri ateş ile **uyarıcı,** korkutucu **olarak gönderdik.**

9. **Ta ki, Allah'a ve Resûlüne iman etsinler,**[1] **onu** Allah'ı veya resûlünü **güçlendirsin,** yardım etsin**ler, ona saygı göstersin,** tazim etsin**ler ve sabah akşam** Allah'ı **tesbih etsinler.**

KELİME ANLAMI

﴿٤٨﴾- سُورَةُ الْفَتْحِ

48- Fetih Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. إِنَّا **Muhakkak ki biz** فَتَحْنَا **Fetih ihsan ettik** *(Kime?)* لَكَ **Sana** قَضَيْنَا Hükmettik *(Neye hükmettik?)* مَكَّةَ بِفَتْحِ Mekke'nin fethine *(Daha neye?)* وَغَيْرِهَا Ve diğerlerinin fethine *(Ne zaman)* فِي الْمُسْتَقْبَلِ Gelecekte *(Nasıl fethe hükmettik?)* عَنْوَةً Zorlamayla olan *(Ne ile?)* بِجِهَادِكَ Senin savaşmanla *(Nasıl?)* فَتْحًا **Fetih ihsan etmekle** *(Öyle fetih ki,)* مُبِينًا **Apaçık** بَيِّنًا ظَاهِرًا Açık ve görünür *(Niçin fetih ihsan ettik?)*

2. لِيَغْفِرَ **Nihayetinde bağışlasın için** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Ne sebebiyle?)* بِجِهَادِكَ Cihadın sebebiyle *(Neyini bağışlasın diye?)* مَا تَقَدَّمَ **Önceden yaptığını** *(Neden?)* مِنْ ذَنْبِكَ **Günahtan** *(Daha neyini bağışlasın diye?)* وَمَا تَأَخَّرَ **Ve sonradan yapacağını** *(Neden?)* مِنْهُ Günahtan لِتَرْغَبَ Teşvik edesin diye *(Kimi?)* اُمَّتَكَ Ümmetini *(Neye?)* فِي الْجِهَادِ Cihada وَهُوَ Bu (Peygambere günah isnadı) *(Nedir?)* مُؤَوَّلٌ Tevil edilmiştir *(Niçin?)* لِعِصْمَةِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Peygamberler (aleyhimussalatu vesselam) masum olduğundan dolayı *(Ne ile?)* بِالدَّلِيلِ الْعَقْلِيِّ الْقَاطِعِ Kesin aklî delil ile *(Neden masumdur?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan وَاللَّامُ Lam *(Ne içindir?)* لِلْعِلَّةِ الْغَائِيَّةِ İllet-i gaiyye içindir فَمَدْخُولُهَا O halde

---

[1] لِيُؤْمِنُوا fiili ve kendisinden sonra gelen diğer üç fiil (يُعَزِّرُوهُ، يُوَقِّرُوهُ، يُسَبِّحُوهُ) ya ve ta harfleriyle okunur. يُعَزِّرُوهُ fiili diğer bir kıraatte ta ve iki ze harfiyle okunmuştur.

onun dâhil olduğu şey *(Nedir?)* مُسَبَّبٌ Müsebbep'tir (sebebin neticesi) لَا سَبَبٌ Sebep değildir *(Daha niçin fetih ihsan ettik?)* وَيُتِمَّ **Ve tamam-lasın diye** *(Ne ile?)* بِالْفَتْحِ الْمَذْكُورِ Adı geçen fetih sebebiyle *(Neyi tamamlasın diye?)* نِعْمَتَهُ **Nimetini** إِنْعَامَهُ İhsanını *(Kim üzerine olan?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine olan** *(Daha niçin fetih ihsan ettik?)* وَيَهْدِيَكَ **Ve seni iletsin diye** *(Ne ile?)* بِهِ Fetih sebebiyle *(Neye?)* صِرَاطًا **Yola** طَرِيقًا Yola *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru** يُثَبِّتَكَ Seni sabit kılsın diye *(Ne üzere?)* عَلَيْهِ O yol üzere وَهُوَ O yol da *(Nedir?)* دِينُ الْإِسْلَامِ İslam dinidir *(Daha niye fetih ihsan ettik?)*

3. وَيَنْصُرَكَ **Ve sana yardım etsin diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Fetih sebebiyle *(Nasıl?)* نَصْرًا **Yardım etmekle** *(Öyle yardım ki,)* عَزِيزًا **Pek izzetli olan** ذَا عِزٍّ Şerefli لَا ذُلَّ مَعَهُ Kendisiyle birlikte zillet bulunmayan.

4. هُوَ **O** *(Kimdir?)* اَلَّذِي **O zattır ki** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Ne indirdi?)* اَلسَّكِينَةَ **Güven indirdi** اَلطُّمَأْنِينَةَ Huzur indirdi *(Nereye?)* فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin kalplerine** *(Niçin?)* لِيَزْدَادُوا **Fazlalaşsın diye** *(Ne açıdan?)* إِيمَانًا **İman açısından** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ إِيمَانِهِمْ **İmanlarıyla birlikte** *(Neye olan imanları?)* بِشَرَائِعِ الدِّينِ Dinin hükümlerine كُلَّمَا نَزَلَ Ne zaman inse *(Ne inse?)* وَاحِدَةٌ مِنْهَا O hükümlerden biri آمَنُوا İman ederlerdi *(Neye?)* بِهَا O hükme وَمِنْهَا İşte bu hükümlerdendir *(Ne?)* اَلْجِهَادُ Cihat وَلِلّٰهِ **Ve Allah'a aittir** *(Ne?)* جُنُودُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin** وَالْأَرْضِ **Ve yerin orduları** فَلَوْ أَرَادَ Şayet dileseydi *(Neyi?)* نَصْرَ دِينِهِ Dinine yardım etmeyi *(Kim ile?)* بِغَيْرِكُمْ Sizden başkasıyla لَفَعَلَ Elbette bunu yapardı وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلِيمًا **Bilen** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatını *(Daha ne olmuştur?)* حَكِيمًا **Hikmet sahibi** *(Nede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işte أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim olur *(Ne olarak daim olur?)* مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Bununla nitelenmiş olarak *(Niçin cihadı emretti?)*

5. لِيُدْخِلَ **Girdirmek için** *(Bu fiil nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile müteallıktır أَيْ أَمَرَ بِالْجِهَادِ Yani, 'cihadı emretti' (fiiline) *(Kimi girdirmek için?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkekleri** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınları** *(Nereye?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle cennetler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* اَلْأَنْهَارُ **Irmaklar** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Daha niçin cihadı emretti?)* وَيُكَفِّرَ **Ve bağışlaması için** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِمْ **Günahlarını** وَكَانَ ذٰلِكَ **İşte bu oldu** *(Kim katında?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Ne oldu?)* فَوْزًا **Bir kurtuluş** *(Öyle kurtuluş ki,)* عَظِيمًا **Pek büyük** *(Daha niçin cihadı emretti?)*

6. **وَيُعَذِّبَ Ve azap etmesi için** *(Kime?)* **اَلْمُنَافِقِينَ Münafık erkeklere وَالْمُنَافِقَاتِ Ve münafık kadınlara** *(Daha?)* **وَالْمُشْرِكِينَ Ve müşrik erkeklere وَالْمُشْرِكَاتِ Ve müşrik kadınlara** *(Öyle münafık-müşrik kadın-erkekler ki,)* **اَلظَّانِّينَ Zanda bulunan** *(Kim hakkında?)* **بِاللّٰهِ Allah hakkında** *(Nasıl?)* **ظَنَّ السَّوْءِ Kötü zanla** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ السِّينِ Sin'in fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ Üç yerde de ظَنُّوا Onlar zannettiler *(Neyi?)* أَنَّهُ لَا يَنْصُرُ Kesinlikle Allah'ın yardım etmeyeceğini *(Kime?)* مُحَمَّدًا ﷺ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Daha kime?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Ve müminlere **عَلَيْهِمْ Onların üzerine olsun** *(Ne?)* **دَائِرَةُ السَّوْءِ Kötülük çemberi** *(Ne ile?)* بِالذُّلِّ وَالْعَذَابِ Zillet ve azapla **وَغَضِبَ Ve gazap etmiştir** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara وَلَعَنَهُمْ Ve onlara lanet etmiştir** أَبْعَدَهُمْ Onları (rahmetinden) uzaklaştırmıştır **وَاَعَدَّ Ve hazırlamıştır** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için** *(Neyi?)* **جَهَنَّمَ Cehennemi وَسَاءَتْ Orası ne kötüdür** *(Ne olarak?)* **مَصِيرًا Varış yeri olarak** أَيْ مَرْجِعًا Yani, dönüş yeri olarak.

7. **وَلِلّٰهِ Ve Allah'a aittir** *(Ne?)* **جُنُودُ السَّمٰوَاتِ Göklerin orduları** *(Daha?)* **وَالْاَرْضِ Ve yerin orduları وَكَانَ Ve daima اَللّٰهُ Allah** *(Ne olmuştur?)* **عَزِيزًا Pek yüce** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Hükümranlığında *(Daha?)* **حَكِيمًا Ve hikmet sahibi olmuştur** *(Nede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işte أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim olur *(Ne olarak?)* مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Bununla nitelenmiş olarak.

8. **اِنَّا Muhakkak ki biz اَرْسَلْنَاكَ Seni gönderdik** *(Ne olarak?)* **شَاهِدًا Şahit olarak** *(Kime?)* عَلَى أُمَّتِكَ Ümmetine *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette *(Daha ne olarak gönderdik?)* **وَمُبَشِّرًا Ve müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* لَهُمْ Ümmetini *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennetle *(Daha ne olarak gönderdik?)* **وَنَذِيرًا Ve uyarıcı olarak** مُنْذِرًا İkaz eden مُخَوِّفًا Ve korkutan olarak *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada *(Kimi?)* مَنْ عَمِلَ İşleyen kişiyi *(Neyi işleyen?)* سُوءًا Kötülüğü *(Ne ile uyaran-korkutan?)* بِالنَّارِ Cehennemle.

9. **لِيُؤْمِنُوا Ta ki inansınlar** *(Kime?)* **بِاللّٰهِ Allah'a** *(Daha?)* **وَرَسُولِهِ Ve elçisine** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ye ve te ile *(Nerede?)* فِيهِ Bu fiilde *(Daha?)* وَفِي الثَّلَاثَةِ بَعْدَهُ Ve kendinden sonra gelen üç fiilde **وَيُعَزِّرُوهُ Ve desteklesinler diye** *(Kimi?)* **هُ Onu** وَيَنْصُرُوهُ Ona yardım etsinler diye وَقُرِئَ (Bu fiil) okundu *(Nasıl?)* بِزَايَيْنِ İki ze ile *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile birlikte **وَيُوَقِّرُوهُ Ve ona saygı göstersinler diye** يُعَظِّمُوهُ Ona tazim etsinler diye وَضَمِيرُهُمَا Bu iki fiildeki zamir *(Kime racidir?)* لِلّٰهِ Allah'a أَوْ لِرَسُولِهِ Ya da resulüne **وَتُسَبِّحُوهُ Ve onu tenzih etsinler diye** أَيِ اللّٰهَ Yani, Allah'ı *(Ne zaman?)* **بُكْرَةً Sabah وَاَصِيلًا Ve akşam** بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ Sabah akşam.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ﴾ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ بِالْحُدَيْبِيَةِ ﴿إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللّٰهَ﴾ هُوَ نَحْوُ مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللّٰهَ ﴿يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَيْدِيهِمْ﴾ الَّتِي بَايَعُوا بِهَا النَّبِيَّ أَيْ هُوَ تَعَالٰى مُطَّلِعٌ عَلٰى مُبَايَعَتِهِمْ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهَا ﴿فَمَنْ نَكَثَ﴾ نَقَضَ الْبَيْعَةَ ﴿فَإِنَّمَا يَنْكُثُ﴾ يَرْجِعُ وَبَالُ نَقْضِهِ ﴿عَلٰى نَفْسِهِ وَمَنْ اَوْفٰى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللّٰهَ فَسَيُؤْتِيهِ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾﴾ ﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ﴾ حَوْلَ الْمَدِينَةِ أَيِ الَّذِينَ خَلَّفَهُمُ اللّٰهُ عَنْ صُحْبَتِكَ لَمَّا طَلَبْتَهُمْ لِيَخْرُجُوا مَعَكَ إِلٰى مَكَّةَ خَوْفًا مِنْ تَعَرُّضِ قُرَيْشٍ لَكَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ إِذَا رَجَعْتَ مِنْهَا ﴿شَغَلَتْنَآ اَمْوَالُنَا وَاَهْلُونَا﴾ عَنِ الْخُرُوجِ مَعَكَ ﴿فَاسْتَغْفِرْ لَنَا﴾ اللّٰهَ مِنْ تَرْكِ الْخُرُوجِ مَعَكَ قَالَ تَعَالٰى مُكَذِّبًا لَهُمْ ﴿يَقُولُونَ بِاَلْسِنَتِهِمْ﴾ أَيْ مِنْ طَلَبِ الْاِسْتِغْفَارِ وَمَا قَبْلَهُ ﴿مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ فَهُمْ كَاذِبُونَ فِي اعْتِذَارِهِمْ ﴿قُلْ فَمَنْ﴾ اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا﴾ بِفَتْحِ الضَّادِ وَضَمِّهَا ﴿اَوْ اَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾﴾ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿بَلْ﴾ فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِلْاِنْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلٰى آخَرَ ﴿ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ اِلٰٓى اَهْلِيهِمْ اَبَدًا وَزُيِّنَ ذٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ أَيْ اَنَّهُمْ يُسْتَأْصَلُونَ بِالْقَتْلِ فَلَا يَرْجِعُونَ ﴿وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ﴾ هٰذَا وَغَيْرَهُ ﴿وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾﴾ جَمْعُ بَائِرٍ أَيْ هَالِكِينَ عِنْدَ اللّٰهِ بِهٰذَا الظَّنِّ ﴿وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾﴾ نَارًا شَدِيدَةً ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾﴾ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِمَا ذُكِرَ ﴿سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ﴾ الْمَذْكُورُونَ ﴿اِذَا انْطَلَقْتُمْ اِلٰى مَغَانِمَ﴾ هِيَ مَغَانِمُ خَيْبَرَ ﴿لِتَاْخُذُوهَا ذَرُونَا﴾ اتْرُكُونَا ﴿نَتَّبِعْكُمْ﴾ لِنَأْخُذَ مِنْهَا ﴿يُرِيدُونَ﴾ بِذٰلِكَ ﴿اَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللّٰهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ كَلِمَ اللّٰهِ بِكَسْرِ اللَّامِ أَيْ مَوَاعِيدَهُ بِغَنَائِمِ خَيْبَرَ أَهْلَ الْحُدَيْبِيَةِ خَاصَّةً ﴿قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذٰلِكُمْ قَالَ اللّٰهُ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ عَوْدِنَا ﴿فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا﴾ أَنْ نُصِيبَ مَعَكُمْ مِنَ الْغَنَائِمِ فَقُلْتُمْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ﴾ مِنَ الدِّينِ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾﴾ مِنْهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

10. Şüphesiz Hudeybiye'de 'Rıdvan Biati'yle **sana biat edenler aslında Allah'a biat etmektedirler.** Bu ayet *"Peygambere itaat eden, şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa: 80)* ayeti gibidir. **Allah'ın eli onların** peygamberle biat eden **ellerinin üzerindedir.** Allah onların yaptıkları biati görmektedir.

Onlara bunun karşılığını verecektir. **Kim** biatı **bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur.** Bozmasının vebali kendisine aittir. **Kim de Allah ile olan ahdine vefa gösterirse, ona büyük bir mükâfat verecektir.**[1]

11. Hudeybiye yılında Kureyşlilerin saldırısına uğramaktan korktuğun için seninle beraber Mekke'ye gelmesini istediğinde Allah'ın seninle beraber olmaktan alıkoyduğu Medine'nin etrafındaki **geri bırakılmış olan bedevîler,** geri döndüğünde **sana diyecekler ki: "Mallarımız ve ailelerimiz bizi** seninle beraber çıkmaktan **alıkoydu.** Seninle beraber çıkmayı terk etmemizden dolayı Allah'tan **bizim bağışlanmamızı dile."** Allah Teâlâ onları yalanlayarak buyurdu ki: **Onlar dilleriyle, kalplerinde olmayan** bağışlanma istediği ve öncesindeki şeyleri **söylüyorlar.** Dolayısıyla onlar bu mazeretlerinde yalancılardır. **De ki: Allah size bir zarar**[2] **veya fayda gelmesini dilerse, sizin için ona karşı kimin bir şeye gücü yetebilir?**[3] Böyle biri yoktur. **Bilakis Allah yaptıklarınızdan daima haberdardır.** Allah her zaman bu sıfata sahiptir.

12. Asılında[4] **siz Peygamber ve müminlerin ailelerine bir daha dönmeyeceklerini sanmıştınız. Bu** hepsinin öldürülüp geri dönememeleri **sizin gönüllerinize güzel göründü de** bu ve diğer **kötü zanlarda bulundunuz ve** bu zannınızla Allah katında **helak olan**[5] **bir toplum oldunuz.**

13. Kim Allah'a ve Resûlüne iman etmezse, biz, kâfirler için çılgın alevli şiddetli **bir ateş hazırlamışızdır.**

14. Göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. O, dilediğini bağışlar ve dilediğine azap eder. Allah daima çok bağışlayan, çok merhamet edendir. Allah her zaman bu sıfatlara sahiptir.

15. Siz Hayber **ganimetlerini almak için gittiğinizde** daha önce belirtilen **geri kalanlar: "Bırakın, biz de** ganimetlerden almak için **peşinizden gelelim" diyeceklerdir. Onlar,** bu sözleriyle **Allah'ın,** Hayber'in ganimetleri sadece Hudeybiye ehlinin olacaktır, şeklindeki **sözünü**[6] vaadini **değiştirmek isteyorlar. De ki: "Siz kesinlikle bizim peşimizden gelmeyeceksiniz! Allah daha** biz dönmeden **önce böyle buyurmuştur." Onlar size: "Hayır, bizim** sizinle birlikte ganimet almamızı **kıskanıyorsunuz,** onun için böyle dediniz" **diyeceklerdir. Doğrusu** onlar **çok azı dışında** dini **anlamazlar.**

---

[1] فَسَيُؤْتِيهِ fiili ya ve nun harfiyle okunur.
[2] ضَرًّا kelimesi dat harfinin fethası ve zammesiyle okunur.
[3] Buradaki istifham inkar anlamındadır.
[4] بَلْ kelimesi her iki yerde de bir maksattan diğerine intikal içindir.
[5] بُورًا kelimesi بَائِر kelimesinin çoğuludur.
[6] كَلَامَ اللّٰهِ terkibindeki كَلَام kelimesi diğer bir kıraatte lam harfinin kesresiyle كَلِمَ اللّٰهِ şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

10. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُبَايِعُونَ **Biat ediyorlar** *(Kime?)* كَ **Sana** *(Nerede?)* بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ Rıdvan biatinde *(Neredeki?)* بِالْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'deki إِنَّمَا يُبَايِعُونَ **Ancak onlar biat etmişlerdir** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** هُوَ Bu *(Ne gibidir?)* نَحْوُ مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ *'Kim resule itaat ederse* فَقَدْ أَطَاعَ اللّٰهَ *Elbette Allah'a itaat etmiştir'* gibidir يَدُ اللّٰهِ **Allah'ın eli** *(Nerededir?)* فَوْقَ أَيْدِيهِمْ **Onların elinin üzerindedir** اَلَّتِي O elleri ki بَايَعُوا Biatleştiler *(Ne ile?)* بِهَا Onlarla *(Kiminle?)* اَلنَّبِيَّ Peygamberle أَيْ هُوَ تَعَالَى Yani, Yüce olan Allah *(Nedir?)* مُطَّلِعٌ Bilmektedir *(Neyi?)* عَلَى مُبَايَعَتِهِمْ Onların biatleşmelerini فَيُجَازِيهِمْ Dolayısıyla onları mükâfatlandıracaktır *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا Bu biatleşme üzerine فَمَنْ نَكَثَ **Ve her kim cayarsa** نَقَضَ الْبَيْعَةَ Biati bozarsa فَإِنَّمَا **Şöyle ki ancak** يَنْكُثُ **Caymış olur** يَرْجِعُ Döner *(Ne?)* وَبَالُ نَقْضِهِ Onu bozmasının sorumluluğu *(Kimin aleyhine caymış olur?)* عَلَى نَفْسِهِ **Kendi aleyhine** وَمَنْ **Ve her kim** أَوْفَى **Yerine getirirse** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** عَاهَدَ **Ahit verdi** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهُ **Onun üzerine** *(Kime ahit verdi?)* اَللّٰهَ **Allah'a** فَسَيُؤْتِيهِ **Allah ona verecektir** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve ta ile *(Ne verecektir?)* أَجْرًا **Mükâfat** *(Öyle mükâfat ki,)* عَظِيمًا **Pek büyük.**

11. سَيَقُولُ **Diyecek** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kim diyecek?)* اَلْمُخَلَّفُونَ **Geride kalanlar** *(Kimden?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Öyle bedeviler ki,)* حَوْلَ الْمَدِينَةِ Medine etrafında bulunan أَيِ الَّذِينَ خَلَّفَهُمُ Yani, kendilerini geride bıraktığı kimseler *(Kimin?)* اَللّٰهُ Allah'ın *(Neden geride bıraktığı?)* عَنْ صُحْبَتِكَ Seninle birlikte olmaktan *(Ne zaman?)* لَمَّا طَلَبْتَهُمْ Ne zaman ki sen onlardan istedin *(Ne istedin?)* لِيَخْرُجُوا Çıkmalarını *(Kiminle?)* مَعَكَ Seninle birlikte *(Nereye?)* إِلَى مَكَّةَ Mekke'ye *(Neden?)* خَوْفًا Korkudan dolayı *(Neden korku?)* مِنْ تَعَرُّضِ قُرَيْشٍ Kureyş'in saldırısından *(Kime?)* لَكَ Sana *(Ne zaman?)* عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye senesinde إِذَا رَجَعْتَ Döndüğünde *(Kimden?)* مِنْهَا Onlardan *(Ne diyecekler?)* شَغَلَتْنَا **Bizi alıkoydu** *(Ne?)* أَمْوَالُنَا **Mallarımız** *(Daha?)* وَأَهْلُونَا **Ve ailelerimiz** *(Neden?)* عَنِ الْخُرُوجِ مَعَكَ Seninle birlikte çıkmaktan فَاسْتَغْفِرْ **Artık mağfiret dile** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan *(Neden?)* مِنْ تَرْكِ الْخُرُوجِ Çıkmadığımız için *(Kiminle?)* مَعَكَ Seninle قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Nasıl?)* مُكَذِّبًا لَهُمْ Onları yalanlayarak *(Ne buyurdu?)* يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Ne ile diyorlar?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ **Dilleriyle** أَيْ مِنْ طَلَبِ الْاِسْتِغْفَارِ Yani, mağfiret dilenmeyi وَمَا قَبْلَهُ Ve ondan önceki dediklerini *(Neyi diyorlar?)* مَا لَيْسَ **Olmayanı** *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ

Kalplerinde فَهُمْ Dolayısıyla onlar *(Nedirler?)* كَاذِبُونَ Yalancıdırlar *(Nede?)* فِي اعْتِذَارِهِمْ Mazeret beyanatlarında قُلْ **De ki** فَمَنْ **Kimdir** *(Bu nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ Olumsuzluk manasında istifhamdır أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur *(Kim kimdir?)* يَمْلِكُ **Güç yetirecek olan** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan (engellemeye)** *(Neye güç yetirecek?)* شَيْئًا **En ufak bir şeye** اِنْ اَرَادَ **Eğer isterse** *(Kime?)* بِكُمْ **Sizin hakkınızda** *(Ne isterse?)* ضَرًّا **Bir zarar** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الضَّادِ Dad'dın fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّهَا Ve zammesiyle اَوْ اَرَادَ **Ya da isterse** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *(Ne isterse?)* نَفْعًا **Bir fayda** بَلْ **Doğrusu** كَانَ **Daima oldu** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Neyi?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** *(Ne oldu?)* خَبِيرًا **Bilici oldu** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Ne olarak?)* مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ Bununla nitelenmiş olarak.

12. بَلْ **Doğrusu** فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de *(Bu kelime ne içindir?)* لِلْاِنْتِقَالِ İntikal içindir *(Neden?)* مِنْ غَرَضٍ Bir maksattan *(Neye?)* إِلٰى آخَرَ Diğer bir maksada ظَنَنْتُمْ **Siz sandınız** *(Ne sandınız?)* اَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ **Kesinlikle dönemeyeceğini** *(Kimin?)* اَلرَّسُولُ **Peygamberin** *(Daha kimin?)* وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve müminlerin** *(Nereye dönemeyeceğini?)* اِلٰى اَهْلِيهِمْ **Ailelerine** *(Ne surette?)* اَبَدًا **Ebediyen** وَزُيِّنَ **Ve güzel göründü** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** *(Neye?)* فِي قُلُوبِكُمْ **Sizin gönüllerinize** أَيْ اَنَّهُمْ يُسْتَأْصَلُونَ Yani, onların kökleri kazınacak *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmek suretiyle فَلَا يَرْجِعُونَ Böylece dönemeyecekler وَظَنَنْتُمْ **Ve zanda bulundunuz** *(Nasıl?)* ظَنَّ السَّوْءِ **Kötü zanla** هٰذَا وَغَيْرَهُ Bu ve diğer zanlarla وَكُنْتُمْ **Ve oldunuz** *(Ne oldunuz?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* بُورًا **Yok olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ بَائِرٍ 'Bâirun' (helak olan) kelimesinin çoğuludur أَيْ هَالِكِينَ Yani, helak olanlar *(Kim katında?)* عِنْدَ اللهِ Allah katında *(Ne sebebiyle?)* بِهٰذَا الظَّنِّ Bu zan sebebiyle.

13. وَمَنْ **Ve her kim** لَمْ يُؤْمِنْ **İman etmezse** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve elçisine** فَاِنَّا **Şüphesiz ki biz** اَعْتَدْنَا **Hazırlamışızdır** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kâfirler için** *(Ne?)* سَعِيرًا **Çılgın bir ateş** نَارًا Ateş *(Öyle ateş ki,)* شَدِيدَةً Pek çetin.

14. وَلِلّٰهِ **Ve Allah'a aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin** وَالْاَرْضِ **Ve yerin hükümranlığı** يَغْفِرُ **Bağışlar** *(Kimi?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَيُعَذِّبُ **Ve azaba uğratır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Ne oldu?)* غَفُورًا **Bağışlayıcı** رَحِيمًا **Ve esirgeyici** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Ne olarak?)* مُتَّصِفًا Nitelenmiş olarak *(Ne ile?)* بِمَا ذُكِرَ Zikredilen şeylerle.

15. سَيَقُولُ **Diyecek** *(Kim?)* اَلْمُخَلَّفُونَ **Geride kalanlar** اَلْمَذْكُورُونَ Bu konusu geçenler *(Ne zaman?)* اِذَا انْطَلَقْتُمْ **Gittiğinizde** *(Nereye?)* اِلٰى مَغَانِمَ **Ganimetlere** هِيَ Bu *(Nedir?)* مَغَانِمُ خَيْبَرَ Hayber ganimetleridir *(Ne için gittiğinizde?)* لِتَأْخُذُوهَا **Onları almak için** *(Ne diyecekler?)* ذَرُونَا **Bizi bırakın** اُتْرُكُونَا Bizi (kendi halimize) bırakın نَتَّبِعْكُمْ **Sizi takip edelim** *(Niçin?)* لِنَأْخُذَ Almamız için *(Neden?)* مِنْهَا Ganimetlerden يُرِيدُونَ **Onlar istiyorlar** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Ne istiyorlar?)* اَنْ يُبَدِّلُوا **Çevirmeyi** *(Neyi?)* كَلَامَ اللّٰهِ **Allah'ın sözünü** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* كَلِمَ اللّٰهِ 'Kelimellâhi' şeklindedir *(Ne ile?)* بِكَسْرِ اللَّامِ Lam'ın kesresiyle أَيْ مَوَاعِيدَهُ Yani, onun vaatlerini *(Neye dair olan?)* بِغَنَائِمِ خَيْبَرَ Hayber'in ganimetleri *(Kime olan vaatlerini?)* أَهْلَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye ehline olan خَاصَّةً Özellikle (Buna dair olan sözleri) قُلْ **De ki** لَنْ تَتَّبِعُونَا **Asla bizi takip etmeyeceksiniz** كَذٰلِكُمْ **Böyle** قَالَ **Buyurdu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ عَوْدِنَا Yani, biz dönmeden önce فَسَيَقُولُونَ **Bunun üzerine diyecekler** *(Ne diyecekler?)* بَلْ **Hayır doğrusu** تَحْسُدُونَنَا **Siz bizi kıskanıyorsunuz** *(Neden?)* أَنْ نُصِيبَ Bizim elde etmemizden *(Kim ile birlikte?)* مَعَكُمْ Sizinle birlikte *(Neden?)* مِنَ الْغَنَائِمِ Ganimetlerden فَقُلْتُمْ Zaten söylediniz *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu بَلْ **Bilakis** كَانُوا **Onlar daima oldular** *(Ne oldular?)* لَا يَفْقَهُونَ **Anlamaz oldular** *(Neden?)* مِنَ الدِّينِ Dinden اِلَّا قَلِيلًا **Ancak azı hariç** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan.

﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْاَعْرَابِ﴾ الْمَذْكُورِينَ اخْتِبَارًا ﴿سَتُدْعَوْنَ اِلٰى قَوْمٍ اُولِي﴾ أَصْحَابِ ﴿بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ قِيلَ هُمْ بَنُو حَنِيفَةَ أَصْحَابُ الْيَمَامَةِ وَقِيلَ فَارِسُ وَالرُّومُ ﴿تُقَاتِلُونَهُمْ﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ هِيَ الْمَدْعُوُّ إِلَيْهَا فِي الْمَعْنٰى ﴿اَوْ﴾ هُمْ ﴿يُسْلِمُونَ﴾ فَلَا تُقَاتِلُونَ ﴿فَاِنْ تُطِيعُوا﴾ إِلٰى قِتَالِهِمْ ﴿يُؤْتِكُمُ اللّٰهُ اَجْرًا حَسَنًا وَاِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦﴾﴾ مُؤْلِمًا ﴿لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ﴾ فِي تَرْكِ الْجِهَادِ ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٧﴾﴾ ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ﴾ بِالْحُدَيْبِيَةِ ﴿تَحْتَ الشَّجَرَةِ﴾ هِيَ سَمُرَةٌ وَهُمْ أَلْفٌ وَثَلْثُمِائَةٍ اَوْ أَكْثَرُ ثُمَّ بَايَعَهُمْ عَلٰى أَنْ يُنَاجِزُوا قُرَيْشًا وَأَنْ لَا يَفِرُّوا مِنَ الْمَوْتِ ﴿فَعَلِمَ﴾ اللّٰهُ ﴿مَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ مِنَ الصِّدْقِ وَالْوَفَاءِ ﴿فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾﴾ هُوَ فَتْحُ خَيْبَرَ بَعْدَ انْصِرَافِهِمْ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ ﴿وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا﴾ مِنْ خَيْبَرَ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾﴾ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿وَعَدَكُمُ اللّٰهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا﴾ مِنَ الْفُتُوحَاتِ ﴿فَعَجَّلَ لَكُمْ هٰذِهِ﴾ غَنِيمَةَ خَيْبَرَ ﴿وَكَفَّ اَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ﴾ فِي عِيَالِكُمْ لَمَّا خَرَجْتُمْ وَهَمَّتْ بِهِمُ الْيَهُودُ فَقَذَفَ اللّٰهُ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ﴿وَلِتَكُونَ﴾ أَيِ الْمُعَجَّلَةُ عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ أَيْ لِتَشْكُرُوهُ ﴿اٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ فِي نَصْرِهِمْ ﴿وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ طَرِيقَ التَّوَكُّلِ عَلَيْهِ وَتَفْوِيضِ الْأَمْرِ إِلَيْهِ تَعَالٰى ﴿وَاُخْرٰى﴾ صِفَةُ مَغَانِمَ مُقَدَّرًا مُبْتَدَأٌ ﴿لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ هِيَ مِنْ فَارِسَ وَالرُّومِ ﴿قَدْ اَحَاطَ اللّٰهُ بِهَا﴾ عَلِمَ أَنَّهَا سَتَكُونُ لَكُمْ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾﴾ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِالْحُدَيْبِيَةِ ﴿لَوَلَّوُا الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا﴾ يَحْرُسُهُمْ ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾﴾ ﴿سُنَّةَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ مِنْ هَزِيمَةِ الْكَافِرِينَ وَنَصْرِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْ سَنَّ اللّٰهُ ذٰلِكَ سُنَّةً ﴿الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾ مِنْهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Bedevîlerden** adı geçen **geri kalmış olanlara** onları sınamak için **de ki: "Siz yakında çok kuvvetli bir kavme** denilene göre Yemame ehlinden olan Hanife oğullarına veya İranlılara ve Rumlara **karşı savaşmaya çağıralacaksınız. Veya** onlar, **teslim olurlar** siz de savaşmazsınız. **Eğer** onlarla savaşma **emrine itaat ederseniz, Allah size güzel bir mükafat verir. Ama bundan önce sırt çevirdiğiniz gibi yine sırt çevirecek olursanız sizi acı** veren **bir azapla cezalandırır."**

17. Cihadı terk etme konusunda **köre vebal yoktur, topala da vebal yoktur, hastaya da vebal yoktur. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennetlere koyar**[1]**. Kim de sırt çevirirse, onu acı veren bir azapla cezalandırır.**[2]

18. **Andolsun ki, Allah**, Hudeybiye'de **o** semure **ağacın altında sana biat ederlerken, müminlerden razı olmuştur.** Müminlere bin üç yüz veya daha fazla idiler. Peygamber Efendimiz, Kureşylilerle savaşmak ve ölümden kaçmamak üzere onlardan söz aldı. **Ve Allah onların kalplerinde olan** doğruluk ve vefayı **bilmiş, üzerlerine sükûnet indirmiş ve onları yakın bir fetihle** Hudeybiye'den döndükten sonra Hayber fethiyle **ödüllendirmiştir.**

19. **Ve** Hayber'den **alacakları birçok ganimetlerle de (onları ödüllendirmiştir). Allah daima Aziz'dir, hikmet sahibidir.** Allah her zaman bu sıfatlara sahiptir.

20. **Allah size,** fetihlerden **alacağınız birçok ganimet vaat etmiştir. Ve işte şunu** Hayber ganimetlerini **size hemen vermiş ve** siz yurdunuzdan çıktığınızda çoluk-çocuğunuza saldırmak isteyen **insanların** Yahudilerin kalplerine korku atarak **ellerini sizden çekmiştir ki,** ona şükredesiniz **ve bu** aceleden verilen ganimet**, müminlere** (Allah'ın) onlara yardımı konusunda **bir delil olsun ve sizi dosdoğru yola** Allah'a güvenme ve işleri ona ısmarlama yoluna **iletsin.**

21. İranlılar ve Rumlardan **henüz almadığınız başka**[3] ganimetler **de vardır ki, Allah onları kuşatmış** yakında sizin olacağını bilmiş**tir. Ve Allah, daima her şeye gücü yetendir.** Allah her zaman bu sıfata sahiptir.

22. **Eğer kâfirler** Hudeybiye'de **sizinle savaşsalardı, elbette arkalarına dönüp kaçarlardı. Sonra** kendilerini koruyacak **bir dost ve yardımcı da bulamazlardı.**

23. **Allah'ın, bundan önce de geçerli olan** kâfirlerin hezimete uğraması ve müminlerin yardım görmesi **kanunu.**[4] **Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

16. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لِلْمُخَلَّفِينَ **Geride kalanlara** *(Kimden?)* مِنَ الْأَعْرَابِ **Bedevilerden** *(Öyle bedeviler ki,)* الْمَذْكُورِينَ Konusu geçen *(Ne için söyle?)* اِخْتِبَارًا Sınamak için *(Ne söyle?)* سَتُدْعَوْنَ **Siz yakında çağrılacaksınız** *(Kime karşı?)* اِلٰى قَوْمٍ **Bir topluluğa karşı** *(Öyle topluluk ki,)* اُولِي-أَصْحَابِ- بَأْسٍ **Savaş ehli olan** *(Öyle savaş ehli ki,)*

---

[1] يُدْخِلْ fiili ya ve nun harfleriyle okunur.
[2] يُعَذِّبْ fiili ya ve nun harfleriyle okunur.
[3] أُخْرَى kelimesi mukadder bir mübteda olan مَغَانِمَ kelimesinin sıfatıdır.
[4] سُنَّةَ kelimesi kendisinden önce geçen cümlenin içeriğini tekit eden bir mastardır. Takdiri, سَنَّ اللّٰهُ ذٰلِكَ سُنَّةً şeklindedir.

شَدِيدٍ **Pek çetin** قِيلَ هُمْ Denildi ki onlar *(Kimdir?)* بَنُو حَنِيفَةَ Benî Hanife'dir *(Öyle Benî Hanife ki)* أَصْحَابُ الْيَمَامَةِ Yemâme halkı olan وَقِيلَ Ve denildi ki (onlar) *(Kimdir?)* فَارِسُ وَالرُّومُ İran ve Rum'dur *(Ne olduğunuz halde çağrılacaksınız?)* تُقَاتِلُونَهُمْ **Onlarla savaşacak olduğunuz halde** *(Bu fiil nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Takdir edilen haldir هِيَ Bu (savaş) *(Nedir?)* الْمَدْعُوُّ إِلَيْهَا Kendisine çağırıldıkları şeydir *(Nede?)* فِي الْمَعْنٰى Manada أَوْ **Ya da** هُمْ Onlar يُسْلِمُونَ **Boyun eğerler** فَلَا تُقَاتِلُونَ Dolayısıyla savaşmazsınız فَإِنْ تُطِيعُوا **Eğer boyun eğerseniz** *(Neye?)* إِلٰى قِتَالِهِمْ Onlarla savaşmaya يُؤْتِكُمُ **Size verir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne verir?)* اَجْرًا **Mükâfat** *(Öyle mükâfat ki,)* حَسَنًا **Güzel olan** وَإِنْ تَتَوَلَّوْا **Eğer yüz çevirirseniz** *(Ne gibi?)* كَمَا تَوَلَّيْتُمْ **Yüz çevirdiğiniz gibi** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** يُعَذِّبْ **Azaba uğratır** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne olmakla?)* عَذَابًا **Azaba uğratmakla** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Elem verici.

17. لَيْسَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْاَعْمٰى **Köre** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Bir zorlama** وَلَا **Ve yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْاَعْرَجِ **Topala** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Bir zorlama** وَلَا **Ve yoktur** *(Kime?)* عَلَى الْمَرِيضِ **Hastaya** *(Ne yoktur?)* حَرَجٌ **Bir zorlama** *(Ne hususta?)* فِي تَرْكِ الْجِهَادِ Savaşa katılmama hususunda وَمَنْ **Her kim** يُطِعِ **İtaat ederse** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve resulüne** يُدْخِلْهُ **Onu girdirir** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ye ve nun ile *(Nereye girdirir?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere** *(Öyle cennetler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne akıyor?)* الْاَنْهَارُ **Irmaklar** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَلَّ **Yüz çevirirse** يُعَذِّبْهُ **Onu azaba uğratır** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ye ve nun ile عَذَابًا **Azaba uğratmakla** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمًا **Can yakıcı.**

18. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** رَضِيَ **Razı olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنِ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Ne zaman?)* اِذْ **Hani** يُبَايِعُونَكَ **Sana biat etmişlerdi** *(Nerede?)* بِالْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiyede *(Nerede?)* تَحْتَ الشَّجَرَةِ **O ağacın altında** هِيَ O ağaç da *(Nedir?)* سَمُرَةٌ Semüra ağacıdır وَهُمْ Ve müminler *(Ne kadardı?)* أَلْفٌ وَثَلْثُمِائَةٍ Bin üçyüz kişi أَوْ أَكْثَرُ Ya da daha fazla ثُمَّ بَايَعَهُمْ Sonra onlarla biatleşti *(Ne üzerine?)* عَلٰى أَنْ يُنَاجِزُوا Savaşmaları üzerine *(Kimle?)* قُرَيْشًا Kureyş'le *(Daha ne üzerine biatleşti?)* وَأَنْ لَا يَفِرُّوا Kaçmamaları üzerine *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ Ölümden فَعَلِمَ **Ve bildi** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi bildi?)* مَا فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerinde olanı** *(Neden olanı?)* مِنَ الصِّدْقِ Doğruluk وَالْوَفَاءِ Ve vefayı فَأَنْزَلَ **Böylelikle indirdi** *(Ne indirdi?)* اَلسَّكِينَةَ **Huzur indirdi** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine**

وَاَثَابَ **Ve ödüllendirdi** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Neyle?)* فَتْحًا **Fetihle** *(Öyle fetih ki,)* قَرِيبًا **Yakın olan** هُوَ O da *(Nedir?)* فَتْحُ خَيْبَرَ Hayber'in fethidir *(Neden sonra?)* بَعْدَ انْصِرَافِهِمْ Döndüklerinden sonra *(Nereden?)* مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'den ***(Daha neyle ödüllendirdi?)***

19. وَمَغَانِمَ **Ve ganimetlerle** ***(Öyle ganimetler ki,)*** كَثِيرَةً **Pek çok olan** *(Yine öyle ganimetler ki,)* يَأْخُذُونَهَا **Onları alacaklar** *(Nereden?)* مِنْ خَيْبَرَ Hayber'den وَكَانَ **Ve daima oldu** ***(Kim?)*** اللّٰهُ **Allah** *(Ne oldu?)* عَزِيزًا **Pek yüce** حَكِيمًا **Ve hikmet sahibi** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Neye?)* مُتَّصِفًا Nitelenmiş olmaya *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla.

20. وَعَدَكُمْ **Size vaat etmiştir** ***(Kim?)*** اللّٰهُ **Allah** *(Neyi vaat etmiştir?)* مَغَانِمَ **Ganimetleri** ***(Öyle ganimetler ki,)*** كَثِيرَةً **Pek çok olan** *(Yine öyle ganimetler ki,)* تَأْخُذُونَهَا **Onları alacaksınız** *(Neden?)* مِنَ الْفُتُوحَاتِ Fetihlerden فَعَجَّلَ **Ve hemen vermiştir** ***(Kime?)*** لَكُمْ **Size** ***(Neyi?)*** هٰذِهِ **Bunu** غَنِيمَةَ خَيْبَرَ Hayber'in ganimetini وَكَفَّ **Ve alıkoymuştur** ***(Neyi?)*** أَيْدِيَ النَّاسِ **İnsanların ellerini** ***(Neden?)*** عَنْكُمْ **Sizden** *(Kim hakkında?)* فِي عِيَالِكُمْ Aile fertleriniz hakkındaki *(Ne zaman?)* لَمَّا خَرَجْتُمْ Siz (sefere) çıktığınızda وَهَمَّتْ Ve (kötülük yapmaya) kastetti ***(Kime?)*** بِهِمْ Onların ailelerine *(Kim?)* اَلْيَهُودُ Yahudiler فَقَذَفَ Fakat düşürdü *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Neye?)* فِي قُلُوبِهِمْ Onların kalplerine *(Ne düşürdü?)* اَلرُّعْبَ Korku وَلِتَكُونَ **Ve olsun diye** أَيِ الْمُعَجَّلَةُ Yani, bu hemen verilen *(Bu fiil nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ Takdir edilen bir fiile atfedilmiştir أَيْ لِتَشْكُرُوهُ Yani, 'ona şükredesiniz diye' fiiline ***(Ne olsun diye?)*** آيَةً **Bir işaret** ***(Kim için?)*** لِلْمُؤْمِنِينَ **Müminler için** ***(Ne hususta?)*** فِي نَصْرِهِمْ Onların yardım göreceği hususunda وَيَهْدِيَكُمْ **Ve sizi iletsin diye** ***(Neye?)*** صِرَاطًا **Yola** ***(Öyle yol ki,)*** مُسْتَقِيمًا **Dosdoğru olan** أَيْ طَرِيقَ التَّوَكُّلِ Yani, tevekkül yoluna *(Kime tevekkül?)* عَلَيْهِ Allah'a *(Daha ne yoluna?)* وَتَفْوِيضِ الْأَمْرِ Ve işi ısmarlama yoluna *(Kime?)* إِلَيْهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'a ***(Öyle ganimetler ki,)***

21. وَاُخْرٰى **Başka olan ganimetler de vardır** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةُ مَغَانِمَ مُقَدَّرًا Takdir edilen 'Meğânime' kelimesinin sıfatıdır مُبْتَدَأٌ Ve mübtedadır ***(Öyle ki,)*** لَمْ تَقْدِرُوا **Siz henüz elde edemediniz** ***(Neyi?)*** عَلَيْهَا **Onları** هِيَ Onlar da *(Neredendir?)* مِنْ فَارِسَ وَالرُّومِ İran ve Rum'dan قَدْ اَحَاطَ **Elbette kuşatmıştır** ***(Kim?)*** اللّٰهُ **Allah** ***(Neyi?)*** بِهَا **Onları** عَلِمَ Bilmiştir *(Neyi?)* أَنَّهَا Muhakkak ki onlar سَتَكُونُ İleride olacak *(Kimin olacak?)* لَكُمْ Sizin وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne oldu?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرًا **Güç yetirici** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Ne olarak?)* مُتَّصِفًا Nitelenmiş olarak *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla.

22. وَلَوْ قَاتَلَ **Şayet savaşsaydı** *(Kiminle?)* كُمُ **Sizinle** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Nerede?)* بِالْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'de لَوَلَّوُا **Elbette dönüp kaçarlardı** *(Nereye?)* اَلْاَدْبَارَ **Arkalarına** ثُمَّ **Sonra** لَا يَجِدُونَ **Bulamazlardı** *(Ne bulamazlardı?)* وَلِيًّا **Ne bir dost** *(Öyle dost ki,)* يَحْرُسُهُمْ Onları himaye edecek olan وَلَا نَصِيرًا **Ne de bir yardımcı.**

23. سُنَّةَ اللّٰهِ **Allah'ın kanunu olarak** *(Bu nedir?)* مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ Pekiştiren mastardır *(Neyi?)* لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ Cümlenin içeriğini *(Öyle cümle ki,)* قَبْلَهُ Kendinden önce olan *(O kanun da neden ibarettir?)* مِنْ هَزِيمَةِ الْكَافِرِينَ Kâfirlerin yenilgisi وَنَصْرِ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerin yardım görmesinden ibarettir أَيْ سَنَّ Yani, kanun koymuştur *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Ne olmakla?)* سُنَّةً Kanun koymakla اَلَّتِي **Öyle kanun ki** قَدْ خَلَتْ **Süregeldi** *(Ne zamandan beri?)* مِنْ قَبْلُ **Önceden beri** وَلَنْ تَجِدَ **Ve kesinlikle bulamazsın** *(Nede?)* لِسُنَّةِ اللّٰهِ **Allah'ın kanununda** *(Ne bulamazsın?)* تَبْدِيلًا **Bir değiştirme** *(Neden?)* مِنْهُ Ondan.

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ﴾ بِالْحُدَيْبِيَةِ ﴿مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ﴾ فَإِنَّ ثَمَانِينَ مِنْهُمْ طَافُوا بِعَسْكَرِكُمْ لِيُصِيبُوا مِنكُمْ فَأُخِذُوا وَأُتِيَ بِهِمْ إِلٰى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَفَا عَنْهُمْ وَخَلّٰى سَبِيلَهُمْ فَكَانَ ذٰلِكَ سَبَبَ الصُّلْحِ ﴿وَكَانَ اللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ ﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ أَيْ عَنِ الْوُصُولِ إِلَيْهِ ﴿وَالْهَدْيَ﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى كُمْ ﴿مَعْكُوفًا﴾ مَحْبُوسًا حَالٌ ﴿اَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ﴾ أَيْ مَكَانَهُ الَّذِي يُنْحَرُ فِيهِ عَادَةً وَهُوَ الْحَرَمُ بَدَلُ اشْتِمَالٍ ﴿وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاۤءٌ مُؤْمِنَاتٌ﴾ مَوْجُودُونَ بِمَكَّةَ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿لَمْ تَعْلَمُوهُمْ﴾ بِصِفَةِ إِيمَانٍ ﴿اَنْ تَطَؤُهُمْ﴾ أَيْ تَقْتُلُوهُمْ مَعَ الْكُفَّارِ لَوْ اُذِنَ لَكُمْ فِي الْفَتْحِ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْ هُمْ ﴿فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ﴾ أَيْ إِثْمٌ ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ مِنكُمْ بِهِ وَضَمَائِرُ الْغَيْبَةِ لِلصِّنْفَيْنِ بِتَغْلِيبِ الذُّكُورِ وَجَوَابُ لَوْلَا مَحْذُوفٌ أَيْ لَاُذِنَ لَكُمْ فِي الْفَتْحِ لٰكِنْ لَمْ يُؤْذَنْ فِيهِ حِينَئِذٍ ﴿لِيُدْخِلَ اللهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاۤءُ﴾ كَالْمُؤْمِنِينَ الْمَذْكُورِينَ ﴿لَوْ تَزَيَّلُوا﴾ تَمَيَّزُوا عَنِ الْكُفَّارِ ﴿لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ حِينَئِذٍ بِأَنْ نَأْذَنَ لَكُمْ فِي فَتْحِهَا ﴿عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٢٥﴾﴾ مُؤْلِمًا ﴿اِذْ جَعَلَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِعَذَّبْنَا ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فَاعِلٌ ﴿فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ﴾ الْأَنَفَةَ مِنَ الشَّيْءِ ﴿حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْحَمِيَّةِ وَهِيَ صَدُّهُمُ النَّبِيَّ وَأَصْحَابَهُ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ﴿فَاَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ فَصَالَحُوهُمْ عَلٰى أَنْ يَعُودُوا مِنْ قَابِلٍ وَلَمْ يَلْحَقْهُمْ مِنَ الْحَمِيَّةِ مَا لَحِقَ الْكُفَّارَ حَتّٰى يُقَاتِلُوهُمْ ﴿وَاَلْزَمَهُمْ﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿كَلِمَةَ التَّقْوٰى﴾ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَأُضِيفَتْ إِلَى التَّقْوٰى لِأَنَّهَا سَبَبُهَا ﴿وَكَانُوا اَحَقَّ بِهَا﴾ بِالْكَلِمَةِ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿وَاَهْلَهَا﴾ عَطْفُ تَفْسِيرٍ ﴿وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾﴾ أَيْ لَمْ يَزَلْ مُتَّصِفًا بِذٰلِكَ وَمِنْ مَعْلُومِهِ تَعَالٰى أَنَّهُمْ أَهْلُهَا ﴿لَقَدْ صَدَقَ اللهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ﴾ رَأٰى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ قَبْلَ خُرُوجِهِ أَنَّهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ آمِنِينَ وَيُحَلِّقُونَ وَيُقَصِّرُونَ فَأَخْبَرَ بِذٰلِكَ أَصْحَابَهُ فَفَرِحُوا فَلَمَّا خَرَجُوا مَعَهُ وَصَدَّهُمُ الْكُفَّارُ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَرَجَعُوا وَشَقَّ عَلَيْهِمْ ذٰلِكَ وَرَابَ بَعْضَ الْمُنَافِقِينَ نَزَلَتْ وَقَوْلُهُ بِالْحَقِّ مُتَعَلِّقٌ بِصَدَقَ أَوْ حَالٌ مِنَ الرُّؤْيَا وَمَا بَعْدَهَا تَفْسِيرُهَا ﴿لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ شَاۤءَ اللهُ﴾ لِلتَّبَرُّكِ ﴿اٰمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ﴾ أَيْ جَمِيعَ شُعُورِهَا ﴿وَمُقَصِّرِينَ﴾ بَعْضَ شُعُورِهَا وَهُمَا حَالَانِ مُقَدَّرَتَانِ ﴿لَا تَخَافُونَ﴾ أَبَدًا ﴿فَعَلِمَ﴾ فِي الصُّلْحِ ﴿مَا لَمْ تَعْلَمُوا﴾ مِنَ الصَّلَاحِ ﴿فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ﴾ أَيِ الدُّخُولِ ﴿فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾﴾

هُوَ بِفَتْحِ خَيْبَرَ وَتَحَقَّقَتِ الرُّؤْيَا فِي الْعَامِ الْقَابِلِ ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ﴾ أَيْ دِينَ الْحَقِّ ﴿عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ عَلٰى جَمِيعِ بَاقِي الْأَدْيَانِ ﴿وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾﴾ أَنَّكَ مُرْسَلٌ بِمَا ذُكِرَ.

TÜRKÇE ANLAMI

24. O, sizi onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra, Mekke'nin içinde Hudeybiye'de **onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çekendir.** Zira onlardan seksen kişi size zarar vermek için karargahınız etrafında dolanıyorken yakalandılar ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem)'e getirildiler. Peygamber Efendimiz onları affedip yollarını açtı. İşte bu olay anlaşmaya sebep olmuştur. **Allah, daima onların yaptıklarını**[1] **görendir.** Her zaman bu sıfata sahiptir.

25. Onlar, inkâr eden, sizi Mescid-i Haram'a varmak**tan ve** bağlanmış bir halde **bekletilmekte olan hediye kurbanları** kesilecekleri **yerleri** olan Harem bölgesi**ne ulaşmaktan engelleyenlerdir. Eğer** Mekke'de kâfirlerin içinde bulunan **kendilerini henüz** iman sıfatıyla **tanımadığınız mümin erkeklerle mümin kadınları bilmeyerek çiğnemeniz,**[2] size fetih izni verildiğinde kâfirlerle beraber onları öldürmeniz **ve bu sebeple onlar tarafından size bir günah isabet etmesi** (endişesi) olmasaydı, elbette Allah size fetih izni verirdi.[3] Fakat o zaman bu konuda izin verilmedi **ki, Allah** zikredilen müminler gibi **dilediğini rahmetine alsın. Eğer onlar** kâfirlerden **ayrılmış olsalardı, elbette onlardan** Mekke halkından **inkâr edenleri** size orayı fethetme izni vererek **acı** veren **bir azapla cezalandırırdık.**

26. O zaman[4] **ki, inkâr edenler, kalplerine taassubu,** kibirli davranmayı **cahiliye taassubunu**[5] peygamber ve ashabını Mescid-i Haram'dan engellemeyi **koymuşlardı. Allah da Resûlüne ve müminlere sükûnetini indirdi,** böylece onlarla seneye tekrar gelmek üzere anlaştılar. Onlar kâfirlerin gösterdiği taassubu göstermedikleri için onlarla savaşa tutuşmadılar **ve onların takvâ** la ilahe illallah muhammedun resûlüllah **sözünü tutmalarını sağladı.**[6] **Zaten onlar buna** bu kelimeye kâfirlerden daha **layık ve ehil kimselerdi.**[7] **Allah her şeyi daima bilendir.** Her zaman bu sıfata sahiptir. Müminlerin kelime-i tevhide ehil olmaları da Allah'ın bu malumatındandır.

---

[1] يَعْمَلُونَ fiili ya ve ta harfleriyle okunur.
[2] أَنْ تَطَؤُهُمْ cümlesi لَمْ تَعْلَمُوهُمْ cümlesindeki هُمْ zamirinden bedel-i iştimaldir.
[3] لَمْ تَعْلَمُوهُمْ، أَنْ تَطَؤُهُمْ ve مِنْهُمْ terkiplerindeki gaip zamirler tağlib yoluyla hem erkek hem de kadın müminler içindir. لَوْلَا kelimesinin cevabı da hazfedilmiş olup لَأَذِنَ لَكُمْ فِي الْفَتْحِ takdirindedir.
[4] إِذْ zarfı عَذَّبْنَا fiiline müteallıktir.
[5] حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ terkibi önceki الْحَمِيَّةَ kelimesinden bedeldir.
[6] كَلِمَةَ sözcüğü التَّقْوٰى lafzına izafe edilmiştir. Zira bu kelime-i tevhit takvaya sebeptir.
[7] وَأَهْلَهَا kelimesi أَحَقَّ بِهَا kelimesi üzerine atfedilmiş olup tefsir mahiyetindedir.

27. **Andolsun ki Allah, Resûlünün rüyasını doğru çıkardı.** Resûlüllah Hudeybiye'ye gitmeden önce rüyasında ashabıyla birlikte saçlarını tıraş ederek ve kısaltarak Mekke'ye girdiklerini görmüş, bunu ashabına bildirmiş, onlar da buna çok sevinmişlerdi. Peygamberimizle beraber yola koyulmuşlar fakata Hudeybiye'de kâfirler tarafından engellenip geri dönmek zorunda kalmışlardı. Bu durum zorları gitmiş ve bazı münafıklar şüpheye düşmüştü. İşte bunun üzerine bu ayet inmiştir.[1] **İnşallah güven içinde başlarınızı** tüm saçlarınızı **tıraş etmiş ve** bir kısmını **kısaltmış olarak,** asla **korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah** bu sulhta **sizin bilmediğiniz** faideyi **bilir. İşte bundan** (Mekke'ye) girişten **önce size yakın bir fetih** Hayber'in fethini **verdi.** Peygamber Efendimizin rüyası da bir sonraki sene gerçekleşti.

28. Geri kalan diğer **tüm dinlere üstün kılmak üzere, resûlünü hidayet ve hak din ile gönderen odur.** Bu zikredilen şeylerle gönderildiğine **şahit olarak Allah yeter.** Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

KELİME ANLAMI

24. وَهُوَ **O** *(Kimdir?)* اَلَّذِي **O zattır ki** كَفَّ **Alıkoydu** *(Neyi?)* اَيْدِيَهُمْ **Onların ellerini** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Daha neyi alıkoydu?)* وَاَيْدِيَكُمْ **Ve sizin ellerinizi** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Nerede?)* بِبَطْنِ مَكَّةَ **Mekke'nin içinde** بِالْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'de *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَ **Muzaffer kıldıktan sonra** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** فَإِنَّ ثَمَانِينَ Çünkü seksen kişi *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan طَافُوا Dolaştılar *(Kim ile birlikte?)* بِعَسْكَرِكُمْ Sizin askerinizle birlikte *(Ne için?)* لِيُصِيبُوا Bir şey dokundursunlar için *(Kime?)* مِنْكُمْ Size فَأُخِذُوا Ve yakalandılar وَاُتِيَ بِهِمْ Ve onlar getirildi *(Kime?)* إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ Allah'ın resulüne (sallallahu aleyhi vesellem) فَعَفَا عَنْهُمْ Sonra onları affetti وَخَلَّى سَبِيلَهُمْ Ve yollarını serbest bıraktı فَكَانَ ذٰلِكَ Neticede bu oldu *(Ne oldu?)* سَبَبَ الصُّلْحِ Anlaşma sebebi وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne oldu?)* بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarını** بَصِيرًا **Gören** *(Bu fiil nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Nasıl?)* مُتَّصِفًا Nitelenmiş olarak *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla.

25. هُمْ **Onlar** *(Kimdir?)* اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَصَدُّو **Ve alıkoydular** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Neden alıkoydular?)* عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ **Mescid-i Haram'dan** أَيْ عَنِ الْوُصُولِ إِلَيْهِ Yani, oraya varmanızdan *(Daha neyi alıkoydular?)* وَالْهَدْيَ **Ve kurbanları** *(Bu kelime nedir?)* مَعْطُوفٌ عَلَى كُمْ 'Küm' zamirine atfedilmiştir *(Nasıl?)* مَعْكُوفًا **Bekletilerek** مَحْبُوسًا Hapsedilerek *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Ondan bedel neden alıkoydular?)*

---

[1] بِالْحَقِّ terkibindeki ba harfi ceri صَدَقَ fiiline müteallikitir. Veya الرُّؤْيَا kelimesinden haldir. Daha sonra gelen cümle ise tefsir içindir.

أَنْ يَبْلُغَ **Ulaşmasından** *(Nereye?)* مَحِلَّهُ **Yerlerine** أَيْ مَكَانَهُ Yani, mekânına اَلَّذِي O mekân ki يُنْحَرُ Boğazlanıyor *(Nerede?)* فِيهِ Orada عَادَةً Adet olarak وَهُوَ Orası da *(Nedir?)* اَلْحَرَمُ Harem bölgeleridir *(Bu fiil cümlesi nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimaldir وَلَوْلَا رِجَالٌ **Şayet erkekler olmasaydı** *(Öyle erkekler ki,)* مُؤْمِنُونَ **İman etmiş olan** وَنِسَاءٌ **Ve kadınlar olmasaydı** *(Öyle kadınlar ki,)* مُؤْمِنَاتٌ **İman etmiş olan** *(Ne olmasaydı)* مَوْجُودُونَ Var olmasaydı *(Nerede?)* بِمَكَّةَ Mekke'de *(Kim ile birlikte?)* مَعَ الْكُفَّارِ Kâfirlerle birlikte ***(Öyle erkek ve kadınlar ki,)*** لَمْ تَعْلَمُوهُمْ **Onları tanımıyorsunuz** *(Ne ile tanımıyorsunuz?)* بِصِفَةِ إِيمَانٍ Mümin olma niteliğiyle ***(Onlardan bedel ne olmasaydı?)*** أَنْ تَطَؤُهُمْ **Onları çiğnemeniz** أَيْ تَقْتُلُوهُمْ Yani, onları öldürmeniz *(Kim ile birlikte?)* مَعَ الْكُفَّارِ Kâfirlerle birlikte لَوْ أُذِنَ Şayet izin verilseydi *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Ne hususunda?)* فِي الْفَتْحِ Fetih hususunda *(Bu fiil cümlesi nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neden?)* مِنْ هُمْ 'Hüm' zamirinden فَتُصِيبَ **Ve bu sebeple ilişmesi olmasaydı** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne ilişmesi?)* مَعَرَّةٌ **Bir üzüntü** أَيْ إِثْمٌ Yani, bir günah *(Ne ile?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden (bir bilgi olmadan) *(Neye dair?)* بِهِ Ona dair وَضَمَائِرُ الْغَيْبَةِ Gaip zamirleri *(Kime aittir?)* لِلصِّنْفَيْنِ İki sınıfa (erkek-dişi) aittir *(Ne ile birlikte?)* بِتَغْلِيبِ الذُّكُورِ Müzekkerliğin tağlip edilmesiyle birlikte وَجَوَابُ لَوْلَا 'Levlâ'nın cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ لَأَذِنَ Yani, elbette izin verirdi *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Ne hususta?)* فِي الْفَتْحِ Fetih hususunda لَكِنْ لَمْ يُؤْذَنْ Fakat izin verilmedi *(Ne hususta?)* فِيهِ Fetih hususunda حِينَئِذٍ Bu takdirde ***(Niçin böyledir?)*** لِيُدْخِلَ **Girdirmesi için** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğini** *(Kim gibi?)* كَالْمُؤْمِنِينَ الْمَذْكُورِينَ Konusu geçen müminler gibi لَوْ تَزَيَّلُوا **Şayet birbirinden ayrılmış olsalardı** تَمَيَّزُوا Ayrılmış olsalardı *(Kimden?)* عَنِ الْكُفَّارِ Kâfirlerden لَعَذَّبْنَا **Elbette azaba uğratırdık** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından حِينَئِذٍ Bu takdirde *(Ne ile azaba uğratırdık?)* بِأَنْ نَأْذَنَ İzin vermemizle *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Ne hususta?)* فِي فَتْحِهَا Fethedilmesi hususunda *(Nasıl?)* عَذَابًا **Azaba uğratmakla** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Elem verici ***(Ne vakit azaba uğratırdık?)***

26. إِذْ جَعَلَ **Koyduğunda** *(Bu zarf nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِعَذَّبْنَا 'Azzebnâ' fiiline mütealliktır *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Buradaki ismi mevsul nedir?)* فَاعِلٌ Faildir *(Nereye koymuştu?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Kalplerine** *(Neyi koymuşlardı?)* اَلْحَمِيَّةَ **Taassubu** اَلْأَنَفَةَ مِنَ الشَّيْءِ Bir şeye tenezzül etmemeyi ***(Taassuptan bedel?)*** حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ **Cahiliye taassubunu** *(Bu nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنَ الْحَمِيَّةِ 'Hamiyyet' kelimesinden

وَأَصْحَابَهُ Ve ashabını *(Neden?)* عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ Mescid-i haram'dan فَأَنْزَلَ **Sonra indirdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi indirdi?)* سَكِينَتَهُ **Huzurunu** *(Kim üzerine?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Elçisi** وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminler üzerine** فَصَالَحُوا Böylelikle anlaşma yaptılar *(Kiminle?)* هُمْ Onlarla *(Ne üzerine anlaşma yaptılar?)* عَلٰى أَنْ يَعُودُوا Geri dönmeleri üzerine *(Ne zaman?)* مِنْ قَابِلٍ Bir sonraki sene وَلَمْ يَلْحَقْهُمْ Ve onlara ulaşmamıştır *(Neden?)* مِنَ الْحَمِيَّةِ Taassuptan *(Ne ulaşmamıştır?)* مَا لَحِقَ Ulaşan şey *(Kime?)* اَلْكُفَّارَ Kâfirlere *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يُقَاتِلُوهُمْ Ta ki onlarla savaşıncaya kadar وَأَلْزَمَ **Ve yükledi** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Neyi yükledi?)* كَلِمَةَ التَّقْوٰى **Takva kelimesini** *(Ondan bedel?)* لَا إِلٰهَ 'Hiçbir ilah yoktur إِلَّا اللّٰهُ Allah'tan başka مُحَمَّدٌ Ve Muhammed *(Nedir?)* رَسُولُ اللّٰهِ Allah'ın elçisidir' (kelimesini) وَأُضِيفَتْ Bu kelime izafe edilmiştir *(Neye?)* إِلَى التَّقْوٰى 'Takvâ' kelimesine *(Niye?)* لِأَنَّهَا Çünkü bu kelime *(Nedir?)* سَبَبُهَا Bu takva'nın sebebidir وَكَانُوا **Ve zaten onlar da idiler** *(Ne idiler?)* أَحَقَّ **Daha layık idiler** *(Neye?)* بِهَا **Buna** بِالْكَلِمَةِ Bu kelimeye *(Kimden daha layık?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlerden *(Daha ne idiler?)* وَأَهْلَهَا **Ve buna ehil idiler** *(Bu nedir?)* عَطْفُ تَفْسِيرٍ Atf-ı tefsirdir وَكَانَ **Ve daima oldu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne oldu?)* عَلِيمًا **Pek ala bilici oldu** أَيْ لَمْ يَزَلْ Yani, daim oldu *(Neye?)* مُتَّصِفًا Nitelenmiş olmaya *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla وَمِنْ مَعْلُومِهِ تَعَالٰى Ve Yüce olan Allah'ın bilgisi dâhilindedir *(Ne?)* أَنَّهُمْ أَهْلُهَا Onların bu kelimeye ehil oldukları.

27. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** صَدَقَ **Doğru çıkarmıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* رَسُولَهُ **Elçisine** *(Neyi?)* اَلرُّؤْيَا **Rüyasını** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** رَأٰى Gördü *(Kim?)* رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ Allah resulü (sallallahu aleyhi vesellem) *(Nerede?)* فِي النَّوْمِ Uykuda *(Ne zaman?)* عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye senesinde *(Neden önce?)* قَبْلَ خُرُوجِهِ (Sefere) çıkmadan önce *(Ne gördü?)* أَنَّهُ Şöyle ki O يَدْخُلُ Giriyor *(Nereye?)* مَكَّةَ Mekke'ye *(Kim?)* هُوَ Kendisi وَأَصْحَابُهُ Ve ashabı *(Nasıl?)* آمِنِينَ Güvende olarak وَيَحْلِقُونَ Ve saçlarını tıraş ediyorlar وَيُقَصِّرُونَ Ve kısaltıyorlar فَأَخْبَرَ Bunun üzerine haber verdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu *(Kime?)* أَصْحَابَهُ Ashabına فَفَرِحُوا Ve sevindiler فَلَمَّا خَرَجُوا Ne zaman ki (yola) çıktılar *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ Onunla (peygamberle) birlikte وَصَدَّهُمْ Ve onları engelledi *(Kim?)* اَلْكُفَّارُ Kâfirler *(Nerede?)* بِالْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'de وَرَجَعُوا Ve geriye döndüler وَشَقَّ عَلَيْهِمْ Onlara sıkıntı verdi *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu olay وَرَابَ Ve şüpheye düştü *(Kim?)* بَعْضُ الْمُنَافِقِينَ Münafıkların bir kısmı نَزَلَتْ (Bu ayet) iniverdi وَقَوْلُهُ بِالْحَقِّ 'Bilhakki' sözü *(Nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِصَدَقَ 'Sadeka' fiiline mütealliktır أَوْ حَالٌ Ya da haldir

(Neden?) مِنَ الرُّؤْيَا 'Ru'yâ' kelimesinden وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonra gelen de *(Nedir?)* تَفْسِيرُهَا Rüyanın tefsiridir لَتَدْخُلُنَّ **Elbette gireceksiniz** *(Nereye?)* اَلْمَسْجِدَ الْحَرَامَ **Mescid-i harama** إِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Burada 'inşallah' denmesi niçindir?)* لِلتَّبَرُّكِ Teberrük içindir *(Nasıl gireceksiniz?)* اٰمِنِينَ **Güvende olarak** *(Daha?)* مُحَلِّقِينَ **Tıraş ettiğiniz halde** *(Neyi?)* رُؤُوسَكُمْ **Başlarınızı** أَيْ جَمِيعَ شُعُورِهَا Yani, saçlarının tamamını *(Daha?)* وَمُقَصِّرِينَ **Ve kısalttığınız halde** *(Neyi?)* بَعْضَ شُعُورِهَا Saçlarının bir kısmını وَهُمَا Bu ikisi *(Nedir?)* حَالَانِ İki haldir *(Öyle iki hal ki,)* مُقَدَّرَتَانِ Takdir edilen *(Ne olduğunuz halde?)* لَا تَخَافُونَ **Korkmadığınız halde** أَبَدًا Ebediyen فَعَلِمَ **Dolayısıyla (Allah) bilmiştir** *(Ne hususta?)* فِي الصُّلْحِ Anlaşma hususunda *(Neyi?)* مَا لَمْ تَعْلَمُوا **Sizin bilmediklerinizi** *(Neden?)* مِنَ الصَّلَاحِ Doğru olandan فَجَعَلَ **Ve kılmıştır** *(Neden önce?)* مِنْ دُونِ ذٰلِكَ **Bundan önce** أَيِ الدُّخُولِ Yani, (oraya) girmeden önce *(Ne kılmıştır?)* فَتْحًا **Bir fetih** *(Öyle fetih ki,)* قَرِيبًا **Pek yakın olan** هُوَ O da *(Nedir?)* بِفَتْحِ خَيْبَرَ Hayber'in fethidir وَتَحَقَّقَتْ Ve gerçekleşmiştir *(Ne?)* اَلرُّؤْيَا Bu rüya *(Ne zaman?)* فِي الْعَامِ الْقَابِلِ Bir sonraki sene.

28. هُوَ **O** *(Kimdir?)* اَلَّذِي **O zattır ki** أَرْسَلَ **Göndermiştir** *(Kimi?)* رَسُولَهُ **Elçisini** *(Ne ile?)* بِالْهُدٰى **Hidayetle** *(Daha ne ile?)* وَدِينِ الْحَقِّ **Hak dinle** *(Ne için göndermiştir?)* لِيُظْهِرَهُ **Onu üstün kılmak için** أَيْ دِينَ الْحَقِّ Yani, hak dini *(Ne üzerine?)* عَلَى الدِّينِ **Dinler üzerine** كُلِّهِ **Bütün dinler üzerine** عَلٰى جَمِيعِ بَاقِي الْأَدْيَانِ Geri kalan dinlerin tamamı üzerine وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Neye şahit olarak?)* أَنَّكَ مُرْسَلٌ Senin gönderilmiş olduğuna *(Ne ile?)* بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle.

كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى ﴿مُحَمَّدٌ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿رَسُولُ اللهِ﴾ خَبَرُهُ ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ أَيْ أَصْحَابُهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿أَشِدَّآءُ﴾ غِلَاظٌ ﴿عَلَى الْكُفَّارِ﴾ لَا يَرْحَمُونَهُمْ ﴿رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ﴾ خَبَرٌ ثَانٍ أَيْ مُتَعَاطِفُونَ مُتَوَادُّونَ كَالْوَالِدِ مَعَ الْوَلَدِ ﴿تَرَاهُمْ﴾ تُبْصِرُهُمْ ﴿رُكَّعًا سُجَّدًا﴾ حَالَانِ ﴿يَبْتَغُونَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ يَطْلُبُونَ ﴿فَضْلًا مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ﴾ عَلَامَاتُهُمْ مُبْتَدَأٌ ﴿فِي وُجُوهِهِمْ﴾ خَبَرُهُ وَهُوَ نُورٌ وَبَيَاضٌ يُعْرَفُونَ بِهِ فِي الْآخِرَةِ أَنَّهُمْ سَجَدُوا فِي الدُّنْيَا ﴿مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا تَعَلَّقَ بِهِ الْخَبَرُ أَيْ كَائِنَةً وَأُعْرِبَ حَالًا مِنْ ضَمِيرِهِ الْمُنْتَقِلِ إِلَى الْخَبَرِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْوَصْفُ الْمَذْكُورُ ﴿مَثَلُهُمْ﴾ صِفَتُهُمْ ﴿فِي التَّوْرٰيةِ﴾ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرُهُ ﴿وَمَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيلِ﴾ مُبْتَدَأٌ، خَبَرُهُ: ﴿كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْئَهُ﴾ بِسُكُونِ الطَّاءِ وَفَتْحِهَا فِرَاخُهُ ﴿فَاٰزَرَهُ﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ قَوَّاهُ وَأَعَانَهُ ﴿فَاسْتَغْلَظَ﴾ غَلُظَ ﴿فَاسْتَوٰى﴾ قَوِيَ وَاسْتَقَامَ ﴿عَلٰى سُوقِهِ﴾ أُصُولِهِ جَمْعُ سَاقٍ ﴿يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ﴾ أَيْ زُرَّاعَهُ لِحُسْنِهِ مُثِّلَ الصَّحَابَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ بِذٰلِكَ لِأَنَّهُمْ بَدَؤُوا فِي قِلَّةٍ وَضَعْفٍ فَكَثُرُوا وَقَوُوا عَلٰى أَحْسَنِ الْوُجُوهِ ﴿لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ أَيْ شُبِّهُوا بِذٰلِكَ ﴿وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ﴾ أَيِ الصَّحَابَةِ وَمِنْ لِبَيَانِ الْجِنْسِ لَا لِلتَّبْعِيضِ لِأَنَّهُمْ كُلَّهُمْ بِالصِّفَةِ الْمَذْكُورَةِ ﴿مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ الْجَنَّةَ وَهُمَا لِمَنْ بَعْدَهُمْ أَيْضًا فِي آيَاتٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olan mümin arkadaş**ları da kâfirlere karşı çetin,** serttirler onlara merhametleri yoktur **kendi aralarında merhametlidirler.**[1] Tıpkı baba-oğul gibi birbirlerine karşı şefkatli ve sevgi doludurlar. **Onları rükûa varırken, secde ederken**[2] **görürsün. Allah'ın lütuf ve rızasını ararlar**[3] isterler. **Onların nişanları** alametleri **yüzlerindeki secde izidir.**[4] Bu, bir nur ve beyazlıktır ki, onun sayesinde ahirette, dünyada iken secde ettikleri anlaşılır. **Bu,** zikredilen vasıf **onların Tevrat'taki** sıfatları **vasıflarıdır.**[5] **İncil'deki vasıfları da şöyledir:**

---

[1] وَالَّذِينَ kelimesi mübteda, أَشِدَّاءُ birinci haber ve رُحَمَاءُ kelimesi ikinci haberdir.

[2] رُكَّعًا سُجَّدًا kelimeleri haldir.

[3] يَبْتَغُونَ fiili isti'naf cümlesidir.

[4] سِيمَاهُمْ terkibi mübteda, فِي وُجُوهِهِمْ terkibi haber ve مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ terkibi de haberin taalluk ettiği كَائِنَةً kelimesine taalluk etmektedir. Veya bu كَائِنَةً kelimesinin habere intikal eden zamirinden haldir.

[5] مَثَلُهُمْ terkibi mübteda, فِي التَّوْرَاةِ terkibi de onun haberidir. (Mübteda haber cümlesi birinci mübteda olan ذٰلِكَ'nin haberidir)

Onlar, filizini[1] başağını **çıkarmış, onu kuvvetlendirip**[2] **kalınlaşarak gövdesi üzerine** kuvvetli ve dümdüz **dikilmiş bir ekine benzerler ki bu,** çok güzel bir manzara olduğu için **ekincilerin de hoşuna gider. Allah** sahabeyi buna benzetmiştir. Zira onlar önceleri az ve zayıftılar, fakat sonra en güzel şekilde çoğalıp güç buldular. Buna benzetildiler ki, Allah **kâfirleri onlarla öfkelendirsin.**[3] **Allah onlardan**[4] sahabelerden **iman edip salih amel işleyenlere mağfiret ve büyük mükâfat** cennet **vaat etmiştir.** Bu mağfiret ve mükâfat, birçok ayette olduğu gibi sahabeden sonra bu hal üzere devam edenler için de geçerlidir.

KELİME ANLAMI

29. كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın buyurduğu gibi *(Ne buyurduğu gibi?)* مُحَمَّدٌ **Muhammed** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Nedir?)* رَسُولُ اللهِ **Allah'ın elçisidir** *(Bu nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** *(Kim ile birlikte olan?)* مَعَهُ **Onunla birlikte olan** أَيْ أَصْحَابُهُ Yani, Ashabı *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden olan *(Bu ismi mevsul?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi de (ayetin devamıdır) *(Onlar nedirler?)* أَشِدَّاءُ **Katıdırlar** غِلَاظٌ Serttirler *(Kime karşı?)* عَلَى الْكُفَّارِ **Kâfirlere karşı** لَا يَرْحَمُونَهُمْ Onlara acımazlar *(Daha nedirler?)* رُحَمَاءُ **Merhamet sahibidirler** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Bu nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir أَيْ مُتَعَاطِفُونَ Yani, birbirlerine sevgi beslemektedirler مُتَوَادُّونَ Ve birbirleriyle dostluk içindedirler *(Ne gibi?)* كَالْوَالِدِ مَعَ الْوَلَدِ Babayla oğul gibi تَرَاهُمْ **Onları görürsün** تُبْصِرُهُمْ Onları müşahede edersin *(Ne olarak?)* رُكَّعًا **Rükû edenler** سُجَّدًا **Ve secde edenler olarak** *(Bu ikisi nedir?)* حَالَانِ İki haldir يَبْتَغُونَ **Dilerler** *(Bu cümle nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir يَطْلُبُونَ İsterler *(Ne dilerler?)* فَضْلًا **Lütuf** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Daha ne dilerler?)* وَرِضْوَانًا **Ve razı olmasını** سِيمَاهُمْ **Onların nişanları** عَلَامَاتُهُمْ Onların alametleri *('Simâhüm' kelimesi nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Neredaedir?)* فِي وُجُوهِهِمْ **Yüzlerindedir** *(Bu nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir وَهُوَ Bu nişan *(Nedir?)* نُورٌ Bir nurdur وَبَيَاضٌ Ve beyazdır يُعْرَفُونَ بِهِ O nişanla bilinirler *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi bilinir?)* أَنَّهُمْ Şu ki kesinlikle onlar سَجَدُوا Secde ettiler *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Onların nişanları nedendir?)* مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ **Secde izindendir**

---

[1] شَطْأَهُ kelimesi tı harfinin sükunu ve fethasıyla okunur.

[2] فَآزَرَهُ fiili uzatarak ve uzatmadan okunur.

[3] لِيَغِيظَ fiilindeki harf-i cer, geride geçen cümlelerin delalet ettiği mahzuf شُبِّهُوا fiiline müteallıktir.

[4] وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ terkibindeki مِنْ harf-i ceri cinsi beyan için olup bir kısmını beyan için değildir. Zira sahabenin hepsi bu sıfata sahiptiler.

(Bu nedir?) مُتَعَلِّقٌ Taalluk etmiştir *(Neye?)* بِمَا تَعَلَّقَ بِهِ الْخَبَرُ Haberin kendisine taalluk ettiği şeye أَيْ كَائِنَةً Yani, 'Kâineten'e وَأُعْرِبَ Ve irab almıştır *(Ne olarak?)* حَالًا Hal olarak *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِهِ 'Kâinetün'ün zamirinden *(Öyle zamir ki,)* اَلْمُنْتَقِلِ إِلَى الْخَبَرِ Habere intikal eden **ذٰلِكَ İşte bu** أَيِ الْوَصْفُ الْمَذْكُورُ Yani, zikredilen özellik *(Nedir?)* **مَثَلُهُمْ Onların vasıflarıdır** صِفَتُهُمْ Onların özellikleridir ***(O vasıflar ne olduğu halde?)*** **فِي التَّوْرٰيةِ Tevrat'ta olduğu halde** *(Meselühüm kelimesi ile Fittevratı terkibi nedir?)* مُبْتَدَأٌ وَخَبَرُهُ Mübteda ve onun haberidir **وَمَثَلُهُمْ Onların vasıfları** ***(O vasıflar ne olduğu halde?)*** **فِي الْاِنْجِيلِ İncil'de olduğu halde** *(Meselühüm kelimesi nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Sonrası da onun haberidir ***(Onların İncil'deki vasıfları ne gibidir?)*** **كَزَرْعٍ Bir ekin gibidir** ***(Öyle ekin ki,)*** **اَخْرَجَ Çıkarttı** *(Neyini?)* **شَطْئَهُ Filizini** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِسُكُونِ الطَّاءِ Tı'nın sükunuyla *(Daha?)* وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur فِرَاخَهُ Filizlerini **فَاٰزَرَهُ Derken onu kuvvetlendirdi** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْمَدِّ Çekmekle وَالْقَصْرِ Ve çekmemekle قَوَّاهُ Onu kuvvetlendirdi وَأَعَانَهُ Ve ona yardım etti **فَاسْتَغْلَظَ Derken kalınlaştı** غَلُظَ Sertleşti **فَاسْتَوٰى Ve dimdik oldu** قَوِيَ Güçlendi وَاسْتَقَامَ Ve dosdoğru oldu *(Ne üzerine?)* **عَلٰى سُوقِهِ Sapı üzerine** أُصُولِهِ Gövdeleri üzerine *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ سَاقٍ 'Sâgin' kelimesinin çoğuludur *(Öyle ki,)* **يُعْجِبُ Hayrete düşürüyor** *(Kimi?)* **اَلزُّرَّاعَ Ekincileri** أَيْ زُرَّاعَهُ Yani, onu ekenleri *(Niçin?)* لِحُسْنِهِ Güzelliğinden dolayı مُثِّلَ Benzetildi *(Kim?)* اَلصَّحَابَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ Sahabe (radiyallahu anhum) *(Neye benzetildi?)* بِذٰلِكَ Buna benzetildi *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar بَدَؤُوا Başladılar *(Ne içinde?)* فِي قِلَّةٍ Azlık وَضَعْفٍ Ve zayıflık içinde فَكَثُرُوا Sonra çoğal-dılar وَقَوُوا Ve kuvvetlendiler *(Nasıl?)* عَلٰى أَحْسَنِ الْوُجُوهِ En güzel şekilde ***(Niçin buna benzetilmişlerdir?)*** **لِيَغِيظَ Öfkelensin diye** *(Ne ile?)* **بِهِمُ Onlarla** *(Kim?)* **اَلْكُفَّارَ Kâfirler** *(Bu nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile mütealliktır *(Öyle hazfedilmiş fiil ki,)* دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ Makabli ona delalet etmiştir أَيْ شُبِّهُوا بِذٰلِكَ Yani, 'buna benzetilmişlerdir' fiiline **وَعَدَ Vaat etmiştir** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Kime?)* **اَلَّذِينَ O kimselere ki** **اٰمَنُوا Onlar iman ettiler** **وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Ne?)* **اَلصَّالِحَاتِ Salih ameller** *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** أَيِ الصَّحَابَةِ Yani, sahabeden وَمِنْ 'Min' kelimesi *(Ne içindir?)* لِبَيَانِ الْجِنْسِ Cinsi beyan etmek içindir لَا لِلتَّبْعِيضِ Yoksa tebîz için değildir لِأَنَّهُمْ كُلَّهُمْ Çünkü onların tamamı *(Nedir?)* بِالصِّفَةِ الْمَذْكُورَةِ Zikredilen özelliktedir ***(Neyi vaat etmiştir?)*** **مَغْفِرَةً Affetmeyi** **وَأَجْرًا Ve mükâfatı** ***(Öyle mükâfat ki,)*** **عَظِيمًا Pek büyük** اَلْجَنَّةَ Cenneti وَهُمَا Bu ikisi (mağfiret ve büyük mükâfat) لِمَنْ بَعْدَهُمْ أَيْضًا Onlardan sonra gelenler de vardır *(Bu nerede sabittir?)* فِي آيَاتٍ Ayetlerde sabittir.

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

﴿مَدَنِيَّةٌ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا﴾ مِنْ قَدَّمَ بِمَعْنَى تَقَدَّمَ أَيْ لَا تُقَدِّمُوا بِقَوْلٍ وَلَا فِعْلٍ ﴿بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ﴾ الْمُبَلِّغِ عَنْهُ أَيْ بِغَيْرِ إِذْنِهِمَا ﴿وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ لِقَوْلِكُمْ ﴿عَلِيمٌ ﴿١﴾﴾ بِفِعْلِكُمْ نَزَلَتْ فِي مُجَادَلَةِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي تَأْمِيرِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَو الْقَعْقَاعِ بْنِ مَعْبَدٍ وَنَزَلَ فِيمَنْ رَفَعَ صَوْتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوٓا أَصْوَاتَكُمْ﴾ إِذَا نَطَقْتُمْ ﴿فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ إِذَا نَطَقَ ﴿وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ﴾ إِذَا نَاجَيْتُمُوهُ ﴿كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ﴾ بَلْ دُونَ ذَٰلِكَ إِجْلَالًا لَهُ ﴿أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾﴾ أَيْ خَشْيَةَ ذَٰلِكَ بِالرَّفْعِ وَالْجَهْرِ الْمَذْكُورَيْنِ وَنَزَلَ فِيمَنْ كَانَ يَخْفِضُ صَوْتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ كَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَغَيْرِهِمَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُم ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ أُولَٰٓئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ﴾ اخْتَبَرَ ﴿اللهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ﴾ أَيْ لِتَظْهَرَ مِنْهُمْ ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾﴾ الْجَنَّةُ وَنَزَلَ فِي قَوْمٍ جَاؤُوا وَقْتَ الظَّهِيرَةِ وَالنَّبِيُّ ﷺ فِي مَنْزِلِهِ فَنَادَوْهُ

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَآءِ الْحُجُرَاتِ﴾ حُجُرَاتِ نِسَائِهِ ﷺ جَمْعُ حُجْرَةٍ هِيَ مَا يُحْجَرُ عَلَيْهِ مِنَ الْأَرْضِ بِحَائِطٍ وَنَحْوِهِ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ نَادٰى خَلْفَ حُجْرَةٍ لِأَنَّهُمْ لَمْ يَعْلَمُوهُ فِي أَيِّ حُجْرَةٍ مُنَادَاةَ الْأَعْرَابِ بِغِلْظَةٍ وَجَفَاءٍ ﴿أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾﴾ فِيمَا فَعَلُوهُ مَحَلَّكَ الرَّفِيعَ وَمَا يُنَاسِبُهُ مِنَ التَّعْظِيمِ.

TÜRKÇE ANLAMI

49- Hucurat Sûresi

Medine'de inmiştir.

On sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey iman edenler!** Ne söz ne de davranışlarınızla **Allah ve** ondan tebliğde bulunan **resûlünün önüne** izinsiz **geçmeyin.**[1] **Allah'tan korkun. Doğrusu Allah** sözlerinizi **işitendir,** yaptıklarınızı **bilendir.** Bu ayet Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzurunda tartışmaları üzerine inmişti. Bu tartışma Ekra' b. Hâbis veya Ka'ka' b. Mabed'in emir olarak atanması konusundaydı.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzurunda seslerini yükseltenler hakkında da şu ayet inmiştir:

2. **Ey iman edenler!** Peygamber ve siz konuştuğunuz zaman **seslerinizi Peygamber'in sesinden fazla yükseltmeyin. Ve** ona seslendiğiniz zaman **birbirinize bağırdığınız gibi, ona da yüksek sesle bağırmayın.** Bilakis ona hürmeten alçak sesle konuşun. Sesinizi yükseltip bağırmanız sebebiyle **siz farkına varmadan amelleriniz boşa gitmesinden** korkun.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında sesini kısan Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve diğer sahabeler hakkında şu ayet inmiştir:

3. **Allah resûlünün huzurunda seslerini kısanlar, işte onlar Allah'ın kalplerini takvâ**nın kendilerinden zuhur etmesi **için imtihan ettiği** sınadığı **kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat** cennet **vardır.**

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) evindeyken, öğle vakti gelip ona seslenen bir topluluk hakkında da şu ayet inmiştir:

4. **Sana** hanımlarının **odalarının**[2] **arkasından seslenenlerin çoğu** yaptıkları bu işte senin yüce şanına ve ona uygun olan tazime **akıl erdiremeyen kimselerdir.** Peygamber Efendimizin hangi odada olduğu bilmedikleri için her bir odanın arkasından Arapların kaba ve kalın seslenişiyle seslenmişlerdi.

---

[1] لَا تُقَدِّمُوا fiili قَدَّمَ fiilinin babından olup تَقَدَّمَ manasındadır.

[2] حُجُرَات kelimesi حُجْرَة kelimesinin çoğuludur. Hücre, etrafi duvar vb. şeyle çevrilen yerdir.

KELİME ANLAMI

﴿٤٩﴾- سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

49- Hucurat Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثَمَانِي عَشْرَةَ آيَةً **On sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا تُقَدِّمُوا **Geçmeyin** *(Bu kelime nerdendir?)* مِنْ قَدَّمَ 'Kaddeme' fiilindendir بِمَعْنٰى تَقَدَّمَ Öne geçti manasındadır أَيْ لَا تُقَدِّمُوا Yani, öne geçmeyin *(Ne ile?)* بِقَوْلٍ وَلَا فِعْلٍ Sözle ve işle *(Nereye?)* بَيْنَ يَدَيِ اللهِ **Allah'ın önüne** *(Daha kimin?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun Resulünün** *(Öyle resul ki,)* الْمُبَلِّغِ عَنْهُ Ondan tebliğ edilen أَيْ بِغَيْرِ إِذْنِهِمَا Yani, onların izni olmadan وَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** اِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* سَمِيعٌ لِقَوْلِكُمْ Sözlerinizi **işitendir** عَلِيمٌ بِفِعْلِكُمْ Yaptıklarınızı **görendir** نَزَلَتْ Ayet indi *(Ne hakkında?)* فِي مُجَادَلَةِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا Ebu Bekir (radiyallahu anh) ile Ömer'in (radiyallahu anh) mücadele etmesi hakkında *(Nerede?)* عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında *(Ne konuda mücadele etmesi?)* فِي تَأْمِيرِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ Akra' b. Hâbis'in (radiyallahu anh) emir olarak atanması hususunda أَوِ الْقَعْقَاعِ بْنِ مَعْبَدٍ Veya Ka'ka' b. Ma'bad'in (radiyallahu anh).

2. وَنَزَلَ Bu ayet indi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ رَفَعَ صَوْتَهُ Sesini yükselten kişi hakkında *(Nerede?)* عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) in yanında. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا تَرْفَعُوا **Yükseltmeyin** *(Neyi?)* اَصْوَاتَكُمْ **Sesinizi** *(Ne zaman?)* إِذَا نَطَقْتُمْ Konuştuğunuz zaman *(Nereye yükseltmeyin?)* فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ **Peygamber'in sesinin üstüne** *(Ne zaman?)* إِذَا نَطَقَ Konuştuğu zaman وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ **Ve ona yükseltmeyin** *(Neyi?)* بِالْقَوْلِ **Sözü** إِذَا نَاجَيْتُمُوهُ Ona konuştuğunuz zaman *(Ne gibi?)* كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ **Bazınızın bağırması gibi** *(Kime?)* لِبَعْضٍ **Bazınıza** بَلْ دُونَ ذٰلِكَ Bilakis (sesiniz) bundan aşağı olsun *(Niçin?)* إِجْلَالًا لَهُ Ona hürmet için *(Niçin sesiniz yükseltmeyin?)* اَنْ تَحْبَطَ **Heder olur (korkusundan) dolayı** *(Ne?)* اَعْمَالُكُمْ **Amelleriniz** *(Ne olduğunuz halde?)* وَاَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* لَا تَشْعُرُونَ **Anlamazsınız** أَيْ خَشْيَةَ ذٰلِكَ Yani, bundan korkarak *(Ne sebebiyle heder olmasından?)* بِالرَّفْعِ Sesinizi yükseltmekle *(Daha?)* وَالْجَهْرِ Bağırmakla *(Öyle yükseltmek ve bağırmak ki,)* الْمَذْكُورَيْنِ Anlatılan.

3. وَنَزَلَ Ayet indi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ كَانَ يَخْفِضُ Alçaltan kişi hakkında *(Neyi alçaltan?)* صَوْتَهُ Sesini *(Nerede?)* عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında *(Kim gibi?)* كَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَغَيْرِهِمَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ Ebu Bekir (radiyallahu anh), Ömer (radiyallahu anh) ve başkaları gibi. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَغُضُّونَ **Kısıyorlar** *(Neyi?)* أَصْوَاتَهُمْ **Seslerini** *(Nerede?)* عِنْدَ رَسُولِ اللهِ **Allah'ın resulünün yanında** أُولَئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** امْتَحَنَ **İmtihan etti** اخْتَبَرَ Sınadı *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* قُلُوبَهُمْ **Onların kalplerini** *(Niçin?)* لِلتَّقْوَى **Takva için** أَيْ لِتَظْهَرَ مِنْهُمْ Yani, onlardan takva ortaya çıkması için لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* مَغْفِرَةٌ **Bağışlanma** *(Daha?)* وَأَجْرٌ **Ve ecir** *(Öyle ecir ki,)* عَظِيمٌ **Büyük** الْجَنَّةُ Cennet vardır.

4. وَنَزَلَ Ayet indi *(Kim hakkında?)* فِي قَوْمٍ Bir kavim hakkında ki جَاؤُوا Geldiler *(Ne vakit?)* وَقْتَ الظَّهِيرَةِ Öğle vaktinde وَالنَّبِيُّ ﷺ فِي مَنْزِلِهِ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) evinde idi فَنَادَوْهُ Ve ona seslendiler. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُنَادُونَكَ **Sana bağırıyorlar** *(Nereden?)* مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ **Odaların arkasından** حُجُرَاتِ نِسَائِهِ ﷺ Onun (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarının odaları *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ حُجْرَةٍ 'Hucre' kelimesinin cemisidir هِيَ O da *(Nedir?)* مَا يُحْجَرُ عَلَيْهِ Üzeri çevrilen şeydir *(O şey neden olduğu halde?)* مِنَ الْأَرْضِ Yerden *(Ne ile çevrilen?)* بِحَائِطٍ وَنَحْوِهِ Duvar veya başka bir şeyle وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ Onlardan her biri idi *(Ne idi?)* نَادَى Bağırıyordu *(Nerede?)* خَلْفَ حُجْرَةٍ Bir odanın arkasından لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedir?)* لَمْ يَعْلَمُوهُ فِي أَيِّ حُجْرَةٍ Onun hangi hücrede olduğunu bilmiyorlardı *(Nasıl bağırıyorlar?)* مُنَادَاةَ الْأَعْرَابِ Bedevi bağırmasıyla *(Ne ile bağırıyorlardı?)* بِغِلْظَةٍ وَجَفَاءٍ Kabalıkla ve rahatsız ederek أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَعْقِلُونَ **Aklı ermezler** *(Ne konuda?)* فِيمَا فَعَلُوهُ Yaptıkları şey konusunda *(Nerede?)* مَحَلَّكَ الرَّفِيعَ Senin yüce mevkiinde *(Daha ne konuda akılları ermez?)* وَمَا يُنَاسِبُهُ Ve ona layık olan مِنَ التَّعْظِيمِ Hürmet konusunda.

﴿وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوا﴾ أَنَّهُمْ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ بِالْاِبْتِدَاءِ وَقِيلَ فَاعِلٌ لِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ أَيْ ثَبَتَ ﴿حَتّٰى تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾﴾ لِمَنْ تَابَ مِنْهُمْ وَنَزَلَ فِي الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ وَقَدْ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِلٰى بَنِي الْمُصْطَلِقِ مُصَدِّقًا فَخَافَهُمْ لِتِرَةٍ كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَرَجَعَ وَقَالَ إِنَّهُمْ مَنَعُوا الصَّدَقَةَ وَهَمُّوا بِقَتْلِهِ فَهَمَّ النَّبِيُّ ﷺ بِغَزْوِهِمْ فَجَاؤُوا مُنْكِرِينَ مَا قَالَهُ عَنْهُمْ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ﴾ خَبَرٍ ﴿فَتَبَيَّنُوا﴾ صِدْقَهُ مِنْ كِذْبِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ فَتَثَبَّتُوا مِنَ الثَّبَاتِ ﴿اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ أَيْ خَشْيَةَ ذٰلِكَ ﴿بِجَهَالَةٍ﴾ حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ أَيْ جَاهِلِينَ ﴿فَتُصْبِحُوا﴾ تَصِيرُوا ﴿عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ﴾ مِنَ الْخَطَأِ بِالْقَوْمِ ﴿نَادِمِينَ ﴿٦﴾﴾ وَأَرْسَلَ ﷺ إِلَيْهِمْ بَعْدَ عَوْدِهِمْ إِلٰى بِلَادِهِمْ خَالِدًا فَلَمْ يَرَ فِيهِمْ إِلَّا الطَّاعَةَ وَالْخَيْرَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ بِذٰلِكَ ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ﴾ فَلَا تَقُولُوا الْبَاطِلَ فَإِنَّ اللّٰهَ يُخْبِرُهُ بِالْحَالِ ﴿لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْاَمْرِ﴾ الَّذِي تُخْبِرُونَ بِهِ عَلٰى خِلَافِ الْوَاقِعِ فَيُرَتِّبَ عَلٰى ذٰلِكَ مُقْتَضَاهُ ﴿لَعَنِتُّمْ﴾ لَأَثِمْتُمْ دُونَهُ إِثْمَ التَّسَبُّبِ إِلَى الْمُرَتَّبِ ﴿وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيمَانَ وَزَيَّنَهُ﴾ حَسَّنَهُ ﴿فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ﴾ اسْتِدْرَاكٌ مِنْ حَيْثُ الْمَعْنٰى دُونَ اللَّفْظِ لِأَنَّ مَنْ حُبِّبَ إِلَيْهِ الْإِيمَانُ اِلَخْ غَايَرَتْ صِفَتُهُ صِفَةَ مَنْ تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿الرَّاشِدُونَ ﴿٧﴾﴾ الثَّابِتُونَ عَلٰى دِينِهِمْ ﴿فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ﴾ مَصْدَرٌ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ اَفْضَلَ ﴿وَنِعْمَةً﴾ مِنْهُ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ﴾ بِهِمْ ﴿حَكِيمٌ ﴿٨﴾﴾ فِي إِنْعَامِهِ عَلَيْهِمْ ﴿وَاِنْ طَآئِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي قَضِيَّةٍ هِيَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَكِبَ حِمَارًا وَمَرَّ عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ فَبَالَ الْحِمَارُ فَسَدَّ ابْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ فَقَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ وَاللّٰهِ لَبَوْلُ حِمَارِهِ أَطْيَبُ رِيحًا مِنْ مِسْكِكَ فَكَانَ بَيْنَ قَوْمَيْهِمَا ضَرْبٌ بِالْأَيْدِي وَالنِّعَالِ وَالسَّعَفِ ﴿اقْتَتَلُوا﴾ جُمِعَ نَظَرًا إِلَى الْمَعْنٰى لِأَنَّ كُلَّ طَائِفَةٍ جَمَاعَةٌ وَقُرِئَ اِقْتَتَلَا ﴿فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا﴾ ثُنِّيَ نَظَرًا إِلَى اللَّفْظِ ﴿فَاِنْ بَغَتْ﴾ تَعَدَّتْ ﴿اِحْدٰيهُمَا عَلَى الْاُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتّٰى تَفِيٓءَ﴾ تَرْجِعَ ﴿اِلٰٓى اَمْرِ اللّٰهِ﴾ الْحَقِّ ﴿فَاِنْ فَآءَتْ فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ﴾ بِالْاِنْصَافِ ﴿وَاَقْسِطُوا﴾ إِعْدِلُوا ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾﴾ ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ﴾ فِي الدِّينِ ﴿فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ﴾ إِذَا تَنَازَعَا وَقُرِئَ إِخْوَتِكُمْ بِالْفَوْقَانِيَّةِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا يَسْخَرْ﴾ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي وَفْدِ تَمِيمٍ حِينَ سَخِرُوا مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ كَعَمَّارٍ وَصُهَيْبٍ

وَالسُّخْرِيَّةُ الْاِزْدِرَاءُ وَالْاِحْتِقَارُ ﴿قَوْمٌ﴾ أَيْ رِجَالٌ مِنْكُمْ ﴿مِنْ قَوْمٍ عَسٰى اَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ عِنْدَ اللهِ ﴿وَلَا نِسَآءٌ﴾ مِنْكُمْ ﴿مِنْ نِسَآءٍ عَسٰى اَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا اَنْفُسَكُمْ﴾ لَا تُعَيِّبُوا فَتَعَابُوا أَيْ لَا يَعِبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ﴾ لَا يَدْعُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا بِلَقَبٍ يَكْرِهُهُ وَمِنْهُ يَا فَاسِقُ وَيَا كَافِرُ ﴿بِئْسَ الِاسْمُ﴾ الْمَذْكُورُ مِنَ السُّخْرِيَّةِ وَاللَّمْزِ وَالتَّنَابُزِ ﴿الْفُسُوقُ بَعْدَ الْاِيمَانِ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْاِسْمِ لِاِفَادَتِهِ أَنَّهُ فِسْقٌ لِتَكَرُّرِهِ عَادَةً ﴿وَمَنْ لَمْ يَتُبْ﴾ مِنْ ذٰلِكَ ﴿فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Eğer onlar,**[1] **sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, elbette kendileri için daha iyi olurdu. Allah** onlardan tövbe edeni **çok bağışlayan, çok merhamet edendir.**

Peygamber Efendimiz Velid b. Ukbe isminde birini zekatları toplamak üzere Beni Mustalik kabilesine göndermişti. O da bu kabileyle arasında eskiye dayanan bir düşmanlık olduğu için korkup geri döndü ve: "Zekatlarını vermediler ve beni öldürmeye yeltendiler" dedi. Peygamber Efendimiz de onlar üzerine yürümek istedi; fakat onlar gelip Velid'in kendileri hakkında söylediği şeylerin doğru olmadığını ifade ettiler. Bunun üzerine şu ayet indi.

6. **Ey iman edenler! Eğer fasığın biri size bir haber getirirse onu**n doğruluğunu yanlışlığını **araştırın.**[2] **Bilmeden**[3] **bir topluluğa kötülük etmekten**[4] korkun. **Sonra** o kavme karşı **yaptığınız** yanlış**a pişman olursunuz.** Onlar kendi yurtları döndükten sonra Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Halid'i (radiyallahu anh) gönderdi. O da gittiğinde onlardan itaat ve iyilik gördü ve bu durumu Peygamber Efendimize bildirdi.

7. **Bilin ki, içinizde Allah'ın Resûlü vardır.** Yalan söz söylemeyin. Zira Allah, durumu ona bildirmektedir. **Şayet o,** sizin gerçeğe aykırı olarak bildirdiğiniz **birçok işte size uysa** ve gerekeni yapsa**ydı, sıkıntıya düşerdiniz.** Onun dışında hepiniz, bu işin yapılmasına sebep olduğunuz için günahkâr olurdunuz. **Fakat Allah size imanı sevdirdi ve onu gönüllerinize işledi,** güzelleştirdi. **Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin gösterdi.**[5] **İşte doğru yolda** dini üzere sabit **olanlar bunlardır.**[6]

---

[1] وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا terkibindeki أَنَّهُمْ terkibi mübteda olmak üzere ref mahallindedir. Mukadder bir ثبت fiilinin faili olduğu da söylenmiştir.

[2] Diğer bir kıraatte فَتَبَيَّنُوا fiili فَتَثَبَّتُوا şeklinde okunmuştur.

[3] بِجَهَالَةٍ terkibi أَنْ تُصِيبُوا fiilinin failinden haldir. جَاهِلِينَ takdirindedir.

[4] أَنْ تُصِيبُوا fiili meful-u leh olup başında خَشْيَةَ muzafı takdir edilir.

[5] وَلٰكِنَّ اللهَ diye başlayan cümlede lafız açısından değil de mana açısından bir istidrak var-dır. Zira iman kendisine sevdirilen kişinin durumu diğer zikredilen kişilerden farklıdır.

[6] أُولٰئِكَ هُمْ terkibinde muhataptan (gaibe) iltifat vardır.

8. **Bu, Allah'ın bir lütfu**[1] **ve** onun **nimettir. Allah** onları **gayet iyi bilendir,** onlara olan ihsanında **hikmet sahibidir.**

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) eşeğine binip İbni Übeyy'in yanında geçti, eşek de bu arada işeyince, İbni Übeyy burnunu tuttu. İbni Revâha "Vallahi onun eşeğinin sidiği senin misk kokundan daha hoştur" diyince ikisinin kabileleri arasında taşlı sopalı bir kavga oldu. Bunun üzerine de şu ayet indi:

9. **Eğer müminlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa,**[2] **aralarını**[3] **düzeltin. Şayet biri diğerine saldırır,** haddi aşarsa, **Allah'ın emrine** hakka **dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın. Eğer dönerse, aralarını adaletle** insafla **düzeltin ve adaletli olun. Şüphesiz ki Allah, adil davrananları sever.**

10. **Şüphesiz müminler** dinde **kardeştirler. Öyleyse** tartıştıkları zaman **kardeşlerinizin**[4] **arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki merhamet göresiniz.**

Temim kabilesi heyeti Müslümanların Ammar ve Suheyb gibi fakirleriyle alay edince şu ayet indi:

11. **Ey iman edenler! Bir topluluk** erkekleriniz **diğer bir toplulukla alay etmesin,** onları küçümseyip hafife almasın. **Belki de onlar,** Allah katında **kendilerinden daha hayırlıdırlar. Kadınlar**ınız **da kadınlarla alay etmesinler. Belki onlar kendilerinden daha hayırlıdırlar. Birbirinizi** bir kısmınız diğer bir kısmınızı **ayıplamayın, birbirinizi** diğerinin hoşlanmadığı ey fasık, ey kâfir gibi **lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra** alay, ayıplamak ve lakap takmak yani **fasıklık**[5] **ne kötü bir isimdir! Kim de** bunlardan **tövbe etmezse işte onlar zalimlerdir.**

KELİME ANLAMI

5. **وَلَوْ اَنَّهُمْ Şayet onlar صَبَرُوا Sabretselerdi** أَنَّهُمْ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ بِالْاِبْتِدَاءِ 'Ennehum' kelimesi mübteda olmak üzere mahallen merfudur وَقِيلَ فَاعِلٌ لِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Denilmiştir ki mukadder bir fiilin failidir أَيْ ثَبَتَ Yani, ثَبَتَ filinin *(Ne zamana kadar?)* **حَتّٰى تَخْرُجَ Sen çıkıncaya kadar** *(Nereye?)* **اِلَيْهِمْ Onlara لَكَانَ Elbette olurdu** *(Ne olurdu?)* **خَيْرًا Daha hayırlı** *(Kim için?)* **لَهُمْ Onlar için وَاللّٰهُ Allah** *(Nedir?)* **غَفُورٌ Bağışlayıcıdır رَحِيمٌ Merhamet edicidir** *(Kimi?)* لِمَنْ تَابَ مِنْهُمْ Onlardan tövbe edenleri.

---

[1] فَضْلًا kelimesi mukadder fiili olan اَفْضَلَ ile mensuptur.

[2] اِقْتَتَلُوا fiili طَائِفَتَانِ kelimesinin manasına bakılarak cemi olarak gelmiştir. Zira her bir taife cemidir. Diğer bir kıraatte اِقْتَتَلَا şeklinde okunmuştur.

[3] بَيْنَهُمَا kelimesi طَائِفَتَانِ kelimesinin lafzına bakılarak tesniye olarak getirilmiştir.

[4] أَخَوَيْكُمْ kelimesi إِخْوَتِكُمْ şeklinde de okunmuştur.

[5] الْفُسُوقُ kelimesi الْاِسْمُ kelimesinden bedeldir. Bu huylar genelde tekrar ettiği için fasıklık olduğunu ifade etmek için bedel yapılmıştır.

6. وَنَزَلَ Ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ Velid b. Ukbe hakkında وَقَدْ بَعَثَهُ Onu göndermişti *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *(Nereye?)* إِلَى بَنِي الْمُصْطَلِقِ Beni Mustalik kabilesine *(Ne olduğu halde?)* مُصَدِّقًا Zekat toplayıcı olduğu halde فَخَافَهُمْ Onlardan korktu *(Niçin?)* لِتِرَةٍ Düşmanlıktan dolayı *(Nerede olan?)* كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ Onunla onlar arasında *(Nerede?)* فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye zamanında فَرَجَعَ Ve geriye döndü وَقَالَ Dedi ki إِنَّهُمْ Muhakkak onlar مَنَعُوا الصَّدَقَةَ Zekat vermediler وَهَمُّوا بِقَتْلِهِ Ve onu öldürmeye kastettiler فَهَمَّ النَّبِيُّ بِغَزْوِهِمْ Ve peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara saldırmaya karar verdi فَجَاؤُوا Ve geldiler *(Ne oldukları halde?)* مُنْكِرِينَ İnkâr edici oldukları halde *(Neyi?)* مَا قَالَهُ Onun söylediğini *(Kim hakkında?)* عَنْهُمْ Onlar hakkında يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kişiler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اِنْ جَاءَ **Şayet getirirse** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim?)* فَاسِقٌ **Bir fasık** *(Ne getirirse?)* بِنَبَإٍ خَبَرٍ **Bir haber** فَتَبَيَّنُوا **Araştırın** صِدْقَهُ مِنْ كِذْبِهِ Doğrusunu yalanından وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne okunmuştur?)* فَتَثَبَّتُوا مِنَ الثَّبَاتِ 'Sebat' kökünden 'Tesbutû' şeklinde okunmuştur *(Niçin araştırın?)* اَنْ تُصِيبُوا **İsabet etme (korkusundan) dolayı** *(Kime?)* قَوْمًا **Bir kavme** *('En tusîbû' kelimesi nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u lehtir أَيْ خَشْيَةَ ذٰلِكَ Yani, bundan korkarak *(Ne olduğunuz halde?)* بِجَهَالَةٍ **Cahiller olarak** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْفَاعِلِ Failden haldir أَيْ جَاهِلِينَ Yani, cahil olduğunuz halde فَتُصْبِحُوا تَصِيرُوا **Olursunuz** *(Neye?)* عَلٰى مَا **O şeye ki** فَعَلْتُمْ **Siz yaptınız** *(O şeyde neden ibaret olduğu halde?)* مِنَ الْخَطَأِ بِالْقَوْمِ O kavme hata yapmaktan *(Ne olursunuz?)* نَادِمِينَ **Pişman olucular** وَأَرْسَلَ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdi *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne zaman?)* بَعْدَ عَوْدِهِمْ إِلَى بِلَادِهِمْ Şehirlerine döndükten sonra *(Kimi gönderdi?)* خَالِدًا Halid'i (radiyallahu anh) فَلَمْ يَرَ فِيهِمْ Onlara hakkında görmedi إِلَّا الطَّاعَةَ وَالْخَيْرَ Ancak itaat ve hayır gördü فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ بِذٰلِكَ Ve bunu Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdi.

7. وَاعْلَمُوا **Biliniz ki** اَنَّ فِيكُمْ **Muhakkak içinizdedir** *(Kim?)* رَسُولَ اللّٰهِ **Allah'ın elçisi** فَلَا تَقُولُوا الْبَاطِلَ Ve yalan söylemeyin فَإِنَّ اللّٰهَ Zira Allah *(Nedir?)* يُخْبِرُهُ بِالْحَالِ Ona durumu bildirir لَوْ يُطِيعُكُمْ **Şayet size uysa** *(Nerede?)* فِي كَثِيرٍ **Çoğunda** *(Neden?)* مِنَ الْاَمْرِ **İşlerinizden** الَّذِي Öyle işleriniz ki تُخْبِرُونَ بِهِ Ona haber veriyorsunuz *(Nasıl?)* عَلَى خِلَافِ الْوَاقِعِ Gerçeğin tersine فَيُرَتِّبُ عَلَى ذٰلِكَ Ve bunun üzerine hareket etse *(Neye göre?)* مُقْتَضَاهُ Onun gerektirdiği şeye göre لَعَنِتُّمْ **Sıkıntıya düşerdiniz** لَأَثِمْتُمْ Günahkar olurdunuz *(Kimin dışında?)* دُونَهُ Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) dışında *(Nasıl?)* إِثْمَ التَّسَبُّبِ إِلَى الْمُرَتَّبِ

Yapılan şeye sebep olma günahıyla وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Fakat Allah** حَبَّبَ **Sevdirdi** *(Kime?)* اِلَيْكُمُ **Size** *(Neyi?)* الْاِيمَانَ **İmanı** وَزَيَّنَهُ **Ve onu süsledi** حَسَّنَهُ Güzelleştirdi *(Nerede?)* فِي قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizde** وَكَرَّهَ **Ve çirkin gördü** *(Kime?)* اِلَيْكُمُ **Size** *(Neyi?)* الْكُفْرَ **Küfrü** *(Daha?)* وَالْفُسُوقَ **Fasıklığı** *(Daha?)* وَالْعِصْيَانَ **İsyanı** *(Bu cümle nedir?)* اِسْتِدْرَاكٌ مِنْ حَيْثُ الْمَعْنٰى Mana açısından İstidrak'tır دُونَ اللَّفْظِ Lafız bakımından değil *(Niçin?)* لِأَنَّ مَنْ حَبَّبَ اِلَيْهِ الْاِيمَانَ اِلَخ Çünkü kendisine iman sevdirilen kimse... *(Nedir?)* غَايَرَتْ صِفَتُهُ Onun durumu farklılık arz eder *(Neye farklılık arz eder?)* صِفَةَ مَنْ O kimsenin durumuna ki فِيهِ الْتِفَاتٌ تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ Anlatımı geride geçti أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** عَنِ الْخِطَابِ Burada muhataplıktan geçiş vardır *(Nedirler?)* الرَّاشِدُونَ **Doğru yolda olanlardır** الثَّابِتُونَ عَلٰى دِينِهِمْ Dinlerinde sebat edenlerdir.

8. فَضْلًا **Lütuf olarak** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ اَفْضَلَ Mukadder fiili olan 'Efdale' ile mensup Meful-u Mutlak'tır ***(Daha ne olarak?)*** وَنِعْمَةً مِنْهُ **Ve** ondan **nimet olarak** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ بِهِمْ Onları **bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي اِنْعَامِهِ عَلَيْهِمْ Onlara nimet vermesinde.

9. وَاِنْ طَائِفَتَانِ **Şayet iki grup** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** الْاٰيَةَ نَزَلَتْ فِي قَضِيَّةٍ Ayet bir olay hakkında indi هِيَ O olay da şudur أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ Muhakkak peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) رَكِبَ حِمَارًا Bir eşeğe bindi وَمَرَّ عَلَى ابْنِ اُبَيٍّ Ve İbn-i Übeyy'in yanına uğradı فَبَالَ الْحِمَارُ Ve eşek bevletti فَسَدَّ ابْنُ اُبَيٍّ Ve İbn-i Übeyy tıkadı *(Neyi?)* أَنْفَهُ Burnunu فَقَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ İbn-i Revaha dedi ki وَاللّٰهِ Allah'a yemin ederim ki لَبَوْلُ حِمَارِهِ Elbette onun eşeğinin bevli أَطْيَبُ رِيحًا Koku olarak daha güzeldir *(Neden?)* مِنْ مِسْكِكَ Senin kokundan فَكَانَ بَيْنَ قَوْمَيْهِمَا Ve o ikisinin kavmi arasında meydana geldi *(Ne?)* ضَرْبٌ Kavga *(Ne ile?)* بِالْأَيْدِي Eller ile *(Daha?)* وَالنِّعَالِ Takunyalarla *(Daha?)* وَالسَّعَفِ Hurma dallarıyla اقْتَتَلُوا **Savaşırlarsa** *(Bu kelime nedir?)* جُمِعَ نَظَرًا اِلَى الْمَعْنٰى Manaya bakılarak cemi gelmiştir *(Niçin?)* لِأَنَّ كُلَّ طَائِفَةٍ جَمَاعَةٌ Çünkü her taife bir cemaattir وَقُرِئَ اِقْتَتَلَا / اِقْتَتَلَا şeklinde de okunmuştur فَاَصْلِحُوا **Düzeltin** *(Neyi?)* بَيْنَهُمَا **O ikisinin arasını** *(Bu kelime nedir?)* ثُنِّيَ نَظَرًا اِلَى اللَّفْظِ Lafza bakılarak tensiye gelmiştir فَاِنْ بَغَتْ **Şayet saldırırsa** تَعَدَّتْ Hücum ederse ***(Kim?)*** اِحْدٰيهُمَا **O iki gruptan biri** *(kime?)* عَلَى الْاُخْرٰى **Diğerine** فَقَاتِلُوا **Savaşın** *(Kimle?)* الَّتِي **O grupla ki** تَبْغِي **Saldırıyor** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى تَفِيءَ تَرْجِعَ **Dönünceye kadar** *(Neye?)* اِلٰى اَمْرِ اللّٰهِ **Allah'ın emrine** الْحَقِّ Hakka فَاِنْ فَاءَتْ **Şayet dönerlerse**

فَاَصْلِحُوا **Düzeltin** *(Neyi?)* بَيْنَهُمَا **O ikisinin arasını** *(Ne ile?)* بِالْعَدْلِ **Adaletle** بِالْاِنْصَافِ Doğrulukla وَاَقْسِطُوا **Ve adaletli olun** اِعْدِلُوا Adil olun اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* يُحِبُّ **Sever** *(Kimi?)* الْمُقْسِطِينَ **Adil davrananları.**

10. اِنَّمَا **Ancak** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Nedir?)* اِخْوَةٌ **Kardeştir** *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde فَاَصْلِحُوا **Düzeltin** *(Neyi?)* بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ **Kardeşlerinizin arasını** *(Ne zaman?)* اِذَا تَنَازَعَا Bozuştuklarında وَقُرِئَ اِخْوَتِكُمْ 'İhvetiküm' şeklinde de okunmuştur *(Ne ile?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Noktaların üstte olmasıyla وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunasınız.**

11. الْاٰيَةَ نَزَلَتْ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** لَا يَسْخَرْ **Hor görmesin** الْاٰيَةَ نَزَلَتْ Ayet indi *(Kim hakkında?)* فِي وَفْدِ تَمِيمٍ Temim kabilesinin elçileri hakkında *(Ne zaman?)* حِينَ سَخِرُوا Alay ettikleri zaman *(Kimle?)* مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların fakirleriyle *(Kim gibi?)* كَعَمَّارٍ وَصُهَيْبٍ Ammar ve Suheyb gibi وَالسُّخْرِيَّةُ Suhriyyet *(Nedir?)* الْاِزْدِرَاءُ وَالْاِحْتِقَارُ Hor ve hakir görmektir *(Kim hor görmesin?)* قَوْمٌ **Bir topluluk** اَيْ رِجَالٌ مِنْكُمْ Yani, sizden bir takım kimseler *(Kimi?)* مِنْ قَوْمٍ **Bir topluluğu** عَسٰى **Umulur ki** اَنْ يَكُونُوا **Onlar olurlar** *(Ne olurlar?)* خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kimin yanında?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında وَلَا نِسَاءٌ **Kadınlar da hor görmesin** *(Öyle kadınlar ki,)* مِنْكُمْ Sizden olan *(Kimi?)* مِنْ نِسَاءٍ **Kadınları** عَسٰى **Umulur ki** اَنْ يَكُنَّ **Onlar olurlar** *(Ne olurlar?)* خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kimden?)* مِنْهُنَّ **Onlardan** وَلَا تَلْمِزُوا **Ayıplamayın** *(Kimi?)* اَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** لَا تَعِيبُوا Ayıplamayın فَتُعَابُوا Ayıplanırsınız اَيْ لَا يَعِبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Yani, bazınız bazınızı ayıplamasın وَلَا تَنَابَزُوا **Atışmayın** *(Ne ile?)* بِالْاَلْقَابِ **Lakaplarla** لَا يَدْعُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Bazınız bazınızı çağırmasın *(Ne ile?)* بِلَقَبٍ يَكْرَهُهُ Hoşlanmadığı lakapla وَمِنْهُ Bu kabildendir *(Ne?)* يَا فَاسِقُ وَيَا كَافِرُ Ey fasık, Ey kafir sözleri بِئْسَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* الْاِسْمُ **İsim** *(Nedir O?)* الْمَذْكُورُ Zikredilen مِنَ السُّخْرِيَةِ Alaya almak وَاللَّمْزِ Ayıplamak وَالتَّنَابُزِ Ve atışmaktır *(Ondan bedel?)* الْفُسُوقُ **Fasıklık** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْاِيمَانِ **İmandan sonra** *('Fusuk' kelimesi nedir?)* بَدَلٌ مِنَ الْاِسْمِ İsimden bedeldir *(Neden?)* لِاِفَادَتِهِ اَنَّهُ فِسْقٌ Anlatılanların fasıklık olduğunu belirtmek için *(Niçin fasıklıktır?)* لِتَكَرُّرِهِ عَادَةً Adeten tekrarlandıkları için وَمَنْ **Her kim de** لَمْ يَتُبْ **Tövbe etmezse** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** *(Nedirler?)* الظَّالِمُونَ **Zalimlerdir.**

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ﴾ أَيْ مُؤْثِمٌ وَهُوَ كَثِيرٌ كَظَنِّ السُّوءِ بِأَهْلِ الْخَيْرِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَهُمْ كَثِيرٌ بِخِلَافِهِ بِالْفُسَّاقِ مِنْهُمْ فَلَا إِثْمَ فِيهِ فِي نَحْوِ مَا يُظْهَرُ مِنْهُمْ ﴿وَلَا تَجَسَّسُوا﴾ حُذِفَ مِنْهُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ لَا تَتَبَّعُوا عَوْرَاتِ الْمُسْلِمِينَ وَمَعَايِبَهُمْ بِالْبَحْثِ عَنْهَا ﴿وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا﴾ لَا يَذْكُرْهُ بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ وَإِنْ كَانَ فِيهِ ﴿اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَاْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَيْ لَا يَحْسُنُ بِهِ ﴿فَكَرِهْتُمُوهُ﴾ أَيْ فَاغْتِيَابُهُ فِي حَيَاتِهِ كَأَكْلِ لَحْمِهِ بَعْدَ مَمَاتِهِ وَقَدْ عَرَضَ عَلَيْكُمُ الثَّانِي فَكَرِهْتُمُوهُ فَاكْرَهُوا الْأَوَّلَ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ﴾ أَيْ عِقَابَهُ فِي الْاِغْتِيَابِ بِأَنْ تَتُوبُوا مِنْهُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ﴾ قَابِلٌ تَوْبَةَ التَّائِبِينَ ﴿رَحِيمٌ (١٢)﴾ بِهِمْ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى﴾ آدَمَ وَحَوَّاءَ ﴿وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا﴾ جَمْعُ شَعْبٍ بِفَتْحِ الشِّينِ هُوَ أَعْلٰى طَبَقَاتِ النَّسَبِ ﴿وَقَبَآئِلَ﴾ هِيَ دُونَ الشُّعُوبِ وَبَعْدَهَا الْعَمَائِرُ ثُمَّ الْبُطُونُ ثُمَّ الْأَفْخَاذُ ثُمَّ الْفَصَائِلُ آخِرُهَا مِثَالُهُ خُزَيْمَةُ شَعْبٌ كِنَانَةُ قَبِيلَةٌ قُرَيْشٌ عِمَارَةٌ بِكَسْرِ الْعَيْنِ قُصَيٌّ بَطْنٌ هَاشِمٌ فَخْذٌ الْعَبَّاسُ فَصِيلَةٌ ﴿لِتَعَارَفُوا﴾ حُذِفَ مِنْهُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ لِيَعْرِفَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا لَا لِتَفَاخَرُوا بِعُلُوِّ النَّسَبِ وَإِنَّمَا الْفَخْرُ بِالتَّقْوٰى ﴿اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ﴾ بِكُمْ ﴿خَبِيرٌ (١٣)﴾ بِبَوَاطِنِكُمْ ﴿قَالَتِ الْاَعْرَابُ﴾ نَفَرٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ ﴿اٰمَنَّا﴾ صَدَّقْنَا بِقُلُوبِنَا ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿لَمْ تُؤْمِنُوا وَلٰكِنْ قُولُوا اَسْلَمْنَا﴾ أَيِ انْقَدْنَا ظَاهِرًا ﴿وَلَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَدْخُلِ الْاِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ إِلَى الْآنَ لٰكِنَّهُ يَتَوَقَّعُ مِنْكُمْ ﴿وَاِنْ تُطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ بِالْإِيمَانِ وَغَيْرِهِ ﴿لَا يَئْلِتْكُمْ﴾ بِالْهَمْزَةِ وَتَرْكِهِ [لَا يَلِتْكُمْ] وَبِإِبْدَالِهِ أَلِفًا لَا يَنْقُصْكُمْ ﴿مِنْ اَعْمَالِكُمْ﴾ اَىْ مِنْ ثَوَابِهَا ﴿شَيْـًٔا اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمٌ (١٤)﴾ بِهِمْ ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ اَيِ الصَّادِقُونَ فِي إِيمَانِهِمْ كَمَا صُرِّحَ بِهِ بَعْدُ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا﴾ لَمْ يَشُكُّوا فِي الْإِيمَانِ ﴿وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ فَجِهَادُهُمْ يُظْهِرُ بِصِدْقِ إِيمَانِهِمْ ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ (١٥)﴾ فِي إِيمَانِهِمْ لَا مَنْ قَالُوا آمَنَّا وَلَمْ يُوجَدْ مِنْهُمْ غَيْرُ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَتُعَلِّمُونَ اللّٰهَ بِدِينِكُمْ﴾ مُضَعَّفُ عَلِمَ بِمَعْنٰى شَعَرَ أَيْ اَتُشْعِرُونَهُ بِمَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ فِي قَوْلِكُمْ آمَنَّا ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (١٦)﴾ ﴿يَمُنُّونَ عَلَيْكَ اَنْ اَسْلَمُوا﴾ مِنْ غَيْرِ قِتَالٍ بِخِلَافِ غَيْرِهِمْ مِمَّنْ أَسْلَمَ بَعْدَ قِتَالِهِ مِنْهُمْ ﴿قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ اِسْلَامَكُمْ﴾ مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ وَيُقَدَّرُ قَبْلَ أَنْ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿بَلِ اللّٰهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ اَنْ هَدٰيكُمْ لِلْاِيمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٧)﴾ فِي قَوْلِكُمْ آمَنَّا ﴿اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مَا غَابَ فِيهِمَا ﴿وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (١٨)﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır.** Yani günaha sokar. Bu tür zanlar çoktur. Tıpkı hayır ehli Müslümanlar hakkında yapılan su-i zanlar gibi. Böyle hayır ehli insanlar da çoktur. Fakat fasık insanlarda görülen kötü haller hakkında yapılan zanlar günah değildir. **Birbirinizin kusurunu araştırmayın.**[1] Müslümanların ayıp ve mahrem hallerinin araştırarak bu işin peşine düşmeyin. **Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın.** Onda bulunsa bile, sevmediği bir şeyle onu anmasın. **Hiç sizden biri, ölmüş**[2] **kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?** Hayır, hoşlanmaz. **Bundan tiksindiniz.** Hayatta iken onun gıybetini yapmak öldükten sonra etini yemek gibidir. Size ikincisi arz edildi de ondan tiksindiniz. Öyleyse birincisinden de tiksinin. **O halde** tövbe etmek suretiyle gıybet konusunda **Allah'**ın azabın**dan korkun. Doğrusu Allah,** tövbe edenlerin **tövbesini çokça kabul edendir,** onlara **çokça merhamet edendir.**

13. **Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden** Adem ve Havva'dan **yarattık. Ve birbirinizle tanışasınız**[3] **diye sizi kavim**[4] **ve kabilelere**[5] **ayırdık.** Nesebinizin üstünlüğüyle övünmeyin. Zira üstünlük sadece takva iledir. **Gerçekten Allah katında en değerli olanınız, ondan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah** sizi **gayet iyi bilendir,** sizin içinizde olandan da **haberdardır.**

14. **Bedevîler** Beni Esed kabilesinden bu grup **"İnandık"** kalplerimizle tasdik ettik **dediler.** Onlara **de ki: Siz iman etmediniz, ama "Teslim olduk"** görünüşte boyun eğdik, **deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi.** Fakat bu sizden beklenmektedir. **Eğer** iman ve diğer şeylerle **Allah'a ve resûlüne itaat ederseniz, Allah sizin amellerinizi**n sevabın**dan hiçbir şeyi eksiltmez.**[6] **Şüphesiz Allah** müminleri **çok bağışlayan,** onlara **çok merhamet edendir.**

15. Az sonra açıklanacağı gibi imanlarında sadık **müminler ancak Allah'a ve resûlüne iman eden, sonrada** iman konusunda **asla şüphe etmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır.** Cihat etmeleri imanlarında sadık olduklarını ortaya çıkarır. **İşte** imanlarında **sadık olanlar bunlardır.** Sadece iman ettik deyip kendilerinde teslimiyetten başka bir şey bulunmayan kişiler böyle değildir.

---

[1] وَلَا تَجَسَّسُوا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

[2] مَيْتًا kelimesinin ya harfi sakin ve şeddeli okunur.

[3] لِتَعَارَفُوا fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.

[4] شُعُوبًا kelimesi, şin harfinin fethasıyla okunan شَعْب kelimesinin çoğulu olup nesep tabakalarının en üstüdür.

[5] Kabile şa'b (soy)dan sonra gelir. Ondan sonra imare, sonra batın, sonra fahz ve en sonda fasîle gelir. Örneğin; Huzeyme bir şa'bdır, Kenâne kabile, Kureyş imare, Kusayy batn, Haşim fahz ve Abbas fasîledir.

[6] لَا يَلِتْكُمْ fiili hemze ile, hemzesiz ve de hemzenin elife çevrilmesi suretiyle okunur.

16. Onlara **de ki: "Siz dininizi Allah'a mı öğretiyorsunuz?**[1] İman ettik sözünüzle Allah'a üzerinde olduğunuz dini mi bildiriyorsunuz? **Oysa Allah göklerde ve yerde olanı bilir, Allah her şeyi gayet iyi bilendir.**

17. Savaşarak Müslüman olanların aksine savaşmadan **Müslüman olmalarını sana minnet ediyorlar. De ki: "Müslümanlığınızı**[2] **bana minnet etmeyin. Eğer** "İman ettik" sözünüzde **doğru kimselerseniz, sizi imana eriştirmekle asıl Allah size minnet eder."**

18. **Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybını** her ikisinde gizli olanı **bilir. Allah onların yaptıklarını**[3] **görendir.** Hiçbir şey ona gizli kalmaz.

KELİME ANLAMI

12. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ **Ey o kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** اجْتَنِبُوا **Sakının** *(Neden?)* كَثِيرًا **Çoğundan** *(Neyin?)* مِنَ الظَّنِّ **Zannın** اِنَّ **Muhakkak ki** بَعْضَ الظَّنِّ **Zannın bazısı** *(Nedir?)* اِثْمٌ **Günahtır** أَيْ مُؤْثِمٌ Günah kazandırıcıdır وَهُوَ كَثِيرٌ Bu tür olanları çoktur *(Ne gibi?)* كَظَنِّ السُّوءِ Kötü zan yapmak gibi *(Kime?)* بِأَهْلِ الْخَيْرِ Hayır ehline *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden وَهُمْ كَثِيرٌ Böyle müminler de çoktur بِخِلَافِهِ بِالْفُسَّاقِ مِنْهُمْ Müminlerden fasık olanlara yapılan bunun tersinedir فَلَا إِثْمَ فِيهِ Burada bir günah olmaz *(Nerede?)* فِي نَحْوِ مَا O gibi yanlışlarda ki يَظْهَرُ مِنْهُمْ Onlardan meydan çıkıyor وَلَا تَجَسَّسُوا **Ve araştırmayın** حُذِفَ مِنْهُ O kelimeden hazfedilmiştir *(Ne?)* إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki te harfinden biri لَا تَتَبَّعُوا Araştırmayın *(Neyi?)* عَوْرَاتِ الْمُسْلِمِينَ Müminlerin mahrem hallerini *(Daha?)* وَمَعَايِبَهُمْ Ve ayıplarını *(Ne ile?)* بِالْبَحْثِ عَنْهَا Onları tetkik ederek وَلَا يَغْتَبْ **Çekiştirmesin** *(Kim?)* بَعْضُكُمْ **Bazınız** *(Kimi?)* بَعْضًا **Bazınızı** لَا يَذْكُرْهُ Onu anlatmasın *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ Hoşlanmadığı bir şeyle وَإِنْ كَانَ فِيهِ Onda bulunsa bile اَيُحِبُّ **Hoşlanır mı?** *(Kim?)* اَحَدُكُمْ **Sizden biriniz** *(Neden hoşlanır mı?)* اَنْ يَاْكُلَ **Yemekten** *(Neyi?)* لَحْمَ اَخِيهِ **Kardeşinin etini** *(Ne olduğu halde?)* مَيْتًا **Ölü olduğu halde** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz أَيْ لَا يَحْسُنُ بِهِ Yani, ondan hoşlanmaz فَكَرِهْتُمُوهُ **İşte onu çirkin gördünüz** أَيْ فَاغْتِيَابُهُ Yani, onun gıybetini yapmak *(Nerede?)* فِي حَيَاتِهِ Hayatında *(Ne gibidir?)* كَأَكْلِ لَحْمِهِ Onun etini yemek gibidir *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَمَاتِهِ Ölmesinden sonra وَقَدْ عَرَضَ عَلَيْكُمُ الثَّانِي Size ikicisi anlatıldı

---

[1] تُعَلِّمُونَ fiili عَلِمَ fiilinin şeddeli halindendir. شَعَرَ fiilinin manasındadır.

[2] إِسْلَامَكُمْ kelimesi başındaki ba harfi cerinin hazfedilmesiyle nasb olmuştur. Bundan sonra gelen أَنْ هَدَاكُمْ ve (ayetin başında geçen) أَنْ أَسْلَمُوا kelimelerinden önce de ba harfi ceri takdir edilir.

[3] يَعْمَلُونَ fiili hem ya hem de ta ile okunur.

فَكَرِهْتُمُوهُ Ve onu çirkin gördünüz فَاكْرَهُوا الْأَوَّلَ Birincisini de çirkin görün وَاتَّقُوا **Sakının** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** أَيْ عِقَابَهُ Yani, onun cezasından *(Ne hakkındaki?)* فِي الْاِغْتِيَابِ Gıybet etme hakkındaki *(Ne suretle sakının?)* بِأَنْ تَتُوبُوا مِنْهُ Ondan tövbe etmenizle إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* تَوَّابٌ **Tevbeleri kabul edendir** قَابِلٌ تَوْبَةَ التَّائِبِينَ Tevbe edenlerin tevbelerini kabul eden رَحِيمٌ بِهِمْ Onlara **merhamet edendir.**

13. يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** إِنَّا **Muhakkak biz** *(Neyiz?)* خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattık** *(Neden?)* مِنْ ذَكَرٍ **Erkekten** *(Daha?)* وَأُنْثَى **Ve dişiden** آدَمَ وَحَوَّاءَ Âdem ve Havva وَجَعَلْنَاكُمْ **Ve sizi kıldık** *(Ne kıldık?)* شُعُوبًا **Milletler** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ شَعْبٍ 'Şab' kelimesinin cemisidir *(Ne ile?)* بِفَتْحِ الشِّينِ Şin harfinin fethasıyla هُوَ O *(Nedir?)* أَعْلَى طَبَقَاتِ النَّسَبِ Soy tabakalarının en üstünüdür *(Daha ne kıldık?)* وَقَبَائِلَ **Kabileler** هِيَ دُونَ الشُّعُوبِ Kabile, 'millet'in bir aşağısıdır وَبَعْدَهَا Ondan sonra vardır *(Ne?)* الْعَمَائِرُ Amair ثُمَّ الْبُطُونُ Sonra batınlar ثُمَّ الْأَفْخَاذُ Sonra Fahız'ler ثُمَّ الْفَصَائِلُ Sonra Fasile'ler *(Nedir bu 'fasâil'?)* آخِرُهَا Onların sonuncusudur مِثَالُهُ Bunun misali *(Nedir?)* خُزَيْمَةُ شَعْبٌ Huzeyme millettir كِنَانَةُ قَبِيلَةٌ Kinane kabiledir قُرَيْشٌ عِمَارَةٌ Kureyş imaredir *(Ne ile?)* بِكَسْرِ الْعَيْنِ Ayn harfinin esresiyle قُصَيٌّ بَطْنٌ Kusayy batındır هَاشِمٌ فَخْذٌ Haşim fahizdir الْعَبَّاسُ فَصِيلَةٌ Abbas fasiledir *(Niçin böyle kıldık?)* لِتَعَارَفُوا **Tanışasınız için** حُذِفَ مِنْهُ Bu kelimeden hazfedilmiştir إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki ta'dan biri *(Niçin sizi milletler ve kabilelere ayırmıştır?)* لِيَعْرِفَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Bazınız bazınızı tanısın diye لَا لِتَفَاخَرُوا Yoksa böbürlenmeniz için değil *(Ne ile?)* بِعُلُوِّ النَّسَبِ Soy üstünlüğüyle وَإِنَّمَا الْفَخْرُ بِالتَّقْوٰى Zira üstünlük ancak takva ile olur إِنَّ **Muhakkak** أَكْرَمَكُمْ **Sizin en değerli olanınız** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında** *(Kimdir?)* أَتْقَاكُمْ **En takva olanınızdır** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ بِكُمْ Sizi **bilendir** خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neyi?)* بِبَوَاطِنِكُمْ İçinizdekileri.

14. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* الْأَعْرَابُ **Bedeviler** نَفَرٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ Beni Esed'den birisi *(Ne dediler?)* اٰمَنَّا **İman ettik** صَدَّقْنَا بِقُلُوبِنَا Kalplerimizle tasdik ettik قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* لَمْ تُؤْمِنُوا **İman etmediniz** وَلٰكِنْ **Fakat** قُولُوا **Deyin** *(Ne deyin?)* أَسْلَمْنَا **Teslim olduk** أَيْ انْقَدْنَا ظَاهِرًا Yani, görünüşte boyun eğdik وَلَمَّا -لَمْ- يَدْخُلِ **Girmedi** *(Ne girmedi?)* الْإِيمَانُ **İman** *(Nereye?)* فِي قُلُوبِكُمْ **Kalplerinize** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى الْآنَ Şu ana kadar لٰكِنَّهُ Fakat o *(Nedir?)* يَتَوَقَّعُ مِنْكُمْ Sizden bekleniyor وَإِنْ تُطِيعُوا **Şayet itaat ederseniz** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve resûlüne** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ وَغَيْرِهِ İman etmek ve başka şeylerle لَا يَلِتْكُمْ **Sizden eksiltmez** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)*

لَا يَنْقُصْكُمْ Ve onu elife çevirmekle وَبِاِبْدَالِهِ أَلِفًا *(Daha?)* Hemze ve hemzesiz بِالْهَمْزَةِ وَتَرْكِهِ Sizden azaltmaz *(Neden?)* مِنْ اَعْمَالِكُمْ **Sizin amellerinizden** اَىْ مِنْ ثَوَابِهَا Yani, onların sevabından *(Ne eksiltmez?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri **bağışlayandır** رَحِيمٌ بِهِمْ Onlara **merhamet edendir.**

15. اِنَّمَا **Ancak** الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** اَىِ الصَّادِقُونَ فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında sadık olanlar *(Ne gibi?)* كَمَا صُرِّحَ بِهِ بَعْدُ O daha sonra açıklanacağı gibi الَّذِينَ **Öyle müminler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Daha?)* وَرَسُولِهِ **Ve onun resulüne** ثُمَّ **Sonra** لَمْ يَرْتَابُوا **Şüpheye düşmediler** لَمْ يَشُكُّوا فِي الْإِيمَانِ İmanlarında kuşkuya kapılmadılar وَجَاهَدُوا **Ve cihad ettiler** *(Ne ile?)* بِاَمْوَالِهِمْ **Mallarıyla** *(Daha?)* وَاَنْفُسِهِمْ **Ve canlarıyla** *(Nerede cihad ettiler?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** فَجِهَادُهُمْ Onların cihadı *(Nedir?)* يُظْهِرُ Ortaya çıkarır *(Neyi?)* بِصِدْقِ إِيمَانِهِمْ İmanlarındaki samimiyetlerini اُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** *(Kimlerdir?)* الصَّادِقُونَ **Sadık olanlardır** *(Nerede?)* فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında لَا مَنْ Yoksa o kimseler değil ki قَالُوا Derler *(Ne derler?)* آمَنَّا İman ettik *(Ne olduk-ları halde?)* وَلَمْ يُوجَدْ مِنْهُمْ Halbuki onlardan meydana gelmemiş olduğu halde غَيْرُ الْإِسْلَامِ İslam'a girmekten başka bir şey.

16. قُلْ **De:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* اَتُعَلِّمُونَ اللّٰهَ **Allah'a mı öğretiyorsunuz?** *(Neyi?)* بِدِينِكُمْ **Dininizi** عَلِمَ مُضَعَّفُ عَلِمَ filinin şeddeli haldir *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنٰى شَعَرَ 'Şeara' manasındadır أَيْ اَتَشْعُرُونَهُ Yani, O'na mı anlatıyorsunuz? *(Neyi?)* بِمَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ İçinde bulunduğunuz durumu *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ آمَنَّا İman ettik sözünüzde وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** *(O şeyler nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **Ve o şeyleri ki** *(O şeyler nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** وَاللّٰهُ **Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Bilendir.**

17. يَمُنُّونَ **Kakıyorlar** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَنْ اَسْلَمُوا **İslam'a girmelerini** *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ قِتَالٍ Savaşmadan بِخِلَافِ غَيْرِهِمْ Bunların dışında olanlar hariç *(Kimden?)* مِمَّنْ O kimselerden ki أَسْلَمَ Müslüman oldu *(Ne zaman?)* بَعْدَ قِتَالِهِ Savaştıktan sonra *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan قُلْ **De ki** لَا تَمُنُّوا **Kakmayın** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Neyi?)* اِسْلَامَكُمْ **Müslümanlığınızı** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ Ba harfi cerinin kaldırılmasıyla mensuptur وَيُقَدَّرُ قَبْلَ أَنْ / أَنْ den önce takdir edilir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde بَلِ **Bilakis** اللّٰهُ **Allah** يَمُنُّ **Kakar** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi kakar?)* اَنْ هَدٰيكُمْ **Sizi ulaştırmasını** *(Neye?)* لِلْاِيمَانِ **İman'a** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Sadıklar iseniz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ آمَنَّا İman ettik sözünüzde.

18. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* غَيْبَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin gizliliklerini** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerin** مَا غَابَ فِيهِمَا Orada gizli olan şeyleri وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görendir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okunmuştur لَا يَخْفَى عَلَيْهِ Ona gizli değildir *(Ne gizli değildir?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden?)* مِنْهُ Yaptıklarınızdan.

سُورَةُ ق

﴿مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ الْآيَةَ فَمَدَنِيَّةٌ خَمْسٌ وَارْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿ق ﴿١﴾﴾ اللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيدِ﴾ الْكَرِيمِ مَا آمَنَ كُفَّارُ مَكَّةَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ ﴿بَلْ عَجِبُوا اَنْ جَاۤءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ﴾ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِهِمْ يُخَوِّفُهُمْ بِالنَّارِ بَعْدَ الْبَعْثِ ﴿فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا﴾ الْاِنْذَارُ ﴿شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾﴾ ﴿ائِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا﴾ نَرْجِعُ ﴿ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾﴾ فِي غَايَةِ الْبُعْدِ ﴿قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ﴾ تَأْكُلُ ﴿مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ فِيهِ جَمِيعُ الْاَشْيَاءِ الْمُقَدَّرَةِ ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَاۤءَهُمْ فَهُمْ﴾ فِي شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنِ ﴿فِي اَمْرٍ مَرِيجٍ ﴿٥﴾﴾ مُضْطَرِبٍ قَالُوا مَرَّةً سَاحِرٌ وَسِحْرٌ وَمَرَّةً شَاعِرٌ وَشِعْرٌ وَمَرَّةً كَاهِنٌ وَكَهَانَةٌ ﴿اَفَلَمْ يَنْظُرُوا﴾ بِعُيُونِهِمْ مُعْتَبِرِينَ بِعُقُولِهِمْ حِينَ أَنْكَرُوا الْبَعْثَ ﴿اِلَى السَّمَاۤءِ﴾ كَائِنَةً ﴿فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا﴾ بِلَا عَمَدٍ ﴿وَزَيَّنَّاهَا﴾ بِالْكَوَاكِبِ ﴿وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾﴾ شُقُوقٍ تَعِيبُهَا ﴿وَالْاَرْضَ﴾ مَعْطُوفٌ عَلَى مَوْضِعِ إِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ ﴿مَدَدْنَاهَا﴾ دَحَوْنَاهَا عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ ﴿وَاَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا تُثَبِّتُهَا ﴿وَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ﴾ صِنْفٍ ﴿بَهِيجٍ ﴿٧﴾﴾

يَبْهَجُ بِهِ لِحُسْنِهِ ﴿تَبْصِرَةً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ أَيْ فَعَلْنَا ذٰلِكَ تَبْصِيرًا مِنَّا ﴿وَذِكْرٰى﴾ تَذْكِيرًا ﴿لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾﴾ رَجَّاعٍ إِلٰى طَاعَتِنَا ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً مُبَارَكًا﴾ كَثِيرَ الْبَرَكَةِ ﴿فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَحَبَّ﴾ الزَّرْعِ ﴿الْحَصِيدِ ﴿٩﴾﴾ الْمَحْصُودِ ﴿وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ﴾ طِوَالًا حَالٌ مُقَدَّرَةٌ ﴿لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾﴾ مُتَرَاكِبٌ بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ ﴿رِزْقًا لِلْعِبَادِ﴾ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا﴾ يَسْتَوِي فِيهِ الْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلُ هٰذَا الْاِحْيَاءِ ﴿الْخُرُوجُ ﴿١١﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ فَكَيْفَ تُنْكِرُونَهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْمَعْنٰى أَنَّهُمْ نَظَرُوا وَعَلِمُوا مَا ذُكِرَ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ الْفِعْلِ لِمَعْنٰى قَوْمٍ ﴿وَأَصْحَابُ الرَّسِّ﴾ هِيَ بِئْرٌ كَانُوا مُقِيمِينَ عَلَيْهَا بِمَوَاشِيهِمْ يَعْبُدُونَ الْأَصْنَامَ وَنَبِيُّهُمْ قِيلَ حَنْظَلَةُ بْنُ صَفْوَانٍ وَقِيلَ غَيْرُهُ ﴿وَثَمُودُ ﴿١٢﴾﴾ قَوْمُ صَالِحٍ ﴿وَعَادٌ﴾ قَوْمُ هُودٍ ﴿وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾﴾ ﴿وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ أَيِ الْغَيْضَةِ قَوْمُ شُعَيْبٍ ﴿وَقَوْمُ تُبَّعٍ﴾ هُوَ مَلِكٌ كَانَ بِالْيَمَنِ أَسْلَمَ وَدَعَا قَوْمَهُ إِلَى الْإِسْلَامِ فَكَذَّبُوهُ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْمَذْكُورِينَ ﴿كَذَّبَ الرُّسُلَ﴾ كَقُرَيْشٍ ﴿فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾﴾ وَجَبَ نُزُولُ الْعَذَابِ عَلَى الْجَمِيعِ فَلَا يَضِيقُ صَدْرُكَ مِنْ كُفْرِ قُرَيْشٍ بِكَ ﴿أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ﴾ أَيْ لَمْ نَعْيَ بِهِ فَلَا نَعْيَا بِالْإِعَادَةِ ﴿بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾﴾ وَهُوَ الْبَعْثُ.

TÜRKÇE ANLAMI

50- Kâf Sûresi

Medine'de inen otuz sekizinci ayet dışında Mekke'de inmiştir.

Kırk beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Kaf.** Bu harfle ne kastettiğini en iyi Allah bilir. **Yüce** şerefli **Kuran'a andolsun** ki, Mekke kâfirleri Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e iman etmemiştir.
2. **Bilakis aralarından** tekrar dirildikten sonra azap görmekle kendilerini korkutan **bir uyarıcının** peygamberin **gelmesine şaştılar da kâfirler: "Bu** uyarı **şaşılacak bir şeydir" dediler.**
3. **"Biz öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman mı**[1] döneceğiz? **Bu,** gayet **uzak bir dönüştür."**
4. **Doğrusu biz, toprağın onlardan neyi eksilttiğini** yediğini **bilmişizdir. Yanımızda muhafaza eden bir kitap** Levh-i Mahfuz **vardır.** Tüm takdir edilen şeyler ondadır.

---

[1] أَئِذَا terkibi her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki halde aralarına bir elif koymak suretiyle (dört şekilde) okunur.

5. **Bilakis onlar, hakkı** Kuran'ı **kendilerine gelince yalanladılar. Şimdi onlar** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve Kuran hakkında **şaşırmış** kararsız **bir haldedirler.** Bazen (Muhammed) sihirbaz ve (Kuran) sihir, bazen şair ve şiir ve bazen de kâhin ve kehânet derler.

6. Tekrar dirilmeyi inkâr ederlerken akıllarıyla ibret almak üzere gözleriyle **üstlerindeki göğe bakmazlar mı ki, onu nasıl** direksiz **bina etmiş ve nasıl** yıldızlarla **süslemişiz! Onda hiçbir çatlak** kusur sayılacak bir yarık **da yoktur.**

7. **Yeryüzünü**[1] **de** nasıl **döşedik** su üstüne serdik **ve orada** yeryüzünü sabit kılan **dağlar diktik. Orada** güzelliği sebebiyle neşe duyulan **her güzel çiften** türden **bitirdik.**

8. **(Allah'a)** ona itaate **yönelen her kula** tarafımızdan **ibret**[2] **ve öğüt için** bunları yaptık.

9. **Gökten** bol **bereketli bir su indirdik, onunla bahçeler** bağlar **ve biçilecek taneler** ekinler **bitirdik.**

10. **Yemişleri dize dize** birbiri üzerine dizili **uzun boylu**[3] **hurma ağaçları yetiştirdik.**

11. **Kullara rızık olması için.**[4] **Ve o su ile ölü**[5] **bir beldeyi dirilttik. İşte** kabirlerden **çıkış da böyle,** tıpkı bu diriltme gibi**dir.** Öyleyse onu nasıl inkâr ediyorsunuz?[6]

12. **Onlardan önce Nuh kavmi, Ress halkı ve Semûd** Salih'in kavmi **de yalanlamıştı.**[7] Ress bir kuyunun ismidir. Bu kavim, hayvanlarıyla birlikte bu kuyunun etrafında ikamet ediyor ve putlara tapıyorlardı. Denildiğine göre peygamberleri Hanzala b. Safvan'dır. Başka birisinin olduğu da söylenmiştir.

13. Hud'un kavmi **Ad, Firavun ve Lût'un kardeşleri de (yalanlamıştı).**

14. Şuayb'ın kavmi **Eyke** sık dallı ağaç **halkı ve Tübba' kavmi de.** Tübba' Yemen'de bir hükümdardı. Kendisi Müslüman olmuş ve kavmini de İslam'a davet etmişti. Fakat kavmi onu yalanladı. **Bütün bu** anlatıla**nlar** Kureyş gibi **peygamberleri yalanladılar da tehdidim hak oldu.** Üzerlerine azabın inmesi kesinleşti. Dolayısıyla Kureyş'in seni inkâr etmesinden gönlün daralmasın.

15. **Biz ilk yaratışta yorulduk mu?** Bu işten yorulmadık, tekrar yaratmaktan da yorulmayız. **Bilakis, onlar yeniden yaratma** öldükten sonra dirilme **hususunda şüphe** şek **içindedirler.**

---

[1] وَالْأَرْضَ kelimesi إِلَى السَّمَاءِ terkibinin mahalli üzerine atıftır.

[2] تَبْصِرَةً kelimesi meful-u lehtir.

[3] بَاسِقَاتٍ kelimesi hal-i mukaddera'dır.

[4] رِزْقًا kelimesi meful-u lehtir.

[5] مَيْتًا kelimesinde müzekker ve müennes eşittir.

[6] Ayette geçen أَفَلَمْ يَنْظُرُوا sorusu takrir içindir. Mana; Onlar bakıp bu anlatılanları anladılar, şeklindedir.

[7] كَذَّبَتْ fiilinin müennes olması قَوْم kelimesinin manası (olan cemaat) itibara alındığı içindir.

KELİME ANLAMI

-﴿٥٠﴾- سُورَةُ قٓ

50- Kâf Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِلَّا وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ الْآيَةَ **Ancak şu (otuz sekizinci) ayet** فَمَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** خَمْسٌ وَاَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk beş ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّجِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قٓ **Kâf** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harf ile وَالْقُرْاٰنِ **Kuran'a yemin olsun** *(Öyle Kuran ki,)* اَلْمَجِيدِ **Pek şerefli olan** اَلْكَرِيمِ Pek kıymetli olan مَا آمَنَ İnanmamıştır *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri *(Kime?)* بِمُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem).

2. بَلْ عَجِبُوا **Doğrusu şaştılar** *(Neye?)* اَنْ جَاءَهُمْ **Kendilerine gelmesine** *(Kimin?)* مُنْذِرٌ **Bir uyarıcının** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** رَسُولٌ Bir peygamberin gelmesine *(Neden?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ Kendilerinden *(Öyle peygamber ki,)* يُخَوِّفُهُمْ Onları korkutuyor *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Cehennemle *(Ateş ne olduğu halde)* بَعْدَ الْبَعْثِ Tekrar dirildikten sonra oldu فَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **İnkâr edenler** *(Ne dediler?)* هٰذَا **İşte bu** اَلْاِنْذَارُ Bu uyarış *(Nedir?)* شَيْءٌ **Bir şeydir** *(Öyle bir şey ki,)* عَجِيبٌ **Şaşırtıcı.**

3. اَئِذَا **Vakit mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin de tahkikiyle *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshiliyle *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Ve bir elif girdirmekle *(Nereye?)* بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekilde de ikisinin arasına مِتْنَا **Öldüğümüz vakit mi?** *(Daha?)* وَكُنَّا **Ve biz olmuş iken** *(Ne olmuş iken?)* تُرَابًا **Toprak** نَرْجِعُ Döneceğiz ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* رَجْعٌ **Bir dönüştür** *(Öyle dönüş ki,)* بَعِيدٌ **Pek uzak** فِى غَايَةِ الْبُعْدِ Son derece uzak.

4. قَدْ عَلِمْنَا **Kesinlikle biz bildik** *(Neyi?)* مَا **Ne şeyi** تَنْقُصُ **Eksiltiyor** *(Ne?)* اَلْاَرْضُ **Yeryüzü** تَأْكُلُ Yiyor *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَعِنْدَنَا **Ve bizim katımızda vardır** *(Ne vardır?)* كِتَابٌ **Bir kitap** *(Öyle kitap ki,)* حَفِيظٌ **Koruyan** هُوَ O da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur فِيهِ Onda vardır *(Ne?)* جَمِيعُ الْاَشْيَاءِ Her şey *(Öyle şey ki,)* اَلْمُقَدَّرَةِ Takdir edilen.

5. بَلْ كَذَّبُوا **Doğrusu onlar yalanladılar** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَ **Geldiğinde** *(Kime?)* هُمْ **Kendilerine** فَهُمْ **Şimdi onlar** *(Ne hakkında?)* فِي شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) durumu hakkında وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'ın durumu hakkında *(Ne içindedirler?)* فِي اَمْرٍ **Bir hal içindedirler** *(Öyle hal ki,)* مَرِيجٍ **Kararsız olan** مُضْطَرِبٍ Karmakarışık olan قَالُوا مَرَّةً Bir kere dediler *(Ne dediler?)* سَاحِرٌ وَسِحْرٌ Büyücü ve büyü وَمَرَّةً Bir kere شَاعِرٌ وَشِعْرٌ Şair ve şiir وَمَرَّةً Ve bir kere de كَاهِنٌ وَكَهَانَةٌ Kâhin ve kehanet (dediler).

6. اَفَلَمْ يَنْظُرُوا **Bakmazlar mı?** *(Ne ile?)* بِعُيُونِهِمْ Gözleriyle *(Ne oldukları halde?)* مُعْتَبِرِينَ Ders alır oldukları halde *(Ne ile?)* بِعُقُولِهِمْ Akıllarıyla *(Ne zaman?)* حِينَ أَنْكَرُوا İnkâr ettiklerinde *(Neyi?)* اَلْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmeyi *(Neye bakmazlar mı?)* إِلَى السَّمَاءِ **Göğe** كَائِنَةً Bu gök olduğu halde *(Ne olduğu halde?)* فَوْقَهُمْ **Üstlerinde olduğu halde** كَيْفَ **Nasıl** بَنَيْنَاهَا **Onu bina ettik** *(Ne olmadan?)* بِلَا عَمَدٍ Direkler olmadan وَزَيَّنَّاهَا **Ve onu nasıl donatmışız** *(Ne ile?)* بِالْكَوَاكِبِ Yıldızlarla وَمَا لَهَا **Ve onda yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ فُرُوجٍ **Hiç yarık** شُقُوقٍ Hiçbir çatlak yoktur *(Öyle çatlak ki,)* تَعِيبُهَا Onu kusurlu kılacak *(Daha neye bakmazlar mı?)*

7. وَالْاَرْضَ **Yeryüzüne** *(Bu nedir?)* مَعْطُوفٌ Atfedilmiştir *(Nereye?)* عَلٰى مَوْضِعِ إِلَى السَّمَاءِ 'İlessemâi'nin mevzisine كَيْفَ Nasıl مَدَدْنَاهَا **Onu döşedik** دَحَوْنَاهَا Onu yaydık *(Ne üzerine?)* عَلٰى وَجْهِ الْمَاءِ Suyun yüzeyine وَاَلْقَيْنَا **Ve koyduk** *(Nereye?)* فِيهَا **Yeryüzüne** *(Ne koyduk?)* رَوَاسِيَ **Sağlam dağlar** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağlar ki,)* تُثَبِّتُهَا Onu sarsılmaz kılacak وَاَنْبَتْنَا **Ve bitirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **Her çiftten** صِنْفٍ Her türden *(Öyle her çift ki,)* بَهِيجٍ **Gönül açan** يَبْهَجُ Gönül ferahlıyor *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Neden?)* لِحُسْنِهِ Güzelliğinden *(Niçin böyle yaptık?)*

8. تَبْصِرَةً **Basiretini açmak için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü leh'tir أَيْ فَعَلْنَا Yani, bunu yaptık *(Niçin?)* تَبْصِيرًا Basiret vermek için *(Kim tarafından?)* مِنَّا Bizim tarafımızdan *(Daha niçin?)* وَذِكْرٰى **Ve öğüt olsun diye** تَذْكِيرًا Hatırlatma *(Kime?)* لِكُلِّ عَبْدٍ **Her kula** *(Öyle kul ki,)* مُنِيبٍ **Yönelen** رَجَّاعٍ Çokça yönelen *(Neye?)* إِلٰى طَاعَتِنَا Bize itaat etmeye.

9. وَنَزَّلْنَا **Ve indirdik** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdik?)* مَاءً **Su indirdik** *(Öyle su ki,)* مُبَارَكًا **Bereketli olan** كَثِيرَ الْبَرَكَةِ Bereketi çok olan فَاَنْبَتْنَا **Ve bitirdik** *(Ne ile?)* بِهِ **Bu su ile** *(Ne bitirdik?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar *(Daha ne bitirdik?)* وَحَبَّ الْحَصِيدِ -اَلزَّرْعِ- **Ve biçilecek olan daneyi,** ekini اَلْمَحْصُودِ Hasadı yapılacak olan *(Daha neyi bitirdik?)*

10. وَالنَّخْلَ **Hurma ağaçlarını** *(Ne halde?)* بَاسِقَاتٍ **Upuzun halde** طِوَالًا Uzun oldukları halde *(Bu nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Takdir edilen haldir لَهَا **Kendileri için vardır** *(Ne?)* طَلْعٌ **Tomurcuklar** *(Öyle tomurcuklar ki,)* نَضِيدٌ **Birbirine girmiş olan** مُتَرَاكِبٌ Binmiş olan *(Ne?)* بَعْضُهُ Bir kısmı *(Nereye?)* فَوْقَ بَعْضٍ Diğer bir kısmının üzerine *(Niçin bitirdik?)*

11. رِزْقًا **Rızk olsun diye** *(Kime?)* لِلْعِبَادِ **Kullara** *(Bu nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Mefulü leh'tir وَاَحْيَيْنَا **Ve can verdik** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Neye can verdik?)* بَلْدَةً **Toprağa** *(Öyle toprak ki,)* مَيْتًا **Ölü olan** يَسْتَوِي فِيهِ Bu kelimede (Meyten) eşittir *(Ne?)* اَلْمُذَكَّرُ وَالْمُؤَنَّثُ Müzekker ve müennes olması كَذٰلِكَ **İşte böyledir** أَيْ مِثْلُ هٰذَا الْإِحْيَاءِ Yani, bu can verme gibidir *(Ne?)* اَلْخُرُوجُ **Çıkmak** *(Neden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden فَكَيْفَ O halde nasıl تُنْكِرُونَهُ Onu inkâr edersiniz وَالْإِسْتِفْهَامُ İstifham (soru) *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir (onaylatma) içindir وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar نَظَرُوا Baktılar وَعَلِمُوا Ve bildiler *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Zikredilen şeyleri.

12. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim yalanladı?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh kavmi** تَأْنِيثُ الْفِعْلِ Fiilin müennes olması *(Ne iledir?)* لِمَعْنٰى قَوْمٍ Kavim manası iledir *(Daha kim?)* وَاَصْحَابُ الرَّسِّ **Ve Res halkı** هِيَ Bu Res *(Nedir?)* بِئْرٌ Bir kuyudur كَانُوا Onlar idiler *(Ne idiler?)* مُقِيمِينَ İkamet ediyor idiler *(Nerede?)* عَلَيْهَا O kuyunun üzerinde (etrafında) *(Ne ile birlikte?)* بِمَوَاشِيهِمْ Hayvanlarıyla birlikte يَعْبُدُونَ Tapıyorlardı *(Neye tapıyorlardı?)* اَلْأَصْنَامَ Putlara وَنَبِيُّهُمْ Ve onların peygamberleri قِيلَ Denildi ki *(Kimdir?)* حَنْظَلَةُ بْنُ صَفْوَانٍ Hanzala bin Safvan'dır وَقِيلَ غَيْرُهُ Ve denildi ki başkasıdır *(Daha kim yalanladı?)* وَثَمُودُ **Ve Semûd kavmi** *(O da kimdir?)* قَوْمُ صَالِحٍ Salih'in kavmidir *(Daha kim yalanladı?)*

13. وَعَادٌ **Âd kavmi** *(O da kimdir?)* قَوْمُ هُودٍ Hûd'un kavmidir *(Daha?)* وَفِرْعَوْنُ **Ve Firavun** وَاِخْوَانُ لُوطٍ **Ve Lut'un kardeşleri** *(Daha kim yalanladı?)*

14. وَاَصْحَابُ الْاَيْكَةِ **Eyke halkı** أَيِ الْغَيْضَةِ Yani, Ormanlık halkı *(Bu da kimdir?)* قَوْمُ شُعَيْبٍ Şuayb'ın kavmidir وَقَوْمُ تُبَّعٍ **Ve Tübba milleti** هُوَ Tübba *(Kimdir?)* مَلِكٌ Bir hükümdardır *(Nerede?)* كَانَ بِالْيَمَنِ Yemende أَسْلَمَ Müslüman olmuştur وَدَعَا Ve davet etmiştir *(Kimi?)* قَوْمَهُ Halkını *(Neye?)* إِلَى الْإِسْلَامِ İslam'a فَكَذَّبُوهُ Fakat onu da yalanlamışlardır كُلٌّ **Tamamı** *(Neden?)* مِنَ الْمَذْكُورِينَ Adı geçenlerden كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** *(Ne gibi?)* كَقُرَيْشٍ Kureyş gibi فَحَقَّ **Ve gerçekleşti** *(Ne?)* وَعِيدِ **Benim tehdidim**

وَجَبَ Gerekli oldu *(Ne?)* نُزُولُ الْعَذَابِ Azabın inmesi *(Kim üzerine?)* عَلَى الْجَمِيعِ Tamamı üzerine فَلَا يَضِيقُ Dolayısıyla daralmasın *(Ne?)* صَدْرُكَ Göğsün *(Neden?)* مِنْ كُفْرِ قُرَيْشٍ Kureyş'in inkâr etmesinden *(Kimi?)* بِكَ Seni.

15. أَفَعَيِينَا **Yorulduk mu?** *(Ne ile?)* بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ **İlk yaratışla** أَيْ لَمْ نَعْيَ Yani, yorulmadık *(Ne ile?)* بِهِ Bununla فَلَا نَعْيَا Ve yorulmayız da *(Ne ile?)* بِالْإِعَادَةِ Tekrar diriltmekle بَلْ هُمْ **Doğrusu onlar** *(Ne içindedirler?)* فِي لَبْسٍ **Şüphe içindedirler** شَكٍّ Şek içindedirler *(Neden?)* مِنْ خَلْقٍ **Yaradılıştan** *(Öyle yaradılış ki,)* جَدِيدٍ **Yeni** وَهُوَ O da *(Nedir?)* الْبَعْثُ Öldükten sonra dirilmektir.

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ﴾ حَالٌ بِتَقْدِيرِ نَحْنُ ﴿مَا﴾ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿تُوَسْوِسُ﴾ تُحَدِّثُ ﴿بِهِ﴾ اَلْبَاءُ زَائِدَةٌ أَوْ لِلتَّعْدِيَةِ وَالضَّمِيرُ لِلْإِنْسَانِ ﴿نَفْسُهُ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ﴾ بِالْعِلْمِ ﴿مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾﴾ اَلْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ وَالْوَرِيدَانِ عِرْقَانِ بِصَفْحَتَيِ الْعُنُقِ ﴿اِذْ﴾ نَاصِبُهُ اُذْكُرْ مُقَدَّرًا ﴿يَتَلَقَّى﴾ يَأْخُذُ وَيُثْبِتُ ﴿الْمُتَلَقِّيَانِ﴾ اَلْمَلَكَانِ الْمُوَكَّلَانِ بِالْإِنْسَانِ مَا يَعْمَلُهُ ﴿عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ﴾ مِنْهُ ﴿قَعِيدٌ ﴿١٧﴾﴾ أَيْ قَاعِدَانِ وَهُوَ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَا قَبْلَهُ ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ﴾ حَافِظٌ ﴿عَتِيدٌ ﴿١٨﴾﴾ حَاضِرٌ وَكُلٌّ مِنْهُمَا بِمَعْنَى الْمُثَنَّى ﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ﴾ غَمْرَتُهُ وَشِدَّتُهُ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ حَتَّى يَرَاهَا الْمُنْكِرُ لَهَا عِيَانًا وَهُوَ نَفْسُ الشِّدَّةِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْمَوْتُ ﴿مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾﴾ تَهْرُبُ وَتَفْزَعُ ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ لِلْبَعْثِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ يَوْمُ النَّفْخِ ﴿يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾﴾ لِلْكُفَّارِ بِالْعَذَابِ ﴿وَجَاءَتْ﴾ فِيهِ ﴿كُلُّ نَفْسٍ﴾ إِلَى الْمَحْشَرِ ﴿مَعَهَا سَائِقٌ﴾ مَلَكٌ يَسُوقُهَا إِلَيْهِ ﴿وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾﴾ يَشْهَدُ عَلَيْهَا بِعَمَلِهَا وَهُوَ الْأَيْدِي وَالْأَرْجُلُ وَغَيْرُهَا وَيُقَالُ لِلْكَافِرِ ﴿لَقَدْ كُنْتَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا﴾ النَّازِلِ بِكَ الْيَوْمَ ﴿فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ﴾ أَزَلْنَا غَفْلَتَكَ بِمَا تُشَاهِدُهُ الْيَوْمَ ﴿فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾﴾ حَادٌّ تُدْرِكُ بِهِ مَا أَنْكَرْتَهُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَقَالَ قَرِينُهُ﴾ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ ﴿هٰذَا مَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾﴾ حَاضِرٌ فَيُقَالُ لِمَالِكٍ ﴿اَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ﴾ أَيْ أَلْقِ أَلْقِ أَوْ أَلْقِيَنْ وَبِهِ قَرَأَ الْحَسَنُ فَأُبْدِلَتِ النُّونُ أَلِفًا ﴿كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾﴾ مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ ﴿مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ﴾ كَالزَّكَاةِ ﴿مُعْتَدٍ﴾ ظَالِمٍ ﴿مُرِيبٍ ﴿٢٥﴾﴾ شَاكٍّ فِي دِينِهِ ﴿اَلَّذِي جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ﴾ مُبْتَدَأٌ ضُمِّنَ مَعْنَى الشَّرْطِ خَبَرُهُ ﴿فَاَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾﴾ تَفْسِيرُهُ مِثْلُ مَا تَقَدَّمَ ﴿قَالَ قَرِينُهُ﴾ الشَّيْطَانُ ﴿رَبَّنَا مَا اَطْغَيْتُهُ﴾ أَضْلَلْتُهُ ﴿وَلٰكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾﴾ فَدَعَوْتُهُ فَاسْتَجَابَ لِي وَقَالَ هُوَ أَطْغَانِي بِدُعَائِهِ لِي ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى ﴿لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ﴾ أَيْ مَا يَنْفَعُ الْخِصَامُ هُنَا ﴿وَقَدْ قَدَّمْتُ اِلَيْكُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾﴾ بِالْعَذَابِ فِي الْآخِرَةِ لَوْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَا بُدَّ مِنْهُ ﴿مَا يُبَدَّلُ﴾ يُغَيَّرُ ﴿الْقَوْلُ لَدَيَّ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَمَا اَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾﴾ فَأُعَذِّبُهُمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ وَظَلَّامٌ بِمَعْنَى ذِي ظُلْمٍ لِقَوْلِهِ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ﴿يَوْمَ﴾ نَاصِبُهُ ظَلَّامٍ ﴿نَقُولُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ ﴿لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَاْتِ﴾ اسْتِفْهَامُ تَحْقِيقٍ لِوَعْدِهِ بِمَلْئِهَا ﴿وَتَقُولُ﴾ بِصُورَةِ الْاِسْتِفْهَامِ كَالسُّؤَالِ ﴿هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ فِيَّ لَا أَسَعُ غَيْرَ مَا امْتَلَأْتُ بِهِ أَيْ قَدِ امْتَلَأْتُ ﴿وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ﴾

قُرِّبَتْ ﴿لِلْمُتَّقِينَ﴾ مَكَانًا ﴿غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾﴾ مِنْهُمْ فَيَرَوْنَهَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿هٰذَا﴾ الْمَرْئِيُّ ﴿مَا تُوعَدُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ فِي الدُّنْيَا وَيُبْدَلُ مِنْ لِلْمُتَّقِينَ قَوْلُهُ ﴿لِكُلِّ اَوَّابٍ﴾ رَجَّاعٍ إِلٰى طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾﴾ حَافِظٍ لِحُدُودِهِ ﴿مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ﴾ خَافَهُ وَلَمْ يَرَهُ ﴿وَجَاۤءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾﴾ مُقْبِلٍ عَلٰى طَاعَتِهِ وَيُقَالُ لِلْمُتَّقِينَ أَيْضًا ﴿اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ﴾ أَيْ سَالِمِينَ مِنْ كُلِّ خَوْفٍ أَوْ مَعَ سَلَامٍ أَيْ سَلِّمُوا وَادْخُلُوا ﴿ذٰلِكَ﴾ الْيَوْمُ الَّذِي حَصَلَ فِيهِ الدُّخُولُ ﴿يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾﴾ الدَّوَامِ فِي الْجَنَّةِ ﴿لَهُمْ مَا يَشَاۤؤُنَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾﴾ زِيَادَةٌ عَلٰى مَا عَمِلُوا وَطَلَبُوا.

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Andolsun ki, biz insanı yarattık ve nefsinin kendisine fısıldamasını**[1] **bilmekteyiz**[2] **ve biz** ilimle **ona** boynunun iki tarafında bulunan **şah damarından**[3] **daha yakınız.**

17. Hatırla! **Hani**[4] **iki zâbıt** insanın yaptığını kaydetmekle görevli iki melek onun **sağında ve solunda oturmuş**[5] yaptıklarını **zabıt tutmakta,** onları alıp yazmakta**dırlar.**

18. **Her ne söz söylerse mutlaka yanında hazır birer gözcü vardır.**[6]

19. **Ve ölüm sarhoşluğu** darlığı ve şiddeti ahiret işiyle ilgili **hakikatle gelmiştir.** Artık ahireti inkâr eden onu gözüyle görür. Bu şiddetin ta kendisidir. **İşte bu** ölüm**, senin kendisinden kaçıp durduğun** ve korktuğun **şeydir.**

20. Tekrar dirilmek için **Sûr'a üflenir. İşte bu** Sûr'a üfürülen gün, kâfirlere azap **vaat edilen gündür.**

21. O gün **herkes, yanında bir yönlendirici** kendisini sevk eden melek **ve bir de** yaptıklarına şahitlik edecek el, ayak ve diğer **şahitler**le **beraber** mahşer yerine **gelmiştir.**

22. Kâfire denilir ki: **Andolsun ki, sen** dünyadayken **bu** gün başına gele**nden gaflette idin, biz de senin perdeni kaldırdık.** Bugün gördüklerinle gafletini giderdik. **Artık bugün gözün keskindir.** Dünyadayken inkâr ettiğini gözünle görürsün.

---

[1] مَا تُوَسْوِسُ بِهِ terkibindeki ما mastariyedir. Ba harfi ceri zait veya ta'diye içindir. Zamir de insan'a dönmektedir.

[2] وَنَعْلَمُ cümlesi نَحْنُ kelimesinin takdiriyle haldir.

[3] مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ terkibindeki izafet beyan içindir.

[4] إِذْ kelimesi mukadder bir اُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[5] قَعِيدٌ kelimesi قَاعِدَانِ anlamında mübteda olup haberi de öncesindeki عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ terkibidir.

[6] رَقِيبٌ ve عَتِيدٌ kelimelerinin her biri tesniye manasındadır.

23. **Yanındaki,** onunla görevli olan melek**: "İşte yanımdaki hazır" dedi.**

24. (Cehennem bekçisi) Malik'e denir ki: **"Her inatçı** hakka karşı koyan **kâfiri, cehenneme at,** at!"[1]

25. "Zekat gibi **hayra engel olanı, azgın** zalim, dininde **şüpheciyi,** tereddüt edeni"

26. **"O ki Allah'la beraber başka ilah edindi,**[2] **onu şiddetli azaba at,** at!"[3]

27. **Onun arkadaşı** şeytan **der ki: Rabbimiz! Ben onu azdırmadım,** saptırmadım**; fakat kendisi derin bir sapıklık içindeydi.** Ben çağırdım o da bana uydu. O da der ki: "Esas o beni azdırdı, çağırarak."

28. **(Allah)** Teâlâ **buyurur: Huzurumda çekişmeyin!** Burada çekişmek fayda vermez. **Ben size** dünyada, eğer iman etmezseniz ahirette azap var diye **uyarı göndermiştim!** Bu sözden dönüş yoktur.

29. **Benim katımda** bu konudaki **söz değiştirilmez ve ben kullara asla zulmedici**[4] **değilim** ki, onlara hiç günahları olmadan azap edeyim.

30. **O gün cehenneme "Doldun mu?" deriz.**[5] **O da** sorulduğu gibi soruyla cevap verir ve **"Daha var mı?** Doldurulandan fazlasını alamam; tamamen doldum**" der.**

31. **Cennet de takva sahiplerine** onlardan **hiçte uzak olmayan** bir yere **yakınlaştırılır.** Onlar da onu görürler.

32. Ve onlara denilir ki: **İşte bu** görülen şey dünyada **size vaat edilen**[6] **(cennet)tir. (Bu cennet) daima** Allah'a itaate **yönelen,**[7] onun emirlerini **muhafaza eden,**

33. **Gıyabında Rahmân'a saygı gösteren** onu görmeden ondan korkan **ve** Allah'a itaate **yönelmiş bir kalp ile gelen herkese (yaklaştırılır).**

34. Ve yine takva sahiplerine denilir ki: **Oraya selam ile** her türlü korkudan emin olarak veya selam vererek **girin. İşte bu** girdiniz gün, cennette **ebedî** devamlı **kalma günüdür.**

35. **Orada kendileri için diledikleri her şey vardır. Katımızda** yaptıkları ve istediklerinden **daha fazlası da vardır.**

---

[1] أَلْقِيَا fiili tekit için tesniyelenmiştir. Veya aslı أَلْقِيَنْ şeklinde olup -nitekim Hasan (Basri) de (şaz olarak) böyle okumuştur- sonundaki nun harfi elife çevrilmiştir.

[2] اَلَّذِي جَعَلَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ terkibi mübteda olup şart manasını içermektedir.

[3] فَأَلْقِيَاهُ fiili haber olup tefsiri bir önceki ألقيا fiili gibidir.

[4] Ayette geçen ظَلَّام kelimesi *"Bugün zulüm yoktur" (Mümin: 17)* ayeti gereğince (çok zulmetmem anlamında değil) zulmedici değilim, anlamındadır.

[5] يَوْمَ zarfı ظَلَّام kelimesiyle mensuptur. نَقُولُ fiili nun ve ya harfiyle okunur. هَلِ امْتَلَأْتِ sorusu da cehennemi dolduracağı sözünü ispat için sorulmuştur.

[6] تُوعَدُونَ fiili ta ve ya harfleriyle okunur.

[7] لِكُلِّ أَوَّابٍ terkibi لِلْمُتَّقِينَ kelimesinden bedeldir.

KELİME ANLAMI

16. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle خَلَقْنَا Biz yarattık** *(Kimi?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsanı وَنَعْلَمُ Ve biliyorken** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ نَحْنُ 'Nahnü' (Biz) takdir etmekle *(Neyi?)* تُوَسْوِسُ -مَصْدَرِيَّةٌ- مَا **Fısıldadığı şeyi** ('Mâ' mastariyyedir) تُحَدِّثُ Konuştuğu şeyi *(Kime fısıldadığı?)* **بِهِ Kendisine** اَلْبَاءُ Be *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir أَوْ لِلتَّعْدِيَةِ Ya da tadiye içindir وَالضَّمِيرُ Zamir ise *(Kime racidir?)* لِلْإِنْسَانِ 'İnsan'a racidir *(Kimin fısıldadığı?)* **نَفْسُهُ Nefsinin وَنَحْنُ Ve biz** *(Neyiz?)* **أَقْرَبُ Daha yakınız** *(Kime?)* **إِلَيْهِ İnsana** *(Ne ile?)* بِالْعِلْمِ İlimle *(Neden daha yakınız?)* **مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ Şah damarından** اَلْإِضَافَةُ İzafet *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir وَالْوَرِيدَانِ İki şahdamarı *(Nedir?)* عِرْقَانِ İki damardır *(Neredeki?)* بِصَفْحَتَيِ الْعُنُقِ Boğazın iki yanında bulunan.

17. **إِذْ Hani** نَاصِبُهُ Bunu nasbeden *(Nedir?)* اُذْكُرْ مُقَدَّرًا Takdir edilen 'Üzkür' (hatırla) fiilidir **يَتَلَقَّى Zabıt tutar** يَأْخُذُ وَيُثْبِتُ Alır ve kaydeder *(Kim?)* **اَلْمُتَلَقِّيَانِ İki zabıtçı** *(Bunlar kimdir?)* اَلْمَلَكَانِ İki melektir *(Öyle melek ki,)* اَلْمُوَكَّلَانِ Görevli olan *(Kim ile?)* بِالْإِنْسَانِ İnsanla *(Neyi zabıt tutar?)* مَا يَعْمَلُهُ Yaptığını *(Nerededir?)* **عَنِ الْيَمِينِ Sağındadır وَعَنِ الشِّمَالِ Ve solundadır** *(Kimin?)* مِنْهُ O kişinin *(Kim?)* **قَعِيدٌ Oturanlar** أَيْ قَاعِدَانِ Yani, iki oturan melek وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* مَا قَبْلَهُ Makablidir.

18. **مَا يَلْفِظُ (İnsan) söylemez** *(Ne söylemez?)* **مِنْ قَوْلٍ Hiçbir söz إِلَّا Ancak (söylerse) لَدَيْهِ Yanında vardır** *(Ne vardır?)* **رَقِيبٌ Bir gözetleyici** حَافِظٌ Bir kayıt tutucu *(Öyle gözetleyici ki,)* **عَتِيدٌ Hazır bulunan** حَاضِرٌ Hazır olan وَكُلٌّ مِنْهُمَا Bu ikisinden her biri (Rakîb/Atîd) *(Nedir?)* بِمَعْنَى الْمُثَنَّى Tesniye manasındadır.

19. **وَجَاءَتْ Ve getirir** *(Ne getirir?)* **سَكْرَةُ الْمَوْتِ Ölüm sarhoşluğu** غَمْرَتُهُ Ölüm sancısı وَشِدَّتُهُ Ve dehşeti *(Neyi getirir?)* **بِالْحَقِّ Gerçeği** *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ Ahirette ki durumundan حَتَّى يَرَاهَا Ta ki durumunu görür *(Kim?)* اَلْمُنْكِرُ İnkâr eden *(Neye ait olan?)* لَهَا Ahirete ait olan *(Nasıl görür?)* عِيَانًا Ayan beyan görür وَهُوَ İşte bu *(Nedir?)* نَفْسُ الشِّدَّةِ Dehşetin kendisidir **ذٰلِكَ İşte bu** أَيِ الْمَوْتُ Yani, ölüm **مَا O şeydir ki كُنْتَ Sen sürekli oldun** *(Neden?)* **مِنْهُ Bundan** *(Ne oldun?)* **تَحِيدُ Kaçar oldun** تَهْرُبُ وَتَفْزَعُ Uzak durur ve korkar oldun.

20. **وَنُفِخَ Ve üfürülür** *(Neye?)* **فِي الصُّورِ Sura** *(Ne için?)* لِلْبَعْثِ Ölülerin tekrar dirilmesi için **ذٰلِكَ İşte bu** أَيْ يَوْمُ النَّفْخِ Yani, sura üfürme günü *(Nedir?)* **يَوْمُ الْوَعِيدِ İkaz edilen gündür** *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kâfirlere *(Ne ile ikaz edilen?)* بِالْعَذَابِ Azapla.

21. وَجَاءَتْ **Ve gelir** *(Nede?)* فِيهِ O günde *(Kim gelir?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her kişi** *(Nereye?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere *(Nasıl gelir?)* مَعَهَا **Kendisiyle birlikte var halde** *(Kim?)* سَائِقٌ **Bir sürücü** مَلَكٌ Bir melek *(Öyle melek ki,)* يَسُوقُهَا إِلَيْهِ Kendisini mahşere sevk ediyor *(Daha kim?)* وَشَهِيدٌ **Ve bir şahit** *(Öyle şahit ki,)* يَشْهَدُ Şahitlik yapacak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهَا Kendisi üzerine *(Neye şahitlik yapacak?)* بِعَمَلِهَا Ameline وَهُوَ Bu şahit de *(Nedir?)* اَلْأَيْدِي Eller وَالْأَرْجُلُ Ayaklar وَغَيْرُهَا Ve diğer şeylerdir.

22. وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لِلْكَافِرِ Kâfirlere *(Ne denir?)* لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** كُنْتَ **Sen idin** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne içinde idin?)* فِي غَفْلَةٍ **Bir gaflet içinde idin** *(Neden?)* مِنْ هٰذَا **Bundan** اَلنَّازِلِ بِكَ Sana inecek olandan *(Ne zaman inecek olan?)* اَلْيَوْمَ Bugün فَكَشَفْنَا **Derhal biz kaldırdık** *(Kimden?)* عَنْكَ **Senden** *(Neyi kaldırdık?)* غِطَاءَكَ **Perdeni** أَزَلْنَا Giderdik *(Neyi?)* غَفْلَتَكَ Senin gafletini *(Ne ile?)* بِمَا تُشَاهِدُهُ Kendisini gördüğün şeyle *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ Bugün فَبَصَرُكَ **Artık senin gözün** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Nedir?)* حَدِيدٌ **Keskindir** حَادٌّ Nettir تُدْرِكُ بِهِ Onunla idrak edersin *(Neyi?)* مَا أَنْكَرْتَهُ İnkâr ettiğin şeyi *(Nerede inkar ettiğin?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

23. وَقَالَ **Ve der** *(Kim?)* قَرِينُهُ **Yanındaki arkadaşı** اَلْمَلَكُ Melek *(Öyle melek ki,)* اَلْمُوَكَّلُ بِهِ Kendisiyle görevli olan *(Ne der?)* هٰذَا **İşte bu** مَا **O ki** أَيِ الَّذِي O kimse ki لَدَيَّ **Yanımda olan** *(Nedir?)* عَتِيدٌ **Hazırdır** حَاضِرٌ Hazır bulunmaktadır.

24. فَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لِمَالِكٍ Meleğe *(Ne denir?)* أَلْقِيَا **At, at** *(Nereye?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehenneme** أَيِ أَلْقِ أَلْقِ Yani, at, at أَوْ أَلْقِيَنْ Ya da 'Elgıyen' (elbette atın) وَبِهِ Böyle قَرَأَ Okudu *(Kim?)* اَلْحَسَنُ Hasan فَأُبْدِلَتِ النُّونُ Nun çevrilmiştir *(Neye?)* أَلِفًا Elife *(Kimi atın?)* كُلَّ كَفَّارٍ **Her kâfiri** *(Öyle kâfir ki,)* عَنِيدٍ **İnatçı olan** مُعَانِدٍ لِلْحَقِّ Gerçeğe karşı inatlaşan *(Yine öyle kâfir ki,)*

25. مَنَّاعٍ **Çokça engelleyen** *(Neyi?)* لِلْخَيْرِ **Hayrı** *(Ne gibi?)* كَالزَّكَاةِ Zekât gibi *(Yine öyle kâfir ki,)* مُعْتَدٍ **Haddi aşan** ظَالِمٍ Zulüm yapan *(Yine öyle kâfir ki,)* مُرِيبٍ **Şüphede olan** شَاكٍّ Şek içinde olan *(Nede?)* فِي دِينِهِ Dininde

26. اَلَّذِي **O kimse ki** جَعَلَ **Kıldı** *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah'la birlikte** *(Ne kıldı?)* إِلٰهًا **Bir ilah** *(Öyle ilah ki,)* آخَرَ **Başka olan** *(Bu cümle nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır ضُمِنَ İçermiştir *(Neyi?)* مَعْنَى الشَّرْطِ Şart manasını خَبَرُهُ Haberi ise (devamıdır) فَأَلْقِيَاهُ **Onu at, at** *(Neye?)* فِي الْعَذَابِ **Azaba** *(Öyle azap ki,)* اَلشَّدِيدِ **Şiddetli olan** تَفْسِيرُهُ Bunun açıklaması (fiili tesniye kullanmasının açıklaması) *(Nedir?)* مِثْلُ مَا تَقَدَّمَ Geride geçen gibidir.

27. قَالَ **Der** *(Kim?)* قَرِينُهُ **O kişinin arkadaşı** اَلشَّيْطَانُ Şeytan *(Ne der?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** مَا اَطْغَيْتُهُ **Ben onu azdırmadım** أَضْلَلْتُهُ Onu saptırmadım وَلٰكِنْ **Fakat** كَانَ **Kendisi daima oldu** *(Ne içinde oldu?)* فِي ضَلَالٍ **Sapkınlık içinde** *(Öyle sapkınlık ki,)* بَعِيدٍ **Derin olan** فَدَعَوْتُهُ Ben onu davet ettim فَاسْتَجَابَ لِي O da hemen benim çağrıma uydu وَقَالَ Ve der *(Ne der?)* هُوَ O kendisi أَطْغَانِي Beni saptırdı *(Ne ile saptırdı?)* بِدُعَائِهِ لِي Beni davet etmesiyle.

28. قَالَ **Buyurur** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Ne buyurur?)* لَا تَخْتَصِمُوا **Çekişmeyin** *(Nerede?)* لَدَيَّ **Huzurumda** أَيْ مَا يَنْفَعُ Yani, fayda vermez *(Ne?)* اَلْخِصَامُ هُنَا Burada tartışmak وَقَدْ قَدَّمْتُ **Ve kesinlikle ben sunmuştum** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neyi?)* بِالْوَعِيدِ **Uyarımı** *(Neye dair olan uyarımı?)* بِالْعَذَابِ فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki azaba dair olan *(Ne şartla olan azap?)* لَوْ لَمْ تُؤْمِنُوا Şayet inanmazsanız وَلَا بُدَّ مِنْهُ Ve bundan kaçınılmaz.

29. مَا يُبَدَّلُ **Değiştirilmez** يُغَيَّرُ Çevrilmez *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Söz** *(Nerede?)* لَدَيَّ **Huzurumda** *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَمَا اَنَا **Ve ben değilim** *(Ne değilim?)* بِظَلَّامٍ **Zulmedici** *(Kime?)* لِلْعَبِيدِ **Kullara** فَأُعَذِّبَهُمْ Ki onlara zulmedeyim *(Nasıl?)* بِغَيْرِ جُرْمٍ Suçsuz yere وَظَلَّامٌ 'Zallâmun' kelimesi *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى ذِي ظُلْمٍ Zulüm sahibi manasındadır *(Ne için zulmedici değildir?)* لِقَوْلِهِ Söylediğinden dolayı *(Neyi?)* لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ 'Bugün zulüm yoktur' sözünü ***(Ne vakit ben zalim değilimdir?)***

30. يَوْمَ **O günde ki** نَاصِبُهُ Bunu nasbeden *(Nedir?)* ظَلَّامٍ 'Zallâmun' kelimesidir نَقُولُ **Biz deriz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve ye ile *(Neye deriz?)* لِجَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne deriz?)* هَلِ امْتَلَأْتِ **Doldun mu?** *(Bu istifham nedir?)* اِسْتِفْهَامُ تَحْقِيقٍ Tahkik istifhamıdır *(Niçin?)* لِوَعْدِهِ Sözü olduğu için *(Ne ile ilgili?)* بِمَلْئِهَا Onu dolduracağıyla ilgili وَتَقُولُ **Ve o da der** *(Nasıl?)* بِصُورَةِ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham şeklinde *(Ne gibi?)* كَالسُّؤَالِ Soru da olduğu gibi *(Ne der?)* هَلْ مِنْ مَزِيدٍ **Daha fazla var mı?** أَيْ فِيَّ Yani, içime girecek لَا أَسَعُ Ben içime alamam *(Neyi?)* غَيْرَ مَا امْتَلَأْتُ بِهِ Doldüğum şeyden ötesini أَيْ قَدِ امْتَلَأْتُ Yani, doldum.

31. وَأُزْلِفَتْ **Ve yakınlaştırılır** *(Ne?)* اَلْجَنَّةُ **Cennet** قُرِّبَتْ Yakınlaştırılır *(Kime?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerine** *(Ne olarak?)* مَكَانًا Mekânsal olarak *(Öyle cennet ki,)* غَيْرَ بَعِيدٍ **Uzak olmayan** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan فَيَرَوْنَهَا Ve onu görürler.

32. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Ne denir?)* هٰذَا **İşte bu** اَلْمَرْئِيُّ Görülen şey *(Nedir?)* مَا تُوعَدُونَ **Söz verildiğiniz şeydir** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Te ve ye ile *(Nerede söz verildiğiniz?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَيُبْدَلُ Bedel yapılır *(Neden?)* مِنْ لِلْمُتَّقِينَ 'Lilmüttekîne' kelimesinden *(Ne bedel yapılır?)* قَوْلُهُ Şu söz *(Takva sahiplerinden bedel kim içindir?)* لِكُلِّ اَوَّابٍ **Çokça yönelen içindir** رَجَّاعٍ Her dönen içindir *(Neye?)* إِلَى طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaate *(Öyle çokça yönelen ki,)* حَفِيظٍ **Muhafazakâr olan** حَافِظٍ Muhafaza eden *(Neyi?)* لِحُدُودِهِ Sınırlarını *(Ondan bedel?)*

33. مَنْ **O kimse ki** خَشِيَ **Korktu** *(Kimden?)* اَلرَّحْمٰنَ **Rahman'dan** *(Ne ile birlikte?)* بِالْغَيْبِ **Görmemekle birlikte** خَافَهُ Ondan korktu *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَرَهُ Onu görmediği halde وَجَاءَ **Ve geldi** *(Ne ile geldi?)* بِقَلْبٍ **Kalple** *(Öyle kalp ki,)* مُنِيبٍ **Yönelmiş olan** مُقْبِلٍ Yüzünü çevirmiş *(Neye?)* عَلٰى طَاعَتِهِ Ona itaat etmeye.

34. وَيُقَالُ Ve denir *(Kime?)* لِلْمُتَّقِينَ Takva sahiplerine *(Ne gibi?)* أَيْضًا Geride olduğu gibi *(Ne denir?)* اُدْخُلُوهَا **Oraya girin** *(Ne ile?)* بِسَلَامٍ **Selametle** أَيْ سَالِمِينَ Yani, selamet içinde olduğunuz halde *(Neden?)* مِنْ كُلِّ خَوْفٍ Her türlü korkudan أَوْ مَعَ سَلَامٍ Ya da selamla birlikte (girin) أَيْ سَلِّمُوا Yani, selam verin وَادْخُلُوا Ve girin ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْيَوْمُ الَّذِي O gün ki حَصَلَ فِيهِ Kendisinde meydana gelecek *(Ne meydana gelecek?)* اَلدُّخُولُ (Cennete) girme *(Nedir?)* يَوْمُ الْخُلُودِ **Ebedileşme günüdür** اَلدَّوَامِ Daim olma günüdür *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette.

35. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* مَا يَشَاؤُنَ **Diledikleri vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَلَدَيْنَا **Ve katımızda vardır** *(Ne vardır?)* مَزِيدٌ **Fazlası** زِيَادَةٌ عَلٰى مَا عَمِلُوا Yaptıklarının karşılığından fazlası *(Daha neyin fazlası?)* وَطَلَبُوا Ve istediklerinden fazlası.

﴿وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أَهْلَكْنَا قَبْلَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قُرُونًا كَثِيرَةً مِنَ الْكُفَّارِ ﴿هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا﴾ قُوَّةً ﴿فَنَقَّبُوا﴾ فَتَّشُوا ﴿فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾﴾ لَهُمْ أَوْ لِغَيْرِهِمْ مِنَ الْمَوْتِ فَلَمْ يَجِدُوا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَذِكْرٰى﴾ لَعِظَةً ﴿لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ﴾ عَقْلٌ ﴿اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ﴾ اسْتَمَعَ الْوَعْظَ ﴿وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾﴾ حَاضِرٌ بِالْقَلْبِ ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾﴾ تَعَبٍ نَزَلَ رَدًّا عَلَى الْيَهُودِ فِي قَوْلِهِمْ إِنَّ اللهَ اسْتَرَاحَ يَوْمَ السَّبْتِ وَانْتِفَاءُ التَّعَبِ عَنْهُ بِتَنَزُّهِهِ تَعَالٰى عَنْ صِفَاتِ الْمَخْلُوقِينَ وَلِعَدَمِ الْمُمَاسَّةِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ غَيْرِهِ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿فَاصْبِرْ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿عَلٰى مَا يَقُولُونَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَغَيْرُهُمْ مِنَ التَّشْبِيهِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ صَلِّ حَامِدًا ﴿قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ﴾ أَيْ صَلَاةَ الصُّبْحِ ﴿وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾﴾ أَيْ صَلَاةَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ ﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ﴾ أَيْ صَلِّ الْعِشَائَيْنِ ﴿وَاَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ جَمْعُ دُبُرٍ وَكَسْرِهَا مَصْدَرُ أَدْبَرَ أَيْ صَلِّ النَّوَافِلَ الْمَسْنُونَةَ عَقِبَ الْفَرَائِضِ وَقِيلَ الْمُرَادُ حَقِيقَةُ التَّسْبِيحِ فِي هٰذِهِ الْأَوْقَاتِ مُلَابِسًا لِلْحَمْدِ ﴿وَاسْتَمِعْ﴾ يَا مُخَاطَبُ مَقُولِي ﴿يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ﴾ هُوَ إِسْرَافِيلُ ﴿مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾﴾ مِنَ السَّمَاءِ وَهُوَ صَخْرَةُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ أَقْرَبُ مَوْضِعٍ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ يَقُولُ أَيَّتُهَا الْعِظَامُ الْبَالِيَةُ وَالْأَوْصَالُ الْمُتَقَطِّعَةُ وَاللُّحُومُ الْمُتَمَزِّقَةُ وَالشُّعُورُ الْمُتَفَرِّقَةُ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُنَّ أَنْ تَجْتَمِعْنَ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ ﴿يَوْمَ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ قَبْلَهُ ﴿يَسْمَعُونَ﴾ أَيِ الْخَلْقُ كُلُّهُمْ ﴿الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ﴾ بِالْبَعْثِ وَهِيَ النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ مِنْ إِسْرَافِيلَ وَيَحْتَمِلُ أَنْ تَكُونَ قَبْلَ نِدَائِهِ وَبَعْدِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ يَوْمُ النِّدَاءِ وَالسَّمَاعِ ﴿يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ وَنَاصِبُ يَوْمَ يُنَادِي مُقَدَّرًا أَيْ يَعْلَمُونَ عَاقِبَةَ تَكْذِيبِهِمْ ﴿اِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿يَوْمَ﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ قَبْلَهُ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ ﴿تَشَقَّقُ﴾ بِتَخْفِيفِ الشِّينِ وَتَشْدِيدِهَا بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِيهَا ﴿الْاَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا﴾ جَمْعُ سَرِيعٍ حَالٌ مِنْ مُقَدَّرٍ أَيْ فَيَخْرُجُونَ مُسْرِعِينَ ﴿ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾﴾ فِيهِ فَصْلٌ بَيْنَ الْمَوْصُوفِ وَالصِّفَةِ بِمُتَعَلِّقِهَا لِلْاِخْتِصَاصِ وَهُوَ لَا يَضُرُّ ذٰلِكَ إِشَارَةٌ إِلٰى مَعْنَى الْحَشْرِ الْمُخْبَرِ بِهِ عَنْهُ وَهُوَ الْاِحْيَاءُ بَعْدَ الْفَنَاءِ وَالْجَمْعُ لِلْعَرْضِ وَالْحِسَابِ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ ﴿وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ﴾ تُجْبِرُهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

36. **Biz, onlardan** Kureyş kâfirlerinden **önce nice nesilleri** birçok kâfir soyunu **yok etmişizdir ki, onlar, bunlardan daha güçlüydüler.** Kendileri veya başka birisi için ölümden **kurtuluş var mı!** diye **diyar diyar dolaşmış** araştırmış **idiler.** Ama bulamadılar.

37. **Şüphesiz ki bu** anlatıla**nda kalbi** aklı **olan veya** kalbiyle **hazır bulunup** vaaza **kulak veren kimse için bir öğüt** vaaz **vardır.**

38. **Andolsun ki, biz, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri** evveli Pazar sonu da Cuma olan **altı günde yarattık. Bize bir yorgunluk da dokunmadı.** Bu ayet Yahudilerin: "Allah Cumartesi günü istirahat etmiştir" sözüne ret olarak inmiştir. Allah'ın yorulmaması yaratılanların sıfatlarından beri olması ve onlarla arasında bir benzerlik bulunmamasındandır. ***Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri sadece, o şeye "Ol" demektir, o da hemen oluverir. (Yasin: 82)***

39. **Onların** Yahudi ve diğerlerinin **söylediklerine** teşbih ve yalanlarına **sabret.** Bu hitap Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'dir. **Güneşin doğuşundan önce** sabah namazını **ve batışından önce de** öğle ve ikindi namazını kılarak **Rabbini hamd ile tesbih et.**

40. **Gecenin bir bölümünde** akşam ve yatsı namazını kıl **ve secdelerin ardından[1] da onu tesbih et.** Farzların ardından sünnet namazlarını kıl. Ayetten kastedilenin, bu üç vakitte Allah'ın hamd ile hakiki anlamda tesbih edilmesi olduğu da söylenmiştir.

41. Ey muhatap! Sözüme **kulak ver. Seslenenin** İsrafil'in göğe **yakın bir yerden** yeryüzünden gökyüzüne en yakın mevki olan Beyt-i Makdis'teki büyük taştan **sesleneceği gün** şöyle diyerek: "Ey çürümüş kemikler, parçalanmış azalar, lime lime olmuş etler ve dağılmış saçlar! Şüphesiz Allah, aranızda hükmetmek için, toplanmanızı emrediyor.

42. **O gün[2]** bütün insanlar **hak,** dirilme **nidasını işiteceklerdir.** Bu İsrafil'in ikinci üfürüşüdür. Bu üfürüşün nida etmeden önce veya sonra olma ihtimali de vardır. **İşte bu** nida ve işitme günü, kabirlerden **çıkış günüdür.** İşte o gün yalanlamalarının akıbetini öğrenecekler.[3]

43. **Şüphesiz biz diriltir ve öldürürüz. Dönüş de ancak bizedir.**

44. **O gün[4] yer, onların üzerinden yarılır[5] ve süratle[6]** çıkarlar. **Bu, bizim için çok kolay bir haşirdir.**

---

[1] أَدْبَار kelimesi hemzenin fethasıyla دُبُر kelimesinin çoğulu, hemzenin kesresiyle de أَدْبَرَ fiilinin mastarıdır.

[2] يَوْمَ يَسْمَعُونَ terkibindeki zarf bir öncekinden bedeldir.

[3] يَوْمَ يُنَادِي terkibindeki zarfın amili bu takdir edilen cümle içersindeki يَعْلَمُونَ fiilidir.

[4] يَوْمَ تَشَقَّقُ terkibindeki zarf da bir öncekinden bedeldir. İkisi arasındaki cümleler itirazidir.

[5] تَشَقَّقُ fiili şin harfinin şeddesiz ve şeddeli haliyle okunur. Şeddeli okunması fiilin aslında bulunan iki ta harfinden ikincisinin şin harfine idğam edilmesiyledir.

[6] سِرَاعًا kelimesi سَرِيع kelimesinin çoğulu olup hal-i mukaddera'dır.

45. Biz onların Kureyş kâfirlerinin **dediklerini en iyi bileniz. Sen onların üzerinde bir zorlayıcı** onları imana mecbur eden biri **değilsin.** Bu cihat emri gelmeden önceydi. **Artık sen tehdidimden korkan** mümin**lere Kuran'la öğüt ver.** [1]

KELİME ANLAMI

36. وَكَمْ **Ve nicesini** اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Neden?)* مِنْ قَرْنٍ **Nesillerden** أَيْ أَهْلَكْنَا Yani, mahvettik *(Kimden önce?)* قَبْلَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ Mekke kâfirlerinden önce *(Neyi mahvettik?)* قُرُونًا كَثِيرَةً Pek çok milletleri *(Neden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlerden *(Öyle nesiller ki,)* هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* اَشَدُّ **Daha çetindir** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Bunlardan** *(Ne bakımdan?)* بَطْشًا **Güç bakımından** قُوَّةً Kuvvet bakımından فَنَقَّبُوا **Ve dolaşıp durdular** فَتَّشُوا Delik deşik ettiler *(Nerede dolaşıp durdular?)* فِي الْبِلَادِ **Beldelerde** هَلْ مِنْ مَحِيصٍ **Kaçacak yer var mı?** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için أَوْ لِغَيْرِهِمْ Ve diğerleri için *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ Ölümden فَلَمْ يَجِدُوا Tabi ki bulamadılar.

37. اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda vardır** اَلْمَذْكُورِ Anlatılanda *(Ne vardır?)* لَذِكْرٰى **Elbette ders vardır** لَعِظَةً Öğüt vardır *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** كَانَ لَهُ **Kendisinin var** *(Neyi var?)* قَلْبٌ **Kalbi var** عَقْلٌ Aklı var اَوْ **Ya da** *(Kim için öğüt vardır?)* اَلْقَى **Veren için** *(Neyi?)* اَلسَّمْعَ **Kulağını** إِسْتَمَعَ الْوَعْظَ Öğüt dinleyen için *(Nasıl?)* وَهُوَ **O** شَهِيدٌ **Şahit olarak** حَاضِرٌ بِالْقَلْبِ Kalbiyle hazır olarak.

38. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** خَلَقْنَا **Biz yarattık** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْاَرْضَ **Yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasındakileri** *(Ne sürede yarattık?)* فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ **Altı günde** أَوَّلُهَا Onun ilk günü *(Nedir?)* اَلْأَحَدُ Pazar وَآخِرُهَا Ve son günü ise *(Nedir?)* اَلْجُمُعَةُ Cumadır وَمَا مَسَّنَا **Ve bize ilişmedi** *(Ne?)* مِنْ لُغُوبٍ **Hiçbir yorgunluk** تَعَبٍ Bezginlik نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne olarak?)* رَدًّا عَلَى الْيَهُودِ Yahudilere cevap olarak *(Neye?)* فِي قَوْلِهِمْ Onların demelerine *(Ne demelerine?)* إِنَّ اللهَ Elbette Allah إِسْتَرَاحَ Dinlendi *(Ne zaman?)* يَوْمَ السَّبْتِ Cumartesi günü وَانْتِفَاءُ التَّعَبِ Yorgunluğun nefyedilmesi *(Kimden?)* عَنْهُ Allah'tan *(Ne içindir?)* بِتَنَزُّهِهِ تَعَالَى Yüce olan Allah beri olduğu içindir *(Neden?)* عَنْ صِفَاتِ الْمَخْلُوقِينَ Yaratılanların vasıflarından وَلِعَدَمِ الْمُمَاسَّةِ Ve bir benzerlik olmadığı için بَيْنَهُ وَبَيْنَ غَيْرِهِ

---

[1] ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ cümlesinde sıfatla mevsufun arası ihtisas (haşrı sadece Allah'ın yapabileceğini) ifade etmesi için sıfatın müteallıki olan عَلَيْنَا terkibiyle ayrılmıştır. Böyle bir ayrımın hiçbir zararı yoktur. ذٰلِكَ kelimesi de haberi olan haşrın manasına işaret içindir ki, haşır; bir şeyi yok olduktan sonra diriltmek ve amellerin arz edilip hesabın görülmesi için toplamaktır.

Kendisiyle başkası arasından إِنَّمَا أَمْرُهُ 'Ancak onun işi إِذَا أَرَادَ شَيْئًا Bir şeyi istediğinde *(Nedir?)* أَنْ يَقُولَ لَهُ O şeye demesidir *(Ne demesidir?)* كُنْ Ol demesidir فَيَكُونُ O da hemen olu verir'.

39. فَاصْبِرْ **O halde sabret** *(Bu nedir?)* خِطَابٌ Bir emirdir *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) *(Neye sabret?)* عَلٰى مَا يَقُولُونَ **Dediklerine** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudilerin وَغَيْرُهُمْ Ve diğerlerinin *(Neden dediklerine?)* مِنَ التَّشْبِيهِ Benzetme وَالتَّكْذِيبِ Ve yalanlamadan وَسَبِّحْ **Ve tesbih et** *(Ne ile birlikte?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbine hamdetmekle birlikte** صَلِّ Namaz kıl *(Nasıl?)* حَامِدًا Hamd ederek *(Neden önce?)* قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ **Güneş doğmadan önce** أَيْ صَلَاةَ الصُّبْحِ Yani, sabah namazını *(Daha neden önce?)* وَقَبْلَ الْغُرُوبِ **Ve güneş batmadan önce** أَيْ صَلَاةَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ Yani, öğle ve ikindi namazını.

40. وَمِنَ الَّيْلِ **Ve gecenin bir bölümünde** فَسَبِّحْهُ **Onu tesbih et** أَيْ صَلِّ Yani, kıl *(Neyi?)* الْعِشَائَيْنِ Akşamı ve yatsıyı *(Daha ne zaman tesbih et?)* وَاَدْبَارَ السُّجُودِ **Secdelerin ardına** *(Ne ile?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Nedir?)* جَمْعُ دُبُرٍ 'Düburun' kelimesinin çoğuludur *(Daha ne ile?)* وَكَسْرِهَا Ve hemzenin kesresiyle *(Nedir?)* مَصْدَرُ أَدْبَرَ 'Edbera' fiilinin mastarıdır أَيْ صَلِّ Yani, kıl *(Neyi?)* اَلنَّوَافِلَ الْمَسْنُونَةَ Sünnet olan nafileleri *(Öyle nafileler ki,)* عَقِبَ الْفَرَائِضِ Farzların peşinde gelen وَقِيلَ Ve denildi ki الْمُرَادُ Burada maksat *(Nedir?)* حَقِيقَةُ التَّسْبِيحِ Tesbihin kendisidir *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الْأَوْقَاتِ Bu vakitlerde *(Nasıl?)* مُلَابِسًا لِلْحَمْدِ Hamde mülabis olarak.

41. وَاسْتَمِعْ **Kulak ver** يَا مُخَاطَبُ مَقُولِي Ey sözümün muhatabı *(Neye kulak ver?)* يَوْمَ يُنَادِ **Çağıracağı güne** *(Kimin?)* الْمُنَادِ **Çağıranın** هُوَ O da *(Kimdir?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'dir *(Nereden çağıracağı?)* مِنْ مَكَانٍ **Bir yerden** *(Öyle yer ki,)* قَرِيبٍ **Yakın olan** *(Neye yakın olan?)* مِنَ السَّمَاءِ Göğe وَهُوَ Orası da *(Neredir?)* صَخْرَةُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ Beyt-i Makdis'teki taştır أَقْرَبُ مَوْضِعٍ En yakın yeridir *(Neyin?)* مِنَ الْأَرْضِ Yerin *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe يَقُولُ Der *(Ne der?)* أَيَّتُهَا الْعِظَامُ الْبَالِيَةُ Ey çürümüş kemik yığınları وَالْأَوْصَالُ الْمُتَقَطِّعَةُ Ve ey parçalanmış azalar وَاللُّحُومُ الْمُتَمَزِّقَةُ Ve ey lime lime olmuş etler وَالشُّعُورُ الْمُتَفَرِّقَةُ Ve ey dağılmış saçlar إِنَّ اللّٰهَ Muhakkak ki Allah يَأْمُرُكُنَّ Size emrediyor *(Neyi?)* أَنْ تَجْتَمِعْنَ Toplanmanızı *(Ne için?)* لِفَصْلِ الْقَضَاءِ Hükümde son kararı vermek için *(Çağrılacağı günden bedel?)*

42. يَوْمَ **O gün ki** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ يَوْمَ قَبْلَهُ Kendinden önceki 'Yevm' kelimesinden يَسْمَعُونَ **İşitirler** أَيِ الْخَلْقُ كُلُّهُمْ Yani, mahlûkatın tamamı *(Neyi işitirler?)* اَلصَّيْحَةَ **Çığlığı** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْبَعْثِ Tekrar dirilmekle وَهِيَ Bu da *(Nedir?)* اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ İkinci sura üfürülüştür *(Kim tarafından?)* مِنْ إِسْرَافِيلَ İsrafil tarafından وَيَحْتَمِلُ أَنْ تَكُونَ

Bunun olması muhtemeldir *(Ne olması?)* قَبْلَ نِدَائِهِ Onun çağırmasından önce وَبَعْدِهِ Ve sonra olması **ذٰلِكَ İşte bu** أَيْ يَوْمُ النِّدَاءِ Yani, bu çağırma günü *(Daha ne günü?)* وَالسَّمَاعِ Ve (çığlığı) işitme günü *(Nedir?)* **يَوْمُ الْخُرُوجِ Çıkış günüdür** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden وَنَاصِبُ يَوْمَ 'Yevm' kelimesini nasbeden *(Nedir?)* يُنَادِي مُقَدَّرًا Takdir edilen bir 'Yünâdî' fiilidir أَيْ يَعْلَمُونَ Yani, bilirler *(Neyi bilirler?)* عَاقِبَةَ تَكْذِيبِهِمْ Yalan söylemelerinin sonunu.

43. **إِنَّا Muhakkak ki biz نَحْنُ Biz نُحْيِي Diriltiriz وَنُمِيتُ Ve öldürürüz وَإِلَيْنَا Ve yalnız bizedir** *(Ne?)* **اَلْمَصِيرُ Dönüş** *(O günden bedel?)*

44. **يَوْمَ O gün ki** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ يَوْمَ قَبْلَهُ Kendinden önceki 'Yevm' kelimesinden وَمَا بَيْنَهُمَا Ve ikisi arasında ki cümle *(Nedir?)* اِعْتِرَاضٌ İtiraz cümlesidir **تَشَقَّقُ Yarılır** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَخْفِيفِ الشِّينِ Şın'ı şeddelemeksizin وَتَشْدِيدِهَا Ve şeddeleyerek *(Ne ile?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci te'yi idğam etmekle فِي الْأَصْلِ Aslında (te olan) *(Neye idğamı etmekle?)* فِيهَا Şın'a *(Ne yarılır?)* **اَلْأَرْضُ Yer** *(Kimden?)* **عَنْهُمْ Onlardan** *(Onlar ne oldukları halde çıkarlar?)* **سِرَاعًا Acele edici oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ سَرِيعٍ 'Serîun' kelimesinin çoğuludur *(Nedir?)* حَالٌ مِنْ مُقَدَّرٍ Takdir edilen bir failden haldir أَيْ فَيَخْرُجُونَ Yani, çıkarlar *(Nasıl?)* مُسْرِعِينَ Hızla hareket ederek **ذٰلِكَ İşte bu** *(Nedir?)* **حَشْرٌ Bir toplamadır عَلَيْنَا Bizim üzerimize** *(Öyle toplama ki,)* **يَسِيرٌ Kolay olan** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* فَصْلٌ بَيْنَ الْمَوْصُوفِ وَالصِّفَةِ Mevsufla sıfat arasını ayırma vardır *(Ne ile ayırma vardır?)* بِمُتَعَلِّقِهَا Sıfatın müteallikıyla *(Niçin?)* لِلْاِخْتِصَاصِ Hususilik kazandırmak için وَهُوَ لَا يَضُرُّ Bu zarar vermez وَذٰلِكَ Ve işte bu *(Nedir?)* إِشَارَةٌ Bir işarettir *(Neye?)* إِلَى مَعْنَى الْحَشْرِ Haşr'ın ne olduğuna *(Öyle haşır k?)* اَلْمُخْبَرِ بِهِ Bununla haber veriliyor *(Neden?)* عَنْهُ Kendisinden وَهُوَ O halde bu (haşr) *(Nedir?)* اَلْإِحْيَاءُ Diriltmektir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْفَنَاءِ Yok olduktan sonra *(Daha nedir?)* وَالْجَمْعُ Ve toplanmaktır *(Ne için?)* لِلْعَرْضِ وَالْحِسَابِ Arz ve hesap için.

45. **نَحْنُ Biz اَعْلَمُ En iyi bileniz** *(Neyi?)* **بِمَا يَقُولُونَ Onların dediklerini** أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ Yani, Kureyş kâfirlerinin **وَمَا اَنْتَ Ve sen olmadın** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Ne olmadın?)* **بِجَبَّارٍ Bir zorlayıcı** *(Öyle zorlayıcı ki,)* تُجْبِرُهُمْ Onları zorlayan *(Neye?)* عَلَى الْإِيمَانِ İmana وَهٰذَا Bu *(Neden öncedir?)* قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Savaşla emrolunmadan öncedir **فَذَكِّرْ O halde öğüt ver** *(Ne ile?)* **بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la** *(Kime?)* **مَنْ O kimseye ki يَخَافُ Korkuyor** *(Neden korkuyor?)* **وَعِيدِ Tehdidimden** وَهُمْ Onlar da *(Kimdir?)* اَلْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir.

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

﴿مَكِّيَّةٌ سِتُّونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالذَّارِيَاتِ﴾ اَلرِّيَاحِ تَذْرُو التُّرَابَ وَغَيْرَهُ ﴿ذَرْوًا ﴿١﴾﴾ مَصْدَرٌ وَيُقَالُ تَذْرِيهِ ذَرْيًا تَهُبُّ فِيهِ ﴿فَالْحَامِلَاتِ﴾ اَلسُّحُبِ تَحْمِلُ الْمَاءَ ﴿وِقْرًا ﴿٢﴾﴾ ثِقْلًا مَفْعُولُ الْحَامِلَاتِ ﴿فَالْجَارِيَاتِ﴾ اَلسُّفُنِ تَجْرِي عَلٰى وَجْهِ الْمَاءِ ﴿يُسْرًا ﴿٣﴾﴾ بِسُهُولَةٍ مَصْدَرٌ فِي مَوْضِعِ الْحَالِ أَيْ مُيَسَّرَةً ﴿فَالْمُقَسِّمَاتِ أَمْرًا ﴿٤﴾﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ تُقَسِّمُ الْأَرْزَاقَ وَالْأَمْطَارَ وَغَيْرَهَا بَيْنَ الْبِلَادِ وَالْعِبَادِ ﴿إِنَّمَا تُوعَدُونَ﴾ مَا مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ إِنَّ وَعْدَهُمْ بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿لَصَادِقٌ ﴿٥﴾﴾ لَوَعْدٌ صَادِقٌ ﴿وَإِنَّ الدِّينَ﴾ اَلْجَزَاءَ بَعْدَ الْحِسَابِ ﴿لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾﴾ لَا مَحَالَةَ ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾﴾ جَمْعُ حَبِيكَةٍ كَطَرِيقَةٍ وَطُرُقٍ أَيْ صَاحِبَةِ الطُّرُقِ فِي الْخِلْقَةِ كَالطُّرُقِ فِي الرَّمْلِ ﴿إِنَّكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ فِي شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنِ ﴿لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ ﴿٨﴾﴾ قِيلَ شَاعِرٌ سَاحِرٌ كَاهِنٌ شِعْرٌ سِحْرٌ كَهَانَةٌ ﴿يُؤْفَكُ﴾ يُصْرَفُ ﴿عَنْهُ﴾ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنِ أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿مَنْ أُفِكَ ﴿٩﴾﴾ صُرِفَ عَنِ الْهِدَايَةِ فِي عِلْمِ اللهِ تَعَالٰى ﴿قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ﴿١٠﴾﴾ لُعِنَ الْكَذَّابُونَ أَصْحَابُ الْقَوْلِ الْمُخْتَلِفِ ﴿الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ﴾ جَهْلٍ يَغْمُرُهُمْ ﴿سَاهُونَ ﴿١١﴾﴾ غَافِلُونَ عَنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ ﴿يَسْأَلُونَ﴾ النَّبِيَّ اسْتِفْهَامَ اسْتِهْزَاءٍ ﴿أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾﴾ أَيْ مَتٰى مَجِيئُهُ وَجَوَابُهُمْ يَجِيءُ ﴿يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ يُعَذَّبُونَ فِيهَا وَيُقَالُ لَهُمْ حِينَ التَّعْذِيبِ ﴿ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ﴾ تَعْذِيبَكُمْ ﴿هٰذَا﴾ التَّعْذِيبُ ﴿الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾﴾ فِي الدُّنْيَا اسْتِهْزَاءً

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾﴾ تَجْرِي فِيهَا ﴿اٰخِذِينَ﴾ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ فِي خَبَرِ إِنَّ ﴿مَآ اٰتيهُمْ﴾ أَعْطَاهُمْ ﴿رَبُّهُمْ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ دُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ ﴿مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِنَ الَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾﴾ يَنَامُونَ وَمَا زَائِدَةٌ وَيَهْجَعُونَ خَبَرُ كَانَ وَقَلِيلًا ظَرْفٌ أَيْ يَنَامُونَ فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ مِنَ اللَّيْلِ وَيُصَلُّونَ أَكْثَرَهُ ﴿وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ يَقُولُونَ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ﴿وَفِي اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾﴾ اَلَّذِي لَا يَسْأَلُ لِتَعَفُّفِهِ ﴿وَفِي الْاَرْضِ﴾ مِنَ الْجِبَالِ وَالْبِحَارِ وَالْاَشْجَارِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهَا ﴿اٰيَاتٌ﴾ دَلَالَاتٌ عَلٰى قُدْرَةِ اللهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى وَوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿وَفِي اَنْفُسِكُمْ﴾ آيَاتٌ أَيْضًا مِنْ مَبْدَأِ خَلْقِكُمْ إِلٰى مُنْتَهَاهُ وَمَا فِي تَرْكِيبِ خَلْقِكُمْ مِنَ الْعَجَائِبِ ﴿اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾﴾ ذٰلِكَ فَتَسْتَدِلُّونَ بِهِ عَلٰى صَانِعِهِ وَقُدْرَتِهِ ﴿وَفِي السَّمَآءِ رِزْقُكُمْ﴾ أَيِ الْمَطَرُ الْمُسَبَّبُ عَنْهُ النَّبَاتُ الَّذِي هُوَ رِزْقٌ ﴿وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾﴾ مِنَ الْمَآبِ وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ أَيْ مَكْتُوبٌ ذٰلِكَ فِي السَّمَاءِ ﴿فَوَرَبِّ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ﴾ أَيْ مَا تُوعَدُونَ ﴿لَحَقٌّ مِثْلَ مَآ اَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ ﴿٢٣﴾﴾ بِرَفْعِ مِثْلُ صِفَةٌ وَمَا مَزِيدَةٌ وَبِفَتْحِ اللَّامِ [مِثْلَ] مُرَكَّبَةٌ مَعَ مَا اَلْمَعْنٰى مِثْلَ نُطْقِكُمْ فِي حَقِيَّتِهِ أَيْ مَعْلُومِيَّتِهِ عِنْدَكُمْ ضَرُورَةَ صُدُورِهِ عَنْكُمْ ﴿هَلْ اَتٰيكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿حَدِيثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾﴾ وَهِيَ مَلَائِكَةٌ اِثْنَا عَشَرَ أَوْ عَشَرَةٌ أَوْ ثَلَاثَةٌ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ ﴿اِذْ﴾ ظَرْفٌ لِحَدِيثِ ضَيْفِ ﴿دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا﴾ أَيْ هٰذَا اللَّفْظَ ﴿قَالَ سَلَامٌ﴾ أَيْ هٰذَا اللَّفْظُ ﴿قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ لَا نَعْرِفُهُمْ قَالَ ذٰلِكَ فِي نَفْسِهِ وَهُوَ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ أَيْ هٰؤُلَاءِ ﴿فَرَاغَ﴾ مَالَ ﴿اِلٰى اَهْلِهِ﴾ سِرًّا ﴿فَجَآءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾﴾ وَفِي سُورَةِ هُودٍ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ أَيْ مَشْوِيٍّ ﴿فَقَرَّبَهُ اِلَيْهِمْ قَالَ اَلَا تَاْكُلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأُكُلَ فَلَمْ يُجِيبُوا ﴿فَاَوْجَسَ﴾ أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ ﴿مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ﴾ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ ﴿وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾﴾ ذِي عِلْمٍ كَثِيرٍ وَهُوَ إِسْحَاقُ كَمَا ذُكِرَ فِي هُودٍ ﴿فَاَقْبَلَتِ امْرَاَتُهُ﴾ سَارَةُ ﴿فِي صَرَّةٍ﴾ صَيْحَةٍ حَالٌ أَيْ جَاءَتْ صَائِحَةً ﴿فَصَكَّتْ وَجْهَهَا﴾ لَطَمَتْهُ ﴿وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ لَمْ تَلِدْ قَطُّ وَعُمْرُهَا تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً وَعُمْرُ إِبْرَاهِيمَ مِائَةُ سَنَةٍ أَوْ عُمْرُهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً وَعُمْرُهَا تِسْعُونَ سَنَةً ﴿قَالُوا كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ قَوْلِنَا فِي الْبِشَارَةِ ﴿قَالَ رَبُّكِ اِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ ﴿٣٠﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿الْعَلِيمُ﴾ بِخَلْقِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

51- Zâriyât Sûresi

Mekke'de inmiştir. Altmış ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Toprak ve diğer şeyleri **tozdurup savuran** rüzgâr**lara,**[1]
2. **Yükünü yüklenenlere,** yağmur taşıyan bulutlara,[2]
3. Su üzerinde **kolayca** rahatça **akıp giden** gemi**lere,**[3]
4. Rızk, yağmur ve diğer **işleri** kullar ve beldeler arasında **taksim eden** melek**lere andolsun ki,**
5. **Size,** dirilme ve diğer şeyler hakkında **yapılan vaat kesinlikle doğru** bir vaat**tir.**[4]
6. **Ve** hesaptan sonra **ceza** hiç şüphesiz **mutlaka vuku bulacaktır.**
7. **Yörüngeleri**[5] **olan** yaradılıştan çöldeki yollar gibi yolları bulunan **göğe andolsun ki,**
8. **Siz** ey Mekke ehli! Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve Kuran hakkında **çelişkili sözler içindesiniz.** (Peygamber için) şair, büyücü ve kâhin (Kuran için de) şiir, büyü ve kehanet denilmiştir.
9. **Ondan** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve Kuran'dan yani ona imandan Allah'ın ilminde hidayetten **döndürülmüş** çevrilmiş **olan döndürülür** çevrilir.
10. **Kahrolsun** lanetlensin, çelişkili sözlerin sahibi **o yalancılar!**
11. **Ki, onlar** kendilerini saran **koyu bir cehalet içerisinde kalmış** ahiret işinden **gafillerdir.**
12. Peygambere alaylı bir şekilde **ceza gününün ne zaman olduğunu** geleceğini **sorarlar.**
13. Cevapları şöyledir: **Ateş üzerinde kıvranacakları** orada azap görecekleri **gün** gelecektir.
14. Ve azap edilirken onlara denilecek ki: **Fitnenizi** azabınızı **tadın! Bu** azap dünyada iken alaylı bir tavırla **acele gelmesini istediğiniz şeydir.**
15. **Şüphesiz ki, muttakiler cennetler** bahçeler**de ve** o bahçelerde akan **pınar başlarındadır.**
16. **Rablerinin kendilerine verdiği** sevabı **alarak.**[6] **Kuşkusuz onlar, bundan** cennete girmeden **önce** dünyada **güzel davrananlardı.**

---

[1] ذَرْوًا kelimesi mastardır. تَذْرِيهِ ذَرْيًا şeklinde (illet harfi ya'lı olarak ta) söylenir. Toprağı tozutmak (manasındadır).

[2] وِقْرًا kelimesi فَالْحَامِلَاتِ kelimesinin mefulüdür.

[3] يُسْرًا hal mevkiinde gelmiş bir mastardır. مُيَسَّرَةً takdirindedir.

[4] إِنَّمَا تُوعَدُونَ terkibindeki ما harfi mastariyedir.

[5] الْحُبُكِ kelimesi حَبِيكَة kelimesinin çoğuludur. طَرِيقَة kelimesinin çoğulu طُرُق gibi.

[6] آخِذِينَ kelimesi إِنَّ 'nin haberi (olan فِي جَنَّاتٍ zarfındaki zamir)den haldir.

17. **Geceleri pek az** bir zaman **uyurlar** çoğunda namaz kılarlar**dı.**[1]

18. **Seher vakitlerinde de istiğfar ederlerdi.** Allah'ım bizi bağışla, derlerdi.

19. **Mallarında, dilenen ve** iffetinden dolayı isteyemeyen **yoksullar için bir hak vardı.**

20. **Kesin olarak inananlar için yeryüzünde**ki dağlar, yerler, denizler, ağaçlar, bitkiler ve diğer şeylerde Allah Teâlâ'nın birliğine ve kudretine delalet eden **ayetler vardır.**

21. **Kendinizde de** yaratılışınızın başından sonuna ve varlığınızın oluşumundaki acayip hallerde ayetler vardır. Bunu **görmüyor musunuz** ki, bununla yaratana ve onun kudretine delil edinesiniz?

22. **Semada da rızkınız** kendisi sebebiyle rızk olan bitkilerin oluştuğu yağmur **ve size vaat edilen şeyler**; dönüş, sevap ve azap **vardır**; bunlar semada yazılıdır.

23. **Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki, bu** size vaat edilen şey**, sizin konuşmanız kadar gerçektir.**[2] Bunun doğruluğu tıpkı konuşmanızın gerçek ve sizin tarafınızdan malum olması gibidir. Zira sözleriniz sizin ağzınızdan çıkmaktadır.

24. **İbrahim'in ikram edilen misafirlerinin haberi sana geldi mi?**[3] Bunlar on iki veya on ya da üç tane melekti. İçlerinden biri de Cebrail'di.

25. **Hani, onlar İbrahim'in yanına girmiş ve "Selam" demişler** bu sözü söylemişler**di. İbrahim de "Selam" demiş** bu sözü söylemiş ve içinden: "Bunlar tanımadığımız **yabancı bir kavim"** demişti.[4]

26. **Hemen** gizlice **ailesinin yanına giderek** yönelerek **semiz bir buzağı getirmiş,**[5]

27. **Ve onu, onlara yaklaştırarak "Yemez misiniz?" demişti.** Onlara yemek ikram etmiş; fakat onlar yememişlerdi.

28. **Böylece onlardan içine bir korku düştü.** Korkusunu içinde gizledi. **"Korkma" dediler** biz Rabbinin elçileriyiz **ve onu bilgin** çok ilim sahibi **bir erkek çocukla müjdelediler.** Bu kişi Hûd sûresinde de zikredildiği gibi İshak (aleyhisselam)dır.

29. Karısı Sâre **çığlık atarak yöneldi,** geldi. **Elini yüzüne çarptı,** vurdu **ve: "Ben** hiç doğurmamış **kısır bir kocakarıyım!" dedi.** Yaşı da doksan dokuzdu. İbrahim (aleyhisselam) da yüz yaşındaydı. Veya eşi doksan kendisi yüz yirmi yaşındaydı.

30. **Dediler ki: "Rabbin böyle** bizim müjde verirken söylediğimiz gibi **söyledi. Doğrusu o,** yaptığında **hikmet sahibidir,** yarattığını **gayet iyi bilendir."**

---

[1] مَا يَهْجَعُونَ terkibindeki ma harfi zaittir. يَهْجَعُونَ fiili كَانَ'nin haberi قَلِيلًا kelimesi ise zarftır.

[2] مِثْلَ kelimesi sıfat olmak üzere reftir. مَا harfi de zaittir. Diğer bir kıraatte مِثْلَ kelimesi lam harfinin fethasıyla مَا harfiyle mürekkep olarak 'mislema' şeklinde okunur.

[3] Bu ayetteki hitap Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'edir.

[4] قَوْمٌ مُنْكَرُونَ terkibi mukadder bir هَؤُلَاءِ mübtedasının haberidir.

[5] Hud süresinde (69. ayet) بِعِجْلٍ حَنِيذٍ 'Kızartılmış buzağı' ayeti vardır.

KELİME ANLAMI

﴿٥١﴾- سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

51- Zâriyat Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** سِتُّونَ آيَةً **Altmış ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالذَّارِيَاتِ **Yemin olsun savuranlara** اَلرِّيَاحِ Rüzgârlara *(Öyle rüzgar ki,)* تَذْرُو التُّرَابَ وَغَيْرَهُ Toprak ve başka şeyler savuruyor *(Ne olmakla?)* ذَرْوًا **Savurmakla** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır وَيُقَالُ Denir *(Ne denir?)* تَذْرِيهِ ذَرْيًا 'Tezrîhi zeryen' denir تَهُبُّ فِيهِ Orada fırtına kopardı anlamında *(Daha neye yemin olsun?)*

2. فَالْحَامِلَاتِ **Taşıyanlara** اَلسُّحُبِ Bulutlara *(Öyle bulutlar ki,)* تَحْمِلُ الْمَاءَ Su taşıyor *(Ne taşıyan?)* وِقْرًا **Yük** ثِقْلًا Yük *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولُ الْحَامِلَاتِ 'Hâmilât' kelimesinin mefulüdür *(Daha neye yemin olsun?)*

3. فَالْجَارِيَاتِ **Akanlara** اَلسُّفُنِ Gemilere *(Öyle gemiler ki,)* تَجْرِي عَلٰى وَجْهِ الْمَاءِ Su üzeride gidiyor *(Nasıl akıyor?)* يُسْرًا **Kolaylıkla** بِسُهُولَةٍ Kolayca *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki,)* فِي مَوْضِعِ الْحَالِ Hal yerinde bulunan أَيْ مُيَسَّرَةً Yani, kolay olduğu halde *(Daha kime yemin olsun?)*

4. فَالْمُقَسِّمَاتِ **Taksim edenlere** *(Neyi?)* اَمْرًا **İşi** أَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, meleklere *(Öyle melekler ki,)* تُقَسِّمُ الْاَرْزَاقَ Rızıkları taksim ediyor *(Daha neyi taksim ediyor?)* وَالْاَمْطَارَ وَغَيْرَهَا Yağmurları ve diğer şeyleri *(Nerede?)* بَيْنَ الْبِلَادِ وَالْعِبَادِ Kullar ve şehirler arasında.

5. اِنَّمَا تُوعَدُونَ **Muhakkak size yapılan vaat** مَا مَصْدَرِيَّةٌ 'Ma' kelimesi mastariyet içindir أَيْ إِنَّ وَعْدَهُمْ Yani, onlara edilen vaat *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ Diriliş ve başka şeylerle *(O nedir?)* لَصَادِقٌ **Doğrudur** لَوَعْدٌ صَادِقٌ Doğru bir vaattir.

6. وَاِنَّ الدِّينَ **Muhakkak ki ceza** اَلْجَزَاءَ بَعْدَ الْحِسَابِ Hesaptan sonra ceza *(Nedir?)* لَوَاقِعٌ **Gerçekleşecektir** لَا مَحَالَةَ Hiç şüphesiz.

7. وَالسَّمَاءِ **Göğe yemin olsun** *(Öyle gök ki,)* ذَاتِ الْحُبُكِ **Yörüngeler sahibi** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ حَبِيكَةٍ 'Hebîke' kelimesinin cemisidir *(Ne gibi?)* كَطَرِيقَةٍ وَطُرُقٍ 'Tarika' ve 'Turuk' kelimeleri gibi أَيْ صَاحِبَةِ الطُّرُقِ Yani, yollar sahibi *(Nerede?)* فِي الْخِلْقَةِ Yaratılışta *(Ne gibi?)* كَالطُّرُقِ فِي الرَّمْلِ Çöldeki yollar gibi.

8. إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı فِي شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) durumu وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'ın durumu hakkında *(Neredesiniz?)* لَفِي قَوْلٍ **Bir sözdesiniz** *(Öyle söz ki,)* مُخْتَلِفٍ **Muhtelif** قِيلَ Denildi *(Ne denildi?)* شَاعِرٌ Şairdir سَاحِرٌ Sihirbazdır كَاهِنٌ Kâhindir شِعْرٌ Şiirdir سِحْرٌ Sihirdir كَهَانَةٌ Kehanettir.

9. يُؤْفَكُ **Döndürülür** يُصْرَفُ Çevrilir *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** عَنِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) *(Daha?)* وَالْقُرْآنِ Kuran'dan أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِهِ Yani, ona iman etmekten *(Kim?)* مَنْ أُفِكَ **Döndürülen kimse** صُرِفَ عَنِ الْهِدَايَةِ Hidayetten çevrilmiş olan *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın ilminde.

10. قُتِلَ **Kahrolsun** *(Kim?)* الْخَرَّاصُونَ **Yalancılar** لُعِنَ الْكَذَّابُونَ Yalancılar lanetlensin أَصْحَابُ الْقَوْلِ الْمُخْتَلِفِ Çelişkili söz sahipleri.

11. اَلَّذِينَ **Ki,** هُمْ **Onlar** فِي غَمْرَةٍ **Cehalet içinde** جَهْلٍ يَغْمُرُهُمْ Onları kaplayan bir cahillik içinde *(Nedirler?)* سَاهُونَ **Gafildirler** غَافِلُونَ عَنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerinden habersizidirler.

12. يَسْأَلُونَ **Soruyorlar** *(Kime?)* النَّبِيَّ Peygamber'e *(Nasıl soruyorlar?)* اسْتِفْهَامَ اسْتِهْزَاءٍ Alay sorusuyla *(Neyi?)* أَيَّانَ **Ne zamandır?** *(Ne?)* يَوْمُ الدِّينِ **Ceza günü** أَيْ مَتَى مَجِيئُهُ Yani, onun gelişi ne zamandır?.

13. وَجَوَابُهُمْ Onların sorusunun cevabı *(Nedir?)* يَجِيءُ Gelecek(tir) *(Ne zaman gelecek?)* يَوْمَ **O gün ki** هُمْ **Onlar** عَلَى النَّارِ **Ateş üzerinde** *(Nedirler?)* يُفْتَنُونَ **İşkence edilirler** أَيْ يُعَذَّبُونَ فِيهَا Yani, orada azap edilirler وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denilir *(Ne zaman?)* حِينَ التَّعْذِيبِ Azap edildikleri sırada *(Ne denilir?)*

14. ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* فِتْنَتَكُمْ **İşkencenizi** تَعْذِيبَكُمْ Azabınızı هٰذَا التَّعْذِيبُ **Bu** azap çektirme *(Nedir?)* الَّذِي **O şeydir ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* بِهِ **Onu** تَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyordunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Niçin?)* اسْتِهْزَاءً Alay olsun için.

15. إِنَّ الْمُتَّقِينَ **Şüphesiz muttakiler** *(Nerededir?)* فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerdedir** بَسَاتِينَ Bahçelerdedir وَعُيُونٍ **Ve pınarlardadır** *(Öyle pınarlar ki,)* تَجْرِي فِيهَا Bahçelerde akıyor *(Onlar ne oldukları halde?)*

16. اٰخِذِينَ **Alıcı oldukları halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ فِي خَبَرِ إِنَّ İnne'nin haberindeki zamirden haldir *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** اٰتٰيهُمْ **Onlara verdi** أَعْطَاهُمْ Onlara ihsan etti *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الثَّوَابِ Sevaptan

اِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** *(Ne zaman?)* قَبْلَ ذٰلِكَ **Bundan önce** أَيْ دُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ Yani, cennete girmelerinden önce *(Ne idiler?)* مُحْسِنِينَ **İyilik yapan kimselerdi** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

17. كَانُوا **İdiler** قَلِيلًا **Az (bir süre)** *(Neden?)* مِنَ اللَّيْلِ **Geceden** *(Ne idiler?)* مَا يَهْجَعُونَ يَنَامُونَ **Uyurlardı** وَمَا زَائِدَةٌ Ma zaittir وَيَهْجَعُونَ خَبَرُ كَانَ 'Yehceun' kelimesi 'Kâne'nin haberidir وَقَلِيلًا ظَرْفٌ 'Kalilen' kelimesi zarftır أَيْ يَنَامُونَ Yani, uyurlardı *(Ne kadar zaman içinde?)* فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ Az bir zaman diliminde *(Neden?)* مِنَ اللَّيْلِ Geceden وَيُصَلُّونَ أَكْثَرَهُ Ve gecenin çoğunda namaz kılarlardı.

18. وَبِالْأَسْحَارِ **Seher vaktinde de** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* يَسْتَغْفِرُونَ **İstiğfar ederlerdi** *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle dedikleri halde اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا Allah'ım, bizi bağışla.

19. وَفِي اَمْوَالِهِمْ **Onların mallarında vardı** *(Ne vardı?)* حَقٌّ **Hak vardı** *(Kim için?)* لِلسَّائِلِ **İsteyenler** وَالْمَحْرُومِ **Ve yoksullar için** اَلَّذِي Öyle yoksullar ki لَا يَسْأَلُ لِتَعَفُّفِهِ Çekindiği için istemiyor.

20. وَفِي الْاَرْضِ **Yerde vardır** *(Neden oluşan yer?)* مِنَ الْجِبَالِ Dağlar وَالْبِحَارِ Denizler وَالْاَشْجَارِ Ağaçlar وَالثِّمَارِ Meyveler وَالنَّبَاتِ Bitkiler وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerden (oluşan yerde vardır) *(Ne vardır?)* اٰيَاتٌ **Ayetler** دَلَالَاتٌ عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ Allah'ın kudretine işaretler سُبْحَانَهُ Noksan sıfatlardan münezzeh olan وَتَعَالٰى Ve yüce olan *(Daha neye işaretler vardır?)* وَوَحْدَانِيَّتِهِ Onun tekliğine *(Kim için?)* لِلْمُوقِنِينَ **Kesin olarak inananlar için.**

21. وَفِي اَنْفُسِكُمْ **Nefislerinizde de vardır** *(Ne vardır?)* آيَاتٌ أَيْضًا Geride oluğu gibi ayetler vardır مِنْ مَبْدَإِ خَلْقِكُمْ Yaratılışınızın başlangıcından *(Nereye kadar?)* إِلٰى مُنْتَهَاهُ Sonuna kadar *(Daha nerede ayetler vardır?)* وَمَا فِي تَرْكِيبِ خَلْقِكُمْ Yaratılışınızın oluşmasındaki مِنَ الْعَجَائِبِ Acayip hallerde اَفَلَا تُبْصِرُونَ **Hala görmeyecek misiniz?** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَتَسْتَدِلُّونَ بِهِ Ve bununla delil edinmeyecek misiniz? *(Kime?)* عَلٰى صَانِعِهِ Onun yaratıcısına وَقُدْرَتِهِ Ve onun kudretine.

22. وَفِي السَّمَاءِ **Semadadır** *(Ne?)* رِزْقُكُمْ **Sizin rızkınız** أَيِ الْمَطَرُ Yani, yağmur *(Öyle yağmur ki,)* الْمُسَبَّبُ عَنْهُ Ondan meydana geliyor *(Ne?)* النَّبَاتُ الَّذِي Öyle bitkiler ki هُوَ رِزْقٌ O rızıktır *(Daha ne semadadır?)* وَمَا تُوعَدُونَ **Ve size vaat edilen** مِنَ الْمَآبِ Dönüş yeri وَالثَّوَابِ Sevap وَالْعِقَابِ Ve ceza أَيْ مَكْتُوبٌ ذٰلِكَ فِي السَّمَاءِ Yani, bunlar semada yazılıdır.

23. فَوَرَبِّ السَّمَاءِ **Göğün Rabbine** وَالْأَرْضِ **Ve yerin Rabbine andolsun ki,** إِنَّهُ **Muhakkak o** أَيْ مَا تُوعَدُونَ Yani, vaat edildiğiniz şey *(Nedir?)* لَحَقٌّ **Elbette haktır** *(Öyle hak ki,)* مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ **Sizin olmanız gibi** *(Ne?)* تَنْطِقُونَ **Konu-şuyor** بِرَفْعِ مِثْلِ صِفَةٌ 'Misl' kelimesinin raf okunmasıyla sıfattır وَمَا مَزِيدَةٌ Ma zaittir وَبِفَتْحِ اللَّامِ مُرَكَّبَةٌ مَعَ مَا Ve 'ma' ile mürekkep olduğu halde lam'ın fethasıyla da okunmuştur اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir مِثْلَ نُطْقِكُمْ Konuşmanız gibi *(Ne hakkında?)* فِي حَقِّيَّتِهِ Konuşmanızın gerçek olduğu hakkında أَيْ مَعْلُومِيَّتِهِ عِنْدَكُمْ Yani, size malum olması gibi *(Niçin size malumdur?)* ضَرُورَةَ صُدُورِهِ عَنْكُمْ Onun sizden sadır olduğu kesin olduğu için.

24. هَلْ اَتٰيكَ **Sana geldi mi?** *(Bu cümle nedir?)* خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hitaptır *(Ne geldi mi?)* حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in misafirlerinin haberi** *(Öyle misafirleri ki,)* الْمُكْرَمِينَ **İkram edilmiş** وَهِيَ مَلَائِكَةٌ إِثْنَا عَشَرَ Onlar on iki melektir أَوْ عَشَرَةٌ Veya on أَوْ ثَلَاثَةٌ Veya üç مِنْهُمْ جِبْرِيلُ Onlardan biri de Cebrail'di.

25. إِذْ **Hani** ظَرْفٌ Zarftır *(Niçin?)* لِحَدِيثُ ضَيْفِ 'Hadisu dayfi' terkibi için دَخَلُوا **Girdiler** *(Nereye?)* عَلَيْهِ **Onun huzuruna** فَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* سَلَامًا **Selam dediler** أَيْ هَذَا اللَّفْظَ Yani, bu lafzı söylediler قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* سَلَامٌ **Selam dedi** أَيْ هَذَا اللَّفْظَ Yani, bu lafzı söyledi قَوْمٌ **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* مُنْكَرُونَ **Görülmedik** لَا نَعْرِفُهُمْ Onları tanımıyoruz قَالَ ذٰلِكَ فِي نَفْسِهِ Bunu içinden demişti وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir mübtedanın haberidir أَيْ هٰؤُلَاءِ Yani, bunlar demektir.

26. فَرَاغَ **Gitti** مَالَ Meyletti *(Kime?)* إِلٰى اَهْلِهِ **Ailesine** *(Nasıl?)* سِرًّا Gizlice فَجَاءَ **Ve getirdi** *(Ne?)* بِعِجْلٍ **Bir buzağı** *(Öyle buzağı ki,)* سَمِينٍ **Semiz** وَفِي سُورَةِ هُودٍ Hûd süresinde *(Nasıl geçer?)* بِعِجْلٍ حَنِيذٍ Kızartılmış buzağı şeklinde أَيْ مَشْوِيٍّ Yani, kebap yapılmış.

27. فَقَرَّبَهُ **Onu yaklaştırdı** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** قَالَ **Dedi ki** اَلَا تَأْكُلُونَ **Yemez misiniz?** عَرَضَ عَلَيْهِمُ الْأُكُلَ Yemeği onlara sundu فَلَمْ يُجِيبُوا Onlar icabet etmediler.

28. فَاَوْجَسَ **Ve gizledi** أَضْمَرَ فِي نَفْسِهِ İçinde gizledi *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne gizlendi?)* خِيفَةً **Korku** قَالُوا **Dediler ki** لَا تَخَفْ **Korkma** إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ Biz Rabbinin elçileriyiz وَبَشَّرُوهُ **Ve onu müjdelediler** *(Ne ile?)* بِغُلَامٍ **Bir oğlan çocuğu ile** *(Öyle çocuk ki,)* عَلِيمٍ **Bilgili** ذِي عِلْمٍ كَثِيرٍ Çok bilgi sahibi وَهُوَ إِسْحَاقُ O da İshak'tır *(Ne gibi?)* كَمَا ذُكِرَ فِي هُودٍ Hûd süresinde anlatıldığı gibi.

29. فَأَقْبَلَتِ **Döndü** *(Kim?)* امْرَأَتُهُ **Hanımı** سَارَةُ Sare *(Ne olduğu halde döndü?)* فِي صَرَّةٍ **Çığlık içinde** صَيْحَةٍ Bağırtı içinde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ جَاءَتْ صَائِحَةً Yani, çığlık atarak geldi فَصَكَّتْ **Ve vurdu** *(Neye?)* وَجْهَهَا **Yüzüne** لَطَمَتْهُ Yüzünü tokatladı وَقَالَتْ **Ve dedi ki:** عَجُوزٌ **Kocakarı** *(Öyle kocakarı ki,)* عَقِيمٌ **Kısır** لَمْ تَلِدْ قَطُّ Hiç doğum yapmadı وَعُمْرُهَا تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ سَنَةً Onun yaşı doksan dokuz idi وَعُمْرُ إِبْرَاهِيمَ مِائَةُ سَنَةٍ İbrahim'in yaşı ise yüz idi أَوْ Veya عُمْرُهُ مِائَةٌ وَعِشْرُونَ سَنَةً İbrahim'in yaşı yüz yirmi وَعُمْرُهَا تِسْعُونَ سَنَةً Hanımının yaşı ise doksan idi.

30. قَالُوا **Dediler ki** كَذٰلِكِ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ قَوْلِنَا Yani, sözümüz gibi *(Ne hakkındaki?)* فِي الْبِشَارَةِ Müjdeleme hakkındaki قَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبُّكِ **Rabbin** إِنَّهُ **Muhakkak o** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْحَكِيمُ فِي صُنْعِهِ İşinde **hikmet sahibidir** الْعَلِيمُ بِخَلْقِهِ Yarattığını **bilendir.**

﴿قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ﴾ شَأْنُكُمْ ﴿اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قَالُوا اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾﴾
كَافِرِينَ أَيْ قَوْمَ لُوطٍ ﴿لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾﴾ مَطْبُوخٍ بِالنَّارِ ﴿مُسَوَّمَةً﴾
مُعَلَّمَةً عَلَيْهَا اسْمُ مَنْ يُرْمٰى بِهَا ﴿عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ظَرْفٌ لَهَا ﴿لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾﴾ بِإِتْيَانِهِمُ الذُّكُورَ
مَعَ كُفْرِهِمْ ﴿فَاَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا﴾ أَيْ قُرٰى قَوْمِ لُوطٍ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾﴾ لِإِهْلَاكِ
الْكَافِرِينَ ﴿فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾﴾ وَهُمْ لُوطٌ وَابْنَتَاهُ وُصِفُوا
بِالْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ أَيْ هُمْ مُصَدِّقُونَ بِقُلُوبِهِمْ عَامِلُونَ بِجَوَارِحِهِمُ الطَّاعَاتِ ﴿وَتَرَكْنَا فِيهَا﴾
بَعْدَ إِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ ﴿اٰيَةً﴾ عَلَامَةً عَلٰى إِهْلَاكِهِمْ ﴿لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٣٧﴾﴾ فَلَا
يَفْعَلُونَ مِثْلَ فِعْلِهِمْ ﴿وَفِي مُوسٰى﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى فِيهَا اَلْمَعْنٰى وَجَعَلْنَا فِي قِصَّةِ مُوسٰى آيَةً
﴿اِذْ اَرْسَلْنَاهُ اِلٰى فِرْعَوْنَ﴾ مُتَلَبِّسًا ﴿بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾﴾ بِحُجَّةٍ وَاضِحَةٍ ﴿فَتَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ
عَنِ الْإِيمَانِ ﴿بِرُكْنِهِ﴾ مَعَ جُنُودِهِ لِأَنَّهُمْ لَهُ كَالرُّكْنِ ﴿وَقَالَ﴾ لِمُوسٰى هُوَ ﴿سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُونٌ
﴿٣٩﴾﴾ ﴿فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ﴾ طَرَحْنَاهُمْ ﴿فِي الْيَمِّ﴾ اَلْبَحْرِ فَغَرِقُوا ﴿وَهُوَ﴾ أَيْ
فِرْعَوْنُ ﴿مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ آتٍ بِمَا يُلَامُ عَلَيْهِ مِنْ تَكْذِيبِ الرُّسُلِ وَدَعْوَى الرُّبُوبِيَّةِ ﴿وَفِي﴾ إِهْلَاكِ
﴿عَادٍ﴾ آيَةٌ ﴿اِذْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾﴾ هِيَ الَّتِي لَا خَيْرَ فِيهَا لِأَنَّهَا لَا تَحْمِلُ
الْمَطَرَ وَلَا تُلَقِّحُ الشَّجَرَ وَهِيَ الدَّبُورُ ﴿مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ﴾ نَفْسٍ أَوْ مَالٍ ﴿اَتَتْ عَلَيْهِ اِلَّا جَعَلَتْهُ
كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾﴾ كَالْبَالِي الْمُتَفَتِّتِ ﴿وَفِي﴾ إِهْلَاكِ ﴿ثَمُودَ﴾ آيَةٌ ﴿اِذْ قِيلَ لَهُمْ﴾ بَعْدَ عَقْرِ النَّاقَةِ
﴿تَمَتَّعُوا حَتّٰى حِينٍ ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ كَمَا فِي آيَةِ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ
﴿فَعَتَوْا﴾ تَكَبَّرُوا ﴿عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ عَنِ امْتِثَالِهِ ﴿فَاَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ﴾ بَعْدَ مُضِيِّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ
أَيِ الصَّيْحَةُ الْمُهْلِكَةُ ﴿وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ أَيْ بِالنَّهَارِ ﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ﴾ أَيْ مَا
قَدَرُوا عَلَى النُّهُوضِ حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ ﴿وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾﴾ عَلٰى مَنْ أَهْلَكَهُمْ
﴿وَقَوْمِ نُوحٍ﴾ بِالْجَرِّ عَطْفٌ عَلٰى ثَمُودَ أَيْ وَفِي إِهْلَاكِهِمْ بِمَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ آيَةٌ
وَبِالنَّصْبِ أَيْ وَأَهْلَكْنَا قَوْمَ نُوحٍ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ اَىْ قَبْلَ إِهْلَاكِ هٰؤُلَاءِ الْمَذْكُورِينَ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا
قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِاَيْدٍ﴾ بِقُوَّةٍ ﴿وَاِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾﴾ قَادِرُونَ يُقَالُ آدَ
الرَّجُلُ يَئِيدُ قَوِيَ وَأَوْسَعَ الرَّجُلُ صَارَ ذَا سِعَةٍ وَقُوَّةٍ ﴿وَالْاَرْضَ فَرَشْنَاهَا﴾ مَهَدْنَاهَا ﴿فَنِعْمَ
الْمَاهِدُونَ ﴿٤٨﴾﴾ نَحْنُ ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ﴾ صِنْفَيْنِ كَالذَّكَرِ
وَالْأُنْثٰى وَالسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالسَّهْلِ وَالْجَبَلِ وَالصَّيْفِ وَالشِّتَاءِ وَالْحُلْوِ

وَالْحَامِضِ وَالنُّورِ وَالظُّلْمَةِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ
فَتَعْلَمُونَ أَنَّ خَالِقَ الْأَزْوَاجِ فَرْدٌ فَتَعْبُدُونَهُ ﴿فَفِرُّوا إِلَى اللهِ﴾ أَيْ إِلَى ثَوَابِهِ مِنْ عِقَابِهِ بِأَنْ
تُطِيعُوهُ وَلَا تَعْصُوهُ ﴿إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللهِ إِلٰهًا آخَرَ
إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾﴾ يُقَدَّرُ قَبْلَ فَفِرُّوا قُلْ لَهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

31. **(İbrahim) dedi ki: "Öyleyse işiniz** göreviniz **nedir, ey elçiler?"**
32. **Dediler ki: "Biz, suçlu** kâfir **bir kavme** Lut'un kavmine **gönderildik."**
33. **"Üzerlerine çamurdan** ateşte pişirilmiş **taş yağdırmak için."**
34. "İnkâr etmekle birlikte erkeklere yanaşmak sebebiyle **aşırı gidenler için Rabbinin katında işaretlenmiş** üzerine atılacağı kişinin adı yazılmış **olarak."**
35. **Böylece** kâfirleri helak etmek için **orada** Lut kavminin köylerinde **bulunan müminleri çıkardık.**
36. **Zaten orada Müslüman bir haneden başka kimse bulamadık.** Onlar da Lut ve iki kızı olup iman ve İslam'la vasıflanmışlardır. Yani, bunlar kalpleriyle tasdik eden ve azalarıyla itaat edenlerdir.
37. **Acı veren azaptan korkan** ve bu sebeple onlar gibi yapmayan**lar için orada** kâfirleri helak ettikten sonra **bir işaret** helak edildiklerine dair bir alamet **bıraktık.**
38. **Musa'**nın kıssasın**da da**[1] ibretler kıldık**. Hani onu apaçık bir delil ile** birlikte **Firavun'a göndermiştik.**
39. **Firavun desteğiyle** ordusuyla[2] **birlikte** imandan **yüz çevirmiş** ve Musa için**: "O, bir büyücüdür veya bir delidir" demişti.**
40. **Biz de onu ve ordularını alıp denize attık,** fırlattık. **Hâlbuki o** Firavun **namert idi.** Kınanmayı gerektiren ilahlık iddiası ve peygamberleri yalanlama gibi işleri yapmaktaydı.
41. **Ad kavmin**in helak edilmesin**de de** ibretler vardır**. Hani onlara** kendisinde hiçbir hayır olmayan; yağmur getirmeyen ve ağaçları aşılamayan **kısır** batı **rüzgâr**ını **göndermiştik.**
42. **Üzerinden geçtiği hiçbir şeyi** canı ve malı **canlı bırakmıyor, onu kül gibi** çürüyüp dağılmış **ediyordu.**
43. **Semûd kavmin**in helak edilmesin**de de** ibretler vardır. **Hani onlara** deveyi kesmelerinden sonra**: "Bir süreye** eceliniz gelinceye **kadar faydalanın" demişti.** *"Yurdunuzda üç gün daha yaşayın!" (Hud: 65)* ayetinde olduğu gibi.

---

[1] وَفِي مُوسَى terkibi (bir önceki ayetteki) فِيهَا üzerine atıftır.
[2] Ordusu için rükün/destek denilmiştir. Zira ordu onun desteğiydi.

44. **Rablerinin emrin**e imtisal**den çıktılar** kibirlendiler. **Bu yüzden,** gündüz vakti **bakıp dururlarken** üç gün geçtikten sonra **onları yıldırım** helak eden çığlık **alıverdi.**

45. **Ne ayağa kalkabildiler** azap indiğinde ayakta durmaya güçleri yetmedi **ne de** kendilerini helak edenlere karşı **yardım gördüler.**

46. **Bundan,** adı geçen kavimleri helak etmeden **önce de Nuh kavmin**in yerden ve gökten su ile helak edilmelerin**de** de ibretler vardır.[1] **Çünkü onlar yoldan çıkmış bir toplum idiler.**

47. **Göğü gücümüz** kuvvetimiz**le bina ettik ve biz elbette kadiriz** güç sahibiyiz.[2]

48. **Yeri de yaydık** döşedik. Biz **ne güzel yayıcıyız!**

49. **Ve her şeyden çift çift;** erkek ve dişi, yer ve gök, güneş ve ay, ova ve dağ, yaz ve kış, tatlı ve ekşi, karanlık ve aydınlık gibi iki tür **yarattık ki, düşünüp öğüt**[3] **alasınız;** bu çiftleri yaratanın tek olduğunu bilip ona ibadet edesiniz.

50. Onlara de ki: **"O halde** itaat edip isyan etmemek suretiyle **Allah'**ın azabından sevabın**a koşun. Doğrusu ben, size onun açık bir uyarıcısıyım.**

51. **Allah ile beraber başka bir ilah edinmeyin. Doğrusu ben size onun açık bir uyarıcısıyım."**

KELİME ANLAMI

31. قَالَ **Dedi ki:** فَمَا خَطْبُكُمْ **Göreviniz nedir?** شَأْنُكُمْ Durumunuz nedir? اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ **Ey elçiler.**

32. قَالُوا **Dediler ki:** اِنَّا **Muhakkak ki biz** اُرْسِلْنَا **Gönderildik** *(Kime?)* اِلٰى قَوْمٍ **Bir kavme** *(Öyle bir kavme ki,)* مُجْرِمِينَ **Suçlu** كَافِرِينَ Kâfir أَيْ قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût'un kavmine.

33. لِنُرْسِلَ **Salmak için** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üstüne** *(Ne salmak için?)* حِجَارَةً **Taş** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* مَطْبُوخٍ بِالنَّارِ Ateşle kızartılmış *(Öyle taşlar ki,)*

34. مُسَوَّمَةً **Damgalanmış** مُعَلَّمَةً عَلَيْهَا Üstüne işaretlenmiş *(Ne?)* اسْمُ مَنْ O kişinin ismi ki يُرْمٰى بِهَا Ona atılacak *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katında** *(Bu kelime nedir?)* ظَرْفٌ لَهَا Müsevvemeten kelimesinin zarfıdır *(Kim için damgalanmış?)* لِلْمُسْرِفِينَ **Aşırı gidenler için** *(Ne ile?)* بِإِتْيَانِهِمُ الذُّكُورَ Erkeklere yanaşmakla مَعَ كُفْرِهِمْ Küfretmeleriyle birlikte.

---

[1] وَقَوْمِ نُوحٍ terkibinin cer ile olan kıraati ثَمُودَ kelimesi üzerine atıftır. Nasb ile olan kıraati-nin takdiri ise وَأَهْلَكْنَا قَوْمَ نُوحٍ şeklindedir.

[2] Güçlü oldu anlamında آدَ الرَّجُلُ يَئِيدُ denilir. Ve yine genişlik ve güç sahibi olmak anlamında أَوْسَعَ الرَّجُلُ denilir.

[3] تَذَكَّرُونَ fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden birisi hazfedilmiştir.

35. فَأَخْرَجْنَا **Ve çıkardık** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseleri ki** كَانَ **Oldu** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيْ قُرٰى قَوْمِ لُوطٍ Yani, Lût kavminin köylerinde *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** *(Niçin çıkardık?)* لِإِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ Kâfirleri helak etmek için.

36. فَمَا وَجَدْنَا **Bulamadık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne bulamadık?)* غَيْرَ بَيْتٍ **Bir ev dışında** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardan** وَهُمْ لُوطٌ وَابْنَتَاهُ Onlar; Lût ve iki kızıdır وُصِفُوا مُصَدِّقُونَ بِقُلُوبِهِمْ بِالْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ İman ve İslam'la vasıflandılar أَيْ هُمْ Yani, onlar *(Kimlerdir?)* Kalpleriyle tasdik edenlerdir عَامِلُونَ بِجَوَارِحِهِمُ الطَّاعَاتِ Azalarıyla da itaat edenlerdir.

37. وَتَرَكْنَا **Bıraktık** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِهْلَاكِ الْكَافِرِينَ Kâfirleri helak ettikten sonra *(Ne bıraktık?)* آيَةً **Ayet** عَلَامَةً عَلٰى إِهْلَاكِهِمْ Onların helak olduğuna dair bir işaret *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** يَخَافُونَ **Korkuyor** *(Neden?)* الْعَذَابَ **Azaptan** *(Öyle azap ki,)* الْأَلِيمَ **Elem verici** فَلَا يَفْعَلُونَ مِثْلَ فِعْلِهِمْ Ve bu sebeple onların yaptıkları gibi yapmıyorlar.

38. وَفِي مُوسٰى **Musa'da da** *(Bu kelime nedir?)* مَعْطُوفٌ عَلٰى فِيهَا Fiha üzerine matuftur الْمَعْنٰى Mana şöyledir: وَجَعَلْنَا فِي قِصَّةِ مُوسٰى 'Biz Musa'nın kıssasında da kıldık' *(Ne kıldık?)* آيَةً Ayet إِذْ **Hani** أَرْسَلْنَاهُ **Onu gönderdik** *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Ne olduğu halde?)* مُتَلَبِّسًا Sarılıcı olduğu halde *(Neye?)* بِسُلْطَانٍ **Delile** *(Öyle delil ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بِحُجَّةٍ وَاضِحَةٍ Açık hüccet.

39. فَتَوَلّٰى **Yüz çevirdi** أَعْرَضَ عَنِ الْإِيمَانِ İmandan yüz çevirdi *(Ne ile?)* بِرُكْنِهِ **Erkânıyla birlikte** مَعَ جُنُودِهِ Ordusuyla birlikte *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü ordusu لَهُ Firavun için *(Ne gibidir?)* كَالرُّكْنِ Rükün gibidir وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim için?)* لِمُوسٰى Musa için *(Ne dedi?)* هُوَ O *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Sihirbazdır** أَوْ مَجْنُونٌ **Veya delidir.**

40. فَأَخَذْنَاهُ **Ve onu yakaladık** وَجُنُودَهُ **Onun ordusunu da** فَنَبَذْنَاهُمْ **Ve onları attık** طَرَحْنَاهُمْ Fırlattık *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Deryaya** الْبَحْرِ Denize فَغَرِقُوا Ve boğuldular *(O ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** أَيْ فِرْعَوْنُ Yani, Firavun *(Nedir?)* مُلِيمٌ **Namert idi** آتٍ Yapıyordu *(Neyi?)* بِمَا يُلَامُ عَلَيْهِ Yapılması üzerine kınanılan مِنْ تَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlama وَدَعْوَى الرُّبُوبِيَّةِ İlahlık iddiasını.

41. وَفِي إِهْلَاكِ عَادٍ **Âd kavmin**in helak edilmesin**de de vardır** *(Ne vardır?)* آيَةً Ayet إِذْ **Hani** أَرْسَلْنَا **Göndermiştik** *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Neyi göndermiştik?)* الرِّيحَ **Rüzgârı** *(Öyle rüzgâr ki,)* الْعَقِيمَ **Kasıp kavuran** هِيَ O *(Nedir?)* الَّتِي Öyle bir rüzgârdır ki لَا خَيْرَ فِيهَا Onda hayır yoktur *(Niçin?)* لِأَنَّهَا لَا تَحْمِلُ الْمَطَرَ Çünkü o yağmur taşımaz وَلَا تَلْقَحُ الشَّجَرَ Ağaçları da aşılamaz وَهِيَ الدَّبُورُ O batı rüzgârıdır.

42. مَا تَذَرُ **Bırakmıyordu** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeyi** نَفْسٍ أَوْ مَالٍ Canı veya malı *(Öyle şey ki,)* أَتَتْ **Geçti** *(Nereden?)* عَلَيْهِ **Üzerinden** إِلَّا **Ancak** جَعَلَتْهُ **Onu yapıyordu** *(Ne gibi?)* كَالرَّمِيمِ **Un ufak gibi** كَالْبَالِي الْمُتَفَتِّتِ Çürüyüp ufalanan şey gibi.

43. وَفِي إِهْلَاكِ ثَمُودَ **Semud kavmin**in helak edilmesin**de de vardır** *(Ne vardır?)* آيَةٌ Ayet إِذْ **Hani** قِيلَ **Denilmişti** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* بَعْدَ عَقْرِ النَّاقَةِ Deve boğazlandıktan sonra *(Ne denilmişti?)* تَمَتَّعُوا **Faydalanın** *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى حِينٍ **Bir zamana kadar** أَيْ إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِكُمْ Yani, ecelleriniz bitinceye kadar *(Ne gibi?)* كَمَا فِي آيَةِ Tıpkı şu ayette olduğu gibi تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ Yurdunuzda faydalanın *(Ne kadar?)* ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Üç gün.

44. فَعَتَوْا **Azgınlık ettiler** تَكَبَّرُوا Büyüklendiler *(Neden?)* عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ **Rablerinin emrinden** أَيْ عَنِ امْتِثَالِهِ Yani, ona sarılmaktan فَأَخَذَتْهُمُ **Böylece onları yakaladı** *(Ne?)* الصَّاعِقَةُ **Yıldırım** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مُضِيِّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ Üç gün geçtikten sonra أَيِ الصَّيْحَةُ الْمُهْلِكَةُ Yani, mahveden çığlık (yakaladı) وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedirler?)* يَنْظُرُونَ **Bakıyorlar** أَيْ بِالنَّهَارِ Yani, gündüz vaktinde.

45. فَمَا اسْتَطَاعُوا **Güç yetiremediler** *(Neye?)* مِنْ قِيَامٍ **Ayağa kalmaya** أَيْ مَا قَدَرُوا عَلَى النُّهُوضِ Yani, kalkmaya takat getiremediler *(Ne zaman?)* حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiği vakit وَمَا كَانُوا **Ve olmadılar** *(Ne?)* مُنْتَصِرِينَ **Yardım edilenler** *(Kime karşı?)* عَلَى مَنْ أَهْلَكَهُمْ Onları helak edene karşı.

46. وَقَوْمِ نُوحٍ **Nuh'u kavmi de** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْجَرِّ Cerle *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلَى ثَمُودَ Semud üzerine atıftır أَيْ وَفِي إِهْلَاكِهِمْ Yani, o kavmin helak edilmesinde vardır *(Ne ile?)* بِمَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Yerde ve gökte olan (su) ile *(Ne vardır?)* آيَةٌ Ayet *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِالنَّصْبِ Nasb ile أَيْ وَأَهْلَكْنَا قَوْمَ نُوحٍ Yani, Nuh'un kavmini de helak ettik *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** اَىْ قَبْلَ إِهْلَاكِ هٰؤُلَاءِ الْمَذْكُورِينَ Yani, bu anlatılanları helak etmeden önce إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* فَاسِقِينَ **Fasıklar.**

47. وَالسَّمَاءَ **Göğü** بَنَيْنَاهَا **Onu bina ettik** *(Ne ile?)* بِأَيْدٍ **Güçle** بِقُوَّةٍ Kuvvetle وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَمُوسِعُونَ **Güç sahibiyiz** قَادِرُونَ Kadiriz يُقَالُ Şöyle denir آدَ الرَّجُلُ يَئِيدُ Aderraculu yeidü قَوِيَ Kuvvetlendi demektir *(Daha ne denir?)* وَأَوْسَعَ الرَّجُلُ Evsaa-r Raculü صَارَ ذَا سِعَةٍ وَقُوَّةٍ Genişlik ve güç sahibi oldu.

48. وَالْأَرْضَ **Yeri de** فَرَشْنَاهَا **Onu yaydık** مَهَّدْنَاهَا Onu döşedik فَنِعْمَ **Ne güzel** الْمَاهِدُونَ **Yayıcılarız** نَحْنُ Biz.

49. وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Bu kelime nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ Şu sözüne müteallıktir; خَلَقْنَا **Yarattık** *(Ne yarattık?)* زَوْجَيْنِ **İki çift** صِنفَيْنِ İki sınıf *(Ne gibi?)* كَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى Erkekle dişi وَالسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Gökle yer وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneşle ay وَالسَّهْلِ وَالْجَبَلِ Ovayla dağ وَالصَّيْفِ وَالشِّتَاءِ Yazla kış وَالْحُلْوِ وَالْحَامِضِ Tatlıyla ekşi وَالنُّورِ وَالظُّلْمَةِ Ve karanlıkla aydınlık gibi لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَذَكَّرُونَ **Düşünürsünüz** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ Aslı bulunan iki tanın birinin hazfedilmesiyle فَتَعْلَمُونَ Ve bilirsiniz *(Neyi?)* أَنَّ خَالِقَ الْأَزْوَاجِ Muhakkak çiftleri yaratan *(Nedir?)* فَرْدٌ Tektir فَتَعْبُدُونَهُ Ve böylece ona ibadet edersiniz.

50. فَفِرُّوا **Kaçın** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** أَيْ إِلَى ثَوَابِهِ مِنْ عِقَابِهِ Yani, onun azabından sevabına *(Nasıl?)* بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat edip وَلَا تَعْصُوهُ Karşı gelmeyerek إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَكُمْ **Sizin için** مِنْهُ **Ondan** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarıcılığı açık.

51. وَلَا تَجْعَلُوا **Ve uydurmayın** *(Kimle beraber?)* مَعَ اللهِ **Allah ile beraber** *(Ne uydurmayın?)* إِلَهًا **İlah** *(Öyle ilah ki,)* آخَرَ **Başka** إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَكُمْ **Sizin için** مِنْهُ **Ondan** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** يُقَدَّرُ قَبْلَ فَفِرُّوا 'Fefirru' emrinden önce takdir edilir *(Ne?)* قُلْ لَهُمْ 'Onlara söyle' cümlesi.

﴿كَذٰلِكَ مَآ اَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا قَالُوا﴾ هُوَ ﴿سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾﴾ أَيْ مِثْلُ تَكْذِيبِهِمْ لَكَ بِقَوْلِهِمْ إِنَّكَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ تَكْذِيبُ الْأُمَمِ قَبْلَهُمْ رُسُلَهُمْ بِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ ﴿اَتَوَاصَوْا﴾ كُلُّهُمْ ﴿بِهِ﴾ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾﴾ جَمَعَهُمْ عَلَى هٰذَا الْقَوْلِ طُغْيَانُهُمْ ﴿فَتَوَلَّ﴾ أَعْرِضْ ﴿عَنْهُمْ فَمَآ اَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾﴾ لِأَنَّكَ بَلَّغْتَهُمُ الرِّسَالَةَ ﴿وَذَكِّرْ﴾ عِظْ بِالْقُرْآنِ ﴿فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾﴾ مَنْ عَلِمَ اللّٰهُ تَعَالٰى أَنَّهُ يُؤْمِنُ ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ وَلَا يُنَافِي ذٰلِكَ عَدَمُ عِبَادَةِ الْكَافِرِينَ لِأَنَّ الْغَايَةَ لَا يَلْزَمُ وُجُودُهَا كَمَا فِي قَوْلِكَ بَرَيْتُ هٰذَا الْقَلَمَ لِأَكْتُبَ بِهِ فَإِنَّكَ قَدْ لَا تَكْتُبُ بِهِ ﴿مَآ اُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ﴾ لِي وَلِأَنْفُسِهِمْ وَغَيْرِهِمْ ﴿وَمَآ اُرِيدُ اَنْ يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾﴾ وَلَا أَنْفُسَهُمْ وَلَا غَيْرَهُمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾﴾ الشَّدِيدُ ﴿فَاِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ أَنْفُسَهُمْ بِالْكُفْرِ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ وَغَيْرِهِمْ ﴿ذَنُوبًا﴾ نَصِيبًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿مِثْلَ ذَنُوبِ﴾ نَصِيبِ ﴿اَصْحَابِهِمْ﴾ الْهَالِكِينَ قَبْلَهُمْ ﴿فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ ﴿٥٩﴾﴾ بِالْعَذَابِ إِنْ أَخَّرْتُهُمْ إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿فَوَيْلٌ﴾ شِدَّةُ عَذَابٍ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ﴾ فِي ﴿يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾﴾ أَيْ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

52. **İşte böylece, onlardan öncekilere herhangi bir peygamber geldiğinde: O, bir büyücüdür veya delidir, dediler.** Bunlar seni "Sen büyücü veya delisin" diyerek yalanladıkları gibi bunlardan önceki ümmetler de peygamberlerini aynı sözlerle yalanlamışlardı.

53. **Bunu birbirlerine vasiyet mi ettiler? Doğrusu onlar azgın bir toplumdur.** Bu söz üzere onları azgınlıkları toplamıştır.

54. **Artık onlara aldırma.** Onlardan yüz çevir. **Sen kınanacak değilsin.** Çünkü sen onlara tebliğini yaptın.

55. **Sen öğüt ver.** Kuran'la vaaz et. **Çünkü öğüt müminlere** Allah'ın iman edeceğini bildiği kimseye **fayda verir.**

56. **Ben cinleri ve insanları, sadece bana kulluk etsinler diye yarattım.**[1]

57. **Ben** ne kendim ne onlar ne de başkaları için **onlardan rızık istemiyorum. Beni,** kendilerini ve başkalarını **doyurmalarını da istemiyorum.**

58. **Şüphesiz rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan sadece Allah'tır.**

---

[1] Kâfirlerin ibadet etmemesi buna zıt düşmez. Zira maksadın bulunması şart değildir. Örneğin: "Şu kalemi yazmak için açtım" der; fakat onunla yazmayabilirsin.

59. Şüphesiz inkâr etmek suretiyle kendilerine **zulmeden** Mekke ehli ve diğer**lerin**in **de,** kendilerinden önce helak olan **arkadaşlarının günahı** payı **gibi günahları** azaptan bir payları **vardır! O halde** eğer onları kıyamet gününe kadar ertelersem **benden** azabı **acele istemesinler!**

60. Kendilerine vaat edilen o kıyamet **gününde inkâr edenlere yazıklar** şiddetli azap **olsun!**

KELİME ANLAMI

52. كَذٰلِكَ **İşte böylece** مَا اَتَى **Gelmedi** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** *(Kim gelmedi?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir peygamber** اِلَّا **Ancak** قَالُوا **Dediler ki:** هُوَ O *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Sihirbazdır** اَوْ **Veya** مَجْنُونٌ **Delidir** أَيْ مِثْلُ تَكْذِيبِهِمْ لَكَ Yani, seni yalanlamaları gibidir *(Ne ile yalanlamaları gibi?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle إِنَّكَ سَاحِرٌ Sen sihirbazsın أَوْ مَجْنُونٌ Veya delisin *(Ne seni yalanlamaları gibidir?)* تَكْذِيبُ الْأُمَمِ Ümmetlerin yalanlamaları *(Öyle ümmetler ki,)* قَبْلَهُمْ Onlardan önce olan *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ Bu sözleriyle.

53. اَتَوَاصَوْا **Vasiyetleştiler mi?** كُلُّهُمْ Onların hepsi *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Bu cümle nedir?)* اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefi manasında sorudur بَلْ **Bilakis** هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* قَوْمٌ **Bir kavimdir** *(Öyle kavim ki,)* طَاغُونَ **Azgın** جَمَعَهُمْ عَلَى هٰذَا الْقَوْلِ Onları bu söze topladı *(Ne?)* طُغْيَانُهُمْ Azgınlıkları.

54. فَتَوَلَّ **Artık yüz çevir** أَعْرِضْ Yüz çevir *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** فَمَا اَنْتَ **Sen değilsin** *(Ne değilsin?)* بِمَلُومٍ **Kınanacak** *(Niçin?)* لِأَنَّكَ بَلَّغْتَهُمْ Çünkü sen onlara ulaştırdın *(Neyi?)* اَلرِّسَالَةَ Risalet'i.

55. وَذَكِّرْ **Öğüt ver** عِظْ بِالْقُرْآنِ Kuran'la vaaz et فَاِنَّ الذِّكْرٰى **Zira öğüt** *(Nedir?)* تَنْفَعُ **Fayda verir** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** مَنْ O kişiye ki عَلِمَ اللّٰهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah biliyor *(Neyi?)* أَنَّهُ يُؤْمِنُ O iman edecek.

56. وَمَا خَلَقْتُ **Ben yaratmadım** *(Kimi?)* اَلْجِنَّ **İnsanları** *(Daha?)* وَالْاِنْسَ **Ve cinleri** اِلَّا **Ancak** *(Niye yarattım?)* لِيَعْبُدُونِ **Bana ibadet etsinler diye** وَلَا يُنَافِي ذٰلِكَ Bu ayete zıt değildir *(Ne?)* عَدَمُ عِبَادَةِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin ibadet etmemesi *(Niçin zıt değildir?)* لِأَنَّ الْغَايَةَ لَا يَلْزَمُ وُجُودُهَا Çünkü hedefin meydana gelmesi gerekli değildir *(Ne gibi?)* كَمَا فِي قَوْلِكَ Şu sözünde olduğu gibi بَرَيْتُ هٰذَا الْقَلَمَ Şu kalemi açtım *(Niçin?)* لِأَكْتُبَ بِهِ Onunla yazmak için فَإِنَّكَ قَدْ لَا تَكْتُبُ بِهِ Ama sen kalemle yazmayabilirsin.

57. مَا أُرِيدُ **İstemiyorum** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ رِزْقٍ **Hiçbir rızk** *(Kim için?)* لِي Benim için *(Daha?)* وَلِأَنْفُسِهِمْ وَغَيْرِهِمْ Kendileri ve başkaları için وَمَا أُرِيدُ **Ve istemiyorum** *(Ne istemiyorum?)* أَنْ يُطْعِمُونِ **Beni yedirmelerini** *(Daha kimi?)* وَلَا أَنْفُسَهُمْ وَلَا غَيْرَهُمْ Kendilerini ve başkalarını da.

58. إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** هُوَ **O** *(Kimdir?)* الرَّزَّاقُ **Rızık verendir** ذُو الْقُوَّةِ **Kuvvet sahibidir** الْمَتِينُ **Metindir** اَلشَّدِيدُ Çetindir.

59. فَإِنَّ **Muhakkak ki** لِلَّذِينَ **O kimseler için vardır ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerine *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfürle *(Kimden olan kimseler?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden (kendine zulmedenlere vardır) *(Ne vardır?)* ذَنُوبًا **Suçlar** نَصِيبًا مِنَ الْعَذَابِ Azaptan pay *(Ne gibi?)* مِثْلَ ذَنُوبِ نَصِيبِ اَصْحَابِهِمْ **Arkadaşlarının suçu** payı **gibi** *(Öyle arkadaşları ki,)* اَلْهَالِكِينَ قَبْلَهُمْ Onlardan önce helak olan فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ **Acele etmesinler** *(Neye?)* بِالْعَذَابِ Azaba إِنْ أَخَّرْتَهُمْ إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ Şayet onları kıyamet gününe kadar ertelersem.

60. فَوَيْلٌ **Yazıklar olsun** شِدَّةُ عَذَابٍ Şiddetli azap olsun *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kâfir oldular** *(Ne zaman?)* مِنْ فِي يَوْمِهِمْ **O günlerinde** اَلَّذِي **Öyle gün ki,** يُوعَدُونَ **Onlara vaat ediliyor** أَيْ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ Yani, kıyamet gününden.

سُورَةُ الطُّورِ

﴿مَكِّيَّةٌ تِسْعٌ وَأَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالطُّورِ ۝١﴾ أَيِ الْجَبَلِ الَّذِي كَلَّمَ اللهُ عَلَيْهِ مُوسَى ﴿وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ۝٢﴾ ﴿فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ۝٣﴾ أَيِ التَّوْرَاةِ أَوِ الْقُرْآنِ ﴿وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ۝٤﴾ هُوَ فِي السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ أَوِ السَّادِسَةِ أَوِ السَّابِعَةِ بِحِيَالِ الْكَعْبَةِ يَزُورُهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِالطَّوَافِ وَالصَّلَاةِ لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ أَبَدًا ﴿وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ۝٥﴾ أَيِ السَّمَاءِ ﴿وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ۝٦﴾ أَيِ الْمَمْلُوءِ ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ۝٧﴾ لَنَازِلٌ بِمُسْتَحِقِّهِ ﴿مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ۝٨﴾ عَنْهُ ﴿يَوْمَ﴾ مَعْمُولُ لَوَاقِعٌ ﴿تَمُورُ السَّمَآءُ مَوْرًا ۝٩﴾ تَتَحَرَّكُ وَتَدُورُ ﴿وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ۝١٠﴾ تَصِيرُ هَبَاءً مَنْثُورًا وَذَلِكَ فِي يَوْمِ الْقِيَمَةِ ﴿فَوَيْلٌ﴾ شِدَّةُ عَذَابٍ ﴿يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝١١﴾ لِلرُّسُلِ ﴿الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ﴾ بَاطِلٍ ﴿يَلْعَبُونَ ۝١٢﴾ أَيْ يَتَشَاغَلُونَ بِكُفْرِهِمْ ﴿يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ۝١٣﴾ يُدْفَعُونَ بِعُنْفٍ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ تَمُورُ وَيُقَالُ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ۝١٤﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

52- Tur Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Musa (aleyhisselam)'ın üzerinde Allah ile konuştuğu **Tûr'a,** dağa,
2. **Satır satır yazılmış Kitab'a,**
3. **Yayılmış ince deri** Tevrat veya Kuran **üzerine,**
4. **Beyt-i Ma'mûr'a,** Bu üçüncü, altıncı ya da yedinci semada Kâbe'nin hizasındadır. Her gün yetmiş bin melek tavaf etmek ve namaz kılmak suretiyle onu ziyaret eder. Bu meleklere bir daha sıra gelmez.
5. **Yükseltilmiş tavana** göğe,
6. **Kaynatılmış** doldurulmuş **denize andolsun ki,**
7. **Rabbinin azabı mutlaka vuku bulacaktır.** Hak edenin başına inecektir.
8. **Ona engel olacak hiçbir şey yoktur.**
9. **O gün,**[1] **gök çalkalandıkça çalkalanır.** Hareket eder ve döner.
10. **Dağlar yürüdükçe yürür.** Toz toprak olur. Bu kıyamet günü olacaktır.
11. **O gün** peygamberleri **yalanlayanlara yazıklar** şiddetli azap **olsun!**
12. **Ki, onlar daldıkları** bâtıl **içinde oyalanıp durur,** inkârlarıyla meşgul olur**lar.**
13. **O gün**[2] **cehennem ateşine itilip kakılır,** sert bir şekilde oraya atılır**lar.**
14. Ve onlara azar olarak şöyle denir: **İşte yalanlayıp durduğunuz ateş budur!**

KELİME ANLAMI

﴿٥٢﴾- سُورَةُ الطُّورِ

52- Tûr Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** تِسْعٌ وَأَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالطُّورِ **Tura yemin olsun** أَيِ الْجَبَلِ Yani, dağa الَّذِي O dağ ki كَلَّمَ Konuştu *(Kim?)* اللهُ Allah *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهِ Onun üzerinde *(Kiminle?)* مُوسٰى Musa ile ***(Daha neye yemin olsun?)***
2. وَكِتَابٍ **Ve kitaba yemin olsun** *(Öyle kitap ki,)* مَسْطُورٍ **Yazılı olan** *(Nerede yazılı olan?)*
3. فِي رَقٍّ **İnce bir deride** *(Öyle deri ki,)* مَنْشُورٍ **Yayılmış olan** أَيِ التَّوْرَاةِ Yani, Tevrat'a أَوِ الْقُرْآنِ Ya da Kuran'a ***(Daha neye yemin olsun?)***

---

[1] يَوْمَ zarfı وَاقِعٌ kelimesinin mefulüdür.

[2] يَوْمَ يُدَعُّونَ terkibi يَوْمَ تَمُورُ terkibinden bedeldir.

4. وَالْبَيْتِ **Eve** *(Öyle ev ki,)* الْمَعْمُورِ **Mamur olan** هُوَ Bu ev *(Nerededitr?)* فِي السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ Üçüncü kat semadadır أَوِ السَّادِسَةِ Veya altıncı kat semadadır أَوِ السَّابِعَةِ Veya yedinci kat semadadır *(Nerede?)* بِحِيَالِ الْكَعْبَةِ Kâbe'nin hizasında يَزُورُهُ Onu ziyaret ediyor *(Ne zaman?)* كُلَّ يَوْمٍ Her gün *(Kim ziyaret ediyor?)* سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ Yetmiş bin melek *(Ne ile ziyaret ediyor?)* بِالطَّوَافِ وَالصَّلَاةِ Tavaf ve namazla *(Öyle ki,)* لَا يَعُودُونَ Dönmüyorlar *(Nereye?)* إِلَيْهِ Oraya أَبَدًا Asla *(Daha neye yemin olsun?)*

5. وَالسَّقْفِ **Tavana** *(Öyle tavan ki,)* الْمَرْفُوعِ **Yükseltilmiş** أَيِ السَّمَاءِ Yani, göğe *(Daha neye yemin olsun?)*

6. وَالْبَحْرِ **Denize** *(Öyle deniz ki,)* الْمَسْجُورِ **Doldurulmuş** أَيِ الْمَمْلُوءِ Yani, dolu olan.

7. اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ **Muhakkak ki rabbinin azabı** *(Nedir?)* لَوَاقِعٌ **Gerçekten meydana gelecektir** لَنَازِلٌ Kesinlikle inecektir *(Kime?)* بِمُسْتَحِقِّهِ Onu hak edene.

8. مَا لَهُ **O kişi için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ دَافِعٍ **Hiçbir engelleyici** *(Neden engelleyici?)* عَنْهُ Azaptan *(Ne zaman meydana gelecektir?)*

9. يَوْمَ **O gün ki** *(Bu kelime nedir?)* مَعْمُولُ لَوَاقِعٌ 'Levâkiun' kelimesinin mamulüdür تَمُورُ **Çalkanır** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gök** *(Nasıl?)* مَوْرًا **Çalkanmakla** تَتَحَرَّكُ Sallanır وَتَدُورُ Ve döner.

10. وَتَسِيرُ **Ve yürür** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** *(Nasıl?)* سَيْرًا **Yürümekle** تَصِيرُ Olur *(Ne olur?)* هَبَاءً مَنْثُورًا Yayılmış toz yığını وَذٰلِكَ Bu *(Ne zamandır?)* فِي يَوْمِ الْقِيٰمَةِ Kıyamet günündedir.

11. فَوَيْلٌ **Veyl vardır** شِدَّةُ عَذَابٍ Çetin bir azap vardır *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kime?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanlara** *(Kimi yalanlayanlara?)* لِلرُّسُلِ Peygamberleri.

12. اَلَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki** هُمْ **Onlar** *(Ne içinde?)* فِي خَوْضٍ **Boş bir şey içinde** بَاطِلٍ Batıl içinde يَلْعَبُونَ **Oynayıp durmaktadırlar** أَيْ يَتَشَاغَلُونَ Yani, vakitlerini geçirmektedirler *(Ne ile?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleriyle ***(O günden bedel?)***

13. يَوْمَ **O gün ki** يُدَعُّونَ **İtilip atılırlar** *(Nereye?)* اِلٰى نَارِ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşine** *(Nasıl?)* دَعًّا **İtilip atılmakla** يُدْفَعُونَ Atılırlar *(Nasıl?)* بِعُنْفٍ Kabalıkla *(Bu cümle nedir?)* بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ تَمُورُ 'Yevme temûru' cümlesinden bedeldir.

14. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Nasıl?)* تَبْكِيتًا Azarlayarak *(Ne denir?)* هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* اَلنَّارُ **Cehennemdir** الَّتِي **O cehennem ki** كُنْتُمْ **Siz devamlı oldunuz** *(Neyi?)* بِهَا **O cehennemi** *(Ne oldunuz?)* تُكَذِّبُونَ **Yalanlar oldunuz.**

﴿اَفَسِحْرٌ هٰذَا﴾ الْعَذَابُ الَّذِي تَرَوْنَ كَمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ فِي الْوَحْيِ هٰذَا سِحْرٌ ﴿اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿اِصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا﴾ عَلَيْهَا ﴿اَوْ لَا تَصْبِرُوا﴾ صَبْرُكُمْ وَجَزَعُكُمْ ﴿سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ﴾ لِأَنَّ صَبْرَكُمْ لَا يَنْفَعُكُمْ ﴿اِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾﴾ أَيْ جَزَائَهُ ﴿اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾﴾ ﴿فَاكِهِينَ﴾ مُتَلَذِّذِينَ ﴿بِمَا﴾ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿اٰتٰيهُمْ﴾ أَعْطَاهُمْ ﴿رَبُّهُمْ وَوَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾﴾ عَطْفًا عَلٰى آتَاهُمْ أَيْ بِإِتْيَانِهِمْ وَوِقَايَتِهِمْ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنٖيٓـًٔا﴾ حَالٌ أَيْ مُهَنِّئِينَ ﴿بِمَا﴾ اَلْبَاءُ سَبَبِيَّةٌ ﴿كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿مُتَّكِئٖينَ﴾ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ الْمُسْتَكِنِّ فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى فِي جَنَّاتٍ ﴿عَلٰى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ﴾ بَعْضُهَا إِلٰى جَنْبِ بَعْضٍ ﴿وَزَوَّجْنَاهُمْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى فِي جَنَّاتٍ أَيْ قَرَنَّاهُمْ ﴿بِحُورٍ عٖينٍ ﴿٢٠﴾﴾ عِظَامِ الْأَعْيُنِ حِسَانِهِنَّ ﴿وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَاتَّبَعْنَاهُمْ﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى آمَنُوا [وَاتَّبَعَتْهُمْ] ﴿ذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ اَلصِّغَارُ وَالْكِبَارُ [ذُرِّيَّتُهُمْ] ﴿بِاِيمَانٍ﴾ مِنَ الْكِبَارِ وَمِنَ الْآبَاءِ فِى الصِّغَارِ وَالْخَبَرُ ﴿اَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ اَلْمَذْكُورِينَ فِي الْجَنَّةِ فَيَكُونُونَ فِي دَرَجَتِهِمْ وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا بِعَمَلِهِمْ تَكْرِمَةً لِلْآبَاءِ بِاجْتِمَاعِ الْأَوْلَادِ إِلَيْهِمْ [ذُرِّيَّتَهُمْ] ﴿وَمَآ اَلَتْنَاهُمْ﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ وَكَسْرِهَا نَقَصْنَاهُمْ ﴿مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَيْءٍ﴾ يُزَادُ فِي عَمَلِ الْأَوْلَادِ ﴿كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ﴾ مِنْ عَمَلِ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ ﴿رَهٖينٌ ﴿٢١﴾﴾ مَرْهُونٌ يُؤَاخَذُ بِالشَّرِّ وَيُجَازٰى بِالْخَيْرِ ﴿وَاَمْدَدْنَاهُمْ﴾ زِدْنَاهُمْ فِي وَقْتٍ بَعْدَ وَقْتٍ ﴿بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾﴾ وَإِنْ لَمْ يُصَرِّحُوا بِطَلَبِهِ ﴿يَتَنَازَعُونَ﴾ يَتَعَاطَوْنَ بَيْنَهُمْ ﴿فٖيهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ ﴿كَاْسًا﴾ خَمْرًا ﴿لَا لَغْوٌ فٖيهَا﴾ أَيْ بِسَبَبِ شُرْبِهَا يَقَعُ بَيْنَهُمْ ﴿وَلَا تَاْثٖيمٌ ﴿٢٣﴾﴾ بِهِ يَلْحَقُهُمْ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا ﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ﴾ لِلْخِدْمَةِ ﴿غِلْمَانٌ﴾ أَرِقَّاءُ ﴿لَهُمْ كَاَنَّهُمْ﴾ حُسْنًا وَلَطَافَةً ﴿لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾﴾ مَصُونٌ فِي الصَّدَفِ لِأَنَّهُ فِيهَا أَحْسَنُ مِنْهُ فِي غَيْرِهَا ﴿وَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾ يَسْأَلُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا عَمَّا كَانُوا عَلَيْهِ وَمَا وَصَلُوا إِلَيْهِ تَلَذُّذًا وَاعْتِرَافًا بِالنِّعْمَةِ ﴿قَالُوٓا﴾ إِيمَاءً إِلٰى عِلَّةِ الْوُصُولِ ﴿اِنَّا كُنَّا قَبْلُ فٖيٓ اَهْلِنَا﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مُشْفِقٖينَ ﴿٢٦﴾﴾ خَائِفِينَ مِنْ عَذَابِ اللهِ ﴿فَمَنَّ اللهُ عَلَيْنَا﴾ بِالْمَغْفِرَةِ ﴿وَوَقٰينَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾﴾ أَيِ النَّارِ لِدُخُولِهَا فِي الْمَسَامِّ وَقَالُوا إِيمَاءً أَيْضًا ﴿اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ فِي الدُّنْيَا ﴿نَدْعُوهُ﴾ أَيْ نَعْبُدُهُ مُوَحِّدِينَ ﴿اِنَّهُ﴾ بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا وَإِنْ كَانَ تَعْلِيلًا مَعْنًى وَبِالْفَتْحِ تَعْلِيلًا لَفْظًا ﴿هُوَ الْبَرُّ﴾ الْمُحْسِنُ الصَّادِقُ فِي وَعْدِهِ ﴿الرَّحٖيمُ ﴿٢٨﴾﴾ اَلْعَظِيمُ الرَّحْمَةِ ﴿فَذَكِّرْ﴾ دُمْ عَلٰى تَذْكِيرِ الْمُشْرِكِينَ وَلَا تَرْجِعْ عَنْهُ لِقَوْلِهِمْ لَكَ كَاهِنٌ مَجْنُونٌ

﴿فَمَآ اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ﴾ أَيْ بِإِنْعَامِهِ عَلَيْكَ ﴿بِكَاهِنٍ﴾ خَبَرُ مَا ﴿وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾﴾ مَعْطُوفٌ عَلَيْهِ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿يَقُولُونَ﴾ هُوَ ﴿شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾﴾ حَوَادِثَ الدَّهْرِ فَيَهْلِكُ كَغَيْرِهِ مِنَ الشُّعَرَاءِ ﴿قُلْ تَرَبَّصُوا﴾ هَلَاكِي ﴿فَاِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾﴾ هَلَاكَكُمْ فَعُذِّبُوا بِالسَّيْفِ يَوْمَ بَدْرٍ وَالتَّرَبُّصُ اَلْاِنْتِظَارُ.

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Bu** gördüğünüz azap, vahiy için "Bu bir büyüdür" dediğiniz gibi **bir büyü müdür, yoksa siz görmüyor musunuz?**

16. **Oraya girin, dayanın veya dayanmayın,** sabretmeniz de feryat etmeniz de **sizin için aynıdır.** Çünkü sabrınız fayda vermeyecektir. **Siz ancak yaptıklarınızın** karşılığıy**la cezalandırılacaksınız.**

17. **Şüphesiz takva sahipleri cennetlerde ve nimet içindedirler.**

18. **Rablerinin kendilerine verdikleriyle sefa sürer** zevk eder**ler. Ve Rableri onları, cehennem azabından korumuştur.**[1]

19. Ve onlara denilir ki: **Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyin, için.** [2]

20. "Birbirinin yanı sıra **dizilmiş koltuklara yaslanmış oldukları halde.**[3] **Ve onları, ceylan gözlü** gözleri büyük ve güzel, **hûrilerle evlendirmiş,** birleştirmiş**izdir.**[4]

21. **İman eden ve zürriyetlerini**[5] küçükleri babaları vasıtasıyla, büyükleri de bizzat **iman etmeleri sebebiyle kendilerine tabi kıldığımız**[6] **kimselere** cennette bu anlatılan **soylarını da kattık.**[7] Babalarının amellerini işlemeseler de onlarla aynı derecede olacaktırlar. Bu, çocuklarının bir araya getirilmesi suretiyle babalara yapılan bir ikramdır. **Onların amellerinden** çocuklarının amellerine eklenen **hiçbir şey eksiltmedik.**[8] **Herkes kazandıkları** hayır veya şer ameli**ne karşı bir rehindir.** Şerre karşılık cezalandırılır. Hayra karşılık mükâfatlandırılır.

22. **Onlara** açıkça istemeseler bile **canlarının istediği meyve ve etleri bol bol verdik,** her vakit onlara arttırdık.

---

[1] بِمَا آتَاهُمْ terkibindeki مَا kelimesi mastar harfidir. وَوَقَاهُمْ fiili آتَاهُمْ fiili üzerine atfedilmiştir. Bu iki fiil vermek ve korumak anlamındadırlar.

[2] هَنِيئًا kelimesi مُهَنَّئِينَ takdirinde haldir. بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ terkibindeki ba harfi ceri sebebiyet içindir.

[3] مُتَّكِئِينَ kelimesi Allah Teâlâ'nın فِي جَنَّاتٍ ayetinde bulunan zamirden haldir.

[4] وَزَوَّجْنَاهُمْ cümlesi جَنَّاتٍ kelimesi üzerine atıftır.

[5] ذُرِّيَّاتِهِمْ kelimesi diğer bir kıraatte ذُرِّيَّتَهُمْ şeklinde okunur.

[6] وَاتَّبَعْنَاهُمْ cümlesi آمَنُوا cümlesi üzerine atıf (olup diğer bir kıraatte وَاتَّبَعَتْهُمْ şeklinde okunmuş)tur.

[7] وَالَّذِينَ İsmi mevsulü mübteda olup haberi أَلْحَقْنَا cümlesidir.

[8] أَلَتْنَاهُمْ fiilindeki lam harfi fethalı ve kesreli okunur. مِنْ شَيْءٍ terkibindeki مِنْ harfi ceri zaittir.

23. **Orada** cennette **karşılıklı kadeh yarıştırır** birbirlerine içki sunar**lar, ama orada** içki içmek sebebiyle aralarında meydana gelecek **bir saçmalama ve** yine o içki sebebiyle kendilerine bulaşacak **bir günah yoktur.** Dünyadaki içkiler ise böyle değildir.

24. Kabuğunda **saklı** muhafaza edilen[1] **inci gibi** güzel ve zarif **genç hizmetçi** köle**ler** hizmet için **etraflarında dönüp dolaşırlar.**

25. **Birbirlerine** bir kısmı diğer bir kısmına **dönüp** verilen nimeti itiraf etmek ve lezzet almak için ne halden ne hale geldiklerini **sorar:**

26. (Bu nimetlere) nasıl ulaştıklarının sebebine işaret etmek için **derler ki: "Doğrusu biz daha önce** dünyada **ailemizin arasında** Allah'ın azabından **korkardık."**

27. **"Allah bize** mağfiret ederek **lütfetti ve bizi kavurucu** vücudun içine işleyen **azaptan** ateşten **korudu."**

28. İşarette bulunmak için yine derler ki: **"Gerçekten biz bundan önce** dünyada **ona yalvarıyor,** tevhit ehli olarak ona ibadet ediyor**duk. Çünkü**[2] **iyilik eden** sözünde duran **ve esirgeyen** rahmeti geniş olan **ancak odur."**

29. **Sen** müşriklere **öğüt ver**meye devam et. Sana kâhin, mecnun demelerinden dolayı bundan vazgeçme. **Rabbinin** senin üzerine olan **lütfuyla sen ne kâhin ne de deli değilsin.**[3]

30. **Yoksa onlar:** O, **bir şairdir; biz onun, zamanın felâketlerine uğra**yıp diğer şairler gibi yok ol**masını bekliyoruz, mu diyorlar?**

31. **De ki:** Helak olmamı **bekleyin. Ben de sizinle beraber** sizin helak olmanızı **bekleyenlerdenim.** Bedir günü kılıçtan geçirilerek azaba çarptırıldılar.

KELİME ANLAMI

15. أَفَسِحْرٌ **Sihir mi?** *(Ne?)* هٰذَا **Bu** الْعَذَابُ الَّذِي تَرَوْنَ Görmüş olduğunuz azap *(Ne gibi?)* كَمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ Sizin dediğiniz gibi *(Ne hakkında?)* فِي الْوَحْيِ Vahiy hakkında *(Ne dediniz?)* هٰذَا سِحْرٌ Bu bir sihirdir أَمْ أَنْتُمْ **Yoksa siz** لَا تُبْصِرُونَ **Görmüyor musunuz?**

16. اِصْلَوْهَا **Oraya girin** فَاصْبِرُوا **İster sabredin** *(Neye?)* عَلَيْهَا Buna أَوْ لَا تَصْبِرُوا **İsterseniz de sabretmeyin** صَبْرُكُمْ Sabrınız وَجَزَعُكُمْ Ve sabırsızlığınız *(Nedir?)* سَوَاءٌ **Eşittir** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Niye?)* لِأَنَّ صَبْرَكُمْ Çünkü sizin sabretmeniz لَا يَنْفَعُكُمْ Size fayda vermeyecek إِنَّمَا **Kesinlikle ancak** تُجْزَوْنَ **Siz karşılıklarını alacaksınız** *(Neyin?)* مَا كُنْتُمْ **Olduğunuz şeyin** *(Ne olduğunuz şeyin?)* تَعْمَلُونَ **Yapar olduğunuz şeyin** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, onun karşılığını (alacaksınız).

---

[1] Çünkü inci kabuğunda daha güzeldir.

[2] إِنَّهُ kelimesi her ne kadar lafzen talil olsa da kesre ile okunur.

[3] بِكَاهِنٍ terkibi مَا 'nın haberidir. وَلَا مَجْنُونٍ terkibi de haber üzerine atıftır.

17. إِنَّ الْمُتَّقِينَ **Muhakkak ki takva sahipleri** *(Nerededir?)* فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerde** وَنَعِيمٍ **Ve nimet içindedirler** *(Ne halde?)*

18. فَاكِهِينَ **Sefa sürer oldukları halde** مُتَلَذِّذِينَ Zevk alır oldukları halde *(Ne ile?)* بِمَا -مَصْدَرِيَّةٌ- اٰتٰيهُمْ أَعْطَاهُمْ **Onlara vermesiyle** *(Kimin vermesiyle?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Daha ne ile sefa sürer oldukları halde?)* وَوَقٰيهُمْ **Ve onları korumasıyla** *(Kimin?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Neden korumasıyla?)* عَذَابَ الْجَحِيمِ **Cehennem azabından** *(Bu cümle ne olarak okunmuştur?)* عَطْفًا Atıf olarak *(Ne üzerine?)* عَلٰى آتَاهُمْ 'Etâhüm' fiili üzerine أَيْ بِإِتْيَانِهِمْ Yani, onlara vermesiyle وَوِقَايَتِهِمْ Ve onları korumasıyla.

19. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Ne denir?)* كُلُوا **Yiyin** وَاشْرَبُوا **Ve için** *(Ne olduğunuz halde?)* هَنِيئًا **Afiyet içinde olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir أَيْ مُهَنِّئِينَ Yani, afiyet içinde olduğunuz halde *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** اَلْبَاءُ Ba (harf-i ceri) *(Ne içindir?)* سَبَبِيَّةٌ Sebebiyet içindir كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapar oldunuz** *(Ne oldukları halde cennettedirler?)*

20. مُتَّكِئِينَ **Yaslanıcı olarak** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الضَّمِيرِ الْمُسْتَكِنِّ Yerleşmiş zamirden *(Nereye?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın şu sözüne فِي جَنَّاتٍ 'Fi cennâtin' *(Neye yaslanıcı?)* عَلٰى سُرُرٍ **Tahtlara** *(Öyle tahtlar ki,)* مَصْفُوفَةٍ **Sıra sıra dizilmiş olan** بَعْضُهَا Bir kısmı إِلٰى جَنْبِ بَعْضٍ Diğer bir kısmının yanına (dizimli) وَزَوَّجْنَا **Ve biz eş yaptık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu cümle nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلٰى فِى جَنَّاتٍ 'Fî cennâtin'e أَيْ قَرَنَّاهُمْ Yani, onları birleştirdik *(Kim ile?)* بِحُورٍ **Hurilerle** *(Öyle huriler ki,)* عِينٍ **İri gözlü** عِظَامِ الْأَعْيُنِ Gözleri büyük حِسَانِهَا Ve güzel.

21. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَأَتْبَعْنَاهُمْ **Ve kendilerine tabi kıldıklarımız** *(Bu nedir?)* مَعْطُوفٌ عَلَى آمَنُوا 'Âmenû'ye atıftır *(Kimi tabi kıldıklarımız?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ **Soylarını** *(Öyle soyları ki,)* اَلصِّغَارِ وَالْكِبَارِ Ufak-büyük *(O zürriyetler ne olduğu halde?)* بِإِيمَانٍ **İmanlı oldukları halde** *(O iman ne olduğu halde?)* مِنَ الْكِبَارِ Büyüklerden وَمِنَ الْآبَاءِ Ve babalardan olduğu halde *(Babalardan olan iman kim hakkında geçerlidir?)* فِى الصِّغَارِ Küçükler hakkında وَالْخَبَرُ Haber ise (şudur) اَلْحَقْنَا **Biz kattık** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ **Soylarını** اَلْمَذْكُورِينَ Zikredilenlerin *(Nerede kattık?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette فَيَكُونُونَ Dolayısıyla olacaklar *(Nerede olacaklar?)* فِي دَرَجَتِهِمْ Onların makamlarında وَإِنْ لَمْ يَعْمَلُوا Yapmamış olsalar bile *(Neyi?)* بِعَمَلِهِمْ Onların yaptıklarını *(Niçin böyle yapılır?)* تَكْرِمَةً لِلْآبَاءِ Babalara ihsanda bulunmak için *(Ne ile?)* بِاجْتِمَاعِ الْأَوْلَادِ إِلَيْهِمْ Çocuklarının kendileriyle bir araya gelmeleriyle

وَمَا أَلَتْنَاهُمْ Ve onları eksiltmedik de *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ اللَّامِ Lam'ın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle نَقَصْنَاهُمْ Azaltmadık *(Neden?)* **مِنْ عَمَلِهِمْ Amellerinden** *(Ne eksiltmedik?)* **مِنْ** -زَائِدَةٌ- **شَيْءٍ En ufak bir şey** ('min' zaittir) *(Öyle şey ki,)* يُزَادُ Fazlalaşacak *(Nerede?)* فِي عَمَلِ الْأَوْلَادِ Evlatların amelinde **كُلُّ امْرِئٍ Her kişi** *(Neye?)* **بِمَا كَسَبَ Kazandığına** *(O kazandığı da neden ibarettir?)* مِنْ عَمَلٍ خَيْرٍ İyi amel yapmaktan أَوْ شَرٍّ Ya da kötü amel yapmaktan ibarettir *(Nedir bu kişi?)* **رَهِينٌ Bağlıdır** مَرْهُونٌ Rehindir يُؤَاخَذُ بِالشَّرِّ Kötülüğe karşılık cezalandırılır وَيُجَازَى بِالْخَيْرِ Ve iyiye karşılık da mükâfatlandırılır.

22. **وَأَمْدَدْنَاهُمْ Onlara verdik de verdik** زِدْنَاهُمْ Onlara ekledik *(Nerede?)* فِي وَقْتٍ بَعْدَ وَقْتٍ Bir vakitten sonra diğer bir vakitte *(Ne verdik?)* **بِفَاكِهَةٍ Meyve** **وَلَحْمٍ Ve et** *(Neden?)* **مِمَّا O şeyden ki يَشْتَهُونَ Canları istiyor** وَإِنْ لَمْ يُصَرِّحُوا Açıkça ifade etmeseler bile *(Neyi?)* بِطَلَبِهِ İstediğini.

23. **يَتَنَازَعُونَ Tokuştururlar** يَتَعَاطَوْنَ Meşgul olurlar *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Nerede tokuştururlar?)* **فِيهَا Orada** أَيْ الْجَنَّةِ Yani, cennette *(Ne tokuştururlar?)* **كَأْسًا Kadeh** خَمْرًا Şarap **لَا لَغْوٌ Saçmalama yoktur** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** أَيْ بِسَبَبِ شُرْبِهَا Yani, onu içmeleri sebebiyle *(Öyle saçmalama ki,)* يَقَعُ بَيْنَهُمْ Aralarında meydana gelecek olan *(Daha ne yoktur?)* **وَلَا تَأْثِيمٌ Ve günaha girme de yoktur** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Öyle günaha girme ki,)* يَلْحَقُهُمْ Onlara ilişecek olan *(Neyin aksine?)* بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya şarabının aksine.

24. **وَيَطُوفُ Dönüp dolaşır** *(Nerede?)* **عَلَيْهِمْ Onların etrafında** *(Niçin?)* لِلْخِدْمَةِ Hizmet etmek için *(Kim dolaşır?)* **غِلْمَانٌ Hizmetçiler** أَرِقَّاءُ Köleler *(Kime ait olan?)* **لَهُمْ Kendilerine ait olan** **كَأَنَّهُمْ Sanki onlar** *(Ne bakımdan?)* حُسْنًا وَلَطَافَةً Güzellik ve zarafet bakımından *(Nedirler?)* **لُؤْلُؤٌ İncidirler** *(Öyle inci ki,)* **مَكْنُونٌ Saklı olan** مَصُونٌ Korunmuş olan *(Nerede?)* فِي الصَّدَفِ Kabuğunda لِأَنَّهُ Çünkü inci *(Nerede?)* فِيهَا Kabuğunda *(Nedir?)* أَحْسَنُ مِنْهُ فِي غَيْرِهَا Başka yerde olacağından daha güzeldir.

25. **وَأَقْبَلَ Döner** *(Kim?)* **بَعْضُهُمْ Onların bazısı** *(Kime döner?)* **عَلَى بَعْضٍ Diğer bazısına** *(Ne oldukları halde?)* **يَتَسَاءَلُونَ Sorar oldukları halde** يَسْأَلُ Sorar *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Onların bir kısmı *(Kime sorar?)* بَعْضًا Diğer bir kısmına *(Neyi sorar?)* عَمَّا كَانُوا عَلَيْهِ Bulundukları hali sorar *(Daha neyi sorar?)* وَمَا وَصَلُوا إِلَيْهِ Ve ulaşabildiklerini *(Ne olarak sorarlar?)* تَلَذُّذًا Zevk alarak وَاعْتِرَافًا Ve itiraf ederek *(Neyi?)* بِالنِّعْمَةِ Kendilerine verilen nimeti.

26. **قَالُوا Derler** *(Nasıl?)* إِيمَاءً İma ederek *(Neye ima ederek?)* إِلَى عِلَّةِ الْوُصُولِ Oraya ulaşmanın illetine *(Ne derler?)* **إِنَّا Muhakkak ki biz** **كُنَّا Daima idik** *(Neden önce?)* **قَبْلُ Bundan**

önce *(Nerede?)* فِي اَهْلِنَا **Ailemiz arasında** فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne idik?)* مُشْفِقِينَ **Korkanlar idik** خَائِفِينَ Korkanlar idik *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ Allah'ın azabından.

27. فَمَنَّ **Dolayısıyla iyilik yaptı** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** *(Ne ile?)* بِالْمَغْفِرَةِ Bağışlamakla وَوَقٰينَا **Ve bizi korudu** *(Neden korudu?)* عَذَابَ السَّمُومِ **Kavurucu azaptan** أَيِ النَّارِ Yani, cehennem azabından *(Ne için 'Semûm' denmiştir?)* لِدُخُولِهَا O ateş nüfuz ettiği için *(Nereye?)* فِي الْمَسَامِّ Deriye.

28. وَقَالُوا Ve derler إِيمَاءً أَيْضًا Yine aynı şekilde ima ederek *(Ne derler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Devamlı olduk** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani, dünyada *(Ne olduk?)* نَدْعُوهُ **Ona yalvarır olduk** أَيْ نَعْبُدُهُ Yani, ona ibadet eder olduk *(Ne olduğumuz halde?)* مُوَحِّدِينَ (Onu) tek kabul eder olduğumuz halde اِنَّهُ **Çünkü o** *(Elif-nun ne ile okunmuştur?)* بِالْكَسْرِ Kesre ile *(Ne olarak?)* اسْتِئْنَافًا Başlangıç için olarak وَإِنْ كَانَ Olsa bile *(Ne?)* تَعْلِيلًا مَعْنًى Manaca talil için *(Daha ne ile?)* وَبِالْفَتْحِ Fethayla *(Ne içindir?)* تَعْلِيلًا لَفْظًا Lâfzen talil içindir هُوَ **O** *(Kimdir?)* اَلْبَرُّ **İyilik yapandır** اَلْمُحْسِنُ İhsanda bulunandır اَلصَّادِقُ Doğru söyleyendir *(Nede?)* فِي وَعْدِهِ Sözünde *(Daha kimdir?)* اَلرَّحِيمُ **Esirgeyendir** اَلْعَظِيمُ الرَّحْمَةِ Rahmeti pek büyük olandır.

29. فَذَكِّرْ **O halde sen nasihat et** دُمْ Devam et *(Neye?)* عَلٰى تَذْكِيرِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklere öğüt vermeye وَلَا تَرْجِعْ عَنْهُ Ve bundan dönme *(Ne için?)* لِقَوْلِهِمْ لَكَ Sana dedikleri için *(Ne dedikleri için?)* كَاهِنٌ مَجْنُونٌ Kâhin ve deli فَمَا اَنْتَ **Sen değilsin** *(Ne ile?)* بِنِعْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin lütfuyla** أَيْ بِإِنْعَامِهِ عَلَيْكَ Yani, sana iyilik etmesiyle *(Ne değilsin?)* بِكَاهِنٍ **Bir kâhin** *(Bu nedir?)* خَبَرُ مَا 'Mâ'nın haberidir *(Daha ne değilsin?)* وَلَا مَجْنُونٍ **Ve bir deli** *(Bu nedir?)* مَعْطُوفٌ عَلَيْهِ Ona atıftır.

30. أَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** هُوَ O *(Nedir?)* شَاعِرٌ **Bir şairdir** نَتَرَبَّصُ **Bekliyoruz** *(Kim hakkında?)* بِهِ **Onun hakkında** *(Neyi bekliyoruz?)* رَيْبَ الْمَنُونِ **Zamanın felaketlerini** حَوَادِثَ الدَّهْرِ Zamanın olaylarını فَيَهْلِكُ Ki bu sebeple helak olsun *(Kim gibi?)* كَغَيْرِهِ مِنَ الشُّعَرَاءِ Diğer şairler gibi.

31. قُلْ **De ki** تَرَبَّصُوا **Bekleyin** *(Neyi?)* هَلَاكِي Benin helak olmamı فَاِنِّي **Çünkü ben de** *(Kiminle birlikte?)* مَعَكُمْ **Sizinle birlikte** *(Neyim?)* مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ **Bekleyicilerdenim** *(Neyi?)* هَلَاكَكُمْ Sizin helak olmanızı فَعُذِّبُوا Neticede cezalandırılmışlardır *(Ne ile?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde وَالتَّرَبُّصُ 'Terabbus' kelimesi *(Ne manadadır?)* اَلْاِنْتِظَارُ 'İntizar' (bekleme) manasındadır.

﴿اَمْ تَاْمُرُهُمْ اَحْلَامُهُمْ﴾ عُقُولُهُمْ ﴿بِهٰذَآ﴾ أَيْ قَوْلِهِمْ لَهُ سَاحِرٌ كَاهِنٌ شَاعِرٌ مَجْنُونٌ أَيْ لَا تَأْمُرُهُمْ بِذٰلِكَ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾﴾ بِعِنَادِهِمْ ﴿اَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ﴾ اِخْتَلَقَ الْقُرْآنَ لَمْ يَخْتَلِقْهُ ﴿بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾﴾ اِسْتِكْبَارًا فَإِنْ قَالُوا اخْتَلَقَهُ ﴿فَلْيَاْتُوا بِحَدِيثٍ﴾ مُخْتَلَقٍ ﴿مِثْلِهِ اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾﴾ فِي قَوْلِهِمْ ﴿اَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ﴾ أَيْ خَالِقٍ ﴿اَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾﴾ أَنْفُسَهُمْ وَلَا يُعْقَلُ مَخْلُوقٌ بِغَيْرِ خَالِقٍ وَلَا مَعْدُومٌ يَخْلُقُ فَلَا بُدَّ لَهُمْ مِنْ خَالِقٍ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ فَلِمَ لَا يُوَحِّدُونَهُ وَيُؤْمِنُونَ بِرَسُولِهِ وَكِتَابِهِ ﴿اَمْ خَلَقُوا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ وَلَا يَقْدِرُ عَلٰى خَلْقِهِمَا إِلَّا اللّٰهُ الْخَالِقُ فَلِمَ لَا يَعْبُدُونَهُ ﴿بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾﴾ بِهِ وَإِلَّا لَاٰمَنُوا بِنَبِيِّهِ ﴿اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَالرِّزْقِ وَغَيْرِهِمَا فَيَخُصُّوا مَنْ شَاؤُا بِمَا شَاؤُا ﴿اَمْ هُمُ الْمُسَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ اَلْمُتَسَلِّطُونَ الْجَبَّارُونَ وَفِعْلُهُ سَيْطَرَ وَمِثْلُهُ بَيْطَرَ وَبَيْقَرَ ﴿اَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ﴾ مُرَقًّى إِلَى السَّمَاءِ ﴿يَسْتَمِعُونَ فِيهِ﴾ أَيْ عَلَيْهِ كَلَامَ الْمَلَائِكَةِ حَتّٰى يُمْكِنُهُمْ مُنَازَعَةُ النَّبِيِّ بِزَعْمِهِمْ إِنِ ادَّعَوْا ذٰلِكَ ﴿فَلْيَاْتِ مُسْتَمِعُهُمْ﴾ أَيْ مُدَّعِي الْاِسْتِمَاعِ عَلَيْهِ ﴿بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾﴾ بِحُجَّةٍ بَيِّنَةٍ وَاضِحَةٍ وَلِشِبْهِ هٰذَا الزَّعْمِ بِزَعْمِهِمْ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَمْ لَهُ الْبَنَاتُ﴾ أَيْ بِزَعْمِكُمْ ﴿وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾﴾ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا زَعَمُوهُ ﴿اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ اَجْرًا﴾ عَلٰى مَا جِئْتَهُمْ بِهِ مِنَ الدِّينِ ﴿فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ﴾ غُرْمِ ذٰلِكَ ﴿مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾﴾ فَلَا يُسْلِمُونَ ﴿اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ﴾ أَيْ عِلْمُهُ ﴿فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾﴾ ذٰلِكَ حَتّٰى يُمْكِنُهُمْ مُنَازَعَةُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْبَعْثِ وَأُمُورِ الْآخِرَةِ بِزَعْمِهِمْ ﴿اَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا﴾ بِكَ لِيُهْلِكُوكَ فِي دَارِ النَّدْوَةِ ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾﴾ اَلْمَغْلُوبُونَ الْمُهْلَكُونَ فَحَفِظَهُ اللّٰهُ مِنْهُمْ ثُمَّ أَهْلَكَهُمْ بِبَدْرٍ ﴿اَمْ لَهُمْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾﴾ بِهِ مِنَ الْآلِهَةِ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِأَمْ فِي مَوَاضِعِهَا لِلتَّقْبِيحِ وَالتَّوْبِيخِ ﴿وَاِنْ يَرَوْا كِسْفًا﴾ بَعْضًا ﴿مِنَ السَّمَآءِ سَاقِطًا﴾ عَلَيْهِمْ كَمَا قَالُوا فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ أَيْ تَعْذِيبًا لَهُمْ ﴿يَقُولُوا﴾ هٰذَا ﴿سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾﴾ مُتَرَاكِبٌ نُرْوٰى بِهِ وَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿فَذَرْهُمْ حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾﴾ يَمُوتُونَ ﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي﴾ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَهُمْ ﴿عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٦﴾﴾ يُمْنَعُونَ مِنَ الْعَذَابِ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَاِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿عَذَابًا دُونَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ فِي الدُّنْيَا قَبْلَ مَوْتِهِمْ فَعُذِّبُوا بِالْجُوعِ وَالْقَحْطِ سَبْعَ سِنِينَ وَبِالْقَتْلِ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾﴾ أَنَّ الْعَذَابَ يَنْزِلُ بِهِمْ ﴿وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ بِإِمْهَالِهِمْ وَلَا يَضِقْ صَدْرُكَ ﴿فَاِنَّكَ بِاَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا نَرَاكَ وَنَحْفَظُكَ ﴿وَسَبِّحْ﴾

مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ أَيْ قُلْ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾﴾ مِنْ مَنَامِكَ أَوْ مِنْ مَجْلِسِكَ ﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ﴾ حَقِيقَةً أَيْضًا ﴿وَادْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾﴾ مَصْدَرٌ أَيْ عَقِبَ غُرُوبِهَا سَبِّحْهُ أَيْضًا أَوْ صَلِّ فِي الْأَوَّلِ الْعِشَاءَيْنِ وَفِي الثَّانِي الْفَجْرَ وَقِيلَ الصُّبْحَ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Bunu,** büyücü, kâhin ve mecnun sözlerini **onlara akılları mı emrediyor,** akılları bunu emretmez **yoksa onlar,** inatları sebebiyle **azgın bir toplum mudur?**

33. **Yahut "Onu** Kuran'ı **kendisi uydurdu!" mu diyorlar?** O Kuran'ı uydurmamıştır. **Bilakis, onlar** kibirlendikleri için **iman etmezler.**

34. Şayet onu uydurdu derlerse, **onun benzeri** uydurma **bir söz getirsinler. Eğer** sözlerinde **doğru iseler.**

35. **Acaba onlar herhangi bir şey** yaratıcı **olmadan mı yaratıldılar? Yoksa onlar** kendileri **mi yaratıcıdırlar?** Yaratıcısı olmayan bir mahlûk ve yaratan bir yokluk düşünülemez. Muhakkak onların bir yaratıcısının olması gerekir. O da bir olan Allah'tır. Öyleyse niye onu birleyip peygamberi ve kitabına iman etmiyorlar.

36. **Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar?** Oysaki onları yaratmaya, yaratıcı olan Allah'tan başkası güç yetiremez. Daha niye ona ibadet etmezler. **Hayır! Onlar** ona **inanmazlar.** Öyle olmasa onun peygamberine iman ederlerdi.

37. **Yoksa Rabbinin** peygamberlik, rızık ve diğer **hazineleri onların yanında mıdır** ki diledikleri şeyi diledikleri kimseye veriyorlar**? Ya da hâkim** galip ve mecbur bırakan **kendileri midir?** [1]

38. **Yoksa onların,** semaya doğru yükselen **üzerine çıkıp** meleklerin sözlerini **dinlediklerin**i zannettikleri ve böylece peygamberle tartışmaya imkan buldukları **bir merdivenleri mi var?** Eğer bunu iddia ediyorlarsa **öyleyse dinleyenleri,** merdivene çıkıp dinlediklerini iddia edenleri **açık bir delil getirsinler.**

39. Meleklerin Allah'ın kızları olduğunu zannetmeleri de buna benzediği için Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **Yoksa** sizin zannınıza göre **kızlar onun, oğullar da sizin mi?** Allah onların bu zannından beridir.

40. **Yoksa sen** onlara getirdiğin dine karşılık **kendilerinden bir ücret istiyorsun da, onlar da** bu **borç altında ezili**p ödeyemi**yorlar mı?**

41. **Veya gayb**ın bilgisi **onların yanlarında da,** gaybı **kendilerin**in **mi yaz**dığını zannediyor ve böylece dirilme ve ahiret işlerinde peygamberle tartışmaya imkân bul**uyorlar?**

42. **Yahut** seni Daru'n-Nedve'de öldürmek için **bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Asıl tuzağa düşecek** mağlup ve helak olacak **olanlar, inkâr edenlerdir.** Allah peygamberimizi onlardan korumuş daha sonra da onları Bedir'de helak etmiştir.

---

[1] الْمُسَيْطِرُونَ kelimesinin fiili سَيْطَرَ dır. بَيْطَرَ ve بَيْقَرَ fiilleri de böyledir.

43. **Veya onların Allah'tan başka bir ilahları mı var? Allah, onların ortak koştukları şeylerden** ilahlardan **münezzehtir.**[1]

44. Kendilerine azap olarak **gökten** üzerlerine **düşen bir kütle** parça **görseler** nitekim *"Üzerimize gökten bir parça düşürüver" (Şuara: 187)* demişlerdir. **"Bu, yoğunlaşmış** bize yağmur yağdıracak **bir buluttur" der** ve iman etmez**ler.**

45. **Artık çarpılacakları** ölecekleri **günleriyle karşılaşıncaya kadar onları kendi hallerine bırak.**

46. **O gün**[2] **tuzakları kendilerine hiçbir fayda vermez ve yardım da görmezler,** ahirette azaptan korunmazlar.

47. **Şüphesiz** inkârları sebebiyle **zulmedenlere,** dünyada ölmeden önce **bundan başka bir azap da vardır.** Nitekim yedi sene açlık ve kıtlıkla ve de Bedir'de öldürülmekle cezaya çarptırıldılar. **Fakat onların çoğu** azabın kendilerine geleceğini **bilmezler.**

48. **Rabbinin** onlara mühlet vermesi **hükmüne sabret.** Göğsün daralmasın. **Çünkü sen gözlerimizin önündesin.** Seni görüyor ve muhafaza ediyoruz. Uykudan veya meclisinden **kalktığın zaman da Rabbini hamd ile** birlikte **tesbih et.** Subhânellahi ve bihamdihi, de.

49. **Gecenin bir kısmında ve yıldızların arkasından** batışından sonra **da onu** hakiki anlamda **tesbih et.** Veya birincinde akşam ve yatsı namazını, ikincisinde ise sabah namazının sünneti, bir görüşe göre de farzını kıl.

KELİME ANLAMI

32. أَمْ **Yoksa** تَأْمُرُهُمْ **Onlara emrediyor mu?** *(Ne?)* أَحْلَامُهُمْ **Onların akılları** عُقُولُهُمْ Akılları *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bunu** أَيْ قَوْلِهِمْ Yani, onların demelerini *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne demelerini?)* سَاحِرٌ كَاهِنٌ شَاعِرٌ مَجْنُونٌ Sihirbaz, kâhin, şair ve deli أَيْ لَا تَأْمُرُهُمْ Yani, (akılları) onlara emretmiyor *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu أَمْ **Ya da** بَلْ Bilakis هُمْ **Onlar** *(Nedir?)* قَوْمٌ **Bir topluluktur** *(Öyle topluluk ki,)* طَاغُونَ **Azgın olan** *(Ne sebebiyle?)* بِعِنَادِهِمْ İnatları sebebiyle.

33. أَمْ يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** *(Ne diyorlar mı?)* تَقَوَّلَهُ **Onu uydurdu** اِخْتَلَقَ Kendisi çıkardı *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı لَمْ يَخْتَلِقْهُ Onu o uydurmadı بَلْ **Hayır** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar inanmazlar** *(Niçin?)* اِسْتِكْبَارًا Kibirlendikleri için.

34. فَإِنْ قَالُوا Şayet diyorlarsa *(Ne diyorlarsa?)* اِخْتَلَقَهُ Onu uydurdu diyorlarsa فَلْيَأْتُوا **O halde getirsinler** *(Ne getirsinler?)* بِحَدِيثٍ **Bir söz** *(Öyle söz ki,)* مُخْتَلَقٍ Uydurulmuş olan *(Öyle söz ki,)* مِثْلِهِ **Ona benzeyen** إِنْ كَانُوا **Eğer iseler** *(Ne iseler?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseler** *(Nede?)* فِي قَوْلِهِمْ Sözlerinde.

---

[1] أَمْ kelimesiyle sorulan sorular geçtiği tüm yerlerde kötülemek ve azarlamak içindir.

[2] يَوْمَ لَا يُغْنِي terkibindeki يَوْمَ kelimesi (bir önceki ayette geçen) يَوْمَهُمُ kelimesinden bedeldir.

35. **أَمْ خُلِقُوا Yoksa onlar yaratıldılar mı?** *(Ne oldukları halde?)* **مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ Hiçbir şey (yaratıcı) olmadan** أَيْ خَالِقٍ Yani, yaratıcı **أَمْ هُمُ Yoksa onlar اَلْخَالِقُونَ Yaratıcılar mı?** *(Neyi?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerini وَلَا يُعْقَلُ Hâlbuki düşünülemez *(Ne düşünülemez?)* مَخْلُوقٌ Bir yaratılan *(Ne olmadan?)* بِغَيْرِ خَالِقٍ Bir yaratıcı olmadan *(Daha ne düşünülemez?)* وَلَا مَعْدُومٌ Yok olan bir şey *(Öyle ki,)* يَخْلُقُ Yaratıyor فَلَا بُدَّ O halde mutlaka gerekir *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne gerekir?)* مِنْ خَالِقٍ Bir yaratıcı هُوَ O da *(Kimdir?)* اللّٰهُ Allah'tır *(Öyle Allah ki,)* اَلْوَاحِدُ Tek olan فَلِمَ لَا يُوَحِّدُونَهُ O halde niye onu tek kabul etmiyorlar وَيُؤْمِنُونَ Ve inanmıyorlar *(Kime?)* بِرَسُولِهِ Onun elçisine وَكِتَابِهِ Ve kitabına.

36. **أَمْ خَلَقُوا Yoksa yarattılar mı?** *(Neyi?)* **اَلسَّمٰوَاتِ Gökleri وَالْأَرْضَ Ve yeri** وَلَا يَقْدِرُ Hâlbuki güç yetiremez *(Neye?)* عَلَى خَلْقِهِمَا Bu ikisini yaratmaya إِلَّا اللّٰهُ Ancak Allah (güç yetirir) *(Öyle Allah ki,)* اَلْخَالِقُ Yaratıcı olan فَلِمَ لَا يَعْبُدُونَهُ O halde niye ona ibadet etmiyorlar **بَلْ Hayır doğrusu لَا يُوقِنُونَ Onlar kesinkes inanmıyorlar** *(Kime?)* بِهِ Ona وَإِلَّا Şayet inansalardı لَآمَنُوا Elbette inanırlardı *(Kime?)* بِنَبِيِّهِ Onun peygamberine.

37. **أَمْ Yoksa عِنْدَهُمْ Onların yanında mıdır?** *(Ne?)* **خَزَائِنُ رَبِّكَ Rabbinin hazineleri** *(Neden olan hazineleri?)* مِنَ النُّبُوَّةِ Peygamberlikten وَالرِّزْقِ Ve rızktan وَغَيْرِهِمَا Ve diğer şeylerden فَيَخُصُّوا Ki bu sebeple tahsis etsinler *(Kime?)* مَنْ شَاؤُا Dilediklerine *(Neyi?)* بِمَا شَاؤُا Dilediklerini **أَمْ هُمُ Yoksa onlar mıdır?** *(Ne?)* **اَلْمُسَيْطِرُونَ Hâkim olanlar** اَلْمُتَسَلِّطُونَ Hükümranlar *(Öyle hükümranlar ki,)* اَلْجَبَّارُونَ Zorba olan وَفِعْلُهُ Bunun fiili *(Nedir?)* سَيْطَرَ 'Seytara'dır وَمِثْلُهُ Ve bunun gibidir *(Ne?)* بَيْطَرَ وَبَيْقَرَ 'Beytara' ve 'Beygara'.

38. **أَمْ Yoksa لَهُمْ Onlar için var mıdır?** *(Ne var mıdır?)* **سُلَّمٌ Merdivenler** *(Öyle merdivenler ki,)* مُرْقًى Çıkaran *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Öyle merdivenler ki,)* **يَسْتَمِعُونَ Dinliyorlar** *(Nede?)* **فِيهِ Onda** أَيْ عَلَيْهِ Yani, onun üzerinde *(Neyi dinliyorlar?)* كَلَامَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin sözlerini حَتّٰى يُمْكِنُهُمْ Ta ki onlara mümkün olacak *(Ne?)* مُنَازَعَةُ النَّبِيِّ Peygamberle çekişme *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ İddialarına göre إِنِ ادَّعَوْا ذٰلِكَ Eğer bunu iddia ediyorlarsa **فَلْيَأْتِ Öyleyse getirsin** *(Kim?)* **مُسْتَمِعُهُمْ Onların dinleyenleri** أَيْ مُدَّعِي الْاِسْتِمَاعِ عَلَيْهِ Yani, onun üzerinde dinlemeyi iddia edenler *(Ne getirsin?)* **بِسُلْطَانٍ Bir delil** *(Öyle delil ki,)* **مُبِينٍ Apaçık olan** بِحُجَّةٍ Bir hüccet *(Öyle hüccet ki,)* بَيِّنَةٍ Apaçık وَاضِحَةٍ Ve görünür olan.

39. وَلِشِبْهِ هٰذَا الزَّعْمِ Bu iddia benzediği için *(Neye?)* بِزَعْمِهِمْ Onların şu iddialarına أَنَّ الْمَلَائِكَةَ Melekler *(Neymiş?)* بَنَاتُ اللّٰهِ Allah'ın kızlarıymış قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **أَمْ لَهُ Yoksa ona mı aittir?** *(Ne?)* **اَلْبَنَاتُ Kız çocukları** أَيْ بِزَعْمِكُمْ

Sizin iddianıza göre وَلَكُمْ **Size aitken** *(Ne?)* اَلْبَنُونَ **Erkek çocukları** تَعَالَى Yüce oldu *(Kimi?)* اَللّٰهُ Allah *(Neden?)* عَمَّا زَعَمُوهُ Onların iddia ettikleri şeylerden.

40. اَمْ تَسْئَلُ **Yoksa sen istiyor musun?** *(Kimden?)* هُمْ **Onlardan** *(Ne?)* اَجْرًا **Bir ücret** *(Neye karşılık?)* عَلَى مَا جِئْتَهُمْ بِهِ Onlara getirmiş olduğun şeye karşılık *(Nedendir o getirdiğin şey?)* مِنَ الدِّينِ Dinden فَهُمْ **Bu sebeple onlar** *(Neden?)* مِنْ مَغْرَمٍ **Borçtan dolayı** غُرْمٍ ذٰلِكَ Bunun borcundan sebep مُثْقَلُونَ **Ezilip kalıyorlar** فَلَا يُسْلِمُونَ Bundan dolayı Müslüman olmuyorlar.

41. اَمْ عِنْدَهُمُ **Yoksa onların yanında mıdır?** *(Ne?)* اَلْغَيْبُ **Gayb** أَيْ عِلْمُهُ Yani, onun bilgisi فَهُمْ **Ve onlar** يَكْتُبُونَ **Yazıyorlar** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu حَتَّى يُمْكِنُهُمْ Ta ki onlara mümkün olacak *(Ne?)* مُنَازَعَةُ النَّبِيِّ ﷺ Peygamberle (sallallahu aleyhi vesellem) çekişme *(Ne hakkında?)* فِي الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilme وَأُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret olayları hakkında *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ Onların iddialarına göre.

42. اَمْ يُرِيدُونَ **Yoksa istiyorlar mı?** *(Neyi?)* كَيْدًا **Hile yapmayı** *(Kime?)* بِكَ Sana *(Niye?)* لِيُهْلِكُوكَ Seni ortadan kaldırmaları için *(Nerede?)* فِي دَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de فَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* اَلْمَكِيدُونَ **Hileye düşecek olanlar** اَلْمَغْلُوبُونَ Yenik düşenler *(Öyle yenik düşenler ki,)* اَلْمُهْلَكُونَ Helak olmuş فَحَفِظَهُ اللّٰهُ Fakat Allah onu korumuştur *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan ثُمَّ أَهْلَكَهُمْ Sonra onları helak etmiştir *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de.

43. اَمْ لَهُمْ **Yoksa onlar için var mıdır?** *(Ne?)* اِلٰهٌ **Bir ilah** *(Öyle ilah ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka olan** سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah münezzehtir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Onlar ortak koşuyorlar** *(Neyi?)* بِهِ O şeyi *(Neden?)* مِنَ الْآلِهَةِ İlahlardan وَالْاِسْتِفْهَامُ بِأَمْ 'Em' ile istifham *(Nerede?)* فِي مَوَاضِعِهَا Buradaki yerlerinde *(Ne içindir?)* لِلتَّقْبِيحِ Çirkinliğini belirtme وَالتَّوْبِيخِ Ve azarlama içindir.

44. وَاِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** *(Ne görseler?)* كِسْفًا **Bir kütle** بَعْضًا Bir parça *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** سَاقِطًا **Düşen** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِمْ Kendileri üzerine *(Ne gibi?)* كَمَا قَالُوا Dedikleri gibi *(Ne dedikleri gibi?)* فَأَسْقِطْ 'Öyleyse yağdır *(Nereye?)* عَلَيْنَا Üzerimize *(Ne yağdır?)* كِسْفًا Parçalar *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten...' أَيْ تَعْذِيبًا لَهُمْ Yani, onları azaba uğratmak için يَقُولُوا **Derler** *(Ne derler?)* هٰذَا Bu *(Nedir?)* سَحَابٌ **Bir buluttur** *(Öyle bulut ki,)* مَرْكُومٌ **Üst üste yığılmış** مُتَرَاكِبٌ Üst üste binmiş (buluttur) *(Öyle ki,)* نُرْوَى بِهِ Onunla susuzluğumuzu gideririz وَلَا يُؤْمِنُونَ Ve yine iman etmezler.

45. **فَذَرْ O halde bırak** *(Kimi?)* **هُمْ Onları** *(Ne zamana kadar?)* **حَتّٰى يُلَاقُوا Ta ki karşılaşıncaya kadar** *(Neye?)* **يَوْمَهُمُ الَّذِي O günlerine ki فِيهِ O günde يُصْعَقُونَ Çarpılacaklar** يَمُوتُونَ Ölecekler *(O günden bedel?)*

46. **يَوْمَ O gün ki لَا يُغْنِي Gideremez** *(Bu nedir?)* بَدَلٌ مِنْ يَوْمَهُمْ 'Yevmehüm'den bedeldir *(Kimden gideremez?)* **عَنْهُمْ Kendilerinden** *(Ne gideremez?)* **كَيْدُهُمْ Onların hileleri** *(Neyi gideremez?)* **شَيْئًا En ufak bir şeyi bile وَلَا هُمْ Ve onlar olmazlar da** *(Ne olmazlar?)* **يُنْصَرُونَ Yardım görür** يُمْنَعُونَ Engellenir olmazlar *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

47. **وَإِنَّ لِلَّذِينَ Muhakkak o kimseler için vardır ki ظَلَمُوا Onlar zulmettiler** *(Ne ile zulmettiler?)* بِكُفْرِهِمْ İnkâr ederek *(Ne vardır?)* **عَذَابًا Bir azap vardır** *(Öyle azap ki,)* **دُونَ ذٰلِكَ Bundan başka olan** أَيْ فِي الدُّنْيَا Yani, dünyada *(Neden önce?)* قَبْلَ مَوْتِهِمْ Ölümlerinden önce فَعُذِّبُوا Dolayısıyla onlar cezalandırıldılar *(Ne ile?)* بِالْجُوعِ Açlık وَالْقَحْطِ Ve kıtlıkla *(Ne kadar süre?)* سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene *(Daha ne ile cezalandırıldılar?)* وَبِالْقَتْلِ Öldürülmeleriyle *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde **وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ Fakat onların çoğu لَا يَعْلَمُونَ Bilmezler** *(Neyi bilmezler?)* أَنَّ الْعَذَابَ Muhakkak ki bu azap يَنْزِلُ İnecek *(Kime?)* بِهِمْ Kendilerine.

48. **وَاصْبِرْ Sabret** *(Neye?)* **لِحُكْمِ رَبِّكَ Rabbinin hükmüne** *(Neye dair olan hükmüne?)* بِإِمْهَالِهِمْ Onlara vakit tanımasına dair olan وَلَا يَضِقْ Ve daralmasın *(Ne?)* صَدْرُكَ Göğsün **فَإِنَّكَ Çünkü sen** *(Neredesin?)* **بِأَعْيُنِنَا Nezaretimizdesin** *(Ne ile?)* بِمَرْأًى مِنَّا Bizim tarafımızdan görülebileceğin bir yerdesin نَرَاكَ Seni görüyoruz وَنَحْفَظُكَ Ve seni koruyoruz.

49. **وَسَبِّحْ Ve tesbih et** *(Ne olarak?)* مُتَلَبِّسًا Mülabis olduğun halde *(Neye?)* **بِحَمْدِ رَبِّكَ Rabbine hamdetmeye** أَيْ قُلْ Yani, de *(Ne de?)* سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ 'Sübhânellâhi ve bihamdihî' de *(Ne zaman?)* **حِينَ تَقُومُ Kalkacağın zaman** *(Neden?)* مِنْ مَنَامِكَ Uykundan أَوْ مِنْ مَجْلِسِكَ Ya da oturduğun yerden **وَمِنَ اللَّيْلِ Ve geceden bir kısmında فَسَبِّحْهُ Onu tesbih et** *(Bu tesbih nedir?)* حَقِيقَةً أَيْضًا Aynı şekilde hakiki anlamda tesbihtir *(Daha ne zaman tesbih et?)* **وَإِدْبَارَ النُّجُومِ Yıldızların batışından sonra** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَيْ عَقِبَ غُرُوبِهَا Yani, yıldızların batışının peşine سَبِّحْهُ أَيْضًا Aynı şekilde onu tesbih et أَوْ صَلِّ Ya da namaz kıl *(Nede?)* فِي الْأَوَّلِ Birincisinde *(Neyi?)* الْعِشَاءَيْنِ Akşam ve yatsıyı وَفِي الثَّانِي İkincisinde *(Neyi?)* الْفَجْرَ Fecir namazını (sabahın sünnetini) وَقِيلَ Ve (ikincisinde) denildi ki *(Neyi kıl?)* الصُّبْحَ Sabah namazını(n farzını).

سُورَةُ النَّجْمِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثِنْتَانِ وَسِتُّونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالنَّجْمِ﴾ الثُّرَيَّا ﴿إِذَا هَوَىٰ (١)﴾ غَابَ ﴿مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ﴾ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَنْ طَرِيقِ الْهِدَايَةِ ﴿وَمَا غَوَىٰ (٢)﴾ مَا لَابَسَ الْغَيَّ وَهُوَ جَهْلٌ مِنِ اعْتِقَادٍ فَاسِدٍ ﴿وَمَا يَنْطِقُ﴾ بِمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ ﴿عَنِ الْهَوَىٰ (٣)﴾ هَوَى نَفْسِهِ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (٤)﴾ إِلَيْهِ ﴿عَلَّمَهُ﴾ إِيَّاهُ مَلَكٌ ﴿شَدِيدُ الْقُوَىٰ (٥)﴾ ﴿ذُو مِرَّةٍ﴾ قُوَّةٍ وَشِدَّةٍ أَوْ مَنْظَرٍ حَسَنٍ أَي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿فَاسْتَوَىٰ (٦)﴾ اِسْتَقَرَّ ﴿وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ (٧)﴾ أُفُقِ الشَّمْسِ أَي عِنْدَ مَطْلَعِهَا عَلَى صُورَتِهِ الَّتِي خُلِقَ عَلَيْهَا فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ وَكَانَ بِحِرَاءَ قَدْ سَدَّ الْأُفُقَ إِلَى الْمَغْرِبِ فَخَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ وَكَانَ قَدْ سَأَلَهُ أَنْ يُرِيَهُ نَفْسَهُ عَلَى صُورَتِهِ الَّتِي خُلِقَ عَلَيْهَا فَوَاعَدَهُ بِحِرَاءَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ لَهُ فِي صُورَةِ الْآدَمِيِّينَ ﴿ثُمَّ دَنَا﴾ قَرُبَ مِنْهُ ﴿فَتَدَلَّىٰ (٨)﴾ زَادَ فِي الْقُرْبِ ﴿فَكَانَ﴾ مِنْهُ ﴿قَابَ﴾ قَدْرَ ﴿قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ (٩)﴾ مِنْ ذَلِكَ حَتَّى أَفَاقَ وَسَكَنَ رَوْعُهُ ﴿فَأَوْحَىٰ﴾ تَعَالَى ﴿إِلَىٰ عَبْدِهِ﴾ جِبْرِيلَ ﴿مَا أَوْحَىٰ (١٠)﴾ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يُذْكَرِ الْمُوحَى تَفْخِيمًا لِشَأْنِهِ ﴿مَا كَذَبَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ أَنْكَرَ ﴿الْفُؤَادُ﴾ فُؤَادُ النَّبِيِّ ﴿مَا رَأَىٰ (١١)﴾ بِبَصَرِهِ مِنْ صُورِ جِبْرِيلَ

﴿اَفَتُمَارُونَهُ﴾ تُجَادِلُونَهُ وَتَغْلِبُونَهُ ﴿عَلٰى مَا يَرٰى ﴿١٢﴾﴾ خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ الْمُنْكِرِينَ رُؤْيَةَ النَّبِيِّ ﷺ لِجِبْرِيلَ ﴿وَلَقَدْ رَاٰهُ﴾ عَلٰى صُورَتِهِ ﴿نَزْلَةً﴾ مَرَّةً ﴿اُخْرٰى ﴿١٣﴾﴾ ﴿عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى ﴿١٤﴾﴾ لَمَّا أُسْرِيَ بِهِ فِي السَّمٰوَاتِ وَهِيَ شَجَرَةُ نَبِقٍ عَنْ يَمِينِ الْعَرْشِ لَا يَتَجَاوَزُهَا أَحَدٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهِمْ ﴿عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰى ﴿١٥﴾﴾ تَأْوِي إِلَيْهَا الْمَلَائِكَةُ وَأَرْوَاحُ الشُّهَدَاءِ وَالْمُتَّقِينَ ﴿اِذْ﴾ حِينَ ﴿يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰى ﴿١٦﴾﴾ مِنْ طَيْرٍ وَغَيْرِهِ وَإِذْ مَعْمُولَةٌ لِرَآهُ ﴿مَا زَاغَ الْبَصَرُ﴾ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَمَا طَغٰى ﴿١٧﴾﴾ أَيْ مَا مَالَ بَصَرُهُ عَنْ مَرْئِيِّهِ الْمَقْصُودِ لَهُ وَلَا جَاوَزَهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ ﴿لَقَدْ رَاٰى﴾ فِيهَا ﴿مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى ﴿١٨﴾﴾ أَيِ الْعِظَامِ أَيْ بَعْضَهَا فَرَأَى مِنْ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ رَفْرَفًا أَخْضَرَ سَدَّ أُفُقَ السَّمَاءِ وَجِبْرِيلَ لَهُ سِتُّمِائَةِ جَنَاحٍ ﴿اَفَرَاَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزّٰى ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَمَنٰوةَ الثَّالِثَةَ﴾ لِلَّتَيْنِ قَبْلَهَا ﴿الْاُخْرٰى ﴿٢٠﴾﴾ صِفَةُ ذَمٍّ لِلثَّالِثَةِ وَهِيَ أَصْنَامٌ مِنْ حِجَارَةٍ كَانَ الْمُشْرِكُونَ يَعْبُدُونَهَا وَيَزْعُمُونَ أَنَّهَا تَشْفَعُ لَهُمْ عِنْدَ اللهِ وَمَفْعُولُ أَرَأَيْتُمُ الْأَوَّلِ اللَّاتَ وَمَا عُطِفَ عَلَيْهِ وَالثَّانِي مَحْذُوفٌ وَالْمَعْنٰى أَخْبِرُوهُ أَلِهٰذِهِ الْأَصْنَامِ قُدْرَةٌ عَلٰى شَيْءٍ مَا فَتَعْبُدُونَهَا دُونَ اللهِ الْقَادِرِ عَلٰى مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ وَلَمَّا زَعَمُوا أَيْضًا أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ مَعَ كَرَاهَتِهِمُ الْبَنَاتِ نَزَلَ ﴿اَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْاُنْثٰى ﴿٢١﴾﴾ ﴿تِلْكَ اِذًا قِسْمَةٌ ضِيزٰى ﴿٢٢﴾﴾ جَائِرَةٌ مِنْ ضَازَهُ يَضِيزُهُ إِذَا ظَلَمَهُ وَجَارَ عَلَيْهِ ﴿اِنْ هِيَ﴾ أَيْ مَا الْمَذْكُورَاتُ ﴿اِلَّا اَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا﴾ أَيْ سَمَّيْتُمْ بِهَا ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ﴾ أَصْنَامًا تَعْبُدُونَهَا ﴿مَا اَنْزَلَ اللهُ بِهَا﴾ أَيْ بِعِبَادَتِهَا ﴿مِنْ سُلْطَانٍ﴾ حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّبِعُونَ﴾ فِي عِبَادَتِهَا ﴿اِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْاَنْفُسُ﴾ مِمَّا زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مِنْ أَنَّهَا تَشْفَعُ لَهُمْ عِنْدَ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدٰى ﴿٢٣﴾﴾ عَلٰى لِسَانِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْبُرْهَانِ الْقَاطِعِ فَلَمْ يَرْجِعُوا عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ ﴿اَمْ لِلْاِنْسَانِ﴾ أَيْ لِكُلِّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ ﴿مَا تَمَنّٰى ﴿٢٤﴾﴾ مِنْ أَنَّ الْأَصْنَامَ تَشْفَعُ لَهُمْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ ﴿فَلِلّٰهِ الْاٰخِرَةُ وَالْاُولٰى ﴿٢٥﴾﴾ أَيِ الدُّنْيَا فَلَا يَقَعُ فِيهِمَا إِلَّا مَا يُرِيدُهُ تَعَالٰى ﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ﴾ أَيْ وَكَثِيرٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ﴾ وَمَا أَكْرَمَهُمْ عِنْدَ اللهِ ﴿لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا اِلَّا مِنْ بَعْدِ اَنْ يَاْذَنَ اللهُ﴾ لَهُمْ فِيهَا ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ مِنْ عِبَادِهِ ﴿وَيَرْضٰى ﴿٢٦﴾﴾ عَنْهُ لِقَوْلِهِ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى وَمَعْلُومٌ أَنَّهَا لَا تُوجَدُ مِنْهُم إِلَّا بَعْدَ الْإِذْنِ فِيهَا مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

53- Necm Sûresi

Mekke'de inmiştir. Altmış iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Battığı zaman** Süreyya **yıldızına andolsun ki;**
2. **Arkadaşınız** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) hidayet yolundan **sapmadı ve azmadı,** yanlış inançtan kaynaklanan cehalete bulaşmadı.
3. **O,** size getirdiği şeylerde nefsinin **arzusuna göre konuşmaz.**
4. **O** kendisine **vahyedilenden başkası değildir.**
5. **Çünkü ona** bunları **çok kuvvetli bir** melek **öğretti.**
6. **Güç ve kuvvet** veya güzel görünüm **sahibi** Cebrail (aleyhisselam) **ve doğruldu:**
7. **Kendisi en yüksek ufukta,** güneşin doğduğu ufukta yaratıldığı sureti üzere **olduğu halde** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de Hira'da iken, onu gördü. Cebrail (aleyhisselam) ufku tutmuştu. Bunun üzerine Peygamberimiz baygın bir halde yere yığıldı. Peygamber Efendimiz Cebrail'i yaratıldığı şekliyle görmek istemiş, Cebrail de Hira'da görüneceğini vaat etmişti. (Peygamberimiz bayılınca) Cebrail insan suretinde yere indi.
8. **Sonra** ona **yaklaştı ve sark**ıp iyice yaklaş**tı.**
9. Ona **iki yay arası kadar, hatta** bundan **daha da yakın oldu.** (Ve onu bağrına bastı) Sonunda Peygamberimiz ayıldı ve korkusu dindi.
10. **Bunun üzerine Allah** Teâlâ, **kulu** Cebrail'e, onun da Hz. Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) **bildirdiği vahyini indirdi.**[1]
11. Gözüyle **gördüğü** Cebrail'in şeklini Peygamberin **kalbi yalanlamadı,** inkâr etmedi.[2]
12. **Şimdi onunla gördüğü şey hakkında tartışacak mısınız?** Onunla mücadele edip ona galip mi geleceksiniz?[3]
13. **Andolsun ki, onu,** gerçek suretinde **bir defa daha görmüştü,**
14. **Sidretü'l-Müntehâ'da;** göklere çıkarıldığında.[4]

---

[1] Tazim maksadıyla vahyedilen şey zikredilmemiştir.

[2] كَذَبَ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[3] Bu ayet, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in Cebrail'i gördüğünü inkar eden müşriklere bir hitaptır.

[4] Sidre: Arşın sağ tarafında yer alan ve meleklerin kendisinden daha ileri gidemedikleri çiğde ağacıdır.

15. **Cennetü'l-Me'vâ da onun yanındadır.** Melekler ve şehitlerin veya takva sahiplerinin ruhları oraya yükselir.

16. **Sidre'yi kaplayan** kuş ve diğer şeylerin **kapladığı** zama**nda.**[1]

17. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in **gözü şaşmadı ve** o gece görmesi gereken şeyi geçip **sınırı aşmadı.**

18. **Andolsun ki,** orada **Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını** melekut âleminin hayret uyandıran güzelliklerinden ufku kaplamış yeşil bir refref ve altı yüz kanadıyla Cebrail'i **gördü.**

19. **Gördünüz mü o Lât ve Uzzâ'yı?**

20. **Ve** kendisinden önceki ikisini **üçleyen diğer Menât'ı.** Bunlar, Kureyşlilerin kendilerine taptığı ve Allah katında şefaatlerini umduğu taştan putlardır.[2]

Kızlardan hoşlanmamalarına rağmen meleklerin Allah'ın kızları olduğu sanınca şu ayet indi:

21. **Demek erkek size, dişi ona öyle mi?**

22. **O zaman bu, insafsızca** haksız **bir taksim!**[3]

23. **Bu** adı anıla**nlar, sizin ve atalarınızın** taptığınız putlara **taktığı isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar**a ibadet **hakkında hiçbir delil** hüccet burhan **indirmemiştir. Onlar** putlara ibadet konusunda **sadece zanna ve nefislerinin arzusuna** şeytanın onlara güzel gösterdiği; Allah Teâlâ'nın yanında onlara şefaat edeceği kuruntusuna **uyuyorlar. Oysaki onlara Rablerinden** peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dili üzere kesin delillerle **hidayet geldi.** Ama onlar içinde bulundukları halden dönmediler.

24. **Yoksa** onlardan her bir **insan için arzu ettiği şey** putların onlara şefaat etmesi **olacak mıdır?** Hayır, durum böyle değildir.

25. **Ahiret de dünya da Allah'ındır.** Her ikisinde de onun irade ettiğinden başka bir şey olmaz.

26. **Göklerde nice** ne kadar çok **melek vardır ki,** Allah katında çok kıymetli oldukları halde **onların şefaatleri, Allah'ın** kullarından **dilediği ve razı olduğu kimse için** meleklere şefaat **izni vermesi dışında, hiçbir fayda vermez.** Zira Allah şöyle buyurmuştur: *"Sadece Allah'ın razı olduğuna şefaat edebilirler" (Enbiya: 28)* Malumdur ki, meleklerin şefaat etmesi ancak izin verildikten sonradır. *"Onun izni olmadan katında kim şefaat edebilir ki?" (Bakara: 255)*

---

[1] Ayeti kerimede geçen إِذْ zarfı رَآ fiilinin mamulüdür.

[2] أَفَرَأَيْتُمْ fiilinin ilk mefulü اللاَّتَ kelimesidir. İkinci meful ise hazfedilmiştir. Ayetin anlamı şöyledir: Söyleyin, bu putların bir şey yapmaya gücü mü var ki, geride anlatıları yapma-ya muktedir olan Allah'ı bırakıp onlara taptılar.

[3] ضِيزَى kelimesi ضَازَهُ يَضِيزُهُ fiilinden olup zulüm ve haksızlık anlamındadır.

KELİME ANLAMI

﴿٥٣﴾- سُورَةُ النَّجمِ

53- Necm Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثِنْتَانِ وَسِتُّونَ آيَةً **Altmış iki ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالنَّجْمِ **Yıldıza yemin olsun** الثُّرَيَّا Süreyya yıldızına *(Ne zaman?)* اِذَا هَوٰى **Battığı zaman** غَابَ Kaybolduğu zaman.

2. مَا ضَلَّ **Şaşırmadı** *(Kim?)* صَاحِبُكُمْ **Arkadaşınız** *(Ondan bedel?)* مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) *(Neden?)* عَنْ طَرِيقِ الْهِدَايَةِ Hidayet yolundan *(Daha?)* وَمَا غَوٰى **Azıtmadı da** مَا لَابَسَ الْغَيَّ Sapıtmaya bulaşmadı وَهُوَ O *(Nedir?)* جَهْلٌ Cahilliktir *(Neden dolayı?)* مِنِ اعْتِقَادٍ فَاسِدٍ Bozuk bir inanıştan dolayı.

3. وَمَا يَنْطِقُ **Konuşmuyor** *(Ne hakkında?)* بِمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ Size getirdiği şeyler hakkında *(Neden?)* عَنِ الْهَوٰى **Arzusundan** هَوٰى نَفْسِهِ Nefsinin arzusundan.

4. اِنْ -مَا- هُوَ **O değildir** اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* وَحْيٌ **Bir vahiydir** *(Öyle vahiy ki,)* يُوحٰى **Vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona.

5. عَلَّمَهُ **Ona öğretti** *(Neyi öğretti?)* إِيَّاهُ Onu *(Kim öğretti?)* مَلَكٌ Melek *(Öyle melek ki,)* شَدِيدُ الْقُوٰى **Kuvvetleri şiddetli.**

6. ذُو مِرَّةٍ **Kuvvet sahibi** قُوَّةٍ وَشِدَّةٍ Güç ve şiddet أَوْ Veya مَنْظَرٍ حَسَنٍ Güzel görünüm sahibi أَي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ Yani, Cebrail (aleyhisselam) فَاسْتَوٰى **Doğruldu** اِسْتَقَرَّ Karar kıldı.

7. وَهُوَ **Halbuki o** *(Nerededir?)* بِالْأُفُقِ **Ufuktadır** *(Öyle ufuk ki,)* الْاَعْلٰى **En yüksek** أُفُقِ الشَّمْسِ Güneşin ufkunda أَي عِنْدَ مَطْلَعِهَا Yani, onun doğduğu yerde *(Ne şekilde?)* عَلٰى صُورَتِهِ الَّتِي O sureti üzerinde ki خُلِقَ عَلَيْهَا O şekilde yaratıldı فَرَآهُ Ve onu gördü *(Kim?)* النَّبِيُّ ﷺ Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) وَكَانَ بِحِرَاءَ Hira dağında idi *(Ne olduğu halde?)* قَدْ سَدَّ الْاُفُقَ Ufku kapladığı halde *(Nereye kadar?)* إِلَى الْمَغْرِبِ Batıya kadar فَخَرَّ Ve yıkıldı *(Ne olduğu halde?)* مَغْشِيًّا عَلَيْهِ Bayıldığı halde وَكَانَ قَدْ سَأَلَهُ Hz. Peygamber efendimiz Cebrail'den istemişti *(Neyi?)* أَنْ يُرِيَهُ نَفْسَهُ Kendisini göstermesini *(Ne şekilde?)* عَلٰى صُورَتِهِ الَّتِي O suret üzerine ki خُلِقَ عَلَيْهَا O şekilde yaratıldı فَوَاعَدَهُ بِحِرَاءَ Ona Hira'da (görüneceğini) vaat etti فَنَزَلَ جِبْرِيلُ (Fakat Hz. Peygamber efendimiz bayılınca) Cebrail (aleyhisselam) indi *(Kime?)* لَهُ Peygamber'e *(Ne suretinde?)* فِي صُورَةِ الْآدَمِيِّينَ Âdemiler suretinde.

8. ثُمَّ دَنَا **Sonra yaklaştı** قَرُبَ مِنْهُ Ona yaklaştı فَتَدَلّٰى **Ve iniverdi** زَادَ فِي الْقُرْبِ Daha fazla yaklaştı.

9. فَكَانَ **Ve oldu** *(Kime?)* مِنْهُ Ona *(Ne oldu?)* قَوْسَيْنِ -قَدْرَ- قَابَ **İki yay mesafesi** kadar اَوْ **Ve ya** اَدْنٰى **Daha yakın** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan حَتّٰى أَفَاقَ Ta ki iyileşti وَسَكَنَ رَوْعُهُ Ve korkusu dindi.

10. فَاَوْحٰى **Ve vahyetti** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce olan Allah *(Kime?)* اِلٰى عَبْدِه۪ **Kuluna** جِبْرِيلَ Cebrail'e (aleyhisselam) *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** اَوْحٰى **Vahyetti** *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail (aleyhisselam) *(Kime?)* إِلَى النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) وَلَمْ يُذْكَرِ الْمَوْحِيُّ Vahyedilen zikredilmemiştir *(Niçin?)* تَفْخِيمًا لِشَأْنِهِ Şanını yüceltmek için.

11. مَا كَذَبَ **Yalanlamadı** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz أَنْكَرَ İnkâr etmedi *(Ne?)* الْفُؤَادُ **Gönlü** فُؤَادُ النَّبِيِّ Peygamber'in kalbi *(Neyi yalanlamadı?)* مَا **O şeyi ki** رَاٰى **Gördü** *(Ne ile gördü?)* بِبَصَرِهِ Gözüyle *(O da nedendir?)* مِنْ صُورِ جِبْرِيلَ Cebrail'in (aleyhisselam) suretindendir.

12. اَفَتُمَارُونَهُ **Onunla tartışıyor musunuz?** تُجَادِلُونَهُ Onunla mücadele mi ediyorsunuz? *(Daha?)* وَتَغْلِبُونَهُ Ona galip gelemeye mi çalışıyorsunuz? *(Ne hakkında?)* عَلٰى مَا **O şeyler hakkında ki** يَرٰى **Görüyor** *(Bu ayet nedir?)* خِطَابٌ لِلْمُشْرِكِينَ Müşriklere hitaptır *(Öyle müşrikler ki,)* الْمُنْكِرِينَ İnkar edenler *(Neyi?)* رُؤْيَةَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) gördüğünü *(Kimi gördüğünü?)* لِجِبْرِيلَ Cebrail'i (aleyhisselam).

13. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** رَاٰهُ **Onu gördü** *(Ne üzerine?)* عَلٰى صُورَتِهِ Kendi suretinde نَزْلَةً -مَرَّةً- اُخْرٰى **Bir kez daha** *(Nerede?)*

14. عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى **Sidretu'l-Münteha'nın yanında** *(Ne zaman?)* لَمَّا أُسْرِيَ بِهِ Kendisi yükseltildiğinde *(Nereye?)* فِي السَّمٰوَاتِ Göklere وَهِيَ O sidr-i münteha *(Nedir?)* شَجَرَةُ نَبِقٍ Çiğde ağacıdır *(Neredеdir?)* عَنْ يَمِينِ الْعَرْشِ Arşın sağında *(Öyle ağaç ki,)* لَا يَتَجَاوَزُهَا Onu geçemez *(Kim?)* أَحَدٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden hiçbiri *(Daha?)* وَغَيْرِهِمْ Ve onların dışında hiçbiri.

15. عِنْدَهَا **Onun yanında vardır** *(Ne?)* جَنَّةُ الْمَاْوٰى **Cennetü'l-Me'vâ vardır** تَأْوِي إِلَيْهَا Oraya yükselir *(Kimler?)* الْمَلَائِكَةُ Melekler *(Daha?)* وَأَرْوَاحُ الشُّهَدَاءِ Şehitlerin ruhları *(Daha?)* وَالْمُتَّقِينَ Muttakilerin *(Ne zaman onu gördü?)*

16. اِذْ -حِينَ- يَغْشَى **Bürüdüğü zaman,** İz, Hine manasındadır *(Neyi?)* السِّدْرَةَ **O ağacı** *(Ne?)* مَا **O şey ki** يَغْشٰى **Bürüyor** *(Neden?)* مِنْ طَيْرٍ وَغَيْرِهِ Kuş ve başka şeylerden وَإِذْ مَعْمُولَةٌ لِرَآهُ İz kelimesi 'raâhu' fiilinin mamulüdür.

17. مَا زَاغَ **Şaşmadı** *(Ne?)* الْبَصَرُ **Gözü** *(Kimin?)* مِنَ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) وَمَا طَغٰى **Aşmadı da** أَيْ مَا مَالَ بَصَرُهُ Yani, O'nun gözü meyletmedi *(Neden?)* عَنْ مَرْئِيِّهِ Göreceği şeyden *(Öyle göreceği şey ki,)* الْمَقْصُودِ لَهُ Kendisi hedeflenen وَلَا جَاوَزَهُ Ve onu aşmadı *(Nerede?)* تِلْكَ اللَّيْلَةَ Bu gecede.

18. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** رَاٰى **Gördü** *(Nerede?)* فِيهَا O gecede *(Neden?)* مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِ **Rabbinin ayetlerinden** *(Neyi gördü?)* الْكُبْرٰى أَيِ الْعِظَامِ **Büyüğünü** أَيْ بَعْضَهَا Yani, bazısını فَرَأَى Ve gördü *(Neden?)* مِنْ عَجَائِبِ الْمَلَكُوتِ Melekût âleminin acayiplerinden *(Neyi gördü?)* رَفْرَفًا أَخْضَرَ Yeşil Refref'i *(Öyle Refref ki,)* سَدَّ أُفُقَ السَّمَاءِ Semanın ufkunu kaplamış *(Daha kimi gördü?)* وَجِبْرِيلَ Cebrail'i (aleyhisselam) *(O Cibril ne olduğu halde?)* لَهُ سِتُّمِائَةِ جَنَاحٍ Onun altı yüz kanadı var olduğu halde.

19. اَفَرَاَيْتُمُ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* اللَّاتَ **Lat'ı** *(Daha?)* وَالْعُزّٰى **Ve Uzza'yı** *(Daha?)*

20. وَمَنٰوةَ **Ve Menat'ı** *(Öyle Menat ki,)* الثَّالِثَةَ **Üçüncü olan** *(Neyin üçüncüsü?)* لِلَّتَيْنِ قَبْلَهَا Ondan önceki ikisinin *(Öyle üçüncü ki,)* الْأُخْرٰى **Öteki** *(Bu kelime nedir?)* صِفَةُ ذَمٍّ لِلثَّالِثَةِ 'Salise'nin zem bildiren sıfatıdır وَهِيَ أَصْنَامٌ مِنْ حِجَارَةٍ Onlar taştan putlardır كَانَ الْمُشْرِكُونَ يَعْبُدُونَهَا Müşrikler onlara tapıyorlardı وَيَزْعُمُونَ Ve iddia ediyorlardı *(Neyi?)* أَنَّهَا تَشْفَعُ لَهُمْ Putlar onlara şefaat edecek *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah'ın katında وَمَفْعُولُ أَرَأَيْتُمُ الْأَوَّلُ 'Eraeyte' kelimesinin birinci mefulu *(Nedir?)* اللَّاتَ وَمَا عُطِفَ عَلَيْهِ 'Lat' ve ona atfedilendir وَالثَّانِي مَحْذُوفٌ İkinci mefulu ise mahzuftur وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* أَخْبِرُوهُ Onlara haber verin أَلِهٰذِهِ الْأَصْنَامِ Şu Putlar için var mı? *(Ne?)* قُدْرَةٌ عَلٰى شَيْءٍ مَا Her hangi bir şeye karşı güç فَتَعْبُدُونَهَا Siz de onlara ibadet ediyorsunuz! *(Onlar ne olduğu halde?)* دُونَ اللّٰهِ Allah'ın dışında *(Öyle Allah ki,)* الْقَادِرِ عَلٰى مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ Anlatımı geçen şeylere kadir olan.

21. وَلَمَّا زَعَمُوا Ne zaman ki iddia ettiler *(Ne gibi?)* أَيْضًا Geride geçtiği gibi *(Neyi iddia ettiler?)* أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ Melekler Allah'ın kızlarıdır *(Ne ile birlikte?)* مَعَ كَرَاهَتِهِمُ الْبَنَاتِ Kız çocukları sevmemeleriyle birlikte نَزَلَ İndi : اَلَكُمُ **Sizin öyle mi?** *(Kim?)* الذَّكَرُ **Erkekler** *(Daha?)* وَلَهُ **Ve onun** *(Kim?)* الْأُنْثٰى **Dişiler.**

22. تِلْكَ **Bu** اِذًا **O zaman** *(Nedir?)* قِسْمَةٌ **Bir taksimdir** *(Öyle taksim ki,)* ضِيزٰى **Haksız** جَائِرَةٌ Çarpık *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ ضَازَهُ يَضِيزُهُ 'Zazehu' 'yezuzuhu' fiilinden *(Ne zaman böyle söylenir?)* إِذَا ظَلَمَهُ Kişiye zulmettiği zaman *(Daha?)* وَجَارَ عَلَيْهِ Ve ona haksızlık yaptığı zaman.

23. اِنْ هِيَ **O olmadı** أَيْ مَا الْمَذْكُورَاتُ Yani, anlatılanlar اِلَّا **Ancak** *(Ne oldu?)* اَسْمَاءٌ **İsimler** *(Öyle isimler ki,)* سَمَّيْتُمُوهَا **Onları taktınız** أَيْ سَمَّيْتُمْ بِهَا Yani, onlarla isimlendirdiniz اَنْتُمْ

Siz *(Daha?)* وَاٰبَاؤُكُمْ **Ve babalarınız** *(Ne isimlendirdiniz?)* أَصْنَامًا Putlar *(Öyle Putlar ki,)* تَعْبُدُونَهَا Onlara tapıyorsunuz مَا اَنْزَلَ **İndirmedi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne hakkında?)* بِهَا **Onlar hakkında** أَيْ بِعِبَادَتِهَا Yani, onlara tapmak hakkında *(Ne indirmedi?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir delil** حُجَّةٍ وَبُرْهَانٍ Hüccet ve burhan اِنْ -مَا- يَتَّبِعُونَ **Tabi olmuyorsunuz** فِي عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmek hakkında اِلَّا **Ancak** *(Neye tabi oluyorsunuz?)* الظَّنَّ **Zanna** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylere ki** تَهْوَى **Arzuluyor** *(Ne?)* الْاَنْفُسُ **Nefisler** *(O şeyler neden ibaret olduğu halde?)* مِمَّا زَيَّنَ لَهُمْ مِنْ أَنَّهَا تَشْفَعُ الشَّيْطَانُ Şeytanların güzel gösterdiği şeylerden *(O şeyler neden ibaret olduğu halde?)* لَهُمْ O Putlar onlara şefaat edecek *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın katında *(Ne olduğu halde?)* وَلَقَدْ **Andolsun ki** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** *(Ne geldi?)* الْهُدٰى **Yol gösterici** *(Ne üzerine gönderdi?)* عَلٰى لِسَانِ النَّبِيِّ ﷺ Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) lisanı üzerine *(Ne ile?)* بِالْبُرْهَانِ الْقَاطِعِ Kesin delille فَلَمْ يَرْجِعُوا Dönmediler *(Neden?)* عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ Üzerinde bulundukları şeyden.

24. اَمْ **Yoksa** لِلْاِنْسَانِ **İnsan için var mıdır?** أَيْ لِكُلِّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ Yani, onlardan olan her insan için *(Ne var mıdır?)* مَا **O şey ki** تَمَنّٰى **Arzu etti** *(O şey neden olduğu halde?)* مِنْ أَنَّ الْاَصْنَامَ Muhakkak putlar *(Nedir?)* تَشْفَعُ لَهُمْ Onlara şefaat edecek لَيْسَ الْاَمْرُ كَذٰلِكَ Durum böyle değildir.

25. فَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* الْاٰخِرَةُ **Ahiret** *(Daha?)* وَالْاُولٰى **Ve ilki** أَيِ الدُّنْيَا Yani, dünya فَلَا يَقَعُ فِيهِمَا Dolayısıyla o ikisinde meydana gelmez إِلَّا مَا يُرِيدُهُ تَعَالٰى Ancak O Yüce'nin istediği şeyler meydana gelir.

26. وَكَمْ **Nicesi** *(Kimden?)* مِنْ مَلَكٍ **Meleklerden** أَيْ وَكَثِيرٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Yani, Meleklerin çoğu *(Öyle Melekler ki,)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** وَمَا أَكْرَمَهُمْ عِنْدَ اللّٰهِ Onlar, Allah katında ne kıymetlidirler! لَا تُغْنِي **Yaramaz** *(Ne?)* شَفَاعَتُهُمْ **Onların şefaati** *(Neye?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye** اِلَّا **Ancak** *(Neden sonra yarar?)* مِنْ بَعْدِ اَنْ يَأْذَنَ **İzin verdikten sonra** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne konuda?)* فِيهَا Şefaat konusunda *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ Kullarından *(Daha?)* وَيَرْضٰى **Ve razı oluyor** *(Kimden?)* عَنْهُ Ondan *(Niçin?)* لِقَوْلِهِ Onun şu sözünden dolayı وَلَا يَشْفَعُونَ Şefaat etmezler إِلَّا Ancak *(Kime şefaat ederler?)* لِمَنِ ارْتَضٰى Rıza gösterdiği kimseye وَمَعْلُومٌ Ve bilinen şeydir *(Ne?)* أَنَّهَا لَا تُوجَدُ مِنْهُمْ Muhakkak şefaat onlardan sadır olmaz إِلَّا Ancak *(Ne zaman sadır olur?)* بَعْدَ الْاِذْنِ فِيهَا O konuda izin verildikten sonra مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir?

﴿اِنَّ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْاُنْثٰى ﴿٢٧﴾﴾ حَيْثُ قَالُوا هُمْ بَنَاتُ اللهِ ﴿وَمَا لَهُمْ بِه۪﴾ بِهٰذَا الْقَوْلِ ﴿مِنْ عِلْمٍ اِنْ﴾ مَا ﴿يَتَّبِعُونَ﴾ فِيهِ ﴿اِلَّا الظَّنَّ﴾ الَّذِي تَخَيَّلُوهُ ﴿وَاِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْن۪ي مِنَ الْحَقِّ شَيْـٔاًۚ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ عَنِ الْعِلْمِ فِيمَا الْمَطْلُوبُ فِيهِ الْعِلْمُ ﴿فَاَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلّٰى عَنْ ذِكْرِنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿وَلَمْ يُرِدْ اِلَّا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾﴾ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ طَلَبُ الدُّنْيَا ﴿مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ﴾ أَيْ نِهَايَةُ عِلْمِهِمْ أَنْ آثَرُوا الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدٰى ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ عَالِمٌ بِهِمَا فَيُجَازِيهِمَا ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ هُوَ مَالِكٌ لِذٰلِكَ وَمِنْهُ الضَّالُّ وَالْمُهْتَدِي يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ﴿لِيَجْزِيَ الَّذ۪ينَ اَسَٓاؤُ۫ا بِمَا عَمِلُوا﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَيَجْزِيَ الَّذ۪ينَ اَحْسَنُوا﴾ بِالتَّوْحِيدِ وَغَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ ﴿بِالْحُسْنٰى ﴿٣١﴾﴾ أَيِ الْجَنَّةِ وَبَيَّنَ الْمُحْسِنِينَ بِقَوْلِهِ ﴿اَلَّذ۪ينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا اللَّمَمَ﴾ هُوَ صِغَارُ الذُّنُوبِ كَالنَّظْرَةِ وَالْقُبْلَةِ وَاللَّمْسَةِ فَهُوَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ وَالْمَعْنٰى لٰكِنَّ اللَّمَمَ يُغْفَرُ بِاجْتِنَابِ الْكَبَائِرِ ﴿اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ﴾ بِذٰلِكَ وَبِقَبُولِ التَّوْبَةِ وَنَزَلَ فِيمَنْ كَانَ يَقُولُ صَلَاتُنَا صِيَامُنَا حَجُّنَا ﴿هُوَ اَعْلَمُ﴾ عَالِمٌ ﴿بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ﴾ أَيْ خَلَقَ أَبَاكُمْ آدَمَ مِنَ التُّرَابِ ﴿وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ﴾ جَمْعُ جَنِينٍ ﴿ف۪ي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّٓوا اَنْفُسَكُمْ﴾ لَا تَمْدَحُوهَا أَيْ عَلَى سَبِيلِ الْإِعْجَابِ أَمَّا عَلَى سَبِيلِ الْاِعْتِرَافِ بِالنِّعْمَةِ فَحَسَنٌ ﴿هُوَ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَنِ اتَّقٰى ﴿٣٢﴾﴾ ﴿اَفَرَاَيْتَ الَّذ۪ي تَوَلّٰى ﴿٣٣﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ أَيِ ارْتَدَّ لَمَّا عُيِّرَ بِهِ وَقَالَ إِنِّي خَشِيتُ عِقَابَ اللهِ فَضَمِنَ لَهُ الْمُعَيِّرُ أَنْ يَحْمِلَ عَنْهُ عَذَابَ اللهِ إِنْ رَجَعَ إِلٰى شِرْكِهِ وَأَعْطَاهُ مِنْ مَالِهِ كَذَا فَرَجَعَ ﴿وَاَعْطٰى قَل۪يلًا﴾ مِنَ الْمَالِ الْمُسَمّٰى ﴿وَاَكْدٰى ﴿٣٤﴾﴾ مَنَعَ الْبَاقِي مَأْخُوذٌ مِنَ الْكُدْيَةِ وَهِيَ أَرْضٌ صُلْبَةٌ كَالصَّخْرَةِ تَمْنَعُ حَافِرَ الْبِئْرِ إِذَا وَصَلَ إِلَيْهَا مِنَ الْحَفْرِ ﴿اَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرٰى ﴿٣٥﴾﴾ يَعْلَمُ مِنْ جُمْلَتِهِ أَنَّ غَيْرَهُ يَتَحَمَّلُ عَنْهُ عَذَابَ الْآخِرَةِ لَا وَهُوَ الْوَلِيدُ بْنُ مُغِيرَةٍ أَوْ غَيْرُهُ وَجُمْلَةُ أَعِنْدَهُ الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِرَأَيْتَ بِمَعْنٰى اَخْبِرْنِي ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿لَمْ يُنَبَّاْ بِمَا ف۪ي صُحُفِ مُوسٰى ﴿٣٦﴾﴾ أَسْفَارِ التَّوْرَاةِ أَوْ صُحُفٍ قَبْلَهَا ﴿وَ﴾ وَصُحُفِ ﴿اِبْرٰه۪يمَ الَّذ۪ي وَفّٰى ﴿٣٧﴾﴾ تَمَّمَ مَا أُمِرَ بِهِ نَحْوُ وَإِذِ ابْتَلٰى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ وَبَيَانُ مَا ﴿اَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ﴿٣٨﴾﴾ اِلَخْ وَأَنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ لَا تَحْمِلُ نَفْسٌ ذَنْبَ غَيْرِهَا ﴿وَاَنْ﴾ أَنَّهُ ﴿لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰى ﴿٣٩﴾﴾ مِنْ خَيْرٍ فَلَيْسَ لَهُ مِنْ سَعْيِ غَيْرِهِ الْخَيْرَ شَيْءٌ ﴿وَاَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرٰى ﴿٤٠﴾﴾

أَيْ يُبْصَرُ فِي الْآخِرَةِ ﴿ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَآءَ الْأَوْفٰى ﴿٤١﴾﴾ الْأَكْمَلَ يُقَالُ جَزَيْتُهُ سَعْيَهُ وَبِسَعْيِهِ ﴿وَاَنَّ﴾ بِالْفَتْحِ وَقُرِأَ عَطْفًا بِالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا وَكَذَا مَا بَعْدَهَا فَلَا يَكُونُ مَضْمُونُ الْجُمَلِ فِي الصُّحُفِ عَلَى الثَّانِي ﴿اِلٰى رَبِّكَ الْمُنْتَهٰى ﴿٤٢﴾﴾ الْمَرْجِعُ وَالْمَصِيرُ بَعْدَ الْمَوْتِ فَيُجَازِيهِمْ ﴿وَاَنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ﴾ مَنْ شَاءَ أَفْرَحَهُ ﴿وَاَبْكٰى ﴿٤٣﴾﴾ مَنْ شَاءَ أَحْزَنَهُ ﴿وَاَنَّهُ هُوَ اَمَاتَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَحْيَا ﴿٤٤﴾﴾ لِلْبَعْثِ.

TÜRKÇE ANLAMI

27. Muhakkak ki, ahirete inanmayanlar, elbette meleklere dişilerin adlarını takarlar. Meleklere Allah'ın kızları demişlerdir.

28. Oysaki onların bu hususta söyledikleri sözde **hiçbir bilgisi yoktur.** Bu konuda **sadece** hayal ettikleri **zanna kapılıyorlar. Zan ise hiç şüphesiz hakikatten** ilmin maksut olduğu yerde ilimden **hiçbir şeyi ifade etmez.**

29. Öyleyse sen, bizim zikrimize Kuran'a **sırt çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimselerden yüz çevir.** Bu cihat emri gelmeden önceydi.

30. İşte bu dünya talebi **onların ilimden erebildikleri** son **noktadır** ki, o da; dünyayı ahirete tercih etmektir. **Şüphesiz ki, senin Rabbin, yolundan sapanı en iyi bilendir O, hidayette olanı da en iyi bilendir.** Her ikisini de bilir. Onlara karşılıklarını verecektir.

31. Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. O bunların sahibidir. Sapık olan da hidayette olan da Allah'ın sahip olduklarındandır. İstediğini saptırır ve istediğini hidayete erdirir. **Bu, Allah'ın,** şirk ve diğer şeylerle **kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandırması,** tevhit ve diğer itaatlerle **iyi davrananları da daha güzeliyle** cennetle **mükâfatlandırması içindir.**

32. İyi davrananları da şu sözüyle açıklamıştır: **Ki, (onlar)** bakmak, öpmek ve dokunmak gibi **ufak tefek kusurları** küçük günahları **dışında,**[1] **büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınırlar. Doğrusu** küçük günahları affetmek ve tövbeleri kabul etmek suretiyle **Rabbinin mağfireti geniştir.** Namazımız, orucumuz ve haccımız var diyenler hakkında şu ayet inmiştir: **O, sizi** babanız Âdem'i **daha topraktan yarattığı zaman ve siz annelerinizin karınlarında cenin**[2] **iken sizi bilendir. Artık kendinizi temize çıkarmayın,** kendinizi beğenerek nefsinizi övmeyin; ama Allah'ın nimetini itiraf sadedinde övmeniz güzeldir. **O, takva sahibi olanı bilendir.**

33. Gördün mü ayıplanınca imandan **sırt çevireni?** Bu kişi Allah'ın azabından korktuğunu söylemiş, bunun üzerine onu ayıplayan da eğer şirke döner ve malından bir miktar verirse onun adına Allah'ın azabını yükleneceğini vaat edince imandan dönmüştür.

---

[1] إِلَّا اللَّمَمَ terkibi istisna-i munkatıdır. Mana şöyledir: Fakat küçük günahları büyük günahlardan kaçınmak suretiyle bağışlar.

[2] أَجِنَّة kelimesi جَنِين kelimesinin çoğuludur.

34. Konuşulan maldan **azıcık verip sonra** geri kalanı **vermemekte direneni?**[1]

35. **Acaba gaybın bilgisi kendi yanındadır da o görüyor** biliyor **mu** ki, başkası onun adına ahiret azabını yüklenir? Hayır, bu olamaz. Bu kişi Velid b. Muğîre veya başka biridir.[2]

36. **Yoksa Musa'nın sahifelerinde** Tevrat'ta veya ondan önceki sahifelerde **bulunanlar ona bildirilmedi mi?**

37. **Ve** *"Hani Rabbi, İbrahim'i birtakım emirler ile denemiş ve o da onları yerine getirmişti..." (Bakara: 124)* ayetinde olduğu gibi **çok vefakâr olan** emredilen şeyleri yerine getiren **İbrahim'in** sahifelerinde bulunan (şu gerçekler ona bildirilmedi mi?)

38. **Gerçekten hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenemez.** Hiç kimse diğerinin günahını çekemez.

39. **İnsan için kendi** hayır **çalışmasından başka bir şey yoktur.** Başkasının çalışmasından ona hiçbir hayır yoktur.

40. **Ve çalışması da yakında** ahirette **görülecektir.**

41. **Sonra ona karşılığı tastamam** eksiksiz olarak **verilecektir.**[3]

42. **Ve şüphesiz**[4] **varış** ölümden sonra dönüş **Rabbinedir.** Onlara karşılıklarını verecektir.

43. **Doğrusu** dilediğini **güldüren** sevindiren **de** ve dilediğini **ağlatan** tasalandıran **da odur.**

44. Dünyada **öldüren de** tekrar **dirilten de odur.**

KELİME ANLAMI

27. إِنَّ **Muhakkak** الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmiyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahiret'e** لَيُسَمُّونَ **Elbette takıyorlar** *(Kime?)* الْمَلٰئِكَةَ **Meleklere** *(Ne takıyorlar?)* تَسْمِيَةَ الْاُنْثٰى **Dişi adı** حَيْثُ Şöyle ki قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)* هُمْ بَنَاتُ اللّٰهِ Onlar Allah'ın kızlarıdır.

28. وَمَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِهِ **Onun hakkında** بِهٰذَا الْقَوْلِ Bu söz hakkında *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** يَتَّبِعُونَ -مَا- إِنْ **Tabi olmuyorlar** *(Ne konuda tabi olmuyor?)* فِيهِ Bu konuda إِلَّا **Ancak** *(Kime tabi oluyorlar?)* الظَّنَّ **Zanna** الَّذِي Öyle zan ki

---

[1] وَأَكْدٰى fiili الْكُدْيَةُ kelimesinden gelmektedir. Bu kelime, kuyu kazarken karşılaşılan ve daha fazla kazmaya imkan vermeyen kaya gibi sert yer anlamındadır.

[2] أَعِنْدَهُ cümlesi اَخْبِرْنِي anlamındaki رَأَيْتَ fiilinin ikinci mefulüdür.

[3] Şöyle denilir: جَزَيْتُهُ سَعْيَهُ وَبِسَعْيِهِ (Ona çalışmasının karşılığını verdim)

[4] أَنْ kelimesi ve daha sonra gelenler fethalı olarak okunur. Yeni bir cümle olarak kesre ile de okunmuştur. Kesre okunması durumda bu cümlelerin ifade ettiği mana sahifelerde bulunmuş olmaz.

تَخَيَّلُوهُ Onu uyduruyorlar وَإِنَّ الظَّنَّ **Ve muhakkak ki zan** *(Nedir?)* لَا يُغْنِي **İfade etmez** *(Neden?)* مِنَ الْحَقِّ **Haktan** *(Ne ifade etmez?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** أَيْ عَنِ الْعِلْمِ Yani, bilgiden *(Nerede?)* فِيمَا O yerlerde ki الْمَطْلُوبُ فِيهِ O yerde matlup olan *(Nedir?)* الْعِلْمُ Kesin bilgidir.

29. فَأَعْرِضْ **Yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْ مَنْ **O kimseden ki** تَوَلَّى **Döndü** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِنَا **Bizim zikrimizden** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan *(Daha?)* وَلَمْ يُرِدْ **İstemiyor** إِلَّا **Ancak** *(Neyi istiyor?)* الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** وَهٰذَا Bu *(Ne zamandır?)* قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Cihat emredilmeden önce.

30. ذٰلِكَ **Bu** أَيْ طَلَبُ الدُّنْيَا Yani, dünya isteği *(Nedir?)* مَبْلَغُهُمْ **Onların erişebildikleri yerdir** *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ **İlimden** أَيْ نِهَايَةُ عِلْمِهِمْ Yani, bilgilerinin ulaşabildiği nihai nokta *(Nedir?)* أَنْ آثَرُوا Tercih etmeleridir *(Neyi?)* الدُّنْيَا Dünyayı *(Ne üzerine?)* عَلَى الْآخِرَةِ Ahiret'e إِنَّ **Muhakkak** رَبَّكَ **Senin rabbin** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** ضَلَّ **Saptı** *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Onun yolundan** وَهُوَ **Ve O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* بِمَنِ **O kimseyi ki** اهْتَدٰى **Hidayete erdi** أَيْ عَالِمٌ بِهِمَا Yani, ikisini de bilendir فَيُجَازِيهِمَا Ve ikisinin de karşılığını verecektir.

31. وَلِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeyler ki** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** أَيْ هُوَ مَالِكٌ لِذٰلِكَ Yani, o bunların sahibidir وَمِنْهُ Onun sahip olduklarındandır *(Kim?)* الضَّالُّ وَالْمُهْتَدِي Sapıtan ve hidayete eren يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ Dilediğini saptırır *(Daha?)* وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ Dilediğini de hidayete erdirir *(Niçin?)* لِيَجْزِيَ **Cezalandırması için** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اَسَاؤُا **Kötülük yaptılar** *(Ne ile cezalandırması için?)* بِمَا **O şeylerle ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(O şeyler neden ibaret olduğu halde?)* مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ Şirk ve başka şeylerden *(Daha niçin?)* وَيَجْزِيَ **Cezalandırması için** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اَحْسَنُوا **Güzellik yaptılar** *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve başka şeylerle *(Neden?)* مِنَ الطَّاعَاتِ İtaatten *(Ne ile cezalandırması için?)* بِالْحُسْنٰى **Güzellikle** أَيِ الْجَنَّةِ Yani, Cennetle.

32. وَبَيَّنَ الْمُحْسِنِينَ Muhsinleri de açıkladı *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle اَلَّذِينَ **O kimseler ki onlar** يَجْتَنِبُونَ **Kaçınıyorlar** *(Neden?)* كَبَائِرَ الْإِثْمِ **Günahın büyüklerinden** وَالْفَوَاحِشَ **Ve edepsizliklerden** إِلَّا **Ancak hariç** *(Ne?)* اللَّمَمَ **Ufak kusurlar** هُوَ O *(Nedir?)* صِغَارُ الذُّنُوبِ Günahların küçüğüdür *(Ne gibi?)* كَالنَّظْرَةِ Bakmak وَالْقُبْلَةِ Öpmek وَاللَّمْسَةِ Ve dokunmak gibi فَهُوَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ O İstisna-i Munkatı'dır وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* لٰكِنَّ اللَّمَمَ Fakat küçük günahlar *(Nedir?)* يُغْفَرُ Bağışlanır *(Ne ile?)* بِاجْتِنَابِ الْكَبَائِرِ

Büyüklerden kaçınmakla إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak senin Rabbin** *(Nedir?)* وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ **Bağışlaması geniştir** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Küçük günahları affetmesiyle *(Daha ne ile bağışlaması geniştir?)* وَبِقَبُولِ التَّوْبَةِ Tövbeyi kabul etmesiyle وَنَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kimse hakkında ki كَانَ يَقُولُ (O kimse işlediği iyi ameller sebebiyle gurura kapılarak) Diyor *(Ne diyor?)* صَلَاتُنَا İşte namazımız صِيَامُنَا İşte orucumuz حَجُّنَا İşte haccımız هُوَ **O** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Kimi?)* بِكُمْ **Sizi** *(Ne zaman?)* إِذْ اَنْشَاَكُمْ **Sizi yarattığı zaman** *(Neden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** أَيْ خَلَقَ أَبَاكُمْ آدَمَ Yani, babanız Âdem'i yarattı *(Neden?)* مِنَ التُّرَابِ Topraktan *(Daha ne zaman?)* وَاِذْ اَنْتُمْ **Ve siz iken** *(Ne iken?)* اَجِنَّةٌ **Ceninler** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَنِينٍ Cenin kelimesinin cemisidir *(Nerede?)* فِي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ **Annelerinizin karınlarında** فَلَا تُزَكُّوا **Temize çıkarmayın** *(Neyi?)* اَنْفُسَكُمْ **Nefislerinizi** لَا تَمْدَحُوهَا Onları övmeyin أَيْ عَلٰى سَبِيلِ الْاِعْجَابِ Yani, kibirlenme yoluyla أَمَّا عَلٰى سَبِيلِ الْاِعْتِرَافِ بِالنِّعْمَةِ Nimeti itiraf etmek yoluna övmeye gelince فَحَسَنٌ Güzeldir هُوَ **O** اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Kimi?)* بِمَنْ **O kişiyi ki** اتَّقٰى **Sakındı.**

33. اَفَرَاَيْتَ **Gördün mü?** *(Kimi?)* الَّذِي **O kişiyi ki** تَوَلّٰى **Yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan أَيِ ارْتَدَّ Yani, döndü *(Niçin?)* لَمَّا عُيِّرَ بِهِ İmanı ile ayıpladığı zaman وَقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* إِنِّي خَشِيتُ عِقَابَ اللهِ Ben Allah'ın cezasından korkuyorum فَضَمِنَ لَهُ Ve ona kefil oldu *(Kim?)* الْمُعَيِّرُ Ayıplayan *(Neye kefil oldu?)* أَنْ يَحْمِلَ عَنْهُ Ondan yükleneceğinden *(Neyi?)* عَذَابَ اللهِ Allah'ın azabını *(Ne zaman?)* إِنْ رَجَعَ إِلٰى شِرْكِهِ Şirkine geri dönerse وَأَعْطَاهُ Ve ona verirse *(Neden?)* مِنْ مَالِهِ Malından *(Ne kadar?)* كَذَا Bir miktar فَرَجَعَ O da döndü.

34. وَاَعْطٰى **Verdi** *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Azıcık** *(Neden?)* مِنَ الْمَالِ الْمُسَمّٰى Belirlenen maldan وَاَكْدٰى **Ve cimrilik etti** مَنَعَ الْبَاقِي Geri kalanı vermedi *(Bu kelime nedir?)* مَأْخُوذٌ مِنَ الْكُدْيَةِ 'Küdye' kelimesindendir وَهِيَ O *(Nedir?)* أَرْضٌ صُلْبَةٌ Sert yerdir *(Ne gibi?)* كَالصَّخْرَةِ Kaya gibi *(Öyle kaya ki,)* تَمْنَعُ حَافِرَ الْبِئْرِ Kuyu kazanı engelliyor *(Ne zaman?)* إِذَا وَصَلَ إِلَيْهَا Ona ulaştığında *(Neden engelliyor?)* مِنَ الْحَفْرِ Kazmaktan.

35. اَعِنْدَهُ **Onun yanında mı?** *(Ne?)* عِلْمُ الْغَيْبِ **Gaybın bilgisi** فَهُوَ **O** *(Nedir?)* يَرٰى **Görüyor (mu?)** يَعْلَمُ Biliyor mu? مِنْ جُمْلَتِهِ Bu sual olunan bilgidendir ki, أَنَّ غَيْرَهُ Muhakkak ondan başkası *(Nedir?)* يَتَحَمَّلُ عَنْهُ Ondan yüklenecek *(Neyi?)* عَذَابَ الْآخِرَةِ Ahiret azabını لَا Hayır! وَهُوَ O kişi *(Kimdir?)* الْوَلِيدُ بْنُ مُغِيرَةَ Velid Bin Muğire'dir أَوْ غَيْرُهُ Veya başka birisidir وَجُمْلَةُ أَعِنْدَهُ 'Eindehü' cümlesi *(Nedir?)* الْمَفْعُولُ الثَّانِي لِرَأَيْتَ 'Raeyte'nin ikinci mefuludur *(Öyle 'raeyte' ki,)* بِمَعْنٰى اَخْبِرْنِي 'Ehbirnî' manasında olan.

36. أَمْ بَلْ **Yoksa** لَمْ يُنَبَّأْ **Haber verilmedi mi?** *(Ne?)* بِمَا **O şeyler ki** *(O şeyler neredededir?)* فِي صُحُفِ مُوسٰى **Musa'nın sahifelerindedir** أَسْفَارِ التَّوْرَاةِ Tevrat'ın bölümleri أَوْ صُحُفِ قَبْلَهَا Veya ondan önceki sahifeler *(Daha ne haber verilmedi mi?)*

37. وَ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ **Ve İbrahim'in** sayfaları الَّذِي **Öyle İbrahim ki** وَفّٰى **Vefakâr oldu** تَمَّمَ Tam olarak yaptı *(Neyi?)* مَا أُمِرَ بِهِ Ona emredilen şeyleri *(Ne gibi?)* نَحْوُ وَإِذِ ابْتَلٰى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ 'Hani Rabbi, İbrahim'i birtakım emirler ile denemiş ve o da onları yerine getirmişti...' ayeti gibi.

38. وَبَيَانُ مَا Ma kelimesinin açıklaması şudur: أَلَّا تَزِرُ **Yüklenmez** *(Kim?)* وَازِرَةٌ **Yüklenici** *(Neyi?)* وِزْرَ أُخْرٰى **Başkasının yükünü** إِلَخْ Sonuna kadar وَأَنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ 'En' sakileden tahfiflenmiştir أَيْ أَنَّهُ لَا تَحْمِلُ نَفْسٌ Yani, hiçbir nefis yüklenmez *(Neyi?)* ذَنْبَ غَيْرِهَا Başkasının günahını.

39. وَأَنْ -أَنَّهُ- لَيْسَ **Yoktur,** En, ennehü manasındadır *(Kim için yoktur?)* لِلْإِنْسَانِ **İnsan için** إِلَّا **Ancak** *(Ne vardır?)* مَا سَعٰى **Çalıştığı** *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ Hayırdan فَلَيْسَ لَهُ Onun için yoktur *(Neden?)* مِنْ سَعْيِ غَيْرِهِ Başkasının çalışmasından *(Neye olan çalışması?)* الْخَيْرَ Hayra olan çalışması *(Ne yoktur?)* شَيْءٌ Hiçbir şey.

40. وَأَنَّ سَعْيَهُ **Ve onun çalışması** سَوْفَ يُرٰى **İleride görülecek** أَيْ يُبْصَرُ فِي الْآخِرَةِ Yani, Ahirette icabına bakılacak.

41. ثُمَّ يُجْزٰيهُ **Sonra ona karşılığı verilecek** *(Ne olmakla?)* الْجَزَاءَ الْأَوْفٰى **En değerli karşılıkla** الْأَكْمَلَ En mükemmel يُقَالُ Denilir *(Ne denilir?)* جَزَيْتُهُ سَعْيَهُ 'Cezeytühü sa'yehu' وَبِسَعْيِهِ Ve 'bisa'yihi' denilir. (Yani, 'Ceza' fiili hem harfi cerli hem de harfi cersiz meful alır)

42. وَأَنَّ **Ve muhakkak ki** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْفَتْحِ عَطْفًا Atıf olarak fetha ile okunmuştur *(Daha?)* وَقُرِأَ بِالْكَسْرِ Esreyle okunmuştur *(Ne olarak?)* اسْتِئْنَافًا Yeni cümle olarak وَكَذَا مَا بَعْدَهَا Ondan sonra gelen cümle de aynıdır فَلَا يَكُونُ مَضْمُونُ الْجُمَلِ Dolayısıyla cümlelerin ifade ettiği mana olmaz *(Nerede olmaz?)* فِي الصُّحُفِ Sahifelerde *(Neye göre?)* عَلَى الثَّانِي İkinci vecihe göre إِلٰى رَبِّكَ **Rabbinedir** *(Ne?)* الْمُنْتَهٰى **Son varış** الْمَرْجِعُ وَالْمَصِيرُ Dönüş ve varış *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandırır.

43. وَأَنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** أَضْحَكَ **Güldürdü** *(Kimi?)* مَنْ O kimseyi ki شَاءَ İstedi *(Neyi?)* أَفْرَحَهُ Onu sevindirmeyi وَأَبْكٰى **Ve ağlattı** *(Kimi?)* مَنْ شَاءَ أَحْزَنَهُ Üzülmesini istediği kimseyi.

44. وَأَنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** أَمَاتَ **Öldürdü** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَأَحْيَا **Ve diriltti** *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Yeniden diriliş için.

﴿وَاَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ﴾ الصِّنفَيْنِ ﴿الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿٤٥﴾﴾ ﴿مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿اِذَا تُمْنٰى ﴿٤٦﴾﴾ تُصَبُّ فِي الرَّحِمِ ﴿وَاَنَّ عَلَيْهِ النَّشْآَةَ﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ [النَّشْاَةَ] ﴿الْاُخْرٰى ﴿٤٧﴾﴾ الْخِلْقَةَ الْأُخْرَى لِلْبَعْثِ بَعْدَ الْخِلْقَةِ الْأُولَى ﴿وَاَنَّهُ هُوَ اَغْنٰى﴾ النَّاسَ بِالْكِفَايَةِ بِالْأَمْوَالِ ﴿وَاَقْنٰى ﴿٤٨﴾﴾ أَعْطَى الْمَالَ الْمُتَّخَذَ قِنْيَةً ﴿وَاَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرٰى ﴿٤٩﴾﴾ هُوَ كَوْكَبٌ خَلْفَ الْجَوْزَاءِ كَانَتْ تُعْبَدُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ﴿وَاَنَّهُ اَهْلَكَ عَادًا الْاُولٰى ﴿٥٠﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِإِدْغَامِ التَّنْوِينِ فِي اللَّامِ وَضَمِّهَا وَبِلَا هَمْزَةٍ هِيَ قَوْمُ عَادٍ وَالْأُخْرَى قَوْمُ صَالِحٍ ﴿وَثَمُودَا۬﴾ بِالصَّرْفِ اسْمٌ لِلْأَبِ وَبِلَا صَرْفٍ لِلْقَبِيلَةِ [وَثَمُودَا] وَهُوَ مَعْطُوفٌ عَلَى عَادًا ﴿فَمَٓا اَبْقٰى ﴿٥١﴾﴾ مِنْهُمْ أَحَدٌ ﴿وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلِ عَادٍ وَثَمُودَ أَهْلَكْنَاهُمْ ﴿اِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ اَظْلَمَ وَاَطْغٰى ﴿٥٢﴾﴾ مِنْ عَادٍ وَثَمُودٍ لِطُولِ لَبْثِ نُوحٍ فِيهِمْ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا وَهُمْ مَعَ عَدَمِ إِيمَانِهِمْ بِهِ يُؤْذُونَهُ وَيَضْرِبُونَهُ ﴿وَالْمُؤْتَفِكَةَ﴾ وَهِيَ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿اَهْوٰى ﴿٥٣﴾﴾ أَسْقَطَهَا بَعْدَ رَفْعِهَا إِلَى السَّمَاءِ مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ بِأَمْرِهِ جِبْرِيلَ بِذٰلِكَ ﴿فَغَشّٰيهَا﴾ مِنَ الْحِجَارَةِ بَعْدَ ذٰلِكَ ﴿مَا غَشّٰى ﴿٥٤﴾﴾ اَبْهَمَ تَهْوِيلًا وَفِي هُودٍ فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكَ﴾ أَنْعُمِهِ الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ وَقُدْرَتِهِ ﴿تَتَمَارٰى ﴿٥٥﴾﴾ تَتَشَكَّكُ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ أَوْ تُكَذِّبُ ﴿هٰذَا﴾ مُحَمَّدٌ ﴿نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْاُولٰى ﴿٥٦﴾﴾ مِنْ جِنْسِهِمْ أَيْ رَسُولٌ كَالرُّسُلِ قَبْلَهُ أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ كَمَا أُرْسِلُوا إِلَى أَقْوَامِهِمْ ﴿اَزِفَتِ الْاٰزِفَةُ ﴿٥٧﴾﴾ قَرُبَتِ الْقِيَامَةُ ﴿لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ نَفْسٌ ﴿كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾﴾ أَيْ لَا يَكْشِفُهَا وَيُظْهِرُهَا إِلَّا هُوَ كَقَوْلِهِ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ﴿اَفَمِنْ هٰذَا الْحَد۪يثِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾﴾ تَكْذِيبًا ﴿وَتَضْحَكُونَ﴾ اسْتِهْزَاءً ﴿وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾﴾ لِسَمَاعِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿وَاَنْتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾﴾ لَاهُونَ غَافِلُونَ عَمَّا يُطْلَبُ مِنْكُمْ ﴿فَاسْجُدُوا لِلّٰهِ﴾ الَّذِي خَلَقَكُمْ ﴿وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾﴾ وَلَا تَسْجُدُوا لِلْأَصْنَامِ وَلَا تَعْبُدُوهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

45. Ve iki çifti sınıfı**; erkek ve dişiyi o yarattı.**

46. Rahme **atıldığı** döküldüğü **zaman bir nutfeden** meniden.

47. Şüphesiz tekrar diriltmek[1] **de** ilk yaratıştan sonra hesap için tekrar yaratmak **ona aittir.**

---

[1] النَّشْاَةَ kelimesi uzatılarak (النَّشْآَءَةَ şeklinde) ve uzatılmadan (النَّشْاَةَ şeklinde) okunur.

48. Mal ile ihtiyaçlarını görerek insanları **zengin eden de servet** edinilen malı **veren de odur.**

49. **Doğrusu Şi'râ yıldızının Rabbi de odur.** Şi'ra, ikizler burcundan sonra doğan ve cahiliye devrinde tapınılan bir yıldızdır.

50. **Ve şüphesiz önceki Âd**[1] **kavmini** Hud'un kavmini **o helak etmiştir.** Diğeri ise Salih'in kavmidir.

51. **Semûd'u da**[2] onlardan **geriye** hiç kimseyi **bırakmadı.**

52. Âd ve Semûd kavimlerinden **önce de** onlardan **daha zalim ve daha azgın olan Nuh kavmini** helâk ettik. Nuh, kavminin arasında, kendisine iman edilmeden işkence ve eziyetlerle uzun süre *"bin seneden elli yıl eksik" (Ankebut: 14)* kaldığı için onun kavmi daha zalim ve azgındı.

53. **Altüst olan şehirleri de yere çarptı,** Cebrail vasıtasıyla onları göğe kaldırdıktan sonra ters çevirerek yere attı.

54. Bundan sonrada **onların başına geçirdiğini** taşları **geçirdi!**[3] *"Emrimiz gelince, oranın altını üstüne getirdik ve üzerlerine pişirilmiş yığınla taşlar yağdırdık. (Hud: 82)*

55. **Artık Rabbinin** birliğine ve kudretine delalet eden **nimetlerinin hangisinden şüpheye düşer** veya yalanlarsın ey insan!

56. **İşte bu** Muhammed **ilk uyarıcıların** cinsin**den bir uyarıcıdır.** Kendisinden önceki peygamberlerin kavimlerine gönderildiği gibi size gönderilmiş bir peygamberdir.

57. **Yaklaşan** kıyamet **yaklaştı.**

58. **Allah'tan başka onu açığa çıkaracak** bir kimse **yoktur.** *"Onun vaktini ondan başka açıklayacak biri yoktur" (Araf: 187)* ayeti kerimesinde belirtildiği gibi kıyametin vaktini ondan başka hiç kimse açıklayamaz.

59. **Şimdi siz bu söze** Kuran'a yalanladığınız için **mi şaşıyor?**

60. **Ve** alay edip **gülüyorsunuz da** vaat ve tehditlerini işitip **ağlamıyorsunuz?**

61. **Ve halbuki siz oyalanmaktasınız!** Sizden istenenden gafilsiniz.

62. **Haydi,** sizi yaratan **Allah'a secde edip ona kulluk edin!** Putlara secde edip onlara kulluk etmeyin.

---

[1] عَادًا الْأُولَى terkibi diğer bir kıraatte tenvinin lam harfine idğamı ve de hemzenin hazfiyle (عَادَ الُّولَى şeklinde) okunur.

[2] ثَمُود kelimesi bir baba ismi olarak munsarif, bir kabile ismi olarak da gayri munsariftir. Ve bu kelime عَادًا kelimesi üzerine atıftır.

[3] Burada korku vermek için mübhem bir ifade kullanılmıştır.

KELİME ANLAMI

45. وَاَنَّهُ **Muhakkak ki o** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* الزَّوْجَيْنِ الصِّنفَيْنِ **İki eşi** ***(Ondan bedel?)*** الذَّكَرَ **Erkeği** ***(Daha?)*** وَالْاُنْثٰى **Dişiyi** ***(Neden yarattı?)***

46. مِنْ نُطْفَةٍ **Nutfeden** مَنِيٍّ Meniden *(Ne zaman?)* اِذَا تُمْنٰى **Atıldığında** تُصَبُّ فِي الرَّحِمِ Rahme döküldüğünde.

47. وَاَنَّ **Muhakkak ki** عَلَيْهِ **Ona aittir** *(Ne?)* النَّشَاءَةَ **Diriltme** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ Med ve kasırla okunmuştur *(Öyle diriltme ki,)* الْاُخْرٰى **Son** اَلْخِلْقَةَ الْاُخْرٰى Son yaratma *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Diriliş için *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْخِلْقَةِ الْاُولٰى İlk yaratmadan sonra.

48. وَاَنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** اَغْنٰى **Zengin edendir** *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Ne ile?)* بِالْكِفَايَةِ بِالْاَمْوَالِ Mallarla ihtiyaçları görmekle ***(Daha?)*** وَاَقْنٰى **Ve sermaye veren** أَعْطَى الْمَالَ Mal veren *(Öyle mal ki,)* الْمُتَّخَذَ قِنْيَةً Servet elde edilen.

49. وَاَنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** رَبُّ الشِّعْرٰى **Şi'ra'nın Rabbidir** هُوَ كَوْكَبٌ O yıldızdır *(Öyle yıldız ki,)* خَلْفَ الْجَوْزَاءِ İkizler burcundan sonra doğan كَانَتْ تُعْبَدُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye devrinde bu yıldıza ibadet edilirdi.

50. وَاَنَّهُ **Muhakkak ki o** اَهْلَكَ **Helak etti** *(Kimi?)* عَادًا **Âd kavmini** ***(Öyle Âd kavmini ki,)*** الْاُولٰى **Önceki** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّنْوِينِ فِي اللَّامِ Tenvin'in lama idğam edilmesiyle *(Daha?)* وَضَمِّهَا Ve onun zammesiyle وَبِلَا هَمْزَةٍ Ve hemzesiz هِيَ قَوْمُ عَادٍ O Âd kavmidir وَالْاُخْرٰى قَوْمُ صَالِحٍ Öteki ise Salih'in kavmidir ***(Daha kimi helak etmiştir?)***

51. وَثَمُودًا **Semud'u da** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالصَّرْفِ Munsarif yapılmakla *(Nedir?)* اسْمٌ لِلْأَبِ Ata'nın ismidir *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِلَا صَرْفٍ Gayri munsarif yapmakla *(Neyin ismidir?)* لِلْقَبِيلَةِ Kabilenin ismidir وَهُوَ مَعْطُوفٌ عَلٰى عَادًا Bu kelime 'âden' kelimesine matuftur فَمَا اَبْقٰى **Kalmadı** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse ***(Daha kimi helak ettik?)***

52. وَقَوْمَ نُوحٍ **Nuh'un kavmini de** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Daha önce** أَيْ قَبْلِ عَادٍ وَثَمُودَ Yani, Âd ve Semud'dan önce أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik اِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** هُمْ **Onlar** *(Ne idiler?)* اَظْلَمَ **Çok zalim** وَاَطْغٰى **Ve çok azgın** *(Kimlerden?)* مِنْ عَادٍ وَثَمُودٍ Âd ve Semud kavminden *(Niçin çok zalim oldular?)* لِطُولِ لَبْثِ نُوحٍ Nuh çok kaldığı için *(Nerede?)* فِيهِمْ İçlerinde فَلَبِثَ فِيهِمْ Aralarında kaldı *(Ne kadar?)* أَلْفَ سَنَةٍ Bin sene

إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا Ancak elli sene hariç وَهُمْ Onlar *(Ne ile birlikte?)* مَعَ عَدَمِ إِيمَانِهِمْ بِهِ Ona iman etmemekle birlikte يُؤْذُونَهُ Ona eziyet ediyorlardı *(Daha?)* وَيَضْرِبُونَهُ Onu dövüyorlardı.

53. وَالْمُؤْتَفِكَةَ **Mü'tefike'yi de** وَهِيَ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Onlar Lût kavminin köyleridir أَهْوٰى **Yerle bir etti** أَسْقَطَهَا Onları attı *(Ne zaman?)* بَعْدَ رَفْعِهَا إِلَى السَّمَاءِ Onları göğe kaldırdıktan sonra *(Onlar ne oldukları halde attı?)* مَقْلُوبَةً إِلَى الْأَرْضِ Yere çevrilmiş ondukları halde *(Allah teala nasıl attı?)* بِأَمْرِهِ Kendisinin emretmesiyle *(Kime emretmesiyle?)* جِبْرِيلَ Cebrail'e (aleyhisselam) *(Neyi emretmesiyle?)* بِذٰلِكَ Bunu.

54. فَغَشّٰيهَا **Onların başına getirdi** *(Neden?)* مِنَ الْحِجَارَةِ Taştan *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** غَشّٰى **Başına getirdi** أَبْهَمَ تَهْوِيلًا Bu ayette başlarına getirdiği şeyi, olayın vehametini büyütmek için mübhem bırakmıştır وَفِي هُودٍ Hûd suresinde ise şöyle geçer; فَجَعَلْنَا Biz kıldık *(Neyi?)* عَالِيَهَا Onun üstünü *(Nedir kıldık?)* سَافِلَهَا Onun altı kıldık وَأَمْطَرْنَا Ve yağdırdık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهَا Onların üzerine *(Ne yağdırdık?)* حِجَارَةً Taş *(Neden?)* مِنْ سِجِّيلٍ Pişirilmiş çamurdan.

55. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ **Rabbinin nimetlerinin hangisine dair** أَنْعُمِهِ الدَّالَّةِ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِهِ Onun tekliğine delalet eden nimetlerine *(Daha?)* وَقُدْرَتِهِ Ve onun kudretine dair تَتَمَارٰى **Kuşku duyarsın** تَتَشَكَّكُ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ Şüpheye düşersin ey insan أَوْ تُكَذِّبُ Veya yalanlarsın.

56. هٰذَا **Bu** *(Bundan bedel?)* مُحَمَّدٌ Muhammed *(Kimdir?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıdır** *(Ne olduğu halde)* مِنَ النُّذُرِ **Uyarıcılardan** *(Öyle uyarıcılar ki,)* الْأُولٰى **İlk olan** مِنْ جِنْسِهِمْ Onların türündendir أَيْ رَسُولٌ Yani, bir peygamberdir *(Ne gibi?)* كَالرُّسُلِ قَبْلَهُ Önceki peygamberler gibi *(Öyle peygamberler ki,)* أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ Size gönderildi *(Ne gibi?)* كَمَا أُرْسِلُوا إِلٰى أَقْوَامِهِمْ (Onlar) Kendi kavimlerine gönderildiği gibi.

57. أَزِفَتِ **Yaklaştı** *(Ne?)* الْآزِفَةُ **Yaklaşan** قَرُبَتِ الْقِيَامَةُ Kıyamet yaklaştı.

58. لَيْسَ لَهَا **Onun için yoktur** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Kim yoktur?)* نَفْسٌ **(bir nefis)** *(Öyle nefis ki,)* كَاشِفَةٌ **Ortaya çıkaran** أَيْ لَا يَكْشِفُهَا Yani, onu açamaz *(Daha?)* وَيُظْهِرُهَا Ve onu ortaya çıkaramaz إِلَّا هُوَ Ancak o çıkarır *(Ne gibi?)* كَقَوْلِهِ Şu sözü gibi لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا Onun vaktini açıklayamaz إِلَّا هُوَ Ancak o açıklar.

59. أَفَمِنْ هٰذَا الْحَدِيثِ **Bu söze mi?** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'a تَعْجَبُونَ **Şaşıyorsunuz** *(Ne olduğunuz halde?)* تَكْذِيبًا Yalanlayıcı olduğunuz halde *(Daha?)*

60. وَتَضْحَكُونَ **Gülüyorsunuz** *(Ne olduğunuz halde?)* اسْتِهْزَاءً Alaya aldığınız halde وَلَا تَبْكُونَ **Ağlamıyorsunuz** *(Niçin?)* لِسَمَاعِ وَعْدِهِ Vaadini işittiğiniz için *(Daha?)* وَوَعِيدِهِ Ve tehdidini.

61. وَأَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* سَامِدُونَ **Gaflet içindesiniz** لَاهُونَ Eğlence içindesiniz غَافِلُونَ عَمَّا يُطْلَبُ مِنْكُمْ Sizden istenilen şeylerden gafilsiniz.

62. فَاسْجُدُوا **Secde edin** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** الَّذِي Öyle Allah'a ki خَلَقَكُمْ Sizi yarattı وَاعْبُدُوا **Ve ona ibadet edin** وَلَا تَسْجُدُوا لِلْأَصْنَامِ Putlara secde etmeyin وَلَا تَعْبُدُوهَا Ve onlara tapmayın.

سُورَةُ الْقَمَرِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِلَّا سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ الْآيَةَ وَهِيَ خَمْسَةٌ وَخَمْسُونَ آيَةً﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ﴾ قَرُبَتِ الْقِيَامَةُ ﴿وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾﴾ انْفَلَقَ فِلْقَتَيْنِ عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ وَقُعَيْقِعَانَ آيَةً لَهُ ﷺ وَقَدْ سُئِلَهَا فَقَالَ اشْهَدُوا رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿وَإِنْ يَرَوْا﴾ أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ ﴿آيَةً﴾ مُعْجِزَةً لَهُ ﷺ ﴿يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا﴾ هٰذَا ﴿سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾﴾ قَوِيٌّ مِنَ الْمِرَّةِ الْقُوَّةُ أَوْ دَائِمٌ ﴿وَكَذَّبُوا﴾ النَّبِيَّ ﷺ ﴿وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ فِي الْبَاطِلِ ﴿وَكُلُّ أَمْرٍ﴾ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿مُسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾﴾ بِأَهْلِهِ فِي الْجَنَّةِ أَوِ النَّارِ ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ﴾ أَخْبَارِ إِهْلَاكِ الْأُمَمِ الْمُكَذِّبَةِ رُسُلَهُمْ ﴿مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾﴾ لَهُمْ اسْمُ مَصْدَرٍ أَوِ اسْمُ مَكَانٍ وَالدَّالُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْافْتِعَالِ وَازْدَجَرْتُهُ وَزَجَرْتُهُ نَهَيْتُهُ بِغِلْظَةٍ وَمَا مَوْصُولَةٌ أَوْ مَوْصُوفَةٌ ﴿حِكْمَةٌ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مَحْذُوفٍ أَوْ بَدَلٌ مِنْ مَا أَوْ مِنْ مُزْدَجَرٌ ﴿بَالِغَةٌ﴾ تَامَّةٌ ﴿فَمَا تُغْنِ﴾ تَنْفَعُ فِيهِمُ ﴿النُّذُرُ ﴿٥﴾﴾ جَمْعُ نَذِيرٍ بِمَعْنَى مُنْذِرٍ أَيِ الْأُمُورُ الْمُنْذِرَةُ لَهُمْ وَمَا لِلنَّفْيِ أَوْ لِلْاسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ وَهِيَ عَلَى الثَّانِي مَفْعُولٌ مُقَدَّمٌ ﴿فَتَوَلَّ عَنْهُمْ﴾ هُوَ فَائِدَةُ مَا قَبْلَهُ وَتَمَّ بِهِ الْكَلَامُ ﴿يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ﴾ هُوَ إِسْرَافِيلُ وَنَاصِبُ يَوْمَ يَخْرُجُونَ بَعْدُ ﴿إِلَى شَيْءٍ نُكُرٍ ﴿٦﴾﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَسُكُونِهَا أَيْ مُنْكَرٍ تُنْكِرُهُ النُّفُوسُ لِشِدَّتِهِ وَهُوَ الْحِسَابُ.

TÜRKÇE ANLAMI

54- Kamer Sûresi

Kırk beşinci ayetin dışında Mekke'de inmiştir. Elli beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Saat** kıyamet **yaklaştı ve ay yarıldı.** Peygamberimiz isteği üzere ona bir mucize olarak bir parçası Ebu Kubeys, diğer bir parçası da Kuaykıân dağı üzerinde olmak üzere iki parçaya ayrıldı. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz *"Şahit olun!"* dedi.[1]
2. **Onlar** Kureyş kâfirleri **bir ayet** Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) mucizesini **görseler hemen yüz çevirirler ve: "**Bu **güçlü** sağlam veya süregelen **bir büyüdür" derler.**
3. Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) **yalanladılar ve** bâtıla dalma konusunda **kendi heveslerine uydular. Halbuki her** hayır ve şer **iş** ehlini cennet veya cehennemde **yerleş**tir**miştir.**
4. **Andolsun ki, onlara,** peygamberlerini yalanlayan ümmetlerin helak edilişinden bahseden **caydırıcı nice haberler gelmiştir.**[2]
5. **Üstün** tam **bir hikmet. Fakat** onlara **uyarıcı** olay**lar fayda vermiyor!**[3]
6. **Öyleyse sen de onlardan yüz çevir.**[4] **Davetçi** İsrafil'**in görülmemiş** şiddetinden dolayı nefislerin hoşlanmadığı **bir şeye** hesaba **çağırdığı gün,**[5]

KELİME ANLAMI

﴿٥٤﴾- سُورَةُ الْقَمَرِ

54- Kamer Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ الْآيَةَ **Ancak şu (kırk beşinci) ayet hariç** وَهِيَ **Ve bu sûre** خَمْسَةٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

---

[1] Bu hadiseyi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

[2] مُزْدَجَرٌ kelimesi ismi mastar veya ismi mekandır. Kelimede bulunan dal harfi اِفْتِعَالٌ kalıbının te harfinden bedeldir. اِزْدَجَرْتُهُ وَزَجَرْتُهُ fiilleri birini sert bir şekilde men etmek anlamına gelir. مَا kelimesi de mevsule veya mevsufedir.

[3] حِكْمَةٌ kelimesi hazfedilmiş bir mübtedanın haberi veya bir önceki ayetteki مَا kelimesinden ya da مُزْدَجَرٌ kelimesinden bedeldir. فَمَا تُغْنِ fiilindeki مَا kelimesi de nefi veya istifham-ı inkari içindir. İstifham için olması durumun da takdim etmiş mefuldür. النُّذُرُ kelimesi نَذِيرٌ kelimesinin çoğuludur.

[4] فَتَوَلَّ عَنْهُمْ ifadesi bir önceki kelamın neticesidir. Kelam bu ifade ile tamama ermiştir.

[5] يَوْمَ zarfını nasb eden amil kendisinden sonra gelen يَخْرُجُونَ fiilidir.

1. اِقْتَرَبَتْ **Yaklaştı** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **O vakit** قَرُبَتْ Yakın oldu *(Ne?)* اَلْقِيَامَةُ Kıyamet وَانْشَقَّ **Ve yarıldı** *(Ne yarıldı?)* اَلْقَمَرُ **Ay** انْفَلَقَ Ayrıldı *(Neye?)* فِلْقَتَيْنِ İki parçaya *(Ne üzerine ayrıldı?)* عَلٰى أَبِي قُبَيْسٍ (Biri) Ebu Kubeys dağı üzerine وَقُعَيْقِعَانَ Ve (Biri) Kuaykıan dağı üzerine *(Ne olarak ayrıldı?)* آيَةً Bir mucize olarak *(Kime ait?)* ﷺ لَهُ Peygamber'e ait (sallallahu aleyhi vesellem) وَقَدْ سُئِلَهَا Bir mucize istemişlerdi فَقَالَ Bunun üzerine dedi ki: اِشْهَدُوا Şahit olun رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kimi?)* اَلشَّيْخَانِ Şeyhan (Buhari/Müslim).

2. وَاِنْ يَرَوْا **Şayet görseler** أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ Yani, Kureyş kâfirleri *(Ne görseler?)* اٰيَةً **Bir mucize** ﷺ مُعْجِزَةً لَهُ Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) ait bir mucize يُعْرِضُوا **Yüz çevirirler** وَيَقُولُوا **Ve derler ki:** هٰذَا Bu *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir büyüdür** *(Öyle büyü ki,)* مُسْتَمِرٌّ **Kuvvetli olan** قَوِيٌّ Güçlü olan *(Bu kelime neden türemiştir?)* مِنَ الْمِرَّةِ 'el-Mirra' kelimesinden *(Nedir?)* اَلْقُوَّةُ Kuvvettir أَوْ دَائِمٌ Ya da devam eden (manasındadır).

3. وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Kimi?)* ﷺ اَلنَّبِيَّ Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) وَاتَّبَعُوا **Ve uydular** *(Neye uydular?)* اَهْوَاءَهُمْ **Heveslerine** *(Nede?)* فِي الْبَاطِلِ Batılda وَكُلُّ اَمْرٍ **Hâlbuki her iş** *(Neden?)* مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şerden *(Nedir?)* مُسْتَقِرٌّ **Ulaşıcıdır** *(Kime?)* بِأَهْلِهِ Sahibine *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ أَوِ النَّارِ Cennet ya da Cehennemde.

4. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** جَاءَهُمْ **Onlara gelmiştir** *(Neden gelmiştir?)* مِنَ الْاَنْبَاءِ **Olaylardan** أَخْبَارِ إِهْلَاكِ الْأُمَمِ Ümmetlerin helak oluşlarının haberlerinden *(Öyle ümmetler ki,)* اَلْمُكَذِّبَةِ Yalanlayan *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne gelmiştir?)* مَا فِيهِ **Kendisinde olan** *(Ne olan?)* مُزْدَجَرٌ **(Kötülükten) engelleme** *(Kimi?)* لَهُمْ Kendilerini *(Bu kelime nedir?)* إِسْمُ مَصْدَرٍ İsmi mastardır أَوِ اسْمُ مَكَانٍ Ya da ismi mekândır وَالدَّالُ Dal *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ 'İftial'ın te'sinin yerine gelmiştir وَازْدَجَرْتُهُ وَزَجَرْتُهُ 'İzdecertühû' ve 'Zecertühû' *(Ne manadadır?)* نَهَيْتُهُ بِغِلْظَةٍ 'Onu sertlikle engelledim' manasındadır وَمَا 'Mâ' ise *(Nedir?)* مَوْصُولَةٌ أَوْ مَوْصُوفَةٌ Mevsule ya da mevsufe'dir.

5. حِكْمَةٌ **Bir hikmettir** *(Bu nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ Mahzuf mübtedanın haberidir أَوْ بَدَلٌ مِنْ مَا Ya da 'Mâ'dan bedeldir أَوْ مِنْ مُزْدَجَرٍ Ya da 'Müzdecerun'dan bedeldir *(Öyle hikmet ki,)* بَالِغَةٌ **Yeterli olan** تَامَّةٌ Tam olan فَمَا تُغْنِ **Fakat fayda vermez** تَنْفَعُ فِيهِمْ Onlar hakkında fayda sağlamaz *(Ne?)* اَلنُّذُرُ **Uyarılar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ نَذِيرٍ 'Nezîrun' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى مُنْذِرٍ 'Münzirun' (uyarıcı) manasındadır أَيِ الْأُمُورُ الْمُنْذِرَةُ Yani, uyaran şeyler *(Kimi?)* لَهُمْ Kendilerini وَمَا 'Mâ' ise *(Ne içindir?)* لِلنَّفْيِ Olumsuzluk içindir

أَوْ لِلْاِسْتِفْهَامِ الْاِنْكَارِيِّ Ya da istifham-ı inkarî içindir وَهِيَ عَلَى الثَّانِي O halde ikincisine göre 'Mâ' *(Nedir?)* مَفْعُولٌ مُقَدَّمٌ Öne alınmış mefuldür.

6. فَتَوَلَّ **O halde yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** هُوَ Bu *(Nedir?)* فَائِدَةُ مَا قَبْلَهُ Makablinin neticesidir وَتَمَّ بِهِ Ve bununla bitmiştir *(Ne?)* اَلْكَلَامُ Söz *(Ne zaman çıkarlar?)* يَوْمَ يَدْعُ **Çağırdığı gün** *(Kimin?)* اَلدَّاعِ **Çağıranın** هُوَ O da *(Kimdir?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'dir وَنَاصِبُ يَوْمَ 'Yevm' kelimesini nasbeden *(Nedir?)* يَخْرُجُونَ 'Yahrucûne'dir *(Öyle 'Yahrucûne' ki,)* بَعْدُ (Fetevelle anhüm)den sonra gelen *(Neye çağırdığı gün?)* اِلَى شَيْءٍ **Bir şeye** *(Öyle şey ki,)* نُكُرٍ **Bilinmeyen** *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْكَافِ Kef'in zammesiyle وَسُكُونِهَا Ve sükûnuyla أَيْ مُنْكَرٍ Yani, kabullenilmeyen (manasındadır) *(Öyle ki,)* تُنْكِرُهُ Onu inkâr ediyor *(Kim?)* اَلنُّفُوسُ Nefisler *(Neden?)* لِشِدَّتِهِ Dehşetinden وَهُوَ الْحِسَابُ O da hesap günüdür.

﴿خَاشِعًا﴾ ذَلِيلًا وَفِي قِرَاءَةٍ (خُشَّعًا) بِضَمِّ الْخَاءِ وَفَتْحِ الشِّينِ مُشَدَّدَةً ﴿أَبْصَارُهُمْ﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ ﴿يَخْرُجُونَ﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿مِنَ الْأَجْدَاثِ﴾ الْقُبُورِ ﴿كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ (٧)﴾ لَا يَدْرُونَ أَيْنَ يَذْهَبُونَ مِنَ الْخَوْفِ وَالْحِيرَةِ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ يَخْرُجُونَ وَكَذَا قَوْلُهُ ﴿مُهْطِعِينَ﴾ أَيْ مُسْرِعِينَ مَادِّينَ أَعْنَاقَهُمْ ﴿إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ﴾ مِنْهُمْ ﴿هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ (٨)﴾ أَيْ صَعْبٌ عَلَى الْكَافِرِينَ كَمَا فِي الْمُدَّثِّرِ يَوْمٌ عَسِيرٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ﴾ قَبْلَ قُرَيْشٍ ﴿قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ الْفِعْلِ لِمَعْنَى قَوْمٍ ﴿فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا﴾ نُوحًا ﴿وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ (٩)﴾ أَيِ انْتَهَرُوهُ بِالسَّبِّ وَغَيْرِهِ ﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي﴾ بِالْفَتْحِ أَيْ بِأَنِّي ﴿مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ (١٠)﴾ ﴿فَفَتَحْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ (١١)﴾ مُنْصَبٍّ انْصِبَابًا شَدِيدًا ﴿وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا﴾ تَنْبُعُ ﴿فَالْتَقَى الْمَاءُ﴾ مَاءُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿عَلَى أَمْرٍ﴾ حَالٍ ﴿قَدْ قُدِرَ (١٢)﴾ قُضِيَ بِهِ فِي الْأَزَلِ وَهُوَ هَلَاكُهُمْ غَرْقًا ﴿وَحَمَلْنَاهُ﴾ أَيْ نُوحًا ﴿عَلَى﴾ سَفِينَةٍ ﴿ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ (١٣)﴾ وَهُوَ مَا تُشَدُّ بِهِ الْأَلْوَاحُ مِنَ الْمَسَامِيرِ وَغَيْرِهَا وَاحِدُهَا دِسَارٌ كَكِتَابٍ ﴿تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا﴾ بِمَرْأًى مِنَّا أَيْ مَحْفُوظَةً ﴿جَزَاءً﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ أَيْ أُغْرِقُوا انْتِصَارًا ﴿لِمَنْ كَانَ كُفِرَ (١٤)﴾ وَهُوَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقُرِئَ كَفَرَ بِنَاءً لِلْفَاعِلِ أَيْ أُغْرِقُوا عِقَابًا لَهُمْ ﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا﴾ أَبْقَيْنَا هَذِهِ الْفِعْلَةَ ﴿آيَةً﴾ لِمَنْ يَعْتَبِرُ بِهَا أَيْ شَاعَ خَبَرُهَا وَاسْتَمَرَّ ﴿فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ (١٥)﴾ مُعْتَبِرٍ وَمُتَّعِظٍ بِهَا وَأَصْلُهُ مُذْتَكِرٌ أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا مُهْمَلَةً وَكَذَا الْمُعْجَمَةُ وَأُدْغِمَتْ فِيهَا ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ (١٦)﴾ أَيْ إِنْذَارِي اسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ وَكَيْفَ خَبَرُ كَانَ وَهِيَ لِلسُّؤَالِ عَنِ الْحَالِ وَالْمَعْنَى حَمْلُ الْمُخَاطَبِينَ عَلَى الْإِقْرَارِ بِوُقُوعِ عَذَابِهِ تَعَالَى بِالْمُكَذِّبِينَ لِنُوحٍ مَوْقِعَهُ ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ﴾ سَهَّلْنَاهُ لِلْحِفْظِ وَهَيَّأْنَاهُ لِلتَّذَكُّرِ ﴿فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ (١٧)﴾ مُتَّعِظٍ بِهِ وَحَافِظٍ لَهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيِ احْفَظُوهُ وَاتَّعِظُوا بِهِ وَلَيْسَ يُحْفَظُ مِنْ كُتُبِ اللهِ عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ غَيْرُهُ ﴿كَذَّبَتْ عَادٌ﴾ نَبِيَّهُمْ هُودًا فَعُذِّبُوا ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ (١٨)﴾ أَيْ إِنْذَارِي لَهُمْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ نُزُولِهِ أَيْ وَقَعَ مَوْقِعَهُ وَقَدْ بَيَّنَهُ بِقَوْلِهِ ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا﴾ أَيْ شَدِيدَةَ الصَّوْتِ ﴿فِي يَوْمِ نَحْسٍ﴾ شُؤْمٍ ﴿مُسْتَمِرٍّ (١٩)﴾ دَائِمِ الشُّؤْمِ أَوْ قَوِيِّهِ وَكَانَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ آخِرَ الشَّهْرِ ﴿تَنْزِعُ النَّاسَ﴾ تَقْلَعُهُمْ مِنْ حُفَرِ الْأَرْضِ الْمُنْدَسِّينَ فِيهَا وَتَصْرَعُهُمْ عَلَى رُؤُوسِهِمْ فَتَدُقُّ رِقَابَهُمْ فَتَبِينُ الرَّأْسُ عَنِ الْجَسَدِ ﴿كَأَنَّهُمْ﴾ وَحَالُهُمْ مَا ذُكِرَ ﴿أَعْجَازُ﴾ أُصُولُ ﴿نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ (٢٠)﴾ مُنْقَلِعٍ سَاقِطٍ عَلَى الْأَرْضِ وَشُبِّهُوا

بِالنَّخْلِ لِطُولِهِمْ وَذُكِّرَ هُنَا وَأُنِّثَ فِي الْحَاقَّةِ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ مُرَاعَاةً لِلْفَوَاصِلِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾﴾ جَمْعُ نَذِيرٍ بِمَعْنَى مُنْذِرٍ أَيْ بِالْأُمُورِ الَّتِي أَنْذَرَهُمْ بِهَا نَبِيُّهُمْ صَالِحٌ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ وَيَتَّبِعُوهُ ﴿فَقَالُوا اَبَشَرًا﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْاِشْتِغَالِ ﴿مِنَّا وَاحِدًا﴾ صِفَتَانِ لِبَشَرًا ﴿نَتَّبِعُهُ﴾ مُفَسِّرٌ لِلْفِعْلِ النَّاصِبِ لَهُ وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ الْمَعْنَى كَيْفَ نَتَّبِعُهُ وَنَحْنُ جَمَاعَةٌ كَثِيرَةٌ وَهُوَ وَاحِدٌ مِنَّا وَلَيْسَ بِمَلَكٍ أَيْ لَا نَتَّبِعُهُ ﴿اِنَّا اِذًا﴾ أَيْ إِنِ اتَّبَعْنَاهُ ﴿لَفِي ضَلَالٍ﴾ ذَهَابٍ عَنِ الصَّوَابِ ﴿وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾﴾ جُنُونٍ ﴿اَاُلْقِيَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَرْكِهِ ﴿الذِّكْرُ﴾ الْوَحْيُ ﴿عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا﴾ أَيْ لَمْ يُوحَ إِلَيْهِ ﴿بَلْ هُوَ كَذَّابٌ﴾ فِي قَوْلِهِ إِنَّهُ أُوحِيَ إِلَيْهِ مَا ذُكِرَ ﴿اَشِرٌ ﴿٢٥﴾﴾ مُتَكَبِّرٌ بَطِرٌ قَالَ تَعَالَى ﴿سَيَعْلَمُونَ غَدًا﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿مَنِ الْكَذَّابُ الْاَشِرُ ﴿٢٦﴾﴾ هُوَ أَوْ هُمْ بِأَنْ يُعَذَّبُوا عَلَى تَكْذِيبِهِمْ نَبِيَّهُمْ صَالِحًا ﴿اِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ﴾ مُخْرِجُوهَا مِنَ الْهَضْبَةِ الصَّخْرَةِ كَمَا سَأَلُوا ﴿فِتْنَةً﴾ مِحْنَةً ﴿لَهُمْ﴾ لِنَخْتَبِرَهُمْ ﴿فَارْتَقِبْهُمْ﴾ يَا صَالِحُ أَيِ انْتَظِرْ مَا هُمْ صَانِعُونَ وَمَا يُصْنَعُ بِهِمْ ﴿وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾﴾ اَلطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ أَيِ اصْبِرْ عَلَى أَذَاهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Etrafa yayılmış** korku ve hayretten nereye gittiğini bilmeyen **çekirge sürüsü gibi bakışları yerde** zelil bir halde **kabirlerden çıkarlar.**[1]

8. **Davetçiye koşarak** süratle ona boyun eğerek, **o esnada** içlerinden **kâfir** olan**lar: "Bu, çok çetin** Müddesir sûresinde de bildirildiği gibi kâfirler için çok zor **bir gündür!" derler.**

9. **Onlardan** Kureyşlilerden **önce Nuh'un kavmi de yalanladı; kulumuz** Nuh'**u yalanladılar ve: "Delidir" dediler ve men edildi,** onu, sövmek ve benzeri fiillerle engellediler.

10. **O da Rabbine: "Ben yenildim, bana yardım et!" diyerek yalvardı.**

11. **Biz de nehir gibi akan** şiddetle yağan **bir su ile göğün kapılarını açtık.**[2]

12. **Yeryüzünde** kaynayan **pınarlar fışkırttık. Ve böylece** yer ve göğün **suyu, takdir edilmiş** ezelde karar verilmiş **bir iş** onların boğularak helak olması hali **üzere birleşti.**

---

[1] خَاشِعًا kelimesi diğer bir kıraatte ha harfinin zammesi ve şin harfinin şeddesiyle خُشَّعًا şeklinde okunur. Bu kelime, كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ cümlesi ve bir sonraki ayette gelecek olan مُهْطِعِينَ kelimesi يَخْرُجُونَ fiilinin failinden haldir.

[2] فَفَتَحْنَا fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

13. **Onu** Nuh'u **da tahtalı ve kenetli** gemi**ye bindirdik.** [1]

14. **Gemi, gözlerimizin önünde** gördüğümüz bir yerde muhafaza altında **akıp gidiyordu. İnkâr edilmiş**[2] **olan** Nuh'**a bir mükâfat** yardım **olsun diye,** onlar boğuldular.[3]

15. **Andolsun ki, bunu** bu fiili ibret alacak olanlara **bir ibret olarak terk ettik** bıraktık, yani, bu haber yayıldı ve süregeldi. Bundan **ibret** ders **alan**[4] **yok mudur?**

16. **Azabım ve uyarmam nasıl olmuş?**[5]

17. **Andolsun ki, biz Kuran'ı düşünülsün diye kolaylaştırdık** ezberlensin ve öğüt alınsın diye hazırladık. Onu **düşünen** öğüt alan ve ezberleyen **yok mu?**[6]

18. **Ad kavmi** peygamberleri Hûd'u **yalanladır** ve azaba **uğradılar. Azabım ve** azap inmeden önce azapla **uyarmam nasıl olmuş?** Tam yerini bulmuş.

19. Azabını şu sözüyle beyan etmiştir: **Biz onların üstüne, uğursuzluğu devamlı** veya kuvvetli **bir günde dondurucu** sesi şiddetli **bir rüzgar gönderdik.** Bu azap ayın son Perşembe gününden ayın sonuna kadar (sekiz gün yedi gece) devam etmiştir.

20. Yeraltına saklanmış olanları alıp baş üstü yere vuruyor ve boynu kırılıp başı gövdesinden ayrılan bu insanları **sökülmüş hurma kütükleri** gövdeleri **gibi yere seriyordu.**[7]

21. **Azabım ve uyarmam nasıl olmuş?**

22. **Andolsun ki, biz Kuran'ı düşünülsün diye kolaylaştırdık. Düşünen yok mu?**

23. **Semûd kavmi de uyarıcıları** peygamberleri Salih'in, eğer ona inanmaz ve tabi olmazlarsa kendisiyle onları uyardığı şeyleri **yalanladı.**

---

[1] دُسُر kendisiyle tahtaların birbirine tutturulduğu çivi ve benzeri şeylerdir. Bu kelimenin müfredi كِتَاب vezninde olan دِسَار kelimesidir.

[2] كفر fiili diğer bir kıraatte malum olarak okunmuştur. Bu durumda mana: İnkar edenler yaptıklarına ceza olarak boğuldular, şeklindedir.

[3] جَزَاء kelimesi mukadder bir أغْرِقُوا boğuldular fiiliyle mensuptur.

[4] مُدَّكِر kelimesinin aslı مُذْتَكِر olup te harfi dal harfine çevrilmiştir. Zel harfi de dal harfine çevrildikten sonra diğer dal harfine idğam edilmiştir.

[5] Ayetteki istifham takrir içindir. كَيْفَ kelimesi كَانَ fiilinin haberi olup halden sormak içindir. Bunun anlamı, Nuh'u yalanlayanlara Allah'ın verdiği cezanın tam yerini bulduğunu muhataplara ikrar ettirmektir.

[6] Bu ayeti kerimedeki istifham emir anlamındadır. Kuran'ı ezberleyin ve ondan öğüt alın anlamındadır. Allah'ın indirmiş olduğu kitaplardan Kuran'dan başka ezberlenen bir kitap yoktur.

[7] Boyları uzun olduğu için hurma kütüğüne benzetilmişlerdir. نَخْل kelimesinin sıfatı burada müzekker olarak Hâkkâ sûresinde ise müennes olarak gelmiştir. Her iki yerde de fasılalara riayet etmek için böyle yapılmıştır.

24. **"Aramızdan bir beşere mi uyacağız?**[1] Ona nasıl uyabiliriz; oysaki biz kalabalık bir topluluğuz, o ise içimizden biri, bir melek de değil? Ona uyamayız. Eğer ona uyarsak **o takdirde biz apaçık bir sapıklık** doğru yoldan ayrılık **ve çılgınlık** delilik **içindeyizdir" dediler.**

25. **"Zikir** vahiy, **aramızdan ona mı edildi?**[2] Hayır, ona vahy edilmedi. **Bilakis o,** bana vahy ediliyor deyip söylediği şeylerde **yalancı ve şımarığın** kibirlinin **biridir"**

26. Allah Teâlâ şöyle buyurdu: **Yarın** ahirette **onlar, yalancı ve şımarığın kim olduğunu bileceklerdir.** Peygamberleri Salih'i yalanlamalarına karşı azap görmek suretiyle o kişi, onlar olacaktır.

27. **Şüphesiz biz,** onları denemek için **onlara bir bir fitne** imtihan **olarak** istekleri üzere kayanın içinden **dişi deveyi gönderen** çıkaranız. Ey Salih! **Sen onların** yaptıklarını ve başlarına gelecek olanı **gözetle ve** eziyetlerine **sabret.**[3]

KELİME ANLAMI

7. خَاشِعًا **Düşmüş olarak** ذَلِيلًا Zelil olarak وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* خُشَّعًا 'Huşşean' şeklindedir *(Ne ile?)* بِضَمِّ الْخَاءِ Ha'nın zammesiyle وَفَتْحِ الشِّينِ مُشَدَّدَةً Şeddeli olarak şın'ın fethasıyla *(Nesi düşmüş?)* أَبْصَارُهُمْ **Gözleri** *(Bu nedir?)* حَالٌ مِنْ فَاعِلِ 'Yahrucûne'nin failinden haldir يَخْرُجُونَ **Çıkarlar** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar *(Nereden?)* مِنَ الْأَجْدَاثِ **Mezarlarından** اَلْقُبُورِ Kabirlerinden كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** *(Nedir?)* جَرَادٌ **Çekirgelerdir** *(Öyle çekirgeler ki,)* مُنْتَشِرٌ **Yayılmış** *(Öyle ki,)* لَا يَدْرُونَ Bilmiyorlar *(Neyi?)* أَيْنَ يَذْهَبُونَ Nereye gittiklerini *(Neden?)* مِنَ الْخَوْفِ وَالْحِيرَةِ Korku ve şaşkınlıktan وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ يَخْرُجُونَ 'Yahrucûne'nin failinden وَكَذَا Yine öyledir (haldir) *(Ne?)* قَوْلُهُ Allah'ın şu sözü *(Nasıl çıkarlar?)*

8. مُهْطِعِينَ **Koşarak** أَيْ مُسْرِعِينَ Yani, koşarlar *(Nasıl?)* مَادِّينَ Uzatarak *(Neyi?)* أَعْنَاقَهُمْ Boyunlarını *(Kime?)* إِلَى الدَّاعِ **Çağırana** يَقُولُ **Der** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **Kâfir olanlar** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne derler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* يَوْمٌ **Bir gündür** *(Öyle gün ki,)* عَسِرٌ **Zor olan** أَيْ صَعْبٌ Yani, çetin olan *(Kime?)* عَلَى الْكَافِرِينَ Kâfirlere *(Ne gibi?)* كَمَا فِي الْمُدَّثِّرِ Müddessir suresinde de buyurduğu gibi *(Ne diye buyurduğu gibi?)* يَوْمٌ عَسِيرٌ 'Zor olan gün' diye *(Kime zor olan?)* عَلَى الْكَافِرِينَ Kâfirlere.

---

[1] أَبَشَرًا kelimesi iştigal babından olmak üzere (mukadder bir fiil ile) mensuptur. نَتَّبِعُهُ fiili bu kelimeyi nasp edeni tefsir etmektedir.

[2] أَأُلْقِيَ terkibi her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili, her iki vecihte aralarına elif konması ve bu elifin terkiyle (dört kıraatle) okunur.

[3] وَاصْطَبِرْ fiilindeki ta harfi الْاِفْتِعَالِ kalıbının te harfinden bedeldir.

9. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kimden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** قَبْلَ قُرَيْشٍ Kureyş'ten önce *(Kim yalanladı?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** تَأْنِيثُ الْفِعْلِ Fiilin müennes olması *(Neye binaendir?)* لِمَعْنَى قَوْمٍ 'Kavm' kelimesinin manasına binaendir فَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Kimi?)* عَبْدَنَا **Kulumuzu** *(Ondan bedel?)* نُوحًا Nuh'u وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* مَجْنُونٌ **Delidir** وَازْدُجِرَ **Ve bezdirildi** أَيِ انْتَهَرُوهُ Onu çileden çıkardılar *(Ne ile?)* بِالسَّبِّ Sövmekle وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerle.

10. فَدَعَا **Bunun üzerine yalvardı** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne diye yalvardı?)* أَنِّي **Elbette ben** *(Ne ile okunur?)* بِالْفَتْحِ Fethayla *(Ne manadadır?)* أَيْ بِأَنِّي 'Biennî' manasındadır مَغْلُوبٌ **Yenik düştüm** فَانْتَصِرْ **Yardım et.**

11. فَفَتَحْنَا **Sonra biz açtık** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli olarak *(Neyi açtık?)* أَبْوَابَ السَّمَاءِ **Göğün kapılarını** *(Ne ile?)* بِمَاءٍ **Su ile** *(Öyle su ki,)* مُنْهَمِرٍ **Boşanan** مُنْصَبٍّ Dökülen *(Nasıl?)* اِنْصِبَابًا شَدِيدًا Dehşetli bir dökülmeyle.

12. وَفَجَّرْنَا **Ve fışkırttık** *(Nerede?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünde** *(Neyi?)* عُيُونًا **Kaynakları** *(Öyle kaynakları ki,)* تَنْبُعُ Kaynayan فَالْتَقَى **Ve birleşti** *(Ne?)* الْمَاءُ **Su** مَاءُ السَّمَاءِ Göğün suyu وَالْأَرْضِ Yerin suyuyla *(Ne üzerine?)* عَلَى أَمْرٍ **Bir iş üzerine** حَالٍ Bir durum üzerine *(Öyle iş ki,)* قَدْ قُدِرَ **Takdir edilmiş olan** قُضِيَ Hükmedilmiş *(Neye?)* بِهِ Kendisine *(Nerede?)* فِي الْأَزَلِ Ezelde وَهُوَ Bu da *(Nedir?)* هَلَاكُهُمْ غَرَقًا Onların boğularak helak olmasıdır.

13. وَحَمَلْنَاهُ **Onu bindirdik** أَيْ نُوحًا Yani, Nuh'u *(Ne üzerine?)* عَلَى سَفِينَةٍ Bir gemi **üzerine** *(Öyle gemi ki,)* ذَاتِ أَلْوَاحٍ **Tahtalı** وَدُسُرٍ **Ve kenetli olan** وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَا تُشَدُّ بِهِ الْأَلْوَاحُ Kendisiyle tahtaların birbirine örüldüğü şeydir *(Neden?)* مِنَ الْمَسَامِيرِ وَغَيْرِهَا Çiviler ve diğer şeylerden وَاحِدُهَا Bu kelimenin müfredi *(Nedir?)* دِسَارٌ 'Disârun' dur *(Ne gibi?)* كَكِتَابٍ 'Kitâbun' gibi.

14. تَجْرِي **Akıp gidiyordu** *(Nerede?)* بِأَعْيُنِنَا **Nezaretimizde** بِمَرْأًى مِنَّا Bizim katımızdan bir gözetimle أَيْ مَحْفُوظَةً Yani, korunarak *(Niçin?)* جَزَاءً **Bir mükâfat olsun diye** *(Bu nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Takdir edilen bir fiille أَيْ أُغْرِقُوا Yani, 'boğuldular' *(Ne olarak?)* اِنْتِصَارًا Yardım olsun diye *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** كَانَ **O oldu** *(Ne oldu?)* كُفِرَ **İnkâr edilmiş** وَهُوَ Bu da *(Kimdir?)* نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ Nuh'tur (aleyhisselam) وَقُرِئَ Ve (bu fiil) okunmuştur *(Nasıl?)* كَفَرَ 'Kefera' şeklinde *(Ne olarak?)* بِنَاءً لِلْفَاعِلِ Malum kalıpta أَيْ أُغْرِقُوا Yani, boğuldular *(Ne için?)* عِقَابًا لَهُمْ Onlara bir ceza olsun diye.

15. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle تَرَكْنَاهَا Onu terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Neyi?)* هٰذِهِ الْفِعْلَةَ Bu olayı *(Nasıl?)* **آيَةً Bir ibret olarak** *(Kim için?)* لِمَنْ يَعْتَبِرُ بِهَا Bundan ibret alacak kişi için أَيْ شَاعَ Yani, yayıldı *(Ne?)* خَبَرُهَا Bunun haberi وَاسْتَمَرَّ Ve süregeldi **فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ Fakat düşünen nerde?** مُعْتَبِرٍ Ders alan وَمُتَّعِظٍ Ve öğüt alan *(Ne ile?)* بِهَا Bununla وَأَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* مُذْتَكِرٌ 'Müztekirun'dur أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا Te, dal'a çevrilmiştir *(Öyle dal ki,)* مُهْمَلَةً Noktasız olan وَكَذَا الْمُعْجَمَةُ Aynı şekilde noktalı (te) de (dal'a çevrilmiştir) وَادْغِمَتْ فِيهَا Ve o dal'a idğam edilmiştir.

16. **فَكَيْفَ كَانَ Nasıl oldu** *(Ne?)* **عَذَابِي Benim azabım وَنُذُرِ Ve uyarılarım** أَيْ إِنْذَارِي Yani, uyarmam *(Bu istifham nedir?)* اسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ Takrir istifhamıdır وَكَيْفَ 'Keyfe' ise *(Nedir?)* خَبَرُ كَانَ 'Kâne'nin haberidir وَهِيَ 'Keyfe' *(Ne içindir?)* لِلسُّؤَالِ عَنِ الْحَالِ Durum'dan sormak içindir وَالْمَعْنَى O halde mana *(Nedir?)* حَمْلُ الْمُخَاطَبِينَ Muhatapları iletmektir *(Neye?)* عَلَى الْاِقْرَارِ Kabul etmeye *(Neyi kabul etmeye?)* بِوُقُوعِ عَذَابِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın azabının indiğini *(Kime indiğini?)* بِالْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara *(Kimi yalanlayanlara?)* لِنُوحٍ Nuh'u *(Azabın nereye indiğini?)* مَوْقِعَهُ Tam yerine.

17. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle يَسَّرْنَا Biz kolay ettik** *(Neyi?)* **اَلْقُرْآنَ Kuran'ı** *(Ne için?)* **لِلذِّكْرِ Öğüt alınsın diye** سَهَّلْنَاهُ Onu kolaylaştırdık *(Ne için?)* لِلْحِفْظِ Ezberlenmesi için وَهَيَّأْنَاهُ Ve onu hazır ettik *(Ne için?)* لِلتَّذَكُّرِ Öğüt alınması için **فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ Fakat düşünen var mı?** مُتَّعِظٍ بِهِ Bununla öğüt alan وَحَافِظٍ لَهُ Ve bunu ezberleyen وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasındadır أَيِ احْفَظُوهُ Yani, onu ezberleyin وَاتَّعِظُوا بِهِ Ve onunla öğütlenin وَلَيْسَ يُحْفَظُ Muhafaza edilir olmadı *(Ne?)* مِنْ كُتُبِ اللهِ Allah'ın kitaplarından hiçbiri *(Ne ile?)* عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ Ezberlenerek غَيْرُهُ Bundan başka.

18. **كَذَّبَتْ Yalanladı** *(Kim?)* **عَادٌ Âd kavmi** *(Kimi?)* نَبِيَّهُمْ Peygamberlerini *(Ondan bedel?)* هُودًا Hud'u فَعُذِّبُوا Ve cezalandırıldılar **فَكَيْفَ Bak nasıl كَانَ Oldu** *(Ne?)* **عَذَابِي Benim azabım وَنُذُرِ Ve uyarılarım** أَيْ إِنْذَارِي Yani, uyarmam *(Kimi?)* لَهُمْ Onları *(Neye dair olan uyarmam?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair olan *(Neden önce?)* قَبْلَ نُزُولِهِ Azap inmeden önce أَيْ وَقَعَ Yani, rast geldi *(Nereye?)* مَوْقِعَهُ Tam yerine وَقَدْ بَيَّنَهُ Elbette bu olayı açıklamıştır *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle.

19. **إِنَّا Muhakkak ki biz أَرْسَلْنَا Gönderdik** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Ne gönderdik?)* **رِيحًا Bir rüzgâr** *(Öyle rüzgâr ki,)* **صَرْصَرًا Şiddetli olan** أَيْ شَدِيدَةَ الصَّوْتِ Yani, sesi çok fazla olan *(Ne zaman gönderdik?)* **فِي يَوْمِ نَحْسٍ Uğursuz bir günde** شُؤْمٍ Meşum bir günde *(Öyle uğursuz gün ki,)* **مُسْتَمِرٍّ Devamlı olan** دَائِمِ الشُّؤْمِ Uğursuzluğu devamlı olan

أَوْ قَوِيَّةٍ Ya da şiddeti (devamlı olan) وَكَانَ يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ (O gün) Çarşamba günüydü *(Öyle Çarşamba günü ki,)* آخِرَ الشَّهْرِ Ayın sonundaki.

20. تَنْزِعُ **Savuruyordu** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** تَقْلَعُهُمْ Onları söküp çıkarıyordu *(Nereden?)* مِنْ حَفْرِ الْأَرْضِ Yeryüzünün çukurlarından *(Öyle çukurlar ki,)* اَلْمُنْدَسِّينَ Sığınmışlar *(Nereye?)* فِيهَا Onların içine وَتَصْرَعُهُمْ Peşinden onları vuruyordu *(Ne üzerine?)* عَلَى رُؤُوسِهِمْ Başları üzerine فَتَدُقُّ Böylelikle kırılıyordu *(Ne?)* رِقَابُهُمْ Onların boyunları فَتَبَيَّنَ Ve ayrılırdı *(Ne?)* اَلرَّأْسُ Baş *(Nereden?)* عَنِ الْجَسَدِ Gövdeden *(Ne gibi savuruyordu?)* كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** وَحَالُهُمْ Ve onların durumu *(Nedir?)* مَا ذُكِرَ Anlatıldığı şekildedir *(Onlar nedir?)* اَعْجَازُ -أُصُولُ- نَخْلٍ **Hurma** (gövdeleri) **kütükleridir** *(Öyle hurma kütükleri ki,)* مُنْقَعِرٍ **Sökülmüş olan** مُنْقَلِعٍ Sökülüp çıkmış olan سَاقِطٍ Ve düşen *(Nereye?)* عَلَى الْأَرْضِ Yere وَشُبِّهُوا Benzetildiler *(Neye benzetildiler?)* بِالنَّخْلِ Hurma ağaçlarına *(Niçin?)* لِطُولِهِمْ Uzunluklarından dolayı وَذُكِّرَ هُنَا Burada müzekker yapıldı وَأُنِّثَ Ve müennes yapıldı *(Nerede?)* فِي الْحَاقَّةِ Hâkka suresinde *(Ondan bedel?)* نَخْلٍ خَاوِيَةٍ 'Nahlün hâviyetün'de *(Niçin?)* مُرَاعَاةً لِلْفَوَاصِلِ Fasılalara (ayet sonları) riayet etmek için *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de.

21. فَكَيْفَ **Bak nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَذَابِي **Benim azabım** وَنُذُرِ **Ve uyarılarım.**

22. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** يَسَّرْنَا **Biz kolay ettik** *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ **Kuran'ı** *(Ne için?)* لِلذِّكْرِ **Öğüt alınsın diye** فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ **Fakat düşünen var mı?**

23. كَذَّبَتْ **Ve yalanladı** *(Kim?)* ثَمُودُ **Semûd kavmi** *(Neyi?)* بِالنُّذُرِ **Uyarıları** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ نَذِيرٍ 'Nezîrun' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى مُنْذِرٍ 'Münzirun' (uyaran) manasındadır أَيْ بِالْأُمُورِ الَّتِي Yani, o şeyleri ki أَنْذَرَهُمْ بِهَا Onları o şeylerle uyardı *(Kim?)* نَبِيُّهُمْ Peygamberleri *(Ondan bedel?)* صَالِحٌ Salih *(Ne vakit uyardığı?)* إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ Eğer kendisine inanmazlarsa وَيَتَّبِعُوهُ Ve kendisine tabi olmazlarsa.

24. فَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اَبَشَرًا **Bir beşere mi?** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ عَلَى الْإِشْتِغَالِ İştiğal olmak üzere mensuptur *(Kimden?)* مِنَّا **İçimizden** *(Öyle beşer ki,)* وَاحِدًا **Tek olan** *(Bu ikisi nedir?)* صِفَتَانِ لِبَشَرًا 'Beşeran' kelimesinin sıfatıdır نَتَّبِعُهُ **Ona uyacağız** *(Bu nedir?)* مُفَسِّرٌ لِلْفِعْلِ النَّاصِبِ لَهُ 'Beşeran' kelimesini nasbeden fiilin müfessiridir وَالْإِسْتِفْهَامُ İstifham *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefiy manasındadır اَلْمَعْنَى Mana ise *(Nedir?)* كَيْفَ نَتَّبِعُهُ Nasıl ola ona uyalım وَنَحْنُ Biz iken *(Ne iken?)* جَمَاعَةٌ Bir topluluk iken *(Öyle topluluk ki,)* كَثِيرَةٌ Çok olan وَهُوَ وَاحِدٌ مِنَّا Ve o içimizden biri iken وَلَيْسَ بِمَلَكٍ Ve o bir melek değilken أَيْ لَا نَتَّبِعُهُ Yani, ona uymayız اِنَّا **Muhakkak ki biz** اِذًا

O takdirde أَيْ إِنِ اتَّبَعْنَاهُ Yani, ona uyarsak *(Ne içinde oluruz?)* لَفِي ضَلَالٍ **Bir sapkınlık içinde** ذَهَابٍ عَنِ الصَّوَابِ Doğrudan kaymışlık içinde oluruz وَسُعُرٍ **Ve delilik içinde oluruz** جُنُونٍ Delilik içinde oluruz.

25. اَأُلْقِيَ **Verildi mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin teshiliyle *(Ne ile birlikte?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ İkisinde de aralarına bir elif girdirmekle birlikte *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَتَرْكِهِ Ve (ikisinde de) elif'in terkiyle *(Ne verildi mi?)* اَلذِّكْرُ **Zikir** اَلْوَحْيُ Vahiy *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِنَا **Aramızdan** أَيْ لَمْ يُوحَ إِلَيْهِ Yani, ona vahyedilmedi بَلْ **Hayır bilakis** هُوَ **O** *(Nedir?)* كَذَّابٌ **Bir yalancıdır** *(Ne hususta?)* فِي قَوْلِهِ Söylemesi hususunda *(Ne söylemesi?)* إِنَّهُ Şöyle ki gerçekten o أُوحِيَ إِلَيْهِ Ona vahyediliyormuş *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Söylenen *(Öyle yalancı ki,)* اَشِرٌ **Küstah olan** مُتَكَبِّرٌ بَطِرٌ Kibirli ve mağrur olan.

26. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* سَيَعْلَمُونَ **Bilecekler** *(Ne zaman?)* غَدًا **Yarın** فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyi bilecekler?)* مَنْ **Kimmiş** *(Ne?)* اَلْكَذَّابُ **Yalancı olan** *(Öyle yalancı ki,)* اَلْاَشِرُ **Küstah** وَهُوَ O (yalancı küstah) da *(Kimdir?)* هُمْ Onlardır *(Ne ile?)* بِأَنْ يُعَذَّبُوا Cezalandırılmalarıyla *(Ne üzerine?)* عَلَى تَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları üzerine *(Kimi?)* نَبِيَّهُمْ Peygamberlerini *(Ondan bedel?)* صَالِحًا Salih'i.

27. اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* مُرْسِلُوا النَّاقَةِ **Dişi deveyi göndereniz** مُخْرِجُوهَا Onu çıkaranız *(Nereden?)* مِنَ الْهَضْبَةِ الصَّخْرَةِ Kayanın tepesinden *(Ne gibi?)* كَمَا سَأَلُوا İstedikleri gibi *(Ne olarak?)* فِتْنَةً **Bir bela olarak** مِحْنَةً Bir musibet olarak *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Niçin gönderdik?)* لِنَخْتَبِرَهُمْ Onları sınamak için فَارْتَقِبْهُمْ **O halde sen gözetle** يَا صَالِحُ Ey Salih أَيِ انْتَظِرْ Yani, bekle *(Neyi?)* مَا هُمْ صَانِعُونَ Onların yapacakları şeyi *(Daha neyi bekle?)* وَمَا يُصْنَعُ بِهِمْ Ve kendilerine yapılacak şeyi وَاصْطَبِرْ **Ve sabret** اَلطَّاءُ Tı harfi *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ 'İftial'in te'sinin yerine getirilmiştir أَيِ اِصْبِرْ Yani, sabret *(Neye?)* عَلَى أَذَاهُمْ Onların eziyetlerine.

﴿وَنَبِّئْهُمْ اَنَّ الْمَاۤءَ قِسْمَةٌ﴾ مَقْسُومٌ ﴿بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ النَّاقَةِ فَيَوْمٌ لَهُمْ وَيَوْمٌ لَهَا ﴿كُلُّ شِرْبٍ﴾ نَصِيبٍ مِنَ الْمَاءِ ﴿مُحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾﴾ يَحْضُرُهُ الْقَوْمُ يَوْمَهُمْ وَالنَّاقَةُ يَوْمَهَا فَتَمَادَوْا عَلٰى ذٰلِكَ ثُمَّ مَلُّوهُ فَهَمُّوا بِقَتْلِ النَّاقَةِ ﴿فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ﴾ قُدَارًا لِيَقْتُلَهَا ﴿فَتَعَاطٰى﴾ تَنَاوَلَ السَّيْفَ ﴿فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾﴾ بِهِ النَّاقَةَ أَيْ قَتَلَهَا مُوَافَقَةً لَهُمْ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ إِنْذَارِي لَهُمْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ نُزُولِهِ أَيْ وَقَعَ مَوْقِعَهُ وَبَيَّنَهُ بِقَوْلِهِ ﴿اِنَّٓا اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾﴾ هُوَ الَّذِي يَجْعَلُ لِغَنَمِهِ حَظِيرَةً مِنْ يَابِسِ الشَّجَرِ وَالشَّوْكِ يَحْفَظُهُنَّ فِيهَا مِنَ الذِّئَابِ وَالسِّبَاعِ وَمَا سَقَطَ مِنْ ذٰلِكَ فَدَاسَتْهُ هُوَ الْهَشِيمُ ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾﴾ أَيْ بِالْأُمُورِ الْمُنْذَرَةِ لَهُمْ عَلٰى لِسَانِهِ ﴿اِنَّٓا اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا﴾ رِيحًا تَرْمِيهِمْ بِالْحَصْبَاءِ وَهِيَ صِغَارُ الْحِجَارَةِ الْوَاحِدُ دُونَ مِلْءِ الْكَفِّ فَهَلَكُوا ﴿اِلَّٓا اٰلَ لُوطٍ﴾ وَهُمُ ابْنَتَاهُ مَعَهُ ﴿نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾﴾ مِنَ الْأَسْحَارِ أَيْ وَقْتَ الصُّبْحِ مِنْ يَوْمٍ غَيْرِ مُعَيَّنٍ وَلَوْ أُرِيدَ مِنْ يَوْمٍ مُعَيَّنٍ لَمُنِعَ مِنَ الصَّرْفِ لِأَنَّهُ مَعْرِفَةٌ مَعْدُولٌ عَنِ السَّحَرِ لِأَنَّ حَقَّهُ أَنْ يُسْتَعْمَلَ فِي الْمَعْرِفَةِ بِأَلْ وَهَلْ أُرْسِلَ الْحَاصِبُ عَلٰى آلِ لُوطٍ أَوْلَا قَوْلَانِ وَعُبِّرَ عَنِ الْاِسْتِثْنَاءِ عَلَى الْأَوَّلِ بِأَنَّهُ مُتَّصِلٌ وَعَلَى الثَّانِي بِأَنَّه مُنْقَطِعٌ وَإِنْ كَانَ مِنَ الْجِنْسِ تَسَمُّحًا ﴿نِعْمَةً﴾ مَصْدَرٌ أَيْ إِنْعَامًا ﴿مِنْ عِنْدِنَا كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ ﴿نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾﴾ اَنْعُمَنَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ أَوْ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَأَطَاعَهُمَا ﴿وَلَقَدْ اَنْذَرَهُمْ﴾ خَوَّفَهُمْ لُوطٌ ﴿بَطْشَتَنَا﴾ اَخْذَتَنَا إِيَّاهُمْ بِالْعَذَابِ ﴿فَتَمَارَوْا﴾ تَجَادَلُوا وَكَذَّبُوا ﴿بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾﴾ بِإِنْذَارِهِ ﴿وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ﴾ أَيْ أَنْ يُخَلِّيَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ أَتَوْهُ فِي صُورَةِ الْأَضْيَافِ لِيَخْبُثُوا بِهِمْ وَكَانُوا مَلَائِكَةً ﴿فَطَمَسْنَٓا اَعْيُنَهُمْ﴾ اَعْمَيْنَاهَا وَجَعَلْنَاهَا بِلَا شِقٍّ كَبَاقِي الْوَجْهِ بِأَنْ صَفَقَهَا جِبْرِيلُ بِجَنَاحِهِ ﴿فَذُوقُوا﴾ فَقُلْنَا لَهُمْ ذُوقُوا ﴿عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ إِنْذَارِي وَتَخْوِيفِي أَيْ ثَمَرَتِهِ وَفَائِدَتِهِ ﴿وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً﴾ وَقْتَ الصُّبْحِ مِنْ يَوْمٍ غَيْرِ مُعَيَّنٍ ﴿عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾﴾ دَائِمٌ مُتَّصِلٌ بِعَذَابِ الْآخِرَةِ ﴿فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ جَاۤءَ اٰلَ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمَهُ مَعَهُ ﴿النُّذُرُ ﴿٤١﴾﴾ الْاِنْذَارُ عَلٰى لِسَانِ مُوسٰى وَهٰرُونَ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بَلْ ﴿كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا كُلِّهَا﴾ أَيِ التِّسْعِ الَّتِي أُوتِيهَا مُوسٰى ﴿فَاَخَذْنَاهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿اَخْذَ عَزِيزٍ﴾ قَوِيٍّ ﴿مُقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾﴾ قَادِرٍ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿اَكُفَّارُكُمْ﴾ يَا قُرَيْشُ ﴿خَيْرٌ مِنْ اُولٰٓئِكُمْ﴾ الْمَذْكُورِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ إِلٰى فِرْعَوْنَ فَلَمْ يُعَذَّبُوا

﴿أَمْ لَكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ قُرَيْشٍ ﴿بَرَآءَةٌ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾﴾ الْكُتُبِ وَالْاِسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ ﴿أَمْ يَقُولُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ ﴿نَحْنُ جَمِيعٌ﴾ أَيْ جَمْعٌ ﴿مُنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾﴾ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَلَمَّا قَالَ أَبُو جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ إِنَّا جَمْعٌ مُنْتَصِرٌ نَزَلَ ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾﴾ فَهُزِمُوا بِبَدْرٍ وَنُصِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ﴿٤٦﴾ ﴿بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿وَالسَّاعَةُ﴾ أَيْ عَذَابُهَا ﴿أَدْهٰى﴾ أَعْظَمُ بَلِيَّةً ﴿وَأَمَرُّ﴾ أَشَدُّ مَرَارَةً مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا ﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ﴾ هَلَاكٍ بِالْقَتْلِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾﴾ نَارٍ مُسَعَّرَةٍ بِالتَّشْدِيدِ أَيْ مُهَيَّجَةٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ﴾ أَيْ فِي الْآخِرَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾﴾ إِصَابَةَ جَهَنَّمَ لَكُمْ ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾﴾ بِتَقْدِيرٍ حَالٌ مِنْ كُلَّ أَيْ مُقَدَّرًا وَقُرِئَ كُلُّ بِالرَّفْعِ مُبْتَدَأً خَبَرُهُ خَلَقْنَاهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

28. **Onlara, suyun** deve ile **aralarında** bir gün onlara ve bir gün deveye olmak üzere **paylaştırıldığını haber ver. Her içim** su hakkı **hazırlanmıştır.** Kavim kendi gününde deve de kendi gününde suyun başına gelir. Önce buna alışkanlık gösterdiler; fakat sonra bıkıp deveyi öldürmek istediler.

29. Onu öldürmesi için **arkadaşlarını** Kudar'ı **çağırdılar, o da** kılıcını **aldı ve** onunla deveyi **kesti.** Onlara uyup deveyi öldürdü.

30. **Azabım ve** azap inmeden önce azapla **uyarmam nasıl olmuş?** Tam yerini bulmuş.

31. Azabını şu sözüyle beyan etmiştir: **Biz onların üzerlerine tek bir çığlık gönderdik. Onlar da** koyunlarını yırtıcı hayvanlardan korumak için, kuru ağaç ve dikenlerden ağıl yapan **ağılcının** bu ağaç ve dikenlerden yere düşenlerini **ezdiği çırpı gibi oldular.**

32. **Andolsun ki, biz Kuran'ı düşünülsün diye kolaylaştırdık. Düşünen yok mu?**

33. **Lût'un kavmi de uyarıcıları** onun diliyle kendilerini uyaran şeyleri **yalanladı.**

34. **Biz de üzerlerine** avuç doldurmayacak kadar küçük taş yağdıran **bir fırtına gönderdik** de helak oldular. **Ancak Lût ailesini** kendisiyle birlikte iki kızını **seher vakti**[1] bir günün sabah vakti **kurtardık.**

---

[1] Eğer سَحَر kelimesinden belli bir günün sabahı kastedilseydi marifelik ve السَّحَر kelimesinden döndürüldüğü için gayri munsarif olurdu. Çünkü bu kelime marife olduğu zamanda lamı tarifle kullanılır. Lût'un ailesine bu rüzgarın gönderilip gönderilmediği konusunda iki görüş vardır. Birinci görüşe göre istisna muttasıl olur. İkinci görüşe göre de her ne kadar Lût'un ailesi aynı cinsten (kavimden) olsa da tesamuh gösterilerek istisna muntakatı kılınmıştır.

35. Katımızdan bir nimet olarak. Biz mümin olduğu halde nimetlerimize **şükredeni** veya Allah'a ve resûlüne iman edip itaat edeni **işte böyle** bu gibi mükâfatla **mükâfatlandırırız.**

36. Andolsun ki, Lût, onları bizim şiddetle yakalamamızdan onları azap ile kavramamızdan **uyarmış,** korkutmuş**tu. Fakat onlar bu uyarıları** onun uyarmasını **kuşkuyla** mücadele ve yalanlamayla **karşıladılar.**

37. Andolsun ki, onlar Lût'tan, kendileriyle ona **misafir** suretinde gelen**lerin** arasına girmemesini **istemişlerdi.** Bunun sebebi misafirlere yapmak istedikleri o kötü fiildi. Fakat o misafirler melekti. **Biz de hemen onların gözlerini** Cebrail'in kanadını vurmasıyla **sildik,** kör ettik ve yüzün diğer kısmı gibi dümdüz ettik. Ve de onlara: **"Azabımı ve uyarılarımı** korkutmamın semeresini ve faydasını **tadın bakalım!"** dedik.

38. Andolsun ki, bir günün **sabah** vakti **kendilerini,** ahiret azabına bitişen **sürekli bir azap bastırıverdi.**

39. Azabımı ve uyarılarımı tadın bakalım!

40. Andolsun ki, biz Kuran'ı düşünülsün diye kolaylaştırdık. Düşünen yok mu?

41. Andolsun ki, Firavun'ın ailesine ona ve kavmine **de uyarıcılar** Musa ve Harun'un diliyle uyarı **gelmişti.** Fakat iman etmediler.

42. Aksine **onlar bütün ayetlerimizi** Musa'ya verilen dokuz ayeti **yalanladılar. Biz de onları aziz** kuvvetli **ve muktedir** kendisini hiçbir şeyin aciz bırakamadığı güçlü **zatın yakalamasıyla yakaladık.**

43. Ey Kureyş! **Sizin kâfirleriniz, onlardan** Nuh'un kavminden Firavun'un kavmine kadar zikredilenlerden **daha mı iyidirler** ki, azap görmesinler? **Yoksa kitaplarda sizin için** azaptan **bir beraat mı var?** Hayır, böyle bir şey yoktur.

44. Yoksa Kureyş'in kâfirleri: **"Biz,** Muhammed'e karşı **yardımlaşan bir topluluğuz" mu diyorlar?**

Ebu Cehil, Bedir günü "Biz yardımlaşan bir topluluğuz" diyince şu ayet indi:

45. O topluluk yakında bozulacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır. Nitekim Bedir'de hezimete uğradılar. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de onlara karşı yardım gördü.

46. Bilakis kıyamet onlara azap **vaat edilen saattir ve o saat daha belâlı ve** azabı dünya azabından **daha acıdır.**

47. Şüphesiz suçlular dünyada **kayıp** öldürülmek suretiyle helak edilmek **ve** ahirette ise **çılgınlık** şiddetle yanan ateş **içindedirler.**

48. O ahiret **günü yüzüstü ateşte sürüklendiklerinde** onlara: **"Cehennemin** size **dokunmasını** isabetini **tadın!"** denir.

49. Biz, her şeyi bir ölçüye takdire **göre yarattık.**[1]

---

[1] كُلَّ شَيْءٍ kelimesi خَلَقْنَا fiiliyle tefsir edilen bir fiille mensuptur. بِقَدَرٍ terkibi كُلَّ kelimesinden haldir. كُلّ kelimesi mübteda olmak üzere ref olarak da okunmuştur. Haberi de خلقنا fiilidir.

KELİME ANLAMI

28. وَنَبِّئْ **Ve haber ver** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Neyi haber ver?)* اَنَّ الْمَاءَ **Kesinlikle su** *(Nedir?)* قِسْمَةٌ **Taksim edilmiştir** مَقْسُومٌ Paylaştırılmıştır *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** وَبَيْنَ النَّاقَةِ Ve devenin arasında فَيَوْمٌ لَهُمْ Şöyle ki bir gün onlarındır وَيَوْمٌ لَهَا Bir gün de devenindir كُلُّ شِرْبٍ **Her su sırasında** نَصِيبٍ Her payda *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ Sudan *(Nedir?)* مُحْتَضَرٌ **Hazır bulunulacaktır** يَحْضُرُهُ Onda hazır olacak *(Kim?)* اَلْقَوْمُ Kavim *(Ne zaman?)* يَوْمَهُمْ Günlerinde *(Daha ne hazır olacak?)* وَالنَّاقَةُ Ve deve *(Ne zaman?)* يَوْمَهَا Gününde فَتَمَادَوْا Bunun üzerine sürdürdüler *(Neyi?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunu ثُمَّ مَلُّوهُ Sonra bundan bıktılar فَهَمُّوا Bundan dolayı da kastettiler *(Neye?)* بِقَتْلِ النَّاقَةِ Deveyi öldürmeye.

29. فَنَادَوْا **Bunun üzerine çağırdılar** *(Kimi?)* صَاحِبَهُمْ **Arkadaşlarını** قُدَارًا Kudar'ı *(Ne için çağırdılar?)* لِيَقْتُلَهَا Onu öldürmesi için فَتَعَاطٰى **O da aldı** تَنَاوَلَ السَّيْفَ Kılıcına sarıldı فَعَقَرَ **Ve kesti** *(Ne ile?)* بِهِ Kılıcıyla *(Neyi kesti?)* اَلنَّاقَةَ Deveyi أَيْ قَتَلَهَا Yani, deveyi öldürdü *(Ne olduğu halde?)* مُوَافَقَةً لَهُمْ Onlara uyduğu halde.

30. فَكَيْفَ **Bak nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَذَابِي **Benim azabım** وَنُذُرِ **Ve uyarılarım** أَيْ إِنْذَارِي Yani, uyarmam *(Kimi?)* لَهُمْ Onları *(Neye dair olan uyarmam?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair olan *(Neden önce?)* قَبْلَ نُزُولِهِ Azap inmeden önce أَيْ وَقَعَ Yani, rast geldi *(Nereye?)* مَوْقِعَهُ Tam yerine.

31. وَبَيَّنَهُ Ve bu olayı açıklamıştır *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle اِنَّا **Muhakkak ki biz** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne gönderdik?)* صَيْحَةً **Çığlık** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Bir tane olan** فَكَانُوا **Ve hemen oluverdiler** *(Ne gibi?)* كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ **Ağıl yapanın kuru otu gibi** هُوَ **Bu** *(Nedir?)* اَلَّذِي O şeydir ki يَجْعَلُ Yapıyor *(Ne için?)* لِغَنَمِهِ Koyunları için *(Ne yapıyor?)* حَظِيرَةً Bir ağıl *(Neden yapıyor?)* مِنْ يَابِسِ الشَّجَرِ Ağacın وَالشَّوْكِ Ve dikenin kurumuşundan *(Öyle ki,)* يَحْفَظُهُنَّ Sığırları koruyor *(Nerede?)* فِيهَا O ağılda *(Neden?)* مِنَ الذِّئَابِ Kurtlardan وَالسِّبَاعِ Ve yırtıcı hayvanlardan وَمَا سَقَطَ مِنْ ذٰلِكَ Ve bundan yere düşen فَدَاسَتْهُ Ve de (Sığırın) ezdiği şey هُوَ İşte o *(Nedir?)* اَلْهَشِيمُ 'Heşîm'dir.

32. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** يَسَّرْنَا **Biz kolay ettik** *(Neyi?)* الْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** *(Ne için?)* لِلذِّكْرِ **Öğüt alınsın diye** فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ **Fakat düşünen var mı?**

33. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* قَوْمُ لُوطٍ **Lût'un kavmi** *(Neyi yalanladı?)* بِالنُّذُرِ **Uyarıları** أَيْ بِالْأُمُورِ الْمُنْذَرَةِ لَهُمْ Yani, kendilerinin uyarılmış olduğu şeyleri *(Ne ile?)* عَلٰى لِسَانِهِ Lut'un diliyle.

34. إِنَّا **Muhakkak ki biz** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne gönderdik?)* حَاصِبًا **Taş yüklü bir rüzgâr** رِيحًا Bir rüzgâr *(Öyle rüzgâr ki,)* تَرْمِيهِمْ Onlara atıyor *(Ne atıyor?)* دُونَ بِالْحَصْبَاءِ Çakıl taşları وَهِيَ Bu *(Nedir?)* صِغَارُ الْحِجَارَةِ Ufak taştır اَلْوَاحِدُ Biri *(Nedir?)* مِلْءِ الْكَفِّ Bir avuç dolusundan ufaktır فَهَلَكُوا Neticede helak oldu-lar إِلَّا آلَ لُوطٍ **Ancak Lut'un ailesi hariç** وَهُمْ Onlar da *(Kimdir?)* إِبْنَتَاهُ مَعَهُ Kendi-siyle birlikte olan iki kızıdır نَجَّيْنَاهُمْ **Onları kurtardık** *(Ne zaman?)* بِسَحَرٍ **Bir seher vaktinde** *(Neden?)* مِنَ الْأَسْحَارِ Seher vakitlerinden أَيْ وَقْتَ الصُّبْحِ Yani, sabah vaktinde *(Öyle sabah vakti ki,)* مِنْ يَوْمٍ غَيْرِ مُعَيَّنٍ Belli olmayan bir günün وَلَوْ أُرِيدَ Şayet kastedilseydi *(Ne kastedilseydi?)* مِنْ يَوْمٍ مُعَيَّنٍ Belirli bir gün لَمُنِعَ مِنَ الصَّرْفِ Elbette gayri münsarif olurdu لِأَنَّهُ مَعْرِفَةٌ Çünkü o marifedir مَعْدُولٌ Udûl edilmiştir *(Neden?)* عَنِ السَّحَرِ 'Sehrun' kelimesinden لِأَنَّ حَقَّهُ Çünkü bunun hakkı *(Nedir?)* أَنْ يُسْتَعْمَلَ Kullanılmasıdır *(Nerede?)* فِي الْمَعْرِفَةِ Marifede *(Ne ile kullanılmasıdır?)* بِأَلْ 'El' takısıyla وَهَلْ أُرْسِلَ Gönderildi mi? *(Ne?)* اَلْحَاصِبُ Taş yüklü rüzgâr *(Kime?)* عَلَى آلِ لُوطٍ Lut'un ailesine أَوْلَا Yoksa gönderilmedi mi? قَوْلَانِ (Burada) iki görüş vardır وَعُبِّرَ عَنِ الْإِسْتِثْنَاءِ İstisna tabir edildi *(Neye göre?)* عَلَى الْأَوَّلِ Birincisine (gönderildiğine) göre *(Ne ile?)* بِأَنَّهُ مُتَّصِلٌ (İstisna) istisna-i muttasıl olmasıyla وَعَلَى الثَّانِي İkincisine (gönderilmediğine) göre de *(Ne ile?)* بِأَنَّه مُنْقَطِعٌ (İstisna) istisna-i munkatı olmasıyla وَإِنْ كَانَ Olsa bile *(Neden?)* مِنَ الْجِنْسِ Aynı cinsten *(Nasıl?)* تَسَمُّحًا Müsamaha olarak ***(Ne olarak kurtardık?)***

35. نِعْمَةً **Bir nimet olarak** *(Bu nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَيْ إِنْعَامًا Yani, iyilik olarak *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Katımızdan** كَذٰلِكَ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ Yani, bu mükâfat gibi نَجْزِي **Mükâfatlandırırız** *(Kimi?)* مَنْ شَكَرَ **Şükredeni** *(Neye şükredeni?)* أَنْعُمَنَا Nimetlerimize وَهُوَ O da *(Kimdir?)* مُؤْمِنٌ Mümindir أَوْ مَنْ آمَنَ Ya da inanandır *(Kime?)* بِاللهِ وَرَسُولِهِ Allah'a ve resulüne وَأَطَاعَهُمَا Ve ikisine itaat edendir.

36. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** أَنْذَرَهُمْ **Onları uyardı** خَوَّفَهُمْ Onları korkuttu *(Kim?)* لُوطٌ Lut *(Ne ile uyardı?)* بَطْشَتَنَا **Şiddetli azabımızla** أَخْذَتَنَا Yakalayıvermemizle *(Kimi?)* إِيَّاهُمْ Onları *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla فَتَمَارَوْا **Fakat onlar şüpheyle karşıladılar** تَجَادَلُوا Mücadele ettiler وَكَذَّبُوا Ve yalanladılar *(Neyi?)* بِالنُّذُرِ **Uyarıları** بِإِنْذَارِهِ Uyarmasını.

37. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** رَاوَدُوهُ **Ondan kötülük niyetiyle istediler** *(Neyi?)* عَنْ ضَيْفِهِ **Misafirlerini** أَيْ أَنْ يُخَلِّيَ Yani, serbest bırakmasını بَيْنَهُمْ Kendi aralarıyla *(Kimin arasını?)* وَبَيْنَ الْقَوْمِ Ve o topluluğun arasını ki اَلَّذِينَ أَتَوْهُ Onlar kendisine gelmişlerdi *(Ne içinde?)* فِي صُورَةِ الْأَضْيَافِ Misafir sureti içinde *(Niçin istediler?)* لِيَخْبُثُوا بِهِمْ Onlara pislik yapmak için

فَطَمَسْنَا Melekler oldukları halde مَلَائِكَةً *(Ne oldukları halde?)* Ve onlar oldukları halde وَكَانُوا **Hemen siliverdik** *(Neyi?)* أَعْيُنَهُمْ **Onların gözlerini** أَعْمَيْنَاهَا Onları kör ettik وَجَعَلْنَاهَا Ve onları yaptık *(Ne yaptık?)* بِلَا شَقٍّ Göz yarığı bulunmayan yaptık *(Ne gibi?)* كَبَاقِي الْوَجْهِ Yüzün geri kalanı gibi بِأَنْ صَفَقَهَا Onlara şamar atmasıyla *(Kimin?)* جِبْرِيلُ Cebrail'in *(Ne ile?)* بِجَنَاحِهِ Kanadıyla فَذُوقُوا **Ve şimdi tadın bakayım** فَقُلْنَا لَهُمْ Hemen onlara dedik *(Ne dedik?)* ذُوقُوا Tadın *(Neyi?)* عَذَابِي **Benim azabımı** وَنُذُرِ **Ve uyarılarımı** أَيْ إِنْذَارِي Yani, uyarımı وَتَخْوِيفِي Ve korkutmamı أَيْ ثَمَرَتِهِ Yani, onun meyvesini وَفَائِدَتِهِ Ve neticesini.

38. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** صَبَّحَهُمْ **Onlara çatıverdi** *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Bir sabah vakti** وَقْتَ الصُّبْحِ Sabah vaktinde *(Öyle sabah vakti ki,)* مِنْ يَوْمٍ غَيْرِ مُعَيَّنٍ Belirsiz bir günden *(Ne çatıverdi?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* مُسْتَقِرٌّ **Onlara ulaşıp onlarda kalan** دَائِمٌ Sürekli olan *(Öyle ki,)* مُتَّصِلٌ بِعَذَابِ الْآخِرَةِ Ahiret azabına bitişik olan.

39. فَذُوقُوا **Şimdi tadın bakayım** *(Neyi?)* عَذَابِي **Benim azabımı** وَنُذُرِ **Ve uyarılarımı.**

40. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** يَسَّرْنَا **Biz kolay ettik** *(Neyi?)* الْقُرْآنَ **Kuran'ı** *(Ne için?)* لِلذِّكْرِ **Öğüt almaları için** فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ **Fakat düşünen var mı?**

41. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** جَاءَ **Gelmişti** *(Kime?)* آلَ فِرْعَوْنَ **Firavunun halkına** قَوْمَهُ مَعَهُ Kendisiyle birlikte kavmine *(Ne gelmişti?)* النُّذُرُ **Uyarılar** الْإِنْذَارُ Uyarı *(Ne ile?)* عَلَى لِسَانِ مُوسَى Musa'nın وَهَرُونَ Ve Harun'un diliyle فَلَمْ يُؤْمِنُوا Fakat inanmadılar.

42. بَلْ Bilakis كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** كُلِّهَا **Tamamını** أَيِ التِّسْعِ الَّتِي Yani, o dokuz ayeti ki أُوتِيهَا مُوسَى Onlar Musa'ya verilmiştir فَأَخَذْنَاهُمْ **Fakat biz onları yakalayıverdik** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azapla *(Nasıl?)* أَخْذَ عَزِيزٍ **Yüce olan zatın yakalayışıyla** قَوِيٍّ Kuvvet sahibi zatın *(Öyle yüce zat ki,)* مُقْتَدِرٍ **Kudret sahibi olan** قَادِرٍ Gücü yeten *(Öyle ki,)* لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz.

43. أَكُفَّارُكُمْ **Sizin kâfirleriniz mi?** يَا قُرَيْشُ Ey Kureyş *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha iyidir** *(Kimden?)* مِنْ أُولَئِكُمْ **Bunlardan** الْمَذْكُورِينَ Konusu geçenlerden *(Kimdendir onlar?)* مِنْ قَوْمِ نُوحٍ Nuh kavminden *(Kime kadar?)* إِلَى فِرْعَوْنَ Firavuna kadar فَلَمْ يُعَذَّبُوا (Sizin kâfirleriniz daha iyi mi) Ki ceza görmesinler أَمْ لَكُمْ **Yoksa sizin için var mıdır?** *(Ne var mıdır?)* يَا كُفَّارَ قُرَيْشٍ Ey Kureyş kafirleri بَرَاءَةٌ **Bir kurtuluş** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nerede?)* فِي الزُّبُرِ **Kitaplarda** الْكُتُبِ Kitaplarda وَالْاِسْتِفْهَامُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de istifham *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefiy manasındadır أَيْ لَيْسَ الْأَمْرُ Yani, iş değildir *(Ne değildir?)* كَذَلِكَ Böyle.

44. أَمْ يَقُولُونَ **Yoksa diyorlar mı?** أَيْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ Yani, Kureyş kâfirleri *(Ne diyorlar mı?)* نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* جَمِيعٌ **Bir topluluğuz** أَيْ جَمْعٌ Yani, bir cemaatiz *(Öyle topluluk ki,)* مُنْتَصِرٌ **Birbiriyle yardımlaşan** *(Kime karşı?)* عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed'e karşı.

45. وَلَمَّا قَالَ Ne zaman ki dedi *(Kim?)* أَبُو جَهْلٍ Ebu Cehil *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde *(Ne dedi?)* إِنَّا Muhakkak ki biz *(Neyiz?)* جَمْعٌ مُنْتَصِرٌ 'Birbirine destek olan bir topluluğuz' dedi نَزَلَ Bu ayet indi سَيُهْزَمُ **Yakında bozguna uğrayacak** *(Ne?)* اَلْجَمْعُ **O topluluk** وَيُوَلُّونَ **Ve dönüp kaçacaklar** *(Nereye?)* اَلدُّبُرَ **Arkalarına** فَهُزِمُوا Neticede bozguna uğradılar *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir gününde وَنُصِرَ Ve yardım gördü *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ ﷺ Allah rasulü (sallallahu aleyhi vesellem) عَلَيْهِمْ Onlara karşı.

46. بَلِ السَّاعَةُ **Bilakis kıyamet** *(Nedir?)* مَوْعِدُهُمْ **Onlara vaat edilen saattir** *(Ne vaat edilen?)* بِالْعَذَابِ Azap وَالسَّاعَةُ **Ve o saat ise** أَيْ عَذَابُهَا Yani, onun azabı *(Nedir?)* اَدْهٰى **Daha belalı** أَعْظَمُ بَلِيَّةً Musibet bakımından daha büyük *(Daha nedir?)* وَاَمَرُّ **Ve daha acıdır** أَشَدُّ مَرَارَةً Acılık bakımından daha şiddetlidir *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından.

47. اِنَّ الْمُجْرِمِينَ **Muhakkak ki günahkarlar** *(Ne içindedirler?)* فِي ضَلَالٍ **Sapkınlık içindedirler** هَلَاكٍ Helak içindedirler *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmekle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha ne içindedirler?)* وَسُعُرٍ **Ve ateş içindedirler** نَارٍ مُسَعَّرَةٍ Tutuşturulmuş ateş içindedirler *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli أَيْ مُهَيَّجَةٍ Yani, körüklenmiş (ateşin içindedirler) *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

48. يَوْمَ يُسْحَبُونَ **Sürüldükleri gün** *(Nereye?)* فِي النَّارِ **Cehenneme** *(Ne oldukları halde?)* عَلَى وُجُوهِهِمْ **Yüzleri üzerinde oldukları halde** أَيْ فِي الْآخِرَةِ Yani, ahirette وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Ne denir?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* مَسَّ سَقَرَ **Cehennemin dokunuşunu** إِصَابَةَ جَهَنَّمَ Cehennemin ilişmesini *(Kime?)* لَكُمْ Size.

49. اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Bu nedir?)* مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ Bir fiille *(Öyle fiil ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı) tefsir ediyor خَلَقْنَاهُ **Onu yarattık** *(O her şey ne olduğu halde?)* بِقَدَرٍ **Belirlenmiş olduğu halde** بِتَقْدِيرٍ Bir takdirle *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ كُلٍّ 'Küllün'den أَيْ مُقَدَّرًا Yani, mukadder olarak (yarattık) وَقُرِئَ كُلُّ 'Külle' kelimesi okunmuştur *(Ne ile?)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(O halde nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise *(Nedir?)* خَلَقْنَاهُ 'Haleknâhü'dür.

﴿وَمَآ أَمْرُنَآ﴾ لِشَيْءٍ نُرِيدُ وُجُودَهُ ﴿إِلَّا﴾ مَرَّةٌ ﴿وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾﴾ فِي السُّرْعَةِ وَهِيَ قَوْلُ كُنْ فَيُوجَدُ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿وَلَقَدْ أَهْلَكْنَآ أَشْيَاعَكُمْ﴾ أَشْبَاهَكُمْ فِي الْكُفْرِ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٥١﴾﴾ اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ أَيِ اذْكُرُوا وَاتَّعِظُوا ﴿وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ﴾ أَيِ الْعِبَادُ مَكْتُوبٌ ﴿فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾﴾ كُتُبِ الْحَفَظَةِ ﴿وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ﴾ مِنَ الذَّنْبِ أَوِ الْعَمَلِ ﴿مُسْتَطَرٌ ﴿٥٣﴾﴾ مُكْتَتَبٌ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَنَهَرٍ ﴿٥٤﴾﴾ أُرِيدَ بِهِ الْجِنْسُ وَقُرِئَ بِضَمِّ النُّونِ وَالْهَاءِ جَمْعًا كَأَسَدٍ وَأُسُدٍ الْمَعْنَى أَنَّهُمْ يَشْرَبُونَ مِنْ أَنْهَارِهَا الْمَاءَ وَاللَّبَنَ وَالْعَسَلَ وَالْخَمْرَ ﴿فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ﴾ مَجْلِسِ حَقٍّ لَا لَغْوَ فِيهِ وَلَا تَأْثِيمَ أُرِيدَ بِهِ الْجِنْسُ وَقُرِئَ مَقَاعِدَ الْمَعْنَى أَنَّهُمْ فِي مَجَالِسَ مِنَ الْجَنَّاتِ سَالِمَةٍ مِنَ اللَّغْوِ وَالتَّأْثِيمِ بِخِلَافِ مَجَالِسِ الدُّنْيَا فَقَلَّ أَنْ تَسْلَمَ مِنْ ذٰلِكَ وَأُعْرِبَ هٰذَا خَبَرًا ثَانِيًا وَبَدَلًا وَهُوَ صَادِقٌ بِبَدَلِ الْبَعْضِ وَغَيْرِهِ ﴿عِنْدَ مَلِيكٍ﴾ مِثَالُ مُبَالَغَةٍ أَيْ عَزِيزِ الْمُلْكِ وَاسِعِهِ ﴿مُقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾﴾ قَادِرٍ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ وَهُوَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَعِنْدَ إِشَارَةٌ إِلَى الرُّتْبَةِ وَالْقُرْبَةِ مِنْ فَضْلِهِ تَعَالٰى.

TÜRKÇE ANLAMI

50. **Bizim,** olmasını istediğimiz bir şeye **emrimiz, göz kırpmak gibi** süratli**, bir** tek **sözden başka bir şey değildir.** Bu söz 'Ol' sözüdür. O şey de hemen oluverir. ***"Bir şeyi dilediği zaman, onun emri sadece, o şeye 'Ol' demektir, hemen olur."(Yasin: 82)***

51. **Andolsun ki, biz, sizin** küfür konusunda geçmiş ümmetlerden **benzerlerinizi helâk ettik. Düşünen yok mu?**[1] Düşünün ve ibret alın!

52. Kulların **yaptıkları her şey kitaplarda** hafaza meleklerinin defterlerinde yazılı**dır.**

53. **Küçük büyük her şey** her günah ve amel **kayda geçmiştir** Levh-i Mahfuz'da yazılmıştır**.**

54. **Şüphesiz takvâ sahipleri cennetlerde** bahçelerde **ve ırmaktadırlar;**[2] su, süt, bal ve şarap nehirlerinden içerler.

---

[1] فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ terkibindeki istifham emir anlamındadır.

[2] نَهَر kelimesinden cins kastedilmiştir. Bu kelime diğer bir kıraatte nun ve he harfinin zammesiyle cemi olarak da okunmuştur. أسد kelimesiyle onun cemisi olan أسد gibi.

55. **Doğruluk makamında** günah ve boş sözden arınmış cennet meclislerindedirler. Dünya meclisleri böyle değildir. Bunlardan arınmış çok az dünya meclisi vardır, **Muktedir** kendisini hiçbir şeyin aciz bırakamadığı güçlü **bir hükümdarın** mülkü büyük ve geniş olan Allah'ın **yanındadırlar.**[1]

KELİME ANLAMI

50. وَمَا اَمْرُنَا **Bizim emrimiz değildir** *(Ne için?)* لِشَيْءٍ نُرِيدُ İstediğimiz şey için *(Neyini istediğimiz?)* وُجُودَهُ Meydana gelmesini اِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* مَرَّةٌ وَاحِدَةٌ **Bir** tek **şeydir** *(Ne gibi?)* كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ **Göz kırpma gibi** *(Ne hususta?)* فِي السُّرْعَةِ Hızlılık hususunda وَهِيَ O şey de *(Nedir?)* قَوْلُ كُنْ 'Kün' (ol) sözüdür فَيُوجَدُ Hemen meydana gelir إِنَّمَا أَمْرُهُ 'Ancak onun durumu *(Ne zaman?)* إِذَا أَرَادَ شَيْئًا Bir şeyi istediğinde *(Nedir?)* أَنْ يَقُولَ لَهُ O şeye demesidir *(Ne demesidir?)* كُنْ Ol demesidir فَيَكُونُ O da hemen oluverir'.

51. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَهْلَكْنَا **Biz helak ettik** *(Neyi?)* اَشْيَاعَكُمْ **Sizin benzerlerinizi** أَشْبَاهَكُمْ Size benzeyenleri *(Ne hususta?)* فِي الْكُفْرِ Küfür hususunda *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ **Fakat hani düşünen** *(Bu nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى الْأَمْرِ Emir manasında istifhamdır أَيِ اذْكُرُوا Yani, düşünün وَاتَّعِظُوا Ve öğüt alın.

52. وَكُلُّ شَيْءٍ **Her şey** *(Öyle her şey ki,)* فَعَلُوهُ **Onu yaptılar** أَيِ الْعِبَادُ Yani, kullar *(Yaptıkları nedir?)* مَكْتُوبٌ Yazılmıştır *(Nerede yazılmıştır?)* فِي الزُّبُرِ **Kitaplarda** كُتُبِ الْحَفَظَةِ Zabıt kitaplarında.

53. وَكُلُّ صَغِيرٍ **Ve her ufak** وَكَبِيرٍ **Ve büyük** *(Neden?)* مِنَ الذَّنْبِ Günahtan أَوِ الْعَمَلِ Ya da amelden *(Nedir?)* مُسْتَطَرٌ **Satıra geçirilmiştir** مُكْتَتَبٌ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzda yazılmıştır.

54. اِنَّ الْمُتَّقِينَ **Muhakkak ki takva sahipleri** *(Nerededir?)* فِي جَنَّاتٍ **Bahçelerdedir** بَسَاتِينَ Bostanlardadır وَنَهَرٍ **Ve nehirlerdedir** أُرِيدَ بِهِ Bununla kastedilmiştir *(Ne kastedilmiştir?)* اَلْجِنْسُ Cinsi kastedilmiştir وَقُرِئَ Ve okunmuştur *(Nasıl?)* بِضَمِّ النُّونِ وَالْهَاءِ Nun'un ve he'nin zammesiyle *(Ne olarak?)* جَمْعًا Cemi olarak *(Ne gibi?)* كَأَسَدٍ وَأُسُدٍ 'Esed' ve 'Üsüd' gibi اَلْمَعْنَى Mana şöyledir: أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar يَشْرَبُونَ İçecekler *(Neden?)* مِنْ أَنْهَارِهَا O bahçelerin ırmaklarından *(Ne içecekler?)* اَلْمَاءَ Su وَاللَّبَنَ Süt وَالْعَسَلَ Bal وَالْخَمْرَ Ve şarap ***(Daha nerededir onlar?)***

---

[1] مَقْعَدٌ kelimesinden cinsi kastedilmiştir. Bu kelime مَقَاعِدُ şeklinde cemi olarak da okunmuştur. فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ terkibine (bir önceki ayette geçen إِنَّ الْمُتَّقِينَ mübteda-sının) ikinci haberi ve de (فِي جَنَّاتٍ kelimesinden) bedel olarak i'rap verilmiştir. Bedel olması bedel-i ba'z ve bedel-i iştimal olarak doğrudur. مَلِيكٍ kelimesi misal olarak getirilmiş bir mübalağa sığasıdır. عِنْدَ zarfı da Allah'ın fazl-ı kereminden verdiği rütbe ve yakınlığa işaret eder.

55. فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ **Doğruluk makamındadır** مَجْلِسِ حَقٍّ Hakkın meclisindedir *(Öyle meclis ki,)* لَا لَغْوَ فِيهِ Orada boş söz وَلَا تَأْثِيمَ Ve günaha girme yoktur أُرِيدَ بِهِ Bununla kastedilmiştir *(Ne kastedilmiştir?)* اَلْجِنْسُ Cinsi وَقُرِئَ Ve bu kelime okunmuştur *(Nasıl?)* مَقَاعِدَ 'Mekâide' şeklinde اَلْمَعْنٰى O zaman mana *(Nedir?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar *(Neredeir?)* فِي مَجَالِسَ مِنَ الْجَنَّاتِ Cennetlerde bulunan bir takım meclislerdedir *(O meclisler ne olduğu halde?)* سَالِمَةً مِنَ اللَّغْوِ Boş sözden وَالتَّأْثِيمِ Ve günaha girmekten salim olduğu halde *(Neyin aksine?)* بِخِلَافِ مَجَالِسِ الدُّنْيَا Dünya meclislerinin aksine فَقَلَّ Neticede azdır *(Ne?)* أَنْ تَسْلَمَ Meclislerin kurtulması *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan (boş sözden) وَأُعْرِبَ Ve iraplanır *(Ne?)* هٰذَا Bu terkip *(Ne olara?)* خَبَرًا ثَانِيًا İkinci haber olarak وَبَدَلًا Ve bedel olarak وَهُوَ صَادِقٌ Bu sadıktır (içerir) *(Neyi?)* بِبَدَلِ الْبَعْضِ Bedeli ba'zı وَغَيْرِهِ Ve diğerlerini *(Daha nerededir onlar?)* عِنْدَ مَلِيكٍ **Hükümdarın huzurundadır** *(Bu nedir?)* مِثَالُ مُبَالَغَةٍ Mübalağa kalıbıdır أَيْ عَزِيزِ الْمُلْكِ Yani, hükümdarlığı büyük olan *(Ondan bedel?)* وَاسِعِهِ Genişliği (büyük olan) *(Öyle hükümdar ki,)* مُقْتَدِرٍ **Kadir olan** قَادِرٍ Gücü yeten *(Öyle ki,)* لَا يُعْجِزُهُ Onu aciz bırakamıyor *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey وَهُوَ O da *(Kimdir?)* اَللّٰهُ تَعَالٰى Yüce Allah'tır وَعِنْدَ 'İnde' kelimesi ise *(Nedir?)* إِشَارَةٌ Bir işarettir *(Neye?)* إِلَى الرُّتْبَةِ Dereceye وَالْقُرْبَةِ Ve yakınlığa *(Kimden olan?)* مِنْ فَضْلِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın lütfundan olan.

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

﴿مَكِيَّةٌ اَوْ اِلَّا يَسْئَلُهُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ الْآيَةَ فَمَدَنِيَّةٌ وَهِىَ سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الرَّحْمٰنُ ﴿١﴾﴾ ﴿عَلَّمَ﴾ مَنْ شَاءَ ﴿الْقُرْاٰنَ ﴿٢﴾﴾ ﴿خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿٣﴾﴾ أَيِ الْجِنْس ﴿عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾﴾ النُّطْقَ ﴿الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾﴾ يَجْرِيَانِ ﴿وَالنَّجْمُ﴾ مَا لَا سَاقَ لَهُ مِنَ النَّبَاتِ ﴿وَالشَّجَرُ﴾ مَا لَهُ سَاقٌ ﴿يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾﴾ يَخْضَعَانِ بِمَا يُرَادُ مِنْهُمَا ﴿وَالسَّمَاۤءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾﴾ أَثْبَتَ الْعَدْلَ ﴿اَلاَّ تَطْغَوْا﴾ أَيْ لِأَجْلِ أَنْ لَا تَجُورُوا ﴿فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾﴾ مَا يُوزَنُ بِهِ ﴿وَاَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ﴾ بِالْعَدْلِ ﴿وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾﴾ تُنْقِصُوا الْمَوْزُونَ ﴿وَالْاَرْضَ وَضَعَهَا﴾ أَثْبَتَهَا ﴿لِلْاَنَامِ ﴿١٠﴾﴾ لِلْخَلْقِ الْإِنْسِ وَالْجَانِّ وَغَيْرِهِمْ ﴿فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ﴾ الْمَعْهُودُ ﴿ذَاتُ الْاَكْمَامِ ﴿١١﴾﴾ أَوْعِيَةُ طَلْعِهَا ﴿وَالْحَبُّ﴾ كَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ ﴿ذُو الْعَصْفِ﴾ التِّبْنِ ﴿وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾﴾ الْوَرَقُ اَوِ الْمَشْمُومُ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ﴾ نِعَمِ ﴿رَبِّكُمَا﴾ أَيُّهَا الْإِنْسُ وَالْجِنُّ ﴿تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾﴾ ذُكِرَتْ إِحْدَى وَثَلَاثِينَ مَرَّةً وَالْاِسْتِفْهَامُ فِيهَا لِلتَّقْرِيرِ لِمَا رَوَى الْحَاكِمُ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَرَأَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ سُورَةَ الرَّحْمٰنِ حَتّٰى خَتَمَهَا ثُمَّ قَالَ مَا لِي أَرَاكُمْ سُكُوتًا لَلْجِنّ كَانُوا أَحْسَنَ مِنْكُمْ رَدًّا مَا قَرَأْتُ عَلَيْهِمْ هٰذِهِ الْآيَةَ مِنْ مَرَّةٍ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ إِلَّا قَالُوا وَلَا بِشَيْءٍ مِنْ نِعَمِكَ رَبَّنَا نُكَذِّبُ فَلَكَ الْحَمْدُ ﴿خَلَقَ الْاِنْسَانَ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ صَلْصَالٍ﴾ طِينٍ يَابِسٍ يُسْمَعُ لَهُ صَلْصَلَةٌ أَيْ صَوْتٌ إِذَا نُقِرَ ﴿كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾﴾ وَهُوَ مَا طُبِخَ مِنْ طِينٍ ﴿وَخَلَقَ الْجَاۤنَّ﴾ أَبَا الْجِنِّ وَهُوَ إِبْلِيس ﴿مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾﴾ هُوَ لَهَبُهَا الْخَالِصُ مِنَ الدُّخَانِ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

55- Rahman Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Sadece yirmi dokuzuncu ayet Medine'de inmiştir.

Yetmiş sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Rahman** olan Allah Teâlâ,
2. Dilediği kimseye **Kuran'ı öğretti.**
3. **İnsan** cinsini **yarattı.**
4. **Ona beyanı** konuşmayı **öğretti.**
5. **Güneş ve ay bir hesaba göre** hareket etmekte**dir.**
6. Gövdesi olmayan **bitkiler ve** gövdesi olan **ağaçlar secde ederler.** Kendilerinden istenen şeye boyun eğerler.
7. **Göğü yükseltti ve mizanı koydu** adaleti ispat etti.
8. **Mizanda** tarttığınız şeyde **taşkınlık** haksızlık **etmeyesiniz** diye.
9. **Tartıyı doğru** adaletle **yapın ve teraziyi aksatmayın** tartılan şeyi eksiltmeyin.
10. **Yeri de canlılar** insanlar, cinler ve diğerleri **için serdi.**
11. **Orada meyveler ve salkımlı**[1] **hurma ağaçları vardır.**
12. **Saplı** buğday ve arpa gibi **daneler ve reyhan** yapraklı ya da hoş kokulu bitkiler **vardır.**
13. **Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?** Ey insanlar ve cinler![2]
14. **İnsanı,** Adem'i **pişmiş çamura benzeyen kuru bir balçıktan** oyulduğunda ses veren kuru bir çamurdan **yarattı.**
15. **Cinlerin** babası İblis'i de **öz ateşten** dumansız yalın alevden **yarattı.**
16. **Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

---

[1] الأكمام Meyve kabuğudur.

[2] Bu ayet sûre içinde otuz bir kere zikredilmiştir. Bu ayetteki istifham takrir içindir. Bununla ilgili olarak Hakim Cabir (radiyallahu anh)'dan şu hadisi rivayet etmiştir. Peygamber Efendimiz bize Rahman sûresini bitirene kadar okudu. Sonrada şöyle dedi: Bana ne oluyor ki sizi susarken görüyorum. Andolsun ki, cinler sizden daha iyi karşılık verdiler. Onlara *"O halde Rabbinizin hangi nimetini yalanlayabilirsiniz?"* ayetini ne zaman okusam, 'Senin nimetlerinden hiçbiri şeyi yalanlamayız. Hamd sana mahsustur, Ya Rab!'diye karşılık verdiler.

KELİME ANLAMI

﴿٥٥﴾- سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

55- Rahmân Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اَوْ اِلَّا يَسْئَلُهُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْاٰيَةَ **Sadece şu (yirmi dokuzuncu) ayet** فَمَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** وَهِىَ **Ve bu sûre** سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً **Yetmiş altı ya da yetmiş sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلرَّحْمٰنُ **Rahman.**
2. عَلَّمَ **Öğretti** *(Kime?)* مَنْ شَاءَ Dilediğine *(Neyi öğretti?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı.**
3. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsanı** أَيِ الْجِنْسَ Yani, insan cinsini.
4. عَلَّمَهُ **Ona öğretti** *(Neyi öğretti?)* اَلْبَيَانَ **Açıklamayı** اَلنُّطْقَ Konuşmayı.
5. اَلشَّمْسُ **Güneş** وَالْقَمَرُ **Ve ay** *(Neye göredir?)* بِحُسْبَانٍ **Bir hesaba göre** يَجْرِيَانِ Akıp giderler.
6. وَالنَّجْمُ **Bitkiler** مَا لَا سَاقَ لَهُ مِنَ النَّبَاتِ Kendisinde gövde bulunmayan bitkiler وَالشَّجَرُ **Ve ağaçlar** مَا لَهُ سَاقٌ Gövdesi bulunanlar يَسْجُدَانِ **Secde ederler** يَخْضَعَانِ Boyun eğerler *(Neye?)* بِمَا يُرَادُ مِنْهُمَا Kendilerinden istenen şeye.
7. وَالسَّمَاءَ **Ve göğü** رَفَعَ **O yükseltti** *(Neyi?)* هَا **Onu** وَوَضَعَ **Ve koydu** *(Neyi?)* اَلْمِيزَانَ **Dengeyi** أَثْبَتَ الْعَدْلَ Adaleti ortaya koydu *(Niye?)*
8. اَلاَّ تَطْغَوْا **Aşırıya gitmeyesiniz diye** أَيْ لِأَجْلِ أَنْ لَا تَجُورُوا Yani, şaşmayasınız diye *(Nede?)* فِي الْمِيزَانِ **Ölçüde** مَا يُوزَنُ بِهِ Kendisiyle ölçülen şeyde.
9. وَاَقِيمُوا **Ve dosdoğru yapın** *(Neyi?)* اَلْوَزْنَ **Tartıyı** *(Ne ile?)* بِالْقِسْطِ **Dengeyle** بِالْعَدْلِ Adaletle وَلَا تُخْسِرُوا **Ve eksik tutmayın** *(Neyi?)* اَلْمِيزَانَ **Tartıyı** تُنْقِصُوا Noksan yapmayın *(Neyi?)* اَلْمَوْزُونَ Tartılan şeyi.
10. وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَضَعَهَا **Onu yaratmıştır** أَثْبَتَهَا Onu meydana getirmiştir *(Ne için?)* لِلْاَنَامِ **Canlılar için** لِلْخَلْقِ Mahlûkat için اَلْإِنْسِ İnsanlar وَالْجَانِّ Cinler وَغَيْرِهِمْ Ve diğerleri için.
11. فِيهَا **Orada vardır** *(Ne vardır?)* فَاكِهَةٌ **Meyveler** *(Daha ne vardır?)* وَالنَّخْلُ **Ve hurma ağaçları** *(Öyle hurma ağaçları ki,)* اَلْمَعْهُودُ Bilinen *(Öyle hurma ağaçları ki,)* ذَاتُ الْاَكْمَامِ **Salkımlı olan** *(Nedir bu 'ekmam'?)* أَوْعِيَةُ طَلْعِهَا Hurma ağacının meyvesinin örtüsüdür/ salkımlarıdır *(Daha ne vardır?)*

12. وَالْحَبُّ **Daneler** *(Ne gibi?)* كَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ Buğday ve arpa gibi *(Öyle daneler ki,)* ذُو الْعَصْفِ **Saplı** اَلتِّبْنِ Samanlı *(Daha ne vardır?)* وَالرَّيْحَانُ **Ve reyhan vardır** الْوَرَقُ اَوِ الْمَشْمُومُ Yaprak ya da güzel kokulu bitki.

13. فَبِاَيِّ الْاٰءِ -نِعَمِ- رَبِّكُمَا **O halde nimetlerinin hangisini** أَيُّهَا الْإِنْسُ وَالْجِنُّ Ey insanlar ve cinler تُكَذِّبَانِ **Yalanlayabilirsiniz** ذُكِرَتْ (Bu ayet) zikredilmiştir *(Kaç kere?)* إِحْدَى وَثَلَاثِينَ مَرَّةً Otuz bir defa وَالْإِسْتِفْهَامُ فِيهَا Buradaki istifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir لِمَا رَوَى Rivayet ettiğine göre *(Kimin?)* اَلْحَاكِمُ Hâkim'in *(Kimden?)* عَنْ جَابِرٍ Cabir'den قَالَ Ki Cabir demiştir *(Ne demiştir?)* قَرَأَ عَلَيْنَا Bize okudu *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ ﷺ Allah'ın resulü (s.a.v.) *(Neyi okudu?)* سُورَةَ الرَّحْمٰنِ Rahman suresini حَتّٰى خَتَمَهَا Ne zaman ki onu bitirdi ثُمَّ قَالَ Sonra buyurdu *(Ne buyurdu?)* مَا لِي Bana ne oluyor أَرَاكُمْ Sizi görüyorum *(Nasıl?)* سُكُوتًا Susmuş halde لَلْجِنُّ Kesinlikle cinler كَانُوا Oldular *(Ne oldular?)* أَحْسَنَ مِنْكُمْ Sizden daha iyi oldular *(Ne bakımdan?)* رَدًّا Tepki gösterme bakımından مَا قَرَأْتُ Okumadım *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara *(Neyi?)* هٰذِهِ الْاٰيَةَ Bu ayeti مِنْ مَرَّةٍ Hiçbir defa *(Ondan bedel neyi okumadım?)* فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ 'O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz' ayetini إِلَّا Ancak (her okuduğumda) قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)* وَلَا بِشَيْءٍ Hiçbir şey yoktur *(Neden?)* مِنْ نِعَمِكَ Senin nimetlerinden رَبَّنَا Ey Rabbimiz *(Öyle nimetlerin ki,)* نُكَذِّبُ Yalanla-yacağımız فَلَكَ Ve yalnız sana aittir *(Ne?)* اَلْحَمْدُ Bütün hamtlar.

14. خَلَقَ **Yaratmıştır** *(Kimi?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsanı** آدَمَ Adem'i *(Neden?)* مِنْ صَلْصَالٍ **Balçıktan** طِينٍ يَابِسٍ Kuru çamurdan *(Öyle kuru çamur ki,)* يُسْمَعُ لَهُ Kendisinden duyuluyor *(Ne duyuluyor?)* صَلْصَلَةٌ أَيْ صَوْتٌ Yani, ses *(Ne zaman?)* إِذَا نُقِرَ Oyulduğunda *(Ne gibi?)* كَالْفَخَّارِ **Pişmiş çamur gibi** وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَا طُبِخَ Pişirilendir *(Neden?)* مِنْ طِينٍ Çamurdan.

15. وَخَلَقَ **Ve yaratmıştır** *(Neyi?)* اَلْجَانَّ **Cinleri** أَبَا الْجِنِّ Cinlerin babasını وَهُوَ O da *(Kimdir?)* إِبْلِيسُ İblistir *(Neden?)* مِنْ مَارِجٍ **Halisinden** *(Neyin?)* مِنْ نَارٍ **Ateşin** هُوَ Bu *(Nedir?)* لَهَبُهَا Ateşin alevidir *(Öyle alevi ki,)* اَلْخَالِصُ مِنَ الدُّخَانِ Dumandan yalın olan.

16. فَبِاَيِّ الْاٰءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

﴿رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ﴾ مَشْرِقِ الشِّتَاءِ وَمَشْرِقِ الصَّيْفِ ﴿وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾﴾ كَذٰلِكَ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾﴾ ﴿مَرَجَ﴾ اَرْسَلَ ﴿الْبَحْرَيْنِ﴾ الْعَذْبَ وَالْمِلْحَ ﴿يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾﴾ فِي رَأْيِ الْعَيْنِ ﴿بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ﴾ حَاجِزٌ مِنْ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾﴾ لَا يَبْغِي وَاحِدٌ مِنْهُمَا عَلَى الْآخَرِ فَيَخْتَلِطَ بِهِ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾﴾ ﴿يُخْرَجُ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ [يَخْرُجُ] ﴿مِنْهُمَا﴾ مِنْ مَجْمُوعِهِمَا الصَّادِقِ بِأَحَدِهِمَا وَهُوَ الْمِلْحُ ﴿اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾﴾ خَرَزٌ أَحْمَرُ أَوْ صِغَارُ اللُّؤْلُؤِ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿وَلَهُ الْجَوَارِ﴾ السُّفُنُ ﴿الْمُنْشَاٰتُ﴾ الْمُحَدَّثَاتُ ﴿فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ﴿٢٤﴾﴾ كَالْجِبَالِ عِظَمًا وَارْتِفَاعًا ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾﴾ ﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ مِنَ الْحَيَوَانِ ﴿فَانٍ ﴿٢٦﴾﴾ هَالِكٌ وَعُبِّرَ بِمَنْ تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ ﴿وَيَبْقٰى وَجْهُ رَبِّكَ﴾ ذَاتُهُ ﴿ذُو الْجَلَالِ﴾ الْعَظَمَةِ ﴿وَالْاِكْرَامِ ﴿٢٧﴾﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ بِإِنْعَامِهِ عَلَيْهِمْ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿يَسْـَٔلُهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ بِنُطْقٍ أَوْ حَالٍ مَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْقُوَّةِ عَلَى الْعِبَادَةِ وَالرِّزْقِ وَالْمَغْفِرَةِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿كُلَّ يَوْمٍ﴾ وَقْتٍ ﴿هُوَ فِي شَاْنٍ ﴿٢٩﴾﴾ أَمْرٍ يُظْهِرُهُ عَلَى وَفْقِ مَا قَدَّرَهُ فِي الْأَزَلِ مِنْ إِحْيَاءٍ وَإِمَاتَةٍ وَإِعْزَازٍ وَإِذْلَالٍ وَإِغْنَاءٍ وَإِعْدَامٍ وَإِجَابَةِ دَاعٍ وَإِعْطَاءِ سَائِلٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿سَنَفْرُغُ لَكُمْ﴾ سَنَقْصِدُ لِحِسَابِكُمْ ﴿اَيُّهَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾﴾ أَيِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنِ اسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَنْفُذُوا﴾ تَخْرُجُوا ﴿مِنْ اَقْطَارِ﴾ نَوَاحِي ﴿السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ فَانْفُذُوا﴾ أَمْرُ تَعْجِيزٍ ﴿لَا تَنْفُذُونَ اِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾﴾ بِقُوَّةٍ وَلَا قُوَّةَ لَكُمْ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ﴾ هُوَ لَهَبُهَا الْخَالِصُ مِنَ الدُّخَانِ أَوْ مَعَهُ ﴿وَنُحَاسٌ﴾ أَيْ دُخَانٌ لَا لَهَبَ فِيهِ ﴿فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾﴾ تَمْتَنِعَانِ مِنْ ذٰلِكَ بَلْ يَسُوقُكُمْ إِلَى الْمَحْشَرِ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿فَاِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاۤءُ﴾ انْفَرَجَتْ أَبْوَابًا لِنُزُولِ الْمَلَائِكَةِ ﴿فَكَانَتْ وَرْدَةً﴾ أَيْ مِثْلَهَا مُحْمَرَّةً ﴿كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾﴾ كَالْأَدِيمِ الْأَحْمَرِ عَلٰى خِلَافِ الْعَهْدِ بِهَا وَجَوَابُ إِذَا فَمَا أَعْظَمَ الْهَوْلَ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾﴾ ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْـَٔلُ عَنْ ذَنْبِهٖ اِنْسٌ وَلَا جَاۤنٌّ ﴿٣٩﴾﴾ عَنْ ذَنْبِهِ وَيُسْأَلُونَ فِي وَقْتٍ آخَرَ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ وَالْجَانُّ هُنَا وَفِيمَا سَيَأْتِي بِمَعْنَى الْجِنِّ وَالْإِنْسُ فِيهِمَا بِمَعْنَى الْإِنْسِيِّ ﴿فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **İki** yaz-kış **doğusunun ve** aynı şekilde **iki batının Rabbi.**
18. **Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
19. **İki** tatlı ve tuzlu **denizi** gözle görülene göre **birbirlerine kavuşur halde salmıştır.**
20. **Ama aralarında** Allah'ın kudretinden **bir engel** perde **vardır, sınırı aşmazlar,** hiçbiri diğerine taşıp da ona karışmaz.
21. **Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
22. **İkisinden de** her ikisinin toplamına kullanılan ve tuzlu suya uygun olan denizden, delikli ve kırmızı veya küçük **inci ve mercan çıkarılır.**[1]
23. **Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
24. **Denizde yüce dağlar gibi** yüksek ve büyük, **inşa edilmiş** yapılmış **akıp giden** gemi**ler de onundur.**
25. **Şu halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
26. **Onun üzerinde** yeryüzünde **bulunan herkes** her canlı **yok,** helak **olacaktır.**[2]
27. **Ancak celal** azamet **ve** müminlere ihsan etmek suretiyle **ikram sahibi Rabbinin vechi** zâtı **bâki kalacaktır.**
28. **Öyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
29. **Göklerde ve yerde bulunan herkes,** diliyle veya lisanı hal ile ihtiyacı olan ibadete kuvvet, rızk, mağfiret ve diğer şeyleri **ondan ister. O, her gün** her vakit **bir iştedir.** Ezeldeki takdirine uygun olarak diriltmek, öldür-mek, yücelt-mek, alçaltmak, zenginleştirmek, yok etmek, dua edene icabet etmek, isteyene vermek ve benzeri şeyleri meydana getirmektedir.
30. **O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
31. **Ey iki ağırlık,** insan ve cin! **Yakında size kalacağız,** hesabınıza yöneleceğiz.
32. **Hal bu iken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
33. **Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin sınırlarını** etrafını **geç-meye** çıkıp gitmeye **gücünüz yetiyorsa geçin.**[3] **(O sınırları) ancak büyük bir güçle** kuvvetle **geçebilirsiniz.** Fakat sizin buna yetecek gücünüz yoktur.
34. **Öyleyse Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**
35. **Üzerinize ateşten** dumansız veya dumanlı **alev ve** alevsiz **duman gönde-rilir de birbirinize yardım edemezsiniz.** Bundan korunamazsınız. Bilakis bu sizi mahşere sevk eder.
36. **Öyleyse Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

---

[1] يخرج fiili malum ve meçhul olarak okunur.
[2] Akıl sahipleri diğerlerine üstün tutularak ayeti kerimede مَنْ lafzı kullanılmıştır.
[3] فَانْفُذُوا emri taciz içindir.

37. **Gök yarılıp da** meleklerin inmesi için kapılara ayrılıp alışılanın aksine kırmızı **deri gibi bir gül** yani, onun gibi kıpkırmızı **olduğu zaman,** o ne büyük bir korkudur.

38. **Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

39. **İşte o gün hiçbir insan günahından sorulmaz. Hiçbir cin de**[1] günahından sorulmaz. Başka bir zaman sorulur. *"Rabbine andolsun ki, elbette onların hepsine soracağız." (Hicr: 92)*

40. **O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

KELİME ANLAMI

17. رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ **İki doğunun Rabbi** مَشْرِقِ الشِّتَاءِ Kış doğusu وَمَشْرِقِ الصَّيْفِ Ve yaz doğusunun *(Daha kimdir?)* وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ **Ve iki batının Rabbidir** كَذٰلِكَ Aynı şekilde.

18. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

19. مَرَجَ **Salıvermiştir** اَرْسَلَ Bırakmıştır *(Neyi?)* اَلْبَحْرَيْنِ **İki denizi** اَلْعَذْبَ وَالْمَلِحَ Tatlı ve tuzlu *(Nasıl?)* يَلْتَقِيَانِ **Birleşecek şekilde** *(Nede?)* فِي رَأْيِ الْعَيْنِ Göz bakışında.

20. بَيْنَهُمَا **Aralarında vardır** *(Ne vardır?)* بَرْزَخٌ **Bir perde vardır** حَاجِزٌ Bir engel vardır *(Neden?)* مِنْ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın kudretinden لَا يَبْغِيَانِ **Bir birlerine karışmazlar** لَا يَبْغِي Girmiyor *(Ne?)* وَاحِدٌ مِنْهُمَا Onlardan biri *(Neye?)* عَلَى الْاٰخَرِ Diğerine فَيَخْتَلِطَ بِهِ Ki ona karışsın.

21. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

22. يُخْرَجُ **Çıkartılır** *(Bu nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meçhul kalıpta وَالْفَاعِلِ Ve malum kalıpta *(Nereden çıkartılır?)* مِنْهُمَا **Onlardan** مِنْ مَجْمُوعِهِمَا Onların bütününden *(Öyle bütün ki,)* اَلصَّادِقِ İçeriyor *(Neyi?)* بِأَحَدِهِمَا Onlardan birisini وَهُوَ الْمَلِحُ O da tuzlu olandır *(Ne çıkartılır?)* اَللُّؤْلُؤُ **İnci** وَالْمَرْجَانُ **Ve mercan** خَرَزٌ أَحْمَرُ Kırmızı ve delikli inci أَوْ صِغَارُ اللُّؤْلُؤِ Ya da ufak inci.

23. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

24. وَلَهُ **Ve ona aittir** *(Ne?)* اَلْجَوَارِ **Gemiler** اَلسُّفُنُ Sefineler *(Öyle gemiler ki,)* اَلْمُنْشَاٰتُ **İnşa edilmiş** اَلْمُحْدَثَاتُ Yapılmış *(Neredeki gemiler?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne gibi gemiler?)* كَالْاَعْلَامِ **Yüce dağlar gibi** كَالْجِبَالِ Dağlar gibi *(Ne bakımdan?)* عِظَمًا Büyüklük وَارْتِفَاعًا Ve yükseklik bakımından.

[1] جَانّ kelimesi bu ve gelecek ayetlerde cin manasında, إِنْس kelimesi de insan anlamındadır.

25. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

26. كُلُّ مَنْ **O şeylerin tamamı ki** عَلَيْهَا **Onun üzerinde bulunan** أَيِ الْأَرْضِ Yani, yerin *(Neden?)* مِنَ الْحَيَوَانِ Canlılardan *(Nedir?)* فَانٍ **Yok olucudur** هَالِكٌ Helak olucudur وَعُبِّرَ بِمَنْ 'Men' lafzıyla ifade edildi *(Niçin?)* تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ Akıllıların tağlip edildiği için.

27. وَيَبْقَى **Ve kalır** *(Ne?)* وَجْهُ رَبِّكَ **Rabbinin vechi** ذَاتُهُ Zatı *(Öyle Rabbin ki,)* ذُو الْجَلَالِ **Celal** اَلْعَظَمَةِ Azamet sahibi olan وَالْاِكْرَامِ **Ve ikram sahibi olan** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne ile?)* بِإِنْعَامِهِ Nimet vermesiyle *(Kime nimet vermesiyle?)* عَلَيْهِمْ O müminlere.

28. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

29. يَسْأَلُهُ **Ondan ister** *(Kim?)* مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yeryüzünde olanlar** أَيْ بِنُطْقٍ أَوْ حَالٍ Yani, dille ya da lisan-ı hal ile *(Neyi isterler?)* مَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ Muhtaç oldukları şeyi *(Neden?)* مِنَ الْقُوَّةِ Kuvvetten *(Neye?)* عَلَى الْعِبَادَةِ İbadet etmeye وَالرِّزْقِ Ve rızktan وَالْمَغْفِرَةِ Ve bağışlanmaktan وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerden كُلَّ يَوْمٍ **Her gün** وَقْتٍ Her an هُوَ **O** *(Nedir?)* فِي شَأْنٍ **Bir haldedir** أَمْرٍ Bir durumdadır *(Öyle durum ki,)* يُظْهِرُهُ Onu meydana çıkarıyor *(Neye göre?)* عَلَى وَفْقِ مَا قَدَّرَهُ Takdir ettiği şeye göre *(Nerede?)* فِي الْأَزَلِ Ezelde *(Neden?)* مِنْ إِحْيَاءٍ Diriltme وَإِمَاتَةٍ Öldürme وَإِعْزَازٍ Yüceltme وَإِذْلَالٍ Hakir kılma وَإِغْنَاءٍ Zengin etme وَإِعْدَامٍ Yok etme وَإِجَابَةِ دَاعٍ Dua edenin duasına icabet etme وَإِعْطَاءِ سَائِلٍ İsteyene verme وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer bunlara benzer durumlardan.

30. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

31. سَنَفْرُغُ **Yakında fariğ olacağız** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin** سَنَقْصِدُ Yöneleceğiz *(Neye?)* لِحِسَابِكُمْ Sizin hesabınıza اَيُّهَا الثَّقَلَانِ **Ey iki topluluk** أَيِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ Yani, insanlar ve cinler.

32. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

33. يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ **Ey cin topluluğu** وَالْاِنْسِ **Ve insan topluluğu** اِنِ اسْتَطَعْتُمْ **Eğer gücünüz yetiyorsa** *(Neye?)* اَنْ تَنْفُذُوا **Çıkıp gitmeye** تَخْرُجُوا Çıkmaya *(Nereden?)* مِنْ اَقْطَارِ **Çerçevelerinden** نَوَاحِي Kenarlarından *(Neyin?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Göklerin** وَالْاَرْضِ **Ve yerin** فَانْفُذُوا **O halde derhal çıkın** *(Bu nedir?)* أَمْرُ تَعْجِيزٍ Aciz bırakma anlamı olan emridir لَا تَنْفُذُونَ **Çıkıp gidemezsiniz** اِلَّا بِسُلْطَانٍ **Ancak büyük bir güçle (hariç)** بِقُوَّةٍ Bir kuvvetle وَلَا قُوَّةَ لَكُمْ Ve sizin de kuvvetiniz yok *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Buna.

34. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

35. يُرْسَلُ **Gönderilir** *(Kime?)* عَلَيْكُمَا **Sizin üzerinize** *(Ne gönderilir?)* شُوَاظٌ **Bir alev** *(Neden?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** هُوَ Bu *(Nedir?)* لَهَبُهَا Ateşin alevidir *(Öyle alevi ki,)* اَلْخَالِصُ مِنَ الدُّخَانِ Dumandan yalın olan أَوْ Ya da مَعَهُ Dumanlı olan *(Daha ne gönderilir?)* وَنُحَاسٌ **Ve bir duman** أَيْ دُخَانٌ Yani, bir duman *(Öyle duman ki,)* لاَ لَهَبَ فِيهِ Kendisinde alev bulunmayan فَلاَ تَنْتَصِرَانِ **Ve böylelikle birbirinize yardım edemezsiniz** تَمْتَنِعَانِ Birbirinizi engelleyemezsiniz *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan بَلْ يَسُوقُكُمْ Bilakis o sizi sürer *(Nereye?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere.

36. فَبِأَيِّ الآءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

37. فَإِذَا انْشَقَّتْ **Yarıldığında** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gök** اِنْفَرَجَتْ Yarılıp açıldığında *(Nasıl?)* أَبْوَابًا Kapı kapı *(Ne için?)* لِنُزُولِ الْمَلاَئِكَةِ Meleklerin inmesi için فَكَانَتْ **Ve olduğunda** *(Ne gibi?)* وَرْدَةً **Gül gibi** أَيْ مِثْلَهَا Yani, onun gibi olduğunda *(Ne olarak?)* مُحْمَرَّةً Kırmızılaşmış olarak *(Öyle gül ki,)* كَالدِّهَانِ **Kızarmış yağ gibi** كَالأَدِيمِ الأَحْمَرِ Kıpkırmızı deri gibi *(Neyin aksine kıpkırmızı olur?)* عَلَى خِلاَفِ الْعَهْدِ بِهَا Ona şahit olduğumuz durumun aksine وَجَوَابُ إِذَا 'İzâ'nın cevabı *(Nedir?)* فَمَا أَعْظَمَ الْهَوْلُ 'Ne büyük bir facia'dır.

38. فَبِأَيِّ الآءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

39. فَيَوْمَئِذٍ **İşte o gün** لاَ يُسْئَلُ **Sorulmaz** *(Neden sorulmaz?)* عَنْ ذَنْبِهِ **Günahtan** *(Kim sorulmaz?)* إِنْسٌ **Ne insan** وَلاَ جَانٌّ **Ne de cin** *(Neden?)* عَنْ ذَنْبِهِ Günahından وَيُسْأَلُونَ Ve sorulurlar *(Ne zaman?)* فِي وَقْتٍ آخَرَ Başka bir vakitte فَوَرَبِّكَ 'Rabbine yemin olsun ki لَنَسْأَلَنَّهُمْ Elbette onları sorguya çekeceğiz *(Ne halde?)* أَجْمَعِينَ Toplu hale' وَالْجَانُّ هُنَا 'Cânn' kelimesi burada وَفِيمَا سَيَأْتِي Ve gelecek yerlerde *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْجِنِّ Cin manasındadır وَالإِنْسُ İnsanlar ise *(Nerede?)* فِيهِمَا Bu iki yerde *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الإِنْسِيِّ İnsanoğlu manasındadır.

40. فَبِأَيِّ الآءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

﴿يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ﴾ أَيْ سَوَادِ الْوُجُوهِ وَزُرْقَةِ الْعُيُونِ ﴿فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾﴾ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾﴾ أَيْ تُضَمُّ نَاصِيَةُ كُلٍّ مِنْهُمْ إِلَى قَدَمَيْهِ مِنْ خَلْفٍ أَوْ قُدَّامٍ وَيُلْقَى فِي النَّارِ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿يَطُوفُونَ﴾ يَسْعَوْنَ ﴿بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ﴾ مَاءٍ حَارٍّ ﴿آنٍ ﴿٤٤﴾﴾ شَدِيدِ الْحَرَارَةِ يُسْقَوْنَهُ إِذَا اسْتَغَاثُوا مِنْ حَرِّ النَّارِ وَهُوَ مَنْقُوصٌ كَقَاضٍ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَلِمَنْ خَافَ﴾ أَيْ لِكُلٍّ مِنْهُمْ أَوْ لِمَجْمُوعِهِمْ ﴿مَقَامَ رَبِّهِ﴾ قِيَامَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ لِلْحِسَابِ فَتَرَكَ مَعْصِيَتَهُ ﴿جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿ذَوَاتَا﴾ تَثْنِيَةُ ذَوَاتٍ عَلَى الْأَصْلِ وَلَامُهَا يَاءٌ ﴿أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾﴾ أَغْصَانٍ جَمْعُ فَنَنٍ كَطَلَلٍ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾﴾ ﴿فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ﴾ فِي الدُّنْيَا أَوْ كُلِّ مَا يُتَفَكَّهُ بِهِ ﴿زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾﴾ نَوْعَانِ رَطْبٌ وَيَابِسٌ وَالْمُرُّ مِنْهُمَا فِي الدُّنْيَا كَالْحَنْظَلِ حُلْوٌ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿مُتَّكِئِينَ﴾ حَالٌ عَامِلُهُ مَحْذُوفٌ أَيْ يَتَنَعَّمُونَ ﴿عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ﴾ مَا غَلُظَ مِنَ الدِّيبَاجِ وَخَشُنَ وَالظَّهَائِرُ مِنَ السُّنْدُسِ ﴿وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ﴾ ثَمَرُهُمَا ﴿دَانٍ ﴿٥٤﴾﴾ قَرِيبٌ يَنَالُهُ الْقَائِمُ وَالْقَاعِدُ وَالْمُضْطَجِعُ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾﴾ ﴿فِيهِنَّ﴾ فِي الْجَنَّتَيْنِ وَمَا اشْتَمَلَتَا عَلَيْهِ مِنَ الْعَلَالِيِّ وَالْقُصُورِ ﴿قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ﴾ الْعَيْنِ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ الْمُتَّكِئِينَ مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿لَمْ يَطْمِثْهُنَّ﴾ يَفْتَضَّهُنَّ وَهُنَّ مِنَ الْحُورِ أَوْ مِنْ نِسَاءِ الدُّنْيَا الْمُنْشَآتِ ﴿إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾﴾ ﴿كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ﴾ صَفَاءً ﴿وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾﴾ أَيِ اللُّؤْلُؤُ بَيَاضًا ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿جَزَاءُ الْإِحْسَانِ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾﴾ بِالنَّعِيمِ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾﴾ ﴿وَمِنْ دُونِهِمَا﴾ أَيِ الْجَنَّتَيْنِ الْمَذْكُورَتَيْنِ ﴿جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾﴾ أَيْضًا لِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾﴾ ﴿مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾﴾ سَوْدَاوَانِ مِنْ شِدَّةِ خُضْرَتِهِمَا ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾﴾ فَوَّارَتَانِ بِالْمَاءِ لَا يَنْقَطِعَانِ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Suçlular, simalarından** siyah yüzleri ve mavi gözlerinden **tanınır, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanırlar.**
42. **Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

43. Suçlular, perçemleri arkadan veya önden ayaklarına bağlanıp cehenneme atılırlar ve onlara şöyle denir: **İşte bu, suçluların yalanladıkları cehennemdir.**

44. **Onlar, cehennemle** çok **kaynar su arasında dolaşır** koşar **dururlar.** Cehennemin sıcağına karşı su istediklerinde kendilerine o kaynar su verilir.

45. **Böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

46. **Rabbinin makamından** huzurunda hesap için durmaktan **korkan** ve böylece günahı terk eden her bir **kimseye** veya hepsine birden **iki cennet vardır.**

47. **Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

48. **(Her iki cennet de) ağaçlara sahiptir.**[1]

49. **Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

50. **İkisinde de akmakta olan iki pınar vardır.**

51. **Artık Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

52. **İkisinde de** dünyadaki veya yemiş olarak yenen **her türlü meyveden çift çift** iki tür yaş ve kuru **vardır.** Bu iki türün dünyada Ebu Cehil karpuzu gibi acı olanları ahirette tatlıdır.

53. **Öyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

54. **İçi atlas** kalın ipek**ten** dışı da ince ipekten **döşeklere yaslanmış oldukları halde** zevk-i sefa ederler **İki cennetin de devşirilmiş** meyveleri **yakındır;** ayakta olan da oturan da yatan da meyveleri toplayabilir.

55. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

56. **O** iki cennet ve onların içinde bulunan köşkler ve oda**larda bakışlarını** gözlerini yaslanmakta olan insan ve cin eşlerine **çevirmiş olan kadınlar var ki, bunlardan önce onlara ne insan ne de cin dokunmamış** onların bekâretini gidermemiş**tir.** Bu kadınlar huri veya yeni yaratılmış olan dünya kadınlarıdır.

57. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

58. **Sanki onlar** berraklıkta **yakut ve** beyazlıkta **mercan** inci tanecikleri**dirler.**

59. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

60. İtaat ile **iyiliğin karşılığı** cennet ile **iyilikten başka bir şey midir?**

61. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

62. Rabbinin makamından korkan için **bu ikisinden** anlatılan iki cennetten **başka iki cennet daha vardır.**

63. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

64. **(İkisi de)** koyu yeşil oldukları için **siyahtırlar.**

65. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

66. **İkisinde de durmadan kaynayan** su fışkırtıp hiç kesilmeyen **iki kaynak vardır.**

67. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

---

[1] ذَوَاتَا kelimesi ذَوَات kelimesinin çoğuludur. Bu kelimenin lamel fiili ya harfidir. أَفْنَان kelimesi de طَلَل vezninde olan فَنَن kelimesinin çoğulu olup dal anlamındadır.

KELİME ANLAMI

41. يُعْرَفُ **Tanınır** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkârlar** *(Ne ile tanınır?)* بِسِيمَاهُمْ **Simalarıyla** أَيْ سَوَادِ الْوُجُوهِ Yani, yüzlerinin siyahlıklarıyla tanınırlar وَزُرْقَةِ الْعُيُونِ Ve gözlerinin mavi oluşlarıyla فَيُؤْخَذُ **Ve yakalanır** *(Nereden?)* بِالنَّوَاصِي **Perçemlerinden** وَالْاَقْدَامِ **Ve ayaklarından.**

42. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** أَيْ تُضَمُّ Yani, bir araya getirilir *(Ne?)* نَاصِيَةُ كُلٍّ مِنْهُمْ Her birinin perçemi *(Ne ile bir araya getirilir?)* إِلَى قَدَمَيْهِ Ayaklarıyla *(Nereden?)* مِنْ خَلْفٍ أَوْ قُدَّامٍ Arkadan ya da önden وَيُلْقَى Ve atılır *(Nereye?)* فِي النَّارِ Cehenneme.

43. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Ne denir?)* هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** اَلَّتِي **O cehennem ki** يُكَذِّبُ **Yalanlıyordu** *(Neyi?)* بِهَا **Bunu** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkârlar.**

44. يَطُوفُونَ **Dolaşıp dururlar** يَسْعَوْنَ Koşuşurlar *(Nerede?)* بَيْنَهَا **Cehennem arasıyla** وَبَيْنَ حَمِيمٍ **Kaynar su arasında** مَاءٍ حَارٍّ Sıcak olan su *(Öyle kaynar su ki,)* اٰنٍ **Çok fazla sıcak olan** شَدِيدِ الْحَرَارَةِ Sıcaklığı çok fazla olan يُسْقَوْنَهُ Onunla kendilerine su veriliyor *(Ne zaman?)* إِذَا اسْتَغَاثُوا Yardım istediklerinde *(Neden?)* مِنْ حَرِّ النَّارِ Cehennemin sıcaklığından وَهُوَ Bu kelime *(Nedir?)* مَنْقُوصٌ Nakıs'tır *(Ne gibi?)* كَقَاضٍ 'Kâdin' gibi.

45. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

46. وَلِمَنْ خَافَ **Ve korkanlar için vardır** أَيْ لِكُلٍّ مِنْهُمْ Yani, onların her birisi için vardır أَوْ لِمَجْمُوعِهِمْ Ya da onların bütünü için vardır *(Nereden korkanlar için?)* مَقَامَ رَبِّهِ **Rabbinin makamından** *(Yani, neden korkanlar için?)* قِيَامَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ Onun huzurunda durmaktan *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ Hesap için فَتَرَكَ Ve neticede geri duranlar için vardır *(Neden?)* مَعْصِيَتَهُ Ona asi olmaktan *(Ne vardır?)* جَنَّتَانِ **İki cennet vardır.**

47. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** *(Öyle iki cennet ki,)*

48. ذَوَاتَا **Sahip olan** *(Bu kelime nedir?)* تَثْنِيَةُ ذَوَاتٍ 'Zevât' kelimesinin tesniyesidir *(Ne üzere?)* عَلَى الْأَصْلِ (Zevat kelimesinin) Aslı üzerine وَلَامُهَا Bunun lam'ul fiili *(Nedir?)* يَاءٌ Ya'dır *(Neye sahip olan?)* اَفْنَانٍ **Dallara** أَغْصَانٍ Dallara *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ فَنَنٍ 'Fenenün' kelimesinin çoğuludur *(Ne gibi?)* كَطَلَلٍ 'Talelün' gibi.

49. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

50. فِيهِمَا **İkisinde de vardır** *(Ne?)* عَيْنَانِ **İki pınar** *(Öyle iki pınar ki,)* تَجْرِيَانِ **Akıp giden.**

51. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

52. فِيهِمَا **İkisinde de vardır** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ **Her türlü meyveden** *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki أَوْ كُلِّ مَا يُتَفَكَّهُ بِهِ Ya da kendisiyle zevk alınan her şeyden *(Ne vardır?)* زَوْجَانِ **İki tür vardır** نَوْعَانِ İki çeşit vardır *(Ondan bedel?)* رَطْبٌ وَيَابِسٌ Yaş ve kuru وَالْمُرُّ Acı مِنْهُمَا Bu ikisinden *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne gibi?)* كَالْحَنْظَلِ Acıhıyar gibi حُلْوٌ (Orada) Tatlıdır.

53. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** ***(Ne halde ordadırlar?)***

54. مُتَّكِئِينَ **Yaslanır oldukları halde** *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir *(Öyle hal ki,)* عَامِلُهُ مَحْذُوفٌ Amili hazfedilmiş olan أَيْ يَتَنَعَّمُونَ Yani, 'Yetena'amûne'dir (müreffeh bir şekilde yaşarlar) ***(Neye yaslanır oldukları halde?)*** عَلٰى فُرُشٍ **Döşeklere** ***(Öyle döşekler ki,)*** بَطَائِنُهَا **Onların örtüleri** *(Nedendir?)* مِنْ اِسْتَبْرَقٍ **Atlastandır** *(Bu nedir?)* مَا غَلُظَ Daha kalın olandır *(Neden?)* مِنَ الدِّيبَاجِ İpekten *(Daha?)* وَخَشُنَ Ve sert olandır وَالظَّهَائِرُ Onun içi de *(Nedendir?)* مِنَ السُّنْدُسِ İnce ipektendir وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ **Ve her iki cennetinde meyveleri** ثَمَرُهُمَا Onların meyveleri *(Nedir?)* دَانٍ **Yakındır** قَرِيبٌ Yakındır *(Öyle ki,)* يَنَالُهُ Ona ulaşıyor *(Kim?)* اَلْقَائِمُ Ayakta olan وَالْقَاعِدُ Oturan وَالْمُضْطَجِعُ Ve yatan.

55. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

56. فِيهِنَّ **Oralarda vardır** فِي الْجَنَّتَيْنِ Bu iki cennette وَمَا اشْتَمَلَتَا عَلَيْهِ Ve iki cennetin kapsamış olduğu şeylerde vardır *(Onlar nedir?)* مِنَ الْعَلَالِيِّ Yüksek odalar وَالْقُصُورِ Ve saraylardır *(Ne vardır?)* قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ **Bakışlarını (yalnız kocalarına) hapsetmiş güzeller vardır** اَلْعَيْنِ Gözlerini hapsetmiş *(Kime?)* عَلٰى أَزْوَاجِهِنَّ Kocalarına *(Öyle kocaları ki,)* اَلْمُتَّكِئِينَ Yaslanan *(Neden?)* مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlardan ve cinlerden ***(Öyle güzeller ki,)*** لَمْ يَطْمِثْهُنَّ **Onlara dokunmamıştır** يَفْتَضِهُنَّ Bekâretini gidermemiştir وَهُنَّ Ve onlar *(Nedendir?)* مِنَ الْحُورِ Hurilerdendir أَوْ مِنْ نِسَاءِ الدُّنْيَا Ya da dünya kadınlarındandır *(Öyle dünya kadınları ki,)* اَلْمُنْشَآتِ Yaratılmış olan ***(Kim dokunmamıştır?)*** إِنْسٌ **Ne bir insan** ***(Kimden önce)*** قَبْلَهُمْ **Kendilerinden önce** وَلَا جَانٌّ **Ne de bir cin.**

57. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

58. كَاَنَّهُنَّ **Sanki onlar** *(Nedirler?)* اَلْيَاقُوتُ **Yakutturlar** *(Ne olarak?)* صَفَاءً Berraklık olarak *(Daha nedirler?)* وَالْمَرْجَانُ **Ve mercandırlar** أَيِ اللُّؤْلُؤُ بَيَاضًا Yani, beyazlıkta incidirler.

59. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

60. هَلْ -مَا- جَزَاءُ الْاِحْسَانِ **İyiliğin karşılığı değildir** ('hel' 'mâ' manasındadır) *(Ne ile yapılan iyilik?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmekle اِلَّا الْاِحْسَانُ **Ancak iyiliktir** *(Ne ile olan iyiliktir?)* بِالنَّعِيمِ Nimetle.

61. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

62. وَمِنْ دُونِهِمَا **Bu ikisinden başka vardır** أَيِ الْجَنَّتَيْنِ الْمَذْكُورَتَيْنِ Yani, zikri geçen iki cennetten başka *(Ne vardır?)* جَنَّتَانِ **İki cennet daha** أَيْضًا Aynı şekilde *(Kim için?)* لِمَنْ خَافَ Korkan için *(Neden?)* مَقَامَ رَبِّهِ Rabbinin huzurundan.

63. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** *(Bu cennetler nedirler?)*

64. مُدْهَامَّتَانِ **Kop koyu siyahımsıdırlar** سَوْدَاوَانِ Siyahımsıdırlar *(Neden?)* مِنْ شِدَّةِ خُضْرَتِهِمَا Aşırı yeşil olmasından.

65. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

66. فِيهِمَا **İkisinde de vardır** *(Ne?)* عَيْنَانِ **İki pınar vardır** *(Öyle iki pınar ki,)* نَضَّاخَتَانِ **Durmadan fışkıran** فَوَّارَتَانِ Kaynayan *(Ne ile?)* بِالْمَاءِ Su ile *(Öyle ki,)* لَايَنْقَطِعَانِ Kesilmiyorlar.

67. فَبِاَيِّ اٰلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

﴿فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ (٦٨)﴾ هُمَا مِنْهَا وَقِيلَ مِنْ غَيْرِهَا ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٦٩)﴾ ﴿فِيهِنَّ﴾ أَيِ الْجَنَّتَيْنِ وَمَا فِيهِمَا ﴿خَيْرَاتٌ﴾ أَخْلَاقًا ﴿حِسَانٌ (٧٠)﴾ وُجُوهًا ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٧١)﴾ ﴿حُورٌ﴾ شَدِيدَاتُ سَوَادِ الْعُيُونِ وَبَيَاضِهَا ﴿مَقْصُورَاتٌ﴾ مَسْتُورَاتٌ ﴿فِي الْخِيَامِ (٧٢)﴾ مِنْ دُرٍّ مُجَوَّفٍ مُضَافَةٌ إِلَى الْقُصُورِ شَبِيهَةٌ بِالْخُدُورِ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٧٣)﴾ ﴿لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ﴾ قَبْلَ أَزْوَاجِهِنَّ ﴿وَلَا جَانٌّ (٧٤)﴾ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٧٥)﴾ ﴿مُتَّكِئِينَ﴾ أَيْ أَزْوَاجُهُمْ وَإِعْرَابُهُ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ﴾ جَمْعُ رَفْرَفَةٍ أَيْ بُسُطٍ أَوْ وَسَائِدَ ﴿وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ (٧٦)﴾ جَمْعُ عَبْقَرِيَّةٍ أَيْ طَنَافِسَ ﴿فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٧٧)﴾ ﴿تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (٧٨)﴾ تَقَدَّمَ وَلَفْظُ اسْمٍ زَائِدٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

68. **İkisinde de her türlü meyveler, hurma ve nar vardır.**[1]

69. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

70. **Orada** o iki cennet ve içinde bulunan yerlerde **hayırlı** iyi huylu **güzel** yüzlü **kadınlar vardır.**

71. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

72. Delikli inciden yapılmış, sarayların içinde bulunan ve haremliğe benzeyen **çadırlar içinde** saklı **tutulan** gözlerinin siyahı da beyazı da çok güzel olan **huriler vardır.**

73. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

74. **Bu hurilere o** eşlerin**den önce ne bir insan ne de bir cin dokunmamıştır.**

75. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

76. Eşleri, **yeşil yastıklar**[2] **ve güzel yaygılara**[3] **yaslanmış oldukları halde.**[4]

77. **Durum böyleyken Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**

78. **Büyüklük ve ikram sahibi Rabbinin ismi çok yücedir.**

KELİME ANLAMI

68. **فِيهِمَا İkisinde vardır** *(Ne vardır?)* **فَاكِهَةٌ Meyveler وَنَخْلٌ Hurma وَرُمَّانٌ Ve nar vardır** هُمَا Bu ikisi *(Nedir?)* مِنْهَا Meyvelerdendir وَقِيلَ Ve denildi ki مِنْ غَيْرِهَا Meyve değildirler.

---

[1] Hurma ve nar da meyvelerdendir. Fakat meyvelerden olmadığı da söylenmiştir.

[2] رَفْرَف kelimesi رَفْرَفَة kelimesinin çoğulu olup yaygı veya yastık demektir.

[3] عَبْقَرِيّ kelimesi عَبْقَرِيَّة kelimesinin çoğulu olup yaygı anlamındadır.

[4] مُتَّكِئِينَ kelimesinin irabı geride (54. ayette) geçtiği gibi (hazfedilmiş bir fiilden hal)dir.

69. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

70. فِيهِنَّ **Oralarda vardır** أَيِ الْجَنَّتَيْنِ Yani, iki cennette وَمَا فِيهِمَا Ve içindekilerde *(Ne vardır?)* خَيْرَاتٌ **Hayırlı kadınlar** *(Ne bakımdan?)* أَخْلَاقًا Huyları bakımından *(Öyle kadınlar ki,)* حِسَانٌ **Güzel** *(Ne bakımdan?)* وُجُوهًا Yüzleri bakımından.

71. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** *(Daha ne vardır?)*

72. حُورٌ **Huriler** شَدِيدَاتُ سَوَادِ الْعُيُونِ Gözlerinin siyahı fazla olan *(Daha?)* وَبَيَاضِهَا Ve beyazı da fazla olan *(Öyle huriler ki,)* مَقْصُورَاتٌ **Gizlenmiş olan** مَسْتُورَاتٌ Örtülü olan *(Nerede?)* فِي الْخِيَامِ **Cibinliklerde** *(Neden olan cibinliklerde?)* مِنْ دُرٍّ مُجَوَّفٍ İçi boş inciden olan *(Bu cibinlikler ne olduğu halde?)* مُضَافَةٌ إِلَى الْقُصُورِ Saraylara bitişik olduğu halde *(Yine ne olduğu halde?)* شَبِيهَةٌ Benzer olduğu halde *(Neye?)* بِالْخُدُورِ Haremlere.

73. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

74. لَمْ يَطْمِثْهُنَّ **Onlara dokunmamıştır** *(Kim?)* إِنْسٌ **Ne bir insan** *(Neden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** قَبْلَ أَزْوَاجِهِنَّ Kocalarından önce *(Daha kim?)* وَلَا جَانٌّ **Ne de bir cin.**

75. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz** *(Ne halde oradadırlar?)*

76. مُتَّكِئِينَ **Yaslanır oldukları halde** أَيْ أَزْوَاجُهُمْ Yani, kocaları وَإِعْرَابُهُ Bunun irabı *(Ne gibidir?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibidir *(Ne üzerine yaslanır?)* عَلَى رَفْرَفٍ **Yastıklar üzerine** *(Öyle yastıklar ki,)* خُضْرٍ **Yeşil olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ رَفْرَفَةٍ 'Rafrafetün'ün çoğuludur أَيْ بُسُطٍ Yani, kilimler üzerine أَوْ وَسَائِدَ Ya da yastıklar üzerine *(Daha ne üzerine yaslanır)* وَعَبْقَرِيٍّ **Ve yaygılar üzerine** *(Öyle yaygılar ki,)* حِسَانٍ **Güzel olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عَبْقَرِيَّةٍ 'Abkariyyetün' kelimesinin çoğuludur أَيْ طَنَافِسَ Yani, kadife halılar.

77. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا **O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini** تُكَذِّبَانِ **Yalanlıyorsunuz.**

78. تَبَارَكَ **Yüce oldu** *(Ne?)* اِسْمُ رَبِّكَ **Rabbinin ismi** *(Öyle Rabbin ki,)* ذِي الْجَلَالِ **Celal sahibi** وَالْإِكْرَامِ **Ve ikram sahibi** تَقَدَّمَ Bu geride geçmiştir وَلَفْظُ اسْمُ 'İsmü' lafzı *(Nedir?)* زَائِدٌ Zaittir.

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ اِلَّا اَفَبِهٰذَا الْحَدِيثِ الْآيَةَ وَثُلَّةٌ مِنَ الْاَوَّلِينَ الْآيَةَ وَهِيَ سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾﴾ قَامَتِ الْقِيَامَةُ ﴿لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾﴾ نَفْسٌ تُكَذِّبُ بِأَنْ تَنْفِيَهَا كَمَا نَفَتْهَا فِي الدُّنْيَا ﴿خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾﴾ أَيْ مُظْهِرَةٌ لِخَفْضِ أَقْوَامٍ بِدُخُولِهِمُ النَّارَ وَلِرَفْعِ آخِرِينَ بِدُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ ﴿إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ﴿٤﴾﴾ حُرِّكَتْ حَرَكَةً شَدِيدَةً ﴿وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾﴾ فُتِّتَتْ ﴿فَكَانَتْ هَبَآءً﴾ غُبَارًا ﴿مُنبَثًّا ﴿٦﴾﴾ مُنْتَشِرًا وَإِذَا الثَّانِيَةُ بَدَلٌ مِنَ الْأُولَى ﴿وَكُنتُمْ﴾ فِي الْقِيَامَةِ ﴿أَزْوَاجًا﴾ أَصْنَافًا ﴿ثَلَاثَةً ﴿٧﴾﴾ ﴿فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ﴾ وَهُمُ الَّذِينَ يُؤْتَوْنَ كُتُبَهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ ﴿مَآ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾﴾ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهِمْ بِدُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ ﴿وَأَصْحَابُ الْمَشْـَٔمَةِ﴾ الشِّمَالِ بِأَنْ يُؤْتَى كُلٌّ مِنْهُمْ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ ﴿مَآ أَصْحَابُ الْمَشْـَٔمَةِ ﴿٩﴾﴾ تَحْقِيرٌ لِشَأْنِهِمْ بِدُخُولِهِمُ النَّارَ ﴿وَالسَّابِقُونَ﴾ إِلَى الْخَيْرِ وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ مُبْتَدَأٌ ﴿السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾﴾ تَأْكِيدٌ لِتَعْظِيمِ شَأْنِهِمْ وَالْخَبَرُ ﴿أُولَٰٓئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾﴾ ﴿فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾﴾ ﴿ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾﴾ مُبْتَدَأٌ أَيْ جَمَاعَةٌ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾﴾ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَهُمُ السَّابِقُونَ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ وَهٰذِهِ الْأُمَّةُ وَالْخَبَرُ ﴿عَلَىٰ سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾﴾ مَنْسُوجَةٍ بِقُضْبَانِ الذَّهَبِ وَالْجَوَاهِرِ ﴿مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾﴾ حَالَانِ مِنَ الضَّمِيرِ فِي الْخَبَرِ.

TÜRKÇE ANLAMI

56- Vakıa Sûresi

On üç ve seksen birinci ayetler dışında Mekke'de inmiştir.

Doksan altı, doksan yedi veya doksan dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Olan olduğu** kıyamet koptuğu **zaman,**
2. **Ki, onun oluşunu** dünyada olduğu gibi inkâr etmek suretiyle **yalanlayacak hiçbir kimse yoktur;**
3. **O, hem alçaltıcı hem de yükselticidir;** kimi toplulukların ateşe girmeleri sebebiyle alçaldığını, kimi toplulukların da cennete girmeleri sebebiyle yükseldiğini ortaya çıkarandır.
4. **Yer şiddetle sarsıldığı,** sert bir hareketle hareket ettirildiği,
5. **Dağlar parçalandığı,** ufalandığı,
6. **Dağılmış** yayılmış **toz** duman **haline geldiği,**[1]
7. **Ve sizler de** kıyamet günü **üç sınıf olduğunuz zaman,**
8. **Sağ tarafın ashabı,** defterlerini sağdan alanlar **kimdir o sağ tarafın ashabı!**[2]
9. **Sol tarafın ashabı,** defterlerini soldan alanlar **kimdir o sol tarafın ashabı!**[3]
10. Hayırda **önde olan, önde olan** peygamber**ler,**
11. **İşte onlar yaklaştırılmış olanlardır,**
12. **Naîm cennetlerindedirler.**
13. **Evvelkilerden büyük bir kısım,** geçmiş ümmetlerden büyük bir cemaat,
14. **Sonrakilerin** Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in ümmetinden **de az bir kısım** ki, işte geçmiş ümmetlerin ve bu ümmetin önde gelenleri bu kişilerdir.
15. Altın ve mücevher parçalarıyla **işlenmiş tahtlar üzerindedirler,**[4]
16. **Karşılıklı olarak onlara yaslanır oldukları halde.**[5]

---

[1] إِذَا بُسَّتْ terkibindeki iza kelimesi bir önceki iza kelimesinden bedeldir.

[2] فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ terkibi mübteda مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ terkibi de haberdir. Ayrıca bu soru, cennete girmeleri sebebiyle sağ ashabının halini tazimdir.

[3] Bu terkipteki soru da, cehenneme girmeleri sebebiyle sol ashabının halini tahkirdir.

[4] ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ terkibi mübteda ve عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ terkibi de onun haberidir.

[5] مُتَّكِئِينَ ve مُتَقَابِلِينَ kelimeleri haberden haldir

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ ﴿٥٦﴾

56- Vakia süresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا اَفَبِهٰذَا الْحَدِيثِ الْآيَةَ وَثُلَّةٌ مِنَ الْاَوَّلِينَ الْآيَةَ **Sadece şu iki (seksen birinci ve on üçüncü) ayet hariç** وَهِيَ **Ve bu sûre** سِتٌّ اَوْ سَبْعٌ اَوْ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ آيَةً **Doksan dokuz veya yedi veya altı ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اِذَا وَقَعَتْ **Olduğu zaman** *(Ne?)* الْوَاقِعَةُ **Olan** قَامَتِ الْقِيَامَةُ Kıyamet gerçekleştiği zaman..

2. لَيْسَ **Yoktur** لِوَقْعَتِهَا **Onun oluşunu** *(Ne yoktur?)* كَاذِبَةٌ **Yalanlayıcı** نَفْسٌ تُكَذِّبُ Yalanlayan bir kimse *(Ne ile?)* بِأَنْ تَنْفِيَهَا Kıyameti gerçekleşeceğini inkar etmekle *(Ne gibi?)* كَمَا نَفَتْهَا فِي الدُّنْيَا Onu dünyada iken inkar ettiği gibi.

3. خَافِضَةٌ **Alçaltıcıdır** رَافِعَةٌ **Yükselticidir** أَيْ هِيَ Yani, O *(Nedir?)* مُظْهِرَةٌ لِخَفْضِ أَقْوَامٍ Kavimlerin alçaklığını meydana çıkartıcıdır *(Ne ile?)* بِدُخُولِهِمُ النَّارَ Onların Cehennem'e girmeleriyle *(Daha neyi meydana çıkartıcıdır?)* وَلِرَفْعِ آخَرِينَ Diğerlerinin de yüksekliğini *(Ne ile?)* بِدُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ Onların Cennet'e girmeleriyle.

4. اِذَا رُجَّتْ **Sarsıldığı zaman** *(Ne?)* الْاَرْضُ **Yer** *(Nasıl?)* رَجًّا **Sarsılmakla** حُرِّكَتْ حَرَكَةً شَدِيدَةً Şiddetli hareketle yerinden oynatıldığı zaman.

5. وَبُسَّتْ **Ve parçalandığı zaman** *(Ne?)* الْجِبَالُ **Dağlar** *(Nasıl?)* بَسًّا **Parçalanmakla** فُتِّتَتْ Ufalandığı zaman.

6. فَكَانَتْ **Ve olduğu zaman** *(Ne olduğu zaman?)* هَبَاءً **Toz duman** غُبَارًا Toz *(Öyle toz ki,)* مُنْبَثًّا **Dağılmış** مُنْتَشِرًا Savrulmuş وَإِذَا الثَّانِيَةُ İkinci 'iza' kelimesi *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنَ الْأُولٰى Birincisinden bedeldir.

7. وَكُنْتُمْ **Ve olduğunuz zaman** *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne olduğunuz zaman?)* أَزْوَاجًا **Gruplar** أَصْنَافًا Sınıflar *(Öyle gruplar ki,)* ثَلَاثَةً **Üç olan.**

8. فَاَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ **Sağ tarafın ashabı** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* الَّذِينَ O kimselerdir ki يُؤْتَوْنَ كُتُبَهُمْ Onlara kitapları veriliyor *(Nereden?)* بِأَيْمَانِهِمْ Sağ taraflarından *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır خَبَرُهُ Haberi *(Nedir?)* مَا اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ **Ne mutlu o sağ tarafın ashabına!**

(Bu söz nedir?) تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهِمْ Onların halini yüceltmek içindir *(Ne sebebiyle?)* بِدُخُولِهِمُ الْجَنَّةَ Onların Cennet'e girmesi sebebiyle.

9. وَاَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ **Sol tarafın ashabı** أَيِ الشِّمَالِ Yani, sol ehli *(Ne ile?)* بِأَنْ يُؤْتَى Verilmekle *(Kime?)* كُلٌّ مِنْهُمْ Onlardan her birine *(Ne verilmekle?)* كِتَابَهُ Kitabı *(Nereden?)* بِشِمَالِهِ Sol taraflarından مَا اَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ **Ne mutsuzdur o sol tarafın ashabı!** *(Bu söz nedir?)* تَحْقِيرٌ لِشَأْنِهِمْ Onların halini alçaltmak içindir *(Ne sebebiyle?)* بِدُخُولِهِمُ النَّارَ Cehennem'e girmeleri sebebiyle.

10. وَالسَّابِقُونَ **Öncü olanlar** *(Neye?)* إِلَى الْخَيْرِ Hayır'a وَهُمُ الْأَنْبِيَاءُ Onlar peygamberlerdir *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır السَّابِقُونَ **Öncü olanlardır** *(Bu söz nedir?)* تَأْكِيدٌ لِتَعْظِيمِ شَأْنِهِمْ Onların durumlarını yükseltmek için tekittir وَالْخَبَرُ Haberi ise şudur ***(Nedir o öncü olanlar?)***

11. أُولَئِكَ **İşte onlar** *(Kimdir?)* الْمُقَرَّبُونَ **Yaklaştırılmış olanlardır** *(Nerededirler?)*

12. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerinde.**

13. ثُلَّةٌ **Çoğu** *(Ne oldukları halde?)* مِنَ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerden** *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır أَيْ جَمَاعَةٌ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Yani, geçmiş ümmetlerden bir topluluk.

14. وَقَلِيلٌ **Birazı da** *(Ne olduğu halde?)* مِنَ الْآخِرِينَ **Sonrakilerden** مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ümmetinden وَهُمُ السَّابِقُونَ Onlar öncü olanlardır *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden *(Daha kimdir?)* وَهَذِهِ الْأُمَّةِ Ve bu ümmettir وَالْخَبَرُ Mübtedanın haberi ise şudur ***(Nedirler onlar?)***

15. عَلَى سُرُرٍ **Tahtlar üzerindedirler** *(Öyle tahtlar ki,)* مَوْضُونَةٍ **İşlenmiş** مَنْسُوجَةٍ Dokunmuş *(Ne ile?)* بِقُضْبَانِ الذَّهَبِ وَالْجَوَاهِرِ Altın ve mücevher parçalarıyla ***(Ne oldukları halde?)***

16. مُتَّكِئِينَ **Yaslandıkları halde** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onlar üzerine** *(Ne oldukları halde?)* مُتَقَابِلِينَ **Karşı karıya oldukları halde** *(Bu iki kelime nedir?)* حَالَانِ مِنَ الضَّمِيرِ فِي الْخَبَرِ Haberde bulunan zamirden haldirler.

﴿يَطُوفُ عَلَيْهِمْ﴾ لِلْخِدْمَةِ ﴿وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾﴾ عَلَى شَكْلِ الْأَوْلَادِ لَا يَهْرَمُونَ ﴿بِأَكْوَابٍ﴾ أَقْدَاحٍ لَا عُرَى لَهَا ﴿وَأَبَارِيقَ﴾ لَهَا عُرًا وَخَرَاطِيمُ ﴿وَكَأْسٍ﴾ إِنَاءِ شُرْبِ الْخَمْرِ ﴿مِنْ مَعِينٍ ﴿١٨﴾﴾ أَيْ خَمْرٍ جَارِيَةٍ مِنْ مَنْبَعٍ لَا يَنْقَطِعُ أَبَدًا ﴿لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ﴿١٩﴾﴾ بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا [يُنْزِفُونَ] مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ أَيْ لَايَحْصُلُ لَهُمْ مِنْهَا صُدَاعٌ وَلَا ذَهَابُ عَقْلٍ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا ﴿وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَ﴾ لَهُمْ لِلْاِسْتِمْتَاعِ ﴿حُورٌ﴾ نِسَاءٌ شَدِيدَاتُ سَوَادِ الْعُيُونِ وَبَيَاضِهَا ﴿عِينٌ ﴿٢٢﴾﴾ ضِخَامُ الْعُيُونِ كُسِرَتْ عَيْنُهُ بَدَلَ ضَمِّهَا لِمُجَانَسَةِ الْيَاءِ وَمُفْرَدُهُ عَيْنَاءُ كَحَمْرَاءَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِجَرِّ حُورٍ عِينٍ ﴿كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾﴾ الْمَصُونِ ﴿جَزَاءً﴾ مَفْعُولٌ لَهُ أَوْ مَصْدَرٌ وَالْعَامِلُ مُقَدَّرٌ أَيْ جَعَلْنَا لَهُمْ مَا ذُكِرَ لِلْجَزَاءِ أَوْ جَزَيْنَاهُمْ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿لَغْوًا﴾ فَاحِشًا مِنَ الْكَلَامِ ﴿وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾﴾ مَا يُؤْثِمُ ﴿إِلَّا﴾ لَكِنْ ﴿قِيلًا﴾ قَوْلًا ﴿سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾﴾ بَدَلٌ مِنْ قِيلًا فَإِنَّهُمْ يَسْمَعُونَهُ ﴿وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿فِي سِدْرٍ﴾ شَجَرِ النَّبِقِ ﴿مَخْضُودٍ ﴿٢٨﴾﴾ لَا شَوْكَ فِيهِ ﴿وَطَلْحٍ﴾ شَجَرِ الْمَوْزِ ﴿مَنْضُودٍ ﴿٢٩﴾﴾ بِالْحِمْلِ مِنْ أَسْفَلِهِ إِلَى أَعْلَاهُ ﴿وَظِلٍّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾﴾ دَائِمٍ ﴿وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ ﴿٣١﴾﴾ جَارٍ دَائِمًا ﴿وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿لَا مَقْطُوعَةٍ﴾ فِي زَمَنٍ ﴿وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾﴾ بِثَمَنٍ ﴿وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾﴾ عَلَى سُرُرٍ ﴿إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً ﴿٣٥﴾﴾ أَيِ الْحُورَ الْعِينَ مِنْ غَيْرِ وِلَادَةٍ ﴿فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾﴾ عَذَارَى كُلَّمَا أَتَاهُنَّ أَزْوَاجُهُنَّ وَجَدُوهُنَّ عَذَارَى وَلَا وَجَعَ ﴿عُرُبًا﴾ بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا جَمْعُ عَرُوبٍ وَهِيَ الْمُتَحَبِّبَةُ إِلَى زَوْجِهَا عِشْقًا لَهُ ﴿أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾﴾ جَمْعُ تِرْبٍ أَيْ مُسْتَوِيَاتٍ فِي السِّنِّ ﴿لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾﴾ صِلَةُ أَنْشَأْنَاهُنَّ أَوْ جَعَلْنَاهُنَّ هُمْ ﴿ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾﴾ ﴿فِي سَمُومٍ﴾ رِيحٍ حَارَّةٍ مِنَ النَّارِ تَنْفُذُ فِي الْمَسَامِ ﴿وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾﴾ مَاءٍ شَدِيدَةِ الْحَرَارَةِ ﴿وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ ﴿٤٣﴾﴾ دُخَانٍ شَدِيدِ السَّوَادِ ﴿لَا بَارِدٍ﴾ كَغَيْرِهِ مِنَ الظِّلَالِ ﴿وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾﴾ حَسَنِ الْمَنْظَرِ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾﴾ مُنَعَّمِينَ لَا يَتْعَبُونَ فِي الطَّاعَةِ ﴿وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ﴾ الذَّنْبِ ﴿الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾﴾ أَيِ الشِّرْكِ ﴿وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ

﴿أَوَ اٰبَآؤُنَا الْاَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ لِلْعَطْفِ وَالْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ وَهُوَ فِي ذٰلِكَ وَفِيمَا قَبْلَهُ لِلْاِسْتِبْعَادِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْوَاوِ عَطْفًا بِأَوْ وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا ﴿قُلْ اِنَّ الْاَوَّلِينَ وَالْاٰخِرِينَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿لَمَجْمُوعُونَ اِلٰى مِيقَاتِ﴾ لِوَقْتِ ﴿يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾﴾ أَيْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **Çevrelerinde, ölümsüz gençler** delikanlı suretinde yaratılmış hiç yaşlanmayan hizmetçiler **dolaşır;**
18. **Maîn,** hiç kesilmeyen bir kaynaktan akan şarap**tan doldurulmuş** kulpu ve emzikli **ibrikler, testiler** şarap içilen kaplar **ve** kulpu olmayan **kadehlerle,**
19. Dünyadaki şarapların aksine **ondan ne başları ağrıtılır, ne de akılları giderilir.**[1]
20. **Beğendikleri meyvelerle,**
21. **Canlarının çektiği kuş etleriyle,**
22. **Ve** onlara faydalanmaları için **iri gözlü hûriler,** gözlerinin siyahı da beyazı da çok güzel olan kadınlar vardır,
23. **Saklı** korunmuş **inciler gibidirler.**
24. Bu sayılanları onlara, **yaptıklarına karşılık olsun diye**[2] verdik.
25. **Orada** cennete **ne boş** çirkin **ne de günaha sokan bir laf işitmezler.**
26. **Sadece bir söz "selâm(a karşılık) selâm"**[3] işitirler.
27. **Sağ tarafın ashabı, kimdir o sağ tarafın ashabı!**
28. **(Onlar) dikensiz sedir** kiraz **ağacı,**
29. Taşıdığı **meyveleri** baştan aşağı **dizi dizi olan muz ağacı,**
30. **Uzamış** daim **gölgeler,**
31. **Çağlayarak** sürekli **akan sular,**
32. **Ve çokça meyveler içindedirler;**
33. Hiçbir zaman **tükenmeyen ve** para(sızlık) sebebiyle **yasaklanmayan,**
34. **Ve** tahtlar üzerine **yükseltilmiş döşeklerdedirler.**
35. **Gerçekten biz onları** iri gözlü hurileri **farklı bir şekilde** doğum olmadan **yaratttık,**
36. **Ve onları bâkire eyledik.** Eşleri, onların yanlarına her geldiklerinde onları bakire bulurlar ve bu durum o hurilere hiçbir acı vermez.

---

[1] يُنْزِفُونَ fiili ze harfinin fethası ve kesresiyle okunur. نَزَفَ الشَّارِبُ وَاَنْزَفَ (sülasi ve rubai olarak kullanılan) fiillerinden olup aklın gitmesi anlamındadır.

[2] جَزَاءً kelimesi meful-u leh ve mastar (meful-u mutlak)tır. Amili ise mukadderdir. Yani, bu zikredilenleri onlara karşılık olsun diye veya karşılık olarak verdik anlamındadır.

[3] سَلَامًا سَلَامًا terkibi قِيلًا kelimesinden bedeldir.

37. **Eşlerine tutkun,** âşık olduğu için eşine sevgi besleyen **ve yaşıt,** aynı yaşta;[1]
38. **Sağ tarafın ashabı için.**[2]
39. Ve onlar **öncekilerden büyük bir cemaat,**
40. **Ve sonrakilerden de büyük bir cemaattir.**
41. **Sol tarafın ashabı; kimdir o sol tarafın ashabı!**
42. İçlerine işleyen **kızgın bir ateş** rüzgar **ve** yüksek ısılı **kaynar su içindedirler,**
43. **Kapkara dumandan bir gölge altındadırlar;**
44. **Ne** diğer gölgeler gibi **serindir ne de hoş** manzarası güzel;
45. **Çünkü onlar bundan önce** dünyada **zevk-i sefaya dalmışlar** ibadet için kendilerini hiç yormazlar**dı.**
46. **Büyük günah** olan şirk**te ısrar edip duruyorlardı.**
47. **Ve diyorlardı ki: "Biz öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman, biz mi[3] diriltileceğiz?**
48. **Önceki atalarımız da[4] mı?[5]**
49. **De ki: Hem öncekiler hem de sonrakiler,**
50. **Belli bir günün vaktinde** kıyamet günü vakti için **mutlaka toplanacaklardır!**

KELİME ANLAMI

17. يَطُوفُ **Dolaşır** *(Nerede?)* عَلَيْهِمْ **Onların etrafında** *(Niçin?)* لِلْخِدْمَةِ Hizmet için ***(Kimler dolaşır?)*** وِلْدَانٌ **Gençler** ***(Öyle gençler ki,)*** مُخَلَّدُونَ **Ölümsüz** *(Ne şeklinde?)* عَلٰى شَكْلِ الْأَوْلَادِ Delikanlılar şeklinde لَا يَهْرَمُونَ Yaşlanmazlar ***(Ne ile dolaşırlar?)***

18. بِأَكْوَابٍ **Testilerle** أَقْدَاحٍ لَا عُرَا لَهَا Kulpu olmayan kadehlerle وَأَبَارِيقَ **Ve ibriklerle** *(Öyle ibrikler ki,)* لَهَا عُرًا Onların kulpları var *(Daha neyi olan?)* وَخَرَاطِيمُ Burunları ***(Daha?)*** وَكَأْسٍ **Kaplarla** إِنَاءِ شُرْبِ الْخَمْرِ İçki içme testileriyle ***(Neden doldurulmuş?)*** مِنْ مَعِينٍ **Kaynağından** أَيْ خَمْرٍ جَارِيَةٍ مِنْ مَنْبَعٍ Yani, kaynağından akan içkiden *(Öyle kaynak ki,)* لَا يَنْقَطِعُ أَبَدًا Ebediyen kesilmiyor.

---

[1] عُرُبٌ kelimesi ra harfinin zammesi ve sükunuyla okunup عَرُوبٌ kelimesinin çoğuludur. أَتْرَابٌ kelimesi de تِرْبٌ kelimesinin çoğuludur.

[2] لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ terkibindeki harfi cer أَنْشَأْنَاهُنَّ veya جَعَلْنَاهُنَّ fiiline müteallliktir.

[3] Ayette geçen hemzeler her iki yerde de her ikisinin tespiti, ikincisinin teshili ve her iki halde aralarına bir elif koyarak okunur.

[4] أَوَ آبَاؤُنَا الْأَوَّلِينَ cümlesindeki vav, fetha ile atıf harfi olarak okunur. (Hemze istifham içindir.) Diğer bir kıraatte vav, sükûn ile أَوْ şeklindeki atıf harfi olarak okunur. Bu durumda matufu aleyh إِنَّ ve isminin mahallidir.

[5] Bu ve önceki ayetteki sorular (dirilmeyi) çok uzak gördüklerini ifade etmek içindir.

19. لَا يُصَدَّعُونَ **Başları ağrıtılmaz** *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** *(Daha?)* وَلَا يُنْزِفُونَ **Akılları da giderilmez** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا Ze harfinin fethası ve esresiyle *(Hangi kökten gelir bu fiil?)* مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ 'Nezifeşşaribu' ve 'enzefe' fiilinden أَيْ لَا يَحْصُلُ لَهُمْ Yani, onlar için meydana gelmez *(Neden dolayı?)* مِنْهَا O şaraplardan dolayı *(Ne meydana gelmez?)* صُدَاعٌ Baş ağrısı *(Daha ne meydana gelmez?)* وَلَا ذَهَابُ عَقْلٍ Aklın gitmesi *(Neyin tersine?)* بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya içkilerinin tersine ***(Daha ne ile dolaşırlar?)***

20. وَفَاكِهَةٍ **Ve meyvelerle** *(Neden olan?)* مِمَّا **O meyvelerden ki** يَتَخَيَّرُونَ **Beğeniyorlar.**

21. وَلَحْمِ طَيْرٍ **Kuş etleriyle** *(O kuş etleri ne olduğu halde?)* مِمَّا **O kuş etlerinden ki** يَشْتَهُونَ **Canları istiyor.**

22. وَ لَهُمْ **Ve** onlar için vardır *(Niçin?)* لِلْاِسْتِمْتَاعِ Faydalanmaları için *(Ne vardır?)* حُورٌ **Huriler** نِسَاءٌ Kadınlar *(Öyle kadınlar ki,)* شَدِيدَاتُ سَوَادِ الْعُيُونِ Gözlerinin siyahlığı yoğun olan *(Daha neyi yoğun olan?)* وَبَيَاضِهَا Ve beyazlığı *(Öyle huriler ki,)* عِينٌ **İri gözlü** ضِخَامُ الْعُيُونِ Gözleri büyük كُسِرَتْ عَيْنُهُ بَدَلَ ضَمِّهَا Bu kelimede bulunan ayın harfi zamme yerine esrelenmiştir *(Niçin?)* لِمُجَانَسَةِ الْيَاءِ ya harfine uygunluk olsun için وَمُفْرَدُهُ عَيْنَاءُ Müfredi 'Aynau'dur كَحَمْرَاءَ 'Hamrae' gibi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* بِجَرِّ حُورٍ عِينٍ Hur ve İn kelimelerini cer ederek ***(Ne gibidir onlar?)***

23. كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ **İnciler gibi** *(Öyle inciler ki,)* الْمَكْنُونِ **Saklanmış** الْمَصُونِ Korunmuş.

24. جَزَاءً **Karşılık için** *(Bu kelime nedir?)* مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u Leh'tir أَوْ مَصْدَرٌ Veya Meful-u Mutlak'tır وَالْعَامِلُ مُقَدَّرٌ Amili ise mukadderdir أَيْ جَعَلْنَا لَهُمْ Yani, Onlar için yaptık *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanları *(Niçin?)* لِلْجَزَاءِ Karşılık için أَوْ Veya amil şudur جَزَيْنَاهُمْ Onlara karşılık olarak verdik ***(Neyin karşılığı için?)*** بِمَا **O şeylerin ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar idiler.**

25. لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orda** فِي الْجَنَّةِ Cennet'te *(Ne işitmezler?)* لَغْوًا **Boş söz** فَاحِشًا مِنَ الْكَلَامِ Çirkin bir söz ***(Daha ne işitmezler?)*** وَلَا تَأْثِيمًا **Günaha sokacak söz** مَا O söz ki يُؤَثِّمُ Günaha giriliyor.

26. إِلَّا لٰكِنْ **Ancak,** İlla, lakin manasındadır *(Ne işitirler?)* قِيلًا قَوْلًا **Söz** *(Sözden bedel ne işitirler?)* سَلَامًا **Selam** سَلَامًا **Selam** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ مِنْ قِيلًا Kilen kelimesinden bedeldir فَإِنَّهُمْ يَسْمَعُونَهُ Onlar bu sözü işitirler.

27. وَاَصْحَابُ الْيَمِينِ **Sağ tarafın ashabı** مَا اَصْحَابُ الْيَمِينِ **Ne mutlu o sağ tarafın ashabına** ***(Onlar neredediler?)***

28. فِي سِدْرٍ **Kiraz ağaçlarındadırlar** شَجَرِ النَّبِقِ Sedir ağacında *(Öyle kiraz ağaçları ki,)* مَخْضُودٍ **Düzgün** لَا شَوْكَ فِيهِ Onda diken yok *(Daha neredededirler?)*

29. وَطَلْحٍ **Muz ağaçlarındadırlar** شَجَرِ الْمُوزِ Muz ağaçları *(Öyle muz ağaçları ki,)* مَنْضُودٍ **Salkım salkım** *(Ne ile?)* بِالْحِمْلِ Taşıdığı meyveleriyle مِنْ أَسْفَلِهِ إِلٰى أَعْلَاهُ Altından üstüne kadar *(Daha neredededirler?)*

30. وَظِلٍّ **Gölgelerdedirler** *(Öyle gölgeler ki,)* مَمْدُودٍ **Uzamış** دَائِمٍ Sürekli.

31. وَمَاءٍ **Sulardadırlar** *(Öyle sular ki,)* مَسْكُوبٍ **Çağlayan** جَارٍ دَائِمًا Durmadan akan *(Daha neredededirler?)*.

32. وَفَاكِهَةٍ **Meyvelerdedirler** *(Öyle meyveler ki,)* كَثِيرَةٍ **Çok olan** *(Yine öyle meyveler ki,)*

33. لَا مَقْطُوعَةٍ **Kesilmemiş** *(Nerede?)* فِي زَمَنٍ Bir zamanda *(Daha?)* وَلَا مَمْنُوعَةٍ **Ve yasaklanmamış** *(Ne karşılığında?)* بِثَمَنٍ Ücret karşılığında *(Daha neredededirler)*

34. وَفُرُشٍ **Yataklardadırlar** *(Öyle yataklar ki,)* مَرْفُوعَةٍ **Yükseltilmiş** *(Ne üzerine yükseltilmiş?)* عَلٰى سُرُرٍ Tahtlar üzerine.

35. اِنَّا **Muhakkak ki biz** اَنْشَاْنَاهُنَّ **Onları yarattık** *(Ne olmakla?)* إِنْشَاءً **Yaratmakla** أَيِ الْحُورَ الْعِينَ Yani, iri gözlü hurileri *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ وِلَادَةٍ Doğum olmadan.

36. فَجَعَلْنَاهُنَّ **Ve onları yaptık** *(Ne yaptık?)* اَبْكَارًا **Bakireler** عَذَارٰى Bakireler *(Öyle bakireler ki,)* كُلَّمَا أَتَاهُنَّ Ne zaman onlara yaklaşsa *(Kim?)* أَزْوَاجُهُنَّ Onların eşleri وَجَدُوهُنَّ عَذَارٰى Onları bakire bulurlar وَلَا وَجَعَ Ve acı da olmaz *(Daha ne yaptık?)*

37. عُرُبًا **Sevgililer** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الرَّاءِ وَسُكُونِهَا Ra harfinin zammesi ve sükûnuyla *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ عَرُوبٍ Arub kelimesinin cemisidir وَهِيَ O da *(Ne demektir?)* الْمُتَحَبِّبَةُ إِلٰى زَوْجِهَا Kocasına sevgi duymak demektir *(Niçin?)* عِشْقًا لَهُ Ona aşık olduğu için *(Daha ne yaptık?)* اَتْرَابًا **Yaşıtlar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تِرْبٍ Tirbin kelimesinin cemisidir أَيْ مُسْتَوِيَاتٍ فِي السِّنِّ Yani, yaşta eşitler demektir *(Bunları kim için yaptık?)*

38. لِاَصْحَابِ الْيَمِينِ **Sağ tarafın ashabı için** *(Bu kelime nedir?)* صِلَةُ أَنْشَأْنَاهُنَّ Enşenahünne kelimesine müteallıktir أَوْ جَعَلْنَاهُنَّ Veya cealnahünne kelimesinin.

39. هُمْ Onlar ثُلَّةٌ **Çoğudur** *(Kimden?)* مِنَ الْاَوَّلِينَ **Evvelkilerden.**

40. وَثُلَّةٌ **Ve çoğudur** *(Kimden?)* مِنَ الْاٰخِرِينَ **Sonrakilerden.**

41. وَاَصْحَابُ الشِّمَالِ **Sol tarafın ashabı** مَا اَصْحَابُ الشِّمَالِ **Ne mutsuzdur o sol taraf ashabı!** *(Onlar neredededirler?)*

42. فِي سَمُومٍ **İçlerine işleyen bir ateştedirler** رِيحٍ حَارَّةٍ مِنَ النَّارِ Ateşten yakıcı bir esintide *(Öyle esinti ki,)* تَنْفُذُ فِي الْمَسَامِّ Vücudun deliklerinden içeri işliyor *(Daha neredediler?)* وَحَمِيمٍ **Kaynar su içindedirler** مَاءٍ شَدِيدَةِ الْحَرَارَةِ Sıcaklığı çok şiddetli su *(Daha neredediler?)*

43. وَظِلٍّ **Gölgededirler** *(Neden olan?)* مِنْ يَحْمُومٍ **Kapkara dumandan olan** دُخَانٍ شَدِيدِ السَّوَادِ Siyahlığı çok olan duman *(Öyle gölge ki,)*

44. لَا بَارِدٍ **Serin değildir** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِ مِنَ الظِّلَالِ Diğer gölgeler gibi *(Daha?)* وَلَا كَرِيمٍ **Hoş da değildir** حَسَنِ الْمَنْظَرِ Görüntüsü güzel değildir.

45. إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **İdiler** *(Ne zaman?)* قَبْلَ ذَلِكَ **Bundan önce** فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne idiler?)* مُتْرَفِينَ **Bolluk içinde yaşıyorlardı** مُنَعَّمِينَ Nimetleniyorlardı لَا يَتْعَبُونَ فِي الطَّاعَةِ İbadete zahmet etmiyorlardı.

46. وَكَانُوا **Ve idiler** *(Ne idiler?)* يُصِرُّونَ **Israr ediyorlardı** *(Neye?)* عَلَى الْحِنْثِ **Günaha** الذَّنْبِ Günaha *(Öyle günah ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** أَيِ الشِّرْكِ Yani, Şirk'e.

47. وَكَانُوا **Ve idiler** *(Ne idiler?)* يَقُولُونَ **Diyorlardı** *(Ne diyorlardı?)* أَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde mi?** *(Daha?)* وَكُنَّا **Ve olduğumuzda** *(Ne olduğumuzda?)* تُرَابًا **Toprak** وَعِظَامًا **Ve kemik** أَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ İki yerde bulunan hemzenin var oluşuyla *(Daha?)* وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ İkincisini teshil etmekle *(Daha?)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İkisinin arasına elif sokmakla *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekilde de.

48. أَوَ اٰبَاؤُنَا **Atalarımız da mı?** *(Öyle atalarımız ki,)* الْاَوَّلُونَ **Evvelkiler olan** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْوَاوِ لِلْعَطْفِ Vav harfinin fethasıyla atıf için وَالْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ Hemze soru içindir وَهُوَ İstifham *(Nerede olan?)* فِي ذَلِكَ Buradaki *(Daha nerede olan?)* وَفِيمَا قَبْلَهُ Ondan önceki *(Niçindir?)* لِلْاِسْتِبْعَادِ İmkansızlık içindir وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْوَاوِ Vav harfinin sükûnuyla *(Ne olduğu halde?)* عَطْفًا بِأَوْ Ev ile atıf olduğu halde وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ Matufun aleyh *(Nedir?)* مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا İnne ve isminin mahallidir.

49. قُلْ **De ki** إِنَّ الْاَوَّلِينَ **Muhakkak evvelkiler** وَالْاٰخِرِينَ **Sonrakiler de.**

50. لَمَجْمُوعُونَ **Toplanacaklardır** *(Nerede?)* إِلَى مِيقَاتِ لِوَقْتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ **Belirli bir günün vaktinde** أَيْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününde.

﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ اَيُّهَا الضَّآلُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿لَاٰكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ ﴿٥٢﴾﴾ بَيَانٌ لِلشَّجَرِ ﴿فَمَالِئُونَ مِنْهَا﴾ مِنَ الشَّجَرِ ﴿الْبُطُونَ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ﴾ أَيِ الزَّقُّومِ الْمَأْكُولِ ﴿مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿فَشَارِبُونَ شَرْبَ﴾ بِفَتْحِ الشِّينِ وَضَمِّهَا مَصْدَرٌ[شُرْبَ] ﴿الْهِيمِ ﴿٥٥﴾﴾ الْإِبِلِ الْعِطَاشِ جَمْعُ هَيْمَانَ لِلذَّكَرِ وَهَيْمَى لِلْأُنْثَى كَعَطْشَانَ وَعَطْشَى ﴿هٰذَا نُزُلُهُمْ﴾ مَا أُعِدَّ لَهُمْ ﴿يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ﴾ أَوْجَدْنَاكُمْ مِنْ عَدَمٍ ﴿فَلَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾﴾ بِالْبَعْثِ إِذِ الْقَادِرُ عَلَى الْإِنْشَاءِ قَادِرٌ عَلَى الْإِعَادَةِ ﴿اَفَرَاَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾﴾ تُرِيقُونَ الْمَنِيَّ فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ ﴿ءَاَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ ﴿تَخْلُقُونَهُ﴾ أَيِ الْمَنِيَّ بَشَرًا ﴿اَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿نَحْنُ قَدَّرْنَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾﴾ بِعَاجِزِينَ ﴿عَلٰٓى﴾ عَنْ ﴿اَنْ نُبَدِّلَ﴾ نَجْعَلَ ﴿اَمْثَالَكُمْ﴾ مَكَانَكُمْ ﴿وَنُنْشِئَكُمْ﴾ نَخْلُقَكُمْ ﴿فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾ مِنَ الصُّوَرِ كَالْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ ﴿وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْاَةَ الْاُولٰى﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الشِّينِ [النَّشْأَةَ] ﴿فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾﴾ تُثِيرُونَ الْأَرْضَ وَتُلْقُونَ الْبَذْرَ فِيهَا ﴿ءَاَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ﴾ تُنْبِتُونَهُ ﴿اَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا﴾ نَبَاتًا يَابِسًا لَا حَبَّ فِيهِ ﴿فَظَلْتُمْ﴾ أَصْلُهُ ظَلِلْتُمْ بِكَسْرِ اللَّامِ حُذِفَتْ تَخْفِيفًا أَيْ أَقَمْتُمْ نَهَارًا ﴿تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ تَعَجَّبُونَ مِنْ ذٰلِكَ وَتَقُولُونَ ﴿اِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ نَفَقَةَ زَرْعِنَا ﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مَمْنُوعُونَ رِزْقَنَا ﴿اَفَرَاَيْتُمُ الْمَآءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾﴾ ﴿ءَاَنْتُمْ اَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ﴾ السَّحَابِ جَمْعُ مُزْنَةٍ ﴿اَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٦٩﴾﴾ ﴿لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَاهُ اُجَاجًا﴾ مِلْحًا لَا يُمْكِنُ شُرْبُهُ ﴿فَلَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿اَفَرَاَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾﴾ تُخْرِجُونَ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ ﴿ءَاَنْتُمْ اَنْشَاْتُمْ شَجَرَتَهَا﴾ كَالْمَرْخِ وَالْعَفَارِ وَالْكَلْخِ ﴿اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً﴾ لِنَارِ جَهَنَّمَ ﴿وَمَتَاعًا﴾ بُلْغَةً ﴿لِلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾﴾ لِلْمُسَافِرِينَ مِنْ أَقْوَى الْقَوْمُ أَيْ صَارُوا بِالْقَوَى بِالْقَصْرِ وَالْمَدِّ أَيِ الْقَفْرِ وَهُوَ مَفَازَةٌ لَا نَبَاتَ فِيهَا وَلَا مَاءَ ﴿فَسَبِّحْ﴾ نَزِّهْ ﴿بِاسْمِ﴾ زَائِدٌ ﴿رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾﴾ أَيِ اللهِ ﴿فَلَآ اُقْسِمُ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾﴾ بِمَسَاقِطِهَا لِغُرُوبِهَا ﴿وَاِنَّهُ﴾ أَيِ الْقَسَمَ بِهَا ﴿لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾﴾ أَيْ لَوْ كُنْتُمْ مِنْ ذَوِي الْعِلْمِ لَعَلِمْتُمْ عِظَمَ هٰذَا الْقَسَمِ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **Sonra siz ey yalancı sapkınlar!**
52. **Elbette bir ağaçtan, zakkum ağacından yiyeceksiniz.**
53. **Karınlarınızı ondan** o ağaçtan **dolduracaksınız.**
54. O yenilen zakkumun **üstüne de kaynar sudan içeceksiniz.**
55. **Susamış**[1] **develerin içişi**[2] **gibi içeceksiniz.**
56. **İşte ceza günü onların ziyafeti** kıyamet günü onlara hazırlanan **budur!**
57. **Sizi biz yarattık,** diriltilmeyi **tasdik etseniz** ya! Zira ilk defa yaratmaya gücü yetenin tekrar yaratmaya da gücü yeter.
58. **Gördünüz mü döktüğünüzü?** Kadınların rahmine akıttığınız meniyi?
59. **Onu** o meniyi bir insan olarak **siz mi**[3] **yaratıyorsunuz yoksa yaratan biz miyiz?**
60. **Aranızda ölümü biz takdir ettik.**[4] **Ve biz, önüne geçilmiş** aciz **değiliz.**
61. Sizin yerinize **benzerlerinizi getirmekten** koymaktan **ve sizi bilmediğiniz bir halde** maymun ve domuz şeklinde **tekrar var etmekten (aciz değiliz).**
62. **Andolsun, ilk yaratılışı**[5] **bildiniz. Bir düşünseniz** ya?[6]
63. **Gördünüz mü ektiğinizi?** Yeri kazıp da oraya attığınız tohumları?
64. **Onu siz mi bitiriyor** yetiştiriyor**sunuz, yoksa bitiren biz miyiz?**
65. **Dileseydik onu** tanesi olmayan kuru **bir çöp yapardık da** gün boyu **pişman olur** şaşar kalır**dınız.**[7]
66. Ve şöyle derdiniz: **"Doğrusu biz** ekim giderlerini **borçlandık,**
67. **Daha doğrusu, biz mahrum kaldık,** rızkımızdan men edildik**"**
68. **Gördünüz mü içtiğiniz suyu?**
69. **Buluttan**[8] **onu siz mi indirdiniz, yoksa indiren biz miyiz?**
70. **Dileseydik onu** içilmesi mümkün olmayacak kadar **tuzlu yapardık. Şükretseniz** ya!
71. **Gördünüz mü tutuşturmakta olduğunuz** yeşil ağaçtan çıkardığınız **ateşi?**
72. **Onun** Merh, Afar ve Kelh gibi **ağacını**[9] **siz mi yarattınız, yoksa yaratan biz miyiz?**

---

[1] هِيم kelimesi müzekkeri هَيْمَان müennesi de هَيْمَى olan kelimenin cemisidir. Tıpkı عَطْشَان ve عَطْشَى gibi.

[2] شُرْب kelimesi şin harfinin hem fethası hem de zammesiyle okunup mastardır.

[3] أَأَنْتُمْ terkibindeki hemzeler dört yerde de, her iki hemzenin ispatı, ikincisinin elife çevrilmesi ve teshili, teshil edilmiş olanla diğerinin arasına bir elif koyarak ve bunu terk ederek okunur.

[4] قَدَّرْنَا fiili şeddeli ve şeddesiz olarak okunur.

[5] النَّشْأَةَ kelimesi diğer bir kıraatte şin harfinin sükûnuyla okunmuştur.

[6] تَذَكَّرُونَ fiilinin aslında bulunan ikinci ta harfi zel harfine idğam edilmiştir.

[7] ظَلْتُمْ fiilinin aslı ظَلِلْتُمْ şeklindedir. Hafiflik olsun diye lam harfi hazfedilmiştir. تَفَكَّهُونَ fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri de hazfedilmiştir.

[8] الْمُزْن kelimesi الْمُزْنَة kelimesinin çoğuludur.

[9] (Konuyla ilgili açıklama Yasin sûresi 88. ayetin dipnotunda geçmiştir. Mütercim)

73. **Biz onu** cehennem ateşi için **bir ibret ve çölde** susuz ve bitkisiz yerde **yolculuk edenler**[1] **için bir meta** geçimlik **kıldık.**
74. **Öyleyse yüce Rabbinin ismini**[2] Allah'ı **tesbih et.**
75. **Hayır!**[3] **Yıldızların** battıkları **yerlerine yemin ederim,**
76. **Ki, buna** yemin etmek**, şayet bilseydiniz gerçekten büyük bir yemindir.** İlim sahibi kişilerden olsaydınız, elbette büyük bir yemin olduğunu anlardınız.

KELİME ANLAMI

51. ثُمَّ **Sonra** اِنَّكُمْ **Sizler** اَيُّهَا الضَّالُّونَ **Ey sapıklar!** الْمُكَذِّبُونَ **Yalancılar!**

52. لَاٰكِلُونَ **Elbette yiyeceksiniz** *(Neden?)* مِنْ شَجَرٍ **Ağaç'tan** *(Öyle ağaç ki,)* مِنْ زَقُّومٍ **Zakkum'dan olan** *(Bu kelime nedir?)* بَيَانٌ لِلشَّجَرِ Ağacının beyanıdır.

53. فَمَالِئُونَ **Ve doldurursunuz** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** مِنَ الشَّجَرِ Ağaçtan *(Neyi?)* الْبُطُونَ **Karınlarınızı.**

54. فَشَارِبُونَ **İçeceksiniz** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** أَيِ الزَّقُّومِ الْمَأْكُولِ Yani, yenilen zakkum üzerine *(Neden içeceksiniz?)* مِنَ الْحَمِيمِ **Kaynar sudan.**

55. فَشَارِبُونَ **İçeceksiniz** *(Ne olmakla?)* شُرْبَ بِفَتْحِ الشِّينِ وَضَمِّهَا مَصْدَرٌ الْهِيمِ **Susamış develerin içişiyle,** Şin harfinin fethası ve zammesiyle okunmuş olup, mefulü mutlaktır الْإِبِلِ الْعِطَاشِ Suya kanmış develerin *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ هَيْمَانَ لِلذَّكَرِ Müzekker olan Heymane kelimesinin cemisidir *(Daha neyin cemisidir?)* وَهَيْمٰى لِلْأُنْثٰى Müennes olan Heyma kelimesinin *(Ne gibi?)* كَعَطْشَانَ وَعَطْشٰى Atşane ve atşa kelimeleri gibi.

56. هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* نُزُلُهُمْ **Onların konukluklarıdır** مَا أُعِدَّ لَهُمْ Onlar için hazırlanılan şeydir *(Ne zaman?)* يَوْمَ الدِّينِ **Ceza gününde** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü.

57. نَحْنُ **Biz** خَلَقْنَاكُمْ **Sizi yarattık** أَوْجَدْنَاكُمْ مِنْ عَدَمٍ Yoktan vücuda getirdik فَلَوْلَا هَلَّا تُصَدِّقُونَ **Tasdik etmeyecek misiniz?,** Levla, hella manasındadır *(Neyi tasdik etmeyecek misiniz?)* بِالْبَعْثِ Dirilişi إِذِ الْقَادِرُ عَلَى الْإِنْشَاءِ Çünkü yaratmaya kadir olan *(Nedir?)* قَادِرٌ عَلَى الْإِعَادَةِ İade etmeye de kadirdir.

58. أَفَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تُمْنُونَ **Akıtıyorsunuz** تُرِيقُونَ الْمَنِيَّ Meniyi döküyorsunuz *(Nereye?)* فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ Kadınların rahimlerine.

---

[1] مُقْوِينَ kelimesi 'çölde yolculuk yaptılar' anlamında olan أَقْوَى الْقَوْمُ terkibinden (ismi fail)dir.
[2] اِسْمِ kelimesi zaittir.
[3] لَا أُقْسِمُ cümlesindeki لَا harfi zaittir.

59. **ءَاَنْتُمْ Siz mi?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin var oluşuyla *(Daha?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkincisini elife çevirmekle وَتَسْهِيلِهَا İkincisini teshil etmekle *(Daha?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى Teshil edilen ile diğerinin arasına elif sokmakla *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve onu terk etmekle *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الْأَرْبَعَةِ Dört yerde **تَخْلُقُونَهُ Onları yaratıyorsunuz** أَيِ الْمَنِيَّ Yani, meniyi *(Ne olarak yaratıyorsunuz?)* بَشَرًا Beşer olarak **أَمْ Yoksa نَحْنُ Biz mi? الْخَالِقُونَ Yaratanız.**

60. **نَحْنُ Biz قَدَّرْنَا Takdir ettik** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz *(Nerede?)* **بَيْنَكُمْ Aranızda** *(Neyi?)* **الْمَوْتَ Ölümü وَمَا نَحْنُ Ve biz değiliz** *(Ne değiliz?)* **بِمَسْبُوقِينَ Geçilmiş olanlar** بِعَاجِزِينَ Acizler *(Ne üzerine ölümü takdir ettik?)*

61. **عَلٰى عَنْ اَنْ نُبَدِّلَ Getirmek üzere** نَجْعَلَ Yapmak için *(Kimi getirmek üzere?)* **اَمْثَالَكُمْ Sizin benzerlerinizi** *(Kimin yerine?)* مَكَانَكُمْ Sizin yerinize *(Daha ne üzerine ölümü takdir ettik?)* **وَنُنْشِئَكُمْ Ve sizi diriltmek üzere** نَخْلُقَكُمْ Sizi yaratmak üzere *(Nerede?)* **فِي مَا O yerde ki لَا تَعْلَمُونَ Bilmiyorsunuz** *(Neden olan?)* مِنَ الصُّوَرِ Suretlerden *(Ne gibi?)* كَالْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ Maymun ve hınzırlar gibi.

62. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle عَلِمْتُمُ Siz biliyorsunuz** *(Neyi?)* **النَّشْاَةَ Yaratılışı** *(Öyle yaratılış ki,)* **الْاُولٰى Birinci olan** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ الشِّينِ Şin harfinin sükûnuyla **فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ Düşünmeyecek misiniz?** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ Aslında bulunan ikinci ta harfinin idgam edilmesi *(Nereye?)* فِي الذَّالِ Zel'e.

63. **اَفَرَاَيْتُمْ Gördünüz mü?** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki تَحْرُثُونَ Ekiyorsunuz** تُثِيرُونَ الْأَرْضَ Toprağa yayıyorsunuz وَتُلْقُونَ الْبَذْرَ فِيهَا Ve tohumu oraya atıyorsunuz.

64. **ءَاَنْتُمْ Siz mi? تَزْرَعُونَهُ تُنْبِتُونَهُ Onları bitiyorsunuz اَمْ Yoksa نَحْنُ Biz miyiz? الزَّارِعُونَ Bitiren.**

65. **لَوْ Şayet نَشَاءُ Dileseydik لَجَعَلْنَاهُ Elbette onu çevirirdik** *(Neye çevirirdik?)* **حُطَامًا Ot kırıntısına** نَبَاتًا يَابِسًا Kuru ota *(Öyle ot ki,)* لَا حَبَّ فِيهِ Tohumu olmayan **فَظَلْتُمْ Ve olurdunuz** أَصْلُهُ ظَلِلْتُمْ Bu kelimenin aslı Zaliltüm şeklindedir *(Ne ile?)* بِكَسْرِ اللَّامِ Lamın esresiyle حُذِفَتْ تَخْفِيفًا Tahfiflik için hazfedilmiştir أَيْ اَقَمْتُمْ نَهَارًا Yani, gün boyu kalırdınız! *(Ne olurdunuz?)* **تَفَكَّهُونَ Şaşırıyor olurdunuz** حُذِفَتْ مِنْهُ إِحْدَى التَّاءَيْنِ فِي الْأَصْلِ Bu kelimenin aslında iki ta harfinden biri hazfedilmiştir تَعَجَّبُونَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan dolayı hayret ediyorsunuz.

66. وَتَقُولُونَ Ve diyorsunuz ki اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Kimiz?)* لَمُغْرَمُونَ **Ziyan olmuş kimseler** *(Neyi ziyan olmuş?)* نَفَقَةَ زَرْعِنَا Ekinimizin mahsulü.

67. بَلْ **Bilakis** نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* مَحْرُومُونَ **Mahrumlarız** مَمْنُوعُونَ رِزْقَنَا Rızıkları engellenenler.

68. اَفَرَاَيْتُمُ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* الْمَاءَ **Suyu** الَّذِي **Öyle suyu ki** تَشْرَبُونَ **İçiyorsunuz.**

69. ءَاَنْتُمْ **Siz mi?** اَنْزَلْتُمُوهُ **Onu indirdiniz** *(Nereden?)* مِنَ الْمُزْنِ **Buluttan** السَّحَابِ Buluttan *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ مُزْنَةٍ Müznetün kelimesinin cemisidir اَمْ **Yoksa** نَحْنُ **Biz miyiz?** الْمُنْزِلُونَ **İndiren.**

70. لَوْ **Şayet** نَشَاءُ **Dileseydik** جَعَلْنَاهُ **Onu yapardık** *(Ne yapardık?)* اُجَاجًا مِلْحًا **Tuzlu** *(Öyle tuz ki,)* لَا يُمْكِنُ شُرْبُهُ İçilmesi mümkün olmuyor فَلَوْلَا هَلَّا تَشْكُرُونَ **Şükretmez misiniz?**, Levla, hella manasındadır.

71. اَفَرَاَيْتُمُ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* النَّارَ **Ateşi** الَّتِي **Öyle ateşi ki** تُورُونَ **Tutuşturuyorsunuz** تُخْرِجُونَ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ Yeşil ağaçtan çıkartıyorsunuz.

72. ءَاَنْتُمْ **Siz mi?** اَنْشَاْتُمْ **Yarattınız** *(Neyi?)* شَجَرَتَهَا **Onun ağacını** *(Ne gibi?)* كَالْمَرْخِ وَالْعَفَارِ وَالْكَلْخِ Merh, Afar ve Kelh ağacı gibi اَمْ **Yoksa** نَحْنُ **Biz miyiz?** الْمُنْشِؤُونَ **Yaratan.**

73. نَحْنُ **Biz** جَعَلْنَاهَا **Onu kıldık** *(Ne kıldık?)* تَذْكِرَةً **İbret** *(Niçin?)* لِنَارِ جَهَنَّمَ Cehennem ateşi için *(Daha ne kıldık?)* وَمَتَاعًا **İstifade** بُلْغَةً Fayda *(Kim için?)* لِلْمُقْوِينَ **Gelip geçenlere** لِلْمُسَافِرِينَ Sefer edenlere *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ اَقْوَى الْقَوْمُ Akva-l kavmü fiilinden أَيْ صَارُوا بِالْقَوَى Yani, çölde konakladılar demektir *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْقَصْرِ وَالْمَدِّ Med ve kasırla أَيِ الْقَفْرِ Yani, çöl demektir وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَفَازَةٌ Issız yerdir *(Öyle ıssız yer ki,)* لَا نَبَاتَ فِيهَا وَلَا مَاءَ Orada bitki ve su yoktur.

74. فَسَبِّحْ **Tesbih et** نَزِّهْ Tenzih et *(Neyi?)* بِاسْمِ زَائِدٌ رَبِّكَ **Rabbinin ismini** *(İsim kelimesi nedir?)* Zaittir *(Öyle Rabbin ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük olan** اَيِ اللهَ Yani, Allah'ı tesbih et.

75. فَلَا **Hayır!** اُقْسِمُ **Yemin olsun ki** لَا زَائِدَةٌ La zaittir *(Neye yemin olsun?)* بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ بِمَسَاقِطِهَا **Yıldızların yerlerine** لِغُرُوبِهَا Yıldızlar (orada) battıkları için.

76. وَاِنَّهُ **Muhakkak ki o** اَيِ الْقَسَمَ بِهَا Yani, ona yemin etmek *(Nedir?)* لَقَسَمٌ **Elbette kasemdir** لَوْ تَعْلَمُونَ **Şayet bilseniz** *(Öyle kasem ki,)* عَظِيمٌ **Büyük** اَيْ لَوْ كُنْتُمْ مِنْ ذَوِي الْعِلْمِ Yani, şayet siz bilgili olsanız لَعَلِمْتُمْ Elbette anlardınız *(Neyi?)* عِظَمَ هٰذَا الْقَسَمِ Bu kasemin büyüklüğünü.

﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الْمَتْلُوَّ عَلَيْكُمْ ﴿لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾﴾ ﴿فِي كِتَابٍ﴾ مَكْتُوبٍ ﴿مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾﴾
مَصُونٍ وَهُوَ الْمُصْحَفُ ﴿لَا يَمَسُّهُ﴾ خَبَرٌ بِمَعْنَى النَّهْيِ ﴿إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾﴾ أَيِ الَّذِينَ
طَهَّرُوا أَنْفُسَهُمْ مِنَ الْأَحْدَاثِ ﴿تَنْزِيلٌ﴾ مُنَزَّلٌ ﴿مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ﴾
الْقُرْآنِ ﴿أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴿٨١﴾﴾ مُتَهَاوِنُونَ مُكَذِّبُونَ ﴿وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ﴾ مِنَ الْمَطَرِ أَيْ شُكْرَهُ
﴿أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾﴾ بِسُقْيَا اللهِ حَيْثُ قُلْتُمْ مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا ﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿إِذَا بَلَغَتِ﴾
الرُّوحُ وَقْتَ النَّزْعِ ﴿الْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾﴾ هُوَ مَجْرَى الطَّعَامِ ﴿وَأَنْتُمْ﴾ يَا حَاضِرِي الْمَيِّتِ
﴿حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾﴾ إِلَيْهِ ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ﴾ بِالْعِلْمِ ﴿وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾﴾
مِنَ الْبَصِيرَةِ أَيْ لَا تَعْلَمُونَ ذَلِكَ ﴿فَلَوْلَا﴾ فَهَلَّا ﴿إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾﴾ مَجْزِيِّينَ بِأَنْ
تُبْعَثُوا أَيْ غَيْرَ مَبْعُوثِينَ بِزَعْمِكُمْ ﴿تَرْجِعُونَهَا﴾ تَرُدُّونَ الرُّوحَ إِلَى الْجَسَدِ بَعْدَ بُلُوغِ الْحُلْقُومِ
﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾﴾ فِيمَا زَعَمْتُمْ فَلَوْلَا الثَّانِيَةُ تَأْكِيدٌ لِلْأُولَى وَإِذَا ظَرْفٌ لِتَرْجِعُونَ
الْمُتَعَلِّقِ بِهِ الشَّرْطَانُ وَالْمَعْنَى هَلَّا تَرْجِعُونَهَا إِنْ نَفَيْتُمُ الْبَعْثَ صَادِقِينَ فِي نَفْيِهِ أَيْ لِيَنْتَفِيَ عَنْ
مَحَلِّهَا الْمَوْتُ كَالْبَعْثِ ﴿فَأَمَّا إِنْ كَانَ﴾ الْمَيِّتُ ﴿مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾﴾ ﴿فَرَوْحٌ﴾ أَيْ فَلَهُ
اسْتِرَاحَةٌ ﴿وَرَيْحَانٌ﴾ رِزْقٌ حَسَنٌ ﴿وَجَنَّةُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾ وَهَلِ الْجَوَابُ لِأَمَّا أَوْ لِإِنْ أَوْ لَهُمَا
أَقْوَالٌ ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿فَسَلَامٌ لَكَ﴾ أَيْ لَهُ السَّلَامَةُ مِنَ الْعَذَابِ
﴿مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾﴾ مِنْ جِهَةِ أَنَّهُ مِنْهُمْ ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾﴾
﴿فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾﴾ ﴿وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾﴾ ﴿إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾﴾ مِنْ إِضَافَةِ
الْمَوْصُوفِ إِلَى صِفَتِهِ ﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾﴾ تَقَدَّمَ.

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Şüphesiz bu,** size okunan **değerli bir Kuran'dır,**
78. **Korunmuş** muhafaza edilmiş **bir kitap** mushaf**tadır.**
79. **Ona ancak temizlenenler** kendilerini pis şeylerden temizleyenler **dokunabilir.**[1]
80. **O, âlemlerin Rabbinden indirilmiştir.**
81. **Şimdi siz, bu sözü** Kuran'ı **mı küçümsüyor** hafife alıyor ve yalanlıyor**sunuz?**

[1] Bu haber nehy anlamındadır.

82. **Ve** yağmurla gelen **rızkınızın** şükrünü, "Bizim yağmurumuz şu yıldızın doğmasıyladır" deyip Allah'ın yağmur yağdırmasını **yalanlamanızla mı yerine getiriyorsunuz?**

83. **Can,** ruh alınırken **boğaza** yemeğin geçtiği yere **dayandığı zaman,**

84. **Ki, o vakit siz** ölülün yanında bulunanlar ona **bakar durursunuz.**

85. **Biz de** ilmimizle **ona sizden daha yakınız, ama göremez** bunu bilemez**siniz.**

86. **Eğer borçlu,** diriltilmek suretiyle cezalandırılacak, iddianıza göre tekrar diriltilecek **değilseniz,**

87. **Onu geri çevirsenize,** can boğaza geldikten sonra onu tekrar bedene döndürsenize, **şayet** iddianızda **doğru iseniz!**[1]

88. **Eğer** ölen kişi **(Allah'a) yakınlaştırılmışlardan ise,**

89. Onun için **rahatlık, reyhan** güzel rızık **ve naîm cenneti vardır.**[2]

90. **Eğer o sağ tarafın ashabından ise,**

91. **"Sağ tarafın ashabından selam sana!"** Onlardan olduğu için azaptan selamet ona.

92. **Ama yalanlayıcı sapkınlardan ise,**

93. **İşte (ona) kaynar sudan bir ziyafet,**

94. **Ve cehennemde yakılmak vardır.**

95. **Şüphesiz ki bu, kesin gerçektir.**

96. **Artık yüce Rabbinin ismini tesbih et.**

KELİME ANLAMI

77. إِنَّهُ **Muhakkak o** أَيِ الْمَتْلُوَّ عَلَيْكُمْ Yani, size okunan *(Nedir?)* لَقُرْاٰنٌ **Kuran'dır** *(Öyle Kuran ki,)* كَرِيمٌ **Değerli** *(Nerede?)*

78. فِي كِتَابٍ مَكْتُوبٍ Yazılmış **bir Kitap'ta** *(Öyle Kitap ki,)* مَكْنُونٍ **Korunan** مَصُونٍ Muhafaza edilmiş وَهُوَ الْمُصْحَفُ Oda Mushaf'tır.

79. لَا يَمَسُّهُ **Ona dokunamaz** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ بِمَعْنَى النَّهْيِ Nehiy manasında haberdir إِلَّا **Ancak** *(Kim dokunur?)* الْمُطَهَّرُونَ **Temizlenmiş olanlar** أَيِ الَّذِينَ Yani, o kimseler ki طَهَّرُوا أَنْفُسَهُمْ مِنَ الْأَحْدَاثِ Kendilerini pisliklerden temizlediler.

---

[1] (Seksen üç ve seksen altıncı ayetlerde geçen) لَوْلَا kelimelerinden ikinci tekit içindir. إِذَا بَلَغَتْ terkibindeki 'iza' تَرْجِعُونَ fiilinin zarfı olup her iki şart da (إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ve إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) bu fiile mütealliktir.

[2] فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ terkibi أَمَّا 'nın cevabı mı, yoksa إِنْ 'in cevabı mı veyahut her ikisinin cevabı mıdır konusunda çeşitli görüşler vardır.

80. تَنْزِيلٌ **İndirilmedir** مُنَزَّلٌ İndirilmiştir *(Kimden?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbinden.**

81. اَفَبِهٰذَا الْحَدِيثِ **Bu sözü mü?** الْقُرْآنِ Kuran'ı اَنْتُمْ **Siz** مُدْهِنُونَ **Hor görüyorsunuz** مُتَهَاوِنُونَ Küçümsüyorsunuz مُكَذِّبُونَ Yalanlıyorsunuz.

82. وَتَجْعَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(Neyi?)* رِزْقَكُمْ **Rızkınızı** *(Neden olan?)* مِنَ الْمَطَرِ Yağmurdan أَيْ شُكْرَهُ Yani, onun şükrünü اَنَّكُمْ **Siz** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyorsunuz** *(Neyi?)* بِسَقْيَا اللهِ Allah'ın sulamasını حَيْثُ قُلْتُمْ Çünkü şöyle diyorsunuz مُطِرْنَا Bizim yağmurumuz *(Ne sebebiyledir?)* بِنَوْءِ كَذَا Falanca yıldız sebebiyledir.

83. فَلَوْلَا فَهَلَّا **Hele,** Levla, hella manasındadır اِذَا بَلَغَتِ **Dayandığı zaman** *(Ne dayandığı zaman?)* الرُّوحُ Can *(Ne zaman?)* وَقْتَ النَّزْعِ Çıkarma anında ***(Neye dayandığı zaman?)*** الْحُلْقُومَ **Boğaza** هُوَ مَجْرَى الطَّعَامِ O yemeğin yoludur ***(Ne olduğunuz halde?)***

84. وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** يَا حَاضِرِي الْمَيِّتِ Ey ölünün yanındakiler ***(Ne zaman?)*** حِينَئِذٍ **O zaman** *(Nesiniz?)* تَنْظُرُونَ إِلَيْهِ Ona **bakarsınız.**

85. وَنَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* اَقْرَبُ **Daha yakınız** *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Kimden daha yakınız?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne ile?)* بِالْعِلْمِ Bilgi ile وَلٰكِنْ **Fakat** لَا تُبْصِرُونَ **Göremezsiniz** *(Bu kelime neredendir?)* مِنَ الْبَصِيرَةِ Basiret kökündendir أَيْ لَا تَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Yani, bunu anlayamazsınız demektir.

86. فَلَوْلَا فَهَلَّا **Hadi!** Levla, hella manasındadır اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* غَيْرَ مَدِينِينَ **Cezalandırılmayacak iseniz** مَجْزِيِّينَ Hesaba çekilmeyecekseniz بِأَنْ تُبْعَثُوا Diriltilmek suretiyle أَيْ غَيْرَ مَبْعُوثِينَ Yani, diriltilmeyecekseniz *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ İddianıza göre.

87. تَرْجِعُونَهَا **Onu döndürsenize** تَرُدُّونَ الرُّوحَ Canı geri çevirsenize *(Nereye?)* إِلَى الْجَسَدِ Cesede *(Ne zaman?)* بَعْدَ بُلُوغِ الْحُلْقُومِ Boğaza ulaştıktan sonra اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** ***(Ne iseniz?)*** صَادِقِينَ **Sadıklar iseniz** *(Nerede?)* فِيمَا زَعَمْتُمْ İddia ettiğiniz şeyde فَلَوْلَا الثَّانِيَةُ تَأْكِيدٌ لِلْاُولٰى İkinci levla birincisini tekit eder وَإِذَا ظَرْفٌ لِتَرْجِعُونَ İza kelimesi terciune kelimesinin zarfıdır *(Öyle terciune ki,)* الْمُتَعَلِّقِ بِهِ الشَّرْطَانُ Kendisine iki şart taalluk eden وَالْمَعْنٰى Mana şöyledir هَلَّا تَرْجِعُونَهَا Onu geri döndürseniz ya! إِنْ نَفَيْتُمُ الْبَعْثَ Şayet dirilişin olmadığını söylüyorsanız *(Ne olduğunuz halde?)* صَادِقِينَ فِي نَفْيِهِ Onu inkar etmede doğru söyleyenler olduğunuz halde أَيْ لِيَنْتَفِيَ عَنْ مَحَلِّهَا الْمَوْتُ Yani, onun cesedinden ölümün gitmesi için *(Ne gibi?)* كَالْبَعْثِ Yeniden diriliş gibi.

88. فَاَمَّا اِنْ كَانَ **Ama şayet ise** *(Kim?)* الْمَيِّتُ Ölen *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Mukarreblerden.**

89. فَرَوْحٌ **Rahatlık** أَيْ فَلَهُ اسْتِرَاحَةٌ Yani, Onun için istirahat vardır *(Daha?)* وَرَيْحَانٌ **Güzel rahmet** رِزْقٌ حَسَنٌ Hoş rızk *(Daha?)* وَجَنَّةُ نَعِيمٍ **Naim Cennet'i** وَهَلِ الْجَوَابُ لِأَمَّا أَوْ لِأَنْ Cevap Emma mı yoksa İn kelimesinin mi? أَوْ لَهُمَا Yoksa ikisinin mi? أَقْوَالٌ Bu konuda birden fazla görüş vardır.

90. وَأَمَّا إِنْ كَانَ **Ve ama şayet ise** *(Kimden?)* مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ **Sağ tarafın ashabından.**

91. فَسَلَامٌ **Selam olsun** *(Kime?)* لَكَ **Sana** أَيْ لَهُ Yani, onun için vardır *(Ne vardır?)* السَّلَامَةُ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kurtulma *(Neden?)* مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ **Sağ taraf ashabından** مِنْ جِهَةِ أَنَّهُ مِنْهُمْ O kişinin sağdakilerden olması bakımından.

92. وَأَمَّا إِنْ كَانَ **Ve ama şayet ise** *(Neden?)* مِنَ الْمُكَذِّبِينَ **Yalancılardan** *(Öyle yalancılar ki,)* الضَّالِّينَ **Sapıklar olan.**

93. فَنُزُلٌ **Konukluk (sunulur)** *(Neden?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar sudan.**

94. وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ **Ve Cehennem'e atılmak.**

95. اِنْ هٰذَا **İşte bu** لَهُوَ **Şüphesiz bu** *(Nedir?)* حَقُّ الْيَقِينِ **Kesin gerçektir** *(Bu hangi kabildendir?)* مِنْ إِضَافَةِ الْمَوْصُوفِ إِلَى صِفَتِهِ Mevsuf'un Sıfat'a izafet edilmesi kabilinden.

96. فَسَبِّحْ **Tesbih et** *(Neyi?)* بِاسْمِ رَبِّكَ **Rabbinin ismini** *(Öyle Rabbin ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük olan** تَقَدَّمَ (Açıklaması) geride geçti.

سُورَةُ الْحَدِيدِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ أَيْ نَزَّهَهُ كُلُّ شَيْءٍ فَاللَّامُ مَزِيدَةٌ وَجِيءَ بِمَا دُونَ مَنْ تَغْلِيبًا لِلْأَكْثَرِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ (١)﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي﴾ بِالْإِنْشَاءِ ﴿وَيُمِيتُ﴾ بَعْدَهُ ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢)﴾ ﴿هُوَ الْأَوَّلُ﴾ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ بِلَا بِدَايَةٍ ﴿وَالْآخِرُ﴾ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ بِلَا نِهَايَةٍ ﴿وَالظَّاهِرُ﴾ بِالْأَدِلَّةِ عَلَيْهِ ﴿وَالْبَاطِنُ﴾ عَنْ إِدْرَاكِ الْحَوَاسِّ ﴿وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٣)﴾. ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ الْكُرْسِيِّ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ﴾ يَدْخُلُ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ كَالْمَطَرِ وَالْأَمْوَاتِ ﴿وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا﴾ كَالنَّبَاتِ وَالْمَعَادِنِ ﴿وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ﴾ كَالرَّحْمَةِ وَالْعَذَابِ ﴿وَمَا يَعْرُجُ﴾ يَصْعَدُ ﴿فِيهَا﴾ كَالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ وَالسَّيِّئَةِ ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ﴾ بِعِلْمِهِ ﴿أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٤)﴾ ﴿لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (٥)﴾ الْمَوْجُودَاتُ جَمِيعًا ﴿يُولِجُ اللَّيْلَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿فِي النَّهَارِ﴾ فَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ اللَّيْلُ ﴿وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ النَّهَارُ ﴿وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (٦)﴾ بِمَا فِيهَا مِنَ الْأَسْرَارِ وَالْمُعْتَقَدَاتِ ﴿آمِنُوا﴾ دُومُوا عَلَى الْإِيمَانِ ﴿بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا﴾ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴿مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ﴾ مِنْ مَالِ مَنْ تَقَدَّمَكُمْ وَسَيُخْلِفُكُمْ فِيهِ مَنْ بَعْدَكُمْ

نَزَلَ فِي غَزْوَةِ الْعُسْرَةِ وَهِيَ غَزْوَةُ تَبُوكَ ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا﴾ إِشَارَةٌ إِلَى عُثْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ﴿لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾﴾ ﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ﴾ خِطَابٌ لِلْكُفَّارِ أَيْ لَا مَانِعَ لَكُمْ مِنَ الْإِيمَانِ ﴿بِاللّٰهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أُخِذَ﴾ بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِ الْخَاءِ وَبِفَتْحِهَا وَنَصْبِ مَا بَعْدَهُمَا [أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ] ﴿مِيثَاقُكُمْ﴾ عَلَيْهِ أَيْ أَخَذَهُ اللّٰهُ فِي عَالَمِ الذَّرِّ حِينَ أَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾﴾ أَيْ مُرِيدِينَ الْإِيمَانَ بِهِ فَبَادِرُوا إِلَيْهِ ﴿هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ آيَاتِ الْقُرْآنِ ﴿لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ ﴿إِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ ﴿وَإِنَّ اللّٰهَ بِكُمْ﴾ فِي إِخْرَاجِكُمْ مِنَ الْكُفْرِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾﴾ ﴿وَمَا لَكُمْ﴾ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴿أَلَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ أَنْ فِي لَامِ لَا ﴿تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بِمَا فِيهِمَا فَيَصِلُ إِلَيْهِ أَمْوَالُكُمْ مِنْ غَيْرِ أَجْرِ الْإِنْفَاقِ بِخِلَافِ مَا لَوْ أَنْفَقْتُمْ فَتُؤْجَرُونَ ﴿لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ﴾ لِمَكَّةَ ﴿وَقَاتَلَ أُولٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا﴾ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالرَّفْعِ مُبْتَدَأً ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى﴾ اَلْجَنَّةَ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ﴾ بِإِنْفَاقِ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿قَرْضًا حَسَنًا﴾ بِأَنْ يُنْفِقَهُ لِلّٰهِ ﴿فَيُضَاعِفَهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ فَيُضَعِّفَهُ بِالتَّشْدِيدِ ﴿لَهُ﴾ مِنْ عَشْرٍ إِلَى أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِمِائَةٍ كَمَا ذُكِرَ فِي الْبَقَرَةِ ﴿وَلَهُ﴾ مَعَ الْمُضَاعَفَةِ ﴿أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾﴾ مُقْتَرِنٌ بِهِ رِضًا وَإِقْبَالٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

57- Hadid Süresi

Mekke veya Medine'de inmiştir.

Yirmi dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ı tesbih etmekte,** her şey onu tenzih etmekte**dir.**[1] **O,** mülkünde **Azîz,** yaptığında **hikmet sahibidir.**
2. **Göklerin ve yerin mülkü onundur. O,** var ederek **diriltir,** ondan sonrada **öldürür. O, her şeye gücü yetendir.**
3. **O,** başlangıcı olmaksızın her şeyden önce (var olan) **evveldir,** nihayeti olmaksızın her şeyden sonra (kalan) **âhirdir,** varlığının delilleriyle **zahirdir,** hislerin algılamasından **bâtındır. O, her şeyi gayet iyi bilendir.**

---

[1] لِلّٰهِ deki lam harfi ceri zaittir. مَنْ yerine مَا kelimesinin getirilmesi çoğunla tağlip sebebiyledir.

4. **O, gökleri ve yeri** dünya günüyle pazarla başlayıp cuma ile biten **altı günde yaratan, sonra Arş'ın üzerine** kendisine yakışan şekliyle **istivâ edendir. Yere giren** yağmur ve ölüleri **ve ondan çıkan** mahsul ve madenleri, **gökten inen** azap ve rahmeti **ve oraya yükselen** iyi ve kötü amel gibilerini **bilir. Nerede olursanız olun, o** ilmiyle **sizinle beraberdir. Allah yaptıkları-nızı görendir.**

5. **Göklerin ve yerin mülkü onundur. Bütün işler** tüm varlıklar **sadece ona döndürülecektir.**

6. **Geceyi gündüze katar,** böylece gündüz uzar gece de kısalır, **gündüzü de geceye katar** ve böylece gece uzayıp gündüz kısalır. **O, sinelerin özünü,** kalplerde olan sırları ve inançları **bilir.**

7. **Allah'a ve resûlüne iman**a devam **edin. Sizi kendisine emanetçi kıldığı** ve sizden (alıp) sonrakilere devredeceği, sizden öncekilerin malları**ndan** Allah yolunda **infak edin.** Bu ayet zorluk gazvesi olan Tebük gazvesinde inmiştir. **Sizden iman ve infak eden kimselere**[1] **büyük mükâfat vardır.**

8. Ey kâfirler! **Peygamber sizi, Rabbinize iman etmeye çağırdığı halde size ne oluyor da Allah'a inanmıyorsunuz?** İman etmeniz için herhangi bir engel yoktur. **Halbuki, sizden kesin söz alınmıştı.**[2] Bu sözü Allah almıştır. Zerreler âleminde "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" diyerek onları aleyhlerinde şahit tutmuş, onlar da "Evet! (Rabbimizsin)" demişlerdi. **Eğer inan**mayı ist**iyorsanız,** hemen iman edin.

9. **Sizi karanlıklardan** küfürden **aydınlığa** imana **çıkarmak için kuluna apaçık** Kuran **ayetleri indiren odur. Şüphesiz Allah,** sizi küfürden imana çıkarma hususunda **size karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.**

10. İman ettikten sonra **size ne oluyor ki, Allah yolunda infak etmiyorsunuz? Halbuki göklerin ve yerin** içindekilerle birlikte **mirası Allah'ındır.** Dolayısıyla sonunda mallarınız ona varacaktır. (Eğer infak etmez-seniz) hiçbir ecir elde edemezsiniz; ama infak ederseniz sevap kazanırsınız. **İçinizden,** Mekke **fethinden önce infak edip savaşanlar, (fetihten sonra infak edip savaşanlarla) eşit değildir. İşte bunların derecesi, daha sonra infak edip savaşanlardan daha yüksektir. Yine de Allah hepsine**[3] her iki tarafa **en güzelini** cenneti **vaat etmiştir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.** Ve size, onların karşılığını verecektir.

11. **Kim Allah'a,** malını onun yolunda infak etmek suretiyle **güzel bir ödünç verirse, (Allah) onu, o kişi için kat kat arttırır,**[4] Bakara sûresinde zikredildiği gibi on katından yedi yüz katı fazlasına kadar çıkarır **ve onun için çok değerli bir mükâfat da vardır** ki, onunla birlikte Allah'ın rızası ve kuluna yönelmesi vardır.

---

[1] Bu Osman (radiyallahu anh)'a işarettir.

[2] أُخِذَ fiili hemzenin zammesi ve ha harfinin kesresiyle (meçhul olarak) ve her iki harfin fethası ve sonra gelen kelimenin nasbıyla (malum olarak) okunmuştur.

[3] كُلًّا kelimesi diğer bir kıraatte mübteda olmak üzere ref olarak okunmuştur.

[4] يُضَاعِفَهُ fiili diğer bir kıraatte şeddeli olarak يُضَعِّفَهُ şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

﴿٥٧﴾- سُورَةُ الْحَدِيدِ

56- Hadid Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Ya da Medine'de inmiştir** تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi dokuz ayettir**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. سَبَّحَ **Tesbih etmektedir** *(Kimi?)* لِلّٰهِ **Allah'ı** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** *(Nerede bulunan?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde bulunan** أَيْ نَزَّهَهُ Yani, onu tenzih etmektedir *(Ne?)* كُلُّ شَيْءٍ Her şey فَاللَّامُ Buradaki lam *(Nedir?)* مَزِيدَةٌ Zaittir وَجِيءَ بِمَا Ve 'mâ' getirilmiştir *(Ne yerine?)* دُونَ مَنْ 'Men' yerine *(Ne için?)* تَغْلِيبًا لِلْأَكْثَرِ Çok olanı tağlip için وَهُوَ **Allah** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz olandır** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Hükümranlığında الْحَكِيمُ **Ve hikmet sahibi olandır** *(Nede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığı işte.

2. لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin hükümranlığı** وَالْأَرْضِ **Ve yerin** يُحْيِي **Hayat verir** *(Ne ile?)* بِالْإِنْشَاءِ Baştan yaratmakla وَيُمِيتُ **Ve öldürür** *(Neden sonra?)* بَعْدَهُ Hayat vermesinden sonra وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

3. هُوَ **O** *(Nedir?)* الْأَوَّلُ **İlktir** قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyden önce بِلَا بِدَايَةٍ Başlangıcı olmaksızın وَالْآخِرُ **Ve sondur** بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyden sonra بِلَا نِهَايَةٍ Sonu olmaksızın *(Daha nedir?)* وَالظَّاهِرُ **Zahirdir** *(Ne ile?)* بِالْأَدِلَّةِ عَلَيْهِ Kendisini gösteren delillerle *(Daha nedir?)* وَالْبَاطِنُ **Ve batındır** *(Neden?)* عَنْ إِدْرَاكِ الْحَوَاسِّ Hislerin onu idrak etmesinden وَهُوَ **Ve O** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir.**

4. هُوَ **O** *(Nedir?)* الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** خَلَقَ **Yaratmıştır** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne sürede?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ **Altı günde** *(Neden?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden أَوَّلُهَا İlk günü الْأَحَدُ Pazar وَآخِرُهَا Ve son günü de الْجُمُعَةُ Cumadır ثُمَّ **Sonra** اِسْتَوٰى **İstiva etmiştir** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** الْكُرْسِيِّ Kürsi üzerine *(Nasıl istiva etmiştir?)* اِسْتِوَاءً İstiva etmekle *(Öyle istiva ki,)* يَلِيقُ بِهِ Kendisine yaraşır şekilde يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا يَلِجُ **Gireni** يَدْخُلُ Dahil olanı *(Nereye?)* فِي الْأَرْضِ **Yere** *(Ne gibi?)* كَالْمَطَرِ وَالْأَمْوَاتِ Yağmur ve ölüler gibi وَمَا يَخْرُجُ **Ve çıkanı da bilir** *(Nereden?)* مِنْهَا **Yerden** *(Ne gibi?)* كَالنَّبَاتِ وَالْمَعَادِنِ Bitki ve madenler gibi وَمَا يَنْزِلُ **Ve ineni de bilir** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne gibi?)* كَالرَّحْمَةِ وَالْعَذَابِ Rahmet ve azap gibi

كَالْأَعْمَالِ **Ve çıkanı da bilir** يَصْعَدُ Yükseleni *(Nereye?)* فِيهَا **Göğe** *(Ne gibi?)* وَمَا يَعْرُجُ الصَّالِحَةِ وَالسَّيِّئَةِ İyi ve kötü olan ameller gibi وَهُوَ **Ve o** *(Nedir?)* مَعَكُمْ **Sizinle birliktedir** *(Ne ile?)* بِعِلْمِهِ İlmiyle اَيْنَ مَا كُنْتُمْ **Nerede olursanız** وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görendir.**

5. لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin hükümranlığı** وَالْاَرْضِ **Ve yerin** وَاِلَى اللّٰهِ **Ve yalnız Allah'a** تُرْجَعُ **Döndürülecektir** *(Ne?)* اَلْاُمُورُ **Bütün işler** اَلْمَوْجُودَاتُ Bütün varlıklar *(Nasıl?)* جَمِيعًا Toplu halde

6. يُولِجُ **Katar** *(Neyi?)* اَللَّيْلَ **Geceyi** يُدْخِلُهُ Onu sokar *(Neye?)* فِي النَّهَارِ **Gündüze** فَيَزِيدُ Böylece (gündüz) uzar وَيَنْقُصُ Ve kısalır *(Ne?)* اَللَّيْلُ Gece وَيُولِجُ **Ve yine katar** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Neye?)* فِي اللَّيْلِ **Geceye** فَيَزِيدُ Böylece (gece) uzar وَيَنْقُصُ Ve kısalır *(Ne?)* اَلنَّهَارُ Gündüz وَهُوَ **Ve o** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Kalplerde olanı** بِمَا فِيهَا Kalplerde bulunan مِنَ الْأَسْرَارِ وَالْمُعْتَقَدَاتِ Sırları ve inançları.

7. اٰمِنُوا **İman edin** دُومُوا Devam edin *(Ne üzere?)* عَلَى الْإِيمَانِ İman üzere *(Kime iman edin?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَرَسُولِهِ **Ve resulüne** وَاَنْفِقُوا **Ve infak edin** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda *(Neden infak edin?)* مِمَّا **O şeyden ki** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Ne kıldı?)* مُسْتَخْلَفِينَ **Yetkili** *(Nede?)* فِيهِ **O şeyde** *(Yani, neden infak edin?)* مِنْ مَالِ مَنْ تَقَدَّمَكُمْ Sizden önce gelenlerin malından وَسَيُخْلِفُكُمْ Ve size halife kılacaktır *(Nede?)* فِيهِ O malda *(Kimi?)* مَنْ بَعْدَكُمْ Sizden sonra gelenleri نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne hakkında?)* فِي غَزْوَةِ الْعُسْرَةِ Zorluk gazvesinde وَهِيَ Bu gazve de *(Nedir?)* غَزْوَةُ تَبُوكَ Tebuk gazvesidir فَالَّذِينَ **Neticece o kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَاَنْفَقُوا **Ve infak ettiler** *(Bu nedir?)* إِشَارَةٌ İşarettir *(Kime?)* إِلَى عُثْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Osman'a (radiyallahu anh) لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَجْرٌ **Bir ecir** *(Öyle ecir ki,)* كَبِيرٌ **Büyük.**

8. وَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor ki,** لَا تُؤْمِنُونَ **İnanmıyorsunuz** *(Bu nedir?)* خِطَابٌ Bir hitaptır *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere أَيْ لَا مَانِعَ Yani, hiçbir engel yoktur *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neden engel yoktur?)* مِنَ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Kime inanmıyorsunuz?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَالرَّسُولُ **Halbuki peygamber** يَدْعُوكُمْ **Sizi davet ediyor** *(Niye davet ediyor?)* لِتُؤْمِنُوا **İnanasınız diye** *(Kime?)* بِرَبِّكُمْ **Rabbinize** وَقَدْ اُخِذَ **Ve halbuki alınmıştı** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِ الْخَاءِ Hemzenin zammesi ve ha'nın kesresiyle وَبِفَتْحِهِمَا Ve her ikisinin fethasıyla *(Ne ile birlikte?)* وَنَصْبِ مَا بَعْدَهُمَا Ve bu iki harften sonra gelen kelimenin nasbıyla *(Ne alınmıştı?)* مِيثَاقَكُمْ **Sizden söz** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ Bunun üzerine

أَيْ أَخَذَهُ Yani, o sözü almıştı *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Nerede?)* فِي عَالَمِ الذَّرِّ Zerreler aleminde *(Ne zaman almışı?)* حِينَ أَشْهَدَهُمْ Kendilerini şahit tuttuğunda *(Kime?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ Kendilerine أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (dediğinde) قَالُوا Dediler *(Ne dediler?)* بَلٰى Evet! Rabbimizsin اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* مُؤْمِنِينَ **İnananlar** أَيْ مُرِيدِينَ Yani, isteyenler iseniz *(Neyi?)* اَلْإِيمَانَ بِهِ Ona iman etmeyi فَبَادِرُوا O halde hemen yönelin *(Neye?)* إِلَيْهِ O imana

9. هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُنَزِّلُ **İndirir** *(Kime?)* عَلٰى عَبْدِهِ **Kuluna** *(Ne indirir?)* اٰيَاتٍ **Ayetler** *(Öyle ayetler ki,)* بَيِّنَاتٍ **Apaçık** آيَاتِ الْقُرْآنِ Kuran'ın ayetlerini *(Niçin indirir?)* لِيُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmak için** *(Neden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** اَلْكُفْرِ Küfürden *(Neye?)* اِلَى النُّورِ **Aydınlığa** اَلْإِيمَانِ İmana وَاِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** بِكُمْ **Size karşı** *(Ne hususta?)* فِي إِخْرَاجِكُمْ Sizi çıkarması hususunda *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana *(Size karşı nedir?)* لَرَؤُوفٌ **Kesinlikle pek müşfik** رَحِيمٌ **Ve pek merhametlidir**

10. وَمَا لَكُمْ **Size ne oluyor** *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِيمَانِكُمْ İmanınızdan sonra اَلَّا فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ أَنْ فِي لَامِ لَا تُنْفِقُوا **İnfak etmiyorsunuz** -Burada 'En'in 'Nun'unun 'La'nın lamına idgamı vardır- *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** وَلِلّٰهِ **Halbuki Allah'a aittir** *(Ne?)* مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mirası** وَالْاَرْضِ **Ve yerin** *(Ne ile birlikte?)* بِمَا فِيهِمَا İçindekilerle birlikte فَيَصِلُ Dolayısıyla neticede ulaşacak *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona *(Ne?)* أَمْوَالُكُمْ Mallarınız *(Ne olmaksızın?)* مِنْ غَيْرِ أَجْرِ الْإِنْفَاقِ İnfak sevabı olmaksızın بِخِلَافِ مَا O şeyin aksine ki لَوْ أَنْفَقْتُمْ İnfak etseydiniz فَتُؤْجَرُونَ Sevabını alacaktınız لَا يَسْتَوِي **Eşit olmaz** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim eşit olmaz?)* مَنْ اَنْفَقَ **İnfak edenler** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ **Fetihten önce** *(Neyin fethinden önce?)* لِمَكَّةَ Mekke'nin *(Daha kim eşit olmaz?)* وَقَاتَلَ **Ve savaşanlar** اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* اَعْظَمُ **Daha büyüktürler** *(Ne bakımdan?)* دَرَجَةً **Derece bakımından** *(Kimden daha büyüktürler?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** اَنْفَقُوا **İnfak ettiler** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدُ **Fetihten sonra** وَقَاتَلُوا **Ve savaştılar** وَكُلًّا **Her birine** *(Neden?)* مِنَ الْفَرِيقَيْنِ Bu iki fırkadan وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile?)* بِالرَّفْعِ Raf okumakla *(Ne olarak?)* مُبْتَدَأً Mübteda olarak وَعَدَ **Vaat etmiştir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi vaat etmiştir?)* اَلْحُسْنٰى **En güzeli** اَلْجَنَّةَ Cenneti وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Pek ala haberdardır** فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla size karşılığını verecek *(Neye karşılık?)* بِهِ Yaptığınıza karşılık.

11. مَنْ ذَا **Kimdir** الَّذِي **O kimse ki** يُقْرِضُ **Ödünç veriyor** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne ile ödünç veriyor?)* بِإِنْفَاقِ مَالِهِ Malını infak etmekle *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ Allah yolunda ***(Nasıl ödünç veriyor?)*** قَرْضًا **Ödünç vermekle** *(Öyle ödünç ki,)* حَسَنًا **Güzel** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُنْفِقَهُ Onu infak etmekle *(Kim için?)* لِلّٰهِ Allah için فَيُضَاعِفَهُ **Ki onu artırsın** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* فَيُضَعِّفَهُ 'Feyüza'ifehû' şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle ***(Kim için artırsın?)*** لَهُ **Kendisi için** *(Neden?)* مِنْ عَشْرٍ On kattan *(Kaç kata kadar?)* إِلَى أَكْثَرَ مِنْ سَبْعَمِائَةٍ Yedi yüz kattan daha fazlasına kadar كَمَا ذُكِرَ Anlatıldığı gibi *(Nerede?)* فِي الْبَقَرَةِ Bakara suresinde وَلَهُ **Ve onun için vardır** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ الْمُضَاعَفَةِ Kat kat artmakla birlikte ***(Ne vardır?)*** أَجْرٌ **Bir mükafat** *(Öyle mükafat ki,)* كَرِيمٌ **Pek değerli** مُقْتَرِنٌ بِهِ Kendisiyle birlikte bulunan *(Ne bulunan)* رِضًا (Allah'ın) rızası *(Daha?)* وَإِقْبَالٌ Ve (kuluna) yönelmesi.

أُذْكُرْ ﴿يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعٰى نُورُهُمْ بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ أَمَامَهُمْ ﴿وَ﴾ يَكُونُ ﴿بِاَيْمَانِهِمْ﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿بُشْرٰيكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ﴾ أَيْ دُخُولُهَا ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾﴾ ﴿يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا انْظُرُونَا﴾ أَبْصِرُونَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِ الظَّاءِ أَمْهِلُونَا ﴿نَقْتَبِسْ﴾ نَأْخُذِ الْقَبَسَ وَالْإِضَاءَةَ ﴿مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ﴾ لَهُمُ اسْتِهْزَاءً بِهِمْ ﴿ارْجِعُوا وَرَآءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا﴾ فَرَجَعُوا ﴿فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿بِسُورٍ﴾ قِيلَ هُوَ سُورُ الْأَعْرَافِ ﴿لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ﴾ مِنْ جِهَةِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَظَاهِرُهُ﴾ مِنْ جِهَةِ الْمُنَافِقِينَ ﴿مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾﴾ ﴿يُنَادُونَهُمْ اَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾ بِالنِّفَاقِ ﴿وَتَرَبَّصْتُمْ﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ الدَّوَائِرَ ﴿وَارْتَبْتُمْ﴾ شَكَكْتُمْ فِي دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿وَغَرَّتْكُمُ الْاَمَانِيُّ﴾ الْأَطْمَاعُ ﴿حَتّٰى جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ﴾ الْمَوْتُ ﴿وَغَرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾﴾ الشَّيْطَانُ ﴿فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَاْوٰيكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلٰيكُمْ﴾ أَوْلٰى بِكُمْ ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾﴾ هِيَ ﴿اَلَمْ يَاْنِ﴾ يَحِنْ ﴿لِلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ نَزَلَتْ فِي شَأْنِ الصَّحَابَةِ لَمَّا أَكْثَرُوا الْمُزَاحَ ﴿اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَّلَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [نَزَلَ] ﴿مِنَ الْحَقِّ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَلَا يَكُونُوا﴾ مَعْطُوفٌ عَلٰى تَخْشَعَ ﴿كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ﴾ هُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ﴾ الزَّمَنُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ أَنْبِيَائِهِمْ ﴿فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ لَمْ تَلِنْ لِذِكْرِ اللّٰهِ ﴿وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿اِعْلَمُوا﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ الْمَذْكُورِينَ ﴿اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ بِالنَّبَاتِ فَكَذٰلِكَ يَفْعَلُ بِقُلُوبِكُمْ بِرَدِّهَا إِلَى الْخُشُوعِ ﴿قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ﴾ الدَّالَّةَ عَلٰى قُدْرَتِنَا بِهٰذَا وَغَيْرِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿اِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ﴾ مِنَ التَّصَدُّقِ أُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الصَّادِ أَيِ الَّذِينَ تَصَدَّقُوا ﴿وَالْمُصَّدِّقَاتِ﴾ اللَّاتِي تَصَدَّقْنَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَخْفِيفِ الصَّادِ فِيهِمَا مِنَ التَّصْدِيقِ الْإِيمَانُ ﴿وَاَقْرَضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ رَاجِعٌ إِلَى الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ بِالتَّغْلِيبِ وَعُطِفَ الْفِعْلُ عَلَى الْاِسْمِ فِي صِلَةِ أَلْ لِأَنَّهُ فِيهَا حَلَّ مَحَلَّ الْفِعْلِ وَذِكْرُ الْقَرْضِ بِوَصْفِهِ بَعْدَ التَّصَدُّقِ تَقْيِيدٌ لَهُ ﴿يُضَاعَفُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعَّفُ بِالتَّشْدِيدِ أَيْ قَرْضُهُمْ ﴿لَهُمْ وَلَهُمْ اَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Mümin erkeklerle mümin kadınları nurları, önlerinden ve sağlarından giderken göreceğin günü** anlat! Ve onlara denilecektir ki: **Bugün müjdeniz, altından ırmaklar akan ve içlerinde ebedî kalacağınız cennetler**e girmek**tir. İşte büyük kurtuluş budur;**

13. **Münafık erkeklerle münafık kadınların, müminlere: Bizi de gözetin,**[1] görün **ki, nurunuzdan faydalanalım,** ondan bir şule alalım **diyeceği günü** (anlat). Onlara alay etmek için **denilir ki: Arkanıza dönün de bir nur arayın!** Onlar da dönerler **Artık** müminlerle **onların arasına kapılı bir sur** denilene göre Araf suru **çekilir ki, onun içi, orada** müminler tarafında **rahmet ve dışı, oradan da** münafıklar tarafında **azap vardır.**

14. **Münafıklar onlara: Biz sizinle beraber** itaat üzere **değil miydik? diye seslenirler. Onlar da derler ki: Evet! Ama siz** münafıklık yaparak **kendinizi fitneye düşürdünüz;** müminlerin başına felaketlerin gelmesini **beklediniz; şüpheye düştünüz** İslam dininde tereddüt ettiniz **ve kuruntular** hırslar **sizi aldattı. Sonunda Allah'ın emri** ölüm **gelip çattı! O çok aldatan şeytan sizi, Allah ile aldattı.**

15. **Artık bugün ne sizden ne de inkâr edenlerden fidye alınmaz,**[2] **varacağınız yer ateştir. Size yaraşan** layk olan **odur.** O **ne kötü bir dönüş yeridir!**

Sahabe fazla şaka yapınca haklarında şu ayet indi:

16. **İman edenlere, Allah'ın zikri ve indirdiği**[3] **hakk** Kuran **için kalplerinin ürpermesi ve bundan önce kendilerine kitap verilen** Hıristiyan ve Yahudi**ler gibi olmamaları zamanı daha gelmedi mi? Onların üzerinden** onlarla peygamberleri arasından **uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı.** Allah'ın zikri için yumuşamadı. **Onlardan birçoğu yoldan çıkmış kimselerdir.**

17. **Biliniz ki,** ey müminler! **Allah, ölümünden sonra yeryüzünü** bitkilerle **canlandırır.** Kalplerinizi de böyle yapar; onları yumuşatır. **Doğrusu, size** bu ve diğer şeylerle kudretimize delalet eden **ayetleri açıkladık ki akledesiniz.**

18. **Şüphesiz sadaka veren erkeklere**[4] **ve sadaka veren kadınlara ve Allah'a güzel bir ödünç veren** kadın ve erkek**lere,** verdikleri ödünçler **kat kat arttırılır ve onlar için çok değerli bir mükâfat vardır.**[5]

---

[1] أَنْظِرُونَا emri diğer bir kıraatte hemzenin fethası ve za harfinin kesresiyle okunmuştur. Bu durumda 'Bizi bekleyin' anlamındadır.

[2] لَا يُؤْخَذُ fiili ya ve ta harfiyle okunur.

[3] نَزَلَ fiili şeddeli ve şeddesiz okunur.

[4] الْمُصَّدِّقِينَ kelimesi التَّصَدُّق kökünden gelmektedir. (Kelimenin aslında bulunan) ta harfi sad harfine idğam edilmiştir. اَلَّذِينَ تَصَدَّقُوا takdirindedir. الْمُصَّدِّقَاتِ kelimesi اَللَّاتِي تَصَدَّقْنَ takdirindedir. Diğer bir kıraatte her iki kelime de sad harfinin tahfifiyle التَّصْدِيق kökünden okunmuştur. (Bu kıraate göre mana) 'İmanı tasdik eden' anlamındadır.

[5] أَقْرَضُوا fiili lam-ı tarifin sılasında bulunan ismin üzerine atıftır. Zira isim orada fiil yerine geçmiştir. Sadakadan sonra ödünç vermenin 'güzel olma' sıfatıyla birlikte zikredilmesi sadakayı kayıtlamak içindir. يُضَاعَف fiili diğer bir kıraatte şeddeli olarak يُضَعَّف şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

12. أُذْكُرْ Anlat! *(Neyi?)* يَوْمَ تَرَى **Göreceğin günü** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkekleri** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınları** *(Öyle mümin erkek ve kadınlar ki,)* يَسْعٰى **Gidiyor** *(Ne gidiyor?)* نُورُهُمْ **Nurları** *(Nerede gidiyor?)* بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Önlerinde** أَمَامَهُمْ Önlerinde وَيَكُونُ **Ve** oluyor *(Nerede?)* بِاَيْمَانِهِمْ **Sağ taraflarında** وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Ne denir?)* بُشْرٰيكُمُ **Müjdeniz** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bu gün** *(Nedir?)* جَنَّاتٌ **Cennetlerdir** أَيْ دُخُولُهَا Yani, o cennetlere girmektir *(Öyle cennetler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** *(Ne akıyor?)* اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennetlerde** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Bu** *(Nedir?)* اَلْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* اَلْعَظِيمُ **Büyük** *(O günden bedel?)*

13. يَوْمَ يَقُولُ **Diyeceği günü (anlat)** *(Kimin diyeceği günü?)* اَلْمُنَافِقُونَ **Münafık erkeklerin** وَالْمُنَافِقَاتُ **Ve münafık kadınların** *(Kime diyeceği?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne diyecekler?)* اُنْظُرُونَا **Bizi bekleyin** أَبْصِرُونَا Bizi gözetleyin وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemze'nin fethası وَكَسْرِ الظَّاءِ Ve zı'nın kesresiyle أَمْهِلُونَا 'Bize müddet tanıyın' نَقْتَبِسْ **Ki alalım** نَأْخُذِ الْقَبَسَ Şule alalım وَالْإِضَاءَةَ Ve aydınlık alalım *(Neden?)* مِنْ نُورِكُمْ **Nurunuzdan** قِيلَ **Denir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Nasıl?)* اسْتِهْزَاءً بِهِمْ Onları alaya alarak *(Ne denir?)* اِرْجِعُوا **Dönün** *(Nereye?)* وَرَاءَكُمْ **Arkanıza** فَالْتَمِسُوا **Ve arayın** *(Ne arayın?)* نُورًا **Bir nur** فَرَجَعُوا Onlar da dönerler فَضُرِبَ **Ve nihayet çekilir** *(Nereye?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasına** وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerin arasına *(Ne çekilir?)* بِسُورٍ **Bir sur** قِيلَ هُوَ Denildi ki o sur *(Nedir?)* سُورُ الْأَعْرَافِ Âraf surudur *(Öyle sur ki,)* لَهُ **Kendisi için vardır** *(Ne vardır?)* بَابٌ **Kapı** *(Yine öyle sur ki,)* بَاطِنُهُ **Onun içi** فِيهِ **Onda vardır** *(Ne vardır?)* اَلرَّحْمَةُ **Rahmet** *(Kim tarafında?)* مِنْ جِهَةِ الْمُؤْمِنِينَ Müminler tarafında وَظَاهِرُهُ **Ve onun dışı da** *(Kim tarafında?)* مِنْ جِهَةِ الْمُنَافِقِينَ Münafıklar tarafında مِنْ قِبَلِهِ **Dış tarafından** *(Ne vardır?)* اَلْعَذَابُ **Azap.**

14. يُنَادُونَهُمْ **Müminlere seslenirler** اَلَمْ نَكُنْ **Biz değil miydik** *(Kim ile beraber?)* مَعَكُمْ **Sizinle beraber** *(Ne üzere?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzere قَالُوا **Onlar derler** بَلٰى **Evet,** وَلٰكِنَّكُمْ **Fakat siz** فَتَنْتُمْ **Belaya ittiniz** اَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** *(Ne ile?)* بِالنِّفَاقِ Münafıklıkla وَتَرَبَّصْتُمْ **Ve gelmesini beklediniz** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Neyin?)* اَلدَّوَائِرَ Belaların وَارْتَبْتُمْ **Ve şüpheye düştünüz** شَكَكْتُمْ Kuşkulandınız *(Nede?)* فِي دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dininde وَغَرَّتْكُمُ **Ve sizi aldattı** *(Ne?)* اَلْاَمَانِيُّ **Kuruntular** اَلْأَطْمَاعُ Hırslar

حَتّٰى جَٓاءَ **Ve sonunda geldi** *(Ne?)* اَمْرُ اللّٰهِ **Allah'ın emri** اَلْمَوْتُ Ölüm وَغَرَّكُمْ **Ve sizi aldattı** *(Kim ile?)* بِاللّٰهِ **Allah ile** *(Kim?)* اَلْغَرُورُ **Çokça aldatan** اَلشَّيْطَانُ Şeytan

15. فَالْيَوْمَ **Bugün** لَا يُؤْخَذُ **Alınmaz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne alınmaz?)* فِدْيَةٌ **Hiçbir bedel** وَلَا مِنَ الَّذِينَ **Ve o kimselerden alınmaz ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** مَأْوٰيكُمْ **Sizin varacağınız yer** *(Nedir?)* اَلنَّارُ **Cehennemdir** هِيَ **O ise** *(Nedir?)* مَوْلٰيكُمْ **Size yaraşandır** أَوْلٰى بِكُمْ Size daha layıktır وَبِئْسَ **Ve ne kötü** اَلْمَصِيرُ **Varış yeridir** هِيَ O cehennem.

16. اَلَمْ يَأْنِ **Vakti gelmedi mi?** يَحِنْ Zamanı gelmedi mi? *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Ne hakkında?)* فِي شَأْنِ الصَّحَابَةِ Sahabenin durumu hakkında *(Ne zaman?)* لَمَّا أَكْثَرُوا Ne zaman ki çok yaptılar *(Neyi?)* اَلْمُزَاحَ Şakayı *(Ne vakti?)* اَنْ تَخْشَعَ **Ürperme vakti** *(Neyin?)* قُلُوبُهُمْ **Kalplerinin** *(Neye?)* لِذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ın zikrine** وَمَا نَزَّلَ **Ve indirdiğine** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz olarak *(Neden indirdiği?)* مِنَ الْحَقِّ **Haktan** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'dan وَلَا يَكُونُوا **Ve olmasınlar** *(Bu fiil nedir?)* مَعْطُوفٌ Atfolunmuştur *(Ne üzerine?)* عَلٰى تَخْشَعَ 'Tahşea' fiili üzerine *(Kim gibi olmasınlar?)* كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki** اُوتُوا **Onlara verildi** *(Ne verildi?)* اَلْكِتَابَ **Kitap** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** هُمْ Onlar da *(Kimlerdir?)* اَلْيَهُودُ Yahudiler وَالنَّصَارٰى Ve Hıristiyanlardır فَطَالَ **Uzayıp geçti** عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* اَلْاَمَدُ **Uzun zaman** اَلزَّمَنُ Zaman *(Neredeki?)* بَيْنَهُمْ Kendileriyle وَبَيْنَ أَنْبِيَائِهِمْ Peygamberleri arasındaki فَقَسَتْ **Böylelikle kaskatı kesildi** *(Ne?)* قُلُوبُهُمْ **Kalpleri** لَمْ تَلِنْ Yumuşamadı *(Neye?)* لِذِكْرِ اللّٰهِ Allah'ın zikrine وَكَثِيرٌ **Çoğu** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nedirler?)* فَاسِقُونَ **Yoldan çıkmışlardır.**

17. اِعْلَمُوا **Bilin ki** *(Bu nedir?)* خِطَابٌ Hitaptır *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ الْمَذْكُورِينَ Anlatılan müminlere اَنَّ اللّٰهَ **Kesinlikle Allah** يُحْيِي **Canlandırır** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle فَكَذٰلِكَ İşte böylece يَفْعَلُ Yapar *(Neye?)* بِقُلُوبِكُمْ Kalplerinize *(Ne ile?)* بِرَدِّهَا Onu çevirmekle *(Neye?)* إِلَى الْخُشُوعِ Huşûa قَدْ بَيَّنَّا **Gerçekten biz açıkladık** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَلْاٰيَاتِ **Ayetleri** *(Öyle ayetler ki,)* اَلدَّالَّةَ Gösteren *(Neyi?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Bizim kudretimizi *(Ne ile?)* بِهٰذَا وَغَيْرِهِ Bununla ve diğer şeylerle *(Niye açıkladık?)* لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَعْقِلُونَ **Düşünürsünüz.**

18. اِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ **Muhakkak ki sadaka veren erkekler** *(Bu kelime neden türemiştir?)* مِنَ التَّصَدُّقِ 'Tasadduk' mastarından أُدْغِمَتِ التَّاءُ Te idgam edilmiştir *(Neye?)* فِي الصَّادِ Sad'a أَيِ Yani, اَلَّذِينَ تَصَدَّقُوا Tasadduk eden erkekler (manasındadır) وَالْمُصَّدِّقَاتِ **Ve sadaka veren kadınlar** اللاَّتِي تَصَدَّقْنَ Yani, tasadduk eden kadınlar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunmuştur?)* بِتَخْفِيفِ الصَّادِ فِيهِمَا İki kelimede de sad'ı şeddesiz yaparak *(Bu takdirde nedendir?)* مِنَ التَّصْدِيقِ 'Tasdik'ten *(Neyi tasdik?)* اَلْإِيمَانَ İmanı وَأَقْرَضُوا **Ve borç verdiler** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** قَرْضًا **Ödünç vermekle** *(Öyle ödünç vermek ki,)* حَسَنًا **Güzel olan** *(Bu fiil nedir?)* رَاجِعٌ Racîdir *(Neye?)* إِلَى الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ Hem erkeklere hem kadınlara *(Nasıl?)* بِالتَّغْلِيبِ Tağlip etmekle وَعَطْفُ الْفِعْلِ Fiilin atfedilmesi *(Neye?)* عَلَى الْاِسْمِ İsme *(Öyle isim ki,)* فِي صِلَةِ أَلْ 'El' takısının sılasında olan *(Ne içindir?)* لِأَنَّهُ Çünkü bu isim فِيهَا Sılada *(Nedir?)* حَلَّ مَحَلَّ الْفِعْلِ Fiil yerine geçmiştir وَذِكْرُ الْقَرْضِ Borç vermeyi zikretmek *(Ne ile?)* بِوَصْفِهِ Güzel olma vasfıyla *(Neden sonra?)* بَعْدَ التَّصَدُّقِ Tasadduktan sonra *(Nedir?)* تَقْيِيدٌ لَهُ Onu (güzellikle) kayıtlamaktır يُضَاعَفُ **Kat kat verilir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يُضَعَّفُ 'Yuza'afu' şeklindedir *(Ne ile?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle أَيْ قَرْضُهُمْ Yani, verdikleri borçları (kat kat verilir) *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَجْرٌ **Mükafat** *(Öyle mükafat ki,)* كَرِيمٌ **Pek kıymetli.**

﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِۦٓ أُولٰٓئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ﴾ الْمُبَالِغُونَ فِي التَّصْدِيقِ ﴿وَالشُّهَدَآءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ عَلَى الْمُكَذِّبِينَ مِنَ الْأُمَمِ ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا ﴿أُولٰٓئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾﴾ النَّارِ ﴿اِعْلَمُوٓا أَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ﴾ تَزْيِينٌ ﴿وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ﴾ أَيِ الْاِشْتِغَالُ فِيهَا وَأَمَّا الطَّاعَاتُ وَمَا يُعِينُ عَلَيْهَا فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿كَمَثَلِ﴾ أَيْ هِيَ فِي إِعْجَابِهَا لَكُمْ وَاضْمِحْلَالِهَا كَمَثَلِ ﴿غَيْثٍ﴾ مَطَرٍ ﴿أَعْجَبَ الْكُفَّارَ﴾ الزُّرَّاعَ ﴿نَبَاتُهُ﴾ النَّاشِئُ عَنْهُ ﴿ثُمَّ يَهِيجُ﴾ يَيْبَسُ ﴿فَتَرٰيهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا﴾ فُتَاتًا يَضْمَحِلُّ بِالرِّيَاحِ ﴿وَفِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ لِمَنْ آثَرَ عَلَيْهَا الدُّنْيَا ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ﴾ لِمَنْ لَمْ يُؤْثِرْ عَلَيْهَا الدُّنْيَا ﴿وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ مَا التَّمَتُّعُ فِيهَا ﴿إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿سَابِقُوٓا إِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ﴾ لَوْ وُصِلَتْ إِحْدَاهُمَا بِالْأُخْرٰى وَالْعَرْضُ السَّعَةُ ﴿أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾﴾ ﴿مَآ أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ﴾ بِالْجَدْبِ ﴿وَلَا فِيٓ أَنْفُسِكُمْ﴾ كَالْمَرَضِ وَفَقْدِ الْوَلَدِ ﴿إِلَّا فِي كِتَابٍ﴾ يَعْنِي اللَّوْحَ الْمَحْفُوظَ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا﴾ نَخْلُقَهَا وَيُقَالُ فِي النِّعْمَةِ كَذٰلِكَ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿لِكَيْلَا﴾ كَيْ نَاصِبَةٌ لِلْفِعْلِ بِمَعْنٰى أَنْ أَيْ أَخْبَرَ تَعَالٰى بِذٰلِكَ لِئَلَّا ﴿تَأْسَوْا﴾ تَحْزَنُوا ﴿عَلٰى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا﴾ فَرَحَ بَطَرٍ بَلْ فَرَحَ شُكْرٍ عَلَى النِّعْمَةِ ﴿بِمَآ اٰتَاكُمْ﴾ بِالْمَدِّ أَعْطَاكُمْ وَبِالْقَصْرِ جَاءَكُمْ مِنْهُ ﴿وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ﴾ مُتَكَبِّرٍ بِمَا أُوتِيَ ﴿فَخُورٍ ﴿٢٣﴾﴾ بِهِ عَلَى النَّاسِ ﴿اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ﴾ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ﴾ بِهِ لَهُمْ وَعِيدٌ شَدِيدٌ ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ﴾ عَمَّا يَجِبُ عَلَيْهِ ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ هُوَ﴾ ضَمِيرُ فَصْلٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُقُوطِهِ ﴿الْغَنِيُّ﴾ عَنْ غَيْرِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾﴾ لِأَوْلِيَائِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

19. **Allah'a ve peygamberlerine iman edenler, işte onlar, sıddık,** tasdik konusunda en üstün seviyede olanlar **ve Rableri katında** yalanlayan ümmetlere karşı **şahittirler. Onların mükâfatları ve nurları vardır. İnkâr edip de** birliğimize delalet eden **ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar da cehennem** ateş **halkıdır.**

20. **Biliniz ki dünya hayat**ındaki meşguliyet **ancak bir oyun, eğlence, bir süs**lenme, **aranızda bir övünme ve mal ve evlât artmasıdır.** Fakat ibadetler ve ona kolaylık sağlayan şeyler ahiret işlerindendir. Dünyanın sizi şaşırtması

sonrada yok olup gitmesi **tıpkı bir yağmur gibidir ki, onun** sebebiyle çıkan **ekini çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurur da sen onu sapsarı görürsün; sonra da** rüzgarlarla yok olup giden kırık **bir çöp olur. Ahirette ise** dünyayı tercih edenlere **çetin bir azap ve** dünyayı Ahirete tercih etmeyenlere ise **Allah'ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayat**ından faydalanmak **sadece aldatıcı bir metadır.**

21. Rabbinizden bir mağfirete ve Allah'a ve peygamberlerine inananlar için hazırlanmış genişliği şayet birleştirilecek olsalar **gökle yerin genişliği kadar olan cennete koşuşun. İşte bu, Allah'ın lütfudur, onu dilediğine verir, Allah büyük lütuf sahibidir.**

22. Ne yeryüzüne kıtlıkla **ve ne de sizin kendinize** hastalık ve çocuğunuzu kaybetmekle **isabet eden hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta** Levh-i Mahfuz'da **yazılmış olmasın.** Nimetler hakkında da aynı şey söylenir. **Şüphesiz bu, Allah'a kolaydır.**

23. Kaybettiğinize üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiğiyle[1] mağrurca **sevinmeyesiniz** bilakis nimete şükrederek sevinesiniz **diye**[2] bunu size bildirdi. **Çünkü Allah, kendini beğenmiş** kendisine verilenle kibirlenen, onunla insanlara karşı **övünen hiç kimseyi sevmez.**

24. Yapmakla sorumlu oldukları şeylerde **cimrilik edip insanlara da cimriliği emreden kimseler** için çok sert bir tehdit vardır. **Kim** yapmakla sorumlu olduğu şeyden **yüz çevirirse, şüphesiz ki Allah, o**[3] başkalarından **müstağnidir,** dostlarını **övendir.**

KELİME ANLAMI

19. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَرُسُلِهٖ **Ve peygamberlerine** اُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Kimdir?)* اَلصِّدّٖيقُونَ **Sıddıktırlar** اَلْمُبَالِغُونَ En üstün seviyede olanlardır *(Nede?)* فِي التَّصْدِيقِ (Allah'ı) tasdik etmede وَالشُّهَدَاءُ **Ve şahitlik yapanlar** *(Kim katında?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** *(Kime?)* عَلَى الْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara *(Kimden?)* مِنَ الْأُمَمِ Ümmetlerden لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* اَجْرُهُمْ **Mükafatları** وَنُورُهُمْ **Ve nurları** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Öyle ayetlerimiz ki,)* اَلدَّالَّةِ Gösteren *(Neyi?)* عَلٰى وَحْدَانِيَّتِنَا Tekliğimizi اُولٰئِكَ **İşte onlar** *(Kimdir?)* اَصْحَابُ الْجَحِيمِ **Cehennem adamlarıdır** اَلنَّارِ Ateşliklerdir

---

[1] آتَاكُمْ fiili med ile okunduğunda أَعْطَاكُمْ 'size verdi' ve kasr ile okunduğunda جَاءَكُمْ مِنْهُ 'Ondan size geldi' anlamındadır.

[2] لِكَيْلَا terkibindeki كَيْ fiili nasb edici olup أَنْ manasındadır.

[3] فَإِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ cümlesindeki هُوَ zamiri fasl olup diğer bir kıraatte ıskat edilmiştir.

20. اِعْلَمُوا **Bilin ki** اَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Şüphesiz dünya hayatı sadece** لَعِبٌ **Bir oyun** وَلَهْوٌ **Eğlence** وَزِينَةٌ **Süs** تَزْيِينٌ Süslenmedir وَتَفَاخُرٌ **Böbürlenme** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** وَتَكَاثُرٌ **Ve çoğalmadır** *(Nede?)* فِي الْاَمْوَالِ **Mallar** وَالْاَوْلَادِ **Ve evlatlarda** أَيِ الْإِشْتِغَالُ فِيهَا Yani, onlarla meşgul olmaktır وَأَمَّا الطَّاعَاتُ Fakat ibadetler وَمَا يُعَيِّنُ عَلَيْهَا Ve ona yardımcı olan şeyler *(Nedir?)* فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerindendir *(Bu ne gibidir?)* كَمَثَلِ غَيْثٍ **Tıpkı bir yağmur gibidir** أَيْ هِيَ Yani, dünya hayatı *(Ne hususta?)* فِي إِعْجَابِهَا لَكُمْ Sizi şaşırtması وَاضْمِحْلَالِهَا Ve yok olup gitmesi hususunda كَمَثَلِ مَطَرٍ Yağmur gibidir *(Öyle yağmur ki,)* اَعْجَبَ **Hayrete düşürdü** *(Kimi?)* اَلْكُفَّارَ **Ziraatçıları** اَلزُّرَّاعَ Çiftçileri *(Ne hayrete düşürüyor?)* نَبَاتُهُ **Bitkisi** *(Öyle bitkisi ki,)* اَلنَّاشِئُ عَنْهُ Onun sebebiyle çıkan ثُمَّ يَهِيجُ **Sonra kurur** يَيْبَسُ Kurur فَتَرٰيهُ **Ve sen onu görürsün** *(Nasıl?)* مُصْفَرًّا **Kupkuru bir halde** ثُمَّ يَكُونُ **Sonra olur** *(Ne olur?)* حُطَامًا **Çer çöp** فُتَاتًا Kırıntı yığını *(Öyle kırıntı yığını ki,)* يَضْمَحِلُّ بِالرِّيَاحِ Rüzgarlarla yok olan وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ve ahirette de vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ شَدِيدٌ **Şiddetli bir azap** *(Kim için?)* لِمَنْ آثَرَ Tercih eden kişi için *(Neye karşı?)* عَلَيْهَا Ahirete karşı *(Neyi?)* اَلدُّنْيَا Dünyayı *(Daha ne vardır?)* وَمَغْفِرَةٌ **Ve bağışlama** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafından** وَرِضْوَانٌ **Ve (Allah'ın) rızası** *(Kim için?)* لِمَنْ لَمْ يُؤْثِرْ Tercih etmeyen için *(Neye karşı?)* عَلَيْهَا Ahirete karşı *(Neyi?)* اَلدُّنْيَا Dünyayı وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı değildir** مَا التَّمَتُّعُ فِيهَا Onunla faydalanmak *(Ancak nedir?)* اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ **Aldatıcı bir metadır.**

21. سَابِقُوا **Koşuşun** *(Neye?)* اِلٰى مَغْفِرَةٍ **Mağfirete** *(Kim tarafından olan?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbiniz tarafından** وَجَنَّةٍ **Ve cennete (koşuşun)** *(Öyle cennet ki,)* عَرْضُهَا **Onun genişliği** *(Ne gibidir?)* كَعَرْضِ السَّمَاءِ **Göğün** وَالْاَرْضِ **Ve yerin genişliği gibidir** لَوْ وَصَلَتْ Şayet birleşecek olsa *(Ne?)* إِحْدَاهُمَا Onlardan biri *(Neye?)* بِالْأُخْرٰى Diğerine وَالْعَرْضُ 'Arz' *(Nedir?)* اَلسَّعَةُ Genişliktir أُعِدَّتْ **O hazırlanmıştır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَرُسُلِهِ **Ve peygamberlerine** ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* فَضْلُ اللّٰهِ **Allah'ın lütfudur** يُؤْتِيهِ **Onu verir** *(Kime?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediğine** وَاللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* ذُو الْفَضْلِ **Lütuf sahibidir** *(Öyle lütuf ki,)* اَلْعَظِيمِ **Büyük.**

22. مَا اَصَابَ **İsabet etmemiştir** *(Ne?)* مِنْ مُصِيبَةٍ **Hiçbir musibet** *(Neredeki?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* بِالْجَدْبِ Kıtlıkla وَلَا فِي اَنْفُسِكُمْ **Ve kendinizdeki** *(Ne gibi?)* كَالْمَرَضِ Hastalık وَفَقْدِ الْوَلَدِ Ve çocuğunu kaybetmek gibi اِلَّا فِي كِتَابٍ **Mutlaka bir kitaptadır** يَعْنِي اللَّوْحَ الْمَحْفُوظَ Yani, levhi mahfuzdadır *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ نَبْرَاَهَا **Biz onu**

yaratmadan önce نَخْلُقَهَا Onu meydana getirmeden önce وَيُقَالُ Söylenir *(Ne hakkında?)* فِي النِّعْمَةِ Nimet hakkında *(Ne söylenir?)* كَذٰلِكَ Aynı şey **اِنَّ ذٰلِكَ Muhakkak ki bu عَلَى اللّٰهِ Allah'a** *(Nedir?)* يَسِيرٌ **Çok kolaydır.**

23. لِكَيْلَا **Şunun için** كَيْ 'Key' *(Nedir?)* نَاصِبَةٌ لِلْفِعْلِ بِمَعْنَى أَنْ 'En' manasında olup fiili nasbedendir أَيْ اَخْبَرَ تَعَالٰى Yani, yüce olan Allah haber verdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu *(Ne için?)* لِئَلَّا تَأْسَوْا **Üzülmeyesiniz** diye تَحْزَنُوا Hüzünlenmeyesiniz diye *(Neye?)* **عَلٰى مَا فَاتَكُمْ Kaybettiğinize وَلَا تَفْرَحُوا Ve sevinmeyesiniz diye** *(Nasıl?)* فَرَحَ بَطَرٍ Mağrurca sevinmekle بَلْ فَرَحَ شُكْرٍ Bilakis şükür sevinciyle (sevinin) *(Neye karşı?)* عَلَى النِّعْمَةِ Nimete karşı *(Neye sevinmeyesiniz?)* **بِمَا اٰتَاكُمْ Allah'ın size verdiğine** بِالْمَدِّ Bu kelime med ile okunduğunda *(Ne manadadır?)* أَعْطَاكُمْ Size verdi وَبِالْقَصْرِ Kasr ile okunduğunda *(Ne manadadır?)* جَاءَكُمْ مِنْهُ Ondan size geldi manasındadır **وَاللّٰهُ Allah لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **كُلَّ مُخْتَالٍ Her kendisini beğeneni** مُتَكَبِّرٍ Kibirleneni *(Ne ile?)* بِمَا اُوتِيَ Kendisine verilenle **فَخُورٍ Ve övüneni** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Kime karşı?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı

24. **اَلَّذِينَ O kimseler ki يَبْخَلُونَ Esirgiyorlar** *(Neyi?)* بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ Kendilerine vacip olan şeyi **وَيَأْمُرُونَ Ve emrediyorlar** *(Kime?)* **اَلنَّاسَ İnsanlara** *(Neyi?)* **بِالْبُخْلِ Esirgemelerini** *(Neyi?)* بِهِ O kendilerine vacip olan şeyi لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne vardır?)* وَعِيدٌ شَدِيدٌ Sert bir tehdit **وَمَنْ Ve her kim يَتَوَلَّ Yüz çevirirse** *(Neden?)* عَمَّا يَجِبُ عَلَيْهِ Kendisine vacip olan şeyden **فَاِنَّ اللّٰهَ Şüphesiz ki Allah هُوَ O** *(Bu zamir nedir?)* ضَمِيرُ فَصْلٍ Zamir-i fasıldır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraate de *(Nasıl okunmuştur?)* بِسُقُوطِهِ Bu zamirin ıskatıyla **اَلْغَنِيُّ Müstağnidir** *(Neden?)* عَنْ غَيْرِهِ Başkasından **اَلْحَمِيدُ Ve övendir** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını

﴿لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا﴾ الْمَلَائِكَةَ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الْقَوَاطِعِ ﴿وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ ﴿وَالْمِيزَانَ﴾ الْعَدْلَ ﴿لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ﴾ أَخْرَجْنَاهُ مِنَ الْمَعَادِنِ ﴿فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ﴾ يُقَاتَلُ بِهِ ﴿وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ﴾ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ مَعْطُوفٌ عَلَى لِيَقُومَ النَّاسُ ﴿مَنْ يَنْصُرُهُ﴾ بِأَنْ يَنْصُرَ دِينَهُ بِآلَاتِ الْحَرْبِ مِنَ الْحَدِيدِ وَغَيْرِهِ ﴿وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ﴾ حَالٌ مِنْ هَاءِ يَنْصُرُهُ أَيْ غَائِبًا عَنْهُمْ فِي الدُّنْيَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَنْصُرُونَهُ وَلَا يُبْصِرُونَهُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾﴾ لَا حَاجَةَ لَهُ إِلَى النُّصْرَةِ لٰكِنَّهَا تَنْفَعُ مَنْ يَأْتِي بِهَا ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾ يَعْنِي الْكُتُبَ الْأَرْبَعَةَ التَّوْرَاةَ وَالْاِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَالْفُرْقَانَ فَإِنَّهَا فِي ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ ﴿فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً﴾ هِيَ رَفْضُ النِّسَاءِ وَاتِّخَاذُ الصَّوَامِعِ ﴿ابْتَدَعُوهَا﴾ مِنْ قِبَلِ اَنْفُسِهِمْ ﴿مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ﴾ مَا أَمَرْنَاهُمْ بِهَا ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ فَعَلُوهَا ﴿ابْتِغَآءَ رِضْوَانِ﴾ مَرْضَاةِ ﴿اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا﴾ إِذْ تَرَكَهَا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَكَفَرُوا بِدِينِ عِيسَى وَدَخَلُوا فِي دِينِ مَلِكِهِمْ وَبَقِيَ عَلَى دِينِ عِيسَى كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَآمَنُوا بِنَبِيِّنَا ﴿فَاٰتَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِهِ ﴿مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِعِيسَى ﴿اتَّقُوا اللّٰهَ وَاٰمِنُوا بِرَسُولِهِ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعِيسَى ﴿يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ﴾ نَصِيبَيْنِ ﴿مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ لِإِيمَانِكُمْ بِالنَّبِيَّيْنِ ﴿وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ﴾ عَلَى الصِّرَاطِ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿لِئَلَّا يَعْلَمَ﴾ اَيْ أَعْلَمَكُمْ بِذٰلِكَ لِيَعْلَمَ ﴿اَهْلُ الْكِتَابِ﴾ التَّوْرَاةِ الَّذِينَ لَمْ يُؤْمِنُوا بِمُحَمَّدٍ ﷺ ﴿اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا ضَمِيرُ الشَّأْنِ وَالْمَعْنَى أَنَّهُمْ ﴿لَا يَقْدِرُونَ عَلٰى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ﴾ خِلَافَ مَا فِي زَعْمِهِمْ أَنَّهُمْ أَحِبَّاءُ اللّٰهِ وَأَهْلُ رِضْوَانِهِ ﴿وَاَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ﴾ يُعْطِيهِ ﴿مَنْ يَشَآءُ﴾ فَآتَى الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

25. **Andolsun ki, biz elçilerimiz** melekleri peygamberlere **belgelerle** açık delillerle **gönderdik ve onlarla birlikte, insanlar adaleti yerine getirsin diye kitapları ve mizanı indirdik. Demiri de indirdik** onu madenlerden çıkardık **ki onda** savaşılabilecek kadar **şiddetli bir sertlik ve insanlar için faydalar vardır. Ve de Allah, kendisine,** demirden yapılmış savaş aletleri ve diğer şeylerle dinine **ve peygamberlerine gıyabında** dünyada onu görmedikleri halde

yardım edenleri müşahede ederek **bilsin**[1] **diye.** İbni Abbas demiştir ki: "Ona yardım ederler; ama onu görmezler." **Şüphesiz Allah çok kuvvetlidir, üstündür.** Yardıma ihtiyacı yoktur; fakat yardım, onu yapan kişiye fayda verir.

26. Andolsun ki biz, Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik, peygamberliği ve Tevrat, İncil, Zebur ve Kuran'dan ibaret dört **kitabı onların soyuna verdik.** Zira bu dört kitap İbrahim'in zürriyetlerine verilmiştir. (İbrahim de Nuh'un zürriyetindendir). **Onlardan kimi doğru yoldadır, içlerinden birçoğu da yoldan çıkmışlardır.**

27. Sonra onların izinden peygamberlerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da arkalarından yolladık ve ona İncil'i verdik; ona uyanların kalplerine şefkat ve merhamet koyduk. Ve kendi nefislerinden **bir ruhbanlık** kadınları bırakıp mabetlere çekilmek **uydurdular ki, onu üzerlerine biz yazmadık,** onu biz emretmedik. **Fakat Allah rızasını kazanmak için** bunu yaptılar. **Ama buna da gereği gibi riayet etmediler.** Zira (bunu uyduranların) birçoğu bunu terk etti ve Hazreti İsa'nın dinini inkâr edip krallarının dinine girdiler. Birçokları ise Hazreti İsa'nın dini üzere kalıp peygamberimize iman ettiler. **Biz de onlardan** ona **iman edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden birçoğu da yoldan çıkmışlardır.**

28. Ey İsa'ya **iman edenler! Allah'tan korkun ve resûlüne** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve İsa (aleyhisselam)'a **inanın ki, size** iki peygambere inandığınız için **rahmetinden iki kat** nasip **versin, size kendisiyle** sırat üzerinde **yürüyeceğiniz bir nur ihsan etsin ve sizi bağışlasın. Allah, çok bağışlayan, çok merhamet edendir.**

29. Allah bunları size bildirdi ki, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e iman etmeyen **kitap** Tevrat **ehli, şunu bilsinler:** Allah'ın sevgili ve razı olduğu kulları oldukları iddialarının aksine **Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemezler. Lütuf Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir.** Nitekim onlardan iman edene mükâfatlarını iki kat vermiştir. **Ve Allah, büyük lütuf sahibidir.**

KELİME ANLAMI

25. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* رُسُلَنَا **Elçilerimizi** اَلْمَلَائِكَةَ Melekleri *(Kime?)* إِلَى الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlere *(Ne ile?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Açık delillerle** بِالْحُجَجِ الْقَوَاطِعِ Kesin belgelerle وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** *(Ne indirdik?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** بِمَعْنَى الْكُتُبِ Yani, kitapları manasındadır وَالْمِيزَانَ **Ve mizanı** اَلْعَدْلَ Adaleti *(Niye indirdik?)* لِيَقُومَ **Yerine getirsin diye** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** *(Neyi?)* بِالْقِسْطِ **Adaleti** وَاَنْزَلْنَا **Ve indirdik** *(Neyi?)* اَلْحَدِيدَ **Demiri** أَخْرَجْنَاهُ Onu çıkarttık *(Neden?)* مِنَ الْمَعَادِنِ Madenlerden فِيهِ **Ki onda vardır** *(Ne vardır?)* بَأْسٌ شَدِيدٌ **Şiddetli bir sertlik** *(Öyle ki,)*

[1] لِيَعْلَمَ fiili لِيَقُومَ üzerine atıftır.

يُقَاتَلُ بِهِ Kendisiyle savaşılır وَمَنَافِعُ **Ve faydalar vardır** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Daha ne için indirdik?)* وَلِيَعْلَمَ **Ve bilsin diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Nasıl?)* عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşa-ede bilgisiyle مَعْطُوفٌ عَلٰى لِيَقُومَ النَّاسُ 'Liyekumennasu' cümlesine atf olunmuştur *(Kimi bilsin?)* مَنْ يَنْصُرُهُ **Kendisine yardım edeni** *(Ne ile?)* بِأَنْ يَنْصُرَ Yardım etmekle *(Neye?)* دِينَهُ Dinine *(Ne ile yardım etmekle?)* بِآلَاتِ الْحَرْبِ Savaş aletleriyle *(Neden yapılan?)* مِنَ الْحَدِيدِ وَغَيْرِهِ Demir ve diğer madenlerden وَرُسُلَهُ **Ve Peygamberlerine (yardım edenleri)** *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Gıyabında** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ هَاءِ يَنْصُرُهُ 'Yensuruhû' fiilinin zamirinden أَيْ غَائِبًا عَنْهُمْ Yani, o peygamberleri görmeyerek *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas demiştir ki: يَنْصُرُونَهُ Ona yardım ederler وَلَا يُبْصِرُونَهُ Fakat onu görmezler إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** قَوِيٌّ **Pek kuvvetli** عَزِيزٌ **Ve üstündür** لَا حَاجَةَ لَهُ Onun ihtiyacı yoktur *(Neye?)* إِلَى النَّصْرَةِ Yardıma لٰكِنَّهَا Fakat yardım *(Nedir?)* تَنْفَعُ Fayda verir *(Kime?)* مَنْ يَأْتِي بِهَا Onu yapan kişiye

26. وَلَقَدْ **Ve andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** وَاِبْرٰهِيمَ **Ve İbrahim'i** وَجَعَلْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* فِي ذُرِّيَّتِهِمَا **Onların nesillerine** *(Neyi verdik?)* اَلنُّبُوَّةَ **Peygamberliği** وَالْكِتَابَ **Ve Kitabı** يَعْنِي Allah kastediyor *(Neyi?)* اَلْكُتُبَ الْأَرْبَعَةَ Dört kitabı *(Ondan bedel?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı وَالْاِنْجِيلَ İncil'i وَالزَّبُورَ Zebur'u وَالْفُرْقَانَ Ve Furkan'ı فَإِنَّهَا Çünkü bu kitaplar *(Kimlere verilmiştir?)* فِي ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in zürriyetine فَمِنْهُمْ **Onların bir kısmı** مُهْتَدٍ **Doğru yolu bulmuş** وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ **Onların çoğu ise** فَاسِقُونَ **Yoldan çıkmışlardır.**

27. ثُمَّ قَفَّيْنَا **Sonlar gönderdik** عَلٰى اٰثَارِهِمْ **Onların peşi sıra** *(Kimi gönderdik?)* بِرُسُلِنَا **Peygamberlerimizi** وَقَفَّيْنَا **Ve gönderdik** *(Kimi?)* بِعِيسَى **İsa'yı** اِبْنِ مَرْيَمَ **Meryem'in oğlu** وَاٰتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Neyi?)* اَلْاِنْجِيلَ **İncil'i** وَجَعَلْنَا **Ve koyduk** *(Neye?)* فِي قُلُوبِ الَّذِينَ **O kimselerin kalplerine ki** اِتَّبَعُوهُ **Ona tabi oldular** *(Ne koyduk?)* رَأْفَةً **Şefkat** وَرَحْمَةً **Ve merhamet** وَرَهْبَانِيَّةً **Ve bir ruhbanlık ki,** هِيَ Ruhbanlık *(Nedir?)* رَفْضُ النِّسَاءِ Kadınları bırakmak وَاتِّخَاذُ الصَّوَامِعِ Ve mabetlere çekilmektir *(O ruhbanlık ki,)* اِبْتَدَعُوهَا **Onu uydurdular** مِنْ قِبَلِ اَنْفُسِهِمْ Kendilerinden مَا كَتَبْنَاهَا **Biz onu gerekli kılmamıştık** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** مَا أَمَرْنَاهُمْ Onlara emretmemiştik *(Neyi?)* بِهَا O ruhbanlığı اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ فَعَلُوهَا Fakat bunu yaptılar *(Ne için?)* اِبْتِغَاءَ رِضْوَانِ **Rızasını kazanmak için** مَرْضَاةِ Hoşnutluğunu *(Kimin?)* اللّٰهِ **Allah'ın** فَمَا رَعَوْهَا **Fakat buna da riayet etmediler** *(Nasıl?)* حَقَّ رِعَايَتِهَا **Hakkıyla riayet ederek** إِذْ تَرَكَهَا Çünkü bunu

terk etti *(Kim?)* كَثِيرٌ مِنْهُمْ Onların çoğu وَكَفَرُوا Ve inkar ettiler *(Neyi?)* بِدِينِ عِيسٰى İsa'nın dinini وَدَخَلُوا Ve girdiler *(Neye?)* فِي دِينِ مَلِكِهِمْ Krallarının dinine وَبَقِيَ Ve kaldı *(Ne üzere?)* عَلٰى دِينِ عِيسٰى İsa'nın dini üzere *(Kim?)* كَثِيرٌ مِنْهُمْ Onların çoğu فَآمَنُوا Ve onlar da iman ettiler *(Kime?)* بِنَبِيِّنَا Peygamberimize **فَاٰتَيْنَا Biz de verdik** *(Kime?)* **اَلَّذِينَ O kimselere ki اٰمَنُوا İman ettiler** *(Kime?)* بِهِ Ona *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** *(Ne verdik?)* **اَجْرَهُمْ Mükâfatlarını وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ Onların çoğu ise** *(Nedir?)* **فَاسِقُونَ Yoldan çıkmışlardır.**

28. **يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا Ey iman edenler** *(Kime?)* بِعِيسٰى İsa'ya **اِتَّقُوا Korkun** *(Kimden?)* **اَللّٰهَ Allah'tan وَاٰمِنُوا Ve iman edin** *(Kime?)* **بِرَسُولِهِ Resulüne** *(Ondan bedel?)* مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) وَعِيسٰى Ve İsa'ya **يُؤْتِكُمْ Ki size versin** *(Ne?)* **كِفْلَيْنِ İki kat** نَصِيبَيْنِ İki pay *(Neden?)* **مِنْ رَحْمَتِهِ Rahmetinden** *(Ne için?)* لِإِيمَانِكُمْ İman ettiğiniz için *(Kime?)* بِالنَّبِيَّيْنِ İki peygambere **وَيَجْعَلْ Ve ihsan etsin** *(Kime?)* **لَكُمْ Size** *(Ne?)* **نُورًا Bir nur** *(Öyle nur ki,)* **تَمْشُونَ Yürürsünüz** *(Ne ile?)* **بِهِ Onunla** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الصِّرَاطِ Sırat üzerinde **وَيَغْفِرْ Ve bağışlasın لَكُمْ Sizi وَاللّٰهُ Allah غَفُورٌ Çok bağışlayan رَحِيمٌ Çok merhamet edendir.**

29. **لِئَلَّا يَعْلَمَ Bilsin için** أَيْ أَعْلَمَكُمْ بِذٰلِكَ Yani, bunu size bildirdi لِيَعْلَمَ Bilsin diye *(Kim?)* **اَهْلُ الْكِتَابِ Ehli kitap** اَلتَّوْرَاةِ Yani, Tevrat ehli *(O Tevrat ehli ki,)* الَّذِينَ لَمْ يُؤْمِنُوا İnanmayan *(Kime?)* بِمُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) اَنْ 'En' *(Nedir?)* مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ 'Enne'den tahfiflenmiştir وَاسْمُهَا İsmi ise *(Nedir?)* ضَمِيرُ الشَّأْنِ Zamir-i şandır وَالْمَعْنٰى Mana ise şudur: أَنَّهُمْ Onlar *(Neyi bilsin?)* **لَا يَقْدِرُونَ Güç yetiremezler** *(Neye?)* **عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şeye** *(Neden?)* **مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ Allah'ın lütfundan** خِلَافَ مَا O şeyin aksine ki *(Nerede olan şeyin?)* فِي زَعْمِهِمْ Kendi iddialarında olan *(İddialarından bedel?)* أَنَّهُمْ Onlar أَحِبَّاءُ اللّٰهِ Allah'ın dostları وَأَهْلُ رِضْوَانِهِ Ve razı olduğu kullardır **وَاَنَّ الْفَضْلَ Şüphe yok ki lütuf** *(Neredeir?)* **بِيَدِ اللّٰهِ Allah'ın elindedir يُؤْتِيهِ Onu verir** يُعْطِيهِ Onu bahşeder *(Kime?)* **مَنْ يَشَاءُ Dilediğine** فَاٰتٰى Nitekim vermiştir *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ İman edenlere *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Neyi?)* أَجْرَهُمْ Mükâfatlarını *(Nasıl?)* مَرَّتَيْنِ İki kat olarak كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi **وَاللّٰهُ Allah** *(Nedir?)* **ذُو الْفَضْلِ Lütuf sahibidir** *(Öyle lütuf ki,)* **اَلْعَظِيمِ Büyük.**

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

﴿مَدَنِيَّةٌ ثِنْتَانِ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ﴾ تُرَاجِعُكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ ﴿فِي زَوْجِهَا﴾ الْمُظَاهِرِ مِنْهَا وَكَانَ قَالَ لَهَا أَنْتِ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي وَقَدْ سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ذٰلِكَ فَأَجَابَهَا بِأَنَّهَا حَرُمَتْ عَلَيْهِ عَلٰى مَا هُوَ الْمَعْهُودُ عِنْدَهُمْ مِنْ أَنَّ الظِّهَارَ مُوجَبُهُ فُرْقَةٌ مُؤَبَّدَةٌ وَهِيَ خَوْلَةُ بِنْتُ ثَعْلَبَةَ وَهُوَ أَوْسُ بْنُ الصَّامِتِ ﴿وَتَشْتَكِي إِلَى اللهِ﴾ وَحْدَتَهَا وَفَاقَتَهَا وَصِبْيَةً صِغَارًا إِنْ ضَمَّتْهُمْ إِلَيْهِ ضَاعُوا أَوْ إِلَيْهَا جَاعُوا ﴿وَاللهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا﴾ تَرَاجُعَكُمَا ﴿إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾﴾ عَالِمٌ ﴿الَّذِينَ يَظَّهَّرُونَ﴾ أَصْلُهُ يَتَظَهَّرُونَ وَأُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الظَّاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِأَلِفٍ بَيْنَ الظَّاءِ وَالْهَاءِ الْخَفِيفَةِ وَفِي أُخْرٰى [يُظَاهِرُونَ] كَيُقَاتِلُونَ وَالْمَوْضِعُ الثَّانِي كَذٰلِكَ ﴿مِنكُمْ مِن نِسَآئِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّٰئِي﴾ بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ وَبِلَا يَاءٍ ﴿وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ﴾ بِالظِّهَارِ ﴿لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا﴾ كَذِبًا ﴿وَإِنَّ اللهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٢﴾﴾ لِلْمُظَاهِرِ بِالْكَفَّارَةِ ﴿وَالَّذِينَ يَظَّهَّرُونَ مِن نِسَآئِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾ فِيهِ بِأَنْ يُخَالِفُوهُ بِإِمْسَاكِ الْمُظَاهَرِ مِنْهَا الَّذِي هُوَ خِلَافُ مَقْصُودِ الظِّهَارِ مِنْ وَصْفِ الْمَرْأَةِ بِالتَّحْرِيمِ ﴿فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ﴾ أَيْ إِعْتَاقُهَا عَلَيْهِ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَآسَّا﴾ بِالْوَطْءِ

﴿ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾﴾ ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾ رَقَبَةً ﴿فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَآسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ﴾ أَيِ الصِّيَامَ ﴿فَاِطْعَامُ سِتّٖينَ مِسْكٖينًا﴾ عَلَيْهِ أَيْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا حَمْلًا لِلْمُطْلَقِ عَلَى الْمُقَيَّدِ لِكُلِّ مِسْكٖينٍ مُدٌّ مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ التَّخْفٖيفُ فِي الْكَفَّارَةِ ﴿لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَتِلْكَ﴾ أَيِ الْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ ﴿حُدُودُ اللّٰهِ وَلِلْكَافِرٖينَ﴾ بِهَا ﴿عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿٤﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ يُحَآدُّونَ﴾ يُخَالِفُونَ ﴿اللّٰهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا﴾ أُذِلُّوا ﴿كَمَا كُبِتَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ فٖي مُخَالَفَتِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿وَقَدْ اَنْزَلْنَا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ دَالَّةٍ عَلٰى صِدْقِ الرَّسُولِ ﴿وَلِلْكَافِرٖينَ﴾ بِالْآيَاتِ ﴿عَذَابٌ مُهٖينٌ ﴿٥﴾﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمٖيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا اَحْصَاهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ ﴿٦﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

58-Mücâdele Sûresi

Medine'de inmiştir. Yirmi iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Ey Nebi! Kendisine zıhâr yapan ve 'Sen bana anamın sırtı gibisin' diyen **kocası hakkında seninle tartışan** sana danışan **ve Allah'a** yalnızlığını, ayrılığını ve yanında tutsa aç kalacak kocasına verse perişan olacak küçük çocuklarını **şikâyette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir.** Havle binti Sa'leb kocası Evs b. Samit'in bu yaptığını Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e sormuş, Efendimiz de Araplar arasında bilinen 'zıhâr ebediyen ayrılığı gerektirir' hükmüne binaen, kocasına haram olduğunu söylemiştir. **Allah, sizin** karşılıklı **konuşmanızı işitiyor. Çünkü Allah işitendir, gören** bilen**dir.**

2. **İçinizden eşlerine zıhâr yapan**[1] **kimseler, o kadınlar onların anaları değildir. Onların anaları ancak kendilerini doğuran kadınlardır.**[2] **Doğrusu onlar** zıhâr yaparak **çirkin bir laf ve yalan söylüyorlar. Ve de Allah şüphesiz,** zıhâr yapanı kefaret ile **affedicidir, bağışlayıcıdır.**

3. **Eşlerine zıhâr yapıp sonra söylediklerinden dönenler** zıhâr yaptığı eşini tutarak ki, bu kadını haram kılmak anlamına gelen zıhârın maksadına aykırıdır sözlerine muhalefet eden**lerin** ilişki suretiyle **birbirlerine temas etmeden önce bir köleyi serbest bırakmaları gerekir. Size öğütlenen budur. Allah, yaptıklarınızdan haberdârdır.**

---

[1] يَظَّهَّرُونَ fiilinin aslı يَتَظَهَّرُونَ dir. Ta harfi zı harfine idgam edilmiştir. Diğer bir kıraatte zı ile şeddesiz he harfi arasına bir elif konarak (يُظَاهِرُونَ şeklinde) diğer bir kıraatte ise يُقَاتِلُونَ vezninde okunur. Bundan sonra gelen de bu şekildedir.

[2] اللَّائِي kelime hemze ve ya ile ve de yasız olarak okunur.

4. Köle **bulamayan kimsenin, birbirlerine temas etmeden önce ara vermeden iki ay oruç tutması gerekir.** Oruç tutmaya **gücü yetmeyen kimse de,** birbirlerine temas etmeden önce[1] **altmış fakiri** kendi şehrinde genellikle yenilen yemekle **doyurur. Bu** kefaretteki hafifletme, **Allah'a ve resûlüne inanmanızdan dolayıdır. Bu** zikredilen kanu**nlar Allah'ın hükümleridir.** Bunları **inkâr edenler için acı** veren **bir azap vardır.**

5. **Allah'a ve resûlüne karşı gelen** muhalefet eden**ler, kendilerinden öncekilerin** peygamberlerine muhalefet hususunda **alçaltıldığı gibi alçaltılmış** hor ve hakir kılınmış**lardır. Doğrusu biz** peygamberin doğruluğuna delalet eden **apaçık ayetler indirdik.** O ayetleri **inkâr edenler için küçük düşürücü** alçaltıcı **bir azap vardır.**

6. **O gün Allah onların hepsini diriltecek ve onlara yaptıklarını bildirecektir. Allah onları bir bir saydı, onlar ise unuttu. Allah her şeye şahittir.**

KELİME ANLAMI

﴿٥٨﴾- سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

58- Mücadele Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir.**

ثِنْتَانِ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi iki ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قَدْ سَمِعَ **Muhakkak ki işitti** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* قَوْلَ الَّتِي **O kadının sözünü ki,** تُجَادِلُكَ **Seninle tartışıyor** تُرَاجِعُكَ Sana danışıyor أَيُّهَا النَّبِيُّ Ey nebi! *(Kim hakkında?)* فِي زَوْجِهَا **Kocası hakkında** *(Öyle kocası ki,)* الْمُظَاهِرِ مِنْهَا Ona zıharda bulunan وَكَانَ قَالَ لَهَا Ve kocası ona demişti ki: أَنْتِ عَلَيَّ Sen bana كَظَهْرِ أُمِّي Annemin sırtı gibisin وَقَدْ سَأَلَتْ Ve bu kadın sormuştu *(Kime?)* النَّبِيَّ Peygambere ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bu durumdan فَأَجَابَهَا Peygamberimiz de ona cevap verdi *(Nasıl?)* بِأَنَّهَا حَرُمَتْ عَلَيْهِ Kendisinin ona haram olduğunu bildirerek *(Ne üzerne?)* عَلٰى مَا Ol bir hal üzere ki, هُوَ الْمَعْهُودُ O bilinendir *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Onların yanında (bilinen) مِنْ أَنَّ الظِّهَارَ Zıhar مُوجَبَهُ Onun gereği *(Nedir?)* فِرْقَةٌ مُؤَبَّدَةٌ Ebedi ayrılıktır وَهِيَ Ve o kadın خَوْلَةُ بِنْتُ ثَعْلَبَةَ Havle binti Sa'leb'tir وَهُوَ Ve kocası da أَوْسُ بْنُ الصَّامِتِ Evs b. Samit'tir وَتَشْتَكِي **Ve şikâyet ediyor** *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Neyi?)* وَحْدَتَهَا Yalnızlığını وَفَاقَتَهَا Fakirliğini وَصِبْيَةً صِغَارًا Ve küçük çocuklarını(n halini) إِنْ ضَمَّتْهُمْ Şayet onları verse *(Kime?)*

---

[1] Bu kayıt mutlak mukayyede hamledilerek getirilmiştir.

إِلَيْهِ Kocasına ضَاعُوا Ziyan olurlar أَوْ إِلَيْهَا Veya kendi yanında tutsa جَاعُوا Aç kalırlar وَاللّٰهُ **Oysaki Allah** يَسْمَعُ **İşitmektedir** *(Neyi?)* تَحَاوُرَكُمَا **İkinizin konuşmasını** تَرَاجُعَكُمَا Karşılıklı konuşmanızı إِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** سَمِيعٌ **İşitendir** بَصِيرٌ **Görendir** عَالِمٌ Bilendir.

2. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَظَّهَّرُونَ **Zıhar yapıyorlar** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı يَتَظَهَّرُونَ 'Yetezahherûne'dir وَأُدْغِمَتِ التَّاءُ 'Ta' idgam edilmiştir *(Nereye?)* فِي الظَّاءِ 'Za' harfine وَفِى قِرَائَةٍ Ve bir kıraatte بِأَلِفٍ Bir elifle (okunur) *(Nerede bir elif?)* بَيْنَ الظَّاءِ 'Za' ile وَالْهَاءِ الْخَفِيفَةِ Hafif/şeddesiz 'He' arasında وَفِي أُخْرَى Ve diğer birinde كَيُقَاتِلُونَ 'Yukâtelune' vezni gibidir وَالْمَوْضِعُ الثَّانِي (Bu kelimenin bulunduğu) ikinci yer كَذٰلِكَ Aynı böyledir *(Kimden zıhar yapanlar?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kime zıhar yapanlar?)* مِنْ نِسَائِهِمْ **Kadınlarına** مَا هُنَّ **O kadınlar değildir** *(Ne?)* أُمَّهَاتِهِمْ **Onların anneleri** إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ **Onların anneleri değildir** إِلَّا اللَّائِي **Ancak o kadınlardır ki,** بِهَمْزَةٍ (Bu kelime) 'hemze' وَيَاءٍ Ve 'ya' ile وَبِلَا يَاءٍ Ve 'ya'sız (okunur) وَلَدْنَهُمْ **Onları doğurdular** وَإِنَّهُمْ **Ve doğrusu onlar** بِالظِّهَارِ Zıhar sebebiyle لَيَقُولُونَ **Elbette söylemektedirler** *(Ne?)* مُنْكَرًا **Çirkin olanı** *(Neden?)* مِنَ الْقَوْلِ **Sözden** وَزُورًا -كِذْبًا- **Ve yalan** وَإِنَّ اللّٰهَ **Ve şüphesiz Allah** لَعَفُوٌّ **Elbette pek affedicidir** غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıdır** *(Kimi?)* لِلْمُظَاهِرِ Zıhar yapanı *(Ne ile bağışlayıcıdır?)* بِالْكَفَّارَةِ Kefaret ile.

3. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يَظَّهَّرُونَ **Zıhar yapıyorlar** *(Kime?)* مِنْ نِسَائِهِمْ **Kadınlarına** ثُمَّ يَعُودُونَ **Sonra da dönüyorlar** *(Neye?)* لِمَا قَالُوا **Söylediklerine** أَيْ فِيهِ Yani, sözlerinden (dönenler) *(Nasıl?)* بِأَنْ يُخَالِفُوهُ Sözlerine muhalefet ederek *(Nasıl muhalefet ederler?)* بِإِمْسَاكِ الْمُظَاهَرِ مِنْهَا Zıhar yapılan kadını tutmak suretiyle اَلَّذِي هُوَ Ki, bu *(Nedir?)* خِلَافُ مَقْصُودِ الظِّهَارِ Zıharın maksadına aykırıdır *(O maksat da nedir?)* مِنْ وَصْفِ الْمَرْأَةِ Kadını vasıflamaktır *(Ne ile?)* بِالتَّحْرِيمِ Kendisine haram etmekle فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ **Bir köle azat etmek** أَيْ إِعْتَاقُهَا Yani, serbest bırakmak *(Nedir?)* عَلَيْهِ Onun üzerinedir *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا **Birbirlerine temas etmeden önce** *(Ne ile?)* بِالْوَطْءِ Cima ile ذٰلِكُمْ **İşte bu** تُوعَظُونَ **Size öğüt verilir** *(Ne ile?)* بِهِ **Bunun la** وَاللّٰهُ **Ve Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** خَبِيرٌ **Haberdârdır.**

4. فَمَنْ **Ve her kim** لَمْ يَجِدْ **Bulamazsa** *(Ne?)* رَقَبَةً (Azat edecek) bir köle فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ **İki ay oruç** *(Nasıl?)* مُتَتَابِعَيْنِ **Peş peşe** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا **Birbirlerine temas etmeden önce** فَمَنْ **Ve herkim de** لَمْ يَسْتَطِعْ **Güç yetiremezse** *(Neye?)* أَيِ الصِّيَامَ

Oruç tutmaya فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا **Altmış fakiri doyurmak** *(Nedir?)* عَلَيْهِ Onun üzerinedir أَيْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا Yani, birbirlerine temas etmeden önce *(Niçin bu kaydı getirdik?)* حَمْلاً لِلْمُطْلَقِ Mutlağı hamletmek için *(Neye?)* عَلَى الْمُقَيَّدِ Mukayyede لِكُلِّ مِسْكِينٍ Her fakir için مُدٌّ Bir müdd vardır. *(Neden olan bir müdd?)* مِنْ غَالِبِ قُوتِ الْبَلَدِ O beldede çoğunlukla yenilen erzaktan ذٰلِكَ **İşte bu** أَيِ التَّخْفِيفُ Yani, kolaylık *(Neredeki?)* فِي الْكَفَّارَةِ Kefaretteki *(Niçindir?)* لِتُؤْمِنُوا **İnanasınız içindir** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَرَسُولِهِ **Ve Resûlüne** وَتِلْكَ **Ve bu** أَيِ الْأَحْكَامُ الْمَذْكُورَةُ Yani, zikredilen hükümler حُدُودُ اللّٰهِ **Allah'ın sınırlarıdır** وَلِلْكَافِرِينَ **Ve inkar edenler için vardır** *(Neyi inkar eden?)* بِهَا Bu hükümleri *(Ne vardır?)* عَذَابٌ اَلِيمٌ **Can yakıcı bir azap** مُؤْلِمٌ Acı veren.

5. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki,** يُحَادُّونَ **Karşı geliyorlar** يُخَالِفُونَ Muhalefet ediyorlar *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** كُبِتُوا **Alçaltıldılar** أُذِلُّوا Hor ve hakir edildiler *(Nasıl alçaltıldılar?)* كَمَا كُبِتَ **Tıpkı alçaltıldığı gibi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce idiler** *(Hangi konuda alçaltıldıkları gibi?)* فِي مُخَالَفَتِهِمْ Muhalefet etme konusunda *(Kime?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerine وَقَدْ اَنْزَلْنَا **Halbuki biz indirdik** *(Ne?)* اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ **Apaçık ayetler** *(Öyle ayetler ki,)* دَالَّةٌ Delalet eden *(Neye?)* عَلٰى صِدْقِ الرَّسُولِ Peygamberin doğruluğuna وَلِلْكَافِرِينَ **Ve inkar edenler için vardır** *(Neyi inkar eden?)* بِالْآيَاتِ Ayetleri *(Ne vardır?)* عَذَابٌ مُهِينٌ **Aşağılayıcı bir azap** ذُو إِهَانَةٍ Küçük düşürücü *(Bu azap ne zamandır?)*

6. يَوْمَ **O günde ki,** يَبْعَثُهُمُ **Onları diriltecektir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Nasıl diriltecektir?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** فَيُنَبِّئُهُمْ **Ve onlara haber verecektir** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلُوا **Yapmış olduklarını** اَحْصَاهُ **Onu saymıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** وَنَسُوهُ **Ama onlar, onu unuttu** وَاللّٰهُ **Ve Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** شَهِيدٌ **Şahittir.**

﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوٰى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ﴾ بِعِلْمِهِ ﴿وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٧)﴾ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوٰى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ﴾ هُمُ الْيَهُودُ نَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ مِنْ تَنَاجِيهِمْ أَيْ تَحَدُّثِهِمْ سِرًّا نَاظِرِينَ إِلَى الْمُؤْمِنِينَ لِيُوقِعُوا فِي قُلُوبِهِمُ الرِّيبَةَ ﴿وَإِذَا جَاؤُكَ حَيَّوْكَ﴾ أَيُّهَا النَّبِيُّ ﴿بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللّٰهُ﴾ وَهُوَ قَوْلُهُمُ السَّامُ عَلَيْكَ أَيِ الْمَوْتُ ﴿وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿يُعَذِّبُنَا اللّٰهُ بِمَا نَقُولُ﴾ مِنَ التَّحِيَّةِ وَأَنَّهُ لَيْسَ بِنَبِيٍّ إِنْ كَانَ نَبِيًّا ﴿حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ (٨)﴾ هِيَ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٩)﴾ ﴿إِنَّمَا النَّجْوٰى﴾ بِالْإِثْمِ وَنَحْوِهِ ﴿مِنَ الشَّيْطَانِ﴾ بِغُرُورِهِ ﴿لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ﴾ هُوَ ﴿بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ﴾ أَيْ إِرَادَتِهِ ﴿وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (١٠)﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا﴾ تَوَسَّعُوا ﴿فِي الْمَجْلِسِ﴾ مَجْلِسِ النَّبِيِّ ﷺ وَالذِّكْرِ حَتّٰى يَجْلِسَ مَنْ جَاءَكُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ (الْمَجَالِسِ) ﴿فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللّٰهُ لَكُمْ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَإِذَا قِيلَ انْشِزُوا﴾ قُومُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَيْرَاتِ ﴿فَانْشِزُوا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الشِّينِ فِيهِمَا [انْشُزُوا فَانْشُزُوا] ﴿يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ﴾ بِالطَّاعَةِ فِي ذٰلِكَ ﴿وَ﴾ يَرْفَعِ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (١١)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

7. **Göklerde olanları da yerde olanları da Allah'ın bildiğini görmedin** bilmedin **mi? Fısıldaşan üç kişinin dördüncüsü** ilmiyle **mutlaka odur. Fısıldaşan beş kişinin altıncısı da mutlaka odur. Bundan ister az ister çok olsunlar, nerede bulunurlarsa bulunsunlar mutlaka o, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını bildirecektir. Doğrusu Allah, her şeyi bilendir.**

8. **Fısıldaşmaktan menedildikten sonra yine o menedildikleri şeye dönerek günah, düşmanlık ve peygambere karşı gelmeyi fısıldaşanları görmedin mi,** onlara bakmadın mı? Bunlar Yahudilerdir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) onları Müslümanlara bakarak fısıldaşmaktan men etmişti. Onlar, bunu Müslümanların kalbine şüphe sokmak için yapıyorlardı. Ey Nebi! **Sana geldikleri zaman seni, Allah'ın selamlamadığı bir şeyle**

'Essâmu aleyke' (ölüm senin üzerine) olsun sözüyle **selamlarlar. Kendi içlerinden de:** Eğer peygamberse **bu söylediğimiz** selam ve 'O peygamber değildir' sözü **yüzünden Allah bize azap etse** ya! **derler. Cehennem onlara yeter. Oraya gireceklerdir.** O **ne kötü dönüş yeridir!**

9. **Ey iman edenler! Gizli konuştuğunuz zaman günah, düşmanlık ve peygambere karşı gelmeyi fısıldaşmayın. İyilik ve takvâyı fısıldaşın. Ve huzuruna toplanacağınız Allah'tan korkun.**

10. Günah ve benzeri şeylerle yapılan **fısıldaşma şeytan**ın aldatmasın**dandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir. Oysa** o, **Allah'ın izni** iradesi **olmadıkça, onlara hiçbir zarar veremez. Müminler sadece Allah'a güvensinler.**

11. **Ey iman edenler! Size** "Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) veya zikir **meclisinde**[1] **yer açın** ki, gelenler oturabilsin" **denildiğinde yer açın ki Allah da size** cennette **yer açsın. Size** "Namaz ve diğer hayırlı işlere **kalkın" denilince de kalkın**[2] **ki, Allah içinizden iman edenleri** bu konuda itaat etmeleri sebebiyle **ve kendilerine ilim verilenleri** cennette **derecelerle yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.**

KELİME ANLAMI

7. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi ki?** تَعْلَمْ Bilmedin mi ki? أَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanı** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olanı** مَا يَكُونُ **Olmaz** *(Ne?)* مِنْ نَجْوٰى ثَلٰثَةٍ **Üç kişinin gizlice konuşması** إِلَّا هُوَ **İllaki o** رَابِعُهُمْ **Dördüncüleridir** *(Ne ile?)* بِعِلْمِهِ İlmiyle وَلَا خَمْسَةٍ **Beş kişinin (konuşması da olmaz)** إِلَّا هُوَ **İllaki o** سَادِسُهُمْ **Altıncılarıdır** وَلَا أَدْنٰى **Azı da olmaz** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ **Bundan** وَلَا أَكْثَرَ **Ve çoğu da olmaz** إِلَّا هُوَ **İllaki o** مَعَهُمْ **Onlarladır** *(Nerede onlarladır?)* أَيْنَ مَا كَانُوا **Nerede olursa olsunlar** ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ **Sonra da onlara haber verir** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلُوا **Yapmış olduklarını** *(Ne zaman haber verir?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki, Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir.**

8. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Kime?)* إِلَى الَّذِينَ **O kimselere ki,** نُهُوا **Men edildiler** *(Neden?)* عَنِ النَّجْوٰى **Fısıldaşmaktan** ثُمَّ يَعُودُونَ **Sonra da dönüyorlar** *(Neye?)* لِمَا نُهُوا عَنْهُ **Kendisinden men edildikleri şeye** وَيَتَنَاجَوْنَ **Ve fısıldaşıyorlar** *(Ne ile?)* بِالْإِثْمِ **Günah** وَالْعُدْوَانِ **Düşmanlık** وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ **Ve peygambere karşı gelmekle** هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir نَهَاهُمْ Onları men etti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber Efendimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neden men etti?)* عَمَّا كَانُوا يَفْعَلُونَ

[1] Bir kıraatte الْمَجْلِسِ kelimesi الْمَجَالِسِ şeklinde (cemi) okunmuştur.
[2] فَانْشُزُوا fiili diğer bir kıraate her iki yerde de şin harfinin zammesiyle okunur.

Yapar oldukları şeyden *(O şey de nedir?)* مِنْ تَنَاجِيهِمْ Fısıldaşmalarıdır أَيْ تَحَدُّثِهِمْ سِرًّا Yani, gizlice konuşmalarıdır *(Nasıl?)* نَاظِرِينَ Bakarak *(Kime?)* إِلَى الْمُؤْمِنِينَ İnananlara *(Niçin böyle yapıyorlardı?)* لِيُوقِعُوا Düşürmek için *(Nereye?)* فِي قُلُوبِهِمْ İnananların kalbine *(Ne düşürmek için?)* الرِّيبَةَ Şüphe **وَإِذَا جَاؤُكَ Ve sana geldiklerinde حَيَّوْكَ Seni selamlarlar** أَيُّهَا النَّبِيُّ Ey nebi! *(Ne ile?)* **بِمَا O şeyle ki, لَمْ يُحَيِّكَ Seni selamlamadı** *(Ne ile?)* **بِهِ Onunla** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** وَهُوَ قَوْلُهُمْ O da şu sözleridir: اَلسَّامُ عَلَيْكَ أَيِ الْمَوْتُ Sâm yani, ölüm senin üzerine olsun **وَيَقُولُونَ Ve diyorlar** *(Nasıl?)* **فِي اَنْفُسِهِمْ Kendi içlerinde لَوْلَا** -هَلَّا- **يُعَذِّبُنَا Bize azap etse** ya *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Ne sebebiyle?)* **بِمَا نَقُولُ Söyledikle-rimiz sebebiyle** *(Onlar da nedir?)* مِنَ التَّحِيَّةِ Verdikleri selam وَأَنَّهُ لَيْسَ بِنَبِيٍّ Ve onun peygamber olmadığını (söylemeleridir) إِنْ كَانَ نَبِيًّا Eğer o peygamberse (Allah bize azap etse ya!) **حَسْبُهُمْ Onlara yeter** *(Ne?)* **جَهَنَّمُ Cehennem يَصْلَوْنَهَا Ona gireceklerdir فَبِئْسَ Ne kötü اَلْمَصِيرُ Varış yeridir** *(Ne?)* هِيَ O cehennem.

9. **يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا Ey iman edenler! اِذَا تَنَاجَيْتُمْ Gizlice konuştuğunuz zaman فَلَا تَتَنَاجَوْا Fısıldaşmayın** *(Ne ile?)* **بِالْاِثْمِ Günah وَالْعُدْوَانِ Düşmanlık وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ Ve Resûle karşı gelmekle وَتَنَاجَوْا Ve fısıldaşın** *(Ne ile?)* **بِالْبِرِّ İyilik وَالتَّقْوٰى Ve takva ile وَاتَّقُوا Ve korkun** *(Kimden?)* **اَللّٰهَ Allah'tan اَلَّذِي Öyle Allah ki, اِلَيْهِ Sadece ona تُحْشَرُونَ Toplanacaksınız.**

10. **اِنَّمَا النَّجْوٰى Gizli konuşmak ancak** *(Ne ile?)* بِالْإِثْمِ Günah وَنَحْوِهِ Ve benzeri şeylerle *(Kimdendir?)* **مِنَ الشَّيْطَانِ Şeytandandır** *(Ne sebebiyle?)* بِغُرُورِهِ Aldatması sebebiyle *(Bu niçindir?)* **لِيَحْزُنَ Üzmek içindir** *(Kimi?)* **اَلَّذِينَ O kimseleri ki, اٰمَنُوا İman ettiler وَلَيْسَ Ama değildir** *(Kim?)* هُوَ O, şeytan *(Ne değildir?)* **بِضَارِّهِمْ Onlara zarar verici** *(Neyi?)* **شَيْئًا Hiçbir şeyi اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ Ancak Allah'ın izniyle** أَيْ إِرَادَتِهِ Yani, onun iradesiyle **وَعَلَى اللّٰهِ Ve sadece Allah'a فَلْيَتَوَكَّلِ Güvensin** *(Kim?)* **اَلْمُؤْمِنُونَ İnananlar.**

11. **يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا Ey iman edenler اِذَا قِيلَ Denildiği zaman** *(Kime?)* **لَكُمْ Size** *(Ne?)* **تَفَسَّحُوا Yer açın** تَوَسَّعُوا Genişlik gösterin *(Nerede?)* **فِي الْمَجْلِسِ Mecliste** مَجْلِسِ النَّبِيِّ Peygamberin meclisinde ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَالذِّكْرِ Veya zikir meclisinde حَتّٰى يَجْلِسَ Ta ki, oturabilsin *(Kim?)* مَنْ جَاءَكُمْ Size gelen وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte اَلْمَجَالِسِ 'Mecâlis' şeklinde cemi olarak okunur **فَافْسَحُوا Yer açın ki, يَفْسَحِ Yer açsın** *(Kim?)* **اَللّٰهُ Allah** *(Kime?)* **لَكُمْ Size** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette **وَاِذَا قِيلَ Ve denildiği zaman** *(Ne?)* **اِنْشُزُوا Kalkın** قُومُوا Doğrulun *(Neye?)* إِلَى الصَّلَاةِ Namaza

وَغَيْرِهَا Ve diğer مِنَ الْخَيْرَاتِ Hayırlı işlere فَانْشُزُوا **Kalkın ki,** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِضَمِّ الشِّينِ 'Şin' harfinin zammesiyle (okunur) *(Nerede?)* فِيهِمَا Her iki yerde de يَرْفَعِ **Yükseltsin** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne sebebiyle yükseltsin?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmeleri sebebiyle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَ-يَرْفَعْ- **Ve** yine yükseltsin *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **İlim** *(Nasıl yükseltsin?)* دَرَجَاتٍ **Derecelerle** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızdan** خَبِيرٌ **Haberdârdır.**

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ﴾ أَرَدْتُمْ مُنَاجَاتَهُ ﴿فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ﴾ قَبْلَهَا ﴿صَدَقَةً ذٰلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَاَطْهَرُ﴾ لِذُنُوبِكُمْ ﴿فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا﴾ مَا تَتَصَدَّقُونَ بِهِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِمُنَاجَاتِكُمْ ﴿رَحِيمٌ (١٢)﴾ بِكُمْ يَعْنِي فَلَا عَلَيْكُمْ فِي الْمُنَاجَاةِ مِنْ غَيْرِ صَدَقَةٍ ثُمَّ نُسِخَ ذٰلِكَ بِقَوْلِهِ ﴿ءَاَشْفَقْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى وَتَرْكِهِ أَيْ خِفْتُمْ مِنْ ﴿اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ صَدَقَاتٍ﴾ لِفَقْرٍ ﴿فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوا﴾ الصَّدَقَةَ ﴿وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ﴾ رَجَعَ بِكُمْ عَنْهَا ﴿فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ أَيْ دُومُوا عَلٰى ذٰلِكَ ﴿وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (١٣)﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿اِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا﴾ هُمُ الْمُنَافِقُونَ ﴿قَوْمًا﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقُونَ ﴿مِنْكُمْ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَا مِنْهُمْ﴾ مِنَ الْيَهُودِ بَلْ هُمْ مُذَبْذَبُونَ ﴿وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ﴾ أَيْ قَوْلِهِمْ إِنَّهُمْ مُؤْمِنُونَ ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ (١٤)﴾ أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ فِيهِ ﴿اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا اِنَّهُمْ سَٓاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٥)﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿اِتَّخَذُوا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً﴾ سُتْرًا عَلٰى أَنْفُسِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ ﴿فَصَدُّوا﴾ بِهَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْجِهَادِ فِيهِمْ بِقَتْلِهِمْ وَأَخْذِ أَمْوَالِهِمْ ﴿فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ (١٦)﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَٓا اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ ﴿شَيْـًٔا﴾ مِنَ الْإِغْنَاءِ ﴿اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (١٧)﴾ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ﴾ أَنَّهُمْ مُؤْمِنُونَ ﴿كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ عَلٰى شَيْءٍ﴾ مِنْ نَفْعِ حِلْفِهِمْ فِي الْاٰخِرَةِ كَالدُّنْيَا ﴿اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ (١٨)﴾ ﴿اِسْتَحْوَذَ﴾ اِسْتَوْلٰى ﴿عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ﴾ بِطَاعَتِهِمْ لَهُ ﴿فَاَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ﴾ أَتْبَاعُهُ ﴿اَلَٓا اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ (١٩)﴾ (٢٠) ﴿اِنَّ الَّذِينَ يُحَٓادُّونَ﴾ يُخَالِفُونَ ﴿اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اُولٰٓئِكَ فِي الْاَذَلِّينَ﴾ الْمَغْلُوبِينَ ﴿كَتَبَ اللّٰهُ﴾ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ أَوْ قَضٰى ﴿لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِي﴾ بِالْحُجَّةِ أَوِ السَّيْفِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ (٢١)﴾ ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَٓادُّونَ﴾ يُصَادِقُونَ ﴿مَنْ حَٓادَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا﴾ أَيِ الْمُحَادُّونَ ﴿اٰبَٓاءَهُمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اَوْ اَبْنَٓاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾ بَلْ يَقْصِدُونَهُمْ بِالسُّوءِ وَيُقَاتِلُونَهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ كَمَا وَقَعَ لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ﴾ الَّذِينَ لَا يُوَادُّونَهُمْ ﴿كَتَبَ﴾ أَثْبَتَ ﴿فِي قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ﴾ بِنُورٍ ﴿مِنْهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ بِثَوَابِهِ ﴿اُولٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ﴾ يَتَّبِعُونَ أَمْرَهُ وَيَجْتَنِبُونَ نَهْيَهُ ﴿اَلَٓا اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (٢٢)﴾ الْفَائِزُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Ey iman edenler! Peygamberle hususi olarak konuş**mayı iste**diğiniz zaman bu konuşmanızdan önce bir sadaka veriniz. Bu sizin için daha hayırlı ve** günahlarınızı **daha temiz**leyici**dir. Şayet** sadaka olarak verecek **bir şey bulamazsanız,** sadaka vermeden konuşmanızda size bir günah yoktur, **şüphesiz Allah** hususi konuşmanızı **çok bağışlayan,** size **çok merhamet edendir.** Bu hüküm daha sonra aşağıdaki ayetle nesh edilmiştir:

13. **Hususi konuşmanızdan önce** fakirlikten dolayı **sadakalar vermekten çekindiniz** korktunuz **mu?**[1] **Mademki** bu sadaka verme işini **yapmadınız ve Allah da size tövbe lütfetti** sadaka vermekten sizi muaf tuttu, **öyleyse namazı kılın, zekâtı verin Allah'a ve resûlüne itaat edin.** Bu hal üzere devam edin. **Allah yaptıklarınızdan haberdardır.**

14. **Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir toplumu** Yahudileri **dost edinen** münafık**ları görmedin mi,** onlara bakmadın mı**? Onlar ne siz** müminler**den ne de onlar** Yahudiler**dendir.** Bilakis onlar iki arada gidip gelenlerdir. Yalan söylediklerini **bilerek yalan yere** mümin olduklarına dair **yemin ediyorlar.**

15. **Allah onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. Gerçekten onların işledikleri** günahlar **ne kötüdür!**

16. **Onlar yeminlerini** canlarına ve malları için **kalkan yapıp** o yeminleriyle müminleri **Allah'ın yolundan** onları öldürüp mallarını almak suretiyle onlarla savaşmaktan **alıkoydular. Artık onlar için küçük düşürücü** alçaltıcı **bir azap vardır.**

17. **Ne malları ne de oğulları Allah'**ın azabın**a karşı onlara bir fayda veremez. İşte bunlar cehennem halkıdır. Onlar orada ebedî kalacaklardır.**

18. Anlat! **O gün Allah, onların hepsini yeniden diriltecek, onlar da dünyada size yemin ettikleri gibi, ona** mümin olduklarına dair **yemin edeceklerdir. Kendilerini bir şey üzerinde;** yalan yere yeminlerinin dünyada fayda verdiği gibi ahirette de fayda vereceğini **sanıyorlar. İyi bilin ki, onlar gerçekten yalancıdırlar.**

19. **Şeytan** kendisine itaat etmeleri sebebiyle **onları etkisi altına alıp** kuşatıp **onlara Allah'ı anmayı unutturdu. İşte bunlar şeytanın yandaşları** ona tabi olanlar**dır. İyi bilin ki, şeytanın yandaşları gerçekten hüsrandadırlar.**

20. **Şüphesiz Allah'a ve resûlüne düşman olan** muhalefet eden**ler, işte onlar en alçakların** mağlup olanların **arasındadırlar.**

21. **Allah,** Levh-i Mahfuz'da**: Elbette ben ve resûllerim** delil veya kılıçla **galip geleceğiz, diye yazmış** veya böyle hükmetmiş**tir. Şüphesiz Allah çok güçlüdür, Aziz'dir.**

---

[1] أَأَشْفَقْتُمْ terkibindeki hemzeler her ikisinin ispatı, ikincisinin elife çevrilmesi ve teshili, teshil edilmiş olanla diğerinin arasına bir elif koyarak ve bunu terk ederek okunur.

22. **Allah'a ve ahiret gününe inanan bir toplumun, Allah'a ve resûlüne düşman olanlarla muhabbet kurduğunu** dostluk ettiğini **göremezsin. İsterse** düşmanlık eden **bu kişiler o** inanan**ların babaları, oğulları, kardeşleri veya akrabaları olsun.** Aksine onlar hakkında iyi düşünmez ve iman uğrunda onlarla savaşırlar. Nitekim sahabeden (radıyallahu anhum) bir kısmı bunu yapmıştır da. **İşte bu** dostluk etmeyen**lerin kalbine Allah, imanı yazmış** sabit kılmış **ve kendisinden bir ruh** nur **ile onları desteklemiştir. Onları, içinde ebedi kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Allah** itaat etmeleri sebebiyle **onlardan razı olmuş, onlar da** verdiği sevapla **Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bunlar, Allah'ın yanında olanlardır. İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sadece Allah'ın yanında olanlardır.**

KELİME ANLAMI

12. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِذَا نَاجَيْتُمُ **Gizlice konuştuğunuz zaman** *(Kiminle?)* اَلرَّسُولَ **Peygamberle** أَرَدْتُمْ (Yani) istediğiniz zaman *(Neyi?)* مُنَاجَاتَهُ Onunla gizlice konuşmayı فَقَدِّمُوا **Takdim edin** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ **Gizlice konuşmanızın önünde** قَبْلَهَا Ondan önce *(Ne takdim ediniz?)* صَدَقَةً **Bir sadaka** ذٰلِكَ **Bu** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** وَاَطْهَرُ **Ve daha temizdir** *(Niçin?)* لِذُنُوبِكُمْ Günahlarınız için فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا **Şayet bulamazsanız** *(Ne?)* مَا تَتَصَدَّقُونَ بِهِ Sadaka olarak vereceğiniz bir şey فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki, Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِمُنَاجَاتِكُمْ Gizlice konuşmanızı رَحِيمٌ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِكُمْ Size فَلَا عَلَيْكُمْ يَعْنِي Yani, üzerinize bir şey yoktur *(Ne hususunda?)* فِي الْمُنَاجَاةِ Gizlice konuşma hususunda *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ صَدَقَةٍ Sadaka vermeden ثُمَّ نُسِخَ ذٰلِكَ Sonra bu (hüküm) iptal edildi *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Allah Teâlâ'nın şu ayetiyle:

13. ءَاَشْفَقْتُمْ **Yoksa korktunuz mu?** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı, وَاِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkincisinin elife çevrilmesi, وَتَسْهِيلِهَا Ve yine ikincisinin teshili (yumuşatılması) وَاِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elifin konulması *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş olan elif ile وَالْأُخْرٰى Diğeri arasına وَتَرْكِهِ Ve de elifin terkiyle (okunur) أَيْ خِفْتُمْ Yani, korktunuz mu? *(Neden?)* –مِنْ– اَنْ تُقَدِّمُوا **Takdim etmekten** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ **Gizlice konuşmanızın öncesinde** *(Ne takdim etmekten?)* صَدَقَاتٍ **Sadakalar** *(Neden dolayı korktunuz mu?)* لِفَقْرٍ Fakirlikten dolayı فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوا **Ve madem ki, yapmadınız** *(Neyi?)* اَلصَّدَقَةَ Sadaka verme işini وَتَابَ **Ve döndü** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** رَجَعَ بِكُمْ Sizi çevirdi *(Neden?)* عَنْهَا O sadaka vermekten فَاَقِيمُوا **Öyleyse dosdoğru kılın** *(Neyi?)*

اَللّٰهَ (Kime?) **Ve itaat edin** وَاَطِيعُوا **Zekatı** اَلزَّكٰوةَ (Neyi?) **Verin** وَاٰتُوا **Namazı** اَلصَّلٰوةَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** أَيْ دُومُوا Yani, devam edin (Neye?) عَلٰى ذٰلِكَ Bu (üç şeye) وَاللّٰهُ **Allah** خَبِيرٌ **Haberdardır** (Neden?) بِمَا تَعْمَلُونَ **Yapmakta olduğunuz şeylerden.**

14. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? (Kime?) اِلَى الَّذِينَ **O kimselere ki,** تَوَلَّوْا **Dost edindiler** هُمُ الْمُنَافِقُونَ Onlar münafıklardır (Kimi dost edindiler?) قَوْمًا **Bir toplumu ki,** هُمُ الْيَهُودُ Onlar da Yahudilerdir غَضِبَ **Gazap etmiştir** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kime?) عَلَيْهِمْ **Onlara** (O kimseler nedir?) مَا هُمْ **Onlar değildir** أَيِ الْمُنَافِقُونَ Yani, münafıklar (Kimden değildir?) مِنْكُمْ **Ne sizden** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ İnananlardan وَلَا مِنْهُمْ **Ne de onlardan** مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden بَلْ هُمْ Aksine onlar مُذَبْذَبُونَ (Bu ikisi arasında) gidip gelmektedirler وَيَحْلِفُونَ **Ve yemin ederler** (Ne üzere?) عَلَى الْكَذِبِ **Yalan üzere** أَيْ قَوْلِهِمْ Yani, şu sözleri üzere إِنَّهُمْ مُؤْمِنُونَ Onlar inananlarmış (Nasıl yemin ederler?) وَهُمْ **Halbuki onlar** يَعْلَمُونَ **Bilmektedirler** (Neyi?) أَنَّهُمْ كَاذِبُونَ Yalancı olduklarını (Nerede?) فِيهِ Bu sözlerinde.

15. اَعَدَّ **Hazırlamıştır** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Kim için?) لَهُمْ **Onlar için** (Ne hazırlamıştır?) عَذَابًا شَدِيدًا **Şiddetli bir azap** اِنَّهُمْ **Gerçekten onlar** سَاءَ **Ne kötüdür** (Ne?) مَا **O şey ki,** كَانُوا **Oldular** (Ne?) يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** (O şeyler nedir?) مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardır.

16. اِتَّخَذُوا **Edindiler** (Neyi?) اَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** (Ne edindiler?) جُنَّةً **Kalkan** سُتْرًا Siper (Neye?) عَلٰى أَنْفُسِهِمْ Canlarına وَأَمْوَالِهِمْ Ve mallarına فَصَدُّوا **Ve çevirdiler** (Ne ile?) بِهَا O yeminleriyle (Kimi?) اَلْمُؤْمِنِينَ İnananları (Neden?) عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** أَيِ الْجِهَادِ فِيهِمْ Yani, kendileriyle savaşmaktan (Ne suretiyle savaşmak?) بِقَتْلِهِمْ Onları öldürmek وَأَخْذِ أَمْوَالِهِمْ Ve mallarını almak suretiyle فَلَهُمْ **Artık onlar için vardır** (Ne?) عَذَابٌ مُهِينٌ **Aşağılayıcı bir azap** ذُو إِهَانَةٍ Küçük düşürücü.

17. لَنْ تُغْنِيَ **Asla sağlamaz** (Kime?) عَنْهُمْ **Onlara** (Ne?) اَمْوَالُهُمْ **Ne malları** وَلَا اَوْلَادُهُمْ **Ne de çocukları** (Kime karşı?) مِنَ اللّٰهِ **Allah'a karşı** مِنْ عَذَابِهِ Azabına karşı (Ne sağlamaz?) شَيْئًا **Hiçbir şey** (Neden?) مِنَ الْإِغْنَاءِ Faydadan اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَصْحَابُ النَّارِ **Cehennem halkıdır** هُمْ **Onlar** فِيهَا **Orada** خَالِدُونَ **Ebedi kalıcıdırlar.**

18. اُذْكُرْ Anlat! (Neyi?) يَوْمَ **O günü ki,** يَبْعَثُهُمُ **Onları yeniden diriltecektir** (Kim?) اَللّٰهُ **Allah** (Nasıl?) جَمِيعًا **Hep birlikte** فَيَحْلِفُونَ **Onlar da yemin edeceklerdir** (Kime?) لَهُ **Ona** (Ne diye?) أَنَّهُمْ Şüphesiz onlar مُؤْمِنُونَ İnananlarmış diye (Nasıl yemin edeceklerdir?)

كَمَا يَحْلِفُونَ **Yemin ettikleri gibi** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَيَحْسَبُونَ **Ve zannederler ki,** اَنَّهُمْ **Onlar** عَلٰى شَيْءٍ **Bir şey üzerinedir** *(Bu şey nedir?)* مِنْ نَفْعِ حِلْفِهِمْ Yeminlerinin fayda vermesidir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne gibi?)* كَالدُّنْيَا Dünyadaki gibi اَلَا **İyi bilin ki,** اِنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** هُمْ **Onlar** اَلْكَاذِبُونَ **Yalancılardır.**

20. اِسْتَحْوَذَ **Etkisi altına aldı** اِسْتَوْلٰى İstila etti *(Kimi?)* عَلَيْهِمْ **Onları** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Nasıl?)* بِطَاعَتِهِمْ لَهُ Ona itaat etmeleri sebebiyle فَاَنْسٰيهُمْ **Ve onlara unutturdu** *(Neyi?)* ذِكْرَ اللّٰهِ **Allah'ı zikretmeyi** اُولٰئِكَ **İşte onlar** حِزْبُ الشَّيْطَانِ **Şeytanın yandaşlarıdır** أَتْبَاعُهُ Ona tabi olanlardır اَلَا **İyi biliniz ki,** اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ **Şüphesiz şeytanın yandaşları** هُمْ **Onlar** اَلْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlardır.**

21. اِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki,** يُحَادُّونَ **Karşı geliyorlar** يُخَالِفُونَ Muhalefet ediyorlar *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** اُولٰئِكَ **İşte onlar** فِي الْاَذَلِّينَ **En aşağılıklar** اَلْمَغْلُوبِينَ Mağlup olanlar **arasındadır** كَتَبَ **Yazdı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuz'da أَوْ قَضٰى Veya hükmetti *(Ne diye?)* لَاَغْلِبَنَّ **Andolsun ki, galip geleceğim** اَنَا **Ben** وَرُسُلِي **Ve peygamberlerim** *(Ne ile?)* بِالْحُجَّةِ أَوِ السَّيْفِ Delil veya kılıçla اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** قَوِيٌّ **Kuvvetlidir** عَزِيزٌ **Aziz'dir.**

22. لَا تَجِدُ **Bulamazsın** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir topluluğu ki,** يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** *(Nasıl bulamazsın?)* يُوَادُّونَ **Severlerken** يُصَادِقُونَ Dostluk ederlerken *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki,** حَادَّ **Karşı geldi** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** وَلَوْ كَانُوا **Olsalar dahi** أَيِ الْمُحَادُّونَ Yani, karşı gelenler *(Kim olsalar dahi?)* اٰبَاءَهُمْ **Babaları** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, inananların babaları اَوْ اَبْنَاءَهُمْ **Veya çocukları** اَوْ اِخْوَانَهُمْ **Veya kardeşleri** اَوْ عَشِيرَتَهُمْ **Veya akrabaları** بَلْ يَقْصِدُونَهُمْ بِالسُّوءِ Bilakis onlara suikastta bulunurlar وَيُقَاتِلُونَهُمْ Ve onlarla savaşırlar *(Niçin?)* عَلَى الْإِيمَانِ İman için كَمَا وَقَعَ Nitekim böyle olmuştur *(Kim için?)* لِجَمَاعَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ Sahabeden bir grup için رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ Allah onlardan razı olsun اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَلَّذِينَ لَا يُوَادُّونَهُمْ Onlarla dostluk etmeyenler كَتَبَ **(Allah) yazdı** أَثْبَتَ Sağlamlaştırdı *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde** *(Neyi?)* اَلْاِيمَانَ **İmanı** وَاَيَّدَهُمْ **Ve onları destekledi** *(Ne ile?)* بِرُوحٍ **Bir ruhla** بِنُورٍ Bir nurla *(Kimden?)* مِنْهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın **kendisinden** وَيُدْخِلُهُمْ **Ve onları girdirir** *(Nereye?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere ki,** تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)*

مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** *(Ne akar?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Nasıl girdirir?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** رَضِيَ **Razı olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne sebebiyle?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmeleri sebebiyle وَرَضُوا **Onlar da razı olmuştur** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne sebebiyle?)* بِثَوَابِهِ (Vermiş olduğu) sevabı sebebiyle أُولٰئِكَ **İşte onlar** حِزْبُ اللّٰهِ **Allah'tan yana olandır** يَتَّبِعُونَ Tabi olurlar *(Neye?)* أَمْرَهُ Onun emrine وَيَجْتَنِبُونَ Ve kaçınırlar *(Neden?)* نَهْيَهُ Yasaklarından اَلَا **İyi bilin ki,** اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ **Şüphesiz Allah'tan yana olanlar** هُمْ **Onlar** اَلْمُفْلِحُونَ **Felaha erenlerdir** اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır.

سُورَةُ الْحَشْرِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اَرْبَعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ نَزَّهَهُ فَاللَّامُ مَزِيدَةٌ وَفِي الْإِتْيَانِ بِمَا تَغْلِيبٌ لِلْأَكْثَرِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾﴾ فِي مُلْكِهِ وَصُنْعِهِ ﴿هُوَ الَّذِيٓ اَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ﴾ هُمْ بَنُو النَّضِيرِ مِنَ الْيَهُودِ ﴿مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ مَسَاكِنِهِمْ بِالْمَدِينَةِ ﴿لِاَوَّلِ الْحَشْرِ﴾ هُوَ حَشْرُهُمْ إِلَى الشَّامِ وَآخِرُهُ أَنْ جَلَاهُمْ عُمَرُ فِي خِلَافَتِهِ إِلٰى خَيْبَرَ ﴿مَا ظَنَنْتُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿اَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ﴾ خَبَرُ أَنَّ ﴿حُصُونُهُمْ﴾ فَاعِلُهُ تَمَّ بِهِ الْخَبَرُ ﴿مِنَ اللهِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ ﴿فَاَتَاهُمُ اللهُ﴾ أَمْرُهُ وَعَذَابُهُ ﴿مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا﴾ لَمْ يَخْطُرْ بِبَالِهِمْ مِنْ جِهَةِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَقَذَفَ﴾ أَلْقَى ﴿فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ بِسُكُونِ الْعَيْنِ وَضَمِّهَا الْخَوْفَ بِقَتْلِ سَيِّدِهِمْ كَعْبِ ابْنِ الْأَشْرَفِ ﴿يُخَرِّبُونَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [يُخْرِبُونَ] مِنْ أَخْرَبَ ﴿بُيُوتَهُمْ﴾ لِيَنْقِلُوا مَا اسْتَحْسَنُوا مِنْهَا مِنْ خَشَبٍ وَغَيْرِهِ ﴿بِاَيْدِيهِمْ وَاَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَآ اُولِي الْاَبْصَارِ ﴿٢﴾﴾ ﴿وَلَوْلَآ اَنْ كَتَبَ اللهُ﴾ قَضَى ﴿عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ﴾ الْخُرُوجَ مِنَ الْوَطَنِ ﴿لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا﴾ بِالْقَتْلِ وَالسَّبْيِ كَمَا فَعَلَهُ بِقُرَيْظَةَ مِنَ الْيَهُودِ ﴿وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

59- Haşr Sûresi

Medine'de inmiştir.

Yirmi dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ı tesbih etmekte,** her şey onu tenzih etmekte**dir.**[1] **O,** mülkünde **Azîz,** yaptığında **hikmet sahibidir.**
2. **Ehl-i kitaptan inkâr edenleri,** Yahudilerden beni Nadîr kabilesini Şam tarafına olan **ilk sürgünde yurtlarından** Medine'deki evlerinden **çıkaran odur.** Son sürgünleri Hazreti Ömer'in hilafetinde Hayber'den sürülmeleridir. Ey müminler! **Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'**ın azabın**dan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'**ın emri ve azabı**, onlara hiç hesap etmedikleri bir yerden** akıllarına gelmeyen; müminler tarafından **geliverdi. Ve onların yüreklerine** reisleri Ka'b b. Eşref'in öldürülmesiyle **korku**[2] **düşürdü** saldı; **öyle ki** kendilerine lazım olacak tahta ve benzeri şeyleri götürmek için **evlerini hem kendi elleriyle, hem de müminlerin elleriyle yıkıyorlardı.**[3] **Ey akıl sahipleri! İbret alın.**
3. **Eğer Allah onlara sürgünü** yurtlarından çıkmayı **yazmış olmasaydı, elbette onları dünyada** Yahudi Kurayza kabilesine yapıldığı gibi öldürülmek ve esir edilmek suretiyle **cezalandıracaktı. Ahirette ise onlar için cehennem azabı vardır.**

KELİME ANLAMI

﴿٥٩﴾- سُورَةُ الْحَشْرِ

59- Haşr Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** أَرْبَعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi dört ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla**

1. سَبَّحَ **Tesbih etmiştir** *(Kimi?)* لِلّٰهِ **Allah'ı** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanlar** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olanlar** أَيْ نَزَّهَهُ Yani, onu noksan sıfatlardan beri tutmuştur فَاللَّامُ مَزِيدَةٌ 'Lam' zaittir وَفِي الْاِتْيَانِ بِمَا 'Ma' ismi mevsûlünün getirilmesinde تَغْلِيبٌ لِلْاَكْثَرِ Çoğunluğu tağlib vardır وَهُوَ **Ve o** اَلْعَزِيزُ **Aziz'dir** اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Aziz) وَصُنْعِهِ Ve yaptığında (hikmet sahibidir).

---

[1] لِلّٰهِ deki lam harfi ceri zaittir. مَا kelimesinin getirilmesi çoğunluğa tağlip sebebiyledir.

[2] الرُّعْبَ kelimesi ayn harfinin hem sükunu hem de zammesiyle okunur.

[3] يُخَرِّبُونَ fiili hem şeddeli hem de أَخْرَبَ fiilinden şeddesiz olarak okunur.

2. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** اَخْرَجَ **Çıkardı** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehl-i kitaptan** هُمْ بَنُو النَّضِيرِ Onlar Beni Nadîr kabilesidir *(Kimden?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden *(Nereden çıkardı?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** مَسَاكِنِهِمْ Yerleşim yerlerinden *(Neredeki?)* بِالْمَدِينَةِ Medine'deki *(Niçin çıkardı?)* لِاَوَّلِ الْحَشْرِ **İlk sürgün için** هُوَ حَشْرُهُمْ O sürülmeleridir *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a وَ آخِرُهُ Sonuncusu da أَنْ جَلَاهُمْ Onları sürmesidir *(Kimin?)* عُمَرُ Hz. Ömer'in *(Ne zaman?)* فِي خِلَافَتِهِ Hilafetinde *(Nereye?)* إِلَى خَيْبَرَ Hayber'e (Hayber'den sürmesidir) مَا ظَنَنْتُمْ **Siz sanmamıştınız** أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ Ey müminler *(Neyi?)* اَنْ يَخْرُجُوا **Onların çıkacaklarını** وَظَنُّوا **Onlar da sanmışlardı ki,** اَنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* مَانِعَتُهُمْ **Onları koruyacaktır** *(Mâniatü-hüm kelimesi nedir?)* خَبَرُ أَنَّ 'Enne'nin haberidir *(Onları ne koruyacaktır?)* حُصُونُهُمْ **Kaleleri** فَاعِلُهُ (Mâniatuhum kelimesinin) failidir تَمَّ بِهِ الْخَبَرُ Bununla haber tamamlanmıştır *(Kimden koruyacaktır?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** مِنْ عَذَابِهِ Azabından فَاَتَاهُمُ **Ama onlara geliverdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** أَمْرُهُ وَعَذَابُهُ Onun emri ve azabı *(Nereden geliverdi?)* مِنْ حَيْثُ **Öyle bir yerden ki,** لَمْ يَحْتَسِبُوا **Hiç hesap etmemişlerdi** لَمْ يَخْطُرْ Gelmemişti *(Neye?)* بِبَالِهِمْ Akıllarına مِنْ جِهَةِ الْمُؤْمِنِينَ (Allah'ın azabı onlara hiç beklemedikleri) inananlar yönünden (geliverdi) وَقَذَفَ **Ve saldı** أَلْقَى Attı *(Nereye?)* فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerine** *(Ne saldı?)* الرُّعْبَ **Korku** بِسُكُونِ الْعَيْنِ 'Ayn' harfinin sükûnu وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) اَلْخَوْفَ Korku (saldı) *(Korkuyu nasıl saldı?)* بِقَتْلِ سَيِّدِهِمْ Liderlerinin öldürülmesiyle *(O da kimdir?)* كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ Ka'b b. Eşref'tir يُخَرِّبُونَ **Yıkıyorlardı** بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz (okunur) مِنْ أَخْرَبَ (Şeddesiz hali) 'ahrabe' fiilindendir *(Neyi yıkıyorlardı?)* بُيُوتَهُمْ **Evlerini** *(Niçin?)* لِيَنْقُلُوا Götürmek için *(Neyi?)* مَا اسْتَحْسَنُوا Hoşlarına giden şeyleri *(Neden?)* مِنْهَا O evlerden *(Ne gibi?)* مِنْ خَشَبٍ وَغَيْرِهِ Odun ve diğer şeyler gibi *(Ne ile yıkıyorlardı?)* بِاَيْدِيهِمْ **Kendi elleriyle** *(Daha kimin elleriyle?)* وَاَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ **Ve inananların elleriyle** فَاعْتَبِرُوا **İbret alın** يَا أُولِي الْأَبْصَارِ **Ey basiret sahipleri!**

3. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne?)* اَنْ كَتَبَ **Yazması** *(Kimin?)* اَللّٰهُ **Allah'ın** قَضَى Hükmetmesi *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Neyi yazması olmasaydı?)* اَلْجَلَاءَ **Sürülmeyi** اَلْخُرُوجَ Çıkmayı *(Nereden?)* مِنَ الْوَطَنِ Vatandan لَعَذَّبَهُمْ **Elbette onlara azap edecekti** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ (Erkeklerin) öldürülmesi وَالسَّبْيِ Ve (kadınların) esir edilmesiyle كَمَا فَعَلَهُ Tıpkı yaptığı gibi *(Kime?)* بِقُرَيْظَةَ Kurayza kabilesine *(Kimden?)* مِنَ الْيَهُودِ Yahudilerden وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** *(Ne?)* عَذَابُ النَّارِ **Cehennem azabı.**

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا﴾ خَالَفُوا ﴿اللهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَآقِّ اللهَ فَإِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾﴾ لَهُ ﴿مَا قَطَعْتُمْ﴾ يَا مُسْلِمُونَ ﴿مِنْ لِينَةٍ﴾ نَخْلَةٍ ﴿أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللهِ﴾ أَيْ خَيَّرَكُمْ فِي ذَٰلِكَ ﴿وَلِيُخْزِيَ﴾ بِالْإِذْنِ فِي الْقَطْعِ ﴿الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾﴾ الْيَهُودَ فِي اعْتِرَاضِهِمْ أَنَّ قَطْعَ الشَّجَرِ الْمُثْمِرِ فَسَادٌ ﴿وَمَآ أَفَآءَ﴾ رَدَّ ﴿اللهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ﴾ أَسْرَعْتُمْ يَا مُسْلِمُونَ ﴿عَلَيْهِ مِنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ﴾ إِبِلٍ أَيْ لَمْ تُقَاسُوا فِيهِ مَشَقَّةً ﴿وَلَٰكِنَّ اللهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَآءُ وَاللهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾﴾ فَلَا حَقَّ لَكُمْ فِيهِ وَيُخْتَصُّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ وَمَنْ ذُكِرَ مَعَهُ فِي الْآيَةِ الثَّانِيَةِ مِنَ الْأَصْنَافِ الْأَرْبَعَةِ عَلَىٰ مَا كَانَ يَقْسِمُهُ مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ مِنْهُمْ خُمُسَ الْخُمُسِ وَلَهُ ﷺ الْبَاقِي يَفْعَلُ فِيهِ مَا يَشَاءُ فَأَعْطَىٰ مِنْهُ الْمُهَاجِرِينَ وَثَلَاثَةً مِنَ الْأَنْصَارِ لِفَقْرِهِمْ ﴿مَآ أَفَآءَ اللهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ﴾ كَالصَّفْرَاءِ وَوَادِي الْقُرَىٰ وَيَنْبُعَ ﴿فَلِلَّهِ﴾ يَأْمُرُ فِيهِ بِمَا يَشَاءُ ﴿وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي﴾ صَاحِبِ ﴿الْقُرْبَىٰ﴾ قَرَابَةِ النَّبِيِّ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ ﴿وَالْيَتَامَىٰ﴾ أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ هَلَكَتْ آبَاؤُهُمْ وَهُمْ فُقَرَاءُ ﴿وَالْمَسَاكِينِ﴾ ذَوِي الْحَاجَةِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ الْمُنْقَطِعِ فِي سَفَرِهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَيْ يَسْتَحِقُّهُ النَّبِيُّ ﷺ وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ عَلَىٰ مَا كَانَ يَقْسِمُهُ مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ مِنَ الْأَرْبَعَةِ خُمُسَ الْخُمُسِ وَلَهُ الْبَاقِي ﴿كَيْ لَا﴾ كَيْ بِمَعْنَى اللَّامِ وَأَنْ مُقَدَّرَةٌ بَعْدَهَا ﴿يَكُونَ﴾ الْفَيْءُ عِلَّةٌ لِقَسْمِهِ كَذَٰلِكَ ﴿دُولَةً﴾ مُتَدَاوَلًا ﴿بَيْنَ الْأَغْنِيَآءِ مِنْكُمْ وَمَآ آتَاكُمُ﴾ أَعْطَاكُمُ ﴿الرَّسُولُ﴾ مِنَ الْفَيْءِ وَغَيْرِهِ ﴿فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾﴾ ﴿لِلْفُقَرَآءِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيِ اعْجَبُوا ﴿الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾﴾ فِي إِيمَانِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ﴾ أَيِ الْمَدِينَةَ ﴿وَالْإِيمَانَ﴾ أَيْ أَلِفُوهُ وَهُمُ الْأَنْصَارُ ﴿مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً﴾ حَسَدًا ﴿مِمَّآ أُوتُوا﴾ أَيْ آتَى النَّبِيُّ ﷺ الْمُهَاجِرِينَ مِنْ أَمْوَالِ بَنِي النَّضِيرِ الْمُخْتَصَّةِ بِهِ ﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ حَاجَةٌ إِلَىٰ مَا يُؤْثِرُونَ بِهِ ﴿وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ﴾ حِرْصَهَا عَلَى الْمَالِ ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

4. **Bu, onların Allah'a ve resûlüne karşı gelmeleri** muhalefet etmeleri **sebebiyledir. Kim Allah'a karşı gelirse, şüphesiz Allah'ın** ona **azabı çetindir.**

5. Ey Müslümanlar! **Kestiğiniz veya gövdeleri üzerinde dikili bıraktığınız her hurma ağacı Allah'ın izniyledir,** bu konuda sizi serbest bırakmıştır **ve** ağaçların kesilmesine izin vermek suretiyle, 'Meyve veren ağacı kesmek bozgunculuktur' diye itirazda bulunan **yoldan çıkmış** Yahudi**leri rezil etmek içindir.**

6. **Allah'ın, onlardan (alıp) resûlüne verdiği ganimetler (fey') için siz at ve deve sürmediniz** koşturmadınız; bu konuda bir meşakkatle karşılaşmadınız. **Fakat Allah, resûllerini dilediği kimsenin üstüne gönderir. Allah her şeye gücü yetendir.** Dolayısıyla bunda sizin bir hakkınız yoktur. Bu Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e ve bir sonraki ayette zikredilecek olan dört sınıf kişiye, peygamberimizin taksim ettiği şekliyle aittir. Her sınıfın hakkı yirmi beşte bir, geri kalanı da Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'indir; onlarda dilediğini yapar. Nitekim Peygamber Efendimiz geri kalan maldan muhacirlere ve Ensar'dan fakir olan üç kişiye vermiştir.

7. **Allah'ın, ülkeler halkından resûlüne verdiği** Safrâ, Vadi'l-Kura ve Yenbu' (bölgeleri) gibi **ganimetler, Allah, resûlü, yakınları,** Hişam ve Muttalib oğullarından peygamberin akrabaları, **yetimler,** babaları ölmüş olup fakir olan Müslüman çocukları, **yoksullar** ihtiyaç sahibi Müslümanlar **ve yolda kalmış** Müslüman**lar içindir.** Bu fey'i, Peygamber Efendimizin paylaştırdığı şekliyle; her sınıfa yirmi beşte bir ve geri kalanı kendisine olmak üzere, Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ve bu dört sınıf insan hak eder. **O** fey', **sizin zenginleriniz arasında** dolaşan **bir servet olmasın diye** böyle taksim etmiştir. **Resûl size ne verdiyse onu alın ve size neyi yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir.**

8. **Yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmış, Allah'ın lütfunu ve rızasını arayan, Allah'a ve resûlüne yardım eden fakir muhacirlere** imrenin. **İşte** imanlarında **doğru olanlar bunlardır.**

9. **Onlardan önce** Medine **yurd**una **yerleşen ve gönüllerine imanı koyan** onu benimseyen **kimseler** Ensar, **kendilerine göç edenleri severler ve onlara** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından **verilen** Beni Nadîr ganimet**ler**in**den dolayı içlerinde bir rahatsızlık** haset **hissetmezler.** Ki, bu mallar Peygamber Efendimize aitti. Verilen şeye **kendilerinin ihtiyacı olsa bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden** mala karşı olan hırsından **korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.**

KELİME ANLAMI

4. ذٰلِكَ **Bu (şu sebepledir) ki,** بِاَنَّهُمْ **Onlar** شَاقُّوا **Karşı geldiler** خَالَفُوا Muhalefet ettiler *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** وَمَنْ **Ve her kim** يُشَاقِّ **Karşı gelirse** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** فَاِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı çok şiddetlidir** *(Kime?)* لَهُ O kişiye.

5. مَا قَطَعْتُمْ **Sizin kestikleriniz** يَا مُسْلِمُونَ Ey Müslümanlar! *(Neden?)* مِنْ لِينَةٍ -نَخْلَةٍ- **Hurma ağacından** أَوْ تَرَكْتُمُوهَا **Veya bıraktığınız** *(Nasıl?)* قَائِمَةً **Durur halde** *(Ne üzerine?)* عَلٰى أُصُولِهَا **Gövdeleri üzerine** فَبِإِذْنِ اللّٰهِ **İşte o Allah'ın izniyledir** أَيْ خَيَّرَكُمْ Yani, sizi serbest bıraktı *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَلِيُخْزِيَ **Ve de rezil etmesi içindir** *(Ne ile?)* بِالْإِذْنِ İzin vermekle *(Ne hususunda?)* فِي الْقَطْعِ Kesme hususunda *(Kimi rezil etmesi içindir?)* الْفَاسِقِينَ **Fasıkları** اَلْيَهُودَ Yahudileri *(Hangi konuda rezil etmesi için?)* فِي اعْتِرَاضِهِمْ İtiraz etme-leri konusunda *(Ne diye?)* أَنَّ قَطْعَ الشَّجَرِ الْمُثْمِرِ Meyve veren ağacı kesmek فَسَادٌ Bozguncu-luktur (diye).

6. وَمَا **Ve o şey ki,** اَفَاءَ **Fey olarak verdi** رَدَّ Verdi *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Peygamberine** *(Kimden alıp verdiği?)* مِنْهُمْ **Onlardan** فَمَا اَوْجَفْتُمْ **Siz sürmediniz** أَسْرَعْتُمْ Koşturmadınız يَا مُسْلِمُونَ Ey Müslümanlar! *(Neye?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne sürmediniz?)* مِنْ -زَائِدَةٌ- خَيْلٍ **Ne at** -إِبِلٍ- وَلَا رِكَابٍ **Ne de deve** أَيْ لَمْ تُقَاسُوا Yani, karşılaşmadınız *(Nerede?)* فِيهِ Bu işte *(Ne ile?)* مَشَقَّةً Hiçbir zorlukla وَلٰكِنَّ اللّٰهَ **Fakat Allah** يُسَلِّطُ **Gönderir** *(Kimi?)* رُسُلَهُ **Peygamberlerini** *(Kimin üzerine?)* عَلٰى مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişinin üzerine** وَاللّٰهُ **Ve Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** فَلَا حَقَّ لَكُمْ Dolayısıyla sizin hakkınız yoktur *(Nerede?)* فِيهِ Allah'ın resûlüne verdiğinde وَيُخْتَصُّ بِهِ Ve o mahsustur *(Kime?)* اَلنَّبِيُّ Peygambere ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَمَنْ ذُكِرَ مَعَهُ Ve onunla birlikte zikredilenlere *(Nerede?)* فِي الْآيَةِ الثَّانِيَةِ İkinci ayette (zikredilen) مِنَ الْأَصْنَافِ الْأَرْبَعَةِ Dört sınıfa (mahsustur) *(Ne şekilde mahsustur?)* عَلٰى مَا كَانَ يَقْسِمُهُ Peygamberimizin bölüştürdüğü şekil üzere مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ مِنَ الْأَرْبَعَةِ Dört gruptan her birine خُمُسَ الْخُمُسِ Yirmi beşte bir وَلَهُ Ve onundur ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne?)* اَلْبَاقِي Geriye kalan يَفْعَلُ فِيهِ Geri kalanda yapar *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ Dilediğini فَأَعْطٰى Peygamberimiz de verdi *(Neden?)* مِنْهُ O geri kalandan *(Kime verdi?)* اَلْمُهَاجِرِينَ Muhacirlere وَثَلَاثَةً Ve üç kişiye *(Kimden?)* مِنَ الْأَنْصَارِ Ensar'dan *(Niçin?)* لِفَقْرِهِمْ Fakir oldukları için.

7. وَمَا **Ve o şey ki,** اَفَاءَ **Fey olarak verdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلٰى رَسُولِهِ **Peygamberine** *(Kimden verdiği?)* مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى **Memleketler ahalisinden** *(Ne gibi?)* كَالصَّفْرَاءِ Safrâ وَوَادِي الْقُرٰى Vadi'l-Kura وَيَنْبُعَ Ve Yenbu' gibi yerler *(Kim içindir?)* فَلِلّٰهِ **Allah içindir** يَأْمُرُ فِيهِ O yerler hakkında emreder *(Neyi?)* بِمَا يَشَاءُ Dilediğini *(Daha kim içindir?)* وَلِلرَّسُولِ **Peygamberi,** وَلِذِي -صَاحِبِ- الْقُرْبٰى **Yakınlık sahibi,** قَرَابَةِ النَّبِيِّ Peygamberin yakınları *(Kimden?)* مِنْ بَنِي هَاشِمٍ Beni Haşim وَبَنِي الْمُطَّلِبِ Ve Beni Muttalib

kabilelerinden وَالْيَتَامٰى **Yetimler,** أَطْفَالِ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların çocukları اَلَّذِينَ هَلَكَتْ Ki, ölmüştür *(Kim?)* آبَاؤُهُمْ Babaları وَهُمْ فُقَرَاءُ Ve onlar da fakirdir وَالْمَسَاكِينِ **Yoksullar** ذَوِي الْحَاجَةِ İhtiyaç sahipleri *(Kimden?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslüman-lardan وَابْنِ السَّبِيلِ **Ve yolcular içindir** اَلْمُنْقَطِعِ Yolda kalandır *(Ne zaman?)* فِي سَفَرِهِ Yolculuk esnasında *(Kimden yolda kalanlardır?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan أَيْ يَسْتَحِقُّهُ Yani, o fey'i hakkeder *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَالْأَصْنَافُ الْأَرْبَعَةُ Ve bu dört sınıf insan *(Nasıl hakkederler?)* عَلٰى مَا كَانَ يَقْسِمُهُ Peygamberimizin bölüştürdüğü şekil üzere مِنْ أَنَّ لِكُلٍّ مِنَ الْأَرْبَعَةِ Dört gruptan her birine خُمُسَ الْخُمُسِ Yirmi beşte bir وَلَهُ الْبَاقِي Geri kalan da onundur كَيْ بِمَعْنَى اللَّامِ 'Key' 'lam' manasındadır وَأَنْ مُقَدَّرَةٌ Ve 'en' de mukadderdir *(Neden sonra?)* بَعْدَهَا Kendisinden sonra *(Niye böyle bölüştürülür?)* كَيْ لَا يَكُونَ **Olmasın diye** *(Ne?)* اَلْفَيْءُ Fey' عِلَّةٌ Bu cümle sebebidir *(Neyin?)* لِقِسْمِهِ كَذٰلِكَ Bölüştürmenin böyle yapılmasının *(Ne olmasın diye?)* دُولَةً **Dolaşan bir servet** مُتَدَاوِلًا Gezinen *(Nerede?)* بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ **Zenginler arasında** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَمَا اٰتَاكُمْ **Size ne verdiyse** أَعْطَاكُمْ İhsan ettiyse *(Kim?)* اَلرَّسُولُ **Peygamber** *(Neden?)* مِنَ الْفَيْءِ وَغَيْرِهِ Fey' ve diğerlerinden فَخُذُوهُ **Onu alın** وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ **Ve sizi neden men ettiyse** فَانْتَهُوا **Ondan sakının** وَاتَّقُوا **Ve korkun** *(Kimden?)* اَللّٰهَ **Allah'tan** إِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı çok çetin olandır.**

8. لِلْفُقَرَاءِ **Fakirlere** مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile mütealliktir أَيْ اعْجَبُوا Yani, imrenin (fakirlere) *(Öyle fakirler ki,)* اَلْمُهَاجِرِينَ **Muhacirler** اَلَّذِينَ أُخْرِجُوا **Ki, çıkarıldılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِهِمْ **Yurtlarından** وَأَمْوَالِهِمْ **Ve mallarından** *(Ne halde?)* يَبْتَغُونَ **İster oldukları halde** *(Ne?)* فَضْلًا **Bir lütuf** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** *(Daha ne ister oldukları halde?)* وَرِضْوَانًا **Ve rıza** *(Daha ne halde?)* وَيَنْصُرُونَ **Ve yardım ederler oldukları halde** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** اَلصَّادِقُونَ **Sadıklardır** *(Ne konusunda?)* فِي إِيمَانِهِمْ İmanları konusunda.

9. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** تَبَوَّؤُا **Yerleştiler** *(Nereye?)* اَلدَّارَ **Yurda** أَيْ الْمَدِينَةَ Yani, Medine'ye وَالْإِيمَانَ **Ve imana** أَيْ أَلِفُوهُ Yani, ona bağlandılar وَهُمُ الْأَنْصَارُ Ki, onlar Ensar'dır *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** يُحِبُّونَ **Severler** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** هَاجَرَ **Hicret etti** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Kendilerine** وَلَا يَجِدُونَ **Ve bulmazlar** *(Nerede?)* فِي صُدُورِهِمْ **Kalplerinde** *(Ne?)* حَاجَةً **Rahatsızlık** حَسَدًا Çekemezlik *(Neden sebep?)* مِمَّا أُوتُوا **Onlara verilenden sebep** أَيْ آتَى النَّبِيُّ Yani, peygamberimizin verdiği şeyden sebep ﷺ Allah

ona salat-u selam eylesin *(Kime verdiği?)* اَلْمُهَاجِرِينَ Muhacirlere (verdiği) مِنْ أَمْوَالِ بَنِي النَّضِيرِ Beni Nadîr kabilesinin mallarından *(Hangi malları?)* اَلْمُخْتَصَّةِ بِهِ Peygamberimizin kendisine mahsus olan وَيُؤْثِرُونَ **Ve (onları) tercih ederler** *(Neye?)* عَلٰى اَنْفُسِهِمْ **Kendilerine** وَلَوْ كَانَ **Olsa bile** *(Ne?)* بِهِمْ **Kendilerinde** خَصَاصَةٌ **Zaruret** حَاجَةٌ İhtiyaç *(Neye?)* إِلٰى مَا يُؤْثِرُونَ بِهِ (Onlara vermeyi) tercih ettikleri şeye وَمَنْ **Ve her kim** يُوقَ **Korunursa** *(Neden?)* شُحَّ نَفْسِهِ **Nefsinin cimriliğinden** حِرْصِهَا Hırsından *(Neye?)* عَلَى الْمَالِ Mala فَأُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** اَلْمُفْلِحُونَ **Kurtuluşa erenlerdir.**

﴿وَالَّذِينَ جَاۤؤُوا مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ مِنْ بَعْدِ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْاِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا﴾ حِقْدًا ﴿لِلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَآ اِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَنْظُرْ ﴿اِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِاِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ﴾ وَهُمْ بَنُو النَّضِيرِ وَاِخْوَانُهُمْ فِي الْكُفْرِ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ فِي الْأَرْبَعَةِ ﴿اُخْرِجْتُمْ﴾ مِنَ الْمَدِينَةِ ﴿لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ﴾ فِي خِذْلَانِكُمْ ﴿اَحَدًا اَبَدًا وَاِنْ قُوتِلْتُمْ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ اللَّامُ الْمُوَطِّئَةُ ﴿لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾﴾ ﴿لَئِنْ اُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ﴾ أَيْ جَاؤُوا لِنَصْرِهِمْ ﴿لَيُوَلُّنَّ الْاَدْبَارَ﴾ وَاسْتُغْنِيَ بِجَوَابِ الْقَسَمِ الْمُقَدَّرِ عَنْ جَوَابِ الشَّرْطِ فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ ﴿ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿لَاَنْتُمْ اَشَدُّ رَهْبَةً﴾ خَوْفًا ﴿فِي صُدُورِهِمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ لِتَأْخِيرِ عَذَابِهِ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾﴾ ﴿لَا يُقَاتِلُونَكُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودُ ﴿جَمِيعًا﴾ مُجْتَمِعِينَ ﴿اِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ اَوْ مِنْ وَرَاۤءِ جِدَارٍ﴾ سُورٍ وَفِي قِرَاءَةٍ (جُدُرٍ) ﴿بَأْسُهُمْ﴾ حَرْبُهُمْ ﴿بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا﴾ مُجْتَمِعِينَ ﴿وَقُلُوبُهُمْ شَتّٰى﴾ مُتَفَرِّقَةٌ خِلَافَ الْحُسْبَانِ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾﴾ مَثَلُهُمْ فِي تَرْكِ الْإِيمَانِ ﴿كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا﴾ بِزَمَنٍ قَرِيبٍ وَهُمْ أَهْلُ بَدْرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿ذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ﴾ عُقُوبَتَهُ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٥﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِي الْآخِرَةِ مَثَلُهُمْ أَيْضًا فِي سَمَاعِهِمْ مِنَ الْمُنَافِقِينَ وَتَخَلُّفِهِمْ عَنْهُمْ ﴿كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّي بَرِيۤءٌ مِنْكَ اِنِّي اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾﴾ كَذِبًا مِنْهُ وَرِيَاءً.

TÜRKÇE ANLAMI

10. **Bunların** Ensar ve mühacirlerin **arkasından** kıyamet gününe kadar **gelenler şöyle derler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla, kalplerimize, iman edenlere karşı hiçbir kin** nefret **koyma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin!"**

11. **Kitap ehlinden inkâr etmiş olan** küfürdeki **dostları** Nadîr oğulları**na: "Andolsun**[1] **ki, eğer siz** Medine'den **çıkarılırsanız, mutlaka biz de sizinle beraber çıkarız; sizin hakkınızda asla kimseye uymayız. Eğer**[2] **sizinle savaşılırsa, mutlaka size yardım ederiz" diyen münafıkları görmedin mi,** onlara bakmadın mı? **Allah şahitlik eder ki, şüphesiz onlar yalancıdır.**

---

[1] لَئِنْ terkibindeki lam dört yerde de yemin içindir.
[2] وَإِنْ قُوتِلْتُمْ terkibinden yemin lamı hazfedilmiştir.

12. **Andolsun ki, eğer onlar çıkarılırsalar, onlarla beraber çıkmazlar. Ve andolsun ki, eğer onlar savaşılırsa, onlara yardım etmezler.**[1] **Ve de andolsun ki, yardım etseler** onun için gelseler **bile arkalarını dönüp kaçarlar, sonra** Yahudiler **yardım da görmezler.**

13. **Doğrusu o** münafık**ların kalplerindeki sizin korkunuz,** azabı tehir ettiği için **Allah'a karşı olan korkularından daha şiddetlidir. Bu onların anlamayan bir toplum olması sebebiyledir.**

14. **Onlar,** Yahudiler **sizinle toplu halde ancak müstahkem şehirler veya duvar**[2] sur **arkasından savaşırlar. Kendi aralarındaki savaşları ise çetindir. Onları birlik halinde sanırsın, halbuki kalpleri** sandığının aksine **darmadağınıktır. Bu, onların aklını kullanmayan bir toplum olması sebebiyledir.**

15. Onların imanı terk etme konusundaki durumu **kendilerinden az** bir zaman **önce geçmiş ve yaptıklarının cezasını tatmış olan** Bedir'deki müşrik**lerin durumu gibidir. Onlara** ahirette **acı** veren **bir azap vardır.**

16. Münafıkları dinleyen sonra da münafıkların kendilerini yalnız bıraktığı Yahudilerin durumu **tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana "İnkâr et" der. (İnsan) inkâr edince de** yalan ve riya ile: **"Ben senden uzağım, çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" der.**

KELİME ANLAMI

10. **وَالَّذِينَ Ve o kimseler ki, جَاؤُوا Geldiler** *(Ne zaman?)* **مِنْ بَعْدِهِمْ Onlardan sonra** مِنْ بَعْدِ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ Muhacir ve Ensar'dan sonra *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar **يَقُولُونَ Derler ki: رَبَّنَا Rabbimiz! اِغْفِرْ Bağışla** *(Kimi?)* **لَنَا Bizi** *(Daha?)* **وَلِإِخْوَانِنَا Ve kardeşlerimizi اَلَّذِينَ Öyle kardeşlerimiz ki, سَبَقُونَا Bizi geçtiler** *(Ne ile?)* **بِالْإِيمَانِ İman ile وَلَا تَجْعَلْ Ve koyma** *(Nereye?)* **فِي قُلُوبِنَا Kalplerimize** *(Ne?)* **غِلًّا Kin** حِقْدًا Nefret *(Kime kin?)* **لِلَّذِينَ O kimselere ki, اٰمَنُوا İman ettiler رَبَّنَا Rabbimiz إِنَّكَ Şüphesiz sen رَؤُفٌ Çok şefkatli رَحِيمٌ Çok merhametlisin.**

11. **اَلَمْ تَرَ Görmedin mi?** تَنْظُرْ Bakmadın mı? *(Kime?)* **اِلَى الَّذِينَ O kimselere ki, نَافَقُوا Münafıklık ettiler يَقُولُونَ Diyorlar** *(Kime?)* **لِإِخْوَانِهِمْ Kardeşlerine اَلَّذِينَ Öyle kardeşleri ki, كَفَرُوا İnkar etttiler** *(Kimden olan kardeşleri?)* **مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i kitaptan** وَهُمْ بَنُو النَّضِيرِ Ve onlar Beni Nadîr'dir وَإِخْوَانُهُمْ Ve onların kardeşleridir *(Nerede?)* فِي الْكُفْرِ Küfürde *(Ne diyorlar?)* **لَئِنْ Andolsun ki, şayet** لَامُ قَسَمٍ 'Lam' yemin içindir *(Nerede?)* فِي الْأَرْبَعَةِ Dört yerde de **اُخْرِجْتُمْ Çıkarılırsanız** *(Nereden?)* مِنَ الْمَدِينَةِ

---

[1] Beş yerde de mukadder kasemin cevabı yeterli geldiği için şartın cevabı zikredilmemiştir.

[2] جِدَارٍ kelimesi diğer bir kıraatte جُدُرٍ şeklinde (cemi olarak) okunmuştur.

Medine'den لَنَخْرُجَنَّ **Elbette çıkarız** *(Kiminle?)* مَعَكُمْ **Sizinle** وَلَا نُطِيعُ **Ve itaat etmeyiz** *(Kim hakkında?)* فِيكُمْ **Sizin hakkınızda** فِي خِذْلَانِكُمْ Sizi rezil-rüsva etme hakkında *(Kime?)* اَحَدًا **Hiç kimseye** اَبَدًا **Asla** وَاِنْ قُوتِلْتُمْ **Ve şayet öldürülürseniz** حُذِفَتْ مِنْهُ Bundan hazfedilmiştir *(Ne?)* اَللَّامُ الْمُوَطِّئَةُ Lam-ı muvattıe لَنَنْصُرَنَّكُمْ **Elbette size yardım edeceğiz** وَاللهُ **Allah** يَشْهَدُ **Şahitlik ediyor ki,** اِنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** لَكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar.**

12. لَئِنْ **Andolsun ki, eğer** اُخْرِجُوا **Çıkarılırlarsa** لَا يَخْرُجُونَ **Çıkmazlar** *(Kiminle?)* مَعَهُمْ **Onlarla** وَلَئِنْ **Ve andolsun ki, eğer** قُوتِلُوا **Öldürülürlerse** لَا يَنْصُرُونَهُمْ **Onlara yardım etmezler** وَلَئِنْ **Ve andolsun ki, eğer** نَصَرُوهُمْ **Onlara yardım ederlerse** أَيْ جَاؤُوا Yani, gelirlerse *(Niçin?)* لِنَصْرِهِمْ Onlara yardım için لَيُوَلُّنَّ **Elbette dönerler** *(Neyi?)* اَلْاَدْبَارَ **Arkalarını** وَاسْتُغْنِيَ Ve yetinilmiştir *(Ne ile?)* بِجَوَابِ الْقَسَمِ الْمُقَدَّرِ Mukadder yeminin cevabıyla *(Neden yetinilmiştir?)* عَنْ جَوَابِ الشَّرْطِ Şartın cevabından *(Neredeki?)* فِي الْمَوَاضِعِ الْخَمْسَةِ Beş yerdeki ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ **Sonra da yardım olunmazlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler.

13. لَاَنْتُمْ **Elbette siz** اَشَدُّ **Daha şiddetlisiniz** *(Ne yönden?)* رَهْبَةً **Dehşet yönünden** خَوْفًا Korku yönünden *(Nerede?)* فِي صُدُورِهِمْ **Onların kalplerinde** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani, münafıkların *(Kimden daha şiddetlisiniz?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** *(Niçin?)* لِتَأْخِيرِ عَذَابِهِ Azabını geciktirdiği için ذٰلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Şu sebeple ki onlar** قَوْمٌ **Öyle bir toplumdur ki,** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamazlar.**

14. لَا يُقَاتِلُونَكُمْ **Sizinle savaşmazlar** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler *(Nasıl savaşmazlar?)* جَمِيعًا **Toplu olarak** مُجْتَمِعِينَ Bir arada اِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ **Ancak iyice korunmuş şehirlerde** اَوْ مِنْ وَرَاءِ جِدَارٍ **Veya duvarların arkasından** سُورٍ Surların arkasından وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (جُدُرٍ) 'Cudur' şeklinde (okunur) بَأْسُهُمْ **Çekişmeleri** حَرْبُهُمْ Savaşları *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Nedir?)* شَدِيدٌ **Şiddetlidir** تَحْسَبُهُمْ **Onları sanırsın** *(Ne?)* جَمِيعًا **Birlik halinde** مُجْتَمِعِينَ Bir arada وَقُلُوبُهُمْ **Halbuki kalpleri** شَتّٰى **Dağınıktır** مُتَفَرِّقَةٌ Birbirinden ayrıdır خِلَافَ الْحُسْبَانِ Sanılanın aksine ذٰلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِاَنَّهُمْ **Şu sebeple ki, onlar** قَوْمٌ **Öyle bir toplumdur ki,** لَا يَعْقِلُونَ **Akıl etmezler.**

15. مَثَلُهُمْ Onların durumu *(Hangi konuda?)* فِي تَرْكِ الْإِيمَانِ İmanı terk konusunda *(Ne gibidir?)* كَمَثَلِ الَّذِينَ **O kimselerin durumu gibidir ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Kendilerinden önce geçmişlerdir**

(Ne kadar önce?) قَرِيبًا **Yakın bir zaman önce** بِزَمَنٍ قَرِيبٍ Yakın bir zamanla وَهُمْ Ve onlar أَهْلُ بَدْرٍ Bedir ehlidir *(Kimden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden ذَاقُوا **Tattılar** *(Neyi?)* وَبَالَ أَمْرِهِمْ **Yaptıklarının vebalini** عُقُوبَتَهُ Azabını *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Hangi azap?)* مِنَ الْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Katledilmek ve diğerleri وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ أَلِيمٌ **Can yakıcı bir azap** مُؤْلِمٌ Acı veren *(Nerede vardır?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

16. مَثَلُهُمْ أَيْضًا Ve yine durumları *(Hangi konuda?)* فِي سَمَاعِهِمْ Dinlemeleri konusunda *(Kimi?)* مِنَ الْمُنَافِقِينَ Münafıkları *(Daha?)* وَتَخَلُّفِهِمْ Ve münafıkların geri kalması konusunda *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Ne gibidir?)* كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın durumu gibidir** إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِلْإِنْسَانِ **İnsana** اُكْفُرْ **Küfret** فَلَمَّا **Ve o ne zaman ki** كَفَرَ **Küfretti** قَالَ **Dedi ki:** إِنِّي **Muhakkak ki ben** بَرِيءٌ **Uzağım** *(Kimden?)* مِنْكَ **Senden** إِنِّي **Çünkü ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** *(Öyle Allah ki,)* رَبَّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi olan** *(Bunu nasıl söyledi?)* كَذِبًا مِنْهُ Kendisinden bir yalan وَرِيَاءً Ve gösteriş olarak.

﴿فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَآ﴾ أَيِ الْغَاوِي وَالْمُغْوِى وَقُرِئَ بِالرَّفْعِ اسْمَ كَانَ ﴿اَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذٰلِكَ جَزَآءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّٰهَ﴾ تَرَكُوا طَاعَتَهُ ﴿فَاَنْسَاهُمْ اَنْفُسَهُمْ﴾ أَنْ يُقَدِّمُوا لَهَا خَيْرًا ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿لَا يَسْتَوِٓي اَصْحَابُ النَّارِ وَاَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ﴾ وَجُعِلَ فِيهِ تَمْيِيزٌ كَالْإِنْسَانِ ﴿لَرَاَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا﴾ مُتَشَقِّقًا ﴿مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ﴾ الْمَذْكُورَةُ ﴿نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾ فَيُؤْمِنُونَ ﴿هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ ﴿هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ﴾ الطَّاهِرُ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿السَّلَامُ﴾ ذُو السَّلَامَةِ مِنَ النَّقَائِصِ ﴿الْمُؤْمِنُ﴾ الْمُصَدِّقُ رُسُلَهُ بِخَلْقِ الْمُعْجِزَةِ لَهُمْ ﴿الْمُهَيْمِنُ﴾ مِنْ هَيْمَنَ يُهَيْمِنُ إِذَا كَانَ رَقِيبًا عَلَى الشَّيْءِ أَيِ الشَّهِيدُ عَلَى عِبَادِهِ بِأَعْمَالِهِمْ ﴿الْعَزِيزُ﴾ الْقَوِيُّ ﴿الْجَبَّارُ﴾ جَبَرَ خَلْقَهُ عَلَى مَا أَرَادَ ﴿الْمُتَكَبِّرُ﴾ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ نَزَّهَ نَفْسَهُ ﴿عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾﴾ بِهِ ﴿هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ﴾ الْمُنْشِئُ مِنَ الْعَدَمِ ﴿الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى﴾ اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ الْوَارِدُ بِهَا الْحَدِيثُ الْحُسْنٰى مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ ﴿يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾﴾ تَقَدَّمَ أَوَّلَهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **Böylece ikisinin** azan ve azdıranın **da sonu,**[1] **içinde ebedî kalmak üzere ateş olmuştur. İşte bu, zalimlerin** kâfirlerin **cezasıdır.**
18. **Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve herkes, yarın** kıyamet günü **için ne hazırladığına baksın. Allah'tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.**
19. **Allah'ı unutan** ona itaati terk eden **ve bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini** için hayır yapmayı **unutturduğu kimseler gibi olmayın. İşte bunlar yoldan çıkmış kimselerdir.**
20. **Cehennem ehliyle cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli kurtuluşa erenlerdir.**
21. **Eğer biz bu Kuran'ı bir dağa indirse**k ve ona tıpkı insan gibi anlayış yetisi verse**ydik, elbette sen onu, Allah korkusundan baş eğmiş, paramparça olmuş bir halde görürdün. Bu** zikredilen **misalleri insanlara düşünsün** ve iman etsin**ler diye veriyoruz.**

---

[1] عَاقِبَتُهُمَا kelimesi diğer bir kıraatte كَانَ fiilinin ismi olarak ref ile okunmuştur.

22. **O, kendisinden başka ilaha olmayan Allah'tır. Görülmeyeni ve görüleni** gizli aşikâr (her şeyi) **bilendir. O, Rahman ve Rahim'dir.**

23. **O, kendisinden başka ilaha olmayan Allah'tır. O, Melik, Kuddüs,** kendisine yakışmayan şeylerden beri **Selam,** kusurlardan selamette olan **Mümin,** mucizelerle peygamberlerini tasdik eden **Müheymin,**[1] kullarına yaptıkları amellerle şahitlik eden **Aziz,** kuvvetli **Cabbar,** mahlûkatını irade ettiği şeye yönlendiren **ve Mütekebbir** kendisine yakışmayan şeylerden yüce**dir. Allah,** kendisine **ortak koştukları şeylerden münezzehtir,** kendisini tenzih etmiştir.

24. **O, Hâlık,** (yaratan) **Bâri,** yoktan var eden **ve Musavvir** (şekil veren) **Allah'tır.** Hadislerde geçen ve doksan dokuz tane olan **en güzel isimler onundur. Göklerde ve yerde olanlar onu tesbih ederler. O, Aziz'dir, Hakîm'dir.**

KELİME ANLAMI

17. فَكَانَ **Ve böylece oldu** *(Ne oldu?)* عَاقِبَتَهُمَا **İkisinin de sonu** أَيِ الْغَاوِي Yani, azanın da وَالْمُغْوِى Azdıranın da وَقُرِئَ Ve (â'kibetühuma) okundu *(Ne ile?)* بِالرَّفْعِ Ref ile *(Ne olarak?)* اِسْمَ كَانَ 'Kâne'nin ismi olarak *(Ne onların sonu oldu?)* اَنَّهُمَا **Muhakkak ikisi de** *(Neredeydir?)* فِي النَّارِ **Ateşte** *(Ne halde?)* خَالِدَيْنِ **Ebedi kalıcı oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O ateşte** وَذٰلِكَ **Ve işte bu** جَزٰٓؤُا الظَّالِمِينَ **Zalimlerin cezasıdır** أَيِ الْكَافِرِينَ Yani, kafirlerin.

18. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَلْتَنْظُرْ **Ve baksın** *(Kim?)* نَفْسٌ **Her bir nefis** *(Neye?)* مَا قَدَّمَتْ **Ne gönderdiğine** *(Niçin?)* لِغَدٍ **Yarın için** لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü için وَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** خَبِيرٌ **Haberdârdır** *(Neden?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptığınız şeylerden.**

19. وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Kimler gibi?)* كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki,** نَسُوا **Unuttular** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** تَرَكُوا Terk ettiler *(Neyi?)* طَاعَتَهُ Ona itaat etmeyi فَاَنْسَاهُمْ **O da onlara unutturdu** *(Neyi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** أَنْ يُقَدِّمُوا Takdim etmelerni/ hazırlamalarını *(Kim için?)* لَهَا Kendileri için *(Ne hazırlamalarını unutturdu?)* خَيْرًا Hayırlı (amel) أُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** الْفَاسِقُونَ **Fasıklardır.**

20. لَا يَسْتَوِي **Bir olmaz** *(Kim?)* اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş ehliyle** وَاَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ehli** اَصْحَابُ الْجَنَّةِ **Cennet ehli** هُمُ **Onlar** اَلْفَائِزُونَ **Kurtuluşa erenlerdir.**

21. لَوْ اَنْزَلْنَا **Şayet biz indirseydik** *(Neyi?)* هٰذَا الْقُرْاٰنَ **Bu Kuran'ı** *(Ne üzerine?)* عَلٰى جَبَلٍ **Bir dağ üzerine** وَجُعِلَ فِيهِ Ve onda yaratılsaydı *(Ne?)* تَمْيِيزٌ Anlayış *(Kim gibi?)* كَالْإِنْسَانِ

[1] الْمُهَيْمِن kelimesi هَيْمَنَ fiilinden olup bir şey üzerine gözetici olmak anlamındadır.

İnsan gibi لَرَاَيْتَهُ **Elbette sen onu görürdün** *(Nasıl?)* خَاشِعًا **Baş eğmiş** مُتَصَدِّعًا **Paramparça olmuş bir halde** مُتَشَقِّقًا Dağılmış bir halde *(Neden ötürü?)* مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ **Allah korkusundan ötürü** وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ **İşte bu misaller** اَلْمَذْكُورَةُ Zikredilen نَضْرِبُهَا **Onları veriyoruz** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Niye veriyoruz?)* لَعَلَّهُمْ **Ki, onlar** يَتَفَكَّرُونَ **Düşünsünler** فَيُؤْمِنُونَ Ve de iman etsinler **diye**.

22. هُوَ **O** اللّٰهُ **Allah'tır** اَلَّذِي **Öyle ki,** لَا اِلٰهَ **İlah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ondan başka** عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ **Görülmeyeni ve görüleni bilendir** اَلسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ Gizli ve aşikâr olanı هُوَ **O** اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** اَلرَّحِيمُ **Ve Rahim'dir.**

23. هُوَ **O** اللّٰهُ **Allah'tır** اَلَّذِي **Öyle ki,** لَا اِلٰهَ **İlah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ondan başka** اَلْمَلِكُ **Melik** اَلْقُدُّوسُ **Kuddüs** اَلطَّاهِرُ Temiz olan *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Kendisine yakışmayan şeyden اَلسَّلَامُ **Selam** ذُو السَّلَامَةِ Selamet sahibi olan *(Neden?)* مِنَ النَّقَائِصِ Noksanlardan اَلْمُؤْمِنُ **Mümin** اَلْمُصَدِّقُ Tasdik eden *(Kimi?)* رُسُلَهُ Peygamberlerini *(Nasıl?)* بِخَلْقِ الْمُعْجِزَةِ Mucizeler yaratarak *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için اَلْمُهَيْمِنُ **Gözeten** مِنْ هَيْمَنَ يُهَيْمِنُ 'Heymene' 'yuheyminu' fiilindendir *(Ne zaman böyle denir?)* إِذَا كَانَ Olduğunda *(Ne olduğunda?)* رَقِيبًا Gözetler *(Neyi?)* عَلَى الشَّيْءِ Bir şeyi أَيِ الشَّهِيدُ Yani, şahit olan *(Kim aleyhine?)* عَلٰى عِبَادِهِ Kulları aleyhine *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِهِمْ Amelleriyle اَلْعَزِيزُ **Aziz** اَلْقَوِيُّ Kuvvetli اَلْجَبَّارُ **Cebbar** جَبَرَ Mecbur etmiştir *(Kimi?)* خَلْقَهُ Yarattıklarını *(Neye?)* عَلٰى مَا أَرَادَ İstediği şeye اَلْمُتَكَبِّرُ **Yüce** *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Kendisine layık olmayan şeylerden سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah münezzehtir** نَزَّهَ نَفْسَهُ Kendisini tenzih etmiştir *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Şirk koştukları şeylerden** *(Kime?)* بِهِ Kendisine.

24. هُوَ **O** اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki,)* اَلْخَالِقُ **Yaratan** اَلْبَارِئُ **Var eden** اَلْمُنْشِئُ İnşa eden *(Neden?)* مِنَ الْعَدَمِ Yoktan اَلْمُصَوِّرُ **Şekil veren** لَهُ **Onundur** *(Ne?)* اَلْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى **En güzel isimler** اَلتِّسْعَةُ وَالتِّسْعُونَ Doksan dokuz isim ki, اَلْوَارِدُ بِهَا Onlarla gelmiştir *(Ne?)* اَلْحَدِيثُ Hadis اَلْحُسْنٰى 'Hüsna' مُؤَنَّثُ الْأَحْسَنِ 'Ahsenu' kelimesinin müennesidir يُسَبِّحُ لَهُ **Onu tesbih etmektedir** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** وَالْاَرْضِ **Ve yerde (olan)** وَهُوَ **Ve o** اَلْعَزِيزُ **Aziz'dir** اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** تَقَدَّمَ (Tefsiri) geçmişti *(Nerede?)* أَوَّلَهَا Sürenin evvelinde.

سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

﴿مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثَ عَشْرَةَ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ﴾ أَيْ كُفَّار مَكَّةَ ﴿أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ﴾ تُوصِلُونَ ﴿إِلَيْهِمْ﴾ قَصْدَ النَّبِيِّ ﷺ غَزْوَهُمُ الَّذِي أَسَرَّهُ إِلَيْكُمْ وَوَرَّى بِحُنَيْنٍ ﴿بِالْمَوَدَّةِ﴾ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ كَتَبَ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَيْهِمْ كِتَابًا بِذَٰلِكَ لِمَا لَهُ عِنْدَهُمْ مِنَ الْأَوْلَادِ وَالْأَهْلِ الْمُشْرِكِينَ فَاسْتَرَدَّهُ النَّبِيُّ ﷺ مِمَّنْ أَرْسَلَهُ مَعَهُ بِإِعْلَامِ اللهِ تَعَالَى لَهُ بِذَٰلِكَ وَقَبِلَ عُذْرَ حَاطِبٍ فِيهِ ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ﴾ أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ وَالْقُرْآنِ ﴿يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ﴾ مِنْ مَكَّةَ بِتَضْيِيقِهِمْ عَلَيْكُمْ ﴿أَنْ تُؤْمِنُوا﴾ أَيْ لِأَجْلِ أَنْ آمَنْتُمْ ﴿بِاللهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا﴾ لِلْجِهَادِ ﴿فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي﴾ وَجَوَابُ الشَّرْطِ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ أَيْ فَلَا تَتَّخِذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ ﴿تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ﴾ أَيْ إِسْرَارَ خَبَرِ النَّبِيِّ إِلَيْهِمْ ﴿فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (١)﴾ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْهُدَىٰ وَالسَّوَاءُ فِي الْأَصْلِ الْوَسَطُ ﴿إِنْ يَثْقَفُوكُمْ﴾ يَظْفَرُوا بِكُمْ ﴿يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ﴾ بِالْقَتْلِ وَالضَّرْبِ ﴿وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ﴾ بِالسَّبِّ وَالشَّتْمِ ﴿وَوَدُّوا﴾ تَمَنَّوْا ﴿لَوْ تَكْفُرُونَ (٢)﴾ ﴿لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ﴾ قَرَابَتُكُمْ ﴿وَلَا أَوْلَادُكُمْ﴾ الْمُشْرِكُونَ الَّذِينَ لِأَجْلِهِمْ أَسْرَرْتُمُ الْخَبَرَ مِنَ الْعَذَابِ فِي الْآخِرَةِ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُفْصَلُ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ وَالْفَاعِلِ [يَفْصِلُ] ﴿بَيْنَكُمْ﴾ وَبَيْنَهُمْ فَتَكُونُونَ فِي الْجَنَّةِ وَهُمْ فِي جُمْلَةِ

الْكُفَّارِ فِي النَّارِ ﴿وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾﴾ ﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ اِسْوَةٌ﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ وَضَمِّهَا [أُسْوَةٌ] فِي الْمَوْضِعَيْنِ قُدْوَةٌ ﴿حَسَنَةٌ فِي اِبْرٰهِيمَ﴾ أَيْ بِهِ قَوْلًا وَفِعْلًا ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ اِنَّا بُرَآؤُا﴾ جَمْعُ بَرِيءٍ كَظَرِيفٍ ﴿مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ كَفَرْنَا بِكُمْ﴾ أَنْكَرْنَاكُمْ ﴿وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَآءُ اَبَدًا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ وَاوًا ﴿حَتّٰى تُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ اِلَّا قَوْلَ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ لَاَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ﴾ مُسْتَثْنًى مِنْ أُسْوَةٍ أَيْ فَلَيْسَ لَكُمُ التَّأَسِّي بِهِ فِي ذٰلِكَ بِأَنْ تَسْتَغْفِرُوا لِلْكُفَّارِ وَقَوْلُهُ ﴿وَمَآ اَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ وَثَوَابِهِ ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ كَنّٰى بِهِ عَنْ أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ لَهُ غَيْرَ الْاِسْتِغْفَارِ فَهُوَ مَبْنِيٌّ عَلَيْهِ مُسْتَثْنًى مِنْ حَيْثُ الْمُرَادُ مِنْهُ وَإِنْ كَانَ مِنْ حَيْثُ ظَاهِرُهُ مِمَّا يُتَأَسّٰى فِيهِ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَاسْتِغْفَارُهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ كَمَا ذَكَرَهُ فِي بَرَاءَةٍ ﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَاِلَيْكَ اَنَبْنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾﴾ مِنْ مَقُولِ الْخَلِيلِ وَمَنْ مَعَهُ أَيْ قَالُوا ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ لَا تُظْهِرْهُمْ عَلَيْنَا فَيَظُنُّوا أَنَّهُمْ عَلَى الْحَقِّ فَيَفْتِنُوا أَيْ تَذْهَبَ عُقُولُهُمْ بِنَا ﴿وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾﴾ فِي مُلْكِكَ وَصُنْعِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

60- Mümtehine Sûresi

Medine'de inmiştir. On üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları** Mekke kâfirlerini **dost edinmeyin.** Onlarla sizin aranızda olan **sevgi sebebiyle onlara** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendilerine saldırma niyetini **bildiriyor** ulaştırıyor**sunuz** ki, Peygamber bunu size sır olarak söylemiş ve Hüneyn'le (oraya gidiyoruz diyerek) bunu gizlemişti. Hatib b. Beltea Mekke'de bulunan müşrik ailesini korumak için onlara bunu bir mektupla bildirmek ister; fakat Yüce Allah'ın, durumu kendisine bildirdiği Peygamber Efendimiz mektubu, (Mekke'ye ulaşmadan) götüren kadının elinden alır ve Hatib'in bu konudaki özrünü kabul eder. **Oysa onlar, size gelen hakkı** İslam dini ve Kuran'ı **inkâr etmişlerdir. Rabbiniz Allah'a iman ettiğiniz için peygamberi ve sizi** üzerinize baskı yaparak Mekke'den **çıkarıyorlar. Eğer benim yolumda cihad etmek ve rızamı kazanmak için çıktıysanız,** onları asla dost edinmeyin. **(Aranızdaki) sevgi sebebiyle onlara sır veriyorsunuz. Halbuki ben, sizin gizlediğinizi de, açıkladığınızı da bilmekteyim. Sizden, kim bunu yapar** peygamberin (saldıracağı) haberini onlara gizlice bildirir**se şüphesiz yolun ortasından sapmış** doğru yolu şaşırmış **olur.**

2. **Şayet onlar sizi ele geçirir** yakalar**larsa, size düşman olur ve size** vurup öldürmekle **ellerini,** sövüp saymakla da **dillerini kötülükle uzatırlar. İnkâr etmenizi çok arzuladılar**, temenni ettiler.

3. Kendileri sebebiyle gizlice haber gönderdiğiniz **yakınlarınız** akrabalarınız **ve çocuklarınız** ahirette **size** azaba karşı **hiçbir fayda veremez. Kıyamet günü** onlarla **aranız ayrılır**[1] ve siz cennette, onlar da kâfirlerle birlikte cehennemde olurlar. **Allah, yaptıklarınızı görendir.**

4. **İbrahim ve onunla beraber olan** mümin**lerde,** söz ve davranış yönünden **sizin için gerçekten güzel bir örnek**[2] **vardır. Hani onlar kavimlerine: "Biz, sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz sadece Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke**[3] **baş göstermiştir" demişlerdi. Ancak, İbrahim babasına söylediği: "Andolsun senin için mağfiret dileyeceğim" sözü** örnek olmaktan istisna edilmiştir. Bu konuda onu örnek alıp kâfirler için mağfiret dilemeniz doğru olmaz. **Fakat senin için Allah'**ın azabı veya sevabın**a karşı hiçbir şeye güç yetiremem"** mağfiret dilemekten başka bir şey yapamam.[4] İbrahim (aleyhisselam)'ın babası için mağfiret dilemesi onun Allah'a düşman olduğunu anlamadan önceydi. Nitekim (Allah), bunu Beraat sûresinde (114. ayette) zikretmiştir. **Rabbimiz! Ancak sana dayandık, sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır.**

5. İbrahim ve onunla birlikte iman edenler dediler ki: **"Rabbimiz! Bizi, inkâr edenler için bir fitne eyleme,** onları bize karşı üstün kılma ki, kendilerini hak üzere zannedip fitneye kapılmasınlar. Bizden sebep akıllarından olmasınlar **bizi bağışla! Ey Rabbimiz! Doğrusu sen** mülkünde **Aziz,** yaptığında **hikmet sahibisin."**

KELİME ANLAMI

﴿٦٠﴾- سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

60- Mümtehine Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثَلَاثَ عَشْرَةَ آيَةً **On üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَّخِذُوا **Edinmeyin** *(Kimi?)* عَدُوِّي **Benim düşmanımı** وَعَدُوَّكُمْ **Ve sizin düşmanınızı** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerini

---

[1] يُفْصَلُ fiili meçhul ve malum olarak okunur.

[2] أُسْوَةٌ kelimesi her iki yerde hemzenin hem kesresi hem de zammesiyle okunur.

[3] وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا kelimelerinin hemzeleri ispat edilerek ve ikincisi vav'a çevrilerek okunur.

[4] وَلَا أَمْلِكُ cümlesi gerideki istisna edilen cümleye atıf olup kastedildiği mana açısından müstesnaya dahildir. Fakat zahiri itibarıyla **"Sizin için Allah'a karşı kimin bir şeye gücü yetebilir?"** (Fetih: 11) ayetinde olduğu örnek olmaya elverişlidir.

(Ne edinmeyin?) اَوْلِيَاءَ **Dostlar** تُلْقُونَ **Haber salıyorsunuz** تُوصِلُونَ Ulaştırıyorsunuz *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* قَصْدَ النَّبِيِّ Peygamberin karar aldığını ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neye?)* غَزْوَهُمْ Onlarla savaşmaya اَلَّذِي أَسَرَّهُ Ki, bunu sır olarak vermişti *(Kime?)* إِلَيْكُمْ Size وَوَرَّى Ve onu göstermişti *(Ne olarak?)* بِحُنَيْنٍ Hüneyn gazvesi olarak *(Ne sebebiyle haber salıyorsunuz?)* بِالْمَوَدَّةِ **Sevgi sebebiyle** *(Neredeki?)* بَيْنَكُمْ Sizinle وَبَيْنَهُمْ Onlar arasındaki كَتَبَ Yazdı *(Kim?)* حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ Hâtıb b. Ebi Beltea *(Kime yazdı?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne?)* كِتَابًا Bir mektup *(Ne ile ilgili?)* بِذٰلِكَ Bu konuyla ilgili *(Niçin yazdı?)* لِمَا لَهُ Kendi yakınları bulunduğu için *(Nerede?)* عِنْدَهُمْ Onların yanında *(O yakınları da kimlerdir?)* مِنَ الْأَوْلَادِ وَالْأَهْلِ Çocukları ve ailesi ki اَلْمُشْرِكِينَ Müşrik olan فَاسْتَرَدَّهُ O mektubu geri aldı *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimden geri aldı?)* مِمَّنْ O kişiden ki, أَرْسَلَهُ O mektubu göndermişti *(Kiminle?)* مَعَهُ O kişiyle *(Nasıl almıştı?)* بِإِعْلَامِ اللهِ تَعَالٰى لَهُ Yüce Allah'ın kendisine bildirmesiyle *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu olayı وَقَبِلَ Ve Peygamberimiz kabul etti *(Neyi?)* عُذْرَ حَاطِبٍ فِيهِ Hâtıb'ın bu konudaki özrünü وَقَدْ كَفَرُوا **Halbuki onlar küfrettiler** *(Neye?)* بِمَا جَاءَكُمْ **Size gelen** مِنَ الْحَقِّ **Hakka** أَيْ دِينِ الْإِسْلَامِ Yani, İslam dinine وَالْقُرْآنِ Ve Kuran'a يُخْرِجُونَ **Çıkarıyorlar** *(Kimi?)* اَلرَّسُولَ **Peygamberi** وَاِيَّاكُمْ **Ve sizi** *(Nereden?)* مِنْ مَكَّةَ Mekke'den *(Nasıl çıkarıyorlar?)* بِتَضْيِيقِهِمْ Baskı yaparak *(Kime?)* عَلَيْكُمْ Size *(Niye çıkarıyorlar?)* اَنْ تُؤْمِنُوا **İman ediyorsunuz diye** أَيْ لِأَجْلِ أَنْ آمَنْتُمْ Yani, iman ettiğiniz için *(Kime?)* بِاللهِ رَبِّكُمْ **Rabbiniz Allah'a** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* خَرَجْتُمْ **Çıkmış** *(Neye?)* جِهَادًا **Cihada** لِلْجِهَادِ Cihad için *(Nerede?)* فِي سَبِيلِي **Benim yolumda** *(Daha neye çıktıysanız?)* وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي **Ve rızamı kazanmaya** وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etmiştir *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Ondan önce geçen (cümle) أَيْ فَلَا تَتَّخِذُوهُمْ Yani, öyleyse onları edinmeyin *(Ne?)* أَوْلِيَاءَ Dostlar تُسِرُّونَ **Gizlice bildiriyorsunuz** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَوَدَّةِ **Sevgi sebebiyle** وَاَنَا اَعْلَمُ **Oysaki ben biliyorum** *(Neyi?)* بِمَا اَخْفَيْتُمْ **Gizlediğinizi** وَمَا اَعْلَنْتُمْ **Ve açığa vurduğunuzu** وَمَنْ **Her kim** يَفْعَلْهُ **Bunu yaparsa** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَيْ إِسْرَارَ خَبَرِ النَّبِيِّ Yani, peygamberin (geleceği) haberini gizlice bildir-me işini (yaparsa) *(Kime gizlice bildirme?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَقَدْ ضَلَّ **Muhakkak o sapmıştır** *(Neden?)* سَوَاءَ السَّبِيلِ **Düz yolun ortasından** أَخْطَأَ Şaşırmıştır *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolunu وَالسَّوَاءُ فِى الْأَصْلِ 'Sevâ' kelimesi aslında اَلْوَسَطُ Orta (demektir).

2. إِنْ يَثْقَفُوكُمْ **Eğer sizi ele geçirirlerse** يَظْفَرُوا بِكُمْ Sizi yakalarlarsa يَكُونُوا **Olurlar** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne?)* اَعْدَاءً **Düşmanlar** وَيَبْسُطُوا **Ve uzatırlar** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَيْدِيَهُمْ **Ellerini** *(Nasıl?)* بِالْقَتْلِ وَالضَّرْبِ Öldürmek ve vurmak suretiyle *(Daha neyi uzatırlar?)* وَاَلْسِنَتَهُمْ **Ve dilerini** *(Ne ile?)* بِالسُّوءِ **Kötülükle** بِالسَّبِّ وَالشَّتْمِ Küfür ve hakaretle وَوَدُّوا **Ve istediler** تَمَنَّوْا Arzu ettiler *(Neyi?)* لَوْ تَكْفُرُونَ **Kafir olmanızı.**

3. لَنْ تَنْفَعَكُمْ **Size asla fayda veremez** *(Kim?)* اَرْحَامُكُمْ **Ne yakınlarınız** قَرَابَتُكُمْ Akrabalarınız وَلَا اَوْلَادُكُمْ **Ne de çocuklarınız** اَلْمُشْرِكُونَ Müşrik olanlar اَلَّذِينَ لِأَجْلِهِمْ Ki, onlar için أَسْرَرْتُمْ Gizlice bildirdiniz *(Neyi?)* اَلْخَبَرَ Haberi *(Neye karşı fazda veremez?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaba karşı *(Nerede?)* فِي الْاٰخِرَةِ Ahirette يَوْمَ الْقِيمَةِ **Kıyamet günü** يُفْصَلُ **Ayrılır** بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meful sığası وَالْفَاعِلِ Ve fail sığasıyla (okunur) *(Ne ayrılır?)* بَيْنَكُمْ **Sizin aranız** وَبَيْنَهُمْ Ve onların arası فَتَكُونُونَ Böylece siz olursunuz *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette وَهُمْ Onlar da فِي جُمْلَةِ الْكُفَّارِ Kafirler arasında فِي النَّارِ Ateşte (olurlar) وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yapmakta olduklarınızı** بَصِيرٌ **Görendir.**

4. قَدْ كَانَتْ **Muhakkak ki vardır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* اِسْوَةٌ **Bir örnek** بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de قُدْوَةٌ Örnek vardır *(Öyle örnek ki?)* حَسَنَةٌ **Güzel** *(Kimde güzel bir örnek vardır?)* فِي اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'de** أَيْ بِهِ Yani, onu örnek almak vardır *(Ne yönden?)* قَوْلًا وَفِعْلًا Söz ve davranış yönünden *(Daha kimde vardır?)* وَالَّذِينَ مَعَهُ **Ve onunla beraber olan** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ İnananlarda اِذْ قَالُوا **Hani demişlerdi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِمْ **Kavimlerine** اِنَّا بُرَآءُ **Şüphesiz biz uzağız** جَمْعُ بَرِيءٍ 'Berî' kelimesinin çoğuludur كَظَرِيفٍ 'Zarif' gibi *(Kimden uzağız?)* مِنْكُمْ **Sizden** وَمِمَّا تَعْبُدُونَ **Ve taptıklarınızdan** *(Kimden başka taptıklarınız?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** كَفَرْنَا بِكُمْ **Size küfrettik** أَنْكَرْنَاكُمْ Sizi inkar ettik وَبَدَا **Ve baş gösterdi** *(Nerede?)* بَيْنَنَا **Bizimle** وَبَيْنَكُمْ **Sizin aranızda** *(Ne?)* الْعَدَاوَةُ **Düşmanlık** وَالْبَغْضَاءُ **Ve öfke** *(Nasıl?)* اَبَدًا **Ebedi olarak** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ (Bağdâu'nun sonundaki ve 'ebeden'in başındaki) iki hemzenin ispatıyla وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikincisinin döndürülmesiyle *(Neye döndürülmesiyle?)* وَاوًا 'Vav'a döndürülmesiyle (okunmuştur) *(Ne zamana kadar bu düşmanlık ve öfke baş göstermiştir?)* حَتّٰى تُؤْمِنُوا **Siz iman edinceye kadar** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ **Tek başına olduğu halde** اِلَّا قَوْلَ اِبْرٰهِيمَ **Sadece İbrahim'in demesi hariç (onda güzel bir örnek yoktur)** *(Kime demesi?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Ne demesi?)* لَأَسْتَغْفِرَنَّ **Andolsun ki, mağfiret isteyeceğim** *(Kim için?)* لَكَ

Senin için مُسْتَثْنًى Bu hariçtir *(Neden?)* مِنْ أُسْوَةٍ Örnekten أَيْ فَلَيْسَ لَكُمْ Yani, sizin için yoktur *(Ne?)* اَلتَّأَسِّي بِهِ Ona uymak *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Nasıl?)* بِأَنْ تَسْتَغْفِرُوا Mağfiret istemeniz suretiyle *(Kim için?)* لِلْكُفَّارِ Kafirler için وَقَوْلُهُ Ve Hz. İbrahim'in şu sözü وَمَا أَمْلِكُ **Ama gücüm yetmez** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Neye?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan (gelecek)** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, onun azabından وَثَوَابِهِ Ve sevabından (gelecek olan) مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şeye** كَنّٰى بِهِ Bununla kinayede bulundu *(Neden?)* عَنْ أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ Gücünün yetmeyeceğine *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Neye?)* غَيْرَ الْاِسْتِغْفَارِ Mağfiret istemekten başka bir şeye فَهُوَ Dolayısıyla bu مَبْنِيٌّ عَلَيْهِ Önceki cümleye bağlı (olup örnek alınmayacak kısımdan)dır مُسْتَثْنًى İstisna edilmiştir *(Ne yönden?)* مِنْ حَيْثُ الْمُرَادُ مِنْهُ Ondan kast edilen mana yönünden وَإِنْ كَانَ Her ne kadar olsa da *(Ne yönden?)* مِنْ حَيْثُ ظَاهِرُهُ Zahiri anlamı yönünden *(Neden olsa da?)* مِمَّا يُتَأَسّٰى فِيهِ Kendisine uyulan sözlerden (şu ayette olduğu gibi) قُلْ Deki: فَمَنْ يَمْلِكُ Kim güç yetirebilir? *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Neye?)* مِنَ اللّٰهِ Allah'tan (gelecek) شَيْئًا Bir şeye وَاسْتِغْفَارُهُ لَهُ Ve Hz. İbrahim onun için mağfiret istemesi قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ Ona aşikâr olmadan önce idi *(Ne?)* أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ Onun Allah'a düşman olduğu كَمَا ذَكَرَهُ Nitekim (Allah Teâlâ) bunu belirtmiştir *(Nerede?)* فِي بَرَاءَةٍ Berâe sûresinde رَبَّنَا **Rabbimiz!** عَلَيْكَ **Sadece sana** تَوَكَّلْنَا **Güvendik** وَإِلَيْكَ **Ve yalnız sana** أَنَبْنَا **Yöneldik** وَإِلَيْكَ **Ve sadece sanadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Dönüş** مِنْ مَقُولِ الْخَلِيلِ Bu Hz. Halil'in sözündendir *(Daha?)* وَمَنْ مَعَهُ Onunla beraber olanların أَيْ قَالُوا Yani, dediler ki:

5. رَبَّنَا **Rabbimiz!** لَا تَجْعَلْنَا **Bizi kılma** *(Ne?)* فِتْنَةً **Bir fitne** *(Kime?)* لِلَّذِينَ كَفَرُوا **Küfredenlere** أَيْ لَا تُظْهِرْهُمْ Yani, onları galip kılma *(Kimin üzerine?)* عَلَيْنَا Bizim üzerimize فَيَظُنُّوا Ki, sanmasınlar *(Neyi?)* أَنَّهُمْ Kendilerinin عَلَى الْحَقِّ Hak üzere olduklarını فَيَفْتِنُوا Ve fitneye düşmesinler أَيْ تَذْهَبَ Yani, gitmesin *(Ne?)* عُقُولُهُمْ Akılları *(Ne sebebiyle?)* بِنَا Bizim sebebimizle وَاغْفِرْ لَنَا **Bizi bağışla** رَبَّنَا **Rabbimiz** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** أَنْتَ **Sen** الْعَزِيزُ **Aziz'sin** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibisin** فِي مُلْكِكَ Mülkünde (Aziz) وَصُنْعِكَ Ve yaptığında (hikmet sahibi).

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ﴾ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ جَوَابُ قَسَمٍ مُقَدَّرٍ ﴿فِيهِمْ اِسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْ كُمْ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ [أُسْوَةٌ] ﴿يَرْجُو اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ﴾ أَيْ يَخَافُهُمَا أَوْ يَظُنُّ الثَّوَابَ وَالْعِقَابَ ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ﴾ بِأَنْ يُوَالِيَ الْكُفَّارَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٦﴾﴾ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ﴾ مِنْ كُفَّارِ مَكَّةَ طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالٰى ﴿مَوَدَّةً﴾ بِأَنْ يَهْدِيَهُمْ لِلْاِيمَانِ فَيَصِيرُوا لَكُمْ أَوْلِيَاءَ ﴿وَاللّٰهُ قَدِيرٌ﴾ عَلٰى ذٰلِكَ وَقَدْ فَعَلَهُ بَعْدَ فَتْحِ مَكَّةَ ﴿وَاللّٰهُ غَفُورٌ﴾ لَهُمْ مَا سَلَفَ ﴿رَحِيمٌ ﴿٧﴾﴾ بِهِمْ ﴿لَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ اَنْ تَبَرُّوهُمْ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ الَّذِينَ ﴿وَتُقْسِطُوٓا﴾ تُقْضُوا ﴿اِلَيْهِمْ﴾ بِالْقِسْطِ أَيْ بِالْعَدْلِ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِجِهَادِهِمْ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾﴾ الْعَادِلِينَ ﴿اِنَّمَا يَنْهٰيكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَاَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا﴾ عَاوَنُوا ﴿عَلٰٓى اِخْرَاجِكُمْ اَنْ تَوَلَّوْهُمْ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنَ الَّذِينَ أَيْ تَتَّخِذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾﴾ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا جَٓاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿مُهَاجِرَاتٍ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ بَعْدَ الصُّلْحِ مَعَهُمْ فِي الْحُدَيْبِيَةِ عَلٰى أَنَّ مَنْ جَاءَ مِنْهُمْ إِلَى الْمُؤْمِنِينَ يُرَدُّ ﴿فَامْتَحِنُوهُنَّ﴾ بِالْحِلْفِ عَلٰى أَنَّهُنَّ مَا خَرَجْنَ إِلَّا رَغْبَةً فِي الْإِسْلَامِ لَا بُغْضًا لِأَزْوَاجِهِنَّ الْكُفَّارِ وَلَا عِشْقًا لِرِجَالٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَذَا كَانَ ﷺ يُحْلِفُهُنَّ ﴿اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِهِنَّ فَاِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ﴾ ظَنَنْتُمُوهُنَّ بِالْحِلْفِ ﴿مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ﴾ تَرُدُّوهُنَّ ﴿اِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَاٰتُوهُمْ﴾ أَيْ أَعْطُوا أَزْوَاجَهُنَّ الْكُفَّارَ ﴿مَٓا اَنْفَقُوا﴾ عَلَيْهِنَّ مِنَ الْمُهُورِ ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ بِشَرْطِهِ ﴿اِذَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ ﴿وَلَا تُمَسِّكُوا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [وَلَا تُمْسِكُوا] ﴿بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ﴾ زَوْجَاتِكُمْ لِقَطْعِ ارْتِدَادِهِنَّ نِكَاحَكُمْ بِشَرْطِهِ أَوِ اللَّاحِقَاتِ بِالْمُشْرِكِينَ مُرْتَدَّاتٍ لِقَطْعِ إِسْلَامِكُمْ لَهَا بِشَرْطِهِ ﴿وَاسْـَٔلُوا﴾ اطْلُبُوا ﴿مَٓا اَنْفَقْتُمْ﴾ عَلَيْهِنَّ مِنَ الْمُهُورِ فِي صُورَةِ الْاِرْتِدَادِ مِمَّنْ تَزَوَّجَهُنَّ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿وَلْيَسْـَٔلُوا مَٓا اَنْفَقُوا﴾ عَلَى الْمُهَاجِرَاتِ كَمَا تَقَدَّمَ أَنَّهُمْ يُؤْتُونَهُ ﴿ذٰلِكُمْ حُكْمُ اللّٰهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ﴾ بِهِ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ ﴿وَاِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ﴾ أَيْ وَاحِدَةٌ فَأَكْثَرُ مِنْهُنَّ أَوْ شَيْءٌ مِنْ مُهُورِهِنَّ بِالذَّهَابِ ﴿اِلَى الْكُفَّارِ﴾ مُرْتَدَّاتٍ ﴿فَعَاقَبْتُمْ﴾ فَغَزَوْتُمْ وَغَنِمْتُمْ ﴿فَاٰتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ اَزْوَاجُهُمْ﴾ مِنَ الْغَنِيمَةِ ﴿مِثْلَ مَٓا اَنْفَقُوا﴾ لِفَوَاتِهِ عَلَيْهِمْ مِنْ جِهَةِ الْكُفَّارِ ﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِٓي اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾﴾ وَقَدْ فَعَلَ الْمُؤْمِنُونَ مَا أُمِرُوا بِهِ مِنَ الْاِيتَاءِ لِلْكُفَّارِ وَالْمُؤْمِنِينَ ثُمَّ ارْتَفَعَ هٰذَا الْحُكْمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

6. Ey ümmeti Muhammed! **Andolsun ki, sizin için,** yani **Allah'ı ve ahiret gününü arzu edenler** o ikisinden korkan veya sevap ve azaba inananlar **için**[1] **onlarda güzel bir örnek vardır.**[2] **Her kim de** kâfirleri dost edinip **yüz çevirirse şüphesiz Allah,** yarattıklarından **müstağnidir,** itaat edenleri **övendir.**
7. **Belki de Allah, sizinle onlardan,** Mekke kâfirlerinden Yüce Allah'a itaat için **düşman olduklarınız arasında** onları hidayete erdirmek suretiyle **bir sevgi meydana getirir** de böylece dostunuz olurlar. **Allah** buna **gücü yetendir.** Nitekim bunu Mekke fethinden sonra yapmıştır. **Allah** onları geçmiş günahlarını **çok bağışlayandır,** onlara **çok merhamet edendir.**
8. **Allah, sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayan** kâfir**lere iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı** adaleti ulaştırmanızı **yasaklamaz.** Bu onlarla savaşma emri verilmeden önceydi. **Çünkü Allah, adil olanları sever.**
9. **Allah, sadece sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanıza destek veren** yardım eden**leri dost edinmenizi yasaklar. Kim onları dost edinirse, işte zalimler onlardır.**
10. **Ey iman edenler!** Dilleriyle (iman ettiğini söyleyen) **mümin kadınlar,** Hudeybiye'de yapılan anlaşmadan sonra ki, müminlere sığınanlar geri teslim edilecekti, **hicret ederek** kâfirlerden **size geldiği zaman, onları,** kâfir kocalarına kızdıkları veya Müslüman erkeklere âşık oldukları için değil de sadece İslam için geldiklerine dair yemin ettirerek **imtihan edin.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde yemin ettiriyordu. **Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer siz onları mümin kadınlar olarak bilirseniz,** yemin ettirmek suretiyle öyle sanırsanız **artık onları kâfirlere geri çevirmeyin,** göndermeyin. **Bu kadınlar onlara helâl değildir. Onlar da bunlara helâl olmazlar. O** kâfir koca**ların harcadıkları** mehirleri**ni verin. Ücretleri** olan mehirleri**ni kendilerine verdiğiniz zaman** (iddet) şartına uyarak **onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Kâfir kadınların** eşlerinizin **nikâhlarını tutmayın,** çünkü sizin Müslüman olmanız veya onların dinden çıkarak müşriklere katılması, (iddet) şartı tutunca nikahı bozmuştur. Dinden çıkmaları suretinde onlara **harcadığınız** mehirleri evlendikleri kâfirlerden **isteyin. Onlar** (kâfirler) **de** (Müslüman olup) hicret eden eşlerine **harcadıklarını istesinler.** Yukarıda geçtiği gibi onlara harcadıkları verilir. **Bu Allah'ın hükmüdür. Aranızda** buna **hükmediyor. Allah gayet iyi bilendir, hikmet sahibidir.**
11. **Eğer eşlerinizden biri** veya birkaçı, **sizi bırakıp** dinden çıkmış bir halde **kâfirlere kaçar, siz de galip gelir** savaşıp ganimet elde eder**seniz, eşleri gitmiş olanlara** ganimetten, **harcadıkları kadar verin. Kendisine inandığınız Allah'tan korkun.** Müminler de kendilerine emredileni yapıp hem kâfirlere hem de Müslümanlara haklarını verdiler. Sonrada bu hüküm kaldırıldı.

---

[1] لِمَنْ كَانَ... cümlesi harfi cerin iadesiyle لَكُمْ 'den bedel-i iştimaldir.

[2] لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ cümlesi mukadder bir yeminin cevabıdır.

KELİME ANLAMI

6. لَقَدْ كَانَ **Andolsun kesinlikle vardır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ Ey ümmeti Muhammed! جَوَابُ قَسَمٍ مُقَدَّرٍ Mukadder yeminin cevabıdır *(Kimde vardır?)* فِيهِمْ **Onlarda** *(Ne vardır?)* إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ **Güzel bir örnek** *(Yani,)* لِمَنْ كَانَ **Olan kişi için** بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neden?)* مِنْ كُمْ 'Küm' zamirinden *(Nasıl?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerrin tekrarıyla *(Ne olan kişi için?)* يَرْجُو **Umuyor** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** وَالْيَوْمَ الْآخِرَ **Ve ahiret gününü** أَيْ يَخَافُهُمَا Yani, o ikisinden korkuyor أَوْ يَظُنُّ Veya inanan kişi için *(Neye?)* اَلثَّوَابَ وَالْعِقَابَ Sevaba ve azaba وَمَنْ **Her kim** يَتَوَلَّ **Yüz çevirirse** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُوَالِيَ Dostluk etmek suretiyle *(Kiminle?)* اَلْكُفَّارَ Kafirlerle فَإِنَّ اللّٰهَ **Hiç şüphesiz Allah** هُوَ **O** الْغَنِيُّ **İhtiyacı olmayandır** *(Kime?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarına الْحَمِيدُ **Övendir** *(Kimi?)* لِأَهْلِ طَاعَتِهِ Kendisine itaat edenleri.

7. عَسَى **Umulur ki** اللّٰهُ **Allah** أَنْ يَجْعَلَ **Koyar** *(Nereye?)* بَيْنَكُمْ **Sizin aranızla** وَبَيْنَ الَّذِينَ **O kimseler arasına ki,** عَادَيْتُمْ **Düşmanlık ettiniz** *(Kime?)* مِنْهُمْ **Onlara** مِنْ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine *(Niçin düşmanlık ettiniz?)* طَاعَةً لِلّٰهِ تَعَالَى Yüce Allah'a itaat için (düşmanlık ettiklerinizin arasına koyar) *(Ne koyar?)* مَوَدَّةً **Bir sevgi** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَهْدِيَهُمْ Onları erdirmek suretiyle *(Neye?)* لِلْإِيمَانِ İmana فَيَصِيرُوا Böylece olurlar *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne olurlar?)* أَوْلِيَاءَ Dostlar وَاللّٰهُ **Allah** قَدِيرٌ **Gücü yetendir** *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ Buna وَقَدْ فَعَلَهُ Ki, bunu yaptı da *(Ne zaman?)* بَعْدَ فَتْحِ مَكَّةَ Mekke'nin fethinden sonra وَاللّٰهُ **Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neyi?)* مَا سَلَفَ Geçmiş günahları رَحِيمٌ **Çok merhamet edendir** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara.

8. لَا يَنْهٰيكُمُ **Sizi men etmez** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنِ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ **Sizinle savaşmadılar** *(Onlar da kimdendir?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerdendir *(Ne uğrunda savaşmadılar?)* فِي الدِّينِ **Din uğrunda** وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ **Ve sizi çıkarmadılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِكُمْ **Yurtlarınızdan** *(Yani neden men etmez?)* اَنْ تَبَرُّوهُمْ **Onlara iyilik yapmanızdan** بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neden?)* مِنَ الَّذِينَ 'Ellezine'den *(Daha neden men etmez?)* وَتُقْسِطُوا **Ve adaletli davranmanızdan** تُقْضُوا Ulaştırmanızdan *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi ulaştırmanızdan?)* بِالْقِسْطِ Doğruluğu أَيْ بِالْعَدْلِ Yani, adaleti وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ Bu hüküm, emredilmeden önceydi *(Ne?)* بِجِهَادِهِمْ Onlarla savaşmak إِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** يُحِبُّ **Sever** *(Kimi?)* الْمُقْسِطِينَ **Adaletli davrananları** اَلْعَادِلِينَ Hakkı gözetenleri.

9. اِنَّمَا **Sadece** يَنْهٰيكُمُ **Sizi men eder** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنِ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** قَاتَلُوكُمْ **Sizinle savaştılar** *(Ne uğrunda?)* فِي الدِّينِ **Din uğrunda** وَاَخْرَجُوكُمْ **Ve sizi çıkardılar** *(Nereden?)* مِنْ دِيَارِكُمْ **Yurtlarınızdan** وَظَاهَرُوا **Ve arka çıktılar** عَاوَنُوا Yardım ettiler *(Neye?)* عَلٰى اِخْرَاجِكُمْ **Çıkarılmanıza** *(Yani sizi neden men eder?)* اَنْ تَوَلَّوْهُمْ **Onlara dostluk etmenizden** بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir *(Neden?)* مِنَ الَّذِينَ 'Ellezine'den أَيْ تَتَّخِذُوهُمْ Yani, onları edinmenizden *(Ne?)* أَوْلِيَاءَ Dostlar وَمَنْ **Her kim** يَتَوَلَّهُمْ **Onları dost edinirse** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlar** الظَّالِمُونَ **Zalimlerdir.**

10. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِذَا جَاءَكُمُ **Size geldiğinde** *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنَاتُ **İman eden kadınlar** *(Ne ile iman eden?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle (kelime-i şahadeti söyleyerek) *(Nasıl geldiklerinde?)* مُهَاجِرَاتٍ **Hicret ederek** *(Kimlerden geldiklerinde?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Neden sonra?)* بَعْدَ الصُّلْحِ Anlaşma yapıldıktan sonra *(Kiminle?)* مَعَهُمْ Kafirlerle *(Nerede?)* فِي الْحُدَيْبِيَةِ Hudeybiye'de *(Ne üzerine anlaşma yaptıktan sonra?)* عَلٰى أَنَّ مَنْ جَاءَ Her kim gelirse *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kafirlerden *(Kime?)* إِلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminlere يُرَدُّ Geri teslim edilecek (diye anlaşma yapıldıktan sonra gelen mümin kadınlar) فَامْتَحِنُوهُنَّ **Onları imtihan edin** *(Nasıl?)* بِالْحِلْفِ Yemin ettirerek *(Neye dair?)* عَلٰى أَنَّهُنَّ Onların مَا خَرَجْنَ Çıkmadıklarına dair إِلَّا رَغْبَةً Sadece arzu ettikleri için *(Neyi?)* فِي الْإِسْلَامِ İslam'ı لَا بُغْضًا Kızdıkları için değil *(Kime?)* لِأَزْوَاجِهِنَّ الْكُفَّارِ Kafir kocalarına وَلَا عَشْقًا Aşık oldukları için de değil *(Kime?)* لِرِجَالٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ Müslümanlardan bazı adamlara كَذَا كَانَ Peygamberimiz de bu şekilde ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne idi?)* يُحْلِفُهُنَّ Onlara yemin ettiriyordu اَللّٰهُ **Allah** اَعْلَمُ **Daha iyi bilir** *(Neyi?)* بِإِيمَانِهِنَّ **Onların imanını** فَاِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ **Şayet onları bilirseniz** ظَنَنْتُمُوهُنَّ Onları zannederseniz *(Nasıl?)* بِالْحِلْفِ Yemin etmeleri suretiyle *(Ne bilirseniz?)* مُؤْمِنَاتٍ **İman etmiş kadınlar** فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ **Artık onları çevirmeyin** تَرُدُّوهُنَّ Onları geri vermeyin *(Kime?)* اِلَى الْكُفَّارِ **Kafirlere** لَا هُنَّ حِلٌّ **O kadınlar helal değildir** *(Kime?)* لَهُمْ **O kafirlere** وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ **O kafirler de helal olmazlar** *(Kime?)* لَهُنَّ **O kadınlara** وَاٰتُوهُمْ **Ve onlara verin** أَيْ أَعْطُوا Yani, verin *(Kime?)* أَزْوَاجَهُنَّ الْكُفَّارَ Onların kafir kocalarına *(Neyi verin?)* مَا اَنْفَقُوا **Sarf ettiklerini** *(Kime?)* عَلَيْهِنَّ O kadınlara (verdikleri) مِنَ الْمُهُورِ Mehirleri وَلَا جُنَاحَ **Günah yoktur** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nede günah yoktur?)* اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ **Onları nikahlamanızda** *(Ne ile?)* بِشَرْطِهِ (İddet) şartıyla *(Ne zaman?)* اِذَا اٰتَيْتُمُوهُنَّ **Onlara verdiğiniz zaman** *(Neyi?)* أُجُورَهُنَّ **Ücretlerini** مُهُورَهُنَّ Mehirlerini وَلَا تُمَسِّكُوا **Ve tutmayın**

بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz (okunur) *(Neyi tutmayın?)* بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ **Kafir kadınların nikahını** زَوْجَاتِكُمْ Eşlerinizin *(Niçin onların nikahlarını tutmayın?)* لِقَطْعِ إِسْلَامِكُمْ Müslüman olmanız kestiği için *(Neyi?)* لَهَا Onların nikahını *(Ne ile kesmiştir?)* بِشَرْطِهِ Şartıyla (iddet içersinde Müslüman olmamasıyla) أَوِ اللَّاحِقَاتِ Veya katılan kadınların (nikahını tutmayın) *(Kime katılan?)* بِالْمُشْرِكِينَ Müşriklere *(Nasıl?)* مُرْتَدَّاتٍ Dinden çıkarak *(Niçin tutmayın?)* لِقَطْعِ ارْتِدَادِهِنَّ Dinden çıkmaları kestiği için *(Neyi?)* نِكَاحَكُمْ Sizin nikahınızı *(Ne ile kesmiştir?)* بِشَرْطِهِ Şartıyla (iddet içersinde dine dönmemesiyle) وَاسْئَلُوا **Ve isteyin** اطْلُبُوا Arayın *(Neyi?)* مَا انْفَقْتُمْ **Sarf ettiğinizi** *(Kime?)* عَلَيْهِنَّ Onlara (verdiğiniz) مِنَ الْمُهُورِ Mehirleri *(Hangi durumda isteyin?)* فِي صُورَةِ الْارْتِدَادِ Dinden çıkma durumunda *(Kimden isteyin?)* مِمَّنْ تَزَوَّجَهُنَّ Onlarla evlenen مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden وَلْيَسْئَلُوا **O kafirler de istesinler** *(Neyi?)* مَا انْفَقُوا **Sarf ettiklerini** *(Kime?)* عَلَى الْمُهَاجِرَاتِ Hicret eden kadınlara كَمَا تَقَدَّمَ Nitekim geçmişti ki, أَنَّهُمْ Onlara يُؤْتَوْنَهُ Harcadıkları verilir ذٰلِكُمْ **İşte bu** حُكْمُ اللهِ **Allah'ın hükmüdür** يَحْكُمُ **Hükmediyor** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Ne ile hükmediyor?)* بِهِ Bununla وَاللهُ **Allah** عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir.**

11. وَانْ فَاتَكُمْ **Eğer sizden kaçarsa** *(Ne?)* شَيْءٌ **Bir şey** *(Kimden?)* مِنْ اَزْوَاجِكُمْ **Eşlerinizden** أَيْ وَاحِدَةٌ Yani, birisi فَأَكْثَرُ Ve daha fazlası *(Kimden?)* مِنْهُنَّ O eşlerinizden أَوْ شَيْءٌ مِنْ مُهُورِهِنَّ Veya mehirlerinden bir şey (kaçarsa) *(Ne sebebiyle?)* بِالذَّهَابِ Onların gitmeleriyle *(Kime?)* اِلَى الْكُفَّارِ **Kafirlere** *(Ne halde?)* مُرْتَدَّاتٍ Dinden çıkmış oldukları halde فَعَاقَبْتُمْ **Ve siz de acısını alırsanız** فَغَزَوْتُمْ Savaşır وَغَنِمْتُمْ Ve ganimet alırsanız فَاٰتُوا **Verin** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki,** ذَهَبَتْ **Gitti** *(Kim?)* اَزْوَاجُهُمْ **Eşleri** *(Neden verin?)* مِنَ الْغَنِيمَةِ Ganimetten *(Ne verin?)* مِثْلَ مَا اَنْفَقُوا **Sarf ettiklerinin mislini** *(Niçin?)* لِفَوَاتِهِ Verdikleri gittiği için *(Kim aleyhine?)* عَلَيْهِمْ Onların aleyhine *(Kim cihetinden?)* مِنْ جِهَةِ الْكُفَّارِ Kafirler cihetinden وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Kimden?)* اللهَ الَّذِي **O Allah'tan ki,** اَنْتُمْ بِهِ **Siz, ona** مُؤْمِنُونَ **İnanıyorsunuz** وَقَدْ فَعَلَ Ve şüphesiz yaptı *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُونَ İnananlar *(Neyi?)* مَا أُمِرُوا بِهِ Kendilerine emredilen مِنَ الْاِيتَاءِ (Sarf ettiklerini) geri verme işini *(Kime geri verme?)* لِلْكُفَّارِ (Eşleri Müslüman olan) kafirlere *(Daha?)* وَالْمُؤْمِنِينَ Ve (eşleri kafir olan) Müslümanlara ثُمَّ ارْتَفَعَ Sonra da kalktı *(Ne?)* هٰذَا الْحُكْمُ Bu hüküm.

﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا جَآءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ﴾ كَمَا كَانَ يُفْعَلُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ وَأْدِ الْبَنَاتِ أَيْ دَفْنِهِنَّ أَحْيَاءً خَوْفَ الْعَارِ وَالْفَقْرِ ﴿وَلَا يَاْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ اَيْدِيهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ﴾ أَيْ بِوَلَدٍ مَلْقُوطٍ يَنْسُبْنَهُ إِلَى الزَّوْجِ وَوُصِفَ بِصِفَةِ الْوَلَدِ الْحَقِيقِيِّ فَإِنَّ الْأُمَّ إِذَا وَضَعَتْهُ سَقَطَ بَيْنَ يَدَيْهَا وَرِجْلَيْهَا ﴿وَلَا يَعْصِينَكَ فِي﴾ فِعْلِ ﴿مَعْرُوفٍ﴾ هُوَ مَا وَافَقَ طَاعَةَ اللّٰهِ كَتَرْكِ النِّيَاحَةِ وَتَمْزِيقِ الثِّيَابِ وَجَزِّ الشُّعُورِ وَشَقِّ الْجَيْبِ وَخَمْشِ الْوَجْهِ ﴿فَبَايِعْهُنَّ﴾ فَعَلَ ذٰلِكَ ﷺ بِالْقَوْلِ وَلَمْ يُصَافِحْ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ﴾ هُمُ الْيَهُودُ ﴿قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ مِنْ ثَوَابِهَا مَعَ إِيقَانِهِمْ بِهَا لِعِنَادِهِمُ النَّبِيَّ مَعَ عِلْمِهِمْ بِصِدْقِهِ ﴿كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ﴾ الْكَائِنُونَ ﴿مِنْ اَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾﴾ أَيِ الْمَقْبُورِينَ مِنْ خَيْرِ الْآخِرَةِ إِذْ تُعْرَضُ عَلَيْهِمْ مَقَاعِدُهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ كَانُوا آمَنُوا وَمَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ النَّارِ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Ey Nebi! Mümin kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek,** cahiliye döneminde olduğu gibi utanç ve fakirlik korkusuyla kız **çocuklarını** diri diri gömüp **öldürmemek, elleriyle ayakları arasında uydurduğu iftirayı** kadının bulduğu çocuğu[1] **getir**ip kocasına isnat et**memek ve** Allah'a itaate uygun olan (cenazelerde) feryat etmenin, elbiseleri parçalamanın, saç baş yolmanın, yakaları yırtmanın ve yüzü tırmalamanın terk edilmesi gibi **iyi** işler**de**, **sana karşı gelmemek hususunda sana biat etmeye geldikleri zaman, onlarla biat et.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bu biati söz ile yapıp hiçbir kadınla tokalaşmamıştır. **Ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.**
13. **Ey iman edenler! Kendilerine Allah'ın gazap ettiği bir kavmi** Yahudileri **dost edinmeyin. Ki onlar, kabir ehlinden** olan gömülmüş **kâfirlerin** eğer iman etmiş olsalardı girecekleri cennetler ve (küfürleri sebebiyle) varacakları ateş kendilerine arz edildiğinde, ahretin hayrından **ümit kestikleri gibi** doğru olduğunu bildikleri peygambere inat ettikleri için, inandıkları halde **ahiret**in sevabın**dan ümit kesmişlerdir.**

KELİME ANLAMI

12. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اِذَا جَاءَكَ **Sana geldiği zaman** *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنَاتُ **Mümin kadınlar** *(Ne halde?)* يُبَايِعْنَكَ **Sana biat ederek** *(Ne üzerine?)* عَلٰى اَنْ لَا يُشْرِكْنَ **Şirk**

[1] Anne çocuğu doğurduğu zaman elleriyle ayakları arasına düştüğü için bulduğu çocuk da gerçek çocuğunun sıfatıyla anılmıştır.

koşmamak *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Neyi?)* شَيْـًٔا **Hiçbir şeyi** وَلَا يَسْرِقْنَ **Hırsızlık yapmamak,** وَلَا يَزْنِينَ **Zina etmemek,** وَلَا يَقْتُلْنَ **Öldürmemek** *(Kimi?)* اَوْلَادَهُنَّ **Çocuklarını,** كَمَا كَانَ يُفْعَلُ Tıpkı yapılır olduğu gibi *(Nerede?)* فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye devrinde (yapılan) مِنْ وَأْدِ الْبَنَاتِ Kız çocuklarını gömmek أَيْ دَفْنِهِنَّ Yani, onların gömülmesi *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diri diri *(Niçin?)* خَوْفَ الْعَارِ وَالْفَقْرِ Utanç ve fakirlik korkusu bulunduğu için وَلَا يَأْتِينَ **Getirmemek** *(Ne?)* بِبُهْتَانٍ **Bir iftira ki,** يَفْتَرِينَهُ **Onu uyduruyorlar** *(Nerede?)* بَيْنَ اَيْدِيهِنَّ **Elleri ile** وَاَرْجُلِهِنَّ **Ayakları arasında** أَيْ بِوَلَدٍ مَلْقُوطٍ Yani, bulunmuş bir çocuk ki, يَنْسِبْنَهُ Onu nispet ediyorlar *(Kime?)* إِلَى الزَّوْجِ Kocaya وَوُصِفَ Ve (bu çocuk) vasıflandı *(Ne ile?)* بِصِفَةِ الْوَلَدِ الْحَقِيقِيِّ Öz çocuğun sıfatıyla *(Niçin?)* فَإِنَّ الْأُمَّ Zira anne, إِذَا وَضَعَتْهُ Onu doğurduğunda سَقَطَ Çocuk düşer *(Nereye?)* بَيْنَ يَدَيْهَا وَرِجْلَيْهَا Elleriyle ayakları arasına وَلَا يَعْصِينَكَ **Ve sana karşı gelmemek üzere** *(Nede?)* فِي فِعْلٍ مَعْرُوفٍ **İyi** işlerde هُوَ مَا وَافَقَ O da uygun olandır *(Neye?)* طَاعَةَ اللّٰهِ Allah'a itaate *(Ne gibi?)* كَتَرْكِ النِّيَاحَةِ (Cenazede) çığlık atmayı, وَتَمْزِيقِ الثِّيَابِ Elbiseyi parçalamayı, وَجَزِّ الشُّعُورِ Saçlarını yolmayı, وَشَقِّ الْجَيْبِ Yakayı yırmayı وَخَمْشِ الْوَجْهِ Ve yüzünü paralamayı terk etmek gibi (Bu şartlar üzerine biat etmeye sana geldiklerinde) فَبَايِعْهُنَّ **Artık onlarla biat yap** فَعَلَ ذٰلِكَ Peygamberimiz bunu yaptı ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne ile yaptı?)* بِالْقَوْلِ Sözle وَلَمْ يُصَافِحْ Tokalaşmadı *(Kiminle?)* وَاحِدَةً مِنْهُنَّ Onlardan hiçbiriyle وَاسْتَغْفِرْ **Ve mağfiret dile** *(Kim için?)* لَهُنَّ **Onlar için** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** إِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıdır** رَحِيمٌ **Çok merhametlidir.**

13. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَتَوَلَّوْا **Dost edinmeyin** *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir toplumu ki,** غَضِبَ **Gazap etmiştir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir قَدْ يَئِسُوا **Kuşkusuz onlar ümitlerini kesmişlerdir** *(Neden?)* مِنَ الْاٰخِرَةِ **Ahiretten** أَيْ مِنْ ثَوَابِهَا Yani, ahiretin sevabından *(Neye rağmen?)* مَعَ إِيقَانِهِمْ بِهَا Ona kesin olarak inanmalarına rağmen *(Niçin ümit kesmişlerdir?)* لِعِنَادِهِمْ İnat ettikleri için *(Kime?)* النَّبِيَّ Peygambere *(Neye rağmen?)* مَعَ عِلْمِهِمْ Bilmelerine rağmen *(Neyi?)* بِصِدْقِهِ Doğru olduğunu *(Nasıl ümit kesmişlerdir?)* كَمَا يَئِسَ **Ümidini kestiği gibi** *(Kim?)* الْكُفَّارُ **Kafirler** *(Öyle kafirler ki,)* الْكَائِنُونَ Olanlar *(Kimden?)* مِنْ اَصْحَابِ الْقُبُورِ **Kabir ehlinden** أَيِ الْمَقْبُورِينَ Yani, gömülmüş olan kafirler *(Neden ümitlerini kesmişlerdir?)* مِنْ خَيْرِ الْآخِرَةِ Ahiretin hayrından *(Niçin?)* إِذْ تُعْرَضُ عَلَيْهِمْ Zira onlara gösterilir *(Ne?)* مَقَاعِدُهُمْ Kalacakları yerler *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten لَوْ كَانُوا آمَنُوا Tabi iman etmiş olsalardı *(Onlara daha ne gösterilir?)* وَمَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ Kendisine varacakları مِنَ النَّارِ Ateş.

سُورَةُ الصَّفِّ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اَرْبَعَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ نَزَّهَهُ فَاللَّامُ مَزِيدَةٌ وَجِيءَ بِمَا دُونَ مَنْ تَغْلِيبًا لِلْأَكْثَرِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ﴾ فِي طَلَبِ الْجِهَادِ ﴿مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾﴾ إِذِ انْهَزَمْتُمْ بِأُحُدٍ ﴿كَبُرَ﴾ عَظُمَ ﴿مَقْتًا﴾ تَمْيِيزٌ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُولُوا﴾ فَاعِلُ كَبُرَ ﴿مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾﴾ ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ﴾ يَنْصُرُ وَيُكْرِمُ ﴿الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ صَافِّينَ ﴿كَاَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾﴾ مُلَزَّقٌ بَعْضُهُ إِلٰى بَعْضٍ ثَابِتٌ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي﴾ قَالُوا إِنَّهُ آدَرُ أَيْ مُنْتَفِخُ الْخُصْيَةِ وَلَيْسَ كَذٰلِكَ وَكَذَّبُوهُ ﴿وَقَدْ﴾ لِلتَّحْقِيقِ ﴿تَعْلَمُونَ اَنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ﴾ اَلْجُمْلَةُ حَالٌ وَالرَّسُولُ يُحْتَرَمُ ﴿فَلَمَّا زَاغُوا﴾ عَدَلُوا عَنِ الْحَقِّ بِإِيذَائِهِ ﴿اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ﴾ أَمَالَهَا عَنِ الْهُدٰى عَلٰى وَفْقِ مَا قَدَّرَهُ فِي الْأَزَلِ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾﴾ الْكَافِرِينَ فِي عِلْمِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

61- Saff Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir.

On dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ı tesbih etmekte,** her şey onu tenzih etmekte**dir.**[1] **O,** mülkünde **Azîz,** yaptığında **hikmet sahibidir.**
2. **Ey iman edenler!** Cihadı isteyerek **yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?** Zira Uhud'da dağıldınız.
3. **Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında ne büyük gazaptır.**
4. **Allah, kendi yolunda** birbirine kaynamış **kurşundan bir yapı gibi** sağlam **saf halinde savaşanları sever.**
5. Anlat! **Hani Musa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Niçin beni incitiyorsunuz?** Onu yalanlayıp "Husyeleri şişik" diyorlardı. Aslında böyle bir şey yoktu. **Oysaki benim, Allah'ın size (gönderdiği) resûlü olduğumu** kesinlikle **biliyorsunuz."** Resûle de hürmet edilir. **Onlar** eziyet etmek suretiyle haktan **sapınca, Allah da** ezeldeki takdirine uygun olarak onların **kalplerini** hidayetten **saptırdı,** kaydırdı. **Allah, yoldan çıkmış**, ilmi ezelisinde kâfir olan **toplumu doğru yola iletmez.**

KELİME ANLAMI

﴿٦١﴾- سُورَةُ الصَّفِّ

61- Saf Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.**

أَرْبَعَ عَشْرَةَ آيَةً **On dört ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. سَبَّحَ **Tesbih etmiştir** *(Kimi?)* لِلّٰهِ **Allah'ı** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanlar** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olanlar** أَيْ نَزَّهَهُ Yani, onu noksan sıfatlardan beri tutmuştur فَاللَّامُ مَزِيدَةٌ 'Lam' zaittir وَجِيءَ بِمَا 'Ma' ismi mevsûlü getirilmiştir دُونَ مَنْ 'Men' getirilmemiştir *(Niçin?)* تَغْلِيبًا لِلْاَكْثَرِ Çoğunluğu tağlib için وَهُوَ **Ve o** الْعَزِيزُ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

[1] لِلّٰهِ deki lam harfi ceri zaittir. مَنْ yerine مَا kelimesinin getirilmesi çoğunluğu tağlip sebebiyledir.

2. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لِمَ تَقُولُونَ **Niçin söylüyorsunuz** *(Hangi konuda?)* فِي طَلَبِ الْجِهَادِ Cihadı isteme konusunda *(Neyi söylüyorsunuz?)* مَا لَا تَفْعَلُونَ **Yapmayacağınız şeyi** إِذِ انْهَزَمْتُمْ Zira darmadağın olmuştunuz *(Nerede?)* بِاُحُدٍ Uhud'da.

3. كَبُرَ عَظُمَ **Büyük oldu** *(Ne yönden?)* مَقْتًا **Gazap yönünden** تَمْيِيزٌ Temyizdir *(Nerede büyük oldu?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katında** *(Ne?)* اَنْ تَقُولُوا **Demeniz** فَاعِلُ كَبُرَ 'Kebura' fiilinin failidir *(Neyi demeniz?)* مَا لَا تَفْعَلُونَ **Yapmayacağınız şeyi.**

4. اِنَّ اللهَ **Doğrusu Allah** يُحِبُّ **Sever** يَنْصُرُ Yardım eder وَيُكْرِمُ Ve ikram eder *(Kimi sever?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** يُقَاتِلُونَ **Savaşıyorlar** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِهِ **Kendisinin yolunda** *(Nasıl savaşıyorlar?)* صَفًّا **Saf saf** حَالٌ Bu haldir أَيْ صَافِّينَ Yani, saf tutmuş halde كَاَنَّهُمْ **Sanki onlar** بُنْيَانٌ **Bir bina ki,** مَرْصُوصٌ **Kurşundan** مُلْزَقٌ بَعْضُهُ Bir kısmı yapışmış *(Neye?)* إِلَى بَعْضٍ Diğer bir kısmına ثَابِتٌ Sağlam.

5. وَ اذْكُرْ **Ve** anlat! اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** لِمَ تُؤْذُونَنِي **Niçin bana eziyet ediyorsunuz!** قَالُوا (İsrail oğulları) dediler ki: إِنَّهُ O Musa آدَرُ Âderdir أَيْ مُنْتَفِخُ الْخُصْيَةِ Yani, husyeleri şişiktir وَلَيْسَ كَذٰلِكَ Oysa öyle değildi وَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladılar وَقَدْ **Halbuki şüphesiz** لِلتَّحْقِيقِ 'Kad' tahkik içindir تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz ki,** اَنِّي **Muhakkak ki ben** رَسُولُ اللهِ **Allah'ın resûlüyüm** *(Kime gönderdiği?)* اِلَيْكُمْ **Size** اَلْجُمْلَةُ حَالٌ Cümle haldir وَالرَّسُولُ Resûle ise يُحْتَرَمُ Hürmet edilir فَلَمَّا زَاغُوا **Onlar sapınca** عَدَلُوا Dönünce *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Nasıl?)* بِإِيذَائِهِ Ona eziyet ederek اَزَاغَ اللهُ **Allah da saptırdı** *(Neyi?)* قُلُوبَهُمْ **Kalplerini** أَمَالَهَا Kaydırdı *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى Hidayetten *(Nasıl?)* عَلٰى وَفْقِ مَا قَدَّرَهُ Takdir ettiğine uygun olarak *(Nerede?)* فِي الْأَزَلِ Ezelde وَاللهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Doğru yola erdirmez** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ **Yoldan çıkmış toplumu** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Neredeki?)* فِي عِلْمِهِ İlminde (kafir olacaklarını bildiği kimseleri).

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ﴾ لَمْ يَقُلْ يَا قَوْمُ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ فِيهِمْ قَرَابَةٌ ﴿اِنِّي رَسُولُ اللهِ اِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ﴾ قَبْلِي ﴿مِنَ التَّوْرٰيةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُٓ اَحْمَدُ﴾ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَلَمَّا جَآءَهُمْ﴾ جَاءَ أَحْمَدُ الْكُفَّارَ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْآيَاتِ وَالْعَلَامَاتِ ﴿قَالُوا هٰذَا﴾ أَيِ الْمَجِيءُ بِهِ ﴿سِحْرٌ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ سَاحِرٌ أَيِ الْجَائِي بِهِ ﴿مُبِينٌ ﴿٦﴾﴾ بَيِّنٌ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَظْلَمُ﴾ أَشَدُّ ظُلْمًا ﴿مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ الْكَذِبَ﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ وَوَصْفِ آيَاتِهِ بِالسِّحْرِ ﴿وَهُوَ يُدْعٰى اِلَى الْاِسْلَامِ وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا﴾ مَنْصُوبٌ بِأَنْ مُقَدَّرَةً وَاللَّامُ مَزِيدَةٌ ﴿نُورَ اللهِ﴾ شَرْعَهُ وَبَرَاهِينَهُ ﴿بِاَفْوَاهِهِمْ﴾ بِأَقْوَالِهِمْ إِنَّهُ سِحْرٌ وَشِعْرٌ وَكَهَانَةٌ ﴿وَاللهُ مُتِمُّ﴾ مُظْهِرُ ﴿نُورِهِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [مُتِمُّ نُورِهِ] بِالْإِضَافَةِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ﴾ يُعْلِيَهُ ﴿عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ جَمِيعِ الْأَدْيَانِ الْمُخَالِفَةِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿١٠﴾﴾ مُؤْلِمٍ فَكَأَنَّهُمْ قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ ﴿تُؤْمِنُونَ﴾ تَدُومُونَ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ لَكُمْ فَافْعَلُوهُ ﴿يَغْفِرْ﴾ جَوَابُ شَرْطٍ مُقَدَّرٍ أَيْ إِنْ تَفْعَلُوهُ يَغْفِرْ ﴿لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَ﴾ يُؤْتِكُمْ نِعْمَةً ﴿اُخْرٰى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾﴾ بِالنَّصْرِ وَالْفَتْحِ ﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوٓا اَنْصَارًا لِلّٰهِ﴾ لِدِينِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ [اَنْصَارَ اللهِ] بِالْإِضَافَةِ ﴿كَمَا قَالَ﴾ اِلَخ الْمَعْنٰى كَمَا كَانَ الْحَوَارِيُّونَ كَذٰلِكَ الدَّالُّ عَلَيْهِ قَالَ ﴿عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ اَنْصَارِيٓ اِلَى اللهِ﴾ أَيْ مَنِ الْأَنْصَارُ الَّذِينَ يَكُونُونَ مَعِي مُتَوَجِّهًا إِلٰى نُصْرَةِ اللهِ ﴿قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللهِ﴾ وَالْحَوَارِيُّونَ أَصْفِيَاءُ عِيسٰى وَهُمْ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِهِ وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا مِنَ الْحَوَرِ وَهُوَ الْبَيَاضُ الْخَالِصُ وَقِيلَ كَانُوا قَصَّارِينَ يُحَوِّرُونَ الثِّيَابَ أَيْ يُبَيِّضُونَهَا ﴿فَاٰمَنَتْ طَٓائِفَةٌ مِنْ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ﴾ بِعِيسٰى وَقَالُوا إِنَّهُ عَبْدُ اللهِ رُفِعَ إِلَى السَّمَاءِ ﴿وَكَفَرَتْ طَٓائِفَةٌ﴾ لِقَوْلِهِمْ إِنَّهُ ابْنُ اللهِ رَفَعَهُ إِلَيْهِ فَاقْتَتَلَتِ الطَّائِفَتَانِ ﴿فَاَيَّدْنَا﴾ قَوَّيْنَا ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ ﴿عَلٰى عَدُوِّهِمْ﴾ اَلطَّائِفَةِ الْكَافِرَةِ ﴿فَاَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾﴾ غَالِبِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

6. Anlat! **Hani Meryem oğlu İsa: "Ey İsrail oğulları![1] Ben Allah'ın size (gönderdiği) resûlüyüm, önümde bulunan** benden önce gelen **Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak (geldim)" demişti.** Yüce Allah buyurdu ki: **Fakat o,** Ahmed **kendilerine** kâfirlere **açık delil** ayet ve alamet**lerle gelince: "Bu** getirilen **apaçık bir büyüdür"[2] dediler.**

7. **İslâm'a çağırıldığı halde Allah'a karşı** ona ortak ve çocuk nispet edip ayetlerini sihir diye niteleyerek **yalan uydurandan daha zalim kim olabilir!** Ondan daha zalimi yoktur. **Allah, zalim** kâfir **toplumu doğru yola iletmez.**

8. **Ağızlarıyla**; o sihirdir, şiirdir, kehanettir, sözleriyle **Allah'ın nurunu** dinini ve delillerini **söndürmek[3] istiyorlar. Kâfirler** bundan **hoşlanmasa da Allah nurunu tamamlayacak** ortaya çıkaracak**tır.**[4]

9. **Müşrikler** bundan **hoşlanmasalar da tüm dinlere,** muhalif dinlerin hepsine **üstün kılmak üzere, resûlünü hidayet ve hak din ile gönderen odur.**

10. **Ey iman edenler! Sizi acı** veren **bir azaptan kurtaracak[5] ticareti size göstereyim mi?**

11. Sanki onlar "Evet!" dedi, yüce Allah da şöyle buyurdu: **Allah'a ve resûlüne inanır,** bu hal üzere devam eder **mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Bu sizin için daha hayırlıdır. Eğer** bunun sizin için daha hayırlı olduğunu **biliyorsanız,** onu yapın.

12. Eğer böyle yaparsanız, **sizin günahlarınızı bağışlar,[6] sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere ve Adn** ikamet **cennetlerindeki güzel meskenlere koyar. İşte, büyük kurtuluş budur.**

13. Size **seveceğiniz başka bir şey** nimet **daha** verir: **Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. Müminleri** yardım ve fetihle **müjdele.**

14. **Ey iman edenler! Allah'ın** dininin **yardımcıları[7] olun. Nitekim Meryem oğlu İsa Havarilere: Allah'a** yardıma **benim**le birlikte yönelecek **yardımcılarım kimdir? demiş, Havariler de: Allah'ın yardımcıları biziz, demişlerdi.** Bunlar, Hazreti İsa'nın, ona ilk iman eden seçkin dostlarıydı ve on iki kişiydiler.[8] **Böylece İsrail oğullarından bir zümre** İsa'ya **inandı** ve "O Allah'ın

---

[1] İsa (aleyhisselam), İsrail oğullarıyla akrabalığı olmadığı için 'Ey kavmim!' dememiştir.

[2] سِحْرٌ kelimesi diğer bir kıraate سَاحِرٌ şeklinde okunmuştur.

[3] لِيُطْفِئُوا fiili mukadder bir أَنْ ile mensuptur. Lam harfi ceri de zaittir.

[4] مُتِمٌّ نُورَهُ terkibi diğer bir kıraatte izafetle (مُتِمُّ نُورِهِ şeklinde) okunur.

[5] يُنْجِيكُمْ fiili şeddeli ve şeddesiz okunur.

[6] يَغْفِرْ لَكُمْ cümlesi mukadder bir şartın cevabıdır.

[7] أَنْصَارًا لِلّٰهِ terkibi diğer bir kıraatte izafetle (أَنْصَارَ اللّٰهِ şeklinde) okunur.

[8] Havari, halis beyaz anlamındaki حَوْرٌ kökündendir. Denildiğine göre kassarlık yapar; elbise taşlayıp beyazlatırlarmış.

kuludur, göğe kaldırıldı" dediler, **bir zümre de** "O Allah'ın oğludur, onu yanına aldı" dediği için **inkâr etti** de savaşa tutuştular. **Biz de** bu iki zümreden **inananları, düşmanları** olan kâfir zümreye **karşı destekledik**, güçlendirdik**, onlar da üstün**, galip **geldiler.**

KELİME ANLAMI

6. وَ اذْكُرْ **Ve** anlat! اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa** *(Ne demişti?)* يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ **Ey İsrail oğulları!** لَمْ يَقُلْ Demedi *(Ne demedi?)* يَا قَوْمِ Ey kavmim! *(Niçin?)* لِاَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ Çünkü onun için yoktu *(Nerede?)* فِيهِمْ Onlar arasında *(Ne yoktu?)* قَرَابَةٌ Akrabalık اِنِّي **Muhakkak ki ben** رَسُولُ اللّٰهِ **Allah'ın resûlüyüm** *(Kime gönderdiği?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Ne halde?)* مُصَدِّقًا **Tasdik edici olduğum halde** *(Neyi?)* لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ **İki elimin arasında olan** قَبْلِي Benden önce gelen مِنَ التَّوْرَاةِ **Tevrat'ı** وَمُبَشِّرًا **Ve müjdeleyici olduğum halde** *(Kimi?)* بِرَسُولٍ **Bir peygamberi ki,** يَاْتِي **Gelecek** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِي **Benden sonra** اسْمُهُ **İsmi de** اَحْمَدُ **Ahmed'dir** قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: فَلَمَّا جَاءَهُمْ **Ama onlara gelince** جَاءَ أَحْمَدُ Ahmed gelince *(Kime?)* اَلْكُفَّارَ Kafirlere *(Ne ile?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Apaçık delillerle** اَلْآيَاتِ Ayetler وَالْعَلَامَاتِ Ve alametlerle قَالُوا **Dediler ki:** هٰذَا **Bu** أَيِ الْمَجِيءُ بِهِ Yani, getirilen şey سِحْرٌ **Sihirdir** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte سَاحِرٌ 'Sahirun' (şeklinde okunur) أَيِ الْجَائِي بِهِ Yani, bunu getiren (sihirbazdır) *(Öyle sihir ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ Aşikâr.

7. وَمَنْ **Kimdir?** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, kimse yoktur *(Ne?)* اَظْلَمُ **Daha zalim** أَشَدُّ Daha şiddetli *(Ne yönden?)* ظُلْمًا Zulüm yönünden *(Kimden?)* مِمَّنِ افْتَرٰى **Uydurandan** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** *(Ne uyduran?)* الْكَذِبَ **Yalan** *(Nasıl?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ Ortak ve çocuk nispet ederek *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a وَوَصْفِ آيَاتِهِ Ve ayetlerini niteleyerek *(Ne ile?)* بِالسِّحْرِ Sihirle وَهُوَ **Ve halbuki o** يُدْعٰى **Davet ediliyor** *(Neye?)* اِلَى الْاِسْلَامِ **İslam'a** وَاللّٰهُ **Allah** لَا يَهْدِي **Doğru yola erdirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ **Zalimler topluluğunu** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri.

8. يُرِيدُونَ **İstiyorlar** *(Neyi?)* لِيُطْفِؤُا **Söndürmeyi** مَنْصُوبٌ Mensuptur *(Ne ile?)* بِأَنْ مُقَدَّرَةً Mukadder bir 'en' ile وَاللَّامُ مَزِيدَةٌ 'Lam' ise zaittir *(Neyi söndürmeyi istiyorlar?)* نُورَ اللّٰهِ **Allah'ın nurunu** شَرْعَهُ Şeraitini وَبَرَاهِينَهُ Ve delillerini *(Ne ile söndürmek istiyorlar?)* بِاَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarıyla** بِأَقْوَالِهِمْ Şu sözleriyle إِنَّهُ سِحْرٌ Şüphesiz o sihirdir وَشِعْرٌ Şiirdir وَكَهَانَةٌ Kehanettir وَاللّٰهُ **Allah** مُتِمُّ **Tamamlayıcıdır** مُظْهِرٌ Açığa çıkarıcıdır *(Neyi?)*

نُورَهُ **Nurunu** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de بِالْإِضَافَةِ İzafet ile (okunur) وَلَوْ كَرِهَ **Hoş görmese de** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **Kafirler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

9. هُوَ **O** اَلَّذِي **Öyle bir zattır ki,** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Kimi?)* رَسُولَهُ **Resûlünü** *(Ne ile?)* بِالْهُدٰى **Hidayet** وَدِينِ الْحَقِّ **Ve hak din ile** *(Niçin gönderdi?)* لِيُظْهِرَهُ **Onu üstün kılmak için** يُعْلِيَهُ Onu çıkarmak için *(Neye?)* عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ **Bütün dinler üstüne** جَمِيعِ الْأَدْيَانِ Tüm dinlere *(Öyle dinler ki,)* اَلْمُخَالِفَةِ Ona muhalif olan وَلَوْ كَرِهَ **Hoş görmese de** *(Kim?)* اَلْمُشْرِكُونَ **Müşrikler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

10. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** هَلْ اَدُلُّكُمْ **Size rehberlik yapayım mı?** *(Ne üzerine?)* عَلٰى تِجَارَةٍ **Bir ticaret üzerine ki,** تُنْجِيكُمْ **Sizi kurtarır** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (okunur) *(Sizi neden kurtarır?)* مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ **Can yakıcı bir azaptan** مُؤْلِمٍ Acı veren فَكَاَنَّهُمْ Ve onlar sanki قَالُوا نَعَمْ Evet! dediler فَقَالَ Allah da buyurdu ki:

11. تُؤْمِنُونَ **İman edersiniz** تَدُومُونَ Devam edersiniz *(Ne üzerine?)* عَلَى الْإِيمَانِ İman üzerine *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَرَسُولِهِ **Ve Resûlüne** وَتُجَاهِدُونَ **Ve cihad edersiniz** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** *(Ne ile?)* بِاَمْوَالِكُمْ **Mallarınızla** وَاَنْفُسِكُمْ **Ve canlarınızla** ذٰلِكُمْ **İşte bu** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi biliyor olduysanız?)* اَنَّهُ خَيْرٌ Onun daha hayırlı olduğunu *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için فَافْعَلُوهُ Öyleyse onu yapın.

12. يَغْفِرْ **Bağışlar** جَوَابُ شَرْطٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir şartın cevabıdır أَيْ إِنْ تَفْعَلُوهُ Yani, şayet bunu yaparsanız يَغْفِرْ Bağışlar *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* ذُنُوبَكُمْ **Günahlarınızı** وَيُدْخِلْكُمْ **Ve sizi koyar** *(Nereye?)* جَنَّاتٍ **Cennetlere ki,** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altlarından** *(Ne?)* اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Daha nereye koyar?)* وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً **Hoş meskenlere** *(Nerede?)* فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetlerinde** إِقَامَةٍ İkamet cennetlerinde ذٰلِكَ **İşte bu** الْفَوْزُ الْعَظِيمُ **Büyük kurtuluştur.**

13. وَ يُؤْتِكُمْ **Ve** size verir *(Ne?)* نِعْمَةً اُخْرٰى **Başka** bir nimet **ki,** تُحِبُّونَهَا **Siz onu seviyorsunuz** نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan yardım** وَفَتْحٌ قَرِيبٌ **Ve yakın bir zafer** وَبَشِّرِ **Müjdele** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **İnananları** *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ وَالْفَتْحِ Yardım ve zaferle.

14. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** كُونُوا **Olunuz** *(Ne?)* اَنْصَارَ اللّٰهِ **Allah'ın yardımcıları** لِدِينِهِ Dininin yardımcıları وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْإِضَافَةِ İzafetle (okunur) *(Kim gibi Allah'ın yardımcıları olunuz?)* كَمَا قَالَ **Dediği gibi** اِلَخ Ayetin sonuna kadar…

اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir: كَمَا كَانَ Olduğu gibi *(Kim?)* اَلْحَوَارِيُّونَ Havariler *(Nasıl olduğu gibi?)* كَذٰلِكَ Böyle (yardımcı oldukları gibi) اَلدَّالُ عَلَيْهِ Ki, onların bu haline (şu ayet) delalet eder قَالَ Dedi: *(Kim?)* عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ **Meryem oğlu İsa** *(Kime?)* لِلْحَوَارِيِّينَ **Havarilere** *(Ne dedi?)* مَنْ **Kimdir** أَنْصَارِي **Benim yardımcılarım** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** أَيْ مَنِ الْأَنْصَارُ Yani, kimdir yardımcı olanlar اَلَّذِينَ يَكُونُونَ مَعِي Ki, benimle birlikte oluyorlar *(Ne halde?)* مُتَوَجِّهًا Yönelmiş olduğu halde *(Neye?)* إِلَى نُصْرَةِ اللهِ Allah'a yardıma قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْحَوَارِيُّونَ **Havariler** نَحْنُ **Biz** أَنْصَارُ اللهِ **Allah'ın yardımcılarıyız** وَالْحَوَارِيُّونَ Havariler أَصْفِيَاءُ عِيسَى İsa'nın seçkin dostlarıdır وَهُمْ Ve onlar أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِهِ Ona ilk iman edenlerdir وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا Ve on iki kişiydiler *(Havari kelimesi neredendir?)* مِنَ الْحَوْرِ Havr kelimesindendir وَهُوَ الْبَيَاضُ الْخَالِصُ Ve o saf beyazdır وَقِيلَ Denildi ki: كَانُوا قَصَّارِينَ Onlar çamaşırcı idiler يُحَوِّرُونَ الثِّيَابَ Elbiseleri taşlarlardı أَيْ يُبَيِّضُونَهَا Yani, beyazlatırlardı فَآمَنَتْ **Bunun üzerine iman etti** *(Kim?)* طَائِفَةٌ **Bir zümre** *(Kimden?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ **Beni İsrail'den** *(Kime iman etti?)* بِعِيسٰى İsa'ya وَقَالُوا Ve dediler ki: إِنَّهُ عَبْدُ اللهِ O Allah'ın kuludur رُفِعَ Kaldırılmıştır *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Gökyüzüne وَكَفَرَتْ **Ve küfretti** *(Kim?)* طَائِفَةٌ **Diğer bir zümre** *(Niçin?)* لِقَوْلِهِمْ Dedikleri için *(Ne?)* إِنَّهُ ابْنُ اللهِ O Allah'ın oğludur رَفَعَهُ Onu yükseltti *(Nereye?)* إِلَيْهِ Kendine فَاقْتَتَلَتْ Bu sebeple savaştı *(Kim?)* اَلطَّائِفَتَانِ Her iki zümre فَأَيَّدْنَا **Biz de destekledik** قَوَّيْنَا Kuvvetlendirdik *(Kimi?)* اَلَّذِينَ آمَنُوا **İman edenleri** *(Kimden?)* مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ İki zümreden *(Kime karşı destekledik?)* عَلٰى عَدُوِّهِمْ **Düşmanlarına karşı** اَلطَّائِفَةِ الْكَافِرَةِ Kafir zümreye karşı فَأَصْبَحُوا **Böylece oluverdiler** *(Ne?)* ظَاهِرِينَ **Üstün** غَالِبِينَ Galip **gelenler.**

سُورَةُ الْجُمُعَةِ

﴿مَدَنِيَّةٌ اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ﴾ يُنَزِّهُهُ فَاللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ فِي ذِكْرِ مَا تَغْلِيبٌ لِلْأَكْثَرِ ﴿الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ﴾ الْمُنَزَّهِ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾﴾ فِي مُلْكِهِ وَصُنْعِهِ ﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ﴾ الْعَرَبِ وَالْأُمِّيُّ مَنْ لَا يَكْتُبُ وَلَا يَقْرَأُ كِتَابًا ﴿رَسُولًا مِنْهُمْ﴾ هُوَ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِهِ﴾ اَلْقُرْآنَ ﴿وَيُزَكِّيهِمْ﴾ يُطَهِّرُهُمْ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ مَا فِيهِ مِنَ الْأَحْكَامِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ وَإِنَّهُمْ ﴿كَانُوا مِنْ قَبْلُ﴾ قَبْلَ مَجِيئِهِ ﴿لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿وَءَاخَرِينَ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْأُمِّيِّينَ أَيِ الْمَوْجُودِينَ ﴿مِنْهُمْ﴾ وَالْآتِينَ مِنْهُمْ بَعْدَهُمْ ﴿لَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَلْحَقُوا بِهِمْ﴾ فِي السَّابِقَةِ وَالْفَضْلِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾﴾ فِي مُلْكِهِ وَصُنْعِهِ وَهُمُ التَّابِعُونَ وَالْاِقْتِصَارُ عَلَيْهِمْ كَافٍ فِي بَيَانِ فَضْلِ الصَّحَابَةِ الْمَبْعُوثِ فِيهِمُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مَنْ عَدَاهُمْ مِمَّنْ بُعِثَ إِلَيْهِمْ وَآمَنُوا بِهِ مِنْ جَمِيعِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَنَّ كُلَّ قَرْنٍ خَيْرٌ مِمَّنْ يَلِيهِ ﴿ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ النَّبِيَّ وَمَنْ ذُكِرَ مَعَهُ ﴿وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾﴾

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرٰىةَ﴾ كُلِّفُوا الْعَمَلَ بِهَا ﴿ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا﴾ لَمْ يَعْمَلُوا بِمَا فِيهَا مِنْ نَعْتِهِ ﷺ فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ ﴿كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا﴾ أَيْ كُتُبًا فِي عَدَمِ انْتِفَاعِهِ بِهَا ﴿بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الْمُصَدِّقَةِ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ مَحْذُوفٌ تَقْدِيرُهُ هٰذَا الْمَثَلُ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿قُلْ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا اِنْ زَعَمْتُمْ اَنَّكُمْ اَوْلِيَاءُ لِلّٰهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾﴾ تَعَلَّقَ بِتَمَنَّوْا الشَّرْطَانِ عَلٰى أَنَّ الْأَوَّلَ قَيْدٌ فِي الثَّانِي أَيْ إِنْ صَدَقْتُمْ فِي زَعْمِكُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ اللّٰهِ وَالْوَلِيُّ يُؤْثِرُ الْآخِرَةَ وَمَبْدَؤُهَا الْمَوْتُ فَتَمَنَّوْهُ ﴿وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنْ كُفْرِهِمْ بِالنَّبِيِّ الْمُسْتَلْزِمِ لِكَذِبِهِمْ ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ﴾ الْفَاءُ زَائِدَةٌ ﴿مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ ﴿فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

62- Cuma Sûresi

Medine'de inmiştir. On bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Göklerde ve yerde bulunanlar Melik, Kuddüs,** şanına yakışmayan şeylerden münezzeh, mülkünde **Azîz ve** yaptığında **hikmet sahibi olan Allah'ı tesbih etmekte,** her şey onu tenzih etmekte**dir.**[1]

2. Okuma yazma bilmeyen **ümmî** Arap**lara içlerinden, kendilerine ayetlerini** Kuran'ı **okuyan, onları temizleyen,** şirkten arındıran **onlara Kitab'ı** Kuran'ı **ve hikmeti** kitaptaki hükümleri **öğreten bir peygamber** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'i **gönderen odur. Kuşkusuz**[2] **onlar, bu** peygamberin gelişi**nden önce apaçık bir sapıklık içindeydiler.**

3. **(Peygamberi), müminlerden** öncelik ve fazilet konusunda **kendilerine erişmemiş,** onlardan sonra gelecek olan **diğer insanlara** tabiîne[3] **de (göndermiştir). O,** mülkünde **Azîz,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

4. **Bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine** peygambere ve onunla birlikte zikredilenlere **verir. Allah büyük lütuf sahibidir.**

---

[1] لِلّٰهِ deki lam harfi ceri zaittir. مَا kelimesinin getirilmesi çoğunluğu tağlip sebebiyledir.

[2] وَإِنْ كَانُوا terkibindeki إِنْ kelimesi إِنَّ'nin hafifletilmiş halidir. İsmi ise hazfedilmiştir. Aslı إِنَّهُمْ şeklindedir.

[3] Sonra gelenlerden tabiîn ile yetinilmesi, içlerinden peygamberin gönderildiği sahabenin, kıyamete kadar gelecek olan, kendileri dışındaki tüm iman etmiş insan ve cinlere üstünlüğü ifade etmek için yeterlidir. Çünkü her asır kendisinden sonra gelenden daha hayırlıdır.

5. **Kendilerine Tevrat yüklenen** onunla amel etmekle yükümlü tutulan **sonra da onu taşımayan** onda bulunan Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in vasıflarıyla amel etmeyip ona inanmayan**ların durumu,** kitaptan faydalanamaması hususunda **koca koca kitaplar taşıyan merkebin durumu gibidir. Allah'ın** peygamberini (sallallahu aleyhi vesellem) doğrula-yan **ayetlerini yalanlamış olan kavmin** bu **durumu ne kötü** durum**dur! Allah, zalim** kâfir **toplumu doğru yola iletmez.**

6. **De ki: Ey Yahudiler! Siz, diğer insanlar değil de, sadece kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız, öyleyse ölümü temenni edin, eğer samimi iseniz.** Allah'ın dostları olduğunuz iddiasında samimi iseniz ki, Allah'ın dostu ahireti tercih eder ve onun başlangıcı ölümdür, öyleyse siz de ölümü temenni edin.[1]

7. **Ama onlar, ellerinin takdim ettiği şey** yalancılıklarını gerektiren peygamberi inkâr **sebebiyle ölümü asla temenni etmezler. Allah, zalimleri** kâfirleri **gayet iyi bilendir.**

8. **De ki: Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm, muhakkak size erişecektir. Sonra da görüleni ve görülmeyeni** gizli aşikâr (her şeyi) **bilen Allah'a döndürülecek, o da size bütün yaptıklarınızı haber verecektir.** Ve sizi o amellerine karşılık cezalandıracak.

KELİME ANLAMI

﴿٦٢﴾- سُورَةُ الْجُمُعَةِ

62- Cuma Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** إِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً **On bir ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يُسَبِّحُ **Tesbih eder** *(Kimi?)* لِلّٰهِ **Allah'ı** يُنَزِّهُهُ Onu noksan sıfatlardan beri eder فَاللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zaittir *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanlar** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olanlar** فِي ذِكْرِ مَا 'Ma'nın zikredilmesinde تَغْلِيبٌ لِلْأَكْثَرِ Çoğunluğu tağlib vardır *(Öyle Allah ki,)* الْمَلِكِ **Melik** الْقُدُّوسِ **Kuddüs** الْمُنَزَّهِ Beri olan *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Kendisine yakışmayan şeylerden الْعَزِيزِ **Aziz** الْحَكِيمِ **Hikmet sahibi** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Aziz) وَصُنْعِهِ Ve yaptığında (hikmet sahibi).

2. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** بَعَثَ **Gönderdi** *(Nerede?)* فِي الْأُمِّيِّينَ **Ümmiler** الْعَرَبِ Araplar **içinde** وَالْأُمِّيُّ Ümmi; مَنْ O kimsedir ki, لَا يَكْتُبُ Yazamaz وَلَا يَقْرَأُ Ve okuyamaz

---

[1] تَمَنَّوُا fiiline iki tane şart (إِنْ زَعَمْتُمْ ve إِنْ كُنْتُمْ) taalluk etmiştir. Bu iki şarttan birincisi ikincisinin kaydıdır.

(Neyi?) كِتَابًا Hiçbir kitabı *(Kimi gönderdi?)* **رَسُولًا مِنْهُمْ Onlardan bir resûl** هُوَ مُحَمَّدٌ O Hz. Muhammed'dir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Öyle resûl ki,)* **يَتْلُوا Okuyor** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Neyi?)* **اٰيَاتِهِ Onun ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı **وَيُزَكِّيهِمْ Ve onları arındırıyor** يُطَهِّرُهُمْ Onları temizliyor *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten **وَيُعَلِّمُهُمُ Ve onlara öğretiyor** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı **وَالْحِكْمَةَ Ve hikmeti** مَا فِيهِ Kitapta olan مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümleri **وَاِنْ Kuşkusuz onlar** مُخَفَّفَةٌ 'İn' hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi ise hazfedilmiştir أَيْ وَإِنَّهُمْ Yani, şüphesiz onlar **كَانُوا İdiler** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce** قَبْلَ مَجِيئِهِ Resûlün gelmesinden önce *(Nerede idiler?)* **لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ Elbette apaçık bir sapkınlık içinde** بَيِّنٍ Aşikâr *(Allah Resûlü daha kime gönderdi?)*

3. **وَاٰخَرِينَ Ve diğerlerine** عَطْفٌ عَلَى الْأُمِّيِّينَ 'Ümmiyyin' üzerine atıftır أَيِ الْمَوْجُودِينَ Yani, var olanlara *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** *(Daha?)* وَالْآتِينَ مِنْهُمْ Ve onlardan gelecek olanlara *(Ne zaman?)* بَعْدَهُمْ Onlardan sonra *(Öyle diğerleri ki,)* **لَمَّا لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ Onlara erişemediler** *(Ne hususunda?)* فِي السَّابِقَةِ Önde olma وَالْفَضْلِ Ve fazilet hususunda **وَهُوَ Ve o الْعَزِيزُ Aziz'dir الْحَكِيمُ Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde (Aziz) وَصُنْعِهِ Ve yaptığında (hikmet sahibi) وَهُمُ التَّابِعُونَ Ve o diğerleri de tabiûndur وَالْاِقْتِصَارُ عَلَيْهِمْ Tabiûn ile yetinmek *(Nedir?)* كَافٍ Yeterlidir *(Ne hususunda?)* فِي بَيَانِ فَضْلِ الصَّحَابَةِ Sahabenin üstünlüğünü beyan hususunda *(Öyle sahabe ki,)* الْمَبْعُوثِ فِيهِمْ Onlar arasında gönderilmiştir *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kime üstünlüğü?)* عَلٰى مَنْ عَدَاهُمْ Onların dışında kalan مِمَّنْ بُعِثَ إِلَيْهِمْ Peygamberin kendile-rine gönderildiği وَآمَنُوا بِهِ Ve ona iman ettikleri مِنْ جَمِيعِ الْإِنْسِ Bütün insan وَالْجِنِّ Ve cinlere (sahabenin üstünlüğü hususunda yeterlidir) إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamete kadar gelecek olan لِأَنَّ كُلَّ قَرْنٍ Çünkü her asır خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(Neden?)* مِمَّنْ يَلِيهِ Kendisini takip eden asırdan.

4. **ذٰلِكَ Bu فَضْلُ اللّٰهِ Allah'ın lütfudur يُؤْتِيهِ Onu verir** *(Kime?)* **مَنْ يَشَاءُ Dileği kişiye** اَلنَّبِيَّ Peygambere وَمَنْ ذُكِرَ مَعَهُ Ve onunla birlikte zikredilenlere **وَاللّٰهُ Allah ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ Büyük lütuf sahibidir.**

5. **مَثَلُ الَّذِينَ O kimselerin hali ki, حُمِّلُوا Kendilerine yüklendi** *(Ne?)* **التَّوْرٰةَ Tevrat** كُلِّفُوا Sorumlu tutuldular *(Ne ile?)* اَلْعَمَلَ بِهَا Onunla amel etmekle **ثُمَّ Sonra da لَمْ يَحْمِلُوهَا Onu yüklenmediler** لَمْ يَعْمَلُوا Amel etmediler *(Ne ile?)* بِمَا فِيهَا Onda bulunan مِنْ نَعْتِهِ Peygamberimizin sıfatlarıyla ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin فَلَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ Ve ona

iman etmediler *(Bunların hali ne gibidir?)* كَمَثَلِ الْحِمَارِ **Bir merkebin hali gibidir ki,** يَحْمِلُ **Taşıyor** *(Ne?)* اَسْفَارًا **Ciltlerle kitap** أَيْ كُتُبًا Kitaplar *(Hangi konuda merkebe benzerler?)* فِي عَدَمِ انْتِفَاعِهِ بِهَا Kitaplardan faydalanamama konusunda بِئْسَ **Ne fenadır** *(Ne?)* مَثَلُ الْقَوْمِ **Toplumun hali** *(Hangi toplum?)* الَّذِينَ كَذَّبُوا **Yalanlamış olan** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Öyle ayetler ki,)* اَلْمُصَدِّقَةِ Doğrulayan *(Kimi?)* لِلنَّبِيِّ Peygamber Hz. Muhammed'i ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَالْمَخْصُوصُ بِالذَّمِّ Zemmin mahsusu مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir تَقْدِيرُهُ Onun takdiri şudur: هٰذَا الْمَثَلُ Bu hal... وَاللّٰهُ **Ve Allah** لَا يَهْدِي **Doğru yola erdirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ **Zalimler toplumunu** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri.

6. قُلْ **De ki:** يَا اَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا **Ey Yahudi olanlar!** اِنْ زَعَمْتُمْ **Şayet iddia ediyorsanız** *(Neyi?)* اَنَّكُمْ **Sizin** اَوْلِيَاءُ لِلّٰهِ **Allah'ın dostları olduğunuzu** *(Nasıl?)* مِنْ دُونِ النَّاسِ **Bütün insanlar bir yana** فَتَمَنَّوُا **Öyleyse dileyin** *(Neyi?)* الْمَوْتَ **Ölümü** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** تَعَلَّقَ Bağlanmıştır *(Neye?)* بِتَمَنَّوْا 'Temennev' fiiline *(Ne?)* اَلشَّرْطَانِ İki tane şart *(Nasıl?)* عَلٰى أَنَّ الْأَوَّلَ قَيْدٌ Birincisi kayıt olmak üzere *(Nerede?)* فِي الثَّانِي İkincisinde أَيْ إِنْ صَدَقْتُمْ Yani, şayet doğru iseniz *(Nerede?)* فِي زَعْمِكُمْ İddianızda *(Hangi iddia?)* أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ اللّٰهِ Allah'ın dostları olduğunuz (iddiasında doğru iseniz, ölümü isteyin) وَالْوَلِيُّ Çünkü Allah dostu يُؤْثِرُ الْآخِرَةَ Ahireti tercih eder وَمَبْدَؤُهَا Onun da başlangıcı الْمَوْتُ Ölümdür فَتَمَنَّوْهُ Öyleyse onu dileyin.

7. وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ **Ama onu dileyemezler** *(Ne zaman?)* اَبَدًا **Ebediyyen** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَدَّمَتْ **Takdim ettiği şeyler sebebiyle** *(Neyin takdim ettiği?)* اَيْدِيهِمْ **Ellerinin** *(O şeyler de nedir?)* مِنْ كُفْرِهِمْ İnkar etmeleridir *(Kimi?)* بِالنَّبِيِّ Peygamberi *(Öyle inkar ki,)* اَلْمُسْتَلْزِمِ Gerektiren *(Neyi?)* لِكَذِبِهِمْ Onların (iddialarında) yalancı olduğunu وَاللّٰهُ **Allah** عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Kimi?)* بِالظَّالِمِينَ **Zalimleri** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri.

8. قُلْ **De ki:** اِنَّ الْمَوْتَ **Doğrusu ölüm** الَّذِي **Öyle ölüm ki,** تَفِرُّونَ **Siz kaçıyorsunuz** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** فَاِنَّهُ **Mutlaka o** اَلْفَاءُ زَائِدَةٌ 'Fa' zaittir مُلَاقِيكُمْ **Size kavuşacaktır** ثُمَّ **Sonra da** تُرَدُّونَ **Döndürüleceksiniz** *(Kime?)* اِلٰى عَالِمِ **Bilene** *(Neyi?)* الْغَيْبِ **Görünmeyeni** وَالشَّهَادَةِ **Ve görüneni** اَلسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ Gizli ve aşikâr olanı (bilene) فَيُنَبِّئُكُمْ **O da size bildirecektir** *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yapar olduğunuz şeyleri** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve sizi onunla cezalandıracaktır.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ﴾ بِمَعْنٰى فِي ﴿يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا﴾ فَامْضُوا ﴿إِلٰى ذِكْرِ اللهِ﴾ أَيِ الصَّلَاةِ ﴿وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾ أَيِ اتْرُكُوا عَقْدَهُ ﴿ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾﴾ أَنَّهُ خَيْرٌ فَافْعَلُوهُ ﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ أَمْرُ إِبَاحَةٍ ﴿وَابْتَغُوا﴾ اطْلُبُوا الرِّزْقَ ﴿مِنْ فَضْلِ اللهِ وَاذْكُرُوا اللهَ﴾ ذِكْرًا ﴿كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾﴾ تَفُوزُونَ كَانَ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَدِمَتْ عِيرٌ وَضُرِبَ لِقُدُومِهَا الطَّبْلُ عَلَى الْعَادَةِ فَخَرَجَ لَهَا النَّاسُ مِنَ الْمَسْجِدِ غَيْرَ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا فَنَزَلَتْ ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا﴾ أَيِ التِّجَارَةِ لِأَنَّهَا مَطْلُوبُهُمْ دُونَ اللَّهْوِ ﴿وَتَرَكُوكَ﴾ فِي الْخُطْبَةِ ﴿قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿خَيْرٌ﴾ لِلَّذِينَ آمَنُوا ﴿مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾﴾ يُقَالُ كُلُّ إِنْسَانٍ يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ أَيْ مِنْ رِزْقِ اللهِ تَعَالٰى.

TÜRKÇE ANLAMI

9. **Ey iman edenler! Cuma günü namaz için nida edildiği zaman, hemen Allah'ı anmaya** namaza **koşun** gidin **ve alış veriş** yapmayı **bırakın**, terk edin. **Bu, sizin için daha hayırlıdır. Eğer** bunun daha hayırlı olduğunu **biliyorsanız,** yapın.

10. **Namaz kılındığında da yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan** rızkınızı **isteyin**, arayın. **Allah'ı çokça zikredin ki, kurtuluşa eresiniz.**

Bir Cuma günü Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe veriyordu. Bu sırada bir kervan geldi. Kervan geldiği için, adetleri üzere davul çaldılar. Ve insanlar kervan(ı görmek) için mescitten çıktılar. Geriye sadece on iki kişi kaldı. Bunun üzerine şu ayet indi:

11. **Onlar bir ticaret veya eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona** ticarete **giderler** çünkü onların istedikleri eğlence değil ticarettir **ve seni** hutbede **ayakta bırakırlar. De ki: Allah'ın yanında bulunan** sevap, iman edenler için **eğlenceden ve ticaretten daha yararlıdır. Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.**[1]

KELİME ANLAMI

8. **قُلْ De ki: إِنَّ الْمَوْتَ Doğrusu ölüm الَّذِي Öyle ölüm ki, تَفِرُّونَ Siz kaçıyorsunuz** *(Neden?)* **مِنْهُ Ondan فَإِنَّهُ Mutlaka o** اَلْفَاءُ زَائِدَةٌ 'Fa' zaittir **مُلَاقِيكُمْ Size kavuşacaktır ثُمَّ Sonra da تُرَدُّونَ Döndürüleceksiniz** *(Kime?)* **إِلٰى عَالِمِ Bilene** *(Neyi?)* **الْغَيْبِ Görünmeyeni وَالشَّهَادَةِ Ve görüneni** اَلسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ Gizli ve aşikâr olanı (bilene)

[1] Denilir ki, her insan ailesini rızıklandırır. Bu söz, yüce Allah'ın rızkından (ailesine yedirir) anlamındadır.

فَيُنَبِّئُكُمْ **O da size bildirecektir** *(Neyi?)* بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yapar olduğunuz şeyleri** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve sizi onunla cezalandıracaktır.

9. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِذَا نُودِيَ **Ezan okunduğu zaman** *(Niçin?)* لِلصَّلٰوةِ **Namaz için** *(Ne zaman?)* مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ **Cuma günü** بِمَعْنٰى فِي 'Min' 'fi' manasındadır فَاسْعَوْا **Koşun** فَامْضُوا Yürüyün *(Neye koşun?)* اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ın zikrine** أَيِ الصَّلَاةِ Yani, namaza وَذَرُوا **Ve bırakın** *(Neyi?)* الْبَيْعَ **Alış-verişi** أَيِ اتْرُكُوا Yani, terk edin عَقْدَهُ Alış-veriş yapmayı ذٰلِكُمْ **İşte bu** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer oldu iseniz** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* أَنَّهُ خَيْرٌ Onun hayırlı olduğunu فَافْعَلُوهُ Öyleyse onu yapın.

10. فَاِذَا قُضِيَتِ **Ve bittiğinde** *(Ne?)* الصَّلٰوةُ **Namaz** فَانْتَشِرُوا **Yayılın** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** أَمْرُ إِبَاحَةٍ (Bu yayılmayı) mübah kılan bir emirdir وَابْتَغُوا **Ve isteyin** أُطْلُبُوا Arayın *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ Rızkı *(Neden?)* مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ **Allah'ın fazlından** وَاذْكُرُوا **Ve zikredin** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا ذِكْرًا **Çokça** zikirle لَعَلَّكُمْ **Ki böylece siz** تُفْلِحُونَ **Felaha kavuşursunuz** تَفُوزُونَ Kurtuluşa erersiniz.

11. كَانَ Peygamberimiz idi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne idi?)* يَخْطُبُ Hutbe okuyordu *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْجُمُعَةِ Cuma günü فَقَدِمَتْ Ve geliverdi *(Ne?)* عِيرٌ Bir kervan وَضُرِبَ Ve çalındı *(Niçin?)* لِقُدُومِهَا Kervanın gelişi için *(Ne?)* اَلطَّبْلُ Davul *(Nasıl?)* عَلَى الْعَادَةِ Adet olduğu üzere فَخَرَجَ لَهَا النَّاسُ İnsanlar da kervanı karşılamaya çıktılar *(Nereden?)* مِنَ الْمَسْجِدِ Mescitten غَيْرَ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا On iki kişiden dışında فَنَزَلَتْ Bunun üzerine şu ayet indi: وَاِذَا رَاَوْا **Ve gördükleri zaman** *(Ne?)* تِجَارَةً **Bir ticaret** اَوْ لَهْوًا **Veya eğlence** اِنْفَضُّوا **Dağılıp giderler** *(Neye?)* اِلَيْهَا **Ona** أَيِ التِّجَارَةِ Yani, ticarete لِأَنَّهَا Çünkü ticaret مَطْلُوبُهُمْ Onların istediğidir دُونَ اللَّهْوِ Eğlence değil وَتَرَكُوكَ **Ve seni terk ederler** *(Nerede?)* فِي الْخُطْبَةِ Hutbede *(Nasıl?)* قَائِمًا **Ayakta** قُلْ **De ki:** مَا عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın katında olan** مِنَ الثَّوَابِ Sevap خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ آمَنُوا İman edenler için *(Neden daha hayırlıdır?)* مِنَ اللَّهْوِ **Eğlence** وَمِنَ التِّجَارَةِ **Ve ticaretten** وَاللّٰهُ **Ve Allah** خَيْرُ الرَّازِقِينَ **Rızık verenlerin en hayırlısıdır** يُقَالُ Denilir ki: كُلُّ اِنْسَانٍ Her insan يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ Ailesini rızıklandırır أَيْ مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yani, Yüce Allah'ın rızkından.

سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ

﴿مَدَنِيَّةٌ اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِذَا جَآءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ عَلٰى خِلَافِ مَا فِي قُلُوبِهِمْ ﴿نَشْهَدُ اِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ﴾ يَعْلَمُ ﴿اِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾﴾ فِيمَا أَضْمَرُوهُ مُخَالِفًا لِمَا قَالُوهُ ﴿اِتَّخَذُوا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً﴾ سُتْرَةً عَلٰى أَمْوَالِهِمْ وَدِمَائِهِمْ ﴿فَصَدُّوا﴾ بِهَا ﴿عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْجِهَادِ فِيهِمْ ﴿اِنَّهُمْ سَاۤءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ سُوءُ عَمَلِهِمْ ﴿بِاَنَّهُمْ اٰمَنُوا﴾ بِاللِّسَانِ ﴿ثُمَّ كَفَرُوا﴾ بِالْقَلْبِ أَيِ اسْتَمَرُّوا عَلٰى كُفْرِهِمْ بِهِ ﴿فَطُبِعَ﴾ خُتِمَ ﴿عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾﴾ الْإِيمَانَ ﴿وَاِذَا رَاَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ﴾ لِجَمَالِهَا ﴿وَاِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ﴾ لِفَصَاحَتِهَا ﴿كَاَنَّهُمْ﴾ مِنْ عِظَمِ أَجْسَامِهِمْ فِي تَرْكِ التَّفَهُّمِ ﴿خُشْبٌ﴾ بِسُكُونِ الشِّينِ وَضَمِّهَا [خُشُبٌ] ﴿مُسَنَّدَةٌ﴾ مُمَالَةٌ إِلَى الْجِدَارِ ﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ﴾ تُصَاحُ كَنِدَاءٍ فِي الْعَسْكَرِ وَإِنْشَادِ ضَالَّةٍ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ لِمَا فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الرُّعْبِ أَنْ يُنَزَّلَ فِيهِمْ مَا يُبِيحُ دِمَاءَهُمْ ﴿هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ﴾ فَإِنَّهُمْ يُفْشُونَ سِرَّكَ لِلْكُفَّارِ ﴿قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ﴾ أَهْلَكَهُمْ ﴿اَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾﴾ كَيْفَ يُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ بَعْدَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ.

TÜRKÇE ANLAMI

63- Münâfikun Sûresi
Medine'de inmiştir. On bir ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Münafıklar sana geldiklerinde** kalplerinde bulunanın aksine dileriyle**: Şahitlik ederiz ki sen Allah'ın resûlüsün, derler. Allah da biliyor ki sen elbette, onun resûlüsün. Allah, münafıkların** söylediklerinin aksine içlerinde gizledikleri şeyde **kesinlikle yalancı olduklarını şahitlik eder**, bilir.
2. **Yeminlerini** canları ve mallarına karşı **kalkan yapıp** o yeminlerle **Allah yolunda** onlarla savaşılmasında**n engellediler. Doğrusu onların yaptıkları ne kötüdür!**
3. **Bu** kötü amelleri**, onların önce** dil ile **iman edip sonra** kalp ile **inkâr etmeleri** Allah'ı inkâra devam etmeleri **sebebiyledir. Bu yüzden kalplerine** küfürle **mühür vurulmuştur. Artık onlar** imanı **anlamazlar.**
4. **Onları gördüğün zaman** güzel olduğu için **endamları hoşuna gider, şayet konuşurlarsa** fasih olduğu için **sözlerini dinlersin.** Anlamaya yanaşmama konusunda **sanki onlar** boylu postlu oldukları için, duvara **dayanmış** yaslanmış **kütüklerdir.**[1] Kayıp ilanı veya ordu içerisinde yapılan nida gibi **her bağrışmayı** kalplerindeki, kanlarını mübah kılacak bir şeyin inmesi korkusuyla **kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın. Allah onları kahretsin**, helak etsin. Çünkü onlar senin sırrını düşmana bildiriyorlar. **Nasıl çevriliyor**, delilleri sabit olduktan sonra nasıl imandan döndürülüyor**lar.**

KELİME ANLAMI

﴿٦٣﴾- سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ

63- Münafıkun Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** إِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً **On bir ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. إِذَا جَاءَكَ **Sana geldiğinde** *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** قَالُوا **Derler** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle عَلَى خِلَافِ مَا Olanın aksine *(Nerede olan?)* فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerinde (olanın aksine derler) ki: نَشْهَدُ **Şahitlik ederiz ki,** إِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَرَسُولُ اللهِ **Elbette Allah'ın Resûlüsün** وَاللهُ **Allah da** يَعْلَمُ **Biliyor ki,** إِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَرَسُولُهُ **Elbette onun Resûlüsün** وَاللهُ **Ve Allah** يَشْهَدُ **Şahitlik eder** يَعْلَمُ Bilir **ki,** إِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Şüphesiz münafıklar** لَكَاذِبُونَ **Elbette yalancıdırlar** *(Hangi konuda?)* فِيمَا أَضْمَرُوهُ (Kalplerinde) gizledikleri şey konusunda *(O şey ne olduğu halde?)* مُخَالِفًا لِمَا قَالُوهُ Dediklerine aykırı olduğu halde.

---

[1] خُشُبٌ kelimesi şin harfinin hem sükûnu hem de zammesiyle okunur.

2. اِتَّخَذُوا **Onlar edindiler** *(Neyi?)* اَيْمَانَهُمْ **Yeminlerini** *(Ne edindiler?)* جُنَّةً **Kalkan** سُتْرَةً Siper *(Neye kalkan edindiler?)* عَلٰى أَمْوَالِهِمْ Mallarına وَدِمَائِهِمْ Ve kanlarına فَصَدُّوا **Ve böylece engellediler** *(Ne ile?)* بِهَا O yeminleriyle *(Nereden?)* عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah'ın yolundan** أَيِ الْجِهَادِ Cihat etmekten *(Kime karşı?)* فِيهِمْ Onlara karşı اِنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** سَاءَ **Ne kadar da kötüdür** *(Ne?)* مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapar oldukları şey.**

3. ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ سُوءُ عَمَلِهِمْ Yani, kötü amelleri بِاَنَّهُمْ **Şu sebepledir ki, onlar** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Ne ile?)* بِاللِّسَانِ Dille ثُمَّ كَفَرُوا **Sonra küfrettiler** *(Ne ile?)* بِالْقَلْبِ Kalpleriyle أَيِ اسْتَمَرُّوا Yani, devam ettiler *(Neye?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ بِهِ Kalp ile küfürlerine فَطُبِعَ **Ve böylece mühür vuruldu** خُتِمَ Damga basıldı *(Ne üzerine mühür vuruldu?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalpleri üzerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfür ile فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَفْقَهُونَ **Anlamazlar** *(Neyi?)* الْإِيمَانَ İmanı.

4. وَإِذَا رَاَيْتَهُمْ **Onları gördüğün zaman** تُعْجِبُكَ **Seni hayrete düşürür** *(Ne?)* اَجْسَامُهُمْ **Endamları** *(Niçin?)* لِجَمَالِهَا Güzel olduğu için وَاِنْ يَقُولُوا **Eğer konuşurlarsa** تَسْمَعْ **Dinlersin** *(Neyi?)* لِقَوْلِهِمْ **Sözlerini** *(Niçin?)* لِفَصَاحَتِهَا Fasih/edebî olduğu için كَاَنَّهُمْ **Sanki onlar** مِنْ عِظَمِ أَجْسَامِهِمْ Cüsselerinin büyük olmasından dolayı فِي تَرْكِ التَّفَهُّمِ Anlamayı terk etme konusunda خُشُبٌ **Kütüklerdir** بِسُكُونِ الشِّينِ 'Şin' harfinin sükûnu وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) *(Öyle kütükler ki,)* مُسَنَّدَةٌ **Dayandırılmış** مُمَالَةٌ Yaslanmış *(Neye?)* إِلَى الْجِدَارِ Duvara يَحْسَبُونَ **Sanırlar** *(Neyi?)* كُلَّ صَيْحَةٍ **Her bağırışı** *(Öyle bağırış ki,)* تُصَاحُ Çıkarılan *(Ne gibi?)* كَنِدَاءٍ Seslenme gibi *(Nerede?)* فِي الْعَسْكَرِ Askeriyede *(Daha?)* وَإِنْشَادِ ضَالَّةٍ Ve kayıp ilanında *(Her bağırışı ne sanırlar?)* عَلَيْهِمْ **Kendi aleyhlerine** *(Niçin kendi aleyhlerine sanırlar?)* لِمَا فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerinde bulunan مِنَ الرُّعْبِ Korkudan dolayı *(Ne korkusu?)* أَنْ يَنْزِلَ İndirilmesi korkusu *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Onlar hakkında *(Neyin indirilmesi?)* مَا يُبِيحُ Mubah kılan bir ayetin *(Neyi mubah kılan?)* دِمَاءَهُمْ Kanlarını هُمُ الْعَدُوُّ **Onlar düşmandır** فَاحْذَرْهُمْ **Onlardan sakın** قَاتَلَهُمُ **Onları kahretsin** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** أَهْلَكَهُمْ Onları helak etsin فَإِنَّهُمْ يَفْشُونَ Zira onlar yayıyorlar *(Neyi?)* سِرَّكَ Senin sırrını *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere اَنّٰى يُؤْفَكُونَ **Nereden çevriliyorlar** كَيْفَ يُصْرَفُونَ Nasıl döndürülüyorlar *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Neden sonra?)* بَعْدَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Delil sabit olduktan sonra.

﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا﴾ مُعْتَذِرِينَ ﴿يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ لَوَّوْا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ عَطَفُوا ﴿رُؤُسَهُمْ وَرَاَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ﴾ يُعْرِضُونَ عَنْ ذٰلِكَ ﴿وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾﴾ ﴿سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ﴾ اُسْتُغْنِيَ بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ ﴿اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ﴾ لِأَصْحَابِهِمْ مِنَ الْأَنْصَارِ ﴿لَا تُنْفِقُوا عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ﴾ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ ﴿حَتّٰى يَنْفَضُّوا﴾ يَتَفَرَّقُوا عَنْهُ ﴿وَلِلّٰهِ خَزَآئِنُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ بِالرِّزْقِ فَهُوَ الرَّزَّاقُ لِلْمُهَاجِرِينَ وَغَيْرِهِمْ ﴿وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾﴾ ﴿يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا﴾ أَيْ مِنْ غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ ﴿اِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْاَعَزُّ﴾ عَنُوا بِهِ أَنْفُسَهُمْ ﴿مِنْهَا الْاَذَلَّ﴾ عَنُوا بِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ﴾ الْغَلَبَةُ ﴿وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ﴾ تَشْغَلْكُمْ ﴿اَمْوَالُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ﴾ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾﴾ ﴿وَاَنْفِقُوا﴾ فِي الزَّكَاةِ ﴿مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَآ﴾ بِمَعْنٰى هَلَّا أَوْ لَا زَائِدَةٌ وَلَوْ لِلتَّمَنِّي ﴿اَخَّرْتَنِيٓ اِلٰٓى اَجَلٍ قَرِيبٍ فَاَصَّدَّقَ﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ أَتَصَدَّقَ بِالزَّكَاةِ ﴿وَاَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾﴾ بِأَنْ أَحُجَّ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا مَا قَصَرَ أَحَدٌ فِى الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ إِلَّا سَأَلَ الرَّجْعَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَآءَ اَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ.

TÜRKÇE ANLAMI

5. **Onlara:** özür dileyerek **gelin, Allah Resûlü sizin için mağfiret dilesin, denildiğinde başlarını çevirirler**[1] **ve sen onların, büyüklük taslayarak uzaklaştıklarını** bundan yüz çevirdiklerini **görürsün.**

6. **Onlar için mağfiret dilemen**[2] **de dilememen de birdir. Allah onları kesinlikle bağışlamayacaktır. Çünkü Allah, yoldan çıkmış toplumu doğru yola iletmez.**

7. **Onlar**, Ensar'dan olan arkadaşlarına**: "Allah Resûlünün yanında bulunan** muhacir**lere hiçbir şey infak etmeyin ki** etrafından **dağılıp gitsinler" diyenlerdir. Oysa göklerin ve yerin** rızık **hazineleri Allah'ındır**; muhacirleri ve diğerlerini rızıklandıran odur**. Fakat münafıklar anlamazlar.**

8. **Onlar: "Andolsun, eğer** Beni Mustalik gazvesinden **Medine'ye dönersek, şerefli olan** bizler**, alçak olan** müslümanları **mutlaka oradan çıkaracaktır"**

---

1 لَوَّوْا fiili şeddeli ve şeddesiz okunur.

2 أَسْتَغْفَرْتَ fiilinde hemze-i istifham bulunduğu için hemze-i vasla ihtiyaç kalmamıştır.

diyorlar. Oysaki şeref üstünlük, **ancak Allah'ın, Resûlünün ve müminlerindir. Fakat münafıklar** bunu **bilmezler.**

9. **Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan** beş vakit namazdan **alıkoymasın**, meşgul etmesin. **Kim bunu yaparsa işte onlar hüsrana uğrayanlardır.**

10. **Herhangi birinize ölüm gelip de: "Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar geciktirsen de tasadduk edip** zekatı verip hac ederek **salihlerden olsam" demesinden önce, size verdiğimiz rızıktan** zekatını **infak edin.** İbni Abbas (radiyallahu anhuma) demiştir ki: "Hacc ve zekat konusunda kusur eden herkes ölüm anında geri dönmek isteyecektir."

11. **Allah, eceli geldiğinde hiç kimseyi ertelemez. Allah, yaptıklarınızdan**[1] **haberdardır.**

KELİME ANLAMI

5. وَاِذَا قِيلَ **Ve denildiği zaman** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* تَعَالَوْا **Gelin** *(Nasıl?)* مُعْتَذِرِينَ Özür dileyerek يَسْتَغْفِرْ **Mağfiret dilesin** *(Kimin için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kim?)* رَسُولُ اللّٰهِ **Allah Resûlü** لَوَّوْا **Çevirirler** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddesiz ve şeddeli (okunur) عَطَفُوا Bükerler *(Neyi çevirirler?)* رُؤُسَهُمْ **Başlarını** وَرَاَيْتَهُمْ **Ve onları görürsün ki,** يَصُدُّونَ **Yüz çeviriyorlar** يُعْرِضُونَ Yan çiziyorlar *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bu (davet edildikleri) şeyden *(Ne halde?)* وَهُمْ **Hem de onlar** مُسْتَكْبِرُونَ **Büyüklük taslamaktadırlar.**

6. سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ **Onlara birdir** *(Ne?)* اَسْتَغْفَرْتَ **Mağfiret dilemen** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** اُسْتُغْنِيَ İhtiyaç duyulmamıştır *(Ne sebebiyle?)* بِهَمْزَةِ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham hemzesi sebebiyle *(Neye ihtiyaç duyulmamıştır?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasıla اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ **Veya mağfiret dilememen** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** لَنْ يَغْفِرَ **Asla bağışlamayacaktır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** لَا يَهْدِي **Doğru yola erdirmez** *(Kimi?)* الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ **Yoldan çıkmış toplumu.**

7. هُمُ **Onlar** الَّذِينَ **Öyle kimselerdir ki,** يَقُولُونَ **Diyorlar** *(Kime?)* لِاَصْحَابِهِمْ Arkadaşlarına *(Kimden olan arkadaşları?)* مِنَ الْاَنْصَارِ Ensar'dan olan (arkadaşlarına diyorlar) ki: لَا تُنْفِقُوا **İnfak etmeyin** *(Kime?)* عَلٰى مَنْ **O kimselere ki,** عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ **Allah Resûlünün yanındadırlar** *(Onlar da kimlerdir?)* مِنَ الْمُهَاجِرِينَ Muhacirlerdir *(Niye infak etmeyin?)* حَتّٰى يَنْفَضُّوا **Ayrılsınlar diye** يَتَفَرَّقُوا Dağılsınlar diye *(Nereden?)* عَنْهُ Onun etrafından وَلِلّٰهِ **Oysaki Allah'ındır** *(Ne?)* خَزَائِنُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ **Göklerin ve yerin hazineleri** *(Ne ile dolu olan hazineler?)* بِالرِّزْقِ Rızıkla فَهُوَ Dolayısıyla o اَلرَّزَّاقُ Hakiki rızk verendir *(Kime?)*

---

[1] تَعْمَلُونَ fiili hem ta hem de ya ile okunur.

لِلْمُهَاجِرِينَ Muhacirlere وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerine وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Fakat münafıklar** لَا يَفْقَهُونَ **(Bunu) anlamazlar.**

8. يَقُولُونَ **Diyorlar ki:** لَئِنْ رَجَعْنَا **Andolsun ki, eğer dönersek** أَيْ مِنْ غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ Yani, Beni Mustalik gazvesinden *(Nereye?)* اِلَى الْمَدِينَةِ **Medine'ye** لَيُخْرِجَنَّ **Elbette çıkaracak** *(Kim?)* الْاَعَزُّ **En şerefliler** عَنَوا بِهِ Bununla kastettiler *(Kimi?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerini *(Nereden çıkaracak?)* مِنْهَا **Oradan** *(Kimi çıkaracak?)* الْاَذَلَّ **En alçakları** عَنَوا بِهِ Bununla da kastettiler *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ Müminleri وَلِلّٰهِ **Halbuki Allah'ındır** *(Ne?)* الْعِزَّةُ **Şeref** اَلْغَلَبَةُ Üstünlük وَلِرَسُولِهِ **Ve Resûlünündür** وَلِلْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerindir** وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ **Fakat münafıklar** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

9. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تُلْهِكُمْ **Sizi alıkoymasın** تَشْغَلْكُمْ Meşgul etmesin *(Ne?)* اَمْوَالُكُمْ **Ne mallarınız** وَلَا اَوْلَادُكُمْ **Ne de çocuklarınız** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ **Allah'ı zikirden** اَلصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ Beş vakit namazdan وَمَنْ **Ve her kim** يَفْعَلْ **Yaparsa** *(Neyi?)* ذٰلِكَ **Bunu** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Onlardır** الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlar.**

10. وَاَنْفِقُوا **Ve infak edin** *(Nerede?)* فِي الزَّكَاةِ Zekatta *(Neden infak edin?)* مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ **Size verdiğimiz rızıktan** *(Neden önce infak edin?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ **Gelmeden önce** *(Kime?)* اَحَدَكُمُ **Sizden birine** *(Ne?)* الْمَوْتُ **Ölüm** فَيَقُولَ **Ve demeden (önce)** *(Ne?)* رَبِّ **Rabbim** لَوْلَا **Keşke** بِمَعْنَى هَلَّا 'Hellâ' manasındadır أَوْ لَا زَائِدَةٌ Veya 'la' zaittir وَلَوْ لِلتَّمَنِّي 'Lev' de temenni içindir اَخَّرْتَنِي **Beni ertelesen de** *(Ne zamana kadar?)* اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ **Yakın bir süreye kadar** فَاَصَّدَّقَ **Ben de sadaka versem** بِإِدْغَامِ التَّاءِ 'Ta'nın idgamıyladır *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Nereye idgamıyladır?)* فِي الصَّادِ 'Sad' harfine أَتَصَدَّقَ 'Etesaddeka' (versem anlamındadır) *(Neyi?)* بِالزَّكَاةِ Zekatı وَاَكُنْ **Ve olsam** *(Kimden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden** *(Nasıl?)* بِأَنْ أَحُجَّ Hac yapmam suretiyle قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas dedi ki: رَضِيَ اللّٰهُ Allah razı olsun *(Kimden?)* عَنْهُمَا Her ikisinden (ondan ve babasından) مَا قَصَّرَ Kusur etmemiştir *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse *(Nerede?)* فِي الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ Hac ve zekatta إِلَّا سَأَلَ İllaki istemiştir *(Neyi?)* الرَّجْعَةَ Geri dönmeyi *(Ne zaman istemiştir?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında.

11. وَلَنْ يُؤَخِّرَ **Halbuki asla tehir etmez** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* نَفْسًا **Bir canı** *(Ne zaman?)* اِذَا جَاءَ **Geldiği zamanda** *(Ne?)* اَجَلُهَا **Eceli** وَاللّٰهُ **Ve Allah** خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Neden?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Yapar olduklarınızdan** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile (okunur).

سُورَةُ التَّغَابُنِ

﴿مَكِّيَّةٌ أوْ مَدَنِيَّةٌ ثَمانِى عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ أَيْ يُنَزِّهُهُ فَاللَّامُ زَائِدَةٌ وَأُتِىَ بِمَا دُونَ مَنْ تَغْلِيبًا لِلْأَكْثَرِ ﴿لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١)﴾ ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ﴾ فِي أَصْلِ الْخِلْقَةِ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ وَيُعِيدُكُمْ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٢)﴾ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ﴾ إِذْ جَعَلَ شَكْلَ الْآدَمِيِّ أَحْسَنَ الْأَشْكَالِ ﴿وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ (٣)﴾ ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (٤)﴾ بِمَا فِيهَا مِنَ الْأَسْرَارِ وَالْمُعْتَقَدَاتِ ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿نَبَؤُا﴾ خَبَرُ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ﴾ عُقُوبَةَ الْكُفْرِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابٌ أَلِيمٌ (٥)﴾ مُؤْلِمٌ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ عَذَابُ الدُّنْيَا ﴿بِأَنَّهُ﴾ ضَمِيرُ الشَّأْنِ ﴿كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ عَلَى الْإِيمَانِ ﴿فَقَالُوا أَبَشَرٌ﴾ أُرِيدَ بِهِ الْجِنْسُ ﴿يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَاسْتَغْنَى اللَّهُ﴾ عَنْ إِيمَانِهِمْ ﴿وَاللَّهُ غَنِيٌّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿حَمِيدٌ (٦)﴾ مَحْمُودٌ فِي أَفْعَالِهِ ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُمْ ﴿لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلٰى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ (٧)﴾ ﴿فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (٨)﴾ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ

لِيَوْمِ الْجَمْعِ﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ﴾ يَغْبِنُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ بِأَخْذِ مَنَازِلِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ فِي الْجَنَّةِ لَوْ آمَنُوا ﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ فِي الْفِعْلَيْنِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

64- Teğâbun Sûresi
Mekke veya Medine'de inmiştir.
On sekiz ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ı tesbih etmekte,** her şey onu tenzih etmekte**dir.**[1] **Mülk onundur, hamd onadır. Ve o, her şeye gücü yetendir.**
2. **Sizi yaratan odur.** Yaratılışın aslında **kiminiz kâfirdir, kiminiz mümin.** Sonra onları öldürür ve bu hal üzere diriltir. **Allah yaptıklarınızı görendir.**
3. **Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı.** Çünkü en güzel şekli Adem oğluna vermiştir. **Dönüş ancak onadır.**
4. **Göklerde ve yerde olanları bilir. Gizlediklerinizi ve açıkladıklarınızı bilir. Allah sinelerin özünü** orada bulunan sırları ve inançları **gayet iyi bilendir.**
5. Ey Mekke kâfirleri! **Bundan önce inkâr edenlerin haberi size gelmedi mi? İşte onlar** dünyada **yaptıklarının vebalini** küfürlerinin cezasını **tattılar. Ve onlar için** ahirette **acı** veren **bir azap vardır.**
6. **Bu** dünya azabı **şu sebepledir ki, onlara peygamberleri belgelerle** imanın apaçık delilleriyle **geliyordu, fakat onlar: "Bir beşer**[2] **mi bizi doğru yola erdirecekmiş?" dediler, inkâr ettiler ve** imandan **yüz çevirdiler. Allah da** onların imanından **müstağni olduğunu gösterdi. Allah** yarattıklarından **Gani'dir, Hamid'dir,** yaptıklarında övülendir.
7. **İnkâr edenler, kesinlikle diriltilmeyeceklerini**[3] **iddia ettiler. De ki: Hayır! Rabbime andolsun ki mutlaka diriltileceksiniz, sonra yaptıklarınız elbette size haber verilecektir. Bu, Allah'a çok kolaydır.**
8. **Öyleyse Allah'a, resûlüne ve indirdiğimiz o nûra** Kuran'a **iman edin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.**
9. Anlat! **Toplanma** kıyamet **günü için sizi toplayacağı gün, işte o aldanma günüdür.** O gün müminler, kâfirleri, şayet iman etmiş olsalardı, sahip olacakları yerleri ve eşlerini alarak aldatırlar. **Kim Allah'a inanır ve salih amel işlerse, Allah onun kötülüklerini örter, onu, içinde ebedî kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar.**[4] **İşte büyük kurtuluş budur.**

---

[1] لِلّٰهِ deki lam harfi ceri zaittir. مَنْ yerine مَا kelimesinin getirilmesi çoğunluğu tağlip sebebiyledir.
[2] بَشَرٌ kelimesinden cins kastedilmiştir.
[3] أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا terkibindeki أَنْ kelimesi أَنَّ 'den hafifletilmiş olup ismi hazfedilmiştir. Aslı أَنَّهُمْ dur.
[4] يُكَفِّرْ ve يُدْخِلْهُ fiilleri diğer bir kıraatte nun harfiyle okunur.

KELİME ANLAMI

﴿٦٤﴾- سُورَةُ التَّغَابُنِ

64- Teğâbun Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** ثَمَانِيَ عَشْرَةَ آيَةً **On sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يُسَبِّحُ **Tesbih eder** *(Kimi?)* لِلّٰهِ **Allah'ı** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanlar** وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yerde olanlar** أَيْ يُنَزِّهُهُ Yani, onu noksan sıfatlardan beri eder فَاللَّامُ زَائِدَةٌ Lam zaittir وَأُتِيَ Ve getirilmiştir *(Ne?)* بِمَا 'Ma' ismi mevsûlü دُونَ مَنْ 'Men' ismi mevsûlü getirilmemiştir *(Niçin?)* تَغْلِيبًا لِلْأَكْثَرِ Çoğunluk tağlib edildiği için لَهُ الْمُلْكُ **Mülk onundur** وَلَهُ الْحَمْدُ **Hamd onadır** وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

2. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** فَمِنْكُمْ **Ve sizden kiminiz** كَافِرٌ **Kafir** وَمِنْكُمْ **Ve yine sizden kiminiz** مُؤْمِنٌ **Mümindir** *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الْخِلْقَةِ Yaratılışın başında ثُمَّ يُمِيتُهُمْ Sonra onları öldürür وَيُعِيدُهُمْ Ve onları tekrar diriltir *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu hal üzerine وَاللّٰهُ **Allah** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yapar olduklarınızı** بَصِيرٌ **Görendir.**

3. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Nasıl?)* بِالْحَقِّ **Hak ile/yerli yerince** وَصَوَّرَكُمْ **Ve size şekil verdi** فَاَحْسَنَ **Ve de güzel eyledi** *(Neyi?)* صُوَرَكُمْ **Şekillerinizi** إِذْ جَعَلَ Zira Allah eylemiştir *(Neyi?)* شَكْلَ الْآدَمِيِّ Adem oğlunun şeklini *(Ne eylemiştir?)* أَحْسَنَ الْأَشْكَالِ Şekillerin en güzeli وَاِلَيْهِ **Ve sadece onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Dönüş.**

4. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olanları** وَالْاَرْضِ **Ve yerde olanları** وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا تُسِرُّونَ **Gizlediklerinizi** وَمَا تُعْلِنُونَ **Ve açığa vurduklarınızı** وَاللّٰهُ **Ve Allah** عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِيهَا Orada bulunan مِنَ الْأَسْرَارِ Sırları وَالْمُعْتَقَدَاتِ Ve inançları.

5. اَلَمْ يَاْتِكُمْ **Size gelmedi mi?** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri! *(Ne?)* نَبَؤُا الَّذِينَ خَبَرُ الَّذِينَ **O kimselerin haberi ki,** كَفَرُوا **Küfretmişlerdi** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** فَذَاقُوا **Ve tatmışlardı** *(Neyi?)* وَبَالَ اَمْرِهِمْ **İşlerinin vebalini** عُقُوبَةَ الْكُفْرِ Küfürlerinin cezasını *(Nerede tatmışlardı?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne?)* عَذَابٌ اَلِيمٌ **Can yakıcı bir azap** مُؤْلِمٌ Acı veren.

6. **ذٰلِكَ İşte bu** أَيْ عَذَابُ الدُّنْيَا Yani, dünya azabı *(Ne sebebiyledir?)* **بِأَنَّهُ Şu sebepledir ki,** ضَمِيرُ الشَّأْنِ Şan zamiridir **كَانَتْ تَأْتِيهِمْ Onlara geliyordu** *(Kim?)* **رُسُلُهُمْ Peygamberleri** *(Ne ile?)* **بِالْبَيِّنَاتِ Belgelerle** اَلْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ Apaçık delillerle *(Neye delil?)* عَلَى الْإِيمَانِ İmana **فَقَالُوا Ve dediler ki: اَبَشَرٌ Bir beşer mi?** أُرِيدَ بِهِ Bununla kastedilmiştir *(Ne?)* اَلْجِنْسُ İnsan cinsi **يَهْدُونَنَا Bizi doğru yola eriştirecek فَكَفَرُوا Böylece küfrettiler وَتَوَلَّوْا Ve yüz çevirdiler** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan **وَاسْتَغْنَى Müstağni olduğunu gösterdi** *(Kim?)* **اللهُ Allah** *(Neden?)* عَنْ إِيمَانِهِمْ Onların imanından **وَاللهُ Allah غَنِيٌّ Gani'dir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından **حَمِيدٌ Hamid'dir** مَحْمُودٌ Övülendir *(Nede?)* فِي أَفْعَالِهِ Yaptığı işlerinde.

7. **زَعَمَ İddia etti** *(Kim?)* **الَّذِينَ كَفَرُوا Küfredenler** *(Neyi?)* اَنْ مُخَفَّفَةٌ 'En' hafifletilmiştir وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi ise hazfedilmiştir أَيْ أَنَّهُمْ Yani, kendilerinin **لَنْ يُبْعَثُوا Asla diriltilmeyeceklerini قُلْ De ki: بَلَى Hayır! وَرَبِّي Rabbime andolsun ki, لَتُبْعَثُنَّ Elbette diriltileceksiniz ثُمَّ Sonra da لَتُنَبَّؤُنَّ Elbette size bildirilecek** *(Ne?)* **بِمَا عَمِلْتُمْ Yaptıklarınız وَذٰلِكَ Ve bu عَلَى اللهِ Allah'a يَسِيرٌ Pek kolaydır.**

8. **فَاٰمِنُوا Öyleyse iman edin** *(Kime?)* **بِاللهِ Allah'a, وَرَسُولِهِ Resûlüne وَالنُّورِ Ve nura** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a **الَّذِي اَنْزَلْنَا Ki, onu indirdik وَاللهُ Ve Allah بِمَا تَعْمَلُونَ Yapar olduklarınızdan خَبِيرٌ Haberdardır.**

9. اُذْكُرْ Anlat! *(Neyi?)* **يَوْمَ Öyle bir günü ki, يَجْمَعُكُمْ Sizi bir araya getirecek** *(Niçin bir araya getirecek?)* **لِيَوْمِ الْجَمْعِ Toplanma günü için** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü için **ذٰلِكَ İşte o يَوْمُ التَّغَابُنِ Aldanma günüdür** يَغْبِنُ Aldatır *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُونَ Müminler *(Kimi?)* اَلْكَافِرِينَ Kafirleri *(Nasıl?)* بِأَخْذِ Almak suretiyle *(Neyi?)* مَنَازِلِهِمْ Kalacakları yerleri وَأَهْلِيهِمْ Ve ailelerini *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Bu yerler ve aileler nasıl onların olacaktı?)* لَوْ آمَنُوا Şayet iman etselerdi **وَمَنْ Ve her kim يُؤْمِنْ İman ederse** *(Kime?)* **بِاللهِ Allah'a وَيَعْمَلْ Ve işlerse** *(Ne?)* **صَالِحًا Salih amel يُكَفِّرْ عَنْهُ Allah ondan örter** *(Neyi?)* **سَيِّئَاتِهِ Kötülüklerini وَيُدْخِلْهُ Ve onu koyar** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالنُّونِ 'Nun' ile (okunur) *(Nerede?)* فِي الْفِعْلَيْنِ Her iki fiilde de *(Nereye koyar?)* **جَنَّاتٍ Öyle cennetlere ki, تَجْرِي Akıyor** *(Nereden?)* **مِنْ تَحْتِهَا Onların altından** *(Ne?)* **الْأَنْهَارُ Nehirler** *(Ne oldukları halde onları cennetlere koyar?)* **خَالِدِينَ Temelli kalacakları halde** *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** *(Nasıl?)* **اَبَدًا Ebedi olarak ذٰلِكَ İşte bu الْفَوْزُ الْعَظِيمُ Büyük kurtuluştur.**

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾﴾ هِيَ ﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ بِقَضَائِهِ ﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ﴾ فِي قَوْلِهِ إِنَّ الْمُصِيبَةَ بِقَضَائِهِ ﴿يَهْدِ قَلْبَهُ﴾ لِلصَّبْرِ عَلَيْهَا ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾﴾ ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾﴾ الْبَيِّنُ ﴿اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾﴾ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ﴾ أَنْ تُطِيعُوهُمْ فِي التَّخَلُّفِ عَنِ الْخَيْرِ كَالْجِهَادِ وَالْهِجْرَةِ فَإِنَّ سَبَبَ نُزُولِ الْآيَةِ الْإِطَاعَةُ فِي ذَٰلِكَ ﴿وَإِنْ تَعْفُوا﴾ عَنْهُمْ فِي تَثْبِيطِهِمْ إِيَّاكُمْ عَنْ ذَٰلِكَ الْخَيْرِ مُعْتَلِّينَ بِمَشَقَّةِ فِرَاقِكُمْ عَلَيْهِمْ ﴿وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾﴾ ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ لَكُمْ شَاغِلَةٌ عَنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ ﴿وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾﴾ فَلَا تُفَوِّتُوهُ بِاشْتِغَالِكُمْ بِالْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ نَاسِخَةٌ لِقَوْلِهِ اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ ﴿وَاسْمَعُوا﴾ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَأَطِيعُوا﴾ اللَّهَ ﴿وَأَنْفِقُوا﴾ فِي الطَّاعَةِ ﴿خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ﴾ خَبَرُ يَكُنْ مُقَدَّرَةً جَوَابُ الْأَمْرِ ﴿وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ بِأَنْ تَتَصَدَّقُوا عَنْ طِيبِ قَلْبٍ ﴿يُضَاعِفْهُ لَكُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعِّفْهُ بِالتَّشْدِيدِ بِالْوَاحِدَةِ عَشْرًا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ وَأَكْثَرَ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ مَا يَشَاءُ ﴿وَاللَّهُ شَكُورٌ﴾ مُجَازٍ عَلَى الطَّاعَةِ ﴿حَلِيمٌ ﴿١٧﴾﴾ فِي الْعِقَابِ عَلَى الْمَعْصِيَةِ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ﴾ السِّرِّ ﴿وَالشَّهَادَةِ﴾ الْعَلَانِيَةِ ﴿الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾﴾ فِي صُنْعِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

10. **İnkâr eden ve ayetlerimizi** Kuran'ı **yalanlayanlar, işte onlar cehennem halkıdır. Orada ebedî kalacaklardır.** O **ne kötü gidilecek yerdir!**

11. **Allah'ın izni** kazası **olmadıkça hiçbir musibet isabet etmez. Kim** "Musibet Allah'ın kazasıyladır" sözünde **Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini** musibete sabretmesi için **doğruya yöneltir. Allah her şeyi gayet iyi bilendir.**

12. **Allah'a itaat edin, Resûle de itaat edin. Yüz çevirirseniz, bizim Resûlümüze düşen sadece apaçık bir tebliğdir.**

13. **Allah; kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Müminler sadece Allah'a güvensinler.**

14. **Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlar vardır.** Cihat ve hicret gibi hayırlı işlerden geri kalma konusunda **onlar**a uymak**tan sakının.** Çünkü bu ayetin iniş sebebi bu konularda onlara uymaktır. **Eğer**, sizden ayrılmanın onlara zor geldiği gerekçesiyle sizi bu işlerden alıkoyanları **affeder, kusurlarına bakmaz ve bağışlarsanız, şüphesiz Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.**

15. **Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız** sizin için ahiret işlerinden alıkoyan **bir imtihandır: Allah katında ise büyük mükâfat vardır.** Mallarınız ve çocuklarınızla meşgul olarak onu kaçırmayın.

16. **O halde gücünüz yettiğince Allah'tan korkun.** Bu ayet *"Allah'tan hakkıyla korkun"* (Ali İmran: 102) ayetini nesh etmiştir. Size emrettiğimi kabul kulağıyla **dinleyin, itaat edin ve** hayır yolunda **infak edin ki, bu sizin için daha hayırlıdır.**[1] **Kim nefsinin cimriliğinden korunursa işte onlar kurtuluşa erenlerdir.**

17. **Eğer Allah'a** gönül hoşluğuyla infak ederek **güzelce ödünç verirseniz, onu sizin için kat kat** bire ondan yedi yüze ve daha fazlasına kadar **arttırır ve sizin** için dileğini **bağışlar. Allah** itaate karşı çok mükâfat veren **Şekûr,** günaha hemen ceza vermeme konusunda **Halîm'dir.**

18. **Görülmeyeni ve görüleni** gizli aşikâr (her şeyi) **bilendir.** Mülkünde **Azîz,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

KELİME ANLAMI

10. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** كَفَرُوا **Küfrettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimi** الْقُرْآنِ Kuran'ı اُولٰئِكَ **İşte onlar** اَصْحَابُ النَّارِ **Ateş halkıdır** *(Ne halde?)* خَالِدِينَ **Temelli kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Dönüş yeridir** *(Ne?)* هِيَ O ateş.

11. مَا اَصَابَ **İsabet etmemiştir** *(Ne?)* مِنْ مُصِيبَةٍ **Hiçbir musibet** اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ **Ancak Allah'ın izniyle** بِقَضَائِهِ Takdiriyle (isabet etmiştir) وَمَنْ **Ve her kim** يُؤْمِنْ **İman ederse** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** *(Nede?)* فِي قَوْلِهِ Şu sözünde: اِنَّ الْمُصِيبَةَ Şüphesiz musibet بِقَضَائِهِ Allah'ın takdiriyledir يَهْدِ **(Allah) erdirir** *(Neyi?)* قَلْبَهُ **Onun kalbini** *(Neye?)* لِلصَّبْرِ عَلَيْهَا O musibete sabretmeye وَاللّٰهُ **Ve Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمٌ **Hak-kıyla bilendir.**

12. وَاَطِيعُوا **İtaat edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَاَطِيعُوا **Ve itaat edin** *(Kime?)* الرَّسُولَ **Peygambere de** فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ **Eğer yüz çevirirseniz** فَاِنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا **Peygamberimize düşen sadece** الْبَلَاغُ الْمُبِينُ **Apaçık tebliğ** الْبَيِّنُ Aşikâr (tebliğ)**dir.**

13. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* لَا اِلٰهَ **İlah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ondan başka** وَعَلَى اللّٰهِ **Ve sadece Allah'a** فَلْيَتَوَكَّلِ **Güvensin** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler.**

14. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ **Şüphe yok ki, eşlerinizden** وَاَوْلَادِكُمْ **Ve çocuklarınızdan** عَدُوًّا لَكُمْ **Size düşman olan vardır** فَاحْذَرُوهُمْ **Onlardan sakının** اَنْ تُطِيعُوهُمْ Onlara itaat etmekten *(Ne hususunda?)* فِي التَّخَلُّفِ Geri kalma hususunda *(Neden?)* عَنِ الْخَيْرِ İyilikten *(Ne gibi?)* كَالْجِهَادِ وَالْهِجْرَةِ Cihat ve hicret gibi

[1] خَيْرًا kelimesi emrin cevabında takdir edilen يَكُنْ fiilinin haberidir.

فَإِنَّ سَبَبَ نُزُولِ الْآيَةِ Zira bu ayetin iniş sebebi اَلْإِطَاعَةُ (Bazı Müslümanların eşlerine ve çocuklarına) itaat etmesidir *(Ne hususunda?)* فِي ذٰلِكَ Bu (hicret ve cihat gibi iyiliklerden geri kalma) hususunda **وَإِنْ تَعْفُوا Ama siz affeder** *(Kimi?)* عَنْهُمْ Onları *(Hangi konuda?)* فِي تَثْبِيطِهِمْ Alıkoymaları konusunda *(Kimi?)* إِيَّاكُمْ Sizi *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ الْخَيْرِ Bu iyilikten *(Nasıl?)* مُعْتَلِّينَ Gerekçe göstererek *(Neyi?)* بِمَشَقَّةِ فِرَاقِكُمْ Sizden ayrılmanın zorluğunu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara **وَتَصْفَحُوا Ve kusurları örter وَتَغْفِرُوا Ve bağışlarsanız فَإِنَّ اللّٰهَ Şüphe yok ki Allah غَفُورٌ Çok bağışlayandır رَحِيمٌ Merhamet edendir.**

5. **إِنَّمَا اَمْوَالُكُمْ Doğrusu mallarınız وَاَوْلَادُكُمْ Ve çocuklarınız فِتْنَةٌ Bir imtihandır** *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için شَاغِلَةٌ Sizi oyalar *(Neden?)* عَنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerinden **وَاللّٰهُ Allah ise عِنْدَهُ Onun katındadır** *(Ne?)* **اَجْرٌ عَظِيمٌ Büyük bir mükafat** فَلَا تَفُوتُوهُ Öyleyse onu kaçırmayın *(Ne sebebiyle?)* بِاشْتِغَالِكُمْ Meşgul olmanız sebebiyle *(Ne ile?)* بِالْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ Mallar ve çocuklarla.

6. **فَاتَّقُوا Artık sakının** *(Kimden?)* **اللّٰهَ Allah'tan** *(Ne kadar?)* **مَا اسْتَطَعْتُمْ Gücünüzün yettiği kadar** نَاسِخَةٌ Bu ayet nesh etmektedir *(Neyi?)* لِقَوْلِهِ Allah'ın şu ayetini اتَّقُوا اللّٰهَ Allah'tan sakının *(Nasıl?)* حَقَّ تُقَاتِهِ Sakınılması gerektiği gibi **وَاسْمَعُوا Dinleyin** *(Neyi?)* مَا أُمِرْتُمْ بِهِ Size emredileni *(Nasıl dinleyin?)* سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul kulağıyla **وَاَطِيعُوا İtaat edin** *(Kime?)* اللّٰهَ Allah'a **وَاَنْفِقُوا Ve infak edin** *(Ne uğrunda?)* فِي الطَّاعَةِ Allah'a itaat uğrunda **خَيْرًا لِاَنْفُسِكُمْ Kendinizin iyiliğine** خَبَرُ يَكُنْ مُقَدَّرَةً Mukadder bir 'Yekün'ün haberidir جَوَابِ الْأَمْرِ Emrin cevabı olan **وَمَنْ Ve her kim يُوقَ Korunursa** *(Neden?)* **شُحَّ نَفْسِهِ Nefsinin cimriliğinden فَأُولٰئِكَ İşte onlar هُمُ Onlardır الْمُفْلِحُونَ Felaha kavuşanlar** اَلْفَائِزُونَ Kurtuluşa erenler.

7. **إِنْ تُقْرِضُوا Eğer ödünç verirseniz** *(Kime?)* **اللّٰهَ Allah'a** *(Nasıl?)* **قَرْضًا حَسَنًا Güzel bir ödünç** *(Ne surette?)* بِأَنْ تَتَصَدَّقُوا Sadaka vermeniz suretinde *(Nasıl?)* عَنْ طِيبِ قَلْبٍ Gönül hoşluğuyla **يُضَاعِفْهُ Onu kat kat arttırır** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte يُضَعِّفْهُ 'Yuda'ifhu' şeklinde بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile (okunur) بِالْوَاحِدَةِ عَشْرًا Bire karşılık, on (verir) *(Nereye kadar?)* إِلَى سَبْعِمِائَةٍ وَأَكْثَرَ Yedi yüze ve daha fazlasına kadar **وَيَغْفِرْ Ve bağışlar** *(Kim için?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ Dileği kadarını **وَاللّٰهُ Allah شَكُورٌ Şekûr'dur** مُجَازٍ Mükafatlandırır *(Neye karşılık?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaate karşılık **حَلِيمٌ Halimdir** *(Hangi konuda?)* فِي الْعِقَابِ Azap etme konusunda *(Neye karşılık?)* عَلَى الْمَعْصِيَةِ Günaha karşılık.

8. **عَالِمُ Bilendir** *(Neyi?)* **الْغَيْبِ Gaybı** اَلسِّرِّ Gizli olanı **وَالشَّهَادَةِ Ve açık** اَلْعَلَانِيَةِ Aşikâr olanı **الْعَزِيزُ Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde **الْحَكِيمُ Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

سُورَةُ الطَّلَاقِ

﴿مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَآ أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ الْمُرَادُ أُمَّتُهُ بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ أَيْ قُلْ لَهُمْ ﴿إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ﴾ أَيْ أَرَدْتُمُ الطَّلَاقَ ﴿فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ﴾ لِأَوَّلِهَا بِأَنْ يَكُونَ الطَّلَاقُ فِي طُهْرٍ لَمْ تُمَسَّ فِيهِ لِتَفْسِيرِهِ ﷺ بِذٰلِكَ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ ﴿وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ﴾ احْفَظُوهَا لِتُرَاجِعُوا قَبْلَ فَرَاغِهَا ﴿وَاتَّقُوا اللهَ رَبَّكُمْ﴾ أَطِيعُوهُ فِي أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ ﴿لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ﴾ مِنْهَا حَتَّى تَنْقَضِيَ عِدَّتُهُنَّ ﴿إِلَّآ أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ﴾ زِنًا ﴿مُبَيِّنَةٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيَّنَةٍ] أَيْ بُيِّنَتْ أَوْ بَيِّنَةٌ فَيَخْرُجْنَ لِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِنَّ ﴿وَتِلْكَ﴾ الْمَذْكُورَاتُ ﴿حُدُودُ اللهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ الطَّلَاقِ ﴿أَمْرًا ﴿١﴾﴾ مُرَاجَعَةً فِيمَا إِذَا كَانَ وَاحِدَةً أَوِ اثْنَتَيْنِ ﴿فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ﴾ قَارَبْنَ انْقِضَاءَ عِدَّتِهِنَّ ﴿فَأَمْسِكُوهُنَّ﴾ بِأَنْ تُرَاجِعُوهُنَّ ﴿بِمَعْرُوفٍ﴾ مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ ﴿أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ اُتْرُكُوهُنَّ حَتَّى تَنْقَضِيَ عِدَّتُهُنَّ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ بِالْمُرَاجَعَةِ ﴿وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ عَلَى الْمُرَاجَعَةِ أَوِ الْفِرَاقِ ﴿وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلّٰهِ﴾ لَا لِلْمَشْهُودِ عَلَيْهِ أَوْ لَهُ ﴿ذٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾﴾ مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

﴿وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ يَخْطُرُ بِبَالِهِ ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ﴾ فِي أُمُورِهِ ﴿فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ كَافِيهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِهٖ﴾ مُرَادَهُ وَفِي قِرَاءَةٍ [بَالِغُ اَمْرِهِ] بِالْإِضَافَةِ ﴿قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ﴾ كَرَخَاءٍ وَشِدَّةٍ ﴿قَدْرًا (٣)﴾ مِيقَاتًا ﴿والّٰئِي﴾ بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ وَبِلَا يَاءٍ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ﴾ بِمَعْنَى الْحَيْضِ ﴿مِنْ نِسَائِكُمْ اِنِ ارْتَبْتُمْ﴾ شَكَكْتُمْ فِي عِدَّتِهِنَّ ﴿فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ اَشْهُرٍ وَالّٰئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ لِصِغَرِهِنَّ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالْمَسْأَلَتَانِ فِي غَيْرِ الْمُتَوَفّٰى عَنْهُنَّ أَزْوَاجُهُنَّ أَمَّا هُنَّ فَعِدَّتُهُنَّ مَا فِي آيَةِ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ﴿وَأُولَاتُ الْاَحْمَالِ اَجَلُهُنَّ﴾ انْقِضَاءُ عِدَّتِهِنَّ مُطَلَّقَاتٍ أَوْ مُتَوَفًّى عَنْهُنَّ أَزْوَاجُهُنَّ ﴿اَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ اَمْرِهٖ يُسْرًا (٤)﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ فِي الْعِدَّةِ ﴿اَمْرُ اللّٰهِ﴾ حُكْمُهُ ﴿اَنْزَلَهُ اِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهٖ وَيُعْظِمْ لَهُ اَجْرًا (٥)﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

65- Talak Sûresi

Medine'de inmiştir. On üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey Peygamber!** Ümmetine de ki: **Kadınları boşa**mayı iste**diğinizde, onları iddetlerin**in evveli sayılan, hiç dokunmadığınız temiz oldukları bir zaman **da boşayın**[1] **ve iddeti de sayın**, belleyin ki, iddet bitmeden dönebilesiniz. **Rabbiniz Allah'tan korkun**, emir ve yasaklarında ona itaat edin. **Açıklanmış**[2] **bir hayâsızlık** zina **yapmadıkça,** iddetleri bitene kadar **onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar.** Zina etmeleri durumda had uygulanması için evden çıkarılırlar. **Bu** anlatıla**nlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur. Bilemezsin, belki de Allah, bu** boşanma**dan sonra bir durum meydana getirir.** Eğer boşama bir veya iki defa olduysa, belki dönmek nasip eder.

2. **Müddetlerini doldur**maya yaklaş**tıklarında onları ya** zarar vermeden **iyilikle** onlara dönmek suretiyle **tutun veya onlardan iyilikle ayrılın**, iddetleri bitene kadar onları terk edin, tekrar dönerek onlara zarar vermeyin. **İçinizden adalet sahibi iki kişiyi de** döndüğünüze veya ayrıldığınıza dair **şahit tutun. Şahitliği** ne lehine ne de aleyhine şahitlik yaptığınız kişi için değil sadece **Allah için yerine getirin. İşte bu, Allah'a ve ahiret gününe inananlara verilen öğüttür. Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona** dünya ve ahiret sıkıntılarından **bir çıkış yolu ihsan eder.**

---

[1] Şeyhayn'ın rivayet ettiği bir hadiste boşamayı Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) böyle açıklamıştır.

[2] مُبَيِّنَة kelimesi ya harfinin hem fethası hem de kesresiyle okunur. (fetha ile okunduğunda) 'açıklanmış', kesre ile okunduğunda ise 'aşikâr' anlamına gelir.

3. **Ve onu hiç hesap etmediği** aklına gelmeyen **bir yerden rızıklandırır. Kim** işlerinde **Allah'a güvenirse o, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini** istediği şeyi **yerine getirendir.**[1] **Allah** sıkıntı ve rahat gibi **her şey için bir ölçü** vakit **koymuştur.**

4. **Kadınlarınızdan adetten kesilmiş olanların,** iddeti **hususunda tereddüt eder**, şüpheye düşer**seniz, onların iddeti üç aydır.** Küçük oldukları için **adet görmeyenlerin de** iddeti üç aydır. Bu iki mesele kocası ölmeyenler hakkındadır. Onların iddeti ise ***"Kendi kendilerine dört ay on gün beklerler"*** ***(Bakara: 234)*** ayetinde olduğu gibidir. **Hamile olanların** iddetlerinin sona ermesi **müddeti ise,** ister boşanmış ister kocaları ölmüş olsun, **doğum yapmalarıdır. Kim Allah-'tan korkarsa, Allah** dünya ve ahirette **ona işinde kolaylık verir.**

5. **İşte bu,** iddet hakkında zikredilen **Allah'ın size indirdiği emri** hükmü**dür. Kim Allah'tan korkarsa Allah onun kötülüklerini örter ve ona büyük mükâfat verir.**

KELİME ANLAMI

﴿٦٥﴾- سُورَةُ الطَّلَاقِ

65- Talak Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثَلَاثَ عَشْرَةَ آيَةً **On üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla**

1. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اَلْمُرَادُ أُمَّتُهُ Kastedilen ümmetidir *(Ne ile anlaşılmıştır?)* بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ Sonrasının delaletiyle أَيْ قُلْ لَهُمْ Yani, onlara de ki: إِذَا طَلَّقْتُمُ **Boşadığınız zaman** *(Kimi?)* اَلنِّسَاءَ **Kadınları** أَيْ أَرَدْتُمْ Yani, isteğinizde *(Neyi?)* اَلطَّلَاقَ Boşamayı فَطَلِّقُوهُنَّ **Onları boşayın** *(Ne zaman?)* لِعِدَّتِهِنَّ **İddet zamanı** لِأَوَّلِهَا İddetin evvelinde *(Nasıl?)* بِأَنْ يَكُونَ الطَّلَاقُ Boşamanın olmasıyla *(Nerede?)* فِي طُهْرٍ Kadının temiz olduğu bir halde ki, لَمْ تُمَسَّ Kendisine dokunulmamıştır *(Nerede?)* فِيهِ O temiz olduğu halde *(Niçin böyledir?)* لِتَفْسِيرِهِ Peygamberimiz tefsir ettiği için ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne ile tefsir ettiği için?)* بِذٰلِكَ Bu dediğimizle رَوَاهُ Bunu rivayet etmiştir *(Kim?)* اَلشَّيْخَانِ Şeyhayn (Buhari ve Müslim) وَأَحْصُوا **Ve sayın** *(Neyi?)* اَلْعِدَّةَ **İddeti** اِحْفَظُوهَا Onu belleyin *(Niçin?)* لِتُرَاجِعُوا Dönebilmeniz için *(Neden önce?)* قَبْلَ فَرَاغِهَا İddet bitmeden önce وَاتَّقُوا **Ve sakının** *(Kimden?)* اللهَ رَبَّكُمْ **Rabbiniz Allah'tan** أَطِيعُوهُ Ona itaat edin *(Nerede?)* فِي أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ Emir ve yasaklarında لَا تُخْرِجُوهُنَّ **Onları çıkarmayın** *(Nereden?)* مِنْ بُيُوتِهِنَّ **Evlerinden** وَلَا يَخْرُجْنَ **Ve onlar da çıkmasınlar** *(Nereden?)* مِنْهَا Evlerinden *(Ne zamana kadar?)*

---

[1] بَالِغٌ أَمْرَهُ terkibi diğer bir kıraatte izafet ile (بَالِغُ أَمْرِهِ şeklinde) okunmuştur.

حَتّٰى تَنْقَضِيَ Ta ki bitinceye kadar *(Ne?)* عِدَّتُهُنَّ İddetleri اِلَّٓا اَنْ يَأْتِينَ **Ancak yapmaları hariç** *(Ne?)* بِفَاحِشَةٍ **Bir hayasızlık** زِنًا Zina *(Öyle hayasızlık ki,)* مُبَيِّنَةٍ **Açıklanmış** بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا Ya'nın fethası ve kesrasıyla (okunur) أَيْ بُيِّنَتْ Yani, açıklanmış أَوْ بَيِّنَةٌ Veya aşikâr (anlamındadır) فَيَخْرُجْنَ Bu durumda çıkarlar *(Niçin?)* لِإِقَامَةِ الْحَدِّ Haddin uygulanması için *(Kime?)* عَلَيْهِنَّ O kadınlara وَتِلْكَ **Ve bu** اَلْمَذْكُورَاتُ Anlatıla**nlar** حُدُودُ اللّٰهِ **Allah'ın sınırlarıdır** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَعَدَّ **Aşarsa** *(Neyi?)* حُدُودَ اللّٰهِ **Allah'ın sınırlarını** فَقَدْ ظَلَمَ **Kuşkusuz zulmetmiştir** *(Kime?)* نَفْسَهُ **Kendisine** لَا تَدْرِي **Bilemezsin** لَعَلَّ اللّٰهَ **Belki de Allah** يُحْدِثُ **Ortaya çıkarıverir** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ الطَّلَاقِ **Bu** tala**ktan sonra** *(Ne?)* اَمْرًا **Bir durum** مُرَاجَعَةً Geri dönüş *(Ne zamanda?)* فِيمَا إِذَا كَانَ (Talak) olduğu zamanda *(Kaç tane?)* وَاحِدَةً أَوِ اثْنَتَيْنِ Bir veya iki tane.

2. فَاِذَا بَلَغْنَ **Ve onlar vardığında** *(Nereye?)* اَجَلَهُنَّ **Sürelerinin sonuna** قَارَبْنَ Yaklaştığında *(Ne?)* بِأَنْ انْقِضَاءَ عِدَّتِهِنَّ İddetlerinin bitimine فَاَمْسِكُوهُنَّ **Onları tutun** *(Nasıl?)* تُرَاجِعُوهُنَّ Onlara geri dönmek suretiyle *(Ne ile tutun?)* بِمَعْرُوفٍ **İyilikle** مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ Zarar vermeden اَوْ فَارِقُوهُنَّ **Veya onlardan ayrılın** *(Nasıl?)* بِمَعْرُوفٍ **Yine iyilikle** أُتْرُكُوهُنَّ Onları terk edin حَتّٰى تَنْقَضِيَ Ta ki sona ersin *(Ne?)* عِدَّتُهُنَّ İddetleri وَلَا تُضَارُّوهُنَّ Ve onlara zarar vermeyin *(Nasıl?)* بِالْمُرَاجَعَةِ Tekrar geri dönmekle وَاَشْهِدُوا **Ve şahit tutun** *(Kimi?)* ذَوَيْ عَدْلٍ **İki adil kişiyi** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Neye dair?)* عَلَى الْمُرَاجَعَةِ Tekrar döndüğünüze أَوِ الْفِرَاقِ Veya ayrıldığınıza dair وَاَقِيمُوا **Ve yerine getirin** *(Neyi?)* الشَّهَادَةَ **Şahitliği** *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** لَا لِلْمَشْهُودِ عَلَيْهِ أَوْ لَهُ Aleyhine veya lehine şahitlik edilen için değil ذٰلِكُمْ **İşte bu** يُوعَظُ بِهِ **Bununla öğüt verilir** *(Kime?)* مَنْ كَانَ **Olan kişiye** *(Ne?)* يُؤْمِنُ **İnanıyor** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ **Ve ahiret gününe** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَّقِ **Sakınırsa** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** يَجْعَلْ لَهُ **Ona gösterir** *(Ne?)* مَخْرَجًا **Çıkış yolu** *(Neden?)* مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ Dünya ve ahiret sıkıntılarından.

3. وَيَرْزُقْهُ **Ve onu rızıklandırır** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ **Öyle bir yerden ki,** لَا يَحْتَسِبُ **Hiç ummadığı** يَخْطُرُ بِبَالِهِ Aklına gelmeyen وَمَنْ **Ve her kim** يَتَوَكَّلْ **Güvenirse** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nerede?)* فِي أُمُورِهِ İşlerinde فَهُوَ **O, (Allah)** حَسْبُهُ **Ona yeter** كَافِيهِ Ona kafi gelir اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** بَالِغُ اَمْرِهِ **Emrini yerine getirendir** مُرَادَهُ İsteğini وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالْإِضَافَةِ İzafet ile (okunur) قَدْ جَعَلَ **Gerçekten koymuştur** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Niçin?)* لِكُلِّ شَيْءٍ **Her şey için** *(Ne gibi?)* كَرَخَاءٍ وَشِدَّةٍ Rahatlık ve darlık gibi *(Ne koymuştur?)* قَدْرًا **Bir ölçü** مِيقَاتًا Vakit.

4. وَالّٰئِي **Ve o kadınlar ki,** بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ 'Hemze' ve 'ya' ile وَبِلَا يَاءٍ Ve de 'ya'sız (okunur) *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de يَئِسْنَ **Kesilmişler** *(Neden?)* مِنَ الْمَحِيضِ **Âdetten** بِمَعْنَى الْحَيْضِ Hayız manasındadır *(Kimlerden?)* مِنْ نِسَائِكُمْ **Kadınlarınızdan** اِنِ ارْتَبْتُمْ **Şayet şüpheye düşerseniz** شَكَكْتُمْ Tereddüt ederseniz *(Nerede?)* فِي عِدَّتِهِنَّ Onların iddetinde فَعِدَّتُهُنَّ **Onların iddeti** ثَلَاثَةُ اَشْهُرٍ **Üç aydır** *(Daha kimin iddeti üç aydır?)* وَالّٰئِي **Ve o kadınlar ki,** لَمْ يَحِضْنَ **Henüz adet görmemişlerdir** *(Niçin?)* لِصِغَرِهِنَّ Küçük oldukları için فَعِدَّتُهُنَّ Onların da iddeti ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ Üç aydır وَالْمَسْأَلَتَانِ Bu iki mesele *(Kim hakkındadır?)* فِي غَيْرِ الْمُتَوَفَّى عَنْهُنَّ Ölmemiş olan kadınlar *(Neyi ölmemiş?)* أَزْوَاجُهُنَّ Kocaları (ölmemiş kadınlar) hakkındadır أَمَّا هُنَّ Kocaları ölenlere gelince فَعِدَّتُهُنَّ Onların iddetleri مَا فِي آيَةِ Şu ayette(geçen süre)dir يَتَرَبَّصْنَ Beklerler *(Nasıl?)* بِأَنْفُسِهِنَّ Kendi başlarına *(Ne kadar?)* أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ Dört ay وَعَشْرًا On gün وَاُولَاتُ الْاَحْمَالِ **Yüklü olanlar** اَجَلُهُنَّ **Onların süresi** اِنْقِضَاءُ عِدَّتِهِنَّ İddetlerinin sona ermesi مُطَلَّقَاتٍ İster boşanmış olsunlar أَوْ مُتَوَفًّى عَنْهُنَّ Ve ister ölmüş olsun *(Ne?)* أَزْوَاجُهُنَّ Kocaları اَنْ يَضَعْنَ **Koymalarıdır** *(Neyi?)* حَمْلَهُنَّ **Yüklerini** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَّقِ **Sakınırsa** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** يَجْعَلْ لَهُ **Ona verir** *(Nerede?)* مِنْ اَمْرِهِ **İşinde** *(Ne?)* يُسْرًا **Kolaylık** *(Nerede verir?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve ahirette.

5. ذٰلِكَ **Bu** اَلْمَذْكُورُ Zikredilen *(Ne hakkında?)* فِي الْعِدَّةِ İddet hakkında *(Nedir?)* اَمْرُ اللّٰهِ **Allah'ın emridir** حُكْمُهُ Hükmüdür اَنْزَلَهُ **Onu indirdi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** وَمَنْ **Ve her kim** يَتَّقِ **Sakınırsa** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** يُكَفِّرْ عَنْهُ **Ondan örter** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِ **Günahlarını** وَيُعْظِمْ لَهُ **Ve onun için büyütür** *(Neyi?)* اَجْرًا **Mükâfâtı.**

﴿اَسْكِنُوهُنَّ﴾ أَيِ الْمُطَلَّقَاتِ ﴿مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ﴾ أَيْ بَعْضِ مَسَاكِنِكُمْ ﴿مِنْ وُجْدِكُمْ﴾ أَيْ سِعَتِكُمْ عَطْفُ بَيَانٍ أَوْ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ وَتَقْدِيرِ مُضَافٍ أَيْ أَمْكِنَةِ سِعَتِكُمْ لَا مَا دُونَهَا ﴿وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ﴾ الْمَسَاكِنَ فَيَحْتَجْنَ إِلَى الْخُرُوجِ أَوِ النَّفَقَةِ فَيَفْتَدِينَ مِنْكُمْ ﴿وَاِنْ كُنَّ اُولَاتِ حَمْلٍ فَاَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتّٰى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَاِنْ اَرْضَعْنَ لَكُمْ﴾ أَوْلَادَكُمْ مِنْهُنَّ ﴿فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ﴾ عَلَى الْاِرْضَاعِ ﴿وَاْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ﴾ وَبَيْنَهُنَّ ﴿بِمَعْرُوفٍ﴾ بِجَمِيلٍ فِي حَقِّ الْأَوْلَادِ بِالتَّوَافُقِ عَلَى أَجْرٍ مَعْلُومٍ عَلَى الْاِرْضَاعِ ﴿وَاِنْ تَعَاسَرْتُمْ﴾ تَضَايَقْتُمْ فِي الْاِرْضَاعِ فَامْتَنَعَ الْأَبُ مِنَ الْأُجْرَةِ وَالْأُمُّ مِنْ فِعْلِهِ ﴿فَسَتُرْضِعُ لَهُ﴾ لِلْأَبِ ﴿اُخْرٰى ﴿٦﴾﴾ وَلَا تُكْرَهُ الْأُمُّ عَلَى إِرْضَاعِهِ ﴿لِيُنْفِقْ﴾ عَلَى الْمُطَلَّقَاتِ وَالْمُرْضِعَاتِ ﴿ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ﴾ ضُيِّقَ ﴿عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّٓا اٰتٰيهُ﴾ أَعْطَاهُ ﴿اللّٰهُ﴾ عَلَى قَدْرِهِ ﴿لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَٓا اٰتٰيهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾﴾ وَقَدْ جَعَلَهُ بِالْفُتُوحِ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ هِيَ كَافُ الْجَرِّ دَخَلَتْ عَلَى أَيِّ بِمَعْنَى كَمْ ﴿مِنْ قَرْيَةٍ﴾ أَيْ وَكَثِيرٌ مِنَ الْقُرَى ﴿عَتَتْ﴾ عَصَتْ يَعْنِي أَهْلَهَا ﴿عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا﴾ فِي الْآخِرَةِ وَإِنْ لَمْ تَجِئْ لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهَا ﴿حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨﴾﴾ بِسُكُونِ الْكَافِ وَضَمِّهَا فَظِيعًا وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ ﴿فَذَاقَتْ وَبَالَ اَمْرِهَا﴾ عُقُوبَتَهُ ﴿وَكَانَ عَاقِبَةُ اَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾﴾ خَسَارًا وَهَلَاكًا ﴿اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا﴾ تَكْرِيرُ الْوَعِيدِ تَوْكِيدٌ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَٓا اُولِي الْاَلْبَابِ﴾ أَصْحَابَ الْعُقُولِ ﴿اَلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ نَعْتٌ لِلْمُنَادَى أَوْ بَيَانٌ لَهُ ﴿قَدْ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾﴾ هُوَ الْقُرْآنُ ﴿رَسُولًا﴾ أَيْ مُحَمَّدًا ﷺ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ أَيْ وَأَرْسَلَ ﴿يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيَّنَاتٍ] كَمَا تَقَدَّمَ ﴿لِيُخْرِجَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بَعْدَ مَجِيءِ الذِّكْرِ وَالرَّسُولِ ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ الْكُفْرِ الَّذِي كَانُوا عَلَيْهِ ﴿اِلَى النُّورِ﴾ الْإِيمَانِ الَّذِي قَامَ بِهِمْ بَعْدَ الْكُفْرِ ﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنُّونِ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَٓا اَبَدًا قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾﴾ هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ الَّتِي لَا يَنْقَطِعُ نَعِيمُهَا ﴿اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ يَعْنِي سَبْعَ أَرَضِينَ ﴿يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ﴾ الْوَحْيُ ﴿بَيْنَهُنَّ﴾ بَيْنَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ يَنْزِلُ بِهِ جِبْرِيلُ مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ إِلَى الْأَرْضِ السَّابِعَةِ ﴿لِتَعْلَمُوا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ أَعْلَمَكُمْ بِذٰلِكَ الْخَلْقِ وَالتَّنْزِيلِ ﴿اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

6. **O** boşanan kadı**nları, oturduğunuz yeri**n bir bölümü**nde** fazlasına değil **gücünüz**[1] **yettiği** yerlere **oturtun, onlara** evleri **dar e**dip çıkmaya zorlamak veya nafakayı dar edip size fidye vermeye mecbur **etmek için zarar vermeyin. Eğer hamile iseler, doğum yapıncaya kadar nafakalarını verin. Sizin için** onlardan olan çocuklarınızı **emzirirlerse onlara** emzirme **ücretlerini verin,** onlarla **aranızda**, belirli bir emzirme ücreti üzerinde anlaşarak çocuklar hakkında **iyi** güzel **olanı emredin. Eğer** emzirme konusunda **güçlükle karşılaşır** dara düşer**seniz,** baba ücret vermekten anne de emzir-mekten yüz çevirirse, **onun için** baba adına **başka bir kadın emzirir.** Anne emzirmeye zorlanamaz.
7. **İmkân sahibi, imkânına göre** boşanan kadınlara ve emzirenlere **nafaka versin; rızkı daralmış olan da Allah'ın kendisine verdiği** kadarı**ndan nafaka versin. Allah hiç kimseyi, verdiğinden fazlasıyla sorumlu tutmaz. Allah, güçlükten sonra muhakkak kolaylık verecektir.** Nitekim bunu fetihlerle yapmıştır.
8. **Rabbinin ve onun resûllerinin emrinden çıkıp azmış nice**[2] birçok **memleketler** ahalisi **vardır ki, biz onları** henüz vakti gelmese de kesin olacağı için ahirette **çetin bir hesaba çekmiş ve onları görülmemiş**[3] çok dehşetli **bir** cehennem **azab**ına **çarptırmışızdır.**
9. **Böylece onlar da yaptıklarının vebalini** azabını **tatmışlar ve işlerinin sonu tam bir hüsran** zarar ve helak **olmuştur.**
10. **Allah onlara çetin bir azap hazırlamıştır.**[4] **Ey iman etmiş olan akıl sahipleri! Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah size bir öğüt** Kuran **indirdi.**
11. **İman edip sâlih amel işleyenleri,** öğüt ve resûl geldikten sonra **karanlıklardan** üzerinde bulundukları küfürden **aydınlığa** küfürden sonra imana **çıkarmak için size Allah'ın açıklanmış**[5] **ayetlerini okuyan bir resûl** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'i gönderdi. **Kim Allah'a inanır ve salih amel işlerse Allah onu, içinde ebedî kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. Şüphesiz Allah ona güzel bir rızık** nimetleri bitmeyen cennet rızkı **vermiştir.**
12. **Allah, yedi kat göğü ve yerden bir o kadarını** yedi kat **yaratandır. Emir** vahiy **bunlar** göklere yer **arasında iner.** Cebrail yedi kat gökten yedi kat yere vahyi indirir. Allah bu yaratma ve indirişi size bildirdi **ki, böylece Allah'ın her şeye gücünün yettiğini ve her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz.**

---

[1] مِنْ وُجْدِكُمْ terkibi مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ terkibinden harf-i cerin iadesi ve bir muzaf takdiriyle atf-ı beyan ve bedeldir.

[2] كَأَيِّنْ kelimesi أَيِّ kelimesine dahil olmuş كَمْ manasındaki kâf harfi ceridir.

[3] نُكْرًا kelimesi kef harfinin hem sükûnu hem de zammesiyle okunur.

[4] Tehdidin tekrarlanması tekit içindir.

[5] مُبَيِّنَاتٍ kelimesi geride geçtiği gibi ya harfinin fethası ve kesresiyle okunur.

❧ KELİME ANLAMI ❧

6. اَسْكِنُوهُنَّ **Onları oturtun** أَيِ الْمُطَلَّقَاتِ Yani, boşanan kadınları *(Nereye?)* مِنْ حَيْثُ **Öyle bir yere ki,** سَكَنْتُمْ **Siz (oraya) yerleştiniz** أَيْ بَعْضِ مَسَاكِنِكُمْ Yani, evlerinizin bir bölümüne *(Ondan bedel?)* مِنْ وُجْدِكُمْ **Gücünüzün yettiğine** أَيْ سِعَتِكُمْ Yani, imkanlarınız ölçüsünde (bir yere) عَطْفُ بَيَانٍ Bu kelime atf-ı beyan أَوْ بَدَلٌ Veya bedeldir *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Öncesinden *(Nasıl?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin tekrarı وَتَقْدِيرِ مُضَافٍ Ve bir muzaf takdiriyle أَيْ أَمْكِنَةِ سِعَتِكُمْ Yani, gücünüzün yettiği yerlere لَا مَا دُونَهَا Gücünüzün ötesinde olan yerlere değil وَلَا تُضَارُّوهُنَّ **Onlara zarar vermeyin** *(Niçin?)* لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ **Onlara dar etmek için** *(Neyi?)* اَلْمَسَاكِنَ Evleri فَيَحْتَجْنَ Ve böylece mecbur kalsınlar için *(Neye?)* إِلَى الْخُرُوجِ Evden çıkmaya *(Daha neyi dar etmek için zarar vermeyin?)* أَوِ النَّفَقَةَ Veya nafakayı (dar etmek için) فَيَفْتَدِينَ Ve böylece fidye versin(ve gitsin)-ler için *(Kime fidye versinler?)* مِنْكُمْ Size وَإِنْ كُنَّ **Ve eğer iseler** *(Ne?)* أُولَاتِ حَمْلٍ **Hamile** فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ **Onlara nafaka verin** *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى يَضَعْنَ **Ta ki doğuruncaya kadar** *(Neyi?)* حَمْلَهُنَّ **Taşıdıklarını** فَإِنْ اَرْضَعْنَ **Şayet emzirirlerse** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kimi emzirirlerse?)* أَوْلَادَكُمْ Çocuklarınızı *(Kimden olan?)* مِنْهُنَّ Onlardan olan فَاتُوهُنَّ **Onlara verin** *(Neyi?)* أُجُورَهُنَّ **Ücretlerini** *(Neye karşı?)* عَلَى الْإِرْضَاعِ Emzirmeye karşı وَأْتَمِرُوا **Ve anlaşın** *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** وَبَيْنَهُنَّ Ve kadınlar arasında *(Ne ile?)* بِمَعْرُوفٍ **İyilikle** بِجَمِيلٍ Güzellikle *(Kim hakkında?)* فِي حَقِّ الْأَوْلَادِ Çocuklar hakkında *(Nasıl?)* بِالتَّوَافُقِ Anlaşarak *(Ne üzerine?)* عَلَى أَجْرٍ مَعْلُومٍ Belirli bir ücret üzerine *(Neye karşılık?)* عَلَى الْإِرْضَاعِ Emzirmeye karşılık وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ **Eğer güçlükle karşılaşırsanız** تَضَايَقْتُمْ Dara düşerseniz *(Ne konusunda?)* فِي الْإِرْضَاعِ Emzirme konusunda فَامْتَنَعَ الْأَبُ Ve baba geri durdursa *(Neden?)* مِنَ الْأُجْرَةِ Ücret ödemekten وَالْأُمُّ Anne de مِنْ فِعْلِهِ Emzirmekten فَسَتُرْضِعُ **Bu durumda emzirecektir** *(Kim hesabına?)* لَهُ **Onun hesabına** لِلْأَبِ Babanın *(Kim emzirecektir?)* أُخْرَى **Başka bir kadın** وَلَا تُكْرَهُ Ve zorlanmaz *(Kim?)* اَلْأُمُّ Anne *(Neye?)* عَلَى إِرْضَاعِهِ Çocuğu emzirmeye.

7. لِيُنْفِقْ **Nafaka versin** *(Kime?)* عَلَى الْمُطَلَّقَاتِ وَالْمُرْضِعَاتِ Boşanmış ve emziren kadınlara *(Kim?)* ذُو سَعَةٍ **İmkan sahibi** *(Nereden nafaka versin?)* مِنْ سَعَتِهِ **İmkanlarından** وَمَنْ **Ve her kim** قُدِرَ **Kısılmışsa** ضُيِّقَ Daraltılmışsa *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Ne?)* رِزْقُهُ **Rızkı** فَلْيُنْفِقْ **O da nafaka versin** *(Neden?)* مِمَّا آتَاهُ **Ona verdiğinden** أَعْطَاهُ İhsan ettiğinden *(Kimin?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Neye göre versin?)* عَلَى قَدْرِهِ Rızkının miktarına göre

لَا يُكَلِّفُ **Sorumlu tutmaz** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* نَفْسًا **Hiçbir kimseyi** اِلَّا مَا اٰتَاهَا **Ancak ona verdiği ile (sorumlu tutar)** سَيَجْعَلُ **Elbette ihsan edecektir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden sonra?)* بَعْدَ عُسْرٍ **Zorluktan sonra** *(Ne?)* يُسْرًا **Kolaylık** وَقَدْ جَعَلَهُ Ve nitekim kolaylık ihsan etti de *(Ne ile?)* بِالْفُتُوحِ Fetihlerle.

8. وَكَاَيِّنْ **Ve nice** هِيَ كَافُ الْجَرِّ Bu kelime harfi cer olan 'kef' harfidir ki, دَخَلَتْ Dahil olmuştur *(Neye?)* عَلٰى أَيِّ 'Eyyu' kelimesi üzerine بِمَعْنٰى كَمْ 'Kem' manasındadır مِنْ قَرْيَةٍ **Memleket** أَيْ وَكَثِيرٌ Yani, ve birçoğu *(Neden?)* مِنَ الْقُرٰى Memleketlerden عَتَتْ **Çıktı** عَصَتْ Asi oldu يَعْنِي أَهْلَهَا Yani, o memleketlerin halkı *(Neden çıktı?)* عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا **Rabbinin emrinden** وَرُسُلِهِ **Ve onun peygamberlerinin** فَحَاسَبْنَاهَا **Biz de onları hesaba çektik** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَإِنْ لَمْ تَجِئْ Henüz gelmemiş olsa da *(Niçin böyle denildi?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهَا Meydana gelmesi kesin olduğu için *(Nasıl hesaba çektik?)* حِسَابًا شَدِيدًا **Çetin bir hesap ile** وَعَذَّبْنَاهَا **Ve onları azaba çarptırdık** *(Nasıl?)* عَذَابًا نُكْرًا **Görülmemiş bir azapla** بِسُكُونِ الْكَافِ 'Kef'in sükunu وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) فَظِيعًا Çok dehşetli (demektir) وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ O da cehennem azabıdır.

9. فَذَاقَتْ **Ve böylece tattılar** *(Neyi?)* وَبَالَ اَمْرِهَا **İşlerinin vebalini** عُقُوبَتَهُ Cezasını وَكَانَ **Ve oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ اَمْرِهَا **İşlerinin sonu** *(Ne oldu?)* خُسْرًا **Hüsran** خَسَارًا وَهَلَاكًا Zarar ve helak.

10. اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* عَذَابًا شَدِيدًا **Şiddetli bir azap** تَكْرِيرُ الْوَعِيدِ Tehdidin tekrarı تَوْكِيدٌ Tekittir فَاتَّقُوا اللّٰهَ **Artık Allah'tan sakının** يَا أُولِي الْأَلْبَابِ **Ey akıl sahipleri!** -أَصْحَابَ الْعُقُولِ- اَلَّذِينَ **Öyle akıl sahipleri ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** نَعْتٌ لِلْمُنَادٰى Münada'nın sıfatı أَوْ بَيَانٌ لَهُ Veya onun atf-ı beyanıdır قَدْ اَنْزَلَ **Muhakkak ki, indirdi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Ne?)* ذِكْرًا **Zikir** هُوَ الْقُرْآنُ O da Kuran'dır.

11. رَسُولًا **Peygamber** أَيْ مُحَمَّدًا Yani, Muhammed ﷺ Allah ona salat-u selam etsin مَنْصُوبٌ (Resûlen kelimesi) mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiil ile أَيْ وَاَرْسَلَ Yani, ve gönderdi (demektir) *(Öyle peygamber ki,)* يَتْلُوا **Okuyor** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Ayetler ne olduğu halde?)* مُبَيِّنَاتٍ **Açıkça bildirdiği halde** بِفَتْحِ الْيَاءِ 'Ya'nın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesrasıyla (okunur) كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi *(Niçin indirdi?)* لِيُخْرِجَ **Çıkarmak için** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,**

امَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَجيءِ الذِّكْرِ وَالرَّسُولِ Zikir ve peygamber geldikten sonra *(Nereden çıkarmak için?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** الْكُفْرِ الَّذِي O, küfürden ki, كَانُوا عَلَيْهِ Onun üzerine idiler *(Nereye çıkarmak için?)* اِلَى النُّورِ **Nura** الْإِيمَانِ الَّذِي O, imana ki, قَامَ بِهِمْ Onlarla kaim olmuştur *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْكُفْرِ Küfürden sonra وَمَنْ **Ve her kim** يُؤْمِنْ **İman eder** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** وَيَعْمَلْ **Ve işlerse** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** يُدْخِلْهُ **(Allah) onu koyar** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالنُّونِ 'Nun' ile (okunur) *(Nereye koyar?)* جَنَّاتٍ **Öyle cennetler ki,** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Nehirler** *(Ne oldukları halde onları cennetlere koyar?)* خَالِدِينَ **Temelli kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** اَبَدًا **Ebedi olarak** قَدْ اَحْسَنَ **Gerçekten ihsan etmiştir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* رِزْقًا **Güzel bir rızık** هُوَ رِزْقُ الْجَنَّةِ O cennet rızkıdır الَّتِي لَا يَنْقَطِعُ Ki, kesilmez *(Ne?)* نَعِيمُهَا O cennetin nimetleri.

12. اَللهُ **Allah** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi kat göğü** *(Daha neyi yarattı?)* وَمِنَ الْأَرْضِ **Ve yerden de** مِثْلَهُنَّ **Onların bir o kadarını** يَعْنِي سَبْعَ أَرَضِينَ Yani, yedi kat yeri يَتَنَزَّلُ **İner** *(Ne?)* الْأَمْرُ **Buyruk** الْوَحْيُ Vahiy *(Nerede?)* بَيْنَهُنَّ **Bunların arasında** بَيْنَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Göklerle yer arasında يَنْزِلُ بِهِ Onu indirir *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci kat gökten *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ السَّابِعَةِ Yerin yedinci katına *(Niye?)* لِتَعْلَمُوا **Bilesiniz diye** مُتَعَلِّقٌ (Lam harf-i ceri) taalluk etmektedir *(Neye?)* بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile أَيْ أُعَلِّمُكُمْ Yani, size öğretiyorum *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ الْخَلْقِ وَالتَّنْزِيلِ Bu yaratış ve vahyi indirişle *(Neyi?)* اَنَّ اللهَ **Allah'ın** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücünün yettiğini** وَاَنَّ اللهَ **Ve Allah'ın** قَدْ اَحَاطَ **Kuşatmış olduğunu** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne yönden?)* عِلْمًا **İlim yönünden.**

سُورَةُ التَّحْرِيمِ

﴿مَدَنِيَّةٌ ثِنْتَا عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ﴾ مِنْ أَمَتِكَ مَارِيَةَ الْقِبْطِيَّةِ لَمَّا وَاقَعَهَا فِي بَيْتِ حَفْصَةَ وَكَانَتْ غَائِبَةً فَجَاءَتْ وَشَقَّ عَلَيْهَا كَوْنُ ذٰلِكَ فِي بَيْتِهَا وَعَلٰى فِرَاشِهَا حَيْثُ قُلْتَ هِيَ حَرَامٌ عَلَيَّ ﴿تَبْتَغِي﴾ بِتَحْرِيمِهَا ﴿مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ﴾ أَيْ رِضَاهُنَّ ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾﴾ غَفَرَ لَكَ هٰذَا التَّحْرِيمَ ﴿قَدْ فَرَضَ اللَّهُ﴾ شَرَعَ ﴿لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ﴾ تَحْلِيلَهَا بِالْكَفَّارَةِ الْمَذْكُورَةِ فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ وَمِنَ الْأَيْمَانِ تَحْرِيمُ الْأَمَةِ وَهَلْ كَفَّرَ ﷺ قَالَ مُقَاتِلٌ أَعْتَقَ رَقَبَةً فِي تَحْرِيمِ مَارِيَةَ وَقَالَ الْحَسَنُ لَمْ يُكَفِّرْ لِأَنَّهُ ﷺ مَغْفُورٌ لَهُ ﴿وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ﴾ نَاصِرُكُمْ ﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ﴾ هِيَ حَفْصَةُ ﴿حَدِيثًا﴾ هُوَ تَحْرِيمُ مَارِيَةَ وَقَالَ لَهَا لَا تُفْشِيهِ ﴿فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ﴾ عَائِشَةَ ظَنًّا مِنْهَا أَنْ لَا حَرَجَ فِي ذٰلِكَ ﴿وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ﴾ اطَّلَعَهُ ﴿عَلَيْهِ﴾ عَلَى الْمُنْبَإِ بِهِ ﴿عَرَّفَ بَعْضَهُ﴾ لِحَفْصَةَ ﴿وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ﴾ تَكَرُّمًا مِنْهُ ﴿فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هٰذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾﴾ أَيِ اللَّهُ

﴿إِنْ تَتُوبَآ﴾ أَيْ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ ﴿إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ مَالَتْ إِلٰى تَحْرِيمِ مَارِيَةَ أَيْ سَرَّكُمَا ذٰلِكَ مَعَ كَرَاهَةِ النَّبِيِّ ﷺ لَهُ وَذٰلِكَ ذَنْبٌ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ تُقْبَلَا وَأُطْلِقَ قُلُوبٌ عَلٰى قَلْبَيْنِ وَلَمْ يُعَبَّرْ بِهِ لِاسْتِثْقَالِ الْجَمْعِ بَيْنَ تَثْنِيَتَيْنِ فِيمَا هُوَ كَالْكَلِمَةِ الْوَاحِدَةِ ﴿وَإِنْ تَظَّاهَرَا﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِي الظَّاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ [تَظَاهَرَا] بِدُونِهَا تَتَعَاوَنَا ﴿عَلَيْهِ﴾ أَيِ النَّبِيِّ فِيمَا يَكْرَهُهُ ﴿فَإِنَّ اللهَ هُوَ﴾ فَصْلٌ ﴿مَوْلٰيهُ﴾ نَاصِرُهُ ﴿وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَعْطُوفٌ عَلٰى مَحَلِّ إِسْمِ إِنَّ فَيَكُونُونَ نَاصِرِيهِ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذٰلِكَ﴾ بَعْدَ نَصْرِ اللهِ وَالْمَذْكُورِينَ ﴿ظَهِيرٌ ﴿٤﴾﴾ ظُهَرَاءُ أَعْوَانٌ لَهُ فِي نَصْرِهِ عَلَيْكُمَا ﴿عَسٰى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ﴾ أَيْ طَلَّقَ النَّبِيُّ أَزْوَاجَهُ ﴿أَنْ يُبَدِّلَهُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [يُبْدِلَهُ] ﴿أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ﴾ خَبَرُ عَسٰى وَالْجُمْلَةُ جَوَابُ الشَّرْطِ وَلَمْ يَقَعِ التَّبْدِيلُ لِعَدَمِ وُقُوعِ الشَّرْطِ ﴿مُسْلِمَاتٍ﴾ مُقِرَّاتٍ بِالْإِسْلَامِ ﴿مُؤْمِنَاتٍ﴾ مُخْلِصَاتٍ ﴿قَانِتَاتٍ﴾ مُطِيعَاتٍ ﴿تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ﴾ صَائِمَاتٍ أَوْ مُهَاجِرَاتٍ ﴿ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾﴾ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوٓا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ﴾ بِالْحَمْلِ عَلٰى طَاعَةِ اللهِ ﴿نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ﴾ الْكُفَّارُ ﴿وَالْحِجَارَةُ﴾ كَأَصْنَامِهِمْ مِنْهَا يَعْنِي أَنَّهَا مُفْرِطَةُ الْحَرَارَةِ تَتَّقِدُ بِمَا ذُكِرَ لَا كَنَارِ الدُّنْيَا تَتَّقِدُ بِالْحَطَبِ وَنَحْوِهِ ﴿عَلَيْهَا مَلٰٓئِكَةٌ﴾ خَزَنَتُهَا عِدَّتُهُمْ تِسْعَةَ عَشَرَ كَمَا سَيَأْتِي فِي الْمُدَّثِّرِ ﴿غِلَاظٌ﴾ مِنْ غِلَظِ الْقَلْبِ ﴿شِدَادٌ﴾ فِي الْبَطْشِ ﴿لَا يَعْصُونَ اللهَ مَآ أَمَرَهُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْجَلَالَةِ أَيْ لَا يَعْصُونَ أَمْرَ اللهِ ﴿وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾﴾ تَأْكِيدٌ وَالْآيَةُ تَخْوِيفٌ لِلْمُؤْمِنِينَ عَنِ الْاِرْتِدَادِ وَلِلْمُنَافِقِينَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَلْسِنَتِهِمْ دُونَ قُلُوبِهِمْ ﴿يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ﴾ يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ أَيْ لِأَنَّهُ لَا يَنْفَعُكُمْ ﴿إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

66- Tahrim Sûresi

Medine'de inmiştir. On iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi** cariyen Kıbtî Mariye'yi "O bana haram olsun!" diyerek **niçin kendine haram ediyorsun?** Peygamber Efendimiz Hafsa validemizin odasında onun olmadığı

bir zamanda Mariye'yle birlikte olmuştu. Bu işin kendi odası ve yatağı üzerinde yapılması Hafsa validemizin zoruna gitmişti. (Peygamber Efendimiz de onu razı etmek için Mariye'yi kendisine haram kıldı) **Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.** Bu haram kılmanı bağışlamıştır.

2. **Allah,** Maide sûresinde zikredilen kefaretle **yeminlerinizi bozmanızı size farz** meşru **kılmıştır.** Cariyeyi haram kılmak yemindendir. Peygamber Efendimiz kefaret vermiş midir? Bu konuyla ilgili olarak Mukatil: "Bir köle azat etti" Hasan Basri de: "Bağışlandığı için kefaret vermedi" demiştir. **Allah sizin veliniz** yardımcınız**dır. O gayet iyi bilendir, hikmet sahibidir.**

3. Hatırla! **Hani Peygamber, eşlerinden birine** Hafsa'ya **gizlice bir söz** Mariye'yi haram kıldığını **söylemiş** ve bunu ifşa etme demiş**ti. Fakat o bu sözü** bir sorun olmaz sanarak Aişe'ye **haber verip Allah da bunu Peygamber'e açıklayınca,** bu olaydan haberdar edince **Peygamber bunun bir kısmını** Hafsa'ya **bildirmiş, bir kısmından da** lütfedip **vazgeçmişti. (Peygamber) bunu ona haber verince: "Bunu sana kim bildirdi" dedi. Peygamber: "Gayet iyi bilen ve haberdar olan** Allah **bana haber verdi" dedi.**

4. **Eğer ikiniz de Allah'a tövbe ederseniz,** kabul edilir. **Çünkü kalpleriniz**[1] **sapmış** Mariye'nin haram kılınmasına kaymış**tı.** Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem)'in hoşuna gitmediği halde bu duruma sevinmiştiniz. Oysaki bu günahtır. **Ve eğer** hoşlanmadığı bir şeyde **ona** Peygambere **karşı birbirinize arka çıkar** yardım eder**seniz, şüphesiz onun velisi** yardımcısı **Allah, Cebrail ve salih müminlerdir. Bunun** Allah ve diğer zikredenlerin yardımının **ardından melekler de arka çıkar,** size karşı ona yardım ederler.

5. **Eğer o** peygamber **siz** eşlerin**i boşarsa Rabbi ona, sizden daha hayırlı, Müslüman,** İslam'ı kabul eden **mümin,** ihlaslı **hep itaat eden, tövbe eden, ibadet eden, oruç tutan** veya hicret eden, **dul ve bâkire eşler verebilir.** Peygamber Efendimiz hanımları boşamadığı için böyle bir değişiklik olmamıştır.

6. **Ey iman edenler! Kendinizi ve** Allah'a itaate teşvik ederek **ailenizi, yakıtı** kâfir **insanlar ve taş**tan yapılmış put**lar olan ateşten koruyun.** Cehennem ateşi çok şiddetli olduğu için bu şeylerle tutuşur. Dünya ateşi gibi odun vb. şeylerle tutuşmaz. **Onun başında, katı** kalpli, yakalaması **sert, kendilerine emrettiği şeyde Allah'a karşı gelmeyen ve kendilerine emredileni yapan** Müddessir sûresinde (Ayet: 30) geleceği gibi sayıları on dokuz olan görevli **melekler vardır.** Bu ayet müminleri dinden çıkmaktan sakındırmakta ve kalpten değil de dilde Müslüman olan münafıkları korkutmaktadır.

7. Cehenneme girerken kâfirlere şöyle denir: **Ey kâfirler! Bugün özür dilemeyin!** Çünkü size fayda vermeyecek. **Siz ancak işlediklerinizi**n cezasını **çekeceksiniz.**

---

[1] İki kişinin kalbi için çoğu sığası kullanılmıştır. Zira bir kelime gibi sayılan yerde (izafet terkibinde) iki tane tesniyeyi (قَلْبَاكُمَا) bir araya getirmek ağır gelir.

KELİME ANLAMI

﴿٦٦﴾- سُورَةُ التَّحْرِيمِ

66- Tahrim Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثِنْتَا عَشْرَةَ آيَةً **On iki ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla**

1. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Nebi!** لِمَ تُحَرِّمُ **Niçin haram kılıyorsun** *(Neyi?)* مَا اَحَلَّ **Helal kıldığı şeyi** *(Kimin?)* اَللّٰهُ **Allah'ın** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(O da kimdir?)* مِنْ أَمَتِكَ Cariyen مَارِيَةَ الْقِبْطِيَّةِ Kıtbî Mâriye'dir *(Ne zaman haram kıldı?)* لَمَّا وَاقَعَهَا Onunla beraber olunca *(Nerede?)* فِي بَيْتِ حَفْصَةَ Hafsa'nın odasında وَكَانَتْ Halbuki Havsa غَائِبَةً (Odada) yok idi فَجَاءَتْ Ansızın geliverdi وَشَقَّ عَلَيْهَا Ve ona zor geldi *(Ne?)* كَوْنُ ذٰلِكَ Bu işin olması *(Nerede?)* فِي بَيْتِهَا Kendi odasında وَعَلٰى فِرَاشِهَا Ve yatağının üstünde حَيْثُ قُلْتَ Zira sen dedin: هِيَ حَرَامٌ عَلَيَّ O bana haram olsun *(Nasıl haram kılıyorsun?)* تَبْتَغِي **Arayarak** *(Ne ile?)* بِتَحْرِيمِهَا Onu kendine haram etmekle *(Neyi arayarak?)* مَرْضَاتَ اَزْوَاجِكَ **Eşlerinin hoşnutluğunu** أَيْ رِضَاهُنَّ Yani, onların rızasını وَاللّٰهُ **Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayan** رَحِيمٌ **Çok merhamet edendir** غَفَرَ لَكَ Sana bağışladı *(Neyi?)* هٰذَا التَّحْرِيمَ Bu haram kılmanı.

2. قَدْ فَرَضَ **Şüphesiz farz kıldı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** شَرَعَ Meşru kıldı *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Neyi?)* تَحِلَّةَ اَيْمَانِكُمْ **Yeminlerinizin çözülmesini** تَحْلِيلَهَا Helale döndürülmesini *(Ne ile?)* بِالْكَفَّارَةِ الْمَذْكُورَةِ Zikredilen kefaret ile *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ Mâide sûresinde وَمِنَ الْأَيْمَانِ Ve yeminlerden biri de تَحْرِيمُ الْأَمَةِ Cariyeyi haram kılmaktır وَهَلْ كَفَّرَ Acaba (peygamberimiz) kefaret verdi mi? ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin قَالَ مُقَاتِلٌ Mukâtil dedi ki: أَعْتَقَ رَقَبَةً Bir köle azat etti *(Hangi konuda?)* فِي تَحْرِيمِ مَارِيَةَ Mâriye'yi kendisine haram kılması konusunda وَقَالَ الْحَسَنُ Hasan da dedi ki: لَمْ يُكَفِّرْ Kefaret vermedi لِأَنَّهُ Çünkü Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin مَغْفُورٌ لَهُ Bağışlanmıştır وَاللّٰهُ **Allah** مَوْلٰيكُمْ **Sizin dostunuzdur** نَاصِرُكُمْ Yardımcınızdır وَهُوَ **Ve o** الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilendir** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir.**

3. وَ اذْكُرْ **Ve** anlat! اِذْ اَسَرَّ **Hani, gizlice söylemişti** *(Kim?)* النَّبِيُّ **Peygamber** *(Kime?)* اِلٰى بَعْضِ اَزْوَاجِهِ **Eşlerinden birine** هِيَ حَفْصَةُ O Hafsa'dır *(Ne söylemişti?)* حَدِيثًا **Bir söz** هُوَ تَحْرِيمُ مَارِيَةَ O da Mâriye'yi haram kılmasıdır وَقَالَ لَهَا Ve ona demişti ki: لَا تُفْشِيهِ Bu sözü yayma فَلَمَّا نَبَّاَتْ **Ne zaman ki haber verdi** *(Neyi?)* بِهِ **Bu sözü** *(Kime?)* عَائِشَةَ Aişe'ye *(Niçin?)* ظَنًّا مِنْهَا Zannettiği için *(Neyi?)* أَنْ لَا حَرَجَ Bir sorun olmayacağını *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ

Bunda وَأَظْهَرَهُ **Ve de onu muttali kılınca** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** إِطَّلَعَهُ Onu vakıf kılınca *(Neye?)* عَلَيْهِ **Buna** عَلَى الْمُنْبَئِ بِهِ Haber verilen söze عَرَّفَ **(Peygamberimiz) bildirdi** *(Neyi?)* بَعْضَهُ **Onun bir kısmını** *(Kime?)* لِحَفْصَةَ Hafsa'ya وَأَعْرَضَ **Ve vazgeçti** *(Neden?)* عَنْ بَعْضٍ **Diğer bir kısmından** *(Nasıl?)* تَكَرُّمًا مِنْهُ Kendisinden bir nezaket olarak فَلَمَّا نَبَّأَهَا **Ne zaman ki ona haber verdi** *(Neyi?)* بِهِ **Bu sözü** قَالَتْ **Dedi ki:** مَنْ **Kim** أَنْبَأَكَ **Sana haber verdi?** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** قَالَ **Dedi ki:** نَبَّأَنِيَ **Bana haber verdi** *(Kim?)* الْعَلِيمُ **Hakkıyla bilen** الْخَبِيرُ **Haberdâr olan** أَيِ اللّٰهُ Yani, Allah.

4. إِنْ تَتُوبَا **Eğer ikiniz de tövbe ederseniz** أَيْ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ Yani, Hafsa ve Aişe *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a (kabul edilir)** فَقَدْ صَغَتْ **Çünkü kaymıştı** *(Ne?)* قُلُوبُكُمَا **İkinizin kalbi** مَالَتْ Meyletmişti *(Neye?)* إِلَى تَحْرِيمِ مَارِيَةَ Mâriye'nin haram kılınmasına أَيْ سَرَّكُمَا ذٰلِكَ Yani, bu ikinizi sevindirmişti *(Neye rağmen?)* مَعَ كَرَاهَةِ النَّبِيِّ لَهُ Peygamberin hoşuna gitmemesine rağmen ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَذٰلِكَ Ve bu da (peygamberin hoş görmediği bir şeye sevinmek) ذَنْبٌ Günahtır وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ تُقُبِّلَا Yani, tövbeleriniz kabul edilir وَأُطْلِقَ Ve kullanıldı *(Ne?)* قُلُوبٌ (Cemi olan) 'kulub' kelimesi *(Neye?)* عَلَى قَلْبَيْنِ İki tane kalbe وَلَمْ يُعَبِّرْ Ve ifade edilmedi *(Ne ile?)* بِهِ 'Kalbâkümâ' lafzıyla *(Niçin?)* لِاسْتِثْقَالِ الْجَمْعِ Cemetmek ağır geldiği için *(Neyi?)* بَيْنَ تَثْنِيَتَيْنِ İki tensiyenin arasını *(Nerede?)* فِيمَا Ol bir yerde ki (izafet terkibi) هُوَ O, yer كَالْكَلِمَةِ الْوَاحِدَةِ Tek bir kelime gibidir وَإِنْ تَظَاهَرَا **Yok, eğer birbirinize arka çıkmaya kalkışırsanız** بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci 'ta'nın idgam edilmesiyle (okunuştur) *(Nerede idgamı edilmesi?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslında (Tetezâhara) *(Nereye idgam edilmesi?)* فِي الظَّاءِ 'Zâ' harfine (böylece 'tezzâhara' şeklinde okunur) وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِدُونِهَا İkinci bir 'ta' olmaksızın (okunur) تَتَعَاوَنَا Yardımlaşırsanız (manasındadır) *(Kime karşı?)* عَلَيْهِ **Ona karşı** أَيِ النَّبِيِّ Yani, peygambere karşı *(Nerede?)* فِيمَا يَكْرَهُهُ Çirkin gördüğü şeyde فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah,** هُوَ **O** فَصْلٌ Zamir-i fasıldır مَوْلَيهُ **Onun dostudur** نَاصِرُهُ Yardımcısıdır *(Daha kimdir?)* وَجِبْرِيلُ **Cebrail** وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ **Ve salih müminler** أَبُو بَكْرٍ Ebu Bekir وَعُمَرُ Ve Ömer رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا Allah ikisinden de razı olsun مَعْطُوفٌ (Bu iki kelime) atfedilmiştir *(Nereye?)* عَلَى مَحَلِّ إِسْمِ إِنَّ 'İnne'nin isminin mahalline فَيَكُونُونَ Böylece onlar da olur *(Ne?)* نَاصِرِيهِ Onun yardımcıları وَالْمَلٰئِكَةُ **Melekler de** بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan sonra** بَعْدَ نَصْرِ اللّٰهِ Allah'ın yardımı وَالْمَذْكُورِينَ Ve adı geçenlerin yardımından sonra ظَهِيرٌ **Arka çıkandır** ظُهَرَاءُ Arka çıkanlardır أَعْوَانٌ لَهُ Ona destekçidirler *(Nerede?)* فِي نَصْرِهِ Ona yardım etmede *(Kime karşı?)* عَلَيْكُمَا İkinize karşı.

5. أَيْ طَلَّقَ النَّبِيُّ **Şayet, o sizi boşarsa** إِنْ طَلَّقَكُنَّ **Onun Rabbi** رَبُّهُ **Umulur ki,** عَسٰى Yani, peygamber boşarsa *(Kimi?)* أَزْوَاجَهُ Eşlerini أَنْ يُبَدِّلَهُ **Ona, karşılık olarak verir** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz (okunur) *(Ne verir?)* أَزْوَاجًا **Eşler ki,** خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** خَبَرُ عَسٰى (En yübeddilehu fiili) 'asâ'nın haberidir وَالْجُمْلَةُ جَوَابُ الشَّرْطِ Cümle şartın cevabıdır وَلَمْ يَقَعِ التَّبْدِيلُ Değiştirme olmamıştır *(Niçin?)* لِعَدَمِ وُقُوعِ الشَّرْطِ Şart oluşmadığı için *(Öyle eşler ki,)* مُسْلِمَاتٍ **(Allah'a) teslimiyet gösteren** قَانِتَاتٍ مُقِرَّاتٍ Kabul eden *(Neyi?)* بِالْإِسْلَامِ İslam'ı مُؤْمِنَاتٍ **İnanan** مُخْلِصَاتٍ Samimi **Boyun eğen** مُطِيعَاتٍ İtaatkâr تَائِبَاتٍ **Tövbe eden** عَابِدَاتٍ **Kulluk eden** سَائِحَاتٍ **Oruç tutan** صَائِمَاتٍ Oruçlu أَوْ مُهَاجِرَاتٍ Veya hicret eden ثَيِّبَاتٍ **Dul** وَأَبْكَارًا **Ve bekar.**

6. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** قُوا **Koruyun** *(Kimi?)* أَنْفُسَكُمْ **Kendinizi** وَأَهْلِيكُمْ **Ve ehlinizi** *(Nasıl?)* بِالْحَمْلِ Yönlendirmek suretiyle *(Neye?)* عَلٰى طَاعَةِ اللهِ Allah'a itaate *(Neden koruyun?)* نَارًا **Bir ateşten ki,** وَقُودُهَا **Onun yakıtı** النَّاسُ **İnsanlar** اَلْكُفَّارُ Kafirler وَالْحِجَارَةُ **Ve taşlardır** *(Ne gibi?)* كَأَصْنَامِهِمْ (Yaptıkları) putları gibi *(Neden?)* مِنْهَا O taşlardan يَعْنِي أَنَّهَا Yani, o ateş مُفْرِطَةُ الْحَرَارَةِ Harareti aşırıdır تَتَّقِدُ Tutuşur *(Ne ile?)* بِمَا ذُكِرَ Zikredilen şeylerle لَا كَنَارِ الدُّنْيَا Dünya ateşi gibi değildir ki, تَتَّقِدُ Tutuşur *(Ne ile?)* بِالْحَطَبِ وَنَحْوِهِ Odun ve benzeri şeylerle عَلَيْهَا **O ateşin üzerinde** مَلٰئِكَةٌ **Melekler vardır** خَزَنَتُهَا Bekçileri عِدَّتُهُمْ Sayıları da تِسْعَةَ عَشَرَ On dokuzdur كَمَا سَيَأْتِي Nitekim gelecektir *(Nerede?)* فِي الْمُدَّثِّرِ Müddessir sûresinde *(Öyle melekler ki,)* غِلَاظٌ **Kaba** مِنْ غِلَظِ الْقَلْبِ (Bu kabalık) kalp katılığından olandır شِدَادٌ **Sert tabiatlı** *(Hangi konuda?)* فِي الْبَطْشِ Tutup yakalama konusunda لَا يَعْصُونَ **İsyan etmezler** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ondan bedel,)* مَا أَمَرَهُمْ **Onlara emrettiğine** بَدَلٌ مِنَ الْجَلَالَةِ İsmi celalden bedeldir أَيْ لَا يَعْصُونَ Yani, isyan etmezler *(Neye?)* أَمْرَ اللهِ Allah'ın emrine وَيَفْعَلُونَ **Ve yaparlar** *(Neyi?)* مَا يُؤْمَرُونَ **Kendilerine emredilen şeyi** تَأْكِيدٌ Tekittir وَالْاٰيَةُ تَخْوِيفٌ Ayet bir korkutmadır *(Kim için?)* لِلْمُؤْمِنِينَ İnananlar için *(Neden?)* عَنِ الْاِرْتِدَادِ Dinden çıkmaktan *(Daha kimin için korkutmadır?)* وَلِلْمُنَافِقِينَ Münafıklar için *(Öyle münafıklar ki,)* اَلْمُؤْمِنِينَ İnananlar *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle دُونَ قُلُوبِهِمْ Kalpleriyle değil.

7. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا **Ey küfredenler!** لَا تَعْتَذِرُوا **Özür beyan etmeyin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ Onlara bu söylenir *(Ne zaman?)* عِنْدَ دُخُولِهِمْ Girerlerken *(Nereye?)* اَلنَّارَ Ateşe أَيْ لِأَنَّهُ Yani, çünkü o, özür beyan etme لَا يَنْفَعُكُمْ Size fayda vermeyecek إِنَّمَا تُجْزَوْنَ **Siz sadece cezalandırılacaksınız** *(Ne ile?)* مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **Yapıyor olduğunuz şeyle** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, onun cezasıyla.

﴿يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا تُوبُوٓا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَصُوحًا﴾ بِفَتْحِ النُّونِ وَضَمِّهَا صَادِقَةً بِأَنْ لَا يُعَادَ إِلَى الذَّنْبِ وَلَا يُرَادَ الْعَوْدُ إِلَيْهِ ﴿عَسٰى رَبُّكُمْ﴾ تَرَجِّيَةٌ تَقَعُ ﴿اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللّٰهُ﴾ بِإِدْخَالِ النَّارِ ﴿النَّبِيَّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ أَمَامَهُمْ ﴿وَ﴾ يَكُونُ ﴿بِاَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ ﴿رَبَّنَآ اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا﴾ إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمُنَافِقُونَ يَطْفَأُ نُورُهُمْ ﴿وَاغْفِرْ لَنَا﴾ رَبَّنَا ﴿اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾﴾ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ﴾ بِالسَّيْفِ ﴿وَالْمُنَافِقِينَ﴾ بِاللِّسَانِ وَالْحُجَّةِ ﴿وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ بِالْاِنْتِهَارِ وَالْمَقْتِ ﴿وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾﴾ هِيَ ﴿ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَتَ نُوحٍ وَامْرَاَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا﴾ فِي الدِّينِ إِذْ كَفَرَتَا وَكَانَتِ امْرَأَةُ نُوحٍ وَاسْمُهَا وَاهِلَةُ تَقُولُ لِقَوْمِهِ إِنَّهُ مَجْنُونٌ وَامْرَأَةُ لُوطٍ وَاسْمُهَا وَاعِلَةُ تَدُلُّ قَوْمَهُ عَلٰى أَضْيَافِهِ إِذَا نَزَلُوا بِهِ لَيْلًا بِإِيقَادِ النَّارِ وَنَهَارًا بِالتَّدْخِينِ ﴿فَلَمْ يُغْنِيَا﴾ أَيْ نُوحٌ وَلُوطٌ ﴿عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ ﴿شَيْئًا وَقِيلَ﴾ لَهُمَا ﴿ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ ﴿١٠﴾﴾ مِنْ كُفَّارِ قَوْمِ نُوحٍ وَقَوْمِ لُوطٍ ﴿وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا امْرَاَتَ فِرْعَوْنَ﴾ آمَنَتْ بِمُوسٰى وَاسْمُهَا آسِيَةُ فَعَذَّبَهَا فِرْعَوْنُ بِأَنْ أَوْتَدَ يَدَيْهَا وَرِجْلَيْهَا وَأَلْقٰى عَلٰى صَدْرِهَا رَحًى عَظِيمَةً وَاسْتَقْبَلَ بِهَا الشَّمْسَ فَكَانَتْ إِذَا تَفَرَّقَ عَنْهَا مَنْ وُكِّلَ بِهَا ظَلَّلَتْهَا الْمَلَائِكَةُ ﴿اِذْ قَالَتْ﴾ فِي حَالِ التَّعْذِيبِ ﴿رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ﴾ فَكُشِفَ لَهَا فَرَأَتْهُ فَسَهُلَ عَلَيْهَا التَّعْذِيبُ ﴿وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ﴾ وَتَعْذِيبِهِ ﴿وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾﴾ أَهْلِ دِينِهِ فَقَبَضَ اللّٰهُ رُوحَهَا وَقَالَ ابْنُ كَيْسَانَ رُفِعَتْ إِلَى الْجَنَّةِ حَيَّةً فَهِيَ تَأْكُلُ وَتَشْرَبُ ﴿وَمَرْيَمَ﴾ عَطْفٌ عَلَى امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ ﴿ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ حَفِظَتْهُ ﴿فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا﴾ أَيْ جِبْرِيلَ حَيْثُ نَفَخَ فِي جَيْبِ دِرْعِهَا بِخَلْقِ اللّٰهِ تَعَالٰى فِعْلَهُ الْوَاصِلَ إِلٰى فَرْجِهَا فَحَمَلَتْ بِعِيسٰى ﴿وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا﴾ شَرَائِعِهِ ﴿وَكُتُبِهِ﴾ الْمُنَزَّلَةِ ﴿وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾﴾ مِنَ الْقَوْمِ الْمُطِيعِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

8. **Ey iman edenler!** Bir daha günaha dönmemek, dönmeyi de istememek üzere **samimi**[1] **bir tövbe ile Allah'a dönün ki, Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örtsün ve Peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri** ateşe sokmak suretiyle **utandırmayacağı günde sizi, altlarından ırmaklar akan cennet** bahçelerine **koysun. Onların nurları önlerinden ve sağlarından gider ve**

---

[1] نَصُوحًا kelimesi nun harfinin hem fethası hem de zammesiyle okunur.

münafıkların nurunun sönünce **şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Nurumuzu bizim için** cennete kadar **tamamla, bizi bağışla;** Ey Rabbimiz **çünkü sen her şeye gücü yetensin."**

9. **Ey Peygamber! Kâfirlerle** kılıç ile **ve münafıklarla** söz ve delil ile **cihad et, onlara karşı** buğz ve men ederek **sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir.** O, **ne kötü gidilecek yerdir!**

10. **Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını misal olarak vermiştir. Bu ikisi, kullarımızdan iki sâlih kişinin nikâhları altında iken** inkâr edip din konusunda **onlara hainlik ettiler;** Nuh'un karısı Vâhile, kavmine: "O bir delidir" diyordu. Lut'un karısı Vâile de, geceleri ateşle gündüzleri dumanla, (livata yapan) kavmine, Lut'un misafirlerinin geldiğini haber veriyordu. **O ikisi** Nuh ve Lut **Allah'**ın azabın**dan hiçbir şeyi onlardan savamadı.** Onlara**: Haydi,** Nuh ve Lut'un kavminden **ateşe giren** kâfir**lerle beraber siz de girin! denildi.**

11. **Allah, iman edenlere de Firavun'un** Musa'ya iman eden Asiye isimli **karısını misal olarak vermiştir.** Firavun ellerini ve ayaklarını kazıklara bağlatmış ve üzerine büyük bir taş koydurarak yakıcı sıcakta ona işkence etmiştir. İşkence yapanlar yanından ayrılınca melekler onu gölgelendirirdi. **Hani o** işkence görürken **şöyle demişti: "Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap;** Allah onun gözünden perdeyi kaldırdı o da cennetteki evini gördü böylece işkencesi hafifledi **beni Firavun'dan ve onun yaptığı işten** ve işkenceden **koru ve beni zalim toplumdan** onun dinine uyanlardan **kur-tar"** böylece Allah onun ruhunu aldı. İbni Keysan demiştir ki: "Canlı olarak cennete yükseltilmiştir. Orada yiyip içmektedir."

12. **İffetini korumuş olan, İmran kızı Meryem'i**[1] **de (misal olarak vermiştir). Biz,** Cebrail'in onun elbisesinin yakasından üfleyip rahmine varan fiilini yaratmak suretiyle **ona ruhumuzdan üfledik** o da İsa'ya hamile kaldı **ve Rabbinin sözleri** hükümlerini **ve** inan **kitaplarını tasdik etti. O gönülden itaat edenlerden** itaatkâr bir kavimden**di.**

KELİME ANLAMI

8. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** تُوبُوا **Tövbe ediniz** *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* تَوْبَةً نَصُوحًا **Samimi bir tövbe ile** بِفَتْحِ النُّونِ Nun'un fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) صَادِقَةً Hakiki (bir tövbe ile) *(Nasıl hakiki olur?)* بِأَنْ لَا يُعَادَ Dönülmemesiyle *(Neye?)* إِلَى الذَّنْبِ Günaha وَلَا يُرَادَ Ve istenmemesiyle *(Ne?)* الْعَوْدُ إِلَيْهِ Ona dönmek عَسٰى **Umulur ki,** رَبُّكُمْ **Rabbiniz** تَرَجِّيَةٌ تَقَعُ Kesin olacak bir ümitle أَنْ يُكَفِّرَ **Örter** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِكُمْ **Günahlarınızı** وَيُدْخِلَكُمْ **Ve sizi girdirir** جَنَّاتٍ **Cennetlere** بَسَاتِينَ Bostanlara **ki,** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların**

[1] وَمَرْيَمَ kelimesi امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ üzerine atıftır.

altından *(Ne?)* الْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Ne zaman girdirir?)* يَوْمَ **O günde ki,** لَا يُخْزِي **Utandırmaz** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Nasıl?)* بِاِدْخَالِ النَّارِ Ateşe sokarak *(Kimi?)* النَّبِيَّ **Peygamberi** وَالَّذِينَ **Ve o kimseleri ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kiminle?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** نُورُهُمْ **Onların nuru** يَسْعٰى **Koşar** *(Nerede?)* بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Ellerinin arasında** اَمَامَهُمْ Önlerinde وَ يَكُونُ **Ve** olur *(Nerede?)* بِاَيْمَانِهِمْ **Sağ taraflarında** يَقُولُونَ **Derler** مُسْتَأْنَفٌ Yeni cümledir رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اَتْمِمْ لَنَا **Bize tamamla** *(Neyi?)* نُورَنَا **Nurumuzu** *(Nereye kadar?)* إِلَى الْجَنَّةِ Cennete kadar وَالْمُنَافِقُونَ Münafıklar ise يَطْفَأُ Söner *(Ne?)* نُورُهُمْ Onların nuru وَاغْفِرْ لَنَا **Bizi bağışla** رَبَّنَا Ey Rabbimiz! اِنَّكَ **Çünkü sen** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetensin.**

9. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey Peygamber!** جَاهِدِ **Savaş** *(Kiminle?)* الْكُفَّارَ **Kafirlerle** *(Ne ile?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Daha kiminle savaş?)* وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklarla** *(Ne ile savaş?)* بِاللِّسَانِ وَالْحُجَّةِ Söz ve delille وَاغْلُظْ **Ve sert davran** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Ne ile?)* بِالْاِنْتِهَارِ Çıkışarak وَالْمَقْتِ Ve nefretle وَمَاْوٰيهُمْ **Onların varacakları yer** جَهَنَّمُ **Cehennemdir** وَبِئْسَ **Ve ne kötü** الْمَصِيرُ **Dönüş yeridir** *(Ne?)* هِيَ O, cehennem.

10. ضَرَبَ **Getirmiştir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne olarak?)* مَثَلًا **Misal olarak** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Kimi misal olarak getirmiştir?)* امْرَاَةَ نُوحٍ **Nuh'un karısını** وَامْرَاَةَ لُوطٍ **Ve Lut'un karısını** كَانَتَا **O ikisi idiler** *(Nerede?)* تَحْتَ عَبْدَيْنِ **İki kulun (nikahı) altında** *(Kimden iki kul?)* مِنْ عِبَادِنَا **Bizim kullarımızdan** *(Öyle iki kul ki,)* صَالِحَيْنِ **Her ikisi de iyi** فَخَانَتَاهُمَا **Ve o ikisine ihanet ettiler** *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde اِذْ كَفَرَتَا Çünkü inkar ettiler وَكَانَتِ امْرَاَةُ نُوحٍ Ve Nuh'un karısı idi وَاسْمُهَا وَاهِلَةُ Ki, ismi Vâhile'dir *(Ne idi?)* تَقُولُ Diyordu *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine *(Ne diyordu?)* اِنَّهُ مَجْنُونٌ O şüphesiz delidir وَامْرَاَةُ لُوطٍ Lut'un karısı da وَاسْمُهَا وَاعِلَةُ Ki, onun ismi Vâi'le'dir تَدُلُّ Yönlendirirdi *(Kimi?)* قَوْمَهُ Lut'un kavmini *(Kime?)* عَلٰى اَضْيَافِهِ Lut'un misafirlerine *(Ne zaman?)* اِذَا نَزَلُوا بِهِ Onda misafir olduklarında لَيْلًا Gece vakti *(Nasıl yönlendirirdi?)* بِاِيقَادِ النَّارِ Ateş yakarak وَنَهَارًا Ve gündüz vakti de بِالتَّدْخِينِ Dumanla فَلَمْ يُغْنِيَا **Ama savamadılar** *(Kimler?)* اَيْ نُوحٌ وَلُوطٌ Nuh ve Lut *(Kimden?)* عَنْهُمَا **O ikisinden** *(Neyi savamadılar?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından شَيْئًا **Hiçbir şeyi** وَقِيلَ **Ve denildi** *(Kime?)* لَهُمَا O iki kadına ادْخُلَا **Girin** *(Nereye?)* النَّارَ **Ateşe** *(Kiminle beraber?)* مَعَ الدَّاخِلِينَ **Girenlerle beraber** *(Kimlerden?)* مِنْ كُفَّارِ قَوْمِ نُوحٍ Nuh kavminin kafirlerinden وَقَوْمِ لُوطٍ Ve Lut kavminin (kafirlerinden ateşe girenlerle beraber girin).

11. وَضَرَبَ **Ve getirmiştir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne olarak?)* مَثَلًا **Misal olarak** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimi misal olarak getirmiştir?)* امْرَاَةَ فِرْعَوْنَ **Firavun'un karısını** آمَنَتْ İman etti *(Kime?)* بِمُوسٰى Hz. Musa'ya وَاسْمُهَا İsmi de آسِيَةُ Asiye'dir فَعَذَّبَهَا Bu sebeple ona azap etti *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Nasıl?)* بِأَنْ أَوْتَدَ Kazıklara bağlatarak *(Neyi?)* يَدَيْهَا İki elini وَرِجْلَيْهَا Ve iki ayağını وَأَلْقٰى Ve koyarak *(Nereye?)* عَلٰى صَدْرِهَا Göğsü üstüne *(Ne?)* رَحٰى عَظِيمَةً Büyük bir taş وَاسْتَقْبَلَ بِهَا Ve onu çevirerek *(Neye?)* اَلشَّمْسَ Güneşe فَكَانَتْ Ve o idi *(Ne zaman?)* إِذَا تَفَرَّقَ Ayrıldığı zaman *(Kimden?)* عَنْهَا Ondan *(Kim?)* مَنْ وُكِّلَ بِهَا Onun sorumluluğu kendisine verilen kişi/nöbetçi ظَلَّلَتْهَا Onu gölgelendiriyordu *(Kim?)* اَلْمَلَائِكَةُ Melekler إِذْ قَالَتْ **Hani demişti** *(Ne zaman?)* فِي حَالِ التَّعْذِيبِ İşkence halinde رَبِّ **Rabbim!** ابْنِ لِي **Benim için yap** *(Nerede?)* عِنْدَكَ **Senin katında** *(Ne?)* بَيْتًا **Bir ev ki,** فِي الْجَنَّةِ **Cennette** فَكُشِفَ لَهَا Bunun üzerine onun keşfi açıldı فَرَأَتْهُ Ve o evi gördü فَسَهُلَ عَلَيْهَا Ve böylece ona kolay geldi *(Ne?)* اَلتَّعْذِيبُ İşkence وَنَجِّنِي **Ve beni kurtar** *(Kimden?)* مِنْ فِرْعَوْنَ **Firavun'dan** وَعَمَلِهِ **Ve onun işinden** وَتَعْذِيبِهِ Ve işkencesinden وَنَجِّنِي **Ve beni kurtar** *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **Zalimler topluluğundan** أَهْلِ دِينِهِ Onun dininin ehlinden فَقَبَضَ اللّٰهُ Allah da alıverdi *(Neyi?)* رُوحَهَا Onun ruhunu وَقَالَ ابْنُ كَيْسَانَ İbni Keysan dedi ki: رُفِعَتْ Kaldırıldı *(Nereye?)* إِلَى الْجَنَّةِ Cennete *(Nasıl?)* حَيَّةً Diri olarak فَهِيَ Bu sebeple o تَأْكُلُ Yer وَتَشْرَبُ Ve içer *(**Allah daha kimi misal olarak getirmiştir?**)*

12. وَمَرْيَمَ **Ve Meryem'i** عَطْفٌ عَلَى امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ 'İmraete Firavn' kelimesi üzerine atıftır ابْنَةَ عِمْرَانَ **İmran'ın kızı** الَّتِي اَحْصَنَتْ **Ki, korudu** *(Neyi?)* فَرْجَهَا **İffetini** حَفِظَتْهُ Onu muhafaza etti فَنَفَخْنَا **Biz de üfledik** *(Kime?)* فِيهِ **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِنَا **Ruhumuzdan** أَيْ جِبْرِيلَ Yani, Cebrail'den حَيْثُ نَفَخَ Zira üflemişti *(Nereden?)* فِي جَيْبِ دِرْعِهَا Elbisesinin yakasından *(Nasıl üflemişti?)* بِخَلْقِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın yaratmasıyla *(Neyi?)* فِعْلَهُ Cebrail'in fiilini/üflemesini *(Öyle fiil ki,)* اَلْوَاصِلَ إِلٰى فَرْجِهَا Meryem'in rahmine kadar ulaşan فَحَمَلَتْ Ve böylece hamile kaldı *(Kime?)* بِعِيسٰى Hz. İsa'ya وَصَدَّقَتْ **Ve tasdik etti** *(Neyi?)* بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا **Rabbinin kelimelerini** شَرَائِعِهِ Şeriatını وَكُتُبِهِ **Ve kitaplarını** *(Öyle kitaplar ki,)* اَلْمُنَزَّلَةِ İndirilen وَكَانَتْ **Ve idi** *(Kimlerden?)* مِنَ الْقَانِتِينَ **İtaat edenlerden** مِنَ الْقَوْمِ الْمُطِيعِينَ İtaatkâr kavimdendi.

سُورَةُ الْمُلْكِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿تَبَارَكَ﴾ تَنَزَّهَ عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَثِينَ ﴿الَّذِي بِيَدِهِ﴾ فِي تَصَرُّفِهِ ﴿الْمُلْكُ﴾ السُّلْطَانُ وَالْقُدْرَةُ ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾﴾ ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَالْحَيَوٰةَ﴾ فِي الْآخِرَةِ أَوْ هُمَا فِي الدُّنْيَا فَالنُّطْفَةُ تَعْرِضُ لَهَا الْحَيَاةُ وَهِيَ مَا بِهِ الْإِحْسَاسُ وَالْمَوْتُ ضِدُّهَا أَوْ عَدَمُهَا قَوْلَانِ وَالْخَلْقُ عَلَى الثَّانِي بِمَعْنَى التَّقْدِيرِ ﴿لِيَبْلُوَكُمْ﴾ لِيَخْتَبِرَكُمْ فِي الْحَيَاةِ ﴿أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ أَطْوَعُ لِلَّهِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي انْتِقَامِهِ مِمَّنْ عَصَاهُ ﴿الْغَفُورُ ﴿٢﴾﴾ لِمَنْ تَابَ إِلَيْهِ ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا﴾ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ مِنْ غَيْرِ مُمَاسَةٍ ﴿مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ﴾ لَهُنَّ أَوْ لِغَيْرِهِنَّ ﴿مِن تَفَاوُتٍ﴾ تَبَايُنٍ وَعَدَمِ تَنَاسُبٍ ﴿فَارْجِعِ الْبَصَرَ﴾ أَعِدْهُ إِلَى السَّمَاءِ ﴿هَلْ تَرَى﴾ فِيهَا ﴿مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾﴾ صُدُوعٍ وَشُقُوقٍ ﴿ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ﴾ كَرَّةً بَعْدَ كَرَّةٍ ﴿يَنْقَلِبْ﴾ يَرْجِعْ ﴿إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا﴾ ذَلِيلًا لِعَدَمِ إِدْرَاكِ الْخَلَلِ ﴿وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾﴾ مُنْقَطِعٌ عَنْ رُؤْيَةِ خَلَلٍ ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا﴾ الْقُرْبَى إِلَى الْأَرْضِ ﴿بِمَصَابِيحَ﴾ بِنُجُومٍ ﴿وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا﴾ مَرَاجِمَ ﴿لِلشَّيَاطِينِ﴾ إِذَا اسْتَرَقُوا السَّمْعَ بِأَنْ يَنْفَصِلَ شِهَابٌ عَنِ الْكَوْكَبِ

كَالْقَبَسِ يُؤْخَذُ مِنَ النَّارِ فَيَقْتُلُ الْجِنِّيَّ أَوْ يُخَبِّلُهُ لَا أَنَّ الْكَوَاكِبَ يَزُولُ عَنْ مَكَانِهِ ﴿وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ (٥)﴾ النَّارِ الْمُوقَدَةِ ﴿وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (٦)﴾ هِيَ ﴿إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا﴾ صَوْتًا مُنْكَرًا كَصَوْتِ الْحِمَارِ ﴿وَهِيَ تَفُورُ (٧)﴾ تَغْلِي ﴿تَكَادُ تَمَيَّزُ﴾ وَقُرِئَ تَتَمَيَّزُ عَلَى الْأَصْلِ تَتَقَطَّعُ ﴿مِنَ الْغَيْظِ﴾ غَضَبًا عَلَى الْكُفَّارِ ﴿كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ﴾ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ ﴿سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا﴾ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ (٨)﴾ رَسُولٌ يُنْذِرُكُمْ عَذَابَ اللهِ تَعَالَى ﴿قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ (٩)﴾ يَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ مِنْ كَلَامِ الْمَلَائِكَةِ لِلْكُفَّارِ حِينَ أَخْبَرُوا بِالتَّكْذِيبِ وَأَنْ يَكُونَ مِنْ كَلَامِ الْكُفَّارِ لِلنُّذُرِ ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ﴾ أَيْ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ ﴿أَوْ نَعْقِلُ﴾ أَيْ عَقْلَ تَفَكُّرٍ ﴿مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ (١٠)﴾ ﴿فَاعْتَرَفُوا﴾ حَيْثُ لَا يَنْفَعُ الْاِعْتِرَافُ ﴿بِذَنْبِهِمْ﴾ وَهُوَ تَكْذِيبُ النُّذُرِ ﴿فَسُحْقًا﴾ بِسُكُونِ الْحَاءِ وَضَمِّهَا ﴿لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ (١١)﴾ فَبُعْدًا لَهُمْ عَنْ رَحْمَةِ اللهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ﴾ يَخَافُونَهُ ﴿بِالْغَيْبِ﴾ فِي غَيْبَتِهِمْ عَنْ أَعْيُنِ النَّاسِ فَيُطِيعُونَهُ سِرًّا فَيَكُونُ عَلَانِيَةً أَوْلَى ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ (١٢)﴾ أَيِ الْجَنَّةُ.

TÜRKÇE ANLAMI

67- Mülk Sûresi

Mekke'de inmiştir. Otuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Mülk,** kudret ve saltanat **elinde** tasarrufu altında **bulunan Allah yücedir** yaratılanların sıfatlarından beridir **ve o her şeye gücü yetendir.**

2. **Hanginizin daha güzel davranacağını** Allah'a daha çok itaat edeceğini **sınamak** hayatta imtihan etmek **için** dünyada **ölümü ve** ahirette **hayatı**[1] veya her ikisini de dünyada **yaratan odur.** Zira meni dünyada hayat bulur. **O,** kendisine isyan edenden intikam alma hususunda **Aziz'dir,** kendisine tövbe edeni de **çok bağışlayandır.**

3. Birbiri üzerinde ve birbirine değmeksizin **yedi kat göğü yaratan odur. Rahman'ın** onları veya diğer şeyleri **yaratışında hiçbir düzensizlik** farklılık ve uygunsuzluk **göremezsin. Gözünü** göğe **çevir de bir bak,** orada **bir yarık** çatlak, patlak **görebiliyor musun?**

4. **Sonra gözünü, tekrar tekrar çevir bak; göz** herhangi bir kusur bulamadığı için **aciz** zelil **ve bitkin** kusur bulmaktan ümidini kesmiş bir **halde sana dönecektir.**

---

[1] Hayat, hissetmeyi sağlayan şeydir. Ölüm ise bunun zıddı veya olmamasıdır. Yaratmak ölümün ikinci manasına göre 'takdir etmek' anlamındadır.

5. **Andolsun ki biz,** yere **en yakın olan göğü kandiller** yıldızlar**la süsledik. Onları** kulak hırsızlığı yaptıklarında **şeytanlar için taşlama** mermi **yaptık** ateşten alınan bir şule gibi yıldızlardan bir ateş topu ayrılıp cini öldürür veya çıldırtır yoksa yıldızlar yerinden oynamaz **ve onlara alevli** tutuşturulmuş **ateş azabı hazırladık.**
6. **Rablerini inkâr edenlere cehennem azabı vardır.** O, **ne kötü varış yeridir!**
7. **Oraya atıldıklarında, onun fokurdarken** kaynarken **çıkardığı uğultuyu** merkep sesi gibi çirkin bir ses **işitirler.**
8. **Neredeyse öfkesinden** kâfirlere olan gazabından **parçalanacak!**[1] **Her ne zaman oraya bir topluluk** kâfirlerden bir grup **atılsa, onun bekçileri onlara: "Size, uyarıcı** yüce Allah'ın azabından korkutan bir peygamber **gelmemiş miydi?" diye** azarla **sorarlar.**
9. **Onlar da şöyle derler: "Evet, doğrusu bize, uyarıcı gelmişti; fakat biz (onu) yalanlamış ve: Allah hiçbir şey indirmedi; siz büyük bir sapıklık içindesiniz" demiştik.**[2]
10. **Ve: "Şayet** anlayarak **kulak vermiş veya** düşünerek **aklımızı kullanmış olsaydık, alevli cehennemin halkı içinde olmazdık" derler.**
11. **Böylece** itirafın fayda vermediği bir yerde **günahlarını** peygamberleri yalanladıklarını **itiraf ederler. Artık** Allah'ın rahmetinden **uzak**[3] **olsun, o alevli cehennemin halkı!**
12. **Şüphesiz gıyaben,** insanların gözlerinden uzaklaştıklarında **Allah'tan korkanlar** ve bu sebeple gizli hallerinde bile ona itaat edenler **için mağfiret ve büyük bir mükâfat** cennet **vardır.**

KELİME ANLAMI

﴿٦٧﴾- سُورَةُ الْمُلْكِ

67- Mülk Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. تَبَارَكَ **Yücedir** تَنَزَّهَ Beridir *(Neden?)* عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَث۪ينَ Sonradan yaratılanların sıfatlarından *(Kim?)* الَّذ۪ي **O zât ki,** بِيَدِهِ **Onun elindedir** ف۪ي تَصَرُّفِه۪ Onun yetkisi altındadır *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** اَلسُّلْطَانُ وَالْقُدْرَةُ Saltanat ve kudret وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَد۪يرٌ **Gücü yetendir.**

---

[1] تَمَيَّزُ diğer bir kıraatte aslı üzere تَتَمَيَّزُ şeklinde okunmuştur.
[2] اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا ف۪ي ضَلَالٍ كَب۪يرٍ cümlesi meleklerin, yalanladıklarını haber verdiklerinde kâfirlere söyledikleri veya kâfirlerin peygamberlere söyledikleri sözden olabilir.
[3] سُحْقًا kelimesi ha harfinin hem sükûnu hem de zammesiyle okunur.

2. اَلَّذِي خَلَقَ **Ki, yaratmıştır** *(Neyi?)* اَلْمَوْتَ **Ölümü** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَالْحَيٰوةَ **Ve hayatı** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette أَوْ هُمَا فِي الدُّنْيَا Veya ikisini dünyada (yaratmıştır) فَالنُّطْفَةُ Dolayısıyla nutfe تَعْرِضُ لَهَا Ona arız olur *(Ne?)* اَلْحَيَاةُ Hayat وَهِيَ Ve o da مَا بِهِ Kendisiyle sağlanan şeydir *(Ne?)* اَلْإِحْسَاسُ Hissetmek وَالْمَوْتُ Ölüm ise ضِدُّهَا Hayatın zıttıdır أَوْ عَدَمُهَا Veya onun olmaması mıdır قَوْلَانِ (Bu ayet hakkındaki) iki görüştür وَالْخَلْقُ عَلَى الثَّانِي Yaratma, ikinci manaya göre بِمَعْنَى التَّقْدِيرِ Takdir manasındadır *(Niçin yarattı?)* لِيَبْلُوَكُمْ **Sizi denemek için** لِيَخْتَبِرَكُمْ Sizi sınamak için *(Nerede?)* فِي الْحَيَاةِ Hayatta أَيُّكُمْ **Hanginiz** أَحْسَنُ **Daha iyidir** *(Ne yönden?)* عَمَلًا **Amel yönünden** أَطْوَعُ Daha çok itaatkâr *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a وَهُوَ **Ve o** اَلْعَزِيزُ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي انْتِقَامِهِ İntikam almasında *(Kimden?)* مِمَّنْ عَصَاهُ Kendisine isyan edenden اَلْغَفُورُ **Çok bağışlayandır** *(Kimi?)* لِمَنْ تَابَ إِلَيْهِ Kendisine tevbe edeni.

3. اَلَّذِي خَلَقَ **Ki, yarattı** *(Neyi?)* سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi göğü** *(Nasıl yarattı?)* طِبَاقًا **Tabaka tabaka** بَعْضَهَا Bir kısmı فَوْقَ بَعْضٍ Diğer bir kısmının üstünde *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ مُمَاسَّةٍ Birbirine değmeden مَا تَرٰى **Göremezsin** *(Nerede?)* فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ **Rahman'ın yaratmasında** *(Neyi?)* لَهُنَّ Onlar أَوْ لِغَيْرِهِنَّ Veya başka şeyleri (yaratmasında) *(Ne göremezsin?)* مِنْ تَفَاوُتٍ **Bir düzensizlik** تَبَايُنٍ Farklılık وَعَدَمِ تَنَاسُبٍ Ve uygunsuzluk فَارْجِعِ **Haydi çevir** *(Neyi?)* اَلْبَصَرَ **Gözünü (de bir bak)** أَعِدْهُ Onu döndür *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Gökyüzüne هَلْ تَرٰى **Görebiliyor musun?** *(Nerede?)* فِيهَا O gökyüzünde *(Ne?)* مِنْ فُطُورٍ **Bir çatlak** صُدُوعٍ وَشُقُوقٍ Patlak ve yarık.

4. ثُمَّ **Sonra** اِرْجِعِ **Yine çevir** *(Neyi?)* اَلْبَصَرَ **Gözünü** *(Nasıl?)* كَرَّتَيْنِ **Tekrar tekrar** كَرَّةً Bir kere daha *(Neden sonra?)* بَعْدَ كَرَّةٍ Bir kereden sonra يَنْقَلِبْ **Döner** يَرْجِعْ Geri döner *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* اَلْبَصَرُ **Gözün** *(Nasıl?)* خَاسِئًا **Aciz olduğu halde** ذَلِيلًا Zelil olarak *(Niçin?)* لِعَدَمِ إِدْرَاكِ الْخَلَلِ Bir düzensizlik bulamadığı için *(Daha ne halde döner?)* وَهُوَ **Ve hem de o** حَسِيرٌ **Bitkindir** مُنْقَطِعٌ Ümidini kesmiştir *(Neden?)* عَنْ رُؤْيَةِ خَلَلٍ Bir düzensizlik görmekten.

5. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** زَيَّنَّا **Biz donattık** *(Neyi?)* اَلسَّمَاءَ الدُّنْيَا **Dünya semasını** اَلْقُرْبٰى Yakın olanı *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere *(Ne ile donattık?)* بِمَصَابِيحَ **Kandillerle** بِنُجُومٍ Yıldızlarla وَجَعَلْنَاهَا **Ve onları eyledik** *(Ne eyledik?)* رُجُومًا **Taşlamalar** مَرَاجِمَ Taşlanacak şeyler *(Kim için?)* لِلشَّيَاطِينِ **Şeytanlar için** *(Ne zaman?)* إِذَا اسْتَرَقُوا Gizlice kulak kabarttıklarında *(Neye?)* اَلسَّمْعَ Dinlemeye *(Şeytanlar nasıl taşlanır?)* بِأَنْ يَنْفَصِلَ شِهَابٌ

Bir alevin ayrılmasıyla *(Neden?)* عَنِ الْكَوْكَبِ Yıldızlardan *(Ne gibi?)* كَالْقَبَسِ Meşale gibi ki, يُؤْخَذُ Alınır *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten فَيَقْتُلُ Ve öldürür *(Kimi?)* اَلْجِنِّيَّ Cinniyi أَوْ يُخَبِّلُهُ Veya aklını alır لَا أَنَّ الْكَوَاكِبَ Yoksa yıldızlar değildir *(Ne?)* يَزُولُ Kayar *(Nereden?)* عَنْ مَكَانِهِ Yerinden وَاَعْتَدْنَا **Ve hazırladık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عَذَابَ السَّعِيرِ **Alevli ateş azabı** اَلنَّارِ الْمُوقَدَةِ Tutuşturulmuş ateş.

6. وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا **Ve küfredenler için vardır** *(Kime?)* بِرَبِّهِمْ **Rablerine** *(Ne vardır?)* عَذَابُ جَهَنَّمَ **Cehennem azabı** وَبِئْسَ **Ve ne fena** اَلْمَصِيرُ **Dönüş yeridir** *(Ne?)* هِيَ O

7. اِذَا اُلْقُوا **Atıldıkları zaman** *(Nereye?)* فِيهَا **O cehenneme** سَمِعُوا **İşitirler** *(Ne için?)* لَهَا **O cehennem için** *(Ne?)* شَهِيقًا **Bir uğultu** صَوْتًا مُنْكَرًا Çirkin bir ses كَصَوْتِ الْحِمَارِ Merkebin sesi gibi وَهِيَ **Ve hem de o** تَفُورُ **Fokurdamakta** تَغْلِي Kaynamakta**dır.**

8. تَكَادُ **Neredeyse** تَمَيَّزُ **Parçalanacak** وَقُرِئَ Ve okunmuştur *(Ne şekilde?)* تَتَمَيَّزُ 'Tetemeyyezu' (şeklinde iki 'ta' ile) *(Nasıl?)* عَلَى الْأَصْلِ Aslı üzere تَتَقَطَّعُ Parçalanacak *(Neden?)* مِنَ الْغَيْظِ **Öfkeden** غَضَبًا Gazabından *(Kime?)* عَلَى الْكُفَّارِ Kafirlere كُلَّمَا اُلْقِيَ **Her atıldığında** *(Nereye?)* فِيهَا **O cehenneme** *(Ne?)* فَوْجٌ **Bir grup** جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ Kafirler-den bir topluluk سَاَلَهُمْ **Onlara sorar** *(Kim?)* خَزَنَتُهَا **Oranın bekçileri** *(Nasıl sorarlar?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sorusu olarak اَلَمْ يَاْتِكُمْ **Size gelmedi mi?** *(Kim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcı** رَسُولٌ Bir peygamber ki, يُنْذِرُكُمْ Sizi uyarıyor *(Neden?)* عَذَابَ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın azabından.

9. قَالُوا **Derler ki:** بَلٰى **Evet!** قَدْ جَاءَنَا **Doğrusu bize geldi** *(Kim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcı** فَكَذَّبْنَا **Biz de yalanladık** وَقُلْنَا **Ve dedik ki:** مَا نَزَّلَ **İndirmedi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne indirmedi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** اِنْ –مَا- اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** اِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ **Ancak büyük bir sapıklık içindesiniz** يَحْتَمِلُ Mümkündür *(Ne?)* أَنْ يَكُونَ Bunun olması *(Neden?)* مِنْ كَلَامِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin sözünden *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere *(Ne zamandaki?)* حِينَ اَخْبَرُوا Haber verdikleri zamandaki *(Neyi?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanladıklarını وَأَنْ يَكُونَ Ve olması da (mümkündür) *(Neden?)* مِنْ كَلَامِ الْكُفَّارِ Kafirlerin sözünden *(Kime?)* لِلنُّذُرِ Uyarıcılara.

10. وَقَالُوا **Ve dediler ki:** لَوْ كُنَّا **Şayet biz olsaydık** *(Ne?)* نَسْمَعُ **İşitiyor** أَيْ سَمَاعَ تَفَهُّمٍ Yani, anlayacak şekilde bir işitmeyle اَوْ نَعْقِلُ **Veya anlıyor (olsaydık)** أَيْ عَقْلَ تَفَكُّرٍ Yani, düşünecek şekilde bir anlamayla مَا كُنَّا **Biz olmazdık** *(Nerede?)* فِي اَصْحَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateş halkı içinde.**

11. فَاعْتَرَفُوا **Böylece itiraf ettiler** *(Nerede?)* حَيْثُ Öyle bir yerde ki, لَا يَنْفَعُ Fayda vermiyor *(Ne?)* الْاِعْتِرَافُ İtiraf *(Neyi itiraf ettiler?)* بِذَنْبِهِمْ **Günahlarını** وَهُوَ تَكْذِيبُ النُّذُرِ O da uyarıcıları yalanlamaktır فَسُحْقًا **Artık uzak olsun** بِسُكُونِ الْحَاءِ 'Ha'nın sükûnu وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) *(Kim?)* لِاَصْحَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateş halkı** فَبُعْدًا لَهُمْ Uzak olsunlar *(Neden?)* عَنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ Allah'ın rahmetinden.

12. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** يَخْشَوْنَ **Korkarlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** يَخَافُونَهُ Ondan korkarlar *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Gıyaben** فِي غَيْبَتِهِمْ Kaybolduklarında *(Neden?)* عَنْ أَعْيُنِ النَّاسِ İnsanların gözünden فَيُطِيعُونَهُ Ve ona itaat ederler *(Nasıl?)* سِرًّا Gizli hallerde dahi فَيَكُونُ Böylece (itaatleri) olur *(Hangi itaatleri?)* عَلَانِيَةً Açıkta olan *(Ne olur?)* أَوْلَى Daha evla olur لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Bir mağfiret** وَاَجْرٌ كَبِيرٌ **Ve büyük bir mükâfat** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, cennet.

﴿وَاَسِرُّوا﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿قَوْلَكُمْ اَوِ اجْهَرُوا بِهِ اِنَّهُ﴾ تَعَالَى ﴿عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾﴾ بِمَا فِيهَا فَكَيْفَ بِمَا نَطَقْتُمْ وَسَبَبُ نُزُولِ ذٰلِكَ أَنَّ الْمُشْرِكِينَ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَسِرُّوا قَوْلَكُمْ لَا يَسْمَعُكُمْ إِلٰهُ مُحَمَّدٍ ﴿اَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ﴾ مَا تُسِرُّونَ أَيْ أَيَنْتَفِي عِلْمُهُ بِذٰلِكَ ﴿وَهُوَ اللَّطِيفُ﴾ فِي عِلْمِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾﴾ فِيهِ لَا ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ ذَلُولًا﴾ سَهْلَةً لِلْمَشْيِ فِيهَا ﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا﴾ جَوَانِبِهَا ﴿وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ﴾ الْمَخْلُوقِ لِأَجْلِكُمْ ﴿وَاِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ لِلْجَزَاءِ ﴿ءَاَمِنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْأُخْرَى وَتَرْكِهِ وَإِبْدَالِهَا أَلِفًا ﴿مَنْ فِي السَّمَاءِ﴾ سُلْطَانُهُ وَقُدْرَتُهُ ﴿اَنْ يَخْسِفَ﴾ بَدَلٌ مِنْ مَنْ ﴿بِكُمُ الْاَرْضَ فَاِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾﴾ تَتَحَرَّكُ بِكُمْ وَتَرْتَفِعُ فَوْقَكُمْ ﴿اَمْ اَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ اَنْ يُرْسِلَ﴾ بَدَلٌ مِنْ مَنْ ﴿عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾ رِيحًا تَرْمِيكُمْ بِالْحَصْبَاءِ ﴿فَسَتَعْلَمُونَ﴾ عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ ﴿كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾﴾ إِنْذَارِي بِالْعَذَابِ اَيْ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾﴾ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِالتَّكْذِيبِ عِنْدَ إِهْلَاكِهِمْ أَيْ أَنَّهُ حَقٌّ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَنْظُرُوا ﴿اِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ﴾ فِي الْهَوَاءِ ﴿صَافَّاتٍ﴾ بَاسِطَاتٍ أَجْنِحَتَهُنَّ ﴿وَيَقْبِضْنَ﴾ أَجْنِحَتَهُنَّ بَعْدَ الْبَسْطِ أَيْ وَقَابِضَاتٍ ﴿مَا يُمْسِكُهُنَّ﴾ عَنِ الْوُقُوعِ فِي حَالِ الْبَسْطِ وَالْقَبْضِ ﴿اِلَّا الرَّحْمٰنُ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾﴾ اَلْمَعْنَى أَلَمْ يَسْتَدِلُّوا بِثُبُوتِ الطَّيْرِ فِي الْهَوَاءِ عَلَى قُدْرَتِنَا أَنْ نَفْعَلَ بِهِمْ مَا تَقَدَّمَ وَغَيْرَهُ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اَمَّنْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿هٰذَا﴾ خَبَرُهُ ﴿الَّذِي﴾ بَدَلٌ مِنْ هٰذَا ﴿هُوَ جُنْدٌ﴾ أَعْوَانٌ ﴿لَكُمْ﴾ صِلَةُ الَّذِي ﴿يَنْصُرُكُمْ﴾ صِفَةُ جُنْدٌ ﴿مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ يَدْفَعُ عَنْكُمْ عَذَابَهُ أَيْ لَا نَاصِرَ لَكُمْ ﴿اِنِ﴾ مَا ﴿الْكَافِرُونَ اِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾﴾ غَرَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِأَنَّ الْعَذَابَ لَا يَنْزِلُ بِهِمْ ﴿اَمَّنْ هٰذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ اِنْ اَمْسَكَ﴾ الرَّحْمٰنُ ﴿رِزْقَهُ﴾ أَيِ الْمَطَرَ عَنْكُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ أَيْ فَمَنْ يَرْزُقُكُمْ أَيْ لَا رَازِقَ لَكُمْ غَيْرُهُ ﴿بَلْ لَجُّوا﴾ تَمَادَوْا ﴿فِي عُتُوٍّ﴾ تَكَبُّرٍ ﴿وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾﴾ تَبَاعُدٍ عَنِ الْحَقِّ ﴿اَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا﴾ وَاقِعًا ﴿عَلٰى وَجْهِهِ اَهْدٰى اَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا﴾ مُعْتَدِلًا ﴿عَلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾﴾ وَخَبَرُ مَنِ الثَّانِيَةِ مَحْذُوفٌ دَلَّ عَلَيْهِ خَبَرُ الْأُولَى أَيْ أَهْدَى وَالْمَثَلُ فِي الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ اَيْ أَيُّهُمَا عَلَى هُدًى ﴿قُلْ هُوَ الَّذِي اَنْشَاَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ

﴿قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾﴾ مَا مَزِيدَةٌ وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ مُخْبِرَةٌ بِقِلَّةِ شُكْرِهِمْ جِدًّا عَلَى هٰذِهِ النِّعَمِ ﴿قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ لِلْحِسَابِ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مَتَى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ وَعْدُ الْحَشْرِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾﴾ فِيهِ ﴿قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ﴾ بِمَجِيئِهِ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ.

TÜRKÇE ANLAMI

13. Ey insanlar! **Sözünüzü ister gizleyin, ister açıklayın; şüphesiz o** yüce Allah**, sinelerin özünü** kalplerde olanı **gayet iyi bilendir.** (Gizli) konuştuklarınızı nasıl bilmesin ki? Bu ayet, birbirlerine "Sessiz konuşun Muhammed'in ilahı sizi duymasın" diyen münafıklar hakkında inmiştir.

14. Hiç yaratan sizin gizlediğinizi **bilmez mi?** Onun sırra dair bilgisi yok olur mu? Olmaz tabiî ki. **Halbuki o,** ilminde **Latîf** ve ondan **haberdârdır.**

15. Yeryüzünü size boyun eğdiren yürüyebilmeniz için düz eden **odur. Şu halde yerin omuzlarında** her tarafında **dolaşın ve Allah'ın** sizin için yaratılmış **rızkından yiyin.** Hesap için kabirlerden **diriliş ancak onadır.**

16. Saltanatı ve kudreti **gökte olanın, sizi yere batırmasından emin mi**[1] **oldunuz? Bir de bakarsınız ki, yer sarsılıyor.** Sizi sarsıyor ve üzerinize yükseliyor.

17. Yahut gökte olanın üzerinize taş yağdıran bir fırtına **göndermesinden emin mi oldunuz?** Azabı gördüğünüz de azapla **uyarmam nasılmış** yani, onun hak olduğunu **bileceksiniz!**

18. Andolsun ki, onlardan önceki ümmet**ler de yalanlamışlardı; ama benim** yalanlamaları sebebiyle helak edildikleri esnada onları **inkârım nasıl olmuş!** O inkâr haktır.

19. Üstlerinde havada **kanatlarını açıp kapatarak** yayıp toplayarak **uçan kuşları görmediler mi** onlara bakmadılar mı**? Onları** kanatlarını açarken de kaparken de, kudretiyle düşmekten **Rahman'dan başkası tutmuyor. Şüphesiz o her şeyi görendir.** Kast edilen mana şudur: Geride geçen ve diğer azap türlerini onlara yapmaya gücümüzün yettiğine dair kuşların havada durmasını delil edinmediler mi?

20. Rahman'ın dışında şu size yardım edecek onun azabını sizden defedecek **ordunuz** yardımcılarınız **kimlerdir?**[2] Sizin yardımcınız yoktur. **İnkârcılar ancak bir aldanış içindedirler.** Şeytan, onları "Size azap inmeyecek" diyerek aldatmıştır.

---

[1] أَأَمِنْتُمْ terkibindeki hemzeler, her ikisinin ispatı, ikincisinin teshili, birincisiyle diğeri arasına elif koyarak ve de ikincisini elife çevirerek (toplam beş şekilde) okunur.

[2] أَمْ مَنْ هٰذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصُرُكُمْ cümlesindeki مَنْ mübteda, هٰذَا onun haberi, الَّذِي haberden bedel, هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ 'ellezi'nin sılası ve يَنْصُرُكُمْ da جُنْدٌ sıfatıdır.

21. Rahman **size verdiği rızkı** yağmuru **kesiverse,**[1] **şu size rızıklandıracak olan kimdir?** Size, ondan başka rızık verecek yoktur. **Bilakis, onlar azgınlık** kibir **ve nefrette** haktan uzaklaşmakta **direnmekte** inat etmekte**dirler.**

22. **Yüz üstü kapanarak yürüyen** kâfir **mi daha doğru yoldadır, yoksa doğru yolda düzgün** dengeli **yürüyen** mümin **mi?**[2] Bunlardan hangisi daha doğru yoldadır.

23. **De ki: "Sizi var eden,** yaratan **size kulak, gözler ve kalpler veren odur.** Bu nimetlere **ne kadar da az şükrediyorsunuz!**[3]

24. **De ki: Sizi yeryüzünde çoğaltıp yayan** yaratan **odur ve onun huzuruna** hesap için **toplanacaksınız.**

25. **Ve** müminlere **derler ki: "Eğer** bu konuda **doğru sözlü iseniz, bu tehdit** (Allah'ın huzuruna) toplanma **ne zaman?"**

26. **De ki: "Onun** ne zaman geleceği **bilgisi, ancak Allah katındadır. Ben ise sadece apaçık bir uyarıcıyım."**

KELİME ANLAMI

13. وَاَسِرُّوا **Ve (ister) gizleyin** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar! *(Neyi?)* قَوْلَكُمْ **Sözünüzü** اَوِ اجْهَرُوا بِهِ **Ve ister onu açıklayın** اِنَّهُ **Şüphe yok ki, o** تَعَالَى Yüce (Allah) عَلِيمٌ **Hakkıyla bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِيهَا Orada olanı فَكَيْفَ Öyleyse nasıl bilir? *(Neyi?)* بِمَا نَطَقْتُمْ Sizin konuştuklarınızı وَسَبَبُ نُزُولِ ذٰلِكَ Bunun iniş sebebi şudur ki: أَنَّ الْمُشْرِكِينَ Müşrikler قَالَ بَعْضُهُمْ Bir kısmı dedi *(Kime?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmına أَسِرُّوا Gizleyin *(Neyi?)* قَوْلَكُمْ Sözünüzü لَا يَسْمَعُكُمْ Ki, sizi işitmesin *(Kim?)* إِلٰهُ مُحَمَّدٍ Muhammed'in ilahı.

14. اَلَا يَعْلَمُ **Bilmez mi?** *(Kim?)* مَنْ خَلَقَ **Yaratan** *(Neyi?)* مَا تُسِرُّونَ Sizin gizlediğinizi أَيْ أَيَنْتَفِي Yani, yok olur mu? *(Ne?)* عِلْمُهُ بِذٰلِكَ Onun bunu bilmesi وَهُوَ **Halbuki o** اللَّطِيفُ **Latiftir** *(Nerede?)* فِي عِلْمِهِ İlminde الْخَبِيرُ **Haberdârdır** *(Nerede?)* فِيهِ O, ilminde لَا Hayır! (Onun ilmi yok olmaz).

15. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** جَعَلَ لَكُمُ **Sizin için eyledi** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeri** *(Ne eyledi?)* ذَلُولًا **Boyun eğmiş** سَهْلَةً Düz/engebesiz *(Niçin?)* لِلْمَشْيِ فِيهَا Orada yürüyebilmek için

---

[1] إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ şartının cevabı hazf edilmiş فَمَنْ يَرْزُقُكُمْ cümlesidir. Bu cevaba şartın öncesindeki أَمْ مَنْ هٰذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ cümlesi delalet etmiştir.

[2] أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا cümlesinin haberine bir önceki cümlenin haberi delalet ettiği için hazfedilmiştir.

[3] قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ cümlesindeki مَا zaittir. Cümle, bu nimetlere şükürlerinin çok az olduğunu ifade etmek için getirilmiştir.

فَامْشُوا **Öyleyse yürüyün** *(Nerede?)* فِي مَنَاكِبِهَا **Yerin omuzlarında** جَوَانِبِهَا Her tarafında وَكُلُوا **Ve yeyin** *(Neden?)* مِنْ رِزْقِهِ **Onun rızkından** اَلْمَخْلُوقِ لِأَجْلِكُمْ Sizin için yaratılmış olan وَاِلَيْهِ **Ve sadece onadır** *(Ne?)* اَلنُّشُورُ **Diriliş** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Niçin?)* لِلْجَزَاءِ Ceza için.

16. ءَاَمِنْتُمْ **Emin mi oldunuz?** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı, وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili, وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elifin konulması *(Nereye?)* بَيْنَهَا Birinci hemze ile وَبَيْنَ الْأُخْرَى Diğerinin arasına وَتَرْكِهِ Ve elifin terk edilmesi *(Ne ile beraber?)* وَإِبْدَالِهَا أَلِفًا İkinci hemzenin elife çevrilmesiyle beraber (beş şekilde okunmuştur) ***(Kimden emin mi oldunuz?)*** مَنْ فِي السَّمَاءِ **Gökte olandan** *(Ne?)* سُلْطَانُهُ وَقُدْرَتُهُ Saltanatı ve kudreti ***(Gökte olandan bedel)*** أَنْ يَخْسِفَ **Geçirivermesinden** بَدَلٌ مِنْ مَنْ 'Men'den bedeldir ***(Kimi?)*** بِكُمْ **Sizi** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Yerin dibine** فَإِذَا **Birde** هِيَ **O yer** تَمُورُ **Çalkalanıp duruyor** تَتَحَرَّكُ بِكُمْ Sizi sallıyor وَتَرْتَفِعُ فَوْقَكُمْ Ve üstünüze çıkıyor.

17. اَمْ اَمِنْتُمْ **Yoksa emin mi oldunuz?** *(Kimden?)* مَنْ فِي السَّمَاءِ **Gökte olandan** ***(Ondan bedel)*** اَنْ يُرْسِلَ **Göndermesinden** بَدَلٌ مِنْ مَنْ 'Men'den bedeldir ***(Kimin üzerine göndermesinden?)*** عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne?)* حَاصِبًا **Taş yağdıran bir fırtına** رِيحًا Rüzgar ki, تَرْمِيكُمْ Size atıyor *(Ne?)* بِالْحَصْبَاءِ Taş فَسَتَعْلَمُونَ **Artık yakında bileceksiniz** *(Ne zaman?)* عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ Azabı gördüğünüzde ***(Neyi?)*** كَيْفَ **Nasılmış** ***(Ne?)*** نَذِيرِ **Uyarmam** إِنْذَارِي Uyarmam *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile أَيْ أَنَّهُ حَقٌّ Yani, onun hak olduğunu (bileceksiniz).

18. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceki** مِنَ الْأُمَمِ Ümmet**ler** فَكَيْفَ **Fakat nasıl** كَانَ **Oldu?** *(Ne?)* نَكِيرِ **İnkarım** إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Onlara inkarım *(Neyi?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamalarını *(Ne zaman?)* عِنْدَ إِهْلَاكِهِمْ Onların helak edilmesi sırasında أَيْ أَنَّهُ حَقٌّ Yani, inkarım haktır.

19. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? *(Neye?)* اِلَى الطَّيْرِ **Kuşlara** *(Neredeki?)* فَوْقَهُمْ **Üstlerindeki** فِي الْهَوَاءِ Havadaki ***(Ne haldeki kuşlar?)*** صَافَّاتٍ **Açmış olarak** بَاسِطَاتٍ Yaymış olarak *(Neyi?)* أَجْنِحَتَهُنَّ Kanatlarını ***(Daha ne haldeki kuşlar?)*** وَيَقْبِضْنَ **Ve kapatır olarak** *(Neyi?)* أَجْنِحَتَهُنَّ Kanatlarını *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْبَسْطِ Açtıktan sonra أَيْ وَقَابِضَاتٍ Yani, ve kapatmış olarak مَا يُمْسِكُهُنَّ **Onları tutmuyor** *(Neden?)* عَنِ الْوُقُوعِ Düşmekten *(Ne zaman?)* فِي حَالِ الْبَسْطِ وَالْقَبْضِ Kanatlarını açma

kapama halinde اِلَّا الرَّحْمٰنُ **Sadece Rahman (tutuyor)** *(Ne ile?)* بِقُدْرَتِهٖ Kudretiyle اِنَّهُ **Doğrusu o** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** بَصِيرٌ **Görendir** اَلْمَعْنٰى Mana şudur: أَلَمْ يَسْتَدِلُّوا Delil edinmediler mi? *(Neyi?)* بِثُبُوتِ الطَّيْرِ Kuşların durmasını *(Nerede?)* فِي الْهَوَاءِ Havada *(Neye delil edinmediler mi?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Bizim gücümüzün yettiğine *(Neye?)* أَنْ نَفْعَلَ بِهِمْ Onlara yapabilmemize *(Neyi?)* مَا تَقَدَّمَ Geride geçen وَغَيْرَهُ Ve diğer مِنَ الْعَذَابِ Azap çeşitlerini.

20. اَمَّنْ **Yoksa kim** مُبْتَدَأٌ Mübtedadır هٰذَا **Şudur** خَبَرُهُ Haberidir اَلَّذِي **O kimse ki,** بَدَلٌ مِنْ هٰذَا 'Hâzê'dan bedeldir هُوَ جُنْدٌ **O ordudur** أَعْوَانٌ Yardımcılardır *(Kime?)* لَكُمْ **Size** صِلَةُ الَّذِي 'Ellezi'nin sılasıdır *(Öyle ordu ki,)* يَنْصُرُكُمْ **Size yardım edecek** صِفَةُ جُنْدٍ 'Cund' kelimesinin sıfatıdır *(Nasıl yardım edecek?)* مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ **Rahman'dan başka** أَيْ غَيْرِهٖ Yani, onun dışında يَدْفَعُ عَنْكُمْ Sizden uzaklaştıracak *(Neyi?)* عَذَابَهُ Onun azabını أَيْ لَا نَاصِرَ Yani, yardımcı yoktur *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için اِنِ –مَا– الْكَافِرُونَ **Kafirler değildir** اِلَّا فِي غُرُورٍ **Ancak bir aldanış içindedirler** غَرَّهُمْ Onları kandırdı *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ Şeytan *(Nasıl?)* بِأَنَّ الْعَذَابَ Doğrusu azap لَا يَنْزِلُ بِهِمْ Onlara inmez diye.

21. اَمَّنْ **Yoksa kim** هٰذَا الَّذِي **Şu kişidir ki,** يَرْزُقُكُمْ **Size rızık verecek** اِنْ اَمْسَكَ **Şayet kesse** *(Kim?)* اَلرَّحْمٰنُ Rahman *(Neyi?)* رِزْقَهُ **Rızkını** أَيِ الْمَطَرَ Yani, yağmuru *(Kimden kesse?)* عَنْكُمْ Sizden وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ Şartın cevabı hazfedilmiştir دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etmiştir *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Şartın öncesinde geçen cümle أَيْ فَمَنْ يَرْزُقُكُمْ Yani, kim sizi rızıklandıracak أَيْ لَا رَازِقَ لَكُمْ Yani, sizi rızıklandıracak yoktur *(Kımden başka?)* غَيْرُهُ Ondan başka بَلْ لَجُّوا **Bilakis ısrar ettiler** تَمَادَوْا Direttiler *(Nede?)* فِي عُتُوٍّ **Azgınlık** تَكَبُّرٍ Kibirlenme وَنُفُورٍ **Ve nefrette** تَبَاعُدٍ Uzaklaşmada *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan.

22. اَفَمَنْ يَمْشِي **Şimdi yürüyen mi?** *(Nasıl?)* مُكِبًّا **Kapanmış bir halde** وَاقِعًا Düşmüş olarak *(Ne üzerine?)* عَلٰى وَجْهِهٖ **Yüzü üzerine** اَهْدٰى **Daha doğru yoldadır** اَمَّنْ يَمْشِي **Yoksa yürüyen mi?** *(Nasıl?)* سَوِيًّا **Düzgünce** مُعْتَدِلًا Dümdüz *(Ne üzerinde?)* عَلٰى صِرَاطٍ –طَرِيقٍ– مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru yol üzerinde** وَخَبَرُ مَنِ الثَّانِيَةِ İkinci men'in haberi مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir دَلَّ عَلَيْهِ Ki, ona delalet etmiştir *(Ne?)* خَبَرُ الْأُولٰى Birincinin haberi أَيْ أَهْدٰى Yani, 'ehdâ' وَالْمَثَلُ Örnek, *(Kimin hakkındadır?)* فِي الْمُؤْمِنِ Mümin ile وَالْكَافِرِ Kafir hakkındadır أَيْ أَيُّهُمَا Yani, ikisinden hangisi عَلٰى هُدًى Doğru yol üzeredir.

23. قُلْ **De ki:** هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** اَنْشَاَكُمْ **Sizi var etti** خَلَقَكُمْ Sizi yarattı وَجَعَلَ لَكُمْ **Ve size verdi** *(Ne?)* اَلسَّمْعَ **İşitme duyusu** وَالْاَبْصَارَ **Gözler** وَالْاَفْئِدَةَ **Ve gönüller**

اَلْقُلُوبَ Kalpler قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az!** تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz** مَا مَزِيدَةٌ 'Ma' zaittir وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ Cümle yeni bir cümle olup مُخْبِرَةٌ Bildirmektedir *(Neyi?)* بِقِلَّةِ شُكْرِهِمْ Şükürlerinin azlığını *(Nasıl?)* جِدًّا Gerçekten de *(Neye şükürleri?)* عَلٰى هٰذِهِ النِّعَمِ Bu nimetlere.

24. قُلْ **De ki:** هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** ذَرَأَكُمْ **Sizi yaydı** خَلَقَكُمْ Sizi yarattı *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَإِلَيْهِ **Ve sadece ona** تُحْشَرُونَ **Toplanacaksınız** *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ Hesap için.

25. وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ İnananlara مَتٰى **Ne zamandır?** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Şu vaat** وَعْدُ الْحَشْرِ Toplanma vaadi اِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru sözlüler** *(Nerede?)* فِيهِ Bu vaatte.

26. قُلْ **De ki:** اِنَّمَا الْعِلْمُ **İlim sadece** *(Neyin ilmi?)* بِمَجِيئِهِ O vaadin ne zaman geleceği ilmi عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın katındadır** وَاِنَّمَا اَنَا **Ve ben sadece** نَذِيرٌ مُبِينٌ **Apaçık bir uyarıcıyım** بَيِّنُ الْاِنْذَارِ Uyarısı açık.

﴿فَلَمَّا رَاَوْهُ﴾ أي الْعَذَابَ بَعْدَ الْحَشْرِ ﴿زُلْفَةً﴾ قَرِيبًا ﴿سِيئَتْ﴾ اِسْوَدَّتْ ﴿وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ﴾ أَيْ قَالَ الْخَزَنَةُ لَهُمْ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ﴾ بِإِنْذَارِهِ ﴿تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾﴾ أَنَّكُمْ لَا تُبْعَثُونَ وَهٰذِهِ حِكَايَةُ حَالٍ تَأْتِي عُبِّرَ عَنْهَا بِطَرِيقِ الْمُضِيِّ لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهَا ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِيَ اللّٰهُ وَمَنْ مَعِيَ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِعَذَابِهِ كَمَا تَقْصِدُونَ ﴿اَوْ رَحِمَنَا﴾ فَلَمْ يُعَذِّبْنَا ﴿فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٨﴾﴾ أَيْ لَا مُجِيرَ لَهُمْ مِنْهُ ﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ اٰمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ ﴿مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾﴾ بَيِّنٍ أَنَحْنُ أَمْ أَنْتُمْ أَمْ هُمْ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَاۤؤُكُمْ غَوْرًا﴾ غَائِرًا فِي الْأَرْضِ ﴿فَمَنْ يَاْتِيكُمْ بِمَاۤءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾﴾ جَارٍ تَنَالُهُ الْأَيْدِي وَالدِّلَاءُ كَمَائِكُمْ أَيْ لَا يَأْتِي بِهِ إِلَّا اللّٰهُ تَعَالَى فَكَيْفَ تُنْكِرُونَ أَنْ يَبْعَثَكُمْ وَيُسْتَحَبُّ أَنْ يَقُولَ الْقَارِئُ عَقِبَ مَعِينٍ اَللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ كَمَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ وَتُلِيَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ عِنْدَ بَعْضِ الْمُتَجَبِّرِينَ فَقَالَ تَأْتِي بِهِ الْفُؤُوسُ وَالْمَعَاوِلُ فَذَهَبَ مَاءُ عَيْنِهِ وَعَمِيَ نَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الْجُرْأَةِ عَلَى اللّٰهِ وَعَلَى آيَاتِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

27. Onu azabı, haşirden sonra **yakın görünce, inkâr edenlerin yüzleri karardı** simsiyah kesildi **ve** kendilerine cehennem bekçileri tarafından**: İşte bu** azap **kendisi**yle korkutulmanız **sebebiyle** diriltilmeyeceğinizi **iddia eder olduğunuz şeydir! denildi.**[10]

28. De ki: "Allah beni ve benimle beraber olan mümin**leri** sizinde istediğiniz gibi azabıyla **yok etse veya bize rahmet** edip azap **etmese, inkârcıları acı veren azaptan kim kurtarır?"** Onları, o azaptan kurtaracak yoktur.

29. De ki: O Rahman'dır, biz ona iman ettik ve sadece ona güvendik. Siz çok yakında azabı gördüğünüzde **kimin** bizim mi yoksa sizin mi **apaçık bir sapıklık içinde olduğunu öğreneceksiniz."**

30. De ki: "Suyunuz çekiliverse, yeri batıp gitse **size** (şuan kullandığınız) suyunuz gibi ellerle ve kovalarla alınabilen **bir akarsu kim getirir?** Onu Allah'tan başkası getiremez. Öyleyse Allah'ın sizi diriltmesini nasıl inkâr edersiniz!? Kuran okuyan kişinin bu ayetin sonunda: "Allahu Rabbul alemin" demesi müstehabtır. Nitekim hadiste de böyle gelmiştir. Bu ayet bir zalimin yanında okunduğunda: "Suyu kazma ve kürekler getirir" demiş ve bunun üzerine gözünün suyu çekilip kör olmuş. Allah'a ve ayetlerine karşı küstahlık etmekten Allah'a sığınırız.

---

[10] Bu, gelecek bir halin hikâyesidir. Fakat kesin olacağı için geçmiş zaman sığası kullanılmıştır.

KELİME ANLAMI

27. فَلَمَّا رَاَوْهُ **Ve ne zaman ki, onu gördüler** أَيِ الْعَذَابَ Yani, azabı *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْحَشْرِ Toplanmadan sonra *(Ne gördüler?)* زُلْفَةً **Yaklaşmış** قَرِيبًا Yakın سِيئَتْ **Kötüleşti** اِسْوَدَّتْ Kapkara kesildi *(Ne?)* وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا **İnkar edenlerin yüzleri** وَقِيلَ **Ve denildi** أَيْ قَالَ Yani, dedi *(Kim?)* اَلْخَزَنَةُ Bekçiler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara هٰذَا **Bu** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap اَلَّذِي كُنْتُمْ **Ki, siz idiniz** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Bunun sebebiyle** بِاِنْذَارِهِ Azap uyarısı sebebiyle تَدَّعُونَ **İddia ediyordunuz** *(Ne diye?)* أَنَّكُمْ Şüphesiz siz لَا تُبْعَثُونَ Diriltilmeyeceksiniz (diye) وَهٰذِهِ Ve bu ayetler حِكَايَةُ حَالٍ تَأْتِي Gelecek bir halin hikayesidir ki, عُبِّرَ عَنْهَا Ondan tabirde bulunulmuştur *(Ne ile?)* بِطَرِيقِ الْمُضِيِّ Geçmiş zaman yoluyla *(Niçin?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهَا Gerçekleşmesi kesin olduğu için.

28. قُلْ **De ki:** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** اِنْ اَهْلَكَنِيَ **Şayet beni helak etse** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Daha?)* وَمَنْ مَعِيَ **Ve benimle olanları** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ İnananlardan *(Ne ile helak etse?)* بِعَذَابِهِ Azabıyla كَمَا تَقْصِدُونَ Sizin de arzu ettiğiniz gibi اَوْ رَحِمَنَا **Veya bize merhamet etse** فَلَمْ يُعَذِّبْنَا Böylece bize azap etmese فَمَنْ **Kim** يُجِيرُ **Kurtarır** *(Kimi?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirleri** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ **Can yakıcı azaptan** أَيْ لَا مُجِيرَ لَهُمْ Yani, onları kurtaracak yoktur *(Neden?)* مِنْهُ O azaptan.

29. قُلْ **De ki:** هُوَ الرَّحْمٰنُ **O Rahman'dır** اٰمَنَّا بِهِ **Ona iman ettik** وَعَلَيْهِ **Ve sadece ona** تَوَكَّلْنَا **Güvendik** فَسَتَعْلَمُونَ **Artık yakında bileceksiniz** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile (okunur) عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ Azabı gözle gördüğünüzde مَنْ **Kim** هُوَ **O** فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ **Apaçık sapıklık içindedir** بَيِّنٍ Aşikâr أَنَحْنُ Biz mi أَمْ أَنْتُمْ Siz mi أَمْ هُمْ Yoksa onlar mı?

30. قُلْ **De ki:** اَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** اِنْ اَصْبَحَ **Şayet olursa** *(Ne?)* مَاؤُكُمْ **Suyunuz** *(Ne olursa?)* غَوْرًا **Çekilivermiş** غَائِرًا Batan *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yerin derinliklerinde فَمَنْ **Artık kim** يَأْتِيكُمْ **Size getirir** *(Ne?)* بِمَاءٍ مَعِينٍ **Akarsu** جَارٍ Akıcı تَنَالُهُ Ki, ona ulaşı-yor *(Ne?)* اَلْأَيْدِي وَالدِّلَاءُ Eller ve kovalar *(Ne gibi?)* كَمَائِكُمْ Tıpkı sizin suyunuz gibi أَيْ لَا يَأْتِي بِهِ Yani, o suyu getiremez إِلَّا اللّٰهُ تَعَالٰى Yüce Allah'tan başkası فَكَيْفَ تُنْكِرُونَ Öy-leyse nasıl inkar ediyorsunuz *(Neyi?)* أَنْ يَبْعَثَكُمْ Sizi diriltmesini وَيُسْتَحَبُّ Ve müste-habtır *(Ne?)* أَنْ يَقُولَ الْقَارِئُ Okuyucunun demesi *(Ne zaman?)* عَقِبَ مَعِينٍ 'Maîn' kelime-sinin peşine *(Ne demesi müstehabtır?)* اَللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ Alemlerin Rabbi olan Allah (getirir)

كَمَا وَرَدَ Tıpkı geldiği gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Hadiste وَتُلِيَتْ Ve okunmuş *(Ne?)* هٰذِهِ الْآيَةُ Bu ayet *(Nerede?)* عِنْدَ بَعْضِ الْمُتَجَبِّرِينَ Bazı zorbaların yanında فَقَالَ O da demiş ki: تَأْتِي بِهِ O suyu getirir *(Ne?)* اَلْفُؤُوسُ وَالْمَعَاوِلُ Baltalar ve kazmalar فَذَهَبَ Bu sebeple kurumuş *(Ne?)* مَاءُ عَيْنِهِ Gözünün suyu وَعَمِيَ Ve kör olmuş نَعُوذُ بِاللهِ Allah'a sığınırız *(Neden?)* مِنَ الْجُرْأَةِ Saygısızlık etmekten *(Kime karşı?)* عَلَى اللهِ Allah'a وَعَلَى آيَاتِهِ Ve ayetlerine karşı.

سُورَةُ النُّونِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثِنْتَانِ وَخَمسُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿نٓ﴾ أَحَدُ حُرُوفِ الْهِجَاءِ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقَلَمِ﴾ الَّذي كُتِبَ بِهِ الْكَائِنَاتُ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ مِنَ الْخَيْرِ وَالصَّلَاحِ ﴿مَآ أَنتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾﴾ أَيِ انْتَفَى الْجُنُونُ عَنْكَ بِسَبَبِ إِنْعَامِ رَبِّكَ عَلَيْكَ بِالنُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا وَهٰذَا رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ أَنَّهُ مَجْنُونٌ ﴿وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾﴾ مَقْطُوعٍ ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ﴾ دِينٍ ﴿عَظِيمٍ ﴿٤﴾﴾ ﴿فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾﴾ ﴿بِأَييِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾﴾ مَصْدَرٌ كَالْمَعْقُولِ أَيِ الْفُتُونِ بِمَعْنَى الْجُنُونِ أَيْ أَبِكَ أَمْ بِهِمْ ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾﴾ لَهُ وَأَعْلَمُ بِمَعْنَى عَالِمٍ ﴿فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾﴾ ﴿وَدُّوا﴾ تَمَنَّوْا ﴿لَوْ﴾ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿تُدْهِنُ﴾ تَلِينُ لَهُمْ ﴿فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾﴾ يَلِينُونَ لَكَ وَهُوَ مَعْطُوفٌ عَلَى تُدْهِنُ وَإِنْ جُعِلَ جَوَابَ التَّمَنِّي الْمَفْهُومِ مِنْ وَدُّوا قُدِّرَ قَبْلَهُ بَعْدَ الْفَاءِ هُمْ ﴿وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ﴾ كَثِيرِ الْحَلِفِ بِالْبَاطِلِ ﴿مَهِينٍ ﴿١٠﴾﴾ حَقِيرٍ ﴿هَمَّازٍ﴾ عَيَّابٍ أَيْ مُغْتَابٍ ﴿مَشَّآءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾﴾ سَاعٍ بِالْكَلَامِ بَيْنَ النَّاسِ عَلَى وَجْهِ الْإِفْسَادِ بَيْنَهُمْ ﴿مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ﴾ بَخِيلٍ بِالْمَالِ عَنِ الْحُقُوقِ

﴿مُعْتَدٍ﴾ ظَالِمٍ ﴿اَثِيمٍ ﴿١٢﴾﴾ آثِمٍ ﴿عُتُلٍّ﴾ غَلِيظٍ جَافٍ ﴿بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾﴾ دَعِيٍّ فِي قُرَيْشٍ وَهُوَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ اِدَّعَاهُ أَبُوهُ بَعْدَ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا نَعْلَمُ أَنَّ اللهَ وَصَفَ أَحَدًا بِمَا وَصَفَهُ بِهِ مِنَ الْعُيُوبِ فَالْحَقَ بِهِ عَارًا لَا يُفَارِقُهُ أَبَدًا وَتَعَلَّقَ بِزَنِيمٍ الظَّرْفُ قَبْلَهُ ﴿اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾﴾ أَيْ لِأَنْ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِمَا دَلَّ عَلَيْهِ ﴿اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿قَالَ﴾ هِيَ ﴿اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٥﴾﴾ أَيْ كَذَّبَ بِهَا لِإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ بِمَا ذُكِرَ وَفِي قِرَاءَةٍ أَأَنْ بِهَمْزَتَيْنِ مَفْتُوحَتَيْنِ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

68- Nûn Sûresi

Mekke'de inmiştir. Elli iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Nun.** Hece harflerinden biridir. Bununla ne kastettiğini en iyi Allah bilir. Kendisiyle olacak her şey Levh-i Mahfuz'a yazılan **kaleme ve** meleklerin **yazdıkları** hayır ve salah**a andolsun ki,**
2. **Sen,** Ey Muhammed! **Rabbinin nimeti sayesinde, mecnun değilsin.** Rabbinin sana nübüvvet ve diğer şeyleri ihsan etmesi sebebiyle sen de delilik yoktur. Bu ayet 'Muhammed mecnundur' sözüne bir rettir.
3. **Hiç şüphesiz senin için bitip tükenmeyen** kesilmeyen **bir mükâfat vardır.**
4. **Ve sen elbette yüce bir ahlâk** din **üzeresin.**
5. **Yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler,**
6. **Delilik**[1] **hanginizdeymiş;** sende mi yoksa onlarda mı?
7. **Doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapan kişiyi en iyi bilendir ve o** kendi yoluna **erişenleri de en iyi bilendir.**[2]
8. **O halde, yalanlayanlara uyma!**
9. **Onlar ister** temenni eder**ler ki, sen yumuşak** ılımlı **davranasın da onlar da** sana **yumuşak** ılımlı **davransınlar.**[3]
10. **Sakın itaat etme, hiçbir** yalan yere **yemin edip duran, aşağılık,** adi
11. **Kötüleyen,** ayıplaya gıybet eden **söz götürüp getiren,** insanların arasını bozmak için laf taşıyan
12. **Hayra engel olan,** malı hak sahiplerinden esirgeyen, cimri, **haddi aşan** zalim **günahkâr,**

---

[1] الْمَفْتُون kelimesi الْمَعْقُول vezninde mastar olup delilik anlamındadır. (ismi meful değildir)

[2] أَعْلَمُ ismi tafdili عَالِم manasındadır.

[3] فَيُدْهِنُونَ fiili تُدْهِنُ üzerine atıftır. Eğer bu fiil وَدُّوا fiilinden anlaşılan temenninin cevabı kabul edilirse atıf harfi olan 'fa'dan sonra هُمْ takdir edilir.

13. **Kaba** sert ve katı **ve tüm bunlardan sonra soysuz olana,** Kureyş'e nispet edilmiş Velid b. Muğire'ye. Babası on sekiz seneden sonra onu kendi nesebinden saymıştır. İbni Abbas demiştir ki: "Allah'ın bu ayıplarla kimseyi nitelediğini bilmiyoruz. Ona öyle bir ayıp isnat etti ki, ondan asla ayrılmaz."

14. **Mal ve oğullar sahibi olmuş diye**[1]

15. **Ona ayetlerimiz okunduğu zaman o, "**Bunlar **öncekilerin masalları!" der;** ona ihsan ettiğimiz şeyler sebebiyle ayetleri yalanlar.

KELİME ANLAMI

﴿٦٨﴾- سُورَةُ النُّونِ

68- Nun Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.** ثِنْتَانِ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli iki ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. نٓ **Nun** أَحَدُ حُرُوفِ الْهِجَاءِ Hece harflerinden biridir اَللّٰهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ بِهِ Bu harfle ne kastettiğini وَالْقَلَمِ **Andolsun kaleme** اَلَّذِي كُتِبَ بِهِ Ki onunla yazılmıştır *(Ne?)* اَلْكَائِنَاتُ Bütün olacaklar *(Neredekir?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzdaki وَمَا يَسْطُرُونَ **Ve yazdıklarına** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, meleklerin (yazdıkları) مِنَ الْخَيْرِ وَالصَّلَاحِ Hayır ve iyiliğe (andolsun ki,)

2. مَا أَنْتَ **Sen değilsin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne sayesinde?)* بِنِعْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin nimeti sayesinde** *(Ne değilsin?)* بِمَجْنُونٍ **Deli** أَيِ انْتَفَى Yani, nefyedilmiştir *(Ne?)* اَلْجُنُونُ Delilik *(Kimden?)* عَنْكَ Senden *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ إِنْعَامِ رَبِّكَ Rabbinin ihsanı sebebiyle *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana *(Neyi?)* بِالنُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا Peygamberlik ve diğerlerini وَهٰذَا رَدٌّ Ve bu rettir *(Neyi?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şu sözünü أَنَّهُ مَجْنُونٌ Muhakkak ki, o delidir.

3. وَإِنَّ لَكَ **Ve hiç şüphesiz senin için vardır** *(Ne?)* لَأَجْرًا **Öyle bir ecir ki,** غَيْرَ مَمْنُونٍ **Tükenmez** مَقْطُوعٍ Kesilmez.

4. وَإِنَّكَ **Ve hiç şüphesiz sen** لَعَلٰى خُلُقٍ **Öyle bir ahlak üzerinesin** دِينٍ Din (üzeresin) **ki** عَظِيمٍ **Pek büyük.**

5. فَسَتُبْصِرُ **Yakında göreceksin** وَيُبْصِرُونَ **Onlar da görecekler.**

---

[1] أَنْ كَانَ.. terkibindeki أَنْ 'in başından lam harf-i ceri hazfedilmiştir. Bu harf-i cer, إِذَا تُتْلٰى ayetinin delalet ettiği كَذَّبَ fiiline taalluk etmektedir. Ve diğer bir kıraatte أَنْ kelimesi أَأَنْ şeklinde iki tane hemzeyle okunur.

6. بِأَيِّكُمُ **Hanginizdeymiş** اَلْمَفْتُونُ **Delilik** مَصْدَرٌ كَالْمَعْقُولِ 'Makul' gibi mastardır أَيِ الْفُتُونِ Yani, çılgınlık demektir بِمَعْنَى الْجُنُونِ Delilik manasındadır أَيْ أَبِكَ Yani, sende mi? أَمْ بِهِمْ Yoksa onlarda mı?

7. اِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz Rabbin** هُوَ اَعْلَمُ **O en iyi bilendir** *(Kimi?)* بِمَنْ ضَلَّ **Sapan kişiyi** *(Nereden?)* عَنْ سَبِيلِهِ **Yolundan** وَهُوَ **Ve o** اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِالْمُهْتَدِينَ **Erenleri** *(Neye?)* لَهُ O yola وَأَعْلَمُ 'A'lemu' ismi tafdili بِمَعْنَى عَالِمٍ Alim anlamındadır.

8. فَلَا تُطِعِ **Öyleyse uyma** *(Kime?)* اَلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanlara.**

9. وَدُّوا **İstediler** تَمَنَّوْا Arzu ettiler *(Neyi?)* لَوْ –مَصْدَرِيَّةٌ– 'Lev' masdar harfidir تُدْهِنُ **Yumuşak davranmanı** تَلِينُ لَهُمْ Onlara esneklik göstermeni فَيُدْهِنُونَ **Böylece yumuşak davransınlar** يَلِينُونَ لَكَ Sana esneklik göstersinler وَهُوَ مَعْطُوفٌ Ve bu kelime atfedilmiştir *(Ne üzerine?)* عَلَى تُدْهِنُ 'Tudhinu' kelimesi üzerine وَإِنْ جُعِلَ Eğer yapılırsa *(Ne?)* جَوَابَ التَّمَنِّي Temenninin cevabı *(Hangi temenni?)* اَلْمَفْهُومِ مِنْ وَدُّوا 'Veddû' fiilinden anlaşılan قُدِّرَ Takdir edilir *(Nerede?)* قَبْلَهُ O fiilden önce بَعْدَ الْفَاءِ Ve 'fa' harfinden sonra *(Ne takdir edilir?)* هُمْ 'Hum' zamiri.

10. وَلَا تُطِعْ **Uyma** *(Kime?)* كُلَّ حَلَّافٍ **Her yemin edip duran** كَثِيرِ الْحِلْفِ Çok yemin eden *(Neye?)* بِالْبَاطِلِ Batıla مَهِينٍ **Aşağılık** حَقِيرٍ Değersiz.

11. هَمَّازٍ **Daima kusur arayan** عَيَّابٍ Ayıplayan أَيْ مُغْتَابٍ Yani, gıybet eden مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ **Durmadan söz gezdiren** سَاعٍ بِالْكَلَامِ Laf taşıyan *(Nerede?)* بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Nasıl?)* عَلَى وَجْهِ الْإِفْسَادِ Bozgunculuk çıkaracak şekilde *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Onların arasında.

12. مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ **İyiliği hep engelleyen** بَخِيلٍ بِالْمَالِ Malı esirgeyen *(Neden?)* عَنِ الْحُقُوقِ Haklardan مُعْتَدٍ **Saldırgan** ظَالِمٍ Zalim اَثِيمٍ **Suç işleyen** آثِمٍ Günahkâr.

13. عُتُلٍّ **Kaba** غَلِيظٍ Sert جَافٍ Katı بَعْدَ ذٰلِكَ **Tüm bunlardan sonra da** زَنِيمٍ **Soysuz** دَعِيٍّ Evlatlık *(Nerede?)* فِي قُرَيْشٍ Kureyş'te وَهُوَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ Ve o Velid b. Muğîre-'dir اِدَّعَاهُ Onu evlatlık edinmiştir *(Kim?)* أَبُوهُ Babası *(Ne zaman?)* بَعْدَ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً On sekiz seneden sonra قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas dedi ki: لَا نَعْلَمُ Biz bilmiyoruz *(Neyi?)* أَنَّ اللهَ وَصَفَ أَحَدًا Allah'ın birini vasıfladığını *(Ne ile?)* بِمَا وَصَفَهُ بِهِ Onu vasıflamış olduğu مِنَ الْعُيُوبِ Ayıplarla فَأَلْحَقَ بِهِ عَارًا Ona öyle bir ayıp nispet etti ki, لَا يُفَارِقُهُ أَبَدًا Ondan asla ayrılmaz وَتَعَلَّقَ بِزَنِيمٍ 'Zenim' kelimesine taalluk etmiştir *(Ne?)* اَلظَّرْفُ قَبْلَهُ Kendisinden önce bulunan (ba'de) zarfı.

14. أَنْ كَانَ **Olmuş diye** *(Ne?)* ذَا مَالٍ وَبَنِينَ **Mal ve oğul sahibi** أَيْ لِأَنْ Yani, 'lien' (şeklindedir) وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ Ve bu taalluk etmektedir *(Neye?)* بِمَا دَلَّ عَلَيْهِ (Şu gelen ayetin) delalet ettiği(kezzebe fiili)ne.

15. إِذَا تُتْلَى **Okunduğu zaman** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Bizim ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran قَالَ **Der ki:** هِيَ O ayetler اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ **Eskilerin masallarıdır** أَيْ كَذَّبَ بِهَا Yani, onları yalanlar *(Niçin?)* لِإِنْعَامِنَا عَلَيْهِ Ona ihsanda bulunduğumuz için *(Ne ile?)* بِمَا ذُكِرَ Zikredilenlerle وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte أَأَنْ 'Een' (şeklinde) بِهَمْزَتَيْنِ مَفْتُوحَتَيْنِ İki tane fethalı hemze ile (okunur).

﴿سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ (١٦)﴾ سَنَجْعَلُ عَلٰى أَنْفِهِ عَلَامَةً يُعَيَّرُ بِهَا مَا عَاشَ فَخُطِمَ أَنْفُهُ
بِالسَّيْفِ يَوْمَ بَدْرٍ ﴿إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ﴾ اِمْتَحَنَّا أَهْلَ مَكَّةَ بِالْقَحْطِ وَالْجُوعِ ﴿كَمَا بَلَوْنَآ اَصْحَابَ
الْجَنَّةِ﴾ الْبُسْتَانِ ﴿اِذْ اَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا﴾ يَقْطَعُونَ ثَمَرَتَهَا ﴿مُصْبِحِينَ (١٧)﴾ وَقْتَ الصَّبَاحِ
كَيْ لَا يَشْعُرَ بِهِمُ الْمَسَاكِينُ فَلَا يُعْطُونَهُمْ مِنْهَا مَا كَانَ أَبُوهُمْ يَتَصَدَّقُ بِهِ عَلَيْهِمْ مِنْهَا ﴿وَلَا
يَسْتَثْنُونَ (١٨)﴾ فِي يَمِينِهِمْ بِمَشِيئَةِ اللهِ تَعَالٰى وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ أَيْ وَشَأْنُهُمْ ذٰلِكَ ﴿فَطَافَ
عَلَيْهَا طَآئِفٌ مِنْ رَبِّكَ﴾ نَارٌ أَحْرَقَتْهَا لَيْلًا ﴿وَهُمْ نَآئِمُونَ (١٩)﴾ ﴿فَاَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ (٢٠)﴾
كَاللَّيْلِ الشَّدِيدِ الظُّلْمَةِ أَيْ سَوْدَاءَ ﴿فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ (٢١)﴾ ﴿اَنِ اغْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ﴾ غَلَّتِكُمْ
تَفْسِيرٌ لِتَنَادَوْا أَوْ أَنْ مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ بِأَنْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ (٢٢)﴾ مُرِيدِينَ الْقَطْعَ وَجَوَابُ
الشَّرْطِ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ ﴿فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ (٢٣)﴾ يَتَسَارُّونَ ﴿اَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ
عَلَيْكُمْ مِسْكِينٌ (٢٤)﴾ تَفْسِيرٌ لِمَا قَبْلَهُ أَوْ أَنْ مَصْدَرِيَّةٌ أَيْ بِأَنْ ﴿وَغَدَوْا عَلٰى حَرْدٍ﴾ مَنْعٍ
لِلْفُقَرَاءِ ﴿قَادِرِينَ (٢٥)﴾ عَلَيْهِ فِي ظَنِّهِمْ ﴿فَلَمَّا رَاَوْهَا﴾ سَوْدَاءَ مُحْتَرِقَةً ﴿قَالُوا اِنَّا لَضَآلُّونَ
(٢٦)﴾ عَنْهَا أَيْ لَيْسَتْ هٰذِهِ ثُمَّ قَالُوا لَمَّا عَلِمُوهَا ﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ (٢٧)﴾ ثَمَرَتَهَا بِمَنْعِنَا
الْفُقَرَاءَ مِنْهَا ﴿قَالَ اَوْسَطُهُمْ﴾ خَيْرُهُمْ ﴿اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿تُسَبِّحُونَ (٢٨)﴾ اللهَ تَائِبِينَ
﴿قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَآ اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ (٢٩)﴾ بِمَنْعِ الْفُقَرَاءِ حَقَّهُمْ ﴿فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ
يَتَلَاوَمُونَ (٣٠)﴾ ﴿قَالُوا يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا ﴿اِنَّا كُنَّا طَاغِينَ (٣١)﴾ ﴿عَسٰى رَبُّنَآ اَنْ
يُبَدِّلَنَا﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [يُبْدِلَنَا] ﴿خَيْرًا مِنْهَآ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا رَاغِبُونَ (٣٢)﴾ لِيَقْبَلَ تَوْبَتَنَا
وَيَرُدَّ عَلَيْنَا خَيْرًا مِنْ جَنَّتِنَا رُوِيَ أَنَّهُمْ أُبْدِلُوا خَيْرًا مِنْهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ الْعَذَابِ لِهٰؤُلَاءِ
﴿الْعَذَابُ﴾ لِمَنْ خَالَفَ أَمْرَنَا مِنْ كُفَّارِ مَكَّةَ وَغَيْرِهِمْ ﴿وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
(٣٣)﴾ عَذَابَهَا مَا خَالَفُوا أَمْرَنَا وَنَزَلَ لَمَّا قَالُوا إِنْ بُعِثْنَا نُعْطَ أَفْضَلَ مِنْكُمْ ﴿اِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ
رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ (٣٤)﴾ ﴿اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ (٣٥)﴾ أَيْ تَابِعِينَ لَهُمْ فِي الْعَطَاءِ
﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ (٣٦)﴾ هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ ﴿اَمْ﴾ أَيْ بَلْ أَ ﴿لَكُمْ كِتَابٌ﴾ مُنَزَّلٌ ﴿فِيهِ
تَدْرُسُونَ (٣٧)﴾ أَيْ تَقْرَؤُونَ ﴿اِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ (٣٨)﴾ تَخْتَارُونَ ﴿اَمْ لَكُمْ اَيْمَانٌ﴾ عُهُودٌ
﴿عَلَيْنَا بَالِغَةٌ﴾ وَاثِقَةٌ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ مُتَعَلِّقٌ مَعْنًى بِعَلَيْنَا وَفِي هٰذَا الْكَلَامِ مَعْنَى الْقَسَمِ أَيْ
اَقْسَمْنَا لَكُمْ وَجَوَابُهُ ﴿اِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ (٣٩)﴾ بِهِ لِاَنْفُسِكُمْ ﴿سَلْهُمْ اَيُّهُمْ بِذٰلِكَ﴾ الْحُكْمِ
الَّذِي يَحْكُمُونَ بِهِ لِأَنْفُسِهِمْ مِنْ أَنَّهُمْ يُعْطَوْنَ فِي الْآخِرَةِ أَفْضَلَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿زَعِيمٌ (٤٠)﴾

كَفِيلٌ لَهُمْ ﴿اَمْ لَهُمْ﴾ أَيْ عِنْدَهُمْ ﴿شُرَكَاءُ﴾ مُوَافِقُونَ لَهُمْ فِي هٰذَا الْقَوْلِ يُكَفِّلُونَ لَهُمْ بِهِ فَإِنْ كَانَ كَذٰلِكَ ﴿فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ﴾ اَلْكَافِلِينَ لَهُمْ بِهِ ﴿اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ﴾ هُوَ عِبَارَةٌ عَنْ شِدَّةِ الْأَمْرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ يُقَالُ كَشَفَتِ الْحَرْبُ عَنْ سَاقٍ إِذَا اشْتَدَّ الْأَمْرُ فِيهَا ﴿وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ﴾ امْتِحَانًا لِاَيْمَانِهِمْ ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾﴾ تَصِيرُ ظُهُورُهُمْ طَبَقًا وَاحِدًا.

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Biz yakında onun burnuna damga vuracağız.** Burnuna, yaşadığı sürece ayıplanacağı bir alamet koyacağız. Nitekim Bedir günü, kılıçla burnu kesildi.

17. **Biz, vaktiyle bahçe sahiplerini denediğimiz gibi bunları da denedik.** Mekke halkını kuraklık ve açlıkla imtihan ettik. **Hani onlar,** fakirler onları görmesin ve böylece babalarının fakirlere o bahçeden verdiği mahsulü vermemek için **sabah erkenden onu devşireceklerine** mahsulü toplayacaklarına **yemin etmişlerdi.**

18. **Onlar**, yemin ederlerken Allah'ın iradesini **istisna da etmiyorlardı.** Durumları buydu.

19. **Fakat onlar daha uyurken Rabbinin katından kuşatıcı bir afet** ateş **bahçeyi sarıverdi** geceden orayı yaktı **da,**

20. **Bahçe kapkara kesildi.** Koyu karanlık bir gece gibi oldu.

21. **Sabah erkenden birbirlerine seslendiler:**

22. **"Madem devşireceksiniz,** toplamak istiyorsunuz **hadi erkenden mahsulünüzün başına gidin!"**[1]

23. **Fısıldaşarak** gizlice konuşarak **yürüdüler:**

24. **"Bugün bahçede, yanınıza hiçbir yoksul girmesin."**[2]

25. Fakirleri **mahrum** ve men **etmeye güçlerinin yettiği**ni sandıkları bir **halde erkenden yola düştüler.**

26. **Fakat bahçeyi** yanıp kapkara kesilmiş halde **gördüklerinde: "Biz mutlaka** bahçenin **yolu**nu **şaşırdık**, bu bizim bahçemiz değil**! dediler.**

27. Sonra durumu anlayınca şöyle dediler: **Hayır, doğrusu biz** fakirleri men ettiğimiz için bahçenin mahsulünden **mahrum bırakıldık!**

28. **Ortancıları** en hayırlıları **şöyle dedi: Ben size "**Rabbinizi tövbe ederek **tesbih etsenize" dememiş miydim?**

---

[1] أَنِ اغْدُوا cümlesi تَنَادَوْا cümlesinin tefsiridir. Veya أَنْ mastariye olup başından ba harf-i ceri hazfedilmiştir. إِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ şartının cevabına أَنِ اغْدُوا cümlesi delalet etmiştir.

[2] أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا cümlesi öncesindeki يَتَخَافَتُونَ cümlesinin tefsiridir. Veya أَنْ mastariye olup başından ba harf-i ceri hazfedilmiştir.

29. **"Rabbimizi tesbih ederiz; doğrusu biz** fakirlerin hakkını men ederek **zalim olduk" dediler.**

30. **Dönüp birbirlerini suçlamaya başladılar.**

31. **"Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgın olduk" dediler.**

32. **Belki Rabbimiz bize, bundan daha iyisini verir. Çünkü biz** tövbemizi kabul etsin ve bize bu bahçemizden daha hayırlısını versin diye **Rabbimize döndük.** Rivayete göre kendilerine daha güzel bir bahçe verilmiştir.

33. **İşte** emrimize muhalefet eden Mekkeli ve diğer kâfirlere yapılacak **azap böyledir.** Bu bahçe sahiplerinin azabı gibidir. **Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür. Şayet** onun azabını **bilselerdi**, bizim emrimize muhalefet etmezlerdi.

Şayet diriltilirsek bize, size verilenden daha üstünü verilir, demeleri üzerine şu ayet indi:

34. **Şüphesiz takva sahipleri için Rableri katında Naîm cennetleri vardır.**

35. **Hiç Müslümanları günahkârlar gibi** ihsan konusunda eşit **yapar mıyız?**

36. **Size ne oluyor? Nasıl** böyle fasit bir **hüküm veriyorsunuz?**

37. **Yoksa sizin** indirilmiş **bir kitabınız var da, onda mı ders görüyor** okuyor**sunuz?**

38. **Ki, beğendiğiniz** tercih ettiğiniz **her şey sizin için mutlaka vardır?**

39. **Yoksa** "Kendiniz için **neye hükmederseniz mutlaka sizindir" diye sizin, üzerimizde, kıyamet gününe kadar**[1] **geçerli** kesin **sözler** anlaşmalar **mı var?**[2]Size böyle bir yemin mi ettik?

40. **Sor onlara:** Ahirette onlara, müminlere verilenden daha iyisi verileceğine dair kendi lehlerine verdikleri **bu** hükmü **onların hangisi savunacak?** Onlara bu konuda hangisi kefil olacak.

41. **Yoksa onların** yanlarında bu sözde onlarla aynı görüşte olan ve buna kefil olan **ortakları mı var? Sözlerinde doğru iseler, hadi getirsinler** onlar adına buna kefil olan **ortaklarını!**

42. Anlat! **O gün baldır açılır**[3] bu hesap ve cezanın görüleceği kıyamet gününün şiddetini ifade eder **ve** imanlarını sınamak için **secdeye davet edilirler; fakat** sırtları kaskatı kesilir (ve secdeye) **güç getiremezler.**

KELİME ANLAMI

16. سَنَسِمُهُ **Yakında ona damga basacağız** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْخُرْطُومِ **Hortumu üzerine** سَنَجْعَلُ Yakında koyacağız *(Ne üzerine?)* عَلٰى أَنْفِهِ Burnu üzerine *(Ne?)* عَلَامَةً Bir işaret ki, يَعِيرُ بِهَا Onunla utanç duyacak *(Ne müddetçe?)* مَا عَاشَ Yaşadığı müddetçe فَخُطِمَ Ve yaralandı *(Ne?)* أَنْفُهُ Burnu *(Ne ile?)* بِالسَّيْفِ Kılıç ile *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü.

---

[1] إِلَي يَوْمِ الْقِيَامَةِ terkibindeki إِلَى harf-i ceri mana açısından عَلَيْنَا terkibine taalluk etmektedir.
[2] أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ cümlesinde yemin manası vardır. Cevabı ise ..إِنَّ لَكُمْ cümlesidir.
[3] Savaş kızıştığı zaman كَشَفَتِ الْحَرْبُ عَنْ سَاقٍ denilir.

17. إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ **Şüphesiz biz bunları denedik** إِمْتَحَنَّا İmtihan ettik *(Kimi?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ehlini *(Ne ile?)* بِالْقَحْطِ وَالْجُوعِ Kıtlık ve açlıkla *(Nasıl denedik?)* كَمَا بَلَوْنَا **Denediğimiz gibi** *(Kimi?)* أَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Bahçe sahiplerini** اَلْبُسْتَانِ Bağ (sahiplerini) إِذْ أَقْسَمُوا **Hani onlar yemin etmişlerdi ki,** لَيَصْرِمُنَّهَا **Elbette onu toplayacaklardı** يَقْطَعُونَ Koparacaklardı *(Neyi?)* ثَمَرَتَهَا O bahçenin meyvelerini *(Nasıl?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlarken** وَقْتَ الصَّبَاحِ Sabah vakti *(Niye sabah vakti topluyorlar?)* كَيْ لَا يَشْعُرَ بِهِمْ Onların farkına varmasın diye *(Kim?)* اَلْمَسَاكِينُ Yoksullar فَلَا يُعْطُونَهُمْ Ve böylece onlara vermeyeceklerdi *(Neden?)* مِنْهَا O meyvelerden *(Neyi?)* مَا O şeyi ki, كَانَ أَبُوهُمْ Babaları idi *(Ne idi?)* يَتَصَدَّقُ بِهِ Onu verirdi *(Kime?)* عَلَيْهِمْ O miskinlere *(Neden?)* مِنْهَا O meyvelerden.

18. وَلَا يَسْتَثْنُونَ **İstisna da etmiyorlardı** *(Nerede?)* فِي يَمِينِهِمْ Yeminlerinde *(Neyi?)* بِمَشِيئَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın iradesini وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ Cümle yeniden başlangıç cümlesidir أَيْ وَشَأْنُهُمْ ذٰلِكَ Yani, ve onların hali budur.

19. فَطَافَ **Fakat dolanıverdi** *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا **O bahçe üzerinde** *(Ne?)* طَائِفٌ **Dolanan (bir afet)** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** نَارٌ Bir ateş ki, أَحْرَقَتْهَا O bahçeyi yaktı *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin وَهُمْ **Halbuki onlar** نَائِمُونَ **Uyuyorlardı.**

20. فَأَصْبَحَتْ **Ve döndü** *(Neye?)* كَالصَّرِيمِ **Simsiyah kesilmiş gibi bir hale** كَاللَّيْلِ الشَّدِيدِ الظُّلْمَةِ Karanlığı şiddetli bir geceye أَيْ سَوْدَاءَ Yani, kapkara oldu.

21. فَتَنَادَوْا **Ve seslendiler** *(Nasıl?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlarken** *(Ne diye seslendiler?)*

22. أَنِ اغْدُوا **Hadi erken gidin** *(Neye?)* عَلٰى حَرْثِكُمْ **Mahsullerinizin başına** غَلَّتِكُمْ Ürünlerinizin başına *(Eniğdû cümlesi nedir?)* تَفْسِيرٌ لِتَنَادَوْا 'Tenâdev' fiilinin tefsiridir أَوْ أَنْ مَصْدَرِيَّةٌ Veya 'en' mastar harfidir أَيْ بِأَنْ Yani, 'bien' (demektir) إِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* صَارِمِينَ **Toplayıcılar** مُرِيدِينَ İsteyenler *(Neyi?)* اَلْقَطْعَ Koparıp toplamayı وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etmiştir *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Öncesindeki cümle.

23. فَانْطَلَقُوا **Hemen yola koyuldular** وَهُمْ **Halbuki onlar** يَتَخَافَتُونَ **Fısıldaşıyorlardı** يَتَسَارُّونَ Birbirlerine gizlice söylüyorlardı *(Ne diye?)*

24. أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا **Aman orada sokulmasın** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Sizin yanınıza** *(Kim?)* مِسْكِينٌ **Herhangi bir yoksul** تَفْسِيرٌ لِمَا قَبْلَهُ Öncesinin tefsiridir أَوْ أَنْ مَصْدَرِيَّةٌ Veya 'en' mastar harfidir أَيْ بِأَنْ Yani, 'bien' (demektir).

25. وَغَدَوْا **Ve erkenden yola düştüler** *(Ne halde?)* عَلٰى حَرْدٍ **Menetmeye** مَنْعٍ لِلْفُقَرَاءِ Fakirleri engellemeye قَادِرِينَ **Kadir oldukları halde** *(Neye?)* عَلَيْهِ O menetmeye *(Nerede?)* فِي ظَنِّهِمْ Kendi zanlarında.

26. فَلَمَّا رَاَوْهَا **Ne zaman ki onu gördüler** *(Ne halde?)* سَوْدَاءَ مُحْتَرِقَةً Kapkara yanmış bir halde قَالُوا **Dediler ki:** إِنَّا لَضَالُّونَ **Doğrusu biz şaşırdık** *(Neyi?)* عَنْهَا Bahçenin yolunu أَيْ لَيْسَتْ هٰذِهِ Yani, bu o bahçe değil ثُمَّ قَالُوا Sonra dediler *(Ne zaman?)* لَمَّا عَلِمُوهَا Bahçelerini tanıyınca.

27. بَلْ نَحْنُ **Yok, doğrusu biz** مَحْرُومُونَ **Mahrum edilmişiz** *(Neden?)* ثَمَرَتَهَا Onun meyvelerinden *(Ne sebebiyle?)* بِمَنْعِنَا Menetmemiz sebebiyle *(Kimi?)* اَلْفُقَرَاءَ Fakirleri *(Neden?)* مِنْهَا O meyvelerden.

28. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَوْسَطُهُمْ **Ortancıları** خَيْرُهُمْ En hayırlıları اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ **Ben size demedim mi?** لَوْلَا -هَلَّا- تُسَبِّحُونَ **Tesbih etseniz** ya! *(Kimi?)* اَللّٰهَ Allah'ı *(Nasıl?)* تَائِبِينَ Tövbe ederek.

29. قَالُوا **Dediler ki:** سُبْحَانَ رَبِّنَا **Rabbimizi tesbih ederiz** إِنَّا **Doğrusu biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zalimler** *(Nasıl?)* بِمَنْعِ الْفُقَرَاءِ Fakirleri menetmek sebebiyle *(Neden?)* حَقَّهُمْ Haklarından.

30. فَاَقْبَلَ **Ve yöneldi** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Bir kısmı** *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ **Diğer bir kısmına** *(Ne halde?)* يَتَلَاوَمُونَ **Birbirlerini kınar oldukları halde.**

31. قَالُوا **Dediler ki:** يَا وَيْلَنَا **Yazıklara olsun bize** لِلتَّنْبِيهِ Ya tenbih harfidir هَلَاكَنَا Mahvolduk إِنَّا **Doğrusu biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne?)* طَاغِينَ **Azgınlar.**

32. عَسٰى رَبُّنَا **Belki Rabbimiz** أَنْ يُبَدِّلَنَا **Bize karşılık olarak verir** بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz (okunur) *(Ne verir?)* خَيْرًا مِنْهَا **Bundan daha hayırlısını** إِنَّا **Şüphesiz biz** اِلٰى رَبِّنَا **Rabbimize** رَاغِبُونَ **Yönelenleriz** *(Niye?)* لِيَقْبَلَ Kabul etsin diye *(Neyi?)* تَوْبَتَنَا Tövbemizi وَيَرُدَّ عَلَيْنَا Ve bize tekrar versin diye *(Ne?)* خَيْرًا مِنْ جَنَّتِنَا Bahçemizden daha hayırlısını رُوِيَ Rivayet edildi ki, أَنَّهُمْ اُبْدِلُوا Onlara karşılık olarak verildi *(Ne?)* خَيْرًا مِنْهَا O bahçeden daha iyisi.

33. كَذٰلِكَ **İşte böyledir** أَيْ مِثْلُ الْعَذَابِ لِهٰؤُلَاءِ Yani, bunlara yapılan azap gibidir *(Ne?)* اَلْعَذَابُ **Azap** *(Kime yapılacak olan?)* لِمَنْ خَالَفَ Karşı çıkana *(Neye?)* أَمْرَنَا Bizim emrimize

(Kimden?) مِنْ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafileri وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ **Ve elbette ahiret azabı** اَكْبَرُ **Daha büyüktür** لَوْ كَانُوا **Eğer olsalardı** *(Ne?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* عَذَابَهَا Ahiret azabını مَا خَالَفُوا Karşı çıkmazlardı *(Neye?)* أَمْرَنَا Bizim emrimize وَنَزَلَ Ve (şu ayet) inmiştir *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالُوا Dedikleri zaman: إِنْ بُعِثْنَا Şayet diriltilirsek نُعْطَ Bize verilir *(Ne?)* أَفْضَلَ مِنْكُمْ Size verilenden daha üstünü.

34. اِنَّ لِلْمُتَّقِينَ **Şüphesiz takva sahipleri için** عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rableri katında** جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Nimet cennetleri vardır.**

35. اَفَنَجْعَلُ **Biz hiç kılar mıyız?** *(Kimi?)* اَلْمُسْلِمِينَ **Müslümanları** *(Kim gibi?)* كَالْمُجْرِمِينَ **Günahkârlar gibi** أَيْ تَابِعِينَ لَهُمْ Yani, onlara tabi mi kılacağız? *(Ne hususunda?)* فِي الْعَطَاءِ İkram hususunda.

36. مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** كَيْفَ **Nasıl** تَحْكُمُونَ **Hükmediyorsunuz?** *(Neye?)* هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ Bu geçersiz hükme.

37. اَمْ **Yoksa** أَيْ بَلْ أَ Yani, aksine لَكُمْ **Sizin için** كِتَابٌ **Bir kitap mı var?** مُنَزَّلٌ İndirilmiş *(Öyle kitap ki,)* فِيهِ تَدْرُسُونَ **Onda ders görüyorsunuz** أَيْ تَقْرَؤُونَ Yani, okuyorsunuz ki:

38. اِنَّ لَكُمْ **Muhakkak sizin için vardır***(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Ne vardır?)* لَمَا تَخَيَّرُونَ **Beğendiğiniz** تَخْتَارُونَ Tercih ettiğiniz.

39. اَمْ لَكُمْ **Yoksa sizin için** اَيْمَانٌ **Verilmiş sözler mi var?** عُهُودٌ Anlaşmalar mı var? *(Kimin üzerinde?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimizde** *(Öyle sözler ki,)* بَالِغَةٌ **Geçerli** وَاثِقَةٌ Sağlam *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** مُتَعَلِّقٌ مَعْنًى Manen taalluk etmektedir *(Neye?)* بِعَلَيْنَا 'Aleyna' kelimesine وَفِي هٰذَا الْكَلَامِ Bu sözde مَعْنَى الْقَسَمِ Yemin manası vardır أَيْ اَقْسَمْنَا لَكُمْ Yani, size yemin mi ettik? وَجَوَابُهُ Ve yeminin cevabı: اِنَّ لَكُمْ **Muhakkak sizindir** *(Ne?)* لَمَا تَحْكُمُونَ **Hükmettiğiniz şey** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Ne için?)* لِاَنْفُسِكُمْ Kendi nefisleriniz için.

40. سَلْهُمْ **Sor onlara:** اَيُّهُمْ **Onların hangisi** بِذٰلِكَ **Bunu** اَلْحُكْمِ Hükmü اَلَّذِي يَحْكُمُونَ بِهِ Ki, onunla hükmediyorlar *(Neye?)* لِاَنْفُسِهِمْ Kendi nefislerine *(Ne diye?)* مِنْ أَنَّهُمْ Muhakkak onlar يُعْطَوْنَ Onlara verilecek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne?)* أَفْضَلَ Daha üstünü *(Neden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlere verilenden زَعِيمٌ **Savunucudur** كَفِيلٌ لَهُمْ Onlar için kefildir.

41. أَمْ لَهُمْ **Yoksa onların** أَيْ عِنْدَهُمْ Yani, onların yanında شُرَكَاءُ **Ortakları mı var?** *(Öyle ortaklar ki,)* مُوَافِقُونَ لَهُمْ Onlara katılan *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقَوْلِ Bu görüşte *(Yine öyle ortaklar ki,)* يَكْفُلُونَ لَهُمْ Onlar için kefil oluyorlar *(Neye?)* بِهِ Bu söze فَإِنْ كَانَ كَذٰلِكَ Eğer böyle ise فَلْيَأْتُوا **O halde getirsinler** *(Kimi?)* بِشُرَكَائِهِمْ **Ortaklarını** *(Öyle ortaklar ki,)* اَلْكَافِلِينَ Kefil olan *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Neye?)* بِهِ O söze اِنْ كَانُوا **Eğer iseler** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru sözlüler.**

42. أُذْكُرْ Anlat! يَوْمَ **O gün** يُكْشَفُ **Açılır** *(Ne?)* عَنْ سَاقٍ **Baldır** هُوَ عِبَارَةٌ Bu söz ibarettir *(Neden?)* عَنْ شِدَّةِ الْأَمْرِ İşin zorluğundan *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesap ve ceza için يُقَالُ Denilir ki: كَشَفَتْ Açtı *(Ne?)* اَلْحَرْبُ Savaş *(Neyi açtı?)* عَنْ سَاقٍ Baldırını *(Ne zaman denilir?)* إِذَا اشْتَدَّ الْأَمْرُ Durum şiddetlendiği zaman *(Nerede?)* فِيهَا O savaşta وَيُدْعَوْنَ **Ve davet edilirler** *(Neye?)* اِلَى السُّجُودِ **Secde etmeye** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا Sınamak için *(Neyi?)* لِاَيْمَانِهِمْ İmanları فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **Ama güç yetiremezler** تَصِيرُ ظُهُورُهُمْ Sırtları oluverir *(Ne?)* طَبَقًا وَاحِدًا Düz bir tabaka.

﴿خَاشِعَةً﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ يُدْعَوْنَ أَيْ ذَلِيلَةً ﴿اَبْصَارُهُمْ﴾ لَا يَرْفَعُونَهَا ﴿تَرْهَقُهُمْ﴾ تَغْشَاهُمْ ﴿ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ فَلَا يَأْتُونَ بِهِ بِأَنْ لَا يُصَلُّوا ﴿فَذَرْنِي﴾ دَعْنِي ﴿وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهٰذَا الْحَدِيثِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ﴾ نَأْخُذُهُمْ قَلِيلًا قَلِيلًا ﴿مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَاُمْلِي لَهُمْ﴾ اُمْهِلُهُمْ ﴿اِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾﴾ شَدِيدٌ لَا يُطَاقُ ﴿اَمْ﴾ بَلْ أَ﴿تَسْئَلُهُمْ﴾ عَلٰى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿اَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ﴾ مِمَّا يُعْطُونَكَهُ ﴿مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾﴾ فَلَا يُؤْمِنُونَ لِذٰلِكَ ﴿اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ﴾ اَيِ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ الَّذِي فِيهِ الْغَيْبُ ﴿فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾﴾ مِنْهُ مَا يَقُولُونَ ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ فِيهِمْ بِمَا يَشَاءُ ﴿وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ﴾ فِي الضَّجَرِ وَالْعَجَلَةِ وَهُوَ يُونُسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اِذْ نَادٰى﴾ دَعَا رَبَّهُ ﴿وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾﴾ مَمْلُوءٌ غَمًّا فِي بَطْنِ الْحُوتِ ﴿لَوْلَا اَنْ تَدَارَكَهُ﴾ أَدْرَكَهُ ﴿نِعْمَةٌ﴾ رَحْمَةٌ ﴿مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ﴾ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ ﴿بِالْعَرَاءِ﴾ بِالْأَرْضِ الْفَضَاءِ ﴿وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾﴾ لٰكِنَّهُ رُحِمَ فَنُبِذَ غَيْرَ مَذْمُومٍ ﴿فَاجْتَبٰيهُ رَبُّهُ﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾﴾ الْأَنْبِيَاءِ ﴿وَاِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِهَا ﴿بِاَبْصَارِهِمْ﴾ اَيْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرًا شَدِيدًا يَكَادُ أَنْ يَصْرَعَكَ وَيُسْقِطَكَ مِنْ مَكَانِكَ ﴿لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ حَسَدًا ﴿اِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾﴾ بِسَبَبِ الْقُرْآنِ الَّذِي جَاءَ بِهِ ﴿وَمَا هُوَ﴾ اَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّا ذِكْرٌ﴾ مَوْعِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾﴾ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَا يَحْدُثُ بِسَبَبِهِ جُنُونٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Gözleri düşmüş** zelil **bir halde.**[10] Gözlerini kaldıramazlar. **Onları bir zillet kaplar** bürür. **Halbuki onlar,** dünyada **sapasağlam iken de secdeye davet ediliyor**; fakat secde etmiyor, namaz kılmıyor**lardı.**

44. **Artık bu sözü** Kuran'ı **yalanlayanı bana bırak. Biz onları, bilmedikleri bir yönden yavaş yavaş azaba yaklaştıracağız.**

45. **Onlara mühlet veriyorum. Doğrusu benim hilem çok sağlamdır!** Çok şiddetlidir, dayanılmazdır.

46. **Yoksa sen** peygamberlik tebliğine karşılık **onlardan bir ücret istiyorsun da onlar** sana verdikleri ücretten dolayı **ağır bir borç altında mı kalıp** bu sebeple iman etmi**yorlar?**

47. **Yahut gaybın bilgisi** içinde bulunan Levh-i Mahfuz **onların yanında da, onlar** söylediklerini oradan **mı yazıyorlar?**

---

[10] خَاشِعَةً kelimesi يُدْعَوْنَ fiilinin zamirinden haldir.

48. **Artık sen Rabbinin** onlar hakkında dilediği şekilde vereceği **hükmünü sabırla bekle. Balık sahibi** Yunus (aleyhisselam) **gibi olma**; sıkılıp acele etme. **Hani o,** balığın karnında **öfkeli** keder dolu **bir halde** Rabbine **niyaz** dua **etmişti.**

49. **Şayet Rabbinden ona bir nimet** rahmet **yetişmemiş olsaydı o, mutlaka, kınanmış bir halde** balığın karnından **ıssız bir diyara atılacaktı.** Ancak Allah ona merhamet etti ve onu kınamadan karaya attı.

50. **Rabbi onu** peygamberliğe **seçti ve onu sâlihlerden** peygamberlerden **kıldı.**

51. **Şüphesiz inkâr edenler, zikri** Kuran'ı **işittikleri zaman,** sana öyle sert bakıyorlar ki, **neredeyse seni gözleriyle devirecekler** bulunduğun yerden düşürecekler**di. Bir de** hasetlerinden **"Şüphesiz o** getirdiği Kuran sebebiyle **bir delidir" diyorlar.**

52. **Oysa o** Kuran, **âlemler** cinler ve insanlar **için bir öğüt** nasihat**ten başka bir şey değildir.** Ondan sebep kişi deli olmaz.

KELİME ANLAMI

43. خَاشِعَةً **Öne eğik olduğu halde** حَالٌ Bu haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ يُدْعَوْنَ 'Yud'avne' fiilinin zamirinden أَيْ ذَلِيلَةً Yani, hor bir şekilde *(Ne?)* اَبْصَارُهُمْ **Gözleri** لَا يَرْفَعُونَهَا Onları kaldırmazlar تَرْهَقُهُمْ **Onları bürür** تَغْشَاهُمْ Onları sarar *(Ne?)* ذِلَّةٌ **Bir zillet** وَقَدْ كَانُوا **Halbuki idiler** *(Ne idiler?)* يُدْعَوْنَ **Davet ediliyor** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye?)* اِلَى السُّجُودِ **Secde etmeye** وَهُمْ **Hem de onlar** سَالِمُونَ **Sapasağlamdılar** فَلَا يَأْتُونَ بِهِ Ama onu yapmıyorlardı *(Nasıl?)* بِأَنْ لَا يُصَلُّوا Namaz kılmamak suretiyle.

44. فَذَرْنِي **Artık beni bırak** دَعْنِي Beni sal *(Kiminle bırak?)* وَمَنْ يُكَذِّبُ **Yalanlayanla birlikte** *(Neyi yalanlayan?)* بِهٰذَا الْحَدِيثِ **Bu sözü** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı سَنَسْتَدْرِجُهُمْ **Onları yavaş, yavaş (azaba) yaklaştıracağız** نَأْخُذُهُمْ Onları yakalayacağız *(Nasıl?)* قَلِيلًا قَلِيلًا Azar azar *(Nereden yaklaştıracağız?)* مِنْ حَيْثُ **Öyle bir yerden ki,** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar.**

45. وَاُمْلِي **Ve süre veriyorum** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** اُمْهِلُهُمْ Onlara zaman tanıyorum اِنَّ كَيْدِي **Çünkü benim tuzağım** مَتِينٌ **Sağlamdır** شَدِيدٌ Zorludur لَا يُطَاقُ Dayanılmaz.

46. اَمْ **Yoksa** أ بَلْ Aksine تَسْئَلُهُمْ **Onlardan istiyor musun?** *(Neye karşılık?)* عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Gönderileni bildirmeye karşı *(Ne?)* اَجْرًا **Bir ücret** فَهُمْ **Onlar da** مِنْ مَغْرَمٍ **Borçtan ötürü** مِمَّا يُعْطُونَكَهُ Sana verdiklerinden dolayı مُثْقَلُونَ **Ezilmişler** فَلَا يُؤْمِنُونَ Dolayısıyla iman etmiyorlar *(Niçin?)* لِذَلِكَ Bunun için.

47. اَمْ عِنْدَهُمُ **Yoksa onların yanında mı?** *(Ne?)* اَلْغَيْبُ **Gayb** اَيِ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Yani, Lehv-i Mahfuz اَلَّذِي فِيهِ الْغَيْبُ Ki, gayb ondadır فَهُمْ **Onlar da** يَكْتُبُونَ **Yazıyorlar** *(Nereden?)* مِنْهُ Oradan *(Neyi?)* مَا يَقُولُونَ Dedikleri şeyleri.

48. فَاصْبِرْ **O halde sabret** *(Neye?)* لِحُكْمِ رَبِّكَ **Rabbinin hükmüne** *(Kim hakkındaki?)* فِيهِمْ Onlar hakkındaki *(Ne ile hükmü?)* بِمَا يَشَاءُ Dileğiyle وَلَا تَكُنْ **Ve olma** *(Kim gibi?)* كَصَاحِبِ الْحُوتِ **Balık sahibi gibi** *(Ne hususunda?)* فِي الضَّجَرِ Endişelenme وَالْعَجَلَةِ Ve acele etme hususunda وَهُوَ يُونُسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ Ve o Yunus -aleyhisselam-dır اِذْ نَادٰى **Hani seslenmişti** دَعَا رَبَّهُ Rabbine dua etmişti *(Ne halde?)* وَهُوَ **Halbuki o** مَكْظُومٌ **Öfkeliydi** مَمْلُوءٌ غَمًّا Gam doluydu *(Nerede?)* فِي بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnında.

49. لَوْلَا اَنْ تَدَارَكَهُ **Şayet ona ulaşmış olmasaydı** أَدْرَكَهُ Erişmeseydi *(Ne?)* نِعْمَةٌ **Bir nimet** رَحْمَةٌ Rahmet *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** لَنُبِذَ **Elbette atılacaktı** *(Neden?)* مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnından *(Nereye?)* بِالْعَرَاءِ **Sahile** بِالْأَرْضِ الْفَضَاءِ Issız yere *(Ne halde?)* وَهُوَ **Halbuki o** مَذْمُومٌ **Kınanmıştır** لٰكِنَّهُ رُحِمَ Ancak ona rahmet edildi فَنُبِذَ Ve sahile atıldı *(Nasıl?)* غَيْرَ مَذْمُومٍ Kınanmamış bir halde.

50. فَاجْتَبٰيهُ **Böylece onu seçti** *(Kim?)* رَبُّهُ **Rabbi** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle فَجَعَلَهُ **Ve onu kıldı** *(Kimden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihler** اَلْأَنْبِيَاءِ Peygamberler**den**.

51. وَاِنْ يَكَادُ **Ve gerçekten neredeyse olacaktı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne olacaklardı?)* لَيُزْلِقُونَكَ **Seni devirecek** بِضَمِّ الْيَاءِ 'Ya' harfinin zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okunur) *(Ne ile devireceklerdi?)* بِأَبْصَارِهِمْ **Gözleriyle** أَيْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ Yani, sana bakıyorlar *(Nasıl?)* نَظَرًا شَدِيدًا Sert bir bakışla ki, يَكَادُ Neredeyse أَنْ يَصْرَعَكَ Seni yıkacak وَيُسْقِطَكَ Ve seni düşürecek *(Nereden?)* مِنْ مَكَانِكَ Bulunduğun yerden *(Ne zaman?)* لَمَّا سَمِعُوا **İşittikleri zaman** *(Neyi?)* اَلذِّكْرَ **Zikri** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar** *(Nasıl?)* حَسَدًا Kıskançlıktan *(Ne diyorlar?)* اِنَّهُ **O gerçekten** لَمَجْنُونٌ **Bir delidir** *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ الْقُرْآنِ Kuran sebebiyle اَلَّذِي جَاءَ بِهِ Ki, onu getirdi.

52. وَمَا هُوَ **Oysa o değildir** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran اِلَّا ذِكْرٌ **Sadece bir öğüttür** مَوْعِظَةٌ Bir vaazdır *(Kime?)* لِلْعَالَمِينَ **Tüm alemlere** اَلْجِنِّ وَالْإِنْسِ Cinlere ve insanlara لَا يَحْدُثُ Meydana gelmez *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهِ O Kuran sebebiyle*(Ne?)* جُنُونٌ Delilik.

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِحْدَى أَوِ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الْحَاقَّةُ (١)﴾ الْقِيَامَةُ الَّتِي يَحِقُّ فِيهَا مَا أُنْكِرَ مِنَ الْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ أَوِ الْمُظْهِرَةُ لِذَلِكَ ﴿مَا الْحَاقَّةُ (٢)﴾ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا وَهُوَ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ خَبَرُ الْحَاقَّةِ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا الْحَاقَّةُ (٣)﴾ زِيَادَةُ تَعْظِيمٍ لِشَأْنِهَا فَمَا الْأُولَى مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهَا خَبَرُهُ وَمَا الثَّانِيَةُ وَخَبَرُهَا فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي لِأَدْرَى ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ (٤)﴾ الْقِيَامَةِ لِأَنَّهَا تَقْرَعُ الْقُلُوبَ بِأَهْوَالِهَا ﴿فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ (٥)﴾ بِالصَّيْحَةِ الْمُجَاوِزَةِ لِلْحَدِّ فِي الشِّدَّةِ ﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ﴾ شَدِيدَةِ الصَّوْتِ ﴿عَاتِيَةٍ (٦)﴾ قَوِيَّةٍ شَدِيدَةٍ عَلَى عَادٍ مَعَ قُوَّتِهِمْ وَشِدَّتِهِمْ ﴿سَخَّرَهَا﴾ أَرْسَلَهَا بِالْقَهْرِ ﴿عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا مِنْ صُبْحِ يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ لِثَمَانٍ بَقِينَ مِنْ شَوَّالٍ وَكَانَتْ فِي عَجُزِ الشِّتَاءِ ﴿حُسُومًا﴾ مُتَتَابِعَاتٍ شُبِّهَتْ بِتَتَابُعِ فِعْلِ الْحَاسِمِ فِي إِعَادَةِ الْكَيِّ عَلَى الدَّاءِ كَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى حَتَّى يَنْحَسِمَ ﴿فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى﴾ مَطْرُوحِينَ هَالِكِينَ ﴿كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ﴾ أُصُولُ ﴿نَخْلٍ خَاوِيَةٍ (٧)﴾ سَاقِطَةٍ فَارِغَةٍ ﴿فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ (٨)﴾ صِفَةُ نَفْسٍ مُقَدَّرَةٍ أَوِ التَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ أَيْ بَاقٍ لَا.

∽ TÜRKÇE ANLAMI ∾

69- Hâkka Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Elli bir veya elli iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. İnkâr edilen dirilme, hesap ve ceza gibi şeyler kendisinde **gerçekleşecek olan** veya bunları ortaya çıkaracak olan kıyamet,
2. **Nedir o gerçekleşecek olan?**[1]
3. **Gerçekleşecek olanın ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti.[2]
4. **Semûd ve Ad kavimleri, kapılarını çalacak felâketi** korkularıyla kalpleri çarptıran kıyameti **yalanladılar.**
5. **Semûd'a gelince: Onlar azgın bir bela** şiddeti haddi aşan bir çığlık **ile helak edildiler.**
6. **Ad kavmi ise, uğultulu,** sesi şiddetli **kasıp kavuran** çok kuvvetli ve sert **bir fırtına ile helak edildiler.** Ad kavmi çok kuvvetli ve dirençli olmasına rağmen bu fırtınayla helak oldular.
7. **Allah onu,** kış ayının sonunda Şevval'in çarşambayla başlayan son sekiz günü **yedi gece, sekiz gün sürekli** [3]**onların üzerine estirdi,** karşı koyulmaz gücüyle gönderdi. **Onları o günlerde, içi boş hurma kütükleri gibi yere serilmiş** helak olmuş **bir halde görürsün.**
8. **Artık onlardan geri kalan**[4] **birini görüyor musun?**

∽ KELİME ANLAMI ∾

﴿٦٩﴾- سُورَةُ الْحَاقَّةِ

69- Hâkka Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

اِحْدٰى اَوِ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli bir veya elli iki ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

---

[1] مَا الْحَاقَّةُ cümlesi mübteda ve haber olup الْحَاقَّةُ kelimesinin haberidir. Ve onun şanına tazim için zikredilmiştir.

[2] وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ cümlesi 'Hâkka'nın şanına daha fazla tazim için zikredilmiştir. Bu cümledeki birinci 'ma' kelimesi mübteda, sonrasında gelen fiil onun haberidir. İkinci 'ma' kelimesi ve onun haberi أَدْرَى fiilinin ikinci mefulu mahallindedir.

[3] Rüzgarların sürekli esmesi, yarayı dağlayan kişinin fiiline benzetilmiştir. Zira bu kişi, kan durana kadar sürekli olarak yarayı dağlar.

[4] مِنْ بَاقِيَةٍ mukadder bir نَفْسٍ kelimesinin sıfatıdır. Veya بَاقِيَةٍ kelimesindeki ta harfi mübalağa içindir.

1. اَلْحَاقَّةُ **Gerçekleşecek olan** اَلْقِيَامَةُ Kıyamet اَلَّتِي يَحِقُّ فِيهَا Ki, onda gerçekleşecek *(Ne?)* مَا أُنْكِرَ İnkar edilenmiş olan مِنَ الْبَعْثِ وَالْحِسَابِ Diriliş, hesap وَالْجَزَاءِ Ve ceza أَوِ الْمُظْهِرَةُ Veya açığa çıkaracak olan *(Neyi?)* لِذٰلِكَ Bunları.

2. مَا الْحَاقَّةُ **Nedir gerçekleşecek olan?** تَعْظِيمٌ (Bu soru) yüceltmedir *(Neyi?)* لِشَأْنِهَا Kıyamet günün şanını وَهُوَ Ve bu (soru cümlesi) مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ Mübteda ve haber olup خَبَرُ الْحَاقَّةِ 'Hâkka' kelimesinin haberidir.

3. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti مَا الْحَاقَّةُ **Gerçekleşecek olan nedir?** زِيَادَةُ تَعْظِيمٍ (Bu soru) daha da yüceltmedir *(Neyi?)* لِشَأْنِهَا O kıyamet günün şanını فَمَا الْأُولٰى Birinci 'ma' مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَمَا بَعْدَهَا Ondan sonra gelen خَبَرُهُ Haberidir وَمَا الثَّانِيَةُ İkinci 'ma' وَخَبَرُهَا Ve haberi فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي İkinci meful yerindedir *(Neyin?)* لِأَدْرٰى 'Edrâ' fiilinin.

4. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* ثَمُودُ **Semûd** وَعَادٌ **Ve Âd** *(Neyi?)* بِالْقَارِعَةِ **(Kapılarını) çalan felaketi** اَلْقِيَامَةِ Kıyameti *(Niye kıyamet kâria diye isimlendirildi?)* لِأَنَّهَا تَقْرَعُ Çünkü o çarptırır *(Neyi?)* اَلْقُلُوبَ Kalpleri *(Ne ile?)* بِأَهْوَالِهَا Korkularıyla.

5. فَاَمَّا ثَمُودُ **Semûd'a gelince** فَاُهْلِكُوا **Helak edildiler** *(Ne ile?)* بِالطَّاغِيَةِ **Zorlu (bir felaket) ile** بِالصَّيْحَةِ Çığlık ile ki, اَلْمُجَاوِزَةِ لِلْحَدِّ Haddi aşan *(Ne hususunda?)* فِي الشِّدَّةِ Şiddet hususunda.

6. وَاَمَّا عَادٌ **Âd'a gelince** فَاُهْلِكُوا **Helak edildiler** *(Ne ile?)* بِرِيحٍ صَرْصَرٍ **Uğultulu bir fırtına ile** شَدِيدَةِ الصَّوْتِ Sesi şiddetli *(Öyle fırtına ki,)* عَاتِيَةٍ **Azgın** قَوِيَّةٍ شَدِيدَةٍ Güçlü, şiddetli *(Kime?)* عَلٰى عَادٍ Âd kavmine *(Neye rağmen?)* مَعَ قُوَّتِهِمْ وَشِدَّتِهِمْ Onların şiddet ve kuvvetine rağmen.

7. سَخَّرَهَا **Onu estirdi** أَرْسَلَهَا Onu gönderdi *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Karşı konulmaz gücüyle *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne kadar zaman?)* سَبْعَ لَيَالٍ **Yedi gece** وَثَمَانِيَةَ اَيَّامٍ **Ve sekiz gün** أَوَّلُهَا مِنْ صُبْحِ يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ İlki; Çarşamba gününün sabahından *(Neyin Çarşamba günü?)* لِثَمَانٍ بَقِينَ Geri kalan sekiz günün *(Hangi aydan?)* مِنْ شَوَّالٍ Şevval ayından وَكَانَتْ Ve bu olmuştu *(Ne zaman?)* فِي عَجُزِ الشِّتَاءِ Kış mevsiminin sonunda *(Nasıl estirdi?)* حُسُومًا **Ardı ardına** مُتَتَابِعَاتٍ Peş peşe شُبِّهَتْ Rüzgar benzetildi *(Neye?)* بِتَتَابُعِ فِعْلِ الْحَاسِمِ Yarayı dağlayanın peş peşe olan fiiline *(Ne hususunda?)* فِي إِعَادَةِ الْكَيِّ Dağlamayı tekrarlama hususunda *(Ne üzerine?)* عَلَى الدَّاءِ Yara üzerine *(Nasıl?)* كَرَّةً بَعْدَ أُخْرٰى

Bir kereden sonra bir daha *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَنْحَسِمَ Ta ki kan kesilinceye kadar فَتَرَى **Bir de görürsün** *(Neyi?)* الْقَوْمَ **O kavmi** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nasıl?)* صَرْعٰى **Yere serilmiş oldukları halde** مَطْرُوحِينَ Atılmış هَالِكِينَ Ve helak oldukları halde كَاَنَّهُمْ **Sanki onlar** نَخْلٍ -أُصُولُ- اَعْجَازُ **Hurma kütükleri** gövdeleri**dir** *(Öyle kütükler ki,)* خَاوِيَةٍ **İçi boş** فَارِغَةٍ سَاقِطَةٍ Devrilmiş, içi boş.

8. فَهَلْ تَرٰى **Şimdi görüyor musun?** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* مِنْ بَاقِيَةٍ **Geri kalan birini** صِفَةُ نَفْسٍ مُقَدَّرَةٍ Takdir edilen bir 'nefis' kelimesinin sıfatıdır أَوِ التَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ Veya 'ta' harfi mübalağa içindir أَيْ بَاقٍ Yani, 'bakin' (geri kalan birini görebilir misin?) لَا Hayır!

﴿وَجَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبلَهُ﴾ أَتْبَاعُهُ وَفِي قِرَاءَةٍ [قَبْلَهُ] بِفَتْحِ الْقَافِ وَسُكُونِ الْبَاءِ أَيْ مَنْ تَقَدَّمَهُ مِنَ الْأُمَمِ الْكَافِرَةِ ﴿وَالْمُؤْتَفِكَاتُ﴾ أَيْ أَهْلُهَا وَهِيَ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿بِالْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾﴾ بِالْفِعْلَاتِ ذَاتِ الْخَطَإِ ﴿فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ لُوطًا وَغَيْرَهُ ﴿فَاَخَذَهُمْ اَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾﴾ زَائِدَةً فِي الشِّدَّةِ عَلَى غَيْرِهَا ﴿اِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَآءُ﴾ عَلَا فَوْقَ كُلِّ شَيْءٍ مِنَ الْجِبَالِ وَغَيْرِهَا زَمَنَ الطُّوفَانِ ﴿حَمَلْنَاكُمْ﴾ يَعْنِي آبَاءَكُمْ إِذْ أَنْتُمْ فِي أَصْلَابِهِمْ ﴿فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾﴾ السَّفِينَةِ الَّتِي عَمِلَهَا نُوحٌ وَنَجَا هُوَ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ فِيهَا وَغَرِقَ الْبَاقُونَ ﴿لِنَجْعَلَهَا﴾ أَيْ هٰذِهِ الْفِعْلَةَ وَهِيَ إِنْجَاءُ الْمُؤْمِنِينَ وَإِهْلَاكُ الْكَافِرِينَ ﴿لَكُمْ تَذْكِرَةً﴾ عِظَةً ﴿وَتَعِيَهَا﴾ وَلِتَحْفَظَهَا ﴿اُذُنٌ وَاعِيَةٌ ﴿١٢﴾﴾ حَافِظَةٌ لِمَا تَسْمَعُ ﴿فَاِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾﴾ لِلْفَصْلِ بَيْنَ الْخَلَائِقِ وَهِيَ الثَّانِيَةُ ﴿وَحُمِلَتِ﴾ رُفِعَتِ ﴿الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا﴾ دُقَّتَا ﴿دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾﴾ ﴿فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾﴾ قَامَتِ الْقِيَامَةُ ﴿وَانْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾﴾ ضَعِيفَةٌ ﴿وَالْمَلَكُ﴾ يَعْنِي الْمَلَائِكَةَ ﴿عَلٰى اَرْجَائِهَا﴾ جَوَانِبِ السَّمَاءِ ﴿وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ الْمَذْكُورِينَ ﴿يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ ﴿١٧﴾﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَوْ مِنْ صُفُوفِهِمْ ﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ﴾ لِلْحِسَابِ ﴿لَا تَخْفٰى﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾﴾ مِنَ السَّرَائِرِ ﴿فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ﴾ خِطَابًا لِجَمَاعَتِهِ لِمَا سُرَّ بِهِ ﴿هَاؤُمُ﴾ خُذُوا ﴿اقْرَؤُا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾﴾ تَنَازَعَ فِيهِ هَاؤُمُ وَاقْرَؤُوا ﴿اِنِّي ظَنَنْتُ﴾ تَيَقَّنْتُ ﴿اَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾﴾ مَرْضِيَّةٍ ﴿فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿قُطُوفُهَا﴾ ثِمَارُهَا ﴿دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾﴾ قَرِيبَةٌ يَتَنَاوَلُهَا الْقَائِمُ وَالْقَاعِدُ وَالْمُضْطَجِعُ فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا﴾ حَالٌ أَيْ مُتَهَنِّئِينَ ﴿بِمَآ اَسْلَفْتُمْ فِي الْاَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾﴾ الْمَاضِيَةِ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي لَمْ اُوتَ كِتَابِيَهْ ﴿٢٥﴾﴾ ﴿وَلَمْ اَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿يَا لَيْتَهَا﴾ أَيِ الْمَوْتَةَ فِي الدُّنْيَا ﴿كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾﴾ الْقَاطِعَةَ لِحَيَاتِي بِأَنْ لَا أُبْعَثَ ﴿مَآ اَغْنٰى عَنِّي مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ ﴿٢٩﴾﴾ قُوَّتِي وَحُجَّتِي وَهَاءُ كِتَابِيَهْ وَحِسَابِيَهْ وَمَالِيَهْ وَسُلْطَانِيَهْ لِلسَّكْتِ تَثْبُتُ وَقْفًا وَوَصْلًا اتِّبَاعًا لِمُصْحَفِ الْإِمَامِ وَالنَّقْلِ وَمِنْهُمْ مَنْ حَذَفَهَا وَصْلًا ﴿خُذُوهُ﴾ خِطَابٌ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ﴿فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾﴾ اجْمَعُوا يَدَيْهِ إِلَى عُنُقِهِ فِي الْغُلِّ ﴿ثُمَّ الْجَحِيمَ﴾ النَّارَ الْمُحْرِقَةَ ﴿صَلُّوهُ ﴿٣١﴾﴾ اَدْخِلُوهُ ﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا﴾ بِذِرَاعِ الْمَلَكِ ﴿فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾﴾ اَيْ اَدْخِلُوهُ فِيهَا بَعْدَ إِدْخَالِهِ النَّارَ وَلَمْ تَمْنَعِ الْفَاءُ مِنْ تَعَلُّقِ الْفِعْلِ بِالظَّرْفِ الْمُتَقَدِّمِ ﴿اِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

9. **Firavun, etrafındaki**[1] ona tabi olan**lar ve altı üstüne getirilen** Lut kavmine ait **beldeler**in halkı **hep o hatayı** yanlış işleri **yapa geldiler.**
10. **Böylece Rablerinin peygamberini** Lut ve diğerlerine **karşı geldiler, o da onları artan** şiddeti diğer ümmetlerin azabından daha fazla olan **bir şekilde yakalayıverdi.**
11. **Şüphesiz biz, su basınca** dağlar ve diğer şeylerin üzerine çıktığı tufan vakti **sizin** babalarınızı, siz onların sulbünde iken **gemide taşıdık.** Bu gemi Nuh (aleyhisselam)'ın yaptığı gemidir. O ve onunla birlikte gemide olanlar kurtuldu. Geri kalanlar ise boğuldu.
12. **Ki, onu** müminleri kurtarılıp kâfirlerin helak edilmesi fiilini **sizin için bir ibret** öğüt **yapalım ve belleyici** duyduğunu hıfzeden **kulaklar onu bellesin** hıfzetsin **diye.**
13. **Artık** mahlûkat arasında hüküm vermek için **Sûr'a** ikinci **bir kere üflendiği,**
14. **Yeryüzü ve dağlar kaldırılıp birbirine bir kere çarpılarak darmadağın edildiği zaman,**
15. **İşte o gün olacak olur**, kıyamet kopar.
16. **Gök yarılır ve artık o gün o, çökmeye yüz tutmuştur**, zayıflamıştır.
17. **Melekler onun** göğün **çevresindedirler. O gün Rabbinin arşını, bu** zikredilen melek**lerin üstünde sekiz** tane veya sekiz saf melek **taşır.**
18. **O gün** hesap için **arz olunacaksınız; hiçbir sırrınız gizli kalmaz.**[2]
19. **Kitabı sağ tarafından verilen:** kendi yakınlarına hitaben sevinçle **"Alın, kitabımı**[3] **okuyun" der.**
20. **"Doğrusu ben, hesabımla karşılaşacağımı** yakinen **biliyordum."**
21. **Artık o, razı olacağı bir hayat içindedir,**
22. **Yüksek bir cennette,**
23. **Meyveleri sarkmış** yakın; ayakta, oturan ve yatan herkes onlara erişir.
24. Onlara denir ki: **Geçmiş günlerde** dünyada **yaptıklarınıza karşılık, afiyetle yiyin, için.**
25. **Kitabı sol tarafından verilene gelince, der ki: "Keşke, bana kitabım verilmeseydi!"**
26. **"Hesabımın ne olduğunu bilmeseydim!"**
27. **"Keşke o** dünyadaki ölüm bir daha diriltilmemek üzere hayatımı **bitirseydi!"**

---

[1] قِبَلَهُ kelimesi diğer bir kıraatte kaf harfinin fethası ve ba harfinin sükûnuyla (قَبْلَهُ şeklinde) okunur. Bu durumda 'Önceki kâfir ümmetler' anlamına gelir.
[2] لَا تَخْفَى fiili hem ta hem de ya ile okunur.
[3] كِتَابِيَهْ kelimesinde هَاؤُمُ ve اِقْرَؤُا fiilleri tenazu etmiştir.

28. "Malım bana hiçbir fayda vermedi!"

29. **"Saltanatım** gücüm ve delilim **de elimden gitti!"**[1]

30. Cehennem bekçilerine hitaben denilir ki: **Onu yakalayın ve** ellerini boynuna **bağlayın;**

31. **Sonra alevli ateşe atın** sokun **onu!**

32. Ateşe soktuktan **sonra da** meleklerin arşınıyla **yetmiş arşın uzunluğunda bir zincirin içine sokun onu!**

33. Çünkü o, yüce Allah'a inanmaz,

34. Yoksulu doyurmaya teşvik etmezdi.

KELİME ANLAMI

9. وَجَاءَ **Ve yapa geldi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** وَمَنْ قِبَلَهُ **Ve etrafındakiler** أَتْبَاعُهُ Ona tabi olanlar وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِفَتْحِ الْقَافِ 'Kaf'ın fethası وَسُكُونِ الْبَاءِ Ve 'ba'nın sükunu ile ('kablehu' şeklinde okunur) أَيْ مَنْ تَقَدَّمَهُ Yani, ondan önce geçen مِنَ الْأُمَمِ الْكَافِرَةِ Kafir milletler وَالْمُؤْتَفِكَاتُ **Alt üst edilen beldeler** أَيْ أَهْلُهَا Yani, o beldelerin ahalisi وَهِيَ قُرَى قَوْمِ لُوطٍ Ki, bu Lut kavminin köyleridir *(Neyi yapa geldiler?)* بِالْخَاطِئَةِ **Bu hatayı** بِالْفِعْلَاتِ ذَاتِ الْخَطَإِ Hatalı fiilleri.

10. فَعَصَوْا **Ve asi oldular** *(Kime?)* رَسُولَ رَبِّهِمْ **Rablerinin peygamberine** أَيْ لُوطًا وَغَيْرَهُ Yani, Lut'a ve diğerlerine فَأَخَذَهُمْ **O da onları yakalayıverdi** *(Nasıl?)* أَخْذَةً رَابِيَةً **Artan bir yakalama ile** زَائِدَةً Fazla *(Ne hususunda?)* فِي الشِّدَّةِ Şiddet hususunda *(Ne üzerine fazla?)* عَلَى غَيْرِهَا Diğer ümmetlerin azabı üzerine.

11. إِنَّا **Şüphesiz biz** لَمَّا طَغَا **Ne zaman ki bastı** *(Ne?)* الْمَاءُ **Su** عَلَا Çıktığında *(Ne üzerine?)* فَوْقَ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyin üzerine *(Neden olan şeyler?)* مِنَ الْجِبَالِ وَغَيْرِهَا Dağlar ve diğer şeyler *(Ne zaman?)* زَمَنَ الطُّوفَانِ Tufan zamanı حَمَلْنَاكُمْ **Sizi taşıdık** يَعْنِي آبَاءَكُمْ Yani, babalarınızı *(Ne zaman?)* إِذْ أَنْتُمْ Siz iken *(Nerede?)* فِي أَصْلَابِهِمْ Onların sulbünde *(Sizi nerede taşıdık?)* –السَّفِينَةِ– فِي الْجَارِيَةِ **Yüzen** gemi**de** الَّتِي عَمِلَهَا Ki, onu yapmıştı *(Kim?)* نُوحٌ Nuh وَنَجَا Ve kurtuldu *(Kim?)* هُوَ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ O ve onunla birlikte olanlar *(Nerede?)* فِيهَا O gemide وَغَرِقَ الْبَاقُونَ Geri kalanlar da boğuldu *(Niye böyle yaptık?)*

---

[1] كِتَابِيَهْ, حِسَابِيَهْ, مَالِيَهْ ve سُلْطَانِيَهْ kelimelerinin sonundaki 'ha' sekte içindir. Hem vakıf hem de vasıl halinde mevcuttur. Bu, imam (diye isimlendirilen Hz. Osman'a ait) mushafa ve nakle tabi olarak yapılmıştır. Vasıl halinde bu 'ha' harfini hazfedenler de vardır.

12. **لِنَجْعَلَهَا Onu yapalım diye** أَيْ هٰذِهِ الْفِعْلَةَ Yani, bu fiili وَهِيَ إِنْجَاءُ الْمُؤْمِنِينَ O da; müminleri kurtarmak وَإِهْلَاكُ الْكَافِرِينَ Ve kafirleri helak etmektir *(Kim için yapalım?)* **لَكُمْ Sizin için** *(Ne yapalım?)* **تَذْكِرَةً Bir ibret** عِظَةً Bir öğüt **وَتَعِيَهَا Ve onu bellesin diye** وَلِتَحْفَظَهَا Onu muhafaza etsin diye *(Ne?)* **أُذُنٌ وَاعِيَةٌ Belleyen kulak** حَافِظَةٌ Ezberleyen *(Neyi?)* لِمَا تَسْمَعُ İşittiğini.

13. **فَإِذَا نُفِخَ Artık üflendiğinde** *(Neye?)* **فِي الصُّورِ Sur'a** *(Ne?)* **نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ Bir üfürüş** *(Niçin?)* لِلْفَصْلِ Hüküm vermek için *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Yaratılanlar arasında وَهِيَ الثَّانِيَةُ Ki, bu ikinci üfleyiştir.

14. **وَحُمِلَتْ Ve taşındığında** رُفِعَتْ Kaldırıldığında *(Ne?)* **الْأَرْضُ Yer وَالْجِبَالُ Ve dağlar فَدُكَّتَا Ve birbirlerine çarptırıldığında** دُقَّتَا Birbirlerine vurulduklarında *(Nasıl?)* **دَكَّةً وَاحِدَةً Bir kere çarptırmakla.**

15. **فَيَوْمَئِذٍ İşte o gün وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ Olan olmuştur** قَامَتِ الْقِيَامَةُ Kıyamet kopmuştur.

16. **وَانْشَقَّتِ Ve yarılmıştır** *(Ne?)* **السَّمَاءُ Gök فَهِيَ Ve artık o يَوْمَئِذٍ O gün وَاهِيَةٌ Çökmeye yüz tutmuştur** ضَعِيفَةٌ Zayıftır.

17. **وَالْمَلَكُ Melek** يَعْنِي الْمَلَائِكَةَ Yani, melekler **عَلَى أَرْجَائِهَا Onun etrafındadırlar** جَوَانِبِ السَّمَاءِ Gökyüzünün kenarlarındadırlar **وَيَحْمِلُ Ve taşır** *(Neyi?)* **عَرْشَ رَبِّكَ Rabbinin arşını** *(Ne halde?)* **فَوْقَهُمْ Onların üzerinde olduğu halde** أَيِ الْمَلَائِكَةِ الْمَذْكُورِينَ Yani, zikredilen meleklerin (üzerinde olduğu halde) *(Ne zaman?)* **يَوْمَئِذٍ O gün** *(Ne taşır?)* **ثَمَانِيَةٌ Sekiz tane** مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melek أَوْ مِنْ صُفُوفِهِمْ Veya sekiz saf melek.

18. **يَوْمَئِذٍ O gün تُعْرَضُونَ Arz olunursunuz** *(Niçin?)* لِلْحِسَابِ Hesap için **لَا تَخْفَى Gizli kalmaz** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile (okunur) **مِنْكُمْ Sizden خَافِيَةٌ Hiçbir gizli hal** *(Neden?)* مِنَ السَّرَائِرِ Sırlardan.

19. **فَأَمَّا مَنْ Artık o kimse ki, أُوتِيَ Kendisine verilmiştir** *(Ne?)* **كِتَابَهُ Kitabı** *(Nereden?)* **بِيَمِينِهِ Sağ tarafından فَيَقُولُ Der** *(Nasıl?)* خِطَابًا لِجَمَاعَتِهِ Kendi topluluğuna hitap ederek *(Ne sebebiyle?)* لِمَا سُرَّ بِهِ Kendisini sevindiren şey sebebiyle **هَاؤُمُ Alın** خُذُوا Alın **اقْرَؤُا Okuyun** *(Neyi?)* **كِتَابِيَهْ Kitabımı** تَنَازَعَ فِيهِ Bu kelimede çekişmiştir *(Ne?)* هَاؤُمُ وَاقْرَؤُوا 'Hâumû' ve 'ikraû' fiilleri.

20. اِنِّي ظَنَنْتُ **Çünkü ben zannetmiştim ki,** تَيَقَّنْتُ Kesin olarak bilmiştim ki, اَنِّي مُلَاقٍ **Gerçekten ben kavuşacağım** *(Neye?)* حِسَابِيَهْ **Hesabıma.**

21. فَهُوَ **Artık o** فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ **Hoş bir hayat içindedir** مَرْضِيَّةٍ Kendisinden hoşlanılan.

22. فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ **Yüksek bir cennettedir.**

23. قُطُوفُهَا **Toplanacak** ثِمَارُهَا Meyveleri دَانِيَةٌ **Sarkıktır** قَرِيبَةٌ Yakındır يَتَنَاوَلُهَا Onlara erişir *(Kim?)* اَلْقَائِمُ وَالْقَاعِدُ Ayaktaki, oturan وَالْمُضْطَجِعُ Ve yatan (herkes) فَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denilir ki:

24. كُلُوا **Yiyiniz** وَاشْرَبُوا **İçiniz** *(Nasıl?)* هَنِيئًا **Afiyetle** حَالٌ Haldir أَيْ مُتَهَنِّئِينَ Yani, zevk alarak *(Neye karşılık?)* بِمَا اَسْلَفْتُمْ **Peşinen yaptıklarınıza karşılık** *(Ne zaman?)* فِي الْاَيَّامِ الْخَالِيَةِ **Geçmiş günlerde** اَلْمَاضِيَةِ فِي الدُّنْيَا Dünyada geçen.

25. وَاَمَّا مَنْ **Ama o kişi ki,** اُوتِيَ **Kendisine verilmiştir** *(Ne?)* كِتَابَهُ **Kitabı** *(Nereden?)* بِشِمَالِهِ **Sol tarafından** فَيَقُولُ **O da der ki:** يَا لَيْتَنِي **Ah! Keşke ben** لِلتَّنْبِيهِ 'Ya' tenbih harfidir لَمْ اُوتَ **Bana verilmeseydi** *(Ne?)* كِتَابِيَهْ **Kitabım.**

26. وَلَمْ اَدْرِ **Ve bilmeseydim** مَا حِسَابِيَهْ **Hesabım nedir?**

27. يَا لَيْتَهَا **Ah! Keşke o** أَيِ الْمَوْتَةَ Yani, ölüm *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki كَانَتْ **Olsaydı** *(Ne?)* اَلْقَاضِيَةَ **(Her şeyi) bitiren** اَلْقَاطِعَةَ لِحَيَاتِي Hayatımı kesen *(Nasıl?)* بِأَنْ لَا أُبْعَثَ Bir daha diriltilmemem suretiyle.

28. مَا اَغْنَى **Fayda vermedi** *(Kime?)* عَنِّي **Bana** *(Ne?)* مَالِيَهْ **Malım.**

29. هَلَكَ **Yok olup gitti** *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** *(Ne?)* سُلْطَانِيَهْ **Saltanatım** قُوَّتِي وَحُجَّتِي Kuvvetim ve hüccetim وَهَاءُ كِتَابِيَهْ وَحِسَابِيَهْ Kitabiyeh, hisabiyeh وَمَالِيَهْ وَسُلْطَانِيَهْ Maliyeh ve sultaniye'deki ha لِلسَّكْتِ Sekte içindir تَثْبُتُ Sabit kalır *(Nasıl?)* وَقْفًا Hem duruş وَوَصْلًا Hem de geliş halinde *(Nasıl?)* اِتِّبَاعًا Uyularak *(Neye?)* لِمُصْحَفِ الْإِمَامِ (Hz. Osman'ın) İmam (diye isimlendirilen) Mushaf'ına وَالنَّقْلِ Ve nakle uyarak وَمِنْهُمْ Kıraat âlimlerinden مَنْ حَذَفَهَا Onu hazfeden de vardır *(Nasıl?)* وَصْلًا Geçiş halinde.

30. خُذُوهُ **Tutun onu,** خِطَابٌ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ Cehennem bekçilerine hitaptır فَغُلُّوهُ **Hemen bağlayın onu** اَجْمِعُوا Toplayın *(Neyi?)* يَدَيْهِ İki elini *(Nereye?)* إِلَى عُنُقِهِ Boğazına *(Nasıl?)* فِي الْغُلِّ Kelepçe içinde.

31. ثُمَّ الْجَحِيمَ **Sonra da alevli ateşe** اَلنَّارَ الْمُحْرِقَةَ Yakıcı ateşe صَلُّوهُ **Atın onu** اَدْخِلُوهُ Sokun onu.

32. ثُمَّ **Sonra da** فِي سِلْسِلَةٍ **Bir zincire ki** ذَرْعُهَا **Boyu** سَبْعُونَ ذِرَاعًا **Yetmiş arşındır** *(Ne ile?)* بِذِرَاعِ الْمَلَكِ Meleğin arşınıyla فَاسْلُكُوهُ **Sokun onu** أَيْ اَدْخِلُوهُ Yani, onu sokun *(Neye?)* فِيهَا O zincire *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِدْخَالِهِ Onu soktuktan sonra *(Nereye?)* اَلنَّارَ Ateşe وَلَمْ تَمْنَعْ Men etmemiştir *(Ne?)* اَلْفَاءُ 'Fa' harfi *(Neden?)* مِنْ تَعَلُّقِ الْفِعْلِ Fiilin taalluk etmesinden *(Neye?)* بِالظَّرْفِ الْمُتَقَدِّمِ Kendisinden önceki zarfa.

33. إِنَّهُ **Çünkü o** كَانَ **Olmuştu** *(Ne olmuştu?)* لَا يُؤْمِنُ **İnanmıyor** *(Kime?)* بِاللهِ الْعَظِيمِ **Yüce Allah'a.**

34. وَلَا يَحُضُّ **Ve teşvik etmezdi** *(Neye?)* عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ **Yoksulu doyurmaya.**

﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هٰهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾﴾ قريبٌ ينتفع به ﴿وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾﴾ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ أَوْ شَجرٍ فِيهَا ﴿لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾﴾ الْكَافِرُونَ ﴿فَلَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ ﴿وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾﴾ مِنْهَا اَيْ بِكُلِّ مَخْلُوقٍ ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾﴾ أَيْ قَالَهُ رِسَالَةً عَنِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾﴾ ﴿وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ فِي الْفِعْلَيْنِ وَمَا مَزِيدَةٌ مُؤَكِّدَةٌ وَالْمَعْنٰى أَنَّهُمْ آمَنُوا بِأَشْيَاءَ يَسِيرَةٍ وَتَذَكَّرُوهَا مِمَّا أَتٰى بِهِ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْخَيْرِ وَالصِّلَةِ وَالْعَفَافِ فَلَمْ تُغْنِ عَنْهُمْ شَيْئًا بَلْ هُوَ ﴿تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ﴾ أَيِ النَّبِيُّ ﴿عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾﴾ بِأَنْ قَالَ عَنَّا مَا لَمْ نَقُلْهُ ﴿لَأَخَذْنَا﴾ لَنِلْنَا ﴿مِنْهُ﴾ عِقَابًا ﴿بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾﴾ بِالْقُوَّةِ وَالْقُدْرَةِ ﴿ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾﴾ نِيَاطَ الْقَلْبِ وَهُوَ عِرْقٌ مُتَّصِلٌ بِهِ إِذَا انْقَطَعَ مَاتَ صَاحِبُهُ ﴿فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ﴾ هُوَ اسْمُ مَا وَمِنْ زَائِدَةٌ لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ وَمِنْكُمْ حَالٌ مِنْ أَحَدٍ ﴿عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾﴾ مَانِعِينَ خَبَرُ مَا وَجُمِعَ لِأَنَّ أَحَدًا فِي سِيَاقِ النَّفْيِ بِمَعْنَى الْجَمْعِ وَضَمِيرُ عَنْهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا عَنْهُ مِنْ حَيْثُ الْعِقَابِ ﴿وَإِنَّهُ﴾ اَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَتَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ ﴿مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾﴾ بِالْقُرْآنِ وَمُصَدِّقِينَ ﴿وَإِنَّهُ﴾ اَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾﴾ إِذَا رَأَوْا ثَوَابَ الْمُصَدِّقِينَ وَعِقَابَ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ ﴿وَإِنَّهُ﴾ اَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾﴾ اَيِ الْيَقِينُ الْحَقُّ ﴿فَسَبِّحْ﴾ نَزِّهْ ﴿بِاسْمِ﴾ زَائِدَةٌ ﴿رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾﴾ سُبْحَانَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

35. Bu sebeple, bugün burada onun candan bir dostu kendisinden faydalanacağı bir yakını **yoktur.**

36. Cehennem halkının **irininden** veya cehennemde bir ağaçtan **başka yiyecek de yoktur.**

37. **Onu bile bile hata işleyen** kâfir**lerden başkası yemez.**

38. **Gördüğünüz** varlıklar**a yemin ederim,**[9]

39. **Ve görmediğiniz** varlıklara, hepsine **(yemin ederim) ki,**

40. **Hiç şüphesiz o** Kuran, **çok değerli bir resûlün** Yüce Allah tarafından gönderilmiş olarak söylediği **sözüdür.**

41. **Ve o, bir şair sözü değildir. Ne de az iman ediyorsunuz!**

---

[9] فَلَا أُقْسِمُ fiilindeki لَا harfi zaittir.

42. **Bir kâhin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz!**[10] Onlar Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in getirdiği şeylerden hayır, sıla ve iffetli olmak gibi çok az şeye iman edip düşünmüşlerdir. Ama bu onlara hiçbir fayda vermemiştir.

43. Bilakis o**, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.**

44. **Eğer** Peygamber bizim söylemediğimiz bir şeyi bizim adımıza söyleyerek **bize karşı bazı sözler uydurmuş olsaydı,**

45. **Elbette onu sıkıca** kuvvet ve kudretle **yakalardık.**

46. **Sonra onun** kalbe bağlı olan ve koptuğunda sahibinin öldüğü **can damarını koparırdık.**

47. **Hiçbiriniz** bizi **on**a azap etmek**ten men edemezdiniz.**[11]

48. **Ve hiç şüphesiz o** Kuran**, takvâ sahipleri için bir öğüttür.**

49. **Doğrusu biz,** Ey insanlar! **İçinizden** Kuran'ı **yalanlayanların da** tasdik edenlerin de **olduğunu elbette biliyoruz.**

50. **Muhakkak o,** Kuran **kâfirler için** tasdik edenlerin sevabını ve inkâr edenlerin azabını gördüklerinde **bir iç yarasıdır.**

51. **Ve şüphesiz o,** Kuran **kesin gerçektir.**

52. **O halde, yüce Rabbinin adını tesbih** tenzih **et.**

KELİME ANLAMI

35. فَلَيْسَ لَهُ **Bu sebeple onun için yoktur** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bugün** *(Nerede?)* هٰهُنَا **Burada** *(Ne yoktur?)* حَمِيمٌ **Sıcak bir dost** قَرِيبٌ يَنْتَفِعُ بِهِ Kendisinden faydalanacağı bir yakını.

36. وَلَا طَعَامٌ **Yemek de yoktur** اِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ **Gıslinden başka** صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ Cehennem ehlinin irini أَوْ شَجَرٍ فِيهَا Veya orada bir ağaç.

37. لَا يَأْكُلُهُ **Onu yemez** *(Kim?)* اِلَّا الْخَاطِئُونَ **Günahkârlardan** الْكَافِرُونَ Kafirlerden **başkası.**

38. -زَائِدَةٌ- فَلَا 'La' zaittir أُقْسِمُ **Yemin ederim** *(Neye?)* بِمَا تُبْصِرُونَ **Gördüklerinize** *(Neden?)* مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ Yaratılanlardan.

39. وَمَا لَا تُبْصِرُونَ **Ve görmediklerinize** *(Neden?)* مِنْهَا Onlardan أَيْ بِكُلِّ مَخْلُوقٍ Yani, tüm yaratılanlara (yemin ederim ki,)

---

[10] تَذَكَّرُونَ ve تُؤْمِنُونَ fiilleri hem ta ile hem de ya ile okunur. Bu fiillerden önce gelen مَا harfi zait olup tekit ifade eder.

[11] فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ cümlesindeki أَحَدٍ kelimesi مَا nın ismi, başındaki مِنْ ise nefyi tekit için zaittir. مِنْكُمْ terkibi مِنْ أَحَدٍ terkibinden haldir. حَاجِزِينَ kelimesi مَا nın haberidir ve cemi olarak gelmiştir. Zira nefyin peşinden gelen أَحَدٍ cemi manasındadır. عَنْهُ terkibindeki zamir ise Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e aittir.

40. إِنَّهُ **Hiç şüphesiz o** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ **Çok değerli bir peygamberin sözüdür** أَيْ قَالَهُ Yani, onu söylemiştir *(Nasıl?)* رِسَالَةً Gönderilmiş olarak *(Kim tarafından?)* عَنِ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah tarafından.

41. وَمَا هُوَ **Ve o değildir** *(Ne?)* بِقَوْلِ شَاعِرٍ **Şair sözü** قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az** تُؤْمِنُونَ **İnanıyorsunuz.**

42. وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ **Kâhin sözü de değildir** قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az** تَذَكَّرُونَ **Düşünüyorsunuz** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile (okunur) *(Nerede?)* فِي الْفِعْلَيْنِ Her iki fiilde وَمَا مَزِيدَةٌ مُؤَكِّدَةٌ 'Ma' tekit ifade eden zait bir harftir وَالْمَعْنَى Mana şöyledir: أَنَّهُمْ Şüphesiz onlar آمَنُوا İman ettiler *(Neye?)* بِأَشْيَاءَ يَسِيرَةٍ Çok az şeylere وَتَذَكَّرُوهَا Ve onları düşündüler *(O şeyler nedir?)* مِمَّا أَتَى بِهِ النَّبِيُّ Peygamberin getirdiği ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin مِنَ الْخَيْرِ وَالصِّلَةِ İyilik, sıla-ı rahim وَالْعَفَافِ Ve namuslu olmak gibi şeylerdir فَلَمْ تُغْنِ عَنْهُمْ Ama (bu az şeyler) onlara fayda vermedi *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi بَلْ هُوَ Bilakis o Kuran.

43. تَنْزِيلٌ **İndirilmiştir** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi tarafından.**

44. وَلَوْ تَقَوَّلَ **Şayet uydursaydı** أَيِ النَّبِيُّ Yani, peygamber *(Kimin aleyhine?)* عَلَيْنَا **Bizim aleyhimize** *(Ne?)* بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ **Bazı sözler** *(Nasıl?)* بِأَنْ قَالَ عَنَّا Bizim adımıza söylemekle *(Neyi?)* مَا لَمْ نَقُلْهُ Bizim demediğimizi.

45. لَأَخَذْنَا **Elbette alırdık** لَنِلْنَا Elde ederdik *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne alırdık?)* عِقَابًا İntikam *(Ne ile?)* بِالْيَمِينِ **Yemin ile** بِالْقُوَّةِ وَالْقُدْرَةِ Güç ve kuvvetle.

46. ثُمَّ لَقَطَعْنَا **Sonra elbette koparırdık** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Neyi?)* الْوَتِينَ **Şah damarını** نِيَاطَ الْقَلْبِ Kalp damarını وَهُوَ Ve o عِرْقٌ مُتَّصِلٌ بِهِ Kalbe bitişik bir damardır إِذَا انْقَطَعَ Koptuğu zaman مَاتَ صَاحِبُهُ Sahibi ölür.

47. فَمَا **Ve olamazdı** مِنْكُمْ **Sizden** *(Kim?)* مِنْ أَحَدٍ **Hiç kimse** هُوَ اسْمُ مَا 'Ehad' 'ma'nın ismidir وَمِنْ زَائِدَةٌ 'Min' ise zaittir *(Niçin?)* لِتَأْكِيدِ النَّفْيِ Nefyi tekitlemek için وَمِنْكُمْ 'Minküm' ise حَالٌ مِنْ أَحَدٍ 'Ehad' kelimesinden haldir *(Sizden hiç kimse ne olamazdı?)* عَنْهُ **Ona siper** حَاجِزِينَ مَانِعِينَ Engel خَبَرُ مَا 'Ma'nın haberidir وَجُمِعَ Ve çoğul olarak getirilmiştir لِأَنَّ أَحَدًا Zira 'ehad' lafzı *(Neredeki?)* فِي سِيَاقِ النَّفْيِ Nefyin peşindeki *(Nedir?)* بِمَعْنَى الْجَمْعِ Çoğul anlamındadır وَضَمِيرُ عَنْهُ 'Anhu' zamiri لِلنَّبِيِّ Peygamber içindir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin أَيْ لَا مَانِعَ لَنَا Yani, bizi engelleyecek yoktur *(Kimden?)* عَنْهُ Ondan *(Ne yönden?)* مِنْ حَيْثُ الْعِقَابِ Azap/intikam yönünden.

48. وَاِنَّهُ **Ve hiç şüphesiz o** اَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَتَذْكِرَةٌ **Elbette bir öğüttür** *(Kime?)* لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahiplerine.**

49. وَاِنَّا **Ve doğrusu biz** لَنَعْلَمُ **Elbette bilmekteyiz ki,** اَنَّ مِنْكُمْ **Şüphesiz sizden** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar! مُكَذِّبِينَ **Yalanlayanlar var** *(Neyi?)* بِالْقُرْآنِ Kuran'ı وَمُصَدِّقِينَ Ve tasdik edenler (var).

50. وَاِنَّهُ **Ve hiç şüphesiz o** اَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَحَسْرَةٌ **Elbette üzüntüdür** *(Kime?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne zaman?)* إِذَا رَأَوْا Gördükleri zaman *(Neyi?)* ثَوَابَ الْمُصَدِّقِينَ Tasdik edenlerin sevabını وَعِقَابَ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ Ve onu yalanlayanların azabını.

51. وَاِنَّهُ **Ve hiç şüphesiz o** اَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَحَقُّ الْيَقِينِ **Elbette kesin gerçektir** اَيِ الْيَقِينُ الْحَقُّ Yani, hak olan gerçektir.

52. فَسَبِّحْ **Öyleyse tesbih et** نَزِّهْ Tenzih et *(Neyi?)* بِاسْمِ **İsmini** زَائِدَةٌ (Bu kelime) zaittir *(Kimin ismini?)* رَبِّكَ الْعَظِيمِ **Yüce Rabbinin** سُبْحَانَهُ Onu noksan sıfatlardan tenzih ederim.

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

﴿مَكِّيَّةٌ أَرْبَعٌ وَأَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سَأَلَ سَائِلٌ﴾ دَعَا دَاعٍ ﴿بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۝١﴾ ﴿لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝٢﴾ هُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَرْثِ قَالَ اللّٰهُمَّ إِنْ كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ الْآيَةَ ﴿مِنَ اللَّهِ﴾ مُتَّصِلٌ بِوَاقِعٍ ﴿ذِي الْمَعَارِجِ ۝٣﴾ مَصَاعِدِ الْمَلَائِكَةِ وَهِيَ السَّمٰوَاتُ ﴿تَعْرُجُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿الْمَلَٰئِكَةُ وَالرُّوحُ﴾ جِبْرِيلُ ﴿إِلَيْهِ﴾ إِلٰى مَهْبِطِ أَمْرِهِ مِنَ السَّمَاءِ ﴿فِي يَوْمٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ يَقَعُ الْعَذَابُ بِهِمْ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝٤﴾ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ لِمَا يَلْقٰى فِيهِ مِنَ الشَّدَائِدِ وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَكُونُ عَلَيْهِ أَخَفَّ مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ يُصَلِّيهَا فِي الدُّنْيَا كَمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ ﴿فَاصْبِرْ﴾ هٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْقِتَالِ ﴿صَبْرًا جَمِيلًا ۝٥﴾ أَيْ لَا جَزَعَ فِيهِ ﴿إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ﴾ أَيِ الْعَذَابَ ﴿بَعِيدًا ۝٦﴾ غَيْرَ وَاقِعٍ ﴿وَنَرَاهُ قَرِيبًا ۝٧﴾ وَاقِعًا لَا مَحَالَةَ ﴿يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ أَيْ يَقَعُ ﴿كَالْمُهْلِ ۝٨﴾ كَذَائِبِ الْفِضَّةِ ﴿وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝٩﴾ كَالصُّوفِ فِي الْخِفَّةِ وَالطَّيَرَانِ بِالرِّيحِ ﴿وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ۝١٠﴾ قَرِيبٌ قَرِيبَهُ لِاشْتِغَالِ كُلٍّ بِحَالِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

70- Meâric Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Bir soran** isteyen **inecek azabı sordu** istedi,
2. **İnkârcılar için ki onu def edecek yoktur.** Bu kişi Nadr b. Hâris'tir. *"Allah'ım! Eğer bu kitap, gerçekten senin katından ise, bize gökten taş yağdır veya can yakıcı bir azap ver" (Enfal: 32)* demişti.
3. **Yükselme derecelerinin** meleklerin yükseldikleri semaların **sahibi olan Allah katından.**[1]
4. **Melekler ve Rûh** Cebrail, **oraya,** Allah'ın emrinin indiği semaya **yükselir. Miktarı** göreceği zorluklar sebebiyle kâfire nispetle **elli bin sene olan** kıyamet **gününde** onların başına azap gelecektir. Ama mümine nispetle kıyamet günü, dünyada kıldığı iki rekat namazdan daha kısa gelecektir. Nitekim bu, hadiste ifade edilmiştir.
5. **Şimdi sen** acele etmeden **güzelce sabret.** Bu savaş emri verilmeden önceydi.
6. **Doğrusu onlar, onu** azabı **uzak** gerçekleşmez **görüyorlar.**
7. **Biz ise onu yakın** kesinlikle gerçekleşecek **görmekteyiz.**
8. **O gün gökyüzü, erimiş** gümüş **madeni gibi olur.**
9. **Dağlar da atılmış yün gibi** hafif ve uçucu **olur.**
10. Herkes kendi derdine düştüğünden **dost, dostu** yakın yakınını **sormaz.**

KELİME ANLAMI

﴿٧٠﴾- سُورَةُ الْمَعَارِجِ

70- Meâric Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اَرْبَعٌ وَاَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk dört ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. سَاَلَ **İstedi** *(Kim?)* سَائِلٌ **Bir istekte bulunan** دَعَا Çağırdı *(Kim?)* دَاعٍ Çağıran biri *(Neyi istedi?)* بِعَذَابٍ وَاقِعٍ **Gelecek olan azabı** *(Kime?)*
2. لِلْكَافِرِينَ **Kâfirlere** *(Öyle azap ki,)* لَيْسَ **Yoktur** *(Ne?)* لَهُ دَافِعٌ **Onu def edecek** هُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَرْثِ O kişi Nadr b. Hars'tir قَالَ Dedi ki: اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! إِنْ كَانَ هٰذَا Eğer bu ise *(Ne ise?)* هُوَ الْحَقَّ الْآيَةَ Hak olan ise… ayet *(Kimden gelen azap?)*

---

[1] مِنَ اللّٰهِ terkibindeki مِنْ harf-i ceri وَاقِعٍ kelimesine müteallıktir.

3. ذِي الْمَعَارِجِ *(Öyle Allah ki,)* 'Vaki' kelimesine müteallliktir مُتَّصِلٌ بِوَاقِعٍ **Allah'tan** مِنَ اللهِ **Yükselme dereceleri sahibi** مَصَاعِدِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin yükselme noktaları وَهِيَ السَّمٰوَاتُ Ve onlar göklerdir.

4. تَعْرُجُ **Yükselir** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile (okunur) *(Kim yükselir?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** وَالرُّوحُ **Ve ruh** جِبْرِيلُ Cebrail *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** إِلَى مَهْبِطِ أَمْرِهِ Onun emrinin indiği yere *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökten *(Azap ne zamanda gelir?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde ki** مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile taalluk etmektedir أَيْ يَقَعُ Yani, gelir *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne zaman?)* فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Öyle gün ki,)* كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِقْدَارُهُ **Onun miktarı** *(Ne olmuştur?)* خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ **Elli bin sene** *(Kime nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ Kafire nispetle *(Niçin elli bin senedir?)* لِمَا يَلْقٰى فِيهِ O günde karşılaşacağı مِنَ الشَّدَائِدِ Zorluklar sebebiyle وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ Mümine gelince فَيَكُونُ عَلَيْهِ Ona olacaktır *(Ne olacaktır?)* أَخَفَّ Daha hafif/kısa *(Neden?)* مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ Bir farz namazdan ki يُصَلِّيهَا Onu kılıyor *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada كَمَا جَاءَ Tıpkı geldiği gibi *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Hadiste.

5. فَاصْبِرْ **Öyleyse sabret** هٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ Bu emredilmeden önceydi *(Ne?)* بِالْقِتَالِ Savaşmak *(Nasıl sabret?)* صَبْرًا جَمِيلًا **Güzelce sabrederek** أَيْ لَا جَزَعَ فِيهِ Yani, sabırsızlık göstermeden.

6. اِنَّهُمْ **Çünkü onlar** يَرَوْنَهُ **Onu görüyorlar** أَيِ الْعَذَابَ Yani, azabı *(Ne görüyorlar?)* بَعِيدًا **Uzak** غَيْرَ وَاقِعٍ Olmayacak.

7. وَنَرٰيهُ **Biz ise onu görüyoruz** *(Ne görüyoruz?)* قَرِيبًا **Yakın** وَاقِعًا لَا مَحَالَةَ Hiç şüphesiz olacak (görüyoruz).

8. يَوْمَ **O gün** تَكُونُ **Olur** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gökyüzü** مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir fiile taalluk etmektedir أَيْ يَقَعُ Yani, (o kıyamet, gökyüzünün olduğu günde) meydana gelir *(Ne gibi olduğu günde?)* كَالْمُهْلِ **Erimiş maden gibi** كَذَائِبِ الْفِضَّةِ Erimiş gümüş gibi.

9. وَتَكُونُ **Ve olur** *(Ne?)* اَلْجِبَالُ **Dağlar** *(Ne gibi?)* كَالْعِهْنِ **Atılmış renkli yün gibi** كَالصُّوفِ Pamuk gibi (olur) *(Ne hususunda?)* فِي الْخِفَّةِ Hafiflik وَالطَّيَرَانِ Ve uçma konusunda *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ Rüzgar ile.

10. وَلَا يَسْئَلُ **Ve sormaz** *(Kim?)* حَمِيمٌ **Hiçbir sıcak dost** *(Kimi?)* حَمِيمًا **Hiçbir sıcak dostu** قَرِيبٌ قَرِيبَهُ Yakın yakınını (sormaz) *(Niçin?)* لِاشْتِغَالِ كُلٍّ Her biri meşgul olduğu için *(Ne ile?)* بِحَالِهِ Kendi haliyle.

﴿يُبَصَّرُونَهُمْ﴾ أَيْ يُبَصِّرُ الْأَحْمَاءُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَيَتَعَارَفُونَ وَلَا يَتَكَلَّمُونَ وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ ﴿يَوَدُّ الْمُجْرِمُ﴾ يَتَمَنَّى الْكَافِرُ ﴿لَوْ﴾ بِمَعْنَى أَنْ ﴿يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ﴾ بِكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا ﴿بِبَنِيهِ ﴿١١﴾﴾ ﴿وَصَاحِبَتِهِ﴾ زَوْجَتِهِ ﴿وَاَخِيهِ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَفَصِيلَتِهِ﴾ عَشِيرَتِهِ لِفَصْلِهِ مِنْهَا ﴿الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾﴾ تَضُمُّهُ ﴿وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾﴾ ذٰلِكَ الْاِفْتِدَاءُ عَطْفٌ عَلَى يَفْتَدِي ﴿كَلَّا﴾ رَدٌّ لِمَا يَوَدُّهُ ﴿اِنَّهَا﴾ أَيِ النَّارَ ﴿لَظٰى ﴿١٥﴾﴾ اِسْمٌ لِجَهَنَّمَ لِأَنَّهَا تَتَلَظَّى أَيْ تَتَلَهَّبُ عَلَى الْكُفَّارِ ﴿نَزَّاعَةً لِلشَّوٰى ﴿١٦﴾﴾ جَمْعُ شَوَاةٍ وَهِيَ جِلْدَةُ الرَّأْسِ ﴿تَدْعُوا مَنْ اَدْبَرَ وَتَوَلّٰى ﴿١٧﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِأَنْ تَقُولَ إِلَيَّ إِلَيَّ ﴿وَجَمَعَ﴾ الْمَالَ ﴿فَاَوْعٰى ﴿١٨﴾﴾ أَمْسَكَهُ فِي وِعَائِهِ وَلَمْ يُؤَدِّ حَقَّ اللهِ مِنْهُ ﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ وَتَفْسِيرُهُ ﴿اِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾﴾ وَقْتَ مَسِّ الشَّرِّ ﴿وَاِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾﴾ وَقْتَ مَسِّ الْخَيْرِ أَيِ الْمَالِ لِحَقِّ اللهِ مِنْهُ ﴿اِلَّا الْمُصَلّ۪ينَ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اَلَّذ۪ينَ هُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ دَٓائِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾ مُوَاظِبُونَ ﴿وَالَّذ۪ينَ ف۪ٓي اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾﴾ هُوَ الزَّكَاةُ ﴿لِلسَّٓائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾﴾ الْمُتَعَفِّفِ عَنِ السُّؤَالِ فَيُحْرَمُ ﴿وَالَّذ۪ينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدّ۪ينِ ﴿٢٦﴾﴾ الْجَزَاءِ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾﴾ خَائِفُونَ ﴿اِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾﴾ نُزُولُهُ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ﴾ مِنَ الْإِمَاءِ ﴿فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُوم۪ينَ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَٓاءَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾﴾ الْمُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِفْرَادِ مَا ائْتُمِنُوا عَلَيْهِ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ وَالدُّنْيَا ﴿وَعَهْدِهِمْ﴾ الْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ فِي ذٰلِكَ ﴿رَاعُونَ ﴿٣٢﴾﴾ حَافِظُونَ ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْجَمْعِ [بِشَهَادَاتِهِمْ] ﴿قَٓائِمُونَ ﴿٣٣﴾﴾ يُقِيمُونَهَا وَلَا يَكْتُمُونَهَا ﴿وَالَّذ۪ينَ هُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾﴾ بِأَدَائِهَا فِي أَوْقَاتِهَا ﴿اُو۬لٰٓئِكَ ف۪ي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿فَمَالِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ﴾ نَحْوَكَ ﴿مُهْطِع۪ينَ ﴿٣٦﴾﴾ حَالٌ أَيْ مُدِيمِي النَّظَرِ ﴿عَنِ الْيَم۪ينِ وَعَنِ الشِّمَالِ﴾ مِنْكَ ﴿عِز۪ينَ ﴿٣٧﴾﴾ حَالٌ أَيْضًا أَيْ جَمَاعَاتٍ حَلَقًا حَلَقًا يَقُولُونَ اسْتِهْزَاءً بِالْمُؤْمِنِينَ لَئِنْ دَخَلَ هٰؤُلَاءِ الْجَنَّةَ لَنَدْخُلَنَّهَا قَبْلَهُمْ قَالَ تَعَالَى ﴿اَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ اَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَع۪يمٍ ﴿٣٨﴾﴾ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُمْ عَنْ طَمَعِهِمْ فِي الْجَنَّةِ ﴿اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ﴾ كَغَيْرِهِمْ ﴿مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾﴾ مِنْ نُطَفٍ فَلَا يُطْمَعُ بِذٰلِكَ فِي الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا يُطْمَعُ فِيهَا بِالتَّقْوَى.

TÜRKÇE ANLAMI

11. Dostlar **birbirlerine gösterilirler.** Birbirlerini tanırlar ama konuşmazlar. **Günahkâr kimse ister** kâfir temenni eder **ki, o günün**[1] **azabına karşılık, oğullarını,**
12. **Karısını** eşini **ve kardeşini,**
13. **Kendisini barındıran** içinde yaşadığı **tüm ailesini**[2] aşiretini
14. **Ve yeryüzünde kim varsa hepsini fidye olarak versin sonra da** bu fidye **tek kendini kurtarsın.**
15. **Asla!** Bu onun isteğine bir rettir. **Şüphesiz, o** cehennem **Lezâ'dır;** kâfirler üzerine parlayan ve alevlenen bir ateştir.
16. Kafa **derilerini**[3] **kavurup soyar.**
17. İmandan **yüz çevirip sırtını döneni,** bana bana, diyerek **çağırır!**
18. **Mal toplayıp yığan** o malları muhafaza edildikleri yerlerde tutup onlardaki Allah hakkını vermeyen **kimseyi!**
19. **Gerçekten insan, pek huysuz**[4] **yaratılmıştır;**
20. **Kendisine fenalık dokunduğunda feryat eder.**
21. **Hayır dokunduğu,** mal sahibi olduğu**nda da pinti kesilir.** Ondaki Allah hakkını esirger.
22. **Ancak namaz kılan** mümin**ler (böyle değildir);**
23. **Ki, onlar namazlarına devam ederler,**
24. **Onların mallarında, belli bir hak** zekat **vardır,**
25. **İsteyen ve** iffetinden dolayı isteyemeyip **mahrum** kalan **için,**
26. **Onlar din** ceza **gününü tasdik ederler,**
27. **Ki, onlar Rablerinin azabından korkarlar,**
28. **Çünkü Rablerinin azabı**nın inişinden **emin olunmaz;**
29. **Ki, onlar ırzlarını korurlar,**
30. **Ancak eşlerine veya ellerinin altında bulunan** cariyelerin**e karşı müstesna; çünkü onlar (bunun için) kınanmaz.**
31. **Bundan ötesini isteyenler ise, işte onlar haddi aşanlardır,** helali aşıp harama varanlardır.
32. **Ki, onlar emanetlerine**[5] kendilerine emanet edilen din ve dünya işlerine **ve** bu konuda kendilerinden alınan **sözlerine riayet eder,** onları koru**rlar,**

---

[1] يَوْمِئِذٍ terkibindeki mim hem kesre hem de fetha ile okunur.
[2] (Aileye فَصِيلَتِهِ denmesi) kişi ailesinden ayrılıp/ doğup geldiği içindir.
[3] الشَّوٰى kelimesi شَوَاة kelimesinin çoğuludur.
[4] هَلُوعًا kelimesi hal-i mukadderadır.
[5] لِأَمَانَاتِهِمْ kelimesi diğer bir kıraatte müfret olarak okunmuştur.

33. **Ki, onlar şahitliklerini**[1] **yerine getirirler,** onu gizlemezler.
34. **Ki, onlar** vaktinde eda ederek **namazlarını korurlar;**
35. **İşte bunlar, cennetlerde ağırlanırlar.**
36. **Şu kâfirlere ne oluyor ki,** gözlerini **sana doğru** çevirip sürekli **bakıyorlar?**[2]
37. Senin **sağından ve solundan gruplar** halka halka cemaatler **halinde.**[3]
38. Müminlerle alay etmek için diyorlar ki: "Andolsun ki, eğer bunlar cennete girerse, elbette biz onlardan önce gireriz" Yüce Allah şöyle buyurdu: **Onlardan her biri nimet cennetine sokulacağını mı umuyor?**
39. **Asla!** Bu onların cennet arzularına karşı bir rettir. **Şüphesiz biz onları,** diğerleri gibi **kendilerinin de bildikleri şeyden** nutfeden **yarattık.** Cennet bununla değil takva ile arzulanır.

KELİME ANLAMI

11. يُبَصَّرُونَهُمْ **Birbirlerine gösterilirler** أَيْ يُبَصَّرُ Yani, gösterilir *(Kim?)* الْأَحْمَاءُ Dostlar *(Ondan bedel)* بَعْضُهُمْ Bir kısmı بَعْضًا Diğer bir kısmına (gösterilir) وَيَتَعَارَفُونَ Ve birbirlerini tanırlar وَلَا يَتَكَلَّمُونَ Ama konuşmazlar وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ Cümle başlangıç cümlesidir يَوَدُّ **İster** *(Kim?)* الْمُجْرِمُ **Suçlu** يَتَمَنَّى Arzu eder *(Kim?)* الْكَافِرُ Kafir *(Neyi?)* لَوْ يَفْتَدِي **Fidye vermeyi** بِمَعْنَى أَنْ 'Lev' 'en' manasındadır *(Neye karşılık fidye vermeyi ister?)* مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ **O günün azabına karşılık** *(Yevmiizin kelimesi nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْمِيمِ Mim'in kesresi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla (okunur) *(Kimi fidye vermek ister?)* بِبَنِيهِ **Oğullarını.**

12. وَصَاحِبَتِهِ **Eşini** زَوْجَتِهِ Hanımını وَأَخِيهِ **Kardeşini.**

13. وَفَصِيلَتِهِ **Ve ailesini** عَشِيرَتِهِ Sülalesini *(Niçin fasîle diye isimlendirilmiştir?)* لِفَصْلِهِ مِنْهَا Onlardan ayrılıp/doğup geldiği için الَّتِي **Öyle ailesi ki,** تُؤْوِيهِ **Onu barındırmaktadır** تَضُمُّهُ Onu içermektedir *(Daha kimi fidye olarak vermek ister?)*

14. وَمَنْ **O kimseyi ki,** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** *(Onları nasıl fidye vermek ister?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** ثُمَّ يُنْجِيهِ **Sonra da onu kurtarsın (ister)** *(Ne?)* ذَلِكَ الْافْتِدَاءُ Bu fidye vermesi عَطْفٌ عَلَى يَفْتَدِي 'Yeftedî' üzerine atıftır.

15. كَلَّا **Hayır, asla!** رَدٌّ Bu bir rettir *(Neye?)* لِمَا يَوَدُّهُ İstediği şeye إِنَّهَا **Şüphesiz o** أَيِ النَّارَ Yani, ateş لَظَى **Lezâ'dır** اِسْمٌ لِجَهَنَّمَ Cehennemin ismidir لِأَنَّهَا Zira o تَتَلَظَّى Parlar أَيْ تَتَلَهَّبُ Yani, alevlenir *(Kim üzerine?)* عَلَى الْكُفَّارِ Kafirler üzerine *(Ne olduğu halde?)*

---

[1] بِشَهَادَتِهِمْ kelimesi diğer bir kıraatte cemi olarak okunur.
[2] مُهْطِعِينَ kelimesi haldir.
[3] عِزِينَ kelimesi de haldir.

16. نَزَّاعَةً **Soyar olduğu halde** *(Neyi?)* لِلشَّوٰى **Derileri** جَمْعُ شَوَاةٍ 'Şevât' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ جِلْدَةُ الرَّأْسِ Ve o kafa derisidir.

17. تَدْعُوا **Çağırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** اَدْبَرَ **Arkasını döndü** وَتَوَلّٰى **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنِ الْاِيمَانِ İmandan *(Nasıl çağırır?)* بِأَنْ تَقُولَ Şöyle demekle اِلَيَّ اِلَيَّ Bana (gel) bana.

18. وَجَمَعَ **Ve topladı** *(Neyi?)* اَلْمَالَ Malı فَاَوْعٰى **Ve yığdı** أَمْسَكَهُ Onu tuttu *(Nerede?)* فِي وِعَائِهِ Kasasında وَلَمْ يُؤَدِّ Ve eda etmedi *(Neyi?)* حَقَّ اللّٰهِ Allah'ın hakkını *(Neden eda etmedi?)* مِنْهُ Ondan.

19. اِنَّ الْاِنْسَانَ **Doğrusu insan** خُلِقَ **Yaratıldı** *(Nasıl?)* هَلُوعًا **Pek huysuz olarak** حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Hal-i mukadderedir وَتَفْسِيرُهُ Ve tefsiri de şudur:

20. اِذَا مَسَّهُ **Ona dokunduğunda** *(Ne?)* اَلشَّرُّ **Fenalık** جَزُوعًا **Feryat eden olur** *(Ne zaman?)* وَقْتَ مَسِّ الشَّرِّ Fenalık dokunduğunda.

21. وَاِذَا مَسَّهُ **Ve ona dokunduğunda** *(Ne?)* اَلْخَيْرُ **İyilik** مَنُوعًا **Cimri/esirgeyen olur** *(Ne zaman?)* وَقْتَ مَسِّ الْخَيْرِ İyilik dokunduğunda أَيِ الْمَالِ Yani, mal (sahibi olduğunda) *(Neyi esirger?)* لِحَقِّ اللّٰهِ Allah'ın hakkını *(Neden?)* مِنْهُ O maldan.

22. اِلَّا الْمُصَلِّينَ **Sadece namaz kılanlar (bunun dışındadır)** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler.

23. اَلَّذِينَ هُمْ **Ki, onlar** عَلٰى صَلٰوتِهِمْ **Namazlarına** دَائِمُونَ **Devam eder** مُوَاظِبُونَ **Sürdürürler.**

24. وَالَّذِينَ فِي اَمْوَالِهِمْ **Ki, onların malında** حَقٌّ مَعْلُومٌ **Belirli bir hak vardır** هُوَ الزَّكَاةُ O da zekattır *(Kim için belirli bir hak vardır?)*

25. لِلسَّائِلِ **Dilenen** وَالْمَحْرُومِ **Ve mahrum için** اَلْمُتَعَفِّفِ Utanan *(Neden?)* عَنِ السُّؤَالِ Dilenmekten فَيُحْرَمُ Ve böylece mahrum kalan için.

26. وَالَّذِينَ **Ki, onlar** يُصَدِّقُونَ **Tasdik ederler** *(Neyi?)* بِيَوْمِ الدِّينِ **Din** اَلْجَزَاءِ Ceza **gününü.**

27. وَالَّذِينَ هُمْ **Ve onlar ki,** مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ **Rablerinin azabından** مُشْفِقُونَ **Korkarlar** خَائِفُونَ Ürkerler.

28. اِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ **Çünkü Rablerinin azabı** غَيْرُ مَأْمُونٍ **Emin olunmaz** *(Neden?)* نُزُولُهُ Onun inmesinden.

29. وَالَّذِينَ هُمْ **Ve onlar ki,** لِفُرُوجِهِمْ **Mahrem yerlerini** حَافِظُونَ **Korurlar.**

30. اِلَّا عَلٰى اَزْوَاجِهِمْ **Yalnız eşlerine karşı** اَوْ مَا مَلَكَتْ **Veya sahip olduğuna karşı** *(Neyin sahip olduğu?)* اَيْمَانُهُمْ **Sağ ellerinin (sahip olduğu)** مِنَ الْاِمَاءِ Cariyelere karşı (korumazlar) فَاِنَّهُمْ **Zira onlar** غَيْرُ مَلُومِينَ **(Bundan dolayı) kınanmazlar.**

31. فَمَنْ **Artık her kim** إبْتَغٰى **Ararsa** *(Neyi?)* وَرَاءَ ذٰلِكَ **Bundan ötesini** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** اَلْعَادُونَ **Haddi aşanlardır** اَلْمُتَجَاوِزُونَ Aşanlar *(Neyi?)* اَلْحَلَالَ Helali *(Nereye doğru?)* إِلَى الْحَرَامِ Harama doğru.

32. وَالَّذِينَ هُمْ **Ve onlar ki,** لِاَمَانَاتِهِمْ **Emanetlerine** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالْاِفْرَادِ Müfret olarak (okunmuştur) مَا اتُّمِنُوا عَلَيْهِ Kendilerine emanet edilen مِنْ أَمْرِ الدِّينِ وَالدُّنْيَا Din ve dünya işi (anlamındadır) وَعَهْدِهِمْ **Ve sözlerine** اَلْمَأْخُوذِ عَلَيْهِمْ Onlardan alınmış olan *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu emanetler konusunda رَاعُونَ **Riayet ederler** حَافِظُونَ Korurlar.

33. وَالَّذِينَ هُمْ **Ve onlar ki,** بِشَهَادَتِهِمْ **Şahitliklerini** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْجَمْعِ Cemi sığasıyla (okunur) قَائِمُونَ **Yerine getirirler** يُقِيمُونَهَا Onu dosdoğru yaparlar وَلَا يَكْتُمُونَهَا Ve onu gizlemezler.

34. وَالَّذِينَ هُمْ **Ve onlar ki,** عَلٰى صَلٰوتِهِمْ **Namazlarını** يُحَافِظُونَ **Korurlar** *(Nasıl?)* بِأَدَائِهَا O namazları eda ederek *(Ne zaman?)* فِي اَوْقَاتِهَا Vakitlerinde.

35. اُولٰئِكَ **İşte bunlar** فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerde** مُكْرَمُونَ **Ağırlananlardır.**

36. فَمَالِ **Şimdi ne oluyor** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** قِبَلَكَ **Sana doğru** نَحْوَكَ Senin tarafına مُهْطِعِينَ **Gözlerini dikiyor oldukları halde** حَالٌ Bu (ismi mevsulden) haldir أَيْ مُدِيمِي النَّظَرِ Yani, devamlı bakıyor oldukları halde *(Nasıl?)*

37. عَنِ الْيَمِينِ **Sağdan** وَعَنِ الشِّمَالِ **Ve soldan** مِنْكَ Senin (sağından ve solundan) عِزِينَ **Topluluklar halinde** حَالٌ أَيْضًا Bu da haldir أَيْ جَمَاعَاتٍ Yani, cemaatler halinde حَلَقًا حَلَقًا Halka halka يَقُولُونَ Diyorlar *(Niye?)* إِسْتِهْزَاءً Alay olsun diye *(Kiminle?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlerle لَئِنْ دَخَلَ Andolsun ki, eğer girerse *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ Bunlar *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ Cennete لَنَدْخُلَنَّهَا Elbette biz oraya gireriz *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ Onlardan önce.

38. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu: اَيَطْمَعُ **Ümit mi ediyor?** *(Kim?)* كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ **Onlardan her biri** *(Neyi?)* اَنْ يُدْخَلَ **Sokulacağını** *(Nereye?)* جَنَّةَ نَعِيمٍ **Nimet cennetine.**

39. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ لَهُمْ Bu onlara bir rettir *(Neden?)* عَنْ طَمَعِهِمْ Ümitlerinden *(Ne hakkındaki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennet hakkındaki إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ **Şüphesiz biz onları yarattık** *(Nasıl?)* كَغَيْرِهِمْ Diğerleri gibi *(Neden?)* مِمَّا يَعْلَمُونَ **Bildikleri şeyden** مِنْ نُطَفٍ Nutfelerden فَلَا يُطْمَعُ بِذٰلِكَ Dolayısıyla bununla ümit edilemez *(Ne hakkında?)* فِي الْجَنَّةِ Cennet hakkında وَإِنَّمَا يُطْمَعُ فِيهَا Cennet hakkında sadece ümit edilir *(Ne ile?)* بِالتَّقْوٰى Takva ile.

﴿فَلَا﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ﴾ لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَسَائِرِ الْكَوَاكِبِ ﴿إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ﴾ نَأْتِيَ بَدَلَهُمْ ﴿خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ بِعَاجِزِينَ عَنْ ذٰلِكَ ﴿فَذَرْهُمْ﴾ اُتْرُكْهُمْ ﴿يَخُوضُوا﴾ فِي بَاطِلِهِمْ ﴿وَيَلْعَبُوا﴾ فِي دُنْيَاهُمْ ﴿حَتَّىٰ يُلَاقُوا﴾ يَلْقَوْا ﴿يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ فِيهِ الْعَذَابُ ﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ﴾ الْقُبُورِ ﴿سِرَاعًا﴾ إِلَى الْمَحْشَرِ ﴿كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نَصْبٍ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُصُبٍ] بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ شَيْءٌ مَنْصُوبٌ كَعَلَمٍ أَوْ رَايَةٍ ﴿يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾ يُسْرِعُونَ ﴿خَاشِعَةً﴾ ذَلِيلَةً ﴿أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ﴾ تَغْشَاهُمْ ﴿ذِلَّةٌ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾ ذٰلِكَ مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهُ الْخَبَرُ وَمَعْنَاهُ يَوْمُ الْقِيَامَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. **Doğuların ve batıların** güneşin, ayın ve diğer yıldızların **Rabbine yemin**[1] **ederim ki, elbette bizim gücümüz yeter;**

41. **Onların** yerine **daha iyilerini değiştirmeye**, getirmeye **ve biz geçilmiş** bundan aciz **değiliz.**

42. **Bu sebeple sen onları bırak** terk et **de,** içinde azap ile **tehdit edildikleri günlerine kavuşuncaya dek** batıllarına **dalsınlar ve** dünyalarında **oynasınlar.**

43. **O gün onlar, sanki dikili** bayrak veya direk gibi **bir şeye**[2] **koşuyorlar gibi, kabirlerinden süratle** mahşere **çıkarlar.**

44. **Gözleri düşmüş** zelil **bir halde. Onları bir zillet kaplar** bürür. **İşte bu, onların tehdit edile geldikleri** kıyamet **günüdür!**[3]

KELİME ANLAMI

40. **فَلَا** -لَا زَائِدَةً- La harfi zaittir **أُقْسِمُ Yemin ederim** *(Kime?)* **بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ Doğuların ve batıların Rabbine** لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneşin, ayın وَسَائِرِ الْكَوَاكِبِ Ve diğer yıldızların (Rabbine) **إِنَّا Doğrusu biz لَقَادِرُونَ Elbette kadiriz** *(Neye?)*

41. **عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ Değiştirmeye** نَأْتِيَ بَدَلَهُمْ Onların yerine getirmeye *(Neyi?)* **خَيْرًا Daha hayırlısını** *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan وَمَا نَحْنُ Ve biz değiliz** *(Ne?)* **بِمَسْبُوقِينَ Önüne geçilmişler** بِعَاجِزِينَ Acizler (değiliz) *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan.

42. **فَذَرْهُمْ O halde onları bırak da** اُتْرُكْهُمْ Onları terk et **يَخُوضُوا Dalsınlar** *(Neye?)* فِي بَاطِلِهِمْ Bâtıllarına **وَيَلْعَبُوا Ve oynasınlar** *(Nerede?)* فِي دُنْيَاهُمْ Dünyalarında *(Ne zamana kadar?)*

---

[1] فَلَا أُقْسِمُ cümlesindeki لَا harfi zaittir.

[2] نَصْبٍ kelimesi diğer bir kıraatte nun ve sad harfinin zammesiyle okunur.

[3] ذٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ cümlesinde ذٰلِكَ kelimesi mübteda sonrası da haberdir.

حَتّٰى يُلَاقُوا **Karşılaşıncaya kadar** يَلْقَوْا Kavuşuncaya kadar *(Neye?)* يَوْمَهُمُ الَّذِي **O günlerine ki,** يُوعَدُونَ **Kendilerine vaat ediliyor** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Ne?)* اَلْعَذَابَ Azap.

43. يَوْمَ **O gün** يَخْرُجُونَ **Çıkarlar** *(Neden?)* مِنَ الْأَجْدَاثِ **Kabirlerden** اَلْقُبُورِ Mezarlardan *(Nasıl?)* سِرَاعًا **Süratle** *(Nereye?)* إِلَى الْمَحْشَرِ Mahşere كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** إِلٰى نَصَبٍ **Dikili bir şeye** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ İki harfin zammesiyle (okunur) شَيْءٌ مَنْصُوبٌ Dikili şeydir *(Ne gibi?)* كَعَلَمٍ أَوْ رَايَةٍ Direk veya bayrak gibi يُوفِضُونَ **Koşuyorlar** يُسْرِعُونَ Süratle gidiyorlar *(Ne halde?)*

44. خَاشِعَةً **Öne eğik olduğu halde** ذَلِيلَةً Hor bir şekilde *(Ne?)* أَبْصَارُهُمْ **Gözleri** تَرْهَقُهُمْ **Onları bürür** تَغْشَاهُمْ Onları sarar *(Ne?)* ذِلَّةٌ **Bir zillet** ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْيَوْمُ الَّذِي **O gündür ki,** كَانُوا يُوعَدُونَ **Kendilerine vaat ediliyordu** ذٰلِكَ مُبْتَدَأٌ 'Zâlike' mübtedadır وَمَا بَعْدَهُ الْخَبَرُ Ondan sonrası da haber وَمَعْنَاهُ يَوْمُ الْقِيَامَةِ (Bu haberin) manası da kıyamet günüdür.

سُورَةُ النُّوحِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَمَانٌ اَوْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِنَّٓا اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖٓ اَنْ اَنْذِرْ﴾ أَيْ بِاِنْذَارِ ﴿قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَهُمْ﴾ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا ﴿عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١﴾﴾ مُؤْلِمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اِنّٖي لَكُمْ نَذٖيرٌ مُبٖينٌ ﴿٢﴾﴾ بَيِّنُ الْاِنْذَارِ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنْ أَقُولَ لَكُمْ ﴿اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ وَاَطٖيعُونِ ﴿٣﴾﴾ ﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ مِنْ زَائِدَةٌ فَإِنَّ الْإِسْلَامَ يُغْفَرُ بِهِ مَا قَبْلَهُ أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ لِإِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ ﴿وَيُؤَخِّرْكُمْ﴾ بِلَا عَذَابٍ ﴿اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ أَجَلِ الْمَوْتِ ﴿اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ﴾ بِعَذَابِكُمْ إِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا ﴿اِذَا جَٓاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾﴾ ذٰلِكَ لَآمَنْتُمْ ﴿قَالَ رَبِّ اِنّٖي دَعَوْتُ قَوْمٖي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾﴾ أَيْ دَائِمًا مُتَّصِلًا ﴿فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَٓائٖٓي اِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَاِنّٖي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓا اَصَابِعَهُمْ فٖٓي اٰذَانِهِمْ﴾ لِئَلَّا يَسْمَعُوا كَلَامِي ﴿وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ﴾ غَطَّوْا رُؤُوسَهُمْ بِهَا لِئَلَّا يَنْظُرُونِي ﴿وَاَصَرُّوا﴾ عَلٰى كُفْرِهِمْ ﴿وَاسْتَكْبَرُوا﴾ تَكَبَّرُوا عَنِ الْإِيمَانِ ﴿اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾﴾ ﴿ثُمَّ اِنّٖي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾﴾ أَيْ بِأَعْلٰى صَوْتِي ﴿ثُمَّ اِنّٖٓي اَعْلَنْتُ لَهُمْ﴾ صَوْتِي ﴿وَاَسْرَرْتُ﴾ الْكَلَامَ ﴿لَهُمْ اِسْرَارًا ﴿٩﴾﴾ ﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿اِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

71- Nuh Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Yirmi sekiz veya yirmi dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Eğer iman etmezlerse **kendilerine acı** veren **bir azap** dünya ve ahirette **gelmeden önce kavmini uyar, diye Nuh'u kavmine gönderdik.**
2. **De di ki: "Ey kavmim! Ben sizin için açık bir uyarıcıyım,**
3. Size şöyle diyorum: **"Allah'a kulluk edin; ondan korkun ve bana itaat edin.**
4. **Ki, Allah günahlarınızı**[1] **bağışlasın ve sizi belli bir süreye** ölüme **kadar** azap etmeden **ertelesin" Şüphesiz** eğer iman etmezseniz **Allah'ın** azabınız için (**tayin ettiği) süresi geldiğinde, ertelenmez. Şayet** bunu **bilseydiniz,** elbette iman ederdiniz!"
5. **Dedi ki: Rabbim! Doğrusu ben kavmimi gece gündüz** durmadan ve sürekli **davet ettim;**
6. **Ama benim davetim, ancak onların** imandan **kaçmalarını arttırdı.**
7. **Ve doğrusu ben, bağışlayasın diye onları ne zaman davet ettiysem,** sözümü duymamak için **parmaklarını kulaklarına tıkadılar,** beni görmemek için **elbiselerine büründüler,** onlarla başlarını örttüler küfürde **ayak direDiler ve kibirlendikçe kibirlendiler**, imandan yüz çevirdiler.
8. **Sonra, ben onları** en yüksek sesimle **haykırarak davet ettim.**
9. **Sonra, onlara** sesimi **aşikâr ettim ve onlara** sözü **gizli gizli söyledim.**
10. **Ve dedim ki:** "Şirkten dolayı **Rabbinizden mağfiret dileyin; çünkü o çok bağışlayıcıdır.**

KELİME ANLAMI

﴿٧١﴾- سُورَةُ نُوحٍ

71- Nuh Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

ثَمَانٌ اَوْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi sekiz veya yirmi dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

---

[1] مِنْ ذُنُوبِكُمْ terkibindeki مِنْ harf-i ceri ya zaittir; zira İslam sebebiyle tüm geçmiş günahlar affedilir. Veya kul haklarını çıkarmak için bu harf-i cer ba'ziyet ifade eder.

1. اِنَّا اَرْسَلْنَا **Şüphesiz biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Kime?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** *(Ne diye?)* اَنْ اَنْذِرْ **Uyar diye** أَيْ بِاِنْذَارِ Yani, uyarmasıyla *(Kimi?)* قَوْمَكَ **Kavmini** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَهُمْ **Onlara gelmeden önce** اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا Eğer iman etmezlerse *(Ne gelmeden önce?)* عَذَابٌ اَلِيمٌ **Can yakıcı bir azap** مُؤْلِمٌ Acı veren *(Nerede gelmeden önce?)* فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ Dünya ve ahirette.

2. قَالَ **Dedi ki:** يَا قَوْمِ **Ey kavmim!** اِنِّي **Şüphesiz ben** لَكُمْ **Sizin için** نَذِيرٌ مُبِينٌ **Apaçık bir uyarıcıyım** بَيِّنُ الْاِنْذَارِ Uyarısı açık olan.

3. اَنْ -أَيْ بِأَنْ أَقُولَ لَكُمْ- Yani, size şöyle demekle (uyarıcıyım) اُعْبُدُوا **Kulluk edin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَاتَّقُوهُ **Ve ondan sakının** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin ki,**

4. يَغْفِرْ لَكُمْ **Sizin için bağışlasın** *(Neyi?)* مِنْ ذُنُوبِكُمْ **Günahlarınızı** مِنْ زَائِدَةٌ 'Min' harfi ceri zaittir فَإِنَّ الْإِسْلَامَ Çünkü İslam يُغْفَرُ بِهِ Onunla affedilir *(Ne?)* مَا قَبْلَهُ Ondan öncekileri أَوْ تَبْعِيضِيَّةٌ Veya ba'ziyyedir *(Niçin?)* لِإِخْرَاجِ حُقُوقِ الْعِبَادِ Kulların haklarını çıkarmak için وَيُؤَخِّرْكُمْ **Ve sizi ertelesin** *(Nasıl?)* بِلَا عَذَابٍ Azap etmeden *(Ne zamana kadar ertelesin?)* اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte kadar** أَجَلِ الْمَوْتِ Ölüm vaktine kadar اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ **Şüphesiz Allah'ın (takdir ettiği) süresi** *(Neye?)* بِعَذَابِكُمْ Azabınıza اِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا Eğer iman etmezseniz اِذَا جَاءَ **Geldiğinde** لَا يُؤَخَّرُ **Ertelenmez** لَوْ كُنْتُمْ **Eğer olsaydınız** *(Ne?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu لَآمَنْتُمْ Elbette iman ederdiniz.

5. قَالَ **(Nuh) dedi ki:** رَبِّ **Rabbim** اِنِّي **Doğrusu ben** دَعَوْتُ **Çağırdım** *(Kimi?)* قَوْمِي **Kavmimi** *(Ne zaman?)* لَيْلًا **Gece** وَنَهَارًا **Ve gündüz** أَيْ دَائِمًا Yani, sürekli مُتَّصِلًا Aralıksız.

6. فَلَمْ يَزِدْهُمْ **Fakat onlara artırmadı** *(Ne?)* دُعَائِي **Benim çağırmam** *(Ne arttırmadı?)* اِلَّا فِرَارًا **Kaçmaktan başka bir şey** *(Neden kaçmak?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

7. وَاِنِّي **Ve doğrusu ben** كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ **Onları her ne zaman çağırdıysam** *(Niçin?)* لِتَغْفِرَ لَهُمْ **Onları bağışlaman için** جَعَلُوا **Tıkadılar** *(Neyi?)* اَصَابِعَهُمْ **Parmaklarını** *(Nereye?)* فِي اٰذَانِهِمْ **Kulaklarına** *(Niçin?)* لِئَلَّا يَسْمَعُوا İşitmemek için *(Neyi?)* كَلَامِي Benim sözümü وَاسْتَغْشَوْا **Ve büründüler** *(Neye?)* ثِيَابَهُمْ **Elbiselerine** غَطَّوْا Örttüler *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ Başlarını *(Ne ile?)* بِهَا O elbiseleriyle *(Niçin?)* لِئَلَّا يَنْظُرُونِي Beni görmemek için وَاَصَرُّوا **Ve ısrar ettiler** *(Ne üzerine?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine وَاسْتَكْبَرُوا **Ve kibirlendiler** تَكَبَّرُوا Büyüklendiler *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten *(Nasıl kibirlendiler?)* اِسْتِكْبَارًا **Kibirlendikçe.**

8. ثُمَّ اِنّي **Sonra doğrusu ben** دَعَوْتُهُمْ **Onları çağırdım** *(Nasıl?)* جِهَارًا **Açıkça** أَيْ بِأَعْلٰى صَوْتي Yani, en yüksek sesimle.

9. ثُمَّ اِنّي **Sonra doğrusu ben** اَعْلَنْتُ **Açıkça duyurdum** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* صَوْتي Sesimi وَاَسْرَرْتُ **Ve gizlice söyledim** *(Neyi?)* اَلْكَلَامَ Sözü *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Nasıl?)* اِسْرَارًا **Gizli gizli.**

10. فَقُلْتُ **Ve dedim ki:** اِسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı اِنَّهُ **Çünkü o** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne?)* غَفَّارًا **Çok bağışlayan.**

﴿يُرْسِلِ السَّمَآءَ﴾ الْمَطَرَ وَكَانُوا قَدْ مُنِعُوهُ ﴿عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا (١١)﴾ كَثِيرَ الدُّرُورِ ﴿وَيُمْدِدْكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَيَجْعَلْ لَكُمْ اَنْهَارًا (١٢)﴾ جَارِيَةً ﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلّٰهِ وَقَارًا (١٣)﴾ أَيْ تَأْمُلُونَ وَقَارَ اللهِ إِيَّاكُمْ بِأَنْ تُؤْمِنُوا ﴿وَقَدْ خَلَقَكُمْ اَطْوَارًا (١٤)﴾ جَمْعُ طَوْرٍ وَهُوَ الْحَالُ فَطَوْرًا نُطْفَةً وَطَوْرًا عَلَقَةً إِلَى تَمَامِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ وَالنَّظَرُ فِي خَلْقِهِ يُوجِبُ الْإِيمَانَ بِخَالِقِهِ ﴿اَلَمْ تَرَوْا﴾ تَنْظُرُوا ﴿كَيْفَ خَلَقَ اللهُ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا (١٥)﴾ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ ﴿وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ﴾ أَيْ فِي مَجْمُوعِهِنَّ الصَّادِقِ بِالسَّمَاءِ الدُّنْيَا ﴿نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا (١٦)﴾ مِصْبَاحًا مُضِيئًا وَهُوَ أَقْوَى مِنْ نُورِ الْقَمَرِ ﴿وَاللهُ اَنْبَتَكُمْ﴾ خَلَقَكُمْ ﴿مِنَ الْاَرْضِ﴾ إِذْ خَلَقَ أَبَاكُمْ آدَمَ مِنْهَا ﴿نَبَاتًا (١٧)﴾ ﴿ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا﴾ مَقْبُورِينَ ﴿وَيُخْرِجُكُمْ﴾ لِلْبَعْثِ ﴿إِخْرَاجًا (١٨)﴾ ﴿وَاللهُ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ بِسَاطًا (١٩)﴾ مَبْسُوطَةً ﴿لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا﴾ طُرُقًا ﴿فِجَاجًا (٢٠)﴾ وَاسِعَةً ﴿قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا﴾ أَيِ السَّفَلَةُ وَالْفُقَرَاءُ ﴿مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوُلْدُهُ﴾ وَهُمُ الرُّؤَسَاءُ الْمُنْعَمُ عَلَيْهِمْ بِذٰلِكَ وَوُلْدُ بِضَمِّ الْوَاوِ وَسُكُونِ اللَّامِ وَبِفَتْحِهِمَا [وَوَلَدُهُ] وَالْأَوَّلُ قِيلَ جَمْعُ وَلَدٍ بِفَتْحِهِمَا كَخَشَبٍ وَخُشْبٍ وَقِيلَ بِمَعْنَاهُ كَبَخَلٍ وَبُخْلٍ ﴿اِلَّا خَسَارًا (٢١)﴾ طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿وَمَكَرُوا﴾ أَيِ الرُّؤَسَاءُ ﴿مَكْرًا كُبَّارًا (٢٢)﴾ عَظِيمًا جِدًّا بِأَنْ كَذَّبُوا نُوحًا وَآذَوْهُ وَمَنِ اتَّبَعَهُ ﴿وَقَالُوا﴾ لِلسَّفَلَةِ ﴿لَا تَذَرُنَّ اٰلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ وَضَمِّهَا ﴿وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا (٢٣)﴾ هِيَ أَسْمَاءُ أَصْنَامِهِمْ ﴿وَقَدْ اَضَلُّوا﴾ بِهَا ﴿كَثِيرًا﴾ مِنَ النَّاسِ بِأَنْ أَمَرُوهُمْ بِعِبَادَتِهِمْ ﴿وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ اِلَّا ضَلَالًا (٢٤)﴾ عَطْفًا عَلَى قَدْ أَضَلُّوا دَعَا عَلَيْهِمْ لَمَّا أُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ ﴿مِمَّا﴾ مَا صِلَةٌ ﴿خَطَايَاهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (خَطِيئَاتِهِمْ) بِالْهَمْزَةِ ﴿اُغْرِقُوا﴾ بِالطُّوفَانِ ﴿فَاُدْخِلُوا نَارًا﴾ عُوقِبُوا بِهَا عَقِبَ الْاِغْرَاقِ تَحْتَ الْمَاءِ ﴿فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ﴾ أَيْ غَيْرِ ﴿اللهِ اَنْصَارًا (٢٥)﴾ يَمْنَعُونَ عَنْهُمُ الْعَذَابَ ﴿وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْاَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا (٢٦)﴾ أَيْ نَازِلَ دَارٍ وَالْمَعْنَى أَحَدًا ﴿اِنَّكَ اِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا اِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا (٢٧)﴾ مَنْ يَفْجُرُ وَيَكْفُرُ قَالَ ذٰلِكَ لِمَا تَقَدَّمَ مِنَ الْاِيحَاءِ إِلَيْهِ ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ﴾ وَكَانَا مُؤْمِنَيْنِ ﴿وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ﴾ مَنْزِلِي أَوْ مَسْجِدِي ﴿مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ اِلَّا تَبَارًا (٢٨)﴾ هَلَاكًا فَأُهْلِكُوا.

TÜRKÇE ANLAMI

11. **Ki, göğü üzerinize bol bol** yağmurla **göndersin.** Nuh'un kavmi yağmurdan mahrum edilmişti.
12. **Mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler versin, sizin için ırmaklar akıtsın.**
13. **Size ne oluyor ki, Allah'ın** iman etmeniz sebebiyle size **değer vermesini ummuyor** ümit etmiyor**sunuz?**
14. **Oysa sizi türlü merhalelerden** nutfe hali, kan pıhtısı hali ve insanının yaradılışı tamamlanana kadar olan tüm hallerden **geçirerek yaratmıştır.** İnsanın yaradılışına bakmak yaratana imanı gerektirir.
15. **Görmediniz** bakmadınız **mı, Allah yedi göğü** birbiri üstünde **kat kat nasıl yaratmış!**
16. **Onların** mecmusundan olan dünya semasının **içinde ayı bir nur kılmış, güneşi de** aydan daha fazla ışık saçan **bir kandil yapmıştır.**
17. **Allah,** babanız Âdem'i topraktan yaratmak suretiyle **sizi yerden bitirmiş** yaratmış**tır.**
18. **Sonra sizi yine oraya** gömülmüş olarak **döndürecek ve sizi yeniden** diriliş için **çıkaracaktır.**
19. **Allah, yeryüzünü sizin için bir yaygı yapmıştır,**
20. **Onun geniş yollarında gidesiniz diye."**
21. **Nuh dedi ki: "Rabbim! Doğrusu bunlar bana karşı geldiler de,** alt tabakadan olanlar ve fakirler **malı ve çocukları**[1] **kendisine hüsrandan** küfür ve azgınlıktan **başka bir şey kazandırmayan kimseye** kendilerine bu nimetler verilen reislerine **uydular.**
22. **O** reisleri ola**nlar da,** Nuh'u yalanlamak, ona ve peşinden gidenlere eziyet etmek suretiyle gerçekten **çok büyük tuzak kurdular.**
23. **Ve** alt tabakadan olanlara **dediler ki: Sakın ilâhlarınızı bırakmayın; hele Ved, Suvâ', Yeğûs, Yeû'k ve Nesr'den asla vazgeçmeyin!** Bunlar putların isimleridir.
24. **Doğrusu onlar,** putlara ibadet etmeyi emrederek insanların **birçoklarını saptırdılar.** Nuh (aleyhisselam)'a, kavminden şimdiye kadar iman edenlerden başka hiç kimsenin iman etmeyeceği vahyedilince onlara şöyle beddua etti: **Sen de bu zalimlerin sadece şaşkınlıklarını arttır!**
25. **Günahları**[2] **yüzünden** tufan ile **boğuldular ve hemen ateşe sokuldular** boğulmalarının ardından suyun altında azap gördüler. **Allah'tan başka yardımcılar da bulamadılar.**

---

[1] ولد kelimesi vav harfinin zammesi ile lam harfinin sükûnuyla ve de her ikisinin fethasıyla okunur. Birinci okunuşa göre denilmiştir ki, وَلَد kelimesinin çoğuludur. خَشَب kelimesinin çoğulu olan خُشْب gibi, veya veled ile aynı manasındadır. (Cimrilik anlamına gelen) بَخَل ve بُخْل kelimeleri gibi.

[2] خَطَايَاهُمْ kelimesi diğer bir kıraatte خَطِيئَاتِهِمْ şeklinde okunur.

26. **Nuh dedi ki: "Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden** evinde oturan **hiç kimseyi bırakma!**
27. **Çünkü sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar, çok ahlaksız ve kâfirden başkasını da doğurmazlar.** Nuh (aleyhisselam) bunları kendisine yapılan vahiyden dolayı söylemiştir.
28. **Rabbim! Beni,** Müslüman olan **ana-babamı, iman etmiş olarak evime** veya mescidime **girenleri,** kıyamete kadar **iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla, zalimlerin de ancak helakini arttır."** Böylece onlar helak edildiler.

KELİME ANLAMI

11. يُرْسِلِ **Ki, göndersin** *(Neyi?)* السَّمَاءَ **Semayı** اَلْمَطَرَ Yağmuru وَكَانُوا Ve olmuştular *(Ne?)* قَدْ مُنِعُوهُ Yağmurdan mahrum *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Nasıl göndersin?)* مِدْرَارًا **Bol bol** كَثِيرَ الدُّرُورِ Faydası çok olarak.

12. وَيُمْدِدْكُمْ **Ve sizi desteklesin** *(Ne ile?)* بِأَمْوَالٍ **Mallar** وَبَنِينَ **Ve çocuklarla** وَيَجْعَلْ لَكُمْ **Ve sizin için var etsin** *(Ne?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar وَيَجْعَلْ لَكُمْ **Ve sizin için yaratsın** *(Ne?)* -جَارِيَةً- أَنْهَارًا Akan **nehirler.**

13. مَا لَكُمْ **Size ne oluyor ki,** لَا تَرْجُونَ **Ummuyorsunuz** *(Kimden?)* لِلّٰهِ **Allah'tan** *(Ne?)* وَقَارًا **Bir değer** أَيْ تَأْمُلُونَ Yani, ümit etmiyorsunuz *(Neyi?)* وَقَارَ اللّٰهِ Allah'ın değer vermesini *(Kime?)* إِيَّاكُمْ Size *(Nasıl?)* بِأَنْ تُؤْمِنُوا (Ona) iman etmeniz suretiyle.

14. وَقَدْ خَلَقَكُمْ **Oysaki sizi yarattı** *(Nasıl?)* أَطْوَارًا **Aşama aşama** جَمْعُ طَوْرٍ 'Tavr'ın çoğuludur وَهُوَ الْحَالُ Ve o haldir فَطَوْرًا Bir aşamada نُطْفَةً Nutfe وَطَوْرًا Diğer bir aşamada عَلَقَةً Kan pıhtısı olarak (yarattı) إِلَى تَمَامِ خَلْقِ الْإِنْسَانِ İnsanın yaratılışının tamamına kadar وَالنَّظَرُ فِي خَلْقِهِ İnsanın yaratılışına bakmak يُوجِبُ الْإِيمَانَ İman etmeyi gerektirir *(Kime?)* بِخَالِقِهِ Yaratıcısına.

15. أَلَمْ تَرَوْا **Görmediniz mi?** تَنْظُرُوا Bakmadınız mı? كَيْفَ **Nasıl** خَلَقَ **Yaratmış** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi göğü** *(Nasıl?)* طِبَاقًا **Kat kat** بَعْضُهَا Bir kısmı فَوْقَ بَعْضٍ Diğer kısmının üstünde.

16. وَجَعَلَ **Ve yapmış** *(Neyi?)* اَلْقَمَرَ **Ayı** *(Nerede?)* فِيهِنَّ **O göklerin içinde** أَيْ فِي مَجْمُوعِهِنَّ Yani, onların bütününde *(Öyle bütün ki,)* اَلصَّادِقِ Bu kullanım doğrudur *(Neye?)* بِالسَّمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına *(Ayı ne yapmış?)* نُورًا **Bir nur** وَجَعَلَ **Ve yapmış** *(Neyi?)* اَلشَّمْسَ **Güneşi** *(Ne?)* سِرَاجًا **Bir kandil** مِصْبَاحًا مُضِيئًا Aydınlatan bir lamba وَهُوَ أَقْوَى Ve o (güneş ışığı) daha güçlüdür *(Neden?)* مِنْ نُورِ الْقَمَرِ Ay ışığından.

17. وَاللّٰهُ **Allah** أَنْبَتَكُمْ **Sizi yetiştirdi** خَلَقَكُمْ Sizi yarattı *(Neden?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** إِذْ خَلَقَ Zira yarattı *(Kimi?)* أَبَاكُمْ آدَمَ Babanız Adem'i *(Neden?)* مِنْهَا O topraktan *(Nasıl?)* نَبَاتًا **(Mükemmel bir) yetiştirmekle.**

18. ثُمَّ يُعِيدُكُمْ **Sonra sizi yine döndürecek** *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** *(Ne halde?)* مَقْبُورِينَ Gömülmüş olduğunuz halde وَيُخْرِجُكُمْ **Ve sizi çıkaracak** *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Tekrar diriliş için *(Nasıl çıkaracak?)* إِخْرَاجًا **Yeniden bir çıkışla.**

19. وَاللّٰهُ **Ve Allah** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** *(Ne yaptı?)* بِسَاطًا **Bir yaygı** مَبْسُوطَةً Yayılmış *(Niye böyle yaptı?)*

20. لِتَسْلُكُوا **Gidesiniz diye** *(Neden olduğu halde?)* مِنْهَا **O yerden olduğu halde** *(Nerede gidesiniz diye?)* -طُرُقًا- سُبُلًا **Yollarda** *(Öyle yollar ki,)* -وَاسِعَةً- فِجَاجًا **Geniş.**

21. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* نُوحٌ **Nuh** رَبِّ **Rabbim!** إِنَّهُمْ **Doğrusu onlar** عَصَوْنِي **Bana isyan ettiler** وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** أَيِ السَّفَلَةُ وَالْفُقَرَاءُ Yani, sefil ve fakirler *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki,** لَمْ يَزِدْهُ **Ona arttırmamış** *(Ne?)* مَالُهُ **Ne malı** وَوُلْدُهُ **Ne de çocukları** وَهُمْ Ve bu kişiler الرُّؤَسَاءُ Önde gelenlerdir ki, اَلْمُنْعَمُ عَلَيْهِمْ Kendilerine ihsan edilmiştir *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu mal ve çocuklarla وَوُلْدُ بِضَمِّ الْوَاوِ 'Vuld' 'vav'ın zammesi وَسُكُونِ اللَّامِ Ve 'lam'ın sükunu ile وَبِفَتْحِهِمَا Ve her ikisinin fethası ile (okunur) وَالْأَوَّلُ قِيلَ Birinci (için) denildi ki: جَمْعُ وَلَدٍ 'Veled'in çoğuludur *(Ne ile olan?)* بِفَتْحِهِمَا Her iki harfin fethasıyla olan كَخَشَبٍ وَخُشْبٍ 'Haşeb' ve 'Huşb' gibi وَقِيلَ Ve denildi ki: بِمَعْنَاهُ 'Veled' manasındadır كَبَخَلٍ وَبُخْلٍ (Cimrilik anlamına gelen) 'Bahal' ve 'Buhl' kelimeleri gibi *(Ne arttırmamış?)* اِلَّا خَسَارًا **Ziyandan başka bir şey** طُغْيَانًا وَكُفْرًا Azgınlık ve küfürden başka bir şey.

22. وَمَكَرُوا **Ve kurdular** أَيِ الرُّؤَسَاءُ Yani, ileri gelenler *(Ne kurdular?)* مَكْرًا كُبَّارًا **Büyük bir tuzak** عَظِيمًا جِدًّا Gerçekten çok büyük *(Nasıl kurdular?)* بِأَنْ كَذَّبُوا Yalanlamak suretiyle *(Kimi?)* نُوحًا Nuh'u وَآذَوْهُ Ve ona eziyet etmek suretiyle *(Daha kime?)* وَمَنِ اتَّبَعَهُ Ve ona tabi olanlara.

23. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Kime?)* لِلسَّفَلَةِ Alt tabakaya لَا تَذَرُنَّ **Sakın bırakmayın** *(Neyi?)* اٰلِهَتَكُمْ **İlahlarınızı** وَلَا تَذَرُنَّ **Ve asla terk etmeyin** *(Neyi?)* وَدًّا **Ne Veddi,** بِفَتْحِ الْوَاوِ وَضَمِّهَا Vav'ın fethası ve zammesiyle (okunur) وَلَا سُوَاعًا **Ne Suva'ı,** وَلَا يَغُوثَ **Ne Yegûs'u** وَيَعُوقَ **Ne Yeu'k'u** وَنَسْرًا **Ve ne de Nesr'i** هِيَ أَسْمَاءُ أَصْنَامِهِمْ Bunlar putlarının ismidir.

24. وَقَدْ أَضَلُّوا **Ve muhakkak saptırdılar** *(Ne ile?)* بِهَا Bu putlarla *(Kimi?)* كَثِيرًا **Birçoklarını** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan *(Nasıl saptırdılar?)* بِأَنْ أَمَرُوهُمْ Onlara emretmek suretiyle *(Neyi?)* بِعِبَادَتِهِمْ O putlara ibadet etmeyi وَلَا تَزِدْ **Sen de arttırma** *(Kime?)* الظَّالِمِينَ **Bu zalimlere** *(Ne arttırma?)* إِلَّا ضَلَالًا **Sapıklıktan başka bir şey** عَطْفًا عَلَى قَدْ أَضَلُّوا 'Kad edallû' üzerine atıftır دَعَا عَلَيْهِمْ Onlara beddua etti *(Niçin?)* لِمَا أُوحِيَ إِلَيْهِ Kendisine vahyedildiği için ki, أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ Asla iman etmeyecek *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِكَ Senin kavminden إِلَّا مَنْ Sadece o kimseler müstesna ki, قَدْ آمَنَ İman etmişti.

25. مِمَّا خَطَايَاهُمْ **Hatalarından sebep** مَا صِلَةٌ 'Ma' zaittir وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte خَطِيئَاتِهِمْ 'Hatîâtihim' şeklinde بِالْهَمْزَةِ Hemze ile (okunur) أُغْرِقُوا **Boğuldular** *(Ne ile?)* بِالطُّوفَانِ Tufan ile فَأُدْخِلُوا **Ardında da sokuldular** *(Neye?)* نَارًا **Ateşe** عُوقِبُوا بِهَا Ateşle azap edildiler *(Ne zaman?)* عَقِبَ الْإِغْرَاقِ Boğulmanın peşine *(Nerede boğulmanın?)* تَحْتَ الْمَاءِ Suyun altında فَلَمْ يَجِدُوا **Ve bulamadılar** *(Kime?)* لَهُمْ **Kendilerine** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ **Allah'tan başka** -أَيْ غَيْرِ- اللهِ Yani, onun dışında *(Ne bulamadılar?)* أَنْصَارًا **Yardımcılar** يَمْنَعُونَ Ki, engelliyorlar *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı.

26. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* نُوحٌ **Nuh** رَبِّ **Rabbim!** لَا تَذَرْ **Bırakma** *(Nerede?)* عَلَى الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne?)* مِنَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerden** دَيَّارًا **Hiç kimseyi** أَيْ نَازِلَ دَارٍ Yani, evde konaklayan وَالْمَعْنَى أَحَدًا Mana: Hiç kimseyi (bırakma demektir).

27. إِنَّكَ **Çünkü sen** إِنْ تَذَرْهُمْ **Onları bırakırsan** يُضِلُّوا **Saptırırlar** *(Kimi?)* عِبَادَكَ **Senin kullarını** وَلَا يَلِدُوا **Ve doğurmazlar** إِلَّا **Ancak** فَاجِرًا **Ahlaksız** كَفَّارًا **Çok inkarcı** مَنْ يَفْجُرُ Ahlaksızlık yapacak وَيَكْفُرُ Ve inkar edecek **(çocuklar doğururlar)** قَالَ ذٰلِكَ Bunu söyledi *(Niçin söyledi?)* لِمَا تَقَدَّمَ Geride geçen مِنَ الْإِيحَاءِ إِلَيْهِ (İman etmeyeceklerine dair) kendisine yapılan vahiyden sebep.

28. رَبِّ **Rabbim!** اغْفِرْ **Mağfiret eyle** *(Kime?)* لِي **Bana** وَلِوَالِدَيَّ **Ve ana-babama** وَكَانَا مُؤْمِنَيْنِ Anne-babası mümindiler وَلِمَنْ دَخَلَ **Ve girene** *(Nereye?)* بَيْتِيَ **Evime** مَنْزِلِي Kaldığım yere أَوْ مَسْجِدِي Veya mescidime *(Nasıl giren?)* مُؤْمِنًا **Mümin olarak** *(Daha kime mağfiret eyle?)* وَلِلْمُؤْمِنِينَ **Ve mümin erkek** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar وَلَا تَزِدْ **Ve arttırma** *(Kime?)* الظَّالِمِينَ **Zalimlere** *(Neyi?)* إِلَّا تَبَارًا **Helakten başkasını** هَلَاكًا Yıkımdan başkasını فَأُهْلِكُوا Ve böylece helak edildiler.

سُورَةُ الْجِنّ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَمانٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِلنَّاسِ ﴿أُوحِيَ إِلَيَّ﴾ أَيْ أُخْبِرْتُ بِالْوَحْيِ مِنَ اللهِ تَعَالَى ﴿أَنَّهُ﴾ الضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ ﴿اسْتَمَعَ﴾ لِقِرَاءَتِي ﴿نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ جِنِّ نُصَيْبِينَ وَذٰلِكَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ بِبَطْنِ نَخْلٍ مَوْضِعٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالطَّائِفِ وَهُمُ الَّذِينَ ذُكِرُوا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ الْآيَةَ ﴿فَقَالُوا﴾ لِقَوْمِهِمْ لَمَّا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴿١﴾﴾ يُتَعَجَّبُ مِنْهُ فِي فَصَاحَتِهِ وَغَزَارَةِ مَعَانِيهِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿٢﴾ ﴿يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ﴾ الْإِيمَانِ وَالصَّوَابِ ﴿فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ﴾ بَعْدَ الْيَوْمِ ﴿بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ ﴿وَأَنَّهُ﴾ الضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ فِيهِ وَفِي الْمَوْضِعَيْنِ بَعْدَهُ ﴿تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا﴾ تَنَزَّهَ جَلَالُهُ وَعَظَمَتُهُ عَمَّا نُسِبَ إِلَيْهِ ﴿مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً﴾ زَوْجَةً ﴿وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾﴾ ﴿وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا﴾ جَاهِلُنَا ﴿عَلَى اللهِ شَطَطًا ﴿٤﴾﴾ غُلُوًّا فِي الْكَذِبِ بِوَصْفِهِ بِالصَّاحِبَةِ وَالْوَلَدِ ﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللهِ كَذِبًا ﴿٥﴾﴾ بِوَصْفِهِ بِذٰلِكَ حَتَّى تَبَيَّنَّا كَذِبَهُمْ بِذٰلِكَ قَالَ تَعَالَى ﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ﴾ يَسْتَعِيذُونَ ﴿بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ﴾ حِينَ يَنْزِلُونَ فِي سَفَرِهِمْ بِمَخُوفٍ فَيَقُولُ كُلُّ رَجُلٍ

أَعُوذُ بِسَيِّدِ هٰذَا الْمَكَانِ مِنْ شَرِّ سُفَهَائِهِ ﴿فَزَادُوهُمْ﴾ بِعَوْذِهِمْ بِهِمْ ﴿رَهَقًا ﴿٦﴾﴾ طُغْيَانًا
فَقَالُوا سُدْنَا الْجِنَّ وَالْإِنْسَ ﴿وَأَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْجِنَّ ﴿ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ﴾ يَا إِنْسُ ﴿أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ
أَنَّهُ ﴿لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ أَحَدًا ﴿٧﴾﴾ بَعْدَ مَوْتِهِ قَالَ الْجِنُّ ﴿وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ﴾ رُمْنَا اسْتِرَاقَ
السَّمْعِ ﴿فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾﴾ نُجُومًا مُحْرِقَةً وَذٰلِكَ
لَمَّا بُعِثَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَأَنَّا كُنَّا﴾ أَيْ قَبْلَ مَبْعَثِهِ ﴿نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ﴾ أَيْ نَسْتَمِعُ ﴿فَمَنْ
يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾﴾ أَيْ أُرْصِدَ لَهُ لِيُرْمٰى بِهِ ﴿وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ﴾
بِعَدَمِ اسْتِرَاقِ السَّمْعِ ﴿بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾﴾ خَيْرًا ﴿وَأَنَّا مِنَّا
الصَّالِحُونَ﴾ بَعْدَ اسْتِمَاعِ الْقُرْآنِ ﴿وَمِنَّا دُونَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ قَوْمٌ غَيْرُ صَالِحِينَ ﴿كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا
﴿١١﴾﴾ فِرَقًا مُخْتَلِفِينَ مُسْلِمِينَ وَكَافِرِينَ ﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَنْ نُعْجِزَ اللّٰهَ فِي
الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾﴾ أَيْ لَا نَفُوتُهُ كَائِنِينَ فِي الْأَرْضِ أَوْ هَارِبِينَ مِنْهَا فِي السَّمَاءِ
﴿وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰى﴾ الْقُرْآنَ ﴿آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ﴾ بِتَقْدِيرِ هُوَ بَعْدَ الْفَاءِ
﴿بَخْسًا﴾ نَقْصًا مِنْ حَسَنَاتِهِ ﴿وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾﴾ ظُلْمًا بِالزِّيَادَةِ فِي سَيِّئَاتِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

72- Cin Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Ey Muhammed! İnsanlara **de ki:** Mekke ile Taif arasındaki Batn-ı Nahl denen yerde sabah namazında Nusaybin **cinlerinden bir topluluğun** benim okumamı **dinlediği bana vahyolundu** Allah tarafından vahy ile haber verildi. Bu cinler *"Hani, sana cinlerden bir grubu yönlendirmiştik" (Ahkaf: 29)* ayetinde zikredilenlerdir. **Onlar** kavimlerine dönünce **şöyle demişler: Gerçekten biz,** fesahati, manalarının yoğunluğu ve diğer konularda **hayret veren bir Kuran dinledik.**
2. **Doğru yola** imana ve doğruya **iletiyor, biz de ona iman ettik.** Bugünden sonra **Rabbimize, asla kimseyi ortak koşmayacağız.**
3. **Hakikat şu ki,**[1] **Rabbimizin şanı çok yücedir.** Azamet ve celali kendisine nispet edilenlerden beridir. **O, ne eş** hanım **ne de çocuk edinmemiştir.**
4. **Doğrusu bizim sefih** cahil **olanımız, Allah hakkında** ona eş ve çocuk nispet ederek **haddi aşan şeyler** pek aşırı yalanlar **söylüyordu.**
5. **Halbuki biz, insanlar ve cinler Allah hakkında asla** böyle bir şey nispet ederek **yalan söylemezler, sanmıştık;** ama böylece yalanlarını anladık.

[1] أَنَّا terkibindeki zamir bu ve bundan sonraki iki yerde şan içindir.

6. Yüce Allah buyurdu ki: **Şu da gerçek ki, insanlardan bazı adamlar,** yolculukları esnasında korkulu bir yerde konakladıklarında **cinlerden bazı adamlara sığınırlar** ve "Buradaki sefihlerin şerrinden buranın efendisine sığınırız" derler**di de böylece** onlara sığınmaları sebebiyle **onların taşkınlıklarını arttırırlardı.** Onlar da "İnsanların ve cinlerin efendisi olduk" derlerdi.

7. Ey insanlar! **O cinler de, sizin sandığınız gibi, Allah'ın hiç kimseyi** öldükten **tekrar diriltmeyeceğini sanmışlardı.**

8. Cinler dediler ki: **Doğrusu biz, göğü yokladık,** oradan haber çalmak istedik **fakat onu** meleklerden **sert bekçilerle, ateş toplarıyla** yakan yıldızlarla **doldurulmuş bulduk.** Bu Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) gönderildiği zaman olmuştur.

9. **Halbuki biz** peygamber gönderilmeden önce **dinlemek için onun bazı yerlerine oturuyor** haber dinliyor**duk; fakat şimdi kim dinlemek isterse,** ona atılmak üzere **kendisini gözetleyen bir ateş topu buluyor.**

10. **Bilmiyoruz,** haber çalmanın engellenmesiyle **yeryüzündekilere kötülük mü murat edildi, yoksa Rableri onlara bir hayır mı diledi?**

11. **Doğrusu bizden,** Kuran'ı dinledikten sonra **salih olanlar yine bizden böyle** salih **olmayanlar da vardır. Biz farklı yollara ayrıldık.** Müslüman ve kâfir; farklı gruplar olduk.

12. **Ve şüphesiz anladık ki, biz yeryüzünde bulunmakla Allah'ı aciz bırakamayız, kaçmakla da onu aciz bırakamayız;** ister yerde olalım ister göğe çıkalım onun elinden kurtulamayız.

13. **Doğrusu biz, hidayeti** Kuran'ı **işitince ona iman ettik. Kim Rabbine iman ederse, artık ne bir eksiklikten** iyiliklerinin azaltılmasından **ne de haksızlıktan** günahlarının arttırılmasıyla zulme uğramaktan **korkar.**

KELİME ANLAMI

﴿٧٢﴾- سُورَةُ الْجِنِّ

72- Cin Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَمَانٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قُلْ **De** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* لِلنَّاسِ İnsanlara (de) **ki:** أُوحِيَ **Vahyolundu** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** أَيْ أُخْبِرْتُ Yani, bana haber verildi *(Ne ile?)* بِالْوَحْيِ Vahiy ile *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah tarafından أَنَّهُ **Hakikat ki,** اَلضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ Zamir şan içindir اِسْتَمَعَ **İşitmiş** *(Neyi?)* لِقِرَاءَتِي Benim okumamı *(Kim?)* نَفَرٌ **Bir topluluk** *(Kimden?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** جِنُّ نُصَيْبِينَ Nusaybin cinleri وَذٰلِكَ Ve bu (olmuştu) *(Nerede?)*

فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ Peygamberimizin sabah namazında *(Neredeki?)* بِبَطْنِ نَخْلٍ Batn-ı Nahl'deki مَوْضِعٌ Bu bir yerdir *(Nerede?)* بَيْنَ مَكَّةَ Mekke ile وَالطَّائِفِ Taif arasında وَهُمْ Ve o cinler الَّذِينَ O kimselerdir ki, ذُكِرُوا Zikredildiler *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın şu ayetinde: وَإِذْ Ve o vakti hatırla ki, صَرَفْنَا Biz yönlendirmiştik *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Kimi?)* نَفَرًا Bir topluluğu *(Kimden?)* مِنَ الْجِنِّ الْآيَةَ Cinlerden...ayet **فَقَالُوا Ve demişler** *(Kime?)* لِقَوْمِهِمْ Kavimlerine *(Ne zaman demişler?)* لَمَّا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ Onlara döndüklerinde (demişler ki:) **إِنَّا سَمِعْنَا Muhakkak ki, biz işittik** *(Ne?)* **قُرْآنًا Bir Kuran ki, عَجَبًا Harikulade** يُتَعَجَّبُ Hayrete düşülüyor *(Neden?)* مِنْهُ O Kuran'dan *(Hangi konularda?)* فِي فَصَاحَتِهِ Fasihliği وَغَزَارَةِ مَعَانِيهِ Manalarının zenginliği وَغَيْرِ ذَلِكَ Ve diğer konularda.

2. **يَهْدِي İletiyor** *(Neye?)* **إِلَى الرُّشْدِ Gerçeğe** الْإِيمَانِ وَالصَّوَابِ İman ve doğruya **فَآمَنَّا بِهِ Biz de ona iman ettik وَلَنْ نُشْرِكَ Ve asla şirk koşmayacağız** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْيَوْمِ Bu günden sonra *(Kime şirk koşmayacağız?)* **بِرَبِّنَا Rabbimize** *(Kimi?)* **أَحَدًا Hiç kimseyi.**

3. **وَأَنَّهُ Ve hakikat ki,** الضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ Zamir şan içindir *(Nerede?)* فِيهِ Burada وَفِي الْمَوْضِعَيْنِ بَعْدَهُ Ve bundan sonraki iki yerde **تَعَالَى Çok yücedir** *(Ne?)* **جَدُّ رَبِّنَا Rabbimizin şanı** تَنَزَّهَ Beridir *(Ne?)* جَلَالُهُ وَعَظَمَتُهُ Ululuğu ve büyüklüğü *(Neden beridir?)* عَمَّا نُسِبَ إِلَيْهِ Kendisine nispet edilenlerden **مَا اتَّخَذَ Edinmedi** *(Ne?)* **صَاحِبَةً Ne bir eş** زَوْجَةً Hanım **وَلَا وَلَدًا Ne de bir çocuk.**

4. **وَأَنَّهُ Ve hakikat ki, كَانَ يَقُولُ Diyordu** *(Kim?)* **سَفِيهُنَا Bizim (içimizdeki) akılsız** جَاهِلُنَا Cahilimiz **عَلَى اللَّهِ Allah karşı** *(Ne diyordu?)* **شَطَطًا Haddi aşan şeyler** غُلُوًّا Aşırı giden *(Nerede?)* فِي الْكَذِبِ Yalanda *(Ne sebebiyle aşırı giden?)* بِوَصْفِهِ Onu vasıflaması sebebiyle *(Ne ile?)* بِالصَّاحِبَةِ وَالْوَلَدِ Eş ve çocukla.

5. **وَأَنَّا ظَنَنَّا Doğrusu biz sanmıştık ki,** أَنْ -مُخَفَّفَةٌ- 'En' hafifletilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, hakikaten **لَنْ تَقُولَ Asla demez** *(Kim?)* **الْإِنْسُ İnsanlar وَالْجِنُّ Ve cinler عَلَى اللَّهِ Allah'a karşı** *(Ne demez?)* **كَذِبًا Yalan** *(Nasıl?)* بِوَصْفِهِ Onu vasıflayarak *(Ne ile?)* بِذَلِكَ Bu eş ve çocukla حَتَّى تَبَيَّنَّا Sonunda anladık *(Neyi?)* كَذِبَهُمْ Onların yalanlarını *(Ne sayesinde anladık?)* بِذَلِكَ Bu Kuran sayesinde قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu:

6. **وَأَنَّهُ Şu da gerçek ki, كَانَ İdi** *(Kim?)* **رِجَالٌ Bazı erkekler** *(Kimden?)* **مِنَ الْإِنْسِ İnsanlardan** *(Ne idiler?)* **يَعُوذُونَ Sığınıyorlardı** يَسْتَعِيذُونَ Sığınma talep ediyorlardı *(Kime?)* **بِرِجَالٍ Bazı erkeklere** *(Kimden?)* **مِنَ الْجِنِّ Cinlerden** *(Ne zaman sığınıyorlardı?)*

حِينَ يَنْزِلُونَ Konakladıklarında *(Ne zaman?)* فِي سَفَرِهِمْ Yolculukları esnasında *(Nerede konakladıklarında?)* بِمَخُوفٍ Korkulu bir yerde فَيَقُولُ Ve diyordu *(Kim?)* كُلُّ رَجُلٍ Her adam *(Ne diyordu?)* أَعُوذُ Ben sığınırım *(Kime?)* بِسَيِّدِ هٰذَا الْمَكَانِ Bu mekanın efendisine *(Neden sığınırım?)* مِنْ شَرِّ سُفَهَائِهِ Ahmaklarının şerrinden **فَزَادُوهُمْ Ve böylece onları arttırırlardı** *(Ne sebebiyle?)* بِعَوْذِهِمْ Sığınmaları sebebiyle *(Kime?)* بِهِمْ O cinlere *(Ne yönden arttırırlardı?)* **رَهَقًا Azgınlık yönünden** طُغْيَانًا Taşkınlık yönünden فَقَالُوا Ve (o cinler) de dediler ki: سُدْنَا Efendi olduk *(Kime?)* اَلْجِنَّ وَالْإِنْسَ Cinlere ve insanlara.

7. **وَاَنَّهُمْ Ve şüphesiz onlar** أَيِ الْجِنُّ Yani, cinler **ظَنُّوا Zannettiler** *(Nasıl?)* **كَمَا ظَنَنْتُمْ Sizin zannettiğiniz gibi** يَا إِنْسُ Ey insanlar (zannettiler ki,) اَنْ –مُخَفَّفَةٌ– 'En' hafifletilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, hakikaten **لَنْ يَبْعَثَ Asla diriltemez** *(Kim?)* **اللهُ Allah** *(Kimi?)* **اَحَدًا Hiç kimseyi** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِ Öldükten sonra.

8. قَالَ الْجِنُّ Cinler dedi ki: **وَاَنَّا Ve doğrusu biz** **لَمَسْنَا Yokladık** *(Neyi?)* **اَلسَّمَاءَ Göğü** رُمْنَا Kastettik *(Neyi?)* إِسْتِرَاقَ السَّمْعِ Gizlice dinleyip söz çalmayı **فَوَجَدْنَاهَا Ve onu bulduk** *(Nasıl?)* **مُلِئَتْ Doldurulmuş** *(Ne ile?)* **حَرَسًا Bekçilerle** *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Öyle bekçiler ki,)* **شَدِيدًا Sert** *(Daha ne ile doldurulmuş bulduk?)* **وَشُهُبًا Alevlerle** نُجُومًا مُحْرِقَةً Yakan yıldızlarla وَذٰلِكَ Ve bu olmuştur *(Ne zaman?)* لَمَّا بُعِثَ Gönderildiği zaman *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin.

9. **وَاَنَّا كُنَّا Ve doğrusu biz idik** أَيْ قَبْلَ مَبْعَثِهِ Yani, o gönderilmeden önce *(Ne idik?)* **نَقْعُدُ Otururduk** *(Nereye?)* **مِنْهَا O gökten** **مَقَاعِدَ Oturulacak yerlere** *(Niçin otururduk?)* **لِلسَّمْعِ Dinlemek için** أَيْ نَسْتَمِعُ Yani, dinliyor idik **فَمَنْ Fakat her kim** **يَسْتَمِعِ Dinlerse** *(Ne zaman?)* **اَلْاٰنَ Şimdi** **يَجِدْ Buluyor** *(Ne?)* **لَهُ Kendisi için** **شِهَابًا رَصَدًا Hazırlanmış bir alev** أَيْ أُرْصِدَ لَهُ Yani, onun için hazırlanmış *(Niye?)* لِيُرْمٰى بِهِ Ona atılsın diye.

10. **وَاَنَّا Ve doğrusu biz** **لَا نَدْرِي Bilmiyoruz** *(Neyi?)* **اَشَرٌّ Şer mi?** **أُرِيدَ Murad edildi** *(Ne ile?)* بِعَدَمِ اسْتِرَاقِ السَّمْعِ Söz çalınmamasıyla *(Kimlere şer murad edildi?)* **بِمَنْ فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde olanlara** **اَمْ اَرَادَ Yoksa diledi mi?** *(Kime?)* **بِهِمْ Onlara** *(Kim?)* **رَبُّهُمْ Rableri** *(Ne?)* **رَشَدًا Doğruluk** خَيْرًا İyilik (mi diledi bilmiyoruz).

11. **وَاَنَّا Ve doğrusu bizler** **مِنَّا Bizden var** *(Kim?)* **اَلصَّالِحُونَ İyi olanlar** *(Neden sonra?)* بَعْدَ اسْتِمَاعِ الْقُرْآنِ Kuran'ı dinledikten sonra **وَمِنَّا Ve yine bizden var** *(Kim?)* **دُونَ ذٰلِكَ Bundan aşağı olanlar** أَيْ قَوْمٌ Yani, bir topluluk ki, غَيْرُ صَالِحِينَ İyi değiller **كُنَّا Biz**

olduk *(Ne?)* قِدَدًا طَرَائِقَ **Farklı yollar** فِرَقًا مُخْتَلِفِينَ Çeşitli gruplar مُسْلِمِينَ وَكَافِرِينَ Müslümanlar ve kafirler.

12. وَأَنَّا **Ve doğrusu biz** ظَنَنَّا **Anladık ki,** -مُخَفَّفَةٌ- أَنْ 'En' hafifletilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, gerçekten لَنْ نُعْجِزَ **Asla aciz bırakamayız** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** وَلَنْ نُعْجِزَهُ **Ve onu asla aciz bırakamayız** *(Nasıl?)* هَرَبًا **Kaçmakla** أَيْ لَا نَفُوتُهُ Yani, ondan kurtulamayız *(Nasıl?)* كَائِنِينَ Bulunarak *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde أَوْ هَارِبِينَ Veya kaçarak *(Nereden?)* مِنْهَا Yeryüzünden *(Nereye?)* فِي السَّمَاءِ Gökyüzüne.

13. وَأَنَّا **Ve doğrusu biz** لَمَّا سَمِعْنَا **Ne zaman ki işittik** *(Neyi?)* اَلْهُدٰى **O hidayeti** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı اٰمَنَّا بِهِ **Ona iman ettik** فَمَنْ **Artık her kim** يُؤْمِنْ **İman ederse** *(Kime?)* بِرَبِّهِ **Rabbine** فَلَا يَخَافُ **O korkmaz** بِتَقْدِيرِ هُوَ 'Hüve' zamirinin takdiriyledir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْفَاءِ Fa'dan sonra *(Neden korkmaz?)* بَخْسًا **Eksiltilmesinden** نَقْصًا Azaltılmasından *(Neden azaltılması?)* مِنْ حَسَنَاتِهِ İyiliklerinden وَلَا رَهَقًا **Ve haksızlık yapılmasından** ظُلْمًا Zulmedilmesinden *(Nasıl?)* بِالزِّيَادَةِ İlave yapılması suretiyle *(Nereye?)* فِي سَيِّئَاتِهِ Günahlarına.

﴿وَاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ﴾ الْجَائِرُونَ بِكُفْرِهِمْ ﴿فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُولٰٓئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾﴾ قَصَدُوا هِدَايَةً ﴿وَاَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾﴾ وَقُودًا وَاِنَّا وَاِنَّهُمْ وَاِنَّهُ فِي اثْنَيْ عَشَرَ مَوْضِعًا هِيَ وَاِنَّهُ تَعَالٰى وَاِنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمَا بَيْنَهُمَا بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ اسْتِئْنَافًا وَبِفَتْحِهَا بِمَا يُوَجَّهُ بِهِ قَالَ تَعَالٰى فِي كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿وَاَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ وَأَنَّهُمْ وَهُوَ مَعْطُوفٌ عَلٰى أَنَّهُ اسْتَمَعَ ﴿لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ﴾ أَيْ طَرِيقَةِ الْإِسْلَامِ ﴿لَاَسْقَيْنَاهُمْ مَآءً غَدَقًا ﴿١٦﴾﴾ كَثِيرًا مِنَ السَّمَاءِ وَذٰلِكَ بَعْدَ مَا رُفِعَ الْمَطَرُ عَنْهُمْ سَبْعَ سِنِينَ ﴿لِنَفْتِنَهُمْ﴾ لِنَخْتَبِرَهُمْ ﴿فِيهِ﴾ فَنَعْلَمَ كَيْفَ شُكْرُهُمْ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿نَسْلُكْهُ﴾ بِالنُّونِ وَالْيَاءِ [يَسْلُكْهُ] نُدْخِلْهُ ﴿عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾﴾ شَاقًّا ﴿وَاَنَّ الْمَسَاجِدَ﴾ مَوَاضِعَ الصَّلَاةِ ﴿لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا﴾ فِيهَا ﴿مَعَ اللّٰهِ اَحَدًا ﴿١٨﴾﴾ بِأَنْ تُشْرِكُوا كَمَا كَانَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى إِذَا دَخَلُوا كَنَائِسَهُمْ وَبِيَعَهُمْ أَشْرَكُوا ﴿وَاَنَّهُ﴾ بِالْفَتْحِ وَالْكَسْرِ اسْتِئْنَافًا وَالضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ ﴿لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللّٰهِ﴾ مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ ﷺ ﴿يَدْعُوهُ﴾ يَعْبُدُهُ بِبَطْنِ نَخْلٍ ﴿كَادُوا﴾ أَيِ الْجِنُّ الْمُسْتَمِعُونَ لِقِرَاءَتِهِ ﴿يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾﴾ بِكَسْرِ اللَّامِ وَضَمِّهَا جَمْعُ لِبْدَةٍ كَاللِّبَدِ فِي رُكُوبِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ازْدِحَامًا حِرْصًا عَلٰى سِمَاعِ الْقُرْآنِ ﴿قَالَ﴾ مُجِيبًا لِلْكُفَّارِ فِي قَوْلِهِمُ ارْجِعْ عَمَّا أَنْتَ فِيهِ وَفِي قِرَاءَةٍ (قُلْ) ﴿اِنَّمَآ اَدْعُوا رَبِّي﴾ إِلٰهًا ﴿وَلَآ اُشْرِكُ بِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٠﴾﴾ ﴿قُلْ اِنِّي لَآ اَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا﴾ غَيًّا ﴿وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾﴾ خَيْرًا ﴿قُلْ اِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللّٰهِ﴾ مِنْ عَذَابِهِ إِنْ عَصَيْتُهُ ﴿اَحَدٌ وَلَنْ اَجِدَ مِنْ دُونِهٖ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾﴾ مُلْتَجَأً ﴿اِلَّا بَلَاغًا﴾ اِسْتِثْنَاءٌ مِنْ مَفْعُولِ أَمْلِكُ أَيْ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ إِلَّا الْبَلَاغَ إِلَيْكُمْ ﴿مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ عَنْهُ ﴿وَرِسَالَاتِهٖ﴾ عَطْفٌ عَلٰى بَلَاغًا وَمَا بَيْنَ الْمُسْتَثْنٰى مِنْهُ وَالْاِسْتِثْنَاءِ اعْتِرَاضٌ لِتَأْكِيدِ نَفْيِ الْاِسْتِطَاعَةِ ﴿وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ فِي التَّوْحِيدِ فَلَمْ يُؤْمِنْ ﴿فَاِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ مَنْ فِي لَهُ رِعَايَةً فِي مَعْنَاهَا وَهِيَ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ وَالْمَعْنٰى يَدْخُلُونَهَا مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ ﴿فِيهَآ اَبَدًا ﴿٢٣﴾﴾ ﴿حَتّٰٓى اِذَا رَاَوْا﴾ اِبْتِدَائِيَّةٌ فِيهَا مَعْنَى الْغَايَةِ لِمُقَدَّرٍ قَبْلَهَا أَيْ لَا يَزَالُونَ عَلٰى كُفْرِهِمْ إِلٰى أَنْ يَرَوْا ﴿مَا يُوعَدُونَ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ ﴿فَسَيَعْلَمُونَ﴾ عِنْدَ حُلُولِهِ بِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ أَوْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿مَنْ اَضْعَفُ نَاصِرًا وَاَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾﴾ أَعْوَانًا أَهُمْ أَمِ الْمُؤْمِنُونَ عَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ أَوْ اَنَا أَمْ هُمْ عَلَى الثَّانِي فَقَالَ بَعْضُهُمْ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ فَنَزَلَ ﴿قُلْ اِنْ﴾ أَيْ مَا ﴿اَدْرِيٓ اَقَرِيبٌ مَا تُوعَدُونَ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿اَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّيٓ اَمَدًا ﴿٢٥﴾﴾ غَايَةً وَأَجَلًا لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا هُوَ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ﴾ مَا غَابَ عَنِ الْعِبَادِ

﴿فَلَا يُظْهِرُ﴾ يُطْلِعُ ﴿عَلٰى غَيْبِهِ اَحَدًا ﴿٢٦﴾﴾ مِنَ النَّاسِ ﴿اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَسُولٍ فَاِنَّهُ﴾ مَعَ اِطْلَاعِهِ عَلٰى مَا شَاءَ مِنْهُ مُعْجِزَةً لَهُ ﴿يَسْلُكُ﴾ يَجْعَلُ وَيُسَيِّرُ ﴿مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ﴾ أَيِ الرَّسُولِ ﴿وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾﴾ مَلَائِكَةً يَحْفَظُونَهُ حَتّٰى يَبْلُغَهُ فِي جُمْلَةِ الْوَحْيِ ﴿لِيَعْلَمَ﴾ اللهُ عِلْمَ ظُهُورٍ ﴿اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ ﴿قَدْ اَبْلَغُوا﴾ أَيِ الرُّسُلُ ﴿رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ﴾ رُوعِيَ بِجَمْعِ الضَّمِيرِ مَعْنٰى مَنْ ﴿وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى مُقَدَّرٍ أَيْ فَعَلِمَ ذٰلِكَ ﴿وَاَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾﴾ تَمْيِيزٌ وَهُوَ مُحَوَّلٌ مِنَ الْمَفْعُولِ وَالْأَصْلُ أَحْصٰى عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Şüphesiz bizden Müslüman olanlar da,** küfürleri sebebiyle **hak yoldan sapanlar da var. Müslüman olan kimseler, işte onlar doğru yolu arayan** hidayeti arzulayan**lardır.**

15. **Hak yoldan sapanlara gelince, onlar cehenneme odun** yakıt **olmuşlardır.**[1]

16. Mekke kâfirleri hakkında Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **Gerçekten**[2] **onlar o** İslam **yolu üzere dosdoğru gitselerdi, onlara** gökten inen **bol su içirirdik.** Bu (ayet), onlar yedi sene susuz kaldıktan sonra (inmiş)tir.

17. **Bu hususta kendilerini denememiz** sınamamız ve böylece şükürlerinin nasıl olacağına dair bilgimizin aşikâr olsun **için. Kim Rabbinin zikrinden yüz çevirirse, onu gitgide artan** çetin **bir azaba sokarız.**[3]

18. **Ve şüphesiz mescitler** namaz kılınan yerler **Allah'ındır. O halde,** oralarda Yahudi ve Hıristiyanların havra ve kiliselerine girdiklerinde yaptıkları gibi şirk koşarak **Allah ile birlikte başka hiç kimseye ibadet etmeyin.**

19. **Muhakkak ki,**[4] **Allah'ın kulu,** peygamber Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **ona yalvarmaya** Batn-ı Nahl'de ibadet etmeye **kalkınca, neredeyse** okumasını dinleyen cinler **onun etrafında** Kuran'ı dinleme arzusuyla izdihamdan birbirinin üzerine bindikleri için **keçe**[5] **gibi olacaklardı.**

20. "Bu üzerinde durduğun şeyden vazgeç" diyen kâfirlere cevap olarak şöyle **dedi:**[6] **"Ben ancak Rabbimi** ilah olarak **tanırım ve ona kimseyi ortak koşmam."**

---

[1] وَإِنَّهُ تَعَالٰى ayetinden وَإِنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ ayetine kadar on iki yerdeki إنا , إنهم ve إنه kelimelerinin hemzeleri istinaf cümlesi olmak üzere kesre ile diğer bir yoruma göre de fetha ile okunur.

[2] وَأَنْ لَوِ اسْتَقَامُوا terkibindeki أَنْ kelimesi أَنَّ'den hafifletilmiştir, ismi de hazf edilmiştir. وَأَنَّهُمْ takdirinde olup أَنَّهُ اسْتَمَعَ terkibi üzerine atıftır.

[3] نَسْلُكْهُ fiili hem nun ile hem de ya ile okunur.

[4] وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ cümlesindeki أَنَّهُ kelimesinin hemzesi hem fetha ile hem de istinaf olmak üzere kesre ile okunur. Buradaki zamir de zamir-i şandır.

[5] لِبَد kelimesi lam harfinin kesresi ve zammesiyle okunup لِبْدَة kelimesinin çoğuludur.

[6] قَالَ fiili diğer bir kıraatte قُلْ şeklinde (emir olarak) okunur.

21. **De ki: "Doğrusu ben size ne zarar vermeye** azdırmaya **ne de fayda** hayır **sağlamaya güç yetiremem."**

22. **De ki: "Gerçekten** eğer asi olursam **beni Allah'**ın azabın**dan asla kimse koruyamaz ve ondan başka asla sığınacak bir yer bulamam."**

23. **Sadece Allah'tan tebliğ ve gönderdiklerine**[1] güç yetirebilirim. **Kim** tevhit hususunda **Allah'a ve resûlüne karşı gelir** de iman etmez**se, şüphesiz ona içinde ebedî kalacakları**[2] **cehennem ateşi vardır.**

24. **Ta ki, tehdit edilip durduklarını** azabı **gördükleri zaman**a kadar inkâr etmeye devam ettiler. **Ve çok yakında** Bedir'de veya kıyamet günü, başlarına azap indiğinde **kimin** Bedir günü takdirine göre, onların mı müminlerin mi, kıyamet günü takdirine göre bizim mi onların mı **yardımcısı daha güçsüz ve sayısı daha azmış, bilecekler.**

25. Onlardan kimileri: "Bu tehdit ne zaman?" diyince şu ayet indi: **De ki: "Tehdit edildiğiniz** azap, **yakın mıdır, yoksa Rabbim onun için bir süre** kendisinden başkasının bilmediği bir son ve müddet **mi tayin eder, bilmiyorum."**

26. **O gaybı** kulların bilmedi şeyi **bilendir. Sırlarını** insanlardan **hiç kimseye açmaz,** haberdar etmez.

27. **Ancak, seçtiği resûl müstesna. Çünkü o,** resûlüne mucize olsun diye, istediği sırlarını açmakla birlikte **onun** resûlün **önünden ve ardından** o gaybı vahiyle birlikte ona ulaştırana kadar onu koruyan **gözcü** melek**ler salar**, koyar.

28. **Ki, böylece** Allah, **onların** resûllerin, **Rablerinin gönderdiklerini tebliğ ettiklerini**[3] **bilsin.** Bu bilgisi aşikâr olsun. Allah bunu bilmiş, **onların yanında olanı kuşatmış**[4] **ve her şeyi bir bir saymıştır.**[5]

KELİME ANLAMI

14. **وَاَنَّا Ve doğrusu biz مِنَّا Bizden var** *(Kim?)* **اَلْمُسْلِمُونَ Müslümanlar da وَمِنَّا Ve yine bizden var** *(Kim?)* **اَلْقَاسِطُونَ (Hak yoldan) sapanlar** اَلْجَائِرُونَ Çıkanlar **da** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle **فَمَنْ Artık her kim اَسْلَمَ Müslüman olursa فَاُولٰئِكَ İşte onlar تَحَرَّوْا Aramışlardır** *(Neyi?)* **رَشَدًا Doğruyu** قَصَدُوا Kastetmişlerdir *(Neyi?)* هِدَايَةً Hidayeti.

---

[1] وَرِسَالَاتِهِ kelimesi بَلَاغًا kelimesi üzerine atıftır. بَلَاغًا kelimesi أَمْلِكُ fiilinin mefulünden istisnadır. Müstesna min ile müstesna arasındaki cümleler gücün yetmediğini tekit için getirilmiş itirazi cümlelerdir.

[2] خَالِدِينَ kelimesi لَهُ terkibindeki مَنْ kelimesine ait olan zamirden manasına riayeten hal-i mukadderadır. Manası ise: ebedi kalmaları takdir edilmiş oldukları halde oraya girerler, şeklindedir.

[3] قَدْ أَبْلَغُوا ve رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ terkiplerindeki zamirlerin çoğul getirilmesi مَنْ lafzının manasına riayet edildiği içindir.

[4] وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ cümlesi mukadder فَعَلِمَ ذٰلِكَ cümlesi üzerine atıftır.

[5] وَأَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا terkibindeki عَدَدًا kelimesi mefulden temyize dönmüştür. Bu terkibin aslı أَحْصٰى عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ şeklindedir.

15. وَاَمَّا الْقَاسِطُونَ **(Hak yoldan) sapanlara gelince** فَكَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* لِجَهَنَّمَ **Cehenneme** حَطَبًا **Odun** وَقُودًا Yakacak وَاِنَّا (Sekiz yerdeki) 'innâ' وَاِنَّهُمْ (Bir yerdeki) 'innehum' وَاِنَّهُ (Ve üç yerdeki) 'innehu' فِي اثْنَيْ عَشَرَ مَوْضِعًا (Toplam) on iki yerde هِيَ Ki, o yerler وَاِنَّهُ تَعَالٰى 'Ve innehu teâlâ' وَاِنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ 'Ve innâ minnel müslimun' وَمَا بَيْنَهُمَا Ve aralarındaki ayetlerdir بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemzenin kesresiyle (okunurlar) *(Nasıl?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıç cümlesi olarak وَبِفَتْحِهَا Ve hemzenin fethasıyla okunur *(Ne sebebiyle?)* بِمَا يُوَجَّهُ بِهِ Yorumlandığı şey sebebiyle.

16. وَاَنْ قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu *(Kim hakkında?)* فِي كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirleri hakkında -مُخَفَّفَةٌ- 'En' hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi de hazfedilmiştir أَيْ وَأَنَّهُمْ Yani, şüphesiz onlar وَهُوَ مَعْطُوفٌ Ve bu kelime atfedilmiştir *(Ne üzerine?)* عَلٰى أَنَّهُ اسْتَمَعَ 'Ennehu's-temea' üzerine لَوِ اسْتَقَامُوا **Eğer dosdoğru yürüselerdi** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الطَّرِيقَةِ **O yol üzerinde** أَيْ طَرِيقَةِ الْإِسْلَامِ Yani, İslam yolu üzerinde لَاَسْقَيْنَاهُمْ **Elbette onlara içirirdik** *(Ne?)* مَاءً غَدَقًا **Bol su** كَثِيرًا Çok *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökyüzünden وَذٰلِكَ Ve bu (ayetin inişi) بَعْدَ مَا رُفِعَ Kaldırıldıktan sonradır *(Ne?)* اَلْمَطَرُ Yağmur *(Kimden?)* عَنْهُمْ Mekke kafirlerinden *(Ne kadar süre?)* سَبْعَ سِنِينَ Yedi sene *(Niye onlara su verirdik?)*

17. لِنَفْتِنَهُمْ **Onları imtihan edelim diye** لِنَخْتَبِرَهُمْ Deneyelim diye *(Ne hususunda?)* فِيهِ **Su hususunda** فَنَعْلَمَ Ve böylece bilelim diye *(Neyi?)* كَيْفَ شُكْرُهُمْ Şükürleri nasıldır? *(Nasıl bilelim?)* عِلْمَ ظُهُورٍ (İnsanlara da) aşikâr olacak bir ilimle وَمَنْ **Ve her kim** يُعْرِضْ **Yüz çevirirse** *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ **Rabbinin zikrinden** اَلْقُرْآنِ Kuran'dan نَسْلُكْهُ **Onu sokarız** بِالنُّونِ وَالْيَاءِ Nun ve ya ile (okunur) نُدْخِلْهُ Onu girdiririz *(Neye?)* عَذَابًا **Bir azaba ki,** صَعَدًا **Gittikçe artan** شَاقًّا Meşakkatli.

18. وَاَنَّ الْمَسَاجِدَ **Ve şüphesiz mescidler** مَوَاضِعَ الصَّلَاةِ Namaz kılınan yerler لِلّٰهِ **Allah'ındır** فَلَا تَدْعُوا **O halde ibadet etmeyin** *(Nerede?)* فِيهَا O mescidlerde مَعَ اللّٰهِ **Allah'la birlikte** *(Kime ibadet etmeyin?)* اَحَدًا **Hiç kimseye** *(Nasıl?)* بِأَنْ تُشْرِكُوا Şirk koşmanız suretiyle كَمَا كَانَتْ Tıpkı olduğu gibi *(Kim?)* اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى Yahudi ve Hıristiyanlar إِذَا دَخَلُوا Girdikleri zaman *(Nereye?)* كَنَائِسَهُمْ Kiliselerine وَبِيَعَهُمْ Ve havralarına أَشْرَكُوا Şirk koşarlar.

19. وَاَنَّهُ **Ve şu da gerçektir ki,** بِالْفَتْحِ Fetha وَالْكَسْرِ Ve kesre ile de (okunur) *(Kesre ile okunması nasıldır?)* اِسْتِئْنَافًا Başlangıç cümlesi olarak وَالضَّمِيرُ لِلشَّأْنِ Zamir de şan içindir لَمَّا قَامَ **Ne zaman ki kalktı** *(Kim?)* عَبْدُ اللّٰهِ **Allah'ın kulu** مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ Nebi Muhammed

ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne halde kalktı?)* يَدْعُوهُ **Ona dua eder** يَعْبُدُهُ Ona ibadet eder **olduğu halde** *(Nerede?)* بِبَطْنِ نَخْلٍ Batn-ı Nahl (denen yer)'de كَادُوا **Neredeyse** يَكُونُونَ **Olacaklardı** أَيِ الْجِنُّ الْمُسْتَمِعُونَ Yani, dinleyen cinler *(Neyi?)* لِقِرَاءَتِهِ Onun okumasını *(Ne?)* عَلَيْهِ **Onun etrafında** لِبَدًا **Keçe (gibi)** بِكَسْرِ اللَّامِ Lam'ın kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) جَمْعُ لِبْدَةٍ 'Libdetün' kelimesinin çoğuludur كَاللِّبَدِ Keçe gibi (anlamındadır) *(Ne hususunda keçe gibi oluyorlardı?)* فِي رُكُوبِ بَعْضِهِمْ Bir kısmının binmesi hususunda *(Neye?)* بَعْضًا Diğer bir kısmının üstüne *(Niçin?)* ازْدِحَامًا İzdiham olduğu için *(Niçin izdiham oluyordu?)* حِرْصًا Hırslı oldukları için *(Neye?)* عَلَى سِمَاعِ الْقُرْآنِ Kuran'ı dinlemeye.

20. قَالَ **Dedi:** *(Nasıl?)* مُجِيبًا Cevap vererek *(Kime?)* لِلْكُفَّارِ Kafirlere *(Ne hususunda?)* فِي قَوْلِهِمْ Şu sözleri hususunda ارْجِعْ Dön *(Neden?)* عَمَّا O dinden ki أَنْتَ فِيهِ Sen onun içindesin وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte قُلْ 'Kul' şeklinde (emir sığasıyla)dır إِنَّمَا أَدْعُوا **Sadece ibadet ederim** *(Kime?)* رَبِّي **Rabbime** *(Ne olarak?)* إِلَهًا İlah olarak وَلَا أُشْرِكُ بِهِ **Ve ona ortak tutmam** *(Kimi?)* أَحَدًا **Hiç kimseyi.**

21. قُلْ **De ki:** إِنِّي **Doğrusu ben** لَا أَمْلِكُ **Güç yetiremem** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neye?)* ضَرًّا **Ne bir zarara** غَيًّا Azgınlığa وَلَا رَشَدًا **Ne de bir doğruluğa** خَيْرًا İyiliğe.

22. قُلْ **De ki:** إِنِّي **Gerçekten beni** لَنْ يُجِيرَنِي **Asla kurtaramaz** *(Kimden?)* مِنَ اللَّهِ **Allah'tan** مِنْ عَذَابِهِ Onun azabından إِنْ عَصَيْتُهُ Şayet ona isyan edersem *(Kim kutramaz?)* أَحَدٌ **Hiç kimse** وَلَنْ أَجِدَ **Ve asla bulamam** مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Ne bulamam?)* مُلْتَحَدًا **Bir sığınak** مُلْتَجَأً Barınak.

23. إِلَّا بَلَاغًا **Ancak tebliğe (güç yetirebilirim)** اِسْتِثْنَاءٌ Bu istisnadır *(Neden?)* مِنْ مَفْعُولِ أَمْلِكُ 'Emliku' fiilinin mefûlünden أَيْ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ Yani, sizin için (hiçbir şeye) güç yetiremem إِلَّا الْبَلَاغَ Sadece tebliğ yapmaya (güç yetirebilirim) *(Kime tebliğ yapmaya?)* إِلَيْكُمْ Size *(Kimden?)* مِنَ اللَّهِ **Allah'tan** أَيْ عَنْهُ Yani, ondan (an harfi ceriyle) وَرِسَالَاتِهِ **Ve gönderdiklerini (tebliğe güç yetirebilirim)** عَطْفٌ عَلَى بَلَاغًا 'Belâğan' üzerine atıftır وَمَا Ve (bulunan) cümleler *(Nerede?)* بَيْنَ الْمُسْتَثْنَى مِنْهُ Müstesna minh ile وَالْاِسْتِثْنَاءِ İstisna arasında (bulunan cümleler) اِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziyedir *(Niçin getirilmiştir?)* لِتَأْكِيدِ نَفْيِ الْاِسْتِطَاعَةِ Gücü olmadığını tekit için وَمَنْ **Ve her kim** يَعْصِ **İsyan ederse** *(Kime?)* اللَّهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** *(Hangi konuda?)* فِي التَّوْحِيدِ Tevhit konusunda فَلَمْ يُؤْمِنْ Ve iman etmezse فَإِنَّ لَهُ **Muhakkak onun için** نَارَ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi vardır** *(Ne oldukları halde?)* خَالِدِينَ **Temelli kalıcı oldukları halde** حَالٌ Haldir

(Neden?) مِنْ ضَمِيرِ مَنْ فِي لَهُ 'Lehu'daki men'in zamirinden *(Tekil zamirinden nasıl çoğul hal yapılabilmiştir?)* رِعَايَةً فِى مَعْنَاهَا Manasına riayet edilerek وَهِيَ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Ve bu hal-i mukadderadır وَالْمَعْنٰى Mana şöyledir: يَدْخُلُونَهَا Oraya girecekler *(Nasıl?)* مُقَدَّرًا Takdir edilmiş olarak *(Ne?)* خُلُودُهُمْ Temelli kalmaları *(Nerede?)* فِيهَا **O cehennemde** اَبَدًا **Ebedi olarak.**

24. حَتّٰى اِذَا رَاَوْا **Sonunda gördükleri zaman** اِبْتِدَائِيَّةٌ 'Hatta' ibtidaiyyedir فِيهَا مَعْنَى الْغَايَةِ Kendisinde gaye olma manası vardır *(Neye gaye olma?)* لِمُقَدَّرٍ قَبْلَهَا Öncesinde takdir edilen bir cümleye أَيْ لَا يَزَالُونَ Yani, devam ederler *(Neye?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ Küfürleri üzerine *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَنْ يَرَوْا Görünceye kadar *(Neyi?)* مَا يُوعَدُونَ بِهِ **Kendilerine vaat edilen** مِنَ الْعَذَابِ Azabı فَسَيَعْلَمُونَ **Artık bileceklerdir** *(Ne zaman?)* عِنْدَ حُلُولِهِ O geldiğinde *(Kime?)* بِهِمْ Onlar(ın başın)a *(Ne zaman geldiğinde?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü أَوْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Veya kıyamet günü (bileceklerdir) *(Neyi?)* مَنْ **Kim** اَضْعَفُ **Daha zayıftır** *(Ne yönden?)* نَاصِرًا **Yardımcı yönünden** وَاَقَلُّ **Ve daha azdır** *(Ne yönden?)* عَدَدًا **Sayı yönünden** أَعْوَانًا Destekçi yönünden أَهُمْ Onlar mı? أَمِ الْمُؤْمِنُونَ Yoksa müminler mi? عَلَى الْقَوْلِ الْأَوَّلِ Bu, birinci görüşe (Bedir günü takdirine) göredir أَوْ أَنَا Veya ben mi? أَمْ هُمْ Yoksa onlar mı? عَلَى الثَّانِي Bu da ikinci görüşe (kıyamet günü takdirine) göredir فَقَالَ بَعْضُهُمْ Bunun üzerine bazıları dedi ki: مَتٰى Ne zamandır? *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ Bu vaat فَنَزَلَ Ve (şu ayet) indi:

25. قُلْ **De ki:** اِنْ -أَيْ مَا- اَدْرِي **Bilmiyorum** اَقَرِيبٌ **Yakın mıdır?** *(Ne?)* مَا تُوعَدُونَ **Size vaat edilen** مِنَ الْعَذَابِ Azap اَمْ يَجْعَلُ **Yoksa tayin edecek mi?** *(Ne için?)* لَهُ **Onun için** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Ne tayin edecek mi?)* اَمَدًا **Bir süre** غَايَةً Bir son وَأَجَلًا Ve bir vakit ki, لَا يَعْلَمُهُ Onu bilemez *(Kim?)* إِلَّا هُوَ Ondan başkası ***(Rabbim nedir?)***

26. عَالِمُ الْغَيْبِ **Gaybı bilendir** مَا غَابَ Gizli kalanı (bilendir) *(Kimden?)* عَنِ الْعِبَادِ Kullardan فَلَا يُظْهِرُ **Fakat haberdar etmez** يُطْلِعُ Vakıf etmez *(Ne üzerine?)* عَلٰى غَيْبِهِ **Gaybı üzerine** *(Kimi?)* اَحَدًا **Hiç kimseyi** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlardan.

27. اِلَّا مَنْ **Ancak o kişi müstesna ki,** اِرْتَضٰى **(Allah ondan) razı olmuştur** *(O kişi de kimdir?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir resûldür** فَاِنَّهُ **Çünkü o,** مَعَ إِطْلَاعِهِ Onu vâkıf etmesiyle beraber *(Neye?)* عَلٰى مَا شَاءَ Dilediği مِنْهُ Gabya *(Niçin?)* مُعْجِزَةً لَهُ Ona mucize olsun diye يَسْلُكُ **Sevk eder** يَجْعَلُ Koyar وَيُسَيِّرُ Ve yürütür *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Onun önünden** أَيِ الرَّسُولِ Yani, resûlün وَمِنْ خَلْفِهِ **Ve arkasından** *(Ne sevk eder?)* رَصَدًا **Gözcüler** مَلَائِكَةً Melekler ki, يَحْفَظُونَهُ Onu korurlar *(Niye?)* حَتّٰى يَبْلُغَهُ Ta ki, (Allah'ın bildirdiği gayb) ona ulaşın diye *(Ne halde?)* فِي جُمْلَةِ الْوَحْيِ Vahyin cümlesinden olduğu halde ***(Niye melekleri sevk eder?)***

28. لِيَعْلَمَ **Bilsin diye** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Nasıl bilsin diye?)* عِلْمَ ظُهُورٍ (İnsanlara da) aşikâr olacak bir ilimle -مُخَفَّفَةٌ- أَنْ 'En' hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan أَيْ أَنَّهُ Yani, Gerçekten قَدْ اَبْلَغُوا **Hakkıyla tebliğ ettiler** أَيِ الرُّسُلُ Yani, resûller *(Neyi?)* رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin gönderdiklerini** رُوعِيَ Riayet edilmiştir *(Ne ile?)* بِجَمْعِ الضَّمِيرِ Zamirin çoğul olmasıyla *(Neye riayet edilmiştir?)* مَعْنَى مَنْ 'Men' kelimesinin manasına وَاَحَاطَ **Ve çepeçevre kuşatmıştır** *(Neyi?)* بِمَا لَدَيْهِمْ **Onların yanında olanı** عَطْفٌ عَلَى مُقَدَّرٍ Mukadder bir fiilin üzerien atıftır أَيْ فَعَلِمَ ذٰلِكَ Yani, bunu bildi وَاَحْصٰى **Ve saymıştır** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne yönden?)* عَدَدًا **Adet yönünden** تَمْيِيزٌ Temyizdir وَهُوَ مُحَوَّلٌ Ve o ('adeden' kelimesi temyiz haline) döndürülmüştür *(Neden?)* مِنَ الْمَفْعُولِ Mefulden وَالْأَصْلُ Aslı şöyledir: أَحْصٰى Saymıştır *(Neyi?)* عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyin adedini.

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ اِلَّا قَوْلَهُ اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اِلٰى آخِرِهَا فَمَدَنِيٌّ تِسْعَ عَشْرَةَ اَوْ عِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَآ اَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾﴾ النَّبِيُّ وَأَصْلُهُ الْمُتَزَمِّلُ اُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الزَّايِ أَيِ الْمُتَلَفِّفُ بِثِيَابِهِ جِينَ مَجِيءِ الْوَحْيِ لَهُ خَوْفًا مِنْهُ لِهَيْبَتِهِ ﴿قُمِ الَّيْلَ﴾ صَلِّ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾﴾ ﴿نِصْفَهُ﴾ بَدَلٌ مِنْ قَلِيلًا وَقِلَّتُهُ بِالنَّظَرِ إِلَى الْكُلِّ ﴿اَوِ انْقُصْ مِنْهُ﴾ مِنَ النِّصْفِ ﴿قَلِيلًا ﴿٣﴾﴾ إِلَى الثُّلُثِ ﴿اَوْ زِدْ عَلَيْهِ﴾ إِلَى الثُّلُثَيْنِ وَأَوْ لِلتَّخْيِيرِ ﴿وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ﴾ تَثَبَّتْ فِي تِلَاوَتِهِ ﴿تَرْتِيلًا ﴿٤﴾﴾ ﴿اِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا﴾ قُرْآنًا ﴿ثَقِيلًا ﴿٥﴾﴾ مَهِيبًا أَوْ شَدِيدًا لِمَا فِيهِ مِنَ التَّكَالِيفِ ﴿اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ﴾ الْقِيَامَ بَعْدَ النَّوْمِ ﴿هِيَ اَشَدُّ وِطَاءً﴾ مُوَافَقَةَ السَّمْعِ لِلْقَلْبِ عَلَى تَفَهُّمِ الْقُرْآنِ [وَطْئًا] ﴿وَاَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾﴾ أَبْيَنُ قَوْلًا ﴿اِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾﴾ تَصَرُّفًا فِي أَشْغَالِكَ لَا تَفْرُغُ فِيهِ لِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ ﴿وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ﴾ أَيْ قُلْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ فِي ابْتِدَاءِ قِرَاءَتِكَ ﴿وَتَبَتَّلْ﴾ انْقَطِعْ ﴿اِلَيْهِ﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿تَبْتِيلًا ﴿٨﴾﴾ مَصْدَرُ بَتَّلَ جِيءَ بِهِ رِعَايَةً لِلْفَوَاصِلِ وَهُوَ مَلْزُومُ التَّبَتُّلِ هُوَ ﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾﴾ مُوَكَّلًا لَهُ أُمُورَكَ ﴿وَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ مِنْ أَذَاهُمْ ﴿وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾﴾ لَا جَزَعَ فِيهِ

وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِقِتَالِهِمْ ﴿وَذَرْنِي﴾ اُتْرُكْنِي ﴿وَالْمُكَذِّبِينَ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْمَفْعُولِ أَوْ مَفْعُولٌ مَعَهُ وَالْمَعْنٰى أَنَا كَافِيكَهُمْ وَهُمْ صَنَادِيدُ قُرَيْشٍ ﴿أُولِي النَّعْمَةِ﴾ التَّنَعُّمِ ﴿وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا (١١)﴾ مِنَ الزَّمَنِ فَقُتِّلُوا بَعْدَ يَسِيرٍ مِنْهُ بِبَدْرٍ ﴿اِنَّ لَدَيْنَآ اَنْكَالًا﴾ قُيُودًا أَثْقَالًا جَمْعُ نِكْلٍ بِكَسْرِ النُّونِ ﴿وَجَحِيمًا (١٢)﴾ نَارًا مُحْرِقَةً ﴿وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ﴾ يَغُصُّ بِهِ فِي الْحَلْقِ وَهُوَ الزَّقُّومُ أَوِ الضَّرِيعُ أَوِ الْغِسْلِينُ أَوْ شَوْكٌ مِنْ نَارٍ لَا يَخْرُجُ وَلَا يَنْزِلُ ﴿وَعَذَابًا اَلِيمًا (١٣)﴾ مُؤْلِمًا زِيَادَةً عَلٰى مَا ذُكِرَ لِمَنْ كَذَّبَ النَّبِيَّ ﷺ ﴿يَوْمَ تَرْجُفُ﴾ تَزَلْزَلُ ﴿الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا﴾ رَمْلًا مُجْتَمِعًا ﴿مَهِيلًا (١٤)﴾ سَائِلًا بَعْدَ اجْتِمَاعِهِ وَهُوَ مِنْ هَالَ يَهِيلُ وَأَصْلُهُ مَهْيُولٌ اسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ عَلَى الْيَاءِ فَنُقِلَتْ إِلَى الْهَاءِ وَحُذِفَتِ الْوَاوُ ثَانِي السَّاكِنَيْنِ لِزِيَادَتِهَا وَقُلِبَتِ الضَّمَّةُ كَسْرَةً لِمُجَانَسَةِ الْيَاءِ ﴿اِنَّآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿رَسُولًا﴾ هُوَ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿شَاهِدًا عَلَيْكُمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَا يَصْدُرُ مِنْكُمْ مِنَ الْعِصْيَانِ ﴿كَمَآ اَرْسَلْنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ رَسُولًا (١٥)﴾ هُوَ مُوسٰى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ﴿فَعَصٰى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَاَخَذْنَاهُ اَخْذًا وَبِيلًا (١٦)﴾ شَدِيدًا ﴿فَكَيْفَ تَتَّقُونَ اِنْ كَفَرْتُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿يَوْمًا﴾ مَفْعُولُ تَتَّقُونَ أَيْ عَذَابَهُ أَيْ بِأَيِّ حِصْنٍ تَتَحَصَّنُونَ مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ ﴿يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا (١٧)﴾ جَمْعُ أَشْيَبَ لِشِدَّةِ هَوْلِهِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَالْأَصْلُ فِي شِينِ شِيبًا الضَّمُّ وَكُسِرَتْ لِمُجَانَسَةِ الْيَاءُ وَيُقَالُ فِي الْيَوْمِ الشَّدِيدِ يَوْمٌ يُشَيِّبُ نَوَاصِيَ الْأَطْفَالِ وَهُوَ مَجَازٌ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ فِي الْآيَةِ الْحَقِيقَةَ ﴿اَلسَّمَآءُ مُنْفَطِرٌ﴾ ذَاتُ انْفِطَارٍ أَيِ انْشِقَاقٍ ﴿بِهِ﴾ بِذٰلِكَ الْيَوْمِ لِشِدَّتِهِ ﴿كَانَ وَعْدُهُ﴾ تَعَالٰى بِمَجِيءِ ذٰلِكَ ﴿مَفْعُولًا (١٨)﴾ أَيْ هُوَ كَائِنٌ لَا مَحَالَةَ ﴿اِنَّ هٰذِهِ﴾ الْآيَاتِ الْمُخَوِّفَةَ ﴿تَذْكِرَةٌ﴾ عِظَةٌ لِلْخَلْقِ ﴿فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهِ سَبِيلًا (١٩)﴾ طَرِيقًا بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

73- Müzzemmil Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Veya son ayet Medine'de inmiştir.

On dokuz veya yirmi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey** kendisine vahiy gelirken onun heybetinden dolayı korkup elbisesine **bürünen**[1] resûl!

[1] الْمُزَّمِّل kelimesinin aslı الْمُتَزَمِّل dir. Kelimenin aslındaki ta harfi ze harfine idgam edilmiştir.

2. **Birazı hariç, gece kalk** namaz kıl.

3. Yani **gecenin yarısı hariç.**[1] **Yahut o** yarısın**dan** üçte bire kadar **biraz azalt.**

4. **Ya da** üçte ikisine kadar **ona ekle ve Kuran'ı tane tane oku.** Tilavetini güzel yap.

5. **Doğrusu biz sana** içinde bulunan tekliflerden dolayı **ağır** heybetli veya zor **bir söz** Kuran **indireceğiz.**

6. **Şüphesiz** uykudan sonra **gece kalkışı,** kulağın kalbe **uyum**u mutabakatı **açısından daha elverişli ve kıraat açısından daha doğrudur**, açıktır.

7. **Zira gündüz vakti, sana uzun bir meşguliyet** ihtiyaçların için uğraşmak **var.** Gündüz vakti Kuran okumak için fırsat bulamazsın.

8. **Rabbinin adını an.** Okumaya başlarken 'Bismillahirrahmanirrahim' de. **Ve** ibadet ederken **her şeyi bırakıp**[2] **yalnız ona yönel**, çekil.

9. O, **doğunun da batının da Rabbidir. Ondan başka ilâh yoktur. Öyleyse sadece onu** işlerini kendisine ısmarladığın **vekil edin.**

10. **Onların** Mekke kâfirlerinin eziyet veren **sözlerine katlan ve onlardan** sabırsızlık göstermeden **güzellikle ayrıl.** Bu, onlarla savaşma emri verilmeden önceydi.

11. **Varlık sahibi o yalancıları**[3] **bana bırak** terk et; Kureyş'in ileri gelenlerine karşı ben, sana yeterim **ve onlara biraz mühlet ver.** Bundan kısa bir süre sonra Bedir'de öldürüldüler.

12. **Doğrusu bizim yanımızda bukağılar,**[4] ağır prangalar **alevli** yakıcı **bir ateş var.**

13. **Tıkayan bir yiyecek** boğaza takılıp ne aşağı ne de yukarı giden Zakkum veya Dari' veya Ğıslin ya da ateşten bir diken **ve** peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'i yalanlayan kişiye bu cezasına ilave olarak **acı** veren **bir azap da var.**

14. **O gün yeryüzü ve dağlar sarsılır; dağlar** önceden kesif halde iken **akıp giden**[5] **kum yığınına döner.**

15. Ey Mekke halkı! **Firavun'a bir elçi** Musa (aleyhisselam)'ı **gönderdiğimiz gibi şüphesiz size de,** yaptığınız isyan ile kıyamet günü **hakkınızda şahitlik edecek bir peygamber** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'i **gönderdik.**

---

[1] نِصْفَهُ kelimesi قَلِيلًا kelimesinden bedeldir. Gecenin yarısının az sayılması tamamına itibarladır.

[2] تَبْتِيلًا kelimesi بَتَّلَ fiilinin mastarı olup ayet sonlarına riayeten (التَّبَتُّل yerine) getirilmiştir. Zaten تَبْتِيلًا (her şeyi bırakmak) التَّبَتُّل (çekilmenin) melzumudur.

[3] الْمُكَذِّبِينَ kelimesi ذَرْنِي terkibindeki mefule atıf veya meful-u maahtır.

[4] أَنْكَالًا kelimesi nun kesresiyle okunan النِّكْل kelimesinin çoğuludur.

[5] مَهِيلًا kelimesi هَالَ , يَهُولُ fiilinden gelmektedir. Aslı مَهْيُول olup ya üzerine zamme ağır görüldüğü için he harfine nakledilmiş, iki sakin harften ikincisi olan vav harfi zait olduğu için hazfedildikten sonra ya harfine uygun olması için he harfinin zammesi kesreye çevrilmiştir.

16. **Ama Firavun o peygambere karşı geldi, biz de onu şiddetli bir şekilde yakaladık.**

17. **Eğer** dünyada **inkâr ederseniz,** çok dehşetli olduğu için **çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirecek o günün** azabın**dan nasıl korunacaksınız?**[1] Kıyamet gününün azabından hangi kaleye sığınacaksınız.

18. **Gökyüzü bile onunla** o günün dehşetiyle **yarılacaktır. Onun** yüce Allah'ın o günün geleceğine dair **vaadi geçerlidir,** hiç şüphesiz olacaktır.

19. **İşte bu** korkutucu ayetler **şüphesiz** yaratılanlara **bir öğüttür. Artık kim dilerse** iman ve itaat ederek **Rabbine doğru bir yol tutar.**

KELİME ANLAMI

﴿٧٣﴾- سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

73- Müzzemmil Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

اَوْ اِلَّا قَوْلَهُ اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اِلَى آخِرِهَا **Veya sadece şu son ayet** فَمَدَنِيٌّ **Medine'de inmiştir.** تِسْعَ عَشْرَةَ **On dokuz** آيَةً اَوْ عِشْرُونَ **Veya yirmi ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يَا اَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ **Ey (örtüsüne) bürünen** اَلنَّبِيُّ Nebi وَأَصْلُهُ (Bu kelimenin) aslı اَلْمُتَزَمِّلُ 'Mütezemmil'dir أُدْغِمَتِ التَّاءُ 'Ta' harfi idğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الزَّايِ 'Za' harfine أَيِ الْمُتَلَفِّفُ Yani, sarılan *(Neye?)* بِثِيَابِهِ Elbisesine *(Ne zaman?)* حِينَ مَجِيءِ الْوَحْيِ لَهُ Kendisine vahiy geldiği zaman *(Niçin elbisesine sarılıyor?)* خَوْفًا مِنْهُ Ondan korktuğu için *(Niye korkuyor?)* لِهَيْبَتِهِ Heybetli olduğu için.

2. قُمْ **Kalk** *(Ne zaman?)* اَلَّيْلَ **Gece** صَلِّ Namaz kıl اِلَّا قَلِيلًا **Birazı hariç** *(Ondan bedel?)*

3. نِصْفَهُ **Yarısı (hariç)** بَدَلٌ مِنْ قَلِيلًا 'Kalilen' kelimesinden bedeldir وَقِلَّتُهُ Ve az olması بِالنَّظَرِ Bakaraktır *(Neye?)* إِلَى الْكُلِّ Gecenin tamamına اَوِ انْقُصْ **Yahut eskit** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنَ النِّصْفِ Gecenin yarısından *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Biraz** *(Nereye kadar?)* إِلَى الثُّلُثِ Üçte birine kadar.

---

[1] فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ayeti kerimesindeki يَوْمًا kelimesi تَتَّقُونَ fiilinin mefulüdür. شِيبًا kelimesi de أَشْيَبُ kelimesinin çoğuludur. Bu kelimede asıl olan şin harfinin zammeli olmasıdır; fakat ya harfine uygun olması için kesrelenmiştir. Zor gün için 'Çocukların saçlarını beyazlatan gün' denilir. Bu bir mecazdır. Fakat ayette hakiki manasının kastedilmiş olması da mümkündür.

4. أَوْ زِدْ Veya ilave et *(Neye?)* عَلَيْهِ Ona *(Nereye kadar?)* إِلَى الثُّلُثَيْنِ Üçte ikisine kadar وَأَوْ لِلتَّخْيِيرِ 'Ev' tahyir içindir وَرَتِّلْ Ve yavaş oku *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı تَثَبَّتْ Dikkatli ol *(Nerede?)* فِي تِلَاوَتِهِ Onu okumada *(Nasıl oku?)* تَرْتِيلًا Yavaş yavaş.

5. اِنَّا Zira biz سَنُلْقِي Yakında atacağız *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكَ Senin üzerine *(Ne?)* قَوْلًا Bir söz قُرْآنًا Kuran ki, ثَقِيلًا Ağır مَهِيبًا Azametli أَوْ شَدِيدًا Veya güç bir söz *(Neden sebep?)* لِمَا فِيهِ Kendisinde bulunan مِنَ التَّكَالِيفِ Tekliflerden sebep.

6. اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ Şüphesiz gece kalkışı اَلْقِيَامَ Kalmak *(Neden sonra?)* بَعْدَ النَّوْمِ Uykudan sonra هِيَ O اَشَدُّ Daha elverişlidir *(Ne bakımdan?)* وِطَاءً Uyum bakımından مُوَافَقَةَ السَّمْعِ Kulağın uyum sağlaması (bakımından) *(Neye?)* لِلْقَلْبِ Kalbe *(Ne üzerine uyum sağlaması?)* عَلَى تَفَهُّمِ الْقُرْآنِ Kuran'ı anlama üzerine وَاَقْوَمُ Ve daha sağlamdır *(Ne bakımından?)* قِيلًا Söz bakımından أَبْيَنُ Daha açıktır *(Ne bakımından?)* قَوْلًا Söz bakımından.

7. اِنَّ لَكَ Çünkü senin için vardır *(Ne zaman?)* فِي النَّهَارِ Gündüz vakti *(Ne?)* سَبْحًا طَوِيلًا Uzunca bir meşguliyet تَصَرُّفًا İdare *(Ne hakkında?)* فِي أَشْغَالِكَ İşlerin hakkında لَا تَفْرُغُ Boş kalamazsın *(Ne zaman?)* فِيهِ Gündüz vakti *(Niçin?)* لِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ Kuran okumak için.

8. وَاذْكُرْ Ve an! *(Neyi?)* اِسْمَ رَبِّكَ Rabbinin adını أَيْ قُلْ Yani, de ki: بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla *(Nerede de?)* فِي ابْتِدَاءِ قِرَاءَتِكَ Okumanın başına وَتَبَتَّلْ Ve yönel اِنْقَطِعْ Çekil *(Kime?)* اِلَيْهِ Ona *(Ne hususunda?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet hususunda *(Nasıl?)* تَبْتِيلًا (Bütün benliğinle) yönelerek مَصْدَرُ بَتَّلَ 'Bettele'in masdarıdır جِيءَ بِهِ Getirilmiştir *(Niçin?)* رِعَايَةً لِلْفَوَاصِلِ Ayet sonralarına riayet için وَهُوَ Ve o tebdil مَلْزُومُ التَّبَتُّلِ Tebeddülün melzumu (olan nefsi Allah'a yöneltmek)tir.

9. هُوَ O, Allah رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ Doğunun ve batının Rabbidir لَا اِلٰهَ İlah yoktur اِلَّا هُوَ Ondan başka فَاتَّخِذْهُ O halde onu edin *(Ne?)* وَكِيلًا Vekil مُوَكَّلًا لَهُ Kendisine havale edilen (zat edin) *(Ne havale edilen?)* أُمُورَكَ Bütün işlerin.

10. وَاصْبِرْ Ve sabret *(Neye?)* عَلَى مَا يَقُولُونَ Onların söylediklerine أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerinin مِنْ أَذَاهُمْ Eziyetlerine وَاهْجُرْهُمْ Ve onları terk et *(Nasıl?)* هَجْرًا جَمِيلًا Güzelce terk ederek *(Öyle terk ediş ki,)* لَا جَزَعَ فِيهِ İçinde sabırsızlık olmayan وَهٰذَا Ve bu (hüküm) قَبْلَ الْأَمْرِ (Allah) emretmeden öncedir *(Neyi?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmayı.

11. وَذَرْنِي Ve beni bırak أُتْرُكْنِي Beni terk et *(Kiminle?)* وَالْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlarla عَطْفٌ عَلَى الْمَفْعُولِ Mefulun üzerine atıftır أَوْ مَفْعُولٌ مَعَهُ Veya meful-u mea'dır

صَنَادِيدُ Onlar da وَهُمْ Ben, onlara karşı sana yeterim أَنَا كَافِيكَهُمْ :Mana şudur وَالْمَعْنٰى قُرَيْشٍ Kureyş'in ileri gelenleridir *(Öyle yalanlayanlar ki,)* أُولِي النَّعْمَةِ **Nimet sahipleri** مِنَ الزَّمَنِ Refah sahipleri التَّنَعُّمِ **Ve onlara mühlet ver** وَمَهِّلْهُمْ *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Az** Bir zaman | فَقُتِلُوا Ve öldürüldüler *(Ne zaman?)* بَعْدَ يَسِيرٍ مِنْهُ Bundan az bir zaman sonra *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de.

12. اِنَّ لَدَيْنَا **Hiç şüphesiz bizim yanımızda var** *(Ne?)* اَنْكَالًا **Bukağılar** قُيُودًا أَثْقَالًا Ağır boyunduruklar جَمْعُ نِكْلٍ 'Nikl' kelimesinin çoğuludur *(Hangi nikl kelimesi?)* بِكَسْرِ النُّونِ Nun'un kesresiyle olan *(Daha ne var?)* وَجَحِيمًا **Cayır cayır yanan bir ateş** نَارًا مُحْرِقَةً Yakıcı ateş *(Daha ne var?)*

13. وَطَعَامًا **Ve bir yiyecek ki,** ذَا غُصَّةٍ **Boğazı tıkayan** يَغُصُّ بِهِ O yiyecekle tıkanıklık olur *(Nerede?)* فِي الْحَلْقِ Boğazda وَهُوَ الزَّقُّومُ O yiyecek de zakkum أَوِ الضَّرِيعُ Veya darî' أَوِ الْغِسْلِينُ Veya ğıslin أَوْ شَوْكٌ مِنْ نَارٍ Ve yahut ateşten bir dikendir ki, لَا يَخْرُجُ Ne çıkar وَلَا يَنْزِلُ Ne de iner *(Daha ne var?)* وَعَذَابًا اَلِيمًا **Ve de can yakıcı bir azap** مُؤْلِمًا Acı veren *(Ne olarak vardır?)* زِيَادَةً İlave olarak *(Neye?)* عَلٰى مَا ذُكِرَ Zikredilenlere *(Kim için?)* لِمَنْ كَذَّبَ Yalanlayanlar için *(Kimi?)* اَلنَّبِيَّ Peygamberi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Bunlar ne zaman olur?)*.

14. يَوْمَ **O günde ki,** تَرْجُفُ **Sarsılır** تَزَلْزَلُ Sallanır *(Ne?)* اَلْاَرْضُ **Yer** وَالْجِبَالُ **Ve dağlar** وَكَانَتْ **Ve olduğu (gün)** *(Neyin?)* اَلْجِبَالُ **Dağların** *(Ne olduğu?)* كَثِيبًا **Kum yığını** رَمْلًا مُجْتَمِعًا Toplu haldeki kumlar *(Öyle kum yığını ki,)* مَهِيلًا **Akıp giden** سَائِلًا Akan *(Neden sonra?)* بَعْدَ اجْتِمَاعِهِ Yığın halinde olduktan sonra وَهُوَ Bu (mehîlen kelimesi) مِنْ هَالَ يَهِيلُ 'Hâle- yehîlu' fiilindendir وَأَصْلُهُ Aslı da مَهْيُولٌ 'Mehyûl'dur اُسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ Zamme ağır görüldü *(Ne üzerine?)* عَلَى الْيَاءِ 'Ya' harfi üzerine فَنُقِلَتْ Ve böylece nakledildi *(Neye?)* إِلَى الْهَاءِ 'Ha' harfine وَحُذِفَتِ الْوَاوُ Ve 'vav' harfi hazfedildi *(Hangi vav?)* ثَانِي السَّاكِنَيْنِ İki sakin harfin ikincisi olan *(Niçin vav hazfedildi?)* لِزِيَادَتِهَا Sonradan ilave edildiği için وَقُلِبَتِ الضَّمَّةُ Ve zamme çevrildi *(Neye?)* كَسْرَةً Kesreye *(Niçin?)* لِمُجَانَسَةِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin cinsinden olduğu için.

15. اِنَّا اَرْسَلْنَا **Şüphesiz biz gönderdik** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! *(Ne gönderdik?)* رَسُولًا **Bir peygamber** هُوَ مُحَمَّدٌ O Muhammed'dir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Öyle peygamber ki,)* شَاهِدًا **Şahitlik edecek** *(Kim aleyhine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin aleyhinize** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Ne ile?)* بِمَا يَصْدُرُ مِنْكُمْ Sizden sâdır

olan مِنَ الْعِصْيَانِ İsyan ile *(Nasıl gönderdik?)* كَمَا اَرْسَلْنَا **Gönderdiğimiz gibi** *(Kime?)* اِلٰى فِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Ne?)* رَسُولًا **Bir peygamber** هُوَ مُوسٰى O Hz. Musa'dır عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ Ona salat-u selam olsun.

16. فَعَصٰى **Ama karşı gelmişti** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Kime?)* الرَّسُولَ **O peygambere** فَاَخَذْنَاهُ **Biz de onu yakalamıştık** *(Nasıl?)* اَخْذًا وَبِيلًا **Ağır bir yakalayışla** شَدِيدًا Şiddetli.

17. فَكَيْفَ **O halde nasıl** تَتَّقُونَ **Korunursunuz?** اِنْ كَفَرْتُمْ **Şayet küfrederseniz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden korunursunuz?)* يَوْمًا **Bir günden ki,** مَفْعُولُ تَتَّقُونَ 'Tettekûn' fiilinin mefuludur أَيْ عَذَابَهُ Yani, o günün azabından أَيْ بِأَيِّ حِصْنٍ Yani, hangi kaleye تَتَحَصَّنُونَ Sığınırsınız? *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ Bir günün azabından ki, يَجْعَلُ **Çevirir** *(Kimi?)* اَلْوِلْدَانَ **Çocukları** *(Kime çevirir?)* شِيبًا **Ak saçlı ihtiyarlara** *(Şîben kelimesi nedir?)* جَمْعُ أَشْيَبَ 'Eşyeb' kelimesinin çoğuludur *(Niçin çocukları ihtiyarlara çevirir?)* لِشِدَّةِ هَوْلِهِ Korkusu şiddetli olduğu için وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Ve o gün kıyamet günüdür وَالْأَصْلُ Asıl olan *(Nerede?)* فِي شِينِ شِيبًا 'Şîben' kelimesinin şin harfinde (asıl olan) اَلضَّمُّ Zammedir وَكُسِرَتْ Ama kesrelenmiştir *(Niçin?)* لِمُجَانَسَةِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin cinsinden olduğu için وَيُقَالُ Ve denilir *(Ne hakkında?)* فِي الْيَوْمِ الشَّدِيدِ Şiddetli gün hakkında (denilir ki:) يَوْمٌ يُشَيِّبُ Beyazlatan gün *(Neyi?)* نَوَاصِيَ الْأَطْفَالِ Çocukların perçemlerini وَهُوَ مَجَازٌ Ve bu mecazdır وَيَجُوزُ Ve caizdir *(Ne?)* أَنْ يَكُونَ الْمُرَادُ Kastedilenin olması *(Nerede?)* فِي الْآيَةِ Ayette *(Kastedilenin ne olması caizdir?)* اَلْحَقِيقَةُ Hakikat (olması) ***(Ve yine öyle gün ki,)***

18. اَلسَّمَاءُ **Gök** مُنْفَطِرٌ **Çatlar** ذَاتُ انْفِطَارٍ Çatlama sahibidir أَيِ انْشِقَاقٍ Yani, yarılma *(Ne sebebiyle?)* بِهِ **Onun sebebiyle** بِذٰلِكَ الْيَوْمِ O günün sebebiyle *(Niçin?)* لِشِدَّتِهِ Çok şiddetli bir gün olduğu için كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* وَعْدُهُ **Onun vaadi** تَعَالٰى Yüce Allah'ın *(Neye dair vaadi?)* بِمَجِيءِ ذٰلِكَ Bu günün geleceğine dair *(Ne olmuştur?)* مَفْعُولًا **Yerine getirilmiş** أَيْ هُوَ كَائِنٌ Yani, o olucudur لَا مَحَالَةَ Hiç şüphesiz.

19. اِنَّ هٰذِهِ **Şüphesiz bu** اَلْآيَاتِ الْمُخَوِّفَةَ Korkutan ayetler تَذْكِرَةٌ **Bir öğüttür** عِظَةٌ لِلْخَلْقِ Halka bir vaazdır فَمَنْ **Artık her kim** شَاءَ **Dilerse** اِتَّخَذَ **Tutar** *(Ne?)* اِلٰى رَبِّهِ **Rabbine varan** -طَرِيقًا- سَبِيلًا **Bir yol** *(Ne ile tutar?)* بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaat ile.

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنٰى﴾ أَقَلَّ ﴿مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفِهِ وَثُلُثِهِ﴾ بِالْجَرِّ عَطْفٌ عَلٰى ثُلُثَيِ وَبِالنَّصْبِ [وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ] عَطْفٌ عَلٰى أَدْنٰى وَقِيَامُهُ كَذٰلِكَ نَحْوُ مَا أُمِرَ بِهِ أَوَّلَ السُّورَةِ ﴿وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ عَطْفٌ عَلٰى ضَمِيرِ تَقُومُ وَجَازَ مِنْ غَيْرِ تَأْكِيدٍ لِلْفَصْلِ وَقِيَامُ طَائِفَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ كَذٰلِكَ لِلتَّأَسِّي بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ كَانَ لَا يَدْرِي كَمْ صَلّٰى مِنَ اللَّيْلِ وَكَمْ بَقِيَ مِنْهُ فَكَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ كُلَّهُ احْتِيَاطًا فَقَامُوا حَتّٰى انْتَفَخَتْ أَقْدَامُهُمْ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ فَخُفِّفَ عَنْهُمْ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ﴾ يُحْصِي ﴿اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَنْ تُحْصُوهُ﴾ أَيِ اللَّيْلَ لِتَقُومُوا فِيمَا يَجِبُ الْقِيَامُ فِيهِ إِلَّا فَبِقِيَامِ جَمِيعِهِ وَذٰلِكَ يَشُقُّ عَلَيْكُمْ ﴿فَتَابَ عَلَيْكُمْ﴾ رَجَعَ بِكُمْ إِلَى التَّخْفِيفِ ﴿فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ﴾ فِي الصَّلَاةِ بِأَنْ تُصَلُّوا مَا تَيَسَّرَ ﴿عَلِمَ أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ أَيْ أَنَّهُ ﴿سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٰى وَاٰخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ يُسَافِرُونَ ﴿يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ﴾ يَطْلُبُونَ مِنْ رِزْقِهِ بِالتِّجَارَةِ وَغَيْرِهَا ﴿وَاٰخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ وَكُلٌّ مِنَ الْفِرَقِ الثَّلَاثَةِ يَشُقُّ عَلَيْهِمْ مَا ذُكِرَ فِي قِيَامِ اللَّيْلِ فَخُفِّفَ عَنْهُمْ بِقِيَامِ مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ثُمَّ نُسِخَ ذٰلِكَ بِالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ﴿فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ﴾ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ﴾ الْمَفْرُوضَةَ ﴿وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ﴾ بِأَنْ تُنْفِقُوا مَا سِوَى الْمَفْرُوضِ مِنَ الْمَالِ فِي سَبِيلِ الْخَيْرِ ﴿قَرْضًا حَسَنًا﴾ عَنْ طِيبِ قَلْبٍ ﴿وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا﴾ مِمَّا خَلَفْتُمْ وَهُوَ فَصْلٌ وَمَا بَعْدَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعْرِفَةً يُشْبِهُهَا لِامْتِنَاعِهِ مِنَ التَّعْرِيفِ ﴿وَاَعْظَمَ اَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

20. **Şüphesiz Rabbin bilmektedir ki, sen ve beraberinde bulunanlardan bir topluluk**[1] **gecenin üçte ikisine, yarısına ve üçte birine yakın** ondan daha az **bir kısmında** bu sûrenin başında emredildiği gibi **kalkıyorsunuz.**[2] Sahabeden bir topluluğun da bu şekilde gece kalkması Peygamberimize uydukları içindir. İçlerinden bazıları, gecenin ne kadarını namazla geçirdiğini ve geriye ne kadar zaman kaldığını bilmediği için ihtiyaten bütün geceyi namazla geçirirdi. Böylece ayakları şişene kadar namaz kılarlardı. Bu durum bir sene veya daha fazla sürmüştür. Sonra onlara kolaylık gösterildi. Yüce Allah buyurdu ki: **Allah gece ve gündüzü tayin** hesap **eder.**

---

[1] طَائِفَةٌ kelimesi تَقُومُ fiilinin altındaki zamire atfedilmiştir. Araya fasıla girdiği için tekide gerek kalmamıştır.

[2] أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفِهِ وَثُلُثِهِ cümlesindeki نِصْفِهِ ve ثُلُثِهِ kelimeleri ثُلُثَيِ kelimesi üzerine atfedilerek cer ile ve أَدْنٰى kelimesi üzerine atfedilerek nasb ile okunur.

O sizin, vacip olan vakit içinde kalkmak için **bunu** geceyi **sayamayacağınızı** ancak gecenin tamamını kalkarak bunu yapacağınızı ve bunun da size zor geldiğini **bildi de sizi bağışladı,** size kolaylık gösterdi. **Artık,** kolayınıza gelen namazı kılarak namazda **Kuran'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah bilmektedir ki, içinizde hastalar olacak, bir kısmınız Allah'ın lütfundan** ticaret ve diğer yollarla rızık **aramak üzere yeryüzünde dolaşacak** yolculuk edecek**ler, diğer bir kısmınız da Allah yolunda çarpışacaklardır.** Bu üç grubun hepsine de gece, zikredilen şekilde namaz kılmaları zor geleceği için, kolaylarına gelen namazı kılmaları yönünde bir hafifletmeye gidildi. Daha sonrada bu hüküm beş vakit namazla nesh edildi. **O halde Kuran'dan kolayınıza geleni okuyun.** Farz **namazı dosdoğru kılın, zekatı verin,** mallarınızdan farz olan zekatın dışında hayır yolunda infak etmek suretiyle **Allah'a** gönül hoşluğuyla **güzel bir ödünç verin. Kendiniz için ne hayır takdim ederseniz, Allah katında onu** geride bıraktığınızdan **daha hayırlı**[1] **ve mükâfatı daha büyük olarak bulursunuz. Allah'tan mağfiret dileyin, çünkü Allah** müminleri **çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.**

KELİME ANLAMI

20. إِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz senin Rabbin** يَعْلَمُ **Biliyor ki,** أَنَّكَ **Muhakkak sen** تَقُومُ **Kaklıyorsun** *(Ne kadar?)* أَدْنٰى **Yakın** أَقَلَّ Daha az *(Neye yakın?)* مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ **Gecenin üçte ikisine** وَنِصْفِهِ **Ve yarısına** وَثُلُثِهِ **Ve üçte birine (yakın bir zaman)** بِالْجَرِّ Cer ile (okunur bu durumda) عَطْفٌ عَلٰى ثُلُثَيِ 'Sülüsey' kelimesi üzerine atıftır وَبِالنَّصْبِ Ve nasb ile (okunur, bu durumda ise) عَطْفٌ عَلٰى أَدْنٰى 'Ednâ' kelimesi üzerine atıftır وَقِيَامُهُ كَذٰلِكَ Bu şekilde kalkması نَحْوُ مَا أُمِرَ بِهِ Emrolunduğu şeyin mislidir *(Nerede emredilen?)* أَوَّلَ السُّورَةِ Sûrenin başında *(Daha kim kalkıyor?)* وَطَائِفَةٌ **Ve bir topluluk** *(Kimden?)* مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ **Seninle birlikte olanlardan** عَطْفٌ Bu atıftır *(Ne üzerine?)* عَلٰى ضَمِيرِ تَقُومُ 'Tekûmu' fiilinin (altındaki) zamir üzerine وَجَازَ Ve bu caiz olmuştur *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ تَأْكِيدٍ (O zamiri, munfasıl bir zamirle) tekitlemeden *(Niçin caiz olmuştur?)* لِلْفَصْلِ (Matufla matuf-u aleyh arasında) fasıla bulunduğu için وَقِيَامُ طَائِفَةٍ Ve bir topluluğun kalkması *(Kimden?)* مِنْ أَصْحَابِهِ Peygamberin arkadaşlarından *(Nasıl kalkması?)* كَذٰلِكَ Aynı şekilde *(Niçindir?)* لِلتَّأَسِّي بِهِ Ona uymak içindir وَمِنْهُمْ Ve onların arasında vardı *(Kim?)* مَنْ كَانَ لَا يَدْرِي Bilmeyenler *(Neyi?)* كَمْ صَلّٰى Ne kadar kıldığını *(Neden?)* مِنَ اللَّيْلِ Geceden وَكَمْ بَقِيَ Ve ne kadar kaldığını *(Neden?)* مِنْهُ Geceden فَكَانَ يَقُومُ Bu sebeple kalkıyordu

---

[1] تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا cümlesindeki هُوَ zamir-i fasıldır. Kendisinden sonra gelen kelime (ismi tafdil) her ne kadar marife olmasa da (takdiri bir مِنْ harf-i ceriyle kullanılması sebebiyle) marife edatını kabul etmediği için marifeye benzer.

فَقَامُوا Tedbirli davranmak için اِحْتِيَاطًا *(Niçin?)* Bütün gece اَللَّيْلَ كُلَّهُ *(Ne kadar zaman?)* Böylece kalktılar حَتَّى انْتَفَخَتْ Hatta şişti *(Ne?)* أَقْدَامُهُمْ Ayakları *(Ne kadar zaman böyle kalktılar?)* سَنَةً Bir sene أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazla فَخُفِّفَ عَنْهُمْ Sonunda onlara kolaylık gösterildi قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu ki: وَاللّٰهُ **Allah** يُقَدِّرُ **Tayin etmektedir** يُحْصِي Hesap etmektedir *(Neyi?)* اَللَّيْلَ **Geceyi** وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** عَلِمَ **Bildi ki,** اَنْ -مُخَفَّفَةٌ- 'En' kelimesi hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi de hazfedilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, Gerçek şu ki, لَنْ تُحْصُوهُ **Onu hesap edemezsiniz** أَيِ اللَّيْلَ Yani, geceyi *(Niçin hesap edemezsiniz?)* لِتَقُومُوا Kalkabilmeniz için *(Hangi zamanda?)* فِيمَا يَجِبُ Vacip olduğu zamanda *(Neyin vacip olduğu?)* اَلْقِيَامُ Kalkmanın *(Nerede vacip olduğu?)* فِيهِ Kendisinde وَذٰلِكَ إِلَّا فَبِقِيَامِ جَمِيعِهِ Ancak gecenin tamamında kalkmakla (hesap edebilirsiniz) وَذٰلِكَ يَشُقُّ عَلَيْكُمْ Bu da size zor gelir فَتَابَ **Onun için (af ile) döndü** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** رَجَعَ بِكُمْ Sizi yöneltti *(Neye?)* إِلَى التَّخْفِيفِ Kolaylığa فَاقْرَؤُا **Bundan böyle okuyun** *(Neyi?)* مَا تَيَسَّرَ **Kolay olanı** *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ **Kuran'dan** *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda *(Nasıl?)* بِأَنْ تُصَلُّوا Kılmanız suretiyle *(Neyi?)* مَا تَيَسَّرَ Kolay olanı عَلِمَ **Bildi ki,** اَنْ -مُخَفَّفَةٌ- 'En' hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan أَيْ أَنَّهُ Yani, gerçek şu ki, سَيَكُونُ **Yakında olacaktır** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kimler olacaktır?)* مَرْضٰى **Hastalar** *(Daha kimler olacak?)* وَاٰخَرُونَ **Diğer bir kısım ki,** يَضْرِبُونَ **Dolaşacaklar** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** يُسَافِرُونَ Yolculuk edeceklerdir *(Nasıl?)* يَبْتَغُونَ **Arayarak** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ **Allah'ın fazlından** يَطْلُبُونَ İsteyerek *(Neden?)* مِنْ رِزْقِهِ Allah'ın rızkından *(Ne ile?)* بِالتِّجَارَةِ وَغَيْرِهَا Ticaret ve diğer(alış-veriş şekil)leriyle *(Daha kimler olacak?)* وَاٰخَرُونَ **Bir diğer kısım ki,** يُقَاتِلُونَ **Savaşacaklar** *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللّٰهِ **Allah yolunda** وَكُلٌّ مِنَ الْفِرَقِ الثَّلَاثَةِ Ve bu üç topluluktan her biri يَشُقُّ عَلَيْهِمْ Onlara zor gelir *(Ne?)* مَا ذُكِرَ Zikredilenler *(Ne hakkında?)* فِي قِيَامِ اللَّيْلِ Gece kalkmak hakkında فَخُفِّفَ عَنْهُمْ Böylece onlara kolaylık gösterildi *(Nasıl?)* بِقِيَامِ مَا تَيَسَّرَ Kolay olanı yerine getirmekle *(Neden?)* مِنْهُ O gece namazından ثُمَّ نُسِخَ ذٰلِكَ Sonra bu da neshedildi *(Ne ile?)* بِالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ Beş vakit namaz ile فَاقْرَؤُا **O halde okuyun** *(Neyi?)* مَا تَيَسَّرَ **Kolay olanı** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi وَاَقِيمُوا **Ve dosdoğru kılın** اَلصَّلٰوةَ **Namazı** *(Öyle namaz ki,)* اَلْمَفْرُوضَةَ Farz olan وَاٰتُوا **Ve verin** *(Neyi?)* اَلزَّكٰوةَ **Zekatı** وَاَقْرِضُوا **Ve ödünç verin** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Nasıl?)* بِأَنْ تُنْفِقُوا İnfak ederek *(Neyi?)* مَا سِوَى الْمَفْرُوضِ Farz olanın dışındaki مِنَ الْمَالِ Malı *(Nerede infak ederek?)* فِي سَبِيلِ الْخَيْرِ Hayır yolunda *(Nasıl ödünç veriniz?)*

قَرْضًا حَسَنًا **Güzel bir şekilde ödünç vererek** عَنْ طِيبِ قَلْبٍ Gönül hoşluğuyla وَمَا تُقَدِّمُوا **Ve ne takdim ederseniz** *(Niçin?)* لِأَنْفُسِكُمْ **Nefisleriniz için** *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** تَجِدُوهُ **Onu bulursunuz** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah'ın katında** *(Ne bulursunuz?)* هُوَ خَيْرًا **Daha hayırlı** *(Neden?)* مِمَّا خَلَّفْتُمْ Geride bıraktığınızdan وَهُوَ فَصْلٌ 'Hüve' zamir-i fasıldır وَمَا بَعْدَهُ O(hüve lafzı)ndan sonra gelen (ismi tafdil) وَإِنْ لَمْ يَكُنْ Her ne kadar olmasa da *(Ne?)* مَعْرِفَةً Marife يُشْبِهُهَا (Fakat) marifeye benzemektedir *(Niçin benzemektedir?)* لِامْتِنَاعِهِ (Takdiri bir min harf-i ceriyle kullanılması sebebiyle) kabul etmediği için *(Neyi?)* مِنَ التَّعْرِيفِ (Lam-ı tarifle) marife olmayı ***(Onu daha ne bulursunuz?)*** وَأَعْظَمَ **Ve daha büyük** *(Ne yönünden?)* أَجْرًا **Sevap yönünden** وَاسْتَغْفِرُوا **Mağfiret dileyin** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** إِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** غَفُورٌ **Çok bağışlayan** رَحِيمٌ **Çok merhamet edendir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere.

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

﴿مَكِّيَّةٌ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾﴾ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْلُهُ الْمُتَدَثِّرُ ادْغِمَتِ التَّاءُ فِي الدَّالِ أَيِ الْمُتَلَفِّفُ بِثِيَابِهِ عِنْدَ نُزُولِ الْوَحْيِ عَلَيْهِ ﴿قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾﴾ خَوِّفْ أَهْلَ مَكَّةَ النَّارَ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا ﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾﴾ عَظِّمْ عَنْ إِشْرَاكِ الْمُشْرِكِينَ ﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾﴾ عَنِ النَّجَاسَةِ أَوْ قَصِّرْهَا خِلَافَ جَرِّ الْعَرَبِ ثِيَابَهُمْ خُيَلَاءَ فَرُبَّمَا أَصَابَتْهَا نَجَاسَةٌ ﴿وَالرُّجْزَ﴾ فَسَّرَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْأَوْثَانِ ﴿فَاهْجُرْ ﴿٥﴾﴾ أَيْ دُمْ عَلَى هَجْرِهِ ﴿وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾﴾ بِالرَّفْعِ حَالٌ أَيْ لَا تُعْطِ شَيْئًا لِتَطْلُبَ أَكْثَرَ مِنْهُ وَهَذَا خَاصٌّ بِهِ ﷺ لِأَنَّهُ مَأْمُورٌ بِأَجْمَلِ الْأَخْلَاقِ وَأَشْرَفِ الْآدَابِ ﴿وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾﴾ عَلَى الْأَوَامِرِ وَالنَّوَاهِي ﴿فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾﴾ نُفِخَ فِي الصُّورِ وَهُوَ الْقَرْنُ النَّفْخَةَ الثَّانِيَةَ ﴿فَذَٰلِكَ﴾ أَيْ وَقْتُ النَّقْرِ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ الْمُبْتَدَأُ وَبُنِيَ لِإِضَافَتِهِ إِلَى غَيْرِ مُتَمَكِّنٍ وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾﴾ وَالْعَامِلُ فِي إِذَا مَا دَلَّتْ عَلَيْهِ الْجُمْلَةُ أَيِ اشْتَدَّ الْأَمْرُ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾﴾ فِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّهُ يَسِيرٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَيْ فِي عُسْرِهِ ﴿ذَرْنِي﴾ اتْرُكْنِي ﴿وَمَنْ خَلَقْتُ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْمَفْعُولِ أَوْ مَفْعُولٌ مَعَهُ ﴿وَحِيدًا ﴿١١﴾﴾ حَالٌ

مِنْ مَنْ أَوْ مِنْ ضَمِيرِهِ الْمَحْذُوفِ مِنْ خَلَقْتُ أَيْ مُنْفَرِدًا بِلَا أَهْلٍ وَلَا مَالٍ هُوَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِيُّ ﴿وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾﴾ وَاسِعًا مُتَّصِلًا مِنَ الزُّرُوعِ وَالضُّرُوعِ وَالتِّجَارَةِ ﴿وَبَنِينَ﴾ عَشْرَةً أَوْ أَكْثَرَ ﴿شُهُودًا ﴿١٣﴾﴾ يَشْهَدُونَ الْمَحَافِلَ وَتُسْمَعُ شَهَادَتُهُمْ ﴿وَمَهَّدْتُ﴾ بَسَطْتُ ﴿لَهُ﴾ فِي الْعَيْشِ وَالْعُمْرِ وَالْوَلَدِ ﴿تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾﴾ ﴿ثُمَّ يَطْمَعُ اَنْ اَزِيدَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿كَلَّا﴾ لَا أَزِيدُهُ عَلَى ذٰلِكَ ﴿اِنَّهُ كَانَ لِاٰيَاتِنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿عَنِيدًا ﴿١٦﴾﴾ مُعَانِدًا ﴿سَاُرْهِقُهُ﴾ أُكَلِّفُهُ ﴿صَعُودًا ﴿١٧﴾﴾ مَشَقَّةً مِنَ الْعَذَابِ أَوْ جَبَلًا مِنْ نَارٍ يَصْعُدُ فِيهِ ثُمَّ يَهْوِي أَبَدًا

TÜRKÇE ANLAMI

74-Müddessir Sûresi

Mekke'de inmiştir. Elli beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey** vahiy kendisine inerken elbisesine **bürünen**[1] peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)
2. **Kalk ve** Mekke halkını, eğer iman etmezlerse ateşle **uyar**, korkut.
3. **Rabbini** müşriklerin şirkinden **yücelt.**
4. **Elbiseni** necasetten **tertemiz** veya Arapların kibirle yerde sürümesinin aksine kısa **tut.** Zira ona necaset bulaşabilir.
5. **Pislikten sakın**maya devam et. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bunu putlarla tefsir etmiştir.
6. **Fazlasını bekleyerek verme.** Daha fazlasını istemek için bir şey verme. Bu Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e mahsustur. Çünkü kendisine, en güzel ahlak ve en üstün edep emredilmiştir.
7. **Rabbin için** emir ve yasaklara **sabret.**
8. **Artık Sûr'a** boynuza ikinci defa **üfürüldüğü zaman,**
9. **İşte** Sûr'a üfürüldüğü vakit olan **o gün zorlu bir gündür.**[2]
10. **Kâfirlere hiçte kolay değildir.** Burada müminlere kolay geleceğine delalet vardır.
11. **Beni,** malı ve ailesi olmaksınız **tek olarak yarattığım kimseyle** Velid b. Muğire el-Mahzumi'yle **bırak,** terk et.[3]

---

[1] الْمُدَّثِّرُ kelimesinin aslı الْمُتَدَثِّرُ olup ta harfi dal harfine idgam edilmiştir.

[2] فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ cümlesindeki ذَلِكَ mübteda, يَوْمَئِذٍ ondan bedeldir. يَوْمَ kelimesi mütemekkin olmayan bir kelimeye izafe edildiği için (fetha üzere) mebni olmuştur. Diğer يَوْمٌ kelimesi ise haberdir. Bir önceki cümlede geçen إِذَا zarfının amili bu cümlenin delalet ettiği اِشْتَدَّ fiilidir.

[3] ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا cümlesindeki وَمَنْ خَلَقْتُ terkibi ya meful üzere atıftır veya meful-ü maa-'dır. وَحِيدًا kelimesi ya مَنْ kelimesinden ya da خَلَقْتُ fiilinden hazfedilen zamirden haldir.

12. **Kendisine** ekinler, hayvanlar ve ticaret mallarından oluşan **geniş** kâr getiren **servet verdim,**
13. Toplantılarda **hazır bulunan** ve şahitliklerine itibar edilen on tane veya daha fazla **oğullar (verdim)**
14. **Kendisine serdikçe serdim.** Ona, yaşantı, ömür ve oğul açısından genişlik verdim.
15. **Sonra daha da arttırmamı umuyor.**
16. **Hayır,** bundan fazla arttırmayacağım! **Çünkü o, bizim ayetlerimize** Kuran'a **karşı çok inatçıdır.**
17. **Ben onu sarp bir yokuşa** meşakkatli bir azaba veya sürekli üzerine çıkıp düşeceği ateşten bir dağa **sardıracağım,** mecbur edeceğim.

KELİME ANLAMI

﴿٧٤﴾- سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

74- Müddessir Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Elli beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. يَا اَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ **Ey (örtüsüne) bürünen** اَلنَّبِيُّ Nebi ﷺ Allah ona salat-u selam etsin وَأَصْلُهُ Bu kelimenin aslı اَلْمُتَدَثِّرُ El-Mütedessir'dir اُدْغِمَتِ التَّاءُ 'Ta' harfi idğam edildi *(Neye?)* فِي الدَّالِ 'Dal' harfine أَيِ الْمُتَلَفِّفُ Yani, sarılan *(Neye?)* بِثِيَابِهِ Elbisesine *(Ne zaman?)* عِنْدَ نُزُولِ الْوَحْيِ عَلَيْهِ Üzerine vahiy indiğinde.

2. قُمْ **Kalk** فَاَنْذِرْ **Ve uyar** خَوِّفْ Korkut *(Kimi?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ehlini *(Neden?)* اَلنَّارَ Ateşten إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا Şayet iman etmezlerse.

3. وَرَبَّكَ **Ve Rabbini** فَكَبِّرْ **Tekbir et** عَظِّمْ Yücelt *(Neden?)* عَنْ إِشْرَاكِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin ortak koşmasından.

4. وَثِيَابَكَ **Ve elbiseni** فَطَهِّرْ **Temiz tut** *(Neden?)* عَنِ النَّجَاسَةِ Pislikten أَوْ قَصِّرْهَا Veya onu kısalt *(Nasıl?)* خِلَافَ جَرِّ الْعَرَبِ Arapların (yerde) sürümelerinin aksine *(Neyi?)* ثِيَابَهُمْ Elbiselerini *(Nasıl sürümeleri?)* خُيَلَاءَ Kibirlenerek *(Niye kısalt?)* فَرُبَّمَا Zira çoğu kere أَصَابَتْهَا O elbiseye isabet eder *(Ne?)* نَجَاسَةٌ Pislik.

5. وَالرُّجْزَ **Ve pisliği** فَسَّرَهُ Onu tefsir etti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Nebi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne ile tefsir etti?)* بِالْأَوْثَانِ Putlarla فَاهْجُرْ **Terk et** أَيْ دُمْ Yani, devam et *(Neye?)* عَلَى هَجْرِهِ Onu terk etmeye.

6. وَلَا تَمْنُنْ **İyilik yapma** *(Nasıl?)* تَسْتَكْثِرُ **Daha çok istekte bulunarak** بِالرَّفْعِ (Bu fiil) ref ile (okunur) حَالٌ Haldir أَيْ لَا تُعْطِ شَيْئًا Yani, bir şey verme *(Niçin?)* لِتَطْلُبَ İstemek için *(Neyi?)* أَكْثَرَ مِنْهُ Ondan daha fazlasını وَهٰذَا خَاصٌّ بِهِ Ve bu (yasak) Peygamberimize mahsustur ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin لِأَنَّهُ مَأْمُورٌ Çünkü o emrolunmuştur *(Ne ile?)* بِأَجْمَلِ الْأَخْلَاقِ Ahlakların en güzeli وَأَشْرَفِ الْآدَابِ Ve edeplerin en yükseğiyle.

7. وَلِرَبِّكَ **Ve Rabbin için** فَاصْبِرْ **Sabret** *(Neye?)* عَلَى الْأَوَامِرِ Emirlere وَالنَّوَاهِي Ve yasaklara.

8. فَإِذَا نُقِرَ **Zira üfürüldüğünde** *(Neye?)* فِي النَّاقُورِ **Boruya** نُفِخَ Üfürüldüğünde *(Neye?)* فِي الصُّورِ Sûr'a وَهُوَ الْقَرْنُ Ki o boynuzdur *(Nasıl üfürüldüğünde?)* اَلنَّفْخَةَ الثَّانِيَةَ İkinci üfürmeyle.

9. فَذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ وَقْتُ النَّقْرِ Yani, üfleme vakti *(Ondan bedel)* يَوْمَئِذٍ **O gün** بَدَلٌ (Bu kelime) bedeldir *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Öncesindeki kelimeden *(Öyle kelime ki,)* اَلْمُبْتَدَأِ Mübtedadır وَبُنِيَ Ve mebni kılınmıştır *(Niçin?)* لِإِضَافَتِهِ İzafe edildiği için *(Neye?)* إِلَى غَيْرِ مُتَمَكِّنٍ Mütemekkin olmayan('iz' zarfın)a وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberi يَوْمٌ عَسِيرٌ **Pek zor bir gündür** وَالْعَامِلُ فِي إِذَا 'İza'da amel eden مَا دَلَّتْ عَلَيْهِ Kendisine delalet ettiği şeydir *(Neyin delalet ettiği şeydir?)* اَلْجُمْلَةُ Cümlenin أَيِ اشْتَدَّ الْأَمْرُ Yani, (Sûr'a üfürüldüğünde) iş kızışır.

10. عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirlere** غَيْرُ يَسِيرٍ **Hiç de kolay değildir** فِيهِ دَلَالَةٌ Burada delalet vardır *(Neye?)* عَلَى أَنَّهُ يَسِيرٌ O günün kolay olduğuna *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminlere أَيْ فِي عُسْرِهِ Yani, o günün zorluğu içinde.

11. ذَرْنِي **Beni bırak** اُتْرُكْنِي Beni terk et *(Kiminle?)* وَمَنْ خَلَقْتُ **Yarattığım kişiyle** عَطْفٌ عَلَى الْمَفْعُولِ Meful üzerine atıftır أَوْ مَفْعُولٌ مَعَهُ Veya meful-u maa'dır *(Nasıl yarattığım?)* وَحِيدًا **Tek başına** حَالٌ مِنْ مَنْ 'Men'den haldir أَوْ مِنْ ضَمِيرِهِ الْمَحْذُوفِ Veya onun hazfedilmiş zamirinden *(Neden hazfedilmiş olan?)* مِنْ خَلَقْتُ 'Halaktü' fiilinden أَيْ مُنْفَرِدًا Yani, tek olarak (yarattığım) *(Nasıl?)* بِلَا أَهْلٍ وَلَا مَالٍ Ailesiz ve malsız هُوَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِيُّ O Velid b. Muğire el-Mahzûmî'dir.

12. وَجَعَلْتُ لَهُ **Ve kendisine verdiğim** *(Ne?)* مَالًا مَمْدُودًا **(Alabildiğine) yayılmış mal** وَاسِعًا Geniş مُتَّصِلًا Kesintisiz مِنَ الزُّرُوعِ Ekinler وَالضُّرُوعِ Hayvanlar وَالتِّجَارَةِ Ve ticaret (malları) ***(Daha ne verdim?)***

13. وَبَنِينَ **Oğullar** عَشَرَةً On tane أَوْ أَكْثَرَ Veya daha çok *(Öyle oğullar ki,)* شُهُودًا **Hazır bulunan** يَشْهَدُونَ Katılıyorlar *(Neye?)* اَلْمَحَافِلَ Toplantılara وَتُسْمَعُ Ve dinleniyor *(Ne?)* شَهَادَتُهُمْ Onların sözü.

14. وَمَهَّدْتُ **Ve (önüne tüm imkanları) serdiğim** بَسَطْتُ Yaydığım *(Kim için?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne hususunda?)* فِي الْعَيْشِ Yaşantı وَالْعُمْرِ Ömür وَالْوَلَدِ Ve çocuk hususunda *(Nasıl serdiğim?)* تَمْهِيدًا **Serdikçe (serdiğim).**

15. ثُمَّ يَطْمَعُ **Sonra da uman** *(Neyi?)* اَنْ اَزِيدَ **Arttırmamı.**

16. كَلَّا **Asla (ummasın)** لَا أَزِيدُهُ Ona arttırmayacağım *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine اِنَّهُ كَانَ **Zira o oldu** *(Ne oldu?)* لِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'a عَنِيدًا **Son derece inatçı** مُعَانِدًا Karşı çıkan (oldu).

17. سَاُرْهِقُهُ **Yakında onu sardıracağım** أُكَلِّفُهُ Mecbur edeceğim *(Neye?)* صَعُودًا **Sarp bir yokuşa** مَشَقَّةً مِنَ الْعَذَابِ Çetin bir azaba أَوْ جَبَلًا مِنْ نَارٍ Veya ateşten bir dağa ki يَصْعَدُ فِيهِ Oraya çıkar ثُمَّ يَهْوِي Sonra da aşağı düşer *(Bu hal ne kadar sürer?)* أَبَدًا Ebedi olarak.

﴿إِنَّهُ فَكَّرَ﴾ فِيمَا يَقُولُ فِي الْقُرْآنِ الَّذِي سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾﴾ فِي نَفْسِهِ ذٰلِكَ ﴿فَقُتِلَ﴾ لُعِنَ وَعُذِّبَ ﴿كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾﴾ عَلَى أَيِّ حَالٍ كَانَ تَقْدِيرُهُ ﴿ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾﴾ فِي وُجُوهِ قَوْمِهِ أَوْ فِيمَا يَقْدَحُ بِهِ فِيهِ ﴿ثُمَّ عَبَسَ﴾ قَبَضَ وَجْهَهُ وَكَلَحَهُ ضِيقًا بِمَا يَقُولُ ﴿وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾﴾ زَادَ فِي الْقَبْضِ وَالْكُلُوحِ ﴿ثُمَّ اَدْبَرَ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾﴾ تَكَبَّرَ عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فَقَالَ﴾ فِيمَا جَاءَ بِهِ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾﴾ يُنْقَلُ عَنِ السَّحَرَةِ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾﴾ كَمَا قَالُوا إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ ﴿سَاُصْلِيهِ﴾ أُدْخِلُهُ ﴿سَقَرَ ﴿٢٦﴾﴾ جَهَنَّمَ ﴿وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾﴾ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا ﴿لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾﴾ شَيْئًا مِنْ لَحْمٍ وَلَا عَصَبٍ إِلَّا أَهْلَكَتْهُ ثُمَّ يَعُودُ كَمَا كَانَ ﴿لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾﴾ مُحْرِقَةٌ لِظَاهِرِ الْجِلْدِ ﴿عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾﴾ مَلَكًا خَزَنَتُهَا قَالَ بَعْضُ الْكُفَّارِ وَكَانَ قَوِيًّا شَدِيدَ الْبَأْسِ أَنَا أَكْفِيكُمْ سَبْعَةَ عَشَرَ وَاكْفُونِي أَنْتُمُ اثْنَيْنِ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَمَا جَعَلْنَآ اَصْحَابَ النَّارِ اِلَّا مَلٰٓئِكَةً﴾ أَيْ فَلَا يُطَاقُونَ كَمَا يَتَوَهَّمُونَ ﴿وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ﴾ ذٰلِكَ ﴿اِلَّا فِتْنَةً﴾ ضَلَالًا ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِأَنْ يَقُولُوا لِمَ كَانُوا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿لِيَسْتَيْقِنَ﴾ لِيَسْتَبِينَ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ أَيِ الْيَهُودُ صِدْقَ النَّبِيِّ ﷺ فِي كَوْنِهِمْ تِسْعَةَ عَشَرَ الْمُوَافِقَ لِمَا فِي كِتَابِهِمْ ﴿وَيَزْدَادَ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ﴿إِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا لِمُوَافَقَةِ مَا أَتَى بِهِ النَّبِيُّ ﷺ لِمَا فِي كِتَابِهِمْ ﴿وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ مِنْ غَيْرِهِمْ فِي عَدَدِ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ شَكٌّ بِالْمَدِينَةِ ﴿وَالْكَافِرُونَ﴾ بِمَكَّةَ ﴿مَاذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا﴾ الْعَدَدِ ﴿مَثَلًا﴾ سَمُّوهُ لِغَرَابَتِهِ بِذٰلِكَ وَأُعْرِبَ حَالًا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ مُنْكِرِ هٰذَا الْعَدَدِ وَهُدَى مُصَدِّقِهِ ﴿يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةَ فِي قُوَّتِهِمْ وَأَعْوَانِهِمْ ﴿اِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ﴾ أَيْ سَقَرُ ﴿اِلَّا ذِكْرٰى لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾﴾ ﴿كَلَّا﴾ اسْتِفْتَاحٌ بِمَعْنَى أَلَا ﴿وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿وَالَّيْلِ اِذَا﴾ بِفَتْحِ الذَّالِ ﴿دَبَرَ ﴿٣٣﴾﴾ جَاءَ بَعْدَ النَّهَارِ وَفِي قِرَاءَةٍ (اِذْ اَدْبَرَ) بِسُكُونِ الذَّالِ بَعْدَهَا هَمْزَةٌ أَيْ مَضَى ﴿وَالصُّبْحِ اِذَآ اَسْفَرَ ﴿٣٤﴾﴾ ظَهَرَ ﴿اِنَّهَا﴾ أَيْ سَقَرَ ﴿لَاِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾﴾ الْبَلَايَا الْعِظَامِ ﴿نَذِيرًا﴾ حَالٌ مِنْ إِحْدٰى وَذُكِّرَ لِأَنَّهَا بِمَعْنَى الْعَذَابِ ﴿لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْبَشَرِ ﴿اَنْ يَتَقَدَّمَ﴾ إِلَى الْخَيْرِ أَوِ الْجَنَّةِ بِالْإِيمَانِ ﴿اَوْ يَتَاَخَّرَ ﴿٣٧﴾﴾ إِلَى الشَّرِّ أَوِ النَّارِ بِالْكُفْرِ ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾﴾ مَرْهُونَةٌ مَأْخُوذَةٌ بِعَمَلِهَا فِي النَّارِ ﴿اِلَّآ اَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾﴾ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ فَنَاجُونَ مِنْهَا

كَائِنُونَ ﴿فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾﴾ بَيْنَهُمْ ﴿عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾﴾ وَحَالِهِمْ وَيَقُولُونَ لَهُمْ بَعْدَ
إِخْرَاجِ الْمُوَحِّدِينَ مِنَ النَّارِ ﴿مَا سَلَكَكُمْ﴾ أَدْخَلَكُمْ ﴿فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ
الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَكُنَّا نَخُوضُ﴾ فِي الْبَاطِلِ ﴿مَعَ الْخَائِضِينَ
﴿٤٥﴾﴾ ﴿وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾﴾ الْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ ﴿حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾﴾ الْمَوْتُ

TÜRKÇE ANLAMI

18. **Zira o,** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'den işittiği Kuran hakkında ne söyleyeceğini **düşündü taşındı,** bunu kendi içinde **ölçtü biçti.**

19. **Canı çıkasıca,** lanet olasıca **ne biçim ölçtü biçti!** Takdiri nasıl bir halde oldu?

20. **Sonra, canı çıkasıca nasıl ölçtü biçti!**

21. **Sonra** kavminin yüzüne veya Kuran'ı karalamak için ne diyeceğine **baktı.**

22. **Sonra surat astı** yüzünü buruşturdu ve ekşitti **ve kaşlarını çattı;** yüzünün buruşukluğunu ve ekşiliğini arttırdı.

23. **Sonrada** imandan **yüz çevirip kibirlendi;** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e tabi olmaktan büyüklendi.

24. Onun getirdiği Kuran hakkında **"Bu olsa olsa** sihirbazlardan **nakledilen bir sihirdir" dedi,**

25. **Bu, insan sözünden başka bir şey değil."** Nitekim *"Ona, ancak bir insan öğretiyor" (Nahl: 103)* demişlerdi.

26. **Ben onu Sekar'a** cehenneme **sokacağım.**

27. **Sekar'ın ne olduğu sana ne bildirdi?**

28. **Ne geriye** et ve sinirlerden bir şey **bırakır ne de terk eder;** hepsini helak eder. Sonra onlar eski haline döner.

29. **İnsanın derisini kavurur.** Cildin dışını yakar.

30. **Üzerinde on dokuz** muhafız melek **vardır.**

31. Güçlü ve kuvvetli bir kâfir: "Ben on yedi tanesinin icabına bakarım, sizden ikisinin işini bitirin" deyince yüce Allah şöyle buyurdu: **Biz cehennem bekçilerini sadece meleklerden yaptık.** Zannedildiği gibi onlara güç yetirilemez. **Onların** bu **sayısını da inkârcılar için** "Niçin on dokuz taneler?" desinler diye **sadece bir fitne** sapıtma **(vesilesi) yaptık. Ki, kendilerine kitap verilen** Yahudi**ler,** kendi kitaplarındakine de muvafık olan, 'meleklerin on dokuz tane olması' hususunda Peygamberin doğru söylediğini **yakinen bilsinler** farkına varsınlar. Ehl-i kitaptan **iman edenlerin imanı** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in getirdiği şeylerin kendi kitaplarındakilere uygun olduğunu tasdik etmeleri **artsın.** Diğer **kendilerine kitap verilenlerle** geri kalan **müminler** meleklerin sayısında **şüpheye düşmesin.** Medine'deki **kalplerinde hastalık** şüphe **bulunan kimseler ve** Mekke'deki **kâfirler de:**

"Allah bu misalle[1] **ne kastetmiştir ki?" desinler. İşte Allah böylece,** bu sayıyı inkâr edenleri saptırdığı ve tasdik edenleri hidayete erdirdiği gibi **dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir. Rabbinin ordularını,** meleklerin kuvvetini ve yardımcılarını **kendisinden başkası bilmez. O** Sekar, **insanlık için sadece bir öğüttür.**

32. **Hayır!**[2] **Aya andolsun ki,**
33. **Döndüğünde** gündüzden sonra geldiğinde **geceye,** [3]
34. **Ağardığında sabaha andolsun ki,**
35. **O** Sekar, **büyük** musibet**lerden biridir.**
36. **İnsanlık için, uyarıcıdır.**[4]
37. **Sizden** hayra veya iman ile cennete doğru **ileri gitmek ya da** şerre veya küfürle cehenneme doğru **geri kalmak isteyen kimseler için.**[5]
38. **Her nefis, kazandığına karşılık bir rehindir;** işlediği sebebiyle ateşte alıkonur.
39. **Ancak sağ tarafın ehli böyle değildir.** Onlar müminlerdir, ateşten kurtulanlardır.
40. **Onlar cennetler içinde** kendi aralarında **sorarlar.**
41. **Günahkârları** ve onların halini. Müminler ateşten çıkarıldıktan sonra onlara derler ki:
42. **"Sizi şu yakıcı ateşe sokan** girdiren **nedir?"**
43. **Onlar da derler ki: Biz namaz kılanlardan değildik,**
44. **Yoksulu doyurmuyorduk,**
45. Bâtıla **dalanlarla birlikte dalıyorduk,**
46. **Din** diriliş ve ceza **gününü de yalanlıyorduk,**
47. **Sonunda bize ölüm geldi.**

KELİME ANLAMI

18. **إِنَّهُ Çünkü o فَكَّرَ Düşündü taşındı** *(Hangi konuda?)* فِيمَا يَقُولُ Diyeceği şey konusunda *(Ne hakkında?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında الَّذِي سَمِعَهُ Ki, onu işitmişti *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّ Nebiden ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَقَدَّرَ **Ve ölçtü biçti** *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ Kendi nefsinde *(Neyi?)* ذَلِكَ Bu diyeceklerini.

---

[1] Bunu misal diye isimlendirmeleri, bu sayı kendilerine çok garip geldiği (ve bu sebeple Allah'ın bundan zahiri manasını kastetmediğini sandıkları) içindir.

[2] كَلَّا kelimesi أَلَا anlamında istiftah harfidir.

[3] إِذْ دَبَرَ terkibi zel harfinin fethasıyla okunur. Diğer bir kıraatte zel harfinin sükûnu ve sonrasında bir elifle إِذْ أَدْبَرَ (geçip gittiğinde) şeklinde okunur.

[4] نَذِيرًا kelimesi إِحْدَى kelimesinden haldir. Zilhal azap anlamında (müzekker) olduğu için نَذِيرًا kelimesi de müzekker olarak getirilmiştir.

[5] لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ terkibi لِلْبَشَرِ terkibinden bedeldir.

19. **فَقُتِلَ Canı çıkası** لُعِنَ Lanet olası وَعُذِّبَ Ve azap göresi **كَيْفَ Nasıl قَدَّرَ Ölçtü biçti** عَلَى أَيِّ حَالٍ كَانَ Hangi hal üzere oldu *(Ne?)* تَقْدِيرُهُ Ölçüp biçmesi.

20. **ثُمَّ قُتِلَ Sonra canı çıkası كَيْفَ Nasıl قَدَّرَ Ölçtü biçti.**

21. **ثُمَّ نَظَرَ Sonra bakıverdi** *(Nereye?)* فِي وُجُوهِ قَوْمِهِ Kavminin yüzüne أَوْ فِيمَا Veya o şeye (baktı ki,) يَقْدَحُ بِهِ Onunla laf edecektir *(Ne hakkında?)* فِيهِ Kuran hakkında.

22. **ثُمَّ عَبَسَ Sonra surat astı** قَبِضَ وَجْهَهُ Yüzünü buruşturdu وَكَلَحَهُ Ve onu ekşitti *(Niçin?)* ضِيقًا بِمَا يَقُولُ Söylediğinden sıkıldığı için **وَبَسَرَ Ve kaşını çattı** زَادَ Arttırdı *(Neyi?)* فِي الْقَبْضِ Yüzünün buruşukluğunu وَالْكُلُوحِ Ve ekşiliğini.

23. **ثُمَّ اَدْبَرَ Sonra da sırt çevirdi** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan **وَاسْتَكْبَرَ Ve büyüklük tasladı** تَكَبَّرَ Kibirlendi *(Neden?)* عَنِ اتِّبَاعِ النَّبِيِّ Nebiye uymaktan ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin.

24. **فَقَالَ Ve dedi:** *(Ne hakkında?)* فِيمَا جَاءَ بِهِ Onun getirdiği hakkında **اِنْ -مَا- هٰذَا Bu değildir اِلَّا سِحْرٌ Sadece bir sihirdir ki, يُؤْثَرُ Nakledile gelen** يُنْقَلُ Aktarılan *(Kimden?)* عَنِ السَّحَرَةِ Sihirbazlardan.

25. **اِنْ -مَا- هٰذَا Bu değildir اِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ Ancak beşer sözüdür** كَمَا قَالُوا Tıpkı dedikleri gibi إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ Şüphesiz ona öğretiyor *(Kim?)* بَشَرٌ Bir insan.

26. **سَاُصْلِيهِ Onu yaslayacağım** اُدْخِلُهُ Girdireceğim *(Nereye?)* **سَقَرَ Sekar'a** جَهَنَّمَ Cehenneme.

27. **وَمَا اَدْرٰيكَ Sana ne bildirdi ki مَا سَقَرُ Sekar nedir?** تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا (Bu soru) Sekar'ın şanını yüceltmektir.

28. **لَا تُبْقِي Ne bırakır وَلَا تَذَرُ Ne de terk eder** *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi *(Neden?)* مِنْ لَحْمٍ Ne etten وَلَا عَصَبٍ Ne de sinirden إِلَّا أَهْلَكَتْهُ İlla onu helak eder ثُمَّ يَعُودُ Sonra da (onlar) döner *(Neye?)* كَمَا كَانَ Eskiden olduğu hale.

29. **لَوَّاحَةٌ Kavurandır** *(Neyi?)* **لِلْبَشَرِ Deriyi** مُحْرِقَةٌ Yakıcıdır *(Neyi?)* لِظَاهِرِ الْجِلْدِ Cildin dışını.

30. **عَلَيْهَا Onun üzerinde vardır** *(Ne?)* **تِسْعَةَ عَشَرَ On dokuz** مَلَكًا Melek خَزَنَتُهَا O cehennemin bekçileridirler قَالَ بَعْضُ الْكُفَّارِ Bir kafir dedi وَكَانَ قَوِيًّا شَدِيدَ الْبَأْسِ Ve de güçlü ve sert idi *(Ne dedi?)* أَنَا أَكْفِيكُمْ Ben size yeterim *(Neye karşı?)* سَبْعَةَ عَشَرَ On yedi tanesine karşı وَاكْفُونِي أَنْتُمْ Siz de bana yetin *(Neye karşı?)* اِثْنَيْنِ İki tanesine karşı قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu ki:

31. **وَمَا جَعَلْنَا Biz eylemedik** *(Neyi?)* **اَصْحَابَ النَّارِ Cehennem muhafızlarını اِلَّا مَلٰئِكَةً Sadece melekler (eyledik)** أَيْ فَلَا يُطَاقُونَ Yani, güç yetiremezler *(Nasıl?)* كَمَا يَتَوَهَّمُونَ

Zannettikleri gibi وَمَا جَعَلْنَا **Ve yapmadık** *(Neyi?)* -ذٰلِكَ- عِدَّتَهُمْ **Onların** şu **sayılarını** إِلَّا فِتْنَةً **Sadece bir fitne** ضَلَالًا Sapma (vesilesi yaptık) *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Nasıl sapma vesilesi yaptık?)* بِأَنْ يَقُولُوا Demeleri suretiyle *(Ne?)* لِمَ كَانُوا Niçin oldular? *(Ne kadar?)* تِسْعَةَ عَشَرَ On dokuz tane *(Niye böyle yaptık?)* لِيَسْتَيْقِنَ **Kesin bilgi edinsin diye** لِيَسْتَبِينَ Açıkça bilsin diye *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Onlara verildi** *(Ne?)* اَلْكِتَابَ **Kitap** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler صَدَّقَ Tasdik ettiler *(Kimi?)* اَلنَّبِيَّ Nebiyi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne hususunda tasdik ettiler?)* فِي كَوْنِهِمْ O meleklerin olduğu hususunda *(Ne olduğu?)* تِسْعَةَ عَشَرَ On dokuz tane اَلْمُوَافِقَ Ki, bu sayı denktir *(Neye?)* لِمَا فِي كِتَابِهِمْ Onların kitabındakine وَيَزْدَادَ **Ve de artsın diye** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i kitaptan *(Ne yönden artsın diye?)* إِيمَانًا **İman yönünden** تَصْدِيقًا Tasdik etme yönünden *(Niçin imanları artsın?)* لِمُوَافَقَةِ Denk olduğu için *(Ne?)* مَا أَتَى بِهِ النَّبِيُّ Nebinin getirdiği şey ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neye denk olduğu için?)* لِمَا فِي كِتَابِهِمْ Onların kitabında olana وَلَا يَرْتَابَ **Hem de şüpheye düşmesin diye** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* اَلْكِتَابَ **Kitap** *(Daha kim şüpheye düşmesin diye?)* وَالْمُؤْمِنُونَ **Ve müminler** *(Kimden olan müminler?)* مِنْ غَيْرِهِمْ Ehl-i kitabın dışındakilerden *(Hangi konuda şüpheye düşmesinler diye?)* فِي عَدَدِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin sayısında وَلِيَقُولَ **Ve desin diye** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde** مَرَضٌ **Hastalık vardır** شَكٌّ Şüphe vardır *(Neredeki kişiler?)* بِالْمَدِينَةِ Medine'deki *(Daha kim desin diye?)* وَالْكَافِرُونَ **Kafirler** *(Neredeki?)* بِمَكَّةَ Mekke'deki *(Ne desinler diye?)* مَاذَا **Ne şey?** أَرَادَ **Murad etti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِهٰذَا **Bu şeyle** اَلْعَدَدِ Sayıyla *(Nasıl?)* مَثَلًا **Misal olarak** سَمُّوهُ Onu isimlendirdiler *(Niçin?)* لِغَرَابَتِهِ Garip bir şey olduğu için *(Ne ile isimlendirdiler?)* بِذٰلِكَ Bu misal ismiyle وَأُعْرِبَ Ve irab aldı *(Nasıl?)* حَالًا Hal olarak كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ مُنْكِرِ هٰذَا الْعَدَدِ Yani, tıpkı bu sayıyı inkar edeni saptırdığı وَهُدَى مُصَدِّقِهِ Ve tasdik edeni hidayet eriştirdiği gibi يُضِلُّ **Saptırır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kimseyi** وَيَهْدِي **Ve hidayete ulaştırır** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kimseyi** وَمَا يَعْلَمُ **Ve bilemez** *(Neyi?)* جُنُودَ رَبِّكَ **Rabbinin ordularını** أَيِ الْمَلَائِكَةَ Yani, melekleri *(Ne hususunda?)* فِي قُوَّتِهِمْ Kuvvetleri وَأَعْوَانِهِمْ Ve yardımcıları hususunda إِلَّا هُوَ **Ancak o (bilir)** وَمَا هِيَ **O değildir** أَيْ سَقَرُ Yani, Sekar إِلَّا ذِكْرٰى **Sadece bir öğüttür** *(Kime?)* لِلْبَشَرِ **Beşere.**

32. كَلَّا **Hayır!** اِسْتِفْتَاحٌ İstiftah harfidir بِمَعْنَى أَلَا 'Elâ' manasındadır وَالْقَمَرِ **Andolsun aya.**

33. وَالَّيْلِ **Ve geceye** *(Ne zaman?)* اِذَا دَبَرَ **Döndüğü zamanda** بِفَتْحِ الذَّالِ 'Zel' harfinin fethasıyla (okunur) جَاءَ Geldiğinde *(Neden sonra?)* بَعْدَ النَّهَارِ Gündüzden sonra وَفِى قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (اِذْ اَدْبَرَ) 'İz edbere' şeklinde بِسُكُونِ الذَّالِ 'Zel' harfinin sükunu ile (okunur) بَعْدَهَا Ve ondan sonra da هَمْزَةٌ Hemze vardır أَيْ مَضَى Yani, geçtiğinde.

34. وَالصُّبْحِ **Ve sabaha (andolsun)** *(Ne zaman?)* اِذَا اَسْفَرَ **Ağardığı** ظَهَرَ Açıldığı **zamanda**.

35. اِنَّهَا **Muhakkak ki, o** أَيْ سَقَرَ Yani, Sekar لَاِحْدَى الْكُبَرِ **Elbette büyüklerden** اَلْبَلَايَا الْعِظَامِ Büyük belalardan **biridir** *(Ne olduğu halde?)*

36. نَذِيرًا **Uyarıcı olduğu halde** حَالٌ مِنْ إِحْدَى 'İhda' kelimesinden haldir وَذُكِّرَ Ve (nezir kelimesi) müzekker olarak getirilmiştir *(Niçin?)* لِأَنَّهَا بِمَعْنَى الْعَذَابِ Çünkü o (zilhal) azap manasındadır (yani, müzekkerdir) *(Kim için uyarıcıdır?)* لِلْبَشَرِ **Beşer için** *(Ondan bedel)*

37. لِمَنْ شَاءَ **Dileyen kimse için** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** بَدَلٌ مِنَ الْبَشَرِ 'Beşer' kelimesinden bedeldir *(Neyi dileyen için?)* اَنْ يَتَقَدَّمَ **İlerlemeyi** *(Neye?)* إِلَى الْخَيْرِ Hayra أَوِ إِلَى الْجَنَّةِ Veya cennete *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile اَوْ يَتَاَخَّرَ **Veya geri kalmayı** *(Neye?)* إِلَى الشَّرِّ Şerre أَوِ النَّارِ Veya ateşe *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Küfür ile.

38. كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** بِمَا كَسَبَتْ **Kazancına karşılık** رَهِينَةٌ **Bir rehindir** مَرْهُونَةٌ Bağlıdır مَأْخُوذَةٌ Tutsaktır *(Neye karşılık?)* بِعَمَلِهَا Yaptığına karşılık *(Nerede tutsaktır?)* فِي النَّارِ Ateşte.

39. اِلَّا اَصْحَابَ الْيَمِينِ **Ancak sağ tarafın ehli başka** وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Ki, onlar müminlerdir فَنَاجُونَ Dolayısıyla kurtulacaklardır *(Neden?)* مِنْهَا O, ateşten كَائِنُونَ Onlar olacaklar *(Nerede?)*

40. فِي جَنَّاتٍ **Cennetlerde** يَتَسَاءَلُونَ **Soruştururlar** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Aralarında *(Kimden?)*

41. عَنِ الْمُجْرِمِينَ **Suçlulardan** وَحَالِهِمْ Ve hallerinden وَيَقُولُونَ لَهُمْ Ve onlara derler *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِخْرَاجِ الْمُوَحِّدِينَ Tevhit ehli çıkartıldıktan sonra *(Nereden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten:

42. مَا سَلَكَكُمْ **Sizi sokan nedir?** أَدْخَلَكُمْ Sizi girdiren *(Nereye?)* فِي سَقَرَ **Sekar'a.**

43. قَالُوا **Dediler ki:** لَمْ نَكُ **Biz değildik** *(Kimden?)* مِنَ الْمُصَلِّينَ **Namaz kılanlardan.**

44. وَلَمْ نَكُ **Ve de değildik** *(Ne?)* نُطْعِمُ **Yedirir** *(Kimi?)* اَلْمِسْكِينَ **Yoksulu.**

45. وَكُنَّا **Ve olduk** *(Ne?)* نَخُوضُ **Dalar** *(Neye?)* فِي الْبَاطِلِ Batıla *(Kiminle?)* مَعَ الْخَائِضِينَ **Dalanlarla.**

46. وَكُنَّا **Ve olduk** *(Ne?)* نُكَذِّبُ **Yalanlar** *(Neyi?)* بِيَوْمِ الدِّينِ **Din gününü** اَلْبَعْثِ وَالْجَزَاءِ Dirilme ve ceza (gününü).

47. حَتَّى اَتَانَا **Sonunda bize geldi** *(Ne?)* اَلْيَقِينُ **Kesin gerçek** اَلْمَوْتُ Ölüm.

﴿فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالْأَنْبِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَالْمَعْنٰى لَا شَفَاعَةَ لَهُمْ ﴿فَمَا﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿لَهُمْ﴾ خَبَرُهُ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ انْتَقَلَ ضَمِيرُهُ إِلَيْهِ ﴿عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾﴾ حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ وَالْمَعْنٰى أَيُّ شَيْءٍ حَصَلَ لَهُمْ فِي إِعْرَاضِهِمْ عَنِ الْاِتِّعَاظِ ﴿كَاَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾﴾ وَحْشِيَّةٌ ﴿فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾﴾ أَسَدٍ أَيْ هَرِبَتْ مِنْهُ أَشَدَّ الْهَرَبِ ﴿بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ اَنْ يُؤْتٰى صُحُفًا مُنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾﴾ أَيْ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى بِاتِّبَاعِ النَّبِيِّ كَمَا قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ عَمَّا أَرَادُوهُ ﴿بَلْ لَا يَخَافُونَ الْاٰخِرَةَ ﴿٥٣﴾﴾ أَيْ عَذَابَهَا ﴿كَلَّا﴾ اسْتِفْتَاحٌ ﴿اِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾﴾ عِظَةٌ ﴿فَمَنْ شَاۤءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾﴾ قَرَأَهُ فَاتَّعَظَ بِهِ ﴿وَمَا يَذْكُرُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿اِلَّاۤ اَنْ يَشَاۤءَ اللّٰهُ هُوَ اَهْلُ التَّقْوٰى﴾ بِأَنْ يُتَّقٰى ﴿وَاَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾﴾ بِأَنْ يَغْفِرَ لِمَنِ اتَّقَاهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

48. **Artık** melekler, peygamberler ve salihlerden oluşan **şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez.** Onlar için şefaat söz konusu değildir.

49. **Böyle iken onlara ne oluyor ki, öğütten yüz çeviriyorlar?**[1]

50. **Sanki onlar** vahşi **yaban eşekleri,**

51. **Aslandan kaçmış.**

52. **Aslında onlardan her biri, kendisine,** Allah tarafından peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e uymasını emreden **açılmış sahifeler verilmesini istiyor.** Nitekim onlar: *"Bize, okuyacağımız bir kitap indirene kadar sana inanmayacağız" (İsra: 93)* demişlerdi.

53. **Hayır!** Bu onların isteklerine bir rettir. **Aslında onlar ahiret** azabın**dan korkmuyorlar.**

54. **Hayır! Doğrusu o** Kuran **bir öğüttür!**

55. **Dileyen** onu okur ve **ondan öğüt alır.**

56. **Ama Allah dilemeksizin onlar öğüt alamazlar. O** kendisinden sakınılmak suretiyle **takvaya layık olandır. Ve** kendisinden sakınanı bağışlamak suretiyle **mağfiret etmeye de layık olandır.**

---

[1] فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ cümlesindeki مَا mübteda لَهُمْ terkibi haber olup hazfedilmiş ve zamiri kendisine intikal etmiş bir kelimeye taalluk eder. مُعْرِضِينَ kelimesi de هُمْ zamirinden haldir. Mana da şöyledir: Öğüt almaktan yüz çevirmeleriyle ne elde ettiler.

KELİME ANLAMI

48. فَمَا تَنْفَعُهُمْ **Artık onlara fayda vermez** *(Ne?)* شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ **Şefaatçilerin şefaati** *(Kimden olan şefaatçiler?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler, وَالْأَنْبِيَاءِ Peygamber وَالصَّالِحِينَ Ve salihlerden وَالْمَعْنَى Mana şudur: لَا شَفَاعَةَ لَهُمْ Onlara şefaat yoktur.

49. فَمَا **Öyleyse ne şey?** مُبْتَدَأٌ Mübtedadır لَهُمْ **Onlar içindir (onlara ne oluyor da?)** خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ Hazfedilmiş(bir fiil)e müteallikti ki, اِنْتَقَلَ ضَمِيرُهُ Zamiri intikal etmiştir *(Neye?)* إِلَيْهِ Kendisine عَنِ التَّذْكِرَةِ **Öğütten** مُعْرِضِينَ **Yüz çevirir haldedirler** حَالٌ مِنَ الضَّمِيرِ ('Lehum'daki) zamirden haldir وَالْمَعْنَى Mana şudur: أَيُّ شَيْءٍ Hangi şey حَصَلَ لَهُمْ Onlar için hasıl oldu *(Ne hususunda?)* فِي إِعْرَاضِهِمْ Yüz çevirmeleri hususunda *(Neden?)* عَنِ الْاِتِّعَاظِ Öğüt almaktan.

50. كَأَنَّهُمْ **Sanki onlar** حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ **Ürkmüş eşekler** وَحْشِيَّةٌ Yaban eşekleri *(Öyle eşekler ki,)*

51. فَرَّتْ **Kaçmış** *(Neden kaçmış?)* مِنْ قَسْوَرَةٍ –أَسَدٍ– **Aslandan** أَيْ هَرَبَتْ مِنْهُ Yani, ondan kaçmış *(Nasıl?)* أَشَدَّ الْهَرَبِ Son sürat.

52. بَلْ يُرِيدُ **Bilakis istiyor** *(Kim?)* كُلُّ امْرِئٍ **Her biri** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne istiyor?)* اَنْ يُؤْتَى **Kendisine verilmesini** *(Ne?)* صُحُفًا مُنَشَّرَةً **Açılmış sayfalar** أَيْ مِنَ اللهِ تَعَالَى Yani, yüce Allah tarafından *(Ne diye verilmiş?)* بِاتِّبَاعِ النَّبِيِّ Peygambere tabi ol, diye كَمَا قَالُوا Tıpkı dedikleri gibi لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ Sana asla inanmayız حَتَّى تُنَزِّلَ Taki indirinceye kadar *(Kime?)* عَلَيْنَا Bize *(Ne?)* كِتَابًا Bir kitap ki نَقْرَؤُهُ Biz onu okuruz.

53. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ Mendir *(Neden?)* عَمَّا أَرَادُوهُ İstedikleri şeyden بَلْ لَا يَخَافُونَ **Doğrusu korkmuyorlar** *(Neden?)* اَلْاٰخِرَةَ **Ahiretten** أَيْ عَذَابَهَا Yani, azabından.

54. كَلَّا **Hayır!** اِسْتِفْتَاحٌ İstiftahtır اِنَّهُ **Muhakkak ki, o** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran تَذْكِرَةٌ **Öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır.

55. فَمَنْ **Artık her kim** شَاءَ **Dilerse** ذَكَرَهُ **Onu düşünür** قَرَأَهُ Onu okur فَاتَّعَظَ بِهِ Ve onunla öğütlenir.

56. وَمَا يَذْكُرُونَ **Ama düşünemezler** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur) اِلَّا اَنْ يَشَاءَ **Ancak dilemesi hariç** *(Kimin?)* اَللهُ **Allah'ın** هُوَ **O** اَهْلُ التَّقْوٰى **Sakınılmaya layık olandır** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُتَّقَى Kendisinden korkulmak suretiyle وَاَهْلُ الْمَغْفِرَةِ **Mağfirete layık olan da odur** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَغْفِرَ Affetmek suretiyle *(Kimi?)* لِمَنِ اتَّقَاهُ Kendisinden sakınanı.

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿لَآ﴾ زَائِدَةٌ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿اُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿١﴾﴾ ﴿وَلَآ اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾﴾ الَّتِي تَلُومُ نَفْسَهَا وَإِنِ اجْتَهَدَتْ فِي الْاِحْسَانِ وَجَوَابُ الْقَسَمِ مَحْذُوفٌ أَيْ لَتُبْعَثُنَّ دَلَّ عَلَيْهِ ﴿اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ﴾ أَيِ الْكَافِرُ ﴿اَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾﴾ لِلْبَعْثِ وَالْاِحْيَاءِ ﴿بَلٰى﴾ نَجْمَعُهَا ﴿قَادِرِينَ﴾ مَعَ جَمْعِهَا ﴿عَلٰٓى اَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾﴾ وَهُوَ الْأَصَابِعُ أَيْ نُعِيدُ عِظَامَهَا كَمَا كَانَتْ مَعَ صِغَرِهَا فَكَيْفَ بِالْكَبِيرَةِ ﴿بَلْ يُرِيدُ الْاِنْسَانُ لِيَفْجُرَ﴾ اللَّامُ زَائِدَةٌ وَنَصْبُهُ بِأَنْ مُقَدَّرَةٍ أَيْ أَنْ يُكَذِّبَ ﴿اَمَامَهُ ﴿٥﴾﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ دَلَّ عَلَيْهِ ﴿يَسْـَٔلُ اَيَّانَ﴾ مَتٰى ﴿يَوْمُ الْقِيٰمَةِ ﴿٦﴾﴾ سُؤَالَ اسْتِهْزَاءٍ وَتَكْذِيبٍ ﴿فَاِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾﴾ بِكَسْرِ الرَّاءِ وَفَتْحِهَا دَهِشَ وَتَحَيَّرَ لِمَا رَأٰى مِمَّا كَانَ يُكَذِّبُهُ ﴿وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾﴾ أَظْلَمَ وَذَهَبَ ضَوْؤُهُ ﴿وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾﴾ فَطَلَعَا مِنَ الْمَغْرِبِ أَوْ ذَهَبَ ضَوْؤُهُمَا وَذٰلِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿يَقُولُ الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾﴾ الْفِرَارُ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ عَنْ طَلَبِ الْفِرَارِ ﴿لَا وَزَرَ ﴿١١﴾﴾ لَا مَلْجَأَ يُتَحَصَّنُ بِهِ ﴿اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾﴾ مُسْتَقَرُّ الْخَلَائِقِ فَيُحَاسَبُونَ وَيُجَازَوْنَ ﴿يُنَبَّؤُا الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَاَخَّرَ ﴿١٣﴾﴾

بِأَوَّلِ عَمَلِهِ وَآخِرِهِ ﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلٰى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾﴾ شَاهِدٌ تَنْطِقُ جَوَارِحُهُ بِعَمَلِهِ وَالْهَاءُ لِلْمُبَالَغَةِ فَلَا بُدَّ مِنْ جَزَائِهِ ﴿وَلَوْ أَلْقٰى مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾﴾ جَمْعُ مَعْذِرَةٍ عَلٰى غَيْرِ قِيَاسٍ أَيْ لَوْ جَاءَ بِكُلِّ مَعْذِرَةٍ مَا قُبِلَتْ مِنْهُ قَالَ تَعَالٰى لِنَبِيِّهِ ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ قَبْلَ فَرَاغِ جِبْرِيلَ مِنْهُ ﴿لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾﴾ خَوْفَ أَنْ يَنْفَلِتَ مِنْكَ ﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ﴾ فِي صَدْرِكَ ﴿وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾﴾ قِرَاءَتَكَ إِيَّاهُ أَيْ جَرَيَانَهُ عَلٰى لِسَانِكَ ﴿فَإِذَا قَرَأْنَاهُ﴾ عَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ جِبْرِيلَ ﴿فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾﴾ اسْتَمِعْ قِرَاءَتَهُ فَكَانَ ﷺ يَسْتَمِعُ ثُمَّ يَقْرَؤُهُ ﴿ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾﴾ بِالتَّفْهِيمِ لَكَ وَالْمُنَاسَبَةُ بَيْنَ هٰذِهِ الْآيَةِ وَمَا قَبْلَهَا أَنَّ تِلْكَ تَضَمَّنَتِ الْإِعْرَاضَ عَنْ آيَاتِ اللهِ وَهٰذِهِ تَضَمَّنَتِ الْمُبَادَرَةَ إِلَيْهَا بِحِفْظِهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

75- Kıyamet Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Kıyamet gününe yemin ederim.**[1]
2. İyiliğe çalışsa da kendini **çokça kınayan nefse yemin ederim** ki, elbette diriltileceksiniz.[2]
3. Kâfir **insan,** diriltmek ve hayat vermek için **kemiklerini asla bir araya toplayamayız mı sanıyor?**
4. **Evet, onun parmak uçlarını düzeltmeye gücümüz yeter olduğumuz halde** onun kemiklerini toplarız. Kemiklerini küçükte olsa eski haline döndürürüz. Büyüklerini nasıl döndüremeyelim!
5. **Fakat insan önündekini** kıyamet gününü **yalanlamak ister.**[3]
6. Alaylı ve yalanlayıcı bir tavırla **"Kıyamet günü ne zamanmış?" diye sorar.**
7. **Artık göz kamaştığı,**[4] yalanladığı şeyi görüp hayrete ve dehşete düştüğü,
8. **Ay tutulduğu,** ışığı gidip karardığı,
9. **Güneşle ay bir araya getirildiği** ve böylece batıdan doğdukları veya ışıkları gittiği **zaman** ki, tüm bunlar kıyamet günü olacaktır.
10. **O gün insan, "Kaçacak yer neresi!" diyecektir.**
11. **Hayır!** Bu, insanın kaçma talebine karşı bir rettir. **Sığın**ıp korun**acak yer yoktur!**
12. **O gün** mahlûkat için **durulacak yer, sadece Rabbinin huzurudur.** Hesapları görülecek ve karşılıklarını alacaklar.

---

[1] لَا أُقْسِمُ fiilindeki لَا harfi her iki yerde de zaittir.
[2] Bu cümle yeminin hazfedilmiş cevabıdır. Cevabın bu olduğuna sonraki ayet delalet etmiştir.
[3] لِيَفْجُرَ terkibindeki lam harf-i ceri zaittir. Bu fiilin nasb olması takdiri bir أَنْ kelimesiyledir.
[4] بَرِقَ fiili ra harfinin hem kesresi hem de fethasıyla okunur.

13. **O gün insana, takdim ettiği ve geri bıraktığı** ilk ve son ameli **bildirilir.**
14. **Artık insan, kendi aleyhine tanıktır,**[1] şahittir**.** Azaları yaptıklarını anlatır. Artık cezalandırılması kaçınılmazdır.
15. **Mazeretler öne sürse** tüm özürleri getirse **de,** hiçbiri kabul edilmeyecektir.
16. Yüce Allah peygamberine buyurdu ki: Kaçar gider korkusuyla **onu çarçabuk almak için dilini** Cebrail okumayı bitirmeden **onunla** Kuran'la **kımıldatma.**
17. **Şüphesiz onun,** senin göğsünde **toplanması ve** senin tarafından **okunması** dilinde akıp gitmesi **bizim üzerimizedir.**
18. **O halde, biz onu** Cebrail'in diliyle sana **okuduğumuz zaman, sen onun okunuşunu takip et,** ona kulak ver. Böylece Peygamber Efendimiz önce dinleyip sonra okumaya başladı.
19. **Sonra hiç şüphesiz, onu** sana anlatmak suretiyle **açıklamak da bize aittir.**[2]

KELİME ANLAMI

﴿٧٥﴾- سُورَةُ الْقِيَامَةِ

75- Kıyamet Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. -زَائِدَةٌ- لَا 'La' harfi zaittir *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde اُقْسِمُ **Yemin ederim** *(Neye?)* بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe.**

2. وَلَا اُقْسِمُ **Ve yine yemin ederim** *(Neye?)* بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ **Kendini kınayan nefse** اَلَّتِي Öyle nefis ki, تَلُومُ Kınar *(Neyi?)* نَفْسَهَا Kendisini وَاِنِ اجْتَهَدَتْ Çaba sarf etse dahi *(Hangi konuda?)* فِي الْاِحْسَانِ İyilik konusunda وَجَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabı مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ لَتُبْعَثُنَّ Yani, elbette diriltileceksiniz دَلَّ عَلَيْهِ Bu (cevaba şu ayet) delalet etmiştir:

3. اَيَحْسَبُ **Zannediyor mu?** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** أَيِ الْكَافِرُ Yani, kâfir *(Neyi?)* اَلَّنْ نَجْمَعَ **Asla bir araya getiremeyeceğimizi** *(Neyi?)* عِظَامَهُ **Kemiklerini** *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ وَالْاِحْيَاءِ Diriltmek ve hayat vermek için.

4. بَلٰى **Evet!** نَجْمَعُهَا Onları bir araya getireceğiz *(Nasıl?)* قَادِرِينَ **Gücümüz yettiği halde** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ جَمْعِهَا O kemikleri bir araya getirmekle birlikte *(Neye gücümüz*

---

[1] بَصِيرَةٌ kelimesindeki ta harfi mübalağa içindir.

[2] Bu üç ayetle öncesindeki ayetler arasındaki ilişki, öncekilerin Allah'ın ayetlerinden yüz çevirmeyi, bu ayetlerin ise onları ezberlemek suretiyle ayetlere yönelmeyi içermesidir.

وَهُوَ الْأَصَابِعُ **Parmak uçlarını** بَنَانَهُ *(Neyi?)* **Düzeltmeye** عَلٰى اَنْ نُسَوِّيَ *yettiği halde?)* Ki, o (benan) parmaklardır أَيْ نُعِيدُ Yani, eski haline döndürürüz *(Neyi?)* عِظَامَهَا Kemiklerini *(Nasıl?)* كَمَا كَانَتْ Olduğu gibi *(Neye rağmen?)* مَعَ صِغَرِهَا Küçük olmalarına rağmen فَكَيْفَ Öyleyse nasıl olur? *(Ne?)* بِالْكَبِيرَةِ Büyük kemikler.

5. بَلْ يُرِيدُ **Fakat istiyor** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Neyi?)* لِيَفْجُرَ **Yalanlamayı** اَللَّامُ زَائِدَةٌ 'Lam' zaittir وَنَصْبُهُ 'Yefcure' fiilinin nasbı بِأَنْ مُقَدَّرَةٍ Mukadder bir 'en' iledir أَيْ أَنْ يُكَذِّبَ Yani, yalanlamak ister *(Neyi?)* اَمَامَهُ **Önünü** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününü دَلَّ عَلَيْهِ Buna (şu ayet) delalet etmiştir.

6. يَسْئَلُ **Soruyor** -مَتٰى- اَيَّانَ **Ne zamandır?** *(Ne?)* يَوْمُ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** *(Nasıl sorar?)* سُؤَالَ اسْتِهْزَاءٍ وَتَكْذِيبٍ Alay ve yalanlama sorusu olarak.

7. فَاِذَا بَرِقَ **Artık kamaştığında** *(Ne?)* اَلْبَصَرُ **Göz** بِكَسْرِ الرَّاءِ (Berika fiili) 'ra'nın kesrası وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur دَهِشَ Dehşete düştüğünde وَتَحَيَّرَ Ve şaşıp kaldığında *(Neden dolayı?)* لِمَا رَأَى Görmüş olduğu مِمَّا كَانَ يُكَذِّبُهُ Yalanlayıp durduğu şey (kıyamet)ten dolayı.

8. وَخَسَفَ **Ve tutulduğunda** *(Ne?)* اَلْقَمَرُ **Ay** أَظْلَمَ Karardığında وَذَهَبَ ضَوْؤُهُ Ve ışığı gittiğinde.

9. وَجُمِعَ **Ve bir araya getirildiğinde** *(Ne?)* اَلشَّمْسُ **Güneş** وَالْقَمَرُ **Ve ay** فَطَلَعَا Ve böylece doğduklarında *(Nereden?)* مِنَ الْمَغْرِبِ Batıdan أَوْ ذَهَبَ Veya gittiğinde *(Ne?)* ضَوْؤُهُمَا Işıkları وَذٰلِكَ Ve bu (ışıklarının gitmesi) يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günündedir (işte bunlar olduğunda).

10. يَقُولُ **Der** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ne der?)* اَيْنَ **Nerededir** *(Ne?)* اَلْمَفَرُّ **Kaçacak yer?** اَلْفِرَارُ Kaçış.

11. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ (Bu kelime) mendir *(Neden?)* عَنْ طَلَبِ الْفِرَارِ Kaçma isteğinden لَا وَزَرَ **Siper yok** لَا مَلْجَأَ Sığınak yok *(Öyle sığınak ki,)* يُتَحَصَّنُ بِهِ Kişinin kendisiyle korunduğu.

12. اِلٰى رَبِّكَ **Sadece Rabbinedir** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ne?)* اَلْمُسْتَقَرُّ **Varılıp durulacak yer** مُسْتَقَرُّ الْخَلَائِقِ Mahlukatın duracağı yer فَيُحَاسَبُونَ Böylece hesaba çekilirler وَيُجَازَوْنَ Ve karşılıkları verilir.

13. يُنَبَّؤُا **Bildirilir** *(Kime?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsana** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ne bildirilir?)* بِمَا قَدَّمَ **Takdim ettiği** وَاَخَّرَ **Ve geri bıraktığı** بِأَوَّلِ عَمَلِهِ وَآخِرِهِ Amelinin başı ve sonu.

14. بَلِ الْاِنْسَانُ **Doğrusu insan** عَلٰى نَفْسِه۪ **Kendi aleyhine** بَص۪يرَةٌ **Tanıktır** شَاهِدٌ Şahittir تَنْطِقُ Dile getirir *(Ne?)* جَوَارِحُهُ Azaları *(Neyi?)* بِعَمَلِه۪ Yaptığını وَالْهَاءُ (Basiretün kelimesindeki) 'ha' (ta) harfi لِلْمُبَالَغَةِ Mübalağa içindir فَلَا بُدَّ Şu halde gereklidir *(Ne?)* مِنْ جَزَائِه۪ Cezalandırılması.

15. وَلَوْ اَلْقٰى **Öne sürse de** *(Neyi?)* مَعَاذ۪يرَهُ **Mazeretlerini** جَمْعُ مَعْذِرَةٍ 'Ma'ziretün kelimesinin çoğuludur *(Nasıl?)* عَلٰى غَيْرِ قِيَاسٍ Kıyas dışı olarak أَيْ لَوْ جَاءَ Yani, getirse de *(Neyi?)* بِكُلِّ مَعْذِرَةٍ Her türlü mazereti مَا قُبِلَتْ مِنْهُ Ondan kabul edilmez قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu *(Kime?)* لِنَبِيِّه۪ Nebisine:

16. لَا تُحَرِّكْ بِه۪ **Onunla kımıldatma** بِالْقُرْاٰنِ Kuran'la *(Neden önce?)* قَبْلَ فَرَاغِ جِبْر۪يلَ مِنْهُ Cebrail onu tamamlamadan önce *(Neyi kımıldatma?)* لِسَانَكَ **Dilini** *(Niçin kımıldatma?)* لِتَعْجَلَ بِه۪ **Onu hemen almak için** خَوْفَ أَنْ يَنْفَلِتَ مِنْكَ Senden kaçar korkusuyla.

17. اِنَّ عَلَيْنَا **Şüphesiz, bizim üzerimizedir** *(Ne?)* جَمْعَهُ **Onu toplanması** *(Nerede?)* ف۪ي صَدْرِكَ Senin göğsünde وَقُرْاٰنَهُ **Ve okunması** قِرَاءَتَكَ Senin okuman *(Neyi?)* اِيَّاهُ O Kuran'ı أَيْ جَرَيَانَهُ Yani, onun akması *(Ne üzerinde?)* عَلٰى لِسَانِكَ Senin dilin üzerinde.

18. فَاِذَا قَرَاْنَاهُ **Artık onu okuduğumuzda** *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana *(Ne ile okuduğumuzda?)* بِقِرَاءَةِ جِبْر۪يلَ Cebrail'in okumasıyla فَاتَّبِعْ **Takip et** *(Neyi?)* قُرْاٰنَهُ **Onun okunuşunu** اِسْتَمِعْ Kulak ver *(Neye?)* قِرَاءَتَهُ Onun okunuşuna فَكَانَ Ve peygamberimiz idi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne idi?)* يَسْتَمِعُ Kulak veriyordu ثُمَّ يَقْرَؤُهُ Sonra da onu okuyordu.

19. ثُمَّ **Sonra** اِنَّ **Şüphesiz** عَلَيْنَا **Bizim üzerimizedir** *(Ne?)* بَيَانَهُ **Onun açıklaması** *(Nasıl?)* بِالتَّفْه۪يمِ لَكَ Sana anlatarak وَالْمُنَاسَبَةُ Alaka *(Neredeki?)* بَيْنَ هٰذِهِ الْاٰيَةِ Bu (son) ayet(ler) ile وَمَا قَبْلَهَا Bundan önceki ayet(ler) arasındaki (münasebet şudur ki;) أَنَّ تِلْكَ Bundan öncekiler تَضَمَّنَتْ İçermiştir *(Neyi?)* الْاِعْرَاضَ Yüz çevirmeyi *(Neden?)* عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ Allah'ın ayetlerinden وَهٰذِه۪ Bu ayetler ise تَضَمَّنَتْ İçermiştir *(Neyi?)* اَلْمُبَادَرَةَ اِلَيْهَا Ayetlere yönelmeyi *(Nasıl?)* بِحِفْظِهَا Onları ezberleyerek.

﴿كَلَّا﴾ اسْتِفْتَاحٌ بِمَعْنَى أَلَا ﴿بَلْ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾﴾ الدُّنْيَا بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تُحِبُّونَ] فِي الْفِعْلَيْنِ ﴿وَيَذَرُونَ الْاٰخِرَةَ ﴿٢١﴾﴾ فَلَا يَعْمَلُونَ لَهَا [وَتَذَرُونَ] ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿نَاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾﴾ حَسَنَةٌ مُضِيئَةٌ ﴿اِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾﴾ أَيْ يَرَوْنَ اللّٰهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى فِي الْآخِرَةِ ﴿وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾﴾ كَالِحَةٌ شَدِيدَةُ الْعُبُوسِ ﴿تَظُنُّ﴾ تُوقِنُ ﴿اَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾﴾ دَاهِيَةٌ عَظِيمَةٌ تَكْسِرُ فَقَارَ الظَّهْرِ ﴿كَلَّا﴾ بِمَعْنَى أَلَا ﴿اِذَا بَلَغَتِ﴾ النَّفْسُ ﴿التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾﴾ عِظَامَ الْحَلْقِ ﴿وَقِيلَ﴾ قَالَ مَنْ حَوْلَهُ ﴿مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾﴾ يَرْقِيهِ لِيُشْفٰى ﴿وَظَنَّ﴾ اَيْقَنَ مَنْ بَلَغَتْ نَفْسُهُ ذٰلِكَ ﴿اَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾﴾ فِرَاقُ الدُّنْيَا ﴿وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾﴾ أَيْ إِحْدٰى سَاقَيْهِ بِالْأُخْرٰى عِنْدَ الْمَوْتِ أَيِ الْتَفَّتْ شِدَّةُ فِرَاقِ الدُّنْيَا بِشِدَّةِ إِقْبَالِ الْآخِرَةِ ﴿اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾﴾ أَيِ السَّوْقُ وَهٰذَا يَدُلُّ عَلَى الْعَامِلِ فِي إِذَا وَالْمَعْنٰى إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ الْحُلْقُومَ تُسَاقُ إِلٰى حُكْمِ رَبِّهَا ﴿فَلَا صَدَّقَ﴾ الْإِنْسَانُ ﴿وَلَا صَلّٰى ﴿٣١﴾﴾ أَيْ لَمْ يُصَدِّقْ وَلَمْ يُصَلِّ ﴿وَلٰكِنْ كَذَّبَ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿وَتَوَلّٰى ﴿٣٢﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰى اَهْلِهِ يَتَمَطّٰى ﴿٣٣﴾﴾ يَتَبَخْتَرُ فِي مِشْيَتِهِ إِعْجَابًا ﴿اَوْلٰى لَكَ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ وَالْكَلِمَةُ اسْمُ فِعْلٍ وَاللَّامُ لِلتَّبْيِينِ أَيْ وَلِيَكَ مَا تَكْرَهُ ﴿فَاَوْلٰى ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ فَهُوَ أَوْلٰى بِكَ مِنْ غَيْرِكَ ﴿ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ﴿٣٥﴾﴾ تَأْكِيدٌ ﴿اَيَحْسَبُ﴾ يَظُنُّ ﴿الْاِنْسَانُ اَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾﴾ هَمَلًا لَا يُكَلَّفُ بِالشَّرَائِعِ أَيْ لَا يَحْسَبُ ذٰلِكَ ﴿اَلَمْ يَكُ﴾ أَيْ كَانَ ﴿نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ تُمْنٰى ﴿٣٧﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يُمْنٰى] تُصَبُّ فِي الرَّحِمِ ﴿ثُمَّ كَانَ﴾ الْمَنِيُّ ﴿عَلَقَةً فَخَلَقَ﴾ اللّٰهُ مِنْهَا الْإِنْسَانَ ﴿فَسَوّٰى ﴿٣٨﴾﴾ عَدَلَ أَعْضَاءَهُ ﴿فَجَعَلَ مِنْهُ﴾ مِنَ الْمَنِيِّ الَّذِي صَارَ عَلَقَةً أَيْ قِطْعَةَ دَمٍ ثُمَّ مُضْغَةً أَيْ قِطْعَةَ لَحْمٍ ﴿الزَّوْجَيْنِ﴾ النَّوْعَيْنِ ﴿الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿٣٩﴾﴾ يَجْتَمِعَانِ تَارَةً وَيَنْفَرِدُ كُلٌّ مِنْهُمَا عَنِ الْآخَرِ تَارَةً ﴿اَلَيْسَ ذٰلِكَ﴾ الْفَعَّالُ لِهٰذِهِ الْأَشْيَاءِ ﴿بِقَادِرٍ عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى ﴿٤٠﴾﴾ قَالَ ﷺ بَلٰى.

TÜRKÇE ANLAMI

20. Hayır![1] **Doğrusu onlar, acil olan** dünyayı **seviyorlar,**[2]

21. Ve ahireti terk ediyor; onun için amel etmiyor**lar.**

22. O kıyamet **günü ışıl ışıl parlayan** güzel ve aydınlık **yüzler vardır.**

23. Rablerine bakarlar. Ahirette yüce Allah'ı görürler.

24. O gün asık somurtkan **yüzler de vardır.**

---

[1] كَلَّا kelimesi أَلَا anlamında istiftah harfidir.

[2] يُحِبُّونَ ve يَذَرُونَ fiilleri hem ya ile hem de ta ile okunur.

25. **Kendisine, bel** kemiğini **kıran bir muamele** büyük bir işkence **yapılacağını anlar**, yakinen bilir.

26. **Hayır, hayır! Can, köprücük** boğaz **kemiğine dayandığı,**

27. Etrafındakiler tarafından "Şifa bulması için **okuyacak kim var?" denildiği,**

28. Canı boğazına gelen kişi **bunun** dünyadan **ayrılış olduğunu anladığı**; yakinen bildiği,

29. **Ve** ölüm anında bir **bacak** diğer bir **bacağa dolaştığı** veya dünyadan ayrılış şiddeti, ahirete yönelme şiddetiyle birleştiği **zaman,**

30. **İşte o gün sevk, sadece Rabbinin huzurunadır.**[1]

31. **İşte o,** insan **tasdik de etmedi namaz da kılmadı.**

32. **Aksine** Kuran'ı **yalanladı ve** imandan **yüz çevirdi.**

33. **Sonra da böbürlenerek** kendini beğendiği için salına salına **yürüyerek kendi ehline gitti.**

34. Sevmediğin o şey **yakın olsun sana,** başkasından **daha da yakın olsun!**[2]

35. **Sonra yakın olsun sana, daha da yakın!**

36. **İnsan, kendisinin** hiçbir hükümle sorumla tutulmadan **başıboş bırakılacağını mı sanıyor!** Böyle bir şey beklemesin.

37. **O,** rahme **akıtılan**[3] dökülen **meniden bir nutfe değil miydi?**

38. **Sonra o** meni, **kan pıhtısı olmuş ve** Allah ondan insanı **yaratıp şekillendirmiş** azalarını düzenlemiş**ti.**

39. **Böylece ondan** önce kan pıhtısı sonrada et parçası olan o meniden **de iki eşi** sınıfı**; erkek ve dişiyi var etmişti.** Bazen her ikisi birden doğar, bazen de sadece birisi doğar.

40. **Peki bu** şeyleri yapan Allah**, ölüleri tekrar diriltmeye güç yetiremez mi?** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) "Evet! Güç yetirir" buyurdular.

KELİME ANLAMI

20. كَلَّا **Hayır!** اِسْتِفْتَاحٌ İstiftah harfidir *(Ne manasında?)* بِمَعْنَى أَلَا 'Ela' manasında بَلْ يُحِبُّونَ **Bilakis seviyorlar** *(Neyi?)* اَلْعَاجِلَةَ **Acele olanı** اَلدُّنْيَا Dünyayı *(Fiil nasıl okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile okunur *(Nerede?)* فِي الْفِعْلَيْنِ Her iki fiilde.

21. وَيَذَرُونَ **Ve terk ediyorlar** *(Neyi?)* اَلْاٰخِرَةَ **Ahireti** فَلَا يَعْمَلُونَ لَهَا Dolayısıyla onun için amel etmiyorlar.

---

[1] إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ Bu ayet اذا zarfının amiline delalet etmektedir. Mana şöyledir: Can boğaza geldiğinde, rabbinin hükmüne sevk edilir.

[2] أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى ayeti kerimesinde gaibten (muhataba) iltifat vardır. أَوْلَى kelimesi isim fiil olup وَلِيَ manasındadır. لَكَ terkibindeki lam harfi ceri (mefulu) beyan içindir.

[3] تُمْنَى fiili hem ta ile hem de ya ile okunur.

22. وُجُوهٌ **Nice yüzler** يَوْمَئِذٍ **O gün** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü نَاضِرَةٌ **Işıl ışıl parlar** حَسَنَةٌ Güzeldir مُضِيئَةٌ Aydınlıktır.

23. إِلٰى رَبِّهَا **Rablerine** نَاظِرَةٌ **Nazar eder** أَيْ يَرَوْنَ Yani, görürler *(Kimi?)* اَللّٰهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى Subhan ve yüce Allah'ı *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

24. وَوُجُوهٌ **Nice yüzler de** يَوْمَئِذٍ **O gün** بَاسِرَةٌ **Asıktır** كَالِحَةٌ Somurtkandır شَدِيدَةُ الْعُبُوسِ Son derece ekşidir.

25. تَظُنُّ **Anlar** تُوقِنُ Kesin olarak bilir *(Neyi?)* اَنْ يُفْعَلَ بِهَا **Kendisine yapılacağını** *(Ne?)* فَاقِرَةٌ **Bel kemiğini kıran bir muamele** دَاهِيَةٌ عَظِيمَةٌ Büyük felaket ki, تَكْسِرُ Kırar *(Neyi?)* فَقَارَ الظَّهْرِ Bel kemiğini.

26. كَلَّا **Hayır!** بِمَعْنٰى أَلَا 'Ela' manasındadır اِذَا بَلَغَتْ **Ulaştığında** *(Ne?)* اَلنَّفْسُ Can *(Nereye?)* اَلتَّرَاقِيَ **Köprücük kemiklerine** عِظَامَ الْحَلْقِ Boyun halkasının kemiklerine.

27. وَقِيلَ **Ve denildiğinde** قَالَ Dediğinde *(Kim?)* مَنْ حَوْلَهُ Etrafındakiler *(Ne?)* مَنْ **Kimdir?** *(Ne?)* رَاقٍ **Okuyan** يَرْقِيهِ Ona okuyacak olan *(Niye?)* لِيُشْفٰى Şifa bulsun diye.

28. وَظَنَّ **Ve anladığında** اَيْقَنَ Kesin olarak bildiğinde *(Kim?)* مَنْ بَلَغَتْ نَفْسُهُ Canı ulaşan kimse *(Nereye ulaşan?)* ذٰلِكَ Boğazına *(Neyi anladığında?)* اَنَّهُ **Şüphesiz bu** اَلْفِرَاقُ **Ayrılıştır** فِرَاقُ الدُّنْيَا Dünyadan ayrılış.

29. وَالْتَفَّتْ **Ve dolandığında** *(Ne?)* اَلسَّاقُ **Bacak** *(Neye?)* بِالسَّاقِ **Bacağa** أَيْ إِحْدٰى سَاقَيْهِ Yani, iki ayağından biri بِالْأُخْرٰى Diğerine (dolaştığında) *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında أَيِ الْتَفَّتْ Veya birleştiğinde *(Ne?)* شِدَّةُ فِرَاقِ الدُّنْيَا Dünyadan ayrılmanın zorluğu *(Ne ile?)* بِشِدَّةِ إِقْبَالِ الْآخِرَةِ Ahirete yönelmenin zorluğuyla.

30. اِلٰى رَبِّكَ **Sadece Rabbinedir** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ne?)* اَلْمَسَاقُ **Sevk** أَيِ السَّوْقُ Yani, yolculuk وَهٰذَا يَدُلُّ Ve bu delalet eder *(Neye?)* عَلَى الْعَامِلِ Amel edene *(Nerede?)* فِي اَلْحُلْقُومِ إِذَا 'İza'da وَالْمَعْنٰى Mana şudur: إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ Can dayandığında *(Nereye?)* اَلْحُلْقُومَ Boğaza تُسَاقُ Sevk edilir *(Neye?)* إِلٰى حُكْمِ رَبِّهَا Rabbinin hükmüne.

31. فَلَا صَدَّقَ **Fakat ne tasdik etti** *(Kim?)* اَلْإِنْسَانُ İnsan وَلَا صَلّٰى **Ne de namaz kıldı** أَيْ لَمْ يُصَدِّقْ Yani, inanmadı وَلَمْ يُصَلِّ Ve namaz kılmadı.

32. وَلٰكِنْ كَذَّبَ **Aksine yalanladı** *(Neyi?)* بِالْقُرْآنِ Kuran'ı وَتَوَلّٰى **Ve yüz çevirdi** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

33. ثُمَّ ذَهَبَ **Sonrada gitti** *(Nereye?)* اِلَى اَهْلِهِ **Ailesinin yanına** *(Nasıl gitti?)* يَتَمَطّٰى **Böbürlenerek** يَتَبَخْتَرُ Salına salına *(Nerede?)* فِي مِشْيَتِهِ Yürüyüşünde *(Niçin?)* إِعْجَابًا Kendisini beğendiği için.

34. اَوْلٰى لَكَ **Yakın olsun sana,** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten (muhataba) وَالْكَلِمَةُ (Evla) kelimesi اِسْمُ فِعْلٍ Fiile delalet eden bir isimdir وَاللَّامُ ('Leke' terkibindeki) lam لِلتَّبْيِينِ (Mefulu) açıklamak içindir أَيْ وَلِيَكَ Yani, yakın olsun sana *(Ne?)* مَا تَكْرَهُ Sevmediğin şey(in başına gelmesi) فَاَوْلٰى **Daha yakın olsun!** أَيْ فَهُوَ Yani, o (sevmediğin şey) أَوْلٰى بِكَ Sana daha yakın olsun *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِكَ Senden başkasından.

35. ثُمَّ **Sonra yine** اَوْلٰى لَكَ **Yakın olsun, sana** فَاَوْلٰى **Daha yakın olsun** تَأْكِيدٌ (Bu ayet, bir öncekini) tekittir.

36. اَيَحْسَبُ **Sanır mı?** يَظُنُّ Zanneder mi? *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Ne sanır mı?)* اَنْ يُتْرَكَ **Bırakılacağını** *(Nasıl?)* سُدًى **Başıboş** هَمَلًا Serbest لَا يُكَلَّفُ Sorumlu tutulmaz bir halde *(Ne ile?)* بِالشَّرَائِعِ Allah'ın hükümleriyle أَيْ لَا يَحْسَبُ ذٰلِكَ Yani, bunu sanmasın.

37. اَلَمْ يَكُ **Değil miydi?** أَيْ كَانَ Yani, idi *(Ne?)* نُطْفَةً **Bir damla su** *(Neden?)* مِنْ مَنِيٍّ **Bir meniden ki,** تُمْنٰى **Dökülür** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ('Tumnâ' fiili) ta ve ya harfleriyle (okunur) تُصَبُّ Dökülür *(Nereye?)* فِي الرَّحِمِ Rahme.

38. ثُمَّ كَانَ **Sonra oldu** *(Ne?)* اَلْمَنِيُّ Meni *(Ne oldu?)* عَلَقَةً **Bir kan pıhtısı** فَخَلَقَ **Ve yarattı** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neden?)* مِنْهَا O kan pıhtısından *(Neyi?)* اَلْاِنْسَانَ İnsanı فَسَوّٰى **Ve şekil verdi** عَدَّلَ Düzenledi *(Neyi?)* أَعْضَاءَهُ Azalarını.

39. فَجَعَلَ **Böylece yaptı** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** مِنَ الْمَنِيِّ Meniden اَلَّذِي صَارَ Ki olmuştu *(Ne?)* عَلَقَةً Bir aleka أَيْ قِطْعَةَ دَمٍ Yani, kan pıhtısı ثُمَّ مُضْغَةً Sonra da mudğa أَيْ قِطْعَةَ لَحْمٍ Yani, bir et parçası *(Neyi yaptı?)* اَلزَّوْجَيْنِ **İki eşi** اَلنَّوْعَيْنِ İki türü اَلذَّكَرَ **Erkeği** وَالْاُنْثٰى **Ve kadını** كُلٌّ مِنْهُمَا يَجْتَمِعَانِ (Rahimde) bir araya gelirler *(Ne zaman?)* تَارَةً Bazen وَيَنْفَرِدُ Ve ayrılır *(Ne?)* Erkek ve kadından her biri *(Neden?)* عَنِ الْآخَرِ Diğerinden *(Ne zaman?)* تَارَةً Bazen.

40. اَلَيْسَ **Değil midir?** *(Kim?)* ذٰلِكَ **Bu (zat)** *(Öyle zat ki,)* اَلْفَعَّالُ Sürekli yapan *(Neyi?)* لِهٰذِهِ الْأَشْيَاءِ Bu şeyleri *(Ne değil midir?)* بِقَادِرٍ **Gücü yeten** *(Neye?)* عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ **Diriltmeye** *(Neyi?)* اَلْمَوْتٰى **Ölüleri** قَالَ Peygamberimiz dedi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne dedi?)* بَلٰى Evet! (O, ölüleri diriltmeye gücü yetendir).

سُورَةُ الإِنْسَانِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اِحْدٰى وَثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿هَلْ﴾ قَدْ ﴿اَتٰى عَلَى الْاِنْسَانِ﴾ آدَمَ ﴿حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ﴾ أَرْبَعُونَ سَنَةً ﴿لَمْ يَكُنْ﴾ فِيهِ ﴿شَيْئًا مَذْكُورًا ﴿١﴾﴾ كَانَ فِيهِ مُصَوَّرًا مِنْ طِينٍ لَا يُذْكَرُ أَوِ الْمُرَادُ بِالْإِنْسَانِ الْجِنْسُ وَبِالْحِينِ مُدَّةُ الْحَمْلِ ﴿اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ﴾ اَخْلَاطٍ أَيْ مِنْ مَاءِ الرَّجُلِ وَمَاءِ الْمَرْأَةِ الْمُخْتَلِطَيْنِ الْمُمْتَزِجَيْنِ ﴿نَبْتَلِيهِ﴾ نَخْتَبِرُهُ بِالتَّكْلِيفِ وَالْجُمْلَةُ مُسْتَأْنَفَةٌ أَوْ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ مُرِيدِينَ ابْتِلَاءَهُ حِينَ تَأَهُّلِهِ ﴿فَجَعَلْنَاهُ﴾ بِسَبَبِ ذٰلِكَ ﴿سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾﴾ ﴿اِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ بَيَّنَّا لَهُ طَرِيقَ الْهُدٰى بِبَعْثِ الرُّسُلِ ﴿اِمَّا شَاكِرًا﴾ أَيْ مُؤْمِنًا ﴿وَاِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾﴾ حَالَانِ مِنَ الْمَفْعُولِ أَيْ بَيَّنَّا لَهُ فِي حَالِ شُكْرِهِ أَوْ كُفْرِهِ الْمُقَدَّرَةِ وَإِمَّا لِتَفْصِيلِ الْأَحْوَالِ ﴿اِنَّا اَعْتَدْنَا﴾ هَيَّأْنَا ﴿لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَ﴾ يُسْحَبُونَ بِهَا فِي النَّارِ ﴿وَاَغْلَالًا﴾ فِي اَعْنَاقِهِمْ تُشَدُّ فِيهَا السَّلَاسِلُ ﴿وَسَعِيرًا ﴿٤﴾﴾ نَارًا مُسَعَّرَةً أَيْ مُهَيَّجَةً يُعَذَّبُونَ بِهَا ﴿اِنَّ الْاَبْرَارَ﴾ جَمْعُ بَرٍّ أَوْ بَارٍّ وَهُمُ الْمُطِيعُونَ ﴿يَشْرَبُونَ مِنْ كَاْسٍ﴾ هُوَ إِنَاءُ شُرْبِ الْخَمْرِ وَهِيَ فِيهِ وَالْمُرَادُ مِنْ خَمْرٍ تَسْمِيَةً لِلْحَالِّ بِاسْمِ الْمَحَلِّ وَمِنْ لِلتَّبْعِيضِ ﴿كَانَ مِزَاجُهَا﴾ مَا تُمْزَجُ بِهِ ﴿كَافُورًا ﴿٥﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

76- İnsan Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Otuz bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Şüphesiz **insanın** Âdem'in **üzerinden, henüz kendisinin** insan diye **anılan bir şey olmadığı** sadece çamurdan şekil verilmiş bir halde bulunduğu **uzun bir süre** kırk sene **geçti.**[1]
2. **Doğrusu, biz insanı katışık bir nutfeden** birbirine karışmış erkek ve kadının suyundan **yarattık** ki, ehil olduğu zaman **onu** bir takım sorumluluklarla **imtihan edelim**[2] sınayalım ve bu sebeple **onu işitir ve görür kıldık.**
3. **Şüphesiz biz** peygamberler göndermek suretiyle **onu** doğru **yola ilettik. İster şükredici** mümin **olsun ister çok nankör, kâfir.**[3]
4. **Doğrusu biz, kâfirler için** ateşte çekilecekleri **zincirler;** o zincirlerin bağlanacağı boyunlarında **demir halkalar ve** azap görecekleri **alevli** tutuşturulmuş; körüklenmiş **bir ateş hazırladık.**
5. **İyiler**[4] itaat edenler **ise,** içinde cennet şarabı bulunan **bir kadehten içerler ki, onun karışımı** içine katılan şey **kâfur;**

KELİME ANLAMI

﴿٧٦﴾- سُورَةُ الْإِنْسَانِ

76- İnsan Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.**

إِحْدٰى وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz bir ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. -قَدْ- هَلْ **Muhakkak** أَتٰى **Geçti** *(Neden?)* عَلَى الْإِنْسَانِ **İnsanın üstünden** آدَمَ Adem'in üstünden *(Ne?)* حِينٌ **Bir müddet** *(Neden?)* مِنَ الدَّهْرِ **Uzun süreden** أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk sene لَمْ يَكُنْ **Ki, olmamıştı** *(Nerede?)* فِيهِ O süre içinde *(Ne olmamıştı?)* شَيْئًا مَذْكُورًا **Anılan bir şey** كَانَ فِيهِ O süre içerisinde idi *(Ne?)* مُصَوَّرًا Şekillendirilmiş *(Neden?)* مِنْ طِينٍ Çamurdan لَا يُذْكَرُ Anılmıyordu أَوِ الْمُرَادُ Veya kastedilen *(Ne ile?)* بِالْإِنْسَانِ İnsan ile *(Nedir?)* الْجِنْسُ İnsan cinsidir وَبِالْحِينِ Ve müddet ile (kastedilen) مُدَّةُ الْحَمْلِ Hamilelik dönemidir.

---

[1] Bu ayette geçen insandan insan cinsi, süreden de hamilelik müddeti kastedilmiş olabilir.

[2] نَبْتَلِيهِ fiili istinaf cümlesi veya hal-i mukadderadır.

[3] شَاكِرًا ve كَفُورًا kelimeleri (هَدَيْنَاهُ terkibindeki) mefulden haldirler. Mana şöyledir: Biz ona, ileride gelecek olan şükür veya küfür halinde doğru yolu beyan ettik. إِمَّا kelimesi de bu halleri beyan içindir.

[4] أَبْرَار kelimesi بَرّ veya بَارّ kelimesinin çoğuludur. Ayette kadeh zikredilip içindeki cennet şarabı kastedilmiştir.

2. إِنَّا **Muhakkak biz** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kimi?)* - الْجِنْسَ - اَلْاِنْسَانَ **İnsan** cinsini *(Neden yarattık?)* مِنْ نُطْفَةٍ **Bir nutfeden ki,** اَمْشَاجٍ **Katışık** اَخْلَاطٍ Karışımlı أَيْ مِنْ مَاءِ الرَّجُلِ Yani, erkeğin suyuyla وَمَاءِ الْمَرْأَةِ Kadının suyundan *(Öyle sular ki,)* اَلْمُخْتَلِطَيْنِ Birbirine karışmış اَلْمُمْتَزِجَيْنِ Ve birleşmiş نَبْتَلِيهِ **Onu imtihan edeceğiz** نَخْتَبِرُهُ Deneyeceğiz *(Nasıl?)* بِالتَّكْلِيفِ Sorumluluk vererek وَالْجُمْلَةُ Bu cümle مُسْتَأْنَفَةٌ Yeniden başlangıç cümlesidir أَوْ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Veya hal-i mukadderadır أَيْ مُرِيدِينَ Yani, isteyenler olarak *(Neyi?)* اِبْتِلَاءَهُ Onu denemeyi *(Ne zaman?)* حِينَ تَأَهُّلِهِ (Sorumlu tutulmaya) ehil olduğu zaman فَجَعَلْنَاهُ **Ve onu yaptık** *(Ne ile?)* بِسَبَبِ ذٰلِكَ Bu sebeple *(Ne yaptık?)* سَمِيعًا **İşiten** بَصِيرًا **Gören.**

3. إِنَّا **Muhakkak biz** هَدَيْنَاهُ **Ona gösterdik** *(Neyi?)* اَلسَّبِيلَ **Yolu** بَيَّنَّا لَهُ Ona beyan ettik *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolunu *(Nasıl?)* بِبَعْثِ الرُّسُلِ Peygamberler göndererek إِمَّا شَاكِرًا **İster şükreden olsun** أَيْ مُؤْمِنًا Yani, mümin وَإِمَّا كَفُورًا **İster çok nankör** حَالَانِ (Bu iki kelime) haldir *(Neden?)* مِنَ الْمَفْعُولِ (Hedeynâ fiiline bitişik olan) mefulden أَيْ بَيَّنَّا لَهُ Yani, ona beyan ettik *(Ne halde?)* فِي حَالِ شُكْرِهِ Şükür halinde أَوْ كُفْرِهِ Veya küfür halinde *(Öyle şükür veya küfür hali ki,)* اَلْمُقَدَّرَةِ Takdir edilmiş olan وَإِمَّا 'İmmâ' harfi de لِتَفْصِيلِ الْأَحْوَالِ Hallerin tafsili içindir.

4. إِنَّا **Muhakkak biz** اَعْتَدْنَا **Hazırladık** هَيَّأْنَا Oluşturduk *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirlere** *(Ne hazırladık?)* سَلَاسِلَ **Zincirler** يُسْحَبُونَ بِهَا Ki, onlarla sürüklenirler *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte *(Daha ne hazırladık?)* وَاَغْلَالًا **Ve demir halkalar** *(Nerede olan?)* فِي اَعْنَاقِهِمْ Boyunlarında تُشَدُّ فِيهَا Ki, onlara bağlanır *(Ne?)* اَلسَّلَاسِلُ Zincirler *(Daha ne hazırladık?)* وَسَعِيرًا **Ve alevli ateş** نَارًا مُسَعَّرَةً Tutuşturulmuş ateş أَيْ مُهَيَّجَةً Yani, körüklenmiş (ateş ki,) يُعَذَّبُونَ بِهَا Onunla azap edilirler.

5. إِنَّ الْاَبْرَارَ **Şüphesiz iyiler de** *(Ebrar kelimesi nedir?)* جَمْعُ بَرٍّ أَوْ بَارٍّ 'Berr' veya 'bârr' kelimesinin çoğuludur وَهُمُ الْمُطِيعُونَ Ve onlar itaat edenlerdir يَشْرَبُونَ **İçerler** *(Neden?)* مِنْ كَاسٍ **Bir kadehten ki,** هُوَ O kadeh إِنَاءُ شُرْبِ الْخَمْرِ Şarap içilen kaptır *(Ne halde içerler?)* وَهِيَ فِيهِ O şarap içinde olduğu halde وَالْمُرَادُ Ve kastedilen *(Nedir?)* مِنْ خَمْرٍ Şaraptan (içerler manasıdır) *(Bu mecaz nasıl yapılmıştır?)* تَسْمِيَةً İsimlendirilerek *(Neyi?)* لِلْحَالِّ (Kabın içinde) bulunan (şarab)ı *(Ne ile?)* بِاسْمِ الْمَحَلِّ Mahallin (kabın) ismiyle وَمِنْ 'Min' harfi ceri de لِلتَّبْعِيضِ Tebi'z içindir *(Öyle kadeh ki,)* كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِزَاجُهَا **Karışımı** مَا تُمْزَجُ بِهِ Karıştırıldığı şey *(Ne olmuştur?)* كَافُورًا **Kâfur;**

﴿عَيْنًا﴾ بَدَلٌ مِنْ كَافُورًا فِيهَا رَائِحَتُهُ ﴿يَشْرَبُ بِهَا﴾ مِنْهَا ﴿عِبَادُ اللهِ﴾ أَوْلِيَاؤُهُ ﴿يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾﴾ يَقُودُونَهَا حَيْثُ شَاؤُوا مِنْ مَنَازِلِهِمْ ﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ﴾ فِي طَاعَةِ اللهِ ﴿وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾﴾ مُنْتَشِرًا ﴿وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ﴾ أَيِ الطَّعَامِ وَشَهْوَتِهِمْ لَهُ ﴿مِسْكِينًا﴾ فَقِيرًا ﴿وَيَتِيمًا﴾ لَا أَبَ لَهُ ﴿وَأَسِيرًا ﴿٨﴾﴾ يَعْنِي الْمَحْبُوسَ بِحَقٍّ ﴿إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللهِ﴾ لِطَلَبِ ثَوَابِهِ ﴿لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾﴾ شُكْرًا فِيهِ عِلَّةُ الْإِطْعَامِ وَهَلْ تَكَلَّمُوا بِذَلِكَ أَوْ عَلِمَهُ اللهُ مِنْهُمْ فَأَثْنَى عَلَيْهِمْ بِهِ قَوْلَانِ ﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا﴾ تَكْلَحُ الْوُجُوهُ فِيهِ أَيْ كَرِيهَ الْمَنْظَرِ لِشِدَّتِهِ ﴿قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾﴾ شَدِيدًا فِي ذَلِكَ ﴿فَوَقَاهُمُ اللهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ﴾ أَعْطَاهُمْ ﴿نَضْرَةً﴾ حُسْنًا وَإِضَاءَةً فِي وُجُوهِهِمْ ﴿وَسُرُورًا ﴿١١﴾﴾ ﴿وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا﴾ بِصَبْرِهِمْ عَنِ الْمَعْصِيَةِ ﴿جَنَّةً﴾ أُدْخِلُوهَا ﴿وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾﴾ أُلْبِسُوهُ ﴿مُتَّكِئِينَ﴾ حَالٌ مِنْ مَرْفُوعِ أُدْخِلُوهَا الْمُقَدَّرِ ﴿فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ﴾ السُّرُرِ فِي الْحِجَالِ ﴿لَا يَرَوْنَ﴾ لَا يَجِدُونَ حَالٌ ثَانِيَةٌ ﴿فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾﴾ أَيْ لَا حَرًّا وَلَا بَرْدًا وَقِيلَ الزَّمْهَرِيرُ الْقَمَرُ فَهِيَ مُضِيئَةٌ مِنْ غَيْرِ شَمْسٍ وَلَا قَمَرٍ ﴿وَدَانِيَةً﴾ قَرِيبَةً عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ لَا يَرَوْنَ أَيْ غَيْرَ رَائِينَ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ مِنْهُمْ ﴿ظِلَالُهَا﴾ شَجَرُهَا ﴿وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾﴾ أُدْنِيَتْ ثِمَارُهَا فَيَنَالُهَا الْقَائِمُ وَالْقَاعِدُ وَالْمُضْطَجِعُ ﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ﴾ فِيهَا ﴿بِآنِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ﴾ أَقْدَاحٍ بِلَا عُرًى ﴿كَانَتْ قَوَارِيرَا ﴿١٥﴾﴾ ﴿قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾ أَيْ أَنَّهَا مِنْ فِضَّةٍ يُرَى بَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا كَالزُّجَاجِ ﴿قَدَّرُوهَا﴾ أَيِ الطَّائِفُونَ ﴿تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾﴾ عَلَى قَدْرِ رَيِّ الشَّارِبِينَ مِنْ غَيْرِ زِيَادَةٍ وَلَا نَقْصٍ وَذَلِكَ أَلَذُّ الشَّرَابِ ﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا﴾ أَيْ خَمْرًا ﴿كَانَ مِزَاجُهَا﴾ مَا تُمْزَجُ بِهِ ﴿زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾﴾ ﴿عَيْنًا﴾ بَدَلٌ مِنْ زَنْجَبِيلًا ﴿فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾﴾ يَعْنِي أَنَّ مَاءَهَا كَالزَّنْجَبِيلِ الَّذِي تَسْتَلِذُّ بِهِ الْعَرَبُ سَهْلُ الْمَسَاغِ فِي الْحَلْقِ ﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ﴾ بِصِفَةِ الْوِلْدَانِ لَا يَشِيبُونَ ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ﴾ لِحُسْنِهِمْ وَانْتِشَارِهِمْ فِي الْخِدْمَةِ ﴿لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا ﴿١٩﴾﴾ مِنْ سِلْكِهِ أَوْ مِنْ صَدَفِهِ وَهُوَ أَحْسَنُ مِنْهُ فِي غَيْرِ ذَلِكَ ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ﴾ أَيْ وُجِدَتِ الرُّؤْيَةُ مِنْكَ فِي الْجَنَّةِ ﴿رَأَيْتَ﴾ جَوَابُ إِذَا ﴿نَعِيمًا﴾ لَا يُوصَفُ ﴿وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾﴾ وَاسِعًا لَا غَايَةَ لَهُ ﴿عَالِيَهُمْ﴾ فَوْقَهُمْ فَنَصْبُهُ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ وَهُوَ خَبَرٌ لِمُبْتَدَإٍ بَعْدَهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْيَاءِ مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهُ خَبَرٌ وَالضَّمِيرُ الْمُتَّصِلُ بِهِ لِلْمَعْطُوفِ عَلَيْهِمْ ﴿ثِيَابُ سُنْدُسٍ﴾ حَرِيرٍ ﴿خُضْرٌ﴾ بِالرَّفْعِ ﴿وَإِسْتَبْرَقٌ﴾

بِالْجَرِّ مَا غَلُظَ مِنَ الدِّيبَاجِ فَهُوَ الْبَطَائِنُ وَالسُّنْدُسُ الظَّهَائِرُ وَفِي قِرَاءَةٍ عَكْسُ مَا ذُكِرَ فِيهِمَا
وَفِي أُخْرَى [خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ] بِرَفْعِهِمَا وَفِي أُخْرَى بِجَرِّهِمَا ﴿وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾ وَفِي مَوْضِعٍ
مِنْ ذَهَبٍ لِلْإِيذَانِ بِأَنَّهُمْ يُحَلَّوْنَ مِنَ النَّوْعَيْنِ مَعًا وَمُفَرَّقًا ﴿وَسَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾﴾ مُبَالَغَةً
فِي طَهَارَتِهِ وَنَظَافَتِهِ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا ﴿إِنَّ هٰذَا﴾ النَّعِيمَ ﴿كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا
﴿٢٢﴾﴾ ﴿إِنَّا نَحْنُ﴾ تَأْكِيدٌ لِاسْمِ إِنَّ أَوْ فَصْلٌ ﴿نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾﴾ خَبَرُ إِنَّ أَيْ فَصَّلْنَاهُ
وَلَمْ نُنَزِّلْهُ جُمْلَةً وَاحِدَةً ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ عَلَيْكَ بِتَبْلِيغِ رِسَالَتِهِ ﴿وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ
﴿اٰثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾﴾ أَيْ عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدَ بْنَ الْمُغِيرَةِ قَالَا لِلنَّبِيِّ ﷺ ارْجِعْ عَنْ هٰذَا الْأَمْرِ
وَيَجُوزُ أَنْ يُرَادَ كُلُّ آثِمٍ وَكَافِرٍ أَيْ لَا تُطِعْ أَحَدَهُمَا أَيًّا كَانَ فِيمَا دَعَاكَ إِلَيْهِ مِنْ إِثْمٍ أَوْ كُفْرٍ ﴿وَاذْكُرِ
اسْمَ رَبِّكَ﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾﴾ يَعْنِي الْفَجْرَ وَالظُّهْرَ وَالْعَصْرَ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Allah'ın has kulları** dostlarının **içtikleri ve** konaklarından diledikleri yere **akıttıkça akıttıkları** içinde kâfur kokusu olan **bir pınardır.**[1]
7. **Onlar, şerri yaygın olan bir günden korkarak** Allah'a itaat konusunda **verdikleri sözü yerine getirirler.**
8. **Onlar, sevmelerine** ve iştahları olmasına **rağmen yemeği yoksula,** babası olmayan **yetime ve** haklı olarak alıkoyulan **esire yedirirler.**
9. **"Biz sizi Allah rızası** sevabını talep etmek **için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür beklemiyoruz."**[2]
10. **"Biz, çetin** sert **ve asık suratlı** yüzlerin solduğu; çok zor olduğu için kötü görünümlü **bir günde Rabbimizden korkarız"**
11. **Allah da onları o günün şerrinden korumuş;** yüzlerine **parlaklık**; güzellik ile aydınlık **ve sevinç vermiştir.**
12. **Sabretmelerine** günahlardan uzak durmalarına **karşılık onlara** girdirildikleri **bir cennet ve** giydirildikleri **bir ipekle mükâfatlandırmıştır.**
13. **Orada tahtlara** zifaf odasındaki döşeklere **yaslanmış olarak**[3] cennete koyulurlar**; orada ne yakıcı güneş, ne de dondurucu soğuk görmez**;[4] hissetmez**ler**.[5]

---

[1] عَيْنًا kelimesi كَافُورًا kelimesinden bedeldir.

[2] Onlar bu sözü dile getirmiş midir, yoksa Allah onların içlerinden böyle geçirdiklerini bilip bu sözlerle onları övmüş müdür, bu konuda iki görüş vardır.

[3] مُتَّكِئِينَ kelime mukadder olan أُدْخِلُوهَا fiilinin zamirinden haldir.

[4] لَا يَرَوْنَ fiili ikinci haldir.

[5] Diğer bir görüşe göre الزَّمْهَرِيرِ ay demektir. Buna göre (ayet şu anlamdadır): O cennet güneş ve ay olmadan aydınlanır.

14. **Gölgeleri;** cennet ağaçları **üzerlerine sarkmış, meyveleri de iyice yaklaştırılmıştır.** Böylece ayakta, oturan ve yatan herkes meyvelere erişebilir.

15. O cennette **etraflarında gümüşten kaplar ve billûr kâseler** kulpsuz kadehler **dolaştırılır.**

16. Cam gibi içi dışından görünen **gümüşten billur kâseler ki,** etrafta dolaşan hizmetçiler **onları(n miktarını)** içenlerin kanacağı şekilde ne eksiz ne de fazla olmaksızın **tam olarak belirlemiştirler.** İşte bu en lezzetli içecektir.

17. **Onlara orada bir kadeh** şarap **içirilir ki, onun karışımı** içine katılan şey **zencefil;**

18. **Orada bir pınardır**[1] **ki, Selsebîl diye isimlendirilir.** Bu pınarın suyu Arapların lezzet aldığı Zencebil gibi boğazdan rahatça akıp geçer.

19. **Onların etrafında ölümsüz genç** sıfatında hiç yaşlanmayan hizmetçi**ler dolaşır. Onları gördüğünde,** güzelliklerinden ve hizmet için dolaşmalarından sebep ipinden veya sedefinden **etrafa saçılmış inciler sanırsın.** Bu haldeki inciler diğerlerinden daha güzel görünür.

20. **Orada**; cennette (olanları) **gördüğünde** ifade edilemez **bir nimet ve büyük**; ucu bucağı olmayan geniş **bir mülk görürsün.**

21. **Üzerlerinde**[2] yüzü **ince, yeşil**[3] **ipekli ve** astarı **parlak atlastan** kalın ipekli **elbiseler vardır; gümüş bilezikler takınmışlardır.**[4] **Rableri onlara** dünya şarabının aksine **tertemiz bir şarap içirir.**

22. **İşte bu** nimet**, sizin için bir mükâfattır. Gayretiniz makbul olmuştur.**

23. **Şüphesiz biz, Kuran'ı sana parça parça biz indirdik.** Onu toplu halde indirmedik.

24. **Artık Rabbinin** gönderdiklerini tebliğ etme **hükmüne sabret; o** kâfir olan**lardan günahkâra veya kâfire** Utbe b. Rebiâ ve Velid b. Muğire'ye **uyma.** Bu ikisi Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e "Bu işten vazgeç" demişlerdi. Ayetten tüm günahkâr ve kâfirlerin kastedilmesi de mümkündür. Bu durumda mana şöyledir: Seni davet ettikleri şey ister günah olsun ister küfür, bu iki tür insandan hiçbirine uyma.

25. **Sabah ve akşamüstü** sabah, öğle ve ikindi namazında **Rabbinin ismini an.**

---

[1] عَيْنًا kelimesi زَنْجَبِيلًا kelimesinden bedeldir.

[2] عَالِيَهُمْ terkibindeki عَالِي kelimesi zarf olmak üzere nasp olup kendisinden sonra gelen mübtedanın haberidir. Diğer bir kıraatte bu kelime ya harfinin sükûnuyla mübteda kendisinden sonra gelen de haber olarak okunur. Bu kelimedeki zamir matuf-u aleyh (olan 'Ebrar' kelimesin)e aittir.

[3] خُضْرٌ kelimesi ref ile إِسْتَبْرَقٍ kelimesi ise cer ile okunur. Diğer bir kıraatte bunun tam tersi, bir diğerinde her ikisinin refi ve bir başka kıraatte ise her ikisinin cerriyle okunur.

[4] Diğer ayetler (Kehf: 31, Hac:23 ve Fatır: 33)'de altın bilezik takındıkları belirtilmiştir. Bu, her iki türden bileziği hem beraber hem ayrı ayrı takacaklarını bildirmek içindir.

KELİME ANLAMI

6. عَيْنًا **Bir pınar ki,** بَدَلٌ مِنْ كَافُورًا 'Kâfur' kelimesinden bedeldir فِيهَا Onda vardır *(Ne?)* رَائِحَتُهُ Kâfur kokusu يَشْرَبُ **İçer** *(Neden?)* بِهَا –مِنْهَا– **Ondan** *(Kim?)* عِبَادُ اللّٰهِ **Allah'ın has kulları** أَوْلِيَاؤُهُ Onun dostları يُفَجِّرُونَهَا **Onu akıtırlar** *(Nasıl?)* تَفْجِيرًا **Akıttıkça** يَقُودُونَهَا Onu yönlendirirler *(Nereye?)* حَيْثُ شَاؤُوا Diledikleri yere *(Neden?)* مِنْ مَنَازِلِهِمْ Köşklerinden (diledikleri yere yönlendirirler).

7. يُوفُونَ **Yerine getirirler** *(Neyi?)* بِالنَّذْرِ **Verdikleri sözü** *(Hangi konuda?)* فِي طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat konusunda وَيَخَافُونَ **Ve korkarlar** *(Neden?)* يَوْمًا **Bir günden ki,** كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* شَرُّهُ **Onun fenalığı** *(Ne olmuştur?)* مُسْتَطِيرًا **Yaygın** مُنْتَشِرًا Dağılmış.

8. وَيُطْعِمُونَ **Ve yedirirler** *(Neyi?)* اَلطَّعَامَ **Yemeği** *(Neye rağmen?)* عَلٰى حُبِّهِ **Onu sevmelerine rağmen** أَيِ الطَّعَامِ Yani, yemeği (sevmelerine) وَشَهْوَتِهِمْ لَهُ Ve ona iştahlarının olmasına rağmen *(Kime yedirirler?)* مِسْكِينًا **Miskine** فَقِيرًا Fakire وَيَتِيمًا **Yetime** لَا أَبَ لَهُ Babası olmayana وَاَسِيرًا **Ve esire** يَعْنِي الْمَحْبُوسَ Yani, hapsedilene *(Nasıl?)* بِحَقٍّ Haklı olarak.

9. إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ **Size ancak yediriyoruz** *(Niçin?)* لِوَجْهِ اللّٰهِ **Allah'ın cemali için** لِطَلَبِ ثَوَابِهِ Sevabını talep etmek için لَا نُرِيدُ **Beklemiyoruz** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne?)* جَزَاءً **Ne bir karşılık** وَلَا شُكُورًا **Ne de bir teşekkür** شُكْرًا Şükür فِيهِ Bu ayette vardır *(Ne?)* عِلَّةُ الْإِطْعَامِ Yemek yedirmenin sebebi وَهَلْ تَكَلَّمُوا Ve acaba onlar dile getirdiler mi? *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu sözleri أَوْ عَلِمَهُ اللّٰهُ Yoksa Allah bu sözleri bildi de *(Kimden?)* مِنْهُمْ O yemeği yedirenlerden فَأَثْنٰى عَلَيْهِمْ Böylece onları övdü mü *(Ne ile?)* بِهِ Bu söz ile? قَوْلَانِ (Bu konuda) iki görüş vardır.

10. إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَخَافُ **Korkarız** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّنَا **Rabbimizden** *(Ne zaman?)* يَوْمًا عَبُوسًا **Asık suratlı bir günde** تَكْلَحُ Solar *(Ne?)* اَلْوُجُوهُ Yüzler *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde أَيْ كَرِيهَ الْمَنْظَرِ Yani, manzarası kötü bir gün *(Niçin?)* لِشِدَّتِهِ Dehşetli olduğu için *(Öyle gün ki,)* قَمْطَرِيرًا **Şiddetli** شَدِيدًا Sert *(Ne hususunda?)* فِي ذٰلِكَ Asık suratlı olma hususunda.

11. فَوَقٰيهُمْ **Böylece onları korumuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neden korumuştur?)* شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ **Bu günün fenalığından** وَلَقّٰيهُمْ **Ve onlara sunmuştur** أَعْطَاهُمْ Onlara vermiştir *(Ne?)* نَضْرَةً **Parlaklık** حُسْنًا وَإِضَاءَةً Güzellik ve aydınlık *(Nerede olan?)* فِي وُجُوهِهِمْ Yüzlerinde *(Daha ne vermiştir?)* وَسُرُورًا **Ve neşe.**

12. **وَجَزٰيهُمْ Ve onları mükafatlandırmıştır** *(Neye karşılık?)* **بِمَا صَبَرُوا Sabretmelerine karşılık** بِصَبْرِهِمْ Kendilerini alıkoymalarına karşılık *(Neden?)* عَنِ الْمَعْصِيَةِ Günahtan *(Ne ile mükafatlandırmıştır?)* **جَنَّةً Cennetle** اُدْخِلُوهَا Ki, oraya girdirilmişlerdir **وَحَرِيرًا Ve ipek ile** اُلْبِسُوهُ Ki, kendilerine giydirilmiştir *(Ne halde cennete girdirilmişlerdir?)*

13. **مُتَّكِئِينَ Yaslanıcı oldukları halde** حَالٌ (Bu kelime) haldir *(Neden?)* مِنْ مَرْفُوعِ اُدْخِلُوهَا 'Udhilûhâ' fiilinin merfu zamirinden *(Öyle udhilû fiili ki,)* اَلْمُقَدَّرِ Takdir edilmiş olan *(Nerede yaslanıcı oldukları halde?)* **فِيهَا O cennette** *(Neye?)* **عَلَى الْاَرَائِكِ Tahtlara** اَلسُّرُرِ Döşeklere *(Neredeki?)* فِي الْحِجَالِ Zifaf odasındaki *(Daha ne halde cennete girdirilmişlerdir?)* **لَا يَرَوْنَ Görmez oldukları halde** لَا يَجِدُونَ Hissetmezler حَالٌ ثَانِيَةٌ (Bu kelime) ikinci haldir *(Nerede görmezler?)* **فِيهَا O cennette** *(Ne görmezler?)* **شَمْسًا Ne (yakıcı) güneş وَلَا زَمْهَرِيرًا Ne de dondurucu soğuk** أَيْ لَا حَرًّا وَلَا بَرْدًا Yani, ne sıcak ne de soğuk وَقِيلَ Ve denildi ki: اَلزَّمْهَرِيرُ Zemherir اَلْقَمَرُ Aydır فَهِيَ مُضِيئَةٌ Ve o aydınlatır *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ شَمْسٍ وَلَا قَمَرٍ Güneş ve ay olmadan *(Daha ne halde cennete girdirilmişlerdir?)*

14. **وَدَانِيَةً Ve sarkmış olduğu halde** قَرِيبَةً Yakın olduğu halde عَطْفٌ (Bu kelime) atfedilmiştir *(Nereye?)* عَلَى مَحَلِّ لَا يَرَوْنَ 'La yeravne' fiilinin mahalline أَيْ غَيْرَ رَائِينَ Yani, 'gayra râine' (takdirindeki 'La yeravne' fiilin mahalline atıftır) *(Kimin üzerine sarkmış?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** مِنْهُمْ Onlara *(Onların üzerine ne sarkmıştır?)* **ظِلَالُهَا Cennetin gölgeleri** شَجَرُهَا Ağaçları **وَذُلِّلَتْ Ve eğdirilmiştir** *(Ne?)* **قُطُوفُهَا Cennetin meyveleri** *(Nasıl?)* **تَذْلِيلًا Eğdirildikçe** اُدْنِيَتْ Yakınlaştırılmıştır *(Ne?)* ثِمَارُهَا Meyveleri فَيَنَالُهَا Böylece onları alır *(Kim?)* اَلْقَائِمُ Ayakta duran وَالْقَاعِدُ Oturan وَالْمُضْطَجِعُ Ve yatan.

15. **وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ Ve etraflarında dolaştırılır** *(Nerede?)* فِيهَا O cennette *(Ne?)* **بِاٰنِيَةٍ Kaplar** *(Neden?)* **مِنْ فِضَّةٍ Gümüşten وَاَكْوَابٍ Ve kâseler** أَقْدَاحٍ Kadehler *(Nasıl kadehler?)* بِلَا عُرًى Kulpsuz *(Öyle kâseler ki,)* **كَانَتْ Olmuştur** *(Ne?)* **قَوَارِيرَا Billûr.**

16. **قَوَارِيرَ Billûr ki, مِنْ فِضَّةٍ Gümüşten** أَيْ أَنَّهَا مِنْ فِضَّةٍ Yani, onlar öyle gümüştür ki, يُرَى Görülür *(Ne?)* بَاطِنُهَا İçi *(Nereden görünür?)* مِنْ ظَاهِرِهَا Dışından كَالزُّجَاجِ Tıpkı cam gibi **قَدَّرُوهَا Onları(n miktarını) belirlemişlerdir** أَيِ الطَّائِفُونَ Yani, etraflarında dolaşan hizmetçiler *(Nasıl belirlemişlerdir?)* **تَقْدِيرًا (Yeteri kadar) belirleyerek** *(Neye göre?)* عَلَى قَدْرِ رَيِّ الشَّارِبِينَ İçenlerin susuzluğuna göre *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ زِيَادَةٍ وَلَا نَقْصٍ Fazla ve eksik olmaksızın وَذٰلِكَ Ve bu da أَلَذُّ الشَّرَابِ En lezzetli içecektir.

17. وَيُسْقَوْنَ **Ve onlara içirilir** *(Nerede?)* فِيهَا **O, cennette** *(Ne?)* كَأْسًا **Bir kadeh** أَيْ خَمْرًا Yani şarap **ki,** كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِزَاجُهَا **Onun karışımı** مَا تُمْزَجُ بِهِ Ona katılan şey *(Ne olmuştur?)* زَنْجَبِيلًا **Zencebil** *(Ondan bedel?)*

18. عَيْنًا **Bir pınar ki,** بَدَلٌ مِنْ زَنْجَبِيلًا 'Zencebil'den bedeldir فِيهَا **Cennettedir** تُسَمّٰى **İsimlendirilir** *(Ne diye?)* سَلْسَبِيلًا **'Selsebil' diye** يَعْنِي أَنَّ مَاءَهَا Yani, onun suyu كَالزَّنْجَبِيلِ Zencebil gibidir اَلَّذِي Öyle zencebil ki, تَسْتَلِذُّ بِهِ Onunla lezzet bulur *(Kim?)* اَلْعَرَبُ Araplar سَهْلُ الْمَسَاغِ Akışı da kolaydır *(Nerede?)* فِي الْحَلْقِ Boğazda.

19. وَيَطُوفُ **Ve dolaşır** *(Nerede?)* عَلَيْهِمْ **Onların etrafında** *(Kim?)* وِلْدَانٌ **Genç hizmetçiler ki,** مُخَلَّدُونَ **Ölümsüz** *(Ne sıfatıyla ölümsüzdürler?)* بِصِفَةِ الْوِلْدَانِ Genç sıfatıyla لَا يَشِيبُونَ İhtiyarlamazlar إِذَا رَأَيْتَهُمْ **Onları gördüğünde** حَسِبْتَهُمْ **Onları zannedersin** *(Neden ötürü?)* لِحُسْنِهِمْ Güzelliklerinden وَانْتِشَارِهِمْ Ve yayılmış olmalarından ötürü *(Ne uğrunda yayılmış olmaları?)* فِي الْخِدْمَةِ Hizmet uğrunda *(Ne zannedersin?)* لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا **Dağılmış inciler** *(Nereden dağılmış?)* مِنْ سِلْكِهِ İpinden أَوْ مِنْ صَدَفِهِ Veya sedefinden وَهُوَ Ve bu (dağınık haldeki) inci *(Nedir?)* أَحْسَنُ مِنْهُ Daha güzeldir *(Ne haldekinden?)* فِي غَيْرِ ذٰلِكَ Böyle olmayan (dizili haldeki) inciden.

20. وَإِذَا رَأَيْتَ **Ve gördüğün zaman** *(Nerede?)* ثَمَّ **Orada** أَيْ وَجَدْتَ Yani, bulduğunda *(Ne?)* اَلرُّؤْيَةَ مِنْكَ Kendinden bir görüş *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette رَأَيْتَ **Görürsün** جَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabıdır *(Ne?)* نَعِيمًا **Bir nimet** ki, لَا يُوصَفُ İfade edilemez *(Daha ne görürsün?)* وَمُلْكًا كَبِيرًا **Ve büyük bir mülk** وَاسِعًا Geniş لَا غَايَةَ لَهُ Sonu olmayan.

21. عَالِيَهُمْ **Üstlerinde vardır** فَوْقَهُمْ Üzerilerinde فَنَصْبُهُ (Bu kelimenin) nasbı *(Ne üzerinedir?)* عَلَى الظَّرْفِيَّةِ Zarf olması üzerinedir وَهُوَ خَبَرٌ لِمُبْتَدَإٍ Ve o mübtedanın haberidir *(Hangi mübteda?)* بَعْدَهُ Kendisinden sonra gelen وَفِي قِرَاءَةٍ Diğer bir kıraatte ise بِسُكُونِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin sükunuyla مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَمَا بَعْدَهُ Kendisinden sonra gelen de خَبَرٌ Haberidir وَالضَّمِيرُ الْمُتَّصِلُ بِهِ Kendisine bitişen zamir ise لِلْمَعْطُوفِ عَلَيْهِمْ Matufu aleyh (olan ve vasıfları bildirilen ebrara) aittir *(Üstlerinde ne vardır?)* ثِيَابُ سُنْدُسٍ –حَرِيرٍ– **İnce ipekli elbiseler** *(Öyle elbiseler ki,)* خُضْرٌ **Yeşil** بِالرَّفْعِ (Bu kelime) ref ile (okunur) *(Daha ne vardır?)* وَاِسْتَبْرَقٍ **Parlak atlas(tan elbiseler vardır)** بِالْجَرِّ (Bu kelime) cer ile (okunur) مَا غَلُظَ (İstebrak) kaba kumaştır *(Neden?)* مِنَ الدِّيبَاجِ İpekten فَهُوَ الْبَطَائِنُ Ve o elbisenin astarıdır وَالسُّنْدُسُ Sündüs ise اَلظَّهَائِرُ Yüzüdür وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte عَكْسُ مَا ذُكِرَ Zikredilenin

aksi vardır *(Ne hakkında zikredilen?)* فِيهِمَا İkisi (hudr ve istebrakın i'rabı) hakkında وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte بِرَفْعِهِمَا Her ikisinin refiyle وَفِي أُخْرَى Bir diğerinde ise بِجَرِّهِمَا Her ikisinin cerriyle (okunur) وَحُلُّوا **Ve süslenmişlerdir** *(Ne ile?)* أَسَاوِرَ **Bileziklerle** *(Neden?)* مِنْ فِضَّةٍ **Gümüşten** وَفِي مَوْضِعٍ Ve (Kuran'da) diğer bir yerde مِنْ ذَهَبٍ 'Altından bilezik' ifadesi vardır *(Niçin?)* لِلْإِيذَانِ Şunu bildirmek için ki, بِأَنَّهُمْ Onlar يُحَلَّوْنَ Süslenirler *(Neden?)* مِنَ النَّوْعَيْنِ Her iki türden *(Nasıl?)* مَعًا وَمُفَرَّقًا Hem beraber hem de ayrı ayrı olarak وَسَقَيهُمْ **Ve onlara içirmiştir** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Ne içirmiştir?)* شَرَابًا طَهُورًا **Tertemiz bir şarap** مُبَالَغَةٌ (Tahuran lafzı) mübalağadır *(Ne hakkında?)* فِي طَهَارَتِهِ Şarabın temizliği وَنَظَافَتِهِ Ve berraklığı hakkında بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya şarabının aksine.

22. إِنَّ هٰذَا **Şüphesiz bu** النَّعِيمَ Nimet كَانَ **Olmuştur** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne olmuştur?)* جَزَاءً **Bir mükafat** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* سَعْيُكُمْ **Çalışmanız** *(Ne olmuştur?)* مَشْكُورًا **Teşekküre layık.**

23. إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَحْنُ **Biz** تَأْكِيدٌ (Nahnu) tekittir *(Niçin?)* لِاسْمِ إِنَّ İnne'nin ismi için أَوْ فَصْلٌ Veya zamir-i fasıldır نَزَّلْنَا **İndirdik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* الْقُرْآنَ **Kuran'ı** *(Nasıl?)* تَنْزِيلًا **Parça parça indirerek** خَبَرُ إِنَّ (Nezzelnâ fiili) inne'nin haberidir أَيْ فَصَّلْنَاهُ Yani, onu parçalara ayırdık وَلَمْ نُنَزِّلْهُ Ve onu indirmedik *(Nasıl?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Toplu bir halde.

24. فَاصْبِرْ **Artık sabret** *(Neye?)* لِحُكْمِ رَبِّكَ **Rabbinin hükmüne** *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana *(Ne ile hükmü?)* بِتَبْلِيغِ رِسَالَتِهِ Risaleti tebliğ etmekle وَلَا تُطِعْ **Ve uyma** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kafirlerden *(Kime?)* آثِمًا **Günahkâra** أَوْ كَفُورًا **Veya kafire** أَيْ عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ Yani, Utbe b. Rebia وَالْوَلِيدَ بْنَ الْمُغِيرَةِ Ve Velid b. Muğire قَالَا لِلنَّبِيِّ Peygamberimize dediler ki: ﷺ Allah ona salât-u selam eylesin ارْجِعْ Dön *(Neden?)* عَنْ هٰذَا الْأَمْرِ Bu işten وَيَجُوزُ Ve caizdir *(Ne?)* أَنْ يُرَادَ Kastedilmesi *(Kimin?)* كُلُّ آثِمٍ وَكَافِرٍ Her günahkâr ve kafirin أَيْ لَا تُطِعْ Yani, itaat etme *(Kime?)* أَحَدَهُمَا İkisinden hiçbirine أَيًّا كَانَ Hangisi olursa olsun *(Ne konuda?)* فِيمَا دَعَاكَ إِلَيْهِ Seni kendisine davet ettikleri مِنْ إِثْمٍ أَوْ كُفْرٍ Günah veya küfür konusunda.

25. وَاذْكُرْ **Ve zikret** *(Neyi?)* اسْمَ رَبِّكَ **Rabbinin ismini** *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Sabah** وَأَصِيلًا **Ve akşamüstü** يَعْنِي الْفَجْرَ Yani, sabah وَالظُّهْرَ Öğle وَالْعَصْرَ Ve ikindi.

﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ﴾ يَعْنِي الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ﴿وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾﴾ صَلِّ التَّطَوُّعَ فِيهِ كَمَا تَقَدَّمَ مِنْ ثُلُثَيْهِ أَوْ نِصْفِهِ أَوْ ثُلُثِهِ ﴿إِنَّ هٰؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ﴾ الدُّنْيَا ﴿وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾﴾ شَدِيدًا أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَعْمَلُونَ لَهُ ﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا﴾ قَوَّيْنَا ﴿أَسْرَهُمْ﴾ أَعْضَاءَهُمْ وَمَفَاصِلَهُمْ ﴿وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا﴾ جَعَلْنَا ﴿أَمْثَالَهُمْ﴾ فِي الْخِلْقَةِ بَدَلًا مِنْهُمْ بِأَنْ نُهْلِكَهُمْ ﴿تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾﴾ تَأْكِيدٌ وَوَقَعَتْ إِذَا مَوْقِعَ إِنْ نَحْوَ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ لِأَنَّهُ تَعَالَى لَمْ يَشَأْ ذٰلِكَ وَإِذَا لِمَا يَقَعُ ﴿إِنَّ هٰذِهِ﴾ السُّورَةَ ﴿تَذْكِرَةٌ﴾ عِظَةٌ لِلْخَلْقِ ﴿فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾﴾ طَرِيقًا بِالطَّاعَةِ ﴿وَمَا تَشَاؤُنَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ اتِّخَاذَ السَّبِيلِ بِالطَّاعَةِ ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ﴾ ذٰلِكَ ﴿إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَكِيمًا ﴿٣٠﴾﴾ فِي فِعْلِهِ ﴿يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ جَنَّتِهِ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَالظَّالِمِينَ﴾ نَاصِبُهُ فِعْلٌ مُقَدَّرٌ أَيْ أَعَدَّ يُفَسِّرُهُ ﴿أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾﴾ مُؤْلِمًا وَهُمُ الْكَافِرُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

26. **Gecenin bir kısmında** akşam ve yatsı namazında **ona secde et. Ve uzun gecede onu tesbih et**; daha önce geçtiği gibi gecenin üçte ikisinde, yarasında veya üçte birinde nafile namaz kıl.

27. **Şüphesiz bunlar, acil olan** dünyayı **seviyorlar ve çok ağır** çetin **bir günü** kıyamet gününü **arkalarında bırakıyor**; onun için amel etmiyor**lar.**

28. **Onları biz yarattık ve onların mafsallarını** ve azalarını **sapasağlam yaptık**; kuvvetlendirdik. **Ve dilersek**[1] onları helak ederek yerlerine yaratılış hususunda **benzerlerini getirir** koyarı**z.**

29. **Şüphesiz ki bu** sûre mahlukat için **bir öğüttür. Artık dileyen** itaat etmek suretiyle **Rabbine bir yol tutar.**

30. **Allah dilemedikçe siz** yol tutmayı **dileyemezsiniz. Şüphesiz Allah** yarattıklarını **gayet iyi bilendir,** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

31. **Dilediğini rahmetine**; müminleri cennetine **alır. Zalimlere**[2] kâfirlere **gelince, onlar için acı** veren **bir azap hazırlamıştır.**

KELİME ANLAMI

26. وَمِنَ الَّيْلِ **Geceden de** فَاسْجُدْ لَهُ **Ona secde et** يَعْنِي الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ Yani, akşam ve yatsı وَسَبِّحْهُ **Ve onu tesbih et** *(Ne zaman?)* لَيْلًا طَوِيلًا **Uzun gecede** صَلِّ التَّطَوُّعَ

[1] وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا ayetindeki إِذَا zarfı إِنْ manasındadır. Tıpkı إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ ayetinde olduğu gibi. Zira Allah bunu dilememiştir. Oysaki إِذَا kesin olacak şeyler içindir.

[2] الظَّالِمِينَ kelimesi mukadder bir أَعَدَّ fiiliyle mensuptur.

Nafile kıl *(Nerede?)* فِيهِ Uzun gecede *(Nasıl?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi مِنْ ثُلُثَيْهِ Gecenin üçte ikisinde أَوْ نِصْفِهِ Veya yarısında أَوْ ثُلُثِهِ Ya da üçte birinde.

27. إِنَّ هٰؤُلَاءِ **Şüphesiz bunlar** يُحِبُّونَ **Seviyorlar** *(Neyi?)* اَلْعَاجِلَةَ **Acil olan** اَلدُّنْيَا Dünyayı وَيَذَرُونَ **Ve bırakıyorlar** *(Neyi?)* وَرَاءَهُمْ **Önlerindeki** يَوْمًا ثَقِيلًا **Pek ağır bir günü** شَدِيدًا Şiddetli أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü لَا يَعْمَلُونَ لَهُ Onun için amel etmiyorlar.

28. نَحْنُ **Biz** خَلَقْنَاهُمْ **Onları yarattık** وَشَدَدْنَا **Ve pekiştirdik** قَوَّيْنَا Kuvvetlendirdik *(Neyi?)* اَسْرَهُمْ **Bağlarını** أَعْضَاءَهُمْ Azalarını وَمَفَاصِلَهُمْ Ve mafsallarını وَاِذَا شِئْنَا **Ve dilersek** بَدَّلْنَا **Değiştiririz** جَعَلْنَا Koyarız *(Neyi?)* اَمْثَالَهُمْ **Benzerlerini** *(Ne hususunda?)* فِي الْخِلْقَةِ Yaratılış hususunda *(Kimin yerine?)* بَدَلًا مِنْهُمْ Onların yerine *(Nasıl koyarız?)* بِأَنْ نُهْلِكَهُمْ Onları helak ederek *(Bu değiştirme işini nasıl yaparız?)* تَبْدِيلًا **Değiştirerek** تَأْكِيدٌ Bu tekittir وَوَقَعَتْ Ve yer almıştır *(Ne?)* إِذَا 'İza-i şartiyye' *(Nerede?)* مَوْقِعَ إِنْ 'İn-i şartiyye' yerinde *(Ne gibi?)* نَحْوَ Şunun gibi: إِنْ يَشَأْ Şayet dilerse يُذْهِبْكُمْ Sizi giderir (ayetinde olduğu gibi) *(Niçin in-i şartiyye manasındadır?)* لِأَنَّهُ تَعَالَى Zira yüce Allah لَمْ يَشَأْ ذٰلِكَ Bunu dilememiştir وَإِذَا Oysaki iza-i şartiyye لِمَا يَقَعُ Olacak şeyler içindir.

29. إِنَّ هٰذِهِ **Şüphesiz bu** اَلسُّورَةَ Sûre تَذْكِرَةٌ **Bir öğüttür** عِظَةٌ لِلْخَلْقِ Halk için bir vaazdır فَمَنْ **Artık her kim** شَاءَ **Dilerse** اِتَّخَذَ **Tutar** *(Ne?)* اِلٰى رَبِّهِ **Rabbine varan** – سَبِيلًا – طَرِيقًا **Bir yol** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat ile.

30. وَمَا تَشَاؤُنَ **Ve siz dileyemezsiniz** بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' harfiyle (okunur) *(Neyi dileyemezsiniz?)* اِتِّخَاذَ السَّبِيلِ بِالطَّاعَةِ İtaat ile yol tutmayı اِلَّا اَنْ يَشَاءَ **Ancak dilemesi hariçtir** *(Kimin dilemesi?)* اللّٰهُ **Allah'ın** *(Neyi dilemesi?)* ذٰلِكَ Bu yolu tutmanızı اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** *(Kimi?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarını *(Daha ne olmuştur?)* حَكِيمًا **Hikmet sahibi** *(Nerede?)* فِي فِعْلِهِ Yaptığı işte.

31. يُدْخِلُ **Girdirir** *(Kimi?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiyi** *(Nereye?)* فِي رَحْمَتِهِ **Rahmetine** جَنَّتِهِ Cennetine وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ Ki, onlar da müminlerdir وَالظَّالِمِينَ **Zalimlere** نَاصِبُهُ (Bu kelimeyi) nasb eden فِعْلٌ مُقَدَّرٌ Mukadder bir fiildir أَيْ أَعَدَّ Yani, (zalimlere) hazırladı يُفَسِّرُهُ Bu fiili (gelen şu ayet) tefsir eder اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عَذَابًا اَلِيمًا **Can yakıcı bir azap** مُؤْلِمًا Acı veren وَهُمُ الْكَافِرُونَ Ki, onlar da kafirlerdir.

سُورَةُ الْمُرْسَلاتِ

﴿مَكِّيَّةٌ خَمْسُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾﴾ أَيِ الرِّيَاحِ مُتَتَابِعَةً كَعُرْفِ الْفَرَسِ يَتْلُو بَعْضُهُ بَعْضًا وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ ﴿فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾﴾ الرِّيَاحِ الشَّدِيدَةِ ﴿وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٣﴾﴾ الرِّيَاحِ تَنْشُرُ الْمَطَرَ ﴿فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٤﴾﴾ أَيْ آيَاتِ الْقُرْآنِ تَفْرِقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ﴿فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ تَنْزِلُ بِالْوَحْيِ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِ يُلْقُونَ الْوَحْيَ إِلَى الْأُمَمِ ﴿عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾﴾ أَيْ لِلْإِعْذَارِ وَالْإِنْذَارِ مِنَ اللهِ تَعَالَى وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ ذَالِ نُذُرًا وَقُرِئَ بِضَمِّ ذَالِ عُذُرًا ﴿إِنَّمَا تُوعَدُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ مِنَ الْبَعْثِ وَالْعَذَابِ ﴿لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾﴾ كَائِنٌ لَا مَحَالَةَ ﴿فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾﴾ مُحِيَ نُورُهَا ﴿وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾﴾ شُقَّتْ ﴿وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ﴿١٠﴾﴾ فُتِّتَتْ وَسُيِّرَتْ ﴿وَإِذَا الرُّسُلُ وُقِّتَتْ ﴿١١﴾﴾ بِالْوَاوِ وَبِالْهَمْزِ [أُقِّتَتْ] بَدَلًا مِنْهَا أَيْ جُمِعَتْ لِوَقْتٍ ﴿لِأَيِّ يَوْمٍ﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾﴾ لِلشَّهَادَةِ عَلَى أُمَمِهِمْ بِالتَّبْلِيغِ ﴿لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾﴾ بَيْنَ الْخَلْقِ وَيُؤْخَذُ مِنْهُ جَوَابُ إِذَا أَيْ وَقَعَ الْفَصْلُ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾﴾ تَهْوِيلٌ لِشَأْنِهِ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾﴾ هَذَا

وَعِيدٌ لَهُمْ ﴿اَلَمْ نُهْلِكِ الْاَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ أَيْ اَهْلَكْنَاهُمْ ﴿ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْاٰخِرِينَ ﴿١٧﴾
مِمَّنْ كَذَّبُوا كَكُفَّارِ مَكَّةَ فَنُهْلِكُهُمْ ﴿كَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ مَا فَعَلْنَا بِالْمُكَذِّبِينَ ﴿نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ
﴿١٨﴾ بِكُلِّ مَنْ أَجْرَمَ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ فَنُهْلِكُهُمْ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾ تَأْكِيدٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

77- Murselât Sûresi

Mekke'de inmiştir. Elli ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Andolsun** atların birbirini takip etmesi gibi **birbiri ardınca** peş peşe **gönderilen** rüzgar**lara,**
2. **Estikçe esen** şiddetli rüzgar**lara,**
3. Yağmuru **yaydıkça yayan** rüzgar**lara;**
4. Hak ile batılın, helal ile haramın arasını **iyice ayıran** Kuran ayet**lerine,**
5. **Öğüt iletenlere**; vahyi peygamberlere indiren meleklere ve vahyi ümmetlere ulaştıran peygamberlere,
6. Allah tarafından (tövbe edenlerin) **özür**lerini **kabul etmek ve** (günahta ısrar edenleri) **uyarmak için.**[1]
7. **Şüphesiz siz** Mekke kâfirlerin**e vaat edilen** diriltilme ve azap **gerçekleşecek** hiç şüphesiz olacak**tır!**
8. **Yıldızlar söndürüldüğü** ışığı karartıldığı,
9. **Gök açıldığı** yarıldığı,
10. **Dağlar savrulduğu** parçalanıp yürütüldüğü,
11. **Peygamberlerin vakti geldiği**[2] bir vakit için toplandıkları **zaman,**
12. **Ki, hangi güne** ümmetlerinin aleyhine, tebliğde bulunduklarına dair şahitlik yapmak üzere ne büyük bir güne **ertelenmiştiler?**
13. Mahlûkat arasında **hüküm gününe.**[3]
14. **Hüküm gününün ne olduğunu sana ne bildirdi?**[4]
15. **O gün, yalanlayanların vay haline!** Bu onlara bir tehdittir.
16. **Biz, öncekileri** yalanlamaları sebebiyle **helâk etmedik mi?**

---

[1] نُذْرًا kelimesi diğer bir kıraatte zel harfinin zammesiyle okunmuştur. عُذْرًا kelimesi de diğer bir kıraatte (şaz olarak) zel harfinin zammesiyle okunmuştur.

[2] وُقِّتَتْ fiili vav ile ve vavın yerine hemze ile okunur.

[3] لِيَوْمِ الْفَصْلِ ayetinden إِذَا zarfının cevabı anlaşılır. Cevabı şöyledir. (Tüm bunlar olduğu zaman) mahlûkat arasında hüküm verilir.

[4] Bu soru o günden korkutmak için sorulmuştur.

17. **Sonra arkadan gelen** Mekke kâfirleri gibi inkâr eden**leri de onların peşine tak**ıp helak ed**eceğiz.**
18. **İşte biz suçlulara** gelecekte suç işleyecek herkese **böyle** yalanlayanlara yaptığımız gibi **yapar** ve onları helak eder**iz!**
19. **O gün, yalanlayanların vay haline!**

KELİME ANLAMI

﴿٧٧﴾- سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

77- Mürselat Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir خَمْسُونَ آيَةً Elli ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **وَالْمُرْسَلَاتِ Andolsun gönderilenlere** *(Nasıl gönderilen?)* **عُرْفًا Birbiri ardınca** أَيِ الرِّيَاحِ Yani, (gönderilen) rüzgarlara andolsun *(Nasıl gönderilen?)* مُتَتَابِعَةً Peş peşe *(Ne gibi?)* كَعُرْفِ الْفَرَسِ Atların birbiri ardınca gitmesi gibi يَتْلُو بَعْضُهُ Onların bir kısmı takip eder *(Neyi?)* بَعْضًا Diğer bir kısmını وَنَصْبُهُ 'Urfen' kelimesinin nasbı عَلَى الْحَالِ Hal olması üzeredir.
2. **فَالْعَاصِفَاتِ Esenlere** *(Nasıl?)* **عَصْفًا Estikçe** اَلرِّيَاحِ الشَّدِيدَةِ Şiddetli rüzgarlara.
3. **وَالنَّاشِرَاتِ Yayanlara** *(Nasıl?)* **نَشْرًا Yaydıkça** اَلرِّيَاحِ Rüzgarlar تَنْشُرُ Yayarlar *(Neyi?)* اَلْمَطَرَ Yağmuru.
4. **فَالْفَارِقَاتِ Ayıranlara** *(Nasıl?)* **فَرْقًا Ayırdıkça** أَيْ آيَاتِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran ayetleri تَفْرِقُ Ayırırlar *(Neyi?)* بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ Hakla batılın وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ Ve helalle haramın arasını.
5. **فَالْمُلْقِيَاتِ Sonra da iletenlere** *(Ne?)* **ذِكْرًا Bir öğüt** أَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, melekler تَنْزِلُ İndirirler *(Neyi?)* بِالْوَحْيِ Vahyi *(Kime?)* إِلَى الْأَنْبِيَاءِ Nebilere وَالرُّسُلِ Ve resuller يُلْقُونَ İletirler *(Neyi?)* اَلْوَحْيَ Vahyi *(Kime?)* إِلَى الْأُمَمِ Ümmetlere ***(Niçin iletirler?)***
6. **عُذْرًا Özür için أَوْ نُذْرًا Veya uyarmak için** أَيْ لِلْإِعْذَارِ Yani, (tövbe edenleri) mazur görmek وَالْإِنْذَارِ Ve de (günahta ısrar edenleri) uyarmak için *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah tarafından وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِضَمِّ ذَالِ نُذُرًا 'Nüzr' kelimesindeki 'zel' harfinin zammesiyle okunmuştur. وَقُرِئَ Ve yine okunmuştur *(Ne ile?)* بِضَمِّ ذَالِ عُذُرًا 'Üzr' kelimesindeki 'zel' harfinin zammesiyle.
7. **إِنَّمَا تُوعَدُونَ Şüphesiz size vaat edilen şey** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri (size vaat edilen) مِنَ الْبَعْثِ وَالْعَذَابِ Diriltilme ve azap **لَوَاقِعٌ Elbette gerçekleşecek** كَائِنٌ Olacak لَا مَحَالَةَ (Bunda) hiç şüphe yoktur.

8. **فَاِذَا O zaman ki, اَلنُّجُومُ Yıldızlar طُمِسَتْ Söndürülmüştür** مُحِيَ نُورُهَا Işığı karartılmıştır.

9. **وَاِذَا Ve o zaman ki, اَلسَّمَاءُ Gök فُرِجَتْ Yarılmıştır** شُقَّتْ Bölünmüştür.

10. **وَاِذَا Ve o zaman ki, اَلْجِبَالُ Dağlar نُسِفَتْ Savrulmuştur** فُتِّتَتْ Parçalanmış وَسُيِّرَتْ Ve yürütülmüştür.

11. **وَاِذَا Ve o zaman ki, اَلرُّسُلُ Peygamberlere وُقِّتَتْ Bir vakit belirlenmiştir** بِالْوَاوِ Bu kelime vav ile okunur وَبِالْهَمْزِ Ve de hemze ile okunur *(Nasıl?)* بَدَلًا مِنْهَا Vav'ın yerine أَيْ جُمِعَتْ Yani, peygamberler toplandığında *(Niçin?)* لِوَقْتٍ (Belirli) bir vakit için.

12. **لِاَيِّ يَوْمٍ Hangi güne?** لِيَوْمٍ عَظِيمٍ (Hangi) büyük güne **اُجِّلَتْ Ertelendiler** *(Niçin?)* لِلشَّهَادَةِ Şahitlik etmek için *(Kime?)* عَلٰى اُمَمِهِمْ Ümmetlerine *(Neye dair?)* بِالتَّبْلِيغِ (Allah'ın emirlerini) bildirdiklerine dair *(O günden bedel)*

13. **لِيَوْمِ الْفَصْلِ Hüküm gününe** *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلْقِ Mahlukat arasında وَيُؤْخَذُ مِنْهُ Ve bu 'fasl' kelimesinden anlaşılır *(Ne?)* جَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabı أَيْ وَقَعَ Yani, (geride geçenler olduğunda) gerçekleşir *(Ne?)* اَلْفَصْلُ Hüküm vermek *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında.

14. **وَمَا اَدْرٰيكَ Sana ne bildirdi?** *(Neyi?)* **مَا يَوْمُ الْفَصْلِ Hüküm gününün ne olduğunu?** *(Bu soru nedir?)* تَهْوِيلٌ Korkutmaktır *(Neden?)* لِشَأْنِهِ O günün halinden.

15. **وَيْلٌ Vay haline** *(Ne zaman?)* **يَوْمَئِذٍ O gün** *(Kimin vay haline?)* **لِلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanların** هٰذَا وَعِيدٌ Bu bir tehdittir *(Kim için?)* لَهُمْ O, yalanlayanlar için.

16. **اَلَمْ نُهْلِكِ Biz helak etmedik mi?** *(Kimi?)* **اَلْاَوَّلِينَ Öncekileri** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle أَيْ اَهْلَكْنَاهُمْ Yani, onları helak ettik.

17. **ثُمَّ Sonrada نُتْبِعُهُمُ Onların peşine takarız** *(Kimi?)* **اَلْاٰخِرِينَ Sonra gelenleri** *(Kimlerden?)* مِمَّنْ كَذَّبُوا Yalanlayanlardan *(Kim gibi?)* كَكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirleri gibi فَنُهْلِكُهُمْ Ve böylece onları da helak ederiz.

18. **كَذٰلِكَ İşte böyle** مِثْلَ مَا فَعَلْنَا Tıpkı yaptığımız gibi *(Kime?)* بِالْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara **نَفْعَلُ Yaparız** *(Kime?)* **بِالْمُجْرِمِينَ Suçlulara** بِكُلِّ مَنْ أَجْرَمَ Suç işleyen herkese *(Ne zamanda?)* فِيمَا يَسْتَقْبِلُ Gelecek zamanda فَنُهْلِكُهُمْ Ve onları da helak ederiz.

19. **وَيْلٌ Vay haline** *(Ne zaman?)* **يَوْمَئِذٍ O gün** *(Kimin vay haline?)* **لِلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanların** تَأْكِيدٌ (Bu cümle, bir öncekini) tekittir.

﴿اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَآءٍ مَهِينٍ ﴿٢٠﴾﴾ ضَعِيفٍ وَهُوَ الْمَنِيُّ ﴿فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾﴾ حَرِيزٍ وَهُوَ الرَّحِمُ ﴿اِلٰى قَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢٢﴾﴾ وَهُوَ وَقْتُ الْوِلَادَةِ ﴿فَقَدَرْنَا﴾ عَلٰى ذٰلِكَ ﴿فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾﴾ نَحْنُ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾﴾ مَصْدَرُ كَفَتَ بِمَعْنٰى ضَمَّ أَيْ ضَامَّةً ﴿اَحْيَآءً﴾ عَلٰى ظَهْرِهَا ﴿وَاَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾﴾ فِي بَطْنِهَا ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ﴾ جِبَالًا مُرْتَفِعَاتٍ ﴿وَاَسْقَيْنَاكُمْ مَآءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾﴾ عَذْبًا ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾﴾ وَيُقَالُ لِلْمُكَذِّبِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿اِنْطَلِقُوا اِلٰى مَا كُنْتُمْ بِهِ﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿اِنْطَلِقُوا اِلٰى ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾﴾ هُوَ دُخَانُ جَهَنَّمَ إِذَا ارْتَفَعَ افْتَرَقَ ثَلَاثَ فِرَقٍ لِعِظَمِهِ ﴿لَا ظَلِيلٍ﴾ كَنِينٍ يُظِلُّهُمْ مِنْ حَرِّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ ﴿وَلَا يُغْنِي﴾ يَرُدُّ عَنْهُمْ شَيْئًا ﴿مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣١﴾﴾ النَّارِ ﴿اِنَّهَا﴾ أَيِ النَّارُ ﴿تَرْمِي بِشَرَرٍ﴾ هُوَ مَا تَطَايَرَ مِنْهَا ﴿كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾﴾ مِنَ الْبِنَاءِ فِي عِظَمِهِ وَارْتِفَاعِهِ ﴿كَاَنَّهُ جِمَالَاتٌ﴾ جَمْعُ جِمَالَةٍ جَمْعُ جَمَلٍ وَفِي قِرَاءَةٍ جِمَالَةٌ ﴿صُفْرٌ ﴿٣٣﴾﴾ فِي هَيْئَتِهَا وَلَوْنِهَا وَفِي الْحَدِيثِ شَرَارُ النَّارِ أَسْوَدُ كَالْقِيرِ وَالْعَرَبُ تُسَمِّي سُودَ الْإِبِلِ صُفْرًا لِشَوْبِ سَوَادِهَا بِصُفْرَةٍ فَقِيلَ صُفْرٌ فِي الْآيَةِ بِمَعْنٰى سُودٍ لِمَا ذُكِرَ وَقِيلَ لَا وَالشَّرَرُ جَمْعُ شَرَرَةٍ وَالشَّرَارُ جَمْعُ شَرَارَةٍ وَالْقِيرُ الْقَارُ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿هٰذَا﴾ أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾﴾ فِيهِ بِشَيْءٍ ﴿وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ﴾ فِي الْعُذْرِ ﴿فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾﴾ عَطْفٌ عَلٰى يُؤْذَنُ مِنْ غَيْرِ تَسَبُّبٍ عَنْهُ فَهُوَ دَاخِلٌ فِي حَيِّزِ النَّفْيِ أَيْ لَا إِذْنَ فَلَا اعْتِذَارَ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُكَذِّبُونَ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿وَالْاَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾﴾ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ قَبْلَكُمْ فَتُحَاسَبُونَ وَتُعَذَّبُونَ جَمِيعًا ﴿فَاِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ﴾ حِيلَةٌ فِي دَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ ﴿فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾﴾ فَافْعَلُوهَا ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ﴾ أَيْ تَكَاثُفِ أَشْجَارٍ إِذْ لَا شَمْسَ يُظَلُّ مِنْ حَرِّهَا ﴿وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾﴾ نَابِعَةٍ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فِيهِ إِعْلَامٌ بِأَنَّ الْمَأْكَلَ وَالْمَشْرَبَ فِي الْجَنَّةِ بِحَسَبِ شَهَوَاتِهِمْ بِخِلَافِ الدُّنْيَا فَبِحَسَبِ مَا يَجِدُ النَّاسُ فِي الْأَغْلَبِ وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا﴾ حَالٌ أَيْ مُتَهَنِّئِينَ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ مِنَ الطَّاعَةِ ﴿اِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَا الْمُتَّقِينَ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿كُلُوا وَتَمَتَّعُوا﴾ خِطَابٌ لِلْكُفَّارِ فِي الدُّنْيَا ﴿قَلِيلًا﴾ مِنَ الزَّمَانِ وَغَايَتُهُ إِلَى الْمَوْتِ وَفِي هٰذَا تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿اِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا﴾ صَلُّوا

﴿لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾﴾ لَا يُصَلُّونَ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾﴾ أَيْ لَا يُمْكِنُ إِيمَانُهُمْ بِغَيْرِهِ مِنْ كُتُبِ اللهِ بَعْدَ تَكْذِيبِهِمْ بِهِ لِاشْتِمَالِهِ عَلَى الْاِعْجَازِ الَّذِي لَمْ يَشْتَمِلْ عَلَيْهِ غَيْرُهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

20. **Biz sizi dayanıksız** zayıf **bir sudan** meniden **yaratmadık mı?**
21. **Ve o suyu, sağlam** korunaklı **bir yere** rahme **yerleştirdik.**
22. **Belli bir süreye** doğum vaktine **kadar.**
23. **Biz** buna **güç yetirmişizdir. Ve** biz **ne güzel güç yetirenleriz!**
24. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
25. **Biz, yeryüzünü toplayıcı**[1] **yapmadık mı?**
26. Üstünde **dirileri ve** içinde **ölüleri.**
27. **Yeryüzünde yüksek dağlar yaratıp size de tatlı su içirmedik mi?**
28. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
29. Yalanlayanlara kıyamet günü şöyle denir: **Yalanlayıp durduğunuz** azaba **gidin!**
30. **Üç kollu, bir gölgeye** yükseldiği zaman büyüklüğünden dolayı üçe ayrılan cehennem dumanına **gidin.**
31. **Ne** o günün sıcağına karşı perde olan **bir gölgeliktir ne de aleve karşı fayda verir;** cehennem ateşinden bir şeyi onlardan defedebilir.
32. **O,** ateş **saray gibi** kocaman ve yüksek **kıvılcımlar** uçuşan ateş parçaları **saçar.**
33. **O kıvılcımlar,** şekli ve rengi hususunda **sanki birer sarı devedir.**[2]
34. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
35. **Bu,** kıyamet günü hiçbir şey **konuşamayacakları bir gündür.**
36. **Onlara** özür için **izin verilmez, mazeret de beyan edemezler.**[3]
37. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
38. **Bu, hüküm günüdür.** Ey bu ümmetin yalanlayanları **sizi ve sizden önceki** yalanlayan kimse**leri bir araya getirdik.** Hep birlikte hesaba çekilip azap göreceksiniz.

---

[1] كِفَاتًا kelimesi toplamak anlamındaki كَفَتَ fiilinin mastarı olup toplayan anlamındadır.

[2] جِمَالَات kelimesi جَمَل kelimesinin çoğulu olan جِمَالَة kelimesinin çoğuludur. Diğer bir kıraatte bu kelime جِمَالَة şeklinde okunmuştur. Hadis-i şerifte: **"Cehennemin kıvılcımları zift gibi siyahtır"** ifadesi gelmiştir. Araplar devenin siyahını sarı diye isimlendirirler. Bunun sebebi devenin siyah tüyleri sarısına karıştığı içindir. Ayetteki sufr kelimesinin, zikredilen hadis sebebiyle, siyah anlamında olduğu da söylenmiştir. Diğer bir görüşe göre de siyah anlamında değildir. (Ayette geçen) شَرَر kelimesi شَرَرَة kelimesinin çoğulu, (hadiste geçen) شَرَار kelimesi ise شَرَارَة kelimesinin çoğuludur.

[3] يَعْتَذِرُونَ fiili sebebiyet ilişki olmadan لَا يُؤْذَنُ üzerine atıp olup onun gibi nefyin alanına dahildir. Onlara izin ve özür beyanı yoktur, anlamındadır.

39. Kendinizden azabı def etmek için **bir hileniz varsa, bana hilenizi gösterin**; yapın!
40. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
41. **Şüphesiz takva sahipleri, gölgeliklerde** sıcağında korunmaya gerek duyulan bir güneş olmadığı için ağaçların altında, **pınarlarda**; su kaynaklarında,
42. **Ve canlarının çektiği meyveler arasındadırlar.** Burada, cennetteki yiyecek ve içeceklerin kişinin arzusuna göre olacağı bildirilmektedir. Oysa dünyada insan genellikle, arzuladığını değil de bulduğunu yer.
43. Onlara denir ki: **İşlediğiniz** amellere **karşılık şimdi afiyetle yiyin için.**
44. **İşte, biz iyilik yapanları da böyle**; takva sahiplerine yaptığınız gibi **mükâfatlandırırız.**
45. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
46. Ey kâfirler! Dünyada **yiyin, azıcık** bir zaman; ölüme kadar **zevk edin! Çünkü siz suçlusunuz!**
47. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
48. **Onlara: "Rükû edin**; namaz kılın" **denildiği zaman rükû etmez**; namaz kılmaz**lar.**
49. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
50. **Artık bu** Kur**andan sonra hangi söze inanacaklar**; Hiçbir kitapta olmayan bir icazı içeren bu kitabı inkâr ettikleri için Allah'ın diğer kitaplarına iman etmeleri mümkün değildir.

KELİME ANLAMI

20. اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ **Biz sizi yaratmadık mı?** *(Neden?)* مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ **Değersiz bir sudan** ضَعِيفٍ Zayıf bir sudan وَهُوَ الْمَنِيُّ O da menidir.

21. فَجَعَلْنَاهُ **Ve onu yerleştirdik** *(Nereye?)* فِي قَرَارٍ مَكِينٍ **Sağlam bir yere** حَرِيزٍ Korunaklı bir yere وَهُوَ الرَّحِمُ O da rahimdir *(Ne zamana kadar yerleştirdik?)*

22. اِلٰى قَدَرٍ مَعْلُومٍ **Belli bir süreye kadar** وَهُوَ وَقْتُ الْوِلَادَةِ O da doğum vaktidir.

23. فَقَدَرْنَا **İşte biz güç yetirdik** *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu şekilde yaratmaya فَنِعْمَ **Ve ne güzel** الْقَادِرُونَ **Güç yetirenleriz** نَحْنُ Biz.

24. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

25. اَلَمْ نَجْعَلِ **Biz kılmadık mı?** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne?)* كِفَاتًا **Toplayan** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرُ كَفَتَ 'Kefete' fiilinin mastarıdır بِمَعْنٰى ضَمَّ Toplamak manasındadır. أَيْ ضَامَّةً Yani, toplayan *(Neyi?)*

26. اَحْيَاءً **Dirileri** *(Neredeki?)* عَلٰى ظَهْرِهَا Üstündeki *(Daha?)* وَاَمْوَاتًا **Ve ölüleri** *(Neredeki?)* فِي بَطْنِهَا İçindeki.

27. وَجَعَلْنَا **Ve yaratmadık mı?** *(Nerede?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar ki,** شَامِخَاتٍ **Yüksek** جِبَالًا مُرْتَفِعَاتٍ Yüksek dağlar وَاَسْقَيْنَاكُمْ **Ve size içirmedik mi?** *(Ne?)* مَاءً فُرَاتًا -عَذْبًا- **Tatlı su.**

28. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların** وَيُقَالُ Ve denilir *(Kime?)* لِلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara *(Ne zaman denilir?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde (denilir ki):

29. اِنْطَلِقُوا **Gidin** *(Nereye?)* اِلٰى مَا **O şeye ki,** كُنْتُمْ **Siz idiniz** بِهِ **O şeyi** *(O şey nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptır تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyordunuz.**

30. اِنْطَلِقُوا **Gidin** *(Nereye?)* اِلٰى ظِلٍّ **Bir gölgeye ki,** ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ **Üç parçaya sahiptir** هُوَ O gölge دُخَانُ جَهَنَّمَ Cehennem dumanıdır إِذَا ارْتَفَعَ Yükseldiğinde اِفْتَرَقَ Ayrılır *(Neye?)* ثَلَاثَ فِرَقٍ Üç parçaya *(Niçin?)* لِعِظَمِهِ Çok büyük olduğu için ***(Öyle gölge ki,)***

31. لَا ظَلِيلٍ **Ne gölgeliktir** كَنِينٍ Muhafazalı bir yer ki, يُظِلُّهُمْ Onları gölgelendirir *(Neden?)* مِنْ حَرِّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ O günün sıcağından وَلَا يُغْنِي **Ne de korur** يَرُدُّ Defeder *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi ***(Neden?)*** مِنَ اللَّهَبِ **Alevden** اَلنَّارِ Ateşten.

32. اِنَّهَا **Muhakkak ki, o** أَيِ النَّارُ Yani, ateş تَرْمِي **Atar** *(Ne?)* بِشَرَرٍ **Kıvılcımlar** هُوَ O kıvılcım *(Nedir?)* مَا تَطَايَرَ Uçuşan şeylerdir *(Neden?)* مِنْهَا O ateşten ***(Ne gibi kıvılcım atar?)*** كَالْقَصْرِ **Saray gibi** *(Neden olan saray?)* مِنَ الْبِنَاءِ Binadan *(Ne hususunda saray gibidir?)* فِي عِظَمِهِ Büyüklüğü وَارْتِفَاعِهِ Ve yüksekliği hususunda.

33. كَاَنَّهُ **O kıvılcımlar sanki** جِمَالَاتٌ **Birer devedir** جَمْعُ جِمَالَةٍ 'Cimâletün' kelimesinin çoğuludur جَمْعُ جَمَلٍ (O da) 'cemel' kelimesinin çoğuludur وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte جِمَالَةٌ 'Cimâletün' (şeklinde) okunmuştur ***(Öyle develer ki,)*** صُفْرٌ **Sarı renkli** *(Bu kıvılcımlar hangi konuda develere benzer?)* فِي هَيْئَتِهَا وَلَوْنِهَا Şekli ve rengi konusunda وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste şöyle geçmiştir: شَرَارُ النَّارِ Ateşin kıvılcımı أَسْوَدُ Siyahtır *(Ne gibi?)* كَالْقِيرِ Zift gibi وَالْعَرَبُ Araplar تُسَمِّي İsimlendirir *(Neyi?)* سُودَ الْإِبِلِ Devenin siyahlarını *(Ne diye isimlendirir?)* صُفْرًا Sarı diye *(Niye?)* لِشَوْبِ سَوَادِهَا Siyahı karıştığı için *(Neye?)* بِصُفْرَةٍ Sarıya فَقِيلَ Ve denildi ki: صُفْرٌ فِي الْآيَةِ Ayetteki sarı بِمَعْنَى سُودٍ Siyah manasındandır *(Ne sebebiyle?)* لِمَا ذُكِرَ Zikredilen hadis sebebiyle وَقِيلَ Ve denildi ki: لَا Hayır!

(siyah anlamında değildir) وَالشَّرَرُ 'Şerer' kelimesi جَمْعُ شَرَرَةٍ 'Şereretün' kelime-sinin çoğuludur وَالشَّرَارُ (Hadiste geçen) 'şerar' kelimesi ise جَمْعُ شَرَارَةٍ 'Şerâretün' kelimesinin çoğuludur وَالْقِيرُ 'Kîr' ise اَلْقَارُ Zifttir.

34. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

35. هٰذَا **Bu** أَيْ يَوْمُ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ **Konuşamayacakları gündür** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ Hiçbir şeyle.

36. وَلَا يُؤْذَنُ **İzin de verilmez** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Hangi konuda?)* فِي الْعُذْرِ Özür konusunda فَيَعْتَذِرُونَ **Özür de beyan edemezler** عَطْفٌ عَلَى يُؤْذَنُ 'Yu'zenu' üzerine atıftır *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ تَسَبُّبٍ عَنْهُ Onun sebebiyeti olmadan فَهُوَ دَاخِلٌ Böylece bu kelime de dahildir *(Nereye?)* فِي حَيِّزِ النَّفْيِ Nefyin kapsamına أَيْ لَا إِذْنَ Yani, izin de yoktur فَلَا اعْتِذَارَ Özür beyan etme de.

37. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

38. هٰذَا **İşte bu** يَوْمُ الْفَصْلِ **Hüküm günüdür** جَمَعْنَاكُمْ **Sizi topladık** أَيُّهَا الْمُكَذِّبُونَ Ey yalanlayanlar! *(Kimden olan yalanlayanlar?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten ***(Daha kimi topladık?)*** وَالْأَوَّلِينَ **Ve öncekileri** *(Kimden olan öncekiler?)* مِنَ الْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlardan *(Kimden önceki?)* قَبْلَكُمْ Sizden önceki فَتُحَاسَبُونَ Böylece hesaba çekilecek وَتُعَذَّبُونَ Ve azap edileceksiniz *(Nasıl?)* جَمِيعًا Her birlikte.

39. فَإِنْ كَانَ **Eğer varsa** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* كَيْدٌ **Bir hile** حِيلَةٌ Bir hile *(Hangi konuda?)* فِي دَفْعِ الْعَذَابِ Azabı giderme konusunda *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden فَكِيدُونِ **Hemen bana hilenizi yapın** فَافْعَلُوهَا Onu yapın.

40. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

41. إِنَّ الْمُتَّقِينَ **Şüphesiz takva sahipleri** *(Neredelir?)* فِي ظِلَالٍ **Gölgelerde** أَيْ تَكَاثُفِ أَشْجَارٍ Yani, sık ağaçlar(ın altın)da إِذْ لَا شَمْسَ Zira (cennette) güneş yoktur *(Öyle güneş ki,)* يُظَلُّ مِنْ حَرِّهَا Sıcağından gölgelenilen ***(Takva sahipleri daha neredelirler?)*** وَعُيُونٍ **Ve pınar (başların)dadırlar** نَابِعَةٍ مِنَ الْمَاءِ Su kaynaklarındadırlar.

42. وَفَوَاكِهَ **Ve meyveler (içindedirler)** *(O meyveler nedendir?)* مِمَّا يَشْتَهُونَ **Canlarının çektiğinden** فِيهِ إِعْلَامٌ Burada beyan edilmektedir ki, بِأَنَّ الْمَأْكَلَ وَالْمَشْرَبَ Yiyecek ve içecekler *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Nedir?)* بِحَسَبِ شَهَوَاتِهِمْ İsteklerine göredir بِخِلَافِ الدُّنْيَا Dünyada olanın aksine فَبِحَسَبِ مَا يَجِدُ النَّاسُ (Dünyadaki) insanların bulduğuna göredir *(Ne zaman?)* فِي الْأَغْلَبِ Çoğu zaman وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir ki:

43. كُلُوا **Yeyin,** وَاشْرَبُوا **İçin** *(Nasıl?)* هَنِيئًا **Afiyetle** حَالٌ (Bu kelime) haldir أَيْ مُتَهَنِّئِينَ Yani, huzur ve rahatlık içinde *(Neye karşılık yeyin ve için?)* بِمَا **O şeye karşı ki,** كُنْتُمْ **İdiniz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor** *(O şey de nedir?)* مِنَ الطَّاعَةِ İtaattir.

44. اِنَّا **Şüphesiz biz** كَذٰلِكَ **Böyle** كَمَا جَزَيْنَا Mükâfatlandırdığımız gibi *(Kimi?)* اَلْمُتَّقِينَ Takva sahiplerini نَجْزِي **Mükafatlandırırız** *(Kimi?)* اَلْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

45. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

46. كُلُوا **Yeyin** وَتَمَتَّعُوا **Ve zevk edin** خِطَابٌ لِلْكُفَّارِ Kafirlere hitaptır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Azacık** مِنَ الزَّمَانِ Bir zaman وَغَايَتُهُ Ve o zamanın sonu إِلَى الْمَوْتِ Ölüme kadardır وَفِي هٰذَا Ve bunda تَهْدِيدٌ لَهُمْ Kafirlere tehdit vardır اِنَّكُمْ **Çünkü siz** مُجْرِمُونَ **Suçlularsınız.**

47. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

48. وَاِذَا قِيلَ **Ve denildiği zaman** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* اِرْكَعُوا **Rükû edin** صَلُّوا Namaz kılın لَا يَرْكَعُونَ **Rükû etmezler** لَا يُصَلُّونَ Namaz kılmazlar.

49. وَيْلٌ **Vay haline** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبِينَ **Yalanlayanların.**

50. فَبِاَيِّ حَدِيثٍ **Artık hangi söze** *(Neden sonra?)* بَعْدَهُ **Ondan sonra** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan sonra يُؤْمِنُونَ **İnanacaklar** أَيْ لَا يُمْكِنُ Yani, mümkün değildir *(Ne?)* إِيمَانُهُمْ Onların inanması *(Neye?)* بِغَيْرِهِ Kuran'dan başka مِنْ كُتُبِ اللهِ Allah'ın bir kitabına *(Neden sonra inanmaları mümkün değildir?)* بَعْدَ تَكْذِيبِهِمْ Onlar yalanladıktan sonra *(Neyi?)* بِهِ Kuran'ı *(Niçin mümkün değildir?)* لِاشْتِمَالِهِ Kuran içerdiği için *(Neyi?)* عَلَى الْاِعْجَازِ الَّذِي Öyle bir i'cazı ki, لَمْ يَشْتَمِلْ عَلَيْهِ Onu içermemiştir *(Ne?)* غَيْرُهُ Ondan başkası.

سُورَةُ التَّسَاؤُلِ

﴿مَكِيَّةٌ إِحْدَى وَأَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿عَمَّ﴾ عَنْ أَيِّ شَيْءٍ ﴿يَتَسَاءَلُونَ (١)﴾ يَسْأَلُ بَعْضُ قُرَيْشٍ بَعْضًا ﴿عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ (٢)﴾ بَيَانٌ لِذَٰلِكَ الشَّيْءِ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِتَفْخِيمِهِ وَهُوَ مَا جَاءَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ (٣)﴾ فَالْمُؤْمِنُونَ يُثْبِتُونَهُ وَالْكَافِرُونَ يُنْكِرُونَهُ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ ﴿سَيَعْلَمُونَ (٤)﴾ مَا يَحِلُّ بِهِمْ عَلَى إِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ (٥)﴾ تَأْكِيدٌ وَجِيءَ فِيهِ بِثُمَّ لِلْإِيذَانِ بِأَنَّ الْوَعِيدَ الثَّانِيَ أَشَدُّ مِنَ الْأَوَّلِ ثُمَّ أَوْمَأَ تَعَالَى إِلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ فَقَالَ ﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا (٦)﴾ فِرَاشًا كَالْمَهْدِ ﴿وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا (٧)﴾ تَثْبُتُ بِهَا الْأَرْضُ كَمَا تَثْبُتُ الْخِيَامُ بِالْأَوْتَادِ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ ﴿وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا (٨)﴾ ذُكُورًا وَإِنَاثًا ﴿وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا (٩)﴾ رَاحَةً لِأَبْدَانِكُمْ ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا (١٠)﴾ سَاتِرًا بِسَوَادِهِ ﴿وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا (١١)﴾ وَقْتًا لِلْمَعَايِشِ ﴿وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا﴾ سَبْعَ سَمَوَاتٍ ﴿شِدَادًا (١٢)﴾ جَمْعُ شَدِيدَةٍ أَيْ قَوِيَّةٌ مُحْكَمَةٌ لَا يُؤَثِّرُ فِيهَا مُرُورُ الزَّمَانِ ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا﴾ مُنِيرًا ﴿وَهَّاجًا (١٣)﴾ وَقَّادًا يَعْنِي الشَّمْسَ ﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ﴾ السَّحَابَاتِ الَّتِي حَانَ لَهَا أَنْ تَمْطُرَ كَالْمُعْصِرِ الْجَارِيَةِ

الَّتِي دَنَتْ مِنَ الْحَيْضِ ﴿مَآءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾﴾ صَبَّابًا ﴿لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا﴾ كَالْحِنْطَةِ ﴿وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾﴾
كَالتِّبْنِ ﴿وَجَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿أَلْفَافًا ﴿١٦﴾﴾ مُلْتَفَّةً جَمْعُ لَفِيفٍ كَشَرِيفٍ وَأَشْرَافٍ ﴿إِنَّ يَوْمَ
الْفَصْلِ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾﴾ وَقْتًا لِلثَّوَابِ وَالْعِقَابِ ﴿يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾
الْقَرْنِ بَدَلٌ مِنْ يَوْمَ الْفَصْلِ أَوْ بَيَانٌ لَهُ وَالنَّافِخُ إِسْرَافِيلُ ﴿فَتَأْتُونَ﴾ مِنْ قُبُورِكُمْ إِلَى الْمَوْقِفِ
﴿أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾﴾ جَمَاعَاتٍ مُخْتَلِفَةً ﴿وَفُتِحَتِ السَّمَآءُ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ [وَفُتِحَتْ] شُقِّقَتْ
لِنُزُولِ الْمَلَائِكَةِ ﴿فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾﴾ ذَاتَ أَبْوَابٍ ﴿وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ﴾ ذُهِبَ بِهَا عَنْ أَمَاكِنِهَا
﴿فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾﴾ هَبَاءً أَيْ مِثْلَهُ فِي خِفَّةِ سَيْرِهَا ﴿إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾﴾ رَاصِدَةً
أَوْ مُرْصِدَةً ﴿لِلطَّاغِينَ﴾ الْكَافِرِينَ فَلَا يَتَجَاوَزُونَهَا ﴿مَآبًا ﴿٢٢﴾﴾ مَرْجِعًا لَهُمْ فَيَدْخُلُونَهَا
﴿لَابِثِينَ﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ مُقَدَّرًا لُبْثُهُمْ ﴿فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾﴾ دُهُورًا لَا نِهَايَةَ لَهَا جَمْعُ حُقْبٍ
بِضَمِّ أَوَّلِهِ ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا﴾ نَوْمًا فَإِنَّهُمْ لَا يَذُوقُونَهُ ﴿وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾﴾ مَا يُشْرَبُ تَلَذُّذًا
﴿إِلَّا﴾ لَكِنْ ﴿حَمِيمًا﴾ مَاءً حَارًّا غَايَةَ الْحَرَارَةِ ﴿وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [وَغَسَاقًا]
مَا يَسِيلُ مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ فَإِنَّهُمْ يَذُوقُونَهُ جُوزُوا بِذَلِكَ ﴿جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾﴾ مُوَافِقًا لِعَمَلِهِمْ
فَلَا ذَنْبَ أَعْظَمُ مِنَ الْكُفْرِ وَلَا عَذَابَ أَعْظَمُ مِنَ النَّارِ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ﴾ يَخَافُونَ ﴿حِسَابًا
﴿٢٧﴾﴾ لِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ ﴿وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿كِذَّابًا ﴿٢٨﴾﴾ تَكْذِيبًا ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ مِنَ
الْأَعْمَالِ ﴿أَحْصَيْنَاهُ﴾ ضَبَطْنَاهُ ﴿كِتَابًا ﴿٢٩﴾﴾ كَتْبًا فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ لِنُجَازِيَ عَلَيْهِ وَمِنْ
ذَلِكَ تَكْذِيبُهُمْ بِالْقُرْآنِ ﴿فَذُوقُوا﴾ أَيْ فَيُقَالُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عِنْدَ وُقُوعِ الْعَذَابِ عَلَيْهِمْ ذُوقُوا
جَزَاءَكُمْ ﴿فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾﴾ فَوْقَ عَذَابِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

78- Tesâul Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Birbirlerine neden soruyorlar?** Kureyş'in kimisi kimisine hangi şeyden soruyor?
2. **O büyük haberden mi?**[1] Peygamberin getirdiği, dirilmeyi ve diğer şeyleri bildiren Kuran'dan mı soruyorlar?
3. **Ki, onlar onda ihtilaf etmektedirler.** İnananlar onu ispat etmekte, kâfirlerse inkâr etmektedir.

---

[1] عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ terkibi sorulan şeyin beyanıdır. Soru da sorulan şeyi yüceltmek içindir.

4. **Hayır,** asla! Onu inkâr etmeleri üzerine başlarına ne geleceğini **çok yakında bilecekler!**

5. **Sonra yine hayır! Çok yakında bilecekler!**[1]

6. Sonra Allah, diriltmeye olan gücüne işaret ederek buyurdu ki: **Biz yeryüzünü beşik** gibi döşek **yapmadık mı?**

7. **Dağları da** kendisiyle yeryüzünün durduğu **birer kazık,** tıpkı çadırların direklerle durduğu gibi.

8. **Sizi çifter çifter,** kadın-erkek **yarattık.**

9. **Uykunuzu bir dinlenme** vücutlarınız için istirahat **kıldık.**

10. **Geceyi** siyahıyla örten **bir elbise yaptık.**

11. **Gündüzü de geçim** zamanı **kıldık.**

12. **Üstünüzde sağlam,** kuvvetli, zaman aşımından etkilenmeyen **yedi kat** gök **bina ettik.**

13. **Pırıl pırıl parlayan,** alev alev yanan ve nur saçan **bir kandil** güneş **yarattık.**

14. **Yoğunlaşmış,** yağmur yağdırma vakti yaklaşmış olan[2] bulut**lardan şarıl şarıl akan,** bol bol dökülen **sular indirdik.**

15. **Onunla** buğday gibi **taneler,** ot gibi **bitkiler çıkaralım diye.**

16. **Ve ağaçları sarmaş dolaş**[3] iç içe **bahçeler,** bostanlar.

17. **Şüphesiz** insanların arasında **hüküm günü** sevap ve azap için **belirlenmiş bir vakittir.**

18. **Sûr'a** boynuza **üflendiği gün**[4] ki, üfleyen İsrâfîl'dir, kabirlerinizden hesap yerine **dalga dalga** farklı gruplar halinde **gelirsiniz.**

19. **Gökyüzü açılmış**[5] meleklerin inmesi için yarılmış **ve kapı kapı** birçok kapısı **olmuştur.**

20. **Dağlar yürütülmüş,** yerlerinden götürülür **serap** toz **haline gelmiştir.** Hareketinin kolaylığında tıpkı toz gibi olmuştur.

21. **Şüphesiz, cehennem mirsat,** gözetleme yeri veya gözetleyici **olmuştur.**

22. **Azgınları** kâfirleri (gözetlemektedir) onu aşamazlar. Onlara **barınak,** dönüş yeridir. Oraya gireceklerdir.

23. **Orada çağlar boyu,**[6] sonu olmayan asırlarca **kalacaklar,**[7]

---

[1] ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ cümlesi birincisini tekittir. ثُمَّ lafzıyla getirilmesi ikinci tehdidin daha şiddetli olduğunu bildirmek içindir.

[2] Hayız olma vakti yaklaşmış olan kızlara da 'Mu'sır' denilir.

[3] أَلْفَاف kelimesi لَفِيف kelimesinin çoğuludur. شَرِيف ve أَشْرَاف gibi.

[4] يَوْمَ يُنْفَخُ terkibi يَوْمَ الْفَصْلِ terkibinden bedel veya onun beyanıdır.

[5] فُتِحَتْ fiili şeddeli ve şeddesiz olarak okunur.

[6] أَحْقَاب kelimesi حُقْب kelimesinin çoğuludur.

[7] لَابِثِينَ kelimesi hal-i mukaddera'dır. Yani, kalmaları takdir edilmiş demektir.

24. **Orada ne bir serinlik** uyku, çünkü onu tadamazlar **ne de** zevk için içilen **bir içecek tatmazlar,**
25. **Ancak** gayet sıcak **kaynar su ve** cehennem halkının yaralarından akan **irin** tadarlar.
26. Yaptıklarına denk, **uygun karşılık olarak,** bununla cezalandırıldılar. Küfürden büyük günah, ateşten de büyük azap yoktur.
27. **Çünkü onlar** dirilmeyi inkâr ettikleri için **hiçbir hesap ummazlar,** korkmazlar**dı.**
28. **Bizim ayetlerimizi** Kuran'ı **yalanladıkça yalanlamışlardı.**
29. **Biz ise her şeyi** Levh-i Mahfuz'a **yazarak saydık,** zapt ettik ki, onların karşılığını verelim. Yazdıklarımızdan birisi de Kuran'ı yalanlamalarıdır.
30. Onlara ahirette, azap edildiği sırada denilir ki: " Cezanızı **tadın! Size,** azabınız üzere **azaptan başka bir şey asla arttırmayız.**

KELİME ANLAMI

﴿٧٨﴾- سُورَةُ التَّسَاؤُلِ

78- Tesâül Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِحْدٰى وَاَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk bir ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. عَمَّ **Neden** عَنْ أَيِّ شَيْءٍ Hangi şeyden يَتَسَاءَلُونَ **Soruşturuyorlar** يَسْأَلُ Soruyor *(Kim?)* بَعْضُ قُرَيْشٍ Kureyş'in bir kısmı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bir kısmına.

2. عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ **Büyük haberden mi?** بَيَانٌ Bu beyandır *(Neyi?)* لِذٰلِكَ الشَّيْءِ Şu sordukları şeyi وَالْاِسْتِفْهَامُ Soru da لِتَفْخِيمِهِ Onu yüceltmek içindir وَهُوَ O sorulan şey de مَا جَاءَ بِهِ النَّبِيُّ Peygamberin getirdiği ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dır ki, الْمُشْتَمِلِ İçermektedir *(Neyi?)* عَلَى الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ Dirilmeyi ve diğer şeyleri.

3. الَّذِي هُمْ **Ki, onlar** فِيهِ **O haber hakkında** مُخْتَلِفُونَ **Ayrılığa düşmektedirler** فَالْمُؤْمِنُونَ Müminler يُثْبِتُونَهُ Onu ispat ediyor وَالْكَافِرُونَ Kafirler ise يُنْكِرُونَهُ İnkar ediyorlar.

4. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ Bu kelime rettir سَيَعْلَمُونَ **Yakında bilecekler** *(Neyi?)* مَا يَحِلُّ بِهِمْ Başlarına gelecek olanı *(Neye karşı?)* عَلَى إِنْكَارِهِمْ لَهُ Onu inkar etmelerine karşı.

5. ثُمَّ كَلَّا **Yine hayır!** سَيَعْلَمُونَ **Yakında bilecekler** تَأْكِيدٌ Bu tekittir وَجِيءَ فِيهِ Burada getirilmiştir *(Ne?)* بِثُمَّ 'Sümme' harfi *(Niçin?)* لِلْإِيذَانِ Bildirmek için *(Neyi?)* بِأَنَّ الْوَعِيدَ الثَّانِي İkinci tehdidin أَشَدُّ مِنَ الْأَوَّلِ Birinciden daha şiddetli olduğunu ثُمَّ أَوْمَأَ Sonra işaret etti *(Kim?)* تَعَالَى Yüce Allah *(Neye işaret etti?)* إِلَى الْقُدْرَةِ Gücünün yettiğine *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Diriltmeye فَقَالَ Ve dedi ki:

6. اَلَمْ نَجْعَلِ **Biz yapmadık mı?** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne?)* مِهَادًا **Bir döşek** فِرَاشًا Yatak *(Ne gibi?)* كَالْمَهْدِ Beşik gibi.

7. وَالْجِبَالَ **Ve dağları** اَوْتَادًا **Birer kazık** تَثْبُتُ بِهَا O dağlarla sabitleşir *(Ne?)* اَلْأَرْضُ Yeryüzü *(Nasıl?)* كَمَا تَثْبُتُ Tıpkı sabitleştiği gibi *(Ne?)* اَلْخِيَامُ Çadırlar *(Ne ile?)* بِالْأَوْتَادِ Kazıklarla وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru لِلتَّقْرِيرِ (Olumsuzluktan sonra) onaylatmak, içindir.

8. وَخَلَقْنَاكُمْ **Ve sizi yarattık** *(Nasıl?)* اَزْوَاجًا **Çift çift** ذُكُورًا Erkekler وَإِنَاثًا Ve kadınlar olarak.

9. وَجَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* نَوْمَكُمْ **Uykunuzu** *(Ne?)* سُبَاتًا **Dinlenme** رَاحَةً لِأَبْدَانِكُمْ Bedenlerinize rahatlama.

10. وَجَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Ne?)* لِبَاسًا **Bir örtü** سَاتِرًا Örten *(Ne ile?)* بِسَوَادِهِ Karanlığıyla.

11. وَجَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne?)* مَعَاشًا **Geçim zamanı** وَقْتًا Vakit yaptık *(Ne için?)* لِلْمَعَايِشِ Geçimi sağlamak için.

12. وَبَنَيْنَا **Bina ettik** *(Nereye?)* فَوْقَكُمْ **Üstünüze** *(Ne?)* سَبْعًا **Yedi** سَبْعَ سَمَوَاتٍ Yedi kat gök ki, شِدَادًا **Sağlam** جَمْعُ شَدِيدَةٍ 'Şedideh' lafzının çoğuludur أَيْ قَوِيَّةً Yani, kuvvetli مُحْكَمَةً Sağlam لَا يُؤَثِّرُ فِيهَا Onlara tesir etmez *(Ne?)* مُرُورُ الزَّمَانِ Zamanın geçmesi.

13. وَجَعَلْنَا **Yaptık** *(Ne?)* سِرَاجًا **Kandil** مُنِيرًا Aydınlatan ***(Öyle kandil ki,)*** وَهَّاجًا **Parıl parıl parlayan** وَقَّادًا Alev alev yanan يَعْنِي الشَّمْسَ Yani, güneş.

14. وَاَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Neden?)* مِنَ الْمُعْصِرَاتِ **Yoğunlaşmış** اَلسَّحَابَاتِ Bulut**lardan** اَلَّتِي حَانَ لَهَا Ki, onlar için yakındır *(Ne?)* أَنْ تَمْطُرَ Yağmur yağdırması *(Ne gibi?)* كَالْمُعْصِرِ الْجَارِيَةِ Mu'sır genç kız gibi اَلَّتِي دَنَتْ Ki, yaklaşmıştır *(Neye?)* مِنَ الْحَيْضِ Hayız görmeye ***(Ne indirdik?)*** مَاءً ثَجَّاجًا **Şarıl şarıl akan bir su** صَبَّابًا Bol bol dökülen ***(Niye su indirdik?)***

15. لِنُخْرِجَ بِهِ **Onunla çıkaralım diye** *(Ne?)* حَبًّا **Taneler** *(Ne gibi?)* كَالْحِنْطَةِ Buğday gibi وَنَبَاتًا **Ve bitkiler** *(Ne gibi?)* كَالتِّبْنِ Ot gibi ***(Daha ne çıkaralım diye?)***

16. وَجَنَّاتٍ **Ve bahçeler** بَسَاتِينَ Bağlar اَلْفَافًا **Sarmaş dolaş** مُلْتَفَّةً Sarmaşık جَمْعُ لَفِيفٍ (Elfaf) 'lefif'in çoğuludur كَشَرِيفٍ وَأَشْرَافٍ 'Şerif' ve 'eşraf' gibi.

17. اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ **Şüphesiz hüküm günü** *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlukat arasında *(Nedir?)* كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِيقَاتًا **Belirlenmiş bir vakit** وَقْتًا Vakit olmuştur *(Niçin?)* لِلثَّوَابِ وَالْعِقَابِ Sevap ve azap için.

18. يَوْمَ **O gün ki,** يُنْفَخُ **Üfürülür** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sûr'a** اَلْقَرْنِ Boynuza بَدَلٌ (Yevme kelimesi) bedeldir *(Neden?)* مِنْ يَوْمَ الْفَصْلِ 'Yevme'l-fasl'dan أَوْ بَيَانٌ لَهُ Veya onun beyanıdır وَالنَّافِخُ Üfleyen de إِسْرَافِيلُ İsrafil'dir فَتَأْتُونَ **Siz de gelirsiniz** *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِكُمْ Kabirlerinizden *(Nereye?)* إِلَى الْمَوْقِفِ Mahşere *(Nasıl gelirsiniz?)* اَفْوَاجًا **Dalga dalga** جَمَاعَاتٍ مُخْتَلِفَةً Ayrı ayrı gruplar halinde.

19. وَفُتِّحَتْ **Ve açılmıştır** *(Ne?)* اَلسَّمَاءُ **Gökyüzü** بِالتَّشْدِيدِ (Futtihat fiili) şeddeli وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz okunur شُقِّقَتْ Yarılmıştır *(Niçin?)* لِنُزُولِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin inmesi için فَكَانَتْ **Ve olmuştur** *(Ne olmuştur?)* اَبْوَابًا **Kapı kapı** ذَاتَ أَبْوَابٍ Çok kapalı.

20. وَسُيِّرَتْ **Ve yürütülmüştür** *(Ne?)* اَلْجِبَالُ **Dağlar** ذُهِبَ بِهَا Götürülmüştür *(Nereden?)* عَنْ أَمَاكِنِهَا Yerlerinden فَكَانَتْ **Ve olmuşlardır** *(Ne olmuşlardır?)* سَرَابًا **Serap** هَبَاءً Toz toprak أَيْ مِثْلَهُ Yani, onun gibi olmuşlardır *(Hangi konuda?)* فِي خِفَّةِ سَيْرِهَا Hareket etmesinin hafifliği konusunda.

21. اِنَّ جَهَنَّمَ **Şüphesiz cehennem** كَانَتْ **Olmuştur** *(Ne?)* مِرْصَادًا **Gözetler** رَاصِدَةً Gözetleyici أَوْ مُرْصِدَةً Veya hazırlanmış *(Kimi gözetler olmuştur?)*

22. لِلطَّاغِينَ **Azgınları** اَلْكَافِرِينَ Kafirleri فَلَا يَتَجَاوَزُونَهَا Dolayısıyla onu aşamazlar مَآبًا **Varılacak bir yer (olmuştur)** مَرْجِعًا لَهُمْ Onların dönüş yeri olmuştur فَيَدْخُلُونَهَا Böylece oraya gireceklerdir *(Nasıl?)*

23. لَابِثِينَ **Kalıcı oldukları halde** حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Bu 'hal-i mukaddera'dır أَيْ مُقَدَّرًا Yani, takdir edilmiş olarak *(Ne?)* لَبْثُهُمْ Onların kalması *(Nerede?)* فِيهَا **O cehennemde** *(Ne kadar?)* اَحْقَابًا **Çağlar boyunca** دُهُورًا Asırlarca ki لَا نِهَايَةَ لَهَا Onların sonu yoktur جَمْعُ حُقْبٍ (Ahkab) 'hukb'un çoğuludur بِضَمِّ أَوَّلِهِ 'Hukb' ilk harfinin zammesiyle (okunur).

24. لَا يَذُوقُونَ **Tatmazlar** *(Nerede?)* فِيهَا **O cehennemde** *(Ne?)* بَرْدًا **Ne bir serinlik** نَوْمًا Uyku فَإِنَّهُمْ Zira onlar لَا يَذُوقُونَهُ Onu tadamayacaklar وَلَا شَرَابًا **Ne de içecek bir şey** مَا يُشْرَبُ İçilen şey *(Niçin?)* تَلَذُّذًا Keyif için.

25. اِلَّا **Sadece** لٰكِنْ Ancak حَمِيمًا **Kaynar su** مَاءً حَارًّا Sıcak su *(Nasıl?)* غَايَةَ الْحَرَارَةِ Son derece sıcak وَغَسَّاقًا **Ve irin (içerler)** بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz okunur مَا يَسِيلُ Akan şeydir *(Neden?)* مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ Cehennem ehlinin irinlerinden فَإِنَّهُمْ Zira onlar يَذُوقُونَهُ Onu tadacaklardır.

26. جُوزُوا بِذٰلِكَ Bununla cezalandırıldılar *(Nasıl?)* جَزَاءً وِفَاقًا **Uygun bir ceza olarak** مُوَافِقًا Denk olarak *(Neye?)* لِعَمَلِهِمْ Amellerine فَلَا ذَنْبٌ أَعْظَمُ Daha büyük bir günah yoktur *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ Küfürden وَلَا عَذَابٌ أَعْظَمُ Daha büyük bir azap da yoktur *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Cehennemden.

27. إِنَّهُمْ **Çünkü onlar** كَانُوا لَا يَرْجُونَ **Ummazlardı** يَخَافُونَ Korkmazlardı *(Ne ummazlardı?)* حِسَابًا **Hiçbir hesap** *(Niçin?)* لِإِنْكَارِهِمْ İnkar ettikleri için *(Neyi?)* اَلْبَعْثَ Dirilmeyi.

28. وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizi** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Nasıl yalanladılar?)* كِذَّابًا **Yalanladıkça** تَكْذِيبًا Yalanladılar.

29. وَكُلَّ شَيْءٍ **Ve her şey** مِنَ الْأَعْمَالِ Amellerden اَحْصَيْنَاهُ **Onları saydık** ضَبَطْنَاهُ Kaydettik *(Nasıl?)* كِتَابًا **Yazarak** كَتْبًا Yazmak suretiyle *(Nereye?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuza *(Niye?)* لِنُجَازِيَ Cezalandıralım diye *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O yapılanlara karşılık وَمِنْ ذٰلِكَ Ve bunlardandır *(Ne?)* تَكْذِيبُهُمْ Yalanlamaları *(Neyi?)* بِالْقُرْآنِ Kuran'ı.

30. فَذُوقُوا **Tadın!** أَيْ فَيُقَالُ لَهُمْ Yani, onlara denilir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne zaman?)* عِنْدَ وُقُوعِ الْعَذَابِ Azap gelip çattığında *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara (denilir ki:) ذُوقُوا Tadın! *(Neyi?)* جَزَاءَكُمْ Cezanızı فَلَنْ نَزِيدَكُمْ **Bundan böyle size arttırmayacağız** *(Ne?)* إِلَّا عَذَابًا **Azaptan başka bir şey** *(Ne üzerine?)* فَوْقَ عَذَابِكُمْ Azabınız üzerine.

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾﴾ مَكَانَ فَوْزٍ فِي الْجَنَّةِ ﴿حَدَآئِقَ﴾ بَسَاتِينَ بَدَلٌ مِنْ مَفَازًا أَوْ بَيَانٌ لَهُ ﴿وَاَعْنَابًا ﴿٣٢﴾﴾ عَطْفٌ عَلٰى مَفَازًا ﴿وَكَوَاعِبَ﴾ جَوَارِيَ تَكَعَّبَتْ ثُدِيُّهُنَّ جَمْعُ كَاعِبٍ ﴿اَتْرَابًا ﴿٣٣﴾﴾ عَلٰى سِنٍّ وَاحِدٍ جَمْعُ تِرْبٍ بِكَسْرِ التَّاءِ وَسُكُونِ الرَّاءِ ﴿وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾﴾ خَمْرًا مَالِئَةً مَحَالَّهَا وَفِي الْقِتَالِ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا﴾ أَيِ الْجَنَّةِ عِنْدَ شُرْبِ الْخَمْرِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْأَحْوَالِ ﴿لَغْوًا﴾ بَاطِلًا مِنَ الْقَوْلِ ﴿وَلَا كِذَابًا ﴿٣٥﴾﴾ بِالتَّخْفِيفِ أَيْ كَذِبًا وَبِالتَّشْدِيدِ [كِذَّابًا] أَيْ تَكْذِيبًا مِنْ وَاحِدٍ لِغَيْرِهِ بِخِلَافِ مَا يَقَعُ فِي الدُّنْيَا عِنْدَ شُرْبِ الْخَمْرِ ﴿جَزَآءً مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيْ جَزَاهُمُ اللّٰهُ بِذٰلِكَ جَزَاءً ﴿عَطَآءً﴾ بَدَلٌ مِنْ جَزَاءً ﴿حِسَابًا ﴿٣٦﴾﴾ أَيْ كَثِيرًا مِنْ قَوْلِهِمْ أَعْطَانِي فَأَحْسَبَنِي أَيْ أَكْثَرَ عَلَيَّ حَتّٰى قُلْتُ حَسْبِي ﴿رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ ﴿وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ﴾ كَذٰلِكَ وَبِرَفْعِهِ مَعَ جَرِّ رَبِّ ﴿لَا يَمْلِكُونَ﴾ أَيِ الْخَلْقُ ﴿مِنْهُ﴾ تَعَالٰى ﴿خِطَابًا ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ لَا يَقْدِرُ أَحَدٌ أَنْ يُخَاطِبَهُ خَوْفًا مِنْهُ ﴿يَوْمَ﴾ ظَرْفٌ لِلَا يَمْلِكُونَ ﴿يَقُومُ الرُّوحُ﴾ جِبْرِيلُ أَوْ جُنْدُ اللّٰهِ ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفًّا﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِّينَ ﴿لَا يَتَكَلَّمُونَ﴾ أَيِ الْخَلْقُ ﴿اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ﴾ فِي الْكَلَامِ ﴿وَقَالَ﴾ قَوْلًا ﴿صَوَابًا ﴿٣٨﴾﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةِ كَأَنْ يَشْفَعُوا لِمَنِ ارْتَضٰى ﴿ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ وُقُوعُهُ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهِ مَاٰبًا ﴿٣٩﴾﴾ مَرْجِعًا أَيْ رَجَعَ إِلَى اللّٰهِ بِطَاعَتِهِ لِيَسْلَمَ مِنَ الْعَذَابِ فِيهِ ﴿اِنَّٓا اَنْذَرْنَاكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿عَذَابًا قَرِيبًا﴾ عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْآتِي وَكُلُّ آتٍ قَرِيبٌ ﴿يَوْمَ﴾ ظَرْفٌ لِعَذَابًا بِصِفَتِهِ ﴿يَنْظُرُ الْمَرْءُ﴾ كُلُّ امْرِئٍ ﴿مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا﴾ حَرْفُ تَنْبِيهٍ ﴿لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾﴾ يَعْنِي فَلَا أُعَذَّبُ يَقُولُ ذٰلِكَ عِنْدَمَا يَقُولُ اللّٰهُ تَعَالٰى لِلْبَهَائِمِ بَعْدَ الْاِقْتِصَاصِ مِنْ بَعْضِهَا لِبَعْضٍ كُونِي تُرَابًا.

TÜRKÇE ANLAMI

31. Şüphesiz takvâ sahipleri için de cennette **kurtuluş** yeri **vardır.**

32. Bahçeler,[1] bostanlar **ve bağlar,**[2]

33. Tomurcuk göğüslü[3] göğüsleri tomurcuklaşmış **yaşıt**[4] aynı yaşta kız**lar,**

34. Ve dolu kâse, kabını dolduran şarap. Kıtal (Muhammed: 15) suresinde *"Şarap nehirleri"* (denilir).

---

[1] حَدَائِقَ kelimesi مَفَازًا kelimesinden bedel veya onun beyanıdır.

[2] أَعْنَابًا kelimesi مَفَازًا kelimesi üzerine atıftır.

[3] كَوَاعِبَ kelimesi كَاعِب kelimesinin çoğuludur.

[4] أَتْرَابًا kelimesi تِرْب kelimesinin çoğuludur.

35. Onlar orada cennette şarap içerken ve diğer hallerde, dünyada şarap içerken yaşanan hallerin aksine **ne boş lakırdı** anlamsız söz **ne de yalan**[1] **işitmezler.**

36. Rabbin tarafından bir karşılık, yeterli[2] çokça **bir bağış olarak.** Yani, Allah onları, bir karşılık olarak bununla mükâfatlandırmıştır.

37. Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi,[3] **Rahmân.**[4] Yaratılanlar **ondan konuşma hakkı alamazlar.** Kimse korkusundan dolayı onunla konuşmaya güç yetiremez.

38. Ruh Cebrail veya Allah'ın ordusu **ve melekler saf saf**[5] **olup durduğu gün,**[6] yaratılanlardan, **Rahmân'ın kendisine** konuşması için **izin verdiklerinden başkaları konuşmazlar;** inananlar ve meleklerden **konuşan da doğru** söz **söyler.** Mesela, razı olduğu kişi için şefaat ederler.

39. İşte bu, hak olan gerçekleşmesi kesin olan kıyamet **günüdür. Artık dileyen Rabbine varan,** dönen **bir yol tutsun.** Azaptan emin olmak için itaat ile Allah'a dönsün.

40. Doğrusu Biz, yakın bir azap ile gelecek olan kıyametin azabıyla **sizi uyardık.** Her gelecek olan da yakındır. **O gün kişi ellerinin sunduğu** hayır ve şerre **bakacak ve kâfir: "Ah! Keşke toprak olsaydım!"** da azap görmeseydim **diyecektir.** Bunu, havyanlar arasında, birbirinin hakları görüldükten sonra Allah'ın onlara: "Toprak olun" sözünden sonra söyler.

KELİME ANLAMI

31. إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ **Şüphesiz takva sahipleri için vardır** *(Ne?)* مَفَازًا **Kurtuluş** مَكَانَ فَوْزٍ Kurtuluş yeri *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Kurtuluştan bedel?)*

32. حَدَائِقَ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar بَدَلٌ مِنْ مَفَازًا 'Mefazan' kelimesinden bedeldir أَوْ بَيَانٌ لَهُ Veya onun beyanıdır وَأَعْنَابًا **Ve üzüm bağları** عَطْفٌ عَلَى مَفَازًا 'Mefazen' üzerine atıftır.

33. وَكَوَاعِبَ **Ve tomurcuk göğüslü** جَوَارِيَ Huriler ki تَكَعَّبَتْ Tomurcuklaşmıştır *(Ne?)* ثُدِيُّهُنَّ Göğüsleri *(Kevâ'ib kelimesi nedir?)* جَمْعُ كَاعِبٍ 'Kâib' kelimesinin çoğuludur أَتْرَابًا **Yaşıt kızlar** عَلَى سِنٍّ وَاحِدٍ Bir yaşta جَمْعُ تِرْبٍ 'Tirb' kelimesinin çoğuludur *(Bu kelime ne iledir?)* بِكَسْرِ التَّاءِ 'Ta' harfinin kesresi وَسُكُونِ الرَّاءِ Ve 'ra' harfinin sükunu iledir.

---

[1] كذابا kelimesi şeddesiz olarak, yalan anlamına, şeddeli olarak da, birbirini yalanlama anlamına gelir.

[2] حِسَابًا kelimesi كَثِيرًا anlamındadır. Arapların şu sözlerinden gelir: أَعْطَانِي فَأَحْسَبَنِي Bana o kadar çok verdi ki, artık yeter, dedim.

[3] رَبِّ kelimesi cer ve ref ile okunur.

[4] رَحْمَنِ kelimesi de aynı şekilde okunur. Aynı zamanda رَبِّ kelimesini cer iken raf ile de okunur.

[5] صَفًّا kelimesi مُصْطَفِّينَ anlamında haldir.

[6] يَوْمَ يَقُومُ terkibindeki يَوْمَ zarfı لَا يَمْلِكُونَ fiiline taalluk eder.

34. وَكَأْسًا **Ve kâse ki,** دِهَاقًا **Dopdolu** خَمْرًا Şarap ki, مَالِئَةً Doludur *(Ne?)* مَحَالَّهَا İçinde bulunduğu kadeh وَفِي الْقِتَالِ Kıtal (Muhammed) sûresinde şöyle denir: وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ 'Şarap nehirleri' (Muhammed: 15)

35. لَا يَسْمَعُونَ **İşitmezler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيِ الْجَنَّةِ Yani, cennette *(Ne zaman işitmezler?)* عِنْدَ شُرْبِ الْخَمْرِ Şarap içerken وَغَيْرِهَا مِنَ الْأَحْوَالِ Ve diğer hallerde *(Ne işitmezler?)* لَغْوًا **Ne bir boş söz** بَاطِلًا مِنَ الْقَوْلِ Boş laf وَلَا كِذَابًا **Ne de bir yalan** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak أَيْ كِذْبًا Yani, yalan وَبِالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli olarak أَيْ تَكْذِيبًا Yani, yalanlama *(Kimden?)* مِنْ وَاحِدٍ Birinden *(Kimi?)* لِغَيْرِهِ Diğerini بِخِلَافِ مَا يَقَعُ Olanın aksine *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne zaman?)* عِنْدَ شُرْبِ الْخَمْرِ Şarap içerken.

36. جَزَاءً **Bir mükâfat olarak** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيْ جَزَاهُمُ اللّٰهُ Yani, Allah onları mükafatlandırdı *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Nasıl?)* جَزَاءً Mükafat olarak *(Ondan bedel)* عَطَاءً **Bir bağış olarak** بَدَلٌ مِنْ جَزَاءً 'Cezaen' kelimesinden bedeldir *(Öyle bağış ki,)* حِسَابًا **Yeterince** أَيْ كَثِيرًا Yani, bolca مِنْ قَوْلِهِمْ Şu sözlerindendir أَعْطَانِي فَأَحْسَبَنِي 'A'tâni feahsebeni' أَيْ أَكْثَرَ عَلَيَّ Yani, bana çok verdi حَتَّى قُلْتُ Sonunda dedim ki: حَسْبِي Yeter.

37. رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ **Göklerin ve yerin Rabbi** بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ Cer ve ref ile okunur وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanların** الرَّحْمٰنِ **Rahman** كَذٰلِكَ 'Rab' kelimesi gibi cer ve refle okunur وَبِرَفْعِهِ Ve ref ile konur *(Nasıl?)* مَعَ جَرِّ رَبِّ 'Rab' kelimesinin cerriyle لَا يَمْلِكُونَ **Sahip olamazlar** أَيِ الْخَلْقُ Yani, mahlukat *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** تَعَالٰى Yüce Allah'tan *(Neye?)* خِطَابًا **Bir hitaba** أَيْ لَا يَقْدِرُ أَحَدٌ Yani, hiç kimse güç yetiremez *(Neye?)* أَنْ يُخَاطِبَهُ Onunla konuşmaya *(Niçin?)* خَوْفًا مِنْهُ Ondan korktuğu için.

38. يَوْمَ **O gün** ظَرْفٌ لِلَا يَمْلِكُونَ 'La yemliküne' fiilinin zarfıdır يَقُومُ **Durur** *(Kim?)* الرُّوحُ **Ruh** جِبْرِيلُ Cebrail أَوْ جُنْدُ اللّٰهِ Veya Allah'ın ordusu وَالْمَلٰئِكَةُ **Ve melekler** *(Nasıl dururlar?)* صَفًّا **Saf halinde** حَالٌ (Bu kelime) haldir أَيْ مُصْطَفِّينَ Yani, sıra sıra لَا يَتَكَلَّمُونَ **Konuşamazlar** أَيِ الْخَلْقُ Yani, mahlukat إِلَّا مَنْ **Ancak o kimse (konuşur) ki,** أَذِنَ لَهُ **Ona izin vermiştir** *(Kim?)* الرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne hususunda?)* فِي الْكَلَامِ Konuşma hususunda وَقَالَ **Ve söyler** *(Ne?)* قَوْلًا - صَوَابًا - **Doğru** söz *(O kişiler kimlerdendir?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Müminler وَالْمَلَائِكَةِ Ve meleklerdendir *(Kendilerine nasıl bir izin verilir?)* كَأَنْ يَشْفَعُوا Şefaat etmeleri gibi *(Kime?)* لِمَنِ ارْتَضٰى Allah'ın razı olduğu kişiye.

39. **ذٰلِكَ İşte bu اَلْيَوْمُ الْحَقُّ Hak gündür** اَلثَّابِتُ وُقُوعُهُ Gerçekleşmesi kesin olandır وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür **فَمَنْ Artık her kim شَاءَ Dilerse اِتَّخَذَ Tutar** *(Ne?)* **اِلٰى رَبِّهِ Rabbine varan مَاٰبًا Bir yol** مَرْجِعًا Dönüş yolu أَيْ رَجَعَ Yani, döner *(Kime?)* إِلَى اللهِ Allah'a *(Nasıl?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat ederek *(Niçin?)* لِيَسْلَمَ Emin olmak için *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nerede?)* فِيهِ Kıyamet gününde.

40. **اِنَّا Doğrusu biz اَنْذَرْنَاكُمْ Sizi uyardık** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri! *(Ne ile uyardık?)* **عَذَابًا قَرِيبًا Yakın bir azap ile** عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününün azabıyla *(Öyle gün ki,)* اَلْآتِي Gelecek olan وَكُلُّ آتٍ Ve her gelecek olan قَرِيبٌ Yakındır **يَوْمَ O gün** ظَرْفٌ (Bu kelime) zarftır *(Niçin?)* لِعَذَابًا 'Azaben' kelimesi için *(Ne ile birlikte?)* بِصِفَتِهِ Sıfatı olan 'kariben'le birlikte **يَنْظُرُ Bakar** *(Kim?)* **اَلْمَرْءُ Kişi** كُلُّ امْرِئٍ Herkes *(Neye?)* **مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ İki elinin takdim ettiği** مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerre **وَيَقُولُ Ve de der** *(Kim?)* **اَلْكَافِرُ Kafir: يَا Ah!** حَرْفُ تَنْبِيهٍ 'Ya' harfi tenbihtir **لَيْتَنِي Keşke ben كُنْتُ Olsaydım** *(Ne?)* **تُرَابًا Toprak** يَعْنِي فَلَا أُعَذَّبُ Yani, böylece azap görmeseydim يَقُولُ ذٰلِكَ Bunu der *(Ne zaman?)* عِنْدَمَا يَقُولُ Dediği zamanda *(Kim?)* اَللهُ تَعَالَى Yüce Allah *(Neye?)* لِلْبَهَائِمِ Hayvanlara *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْاِقْتِصَاصِ Kısas yapıldıktan sonra *(Kimden?)* مِنْ بَعْضِهَا Bir kısmından *(Ne için?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmı için *(Ne dediği zaman?)* كُونِي تُرَابًا Toprak olun!.

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

﴿مَكِّيَّةٌ سِتٌّ وَأَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالنَّازِعَاتِ﴾ الْمَلَائِكَةِ تَنْزِعُ أَرْوَاحَ الْكُفَّارِ ﴿غَرْقًا ﴿١﴾﴾ نَزْعًا بِشِدَّةٍ ﴿وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ﴿٢﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَنْشِطُ أَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ أَيْ تَسُلُّهَا بِرِفْقٍ ﴿وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا ﴿٣﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَسْبَحُ مِنَ السَّمَاءِ بِأَمْرِهِ تَعَالَى أَيْ تَنْزِلُ ﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ﴿٤﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَسْبِقُ بِأَرْوَاحِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى الْجَنَّةِ ﴿فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تُدَبِّرُ أَمْرَ الدُّنْيَا أَيْ تَنْزِلُ بِتَدْبِيرِهِ وَجَوَابُ هَٰذِهِ الْأَقْسَامِ مَحْذُوفٌ أَيْ لَتُبْعَثُنَّ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ وَهُوَ عَامِلٌ فِي ﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾﴾ النَّفْخَةُ الْأُولَى بِهَا يَرْجُفُ كُلُّ شَيْءٍ أَيْ يَتَزَلْزَلُ فَوُصِفَتْ بِمَا يَحْدُثُ بِهَا ﴿تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾﴾ النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ بَيْنَهُمَا أَرْبَعُونَ سَنَةً وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنَ الرَّاجِفَةِ فَالْيَوْمُ وَاسِعٌ لِلنَّفْخَتَيْنِ وَغَيْرِهِمَا فَصَحَّ ظَرْفِيَّتُهُ لِلْبَعْثِ الْوَاقِعِ عَقِبَ الثَّانِيَةِ ﴿قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾﴾ خَائِفَةٌ قَلِقَةٌ ﴿أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾﴾ ذَلِيلَةٌ لِهَوْلِ مَا تَرَى ﴿يَقُولُونَ﴾ أَيْ أَرْبَابُ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ اسْتِهْزَاءً وَإِنْكَارًا لِلْبَعْثِ ﴿أَئِنَّا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾﴾ أَيْ أَنُرَدُّ بَعْدَ الْمَوْتِ إِلَى

الْحَيَاةِ وَالْحَافِرَةُ اسْمٌ لِأَوَّلِ الْأَمْرِ وَمِنْهُ رَجَعَ فُلَانٌ فِى حَافِرَتِهِ إِذَا رَجَعَ مِنْ حَيْثُ جَاءَ ﴿أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ﴿١١﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ نَاخِرَةٌ بَالِيَةٌ مُتَفَتِّتَةٌ نَحْيَا ﴿قَالُوا تِلْكَ﴾ أَيْ رِجْعَتُنَا إِلَى الْحَيَاةِ ﴿إِذًا﴾ إِنْ صَحَّتْ ﴿كَرَّةٌ﴾ رِجْعَةٌ ﴿خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾﴾ ذَاتُ خُسْرَانٍ ﴿فَإِنَّمَا هِيَ﴾ أَيِ الرَّادِفَةُ الَّتِي يَعْقِبُهَا الْبَعْثُ ﴿زَجْرَةٌ﴾ نَفْخَةٌ ﴿وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾﴾ فَإِذَا نُفِخَتْ ﴿فَإِذَا هُمْ﴾ أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ ﴿بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾﴾ بِوَجْهِ الْأَرْضِ أَحْيَاءً بَعْدَ مَا كَانُوا بِبَطْنِهَا أَمْوَاتًا.

TÜRKÇE ANLAMI

79- Nâziât Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Andolsun!** Kâfirlerin ruhlarını **boğarcasına** şiddetle **söken** mele**klere,**
2. İnananların ruhlarını **yavaşça çekenlere,** onları usulca çıkaran meleklere,
3. **Yüzdükçe yüzenlere,** gökten Allah'ın emirleriyle gelen, inen meleklere,
4. **Yarıştıkça yarışanlara,** inananların ruhlarını cennete koşuşturan meleklere,
5. **Ve** dünya **iş**lerini **düzenleyen** yani, o işlerin düzenini indiren mele**klere** (andolsun ki,) Ey Mekke kafirleri, elbette diriltileceksiniz.[1]
6. **Sarsılanın sarsıldığı gün,** birinci üfleme olduğu gün ki, onunla her şey sarsılır.[2]
7. **Arkadan gelen** ikinci üfleme **onu takip ettiği gün,** ikisi arasında kırk yıl vardır.[3]
8. **O gün kaygıdan çarpan,** korkan ve sıkıntılı **kalpler**in
9. **Gözleri yere bakar,** gördüğü şeyin dehşetinden ötürü zavallı bir haldedir.
10. Bu kalplerin ve gözlerin sahipleri (bu gün) dirilmeyi inkâr ve alay için **diyorlar ki: " Biz,[4] öldükten sonra, ilk halimize mi döndürüleceğiz,** öldükten sonra tekrar hayata mı döndürüleceğiz?[5]
11. **Çürü**yüp dağıl**mış kemikler olduktan sonra mı** hayat bulacağız**?"**
12. **Ve dediler ki: "O zaman bu** hayata dönüşümüz, doğru olduğu takdirde **ziyanlı bir dönüştür."**

---

[1] Bu cümle yukarıdaki beş yeminin hazfedilmiş olan cevabıdır.

[2] Sur, kendisi sebebiyle meydana gelen sarsıntının ismiyle vasıflanmıştır.

[3] تَتْبَعُهَا cümlesi الرَّاجِفَة kelimesinden haldir. O gün her iki üflemeyi ve diğerlerini içine alacak kadar geniştir. Bu sebeple ikinci üflemeden sonra olacak diriltilmeye zarf olması sahihtir.

[4] أَإِنَّا ve أَإِذَا terkiplerindeki hemzeler, her ikisinin ispatı, ikincisinin teshili/ yumuşatılması ve her iki durumda aralarına bir elif konulmasıyla okunur.

[5] الْحَافِرَة işin başına verilen isimdir. Kişi geldiği yerden geri döndüğü zaman رَجَعَ فُلَانٌ فِي حَافِرَتِهِ denir.

13. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bu dönüş,** peşinden dirilişin geldiği ikinci Sûr **sadece bir haykırış,** üfleyiş**tir.**

14. Sûr'a üflendiğinde **birdenbire onlar** toprağın altında ölü iken **toprağın üstünde** yeryüzünde diri**dirler.**

KELİME ANLAMI

﴿٧٩﴾- سُورَةُ النَّازِعَاتِ

79- Nâziât Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk altı ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالنَّازِعَاتِ **Andolsun söküp çıkaranlara** اَلْمَلَائِكَةِ Melekler تَنْزِعُ Sökerler *(Neyi?)* أَرْوَاحَ الْكُفَّارِ Kafirlerin ruhlarını *(Nasıl?)* غَرْقًا **Boğarcasına** نَزْعًا بِشِدَّةٍ Şiddetle sökerek.

2. وَالنَّاشِطَاتِ **Çekenlere** *(Nasıl?)* نَشْطًا **Yavaşça çekerek** اَلْمَلَائِكَةِ Melekler تَنْشِطُ Yavaşça çekerler *(Neyi?)* أَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin ruhlarını أَيْ تَسُلُّهَا Yani, ruhları sıyırırlar *(Nasıl?)* بِرِفْقٍ Usulca.

3. وَالسَّابِحَاتِ **Yüzenlere** *(Nasıl?)* سَبْحًا **Yüzdükçe** اَلْمَلَائِكَةِ Melekler تَسْبَحُ Süzülürler *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ Gökyüzünden *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın emriyle أَيْ تَنْزِلُ Yani, inerler.

4. فَالسَّابِقَاتِ **Yarışanlara** *(Nasıl?)* سَبْقًا **Yarıştıkça** اَلْمَلَائِكَةِ Melekler تَسْبِقُ Koştururlar *(Neyi?)* بِأَرْوَاحِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin ruhlarını *(Nereye?)* إِلَى الْجَنَّةِ Cennete.

5. فَالْمُدَبِّرَاتِ **İdare edenlere** *(Neyi?)* اَمْرًا **İşi** اَلْمَلَائِكَةِ Melekler تُدَبِّرُ İdare ederler *(Neyi?)* أَمْرَ الدُّنْيَا Dünya işlerini أَيْ تَنْزِلُ Yani inerler *(Ne sebebiyle?)* بِتَدْبِيرِهِ İşlerin idaresi sebebiyle وَجَوَابُ هٰذِهِ الْأَقْسَامِ Bu yeminlerin cevabı مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ لَتُبْعَثُنَّ Yani, elbette diriltileceksiniz يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri! وَهُوَ عَامِلٌ فِي Ve bu cevap şu ayette amildir:

6. يَوْمَ **O gün** تَرْجُفُ **Sarsılır** *(Ne?)* اَلرَّاجِفَةُ **Sarsılan** اَلنَّفْخَةُ الْأُولٰى Sura ilk üfleniş بِهَا يَرْجُفُ Onunla sarsılır *(Ne?)* كُلُّ شَيْءٍ Her şey أَيْ يَتَزَلْزَلُ Yani, sallanır فَوُصِفَتْ (Sura ilk üfürüş) vasıflanmıştır *(Ne ile?)* بِمَا يَحْدُثُ بِهَا Onunla meydana gelen sarsıntı ile.

7. تَتْبَعُهَا **Ve onu izler** *(Ne?)* اَلرَّادِفَةُ **Onun peşinden gelen** اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ Sura ikinci üfürüş بَيْنَهُمَا Ve aralarında أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk yıl vardır وَالْجُمْلَةُ Bu cümle حَالٌ مِنَ الرَّاجِفَةِ 'Râcife' kelimesinden haldir فَالْيَوْمَ Dolayısıyla o gün وَاسِعٌ Kaplar *(Neyi?)*

لِلنَّفْخَتَيْنِ Her iki üflemeyi وَغَيْرِهِمَا Ve diğer olayları فَصَحَّ Ve böylece geçerli olmuştur *(Ne?)* ظَرْفِيَّتُهُ Zarf-ı zaman olması *(Neye?)* لِلْبَعْثِ الْوَاقِعِ Meydana gelen dirilmeye *(Ne zaman?)* عَقِبَ الثَّانِيَةِ İkinci üflemenin peşine.

8. **قُلُوبٌ Bir takım kalpler يَوْمَئِذٍ O gün** *(Öyle kalpler ki,)* **وَاجِفَةٌ Pek muzdarip** خَائِفَةٌ Korkak قَلِقَةٌ Sıkıntılı.

9. **اَبْصَارُهَا Onların gözleri خَاشِعَةٌ Korkudan eğilecektir** ذَلِيلَةٌ Zelildir *(Niye?)* لِهَوْلِ مَا تَرَى Gördüklerinin verdiği korkudan ötürü.

10. **يَقُولُونَ Halbuki diyorlar ki:** أَيْ أَرْبَابُ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ Yani, gözlerin ve kalplerin sahipleri *(Niçin?)* اِسْتِهْزَاءً وَإِنْكَارًا Alay ve inkar etmek için *(Neyi?)* لِلْبَعْثِ Dirilmeyi **اَئِنَّا Biz mi?** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Bu kelime, her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Ve bir elif konularak (okunur) *(Nereye konularak?)* بَيْنَهُمَا İki hemzenin arasına *(Hangi şekilde elif konur?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki şekilde *(Nerede böyle okunur?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde **لَمَرْدُودُونَ Döndürüleceğiz** *(Nereye?)* **فِي الْحَافِرَةِ Eski hale** أَيْ أَنُرَدُّ Yani, döndürülecek miyiz? *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra *(Neye?)* إِلَى الْحَيَاةِ Hayata وَالْحَافِرَةُ اسْمٌ 'Hâfirah' isimdir *(Neye?)* لِأَوَّلِ الْأَمْرِ İşin ilk haline وَمِنْهُ Ve bu manadandır رَجَعَ فُلَانٌ فِى حَافِرَتِهِ 'Racea fulanun fî hâfiratihi' sözü *(Bu söz ne zaman söylenir?)* إِذَا رَجَعَ Kişi geri döndüğünde *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ جَاءَ Geldiği yerden.

11. **اَئِذَا كُنَّا Olduğumuz zaman mı?** *(Ne?)* **عِظَامًا نَخِرَةً Çürümüş kemikler** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte نَاخِرَةً 'Nâhiraten' (şeklinde elif ile okunmuştur) بَالِيَةً مُتَفَتِّتَةً Çürümüş, dağılmış (kemikler olduğumuz zaman mı?) نُحْيَا Hayat bulacağız.

12. **قَالُوا Dediler ki: تِلْكَ Bu** أَيْ رَجْعَتُنَا Yani, dönmemiz *(Nereye?)* إِلَى الْحَيَاةِ Hayata **اِذًا O zaman** إِنْ صَحَّتْ Şayet doğruysa **كَرَّةٌ Dönüştür** رَجْعَةٌ Geri geliştir *(Nasıl?)* **خَاسِرَةٌ Zararlı** ذَاتُ خُسْرَانٍ Hüsranlı قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu ki:

13. **فَاِنَّمَا هِيَ Doğrusu o sadece** أَيِ الرَّادِفَةُ Yani, râdife/ ikinci üfleyiş اَلَّتِي يَعْقُبُهَا Ki, onu takip eder *(Ne?)* اَلْبَعْثُ Diriliş **زَجْرَةٌ Bir haykırıştır** نَفْخَةٌ Üfleyiştir *(Öyle haykırış ki,)* **وَاحِدَةٌ Sadece bir kere** فَإِذَا نُفِخَتْ İşte üflendiğinde.

14. **فَاِذَا هُمْ Birdenbire onlar** أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ Yani, tüm yaratılanlar **بِالسَّاهِرَةِ Meydandadırlar** بِوَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzündedirler *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diri oldukları halde *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا كَانُوا Olduktan sonra *(Nerede?)* بِبَطْنِهَا Toprağın içinde *(Ne?)* أَمْوَاتًا Ölüler.

﴿هَلْ اَتٰيكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿حَدِيثُ مُوسٰى ﴿١٥﴾﴾ عَامِلٌ فِي ﴿اِذْ نَادٰيهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾﴾ اِسْمُ الْوَادِي بِالتَّنْوِينِ وَتَرْكِهِ فَقَالَ ﴿اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ﴿١٧﴾﴾ تَجَاوَزَ الْحَدَّ فِي الْكُفْرِ ﴿فَقُلْ هَلْ لَكَ﴾ أَدْعُوكَ ﴿اِلٰٓى اَنْ تَزَكّٰى ﴿١٨﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الزَّايِ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِيهَا تَتَطَهَّرَ مِنَ الشِّرْكِ بِأَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ﴿وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ﴾ أَدُلَّكَ عَلٰى مَعْرِفَتِهِ بِبُرْهَانٍ ﴿فَتَخْشٰى ﴿١٩﴾﴾ فَتَخَافَهُ ﴿فَاَرٰيهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ﴿٢٠﴾﴾ مِنَ الْآيَاتِ التِّسْعِ وَهِيَ الْيَدُ أَوِ الْعَصَا ﴿فَكَذَّبَ﴾ فِرْعَوْنُ مُوسٰى ﴿وَعَصٰى ﴿٢١﴾﴾ اللّٰهَ تَعَالٰى ﴿ثُمَّ اَدْبَرَ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿يَسْعٰى ﴿٢٢﴾﴾ فِي الْأَرْضِ بِالْفَسَادِ ﴿فَحَشَرَ﴾ جَمَعَ السَّحَرَةَ وَجُنْدَهُ ﴿فَنَادٰى ﴿٢٣﴾﴾ ﴿فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ﴿٢٤﴾﴾ لَا رَبَّ فَوْقِي ﴿فَاَخَذَهُ اللّٰهُ﴾ أَهْلَكَهُ بِالْغَرَقِ ﴿نَكَالَ﴾ عُقُوبَةَ ﴿الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْكَلِمَةِ ﴿وَالْاُولٰى ﴿٢٥﴾﴾ أَيْ قَوْلِهِ قَبْلَهَا مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرِي وَكَانَ بَيْنَهُمَا أَرْبَعُونَ سَنَةً ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى ﴿٢٦﴾﴾ اللّٰهَ تَعَالٰى ﴿ءَاَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى وَتَرْكِهِ أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَٓاءُ﴾ أَشَدُّ خَلْقًا ﴿بَنٰيهَا ﴿٢٧﴾﴾ بَيَانٌ لِكَيْفِيَّةِ خَلْقِهَا ﴿رَفَعَ سَمْكَهَا﴾ تَفْسِيرٌ لِكَيْفِيَّةِ الْبِنَاءِ أَيْ جَعَلَ سِمَتَهَا فِي جِهَةِ الْعُلُوِّ رَفِيعًا وَقِيلَ سَمْكَهَا سَقْفَهَا ﴿فَسَوّٰيهَا ﴿٢٨﴾﴾ جَعَلَهَا مُسْتَوِيَةً بِلَا عَيْبٍ ﴿وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا﴾ أَظْلَمَهُ ﴿وَاَخْرَجَ ضُحٰيهَا ﴿٢٩﴾﴾ أَبْرَزَ نُورَ شَمْسِهَا وَأُضِيفَ إِلَيْهَا اللَّيْلُ لِأَنَّهُ ظِلُّهَا وَالشَّمْسُ لِأَنَّهَا سِرَاجُهَا ﴿وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰيهَا ﴿٣٠﴾﴾ بَسَطَهَا وَكَانَتْ مَخْلُوقَةً قَبْلَ السَّمَاءِ مِنْ غَيْرِ دَحْوٍ ﴿اَخْرَجَ﴾ حَالٌ بِإِضْمَارِ قَدْ أَيْ مُخْرِجًا ﴿مِنْهَا مَٓاءَهَا﴾ بِتَفْجِيرِ عُيُونِهَا ﴿وَمَرْعٰيهَا ﴿٣١﴾﴾ مَا تَرْعَاهُ النَّعَمُ مِنَ الشَّجَرِ وَالْعُشْبِ وَمَا يَأْكُلُهُ النَّاسُ مِنَ الْأَقْوَاتِ وَالثِّمَارِ وَإِطْلَاقُ الْمَرْعٰى عَلَيْهِ اسْتِعَارَةٌ ﴿وَالْجِبَالَ اَرْسٰيهَا ﴿٣٢﴾﴾ أَثْبَتَهَا عَلٰى وَجْهِ الْأَرْضِ لِتَسْكُنَ ﴿مَتَاعًا﴾ مَفْعُولٌ لَهُ لِمُقَدَّرٍ أَيْ فَعَلَ ذٰلِكَ مُتْعَةً أَوْ مَصْدَرٌ أَيْ تَمْتِيعًا ﴿لَكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾﴾ جَمْعُ نَعَمٍ وَهِيَ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ ﴿فَاِذَا جَٓاءَتِ الطَّٓامَّةُ الْكُبْرٰى ﴿٣٤﴾﴾ النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ ﴿يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذَا ﴿مَا سَعٰى ﴿٣٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَبُرِّزَتِ﴾ أُظْهِرَتِ ﴿الْجَحِيمُ﴾ النَّارُ الْمُحْرِقَةُ ﴿لِمَنْ يَرٰى ﴿٣٦﴾﴾ لِكُلِّ رَاءٍ وَجَوَابُ إِذَا ﴿فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ﴿٣٧﴾﴾ كَفَرَ ﴿وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾﴾ بِاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ ﴿فَاِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿٣٩﴾﴾ مَأْوَاهُ ﴿وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ﴾ قِيَامَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ ﴿وَنَهَى النَّفْسَ﴾ الْأَمَّارَةَ

﴿عَنِ الْهَوٰى ﴿٤٠﴾﴾ الْمَرْدِيّ بِاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ ﴿فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿٤١﴾﴾ وَحَاصِلُ الْجَوَابِ فَالْعَاصِي فِي النَّارِ وَالْمُطِيعُ فِي الْجَنَّةِ ﴿يَسْئَلُونَكَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا ﴿٤٢﴾﴾ مَتٰى وُقُوعُهَا وَقِيَامُهَا ﴿فِيمَ﴾ فِي أَيِّ شَيْءٍ ﴿اَنْتَ مِنْ ذِكْرٰيهَا ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ لَيْسَ عِنْدَكَ عِلْمُهَا حَتّٰى تَذْكُرَهَا ﴿اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰيهَا ﴿٤٤﴾﴾ مُنْتَهٰى عِلْمِهَا لَا يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ ﴿اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرُ﴾ إِنَّمَا يَنْفَعُ إِنْذَارُكَ ﴿مَنْ يَخْشٰيهَا ﴿٤٥﴾﴾ يَخَافُهَا ﴿كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا﴾ فِي قُبُورِهِمْ ﴿اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰيهَا ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ عَشِيَّةَ يَوْمٍ أَوْ بُكْرَتَهُ وَصَحَّ إِضَافَةُ الضُّحٰى إِلَى الْعَشِيَّةِ لِمَا بَيْنَهُمَا مِنَ الْمُلَابَسَةِ إِذْ هُمَا طَرَفَا النَّهَارِ وَحُسْنُ الْإِضَافَةِ وُقُوعُ الْكَلِمَةِ فَاصِلَةً

TÜRKÇE ANLAMI

15. Ey Muhammed! **Sana Musa'nın haberi geldi mi?**

16. Hani, Kutsal vâdi Tuvâ'da[1] Rabbi ona hitap etmişti,

17. Ve şöyle demişti: "**Firavun'a git! Çünkü o çok azdı.** Küfürde haddi aştı.

18. Ve de ki: "Seni davet ediyorum, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik edip şirkten **arınmağa[2] niyetin var mı?**

19. Seni Rabbine ileteyim, delil ile onu tanımayı sağlayayım **ki, böylece ondan korkarsın.**

20. Ve ona dokuz mucizeden **en büyük mucizeyi** (parlayan) eli veya (yılana dönen) asayı **gösterdi.**

21. Firavun ise **hemen** Musa'yı **yalanladı ve** yüce Allah'a **isyan etti.**

22. Sonra yeryüzünde fesat ile **koşarak** imandan **sırtını döndü.**

23. Derhal sihirbazları ve ordusunu **topladı ve seslendi:**

24. "Ben, sizin en yüce Rabbinizim, benim üstümde rab yok**" dedi.**

25. Allah da, sonuncunun bu son sözünün **ve ilkinin** bundan önce söylediği *"Sizin için benden başka ilah bilmiyorum" (Kasas: 38)* sözünün **azabı olarak onu yakaladı,** onu boğarak yok etti. Bu iki sözü arasında kırk yıl vardı.

26. Elbette bu zikredilen**de,** yüce Allah'tan **korkan kimseler için büyük bir ibret vardır.**

27. (Ey) dirilişi inkâr edenler! **Sizin[3] yaratılışınız mı daha güç, yoksa gökyüzünün** yaratılışı mı daha güç? **Ki, onu bina etti.**

---

[1] طُوًى kelimesi vadinin ismidir. Tenvinli ve tenvinsiz olarak okunur.

[2] تَزَكّٰى fiili diğer bir kıraatte ze harfinin şeddesiyle okunur. Bu da kelimenin aslında bulunan ikinci ta harfinin, ze harfine idgam edilmesiyledir.

[3] أَأَنْتُمْ terkibindeki hemzeler; her ikisinin ispatı, ikincisinin elife çevrilmesi, teshili/yumuşatılması, teshil edilen hemze ile diğeri arasına bir elif konulması ve o elifin terk edilmesiyle okunur.

28. **Onun boyunu yükseltti,** yani, onun ucunu ve denildi ki, tavanını yukarı doğru yüksek yaptı, **düzene koydu,** kusursuz bir şekilde eşit yaptı.

29. **Gecesini kararttı, gündüzünü ağarttı.** Güneşin ışıklarını yaydı.[1]

30. **Ondan sonra da yeri döşedi,** yaydı. Yeryüzü, gökyüzü yaratılmadan önce, döşenmemiş bir halde yaratılmıştı.

31. **Yerden suyunu ve otlağını,** hayvanların otladığı ağaç ve otları, insanların yediği sebze ve meyveleri[2] **çıkardı,**[3]

32. **Dağları derince yerleştirdi,** sakin durması için yeryüzüne dikti.

33. **Size ve hayvanlarınıza**[4] deve, inek ve koyunlarınıza **bir fayda**[5] **olsun diye.**

34. **Her şeyi basan en büyük felaket** Sûr'a ikinci üfürülüş **geldiğinde,**

35. **İnsanın** dünyada hayırdan ve şerden **neye koştuğunu hatırlayacağı gün,**

36. **Ve gören** her **kimseye cehennem** yakıcı ateş **ortaya konulduğu (gün),**

37. **Artık kim azmış,**[6] inkâr etmiş,

38. **Ve** şehvetine uyarak **dünya hayatını tercih etmişse,**

39. **Şüphesiz cehennem o yegâne barınaktır.** Onun barınağıdır.

40. **Rabbinin makamından** onun önünde durmaktan **korkan ve nefsi** emmaresi**ni** şehvetlere uymak suretiyle kişiyi helak eden **hevesten alıkoyan kimse,**

41. **Şüphesiz cennet, o yegâne barınaktır.** Cevabın özeti şudur ki, isyankâr ateşte, itaatkâr ise cennettedir.

42. Mekke kâfirleri, **sana, "Gelip çatması,** olması ve kopması **ne zamandır?" diye kıyametten soruyorlar.**

43. **Sen onu zikretmekten nerde** hangi şeyde**sin!** Onun ilmi sende yok ki, onu zikredesin.

44. **Onun sonu** nihai ilmi **yalnız Rabbine aittir.** Ondan başkası onu bilemez.

45. **Sen ancak ondan korkanları uyarırsın.** Uyarman bu kimselere fayda verir.

46. **Sanki onlar, kıyamet gününü gördüklerinde,** kabirlerinde **bir** günün **akşam vakti ya da kuşluk zamanından** günün evvelinden **başka kalmamışlardır.**[7]

---

[1] Gecenin göğe nispet edilmesi, gece gökyüzünün gölgesi olduğu içindir. Gündüzün göğe nispet edilmesi de, güneş gökyüzünün kandili olduğu içindir.

[2] مَرْعَى kelimesinin bunlara kullanılması istiare yoluyladır.

[3] أَخْرَجَ fiili evvelinde bir قَدْ takdiriyle haldir, مُخْرِجًا takdirindedir.

[4] أَنْعَام kelimesi نَعَم kelimesinin çoğuludur.

[5] مَتَاعًا kelimesi mukadder bir fiilin meful-u leh'idir. Yani, bunu, size fayda olsun diye veya mastar anlamında faydalandırmak için yaptı, anlamındadır.

[6] فَأَمَّا مَنْ طَغَى cümlesi إِذَا 'nın cevabıdır.

[7] ضُحَى kelimesinin عَشِيَّة kelimesine izafe edilmesi, günün iki tarafı olmaları sebebiyle meydana gelen alakadan dolayıdır. Bu izafetin güzelliği de ها kelimesinin fasıla olarak (cümlenin sonunda) yer almasıdır.

KELİME ANLAMI

15. **هَلْ اَتٰيكَ Sana geldi mi?** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* **حَدِيثُ مُوسٰى Musa'nın haberi** عَامِلٌ (Hadis kelimesi) amildir *(Nerede?)* فِي Şu ayette:

16. **اِذْ Hani نَادٰيهُ Ona hitap etmişti** *(Kim?)* **رَبُّهُ Rabbi** *(Nerede?)* **بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ Kutsal vadi طُوًى Tuva'da** اِسْمُ الْوَادِي Vadinin ismidir بِالتَّنْوِينِ وَتَرْكِهِ Tenvinli ve tenvinsiz okunur فَقَالَ Ve dedi ki:

17. **اِذْهَبْ Git** *(Kime?)* **اِلٰى فِرْعَوْنَ Firavun'a اِنَّهُ Çünkü o طَغٰى Çok azdı** تَجَاوَزَ الْحَدَّ Haddi aştı *(Nerede?)* فِي الْكُفْرِ Küfürde.

18. **فَقُلْ Ve de ki: هَلْ لَكَ Niyetin var mı?** أَدْعُوكَ Seni çağırıyorum *(Neye?)* **اِلٰى اَنْ تَزَكّٰى Arınmaya** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الزَّاي 'Ze' harfinin şeddesiyle (okunur) *(Nasıl?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci 'ta' harfini idğam ederek *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Neye idğam ederek?)* فِيهَا 'Ze' harfine تَتَطَهَّرَ Temizlenmeye *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten *(Nasıl?)* بِأَنْ تَشْهَدَ Şahitlik ederek *(Neye?)* أَنْ لَا إِلٰهَ İlah olmadığına *(Kimden başka?)* إِلَّا اللّٰهُ Allah'tan başka.

19. **وَاَهْدِيَكَ Seni ulaştırayım** *(Kime?)* **اِلٰى رَبِّكَ Rabbine** أَدُلَّكَ Seni yönlendireyim *(Neye?)* عَلٰى مَعْرِفَتِهِ Onu tanımana *(Ne ile yönlendireyim?)* بِبُرْهَانٍ Kesin delille **فَتَخْشٰى Böylece korkasın** فَتَخَافَهُ Ondan korkasın.

20. **فَاَرٰيهُ Ve ona gösterdi** *(Neyi?)* **الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى En büyük mucizeyi** *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ التِّسْعِ Dokuz mucizeden وَهِيَ O mucize de الْيَدُ أَوِ الْعَصَا El ya da asadır.

21. **فَكَذَّبَ Fakat yalanladı** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kimi?)* مُوسٰى Musa'yı **وَعَصٰى Ve isyan etti** *(Kime?)* اللّٰهَ تَعَالٰى Yüce Allah'a.

22. **ثُمَّ اَدْبَرَ Sonra sırt çevirdi** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Nasıl?)* **يَسْعٰى Koşarak** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde *(Ne ile?)* بِالْفَسَادِ Bozgunculukla.

23. **فَحَشَرَ Ve derhal topladı da** جَمَعَ Bir araya getirdi *(Kimi?)* اَلسَّحَرَةَ Sihirbazları وَجُنْدَهُ Ve ordusunu **فَنَادٰى Seslendi.**

24. **فَقَالَ Ve dedi ki: اَنَا Ben رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى Sizin en yüce rabbinizim** لَا رَبَّ فَوْقِي Benim üstümde rab yok.

25. **فَاَخَذَهُ Böylece onu yakaladı** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** أَهْلَكَهُ Onu helak etti *(Nasıl?)* بِالْغَرَقِ Boğarak *(Ne olarak cezalandırdı?)* **نَكَالَ Cezası** عُقُوبَةَ Azabı **olarak** *(Neyin?)* **اَلْاٰخِرَةِ**

أَيْ قَوْلِهِ **Sonuncusunun** أَيْ هٰذِهِ الْكَلِمَةِ Yani, bu sözünün وَالْأُولٰى **Ve de ilkinin** قَبْلَهَا Yani bundan önceki şu sözünün (cezası olarak) مَا عَلِمْتُ Bilmiyorum *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Ne?)* مِنْ إِلٰهٍ غَيْرِي Benden başka bir ilah وَكَانَ بَيْنَهُمَا Ve bu iki sözü arasında vardı *(Ne?)* أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk sene.

26. إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz ki bu** اَلْمَذْكُورِ Anlatıla**nda** لَعِبْرَةً **Elbette ibret vardır** *(Kim için?)* لِمَنْ يَخْشٰى **Korkan kimse için** *(Kimden?)* اللّٰهَ تَعَالٰى Yüce Allah'tan.

27. ءَاَنْتُمْ **Siz mi?** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Bu kelime, her iki hemzenin ispatı, وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkincisinin elife çevrilmesi, وَتَسْهِيلِهَا Yumuşatılması, وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Ve 'elif'in koyulması *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Yumuşatılmış olanla وَالْأُخْرٰى Diğerinin arasına وَتَرْكِهِ Ve bu işlemin terk edilmesi (şeklinde okunur) أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani, dirilmeyi inkar edenler; siz mi? أَشَدُّ **Daha zorsunuz** *(Ne cihetinden?)* خَلْقًا **Yaratılış cihetinden** أَمِ السَّمَاءُ **Yoksa gökyüzü mü?** أَشَدُّ Daha zordur *(Ne cihetinden?)* خَلْقًا Yaratılış cihetinden بَنٰيهَا **Onu bina etti** بَيَانٌ Bu cümle beyandır *(Neyi?)* لِكَيْفِيَةِ خَلْقِهَا Gökyüzünün nasıl yaratıldığını.

28. رَفَعَ **Yükseltti** *(Neyi?)* سَمْكَهَا **Boyunu** تَفْسِيرٌ (Bu cümle de) tefsirdir *(Neyi?)* لِكَيْفِيَةِ الْبِنَاءِ Gökyüzünün nasıl bina edildiğini أَيْ جَعَلَ Yani, eyledi *(Neyi?)* سِمَتَهَا Baş tarafını *(Nerede?)* فِي جِهَةِ الْعُلُوِّ Yukarıya bakan tarafta *(Ne eyledi?)* رَفِيعًا Yüksek وَقِيلَ Ve denildi ki: سَمْكَهَا سَقْفَهَا 'Semkehâ' tavanı(anlamında)dır فَسَوّٰيهَا **Ve ona düzen verdi** جَعَلَهَا Onu eyledi *(Ne?)* مُسْتَوِيَةً Düzgün *(Nasıl?)* بِلَا عَيْبٍ Kusursuz bir halde.

29. وَاَغْطَشَ **Kararttı** *(Neyi?)* لَيْلَهَا **Gecesini** أَظْلَمَهُ Karanlık yaptı وَاَخْرَجَ **Çıkardı** *(Neyi?)* ضُحٰيهَا **Gündüzünü** أَبْرَزَ Ortaya çıkardı *(Neyi?)* نُورَ شَمْسِهَا Güneş ışığını وَأُضِيفَ Ve izafe edildi *(Neye?)* إِلَيْهَا Gökyüzüne *(Ne?)* اَللَّيْلُ Gece *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü gece ظِلُّهَا Gökyüzünün gölgesidir وَالشَّمْسُ Güneş de (ona izafe edildi) *(Niye?)* لِأَنَّهَا Çünkü güneş سِرَاجُهَا Onun kandilidir.

30. وَالْأَرْضَ **Yeri de** بَعْدَ ذٰلِكَ **Bundan sonra** دَحٰيهَا **Döşedi** بَسَطَهَا Onu yaydı وَكَانَتْ Ve yaratılmış idi *(Neden önce?)* قَبْلَ السَّمَاءِ Gökyüzünden önce *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ مَخْلُوقَةً دَحْوٍ Döşenmeden *(Nasıl döşedi?)*

31. اَخْرَجَ **Çıkardı** حَالٌ Bu haldir *(Nasıl?)* بِإِضْمَارِ قَدْ 'Kad' harfinin gizlenmesiyle أَيْ مُخْرِجًا Yani, çıkararak *(Neden?)* مِنْهَا **O yerden** *(Neyi?)* مَاءَهَا **Suyunu** *(Nasıl çıkardı?)* بِتَفْجِيرِ عُيُونِهَا Kaynaklarını fışkırtarak *(Daha neyi çıkardı?)* وَمَرْعٰيهَا **Otlağını** مَا تَرْعَاهُ النَّعَمُ Hayvanların

otladığı مِنَ الشَّجَرِ وَالْعُشْبِ Çalı ve otları *(Mera daha nedir?)* وَمَا يَأْكُلُهُ النَّاسُ İnsanların yediği مِنَ الْأَقْوَاتِ وَالثِّمَارِ Erzak ve meyvelerdir وَإِطْلَاقُ الْمَرْعٰى Mera isminin kullanılması *(Neye?)* عَلَيْهِ Bu zikredilenlere *(Nedir?)* اِسْتِعَارَةٌ Bir mecazdır.

32. وَالْجِبَالَ **Ve dağları** اَرْسٰيهَا **Yerleştirdi** أَثْبَتَهَا Onları sabitledi *(Neye?)* عَلٰى وَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzüne *(Niye?)* لِتَسْكُنَ Yer sallanmasın diye ***(Niye böyle yaptı?)***

33. مَتَاعًا **Fayda olsun diye** مَفْعُولٌ لَهُ (Bu kelime) mefulu lehtir *(Niçin?)* لِمُقَدَّرٍ Mukadder bir fiil için أَيْ فَعَلَ ذٰلِكَ Yani, bunları yaptı *(Niye?)* مُتْعَةً Yarar olsun diye أَوْ مَصْدَرٌ Veya (bu kelime mefulu mutlak olmak üzere) mastardır أَيْ تَمْتِيعًا Yani, menfaat olarak *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَلِاَنْعَامِكُمْ **Ve hayvanlarınıza** جَمْعُ نَعَمٍ (En'am) 'neam' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ O da اَلْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ Deve, inek ve koyundur.

34. فَاِذَا جَاءَتِ **Fakat geldiğinde** *(Ne?)* اَلطَّٓامَّةُ **Her şeyi basan** اَلْكُبْرٰى **Büyük felaket** اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ İkinci üfürme.

35. يَوْمَ **O gün ki,** يَتَذَكَّرُ **Hatırlar** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** بَدَلٌ مِنْ إِذَا (Bu cümle) 'iza'dan bedeldir *(Neyi hatırladığı günde?)* مَا سَعٰى **Neyin peşinde koştuğunu** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada (peşinden koştuğu) مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerri (hatırladığı gün).

36. وَبُرِّزَتْ **Ve ortaya çıkarıldığında** أُظْهِرَتْ Gösterildiğinde *(Ne?)* اَلْجَحٖيمُ **Cehennem** اَلنَّارُ الْمُحْرِقَةُ Yakıcı ateş *(Kim için?)* لِمَنْ يَرٰى **Gören kişi için** لِكُلِّ رَاءٍ Her gören kişi için (ortaya çıkarıldığında) وَجَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabı:

37. فَاَمَّا مَنْ **Artık her kim** طَغٰى **Azgınlık etmişse** كَفَرَ Küfretmişse,

38. وَاٰثَرَ **Ve tercih etmişse** *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Nasıl?)* بِاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ Nefsinin arzularına uyarak.

39. فَاِنَّ الْجَحٖيمَ **Kuşkusuz cehennem** هِيَ **O** اَلْمَاْوٰى **Varılacak yerdir** مَأْوَاهُ Onun varacağı yerdir.

40. وَاَمَّا مَنْ **Her kim de** خَافَ **Korkmuşsa** *(Neden?)* مَقَامَ رَبِّهٖ **Rabbinin makamından** قِيَامَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ Onun önünde durmaktan وَنَهَى **Ve alıkoymuşsa** *(Neyi?)* اَلنَّفْسَ **Nefsi** اَلْأَمَّارَةَ Emmareyi *(Neden?)* عَنِ الْهَوٰى -الْمُرْدِيّ- Rezil **tutkulardan** ***(Ne sebebiyle rezil?)*** بِاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ Nefsin arzularına uymak sebebiyle.

41. فَاِنَّ الْجَنَّةَ **Kuşkusuz cennet** هِيَ **O** اَلْمَاْوٰى **Varılacak yerdir** وَحَاصِلُ الْجَوَابِ Cevabın özeti: فَالْعَاصِي فِي النَّارِ Asi ateştedir وَالْمُطِيعُ فِي الْجَنَّةِ İtaatkâr cennettedir.

42. يَسْئَلُونَكَ **Sana soruyorlar** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri *(Neden?)* عَنِ السَّاعَةِ **Kıyametten** *(Ne diye?)* أَيَّانَ **Ne zamandır?** *(Ne?)* مُرْسٰيهَا **Onun gerçekleşmesi** مَتٰى Ne zamandır? *(Ne?)* وُقُوعُهَا Meydana gelmesi وَقِيَامُهَا Ve kopması.

43. فِيمَ **Nerdesin** فِي أَيِّ شَيْءٍ Hangi şeydesin أَنْتَ **Sen** *(Neden?)* مِنْ ذِكْرٰيهَا **Onu anlatmaktan** أَيْ لَيْسَ عِنْدَكَ Yani, senin yanında yoktur *(Ne?)* عِلْمُهَا Kıyametin ilmi حَتّٰى تَذْكُرَهَا Ta ki onu anlatasın.

44. اِلٰى رَبِّكَ **Rabbine varır** *(Ne?)* مُنْتَهٰيهَا **Onun sonu** مُنْتَهٰى عِلْمِهَا Son bilgisi لَا يَعْلَمُهُ Onu bilemez *(Kimi?)* غَيْرُهُ Ondan başkası.

45. اِنَّمَا أَنْتَ **Sen sadece** مُنْذِرُ **Uyarıcısın** إِنَّمَا يَنْفَعُ Sadece fayda verir *(Ne?)* إِنْذَارُكَ Senin uyarman *(Kimi?)* مَنْ يَخْشٰيهَا **Kıyametten korkanı** يَخَافُهَا Ondan çekineni.

46. كَاَنَّهُمْ **Sanki onlar** يَوْمَ يَرَوْنَهَا **Onu görecekleri gün** لَمْ يَلْبَثُوا **Kalmamışlar** *(Nerede?)* فِي قُبُورِهِمْ Kabirlerinde اِلَّا عَشِيَّةً **Sadece bir gece** اَوْ ضُحٰيهَا **Veya bir kuşluk vakti kadar (kalmışlardır)** أَيْ عَشِيَّةَ يَوْمٍ Yani, bir günün gecesi أَوْ بُكْرَتَهُ Veya sabahı kadar (kalmışlardır) وَصَحَّ Ve geçerli olmuştur *(Ne?)* إِضَافَةُ الضُّحٰى 'Duha'-nın izafet edilmesi *(Neye?)* إِلَى الْعَشِيَّةِ 'Aşiyye'ye *(Niye?)* لِمَا بَيْنَهُمَا Çünkü aralarında vardır *(Ne?)* مِنَ الْمُلَابَسَةِ Benzerlik إِذْ هُمَا Zira ikisi طَرَفَا النَّهَارِ Gündüzün iki tarafıdır وَحُسْنُ الْإِضَافَةِ İzafetteki güzellik de وُقُوعُ الْكَلِمَةِ Kelimenin (ayette) yer almasıdır *(Ne olarak?)* فَاصِلَةً Fasıla (ayet sonlarının uyumu) olarak.

سُورَةُ عَبَسَ

﴿مَكِّيَّةٌ اِثْنَتَانِ اَرْبَعُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿عَبَسَ﴾ النَّبِيُّ كَلَحَ وَجْهُهُ ﴿وَتَوَلَّىٰ ۝١﴾ أَعْرَضَ لِأَجْلِ ﴿اَنْ جَآءَهُ الْاَعْمٰى ۝٢﴾ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَطَعَهُ عَمَّا هُوَ مَشْغُولٌ بِهِ مِمَّنْ يَرْجُو إِسْلَامَهُ مِنْ اَشْرَافِ قُرَيْشٍ الَّذِينَ هُوَ حَرِيصٌ عَلٰى إِسْلَامِهِمْ وَلَمْ يَدْرِ الْأَعْمٰى أَنَّهُ مَشْغُولٌ بِذٰلِكَ فَنَادَاهُ عَلِّمْنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللهُ فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ إِلٰى بَيْتِهِ فَعُوتِبَ فِي ذٰلِكَ بِمَا نَزَلَ فِي هٰذِهِ السُّورَةِ فَكَانَ بَعْدَ ذٰلِكَ يَقُولُ لَهُ إِذَا جَاءَ مَرْحَبًا بِمَنْ عَاتَبَنِي فِيهِ رَبِّي وَيَبْسُطُ لَهُ رِدَاءَهُ ﴿وَمَا يُدْرِيكَ﴾ يُعْلِمُكَ ﴿لَعَلَّهُ يَزَّكّٰى ۝٣﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الزَّايِ أَيْ يَتَطَهَّرُ مِنَ الذُّنُوبِ بِمَا يَسْمَعُ مِنْكَ ﴿اَوْ يَذَّكَّرُ﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الذَّالِ أَيْ يَتَّعِظُ ﴿فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ۝٤﴾ الْعِظَةُ الْمَسْمُوعَةُ مِنْكَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِنَصْبِ (تَنْفَعَهُ) جَوَابَ التَّرَجِّي ﴿اَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ۝٥﴾ بِالْمَالِ ﴿فَاَنْتَ لَهُ تَصَدّٰى ۝٦﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ الصَّادِ بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ فِي الْأَصْلِ فِيهَا تُقْبِلُ وَتَتَعَرَّضُ ﴿وَمَا عَلَيْكَ اَلَّا يَزَّكّٰى ۝٧﴾ يُؤْمِنُ ﴿وَاَمَّا مَنْ جَآءَكَ يَسْعٰى ۝٨﴾ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ جَاءَ ﴿وَهُوَ يَخْشٰى ۝٩﴾ اَللهَ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ يَسْعٰى وَهُوَ الْأَعْمٰى ﴿فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ۝١٠﴾ فِيهِ

حَذْفُ التَّاءِ الْأُخْرَى فِي الْأَصْلِ أَيْ تَتَشَاغَلُ ﴿كَلَّا﴾ لَا تَفْعَلْ مِثْلَ ذٰلِكَ ﴿إِنَّهَا﴾ أَيِ السُّورَةَ أَوِ الْآيَاتِ ﴿تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾﴾ عِظَةٌ لِلْخَلْقِ ﴿فَمَنْ شَآءَ ذَكَرَهُ ﴿١٢﴾﴾ حَفِظَ ذٰلِكَ فَاتَّعَظَ بِهِ ﴿فِي صُحُفٍ﴾ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّهَا وَمَا قَبْلَهُ اعْتِرَاضٌ ﴿مُكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾﴾ عِنْدَ اللهِ ﴿مَرْفُوعَةٍ﴾ فِي السَّمَاءِ ﴿مُطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾﴾ مُنَزَّهَةٍ مِنْ مَسِّ الشَّيَاطِينِ ﴿بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾﴾ كَتَبَةٍ يَنْسَخُونَهَا مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾﴾ مُطِيعِينَ لِلّٰهِ تَعَالٰى وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿قُتِلَ الْاِنْسَانُ﴾ لُعِنَ الْكَافِرُ ﴿مَآ أَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾﴾ اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ أَيْ مَا حَمَلَهُ عَلَى الْكُفْرِ ﴿مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ ثُمَّ بَيَّنَهُ فَقَالَ ﴿مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿١٩﴾﴾ عَلَقَةً ثُمَّ مُضْغَةً إِلٰى آخِرِ خَلْقِهِ ﴿ثُمَّ السَّبِيلَ﴾ أَيْ طَرِيقَ خُرُوجِهِ مِنْ بَطْنِ أُمِّهِ ﴿يَسَّرَهُ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾﴾ جَعَلَهُ فِي قَبْرٍ يَسْتُرُهُ ﴿ثُمَّ إِذَا شَآءَ أَنْشَرَهُ ﴿٢٢﴾﴾ لِلْبَعْثِ ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿لَمَّا يَقْضِ﴾ لَمْ يَفْعَلْ ﴿مَآ أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾﴾ بِهِ رَبُّهُ ﴿فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ﴾ نَظَرَ اعْتِبَارٍ ﴿إِلٰى طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾﴾ كَيْفَ قُدِّرَ وَدُبِّرَ لَهُ ﴿أَنَّا صَبَبْنَا الْمَآءَ﴾ مِنَ السَّحَابِ ﴿صَبًّا ﴿٢٥﴾﴾ ﴿ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿شَقًّا ﴿٢٦﴾﴾ ﴿فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾﴾ كَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ ﴿وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾﴾ هُوَ الْقَتُّ الرَّطْبُ ﴿وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾﴾ ﴿وَحَدَآئِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾﴾ بَسَاتِينَ كَثِيرَةَ الْأَشْجَارِ ﴿وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾﴾ مَا تَرْعَاهُ الْبَهَائِمُ وَقِيلَ التِّبْنُ ﴿مَتَاعًا﴾ مُتْعَةً أَوْ تَمْتِيعًا كَمَا تَقَدَّمَ فِي السُّورَةِ قَبْلَهَا ﴿لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾﴾ تَقَدَّمَ فِيهَا أَيْضًا ﴿فَإِذَا جَآءَتِ الصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾﴾ اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ ﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَصَاحِبَتِهِ﴾ زَوْجَتِهِ ﴿وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾﴾ يَوْمَ بَدَلٌ مِنْ إِذَا وَجَوَابُهَا دَلَّ عَلَيْهِ ﴿لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾﴾ حَالٌ يَشْغَلُهُ عَنْ شَأْنِ غَيْرِهِ أَيِ اشْتَغَلَ كُلُّ وَاحِدٍ بِنَفْسِهِ ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾﴾ مُضِيئَةٌ ﴿ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾﴾ فَرِحَةٌ وَهُوَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾﴾ غُبَارٌ ﴿تَرْهَقُهَا﴾ تَغْشَاهَا ﴿قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾﴾ ظُلْمَةٌ وَسَوَادٌ ﴿أُولٰٓئِكَ﴾ أَهْلُ هٰذِهِ الْحَالَةِ ﴿هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾﴾ أَيِ الْجَامِعُونَ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالْفُجُورِ

TÜRKÇE ANLAMI

80- Abese Sûresi

Mekke'de inmiştir. Kırk iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Peygamber, yüzünü **ekşitti,** buruşturdu **ve sırtını döndü,** yüz çevirdi.
2. **Âmâ** Abdullah İbni Ümmi Mektûm **kendisine geldiği** için; Abdullah, Peygamberimizi, Müslüman olmasını umduğu kişilerle meşgul olmaktan alıkoymuştu. Bu kişiler, Peygamber Efendimizin Müslüman olmasını çok istediği Kureyş'in ileri gelenleriydi. Abdullah bunun farkında değildi. Bu sebeple Peygamberimize: "Allah'ın sana öğrettiklerinden bana da öğret" diye seslendi. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de evine gitti. Bunun üzerine bu sûrede inen ayetlerle ayıplandı. Bu olaydan sonra Peygamberimiz, Abdullah her geldiğinde "Merhaba! Ey, hakkında Rabbimin beni ayıpladı kişi!" der ve ona cübbesini sererdi.
3. **Sana ne bildirdi,** öğretti **belki o arınacak,**[1] senden dinlediğiyle günahlardan temizlenecek.
4. **Yahut öğüt alacak**[2] **ve o** senden işittiği **öğüt,** vaaz **ona fayda verecek.**[3]
5. **Kendini** malı var diye **muhtaç görmeyene gelince,**
6. **Sen ona yöneliyor,**[4] dönüyor**sun,**
7. **Oysaki onun arınmamasından** iman etmemesinden **sen sorumlu değilsin.**
8. **Ama sana koşarak**[5] **gelen,**
9. **Ki, o** âmâ Allah'tan **korkmaktadır,**[6]
10. **Sen onunla ilgilenmiyor,**[7] başka şeyle meşgul oluyor**sun.**
11. **Hayır!** Böyle yapma! **Şüphesiz bu** sûreler veya ayetler **bir öğüttür,** yaratılanlara bir vaazdır.
12. **Dileyen onu zikreder,** onu ezberler ve onunla öğüt alır.
13. **O,** Allah katında **değerli sahifelerdedir,**[8]
14. Semaya **yükseltilmiş,** şeytanların dokunmasından uzak tutulmuş, **tertemiz kılınmıştır,**
15. **Kâtiplerin** Levh-i Mahfuz'dan aktaran yazıcıların **ellerindedir,**
16. **Değerli ve çok iyidirler,** Allah Teâlâ'ya itaat eden meleklerdir.
17. **Kahrolası insan!** Lanet olası kâfir! **Onu, inkâra ne sürükledi!**[9]

---

[1] يَزَّكَّى fiilinin aslında bulunan ta harfi ze harfine idgam edilmiştir.
[2] يَذَّكَّى fiilinin aslında bulunan ta harfi zel harfine idgam edilmiştir.
[3] فَتَنْفَعُهُ fiili diğer bir kıraatte لَعَلَّ 'nin cevabı olarak nasb ile okunur.
[4] تَصَدَّى fiili diğer bir kıraatte, kelimenin aslında ta harfinin sad harfine idgam edilmesiyle sad harfinin şeddesiyle okunur.
[5] يَسْعَى fiili جَاءَ fiilinin failinden haldir.
[6] وَهُوَ يَخْشَى cümlesi يَسْعَى fiilinin failinden haldir.
[7] تَلَهَّى fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.
[8] فِي صُحُفٍ terkibi إِنَّهَا terkibinin ikinci haberidir. Bundan önceki فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَ cümlesi itiraziyedir.
[9] مَا أَكْفَرَهُ cümlesindeki soru azarlama içindir. Onu, küfre ne sevk etti, anlamındadır.

18. **(Allah) onu neden yarattı?** Sonra neden yarattığını açıkladı ve dedi ki:

19. **Onu, bir nutfeden yarattı da** kan pıhtısı, sonra et parçası olarak, yaratılışının sonuna kadar **şekillendirdi.**

20. **Sonra ona** anasının karnından çıkış **yolu**nu **kolaylaştırdı.**

21. **Sonra onun canını aldı ve** kendisini örtecek bir **kabre koydurdu.**

22. **Sonra dilediği zaman onu** ölümden sonra dirilme için **yeniden diriltir.**

23. **Hayır!** Doğrusu Rabbinin kendisine **emrettiğini yerine getirmedi,** yapmadı.

24. **İnsan, yemeğine** ibret ile **bir baksın!** Onun için nasıl şekillendirmiş ve hazırlamış.

25. **Biz, suyu** buluttan **bolca döktük,**

26. **Sonra toprağı** bitkilerle **yardıkça yardık,**

27. **Böylece orada** buğday ve arpa gibi **taneler bitirdik,**

28. **Üzümler, yoncalar,** yaş yulaf,

29. **Zeytinlikler, hurmalıklar,**

30. **İri ve sık ağaçlı bahçeler,**

31. **Meyveler ve** hayvanların otladığı **çayırlar** ve denildi ki, otlar **bitirdik.**

32. **Size ve hayvanlarınıza bir fayda[1] olsun diye.**

33. **Kulakları sağır eden o sayha** Sûr'a ikinci üfleniş **geldiğinde,**

34. **O gün[2] kişi kardeşinden kaçar,**

35. **Annesinden, babasından,**

36. **Eşinden,** karısından **ve çocuklarından.**

37. **O gün, onlardan her birinin yeterince derdi vardır.** Onu, başkasının derdinden alıkoyacak bir hali vardır. Yani, herkes kendisiyle uğraşır.

38. **O gün bir takım yüzler parlak,** nurlu

39. **Güleç ve sevinçlidir,** ferahtır. Onlar da müminlerdir.

40. **Birtakım yüzlerin de o gün üstünde toz vardır,**

41. **Onu bir katran,** karanlık ve siyahlık **kaplar,**

42. **İşte bu** hale sahip ola**nlar, onlar kâfirlerdir, günahkârlardır.** Küfürle günahı birleştirenlerdir.

---

[1] Yani, bunu, size fayda olsun diye veya mastar anlamında faydalandırmak için yaptı, anlamındadır. Bir önceki sûrede geçtiği gibi. Hayvanların ne olduğu da orada geçmişti. (Nâziat: 33)

[2] يَوْمَ zarfı إِذَا zarfından bedeldir. Cevabına da bir sonraki ayet delalet etmiştir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ عَبَسَ -﴿٨٠﴾

80- Abese Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِثْنَتَانِ اَرْبَعُونَ آيَةً **Kırk iki ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. عَبَسَ **Yüzünü ekşitti** *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber كَلَحَ وَجْهَهُ Surat astı وَتَوَلّٰى **Ve sırtını döndü** أَعْرَضَ Yüz çevirdi *(Niye?)*

2. اَنْ جَاءَهُ - لِأَجْلِ - **Ona geldi** diye *(Kim?)* اَلْاَعْمٰى **Kör biri** عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ Abdullah b. Ümmü Mektûm فَقَطَعَهُ Ve peygamberi alıkoydu *(Neden?)* عَمَّا هُوَ مَشْغُولٌ بِهِ Meşgul olduğu şeyden *(Kimle alakalı?)* مِمَّنْ يَرْجُو Peygamberin umduğu kişilerle alakalı *(Neyi umduğu?)* إِسْلَامَهُ Müslüman olmasını (umduğu) مِنْ اَشْرَافِ قُرَيْشٍ Kureyş'in ileri gelenleriyle (alakalı) اَلَّذِينَ هُوَ Ki, peygamber حَرِيصٌ Çok isteklidir *(Neye?)* عَلٰى إِسْلَامِهِمْ Onların Müslüman olmasına وَلَمْ يَدْرِ Fakat bilemedi *(Kim?)* اَلْاَعْمٰى Kör *(Neyi?)* أَنَّهُ مَشْغُولٌ Peygamberin meşgul olduğunu *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu işle فَنَادَاهُ Ve Ona seslendi: عَلِّمْنِي Bana öğret! *(Neden?)* مِمَّا عَلَّمَكَ اللّٰهُ Allah'ın sana öğrettiklerinden فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ Peygamber de yöneldi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nereye?)* إِلٰى بَيْتِهِ Evine فَعُوتِبَ Ve ardından kınandı *(Ne hakkında?)* فِي ذٰلِكَ Bu yaptığı hakkında *(Ne ile?)* بِمَا نَزَلَ İnen ayetlerle *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ السُّورَةِ Bu sûrede فَكَانَ بَعْدَ ذٰلِكَ Ve bu olaydan sonra Peygamberimiz يَقُولُ لَهُ Ona diyordu *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَ Geldiği zaman (diyordu ki:) مَرْحَبًا Merhaba! بِمَنْ O kişiye ki, عَاتَبَنِي Beni kınadı *(Kim hakkında?)* فِيهِ Onun hakkında *(Kim?)* رَبِّي Rabbim وَيَبْسُطُ لَهُ Ve onun için seriyordu *(Neyi?)* رِدَاءَهُ Cüppesini.

3. وَمَا يُدْرِيكَ **Sana ne bildiriyor?** يُعْلِمُكَ Sana ne öğretiyor? لَعَلَّهُ **Belki de o** يَزَّكّٰى **Arınacak** فِيهِ Burada (yezzekkâ fiilinde) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Ta harfinin idğamı *(Neredeki ta?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslı (olan 'yetezekkâ' fiili)ndeki *(Neye idğamı vardır?)* فِي الزَّايِ 'Ze' harfine أَيْ يَتَطَهَّرُ Yani, (belki de o) temizlenecek *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan *(Ne ile?)* بِمَا يَسْمَعُ مِنْكَ Senden işittikleriyle.

4. اَوْ يَذَّكَّرُ **Veya öğüt alacak** فِيهِ Burada (yezzekkeru fiilinde) vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ Ta harfinin idğamı *(Neredeki ta?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslı (olan yetezekkeru fiili)ndeki *(Neye idğamı vardır?)* فِي الذَّالِ 'Zel' harfine أَيْ يَتَّعِظُ Yani, vaaz dinleyecekti فَتَنْفَعَهُ **Ve ona**

fayda verecek *(Ne?)* اَلذِّكْرٰى **Öğüt** اَلْعِظَةُ الْمَسْمُوعَةُ مِنْكَ Senden işittiği vaaz وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (تَنْفَعَهُ) بِنَصْبِ 'Tenfeahu' fiilinin nasbıyla okunmuştur جَوَابَ التَّرَجِّي (Lealle'den anlaşılan) teraccinin cevabı olarak.

5. اَمَّا مَنِ **Ama o kimseye gelince ki,** اِسْتَغْنٰى **İstiğna etti** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَالِ Malı sebebiyle.

6. فَاَنْتَ لَهُ **Sen ona** تَصَدّٰى **Yöneliyorsun** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الصَّادِ 'Sad' harfinin şeddesiyle (okundu) *(Nasıl?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci 'ta' harfini idğam ederek *(Neredeki ikinci ta?)* فِي الْأَصْلِ Kelime'nin aslı (olan Tetesaddâ fiili)ndeki *(Neye idğam edilerek?)* فِيهَا O 'Sad' harfine تُقْبِلُ (Yani, sen ona) yöneliyor وَتَتَعَرَّضُ Ve ilgileniyorsun.

7. وَمَا عَلَيْكَ **Senin aleyhine olan nedir?** *(Neden?)* اَلَّا يَزَّكّٰى **Onun arınmamasından** يُؤْمِنَ İman etmemesinden.

8. وَاَمَّا مَنْ **Ama o kimseye gelince ki,** جَاءَكَ **Sana geldi** *(Nasıl?)* يَسْعٰى **Koşarak** حَالٌ (Bu fiil) haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ جَاءَ 'Câe' fiilinin failinden *(Nasıl koşuyor?)*

9. وَهُوَ **Hem de o** يَخْشٰى **Korkuyor** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan حَالٌ (Bu cümle) haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ يَسْعٰى 'Yes'â' fiilinin failinden وَهُوَ O kişi de اَلْأَعْمٰى Kör (olan Abdullah b. Ümmi Mektum)dur.

10. فَاَنْتَ عَنْهُ **Sen ona** تَلَهّٰى **Aldırmıyorsun** فِيهِ Bu fiilde vardır *(Ne?)* حَذْفُ التَّاءِ الْأُخْرٰى Diğer ta harfinin hazfi *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Fiilin aslı (olan tetelehhâ fiili)ndeki أَيْ تَتَشَاغَلُ Yani, (başka şeyle) meşgul oluyorsun.

11. كَلَّا **Hayır!** لَا تَفْعَلْ Yapma! *(Nasıl?)* مِثْلَ ذٰلِكَ Böyle bir şey اِنَّهَا **Çünkü o** أَيِ السُّورَةَ Yani, sûre أَوِ الْآيَاتُ Veya ayetler تَذْكِرَةٌ **Bir öğüttür** عِظَةٌ لِلْخَلْقِ Mahlukata vaazdır.

12. فَمَنْ **Artık her kim** شَاءَ **Dilerse** ذَكَرَهُ **Onu düşünür** حَفِظَ ذٰلِكَ Onu ezberler فَاتَّعَظَ بِهِ Ve ondan öğüt alır.

13. فِي صُحُفٍ **O sayfalardadır** خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّهَا 'İnnehâ'nın ikinci haberidir وَمَا قَبْلَهُ Öncesindeki cümlesi ise اِعْتِرَاضٌ İtirâzîdir *(Öyle sayfalar ki,)* مُكَرَّمَةٍ **Çok değerli** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında.

14. مَرْفُوعَةٍ **Yükseltilmiş** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ Gökyüzünde مُطَهَّرَةٍ **Tertemiz tutulmuş** مُنَزَّهَةٍ Korunmuş *(Neden?)* مِنْ مَسِّ الشَّيَاطِينِ Şeytanların dokunmasından.

15. بِاَيْدِي سَفَرَةٍ **Kâtiplerin ellerindedir** كَتَبَةٍ Kâtiplerin ellerindedir ki, يَنْسَخُونَهَا Onu yazarlar *(Nereden?)* مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuz'dan.

16. وَهُمْ Yüce Allah'a لِلّٰهِ تَعَالٰى İtaat eden *(Kime?)* مُطِيعِينَ **Çok iyi** بَرَرَةٍ **Değerli** كِرَامٍ الْمَلاَئِكَةُ Onlar meleklerdir.

17. قُتِلَ **Kahrolası** اَلْاِنْسَانُ **İnsan!** لُعِنَ الْكَافِرُ Lanet olası kafir! مَا اَكْفَرَهُ **Onu küfre ne götürdü?** اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama ifade eden bir sorudur أَيْ مَا حَمَلَهُ Yani, onu ne sevk etti *(Neye?)* عَلَى الْكُفْرِ Küfre.

18. مِنْ اَيِّ شَيْءٍ **Hangi şeyden** خَلَقَهُ **Onu yarattı?** اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İkrar ettirmek için sorulmuş bir sorudur ثُمَّ بَيَّنَهُ Sonra onu açıkladı فَقَالَ Ve dedi ki:

19. مِنْ نُطْفَةٍ **Bir damla meniden** خَلَقَهُ **Onu yarattı** فَقَدَّرَهُ **Ve onu takdir etti** *(Nasıl?)* عَلَقَةً Kan pıhtısı olarak ثُمَّ مُضْغَةً Sonra et parçası olarak إِلٰى آخِرِ خَلْقِهِ Yaratılışının son evresine kadar.

20. ثُمَّ السَّبِيلَ **Sonra da yolu** أَيْ طَرِيقَ خُرُوجِهِ Yani, çıkış yolunu *(Nereden?)* مِنْ بَطْنِ أُمِّهِ Annesinin karnından يَسَّرَهُ **Onu kolaylaştırdı.**

21. ثُمَّ اَمَاتَهُ **Sonra onu öldürdü de** فَاَقْبَرَهُ **Kabre koydurdu** جَعَلَهُ Onu koydu *(Nereye?)* فِي قَبْرٍ Bir kabre ki, يَسْتُرُهُ Onu örtüyor.

22. ثُمَّ اِذَا شَاءَ **Sonra dilediği zaman** اَنْشَرَهُ **Onu diriltir** *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ Yeniden canlandırmak için.

23. كَلَّا **Hayır!** حَقًّا Gerçekten de لَمَّا يَقْضِ **Yerine getirmedi** لَمْ يَفْعَلْ Yapmadı *(Neyi?)* مَا اَمَرَهُ **Ona emrettiği** بِهِ Şeyi *(Kimin emrettiği?)* رَبُّهُ Rabbinin.

24. فَلْيَنْظُرِ **Bir baksın!** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** *(Nasıl?)* نَظَرَ اعْتِبَارٍ İbret gözüyle *(Neye?)* اِلٰى طَعَامِهِ **Yemeğine** كَيْفَ قُدِّرَ Nasıl takdir edilmiş وَدُبِّرَ لَهُ Ve onun için hazırlanmış.

25. اَنَّا صَبَبْنَا **Doğrusu biz döktük** *(Neyi?)* الْمَاءَ **Suyu** *(Neden?)* مِنَ السَّحَابِ Buluttan *(Nasıl?)* صَبًّا **Döktükçe.**

26. ثُمَّ شَقَقْنَا **Sonra yardık** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Yeri** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkiyle *(Nasıl?)* شَقًّا **Yardıkça**.

27. فَاَنْبَتْنَا **Böylece bitirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne bitirdik?)* حَبًّا **Taneli ekinler** *(Ne gibi?)* كَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ Buğday ve arpa gibi.

28. وَعِنَبًا **Üzümler** وَقَضْبًا **Yoncalar** هُوَ الْقَتُّ الرَّطْبُ O, yaş ottur.

29. وَزَيْتُونًا **Zeytinlikler** وَنَخْلاً **Ve hurmalıklar.**

30. وَحَدَائِقَ غُلْبًا **İri ve sık ağaçlı bahçeler** بَسَاتِينَ كَثِيرَةَ الْأَشْجَارِ Çok ağaçlı bahçeler.

31. وَفَاكِهَةً **Meyveler** وَأَبًّا **Ve çayırlar** مَا تَرْعَاهُ الْبَهَائِمُ Hayvanların otladığı şeyler وَقِيلَ التِّبْنُ Ve denildi ki: Saman *(Tüm bunları niye bitirdik?)*

32. مَتَاعًا **Fayda olsun diye** مُتْعَةً Faydalanılacak bir şey olsun diye أَوْ تَمْتِيعًا Veya (sizi) faydalandırdıkça (faydalandırdık) كَمَا تَقَدَّمَ Nitekim bu geçmişti *(Nerede?)* فِي السُّورَةِ قَبْلَهَا Bundan önceki sûrede *(Kime geçimlik olsun diye?)* لَكُمْ **Size** وَلِأَنْعَامِكُمْ **Ve hayvanlarınıza** تَقَدَّمَ فِيهَا أَيْضًا Bu da orada geçmişti.

33. فَإِذَا جَاءَتْ **Artık geldiğinde** *(Ne?)* الصَّاخَّةُ **O sayha** اَلنَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ İkinci üfürüş

34. يَوْمَ **O gün** يَفِرُّ **Kaçar** *(Kim?)* الْمَرْءُ **Kişi** *(Kimden?)* مِنْ اَخِيهِ **Kardeşinden.**

35. وَأُمِّهِ **Annesinden** وَأَبِيهِ **Babasından.**

36. وَصَاحِبَتِهِ **Eşinden** زَوْجَتِهِ Hanımından وَبَنِيهِ **Ve oğullarından** يَوْمَ بَدَلٌ 'Yevm' kelimesi bedeldir *(Neden?)* مِنْ إِذَا 'İza' kelimesinden وَجَوَابُهَا Cevabı da دَلَّ عَلَيْهِ Ona (şu ayet) delalet etmiştir:

37. لِكُلِّ امْرِئٍ **Herkesin** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** يَوْمَئِذٍ **O gün** شَأْنٌ يُغْنِيهِ **Kendisine yeten işi vardır** حَالٌ يَشْغَلُهُ Onu meşgul eden bir hal vardır *(Neden meşgul eden?)* عَنْ شَأْنِ غَيْرِهِ Başkasının işinden أَيِ اشْتَغَلَ Yani, meşgul olur *(Kim?)* كُلُّ وَاحِدٍ Herkes *(Ne ile?)* بِنَفْسِهِ Kendisiyle.

38. وُجُوهٌ **Bir takım yüzler** يَوْمَئِذٍ **O gün** مُسْفِرَةٌ **Parlaktır** مُضِيئَةٌ Aydınlıktır.

39. ضَاحِكَةٌ **Güleç** مُسْتَبْشِرَةٌ **Ve sevinçlidir** فَرِحَةٌ Neşelidir وَهُوَ الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir.

40. وَوُجُوهٌ **Bir takım yüzler de** يَوْمَئِذٍ **O gün** عَلَيْهَا **Üzerinde** غَبَرَةٌ **Toz vardır** غُبَارٌ İslidir.

41. تَرْهَقُهَا **Onları bürür** تَغْشَاهَا Kaplar *(Ne?)* قَتَرَةٌ **Bir katran** ظُلْمَةٌ وَسَوَادٌ Karanlık, siyahlık.

42. أُولَٰئِكَ **İşte bunlar** أَهْلُ هَٰذِهِ الْحَالَةِ Bu hale sahip olanlar هُمُ **Onlar** اَلْكَفَرَةُ **Kafirler** الْفَجَرَةُ **Günahkârlardır** أَيِ الْجَامِعُونَ Yani, birleştirenlerdir *(Neyi?)* بَيْنَ الْكُفْرِ Küfürle وَالْفُجُورِ Günahın arasını.

سُورَةُ التَّكْوِيرِ

﴿مَكِّيَّةٌ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾﴾ لُفِّفَتْ وَذُهِبَ بِنُورِهَا ﴿وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾﴾ اِنْقَضَتْ وَتَسَاقَطَتْ عَلَى الْأَرْضِ ﴿وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾﴾ ذُهِبَ بِهَا عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ فَصَارَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا ﴿وَإِذَا الْعِشَارُ﴾ النُّوقُ الْحَوَامِلُ ﴿عُطِّلَتْ ﴿٤﴾﴾ تُرِكَتْ بِلَا رَاعٍ أَوْ بِلَا حَلَبٍ لِمَا دَهَاهُمْ مِنَ الْأَمْرِ وَلَمْ يَكُنْ مَالٌ أَعْجَبَ إِلَيْهِمْ مِنْهَا ﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾﴾ جُمِعَتْ بَعْدَ الْبَعْثِ لِيَقْتَصَّ لِبَعْضٍ مِنْ بَعْضٍ ثُمَّ تَصِيرُ تُرَابًا ﴿وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِرَتْ ﴿٦﴾﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [سُجِّرَتْ] أُوقِدَتْ فَصَارَتْ نَارًا ﴿وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾﴾ قُرِنَتْ بِأَجْسَادِهَا ﴿وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ﴾ الْجَارِيَةُ تُدْفَنُ حَيَّةً خَوْفَ الْعَارِ وَالْحَاجَةِ ﴿سُئِلَتْ ﴿٨﴾﴾ تَبْكِيتًا لِقَاتِلِهَا ﴿بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾﴾ وَقُرِئَتْ بِكَسْرِ التَّاءِ حِكَايَةً لِمَا تُخَاطَبُ بِهِ وَجَوَابُهَا أَنْ تَقُولَ قُتِلْتُ بِلَا ذَنْبٍ ﴿وَإِذَا الصُّحُفُ﴾ صُحُفُ الْأَعْمَالِ ﴿نُشِرَتْ ﴿١٠﴾﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ فُتِحَتْ وَبُسِطَتْ ﴿وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾﴾ نُزِعَتْ عَنْ أَمَاكِنِهَا كَمَا يُنْزَعُ الْجِلْدُ مِنَ الشَّاةِ ﴿وَإِذَا الْجَحِيمُ﴾ النَّارُ ﴿سُعِرَتْ ﴿١٢﴾﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [سُعِّرَتْ] أُجِّجَتْ ﴿وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾﴾ قُرِّبَتْ

لِأَهْلِهَا لِيَدْخُلُوهَا وَجَوَابُ إِذَا أَوَّلَ السُّورَةِ وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا ﴿عَلِمَتْ نَفْسٌ﴾ أَيْ كُلُّ نَفْسٍ وَقْتَ هٰذِهِ الْمَذْكُورَاتِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿مَّآ أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾﴾ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿فَلَآ أُقْسِمُ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾﴾ ﴿الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾﴾ هِيَ النُّجُومُ الْخَمْسَةُ زُحَلُ وَالْمُشْتَرِي وَالْمِرِّيخُ وَالزُّهَرَةُ وَعُطَارِدُ تَخْنُسُ بِضَمِّ النُّونِ أَيْ تَرْجِعُ فِي مَجْرَاهَا وَرَاءَهَا بَيْنَمَا نَرَى النَّجْمَ فِي آخِرِ الْبُرْجِ إِذْ كَرَّ رَاجِعًا إِلَى أَوَّلِهِ وَتَكْنِسُ بِكَسْرِ النُّونِ تَدْخُلُ فِي كِنَاسِهَا أَيْ تَغِيبُ فِي الْمَوَاضِعِ الَّتِي تَغِيبُ فِيهَا ﴿وَالَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾﴾ أَقْبَلَ بِظَلَامِهِ أَوْ أَدْبَرَ ﴿وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾﴾ امْتَدَّ حَتَّى يَصِيرَ نَهَارًا بَيِّنًا ﴿إِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾﴾ عَلَى اللهِ تَعَالَى وَهُوَ جِبْرِيلُ أُضِيفَ إِلَيْهِ لِنُزُولِهِ بِهِ ﴿ذِي قُوَّةٍ﴾ أَيْ شَدِيدِ الْقُوَى ﴿عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ﴾ أَيِ اللهِ تَعَالَى ﴿مَكِينٍ ﴿٢٠﴾﴾ ذِي مَكَانَةٍ مُتَعَلِّقٌ بِهِ عِنْدَ ﴿مُطَاعٍ ثَمَّ﴾ أَيْ تُطِيعُهُ الْمَلَائِكَةُ فِي السَّمٰوَاتِ ﴿أَمِينٍ ﴿٢١﴾﴾ عَلَى الْوَحْيِ ﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ عَطْفٌ عَلَى إِنَّهُ إِلَى آخِرِ الْمُقْسَمِ عَلَيْهِ ﴿بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾﴾ كَمَا زَعَمْتُمْ ﴿وَلَقَدْ رَاٰهُ﴾ رَأَى مُحَمَّدٌ ﷺ جِبْرِيلَ عَلَى صُورَتِهِ الَّتِي خُلِقَ عَلَيْهَا ﴿بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾﴾ الْبَيِّنِ وَهُوَ الْأَعْلَى بِنَاحِيَةِ الْمَشْرِقِ ﴿وَمَا هُوَ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿عَلَى الْغَيْبِ﴾ مَا غَابَ مِنَ الْوَحْيِ وَخَبَرِ السَّمَاءِ ﴿بِظَنِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ بِمُتَّهَمٍ وَفِي قِرَاءَةٍ [بِضَنِينٍ] بِالضَّادِ أَيْ بِبَخِيلٍ فَيَنْتَقِصُ شَيْئًا مِنْهُ ﴿وَمَا هُوَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿بِقَوْلِ شَيْطَانٍ﴾ مُسْتَرِقِ السَّمْعِ ﴿رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾﴾ مَرْجُومٍ ﴿فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾﴾ فَبِأَيِّ طَرِيقٍ تَسْلُكُونَ فِى إِنْكَارِكُمُ الْقُرْآنَ وَإِعْرَاضِكُمْ عَنْهُ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْعَالَمِينَ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾﴾ بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ ﴿وَمَا تَشَآؤُنَ﴾ الْاِسْتِقَامَةَ عَلَى الْحَقِّ ﴿إِلَّآ أَنْ يَشَآءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾﴾ الْخَلَائِقِ اسْتِقَامَتَكُمْ عَلَيْهِ

TÜRKÇE ANLAMI

81- Tekvir Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Güneş dürüldüğünde,** katlanıp ışığı gittiğinde
2. **Yıldızlar döküldüğünde,** vakti dolup yeryüzüne düştüğünde
3. **Dağlar yürütüldüğünde,** yeryüzünden götürülüp dağılmış toz taneleri olduğunda
4. **On aylık** hamile dişi **develer salıverildiğinde,** insanların başlarına gelen korkunç olaydan sebep çobansız veya sağılmadan bırakıldığında, oysaki Araplar için, bundan daha değerli mal yoktu.

5. **Vahşî hayvanlar,** diriltildikten sonra birbirlerinden haklarını almak sonrada toprak olmak için toplanıp **bir araya getirildiğinde,**
6. **Denizler kaynatıldığında,**[1] tutuşturulup ateş olduğunda,
7. **Ruhlar birleştirildiğinde,** bedenleriyle bir araya getirildiğinde,
8. Muhtaç olması ve utanç korkusuyla **diri diri** canlı olarak **toprağa gömülen kıza,** katilini azarlamak için **sorulduğunda,**
9. **"Hangi günah sebebiyle öldürüldü?"**[2] **diye.** Kıza sorulacak sorunun cevabı ise: "Günahsız yere öldürüldüm" demesi olacaktır.
10. Amel **defterleri açıldığında,**[3]
11. Koyunun derisinin yüzüldüğü gibi **gökyüzü** yerinden **söküldüğünde,**
12. **Cehennem** ateşi **tutuşturulduğunda,**[4] yakıldığında,
13. **Ve cennet** girsinler diye ehline **yaklaştırıldığında,**
14. **Kişi** yani, herkes bu söylenenlerin olduğu kıyamet günü **ne** hayır ve şer **hazırlamış olduğunu öğrenmiş olacaktır.**[5]
15. **Artık yemin ederim**[6] **o gizlenenlere,**
16. **O akıp akıp yuvasına gidenlere,** bunlar beş tane olan; Zuhal, Müşteri, Merih, Zühre ve Utarit yıldızlarıdır. Yörüngelerinde başladıkları yöne geri dönerler. Yıldızı bir ara burcunun sonunda görmüşken, bakarız ki, burcun evveline dönmüş ve bu yıldızlar battıkları yerlerde kaybolurlar.
17. **Yöneldiğinde** karanlığıyla geldiği veya döndüğünde **geceye,**
18. **Ağarmaya başladığında** uzayıp tamamen bir gün olduğunda **sabaha andolsun ki,**
19. **Şüphesiz O** Kuran, Allah Teâlâ'ya **çok değerli bir elçinin** Cebrail'in **sözüdür.**[7]
20. **(O) güçlüdür, Arş'ın sahibi** Allah Teâlâ'ın **katında itibarlı,** değer sahibi**dir.**[8]
21. **Orada** göklerde **sözü dinlenir,** melekler ona itaat eder, vahiy konusunda **emindir.**
22. **Arkadaşınız**[9] Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **de** sizin sandığınız gibi **mecnun değildir.**

---

[1] سُجِرَتْ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[2] قُتِلَتْ fiili, o kıza hitap edilecek halini hikaye ederekten ta harfinin kesresiyle (قُتِلْتِ şeklinde) de okunmuştur. Kıza sorulacak sorunun cevabı ise: "Günahsız yere öldürüldüm" demesi olacaktır.

[3] نُشِرَتْ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[4] سُعِرَتْ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[5] عَلِمَتْ نَفْسٌ cümlesi sûrenin evvelinde bulunan إِذَا ve ona atfedilen cümlelerin cevabıdır.

[6] لَا أُقْسِمُ terkibindeki لَا harfi zaittir.

[7] Kuran'ın Cebrail'e nispet edilmesi onun aracılığıyla indirildiği içindir.

[8] مَكِينٍ kelimesi عِنْدَ zarfının müteallakıdır.

[9] وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ cümlesi, kasemin cevabı olan ...إِنَّهُ لَقَوْلُ cümlesi üzerine atıftır.

23. **Andolsun ki,** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **onu** Cebrail'i yaratıldığı şekilde **apaçık ufukta** doğu tarafındaki en yüksek yerde **gördü.**
24. **O,** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gayb hakkında** bilinmeyen vahiy ve gök haberlerinde **şüpheli**[1] itham altında **değildir** ki, ondan bir şeyi gizlesin.
25. **O** Kuran **kovulmuş** söz hırsızlığı yapan **şeytanın sözü de değildir.**
26. **Daha nereye gidiyorsunuz?** Kuran'ı inkâr ve ondan yüz çevirme konusunda hangi yolda gidiyorsunuz?
27. **O, âlemlere,** insan ve cinlere **bir öğütten,** vaazdan **başka bir şey değildir;**[2]
28. **Sizden** hakka tâbi olup **dosdoğru olmak isteyenlere.**[3]
29. **Ama âlemlerin** tüm yaratılanların **Rabbi olan Allah** sizin hak üzere dosdoğru olmanızı **dilemedikçe siz** hak üzere dosdoğru olmayı **dileyemezsiniz.**

KELİME ANLAMI

﴿٨١﴾- سُورَةُ التَّكْوِيرِ

81- Tekvir Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. إِذَا الشَّمْسُ **Güneş** كُوِّرَتْ **Dürüldüğünde** لُفِّفَتْ Sarıldığında وَذُهِبَ بِنُورِهَا Ve nuru alındığında.

2. وَإِذَا النُّجُومُ **Yıldızlar** انْكَدَرَتْ **Dağıldığında** انْقَضَتْ Sönüp وَتَسَاقَطَتْ Düştüklerinde *(Nereye?)* عَلَى الْأَرْضِ Yere.

3. وَإِذَا الْجِبَالُ **Dağlar** سُيِّرَتْ **Yürütüldüğünde** ذُهِبَ بِهَا Götürüldüğünde *(Nereden?)* عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzünden فَصَارَتْ Ve olduklarında *(Ne?)* هَبَاءً مُنْبَثًّا Uçuşan toz zerrecikleri.

4. وَإِذَا الْعِشَارُ **On aylık gebe develer** النُّوقُ الْحَوَامِلُ Yüklü dişi develer عُطِّلَتْ **Başıboş bırakıldığında** تُرِكَتْ Terk edildiğinde *(Nasıl?)* بِلَا رَاعٍ Çobansız bir halde أَوْ بِلَا حَلَبٍ Veya sağılmadan *(Niye böyle terk edilir?)* لِمَا دَهَاهُمْ Başlarına gelen مِنَ الْأَمْرِ Dehşet verici işten dolayı وَلَمْ يَكُنْ Ve yoktu *(Ne?)* مَالٌ أَعْجَبُ Daha değerli bir mal *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Neden?)* مِنْهَا O gebe develerden.

---

[1] ظَنِينٍ kelimesi diğer bir kıraatte, cimri anlamına gelen ضَنِينٍ şeklinde okunur.
[2] إِنْ هُوَ terkibinin başındaki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.
[3] لِمَنْ terkibi harf-i cerin tekrarıyla لِلْعَالَمِينَ terkibinden bedeldir.

5. وَاِذَا الْوُحُوشُ **Vahşi hayvanlar** حُشِرَتْ **Bir araya toplandığında** جُمِعَتْ Toplandığında *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْبَعْثِ Diriltildikten sonra *(Niye?)* لِيَقْتَصَّ Hakkı alınsın diye *(Neyin?)* لِبَعْضٍ Bir kısmının *(Neden?)* مِنْ بَعْضٍ Diğer bir kısmından ثُمَّ تَصِيرُ Sonra da olurlar *(Ne?)* تُرَابًا Toprak.

6. وَاِذَا الْبِحَارُ **Denizler** سُجِرَتْ **Kaynatıldığında** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli okunur اُوقِدَتْ Tutuşturulduğunda فَصَارَتْ نَارًا Ve ateş olduğunda.

7. وَاِذَا النُّفُوسُ **Ruhlar** زُوِّجَتْ **Çiftleştirildiğinde** قُرِنَتْ Birleştirildiğinde *(Ne ile?)* بِأَجْسَادِهَا Bedenleriyle.

8. وَاِذَا الْمَوْءُدَةُ **Ve diri, diri gömülen kıza** اَلْجَارِيَةُ Kız çocuğu تُدْفَنُ Gömülür *(Nasıl?)* حَيَّةً Diri, diri *(Niye?)* خَوْفَ الْعَارِ وَالْحَاجَةِ Utanç ve fakirlik korkusuyla سُئِلَتْ **Sorulduğunda** *(Niye?)* تَبْكِيتًا Azarlamak için *(Kimi?)* لِقَاتِلِهَا Onu öldüreni ***(Ne diye sorulduğunda?)***

9. بِاَيِّ ذَنْبٍ **Hangi günah sebebiyle** قُتِلَتْ **Öldürüldü** وَقُرِئَتْ Ve bu kelime okundu *(Ne ile?)* بِكَسْرِ التَّاءِ (Kutilti şeklinde) ta harfinin kesresiyle *(Nasıl?)* حِكَايَةً Hikaye ederek *(Neyi?)* لِمَا تُخَاطَبُ بِهِ Kendisine hitap edilecek sözü وَجَوَابُهَا Ve o kızın cevabı أَنْ تَقُولَ Demesidir *(Ne?)* قُتِلْتُ Öldürüldüm *(Nasıl?)* بِلَا ذَنْبٍ Günahsız.

10. وَاِذَا الصُّحُفُ **Ve defterler** صُحُفُ الْأَعْمَالِ Amel defterleri نُشِرَتْ **Açıldığında** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (okunur) فُتِحَتْ Açılıp وَبُسِطَتْ Yayıldığında.

11. وَاِذَا السَّمَاءُ **Gökyüzü** كُشِطَتْ **Sıyrıldığında** نُزِعَتْ Söküldüğünde *(Nereden?)* عَنْ أَمَاكِنِهَا Yerinden *(Nasıl?)* كَمَا يُنْزَعُ Tıpkı yüzüldüğü gibi *(Ne?)* اَلْجِلْدُ Deri *(Neden?)* مِنَ الشَّاةِ Koyundan.

12. وَاِذَا الْجَحِيمُ **Ve cehennem** اَلنَّارُ Ateş سُعِرَتْ **Kızıştırıldığında** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (okunur) أُجِّجَتْ Tutuşturulduğunda.

13. وَاِذَا الْجَنَّةُ **Ve cennet** اُزْلِفَتْ **Yaklaştırıldığında** قُرِّبَتْ Yanaştırıldığında *(Kime?)* لِأَهْلِهَا Ehline *(Niye?)* لِيَدْخُلُوهَا Ona girsinler diye وَجَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabı *(Neredeki?)* أَوَّلَ السُّورَةِ Sûrenin başındaki وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا Ve onun üzerine atfedilenlerin (cevabı şudur):

14. عَلِمَتْ **Bilir** *(Kim?)* نَفْسٌ **Kişi** أَيْ كُلُّ نَفْسٍ Yani, herkes *(Ne zaman?)* وَقْتَ هٰذِهِ الْمَذْكُورَاتِ Bu anlatılanlar olduğu zaman وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür ***(Neyi bilir?)*** مَا اَحْضَرَتْ **Ne hazırladığı** *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerden.

15. فَلَا أُقْسِمُ **Artık yemin ederim** لَا زَائِدَةٌ 'La' harfi zaittir *(Neye yemin ederim?)* بِالْخُنَّسِ **Gizlenen yıldızlara,**

16. اَلْجَوَارِ **Akıp, akıp** اَلْكُنَّسِ **Yuvasına girenlere** هِيَ النُّجُومُ الْخَمْسَةُ Bunlar beş yıldızdır زُحَلُ وَالْمُشْتَرِي Zuhal, Müşteri وَالْمِرِّيخُ وَالزُّهْرَةُ Merih, Zühre وَعُطَارِدُ Ve Utarit تَخْنُسُ Gizlenirler بِضَمِّ النُّونِ Nun'un zammesiyle okunur أَيْ تَرْجِعُ Yani, dönerler *(Nerede?)* فِي مَجْرَاهَا Yörüngelerinde *(Nereye dönerler?)* وَرَاءَهَا Arkalarına بَيْنَمَا Bir ara نَرَى النَّجْمَ Yıldızları görürüz *(Nerede?)* فِي آخِرِ الْبُرْجِ Burcun en sonunda إِذْ كَرَّ رَاجِعًا Bir bakarsın ki geri dönmüş *(Nereye?)* إِلَى أَوَّلِهِ Burcun başına وَتَكْنِسُ Ve saklanırlar بِكَسْرِ النُّونِ Nun'un kesresiyle okunur تَدْخُلُ Girerler *(Nereye?)* فِي كِنَاسِهَا Yuvalarına أَيْ تَغِيبُ Yani, batarlar *(Nerede?)* فِي الْمَوَاضِعِ الَّتِي Öyle yerlerde ki, تَغِيبُ فِيهَا Orada batmaktadırlar.

17. وَالَّيْلِ **Ve geceye** إِذَا عَسْعَسَ **Yöneldiğinde** أَقْبَلَ Geldiğinde *(Ne ile?)* بِظَلَامِهِ Karanlığıyla أَوْ أَدْبَرَ Veya gittiğinde.

18. وَالصُّبْحِ **Ve sabaha** إِذَا تَنَفَّسَ **Ağarmaya başladığında** إِمْتَدَّ Uzadığında حَتَّى يَصِيرَ Ta oluncaya kadar *(Ne?)* نَهَارًا بَيِّنًا Apaçık bir gün.

19. إِنَّهُ **Muhakkak ki o** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ **Değerli bir elçinin sözüdür** *(Kim için değerli?)* عَلَى اللّٰهِ تَعَالَى Yüce Allah için وَهُوَ جِبْرِيلُ O elçi Cebrail'dir أُضِيفَ إِلَيْهِ Kuran ona nispet edildi *(Niçin?)* لِنُزُولِهِ بِهِ Onun aracılığıyla indirildiği için *(Öyle elçi ki,)*

20. ذِي قُوَّةٍ **Kuvvet sahibi** أَيْ شَدِيدِ الْقُوٰى Çok kuvvetli عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ **Arş sahibinin yanında** أَيِ اللّٰهِ تَعَالَى Yani, yüce Allah'ın yanında مَكِينٍ **Pek itibarlıdır** ذِي مَكَانَةٍ Yüksek makam sahibidir مُتَعَلِّقٌ بِهِ عِنْدَ (Mekin kelimesi) 'inde' zarfının mütaallakıdır.

21. مُطَاعٍ ثَمَّ **Orada ona itaat edilir** أَيْ تُطِيعُهُ Yani, ona itaat eder *(Kim?)* اَلْمَلَائِكَةُ Melekler *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ Göklerde أَمِينٍ **Güvenilendir** *(Hangi konuda?)* عَلَى الْوَحْيِ Vahiy konusunda.

22. وَمَا صَاحِبُكُمْ **Arkadaşınız değildir** مُحَمَّدٌ Muhammed ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin عَطْفٌ (Vema sahibukum) atfedilmiştir *(Neye?)* عَلَى إِنَّهُ 'İnnehu'yla başlayıp إِلَى آخِرِ الْمُقْسَمِ عَلَيْهِ Yeminin cevabının sonuna kadar olan kısma (atfedilmiştir) *(Arkadaşınız ne değildir?)* بِمَجْنُونٍ **Deli** كَمَا زَعَمْتُمْ Sizin iddia ettiğiniz gibi.

23. وَلَقَدْ رَاٰهُ **Andolsun ki, onu gördü** رَأَى مُحَمَّدٌ Muhammed gördü ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimi?)* جِبْرِيلَ Cebrail'i *(Nasıl?)* عَلَى صُورَتِهِ Şekli üzere اَلَّتِي خُلِقَ Ki,

Cebrail yaratılmıştır *(Ne üzere?)* عَلَيْهَا O şekil üzere *(Nerede gördü?)* بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ **Apaçık ufukta** الْبَيِّنِ Aşikâr وَهُوَ Ve o ufuk اَلْأَعْلٰى En yüksek yerdir *(Nerede?)* بِنَاحِيَةِ الْمَشْرِقِ Doğu tarafında.

24. وَمَا هُوَ **O değildir** مُحَمَّدٌ Muhammed ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin عَلَى الْغَيْبِ **Gayb hakkında** مَا غَابَ Gizli olan مِنَ الْوَحْيِ Vahiy وَخَبَرِ السَّمَاءِ Ve gökten gelen haber (hakkında) *(Ne değildir?)* بِظَنِينٍ **Zan altında** بِمُتَّهَمٍ İtham edilmiş وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالضَّادِ (Bidanîn şeklinde) dat harfiyle (okunur) أَيْ بِبَخِيلٍ Yani cimri, esirgeyen değildir ki, فَيَنْتَقِصَ Eksik bıraksın *(Neyi?)* شَيْئًا مِنْهُ Ondan bir şeyi.

25. وَمَا هُوَ **Ve o değildir** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Ne değildir?)* بِقَوْلِ شَيْطَانٍ **Şeytanın sözü** مُسْتَرِقِ السَّمْعِ Dinleyerek bilgi çalan رَجِيمٍ **Kovulmuş** مَرْجُومٍ Taşlanmış.

26. فَأَيْنَ **O halde nereye** تَذْهَبُونَ **Gidiyorsunuz?** فَبِأَيِّ طَرِيقٍ Hangi yolu تَسْلُكُونَ Takip ediyorsunuz? *(Hangi konuda?)* فِى إِنْكَارِكُمُ الْقُرْآنَ Kuran'ı inkar etmeniz وَإِعْرَاضِكُمْ عَنْهُ Ve ondan yüz çevirmeniz konusunda.

27. إِنْ -مَا- هُوَ **O değildir** إِلَّا ذِكْرٌ **Sadece bir öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Alemler için** اَلْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinler için.

28. لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ **Sizden dileyen için** بَدَلٌ مِنَ الْعَالَمِينَ 'Alemin' kelimesinden bedeldir *(Nasıl?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harf-i cerin tekrarıyla *(Neyi dileyen?)* اَنْ يَسْتَقِيمَ **Dosdoğru olmayı** *(Nasıl?)* بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ Hakka uyarak.

29. وَمَا تَشَاؤُنَ **Fakat siz dileyemezsiniz** *(Neyi?)* اَلْإِسْتِقَامَةَ Dosdoğru olmayı *(Ne üzere?)* عَلَى الْحَقِّ Hak üzere إِلَّا اَنْ يَشَاءَ **Ancak dilerse (olur)** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** رَبُّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin** اَلْخَلَائِقِ Mahlukatın **Rabbi** *(Neyi?)* إِسْتِقَامَتَكُمْ Sizin dosdoğru olmanızı *(Ne üzere?)* عَلَيْهِ Hak üzere.

سُورَةُ الإِنْفِطَارِ

﴿مَكِّيَّةٌ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا السَّمَآءُ انفَطَرَتْ (١)﴾ إِنْشَقَّتْ ﴿وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ (٢)﴾ إِنْقَطَعَتْ وَتَسَاقَطَتْ ﴿وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ (٣)﴾ فُتِحَ بَعْضُهَا فِي بَعْضٍ فَصَارَتْ بَحْرًا وَاحِدًا وَاخْتَلَطَ الْعَذْبُ بِالْمِلْحِ ﴿وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ (٤)﴾ قُلِّبَ تُرَابُهَا وَبُعِثَ مَوْتَاهَا وَجَوَابُ إِذَا وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا ﴿عَلِمَتْ نَفْسٌ﴾ أَيْ كُلُّ نَفْسٍ وَقْتَ هٰذِهِ الْمَذْكُورَاتِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿مَا قَدَّمَتْ﴾ مِنَ الْأَعْمَالِ ﴿وَ﴾ مَا ﴿أَخَّرَتْ (٥)﴾ مِنْهَا فَلَمْ تَعْمَلْهُ ﴿يَآ أَيُّهَا الْإِنسَانُ﴾ الْكَافِرُ ﴿مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ (٦)﴾ حَتَّى عَصَيْتَهُ ﴿الَّذِي خَلَقَكَ﴾ بَعْدَ أَنْ لَمْ تَكُنْ ﴿فَسَوَّيكَ﴾ جَعَلَكَ مُسْتَوِيَ الْخِلْقَةِ سَالِمَ الْأَعْضَاءِ ﴿فَعَدَلَكَ (٧)﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ جَعَلَكَ مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ مُتَنَاسِبَ الْأَعْضَاءِ لَيْسَتْ يَدٌ أَوْ رِجْلٌ أَطْوَلَ مِنَ الْأُخْرَى ﴿فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿شَآءَ رَكَّبَكَ (٨)﴾ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ عَنِ الْاِغْتِرَارِ بِكَرَمِ اللهِ تَعَالَى ﴿بَلْ تُكَذِّبُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿بِالدِّينِ (٩)﴾ بِالْجَزَاءِ عَلَى الْأَعْمَالِ ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ (١٠)﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ لِأَعْمَالِكُمْ ﴿كِرَامًا﴾ عَلَى اللهِ ﴿كَاتِبِينَ (١١)﴾ لَهَا ﴿يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ (١٢)﴾ جَمِيعَهُ ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ﴾

الْمُؤْمِنِينَ الصَّادِقِينَ فِي إِيمَانِهِمْ ﴿لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾﴾ جَنَّةٍ ﴿وَإِنَّ الْفُجَّارَ﴾ الْكُفَّارَ ﴿لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾﴾ نَارٍ مُحْرِقَةٍ ﴿يَصْلَوْنَهَا﴾ يَدْخُلُونَهَا وَيُقَاسُونَ حَرَّهَا ﴿يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾﴾ الْجَزَاءِ ﴿وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِينَ ﴿١٦﴾﴾ بِمُخْرَجِينَ ﴿وَمَآ اَدْرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾﴾ ﴿ثُمَّ مَآ اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾﴾ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهِ ﴿يَوْمُ﴾ بِالرَّفْعِ أَيْ هُوَ يَوْمُ [يَوْمَ] ﴿لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا﴾ مِنَ الْمَنْفَعَةِ ﴿وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ ﴿١٩﴾﴾ لَا أَمْرَ لِغَيْرِهِ فِيهِ أَيْ لَمْ يُمَكِّنْ أَحَدًا مِنَ التَّوَسُّطِ فِيهِ بِخِلَافِ الدُّنْيَا.

TÜRKÇE ANLAMI

82- İnfitar Sûresi

Mekke'de inmiştir. On dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Gökyüzü yarıldığında,** çatladığında,
2. **Yıldızlar döküldüğünde,** vakti dolup düştüğünde,
3. **Denizler,** bir kısmı diğer bir kısmına açılıp tek deniz olduğu ve tatlı suyla tuzlu karıştırılıp **kaynaştığında,**
4. **Kabirlerin içi dışına çıkarıldığında,** toprağı çevrilip ölüler diriltildiğinde,
5. **Kişi** yani, herkes bu söylenenlerin olduğu kıyamet günü **takdim ettiği** ameli**ni ve geride bırakıp** yapmadığı amelini **bilir.**
6. Ey kâfir **insan! İhsanı bol olan Rabbinle seni aldatan nedir?** Ki, ona asi oldun.
7. **Ki o,** yok iken **seni yarattı, seni kıvamına erdirdi;** seni yaratılışı düzgün ve azalarını sağlam eyledi **ve seni dengeledi;** seni, yaratılışı dengeli, azaları birbirine uygun eyledi. Hiçbir el veya ayak diğerinden uzun değildir.
8. **İstediği her hangi bir şekilde seni birleştirdi.**
9. **Hayır!** Bu kelime yüce Allah'ın ihsanına karşı aldanmaktan men etmek içindir. **Doğrusu siz** Mekke kâfirleri **dini,** amellerin karşılığının verilmesini **yalanlıyorsunuz.**
10. **Oysaki üzerinizde** amelleriniz için **bekçi** melek**ler var,**
11. Allah'a **değerli** o amelleri **yazıcılar,**
12. **Onlar, yapmakta olduklarınızın** hepsini **bilirler.**
13. **İyiler** imanlarında sadık müminler **muhakkak nimet içinde** cennette**dirler,**
14. **Günahkârlar da cehennemde** yakıcı ateşte**dirler.**
15. **Din** ceza **gününde oraya girerler** ve sıcağına katlanırlar.
16. **Ve onlar, oradan ayrılmaz,** çıkartılmaz**lar da.**
17. **Ceza gününün ne olduğunu, sana ne bildirdi,** öğretti?

18. **Evet, ceza gününün ne olduğunu, sana ne bildirdi?** Bu (ikinci cümle), o günün şanına hürmet içindir.
19. **O gün hiçbir kimse başkası için bir şey,** iyilik **yapma gücüne sahip değildir. O gün iş sadece Allah'a mahsustur.** O gün başkasının emir yetkisi yoktur. Dünyada olanın aksine o gün kimse aracı olamaz.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الإِنْفِطَارِ -﴿٨٢﴾

82- İnfitar Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً **On dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اِذَا السَّمَاءُ **Gökyüzü** اِنْفَطَرَتْ **Çatladığında** اِنْشَقَّتْ Yarıldığında.
2. وَاِذَا الْكَوَاكِبُ **Yıldızlar** اِنْتَثَرَتْ **Döküldüğünde** اِنْقَطَعَتْ Sönüp وَتَسَاقَطَتْ Düştüklerinde.
3. وَاِذَا الْبِحَارُ **Denizler** فُجِّرَتْ **Kaynaştığında** فُتِحَ بَعْضُهَا Bir kısmı açıldığında *(Nereye?)* فِي بَعْضٍ Diğer bir kısmına فَصَارَتْ Böylece olduğunda *(Ne?)* بَحْرًا وَاحِدًا Tek bir deniz وَاخْتَلَطَ Ve karıştığında *(Ne?)* اَلْعَذْبُ Tatlı su *(Neye?)* بِالْمِلْحِ Tuzlu suya.
4. وَاِذَا الْقُبُورُ **Kabirler** بُعْثِرَتْ **Deşildiğinde** قُلِّبَ Alt üst edildiğinde *(Ne?)* تُرَابُهَا Kabirlerin toprakları وَبُعِثَ Ve diriltildiğinde *(Ne?)* مَوْتَاهَا İçindeki ölüler وَجَوَابُ إِذَا İza'nın cevabı وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا Ve onun üzerine atfedilenlerin (cevabı şudur):
5. عَلِمَتْ **Bilir** *(Kim?)* نَفْسٌ **Kişi** أَيْ كُلُّ نَفْسٍ Yani, her bir nefis *(Ne zaman?)* وَقْتَ هٰذِهِ الْمَذْكُورَاتِ Bu anlatılanlar olduğunda وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür *(Neyi bilir?)* مَا قَدَّمَتْ **Takdim ettiği** مِنَ الْأَعْمَالِ Amelleri اَخَّرَتْ -مَا- وَ **Ve geciktirdiği** مِنْهَا Amelleri فَلَمْ تَعْمَلْهُ Ve yapmadığı.
6. يَا اَيُّهَا الْاِنْسَانُ **Ey insan!** اَلْكَافِرُ Kafir مَا غَرَّكَ **Seni ne aldattı** *(Kim ile?)* بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ **İhsanı bol Rabbinle** حَتّٰى عَصَيْتَهُ Ta ki ona asi oldun.
7. اَلَّذِي خَلَقَكَ **Ki o, seni yarattı** بَعْدَ أَنْ لَمْ تَكُنْ Sen yok iken فَسَوّٰيكَ **Ve sana düzgün bir şekil verdi** جَعَلَكَ Seni yaptı *(Ne?)* مُسْتَوِي الْخِلْقَةِ Düzgün yaratılışlı سَالِمَ الْأَعْضَاءِ Azaları sağlam فَعَدَلَكَ **Ve seni dengeli hale getirdi** بِالتَّخْفِيفِ (Bu kelime) hem şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Hem de şeddeli okunur جَعَلَكَ Seni kıldı *(Ne?)* مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ Yaratılışı dengeli مُتَنَاسِبَ الْأَعْضَاءِ Azaları birbiriyle uyumlu لَيْسَتْ Değildir *(Ne?)* يَدٌ أَوْ رِجْلٌ Bir el veya ayak *(Ne değildir?)* أَطْوَلَ مِنَ الْأُخْرٰى Diğerinden daha uzun.

8. فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا **Herhangi bir surette** زَائِدَةٌ 'Ma' harfi zaittir *(Öyle suret ki,)* شَاءَ **Diledi** رَكَّبَكَ **Seni terkip etti, birleştirdi.**

9. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ Bu mendir *(Neden?)* عَنِ الْاِغْتِرَارِ Aldanmaktan *(Ne ile?)* بِكَرَمِ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın iyilik ve ihsanıyla بَلْ تُكَذِّبُونَ **Doğrusu siz yalanlıyorsunuz** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Neyi?)* بِالدِّينِ **Dini** بِالْجَزَاءِ Cezalandırılmayı *(Neye karşı?)* عَلَى الْأَعْمَالِ Amellere karşı.

10. وَاِنَّ عَلَيْكُمْ **Halbuki sizin üzerinizde** لَحَافِظِينَ **Gözcüler var** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden *(Neyi gözlüyorlar?)* لِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizi.

11. كِرَامًا **Çok değerli** *(Kime?)* عَلَى اللهِ Allah'a كَاتِبِينَ **Yazıcı** *(Neyi?)* لَهَا Amellerinizi.

12. يَعْلَمُونَ **Bilirler** *(Neyi?)* مَا تَفْعَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** جَمِيعَهُ Hepsini.

13. اِنَّ الْاَبْرَارَ **Şüphesiz iyiler** اَلْمُؤْمِنِينَ الصَّادِقِينَ Sadık müminler *(Nerede sadık olan?)* فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında *(Nedirler?)* لَفِي نَعِيمٍ **Elbette nimet** جَنَّةٍ Cennet **içindedirler.**

14. وَاِنَّ الْفُجَّارَ **Ve şüphesiz facirler** اَلْكُفَّارَ Kâfirler لَفِي جَحِيمٍ **Elbette cehennemdedirler** نَارٍ مُحْرِقَةٍ Yakıcı ateştedirler.

15. يَصْلَوْنَهَا **Oraya girerler** يَدْخُلُونَهَا Doluşurlar وَيُقَاسُونَ Ve katlanırlar *(Neye?)* حَرَّهَا Hararetine *(Ne zaman?)* يَوْمَ الدِّينِ **Din günü** اَلْجَزَاءِ Ceza günü.

16. وَمَا هُمْ **Ve onlar değildir** *(Ne?)* عَنْهَا بِغَائِبِينَ **Oradan kaybolacak** بِمُخْرَجِينَ Çıkartılacak (değildirler).

17. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti? مَا يَوْمُ الدِّينِ **Din günü nedir?**

18. ثُمَّ مَا اَدْرٰيكَ **Sonra sana ne bildirdi?** مَا يَوْمُ الدِّينِ **Din günü nedir?** تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهِ (Bu tekrar cümlesi) o günün şanına tazimdir.

19. يَوْمُ **O gün** بِالرَّفْعِ Ref ile okunur أَيْ هُوَ يَوْمُ Yani, o öyle bir gündür ki, لَا تَمْلِكُ **Sahip olamaz** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Kim için?)* لِنَفْسٍ **Hiç kimse için** *(Neye?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye** مِنَ الْمَنْفَعَةِ Fayda sağlamaya وَالْاَمْرُ **Emir** يَوْمَئِذٍ **O gün** لِلّٰهِ **Allah'a aittir** لَا أَمْرَ Emir yoktur *(Kim için?)* لِغَيْرِهِ Ondan başkası için *(Ne zaman?)* فِيهِ O gün أَيْ لَمْ يُمَكِّنْ Yani, imkan vermez *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye *(Niçin imkan vermez?)* مِنَ التَّوَسُّطِ Aracılık yapması için *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde بِخِلَافِ الدُّنْيَا Dünyada olanın aksine.

سُورَةُ التَّطْفِيفِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ سِتٌّ وَثَلاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ أَوْ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ ﴿لِلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾﴾ ﴿الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى﴾ أَيْ مِنَ ﴿النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾﴾ الْكَيْلَ ﴿وَإِذَا كَالُوهُمْ﴾ أَيْ كَالُوا لَهُمْ ﴿أَوْ وَزَنُوهُمْ﴾ أَيْ وَزَنُوا لَهُمْ ﴿يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾﴾ يَنْقُصُونَ الْكَيْلَ أَوِ الْوَزْنَ ﴿أَلَا﴾ اِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿يَظُنُّ﴾ يَتَيَقَّنُ ﴿أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾﴾ ﴿لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾﴾ أَيْ فِيهِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَ﴾ بَدَلٌ مِن مَحَلِّ لِيَوْمٍ فَنَاصِبُهُ مَبْعُوثُونَ ﴿يَقُومُ النَّاسُ﴾ مِنْ قُبُورِهِمْ ﴿لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾﴾ الْخَلَائِقِ لِأَجْلِ أَمْرِهِ وَحِسَابِهِ وَجَزَائِهِ ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ﴾ أَيْ كِتَابَ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ ﴿لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾﴾ قِيلَ هُوَ كِتَابٌ جَامِعٌ لِأَعْمَالِ الشَّيَاطِينِ وَالْكَفَرَةِ وَقِيلَ هُوَ مَكَانٌ أَسْفَلَ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ وَهُوَ مَحَلُّ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾﴾ مَا كِتَابُ سِجِّينٍ ﴿كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٩﴾﴾ مَخْتُومٌ ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿١١﴾﴾ الْجَزَاءِ بَدَلٌ أَوْ بَيَانٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ﴾ مُتَجَاوِزِ الْحَدِّ ﴿أَثِيمٍ ﴿١٢﴾﴾ صِيغَةُ مُبَالَغَةٍ ﴿إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾﴾ الْحِكَايَاتُ الَّتِي

سُطِرَتْ قَدِيمًا جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ أَوْ إِسْطَارَةٍ بِالْكَسْرِ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ وَزَجْرٌ لِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ رَانَ﴾ غَلَبَ ﴿عَلٰى قُلُوبِهِمْ﴾ فَغَشِيَهَا ﴿مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (١٤)﴾ مِنَ الْمَعَاصِي فَهُوَ كَالصَّدَإِ ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿اِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿لَمَحْجُوبُونَ (١٥)﴾ فَلَا يَرَوْنَهُ ﴿ثُمَّ اِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ (١٦)﴾ لَدَاخِلُو النَّارِ الْمُحْرِقَةِ ﴿ثُمَّ يُقَالُ﴾ لَهُمْ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿الَّذٖي كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ (١٧)﴾ ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ﴾ أَيْ كِتَابَ اَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ الصَّادِقِينَ فِي إِيمَانِهِمْ ﴿لَفٖي عِلِّيّٖينَ (١٨)﴾ قِيلَ هُوَ كِتَابٌ جَامِعٌ لِأَعْمَالِ الْخَيْرِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَمُؤْمِنِي الثَّقَلَيْنِ وَقِيلَ هُوَ مَكَانٌ فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ تَحْتَ الْعَرْشِ ﴿وَمَٓا اَدْرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا عِلِّيُّونَ (١٩)﴾ مَا كِتَابُ عِلِّيِّينَ هُوَ ﴿كِتَابٌ مَرْقُومٌ (٢٠)﴾ مَخْتُومٌ ﴿يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ (٢١)﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفٖي نَعٖيمٍ (٢٢)﴾ جَنَّةٍ ﴿عَلَى الْاَرَٓائِكِ﴾ السُّرُرِ فِي الْحِجَالِ ﴿يَنْظُرُونَ (٢٣)﴾ مَا أُعْطُوا مِنَ النَّعِيمِ ﴿تَعْرِفُ فٖي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعٖيمِ (٢٤)﴾ بَهْجَةَ التَّنَعُّمِ وَحُسْنَهُ ﴿يُسْقَوْنَ مِنْ رَحٖيقٍ﴾ خَمْرٍ خَالِصَةٍ مِنَ الدَّنَسِ ﴿مَخْتُومٍ (٢٥)﴾ عَلٰى إِنَائِهَا لَا يَفُكُّ خَتْمَهُ غَيْرُهُمْ ﴿خِتَامُهُ مِسْكٌ﴾ أَيْ آخِرُ شُرْبِهِ تَفُوحُ مِنْهُ رَائِحَةُ الْمِسْكِ ﴿وَفٖي ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (٢٦)﴾ فَلْيَرْغَبُوا بِالْمُبَادَرَةِ إِلٰى طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿وَمِزَاجُهُ﴾ أَيْ مَا يُمْزَجُ بِهِ ﴿مِنْ تَسْنٖيمٍ (٢٧)﴾ فُسِّرَ بِقَوْلِهِ ﴿عَيْنًا﴾ فَنَصْبُهُ بِأَمْدَحُ مُقَدَّرًا ﴿يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ (٢٨)﴾ أَيْ مِنْهَا أَوْ ضَمِنَ يَشْرَبُ مَعْنٰى يَلْتَذُّ ﴿اِنَّ الَّذٖينَ اَجْرَمُوا﴾ كَأَبِي جَهْلٍ وَنَحْوِهِ ﴿كَانُوا مِنَ الَّذٖينَ اٰمَنُوا﴾ كَعَمَّارٍ وَبِلَالٍ وَنَحْوِهِمَا ﴿يَضْحَكُونَ (٢٩)﴾ اسْتِهْزَاءً بِهِمْ ﴿وَاِذَا مَرُّوا﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ (٣٠)﴾ أَيْ يُشِيرُ الْمُجْرِمُونَ إِلَى الْمُؤْمِنِينَ بِالْجَفْنِ وَالْحَاجِبِ اسْتِهْزَاءً ﴿وَاِذَا انْقَلَبُوا﴾ رَجَعُوا ﴿اِلٰٓى اَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَاكِهٖينَ (٣١)﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (فَكِهِينَ) مُعْجَبِينَ بِذِكْرِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَاِذَا رَاَوْهُمْ﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَالُوٓا اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ لَضَٓالُّونَ (٣٢)﴾ لِإِيمَانِهِمْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ قَوْلُهُ تَعَالٰى ﴿وَمَٓا اُرْسِلُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿حَافِظٖينَ (٣٣)﴾ لَهُمْ أَوْ لِأَعْمَالِهِمْ حَتّٰى يَرُدُّوهُمْ إِلٰى مَصَالِحِهِمْ ﴿فَالْيَوْمَ﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿الَّذٖينَ اٰمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ (٣٤)﴾ ﴿عَلَى الْاَرَٓائِكِ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿يَنْظُرُونَ (٣٥)﴾ مِنْ مَنَازِلِهِمْ إِلَى الْكُفَّارِ وَهُمْ يُعَذَّبُونَ فَيَضْحَكُونَ مِنْهُمْ كَمَا ضَحِكَ الْكُفَّارُ مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿هَلْ ثُوِّبَ﴾ جُوزِيَ ﴿الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (٣٦)﴾ نَعَمْ

TÜRKÇE ANLAMI

83- Tatfîf Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Otuz altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Eksik ölçüp tartanlara yazıklar olsun!**[1]
2. **Ki, onlar insanlardan alırken** ölçüyü **tam yaparlar,**
3. **Onlara,** onlar için **ölçüp tarttıklarında ise eksiltirler.** Ölçüyü veya kiloyu noksan yaparlar.
4. **Bunlar, tekrar diriltileceklerini zannetmiyor** kesin olarak bilmiyor**lar mı?**[2]
5. **Büyük bir günde,** o da kıyamet günüdür.
6. **İnsanların âlemlerin Rabbi için** kabirlerinden **kalktığı günde.**[3]
7. **Doğrusu günahkârların kitabı,** kâfirlerin amel defterleri **elbette Siccîn'dedir.** Siccin, denilene göre, şeytanların ve kâfirlerin amellerini toplayan bir kitaptır. Diğer bir görüşe göre de, yedi kat yerin en altında bir yerdir. Ve orası şeytanla ordularının mekânıdır.
8. **Siccîn** kitabın**ın ne olduğunu sana ne bildirdi?**
9. **O yazılmış,** mühürlü **bir kitaptır.**
10. **O gün vay haline yalancıların!**
11. **Ki onlar, din** ceza **gününü yalanlıyorlar.**[4]
12. **Onu azgın** haddi aşan **ve çok günahkâr**[5] **kimselerden başkası yalanlamaz.**
13. **Ona ayetlerimiz** Kuran **okunduğunda "Eskilerin masalları,**[6] eskiden yazılmış hikâyeler" **demişti.**
14. **Hayır!**[7] **Bilakis onların işlemekte oldukları** günahlar **kalplerini kaplamış,** galip gelmiş ve onu sarmış**tır.** Onlar pas gibidir.
15. **Hayır!** Doğrusu **onlar şüphesiz o** kıyamet **günü Rablerinden mahrumdurlar.** Bu sebeple onu göremeyecekler.
16. **Sonra onlar elbette cehenneme** yakıcı ateşe **girerler.**

---

[1] وَيْلٌ azap ifade eden bir kelime veya cehennemde bir vadidir.

[2] أَلَا يَظُنُّ cümlesindeki soru azarlama içindir.

[3] يَوْمَ kelimesi لِيَوْمٍ kelimesinin mahallinden bedel olmak üzere mensuptur. Nasb eden de مَبْعُوثِينَ kelimesidir.

[4] اَلَّذِينَ kelimesi لِلْمُكَذِّبِينَ kelimesinden bedel veya onun beyanıdır.

[5] أَثِيمٍ kelimesi mübalağa sığasıdır.

[6] أَسَاطِير kelimesi, zamme ile okunan أُسْطُورَة veya kesreyle okunan إِسْطَارَة kelimesinin çoğuludur.

[7] كَلَّا kelimesi onların bu sözlerine karşı bir inkar ve mendir.

17. **Sonrada** onlara: **"İşte yalanlamış olduğunuz** azap **budur" denilir.**

18. **Hayır!** Doğrusu **iyilerin kitabı,** imanlarında sadık olan müminlerin amel defterleri **İlliyyin'dedir.** Denilene göre, o; melek, cin ve insanların hayırlarını toplayan kitaptır. Ve yine denilmiştir ki, o; yedinci semada Arş'ın altında bir mekândır.

19. **İlliyyin** kitabının **ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti?

20. O **yazılmış,** mühürlenmiş **bir kitaptır.**

21. **Ona, Allah'a yakın olan** melekler **şahit olurlar.**

22. **İyiler muhakkak nimet içinde** cennet**tedirler,**

23. **Onlar orada koltuk,** zifaf odasındaki taht**lar üzerinde** kendilerine verilen nimetlere **bakarlar.**

24. **Onların yüzünde nimetlerin parıltısını** nimet sahibi olmanın keyif ve güzelliğini **görürsün.**

25. **Kendilerine** mührünü onlardan başkasının açamadığı kabı **mühürlü halis bir içki** tortusuz şarap **sunulur.**

26. **Onun sonu misktir.** Son yudumdan misk kokusu gelir. **İşte yarışanlar sadece buna yarışsınlar.** Allah'a itaate koşarak buna rağbet etsinler.

27. **Onun karışımı Tesnîm'dendir.**

28. Tesnîm şu ayetle tefsir edilmiştir; **o öyle bir kaynaktır[1] ki, ondan[2] yakın olanlar içer.**

29. **Şüphesiz** Ebu Cehil ve onun gibi **günahkârlar,** Ammar, Bilal ve bunlar gibi **iman edenlere** alaylı bir tavırla **gülerlerdi.**

30. **Onlara** müminlere **uğradıklarında, kaş göz ederlerdi.** Günahkârlar, alay etmek için, müminlere kaş ve göz ile işaret ederdi.

31. **Ailelerine döndüklerinde, keyiflenerek[3]** müminleri anmaktan lezzet alarak **dönerlerdi.**

32. **Onları** müminleri **gördüklerinde: "Şüphesiz bunlar** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e inandığı için **sapıtmış" derlerdi.**

33. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Halbuki onlar,** kafirler **onlara** müminlere, onları veya amellerini **gözetleyici olarak gönderilmediler** ki, onları yararlarına olan şeye çevirsinler.

34. **İşte o** kıyamet **günü de iman eden kimseler kâfirlere gülerler.**

35. Cennette **koltuklar üzerinde** kendi yerlerinden azap gören kâfirlere **bakarlar** ve tıpkı dünyada kâfirlerin onlara güldüğü gibi şimdi onlar kâfirlere gülerler.

36. **Kâfirler yaptıklarının cezasını** karşılığını **buldular mı?** Evet, (buldular).

---

[1] عَيْنًا kelimesinin nasbı mukadder bir övgü fiiliyledir.

[2] بِهَا terkibi مِنْهَا anlamındadır. Veya يَشْرَبُ fiiline يَلْتَذُّ fiilinin manası verilmiştir.

[3] فَاكِهِينَ kelimesi diğer bir kıraatte فَكِهِينَ şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

﴿٨٣﴾- سُورَةُ التَّطْفِيفِ

83- Tatfîf Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** سِتٌّ وَثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz altı ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَيْلٌ **Vay haline!** كَلِمَةُ عَذَابٍ Bu azaba delalet eden bir kelime أَوْ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ Veya cehennemde bir vadidir *(Kimin vay haline?)* لِلْمُطَفِّفِينَ **Eksik tartanların.**

2. اَلَّذِينَ **Ki, onlar** اِذَا اكْتَالُوا **Ölçüp aldıklarında** *(Kimden?)* عَلَى -أَيْ مِنَ- النَّاسِ **İnsanlardan** يَسْتَوْفُونَ **Tam yaparlar** *(Neyi?)* اَلْكَيْلَ Ölçüyü.

3. وَاِذَا كَالُوهُمْ **Onlara ölçtüklerinde** أَيْ كَالُوا لَهُمْ Yani, onlar için ölçtüklerinde أَوْ وَزَنُوهُمْ **Veya onlara tarttıklarında** أَيْ وَزَنُوا لَهُمْ Yani, onlar için tarttıklarında يُخْسِرُونَ **Eksik tutarlar** يَنْقُصُونَ Azaltırlar *(Neyi?)* اَلْكَيْلَ أَوِ الْوَزْنَ Ölçüyü veya tartıyı.

4. اَلَا **Yoksa** إِسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama ifade eden bir sorudur يَظُنُّ **Sanmıyor mu?** يَتَيَقَّنُ Kesin olarak inanmıyor mu? *(Kim?)* أُولٰئِكَ **Bunlar** *(Neye?)* اَنَّهُمْ **Şüphesiz kendileri** مَبْعُوثُونَ **Diriltileceklerdir** *(Niçin?)*

5. لِيَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük bir gün için** أَيْ فِيهِ Yani, o günde وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür.

6. يَوْمَ **O gün** بَدَلٌ (Bu kelime) bedeldir *(Neden?)* مِنْ مَحَلِّ لِيَوْمٍ 'Li-yevmin' kelimesinin mahallinden فَنَاصِبُهُ Ve bu 'yevm' kelimesini nasb eden مَبْعُوثُونَ 'Mebu'sûn' kelimesidir يَقُومُ **Kalkar** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** *(Nereden?)* مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden *(Kim için kalkarlar?)* لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi için** اَلْخَلَائِقِ Yaratılanların Rabbi için *(Niçin kalkarlar?)* لِأَجْلِ أَمْرِهِ Allah'ın emri, وَحِسَابِهِ Hesabı وَجَزَائِهِ Ve cezası için (kalkarlar).

7. كَلَّا **Hayır** حَقًّا Gerçekten اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ **Günahkârların yazısı** أَيْ كِتَابَ أَعْمَالِ الْكُفَّارِ Yani, kafirlerin amellerinin yazısı لَفِي سِجِّينٍ **Şüphesiz Siccin'dedir** قِيلَ Denildi ki: هُوَ كِتَابٌ جَامِعٌ O toplayan bir kitaptır *(Neyi?)* لِأَعْمَالِ الشَّيَاطِينِ وَالْكَفَرَةِ Şeytanlar ve kafirlerin amellerini وَقِيلَ Ve denildi ki: هُوَ مَكَانٌ O bir yerdir *(Nerede?)* أَسْفَلَ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ Yerin yedinci tabakasının en altında وَهُوَ Ve orası مَحَلُّ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ İblis ve ordularının yeridir.

8. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** *(Neyi?)* مَا سِجّٖينٌ **Siccin'in ne olduğunu?** مَا كِتَابُ سِجّٖينٍ Siccin kitabının ne olduğunu?

9. كِتَابٌ مَرْقُومٌ **Yazılmış bir kitaptır** مَخْتُومٌ Mühürlenmiş.

10. وَيْلٌ **Vay haline!** يَوْمَئِذٍ **O günde** *(Kimin vay haline?)* لِلْمُكَذِّبٖينَ **Yalanlayanların.**

11. اَلَّذٖينَ **Ki, onlar** يُكَذِّبُونَ **Yalanlarlar** *(Neyi?)* بِيَوْمِ الدّٖينِ **Din gününü** اَلْجَزَاءِ Ceza gününü بَدَلٌ (Bu 'ellezine' kelimesi) bedel أَوْ بَيَانٌ Veya atf-ı beyandır *(Ne için?)* لِلْمُكَذِّبٖينَ 'Mükezzibin' kelimesi için.

12. وَمَا يُكَذِّبُ بِهٖ **Oysa onu yalanlamaz** اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ **Ancak azgın** مُتَجَاوِزِ الْحَدِّ Haddi aşan اَثٖيمٍ **Günaha düşkün olan (yalanlar)** صِيغَةُ مُبَالَغَةٍ (Esîm) mübalağa ifade eden bir sığadır.

13. اِذَا تُتْلٰى **Okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran قَالَ **Der ki:** اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ **Eskilerin masalları** اَلْحِكَايَاتُ Hikayeler اَلَّتٖي سُطِرَتْ Ki yazılmıştır *(Ne zaman?)* قَدٖيمًا Eskiden جَمْعُ أُسْطُورَةٍ 'Ustûreh' kelimesinin çoğuludur بِالضَّمِّ Zamme ile أَوْ إِسْطَارَةٍ Veya 'istâreh' kelimesinin çoğuludur بِالْكَسْرِ Kesre ile.

14. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ وَزَجْرٌ İnkar ve mendir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ ذٰلِكَ Bu sözlerine بَلْ رَانَ **Aksine kararttı** غَلَبَ Kapladı *(Neyi?)* عَلٰى قُلُوبِهِمْ **Kalplerini** فَغَشِيَهَا Ve onu sardı *(Ne?)* مَا **O şey ki,** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyor (oldukları)** مِنَ الْمَعَاصٖي Günahlar فَهُوَ كَالصَّدَاِ O da pas gibidir.

15. كَلَّا **Hayır** حَقًّا Gerçekten اِنَّهُمْ **Şüphesiz onlar** عَنْ رَبِّهِمْ **Rablerinden** يَوْمَئِذٍ **O günde** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü لَمَحْجُوبُونَ **Mahrum kalmış kimselerdir** فَلَا يَرَوْنَهُ Dolayısıyla onu göremezler.

16. ثُمَّ اِنَّهُمْ **Sonra onlar şüphesiz** لَصَالُوا الْجَحٖيمِ **Elbette alevli ateşe girenlerdir** لَدَاخِلُو النَّارِ الْمُحْرِقَةِ Elbette yakıcı ateşe girenlerdir.

17. ثُمَّ يُقَالُ **Sonra denilecektir** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara هٰذَا **İşte bu** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap اَلَّذٖي **Öyle bir azaptır ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* بِهٖ **Onu** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor.**

18. كَلَّا **Hayır** حَقًّا Gerçekten اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ **Şüphesiz iyilerin kitabı** أَيْ كِتَابَ اَعْمَالِ الْمُؤْمِنٖينَ الصَّادِقٖينَ Yani, müminlerin amellerinin kitabı *(Öyle müminler ki,)* فٖي إِيمَانِهِمْ İmanlarında sadıktırlar لَفٖي عِلِّيّٖينَ **Elbette İlliyyin'dedir** قٖيلَ Denildi ki: هُوَ كِتَابٌ جَامِعٌ O toplayan bir kitaptır *(Neyi?)* لِأَعْمَالِ الْخَيْرِ Hayırlı amelleri *(Kimden sadır olan?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden وَمُؤْمِنِي الثَّقَلَيْنِ Ve insan ve cinlerin müminlerinden (sadır olan)

وَقِيلَ Ve denildi ki: هُوَ مَكَانٌ O bir yerdir *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Yedinci kat semada تَحْتَ الْعَرْشِ Arş'ın altında.

19. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti? *(Neyi?)* مَا عِلِّيُّونَ **İlliyyin'in ne olduğunu?** مَا كِتَابُ عِلِّيِّينَ İlliyyin kitabının ne olduğunu?

20. هُوَ O كِتَابٌ مَرْقُومٌ **Yazılmış bir kitaptır** مَخْتُومٌ Mühürlenmiş.

21. يَشْهَدُهُ **Ona şahitlik eder** *(Kim?)* اَلْمُقَرَّبُونَ **(Allah'a) yaklaştırılmış** مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler.

22. اِنَّ الْاَبْرَارَ **Şüphesiz iyiler** لَفِي نَعِيمٍ **Elbette nimet içindedirler** جَنَّةٍ Cennettedirler.

23. عَلَى الْاَرَائِكِ **Tahtlar** اَلسُّرُرِ Döşekler **üzerinde** *(Neredeki?)* فِي الْحِجَالِ Zifaf odasındaki يَنْظُرُونَ **Seyrederler** *(Neyi?)* مَا أُعْطُوا Kendilerine verilen مِنَ النَّعِيمِ Nimetleri.

24. تَعْرِفُ **Tanır, görürsün** *(Nerede?)* فِي وُجُوهِهِمْ **Yüzlerinde** *(Neyi?)* نَضْرَةَ النَّعِيمِ **Nimetin pırıltısı, neşesini** بَهْجَةَ التَّنَعُّمِ وَحُسْنَهُ Nimet sahibi olmanın sevinci ve güzelliğini.

25. يُسْقَوْنَ **Onlara içirilir** *(Neden?)* مِنْ رَحِيقٍ **Halis içki** خَمْرٍ خَالِصَةٍ مِنَ الدَّنَسِ Tortusu olmayan şarap**tan ki,** مَخْتُومٍ **Mühür vurulmuştur** *(Neye?)* عَلٰى إِنَائِهَا Kabına, ağzına لَا يَفُكُّ Açamaz *(Neyi?)* خَتْمَهُ Onun mührünü *(Kim?)* غَيْرُهُمْ Onlardan başkası.

26. خِتَامُهُ **Onun sonu** مِسْكٌ **Misktir** أَيْ آخِرُ شُرْبِهِ Yani, son yudumu تَفُوحُ مِنْهُ Ondan yayılır *(Ne?)* رَائِحَةُ الْمِسْكِ Misk kokusu وَفِي ذٰلِكَ **İşte bunda** فَلْيَتَنَافَسِ **Yaraşsın** *(Kim?)* اَلْمُتَنَافِسُونَ **Yarışanlar** فَلْيَرْغَبُوا Rağbet etsinler *(Neye?)* بِالْمُبَادَرَةِ Hemen girişmeye *(Neye?)* إِلٰى طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaate.

27. وَمِزَاجُهُ **Onun karışımı** أَيْ مَا يُمْزَجُ بِهِ Yani, ona katılan مِنْ تَسْنِيمٍ **Tesnim'dendir** فُسِّرَ بِقَوْلِهِ Şu sözle tefsir edilmiştir:

28. عَيْنًا **Bir kaynak ki,** فَنَصْبُهُ Bu kelimenin nasbı بِأَمْدَحُ مُقَدَّرًا Mukadder 'Emdehu' fiiliyledir يَشْرَبُ بِهَا **Ondan içer** *(Kim?)* اَلْمُقَرَّبُونَ **(Allah'a) yakınlaştırılmış olanlar** أَيْ مِنْهَا Yani, ('biha') 'minha' manasındadır أَوْ ضَمِنَ Veya içermiştir *(Ne?)* يَشْرَبُ 'Yeşrabu' fiili *(Neyi?)* مَعْنٰى يَلْتَذُّ 'Yeltezzü' fiilinin manasını.

29. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** اَجْرَمُوا **Günah işlediler** كَأَبِي جَهْلٍ وَنَحْوِهِ Ebu Cehil ve onun gibileri كَانُوا **İdiler** مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا **İman edenlere** *(Kim gibi?)* كَعَمَّارٍ وَبِلَالٍ Ammar, Bilal وَنَحْوِهِمَا Ve onlar gibilerine يَضْحَكُونَ **Gülerlerdi** *(Niçin?)* اِسْتِهْزَاءً بِهِمْ Onlarla alay etmek için.

30. **وَاِذَا مَرُّوا Ve uğradığında** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminler *(Kime?)* **بِهِمْ Onlara يَتَغَامَزُونَ Birbirlerine kaş göz ederlerdi** أَيْ يُشِيرُ الْمُجْرِمُونَ Yani, günahkârlar işaret ederdi *(Kime?)* إِلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne ile?)* بِالْجَفْنِ وَالْحَاجِبِ Göz kapağı ve kaş ile *(Niye?)* اِسْتِهْزَاءً Alay olsun diye.

31. **وَاِذَا انْقَلَبُوا Ve döndüklerinde** رَجَعُوا Geri geldiklerinde *(Kime?)* **اِلَى اَهْلِهِمُ Ailelerine انْقَلَبُوا Dönerlerdi** *(Nasıl?)* **فَاكِهِينَ Keyiflenerek** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (فَكِهِينَ) 'Fekihine' (şeklinde okunmuştur) مُعْجَبِينَ Övünerek, zevklenerek *(Ne ile?)* بِذِكْرِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ Müminleri anmalarıyla.

32. **وَاِذَا رَاَوْهُمْ Ve onları gördüklerinde** اَلْمُؤْمِنِينَ Müminleri **قَالُوا Derlerdi ki: اِنَّ هٰؤُلَاءِ Şüphesiz bunlar لَضَالُّونَ Elbette sapkındırlar** *(Niçin?)* لِإِيمَانِهِمْ بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e iman ettikleri için ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu ki:

33. **وَمَا اُرْسِلُوا Onlar gönderilmedi** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler **عَلَيْهِمْ Onlar üzerine** عَلَى الْمُؤْمِنِينَ Müminler üzerine *(Ne olarak gönderilmediler?)* **حَافِظِينَ Gözetici olarak** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları أَوْ لِأَعْمَالِهِمْ Veya amellerine (gözetici olarak gönderilmediler ki) حَتَّى يَرُدُّوهُمْ Ta ki, onları çevirsinler *(Neye?)* إِلَى مَصَالِحِهِمْ Kendi menfaatlerine olan şeylere.

34. **فَالْيَوْمَ İşte bugün** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet günü **اَلَّذِينَ O kimseler ki, اٰمَنُوا İman ettiler مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlere يَضْحَكُونَ Gülerler** *(Nasıl?)*

35. **عَلَى الْاَرَائِكِ Tahtlar üzerinde** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette **يَنْظُرُونَ Bakarlarken** *(Nereden?)* مِنْ مَنَازِلِهِمْ Oturdukları yerlerden *(Kime?)* إِلَى الْكُفَّارِ Kafirlere وَهُمْ Halbuki onlar da يُعَذَّبُونَ Azap görmektedirler فَيَضْحَكُونَ مِنْهُمْ Ve onlara gülerler كَمَا ضَحِكَ Tıpkı güldüğü gibi *(Kim?)* اَلْكُفَّارُ Kafirler *(Kime?)* مِنْهُمْ Onlara *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

36. **هَلْ ثُوِّبَ Cezasını buldu mu?** جُوزِيَ Karşılığını gördü mü? *(Kim?)* **اَلْكُفَّارُ Kâfirler** *(Neyin?)* **مَا O şeyin ki, كَانُوا İdiler** *(Ne idiler?)* **يَفْعَلُونَ Yapıyor** نَعَمْ Evet! (Yaptıklarının cezasını buldular).

سُورَةُ الْانْشِقَاقِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَلَاثٌ اَوْ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾﴾ ﴿وَاَذِنَتْ﴾ سَمِعَتْ وَأَطَاعَتْ فِي الْاِنْشِقَاقِ ﴿لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾﴾ اَيْ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَسْمَعَ وَتُطِيعَ ﴿وَاِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾﴾ زِيدَ فِي سِعَتِهَا كَمَا يُمَدُّ الْأَدِيمُ وَلَمْ يَبْقَ عَلَيْهَا بِنَاءٌ وَلَا جَبَلٌ ﴿وَاَلْقَتْ مَا فِيهَا﴾ مِنَ الْمَوْتٰى إِلٰى ظَاهِرِهَا ﴿وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾﴾ عَنْهُ ﴿وَاَذِنَتْ﴾ سَمِعَتْ وَأَطَاعَتْ فِي ذٰلِكَ ﴿لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾﴾ وَذٰلِكَ كُلُّهُ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجَوَابُ إِذَا وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا مَحْذُوفٌ دَلَّ عَلَيْهِ مَا بَعْدَهُ تَقْدِيرُهُ لَقِيَ الْإِنْسَانُ عَمَلَهُ ﴿يَآ اَيُّهَا الْاِنْسَانُ اِنَّكَ كَادِحٌ﴾ جَاهِدٌ فِي عَمَلِكَ ﴿اِلٰى﴾ لِقَاءِ ﴿رَبِّكَ﴾ وَهُوَ الْمَوْتُ ﴿كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾﴾ أَيْ مُلَاقٍ عَمَلَكَ الْمَذْكُورَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَاَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ﴾ كِتَابَ عَمَلِهِ ﴿بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾﴾ هُوَ الْمُؤْمِنُ ﴿فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾﴾ هُوَ عَرْضُ عَمَلِهِ عَلَيْهِ كَمَا فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ وَفِيهِ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ وَبَعْدَ الْعَرْضِ يُتَجَاوَزُ عَنْهُ ﴿وَيَنْقَلِبُ اِلٰى اَهْلِهِ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿مَسْرُورًا ﴿٩﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَاَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَآءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾﴾ هُوَ الْكَافِرُ تُغَلُّ يُمْنَاهُ إِلٰى عُنُقِهِ وَتُجْعَلُ يُسْرَاهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ

فَيَأْخُذُ بِهَا كِتَابَهُ ﴿فَسَوْفَ يَدْعُو﴾ عِنْدَ رُؤْيَتِهِ مَا فِيهِ ﴿ثُبُورًا ﴿١١﴾﴾ يُنَادِي هَلَاكَهُ بِقَوْلِهِ يَا ثُبُورَاهُ ﴿وَيَصْلَى سَعِيرًا ﴿١٢﴾﴾ يَدْخُلُ النَّارَ الشَّدِيدَةَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِ الصَّادِ وَاللَّامِ الْمُشَدَّدَةِ ﴿اِنَّهُ كَانَ فِيٓ اَهْلِهِ﴾ عَشِيرَتِهِ فِي الدُّنْيَا ﴿مَسْرُورًا ﴿١٣﴾﴾ بَطَرًا بِاتِّبَاعِهِ لِهَوَاهُ ﴿اِنَّهُ ظَنَّ اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾﴾ يَرْجِعَ إِلَى رَبِّهِ ﴿بَلٰى﴾ يَرْجِعُ إِلَيْهِ ﴿اِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾﴾ عَالِمًا بِرُجُوعِهِ إِلَيْهِ ﴿فَلَٓا اُقْسِمُ﴾ لَا زَائِدَةٌ ﴿بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾﴾ هُوَ الْحُمْرَةُ فِي الْأُفُقِ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ ﴿وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾﴾ جَمَعَ مَا دَخَلَ عَلَيْهِ مِنَ الدَّوَابِّ وَغَيْرِهَا ﴿وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾﴾ اِجْتَمَعَ وَتَمَّ نُورُهُ وَذٰلِكَ فِي اللَّيَالِي الْبِيضِ ﴿لَتَرْكَبُنَّ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ أَصْلُهُ تَرْكَبُونَنَّ حُذِفَتْ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ وَالْوَاوُ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾﴾ حَالًا بَعْدَ حَالٍ وَهُوَ الْمَوْتُ ثُمَّ الْحَيَاةُ وَمَا بَعْدَهَا مِنْ أَحْوَالِ الْقِيَامَةِ ﴿فَمَا لَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ اَيُّ مَانِعٍ لَهُمْ عَنِ الْإِيمَانِ أَوْ أَيُّ حُجَّةٍ لَهُمْ فِي تَرْكِهِ مَعَ وُجُودِ بَرَاهِينِهِ ﴿وَ﴾ مَا لَهُمْ ﴿اِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾﴾ يَخْضَعُونَ بِأَنْ يُؤْمِنُوا بِهِ لِإِعْجَازِهِ ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾﴾ بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾﴾ يَجْمَعُونَ فِي صُحُفِهِمْ مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ وَأَعْمَالِ السُّوءِ ﴿فَبَشِّرْهُمْ﴾ أَخْبِرْهُمْ ﴿بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٤﴾﴾ مُؤْلِمٍ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنِ ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾﴾ غَيْرُ مَقْطُوعٍ وَلَا مَنْقُوصٍ وَلَا يُمَنُّ بِهِ عَلَيْهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

84- İnşikâk Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi üç veya yirmi beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Gök yarıldığı,**
2. **Rabbini dinlediği,** işitip yarılma konusunda itaat ettiği **ve** işitip itaat etmesi **ona hak olduğunda,**
3. Derinin gerildiği gibi **yer uzatıldığı,** genişliği arttırılıp üzerinde ne bina ne de dağ kalmadığı**nda,**
4. **İçinde bulunan** ölü**leri** dışına **atıp boşaldığı,**
5. **Ve Rabbini dinleyip** işitip bu konuda itaat etmesi **ona hak olduğunda,** insan ameliyle karşılaşır.[1] Bunların hepsi kıyamet günü olacaktır.

---

[1] إذا şartının ve onun üzerine atfedilenlerin cezası, sonra gelen ayetin delalet ettiği ve

6. **Ey insan! Şüphe yok ki sen Rabbine** kavuşana **kadar çalıştıkça çalışır,** işinde gayret sarf eder, **sonunda da ona varırsın.** Kıyamet gününde yaptığın hayır veya şerre kavuşursun.
7. **Kimin kitabı** amel defteri **sağından verilirse** ki, o mümindir.
8. **Yakında kolay bir hesapla hesaba çekilecek,** ameli ona sunulacaktır. Sahiheyn'de geçen bir hadiste de ayet bu şekilde tefsir edilmiştir. Ve o hadiste şöyle bir ifade vardır: "Kim sıkı bir hesaba çekilirse, helak olur." Ameller sunulduktan sonra affedilir.
9. **Ve** bununla **sevinçli olarak** cennetteki **ailesine dönecektir.**
10. **Kimin de kitabı sırtının arkasından verilirse,** bu kişi kâfirdir; sağ eli boynuna bağlanır, sol elide sırtının arkasına konulur. Ve kitabını o eliyle alır.
11. Kitabında olanları görünce **ölümü çağıracak,** ey ölüm, diye helakine seslenecek,
12. **Ve alevli** şiddetle yanan **ateşe girecektir.**[1]
13. **Zira o,** dünyada **ailesi** aşireti **içinde sevinçli** hevesine uyup şımarmış **idi.**
14. **O, asla** Rabbine **dönmeyeceğini sanmıştı.**[2]
15. **Hayır!** Rabbine dönecektir. **Çünkü Rabbi onu daima görmektedir,** kendisine döneceğini bilmektedir.
16. **Şafağa,** güneş battıktan sonra ufukta beliren kızıllığa **yemin ederim**[3] **ki,**
17. **Geceye ve topladığına,** gecenin kaplayıp bir araya topladığı canlılara ve diğerlerine,
18. **Dolunay olduğunda aya,** yuvarlak olup nuru tamamlandığında ki, bu parlak gecelerde olur.
19. **Siz elbette durumdan duruma** halden hale; hayat, ölüm ve ondan sonra gelen kıyamet hallerine **gireceksiniz.**
20. **Böyleyken onlara** kâfirlere **ne oluyor ki, iman etmiyorlar?** Onları imandan alıkoyan nedir veya imanın delilleri ortadayken, imanı terk etme konusunda onların delilleri hangisidir?
21. **Onlar** ne oluyor ki, **kendilerine Kuran okununca secde etmiyorlar**? İcazından dolayı iman ederek boyun eğmiyorlar.
22. **Aksine, kâfirler** dirilmeyi ve diğer şeyleri **yalanlıyorlar.**
23. **Halbuki Allah onların topladığı şeyleri** amel defterlerinde biriktirdikleri küfür, yalanlama ve kötü amelleri **çok iyi bilmektedir.**
24. **Onlara acı** veren **azabı müjdele,** haber ver!
25. **Ancak iman edip salih amel işleyenler başkadır; onlar için tükenmeyen,** kesilmeyen, eksilmeyen ve başa kakılmayan **bir mükâfat vardır.**

---

yukarıda takdir edilen cümledir.

[1] يَصْلَى fiili diğer bir kıraatte ya harfinin zammesi, sad harfinin fethası ve lam harfinin şeddesiyle (يُصَلَّى şeklinde) okunur.

[2] أَنْ kelimesi أَنَّ kelimesinden hafifletilmiştir. İsmi de hazfedilmiştir. أَنَّهُ demektir.

[3] فَلَا أُقْسِمُ terkibindeki لَا harfi zaittir.

KELİME ANLAMI

﴿٨٤﴾- سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

84- İnşikak Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

ثَلَاثٌ اَوْ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi üç veya yirmi beş ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. **اِذَا السَّمَاءُ Gök اِنْشَقَّتْ Yarıldığında,**

2. **وَاَذِنَتْ Ve dinlediğinde** سَمِعَتْ Duyduğunda وَأَطَاعَتْ Ve boyun eğdiğinde *(Hangi konuda?)* فِي الْاِنْشِقَاقِ Yarılma konusunda *(Kimi dinlediğinde?)* **لِرَبِّهَا Rabbini وَحُقَّتْ Ve ona hak olduğunda** أَيْ وَحُقَّ لَهَا Yani, ona hak olduğunda *(Ne?)* أَنْ تَسْمَعَ Dinlemesi وَتُطِيعَ Ve boyun eğmesi.

3. **وَاِذَا الْاَرْضُ Ve yer مُدَّتْ Uzatılıp düzlendiğinde** زِيدَ Arttırılmaya gidildiğinde *(Nerede?)* فِي سِعَتِهَا Genişliğinde كَمَا يُمَدُّ Tıpkı uzatıldığı gibi *(Ne?)* الْأَدِيمُ Deri وَلَمْ يَبْقَ عَلَيْهَا Ve üzerinde kalmadığında *(Ne?)* بِنَاءٌ وَلَا جَبَلٌ Ne bina ne de dağ.

4. **وَاَلْقَتْ Ve attığında** *(Neyi?)* **مَا فِيهَا İçindeki** مِنَ الْمَوْتٰى Ölü**leri** *(Nereye?)* إِلٰى ظَاهِرِهَا Toprağın üstüne **وَتَخَلَّتْ Ve boşaldığında** *(Neden?)* عَنْهُ O, içindekilerden.

5. **وَاَذِنَتْ Ve dinlediğinde** سَمِعَتْ Duyduğunda وَأَطَاعَتْ Ve boyun eğdiğinde *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu içindekileri boşaltma konusunda *(Kimi dinlediğinde?)* **لِرَبِّهَا Rabbini وَحُقَّتْ Ve ona hak olduğunda** وَذٰلِكَ كُلُّهُ İşte bunların hepsi يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü olur وَجَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabı وَمَا عُطِفَ عَلَيْهَا Ve onun üzerine atfedilenlerin cevabı مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir دَلَّ عَلَيْهِ O cevaba delalet etmiştir *(Ne?)* مَا بَعْدَهُ Cümlenin sonrası تَقْدِيرُهُ Takdiri de şöyledir: لَقِيَ الْإِنْسَانُ İnsan kavuşur *(Neye?)* عَمَلَهُ Yaptıklarına.

6. **يَا اَيُّهَا الْاِنْسَانُ Ey insan! اِنَّكَ Şüphesiz sen كَادِحٌ Çalışırsın** جَاهِدٌ فِي عَمَلِكَ İşinde gayret sarf edersin *(Ne zamana kadar?)* **اِلٰى** -لِقَاءِ- **رَبِّكَ Rabbine** kavuşuncaya **kadar** وَهُوَ الْمَوْتُ O kavuşma da ölümdür *(Nasıl çalışırsın?)* **كَدْحًا Çaba üstünü çaba sarf ederek فَمُلَاقِيهِ Sonunda da ona kavuşursun** أَيْ مُلَاقٍ عَمَلَكَ الْمَذْكُورَ Yani, söz konusu ameline kavuşursun مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Hayır veya şer olan ameline *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde.

7. فَاَمَّا مَنْ **İşte her kim** اُوتِيَ **Ona verilirse** *(Ne?)* كِتَابَهُ **Kitabı** كِتَابَ عَمَلِهِ Amel defteri *(Nereden?)* بِيَمِينِهِ **Sağ elinden** هُوَ الْمُؤْمِنُ Ki o mümindir.

8. فَسَوْفَ يُحَاسَبُ **O hesaba çekilecektir** *(Nasıl?)* حِسَابًا يَسِيرًا **Kolay bir hesap ile** هُوَ عَرْضُ عَمَلِهِ O hesap amelinin arz edilmesidir *(Kime?)* عَلَيْهِ Kendisine كَمَا Nitekim (bu ayet) tefsir edilmiştir *(Nerede?)* فِي حَدِيثِ الصَّحِيحَيْنِ Sahiheyn (Buhari ve Müslim)'de geçen bir hadiste وَفِيهِ Ve o hadiste şöyle bir ifade vardır مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ Kim hesaba çekilirse هَلَكَ Helak olur وَبَعْدَ الْعَرْضِ Amelleri gösterildikten sonra يَتَجَاوَزُ عَنْهُ Affedilir.

9. وَيَنْقَلِبُ **Ve dönecektir** *(Kime?)* اِلٰى اَهْلِهِ **Ailesine** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Nasıl?)* مَسْرُورًا **Sevinerek** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu hesap ile.

10. وَاَمَّا مَنْ **Ama her kim de** اُوتِيَ **Ona verilirse** *(Ne?)* كِتَابَهُ **Kitabı** *(Nereden?)* وَرَاءَ ظَهْرِهِ **Sırtının arkasından** هُوَ الْكَافِرُ Ki, o kafirdir تُغَلُّ يُمْنَاهُ Sağ eli bağlanır *(Nereye?)* اِلٰى عُنُقِهِ Boynuna وَتُجْعَلُ يُسْرَاهُ Sol eli de konulur *(Nereye?)* وَرَاءَ ظَهْرِهِ Sırtının arkasına فَيَأْخُذُ بِهَا Ve o eliyle alır *(Neyi?)* كِتَابَهُ Kitabını.

11. فَسَوْفَ يَدْعُو **O da çağıracaktır** *(Ne zaman?)* عِنْدَ رُؤْيَتِهِ Gördüğünde *(Neyi?)* مَا فِيهِ Kitapta olanları *(Neyi çağıracaktır?)* ثُبُورًا **Ölümü** يُنَادِي هَلَاكَهُ Helakine seslenecektir *(Nasıl?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle يَا ثُبُورَاهُ Yetiş, ey ölüm!

12. وَيَصْلٰى **Ve girecektir** *(Neye?)* سَعِيرًا **Alevli ateşe** يَدْخُلُ Girecektir *(Nereye?)* اَلنَّارَ الشَّدِيدَةَ Çok şiddetle yanan ateşe وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِضَمِّ الْيَاءِ 'Ya' harfinin zammesi, وَفَتْحِ الصَّادِ 'Sad' harfinin fethası وَاللَّامِ الْمُشَدَّدَةِ Ve şeddeli 'lam' ile (Yusallâ şeklinde okunmuştur).

13. اِنَّهُ كَانَ **Çünkü o idi** *(Nerede?)* فِي اَهْلِهِ **Ailesinin arasında** عَشِيرَتِهِ Akrabalarının arasında *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne idi?)* مَسْرُورًا **Sevinçli** بَطَرًا Şımarık idi *(Ne sebebiyle?)* بِاتِّبَاعِهِ Uyması sebebiyle *(Neye?)* لِهَوَاهُ Nefsinin arzularına.

14. اِنَّهُ ظَنَّ **Zira o zannetti ki,** اَنْ -مُخَفَّفَةٌ- 'En' kelimesi hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olan 'enne'den وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi de hazfedilmiştir اَيْ اَنَّهُ Yani, muhakkak ki, o لَنْ يَحُورَ **Asla dönmeyecek** يَرْجِعَ اِلٰى رَبِّهِ Rabbine dönmeyecek.

15. بَلٰى **Hayır!** يَرْجِعُ اِلَيْهِ Ona dönecektir اِنَّ رَبَّهُ **Çünkü Rabbi** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne?)* بِهِ بَصِيرًا **Onu gören** عَالِمًا Bilen *(Neyi?)* بِرُجُوعِهِ اِلَيْهِ Kendisine döneceğini.

16. فَلَا اُقْسِمُ **Yemin ederim** لَا زَائِدَةٌ 'La' harfi zaittir *(Neye yemin ederim?)* بِالشَّفَقِ **Şafağa** هُوَ الْحُمْرَةُ O kızarıklıktır *(Neredeki?)* فِي الْاُفُقِ Ufuktaki *(Neden sonra?)* بَعْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ Güneş battıktan sonra *(Daha neye yemin ederim?)*

17. وَالَّيْلِ **Geceye** وَمَا وَسَقَ **Ve barındırdığına** جَمَعَ Topladığına *(Gece neyi toplar?)* مَا دَخَلَ عَلَيْهِ Üzerlerini kapladığı مِنَ الدَّوَابِ وَغَيْرِهَا Canlılar ve diğerlerini (toplar) *(Daha neye yemin ederim?)*

18. وَالْقَمَرِ **Ve aya** *(Ne zamanda?)* اِذَا اتَّسَقَ **Dolunay olduğunda** اجْتَمَعَ Toplandığı وَتَمَّ نُورُهُ Ve nuru tamamlandığında وَذٰلِكَ Ayın bu hali فِي اللَّيَالِي الْبِيضِ Parlak gecelerde olur.

19. لَتَرْكَبُنَّ **Elbette binecek, gireceksiniz** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar! أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı تَرْكَبُونَنَّ 'Terkebûnenne' idi حُذِفَتْ Hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alemeti olan 'nun' harfi *(Niçin?)* لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ Aynı harfler peş peşe geldiği için وَالْوَاوُ 'Vav' harfi de hazfedildi *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin harf (vav ve nun) karşılaştığı için *(Neye gireceksiniz?)* طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ **Halden hale** حَالًا بَعْدَ حَالٍ Halden hale وَهُوَ الْمَوْتُ O da ölüm ثُمَّ الْحَيَاةُ Sonra da hayattır وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonra gelen مِنْ أَحْوَالِ الْقِيَامَةِ Kıyamet halleridir.

20. فَمَا لَهُمْ **Öyleyse onlara ne oluyor da** أَيِ الْكُفَّارِ Yani kafirlere (ne oluyor da) لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmiyorlar** أَيْ أَيُّ مَانِعٍ لَهُمْ Yani, onların ne engeli var *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan أَوْ أَيُّ حُجَّةٍ لَهُمْ Veya onların ne delili vardır *(Hangi konuda?)* فِي تَرْكِهِ İmanı terk konusunda *(Neye rağmen?)* مَعَ وُجُودِ بَرَاهِينِهِ Apaçık delillerin varlığına rağmen.

21. وَ –مَا لَهُمْ– **Ve** onlara ne oluyor da اِذَا قُرِئَ **Okunduğu zaman** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* اَلْقُرْاٰنُ **Kuran** لَا يَسْجُدُونَ **Secde etmiyorlar** يَخْضَعُونَ Boyun eğmiyorlar *(Nasıl?)* بِأَنْ يُؤْمِنُوا بِهِ Ona inanarak *(Niçin inanarak?)* لِإِعْجَازِهِ İ'caz sahibi olduğu için.

22. بَلِ الَّذِينَ **Aksine o kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** يُكَذِّبُونَ **Yalanlıyorlar** *(Neyi?)* بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ Dirilme ve diğer şeyleri.

23. وَاللّٰهُ **Oysaki Allah** اَعْلَمُ **Çok iyi bilmektedir** *(Neyi?)* بِمَا يُوعُونَ **Onların topladıkları şeyleri** يَجْمَعُونَ Biriktirdikleri şeyi *(Nerede?)* فِي صُحُفِهِمْ Amel defterlerinde (biriktirdikleri) مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ Küfür, yalan وَأَعْمَالِ السُّوءِ Ve kötü amelleri.

24. فَبَشِّرْهُمْ **Artık onlara müjdele** أَخْبِرْهُمْ Onlara haber ver *(Neyi?)* بِعَذَابٍ اَلِيمٍ **Pek acıklı bir azabı** مُؤْلِمٍ Acı veren.

25. اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اَجْرٌ **Bir mükafat ki,** غَيْرُ مَمْنُونٍ **Bitip tükenmeyen** غَيْرُ مَقْطُوعٍ Arkası kesilmeyen وَلَا مَنْقُوصٍ Eksilmeyen وَلَا يُمَنُّ بِهِ Ve de o mükafat kakılmaz *(Neye?)* عَلَيْهِمْ Onların başına.

سُورَةُ الْبُرُوجِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثِنْتَانِ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾﴾ الْكَوَاكِبِ اثْنَا عَشَرَ بُرْجًا تَقَدَّمَتْ فِي الْفُرْقَانِ ﴿وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَشَاهِدٍ﴾ يَوْمِ الْجُمُعَةِ ﴿وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾﴾ يَوْمِ عَرَفَةَ كَذَا فُسِّرَتِ الثَّلَاثَةُ فِي الْحَدِيثِ فَالْأَوَّلُ مَوْعُودٌ بِهِ وَالثَّانِي شَاهِدٌ بِالْعَمَلِ فِيهِ وَالثَّالِثُ تَشْهَدُهُ النَّاسُ وَالْمَلَائِكَةُ وَجَوَابُ الْقَسَمِ مَحْذُوفٌ صَدْرُهُ تَقْدِيرُهُ لَقَدْ ﴿قُتِلَ﴾ لُعِنَ ﴿أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾﴾ الشَّقِّ فِي الْأَرْضِ ﴿النَّارِ﴾ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْهُ ﴿ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾﴾ مَا تُوقَدُ بِهِ ﴿إِذْ هُمْ عَلَيْهَا﴾ أَيْ حَوْلَهَا عَلَى جَانِبِ الْأُخْدُودِ عَلَى الْكَرَاسِيِّ ﴿قُعُودٌ ﴿٦﴾﴾ ﴿وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾ بِاللَّهِ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ بِالْإِلْقَاءِ فِي النَّارِ إِنْ لَمْ يَرْجِعُوا عَنْ إِيمَانِهِمْ ﴿شُهُودٌ ﴿٧﴾﴾ حُضُورٌ رُوِيَ أَنَّ اللَّهَ أَنْجَى الْمُؤْمِنِينَ الْمُلْقَيْنَ فِي النَّارِ بِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ قَبْلَ وُقُوعِهِمْ فِيهَا وَخَرَجَتِ النَّارُ إِلَى مَنْ ثَمَّ فَأَحْرَقَتْهُمْ ﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّآ أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَمِيدِ ﴿٨﴾﴾ الْمَحْمُودِ ﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾﴾ أَيْ مَا أَنْكَرَ الْكُفَّارُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا إِيمَانَهُمْ ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ بِالْإِحْرَاقِ ﴿ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ

عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾﴾ أَيْ عَذَابُ إِحْرَاقِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْآخِرَةِ
وَقِيلَ فِي الدُّنْيَا بِأَنْ خَرَجَتِ النَّارُ فَأَحْرَقَتْهُمْ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾﴾ ﴿إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ﴾ بِالْكُفَّارِ ﴿لَشَدِيدٌ
﴿١٢﴾﴾ بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ ﴿إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ﴾ الْخَلْقَ ﴿وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾﴾ فَلَا يُعْجِزُهُ مَا يُرِيدُ ﴿وَهُوَ الْغَفُورُ﴾
لِلْمُذْنِبِينَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿الْوَدُودُ ﴿١٤﴾﴾ الْمُتَوَدِّدُ إِلٰى أَوْلِيَائِهِ بِالْكَرَامَةِ ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ خَالِقُهُ وَمَالِكُهُ
﴿الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾﴾ بِالرَّفْعِ الْمُسْتَحِقُّ لِكَمَالِ صِفَاتِ الْعُلُوِّ ﴿فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ
﴿هَلْ اَتٰيكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾﴾ ﴿فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾﴾ بَدَلٌ مِنَ الْجُنُودِ
وَاسْتَغْنَى بِذِكْرِ فِرْعَوْنَ عَنْ اَتْبَاعِهِ وَحَدِيثُهُمْ أَنَّهُمْ أُهْلِكُوا بِكُفْرِهِمْ وَهٰذَا تَنْبِيهٌ لِمَنْ كَفَرَ بِالنَّبِيِّ ﷺ
وَالْقُرْآنِ لِيَتَّعِظُوا ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾﴾ بِمَا ذُكِرَ ﴿وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾﴾ لَا
عَاصِمَ لَهُمْ مِنْهُ ﴿بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾﴾ عَظِيمٌ ﴿فِي لَوْحٍ﴾ هُوَ فِي الْهَوَاءِ فَوْقَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ
﴿مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾﴾ بِالْجَرِّ مِنَ الشَّيَاطِينِ وَمِنْ تَغْيِيرِ شَيْءٍ مِنْهُ طُولُهُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَعَرْضُهُ
مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَهُوَ مِنْ دُرَّةٍ بَيْضَاءَ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا

TÜRKÇE ANLAMI

85- Burûc Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Yirmi iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Burçlara** on iki burç[1] olan yıldızlara **sahip gökyüzüne,**
2. **Vaat edilmiş olan** kıyamet **gününe,**
3. **Şahitlik eden** Cuma günün**e ve şahitlik edilen** Arafat günün**e andolsun ki,** bu üç kelime hadiste de böyle açıklanmıştır. Birinci vaat edilen, ikincisi amellere şahitlik eden, üçüncüsü de insanların ve meleklerin şahitlik ettiği gündür.
4. Muhakkak ki,[2] **hendeğin** yerdeki yarığın **sahipleri lanetlendi,**
5. **O yakacak** kendisiyle ateşin tutuşturulduğu yakıt**lı ateşin,**
6. **Hani onlar da ateşin başında** hendeklerin yanında ateşin etrafında koltukları üzerinde **oturuyorlar,**

---

[1] Bu on iki burç Furkan Suresinde (61. ayette) geçmişti.

[2] لَقَدْ terkibi, yeminin cevabının baş tarafından hazfedilen kısımdır.

7. **Ve** Allah'a **inananlara** eğer imanlarından dönmezlerse ateşe atarak **yapmakta oldukları şeye** işkenceye **şahit oluyorlar,** hazır bulunuyorlar**dı.** Rivayet edilmiştir ki, Allah ateşe atılan müminlerin canlarını, daha ateşe düşmeden alarak onları bu işkenceden kurtarmış ve ateş hendekten çıkıp orada bulunanları yakmıştır.

8. **Onlardan, sırf,** mülkünde **Azîz ve övgüye layık olan** övülmüş **Allah'a iman ettikleri için intikam aldılar.**

9. **Ki, göklerin ve yerin mülkü ona aittir ve Allah her şeye şahittir.** Yani, kâfirlerin müminlerin sadece imanını inkâr ettiler.

10. **Şüphesiz inanmış erkeklerle inanmış kadınlara** yakarak **işkence edip sonrada tövbe etmeyen kimseler, onlar için cehennem azabı ve onlar için yakma cezası vardır.** Ahirette, müminleri yakmalarına karşı azap vardır. Bu azabın dünyada olduğu da söylenmiştir. Bu ateşin hendekten çıkıp onları yakmasıyla olmuştur. Nitekim bu (yedinci ayette) geçmişti.

11. **İman edip sâlih ameller işleyen kimseler ise, onlar için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş budur.**

12. **Doğrusu Rabbinin** kâfirleri **yakalaması** kendi iradesine göre **çok şiddetlidir.**

13. **Muhakkak ki, o,** mahlûkatı **ilk olarak yaratır ve tekrar eder.** Yapmak istediği şey onu aciz bırakamaz.

14. **O,** günahkâr müminleri **çok bağışlayan ve** ikramıyla dostlarına **çok sevgi gösterendir.**

15. **Arş'ın sahibi,** onu yaratan ve onun maliki**dir, yücedir,** yüce sıfatların kemaline layık olandır.

16. **Dilediğini mutlaka yapandır.** Onu hiçbir şey aciz bırakamaz.

17. Ey Muhammed! **Orduların, haberi sana geldi mi?**

18. **Firavun ve Semûd'un**[1] onların haberi; küfürleri sebebiyle helak edilmeleridir. Ve bu, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve Kuran'ı yalanlayanlara öğüt almaları için bir uyarıdır.

19. **Aksine inkârcılar** zikredilenleri **yalanlama içindedirler.**

20. **Allah onları arkalarından kuşatmıştır.** Onları Allah'tan koruyacak yoktur.

21. **Bilakis o yüce** büyük **bir Kuran'dır.**

22. Yedi kat semanın üstünde havada bulunan **Levh-i Mahfuz'dadır.** Şeytanlardan ve değişiklerden korunmuş levhadadır. Uzunluğu; yer ile gök arası, genişliği; doğu ile batı arası kadardır. Ve o beyaz incidendir. Bunu İbni Abbas söylemiştir. Allah ondan ve babasından razı olsun.

---

[1] فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ kelimeleri الْجُنُود kelimesinden bedeldir. Firavun'un zikredilmesiyle adamlarının zikredilmesinden yetinildi.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْبُرُوجِ -﴿٨٥﴾

85- Burûc Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثِنْتَانِ وَ عِشْرُونَ آيَةً **Yirmi iki ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالسَّمَاءِ **Andolsun gökyüzüne** *(Öyle gök yüzü ki,)* ذَاتِ الْبُرُوجِ **Burçlar sahibi** اَلْكَوَاكِبِ Yıldızlı اِثْنَا عَشَرَ بُرْجًا On iki burcu vardır ki تَقَدَّمَتْ Geçmiştir *(Nerede?)* فِي الْفُرْقَانِ Furkan sûresinde (Ayet:61)

2. وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ **Vaat edilen güne** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe.

3. وَشَاهِدٍ **Ve şahitlik edene** يَوْمِ الْجُمُعَةِ Cuma gününe وَمَشْهُودٍ **Ve şahitlik edilene** يَوْمِ عَرَفَةَ Arafe gününe كَذَا فُسِّرَتْ Bu şekilde tefsir edildi *(Ne?)* اَلثَّلَاثَةُ (Yukarıda geçen) üç kelime *(Nerede tefsir edildi?)* فِي الْحَدِيثِ Hadis-i şerifte فَالْأَوَّلُ Birincisi, مَوْعُودٌ بِهِ Vaat edilendir وَالثَّانِي İkincisi, شَاهِدٌ Şahittir *(Neye?)* بِالْعَمَلِ فِيهِ Kendisinde yapılan amele وَالثَّالِثُ Üçüncüsü, تَشْهَدُهُ Ona şahit olur, o günde hazır bulunur *(Kim?)* اَلنَّاسُ وَالْمَلَائِكَةُ İnsanlar ve melekler وَجَوَابُ الْقَسَمِ Ve yeminin cevabı مَحْذُوفٌ صَدْرُهُ Baş tarafı hazfedilmiştir تَقْدِيرُهُ Takdiri de şöyledir: لَقَدْ Muhakkak ki,

4. قُتِلَ **Katledildi** لُعِنَ Lanetlendi *(Kim?)* اَصْحَابُ الْأُخْدُودِ **Hendek sahipleri** اَلشَّقِّ فِي الْأَرْضِ Yerdeki yarık, çukur *(Hendekten bedel)*

5. اَلنَّارِ **Ateş (sahipleri)** بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْهُ 'Uhdud' kelimesinden bedel-i iştimaldir *(Öyle ateş ki,)* ذَاتِ الْوَقُودِ **Çıralı** مَا تُوقَدُ بِهِ Ateşin tutuştuğu şey *(Ne zaman lanetlendiler?)*

6. اِذْ **O vakitte ki,** هُمْ **Onlar** عَلَيْهَا **O ateşin üzerine** أَيْ حَوْلَهَا Yani, etrafına عَلٰى جَانِبِ الْأُخْدُودِ Hendeğin kenarına عَلَى الْكَرَاسِيِّ Kürsüler üzerine قُعُودٌ **Oturmuşlardı.**

7. وَهُمْ **Ve onlar** عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ **Yaptıklarına** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **İnananlara** *(Kime inanan?)* بِاللهِ Allah'a *(O yaptıkları nedir?)* مِنْ تَعْذِيبِهِمْ Onlara azap etmektir *(Nasıl?)* بِالْإِلْقَاءِ فِي النَّارِ Ateşe atmakla إِنْ لَمْ يَرْجِعُوا Şayet dönmezlerse *(Neden?)* عَنْ إِيمَانِهِمْ İmanlarından (İşte tüm bu yaptıklarına) شُهُودٌ **Şahittirler** حُضُورٌ Hazır bulunmaktadırlar رُوِيَ Rivayet edildi ki: أَنَّ اللهَ Allah أَنْجَى Kurtardı *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ الْمُلْقَيْنَ Atılan Müslümanları *(Nereye atılan?)* فِي النَّارِ Ateşe *(Nasıl kurtardı?)* بِقَبْضِ أَرْوَاحِهِمْ Ruhlarını alarak *(Neden önce?)*

قَبْلَ وُقُوعِهِمْ فِيهَا Onlar ateşe düşmeden önce وَخَرَجَتِ النَّارُ Ve ateş (çukurdan) çıkıp, ulaştı *(Kime?)* إِلَى مَنْ ثَمَّ Orada bulunanlara فَأَحْرَقَتْهُمْ Ve onları yaktı.

8. وَمَا نَقَمُوا **İntikam almadılar** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** اِلَّا اَنْ يُؤْمِنُوا **Sadece iman ettikleri için** *(Kime?)* بِاللّٰهِ الْعَزِيزِ **Aziz olan Allah'a** *(Nerede Aziz olan?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde اَلْحَمِيدِ **Övgüye layık olan** اَلْمَحْمُودِ Övülen.

9. اَلَّذِي لَهُ **Ki, ona aittir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ **Göklerin ve yerin mülkü** وَاللّٰهُ **Oysaki Allah** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** شَهِيدٌ **Şahittir** أَيْ مَا أَنْكَرَ Yani, inkar etmedi *(Kim?)* اَلْكُفَّارُ Kafirler *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ İnananlara إِلَّا إِيمَانَهُمْ Sadece imanlarını (inkar ettiler).

10. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** فَتَنُوا **İşkence ettiler** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **İnanan erkek** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve inanan kadınlara** *(Nasıl işkence edenler?)* بِالْاِحْرَاقِ Yakarak ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا **Sonra da tövbe etmediler** فَلَهُمْ **İşte onlar için** عَذَابُ جَهَنَّمَ **Cehennem azabı vardır** بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle وَلَهُمْ **Ve onlar için** عَذَابُ الْحَرِيقِ **Yakıcı azap vardır** أَيْ عَذَابُ إِحْرَاقِهِمْ Yani, yakmalarının cezası vardır *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ İnananları *(Bu ceza nerededir?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirettedir وَقِيلَ Ve denildi ki: فِي الدُّنْيَا Dünyadadır *(Nasıl?)* بِأَنْ خَرَجَتِ النَّارُ Ateşin çıkıp فَأَحْرَقَتْهُمْ Onları yakmasıyla كَمَا تَقَدَّمَ Nitekim geride geçmişti.

11. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتٌ **Cennetler ki,** تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Onların altından** *(Ne?)* اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْفَوْزُ الْكَبِيرُ **Büyük kurtuluştur.**

12. اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ **Şüphesiz Rabbinin yakalaması** *(Kimi?)* بِالْكُفَّارِ Kafirleri لَشَدِيدٌ **Çok şiddetlidir** بِحَسَبِ إِرَادَتِهِ İradesinin gereğince.

13. اِنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ يُبْدِئُ **O yaratır** *(Neyi?)* اَلْخَلْقَ Mahlukatı وَيُعِيدُ **Ve tekrar diriltir** فَلَا يُعْجِزُهُ Dolayısıyla onu aciz bırakamaz *(Ne?)* مَا يُرِيدُ Dilediği şey.

14. وَهُوَ **Ve o** اَلْغَفُورُ **Çok bağışlayandır** *(Kimi?)* لِلْمُذْنِبِينَ الْمُؤْمِنِينَ Günahkar Müslümanları اَلْوَدُودُ **Çok sevendir** اَلْمُتَوَدِّدُ Muhabbet gösterendir *(Kime?)* إِلَى أَوْلِيَائِهِ Dostlarına *(Ne ile?)* بِالْكَرَامَةِ Lütfü ve cömertliğiyle.

15. ذُو الْعَرْشِ **Arşın sahibi** خَالِقُهُ وَمَالِكُهُ Yaratanı ve maliki اَلْمَجِيدُ **Çok yücedir** بِالرَّفْعِ Bu kelime ref ile okunur اَلْمُسْتَحِقُّ Layık olandır *(Neye?)* لِكَمَالِ صِفَاتِ الْعُلُوِّ Yücelik sıfatlarının kemâline.

16. **فَعَّالٌ Mutlaka yapandır** *(Neyi?)* لِمَا يُرِيدُ **Dilediği şeyi** لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz.

17. **هَلْ اَتٰيكَ Sana geldi mi?** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* **حَدِيثُ الْجُنُودِ Orduların haberi.**

18. **فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ Firavun ve Semud'un** بَدَلٌ (Bu iki kelime) bedeldir *(Neden?)* مِنَ الْجُنُودِ 'Cunud' kelimesinden وَاسْتُغْنِيَ Gerek kalmamıştır *(Ne sebebiyle?)* بِذِكْرِ فِرْعَوْنَ Firavun'un zikredilmesi sebebiyle *(Neye gerek kalmamıştır?)* عَنْ اَتْبَاعِهِ Firavun'un adamlarını zikretmeye وَحَدِيثُهُمْ Onların kıssası şudur ki: أَنَّهُمْ اُهْلِكُوا Onlar helak edildiler *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle وَهٰذَا تَنْبِيهٌ Ve bu bir uyarıdır *(Kime?)* لِمَنْ كَفَرَ İnkar edenlere *(Kimi?)* بِالنَّبِيِّ Peygamberi ﷺ Allah ona salat-u selam olsun وَالْقُرْآنِ Ve de Kuran'ı *(Niçin bir uyarıdır?)* لِيَتَّعِظُوا İbret almaları için.

19. **بَلِ الَّذِينَ Doğrusu o kimseler ki,** **كَفَرُوا İnkar ettiler** **فِي تَكْذِيبٍ Bir yalanlama içindedirler** *(Neyi?)* بِمَا ذُكِرَ Zikredilenleri.

20. **وَاللّٰهُ Oysaki Allah** **مِنْ وَرَائِهِمْ Onları arkalarından** **مُحِيطٌ Kuşatmıştır** لَا عَاصِمَ لَهُمْ Onları koruyacak biri yoktur *(Kimden?)* مِنْهُ Yüce Allah'tan.

21. **بَلْ هُوَ Bilakis o (yalanladıkları)** **قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ Şerefli bir Kuran'dır** عَظِيمٌ Büyük.

22. **فِي لَوْحٍ Bir levhada** هُوَ فِي الْهَوَاءِ O, havada فَوْقَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ Ve yedinci kat semanın üstündedir **ki,** **مَحْفُوظٍ Korunmuştur** بِالْجَرِّ Bu kelime cer ile okunur *(Neden korunmuştur?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ Şeytanlardan وَمِنْ تَغْيِيرِ شَيْءٍ مِنْهُ Ve onda bulunan bir şeyin değiştirilmesinden طُولُهُ Uzunluğu مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Yer ile gök arası kadardır وَعَرْضُهُ Genişliği ise مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ Doğu ile batı arası kadardır وَهُوَ Ve o مِنْ دُرَّةٍ بَيْضَاءَ Beyaz bir incidendir قَالَهُ Bunu söyledi *(Kim?)* اِبْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا Allah ikisinden de razı olsun.

سُورَةُ الطَّارِقِ

﴿مَكِّيَّةٌ سَبْعَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾﴾ أَصْلُهُ كُلُّ آتٍ لَيْلًا وَمِنْهُ النُّجُومُ لِطُلُوعِهَا لَيْلًا ﴿وَمَآ أَدْرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾﴾ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي لِأَدْرٰى وَمَا بَعْدَ مَا الْأُولٰى خَبَرُهَا وَفِيهِ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِ طَارِقِ الْمُفَسَّرِ بِمَا بَعْدَهُ هُوَ ﴿النَّجْمُ﴾ أَيِ الثُّرَيَّا أَوْ كُلُّ نَجْمٍ ﴿الثَّاقِبُ ﴿٣﴾﴾ الْمُضِيءُ لِثَقْبِهِ الظَّلَامَ بِضَوْئِهِ وَجَوَابُ الْقَسَمِ ﴿إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾﴾ بِتَخْفِيفِ مَا فَهِيَ مَزِيدَةٌ وَإِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ وَاللَّامُ فَارِقَةٌ وَبِتَشْدِيدِهَا [لَمَّا] فَإِنْ نَافِيَةٌ وَلَمَّا بِمَعْنٰى إِلَّا وَالْحَافِظُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ يَحْفَظُ عَمَلَهَا مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ﴾ نَظَرَ اعْتِبَارٍ ﴿مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾﴾ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ جَوَابُهُ ﴿خُلِقَ مِنْ مَآءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾﴾ ذِي انْدِفَاقٍ مِنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ فِي رَحِمِهَا ﴿يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ﴾ لِلرَّجُلِ ﴿وَالتَّرَآئِبِ ﴿٧﴾﴾ لِلْمَرْأَةِ وَهِيَ عِظَامُ الصَّدْرِ ﴿إِنَّهُ﴾ تَعَالٰى ﴿عَلٰى رَجْعِهِ﴾ بَعْثِ الْإِنْسَانِ بَعْدَ مَوْتِهِ ﴿لَقَادِرٌ ﴿٨﴾﴾ فَإِذَا اعْتَبَرَ أَصْلَهُ عَلِمَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى ذٰلِكَ قَادِرٌ عَلٰى بَعْثِهِ ﴿يَوْمَ تُبْلَى﴾ تُخْتَبَرُ وَتُكْشَفُ ﴿السَّرَآئِرُ ﴿٩﴾﴾ ضَمَائِرُ الْقُلُوبِ فِي الْعَقَائِدِ وَالنِّيَّاتِ ﴿فَمَا لَهُ﴾ لِمُنْكِرِ الْبَعْثِ

﴿مِنْ قُوَّةٍ﴾ يَمْتَنِعُ بِهَا مِنَ الْعَذَابِ ﴿وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾﴾ يَدْفَعُهُ عَنْهُ ﴿وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾﴾ اَلْمَطَرِ لِعَوْدِهِ كُلَّ حِينٍ ﴿وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾﴾ الشَّقِّ عَنِ النَّبَاتِ ﴿اِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾﴾ يَفْصِلُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ﴿وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾﴾ بِاللَّعْبِ وَالْبَاطِلِ ﴿اِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾﴾ يَعْمَلُونَ الْمَكَايِدَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَاَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾﴾ أَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿فَمَهِّلِ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكَافِرِينَ اَمْهِلْهُمْ﴾ تَأْكِيدٌ حَسَّنَهُ مُخَالَفَةُ اللَّفْظِ أَيْ أَنْظِرْهُمْ ﴿رُوَيْدًا ﴿١٧﴾﴾ قَلِيلًا وَهُوَ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَعْنَى الْعَامِلِ مُصَغَّرُ رُودٍ أَوْ إِرْوَادٍ عَلَى التَّرْخِيمِ وَقَدْ أَخَذَهُمُ اللهُ تَعَالَى بِبَدْرٍ وَنُسِخَ الْاِمْهَالُ بِآيَةِ السَّيْفِ أَيِ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ وَالْجِهَادِ.

~ TÜRKÇE ANLAMI ~

86- Târık Sûresi

Mekke'de inmiştir On yedi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Göğe ve Târık'a**[1] gece doğan yıldızlara **yemin ederim.**
2. **Târık'ın ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti.
3. O, ışığıyla karanlığı **delen** ışık veren Süreyya yıldızı veya her **yıldızdır.**
4. **Muhakkak ki, herkesin üzerinde** iyi ve kötü amellerini **kaydeden** bir melek **vardır.**[2]
5. **İnsan neden** hangi şeyden **yaratıldığına** ibret nazarıyla **bir baksın!**
6. Kadın ve erkekten gelip kadının rahmine dökülen **atılgan bir sudan yaratıldı.**[3]
7. Erkeğin **beli ile** kadının **kaburgaları** göğüs kemikleri **arasından çıkar.**
8. **Şüphesiz o** Teâlâ **onu geri döndürmeye** öldükten sonra tekrar diriltmeye **elbette gücü yetendir.** Kişi aslını düşündüğünde, anlar ki, buna gücü yetenin, tekrar diriltmeye de gücü yeter.
9. **Sırlar** kalplerde gizli olan inanç ve niyetler **ortaya döküldüğü** sınanıp açıklandığı **gün,**
10. **Onun** dirilmeyi inkâr eden **için ne** azaptan korunacak **bir güç ne de** onu müdafaa edecek **bir yardımcı vardır.**

---

[1] Bu kelimenin aslı geceleyin gelen her şey anlamındadır.

[2] إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَا عَلَيْهَا حَافِظٌ cümlesi yeminin cevabıdır. Cümle içindeki لَمَا terkibindeki ma harfi şeddesiz okunur ve zaittir. Cümlenin başındaki إِنْ kelimesi إِنَّ 'den hafifletilmiş ve ismi hazfedilmiştir. Habere gelen lam lam-ı fârıka'dır. Diğer bir kıraatte لَمَّا şeklinde mim harfinin şeddesiyle okunur. Bu durumda إِنْ kelimesi olumsuzluk edatı لَمَّا da إِلَّا manasında istisna edatıdır.

[3] خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ cümlesi sorunun cevabıdır.

11. **Dönüşe,** her zaman döndüğü için yağmura **sahip olan göğe,**
12. Bitkiden sebep **çatlak** yarık **sahibi olan yere yemin ederim ki,**
13. **Şüphesiz o** Kuran, hak ile bâtılın arasını **ayıran bir sözdür.**
14. **O, asla bir şaka** oyun ve boş **değildir.**
15. **Şüphesiz onlar** kâfirler **bir tuzak kuruyorlar,** peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) tuzaklar kuruyorlar.
16. **Ben de bir tuzak kuruyorum.** Hiç bilmedikleri bir yerden onları yavaş yavaş helake götürüyorum.
17. **Onun için** ey Muhammed! **Kâfirlere mühlet ver, onlara birazcık**[1] **zaman tanı,**[2] süre ver! Nitekim Allah o kâfirleri Bedir'de cezalandırmıştır. Mühlet verme, kılıç ayetiyle yani, savaş ve cihat ayetiyle nesh edilmiştir.

KELİME ANLAMI

﴿٨٦﴾- سُورَةُ الطَّارِقِ

86- Tarık Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** سَبْعَ عَشْرَةَ آيَةً **On yedi ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالسَّمَاءِ **Gökyüzüne** وَالطَّارِقِ **Ve Tarık'a andolsun** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı كُلُّ آتٍ Her gelen şeydir *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin وَمِنْهُ Ve ondandır *(Ne?)* اَلنُّجُومُ Yıldızlar *(Niçin?)* لِطُلُوعِهَا Doğdukları için *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin.

2. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti? مَا الطَّارِقُ **Tarık nedir?** مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ (Bu iki kelime) mübteda ve haber olup فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي İkinci meful mahallindedir *(Neyin?)* لِأَدْرٰى 'Edra' fiilinin وَمَا Ve 'ma' lafzı *(Neden sonraki?)* بَعْدَ مَا الْأُولٰى İlk 'ma' lafzından sonraki *(Nedir?)* خَبَرُهَا Onun haberidir وَفِيهِ تَعْظِيمٌ Ve burada yüceltme vardır *(Neyi?)* لِشَأْنِ طَارِقٍ Tarık'ın şanını اَلْمُفَسَّرِ Ki tefsir edilmiştir *(Ne ile?)* بِمَا بَعْدَهُ Kendisinden sonra gelenle.

3. هُوَ O Tarık اَلنَّجْمُ **Yıldızdır** أَيِ الثُّرَيَّا Yani, Süreyya أَوْ كُلُّ نَجْمٍ Veya her bir yıldız **ki,** اَلثَّاقِبُ **Delen** اَلْمُضِيءُ Aydınlatan *(Niçin delen ismini almıştır?)* لِثَقْبِهِ Deldiği için *(Neyi?)* اَلظَّلَامَ Karanlığı *(Ne ile?)* بِضَوْئِهِ Işığıyla وَجَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabı şudur:

---

[1] رُوَيْدًا kelimesi amilin manasını tekitleyen bir mastardır. رُودًا mastarının veya إِرْوَادًا mastarının terhimli ism-i tasgiridir.

[2] أَمْهِلْ fiili مَهِّلْ fiilini tekit içindir. Lafız farklılığı tekidi güzelleştirmiştir.

4. إِنْ كُلُّ نَفْسٍ **Şüphesiz her nefis** لَمَا عَلَيْهَا **Elbette onun üzerinde vardır** *(Ne?)* حَافِظٌ **Bir kaydeden** بِتَخْفِيفِ مَا ('Lema' daki) 'ma'nın şeddesiz haliyle (okunur) فَهِيَ مَزِيدَةٌ Ve o 'ma' zaittir وَإِنْ 'İn' kelimesi مُخَفَّفَةٌ Hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli 'inne' kelimesinden وَاسْمُهَا İsmi de مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani, 'innehu' şeklindedir وَاللَّامُ 'Lam' harfi ise فَارِقَةٌ (İn-i muhaffefe ile in-i nafiye arasını) ayırandır وَبِتَشْدِيدِهَا Ve 'ma' harfinin şeddesiyle (okunur) فَإِنْ نَافِيَةٌ Bu durumda 'in' harfi nafiyedir وَلَمَّا بِمَعْنَى إِلَّا Ve 'lemma' da 'illa' manasındadır وَالْحَافِظُ Kaydeden ise مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerdendir يَحْفَظُ Kaydeder *(Neyi?)* عَمَلَهَا Onun amellerini *(Neden oluşan?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerden oluşan.

5. فَلْيَنْظُرْ **Öyleyse baksın** *(Kim?)* الْإِنْسَانُ **İnsan** *(Nasıl?)* نَظَرَ اعْتِبَارٍ İbret gözüyle (bir baksın) مِمَّ خُلِقَ **Acaba neden yaratılmış?** مِنْ أَيِّ شَيْءٍ Hangi şeyden (yaratılmış) جَوَابُهُ Cevabı:

6. خُلِقَ **Yaratıldı** *(Neden?)* مِنْ مَاءٍ **Bir sudan ki** دَافِقٍ **Atılgan** ذِي انْدِفَاقٍ Dökülen *(Kimden?)* مِنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ Erkek ve kadından *(Nereye dökülen?)* فِي رَحِمِهَا Kadının rahmine.

7. يَخْرُجُ **Ki (o su) çıkar** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ **Bel kemiğinin arasından** *(Kimin?)* لِلرَّجُلِ Erkeğin وَالتَّرَائِبِ **Ve kaburga kemikleri arasından** *(Kimin?)* لِلْمَرْأَةِ Kadının وَهِيَ Ve o 'teraib' عِظَامُ الصَّدْرِ Göğüs kemikleridir.

8. إِنَّهُ **Hiç şüphesiz o,** تَعَالَى Yüce Allah عَلَى رَجْعِهِ **Onu döndürmeye** بَعْثِ الْإِنْسَانِ İnsanı diriltmeye *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِ Ölümünden sonra *(Nedir?)* لَقَادِرٌ **Elbette Kâdir-'dir** فَإِذَا اعْتَبَرَ İşte kişi dikkate aldığında *(Neyi?)* أَصْلَهُ Aslını عَلِمَ Anlar ki, أَنَّ الْقَادِرَ Gücü yeten *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ İnsanı ilk defa yaratmaya *(Nedir?)* قَادِرٌ Gücü yetendir *(Neye?)* عَلَى بَعْثِهِ Onu yeniden diriltmeye.

9. يَوْمَ **O gün** تُبْلَى **Yoklanır** تُخْتَبَرُ Sınanır وَتُكْشَفُ Ve ortaya çıkarılır *(Ne?)* اَلسَّرَائِرُ **Sırlar** ضَمَائِرُ الْقُلُوبِ Kalplerde bulunan gizli şeyler *(Hangi konuda sınanır?)* فِي الْعَقَائِدِ İnançlar وَالنِّيَّاتِ Ve niyetler konusunda.

10. فَمَا لَهُ **Onun için yoktur** لِمُنْكِرِ الْبَعْثِ Dirilmeyi inkar eden için *(Ne yoktur?)* مِنْ قُوَّةٍ **Hiçbir kuvvet** *(Öyle bir kuvvet ki,)* يَمْتَنِعُ بِهَا Onunla sakınıyor *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan وَلَا نَاصِرٍ **Hiçbir yardımcısı da yoktur** *(Öyle yardımcı ki,)* يَدْفَعُهُ O azabı def ediyor *(Kimden?)* عَنْهُ O ahireti inkar edenden.

11. وَالسَّمَاءِ **Andolsun göğe** ذَاتِ الرَّجْعِ **Ki, dönüş sahibidir** اَلْمَطَرِ Yağmur (sahibi) *(Niye yağmura dönüşlü denildi?)* لِعَوْدِهِ Yağmur döndüğü için *(Ne zaman?)* كُلَّ حِينٍ Her zaman.

12. وَالْأَرْضِ **Yere de andolsun** ذَاتِ الصَّدْعِ **Ki, çatlama sahibidir** اَلشَّقِّ Yarılma (sahibi) *(Neden sebep?)* عَنِ النَّبَاتِ Bitkilerden sebep.

13. اِنَّهُ **Hiç şüphesiz o,** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran لَقَوْلٌ فَصْلٌ **Elbette ayırıcı bir sözdür** يَفْصِلُ Ayırır *(Neyi?)* الْحَقَّ بَيْنَ Hak ile وَالْبَاطِلِ Bâtılın arasını.

14. وَمَا هُوَ **O değildir** *(Ne?)* بِالْهَزْلِ **Şaka** بِاللَّعِبِ وَالْبَاطِلِ Oyun ve boş (bir şey değildir).

15. اِنَّهُمْ **Gerçekten onlar** أَيِ الْكُفَّارَ Yani kafirler يَكِيدُونَ **Kuruyorlar** *(Ne?)* كَيْدًا **Bir hile, tuzak** يَعْمَلُونَ Yapıyorlar *(Ne?)* اَلْمَكَايِدَ Hileler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin.

16. وَاَكِيدُ **Ben de kurmaktayım** *(Ne?)* كَيْدًا **Bir hile, tuzak** أَسْتَدْرِجُهُمْ Onları yavaş yavaş (helaka doğru) yükseltiyorum *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ Öyle bir yönden ki, لَا يَعْلَمُونَ Bilmiyorlar.

17. فَمَهِّلْ **Öyleyse mühlet ver** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** اَمْهِلْهُمْ **Onlara süre tanı** تَأْكِيدٌ Bu lafız tekittir حَسَّنَهُ Onu güzelleştirmiştir *(Ne?)* مُخَالَفَةُ اللَّفْظِ Lafzın farklı olması أَيْ أَنْظِرْهُمْ Yani, onlara bak! *(Ne kadar?)* رُوَيْدًا **Kısa bir süre** قَلِيلًا Azacık وَهُوَ Ve o 'rüveyda' kelimesi مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ Tekit eden bir mastardır *(Neyi tekit eden?)* لِمَعْنَى الْعَامِلِ Amilin manasını مُصَغَّرُ رُودٍ 'Rûd' mastarının ismi tasgiridir أَوْ إِرْوَادٍ Veya 'irvâden' mastarının ismi tasgiridir *(Nasıl?)* عَلَى التَّرْخِيمِ Zait harfleri hazfedilerek وَقَدْ أَخَذَهُمْ Ve nitekim onları cezalandırdı *(Kim?)* اَللّٰهُ تَعَالٰى Yüce Allah *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de وَنُسِخَ Ve nesh edildi *(Ne?)* اَلْاِمْهَالُ Süre tanımak *(Ne ile?)* بِآيَةِ السَّيْفِ Kılıç ayetiyle (Tevbe:5) أَيِ الْأَمْرِ Yani, emirle *(Neyi emirle?)* بِالْقِتَالِ وَالْجِهَادِ Savaş ve cihadı.

سُورَةُ الْأَعْلٰى

﴿مَكِّيَّةٌ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ﴾ أَيْ نَزِّهْ رَبَّكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ وَاسْمَ زَائِدٌ ﴿الْأَعْلٰى ﴿١﴾﴾ صِفَةٌ لِرَبِّكَ ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسَوّٰى ﴿٢﴾﴾ مَخْلُوقَهُ جَعَلَهُ مُتَنَاسِبَ الْأَجْزَاءِ غَيْرَ مُتَفَاوِتٍ ﴿وَالَّذِي قَدَّرَ﴾ مَا شَاءَ ﴿فَهَدٰى ﴿٣﴾﴾ إِلٰى مَا قَدَّرَهُ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿وَالَّذِي اَخْرَجَ الْمَرْعٰى ﴿٤﴾﴾ أَنْبَتَ الْعُشْبَ ﴿فَجَعَلَهُ﴾ بَعْدَ الْخَضْرَةِ ﴿غُثَاءً﴾ جَافًّا هَشِيمًا ﴿اَحْوٰى ﴿٥﴾﴾ أَسْوَدَ يَابِسًا ﴿سَنُقْرِئُكَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿فَلَا تَنْسٰى ﴿٦﴾﴾ مَا تَقْرَؤُهُ ﴿اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ﴾ أَنْ تَنْسَاهُ بِنَسْخِ تِلَاوَتِهِ وَحُكْمِهِ وَكَانَ ﷺ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ مَعَ قِرَاءَةِ جِبْرِيلَ خَوْفَ النِّسْيَانِ فَكَأَنَّهُ قِيلَ لَهُ لَا تَعْجَلْ بِهَا إِنَّكَ لَا تَنْسٰى فَلَا تُتْعِبْ نَفْسَكَ بِالْجَهْرِ بِهَا ﴿اِنَّهُ﴾ تَعَالٰى ﴿يَعْلَمُ الْجَهْرَ﴾ مِنَ الْقَوْلِ وَالْفِعْلِ ﴿وَمَا يَخْفٰى ﴿٧﴾﴾ مِنْهُمَا ﴿وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى ﴿٨﴾﴾ لِلشَّرِيعَةِ السَّهْلَةِ وَهِيَ الْإِسْلَامُ ﴿فَذَكِّرْ﴾ عِظْ بِالْقُرْآنِ ﴿اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى ﴿٩﴾﴾ مِنْ تَذْكِرَةِ الْمَذْكُورِ فِي سَيَذَّكَّرُ يَعْنِي وَإِنْ لَمْ تَنْفَعْ وَنَفْعُهَا لِبَعْضٍ وَعَدَمُ النَّفْعِ لِبَعْضٍ آخَرَ ﴿سَيَذَّكَّرُ﴾ بِهَا ﴿مَنْ يَخْشٰى ﴿١٠﴾﴾ يَخَافُ اللّٰهَ تَعَالٰى كَآيَةِ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿وَيَتَجَنَّبُهَا﴾ أَيِ الذِّكْرٰى أَيْ يَتْرُكُهَا جَانِبًا لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهَا ﴿الْاَشْقَى ﴿١١﴾﴾

بِمَعْنَى الشَّقِيِّ أَيِ الْكَافِرُ ﴿الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾﴾ هِيَ نَارُ الْآخِرَةِ وَالصُّغْرَى نَارُ الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا﴾ فَيَسْتَرِيحَ ﴿وَلَا يَحْيَى ﴿١٣﴾﴾ حَيَاةً هَنِيئَةً ﴿قَدْ أَفْلَحَ﴾ فَازَ ﴿مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾﴾ تَطَهَّرَ بِالْإِيمَانِ ﴿وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ﴾ مُكَبِّرًا ﴿فَصَلَّى ﴿١٥﴾﴾ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَذٰلِكَ مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ وَكُفَّارُ مَكَّةَ مُعْرِضُونَ عَنْهَا ﴿بَلْ يُؤْثِرُونَ﴾ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَوْقَانِيَّةِ [تُؤْثِرُونَ] ﴿الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾﴾ عَلَى الْآخِرَةِ ﴿وَالْآخِرَةُ﴾ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَى الْجَنَّةِ ﴿خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾﴾ ﴿إِنَّ هٰذَا﴾ أَيْ إِفْلَاحَ مَنْ تَزَكَّى وَكَوْنَ الْآخِرَةِ خَيْرًا ﴿لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾﴾ أَيِ الْمُنَزَّلَةِ قَبْلَ الْقُرْآنِ ﴿صُحُفِ إِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى ﴿١٩﴾﴾ وَهِيَ عَشْرَةُ صُحُفٍ لِإِبْرَاهِيمَ وَالتَّوْرَاةُ لِمُوسٰى.

TÜRKÇE ANLAMI

87- A'lâ Sûresi

Mekke'de inmiştir. On dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Yüce[1] Rabbinin adını[2] tesbih et.** Rabbini ona layık olmayan şeylerden tenzih et.
2. **Ki, yaratıp** yarattığını **kıvama erdirdi,** onu azaları birbirlerine uyan, biçimsiz olmayan biri kıldı.
3. **Ki,** dilediğini **takdir edip** o dilediği hayır ve şerre **eriştirdi,**
4. **Ki, yeşilliği çıkardı,** otu bitirdi.
5. **Ve de onu** yeşilliğinden sonra **kapkara kuruca bir ota** kara kuru çerçöpe **çevirdi.**
6. **Sana** Kuran'ı **okutacağız, sen de** okuduğunu **hiç unutmayacaksın.**
7. **Ancak Allah'ın** tilavetini ve hükmünü nesh ederek unutmanı **dilediği hariç.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) unuturum korkusuyla Cebrail (aleyhisselam) okurken sesli bir şekilde tekrar ederdi. Sanki ona şöyle denildi: "Ayetleri ezberlemek için acele etme. Çünkü sen onları unutmayacaksın. Dolayısıyla sesli okuyup da kendini yorma." **Şüphesiz o** Teâlâ, sözün ve fiilin **açığını ve** bunlardan **gizli olanı bilir.**
8. **Seni en kolaya** kolay şeraite ki, o İslam'dır **muvaffak kılacağız.**
9. **Artık, eğer öğüt fayda verirse öğüt ver.** Kuran ile vaaz et. Fayda vermese de. Onun faydası bir kısım insanlar içindir. Fayda vermemesi de diğer bir kısım insanlar içindir.
10. Allah Teâlâ'dan **korkan kimse** ondan **öğüt alacaktır.** *"Tehdidimden korkanlara Kuran ile öğüt ver." (Kaf: 45)* ayetinde olduğu gibi.

---

[1] الأعْلَى kelimesi رَبّ kelimesinin sıfatıdır.

[2] اِسْم kelimesi zaittir.

11. **Bedbaht olan** kâfir **de**[1] **ondan** öğütten **kaçınacaktır.** Hiç iltifat etmeden, uzaklaşarak onu terk edecektir.
12. **O ki, en büyük ateşe** ahiret ateşine **girecektir.** Küçük ateş dünya ateşidir.
13. **Sonra orada ne ölür** ki, rahata kavuşsun, **ne de** hoş bir hayat **yaşar.**
14. **Doğrusu felaha ermiştir,** iman ile **arınan** temizlenen,
15. Tekbir getirerek **Rabbinin adını anıp** beş vakit **namaz kılan.** Bu ahiret işlerindendir. Kâfirler ise bundan yüz çevirirler.
16. **Fakat dünya hayatını** ahirete **tercih ediyorlar.**[2]
17. **Oysaki** cennetin de içinde bulunduğu **ahiret daha hayırlı ve kalıcıdır.**
18. **Şüphesiz bu** arınanın felaha ermesi ve ahiretin daha hayırlı olması, Kuran'dan önce indirilen **ilk sahifelerde vardır.**
19. **İbrahim ve Musa'nın sahifelerinde.** Bu sahifeler de; İbrahim (aleyhisselam)'ın on sahifesi, Musa (aleyhisselam)'ın Tevrat'ıdır.

KELİME ANLAMI

﴿٨٧﴾- سُورَةُ الْأَعْلَى

87- A'lâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً **On dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. سَبِّحِ **Tesbih et** *(Neyi?)* اِسْمَ رَبِّكَ **Rabbinin ismini** أَيْ نَزِّهْ Yani, tenzih et *(Kimi?)* رَبَّكَ Rabbini *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Ona layık olmayan şeylerden وَاسْمُ 'İsme' kelimesi زَائِدٌ Zaittir *(Öyle Rabbin ki,)* الْأَعْلَى **Yüce** صِفَةٌ لِرَبِّكَ Bu 'Rabbike' kelimesinin sıfatıdır.

2. الَّذِي خَلَقَ **Ki, yarattı** فَسَوَّى **Ve düzgün bir şekil verdi** *(Neye?)* مَخْلُوقَهُ Yarattığına جَعَلَهُ Onu eyledi *(Ne?)* مُتَنَاسِبَ الْأَجْزَاءِ Azaları birbirine uyumlu غَيْرَ مُتَفَاوِتٍ Birbirinden farksız.

3. وَالَّذِي قَدَّرَ **Ki, takdir etti** *(Neyi?)* مَا شَاءَ Dilediğini فَهَدَى **Ve eriştirdi** *(Neye?)* إِلَى مَا قَدَّرَهُ Takdir etti مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayra ve şerre.

4. وَالَّذِي أَخْرَجَ **Ki, çıkardı** *(Neyi?)* الْمَرْعَى **Yeşillikleri** أَنْبَتَ Bitirdi *(Neyi?)* الْعُشْبَ Otu.

5. فَجَعَلَهُ **Ve onu çevirdi** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْخُضْرَةِ Yeşilliğinden sonra *(Neye çevirdi?)* غُثَاءً **Çerçöpe** هَشِيمًا جَافًّا Kuru, kırılmış **ki,** أَحْوَى **Karamsı** أَسْوَدَ يَابِسًا Siyah ve kuru.

---

[1] الأَشْقَى kelimesi الشَّقِيُّ anlamındadır.
[2] يُؤْثِرُونَ fiili ya ve ta harfiyle okunur.

6. سَنُقْرِئُكَ **Bundan böyle sana okutacağız** *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı فَلَا تَنْسٰى **Ve unutmayacaksın** *(Neyi?)* مَا تَقْرَؤُهُ Okuduğunu.

7. اِلَّا مَا شَاءَ **Ancak dilediği hariç** *(Kimin?)* اَللّٰهُ **Allah'ın** *(Neyi dilediği?)* أَنْ تَنْسَاهُ Unutmanı *(Nasıl?)* بِنَسْخِ تِلَاوَتِهِ وَحُكْمِهِ Okunmasını ve hükmünü kaldırarak وَكَانَ Ve peygamberimiz idi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne idi?)* يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ Sesli okur idi *(Ne ile birlikte?)* مَعَ قِرَاءَةِ جِبْرِيلَ Cibril'in okumasıyla birlikte *(Niçin?)* خَوْفَ النِّسْيَانِ Unutmaktan korktuğu için فَكَأَنَّهُ قِيلَ لَهُ Ve sanki ona denildi ki: لَا تَعْجَلْ بِهَا Okumaya acele etme إِنَّكَ لَا تَنْسٰى Çünkü sen unutmayacaksın فَلَا تُتْعِبْ نَفْسَكَ Öyleyse kendini yorma *(Nasıl?)* بِالْجَهْرِ بِهَا Onu sesli okuyarak اِنَّهُ **Çünkü o** تَعَالٰى Yüce Allah يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* اَلْجَهْرَ **Aşikar olanı** *(Neden?)* مِنَ الْقَوْلِ وَالْفِعْلِ Söz ve davranışlardan وَمَا يَخْفٰى **Ve de gizli kalanı** *(Neden?)* مِنْهُمَا O ikisinden.

8. وَنُيَسِّرُكَ **Ve seni muvaffak kılacağız** *(Neye?)* لِلْيُسْرٰى **Kolay olana** لِلشَّرِيعَةِ السَّهْلَةِ Kolay şeriate وَهِيَ الْإِسْلَامُ O da İslam'dır.

9. فَذَكِّرْ **O halde öğüt ver** عِظْ بِالْقُرْآنِ Kuran'la vaaz et اِنْ نَفَعَتْ **Fayda verse de** *(Ne?)* اَلذِّكْرٰى **Öğüt** مِنْ تَذْكِرَةِ الْمَذْكُورِ Bu zikredilen öğüttendir *(Nerede?)* فِي سَيَذَّكَّرُ 'Seyezzekkeru' fiilinde يَعْنِي وَإِنْ لَمْ تَنْفَعْ Yani, fayda vermese de وَنَفْعُهَا Öğüdün fayda vermesi لِبَعْضٍ Bir kısmı içindir وَعَدَمُ النَّفْعِ Fayda vermemesi de لِبَعْضٍ آخَرَ Diğer bir kısmı içindir.

10. سَيَذَّكَّرُ **Öğüt alacaktır** *(Ne ile?)* بِهَا O, öğütle *(Kim?)* مَنْ يَخْشٰى **Korkan kişi** يَخَافُ اللّٰهَ تَعَالٰى Yüce Allah'tan korkan كَآيَةِ Tıpkı şu ayette olduğu gibi: فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ Kuran'la öğüt ver *(Kime?)* مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ Tehdidimden korkana.

11. وَيَتَجَنَّبُهَا **Ve ondan uzaklaşacaktır** أَيِ الذِّكْرٰى Yani, öğütten أَيْ يَتْرُكُهَا Yani, onu bırakacaktır *(Nereye?)* جَانِبًا Bir köşeye *(Nasıl?)* لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهَا Ona ilgi göstermeyerek *(Kim?)* اَلْاَشْقٰى **Kötü kimse** بِمَعْنَى الشَّقِيِّ Şaki manasındadır أَيِ الْكَافِرُ Yani, kafir.

12. اَلَّذِي يَصْلٰى **Ki, girecektir** *(Neye?)* اَلنَّارَ الْكُبْرٰى **En büyük ateşe** هِيَ نَارُ الْآخِرَةِ O ahiret ateşidir وَالصُّغْرٰى Küçük ateş de نَارُ الدُّنْيَا Dünya ateşidir.

13. ثُمَّ **Sonra** لَا يَمُوتُ **Ölmeyecek** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فَيَسْتَرِيحَ Ki, rahatlasın وَلَا يَحْيٰى **Yaşamayacak da** *(Nasıl?)* حَيَاةً هَنِيئَةً İyi bir yaşamla.

14. قَدْ اَفْلَحَ **Kuşkusuz felah buldu** فَازَ Kurtuluşa erdi *(Kim?)* مَنْ تَزَكّٰى **Arınan kişi** تَطَهَّرَ بِالْإِيمَانِ İmanla temizlenen.

15. وَذَكَرَ **Ve zikretti** *(Neyi?)* اِسْمَ رَبِّهِ **Rabbinin ismini** *(Nasıl?)* مُكَبِّرًا Tekbir getirerek فَصَلّٰى **Ve kıldı** *(Neyi?)* اَلصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ Beş vakit namazı وَذٰلِكَ İşte bu مِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerindendir وَكُفَّارُ مَكَّةَ Ama Mekke kafirleri مُعْرِضُونَ عَنْهَا Bundan yüz çevirmektedirler.

16. بَلْ يُؤْثِرُونَ **Bilakis tercih ediyorlar** بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَالْفَوْقَانِيَّةِ Alttan ve üstten noktalı olarak (okunur) *(Neyi tercih ediyorsunuz?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Neye?)* عَلَى الْآخِرَةِ Ahirete.

17. وَالْآخِرَةُ **Oysa ahiret** اَلْمُشْتَمِلَةُ Ki, içermektedir *(Neyi?)* عَلَى الْجَنَّةِ Cenneti خَيْرٌ **Daha hayırlı** وَاَبْقٰى **Ve kalıcıdır.**

18. اِنَّ هٰذَا **Şüphesiz bu** أَيْ إِفْلَاحَ مَنْ تَزَكّٰى Yani, arınanın felaha ermesi وَكَوْنَ الْآخِرَةِ خَيْرًا Ve ahiretin daha hayırlı olması لَفِي الصُّحُفِ الْاُولٰى **Elbette ilk sahifelerde vardır** أَيِ الْمُنَزَّلَةِ Yani, indirilen (sahifelerde) *(Neden önce?)* قَبْلَ الْقُرْآنِ Kuran'dan önce.

19. صُحُفِ اِبْرٰهِيمَ **İbrahim'in sahifelerinde** وَمُوسٰى **Ve Musa'nın** وَهِيَ O sahifeler de عَشْرَةُ صُحُفٍ لِإِبْرَاهِيمَ İbrahim'in on sayfası وَالتَّوْرَاةُ لِمُوسٰى Ve Musa'nın Tevrat'ıdır.

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ سِتٌّ وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿هَلْ﴾ قَدْ ﴿أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ (١)﴾ الْقِيَامَةِ لِأَنَّهَا تَغْشَى الْخَلَائِقَ بِأَهْوَالِهَا ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ﴾ عُبِّرَ بِهَا عَنِ الذَّوَاتِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿خَاشِعَةٌ (٢)﴾ ذَلِيلَةٌ ﴿عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ (٣)﴾ ذَاتُ نَصَبٍ وَتَعَبٍ بِالسَّلَاسِلِ وَالْأَغْلَالِ ﴿تَصْلَى﴾ بِضَمِّ التَّاءِ وَفَتْحِهَا [تُصْلَى] ﴿نَارًا حَامِيَةً (٤)﴾ ﴿تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ (٥)﴾ شَدِيدَةِ الْحَرَارَةِ ﴿لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ (٦)﴾ هُوَ نَوْعٌ مِنَ الشَّوْكِ لَا تَرْعَاهُ دَابَّةٌ لِخُبْثِهِ ﴿لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ (٧)﴾ ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ (٨)﴾ حَسَنَةٌ ﴿لِسَعْيِهَا﴾ فِي الدُّنْيَا بِالطَّاعَةِ ﴿رَاضِيَةٌ (٩)﴾ فِي الْآخِرَةِ لَمَّا رَأَتْ ثَوَابَهُ ﴿فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ (١٠)﴾ حِسًّا وَمَعْنًى ﴿لَا يُسْمَعُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَسْمَعُ] ﴿فِيهَا لَاغِيَةٌ (١١)﴾ أَيْ نَفْسٌ ذَاتُ لَغْوٍ أَيْ هَذَيَانٌ مِنَ الْكَلَامِ [لَاغِيَةً] ﴿فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ (١٢)﴾ بِالْمَاءِ بِمَعْنَى عُيُونٍ ﴿فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ (١٣)﴾ ذَاتًا وَقَدْرًا وَمَحَلًّا ﴿وَأَكْوَابٌ﴾ أَقْدَاحٌ لَا عُرَا لَهَا ﴿مَوْضُوعَةٌ (١٤)﴾ عَلَى حَافَاتِ الْعُيُونِ مُعَدَّةٌ لِشُرْبِهِمْ ﴿وَنَمَارِقُ﴾ وَسَائِدُ ﴿مَصْفُوفَةٌ (١٥)﴾ بَعْضُهَا بِجَنْبِ بَعْضٍ يُسْتَنَدُ إِلَيْهَا ﴿وَزَرَابِيُّ﴾ بُسُطٌ

طَنَافِسُ لَهَا خَمْلٌ ﴿مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾﴾ مَبْسُوطَةٌ ﴿اَفَلَا يَنْظُرُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ نَظَرَ اعْتِبَارٍ ﴿اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَاِلَى السَّمَاۤءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾﴾ ﴿وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَاِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ بُسِطَتْ فَيَسْتَدِلُّونَ بِهَا عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَوَحْدَانِيَّتِهِ وَصُدِرَتْ بِالْإِبِلِ لِأَنَّهُمْ أَشَدُّ مُلَابَسَةً لَهَا مِنْ غَيْرِهَا وَقَوْلُهُ سُطِحَتْ ظَاهِرٌ فِى اَنَّ الْاَرْضَ سَطْحٌ وَعَلَيْهِ عُلَمَاءُ الشَّرْعِ لَا كُرَةٌ كَمَا قَالَهُ اَهْلُ الْهَيْئَةِ وَاِنْ لَمْ يَنْقُضْ مِنْ اَرْكَانِ الشَّرْعِ ﴿فَذَكِّرْ﴾ هُمْ نِعَمَ اللّٰهِ وَدَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ ﴿اِنَّمَاۤ اَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾﴾ ﴿لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُسَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [بِمُصَيْطِرٍ] بِالصَّادِ بَدَلَ السِّينِ أَيْ بِمُسَلَّطٍ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ تَوَلّٰى﴾ أَعْرَضَ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ ﴿٢٤﴾﴾ عَذَابَ الْآخِرَةِ وَالْأَصْغَرُ عَذَابُ الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ ﴿اِنَّ اِلَيْنَاۤ اِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾﴾ رُجُوعَهُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾﴾ جَزَاءَهُمْ لَا نَتْرُكُهُ أَبَدًا.

TÜRKÇE ANLAMI

88- Ğâşiye Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Korkularıyla tüm yaratılanları **kaplayan** kıyameti**n haberi sana** muhakkak **geldi.**[1]
2. **O gün bir takım yüzler**[2] **öne eğilmiştir,** zelildir,
3. **Çalışmaktadır, yorgundur,** zincir ve prangalar sebebiyle yorgun ve bitkindir.
4. **Kızgın ateşe sokulurlar.**[3]
5. **Onlara kaynar** çok sıcak **su pınarından içirilir.**
6. **Onlara** zararlı olduğundan hayvanların bile yemediği bir tür **kuru dikenden başka yiyecek yoktur,**
7. **Ne besler ne de açlığı giderir.**
8. **O gün bir takım yüzler de mutludur,** güzeldir.
9. Dünyada itaat ile **yaptıklarından** ahirette gördüğü sevapla **hoşnuttur,**
10. Yeri ve değeri **yüksek bir cennettedirler.**
11. **Orada boş söz** saçma sapan kelam **işitilmez.**[1]

---

[1] هَلْ أَتَاكَ terkibindeki هَلْ kelimesi قَدْ manasındadır.

[2] Yüzlerden her iki yerde de sahipleri kastedilmiştir.

[3] تَصْلَى fiili ta harfinin zammesi ve fethasıyla okunur.

12. **Orada akan** su **pınar**ları,
13. Kendisi, kıymeti ve yeri **yükseltilmiş tahtlar,**
14. Pınar başlarına içerken kullanmaları için **konulmuş** kulpsuz **kadehler,**
15. **Sıra sıra** yan yana **dizilmiş** kendilerine yaslanılan **yastıklar,**
16. **Serilmiş** yayılmış **halılar** tüylü kadife yaygılar **vardır.**
17. Mekke kâfirleri, ibret nazarıyla **bakmazlar mı, deve nasıl yaratılmış?**
18. **Gök nasıl yükseltilmiş?**
19. **Dağlar nasıl dikilmiş?**
20. **Yeryüzü nasıl yayılmış,** döşenmiş? Böylece bunlarla Allah'ın kudretine ve birliğine delil edinsinler. İlk önce devenin zikredilmesi, Arapların onlarla olan alakasının diğer şeylerden daha fazla olması sebebiyledir.[2]
21. **Öyleyse** onlara Allah'ın nimetlerini ve birliğinin delillerini **hatırlat. Çünkü sen sadece hatırlatıcısın.**
22. **Onlara zor kullanıcı[3] değilsin.** Bu, cihat emri gelmeden önce idi.
23. **Ancak[4] arkasını dönen** imandan yüz çeviren **ve inkâr eden kimse,**
24. **İşte onu Allah en büyük azap ile** ahiret azabıyla **cezalandırır.** Küçük azap, öldürülmek ve esir edilmek suretiyle olan dünya azabıdır.
25. **Şüphesiz onların** ölümden sonra **dönüşü sadece bizedir.**
26. **Sonra onların hesaba çekilmesi** cezası **da sadece bize aittir.** Onları asla bırakmayız.

KELİME ANLAMI

﴿٨٨﴾- سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

88- Ğaşiye Sûresi

مَكِّيَّة **Mekke'de inmiştir** سِتٌّ وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi altı ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. هَلْ -قَدْ- اَتٰيكَ **Muhakkak ki, sana geldi** *(Ne?)* حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ **Kaplayanın haberi** اَلْقِيَامَةِ Kıyametin لِأَنَّهَا تَغْشَى Çünkü o kaplar *(Neyi?)* اَلْخَلَائِقَ Tüm mahlukatı *(Ne ile?)* بِأَهْوَالِهَا Korkularıyla.

---

[1] يُسْمَعُ fiili ya ve ta harfiyle okunur.

[2] سُطِحَتْ fiili yeryüzünün düz olduğu konusunda açık bir ifadedir. Şeriat âlimleri de bu görüştedir. Astronomi ehlinin dediği gibi yuvarlak değildir. Gerçi bu görüş şeriatın asıllarından herhangi birine zarar vermez.

[3] مُسَيْطِر kelimesi diğer bir kıraatte sin harfinin yerine sad harfiyle مُصَيْطِر şeklinde okunur.

[4] إِلَّا مَنْ تَوَلَّى terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

2. وُجُوهٌ **Bir takım yüzler** يَوْمَئِذٍ **O günde** عُبِّرَ Tabir edilmiştir *(Ne ile?)* بِهَا Yüzler kelimesiyle *(Neden?)* عَنِ الذَّوَاتِ Kişilerden *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de خَاشِعَةٌ **Öne eğik** ذَلِيلَةٌ Zelildir.

3. عَامِلَةٌ **Çalışmakta** نَاصِبَةٌ **Ve bitkindir** ذَاتُ نَصَبٍ وَتَعَبٍ Yorgunluk ve bitkinlik sahibidir *(Ne sebebiyle?)* بِالسَّلَاسِلِ Zincirler وَالْأَغْلَالِ Ve prangalar sebebiyle.

4. تُصْلَى **Sokulur** *(Tuslâ fiili nasıl okunur?)* بِضَمِّ التَّاءِ 'Ta' harfinin zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur *(Nereye sokulur?)* نَارًا حَامِيَةً **Kızgın ateşe.**

5. تُسْقَى **İçirilir** *(Neden?)* مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ **Kaynar bir gözeden** شَدِيدَةِ الْحَرَارَةِ Isısı çok fazla olan.

6. لَيْسَ لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Ne?)* طَعَامٌ **Yiyecek** *(Neden başka?)* اِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ **Kuru dikenden başka** هُوَ نَوْعٌ مِنَ الشَّوْكِ O bir tür dikendir ki, لَا تَرْعَاهُ Onu otlamaz *(Ne?)* دَابَّةٌ Hiçbir hayvan *(Niçin?)* لِخُبْثِهِ Çok kötü olduğu için.

7. لَا يُسْمِنُ **Ne besler** وَلَا يُغْنِي **Ne de giderir** *(Neyi?)* مِنْ جُوعٍ **Açlığı.**

8. وُجُوهٌ **Bir takım yüzler de** يَوْمَئِذٍ **O gün** نَاعِمَةٌ **Pırıl pırıldır** حَسَنَةٌ Güzeldir.

9. لِسَعْيِهَا **Çalışmasından** *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat ile (çalışmasından) رَاضِيَةٌ **Razıdır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Niçin?)* لِمَا رَأَتْ ثَوَابَهُ Sevabını gördüğü için.

10. فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ **Yüksek cennettedirler** *(Ne yönden yüksek?)* حِسًّا وَمَعْنًى Hem his hem de mana yönünden.

11. لَا يُسْمَعُ **İşitilmez** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' harfleriyle okunur *(Nerede işitilmez?)* فِيهَا **O cennette** *(Ne?)* لَاغِيَةً **Boş söz** أَيْ نَفْسٌ ذَاتُ لَغْوٍ Yani, boş söz sahibi bir nefis أَيْ هَذَيَانٌ مِنَ الْكَلَامِ Yani, saçma sapan söz.

12. فِيهَا **Orada vardır** *(Ne?)* عَيْنٌ جَارِيَةٌ **Akan kaynak** *(Ne ile akan?)* بِالْمَاءِ Su ile بِمَعْنَى عُيُونٍ Kaynaklar anlamındadır.

13. فِيهَا **Orada** سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ **Yükseltilmiş tahtlar** *(Hangi açıdan yükseltilmiş?)* ذَاتًا وَقَدْرًا وَمَحَلًّا Zatı, kıymeti ve yeri açısından.

14. وَاَكْوَابٌ **Kâseler** أَقْدَاحٌ Kadehler ki لَا عُرًا لَهَا Kulpları yoktur *(Öyle kâseler ki,)* مَوْضُوعَةٌ **Konulmuş** *(Nereye?)* عَلَى حَافَاتِ الْعُيُونِ Kaynakların etrafına *(Nasıl?)* مُعَدَّةٌ لِشُرْبِهِمْ Onların içmeleri için hazırlanmış olarak.

15. وَنَمَارِقُ **Minderler** وَسَائِدُ Yastıklar **ki,** مَصْفُوفَةٌ **Sıra, sıra dizilmiş** بَعْضُهَا Bir kısmı بِجَنْبِ بَعْضٍ Diğer bir kısmının yanında يُسْتَنَدُ إِلَيْهَا Ona dayanılmaktadır.

16. وَزَرَابِيُّ **Halılar** بُسُطٌ طَنَافِسُ Kadife yaygılar ki, لَهَا خَمْلٌ Onların tüyü vardır مَبْثُوثَةٌ **Serilmiş** مَبْسُوطَةٌ Yayılmış.

17. اَفَلَا يَنْظُرُونَ **Bakmazlar mı?** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Nasıl?)* نَظَرَ اعْتِبَارٍ İbret gözüyle *(Neye?)* اِلَى الْاِبِلِ **Deveye** كَيْفَ **Nasıl** خُلِقَتْ **Yaratılmış?**

18. وَاِلَى السَّمَاءِ **Ve gökyüzüne** كَيْفَ **Nasıl** رُفِعَتْ **Yükseltilmiş?**

19. وَاِلَى الْجِبَالِ **Ve dağlara** كَيْفَ **Nasıl** نُصِبَتْ **Dikilmişler?**

20. وَاِلَى الْاَرْضِ **Ve yeryüzüne** كَيْفَ **Nasıl** سُطِحَتْ **Döşenmiş?** أَيْ بُسِطَتْ Yani, yayılmış? فَيَسْتَدِلُّونَ بِهَا Ve böylece onlarla delil edinsinler *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın kudretine وَوَحْدَانِيَّتِهِ Ve birliğine وَصُدِّرَتْ (Bu dört ayet) başladı *(Ne ile?)* بِالْإِبِلِ Deve ile لِأَنَّهُمْ Zira onlar أَشَدُّ مُلَابَسَةً لَهَا Deveyle daha fazla alakalıdırlar *(Neden?)* مِنْ غَيْرِهَا Onun dışındakilerden وَقَوْلُهُ سُطِحَتْ 'Sütıhat' sözü ظَاهِرٌ Açık bir ifadedir *(Hangi konuda?)* فِى اَنَّ الْاَرْضَ سَطْحٌ Yerin düz bir yüzey olduğu konusunda وَعَلَيْهِ عُلَمَاءُ الشَّرْعِ Din alimleri de bu görüştedirler لَا كُرَةٌ Yeryüzü küre şeklinde değildir كَمَا قَالَهُ Nitekim bunu söylemiştir *(Kim?)* اَهْلُ الْهَيْئَةِ Astronomi ehli وَاِنْ لَمْ يَنْقُضْ Her ne kadar (bu görüş) yıkmasa da *(Neyi?)* رُكْنًا مِنْ اَرْكَانِ الشَّرْعِ Dinin asıllarından birini.

21. فَذَكِّرْ **Öyleyse sen hatırlat** *(Kime?)* هُمْ Onlara *(Neyi?)* نِعَمَ اللّٰهِ Allah'ın nimetlerini وَدَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ Ve birliğinin delillerini اِنَّمَا اَنْتَ **Çünkü sen sadece** مُذَكِّرٌ **Hatırlatıcısın.**

22. لَسْتَ **Yoksa sen değilsin** *(Ne?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** بِمُسَيْطِرٍ **Zor kullanan biri** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالصَّادِ 'Sad' harfiyledir *(Neyin yerine?)* بَدَلَ السِّينِ 'Sin' harfinin yerine أَيْ بِمُسَلَّطٍ Yani, musallat, zorba değilsin وَهٰذَا Ve bu hal قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Cihat emrinden önceydi.

23. اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Lakin مَنْ **Her kim** تَوَلّٰى **Sırtını döner** أَعْرَضَ Yüz çevirir *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَكَفَرَ **Ve inkar ederse** *(Neyi?)* بِالْقُرْآنِ Kuran'ı.

24. فَيُعَذِّبُهُ **Ona azap eder** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Nasıl?)* اَلْعَذَابَ الْاَكْبَرَ **En büyük azapla** عَذَابَ الْآخِرَةِ Ahiret azabıyla وَالْأَصْغَرُ Küçük azap ise عَذَابُ الدُّنْيَا Dünya azabıdır *(Ne ile olan?)* بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ Öldürülmek ve esir edilmekle.

25. اِنَّ اِلَيْنَا **Şüphesiz bizedir** *(Ne?)* اِيَابَهُمْ **Onların dönüşü** رُجُوعَهُمْ Geri gelişi *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra.

26. ثُمَّ **Sonra** اِنَّ عَلَيْنَا **Şüphesiz bizim üzerimizedir** *(Ne?)* حِسَابَهُمْ **Onların hesabı** جَزَاءَهُمْ Onların cezası لَا نَتْرُكُهُ أَبَدًا Onu asla bırakmayız.

سُورَةُ الْفَجْرِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْفَجْرِ ﴿١﴾﴾ أَيْ فَجْرِ كُلِّ يَوْمٍ ﴿وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾﴾ أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ ﴿وَالشَّفْعِ﴾ الزَّوْجِ ﴿وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾﴾ بِفَتْحِ الْوَاوِ وَكَسْرِهَا لُغَتَانِ الْفَرْدِ ﴿وَالَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾﴾ مُقْبِلًا وَمُدْبِرًا ﴿هَلْ فِي ذٰلِكَ﴾ الْقَسَمِ ﴿قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ ﴿٥﴾﴾ عَقْلٍ وَجَوَابُ الْقَسَمِ مَحْذُوفٌ أَيْ لَتُعَذَّبُنَّ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾﴾ ﴿اِرَمَ﴾ هِيَ عَادٌ الْأُولٰى فَاِرَمُ عَطْفُ بَيَانٍ أَوْ بَدَلٌ وَمُنِعَ الصَّرْفَ لِلْعَلَمِيَّةِ وَالتَّأْنِيثِ ﴿ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾﴾ أَيِ الطُّولِ كَانَ طُولُ الطَّوِيلِ مِنْهُمْ أَرْبَعَمِائَةِ ذِرَاعٍ ﴿اَلَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾﴾ فِي بَطْشِهِمْ وَقُوَّتِهِمْ ﴿وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا﴾ قَطَعُوا ﴿الصَّخْرَ﴾ جَمْعُ صَخْرَةٍ وَاتَّخَذُوهَا بُيُوتًا ﴿بِالْوَادِ ﴿٩﴾﴾ وَادِي الْقُرٰى ﴿وَفِرْعَوْنَ ذِي الْاَوْتَادِ ﴿١٠﴾﴾ كَانَ يَتِدُ أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ يَشُدُّ إِلَيْهَا يَدَيْ وَرِجْلَيْ مَنْ يُعَذِّبُهُ ﴿اَلَّذِينَ طَغَوْا﴾ تَجَبَّرُوا ﴿فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾﴾ ﴿فَاَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾﴾ اَلْقَتْلَ وَغَيْرَهُ ﴿فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ﴾ نَوْعَ ﴿عَذَابٍ ﴿١٣﴾﴾ ﴿اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾﴾ يَرْصُدُ أَعْمَالَ الْعِبَادِ فَلَا يَفُوتُهُ مِنْهَا شَيْءٌ لِيُجَازِيَهُمْ عَلَيْهَا ﴿فَاَمَّا الْاِنْسَانُ﴾ الْكَافِرُ ﴿اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ﴾

اخْتَبَرَهُ ﴿رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ﴾ بِالْمَالِ وَغَيْرِهِ ﴿وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ (١٥)﴾ ﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ﴾ ضُيِّقَ ﴿عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ (١٦)﴾ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ أَيْ لَيْسَ الْإِكْرَامُ بِالْغِنَى وَالْإِهَانَةُ بِالْفَقْرِ وَإِنَّمَا هُوَ بِالطَّاعَةِ وَالْمَعْصِيَةِ وَكُفَّارُ مَكَّةَ لَا يَنْتَبِهُونَ لِذَلِكَ ﴿بَلْ لَا يُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ (١٧)﴾ لَا يُحْسِنُونَ إِلَيْهِ مَعَ غِنَاهُمْ أَوْ لَا يُعْطُونَهُ حَقَّهُ مِنَ الْمِيرَاثِ ﴿وَلَا يَحُضُّونَ﴾ أَنْفُسَهُمْ وَلَا غَيْرَهُمْ ﴿عَلَى طَعَامِ﴾ أَيْ إِطْعَامِ ﴿الْمِسْكِينِ (١٨)﴾ ﴿وَيَأْكُلُونَ التُّرَاثَ﴾ الْمِيرَاثَ ﴿أَكْلًا لَمًّا (١٩)﴾ أَيْ شَدِيدًا لِلَمِّهِمْ نَصِيبَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ مِنَ الْمِيرَاثِ مَعَ نَصِيبِهِمْ مِنْهُ أَوْ مَعَ مَالِهِمْ ﴿وَيُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا (٢٠)﴾ أَيْ كَثِيرًا فَلَا يُنْفِقُونَهُ وَفِي قِرَاءَةٍ [تُكْرِمُونَ تَحَاضُّونَ تَأْكُلُونَ تُحِبُّونَ] بِالْفَوْقَانِيَّةِ فِي الْأَفْعَالِ الْأَرْبَعَةِ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُمْ عَنْ ذَلِكَ ﴿إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا (٢١)﴾ زُلْزِلَتْ حَتَّى يَنْهَدِمَ كُلُّ بِنَاءٍ عَلَيْهَا وَيَنْعَدِمَ ﴿وَجَاءَ رَبُّكَ﴾ أَيْ أَمْرُهُ ﴿وَالْمَلَكُ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ ﴿صَفًّا صَفًّا (٢٢)﴾ حَالٌ أَيْ مُصْطَفِّينَ أَوْ ذَوِي صُفُوفٍ كَثِيرَةٍ ﴿وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ﴾ تُقَادُ بِسَبْعِينَ أَلْفَ زِمَامٍ كُلُّ زِمَامٍ بِأَيْدِي سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ لَهَا زَفِيرٌ وَتَغَيُّظٌ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذَا وَجَوَابُهَا ﴿يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ﴾ أَيِ الْكَافِرُ مَا فَرَّطَ فِيهِ ﴿وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى (٢٣)﴾ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ أَيْ لَا يَنْفَعُهُ تَذَكُّرُهُ ذَلِكَ ﴿يَقُولُ﴾ مَعَ تَذَكُّرِهِ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنِي قَدَّمْتُ﴾ الْخَيْرَ وَالْإِيمَانَ ﴿لِحَيَاتِي (٢٤)﴾ الطَّيِّبَةِ فِي الْآخِرَةِ أَوْ وَقْتَ حَيَاتِي فِي الدُّنْيَا ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ﴾ بِكَسْرِ الذَّالِ ﴿عَذَابَهُ﴾ أَيِ اللَّهِ ﴿أَحَدٌ (٢٥)﴾ أَيْ لَا يَكِلُهُ إِلَى غَيْرِهِ ﴿وَ﴾ كَذَا ﴿لَا يُوثِقُ﴾ بِكَسْرِ الثَّاءِ ﴿وَثَاقَهُ أَحَدٌ (٢٦)﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الذَّالِ وَالثَّاءِ فَضَمِيرُ عَذَابَهُ وَوَثَاقَهُ لِلْكَافِرِ وَالْمَعْنَى لَا يُعَذَّبُ أَحَدٌ مِثْلَ تَعْذِيبِهِ وَلَا يُوثَقُ مِثْلَ إِيثَاقِهِ ﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ (٢٧)﴾ الْآمِنَةُ وَهِيَ الْمُؤْمِنَةُ ﴿ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ﴾ يُقَالُ لَهَا ذَلِكَ عِنْدَ الْمَوْتِ أَيِ ارْجِعِي إِلَى أَمْرِهِ وَإِرَادَتِهِ ﴿رَاضِيَةً﴾ بِالثَّوَابِ ﴿مَرْضِيَّةً (٢٨)﴾ عِنْدَ اللَّهِ بِعَمَلِكِ أَيْ جَامِعَةً بَيْنَ الْوَصْفَيْنِ وَهُمَا حَالَانِ وَيُقَالُ لَهَا فِي الْقِيَامَةِ ﴿فَادْخُلِي فِي﴾ جُمْلَةِ ﴿عِبَادِي (٢٩)﴾ الصَّالِحِينَ ﴿وَادْخُلِي جَنَّتِي (٣٠)﴾ مَعَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

89- Fecr Sûresi

Mekke ve Medine'de inmiştir. Otuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Andolsun, fecre,** her günün fecrine,
2. **On geceye,** Zilhicce'nin on gününe,

3. **Çifte ve teke,**[1]
4. Girerken ve çıkarken **akıp gittiğinde geceye,**
5. **Bunda** bu yeminde **akıl sahibi için yemin var mıdır?** Ey Mekke kâfirleri! Elbette azap göreceksiniz.[2]
6. **Görmedin** bilmedin **mi,** Ey Muhammed! **Rabbin ne yaptı Âd'a?**
7. **Direk sahibi** uzun boylu **olan,** ilk Âd **İrem'e?**[3] Onlardan uzun boylu olanların boyu dört yüz zira' idi.
8. **Ki,** güç ve kuvvetleri konusunda **ülkeler içinde onlar gibisi yaratılmamıştı,**
9. **Vadide** Vadi'l-Kura'da **kayaları**[4] **yontan** onları kesip ev yapan **Semûd'a?**
10. **Kazıklar sahibi Firavun'a?** İşkence ettiği kişinin ellerini ve ayaklarını bağlamak için yere dört tane kazık çakardı.
11. **Ki, onlar ülkelerde azgınlık** zorbalık **ettiler.**
12. **Oralarda fesadı** adam öldürme ve diğer suçları **çoğalttılar.**
13. **Rabbin de onların üstüne azap kamçısı** bir tür azap **yağdırdı.**
14. **Şüphesiz Rabbin gözetlemededir.** Kullarına amellerinin karşılığını vermek için onların amellerini gözetler. Amellerden hiçbir şey ondan kaçmaz.
15. Kâfir **insan, Rabbi kendisini imtihan edip** deneyip **de ikramda bulunduğu ve bol nimet verdiğinde "Rabbim bana değer verdi" der.**
16. **Ama onu imtihan edip rızkını kıstığı** daralttığı**nda ise "Rabbim beni önemsemedi" der.**
17. **Hayır!** Asla! Değer vermek zenginlikle, önemsememek de fakirlikle değildir. Bunlar sadece itaat ve isyan iledir. Fakat Mekke kâfirleri bunun farkına varamıyorlar. **Doğrusu yetime ikram etmiyor,** durumları olmasına rağmen ona iyilikte bulunmuyor veya mirastan hakkını vermiyor**lar,**
18. **Yoksulu yedirmeye** ne kendilerini ne de başkasını **teşvik etmiyorlar,**
19. **Mirası,** kadınların ve çocukların miras hakkını kendi hakları veya mallarıyla birlikte **topluca,** aşırı **yiyorlar.**
20. **Malı da çok seviyor,** onu infak etmiyor**lar.**[5]
21. **Hayır!** Onların bu hali doğru değil. **Yeryüzü dümdüz edildiğinde,** üzerindeki her bina yıkılıp yok oluncaya kadar sarsıldığında,
22. **Rabbin**in emri **geldiği ve melekler saf saf**[6] **dizildiğinde,**

---

[1] الْوَتْر kelimesi vav harfinin fethası ve kesresiyle okunur.
[2] Bu cümle yeminin hazfedilen cevabıdır.
[3] إِرَم kelimesi atf-ı beyan veya bedeldir. Müenneslik ve alamiyyetten dolayı gayr-ı munsariftir.
[4] الصَّخْر kelimesi صَخْرَة kelimesinin çoğuludur.
[5] Diğer bir kıraatte dört fiil de (يكرمون، يحضون، يأكلون، يحبون) ta harfiyle okunur.
[6] صَفًّا صَفًّا kelimeleri haldir. Saf halinde veya çokça saflara sahip oldukları halde demektir.

23. **Ve o gün cehennem** korkunç bir sesle ve gazap dolu bir halde her birini yetmiş bin meleğin tuttuğu yetmiş bin dizginle sürülerek **getirildiğinde, işte o gün**[1] kâfir **insan** kusur ettiği şeyleri **hatırlar. Fakat onun hatırlaması nerede?** Yani, bu hatırlaması ona fayda vermez.
24. Hatırlamasıyla beraber **der ki: "Ah! Keşke** ahirette güzel **hayatım için** veya dünyadaki hayatımda hayır ve iman **gönderseydim!" der.**
25. **Artık o gün, onun** Allah'ın **azabı gibi kimse azap edemez**[2] ki, o azabına kimseyi vekil etmez.
26. **Onun bağlaması**[3] **gibi kimse bağlayamaz.**
27. **Ey mutmain olan nefis!** Emin olan, o da mümin olan nefistir.
28. Ölüm anında ona denilir ki: Sevaba **razı ve** Allah katında amelinle **makbul olarak** bu iki vasfa sahip bir halde **Rabbin**in emrine iradesin**e dön.**
29. Kıyamette de ona denilir ki: Salih **kullarım** arasın**a katıl,**
30. **Ve** onlarla birlikte **cennetime gir.**

KELİME ANLAMI

﴿٨٩﴾- سُورَةُ الْفَجْرِ

89- Fecr Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** ثَلَاثُونَ آيَةً **Otuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالْفَجْرِ **Fecre** أَيْ فَجْرِ كُلِّ يَوْمٍ Yani, her gecenin fecrine,
2. وَلَيَالٍ عَشْرٍ **Ve on geceye** أَيْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ Yani, zilhiccenin ilk on gecesine,
3. وَالشَّفْعِ **Çifte** اَلزَّوْجِ Çifte وَالْوَتْرِ **Ve teke** بِفَتْحِ الْوَاوِ Vav'ın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle okunur لُغَتَانِ İki lügattir اَلْفَرْدِ Tek (anlamındadır).
4. وَالَّيْلِ **Ve geceye andolsun** *(Ne zaman?)* إِذَا يَسْرِ **Geçtiği zaman** *(Nasıl?)* مُقْبِلًا وَمُدْبِرًا Gelir ve gider halde.
5. هَلْ فِي ذٰلِكَ **Bunda var değil mi?** اَلْقَسَمِ Bu yeminde *(Ne?)* قَسَمٌ **Bir yemin** *(Kim için?)* لِذِي حِجْرٍ -عَقْلٍ- **Akıl sahipleri için** وَجَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabı مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ لَتُعَذَّبُنَّ Yani, elbette azap göreceksiniz يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri!

---

[1] يَوْمَئِذٍ terkibi إذا zarfından bedeldir. Cevabı da يَتَذَكَّرُ fiilidir.

[2] يُعَذِّبُ fiili zel harfinin kesresiyle okunur.

[3] يُوثِقُ fiili se harfinin kesresiyle okunur. Diğer bir kıraatte zel ve se harflerinin fethasıyla (يُعَذَّبُ ve يُوثَقُ şeklinde meçhul olarak) okunur. Bu durumda عَذَابَهُ ve وَثَاقَهُ kelimelerindeki zamirler kafire aittir. Mana da: "Kafirin gördüğü azap gibi kimse azap görmez. Ve kafirin bağlandığı gibi kimse bağlanmaz" şeklinde olur.

6. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi? يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! كَيْفَ **Nasıl** فَعَلَ **Yaptı?** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Kime?)* بِعَادٍ **Ad'a**;

7. إِرَمَ **İrem'e** هِيَ عَادٌ الْأُولٰى O ilk Ad'dır فَإِرَمُ 'İrem' kelimesi عَطْفُ بَيَانٍ Atfı beyan أَوْ بَدَلٌ Veya bedeldir وَمُنِعَ الصَّرْفَ Munsarif olmaktan men edilmiştir *(Niye?)* لِلْعَلَمِيَّةِ وَالتَّأْنِيثِ Alemiyet ve te'nislik var diye *(Öyle İrem ki,)* ذَاتِ الْعِمَادِ **Sütunlar sahibi** أَيِ الطُّولِ Yani uzunluk sahibi كَانَ İdi *(Ne?)* طُولُ الطَّوِيلِ Uzunların boyu *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne idi?)* أَرْبَعمِائَةِ ذِرَاعٍ Dört yüz zira'.

8. الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ **Ki yaratılmamıştır** *(Ne?)* مِثْلُهَا **Onun gibisi** *(Nerede?)* فِي الْبِلَادِ **Hiçbir beldede** *(Hangi konuda?)* فِي بَطْشِهِمْ Şiddetle yakalamaları وَقُوَّتِهِمْ Ve kuvvetleri konusunda.

9. وَثَمُودَ **Ve Semud'a** الَّذِينَ جَابُوا **Ki, yonttular** قَطَعُوا Kestiler *(Neyi?)* الصَّخْرَ **Kayaları** جَمْعُ صَخْرَةٍ 'Sahrah' kelimesinin cemisidir وَاتَّخَذُوهَا Ve o kayaları edindiler *(Ne olarak?)* بُيُوتًا Ev olarak *(Nerede yonttular?)* بِالْوَادِ **Vadide** وَادِي الْقُرٰى Vadi'l-Kura'da.

10. وَفِرْعَوْنَ **Ve Firavun'a** ذِي الْأَوْتَادِ **Kazıklar sahibi** كَانَ يَتِدُ Yere çakıyordu *(Ne?)* أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ Dört tane kazık ki, يَشُدُّ إِلَيْهَا Onlara bağlardı *(Neyi?)* يَدَيْ وَرِجْلَيْ Elleri ve ayaklarını *(Kimin?)* مَنْ يُعَذِّبُهُ İşkence ettiği kişinin.

11. الَّذِينَ طَغَوْا **Ki, azmışlardı** تَجَبَّرُوا Zorbalık yapmışlardı *(Nerede?)* فِي الْبِلَادِ **Beldelerde.**

12. فَأَكْثَرُوا **Ve arttırdılar** *(Nerede?)* فِيهَا **O beldelerde** *(Neyi?)* الْفَسَادَ **Bozgunculuğu** الْقَتْلَ وَغَيْرَهُ Öldürmek ve diğer suçları.

13. فَصَبَّ **Bu yüzden döktü** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Neyi?)* سَوْطَ -نَوْعَ- عَذَابٍ **Azap kırbacını** nevileri.

14. إِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz Rabbin** لَبِالْمِرْصَادِ **Hep gözetlemededir** يَرْصُدُ Gözetler *(Neyi?)* أَعْمَالَ الْعِبَادِ Kulların amellerini فَلَا يَفُوتُهُ Ondan kaçmaz *(Ne?)* مِنْهَا شَيْءٌ O amellerden hiçbiri *(Niçin gözetler?)* لِيُجَازِيَهُمْ Onları cezalandırmak için *(Neye karşı?)* عَلَيْهَا O, amellerine karşı.

15. فَأَمَّا الْإِنْسَانُ **Ama insan** الْكَافِرُ Kafir olan إِذَا مَا ابْتَلَيهُ **Onu imtihan ettiğinde** اِخْتَبَرَهُ Denediğinde *(Kim?)* رَبُّهُ **Rabbi** فَأَكْرَمَهُ **Ve ona ikram ettiğinde** *(Ne ile?)* بِالْمَالِ وَغَيْرِهِ Mal ve diğer şeylerle وَنَعَّمَهُ **Ve ona bol nimet verdiğinde** فَيَقُولُ **Der ki:** رَبِّي **Rabbim** أَكْرَمَنِ **Bana ikram etti, değer verdi.**

16. وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَيهُ **Fakat onu denediğinde** فَقَدَرَ **Ve kısıtladığı** ضَيَّقَ Daralttığında *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neyi?)* رِزْقَهُ **Rızkını** فَيَقُولُ **Der ki:** رَبِّي **Rabbim** أَهَانَنِ **Beni önemsemedi.**

17. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ Mendir أَيْ لَيْسَ Yani, değildir *(Ne?)* اَلْاِكْرَامُ Değer vermek *(Ne ile?)* بِالْغِنٰى Zenginlikle وَالْاِهَانَةُ Ve önemsememek de بِالْفَقْرِ Fakirlikle (değildir) وَإِنَّمَا هُوَ O sadece بِالطَّاعَةِ وَالْمَعْصِيَةِ İtaat ve isyanladır وَكُفَّارُ مَكَّةَ Ama Mekke kafirleri لَا يَتَنَبَّهُونَ Farkına varamıyorlar *(Neyin?)* لِذٰلِكَ Bunun بَلْ لَا يُكْرِمُونَ **Doğrusu ikram etmiyorlar** *(Kime?)* اَلْيَتِيمَ **Yetime** لَا يُحْسِنُونَ İyilikte bulunmuyorlar *(Kime?)* إِلَيْهِ O, yetime *(Neye rağmen?)* مَعَ غِنَاهُمْ Zengin olmalarına rağmen أَوْ لَا يُعْطُونَهُ Veya ona vermiyorlar *(Neyi?)* حَقَّهُ مِنَ الْمِيرَاثِ Miras hakkını.

18. وَلَا يَحُضُّونَ **Ve teşvik etmiyorlar** *(Kimi?)* أَنْفُسَهُمْ Ne kendilerini وَلَا غَيْرَهُمْ Ne de başkalarını *(Neye?)* عَلٰى طَعَامِ **Yemeğe** أَيْ إِطْعَامِ Yani, yedirmeye *(Kimi?)* اَلْمِسْكِينِ **Yoksulu.**

19. وَيَأْكُلُونَ **Ve yiyorlar** *(Neyi?)* اَلتُّرَاثَ **Bırakılan malı** اَلْمِيرَاثَ Mirası *(Nasıl yiyorlar?)* اَكْلًا **Öyle bir yemekle ki,** لَمًّا **Toplayarak** أَيْ شَدِيدًا Aşırı bir şekilde *(Niçin?)* لِلَمِّهِمْ Topladıkları için *(Neyi?)* نَصِيبَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ Kadınların ve çocukların hakkını *(Neden?)* مِنَ الْمِيرَاثِ Mirastan *(Ne ile birlikte?)* مَعَ نَصِيبِهِمْ Kendi nasipleriyle birlikten *(Neden?)* مِنْهُ O mirastan أَوْ مَعَ مَالِهِمْ Veya kendi mallarıyla birlikte.

20. وَيُحِبُّونَ **Ve seviyorlar** *(Neyi?)* اَلْمَالَ **Malı** *(Nasıl?)* حُبًّا **Öyle bir sevgiyle ki,** جَمًّا **Çok** أَيْ كَثِيرًا Yani, fazlaca فَلَا يُنْفِقُونَهُ Bu sebeple onu harcamıyorlar وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı olarak (ta harfiyle) okunmuştur *(Nerede?)* فِي الْأَفْعَالِ الْأَرْبَعَةِ (Geride geçen) dört fiilde.

21. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ لَهُمْ Onlara mendir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bu davranışlarından اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ **Yeryüzü parçalandığında** *(Nasıl?)* دَكًّا دَكًّا **Parça, parça** زُلْزِلَتْ Sarsıldığında حَتّٰى يَنْهَدِمَ Ta ki yıkılana kadar *(Ne?)* كُلُّ بِنَاءٍ عَلَيْهَا Üzerindeki her bina وَيَنْعَدِمَ Ve yok olana kadar.

22. وَجَاءَ **Ve geldiğinde** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** أَيْ أَمْرُهُ Yani, onun emri وَالْمَلَكُ **Ve melek** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, melek**ler** (geldiğinde) *(Nasıl?)* صَفًّا صَفًّا **Saf, saf** حَالٌ Haldir أَيْ مُصْطَفِّينَ Yani, saflar halinde أَوْ ذَوِي صُفُوفٍ كَثِيرَةٍ Veya birçok saf oluşturmuş halde.

23. وَجِيءَ **Ve getirildiğinde** *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O gün** *(Ne?)* بِجَهَنَّمَ **Cehennem** تُقَادُ Çekilir *(Ne ile?)* بِسَبْعِينَ أَلْفِ زِمَامٍ Yetmiş bin yularla ki كُلُّ زِمَامٍ Her bir yular بِأَيْدِي سَبْعِينَ أَلْفِ مَلَكٍ Yetmiş bin meleğin elindedir *(Ne halde çekilir?)* لَهَا زَفِيرٌ Feci bir soluyuşu, وَتَغَيُّظٌ Ve hıncı olduğu halde.

24. يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** بَدَلٌ Bu kelime bedeldir *(Neden?)* مِنْ إِذَا 'İzâ' kelimesinden وَجَوَابُهَا Ve 'izâ'nın cevabı şudur: يَتَذَكَّرُ **Hatırlar** *(Kim?)* اَلْإِنْسَانُ **İnsan** أَيِ الْكَافِرُ Yani, kafir *(Neyi hatırlar?)* مَا فَرَّطَ فِيهِ Yaptığı kusurları وَأَنَّى **Fakat nerede?** لَهُ **Onun için** اَلذِّكْرٰى **Hatırlamak** اِسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ Bu olumsuzluk manasında bir sorudur أَيْ لَا يَنْفَعُهُ Yani, ona fayda vermez تَذَكُّرُهُ ذٰلِكَ Onun bu hatırlaması.

25. يَقُولُ **Der** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ تَذَكُّرِهِ Hatırlamasıyla birlikte يَا **Ah!** لِلتَّنْبِيهِ Tembih içindir لَيْتَنِي **Keşke ben** قَدَّمْتُ **Göndermiş olsaydım** *(Neyi?)* اَلْخَيْرَ وَالْإِيمَانَ İyilik ve imanı *(Niçin?)* -الطَّيِّبَةِ- لِحَيَاتِي **Şu** güzel **hayatım için** *(Neredeki?)* فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki أَوْ وَقْتَ حَيَاتِي Veya hayatım sırasında *(Neredeki?)* فِي الدُّنْيَا Dünyadaki.

26. فَيَوْمَئِذٍ **Artık o gün** لَا يُعَذِّبُ **Azap edemez** *(La yuazzibu kelimesi nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الذَّالِ 'Zel' harfinin kesresiyle *(Nasıl azap edemez?)* عَذَابَهُ **Onun azabı gibi** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın (azabı gibi) *(Kim azap edemez?)* أَحَدٌ **Hiç kimse** أَيْ لَا يَكِلُهُ Yani, Allah onu bırakmaz *(Kime?)* إِلَى غَيْرِهِ Başka birine.

27. -كَذَا- وَ **Ve** aynı şekilde لَا يُوثِقُ **Bağlayamaz** *(La yûsiku kelimesi nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الثَّاءِ 'Se' harfinin kesresiyle *(Nasıl bağlayamaz?)* وَثَاقَهُ **Onun bağlaması gibi** *(Kim?)* أَحَدٌ **Hiç kimse** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِفَتْحِ الذَّالِ وَالثَّاءِ 'Zel' ve 'se'nin fethasıyla okunur فَضَمِيرُ عَذَابَهُ وَوَثَاقَهُ Bu durumda 'azâbehu' ve 'visâkahu' kelimelerinin zamiri لِلْكَافِرِ Kafir içindir وَالْمَعْنٰى Mana da: لَا يُعَذَّبُ أَحَدٌ Kimseye azap edilmez *(Nasıl?)* مِثْلَ تَعْذِيبِهِ Ona azap edildiği gibi وَلَا يُوثَقُ Ve kimse bağlanmaz *(Nasıl?)* مِثْلَ إِيثَاقِهِ Onun bağlandığı gibi.

28. يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ **Ey mutmain olmuş nefis!** اَلْآمِنَةُ Emin olan وَهِيَ الْمُؤْمِنَةُ Ve o nefis de iman etmiş olandır اِرْجِعِي **Dön** *(Kime?)* إِلٰى رَبِّكِ **Rabbine** يُقَالُ لَهَا ذٰلِكَ Ona bu söylenir *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm anında أَيِ ارْجِعِي Yani, dön *(Neye?)* إِلٰى أَمْرِهِ وَإِرَادَتِهِ Onun emrine ve dilediğine *(Nasıl?)* رَاضِيَةً **Razı olarak** *(Ne ile?)* بِالثَّوَابِ Sevap ile مَرْضِيَّةً **Ve razı olunmuş halde** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Rabbinin katında *(Ne ile?)* بِعَمَلِكِ Amelinle أَيْ جَامِعَةً Yani, bir araya getirerek *(Neyi?)* بَيْنَ الْوَصْفَيْنِ Bu iki özelliğin arasını وَهُمَا حَالَانِ Bu ikisi haldir وَيُقَالُ لَهَا Ve ona denir *(Nerede?)* فِي الْقِيَامَةِ Kıyamette:

29. فَادْخُلِي **Haydi katıl** *(Nereye?)* فِي -جُمْلَةِ- عِبَادِي **Kullarım**ın arasına اَلصَّالِحِينَ Salih (kullarımın).

30. وَادْخُلِي **Ve gir** *(Nereye?)* جَنَّتِي **Cennetime** *(Kiminle?)* مَعَهُمْ Onlarla.

سُورَةُ الْبَلَدِ

﴿مَكِّيَّةٌ عِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿لَآ﴾ زَائِدَةٌ ﴿أُقْسِمُ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾﴾ مَكَّةَ ﴿وَأَنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿حِلٌّ﴾ حَلَالٌ ﴿بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾﴾ بِأَنْ يَحِلَّ لَكَ فَتُقَاتِلَ فِيهِ وَقَدْ أَنْجَزَ اللّٰهُ لَهُ هٰذَا الْوَعْدَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَالْجُمْلَةُ اعْتِرَاضٌ بَيْنَ الْمُقْسَمِ بِهِ وَمَا عُطِفَ عَلَيْهِ ﴿وَوَالِدٍ﴾ أَيْ آدَمَ ﴿وَمَا وَلَدَ ﴿٣﴾﴾ اَيْ ذُرِّيَتِهِ وَمَا بِمَعْنَى مَنْ ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ﴾ أَيِ الْجِنْسَ ﴿فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾﴾ نَصَبٍ وَشِدَّةٍ يُكَابِدُ مَصَائِبَ الدُّنْيَا وَشَدَائِدَ الْاٰخِرَةِ ﴿اَيَحْسَبُ﴾ أَيَظُنُّ الْإِنْسَانُ قَوِيُّ قُرَيْشٍ وَهُوَ أَبُو الْأَشُدِّ بْنُ كِلْدَةٍ بِقُوَّتِهِ ﴿اَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ أَنَّهُ ﴿لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ﴿٥﴾﴾ وَاللّٰهُ قَادِرٌ عَلَيْهِ ﴿يَقُولُ اَهْلَكْتُ﴾ عَلٰى عَدَاوَةِ مُحَمَّدٍ ﴿مَالًا لُبَدًا ﴿٦﴾﴾ كَثِيرًا بَعْضُهُ عَلٰى بَعْضٍ ﴿اَيَحْسَبُ اَنْ﴾ اَيْ أَنَّهُ ﴿لَمْ يَرَهُ اَحَدٌ ﴿٧﴾﴾ فِيمَا أَنْفَقَهُ فَيَعْلَمَ قَدْرَهُ وَاللّٰهُ عَالِمٌ بِقَدْرِهِ وَأَنَّهُ لَيْسَ مِمَّا يُتَكَثَّرُ بِهِ وَمُجَازِيهِ عَلٰى فِعْلِهِ السَّيِّءِ ﴿اَلَمْ نَجْعَلْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ أَيْ جَعَلْنَا ﴿لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾﴾ ﴿وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾﴾ ﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾﴾ بَيَّنَّا لَهُ طَرِيقَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿فَلَا﴾ فَهَلَّا ﴿اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾﴾ جَاوَزَهَا ﴿وَمَا اَدْرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾﴾ الَّتِي يَقْتَحِمُهَا

تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا وَالْجُمْلَةُ اعْتِرَاضٌ وَبَيَّنَ سَبَبَ اجْتِيَازِهَا بِقَوْلِهِ ﴿فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾﴾ مِنَ الرِّقِّ بِأَنْ
أَعْتَقَهَا ﴿أَوْ اَطْعَمَ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾﴾ مَجَاعَةٍ ﴿يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾﴾ قَرَابَةٍ ﴿أَوْ
مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾﴾ لُصُوقٍ بِالتُّرَابِ لِفَقْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ [فَكُّ رَقَبَةٍ اَوْ اِطْعَامٌ] بَدَلَ الْفِعْلَيْنِ
مَصْدَرَانِ مَرْفُوعَانِ مُضَافُ الْأَوَّلِ لِرَقَبَةٍ وَيُنَوَّنُ الثَّانِي فَيُقَدَّرُ قَبْلَ الْعَقَبَةِ اِقْتِحَامٌ وَالْقِرَاءَةُ
الْمَذْكُورَةُ بَيَانُهُ ﴿ثُمَّ كَانَ﴾ عَطْفٌ عَلٰى اِقْتَحَمَ وَثُمَّ لِلتَّرْتِيبِ الذِّكْرِيِّ وَالْمَعْنٰى كَانَ وَقْتَ
الْاِقْتِحَامِ ﴿مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَوَاصَوْا﴾ أَوْصٰى بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿بِالصَّبْرِ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَعَنِ
الْمَعْصِيَةِ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾﴾ اَلرَّحْمَةِ عَلَى الْخَلْقِ ﴿أُولٰٓئِكَ﴾ الْمَوْصُوفُونَ بِهٰذِهِ
الصِّفَاتِ ﴿اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾﴾ الْيَمِينِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا هُمْ اَصْحَابُ الْمَشْـَٔمَةِ
﴿١٩﴾﴾ الشِّمَالِ ﴿عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾﴾ بِالْهَمْزَةِ وَالْوَاوِ بَدَلَهُ مُطْبَقَةٌ

TÜRKÇE ANLAMI

90- Beled Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Andolsun**[1] **bu beldeye,** Mekke'ye,
2. **Ki, sen** Ey Muhammed, **bu beldede,** savaşman sana helal kılınarak, **hürsün,** serbestsin. Nitekim Allah bu sözünü Mekke'nin fethinde yerine getirmiştir.[2]
3. **Babaya** Âdem'e **ve ondan meydana gelen** zürriyete,[3] **(andolsun ki,)**
4. **Biz, insan** cinsini **zorluklar** yorgunluk ve sıkıntı **içinde yarattık.** Dünyanın musibetlerine, ahiretin sıkıntılarına katlanır.
5. **İnsan,** Kureyş'in güçlüsü Ebu'l-Eşüdd bin Kilde kuvveti sebebiyle **kimsenin asla kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor,** zannediyor? Oysaki Allah'ın ona gücü yeter.[4]
6. **"**Muhammed'e düşmanlık uğruna **yığınla** tepe tepe **mal harcadım" diyor.**
7. Harcama yaptığı şeylerde **kimsenin onu görmediğini** bu sebeple ne kadar harcadığını bilemeyeceğini **mi sanıyor?** Allah ne kadar harcadığını biliyor. Ve onun harcadığı öyle çokta bir şey değildir. Allah ona yaptığı kötü işinin karşılığını verecektir.
8. **Biz ona iki göz vermedik mi?**[5]

---

[1] لَا أُقْسِمُ cümlesindeki لَا harfi zaittir.
[2] وَأَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِ cümlesi yemin edilen şeyle onun üzerine atfedilenin arasında itirazi cümledir.
[3] وَمَا وَلَدَ terkibindeki مَا kelimesi مَنْ manasındadır.
[4] أَنْ لَنْ يَقْدِرَ terkibindeki أَنْ kelimesi أَنَّ kelimesinden hafifletilmiştir. İsmi de hazfedilmiştir.
[5] أَلَمْ نَجْعَلْ cümlesindeki soru takrir/ onaylatmak içindir. جَعَلْنَا anlamındadır.

9. **Bir dil ve iki dudak,**
10. **Ve biz ona iki tepe gösterdik.** Hayır ve şer yolunu ona açıkladık.
11. **Fakat o, sarp yokuşu aşamadı,** aşsaydı ya!
12. **O** aşılması gereken **sarp yokuşun ne olduğunu, sana ne bildirdi,** öğretti.[1]
13. O sarp yokuşu aşmanın yollarını Allah şöyle açıklamıştır: Azat etmek suretiyle **bir boynu** kölelikten **kurtardı,**
14. **Veya açlık gününde yemek yedirdi,**
15. **Yakınlığı olan bir yetime,**
16. **Veya sürünen yoksula.** Fakirlikten dolayı toprağa yapışmış olana.[2]
17. **Sonrada**[3] o sarp yokuşu aşarken **iman edenlerden, birbirlerine** bir kısmı diğer bir kısmına **sabrı tavsiye edenlerden ve birbirlerine merhameti** yaratılanlara karşı şefkati **tavsiye edenlerden oldu.**
18. **İşte bu** özelliklere sahip ola**nlar uğurlu** sağcı **kimselerdir.**
19. **Ayetlerimizi inkâr edenler ise, onlar uğursuz** solcu **kimselerdir,**
20. **Onlara, sımsıkı kapatılmış**[4] **bir ateş vardır.**

KELİME ANLAMI

﴿٩٠﴾- سُورَةُ الْبَلَدِ

90- Beled Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** عِشْرُونَ آيَةً **Yirmi ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. لَا –زَائِدَةٌ– 'La' harfi zaittir أُقْسِمُ **Yemin ederim** *(Neye?)* بِهٰذَا الْبَلَدِ **Bu beldeye** مَكَّةَ Mekke'ye.

2. وَاَنْتَ **Ki, sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! حِلٌّ **Hürsün** حَلَالٌ Serbestsin *(Nerede?)* بِهٰذَا الْبَلَدِ **Bu beldede** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَحِلَّ لَكَ Sana serbest olmasıyla فَتُقَاتِلَ فِيهِ Ve böylece orada savaşırsın وَقَدْ أَنْجَزَ اللهُ Ve kuşkusuz Allah yerine getirdi *(Kim için?)* لَهُ Peygamberimiz için *(Neyi?)* هٰذَا الْوَعْدَ Bu sözünü *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْفَتْحِ Fetih günü فَالْجُمْلَةُ Bu cümle اِعْتِرَاضٌ Cümle-i itirazidir *(Nerede?)* بَيْنَ الْمُقْسَمِ بِهِ Adına yemin edilen (Mekke) ile وَمَا عُطِفَ عَلَيْهِ Onun üzerine atfedilen arasında.

---

[1] وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ cümlesindeki soru o sarp yokuşunun şanına hürmet içindir.

[2] فَكَّ ve أَطْعَمَ fiilleri diğer bir kıraatte merfu mastar olarak (فَكُّ ve إِطْعَامٌ şeklinde) birincisi رَقَبَةٍ kelimesine muzaf ikincisi de tenvinli olarak okunur. Bu durumda الْعَقَبَةَ kelimesinden önce إِقْتِحَام mastarı takdir edilir. Zikredilen kıraatte bunun beyanı olur.

[3] ثُمَّ كَانَ terkibindeki كان fiili اقْتَحَمَ fiili üzerine atıftır. ثُمَّ kelimesi de sadece lafzi tertip içindir.

[4] مُؤْصَدَةٌ kelimesi hemzeli ve onun yerine vav ile okunur.

3. وَوَالِدٍ **Ve doğurana, babaya** أَيْ آدَمَ Yani Adem'e وَمَا وَلَدَ **Ve doğurduğuna** أَيْ ذُرِّيَّتِهِ Yani, nesline (yemin ederim ki,) وَمَا بِمَعْنٰى مَنْ 'Ma' lafzı 'men' manasındadır.

4. لَقَدْ خَلَقْنَا **Gerçekten biz yarattık** *(Kimi?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsanı** اَيِ الْجِنْسَ Yani, insan cinsini *(Nasıl yarattık?)* فِي كَبَدٍ **Sıkıntı içinde** نَصَبٍ وَشِدَّةٍ Zorluk ve meşakkat içinde يُكَابِدُ Göğüs gerer *(Neye?)* مَصَائِبَ الدُّنْيَا Dünyanın belaları, وَشَدَائِدَ الْاٰخِرَةِ Ve ahiretin sıkıntılarına.

5. أَيَحْسَبُ **Sanıyor mu?** أَيَظُنُّ Zannediyor mu? *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ İnsan قَوِيُّ قُرَيْشٍ Kureyş'in güçlüsü وَهُوَ Ki, o أَبُو الْأَشُدِّ بْنُ كِلْدَةٍ Ebu'l-Eşüdd bin Kilde'dir *(Ne sebebiyle?)* بِقُوَّتِهِ Kuvveti sebebiyle (sanıyor mu ki?) -مُخَفَّفَةٌ- اَنْ 'En' kelimesi hafifletilmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli olandan وَاسْمُهَا İsmi ise مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ أَنَّهُ Yani, Muhakkak ki, لَنْ يَقْدِرَ **Asla güç yetiremez** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Kim?)* اَحَدٌ **Hiç kimse** وَاللّٰهُ Oysaki Allah قَادِرٌ Gücü yetendir *(Kime?)* عَلَيْهِ Ona.

6. يَقُولُ **Diyor ki:** اَهْلَكْتُ **Harcadım** *(Ne uğrunda?)* عَلٰى عَدَاوَةِ مُحَمَّدٍ Muhammed'e düşmanlık uğrunda *(Ne?)* مَالًا لُبَدًا **Yığın, yığın mal** كَثِيرًا Çok mal ki, بَعْضُهُ Bir kısmı عَلٰى بَعْضٍ Diğer bir kısmının üstünde (yığınla mal).

7. أَيَحْسَبُ **Sanıyor mu ki?** اَنْ أَيْ أَنَّهُ Yani, muhakkak ki لَمْ يَرَهُ **Onu görmüyor** *(Kim?)* اَحَدٌ **Hiç kimse** *(Ne hakkında?)* فِيمَا أَنْفَقَهُ Harcadıkları hakkında فَيَعْلَمَ Ki, böylece bilsin *(Neyi?)* قَدْرَهُ Onun miktarını وَاللّٰهُ عَالِمٌ Oysaki Allah bilmektedir *(Neyi?)* بِقَدْرِهِ Harcadıklarının miktarını وَأَنَّهُ Ve o harcadığının لَيْسَ Olmadığını *(Neden?)* مِمَّا يُتَكَثَّرُ بِهِ Çok görüp övünülecek şeylerden وَمُجَازِيهِ Ve Allah onu cezalandıracaktır *(Neye karşı?)* عَلٰى فِعْلِهِ السَّيِّءِ Kötü fiiline karşı.

8. اَلَمْ نَجْعَلْ **Vermedik mi?** اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İkrar ettirmek için sorulmuş bir sorudur أَيْ جَعَلْنَا Yani, verdik *(Ne vermedik mi?)* لَهُ عَيْنَيْنِ **Ona, iki göz.**

9. وَلِسَانًا **Bir dil** وَشَفَتَيْنِ **Ve iki dudak.**

10. وَهَدَيْنَاهُ **Ve ona göstermedik mi?** *(Neyi?)* اَلنَّجْدَيْنِ **İki tepeyi** بَيَّنَّا لَهُ Ona beyan ettik *(Neyi?)* طَرِيقَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şerrin yolunu.

11. فَلَا -فَهَلَّا- اقْتَحَمَ **Hızla atılsaydı** ya! *(Neye?)* اَلْعَقَبَةَ **Sarp yokuşa** جَاوَزَهَا Onu aşsaydı ya!

12. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti? مَا الْعَقَبَةُ **Sarp yokuş nedir?** اَلَّتِي O yokuş ki, يَقْتَحِمُهَا Kişi ona hızla atılıyor تَعْظِيمٌ Bu soru yüceltmektir *(Neyi?)* لِشَأْنِهَا O akabe, sarp yokuşun şanını وَالْجُمْلَةُ Cümle de اِعْتِرَاضٌ İtirazi cümledir وَبَيَّنَ Ve Allah beyan etti *(Neyi?)* سَبَبَ اجْتِيَازِهَا Onu aşmanın yollarını *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle.

13. فَكُّ رَقَبَةٍ **Bir boynu saldı** *(Neden?)* مِنَ الرِّقِّ Kölelikten *(Nasıl?)* بِأَنْ أَعْتَقَهَا Onu azat ederek.

14. أَوْ اِطْعَامٌ **Veya yemek yedirdi** *(Ne zaman?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde ki,** ذِي مَسْغَبَةٍ **Kıtlık** مَجَاعَةٍ Açlık **bulunan** *(Kime yedirdi?)*

15. يَتِيمًا **Bir yetime ki,** ذَا مَقْرَبَةٍ **Yakınlık sahibi** قَرَابَةٍ Akrabalığı olan.

16. أَوْ مِسْكِينًا **Veya bir miskine ki,** ذَا مَتْرَبَةٍ **Toz topraklı** أَيْ لُصُوقٍ بِالتُّرَابِ Yani, toprağa yapışmış *(Niçin?)* لِفَقْرِهِ Fakir olduğu için وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بَدَلَ الْفِعْلَيْنِ İki fiil yerine مَصْدَرَانِ مَرْفُوعَانِ Merfu iki mastar vardır مُضَافُ الْأَوَّلِ İlk mastar izafe edilir *(Neye?)* لِرَقَبَةٍ 'Rakabe' kelimesine وَيُنَوَّنُ الثَّانِي İkinci mastar da tenvinlenir فَيُقَدَّرُ Bu durumda takdir edilir *(Neden önce?)* قَبْلَ الْعَقَبَةِ 'Akabe' kelimesinden önce اِقْتِحَامُ 'İktiham' mastarı وَالْقِرَاءَةُ الْمَذْكُورَةُ Zikredilen kıraat de بَيَانُهُ O akabeyi aşmanın beyanıdır.

17. ثُمَّ كَانَ **Sonra da oldu** عَطْفٌ عَلَى اِقْتَحَمَ 'İktehame' fiili üzerine atıftır وَثُمَّ 'Sümme' kelimesi (ile atfedilen iman, bahsedilenlerden önce geldiği için) لِلتَّرْتِيبِ الذِّكْرِيِّ Sadece lafzi tertip içindir وَالْمَعْنَى Mana şöyledir: كَانَ Oldu *(Ne zaman?)* وَقْتَ الْاِقْتِحَامِ O tepeyi aşarken *(Kimden oldu?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَتَوَاصَوْا **Ve birbirlerine tavsiye ettiler** أَوْصَى بَعْضُهُمْ Bir kısmı tavsiye etti *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bir kısmına *(Neyi?)* بِالصَّبْرِ **Sabretmeyi** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat etmeye وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Ve günahtan çekinmeye وَتَوَاصَوْا **Ve birbirlerine tavsiye ettiler** *(Neyi?)* بِالْمَرْحَمَةِ **Merhameti** اَلرَّحْمَةِ عَلَى الْخَلْقِ İnsanlara karşı rahmeti.

18. اُولٰئِكَ **İşte bunlar** اَلْمَوْصُوفُونَ Vasıflanmış olanlar *(Ne ile?)* بِهٰذِهِ الصِّفَاتِ Bu sıfatlarla *(Nedirler?)* اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ **Sağ tarafın ehli** اَلْيَمِينِ Sağcılar.

19. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** هُمْ **Onlar** اَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ **Sol tarafın ehlidir** اَلشِّمَالِ Solcular.

20. عَلَيْهِمْ **Onlara vardır** *(Ne?)* نَارٌ **Bir ateş ki,** مُؤْصَدَةٌ **Sımsıkı kapatılmış** *(Mu'sade kelimesi nasıl okunur?)* بِالْهَمْزَةِ Hemze وَالْوَاوِ بَدَلَهُ Ve onun yerine vav ile (okunur) مُطْبَقَةٌ Kapatılmış (anlamındadır).

سُورَةُ الشَّمْسِ

﴿مَكِّيَّةٌ خَمسَ عَشرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالشَّمْسِ وَضُحٰيهَا (١)﴾ ضَوْئِهَا ﴿وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰيهَا (٢)﴾ تَبِعَهَا طَالِعًا عِنْدَ غُرُوبِهَا ﴿وَالنَّهَارِ اِذَا جَلّٰيهَا (٣)﴾ بِارْتِفَاعِهِ ﴿وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰيهَا (٤)﴾ يُغَطِّيهَا بِظُلْمَتِهِ وَإِذَا فِي الثَّلَاثَةِ لِمُجَرَّدِ الظَّرْفِيَّةِ وَالْعَامِلُ فِيهَا فِعْلُ الْقَسَمِ ﴿وَالسَّمَآءِ وَمَا بَنٰيهَا (٥)﴾ ﴿وَالْاَرْضِ وَمَا طَحٰيهَا (٦)﴾ بَسَطَهَا ﴿وَنَفْسٍ﴾ بِمَعْنَى نُفُوسٍ ﴿وَمَا سَوّٰيهَا (٧)﴾ فِي الْخِلْقَةِ وَمَا فِي الثَّلَاثَةِ مَصْدَرِيَّةٌ أَوْ بِمَعْنَى مَنْ ﴿فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا (٨)﴾ بَيَّنَ لَهَا طَرِيقَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَأُخِّرَ التَّقْوٰى رِعَايَةً لِرُؤُسِ الْآيِ وَجَوَابُ الْقَسَمِ ﴿قَدْ اَفْلَحَ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ اللَّامُ لِطُولِ الْكَلَامِ ﴿مَنْ زَكّٰيهَا (٩)﴾ طَهَّرَهَا مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَقَدْ خَابَ﴾ خَسِرَ ﴿مَنْ دَسّٰيهَا (١٠)﴾ أَخْفَاهَا بِالْمَعْصِيَةِ وَأَصْلُهُ دَسَّسَهَا أُبْدِلَتِ السِّينُ الثَّانِيَةُ أَلِفًا تَخْفِيفًا ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ﴾ رَسُولَهَا صَالِحًا ﴿بِطَغْوٰيهَا (١١)﴾ بِسَبَبِ طُغْيَانِهَا ﴿اِذِ انْبَعَثَ﴾ أَسْرَعَ ﴿اَشْقٰيهَا (١٢)﴾ وَاسْمُهُ قُدَارٌ إِلَى عَقْرِ النَّاقَةِ بِرِضَاهُمْ ﴿فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّٰهِ﴾ صَالِحٌ ﴿نَاقَةَ اللّٰهِ﴾ أَيْ ذَرُوهَا ﴿وَسُقْيٰيهَا (١٣)﴾ شُرْبَهَا فِي يَوْمِهَا وَكَانَ لَهَا يَوْمٌ وَلَهُمْ يَوْمٌ ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ فِي قَوْلِهِ ذٰلِكَ عَنِ اللّٰهِ الْمُرَتَّبِ عَلَيْهِ نُزُولُ الْعَذَابِ

بِهِمْ إِنْ خَالَفُوهُ ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ قَتَلُوهَا لِيَسْلَمَ لَهُمْ مَاءُ شُرْبِهَا ﴿فَدَمْدَمَ﴾ أَطْبَقَ ﴿عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ﴾ الْعَذَابَ ﴿بِذَنْبِهِمْ فَسَوّٰيهَا ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الدَّمْدَمَةَ عَلَيْهِمْ أَيْ عَمَّهُمْ بِهَا فَلَمْ يَفْلِتْ مِنْهُمْ أَحَدٌ ﴿وَلَا﴾ بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ ﴿يَخَافُ﴾ تَعَالٰى ﴿عُقْبٰيهَا ﴿١٥﴾﴾ تَبِعَتَهَا

TÜRKÇE ANLAMI

91- Şems Sûresi

Mekke'de inmiştir. On beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Güneşe ve aydınlığına** ışığına,
2. **Güneşi takip ettiğinde** güneş batarken doğarak onu izleyen **Ay'a,**
3. Yükselerek, **onu açığa çıkarttığında gündüze,**[1]
4. Karanlığıyla **onu örttüğünde** kapladığında **geceye,**
5. **Göğe ve onu bina edene,**
6. **Yere ve onu döşeyene,** yayana,
7. Her bir **nefse ve onu** yaradılışında **kıvama erdirene,**[2]
8. **Ve ona kötülük ve iyiliklerini**[3] **ilham edene** hayır ve şer yolunu bildirene **yemin ederim ki,**
9. **Onu kötülüklerden arındıran** günahlardan temizleyen **mutlaka kurtuluşa ermiştir,**[4]
10. **Onu kötülüklere gömen**[5] günahla örten **de muhakkak ziyan etmiştir.**
11. **Semud azgınlığı** sebebi**yle** peygamberleri Salih'i **yalanladı.**
12. **Onların en bedbahtı** Kudar, onların rızasıyla deveyi kesmek için **atıldığında,** süratle hareket ettiğinde,
13. **Allah'ın Resûlü** Salih **onlara: "Allah'ın devesine ve onun suyuna** kendi gününde su içmesine dokunmayın**!" dedi.** (Su içmek için) devenin bir günü onların da bir günü vardı.
14. Allah'tan bildirdiği ve şayet dinlemezlerse onlara azabı gerektiren bu sözünde **onu yalanladılar ve deveyi kestiler,** su içtiği gün onlara kalsın diye onu öldürdüler. **Rableri de günahları sebebiyle onlar üzerine** azabı **kapattı da onu,** üzerlerine kapadığı azabı **eşit yaptı,** azap hepsini kapladı, hiçbiri ondan kurtulamadı.
15. Allah Teâlâ **bunun âkıbeti** neticesi**nden de korkmaz.**

---

[1] إِذَا kelimesi üç yerde de sadece zarfiyet içindir. Amili ise yemin fiilidir.

[2] مَا kelimesi üç yerde de mastar harfidir veya مَنْ manasındadır.

[3] فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا cümlesinde وَتَقْوٰيهَا kelimesinin sona bırakılması ayet sonlarının denk gelmesine riayet etmek içindir.

[4] قَدْ أَفْلَحَ cümlesi yeminin cevabıdır. Ve kasemin cevabına gelen lam harfi kelam çok uzadığından hazfedilmiştir.

[5] دَسّٰيهَا cümlesinin aslı دَسَّسَهَا şeklindedir. Hafiflik olsun diye üçüncü sin harfi elife çevrilmiştir.

KELİME ANLAMI

﴿٩١﴾- سُورَةُ الشَّمْسِ

91- Şems Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir خَمْسَ عَشَرَةَ آيَةً On beş ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. وَالشَّمْسِ **Güneşe** وَضُحٰيهَا **Ve aydınlığına** ضَوْئِهَا Işığına.

2. وَالْقَمَرِ **Ve aya** *(Ne zaman?)* اِذَا تَلٰيهَا **Ona uyduğu zaman** تَبِعَهَا Onu izlediğinde *(Nasıl?)* طَالِعًا Doğarak *(Ne zaman?)* عِنْدَ غُرُوبِهَا Güneş battığında.

3. وَالنَّهَارِ **Ve gündüze** *(Ne zaman?)* اِذَا جَلّٰيهَا **Onu ortaya çıkardığında** *(Ne ile?)* بِارْتِفَاعِهِ Yükselmesiyle.

4. وَالَّيْلِ **Ve geceye** *(Ne zaman?)* اِذَا يَغْشٰيهَا **Onu bürüdüğünde** يُغَطِّيهَا Onu örttüğünde *(Ne ile?)* بِظُلْمَتِهِ Karanlığıyla وَإِذَا 'İza' kelimesi فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde de لِمُجَرَّدِ الظَّرْفِيَّةِ Sadece zarfiyet içindir وَالْعَامِلُ فِيهَا Onda amel eden de فِعْلُ الْقَسَمِ (Mukadder) yemin fiilidir.

5. وَالسَّمَاءِ **Göğe** وَمَا بَنٰيهَا **Ve onu bina edene,**

6. وَالْاَرْضِ **Yere** وَمَا طَحٰيهَا **Ve onu döşeyene** بَسَطَهَا Yayana.

7. وَنَفْسٍ **Nefse** بِمَعْنَى نُفُوسٍ Nefisler manasındadır وَمَا سَوّٰيهَا **Ve onu şekillendirip düzenleyene** *(Nerede?)* فِي الْخِلْقَةِ Yaratılışında وَمَا 'Ma' kelimesi فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde de مَصْدَرِيَّةٌ Mastar harfidir أَوْ بِمَعْنَى مَنْ Veya 'men' (ismi mevsul) manasındadır.

8. فَاَلْهَمَهَا **Sonrada ona ilham edene** *(Neyi?)* فُجُورَهَا **Günahını** وَتَقْوٰيهَا **Ve takvasını** بَيَّنَ لَهَا Ona açıklayana *(Neyi?)* طَرِيقَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ İyilik ve kötülüğün yolunu وَأُخِّرَ التَّقْوٰى Takva kelimesi ertelendi *(Niçin?)* رِعَايَةً Uymak için *(Neye?)* لِرُؤُسِ الْآيِ Ayet sonlarına وَجَوَابُ الْقَسَمِ Ve yeminin cevabı şu ayettir:

9. قَدْ اَفْلَحَ **Elbette kurtulmuştur** حُذِفَتْ Hazfedildi *(Neden?)* مِنْهُ (Kad eflaha) kelimesinden *(Ne?)* اَللَّامُ (Yeminin cevabına gelen) lam harfi *(Niçin?)* لِطُولِ الْكَلَامِ Söz çok uzadığı için *(Kim kurtuluşa ermiştir?)* مَنْ زَكّٰيهَا **Nefsini arındıran** طَهَّرَهَا Onu temizleyen *(Neden?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlardan.

10. وَقَدْ خَابَ **Ve elbette ziyana uğramıştır** خَسِرَ Zarar etmiştir *(Kim?)* مَنْ دَسّٰيهَا **Onu gömen** أَخْفَاهَا Onu örten *(Ne ile?)* بِالْمَعْصِيَةِ Günahlarla وَأَصْلُهُ 'Dessâ' fiilinin aslı دَسَّسَهَا 'Dessesehâ'dır أُبْدِلَتْ Döndürülmüştür *(Ne?)* السِّينُ الثَّانِيَةُ İkinci sin *(Neye?)* أَلِفًا Elife *(Niçin?)* تَخْفِيفًا (Okunuşunu) hafifletmek için.

11. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* ثَمُودُ **Semud kavmi** *(Kimi?)* رَسُولَهَا صَالِحًا Peygamberleri Salih'i *(Nasıl?)* بِطَغْوٰيهَا **Azgınlıklarıyla** بِسَبَبِ طُغْيَانِهَا Azgınlıkları sebebiyle *(Ne zaman?)*

12. اِذِ انْبَعَثَ **Atıldığında** أَسْرَعَ Hızla fırladığında *(Kim?)* اَشْقٰيهَا **En azgınları** وَاسْمُهُ Onun ismi قُدَارٌ Kudar'dır *(Neye atıldığında?)* إِلٰى عَقْرِ النَّاقَةِ Deveyi kesmeye *(Nasıl?)* بِرِضَاهُمْ Onların rızasıyla.

13. فَقَالَ لَهُمْ **Ve onlara demişti** *(Kim?)* رَسُولُ اللّٰهِ **Allah'ın Resûlü** صَالِحٌ Salih *(Ne demişti?)* نَاقَةَ اللّٰهِ **Allah'ın devesine (dokunmayın)** أَيْ ذَرُوهَا Yani, onu bırakın وَسُقْيٰيهَا **Ve onun sulanmasına** شُرْبَهَا Su içmesine (dokunmayın) *(Ne zaman?)* فِي يَوْمِهَا Hakkı olan günde وَكَانَ لَهَا Devenin (su içmek için) يَوْمٌ Bir günü vardı وَلَهُمْ يَوْمٌ Onların da bir günü vardı.

14. فَكَذَّبُوهُ **Onu yalanladırlar** *(Hangi konuda?)* فِي قَوْلِهِ ذٰلِكَ Bu sözü (emir) konusunda *(Kimden aldığı?)* عَنِ اللّٰهِ Allah'tan aldığı اَلْمُرَتَّبِ عَلَيْهِ Ki, bu sözün üzerine gelir *(Ne?)* نُزُولُ الْعَذَابِ Azabın inmesi *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Azap nasıl gelir?)* إِنْ خَالَفُوهُ Şayet o söze muhalefet ederlerse فَعَقَرُوهَا **Ve deveyi kestiler** قَتَلُوهَا Onu öldürdüler *(Niye?)* لِيَسْلَمَ لَهُمْ Onlara kalsın diye *(Ne?)* مَاءُ شُرْبِهَا İçtiği su فَدَمْدَمَ **Bunun üzerine indirdi** أَطْبَقَ Kapadı *(Kimin üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Kim?)* رَبُّهُمْ **Rableri** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı *(Ne sebebiyle?)* بِذَنْبِهِمْ **Günahları sebebiyle** فَسَوّٰيهَا **Ve onu eşitledi** أَيِ الدَّمْدَمَةَ عَلَيْهِمْ Yani, üzerlerine indirdiği azabı أَيْ عَمَّهُمْ Yani, hepsini kapladı *(Ne ile?)* بِهَا O azap ile فَلَمْ يَفْلِتْ Ve böylece kurtulamadı *(Kim?)* مِنْهُمْ أَحَدٌ Onlardan hiçbiri.

15. وَلَا -بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ- Bu kelime 'vav' ve 'fa' ile okunur يَخَافُ **Ve korkmaz** *(Kim?)* تَعَالٰى Yüce Allah *(Neden?)* عُقْبٰيهَا **Bu işin sonundan** تَبِعَتَهَا Azabın ardından (geleceklerden).

سُورَةُ اللَّيْلِ

﴿مَكِّيَّةٌ إِحْدَى وَعِشْرُونَ آيَةً﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ﴿١﴾﴾ بِظُلْمَتِهِ كُلَّ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴿وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ﴿٢﴾﴾ تَكَشَّفَ وَظَهَرَ وَإِذَا فِي الْمَوْضِعَيْنِ لِمُجَرَّدِ الظَّرْفِيَّةِ وَالْعَامِلُ فِيهَا فِعْلُ الْقَسَمِ ﴿وَمَا﴾ بِمَعْنَى مَنْ أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ ﴿خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى ﴿٣﴾﴾ آدَمَ وَحَوَّاءَ أَوْ كُلَّ ذَكَرٍ وَكُلَّ أُنْثَى وَالْخُنْثَى الْمُشْكِلُ عِنْدَنَا ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى عِنْدَ اللهِ تَعَالَى فَيَحْنَثُ بِتَكْلِيمِهِ مَنْ حَلَفَ لَا يُكَلِّمُ ذَكَرًا وَلَا أُنْثَى ﴿إِنَّ سَعْيَكُمْ﴾ عَمَلَكُمْ ﴿لَشَتَّى ﴿٤﴾﴾ مُخْتَلِفٌ فَعَامِلٌ لِلْجَنَّةِ بِالطَّاعَةِ وَعَامِلٌ لِلنَّارِ بِالْمَعْصِيَةِ ﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى﴾ حَقَّ اللهِ ﴿وَاتَّقَى ﴿٥﴾﴾ اللهَ ﴿وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾﴾ أَيْ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ ﴿فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ﴿٧﴾﴾ لِلْجَنَّةِ ﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ﴾ بِحَقِّ اللهِ ﴿وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾﴾ عَنْ ثَوَابِهِ ﴿وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾﴾ ﴿فَسَنُيَسِّرُهُ﴾ نُهَيِّئُهُ ﴿لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾﴾ لِلنَّارِ ﴿وَمَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾﴾ فِي النَّارِ ﴿إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ﴿١٢﴾﴾ لَتَبْيِينَ طَرِيقِ الْهُدَى مِنْ طَرِيقِ الضَّلَالِ لِيُمْتَثَلَ أَمْرُنَا بِسُلُوكِ الْأَوَّلِ وَنَهْيُنَا عَنِ ارْتِكَابِ الثَّانِي ﴿وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾﴾ أَيِ الدُّنْيَا فَمَنْ طَلَبَهُمَا مِنْ غَيْرِنَا فَقَدْ أَخْطَأَ ﴿فَأَنْذَرْتُكُمْ﴾ خَوَّفْتُكُمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿نَارًا تَلَظَّى ﴿١٤﴾﴾ بِحَذْفِ

إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ وَقُرِئَ بِثُبُوتِهَا أَيْ تَتَوَقَّدُ ﴿لَا يَصْلٰيهَآ﴾ يَدْخُلُهَا ﴿اِلَّا الْاَشْقٰى ﴿١٥﴾﴾
بِمَعْنَى الشَّقِيِّ ﴿اَلَّذ۪ي كَذَّبَ﴾ النَّبِيَّ ﴿وَتَوَلّٰى ﴿١٦﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَهٰذَا الْحَصْرُ مُؤَوَّلٌ لِقَوْلِهِ
تَعَالٰى وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ فَيَكُونُ الْمُرَادُ الصَّلِيُّ الْمُؤَبَّدُ ﴿وَسَيُجَنَّبُهَا﴾ يُبْعَدُ عَنْهَا
﴿الْاَتْقٰى ﴿١٧﴾﴾ بِمَعْنَى التَّقِيِّ ﴿اَلَّذ۪ي يُؤْت۪ي مَالَهُ يَتَزَكّٰى ﴿١٨﴾﴾ مُتَزَكِّيًا بِهِ عِنْدَ اللهِ تَعَالٰى بِأَنْ
يُخْرِجَهُ لِلّٰهِ تَعَالٰى لَا رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً فَيَكُونُ زَاكِيًا عِنْدَ اللهِ وَهٰذَا نَزَلَ فِي الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ
تَعَالٰى عَنْهُ لَمَّا اشْتَرٰى بِلَالًا الْمُعَذَّبَ عَلٰى إِيمَانِهِ وَأَعْتَقَهُ فَقَالَ الْكُفَّارُ إِنَّمَا فَعَلَ ذٰلِكَ لِيَدٍ كَانَتْ
لَهُ عِنْدَهُ فَنَزَلَتْ ﴿وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزٰى ﴿١٩﴾﴾ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ فَعَلَ ذٰلِكَ ﴿ابْتِغَٓاءَ وَجْهِ
رَبِّهِ الْاَعْلٰى ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ طَلَبَ ثَوَابِ اللهِ ﴿وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ﴿٢١﴾﴾ بِمَا يُعْطَاهُ مِنَ الثَّوَابِ فِي الْجَنَّةِ
وَالْآيَةُ تَشْمَلُ مَنْ فَعَلَ مِثْلَ فِعْلِهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ فَيُبْعَدُ عَنِ النَّارِ وَيُثَابُ.

TÜRKÇE ANLAMI

92- Leyl Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yirmi bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Karanlığı ile yer ve gök arasındaki her şeyi **kapladığı zaman geceye,**
2. Açılıp **ağardığı vakit gündüze,**[1]
3. **Erkeği ve dişiyi** Âdem'i ve Havva'yı veya tüm dişi ve erkekleri[2] **yaratana andolsun ki,**
4. **Sizin çabanız** amelleriniz **başka başka,** farklı**dır.** Kimisi cennet için itaat eder, kimisi de cehennem için isyan eder.
5. **Artık kim** Allah'ın hakkını **verir,** Allah'tan **sakınır,**
6. **Ve en güzeli** la ilahe illallah'ı **tasdik ederse,**
7. **Biz de onu en kolaya** cennete **muvaffak kılarız.**
8. **Kim de** Allah'ın hakkında **cimrilik eder, kendini** onun sevabından **ihtiyaçsız görür,**
9. **Ve en güzeli yalanlarsa,**
10. **Biz de onu en zora** ateşe **kolaylaştırır** hazırlarız.
11. Ateşe **yuvarlandığı zaman da malı kendisine hiç fayda vermez.**
12. **Şüphesiz, doğru yolu göstermek** birincisinden gidilsin ve ikincisinden kaçınılsın diye verdiğimiz emrimiz tutulsun diye hidayet yolunu dalalet yolundan ayırmak **bizim üzerimizedir.**

---

[1] إِذَا kelimesi iki yerde de sadece zarfiyet içindir. Amili ise yemin fiilidir.

[2] Hünsa (kadınlığı veya erkekliği belli olmayan kişi) bize göre müşkildir. Fakat Allah katında ya kadın ya da erkektir. Bu sebeple hiçbir kadın veya erkekle konuşmayacağım diye yemin edip hünsa ile konuşan kişi yeminini bozmuştur. (Bu cümle Cemel haşiyesinin Hatib'ten naklettiği ifadeden tercüme edilmiştir.)

13. **Şüphesiz ahiret de dünya da bizimdir.** Onları bizden başkasından isteyen, doğrusu hata etmiştir.
14. Ey Mekke halkı! **Alev alev yanan**[1] **bir ateşle sizi uyardım,** korkuttum.
15. **O ateşe, ancak kötü**[2] **olan girer.**
16. **Ki,** peygamberi **yalanlayıp** imana **sırt çevirmiştir.**[3]
17. **Sakınan**[4] **ise ondan uzak tutulacaktır.**
18. **Ki, temizlenerek** onunla Allah katında arınarak **malını verir.** Riya ve gösteriş yapmadan Allah rızası için malını infak eder. Böylece Allah katında arınmış olur. Bu ayet, imanından dolayı işkence gören Bilal'i alıp azat eden Hz. Ebubekir Sıddık (radiyallahu anh) hakkında inmiştir.
19. Kâfirler: "Bunu, Bilal'in onda hakkı olduğu için yaptı" dediler ve bunun üzerine şu ayet indi: **Kimsenin onda, karşılığı verilecek bir iyiliği yoktur.**
20. **O ancak, Yüce Rabbinin rızasını aramak** onun sevabını talep etmek **için** bunu yapmıştır.
21. **Ve o elbette yakında** Allah'ın ona cennette verdiği sevap ile **hoşnut olacaktır.** Ayet Hz. Ebubekir (radiyallahu anh) gibi yapan diğer kişileri de içerir. Böylece o kişi de ateşten uzaklaştırılıp sevap alır.

KELİME ANLAMI

﴿٩٢﴾- سُورَةُ اللَّيْلِ

92- Leyl Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِحْدٰى وَعِشْرُونَ آيَةً **Yirmi bir ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَاللَّيْلِ **Andolsun geceye** *(Ne zaman?)* اِذَا يَغْشٰى **Bürüdüğü zaman** *(Ne ile?)* بِظُلْمَتِهِ Karanlığıyla *(Neyi?)* مَا كُلَّ Her şeyi *(Neredeki?)* بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Yerle gök arasındaki.
2. وَالنَّهَارِ **Ve gündüze** *(Ne zaman?)* اِذَا تَجَلّٰى **Ağardığı zaman** تَكَشَّفَ Işıdığı, وَظَهَرَ Açıldığı (zaman) وَإِذَا 'İza' lafzı فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde de لِمُجَرَّدِ الظَّرْفِيَّةِ Sadece zarfiyet içindir (şartiyet ifade etmez) وَالْعَامِلُ فِيهَا Ve onda amel eden فِعْلُ الْقَسَمِ (Mukadder) yemin fiilidir.

---

[1] تَلَظّٰى fiili aslında bulunan iki ta harfinden birinin hazfiyle okunur. Hazfedilen ta harfinin ispatıyla da okunmuştur.

[2] الْأَشْقٰى kelimesi burada الشَّقِي anlamındadır.

[3] Ayette, cehenneme girmenin sadece peygamberi yalanlamak ve imandan yüz çevirmekle sınırlandırılması *"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar." (Nisa: 48)* ayetinden dolayı tevil edilmiştir. Bu sebeple kastedilen 'ebedi olarak ateşe girmek' olur.

[4] الْأَتْقٰى kelimesi burada التَّقِي manasındadır.

3. وَمَا 'Ma' lafzı بِمَعْنٰى مَنْ 'Men' (ismi mevsulü) manasındadır أَوْ مَصْدَرِيَّةٌ Veya ma-i masdariyyedir (buna göre mana) خَلَقَ **Yaratana** veya yaratmasına **andolsun** *(Neyi yaratan?)* اَلذَّكَرَ **Erkeği** وَالْاُنْثٰى **Ve kadını** آدَمَ وَحَوَّاءَ Adem'i ve Havva'yı أَوْ كُلَّ ذَكَرٍ Veya her erkek وَكُلَّ أُنْثٰى Ve her dişiyi وَالْخُنْثَى الْمُشْكِلُ Hünsa-i müşkil عِنْدَنَا Bize göre ذَكَرٌ أَوْ أُنْثٰى Erkek veya kadındır *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah katında فَيَحْنَثُ Bu sebeple yeminini bozar *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْلِيمِهِ Hünsa ile konuşması sebebiyle *(Kim bozar?)* مَنْ حَلَفَ Yemin etmiş olan kişi *(Neye?)* لَا يُكَلِّمَ Konuşmayacağına *(Kiminle?)* ذَكَرًا وَلَا أُنْثٰى Ne erkek ne de kadınla.

4. اِنَّ سَعْيَكُمْ **Doğrusu sizin çabalarınız** عَمَلَكُمْ Çalışmalarınız لَشَتّٰى **Farklı farklı** مُخْتَلِفٌ Başka başka**dır** فَعَامِلٌ Kimisi amel eder *(Niçin?)* لِلْجَنَّةِ Cennet için *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaatle وَعَامِلٌ Kimi de amel eder *(Niçin?)* لِلنَّارِ Cehennem için *(Ne ile?)* بِالْمَعْصِيَةِ Günah ile.

5. فَاَمَّا مَنْ **Artık her kim** اَعْطٰى **Verir** *(Neyi?)* حَقَّ اللّٰهِ Allah'ın hakkını وَاتَّقٰى **Sakınır** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan.

6. وَصَدَّقَ **Ve tasdik ederse** *(Neyi?)* بِالْحُسْنٰى **En güzeli** أَيْ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ Yani 'la ilahe illallah'ı فِي الْمَوْضِعَيْنِ (Hüsnâ kelimesi bu sûrede geçtiği) iki yerde de (bu manadadır).

7. فَسَنُيَسِّرُهُ **Biz de onu muvaffak kılarız** *(Neye?)* لِلْيُسْرٰى **En kolaya** لِلْجَنَّةِ Cennete.

8. وَاَمَّا مَنْ **Ama her kim de** بَخِلَ **Esirger** *(Neyi?)* بِحَقِّ اللّٰهِ Allah'ın hakkını وَاسْتَغْنٰى **Kendisini ihtiyaçsız görür** *(Neden?)* عَنْ ثَوَابِهِ Onun sevabından.

9. وَكَذَّبَ **Ve yalanlarsa** *(Neyi?)* بِالْحُسْنٰى **En güzeli.**

10. فَسَنُيَسِّرُهُ **Biz de ona kolaylaştırırız** نُهَيِّئُهُ Hazırlarız *(Neyi?)* لِلْعُسْرٰى **En zor olanı** لِلنَّارِ Ateşi.

11. وَمَا –نَافِيَةٌ– 'Ma' nafiyedir, olumsuzluk bildirir يُغْنِي **Fayda vermez** *(Kime?)* عَنْهُ **Ona** *(Ne?)* مَالُهُ **Malı** *(Ne zaman?)* اِذَا تَرَدّٰى **Yuvarlandığı zaman** *(Nereye?)* فِي النَّارِ Cehenneme.

12. اِنَّ عَلَيْنَا **Muhakkak ki, bize aittir** *(Ne?)* لَلْهُدٰى **Hidayet** لَتَبْيِينَ طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolunu ayırmak *(Neden?)* مِنْ طَرِيقِ الضَّلَالِ Dalalet yolundan *(Niçin?)* لِيُمْتَثَلَ Tutulsun diye *(Ne?)* أَمْرُنَا Emretmemiz *(Neyi?)* بِسُلُوكِ الْأَوَّلِ Birinci yoldan gitmeyi *(Daha ne tutulsun diye?)* وَنَهْيُنَا Yasaklamamız *(Neyi?)* عَنِ ارْتِكَابِ الثَّانِي İkincisinin yapılmasını.

13. وَاِنَّ لَنَا **Ve şüphesiz bizimdir** *(Ne?)* لَلْاٰخِرَةَ **Hem ahiret** وَالْاُولٰى **Hem de ilk** أَيِ الدُّنْيَا Yani, dünya فَمَنْ طَلَبَهُمَا Kim onları isterse *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِنَا Bizden başkasından فَقَدْ أَخْطَأَ Kuşkusuz hata etmiştir.

14. فَاَنْذَرْتُكُمْ **Ben sizi uyardım** خَوَّفْتُكُمْ Sizi korkuttum يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! *(Ne ile uyardım?)* نَارًا تَلَظّٰى **Alevli bir ateşle** *(Telezzâ fiili nasıl okunur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki

ta'dan birinin hazfıyla *(Neden hazfı?)* مِنَ الْأَصْلِ Aslından وَقُرِئَ Ve (Tetelezzâ şeklinde de) okunmuştur *(Nasıl?)* بِثُبُوتِهَا İkinci ta'nın sübutuyla أَيْ تَتَوَقَّدُ Yani, tutuşan.

15. لَا يَصْلٰيهَا **Ona yaslanmaz** يَدْخُلُهَا Ona girmez *(Kim?)* اِلَّا الْاَشْقَى **Kötüden başkası** *(Eşkâ kelimesi nedir?)* بِمَعْنَى الشَّقِيِّ Şaki, kötü kişi manasındadır.

16. اَلَّذِي كَذَّبَ **Ki, yalanlamıştır** *(Kimi?)* اَلنَّبِيَّ Peygamberi وَتَوَلّٰى **Ve yüz çevirmiştir** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten وَهٰذَا الْحَصْرُ Ve bu (cehenneme girmeyi kafirlerle) sınırlandırma مُؤَوَّلٌ Tevil edilmiştir *(Niçin?)* لِقَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın şu ayeti bulunduğu için: وَيَغْفِرُ Ve Allah bağışlar *(Neyi?)* مَا دُونَ ذٰلِكَ Bundan (şirkten) başkasını *(Kim için?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediği kişi için فَيَكُونُ الْمُرَادُ Böylece kastedilen olur *(Ne olur?)* اَلصَّلِيُّ الْمُؤَبَّدُ Çıkmamak üzere girmek.

17. وَسَيُجَنَّبُهَا **Ve çok uzaklaştırılacaktır** يُبْعَدُ عَنْهَا Ondan uzak tutulacaktır *(Kim?)* اَلْاَتْقَى **Sakınan** *(Etkâ kelimesi nedir?)* بِمَعْنَى التَّقِيِّ Takiy, takva sahibi manasındadır.

18. اَلَّذِي يُؤْتِي **Ki, verir** *(Neyi?)* مَالَهُ **Malını** *(Nasıl?)* يَتَزَكّٰى **Temizlenerek** مُتَزَكِّيًا بِهِ Onunla arınarak *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın katında *(Nasıl?)* بِأَنْ يُخْرِجَهُ Malını çıkarıp vererek *(Kim için?)* لِلّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah için *(Nasıl verir?)* لَا رِيَاءً Ne gösteriş olsun وَلَا سُمْعَةً Ne de duysunlar diye فَيَكُونُ زَاكِيًا Ve böylece temizlenmiş olur *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Yüce Allah'ın katında وَهٰذَا نَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي الصِّدِّيقِ Ebu Bekir Sıddık hakkında رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ Yüce Allah ondan razı olsun *(Ne zaman inmiştir?)* لَمَّا اشْتَرٰى Satın aldığı zaman *(Kimi?)* بِلَالًا الْمُعَذَّبَ İşkence gören Hz. Bilal'ı *(Neden dolayı?)* عَلٰى إِيمَانِهِ İmanından dolayı وَأَعْتَقَهُ Ve onu azat ettiği zaman فَقَالَ الْكُفَّارُ Bunun üzerine kafirler dedi ki: إِنَّمَا فَعَلَ ذٰلِكَ O kuşkusuz bunu yaptı *(Niçin?)* لِيَدٍ كَانَتْ لَهُ Bilal'ın iyiliği bulunduğu için *(Kimde?)* عِنْدَهُ Ebu Bekir'de فَنَزَلَتْ Hemen şu ayet indi:

19. وَمَا لِاَحَدٍ **Ve hiç kimse için** عِنْدَهُ **Onun yanında** مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزٰى **Karşılığı verilecek bir iyilik yoktur.**

20. اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ فَعَلَ ذٰلِكَ Fakat bunu yapmıştır *(Niçin?)* اِبْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰى **Yüce Rabbinin rızasını aramak için** أَيْ طَلَبَ ثَوَابِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın sevabını istemek için.

21. وَلَسَوْفَ **Elbette yakında** يَرْضٰى **Kendisi de razı olacaktır** *(Ne ile?)* بِمَا يُعْطَاهُ Kendisine verilecek olan مِنَ الثَّوَابِ فِي الْجَنَّةِ Cennetteki sevapla وَالْآيَةُ تَشْمَلُ Bu ayet içerir *(Kimi?)* مَنْ فَعَلَ Yapan kişiyi *(Nasıl?)* مِثْلَ فِعْلِهِ Onun yaptığı gibi رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ Yüce Allah ondan razı olsun فَيُبْعَدُ Ve böylece uzaklaştırılır *(Neden?)* عَنِ النَّارِ Ateşten وَيُثَابُ Ve sevap alır.

سُورَةُ الضُّحٰى

﴿مَكِّيَّةٌ اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

وَلَمَّا نَزَلَتْ كَبَّرَ ﷺ آخِرَهَا فَسَنَّ التَّكْبِيرُ آخِرَهَا وَرُوِىَ الْأَمْرُ بِهِ خَاتِمَتَهَا وَخَاتِمَةَ كُلِّ سُورَةٍ بَعْدَهَا وَهُوَ اللّٰهُ اَكْبَرُ اَوْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالضُّحٰى ﴿١﴾﴾ أَيْ اَوَّلِ النَّهَارِ أَوْ كُلِّهِ ﴿وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ﴿٢﴾﴾ غَطّٰى بِظُلَامِهِ أَوْ سَكَنَ ﴿مَا وَدَّعَكَ﴾ تَرَكَكَ يَا مُحَمَّدُ ﴿رَبُّكَ وَمَا قَلٰى ﴿٣﴾﴾ أَبْغَضَكَ نَزَلَ هٰذَا لَمَّا قَالَ الْكُفَّارُ عِنْدَ تَأَخُّرِ الْوَحْيِ عَنْهُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا إِنَّ رَبَّهُ وَدَّعَهُ وَقَلَاهُ ﴿وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ﴾ لِمَا فِيهَا مِنَ الْكَرَامَاتِ لَكَ ﴿مِنَ الْاُولٰى ﴿٤﴾﴾ الدُّنْيَا ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ﴾ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَيْرَاتِ عَطَاءً جَزِيلًا ﴿فَتَرْضٰى ﴿٥﴾﴾ بِهِ فَقَالَ ﷺ إِذَنْ لَا أَرْضٰى وَوَاحِدٌ مِنْ أُمَّتِي فِي النَّارِ إِلٰى هُنَا تَمَّ جَوَابُ الْقَسَمِ بِمُثْبَتَيْنِ بَعْدَ مَنْفِيَّيْنِ ﴿اَلَمْ يَجِدْكَ﴾ اسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ أَيْ وَجَدَكَ ﴿يَتِيمًا﴾ بِفَقْدِ أَبِيكَ قَبْلَ وِلَادَتِكَ أَوْ بَعْدَهَا ﴿فَاٰوٰى ﴿٦﴾﴾ بِأَنْ ضَمَّكَ إِلٰى عَمِّكَ أَبِي طَالِبٍ ﴿وَوَجَدَكَ ضَآلًّا﴾ عَمَّا أَنْتَ عَلَيْهِ مِنَ الشَّرِيعَةِ ﴿فَهَدٰى ﴿٧﴾﴾ أَيْ هَدَاكَ إِلَيْهَا ﴿وَوَجَدَكَ عَآئِلًا﴾ فَقِيرًا ﴿فَاَغْنٰى ﴿٨﴾﴾ أَغْنَاكَ بِمَا قَنَعَكَ بِهِ مِنَ الْغَنِيمَةِ وَغَيْرِهَا وَفِي الْحَدِيثِ لَيْسَ الْغِنٰى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلٰكِنَّ الْغِنٰى غِنَى النَّفْسِ ﴿فَاَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾﴾ بِأَخْذِ مَالِهِ أَوْ غَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَاَمَّا

السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ تَزْجَرْهُ لِفَقْرِهِ ﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ﴾ عَلَيْكَ بِالنُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا ﴿فَحَدِّثْ ﴿١١﴾﴾ أَخْبِرْ وَحُذِفَ ضَمِيرُهُ ﷺ فِي بَعْضِ الْأَفْعَالِ رِعَايَةً لِلْفَوَاصِلِ.

TÜRKÇE ANLAMI

93- Duhâ Sûresi

Mekke'de inmiştir. On bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.[1]

1. **Kuşluk vaktine,** günün başına veya tamamına,
2. **Ve çöktüğünde** karanlığıyla kapladığında veya sükûna erdiğinde **geceye andolsun ki,**
3. **Rabbin seni bırakmadı** terk etmedi Ey Muhammed **ve sana darılmadı,** kızmadı. Bu ayet, vahiy on beş gün kesilince, kâfirlerin: "Rabbi onu terk etti ve ona kızdı" demesi üzerine inmiştir.
4. **Gerçekten senin için ahiret,** orada sana yapılacak ikramlardan dolayı **dünyadan daha hayırlıdır.**
5. **Ve elbette yakında** ahirette **Rabbin sana** bol bol hayırlar **verecek de** onunla **hoşnut olacaksın.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) "Öyleyse ben de, ümmetimden bir kişi dahi ateşte bulundukça razı olmayacağım" buyurdular.[2]
6. **O, seni** doğmadan önce veya doğduktan sonra babanı kaybetmen sebebiyle **yetim bulup** seni amcan Ebu Talib'in himayesine koyarak **barındırmadı mı?**[3]
7. Seni şuan üzerinde bulunduğun şeriattan **şaşırmış bulup da** seni o şeriate **iletmedi mi?**
8. **Seni muhtaç** fakir **bulup** kendisine razı ettiği ganimet ve diğer şeylerle **zengin etmedi mi?** Hadis-i Şerif'te şöyle geçer: *"Zenginlik mal çokluğu değildir; fakat zenginlik nefsin tok gözlü olmasıdır."*
9. **Öyleyse yetimi** malını alarak veya başka şeyler yaparak **sakın ezme.**
10. **El açıp isteyeni de sakın** fakir diye **azarlama,** aşağılama,
11. **Ve Rabbinin** peygamberlik ve diğer şeylerle senin üzerine olan **nimetini anlat,** haber ver.[4]

---

[1] Bu sûre indiğinde Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) sonunda tekbir getirmiştir. Böylece bu sûrenin sonunda tekbir sünnet olmuştur. Bu ve bundan sonraki tüm sûrelerin sonunda tekbir getirilmesi konusunda emir olduğu da rivayet edilmiştir. Tekbir; Allah-u Ekber veya La ilahe illallahu vallahu ekber, şeklindedir.

[2] Yeminin cevabı burada iki olumlu ve iki olumsuz cümleyle tamamlanmıştır.

[3] أَلَمْ يَجِدْكَ cümlesindeki soru takrir içindir. وَجَدَكَ manasındadır.

[4] Ayet sonlarının birbirine uygun olması için bazı fiillerden (آوى، هدى، أغنى) Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e ait olan zamir hazfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الضُّحٰى -﴿٩٣﴾

93- Duha Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً **On bir ayettir.**

وَلَمَّا نَزَلَتْ Bu sûre inince كَبَّرَ Peygamberimiz tekbir getirdi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nerede tekbir getirdi?)* آخِرَهَا Sûrenin sonunda فَسَنَّ Ve böylece sünnet oldu *(Ne?)* اَلتَّكْبِيرُ Tekbir getirmek *(Nerede?)* آخِرَهَا Bu sûrenin sonunda وَرُوِىَ Ve rivayet edildi *(Ne?)* اَلْأَمْرُ بِهِ Tekbirin emredildiği *(Nerede?)* خَاتِمَتَهَا Bu sûrenin sonunda وَخَاتِمَةَ كُلِّ سُورَةٍ Ve her sûrenin sonunda *(Hangi sûreler?)* بَعْدَهَا Bundan sonraki وَهُوَ O tekbir de şudur: اَللّٰهُ اَكْبَرُ Allah-u ekber اَوْ Veya لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ La ilahe illallah وَاللّٰهُ اَكْبَرُ Vallahu ekber.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالضُّحٰى **Kuşluk vaktine andolsun** أَيْ اَوَّلِ النَّهَارِ Yani, günün evveline أَوْ كُلِّهِ Veya tamamına.

2. وَالَّيْلِ **Ve geceye de** *(Ne zaman?)* اِذَا سَجٰى **Çöktüğü zaman** غَطّٰى Kapladığında *(Ne ile?)* بِظَلَامِهِ Karanlığıyla أَوْ سَكَنَ Veya sakinleştiğinde (geceye andolsun ki,)

3. مَا وَدَّعَكَ **Seni bırakmadı** تَرَكَكَ Seni terk etmedi يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** وَمَا قَلٰى **Darılmadı da** أَبْغَضَكَ Sana kızmadı da نَزَلَ هٰذَا Bu sure indi *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ الْكُفَّارُ Kafirler diyince *(Ne zaman?)* عِنْدَ تَأَخُّرِ الْوَحْيِ Vahiy geciktiğinde *(Kimden?)* عَنْهُ Peygamberimizden *(Ne kadar?)* خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا On beş gün *(Ne dediklerinde?)* إِنَّ رَبَّهُ Şüphesiz Rabbi وَدَّعَهُ Onu terk etti وَقَلَاهُ Ve ona darıldı (dediklerinde bu sure indi).

4. وَلَلْاٰخِرَةُ **Ve gerçekten de son, ahiret** خَيْرٌ لَكَ **Senin için daha hayırlıdır** *(Ne sebebiyle?)* لِمَا فِيهَا Orada bulunan مِنَ الْكَرَامَاتِ Nimet ve güzellikler sebebiyle *(Kim için olan?)* لَكَ Senin için olan *(**Neden daha hayırlıdır?**)* مِنَ الْأُولٰى **Evvelden** اَلدُّنْيَا Dünyadan.

5. وَلَسَوْفَ **Ve elbette çok yakında** يُعْطِيكَ **Sana verecektir** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neden verecektir?)* مِنَ الْخَيْرَاتِ Hayır ve iyiliklerden *(Ne verecek?)* عَطَاءً جَزِيلًا Bol bir bağış فَتَرْضٰى **Ve sen de hoşnut olacaksın** *(Ne ile?)* بِهِ O verdiğiyle فَقَالَ Bunun üzerine Peygamberimiz dedi ki: ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin إِذَنْ Öyleyse لَا أَرْضٰى Razı olmayacağım *(Nasıl bir durumda?)* وَوَاحِدٌ مِنْ أُمَّتِي Ümmetimden biri

olduğu durumda *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte إِلَى هُنَا Ve burada تَمَّ Tamamlanmıştır *(Ne?)* جَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabı *(Ne ile?)* بِمُثْبَتَيْنِ İki olumlu cümle ile *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَنْفِيَّيْنِ İki olumsuz cümleden sonra.

6. أَلَمْ يَجِدْكَ **Seni bulmadı mı?** اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İkrar için sorulmuş bir sorudur أَيْ وَجَدَكَ Yani, seni buldu *(Nasıl?)* يَتِيمًا **Yetim olarak** *(Ne sebebiyle?)* بِفَقْدِ أَبِيكَ Babanı kaybetmen sebebiyle *(Neden önce?)* قَبْلَ وِلَادَتِكَ Doğumundan önce أَوْ بَعْدَهَا Veya doğumundan sonra فَآوَى **Ve barındırmadı mı?** *(Nasıl?)* بِأَنْ ضَمَّكَ Seni vermekle *(Kime?)* إِلَى عَمِّكَ Amcan أَبِي طَالِبٍ Ebu Talib'e.

7. وَوَجَدَكَ **Ve seni bulup da** *(Nasıl?)* ضَالًّا **Şaşırmış bir halde** *(Neden?)* عَمَّا أَنْتَ عَلَيْهِ Şu an üzerinde olduğun مِنَ الشَّرِيعَةِ Şeriattan (şaşırmış bulup da) فَهَدَى **Eriştirmedi mi?** أَيْ هَدَاكَ Yani, seni eriştirdi *(Neye?)* إِلَيْهَا O şeriata.

8. وَوَجَدَكَ **Ve seni bulup da** *(Nasıl?)* عَائِلًا **Muhtaç** فَقِيرًا Fakir bir halde (bulup da) فَأَغْنَى **Zenginleştirmedi mi?** أَغْنَاكَ Seni zenginleştirdi *(Ne ile?)* بِمَا قَنَعَكَ بِهِ Kendisiyle seni razı ettiği مِنَ الْغَنِيمَةِ Ganimet وَغَيْرِهَا Ve diğer şeylerle وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste (geçer ki,) لَيْسَ الْغِنَى Zenginlik değildir *(Ne değildir?)* عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ Malın çok olması وَلَكِنَّ الْغِنَى Bilakis zenginlik غِنَى النَّفْسِ Gönül zenginliğidir.

9. فَأَمَّا الْيَتِيمَ **Öyleyse yetimi** فَلَا تَقْهَرْ **Sakın ezme** *(Nasıl?)* بِأَخْذِ مَالِهِ Malını almak أَوْ غَيْرِ ذَلِكَ Veya başka bir şey yapmak suretiyle.

10. وَأَمَّا السَّائِلَ **(El açıp) isteyeni de** فَلَا تَنْهَرْ **Sakın azarlama** تَزْجُرْهُ Ona bağırma, kaba davranma *(Ne diye?)* لِفَقْرِهِ Fakir diye.

11. وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ **Rabbinin nimetine gelince** *(Kimin üzerine olan nimeti?)* عَلَيْكَ Senin üzerine olan *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlik وَغَيْرِهَا Ve diğerleriyle (olan nimetine gelince de) فَحَدِّثْ **Durmadan anlat** أَخْبِرْ Haber ver وَحُذِفَ Ve hazfedildi *(Ne?)* ضَمِيرُهُ Peygamberimize ait olan zamir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nerede?)* فِي بَعْضِ الْأَفْعَالِ Bazı fiillerde (fehedâ, feeğnâ gibi) *(Niçin?)* رِعَايَةً Uymak için *(Neye?)* لِلْفَوَاصِلِ Ayet sonlarına.

سُورَةُ أَلَمْ نَشْرَحْ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَمَانُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَلَمْ نَشْرَحْ﴾ اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ أَيْ شَرَحْنَا ﴿لَكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿صَدْرَكَ ﴿١﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا ﴿وَوَضَعْنَا﴾ حَطَطْنَا ﴿عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾﴾ ﴿الَّذِي أَنْقَضَ﴾ أَثْقَلَ ﴿ظَهْرَكَ ﴿٣﴾﴾ وَهٰذَا كَقَوْلِهِ تَعَالٰى لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾﴾ بِأَنْ تُذْكَرَ مَعَ ذِكْرِي فِي الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ وَالتَّشَهُّدِ وَالْخُطْبَةِ وَغَيْرِهَا ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ﴾ الشِّدَّةِ ﴿يُسْرًا ﴿٥﴾﴾ سُهُولَةً ﴿إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾﴾ وَالنَّبِيُّ ﷺ قَاسٰى مِنَ الْكُفَّارِ شِدَّةً ثُمَّ حَصَلَ لَهُ الْيُسْرُ بِنَصْرِهِ عَلَيْهِمْ ﴿فَإِذَا فَرَغْتَ﴾ مِنَ الصَّلَاةِ ﴿فَانْصَبْ ﴿٧﴾﴾ اِتْعَبْ فِي الدُّعَاءِ ﴿وَإِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾﴾ تَضَرَّعْ

TÜRKÇE ANLAMI

94- Elem Neşrah Sûresi

Mekke'de inmiştir. Sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Biz senin için** peygamberlik ve diğer şeylerle **göğsünü genişletmedik mi?**[1] Ey Muhammed!

---

[1] أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ cümlesindeki soru takrir içindir.

2. **Yükünü senden almadık mı,** indirmedik mi?
3. **Ki, senin belini bükmüştü,** ağır gelmişti. Bu ayet *"Böylece Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar." (Fetih: 2)* ayeti gibi (tevil edilmiş)tir.
4. Ezan, kamet, teşehhüt, hutbe diğer yerlerde benim adımla birlikte anılarak **senin şanını yüceltmedik mi?**
5. **Şüphesiz zorluk** şiddetle **beraber bir kolaylık** rahatlık **vardır.**
6. **Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) küfrün şiddetine göğüs gerdi. Sonra onlara karşı yardım görerek bir kolaylık buldu.
7. Namazdan **boş kaldın mı hemen uğraş,** kendini duaya yor.
8. **Ve yalnız Rabbine yönel,** yalvar.

KELİME ANLAMI

﴿٩٤﴾- سُورَةُ أَلَمْ نَشْرَحْ

94- Elem Neşrah Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَمَانُ آيَاتٍ **Sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. أَلَمْ نَشْرَحْ **Genişletmedik mi?** اِسْتِفْهَامُ تَقْرِيرٍ İkrar için sorulmuş bir sorudur أَيْ شَرَحْنَا Yani, genişlettik *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi genişletmedik mi?)* صَدْرَكَ **Senin göğsünü** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlik وَغَيْرِهَا Ve (göğsünün yarılması gibi) diğer bazı şeylerle.

2. وَوَضَعْنَا **Ve indirmedik mi?** حَطَطْنَا Hafifletmedik mi? *(Kimden?)* عَنْكَ **Senden** *(Neyi?)* وِزْرَكَ **Yükünü.**

3. اَلَّذِي أَنْقَضَ **Ki, bükmüştü** أَثْقَلَ Ağır gelmiş, zayıflatmıştı *(Neyi?)* ظَهْرَكَ **Belini** وَهٰذَا Ve bu ayet كَقَوْلِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın şu sözü gibidir لِيَغْفِرَ لَكَ Senin için bağışlasın diye *(Kim?)* اللهُ Allah *(Neyi?)* مَا تَقَدَّمَ Geçmiş olan مِنْ ذَنْبِكَ Günahını.

4. وَرَفَعْنَا **Ve yüceltmedik mi?** *(Kim için?)* لَكَ **Senin için** *(Neyi?)* ذِكْرَكَ **Şanını** *(Nasıl?)* بِأَنْ تُذْكَرَ Zikredilmenle *(Ne ile?)* مَعَ ذِكْرِي Benim zikrimle birlikte *(Nerede?)* فِي الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ Ezan ve kamette وَالتَّشَهُّدِ وَالْخُطْبَةِ Teşehhüt ve hutbede وَغَيْرِهَا Ve diğer yerlerde.

5. فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ **Muhakkak ki, zorlukla** اَلشِّدَّةِ Güçlükle **beraber** يُسْرًا **(Büyük) bir kolaylık** سُهُولَةً Rahatlık **vardır.**

6. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ **Gerçekten zorlukla beraber** يُسْرًا **(Başka) bir kolaylık (daha) vardır** وَالنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin قَاسَى Göğüs gerdi *(Neye?)* مِنَ الْكُفَّارِ شِدَّةً Kafirlerden gelen şiddete ثُمَّ حَصَلَ لَهُ Sonra onun için hasıl oldu *(Ne?)* الْيُسْرُ Kolaylık *(Nasıl?)* بِنَصْرِهِ Allah'ın yardım etmesiyle *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Kafirlere karşı.

7. فَإِذَا فَرَغْتَ **Öyleyse boş kaldığında** *(Neden?)* مِنَ الصَّلَاةِ Namazdan فَانْصَبْ **Hemen giriş, koyul** اِتْعَبْ Yorul *(Nerede?)* فِي الدُّعَاءِ Duada.

8. وَإِلَى رَبِّكَ **Ve sadece Rabbine** فَارْغَبْ **Rağbet et** تَضَرَّعْ Yalvar.

سُورَةُ التِّينِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثَمَانُ آيَاتٍ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْمَأْكُولَيْنِ أَوْ جَبَلَيْنِ بِالشَّامِ يُنْبِتَانِ الْمَأْكُولَيْنِ ﴿وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾﴾ الْجَبَلِ الَّذِي كَلَّمَ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ مُوسَى وَمَعْنَى سِينِينَ الْمُبَارَكُ أَوِ الْحَسَنُ بِالْأَشْجَارِ الْمُثْمِرَةِ ﴿وَهَٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾﴾ مَكَّةَ لِأَمْنِ النَّاسِ فِيهَا جَاهِلِيَّةً وَإِسْلَامًا ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾﴾ تَعْدِيلٍ لِصُورَتِهِ ﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ﴾ فِي بَعْضِ أَفْرَادِهِ ﴿أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾﴾ كِنَايَةٌ عَنِ الْهَرَمِ وَالضَّعْفِ فَيَنْقُصُ عَمَلُ الْمُؤْمِنِ عَنْ زَمَنِ الشَّبَابِ وَيَكُونُ لَهُ أَجْرُهُ بِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿إِلَّا﴾ أَيْ لَكِنِ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾﴾ مَقْطُوعٍ وَفِي الْحَدِيثِ إِذَا بَلَغَ الْمُؤْمِنُ مِنَ الْكِبَرِ مَا يُعْجِزُهُ عَنِ الْعَمَلِ كُتِبَ لَهُ مَا كَانَ يَعْمَلُ ﴿فَمَا يُكَذِّبُكَ﴾ أَيُّهَا الْكَافِرُ ﴿بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ مَا ذُكِرَ مِنْ خَلْقِ الْإِنْسَانِ فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ ثُمَّ رَدِّهِ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ الدَّالِّ عَلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ ﴿بِالدِّينِ ﴿٧﴾﴾ بِالْجَزَاءِ الْمَسْبُوقِ بِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ أَيْ مَا يَجْعَلُكَ مُكَذِّبًا بِذَلِكَ وَلَا جَاعِلَ لَهُ ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾﴾ أَيْ هُوَ أَقْضَى الْقَاضِينَ وَحُكْمُهُ بِالْجَزَاءِ مِنْ ذَلِكَ وَفِي الْحَدِيثِ مَنْ قَرَأَ وَالتِّينِ إِلَى آخِرِهَا فَلْيَقُلْ بَلَى وَأَنَا عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

95- Tin Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **İncire, zeytine,** bu iki meyveye veya bu ikisini bitiren Şam'daki iki dağa,
2. Üzerinde, Yüce Allah'ın Musa ile konuştuğu **Sina**[1] **dağına,**
3. **Ve** hem cahiliye hem de İslam döneminde insanların emniyette olduğu **şu emin beldeye** Mekke'ye **andolsun ki,**
4. **Biz insan** cinsini **en güzel biçimde** suretini en uygun şekilde **yarattık.**
5. **Sonra da onu**n bazı fertlerini **aşağıların aşağısına** yaşlılık ve zayıflık haline **çevirdik.** Müminin gençlikten itibaren ameli azalır; ama sevabını alır. Bunu şu ayet söyler:
6. **Fakat**[2] **iman edip salih amel işleyenler için tükenmeyen** kesilmeyen **bir ecir vardır.** Hadiste şöyle geçmektedir: *"Mümin, amel edemeyecek kadar yaşlandığında, sürekli yaptığı amel defterine yazılır."*
7. Ey kâfir! **Artık bundan** zikredilen şu; insanın en güzel biçimde yaratılması, ardından yaşlılığa döndürülmesinden **sonra** ki, bu Allah'ın diriltme kudretine delalet eder, **sana din** evvelinde diriltilme ve hesap olan ceza **gününü yalanlatan nedir?** Seni, bunu yalanlayıcı eyleyen nedir? Oysaki bunu yapan yoktur.
8. **Allah, hakimler hakimi,** hüküm verenlerin en doğru ve geçerli hüküm vereni **değil midir?** Cezaya hükmetmesi de hükümlerindendir. Hadiste gelmiştir ki: *"Kim Tin sûresini sonuna kadar okursa, 'Evet! Ben de buna şahit olanlardanım' desin."*

KELİME ANLAMI

﴿٩٥﴾- سُورَةُ التِّينِ

95- Tin Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ Veya **Medine'de inmiştir** ثَمَانُ آيَاتٍ **Sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالتِّينِ **Andolsun incir** وَالزَّيْتُونِ **Ve zeytine** أَيِ الْمَأْكُولَيْنِ Yani, yenilen bu iki yemişe أَوْ جَبَلَيْنِ بِالشَّامِ Veya Şam'daki iki dağa ki, يُنْبِتَانِ الْمَأْكُولَيْنِ Bu iki yemişi bitirirler.
2. وَطُورِ سِينِينَ **Ve Sina dağına** الْجَبَلِ الَّذِي O dağa ki, كَلَّمَ اللّٰهُ تَعَالَى Yüce Allah konuşmuştur *(Nerede?)* عَلَيْهِ Onun üzerinde *(Kiminle?)* مُوسَى Hazreti Musa ile وَمَعْنَى سِينِينَ 'Sinin' kelimesinin manası الْمُبَارَكُ Bereketli أَوِ الْحَسَنُ Veya güzel demektir *(Ne ile?)* بِالْأَشْجَارِ الْمُثْمِرَةِ Meyve veren ağaçlarla.

---

[1] سِينِينَ kelimesinin manası; mübarek veya meyveli ağaçlı güzel (yer) demektir.

[2] إِلَّا الَّذِينَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لَكِنْ (istisna-i munkatı) manasındadır.

3. وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِينِ **Ve bu güvenli beldeye** مَكَّةَ Mekke'ye *(Niçin güvenlidir?)* لِأَمْنِ النَّاسِ فِيهَا İnsanlar orada emniyette olduğu için *(Ne zaman?)* جَاهِلِيَّةً Hem cahiliyye وَإِسْلَامًا Hem de İslam döneminde.

4. لَقَدْ خَلَقْنَا **Muhakkak ki biz yarattık** *(Neyi?)* اَلْاِنْسَانَ -الْجِنْسَ- **İnsan** cinsini *(Nasıl?)* فِي اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ **En güzel kıvamda** تَعْدِيلِ لِصُورَتِهِ En dengeli surette.

5. ثُمَّ رَدَدْنَاهُ **Sonra onu çevirdik** فِي بَعْضِ أَفْرَادِهِ Bazı fertleri hakkında *(Nereye?)* اَسْفَلَ سَافِلِينَ **Aşağıların aşağısına** كِنَايَةٌ Bu ayet kinayedir *(Neden?)* عَنِ الْهَرَمِ وَالضَّعْفِ İhtiyarlık ve güçsüzlükten فَيَنْقُصُ Bu sebeple azalır *(Ne?)* عَمَلُ الْمُؤْمِنِ Müminin ameli *(Neden?)* عَنْ زَمَنِ الشَّبَابِ Gençlik zamanındakinden وَيَكُونُ لَهُ Ama yine de onun için olur *(Ne?)* أَجْرُهُ Gençlik zamanındaki amelinin ecri *(Nasıl?)* بِقَوْلِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın şu ayetiyle:

6. اِلَّا **Yalnız** أَيْ لٰكِنِ Yani, fakat اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَلَهُمْ **İşte onlar için vardır** *(Ne?)* اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ **Kesintisiz bir ecir** مَقْطُوعٍ Bitip tükenmeyen وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste (geçer ki,) إِذَا بَلَغَ Vardığında *(Kim?)* اَلْمُؤْمِنُ Mümin kul *(Neden?)* مِنَ الْكِبَرِ Yaşlılıktan *(Neye vardığında?)* مَا Öyle bir zamana ki, يُعْجِزُهُ Onu aciz bırakmaktadır *(Neden?)* عَنِ الْعَمَلِ Amel etmekten (İşte böyle bir zamanda) كُتِبَ لَهُ Ona yazılır *(Ne?)* مَا كَانَ يَعْمَلُ (Gençliğinde) işler olduğu amel.

7. فَمَا يُكَذِّبُكَ **Sana yalanlatan nedir?** أَيُّهَا الْكَافِرُ Ey kafir! *(Neden sonra?)* بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ مَا ذُكِرَ Yani, zikredilenlerden sonra *(Onlar nedir?)* مِنْ خَلْقِ الْإِنْسَانِ İnsanın yaratılması *(Nasıl?)* فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ En güzel şekilde ثُمَّ رَدِّهِ Sonra döndürülmesi *(Neye?)* إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ Ömrün en kötü çağına ki, اَلدَّالِّ Delalet eder *(Neye?)* عَلَى الْقُدْرَةِ (Allah'ın) gücüne *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Diriltmeye (tüm bunlardan sonra sana yalanlatan nedir?) *(Neyi?)* بِالدِّينِ **Dini** بِالْجَزَاءِ Cezayı ki, اَلْمَسْبُوقِ Geçilmiş olan *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ Dirilme ve hesap ile أَيْ مَا Yani, ne يَجْعَلُكَ Seni ediyor? *(Ne?)* مُكَذِّبًا İnkar eden *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu dini, cezayı وَلَا جَاعِلَ لَهُ Oysa onun için (böyle) bir sebep yok.

8. اَلَيْسَ اللّٰهُ **Allah değil midir?** *(Ne?)* بِاَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ **Hakimler hakimi** أَيْ هُوَ Yani, o أَقْضَى الْقَاضِينَ Hükmedenlerin hükmedenidir وَحُكْمُهُ بِالْجَزَاءِ Cezaya hükmetmesi de مِنْ ذٰلِكَ Hükümlerindendir وَفِي الْحَدِيثِ Hadiste (geçer ki,) مَنْ قَرَأَ Kim okursa *(Neyi?)* وَالتِّينِ Tin sûresini *(Nereye kadar?)* إِلَى آخِرِهَا Sonuna kadar فَلْيَقُلْ Şöyle desin: بَلٰى Evet! (Ya Rabbi! Sen hakimler hakimisin) وَأَنَا Ve ben de عَلَى ذٰلِكَ Buna مِنَ الشَّاهِدِينَ Şahitlik edenlerdenim.

سُورَةُ اِقْرَأْ

﴿مَكِّيَّةٌ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً﴾

صَدْرُهَا اِلٰى مَا لَمْ يَعْلَمْ اَوَّلُ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ وَذٰلِكَ بِغَارِ حِرَاءَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِقْرَاْ﴾ أَوْجِدِ الْقِرَاءَةَ مُبْتَدِأً ﴿بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾﴾ الْخَلَائِقَ ﴿خَلَقَ الْاِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾﴾ جَمْعُ عَلَقَةٍ وَهِيَ الْقِطْعَةُ الْيَسِيرَةُ مِنَ الدَّمِ الْغَلِيظِ ﴿اِقْرَاْ﴾ تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ ﴿وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ﴿٣﴾﴾ الَّذِي لَا يُوَازِيهِ كَرِيمٌ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ اِقْرَأْ ﴿اَلَّذِي عَلَّمَ﴾ الْخَطَّ ﴿بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾﴾ وَأَوَّلُ مَنْ خَطَّ بِهِ إِدْرِيسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿عَلَّمَ الْاِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾﴾ قَبْلَ تَعْلِيمِهِ مِنَ الْهُدٰى وَالْكِتَابَةِ وَالصِّنَاعَةِ وَغَيْرِهَا ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ﴿٦﴾﴾ ﴿اَنْ رَاٰهُ﴾ أَيْ نَفْسَهُ ﴿اسْتَغْنٰى ﴿٧﴾﴾ بِالْمَالِ نَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ وَرَأٰى عِلْمِيَّةٌ وَاسْتَغْنٰى مَفْعُولٌ ثَانٍ وَأَنْ رَآهُ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ﴾ يَا إِنْسَانُ ﴿الرُّجْعٰى ﴿٨﴾﴾ أَيِ الرُّجُوعُ تَخْوِيفٌ لَهُ فَيُجَازَى الطَّاغِيَ بِمَا يَسْتَحِقُّهُ ﴿اَرَاَيْتَ﴾ فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ لِلتَّعَجُّبِ ﴿اَلَّذِي يَنْهٰى ﴿٩﴾﴾ هُوَ أَبُو جَهْلٍ ﴿عَبْدًا﴾ هُوَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿اِذَا صَلّٰى ﴿١٠﴾﴾ ﴿اَرَاَيْتَ اِنْ كَانَ﴾ أَيِ الْمَنْهِيُّ ﴿عَلَى الْهُدٰى ﴿١١﴾﴾ ﴿اَوْ﴾ لِلتَّقْسِيمِ ﴿اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ﴿١٢﴾﴾ ﴿اَرَاَيْتَ اِنْ كَذَّبَ﴾ أَيِ النَّاهِي لِلنَّبِيِّ ﴿وَتَوَلّٰى ﴿١٣﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿اَلَمْ يَعْلَمْ بِاَنَّ اللّٰهَ يَرٰى ﴿١٤﴾﴾ مَا صَدَرَ مِنْهُ أَيْ

يَعْلَمُهُ فَيُجَازِيهِ عَلَيْهِ أَيِ اعْجَبْ مِنْهُ يَا مُخَاطَبُ مِنْ حَيْثُ نَهْيِهِ عَنِ الصَّلَاةِ وَمِنْ حَيْثُ أَنَّ الْمَنْهِيَّ عَلَى الْهُدٰى آمِرٌ بِالتَّقْوٰى وَمِنْ حَيْثُ أَنَّ النَّاهِيَ مُكَذِّبٌ مُتَوَلٍّ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿لَمْ يَنْتَهِ﴾ عَمَّا هُوَ عَلَيْهِ مِنَ الْكُفْرِ ﴿لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾﴾ لَنَجُرَّنْ بِنَاصِيَتِهِ إِلَى النَّارِ ﴿نَاصِيَةٍ﴾ بَدَلٌ نَكِرَةٌ مِنْ مَعْرِفَةٍ ﴿كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾﴾ وَصْفُهَا بِذٰلِكَ مَجَازٌ وَالْمُرَادُ صَاحِبُهَا ﴿فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾﴾ أَيْ أَهْلَ نَادِيهِ وَهُوَ الْمَجْلِسُ يَنْتَدِي يَتَحَدَّثُ فِيهِ الْقَوْمُ وَكَانَ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ لَمَّا انْتَهَرَهُ حَيْثُ نَهَاهُ عَنِ الصَّلَاةِ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا بِهَا رَجُلٌ أَكْثَرُ نَادِيًا مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ عَلَيْكَ هٰذَا الْوَادِيَ إِنْ شِئْتُ خَيْلًا جُرْدًا وَرِجَالًا مُرْدًا ﴿سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾﴾ الْمَلَائِكَةَ الْغِلَاظَ الشِّدَادَ لِإِهْلَاكِهِ كَمَا فِي الْحَدِيثِ لَوْ دَعَا نَادِيَهُ لَأَخَذَتْهُ الزَّبَانِيَةُ عِيَانًا ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُ ﴿لَا تُطِعْهُ﴾ يَا مُحَمَّدُ فِي تَرْكِ الصَّلَاةِ ﴿وَاسْجُدْ﴾ صَلِّ لِلّٰهِ ﴿وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾﴾ مِنْهُ بِطَاعَتِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

96- İkra Sûresi

Mekke'de inmiştir. On dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.[1]

1. Mahlûkatı **yaratan Rabbinin adıyla** başlayarak, güzelce **oku!**
2. **O, insanı kan pıhtısından**[2] sertleşmiş, çok az bir kan parçasından **yarattı.**
3. **Oku! Ki, Rabbin, en keremli olandır** ki, hiçbir keremli kişi ona denk olamaz.[3]
4. **Ki, kalemle** yazmayı **öğretti.** Kalemle ilk yazan İdris (aleyhisselam)'dır.
5. **İnsan** cinsine daha önce **bilmediği** hidayet, kitabet, sanat ve diğer **şey**ler**i öğretti.**
6. **Hayır!** Doğrusu, **gerçekten, insan azar.**
7. **Kendi** nef**sini** malı sebebiyle **ihtiyaçsız gördüğü**[4] **için.** Bu ayet Ebu Cehil hakkında inmiştir.
8. Ey İnsan! **Kuşkusuz dönüş Rabbinedir.** Bu insanı korkutmaktır. Ve böylece azgınlık yapanı hak ettiği şeyle cezalandıracaktır.
9. **Gördün mü**[5] **şu men eden** Ebu Cehil'**i,**
10. **Namaz kılarken bir kulu,** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'**i?**
11. **Gördün mü, ya o** men ettiği kişi **doğru yoldaysa,**

---

[1] Bu sûrenin başındaki ilk beş ayet Kuran'dan ilk inen ayetlerdir. Ve bu Hira mağarasında gerçekleşmiştir. Bunu Buhari rivayet etmiştir.

[2] عَلَق kelimesi عَلَقَة kelimesinin çoğuludur.

[3] وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ cümlesi اِقْرَأْ emrinin zamirinden haldir.

[4] رَأٰى fiili bilgi ifade eden (kalbi fiil)lerdendir. اسْتَغْنٰى fiili de ikinci mefulüdür. أَنْ رَآهُ terkibi ise meful-u lehtir.

[5] أَرَأَيْتَ fiili üç yerde de taaccüp ifade etmek içindir.

12. **Veya**[1] **takvâyı emrediyorsa?**

13. **Gördün mü o** Peygamber'i men eden **yalanlıyor ve** imana **sırt çeviriyorsa?**

14. **Allah'ın,** onun yaptıklarını **gördüğünü** bildiğini **bilmez mi?** Ona yaptıklarının karşılığını verecektir. Yani, ey muhatap! Bu kişiye hayret et ki, o namazdan men ediyor, men ettiği kişi ise hidayet üzere ve takvayı emrediyor ve bu men eden yalanlayıp imana sırt çeviriyor.

15. **Hayır! Andolsun ki, eğer** içinde bulunduğu küfürden **vazgeçmezse, elbette onu perçeminden yakalayacağız.** Perçeminden tutup ateşe sürükleyeceğiz.

16. **O yalancı, günahkâr**[2] **perçemden**[3]

17. **O, hemen meclis**[4] arkadaşları**nı çağırsın.** Ebu Cehil, Peygamber Efendimizi namazdan men ettiğinde Peygamberimiz ona çıkışmış ve o da buna karşılık şöyle demişti: "Andolsun, sen de biliyorsun ki, Bu Mekke'de benden çok etrafı olan kimse yoktur. Eğer istersem, sana karşı, bu vadiyi yalız atlar ve genç erkeklerle doldururum."

18. **Biz de çok yakında zebanileri** onu helak etmek için sert ve kaba melekleri **çağıracağız.** Hadiste şöyle geçmiştir: *"Eğer adamlarını çağırsaydı, zebaniler onu gözler önünde alıp götürecekti."*

19. **Hayır!** Asla! **Ona uy**up da Ey Muhammed! Namazı terk et**me! Secde et** Allah için namaz kıl **ve** itaatle ona **yaklaş!**

KELİME ANLAMI

﴿٩٦﴾- سُورَةُ اقْرَأْ

96- İkra Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً **On dokuz ayettir.**

صَدْرُهَا Bu sûrenin baş tarafı *(Nereye kadar?)* اِلَى مَا لَمْ يَعْلَمْ 'Ma lem ya'lem' ayetine kadar أَوَّلُ مَا نَزَلَ İlk inen kısımdır *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan وَذٰلِكَ Ve bu (ilk vahiy) بِغَارِ حِرَاءٍ Hira mağarasında (gerçekleşmiştir) رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ Bunu Buhari rivayet etmiştir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اِقْرَأْ **Oku!** أَوْجِدِ الْقِرَاءَةَ Okumaya gir *(Nasıl?)* مُبْتَدِأً Başlayarak *(Ne ile?)* بِاسْمِ رَبِّكَ **Rabbinin ismiyle** الَّذِي خَلَقَ **Ki, yarattı** *(Neyi?)* اَلْخَلَائِقَ Mahlukatı.

---

[1] أَوْ أَمَرَ terkibindeki أَوْ kelimesi taksim içindir.

[2] نَاصِيَةٍ kelimesinin كَاذِبَةٍ ve خَاطِئَةٍ diye vasıflanması mecazdır. Asıl kastedilen bu perçemin sahibidir.

[3] نَاصِيَةٍ kelimesi bir önceki marife النَّاصِيَةِ kelimesinden bedel yapılmış bir nekre kelimedir.

[4] نَادِيَ insanların konuşup sohbet ettikleri meclistir.

2. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* -الْجِنْسَ- اَلْاِنْسَانَ **İnsan** cinsini *(Neden?)* مِنْ عَلَقٍ **Kan pıhtısından** جَمْعُ عَلَقَةٍ 'Alakah' kelimesinin cemisidir وَهِيَ O da اَلْقِطْعَةُ الْيَسِيرَةُ Küçük bir parçadır *(Neden?)* مِنَ الدَّمِ الْغَلِيظِ Pıhtılaşmış kandan.

3. اِقْرَاْ **Oku!** تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ (Bu kelime) ilkini tekittir وَرَبُّكَ **Halbuki senin Rabbin** اَلْاَكْرَمُ **Sonsuz kerem sahibidir** اَلَّذِي لَا يُوَازِيهِ Ki, ona denk olamaz *(Kim?)* كَرِيمٌ Hiçbir kerem sahibi, cömert kişi حَالٌ (Bu cümle) haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ اِقْرَأْ 'İkra' emrinin zamirinden.

4. اَلَّذِي عَلَّمَ **Ki, öğretti** *(Neyi?)* اَلْخَطَّ Yazmayı *(Ne ile?)* بِالْقَلَمِ **Kalem ile** وَأَوَّلُ مَنْ İlk kişi ki, خَطَّ بِهِ Kalemle yazmıştır إِدْرِيسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ İdris aleyhisselam'dır.

5. عَلَّمَ **Öğretti** *(Kime?)* -الْجِنْسَ- اَلْاِنْسَانَ **İnsan** cinsine *(Neyi?)* مَا لَمْ يَعْلَمْ **Bilmediği şeyi** *(Neden önce?)* قَبْلَ تَعْلِيمِهِ Allah öğretmeden önce (bilmediği) مِنَ الْهُدٰى وَالْكِتَابَةِ Hidayet, kitabet وَالصِّنَاعَةِ وَغَيْرِهَا Sanat ve diğerlerini (öğretti).

6. كَلَّا **Hayır!** حَقًّا Gerçektende اِنَّ الْاِنْسَانَ **Doğrusu insan** لَيَطْغٰى **Elbette azar** *(Niçin?)*

7. اَنْ رَاٰهُ **Kendisini gördüğü için** أَيْ نَفْسَهُ Yani, nefsini *(Ne gördüğü için?)* اِسْتَغْنٰى **İhtiyaçsız** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَالِ Mal sebebiyle نَزَلَ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي جَهْلٍ Ebu Cehil hakkında وَرَأَى 'Raâ' fiili عِلْمِيَّةٌ Bilmek anlamında (olup ef'al-i kulubtan)dır وَاسْتَغْنٰى 'İsteğna' fiili مَفْعُولٌ ثَانٍ İkinci mefulüdür وَأَنْ رَآهُ 'En raâhu' (terkibi) de مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u lehtir.

8. اِنَّ **Şüphesiz** اِلٰى رَبِّكَ **Sadece Rabbinedir** يَا إِنْسَانُ Ey insan! *(Ne?)* اَلرُّجْعٰى **Dönüş** أَيِ الرُّجُوعُ Yani, geri dönüş تَخْوِيفٌ لَهُ Bu insanı korkutmaktır فَيُجَازِى Dolayısıyla cezalandıracaktır *(Kimi?)* اَلطَّاغِي Azgın, asi olanı *(Ne ile?)* بِمَا يَسْتَحِقُّهُ Hakkettiği ceza ile.

9. اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** فِي الْمَوَاضِعِ الثَّلَاثَةِ (Bu soru) üç yerde de لِلتَّعَجُّبِ Hayret ve şaşkınlık ifade etmek içindir *(Kimi gördün mü?)* اَلَّذِي يَنْهٰى **Şu men edeni** هُوَ أَبُو جَهْلٍ O Ebu Cehil'dir *(Kimi men eden?)*

10. عَبْدًا **Bir kulu** هُوَ النَّبِيُّ O peygamberimizdir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman men eden?)* اِذَا صَلّٰى **Namaz kıldığında.**

11. اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** اِنْ كَانَ **Şayet o** أَيِ الْمَنْهِيُّ Yani, namazdan men edilen عَلَى الْهُدٰى **Doğru yolda ise.**

12. اَوْ **Veya** لِلتَّقْسِيمِ (Ev harfi) taksim içindir اَمَرَ **Emrettiyse** *(Neyi?)* بِالتَّقْوٰى **Takvayı.**

13. اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** اِنْ كَذَّبَ **Şayet yalanladıysa** أَيِ النَّاهِي Yani, men eden *(Kimi?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberi وَتَوَلّٰى **Ve yüz çevirdiyse** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

14. أَلَمْ يَعْلَمْ **Bilmiyor mu?** *(Neyi?)* بِأَنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يَرَى **Görüyor** *(Neyi?)* مَا صَدَرَ مِنْهُ Ondan sadır olan şeyleri أَيْ يَعْلَمُهُ Yani, onu biliyor فَيُجَازِيهِ Ve onu cezalandıracaktır *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ Bu yaptıklarına karşılık أَيْ اعْجَبْ مِنْهُ Yani, hayret et buna يَا مُخَاطَبُ Ey Muhatap! *(Ne yönden?)* مِنْ حَيْثُ نَهْيِهِ Men etmesi yönünden *(Neden men etmesi?)* عَنِ الصَّلَاةِ Namazdan وَمِنْ حَيْثُ Ve şu yönden ki, أَنَّ الْمَنْهِيَّ Men edilen عَلَى الْهُدَى Hidayet üzere آمِرٌ بِالتَّقْوَى Ve takvayı emretmektedir وَمِنْ حَيْثُ Ve bir de şu yönde ki, أَنَّ النَّاهِيَ Men eden مُكَذِّبٌ Yalanlamakta مُتَوَلٍّ Ve yüz çevirmektedir *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

15. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ لَهُ Ebu Cehil'e mendir لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَامُ قَسَمٍ Lam yemin içindir لَمْ يَنْتَهِ **Vazgeçmezse** *(Neden?)* عَمَّا هُوَ عَلَيْهِ Üzerinde olduğu مِنَ الْكُفْرِ Küfürden لَنَسْفَعًا **Elbette (onu) tutacağız** *(Neden?)* بِالنَّاصِيَةِ **Perçeminden** لَنَجُرَّنْ Elbette onu sürükleyeceğiz *(Neden?)* بِنَاصِيَتِهِ Perçemi, alın saçından *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe.

16. نَاصِيَةٍ **Perçem** بَدَلُ نَكِرَةٍ Bu nekre bir bedeldir *(Neden?)* مِنْ مَعْرِفَةٍ Marife bir kelimeden *(Öyle perçem ki,)* كَاذِبَةٍ **Yalancı** خَاطِئَةٍ **Ve günahkâr** وَصْفُهَا بِذَلِكَ Perçemin bu şeylerle vasıflanması مَجَازٌ Mecazdır وَالْمُرَادُ صَاحِبُهَا Asıl maksat sahibidir.

17. فَلْيَدْعُ **O hemen çağırsın** *(Neyi?)* نَادِيَهُ **Meclisini** أَيْ أَهْلَ نَادِيهِ Yani, meclis arkadaşlarını وَهُوَ O 'nâdi' denen yer اَلْمَجْلِسُ Meclistir ki, يَنْتَدِي Toplanır يَتَحَدَّثُ Ve konuşur *(Nerede?)* فِيهِ O yerde *(Kim?)* اَلْقَوْمُ Kavim, cemiyet وَكَانَ قَالَ Ve (Ebu Cehil) demiş idi *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman demişti?)* لَمَّا انْتَهَرَهُ Peygamberimiz ona çıkıştığında *(Ne zaman çıkışmıştı?)* حَيْثُ نَهَاهُ Onu men ettiğinde *(Neden?)* عَنِ الصَّلَاةِ Namazdan لَقَدْ عَلِمْتَ Andolsun biliyorsun ki, مَا بِهَا Mekke'de yoktur *(Ne?)* رَجُلٌ Bir adam ki, أَكْثَرُ نَادِيًا Daha fazla etrafı vardır *(Kimden?)* مِنِّي Benden لَأَمْلَأَنَّ Elbette doldururum عَلَيْكَ Senin aleyhine *(Neyi?)* هٰذَا الْوَادِيَ Şu vadiyi إِنْ شِئْتُ Şayet dilersem *(Ne ile doldururum?)* خَيْلًا جُرْدًا Yalız atlar وَرِجَالًا مُرْدًا Ve genç adamlarla.

18. سَنَدْعُ **Biz de çağıracağız** *(Neyi?)* اَلزَّبَانِيَةَ **Zebanileri** اَلْمَلَائِكَةَ الْغِلَاظَ الشِّدَادَ Katı ve sert melekleri *(Niçin?)* لِإِهْلَاكِهِ Onu helak etmek için كَمَا فِي الْحَدِيثِ Nitekim hadiste (geçer ki,) لَوْ دَعَا Şayet çağırsaydı *(Kimi?)* نَادِيَهُ Meclisini لَأَخَذَتْهُ Elbette onu alacaktı *(Kim?)* اَلزَّبَانِيَةُ Melekler *(Nasıl?)* عِيَانًا Gözler önünde.

19. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ لَهُ Ebu Cehil'e mendir لَا تُطِعْهُ **Ona uyma** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Hangi konuda?)* فِي تَرْكِ الصَّلَاةِ Namazı terk konusunda وَاسْجُدْ **Secde et!** صَلِّ لِلّٰهِ Allah için namaz kıl! وَاقْتَرِبْ **Ve yaklaş** *(Kime?)* مِنْهُ Allah'a *(Nasıl?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat ederek.

سُورَةُ الْقَدْرِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ خَمْسٌ اَوْ سِتُّ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ جُمْلَةً وَاحِدَةً مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا ﴿فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾﴾ أَيِ الشَّرَفِ وَالْعِظَمِ ﴿وَمَآ اَدْرٰيكَ﴾ أَعْلَمَكَ يَا مُحَمَّدُ ﴿مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾﴾ تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا وَتَعْجِيبٌ مِنْهُ ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾﴾ لَيْسَ فِيهَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ فَالْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهَا خَيْرٌ مِنْهُ فِي أَلْفِ شَهْرٍ لَيْسَتْ فِيهَا ﴿تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ ﴿وَالرُّوحُ﴾ أَيْ جِبْرِيلُ ﴿فِيهَا﴾ فِي اللَّيْلَةِ ﴿بِاِذْنِ رَبِّهِمْ﴾ بِأَمْرِهِ ﴿مِنْ كُلِّ اَمْرٍ ﴿٤﴾﴾ قَضَاهُ اللّٰهُ فِيهَا لِتِلْكَ السَّنَةِ إِلَى قَابِلٍ وَمِنْ سَبَبِيَّةٌ بِمَعْنَى الْبَاءِ ﴿سَلَامٌ هِيَ﴾ خَبَرٌ مُقَدَّمٌ وَمُبْتَدَأٌ ﴿حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ وَكَسْرِهَا إِلَى وَقْتِ طُلُوعِهِ جُعِلَتْ سَلَامًا لِكَثْرَةِ السَّلَامِ فِيهَا مِنَ الْمَلَائِكَةِ لَا تَمُرُّ بِمُؤْمِنٍ وَلَا بِمُؤْمِنَةٍ إِلَّا سَلَّمَتْ عَلَيْهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

97- Kadir Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Beş veya altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Biz onu** Kuran'ı **Kadir** şeref ve azamet **gecesinde** Levh-i Mahfuz'dan toplu bir halde dünya semasına **indirdik.**

2. **Kadir gecesinin ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti, ey Muhammed![1]
3. **Kadir gecesi,** içinde Kadir gecesi olmayan **bin aydan daha hayırlıdır.** O gecede yapılan salih ameller, içinde Kadir gecesi olmayan bin ayda yapılandan daha hayırlıdır.
4. **Onda** o gecede, **Rablerinin izni** emri**yle melekler ve Ruh** Cebrail, o gece Allah'ın gelecek seneye kadar takdir ettiği **her iş için inerler.**[2]
5. **O gece, selamettir,**[3] **ta fecrin doğuş** vaktine[4] **kadar.** Bu gecede, melekler çokça selam verdikleri için adı selam olmuştur. Melekler bu gecede her uğradıkları mümin erkek ve kadına selam verirler.

KELİME ANLAMI

﴿٩٧﴾- سُورَةُ الْقَدْرِ

97- Kadir Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.**

خَمْسٌ **Beş** آيَاتٍ أَوْ سِتٌّ **Veya altı ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. إِنَّا **Şüphesiz biz** أَنْزَلْنَاهُ **Onu indirdik** أَيِ الْقُرْآنَ Yani Kuran'ı *(Nasıl?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Toplu bir halde *(Nereden?)* مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i Mahfuz'dan *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا Dünya semasına *(Ne zaman indirdik?)* فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ **Kadir gecesinde** أَيِ الشَّرَفِ وَالْعِظَمِ Yani şeref ve yücelik gecesinde.

2. وَمَا أَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ **Kadir gecesinin ne olduğunu** تَعْظِيمٌ لِشَأْنِهَا Bu kadir gecesinin şanını yüceltmek وَتَعْجِيبٌ مِنْهُ Ve ona hayret uyandırmaktır.

3. لَيْلَةُ الْقَدْرِ **Kadir gecesi** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ **Bin aydan** *(Öyle bin ay ki,)* لَيْسَ فِيهَا Onların içinde yoktur *(Ne?)* لَيْلَةُ الْقَدْرِ Kadir gecesi فَالْعَمَلُ الصَّالِحُ Ve salih amel *(Nerede?)* فِيهَا Kadir gecesinde *(Nedir?)* خَيْرٌ مِنْهُ Salih amelden daha hayırlıdır *(Neredeki?)* فِي أَلْفِ شَهْرٍ Bin aydaki *(Öyle bin ay ki,)* لَيْسَتْ فِيهَا Orada Kadir gecesi yoktur.

---

[1] وَمَا أَدْرَكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ cümlesi o gecenin şanına hürmet ve hayret ifade etmek içindir.
[2] تَنَزَّلُ fiilinin aslında bulunan iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.
[3] سَلَامٌ هِيَ cümlesi mukaddem haber ile mübtedadır.
[4] مَطْلَع kelimesi lam harfinin fethası ve kesresiyle okunur.

4. تَنَزَّلُ **İner** *(Kim?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Melekler** بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ (Tenezzelu fiili) iki ta'nın birinin hazfiyle okunur *(Neden olan?)* مِنَ الْأَصْلِ Aslından olan *(Daha kim iner?)* وَالرُّوحُ **Ruh** أَيْ جِبْرِيلُ Yani, Cebrail *(Nerede?)* **فِيهَا Orada** فِي اللَّيْلَةِ O gecede *(Nasıl inerler?)* **بِإِذْنِ رَبِّهِمْ Rablerinin izniyle** بِأَمْرِهِ Emriyle *(Ne sebebiyle inerler?)* **مِنْ كُلِّ اَمْرٍ Her bir iş sebebiyle** ki, قَضَاهُ اللّٰهُ Allah onu takdir etmiştir *(Nerede?)* فِيهَا O gecede *(Niçin?)* لِتِلْكَ السَّنَةِ Bu sene için *(Ne zamana kadar?)* إِلَى قَابِلٍ Gelecek seneye kadar وَمِنْ 'Min' harfi ceri سَبَبِيَّةٌ Sebebiyet içindir *(Ne manasında?)* بِمَعْنَى الْبَاءِ 'Ba' harfi ceri manasında.

5. **سَلَامٌ Selamettir** *(Ne?)* **هِيَ O gece** خَبَرٌ مُقَدَّمٌ (Selam kelimesi) haber-i mukaddem وَمُبْتَدَأٌ (Hiye zamiri) mübtedadır *(Ne zamana kadar selamettir?)* **حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ Ta fecrin doğuşuna kadar** بِفَتْحِ اللَّامِ ('Metla' kelimesi) lamın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle okunur إِلَى وَقْتِ طُلُوعِهِ Fecrin doğuş vaktine kadar (demektir) جُعِلَتْ سَلَامًا O gece selamet olarak tayin edildi *(Niçin?)* لِكَثْرَةِ السَّلَامِ فِيهَا O gecede selam çok olduğu için *(Kimden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden لَا تَمُرُّ Uğramazlar *(Kime?)* بِمُؤْمِنٍ Ne bir mümin erkek وَلَا بِمُؤْمِنَةٍ Ne de bir mümin kadına (uğramazlar ki) إِلَّا سَلَّمَتْ عَلَيْهِ İllaki ona selam verirler.

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ تِسْعُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ﴾ لِلْبَيَانِ ﴿اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ﴾ أَيْ عَبَدَةِ الْأَصْنَامِ عَطْفٌ عَلٰى أَهْلِ ﴿مُنْفَكِّينَ﴾ خَبَرُ يَكُنْ أَيْ زَائِلِينَ عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ ﴿حَتّٰى تَأْتِيَهُمُ﴾ أَيْ أَتَتْهُمُ ﴿الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْحُجَّةُ الْوَاضِحَةُ وَهِيَ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ﴾ بَدَلٌ مِنَ الْبَيِّنَةِ وَهُوَ النَّبِيُّ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾﴾ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿فِيهَا كُتُبٌ﴾ أَحْكَامٌ مَكْتُوبَةٌ ﴿قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾﴾ مُسْتَقِيمَةٌ أَيْ يَتْلُو مَضْمُونَ ذٰلِكَ وَهُوَ الْقُرْآنُ فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ ﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ﴾ فِي الْإِيمَانِ بِهِ ﷺ ﴿اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾﴾ أَيْ هُوَ ﷺ أَوِ الْقُرْآنُ الْجَائِي بِهِ مُعْجِزَةً لَهُ وَقَبْلَ مَجِيئِهِ ﷺ كَانُوا مُجْتَمِعِينَ عَلَى الْإِيمَانِ بِهِ إِذَا جَاءَ فَحَسَدَهُ مَنْ كَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ ﴿وَمَا اُمِرُوا﴾ فِي كِتَابَيْهِمُ التَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ ﴿اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ أَيْ أَنْ يَعْبُدُوهُ فَحُذِفَتْ أَنْ وَزِيدَتِ اللَّامُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿حُنَفَاءَ﴾ مُسْتَقِيمِينَ عَلٰى دِينِ إِبْرَاهِيمَ وَدِينِ مُحَمَّدٍ إِذَا جَاءَ فَكَيْفَ كَفَرُوا بِهِ ﴿وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ﴾ الْمِلَّةِ ﴿الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾﴾ الْمُسْتَقِيمَةِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ فِيهَا مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿اُولٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾﴾ الْخَلِيقَةِ ﴿جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ

﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ﴾ بِطَاعَتِهِ ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ بِثَوَابِهِ ﴿ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾﴾ خَافَ عِقَابَهُ فَانْتَهٰى عَنْ مَعْصِيَتِهِ تَعَالٰى.

TÜRKÇE ANLAMI

98- Beyyine Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Kendilerine beyyine** apaçık delil; Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelinceye kadar ehl-i kitap ve müşrik**[1] puta tapan[2] **inkârcılar ayrılır olmadılar,** içinde bulundukları hali terk etmediler.
2. **Allah tarafından gönderilen ve** batıldan **arınmış sahifeleri okuyan bir elçi,**[3] Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem).
3. **Onlarda en doğru kitaplar** dosdoğru yazılmış hükümler **vardır.** Yani, peygamber bu kitapların içeriği olan Kuran'ı okur. Kimisi ona iman eder, kimi de inkâr.
4. **Kendilerine kitap verilenler** peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) iman konusunda **ancak o açık delil** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) veya mucize olarak getirdiği Kuran **kendilerine geldikten sonra ayrılığa düştüler.** Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) gelmeden önce, geldiği zaman ona iman edeceklerine dair görüş birliğine varmışlardı. İçlerinden onu inkâr edenler onu kıskandılar.
5. **Oysaki onlara,** kitapları Tevrat ve İncil'de **dini onun için** şirkten **halis tutarak ve muvahhidler** İbrahim'in ve geldiği zaman Muhammed'in dini üzere dosdoğru **olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekat vermelerinden başka bir şey emredilmemişti.** Öyleyse onu nasıl inkar ettiler!? **Dosdoğru din işte budur.**
6. **Şüphesiz, ehl-i kitap ve müşrik inkârcılar, içinde ebedî** Allah Teâlâ tarafından sonsuza kadar kalmaları takdir edilmiş **olarak**[4] **kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte onlar yaratılanların en şerlisidirler.**
7. **Ve şüphesiz iman edip salih amel işleyenler, işte onlar da yaratılanların en hayırlısıdırlar.**
8. **Onların Rableri katındaki mükâfatları, altından ırmaklar akan, içinde sonsuza kadar devamlı olarak kalacakları Adn** ikamet **cennetleridir. Allah** kendisine itaat etmeleriyle **onlardan razı olmuş, onlar da** verdiği sevabıyla **Allah'tan razı olmuşlardır. Bu Rabbin**in azabın**dan korkan** ve böylece Allah'a karşı isyandan vazgeçen **kimse içindir.**

---

[1] وَالْمُشْرِكِينَ kelimesi أَهْلِ kelimesi üzerine atıftır.
[2] مِنْ أَهْلِ terkibindeki مِنْ harf-i ceri beyan içindir.
[3] رَسُولٌ kelimesi الْبَيِّنَةُ kelimesinden bedeldir.
[4] خَالِدِينَ kelimesi hal-i mukadderadır.

KELİME ANLAMI

﴿٩٨﴾- سُورَةُ الْبَيِّنَةِ

98- Beyyine Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** تِسْعُ آيَاتٍ **Dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. لَمْ يَكُنْ **Olmadı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْ -لِلْبَيَانِ- 'Min' beyan içindir أَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitap** وَالْمُشْرِكِينَ **Ve müşriklerden** أَيْ عَبَدَةِ الْأَصْنَامِ Yani puta tapanlar عَطْفٌ (Müşrikine kelimesi) atıftır *(Neye?)* عَلٰى أَهْلِ Ehil kelimesi üzerine *(Ne olmadılar?)* مُنْفَكِّينَ **Ayrılır** خَبَرُ يَكُنْ 'Yekün' fiilinin haberidir أَيْ زَائِلِينَ Yani, vazgeçer olmadılar *(Neden?)* عَمَّا هُمْ عَلَيْهِ Üzerinde oldukları hal ve durumdan حَتّٰى تَأْتِيَهُمُ **Ta ki onlara gelinceye kadar** أَيْ أَتَتْهُمْ Yani, ta ki onlar geldi *(Ne?)* الْبَيِّنَةُ **Beyyine** أَيِ الْحُجَّةُ الْوَاضِحَةُ Yani, apaçık delil وَهِيَ مُحَمَّدٌ O da Muhammed'dir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kim gelinceye kadar ayrılmadılar?)*

2. رَسُولٌ **Bir resûl** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** بَدَلٌ مِنَ الْبَيِّنَةِ Beyyine kelimesinden bedeldir وَهُوَ النَّبِيُّ O resul de Peygamberimizdir ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Öyle resul ki,)* يَتْلُوا **Okuyor** *(Neyi?)* صُحُفًا مُطَهَّرَةً **Arındırılmış sayfaları** *(Neden?)* مِنَ الْبَاطِلِ Bâtıldan.

3. فِيهَا **O sayfalarda vardır** *(Ne?)* كُتُبٌ **Kitaplar** أَحْكَامٌ مَكْتُوبَةٌ Yazılı hükümler vardır **ki,** قَيِّمَةٌ **Doğru** مُسْتَقِيمَةٌ Dosdoğrudur أَيْ يَتْلُو Yani okuyor *(Neyi?)* مَضْمُونَ ذٰلِكَ Bu kitapların manalarını وَهُوَ الْقُرْآنُ O da Kuran'dır فَمِنْهُمْ İşte onlardan مَنْ آمَنَ بِهِ Buna inan da vardır وَمِنْهُمْ Ve yine onlardan مَنْ كَفَرَ İnkar eden de var.

4. وَمَا تَفَرَّقَ **Ayrılığa düşmedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* الْكِتَابَ **Kitap** *(Ne konuda ayrılığa düşmediler?)* فِي الْإِيمَانِ بِهِ Peygamberimize iman konusunda ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin إِلَّا **Ancak (ayrılığa düştüler)** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ **Onlara geldikten sonra** *(Ne geldikten sonra?)* الْبَيِّنَةُ **Apaçık delil** أَيْ هُوَ Yani o, (peygamberimiz geldikten sonra) ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin أَوِ الْقُرْآنُ الْجَائِي بِهِ Veya onunla gelen Kuran *(Ne olarak?)* مُعْجِزَةً لَهُ Onun mucizesi olarak وَقَبْلَ مَجِيئِهِ Halbuki Peygamberimiz gelmeden önce ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin كَانُوا مُجْتَمِعِينَ İttifak etmişlerdi *(Neye?)* عَلَى الْإِيمَانِ بِهِ Ona iman

etmeye *(Ne zaman?)* إِذَا جَاءَ Geldiği zamanda فَحَسَدَهُ (Fakat gelince) onu kıskandı *(Kim?)* مَنْ كَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ Ehli kitaptan onu inkar edenler.

5. وَمَا اُمِرُوا **Oysaki onlara emredilmemişti** *(Nerede?)* فِي كِتَابَيْهِمْ Kitapları اَلتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat ve İncil'de اِلَّا **Ancak (emredilmişti)** *(Ne?)* لِيَعْبُدُوا **İbadet etmeleri** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** أَيْ أَنْ يَعْبُدُوهُ Yani, ona kulluk etmeleri فَحُذِفَتْ أَنْ 'En' harfi hazfedilmiş وَزِيدَتِ اللَّامُ Ve 'Lam' harfi eklenmiştir *(Nasıl ibadet etmeleri emredilmiştir?)* مُخْلِصِينَ **Hâs kılarak** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* اَلدِّينَ **Dini** *(Neden arındırarak?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten *(Daha nasıl ibadet etmeleri emredilmiştir?)* حُنَفَاءَ **Hanifler olarak** مُسْتَقِيمِينَ İstikamet sahibi olarak *(Ne üzerine?)* عَلٰى دِينِ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'in dini وَدِينِ مُحَمَّدٍ Ve Muhammed'in dini üzere *(Ne zamanda?)* إِذَا جَاءَ Geldiği zamanda فَكَيْفَ كَفَرُوا بِهِ Öyleyse nasıl onu inkar ettiler? *(Daha ne emredildi?)* وَيُقِيمُوا **Dosdoğru kılmaları** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** وَيُؤْتُوا **Ve vermeleri** *(Neyi?)* اَلزَّكٰوةَ **Zekatı** وَذٰلِكَ **Ve işte bu** دِينُ **Dindir** اَلْمِلَّةُ İnançtır *(Öyle din ki,)* اَلْقَيِّمَةِ **Doğru** اَلْمُسْتَقِيمَةِ Dosdoğru.

6. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehli kitap** وَالْمُشْرِكِينَ **Ve müşriklerden** فِي نَارِ جَهَنَّمَ **(Onlar) cehennem ateşindedir** *(Ne halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَالٌ مُقَدَّرَةٌ (Halidine) hal-i mukadderadır أَيْ مُقَدَّرًا Yani, takdir edilmiş olduğu halde *(Ne?)* خُلُودُهُمْ فِيهَا Onların orada edebi kalmaları *(Kim tarafından?)* مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce Allah tarafından اُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** شَرُّ الْبَرِيَّةِ **Yaratılanların en şerlisidir.**

7. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** اُولٰئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** خَيْرُ الْبَرِيَّةِ **Yaratılanların en hayırlısıdır** اَلْخَلِيقَةِ Mahlukatın.

8. جَزَاؤُهُمْ **Onların mükafatı** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** *(Nedir?)* جَنَّاتُ عَدْنٍ -إِقَامَةٍ- **Adn** ikamet **cennetleridir** تَجْرِي **Akar** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **O cennetlerin altından** *(Ne?)* اَلْاَنْهَارُ **Nehirler** *(Oraya nasıl girecekler?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Nasıl?)* اَبَدًا **Devamlı olarak** رَضِيَ **Razı olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne sebebiyle?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmeleri sebebiyle وَرَضُوا **Onlar da razı olmuştur** *(Kimden?)* عَنْهُ **Allah'tan** *(Ne sebebiyle?)* بِثَوَابِهِ Verdiği sevap sebebiyle ذٰلِكَ **İşte bu** لِمَنْ خَشِيَ **Korkan içindir** *(Kimden?)* رَبَّهُ **Rabbinden** خَافَ عِقَابَهُ Azabından korkan فَانْتَهٰى Ve vazgeçen içindir *(Neden?)* عَنْ مَعْصِيَتِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a isyan etmekten.

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ تِسْعُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ﴾ حُرِّكَتْ لِقِيَامِ السَّاعَةِ ﴿زِلْزَالَهَا ﴿١﴾﴾ تَحْرِيكَهَا الشَّدِيدَ الْمُنَاسِبَ لِعَظَمَتِهَا ﴿وَاَخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ﴿٢﴾﴾ كُنُوزَهَا وَمَوْتَاهَا فَأَلْقَتْهَا عَلٰى ظَهْرِهَا ﴿وَقَالَ الْاِنْسَانُ﴾ الْكَافِرُ بِالْبَعْثِ ﴿مَا لَهَا ﴿٣﴾﴾ إِنْكَارًا لِتِلْكَ الْحَالَةِ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ بَدَلٌ مِنْ إِذَا وَجَوَابُهَا ﴿تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ﴿٤﴾﴾ تُخْبِرُ بِمَا عُمِلَ عَلَيْهَا مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ ﴿بِاَنَّ﴾ بِسَبَبِ أَنَّ ﴿رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ﴿٥﴾﴾ أَيْ أَمَرَهَا بِذٰلِكَ فِي الْحَدِيثِ تَشْهَدُ عَلٰى كُلِّ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ بِكُلِّ مَا عُمِلَ عَلٰى ظَهْرِهَا ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ﴾ يَنْصَرِفُونَ مِنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ ﴿اَشْتَاتًا﴾ مُتَفَرِّقِينَ فَآخِذٌ ذَاتَ الْيَمِينِ إِلَى الْجَنَّةِ وَآخِذٌ ذَاتَ الشِّمَالِ إِلَى النَّارِ ﴿لِيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهَا مِنَ الْجَنَّةِ أَوِ النَّارِ ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ﴾ زِنَةَ نَمْلَةٍ صَغِيرَةٍ ﴿خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾﴾ يَرَ ثَوَابَهُ ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾﴾ يَرَ جَزَاءَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

99- Zelzele Sûresi
Mekke veya Medine'de inmiştir. Dokuz ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Yer kendi sarsıntısıyla** büyüklüğüne uygun şiddetli hareketiyle **sallandığı,** kıyamet saati için hareket ettirildiği,
2. **Toprak ağırlıklarını dışarı çıkardığı,** içindeki hazine ve ölüleri üstüne attığı,
3. **Ve** dirilmeyi inkâr eden **insan** bu durumu inkâr ederek **"Ne oluyor buna!" dediği vakit,**
4. **İşte o gün,**[1] **haberlerini anlatır,** üzerinde yapılan hayır ve şerleri bildirir.
5. **Rabbinin ona vahy etmesi** bunu emretmesi sebebi**yle.** Hadiste geçer ki: *"Yer, her erkek ve kadına üzerinde işlediği şeylerin hepsiyle şahitlik eder."*
6. **O gün insanlar amellerinin** karşılığı olan cennet veya cehennemi **görmeleri için bölük bölük** gruplar halinde **dağılırlar,** hesap yerinden ayrılırlar. Sağ tarafın yolunu tutanlar cennete, sol tarafın yolunu tutanlar cehenneme giderler.
7. **Kim zerre miktarı** küçük bir karınca ağırlınca **hayır yaparsa onu**n sevabını **görür.**
8. **Kim de zerre miktarı şer işlerse onu**n cezasını **görür.**

KELİME ANLAMI

﴿٩٩﴾- سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

99- Zelzele Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** تِسْعُ آيَاتٍ **Dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. إِذَا زُلْزِلَتْ **Sarsıldığında** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** حُرِّكَتْ Hareket ettirildiğinde *(Niçin?)* لِقِيَامِ السَّاعَةِ Kıyamet günü için *(Nasıl sarsıldığında?)* زِلْزَالَهَا **Kendisine has sarsıntısıyla** تَحْرِيكَهَا الشَّدِيدَ Şiddetle hareket ettirilmesiyle *(Öyle hareket ki,)* الْمُنَاسِبَ لِعَظَمَتِهَا Büyüklüğüne, çapına uygun.

2. وَأَخْرَجَتْ **Ve çıkardığında** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** *(Neyi?)* أَثْقَالَهَا **Ağırlıklarını** كُنُوزَهَا Hazinelerini وَمَوْتَاهَا Ölülerini فَأَلْقَتْهَا Ve onları attığında *(Nereye?)* عَلٰى ظَهْرِهَا Toprağın üstüne.

3. وَقَالَ **Ve dediğinde** *(Kim?)* الْإِنْسَانُ **İnsan** الْكَافِرُ بِالْبَعْثِ Dirilmeyi inkar eden *(Ne dediğinde?)* مَا لَهَا **Buna ne oluyor?!** *(Niçin böyle der?)* إِنْكَارًا لِتِلْكَ الْحَالَةِ Bu hali inkar için.

---

[1] يَوْمَئِذٍ kelimesi إِذَا zarfından bedeldir. إِذَا 'nın cevabı da تُحَدِّثُ fiilidir.

4. يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** بَدَلٌ مِنْ إِذَا (Bu kelime) 'izâ'dan bedeldir وَجَوَابُهَا Ve 'izâ'nın cevabı şudur: تُحَدِّثُ **Söyler** *(Neyi?)* اَخْبَارَهَا **Haberlerini** تُخْبِرُ Haber verir *(Neyi?)* بِمَا عُمِلَ عَلَيْهَا Üzerinde işlenen مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ Hayır ve şerri ***(Ne sebebiyle bildirir?)***

5. بِاَنَّ -بِسَبَبِ أَنَّ- Şu sebeple ki, **doğrusu** رَبَّكَ **Senin Rabbin** اَوْحٰى لَهَا **Ona vahyetti** أَيْ أَمَرَهَا Yani, ona emretti *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu فِي الْحَدِيثِ Hadiste (geçer ki,) تَشْهَدُ Yer şahitlik eder *(Kime karşı?)* عَلٰى كُلِّ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ Her köle ve cariyeye (kadın ve erkeğe) *(Ne ile şahitlik eder?)* بِكُلِّ مَا عُمِلَ İşlenen her şeyle *(Nerede?)* عَلٰى ظَهْرِهَا Kendisinin üstünde.

6. يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** يَصْدُرُ **Çıkarlar** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** يَتَصَرَّفُونَ Dağılırlar *(Nereden?)* مِنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ Hesap yerinden *(Nasıl?)* اَشْتَاتًا **Bölük bölük** مُتَفَرِّقِينَ Ayrı ayrı gruplar halinde فَآخِذٌ ذَاتَ الْيَمِينِ Sağ tarafın yolunu tutan إِلَى الْجَنَّةِ Cennete gider وَآخِذٌ ذَاتَ الشِّمَالِ Sol tarafın yolunu tutan إِلَى النَّارِ Cehenneme gider *(Niçin çıkarlar?)* لِيُرَوْا **Görmek için** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Amellerini** أَيْ جَزَاءَهَا Yani, amellerinin karşılığı olan مِنَ الْجَنَّةِ أَوِ النَّارِ Cennet veya cehennemi (görmek için).

7. فَمَنْ **Öyleyse her kim** يَعْمَلْ **Yaparsa** *(Ne kadar?)* مِثْقَالَ ذَرَّةٍ **Zerre miktarı** زِنَةَ نَمْلَةٍ صَغِيرَةٍ Küçük bir karınca ağırlığı kadar *(Ne yaparsa?)* خَيْرًا **Hayır** يَرَهُ **Onu görür** يَرَ ثَوَابَهُ Sevabını görür.

8. وَمَنْ **Her kim de** يَعْمَلْ **Yaparsa** *(Ne kadar?)* مِثْقَالَ ذَرَّةٍ **Zerre miktarı** *(Ne yaparsa?)* شَرًّا **Kötülük** يَرَهُ **Onu görür** يَرَ جَزَاءَهُ Cezasını görür.

سُورَةُ الْعَادِيَاتِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَادِيَاتِ﴾ الْخَيْلِ تَعْدُو فِي الْغَزْوِ وَتَضْبَحُ ﴿ضَبْحًا ①﴾ هُوَ صَوْتُ أَجْوَافِهَا إِذَا عَدَتْ ﴿فَالْمُورِيَاتِ﴾ الْخَيْلِ تُورِي النَّارَ ﴿قَدْحًا ②﴾ بِحَوَافِرِهَا إِذَا سَارَتْ فِي الْأَرْضِ ذَاتِ الْحِجَارَةِ بِاللَّيْلِ ﴿فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ③﴾ الْخَيْلِ تُغِيرُ عَلَى الْعَدُوِّ وَقْتَ الصُّبْحِ بِإِغَارَةِ أَصْحَابِهَا ﴿فَأَثَرْنَ﴾ هَيَّجْنَ ﴿بِهِ﴾ بِمَكَانِ عَدْوِهِنَّ أَوْ بِذٰلِكَ الْوَقْتِ ﴿نَقْعًا ④﴾ غُبَارًا بِشِدَّةِ حَرَكَتِهِنَّ ﴿فَوَسَطْنَ بِهِ﴾ بِالنَّقْعِ ﴿جَمْعًا ⑤﴾ مِنَ الْعَدُوِّ أَيْ صِرْنَ وَسَطَهُ وَعُطِفَ الْفِعْلُ عَلَى الْاِسْمِ لِأَنَّهُ فِي تَأْوِيلِ الْفِعْلِ أَيْ وَاللَّاتِي عَدَوْنَ فَأَوْرَيْنَ فَأَغَرْنَ ﴿إِنَّ الْاِنسَانَ﴾ الْكَافِرَ ﴿لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥﴾ لَكَفُورٌ يَجْحَدُ نِعْمَتَهُ تَعَالٰى ﴿وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ﴾ أَيْ كُنُودِهِ ﴿لَشَهِيدٌ ⑦﴾ يَشْهَدُ عَلٰى نَفْسِهِ بِصُنْعِهِ ﴿وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ﴾ أَيِ الْمَالِ ﴿لَشَدِيدٌ ⑧﴾ أَيْ لَشَدِيدُ الْحُبِّ لَهُ فَيَبْخَلُ بِهِ ﴿أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ﴾ أُثِيرَ وَأُخْرِجَ ﴿مَا فِي الْقُبُورِ ⑨﴾ مِنَ الْمَوْتٰى أَيْ بُعِثُوا ﴿وَحُصِّلَ﴾ بُيِّنَ وَأُفْرِزَ ﴿مَا فِي الصُّدُورِ ⑩﴾ الْقُلُوبِ مِنَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ ﴿إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ⑪﴾ لَعَالِمٌ فَيُجَازِيهِمْ عَلٰى كُفْرِهِمْ أُعِيدَ الضَّمِيرُ جَمْعًا نَظَرًا لِمَعْنَى الْإِنْسَانِ وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ دَلَّتْ عَلٰى مَفْعُولِ يَعْلَمُ أَيْ إِنَّا نُجَازِيهِ وَقْتَ مَا ذُكِرَ وَتَعَلَّقَ خَبِيرٌ بِيَوْمَئِذٍ وَهُوَ تَعَالٰى خَبِيرٌ دَائِمًا لِأَنَّهُ يَوْمُ الْمُجَازَاةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

100- Âdiyat Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. On bir ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Savaşlarda **soluk soluğa**[1] nefes alıp **koşan** at**lara,**
2. Geceleyin taşlı bir yerde gittiğinde nallarıyla **çakarak kıvılcım saçan** ateş çıkaran at**lara,**
3. **Ansızın sabah** düşmana sahiplerinin baskın yapmasıyla **baskın yapan** at**lara,**
4. **Orada;** koştuğu yerde veya o vakitte çok hızlı hareket ettikleri için **tozu dumana katanlara,**
5. **Derken onunla** o tozla düşmandan **bir topluluğu ortalayanlara** ortalarına girenlere **andolsun ki,**
6. **Şüphesiz** kâfir **insan, Rabbine karşı pek nankördür,** Allah Teâlâ'nın nimetlerini bile bile inkâr eder.
7. **Şüphesiz bu** nankörlüğü**ne kendisi de şahittir,** yaptığıyla kendi aleyhine şahitlik eder.
8. **Ve o, hayır** mal **sevgisine de aşırı derecede düşkündür.** Malı çok sever. Bu sebeple onu esirger, cimrilik eder.
9. **Bilmez mi ki, kabirlerde bulunan** ölüler **deşilip dışarı atıldığında,** kaldırılıp çıkarıldığında,
10. **Ve sineler** kalpler**de gizlenen** iman ve küfür**ler ortaya konduğu** beyan edilip açıklandığı**nda,**
11. **Şüphesiz Rableri o gün onlardan elbette haberdardır,** onları bilmektedir. Onlara inkârlarının karşılığını verecektir.[2]

KELİME ANLAMI

﴿١٠٠﴾- سُورَةُ الْعَادِيَاتِ

100- Âdiyat Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke أَوْ مَدَنِيَّةٌ Veya Medine'de inmiştir إِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً On bir ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

---

[1] ضَبْحًا kelimesi, atların koştukları zaman içlerinden gelen sese kullanılır.

[2] رَبَّهُمْ ve بِهِمْ terkiplerinde zamir insan manası dikkate alınarak cemi olarak getirilmiştir. Ve son ayet يَعْلَمُ fiilinin mefulüne delalet eder. o meful de: bu söylenenler olduğunda ben onların karşılığını vereceğim, cümlesidir. Allah her zaman haberdar olduğu halde خَبِيرٌ kelimesinin يَوْمَئِذٍ zarfına taalluk etmesi o gün ceza günü olduğu içindir.

1. وَالْعَادِيَاتِ **Andolsun koşan** اَلْخَيْلِ **Atlara** تَعْدُو Koşarlar *(Nerede?)* فِي الْغَزْوِ Savaşta وَتَضْبَحُ Ve soluklanırlar *(Nasıl?)* ضَبْحًا **Soluk soluğa** هُوَ صَوْتُ أَجْوَافِهَا Bu içlerinden gelen sestir *(Ne zaman?)* إِذَا عَدَتْ Koştuklarında.

2. فَالْمُورِيَاتِ **Kıvılcım saçan** اَلْخَيْلِ **Atlara** تُورِي النَّارَ Ateş çakarlar *(Nasıl?)* قَدْحًا **Vurarak** *(Neyi?)* بِحَوَافِرِهَا Tırnaklarını *(Ne zaman?)* إِذَا سَارَتْ Koştukları zaman *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ ذَاتِ الْحِجَارَةِ Taşlı yerde *(Ne zaman koştuklarında?)* بِاللَّيْلِ Geceleyin.

3. فَالْمُغِيرَاتِ **Baskın yapanlara** *(Ne zaman?)* صُبْحًا **Sabahleyin** اَلْخَيْلِ Atlara تُغِيرُ عَلَى الْعَدُوِّ Düşmana baskın yapar *(Ne zaman?)* وَقْتَ الصُّبْحِ Sabah vakti *(Ne ile baskın yaparlar?)* بِاِغَارَةِ أَصْحَابِهَا Sahiplerinin baskın yapmasıyla.

4. فَأَثَرْنَ **Ve kattılar** هَيَّجْنَ Kaldırdılar *(Nerede?)* بِهِ **Orada** بِمَكَانِ عَدْوِهِنَّ Koştukları yerde أَوْ بِذٰلِكَ الْوَقْتِ Veya o vakitte *(Ne kaldırdılar?)* نَقْعًا **Toz** غُبَارًا Duman *(Nasıl?)* بِشِدَّةِ حَرَكَتِهِنَّ Süratle hareket etmeleriyle.

5. فَوَسَطْنَ بِهِ **Ve onunla ortaladılar** بِالنَّقْعِ O tozla *(Neyi ortaladılar?)* جَمْعًا **Bir topluluğu** *(Kimden?)* مِنَ الْعَدُوِّ Düşmandan أَيْ صِرْنَ وَسَطَهُ Yani, onların ortalarına girdiler وَعُطِفَ الْفِعْلُ Ve fiil atfedilmiştir *(Neye?)* عَلَى الْأِسْمِ İsmin üstüne لِأَنَّهُ Zira o isim فِي تَأْوِيلِ الْفِعْلِ Fiil tevilindedir أَيْ وَاللَّاتِي Yani, vellâti; o atlar ki عَدَوْنَ Adevne, koştular فَأَوْرَيْنَ Fe'ev-reyne; kıvılcım çıkardılar فَأَغَرْنَ Ve eğarne; ve baskın yaptılar (işte bu atlara andolsun ki,)

6. اِنَّ الْاِنْسَانَ **Doğrusu insan** اَلْكَافِرَ Kafir لِرَبِّهٖ **Rabbine karşı** لَكَنُودٌ **Pek nankördür** لَكَفُورٌ Pek vefasızdır يَجْحَدُ İnkar eder *(Neyi?)* نِعْمَتَهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın nimetini.

7. وَاِنَّهُ **Ve doğrusu kendisi de** عَلٰى ذٰلِكَ **Buna** أَيْ كُنُودِهٖ Yani, nankörlüğüne لَشَهِيدٌ **Pekte güzel şahittir** يَشْهَدُ Şahitlik eder *(Neye?)* عَلٰى نَفْسِهٖ Kendine *(Ne ile?)* بِصُنْعِهٖ Davranışıyla.

8. وَاِنَّهُ **Ve doğrusu o** لِحُبِّ الْخَيْرِ **Hayır sevgisine** أَيِ الْمَالِ Yani, mal sevgisine لَشَدِيدٌ **Çok düşkündür** أَيْ لَشَدِيدُ الْحُبِّ Yani, sevgisi çoktur *(Neye?)* لَهُ O mala فَيَبْخَلُ بِهٖ Bu sebeple onu esirger.

9. اَفَلَا يَعْلَمُ **Bilmez mi?** اِذَا بُعْثِرَ **Deşilip dışa atıldığı vakit** أُثِيرَ وَأُخْرِجَ Kaldırıldığı ve çıkarıldığı vakit *(Ne?)* مَا فِي الْقُبُورِ **Kabirdeki** مِنَ الْمَوْتٰى **Ölüler** أَيْ بُعِثُوا Yani, diriltildikleri vakit,

10. وَحُصِّلَ **Ve derlendiği (vakit)** بُيِّنَ Açıklandığı وَأُفْرِزَ Ve ayrıştırıldığı vakit *(Ne?)* مَا فِي الصُّدُورِ **Sinelerde** اَلْقُلُوبِ Kalplerde**ki** مِنَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ Küfür ve iman.

11. إِنَّ رَبَّهُمْ **Şüphesiz Rableri** بِهِمْ **Onlardan** يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** لَخَبِيرٌ **Elbette haberdardır** لَعَالِمٌ Elbette bilmektedir فَيُجَازِيهِمْ Ve onları cezalandıracaktır *(Neye karşı?)* عَلٰى كُفْرِهِمْ Küfürlerine karşı أُعِيدَ الضَّمِيرُ Zamir tekrarlanmıştır *(Nasıl?)* جَمْعًا Cemi olarak *(Neden?)* نَظَرًا لِمَعْنَى الْإِنْسَانِ (Cins isim olan) 'insan' lafzının manasına bakarak وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ Ve bu cümle دَلَّتْ Delalet etmiştir *(Neye?)* عَلٰى مَفْعُولِ يَعْلَمُ 'Ya'lemu' fiilinin mefulüne أَيْ إِنَّا نُجَازِيهِ Yani, şüphesiz biz onları cezalandıracağız *(Ne zaman?)* وَقْتَ مَا ذُكِرَ Zikredilen şeylerin olduğu vakitte وَتَعَلَّقَ خَبِيرٌ 'Habir' taalluk etmiştir *(Neye?)* بِيَوْمَئِذٍ 'Yevmeizin' zarfına وَهُوَ تَعَالٰى Halbuki yüce Allah خَبِيرٌ دَائِمًا Her zaman haberdardır *(Niye ona taalluk etmiştir?)* لِأَنَّهُ يَوْمُ الْمُجَازَاةِ Zira o gün ceza günüdür.

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَمَانُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الْقَارِعَةُ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْقِيَامَةُ الَّتِي تَقْرَعُ الْقُلُوبَ بِأَهْوَالِهَا ﴿مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾﴾ تَهْوِيلٌ لِشَأْنِهَا وَهُمَا مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ خَبَرُ الْقَارِعَةِ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا الْقَارِعَةُ ﴿٣﴾﴾ زِيَادَةُ تَهْوِيلٍ لَهَا وَمَا الْأُولَى مُبْتَدَأٌ وَمَا بَعْدَهَا خَبَرُهُ وَمَا الثَّانِيَةُ وَخَبَرُهَا فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي لِأَدْرَى ﴿يَوْمَ﴾ نَاصِبُهُ دَلَّ عَلَيْهِ الْقَارِعَةُ أَيْ تَقْرَعُ ﴿يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾﴾ كَغَوْغَاءِ الْجَرَادِ الْمُنْتَشِرِ يَمُوجُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ لِلْحِيرَةِ إِلَى أَنْ يُدْعَوْا لِلْحِسَابِ ﴿وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ﴿٥﴾﴾ كَالصُّوفِ الْمَنْدُوفِ فِي خِفَّةِ سَيْرِهَا حَتَّى تَسْتَوِي مَعَ الْأَرْضِ ﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٦﴾﴾ بِأَنْ رَجَحَتْ حَسَنَاتُهُ عَلَى سَيِّئَاتِهِ ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٧﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ أَيْ ذَاتِ رِضًى بِأَنْ يَرْضَاهَا أَيْ مَرْضِيَّةٍ لَهُ ﴿وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾﴾ بِأَنْ رَجَحَتْ سَيِّئَاتُهُ عَلَى حَسَنَاتِهِ ﴿فَأُمُّهُ﴾ فَمَسْكَنُهُ ﴿هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾﴾ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾﴾ أَيْ مَا هَاوِيَةٌ هِيَ ﴿نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿١١﴾﴾ شَدِيدَةُ الْحَرَارَةِ وَهَاءُ هِيَهْ لِلسَّكْتِ تَثْبُتُ وَصْلًا وَوَقْفًا وَفِي قِرَاءَةٍ تُحْذَفُ وَصْلًا.

TÜRKÇE ANLAMI

101- Kâria Sûresi

Mekke'de inmiştir. Sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **O kapıyı çalan felaket!** Korkularıyla kalpleri çarptıran kıyamet,
2. **Nedir o kapıyı çalan felaket?**[1]
3. **O kapıyı çalan felaketin ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti?[2]
4. **O gün**[3] **insanlar,** ta ki hesaba çağrılana kadar, yeni kanatlanmış ve şaşkınlıktan birbirlerine girmiş **dağılmış** etrafa saçılmış haldeki **pervaneler gibi olur,**
5. **Dağlar da** hareket etmesinin kolaylığında **didilmiş** atılmış **renkli yünler gibi olur** ve nihayet yerle bir olur.
6. **Artık kimin tartıları** iyilikleri kötülüklerinden fazla olup **ağır gelirse,**
7. **İşte o, hoş** sahibinin hoşnut olmasıyla razı olunan **bir hayat içinde** cennette **olur.**
8. **Ve kimin** kötülükleri iyiliklerine ağır basarak **tartıları hafif gelirse,**
9. **İşte onun anası** meskeni **Hâviye'dir.**
10. **Onun** Hâviye'nin **ne olduğunu sana ne bildirdi?**
11. O, harareti şiddetli **kızgın ateştir!**[4]

KELİME ANLAMI

﴿١٠١﴾- سُورَةُ الْقَارِعَةِ

101- Kâria Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَمَانُ آيَاتٍ **Sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلْقَارِعَةُ **(Kapıyı) çalan felaket** أَيِ الْقِيَامَةُ Yani, kıyamet اَلَّتِي تَقْرَعُ Ki, çarptırır *(Neyi?)* اَلْقُلُوبَ Kalpleri *(Ne ile?)* بِأَهْوَالِهَا Korkularıyla.

---

[1] Bu soru onun şanından korkutmak içindir. مَا الْقَارِعَةُ cümlesi mübteda-haber olup اَلْقَارِعَةُ kelimesinin haberidir.

[2] Bu soru daha da çok korkutmak içindir. وَمَا أَدْرٰيكَ مَا الْقَارِعَةُ cümlesindeki birinci مَا mübteda, ondan sonra gelen أَدْرٰيكَ fiili de haberidir. İkinci مَا ve haberi أَدْرٰى fiilinin ikinci mefulü mahallindedir.

[3] يَوْمَ zarfını nasb eden fiile اَلْقَارِعَةُ kelimesi delalet etmiştir. O da تَقْرَعُ fiilidir.

[4] مَا هِيَهْ cümlesindeki ha zamiri sekte içindir. Hem geçişte hem de duruşta sabittir. Bir kıraatte de geçişte hazfedilir.

2. مَا الْقَارِعَةُ **Nedir kapıyı çalan felaket** تَهْوِيلٌ (Bu soru) korkutmak içindir *(Neden?)* لِشَأْنِهَا Kıyametin dehşetinden وَهُمَا Ve bu ikisi مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ Mübteda ve haber olup خَبَرُ الْقَارِعَةِ Kari'anın haberidir.

3. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti? مَا الْقَارِعَةُ **Kapıyı çalan felaket nedir?** زِيَادَةُ تَهْوِيلٍ Bu iyice korkutmaktır *(Neden?)* لَهَا Kıyametin dehşetinden وَمَا الْأُولٰى مُبْتَدَأٌ İlk 'ma' lafzı mübtedadır وَمَا بَعْدَهَا Ondan sonraki خَبَرُهُ Haberidir وَمَا الثَّانِيَةُ وَخَبَرُهَا İkinci 'ma' ve haberi فِي مَحَلِّ الْمَفْعُولِ الثَّانِي İkinci meful mahallindedir *(Neyin?)* لِأَدْرٰى 'Edrâ' fiilinin.

4. يَوْمَ **O gün** نَاصِبُهُ Bu kelimeyi nasb eden دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet etmiştir *(Ne?)* اَلْقَارِعَةُ El-Kari'a أَيْ تَقْرَعُ Yani tekra'u (fiili nasb etmiştir) يَكُونُ **Olur** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** *(Ne gibi?)* كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ **Dağılmış pervaneler gibi** كَغَوْغَاءِ الْجَرَادِ Yeni kanatlanmış (nereye gideceğini bilmeyen) çekirgeler gibi ki, اَلْمُنْتَشِرِ Dağınık halde, şaşkındırlar يَمُوجُ بَعْضُهُمْ Bir kısmı girer *(Neye?)* فِي بَعْضٍ Diğer bir kısmına *(Niçin?)* لِلْحِيرَةِ Şaşırdıkları için إِلٰى أَنْ يُدْعَوْا Ta ki çağırılıncaya kadar *(Neye?)* لِلْحِسَابِ Hesaba çekilmeye.

5. وَتَكُونُ **Ve olur** *(Ne?)* اَلْجِبَالُ **Dağlar** *(Ne gibi?)* كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ **Saçılmış renkli yünler gibi** كَالصُّوفِ الْمَنْدُوفِ Atılmış yün gibi olur *(Hangi konuda?)* فِي خِفَّةِ سَيْرِهَا Hareketinin hafifliği konusunda حَتّٰى تَسْتَوِيَ مَعَ الْأَرْضِ Hatta yerle bir olur.

6. فَاَمَّا مَنْ **İşte o kimse ki** ثَقُلَتْ **Ağır gelmiştir** *(Ne?)* مَوَازِينُهُ **Mizanı** *(Nasıl?)* بِأَنْ رَجَحَتْ Ağır basmasıyla *(Neyin?)* حَسَنَاتُهُ İyiliklerinin *(Neye?)* عَلٰى سَيِّئَاتِهِ Günahlarına.

7. فَهُوَ **İşte o** فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ **Hoş bir hayat içindedir** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette أَيْ ذَاتِ رِضًى Yani, hoşnut olunan (bir hayat) *(Nasıl?)* بِأَنْ يَرْضَاهَا Kişinin o hayata razı olmasıyla أَيْ مَرْضِيَّةٍ لَهُ Yani, onun hoşlandığı.

8. وَاَمَّا مَنْ **Ama o kişi ki,** خَفَّتْ **Hafif gelmiştir** *(Ne?)* مَوَازِينُهُ **Mizanı** *(Nasıl?)* بِأَنْ رَجَحَتْ Ağır basmasıyla *(Neyin?)* سَيِّئَاتُهُ Günahlarının *(Neye?)* عَلٰى حَسَنَاتِهِ İyiliklerine.

9. فَاُمُّهُ **İşte onun anası** فَمَسْكَنُهُ Meskeni هَاوِيَةٌ **Haviye, uçurumdur.**

10. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** *(Neyi?)* مَا هِيَهْ **Onun ne olduğunu** أَيْ مَا هَاوِيَةٌ Yani, haviye nedir?

11. هِيَ O نَارٌ حَامِيَةٌ **Kızgın bir ateştir** شَدِيدَةُ الْحَرَارَةِ Harareti şiddetli وَهَاءُ هِيَهْ 'Hiyeh' kelimesinin 'ha'sı لِلسَّكْتِ Sekte içindir تَثْبُتُ Bu harf sabittir *(Nasıl?)* وَصْلًا Hem geçiş وَوَقْفًا Hem de duruş halinde وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte تُحْذَفُ Hazfedilir *(Nasıl?)* وَصْلًا Geçiş halinde.

سُورَةُ التَّكَاثُرِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَمانُ آياتٍ﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿أَلْهَىٰكُمُ﴾ شَغَلَكُمْ عَنْ طَاعَةِ اللهِ ﴿التَّكَاثُرُ ۝١﴾ التَّفَاخُرُ بِالْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَالرِّجَالِ ﴿حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝٢﴾ بِأَنْ مُتُّمْ فَدُفِنْتُمْ فِيهَا أَوْ عَدَدْتُمُ الْمَوْتَىٰ تَكَاثُرًا ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ ﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝٣﴾ ﴿ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝٤﴾ سُوءَ عَاقِبَةِ تَفَاخُرِكُمْ عِنْدَ النَّزْعِ ثُمَّ فِي الْقَبْرِ ﴿كَلَّا﴾ حَقًّا ﴿لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝٥﴾ اَيْ عِلْمًا يَقِينًا عَاقِبَةَ التَّفَاخُرِ مَا اشْتَغَلْتُمْ بِهِ ﴿لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝٦﴾ النَّارَ جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ وَحُذِفَ مِنْهُ لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ وَأُلْقِيَتْ حَرَكَتُهَا عَلَى الرَّاءِ ﴿ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا﴾ تَأْكِيدٌ ﴿عَيْنَ الْيَقِينِ ۝٧﴾ مَصْدَرٌ لِأَنَّ رَأَىٰ وَعَايَنَ بِمَعْنًى وَاحِدٍ ﴿ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَوَاوُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ رُؤْيَتِهَا ﴿عَنِ النَّعِيمِ ۝٨﴾ مَا يُلْتَذُّ بِهِ فِي الدُّنْيَا مِنَ الصِّحَّةِ وَالْفَرَاغِ وَالْأَمْنِ وَالْمَطْعَمِ وَالْمَشْرَبِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

102- Tekâsür Sûresi
Mekke'de inmiştir. Sekiz ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Çokluk** mal, çocuk ve aşiretle övünme **kuruntusu sizi öyle oyaladı** Allah'a itaatten öyle alıkoydu **ki,**
2. **Nihayet** ölüp gömülmek suretiyle **kabirlere vardınız** veya çokluk kuruntusuyla ölüleri saydınız.
3. **Hayır!** Asla! **Yakında bileceksiniz!**
4. **Sonra yine hayır! Yakında** ölürken ve sonrada kabirde, övünmenizin kötü akıbetini **bileceksiniz!**
5. **Hayır!** Doğrusu **kesin bilgi ile** övünmenizin akıbetini **bilmiş olsaydınız,** onunla meşgul olmazdınız.
6. **Andolsun ki, cehennem** ateşini **göreceksiniz.**[1]
7. **Sonra elbette onu gözle, kesin olarak göreceksiniz.**[2]
8. **Sonrada** onu gördüğünüz **gün** dünyada yararlandığınız sıhhat, boş vakit, emniyet, yiyecek, içecek ve diğer **nimetlerden elbette hesaba çekileceksiniz.**[3]

KELİME ANLAMI

﴿١٠٢﴾- سُورَةُ التَّكَاثُرِ

102- Tekâsür Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** ثَمَانُ آيَاتٍ **Sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلْهٰيكُمْ **Sizi alıkoydu** شَغَلَكُمْ Sizi meşgul etti *(Neden?)* عَنْ طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaatten *(Ne?)* اَلتَّكَاثُرُ **Çokluk kuruntusu** اَلتَّفَاخُرُ Gururlanmak *(Ne ile?)* بِالْأَمْوَالِ Mallar وَالْأَوْلَادِ Çocuklar وَالرِّجَالِ Ve de adamlarınızla.
2. حَتّٰى زُرْتُمُ **Sonunda ziyaret ettiniz** *(Neyi?)* اَلْمَقَابِرَ **Kabirleri** *(Nasıl?)* بِأَنْ مُتُّمْ Ölmeniz فَدُفِنْتُمْ فِيهَا Ve oralara gömülmenizle أَوْ عَدَدْتُمْ Veya saydınız *(Kimi?)* اَلْمَوْتٰى Ölüleri *(Niçin?)* تَكَاثُرًا Çoklukla övünmek için.

---

[1] لَتَرَوُنَّ fiili hazfedilmiş bir yeminin cevabıdır. Bu fiilin aynel fiiliyle lamel fiili (orta ve son harfi) hazfedilerek aynel fiilinin harekesi ra harfine verilmiştir.

[2] لَتَرَوُنَّ fiili tekittir. عَيْنَ الْيَقِينِ terkibindeki عَيْنَ kelimesi mastardır. Zira رَأٰى ve عَايَنَ fiilleri aynı manadadır.

[3] لَتُسْئَلُنَّ fiilinden nunlar peş peşe geldiği için ref nunu ve sakin harfler karşılaştığı için cemi vavı hazfedilmiştir.

3. **كَلَّا Hayır!** رَدْعٌ Harfi inkardır **سَوْفَ تَعْلَمُونَ Yakında bileceksiniz.**

4. **ثُمَّ كَلَّا Yine hayır! سَوْفَ تَعْلَمُونَ Yakında bileceksiniz** *(Neyi?)* سُوءَ عَاقِبَةِ تَفَاخُرِكُمْ Gururlanmanızın kötü sonunu *(Ne zaman?)* عِنْدَ النَّزْعِ Can alınırken ثُمَّ فِي الْقَبْرِ Sonra da kabirde.

5. **كَلَّا Hayır!** حَقًّا Doğrusu **لَوْ تَعْلَمُونَ Şayet bilseydiniz** *(Nasıl?)* **عِلْمَ الْيَقِينِ Yakini bilgi ile** أَيْ عِلْمًا يَقِينًا Yani, kesin bilgi ile *(Neyi bilseydiniz?)* عَاقِبَةَ التَّفَاخُرِ Gururlanmanın sonunu مَا اشْتَغَلْتُمْ بِهِ Onunla meşgul olmazdınız.

6. **لَتَرَوُنَّ Andolsun ki, göreceksiniz** *(Neyi?)* **الْجَحِيمَ Cehennemi** اَلنَّارَ Ateşi جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş bir yeminin cevabıdır وَحُذِفَ Ve hazfedilmiştir *(Neden?)* مِنْهُ Teravunne fiilinden *(Ne?)* لَامُ الْفِعْلِ وَعَيْنُهُ Ayne'l-fiiliyle lame'l-fiili وَأُلْقِيَتْ Ve verilmiştir *(Ne?)* حَرَكَتُهَا Ayne'l-fiilinin harekesi *(Neye?)* عَلَى الرَّاءِ Ra harfine.

7. **ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا Yine andolsun ki, onu göreceksiniz** تَأْكِيدٌ (Bu cümle) tekittir *(Nasıl göreceksiniz?)* **عَيْنَ الْيَقِينِ Gözle, kesin olarak** مَصْدَرٌ (Meful-u mutlak olarak) mastardır لِأَنَّ رَأَى وَعَايَنَ Çünkü raâ ve â'yene fiilleri بِمَعْنًى وَاحِدٍ Aynı manadadır.

8. **ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ Sonra da andolsun ki, hesaba çekileceksiniz** حُذِفَ Hazfedilmiştir *(Neden?)* مِنْهُ Tus'elunne fiilinden *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin?)* لِتَوَالِي النُّونَاتِ Nunlar peş peşe geldiği için *(Daha ne hazfedildi?)* وَوَاوُ ضَمِيرِ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan vav *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin karşılaştığı için ***(Ne zaman hesaba çekileceksiniz?)*** **يَوْمَئِذٍ O gün** يَوْمَ رُؤْيَتِهَا Onu gördüğünüz gün ***(Neden hesaba çekileceksiniz?)*** **عَنِ النَّعِيمِ Her nimetten** مَا يُلْتَذُّ بِهِ Kendisinden lezzet alınan *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada مِنَ الصِّحَّةِ وَالْفَرَاغِ وَالْأَمْنِ Sağlık, boş vakit, emniyet وَالْمَطْعَمِ وَالْمَشْرَبِ Yiyecek, içecek وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerden (hesaba çekileceksiniz).

سُورَةُ الْعَصْرِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَصْرِ ﴿١﴾﴾ الدَّهْرِ أَوْ مَا بَعْدَ الزَّوَالِ إِلَى الْغُرُوبِ أَوْ صَلَاةِ الْعَصْرِ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾﴾ فِي تِجَارَتِهِ ﴿إِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ فَلَيْسُوا فِي خُسْرَانٍ ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ أَوْصَى بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿بِالْحَقِّ﴾ أَيِ الْإِيمَانِ ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

103- Asr Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Asra** zamana veya öğleden akşama kadar olan vakte veya ikindi namazına **andolsun ki,**
2. **İnsan** cinsi **gerçekten** ticaretinde **ziyan içindedir.**
3. **Ancak iman edip salih amel işleyenler,** ziyanda değildirler, **birbirlerine** kimisi kimisine **hakkı** imanı **tavsiye edenler ve** itaat ve günahlardan uzak durmak üzere **sabrı tavsiye edenler böyle değildir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْعَصْرِ -﴿١٠٣﴾

103- Asr Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** ثَلَاثُ آيَاتٍ **Üç ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَالْعَصْرِ **Asra** اَلدَّهْرِ Zamana **andolsun ki,** أَوْ مَا بَعْدَ الزَّوَالِ Veya öğleden sonra إِلَى الْغُرُوبِ Akşama kadar olan ikindi vaktine أَوْ صَلَاةِ الْعَصْرِ Veya ikindi namazına (andolsun ki,)

2. اِنَّ الْاِنْسَانَ -الْجِنْسَ- **Muhakkak ki insan** cinsi لَفِي خُسْرٍ **Gerçekten de ziyandadır** *(Nerede?)* فِي تِجَارَتِهِ Ticaretinde.

3. اِلَّا **Ancak başkadır** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَلَيْسُوا İşte bunlar değildir *(Nerede?)* فِي خُسْرَانٍ Ziyanda وَتَوَاصَوْا **Ve birbirlerine tavsiye ettiler** أَوْصَى Tavsiye etti *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Bir kısmı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bir kısmına *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** أَيِ الْإِيمَانِ Yani, imanı *(Daha?)* وَتَوَاصَوْا **Ve tavsiye ettiler** *(Neyi?)* بِالصَّبْرِ **Sabrı** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat etmeye وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Ve günahtan kaçınmaya.

سُورَةُ الْهُمَزَةِ

﴿مَكِّيَّةٌ اوْ مَدَنِيَّةٌ تِسْعُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ أَوْ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ ﴿لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ۝١﴾ أَيْ كَثِيرُ الْهَمْزِ وَاللَّمْزِ أَيِ الْغِيبَةِ نَزَلَتْ فِيمَنْ كَانَ يَغْتَابُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ كَأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ وَالْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَغَيْرِهِمَا ﴿الَّذِي جَمَعَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مَالًا وَعَدَّدَهُ ۝٢﴾ أَحْصَاهُ وَجَعَلَهُ عُدَّةً لِحَوَادِثِ الدَّهْرِ ﴿يَحْسَبُ﴾ لِجَهْلِهِ ﴿أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝٣﴾ جَعَلَهُ خَالِدًا لَا يَمُوتُ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ ﴿لَيُنْبَذَنَّ﴾ جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ أَيْ لَيُطْرَحَنَّ ﴿فِي الْحُطَمَةِ ۝٤﴾ الَّتِي تَحْطِمُ كُلَّ مَا أُلْقِيَ فِيهَا ﴿وَمَآ أَدْرَيكَ﴾ أَعْلَمَكَ ﴿مَا الْحُطَمَةُ ۝٥﴾ ﴿نَارُ اللهِ الْمُوقَدَةُ ۝٦﴾ الْمُسْعَرَةُ ﴿الَّتِي تَطَّلِعُ﴾ تُشْرِفُ ﴿عَلَى الْأَفْئِدَةِ ۝٧﴾ الْقُلُوبِ فَتَحْرِقُهَا وَأَلَمُهَا أَشَدُّ مِنْ أَلَمِ غَيْرِهَا لِلُطْفِهَا ﴿إِنَّهَا عَلَيْهِم﴾ جَمْعَ الضَّمِيرُ رِعَايَةً لِمَعْنَى كُلٍّ ﴿مُؤْصَدَةٌ ۝٨﴾ بِالْهَمْزِ وَبِالْوَاوِ بَدَلَهُ مُطْبَقَةٌ ﴿فِي عُمُدٍ﴾ بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ وَبِفَتْحِهِمَا [عَمَدٍ] ﴿مُّمَدَّدَةٍ ۝٩﴾ صِفَةٌ لِمَا قَبْلَهُ فَتَكُونُ النَّارُ دَاخِلَ الْعُمَدِ.

TÜRKÇE ANLAMI

104- Hümeze Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Vay haline!**[1] Çokça **arkadan çekiştiren, yüze karşı eğlenen** gıybet eden **herkesin.** Bu ayet Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ve müminlerin gıybetini yapan Ümeyye b. Halef, Velid b. Muğıre ve diğerleri hakkında inmiştir.
2. **Ki, mal toplamış ve onu tek tek saymıştır.** Ve onu gelecekteki olaylar için hazırlamıştır.
3. Cahilliğinden ötürü **malının kendisini ebedileştirdiğini** ölümsüz kıldığını **zanneder.**
4. **Hayır!** Asla! **Andolsun ki o,** içine atılan her şeyi kırıp geçiren **Hutame'ye atılacaktır.**[2]
5. **Hutame'nin ne olduğunu sana ne bildirdi,** öğretti?
6. **Allah'ın, tutuşturulmuş** alevlendirilmiş **ateşidir.**
7. **Ki o, gönülleri** kalpleri **kaplar,** sarar ve de onları yakar. Kalpler çok ince yapıya sahip olduğu için onların acısı diğer azaların acısından daha şiddetlidir.
8. **Şüphesiz o (ateş) ,onların**[3] **üzerine kapatılmıştır.**[4]
9. **Uzun sütunlar**[5] **içinde.** Böylece ateş sütunların içinde olur.

KELİME ANLAMI

﴿١٠٤﴾- سُورَةُ الْهُمَزَةِ

104- Hümeze Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** تِسْعُ آيَاتٍ **Dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. وَيْلٌ **Vay haline!** كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap ifade eden bir kelimedir أَوْ وَادٍ Veya bir vadidir *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ Cehennemde *(Kimin vay haline?)* لِكُلِّ هُمَزَةٍ **Her arkadan çekiştirip** لُمَزَةٍ **Yüze karşı eğlenenin** أَيْ كَثِيرُ الْهَمْزِ وَاللَّمْزِ Yani, çekiştirmesi ve alayı çok olan أَيِ الْغِيبَةِ Yani, gıybeti نَزَلَتْ Bu sûre inmiştir *(Kim hakkında?)* فِيمَنْ O kimse hakkında ki,

---

[1] وَيْلٌ kelimesi azap ifade eder veya cehennemde bir vadidir.
[2] لَيُنْبَذَنَّ fiili hazf edilmiş bir yeminin cevabıdır.
[3] عَلَيْهِمْ terkibindeki هُمْ zamiri كُلّ lafzının manası dikkate alınarak çoğul yapılmıştır.
[4] مُؤْصَدَةٌ kelimesi hemze ve onun yerine vav ile okunur.
[5] عُمُدٌ kelimesi her iki harfin zammesi ve fethasıyla okunur. Ve de فِي عُمُدٍ مُمَدَّدَةٍ terkibi, evvelindeki kelimenin sıfatıdır.

كَانَ يَغْتَابُ Çekiştirirdi *(Kimi?)* اَلنَّبِيَّ Peygamberimizi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَالْمُؤْمِنِينَ Ve de müminleri (çekiştirirdi) كَأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ Tıpkı Ümeyye b. Halef وَالْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ Velid b. Muğıre وَغَيْرِهِمَا Ve diğerleri gibi.

2. اَلَّذِي جَمَعَ **Ki, toplamıştır** بِالتَّخْفِيفِ (Cemea' kelimesi) şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli (okunur) *(Ne toplamıştır?)* مَالًا **Mal** وَعَدَّدَهُ **Ve onu saymıştır** أَحْصَاهُ Onu saymış وَجَعَلَهُ عُدَّةً Ve onu stok etmiştir *(Niçin?)* لِحَوَادِثِ الدَّهْرِ Zamanın hâdiseleri için.

3. يَحْسَبُ **Zannediyor ki** *(Niçin?)* لِجَهْلِهِ Cahil olduğu için اَنَّ مَالَهُ **Elbette malı** اَخْلَدَهُ **Onu ebedileştirdi** جَعَلَهُ Onu kıldı *(Ne?)* خَالِدًا لَا يَمُوتُ Sonsuz, ölümsüz.

4. كَلَّا **Hayır!** رَدْعٌ İnkar harfidir لَيُنْبَذَنَّ **Andolsun ki, atılacaktır** جَوَابُ قَسَمٍ مَحْذُوفٍ Hazf edilmiş bir yeminin cevabıdır أَيْ لَيُطْرَحَنَّ Yani, atılacaktır *(Nereye?)* فِي الْحُطَمَةِ **Hutame'ye** اَلَّتِي تَحْطِمُ Ki o kırar geçirir *(Neyi?)* كُلَّ مَا أُلْقِيَ فِيهَا İçine atılan her şeyi.

5. وَمَا اَدْرٰيكَ **Sana ne bildirdi?** أَعْلَمَكَ Sana ne öğretti *(Neyi?)* مَا الْحُطَمَةُ **Hutame'nin ne olduğunu?**

6. نَارُ اللهِ **Allah'ın ateşidir** *(Öyle ateş ki,)* اَلْمُوقَدَةُ **Tutuşturulmuş** اَلْمُسْعَرَةُ Alevlendirilmiş.

7. اَلَّتِي تَطَّلِعُ **Ki o yükselir** تُشْرِفُ Çıkar *(Neye?)* عَلَى الْاَفْئِدَةِ **Yüreklere** اَلْقُلُوبِ Kalplere فَتَحْرِقُهَا Ve onları yakar وَأَلَمُهَا Ve kalp ağrısı أَشَدُّ Daha şiddetlidir *(Neden?)* مِنْ أَلَمِ غَيْرِهَا Diğer azaların ağrısından *(Niçin?)* لِلُطْفِهَا Çok hassas olduğu için.

8. اِنَّهَا **Şüphesiz o ateş** عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** جَمْعُ الضَّمِيرِ Zamir cemilendi *(Niçin?)* رِعَايَةً لِمَعْنَى كُلَّ Küll lafzının manasına riayet edildiği için مُؤْصَدَةٌ **Kapatılmıştır** بِالْهَمْزِ Hemze ile وَبِالْوَاوِ بَدَلَهُ Ve onun yerine vav ile (okunur) مُطْبَقَةٌ Kapaklanmış (anlamındadır) *(Nasıl?)*

9. فِي عُمُدٍ **Sütunlar içinde** بِضَمِّ الْحَرْفَيْنِ İki harfin zammesi وَبِفَتْحِهِمَا Ve fethasıyla (okunur) *(Öyle sütunlar ki,)* مُمَدَّدَةٍ **Upuzun** صِفَةٌ لِمَا قَبْلَهُ Öncesinin sıfatıdır فَتَكُونُ النَّارُ Böylece ateş olur *(Nerede?)* دَاخِلَ الْعَمَدِ Sütunların içinde.

سُورَةُ الْفِيلِ

﴿مَكِّيَّةٌ خَمْسُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿أَلَمْ تَرَ﴾ اسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ أَيْ اِعْجَبْ ﴿كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾﴾ هُوَ مَحْمُودٌ وَأَصْحَابُهُ أَبْرَهَةُ مَلِكُ الْيَمَنِ وَجَيْشُهُ بَنَى بِصَنْعَاءَ كَنِيسَةً لِيَصْرِفَ إِلَيْهَا الْحَاجَّ عَنْ مَكَّةَ فَأَحْدَثَ رَجُلٌ مِنْ كِنَانَةَ فِيهَا وَلَطَخَ قِبْلَتَهَا بِالْعَذِرَةِ احْتِقَارًا بِهَا فَحَلَفَ أَبْرَهَةُ لَيَهْدِمَنَّ الْكَعْبَةَ فَجَاءَ مَكَّةَ بِجَيْشِهِ عَلَى أَفْيَالٍ مُقَدَّمُهَا مَحْمُودٌ فَحِينَ تَوَجَّهُوا لِهَدْمِ الْكَعْبَةِ أَرْسَلَ اللهُ عَلَيْهِمْ مَا قَصَّهُ فِي قَوْلِهِ ﴿أَلَمْ يَجْعَلْ﴾ أَيْ جَعَلَ ﴿كَيْدَهُمْ﴾ فِي هَدْمِ الْكَعْبَةِ ﴿فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾﴾ خَسَارَةٍ وَهَلَاكٍ ﴿وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾﴾ جَمَاعَاتٍ جَمَاعَاتٍ قِيلَ لَا وَاحِدَ لَهُ كَأَسَاطِيرَ وَقِيلَ وَاحِدَةُ إِبَّوْلٍ أَوْ إِبَّالٍ أَوْ إِبِّيلٍ كَعِجَّوْلٍ وَمِفْتَاحٍ وَسِكِّينٍ ﴿تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾﴾ طِينٍ مَطْبُوخٍ ﴿فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾﴾ كَوَرَقِ زَرْعٍ أَكَلَتْهُ الدَّوَابُّ وَدَاسَتْهُ وَأَفْنَتْهُ أَيْ أَهْلَكَهُمُ اللهُ تَعَالَى كُلَّ وَاحِدٍ بِحَجَرِهِ الْمَكْتُوبِ عَلَيْهِ اسْمُهُ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنَ الْعَدَسَةِ وَأَصْغَرُ مِنَ الْحِمَّصَةِ يَخْرِقُ الْبَيْضَةَ وَالرَّجُلَ وَالْفِيلَ وَيَصِلُ إِلَى الْأَرْضِ وَكَانَ هَذَا عَامَ مَوْلِدِ النَّبِيِّ ﷺ.

⁓ TÜRKÇE ANLAMI ⁓

105- Fil Sûresi

Mekke'de inmiştir. Beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Rabbin** Mahmut isimli **filin sahipleri** Yemen meliki Ebrehe ve ordusu**na nasıl yaptı, görmedin mi!?**[1] Ebrehe hacıları Mekke'den çevirmek için San'a'da bir kilise inşa etti. Kinane kabilesinden bir adamda kilisenin içine edip pisliğini hakaret için kıblesine sürdü. Bunun üzerine Ebrehe Kâbe'yi yıkacağına dair yemin etti. Ordusuyla birlikte, başlarında Mahmut isimli bir fil bulunan filler üstünde Mekke'ye geldi. Tam Kâbe'yi yıkmak için yöneldiğinde, Allah onların üzerine şu ayette anlattıklarını gönderdi.
2. **Onların** Kâbe'yi yıkma hakkındaki **kötü planlarını boşa çıkarmadı,** hüsran ve helake uğratmadı **mı?** Uğrattı.
3. **Onların üstüne** sürü sürü **ebâbil**[2] **kuşlarını gönderdi.**
4. **Onların üzerlerine pişkin tuğla,** pişirilmiş çamur**dan taşlar atıyorlardı.**
5. **Böylece onları yenilmiş ekine** hayvanlar tarafından yenilmiş, çiğnenmiş ve yok edilmiş ekin yaprağına **çevirdi.** Allah onların her birini üzerinde adı yazılı olan taş ile helak etti. Bu taş mercimekten büyük, nohuttan küçüktür. Miğferi, askeri ve fili delip yere ulaşır. Bu olay Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem)'in doğduğu sene olmuştur.

⁓ KELİME ANLAMI ⁓

﴿١٠٥﴾- سُورَةُ الْفِيلِ

105- Fil Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir خَمْسُ آيَاتٍ Beş ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **أَلَمْ تَرَ Görmedin mi!?** اسْتِفْهَامُ تَعَجُّبٍ Şaşkınlık ifade eden sorudur أَيْ اعْجَبْ Yani, şaşmalısın **كَيْفَ Nasıl فَعَلَ Yaptı?** *(Kim?)* **رَبُّكَ Senin Rabbin** *(Kime?)* **بِأَصْحَابِ الْفِيلِ Fil sahiplerine** هُوَ مَحْمُودٌ O fil Mahmut'tur وَأَصْحَابُهُ Onun sahipleri أَبْرَهَةُ مَلِكُ الْيَمَنِ Yemen meliki Ebrehe وَجَيْشُهُ Ve ordusudur بَنَى بِصَنْعَاءَ San'a'da inşa etti *(Ne?)* كَنِيسَةً Bir kilise *(Niçin?)* لِيَصْرِفَ إِلَيْهَا Ona döndürmek için *(Kimi?)* اَلْحَاجَّ Hacıları *(Nereden?)* عَنْ مَكَّةَ

---

[1] أَلَمْ تَرَ terkibindeki soru şaşkınlık uyandırmak içindir. Hayret et ki, anlamındadır.

[2] أَبَابِيل kelimesiyle ilgili olarak, أَسَاطِير kelimesinde olduğu gibi müfredi yoktur denildiği gibi, müfredinin عِجَّوْل gibi إِبَّوْل veya مِفْتَاح gibi إِبَّال veyahut سِكِّين gibi إِبِّيل olduğu da söylenmiştir.

Mekke'den فَأَحْدَثَ (Bunun üzerine) pisledi *(Kim?)* رَجُلٌ مِنْ كِنَانَةَ Kinâne'den bir adam *(Nerede?)* فِيهَا O kilisenin içinde وَلَطَخَ Ve bulaştırdı *(Neye?)* قِبْلَتَهَا Kilisenin kıblesine *(Neyi?)* بِالْعَذِرَةِ Pisliği *(Niçin?)* اِحْتِقَارًا بِهَا Kiliseye hakaret olsun için فَحَلَفَ اَبْرَهَةُ Ebrehe de yemin etti *(Neye dair?)* لَيَهْدِمَنَّ الْكَعْبَةَ Kâbe'yi yıkacağına dair فَجَاءَ مَكَّةَ Ve Mekke'ye geldi *(Ne ile?)* بِجَيْشِهِ Ordusuyla *(Nasıl?)* عَلَى أَفْيَالٍ Filler üzerinde ki, مُقَدَّمُهَا مَحْمُودٌ Önde gelenleri Mahmut isimli fildir فَحِينَ تَوَجَّهُوا İşte tam yöneldikleri sırada *(Niçin?)* لِهَدْمِ الْكَعْبَةِ Kâbe'yi yıkmak için أَرْسَلَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ Allah üzerlerine gönderdi *(Ne?)* مَا قَصَّهُ Anlattığı şeyi *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ Şu sözünde:

2. **اَلَمْ يَجْعَلْ Çıkarmadı mı?** أَيْ جَعَلَ Yani, çıkardı *(Neyi?)* **كَيْدَهُمْ Onların kötü planlarını** *(Ne hakkındaki?)* فِي هَدْمِ الْكَعْبَةِ Kâbe'yi yıkmak hakkındaki *(Nereye çıkarmadı mı?)* **فِي تَضْلِيلٍ Boşa** خَسَارَةٍ وَهَلَاكٍ Zarar ve helake.

3. **وَاَرْسَلَ Ve gönderdi** *(Kimin üstüne?)* **عَلَيْهِمْ Onların üstüne** *(Ne?)* **طَيْرًا اَبَابِيلَ Sürü sürü kuşlar** جَمَاعَاتٍ جَمَاعَاتٍ Bölük bölük قِيلَ Denildi ki: لَا وَاحِدَ لَهُ Ebâbil lafzının müfredi yoktur كَأَسَاطِيرَ Esâtir gibi وَقِيلَ Ve denildi ki: وَاحِدَةُ إِبَّوْلٍ Müfredi İbbevl'dir أَوْ إِبَّالٍ Veya İbbâl أَوْ إِبِّيلٍ Ya da İbbîl'dir كَعِجَّوْلٍ Tıpkı İccevl وَمِفْتَاحٍ Miftah وَسِكِّينٍ Ve Sikkin gibi.

4. **تَرْمِيهِمْ Onlara atıyorlardı** *(Ne?)* **بِحِجَارَةٍ Taşlar** *(Neden?)* **مِنْ سِجِّيلٍ Balçıktan** طِينٍ مَطْبُوخٍ Pişkin çamurdan.

5. **فَجَعَلَهُمْ Sonunda onları yapıverdi** *(Ne gibi?)* **كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ Yenilmiş ekin gibi** كَوَرَقِ زَرْعٍ Ekin yaprağı gibi ki أَكَلَتْهُ Onu yemiştir *(Ne?)* اَلدَّوَابُّ Hayvanlar وَدَاسَتْهُ Onu çiğnemiş وَأَفْنَتْهُ Ve tüketmişlerdir أَيْ أَهْلَكَهُمْ Yani, onları helak etti *(Kim?)* اَللّٰهُ تَعَالٰى Yüce Allah كُلَّ وَاحِدٍ Her birini (helak etti) *(Ne ile?)* بِحَجَرِهِ Taşıyla ki اَلْمَكْتُوبِ عَلَيْهِ Üzerinde yazılıdır *(Ne?)* اِسْمُهُ İsmi وَهُوَ Ve o taş أَكْبَرُ مِنَ الْعَدَسَةِ Mercimekten büyük وَأَصْغَرُ مِنَ الْحِمَّصَةِ Nohuttan küçüktür يَخْرِقُ Deler *(Neyi?)* اَلْبَيْضَةَ Miğferi وَالرَّجُلَ Askeri وَالْفِيلَ Ve fili وَيَصِلُ Ve ulaşır *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ Yere وَكَانَ هٰذَا Ve bu olay olmuştu *(Ne zaman?)* عَامَ مَوْلِدِ النَّبِيِّ Peygamberimizin doğduğu sene ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin.

سُورَةُ قُرَيْشٍ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اَرْبَعُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ ﴿إِيلَافِهِمْ﴾ تَأْكِيدٌ وَهُوَ مَصْدَرُ آلَفَ بِالْمَدِّ ﴿رِحْلَةَ الشِّتَآءِ﴾ إِلَى الْيَمَنِ ﴿وَ﴾ رِحْلَةَ ﴿الصَّيْفِ ﴿٢﴾ إِلَى الشَّامِ فِي كُلِّ عَامٍ يَسْتَعِينُونَ بِالرِّحْلَتَيْنِ لِلتِّجَارَةِ عَلَى الْمُقَامِ بِمَكَّةَ لِخِدْمَةِ الْبَيْتِ الَّذِي هُوَ فَخْرُهُمْ وَهُمْ وَلَدُ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ ﴿فَلْيَعْبُدُوا﴾ تَعَلَّقَ بِهِ لِإِيلَافِ وَالْفَاءُ زَائِدَةٌ ﴿رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ ﴿الَّذِيٓ اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ﴾ أَيْ مِنْ أَجْلِهِ ﴿وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾ أَيْ مِنْ أَجْلِهِ وَكَانَ يُصِيبُهُمُ الْجُوعُ لِعَدَمِ الزَّرْعِ بِمَكَّةَ وَخَافُوا جَيْشَ الْفِيلِ

TÜRKÇE ANLAMI

106- Kureyş Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Kureyş alıştırıldığı için,**
2. **(Evet!)** Her yıl **yaz**ın Şam seferine **ve kış**ın Yemen **seferine alıştırıldığı için,**[1] bu iki ticari seferle Mekke'de, kıvançları olan Ev'e (Kâbe'ye) hizmet için kalmaya katkı sağlıyorlardı. Onlar Nadr b. Kinane'nin oğullarıdırlar.

---

[1] İkinci لِإِيلَافِ kelimesi tekit olup çekerek okunan آلَفَ fiilinin mastarıdır.

3. **Şu evin Rabbine ibadet etsinler,**[1]
4. **Ki, onları açlıktan doyurdu ve korkudan emin eyledi.** Mekke'de ziraat olmadığı için açlık oluyordu, fil ordusundan da korkmuşlardı.

KELİME ANLAMI

﴿١٠٦﴾- سُورَةُ قُرَيْشٍ

106- Kureyş Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** أَرْبَعُ آيَاتٍ **Dört ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ **Kureyş alıştırıldığı için.**
2. إِيلَافِهِمْ **(Evet) alıştırıldığı için** تَأْكِيدٌ (Bu ikinci i'laf) tekittir وَهُوَ Ve bu kelime مَصْدَرُ آلَفَ Âlefe fiilinin mastarıdır *(Nasıl okunan âlefe?)* بِالْمَدِّ Uzatarak okunan *(Neye alıştırıldığı için?)* رِحْلَةَ الشِّتَاءِ **Kışın sefere** *(Nereye?)* إِلَى الْيَمَنِ Yemen'e وَ -رِحْلَةَ- الصَّيْفِ **Ve yazın** sefere *(Nereye)* إِلَى الشَّامِ Şam'a فِي كُلِّ عَامٍ Her sene يَسْتَعِينُونَ Katkı sağlıyorlardı *(Ne ile?)* بِالرِّحْلَتَيْنِ Yaptıkları bu iki seferle *(Niçin yaptıkları?)* لِلتِّجَارَةِ Ticaret için *(Neye katkı sağlıyorlardı?)* عَلَى الْمُقَامِ بِمَكَّةَ Mekke'de kalmaya *(Niçin?)* لِخِدْمَةِ الْبَيْتِ Beytullah'a hizmet için الَّذِي هُوَ Ki, o beytullah فَخْرُهُمْ Onların kıvancıdır وَهُمْ Ve onlar وُلْدُ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ Nadr b. Kinâne'nin oğullarıdırlar.
3. فَلْيَعْبُدُوا **İbadet etsinler** تَعَلَّقَ بِهِ Bu fiile taallük etmiştir *(Ne?)* لِإِيلَافِ Liîlâf (kelimesindeki lam harfi ceri) وَالْفَاءُ زَائِدَةٌ Fa harfi de zaittir ***(Kime ibadet etsinler?)*** رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ **Şu evin Rabbine.**
4. الَّذِي **Ki, o** أَطْعَمَهُمْ **Onları doyurmuştur** *(Neden?)* مِنْ جُوعٍ **Açlıktan** أَيْ مِنْ أَجْلِهِ Yani, ondan dolayı وَآمَنَهُمْ **Ve onları emin eylemiştir** *(Neden?)* مِنْ خَوْفٍ **Korkudan** أَيْ مِنْ أَجْلِهِ Yani, ondan dolayı وَكَانَ يُصِيبُهُمُ الْجُوعُ Onlara açlık vuruyordu *(Niçin?)* لِعَدَمِ الزَّرْعِ Ekin olmadığı için *(Nerede?)* بِمَكَّةَ Mekke'de وَخَافُوا Ve korkmuşlardı *(Neden?)* جَيْشَ الْفِيلِ Fil ordusundan.

[1] فَلْيَعْبُدُوا fiili لِإِيلَافِ kelimesinin müteallakıdır. Kelimenin başındaki fa ise zaittir.

سُورَةُ الْمَاعُونِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اَوْ نِصْفُهَا وَنِصْفُهَا سِتٌّ اَوْ سَبْعُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَرَاَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾﴾ بِالْجَزَاءِ وَالْحِسَابِ أَيْ هَلْ عَرَفْتَهُ وَإِنْ لَمْ تَعْرِفْهُ ﴿فَذٰلِكَ﴾ بِتَقْدِيرِ هُوَ بَعْدَ الْفَاءِ ﴿الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾﴾ أَيْ يَدْفَعُهُ بِعُنْفٍ عَنْ حَقِّهِ ﴿وَلَا يَحُضُّ﴾ نَفْسَهُ وَلَا غَيْرَهُ ﴿عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينَ ﴿٣﴾﴾ أَيْ إِطْعَامَهُ نَزَلَتْ فِي الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ أَوِ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلٰوتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾﴾ غَافِلُونَ يُؤَخِّرُونَهَا عَنْ وَقْتِهَا ﴿اَلَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُنَ ﴿٦﴾﴾ فِي الصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا ﴿وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾﴾ كَالْإِبْرَةِ وَالْفَأْسِ وَالْقِدْرِ وَالْقَصْعَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

107- Ma'un Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir.

Veya yarısı Mekke diğer yarısı da Medine'de inmiştir.

Altı veya yedi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Dini** hesap ve cezayı **yalanlayanı gördün mü?** Onu tanıdın mı? Eğer tanımıyorsan,
2. **İşte** o, **yetimi itip kakan;** onu, hakkından şiddetle men eden,

3. Ne kendini ne de başkasını **yoksulu yedirmeye** onu doyurmaya **teşvik etmeyen kimsedir.** Bu ayet Âs b. Vâil veya Velid b. Muğire hakkında inmiştir.
4. **Yazıklar olsun o namaz kılanlara**
5. **Ki, onlar namazlarından gafildirler;** onun vaktini geciktirirler.
6. **Ki, onlar** namaz ve diğer şeylerde **gösteriş yaparlar.**
7. **Ve** iğne, balta, çanak ve çömlek gibi **ufacık bir şeyi dahi esirgerler.**

KELİME ANLAMI

﴿١٠٧﴾- سُورَةُ الْمَاعُونِ

107- Mâun Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.**

اَوْ نِصْفُهَا **Veya yarısı (Mekke)** وَنِصْفُهَا **Ve diğer yarısı (Medine'de inmiştir).**

سِتٌّ اَوْ سَبْعُ آيَاتٍ **Altı veya yedi ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَرَاَيْتَ **Gördün mü?** *(Kimi?)* اَلَّذِي **O kimseyi ki,** يُكَذِّبُ **Yalanlıyor** *(Neyi?)* بِالدِّينِ **Dini** بِالْجَزَاءِ وَالْحِسَابِ Ceza ve hesabı أَيْ هَلْ عَرَفْتَهُ Yani, onu tanıdın mı? وَإِنْ لَمْ تَعْرِفْهُ Eğer onu tanımadıysan.

2. فَذٰلِكَ **İşte şudur** بِتَقْرِيرِ هُوَ 'Hüve' zamiri takdiriyledir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْفَاءِ Fa'dan sonra اَلَّذِي يَدُعُّ **Ki, iter-kakar** *(Kimi?)* اَلْيَتِيمَ **Yetimi** أَيْ يَدْفَعُهُ Yani, onu uzaklaştırır *(Nasıl?)* بِعُنْفٍ Sertçe *(Neden?)* عَنْ حَقِّهِ Hakkından.

3. وَلَا يَحُضُّ **Ve teşvik etmez** *(Kimi?)* نَفْسَهُ Ne kendini وَلَا غَيْرَهُ Ne de başkasını *(Neye?)* عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِينِ **Yoksulu yedirmeye** أَيْ إِطْعَامَهُ Yani, onu doyurmaya نَزَلَتْ Bu ayet inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ As b. Vâil أَوِ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ Veya Velid b. Muğire hakkında.

4. فَوَيْلٌ **Yazıklar olsun** *(Kime?)* لِلْمُصَلِّينَ **O namaz kılanlara.**

5. اَلَّذِينَ هُمْ **Ki, onlar** عَنْ صَلٰوتِهِمْ **Namazlarından** سَاهُونَ **Yanılmaktadır** غَافِلُونَ Gafildirler يُؤَخِّرُونَهَا Namazları geciktirirler *(Neden?)* عَنْ وَقْتِهَا Vaktinden.

6. اَلَّذِينَ هُمْ **Ki, onlar** يُرَاؤُنَ **Gösteriş yaparlar** *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا Namaz ve diğer şeylerde.

7. وَيَمْنَعُونَ **Ve esirgerler** *(Neyi?)* اَلْمَاعُونَ **Ufacık bir şeyi** كَالْإِبْرَةِ وَالْفَأْسِ İğne, balta وَالْقِدْرِ وَالْقَصْعَةِ Çanak ve çömlek gibi.

سُورَةُ الْكَوْثَرِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكَوْثَرَ ۝١﴾ هُوَ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ هُوَ حَوْضُهُ تَرِدُ عَلَيْهِ أُمَّتُهُ أَوِ الْكَوْثَرُ الْخَيْرُ الْكَثِيرُ مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْقُرْآنِ وَالشَّفَاعَةِ وَنَحْوِهَا ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ﴾ صَلَاةَ عِيدِ النَّحْرِ ﴿وَانْحَرْ ۝٢﴾ نُسُكَكَ ﴿اِنَّ شَانِئَكَ﴾ أَيْ مُبْغِضَكَ ﴿هُوَ الْاَبْتَرُ ۝٣﴾ الْمُنْقَطِعُ عَنْ كُلِّ خَيْرٍ أَوِ الْمُنْقَطِعِ الْعَقِبِ نَزَلَتْ فِي الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ سَمَّى النَّبِيَّ ﷺ أَبْتَرَ عِنْدَ مَوْتِ ابْنِهِ الْقَاسِمِ

TÜRKÇE ANLAMI

108- Kevser Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Muhakkak biz sana Kevser'i verdik.** O cennete bir nehir, o peygamberimizin havuzudur ki, ümmeti o havuzun başına gelir. Veya Kevser; peygamberlik, Kuran, şefaat ve benzerleri gibi çok hayırdır.
2. **Öyleyse Rabbin için** Kurban Bayramı **namazı kıl ve** kurban **kes.**
3. **Şüphesiz sana kin besleyen,** buğz eden **asıl kesik,** her türlü hayırdan yoksun veya soyu kesik **olan odur.** Bu ayet Âs b. Vâil hakkında inmiştir. Peygamberimizi, (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu Kâsım öldüğünde 'soyu kesik' diye isimlendirmişti.

KELİME ANLAMI

﴿١٠٨﴾- سُورَةُ الْكَوْثَرِ

108- Kevser Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** ثَلَاثُ آيَاتٍ **Üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اِنَّا **Muhakkak biz** اَعْطَيْنَاكَ **Sana verdik** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* اَلْكَوْثَرَ **Kevser'i** هُوَ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ O cennette bir nehirdir هُوَ حَوْضُهُ (Veya) o peygamberimizin havuzudur تَرِدُ عَلَيْهِ أُمَّتُهُ Ümmeti o havuza gelir أَوِ الْكَوْثَرُ Veya Kevser; اَلْخَيْرُ الْكَثِيرُ Çok hayır demektir ki مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْقُرْآنِ Nübüvvet, Kuran وَالشَّفَاعَةِ وَنَحْوِهَا Şefaat ve benzerleri gibi.

2. فَصَلِّ **Öyleyse namaz kıl** *(Kim için?)* لِرَبِّكَ **Rabbin için** صَلَاةَ عِيدِ النَّحْرِ Kurban bayramı namazı وَانْحَرْ **Ve kes** *(Neyi?)* نُسُكَكَ Kurbanını.

3. اِنَّ شَانِئَكَ **Doğrusu sana kin besleyen** أَيْ مُبْغِضَكَ Yani, sana buğz eden هُوَ الْاَبْتَرُ **Asıl kesik olan odur** اَلْمُنْقَطِعُ Kesik olan *(Neden?)* عَنْ كُلِّ خَيْرٍ Bütün hayırlardan أَوِ الْمُنْقَطِعُ الْعَقِبِ Veya sonu kesik, zürriyetsiz olan نَزَلَتْ Bu sûre inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ As b. Vâil hakkında سَمَّى النَّبِيَّ Peygamberimizi isimlendirmişti ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne diye?)* أَبْتَرَ Nesli kesik diye *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَوْتِ ابْنِهِ الْقَاسِمِ Oğlu Kasım öldüğünde.

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ سِتُّ آيَاتٍ﴾

نَزَلَتْ لَمَّا قَالَ رَهْطٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ تَعْبُدُ آلِهَتَنَا سَنَةً وَنَعْبُدُ اِلٰهَكَ سَنَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ يَآ اَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝١﴾ ﴿لَآ اَعْبُدُ﴾ فِي الْحَالِ ﴿مَا تَعْبُدُونَ ۝٢﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿وَلَآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ﴾ فِي الْحَالِ ﴿مَآ اَعْبُدُ ۝٣﴾ وَهُوَ اللهُ تَعَالٰى وَحْدَهُ ﴿وَلَآ اَنَا عَابِدٌ﴾ فِي الْاِسْتِقْبَالِ ﴿مَا عَبَدْتُمْ ۝٤﴾ ﴿وَلَآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ﴾ فِي الْاِسْتِقْبَالِ ﴿مَآ اَعْبُدُ ۝٥﴾ عَلِمَ اللهُ مِنْهُمْ أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَإِطْلَاقُ مَا عَلَى اللهِ عَلٰى وَجْهِ الْمُقَابَلَةِ ﴿لَكُمْ دِينُكُمْ﴾ اَلشِّرْكُ ﴿وَلِيَ دِينِ ۝٦﴾ الْإِسْلَامُ وَهٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْحَرْبِ وَحَذَفَ يَاءَ الْإِضَافَةِ السَّبْعَةُ وَقْفاً وَوَصْلاً وَأَثْبَتَهَا يَعْقُوبُ فِي الْحَالَيْنِ

TÜRKÇE ANLAMI

109- Kâfirun Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Bu sure müşriklerden bir grup Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem)'e "Bir sene sen bizim ilahlarımıza ibadet et, bir sene de biz, senin ilahına ibadet edelim" dediğinde inmiştir.

1. **De ki: Ey Kâfirler!**
2. **Ben sizin taptığınız** putlara şu an **tapmam.**
3. **Siz de** şu an **benim taptığıma** tek olan Allah Teâlâ'ya **tapınanlar değilsiniz.**
4. **Ben** gelecekte **de sizin taptığınıza tapınacak değilim.**
5. **Siz de** gelecekte **benim taptığıma tapınacaklar değilsiniz,** Allah onların iman etmeyeceğini biliyordu.[1]
6. **Sizin dininiz** şirk **size, benim dinim**[2] İslam **bana.** Bu (hüküm) savaş emredilmeden önceydi.

KELİME ANLAMI

١٠٩- سُورَةُ الْكَافِرُونَ

109- Kâfirun Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ Veya **Medine'de inmiştir** سِتُّ آيَاتٍ **Altı ayettir.**

نَزَلَتْ Bu sûre inmiştir *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Dediği zaman *(Kim?)* رَهْطٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden bir grup *(Kime?)* لِرَسُولِ اللهِ Allah Resûlüne ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne dediler?)* تَعْبُدُ Sen taparsın *(Neye?)* آلِهَتَنَا Bizim ilahlarımıza *(Ne kadar?)* سَنَةً Bir sene وَنَعْبُدُ Biz de taparız *(Neye?)* إِلٰهَكَ Senin ilahına *(Ne kadar?)* سَنَةً Bir sene.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قُلْ **De ki:** يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ **Ey kâfirler!**

2. لَا أَعْبُدُ **Tapmam** *(Ne zaman?)* فِي الْحَالِ Şu anda *(Neye?)* مَا تَعْبُدُونَ **Sizin taptığınız** مِنَ الْأَصْنَامِ Putlara.

3. وَلَا أَنْتُمْ **Siz de değilsiniz** *(Ne?)* عَابِدُونَ **Tapınanlar** *(Ne zaman?)* فِي الْحَالِ Şu anda *(Neye?)* مَا أَعْبُدُ **Benim taptığıma** وَهُوَ اللهُ تَعَالٰى O da yüce Allah'tır *(Ne halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde.

4. وَلَا أَنَا عَابِدٌ **Ve ben tapınan değilim** *(Ne zaman?)* فِي الْاِسْتِقْبَالِ Gelecekte de *(Neye?)* مَا عَبَدْتُمْ **Sizin taptığınıza.**

---

[1] مَا kelimesinin Allah'a kullanılması mukabele yönüyledir.

[2] دِينِ kelimesinden mütekellim ya'sını yedi kurra hem geçiş hem de duruş halinde hazfetmiştir. Yakub ise her iki halde de ispat etmiştir.

5. وَلَا أَنْتُمْ **Siz de değilsiniz** *(Ne?)* عَابِدُونَ **Tapınanlar** *(Ne zaman?)* فِي الْاِسْتِقْبَالِ Gelecekte de *(Neye?)* مَا أَعْبُدُ **Benim taptığıma** عَلِمَ اللّٰهُ مِنْهُمْ Allah onlardan bildi ki: أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ Onlar iman etmeyecekler وَإِطْلَاقُ مَا 'Ma' lafzının kullanılması *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ Allah'a *(Ne üzeredir?)* عَلٰى وَجْهِ الْمُقَابَلَةِ Mukabele şekli üzeredir.

6. لَكُمْ **Sizedir** *(Ne?)* دِينُكُمْ **Dininiz** اَلشِّرْكُ Şirk وَلِيَ **Ve banadır** *(Ne?)* دِينِ **Dinim** اَلْإِسْلَامُ İslam وَهٰذَا Ve bu (hüküm) قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ Emredilmeden öncedir *(Ne?)* بِالْحَرْبِ Savaş وَحَذَفَ Ve hazf etmiştir *(Neyi?)* يَاءَ الْإِضَافَةِ İzafet yasını *(Kim?)* اَلسَّبْعَةُ Yedi kurrâ *(Nasıl?)* وَقْفًا Hem duruş وَوَصْلًا Hem de geçiş halinde وَأَثْبَتَهَا Ve o ya harfini ispat etmiştir *(Kim?)* يَعْقُوبُ (On kurrâdan biri olan) Yakup *(Nerede?)* فِي الْحَالَيْنِ Her iki halde de.

سُورَةُ النَّصْرِ

﴿مَكِّيَّةٌ ثَلَاثُ آيَاتٍ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا جَآءَ نَصْرُ اللهِ﴾ نَبِيَّهُ ﷺ عَلَى أَعْدَائِهِ ﴿وَالْفَتْحُ ﴿١﴾﴾ فَتْحُ مَكَّةَ ﴿وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللهِ﴾ أَيِ الْإِسْلَامِ ﴿أَفْوَاجًا ﴿٢﴾﴾ جَمَاعَاتٍ بَعْدَ مَا كَانَ يَدْخُلُ فِيهِ وَاحِدٌ وَاحِدٌ وَذٰلِكَ بَعْدَ فَتْحِ مَكَّةَ جَاءَهُ الْعَرَبُ مِنْ أَقْطَارِ الْأَرْضِ طَائِعِينَ ﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ أَيْ مُتَلَبِّسًا بِحَمْدِهِ ﴿وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾﴾ وَكَانَ ﷺ بَعْدَ نُزُولِ هٰذِهِ السُّورَةِ يُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ وَأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ وَعُلِمَ بِهَا أَنَّهُ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُ وَكَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ سَنَةَ ثَمَانٍ وَتُوُفِّيَ ﷺ فِي رَبِيعِ الْأَوَّلِ سَنَةَ عَشَرَ.

TÜRKÇE ANLAMI

110- Nasr Sûresi

Medine'de inmiştir. Üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Allah'ın,** düşmanlarına karşı Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e **yardımı ve fetih** Mekke'nin fethi **geldiğinde,**
2. **Ve insanları, Allah'ın dinine** İslam'a **dalga dalga** önceden teker teker girerlerken şimdi cemaatler halinde **girerken gördüğünde,** bu Mekke'nin fethinden sonradır. Araplar her taraftan boyun eğerek gelmişlerdi.

3. **Artık onu hamd ile** birlikte **tesbih et, ondan mağfiret dile, şüphesiz o, tevbeleri çokça kabul edendir.** Bu sûre indikten sonra Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözü çok söyler oldu: *"Subhânellahi ve bihamdihi, Esteğfirullahe ve etûbu ileyh."* Ve bundan Peygamberimizin ecelinin yaklaştığı anlaşıldı. Mekke hicri sekizinci senenin Ramazan ayında fethedilmişti. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de onuncu senenin Rebî'u'l-evvel ayında vefat etti.

KELİME ANLAMI

﴿١١٠﴾- سُورَةُ النَّصْرِ

110- Nasr Sûresi

مَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** ثَلَاثُ آيَاتٍ **Üç ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اِذَا جَاءَ **Geldiğinde** *(Ne?)* نَصْرُ اللهِ **Allah'ın yardımı** *(Kime?)* نَبِيِّهِ Peygamberine ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kime karşı yardım geldiğinde?)* عَلٰى أَعْدَائِهِ Düşmanlarına karşı *(Daha ne geldiğinde?)* وَالْفَتْحُ **Fetih** فَتْحُ مَكَّةَ Mekke fethi.

2. وَرَاَيْتَ **Ve gördüğünde** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** *(Nasıl?)* يَدْخُلُونَ **Girerlerken** *(Neye?)* فِي دِينِ اللهِ **Allah'ın dinine** أَيِ الْإِسْلَامِ Yani İslam'a *(Nasıl?)* اَفْوَاجًا **Dalga dalga** جَمَاعَاتٍ Cemaat cemaat *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا O halden sonraki كَانَ يَدْخُلُ Girerlerdi *(Neye?)* فِيهِ Allah'ın dinine *(Nasıl?)* وَاحِدٌ وَاحِدٌ Teker teker وَذٰلِكَ Ve bu (cemaat halinde dine girmek) بَعْدَ فَتْحِ مَكَّةَ Mekke fethinden sonradır جَاءَهُ الْعَرَبُ Araplar ona geldi *(Nereden?)* مِنْ أَقْطَارِ الْأَرْضِ Yeryüzünün her bir yerinden *(Nasıl?)* طَائِعِينَ İtaat ederek.

3. فَسَبِّحْ **Hemen tesbih et** *(Nasıl?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbine hamdederek** أَيْ مُتَلَبِّسًا بِحَمْدِهِ Yani, hamdine sarılarak وَاسْتَغْفِرْهُ **Ve ondan mağfiret dile** اِنَّهُ **Zira o** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* تَوَّابًا **Tevbeleri çokça kabul eden** وَكَانَ Ve peygamberimiz idi ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin بَعْدَ نُزُولِ هٰذِهِ السُّورَةِ Bu sûre indikten sonra يُكْثِرُ Çokça söylerdi *(Neyi?)* مِنْ قَوْلِ Şu sözü: سُبْحَانَ اللهِ Allah'ı tenzih eder وَبِحَمْدِهِ Hamdiyle tesbih ederim وَأَسْتَغْفِرُ اللهَ Allah'tan mağfiret diler وَأَتُوبُ إِلَيْهِ Ve ona yönelir, tevbe ederim وَعُلِمَ بِهَا Ve bu sûreyle bilindi *(Ne?)* أَنَّهُ قَدِ اقْتَرَبَ Yaklaşmış olduğu *(Neyin?)* أَجَلُهُ Ecelinin وَكَانَ Ve olmuştu *(Ne?)* فَتْحُ مَكَّةَ Mekke fethi *(Ne zaman olmuştu?)* فِي رَمَضَانَ Ramazan ayında سَنَةَ ثَمَانٍ Hicretin sekizinci yılında وَتُوُفِّيَ Ve (Peygamberimiz) vefat etti ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman vefat etti?)* فِي رَبِيعِ الْأَوَّلِ Rebiu'l-evvel ayında *(Hangi senede?)* سَنَةَ عَشْرٍ Hicretin onuncu senesinde.

سُورَةُ الْمَسَدِ

﴿مَكِّيَّةٌ خَمْسُ آيَاتٍ نَزَلَتْ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

لَمَّا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْمَهُ وَقَالَ إِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ عَمُّهُ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَلِهٰذَا دَعَوْتَنَا نَزَلَ ﴿تَبَّتْ﴾ خَسِرَتْ ﴿يَدَآ أَبِي لَهَبٍ ﴿١﴾﴾ أَيْ جُمْلَتُهُ وَعُبِّرَ عَنْهَا بِالْيَدَيْنِ مَجَازًا لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوِلُ بِهِمَا وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ دُعَاءٌ ﴿وَتَبَّ﴾ خَسِرَ هُوَ وَهٰذِهِ خَبَرٌ كَقَوْلِهِمْ أَهْلَكَهُ اللهُ وَقَدْ هَلَكَ وَلَمَّا خَوَّفَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعَذَابِ فَقَالَ إِنْ كَانَ مَا يَقُولُ ابْنُ أَخِي حَقًّا فَإِنِّي أَفْتَدِي مِنْهُ بِمَالِي وَوَلَدِي نَزَلَ ﴿مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾﴾ أَيْ وَكَسَبَهُ أَيْ وَلَدُهُ مَا أَغْنَى بِمَعْنَى يُغْنِي ﴿سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾﴾ أَيْ تَلَهُّبٍ وَتَوَقُّدٍ فَهِيَ مَآلُ تَكْنِيَتِهِ لِتَلَهُّبِ وَجْهِهِ إِشْرَاقًا وَحُمْرَةً ﴿وَامْرَأَتُهُ﴾ عَطْفٌ عَلَى ضَمِيرِ يَصْلَى سَوَّغَهُ الْفَصْلُ بِالْمَفْعُولِ وَصِفَتِهِ وَهِيَ أُمُّ جَمِيلٍ ﴿حَمَّالَةُ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ [حَمَّالَةَ] ﴿الْحَطَبِ ﴿٤﴾﴾ الشَّوْكِ وَالسَّعْدَانِ تُلْقِيهِ فِي طَرِيقِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فِي جِيدِهَا﴾ عُنُقِهَا ﴿حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾﴾ أَيْ لِيفٍ وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ حَمَّالَةِ الْحَطَبِ الَّذِي هُوَ نَعْتٌ لِامْرَأَتِهِ أَوْ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

111- Mesed Sûresi
Mekke'de inmiştir. Beş ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Peygamber Efendimiz kavmini çağırıp *"Ben, şiddetli bir azap öncesinde sizin için bir uyarıcıyım"(Sebe: 46)* deyince Ebu Leheb: "Elin kurusun! Bizi bunun için mi çağırdın? demiş ve bu sûre inmiştir.

1. **Ebu Leheb'in elleri** tüm bedeni **kurusun!**[1] hüsrana uğrasın. Mecazi olarak, tüm beden ellerle ifade edilmiştir. Zira işlerin çoğu ellerle yapılır. **Kurudu** hüsrana uğradı **da.**[2]
2. Peygamberimiz onu azap ile korkutunca; "Eğer amcaoğlumun söylediği doğruysa, azaba karşılık malımı ve çocuklarımı fidye olarak veririm" dedi. Ve şu ayet indi. **Malı ve kazandığı** çocukları **ona bir fayda sağlamadı,** sağlamaz.
3. **Alevli bir ateşe girecek.** Bu ona verilen künyenin (Ebu Leheb\Ateşin babası) sonucudur. Ona bu künye yüzü ateş gibi parlak ve kırmızı olduğu için verilmişti.
4. Peygamberimizin yoluna atmak için **odun** diken ve dikenli bitki **taşıyan**[3] **karısı**[4] Ümmü Cemil **de,**
5. **Boynunda bükülmüş urgandan** liften **bir ip olduğu halde.**[5]

KELİME ANLAMI

﴿١١١﴾- سُورَةُ الْمَسَدِ

111- Mesed Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** خَمْسُ آيَاتٍ **Beş ayettir.**

وَنَزَلَتْ İnmiştir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْفَاتِحَةِ Fatiha'dan sonra.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. لَمَّا دَعَا Çağırınca *(Kim?)* النَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimi?)* قَوْمَهُ Kavmini وَقَالَ Ve dedi *(Ne?)* إِنِّي Kuşkusuz ben لَكُمْ نَذِيرٌ Sizin için bir uyarıcıyım *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ Şiddetli bir azabın öncesinde فَقَالَ Ve (bunun üzerine) diyince

---

[1] تَبَّتْ cümlesi beddua cümlesidir.

[2] وَتَبَّ cümlesi de haber cümlesidir. Arapların şu sözünde olduğu gibi; Allah onu helak etsin, helak oldu da.

[3] حَمَّالَةُ kelimesi ref ve nasb ile okunur.

[4] امْرَأَتُهُ kelimesi يَصْلَى fiilinin zamiri üzere atfedilmiştir. Böyle bir atfı, meful ve sıfatıyla (نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ) oluşan fasıl caiz kılmıştır.

[5] فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ cümlesi bundan önce geçen ve karısının sıfatı olan حَمَّالَةَ الْحَطَبِ terkibinden hal veya mukadder bir mübtedanın haberidir.

(Kim?) عَمُّهُ أَبُو لَهَبٍ Amcası Ebu Leheb *(Ne?)* تَبًّا لَكَ Yok olasın! أَلِهٰذَا Bunun için mi? دَعَوْتَنَا Bizi çağırdın (diyince) نَزَلَ (Bu sûre) indi **تَبَّتْ Kurusun** خَسِرَتْ Helak olsun *(Ne?)* **يَدَا أَبِي لَهَبٍ Ebu Leheb'in iki eli** أَيْ جُمْلَتُهُ Yani, tüm bedeni وَعُبِّرَ عَنْهَا Tüm bedeni tabir edilmiştir *(Ne ile?)* بِالْيَدَيْنِ İki eliyle *(Nasıl?)* مَجَازًا Mecazi olarak *(Niye?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Zira işlerin çoğu تُزَاوِلُ بِهِمَا İki elle yapılır وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ Ve bu cümle دُعَاءٌ (Bed)duadır **وَتَبَّ Ve kurudu da** خَسِرَ Helak oldu *(Kim?)* هُوَ O, Ebu Leheb وَهٰذِهِ خَبَرٌ Bu cümle haberdir كَقَوْلِهِمْ Tıpkı şu sözleri gibi أَهْلَكَهُ اللّٰهُ Allah onu helak etsin وَقَدْ هَلَكَ Helak oldu da وَلَمَّا خَوَّفَهُ Onu korkutunca *(Kim?)* النَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne ile korkutunca?)* بِالْعَذَابِ Azap ile فَقَالَ O da deyince *(Ne?)* إِنْ كَانَ Şayet ise *(Ne?)* مَا يَقُولُ Dediği *(Kimin?)* اِبْنُ أَخِي Kardeşimin oğlunun *(Ne ise?)* حَقًّا Doğru ise فَإِنِّي Muhakkak ki ben أَفْتَدِي Fidye veririm *(Neye karşı?)* مِنْهُ O azaba karşı *(Neyi?)* بِمَالِي وَوَلَدِي Malımı ve oğlumu (fidye olarak veririm deyince) نَزَلَ (Şu ayet) indi.

2. **مَا أَغْنٰى Fayda vermedi** *(Kime?)* **عَنْهُ Ona** *(Ne?)* **مَالُهُ Ne malı وَمَا كَسَبَ Ne de kazandığı** أَيْ وَكَسْبُهُ Yani, kazanması *(Neyi?)* وَلَدُهُ Oğlunu مَا أَغْنٰى 'Eğnâ' (fayda vermedi) fiili بِمَعْنٰى يُغْنِي 'Yuğnî' (fayda vermez) anlamındadır.

3. **سَيَصْلٰى Çok yakında yanacaktır** *(Neye?)* **نَارًا Ateşe** *(Öyle ateş ki)* **ذَاتَ لَهَبٍ Alevli** أَيْ تَلَهُّبٍ Yani tutuşan وَتَوَقُّدٍ Ve yanan فَهِيَ İşte o ateş مَآلُ تَكْنِيَتِهِ Kendisine verilen künyenin yorumudur *(Niçin böyle künyelenmiştir?)* لِتَلَهُّبِ وَجْهِهِ Yüzü alevleneceği için *(Nasıl?)* إِشْرَاقًا وَحُمْرَةً Aydınlık ve kırmızılıkla.

4. **وَامْرَأَتُهُ Ve karısı da** (ateşe yanacaktır) عَطْفٌ (Bu kelime) atfedilmiştir *(Neye?)* عَلٰى ضَمِيرِ يَصْلٰى 'Yeslâ' fiilinin zamirine سَوَّغَهُ Bu atfı caiz hale getirmiştir *(Ne?)* اَلْفَصْلُ (Araya giren) fasıl *(Ne ile?)* بِالْمَفْعُولِ وَصِفَتِهِ Meful ve sıfatıyla وَهِيَ أُمُّ جَمِيلٍ Ve karısı da Ümme Cemil **حَمَّالَةَ Taşıyıcıdır** بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ Bu kelime ref ve nasbla okunur *(Ne taşıyıcıdır?)* **الْحَطَبِ Odun** اَلشَّوْكِ Diken وَالسَّعْدَانِ Ve sa'dan (devenin yediği dikenli bir ot) تُلْقِيهِ Ki, onları atardı *(Nereye?)* فِي طَرِيقِ النَّبِيِّ Peygamberimizin yoluna ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne halde yanacaktır?)*

5. **فِي جِيدِهَا Gerdanında** عُنُقِهَا Boynunda **olduğu halde** *(Ne?)* **حَبْلٌ (Bükülmüş) bir ip** *(Neden?)* **مِنْ مَسَدٍ** أَيْ لِيفٍ **Mesed** yani hurma lifin**den** وَهٰذِهِ الْجُمْلَةُ حَالٌ Bu cümle haldir *(Neden?)* مِنْ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ 'Hammaletü'l-hatab' ayetinden الَّذِي هُوَ Ki, o da نَعْتٌ لِامْرَأَتِهِ 'İmraetühü' ayetinin sıfatı أَوْ خَبَرُ مُبْتَدَإٍ مُقَدَّرٍ Veya mukadder bir mübtedanın haberidir.

سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسُ آيَاتٍ وَنَزَلَتْ بَعْدَ سُورَةِ النَّاسِ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سُئِلَ ﷺ عَنْ رَبِّهِ فَنَزَلَ ﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ (١)﴾ فَاللّٰهُ خَبَرُ هُوَ وَأَحَدٌ بَدَلٌ مِنْهُ أَوْ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿اللّٰهُ الصَّمَدُ (٢)﴾ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ أَيِ الْمَقْصُودُ فِي الْحَوَائِجِ عَلَى الدَّوَامِ ﴿لَمْ يَلِدْ﴾ لِانْتِفَاءِ مُجَانَسَتِهِ ﴿وَلَمْ يُولَدْ (٣)﴾ لِانْتِفَاءِ الْحُدُوثِ عَنْهُ ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ (٤)﴾ أَيْ مُكَافِئًا وَمُمَاثِلًا وَلَهُ مُتَعَلِّقٌ بِكُفُواً وَقُدِّمَ عَلَيْهِ لِأَنَّهُ مَحَطُّ الْقَصْدِ بِالنَّفْيِ وَأُخِّرَ أَحَدٌ وَهُوَ اسْمُ يَكُنْ عَنْ خَبَرِهَا رِعَايَةً لِلْفَاصِلَةِ

TÜRKÇE ANLAMI

112- İhlas Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Dört veya beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e Rabbi soruldu ve bu sûre indi.

1. **De ki: O, Allah birdir,**[1]
2. **Allah Samed'dir,**[2] tüm ihtiyaçlarda sürekli olarak kendisine dönülendir.

---

[1] اللّٰه kelimesi هُوَ zamirinin haberidir. أَحَدٌ kelimesi de ondan bedel veya ikinci haberdir.

[2] اَللّٰهُ الصَّمَدُ cümlesi mübteda ve haberdir.

3. Aynı cinsten bir benzeri olmadığı için **doğurmamış ve** sonradan meydana gelmesi mümkün olmadığından **doğmamıştır,**
4. **Ve hiç kimse ona denk** eşit ve benzer **değildir.**[1]

KELİME ANLAMI

﴿١١٢﴾- سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

112- İhlas Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** أَرْبَعٌ أَوْ خَمْسُ آيَاتٍ **Dört veya beş ayettir.** وَنَزَلَتْ İnmiştir *(Neden sonra?)* بَعْدَ سُورَةِ النَّاسِ Nas sûresinden sonra.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. سُئِلَ Peygamberimiz soruldu ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimden soruldu?)* عَنْ رَبِّهِ Rabbinden فَنَزَلَ Ve (bu sure) iniverdi **قُلْ De ki: هُوَ اللهُ O Allah'tır أَحَدٌ Birdir** فَاللهُ Allah lafzı خَبَرُ هُوَ 'Hüve'nin haberidir وَأَحَدٌ Ve 'ehad' lafzı بَدَلٌ مِنْهُ Ondan bedeldir أَوْ خَبَرٌ ثَانٍ Veya ikinci haberdir.

2. **اَللهُ Allah الصَّمَدُ Samed'dir** مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ (Bu iki kelime) mübteda ve haberdir أَيِ الْمَقْصُودُ Yani, kendisine muhtaç olunandır *(Ne hususunda?)* فِي الْحَوَائِجِ İhtiyaçlar hususunda *(Nasıl?)* عَلَى الدَّوَامِ Sürekli olarak.

3. **لَمْ يَلِدْ Doğurmamıştır** *(Niçin?)* لِانْتِفَاءِ مُجَانَسَتِهِ Cinste ortaklığı olmadığı için **وَلَمْ يُولَدْ Ve doğmamıştır** *(Niçin?)* لِانْتِفَاءِ الْحُدُوثِ Sonradanlık nefy edildiği için *(Kimden?)* عَنْهُ Allah'tan.

4. **وَلَمْ يَكُنْ Ve olmamıştır** *(Ne?)* **لَهُ كُفُوًا Onun dengi** *(Kim?)* **أَحَدٌ Hiç kimse** أَيْ مُكَافِئًا وَمُمَاثِلًا Yani (ona) denk ve benzer وَلَهُ مُتَعَلِّقٌ 'Lehu' kelimesi taalluk etmektedir *(Neye?)* بِكُفُوًا 'Küfüven' kelimesine وَقُدِّمَ عَلَيْهِ Ve onun üzerine takdim edilmiştir لِأَنَّهُ Zira o (Allah'ın dengi olmadı) مَحَطُّ الْقَصْدِ Kastedilen şeydir *(Ne ile?)* بِالنَّفْيِ Bu nefy, olumsuzla وَأُخِّرَ أَحَدٌ 'Ehad' kelimesi de geri bırakılmıştır وَهُوَ Ki, o اِسْمُ يَكُنْ 'Yekün' fiilinin ismidir *(Neden geri bırakılmıştır?)* عَنْ خَبَرِهَا Haberinden *(Niçin?)* رِعَايَةً لِلْفَاصِلَةِ Fasılaya (ayet sonlarına) uymak için.

---

[1] لَهُ terkbindeki lam harf-i ceri, كُفُوًا kelimesine taalluk eder. takdim edilmesinin sebebi ise nefiyle kast edilenin Allah'ın dengi olmamasıdır. يَكُنْ fiilinin ismi olan أَحَدٌ kelimesi, ayet sonlarına riayet etmek için haberinden sonraya bırakılmıştır.

سُورَةُ الْفَلَقِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ خَمْسُ آيَاتٍ﴾

نَزَلَتْ هٰذِهِ السُّورَةُ وَالَّتِى بَعْدَهَا لَمَّا سَحَرَ لَبِيدُ الْيَهُودِيُّ النَّبِيَّ ﷺ فِى وَتَرٍ بِهِ اِحْدٰى عَشْرَةَ عُقْدَةً فَاَعْلَمَهُ اللّٰهُ بِذٰلِكَ وَبِمَحَلِّهِ فَأَحْضَرَ بَيْنَ يَدَيْهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَ بِالتَّعَوُّذِ بِالسُّورَتَيْنِ فَكَانَ كُلَّمَا قَرَأَ آيَةً مِنْهُمَا انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَوَجَدَ خِفَّةً حَتَّى انْحَلَّتِ الْعُقْدَةُ كُلُّهَا وَقَامَ كَأَنَّمَا نَشِطَ مِنْ عِقَالٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾﴾ الصُّبْحِ ﴿مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾﴾ مِنْ حَيَوَانٍ مُكَلَّفٍ وَغَيْرِ مُكَلَّفٍ وَجَمَادٍ كَالسَّمِّ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾﴾ أَيِ اللَّيْلُ إِذَا أَظْلَمَ أَوِ الْقَمَرُ إِذَا غَابَ ﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ﴾ السَّوَاحِرِ تَنْفُثُ ﴿فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾﴾ الَّتِي تَعْقِدُهَا فِي الْخَيْطِ تَنْفُخُ فِيهَا بِشَيْءٍ تَقُولُهُ مِنْ غَيْرِ رِيقٍ وَقَالَ الزَّمَخْشَرِيُّ مَعَهُ كَبَنَاتِ لَبِيدٍ الْمَذْكُورِ ﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾﴾ أَيْ أَظْهَرَ حَسَدَهُ وَعَمِلَ بِمُقْتَضَاهُ كَلَبِيدٍ الْمَذْكُورِ مِنَ الْيَهُودِ الْحَاسِدِينَ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَذِكْرُ الثَّلَاثَةِ الشَّامِلِ لَهَا مَا خَلَقَ بَعْدَهُ لِشِدَّةِ شَرِّهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

113- Felak Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.[1]

1. **De ki: Sabahın Rabbine sığınırım;**
2. Sorumlu veya sorumsuz olarak **yarattığı** hayva**nların** ve zehir gibi cansızların **şerrinden,**
3. **Karanlığı çöktüğü zaman gecenin** karardığında gecenin veya battığında ayın **şerrinden,**
4. İplere atılan **düğümlere** okuduğu şeyi tükürmeden[2] **üfleyen** Lebid'in kızları gibi büyücü kadın**ların şerrinden,**
5. **Ve haset ettiğinde hasetçinin şerrinden.** Hasedini ortaya çıkarıp onun gereğini yaptığında, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e haset eden Yahudi Lebid gibi.[3]

KELİME ANLAMI

﴿١١٣﴾- سُورَةُ الْفَلَقِ

113- Felak Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir.** خَمْسُ آيَاتٍ **Beş ayettir.**

نَزَلَتْ İndi *(Ne?)* هٰذِهِ السُّورَةُ Bu sûre وَالَّتِى بَعْدَهَا Ve de bundan sonra gelen *(Ne zaman?)* لَمَّا سَحَرَ Sihir yaptığı zaman *(Kim?)* لَبِيدٌ الْيَهُودِيُّ Yahudi Lebid *(Kime?)* اَلنَّبِيَّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Sihri nerede yaptı?)* فِى وَتَرٍ Bir yay telinde ki بِهِ Onda vardır *(Ne?)* إِحْدَى عَشْرَةَ عُقْدَةً On bir tane düğüm فَأَعْلَمَهُ اللّٰهُ Ve Allah Peygamberimize bildirdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bu sihirli yay telini وَبِمَحَلِّهِ Ve bulunduğu yeri فَأُحْضِرَ Ve onu getirtti *(Nereye?)* بَيْنَ يَدَيْهِ Peygamberimizin önüne ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin

---

[1] Bu ve bundan sonra gelen sûre, Yahudi Lebid üzerinde on bir tane düğüm olan bir yay kirişiyle, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e sihir yapınca inmiştir. Allah bu sihri ve bulunduğu yeri Peygamberimize bildirip önüne getirtmiş ve bu iki sûreyle sığınmasını emretmiştir. Peygamberimizin bu sûrelerden okuduğu her ayetle bir düğüm çözülüyor ve kendisinde bir hafiflik buluyordu. Nihayet bütün düğümler çözülünce, sanki bir zincirden kurtulmuş gibi kalktı.

[2] Zemahşeri, bu üflemenin tükürükle birlikte olduğunu söylemiştir.

[3] 'Yarattıklarının şerrinden' cümlesi kendisinden sonra gelen diğer üç şeyi (gecenin, düğümlere üfleyenin ve hasetçinin şerrini) içerdiği halde bunların zikredilmesi çok şerli oldukları içindir.

وَأَمَرَ Ve emretti *(Neyi?)* بِالتَّعَوُّذِ Allah'a sığınmasını *(Ne ile?)* بِالسُّورَتَيْنِ Bu iki sûre ile فَكَانَ كُلَّمَا قَرَأَ Ve her okuduğunda *(Ne?)* آيَةً مِنْهُمَا O iki sûreden bir ayet انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ Bir düğüm çözüldÜ وَوَجَدَ خِفَّةً Ve bir hafiflik hissetti حَتَّى انْحَلَّتْ Ve sonunda çözülüverdi *(Ne?)* الْعُقْدَةُ كُلُّهَا Bütün düğümler وَقَامَ Ve kalktı *(Nasıl?)* كَأَنَّمَا نَشِطَ Sanki kurtulmuş gibi *(Neden?)* مِنْ عِقَالٍ Bir prangadan.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قُلْ **De ki:** أَعُوذُ **Sığınırım** *(Kime?)* بِرَبِّ الْفَلَقِ الصُّبْحِ **Felak** sabahın **Rabbine** *(Neden?)*

2. مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ **Yarattıklarının şerrinden** *(O şerli yaratıklar nedir?)* مِنْ حَيَوَانٍ Canlılar *(Öyle canlılar ki)* مُكَلَّفٍ Mükellef olan وَغَيْرِ مُكَلَّفٍ Ve mükellef olmayan *(Daha nedir?)* وَجَمَادٍ Ve de cansızlar *(Ne gibi?)* كَالسَّمِّ وَغَيْرِ ذٰلِكَ Zehir ve diğer şeyler gibi ***(Daha neden sığınırım?)***

3. وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ **Ve bir gecenin şerrinden** ***(Ne zamanki şerrinden)*** إِذَا وَقَبَ **Karanlığı çöktüğü zaman** أَيِ اللَّيْلِ Yani, gece *(Ne zaman?)* إِذَا أَظْلَمَ Karardığında أَوِ الْقَمَرُ Veya ay *(Ne zaman?)* إِذَا غَابَ Battığında ***(Daha neden sığınırım?)***

4. وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ **Üfürenlerin şerrinden** اَلسَّوَاحِرِ Sihir yapan kadınlar ki تَنْفُثُ Üflerler *(Neye?)* فِي الْعُقَدِ **Düğümlere** الَّتِي تَعْقِدُهَا Ki o düğümleri bağlarlar *(Neye?)* فِي الْخَيْطِ İpe تَنْفُخُ فِيهَا Ve ona üflerler *(Neyi?)* بِشَيْءٍ تَقُولُهُ Söyledikleri bir şeyi *(Nasıl üflerler?)* مِنْ غَيْرِ رِيقٍ Tükürüksüz وَقَالَ الزَّمَخْشَرِيُّ Zamahşeri dedi ki: مَعَهُ Tükürükle (üflerler) كَبَنَاتِ لَبِيدٍ الْمَذْكُورِ Tıpkı adı geçen Lebid'in kızları gibi ***(Daha neden sığınırım?)***

5. وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ **Haset edenin şerrinden** ***(Ne zamandaki şerri?)*** إِذَا حَسَدَ **Haset ettiği zaman** أَيْ أَظْهَرَ Yani, açığa çıkardığında *(Neyi?)* حَسَدَهُ Hasedini وَعَمِلَ Ve amel ettiğinde *(Ne ile?)* بِمُقْتَضَاهُ Onun gereğiyle كَلَبِيدٍ الْمَذْكُورِ Adı geçen Lebid gibi *(Kimlerden olan?)* مِنَ الْيَهُودِ الْحَاسِدِينَ Haset eden Yahudilerden *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin وَذِكْرُ الثَّلَاثَةِ Şu üçünün (gece, sihir yapan ve haset edenler) zikredilmesi اَلشَّامِلِ لَهَا Ki bu üçünü içermektedir *(Ne?)* مَا خَلَقَ 'Yarattıkları' ayeti *(Neden sonra zikredilmesi?)* بَعْدَهُ Bu ayetten sonra *(Niçindir?)* لِشِدَّةِ شَرِّهَا Bunların şerri çok güçlü olduğu içindir.

سُورَةُ النَّاسِ

﴿مَكِّيَّةٌ اَوْ مَدَنِيَّةٌ سِتُّ آيَاتٍ وَنَزَلَتْ بَعْدَ سُورَةِ الْفَلَقِ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ①﴾ خَالِقِهِمْ وَمَالِكِهِمْ خُصُّوا بِالذِّكْرِ تَشْرِيفًا لَهُمْ وَمُنَاسَبَةً لِلْاِسْتِعَاذَةِ مِنْ شَرِّ الْمُوَسْوِسِ فِي صُدُورِهِمْ ﴿مَلِكِ النَّاسِ ②﴾ ﴿اِلٰهِ النَّاسِ ③﴾ بَدَلَانِ أَوْ صِفَتَانِ أَوْ عَطْفَا بَيَانٍ وَأُظْهِرَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ فِيهِمَا زِيَادَةً لِلْبَيَانِ ﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ﴾ أَيِ الشَّيْطَانِ سُمِّيَ بِالْحَدَثِ لِكَثْرَةِ مُلَابَسَتِهِ لَهُ ﴿الْخَنَّاسِ ④﴾ لِأَنَّهُ يَخْنُسُ وَيَتَأَخَّرُ عَنِ الْقَلْبِ كُلَّمَا ذُكِرَ اللهُ ﴿اَلَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ⑤﴾ قُلُوبِهِمْ إِذَا غَفَلُوا عَنْ ذِكْرِ اللهِ ﴿مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥﴾ بَيَانٌ لِلشَّيْطَانِ الْمُوَسْوِسِ أَنَّهُ جِنِّيٌّ وَإِنْسِيٌّ كَقَوْلِهِ تَعَالٰى شَيَاطِينَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَوْ مِنَ الْجِنَّةِ بَيَانٌ لَهُ وَالنَّاسِ عَطْفٌ عَلَى الْوَسْوَاسِ وَعَلٰى كُلٍّ يَشْمَلُ شَرَّ لَبِيدٍ وَبَنَاتِهِ الْمَذْكُورِينَ وَاعْتُرِضَ الْأَوَّلُ بِأَنَّ النَّاسَ لَا يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِهِمُ النَّاسُ إِنَّمَا يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِهِمُ الْجِنُّ وَأُجِيبَ بِأَنَّ النَّاسَ يُوَسْوِسُونَ أَيْضًا بِمَعْنًى يَلِيقُ بِهِمْ فِي الظَّاهِرِ ثُمَّ تَصِلُ وَسْوَسَتُهُمْ إِلَى الْقَلْبِ وَتَثْبُتُ فِيهِ بِالطَّرِيقِ الْمُؤَدِّي إِلٰى ذٰلِكَ وَاللهُ تَعَالٰى أَعْلَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

114- Nâs Sûresi

Mekke veya Medine'de inmiştir. Altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **De ki: İnsanların Rabbine** onların yaratıcısı ve sahibine **sığınırım,**[1]
2. **İnsanların Malikine,**
3. **İnsanların İlahına,**[2]
4. **O sinsi,** kişi Allah'ı zikrettikçe kalpten gizlenen ve geri çekilen **vesveseci** şeyta**nın şerrinden,**[3]
5. **Ki,** Allah'ın zikrinden gafil kaldıklarında **insanların kalplerinde vesvese verir,**
6. **(O vesveseci) hem cinlerden, hem de insanlardandır.**[4]

KELİME ANLAMI

﴿١١٤﴾- سُورَةُ النَّاسِ

114- Nas Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke** أَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya Medine'de inmiştir** سِتُّ آيَاتٍ **Altı ayettir.**

وَنَزَلَ Ve inmiştir *(Neden sonra?)* بَعْدَ سُورَةِ الْفَلَقِ Felak sûresinden sonra.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. قُلْ **De ki:** أَعُوذُ **Sığınırım** *(Kime?)* بِرَبِّ النَّاسِ **İnsanların Rabbine** خَالِقِهِمْ Onları yaratıcısı وَمَالِكِهِمْ Ve sahibi خُصُّوا بِالذِّكْرِ Özellikle insanlar zikredildi *(Niçin?)* تَشْرِيفًا لَهُمْ Onları şereflendirmek için وَمُنَاسَبَةً Ve de uygun olsun için *(Neye?)* لِلْإِسْتِعَاذَةِ Sığınmaya *(Neden?)* مِنْ شَرِّ الْمُوَسْوِسِ Vesvese verenin şerrinden *(Nerede vesvese veren?)* فِي صُدُورِهِمْ Onların kalbinde.

---

[1] Şereflendirmek ve de kalplerine vesvese verenin şerrinden sığınmaya uygun olsun diye insanlar özellikle zikredilmişlerdir.

[2] مَلِكِ النَّاسِ ve إِلٰهِ النَّاسِ terkipleri رَبِّ النَّاسِ terkibinden bedel, sıfat veya atf-ı beyandır. Muzaf-ı ileyh olan kelimelerin ismi zahir olarak getirilmesi iyice açık olması içindir.

[3] Şeytan çokça vesvese verdiği için bu işin mastarı olan الْوَسْوَاس kelimesiyle isimlendirilmiştir.

[4] مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ terkibi vesvese veren şeytanın *"Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık." (Enam: 112)* ayetinde olduğu gibi.cinlerden ve insanlardan olduğunu beyan eder. Veya مِنَ الْجِنَّةِ terkibi şeytanı beyan eder, وَالنَّاسِ ise الْوَسْوَاس kelimesi üzerine atıftır. Her iki durumda da ayet adı geçen Lebid ve kızlarının şerrini içerir. Birinci takdire "İnsanlar, insanların kalbinde vesvese veremez, ancak cinler insanların kalplerinde vesvese verir" şeklinde bir itiraz yöneltilmiş ve buna şöyle bir cevap verilmiştir: İnsanlar da kendilerine uygun bir mana ile vesvese verirler. Sonra bu vesveseleri kalbe ulaşır ve ona götüren bir yol (mesela, laf taşımak) ile kalpte yerleşir. Allah Teâlâ en iyi bilendir.

2. **مَلِكِ النَّاسِ İnsanların melikine.**

3. **اِلٰهِ النَّاسِ İnsanların ilahına** بَدَلَانِ (Bu iki ayet) bedel أَوْ صِفَتَانِ Veya sıfat أَوْ عَطْفَا بَيَانٍ Ve yahut atfı beyandırlar وَأُظْهِرَ İsmi zahir olarak zikredildi *(Ne?)* اَلْمُضَافُ إِلَيْهِ Muzafı ileyh olan kelime *(Nerede?)* فِيهِمَا Her iki ayette de *(Niçin?)* زِيَادَةً لِلْبَيَانِ İyice açıklamak için *(Neden sığınırım?)*

4. **مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ Vesvese verenin şerrinden** أَيِ الشَّيْطَانِ Yani, şeytan سُمِّيَ Şeytan isimlendirilmiştir *(Ne ile?)* بِالْحَدَثِ Vesvese işi, mastarıyla *(Niçin?)* لِكَثْرَةِ مُلَابَسَتِهِ لَهُ O işi çok yaptığı için *(Öyle şeytan ki,)* **الْخَنَّاسِ Sinsi** لِأَنَّهُ يَخْنُسُ Zira o gizlenir, pusuya çekilir وَيَتَأَخَّرُ Ve geri kalır *(Neden?)* عَنِ الْقَلْبِ Kalpten *(Ne zaman?)* كُلَّمَا ذُكِرَ اللّٰهُ Allah her zikredildiğinde.

5. **اَلَّذِي يُوَسْوِسُ Ki o vesvese verir** *(Nerede?)* **فِي صُدُورِ النَّاسِ İnsanların sinesinde** قُلُوبِهِمْ Kalplerinde *(Ne zaman?)* إِذَا غَفَلُوا Gafil kaldıklarında *(Neden?)* عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ Allah'ı zikretmekten.

6. **مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ Cinler ve insanlardan** بَيَانٌ (Bu ayet) beyandır *(Neyi?)* لِلشَّيْطَانِ الْمُوَسْوِسِ Vesvese veren şeytanı *(Ne diye?)* أَنَّهُ جِنِّيٌّ وَإِنْسِيٌّ O cinlerden ve insanlardandır diye كَقَوْلِهِ تَعَالَى Nitekim yüce Allah şöyle der: شَيَاطِينَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ 'İnsan ve cin şeytanları' أَوْ مِنَ الْجِنَّةِ Veya 'mine'l-cinneti' lafzı بَيَانٌ لَهُ Vesvese verini beyandır وَالنَّاسِ 'Ve'n-nas' lafzı da عَطْفٌ عَلَى الْوَسْوَاسِ (Yukarıdaki) 'vesvas' lafzına atıftır وَعَلَى كُلٍّ Her iki duruma göre de يَشْمَلُ (Kendisinden Allah'a sığınılan şer) kapsar *(Neyi?)* شَرَّ لَبِيدٍ وَبَنَاتِهِ Lebîd ve kızlarının şerrini اَلْمَذْكُورِينَ (Bir önceki sûrede) zikredilen (Lebid ve kızları) وَاعْتُرِضَ الْأَوَّلُ Birinci manaya itiraz edildi *(Ne diye?)* بِأَنَّ النَّاسَ İnsanlar لَا يُوَسْوِسُ Vesvese veremez *(Nerede?)* فِي صُدُورِهِمْ Onların sinelerinde *(Kim?)* اَلنَّاسُ İnsanlar إِنَّمَا يُوَسْوِسُ Sadece vesvese verebilir *(Nerede?)* فِي صُدُورِهِمْ İnsanların sinelerinde *(Kim?)* الْجِنُّ Cinler وَأُجِيبَ Ve buna cevap verildi *(Ne diye?)* بِأَنَّ النَّاسَ İnsanlar يُوَسْوِسُونَ أَيْضًا Onlar da vesvese verirler *(Nasıl?)* بِمَعْنًى يَلِيقُ بِهِمْ Kendilerine uyan bir mana ile *(Nerede uyan?)* فِي الظَّاهِرِ Görünüşte (örneğin söz taşımak gibi) ثُمَّ تَصِلُ Sonra ulaşır *(Ne?)* وَسْوَسَتُهُمْ Onların vesveseleri *(Nereye?)* إِلَى الْقَلْبِ Kalbe وَتَثْبُتُ فِيهِ Ve orada yerleşir *(Nasıl?)* بِالطَّرِيقِ الْمُؤَدِّي Götüren bir yolla (örneğin duyma yoluyla) *(Neye götüren?)* إِلَى ذٰلِكَ Bu kalpte yerleşmeye وَاللّٰهُ تَعَالَى Yüce Allah أَعْلَمُ En iyi bilendir.

İÇİNDEKİLER